

*image
not
available*

GLOSSARIUM

A D

SCRIPTORES
MEDIÆ ET INFIMÆ
LATINITATIS.
TOMUS SEXTUS.

S-Z

1.1.10

1. 1. 10

GLOSSARIUM

A D

SCRIPTORES MEDIÆ ET INFIMÆ LATINITATIS,

AUCTORE

CAROLO DUFRESNE, DOMINO DU CANGE;
Regi à Confiliis, & Franciæ apud Ambianos Quæstore.

EDITIO NOVA LOCUPLETIOR ET AUCTION,

OPERA ET STUDIO MONACHORUM ORDINIS S. BENEDICTI,
& Congregatione Sancti Mauri.

TOMUS SEXTUS.

VENETIIS.

APUD SEBASTIANUM COLETI;

MDCCXL.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

1110

GLOSSARIUM ADSCRIPTORES MEDIÆ ET INFIMÆ LATINITATIS.

S

S

S littera numeralis quæ 7. denotat. Uode verus:

S. vero septenos numeratos significabit.

Seu ut habet Ugutio:

Ebdomada specie Sauli. suscipit ordine septem.

At in Notis numerorum antiquis dicitur littera S. conficere septuaginta. Eidem si recta lioea superaddatur, 70. millia significat.

S. in superscriptione cantilene, solum vel sursum scandere, sibilat. Ita Notkerus Balbulus in Opuscul. Quid singula littera significant in superscriptione cantilene. Vide A.

¶ *S. pro C. sæpius in MSS. Codicibus præmittitur vocalibuse, i, y; vicissim C. pro S. ante easdem vocales non raro occurrit.*

¶ *S. pro H. scriptum aliquando monet Eccardus, in Notis ad Pactum Leg. Sal. p. 5. Hinc Germani Sute vel Sude dicunt à Saxon. Hude.*

¶ *S. in R. mutatum legitur in was pro war, in virlos pro virlos. Vide eundem Eccard. ibid. p. 47. 48. & Schilter. in Gloss. Teuton.*

¶ *S. notis arithmetice postpositum, semissem denotat.*

¶ *S. vocibus etiam à consona incipientibus ex crassiores pronuntiatione præfixum, ut pluribus offendit Claubergius iō tractatu de sibilo veterum Germanorum. Exempla præterea proferunt laudati Eccardus p. 32. 75. & Schilterus.*

SA, Persica lingua Rex; quo nomine donantur plerique à Sultanis. Vide Will. Tyrium libr. 3. capit. 1. Reynceium in Stemmate Persicorum Sultan. in Appendice ad Aitonum, Scaligerum libr. 3. Canonum Iliagotic. pag. 315. ult. edit. Seldem de Tit. honorariis 1. part. capit. 6. § 5. 6. 7. & Henricum Valecium ad Ammian. libr. 19.

¶ *SA, iotersectio est apud Schilterum in Glossario Teutonico.*

SAAL. Andreas Suenonis l. 5. Legum Scaniz c. 2. Satis liquet omnibus divisionem in tres partes aequales, videlicet in tres tertias sciendam, quarum quilibet ob frequentem usum, speciali nomine, in vulgari nostro Saal. Vide Gorfum.

SABAJA, Cerevisiz, vel potus species apud Illyricos. Ammianus libr. 26. Cujus et muris probra in eum iaciebantur, & iniurijs compellebatur, ut sabajarius. Est autem Sabaja ex ordeo vel frumento in liquorem conversus pauperum in Illyrico potus. Vide ibi Henric. Valecium S. Hieronymus in Ilaiz c. 16. de Zytbo: Genus potationis ex frugibus à quoque constitum, & vulgo in Dalmatia Pannoniaque provinciis gentili barbaroque sermone appellatur Sabajum.

¶ *SABAJARIUS. Vide in Sabaja.*

¶ *SABANA. Vide mox in Sabanum.*

Tom. VI.

SABANUM, Mappa, vel *facitergium*, Ugutioni & Joaoi de Janua. Glossarium Græc. Lat. Sabanum, Sabanum, linteum. Glossæ MSS. Sabanum, linteum villosum. Lexicon Græc. MSS. Reg. cod. 930. Παπῖνος, τὸ Σάβανον εἰς τὸ πῦρ τὸ καυρὸν ἐπιτίθηται. Glossæ antiquæ MSS. Manutergium, ad tergendas manus vocatum, Sabanum autem Græcum est. Glossæ ad libr. 1. Alexandri Iatrofophiste de Passionibus: Sabanum, pannus subtilis. Alibi: Sabanum, pannus factus de cotone. Matth. Silvaticus: Sabanon, Gr. Sabanum, indumentum est, pannus asper absterforius, scilicet quo homines utuntur in balneo, vel etiam quodlibet linteum ad hoc deputatum. Denique Papias: Sabanum, lavameum. In MS. laumenium: sed legendum linteamentum. Vegetius libr. 3. Artis veterinariæ: Sabanis validioribus abstergantur. Gregorius M. libr. 3. Dial. cap. 17. Vestimentis indutum, & constructum Sabano, superveniente vespere, fessile nequiverunt. Ita enim legendum pro Sabana coovincit Græcus Paraphrastes, τὸ σαβανὸν τριπλῶς αἰσῆς. Occurrit passim hæc vox apud Scriptores, eundem Gregorium libr. 4. Dial. cap. 55. Theodorum Priscianum libr. 2. cap. 9. Victorium libr. 3. de Persecut. Vandal. veterem Interpretem Juveol. Sat. 14. v. 22. Octavium Horatianum de Rebus medic. pag. 40. 41. 44. 90. Marcellum Empiric. cap. 8. 15. 20. 26. Interpretem Histon. Apollonium Tyrii pag. 9. Aldhelmum de Laude Virgin. Fortunatum iō Vita Sancti Radegundis cap. 17. Baudouiniam in Vita ejusdem Radegundis cap. 11. Rudisindum Episc. Dumensem iō Charta de 1016 apud Yper & com. 5. p. 435. 444. Hermam libr. 3. Pastor. cap. 8. Bonifacium Moguntin. Episc. iō Guibertum Novig. lib. de Laudibus S. Mariz cap. 10. & lib. 3. de Vita sua cap. 10. iō Notis Tyronis, in Codice Carolino Episc. 27. in Vita S. Paterni Senonensis Mon. cap. 15. Gariopont. l. 3. c. 26. 71. Gloss. Lindenbrogi in Lino iuseio, & Cujacium l. 9. Observ. c. 9. & c.

SABANA, in Charta Aldegastri, filii Sylonis Regis Ovetosis ann. 781. apud Sandovalium, quomodo Hispani sabana etiamnum hæc notione usurpant. Vide ebaft. de Cobarruvias in Thesaurio lingue Castell. [Expolit. ant. Liturg. Gall. apud Marten. tom. 5. Amplif. Collect. col. 98. Membra parvoli Sabana, id est candido ac vilati (villoso) linteato exterguntur, ne contumiescedantur.

¶ **SABANES**, Eadem notione. Vide Galnabis.

SAVANUM non semel dicit, Græca scilicet enuntiatione, Apitius libr. 5. capit. 1. §. 6. libr. 7. capit. 6. Argumentum Epistolæ Sancti Basilii ad Simplicianum apud Lambecium libr. 3. de Bibl. Cæsarea pagin. 132. Η δὲ τὴν Σαβανὰν ἀπορροῦντι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἐκ τῆς βασιλῆος. Vide Nicolaum Myreplum sect. 1. cap. 190.

A 3

¶ V.

Varii usus fuit *Sabanum*, ut ex allatis colligimus: quod ut aperte rurlum pateat, potiores annotabimus. Ac primo quidem eo utebantur ad suscipiendum in gentem, sicut baptisum. Paulus I. PP. in Epist. ad Pippinum: *Attulit Sabanum in quo nostra dulcissima etque mansuetissima spiritualis fides, sacratissima liberatio ab illa, scripta est.* In bacopi ad abbergendum corpus. Palschal. Radbert. de Corp. & Sang. Dom. apud Marton. 10. 9. Ampliff. Collect. col. 418. *Themas fundit qualem ex mare suisque ingressus, inquit quemdam incognitum virum ad suum obsequium preparatum ... ut exentiis a calidibus Sabano preberet.* hoc involuebantur corpora defunctorum. unde Sicula. b. in munito. *Insanare, pro sepelire dicunt, ut observant Macri in Hierolex. Vita S. Bibiani Sancton. Episc. apud eund. Marton. 10. 6. ejusd. Collect. col. 768. Communem viam omni carni sub funereo exitu euidam necessitas accidit sequi. Compositur itaque iuxta morem Sabano atque sudarii experimento, levatur feretro, &c.*

¶ **SABARIUM**, Atrium templi. Gloss. Isidori. Vide Passopodium, & infra Salarium.

¶ **SABATATI**, IN SABATATI, Hæretici Valdensium sectæ & sectarii, dicti, non quod in Sabbato judicarent, ut volunt quidam, aut quod nullum Sabbatum observarent, sed solum diem Dominicum, ut Vigenius an. 1159. & Perrinus: verum ut Praepolus, quod qui inter eos perfectiores erant, signum quoddam in superiore parte suspirialis, quod Sabbatum appellabant, de se esse solent. Huic consensit Ebrardus Bethunensis contra Valdens. c. 25. *Quidam autem, qui Valenses se appellant, eo quod in Valle lacrimarum nati sunt: ... Et etiam Sabatenses, à Sabata potius, quam Christiani à Christo, se volunt appellari. Solitaires cruciant, cum membra potius debeant cruciare, calcamenta coramant, caput autem non coronant. [Constit. Petri I. Reg. Aragon. ann. 1197. in Append. ad Marcum Hispan. col. 1384. Valenses, qui vulgariter dicuntur Sabatati: qui & alio nomine se vocant Pauperes de Lugduno, & omnes alios hereticos ... ab omni regno & potestativo nostro ... exire ac fugere districte & irremediabiliter precipimus.]* Petrus IV. Reg. Arag. in Chron. lib. 3. c. 16. *Ecceles del dir drap sons Sabaea.* Sacramentum Vicariorum, in Constitutionibus Catalanis MSS. *Promitto insuper sub religione ejusdem Sacramenti, quod Valenses sive Sabatani, & alios hereticos omnes persequar, &c.* In Concilio Tarraconensi an. 1242. *In Sabatati perpetuo dicuntur, adeo ut hanc Valdensium sectam in Hispania præsertim viguisse par sit credere, quorum hæresis propria fuisse ibi annotatur, quod dicerent in aliquo casu non esse jurandum, & postulatibus Ecclesiasticis vel secularibus non esse obediendum, & penam corporalem non esse infligendam in aliquo, & similia.* Existat apud Marianum in Prefat. ad Chronic. Lucæ Tudenis Diploma Aldefonsi Regis Aragonum contra Valenses & Inhabituos. [De illis præterea pluribus agitur in Doctrina de modo procedendi contra hereticos, apud Marton. to. 5. Anecd. col. 1797.] *In Sabatati dicunt ut Groppero lib. de Euchar. art. 4. c. 36. quam appellationem sortiti videntur ab ea calceorum specie, quos nostri Sabos vocant, id est, calceis ligneis, quibus, potissimum utebantur. De vocis Sabot etymo, vide conjecturas Oët. Ferrarii in Ciabatta.*

¶ **SABATERIUS**, SABATERIUS, Sabatorum seu calceorum futor, vel sartor, Gall. Cordonnier, Sarterier. Vide Sabotum 1. Sabatie, in Foris Navarre tit. 23. art. 33. Enumerat. Jur. Comit. Biter. an. 1258. *Secunda cordonariorum, Sabateriorum & merceriarum, &c.* Ita videlicet quod fabri, Sabaterii, textores, &c. in Charta ann. 1288. ex Tabular. Episcop. Auxit. Translatio inter Abbat & Monachos Crastenses ann.

1351. ex lib. viridi fol. 53. *Teneatur habere Sabaterium pro omnibus illis qui recipiunt ab eo vestimentum, qui Sabaterius facit ad minus quilibet propter unum paria solum larium.* Tabul. Commun. Massili. *Qbiam supplicium ex parte Sabateriorum contra blaqueros & confessores, &c. Conc. Bitur. an. 1280. apud Marton. tom. 4. Anecd. col. 191. Item spiores spinarum, sive Sabaterii. Vide Curatierius.*

¶ **SABATHIUS**, Eadem notione, in vet. Catalogo MS. Confrafer. B. M. Deaurata Tolos.

¶ **SABATIUS**, pro Sabaterius, in Statuto Johannis XXII. PP. apud Banton, Hist. Avenion. to. 1. p. 175.

¶ **SABBAS**, ut Sabotum. Vide Sabatati.

¶ **SABBATARIUS**, Luxus, apud Sidon. lvi. Epist. 2. id est major & uberior, qualis festis diebus solet esse. Vide ibi Sirmundum p. 9. infra Sabbatum 2.

¶ **SABBATIANI**, Hæretici, quorum auctor fuit Sabbatius quidam & Judæo Christianus factus apn. circ. 399. Palscha cum Judæis celebrabant. De his mensuræ est in Cod. Theod. tit. de Hæret. leg. 59. & Vide Niceph. Hist. Eccl. lib. 12. cap. 31. & Stockm. Lex Hæret.

¶ **SABBATINÆ**, Consecus judicum in Parlamento Tolosano die Sabbati pomeridianis horis, ubi sporulæ accipiebantur. Vide Bertrandum de Vir. Juris perit. cap. 5. num. 6.

¶ **SABBATINUS**, Sabbaticus, festivus, quo ab opere vacatur, ad Sabbatum pertinet. Litteræ Johannis Regis Franc. an. 1351. tom. 2. Ordin. pag. 409. Item, ordinaverunt ... quod nullus operetur de dicto misterio ... in diebus Sabbatinis cum lumine. Occurrit præterea non semel apud Radulphum Tungroni. proposit. 20. Vide in Sabbatum 2.

¶ **SABBATIVUS**, Eadem notione, in vet. Catalogo Confrafer. B. M. Deaurata Tolos.

¶ **SABBATISMUS**, Sabbataria. Vide infra Sabbatum 2.

¶ **SABBATUM**, Calceus, Soulier, Provincialibus Sabatio, Valconibus Sabatari, Sarteris Arelat. MSS. an. 167. *Sabbatarii accipiunt pro solentis Sabatarii grossi nuicorum ... Arelatis 3. denariis, in Vitis Sabatari.*

¶ **SABBATUM**, apud Hebræos pro tota Hebdomada, & pro septimo Hebdomada die sumitur. Euseb. Pamphilii in illud: ΩΛΕΘΕΝΤΕΣ ΕΒΔΟΜΗΡΑΝ ΟΛΗΝ ΣΑΒΒΑΤΑΝ ΣΑΒΒΑΤΟΝ ΚΑΛΩΝ, ΚΑΙ ΔΕΙΝΑΤΑ ΣΙΝΑΙ: ΟΥΔΕ ΒΑΤΥΝΟΜΩΝ. Cum Hebdomadem significat, in dies dividitur, quorum primus, *Prima Sabbati*; secundus, *Secunda Sabbati*, & siccilicetque, septimus denique, *Sabbatum*, ut observatur à S. Hieronymo in Epistola ad Hedibiam; quæst. 4. & Sanct. Augustinus in I. salm. 50. Eodem Eusebio in Resurre. Dom. pag. 477. edit. Combessii, & Helychyo Presb. Hierosolymis. Homil. in Dominicam resurre. p. 743. edit. ejusdem Combessii. Sic Cassianus l. 3. de Cenob. Instit. c. 9. *Secundam Sabbati*, l. 4. c. 19. *secundam Sabbati*, h. c. 19. *secundam Sabbati*, h. c. 19. *secundam Sabbati*, pro sexta & secunda feria dixit. Quam loquendi formulam usurpavit etiam auctor Vitæ S. Rustici Abbatis Arelat. c. 31.

¶ **UNA SABBATI**, Dies Dominicus. Glossæ Gr. MSS. in Cod. Regio 1062. *Μετὰ τὰς ἑβδόμερας, τὴν ὑποστατικὴν ἑν Ἀντικ. &c.* S. August. Epist. 86. *Una Sabbati uno appellabatur dies, qui nunc Dominicus appellatur, quod in Evangelio apertus invenitur; non dies Resurrectionis Domini prima Sabbati à Mattheo, à cæteris autem Una Sabbati dicitur, quem consuevit esse, qui Dominicus postea appellatus est.* Adde Concilium Cabillonense an. 650. c. 18. Rabanum lib. de Computo c. 26. & Durandum l. 7. Nation. ca. 7. &c.

¶ **SABBATUM SANCTUM**, dicitur illud, quod Pa-

lcha

seha precedit, immo, propter alia plura, sam. maxime propter hoc, quod ad suscipiendum tantum luminis claritatem nova Ecclesia sacro baptismi fonte sacrat. Hanc enim solenne aliquando verum. & angelico Patrum traditione sanctus benedicti. & Rupertus lib. de Divin. Offic. cap. 9. [Gelas. S. Gorgonius lib. 4. Bened. p. 245. Responde quod est in monasterio in festo Sabote, id est in Rami palmorum. Vita S. Roberti lib. 6. Bened. part. 2. p. 11. Ad Sabbatum quod Saulum dicitur vigilia Paschalis sollicitudinis pervenit.]

SABBATUM, requies Domini corporis appellatur, etiam in veteri Missali Gallicano p. 464. & in Missali Gothico p. 344.

SABBATUM IN ALBIS, Quod precedit Dominicam primam post Pascha, quia hac die Baptizati in Sabbato sancto, dedebant in Sabbato in albis albas stolas, seu vestes, quas in baptismo susceperant. Beletus c. 12. & ex eo Durandus l. 6. Rat. c. 81. num. 16. & capit. 95. Sancti Athanasii Orat. in Sancti Pascha p. 545. edit. Combesii: Σάββατον ἐν λευκοῖς τὰς ἐσθλὰς ἵδου, ἀλλὰ μὴ ἐν Σάββατῳ τὰς καυρὰς μὴν ἐσθλὰς, &c. Vide Alba 4.

SABBATUM MAGNUM, Quod Dominicam Paschae precedit, exstat Amphiblochii Episcopi Iconensis sermo, dictus, τὰ μὲν ἐν Σάββατῳ. Idem dicitur

SABBATUM LUMINUM, in Chronico Orientali p. 125. quod in eo baptismi fierent, quos παύσις vocant Graeci.

SABBATUM 12. LECTIUM. Ita appellatur Sabbathum Quatuor Temporum auctor est Amalarius l. 2. cap. 1.

SABBATUM in Traditione Symboli, Quod Dominicam Palmorum precedit, in Ritu Ambrosiano: cum Mediolani eo die Catechumenis Symbolum addiscendum traderetur, quod alibi in die palmorum dabatur. Vide Symbolum.

SABBATUM VACAT, ista dictum Sabbathum ante Palmas, seu diem Dominicum, qui Pascha precedit, in Sacramentario Gregoriano, quia proprio officio caret; [propterea quod Papa ipso die occuparetur electionis roganda.] Vide Alcuinum lib. de Divin. Offic. Amalarius l. 1. de Eccles. Offic. c. 9. Hugocem à S. Visto l. 3. Observat. Eccles. l. 6. [Mabill. Commentar. in Ordin. Roman. p. 64. &c.]

SABBATUM, Quodvis festum; unde luxum Sabbatharium dixit Sidonius l. 1. Epistol. 31. qui diebus festis positissimum obtinebat. Deus apud Isaiam: Sabbata vestra adit anima mea. Quae quidem ea sunt, quae iudei consueverant in luxuria, & ebrietate, & comensatione, ut ait Auctor libri Anticimonen, Bertharius scilicet Abbas Casimirus, qui vixit sub Ludovico Pio, ut est apud Leonem Orlensensem l. 1. c. 32. & Petrum Diacon. de Vitis illust. Casim. c. 12. Isidorus Pelusios l. 3. Sabbathum est ieiunium iudeorum.

SABBATUM, Solstitium dicitur, quia tunc temporis sol immobilitate videtur. Chron. Joh. Wethamstedi pag. 405. Dum transisset Sabbathum sive solstitium anni illius, descendit perque sol ymius & c.

SABBATUM, pro Pace. Domelday, tit. Sadex. Terra, Willemi Episcopi de Fescor. Bisepi Hundred, n. 18. Postquam Willemus Rex advenit, & sedens in Sabbato, & Willemus Malet fecit suum Castellum de Eja, &c. ex Spelmano.

SABBATISMUS, Sabbati celebratio apud Iudaeos, Agobardus de Insolentia Iudaeorum. Cam. ne Sabbatismus eorum impediretur, merita, quae in Sabbatis solent fieri, transmaria preceperim. [Add. S. August. l. 2. de Civ. Dei cap. 30. & Joh. Abren. de Offic. divin. p. 43. 44.]

SABBATIZARE, Papae, Sabbathum colere, ab opere

revocare, otiosi, feriari, idem enim valet vox Sabbathum, quod Requies. Joan. de Garlandia in. Equivocis: Sabbathum dicitur requies, & vita peregrina.

Lexicon Gr. M. S. Reg. Cod. 90. S. 233. S. 234. S. 235. S. 236. Aliud Lexicon Græc. M. S. Cod. 2068. S. 237. S. 238. S. 239. S. 240. S. 241. S. 242. S. 243. S. 244. S. 245. S. 246. S. 247. S. 248. S. 249. S. 250. S. 251. S. 252. S. 253. S. 254. S. 255. S. 256. S. 257. S. 258. S. 259. S. 260. S. 261. S. 262. S. 263. S. 264. S. 265. S. 266. S. 267. S. 268. S. 269. S. 270. S. 271. S. 272. S. 273. S. 274. S. 275. S. 276. S. 277. S. 278. S. 279. S. 280. S. 281. S. 282. S. 283. S. 284. S. 285. S. 286. S. 287. S. 288. S. 289. S. 290. S. 291. S. 292. S. 293. S. 294. S. 295. S. 296. S. 297. S. 298. S. 299. S. 300. S. 301. S. 302. S. 303. S. 304. S. 305. S. 306. S. 307. S. 308. S. 309. S. 310. S. 311. S. 312. S. 313. S. 314. S. 315. S. 316. S. 317. S. 318. S. 319. S. 320. S. 321. S. 322. S. 323. S. 324. S. 325. S. 326. S. 327. S. 328. S. 329. S. 330. S. 331. S. 332. S. 333. S. 334. S. 335. S. 336. S. 337. S. 338. S. 339. S. 340. S. 341. S. 342. S. 343. S. 344. S. 345. S. 346. S. 347. S. 348. S. 349. S. 350. S. 351. S. 352. S. 353. S. 354. S. 355. S. 356. S. 357. S. 358. S. 359. S. 360. S. 361. S. 362. S. 363. S. 364. S. 365. S. 366. S. 367. S. 368. S. 369. S. 370. S. 371. S. 372. S. 373. S. 374. S. 375. S. 376. S. 377. S. 378. S. 379. S. 380. S. 381. S. 382. S. 383. S. 384. S. 385. S. 386. S. 387. S. 388. S. 389. S. 390. S. 391. S. 392. S. 393. S. 394. S. 395. S. 396. S. 397. S. 398. S. 399. S. 400. S. 401. S. 402. S. 403. S. 404. S. 405. S. 406. S. 407. S. 408. S. 409. S. 410. S. 411. S. 412. S. 413. S. 414. S. 415. S. 416. S. 417. S. 418. S. 419. S. 420. S. 421. S. 422. S. 423. S. 424. S. 425. S. 426. S. 427. S. 428. S. 429. S. 430. S. 431. S. 432. S. 433. S. 434. S. 435. S. 436. S. 437. S. 438. S. 439. S. 440. S. 441. S. 442. S. 443. S. 444. S. 445. S. 446. S. 447. S. 448. S. 449. S. 450. S. 451. S. 452. S. 453. S. 454. S. 455. S. 456. S. 457. S. 458. S. 459. S. 460. S. 461. S. 462. S. 463. S. 464. S. 465. S. 466. S. 467. S. 468. S. 469. S. 470. S. 471. S. 472. S. 473. S. 474. S. 475. S. 476. S. 477. S. 478. S. 479. S. 480. S. 481. S. 482. S. 483. S. 484. S. 485. S. 486. S. 487. S. 488. S. 489. S. 490. S. 491. S. 492. S. 493. S. 494. S. 495. S. 496. S. 497. S. 498. S. 499. S. 500. S. 501. S. 502. S. 503. S. 504. S. 505. S. 506. S. 507. S. 508. S. 509. S. 510. S. 511. S. 512. S. 513. S. 514. S. 515. S. 516. S. 517. S. 518. S. 519. S. 520. S. 521. S. 522. S. 523. S. 524. S. 525. S. 526. S. 527. S. 528. S. 529. S. 530. S. 531. S. 532. S. 533. S. 534. S. 535. S. 536. S. 537. S. 538. S. 539. S. 540. S. 541. S. 542. S. 543. S. 544. S. 545. S. 546. S. 547. S. 548. S. 549. S. 550. S. 551. S. 552. S. 553. S. 554. S. 555. S. 556. S. 557. S. 558. S. 559. S. 560. S. 561. S. 562. S. 563. S. 564. S. 565. S. 566. S. 567. S. 568. S. 569. S. 570. S. 571. S. 572. S. 573. S. 574. S. 575. S. 576. S. 577. S. 578. S. 579. S. 580. S. 581. S. 582. S. 583. S. 584. S. 585. S. 586. S. 587. S. 588. S. 589. S. 590. S. 591. S. 592. S. 593. S. 594. S. 595. S. 596. S. 597. S. 598. S. 599. S. 600. S. 601. S. 602. S. 603. S. 604. S. 605. S. 606. S. 607. S. 608. S. 609. S. 610. S. 611. S. 612. S. 613. S. 614. S. 615. S. 616. S. 617. S. 618. S. 619. S. 620. S. 621. S. 622. S. 623. S. 624. S. 625. S. 626. S. 627. S. 628. S. 629. S. 630. S. 631. S. 632. S. 633. S. 634. S. 635. S. 636. S. 637. S. 638. S. 639. S. 640. S. 641. S. 642. S. 643. S. 644. S. 645. S. 646. S. 647. S. 648. S. 649. S. 650. S. 651. S. 652. S. 653. S. 654. S. 655. S. 656. S. 657. S. 658. S. 659. S. 660. S. 661. S. 662. S. 663. S. 664. S. 665. S. 666. S. 667. S. 668. S. 669. S. 670. S. 671. S. 672. S. 673. S. 674. S. 675. S. 676. S. 677. S. 678. S. 679. S. 680. S. 681. S. 682. S. 683. S. 684. S. 685. S. 686. S. 687. S. 688. S. 689. S. 690. S. 691. S. 692. S. 693. S. 694. S. 695. S. 696. S. 697. S. 698. S. 699. S. 700. S. 701. S. 702. S. 703. S. 704. S. 705. S. 706. S. 707. S. 708. S. 709. S. 710. S. 711. S. 712. S. 713. S. 714. S. 715. S. 716. S. 717. S. 718. S. 719. S. 720. S. 721. S. 722. S. 723. S. 724. S. 725. S. 726. S. 727. S. 728. S. 729. S. 730. S. 731. S. 732. S. 733. S. 734. S. 735. S. 736. S. 737. S. 738. S. 739. S. 740. S. 741. S. 742. S. 743. S. 744. S. 745. S. 746. S. 747. S. 748. S. 749. S. 750. S. 751. S. 752. S. 753. S. 754. S. 755. S. 756. S. 757. S. 758. S. 759. S. 760. S. 761. S. 762. S. 763. S. 764. S. 765. S. 766. S. 767. S. 768. S. 769. S. 770. S. 771. S. 772. S. 773. S. 774. S. 775. S. 776. S. 777. S. 778. S. 779. S. 780. S. 781. S. 782. S. 783. S. 784. S. 785. S. 786. S. 787. S. 788. S. 789. S. 790. S. 791. S. 792. S. 793. S. 794. S. 795. S. 796. S. 797. S. 798. S. 799. S. 800. S. 801. S. 802. S. 803. S. 804. S. 805. S. 806. S. 807. S. 808. S. 809. S. 810. S. 811. S. 812. S. 813. S. 814. S. 815. S. 816. S. 817. S. 818. S. 819. S. 820. S. 821. S. 822. S. 823. S. 824. S. 825. S. 826. S. 827. S. 828. S. 829. S. 830. S. 831. S. 832. S. 833. S. 834. S. 835. S. 836. S. 837. S. 838. S. 839. S. 840. S. 841. S. 842. S. 843. S. 844. S. 845. S. 846. S. 847. S. 848. S. 849. S. 850. S. 851. S. 852. S. 853. S. 854. S. 855. S. 856. S. 857. S. 858. S. 859. S. 860. S. 861. S. 862. S. 863. S. 864. S. 865. S. 866. S. 867. S. 868. S. 869. S. 870. S. 871. S. 872. S. 873. S. 874. S. 875. S. 876. S. 877. S. 878. S. 879. S. 880. S. 881. S. 882. S. 883. S. 884. S. 885. S. 886. S. 887. S. 888. S. 889. S. 890. S. 891. S. 892. S. 893. S. 894. S. 895. S. 896. S. 897. S. 898. S. 899. S. 900. S. 901. S. 902. S. 903. S. 904. S. 905. S. 906. S. 907. S. 908. S. 909. S. 910. S. 911. S. 912. S. 913. S. 914. S. 915. S. 916. S. 917. S. 918. S. 919. S. 920. S. 921. S. 922. S. 923. S. 924. S. 925. S. 926. S. 927. S. 928. S. 929. S. 930. S. 931. S. 932. S. 933. S. 934. S. 935. S. 936. S. 937. S. 938. S. 939. S. 940. S. 941. S. 942. S. 943. S. 944. S. 945. S. 946. S. 947. S. 948. S. 949. S. 950. S. 951. S. 952. S. 953. S. 954. S. 955. S. 956. S. 957. S. 958. S. 959. S. 960. S. 961. S. 962. S. 963. S. 964. S. 965. S. 966. S. 967. S. 968. S. 969. S. 970. S. 971. S. 972. S. 973. S. 974. S. 975. S. 976. S. 977. S. 978. S. 979. S. 980. S. 981. S. 982. S. 983. S. 984. S. 985. S. 986. S. 987. S. 988. S. 989. S. 990. S. 991. S. 992. S. 993. S. 994. S. 995. S. 996. S. 997. S. 998. S. 999. S. 1000.

SABBATISARE, dicitur de corporibus qui in sepulcro quiescunt, in Exordio Monast. Sancti Medardi Tornac. inter Instr. tom. 3. novæ Gall. Christ. col. 66. Cujus (Monini) anima in requie sit, cuius esset in medio ecclesie B. Medardi Sabbatisant.

SABEA, Loricæ. Vide Zaba.

SABELINUS, Vide in Sabelum.

SABELLIANI, Hæretici post tertium sæculum medium nati, quorum præcipuum error fuit ut unam tantum SS. Trinitate personam esse dicerent. Vide S. Augusti. Her. 41. Epiph. her. 62. Philastrum c. 54. & infra Unionita.

SABELLUM, Sabelin, in Gloss. Latin. Gr. Leg. Sabelum. Eadem notione qua Sabelum, vide in Scauba.

SABELUM, Martes, Gallis Marie, mastel species, nobili pelle insignis: Anglis, & nostris olim, Sable, tamen si martes illelobo distinguant ferme Serpentes omnes. Alanus Insulanus in Plantu niture: Illic martes & Sabelo semiplenam palliorum pulchritudinem, eorum postulant subsidia, suarum nobilitate pellium, ad plebem deducunt. Gevassius Dorothenensis: Statutum est, quod nullus ... natus vario vel griso, vel Sabelo, vel scarlato, &c. Le Roman de la prise de Hierusalem M.

Propter & siglatus del regne d'Aumarie, Vairs, & gris, & ermines, & Sables de Rose, Philippus Moares in Hist. Franc. M.

Sables, ermines, & vair, & gris.

De vocis crymo, vide Dissertat. 1. ad Joinvillam pag. 137. & Henrichem ad Vitam S. Guthlaci n. 17.

SABELINE PELLIS, Sabeliner, in nova Consuet. Normannie art. 603. Sabeliner, in veteri c. 17. Rogerus Hovedenus pag. 758. Petrus ab Episcopo Lincolnensi singulis annis unam maquam serarum de Sabelinis. Idem, & Brompton ann. 1188: Statutum fuit in Anglorum gente, ne qui essent de Sabelino, vario, vel griso ... uteretur. Occurrit in Concilio Londinensi ann. 1183: cap. 15. in Hist. Ricardi Hagvaldenis pagin. 328. apud Willel. Neabrigensem lib. 3. capit. 22. &c.

SABELINUM INDUMENTUM, in Statutis antiquis apud Marten. to. 4. Anecd. col. 1189. Saucimus no clerici vel laici, viri & mulieres infra quinquagnum aliquo indumento Sabelino, usantur. Pelles Sabeline, in Leg. Norman. apud Ludewig. tom. 7. Reliq. MSS. pag. 187.

GEBELLINCA PELLIS, apud Petrum Damian. lib. 2. Epistol. 1. Non ergo custas Episcopatum in iuribus Gebellinorum, transmarium sumus serarum plectis, non in flammantibus martorum sub mœtibus rosi, &c. Lib. 2.

cum, la qua fit murum, vel argentum five perla ... Quod
falda Sambuca ipsius non sint de iunio, vel de panni
auri ... Quod aliquis aurifer, five futor, five alius
Sambucum, vel frenum fusere, vel vendere non prefa-
mat, &c.]

SAMBUA. Rotulus pro expensis coronamenti Regine
apud Senonas an. 1234. Die Dom. ante Aseus. pro Sambu-
ca Regine redimendis, 22. s. 8. d. Computus Stephani de
la Fontaine Argentarii Regis an. 1352. Purrie de lu-
liere & des Sambues pour madame Dame. Sic vero claudir
hoc caput: Pour 2. pieces de vellun a vermeil des fors
2. pieces de ceudal vers des larges, pour quart & demy de
drap d'ar, & demie aune de camocus d'outremere, pour les
Sambues de madame Dame. Aliud Computum ejusdem
Stephani an. 1350. Pour 3. Sambues d'une oscarlare ugru-
re armee de Nuuarre & d'Eureux, l'autre de l'arcu a-
gures l'autre de perles, &c. Speculum Historiale Ml. Jan.
Abbas Laudun. scriptum an. 1488. lib. 10. Une autre
journee avant que les meschines de la Roine avoient fait
une buie, & a vecis mis les napes de l'Hôtel du Roy &
de la Roine, & draps, linges, Sambues, enuevecbes: &
fut la buie ostendee au rics de la Magdeleine pour sei-
cher, &c. Le Roman de la Rosa Ml.

Comme roysne fust vestue,
Et echevauchist à grand Sambue.]

¶ **SABUA.** Comput. ann. 37. ex Bibl. Reg. Pro 6. Sabu-
bis per Sabaaem Goadricum, 8. l. 12. f. Preceps de
pavonis & oavilieris ad sedendum super Sabubus, 55. l.
23. f. Le Roman de Garin :

Li palefrois for coi la dume fist,
Estoit plus blanc que nulle flor de lis,
Li roine quant mil s'ols Parisis,
Et la Sabue nul plus riche ne oist.

SAMBUCA vel **CAMBUCA.** Vincentius Belloc. l. 30.
c. 85. ubi describit aratum mulierum Tartaria: Palu-
fridas equitantes magnos & pingues: habentesq; Cambu-
cas de coria diversis coloribus: depictas, cum auro multo in-
serptis, utroque aequi latere de pendentibus.

¶ **SABUUM.** Sabuletum, arenariz, Gallis Sablon-
niere. Tabul. Veteris villæ: Ego Guillelmus Guidonis fi-
lius, adis moachis Veteris villæ medietatem Subei mei,
quod est juxta Charnel super mare. Vide Sablo.

SAC, SACA, SACHA, Multa judicaria, vox deducta à
Saxonico sacca, causa, lis, Germanis Sach, unde Sacha cum
aspiratione in Legibus Edwardi Confess. c. 1. [Voca-
bul. Anglie. annorum circ. 400. in Tabul. Beccensi: Sa-
cu, fiste quito de mestis mus per uatze.] Will. Tbomac. in
Chron. pag. 2030. Sake, hoc est placium & emendu de
iraalgressione bonium in Curia domini: quia **Sax** An-
glie, Encheylon Gallice & Sak dicitur pra forsan.
Eadem pene habet Kastalus. Est uicem Eacheison,
idem quod occasio, prestatio, tributum. Vide in hac
voce Leges Edwardi Confess. c. 22. Saca est, quod si qui-
bus nominatim de aliquo vala mianus fuerit, & illi
negotioris, forisfactura probationis vel negationis, si
evenierit, sua erit.

SACA, generaliter dicitur cognitio, quam domus
habet in Curia sua de causis & litiis, quæ inter vas-
sallos emergunt, quæ eorum ratione, amerciamen-
te seu multæ & emendas iis imponenda & ab illis levan-
di & colligendi jus habet. Cowell lib. 1. Instit. tit. 2. §.
7. est regale privilegium, quæ qui gaudet, penam a-
ctori calumnia, si crimina alteri objectum non pro-
baverit, aut seo, si vere cum accusari canstet, imposi-
tam sibi vindicat. Hinc passim *sacam*, & *doeam*, *ibol*,
ibom, & *iusungebese*, habere dicuntur domini feuda-
les quibus jurisdictio competens, in Legibus Ed-
wardi Confess. cap. 5. a. 8. Willemi Nochi regis. c. 3.
& Henrici I. cap. 12. Regiam Mesellarem lib. 1. cap. 4. §. 2.
in Quoniam attachaments c. 100. in Monast. Angli-

can. tam. s. p. 39. & Chartis Anglicis passim: apud Bra-
ctonum lib. 3. tract. a. c. 33. §. 1. (Hicseclm Thel. ling. Se-
pcentr. tam. s. p. 159.) &c.

SACA. Charta Mathildi Comitisse an. 1096. in Bul-
lario Casinensi tom. 1. p. 17. Ab aquilone contra carren-
te uigna enado usque ad illum vium, que unguis per
Sacam ibat. Gubernulum: per qua loca signa arborum
& lapidum positi sunt, supradicta via per Sacam à so-
lis occasu extenditur usque ad jam dictam roveriam, &c.
Vide Sue.

SACABUTA, Armorum species, quam se describit
Joannes Abbas Laudunensis in Speculo Historiali Ml.
l. 12. (cujus Historia desinit in an. 1380.) in Philippo IV.
Li Roze de Fouquermont seras certe affuere par an espie
que il avoit, udonc fit su geat urmer, & il assis l'arma,
& si fuire d'ales la ser de sa laene un graueci de fer pour
les guriors sabier jus de leurs chevrons: & celo lance
fut appellee Sacaboute, dont depuis Flamens firent fu-
rio plusieurs d'iceux bastons. Guillelmus Guieri in Phi-
lippo Augusto:

A creche & à Saqueboutes,
Le trebuchet entre leurs routes.

Et anno 1301.

Par porties & pareis routes
Ficbeas lancens & Saqueboutes,
Desquels les destriers oieus.

¶ **SACARIUM.** Vide Sacarium.

¶ **SACBORGH.** Vide Sacaborg.

SACCA. Martinus Didacus Daux fusticia Aragon.
l. 4. Observantibus Regni Curia tit de Constatibus §. 9.
Derenditionibus factis per Curiam, non habet locum Sa-
ca de consuetudine regni.

SACACBOR, SACHIBER, Stanfordin lib. 1. de Plac-
cit. Commenc. 21. Sacacburh aliis. Sakeber, & Sakebere,
Brittoni in Legib. Angl. p. 22. v. 7. a. v. Bractan. l. 3. tract.
2. cap. 31. num. 4. Furum vero manifestum est, ubi lauro
deprehenus est fassius de aliquo latrocinio, scilicet Hland-
habrade, & Boeherende, & insensat fuerit per aliquem,
cujus res illa fuerit, qua dicitur Sakaburh, & si sine se-
la cognoverit, se fuisse esse latronem coram Vicecomite vel
Coronatore Regis, cum testimonio bonorum & proborum
bonium, extante factum dicere non possit, quin sa-
tes in hac habet retardam. Et cap. 35. Snat eam qui-
dam Barones ulii, qui libertatem habent, scilicet Sak,
Sak, Tbol & Tbam: isti possunt judicare in Curia sua,
si quis invocatus fuerit intra libertatem suam fassius de
aliquo latrocinio manifesta, & insensat fuerit per Sac-
cubor, quia nisi fuerit in fassius, licet aliquis sequatur
versus eam, sicut versus latronem, non pertinebit ad
Curiam, Hundreda, vel Wapentwicia cognoscere de bu-
jusmodi furtis, &c. Eandem habet Fleta lib. 1. cap. 38.
§. 1. cap. 47. §. 2. ubi Sacuborg scribitur, de qua voce ita
Spelmanus: Sacuburh idem significare opinor, quod
apud Scotos Sacreberg & Sikerberg: hoc est certum
vel securum plegium vel pignus. Sicer enim securus;
bergh, plegius, vel pignus, ac si qui cum re ipsa fur-
tiva fugiens apprehensus sit, suum per hunc reatum
tanquam per certissimum pignus prodidisse videatur:
vel sacuburh dicitur à sac, five saca, i. lis, causa,
psecutio, burgh, pignus, propterea, quod res fur-
tiva sit quasi causæ pignus, hoc est furti symbolum:
vel denique sacubor dicitur quasi causam ferens, vel
prosequens vel litis prosequendæ plegium. Vide Siker-
berg.

¶ Huc etiam spectat vox **Sacrabarum** apud eum-
dem Spelmanum; ubi impliciter per Sacrabarum si-
gnificare videtur teneri ad dandum pignus vel pleg-
ium de stando juri: Concedo enim quod nec Prior nec
sanctus sui per aliquam actionem, quædam vel Sacra-
barum in curia de Tbormia in valle de Pickering, nec
alibi

alibi ubicunque in com. Ebor. implacientur, nec aliqua accessione, exaltant, vel demanda, per me, vel heredem distringuntur.

¶ **SACCAGERE**, à Gall. *Saceger*, Depopulari, vastare, diripere. Conflum Maffil. an. 1376. ex Tabular. ejusd. urbis: *Iniquarum societatem in hanc provinciam distrinxerunt & rapacibus eorum manibus Saccagegium tiranniter vi amovimus, &c.* Vide infra *Saccomanare*.

¶ **SACCAGIUM**. Vide infra *Saccarium*.

¶ **SACCAGO**. Ioveotar. ann. 1343. in Tabular. S. Victoris Maffil. *Apud focariam duo incipiendū, unam Saccaginem, &c.* Sed legendum *Sartaginem*.

¶ **SACCAMNUM**. Vide *Saccomannum*.

¶ **SACCAMENUM**, Sordidum quoddam amiculum, Gall. *Sac*. Chronic. Petri Azarii apud Murator. tom. 16. col. 394. *Non cognoverat enim prafatum dominum eo quod vestitus erat de uno Saccameno nigro.* Vid. *Saccus* 3.

¶ **SACCARE**, In faccum mittere, & per faccum colare & exprimere: *Infaccare*, in faccum mittere, vel consummare: *Defaccare*, extra faccum ponere. Joan. de Janua: Gloss. Arabico-Lat. *Sacca*, *ex primo*. [Gloss. Lat. Græc. *Sacca*, *tribus*, *tribus*, id est, defecō, percolo. Vide *Saccatum*.] Hispani *Sacar* dicunt, quomodo Picardi nostri *Sagner* une *epie*, pro elem de vagina extrahere. [Sacer *fon* *ipie*, apud Bellomancr.] Chronicon Flandrie cap. 1. *Le vaillant Comte Saquea fon epie*, &c. Adde c. 8 [Le Roman de Rou MS.

Sailir bors & nef defebagier,

Ancret jettir, corde Sacher.

Le Roman de Garin le Loherain MS.

Et dit un Rois por Den mercy ves pri

Sachiez moi sote e'est quarriens qui m'occi.

Il li Sacherens, & li cors s'estandis,

L'armes s'en part que lous seor us fit.]

¶ **SACCAGIUM**, *drois de Saqueage*, in Consuetudine Tervanensis art. 7. quod pro his speciebus, que in faccum mittuntur, pensatur.

¶ In Glossario Juris Gallici definitur Jus quod ex quolibet frumenti sacco competit domino pro mesuratione frumentaria. Vide in *Saccus* 1.

¶ **SACCARIA**, Quantum homo ferre potest in sacco. Conventiones civit. Saonæ ann. 1546. *Item pro salmata collo seu mina frumentorum, &c. aliarum vicinalium similium, quæ vulgariter appellantur Saccaria, denarios sex.* Vide *Saccarii* & *Saccus* 2.

¶ **SACCARI**, *ακκαρι*, in Gloss. Græc. Lat. [Portatores *Saccorum*, in Vita Eugenii IV. PP. apud Baluz. to. 7. Miscell. p. 507.]

¶ **SACCARI** portus Roma, de quibus est titulus in Codice Theodosiano 22. l. 14. qui species aliunde ad vestas comportant, & saccis gestandis operam fumen mercede locant. Ita *Saccarii* habet Ulpianus Lege 4. §. 3. D. de contrahenda emptio; & *saccarii* facere dixit Apuleius lib. 1. Metamorphos.

¶ *Saccardi* Divioenibus dicuntur, qui postea tempore cadaveribus sepeliendis inreunt, quique hac occasione domos dilapidant: unde ad quovis nebulones mansit nomenclatura. Vide Glossarium ad Caotica natalitia Burgundica.

¶ **SACCA TELLUS**, sacculus, in Statut. Venet. l. 5. c. 7.

¶ **SACCATI**. Vide *Sacci*.

¶ **SACCATUM**. Madorus L20. c. 23. *Saccatum, liquor est aqua saci vini administrata, sacco expressa.* [Saccatum vinum, per faccum expressum, in Gloss. Mss. Sangerm. n. 501.] Catholicon parvum: *Saccatum, bufer, c'est deuvroige de lie de vin & d'ean coule parmy un sac.* Scribon. Largus c. 122. *Postea vini Falerni non Saccati cyathus adjicitur.* Agobardus Lugdun. de Privilegiis & jure Sacerdotii c. 1. de Sacerdotibus domesticis: *Ita ut plerique inveniantur, qui aut ad mensas ministrant, aut Saccata vina misceant, aut*

caus ducant, aut exhalant, quibus sumina sedent.

¶ **SACCATUS**. Vide infra *Seatus*.

¶ **SACCEBORO**. Vide *Sagiborones*.

¶ **SACCELLARE**, Saccos medinales affectu parati apponere. Vox medicorum. Gariopontus l. c. c. 16. *Quod si furditas fuerit sine dolore, maxime Saccellentur* (aures.) Ibid. *Quibus cura adhibeatur; ex furfuro in vino calido cocto Saccellamus, &c.* Cap. 17. *Si dolor dentium fuerit sine ulla commotione vel putredine, ex Saccello salis iusti regionem doloris extra vaporamus.* Adde cap. 23. lib. 2. c. 1. t. 3. ad 30. 62. lib. 3. c. 1. 25. 61. &c. Hinc

¶ **SACCELLATO**, Saccellorum impositio, apud Vegerl. l. 2. c. 1. *Saccellionibus capis vaporare.*

¶ **SACCELLARIUS**. Vide in *Saccus* 4.

¶ **SACCELLUM**. Vide in *Saccus* 4. & *Sacculum*.

¶ **SACCELLUS**, Sacculus, Gall. *Sacber*. Fragg. ex libris Herbeni inter opera S. Bernardi tom. 2. col. 1225. *Possidebat nihilominus & Sacculum parvissimum collo vel renibus appensum quo supradictas alimonias inferebat.*

¶ **SACCHIL**, pro *Seachi*, in Statutis Verceil. lib. 1. fol. 6. v. Vide *Sacci*.

¶ **SACCI**, **SACCINI**, **SACCITE**, **SACCATI**, ita appellati Monachi quidam, quod *Sacci* pro veste uterentur, qui de *Panitentia Jesu Christi*, vel de *Sacci*, dicuntur in Bulla Joannis an. 1319. apud Cogotum lib. 4. Hist. Trnacc. cap. 22. [Freres aus sac, in Chronic. Francie vernaculo Mss. ad ann. 1273. Provincialibus, *Freres Enjaques*.] Fratrurn *Saccorum Parisiensium* mentio est in Testamentis S. Ludovici Regis Fr. an. 1269. & Philippi Regis an. 1284. & in Charta ejusdem Philippi apud Doubletum io Hist. Sandionysiana lib. 3. c. 18. *Sanenensium*, in Charta an. 1266. in Regesto 30. Tabularii Regii ch. 367. *Virdnensium*, in Bulla Bonifacii VIII. PP. ann. 1301. apud Waddingum: *Andegavensium*, in Gestis Guillelmi Majoris Episc. Andegav. cap. 3. apud Acher. tom. 10. Spici. p. 250. ubi leg. *Saccini*: *Maffilienium*, apud Guelnaum in Annalibus Maffil. pag. 195. 390 [& Ruffium Hist. Maffil. 2. edit. tom. 2. p. 108 & 373. *Agnenensium*, apud Pitto. Annal. Eccl. Aquis. p. 163.] *Rotomagensium*, io Charta Philippi Pulcri Reg. Franc. an. 1309. quorum Monasterium Eremitis Augustiniani concellit, in 2. Regesto ejusdem Reg. ch. 38. x. Tabulario regio: *Tornacensium*, apud Cognatum loco laudato. [Bruxellensium, io Bulla Pii II. PP. an. 1458. apud Mirzium tom. 1. p. 231.] In Angliam hunc *Saccorum* Ordinem transiisse sub ann. 1257. scribit Matthæus Paris: *Eodem tempore novus ordo apparuit Londini: de quibus fratribus ignotis & non proutis, qui quia saccis incedebant indur, fratres Saccati vocantur.* Horum tandem Ordo io Coneilio Lugdunensi ann. 1275. proscriptus. Tbo. Wallinghamus. *Aliquos status de Ordinibus mendicantium approbavit, & aliquos reprobovit, ut Saccinos, qui intinabant de Panitentia, sive de Valle viridi.* Saccitas hoc loco vocat Chronicon sancti Marcialis ann. 1274. ut & Chronicon Colmarie. t. part. an. 1279. *Saccati* idem Chronicon Colmarie. ann. 1274. Sororum denique de *Sacco* meminit Raymundus de Capua in Vita S. Agnetis de Montepolitiano num. 7. atque, ita appellatas *propter Scapulare*, quod ex humilitate de sacbino pannu ferebant, seu *saccino*, id est, ex quo sacci confici solent. *Saci*, & *Sacber*, nostris didos ejusmodi Monachos docet Guillelmus de Villanova:

En pain ann Sacci, pain aus Barrez,

Qui pauvres prison enferrez,

A cels du Val des Esceliers,

Les Filles Dieu se vent bien dire,

En pain por Dieu notre Sire.

Guill. Guiart in S. Ludovico:

rius Magnus lib. 4. Epist. 34. ad Constantinam Augustam: *Sed brevis iudicia, quia fides in Ravenna parvis Dominorum pietas apud primum exercitum Italia Sacellarium habet, qui causis supervenientibus quotidianas expensas facit; ita & in hac urbe in causis talibus eorum Sacellarium ego sum.* Vide Anastasium Bibliothecar. in Theodoro PP.

Habuerunt etiam Imperatores Occidentis. Gerard. Episcopus Cameracensis in Epistola ad Heoricum III. Imp. r. *Sicut Liberalitas vestra Sacellarium habet, quo causis supervenientibus cotidianas expensas faciat, ita, &c.*

Habuerunt pariter Reges nostri Sacellarios suos, quos Hincmarus in opusculo de Ordine Palatii à minoribus Officialibus accenset. *Tacens Sacellarium sub Ludovico Pio mentio est in Annalibus Eginhardi.*

Suos etiam Sacellarios habuisse Anglo-Saxones testatur Adam Bremenlis c. 15.

Ecclesia Romana Sacellarium, quibus perinde Sacelli seu fisci Ecclesiastici cura incubuit, merito est in Concilio Romano sub Zacharia Papa an. 745. in Annalibus Francorum ann. 801. apud Joannem Diaconum in Vita S. Gregorii Magni lib. 2. cap. 23. Anastasium in Constantino PP. pag. 65. in Gregorio II. pag. 66. (Mich. Cerularium Patr. CP. in Edicto de projecto pittatio pag. 166. apud Allatum de Libr. Eccle. Gr.) & Auctorem Ordinis Romani, qui ait, Sacellarium annum fuisse ex quoque, qui equitantes Pontificem comitantur, & supplicantibus preces una cum Nomenclatore discessisse.

Denique Sacellarii dignitas magna fuit in Ecclesia Constantinopolitana. Guillelmus Bibliothecarius in Hadriano II. pag. 118. ibi à Paulo librarius custode, Joseph, vestrorum custode, simulque Bassio Sacellario, Ecclesiasticis vestibus indutus salutari, &c. M. rei Sacellarii, apud Gregorium in Vita S. Basilii Junioris num. 26. *Tunc utrumque puerum, & Sacerdotem, apud Nicetam in Ilacio lib. 2. nu. 4. Sacellarii in Histo. 4220, in Chronico Alexandrino pag. 87.* Vide præterea quæ de hac dignitate adnotamus in Constantinopoli nostra Christiana, ubi de Secretis Ecclesiasticis agimus.

¶ 5. SACCUS, Instrumentum piscandi, retis genus. Litteræ Philippi Aug. Reg. Fr. ex Tabul. S. Quintini de insula p. 79. *Ad versutia rotunda & ad saccam piscari poterunt.* Vide Sacb.

¶ SACEBARO, SACEBARO. Vide Sagibaroas.

¶ SACELLA SAGA, Monialium clausura. *Iste (magis Sacellarius) administrat & curas sacras Sacellas, nempe Monasteria monialium, apud Macrobin Hierolex. ex quodam Mf. Augustinus Turco-græcia nuncupato p. 203. Ineptum esse quod semina nemo non videt: ibi enim Sacella idem omnino est quod Sacellam, fides regius seu publicus.*

¶ SACELLANUS, Capellanus, sacello præfectus, in Charta Heorici VIII. Reg. Angl. ann. 1531. apud Rymer. tom. 14. p. 149. *Dilectis nobis Joanni Oliver legum doctori Sacellani astiti, &c.* Infra p. 421. pro Sacellani legitur Capellani, ut & pag. 781. Ceremoniale Benedictino-Rom. edit. 1621. part. 2. pag. 80. *Fuit quidam Papa, qui dum in extremum venisset, interrogabat Sacellanam suam, virum idoneum & devotum quem plurimum diligebat, quibus suffragiis post mortem eum vellet apud Deum juvare.* Adde Monum. sacr. Antiquit. tom. 2. p. 27.

¶ SACELLARIUS, Fisci custos. Vide Saccus.

¶ SACELLUM, Cistula Reliquiis recondeendis aptata. Hylor. Translat. Sancti. Sebastiani & Gregorii solitorum contra se amicos videas, . . . *lintheum tinctum.* Tom. VI.

gentius replicans cistula recolligit. . . At Rodinaas sacrum precibus flexus, nos totam ut prius, sed partem sacerdotum manibus seclum largiri iussit. Quam illi multo gratiosius quam ante devotis fidei mysteriis excipientes, & honorifice preparatis Sacello reponentes, &c. Leg. sorte Sacello. Alia octione, vide in Saccas 4.

1. SACER, Species Falconis, quibusdam Britannicis, aliis acrius: *Hierax*, Thuanode & accipitria, vulgo Særo. [Anglis Saker.] Describitur à Friderico II. Imp. l. 2. de Arte ven. c. 22. Alberto M. 123. de Animalib. c. 5. & ab eodem Thuanode p. 22.

¶ 2. SACER, pro Sacerdos, Episcopus. Ermoldi Nigelli carmen Elegiacum pro Ludovico Imper. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 30.

Hoc Sacer aspiciens, sella se sustulit ardens

Compellere sacrum cum pietate virum.

Pluries ibidem occurrit, ut monet Cl. Editor. Sacri, eadem notione usurpat à Romanis de Ron M. ubi de Odone Episcopo Bajocensi:

Ode libon coreneuz,

Qui de Baex offois Sacerz.

¶ SACERBARO. Vide Sagibaroas.

SACERDOS, ut ait Honorius Augustod. l. 1. c. 182. & ex eo Rhabanus lib. 1. de Instit. Cleric. c. 5. *vocari potest, sive Episcopus sit, sive Presbyter.* [Cujus vocis etymon. sic profert Ato apud Acher. tom. 8. Spicil. pag. 126. Sacerdos, quasi sacrum datus Dei ministeria administrando.]

Olum vero & in primitiva Ecclesia id nominis pro Episcopo usurpatum testantur passim Cyrilianus, Augustinus, &c. S. Ambrosius lib. 5. Epist. 30. *Sanctus Damasus Romana Ecclesia Sacerdos.* Innocentius I. Epist. l. c. 3. *Nam Presbyter, licet sit Sacerdos, Pontificatus tamen apicem non habet.* Gregorius Turon. lib. de Gloria Confess. cap. 107. *Decedente Sacerdote apud Nolanum archiepiscopum, ipse in locum Episcopi subrogatur. Ecclesia Catholica Sacerdotes, in 145. Cod. Th. de Hæreticis. Gesta de nomine Acacii: Apud Alexandriam Proterius Catholicus sit Sacerdos.* Ita Fortunatus lib. 1. de Vita S. Martini, ubi de S. Hilario Episc. Pistav.

Rite Sacerdotis penetralia jure gubernant.

[Hinc promiscue Episcopum vel Sacerdotem Eccl. Coanma. seipsum inscribit Hamelinus in Chartis ex Tabular. Major. Monast. & Reginaldus Episcopus Carnot. Exstat in ejusdem Monast. Archivis sigillum Quiriaci Episc. Nannet. cum hac Epigrapha: *Peiri & Pauli Sacerdotis Nannensis Quiriaci.*] Vide l. 3. & 4. Cod. Th. de Fide Cathol. 31. 35. 33. de Episcopo eodem Cod. [& ibi Pithæum ad l. 7.] Gregorius Turon. in Vitis Patrum c. 17. lib. 17. lib. 2. Hist. c. 23. & alios passim.

SACERDOTIUM, pro Episcopatu usurpat Lex 35. 44. Cod. Th. de Episcopis, l. 3. de Fide Cathol. l. 1. Ne sanctum Baptisma, Gregorius Turon. de Vitis Patrum c. 6. Sidonius lib. 4. Epist. 25. &c.

SACERDOTIUM, Titulus honorarius Episcoporum, apud S. Augustinum Epist. 143.

¶ SACERDOTES CANTARIALES, Cantores. Testam. Rotherami Eborac. Episc. an. 1498. io Lib. nig. Sacerdotii p. 670. *Et quod vidi Sacerdotes Cantariales ibidem singulis in singulis locis laicorum commensurare, ad eorum scandalum, & aliorum.* Ibidem qui

¶ SACERDOTALES CHORALES dicuntur ibid. p. 671. *Sacerdotes Chorales non obligant ad aliquod spirituale.*

SACERDOTES CONVENTUALES, &

SACERDOTES OBEDIENTIALES, in Ordine S. Joannis Hierosol. de quibus in Statutis ejusd. Ord. tit. 2. §. 2.

SACERDOTES DECUMANI. Vetus Charta apud Pacinellum in Vita S. Simpliciani Archiep. Mediol. *Tunc omnia sicut supradicta sunt, in potestate decumanorum*

Sacerdotum transenti, &c. [Vide Decemiani.]

¶ SACERDOTES MAGNI, apud Mabilion. tom. 1. An. nal. p. 166. dici videntur Episcopi.

SACERDOS MISSALIS, in Charta Edwardi I. Reg. Angl. apud Prynceum in Libertat. Eccl. Angl. tom. 3. p. 668. Vide *Missa Presbyter* col. 8. 26.

SACERDOS PAROCHIANUS, Parochus, apud Alexandrum III. PP. in Appendice ad Concilium Lateranense III. part. 31. c. 6.

¶ Interdum *Sacerdos* nude appellatur, ut in Charta de Juribus Canonico Eccles. Ambian. in villa de Camons, ex Tabul. ejusdem Eccles. In ecclesia de Camons habemus decanus & canonicos in tribus solomonitibus, Norviciensis, Purificatoris & Pasche duas partes & Sacerdotem tertium... Similiter in omnibus decimis minutis per annum, inter decanum & canonicos & Sacerdotem eandem debet esse partitus. Sacerdos autem debet canonice profecto 4. den. Pluries ibi.

SACERDOS PRIMUS, Primas. Pelagius II. PP. in Epist. ad Sapaudum Arelai. Episc. cui suas vires delegat: Hinc est, quod & nos Fraternalis tua in hujusmodi curas injungimus, ut Sedis vestra Vicarius institutus ad instar nostrum in Galliarum partibus Primi Sacerdotis locum obtineat.

¶ Eodem nomine designatur Romanus Pontifex; in *Missali* Gothez apud Naleum S. Sixti PP. apud Mabilion. Liturg. Gall. p. 276. En quibus (testibus) est sanctus ac venerabilis Satus martyr, ... qui dum apostolica sedis excepisset insignia, & se Primum esse conspiceret Sacerdotem, &c.

¶ SACERDOS SUMMUS, Eadem notione: ut ab ea vero appellatione abstineant primæ sedis Episcopi, precipitur in Conc. Carthagini. III. cap. 26. Interdum tamen Episcopi nude *Summi Sacerdotes* nuncupati, ut in Charta ex Tabulario S. Albini Andegavens. De qua rapina vel violentia clamorem fecit Albini Ovisus fidei Albini apud Brunanum Summum Andegavens. Ecclesie Sacerdotem, &c.

SACERDOS PROPRIUS dicitur Episcopus, vel Parochus, qui in diocesi aut Parochia sua ex officii ratione munus suum exsequitur. Gelasius PP. ad Sabinum Episcop. apud Holsheim in Collectione Romana: Hunc ergo... Diaconii præstitione decorabit: ut moveris tua Dilectio hoc se delegantibus nobis exequi Visitationis officio, non potestate proprii Sacerdotis. Idem in Epist. ad Celestinum Episc. Sciurus, cum Visitationis se nomine, non Cardinalis creasse Pontificis. Ubi Cardinalis Pontifex, idem est, qui proprius Sacerdos. Adde Concilium Tolent. II. c. 2. & Romanum sub Innocentio II. c. 10.

SACERDOS SECUNDI ORDINIS, Presbyter non Episcopus. Leo IX. PP. Epist. 4. Sacerdotum ordo bipartitus est, non amplius quam duo ordines, id est, Episcopus, & Presbyter. nobis collati sunt, nec Apostoli docuerunt. Sidorius lib. 4. Epist. 2. 3. Atamen hunc jam secundi ordinis Sacerdotem, dissonat inter portum vocat, &c. Et in Carm. Antistes suis ordine in secundo. Optatus lib. 4. Quid (commemorem) Diaconus in tertio, qui Presbyter in secundo Sacerdotis constituitur. Facundus Hermianensis lib. 12. c. 3. Scitis igitur ille modestissimus Princeps, Oria Regi non impune cessisse, quia sacrosanctæ presumpsit, quod licitum est singulo cuique etiam secundi ordinis Sacerdoti: multo magis impune sibi credere non posse cognovisti, vel quæ jam de fide Christiana rite suasant constituta discurrere, quod nullatenus licet, vel novos constituere Canones, quod non nisi multis & in unum congregatis primi ordinis Sacerdotibus licet. Rhabanus lib. 1. de Instit. Cleric. cap. 6. Secundi vero ordinis viri, Presbyteri sunt, quorum typum præferebant 70. viri in veteri Testamento, &c. Aeneas Parisiensis ad verfos Græcos quest. 4. Nam Presbyteri, licet sint secundi Sacerdotes, Pontif-

ficatus tamen apicem non habent. Constitutio Riculdi Episcopi Sueffionensis ann. 889. c. 1. Attendit ergo, quia nobiscum sollicitudinem gregis dominici percipimus, & in sacerdotali ministerio, secundi ordinis & dignitatis locum possident, &c. Lupus Servatus in Vita S. Wicberti cap. 5. Neque multa post (Bonifacius) ad amplissimum Pontificali gradum dignitatis Moguntiaci divina gratia provectus, Wicbertum Sacerdotem secundi ordinis canonicus... Magistrum præfuit. Eridegodus in S. Wilfrido c. 8.

Tandem colla jugæ subditi bene se petito, Ordinis apicem sublevari in dolo fecerunt. Id est, sit Presbyter. Adde Synodum Romanam IV. sub Symmacho c. 6. & Hincmarum Remensem Epist. 7. cap. 20. Præterea Glossæ Græci in Ipsi 80. 71. 8. Idem dicuntur.

SACERDOTES SECUNDI, in Appendice ad Codicem Theodos. Constit. 20. Audemus quidem sermone sacre solio plurimum capiti, de sanctis ac venerabilibus Sacerdotibus, & secundi Sacerdotibus, vel etiam Levitis, & eos cum omni timore nominare, quibus omnis terra caput inclinat.

SACERDOTES MINORES, apud Aeneam Parisiensem lib. ad verfos Græcos quest. 7. In sublimitate majoris Tautis confisili etiam honor minoris Sacerdotis. Ita majores ordinis Sacerdotis Episcopos vocat Agobardus lib. de Sacerdotio c. 11.

SACERDOTES, seu Presbyteri villani, Qui rurales Ecclesias regunt, in Editio Pistoria c. 30.

SACERDOS, pro magno ac divino, non semel in Querolo p. 34. 1. edit. Vide Presbyter.

¶ SACERDOTALES, Vestes omnes quibus Sacerdos in divinis utitur. Bulla Alexand. III. PP. in Chartular. Gemetic. tom. 1. fol. 116. Vestis in hac parte supplicatioibus inclinari, ut tu filii abbati & successores sui abbates... calices, corporalia, pallia, altaria vestra, Sacerdotales monasterii, prioratus eadem monasteria subiectorum, ac parochiarum & aliarum ecclesiarum ad eas communiver vel divisi perierint... ac etiam aquas, cineres & sal in monasterio prioribus... consecrare seu benedicere possitis... indulgemus.

¶ SACERDOTALES LITTERÆ, Papæ, *epistola*, id est Epistolæ Canonice, formatæ, de quibus v. loco.

¶ SACERDOTALIA BENEFICIA, Obventiones quæ sacerdoti seu paracho competunt. Charta Johannis Episc. Maclov. in Tabul. Major. Monast. Concessi ecclesiam B. Mariae de Lebone... eo tenore ut tam oblationem, altaria, quam Sacerdotalia beneficia, quam etiam partem decimarum tertiam, prædicti monasterii sacerdotibus barum ecclesiarum... equaliter inter se dividant. Vide Sacerdotium, & in Feudum, col. 450.

¶ SACERDOTALIS, Liber in quo ritus ad sacerdotem pertinentes continentur, recentioribus rituali copiosis. Eodem præterea vocabulo denotant Premonstratenses vericulum quod initio Laudum recitant. Ita Macri Hierolex.

2. SACERDOTALIS, Qui Sacerdotio in Provincia functus est, ita interpretantur Viri docti apud Ammianum lib. 28. Gruterum 20. 3. 35. 12. & in Cod. Theodos. non semel. Vide Gloss. nomencl. Jacobi Gothofredi, & notas Lindenbrogi & Henrici ad eundem Ammianum.

¶ SACERDOTALITER, More Sacerdotis, ut sacerdotem decet. Vita S. Leobini Episc. Carnoten. fœc. 1. Benedict. pag. 113. Drinde Gualentem optentem urbem, cum beatissimo Hilario ejusdem urbis antistite Sacerdotum inter fuisset susceptus, &c.

¶ SACERDOTARE, ad Sacerdotium promoveri. Chron. Corn. Zanfies ad an. 1364. apud Marten. tom. 4. Ampl.

Ampl. Collee. fol. 284. Qui Engelbertus cum infra tem-
pus prescriptum nollet Sacerdos fieri, sed aspiraret ad Co-
munis Civesensem, ... nuntiatus electioni de se facta
Colonia.

¶ SACERDOTATUS, Sacerdotium. Vita S. Char-
taci Episcopi. tom. 3. Maii p. 279. Quodam autem die post-
quam Sacerdotatus S. Medici accepit.

¶ SACERDOTISSA. Chronic. Rotomag. ad ann.
1251. apud Labbeum tom. 2. Bibl. pag. 377. Die Pasche in
fero quasi media nocte capis ignis in vico Sacerdotis-
saram, qui totum combussit. Huiusce nominis vicum
quondam Rotomagi extitisse, qui hodie vicus vetera-
mentariorum dicitur, etiam aliunde constat. Obsole-
ta nomenclaturæ originem probabiliter omnino repe-
tendam existimo à S. Romani Canonici mulieribus quæ
ibi vitam communem tunc agentes habitabant. Vide
Presbyteria.

¶ SACERDOTIUM, Beneficium ecclesiasticum,
præbenda sacerdotis. Vita S. Guillelmi Archiepiscopi apud
Suriem: Imo vixit omnibus æta sua miraculo ita co-
sensu cunctis, ut jus consecrandi Sacerdotia, quæ vulgo Præ-
bendas vocant, Guillelmo, & ejus gratia in successore
illius transiret. Vide Sacerdos.

¶ SACERDOTIUM, Obventiones Sacerdotis paro-
chialis. Tabul. Vindocin. Ch. 483. Dedit ecclesiæ Thibi-
ciliaci cum toto Sacerdotio & toto burgio & toto cimiterio.
Vide Sacerdotia Beneficia.

¶ SACERIUM, fidei quod infra Sacb. Vide in Vi-
sita 2.

SACERNUS, Sacer, æam, & dicitur hic Sacernus, ai,
o, facer animus, vel exaltatur pars animæ. Et videtur
composui ex sacer, & animus. Jo. de Janua.

SACH. Charta Wincmar Castellani Gandensis apud
Duchefi in Hist. Guineni p. 66. Uaum mansam terra ia-
sar Broelens & Gestlaus, præter jus ad dieum, æc non &
unum Sach ad tarnos (force fluvas) & ad silvum, æuam
sle in Palbam ad pises, &c. (Charta Godefridi Barba-
bati Ducis Lothar ac Brabant. an. 1125. apud Miræum
tom. 2. p. 817. Rastis & colonis Ecclesiæ, sive pauperes
essent, sive divites, jus illud quod Sach appellatur in syl-
va de Buckehels concessit, velletiam æuam de porcis bo-
miam suorum Ecclesiæ babebat) apud Kilianum, Sack-
uget, est genus cervi, quo ficedule, & id genus aliæ aves
capiuntur. [Vide Saccus 5.]

¶ SACHA, ut supra Sac. Vide in hac voce.

SACHARIA. Consuetudines Aquarum mortuorum:
Quilibet habitator loci illius, possit blanda, quod habebit
de terris suis & Saccariis, per æuam & terram portare,
quæcumque velletis omni tempore, &c. [Eadem Consue-
tudo editæ tom. 4. Ordinat. p. 51. habent, Faeberris:]
quæ lectio legitima est. Vide Faeberris.]

¶ SACHEIRATA, Mensuræ agrarie species. Enu-
meratio bonorum Vicariæ Brignolani. 1245. Item uaum
pratum ibidem conuigum circa duas Saccetratas. Idem
f. quod Falcata, quantum unus fœtor per diem falcare
seu fœcare potest. Vide infra in Secare.

¶ SACHELLUS, SACHETTUS, Sacculus: Italice Sac-
chetto, nostris Sacbet. Statuta Vercell. 7. fol. 205. Nomina
ascripta in singulis cedulis ponantur in anno Sacchello.
Ibidem fol. 212. v. Quæ Latine fiat scripta in
ipsis cedulis, & involuta sive posita in anno Sachello.
Inventar. an. 1439. in Tabular. Eccles. Noviomens. Item
unus Sacbetus de tela in quo repositæ sunt plures peciæ
erythalli.

¶ SACHIBARO. Vide Sagibarones.

¶ SACHIBER. Vide Sacbaros.

¶ SACHINUS PANNU, Rudis, saccis conficiendis
apud. Vide in Sacri.

¶ SACHONUS. Statuta Cadubrii c. 12. de Sacbonis
& aliis mercimoniis coaducendis per redallum
Tom. VI.

& affirmatum fuit, quod totum vinum de Bassano & vi-
num navigatum & Sacboni, & alia mercimonia, &c.

¶ SACHS, Gladius longus, ex Gloss. Vulcanii, apud
Schilterum in Gloss. Teuton.

¶ SACHUS, pro Saccus. Statuta Vercell. lib. 3. fol. 72.
Item quod nullas asfinarias seu molecinarias sedeat sine
ascendat Sacbam vel Sacbis farine vel grani sed vadat
pedester. Vide Saccus 2.

SACIANI, Qui & Aatomorphita, Hæretici, de quib.
Facundus Hermianensis lib. 8. cap. 7. ubi consulendus
Sirmondus.

¶ SACIBARO. Vide Sagibarones.

¶ SACIMA, pro Sagma. Vide in hac voce.

SACIRE. Formula solennis precariæ 29. Et ipsam
rem dam ad vivo pro vestro beneficio teacere, & usufru-
guare faciam, & ea ratione, ut alibi ipsas res æc vende-
re, æc donare, nec alienare, æc ad alias causas Dei delega-
re, æc in ausfragium ponere, nec ad proprium Sacire, nec
baredibus meis in alio de re aliquare, potissimum habeam
ad faciendam. Eadem verba habentur form. 30. Alius
rem ad proprietatem Sacire, form. 50. quod Lex Bajar.
dixit, sibi in patrimonium sociare. Ubi formulæ Paren-
tales Bignoni c. 10. 21. habent ad proprium ponere. Saci-
re, inquit Salmasius ad Historiam Augustinam dicebant
veteres τὸ σάκκισον, nos Sacire, & infima latinitas facire.
Videant igitur eruditissimi Sacire, positum fuerit pro
faciare; an vero à facere, deducatur: denique an inde vox
facire ortum ducat.

SACIS, Glyster, in Gloss. Arabico-Lat.

¶ SACLÀ, Servitii genus, quo tenentes terras domi-
norum facere seu facere debent, Gallis Saclare. Vide
Sarculare. Charta Renieri dom. de Haconvilla an. 1265.
in Hist. Mediani M. 1247. p. 327. Homines de dicta ville
... furcam & falcem & Saclam & carruebas & vicissuras
annonæ & feni & omnes alias consuetudines quas mihi
debeant, persolvant Ecclesiæ memoratæ.

SACMA. Charta plenariæ securitatis, scripta sub Ju-
stiniano apud Brisson. lib. 6. formul. Uno albiolo ligno,
valente nammos aureos 42. Sacma valente asprore aureo
uao, &c. Forte pro Sagma. Vide in hac voce.

¶ SACMINA, Sacmina, in Gloss. Lat.
Græc. Leg. Sagmina ex Felto. Vide ibi Scalliger.

SACORIUM. Vetus Charta plenariæ securitatis,
scripta sub Justiniano apud Brisson lib. 6. form. p. 637. U-
na catena ferrea desuper fœce passate libras duas semie,
Socorio valente siliqua una aspronis, cute olearia valen-
te siliqua duas aspronis, &c. [Sacario, non clarius, edi-
dit Mabillon in Supplem. Diplom. p. 97.]

1. SACRA, Epistola, diploma Principis. Sacra Epi-
stola, apud Vegetium lib. 2. cap. 7. Tribuas major per E-
pistolam Sacram Imperatoris iudicio destitatur. S. Ni-
lus in Epistol. ad Philippum Scholasticum: Εὐχαρισ-
τὴν ἡμεῖς ἡμεῖς κατασκευασθῆναι, ἡμεῖς ἡμεῖς καὶ ἐπὶ
ἐπὶ τὸν ἡμεῖς παρὸν δεξιὰν βασιλεὺς, δὴν ὁ δὲ βασιλεὺς
ἐπὶ τὴν. Gloss. Basil. Sacra, ἀλλοτρίοις ἀποδοῦναι, καὶ
ἀλλοτρίοις, καὶ ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς. Liberatus Diaconus c.

4. Et scripsit quidem ad eum Sacram Imperator, arguens
eum, &c. Cap. 5. Post hæc scripsit aliam Sacram ad Epi-
scopos. Sacra Imperialis, apud Petrum Diacon. lib. 4.
Chronic. Calene. cap. 109. 119. Anastasium in Hadria-
no Papa pag. 119. Sacra iussu imperiali, in Epistola
Gregorii IV. Papæ ad Episcopos Regni Francor. ἐπὶ τὴν
ἐπὶ τὴν, in Concilio Ephesino part. 1. & Calchedon.
part. 1. Οὐκ ἐπὶ τὴν, in Chron. Alexandr. pag. 772. Vi-
de idem Chron. pag. 704. Sacra litteræ, apud eundem
Liberatum cap. 14. Ita usurpant passim Concilia, co-
rumque Acta. [Codex Theodof. leg. 7. tit. 4. lib. 8.]
Vigilius Taphensis lib. 1. contra Arium cap. 3. S. Au-
gustinus lib. ad Donatist. post Collat. cap. 31. Ana-
stasius in Vitis Parr. pag. 63. 68. & 255. & alibi, Auctor

Historia Miscellæ p. 131. 470. 651. edit. Ganiffi, Odo de Diogilo l. 1. & 2. de Ludovici VII. Regis profect. in Orientem p. 13. 19 & alii, quos laudat Meurfus in Gloss. & Fabrotus ad Cedrea. (Vide Notit. imperii Rom. Juratum ad l. 7. Symmach. Epist. 59. & 94. & Gloss. med. Græc. in c. 1. p. 1.)

SACRAS Regum nostrorum aliorumque Principum Epistolæ vocant etiam interdum Scriptores alii, ut Lupus Ferrarides Ep. 18. 78. Fulbertus Carotenensis Epist. 13. 85. 95. &c.

Sed & Romanorum Pontificum Epistolæ eodem nomine donantur, apud Anastasium in Epitome Chron. Casin. to. 1. Murator. p. 35. col. 2. *Supradicti igitur Missi Sedis apostolicæ ad Regem Dagobertum venientes, honorifice suscepti sunt, contradentes ei Sacram Pontificis.*

SACRA, plur. neutr. generis. Passio S. Felicis Episcopi Tabyzacensis: *Tunc cognitor iussit, ut Sacra Imperatorum recitarentur. Sacra Generalia*, in Indiculo post Epistolam 4. Hormisdæ PP. & in Suggest. Diocetori post Epistolam 40. Sacra regalia, in Concil. Barcinon. an. 599. c. 3. Gestis sub nomine Acacii: *Contra Joan. jam Episcop. Sacra Principis de se forent.* Gregor. M. l. 1. Ep. 47. *Dum & antea ad Endacium gloriosum Magistrum militum Sacra Imperialia cucurrerunt.* Ita usurpat Anastasius Biblioth. in Hormisdæ PP. p. 34.

SACRA, nude vocantur vasa quæ ministeriis ecclesiasticis inserviunt, in Charta an. 933. inter Instrum. to. 6. Gall. Christ. novæ edit. col. 127. *Tradimus ... S. Petrum à Pullo cum suo terminio. ... Et quantum ibidem ad pertinendum, id est in Ecclesia S. Petri in Sacris, secretariis, &c.*

SACRÆ, absolutæ interdum dicuntur, Thesauri seu largitionis Principis privata, quibus quæ præerat, Comes Sacrarum largitionum dicebatur, interdum Comes Sacrarum, nude, ut in leg. 120. Cod. Th. de Decurion. Ita Palatini Sacrarum, in l. 3. de Indul. debitor. Sacrarum privatarum vel largitionum Palatina officia, l. 17. de Exactione eodem Cod. Vide Comes Sacrarum.

1. SACRA, Missa. Guidonis Discipul. Farf. lib. 1. c. 1. *Ad finem Sacra tonito dicat Diaconus. Benedicamus Domino. Ibid. c. 6. Ad explanationem Sacra omnia signa pesserunt. Rursum c. 23. Infra ipsam hebdomadam dicant Dominicalem Sacram.*

2. SACRA, Consecratio pontificia, vulgo Sacra; Bernard. Guidonis in Vita S. Cælestini V. PP. apud Murator. tom. 3. p. 635.

Cumque dies Sacra celebris venisset in orbem, Festibus ornati byssis atque decoris Insistunt operi proceres, præfulge novellus Vellestreni Angli liquorum fundebat olivum, Vide Sacrum 2.

3. SACRA, num. plur. Auctoritas, potestas patris in filium. Charta ann. 1237. apud Acher. tom. 10. Spicil. p. 86. *Idem Ariadnus non coactus non circumventus, non dolo inductus, sed spontanea voluntate dictum Guillelm. filium suum presentem, valentem & consentientem emancipat, & per emancipationem solemnem liberat à Sacris paternis & suo propria potestate per hæc verba: Nos Ariadnus dom. de Rossitane Guillelm. filium nostrum ... emancipamus & per emancipationem liberamus à nostra potestate, &c. Vide Gotthoffredum ad leg. tit. 18. lib. 8. Cod. Theod.*

4. SACRABARUM Vide Saccabar.

SACRALE Opus. Eupigii in Vita S. Severini. c. 14. de muliere resuscitata ab eodem sancto: *Mulier vero sanctitate præcepta, opus Sacrale die tertio juxta morem provincie propriis captivitatibus exercere.* Ubi Vellestrenus: *agnosce, inquit, vulgare sponem, ad verbum, opus Sacrale, sicut arbitri, &c.* Apud Bollandum habetur agna-

le qui tamen Sacrale MSS. codices aliquos præferre agnoscit.

SACRAMENTAGIUM, [Præstatio, quæ ab eo fit qui Sacramento alicujus servitio fide addicit: neque enim viri feudales modo, fed & servi domino fidelitatem jurabant, ut videre est in voce Hominiuum col. 1170. & apud de Lauriere in Gloss. Jur. Gall. v. Serment.] Tabular. S. Eparchii Incullim. fol. 7. *Ita ut si homines B. Eparchii venerunt ad me, vel ad successores meos propter terram, & propter militiam, ad iudicium vel iustitiam, nullum omnino Sacramentage, neque deservitum, neque exactionem, neque aliud quodlibet emolumentum nobis cubideant.*

SACRAMENTAGIUM, Pœna pecuniaria, qua damnotur qui Sacramento, quod calumniatur, impositum erimen à le amoliri vult. Charta an. circ. 1080. ex Tabul. S. Albini Andegav. *Si autem venerit ac se per Sacramentum de objecto forsfecto purgare voluerit, vicarius sine ulla Sacramentum illius calumpnari poterit: sed quamdiu villanus se purgare voluerit, nunquam ab ea vicarius Sacramentagium habebit, & si vicario non confisso, reititudinis sue lex remanserit, nec tunc omnino Sacramentagium habebit: Si vero villanus, aut aliquis amicus ejus, vel monachus per concordiam pro lege vicario aliquid dederit, tunc Sacramentagium dabit.*

1. SACRAMENTALE, ipsum Sacramentum, jurandum. Capitulare 2. an. 833. sub finem: *Sacramentale promissionis scilicet Imperatori. Sacramentale qualiter promitto ego, quod ab isto die inante fidelis sum Domino Karolo, &c.* [Charta an. 1136. inter Probat. tom. 2. novæ Hist. Occitan. col. 432. Regnante Ludovico Rege suis factum Sacramentale hoc cum quo juraverunt Castellani Carcassone Berardo Atoni Vicecomiti, &c. Adde col. 498. 514. & 515.] Prima Curia generalis Catalanæ sub Jacobo Rege Aragon. an. 1291. MS. Item quod omne Sacramentale sit absolutum, nisi esset factum cum voluntate dominorum ipsorum hominum, & cum auctoritate nostrorum antecessorum. [Sacuta Masf. lib. 1. c. 1. §. 13. Item, quod dictus Vicarius omnia & singula in Sacramentali suo contenta bona habeat, & sine dolo, & malo ingenio remota attendet, & complebit, & observabit. Occurrit rursum c. 2. & 7. ejusd. lib. in Statut. Montipessan. an. 1204. ex Cod. Colbert. 4936. & in Statutis Verceil. lib. 1. fol. 13.]

2. SACRAMENTALE, Traictatus de Sacramentis. Laur. Byzynius in Diario belli Hussit. apud Ludew. tom. 6. Reliq. MSS. p. 178. *Et Guillelmus de Monte Lou di-ao in suo Sacramentali, &c.*

SACRAMENTALIS. Sacramentalis pietatis aperi, ut pedum lotio & peregrinatio, apud Lucam. Tudenfem lib. 2. contra Valenses c. 1.

SACRAMENTALIS, Ad Sacramentum seu juramentum pertinet. Occurrit passim. Vide Lex Sacramentalis col. 163.

SACRAMENTALES LITTERÆ, Quæ sacramentum seu juramentum continent. Charta jurata, in Foris Benharnensibus tit. 1. art. 25. Baudouinia in Vita S. Radegundis c. 6. *Quo cognito B. Radegundis Sacramentale fecit intervas sui contestatione divina ... Domino Germano Parisius civitatis Episcopo, &c. Sacramentale scriptum, in Usaticis Barcinonenfis MSS. cap. 423. Vide 14 Charta.*

SACRAMENTALES seu Comparagatores. Vide Juramentum, col. 1599.

SACRAMENTALITER, vox Theologorum. Sacramentali more. Alberti M. T. eq. 2. de Sacram. Altar. in Bibl. Heilsbr. p. 68. *Et utrumque Sacramentaliter celebrandum esse præcepit.* Occurrit ibid. ex Gersono pag. 118. & lib. 4. Imit. Christi c. 10. o. 4.

SACRAMENTARE, SACRAMENTARI, Sacra-

mento fidem, pactum asstruere confirmare. Charta an. 1193. apud Stephanot. tom. 8. Fragm. Hist. p. 16. Item comes prioreque sancti Leuventii et Frugm. sibi ad invicem Sacramentum. Chron. Parmense ad. an. 1291. apud Murator. tom. 9. col. 821. Sacramentum simul fuerunt de se mutuotendo. Ibidem col. 821. Et cum dictis dominus Bardelonus Saurmentatus fuit cum Venetiis, Paduanis & Bononiensibus, & fecit pacem cum hominis de la Scala. Serementem, eadem notione, adhibet le Roman di Vacce Mi.

On tuis cil conseil granté,
Et sout entr'ex Serementé,
Que tuis eusemble se scudront,
Et eusemble se deffendront.

Serrement, pro *Serment*, Sacramentum, in Charta an.
1290. tom. 2 Hist. Dalpb. p. 68.

† SACRAMENTARIUM. Vide in *Sacramentum*.

- ¶ SACRAMENTARII dicuntur hæretici omnes, qui erant circa sacramenta à Christo instituta, quæ mutilant, vel verba institutionis aliter, quam par est, explicant, vel alio quocumque modo, minus orthodoxè administrant. Hæc Stockmannus in Lex. Hæref. quem consulte. *Sacramentarii*, alia notione, vide in *Juramentum*, conf. 1599.

† SACRAMENTORIUM. Vide in *Sacramentum*.

SACRAMENTUM dupliciter dicitur, inquit Hugo à S. Viſtore l.2. Speculi Eccl. cap.22. *Aliquando enim Sacramentum dicitur sacre rei signum, velut in Baptismo exterior ablutio, quæ interiore significat emundationem. Aliquando dicitur Sacramentum, quasi sacrum secretum, velut Sacramentum Incarnationis & vultus medi.* Gloſſa Calfinei. Monſt. Sacramenta ſunt Baptiſmus & Chriſma, Corpus & sanguis, quæ ob id Sacramenta dicuntur, quia ſub ſequentio corporalium rerum virtutis viſus ſecretus ſubſistent coram de ſacramentorum operatur. De prioris ſignificatione, ut cæteros omittam, quæ de Sacramentis commemorarios ediderunt, lubet hic exhibere, quæ adnotavit olim chidiſſimus frater Michael du Fresnoiſ Societatis ſui Preſbyter & Theol. Profeſſor, in Diſſertationibus ſacris, ut Hiſtorici de Antiquiſſimis Sacramentorum ritibus, reſuſcite in eorum uſu & adminiſtrationibus contraverſi, necdum edidiſſet, Diſſert. 2. part. 1. c. t. c. De Sacramenti myſterioque nominibus.

De Sacramentis, deque Baptismo primum dicere aggrediens, qui hæc Sacramentum est, & Chrisiæ fidei gentis proprium signaculum, quo videlicet non confignatur modo, sed etiam sacramur, (id quo Synagoge circumlocio præstat,) quodque Eugenius IV. in Concil. Florent. spirituale vocat janam, per quam introductæ Ecclesiæ adiungimur, cæterorum effectus confortes Sacramentorum: ante omnia id faciam, quod in principio fieri, cum in omnibus Differentiis, tum in hac magis oportere censio; ut quid illud sit, de quo disputatio fit, explanetur; ne vagari ac errare cogatur oratio, si ii, qui inter se differencierint, non idem esse illud, de quo agitur, intelligent. Adde quod plerumque illud, vel experientia usque ipso verissimum videri solet, quod citius omnino sapienterque in Cratyllo pronuntiavit Plato, qui ipsarum rerum nomina penitus perversideret; eundem & res eadem ipsas funditus exploratas compertaque habiturum.

Inprimis igitur, de ipso Sacramenti nomine dicam
univerſe, ex occasione baptiſmi, qui reliquis velut
diuus præſtat, ac veſtigium pietatis, ut eum nuncupat
Gregorius Nazianzenus, de varia ipſiusmet poſtmodum
aſturus nuncupatione. Principio enim de ipſo Sacra-
menti nomine liſtem Catholicis inveniunt, nonnulli No-
vatores, poſt Lutherum, Calvinumque, nonnulli No-
ſtit. 2. cap. 14. *Abunde liquet, ait, vases, quilibet. In-*
T. VI.

Quilib. in
qui SACRA-

mentorum nomina signis indiderunt, minime respexisse qui fuisse verbi huius usus Latinis Scriptoribus; sed novam bene significativam per suo commodò affinxisse, qua simpliciter signa designarent. Unde ipse significativam aliam è iure precepit, quam ut in nostra Sacramenta accommodet; qua Sacramentum pro iurejurando accipitur, quod olim ducibus præstabant legiones: quod Imperii Romani grave mysterium lib. 8. Herodianus, *τὸ Πρωτόν τῶν ἐκ τῶν βασιλέων ποιεῖται, ὡς ἡμεῖς ἐκ τῶν ἀρχιερέων ἐκείνων*, Tacitus appellat: ita ut tamen in Calvinii sententia Sacramentum, non tam sit iuramentum, quo se homo obstringit Deo, quam quo se Deus obligat homini. Verum ut ita sit, bane minime reperiri Iubentiam in Scriptura huic verbo notionem, eo, quod ab Ecclesia fœderis accipitur, pro rei sacra signa; quod inde conficiunt sectarii, num expungendam penitus à Catholicorum scriptis vocem hæc, ut in locis communibus, cum aliis: teste Melancthon censuit; qui caute, in quo de Sacramentis disserit, de Signis incribit: *Nam que alii, inquit, Sacramenta, nos Signa appellamus*. Qui autem id affirmare audeant, qui Trinitatis nomina, *κύριος, θεός, πατήρ*, cum Nicænis Patribus, five confubstantialis, *ὁμοουσίους*, five personæ, cæteraque id genus amplectuntur, quo tamen sacris in Litteris non exstant: quique, ni prorsus infideliter sunt, non nesciunt à fœdis Patribus id nominis usurpari, ubi de Baptismo, Eucharistia, aliisque Sacramentis sermonem iñstunt. Tritum istud Tertulliani lib. de Præscriptoribus, cap. 16. *Ipse quoque res, inquit de cacodemone, Sacramentum divinum est, idolorum mysteriis emulatur*; tingit & ipse quoddam, utique credentes & fideles suos, &c. Tum postea: *Signas in frontibus milites suos, &c.* Huic adde Cyprinum, qui lib. 2. Epist. 1. à Baptismo Tertullianum de Confirmatione, sic apte loquitur: *Si Sacramentum utroque nascitur*. Mitto ceteros: illi enim antiquissimi omnium sufficiunt, ut intelligant adversarii nos minime fidei præparatas vocum novitates, quas prorsus cavendas in fidei negotio, post A. post. 16. ad Timoth. 6. animadvertit Augustinus lib. 10. de Civit. Dei c. 23. *Num liberis, inquit, vocibus loquamur* Philopoli, nec in rebus ad intelligendum difficillimis offensionem religiosorum aurium perimeamus: nobis usum ad certam regulam loqui fuisse; ut verborum licentiam de rebus, qua bis significatur, impiam gignas obprobrium.

Ceterum neque caremus Scripturae locis, quæ recipiunt tot abhinc leculis vobis illius significationi suffragentur. Tamen vobis sacris in Paginis vocem banc, *Sacramentum*, de nostris Ipsamitum usurpatis Sacramentis, probare sectariis non possumus ex illo Apostoli ad Ephesios loco cap. 5. *Sacramentum*, (sive ut Græce legitur, mysterium) *hoc magnum est*: ut qui matrimonium è numero Sacramentorum ejiciunt: nihilominus opere- rum non est è Scripturis eruerere nomen istud, Sacramenti, ut genus est, et communio una quadam complectitur nostra Sacramenta, et alias res quasdam, nimirum ut signum rei sacre vel arcane significat. Quid enim aliud indicat vox ista loco mox laudato ad Ephesios, si qui habet: *Propter hoc reliquit homo patrem & matrem suam, & adheret uxori suæ, & erunt duo in carne una: Sacramentum hoc magnum est*; ego autem dico, in *Christo & in Ecclesia*. Quæ dicit: mysterium *hoc*, sive Sacramentum, ego ipsum sic explico, a ioque; eam viri femineque conjunctionem, rei sacre signum esse & arcanæ, Christi videlicet cum Ecclesia arctissimæ communionis. Abfunde vero cum Eralmo Calvinus, ne matrimonium, ex hoc testimonio, Sacramentis Ecclesiæ cogatur annumerare, Sacramentum, sive mysterium, à Paulo dicit contendit, non viri & femine; sed Christi & Ecclesiæ, vel Adami &

que conjunctionem: cum infulsam hanc interpretationem, vel duz voculæ satis evertant, pronomen relativum, *hoc*, cum verbum substantivum est, *Sacramentum hic magnum est*, ait Apostolus, *hoc*: dicitur indicare id vocabulum ad id referendum, quod ante dictum fuerat, de utriusque conjugis copulatione: *Erunt duo in carne una*. Dum autem in presenti subjicit: *Sacramentum hoc magnum est*, neque dicit, *scilicet*, satis innuit, de Adami & Evæ conjugio nequaquam esse sermonem; sed de quolibet connubio, rite inito, quod Sacramentum certe magnum est, ex quo certam conferendæ gratiæ promissionem ei Christus aonexit. Huc etiam accedit, quod nisi subiecta sit huicce vocabulo ea sententia, quam Hieronymus, Chrysostomus, Oecumenius, alique Patres in hunc locum afferunt, tota vis argumenti infringitur, quæ persuadere nititur Apostolus, ut suas mariti uxores colant atque diligant, nempe quia istud: *Erunt duo in carne una*, magnum est Sacramentum in Christo & in Ecclesia: hoc est ejusmodi, quod caelesti Christi cum Ecclesia connubium adumbrat: proindeque efficere debeat, ut uxorem conjux quasi suam carnem, imo quasi seipsum impensius amet ac colat, sicut & redemptor Ecclesiam: eamque diligit. Huic Apostoli testimonio subiungere possem Danielis locum cap. 2. ubi Nabuchodonosoris statua sepius appellatur mysterium five Sacramentum: *regi*, Hebraice, Chaldaice, *reges*, quod Thargum deducit à vocabulo, *rex*, quod *secreta* & *mysterium* sonat. Nempe quod signum existeret rei latentis & obscuræ; regnum utriusque quatuor, quæ ex Alexandri Magni cineribus enata sunt; Ægyptiaci, Syriaci, Macedonici, & Asiatici; tum etiam regni Servatoris, quod post illa demum exortum est: quæ omnia à Daniele obscuris significationibus, quasi totidem Sacramentis, adumbrata sunt.

Eadem porro *Mysterii* ratio est, quæ voce Sacramenti nomen vulgare editionis antiquius interpres expressit. Quamquam non una eademque est etymologia, siue notatio nominis; cum *mysteria* primum appellent Greci, quæ vocat iustis Tullius lib. 2. de Legibus, hoc est, ritus quosdam, quibus homines sacris initiantur; à verbo *μυστα* hoc est, initior; cui significationi vox Hebræa responderet, *mislin*, à radice, *male implevit*; quod; ut scribit R. Salomon, hi ritus compleant perficiantque homines sacros. Sunt autem à Græcis, ejusmodi initia; appellata in mysteria; quod occultissimis mysteriis, noctu plerumque, peragerentur, quæ *sacra opera* nœa Phisus, *Opera Flaccus* nuncupat. Quippe enim vox eadem arcanum sonat: unde Tullius 3. de Orat. *Haec tacitum tanquam mysterium tenet*; & Paulus ad Ephesios 1. & Græcote textu: *Pæfatio nobis mysterio, seu arcano voluntatis sue*. Tum 1. ad Corinth. 1. *Loquimur Dei sapientiam in mysterio*, hoc est, arcano; ut interpretatur Chrysostomus Homil. 7. in eam Epist. quoniam, ut ait, suum illud consilium Deus de redemptione hominum clam habuit, ac ne Angelis quidem aperuit, priusquam hominibus ipsis panderet. Qua in significatione, *mysterii* etymologia petitur à *μυστα*, claudendo; non autem à vocabulo Hebræo *mislin*, quod *secreta* sonat; à radice *mislin*, quod est occidere, ut non nemo somniavit.

Verum ad rem nostram magis accommodata ejusdem vocabuli notio est; ejus usum jam inde à principio sibi ut & Sacramenti, quemadmodum ostendimus, vindicavit Ecclesia; cum non solum in commune omnia Religionis arcana nominavit *Mysteria*, & *Sacramenta*; sed peculiari quadam significatione doctrinæ illi, quam de mysterio nonnulli, *Symbolicam*, Symbolicam Theologiam appellant Græci, eas distinctiones accommodavit. Quæ notio oec *mysterium*, dicitur signum omne

concretum, & corporeum, quod sub sensum cadit, latentium rerum, minimeque aspectabilem. Ita ut, quemadmodum homo animo constat & corpore; ita quoque *mysterium* est rebus, quæ parim usuperpentem sensibus, parim oculis aliisve sensibus sagiant, coalescat. Quo sensu de antiqua Lege Gregorius Nazianz. Oratione de Baptismo præclare dicit, adumbrare verum, & magni luminis, legis utique novæ, *mysterium* seu Sacramentum esse. Sed significatio de Sacramentis Græcis loco jam prolato Chrysostomus homilicæ 7. in priorem ad Corinth. ad hæc Pauli verba: *Loquimur Dei sapientiam in mysterio*: *mysterium*, ait, appellatur, cum alia inspicimus, alia credimus, quod in Eucharistia, Baptismoque demonstratur. Quæ postrema *mysterii* acceptio apud Auctores prophanos minime reperitur, quibus *mysteria* vel tueri tantum ceremoniæ, quibus Deorum Religionis homines consecrarentur, vel res abditæ & à sensibus ac cogitatione remotæ. Quæ duæ etiam significationes in nostra vel *mysteria*, vel Sacramenta mystice quadrant, quippe & homines mysteriis initiantur. & consecrantur Deo, caelesti gratiæ percussu: *Indo Sacramenta mandant*, inquit Augustinus l. 1. 3. de Civit. Dei cap. 16. *quibus eruditi initiantur*. Deinde vero ea profanis prodere nefas est, nec temere apud indignos evulganda; sed; ut prælole margaritæ, à contemptu suat vindicanda. At longe aptius in eadem convenit, quam ad ultimum subjeci, significatione. Nam ut recte Chrysostomus, loco mox allato, innuit, rem sacram occultatque continent; caelestem nempe gratiam; ac nonnulla etiam characterem. Quam ob causam à Dionysio Eccl. Hierarch. cap. 1. & symbola, seu signa divina sacraque nuncupantur; nec qualicumque, sed quæ cum oculo divini gratiæ fructu, effectumque similitudinem quandam habeant atque convenientiam: ut lotio externa baptismatis, sicut explicat Chrysostomus cum interna animi lotionem, quam representat, & efficit. Quæ genuina est germanaque Sacramentorum nostrorum descriptio, ut sint *signa reifacra*; ex Augustino, *invisibilibus gratiæ forme visibiles*; ex Catechismo Tridentino, *res subiectæ sensibus, quæ ex Dei institutione, sanctissimi & iustissimi sunt significandi vim etiam efficienda vim habent*. Neque vero abique gravi causa, concreta ejusmodi signa, & tractabilia constituit Deus, puta lotionem & aquam in baptismo, quibus caelestem occultantque gratiam, cum oculis sensibilibusque representarent, tum etiam in animis sui quodam abditæ divini quæ gigneret. Nam si incorporati assensum, Chrysostomus Homil. 62. in Mattheum, nuda & incorporea nobis hæc ipsa daret: nunc quia corporibus inseras habemus animas, sub iis, quæ percipiuntur sensibus, tradit spiritualia: *Evangelium est vita æternæ & aperiendi sunt*: cui assentitur Augustinus in Joan. Homil. 86. *Sacramenta*, inquit, *exercitia sunt, quæ certiores verbi Divini domos nobis faciunt: & quia carnales sumus, sub rebus carnalibus exhibentur, ut ita per arduatis nostris captivum erudiant, & perinde ac pueri pedagogi manu ducant*.

SACRAMENTUM CATECHUMENORUM, apud S. Augustinum lib. 2. de peccatorum meritis & remissione cap. 26 ubi de Carthagenis: *Et quod accipimus, quamvis non sit corpus Christi, sanctum est tamen & sanctius, quam cibi, quibus alimur*. Quod Cellotius & alii de Eulogiis interpretantur, cum de fale dictum contendat supra laudatus frater, quod unum & perpetuum erat Catechumenorum Sacramentum, & ad Eulogias iis nisi post baptismum aspirare non hœuerit. Idem porro Augustinus lib. 4. de Baptismo contra Donatistas cap. 21. *An Catechumeni Sacramentum baptismi Sacramentum præferendum putamus?* Ubi quidam intelligi volunt ritus & ceremonias, quæ Catechumenis ante baptismum adhibentur, quas idem Augustinus tract. 4.

in Joannem *Sacramenti* nomine donat. Sed *exterioris* ante baptismum adhiberi solitis ritibus hunc, quo sal peculiari benedictione consecratus dabatur Catechumenis, per antonomasiam *Sacramentum* appellavit, *Catechumenorum*, Sacramenti vero latius accepta, quod eis esset Eucharistia loco, cum fideles communicarent, praefertim ad festos Paschatis dies, atque ad Catechumenis etiam *Eulogia* seu panes benedicti interdicentur. Nameo plerique referunt Concilium Carthaginense III. can. 5. Item placuit ut etiam per Jerusalem Paschales dies Sacramentum Catechumenis non detur, nisi solus salis: quia si fideles per illos dies Sacramenta non mutent, neque Catechumenos oportet mutare. [Ea certe notione accipitur in l. 7. Capitulum. c. 263. ubi et nominis Sacramenti ratio exponitur: Ut per solemnissimos Paschales dies Sacramentum Catechumenis non detur, nec eis qui à liminibus Ecclesiae sunt exclusi, neque eis, ante canonica reconciliationem, qui publicam gerunt poenitentiam, sed tantum benedictam Sal à sacerdotibus pro communione tribuatur. Adde Addit. c. 63. & 76.] Salis autem Catechumenorum, cujus consecrandi modum refert Ordo Romanus, mentinebant non semel Patres, imprimique Origenes Homilia 6. super Ezechielem, Liber I. Sacramentorum Ecclesiae Romanae, c. 31. Ildorus lib. de Divin. Officio c. 10. &c.

SACRAMENTUM SYMBOLI. S. Augustinus lib. de Catech. rudib. caput. 1. 3. Accipit Symboli remedium contra antiqui serpentis venenum, ut si quando voluerit adversarius diabulus denuo insidiari, noverit redemptus esse Symboli Sacramento, & Crucis vexillo ei debere occurrere. In Ordine Romano sic animantur Catechumeni ante traditionem Symboli: *Accedite suscipite Evangelici Symboli Sacramentum à Domino inspiratum, ab Apostolis institutum.* Vide infra Symbolum.

SACRAMENTUM PROPRIÆ MANUS. Subscriptio. Anonymus de Berengarii damnatione: *Nos ipsi interfimus & vidimus, quando Berengarius in media Synodo confituit, & beseum de corpore Domini coram omnibus propria manus Sacramento addidit.*

SACRAMENTUM, quemodo altera notione intelligi dixit Hugo à S. Victore, quasi *seilicet sacrum secretum*, velut *Sacramentum Incarnationis*, & hujusmodi. Collatio I. Carthagin. c. 5. *Et quod verè invenieris fidei, per admirabile mysterium Trinitatis, per incarnationis Dominica Sacramentum, & per salutem sacramentorum Principum judicaturum me esse promitto.* Concilium Carthaginense an. 525. *Incarnatio Resurrectionis dominica Sacramentum 7. Idum Apilium adfuturum fore.* Paulinus Natali 9.

Quod Paschale Epulum? nam certe jugiter omni Pascha die cunctis Ecclesia praedicat horis, Contestans Domini mortem Crucis, de Crucis vitam Cunctorum: tamen hoc magis pietatis in omnes Grande Sacramentum praescripto mense quotannis Totus ubique pari famulatu mundus adorat, Eternum celebrans redemptivo corpore Regem.

Gelasius I. PP. Epist. 9. ait, non baptizandum preter Paschale festum, & *Pemecoster venerabile Sacramentum.* Sic Crucis, Resurrectionis & Ascensionis Sacramenta dixit S. Hieronymus Epistol. 48. ad Sabiniarum Diaconum. *Sacramentum Symboli, Sacramentum Resurrectionis & mortis*, Rufinus l. i. in eundem Hieronymum & in Praefat. ad Rufinum *απίστυον*, *Sacramentum Natalis Domini*, S. Gregorius in Sacrament. p. 6. & Trecentundus Clarevallensis Epist. 7. Vide S. Augustinum Epistol. 118. ad Januarium. *Sacramentorum scientiam*, dixit S. Fulgentius Epist. 4.

SACRAMENTUM, Sacra Missarum Liturgia, apud Operaum l. 2. & 6. contra Parmenianum, S. Ambrosium

l. 3. de Virginitate, S. August. Epist. 59. ad Paulinum, & lib. de Doctr. perseverantiae c. 13.

¶ SACRAMENTUM, Hostia sacra. Ordo officii Gotthici inter Concil. Hispan. tom. 3. pag. 266. *Tunc Sacramentum pia manibus habens supra calicem Sacerdos... recitas symbolum Apostolorum.* Chron. Salzb. apud R. Duellium to. 2. Miscell. pag. 130. *Anno Domini 1404. Judei Salzburgeenses & in Salina omnes capti suat propter Sacramentum sario interceptum ab ecclesia B. Virginis in Mullea, quod ipsi emant & martyrisaverunt.*

¶ SACRAMENTUM MISSE. Pars Missae, in qua Corpus & Sanguis Christi fidelibus à Sacerdote ostenditur, Galli vocamus *l' Elevation*. Statutum Capituli Autis. an. 1373. *Enis tractatum de pulsatione Prima & Nona, qua animi succiniscit pulsatur, quoniam Prima debet pulsari usque ad Sacramentum ultima Missae B. Mariae in stiviale, &c.*

SACRAMENTUM, Episcopatus, dignitas Ecclesiastica. Ammianus lib. 15. de exauratione S. Achanasii: *Catus in unum quasitus ejusdem loci multorum (Synodus, ut appellant) removit à Sacramento, quod obsecrabat.*

SACRAMENTARIUM, Liber Sacramentorum, promiscue dicuntur Liber Ecclesiasticus, in quo sacra Liturgiae ad Sacramentum conficiendum continentur, cujus primum Auctorem fuisse Gelasium PP. scribit Joannes Diaconus in Vita S. Gregorii M. à quo emendatum, recensitum, & brevium auct, quod & praefert titulus Codicis Rivipullensis apud Stephanum Bazilium in Notis ad Agobardum. *Librum vero Sacramentorum appellasse Gregorium M. tradidit Diaconus, qua nomenclatura donatur ab eodem Agobardo lib. de Imaginibus c. 30. Walafrido Strabo lib. de Reb. Ecclesiae c. 22. Bernone lib. de Missa c. 1. Micrologo cap. 3. Floardo l. 3. Hist. Rem. cap. 9. in Concilio Remensi cap. 5. apud Burchardum & Regimoneum, &c. Liber Sacramentarius, appellatur à Folberto Carnotensi Epist. 79.*

Sacramentarium eundem librum vocant alii, maxime Ordo Romanus non semel, Capitula Caroli M. l. 7. c. 143. 405. Ayrbo Basilicenses Episcopus in Capitulum c. 6. Alcuinus de Divin. Officio. Amalarius, Leo Ostiensis l. 3. c. 19. 42. 73. & ult.

Estendum tamen, Gelasium non primum fuisse Sacramentarii auctorem, sed forte emendatorem: siquidem antea Salvianum, Musaeum Massiliensem Presbyterum, & Voconium Castellensem Episcopum, Sacramentorum volumina conscripsisse auctor est Genadius: quae quidem voce *Missae* indicari satis prodit in Musaeo. Et quod *Sacramentum* ille vocat, Julianus Episcopus Toletanus *Missas* appellat, in Ildephonsi Episcopi Toletani elogio, quem ait *Missas* scripsisse, ut Julianum ipsum librum *Missarum* de toto circulo anni in quatuor partes divisum Felix Toletanus perinde Episcopus: Salvem denique Abbatem Arnoldensem & Petrum Herdensem, Anonymum iidem Scriptores subditus. Sed & Auctor Catalogi Abbatum Floriac. lib. 1. Miscell. Baluzii ait, Theodolum Aurelianensem *Sacramentum* *Missae*, seu *evrang*, quae in ea geruntur, digessisse & in Statutis Synodaliibus Joannis Episcopi Leodiensis ita etiam *Missae* appellatur. [Adde Guidonem in Discipuli. Part. l. 1. cap. 17. *Sicque Missam celebrant sicut in Sacramentario continetur.*]

Librum porro Sacramentorum, qui Gregorii nomen praefert, & quem eruditissimus observacionibus illustravit Hugo Menardus Benedictinus sine genuinis sancti Pontificis sacris, jure in dubium vocant viri docti, adeo ut, si ejus sit, multis in locis interpolatum, vel certe auctum liceat conjicere, cum in eo

mentio fiat *Sacramentarii* alterius, & post Caroli M. ætatem scriptum adyerit supra laudatus Baluzius. Sacramentarium vero Gregorii, si non fallor, genuinum possidet Bibliotheca illustrissimi Archiepiscopi Remensis Caroli Mauritiæ de Tellier, venerandæ omnino antiquitatis, & ante Carolum M. scriptum, cum hocce titulo: *In nomine Domini incipit Sacramentarium de circulo anni expositum à sancto Gregorio Papa Romano, et dñum ex authentico libro Bibliothecæ cubiculi, scriptum qualiter Missa Ramana celebratur*. Eadem verba præfert codex Menardi, nisi quod pro *Sacramentarium*, habet *Libri Sacramentorum*. Edidit Romæ anno 1680. Josephus Maria Thomæus libros tres Sacramentorum Ecclesiæ Romanæ, Gregoriano Sacramentario antiquiores. Vide eundem Menardum & Baluzium ad Capit. Regum p. 206.

¶ SACRAMENTORIUM, Eadem notione, in Gestis Aldrici Episc. Cenoman. apud Baluzium to 3, Miscell. p. 49.

SACRAMENTUM, Reliquiæ. Ita *Sacramentum S. Gregorii Pape*, inter sacras reliquias recensetur in Bulla Adriani P. ann. 1013. in Metropoli Salisburgensi com. a. pag. 196. quod in Monasterio Adenzenfensi in Bavaria asservatur. [Chartul. B. M. Magdalenz. Cistrid. fol. 59. *Ad duellum autem vidit Sacramenta Sancti Leonini portari à presbytero Sancti Leonini in domo Comitum*.] Joann. de la Gogue in Hist. MS. Principum de Deols in Biturigibus: *Erà à la parfin, quant il vit, que il fu temps, il demanda le Sacrement de Monseigneur saint Jacques, & appella Madame Antoine sa femme, &c.*

¶ SACRAMENTA CONSECRATIONUM, Chrysma, Oleum sanctum, &c. quæ & Consecrationis instrumenta dicuntur, in Bulla Lucii P. III. ann. circiter 1188. inter Infr. to. 6. Gall. Christ. novæ edit. col. 90. Porro subjectarum cellarum fratres à sua diocæses episcopo, si gratiam & communionem apostolicæ sedis habuerint, omnia consecrationis instrumenta percipiant, si tamen gratis & sine pravitate illis voluerint exhibere; alioquin liceat eis quæcumque maluerint adire antistitem & ab eo consecrationum Sacramenta recipere.

SACRAMENTARIUM. Synodus Exoniensis an. 1287. c. 12. ubi de Ministeriis sacris: *Tyxis ad oblatas, res pbias, Sacramentarium lapideum & immobilitate, iburibulum, vas ad incensum, &c.* Id est, lapis, in quo sacrosanctum Sacrificium peragitur.

¶ Quod vero ad Sacramentorum seu juramentorum species vel ritus spectat, leges in voce juramentum; ubi fusius hæc pertractantur.

¶ SACRAMENTA SOLVERE, Aliquem à jurata sibi fidelitate absolvere. Charta ann. 1143. in Probat. novæ Hist. Occit. to. 2. col. 499. Inprimis ipse comes debet reddere Narbonam Dominiæ Hermengardi, & debet solvere ipsa Sacramenta quæ homines Narbonæ & Narbonacensis ei fecerunt de Narbona & de ipsi banoribus qui ad Narbonam pertinere vel pertinere debent; & debet reddere ipsa Sacramentalia quæ de eis habet. Ubi Sacramentalia nuncupantur Instrumenta præstiti sacramenti.

¶ SACRAMENTUM ARMATUM, quo quis militæ se se addixit, in l. 34. Cod. de Decurion.

¶ SACRAMENTUM OBSCARIUM. Vide Obscuriones.

¶ SACRANEA Dea Cæteris, pro Sacrata. Vide Consecrare.

SACRARIATI, Pondus unius auri cum dimidio. Saladinus de Ponderibus.

¶ SACRARE, dicitur de libro in quo de rebus sacris agitur. Albericus de Rosate Bergomas J. C. qui an. circ. 370. vivebat in Poem. ad lectur. Codic. edit. Lug-

dun. an. 1545. p. 13. ubi de iis quæ novem libris Codicis tractantur.

Prima Sacras, secunda parat, & tertia censet,

Proxima contrahere, nubere quinta decet,

Tellatur sexta, liberos septima gignit,

Pari octava vixit crimina, nona luit.

SACRARIUM, *λεπτήριον, ἀμύα, ἀμύριον*, Pars ædis sacræ, ubi sunt Sancta Sanctorum, in Gloss. Lat. MS. Reg. in quo sacra reponuntur, ab inferendis & deportandis sacris dictum. Synodus Nicæna Arabice edita. Alph. Piliæ c. 16. *Sacrarium* interpretatur, ubi est altare, quod Codex Gr. vocabat *ἁγία πύλη*. Concilium Valente c. 3. de Presbytero: *Cujus officii est Sacrarium dispoere, & Sacramenta suscipere*. Epistola Lupi Tricassini & Euphronii Augustod. Episcoporum: *Subdicanos autem ad pacem inter se in Sacrario oportet accedere*. Vita S. Desiderii Episcopi Cadurcensis c. 13. *Si vasa nistentia & clara, si Sacrarium mundum, si lucera accessæ, &c. Sacrarium B. Petri Apostoli*, apud Anastasium in Sergio P. P. pag. 61. Vide Gregorium Tuton. l. 4. Hist. ci. 31. [& in Vitis Patrum c. 8. n. 4.

¶ SACRARIUM, Pars altaris, ubi reponitur pyxis, in qua sacra Eucharistia asservatur, nostris vulgo *Tabernacle*. Conc. Hispal. an. 1512. inter Conc. Hispan. tom. 4. pag. 20. *Ordinamus ut in omnibus ecclesiis ... ad sit Sacrarium ac loca hæc constructa & ornata cum bonis feris & clavibus, in quibus reponantur SS. Sacramentum, oleum ac chrysma ... Jubeantque pariter ut diu aliquæ ardeat lampas coram dicto loco & Sacrario*. Misale Franc. apud Mabill. de Liturg. Gall. pag. 303. *De ipsis oblationibus tantum debet in altario poni, quantum populo possit sufficere, ne aliquid putridum in Sacrario maneat*.

SACRARIUM, generaliter pro templo sumi, maxime apud gentiles, observatum ab aliis. Sed & ita usurparunt Scriptores Christiani. Ammianus lib. 26. *Confugit ad rivum Christiani Sacrarium*. *Sacraria Dei* dixit Salvianus lib. 3. Vita Sancti Joannis Elemosynarii, interprete Anastasio Bibl. num. 80. *Loqui autem in Sacrario omino non permittit; sed in conspectu omnium foras mittebat cum, dicens: si quidem ut oraveri venisti huc, &c.* [Miracul. Sancti Walpurgis sæc. 3. Bened. part. 2. p. 300. *Puella à nativitate cæca ... capis ... totis anhelat precordiis, ut ad Sacrarium venire mereretur beatissima virginis ... Ubi vero ventum est ad divopatum basilicæ adium, &c.*] Adde Sidonium l. 8. Epistol. 4. Sic etiam usurpare videtur Tabularium Belilocenfe in Lemovicibus Ch. 85. *Post nostrum discessum in domina sancti Petri remaneas, & sancti. Primi ad Sacrarium, sic ut nullus homo de communia Sancti Petri alienari voluerit, &c.* Ch. 130. *Omnia superius nominata Deo & S. Petro offerimus ad sacrificium sacrandum, & ad luminaria cunctinoda ante altare S. Petri, & omni tempore ad Sacrarium supradictæ res permaneat*. Ch. 145. *Post mortem meam similiter ad Sacrarium remanere voluit*.

SACRARIUM, quod alias Secretarium, Diaconicum, *Sacristia*. Gloss. Lat. Gr. *Sacrarium*, *ἱερὸν*. Walafridus Strabo lib. de Reb. Eccl. cap. 6. *Sacrarium dicitur, quia ibi sacra reponuntur & servantur*. Gregorius M. in Sacrament. p. 69. *Ei expectat Pontifex, vel qui vicem illius tenuerit: qui dum veniens de Sacrarium processerit ante altare ad orandum, &c.* Ordo Romanus: *Processionem coram Episcopo acturis, à Cuslo de Ecclesia in Sacrarium ornamenta præbenda sunt*. Occurrit ibi hæc notione non semel, ut in l. 4. Sacrament. Eccl. Rom. c. 41. Flodoardus lib. a. c. 2. *Quando Siggo quidam Sigeberti Regis Referendarius, viriute B. Martini, cujus idem Gregorius tunc secum habebat pignora, in Sacrarium domus Ecclesiæ Remensis audium jurare*

recepit auris. Custos Sacrarum, qui aliis *Sacerdotes*, in Regula S. Ildorici c. 19. Vide Anastasium Bibli. in Gregorio M. p. 44. [Gregor. Turon. l. 8. Hist. c. 7. l. 3. Mirac. 5. Martini c. 17. Gesta Aldrici Episcopi. Cenoman. apud Baluz. tom. 3. Miscell. pag. 126.] & Ughellum tom. 7. p. 274.

¶ **SACRARIUM**, Cœmeterium. Conventus Episcoporum apud Giffonem an. 1099. inter Conc. Hispan. to. 3. p. 310. *Deceverunt autem Episcopi sub anathemate ut inter spatium camiterii nullus audeat inquietare, vel Sacrarium (id est cœmeterium) infringere, vel aliquam violentiam facere.* Vide *Sacrarium*.

¶ **SACRARIUM**, Scritum, tabularium, archivum, nostris *Châssier*. Statuta Ardacensis apud R. Duellum to. 1. Miscell. p. 109. *Item secunda statimur, quod sigillum nostri capituli in Sacrarium debeat esse repositum, & tribus clavibus diligenter reclusum... privilegia quoque ipsius Ecclesie in scritio, in quo sigillum est repositum, debeat supradictis clavibus observari (l. oblerari.)* Vide *Sacristia*.

SACRARIUM, Sacrum xrarium, fîcus Principis, in l. 49. Cod. Th. de Hæret. [Vide post *Sacrum* a.]

SACRARIUM Palatium, & Consistorium Principis, in l. 11. de Penis, & l. 8. 16. de Legat. l. 16. de Hæret. in Cod. Theod.

¶ **SACRATA** Deo, Sanctimonialis. Chron. S. Petri Vivi apud Acher. to. 2. Spicil. p. 719. *Quod (caput B. Agnetis) domo paucos super altare, cunctis Deo sacrata in terram ruerunt velus in casti posite.*

¶ **SACRATIO**. Vide *Sacrum* 1.

SACRATORIUM, Idem quod *Sacrarium*. Glossarium Cambrense: *Abfida dicitur exedra, id est, Sacratorium.*

¶ **SACRATUM**, ut *Sacrarium*, *sacristia*. Statuta Mutin. rubr. 362. fol. 71. *Cum propter aquarum abundantiam quæ exens de canali qui vadit... super Sacrarium ecclesie S. Pauli, omnia monumenta, quæ sunt in Sacrate ecclesia prædicta S. Pauli, & etiam domus heremitarum ibi existentium impleatur aqua prædicta, &c.*

¶ **SACRESTANA**, Sacrarum custos apud Sanctimonialis, Gallie *Sacristaine* vel *Sacristine*. Necrolog. Abbat. S. Petri de Calis. 3. Junii, obiit domine *Urbellæ de Laugiac Sacrestane de Calis, &c.* Vide *Sacristia*, & *Sacristana* in *Sacristia*.

¶ **SACRETARIA**, ut *Sacristana*. Primordia Calmosiac. Monast. l. 2. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1187. *Prohibetur quærere in terra... quæ ad Sacretariam Romanicensem ecclesie pertinebat, quam nos proprie custodem ecclesie vocamus, &c.*

¶ **SACRICOLUS**, adject. Sanctus, quod *sacricolam* deceat. Vita S. Arnulphi Episcopi. Metens. fec. 2. Benedicti p. 151. *Incipit... vox confusa populi ut sibi A. aulicus pontifex distat inflare, quia & Principi acceptissimus haberetur, & Sacricoli actibus pollere asceretur.*

¶ **SACRICUSTOS**, ut infra *Sacrista*. Bernardus Johannis Sacricustos & clericus subfribit Chastam Guillelmi Ceritani Comit. ann. 1091. apud Marten. to. 1. Ampl. Coll. col. 538.

SACRIFEX, Sacrificus, Sacerdos. Passim apud Hildebertum in carmine de Officio Missæ.

¶ **SACRIFICA**, Officium Monasticum in Monasteriis sanctimonialium. Petrus Abzlarus p. 54. *Sacristia, quæ & thesauraria, sori oratorio providebit, &c.* Sed ibi legendum indubie *Sacrista*, ut p. 143. [Vide *Sacristana*.]

SACRIFICATI, dicti olim Christiani, qui suppliciorum, vitæ vel etiam & bonorum amissionis merito idolis sacrificabant, licet revera Christiani ex animo fidem profiterentur. Hos pluribus nominat S.

Cyprianus Episcopus. 1a & lib. de Lapsis, & cæterorum communione non modo arcendos contendit, sed & in graviore longe versari culpa, quam *Libellaticis*, de quibus suo loco. Hos etiam *Thurificatos* vocat eadem Episcopus. Concilium Arelateense II. sub Siricio P. P. c. 11. *Si qui vero dolore vultu & panderi persecutionis negato & Sacrificare & impulsu sunt, &c.* Libellus precum Marcellini & Faustini p. 31. *Sed paululum terribis tantus Episcoporum auctoritas dederunt manus impietati, & ad majorem jam usum inclinarunt impietatem tam facili stregit. Nam hoc minus sacrilegium est, non hoc minor impietas, quam si sub persecutore gentili idole Sacrificatum esset; quoniam & bæresi perterritum subfribere, demoniis sacrificare est.*

SACRIFICIUM, Hostia consecrata, divina Eucharistia. [*Sacrificata hostia*, Anonymo de Reb. Altaheni. Monast. ex Schedis Mabill. Regest. 1. Qui (Leonardus) ob furum hostiarum in sacrificia, nec tamem Sacrificatarum, &c.] Cumeanus Abbas de Mensura Pœnitentiarum c. 14. *Mulier possuat sub nigro velamine accipere Sacrificium. Pœnitentialis S. Columbaei: Quicumque Sacrificium perdidit, & nescit ubi sit, ante pœnitentiam. Qui negligentiam fecerit erga Sacrificium, ita ut ad nihilum deveniret, dimidio anno pœnitentiam. Occurrit ibi pluries. Capitula Theodori Archiep. Cantuar. c. 5. Sacrificium non esse accipiendum de manu Sacerdotis, qui orationem vel letitiam secundum ritum implere non possit. Adde c. 50. 59. Canonis S. Patricii c. 13. Capitula Aytonis Episcopi c. 74. Capitula Caroli M. l. 1 c. 71. Ordericum Vitalem lib. 6. p. 616. [Pirminii Libellum apud Mabill. to. 4. Anac. p. 598. &c. Tabular. S. Cyrici Nivern. Ch. 45. Quendam abbatem dno & S. Cyrico ad emendum illius loci Sacrificium, qui est in page, &c.]*

¶ **SACRIFICIUM**, Missæ offerentium, in M. Tali Mozarabico apud Mabill. Liturg. Gall. p. 11.

¶ **SACRIFICIUM PSALLENDI**, Officium divinum. Capitulum. l. 7. c. 28. *Sanctum est ut si quis presbyter vel diaconus aut quilibet clericus ecclesie deputatus, si intra civitatem fuerit, aut in quolibet loco in quo ecclesia est, & ad quoniamque psallendi Sacrificium matutinis vel vespertinis horis ad ecclesiam non convenierit, deponatur a clero.*

SACRIFICIUM SICCUM, mixtum. Missa vetus ex Codice Ratoldi Abbatis Corbeiensis. Episcopus communicet Presbyteros & Diaconos cum osculo pacis, sic totam Sacristiam, & Subdiaconos mixto Sacrificio: & Diaconi & Presbyteri summation gustus cum calice, tenente Subdiacono, de ipso sanguine. Ubi communicare siccum Sacrificio, est corpore Christi separatione sanguine porrecto: mixto vero sacrificio corpore Christi sanguini ejus inmixto. Vide *Missæ siccæ*.

¶ **SACRIFICIUM VESPERTINUM**, Missæ, quæ in Quadragesimæ feriis ad vespem differebatur. Vide Mabill. Liturg. Gall. p. 54. & 126.

¶ **SACRIFICII OPUS**, Missæ. Vide post *Opus* 6. **SACRIFICIUM**, Quævis oblatio fidelium. Charta Edmundi Regis Angli. pro Monasterio Glastonensi to. 2. Monastici Angli. p. 838. *Quinque mansas Athelwold Misistre me in æternam hereditatem conceda, ad tam rationem, ut omni anno in solemnitate S. Martini ad Ecclesiam Beate Dei Genitricis... 5. congiue cella; & 1. ydromeli, & 30. panes cum pertinentiis ut pulmentariis, & 5. congiis frumenti: red dat insuper omne Sacrificium, quod nos dicimus Minus Ecclesiasticum, & opus Ecclesiasticum & Mianu regium ab omni familia illius terra reddatur. Ubi legendum utrobique munus, docet Chronicon Mohtis Sereai an. 1214. *Qua rumore (miraculi) diffamato, provinciarum omnium circumjacentium populi ad civitatem confluentibus, tanta fuit offerre-**

ferentium multitudo, ut infra paucos menses quibus illa duravit infamia, prae ter oblationes cera, super 150. marcas sit Sacrificium computatum. An. 1219. Marcam etiam uam, quam ex veteri consuetudine Camerario in dedicatione Ecclesiae de Sacrificio ipsius diei Tidericus dare tenebatur, usque ad tempus quo ipse a parochia recessit, quod sui circa festum Michaelis, non dedit, ad eius redditionem ad Praeposito arctabat. Deoique an. 1223. Tamen illi fidelium concursus factus est, ut 800. marca de Sacrificio primi anni computarentur. Iosra: Et in concurrentium quidem numerositate consilii sui effectus fraudatus non est: ntrum autem ei effugerent, ipse uiderit. Constat enim 240. salenta cera hoc anno de consueto Sacrificii pondere fuisse.

¶ SACRIFUS. Vide Iosra Sacruius.

¶ SACRILEGARE, Sacrilegium admittere, ex Gloss. Cyrilli apud Vossium de Vitis ferm. l. 4. cap. 23. *ispirat*, Sacrilegius, *ispirat*, Sacrilego.

¶ SACRILEGIUM, Multa quae a sacrilegis Episcopo exolvebatur. Charta ann. 1062. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. p. 357. Concedimus etiam Sacrilegium quod ad nos pertinet quarundam ecclesiarum, videlicet ecclesiae S. Saluatoris de Moia ... tali modo ut quod sui inter se homines perpetraverunt sit abbas & ecclesiae suae; quod vero iidem homines cum aliis fecerint, medietas huius Sacrilegii eidem erit abbas, cetera sint in dominio nostro. Charta aon. 1073. ibid. p. 258. Excepta parte & Sacrilegii presbyterorum. Charta ann. 1108. ibid. p. 267. Et sic sit ecclesia illa soluta & quiesca ab omnibus religionis consuetudinibus, & etiam a Sacrilegio, saluae iure canonico. Rursum in alia ibid. p. 247. In emendationibus illis quae ex adulteris & Sacrilegiis atque bujusmodi Episcopo proveniunt, monachi medietatem habebunt. Hanc vero multam, quae a Iustiniano in quingentos libras auri optimi constituta fuerat, reductam a Carolo prius in triginta libras examinati argenti, id est sexcentorum solidorum auri generis purissimi, discimus ex Confirmat. ejusd. legis in Concil. Tricassino an. 878. to. 2. Capitul. col. 277. & 278.

¶ SACRILEGIUM NUPTIARUM nuocupaotur adulteri, in lege 5. Cod. Theod. l. 1. tit. 36.

¶ SACRIM, *ἀσχυρὸς*, in Gloss. Lat. Gr. Ex l. esto Sacrima emendat Vulcanius: sic appellabant mustum, quod Libero sacrificabant pro viuent, & vasis & ipsa vino conservandis. Eadem Glossae: Sacrimum, *ἀσχυρὸς*.

SACRIMENIS, *ἐπιμνησ*, in Gloss. Gr. Lat. [Omnis dies in mense facit; Martioio, quem consule.]

SACRIMONIUM, *ἱερὸν*, in Gloss. Lat. Gr.

SACRISCRINIARIUS, SACRISCRINIUS. Sacrificia. Gloss. Aethiopia: Sacrificriniarius, circ peard, id est, Custos Ecclesiae. Charta 145. in Appendice ad Capitulat. Regum Franc. Per Senofredum Presbyterum sacrificriniarium sua Ecclesiae praedita.

SACRISCRINIUS. Gesta Synodi Aurelianens. aon. 1017. Tunc causa sui incipit ... Ebrardo nomine Carnovensis Ecclesiae Sacrificriniio. Synodus Helenensis aon. 1027. Una cum ... Ellenaro Sacrificriniio & ebraulo.

SACRISTA, Digoitas Ecclesiastica. Ugitio: Sacrificia, sacrorum custos. [Gloss. Lat. Gall. Sangerman. Sacrificia, sacrificarii, Secretarii. Idem qui thesaurarii, Durando l. 2. Ration. c. 1. o. 14. & Joanni de Den in Penitentiarii l. 5. c. 12. Apocrypharii, [vel Apocrypharii, ut in edit.] apud Bernardum Mon. in Coostit. c. lunic. c. 51. & 52. ubi officium ejus describitur, ut & apud Udalricum l. 3. c. 1. & S. Willelm. l. 2. Coostituit. Hist. laug. c. 34. [Concilium Tolero. in l. 1. Deeres. tit. 26. c. 1. Ut sciat se Sacrificia subiectionem Archiepiscopo, & ad ejus curam pertinere custodiam sacrorum vasorum, vestimentorum Ecclesiasticorum, seu totius thesauri Ec-

clesiae, nec non quae ad luminaria pertinent, sive in cera, sive in oleo. Libet Ordinis S. Victoris Parisiensis MS. cap. 20. Ad officium Sacrificae pertinent omnia quae in thesauro sunt custodire; reliquias & omnia ornamenta altaris, & sanctuarii, ac totius Ecclesiae, sive in auro, sive in argenteo, sive in ostro, & pallis, & sapientibus, & corinis: sacras quoque vestes, & pallas, & manuerias, calices, & ceteras, & cruces & iburibula & caudelabra, & cetera vasa quae vel ad ministerium, vel ad ornamentum altaris & sanctuarii totiusque Ecclesiae pertinent. Libros quoque missales, Epistolares & Evangelia. Willelmus Brito l. 1. Philipp.

Deinde Sacrificia loci capiamus ante beati Praesulis, &c.

Vetus Epitaphium Lugduni:

Illius Ecclesiae Cantor simul atque Sacrificia.

Speculum Saxonum l. 2. art. 71. § 3. Exceptis Clericis mulieribus, Sacrificis, id est Ecclesiis onustibus & pastoribus. Utuntur statuta Liechfeldensis Ecclesiae in Monastico Anglicano to. 3. p. 242. & Ecclesiae Loondensis ibid. p. 337. Casarius l. 1. Miraculor. c. 35. l. 4. c. 13. Saxo Grammaticus l. 1. § 1. &c. [Vide Ordinar. Canon. Regular. ad calcem Johannis Abrinc. de Offic. Eccl. pag. 288. Lobinell. to. 2. Hist. Britan. pag. 337. & alios.]

¶ SACRISTA praecipua post Abbatem dignitas in Capitulo de Romanis, ut docet Charta ann. 1274. tom. 1. Histor. Dalphin. pagio. 127. col. 1. In casu illo correctio pertineat ad Abbatem, cum Sacrifica vel Clerico. Statutum Humberti Dalphin. ann. 1348. ioter Ordinam Reg. Franc. tom. 3. pagin. 272. Fuit uobis per praefatos canonicos nominibus suis & capituli praedicti ac Sacrificae dictae Ecclesiae cum reverentia demonstrata, quod ... ipsi Sacrifica, canonici, sacerdotis, curati, capellani & clerici ac totum collegium Ecclesiae memoratae, habebunt ... jura, jurisdictiones, &c. Quod & in aliis quibusdam Ecclesiis obtinet.

SACRISTA APOSTOLICI PALATII, Officium perpetuum, inquit Auctor libri Ceremoniarum Capellae Pontificae, qui semper conservari esse Praetor. De hac dignitate multa commentatur Waddingus in Annalibus Minorum an. 1303. n. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

¶ SACRISTA HERBOMADARIUS, Qui per hebdomadam majoris Sacrificae adiutor coostituitur, apud laudatum Bernardum Mon. c. 52.

¶ SACRISTANUS, ut Sacrifica. Chronic. Farf. apud Murior. to. 2. par. 2. col. 551. Jobannes (filius Benedicti Comitit) quodam aono in vigilia S. Mariae voti causa, per suum Missam mandans, 12. solidos fecit ponere super altare ipsius, quod Sacrificae assumis & intra alia vota reposuit. Occurrit praeterea in Charta ann. 1146. in Probat. to. 2. novae Hist. Occitan. col. 516.

¶ SACRISTES, Eadem notione, io Chartulat. S. Martini Pontif. Odo Sacrificae S. Martini.

¶ SACRISTIANUS, Eodem intellectu. Literae ann. 1410. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MS. pagina 66. Nos fratres Wenceslaus de Zbirna prior, dictus Mascho, Stephanus subprior & ibidem Sacrificarius, &c.

¶ SEGRESTANUS, SEGRESTARIUS, Eodem significatu. Tabular. Sacot. Petri de Cella Froini in Comit. Engolism. Audientibus & videntibus G. capellano & Ar. Segrestano, &c. Uliu Cultuz Cenoman. Segrestarius debet providere ut cum luce fiat omnia ... Segrestarius preparat in virga ante altare 3. cerros. Nostris Segrestan. Inventar. ann. 1510. in Chartul. Sanct. Vaodet. Inventaire fait par moy Damp Thb. Papeleray Segrestan des Reliques du tresor de l'abbaye S. Vaudrile. Vetus Poeta MS. e: Biblioth. Coislun. nunc Sangerm.

*Dame bien, dist li Segrestaint,
Gene doumans ne plus ne mains.*

Et infra:

*Ge sui de caiens Tresorier,
Si vos dourai moult bon luter.*

Vide Secretarium.

¶ SACRISTANA, SACRISTARIA, Quæ sacrificia præest apud Sanctimonialia. Tabul. S. Andegav. *Concordant inter R. abbatem S. Albini & Mariam abbatissam S. Sulpirii. Teste Anasta Sacristana a S. Marie Andegavis. Charta 20. 1403. ex Schedis Præf. de Maranguet: Item domina Sacristana unum iustial vini, dum sit communicatio. Vita B. Coletz to. 1. Mart. p. 574. Nam Sacristaria conventus quo pulsare pro matino debebat, &c. Vide Sacrestana.*

¶ SEGRESTA, Eadem notio, in Charta Gisle Abbatissæ Romarici-montis laodati à Mabill. tom. 3. Annal. pag. 604.

SACRISTARIA, Sacristæ munus Monachicum, cum relictu ac præditi annexis. Gervasius Dorotheensis an. 1187. *Archiepiscopus autem... arrepro capitis sui prelo presatum Robertum sacriflam senem, & natura simplicem, quasi de novo sacriflam constituit, omnibus eidem persistentibus Sacristaria specialiter assignatis.* [Charta an. 1240. ex Tabul. B.M. de Bono-Nunio Rotomag. Recognovit se vendidisse & omnino reliquisse sacrista B. M. de prate juxta Rotomagum ad opus Sacristaria pro 20. fol. Turon... quoddam teneamentum quod dicebatur se habere in eadem parochia.]

¶ SACRISTANIA, Eodem significatu. Chartar. Auxit. Eccl. Ch. 109. *Ne forte sub obtentu hujus occasionis aliquam ad jus Sacristanie pertinere contendat. Capitula gener. S. Victoris Massil. MSS. Quod nos non videmus qui tenent Sacristaniam, seu cellas, seu prioratus quod melius possint legi quam per abbatem ad census reddendos. Occurrit præterea in Charta an. 1217. inter Infr. to. 3. novæ Gall. Christ. col. 328. apud Baluz. to. 2. Hist. Arverna. pag. 63. Menester. Hist. Lugdun. pag. 105. &c.*

¶ SACRISTERIA, ut Sacristaria. Chartul. S. Vandreg. tom. 1. p. 84. *Ven didi Gilleberto Anglico... ministerium meum de Sacristaria integro cum omnibus ejusdem ministerii pertinentiis.*

¶ SACRISTERIATUS, Eodem intellectu. Charta Sacristæ Monisbertodi in Dombis ann. 1466. *Sacrista Monisbertodi & in dictis Sacristariis successores ejus debent, &c.*

SACRISTIA, Eadem notio, apud Will. Thorn. an. 1228. *Unde & molendinum de Abbatibus melle quod ipsæmet proprio labore adquisiuit, ad Sacristiam deputavit.* [Litteræ Lucii III. PP. an. 181. inter Instrument. to. 6. Gall. Christ. novæ edit. col. 46. Ipse vero cum consilio prædictorum episcoporum tres archidiaconatus vacantes & Sacristiam in ipsa ecclesia de personis idoneis ordinavit. Io Cathedralibus Ecclesiis itaque ut in Monasteriis eligatis fuit.]

SACRISTARIA DOMUS, apud laudatum Bernardum cap. 51.

¶ SACRISTARIA OBEDIENTIA, ut Sacristaria. Charta 220. 1173. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 391. *Decrevimus quatenus universa que Sacristaria tenent obedientiam, tam in thesauro, quam in ornamentis & aliis redditibus, vel possessionibus, in præsentiam possident, aut in futurum poterit adipisci, eidem obediencie perpetuo iure inrevocabili conferuntur. Invenientes omnimodis ac prohibentes, ne quislibet priorum vel sacristarum de prædictis Sacristaria rebus quippiam absque capitali nostri & nostre permissione distrahere presumat.*

¶ SACRISTURA, Eadem notio, in Charta ann.

1205. ex Chartul. S. Vandreg. to. 1. p. 782. *Concessi Deo & Ecclesie S. Vandregessili... totum itatum meum cum appendiciis, quem ego & antecessores mei in Sacristura S. Vandregessili habuimus... Pre hac autem donati tunc... mihi de caritate ecclesie & libris Tron. dederunt, per manus Alexii tunc sacrista jam nominata Ecclesie percatas.*

¶ SEGRESTIA, in Charta ex Tabulario Nobiliac. apud Stephanot. to. 3. Antiquit. Bened. Pictav. MSS. pag. 331. *Ad illorum Segrestianis seu ad suas ecclesias restituerandas per banc cessionis epistolam ad habendum delegavimus.*

¶ SEGRESTANIA. Charta Grimoardi Episc. Esgolism. inter Instrum. tom. 2. novæ Gall. Christ. col. 445. *Dono atque dimitto altare Equalisimorum matris ecclesie... cum Segrestania, hoc est manus de Tornaco.*

¶ SACRISTERIA, Sacrarium, Sacristia. Historia Translat. S. Edmundi Cantuar. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1866. *Noite vero sequenti sublatum est corpus de altari, & conclusum in loco abbas, qui Sacristaria superior nominatur.*

¶ SACRISTIA, Eadem notio, passim occurrit. ¶ SAGRESTIA, Eodem significatu, vox Italica, in Chronico Modæ. apud Murator. tom. 12. col. 1091. *Qui presbyter quasi alliteratus per stuporem tanta visionis, sine mora in Sagrestia intravit.* Ibidem col. 1093. *Tunc presbyter de Sagrestia cum devota facie exivit, &c. Act. Si. tom. 4. Jun. pag. 765. Ille malignus caute aperto ostio dicit Sagrestia, clausuras capse ignominiose aperuit.*

¶ SACRISTIA, Scrinium, Tabularium publicum, Gall. Gresse. Statuta Aftenf. c. 58. fol. 32. *Tenezur Totestas sive iudex malefactorum... facere scribi & poni omnia nomina banntorum de maleficio & maleficia pro quo bannti & condemnati erunt in duobus libris, quorum unus deponetur ad domum Fratrum Minorum & alius remaneat ad Sacristiam Communis.* Ibid. fol. 67. *Ordinatum est quod factis isto volumine statutorum, vetus volumen, sive vetus liber statutorum ponatur & consignetur in Sacristia Communis Astæ & ibi custodiantur.* Vide in Sacrarium, & in Sacristia.

SACRITECTA. Vide Sartatectum.

SACRIVUS, SACRIFUS, SACER. Lex Salica tit. 2. §. 14. *Si quis mainle Sacrivum, qui dicitur Vorvus, furaverit & hoc cum testibus ille qui eum perdidit poterit approbare quod Sacrivus fuisset, 700. fol. culp. iud. Et §. seq. Si quis mainle non Sacrivum furaverit, &c.* In edit. Heroldi, *Sacrivus*. *Voviva pecora*, dicuntur Greg. Turon. l. 2. de Mirac. c. 3. quæ ad Monasteria aut Ecclesias pertinent, Plauto io Menzsch. Varroni, & Festo *Torci sacres*, appellantur, qui sunt ad sacrificium idonei. In Gloss. apud Pirheum, *sacrivus* exponitur, *qui est defensor aliorum porcorum*: forte quia porcus facit & vocivus aliis non facit nec vocivus tutelam præstat, propter Ecclesiarum reverentiam.

PONS SACRIVUS, ARBOR SACRIVA, SACER, sacra. S. Audouens l. 2. Viæ S. Eligii. c. 15. *Nulli creatura præter Deo & sanctis ejus venerationem exhibeatis: fontes vel arbores, quos Sacrivos vocant, fucido.* Concil. Autisiodorensis c. 3. *Non licet inter fontes aut arbores Sacrivos vel ad fontes vota solverere.* Adde Concilium Arelatense II. Vide Arbori.

SACROBARRA. Liber MS. de Officio coronatoris laudatus à Spelmanno: *Inquirendum est per 12. juratos pro Rege super sacramentum suum, quod fideliter presentabatur sine illo conelamento omnes fortunas, abjuraciones, appella, morda, Sacrobarra, felonias factas, per quos & quot, &c.* Ubi Spelmanus pro sacrobarra poni hanc vocem putat.

SA-

SACROCOLA, Qui sacra colit, Sacerdos, clericus. Odo Cluniacensis: *Quod si de labiis tam ingens periculum Sacrocolis imminet, quanto magis de renibus?*

¶ **SACROSANCTA**, Sancta Evangelia, sacre Reliquiæ, Crux, & alia, super quæ sacramenta in Ecclesiis peragebantur. Confect. Furnenses MSS. ex Tabul. Audomar. *Et si veneris, O legitimum impedimentum ostenderit petendo Sacrosancti & diviserem juramenti, &c.* Charta ann. 1233. ex Tabular. B. M. de Bono-Nuntio Rotomag. *Distinctum elemosinam & donationem præfatis monachis contra omnes talibus Sacrosanctis tenemus garantizare. Vide in Juramentum.*

¶ **SACROSANCTI**, Eadem notione, in Charta an. 1248. ex Chartul. S. Vandreg. tot. p. 32. *Et in super ego dictus Petrus & Byotissa uxor meo supra Sacrosanctos juravimus, quod &c.*

1. **SACRUM DEI**, Donatio facta Ecclesiæ. Tabular. Brivertensis: *Ch. 17. Si quis vero vel ego emutata voluntate mea, sive quolibet ullo immensa persona, quæ contra hoc Sacrum Dei ire ausi agere, ovis ullo columinam iniquitate volueris, &c.* Ch. 247. *Legum sanxius auctoritas, ut inter reliquias scripturas so. a tantum cesso, seu Sacratio, sine gellarum obligatione plenissimum in perpetuum cunctis firmitatem, &c.*

2. **SACRUM**, Consecratio Episcopii, *Χειροτονία*, quomodo vulgo *facere* dicimus. Uti Steph. Torn. Epist. 274. 275. 2. edit. (Vide *Sacra* 3.)

¶ **SACRUM PALATIUM**, Curtis Regia, vel potius Sacrum ararium, fiscus Principis. Leg. Liutprandi apud Murator. to. 1. p. 2. pag. 53. *Componat in Sacro Palatio solidos 300. & mundum ejus amittat. Vide Sacrarium.*

¶ **SACCTIO**, pro *Sasso*, nifallor. Vide in hac voce Charta Yvonis & Lotharii Reg. Ital. an. 932. apud Eccardum in Orig. familiæ Habburgio-Austr. pag. 152. *Terris, vineis, campis, pratis, pascuis, silvis, saltibus, Sacctioibus, aquis, aquarumque decursibus, &c.*

SACUDIRE, Excutere, Gall. *Secouer*, Hispan. *Sacudir*. Fori Alcaconenses 222. 1267. *Et qui naufragis ad finem de iudice, & pignori Sacudiret, ad sayon petiet. Rursum: Qui in villa ter pendencia pincetas cum sayone, & Sacudiderit ei pignori, aut torquet ei sayon, &c.*

¶ **SACUS**, pro *Saccus*, in Litteris Philippi Vulturi Reg. Franc. an. 1291. to. 4. Ordin. p. 19. *Informat. pro Passagio transmar. ex Cod. MS. Sangerm. Item bis colium pro duobus personis unum Sacum appellatum de moison.*

¶ **SAD**, Fovea, fossa, veteribus Frisii, apud Schilter in Gloss. Teuton. ex Franc. Jun. in Willeram. pag. 215.

¶ **SAD-HANNEO**, Ita dumtaxat, vel sine dubio, in Gloss. ad calcem Collect. Canon. Apost. ex Bibl. DD. *Chauvelin* Sigillorum Regiorum Custodis.

¶ **SADO**, Mensuraagri. Vide *Sazo*.

¶ **SÆCULARIS**, SÆCULARITAS, &c. Vide in *Sæculum*.

SÆCULUM, SÆCULUM, Monachis præsertim dictum, quidquid extra claustrum: quia qui vitam monasticam amplectuntur, mori sæculo dicuntur. S. Cyprianus Epist. 7. *Sæculo renuntiaveramus, cum baptizati sumus: sed nunc vos renuntiaveramus Sæculo, quando tentati & probati à Deo, nobis omnia relinquentes, &c.* Vide eundem Epist. 2. *Libellus precum Marcellini & Faustini* p. 83. *Cōtemptu rerum secularium, & humanæ gloriæ, ad quam plerique afficiunt, etiam qui se Sæculo & concupiscentiæ carnis abrenuntiassent glorian- tur.* S. Augustinus serm. 49. de Diversis: *Quærebam, unde instituerem Monasterium: Faustus Rhegiensis ad Monach. Non grande gauisus est, si aliquis ad Sæculi stultus revertens, nomen atque bobium professionis sue*

*custodire videatur, anima vero ajus negligentiis tabescit ac desinat. Concilium Eliberit. cap. 80. Prohibendum est, ut liberti, quorum patroni in Sæculo fuerint, ad clericum non promoveantur: Cap. 85. apud Burchard. & Ivon. Si mulier maritum suum interfecerit ... Sæculum relinquas, & in Monasteria paniteas. Petrus Damianus l. i. Epist. 19. *Hoc flagellum, si quando egredieretur ad Sæculum, portabat in sinu, ut ubique cum jacere contingeret, ad verberibus non vacaret.* Vetus Epitaphium Mediolani: *Hic requiescit B. M. Manfrui, vixit in hoc Sæculo ann. p. m. lxi. decessit est V. D. Prid. Id. Jun. 11. Aliud ibidem: Hic requiescit in pace Odelbertus, qui vixit in Sæculo annos p. m. lxxi. decessit est sub D. Xviii. M. Aliud: Hic requiescit in pace S. M. Adeodatus Presb. qui vixit in Sæculo nnn. plus minus LXXXV. decess. sub D. Viii. Cal. Julii. Trobo Jun. C. Consule per Indictione III. Adde Proparacev n Brouveri ad Annales Treviricenses num. 38. [Sæcle, eadem notione usurpant nosstrates. Le Roman de Giron le Courtois: Si vous dy verayement que je refuseis vouloir la jouste de vous pour le grant bien que l'en dit par tout le Sæcle.] Sæculum relinquere, dimittere, Sæculum seclari, in Capit. l. ann. 805. cap. 8. in Capit. 2. ann. 811. cap. 5. 6. 7. 8. in Concilio Moguntiac. cap. 16. 17. *Ad Sæculum reverti*, apud Sanct. Hieron. in Epistol. ad Rusticum, Gregorium Turon. de Vitis haurum cap. 9. *Sæculum relinquere*, cap. 12. Occurrit passim.**

¶ **SÆCULA**, pro *Anni*, usurpat Jonas Episc. Aurelian. in Translat. Sanct. Hucberti l. c. 4. Benedict. part. 1. pagin. 296. *Quod quantum sub ipsius (Carolomanni) Principis tempore erga præfati viri sanctissimi corporis per tota clapsa Sæculo innotuic servatum virtus divina claruerit, &c.* Nondum enim, ut ibi observat Mabillonius, duo sæcula ab Hucberti morte tum effluxerant.

SÆCULARIS, Mundanus. Gloss. Gr. Lat. *κοινός, sæcularis*. [αἰώνιος, sæcularis], apud Gregor. Nazianz. de Vita sua, ubi de Casario fratre.] Salvianus lib. 4. de Gubern. Dei: *Quis est, oro, hominum Sæcularium præter paucos, qui non ad semper nomen Christi in ore habent aut pectus? Idem lib. 5. de Religiosis: Non Sæculares tantum, sed ipsamque Sæculares esse valens, ut non sufficeret eis quod ante fuerant, nisi plus essent quam fuissent. Novatus Catholicus in Homil. ad fratres: Sæcularibus aliter in Ecclesia loquimur, aliter loqui vobis debemus. Casarius Arelat. serm. 14. Obliviscit loci illius, in quo dulcis immutationis habitus se nomine Sæcularis exuens, &c. Sæculares cognitiones, apud Irenæum l. 4. c. 70. [Sæcularia habitacula monasteriis opponuntur in Capit. Aquilgran. §. 30.] Scriptores rerum sæcularium, apud Sulpitium Severum l. 2. Hist. Leo Ost. l. 3. c. 3. *Habitu tantummodo Sæcularis.* Casarius Heisterbach. l. 7. c. 8. *Canonicus quidam, vita sancti Sæcularis.* Cap. 56. de Canonico: *Satis tamen exitus Sæcularis & delicatus, nique in vestimentis curiosus.* Lib. 12. c. 40. *Eratque homo volde Sæcularis, magis se conformans Militi, quam Monacho.* Adde Joan. Sarisberiensem l. 7. Policr. c. 23. [Vincent. Lirin. l. 2. Communio. c. 20. & Sæcularissimus, apud S. Bernardum in Epist. 276.]*

SÆCULARITAS, Ordericus Vitalis l. 4. p. 518 *Parum à Sæcularitate conversatio Monachorum differebat.* [Adde S. Bernardum l. 3. de Considerat. &c.]

¶ **SÆCULARITER**, de Sæculari seu mundanorum more. Chron. Farf. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 547. *Erat cum tunc locus in omni religione penes situs, ita ut plures monachi sæculariter & cum maxima lascivia forent, carnem in refectorio monachicæ Sæcularissime, in Vita S. Aderaldi Canonici Trecent.*

Scripta

Scriptau. szento: *In hoc tempore predecessores nostri
vivebant Secularissime.*

† **SÆCULARIS**, Qui alicui regule addictus non est. *Abbas Sæcularis* & absque monachi habitu, apud *Ma-*
bill. ro. 4. *Annal.* p. 370. Vide in *Abbas. Sæcularis* *per-*
sona, *Gall. Presb. feculier*, in Charta ann. 1328. ro. 2. *Hist.*
Eccl. Meld. p. 13. *Vic* invenitur *persona Sæcularis* *in-*
ficiens, *que velis regere diſſimulatum*.

¶ **SECVLARITAT, Secularium** conditio monachali populi. Charta an. 1093. apud Lubinell. c. 2. a. Hift. Britan. p. 314. *Et in pmo ad Secularitate redacti, unusquisque de proprio la, prout poterat, magna necessitate & ordinis transgressionis suis precurant.* Charta ann. 1112. inter Probato. c. 2. novz Hiftor. Occitao. col. 386. *Sub postea Lexneafe monasterium pervenit i magna Secularitate, quousque demum Durandus Glaiacensis monachi, abbi Moyscensis & Toloſanis Episcopis creaverit, qui ad vidit Secularitatem monasterii, misit abbatem religiosum, &c.* Vox frequens in Bullis Summorum Pontificum quibus regulari beneficia ad secularium conditionem adducuntur.

SÆCULATUS. Anonymus de Revelatione reliquiarum S. Genovefæ num. 6. *Revelat est ... mense Januario to. mensis in ostiis ejusdem sanctissime virginis, & a fratribus est dalciter Dno Seculatu. Id est forte in seculum, seu in sepulchro in apertum elata : (modo sana sit lectio.)*

¶ SÆPIA, pro Sepia, pifcis genus. Charta Gofredi Comit. Vindocin. inter Probat. to. 4. Annal. Bened. pag. 733. col. 1. *Medietatem quoque (delegamus) nostra partis de cœsibus Sapiarum per univrsũ pagũ Santonicũ.*

† SAETTIA, SAETYA. Vide *Sagitta* 1.
 † SÆUPWURPE. Vide infra *Sweep*.
 SAFARIUM, *Aurum templi*, in Glossis; Iud. Sa-
 forium, apud Joan. de Janua. Papias *Sapharium* legit.
 Vide Jacob. Gotosfredum ad l. ult. de Operibus public.
 [& supra *Psilopharium* & *abarum*.]

¶ *SAFIFIUM*, Ornamentum casulae; idem quod *Aurifrigium*. *Osfroy*, in crucis modum apertum folium. Inventar. an. 1377. ex Tab. I. S. Victoris Massili. *Item a nam casulam de purpura ... cum Siffo de nario ante & retro multum nobilo. Safre* dicitur in altero Inventar. ex eodem Tabul. *Item casulam, dalmaticam & floguetum de diaspre rubee in casulam eum Snfre five aurifres ante & retro deauratum. Vide Aurisfigia.*

¶ SAFIRUS, Lapis pretiosus, vulgo Saphir. Charta Ademari Comitis regnante Rodolpho Reg. Indict. 1126. Tabul. Silvanici. Donato Archiepiscopo filio suo .. spandam meam minorem, et sigillum de Safiro, ubi Irmgardis sculpta est.

SAFON, apud Ælfricum in Gl. Anglo Saxon. sc̅e̅th,
i. ripa.

† SAFRANUM, Crocus, Gall. *Safran*. Curia ge-

ner. Catalani club Jacobo I. Rege Aragon. ann. 1491. Tu-
daus non possit mutare, nec nudeat facere aliquam con-
trafinem vel baratam de blado, vel eleo, vel Safrano, &c.
Vide Soffernum & Zaffrenum.

¶ SAFURIUM, ut supra *Safurium*. Vide *Pastophorium* & *Pastorium*.

† i. SAGA, *Nomen gamma*. Gloss. Igd. leg. Sags
ex Plinio lib. 37. Hist. c. 67. monet Graevius.

¶ a. SAGA, Narratio, relatio, quodvis dictum, Anglo-Sax. est depositio testium; subinde fabulam significavit. Vide Schilteri Glossar. Theurn. in hac voce.
Tom. VI.

¶ 3. SAGA, pro Panni specie & leſti ſtragulo. Vide in *Sagum* 2.

¶ **SAGA.** SAGA. Alia, nec mihi satis nota, significatio, nisi sit pro Examen, apud R. diuelli rom. i. Miscell. p. 121. *Tunc idem sic officialis eius (cauonicus) in curia Sagen ipsius capituli ordinari poterit, prout occurrerit ordinandum, nullusque canoniceorum tempore Sagen ipsius curiam ipsam curiam uisitare, uel accedere debet, uel audeat, uel: ipsius decani licentia super hoc prius non habita uel requisita; si tamen pro ipsius decanum sorte in loco nullo: aen contriagerit, tunc ipsum capitulum de consilio cellerarii ipsius capituli, de ipse Sagen bin diso intramittere debeat, ordinationem debitam secundum imperform conficiat 31 de eadem sciendo.*

SAGAN A. Joan de Janua: Saga & Sagens, iaz: nio-
fa, inez: anriza. Eborardus Bernuensis: Sagna gammii,
Sagna vassii, Sagna vaici. Catholicon parvum: Saga-
nim, idem est quod vases, & dicitur de sagio, gis: inde sa-
gax: vel dicitur esse gammii, foliis unguentum, quod
multum faciginerit perurit. Vel potius esse quoddam genus
vestis, quia antiquitus sagaces iadueba star.

¶ SAGARIA, *χρηματιστής*, in Gloſſ. Lat. Græc. Art. conficiendi ſaga: qui varo ea vendit, *sagarins*, *χρηματιστής* dicitur iſdem Gloſſ. Vide *Sagan*.

† SAGARIUS CANIS. Vide Meursium in Zanyriov.
† SAGATA, s. pro regata vel lecata, Servitii spe-

cies, quo va illi *blada* domini sui *fecer* tenentur. Statuta castri de Seguno an. 1291. ex Tabul. Archiep. Aulic. Item *homines* de *Seguno* tenentur & debeant *facere* *Saguntam* domino Comit. Ar. *annuace* per *annum* diem *semel* *anno* ad *expensis* propriis *ipsi* Comit. *in* *terris* & *bladis* propriis & *laborant* *ipsi* *domini* Comit. Vi. de *recurre*.

¶ SAGATIO. Vide in *Sagur* r.
¶ SAGBARONES. Vide *Sagibarones*.

† SAGED ut *Sined.* Vide in hac voce.
SAGELLUM. Vide *Sagum* a.

SAGEMANNUS, Accusator, lelator, ex Saxonia.
Sageman. Gloss. Saxonico exaratum sub Edw. III. Sa-

*gemennus, ille per quem scitur. Leges Henrici I. cap. 63.
Sine excusatione, siue Sngemennno.*

a. SAGENA, Rete, vox Latinis nota. Papias: *Sagena, retia, verundum Græce, vulgo everclum dicitur.* [Glos. Lat. Gall. Sagenman, Sagen, Rete, fide Sagenman.]

Lat. Gall. Sangerman. *Sagean*, *Ketz*, *Ida* *Sagean*, *riar*, *riar*.
 rum. Noſtris *Seiar*, vel *Seuar*. Teſtam. Eſſilnis Ar-
 gent. Epifc. regnante Pippino apud Eccardum in Orig.
 Habburg. Auflr. col. 144. *Piſcationes ngero om* no
ſtris piſcatoribus, captura m etiam piſcium om no *Sagean*
in omnihus mediatores. J. Sagra Martzbe Comitatus
 Bononiſſis an. 173. in Tabular. S. juſſoci: *Iſta quodam*
nullis prater eo vi: eorum ſuſceſſores in coſta maris abſ-
Alcin ſuſceſſor ad Caſtium Sagean no poſſe deducere, &c.
Tractur Sagean. Chamaſta Gaufredi Comit. Andega-
 vorum apud S. n. marchiano in Abbatibus S. Seray &

Bacchi: *Confero in perpetuum Monasterio ... tra sum
Sagena in flumine Medana juxta ipsum Monasterium,*

in Cod. donat. piar. p. 16. *Telouem de navibus super fluvio Scals... vel quilibet commercio seu & de caragio, vel de Sagenis, nec non & de ponte super fluvio Scals, &c.* [Idem Diploma rursus editum apud eund. to. 2 p. 1310. ubi legitur, *& de caragio vel de Sagenis.*] Epistola Ludovici II. Imp. ad Basilium Imp. *Et quia nennulli Sacerdotum Panormi latrunculi cum Sagenis... per Tyrbernum mare deducebant, &c.* Charta Caroli Can. 859. in Tabul. Abb. Belliloci in Lemovicibus n. 4. *Ut nullus exactor vel iudeus publicus nec de navibus... uoc. de Sagenationibus, vel carris, seu quibuslibet exactionibus unde cumque fisco aliquid extra potest, quicquam ab eis accipias.* Charta Nicolai II. PP. in Chronico Reicherperg. an. 1059. *Quas adversa pertulerit... adeo ut columna Dei viventes jam jam pene videretur autare, & Sagenia summi piscatoris procellis inuicem scilicet egeretur in naufragii profunda submergi.* Ita Sagenia piscatoris, apud Hugon. Flaviniac. p. 193. quae Sagenia B. Petri, Petro Damiano apud Baronium ann. 1062. n. 57. Laurentius Verool. l. 1. de Bello Balearico:

Barce, curvabit, linteris, grandisque Sagina. Nisi quis Sagitta legat. Occurrit praeterea [in Vita S. Athanasii Neapolit. Episc. apud Murator. tom. 3. part. 2. col. 1062.] in Vita S. Romuli Episc. Jaouensis 10 libro Miraculor. S. Fidis cap. 13. & alibi, ut ex vivo crebro etiam eadem notione apud Græcos Scriptores mediævi. Constant. de Adm. Imper. cap. 31. pag. 99. libro 2. de Themat. capit. 1. 6. pagina 79. 80. 94. 119. apud Mauriciu lib. 1. Strategic. cap. 21. Gregor. rami pag. 72. &c.

SAGENULA, Eadem notione. Papias: *Sagenula, proavi ponitur.* [Vita S. Aldelmi to. 6. Maii p. 88. *Tunc Dei famulus... Sagenulam ascedit & eos consilio non indignatus adiit. Statim autem natus ille naviculam suo corpore ponderavit, &c.*]

¶ SAGENTIA, SAGETIA. Vide Sagitta 1. ¶ SAGGOLTHUM, diminut. à Sagum, Panni species. Gloria polthuma S. Marie Magdal. tom. 6. Maji pag. 322. *Absterge cum lino quodam panniculo ad usum monialium, vulgo Saggolo dicto, odorem primarium servavit.*

SAGIA. Joan. de Janua: *Sagum, quoddam genus panni, vel vestis senuis & abrasa, ... unde quoddam pannos asperos Sagias dicimus.* Janua hæc hausit ex Petro Comestore in Hist. Eccles. cap. 54. Exodi. Bulla Nicolai III. PP. apud Bzovium ao. 1283. num. 5. *Super pellicios lineas deferant, caput nigrum de Sagia simplices, vel si voluerint foderatis à cingulo.* Vide Sagum 2. & Saiga.

SACIBARONES, SACIBARONES, Causarum iudices, qui in malis publicis ius dicebant. [Varie hæc vox effertur apud Eccardum in Pacto Leg. Sal. dicuntur Sacerborones, Saccebarones, Sacerborones, Sacchibarones, Sacibarones, Sagbarones.] Vetus Gloss. Sagibarones dicuntur quasi Senatores. Lex Salica tit. 56. §. 2. *Si quis Sagibaronom, qui puer Regis fuerat, occiderit.* §. 9. *Si quis Sagibaronom qui ingenuus est, & se Sagibaronom posuit, occiderit, &c.* §. 4. *Sagibarones in singulis mallaborgis, id est plebi, quæ ad unum mallum convenire solet, pluresquam tres esse non debent: & si causa aliqua ante illas fecundum legem fuerit definita, ante Græphenem removers eam non liceat.* Ubi Sagibarones pueri Regis dicuntur, quomodo pueri nostri qui iudicio exequantur, in Lege Burgund. tit. 56. §. 1. 4. Ex Lege vero Salica colligitur Sagibarones, in iudiciis pluresquam tres esse non debere; de quibus intelligendum cap. 46. §. 1. *Græphones vero cum lepem iudicasse, lex capit. 12. §. 2.* Sagibarorum mentio est præterea in Legibus Iste Regis cap. 6. apud Spelmannum: *Si quis in Ecclesia pugnet 120. fol. emendet. Si in domo Aldermani vel alie-*

rius Sagibarones pugnet 60. solidos emendet, & alios 60. pro vita. Ubi editio Saxonicæ, gedungens perant habet, quod Lambardus sapientis bonorati vocat. Idem Spelmannus, Wendelinus, & alii vocem deducunt à Sæch, sive Sæck, causa de qua litigatur, & Baro i homo: ita ut Sacchibarones, Jurisperiti fuerint, sive legis Doctores, uti nuncupantur: *hommes de loy*, [qui Sagehommes dicuntur apud des Fontaines in Conf. cap. 21. A Saga, narratio, relatio, quod causas judiciales referrent, accerit Sebiter. in Gloss. Teutono.] Alii à Saio, de qua flos loco.

SAGIMEN, Adeps, sagina, arvina. Joan de Garlandia in Syonyomis:

Sumen, & arvina, Sagimen, pinguedo, sagina. Ubi interpres: *Sagimen est pinguedo quæ expellitur ex carne in fraxione per ignem.* Catholicon parvum, *Sagimen, saia.* [Statuta Scabinorum Maceriarum ad Mosam; Le cent de Sayn doit m. den. le cent de poix doit m. den.] Præsertim pinguedo, qua uti Monachis interdum concessum, ut observat Hæftenus lib. 10. Disq. Monastic. tract. 6. disq. 4. Bernardus Mon. in Confect. Cluniac. Mss. c. 48. *Soli conversi sunt in coquina, Cantores autem in Ecclesia, qui lardum prius aliquantulum cum oleo rubrum coctum, & Sagimen faciunt.* Idem cap. 76. §. 57. *Omni die vescuntur fratres Sagimine, præter Septuagesimam, & Adventum, & Vigiliis Sanctorum, & 4. Tempora, & Rogationes.* Ordericus Vitalis l. 8. p. 712. *In Italia & Palestina & aliis regionibus quibusdam satis abundanti oliva, ejus fructu diati, ad diversos usus condiendi non indigent Sagimine.* Necrologium Ecclesie Parisiensis 8. Kal. Febr. *de qua fiet statio panis, & vinum pauperibus dabitur cum Sagina.* 10. Kal. Jan. *Dedit nobis 6. asportor vineæ apud Juri ad stationem 4. ferentorum, de qua Hospitali haberet Sagimen cum visceribus.* [Charta Henrici III. Imper. ann. 1051. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 426. *Sed fratres iidem inde consolati Sagimen habebant.* Statuta Gerardi Abbat. S. Theoderici anno 1233. apud eundem tom. 1. Anecd. col. 974. *Due pulmentaria cocta habeat, quarta Sagiminis, prout consuevit esse, censurata.* In Quadragesima vero & Adventu, & aliis diebus quibus Sagimine non utitur, oleo vel coctis competenter satisficiantur.] Penitentialia Mss. Thuanorum: *A carne, Sagimine, & a caso, & ab omni pingui pisce abstinere debes.* Occurrit ibi pluries, apud Cæsarium l. 6. Miracul. c. 4. in lib. Usuum Ordinis Cister. cap. 121. in Institut. Gener. Capituli ejusd. Ord. dist. 13. c. 2. in libro de Exordio ejusdem Ordinis cap. 15. &c. [Iisdem Cisterciensibus prohibetur Sagimen in Statutis an. 1180. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1232. *Qui in domibus alterius ordinis comedunt, ferendum in pulmentariis esse Sagimen, ab eis prorsus abstinere.*] Utebantur etiam sagimine ad ungendo calecos. Guigo II. Prior Cartusienlis in Statutis ejusdem Ord. cap. 28. §. 1. *Tria paria caligatum, paria pedulum quatuor, pelles, capam, fotulares nocturnos & diurnos, Sagimen quoque ad ungendum, lumbaria duo, &c.* Statuta antiqua ejusdem Ord. 3. part. cap. 1. 3. de futuro: *Cum ei iniungitur, eris coria & Sagimen.* Charta ann. 1301. pro Episcopo Ambianensi: *Communibus becherorum n. Ambian. debent ministrare Sagimen optimum ad preparando distos bonobellus.* Ubi Gallica habent, *deit trover l'einture a conre les bonchiaux.* Vide Unctum.

¶ SAGIMENTARIUM, Lucerna quæ Sagimine alitur. Hist. Vico. Monast. apud Marten. tom. 6. Ampl. Collect. col. 305. *Completo vero formæ, communem ecclesie modum non feriant, ad excommunicationem tales, (usurarios) qui sit cum sandala, ob detestationem famoris, sed mandaio crucibulo sive Sagimentario, cernentibus censitis, anathematizant.*

¶ SA-

¶ **SAGIMINATUS**, In *Sagimine* decoctus. Cæsar. lib. 6. Miracul. cap. 4. *Non mirum, si* (artocree) *valde erant bona, quia valde erant bene Sagiminatæ*, Vide *Sagimen*.

1. **SAGINA**, pro *Saisina*. Ponere in *Sagina* aliquem, in vet. Charta apud Ughellum to. 7. Ital. Sac. p. 571. nisi mendum fuit. [Vide in *Saisire*.]

¶ 2. **SAGINA**, *Sunt herbe quedam quas legati populi Romani portabant intorloentores pacis, quia nemo illas herbas portantes la debas, sicut delegati Græcorum, qui solebant ea quæ vocatur celicia ferre*. Vocabul. utriusque juris. Hæc unde desumpta sint nescio: norunt omnes verbena coronatos fecisse fuisse, ramumque olive manu gestasse; sed *Sagina* ignorant. Vide alia notione in *Sagina* 2. & *Sagimen*.

¶ **SAGINACIA SILVA**, Glandium *saginandis* porcis færa. Codex Censualis Folquini ex Tabulario S. Bertini. *De silva Saginacia saginina bannaria* xx.

SAGINALE, Italicus est Calamus militi, in Vita B. Andree de Catezanis num. 16. ubi forte legendum *Sagittale*. Vide *Sagitta* 6.

SAGINARI. Vide in *Sagma* 2.

¶ **SAGINAS**. Vide *Sagina* 2.

¶ **SAGINATIO**, *us* *saginandi* porcos in silva. Charta Ottonis II. Imp. ann. 990. apud Pezium to. 1. Anecd. part. 3. col. 57. *Pascuis, silvis, Saginationibus, venationibus, piscationibus, portibus, aquis*, &c. Charta anno 1073. apud Meichelbekum Hist. Frising. to. 1. pag. 265. *Silvis, venationibus, Saginatione, &c.*

SAGINUM, Adeps fuillus, Gall. *Sain*. Tabularium S. Remigii Remensis. *Census de Mursina*... In Augusto 11. lib. 6. *Solidi de Sogino*. Infra: In Pascha 12. *Solidi* & *dimid. de Sogino Alibi: Habet ibi mulianum, solvit de annona mod. 30. Segin. porcæ*. Occurrit ibi pluries. Vide *Sagimen*, [& *Sainum*.]

SAGIONES, **SAGIONIA**. Vide *Saiones*.

¶ **SAGIOTA**, Ornamenti genus. Johan. Demufis Chron. Placent. ad an. 1388. apud Murator. to. 16. col. 580. *Alique portant Sagotas de perlis valoris florentorum 1. usque in c. Vide Sagitta* 4.

¶ **SAGIS**, *σαγίς*, *επουε τον νικηπον*. Glo. T. Lat. Græc. Emendant vici docti, *Strages*.

¶ **SAGITIA**. Vide mox in *Sagitta* 1.

1. **SAGITTA**, **SAGITTEA**, Navigii species: *Barca fortile*, Italicis; *Saetia*, Jo. Villaneo lib. 7. c. 29. *Saetya*, in legibus Alfonso finis part. 2. tit. 2. lege 7. sic dicta, quod velociter, inquit Acarissus. [Ea notione, interprete Eccardo, occurrit in Pasto Leg. Salicæ tit. 14. num. 3. ubi de raptu mulierum: *Qui cum Sagittis fuerint, unusquisque illorum cxx. den. qui faciunt sol. 1. c. culpabilis judicetur*] Otto Frising. lib. 1. de Gestis Frid. cap. 33. *Aptatis virentibus & bremibus, quas modo Galeas seu Sagittas vulgo dicere solent, aliique navibus bellicis onerariis*, &c. Charta Guillelmi II. Regis Siciliæ in Bullario Casinensi to. 2. p. 191. *Concedimus etiam prætaxato Monasterio liberam potestatem semper habendi quinque Sagittas in portu Panormi & mari eidem civitati adjacenti*, &c. [Sagittas infra ex eadem Charta.] Hugo Falcandus pag. 675. *Itaque Sagittæ quanta potuit celeritate faciens preparari, navis, armis, ceterisque rebus necessariis eadem notione*.

¶ **SAETIA**, Italicis, eadem notione. Breviar. Hist. Pisane ad an. 1163. apud Murator. to. 6. col. 174. *Ex quo Pisani irati x. galeas & xi. Saetias velociter ordinaverunt. Saetie*, in Continuar. Histor. Belli sacri Willhelmi Tyr. apud Marcan. to. 5. Amplif. Collect. col. 731. *Et un of 15. gales et autres vessels menés, Saetie & gamelles bien so. & alerens à veles & à navirons tant qu'il vindrent à Ecalonne*.

SAGETIA, apud Gausfredum Malacteraan lib. 4. cap. Tom. V.

1. *Philippum Georgii patris cum velocissimis Sagetia versis Syraculam omnem rem exploratum mandant*, Vetus Charta apud Joann. Lucium libro 3. de Regar. Dalmat. cap. 10. *Pirata qui erant in Sagetia Comitatus de Sevenico*. [Mirac. Miss. Urbani V. P. ex Tabul. S. Victoris Massil. Venientes per mare super quasdam Sagetiam Pisano. Sagetia, ibidem: *Trabentes Sagetiam cum uno bono ingenio præduxerant eam in terram*. Adde Aza. ss. to. 3. Junii pag. 465.] *Sagetie*, apud Raimundum Montanerium in Chron. Regum Aragon. cap. 172. 284.

SAGITIA, **SAGITTIA**, in Chron. Pisani. ann. 1163. [Charta ann. 1357. ex Tabular. Massil. *Patronus cuiusdam Sagitie armata*, &c.] Charta Willelmi Regis Siciliæ ann. 1176. apud Rocchum Pirrum in Archiep. Montis regal. *Concedimus etiam prætaxato Monasterio liberam potestatem se prætaxato quinq; Sagittas in portu Panormi, & mari eidem civitati adjacenti... quas ad opus eiusdem Ministerii opusium piscationis exercerant*. [Breviar. Hiltor. Pisane apud Marcan. tom. 6. col. 180. *Paratieum Lgaleis & xxxv. Sagittis atque aliis multis lignis*, &c. Vox nota etiam Poetis Provincialibus:

Ac val mais gran nau e mar,

Et bni, ni Sagitia,

E val mas leon, que senglas.]

SAGITTARIA. Radolphus de Dicoeto ann. 1176. *Ecce per varietate locorum vario desudant navigio, modo Sagittaria, molintore, actam utens remanquam velo, Ducatum Apulie, portum utens*. Sed legendum *Sagittaria* Idem an. 1181. *Certa classe non modica, navibus infinitis, qua vulgariter vel galee, vel Sagittaria, vel onerarie cum certis nominibus distinguuntur*. Albertinus Mussatus lib. 5. de Gestis Italicæ rubr. 2. *Cum barochis testibus, aliisque quas Sagittarias ipsi (Veneti) appellanti*, Speculum Historiale Ms. Joannis Abb. Laudan. lib. 1. c. 63. *Car en cele ville avoit rivières portant navires, & i avoit gales & une Sagittaire, &c.* Chronicon Flandrie cap. 81. *En la cite avoit une rivières portant navires: & y avoit trois gales, & une Sagittaire*.

¶ **SAGITTEA**, in Cassari Annal. Geaencl. l. 1. apud Murator. to. 6. col. 249. *Ecce Re & Balduinus cum duabus Sagittis, & cum turbis & vœillis multis longe à civitate per miliare Januacensis obviam venit*.

SAGITTINA. Anonymus de Gest. Frederici II. Imper. *Eadem durans præcella Carolus ascensum quandam Sagittinam, non sine personarum discrimine terram petiit*. [Sagittinam edidit Murator. tom. 8. col. 577. *Salas Malaspine de Reb. Sicul. apud Biluz. tom. 6. Miscell. pag. 317. Non remansit in terra vir, ... exceptis quibusdam, quos una Sagittina xxiv. remorum ereptis ab hostium gladiis vivos excepit*.]

2. **SAGITTA BARBATA**, Ugutio: *Catapulta, vas est, ut dicunt, vel potius sagitta est cum ferro, bipenni, quam Sagittam barbatam vocant*.

¶ In clientelæ professionem dominis sæpius exhibitam à vassallis *Sagittam barbatam* discimus ex pluribus Chartis. Charta Hugonis de Logiis apud Bloani in Nomolex. Angl. *Reddendo inde annuatim pro maiori servitio sex Sagittas barbatas ad festum S. Michaelis*, &c. Hist. Harcur. to. 3. pag. 339. *Per bonagium ac redditum apud eastrum Faleis, Sagittam barbatam ad festum Assumptionis B. Mariae*, &c. Charta apud Madox in Formul. Anglicæ. p. 140. *Reddendo inde annuatim præfato abbas & successoribus suis unam Sagittam latam & competentem in festo S. Eadburge virginis. Sagite enbarbelles*, in Poemate de la guerre de Troyes Ms.

Quar sarine que l'en samiso

Nechiot pas si menemens ..

Com font Sagites enbarbelles,

C a

Date

rum, Cafari i. t. Sarcinalo jumentum, Ammiano l. 15. Sarcinalo equus, Willelmo Britoni lib. 12. Philipp. p. 241. Sagmaris mulus, Sagmaria mula, apud Ser- vium ad t. Enid. l. v. m. a. y. u. r. i. o. n. i. Leonii in Tacit. c. 6. nu. 29. Gloss. Alfrici: Sagma, seam-fadol. Sag- maris equus, seam hors. Ubi perperam editum fug- ma & fugmaris. Lampadius in Helioagabalo: Quae pileno, quae equo Sagmario, quae asino vebetur. S. Honoratus Massiliensis in Vita S. Hilarii Episc. Are- lat. Pedibus iter aggredietur, Romam sine equo, sine Sagmario vel sago sefilius iatravit. Petrus Damian. in Vita S. Odilonis Cluniac. c. 23. Repente Sagmarius multis oneratus sarcinis per montes devexa collabitur. [Idem in Vita S. Dominici Loriecti c. 3. Non pradiu, vel aliquam substantiam, prater unum Sagmarium, possidebat. Cum quo scilicet nescio vel equo nans erat minister, &c.] Raimundus de Agiles p. 171. Est alin (via) per montana Libani, tuta satis & copiosa, sed gravis multum Sagmaris & camelis. Ucuotur Scripto- res alii passi n. Vegetius l. 2. c. 10. l. 3. cap. 6. Capitul. an. 821. c. 2. Petrus Damian. in Vita S. Romualdi n. 23. l. 1. Epist. 9. p. 30. Epist. 19. p. 91. l. 1. Epist. 18. pag. 270. Passio S. Vitalis num. 7. S. Bernardus l. 3. de Consider. c. 3. Tudebodus lib. 2. p. 785. Petrus Blesensis Epist. 25. Guigo in Statut. Ord. Cartul. c. 19. §. 1. Odo Cluniac. l. 2. de Vita Sancti Gerald cap. 18. 21. Leo Oricis lib. 2. Chron. Casio. c. 19. Udalricus l. 3. Confectus Cluniac. c. 4. Rigordus ann. 1194. Charta aliquot in Bibliotheca Cluoiac. p. 113. 144. in Hist. Vergiacensi p. 120. apud Doulerum p. 778. &c.

¶ SAGINARIUS, Eadem notione qua Sagmarius, uti & scribendum voluit viri docti; ac teste, haud satis scio, cum apud non paucos Scriptores occurrat hac vox: unde Saginarius ad Sagis porrandis dici po- nit exposit Sarcinarius. Bernardus Moacch. in Ord. Cluoiac. part. 1. cap. 2. Si perrexerit (prior) ad obedi- tias quae sunt prope in circuitu, ducit secum duos fra- tres; si longius ut v. g. in Provincia duos Saginarios & tres fratres, ex quibus unus est super ejus sumulas, & super sarcinulas ejus. Translat. Sancti Rigomeri l. 2. c. 6. Bened. part. 1. pag. 124. Saginarius denum, item- que sufficientem apparatum, prout longioris via necesse- fuit postulasset parari.... imperat. Occurrit praeterea in Statutis aotiquis Ordin. Cartul. part. 2. cap. 8. §. 7. & alibi.

SAGMARIUS, Sagmatum confector, Syagmaris & apud Gloss. Lat. Gr. Et ciam

SAGMARIUS, Quisagmarium equum vel jumentum agit. Destructiorum victorum cap. 96. Sagmaris qui- dam bubulcus arabis pratum ut seminare: sed boves, ut solebant, non arabas, imo pro posse recalcitrabant, propter quod arator eos aculebat. Boves autem vocife- rati sunt contra eum dicebant, Maledictus, quia de cau- sa parentis nos, qui semper servimus tibi? Quibus Sagmarius, Cupio arare pratum, ut mihi & vobis ci- bum tribuam.

SAGMARE, Sagmatiosonerare. Gloss. Lat. Græc. Sagmatissimum, onerari. Sereas equum, viciatv riri. Sagmatos, sagmatissimus; perperam, sagi- nat, & saginatus editum.

SAGMEGIUM, Idem quod Summagium, de qua vo- ce, mox. Concilium Bituricense ann. 1031. c. 13. Ut in de Dominica vigilia non fiant, quod corrigium vel Sagmegium dicitur, &c. Ubi vigilia sunt vestitura.

SALMA, Ugutio, ex Lisdoro lib. 20. cap. 16. Sagma, quae corrupte vulgo dicitur Salma, scilicet sella, vel pendus & sarcina quae super sellam ponitur, & dicitur sic a fratre singorum, i. sellarum, vel quia sella so- lus solens sterni. Charta an. 1179. apud Ugellum to. 7. p. 706. Concedimus ut predicta Ecclesia unum quodque die

Tom. VI.

semper capiat duas Salmas lignorum de foresta nostra. Alia apud eund. p. 1321. Debet esse Salmas vini, &c. Salma Salis, apud eund. tom. 9. pag. 467. Salma frum- menti, in Charta Frider. II. Imper. apud Rocchum Pirrum to. 1. p. 14 & to. 2. p. 285. [Generalis & major Sal- ma, in Constitut. Jacobi Reg. Sicil. c. 62. ubi certum pondus significatur. Processus ann. 1243. in Append. ad Antiq. Horæ Illustr. Fontanini pag. 404. Duas Sal- mas mustimandi in vindemiis, &c.] Stacutum Hono- rii IV. PP. per Regem Neapolit. ann. 1285. apud Odo- ricum Rainaldum n. 39. De modo emptitionum delatio de portu licio ad similem portum, & cum bareis parvis centum solummodo Salmarum vel infra capacium tan- tum sint. Sanctus lib. 2. part. 4. cap. 10. Trinfestaria de Veastis suas una Salma de Apulia, tam de legumina, quam etiam de frumento. Ad l. c. 11. extrem. [Compu- tur ab an. 1334 ad an. 1376. to. 2. Hist. Dalph. pag. 283. Item, Disdoro Fabri pro 8. Salmit vini veteris ad- rationem de sexdecim solidis per Salmam, 6. lib. 8. fol. Viena. Est autem Salma vini apud Delphinates, uti observat eruditus ejusd. Hist. Scriptor, ponderis circit. 240. lib. ad pondus in eodem tractu usitatum. Occurrit praeterea in Charta Ordoani II. Regis inter Concil. Hisp. to. 3. p. 171. Sed ibi salinas legendum vi- detur. Vide infra Salma vini. ¶ Itali Salma etiam dicunt.

¶ SALMARIA, Sarcina, Gall. Bagage. Breviar. Hist. Pisane ad ann. 1171. apud Murator. tom. 6. col. 183. Papilionis quidem & taberis, arma, equos, Salmariam & omnia Lucustum spolia victoriosi Pisani ceperunt.

¶ SALMARIUS, Jumentum sarcinale, equus elitel- larius. Ricobaldus Ferrar. in Hist. Imper. apud Mu- rator. to. 9. col. 137. Auxilio Seasonensibus erant... exules Florentini in exercitu Florentinorum fuisse etiam dicuntur ad 60. jumentorum, quae appellant Salmarios. Chron. Franc. Pipini l. 3. ibid. col. 704. In exercitu Florentia- rum fuisse dicuntur jumentorum quae appellantur Sal- marii, mille & sexaginta. Vide mox Salmata.

SALMARIUS, ut Sagmarius, qu. Salmarium equum seu jumentum agit, in Miraculis S. Eutropii Episcopi Saotonensis num. 14.

SALMERIUS, Eadem notione. Itinerarium Gre- gorii XI. PP. Serenissimo Salmario Antistitis Carpenor- ensis gladio crudeli manu interit. [Charta ann. 1291. ex Tabul. Archiep. Aufc. Item quicumque Salmarium vel Salmarios tuent & lucram suam faciant, &c.]

¶ SAMA, ut Salma. Chartul. Kemperleg. Samam vini, & 12. formellas, vel unum lardi bradoom, pro eadet Moacchus.

¶ SAMARIUS, ut Salmarius, jumentum sarcina- le, in Charta Ebehardi Salisburg. Archiep. ann. 1160. apud Hanfiz. tom. 2. Germ. sacre pag. 258. Per quem (Praepositum) misimus duas Samarias oneratas piscibus & castis.

SAMERIUS, Eadem notione, apud Willel. de Bal- denzeol in Hodepocopo Tertii sanctæ: Species nam- que indica... a majore Arminia in camelis & alii Sam- rii adducuntur.

¶ SALMATA, Onus Salmarii, Gallis Saum'e; Pro- vincialibus aliisque quibus Saumo a linum sonat, idem non raro significat quod Afrata seu onus asini. Char- ta an. 1164. to. 1. Hist. Dalphin. p. 16. col. 2. Si Dominus vinum suum vendere voluerit, cum bona vindemia fue- rint, septem Salmata erant de vino puro & olivæ erit de decocto. Pancharta S. Stephani de Vallibus apud Xantones, Ch. 1. Non teneantur scindere illa die ex debito nisi quilibet duas Salmatas. Charta ann. 1364. in Camera Comput. Aquis. Item in festo nata- lis Domini novem Salmatas lignorum quolibet anno

C 3

Ch.

Chan 1413 ex Tabul. Archiep. Autientis. *Salmata* vini Rursum. *Salmata* merlucci. Alia apud 1401. ex eodem Tabul. Pro qualibet *Sarcinata* cujuslibet *Salmerii*, & Statuta Avinion. MSS. rubr. 19. art. 2. *Salmata* vero (intelligimus) que continet decem binas mensura. *At xenonensis*. Hinc commendanda videtur Ch. Edwardi li Regis Angl. ann. 1283. apud Rymer. to. a. pag. 262. *Dabit venditor et irancus... de Salmata bladi 1. dnm... de Salmata coriorum geffidruu 2. dnm... de Salmata de ore rebominis de prodiis rebus & similibus 1. d. Ubi leg. Salmata. Vide mox *Samnia*.*

SAUMA, Idem quod *Sagma*; nostris *Sanne*. Papias: *Ephippia, equorum freni, Sauma, vel pectoralia* Joannes de Janua: *Sagma, corrupto vulgo dicitur Sauma, vel salma; i. sella, vel pondus, vel sarcina quae super sellam ponitur*, &c. Alibi *Sauma, onus*. Gloss. Lat. Gall. *Sangerman, Sauma, onus, charge*. Rhenanus l. 1. Rer. German. p. 95. *Saumarum* nomine ciuitellaria iumenta intelliguntur. Cap. a. an 813. c. 10. Et *Marscalci Regis adducunt eis petras in Saumai virginis*, &c. Ch. Caroli M. post Almoingum Brolii, & apud W. Hedam in Rixfride. Episc. Traiectensi: *Telonus exigitur, nec de navale, nec de carale, neque de Saumis, neque*, &c. Charta Alemannica Goldasti c. 58. *Accepimus ab hac Ecclesia & Abbate, solidos 70. & Cravallus 5. cum Saumas, & rufas, & filros, cum strada ad nostrum vicat ad Romam ambulandum*. Ch. Ludovici VII in Tabulario Monasterii Bofatensis fol. 8. *Missos suos in aliquam partem Imperii nostri negociandi gratia divergere cum carris videlicet & Saumis, seu navigio*, &c. Acta Innocentii III. RP. p. 11. *Fecit illuc intramitti aliquas Saumas sarinas*. [*Sauma a seli, to. 55. / unii p. 526*] Vide to. a. Historiz Francor. p. 665. Legem Longob. l. tit. 14. § 7. Synodum Metensem an. 753 c. 4. Synodum Veronensem an. 755. cap. 26. Sogorium l. de Adm. sua c. 7. Chron. Trudonense l. 9. pag. 458. (ubi leg. *Saumas* pro *saumas*,) Petrum de Vinensis lib. 3. Epist. 23. a. 4. lib. §. Ep. 91. Hieron. Rubicum in Hist. Ravennat. pag. 365. &c.

SAUMA, lumentum ipsum sarcinale, Provincia libus maxime afinus. In ventar an. 299. ex Tabulario S. Victoris Massili. *Quedam Sauma vendita cum daflo suo & ornamento*. Statut. Forojul. ann. 1235. *Statuimus quod si aliquis miles, vel eius filius, vel nepos, opus rusticum fecerit arando, sedendo, ligna ad adducendo cum Sauma, vel sine, non habebit melius libertatem*.

SAUMA VINI, inquit Brolius, est equum appensis ad latera vasis, vulgo *Baere* nuncupatis; equus ferre solet. Et apud Cenomanos dicitur esse unius & 90. pinto rum cum semise xtiario: quatuorque summas pre grande vas vinarium, ab eis Pipe appellatum, ac tot pinto quot sunt in anno dies continens. Ita ille ex Tabulario S. Petri de cultura Dei. Falco Beneventanus anno 1124. *Tanta suis fertilitas vitis quod... centum Saume pro 30. denariis vendebantur*. [Cham. 1201. inter doctum to. 2. nov. Gall. Christ. col. 323. Et anam Saumam vini ad Missas canendas... precepto reddendam. Processus ann. 1233. in Appad. Aniq. Hortez. illust. Bonani p. 406. Item petra us campellaris dictum rpsespum ad restitutionem viginti Saumarum de musto. Vide supra *Salma*.]

SAUMARIUS, Equi sagmarii, Gall. *Somieris*. Fortunatus in Vita S. Germani Episc. Pacifici p. 3. *Duceum Saumariorum cum pabe deigis onera*. [Ch. an. 1235. apud Calmet. viter Prob. to. 2. Hist. Lothar. col. 304. Tunc ipse ad vocans duos: a maioris stipendii oneratos, & ad quos cum duobus hominibus eis dedacendis accipiet.] Chronicon Reichenberg. ann. 1190. *Milites inercos caserumque vulgus cum Saumaris & sarcinis pro cedere consuevit*. Leo. Di. l. 2. c. 84. *Vidi repente multos nigros homines veluti. & bipes longo ordine incedere, onus quoque ssa Saumariorum minare*. Usuntur preterea Sic-

phanus Torn. Ep. 290. Anonymus in Vita S. Alberti Abbatis Cambr. n. 6. Odo de Dioglo de Ludovici VIII. Reg. Franc. professione in Orientem lib. a. p. 19. Chronicon Senoniense c. 7. Vincentius Belvae l. 31. cap. 150. Godefridus Monach. S. Pantalon. an. 1190. 1195. Stephanus Carocensis Comes in Epistola to. 4. Spicilegio Archiepiani p. 238. [Adde Vitam S. Odilonis lib. a. cap. 165. Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 30. &c.]

SAUMARIUS, in Concilio Biterrensi ann. 1351. sub finem [Capitula general. Miss. S. Victoris Massili. & omnia novissima, *Saumaris & jocalia niviros*. &c.]

SAUMALERIUS, Qui Saumarium agit & curam illius habet. Testam. Bertrandi de Turro an. 1285. apud Baluz. to. 3. Hist. Arvern. p. 531. *Legavit... milites garcifero & Saumalerio... decem libras Tur. scuel solvendas*.

SAUMATERIUS, Eadem notione. Saumontum Comitatus Tolosan. ann. 1251 apud Laiffali inter Proban. to. 1. Annal. Tolos. p. 61. *Et de babilis careggi duo. formula de quolibet loco ea habente, salvo prandia Saumaterii*. Charta an. 1334. *Præsentibus*, Bernardo de Lemois, Poncio Noguerii Saumaterii domini, Peioris. Vi. de mox *Somarii*.

SAUMATAIUS, in Computis Episc. Autientis. ex Tabule Jul. Eccl.

SAUMARIUM, Onus, Sarcina. Chron. apud Calmet. inter Proban. to. 2. Hist. Lothar. col. 50. *Adhibitis etiam aliis satellitibus, in forma meccatorum arma sua in Saumaris suis conceleverunt*, &c.

SAUMATA, Onus equi sagmarii, la chuegg d'un beval, *Saumata selis*, in Charta Hildesford. Comit. Tolos. ann. 1147. apud Castellum in Hist. Tolos. p. 192. 194. & in Hist. Occit. p. 323. *Consuetudines & ecclesie de Regula in Aquis apud Labrum to. 2. Bibl. B. v. unum emieris. & postea venderint, obolum domino de unaquaque Saumata dabunt*. Ibidem: *De unaquaque Saumata signorum dabunt*, &c. Charta ann. 1243. 1350. *Saumas de calco, quas habuerunt homines de Villanova*. Episcopus Ecclesie Gratiopolitane. Sub Hugone Tabacopi. ann. 1197. *Morardus... dedit illam quartam Henrico & heredi sua, id est, unam Saumam*, &c. *et venditis illius quartam suam Saumam mibi Guigoni*. [Ch. ann. 1103. apud D. Brussel. to. 2. de Us. feud. p. 726. Et in uno quoque manso amano de terra, unam Saumam de lignis in navitate Domini. Ch. an. 1251. in Hist. MS. Montis major. Pro quibus decimis selcis Saumata Abbat in perpetuum L. Saumata bladi, quarum qualibet sit IV sextariorum. Ch. ann. 1522. Vincentius seu. cupit Saumatacum racematum unum Saumata maddis dominis dare tenentur. Adde Hist. Dalphin. to. 2. p. 230. 231. Statuta Massili. lib. 3. c. 15. &c.]

SAUMADA, Eadem notione, vulgo *Saumada*, pluries occurrit in Charta an. 1197. ex Tabul. Monast. Villamagne. Charta an. 1229. in parvo Chartular. S. Victoris Massili. 125. *Petebat R. Archiepiscopus Aquensis quartam partem tuius decime Belescha S. Amosini & unam Saumadam optini vini consueval*.

SAUMARIATA, Eodem signi fatur. Tabul. Eccl. Auxit. Et unoquoque casali debet fieri unum Saumariatum vini sancte Marie ad fusiense & Capitulo unum annuatim &c.

SAUMADIUM, Foderis inest. Vita S. Thome Aquin. cap. 1. Martii pag. 683. *Saumacius qui portabat Saumadam Eruci de Artibus Romanis, repente altissimum cecidit*.

SAUMATICUM, vel **SAUMATICUS**, ut infer Saumagrum. Ch. Dagoberti Reg. apud Doublet. p. 656. *Laudatores, Saumaticos, salutatores*, &c.

SOMA, Eadem notione, in Chartul. S. Vincentii Cenom. fol. 9. *De Argio 170 Somis, de Hugone Bucacio vi. Somas*, &c.

SOMA, ut *Sauma*, onus, sarcina. Ch. Archambaldi

baldis Bortoni pro hominibus Villæfrance: *De unaquaque Soma ferri 1. den. &c.* Chron. Jac. Malvecci apud Murator. tom. 14. col. 1003. *Somas viginti farinas frumentii, Somas centum peller, &c.* Chronicon Bergom. apud eundem tom. 16. col. 886. *Et in monasterio positi fuerunt Soma plerumque ex frumento & alterius blade, &c.* Adde Sacrota. Vercell. fol. 57. &c. In utraque Sicilia, teste Macro in Hiccol. Soma aridorum mensuram denotat, quæ modio correspondet.

¶ **SOMMA VINI.** Chronie. Elefense apud Murator. tom. 15. col. 468. *Largius est Sommam unam vini in duabus lagenis.* Vide supra *Soma vini*.

SOMARIUS. [Jumenum sarcinale. Charta Theobaldi Comit. Blesens. ann. 1115. in Tabul. Caleosi: *Et in eadem seorsu chaufagium suum ad unum Somarium.* Chron. And. Daodoli apud Murator. to. 12. col. 216. *Tunc oiba comesus retingens filio cum multa divitiarum cepit, &c.* *seilicet omnis ibe lauro Somariis, &c.* Rupilium ibidem col. 107. & 1036. Arnoldus Lubec. l. 7. cap. 17. *Habebat Jove Rex Otto munera multa Regis Anglie adventu sui Ricardi & 15. millia marcharum, quæ in Somariis ferebant 50. dextrarii.* Ditmarus lib. 3. pag. 33. *Cum Somariis plurimis quasi pecunia sarcinatis.* Will. ab Oldenborg in Itinerario Terræ sanctæ: *Tantum emittit piscium multitudine, ut ab omnibus ex omni provincia illuc confluentibus carnis & Somarii deducuntur.*

¶ **SOMMARIUS.** Eadem ostione. Comput. ann. 1201. apud D. Bruffel. to. 2. de Uluferd. p. clxvi. *Johannes Degen, pro Somario, l. x. Ep. B. Regio Legionis an. 1212. apud Marico. to. 1. Anecd. col. 818. Sola jacula & sagittas xx. millia Sommariorum terre viæ possent.* Tabul. S. Gildasii de memoribus: *Nallam consuetudinem ... resine ... nisi unum Sommarium in bassem, quando in leunguquo multum facit, ea semen ratione, ut si ipse Sommarium reddidit non fuerit, &c.* Processus de S. Thoma Aquino. to. 1. Mart. p. 696. *Vidit ipsum Nicolaum elevans pondera & onerantes Sommaria.*

¶ **SOMERIUS.** **SOMERIUS.** Eodem significatu. Charta an. 1339. fol. 1. Hist. Dalph. p. 65 col. 1. *Ducebas secum unam equum bayum alerum, unum concium & unum Somerium.* Ordin. Domus Dalphin. ann. 1340. ibid. fol. 1. p. 393. col. 1. Item, unum sufficientem scutissimum qui sit magister panatieris ordinorum, habentem unum equum pro se & unum Somerium, qui una cum Somerio botellierie portens necessaria ipsorum. Occurrit præterea ibid. p. 394. & in Chron. Domin. de Gravina apud Murator. to. 11. col. 619.

SOMARI. Qui cellarii vinarii curam habent, quos nostri *Sommeliers* vocant: Theodoros Campedonensis in Vita S. Magni cap. 3. *Cum jam bona refectionis appropinquaret, & missis refectorii Somariis cervisiam administrare conarer, &c.* Istra: *Quid est, Somarie, quod habes in manu tua?* In Testamento Ludovici Hutio Regis Franc. ann. 1316. fit mentio *des Someliers, barilliers, portebours, aidours, & autres appartenans à l'Esbaa gommerie.* Pro *Sommeliers* ejusmodi ministros viarios vocant, quorum potissimum curæ incumberebunt equi sagmarii, quibus vinum deferrebat, ramesis eadem appellatio cæteris inferioribus ministris tribueretur qui cellularia jumenta agebant. Will. Guirart an. 1302.

*Et effites aues escourre,
Sus garçons & sus Someliers.*

Et mette à la mort charniers.

Præterea hac nomenclatura donantur in aula Regum nostrorum quoque suppellectilis Regis curam habent. In Ordinatione Hospitii Regis S. Ludovici an. 1261. à nobis edita in Nois ad Joinvill. occurrunt varii *Sommularii*, nempe *Sommularii mapparii, franci-*

varii, camera denariorum, fructuariorum, Capelles, &c. Eadem habentur in Ordin. Philippi IV. ano. 1285. [In Ordin. Hospitii Johanne Regine ann. 1316. memoratur *las valets de chambro qui mercent les 11. Somniers de chambro.*] In Testamento Philippi Magoi Regis Franc. an. 1321. fit mentio *des Someliers du court, des armeries, & de la chambro.* [Adde Statutum Johannis Reg. Franc. an. 1355. tom. 3. Ordin. p. 33. & ibid. Notas Cl. Editoris.]

¶ Eisdem nomenclaturæ & muneris exhiberent ministri io aulis Regum Anglorum, Ducum Britannie & Dalphinatium: Libes niger Saccharii edit. Hearp. p. 347. *Sumerarius coquina ejusdem similiter.* Catalogus familiaris Ducis Britannie an. 1404. apud Lobinell. tom. 2. p. 815. *Raoul Baron Sommelier de chandelerie.* Alter anno 1498. familiaris Anne Regis ibid. p. 1589. *Maistre pierce Signes ccccliv. Sommatiers Guillaume Berard, pour le Soameur du garde-manger de la cuisine.* Ordin. Domus Dalphan 1340. fol. 1. Hist. Dalph. p. 393. col. 1. Item, *ordinaus pro camera nostra tres magistros Somarios & honorabiles ficos decem, quorum unus arma nostra deferat, & reliqui duos rubeas & alia arnesia necessaria nobis, &c.* pro gaudiis ipsorum trium Somerium ad rationem de uno grosso pro quolibet eorum per diem deputatus.

¶ **SOMELIERUS.** **SOMELLIERUS.** Qui *Somerium* seu jumenum sarcinale agit. Ordin. Hospitii Dalphin 1313. fol. 1. Hist. Dalph. p. 308. cl. *Canellarius noster, cum uno socio, uno scutifero, uno clerico, Somellario, &c.* Alia an. 1340. p. 497. col. 1. *Tribus scutis prefalaris unius Somellarii, duobus florentis pro duobus valletis peditibus pro annum.* Pluries occurrit ibi.

¶ **SOMELARIUS.** Eodem intellectu, in Testam. Roberti I. Comitis Claromont. ann. 1262. apud Baluz. tom. 1. Hist. Arvern. pag. 169. *Item lego Sommelario meo l. solidos.*

¶ **SOMATA.** Onus Somarii. Charta an. 1309. fol. 1. Hist. Dalph. pag. 98. col. 2. Item *quolibet Somata factis de Valencia, debet per aquam quatuor denarios.* Alia anno 1445. ibid. p. 90. col. 1. *Emergo volat de L. Somatis salis unum sextarium.* Ibid. col. 2. *Chafscu. my contiens dix Sommes de sel, & Chafscu Sommes contiens six seillette de sel de Valencia, qui valent quatre bestes charges. A la mesure de Viennois, la Somme vons dix seillette & demy, & Chafscu beste porte deux seillette, deux quentes & demy à ladite mesure.* Fori Bigoretensis art. 13. *Pagellus autem qui in consuetudine non habet Somatas deferre, si inventus fuerit à Milite, vel à milite aus Commissis serviente, qui invenierit, vinum & subfellias accipiat, assuum vero Commis missos.*

SOMATUM. Tabul. Elemosinarum S. Pauli Vicenens. *Sub censu unius Somati de vino.* Occurrit ibi pluries.

SOMETUM. Tabularium Priorat de Domina in Delphinatu fol. 120. *Barberius de domo sua 16. (denarios) & 1. Sometum.* Ita ibi pluries: sed alibi *saemerium* scribitur.

¶ Ubi *Sometum*, quod *Somy* in aliis Instrumentis ejusdem Provincie dicitur, est servitium quo vassalli tenentur prestare *Somarios* ad expectandas res dominorum: Inquisitio de Moras an. 1261. ex Regest. Probus f. 42. *In si debent domino operam, manoperam, curatam & Somy. Resp. quod non, nisi Somy, videlicet illi de bugeo & de castro, qui habent bestias portantes debent mutare & ipsas ante nutritivum Domini assuavit: mel per unam diem.* Charta an. 1309. fol. 1. Hist. Dalph. pag. 86 col. 1. Item *babet dominus in dicta maudamento quinguo Somy & dividium, & duas partes unius Somy; & isti Somy percipiuntur in hunc modum: Qui nemque debet dictum Somy, debet charreagiare in viandem ubiqueque dominus vult, vinum suum reponere in dicta maudamento, cum vino suo, basto & barallibus & corda*

coram ipso per unum diem. Vide mox *Summagium*.

¶ **SOMMATICA**, Eadem, ut videtur, notione, seu eadem praestatio in summam pecuniariam commutata. Charta Widonis Abbat. S. Nicasi Rem. an. 1158. ex Tabul. ejusd. Monast. Pro praestata altari vel Ecclesiae ad praedictis canonici omnibus annis *Sommatice* est solvenda. Vide mox *Summata*.

SUMMARII, pro *Semarii*, in Charta Caroli III. Imper. an. 990. pro expeditione Romana §. 5. 7. apud Goldastum.

¶ **SUMA**, ut *Sauma*, in Leg. Liurprandi apud Murator. to. 1. part. 2. pag. 67. *Non mittant alios homines, nisi tantummodo, qui unum caballum habeant, hoc est homines quinque, et tollant ad Sumas suas ipsos caballos suos*.

¶ **SUMERTUS**, Jumentum sarcinale. Testam. Bartholomaei de Lega apud Madou Formul. Anglie. p. 423. *Uxor sua palefridum servaum qui est apud S. Eonem, et Summerium barum*. Testament. Willelmi de Pavelli ibid. p. 424. *In primo legavit ... Summerium suum cum toto apparatu simul cum armis*.

¶ **SUMMERIUS**, Eadem notione, in Polyptycho Fificam. an. 1235. *Ipsa debet inveniri unum Summerium ad eundem in exercitu*.

SUMMA, Idem quod *Sagma*. Will. Brito l. 9. Philipp. pag. 208.

Ducro quadrigas quibus est Summasque accessu Eupediti, &c.

Rodricus Toletanus l. 8. c. 4. *Addidit etiam gratiam gratia, et cibarium vehicula cum ceteris necessariis sexaginta millia Summas et ultra, cum summariis erogavit*. [Privileg. Leduini Abbat. S. Vedasti Atrebat. an. 1036. ex Chartul. V. ejusd. Monast. *Summa aumone, 1. ob. Summa piscium, 1. ob. Summa fructuum, 1. ob. Charta an. 1170. to. 2. Hist. Eccl. Meld. p. 59. Concedimus S. Mariae de Fontibus in perpetuum unam Summam de vino quam apud Meldis de vinagio habemus in vineis suis. Summa olei, in Charta an. 1202. apud Marten. eo. 1. Amplif. Collect. col. 1040. Summa solis, in Tabul. Becensis.] Alanus in Parabolis:*

De minimis gravis fit grandis Summa caballi.

SUMMAGIUM, Praestatio summariarum ad exportandas res dominorum, vel sequebatur de sarcinis, ut appellatur in Charta Caroli M. apud W. Hedam p. 227. 1. edit. Consuetudines Solemniaci in Arvern. MSS. Item pro *Summagio* tenetur quilibet dare in dicta villa prout daret in eadem villa alias legitime consuevit. Charta an. 1294. Tres solidi *Summagii* super sedum *Baudri*. [Droit de *Summage*, in Consuet. Lotbar. tit. 8. art. 5. Chartul. Gemmet to. 1. p. 35. Item, nous tenons au bailliage de Gisors Vicame d'Andely le fief noble et seigneurie de Guisviers ... en icelui avons ... droit de *Summages*, qui est percer deux septiers de grains jusques au biseau d'Andely.] Occurrit hac notione vox *Summagium*, in Monastico Anglic. to. 1. p. 118. 417. 419. 669 to. 2. pag. 14. 71. 184. 812. 827. 10. 3. p. 18 in Chronico Petri IV. Reg. Aragon. l. 3. c. 22. &c. Ubi fere semper cum *caragio* jungitur, id est obligatione dandi *carra* ad vendendas et exportandas res dominorum, appellaturque *Summatge*, et interdum etiam sumitur pro castrorum impedimentis. Eiusmodi vero *sagmariorum* debebant *Communiter* civitatem, Monasteria, & Ecclesiae, in occasionibus bellicis. Charta Ludovici VIII. Regis an. 1223. pro Abbacia Humariensi apud Hemeceum: *Quiamus etiam dictis Abbatibus et Conventui ... Summarium unum, quem nobis debebant, quando in exercitum ibamus*. Alia Caroli V. Regis an. 1412. apud eundem: *Nous ayons mande & fait faire commander par nos Gens Officiers a plusieurs Prelats, Abbez, Chapeitres, & autres Eglises de nos Roiaumes, qui*

sont de toute anciennete tenus nous faire finance de charriots, de charrettes garnies de chevaux, de Sommiere, de harnois, & autres choses de ce necessaires, toutes & quantes fois que nous nous disposons d'aller en aucune expédition & fais du guerre, &c.

¶ **SUMAGIUM**, Eadem notione, in Charta Ricardi I. Reg. Angli. in Monast. Angli. to. a. p. 264. *Vide Haug.*

SUMMAGIUM, in Juribus & Consuet. Normannie c. 34. ubi Gallica editio: *Lex fiesi de par deffous sont, qui descendent des fiesi chevres, & sont soumis à eux: si comme les varassouries qui sont tenues par Sommage, & par service de cheval*. Ubi vetus interpres: *Et par ce mot, & par service de cheval, sont entendus villains services qui se font à sac & à somme, lesquels en appelle communement Somgages*. Cap. 53. *Nul qui tient son fief par villain service, ne doit avoir la Cour de ses tenants de ce même fief: si comme sont les bordiers, & ceux qui servent à sac & à somme & les autres qui doivent les villains services*. Ubi editio Latina, *servientes ad saccum & summam*: [Semper dicuntur in Consuetud. B. nehar. art. 4. Polyptych. Fificam. an. 1235. *Paulus de Valle tenet unum varassorium & facit duo Summagia ad Navale & Pascha, & liberum carcum & corveias avais si habet*.] Atque inde *summa* nostris sumitur pro certa ac rata granaria mensura, scilicet equi *sagmarum* onere. Charta Anglica apud Pryneum in libertatib. Angl. to. a. p. 255. *Maudaun est ... quod permittant ... vendere blade sua per Summas usque ad festum S. Katharinae*.

¶ **SUMMAGIUM**, Sarcina, onus *Summarum*. Charta an. 1413. apud Rymer. to. 9. p. 30. *Pro quolibet Sumagio pauci vel alterius rei mercatoria, quinque ardis Guisviers*. Ubi leg. *Summagio* ex consimili loco in voce *Ardis* relato facile colligitur.

¶ **SUMMARIUM**, Eadem notione, in Teloneo S. Bertini ex Tabular. Audomar. De *Summario piscium*, 1. ob. Ibid. De *Summario laua*, 1. ob.

SUMMARE, *Sagmare*, *summariorum* onerare, *Charger les sommiers*, in Fleta l. 2. c. 85. §. 1. [Chartul. S. Trinitat. Cadom. fol. 46. *Reginaldus ... equum suum accommodavit ad carbones ducendos & ad alias voluntates eorum agendas, ... & tantum Summarium quod unum mensem nescit*. Ubi *Summarium* est *Summarium* vehere.]

SUMMATA, [ut supra *Summatica*.] Apud Hemeceum in Augusta Virom. an. 1116. Simou Noviomensis Episcopus donat Altare de Moutbrebin, hac conditione, ut singulis annis 2. solidi. pro *Summata*, & 6. denarios pro obsequio Decano Episcopi persolveret.

SUMMARIUS, Equus *sagmarum*. [Charta Theobaldi Comitis. Blesensis. ann. 1186. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 67. *Concessi in perpetuum monachis ejusdem Ecclesiae (sancti Launomari) caltagium suum ad novum Summarium*. Comput. an. 1202. apud D. Brussel tom. a. de Usu feud. p. 147. *De uno Summario empto 12. lib.*] Matth Paris an. 1245. *Equis clivellariis, quos Summariorum vocamus*. Utuntur Will. Tyrus l. 2. c. 23. Petrus Blesensis Episcopus 94. Gesta Ludovici VII. Reg. Fr. c. 6. 11. Vita S. Humberti Maricolenensis n. 5. Gesta Innocentii III. PP. p. 133. Guntherus in Hist. CP. c. 23. &c.

SUMMATICUM, [ut supra *Summagium*, quod pro sarcinis Summariorum exsolvitur.] Charta Friderici II. Imp. an. 1214. pro Ecclesia Vienneensi apud Sammarthanos: *Non silvaticum, non Summaticum, non pulveraticum exigere audeat*.

¶ **SAGMEGIUM**. Vide in *Sagma*.

¶ **SAGMEN**, ut *Sagmen*, adeps, *sagina*: si tamen asserta lesio est. Charta Geraldii Abbat. Angeriac. an. 1385. ex Tabul. ejusd. Monast. *Subcellerarius debet dare unum boissellum sagram & Sagmenum pro coimento*.

¶ a. **SAG-**

¶ 2. SAGMEN, ut *Sagma*, otus. Aët. SS. to. 7. Maii p. 59. ubi de SS. Voco & Felice Eremit. *Que auri-
quorum tunica, cum scriptura nostris impulsis auri-
bus (immemis historiae sagminibus cedentes, hujus
rei ubique terrarum monumentum) boei prologo in
mentem gustantibus revocare tenetur.*

¶ 1. SAGNA, ut *Sago*, in Charta Henrici Reg.
Angl. a. 4. Hist. Harcur. p. 1409. *Sciatis quod ego concedo
S. Petre Jumentensi baroniam & omnia que ad illam
pertinent cum Sago & Jaga & Jolla & Jona, &c. V. S. c.*

¶ 2. SAGNA, Herbe, seu junci palustris genus,
Typha palustris major, Gallis *Massé*, Garidello Hist.
flor. plantar. Aquea. pag. 476. Provincialibus *Sagno*,
vel *Saigno*. Char. Hogonis des Baux aon. 11. to. 1. Sched.
Fraz. de *Mozangues*: *Ut in eadem palude, cum volu-
erint, possint piscare, Sagma, pabel colligere, &c.* In-
questa aon. 1268. ex Schedis ejusd. Pr. de *Mozangues*: *Et
vidi colligi Sagnam per dictum stagnum usque ad di-
ctam Ecclesiam, &c.*

¶ SANTA, Eadem notione. Sententia arbitralis in-
ter Archiep. Arelat. ejusque Capitulum & Monaster. S.
Cesarii an. 1221. ex istisd. Schedis: *Decimas Sanitarum,
pabeli, venationum, piscorum, piscationum, & sali-
narum. Infra: Quaecumque in dominiata sua tenet colen-
do suis sumptibus, sive sint novella, sive non, sive sine
aqua, piscationes, venationes, Sania, pabeli, &c.* Ubi
leg. videtur *Saina*. Vide in hac voce & *Saignia*.

¶ SAGNERIUS, Qui *Sagna* inter operandum utitur.
Inquesta an. 1268. ex Schedis Praefid. *Mozangues*: *Vi-
di ibi Sagnerios colligentes sagma.*

¶ SAGNARE. Vide infra *Saignare*.

¶ SAGNERIUS. Vide in *Saga* 2.

¶ SAGNIO, apud Rather Veron. Episc. lib. 1. Pro-
logo. 9. Ampl. Collect. Marten. col. 807. *Qui illius mi-
litis poter. arietator an pichor, alipes an anceps, cetarius
an sigulus, sartor an sartor, nullus an Sagnio fuerit, &c.*
Ubi *Sagnio*, qui *Sagmorium* equum agit, leg. recte su-
picatur idem Martenius.

¶ SAGO, ut *Saio*. Vide *Saiones*.

¶ SAGOCHLAMYS, Indumentum militare quod
partim sagi Romani vel Gallici, & cblamydis Græci-
nice formam referebat. Epistola Valeriani apud Pollio-
nem io Claudio: *Tunicas rufas militares annuas, Sa-
gochlamydes annuas, &c.* [Vide Carolum de Aquino
in Lex. milit.]

¶ SAGOMA, Vasis genus, in Inventar. ann. 1194. ex
Tabul. S. Victoris Massil. Aliud ann. 1136. ex cod. Tabul.
Item unum truel & annus *Sago* nam de *Sargadoir* am.

¶ SAGONA, Ataris, *la Saone*, in Charta Caroli
Can. 875. inter Inst. 10. 4. nov. Gall. Christ. col. 225.
Charta Durandi Episc. Cabil. an. 1211 apud Cusset. Hist.
Cabil. p. 2. *Clausuram durat usque ad furnum au Cos &
dimidium vicum Judaeorum & dimidium Sagonam.*

¶ SAGRABA. Vetus Agrimenfor p. 310. *Termini au-
tem montes non uno modo, nec uno tenore sunt constitui
in trifinium aut quadrifinium, & Sagrabam, quam ap-
pellant Alluvionem.*

¶ SAGRARIÆ, Decima, primitivæ, oblationes
eodem nomine intelligi videntur in Charta ann. 1116. Ap-
pend. Marc. Hispan. col. 1244. *In quo die consecrationis
dicti jamdicti præsul præstata ecclesie decimas, pri-
mitivæ & oblationes fidelium tam vivorum quam etiam
defunctorum, & insuper ex omni parte cimiterium ha-
bent viginti legitimos passus. Et confirmavit illud do-
num quod quondam Bernardus Comes Bisuldunensis fa-
cit ipsi ecclesie. .... cum ipsa Sagraria, & cum ipso
cimiterio, &c.* Ab Hispan. *Sagrado*, quod Deo sacrum
sonat. Iuldem origina

¶ SAGRARIUS, Locus sacer, in Charta ann. 983.
inter Probat. to. 1. nov. Hist. Occitan. col. 137. Sic dono

ipsa terra ad ipso Sagrario, & est ipsa terra in territo-
rio Marboucne.

¶ SAGRESTIA, Sacrarium. Vide *Sacrificia*.

¶ SAGULA, SAGULARE. Historia Obidionis
Jadrealis l. 1. cap. 38. *Tandem hic orabatur ad quiritalem
urbis partem se iraxit, juxta, imo præteritis Sagular.
Ex mox: Sed Sagulare, in quo orat, congregatus, &
confians recedere non sinas.*

¶ SAGULUM. Guillelmus Bibliothec. in Stephano
VI. pag. 236. *Obtulit in eam crucem auream super altare
cum gemmis & smaltis, & Sagulam ad pendendum in
regno, & cetera vestimenta de argentea patria duo.*

1. SAGUM, vel SAGUS, Militare indumentum
quod armis superiorem dabatur, Gallis proprium, ut testan-
tur Varro, Diodorus Siculus, & alii. Ejus forma quadra-
ta erat seu quadrilatera: unde quæstus sagi dicuntur
Afranio. Iudorus l. 19. Orig. cap. 14. *Sagum, Gallicum no-
men est: dictum autem Sagum quadratum, id quod apud eos
primum quadratum, vel quadruplex erat. Necebat ut il-
lud fibula circa humerum Varro apud Nonium: Cum
neque aptum molitiis dumeris Sagum sagus ferret. Plu-
tarchus: Adris ex quo hunc proprium vel ulnarum. Diodorus
Siculus: Exieruntque di adris delectati, & ut ait
Xenophon: Dactylis, xari dactylis, & ceteris. Erant igitur
hyberna saga, ut Auctor est Diodorus, densiora, ex
lana scilicet crassa & villosa, uti describuntur à Stra-
bone lib. 3. & 4. Sagum vero æstivum fuit levius, cu-
jusmo di describitur à Statio lib. 7. Thebaid.*

Et rubes imbellis Tyria sub tegmine iborax.

Ubi Laetantius: *Tyrus sub tegmine, id est, sub veste
purpurea videbatur splendor lorice.* In Concilio Lip-
sientis & Capitulari 1. Carolomanni cap. 7. *Presbyteri &
Diaconi Sagis Laicorum more uti venantur, ut & in E-
pist. 105. Bonifacii Archiepisc. Maguntini: Interdici-
mus servit Dni, ne pompas habiis, vel Sagis, vel ar-
mibus utantur. Chronicon Fontanellense c. 10. Erat autem
de secularibus Clericis, gladioque quem Somspathium
vocant, semper accinctus, Sagaque per cappa uteba-
tur, &c. Sed legendum *Sago*. Ejusmodi saga militaria
intellexit Alcuinus lib. de Offic. Divin. Sic ut solent ha-
bere milites tunicas lineas seu aptas membris, ut & op-
diti sint dirigenda jacule, tenendo clypeum, librando
gladium. Et Adalberto Laudunens. Episcopus in Carm.
ad Robertum Reg. Franc.*

Et vestis crurum cinis est, curvata salaris,
Finditur aurarius, nec parvis posteriori,
Ilia baldringo cingit stridissima piclo.

Vide Dissertat. ad Joinvillam, f. Martinium, Piti-
cium in Lexico, & Henr. Dodwell. de Parma eque-
stri edit. Oxon. an. 1713.]

¶ SAGA FRESONICA, Quæ brevissima fuisse innuit
Monachus Sangall. lib. 1. cap. 36. lib. 3. c. 41. *Pallia Fres-
onica, eodem lib. c. 14. Bonifacius Moguntinus Archi-
ep. Epist. 41. Quare non transmissis vestimentis, quæ de-
buisi minore de Fresorum provinciæ Le Roman d'
Aubertis MS.*

Maniet obor quæ teissrini Frison.

¶ SAGUM SCUTULATUM. Vide *Scutulata* & Mar-
tini Lexicon in hac voce.

¶ SACUM, Vestis seu penula viatoria, quæ pro iti-
neris necessitate maxime moniebantur Hippocomi seu
ii qui eorum cursum publici curam gerebant. Vide
Cod. Theod. tit. 5. de Cursu publico leg. 37. 48. 50. &
ibi Gothofredum.

¶ SAGRARIUS, Negotiator, Sagram venditor ve-
teri interpreti Juvenalis Sat. 6. v. 89.

¶ SAGUM. Annales Francorum Fuldesen an. 888. *Ob
id ergo & u Regr est elmerent succupus, nibique ei
antequastrigae adstrabatur. Exapiuntur curtes, navim
& Sagum.*

2. SAGUM, SAGA, SAGIA, SAIA, SAIMUM, Panni species, Gall. Saie, unde Picardis nostris *Saieteur*, Sariam confector. Academici Crufcani: Saia, species di panno lano, il piu fustile, e Sau drappatu dicono a una sorte di panno lano fino, chiamato dai forastieri Peluzzo di Siena.

SAGUM. Adalardus in Statutis Corbeienfibus l. a. cap. 3. Cappam vero de Sago, & pelliciam Infra: Ceterum capella, broccus, sive cuncula de Sago unde broccus fieri possit, ad arbitrium Prioris erit Harolfus l. 3. cap. 3. Fanones ad offerendum auro parati. c. braudo 3. ex pallio l. 5. Saga ad pasenam ferenda 4. pullia 78. &c.

SAGA. Vetus Rotulus ann. 1267. Pro 2. cooperatoriis & 8. ulas & dimid. de Sago pro caligis, 94. 4. Will. Thorn. an. 1254. Quod pro liberatione 20. tunicarum, quae uate illud tempus erant de Sago, fieri liberetur in festiuitate S. Augustini 20. tunicarum de bano bruneto, &c.

SAIA. Hugo de S. Victore lib. 2. de Claustro animae: In illosceum qui tunicis induuntur, voluptas pedem posuit, non quod camisitis induuntur, sed quodam delicato panno, qui uulgo Saia vocatur. Charta Oſtavianii Card. pro Senenſibus Canoniciſ apud Ughellum to. 3. p. 634. Cuppam apertam de Saia ſcilicet, & cotam uel camisiam ſuperauam, &c. [Teloneum S. Bertini Ms. Carſeia Saie, 11. den.] Adde Rainardum Abbatem Cisterciensem in Institut. cap. 83.

SAIA, in Epitome Constitut. Eccl. Valent. inter Conc. Hispan. to. 4. p. 175. *Munus panni nigri ex Saia argenti luidi seu viridis coloris fodratis.*

SAIO, Vestis ex eiusmodi panno, in Conc. Tarracon. an. 1197. inter Hisp. tom. 4. pag. 613. Locus est in *Scotatus*.

SAGIA. Chronicon Fontanellenſe c. 15. *Pallia diuersa 12. Sagiam unam, fanones duos, &c. Veteres Schedae apud Mabillonium: Hoc est capula fuscuna reuelena 1. Sagiu fuscum. caligat albas. Sagia de baira t. &c.*

SAXUM. Statuta Ordinis S. Gilberti de Sempringham p. 771. *Sorores laice tunicas subiles de Saxo ludo pro infirmitate sui corporis habentes.* Forte leg. *ayo*.

SAY, in Computo ann. 1425. apud Kennet. in Antiquit. Ambroſi. p. 574. *la bolz rubei say ... propter anabulum faciendum iv. fol. viii. den.*

SAGUNTIA, Navigit genus, idem quod *Aguntia*. nifi etiam ita legendum ſi Salas Malaspina l. 1. b. 4. Rer. Sicul. apud Baluz. tom. 6. Mikell. pagina 308. *Armoz aliam Saguntium, & Corredium multipliciter fatigatum multoque motu confectum laſequitur & inuadit, capit, & reduxit ad terram.*

S. SAGUS, adiect. Magicus. Poema de Nominis Jesu in Append. Operum S. Paulini pag. 25.

*Reduntque fursum ab inferis
Caatata dno cernine, & buſtis ſono*

*Devota Sago corpora
Vim colligunt per fidem excutiunt luis.*

Pro praefagus, occurrit apud Statium Achill. l. 58 & Prudentium Apoth. v. 298.

1. SAGUS, SACUM, Stragulum lecti. Papias: *Sagum, stragulum, cooperitorium.* Gloss Gr. Ms. Reg. cod. 1673. *Σάγυς, περιβλήτων, σκεπτικόν.* Aliud cod. 930 *Σάγυς, περιβλήτων, σκεπτικόν.* Gloss Græc. lat. *Σάγυς, Sagus, Σάγυς, Lodec, Guuacum.* Varroni, dicitur fuisse moxus *Sagum* & *ampiballio.* Exod. cap. 26. *Facies & Sago cilicina undecim ad aperendum tellum tabernaculi.* Ubi Græcus interpres *Σάγυς* triplex habet. Marcellus Empiric. c. 22. *Aliquandiu jaceat, & cooperietur se Sagis.* Adde c. 26. *Callianus lib. 5. de Cænob. Instit. cap. 37. Cujus infirmitatis obuentu Sagum bubere coarctat.* S. Hieronymus Epist. 22. cap. 15. de Cænob. 125: *Non licet dicere cuiquam, Tunicam & Sagum, sexque junctis strata non habeo.* Acta S. Thyrsi Mart. c. 5.

In *Sagis grassit & rusticæ inuoluntur corpora eorum.* Vita S. Benedicti Anian. Abb. c. 3. *Sagum, in que jacuerat, perferens.* Chron. Fontanellenſe: *Ad Sago 15. in lectu mittedum lib. 2. & semit.* Adalardus in Statutis Corbeienſibus lib. 1. c. 3. *Cotum, aut lectarium, sive Sagum in tertio anno accipiant.* Regula Magistri cap. 81. *In lectis habent in hyeme singulas matras, & Sugos sumentarios singulos, & lenas.* Warnerius MS. in Caprum Scottum Poetam & Monachum:

Sus Sagus lecto, capiti capitale jaccendo,

Mattas sit, & lana, non requies nimia.

Liber Ordinis S. Victoris Parisienſis MS. cap. 13. *Cum vero infirmus morti proximus propinquaverit, ut terram super Sugum ponat Tabul. Monasterii S. Andree Vienneſis: Similiter quicunque de dormitorio uis lenam, aut Sugum, aut capitale, aut quamlibet iupellectilem sine licentia regulari subripuerit, in omni loco careat consortio fratrum, sicut sur, &c.* Occurrit in Regula Solitariorum cap. 10. in lib. Usuum Ordinis Cisterciensis cap. 88. 94. in Vita S. Opportune c. 4. apud Sur. 2. April. in libro Epistolar. S. Bonifacii Mogunt. Epist. 92. apud Altfriedum in Vita S. Ludgeri Episc. Mimigard. n. 11. Gregorium Turon. lib. 9. cap. 35. &c.

SAGA, Eadem notione, in Mirac. S. Cuthberti fac. 4. Bened. part. 2. p. 276. *Hic cum quadam de lenas sive Sagar, quibus in hospitali uidebatur in mari nauasset, &c.* Ubi Sagar legendum monet Mabillonius, quæ a lenis distinguuntur in Regula S. Benedicti cap. 55.

SAGELLUM, Eadem notione. Capitulare triplex Caroli Man. 808. c. 5. *Ubi nullus presumat aliter uedere & emere Sagellum meliore duplum, 20 solidis, & simplicum cum 10 solidis.* Vita S. Eugendi Abb. c. 2. *Palcis vero lectuli inuocantur multo tempore, uilique Sagello confectis, pellicioque superposito conqueuit.* Uti etiam Auctor Vitæ S. Lupicini Abbat Jurensis num. 5. & Adde Smaragdum in cap. 57 Regule S. Benedicti.

SAGO JACTAT, Ludus veretum, [quo scilicet distento sago impositus aliquis in sublime jactatur,] apud Suetonium & Martialem, & in Collatione Legis Moſaicæ tit. 1. qui *Sagatia*, *παγίς*, dicitur in Gloss. Lat. Græc. ubi observatum a Petro Pithoeo. [Noſtri Berner eadem notione usurpant, à veteri voce Gall. Berne, ut uult Cujacius; quæ Sagum sonat. Vide supra Bernerſiſ.]

SAGUTA, sufficis dicitur nouissima pars furculi in sarmento, vel quia longius à matre, ex qua profiliuit, processit, vel quia à culminis tenuitate cæli [teli] speciem præferat. Summitates vitium & fruticum etiam *flagellu* dicuntur, quia statu agententur. Hæc Ugutio. [Vide *Sagitta* 6.]

SAHINUS, vox Arabica, quæ salconum speciem designat. Liber cui titulus, *Conſpectus dei Fauconieris: Les Sahius ſont des ſaucons de haute maille, qui ont le ſeſſe plate un deſſus, & le peanaage bord: de blanc, & encores egal de roux.... Ce ſont les ſaucons qui aſſeancement on nommoit pelerins ou ſaucons Taratet, bien que ce ſut improprement.* Vide Hofmannum & Menagium.

SAHS, Cæter, in Gloss. Teuton. Schilkeri.

SAIA, Panni species. Vide *Sagum* a.

SAJA, Glans, vox Langobardica. Leges Rotharis apud Murator. to. 1. part. 2. p. 40. col. a. *Si quis roborem, aut ceruum, seu quercum, quod est madula, ifcol, aut glandem, quod est Saju inter uirum altemum, aut iater culturam, vel ciuſuſuſum, in cuius vicino incidetis, componas pro arbore tremisſes duos.*

SAJALIS, ut *Sugum* a. ni fallor, Hispan. *Sajal*. Chara Ferdinandi Gonzales Principis Castellæ inter Concil. Hisp. tom. 3. pag. 177. *Maja Oppia cum suis uillic ad suas alſeres pertiaentibus, Sajales per omnes domos singulos cubitus.*

1. SAICA, Monetæ Germanicæ species. [Charta an. 825 apud Meicbelbec tom. 1. Hist. Frising. pag. 255. Una frisinga valente Saicas duas.] Leges Portoric Ludovici IV. Imp. anno 904. apud Avenionem lib. 4. Annal. Borjorum, & Goldastum tom. 1. Constitut. Imperial. pag. 210. *Venedi quide Rugii Boiemis mercandi gratia veniunt, de ciellia annu scutatum tribunt: de maciplo, caballis venditi, Saicam unam.* Eadem forte quæ Saiga, de qua mox.

¶ 2. SAICA, Navigi Turcici genus, vulgo Saigue, apud Leuclav. in Onomast. Turc.

SAIED, [ut infra Sangais, merum imperium, major justitia, seu justitia sanguinis.] Charta Austindi Archiep. Burdegali apud Marcum in Hist. Benebarn. l. 4. c. 7. *Ne naquam clam, nec Saied, nec justitiam, nec consuetudinem aliquam in omni Nugarolensi villa facere præsumant.* [Saged editum ex Eadem Charta inter Instrum. tom. 1. novæ Gall. Christ. pag. 161. col. 1.]

SAIGA, in Lege Aleman. tit. 6. §. 3. definitur quarta pars remissi, hoc est denarius unus. Dne autem Saiga duo denarii dicuntur. Occurrit præterea in Lege Bajvar. tit. 1. cap. 3. §. 1. tit. 4. §. 1. tit. 8. c. 2. §. 3. tit. 11. c. 6. tit. 13. c. 9. tit. 1. c. 6. c. Charta Alamannica Goldasti 60. *Frisinga Saiga valenti.* Charta alia apud eundem Goldastum tom. 3. Alamannicorum p. 58. *consunjeque inde solvam annis singulis unam Saigam, in quocunque pretio poterim.* Saigata, in Charta 67. apud eundem.

SAGIA, pro Saiga, in Capitul. ad Legem Alaman. cap. 33. Vide Saica 1.

SEIGA, Eadem notione, in Charta donationis sub Carolo Pipini filio: *Quidquid in villa nuncupata ... visus sum possidere, ... ad jam dictum Monasterium ita de perpetua libertate possidendum: ita eam videlicet rationem, ut hoc ipsum ad me recipiam sub usufructuario tempore vite meæ perfructui, easumque inde solvam singulis anni unam Saigam in quacunque pretio poterim.*

SEIGIT, Charta 60. inter Alamannicas Goldasti: *Hoc est de annona spelta mediet 10. & de accina 10. & frisinga Seigi valenti.* Quod vero Vadianus de vocibus istis commentatur p. 60. lib. de Monasteriis Germanicæ, nihil est.

¶ Saiga vel Sagia Teutonibus serra dicitur, quam Germani hodie Sage vocant: unde Schilterus in Glossario Saigam interpretatur denarium ferratum olim Germania maxime in usu, cuius Tacitus de Mor. Germ. c. 5. meminit: Proximi ei usum commerciorum aurum & argenteum in pretio habent, sernasque quasdam nostræ pecunie agnoscent, atque eligunt: inferiores simplici & antiquas permutacione mercium utuntur. Pecuniam probant veterem & dia notam, Serratos bigatosque. Saiga, alia notione, vide in Saga 4.

¶ SAIGNARE, SAGNARE, dicitur de animalibus quæ à laniis jugulantur, Saigner eadem notione usurpamus. Chartul. SS. Trinit. Cadom. fol. 83. *Observat se habet Saignare brutus abbatia prædicta, & ea die qua Saignare brutus, babebat liberationem suam de abbatia scilicet panem & cervisiam.* Charta Communiz Balneol. an. 1300. ex Schedia Cl. V. Lanceli: *Quisque macellarium tenentur Sagnare pro sua animalia in die mercati sub castello ... Si Sagnare voluerint in macelle tenentur recipere sanguinem in aliquo vaseculo, ut madellum mundum tenentur.*

¶ SAIGNETUM. Vide mox in Saignia.

¶ SAIGNIA, Idem quod infra Saina. Saigne Belli-jocensis vocant Viam imbribus excavatam, nostris Ravine. Lemoivicibus est Fundus pinguis & humidus, planities; unde Abbatiz Bone-Saignæ, vulgo Bonne-Saigne, nomen, quod in paludosa planitie exstructa sit. Burgundiones vero Saigue dicunt humores seu succum sambuceum Charta dom. Luyraci in Foresta 20. 147.

Item quendam alium campum, sive terram, & Saigniam, &c. Charta Belli-jocensis an. 1451. *suxta terram & Saigniam Bartholomæi Perroud.* Terrag. Bellijoc. Super quadam verneto ... sito ... juxta Saigniam Boati Gregior & Antonii Trompier ex Bore. Paulo supra: *Sito in dicta parochia de Monisloz loco dicto en la Saigue.*

¶ SAIGNETUM, diminut. à Saigia, Eadem notione, io eod. Terragio: *super quodam Saigne nuncupato des Fontanelles, juxta Saignetum distorum consuetum, ... & Saignetum Boati Gregior. Saignet, ibidem occurrit. Vide Sagna 1.*

¶ SAILLIA, à Gall. Saillie, Prominentia, projectura. Charta ann. 1388 ex Tabul. Sangerman. *Quod absque distorum religionum licentia nulli super dictam viuriam aventum erigere & Sailliam construere licebat.* Vide Saia 1.

¶ SAINA, Locus juncis palustribus abundans, Arvernus vulgo Saigne. Tabular. Camalar. *Doas vii unum campum à l'Estria, & alterum ad aulanerina, & juxta istos duos dedit duas Sainas, & denavit duas issartarias de bosca del Brax & Sainas de juxta.* Vide Sagna 1. & Saigia.

¶ SAINUM, Adeps fillus, Gall. sain Charta an. 1197 inter Instrum. tom. 6. Gall. Christ. novæ edit. col. 144. *Carga Sainorum dabit in den.* Vide Saginum.

SAIONES, vel SAGIONES, apud Gothos & Wigibos, dicti apparitores, regii videlicet ac Magistratus ministri, qui ad eorum iussa exequenda semper præsto erant: quod præ ceteris dedit Senator lib. 12. Epist. 3. Isidorus lib. 10. Orig. Saio, ab exigendo dictus. Glossæ vet. Saio, pæator, torier, [ut apud bodiernos Hispanos.]

¶ Ineptæ proflus ad exigendo vocem hanc accersit Isidorus; necesse fore Hicetli conjectura Dissert. p. 153. cui Saio dictus videtur quasi Saktio, à Scano-Gothico Sa Kan, quod in forenli sensu accusare, persequi sonat. Longe probabilior Saignes vel Saignes à Saio vel Sago, ipsorum veste propria, nuncupati videntur; quomodo apud nos Hogueiens appellati ii, qui velles ejusdem nominis utuntur. Id præterea inquit Senator lib. 4. Epist. 47. ubi Saiones & Verdarios promiscue appellat Hippocomos, quos à Sago nominatos Saiones vix dubium est. Vide in Saguin 1.

¶ SATONES, in Judicio an. 783. in Append. ad Capitul. Ch. 16. col. 1396. *Ordinavimus Malone Comite, ut de ipsas villas ... Daniels Archiepiscopo per suum Sajeum revestire scisciet.* Occurrit etiam apud Senatorem lib. 1. Epist. 24. lib. 4. Epist. 4. 13. 20. lib. 3. Epist. 20. lib. 4. Epist. 48 lib. 4. Epist. 47. 28. 32. 34. 47. lib. 7. Epist. 42. lib. 8. Epist. 47. lib. 9. Epist. 18. in Legibus Wigiboth. lib. 2. tit. 1. §. 17. 25. tit. 2. §. 4. to lib. 5. tit. 1. §. 2. lib. 6. tit. 1. §. 6. lib. 10. tit. 2. §. 5. in Præcepto Caroli M. pro Hispanis Edit. Baluz. apud S. Fructuosum in Regula cap. 10. 18. at in Concilio Emerit. cap. 3. Coya-censi ann. 1050. cap. 8. 13. &c.

¶ SAYO, ut Saia, in Conc. Legion. an. 1013. inter Hispan tom. 3. pag. 193. *In tempore vindicta deus Sayoni singulas atres bonos.*

¶ SAION, Eodem significatu. Ch. an. 1036. inter Probat. novæ Hist. Occitan. tom. 2. col. 164. *Tempore Ernandandi præfati & Bellionis Saioni, Donato Aldeosani Reg. Castellæ an. 1181. apud Balua. Hist. Tucel. col. 494. Nihil de ipsa fossadera Rex, vel marinus, vel Saion, vel aliquis homo, requirat. Saguon, in Charta Ferrandi itidem Reg. Castellæ an. 1117. ibid. col. 521.*

SAGIONES, ut Saiones, Vitalis Episcopus Osenensis de Almino Saracenorum iudice: *Et exeret in Curia Zavalagen apparitoris officium, vel Saguionis. Liberatæ regni Majoricar. Miss. Curia, Bajalas, Sagia, vel cerum locum tenentis non intrabunt domos vestras pro aliquo*

SACROCOLA, Qui sacra colit, Sacerdos, clericus. Odo Cluniacensis: *Quod si de labiis tam ingens periculum Sacrocolis imminet, quanto magis de renibus?* ¶ **SACROSANCTA**, Sancta Evangelia, sacra Reliquiæ, Crux, & alia, super quæ sacramenta in Ecclesiis peragebantur. Coosuet. Furnensis MSS. ex Tabul. Audomar. *Et si veneris, & legimus impedimentum ostenditis petendo Sacrosancta & diviserem inramenti, &c.* Charta ann. 1233. ex Tabular. B. M. de Bono-Nuncio Rotomag. *Disiam elemosinam & donationem prefatis monachis contra omnes latitū Sacrosanctis teneantur gaudere. Vide in Juramentum.*

¶ **SACROSANCTI**, Eadem notione, in Charta an. 1248. ex Chartul. S. Vandregotoi. p. 152. *Et in super ego didici Petrus & Byatissa uxor mea supra Sacrosanctos iuravimus, quod &c.*

1. **SACRUM DEI**, Donatio facta Ecclesie. Tabular. Brivatenſe Ch. 171. *Si quis vero vel ego emutata voluntate mea, sive qualeslibet ulla immensa persona, quæ contra hoc Sacrum Dei ire aus agere, aut ullam calumniam inquietare voluerit, &c.* Ch. 247. *Legum sanxit austeritas, ut inter reliquis scripturas so a tantum cessat, seu Sacro, sine gestarum obligatione plenissimam in perpetuum obstat servitatem, &c.*

2. **SACRUM**, Consecratio Episcopi, *χρηστία*, quomodo vulgo *sacere* dicimus. Utitur Steph. Torn. Epist. 174. 275. 2. edit. [Vide Sacra 3.]

¶ **SACRUM PALATIUM**, Curtis Regia, vel potius Sacrum ætærium, sileus Principis. Leg. Liutprand. apud Murator. to. 1. p. 1. pag. 53. *Componat in Sacro Palatio solidos 300. & mundum ejus amittat. Vide Sacrarium.*

¶ **SACRIO**, pro Sasso, nissallor. Vide in hac voce. Charta Yvonis & Lotharii Reg. Ital. an. 932. apud Eccardum in Orig. familie Habiburg. Austr. pag. 152. *Terris, vineis, campis, pratis, pascuis, silvis, saliculis, Sactionibus, aquis, aquarumque decursibus, &c.*

SACUDIRE, Excutere, Gall. Secouer, Hispan. Sacudir. Fori Alcaconensis ætæ 1267. *Et qui non fuerit ad final de iudice, & pignori Sacudiret, ad sayon pederet.* Rursum: *Qui in villa ter pendenca pident cum sayone, & Sacudidit ei pignori, ontorquet ei sayon, &c.*

¶ **SACUS**, pro Saccus, in Litteris Philippi Fulcri Reg. Franc. an. 1197. to 4. Ordin. p. 19. Informat. pro Passagio transmar. ex Cod. MSS. Sangerm. *Isem bis coſsum pro duabus personis unum Sacum appellatum de moſon.*

¶ **SAD**, Fovea, fossa, veteribus Frisii, apud Schilter. in Gloss. Teuton. ex Franc. Jun. in Willeram. pag. 215.

¶ **SAD-HANNESO**, Ita duntax, vel sine dubio, in Gloss. ad calcem Collecti. Canon. Apost. ex Bibl. DD. *Obauzelin Sigillorum Regionum Custodis.*

¶ **SADO**, Mensura agri. Vide Sazo.

¶ **SÆCULARIS**, SÆCULARITAS, &c. Vide in Seculum.

SÆCULUM, SÆCULUM, Monachis præsertim dictum, quidquid extra claustrum: quia qui vitam monasticam amplectatur, mori sæculo dicuntur. S. Cyprianus Epist. 7. *Sæculo renuntiaveramus, cum baptizati sumus: sed nunc rei renuntiaveramus Sæculo, quando tentati & probati à Deo, nostra omnia relinquentes, &c.* Vide eundem Epist. 2. Libellus precum Marcellini & Faustini p. 83. *Consempit verno secularium, & humana gloria, ad quam plerique affectant, etiam qui se Sæculo & concupiscentie carnis abrenuntiassent gloriatur.* S. Augustinus serm. 49. de Diversis: *Quærebam, unde iussuero Monasterium: Faustus Rhegiensis ad Monach. Non grande gaudium est, si aliquis ad Sæculi fluctus revertens, nomen atque habitum professionis sua*

custodire videatur, anima vero ejus negligentius tabescat ac defluat. Concilium Eliberit. cap. 80. *Prohibendum est, ut liberti, quorum patroni in Sæculo fuerint, ad clerum non promoveantur.* Cap. 85. apud Burchard. & Ivon. *Si mulier maritum suum interfecerit, &c.* Sæculum relinquat, & in Monasterio panitatur. Petrus Damianus l. 1. Epist. 19. *Hoc flagellum, si quando egredieretur ad Sæculum, portabas tu finu, ut ubicumque cum jacere contingeret, & verberibus non vacaret.* Vetus Epitaphium Mediolani: *Hic requiescit B. M. Maurifius, vixit in hoc Sæculo ann. p. m. lli. depositus est V. D. Prid. Id. Jun. ii.* Aliud ibidem: *Hic requiescit in pace Odelberius, qui vixit in Sæculo annos p. m. LXII. depositus est sub D. XVII. M. Aliud: Hic requiescit in pace S. M. Adeodatus Presb. qui vixit in Sæculo ann. plin minus LXXXV. deſep. sub D. VIII. Cal. Julii. Trobo Jun. C. Consue per Indictione III. Adde Proparaſceſe n Brouver ad Annales Trevirenses num. 38. [Sæcle, eadem notione usurpant nostrates. The Roman de Giron le Contois: Si vous dyz verayement que se refusasse volontiers la joust de vous pour le grans bien que l'en dit par tout le Sæcle.] Sæculum relinquer, dimittere, Sæculum ſectari, in Capitul. 1. ann. 895. cap. 18. in Capitul. 2. ann. 815. cap. 5. 6. 7. 8. in Concilio Mogunici. capit. 16. 17. *Ad Sæculum reverti*, apud Sanct. Hieron. in Epistol. ad Rusticum, Gregorium Turon. de Viris Illustribus capit. 9. *Sæculum relinquer*, cap. 12. Occurrit passim.*

¶ **SÆCULA**, pro Anni, usurpat Jonas Episc. Aurelian. in Translat. Sancti. Hucberti sec. 4. Benedikt. part. 1. pagin. 296. *Quod quantum sub ipsius (Carlo-manni) Principis tempore erga prefati viri sancti corpus per tot clappa Sæcula incorrupte servatum, virtus divina claruerit, &c.* Nondum enim, ut ibi observat Mabillonius, duo sæcula ab Hucberti morte tunc effluerant.

SÆCULARIS, Mundanus. Gloss. Gr. Lat. *κοσμικη, Sæcularis.* [δὲ γὰρ ἄνθρωπος], apud Gregor. Nazianz. de Vita sua, ubi de Cæsario fratre.] Salvianus lib. 4. de Gubern. Dei: *Quis est, oro, bonium Sæcularium præter paucos, qui non ad hoc sepe nomen Christi in ore habeas ut pejeret?* Idem lib. 5. de Religiosis: *Non Sæculares tantum, sed pluresque Sæculares esse voluit, ut non fuisset eis quod ante fuerant, nisi plus essent quam fuissent.* Novatus Catholicus in l. omil. ad fratres: *Sæcularibus alter in Ecclesia loquimur, aliter loqui vobis debemus.* Casarius Arelat. serm. 14. *Obli-visci loci illius, in quo dulcis immutationis habitus te nomine Sæcularis exuens, &c.* Sæculares cognitiones, apud Irenæum l. 4. c. 70. [Sæcularia habitaacula monasteriis opponuntur in Capit. Aquigran. §. 30.] *Scriptores rerum Sæcularium*, apud Sulpitium Severum l. 2. Hist. Leo Ost. l. 3. c. 3. *Habitu tantummodo Sæculari.* Casarius Heisterbach. l. 7. c. 8. *Canonicus quidam, vita satis Sæculari.* Cap. 56. de Canonico: *Satis tamen exitit Sæcularis & delicatus, atque in vestimentis curiosus.* Lib. 12. c. 40. *Eratque homo valde Sæcularis, magis se conformans Militi, quam Monacho.* Adde Joan. Sarisberienſem l. 7. Policr. c. 21. Vincent. Lirin. l. 1. Commonit. c. 10. & c. Sæcularissimus, apud S. Bernardum in Epist. 176.]

SÆCULARITAS, Ordineris Vitalis l. 4. p. 518 *Parum à Sæcularitate conversio Monachorum differrebat.* [Adde S. Bernardum l. 3. de Considerat. &c.]

¶ **SÆCULARITER**, Sæcularium seu mundanorum more. Chron. Farl. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 547. *Erat enim tunc ille loci in omni religione pene destitutus, ita ut plures monachi seculariter & cum maxima lascivia forent, carnem in refectorio manducantes.* Sæcularissime, in Vita S. Aderaldi Canonici Trecent. scripta

scripau. scolo: *In hoc tempore predecessores nostri vivebant secularissimo.*

¶ **SECLARIS**, Qui alicui regule addictus non est. Abbas *Secularis* & absque monachi habitu, apud Mabill. to. 4. Annal. p. 370. Vide in Abbas. *Secularis persona*, Gall. *Proter secularis*, in Charta ann. 128. to. 1. Hist. Eccl. Meld. p. 13. *Vir inuenitur persona Secularis sufficiens, quæ velit regere dictam curam.*

¶ **SECLARITAS**, *Secularium* conditio monachali opposita. Charta an. 1093, apud Lobinell. to. 1. Hist. Britan. p. 314. *Et jam peno ad secularitatem redacti, unusquisque de proprio suo, prout poterat, magna necessitate & ordinis transgressione sibi procurabat.* Charta ann. 1112. ioter Probat. to. 1. novz Hist. Occitan. col. 386. *Sed postea Lezansie monasterium pervenit in magna Secularitate, quousque domnus Durandus Cluniacensis monachus, abbas Moysiacensis & Tolosanensis episcopus venerit, qui ut vidit Secularitatem monasterii, misit abbatem religiosum, &c.* Vox frequens in Bullis Summorum Pontificum quibus regularia beneficia ad secularium conditionem adducuntur.

SECLATUS. Anonymus de Revelatione reliquiarum S. Genovefæ num. 6. *Revelata est . . . mense Januarii 10. mensis in octavis ejusdem sanctissimæ virginis, & ad fratres ibi dulcor Dñi Seculata.* Id est forte in seculum, seu sepulchro in apertum elata: (modo facta sit lesio.)

¶ **SEPIA**, pro Sepia, piscis genus. Charta Goffredi Comit. Vindocin. inter Probat. to. 4. Annal. Bened. pag. 733. col. 1. *Medietatem quoque (delegamus) nostra parisi de censibus Sapiarum per novissimum pagum Sanonicium.*

¶ **SEPISSIMUS**, Frequentissimus. Mirac. B. Helderado. to. 2. Mart. p. 337. *Grates non modicas Dño & gloriosissimo ejus confessori Helderado pro suis Sapiis nris benefecit reddiderunt.*

¶ **SAETTIA**, SAETYA. Vide *Sagitta* 1.

¶ **SEUPURPE**. Vide infra *Sweep*.

¶ **SAPARIUM**, *Astrum templi*, in Glossis lisd. *Saparium*, apud Joan. de Janua. *Papias Saparium* legit. Vide Jacob. Gotofredum ad l. lude. de Operibus public. [& supra *Pastophorium* & *abarum*.]

¶ **SAPFIUM**, Ornamentum casule; idem quod *Aurifrigium*. Orfroy, in crucis modum apertum solum. Invenit. ao. 1377. ex Tab. l. S. Victoris Massil. Item unam casulam de purpura . . . cum Saffio de auro ante & retro multum nobile. *Safre* dicitur io aliter Invenit. ex eodem Tabul. Item casulam, *dalmaticam* & *flagnotum* de diaspro vnbes in casula cum *Safre* sive aurifres ante & retro deauratum. Vide *Aurifrigia*.

¶ **SAPIRUS**, Lapis pretiosus, vulgo *Sapber*. Charta Ademari Comit. regnante Rodolpho. Reg. Indict. 12. ex Tabul. Silvanic. *Donato Archimbande filio meo . . . spadam meam minorom, & sigillum de Safiro, ubi lmin-gardis sculpta est.*

¶ **SAPON**, apud Ælfricum in Gl. Anglo Saxon. scēþh, i. ripa.

¶ **SAFORIUM**. Vide *Sasarium*.

¶ **SAFRANUM**, Crocus, Gall. *Safran*. Curia gener. Catalanie sub Jacobo I. Rege Aragon. ann. 1291. *Judans non possit mutare, nec andeas sacre aliquem contrarium vel baratum de blado, vel oleo, vel Safrano, &c.* Vide *Soffrona* & *Zaffranum*.

¶ **SAFURIUM**, ut supra *Sasarium*. Vide *Pastophorium* & *Pastorum*.

¶ 1. **SAGA**, Nomen gamme. Gloss. lisd. leg. *Sagda* ex Plinio lib. 37. Hist. c. 67. monet Grævius.

¶ 2. **SAGA**, Narratio, relatio, quodvis dictum, Anglo-Sax. est depositio testium; subinde fabulam significavit. Vide Schilteri Glo. Sar. Theoron. in hac voce.

Tom. VI.

¶ 3. **SAGA**, pro Pannis specie & lecti stragulo. Vide in *Sagum* 2.

¶ 4. **SAGA**, **SATGA**. Alia, nec mihi satis nota, significatio, nisi sit pro Examen, dispensatio. Vide *Sagmannus*. Statuta Ardacenſia apud R. Duellum com. 1. Miscell. p. 121. *Tunc idem sic officialis ex iis (canoicis) in curiis Sage ipsius capituli ordinari poterit, prout occurrerit ordinandum, nulliusque canoniarum tempore Sage in ipsius curiis ipsam curiam visitare, vel accedere debet, vel audiat, ut ipsius decani licentia super hoc prius non habita vel requisita; si autem pro ipsius decanum forte in loco adesse non contingeret, tunc ipsam capitulum de consilio cellerarii ipsius capituli, de ipsa Sage bladi se intrumittere debeat, ordinationem debitam secundum missorum consensum de eadem faciendo.*

SAGANA, Joan. de Janua: *Saga* & *Sagana*, in genio, *ſaganiaria*. Ebrardus Beunivicius: *Sagana gammi, Sagana vestis, Sagana vates*. Catholicorum parvum: *Sagana*, idem est quod *vates*, & dicitur de *sagio*, *gis*: *iade sagax*: vel dicitur esse *gammii*, scilicet unguentum, quod multum *sagacior* operatur. Vel potest esse quoddam genus vestis, quæ antiquitus *sagaces* inducantur.

¶ **SAGARIA**, *ſagari*, in Gloss. Lat. Græc. *Aræ* conficiendi *saga*: qui vero ea vendit, *sagarius*. *ſagari* dicitur in iisdem Gloss. Vide *Sagum* 1.

¶ **SAGARIUS CANIS**. Vide Meursium to. 2. *ſagari*.
¶ **SAGATA**, *ſ* pro *regata* vel *lectata*, *ſervitii* species, quo vaſalli *blada* domini sui *ſacare* teneant. Statuta caltri de Seguno an. 1391. ex Tabul. Archiep. Aulſ. *Item domines de Seguno teneant, & debent ſacere Sagatam domino Comiti Armaniensi per unum diem semel in anno ad expensas proprias ipsius Comitis in terris & bladis propriis & laborantia ipsius domini Comitis. Vide Secaro.*

¶ **SAGATIO**. Vide in *Sagus* 1.

¶ **SAGBARONES**. Vide *Sagibares*.

¶ **SAGED** ut *ſaged*. Vide in hac voce.

¶ **SAGELLUM**. Vide *Sagum* 2.

¶ **SAGEMANNUS**, Acculator, delator, ex Saxona. *Sageman*. Gloss. Saxonica: *ex aratum* sub Edw. III. *Sagemannus*, *ille pro quo ſcitur*. Leges Henrici 1. cap. 63. *Sine accusatore, ſive Sagemannus.*

2. **SAGENA**, Rete, vox Latina nota. Papias: *Sagena, retia, verendum Græce, vulgo eversum dicitur*. [Gloss. Lat. Gall. *Sangerman, Sagena, Rete*, *lode Sagenarius, rim, rim*. Noſtris *reine*, vel *Senne*. Testam. Edm. Argent. Episc. regnante Pippino apud Eccardum in Orig. Habsburgo-Aulſ. col. 144. *Piscationes agere omnes nostris piscatoribus, capturam etiam piscium cum Sagena, in omnibus medietatem.*] Charta Marchei Comitis Bononiensis an. 1173. in Tabular. S. Iudoci: *Ita quod nullus prater eos vel eorum ſuccesores in costa maris ab Alcia usque ad Caniam Sagenam posse deducere, &c.* *Tractus Sagena*. Charta Gaudredi Comitis Andegavorum apud S. marthanos in Abbatibus S. Sergii & Bacchi: *Conſero in perpetuum Monasterio . . . 12. ann. Sagena in flumide Medanaa juxta ipsum Monasterium, qui 12. anni Tertii nomen habet.* Vide Chartam aliam Philippi Regis Franc. an. 1283. apud eodem io Archiepisc. Rotomag. ubi tractus *Sagena* est facultas piscandi, & rete in piscarium jaciendi & immittendi. Metropolit. Salisburgensis com. 2. p. 133. *Item tres Sagenas, unam in Seebach, alteram in Maſſe, tertiam Pat. que proteaduntur a pede montis, in quo ſita est civitas Walkerslegen.* Charta Henrici Imper. ann. 1111. ibidem p. 549. *Dedit & 3. Sagenas, unam Seebach, &c.* Ubi *Sagena* nude videtur sumi pro *Piscaria*. [Adde Acta Saxon. com. 3. Junii p. 759.]

2. **SAGENA**, Navigii species. Diploma Chilperici Regis Franc. pro Ecclesia Tornac. apud Miræum

C in

in Cod. donat. pier. p. 16. *Toloneum de univibus super fluvio Scalt...* vel quilibet commercio seu & de variagio, vel de Sagenis, nec non & de ponte super fluvio Scalt, &c. [Idem Diploma rursus editum apud eund. co. a p. 1310. ubi legitur, & de carrigio vel de Sagenis.] Epistola Ludovici II. Imp. ad Siciliam Imp. Et quia nonnulli Sagenorum Panormi laivanenti cum Sagenis... per Tyrrebum matre debecchatar, &c. Charta Caroli Can. 859. in Tabul. Abb. Belliloci in Lemovicibus n. 4. Ut nullus exacter vel iudex publicus aed de aavibus... nec de Sagenis, vel curris, seu quibuslibet exactionibus unde quomo fscus aliquod exire possit, quicquam ab eis accipiat. Charta Nicolai II. PP. in Chronico Reicherperg. an. 1059. Quas adversa pelerunt... ad nos columnae Dei viventes jam pene videretur nutare, & Sagenae summum piscatoris procellis iam melleatibus eogeretur in naufragio profunda submergi. Ita Sagenae piscatoris, apud Hugon. Flaviniac. p. 192. quae Sagenae B. Petri, Petro Damiano apud Barroium ann. 1062. n. 57. Laurentius Veron. l. 1. t. de Bello Balearico:

Barca, curvabit, lintret, grandisq; Sagine.

Nisi quis Sagitta legat. Occurrit praeterea [in Vita S. Athanasii Neapolit. Episc. apud Murator. tom. 2. part. 3. col. 1062.] in Vita S. Romuli Episc. Januensis in libro Miraculorum S. Fidis cap. 13. & alibi, ut exyru crebro etiam eadem notione apud Graecos Scriptores medii aevi. Constant. de Adm. Imper. cap. 31. pag. 59. libro 2. de Themat. capit. 1. 6. pagina 79. 80. 94. 119. apud Mauricium lib. 1. Strategic. cap. 21. Gregoriam pag. 72. &c.

SAGENULA. Eadem notione. Papias: Sagenula, pro avari ponitur. [Vita S. Aldelmi: to. 6. Maii p. 88. Titulo Dei formulus... Sagenulam ascedit & eos continuo non dedigatus adit. Statim autem ut Sanctus ille naviculari suo corpore ponderavit, &c.]

¶ SAGENTIA, SAGETIA. Vide Sagitta.

¶ SAGGOLUM, diminut. ut Saguim, Panni species. Gloria posthuma S. Mariz Magdal. tom. 6. Maii pag. 322. Absterse cum luxurio quodam panniculo ad usum monialium, vulgo Saggolo dicto, odorem primarium servavit.

SAGIA. Joan. de Janua: Saguim, quoddam genus panni, vel vestis tenuis & abrasa, ... unde quosdam pannos niferos Sagias dicimus. Janua haec haurit ex Petro Comestore in Hist. Eccles. cap. 54. Exodi. Bulla Nicolai III. PP. apud Bzovium an. 1280. n. m. 5. Super pellicias lineas deservat, capas nigri de Sagia simplices, vel si volueritis foderatas à cingulo. Vide Saguim 2. & Saiga.

SAGIBARONES, SACHBARONES, Causarum iudices, qui in mallis publicis jus dicebant. [Varie haec vox effertur apud Eccardum in Pacto Leg. Sal. dicuntur Saccbarones, Saccbarones, Sacerbarones, Saccibarones, Saccbarones, Sagbarones.] Verus Gloss. Sagibarones dicuntur quasi Senatores. Lex Salica tit. 56. §. 2. Si quis Sagibarorem, qui puer Regis fuerat, occiderit. §. 9. Si quis Sagibarorem qui ingenuus est, & Jo Sagibarorem posuit, occiderit, &c. §. 4. Sagibarones in singulis mallobergis, id est plebs, quae ad unum mallum convenire solet, pliquam iras esse non debeat. & si causa aliqua aoto illos secundum legem fuerit deficiat, anto Gratiam removere eam non licet. Ubi Sagibarones pueri Regis dicuntur, quomodo pueri nistri qui iudicia exequuntur, in Lege Burgund. tit. 56. §. 1. 4. Ex Lege vero Salica colligitur Sagibarones. in iudiciis pliquam tres esse non debere, de quibus intelligendum cap. 46. §. 1. Gratiorum vero cum septem iudicasse, ex capit. 12. §. 2. Sagibarorum mentio est praeterea in Legibus Inae Regis cap. 6. apud Spelmanum: Si quis in Ecclesia pugnet 120. fol. emendet. Si in domo Aldermanni vel alie-

rius Sagibarones pugnet 60. folides emendet, & alios 60. pro vita. Ubi editio Saxonica, gedungenes pean habet, quod Lambardus Sapientis bonarum verit. Idem Spelmanus, Wendelinus, & alii vocem deducunt à Saeb, sive Saek, causa de qua litigatur, & Bano: homo: ita ut Sachibarones, Jurisperiti fuerint, sive legis Doctores, uti nuncupatur: homines de loy, [qui Sagihommes dicuntur apud de Fontaines in Conf. cap. 21. A Saga, narratio, relatio, quod causas judiciales referrent, accersit Schilter. in Gloss. Teuton.] Alii à Saio, de qua flos loco.

SAGIMEN, Adeps, sagina, arvina. Joan de Garlandia in Synonymis:

Sumen, & arvina, Sagimen, pinguedo, sagina.

Ubi interpres: Sagimen est pinguedo quae expellitur e carne in frivrio per ignem. Catholicon parvum, Sagimen, sain. [Statuta Scabironum Macciarum ad Mosam; Le ceat de Sayn dicitur in den. le ceat de poix dicitur in den.] Praeterea pinguedo, qua uti Moosachs interdu concessum, ut observat Haestenus lib. 10. Disq. Monastic. tract. 6. diff. 4. Bernardus Mon. in Coosuet. Cluniae. Mss. c. 48. Sols coarversis sunt in coquina, Caiores autem in Ecclesia, qui lardum prius aliquatulum cum oleibus coctum, & Sagimen faciant. Idem cap. 76. §. 57. Omnia die vescentur frater Sagimine, praeter Septuagesimam, & Adventum, & Vigiliis Sanctorum, & 4. Tempora. & Rogationes. Ordericus Vitalis l. 8. p. 712. In Italia & Palestina & alii regionibus quibusdam suis abundat oliva, cujus fructu dicitur, ad diversos usus condiendi non indigenti Sagimine. Necrologio Ecclesiae Parisiensis 8. Kal. Febr. De quo fiet statio panis, & vinum pauperibus dabitur cum Sagina. 10. Kal. Jan. Dedit vobis 6. asperos vinea apud Juri ad stationem 4. ferculorum, de qua Hospitali haberet Sagimen cum visceribus. [Charta Henrici III. Imper. ann. 1051. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 426. Sed frater idem inde coasolati Sagina babebat.] Statuta Gerardi Abbatis. S. Theoderici anno 1233. apud eundem tom. 1. Anecd. col. 974. Duo pulmonaria cocta babebat, quarta Sagiminis, praeter consuetum est, confortata. In Quadagesima vero & Adventu, & alii diebus quibus Sagimino non utitur, oleo vel cafeis componitur coasolatur. Penitentialia Mss. Thuanum: A carne, Sagimiae, & a caso, & ab omni pingui pisco abstinerere debet. Occurrit ibi pluries, apud Caesarium l. 6. Miracul. c. 4. in lib. Usuum Ordinis Cisterc. cap. 121. in Institut. Gener. Capituli ejusd. Ord. dist. 13. c. 2. in libro de Exordio ejusd. Ordinis cap. 15. &c. [Iisdem Cisterciensibus prohibetur Sagimine in Statutis an. 1180. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1252. Qui in domibus alterius ordinis comedat, sive ducat in palamentariis esse Sagimen, ab eis profus abstinere.] Utebantur etiam sagimine ad ungendo calceos. Guigo II. Prior Cartusienus in Statutis ejusd. Ord. cap. 28. §. 1. Tria paria caligatum, paria pedulum quatuor, pelles, capam, solutares nocturnos & diurnos, Sagimen quoque ad ungendum, Imbaria duo, &c. Statuta antiqua ejusd. Ord. part. cap. 13. de futuro: Cum ei injungitur, erui coria & Sagimen. Charta ann. 1301. pro Episcopo Ambianensi: Communitas boucharum in Ambian. debent ministrare Sagimen optimum ad praeparandos dictos boucellos. Ubi Gallica habent, doit trouver l'ointure à conner les boucharis. Vide Usuum.

¶ SAGIMENTARIUM, Lucerna quae Sagimine alitur. Hist. Vicon. Monast. apud Marten. tom. 6. Ampl. Collect. col. 305. Completo vero sermone, commune ecclesiae modum non servat, ad excommunicandum tales, (ultrarios) qui si cum sandela, ob desertationem famoris, sed mandato crucibulo sive Sagimentario, cernentibus euntibus, anaethemotizavit.

¶ SA-

† **SAGIMINATUS**, In *Sagimine* decoctus. *Cæsar* lib. 6. *Miracul. cap. 4. Non mirum, si (artocreez) valde erant bene, quin valde erant bene Sagiminate, Vide Sagimen.*

1. **SAGINA**, pro *Saisina*. Ponere in *Saginam* aliquem, in vet. Charta apud Ughellum. to. 7. Ital. *Sacr. p. 571. nisi mendum sic. [Vide in Saisire.]*

† 2. **SAGINA**, Sunt herbe quidam quas legati populi Romani portabant interlocutores pacis, quoniam nemo illas herbas potant ladebat, sicut delegati Græcorum, quos solebant ea que vacatur *celicia* ferre. Vocabul. utriusque Juris. Hæc unde defumsa sint nescio: norunt omnes verba coronatos fuisse, ramumque olive manu gestasse; sed *Saginam* ignorant. Vide alia notione in *Sagina* 1. & *Sagimen*.

† **SAGINACIA SILVA**, Glandium faginandis porcis fera. *Codex Censualis Folquini ex Tabulario S. Bertini. De silva Saginacia faginina bunnarii xx.*

SAGINALE, Italis est *Calamus militii*, in Vita B. Andreæ de Cateranis num. 16. ubi forte legendum *Sagitale*. Vide *Sagitta* 6.

SAGINARIUS. Vide in *Sagma*.

† **SAGINAS**. Vide *Sagina* 2.

† **SAGINATIO**, Jus faginandi porcos in silva. Charta Ottonis II. Imp. ann. 990. apud Pezium to. 1. *Anecd. part. 3. col. 57. Pasceis, silvis, Saginationibus, venationibus, piscationibus, portibus, aquis, &c.* Charta anno 1073. apud Meichelbekum Hist. Frising. to. 1. pag. 265. *Silvis, venationibus, .. Saginatione, &c.*

SAGINUM, Adeps fuillus, Gall. *Sain*. Tabularium S. Remigii Remensis *Census de Miris ... In Augusto l. lib. 8. 3 salidi de Sagino*. Infra: In *Paseha l. 1. salidi & dimid. de Sagino Alibi: Habet ibi mulinum, solviti de annona mad. 30. Sagin. porc.* A. Occurrit ibi pluries. Vide *Sagimen*, [& *Sainum*.]

SAGIONES, *SAGIONIA*. Vide *Saiones*.

† **SAGIOTA**, Ornamenti genus. *Johan. Demusis Chron. Placent. ad an. 1388. apud Murator. to. 16. col. 580. Alique portant Sagiotas de perlis valoris flarentorum l. usque in c. Vide Sagitta 4.*

† **SAGIS**, *capit. & sicut tot nix p. 8.* Gloss. Lat. Græc. Emendant viri docti, *Strages*.

† **SAGITIA**. Vide mox in *Sagitta* 1.

1. **SAGITTA**, **SAGITTEA**, Navigii species: *Bares foille*, Italis; *Saetia*, Jo. Villaneo lib. 7. c. 29. *Saetia*, in legibus Alfonsinis part. 2. tit. 21. lege 7. sic dicta, quod veloci sit, inquit Acarius. [Ea notione, interprete Eccardo, occurrit in Pacto Leg. Salicæ tit. 14. num. 3. ubi de rapto mulierum: *Quicum Sagittis fuerint uniusquisque illorum exx. den. qui faciunt sol. 111 culpabilis judicetur*] Otto Frising. lib. 1. de Gestis Frid. cap. 33. *Aptatis trivemibus & bivemibus, quas moda Galeas seu Sagittas vulgo dicere solent, aliisque navibus bellicis onerariis, &c.* Charta Guillelmi II. Regis Siciliæ in Bullario Casinensi to. 2. p. 191. *Concedimus etiam prestatum Manasterio liberam potestatem semper habendi quinque Sagittas in portu Panormi & mari eidem civitati adjacenti, &c.* [Sagittas infra ex eadem Charta.] Hugo Falcandus pag. 675. *Itaque Sagitteam quantam potuit celeritate faciens preparari, navis, armis, ceterisque rebus necessariis eam premunit.*

† **SÆTTIA**, Italis, eadem notione. *Breviar. Hist. Pisane ad an. 1163. apud Murator. to. 6. col. 174. Ex quo Pisani irati x. galeas & xl. Sættias velociter ordinaverunt, Sætie, in Continuat. Hist. Belli sacri Willelmi Tyr. apud Marten. to. 5. Ampliss. Collect. col. 731. Et un et 15. galeis & autres vessels menues, Sæties & galemes bien 50. & alerent à veles & a navions tant qu'il vindrent à Escaloire.*

SAGETIA, apud Gausfredum Malacerram lib. 4. cap. 2. Tom. V.

2. *Philippum Georgii patris cum velocissimis Sagetia versus Syracenam omnem rem exploratum mandant, Vetus Charta apud Joann. Lucium libro 3. de Regarum Dalmat. cap. 10. Piratae qui erant in Sagetia Comitatus de Severico.* [Mirac. Mss. Urbani V. P. ex Tabul. S. Victoris Massil. Venientes per mare super quamdam Sagetiam Pisana. Sagetia, ibidem: Trabantes Sagetiam cum uno bono ingenio prouiderant eam in terram. Adde Aftas. to. 3. Junii pag. 465.] *Sagetie*, apud Raimundum Montanerium in Chron. Regum Aragon. cap. 27 a. 284.

SAGITTA, **SAGITTEA**, in Chron. Pisane. ann. 1163. [Charta ann. 1357. ex Tabular. Massil. *Patronus cuiusdam Sagittæ armata, &c.*] Charta Willelmi Regis Siciliæ ann. 1176. apud Roccohem Pirrum in Archiep. Montis regal. *Concedimus etiam prestatum Manasterio liberam potestatem semper habendi quinque Sagittas in portu Panormi, & mari eidem civitati adjacenti. ... que ad opus ejusdem Manasterii officium piscationis exercant.* [Breviar. Hist. Pisane apud Murator. tom. 6. col. 180. *Paraticum L. galeis & xxxv. Sagittis atque aliis multis lignis, &c.* Vox nota etiam Poetis Provincialibus:

Nec val maiis granz naus e mar,

Quo bus, ni Sagittin,

E val mai leon, que senglat.]

SAGITTARIA, Rafalpus de Dicoeto ann. 1176. *Ecce pro varietate lacuum vario desudans navigio, modo Sagittario, molimine, ac tam utens rem quam velo, Ducatus Apulie, portansit.* Sed legendum *Sagittarius* Idem ann. 1183. *Cosita classe non modica, navibus infinitis, que vulgenter vel galee, vel Sagittaria, vel onerarie cum ceteris nominibus distinguuntur.* Albertinus Mullatus lib. 5. de Gestis Italic. rubr. 2. *Cum barchis telis, aliisque quas Sagittas ipsi (Veneti) appellant.* Speculum Historiale Ms. Joannis Abb. Laudan. lib. 1. c. 63. *Car en cele ville avoit rivières portans navires, & i navis galees & une Sagittaire, &c.* Chronicon Flandrie cap. 82. *En f. acis: avoit une rivières portans navires: & y avoit trois galees, & une Sagittaire.*

† **SAGITTEA**, in Cassari Annal. Genuesi. l. 1. apud Murator. to. 6. col. 249. *Ece Rex Balduinus cum dabus Sagitteis, & camtaribus & velleis multis longe a civitate per miliare Januensibus obviam venit.*

SAGITTINA, Anonymus de Gest. Frederici II. Imper. *Eadem durante procella Carolus ascendens quandam Sagittinam, non sine personarum discrimine terram posuit.* [Sagittinam edidit Murator. tom. 8. col. 597. Salas Malaspinae de Reb. Sicul. apud Baluz. tom. 6. Miscell. pag. 317. *Non remansit in terra vir, ... exceptis quibusdam, quos una Sagittina cxiv. remorum ereptos ab hostium gladiis vivas excepit.*]

2. **SAGITTA BARBATA**, Ugutio: *Catapulta, vas est, ut dicunt, vel potius sagitta est cum ferro, bipenni, quam Sagittam barbata vocant.*

3. In clientelæ professione dominis sæpius exhibitam à vassallis *Sagittam barbata* diflicem ex pluribus Chartis. Charta Hugonis de Logiis apud Blom in Nomolex. Angl. *Reddendo inde annuatim prestatu abbas & successaribus suis unam Sagittam latam & competentem in festo S. Eadburge virginis. Sagite embarbelles*, in Poemate de la guerre de Troyes Ms. *Quar sarine que l'en tamise Necbier pas si menuement ... Com font Sagites embarbelles,*

rum, Celsari l. 1. *Sarcinale jumentum*, Ammiano l. 15. *Sarcinifer equus*, Willelmo Britoni lib. 2. Philipp. p. 241. *Sagmarus mulus*, *Sagmarin mulus*, apud Servium ad l. *Æneid. l. 7. m. 2. 1. 3.*, Leonii in Tacit. c. 6. nu. 29. Gloss. *Alfrici*: *Sagmar*, *seam-fadol*. *Sagmarinus equus*, *seam hors*. Ubi perperam edium *Sagmar* & *Sagmarinus*. Lampadius in Helioagabalo: *Qua pilento, qua equo Sagmatio, qua asino vebetur*. S. Honoratus Masfillenii in Vita S. Hilarii Episc. Arcel. *Pedibus iter aggrediens, Romam sine equo, sine Sagmario vel sago selsinus intravit*. Petrus Damian. in Vita S. Odilonis Cluniac. c. 23. *Repente Sagmarinus multis oneratus sarcinis per montis devexa cellabitur*. [Idem in Vita S. Dominici Loricati c. 3. *Non pradin, vel aliquam substantiam, prater unum Sagmarium, possidebant. Cum quo scilicet asellum equo unus erat minister*, &c.] Raimundus de Agilea p. 171. *Est nliis (via) per montem Libani, tuta suis & copiosis, sed gravius mulsu Sagmaris & camelis*. Ucuatur Scriptores alii passim n., Vegetius l. c. 10. l. 3. cap. 6. Capitul. an. 821. c. 2. Petrus Damian. in Vita S. Romualdi o. 23. l. 9. Epist. p. 30. Epist. 119. p. 91. l. 1. Epist. 18. pag. 270. Passio S. Vitalia num. 7. S. Bernardus l. 3. de Consider. c. 3. Tudebodus lib. 2. p. 78. 5. Petrus Blesensis Epist. 25. Guido in Statut. Ord. Carcul. c. 19. §. 1. Odo Cluniac. l. 2. de Vita S. Gerardi cap. 8. l. 2. Leo Othesis lib. 2. Chron. Catin. c. 19. Udalricus l. 3. Consuetud. Cluniac. c. 4. Rigordus 20n. 1194. Chartæ aliquot in Bibliotheca Cluniac. p. 573. in Hist. Vergiacen p. 210. apud Doubletum p. 778. &c.

¶ *SAGINARIUS*, Eadem notione qua *Sagmarinus*, uti & scribendum volunt viri docti; ao recte, haud satis scio, cum apud non paucos Scriptores occurrat hæc vox: unde *Sagmarinus* ad Sagis portandis dici potuit equus *Sagmarinus*. Berardus Monach. in Ord. Cluniac. part. 1. cap. 2. *Si perrexerit (prior) ad obedienciam que fuit prope in circuitu, duos secum duos fructus; si longius ut v. g. in Provinciam duos Sagmarios & tres fratres, ex quibus unus est super ejus famulos, & super sarcinulos ejus*. Translat. Sancti. Rigomeri sec. 6. Bened. part. 1. pag. 134. *Sagmarios demum, itemque sufficientem apparatum, prout longioris viae necessitas postulasset parari, ... imperat*. Occurrit præterea in Statuta antiquis Ordin. Carthuf. part. 2. cap. 8. §. 7. & alibi.

¶ *SAGMARUS*, *Sagmarum* confector, *Sagmarinus*, in Gloss. Lat. Gr. Est etiam

SAGMARIUS, Qui *Sagmarium* equum vel jumentum agit. Destructorum victorum cap. 96. *Sagmarini quidam bubulus nrobus pratum ut seminare: sed boves, ut solebant, non arabant, imo pro posse recalcitrabant, præter quod nrotes eos aculebas. Boves nemem vociferati sunt contra eum dicentes, Maledixit, qua de causa percutis nos, qua semper servimus tibi? Quibus Sagmaris, Capio nrore pratum, ut mihi & vobis cibum tribuas*.

¶ *SAGMARE*, *Sagmarios* onerare. Gloss. Lat. Græc. *Sagmarium asinum, onerari*. Sermo equum, *in asino*, *in equo*. *Sagmarus, oneratus*; perperam, *Sagmar*, & *Sagmarinus* editum.

¶ *SAGMEGIUM*, Idem quod *Sammagium*, de qua voce, mox. Concilium Bituricense 2no. 1031. c. 15. *Us in die Dominica vigilia non fiant, quod carregium vel Sagmegium dicitur*, &c. Ubi vigilia sunt vestra.

¶ *SALMA*, Ugutio, ex Hldoro lib. 20. cap. 16. *Sagma, que corrupte vulgo dicitur Salma, scilicet sella, vel pondus & sarcina que super sellam ponitur, & dicitur se sitru sagorum, i. sellarum, vel quin sella sagale sitru*. Charta an. 1179. apud Ughellum 10. 7. p. 706. *Concedimus et prædictis Ecclesie anequo qui dis*

semper capiat duas Salmas lignorum de foresta nostra. Alia apud eund. p. 1321. *Debent esse Salmar vini*, &c. *Salmar Salis*, apud eund. tom. 9. pag. 467. *Salmar frumenti*, in Charta Frider. II. Imper. apud Rocchum Pirrum tom. 1. p. 14. to. 2. p. 85. [Generalis & major *Salma*, in Constitut. Jacobi Reg. Sicil. c. 62. ubi certum pondus significatur. Processus ann. 1243. in Append. ad Antiq. Hortæ Illustr. Fontanini pag. 467. *Dans Salmar musti mundi in vindemiis*, &c.] Statutum Honorii IV. PP. pro Regno Neapolit. ann. 1285. apud Oloricum Raialdum o. 39. *Quomodo emptiorum delatio de portu licite ad similem portum, & cum baris parvis centum selammode Salmarum vel infra capaciam tantum sint*. Sanutus lib. 2. part. 4. cap. 10. *Trinfectarin de Venetiis fuit aza Salma de Apulia, 11m de legumini, quum etiam de frumto*. Adle c. 12. extrem. [Computu ab an. 1334 ad 1376. to. 2. Hist. Dalph. pag. 283. Item, *Disferio Anbro pro 8. Salmis vini veteris ad rationem de sexdecim solidis per Salmas*, 6. lib. 8. fol. Vienna. Est autem *Salma vini* apud Delphinatæ, ut observat eruditus ejusd. Histor. Scriptor, pondus circit. 240. lib. ad pondus in eodem tractu usitatum. Occurrit præterea in Charta Ordonii II. Regia inter Concil. Hist. to. 3. p. 171. *Sed ibi Salmar lagendum videtur*. Vide infra *Salma vini*.] Itali *Salma* etiam dicunt.

¶ *SALMARIA*, *Sarcina*, Gall. *Bagge*. Breviar. Histor. Pisanz ad ann. 1177. apud Murator. tom. 6. col. 184. *Papilienes quidem & tentoria, arma, equos, Salmariam & omnia Lucensium Ipsolis victoriosi Pisani operant*.

¶ *SALMARIUS*, Jumentum sarcinale, equus clizellarius. Ricobaldus Ferrar. in Histor. Imper. apud Murator. to. 9. col. 135. *Auxilio Senonensibus erant ... exules Florentini in exercitu Florentinorum fuisse tunc diemur ad 60. jumentorum, qua appellatur Salmarius*. Chron. Franc. Pipini l. 3. ibid. col. 704. *In exercitu Florentinorum fuisse diemur jumentorum que appellantur Salmarii, mille & sexaginta*. Vide mox *Salmar*.

¶ *SALMARIUS*, ut *Sagmaris*, qu. *Salmarium* equum seu jumentum agit, in Miraculis S. Eutropii Episcopi Santonensis num. 24.

¶ *SALMERIUS*, Eadem notione. Itinerarium Gregorii XL PP. *Serenisse Salmerio Antistitis Carpentorensis gladio crudeli manu interit*. [Charta ann. 1291. ex Tabul. Archiep. Aufc. *Itos quicumque Salmerium vel Salmeries tenens & lucrum suum sineant*, &c.]

¶ *SAMA*, ut *Salma*. Chartul. Kemperleg. *Sama vini*, & 12. *fermetillas, vel anam lardi bradenum, pro ea det Monachis*.

¶ *SAMARIUS*, ut *Salmarius*, jumentum sarcinale, in Charta Ebehardi Salisburg. Archiep. ann. 1160. apud Hanfz. tom. 2. Germ. sacre pag. 258. *Per quem (Præpositum) missus duos Samarios oneratos piscibus & caseis*.

¶ *SAMERIUS*, Eadem notione, apud Willel. de Bndenzes in Hodeporico Terze sanctæ. *Species natuque Indice ... à majori Armenia in camelis & aliis Samariis adducuntur*.

¶ *SALMATA*, Onus *Salmarii*, Gallis *Saum'e*; Provincialibus aliique quibus *Suamo* asinum sonat, idem non raro significat quod *Asinata* seu onus asini. Charta an. 1164. to. 1. Hist. Dalphin. p. 16. col. 2. *Si Dominus vinum suum vendere voluerit, cum bona vindemia fuerint, septem Salmata erunt de vino puro & oñau erit de decimo*. Pancharez S. Stephani de Vallibus apud Xantones, Ch. 1. *Non tenentur sciudere illa die ex debito nisi quilibet duas Salmatas*. Charta ann. 1364. in Camera Computor. Aquisi. *Item in festo natiuitatis Domini novem Salmatas lignorum quolibet anno*.

Ch. an. 1413 ex Tabul. Archiep. Auficensis. *Salmata* vini. Rursum *Salmata* meriti. Alia anno 1401. ex eodem Tabul. Pro qualibet *Sarcineta* cuiuslibet *Salmarii*, &c. Statuta Avinion. MSS. rubr. 19. art. 2. *Salmata* vero (intelligitur) *que continet decem hominis mensura. Avinionensis*. Hinc emendanda videtur Ch. Edwardi li. Regis Angl. ann. 1289 apud *Ymacer*. to. 2. pag. 262. *Dubii venditor e. itaneus. de Salmata bladi* 1. dem. . . de *Salmata* coriorum *graffur* 2. den. . . de *Salmata* duorum re. hominis de prodictis *rebus* & *similibus* 1. d. Ubi leg. *Salmata*. Vide mox *Sammata*.

SAUMA, Idem quod *Sagmu*; nostris *Suume*. *Papias* & *Ephippia*, equorum freni, *Suuma*, vel *pellorulu* Joannes de Janua: *Sagmu*, corrupte vulgo dicitur *Suuma*, vel *salma*; i. sella, vel pondus, vel *fascina* que super *sellam* ponitur, &c. *Alibi* *Suuma*, onus. (Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Suuma*, *Somme*, *eburge*.) *Rhenanus* li. 2. Rer. German. p. 95. *Suumarum* nomine *ellectur* iumenta intelligantur. Cap. 2. an. 813. e. 10. Et *Marfalei* Regis adducunt eis *petras* in *Suumar* *virgini*, &c. Ch. Caroli M. post *Almoim* *Brolii*, & apud *W. Hedam* in *Rixfride* Episc. Trajectensis: *Telonius* exigitur, nec de *navulo*, nec de *caute*, neque de *Suumis*, neque, &c. *Charta Alemannicz* Goldasti c. 58. *Accepimus* ab *bus Ecclesiu* & *Abbate*, *solidos* 70. & *equos* 5. cum *Suumas*, & *rufus*, & *filios*, cum *stradur* ad *nostrum* iter ad *Romum* *umbulandum*. Ch. *Ludovici* *Xii* in *Tabulario* *Monasterii* *Bosiacensis* fol. 8. *Missus* suos in *aliquam* *puttem* *Imperii* *nostr* *negotandi* *gratia* *dirigere* cum *carris* *videlicet* & *Suumis*, *Jen* *navigio*, &c. Acta *Innocentii* li. 1. p. 11. *Fecit* *illius* *intromitti* *aliquas* *Suumas* *farinas*. [*Saumu* *olei*, to. 5. SS. Junii p. 266.] Vide to. 2. *Historic* *Francor.* p. 665. *Legem* *Longob.* li. 1. tit. 14. § 7. *Synodum* *Mercensem* an. 753. e. 4. *Synodum* *Vernensem* an. 755. cap. 26. *Sugerium* li. de *Admin.* sua c. 7. *Chiron*. *Trudonense* l. 9. pag. 458. (ubi leg. *Suumer* pro *sumas*,) & *Petrus* de *Vineis* lib. 3. Epist. 23. 24. lib. 5. Ep. 91. *Hieron.* *Rubrum* in *Hist.* *Ravennat.* pag. 361. &c.

SAUMA, lumen ipsum *fascina*, *Provincia* *liber* maxime *afinus*. *Inventar* an. 1294. ex *Tabulario* *S. Victoris* *Maffii* *Quedam* *Sauma* *vendita* cum *basto* suo & *ornamentis*. *Status*. *Forsijol* an. 125. *Statusimus* *quod* *si* *aliquis* *milites*, *vel* *civis* *filius*, *vel* *peper*, *opera* *ruficuli* *fecerit* *urando*, *solidando*, *lignu* *adducendo* cum *Sauma*, *vel* *fino*, . . . *non* *habebit* *multis* *libertatem*.

SAUMA VINI, inquit *Brolius*, ea est quam *appendis* ad *latera* *vasis*, vulgo *Burres* *nuncupatis*; equus *ferre* *insul*. Et apud *Cenomanos* dicitur esse *unus* & 90. *pinarum* *con* *semis* *extariol*: *quartorum* *que* *saumas* *præ* *grande* *vas* *vinarium*, ab eis *Pipe* *appellatur* *que* *tot* *pinarum* *quor* *sunt* *in* *anno* *duo* *continentes*. Ita ille ex *Tabulario* *S. Petri* de *cultura* *Dei*. *Falco* *Beneventanus* an. 1124. *Tanta* *suus* *fertilitas* *vini*, *quod* . . . *centum* *Sauma* *pro* 30. *denariis* *vendebatur*. Ch. an. 1202. inter *Instrum.* to. 2. nove *Gall.* *Christ.* col. 323. Et *unum* *Saumum* *vini* *ad* *Missi* *cantando*. . . *præcipere* *addendum*. *Processus* *ann.* 123. in *Appad* *Aniq.* *Hortz* *illust.* *Bonacini* p. 406. *Item* *petis* *us* *campell* *ais* *dictum* *episcopum* *ad* *restitutionem* *virginti* *Saummarum* *de* *muslo*. Vide supra *Salmu*.]

SAUMARI, Equi *seguarii*, *Gall.* *Somiers*. *Fortunatus* in *Vita* *S. Germani* *Episc.* *Parific* cap. 3. *Durum* *Saummarum* *cum* *pame* *dirigit* *overa*. [Ch. an. 1135. apud *Calmet* *inter* *Probat.* to. 2. *Hist.* *Lothar.* col. 304. *Tunc* *ipse* *ad* *voceatus* *duos* . . . *namarios* *spendit* *oneratos*, & *duos* *equos* *cui* *cum* *duobus* *hominibus* *eos* *dedecantibus* *accipere*.] *Chronicon* *Reicher* *sparg.* *ann.* 1190. *Milites* *inven* *ti* *ceterum* *que* *vulgus* *cum* *Saumariis* & *fascinis* *pro* *cedere* *opus* *huit*. *Leo*. *Orl.* l. 2. c. 34. *Visit* *repente* *multos* *negros* *hominis* *velut* *Æthiopes* *longo* *ordine* *incedere*, *aus* *lo* *que* *spina* *Saumarios* *vinuare*.] *Unum* *pro* *pre* *terea* *Ste*

phanus *Torn.* *Ep.* 239. *Anonymus* *in* *Vita* *S. Alberti* *Abbat.* *Camb.* n. 6. *Odo* *de* *Diogilo* *de* *Ludovici* *VII.* *Reg.* *Franc.* *professione* *in* *Orientem* *lib.* 2. p. 19. *Chronic* *on* *Senonien* *sec.* 7. *Vincentius* *Belvac.* li. 3. cap. 150. *Codefridus* *Monach.* *S. Pantaleon*. an. 1190. 1195. *Scop* *phanus* *Carocensis* *Comes* *in* *Epistola* *to* 4. *Spicilegi* *Archeriani* p. 258. [*Addo* *Vitam* *9.* *Odilonis* *lib.* 1. cap. 16. *Marten* *to* 1. *Ampl.* *Collect.* col. 30. &c.]

SAUMEN, in *Concilio* *Bieren* *an.* 1351. *sub* *fi* *nem* [*Capitula* *gener.* *Mss.* *S. Victoris* *Maffii*. *Sum* *ne* *en* *sum*, *Saumeri* & *jo* *cali* *univ* *or* *us*.] &c.]

SAUMALBRIUS, Qui *Saumariu* *magis* *secutam* *illu* *lius* *habet*. *Teram.* *Bertrandi* *de* *Turre* *an.* 1285. apud *Balz.* to. 2. *Hist.* *Arvern* p. 531. *Legavit* . . . *cui* *liber* *gori* *fere* & *Saumaleriu* . . . *decem* *libras* *Tur.* *semel* *solvendus* . . .

SAUMATERIA, Eadem notione. *Salimennus* *Comitatus* *Tolofann.* 1251 apud *Lasalle* *inter* *Probat.* to. 1. *Annal* *Tolof* p. 6 Et *de* *hostis* *unreg* *duo* *jour* *nal* *in* *de* *quolibet* *foco* *ea* *habente*, *salvo* *præ* *judicio* *Saumate* *rii*. *Charta* *an.* 1334. *Præ* *sentibus* *fr.* *Bernardo* *de* *Lemo* *viciis*, *Poncio* *Noguerii* *Saumasterii* *domini*, *Prioris*. *Vi* *de* *mox* *Somarii*.

SUMMATA *at* *us*, in *Computis* *Episc.* *Anicenis* *ex* *Tabule* *jud.* *Ecc.*

SAUMARIUM, Onus, *Sarcina*. *Chiron* *apud* *Cal* *met* *inter* *Probat.* to. 2. *Hist.* *Lothar.* col. 50. *Adhibitis* *es* *ium* *ulius* *festis* *libis*, in *formu* *mercatorum* *arma* *sua* *in* *Saumaciis* *vis* *occul* *turner*, &c.

SAUMATA, Onus equi *sagmarii*, *In* *chargo* *d'* *un* *che* *val*, *Saumata* *salis*, in *Charta* *Ildefonsi* *Comitis* *Tolofann.* 1141. apud *Castellin* *Hist.* *Tolof.* p. 192. 194. & in *Hist.* *Oecit.* p. 23. *Consuetudines* *Eccl.* *celine* *de* *Regu* *la* *in* *Aquit* *apud* *Labeum* *to* 2. *Bibl.* *de* *vinum* *emoran*. . . *Et* *postu* *rendiderint*, *obolus* *domino* *de* *un* *quaque* *Saumatu* *dabunt*. *Ibidem*: *De* *un* *quaque* *Saumatu* *lignos* *rum* *dabitur*, &c. *Charta* *ann.* 1243. 150. *Saumatas* *des* *calce*, *quas* *habebant* *homines* *de* *Villanova*. *Tabulari* *um* *Ecclesie* *Gratiæ* *opolitane* *sub* *Hugone* *Episcopo* *an.* 1197. *Morardus* . . . *dedit* *illum* *quartionem* *Humberto* *et* *se* *riori* *sue*, *id* *est*, *unam* *Saumata* . . . *et* *vendit* *illu* *in* *quartionem* *frue* *Saumatu* *in* *tribus* *Guignis*. [Ch. ann. 1103. apud *D. Bruffel* *to* 3. de *Ulfen* *frank* p. 726. *Et* *in* *un* *quaque* *man* *fo* *am* *asto* *de* *terra*, *unum* *Saumatu* *in* *duo* *lignis* *in* *notuitate* *Domini*. Ch. an. 1251. in *Hist.* *MS.* *Montis* *major*. *Pro* *quibus* *decimis* *solvet* *Guillelmus* *Abbas* *in* *perpetuum* *l.* *Saumata* *bladi*, *quorum* *qualibet* *fit* *iv.* *extariol* *um*. Ch. ann. 1522. *Vincen* *un* *seu* *virgini* *Saumatarum* *rucorum* *unum* *Saumatu* *in* *duo* *lignis* *dominis* *dare* *seman* *tur*. *Adde* *Hist.* *Dalphin.* to. 2. p. 230. 231. *Statuta* *Maffii* *lib.* 3. c. 15. &c.]

SAUMADA, Eadem notione, vulgo *Saumada*, pluries occurrit in *Charta* *an.* 1197. ex *Tabul.* *Monast.* *Villæ* *magne*. *Charta* *an.* 1229. in *parvo* *Chartulari*. *S. Victoris* *Maffii*. 125. *Petebat* *R. Archiep.* *isepus* *Aquensis* *quor* *am* *partem* *totius* *decime*. *Ecclesie* *S. Amonini* & *unum* *Saumatum* *optimi* *vini* *consuale*.

SAUMARIATA, Bodem *significatu*. *Tabul.* *Ecc.* *Auxit*. *Ex* *un* *quaque* *casali* *deberet* *tribui* *unum* *Saumariata* *vini* *sanctæ* *marie* *Aufisiane* & *Cupre* *unum* *tribui* &c.

SAUMARIUM, Eodem intellectu. *Vita* *S. The* *moz* *Aquin.* *com.* 1. *Marti* *pag.* 685. *Saumarius* *que* *por* *tus* *ab* *summandum* *Bracis* *de* *Atletis* *Romani*, *respen* *alissimum* *cecidit*.

SAUMATICUS, vel *SAUMATICUS*, *ut* *infra* *Saum* *magnum*. Ch. *Dagoberti* *Reg.* *apud* *Double*. p. 656. *Lau* *duicos*, *Saumatics*, *sulcaticos*, &c.

SOMA, Eadem notione, in *Chartul.* *S. Vincentii* *Cenom.* fol. 29. *De* *Augusto* *et* *Somus*, *de* *Hagone*. *Buchorio* *vi.* *Somas*, &c.

SOMA, *ut* *Sauma*, *onus*, *fascina*. Ch. *Archem* *bal* *di*

baldi Borbonii pro hominibus Villæ francæ: *De una-
guoque Somma ferri 1. den. &c.* Chion. Jac. Malveci apud
Murator. tom. 14. col. 1003. *Somae viginti furina frum-
menti, Somae centum spelæa, &c.* Chronicon Bergom.
apud eundem tom. 16. col. 866. *Et in monasterio ceperti
fecerunt Somae plusquam civ. frumenti & alterius blada,
&c.* Adde Statorem Vercell. fol. 57. &c. In uraque Sicilia,
teste Macro in Hierol. *Soma* aridorum mensuram
denotat, quæ modico correspondet.

¶ **SOMMA VINI.** Chron. Etsen apud Murator.
tom. 15. col. 468. *Largitus est Sommam unam vini in du-
bus lagenis.* Vide supra *Sauma vini*.

SOMARIUS. [Jumentum sarcinile. Charta: Theo-
baldi Comit. Blesens. ann. 1215. in Tabul. Calens. *Et
in eadem foresta chaufepium suum ad unum Somarium.*
Chron. Andr. Dandoli apud Murator. to. 12. col. 216.
*Tunc liba comes suus reliquæque fluro cum multis divitiis
rum copia, &c. scilicet onus ibi chaufre Somariis, &c.*
Rurium ibidem col. 1017. & 1036] Arnoldus Lubec. l. 7.
cap. 17. *Archiebus fano Rex Otto munera multa Regis
Anglie obtinuit sui Ricardi & 15. millia mareba-
rum, quæ in Somariis ferebant 50. dextrarii.* Diemar.
lib. 3. pag. 33. *Cum Somariis plurimis quasi pecunia sar-
cinatis.* Will. de Oldenburi in Itinerario Terræ lan-
tæ: *Tantam emittit pfeium multitudine, ut ab om-
nibus ex omni provincia illuc confluentibus carrucis &
Somariis deducatur.*

¶ **SOMMARIUS.** Eadem notione. Comput. ann. 1202.
apud D. Brussel. to. 1. de Usu feud. p. clxxv. *Johannes De-
ge, pro Sommaria, lxx. Ep. B. Regine Legionis an. 1212.
apud Marteo. to. 1. Anecd. col. 818. Sola juncia & sagis-
tas xx. millia Sommariorum ferre viæ possent.* Tabul. S.
Gildasii de nemoribus: *Nallam consuetudinem ... re-
tineo... nisi unum Sommarium in bestem, quando in lon-
gino multum fuerit, eum tenet ratione, ut si ipse So-
marium reddidit non fuerit, &c.* Processus de S. Thoma
Aquin. to. 1. Mart. p. 696. *Vidit ipsi Nicolaum elevan-
tem pondera & onerantem Sommarios.*

¶ **SOMERIUS, SOMMERIUS, Eodem significatu.**
Charta an. 1339. ro. 1. Hist. Dalph. p. 65 col. 1. *Ducebas
secum unum equum beyum alium, unum rocinum &
unum Somerium.* Ordinat. Domus Dalphin. ann. 1340.
ibid. to. 2. p. 393. col. 1. Item, unum sufficientem scutife-
cum qui sit magister pauterius ordinatus, habentem
unum equum pro se & unum Somerium, qui unum cum So-
merio botellieria portens necessaria ipsorum. Occurrit
præterea ibid. p. 394. & in Chron. Domin. de Gravina apud
Murator. to. 1. col. 619.

SOMARI. Qui cellarii vinarii curam habent, quos
nostri *Sommeliers* vocant: Theodoros Campedonen-
sis in Vita S. Magni cap. 3. *Cum jam bona refectionis appropin-
quaret, & minister refectionis Somarius cervisum ad-
ministrare conarer, &c.* Infra: *Quid est, Somarie, quod
habes in manu tua?* Testamento Ludovici Hutini Re-
gis Franc. ann. 1316. fit mentio des *Sommeliers, baril-
liers, porteburs, aidurs, & autres appartenans à l'Es-
cheau commier.* Patro *Sommeliers* ejusmodi ministros vi-
narios vocant, quod harrum potissimum curæ incumb-
berent equi *jagmurii*, quibus vinum deferrebat, ta-
metsi eadem appellatio cæteris inferioribus ministris
tribueretur qui clivellariis jumenta agebant. Will. Gui-
art an. 1302.

*Et espies unes escourre,
Sus garçons & sus Sommeriers.
Et mettre à la mort ebouetiers.*

Præterea hac nomenclatura donantur in aula Re-
gum nostrorum quoque supellectilis Regis Ludovici an.
1216. à nobis edita in Notis ad Joinvill. occurrunt varii
Sommarii, nempe *Sommarii mapparii, sommarii senecio-*

*narie, camere donariorum, fruauariorum, Capellæ
&c.* Eadem habentur in Ordin. Philippi IV. ann. 1285.
[In Ordin. Hospitii Johanne Regine ann. 1216. me-
moratur les *valez de chambre* qui *merrent les 11. Som-
miers de chambre.*] In Testamento Philippi Magni Re-
gis Francan. 1321. fit mentio des *Sommeliers du cors
des armeures, & de la chambre.* [Adde Statutum Jo-
hannis Reg. Franc. ann. 1355. tom. 3. Ordinac. p. 33. &
ibid. Notas Cl. Editoris.]

¶ Ejusdem nomenclaturæ & muneris existerunt
ministri in aulis Regum Anglorum, Ducum Britan-
niæ & Dalphinalium. Liber niger Scaccarii edit. Hear-
p. 347. *Somelarius cognoscit ejusdem similiter.* Catalogus
familie Ducis Britanniæ an. 1404. apud Lobinell. tom. 2. p.
815. *Raoul Baron Sommelier de chandelerie.* Alter anno
1498. familia Annæ Regis ibid. p. 1589. *Maistre pierre
Signes ccccc. lxx. Sommiers Gaillans Berard, pour le
Sommer du garde-manger de la caiffie.* Ordinac. Domus
Dalphan. 1340. to. 1. Hist. Dalph. p. 393. col. 1. Item,
*Archiebus pro camera nostra tres magistros Somerios &
bonorabilis sicut decet, quorum unus arma nostra deferat,
& reliqui duo raubos & alia arseria necessaria nobis, ...
& pro gaudiis ipsorum triam Somerios ad rationem de
uno grosso pro quolibet eorum per diem deputamus.*

¶ **SOMELERIUS, SOMELLERIUS, Qui Somarium
seu jumentum sarcinale agit.** Ordinac. Hospitii Dal-
phin. an. 1336. to. 2. Hist. Dalphin. p. 308. c. 1. *Canellarius
noster, cum uno socio, uno scutifero, uno clerico, Somete-
rio, & Aliis an. 1340. p. 407. col. 1. Tribus flosciis pro-
fario unus Somellieri, duobus flosciis pro duobus val-
leis predictis pro annu. Pluries occurrit ibi.*

¶ **SOMELARIUS, Eodem intellectu.** in Testam.
Roberti I. Comitis Claromont. ann. 1161. apud Baluz.
tom. 1. Hist. Arvern. pag. 169. *Item lego Somelario meo
l. solidos.*

¶ **SOMATA, Onus Somarii.** Charta an. 1309. to. 1.
Hist. Dalph. pag. 98. col. 2. Item quilibet *Somata* factus de
Valencia, debet per ugam quatuor donarios. Alia anno
1445. ibid. p. 991. col. 1. *Exigere volumus de L. Somatis salu-
um festarium.* Ibid. col. 2. *Chascun Somme contentis fix sesterie
de sel de Valence, qui valetur quatre boites chargees. A
la mesure de Vienne, la Somme vaas dix sesterie & de-
my, & chascun beste porte dix sesterie, et deux quantes
& demy à ladite mesure.* Fori Bigorrenses art. 33. *Paga-
sius autem qui in consuetudine non habet Somatas de se-
re, si inventus fuerit à Militie, vel à militie aus Com-
mis serviente, qui invenierit, vinum & subfellias acci-
piat, asinum vero Camiti mittat.*

SOMATUM. Tabul. Eleemosinæ S. Pauli Viennens.
Subeasa unius Somati de vino. Occurrit ibi pluries.

SOMETUM. Tabularium Priorat. de Domina in Del-
phinat. fol. 120. *Barberius de domo suo 16. (denarios)
& 1. Sometum.* Ita ibi pluries: sed alibi *saumerium*
scribitur.

¶ **Ubi Sometum, quod Somet in aliis Instrumētis
ejusdem Provincie dicitur, est servitium quo vassalli
tenebantur prestare Somariis ad exportandas res domo-
rum.** Inquisitio de Moras ann. 1262. ex Regest. Probus f.
47. *Int. si debens domine operam, manoperam, portatam &
Somet. Resp. quod non, nisi Somet, videlicet illi de bur-
go & de castro, qui habens bestias portantes debent mu-
nuare & ipsas ante navitatem Domini annuatim semel
per unum diem.* Charta ann. 1309. to. 1. Hist. Dalph. pag.
86 col. 2. Item habet domus in dicto mandamento quin-
que Somet & dimidiam, & duas partes unius Somet;
& isti Somet percipiuntur in hunc modum: *Quicumque
debet dictum Somet, debet charrengiare in vindimie
ubicumque domus valet, vinum suum reponere in di-
cto mandamento, cum asino suo, basto & baerlibas &
corda*

corda ipsius per unum diem. Vide mox Summagium.

¶ **SOMMATICA**, Eadem, ut videtur, notione, seu eadem præstat in summam pecuniariam commutata. Charta Widonis Abbatis. S. Nicasii Rem. an. 1158. ex Tabul. ejusd. Monast. Pro presbitero altari vel Ecclesia ad predictis canonici omnibus annis Sommatica est solvenda. Vide mox Summa.

¶ **SUMMARII**, pro Somariis, in Charta Carali III. Imper. an. 991. pro expeditione Ramana §. 7. apud Galdastrum.

¶ **SUMA**, ut *Sauma*, in Leg. Liutprandi apud Murator. to. 1. part. 2. pag. 67. Non mittant alios homines, nisi tantummodo, qui unum caballum habeant, hoc est homines quinque, & tollant ad Sumas suas ipsos caballos suos.

¶ **SUMERIUS**, Jumentum farsinale. Testam. Bartholamæi de Lega apud Madox Formul. Anglic. p. 423. Uxor sua patescedum servatium qui est apud S. Yvonne, & Sumerium basium. Testam. Willelmi de Pavelli ibid. p. 424. In primo legavit... Sumeriam saum cum tota apparatu simul cum arnis.

¶ **SUMMERIUS**, Eadem notione, in Polyptycho Fiscam. an. 1235. Ipse debes invenire unum Summritium ad eundem in exercitu.

¶ **SUMMA**, Idem quod *Sagma*. Will. Brita l. 9. Philippi. pag. 208.

Dacero quadrigas quibus est Summasque necesse Expediit. &c.

Rodericus Toletanus l. 2. c. 4. Addidit etiam gratiam gratis, & cibarium vehicula cum ceteris necessariis sexaginta millia Summas & ultra, cum summariis erogavit. [Privileg. Leduini Abbatis. S. Vedasti Atrebat. an. 1236. ex Chartul. V. ejusd. Monast. Summa annone, 1. ob. Summa piscium, 1. ob. Summa fructuum, 1. ob. Charta an. 1171. ta. a. Hist. Eccl. Meld. p. 59. Concedimus S. Maria de Fousibus in perpetuum unum Summam de vino quam apud Meldis de vinagio habemus in vineis suis. Summa olei, in Charta an. 1202. apud Marten. ta. 1. Ampliss. Collect. col. 1240. Summa salis, in Tabul. Beccenii.] Alanus in Parabolis:

De minimis gravis sit grandis Summa caballi.

¶ **SUMMARIUM**, Præstatum summariarum ad exportandas res dominorum, vel telorum de farsinis, uti appellatur in Charta Carali M. apud W. Hedam p. 227. 1. edit. Consuetudines Solemniaci in Arvernens MSS. Item pro Summagio tenetur quilibet dace in dicta villa prout daret in eadem villa alias legitime consuevit. Charta an. 1294. Tres solidos Summagii super feodum Baudri. [Droit de Sommage, in Consuet. Lothar. tit. 8. art. 5. Chartul. Gemmet. to. 1. p. 35. Item, nous tenons au bailiage de Gisors Vicomté d'Andely le fief noble & seigneurie de Guiseniers... en icelui avons... droit de Sommage, qui est pœter deux septiers de grains jusques au basteau a Audely.] Occurrit hac notione vix Summagium, in Monastica Anglie. to. 1. p. 118. 417. 419. 669 to. 2. pag. 14. 71. 184. 812. 827. to. 3. p. 18 in Chronica Petri IV. Reg. Aragon. l. 3. c. 22. &c. Ubi fere semper cum caragio jungitur, id est obligatio dandi carra ad vehendas & exportandas res dominarum, appellaturque *Summatge*, & interdum etiam sumitur pro castrorum impedimentis. Ejusmodi vero *sagmarior* debebant Communitates civitatum, Manasteria, & Ecclesie, in occasionebus bellicis. Charta Ludvici VIII. Regis an. 1223. pro Abbatia Humolariensi apud Hemeceum: *Quintam etiam dicitur Abbatibus & Conventui... Summarium unum, quem nobis debebant, quando in exercitum ibamus.* Alia Carali V. Regis an. 1411. apud eundem: *Nous ayons mandé & fait faire commander pac nos Gens Officiers à plusieurs Prelats, Abbez, Chapeires, & autres Eglises de nostre Royaume, qui*

sont de toute ancienneté tenus nous faire finances de charriots, de charrettes garnies de chevaux, de Sommier, de harnois, & autres choses à ce nécessaires, toutes & quantes fois que nous nous disposons d'aller en aucune expedition & soit de guerre, &c.

¶ **SUMMACIUM**, Eadem notione, in Charta Ricardi I. Reg. Angl. in Monast. Anglic. to. 2. p. 264. Vide Hautig.

¶ **SUMMACIUM**, in Juribus & Consuet. Narmanniz c. 34. ubi Gallica editio: *Lex fiesi de par deffous fens, & deffous des fiefz chevels, & sont soumis à eux: si comme les vassours qui sont tenus par Sommage, & par service de cheval. Ubi vetus interpres: Et par ce mot, & par service de cheval, sont entendus villains services qui se font à sac & à somme, lesquels on appelle communement Somgages.* Cap. 53. Nul qui tient son fief par villain service, ne doit avoir la Cour de ses tenants de ce meisme fief: si comme sont les bordiers, & ceux qui servent à sac & à somme & les autres qui doivent les villains services. Ubi editio Latina, *servientes ad focum & sommam.* [Sommex dicuntur in Consuetud. Bretharn. art. 4. Polyptych. Fiscam. an. 1235. Paulus de Valle tenet unum vassorum & facit duo Summagia ad Natale & Pascha, & liberum curium & corveas aratri si habet.] Atque inde summa notitia sumitur pro certa ac rata granaria mensura, scilicet equi sagmarior onere. Charta Anglica apud Prynoecum in libertatib. Angl. ta. 2. p. 255. Mandatum est... quod permittant... vendere blada sua per Summas usque ad festum S. Katharine.

¶ **SUMMACIUM**, Sarcina, onus Summaris. Charta an. 1413. apud Rymer. to. 9. p. 30. Pro quolibet Almagio pauni vel ulterius rei mercatoria, quinque arditz Guaygues. Ubi leg. *Saumagio* ex consimili loca in voce Ardicus relata facile colligitur.

¶ **SUMMARIIUM**, Eadem notione, in Telnæo S. Bertini ex Tabular. Audmar. De Summario piscium, 1. ob. Ibid. De Summario lana, 1. ob.

¶ **SUMMARE**, *Sagmare*, summarios anerare, *Charger les sommiers*, in Fleto l. 2. c. 83. §. 1. [Chartul. SS. Trinitat. Cadm. fol. 46. Reginaldus... equum suum accommodavit ad carbones duodecim & ad alias voluntates eorum agendas, ... & tantum summarii quod nunc merum nescit. Ubi Summare est Summariorum vehere.]

¶ **SUMMATA**, [ut supra *Somatica*.] Apud Hemeceum io Augusta Virom. an. 1116. Sinuau Noviamensis Episcopo. donat Altare de Moutbrebin, hac conditione, ut singulis annis 2. solidi. pro Summata, & 6. denarios pro oblatione Decano Episcopi persolveret.

¶ **SUMMARIUS**, Equus sagmarior. [Charta Theobaldi Comitis. Blefensi. ann. 1186. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 627. Concessi in perpetuum monachis ejusdem Ecclesie (sancti Launamari) calsfagium suum ad novem Summariorum. Comput. an. 1222. apud D. Brussel. ta. 2. de Usu feud. p. 147. De usu Summagio emptio 12. lib.] Matth Paris an. 1241. *Equi elictarii, quos Summariorum vocamus.* Utuntur Will. Tyrus l. 2. c. 23. Petrus Blefensis Episcopus 94. Gesta Ludvici VII. Reg. Fr. c. 6. 11. Vita S. Humberti Maricensis n. 5. Gesta Innocentii III. PP. p. 133. Guntherus in Hist. CP. c. 23. &c.

¶ **SUMMATICUM**, [ut supra *Summagium*, quod pro farsinis Summariorum exsolvitur.] Charta Frederici II. Imp. an. 1214. pro Ecclesia Viennensi apud Sammarthannus: *Non silvaticum, non Summaticum, non pulveraticum exigere audeat.*

¶ **SAGMEGIUM**. Vide in *Sagma*.

¶ **SAGMEN**, ut *Sagimen*, adeps, sagina: sit tamen asserta lectio est. Charta Geraldii Abbatis. Angeriæ. an. 1285. ex Tabul. ejusd. Monast. Subcellerarius debet dare unum bovellum sabarum & Sagmenem pro condimento.

¶ **SAG-**

¶ 2. SAGMEN, ut *Sagma*, onus. Aeth. SS. 107. Maii p. 59. ubi de SS. Voco & Felice Eremit. *Quae auctoritatem sum fama, eum scriptura nostris impulsit auribus* (immemis hisloriarum Sagraminis cedentes, huius rei ubique certorum monitionum) breui prologo in mentem quatuordecim conuocant omnes.

¶ 1. SAGNA, ut *Saga*, in Charta Henrici Reg. Angl. 10. 4. Hist. Harcur. p. 1409. *Sciatis quod ego conuoca S. Viro sumeticeis bouagiam & omnia que ad illam pertinet cum Sagna & Iuga & valla & vrom, &c. V. 126.*

¶ 2. SAGNA, Herbz, seu iunci palustris genus, Typha palustris maior, Gallia *Masse*, Garidello Hist. plantar. Aquei. pag. 476. Provincialibus *Sagno*, vel *Saigne*. Char. Hugonis dei Bauu. ann. 1110. c. Schedi. *Præ de Mozaugues: Ut in eadem palude, cum voluerint, possint piscare, Sagnam, pabel colligere, &c.* Inquesta ann. 1268. ex Schedis eiusd. Præ de Mozaugues: *Et vidit colligi Sagnam pabel dictum Sagnum usque ad dictam Ecclesiam, &c.*

¶ SAGNA, Eadem notione. Sententia arbitralis inter Archiep. Arelat. ejusque Capitulum & Monaster. S. Celarii an. 1221. ex iisdem Schedis: *Decimas Saniarum, pabeli, venationum, pasuorum, piscationum, & salinarum. Infra: Quæcumque in dominicia sua tenet colendo suis juncipibus, seu sine novalia, seu non, seu sine aqua, piscationes, venationes, Sanie, pabeli, &c. Ubi leg. videtur Saina. Vide in hac voce & Saignia.*

¶ SAGNERIUS, Qui *Sagna* inter operandum utitur. Inquesta ann. 1268. ex Schedis Præfide. Mozaugues: *Vidit ibi Sagnerios colligere Sagnam.*

¶ SAGNARE. Vide infra *Saignare*.

¶ SAGNERIUS. Vide in *Sagna*.

¶ SAGNIO, apud Rather. Veron. Episc. lib. 1. Prolog. 10. 9. Ampl. Collect. Marten. col. 807. *Quis illius militis pater, arrior aut pictor, alipes an accepti, cotarius an figulus, factor an factor, multo an Sagnio fuerit, &c. Ubi Sagnio, qui Sagnarum equum agit, leg. recte suspicatur idem Martenius.*

¶ SAGO, ut *Saio*. Vide *Saines*.

SAGOCHELAMYS, Indumentum militare quod partim sagi Romani vel Gallici, & cblamydis Græcæ formam referebat. Epistola Valeriani apud Pollinem in Claudio: *Tunica cussis militares annuat, Sagocheamydes annuat, &c.* [Vide Carolum de Aquino an Lex. milic.]

¶ SAGOMA, Vasis genus, in Inventar. ann. 1294. ex Tabul. S. Victoris Massil. Aliud ann. 1336. ex cod. Tabul. item unum truel & unam Sago nam de scargadoirum.

¶ SAGONA, Araris, la Saona, in Charta Caroli Can. 875. inter Instr. 10. 4. novæ Gall. Christ. col. 225. Charta Durandi Episc. Cabil. an. 1221. apud Cusset. Hist. Cabil. p. 2. Clausula durat usque ad suenum au Cui & dimidium vicum Judeorum & dimidium Sagonam.

SAGRABA. Vetus Agrimenfor p. 312. *Tocini autem montes nec uno modo, nec uno tenore sunt constituti in irifinium aut quadrifinium, & Sagrabam, quam appellant Alluvienem.*

¶ SAGRARIÆ, Decima, primitivæ, oblationes eo nomine intelligi videntur in Charta ann. 1166. Append. Marcæ Hispan. col. 1244. *In quo die consecrationis dedit jamdictus præful præfata ecclesie decimas, primitias & oblationes fidelium tam vivorum quam etiam defunctorum, & insuper ex omni parte cimiterium habens viginti legitimis passus. Et confirmavit illud donum quod quondam Bernardus Comes Bifuldunensis fecit ipsi ecclesie . . . cum ipsas Sagarias, & cum ipso cimiterio, &c. Ab Hispan. Sagrado, quod Deo sacrum finat. I. j. eundem originis*

¶ SAGRARIUS, Locus sacer, in Charta an. 983. inter Præbat. 10. 2. novæ Hist. Occitan. col. 137. sic dno

ipsa terra ad ipso Sagrario, & est ipso terra in territorio Marbonesio.

¶ SAGRESTIA, Sacrarium. Vide *Sacristia*. SAGULA, SAGULARE. Historia Obidionis Jadenfisel. cap. 38. *Tandem hic carabus ad quinquaginta urbis partem se traxit, juxta, imo præteritis Sagulas. Et mox: Sed Sagulare, in quo erat, congregatus, & confusus recedere non sinbat.*

SAGULUM. Guillelmus Bibliothec. in Stephano VI. cap. 236. *Obvult in ea centum auream super altore cum gemmis & smalto, & Sagula ad pendendum in regno, & cerosa vestimenta de argenteo parva duo.*

1. SAGUM, vel SAGUS, Militare indumentum quod armis superinduebatur, Gallis proprium, ut testatur Varro, Dindorus Siculus, & alii. Ejus forma quadrata erat seu quadrilatera: unde *quadratus sagi* dicuntur Afrasio. Isidorus l. 19. Orig. cap. 24. *Sagum, Gallicum nomen est: dictum autem Sagum quadrum, eo quod apud eos primum quadratum, vel quadruplex erat. Necebat ut illud fibula circa humerum. Varro apud Nonium: Cum neque aptum molis humeris fibulam Sagus ferret. Plutarchus: Adris eorum tunc primum uti uideretur. Diodorus Siculus: Exemptæ sunt diu eorum vestimenta, in uir totis ætate daret, eadem daret, & sic. Erant igitur hyberna sagi, ut Auctor est Diodorus, densiora, ex lana scilicet crassa & villosa, uti describebantur à Strabone lib. 3. & 4. Sagum vern æstivum fuit levius, cujuslino hi describebatur à Statio lib. 7. Thebaid.*

Et rubens imbellis Tyro sub tegmine iboræ. Ubi Laetantius: Tyro sub tegmine, id est, sub veste purpurea videbatur splendor lorice. In Concilio Liptinensi & Capitulari 1. Carolomanni cap. 7. *Presbyteri & Diaconi Sagis Laicorum more uti vetantur, ut & io Epist. 105. Bonifacii Archiepisc. Moguntini: Interdictum servit daret, ne pompato habuit, vel Sagis, vel armis utatur. Chronicon Fontanellense c. 10. Erat autem de secularibus Clericis, gladius quem Somipartium vocant, semper accintus, Sagueque pro capta utebatur, &c. Sed legendum *sago*. Ejusmodi saga militaria intellexit Alcuinus lib. de Officiis. Divin. Sicut solent habere milites unicas lineas fide aptas membris, ut expediri sint dirigendo jacula, tenenda clypeum, libranda gladium. Et Adalbertus Laudunensis Episcopus in Carm. ad Robertum Reg. Franc.*

Et vestis crurum tenuis est, curiata talæci, Finituræ anteriori, nec parci posteriori, Illa baldringocingis striditissima pila. Vide Dissertat. ad Joinvillam, [Martinium, Pitiscum in Lexicis, & Henr. Dodwell. de Parma equestri edit. Oxon. an. 1713.]

SAGA FRESNICA, Quæ brevissima fuisse innuit Monachus Sangall. lib. 2. cap. 36. lib. 3. c. 41. *Pallia Fresonica, eodem lib. c. 14. Bonifacius Moguntinus Archiepisc. Epist. 42. Quare non transmissis vestimentis, qua debuisse mitti de Fresorum provincia? Le Roman d'Auberi MS.*

Mantel os cber que missiven Frison. ¶ SAGUM SCUTULATUM. Vide *Scutulata* & Martinii Lexicon in hac voce.

¶ SAGUM, Vestis seu penula viatoria, quæ pro itineris necessitate maxime manebantur Hippocomi seu ii qui equarum cursus publici curam gerebant. Vide Cod. Theod. tit. 5. de Cursu publica leg. 37. 48. 50. & ibi Gothofredus.

SAGRARIUS, Negotiator, Sagorum venditor veteri interpreti Juvenalis Sat. 6. v. 389.

SAOUM. Annales Francorum Fuldenfes an. 888. *Ob id ergo & a Rege est elemente suscepit, nihilque ei antequæstiregni adstrabatur. Exciipiuntur entes, navium & Sagum.*

1. SAICA, Monetæ Germanicæ species. [Charta an.825 apud Meichelbec to. 2. Hist.Frisling.pag. 255. *Una frislinga valente Saicas dunt.*] Leges Portoriae Ludovici IV. Imp. a.903. apud Aventinum lib. 4. Aonal Bojorum, & Goldaltum tom. 1. Constitut. Imperial. pag. 210. *Venedici de Rugis Baiomis mercandi gratia veniunt, de clielle unum festatam tribuunt: de mancipio, cubilis venditis, Saicam unam.* Eadem forte quæ Saiga, de qua mox.

¶ a. SAICA, Navigi Turcici genus, vulgo Saigue, apud Leundav.in Onomast. Turc.

SAIED, [ut infra Sanguis, merum imperium, maior iustitia, seu iustitia sanguinis.] Charta Austiadi Archiep. Burdegal. apud Marcam in Hist. Beneharn. l. 4. c. 7. *No unquam clam, nec Saied, nec iustitiam, nec consuetudinem aliquam in omni Nugrolesi villa facere præsument.* [Saged editum ex Eadem Charta inter Istorum. to. 1. novz Gall. Christ. pag. 161. col. 1.]

SAIGA, in Legge Aleman. tit. 6. §. 3. definitur *quarta pars tremisii, hoc est denarii unus.* De auser Saiga duo denarii dicuntur. Occurrit præterea in Legge Baiwar. tit. 1. cap. 3. §. 1. tit. 4. §. 2. tit. 8. c. 2. §. 3. tit. 11. c. 6. tit. 13. c. 9. to. 1. l. 16. &c. Charta Alamannica Goldasti 60. *Frising Saiga valente.* Charta alia apud eundem Goldastum to. 3. Alamannicorum p. 58. *consumus inde solum annis singulis unam Saigam, in quocunque pretio poverim.* Saigata, in Charta 67. apud eundem.

SAGIA, pro Saiga, in Capitul. ad Legem Aleman. cap. 33. Vide Saica 1.

SEIGA, Eadem notione, in Charta donationis sub Carolo Pipini filio: *Quidquid in villa nuncupam... visus sum possidere, ... ad jam dictam Monasterium trade perpetuiter possidendum: in eam videlicet rationem, ut hoc ipsum ad me recipiam sub usufructuario tempore vite mea perfructu, consensum inde solum singulis annis unam Saigam in quocunque pretio poverim.*

SEIGIT, Charta 60. inter Alamannica Goldasti: *Hoc est de annona speldi modios 10. & di. accina 20. & frisginga Seigis valenti.* Quod vero Vadianus de vocibus istis commentatur p. 60. lib. de Monasteriis Germanicæ, nihil est.

¶ Saiga vel Segin Teutonibus serra dicitur, quam Germani hodie Sage vocant: unde Schillerus in Glossario Saigum interpretatur denarium ferratum olim Germanis maxime in usu, cuius Tacitus de Mor. Germ. c. 5. meminit: *Proximie usum commercium anrum & argentum in pretio habent, formasque quasdam nostræ pecunie agnoscunt utque elegant: in inferiores simplicitus & antiquius permixtione mercium utuntur. Pecuniam probant veterem & dia notam, Serratos bigatosque.* Saiga, alia notione, vide in Saga 4.

¶ SAIGNARE, SAGNARE, dicitur de animalibus quæ à lanis jugulantur, Saigner eadem notione usurpamus. Chartul. SS. Trinit. Cadom. fol. 83. *Observat solobus Saignare boves abbatia predita, & en die gan Saignabas boves, habebat liberationem snom de abbatini scilicet panem & cervisiam.* Charta Communiz Balneol. an. 1300. ex Schedis Cl. V. Lancelot: *Quisque mactellarius teneatur Sagnarofna animal in die mercis sub costello. ... Si Sagnare voluerint in mactello teneantur recipere sanguinem in aliquo vasculo, ut mactellum mandum teneantur.*

¶ SAIGNETUM. Vide mox in Saignia.

¶ SAIGNIA, Idem quod infra Saina. Saigne Belli-jocenses vocant Viam imbribus excavatam, nostris Ravine: Lemovicibus est fundus pinguis & humidus, plantities; unde Abbatiz Bonæ Sagniz, vulgo Bonne-Saigue, nomen, quod in paludosa plantitie extructa sit. Burgundiones vero Saiga dicunt humores seu succum sambuceum. Charta dom. Luytrici in Foresto 20 1417.

Item quemdam alium campum, sive terram, & Saigiam, &c. Charta Belli-jocensis an. 1452. *intra terram & Saigiam Bartholomæi Perrond.* Terrag. Belli-joc. *Super quodam verneto. ... sive, iuxta Saigium Bonati Crozier & Anthonii Trompier ex Bore.* Paulo supra: *Sito in dicta parochia de Montfol: loco dicto en la Saigne.*

¶ SAIGNETUM, diminut. à Saigne, Eadem notione, 10 eod. Terragio: *super quodam Saigneto nuncupato des Fontanelles, iuxta Saignetam dictorum consensum, ... & Saignetam Boniti Crozier.* Saigaes, ibidem occurrit. Vide Sagne 2.

¶ SAILLIA, à Gall. *Saillie*, Prominentia, pro-jectura. Charta ann. 1388 ex Tabul. Sangerman. *Quod absque dictorum religionum licentia nullis super dictam viariam aut ventum erigere & Snilliam constrere licebat.* Vide Salia 1.

¶ SAINA, Locus juncis palustribus abundans, Arvernis vulgo Saigne. Tabular. Camalar. *Donavit unum campum à l'Estrada, & alterum ad aulanerum, & juxta istos duos dedis duas Sainas, & denavit duas signarias de bosco del Bruz & Sainum de jasta.* Vide Sagna 2. & Saignia.

¶ SAINUM, Adeps suillus, Gall. *Snia* Charta an. 1197 inter Istorum to. 6. Gall. Christ. novz edit. col. 144. *Curga Sainorum dubit in den.* Vide Sagninum.

SAIONES, vel SACIONES, apud Gothos & Wigothos, dicti apparitores, regii videlicet ac Magistratus ministri, qui et eorum iussa exequenda semper præsto erant: quod præ cæteris docet Senator lib. 12. Epist. 3. *Ilidorus lib. 10. Orig. Snio, ab exigendo dictus.* Glossæ vetst. Sajo, *paasior, tacter*, [ut apud hodiernos Hilpanos.]

¶ Inepte prius ad exigendo vocem hanc accersit Ilidorus; nec felicius Hiceteli conjectura Disert. p. 153. cui Saio dictus videtur quasi Sajo, à Scano-Gothico *Su Kan*, quod in forensi sensu accusare, persequi sonat. Longe probabilius Saiones vel Sajoines à Saio vel Sago, ipsorum veste propria, nuncupati videntur; quomodo apud oos *Hoguesum* appellati ii, qui veste ejusdem nominis utuntur. Id præterea innuit Senator lib. 4. Epist. 47. ubi *Saiones & Veredarios* promiscue appellat Hippocomos, quos à Sago nominatos *Saiones* vix dubium est. Vide in Sagan 1.

¶ SATONES, [in Judicio an. 783. in Append. ad Capitul. Ch. 16. col. 1396. *Ordinavit Milone Comite, ut de ipsar villar. ... Daniele Archiepiscopo per suam Sajonem revestire fecisset.*] Occurrit etiam apud Senatorem lib. 1. Epist. 24. lib. 2. Epist. 4. 13. 20. lib. 3. Epist. 20. lib. 3. Epist. 48. lib. 4. Epist. 27. 28. 32. 34. 47. lib. 7. Epist. 42. lib. 8. Epist. 27. lib. 9. Epist. 18. in Legibus Wigothor. lib. 2. tit. 1. §. 17. 25. tit. 2. §. 4. 10. lib. 5. tit. 1. §. 2. lib. 6. tit. 1. §. 6. lib. 10. tit. 2. §. 5. in Precepto Caroli M. pro Hilpanis Edit. Baluz. apud S. Fructuosum in Regola cap. 10. 18. in Concilio Emerit. cap. 8. Coyacensis ann. 1050. cap. 8. 13. &c.

¶ SAYO, ut Saio, in Cone. Legion. an. 1012. inter Hilpan tom. 3. pag. 193. *In tempore vindemie dicit Sayoni singulari atres bonos.*

¶ SAION, Eodem significatu. Ch. an. 1036. inter Probat. novz. Hist. Occitan. to. 2. col. 164. *Tempore ... Ermengaudi præfati & Bellucionis Saiaot.* Dnatio Aldefonsi Reg. Castellæ an. 1181. apud Baluz. Hist. Tutel. col. 494. *Nihil de ipsa fossadera Rex, vel merinus, vel Saion, vel aliquis homo, requirit.* Sagon, in Charta Ferrandi itidem Reg. Castellæ an. 1217. ibid. col. 521.

SACIONES, ut Saiones, Vitalis Episcopus Olfensis de Alamino Saracenorum iudice: *Et emeret in Curia Zavelachen apparitoris officium, vel Sagonem.* Liberrates Regni Majoritaris. Mss. Curia, *Bajulus, Sajo, vel eorum locum tenens non intrabant domos vestras pro aliquo*

dem notione dicimus. Inquesta ann. 1268. ex Tabular. Eccl. Massil. *Curfure curia, prepositura & opera Ecclesie Massiliensis caput inuenerunt, & Saxina verum quendam animam de iurisdictione predicta prepositura.*

SAZIRE, in Concilio Coprinicensi. ca. 8.

SEISTARE, uti mox *Seistare*, in Charta apud Madox Formul. Anglic. pagin. 183. Vide infra *Seisficio*.

SEISINARE, *Seisina* dare. Afferus de Rebus Geffis. Alfredi: *Et ego in nomine Dei sacri in mandatis commisso, quod ipsi nemo contradicere, neque cum armis, potestate, nec virtute, neque alio resistendi modo, quod illi non poterunt Seisinare, vel introducere quemcumque illis placuerit in terram terrarum, possessiones, & dominia.*

SEISIRE, Possidere, occupare. Charta an. 1493. apud Madox Formul. Anglic. p. 71. *De quibus gleba, terris, & tenementis, pradii Prior & Conuentus modo Seisiti existunt.*

SEISIRE, Investire, mittere in *seisina*, seu possessionem. Chartul. S. Vincentii Cenoman. fol. 91. *Dilecti monachi de predicta elemosina Seisimus & iuvestimus.* Charta an. 54. ex Tabul. Pontifar. Guillemum Donat burgensem Pontifar. de iisdem (solidis) duxerunt *Seisendum*.

SEISIRE, Sub custodiam manum ponere, tradere. Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 133. *Ex parte domini Senefcali Antegruensis vobis mendo quatinus... eatis apud Dangolium Seisire terram & terram dom. Roberti de Dangolio, & in eadem domo boues custodes ponatis.*

SAISA, Invasio, Gall. *Saife*. Charta apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 345. *Ad preceptum abbatis vel cellerarii invasionem, vulgaris vocabulo Saisiam dictam, propria manu facere: deinde villico Comitibus indultum tradendum.*

SAISINA, Missio in possessionem, passim.

SAISINA, Possessio, ius ad rem. Philippi Aug. Epist. ann. 1: 07. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 804. *Examinabunt foris unum possitium, & in quem major parti conveniret, ille habebit ius patronatus. Et si illi octo non possint scire ad quem debeat spectare donatio ecclesie de jure patronatus, ipsi dicentibus ultimum fecerit presentationem ecclesie, & inde ille habebit Saisinam.* Conc. Pisan. Seisip. apud Acher. tom. 6. Spicil. p. 315. *Quodque de hoc nullus de cetero contra alium possit se iurare in aliquo, tam in proprietate quam Saisina seu possessione.* Chron. Trivetii apud eundem n. 10. 8. p. 658. *Petivit castra & terram totam sibi tradi, ut per Saisinam pacificam ius superioris domini... claresceret universis.* Adde novam Gall. Christ. to. 4. inter Instr. col. 243. & Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 163.

SAISYNA, Eodem significatu. Gualterus Hemingfordi de Gestis Edwardi I. Reg. Angl. p. 34. *Petitis Rex custodiam castrorum & territoriorum illius; ut ius suum per Saynam pacificam probaretur.*

SAZINA, Pari intellectu, in Charta Johannis Comitis Forensis an. 13. to. ex Cod. Colbert. a 591.

SAISINA, Res ipsa *saisina*, seu obligata. Chartul. S. Vincentii Cenoman. fol. 51. *Monachi habebunt omnes Saisinas & castalla qua cum latrone poterant repetiri.* Vide *Desaisina*.

SAISINA VIVA, Concilium Bituricense ann. 1336. cap. 12. *Ponitur temporalitas Ecclesie ad annum secularem, & sic posita detinetur cum Saisina viva, quousque dicta cessatio sit amota.*

SASTO, nix, [obligatio, Gall. *Saife*,] Superius Abb. S. Dionysii Epist. 160. *Quando littere vestre venerunt ad me de annona & rebus Clericorum vestris*

Tom. VI.

denfium ponendis in Saisione, Canonici maximam partem earum asportari fecerant, quod vero residuum est, totum salsari faciam.

SAISITIA, Possessio, Gall. *Saisine*. Charta Mathildis Comit. Nivern. an. 124. inter Instrum. tom. 4. novz Gall. Christ. col. 104. *Hareres & successores vestros specialiter obligamus... ut ex quo Saisitiam Comitatus Nivernensis adepti fueritis, &c.*

SAISITIO, Eadem notione. Tabul. S. Florentii ann. 1136. *Hujus quoque donationis Saisitio facta est & tradita abbati memorato per collatum ejusdem.*

SAISIVA, f. pro *Saisina*, in Charta ann. 1273. to. 4. novz Gall. Christ. col. 149. *Ex parte dom. Regis senatum & Saisivam totius justitie meri & mixti impetii... restituerunt.* Charta ann. 1391. apud Menestier. Hist. Lugdun. pag. 122. *Et de hoc opere procurator noster... si & fuerit in bona possessione & Saisiva per ipsum & tale tempus quod de contrario hominum memoris non existit.* Vide ibid. p. 12.

SAISINA, **SAZINA**, Possessio, seu bona quæ legitimam *saisina* possidentur. Charta an. 1216 apud Marten. to. 1. Anecd. col. 857. *Habent terras suas & Saisinas sicut habuerunt in principio guerra.* Codiellus Henrici Comit. Ruthen. ann. 1221. apud eundem tom. 1. Ampl. Collect. col. 179. *Et lego hominibus de Montemato Saxiam quam eis feceram, sicut tenueratis a vita patris mei.* Charta an. 936. inter Probat. to. 2. novz Hist. Occitan. col. 74. *Accipiant in Saxina S. Salvator per singulos annos solitos redditus.*

SAISINA, Missio in possessionem. Data prius *Saysina* rerum & possessionum, in Actis VS. to. 7. Maii pag. 128.

SAYSIMENTUM, **SAISIMENTUM**, Obligatio, mancipatio, *Saife*. Charta an. 1294. to. 1. Hist. Dalphin. p. 124. col. 1. Item... ordinavit, quod dictus dom. Episcopus omnia *Saysimenta* & singula facta de debitis canonicorum, clericorum, & civium Diefum, & bonorum corumdem, sive sint facta per ipsum, sive per ejus officiales... revocare faciat. Charta ann. 1332. ex Schedis Pr. de Marzagues: Super *Saisimenta* rerum predictarum. Vide *Saisimentum*.

SAISIO, Eadem notione, in Charta ann. 1280. Hist. Dalphin. t. edit. pag. 39. *Cum discordia verteretur inter D. Baitelium Episc. Gratiasp. ex una parte, & D. Jacobum de Bozefello... super corobatis... investituris & decessitibus, Saisionibus & desaisionibus, &c.*

SEISITACIO, Charta ipsa reialicui possessio traditur alicui: *Seisina*, ipsa traditio. Charta apud Madox Formul. Anglic. p. 183. *Eisdem monachis de predictis virgatis terre cum curia mea plenarie in omnibus Seisivi.* Hanc autem *Seisitacionem*, quia in propria persona eisdem monachis coram vobis facere non potui, *Simonem de Solers... cum presentis scripto sigillo meo confirmato ad vos misi; qui plenarie vobis vices meas obtineatis, eisdem monachis plenariam Seisinam de predictis virgatis terre facias.*

SEISINA, Missio in possessionem. Charta ann. 1271. apud Kennet. in Antiquit. Ambrosien. pagin. 275. *Novit universitas vestra me constituisse Sampsonem de Adingrave auctoritatem meam ad potendum Johannem... nomine meo in Seisina de omnibus terris & tenementis que habui in villa de Adingrave. Pro ipsa possessione occurrat ibidem pagin. 317. in Charta ann. 1288.*

SEISINA, Possessio. Charta ann. 1231. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 1636. *Ad descendendum omnes possessiones suas & Seisinas, & eos dimittam omnes possessiones suas & Seisinas pacifice in perpetuum detinere.* Hist. M. Mon. Beccensis pag. 574. *Hi omnes*

D

omnes

unius testes fuerint quare de Abbas Bocci remanet in Scissa.

¶ **SEISITIO**, Manu captio, obsequium. Charta ann. 1180. ex Tabul. S. Medardi Puelston. Nec debeant pro transgressione fidei eorum pradiat ipsi nec eorum heredes, neque successores duplici paxa puniri, scilicet canonica per ecclesiasticam censuram & civili per Seisitionem & retentionem.

¶ **SEISINA**, Eadem notione. Mandatum Philippi Pulcri Reg. Franc. an. 1299. to. 1. Ordin. p. 332. Ab his & similibus processibus & gravaminibus obstruere, in Seisina temporalitatis aliarum personarum ecclesiasticarum, &c.

DISSAISIRE, **DISSAISARE**, Possessione exuere, deiectione non impetrata à iudice vania; ut contra, *seisire* est in possessionem mittere. Statutum S. Ludovici ap. 1255. c. 20. *Baroni nostris & officialibus subiacemus ne Dissaisiant aliquem sine causa cognita, vel nostro speciali mandato*. Regiam Majest. lib. 2. c. 36. §. 2. Cum quis... alium iniuste & sine iudicio Dissaisiverit de libertate tenementi suo, Dissaisio huius constitutionis beneficio subvertitur... nempe recognitione de novo Dissaisino. Ordericus Vitalis l. 8. Pro terra matris sue... qua Rex cum Dissaisiverat. Adde lib. 13. pag. 900.

¶ **DESSESIARE**, Eadem notione. Charta ann. 1067. ex Chartul. Sancti Aviti Aurelian. Possessionem dictam redditum... in dictis Decanum & Capitulum... totaliter transferendo, sequere de eis Dessestando & deservando & dictas emperes Seisando & investiendo. Dessesturo, in Charta ann. 1254. ex Tabular. Pontif. De quibus 30. solidis se Dessestavit in manibus Dragonis abbatibus.

DISSAISARE, apud Bramptonum, Injuste Dissaisatus, in Legibus Henrici I. c. 53.

DISSAISINA, Fleta lib. 1. cap. 82. §. 3. *Nec sustineat quod aliquis ulcisci officio deputatus de nocte vel de die, foras, mercatores, Dissaisitis, vigilis, iustis uideat, vel teneat*. Adde Regiam Majest. lib. 2. c. 40. §. 3. & Littletonem sect. 233. 279. Duplex est, ut ait Seneus, cui enim fit in rebus immobilibus, & vulgo vocatur Ejectio, ut in terris & tenementis; aut fit in rebus mobilibus, ut in cavallis, veluti ovibus, bobus, pecunia, & Spoliis, sive Spoliatio vocatur. Radulfus de Hengham in l. parva c. 7. Quibus modis fit Dissaisina: Sciendum quod cum quis tenens realiter officium de tenementis, licet absenti cum ingredi voluerit, ejectione & repellitur. Idem cum manu opus ulciscus impeditur per superfluum, & hoc in tenementis dicitur ante approbationem, &c. Vide Bractonum l. 4. tract. 1. c. 3. Fletam lib. 4. c. 1. §. 8. & Radulfum verbo Dissaisina.

DISSAISITOR, Qui à possessione quempiam deiecit: in primis statutus Roberti I. Regis Scotie cap. 13. §. 1. 2. & in Fleta l. 1. c. 14. §. 4.

REDISSEISINA, dicitur, cum aliquis de tenementis suo dissaisitus, per curiam iudicium seisinam suam recuperavit rursusque ab ea ejectione. Vide Fletam l. 1. c. 20. §. 107. l. 4. c. 19.

REDISSEISITOR, in Fleta lib. 2. cap. 1. §. 16. c. 65. §. 7.

RESAISIRE, iterum *seisire*, apud S. Anselmum lib. 3. Epistol. 109. ubi peccatum editum *resaisire*.

¶ **SAISONIA**, à Gall. *Saison*, Tempestas. Charta in fasciis in Tabular. Sancti Vitoris Massil. Guigo de Duplo castello possus in pignore Palliplo unum pratum ad pensularum pro 12. solidis ad tres Saisons. Polyptrych. Fiscann. ann. 1235. Et debent offerre blada apud Hudchouville ad duas Saisons. Vide *Saisio*, *Sarce*, & *Satio*.

¶ **SAISSAGNESIA**, **CARRERIA**, Strata ad urbem S. Aniani in Occitania, Gall. S. Chinian. Statuta villae Montis Oliv. ann. 1231. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 967. Terminum autem sunt tales: videlicet... usque ad masluyriam, & usque ad carretiam Seilugugiam, &c.

¶ **SAITUM**, Pelvis, ut videtur, Gall. *Bassin*, apud Marten. de Antiq. Eccl. Rit. to. 2. p. 630. Incipit ordo ad sponsum benedicendam. Cum venerint ante altare ecclesie sponsus & sponsa, veniens sacerdos ubi & stola & manipulo ornatus, anulum argenteum super Saitum positum benedictus, &c.

¶ **SAITUS**, perperam pro *Seisitus*, in Leg. Norman. apud Ludewig. to. 7. Reliq. MSS. p. 318. Vide *Seisire*.

¶ **SAIZO**, ut supra *Saisio*. Charta ann. 1469. ex Schedis D. le Fournier. Ad tempus & tempore trium unorum, trium gastrorum, & trium Saignon; ita quod debeat & promissa dictis Floris dictam vineam putare... per tempus & Saignon debita.

SAKABURTH, **SAKEBER**. Vide *Succabor*.

SAKE, inquit Fleta lib. 1. cap. 47. §. 7. significat inquietantiam de seila ad Comitatum & hundredum. Rastallo, est placitum de emenda & transgressione hominum in curia alicujus, quia, inquit, *Sake* Anglice, est *Acheson* Gallice, & dicitur *par sicke* iuxta, idem quod *par quel acheson*, & *sake* dicitur *par foris*. [Regest. Priorat. Cokesford. apud Thom. Blount in Nomolex. Anglic. Sake, hoc est, quod prior habet emendam & emercimentum de transgressionibus hominum suorum in curia sua litigantium, tam liberorum, quam villanorum.] Vide *Sac*.

SAKONES. Nicholaus Lituanus de Moribus Tartarorum. itag. 7. Non injuria igitur progenitum S. *Maipstis* V. liberatum licentiamque hanc hereditasium (tenendi & tuendi arces) non permittentibus multibus, sed eis inceptis tradebant, suo, non illarum arbitrio, non apud nos genere, sed virtute nobilitatis viris, qui se nobilitabant profundendo in bello & suo & hostium sanguine. Itaque agros nobis etiam, qui se boue in rebellica gesserunt, dabantur hic heroida mores: vocati quidam Sakones & Saugelones.

SAL. Constantinus African. lib. de Gradibus sub fin. Sal quatuor modis est: est enim sal quod fit in facinis, id est communis: est & iudicum, cuius calor pestimes ingreditur, lucidum tamen & durum est: est & salivum, quod Nauticum, id est, aqua coagulata de purella. Capitulum Caroli M. l. 4. cap. 8. De terra in luctu maris, ubi Salem faciunt, &c. [Charta Arnulphi Comitis. ann. 1145. to. 2. Monument. Sacre Aotiq. p. 25. Concedimus l. ecclesie de Germinis & conversis dominatus, per pecus possidendum Saltem quem debet vobis ex proprio redditu nunc nunciis de Warco.]

¶ **SAL AMPLUM**, Crassum, in Charta Rudolphi Archiducis Austr. ann. 1359. in Chroa. Mellic. pag. 128. Quod ipsi & ipsorum nomine, annuatim una saltem vice, due libras Salis ungli, & libra olei miqui parvi Salis sine vine nostrae in Linga exactione quilibet, per Daunib. alvum debeant & quicquid transvalda & traduci. Idem quod

¶ **SAL GROSSUM**, in Hist. M. S. Monast. Beccensis p. 627. Factu compositione cum Willelmo le Maris duas libellas grossi Salis, vel tres minores Salis precipue Beccense annuatim apud Carmonesiu.

SAL TERRÆ, apud Adamanum lib. 2. de Locis SS. cap. 18.

¶ **SAL**, Catechumenorum Sacramentum non semel à veteribus nuncupatum, quod eis esset Eucharistia loco, cum fideles communicarent, praesertim in festis Paschalibus. Vide supra *in Sacramentum*.

SAL

SAL juxta *prophetas*, seu *passus*, apponi præcipitur in signum baptismi non fuisse, in Concilio Neomocenensi an. 1298. c.2.

Salem in fidelitatis signum edebant olim qui fidem Regibus jurabant, ut ex aliorum opinione refert Leidradus Episc. Lugdun. lib. de Sacram. bapt. tom. 3. Anal. Mabill. p. 5. *Æstimant quidam, quod etiam apud quosdam gentilium antiqua erat consuetudo, ut qui fidelitatem Regibus promittebant, salem ad juramentum vel consecratum in presentia eorumdem Regum, quibus fidem promittebant, comederunt. Unde in libro Esdræ scriptum est, quod Principes Samaritanorum Regi d'orsarum, cum de accusatione Judeorum scriberent, dixerint: Memores sumus salis, quem in palatio comedimus.*

Salis conspersione ad ignominie notam olim vitabantur per duellum agri & civitates, cum antiquitus muris dirutis ararum circumdiceretur, ut loca illa tanquam fulgurata vitanda significarent. Vide Lib. Judic. c. 9. S. Hieronym. in Matth. c. 5. & Glossar. milit. Caroli de Aquino.

1. SALA, Domus, ædes quævis, [ampla tamen & instructa, palatium, castrum, curtis præcipua.] Glossar. Theoticum Dupii, *Salatbu*, *Tabernacula*. Sex Alaman. tit. 81. *Domum ejus incendat, seu Salam*. Lex Longob. l. tit. 1. c. 7. *De Sala propria & cire*. Editum Rotharis Regis Longob. tit. 48. *Si quis bivolcum de Sala occiderit, componat sal. 22.* [Charta an. 783. apud Marten. to. 1. A. n. p. l. i. Collect. col. 16. *Quod miter paterio jure legitime provenit, hoc est casatus 11. cum sala & curtile meo.* Occurrit ibid. col. 22. in Charta an. 721. & col. 159. in alia ann. 902.] Synodus Ravennefis an. 877. c. 17. *Curtis, missi, & salas*, & c. Charta an. 861. apud Baluzium in Appendice ad Capitul. n. 89. *Ipse Salas, seu ejus palatium, quod vocatur Merlac*. & c. Charta Ottonis Imper. apud Ughellum to. 7. Italiz sacre p. 194. *Hæc supra dicta pœtia de terra cum casa, quod est Sala*, & c. Alia an. 908. in Hist. Pergament. *Concessit eis præfatum claustrum, cum Sala*, & *aliis adificiis inibi constructis, cum curte & hortis*. & c. Charta an. 955. apud Ughellum in Episcopis Veronenfibus: *Nec non & alio castro meo cum casa, salaria, cum Sala*, & *caminata, atque lobia*, & c. Alia apud Puccinellum in Vita S. Simpliciani: *Una cum curto, & turre, & salariis, & salis, & cassina, cum arcibus earum seu curte*, & c. Charta an. 1246. apud Columbum l. 3. de Episc. Sistaricensis num. 20. *Totum viridarum seu hortum sanctæ Sistaricensis Ecclesie, quod est situm inter Salam claustrum, & muros civitatis*. [Enumeratio jurium Comit. Biterc. in civit. Albenf. an. 1252. *Item habuit & tenuit pacifice in eadem civitate quamdam Salam, quam modo tenent Arnaldus Garfio*, & c.] Richardus de Sancto Germano in Chron. an. 1214. de Saphadino: *Primo die recipi ipsos in prima Sala de Cayro, ubi semper esset status ejus*. Leo Ost. l. 2. c. 81. *Curtem in Sala ad ipsi Porcari*. Emericus in Vita S. Soli. c. 4. *Quod licet exiguam ut vile visum haberetur, (loci situm) proprie tamen fratris palatii hoc delectabiliter potius esset. In pago namque, Sala, vel domo ipsi locus fuit*. Ubi forte pro salu legendum *sala*, ut idem fuerit cum domo, tamen hæc minus coherent. Emericus Upsalienf. l. 5. Hist. Suecicæ: *Sequenti etate fecerunt Duxes Ludovic Salam pulcherrimam, & magnitudinis admiranda, cum cellariis & ceteris principibus habitaculis pro gloriosa curia teneuda*. Adde Ughellum to. 4. in Appendice p. 7. c. 12. *Palatium Ingelneheimense, etiamnum ab incolis seu Vafconia, Sulus vocant, nobilium de Navarra*, & c.

Tom. VI.

De

vocis etymo vide Gætopium Bekan. lib. 2. Francicor. p. 46. 47. Itæ etiam nostri *Sala*, pro domo vel palatio, usurparunt. Et Roman. d' Auberi MS.

A Arrus vout tout le chemin pleuier, Eu lu grant Sala sensul: herbergier.

Alibi:

Quien lu Sala Boudouin lu garuie Avuit de Frise enuie n'espice.

Idem:

Lu dedent ot sa Sala & son denjou.

Joan. de Condato MS.

En mesont, en Salot, & en cours

Des grant Seigneurs vers cui je vois.

¶ SALA PROPRIA, Domus vel familiæ, in Leg. Rotharis Reg. apud Murator. to. 1. p. 2. pag. 24. *De illis vero pastoribus domitiis, qui ad liberos homines servierunt & de Sala propria exierunt, & c.*

¶ SALA, Curia, senatus, quomodo Galli dicimus *la Cour de Parlement*: unde Sala Curingiana sapienter nuncupatur nobilium curia que Curingia sedebat. Vide Statuta Lothefia part. 3. Hist. ejusdem Comit. pag. 118. & seqq.

SALA PUBLICA, Domus judicii expedientis destinata. Charta Longobardica et Tabulario Lucensis Ecclesiæ, apud Ughellum to. 7. p. 1295. *Dam in Dni nomine intus cisa, que est Sala de palatio de civitate Lucense, in judicio resedisset D. Gislefred Dux ad causas audiendas ac deliberandas, & Alia Notitia iudicati in Tabulario Casauriali t. part. Dam resedisset nos Odelericus Missus Beregaris & Ildeberti Comitum in placito, in Marfa, Sala publica Dnini Regi, pro singulorum causis audiendis vel deliberandis.* [Charta ant. 1163. inter Probat. to. 2. novæ Hist. Occitan. col. 555. *Istud sacramentum fuit factum in majore Sala palatii Crecassani*. Statuta criminalia. Savon fol. 124. *Sedentes pro tribunalibus & super una camera in camera posita in capite salis & superioris palatii causarum Communitatis*.] Tebatur Florentius Hercules lib. 1. de Castellanis in alenibus pag. 66. ita appellari s. significari, quod in bargo ejusdem urbis veteri etiamnum viderit, ubi judicia sua exercebat Vicecomes, aut ejus Baillivus.

Hinc *Sala* pro judicium in aula seu curia, apud Schilteram in Glossar. Teuton. ex Traditionibus Fuldenfibus.

Sunt præterea qui putant ad ejusmodi *Sila*, seu aula Regia, *Salice terre*, aut *Legis*, appellationem mansisse, ita ut terra *Salica* illa sit, quæ judicis & legibus in sala publica redditus & observatis obnoxia sit, quam sententiam pluribus discussimus in Dissert. 17. ad Joinvillam. [V. Lexicol. 156.]

Nunc vero à præfata generali significatione deflectit vox, & pro parte tantum domus, puta quam concubulum vocabamus, usurpatur. Glossar. Græc. Latin. M. Reg. *salatib*, *Sala*, *trictinium*, *concubulum*. [Bullar. Casin. tom. 2. pagin. 54. *Autum... in castro Guazaga, in caminata majore Sala Adelberti Comitum*. Appendix ad Antiq. Hortæ Illustr. Fontanini pag. 455. *Autum fuit hoc Ori in Sala Episcopatus Aile civitatis sub anno Dom. 1391. Sala lapidea*, in Charta an. 1163. inter Probat. tom. 2. novæ Hist. Occit. col. 597. & alibi.]

¶ SALA, pro Capella, usurpari, videtur in Chron. Casaur. apud Acher. to. 5. spicil. p. 365. *Accepti ab eo ad proprium jus Augusti in ipsa Romana urbe solurium habitatus sue, cum area & curte, Sala seu capellu S. Blasii*, & c.

¶ SALA, f. contra fect scriptum pro *Salicia*; certe ea notione accipienda videtur in Charta Guillelmi & Fulconis Vicecomit. Mail. an. circ. 1000. apud Marten. D. 2. to. 1.

101. Amp. Collect. col. 356. *Episcopus solis habet terminos in fluvio quem dicitur Wolana, & pergit per ipsum rametalem, qui est ultra ipsam Salam, & pervenit ad ipsum illum, &c.*

¶ SALLA, ut *Sala*, in Statutis Cadubrii l. i. c. 42.

¶ 2. SALA, Temo, Gall. *Fleche*, ut videtur. Statuta Mutin. rubr. 117. fol. 40. Ordinemus, quod unica arbor, qua sit magnitudinis majoris, quam possit esse *Sala curvus*, non possit esse vel stare juxta ripam disti fluminiis Sicule... Quod omnes homines, arboris... magnitudinis majoris, quam possit esse *Sala curvus*... incideret debeant... Qualibet persona habens terras & possessiones, arbores aliquas majores magnitudinis, quam possit esse *Sala curvus*,... condemnatur pro quolibet arboris & quolibet vice in 20. solidis Matine.

¶ SALABARRA. Vide infra in *Sarabelle*.

¶ SALABRÆ, in *Statutis Mutin.* 28. d. 1. 10. Gloss. Lat. Gr. Papias. *Salabra*, via inæqualis, lapidosa, loca lufosa. Melius utrobique legeretur *Salabra*. Vide Martini Lex. in hac voce.

¶ SALACATTABIA, Condemnit species, apud Apitium libr. 4. cap. 1. ubi Humelbergius *Salacacabia* restituit, id est *Salacacabia*, seu *salicia allaria*, & *salica cabularia*, hoc est quæ in cacabis vocatis ollis coquuntur.

¶ SALACIA. Vide *Salasia*.

¶ SALACIANUM. Necrologium Ecclesie Parisiensis 8. Kl. Febr. *Insuper prefata Hailidis S. Mariae dedit sepeliri Salacianam, & deo mantilio eam bordis.* [Forse, cærulei coloris.]

¶ SALACIUM, Adeps, Gallis *Graisse*, ut videtur. Statuta Montis Regal. ubi de *mirra* portarum, fol. 308. Item pro quolibet ruba olei, seu *andellorum* feni & *Salacis* auxia, fol. den. octo.

¶ SALADINÆ DECIMÆ. Vide in *Decime*.

¶ 1. SALAGIUM, *Vesigal*, quod ab iis qui sal vendebant, præstatur. *Consequendo* 1184. in Charta Ademari Vicecomitis Lemovic. an. 1184. in Tabular. Dalonenf. fol. 11. Charta Hugonis Comitis Campanie an. 1104. *Francica concedo redditus venditionis salis, id est, Salagium, de Bano super Adam & justitiam ejusdem Salagii, si quis inde fortiter fecerit.* Alia Petri Episcopi Antifiodor. ann. 1304. in Tabulario Eccl. Antifiod. fol. 230. *Salus nobis & successores nostris Salagio consuevit ab aliis quibuscumque personis sal vendentibus & monstrantibus.* Charta Petri Marchionis Namurc. & Comitis Autiff. ex eod. Tabular. [nunc edita apud Marten. 20. 1. Anecd. col. 843.] *Notum facimus... nos dedisse Capitulo Antifiodor. 60. solidos reddituum in Salagio de Malliac omni singulis in festo S. Remigii percipiendos.* [Codex M. reddituum Episcopi Antiff. an. circ. 1290. Episcopus Antiff. habet medietatem in Salagio, de quolibet medio salis venditis, & eam ex parte, Episcopus habet unam decem... & de quolibet modio venditis Autiff. Episcopus habet semiquartam salis. Vide *Salagiorum* 3. 2.]

¶ SALLAGIUM, Eadem notione. Tabul. S. Jacuti; *Postea attestatum est quod prior præstavit elemosinam suam curiam tenebat... in omnibus quæ pertinent ad dominum in ballagio, in Sallagio, in minagio, &c.*

Interdum etiam dicitur de *Salege* dicitur, præstatio quæ fit ab iis qui navigio sal devehunt vendendam, Regem Ludovici Regis Sicilie Ducis Andegav. f. 35. *Le Salage audit leu (de Gierbeurg & de l'orrecil) entre le saint Martin d'iver, & le saint Mor, depuis le chef de la Banconne jusques en avant, efformé commun aas 20. livres.* Istius vestigialis mentio est in Arela 29. Moit. ann. 1543. pro Abbate Burgimedii Melensi.

¶ 2. SALAGIUM, Quantum salis in usu quoti-

diano expenditur. Charta an. 1399. to. 1. Hist. Dapht. pag. col. 1. *Hospitium domini Alamaadi de Auvais accipit & accipere consuevit supra dictum bennal Salagium suo capina morando apud Cognatum seu apud Hestem. Sufficiens salis dicitur in Charta apud Lobinellum to. 2. Hist. Britannie col. 102. *Habet etiam in porta domini Episcopus Salagium & Sufficiens salis de shelonariis.**

¶ SALAMANDRA, cujus mentio fit in Epistola Johanni Presbytero seu Regi Abissinorum falso ascripta, quædam tributum quæ in vulgari *salamandra* non agnosceret Historiz naturalis Scriptores: la *alia* quædam (provincia) juxta torridum zonam sunt vermes, qui lingua nostra *Salamandra* dicuntur. Isti vermes non possunt vivere nisi in igne & faciunt pelliciam quandam circa se sicut alii vermes qui faciunt sericum. Hæc pellicula a dominibus palatii nostri dicitur operari. Et in de habemus vestes & pannos ad amicum sumum excellenti nostra. Isti panni non nisi igno accenso fouit levantur, Vide Martini Lex. in hac voce.

¶ SALAMANNUS, Delegator. Charta Conradi Episcopi Pataviensis ann. 1159. in Metropoli Salisburgensi tom. 3. pag. 11. *Hæc itaque per manus Salamanni sui Gotboldi de Ostebroca nobis presentibus super confessionem predictorum confessorum ipsa die Dedicacionis prædicti altaris delegavit.* &c. Alia ann. 1274. tom. 2. pag. 340. *Notum facimus quod fidelis noster... per juramentum suum coram nobis secundum dictam sententiam, quod villa sua in Darchaim auctorem delegatorem, quod vulgo dicitur *Salman*, non habet, in nos jus delegatoris talis alledii, seu proprietatis prædictæ, sine contradiccionem omnium transfudis voluntarie, libere, & quiete, &c.*

¶ A voce *Salas*, Curia, aula, palatium, auditorium, & Man, homo. *Salaman* dicitur testes, iſtæ bini, allectores, advocati, procuratores, curiales, testamentorum executores. Documenta Frilingenii. apud Schiller in Gloss. Teuton. v. *Salas*; *Chunrad de Wazerbuch* suis executor, quod vulgariter *Salman* dicitur. Pag. 19. *Dederunt prædictis possessiones cum omnibus Salamannorum Welchumi de Ridag, qui sunt Salman memorate Alhaidi & Dieterici de Wexham, qui sunt Salamannus Unonis.* Ibid. tom. 1. p. 13. *Per manum legatoris, qui vulgo dicitur *Salman*, Hermannus de Pessea.* Testam. Ludolphi Canonici Hildesheim. apud Schannai, Vindem. Litter. p. 189. *Ecclesia S. Petri beati libros meos, in de reliqua sappelestis mea ordinabunt Salamanni, sicut fidei eorum commisi.* Hinc

¶ FIDES SALAMANNICA, vel *Salemannica*, dicitur ea quam præstant *salamanni*, hoc est, Curiales seu vassalli ministeriales juris curialis, in jure feudali Saxon. c. 22. §. 2. & Aleman. c. 113. Eodem nomine occupatur fides quam pro feudo advocatie Monasterii Lucellensis præstitit an. 1326. Albertus Dux Austrie, apud Schiller. loco supra laudato. *Nos frater Haymo Abbas & Conventus Monasterii Lucellensis, votum esse cupimus, quod illustri Principi nostro domino Alberto Duci Austrie, &c. quæ sui predecessores Landgraviu Alasia & Monasterio nostro hucusque tenuerunt, unanimi consensu inuovimus & de novo concessimus; ea interveniente conditione, quatenus nos & monasterium nostrum in nostris iuribus & libertatibus, nomine Advocati, ubique & quatenus erit, fideliter defendat, & præterea nihil aliud a nobis exigat... Quod ego Albertus Dux Austrie me fideliter præstaturam Fide Salemannica promitto, &c.*

¶ SALAMBO, Genus montis, Papias. ¶ SALAMBONA, Hilpanis Venerem sonas, ut auctores sunt Maeri in Hierocles. ex Sæc. Ildoro in Vita SS. Justæ & Rufinæ; Per foras more suo circumlatio

eo idolum *Salamona Dea circumferrent*, &c. Nota etiam Venus apud Babylonios sub eadem appellatione.
 § SALAMEN, *σαλαμην*, in Gloss. Lat. Græc. Legendum *Salsamen* putat Martinus, & maceratum interpretatur.

§ SALAMENTUM, Idem esse videtur quod *Salsamentum*, in Capitul. gener. MSS. S. Victoris Maffil. *Dispensator Monasterii debet providere conventui de duobus pulmentis & de piscibus & alia piscantia competenti & sufficienti & de Salamenu & condimentis condescendentibus. Salame Italici, eadem notione.*

§ SALLAMENTUM, Eodem significatu. Conc. Parisi. an. 1212. apud Marten. to. 7. Ampl. Collect. col. 100. *Quia multa scandala & enormia contingunt ex crapula quorundam monachorum, ante carnoprivium per tres septimanas vel per mensem delicatis caribus & exquisitis Sallamentis sese iugurgiantium, &c.*

SALANDRA, SALANDRIA, Navigii species. Vide *Clelandrum*.

§ SALANGRA, Arbusculæ species. Vita S. Wolbodoni to. 2. April. p. 63. *Monasterium supra scriptum arbusculam quandam vulgo Salangram vocat, dixerat infra longitudinem ecclesie includendam.*

§ SALAPITTA, *σαλαπιττα*, in Gloss. Lat. Gr. Glossæ Græc. Latin. *σαλαπιττα, Salapitta, alapa*. Arnobius lib. 7. ad Gent. *Delectat, ut res est, stupidiorum capivibus rapti, Salapittarum foetui, atque plausu.* Ita legendum, non vero *Salapitarum*, probane viri docti ex Tertulliano lib. de Spectac. cap. 23. ubi ad hunc histronum morem ex præbendi ad *Salapittam* seu alapam accipiendum, ut nilum moverent, haud dubie repperit: *Faciem suam... insuper centum alapam sic obijcit, quasi de præcepto Domini bludas. Dices scilicet & Diabolus verberandum maxillam patientem offerre. Magistro suo concinnis S. Cyprianus. Vide Martinum in hac voce.*

§ 1. SALARE, Salinum, Galli. *Salier*. Charta Ferdinandi I. Reg. ære 1101. apud Ant. de Exep. in Chron. Ordin. S. Bened. to. 6. *servitium de mensa, id est, Salace, iusserunt, tenaces, trullas cum ecclesiasticis to. &c. Vide Salaria.*

§ 2. SALARE, Sale condire, *Saler*. Statuta Arelat. MSS. art. 102. *Ne quis piscator vel venditor autem Salare piscis. Memoriale Potestatis. Regens. ad an. 1218. apud Murator. to. 8. col. 1098. Illo die scilicet Soldanus capta Sanctorum excoiret & Salare, & misit eos (ea) per provincias Babylonie. Salata Sardina, in Charta an. 1429. ex Tabul. Filarcor. Maffil.*

§ SALLARE, Eadem notione, in Statutis Placent. lib. 6. fol. 72. *Qua faceret canem de caseo & caribus porchorum Sallatis. Sallati piscis, in Litteris an. 1357. to. 3. Ordin. Reg. Fr. p. 208.*

SALARIA, Salinum, Gallice *Salier*: *Vas salarium*, Joanni Sarisberien. Ep. 75. Liber Ordin. S. Victoris Parisiens. MS. cap. 17. *Bacinos & Salarias, & candelabra & mensuralia, & mansuetudo... habere debet.* [Bernardus Mon. in Ord. Cluniac. p. 1. c. 17. *Cam aqua benedicta sit, unus eorum (puerorum) de sale servit, & quod restat, portat ad processum usque ante ostium refectorii; unus vero Magistorum ibidem illud accipiens de manu ejus, & ponit inde in omnibus Salaris refectorii, parum in unaquaque. Vide Salaria.*]

SALARIO, diminut. *salaria*. Historia Episcoporum Aurioborensium cap. 20. *Dedit item Salariales quatuor anathemas, quæ pensantur libr. quatuor. Infra: Item Salarialium anathema pens. lib. 1. habet in medio hominem cum cane.* [Vide *Salarium* 1.]

§ SALARIARE, vox Italica, *Salarium dare*, nostris olim *Salarior*. Vita B. Jacobi O. 10. 2. April. pag. 609. *Ad rationem saliorum tri...*

Tom. VI.

Imperium... causa Salarandi capellanum unum seu presbyterum unum, qui omni die celebrare debeat Missam. Longinus in Vita S. Stanislaus com. 2. Maii p. 269. Capis... unumquemque servientium preservitum iuxta exigentiam meritorum Salarare. Aliis Salarari. Vide Salararius.

§ SALARIZARE, Eadem notione, in Charta Francisci I. Reg. Franc. an. 1520. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. pag. 147. *Peteri thesaurarius instituit tres apparitores, de pravebitibus dicta sacra Capella Salarizandos.*

§ SALARIARIUS, Gothofredo idem qui Fidei commissarius, legatarius, aliis melius, ut videtur, cui salarium solvitur, pretio conductus, quod ipsa verba indicant. Ulpian. Dig. lib. 17. tit. 1. leg. 10. §. 9. *Sed & si ad vestras suas, domo excurrat in prædia, sumptum fecit, puta, bot quoque sumptus reputare eum oportere, nisi si Salararius fecit, & hoc convenit, ut sumptus de suo faceret ad beneficium, hoc est, de Salarario.* Vide ibi Martinum.

§ SALARIATUS, Cui constitutum est *Salarium*, stipendium. Charta Bonifacii IX. P. ann. 1396. apud Illustr. Fontan. in Antiq. Hortæ p. 455. *Volunt in super & hinc vicariatus adjuvamus, quod singulis sex mensibus detineat, ... quoscunque officiales, stipendiarios, provisionatos, Salaratos, ... quos ver... ad regimen, gubernationemque castellum civitatis, comitatus... tenere contigerit, &c. Medicus Salaratus à Communi, in Statutis Cadubritii c. 44. Salararius, in eorumd. Collect. c. 87.*

SALARICA TERRA, Ex qua sal eruitur. Vetus Notitia apud Willelmum Hædum in Hist. Trajectensi pag. 246. t. edit. *Mansum dominicatum cum terra Salarica sancti Martini, cum servis in eadem villa manentibus, &c. Vide Salaris terra, in Salaria.*

§ SALARIOLA. Vide in Salaria.

§ 1. SALARIUM, Salinum, Galli. *Salier*, Ital. *Salera*. Charta ann. 1416. apud Rymer. tom. 9. p. 356. *Tria Salaria argenti deaurati... 7. lib. & 7. uncias ponderantis; libra ad 60. fol. uncia ad 5. fol. Vide Salarium.*

SALARIUM, inter Ministeria sacra. Inventarium Ecclesie Eboracensis to. 3. Monastici Anglic. pag. 171. *Unum Salarium argenteum intus deauratum, præfale in dominicis diebus benedicendo, ponderis 3. uncias & dimidit.* [Floordardus Hist. Ren. l. 2. cap. 5. *Ibi qua (Ecclesie S. Remigii) missorium argenteum deauratum deputavit (Sonnatus); ecclesiasticis quoque duodecim, & Salarium argenteum.*] Vide Salaria.

§ 2. SALARIUM, Vestigal, quod ab iis qui sal vendunt penditur. Charta ann. 1112. inter Probat. to. 2. novæ Hist. Occitan. col. 384. *Salarium autem, ubi sal venditur, habeant in communi Americas & Archiepiscopus; & habeat bajulus Archiepiscopi potestatem in eo, sicut bajulus Vicecomitis.* Vide supra *Salagium* 1.

§ 3. SALARIUM, Stipendium militis, vel servitii, Gallice *Salaie*, *gages*, passim occurrit apud Scriptores medii & infimæ Latinitatis: per Dono & Gall. *Preslat*, in Litteris Philippi VI. Reg. Fr. ann. 1340. to. 3. Ordin. p. 172. *Abique aliquantulum levatione sportularum seu Salariorum.* Acta S. Wernheri com. 2. April. pag. 700. *Ipsa tamen muneribus & Salariorum valde multo liquefecerunt iudicem.*

§ 4. SALARIUS, Mensura salaria. Charta Joannis Comitis Burgundie & Cabillonis an. 1249. in Biblioth. Sebustiana centur. 2. c. 65. *Laudavit... Conventui ejusdem domus 24. Salariorum muria in Puteo Ledonensi, quod Pontius Maugero dedit in elemosinam fratribus dictæ domus.* Vide *Salere*.

D 3

§ SA-

¶ **SALARIUS**, τὰς χιλιάδας, in Gloss. Lat. Gr. Qui sal vel Salsamenta vendit. Utitur Mart. libr. 1. Epigramm. 41.

¶ **SALARIUS**, Ad salernum pertinens. Gloss. Lat. Gr. *Salarius, ἀλάτιος*. Navis *Salaria*, sale onerata, in Annal. Genuesi. Bartholomæi Scribæ apud Mutator. tom. 8. col. 497. *Navem unam Albinganensem & buclis dunt Salarii & alia ligna onerata salo*... inde extraxerunt. Uox nota Varroni, Suetonio aliisque.

¶ **SALARIIUS**, pro *Salarianus*, nisi fallor, eadem certe notione. Statuta Vercell. l. 1. fol. 25. *Et salvo quod pradicta locum non habeant in ambasciatoribus, nuacius, & Spiis & Salarnis ordinatis per commune Vercellarum*.

¶ **SALARIZARE**. Vide in *Salarario*.

¶ **SALATARIUS**, *Portator armorum*, in Glossis Istori: quam vocem ad *salodunus* Cæsar referre videtur Wendelinus in Natali solo Legum Salicorum p. 88. sed legendum *Solidarius*. [Vide *Solidatus*.]

¶ **SALATIA**, pro *Salacia*, voce nota Varroni & Fero; pro aqua Dea, ipsa aqua, vel mari, Glossar. Lat. Gr. *Salmaïdus, ἀλατις*. *Salmaticum, ἀλατις*. Supra: *Salacia, ἀλατις*. Napis, *Αυσπις*. *Salmaïa aqua, ἀλατις*. Ubi in omnibus, m, litteram expungendam puto, ut voces hæc efficiat *Salacia*. Scio *Salmatium*, m, in in conficere, ut sit *Salinatius Salinaia*, &c. sed videat lector, utra arvideat conjectura. Adamnanus l. 2. de Vita S. Columbae c. 25. *Lugidus mane postera die ad retrahendum de mari utrem pergit, quem tamen Salatia noctu submersum unda, ubi f. Salacie*. Moz: *Uter quem Salatia sustulit, ad sanum locum post suum egressum reportabit in halia*.

¶ **SALATICUS**, Idem quod *Salagium*. Præstatio quas fit ab iis qui navigio sal devehunt vendendum. Charta Caroli Calvi an. 16. regni ejusdem, apud Mabill. to. 3. Annal. p. 671. col. 1. *Nolumus ut ab istis vel ab eorum hominibus aliquid telonei, id est pontis, pontaticus, ponsaticus, Salaticus, aut aliquid redhibitionis exigatur*. Eadem habentur in Charta Caroli Simplicis pro Monasterio Urbionensi an. 7. regni ejusdem. *Nolumus præterea ut ab istis vel ab eorum hominibus aliquid telonei, id est, pontaticus aut rotaticus, caspaticus, pulvaticus, ponsaticus, aut Salaticus, aut aliquid redhibitionis exigatur*. Sed haud scio an utrobique melius legeretur *Salutarius*. Vide in hæc voca.

¶ **SALBANUM**, ut supra *Sabanum*, apud Guibertum l. 3. de Vita sua c. 10. *Equia nudus*... jacuerat, jubetur tandem à magistro levare & *Salbano superjella* ad S. Vincentium depositari. Forte ex *Sabbano* in God. MS. male exscriptum fuit *Salbanum*.

¶ **SALBMUNDIA**. Vide *Selpmundio*.

¶ **SALCEDA**, *Salitum*, Gall. *Saufoie*, locus salicibus confusus. Charta Ugonis Sacerdotis apud Baluz. Hist. Arvero. to. 2. p. 41. *Et illam aetatem quem conquisitavi de Vidiano & Davit cum campis & Saleedis & pratis*. Vide *Salceda*.

¶ **SALCEIA**, *SALCEYA*, *SALICIA*, ut *Saleda*. Tabul. Iostentia: *Apud Fossatum*... *Salcias, insulas, gurgites*... habet. Charta ann. 1280. in Chartul. Domus Dei Pontif. *Quilamus Johanni rectori*... *quamdam Salicem*... cum amov. jure, possessione, & proprietate quod & quas habebamus in dictis *Salicia & oserania*. Charta Caroli Regentis ann. 1360 ex Regest. 91. *Charophyllaci regii nu. 499. Cum dilectus noster Johannes Chabannes rector seu curatus ecclesie parochialis de Soyfice*... *dimidium et pratum vel circa Saleyo*... *donaverit*, &c.

¶ **SALCENOMANIA**, *Cenomania*, vulgo *la Maine*. Charta an. 1492. apud Rymer. to. 12. p. 487. U-

surpatam perillum (Regem Fraoc.) *Francia aeternam*, *Normannia*, *Aquitania*, *Tutonia* ducentur, *no Salcenomania comitatus ad nos de jure hereditario attineamus*, &c. Petteram pag. seq. *Salcenomania*.

¶ **SALCES**, *Salicia*, *Illicia*, *Saucesis*. Chronicon Windesholmense l. 1. cap. 6. *Salicibus recentibus*, *aut in corvillâ summis satis bene ad comedendum dedit*. [Vide *Salutia*.]

¶ **SALCIA**, Gall. *Saufo*. Vide *Salsa*.

¶ **SALCIDA**, *Salicetum*. Tabular. Celsinianana: *Ha sunt autem, quas eodem 1. Salcidam in Momeco, & pratum, qui est deinus Salcida*. [Vide *Salceda*.]

¶ **SALCITÆ**, *Lucanice*, Gall. *Saucesis*, Italia *Saliciza*. Papias: *Tufota, esca regia, Salicite vulgo*. Joan de Janua: *Lucanice, genus sibi, ut dicunt, Salicia*. [Gloss. Lat. Gall. *Sangem. Salicia, Saucesis*.] Vox vero haud multum ablutit ab alia Latinis nota, *insitia*, *sive istia*, de quibus copiose effi Apicius l. 12. qui ea duplici modo fieri scribit; ex varia nempe carnibus tritis & pipere commixtis, ut Athenæus quoque scribit: vel ex pifeibus diversis, sicut Alexander Trallianus docet; de isticiis agit etiam Macrobius l. 7. Saturn. c. 8. Vide Oct. Ferrarium in *Saliciza*.

¶ **SALDEBA**, ut *Sala* 1. Vide in hæc voca. Papias Leg. Salicæ edit. Eccardi tit. 19. §. 7.

¶ **SALDIVEZ**. Vide mox in *Saldum*.

¶ **SALDUM**, *Palus*. Gall. *Marais*. Statuta Mutin. rubr. 80. fol. 15. v. *Statutum est*... *quod una via fieri debeat*... *& incipiat à via de Bisegis devotendo ad viam clausuram de Negatis, à latere vero prædii vel Saldi de Gafonso*, &c. Hinc

¶ **SALDUS**, adject. *Palustris*, *paludosus*, *Maroægenus*, ibid. rubr. 95. fol. 11. v. *Statutum est* quod *licetum sit hominibus dominis molendini, qui molendinum habent in dicto canali, mutare suadum dicti canalus per dicta loca, facientes illud per terrenum Saldum, dummodo faciatis illud suis & propriis*. Rursum in Addit. fol. 5. v. *Item alia petia terra prativa & Saldæ, qua dicitur la Chioiso*. Item alia petia terra prativa & *Saldæ qua dicitur la Braida*.

¶ **SALDIVUS**, Eadem notio, in Statutis castri Redaldi l. 3. fol. 49. *Item statuerunt & ordinaverunt quod aliquis terrigena, vel forensis castri Redaldi non audeat, vel presumat de caetero per se vel alios occupare vel usurpare aliquas terras subjevas*. *Saldivas, prativas, neque laborativas*, &c.

¶ **SALÉBRATUS**, *salabrosus*, locus asperitatis impeditus. Sidorius lib. 2. Epist. 4. edit. Colvii: *Fluvius Salebratus sanorum obicibus asfractus, spumoso canescit impulsu*. Ubi *Salebratim* adverb. legit Sirmundus.

¶ **SALEBURGIO**. Vide *Saliburgio*.

¶ **SALECARE**. Vide infra *Salegare* 1.

¶ **SALECTUM**, pro *Salicium*, *salicetum*, Locus confusus salicibus, *Saufoie*. [Charta an. 951. in Addit. ad Chron. Casau. apud Murat. tom. 2. col. 953. *Cum casis, terris, casaliis, goleniis, adiacentibus, Salestis, pratis*, &c. Occurrit præterea in Bullar. Casim. to. 2. Constit. 46. 75. 143.] & in aliquos Chartis Italicis apud Ughellum in Episcopis Veronenensibus.

¶ **SALEFACIENTIES**. Smaragdus in Præfat. ad Vitam S. Bened. Anian. sec. 4. Bened. part. 1. pag. 193. *Nos rusticitatis vitium redolentes priorum aggressi auri, sed urbanitatis Salefacientie condita præferendi verba*; hoc est, urboitatus *salæ*, *facetis* & *lapore condita*; ubi etiam forte legendum *salæ & facetis*.

¶ **SALEFICUS**, *Maræ*. Monachus Florentius da Expugnat. Aconensis:

*Dic mihi quid profuis, quod mare vitavit,
Ab aquis Salefici dum non sibi cavui,*

Disui

notione occurrit in Litteris an. 1483. ex Bullar. Carmelit. p. 387. col. 8. *Postea quamdam sue Sanctitatis (Sixti IV. PP.) vestem panni coloris aliquantulum fusci, Salia occupavit, quae etiam aliquantulum de grisea colore participare videbatur, paribus praedictis ostendendam ... mandavit.* Eadem notione occurrit in Statutis daria-rii Ripetiz cap. 11. fol. 3. v. Item pro qualibet peria Salie. Dirada, pro introitu vel exitu, faldi duo. A Gall. Sale, sordidus, Salia non absurde deduci posse videtur: quomodo Galli colorum cinereum, *Gri sale* nuncupamus, quod panni hujusce coloris non ita facile foredunt.

¶ SALIALIUM, *παρ οτινός, ο λειό ποιος*, in Gloss. Lat. Græc. Ubi leg. *Salarium*. Vide Cujac. lib. 11. Obseruat. c. 18.

¶ SALIARES, Salvatore, Gall. *Sauteurs*. Joh. Sarifer. lib. 1. Policrat. cap. 8. *Hinc mimi, salii, vel Saliates, balatroes, &c.* A *salendo* sic dicit, ut *Salii*, Martia sacerdotes.

¶ SALIARIS, *λεων*, in Gl. Lat. Fr. *Salsus* marinus.

¶ SALIBA, Leonii Imper. cap. 7. idem est ac *Martio-barbulus*: *Ad concipiente, inquit, eminus jacula & martio-barbulum, quod nunc dicitur Saliba, &c.* Hist. Belli Sacri apud Mabill. Musci Ital. tom. 1. p. 140. *Arma vero illorum e. omnibus generibus erant, scilicet lanceis, casibus, loriceis, & peltis, galeis, arcibus, gisarnis, & salibis etiam & accetis.* Vide *Martio-barbuli*, & Gloss. med. Græc. in *Zeiti* 34.

¶ SALIBUM, pro *Saliva*, in Lege Alamant. tit. 63. §. 3. edit. Heroldi. (Gall. *Salive*.)

¶ SALIBURGIO, SALEBURGIO, Fidejussor. Vox confusa ex Theutonico *burg*, quod idem sonat, & *sal*, id est, prætorium judicium, ita ut *Saleburgiones* fuerint fidejussores dati coram judicibus. Ita auguratur Wendelinus. [Charta Theodonis an. 961. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 316. *Alia autem hec traditio ... per fidejussores, quos vulgariter Saleburgiones vocamus.*] Charta Sigfridi Comitiss Lucceburgensis an. 993. apud Alruxum in Diplom. Belg. p. 53. in Notit. Eccles. Belgii cap. 74. *Sub fidejussoribus, quos vulgo Saliburgiones vocamus.* Eadem Charta apud Duchesnum in Hist. Luxenburgensis habet *Saliburgiones*: alix ex Tabulario S. Maximini Trevitensis apud eundem pag. 9. *Saleburgiones*.

¶ SALICATA, *Salicetum*, *Saussaie*: Charta conventionis inter Jacobum Arag. Reg. & Berengarium Magalon. Episc. an. 1272. *Et exiade prout descendit sine discessit alioque Merdantonis usque ad Salicatas, &c.* Vide *Salicia*.

¶ SALICATUS, Saburatus, Gall. *l'est*, ab Ital. *Salicato*, flex, Gall. *Caillon*. Ordo ad benedicendum oleum infirmorum, &c. ex Miss. Pontificalibus 6. 0. vel 500. apud Marten. de Antiq. Eccl. Discipl. p. 244. *In secundo (ordine) duo subsequenter (si subsequuntur) cetero ferantur, qui velis celsitem preferentes splendorem sacrum demonstrant Ecclesiam supra firmam petram stabilitam, sicut archam Noe in diluvio Salicatum, &c.*

¶ SALICHUS, ut *Salicus*, in Chron. Farsensis apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 403. *Insuper & proprietates quas Salichi, vel consanguineas gentis homines, &c.*

¶ SALICIA, *Salicetum*, *Saussaie*. Tabularium Brivatense ch. 242. *Campos, prata, Salicias, &c.* (Vide *Salicata*.)

¶ SALICUS, occurrit inter epitheta quæ Christo tribuuntur in Orat. cuiusdam librarii ad calcem libri Theogeri Episc. Meten. de Musica apud Pezium in *Trifast.* tom. 1. Anecd. p. 15.

¶ SALICE DECIMATIONES, Eadem quæ *Dominica*, ten quæ domini vel Regis sunt. Charta Othonis Imper. ann. 956. apud Calmet inter Probat. tom. 11. Hist. Lothar. col. 362. *Ecclesias omnes Abbatis illius in beneficiis om-*

nibus ad usus prædictarum canoniarum reddidimus decimales, quas vulgo Salices vocant decimationes, quoniam essent nostræ regales ... Quas Abbas S. Maximini dominicales, quas vulgo Salices decimationes vocant. Vide in Decima.

¶ SALICI HOMINES, *Salica lex*, *Salica persona*, *Salica terra*. Vide in voce *Lex*.

¶ SALIDAKE, Solidare, claudere, ab Ital. *Soldare*, Gall. *Fermer, guerir* aac plaie. Mirac. B. Simonis Eremit. tom. 2. April. p. 831. *Nervi se retraxerunt, ita quod quando incisiones Salidata fuerunt, gamba & nervi remanserunt retrahiti.*

¶ 1. SALIGO, ut *Salicus*, quia *Salica Lege* vivit, Charta Casar. apud Mabill. Diplom. p. 87. *Idecirco ego Transario Saligo ... secundum mentem Salicam legem ... per hanc ceterum tradidit, &c.*

¶ 2. SALIGO, pro Siligo, in Testamento Armaodi d' Alegr. an. 1263. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 118. *Relinquo ad universarium meum in die obitus mei sciendum, 20. solidos Podienfes, & unum Sextarium Siliginis perpetuo censuaria.*

¶ 1. SALINA. Statutum Ricardi I. Regis Angl. pro Crucelignatis: *Si autem aliquis bladum emerit, & de eo panem fecerit, taceat lucrari in Salinam unum terrencium & brannam.* Ubi legendum videtur *salma*, [ut & apud Baluz. tom. 6. Miscell. p. 347. *Secunda vero aaaa & deinceps quolibet 30. Selinas frumentis* & totidem ordi magistro majario curie representet.] Vide in *Sagma*, & *Salasta*.

¶ 2. SALINA, *Salinum*, Gall. *Saliere*. *Dedit nobis 60. scutellas & 9. Salinas argenteas*, in Necrol. Corbeienli. Vide *Saleria*.

¶ 3. SALINA, *Gabella*, Tributum ex sale. Charta Caroli Simplicis Reg. Franc. an. 898 in Append. Mæz Hispan. col. 830. *Addimus etiam medietatem telonei & rasiæ & ex mercato similiter atque piscuarii, & medietatem Salinarum concedimus.* Occurrit rursum in Charta an. 900. ibidem col. 833 & in alia an. 981. col. 927. Chron. Cornelli *Zaniffici* ad an. 1451. apud Marten. to. 5. Ampliss. Collect. col. 177. *Afirmat nam nulli causam vel originem salinarum fuisse Salicam vel tributum salis, quod Dux Burgundia à Gandonibus exigebat.* Legitur præterea in Chron. Parmensi ad an. 1292. apud Murator. tom. 9. col. 813. & 839. ubi *Salinarum domus*, dicitur locus ubi sal conficitur, vel ubi exigitur talis tributum. Vide *Salinaria*.

¶ 4. SALINA, diminutive videtur à *Sala*, Domus, ædes quævis. Charta Rostagni Archiep. Aquis. an. 1075. inter Insitum. tom. 1. novæ Gall. Christi, pag. 64. col. 2. *Donamus ... uniusquisque nostrum unas Salinas, ita scilicet quas incolit homo Pontius; & prædictus Anselmus illas quas incolit homo Andreas.*

¶ SALINAGIUM, SALINARE. Vide in *Salinaria*. SALINARIA, *Gabella*, Tributum ex sale, in Testamento Guillelmi D. Montipessulani an. 1212. *Remieco etiam in perpetuum, & solvo Salinariam, & omnia spectantia ad Salinariam, ita quod uniusquisque habitantium in villa Montipessulani, & in castro de Latit, & ibi venientiam, possit saltem emere & vendere sine omni contrarietate.* Concilium Avenion. an. 1209 c. 5. *Pedagii, gindagii, Salinarii, & alii indebiti exactionibus.* Concil. Arelatense an. 1234. c. 22. *Item statuimus ne aliqua pedagia vel Salinaria per Arelatensem provinciam accipiantur, nisi qua apparent Imperatori, Regem vel Principem, vel Lateranensem Concilium largitione concessa, &c.* Adde Concilium Insulanum ejusdem anni c. 10. [Vide *Salina* 3. & *Salanicum*.]

¶ SALINAGIUM, Eodem significato. Charta aon. 1300. tom. 1. Hist. Dalphin. p. 54. *Quod dictus Consolatus & jus tiracri, bladorum, leguminum & aliorum, prout &*

de quibus salini sunt praestari libragium herba, et Saliniegium, &c.

SALINARIA. Eadem notione. Charta an. 1202. apud Chiffelium in Trenorchio pag. 453. *In primis enim nobis acquiescentis usque villa Trenarchensis, videlicet Sanaquiam, furnes, bisbonagium, manseriam, morladina, &c.*

S Ubi tamen nescio an *Sannaria* significet Laniagium, Gall. *Tuere* que Provincialibus, quibus *Sannar* est maffare, la *Sannaria* dicitur: ex certe notione occurrit in Transla. ann. 1293. inter Regem Carolum II. Comit. Provinc. & Capitulum S. Salvatoris, ex Schedis Praef. de *Mazogues*: *Item domus Sancia que sita est in Sannaria.* Prohibito ex sale probabilis usurpari videtur in Charta ejusdem Caroli ann. 1291. apud Pitconem Hist. Aquis p. 170. *Nullum in posterum homines... esse immunes scilicet aditus, coctis, pedaggiis, bagagiis, Sannariis & personaribus cavalariis.* *Ordo de Seulceage*, in Actis Parlamento Redon. an. 1573.

SALINARIUM. seu *gabella salis*, in Concilio Avenionensi an. 1209. cap. 4. in Charta Sancti Regis Majoris. ann. 1311. & apud Gregorium de Verborum signific. cap. 46. lib. 4.

SALINARIUM. Gloss. Sax. *Elfrici*: *Salinarium*: scaldus, i. salis domus, seu potius puteus salinarium, unde sal hauritur, quomodo *Salinarium* *Edunorum* dicit Joh. Sarisberien. Epist. 196.

SALINARIUS. Salis venditor. Fori Bigorrenses art. 29. *Piscatores aliunde pisces deferentes, & salinarum sine in pice, nisi quodlibet maleficium fecerint, unde episcopus eos respondere.* Charta Ildefonsi Comitis Tolosani. 1131. apud Catellum in Hist. Comit. Tolos. pag. 192. *Salinarii istius villa, qui autulerint saltem, de sarcaguent ad struam. & istum pagentur, &c.* [Enumeratio iurium Comit. Biterri civi. Albien. an. 1252. *A singular Salinarius unam cupam salis, &c.*]

S Hinc *Salinarium* dictus est Philippus VI. Rex Fr. quod aliquot salinaria horrea intra regni fines an. 1331. instituerit, unde sal emeretur statumque vestigal solveretur, quo facilius bellorum impensis subveniret. Vide *Gubella salis* in *Gabellum*. Charul. V. S. Vedasti Ait. bat. p. 68. *Domini Rex Philippus vendidit saltem, hoc est horarium: unde in vulgo fuit proverbium, quia Rex erat Salinarium* Eadem de causa *Salinator* cognominatus M. Livius, teste Livio lib. 29. c. 37.

S *SAUNARIUS*, aut *Salinarius*, Gall. *Sannier*. Codex reddituum Episc. Autissani circa 1290. *De vinagio & piscatione Sannariorum.* Omnes *Sannarii* qui vendunt sal in archis & in grenariis, debent 12. den. &c. Regellum censuum Carotti: *Les Sanniers qui vendent au marche du sal, &c.*

SALINARIS TERRA. Bovo Abbas Sithien. de Inventionem S. Bertini cap. 1. *Quandam Salinarem terram... donatione tradidit legaliter facta.* Vide *Salinaria terra*.

SALINARE. Salem coadunare, [Gall. *Sannier*.] Vetus Charta apud Ughellum tom. 4. in Appendice p. 7. *Et Salice majore picea uno, ubi Brumo dicitur Salutare.*

S *SALINATA*, pro *Salina*, onus *salinarum*, ut videtur. Vide *Sagena*. *Salas* *Salinae* Rec. Sicul. lib. 6. apud Baluz. tom. 6. Miscell. pag. 348. *Pro stercorebus vero bidonum de terris impinguntur ab eis, in quibus die subulatur, & modicis Salinis pinguis novalis praecurrit berygis quibus datus Salinus duodecim salinas vislualium de suo, si novalis casu percas, sisco componas.* Vide *Salina* & *Salina*.

S *SALINATICUS*, Tributum ex sale. Charta Caroli Calvi ann. 848. inter Probat. tom. 1. nove Hist. Occitan. ed. p. 1. *In ipso comitatu puerationem, piscationem, piscationem tam viciis quam aqua curantibus, volis.*

tiagium, Salinaticum, telonis mercatum, &c. Vide *Salinaria*.

SALINATIO, Erupcio, ex Gallico *Suillie*. Epistola Comitis S. Pauli de prima & expugnat. *Nonnulla vice in nos facerent Salinationes.* [Ubi leg. *Salinationes*. Vide *Salatio* & *Adsalire*.]

S *SALINATOR*, Qui saltem facit aut vendit. Papias. *Salinarius, & viciis in Glo. f. lat. Gr. Locus est in Balone, Salinarios civitatis Menapiorum memorat vetus Inferi. apud Elmenhorst in Observat. ad Arnobium.* Vide Cuperi Monumenta antiqua p. 130. & supra *Salinarius* in *Salinaria*.

S *SALINISTRARIUS*, Officium in aula Reg. Franc. Aita S. Francisci de Paula tom. 1. April. p. 149. *Honorabilis vir Thomae Jacob Thesaurarius Salinistrarius dom. nostri Regis Francorum.* Vide *Salinarius*.

S *SALINUM*, Locus ubi sal venum exponitur. [Statutum Johannis Reg. Francani. 1363. tom. 3. Ordinal. p. 623. *Item Quod quicumque & omnes distribuit utque alia gabelle Salinarum & salinarum presentis Senefallia, &c.* Ubi *Salina* locus esse videtur ubi sal conficitur.] Occurrit pluries in Charta Ildefonsi Comiti. Tolosani an. 1141. apud Catellum in Hist. Comit. Tolos. p. 192.

S *SALINUM*, Vestigal ex sale, seu jus de tributum exigendi. Testam. Rogerii Vicecom. Biterri. an. 1193. apud Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. pag. 500. *Migilro Bertrando dono 260. solidi Velgoricenses quos habet de me Banetis Judici, & donum illud quod ei fecit in Salino & in omni terra mea de uas bestia.* Vide *Salinum*.

S *SALINUM*, Salis benedictio, Confectum. Canonic. Regul. apud Marten. tom. 1. Collect. novae. Script. part. 1. p. 318. *Refect. totum similiter nullus ingrediatur, excepto infirmario, & ceteris omnibus cum bibere indiguerint & servitores (i. servitorem) ecclesie pro Salino.* Eadem habentur in Confect. Cisterc. c. 72. unde quid sit *Salinum* interpretari licet ex paulo ante premittis: *Nullus ingrediatur roquiam, nisi sacris excepto, vel quolibet alio pro... praxi in tabulario vel patella imponendis, vel Sole benedicendo.* Pro vale in quo benedicendum sal ponitur, vide in *Sparforium*.

S *SALISATIO*, Palpatio. Gl. Lat. Gr. *Salissatio*, & *Salissatio*. Marcellus Empiric. c. 31. *Cordis pulsus, siue Salissatio.* Hinc

S *SALISATORES*, apud Isidor. lib. 8. Orig. c. 9. vocati qui dum eis membrorum quoscunque partes salierint, aliquid sibi exinde prosperum seu triste significare praedicunt. Horum meminit S. August. lib. 2. de Doctr. Christ. & Johan. Sarisber. lib. 2. Policratic. cap. 12. Vide Martini Lexic.

S *SALISBURGIO*. Vide *Saliburgio*.

S *SALISPARGIO* *SALISPERSIO*, Aque benedictae aspersio. Concil. Compstellan. 1033. inter Hispan. to. 3. pag. 9. *Omnia diebus Dominicis Salispersionem faciant.* Aliud ibidem celebratum an. 1056. p. 219. *Totum platerium, cantica & hymnos, & Salispersionem, equare in persequenda.*

S *SALISSUS* pro *Salvus*, apud Stephanot. Antiq. Vaconie Mif part. 1. p. 207.

S *SALISUCHEN*, in Decreto Tassilonis tit. 1. §. 15. *Qui resistit domum suam, quod Salisuchen dicunt, qualem rem querentis resistebat, saltem componat in publico.* 40. sol. *A salin, concilio aut concilio, & salubem, querere, deducti Loccenius lib. 3. Antiq. Sinec. c. 1.*

S *SALITIA*, Papias: *Salinum*, quas aptum salibus, id est salini, quasi salica.

S *SALITO FAGER*, Idem quod *Guerpire*, possessionem rei alicuius dimittere, quasi ex ea salire. Charta Adeleyde Imperat. in Bullar. Galin. tom. 2. pag. 45. col. 1. *Legitimam facio traditam visitatam per cultellum, fistu.*

filium nodatum, ... & me exinde foris expulis, warpiv, Salito feci.

¶ **SALITOR**, *ἡ δὲ ἡμεῖς*, in Gloss. Lat. Gr.

SALITUDO, Lepos in dicendo, gratia sermonis, *Salter*, Glaber Rodolphus in Vita S. Guillelmi Abbatis Divion. c. 24. *Ipseus enim sermonis Salitudo aequaliter cunctis, prout videbatur in gratia erat condita.* (Rectius *habilitudo* editum apud Mabill. l. 6. Bened. part. 1. pag. 311. V. *Salitudo*.)

¶ **SALITURA**, *ἡ δὲ ἡμεῖς*, in Gloss. Lat. Græc.

¶ **SALIVARIS**, Pars freni, quæ filia equi humectatur, unde vocis etymon. Afla Sanctor. tom. 1. Maii pag. 447. *Accipe bos clavos & fac eos Salivares in freno equi.* Gloss. Græc. Lat. *ἡ δὲ ἡμεῖς*, Lupa. Vide Gloss. med. Græc. in *ἡ δὲ ἡμεῖς*.

¶ **SALIVE**. Vide infra *Selave*.

¶ **SALIUNCA**, *ἡ δὲ ἡμεῖς*, in Gloss. Lat. Græc. Ibidem. *Saliunca, ἡ δὲ ἡμεῖς*. Vide *Calcearepa*, & Martini Lexic. in his vocibus.

¶ **SALI**, aut *Sala*. Vide ibi.

¶ **SALLADA**, Herba sale, oleo & aceto condita, Gall. *Salade*. Menotti Sermones fol. 64. v. *Joannes Baptista ante Christi adventum fuit in deserto ad comedendum Salladam, sed non fuit oleum.*

¶ **SALLAGIUM**. Vide *Salagium* 1.

¶ **SALLAMENTUM**. Vide *Sallamentum*.

¶ **SALLARE**, ut *Salare* 2. Vide ibi.

¶ **SALLARIATUS**. Vide *Salariatus*.

SALLARINUM. Charta Libertatum oppidi Dimontis in Biturigibus an. 1190. apud Thomassierum p. 433. *Et aliquis de Dimonte si duxerit Sallarinum suum Aurelianis, pro quadrigena nomen denarium dabit tantum. Carnes solitas, forte.*

¶ Mendum est Typographi apud Thomassierum, qui, ut ipse monet loco laudato, hanc Chartam ex Galfrido de Franco Aلودio p. 377. edit. 1637. exscripserat, ubi legitur: *Et aliquis de Dimonte si duxerit sal vel vinum suum Aurelianis, &c.* Ita etiam habent Chartæ alie omnes quæ ad eandem rem spectant apud eundem Thomassier. ibid. p. 416. 417. 420. & in Libertat. Bolcum. inter Ordinar. Reg. Franc. tom. 4. p. 76.

¶ **SALLEPETIR**, *Salinrium*, Angl. *Salpeter*, noster *Salpêtre*. Litteræ an. 1412. apud Kym. tom. 8. pag. 754. *Mandamus vobis quod ... 40 libras de Salpêtre, centum libras de suffris, &c. raducere permittatis.*

¶ **SALLERE**, pro *Valdere*, quod infra *almas*, pro *Psalmus*. Petri Diaconi Discipul. Galin *Nultus Sallat, nisi iussus*.

¶ **SALLIA** Charta an. 1522. *Sepe & omnia bona submiserunt viribus, coercitionibus, carceribus, censuris, rigoribus & Sallis curiarum regiarum, &c.* Haud scio an a vulgari Gallico *Donner la Sale*, quod de publica castigatione intelligi solet, deducenda sit hæc vox; ulicet enim hæc formula in prohibitionibus iudicis, *A peine de punition exemplaire & corporelle*: an mendum sit pro *Stylis*?

¶ **SALLIRE**, pro *Salire*, Gallis *Sallir*. Lex Bajwar. tit. 13. §. 2. *Si autem altera persona ipsam mendum per vi Sallire compulerit, &c.*

¶ **SALLIFA**, *Salix*, Gall. *Saule*. Charta an. 1278. in Tabul. S. Mariani Autiss. *Promissimus ... quod in sileribus & salicibus, Sallitis vel salicibus de cetero nihil sciendum, nec aliquo nunquam tempore animalia sua pasturabunt.*

¶ **SALLIUM**, Decus, dignitas, ut ex opposito opprobrium iudicare licet, vocis tamen origine incomperita. Sallas Malaspina Ner. Sicul. lib. 2. apud Baluz. tom. 6. Mitchell. p. 227. *Versi sunt in nomen salitis salientis ejus in Indum, Sallia in opprobrium, honores in nihilum.*

¶ **SALLOSUS**, Profundus, lordidus Elmham. in Vi-

ta Henrici V. Reg. Angl. edit. Hearnii c. 68. p. 196. *Tandem mirum rationumque carnes exoticas, magna comparatæ precio, rapida ventris voracitas in suam Sallosam abyssum devorat & receptat.*

SALMA, ut *Sagma*. Vide in hac voce.

¶ **SALMACIDUS**, *SALMACIUS*, &c. Vide supra *Salatia*.

¶ **SALMAN**. Vide *Salamannus*.

¶ **SALMARIA**, *SALMARIUS*, *SALMATA*. Vide *Sagma*.

¶ **SALMATICUS**, pro *Salinaticus*, vel *Salmacius*. Beka in Willebrordo: *Continuo Salmatica terra dulcis aqua copiam affluenter eduxit.* Et in Baldevino I. *Medicam aquam, & eundem Salmaticam, ad potandum inveniunt.*

SALMEDINA, Prætor urbis. Vide *Zavalmedina*.

SALMENTUM, in Gloss. Ildor. *Salsamentum*. In Glossis antiquis *Mis. Piscis confectio*.

¶ **SALMERIUS**, Equus farnicarius. Vide *Sagma*.

¶ **SALMI TRIUM**, *Salinrium*, Gall. *Salpêtre*, Græcis recentioribus *Σαλμῖτριον*. Chron. Tarvis apud Murator. tom. 19. col. 754. *Est enim bombardæ instrumentum ferreum fortissimum ... habens canalem ... in quo imponitur pulvis niger artificatus cum Salnitrio & sulphure, &c.*

¶ **SALMUM**. Testamentum Rogerii Vicecom. Bitter. an. 1150. apud Marten tom. 1. Anecd. col. 411. *Salmum vero, & totius nescitis noviter missos, & delictos illos, quot ego fide domnus Bernardus Atonis pater meus, male imposuimus, pro remissione peccatorum meorum dimisit & absolvo. Ubi legendum videtur *Salinum*, vel ligal ex sale. Vide *Salinum* 2. & *Salinaria*.*

SALMU, *SALTERIUM*, pro *Psalmus*, & *Psalterium*, in Charta an. 1218. apud Petrum Mariam Campum in Hist. Eccl. Placentia tom. 2. [Inventa. an. 1260. *Unus calix argenteus, 2. bureta argentea, item 1. SALTERIUM*. Sic quidam Galli Sautier dicunt, pro *Psalterio*.]

¶ **SALNARIA**, *Salagium*, Gall. *Sanstie*, Normannis vulgo *Sainarie*, vel *Saulie*. Gella Cenoman. Episc. apud Mabillon. tom. 3. Analec. p. 54. *Dedit quoque jam dictus Desjous ... situm quæ est in aquilonali parte civitatis super fluvium Sarra cum edificis suis, cum Salnariis, & cum omnibus ad se pertinetionibus. Vide *Salicaria*.*

¶ **SALNEALITA**, [Tempus quo salices secantur, ni fallor. Vide *Salinaria*.] Tabular. S. Remigii Remensis: *Donat annis singulis ... in boste isto den. 10 in Salneritia 3. signis car. 2. Alibi: Donat annis singulis spelta mod. 12. in Salneritia den. 3. in præteritis den. 2. &c.*

SALOMON, Valis species, operis pretiosioris, forte cuiusmodi fuisse vasa Salomonis in Templo ab eo edificato, quæque in urbem Carcaffionensem in Galliis, Romæ capta, transfulerat Alaricus Wisigothorum Rex, uti refert Procopius lib. de Bello Gothico c. 12. unde forte manavit ut pretiosa vasa Salomonica appellarent nos. Guillelmus Bibliothecarius in Stephano VI. p. 337. *Contulit ibidem cantabam exauratam eam, Salomonem unum, regnum aureum unum cum gemmis pretiosissimis, & vestem unam cum auro & gemmis albis, atque sermone unum unum, gestam librum unum, & Evangeliorum unum cum Epistolis.* Ubi tamen nescio an hoc loco Salomon intelligatur liber Salomonius, ut Regnum, liber Regnorum, seu Regnum in veteri Testamento appellatur. Monachus Anglicanus tom. 1. p. 220. *Donat patet argenteis, cum duobus nreolis pretiosissimis ex operibus Salomonis, & crusta auro, columnis de lictis octoginta sedecim, &c.* Charta Aldegastri, filii Sylonis Regis Ovetiens an. 781. apud Sandovallium: *Quatuor tappis, & tres vases Salomonicos, & 12. curiales argenteos &c.* Alia Stephanja Regine uxoris Garlie Regis Navarre æt. 1060. apud eundem in Episco Pamplonenibus: *Et vendant illos vases vel forieras Salmonicas in du-*

quorum magnitudo & furor magnus erat, dautes mugitum ingenti voce. Legendum forte exasperatos: solebant quippe bestias in damnatos stimulis irritare.

SALTARIUS, in Lege Longob. lib. i. tit. 14. §. 7. tit. 25. §. 30. 73. lib. 2. tit. 38. §. 1. Gloss. Lat. Græc. *Saltarius* : ἡμεροναξ Ubi leg. ἡμεροναξ monet Calaubonus ad Theophrasti characteres p. 128. nam & saltuariorum erat fines currodire, & invigilare ne à vicinis agris occuparentur : ἡμεροναξ ἡμεροναξ, ut habet idem Theophrasti

† SALTIN, Nunc, modo. Camillus Peregrinus in
Hist.

Hist. Longobard. apud Murator. tom. 2. p. 196. *Est etiam Seltim adverbium presentis temporis sicut nunc, modo.* Vita S. Vinecentii Madalgarii to. 3. Julii p. 668. *Nunc ergo constituendū tam praelare matrie verborum ornati- bus, qui Seltim peritorum sufficit, conatus.* Seltim, pro saltem, non semel occurrit in Cod. Theod. & alibi.

¶ SALTORA, Salrus, enunciatione Longobardica, apud Meichelbeck. Hist. Frising. tom. a. p. 33. *Donavi ... castas, curres, municipia, rures, Saltoras, filvas, &c.* Saltura ibidem p. 45. *Saltorez*, apud eundem tom. 1. p. 69. ex Char- ta an. 770.

¶ SALTRIA, Saltatio, ars saltandi. Papi. Mf. Bitur. *Quam sola femine colebant qua Saltiria exercebant.*

¶ SALTRIA, Saltatrix, Gall. *Danfeuse*. Poeta Mf. inhi- mi xvi post Summam Will. Brittois ex Biblioth. Col- legii Navarri:

Pseudo pugil, nebulo, meretrix, fur, Saltria, leue. Vide *Salticus*,

¶ SALTSELLER, vox Aoglica, Salinum, Gallice *Saltiere*. Testam. Jobanaaz Bentide ann. 1445. apud Ma- dex Formul. Angl. p. 434. *Item do & lego Philippo Thorn- bury Militi & Morgarete uxori ejus duas Saltfellers ar- gentas, & meam melierem togam penulam.* Vide *Saltarius*.

¶ SALT-SYLVER, ab Anglico *Sals*, sal, & *Silver* argentum: Præstatio pecuniaria à vassallis domino ex- solvenda, ut se ab illis falsi vectura redimerent. [Charta ann. 1363. apud Kennaet. Anriquit. Ambrosi. pag. 496. *Et quilibet virgatusus dabit domo unam denarium pro Salt-sylver per annum ad dictum festum S. Martii, vel caritabunt salem domini de fore ubi auspici fuerit ad lar- darium domini.*

¶ SALTUARIUS. Vide *Saltarius*.

SALTUATICUM. Vide *Saltaticum*.

SALTUENSES FUNDI, in Novella 2. Theodosii & Valentiniiani, ubi mentio fit landorum, quos *limitropi*, *patrimoniales*, & *Saltacenses* vocantur, & ad jus privatum transferri verantur.

¶ SALTURA. Vide supra *Saltora*.

1. SALTUS. Silva, vox Latini nota. Charta Gaufridi Comitis Mauritaniz in Bibliotheca Cluniac. p. 543. *Dotium & concedo omnes Saltus: meos consuetudinis in- fribus Ecclesia ... omnibusque bonis viris illorum, ita ut bone S. Dionysii intra saltus habitent.* Vox fit mentio *Saltus Perticenis* scilicet appellatur ager & Comitatus Perticenis, (*le Perche*) quod silvofus sit.

¶ 2. SALTUS. a. declinat. in Præcepto Caroli M. apud Marten tom. 1. Ampliff. Collect. col. 37.

SALTUS DEBITUM, Pactionaticum. Tabular. Dervenis Monasterii: *Et si incolæ loci illius porcos suos cum por- cis indomicalibus miscuerint, ministriales Monacho- rum emnem decimationem absque ulla eorum molestia accipiant. Quod si aliud venerint, & forensium villarum nostra de pascuis pascua voluerint, secundum morem regionis consuetam Saltus debitum persolvant.*

¶ SALTUS, Latissimum 800-jugerum, apud Pan- circulum lib. 1. Theauri var. Lect. cap. 77. ex Var- rone lib. 2. de Re rust. cap. 10. *l. creditor. ff. de act. emp. &c.*

SALTUS LUNE, Compositio, *lunatio* dicitur, vel *luna- tio*. Auctor Queroli: *Mercurius huic iratus, Sol resolu- tur, Luna in Saltu est.* Cummanius Hibernus de controversia Paschali: *Alium in Epistola, alium in argu- mentis lunari, quod vos Saltum dicitis, &c.* [Et hoc voca- tur Saltus lune, eo quod semel in 19. annis accendit præ- ter communem omnium aliarum lunationem ... & præter naturalem primationem, quod luna ibi dicitur prima, ubi dici debet vigeftima. Et sic debet luna transire, non so- lummodo veritate cursus in caele, sed secundum signifi- cationem primationis in libro ... Et sic meta phora est Salt-

Tem. VI.

tur lune. Ita Petrus de Mura in Comput. Eccles. Vide [Bedam tom. 1. p. 108.] Alcuin Ep. 3. 9. Honorius Augustodan. lib. 2. de Imagin. mundi cap. 85. Rabanum de computo c. 56. Petavium in auctario lib. 8. c. 14. & Sca- ligerum de Emend. temp. l. 7. p. 750. &c.

Contigit autem hic Saltus lunæ 31 Julii anni eu- juslibet decimi noni cycli lunaris, ut ex hoc versiculo à Durando relato docemur:

Luna facit Saltum Quintilis lunæ supremæ.

SALTUS DE ECCLESIA à Ecclesiæ sum. Episcopus relicta Ecclesia ad aliam promovetur, in Concil. Tri- castino ann. 878. act. 2.

¶ ORDINARI PER SALTUM dicitur qui ordinem su- periore, inferiore permissio, suscipit: quod probi- buir Alexander II. PP. Epist. 31. *Scruta Mf. Augerii Episc. Conferan. an. 1280. ubi de eadibus Episcopo re- servatis: 18. per Saltum aliquo ordine prætermisso, ut qui surrite & contra prohibitionem promovetur, &c.* Concil. Hispal. inter Hispal. tom. 4. pag. 13. *Exceptio ta- men ille qui surrite ordinatus per Saltum, &c.* Occurrit passim.

2. SALTUS, pro ASSULTUS. Fori Morlaenenses cap. 28. *Quicumque domui visiti Saltum dederit, vel violenter domum intraverit, quot erunt in Saltu illo, tot 18. fol. do- abunt domino domus. (Vide Saltatio.)*

¶ 3. SALTUS, Gall. *Saut*, vox quidem Latinis nota, non vero Saltum facere, pro Proxile, Sauter. Gerar- dus in Vita S. Stephanii Grandimont. apud Marten. to. 6. Ampl. Collect. col. 1077. *Considerans autem vallis præfunditatem super quam eminebas domus illa edificata, simul perinde proflire, & postmodum confortatus divi- no Spiritu, ... Saltum illum fecit, & per Dei misericor- diam illasus evasit.*

¶ 4. SALTUS, Alia notione. Albert. Massatus de Gestis Henrici VII. apud Murator. tom. 9. col. 47. *Inter- va Florentiæ, ut gentibus Cassis pervagandi prædanti- que Saltus auferrent, atque frumentandi de Aretii finibus præcluderent, Felusiana artem ... manere præstitit.* Phrasis Patavii ultrata, uti monet Cl. Editor, Togliero li *Salti*, quod Itali *levare* li possi dicunt, pro Impedire, au- ferre potestatem.

¶ 5. SALTUS. Viri, Morbigenus. Miracul. S. Bennonis tom. 3. Julii pag. 23. *Totum annum horrendo morbo, quem Saltum S. Vitis dicunt, constitutus est: quod malum illum sape decies una die corripuit.* An idem qui morbus comitialis, nostris aliquando *Danse de S. Jesez* Vide *Saltatrics*.

1. SALVA, SALVARE, voces Fori Hispanici: *Salva*, idem quod Anglis *Jarata*, Inquisitio, vel potius proba- tio per testes de re aliqua, qua quis *Salvam* libi esse co- nat: *Salvantes* vero sunt testes ipsi qui pro reo depo- nunt. Fori Ofce 1247. tit. de Proditionibus: *Ha sunt tres proditiones scito, de quibus per pacem non potest ali- quis se Salvare, sed per consimilem: scilicet qui occiderit dominum suum, &c.* Alibi: *Mulier habens maritum, si quis accusaverit eam, tenetur se Salvare viro suo, & non voti consilio, si eam accusaverit. Esi forte non fuerit porata, ut se Salvat de disse crimine contra eum.* Marti- nus Didacus Dux Justitia Aragon. in Observant. lib. 1. p. 2. *v. Unus solus Miles non potest Salvare per infan- tiam, sed duo Milites.* Passim alibi. Eximius Salano- va Justitia Aragonum in Narratione rerum à Jacobo II. Rege Aragonum gestarum: *Non tenentur Milites, aut eorum filii aut acopes facere Salvam, item a ullis pe- rest Salvare pro infancione, nisi duo Milites.* Alibi ubi de privilegiis infancionum: *Irem pro caria Salva com- munit non solvuntur Curia Regis nisi 30. solidi juxta Fo- rum.* Quam Salvam debeat bodie sacro secundum Fe- rum novum editum in Cesar-Augusta. Michael del Mi- lino in Repertorio in v. Infancia: *Maga est differentia*

E

inter

inter Salvum infanciam, & probationem infanciam, nam in modo agendi, quam in modo pronuntiandi, ... quoniam aliquis est in possessione infanciam, & fatigatur in eadem, & vult se Salvum, tunc supplicat Deo Regi, quod cum ipse velit Salvum sue infanciam facere, quod committat dictam causam alicui, coram quo possit suam Salvum facere, & tunc Deo Rex committit dictam causam Justitia Aragonum, & recipit dictam Salvum iuxta Formam. Qua quidem littera prefata per Salvum personaliter dictum Justitia Aragonum, &c.

¶ Salvatio non multum abumili notione Prædictis nostris usitata, cum scilicet refutorum testium fides incerta afferitur & defenditur. Et significatur occurrit in Consuetudine municipalibus Haanon. cap. 67. Montensi cap. 15, 16. Burbon. art. 40. 46. Arverni. cap. 8. art. 3. Pictavi. art. 397. Biturici. tit. 20. art. 7. &c. Vide Salvationes.

¶ SALVA aut post Salvamentum, Prædium quod Salvatur, protegitur interdictum villa, pagus. Charta anno. 2153. ex Bullar. Fontanell. fol. 36. In Caserio totum feudum Restoldi ... tam in terris quam in Salva cum hospitiis. Charta Thosiac. an. 1406. Debet 2. pro aduagium Salva sue sita versus Champusol.

SALVAGARDIA, SALVAGARDIA, Protectio, tutela, salvis conductus, Principis privilegium, quo non alicui vis inferatur, cavetur. [Carla Caroli Regentis non. 2158. tom. 3. Ordinar. Reg. Franc. p. 318. Sub protectione & specialis Salvaguardia regia & nostra, ... suscipimus per presens, &c. Charta anno. 1376. ex Tabul. Massil. Reliquaria sacri monasterii S. Vitoris cum debitis reverentis (reverentia) vulgans suscipere sub Salvaguardia civitatis prædictæ Massiliæ. V. Noc. Cigalrus de Bello Ital. Infringens Salvaguardiam Regis acriter puniendus, Chron. Johas. Iperii apud Marten tom. 3. Anecd. col. 613. Ipsa Calixtus b. Eccl. (S. Berni) dedit privilegia dno, primum quod nos in Sedis Apostolica tutela, id est, Salvaguardia recipit, Regium Brevis original. Aogl. p. 6. Nos volentes diles, ab oppressionibus indebitis præservare, suscipimus ipsos, ... res, & iustas possessiones, & bona sua quæcumque in protectionem & Salvaguardiam nostram specialem, &c. [Vide Salvus conductus.]

¶ SALVIGARDIA, Eadem notione. Diploma Rupert. Sciois Comis. Palat. pro Universit. Heidelberg. anno. 1386. apud Tolner. inter Instr. Hist. Palat. p. 124. Patresimus per presentes, quod nos & singulos magistros & scholares, presentes & futuri, ... in nostra & successorum nostrorum custodia speciali, salvomus esse & Salvaguardiam recipimus. Lettere de Salvage dicuntur Litteræ quibus Rex, vel quisvis alius in suam Salvaguardiam seu tutelam aliquem accipit. Vide Consuetud. Melodun. art. 3. Senonensem art. 13. 173. & seqq. Pontiv. art. 163. &c.

¶ SALVAGIUM, Præmium quod iis debetur, quorum opera merces ex naufragio salve sunt. Tabul. Gemmet. Et vovez droit de prendre tout vifve qui est trouvé en ladie riviere de Seine ou sur la terre certaine entre les limites desjussés, & sent ceus qui le trouvent subjett le porter à nre Prevost dudit lieu de Quillebens dedans cinqz quatre heures après iceus trouve, & sur peine de forfaisure de leur Salvage, &c. Alibi Salvage, vel Salvage dicitur.

SALVAGIUS, SALVAGIA. Vide Sylvaticus.

¶ SALVAGO, Gall. Sauvagine, Fecina caro, fera silvestris, ut infra Salvagina, Charta an. 1448. ex Schedis Præd. de Marquang. Quod possint libere & impune & absque bene venari seu venari facere per territorium ipsius castri cunctos, porcos, lepores, & alios Salvagos, exceptis in electis viciis. Vide infra Sylvaticus.

i. SALVAMENTUM, Tutela, immunitas, prote-

ctio. Capitula Caroli Cæsar. 26. part. 2. 25. Et notandum in hoc & capere homines fideles nostri saltem leges & cetera iudicia, & tale Salvamentum in regni nostri fideles, sicut antecessores vestri tempore antecessorum nostrorum habuerunt. Tit. 27. post c. 8. Quod ad Dei voluntatem & sanctæ ejus Ecclesiæ illis commisi Salvamentum & p. p. com. &c. Adde part. 2. c. 12. 13. Quia necesse fuit in istis temporibus consilium de illis accipere, ... pro regni, sicut nos conjungit, Salvamentum, Tit. 30. cap. 2. In nostro & populi Salvamento. Adde Edictum Pictense cap. 1. [Charta tom. 4. novæ Gall. Christ. col. 179. Videbantur esse in Salvamento sua. Infra: Responsum b. h. b. causa Salvamento, Salvamentum in Charta an. 1302. ex Chartul. S. Vandreg. tom. 1. p. 44. Comme Jean d'inde requerrit que un jugement fût contre lui ... par la vertu de deus deffausset, de l'une desquelles deffausset il portoit lettres du Roy nostre Seigneur de son Sauvement, fust mis au veins. Salvance, eadem notione, usurpat le Romain de la Re- se MS.

Fax Semblans se plus est trovée
Oves tuez & travez prouvée,
Ja ne fait ou ma Salvance.]

SALVAMENTUM, Prælatio à centibus facta dominis, pro tutela ac protectione personarum ac rerum suarum, quæ etiam Commendatio dicitur: quo spectat ista Salvani lib. 5. de Gubern. Dei: Tradunt se ad tutandum protegendumque minoribus, & deditas se de iuribus sacris, & quasi in sui eorum ditione quæ transiunt, Nec tamen gravi bene esse in indignum arbitrareris, mo potius gratulor banc patrum magnitudinem, quibus se pauperes dedunt, si patrocinia ista non exderent; si quod se dicunt humiles defensores, humanitati iriderent, non cupiditati. Illud grave ac periculorum est, quod hæc lege tucri pauperes videntur ut spoliis: hæc lege seudum miseris, ut miseriores fiant descendendo. Omnes enim hi qui defendendi videntur, de se famulatu sui unum fere substatum prius quam de defenditur adducunt, &c. Tabul. Dervente: Ne aliquis iniquorum perversione sua se sibi quasi pro Salvamento usurpare voluerit, &c. Chron. B. luenle p. 604. Salvamentum fuit commendatio unam quam in Derventi villa accipiebant, &c. Charta Roberti Regis Francapud Doubletum p. 816. Namque jam dicti exaceres pessimi, alia autem Venetorum atque Falconariæ capitum dispecie Salvamenti, pene vernaculos B. Dionysii devenerant, populiabantur, &c. Infra: Salvamentum, inquam, sic ironice dicta, &c. Alia an. 1067. apud Hemerum in Augusta Viromand. Pro Salvamento nri de habuitis domibus accipit. Hugo Flaviniac Chron. p. 16. Bononi prædicta de Bar, cum apud Flaviniacum requireret à me feudum suum, quia haberes filium Folculi, de forte Abbatibus Odunus, qui idem fecerat casamentum, id est, Salvamentum hominum S. Petri qui fuit in castris ille, vel in villis in circuitu castri, voluit ei ad plenum reddere, &c. Tamen cum multi testes necessarii, quod Folonius idem Salvamentum habuisset, non concessi, ut si ego per nostros, misso univoca, & re explorato, aut ipsi homines per seipsos probare possint, quod nunquam fuissent in Salvamento, nihil ei dubui, quin magis Ecclesiam quam eum diligenter. Charta Philippi Aug. an. 1189. in Tabulario Cluniacensi Bibliothecæ Thuanæ: De hominibus ville dantis 4. solid. f. 5. habebit Præpositus noster pro Salvamento 20. denari. &c. Et infra: Ceterum deservit fuit, & ad nobis concessum, quod homines ad damnum aliquem Ecclesiæ non suscipimus manuteneri, sed ratione Salvamenti quod habuit Alaudis omnia sua in nostra potestate salva facere curabimus, & hoc Salvamentum tali lege suscipimus, quod extra manum nostram nequaquam misere poterimus, &c. Charta de Chablenis in Tabulario Campan. Thuanæ fol. 189. Comes habet reos suos apud Chablenia, in qui-

quibus habent vendas & homines suos, & motam, & plateas circa motam, & domos in castro & in burgo. Item habet avenam & vinum pro Salvamento, & denarios. Occurrit præterea apud Hugonem Flaviniacensem in Chronico pag. 142. 145. in Gestis Abbatum S. Germani Autisiod. cap. 13. & passim in veteribus Tabulis, quæ habentur in Chronico S. Benigni pag. 432. 459. 460. in Chronico Besuensi pag. 562. 577. 595. in Histor. Verigiensi pag. 44. 59. 145. Ducum Burgundiz pag. 4. 20. 21. apud Chiffletium in Beatrice Cabilonensi pag. 42. Roverium in Reomao pag. 203. Perardum in Burgundicis pag. 88. 188. tom. 4. Spicilegii Acheriani pag. 242. tom. 8. pag. 157. &c. Vide Commendatus, Commendatio 2. Salvatutia & Tensamentum in Tensare.

¶ SALVAMENTUM, SAUVAMENTUM, Droit de Sauvement; in Aretio Consilii Regii ann. 1582. Idem quod *viuentum*, quo jure dominus feudi percipit vicissimam fructuum in terris vassallorum, & eoque tenetur ruiros castorum rescire suis sumptibus ad subditos suos ab hostium incurrisu salvandos. Charta Guillelmi Comitis Nivernensi ann. 1165. ex Tabular. S. Germani Autisiod. Salvamentum habet dominus Becardus in oculis illis in quibus focus est: quæ si hospite & focu vacuata fuerint, medietatem Salvamenti in eo anno tantummodo habebit quo seminis iactis culta fuerint. Omnes oculi hospite & focu vacuus carnis S. Germani libere oculis & tunc de illis Salvamentum non habebit. Si iterum hospite ibi missus fuerit, Salvamentum similiter habebit. Salvamentum est mina avenæ in oculis, & duo denarii, & unus panis iuvetazii. Si panis non erit, minus pro pane dabitur. Mariyrol. Eccles. Autisiod. apud Marten. tom. 6. Ampliif. Collect. col. 691. Eodem die (pridie Idus Febr.) obiit Robertus hujus Ecclesie Episcopus, qui ... molendinum subivit murum ab Aione acquiritis, fratribus hujus Ecclesie concessit & Salvamentum duplex: ad Pulverem ... removit. Obituarius ejusdem Ecclesie M. 13. sec. Obitus Roberti Episcopi ... debet Capitulum ... pro duplici Salvamento quod dedit apud Pulverem ... Rursum ad diem 6. Febr. Obitus Agnetis Comitissæ, quæ ordinatione testamenti sui super Comitum Petrum maritum suum reliquit: qui considerans devotionem & reverentiam quam decanus & canonicis circa sepulturam ejus exhibuerant, Salvamentum quod in potestatis de Porreno & Chiebiraco habebat, tam in avena quam proffis, paubus & denariis Autisiodorensi Ecclesie quitavit. Quæ quidem præstatio cum in avenis exolvebantur, Salvamentum avenarum, nuncupabatur, quod alibi dicitur Avenagium, vel Costuma avena: cum in vico, Salvamentum de vino vocabatur, ut in Enumeratione bonorum ejusdem Capituli Autisiod. 13. sec. legitur: Salvamentum de vino upud Marriacum. Vide Salvagium de Usu feud. p. 122. 131. & Choppin. lib. 4. tit. 4. p. 95.

SALVAMENTUM, Prædium ipsum, quod salvatur, vel protegiuntur, pagus, villa. Tabularium Prioratus de Pareto fol. 95. Simili modo fecit & de uiliis hominibus vicinis prædictis manentibus juxta Salvamentum, quod dicitur Grantment. Item Tabularium fol. 102. Dedit quoque (Hugo Comes Cabilonensis) Salvamentum quod in ipso monte est in circuta ejusdem Ecclesie, & concessit utque constituis liberum eum & saluum esse perpetualliter. [Charta ann. 980. inter Infr. tom. 4. novæ Gall. Christ. col. 137. Adhuc utitur donat prædictus Comes (Milo) illi Ecclesie (S. Michaelis Tornodori) mansos duos vestitos cum appenditiis suis in villa quæ dicitur Seiffescur cum ejus Salvamento; nisi illi præstatio, de qua paulo ante, vel ipsius loci districtus seu ambitus infra quem privilegia & immunitates continentur: qua notione accipiendum videtur.]

¶ SALVAMENTUM, in Codice Consuali Episc. Autisiod. Tom. VI.

tiff. ann. circ. 1290. Et si fueris de suo orto, & ortum sis de Sauvemento, nihil debes. Rursum: Bos, vacca, aut alia bestia, si fueris de Sauvemento Comitis, nihil debes.

SALVATIO, Eadem notione. Hist. Abbat. Condomensis p. 463. Duo fructus Garfias Dux, & Guillelmus Dux, cum Ecclesiasticis suis, qui secundum Ecclesie jure hereditario possidebant, omnes in unum condonati dederunt ... saluamque conditionem, ut si ibi foret Salvatio, omnes suo prædicti qui inibi ad manendum venirent, ceterique qui sub ditione ipsius Salvationis ponerent, quisque pro domo sua sive cellario censum sancto Petro tres aut duos denarios singulis annis redderent. Vide Manfure.

¶ a. SALVAMENTUM, Condicio, exceptio, Gallis *Referue*. Charta Ansbaldi Abb. Prum ann. 867. apud Marten. tom. 1. Ampliif. Collect. col. 185. Us rei memoratus & mancipia cum taliter & Salvamento, usufructuario tenens & excoluit, nullum detrimentum aut calamitatem domus Dei ubi colata sunt sustinet. Vide Salvare 6.

¶ 3. SALVAMENTUM, vox nautica, *Sauvement*, Locus in quo naves à ventis salvantur. Miracula Miss. Urbani V. P. ex Tabul. S. Victoris Massil. Venit ad bonum portum & Salvamentum.

¶ 3. SALVAMENTUM. Ponere debitum in Salvamento curia, id est, pecuniam debitam deponere apud curiam, Gall. *Mettre en dépôt, Configner*. Statuta Cadubrii lib. a. cap. 55. Quid si aliquis debitor præfatus sit suum debitum creditori, & creditor noluerit accipere, tunc dictus debitor dictum debitum a potest in Salvamento curia, &c.

¶ SALVANS, Testis apud Hispanos. Vide *Salvus* 1. 1. SALVARE, pro *Servare*, vel *reservare*. Testamentum Riculfi Episcopi Helonenfis ann. 905. Serindos (legendum Scriptor, vel Serinia) partu t. ad vestimentu sacra Salvandum. (Statuta Martin. rubr. 370. l. 74. v. *Salvati* tuncantur custodire & Salvare clausuras, terras, &c. Itali *Salvare*, eadem notione, usurpant.)

a. SALVARE, Salvum & incolumem præstare. Capitula Caroli Calvi tit. 44. part. 2. c. a. Et omnes vestri fideles veraciter sint de nobis securi, qui quantum poterimus, quamqueque secundum sui ordines dignitatem & personam honorare & Salvare, ac salvatum conservare volumus [Pluries occurrit.]

¶ 3. SALVARE DEBITA, Solvere, nomina sua expedit, Gall. *Acquitter ser dettes*. Statuta Vercell. lib. 1. c. 13. Item teneatur potestas mobilis quæ invenietur penes clavarios & alios officiales Communis esse, indebitis Communis ponere & debitum Communis Salvare & expendere in negotiis & utilitatibus Communis.

¶ 4. SALVARE, De salute salis securum reddere, Gall. *Flatter du salut*. S. Bonaventura lib. 1. Compend. Theol. verit. c. 52. Cavendu conscientia animi larga & nimis stricta: nam prima gerat presumptionem, secunda desperationem; prima sepe Salvat dum amandum, secunda de contra damnat salvandum.

5. SALVARE, pro *Salutare*, Salutem impertiri, Gallis, *Saluer*. Vita S. Cuthberti Episc. lib. 1. c. 3. Frater autem servorum & perfectus, benedixit & Salvatus ab eo exiit. [Vide Salvatio 4.]

¶ 6. SALVARE, Excipere, fecernere, Gall. *Excepter, referver*. Consuet. Bregeriac. art. 3. Item, ex his potestatem & protestantur, & Salvatum & Salvant, tam per dictum dominum quam per dictos Syadicos omnibus quibus supra & eorum que libet, quod propter hujusmodi consulum & universitatem, quem & quam sic de novo sunt dicti habitatores habituri, dicti dominus & Syadici non intendunt renuciare ac renunciant, imo in quantum possunt sibi Salvant, &c. Suaver, eadem notione, in Aliis Hierosolym. c. 105. *Mais si celus*

¶ SALARIUS, τὰς ὑποτάξεις, in Gloss. Lat. Gr. Qui sal vel Salsamenta vendit. Utiur Mart. libr. 1. Epigramm. 41.

¶ SALARIUS, Ad salernum pertinens. Gloss. Lat. Gr. Salarius, ἀλάρης. *Navis Salaria*, sale onerata, in Annal. Genues. Bartholomaei Scribae apud Mutator. tom. 8. col. 497. *Navem unam Albiageanensem & bucioi duos Salarios & alia ligna onerata sale ... inde ostenduntur.* Uox nota Varroni, Suetonio alique.

¶ SALARIUS, pro Salararius, n. fallor, eadem certe notione. Statuta Vercell. l. 1. fol. 25. *Et sal-vo quod predicta locum non habeant in ambulatoribus, nunciis, & Spis & Salaris ordinatis per commune Vercellorum.*

¶ SALARIZARE. Vide in Salarario.

SALATARIUS, *Portator armorum*, in Glossis Idori: quam vocem ad *saladarius* Caesaris referre videtur Wendelinus in Natali solo Legum Salicorum p. 88. sed legendum *Solidarius*. [Vide *Solidata*.]

SALATIA, pro Salaria, voce nota Varroni & Festo, pro aqua Dea, ipsa aqua, vel mari, Glossar. Lat. Gr. *Salmaeidas*, ἀλμαίς. *Salmatium*, ἀλμαίς. Supra: *Salacia*, ἀλμαίς, *Nepis*, ἀλμαίς. *Salmaeida aqua*, ἀλμαίς. Ubi in omnibus, m. litteram expungendam puto, ut voces hae efficiantur in *Salacia*. Scio *Salmatium*, m. in ea conficere, ut sit *Salmaeida* *Salacia*, &c. sed videat lector, utra attideat conjectura. Adamnanus l. 2. de Vita S. Columbae c. 25. *Inguis mane postera die ad retrahendum de marium pergit, quem iamen Salatia nomen subtraxit uade, ubi f. Salacia.* Moz: *Uterque Salatia sustulit, ad suam locum post unum egressum reportavit ualiam.*

¶ SALATICUS, Idem quod *Salagium*. Praestatio quae fit ab iis qui navigio sal devehunt vendendum. Charta Caroli Calvi an. 16. regni ejusdem, apud Mabill. to. 3. Annal. p. 671. col. 1. *Nolumus ut ab istis vel ab eorum hominibus aliquid selonei, id est pontis, pontaticus, pascuaticus, Salaticus, aut aliquid redditionis exigatur.* Eadem habentur in Charta Caroli Simplicis pro Monasterio Urbionensi an. 7. regni ejusdem: *Nolumus praeterea ut ab istis vel ab eorum hominibus aliquid selonei, id est, pontaticus, ausonaticus, ospitaticus, pascuaticus, Salaticus, aut aliquid redditionis exigatur.* Sed haud scio an utrobique melius legeretur *Salutarius*. Vide in hac voce.

¶ SALBANUM, ut supra *Sabanum*, apud Guibertum l. 3. de Vita sua c. 10. *Et quia audis ... jacuerat, jacebat tandem a magistro levare & Salbano saporis et ad S. Vincentium deportari.* Forte ex *Sabbano* in Cod. MS. male exscriptum fuit *Salbanum*.

¶ SALBMUNDIA. Vide *Selpmundia*.

¶ SALCEDA, salicium, Gall. *Sauvaise*, locus salicibus confitus. Charta Ugonis Sacerdotis apud Baglev. Hist. Arverna. to. 2. p. 41. *Ex illa aetate quem conquisitavi de Vidiano & Davit cum campis & Salcedis & pratis.* Vide *Salceda*.

¶ SALCEIA, SALCEA, SALICEIA, ut *Salceda*. Tabul. Ioffatense. *Apud Fossiam ... Salcias, insulas, gurgites ... habet.* Charta ann. 1280. in Chartul. Domus Dei Pontif. *Quintamus Johanni rectori. quendam Salicem ... cum omni jure, possessione, & proprietate quod & quas habebamus in dictis Salcia & sceraria.* Charta Caroli Regentis ann. 1360 ex Regest. 91. *Chathophylacii regii nu. 499. Cam dilectus noster Johannes Chamae rector sca curatus ecclesie parochialis de Soyficio ... dimidium et pentum vel circa Salceye ... donaverit, &c.*

¶ SALCENOMANIA, Cenomania, vulgo la Maine. Charta an. 1492. apud Rymer. to. 12. p. 487. U-

surpassa per illum (Regem Franc.) Francie coronam, Normannia, Aquitania, Turonis ducatus, ad Salcenomania comitatus ad eos de jure hereditario attinentes, &c. Perperam pag. 149. *Salcenomania*.

SALCES, *Salcia*, *Ilitia*, *Saucesis*. Chronicon Windesboimense l. 2. cap. 6. *Salcebus recentibus, aus in cavilla sumatis satis bene ad comedendam dedit.* [Vide *Salcia*.]

¶ SALCIA, Gall. *Sauze*. Vide *Salfo*.

SALCIDA, Salicetum. Tabulat. Celsianianense. *Haesant antras, quas codo, r. Salcidam in Momeo, & pratum, qui est deintus Salcida.* [Vide *Salceda*.]

SALCITIA, Lucanice, Gall. *Saucesis*, Italia *Saliciza*. Papias: *Tusseta, esse regio, Salciae vulgo.* Joane de Janua: *Lucanica, genus aibi, ut dicunt, Salcia.* [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Salcia*, *Saucesis*.] Vox vero habet multum ablutit ab alia Latina nota, *salcia*, siva *istia*, de quibus copiose agit Apicius l. 12. qui ea duplici modo fieri scribit; ut Athenarus quoque scribit: vel ex piscibus diversis, sicut Alexander Trallianus docet; de liciis agit etiam Macrobius l. 7. Saturn. c. 8. Vide O. Ferrarium in *Saliciza*.

¶ SALDEBA, ut *Sala* l. Vide in hac voce. Patrus Leg. *Salice* edit. Eccardi tit. 1. c. 7.

¶ SALDIVUS. Vide mox in *Saldum*.

¶ SALDUM, Palus. Gall. *Morais*. Statuta Mutin. rubr. 80. fol. 15. v. *Statutum est ... quod una via fieri debeas ... & incipias à via de Bisognis deveniendo ad viam clausuram de Negaris, à latere sere predii vel Saldi de Gressini, &c.* Hinc

¶ SALDUS, adject. *Palustris*, *paludosus*, *Marisaeux*, ibid. rubr. 95. fol. 1. v. *Statutum est quod licium sit hominibus domus molendinarii, qui molendinum habeat in dicto canali, mutare suumque dicti canalii per dicta loca, facientes illud per terram Saldum, dummodo faciant illud suis expensis.* Rursum in Addit. fol. 5. v. *Item alia pascia terre pratis & Saldi, quae dicitur la Chionse.* Item alia pascia terre pratis & Saldi quae dicitur la Braida.

¶ SALDIVUS, Eadem notione, in Statutis castri Redaldi 3. fol. 49. *Item Statutum & ordinatum quod aliquis torrigera, vel forca sit castri Redaldi non a deat, vel presumat de catere per se vel alius occupare vel usurpare aliquas terras habebimus. Saldivas, pratis, neque laboratos, &c.*

¶ SALEBRATUS, *salubrosus*, locus asperitate impeditus. Sidonius lib. 2. Epist. 2. edit. Colvis: *Fluvius Salebratus saxorum obicibus anfractus, spumoso canescit impulsu.* Ubi *Salebratus* ad verb. legit Sirmondus.

¶ SALEBURGIO. Vide *Saliburgio*.

¶ SALECARE. Vide infra *Saligare* l.

SALECTUM, pro *Salicium*, *salicetum*, locus confitus salicibus, *Sauvaie*. [Charta an. 951. in Addit. ad Chron. Casaur. apud Murat. tom. 1. part. 2. col. 953. *Cam casti, terris, calsalibus, celeniis, aldiaricis, Salestis, pratis, &c.* Occurrit praeterea in Bullar. Casin. to. 2. Constit. 46. 75. 143.] & in aliquot Chartis Italicis apud Ughellum in Episcopis Veronenfibus.

¶ SALEFACIENTES. Smaragdus in Praefat. ad Vitam S. Bened. Anian. fec. 4. Bened. part. 1. pag. 193. *Non sufficiens vium redolens pravorum aggregans aures, sed urbanitatis Salefacientis condita proferans verba; hoc est, urbanitatis sale, facietis & lepore condita; ubi etiam forte legendum *sale & fecietis*.*

SALEFICUS, Mares. Monachus Florentinus de Expugnar. Aconensis:

Dic mihi quid proffis, quod mace vltimis, Abaqvis Saleficum non sibi caris,

Dillius

*Diffus est Salepene, quia salubre sale,
Dicitur malefene, quia fides mala,
Salum mare sromis, quia sis morsale.
In solo Salestis solum dien valo.*

¶ 1. SALEGARE, vox Italica, Platear, vias pavimentis munire, Gall. *Paver*. Annal. veter. Mutin. apud Murator. tom. 11. col. 66. De anno 1262. *ruacuta fuit civitas Marina de emali et amine, & contrata suarum exaltat, & multipartibus Salegari.*

¶ SALEGARE, Eadem notione, io Chron. Veron. ad an. 1242. apud eundem Murator. 8. col. 632. *Es eo anno salum fuit forum seu mercatum Verone, & de quadrellis Salesarum, & de lapidibus domini Gualtieri de Zerlis.*

¶ 2. SALEGARE, Auxilium, juvenem prestare, Gall. *Secourir*. Charta Casmiri Regis Polon. ann. 1335. apud Ludewig. 5. Reliq. M. S. p. 588. *Verum quod si forte prefatum asstrum, non habuissitibus huiusmodi, quemcumque redidit, aut reparare contingerit, quod tunc nos cum domino Rege Bohemia ad fustitruonem fruo acquisitionem decedere & Salegato officio tenchmur & debemus.*

¶ SALEMANNICA FIDES. Vide *Salamonius*.

¶ SALEMO, pro Salmo, Gall. *Saumen*, in Confect. Audomar. M. S. De c. *Salamonibus falsis 4. den. de Salemon non falso 2. den.*

¶ SALERA. Epist. Panormit. ad Martinum IV. PP. in Chron. Siciliz apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 35. secundum autem (Pharao) ad impossibilia obligabas populum Siculorum, ... quoniam de Salera tristici & borderi data per regis maiestas & videret agrotis carum expediti in arcis supradictorum vicissitudinem quantitate. Ubi legendum esse *Salmo* innuit locus eadem de re in *Salina* 1. relatus. Vide *Sagmo*, & *Salmasa*.

SALERGIA. Chron. Monasterii Bonzevallis Carnotensis 26. Item ipsa dedit. ... ad Clouffellio 4. arpennot vinea instruit, & in olio loco unam *Salergiam*, ubi novis quadam receptabat, in alodum perpetuo veliter habendum. [Vadum, an iugurium? inquit Mabillonius in Onomastice. vocum bardar. sec. 4. Benedic. pars. 2. ad hunc locum ibidem pag. 306. *Salergia* ex Cod. M. infra ediderat Gangius notiter, cui jam excederat *Salergiam* hic descripsit: unde locus expanxitur; sine causa enina iteraretur.]

¶ SALERIA, Salinum, Gallice *Salerie*. Comput. ab an. 1333. ad an. 1336. num. 2. Hist. Dalphin. p. 276. Item, proredmenda una *Saleria* de argute ab usurario que impugnorata fuerat demandato domino Comisiss, uno. 8. caron. 24. Inventar. an. 1347 ibidem p. 55. col. 2. Item, unam *Saleriam* parvam duplicatam argenteam, & esmalatam, cum tribus pedibus in qualibet tam inferiori, quam superiori. Item, unam aliam *Saleriam* clasam argenteam, *saliam* ad modum picidis. Occurrit preterea in Transfatione inter Abbatem & Monachos Crassenses an. 1351. Vide *Saloria*.

¶ 1. SALERIUM, vel *Saloria*, Testam. Beatrice de Alboreya Vicecom. Narbon. an. 1189. co. 1. Anecd. Marten. col. 154. Item, plus legibus eodem convensu fororum Minorarum de *Astibiano* unum alium *Salerium* ornatasam cum brachia de corallo & liguinis serpentinis.

¶ 2. SALERIUM, Herba sale, aceto & oleo condite, Gall. *Salade*. Legem Palat. Jacobi II. Regia Majorie. inter Acta Sanctor. tom. 3 Jun. p. 30. *Saloria, fructus & omnia ad officium apotecariorum & fructus vel aliquorum de respectu portinenda, ad mensam nostram deferent.* [Vide *Salgama*.

¶ SALERIUS, Exactor tributi ex sale, vel etiam cursum veltigalis. Statuta Vercell. lib. 3. fol. 50. *Et fiat nunc scriptum prefense gobellieris *Salerio*, & aliter*

¶ SALES. Charta Aleman. Goldasti n. 77. *Quidquid in pago ... habuimus, id est, campis, silvis, curvis, cursilibus, passis, Salibus, pratis, pascuis, & Ubi Goldastus notat Salibus scriptum esse pro *Saliciis*; quidni pro *Salicibus* vel *Salicibus*; nisi etiam idem sit quod *Sala* 1.*

1. SALETRUM, pro *Sale nitro*, apud Thwocizium io Chron. Hungar.

¶ 2. SALETRUM, pro *Salecium*, Salictum: Gall. *Sausse*, eadem saltem notione, in Aëtis consecrat. Ecclesi. Urgell. an. 819. Append. ad Marcum Hispan. col. 765. *Cum omnibus sacris adificiis, seu & villis, ... pratis, pascuis, silvis, Saletris, arboribus pomiferis, &c.* Eadem rursum habentur in Charta an. 95. libidem col. 866.

¶ SALEXETUM, Salictum. Ital. *Salecto*. Statuta Vercell. 1. fol. 121. *In riveria autem, novelleto, Salecto & bosco bruno, &c.* Rursum fol. 125. *Item quo 1. nemini licitum sit passare in nemore, alitinetio in sala, Salecto, novelleto, &c.* Vide *Salcedo*.

¶ SALEZ, Situlæ species definitæ capacitatis, qua muria seu aqua salta ex puteo hauritur. Charta Stephani Burgundiz Comitis an. 1173. ex Tabular. Accin. fol. 57. *Joannes Ledquis ... dedit in elemosinam domini Accep. civitatem de parrigine (1. parragine) & 15. Salez murie.* Vide *Salarius* 1.

¶ SALFELDENSIS MONETA, vulgo *Salfeld*, quæ est urbs Minze in superiori Saxonia, duos pices præter cum stellis in quatuor angulis, urbis scilicet insignia, ob piscium abundantiam in fluvio Sala. unde nomen urbi inditum est. Hujus monete masotio sit in Charta an. 1350. *Concessit ... pro 123. ac dimidia marca annue pensionis, ac in pecunia Salfeldi usitata; tres scilicet librat onbulorum, ac quatuor Salfeldorum pro una marca reputanda.* Alia ann. 1360. *Marca annue Salfeldensis monete.* Utraque Charta occurrit apud Scaligerum qui de iis nummis ex professo egit in Dissert. citata Dresd. 2. an. 1697.

SALGAMA, Columellæ lib. 10. in C. raminibus & lib. 12. cap. 4. & Ausonio, dicitur herbæ & fructus conditi, vel herbæ sale & aceto condite, quas vulgo *Salades* dicimus. Quod nomen traditum postea à militibus ad ceterum ad victum necessarium præbitiones quas ab hospitibus suis exigebant, Lex 3. God. Theodos. de *Salgamo* hospitibus non præbendo: *Nemo militum à suo hospite Salgami aliquid postulet, id est, ne liquum aut oleum, culcitæve postuletur.* [Vide Martini Lex.]

SALGAMARI, Qui *salgama* condiebant & vendebant, apud eundem Columellam lib. 1. cap. 44. 54. Gloss. Gr. *Lat. raminibus, Sepalsarius, Salgamarinus.* Salvianus lib. 4. ad Eccl. Cathol. *Si murum à te, quippiam propala aus Salgamentarius postulare, reddidit cum non diffideres quæ dedisset.* Concilium Calchedonens. act. 1. 1. *Τὸ δὲ αὐτὸ χίλι, ἢ ἑξήκοντι ἀπὸ Κοταρηνεῖος Ἐπισκοπῆς, ἐν ἧν τὰ τὰ ἑξήκοντι, ἐν τῇ σαλαμαρῇ χιλιῶντες, 3. ἡ δὲ τὰ ἀπὸ τῆς ἑξήκοντι, ἡ δὲ τὰ ἀπὸ τῆς ἑξήκοντι.* [Ubi Episcopos natos loco infimo indicare videtur.]

¶ SALGAMUM, Cellarium, locus ubi *Salgama* aservantur, apud Gregor. M. lib. 5. Epist. 44. *Salgama possitum aut domum suprascripti monasterii. Paracellarium dicitur alibi.* Vide in hac voce.

¶ SALGAMENTARIUS. Vide in *Salgama*.

1. SALIA, Projectio adificii, ex Gallico *Sallie*. Charta Philippi Regis Franc. an. 1272. pro Monasterio S. Germani de Pratts: *Salvo usufructu quem ipsi dicunt se habere ... in dictis viaria & iusticia viaria, & de Salis domorum quæ fient in vicis suis infra metas superioris nominis aras.*

2. SALIA, Vestis muliebri species, in Statut. Mediolan. 1. part. c. 29.

3. Nili tamen panai species sit subfusci coloris; qua notio-

notione occurrit in Litteris an. 1483. ex Bullar. Carmel. lib. p. 87. col. a. *Postea quoniam sua Sanctitatis* (Sixti IV. PP.) *vestem panni coloris aliquantulum fufci, Salinuncupati, quae etiam aliquantulum de griseo colore participare videbatur, partibus predictis ostendendam...* mandavit. Eadem notione occurrit in Statutis daria-rii Riperiz cap. 12. fol. 3. *Item pro quolibet petia Salia. Dividenda, pro introitu vel exitu, faldi duo. A Gall. Salt, sordidus, Salia non absurde dicitur posse videtur: quomodo Galli colorem cinereum, Gris sale nuncupamus, quod panni hujus coloris non ita facile sordescunt.*

¶ **SALIALIUM**, *pat utinam ad d'pover*, in Gloss. Lat. Græc. Ubi leg. *Salarium*. Vide Cujac. lib. 1. s. Observ. c. 18.

¶ **SALIARES**, Salaratores, Gall. *Saateues*. Joh. Sarif. ber. lib. 1. Policrati. cap. 8. *Hinc nimirum, salii, vel Saliates, salutatores, &c.* A saliendo sic dicitur, ut Salii, Martia sacerdotum.

¶ **SALIARIS**, *in GL. Lat. Fr. Salius marinus.*

¶ **SALIBA**, Leoni Imper. cap. 7. idem est ac Martio-
barbulus: *Ad conjicienda, inquit, eminus jacula & maz-
garbulum, quod nunc dicitur Salib, &c.* Hist. Belli Sa-
cri apud Mabill. Musci Ital. tom. 1. p. 140. *Arma vero illo-
rum ex omnibus generibus crani, scilicet lanceis, ensibus,
loricis, cypris, galcis, arcibus, gisarmis, & alibi etiam &
accestis.* Vide Martio-barbuli, & Gloss. med. Græcit. in
2. a. 134.

¶ **SALIBUM**, pro *Saliva*, in Lege Alamani. tit. 63. §. 2. e-
dit. Heroldij. Gall. *Salive.*

¶ **SALIBURGIO**, *Salzburgio*, Fidejussor. Vox con-
flata ex Theutonico *burghen*, quod idem sonat, & *sal*,
id est, pretorium judicium, ita ut *Salzburgione* fue-
rit fidejussoribus dati coram judicibus. Ita auguratur
Wendelinus [Charta Theodoni an. 961. apud Marien.
tom. 1. Ampli. Collect. col. 316. *Ad a. n. em hanc undivio...*
per fidejussorem, quos vulgariter Salzburgiones vocamus.]
Charta Sigifridi Comitis Lutzebutgenis an. 993. apud
Alirzum in Diplom. Belg. p. 53. in Notis. Eccle. Belgii
cap. 74. *Sub fidejussoribus, quos vulgo Salzburgiones
vocamus.* Eadem Charta apud Duchesnum in Hist. Lo-
renburgensis habet *Salzburgiones*: aliz ex Tabula-
rio S. Maximi. Trevirensis apud eundem pag. 9. *Sal-
burgiones*.

¶ **SALICATA**, *Salicium, Salsifia*. Charta conven-
tionis inter Jacobum Arag. Reg. & Berengarium Ma-
galon. Episc. an. 1273. *Ex exinde prout descendit sine di-
fessuris alveus Merdantionis usque ad Salicetos, &c.* Vi-
de *Salicia*.

¶ **SALICATUS**, *Saburratus*, Gall. *testé*, ab Ital. *Salica-
tus*, filix, Gall. *Caillon*. Ordo ad benedicendum oleum
infirmorum, &c. ex Miss. Pontificalibus 6. 50. vel 500. apud
Marien. de Antiq. Eccl. Discipline. p. 244. *In secundo (ordi-
ne) duo subsequenter (si subsequuntur) cetera ferri signi vel
calcestem proferentes plenitudo sanctam demonstrans
Ecclesiam supra firmam petram stabilitam, sicut archam
Noe in diluvio Salicatum, &c.*

¶ **SALICHUS**, *Salicetus*, in Chron. Farsensi apud
Muratori. tom. 4. part. 2. col. 403. *Insuper & proprietates
9. 4. Salichij, vel ejusdemque signi homines, &c.*

¶ **SALICIA**, *Salicetum, Salsifia*. Tabularium Briva-
tense ch. 242. *Campi, prata, Salicetia, &c.* [Vide *Salica-
ta*.]

¶ **SALICUS**, occurrit inter epitheta quæ Christo
tribuuntur in Orat. cujusdam librarii ad calcem libri
Theogeri Episc. Meten. de Musica apud Pezium in
Præfat. tom. 1. Anecd. p. 15.

¶ **SALICÆ DECIMATIONES**, Eadem quæ *Dominicæ*,
sive quæ domini vel Regis sunt. Charta Othonis Imper.
ann. 956. apud Calmet inter Probat. tom. 1. Hist. Lothar.
col. 362. *Ecclesiæ omnes Abbatiæ illius in beneficiis em-*

*nibus ad usus prædictorum canoniarum reddidimus do-
minicales, quas vulgo Salicas vocant decimationes, quo-
niam essent nostre regale...* Cnisti Abbati S. Maxi-
mini dominicales, quas vulgo Salicas decimationes vo-
cant. Vide in *Decima*.

¶ **SALICI HOMINES**, *Salica lex, Salica persona, Salica
ca. terræ.* Vide in voce *Lex*.

¶ **SALIDARE**, *Solidare, claudere*, ab Ital. *Saldare*,
Gall. *Fermer, curare* *une plaie*. Miræ. B. Simonis Eremit.
tom. 2. April. p. 831. *Nervi se retraxerunt, ita quod quan-
do incisioni Solidatae fuerunt, gamba & nervi eman-
scunt retrusij.*

¶ **1. SALIGO**, ut *Salicus*, qui *Salica Lege* vivit,
Charta Casaur. apud Mabill. Diplom. p. 87. *Idcirco ego
Transario Saligo... secundum modum Salicam legem...*
per hoc eburnum vendidit, &c.

¶ **2. SALIGO**, pro *Saligo*, in Testamento Armandi
d'Allegre an. 1263. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 118.
*Relinquo ad annuversarium meum in die obitus mei fa-
ciendum, 20. solidos Rodenjes, & unum Sextarium Siligi-
niis perpetuo censalia.*

¶ **1. SALINA**. Statutum Ricardi I. Regis Angl. pro
Cruce signatis: *Si autem aliquis blindum emerit, & de
eo panem fecerit, tenetur lacrari in Salinam unum serpen-
tium & brannum.* Ubi legendum videtur *salma*, [ut &
apud Baluz. tom. 6. Miscell. p. 347. *Secundo vero anno &
deinceps quilibet 30. Salini frumenti & totidem ordi-
magistro massario curie representet.*] Vide in *Sagma*, &
Salinata.

¶ **2. SALINA**, *Salinum*, Gall. *Saliere*. *Dedit nobis
60. fenellas & 9. Salinas argenteas*, in Necrol. Corbe-
iensis. Vide *Saleria*.

¶ **3. SALINA**, *Gabella*, Tributum ex sale. Charta
Caroli Simplicis Reg. Franc. an. 898 in Append. Marc. Hispan. col. 830. *Admirationem medietatem telonei &
rascie & ex mercato similiter atque piscinarum, & medietatem
Salinarum concedimus.* Occurrit rursum in Char-
ta ann. 900. ibidem col. 833. & in alia an. 981. col. 927.
Chron. Corneli. Zantfliet an. 1451. apud Marien. 10.
5. Ampli. Collect. col. 477. *Affirman in nullius causam
vel originem salionis sine Salina vel tributum salis,
quod Dux Burgundie ad Gandensium exigebat.* Legitur
præterea in Chron. Parmensi ab an. 1292. apud Muratori,
tom. 9. col. 813. & 839. ubi *Salmarum domus*, dicitur
locus ubi sal conficitur, vel ubi exigitur salis tributum.
Vide *Salinaria*.

¶ **4. SALINA**, diminuti. esse videtur *Salia*, Domus,
ædes quævis. Charta Rostagni Archiep. Aquis. an.
1075. inter Inscrit. com. novæ Gall. Christi, pag. 64.
col. 2. *Donamus... nauisquisque nostrum unum Salinas, il-
las scilicet quas incolit domo Pantini; & prædictæ An-
selmus illas quas tenet homo Andrenis.*

¶ **SALINAGIUM**, *SALINARE*. Vide in *Salinaria*.
SALINARIA, *Gabella*, Tributum ex sale, in Testa-
mento Guillelmi D. Montipessulani an. 1212. *Remis-
io etiam in perpetuum, & salvo Salinaria, & omnia spe-
hanria ad Salinaria, ita quod unusquisque habitantium
in villa Montipessulani, & in castro de Lavis, & ibi ve-
nientium, possit saltem emere & vendere sine omni con-
trarietate. Concilium Avenion. an. 1299. c. 5. Pedegius, gi-
dagius, Salinarius, & alii indebitis exactionibus. Cocil.
Arelatense an. 1234. c. 22. Item statimus ne aliqua peda-
gia vel Salinaria per Arelatensem provinciam recipian-
tur, nisi quæ apparent Imperiarum, Regum vel Prin-
cipum, vel Lateranensium Conciliorum largitione concessæ, &c.
Adde Concilium Insulanum ejusdem anni c. 10. [Vide
Salina 3. & *Salinacium*.]*

¶ **SALINAGIUM**, Eodem significatur. Charta ann.
1300. tom. 1. Hist. Dalphin. p. 54. *Quod dicti Consolacæ
& sui tunc, & aliorum, legumium & aliorum, prout &
de*

de quibus salis sunt praestari libragium herbo, pa. *Salinagium*, &c.

SAUNARIUS. Eadem notione. Charta an. 1202. apud Chiffellium in Trencorbio pag. 455. *la premis enim nobis acquisierunt usque villa Transarchensis, videlicet Saunarium, furnus, hibernagium, vintetiam, molendina*, &c.

Ubi tamen nescio an *Saunarius* significet Lapiarium, Gall. *Tuero* quod provincialibus quibus *Saunax* est mare, *la Saunarie* dicitur: ea certe notione occurrit in Transact. ann. 1292. inter Regem Carolum II. Comit. Provinc. & Capitulum S. Salvatoris, ex Schedis Praef. de *Mazuguere*: *Item domus Sancta quae sita est in Saunaria*. Prohibito ex sale probabilis usurpari videtur in Charta ejusdem Caroli ann. 1291. apud Pitonem Hist. Aquef. p. 179. *Kolumm in passatum homine... esse immunes sibi dedit, sibi, podagium, boagium, Saunarius & personalibus cavalcariis*. Drois de Seignage, in Arresto Parlamenti Redon. an. 1573.

SALINARIUM, seu *Gabella salis*, in Concilio Avenionensi an. 1309. cap. 6. in Charta Sancti Regis Majoric. an. 1311. & apud Gregorium de Verborum signific. cap. 26. lib. 4.

SALINARIUM. Gloss. Sax. *Elfrici*: *Salinarium*: *scaldus*, i. salis domus, seu potius puteus salinaris, unde sal hauritur, quomodo *Salinarium Heduum* dicit Johan. Sarisbericus Epist. 196.

SALINARIUS, salis venditor. Fori Bigorrenses art. 29. *Viscariis aliunde piscis deferentes, & salinaris fiat in pace, nisi quodlibet maleficium fecerint, unde oportet eos respondere*. Charta Ildefonsi Comit. Tolosan. 1311. apud Catellum in Hist. Comit. Tolos. pag. 192. *Salinariis istius villa, qui attulerint salem, de saqueant ad salinum & statim pagentur*, &c. [Enumeratio iurium Comit. Biterri. in civit. Albien. in an. 1252. *A singulis Salinariis usam cupam salis*, &c.]

Hinc *Salinarium* dictus est Philippus VI. Rex Fr. quod aliquot salinaria horrea intra regni fines an. 1331. instituerit, unde sal emeretur statutum quo vectigal tolleretur, quo facilius bellorum impensis luberiret. Vide *Gabella salis in Gablum*. Chartul. V. S. Vedasti Atrabat. p. 68. *Domus Rex Philippus vendidit salom, hoc est notorium: unde in vulgo suis precoribus, quia Rex erat Salinaris*. Eadem de causa *Salinator* cognominatus M. Livius, teste Livio lib. 29. c. 37.

SAUNARIUS, ut *Salinaris*, Gall. *Saunier*. Codex reddituum Episc. Autiflan. circ. an. 1290. *De vinagio & piscenagio Saunariorum*. Omnes *Saunarii qui vendunt sal in archis & in gremiis, debent 12 den. &c.* Regellum censuum Carocii: *Les Sauniers qui vendent au marche du sel*, &c.

SALINARIS TERRA. Bovo Abbas Sichienfis de Inventione S. Bertini cap. 1. *Quandam Salinarem terram... donatque tradidit legaliter facta*. Vide *Salariata terra*.

SALINARE, Salem condicare, [Gall. *Saunier*.] Vetus Charta apud Ughellum tom. 4. in Appendice p. 7. *Et Salce mare pueri uno, ubi Bruno dicitur Saluaro*.

SALINATA, pro *Salina*, onus *Salmaris*, ut videtur. Vide *Sagwa*. *Sallas Malapinae* Rec. Sicul. lib. 6. apud Baluz. tom. 6. Miscell. pag. 348. *Pro stercorebus vero biduum de terris impinguntur ab eis, in quibus distabulantur & nobis duos Salinas pinguis novalis praecurrit barbaris quibus duabus Salinas duodecim salinas villas litem de suo, si novalis casu pereat, sisco componat*. Vide *Salina de Salina*.

SALINATICUS, Tributum ex sale. Charta Caroli Calvi an. 848. inter Probato. com. 1. *noy Hist.* Occitan. an. 97. in ipso censum *pulcratum, piscuarium, piscationum tam maris quam aquae curialis*: *Volat*

tiqum, Salinaticum, telonis mercatum, &c. Vide *Salinaria*.

SALINATIO, Erupit, ex Gallico *Saillie*. Epistola Comit. S. Pauli de prima & expugnata. *Nonnulla vice in nos secutus Salinationes*. [Utile, *Salstationes*. Vide *Salatio & Adsalire*.]

SALINATOR, Qui saltem facit aut vendit. Papias, *Salinators, & in tocin* [Gloss. Lat. Gr. Locus est in *Blyona*, *Salinators evitatis* *Monapiorum* memorat vetus Inscrip. apud Elmenhorst in Observat. ad Arnobium. Vide Cuperi Monumenta antiqua p. 230. & supra *salinarius* in *Salinaria*.]

SALINITRARIUS, Officium in aula Reg. Franc. Ait. S. Francis de Paula tom. 1. April. p. 149. *Honorabilis vir Thomas Jacob Thebaurarius Salinitrarius domus Regis Francorum*. Vide *Salarius*.

SALINUM, Locus ubi sal venum exponitur. [Statutum Johannis Reg. Franc. an. 1363. tom. 3. Ordinatio. p. 623. Item. *Quod quecumque & omnes districtus atque alia gabelle Salinarum & salinarum praestant* *Saefallie*, &c. Ubi *Salina* locus esse videtur ubi sal conficitur. Occurrit pluries in Charta Ildefonsi Comit. Tolosan. an. 1141 apud Catellum in Hist. Comit. Tolos. p. 192.]

SALINUM, Vectigal ex sale, seu jus de eo tributum exigendi. Testam. Rogeri Vicecom. Biterri. an. 1193. apud Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. pag. 500. *Magistro Bertrando donec 460. solidos Melgoriacenses quos habet de me Bonetus Judex, & donum illud quod ei fecit in Salap & in omni terra mea de una bestia*. Vide *Salum*.

SALINUM, Salis benedictio, Consecratio. Canonic. Regul. apud Marten. tom. 1. Colle. 3. nov. vet. Script. part. 1. p. 318. *Refectorium similit, iter nullus ingreditur, exceptio infirmorum, & ceteris omnibus cum bibere indigerint & servitorum (i. servitorum) ecclesiae pro Salino*. Eadem habentur in Confect. Cisterc. c. 72. unde quid sit *Salinum* interpretari licet ex paulo ante praemissis: *Nullus in gradatorem coquinae... facit, exceptio, vel quolibet alio pro... praestit in turibulo vel patella impo- nendi, vel Salo benedecendo*. Pro vale in quo benedicendum sal ponitur, vide in *Sparforium*.

SALISATIO, Palpitatio. Gl. Lat. Gr. *Salissatio*, *salus*. Marcellus Empiric. c. 41. *Cordis pulsus, siue Salissatio*. Hinc

SALISATOR, apud Isidor. lib. 8. Orig. c. 9. vocat qui dum eis membrorum quacunque praestit salierit, aliquid sibi exinde prosperum seu irrisse significare praedicat. Horum meminit S. August. lib. 2. de Doctr. Christi. & Johan. Sarisber. lib. 2. Policratic. cap. 12. Vide Martini Lexic.

SALISBURGIO. Vide *Saliburgio*.

SALISPARSIO SALISPERFUSIO, Aquae benedictae aspersio. Concil. Compell. ann. 1031. inter Hispan. tom. 3. p. 199. *Omnia diebus Dominicis Salisperfusionem faciant*. Aliud ibidem celebratum an. 1056. p. 219. *Totum psalterium, cantica & bymna, & Salisperfusionem, cantate... perfecte sciunt*.

SALISSUS pro *Salsus*, apud Stephan. Antiq. Vascouiz. Misc. part. 1. p. 207.

SALISUCHEN, in Decreto Tassilonit. i. 6. 15. *Qui resistit domum suam quod Salisuchen dicitur, qualem rem quereat resistebat, saltem componit in publico 40. sol. A sala, concilio aut conclavi, & suben, quereat, deducit Loccenis lib. 3. Antiq. Suecic. c. 10.*

SALITIA. Papias: *Salinum, vas aptum salibus, id est Salina, quasi salitica*.

SALITO FAGERE, Idem quod *Guerpire*, possessionem rei alicuius dimittere, quasi ex ea salire. Charta Adeleyda Imperat. in Bullar. Calin. tom. 2. pag. 45. col. 1. *Legitimam facio traditam resistaram per cultellum* *fitu*.

*flitum notatum, ... & me exinde foris expulis, warpi-
vi, Salito feci.*

¶ **SALITOR**, *ἡλίου*, in Gloss. Lat. Gr.

¶ **SALITUDO**, Lepos in dicendo, gratia sermonis, *Sal-
les*, Glaber Rodolphus in Vita S. Guillelmi Abbatis Di-
vion. c. 24. *Ipsi etiam sermonis Salitudo equaliter cun-
cti, prout videbatur in gratia erat condita.* [Rectius ba-
bendo edium apud Mabill. f. 6. Bened. part. 1. pag. 311.
V. *Salitudo*.]

¶ **SALITURA**, *ἡλίου*, in Gloss. Lar. Græc.

¶ **SALIVARIS**, Pars freni, quæ silva equi humesta-
tur, unde vocis etymon. Afla Sanctor. tom. 1. Maii pag.
447. *Accipe bos clavos & fac eos Salivares in freno equi.*
Gloss. Græc. Lat. *ἡλίου*, in Gloss. med. Græc.
in *ἡλίου*.

¶ **SALIVE**. Vide infra *Selave*.

¶ **SALIUNCA**, *ἡλίου*, in Gloss. Lat. Græc. Ibidem. *Salinunca, ἡλίου*. Vide *Calceoprea*, &
Martini Lexic. in his vocibus.

¶ **SALLA**, Aut *Sola*. Vide ibi.

¶ **SALLADA**, Herbe sale, oleo & aceto conditæ,
Gall. *Salade*. Menotti Sermones fol. 64. v. Joanne Baptis-
ta ante Christi adventum fuit in deserto ad comedendum
Salladam, sed non fuit oleum.

¶ **SALLAGIUM**. Vide *Salagium*.

¶ **SALLAMENTUM**. Vide *Salamennum*.

¶ **SALLARE**, ut *Salari*. Vide ibi.

¶ **SALLARIATUS**. Vide *Salariatus*.

¶ **SALLARINUM**. Charta Libertatum oppidi Di-
montis in Biturigibus an. 1190. apud Thomasserium p.
433. *Et aliquis de Dimonte si duxerit Salinarum suum
Aurelianis, pro quadriga unum denarium debet tantum.*
Carnes salatas, foris.

¶ Mendum est Typographi apud Thomasserium,
qui, ut ipse monet loco laudato, hanc Chartam ex Gal-
lando de Franco Alodio p. 377. edit. 1637. excerptat,
ubi legitur: *Et aliquis de Dimonte si duxerit Sal vel vi-
num suum Aurelianis, &c.* Ita etiam habent Chartæ aliæ
omnes quæ ad eandem rem spectant apud eundem
Thomasser. ibid. p. 416. 417. 420. & in Libertat. Bolcum.
inter Ordinari. Reg. Franc. tom. 4. p. 76.

¶ **SALLEPETIR**, Salnitrum, Angl. *Salpeter*, no-
stris *Solpêtre*. Litteræ an. 1412. apud Rymer. tom. 8 pag.
751. *Mondamus vobis quod ... 40 libras de Saliepetir 5
centum libras de suffris, & traducere permittatur.*

¶ **SALLERE**, pro *Sallere*, quod infra *sal-mi*, pro
Psalms. Petri Diaconi Discipuli. Calin Nullus Sallat, ni-
si iustus.

¶ **SALLIA** Charta an 1521. *Sese & omnia bona sub-
miserunt viribus, correctionibus, carceribus, censuris, ri-
goribus & Sallii curiarum regiarum, &c.* Haud scio an
a vulgari Gallico *Donner la Sale*, quod de publica casti-
gatione intelligi solet, de Jucunda lat hæc vox; utilitate e-
rit hæc formula in prohibitionibus iudicis, *A peine
de punition en exemple & corporelle*: an mendum sit
pro *Stylis*?

¶ **SALLIRE**, pro *Salire*, Gallis *Sallir*. Lex Bajwar. tit.
13. §. 2. *Si autem altera persona ipsum animal per vim Sal-
lire compulerit, &c.*

¶ **SALLIFA**, Salix, Gall. *Saule*. Charta an 1278. in
Tabul. S. Mariani Auxil. *Promiserunt ... quod in sileribus
& salicetis, Sallitis vel salicibus de cetero nihil faci-
erant, nec aliqua unquam tempore animata sua pas-
sabant.*

¶ **SALLIUM**, Decus, dignitas, ut ex opposito oppro-
brium iudicare licet, vocis tamen origine incompecta.
Sallas Malaspina Ner. Sicul. lib. 2. apud Baluz. tom. 6. Mi-
scell. p. 227. *Perfusi sunt inquam subito diæ solemnitate ejus
in luctum, Sallio in opprobrium, honores in nubilum.*

¶ **SALLOSUS**, Profundus, torpidus Elmham. in Vi-

ta Henrici V. Reg. Angl. edit. Hearnii c. 68. p. 196. *Tan-
dem murum rationumque carnes exoticas, magno compo-
sitas precio, rapida ventris voracitas in suum Sallofom
abyssum devorat & receptas.*

¶ **SALMA**, Aut *Sagma*. Vide in hac voce.

¶ **SALMACIDUS**, SALMACIUS, &c. Vide supra
Salatia.

¶ **SALMAN**. Vide *Salamonius*.

¶ **SALMARIA**, SALMARIUS, SALMATA. Vide
Sagma.

¶ **SALMATICUS**, pro *Salinaticus*, vel *Salmocius*.
Beka in Willebrordo: *Continuo Salmatica terra dulcis
aque copiam affluenter eduxit.* Et in Baldevino I. Mo-
dicam aquam, & eandem Salmaticam, ad potandum
invenimus.

¶ **SALMEDINA**, Prætor urbis. Vide *Zavalmedina*.

¶ **SALMENTUM**, in Gloss. Iudori, *Sofementum*. In
Glossis antiquis Mff. *Piscis confectia*.

¶ **SALMERIUS**, Equus facinorarius. Vide *Sagma*.

¶ **SALMITRIUM**, Salnitrum, Gall. *Salpêtre*, & Græcis
recentioribus *ἡλίου*. Chron. Tarvis apud Muratori.
tom. 19. col. 754. *Est enim bombarda instrumentum fer-
reum fortissimum, habens cannonem ... in quo imponitur
pulvis niger artificatus cum Salnitrio & sulphure, &c.*

¶ **SALMUM**. Testamentum Rogerii Vicecom. Bi-
tterr. an 1150. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 411. *Sal-
mum vero, & totius iusticiæ noviter missos, idelicet illos,
quos ego sive dominus Bernardus Atonis pater meus, male
imposuimus, pro remissione peccatorum meorum dimitto &
obfolvo. Ubi legendum videtur Salinum, vel sigla ex sa-
le. Vide Salinum 2. & *Salinaria*.*

¶ **SALMU**, SALTERIUM, pro *Psalms*, & *Psalterium*,
in Charta an. 1128. apud Petrum Mariam Campum in
Hist. Eccl. Placentina tom. 2. [Inventar. an. 1260. *Unus
calix argenteus, & unctura argentea, item 1. Salterium*. Sic
quidam Galli Sauter dicunt, pro *Pseautier*.]

¶ **SALNARIA**, Salitum, Gall. *Sauzaiie*, Normannis
vulgo *Saulnaie*, vel *Saulnaie*. Gesta Cenoman. Episc. apud
Mabillon. tom. 3. Analec. p. 54. *Dedit quoque jam dictus
Defensor ... silvam quæ est in aquilonali parte civitatis
superfluvium Sarthe cum adiectis suis, cum Salnariis, &
cum omnibus ad se pertinentibus. Vide Salicaria.*

¶ **SALNERITIA**, [Tempus quo falices secantur, ni-
fallor. Vide *Salnaria*.] Tabular. S. Remigii Remensis.
*Donat annis singulis ... in boste ita den. 10 in Salneritia
3. ligni car. 2. Alibi: Donat annis singulis spelta mod. 12.
in Salneritia den. 3. in præteritis den. 2. &c.*

¶ **SALOMON**, Valis species, operis pretiosioris, forte
cujusmodi fuere vasa Salomonis in Templo ab eo ædifi-
cato, quæque in urbem Carthagenensem in Gallis, Ro-
ma capta, transfugerat Alaricus Wisigothorum Rex, ui
refert Procopius lib. de Bello Gothico c. 13. unde forte
manavit ut pretiosa vasa Salomonica appellarent. no-
stris. Guillelmus Bibliothecarius in Stephano VI. p. 137.
*Cantulis ibidem cantharis exauratis cum gemmis, Salomoni
num, regnum aureum unum cum gemmis pretiosissimis,
& vestem unam cum auro & gemmis albis, atque sermo-
num librum unum, gesturum librum unum, Evangelio-
rum unum cum Epistolis.* Ubi tamen nescio an hoc loco
Salomon intelligatur liber Salomonis, ut *Regnum*, liber
Regnorum, seu Regum in veteri Testamento appella-
tur. Monasticum Anglicanum tom. 1. p. 210. *Dnas pater-
nus argenteus, cum duobus arceolis pretiosissimis ex op-
eribus Salomonis, & cruce aurea, columnæ de lictis octo-
ginta sedecim, &c.* Charta Aldegastri, filii Sylonis Re-
gis Ovetealis ann. 81. apud Sandovalium: *Quatuor ias-
pides, & tres vases Salomonicos, & 12. cruciales argenteos
&c.* Alia Stephanie Regine uxoris Garlie Regis Na-
varre ære 1060. apud eundem in Episcopo Pamplonenfi-
bus: *Et vendant illos vases vel feteras Salomonicas in du-*

Hist. Longobard. apud Murator. tom. 2. p. 196. *Est etiam Saltim adverbium presentis temporis sicut unne, mode; Vita S. Vincentii Madelgariti to. 3. Julii p. 668. Nunc ergo consiliandis tam praeferre materiei verborum ornatus, qui Saltim peritorem sufficit, conatus. Saltim, pro saltim, non semel occurrit in Cod. Theod. & alibi.*

¶ **SALTORA**, Saltus, evincatione Longobardica, apud Meichelbeck. Hist. Frising. tom. a. p. 33. *Donavi ... casus, curies, municipia, rures, Saltoris, filius, &c. Saltura ibidem p. 45. Saltorer, apud eundem tom. 1. p. 69. ex Charta an. 770.*

¶ **SALTRIA**, Saltatio, ars saltandi. Papia. Mf. Bicur. *Quam sola femina colebant qua Saltiria exercebant.*

¶ **SALTRIA**, Saltatrix, Gall. *Danseuse*. Ptoeta Ml. infim. xvi. post Summam Will. Brittonis ex Biblioth. Collegii Navarri:

Pfende pugil, nebulo, meretrix, fur, Saltin, leno. Vide Salticus;

¶ **SALTSELLER**, vox Anglica, Salinum, Gallice Salterre. Testam. Jobannaz Benfede ann. 1445. apud Madox Formul. Angl. p. 434. Item de & lego Philippo Thoburny Militi & Margareta uxori ejus duos Saltfellers argenteas, & meam meliorem togam penultimam. Vide Saltarius 1.

¶ **SALT-SYLVER**, ab Anglico *Sals*, sal, & *Silver* argentum: Praestatio pecuniaria à vassillis domino exfolvenda, ut se ab illis salis vectura redimerent. [Charta ann. 1363. apud Kenner. Antiquit. Ambrosi. pag. 496. Et quilibet virgarius dabis domino unam denarium pro Salt-silver per annum ad dictum festum S. Martini, vel cariebunt saltem domini de foro ubi emptus fueris in Indarum domini.]

¶ **SALTURIUS**. Vide *Saltarius*.

SALTUATICUM. Vide *Saltaticum*.

SALTUENSES FUNGI, in Novella 2. Theodosii & Valentiniiani, ubi mentio fit lundorum, quilibet topi, patrimoniales, & Saltuenses vocantur, & ad jus privatum transferri vetantur.

¶ **SALTURA**. Vide supra *Saltora*.

1. **SALTUS**. Silva, vox Latini nota. Charta Gaufridi Comititis Mauritanis in Bibliotheca Cluniac. p. 543. *Doctiam & concedo omnes Saltus meos consuetudinarios usibus Ecclesiae ... omnibusque bonominibus illorum; ita ut bone S. Dionysii intra saltus habites. Mox fit mentio Saltus Perticis, ita scilicet appellatur ager & Comitatus Perticensis, (le Perebe) quod silvanus sit.*

¶ 2. **SALTUS**, a. declinat. in Praecepta Caroli M. apud Marce tom. 1. Ampliss. Collect. col. 37.

SALTUS DEBITUM, Saltationicum. Tabular. Dervensis Monasterii: *Et si incolae loci illius porcos suos cum porcis indominalibus miscuerint, ministerrintles Monachorum omnium decimationem absque ulla meorum molestia accipiant. Quod si aliud venerint, & forensium villarum nostra depasae passae voluerint, secundum morem regionis consuetam Saltus debitum persolvant.*

¶ **SALTUS**, Latifundium 800. jugerum, apud Paociolum lib. 1. Thelauri var. Lect. cap. 77. ex Varone lib. 1. de Re rust. cap. 10. l. creditor. ff. de act. emp. &c.

SALTUS LUNAE, Compositio, innotat Jul. p. 1. vel eximius. Auctor Queroli: *Mercurius huic innotat, Sol rotundus, Luna in Saltu est.* Cummanius Hibernus de controversia Paschali: *Alium in Epistola, alium in augmento lunari, quod vos Saltum dicitis, &c. [Et hoc vocatur Saltus luna, eo quod semel in 19. annis necendis praeter communem omnium aliarum lunationem ... & praeter naturalem primationem, quod luna ibi dicitur prima, ubi dicitur debere triginta.] Et sic debet luna transire, non secundum veritatem cursus in caelo, sed secundum significationem primationis in libro ... Et sic meta prima est Saltus.*

Tom. VI.

tus lune. Ita Petrus de Mura in Comput. Eccles. Vide [Bedam tom. 1. p. 108.] Alcuium Ep. 3. 9. Honorium Augustodun. lib. 2. de Imagine mundi cap. 85. Rabaoim de computo c. 56. Petavium 10. auctario lib. 8. c. 14. & Scalligerum de Emend. temp. l. 7. p. 750. &c.

¶ Contigit autem hic Saltus lunae 31. Julii anni cuiuslibet decimi noni cuiuslibet lunaris, ut ex hoc versiculo à Durando relato docemur:

Luna facit Saltum Quintilis luno supremum.

SALTUS DE ECCLESIA à Ecclesiam, cum Episcopus relicta Ecclesia ad aliam promovetur, in Concil. Triestino ann. 878. act. 2.

¶ **ORDINARI PER SALTUM** dicitur qui ordinem superiore, inferiore praetermissis, suscipit: quod prohibuit Alexander II. P. P. Epist. 32. Scaturit Mf. Augerii Episc. Conferan. an. 1280. ubi de casibus Episcopo reservatis: 18. *per Saltum nique ordine praetermissis, ut qui surrite & contra prohibitionem promotus, &c. Concil. Hispal. inter Hispal. tom. 4. pag. 13. Excepto tamen ille qui surris ardiatus per Saltum, &c. Occurrit passim.*

2. **SALTUS**, pro ASSULTUS. Fori Morlanenses cap. 28. *Quicumque domui vicini Saltum dederit, vel violenter domum intraverit, quot erant in Saltu illo, tot 18. fol. donabunt domino domus. [Vide Saltatio.]*

¶ 3. **SALTUS**, Gall. *Saut*, vox quidem Latinis nota, non vero Saltum facere, pro Profligare, Sauter. Gerardus in Vita S. Stepbani Grandimont. apud Marten. to. 6. Ampl. Collect. col. 1077. *Considerans autem vallis profunditatem super quam eminebat domus illi adificans, simul perie de profligare; sed postmodum consensit divini spiritus, ... Saltum illum fecit, & per Dei misericordiam illaesus evasit.*

¶ 4. **SALTUS**, Alia nozione. Albert. Mussatus de Gestis Henrici VII. apud Murator. tom. 9. col. 472. *Inter eos Florentini, gentibus Caesaris pervagandi praedicti, quos Saltus nuncverunt, utque frumentandi de Aretii finibus praedirent, & Felulanam artem ... maniere praedicti. Phralis Patavii sulcata, uti monet Cl. Editor, Tagliere li Salti, quod Itali levare li possi dicunt, pro Impedire, auferre potestatem.*

¶ 5. **SALTUS**. VITI, Morbigenus. Miracul. S. Bennonit tom. 3. Julii pag. 223. *Tota n. annum horrendo morbo, quem Saltum S. Viti dicunt, confictus est: quod malum illum saepe decies una die corripuit. An idem qui morbus comitalis, nostris aliquando Danse de S. Jean t Vide Saltatrice.*

1. **SALVA**, SALVARE, voces Fori Hispanici: *Saltua*, idem quod Anglis *Juram*, Inquisitio, vel potius probatio per testes de re aliqua, qua quis *Saltum* libi esse conatur: *Saltantes* vero sunt testes ipsi qui pro reo depolunt. Fori Olca 1247. tit. de Proditionibus: *Ha sunt tres proditiones scito, de quibus per pacem non potest aliquis se Salvare, sed per consilium: scilicet qui occidit dominum suum, &c. Alibi: Mulier habens maritum, si quis necem savorit eam, tenetur se Salvare viro suo, & non toti consilio, si eam nec savorit. Est forte non fuerit parata, ut se Salvaret de hoc crimine contra eum. Martini Didacus Dnaus Justitia Aragon. in Observant. lib. 1. p. 22. v. Unus solus Miles non potest Salvare per infancione, sed duo Milites. Passim alibi. Eximius Salanova Justitia Aragonum 10. Narratione rerum à Jacobo II. Rege Aragonum gestarum: *Non teneant Milites, nec eorum filii nec nepotes sacre Salvam. Item nullus potest Salvare pro infancione, nisi duo Milites.* Alibi ubi de privilegio infancionum: *Item per carin Salva communis non solvuntur Caria Regis nisi 30. solidi juxta Forum. Quam Salvam debent budie sacre secundum Forum novum editum in Cesar-Augusta. Michael del Mafine in Repertorio in v. Infancione: Magna est differentia**

E

inter

salutem Salvatorum infancie, & probationem infancie, tam in modo agendi, quam in modo procedendi, ... quando aliquis osti in possessione infancie, & saluator in eadem, & unit se Salvator, tunc supplicat De Regi, quod cum ipse velit Salvator sua infancie facere, quod commissum deum causam aliam, eorum quo possit suam Salvator facere, & tunc D. Rex committit dilectam causam Justitia Aragonum, & recipit dilectam Salvator suam causam. Qua quidem Justitia prefatur per Salvatorum personam dilectam Justitia Aragonum, &c.

¶ Salvatorum non melius absumit notione Præficia nostris usitata, cum scilicet refuaturum totum fides iterum affertur & defenditur. Et significatur occurrit in Consuetud. municipalibus Hannov. cap. 47. Montens. cap. 15. 16. Burbon. art. 40. 41. Avern. cap. 8. art. 3. Eclav. art. 391. Bixur. tit. 10. art. 7. &c. Vide Salvatorum.

¶ 2. SALVA autem infra Salvatorum, Prædium quod Salvator, præteritur interdum villa, pagus. Charta ann. 1153. ex Bullar. Fontanell. fol. 36. In Casu istiusmodi fœdum Restoldi ... tam in terris quam in Salva cum hospitibus. Charta Thofiat. ann. 1404. Debet apud aduagium Salva sua sita versus Champenol.

SALVAGARDIA, SALVAGUARDIA, Proteclia, tutela, saluti conditio, Principis privilegium, quo ne aliter viam inferatur, evetur, [Carli Caroli Regentis ann. 137 & tom. 3. Ordinar. Reg. Franc. p. 318. Sub protectione & speciali Salvaguardia regia & nostra, ... suscepimus per prefatum, &c. Charta ann. 1376. ex Tabul. Massil. Reliquaria sacri monasterii S. Vidoris cum debita reverentia (reverentia) valeant custodire sub Salvaguardia civitatis prædictæ Massiliæ. Vinc. Cigaltius de Bello Ital. Infringens Salvaguardiam Regis accipit puniendum. Chron. Johan. Aperti apud Marten tom. 3. Anecd. col. 615. Ipse Calixtus huic Episcopo (S. Bertini) de dedit privilegia dea, primum quod nos in Sedis Apostolica tutela, id est, Salvaguardia recipit.] Regestum Brevium original. Angl. p. 26. Nos volumus dicitur ... ab opprobriis iudicibus præservare, suscepimus ipsos, ... & iustas possessiones, & bona sua quæcumque in protectionem & Salvaguardiam nostram specialem, &c. [Vide Salvatorum conditio.]

¶ SALVAGARDIA, Eadem notione. Diploma Ruperti Senioris Comitis Palat. pro Universit. Heidelberg. ann. 1386. apud Tolner. inser. hist. Palat. p. 124. Patet scimus per prefatos, quod nos & singulos magistros & scolares, presbiteros & fures, ... in nostra & successorum nostrorum custodia speciali, salvaguardiam & Salvaguardiam recipimus. Letras de Salvage dicitur Litteræ quibus Rex, vel quivis alius in suam Salvaguardiam seu tutelam aliquem accipit. Vide Consuetud. Melodun. art. 3. Senonesem art. 13. 173. & seqq. Pontiv. art. 163. &c.

¶ SALVAGIUM, Præmium quod ija debetur, quorum opera merces ex naufragio salve sunt. Tabul. Gemmet. Et aquos droit de prendre tout vase & saque est trouvé en ladicte rivière de Seine ou sur l'autre certaine entre les limites des Justices, & sans que qui le trouvent subjett le porter à notre Prevost dudit lieu de Quillebeuf dedans vingt quatre heures après l'estri trouvez, sur peine de forfaiture de leur Salvage, &c. Alibi Salvage, vel Salvage dicitur.

SALVAGIUSSALVAGIA. Vide Syllabium.

¶ SALVAGO, Gall. Salvagius, Fœcia caro, fœcia silvestris, infra Salvagina, Charta ann. 1441. ex Schedis Præf. de Marquandis. Quod possit libere & impune & absque hunc exari sui venari sacre per territorium municipalium civitatis, per dices, lepores, & alios Salvagios, exceptis in oleis alienis. Vide infra Syllabium.

1. SALVAMENTUM, Tutela, immunitas, proce-

dia. Capitula Caroli Cæsar. 26. part. 2. 25. Et solutus est vos & ceteri homines fideles vestri non leges & ceteri iudices, & tale Salvamentum in regnis vestris habeatis, sicut antecessores vestri tempore antecessorum vestrorum habuerunt. Tit. 27. post c. 8. Quod ad Dei voluntatem & sancti ejus Ecclesia ... illis commisi Salvamentum & pacem, &c. Adde part. 2. c. 4. Tit. 28. Quia necesse fuit in istis temporibus consilium de illis accipere, ... pro regni, fideles coadjutores, Salvamento. Tit. 30. cap. 2. In nostro & populi Salvamento. Adde Edictum Pilsense cap. 3. [Charta tom. 4. 007. Gall. Christ. col. 279. Videbantur esse in Salvamento sua. Infra: Resonit bas (hæc) causa Salvamento, Salvamento, io Charta ann. 1304. ex Chartul. S. Vandreg. tom. 1. p. 44. Comme Jean Aïme requerrist que un jugement se feroit sur la vertu de denz desseignes, de l'une desquelles desseignes il portoit lettres du Roy nostre Seigneur de son Savement, fust mi à en main. Salvance, eadem notione, usurpat le Rouau de la Re-se MS.

Fax Semblans se plus est trouvis
Oves ties traitres poudus,
Ja ne soit en ma Salvance.]

SALVAMENTUM, Præfatio à teocentibus facta dominis, pro tutela ac protectione personarum ac rerum suarum, quæ etiam Commendatio dicitur: quo spectant illa Salvamina lib. 5. de Gubern. Dei: Tradunt se ad suendum protegendumque majoribus, & dedititios se devotum faciunt, & quæsi in eis eorum ditionemque transcedunt. Nec tamen gratia hoc esse aut indignum arbitrarer, imo potius gratulor benevolentiam magnitudinem, quibus se pauperes dedunt, si patrocinia ista non reciderent; si quod se dicunt humiles defendere, humanitati irroborent, non cupiditati. Illud grave ac periculorum est, quod hæc lege suæ pauperes videntur esse spoliati: hæc lege defendunt miseris, ut miseriores faciant defendendo. Omnes autem qui defendendi videntur, defensoribus suis omnem fore substantiam prius quam defendantur ad dicunt, &c. Tabul. Dervente. Ne aliquis iniquorum perosione sua hoc sibi quasi pro Salvamento usurpare voluerit, &c. Chron. Bellenf. p. 602. Salvamentum fœce commendationem quam in Nerentis villa accipiebatur, &c. Charta Roberti Regis Fraoc. apud Doubletum p. 82. 6. Namque jam dilecti excoheres possim, dicitur autem Venantes etque Falconarii, capiemus spacio Salvamenti, pene vocantibus B. Dionysii devotissimus, populabatur, &c. Infra: Salvamentum, namque, sic iramice dicta, &c. Alia ann. 1067. apud Hemerem in Augulla Viramand. Pro Salvamento nisi de habitantibus domibus accipit. Hugo Flaviniacum Chron. p. 16. Bevoni prædicto de Bar, cum apud Flaviniacum requireret à me fœdum suum, quia habebat filium Folouici, de sorore Adubis Odensis, qui idem fecerat casamentum, id est, Salvamentum hominum S. Petri qui sunt in castra illo, vel in villis in circuitu castris, noluit eis aliquid reddere, &c. Tamen cum multis testes accepissent, quod Foluinus idem Salvamentum habuisset, sua concessit, ut si ego per nostros, missi nuncios, & re explorata, aut ipsi homines per se ipsos probare potuissent, quod nunquam fuissent in Salvamento, nihil eis dabant, quæ magis Ecclesiæ quam cum diligenter. Charta Philippi Aug. ann. 1189. in Tabulario Cluniacensi Bibliothecæ Thuanæ: De dominibus villa dantibus 4. solid. suis 5. habebit Praepositi nostri pro Salvamento 12. denos. Et infra: Ceterum definitum fuit, & ad nobis concessum, quod benemerit ad damnum aliquod Ecclesiæ non suscepimus manuum, sed ratione Salvamenti quod habebat Manabris omnia sua in nostra potestate salva fecerit carabimus, & hoc Salva notum tali lege suscepimus, quod extra manuum nostram nequequam venire poterimus, &c. Charta de Chableis in Tabulario Campan. Thuanæ fol. 189. Comes habet censum suum apud Chableis, ro qui.

quibus habent vendas & homines suos, & motam, & plateas circa motam, & domos in castro & in burgo. Item habet avenam & vinum pro Salvamento, & denarios. Occurrit præterea apud Hugonem Flaviniacensem in Chronico pag. 242. 245. in Gestis Abbatis S. Germani Autisiod. cap. 13. & passim in veteribus Tabulis, quæ habentur in Chronico S. Benigni pag. 431. 459. 460. in Chronico Besuensi pag. 562. 577. 595. in Hiltor. Vergiensi pag. 44. 59. 145. Ducum Burgundiz pag. 4. 20. 21. apud Chiffierium in Beatrice Cabilonensi pag. 42. Roverium in Reomao pag. 203. Perardum in Burgundicis pag. 88. 188. tom. 4. Spicilegii Acheriani pag. 424. tom. 8. pag. 157. &c. Vide Commendatas, Commendatio 2. Salvatavia & Tensamentum in Testare.

¶ SALVAMENTUM, SAUVAMENTUM, Droit de Sauvement; in Aretho Consiliis Regii ann. 1582. Idem quod Vintem, quo jure dominus seu j. percipit vicissim fructum in terris vassallorum, eoque tenetur pignus castorum rescire fuis sumibus ad subditos suos ab hostium incurribus salvandos. Charta Guillelmi Comitis Nivernensi ann. 1165. ex Tabular. S. Germani Autisiod. Salvamentum habet dominus Bucardus in oculis illis in quibus locus est: qui si hospite & loco vacuata fuerint, medicamentum Salvamenti in eo anno satummodo habeat quo seminis jactis culta fuerint. Omnes oculos hospite & loco vacuata carceris S. Germani libere excolit & tunc de illis Salvamentum non habeat. Si iterum hospites ibi missi fuerint, Salvamentum similiter habeat. Salvamentum est minima avena in oculis, & duo denarii, & annis panis iuvens j. Si panis non erit, munus pro pane dabitur. Mariyrol. Eccles. Autisiod. apud Marten. tom. 6. Ampliiff. Collect. col. 691. Eodem die (pridie Idus Febr.) obiit Robertus hujus Ecclesie Episcopus, qui ... molestinum sabru murum ab Aione acquisitum, fratribus hujus Ecclesie concessit & Sauvamentum duplex ad Pulveream ... removit. Obituarium ejusdem Ecclesie M. 13. sec. Obitus Roberti Episcopi ... debet Capitulum ... pro duplici Salvamento quod dedit apud Pulveream. Rursum ad diem 6. Febr. Obitus Agæstis Comitisse, qua oratione testamenti sui super Comitum Petrum maritum suum reliquit: qui confiderans de votione & reverentiam quam decanus & canonici circa sepulturam ejus exhibuerat, Salvamentum quod in potestatis de Porreno & Chibiriaco habebat, tam in avena quam troffis, panibus & denariis Autisiodorensi Ecclesie quito vii. Quæ qui dem præstatio cum in avenis exsolvebatur, Salvamentum in avenarum, nuncupabatur, quod alibi dicitur Avenagiam, vel Costuma avena: cum in vico, Salvamentum de vino vocabatur, ut in Enumeratione bonorum ejusdem Capituli Autisiod. fac. legitur: Salvamentum de vino apud Marriacum. Vide Salvagium de Usu feud. p. 222. 231. & Choppin. lib. 2. tit. 4. p. 95.

¶ SALVAMENTUM, Prædium ipsum, quod salvatur, vel protegiatur, pagus, villa. Tabularium Prioratus de Pareto fol. 95. Similis modo fecit & de aliis hominibus vicinis supradictis manentibus juxta Salvamentum, quod dicitur Gratantem. Idem Tabularium fol. 102. Dedit quoque (Hugo Comes Cabilonensis) Salvamentum quod in ipso monte est in circuitu ejusdem Ecclesie, & concessit atque concessit liberam cum & saltem esse perpetuam. [Charta ann. 980. inter Instr. tom. 4. novæ Gall. Chist. col. 17. Adhuc autem donat prædicti Comes (Milo) illi Ecclesie (S. Michaelis Tornodor.) mansos duos vestitos cum appenditiis jussu in villa quæ dicitur Scifficus cum ejus Salvamento; nisi fide præstatio, de qua paulo ante, vel ipsius loci districtus seu ambitus infra quem privilegia & immunitates continentur: qua notione accipienda videtur.]

¶ SALVAMENTUM, in Codice Consuali Episc. Autisiod. VI.

tiff. ann. circ. 1290. Et si fueris de suo orto, & ortum sis de Sauvamento, nihil debes. Rursum: Bos, vacca, aut alia bestia, si fueris de Sauvamento comitis, nihil debes.

¶ SALVATIO, Eadem notione. Hist. Abbat. Condomensis p. 463. Duo fratres Garfias Dax, & Guillelmus Dax, cum Ecclesiasticis suis, qui secum ad Ecclesiam jaro hereditario possidebant, omnes in unum coadunati dederunt ... salinamque coaditione, ut si ibi fieret Salvatio, omnes sapientissimi qui inibi ad mandandum venissent, ceterique qui se sub ditione ipsius Salvationis ponerent, quique pro domo sua fructu cellario casum sancto Petro tres aut duos denarios singulis annis redderent. Vide: Mensura.

¶ 2. SALVAMENTUM, Conditio, exceptio, Gallis Reserve. Charta Ansbaldi Abb. Prum ann. 867. apud Marten. tom. 1. Ampliiff. Collect. col. 185. Ut res memoratas & monipra cum tali tenore & Salvamento, usufructuario tenas & excolas, ut nullum detrimentum aut salaminis domus Dei ubi coaslate sunt sustineas. Vide Salvare 6.

¶ 3. SALVAMENTUM, vox nautica, Seavement, Locus in quo naves à ventis salvantur. Miracula Miff. Urbani V. PP. ex Tabul. S. Victoris Massili. Venit ad bonum portum & Salvamentum.

¶ 4. SALVAMENTUM. Ponere debitum in Salvamento curia, id est, pecuniam debitam deponere apud curiam, Gall. Mettre à disposition, Consigner. Statuta Cadubritii lib. 2. cap. 55. Quid si aliquis debitor præstavit usum suum debitum creditori, & creditor noluerit accipere, tunc dictus debitor dictum debitum non ponas in Salvamento curia, &c.

¶ SALVANS, Testis apud Hispanos. Vide Solus 1. 1. SALVARE, pro Servare, vel reservare. Testamentum Riculfi Episcopi Helenensis ann. 905. Scrindor (legendum Scrinius, vel Serinia) paria t. ad vestimenta sacra Salvandum. (Statuta Mutin. rubr. 370. 17. 4. v. Salvarii teneantur custodire & Salvare clausuras, terras, &c. Itali Salvare, eadem notione, usurpant.)

2. SALVARE, Salvum & incolumem præstare. Capitula Caroli Calvi tit. 42. part. 2. c. 2. Ut omnes nosri fideles veraciter sint de nobis securi, quis quantum poterimus, una meque fecundam sui ordinis dignitatem & personam honorare & Salvare, ac solvatum conservare volumus [Pluries occurrit.]

¶ 3. SALVARE DEBITA, Solvere, nomina sua expedire, Gall. Acquitter ses dettes. Statuta Vercell. lib. 1. t. 13. Item teneatur potestas mobilia que invenerit pœas clavarios & alios officiales Communis esse, indebitis Communis ponere & debita Communis Salvare & expendere in negotiis & utilitatibus Communis.

¶ 4. SALVARE, De salute falso securum tendere, Gall. Flatter da solus. S. Bonaventura lib. 1. Compand. Theol. veric. c. 52. Cavenda conscientia animi larga & nimis stricta: nam prima graeris praesumptioem, secunda desperationem; prima sepe Salvus d. mandam, secunda & contra damnas salvandum.

5. SALVARE, pro Salutare, Salutem impertiri, Gallis. Salver. Vita S. Cuberti Episc. lib. 2. c. 3. Frater autem sic vocem & perfectionis, benedictus & Salvatus ab eo exiit. [Vide Salvatio 4.]

¶ 6. SALVARE, Excipere, secernere, Gall. Excepter, réserver. Consuet. Bregeriac. art. 20. Item, exstis potestatem & protestatur, & Solvatum & Salvum, tam per dictum dominum quam per dictos Syndicos nominibus quibus supra & eorum quentibus, quod propter hujusmodi consilium & universitatem, quem & quam sic de novo sunt dicti habitatores habitari, dicti domus & Syndici non intendat recuare nec recuanciant, imo in quantum possunt sibi Salvant, &c. Salver, eadem notione, in Atilis Hierosolym. c. 205. Mais si celus

celui qui fait hommage, si comme est dessus dit, on chief Seigneur a fait avantz hommage on ligeffe a homme ou a femme, qui ne soit homme don chief Seigneur, il le doit Sauver, a l'hommage faire, pour ce que nul qui est homme d'autrui ne peut apres faire hommage a autre, se il ne Sauve son premier Seigneur. Vide Salvamentum 2.

¶ 7. SALVARE, Vox fori Hispanici. Vide *Salva* 1. ¶ SALVARIA, Refugium, Gallis *Refuge*. Dicitur de eo quod occulte recipitur ut *salvetur*, Statut. Caroli Comit. Provinc. ann. 1278. ex Cod. Mf. D. Braver fol. 68. V. Nullis rivis Arelatis a sefro Michaelis nlsra audeat accipere bestiam extraneam in Salvaria, sen in seadum in baylia sine.

¶ SALVATARIA, Quod ob ejusmodi refugium præstitum exolvitur. Charta ann. 1178. inter Instrum. tom. 6. Gall. Christ. novz edit. col. 196. Retineo tamen mihi feudales carreatas, & medietatem pretii Salvariarum bestiarum extranearum, quæ ibi advenerint.

¶ SALVARIVM, Locus ubi pisces salvantur seu servantur, nostris *Sauvoir*. Charta Mathæi Abb. Fufinac. an. 1125. ex Tabular. S. Medardi Suffion. Possidebat istud Salvarium libere tali conditione, quod ipse (Thomas de Couciaco) sine assensu Ecclesie nostræ, nec Ecclesie nostræ sine assensu ipsius aliquod stagnū sive Salvariorum (sic) seu novum molendinū in territorio de Laudouffes de cetero facere poterimus. Hujus Chartæ titulus est, *Ce est li Chaire d'un Sauvoir de Laudouffes*. Alia ibidem ann. 1237. Recognovimus etiam quod nos non possumus nec debemus piscari in vivariis vel Salvario de Laudouffis. Aliud esse Salvarium in vivario probat ejusdem Abbatis Charta an. 1239. ex eodem Tabular. Licetbis facere piscari pisces Salvariorum, si forte Salvaria loco vivariarum ibidem fieri contigerit. Possent mihi en Serve, in Consuet. Nivern. tit. 26. art. 5. Vide *Salvarium*.

¶ SALVASINA, Ferina caro seu ferarum silvestrium. Gall. *Sauvagine*, Ital. *Sauvaggina*. Statuta Massil. lib. 1. cap. 49. §. 3. Item, statumū quod aliquis extraneus vel servus non possit vendere... carnes recentes nisi iā macello Communiti, vel macello tholeæci, exceptis Salvasinis, & exceptis carnibus prohibitis quas licet vendere in boccarie. Statuta Asten. c. 99. fol. 33. Ordinatum est quod aliqua persona non audeat emere extra civitatem Alsea, prope civitatem per tria miliaria infra scripte villaalis, scilicet aliqua Salvasinam pullos, fœsum, &c. Statuta Mont. Regal. fol. 280. Item statumū est quod pisces recentiores & alia Salvafina teneantur ad vendendum, us infra... Omnes piscatores & venatores teneantur apportare omnes pisces & Salvafinas, &c. Salvafinas cassi, in vet. Inquestia apud Columbū in Episc. Valon. lib. 2. num. 26. 29. Chasse Sauvagine. Vide *Salvago*, *Salvaticine* & *Sylvaticus*.

¶ SALVATARIA, Præstatio a tenentibus facta dominis, pro tutela ac protectione personarum & rerum suarum. Charta ann. 1261. ex Schedis Pr. de Maranguis: Item actum est quod si dominus Comes vel aliquis ejus nomine aliquod homagium, vel fidelitatem, vel Salvatariam reddat ab bemiabais Hospitalis prædictorum locorum... illud homagium, vel illam fidelitatem seu Salvatariam desamparans libere ac remittunt. Pactum inter Jacobum Aragon. Reg. & Berengarium Magalon. Episc. an. 1272. E. excepto uno medio bordci annuati quod habitantes dictæ villa de Muro-vetori... servare teneant ac teneantur in Montepessulano, pro Salvafina eidem domino Regi domino Montipessulano. Vide *Salvamentum* 1 Alia portione occurrit in *Salvaria*.

¶ SALVATERRA dicta Massiliz campana, cujus sono monebantur incolæ ut intra zdes suas, nocte adveniente, sese reciperent, sicque a furtis nocturnis salvarentur: unde vocis etymon. Statuta Massil. lib. 5. cap. 4. Statumus... quod nullus de castro vadat per civi-

vitatem Massilia, vel suburbia civitatis contigna de nocte, ex quo campana quæ dicitur Salvaterra sonata fuerit, sine luminae.

¶ SALVETERRÆ, Gall. *Sauveterræ*, appellata quædam castella munia quod incolæ salvos ac hostium incursionibus præstarent. Vide *Valeium* Notit. Gall. pag. 499. & infra *Salvias*.

¶ SALVATGE, Salvamentum, salvus conductus, protectio, tutio. Jacobus I. Rex Aragon. in Constitutionibus Catalaniz Mf. Item statumū quod nos nec aliquis alius homo domus alicuius ioculatoris, vel ioculatoria, sive Soldataria, sive Militi, Salvatge, sed nos vel alius nobilis possit eligere, & habere ac ducere secum numm ioculatorem, & dare sibi quod voluerit.

¶ SALVATICINÆ, Italici etiam *Salvaticina*, ut supra *Salvasina* Statuta Vercelli lib. 3. fol. 75. Vitem quod becharii civitatis Vercellarum non debeant nec possint emere vel vendere aliquas Salvaticinas in civitate nec districtu civitatis Vercellarum.

¶ SALVATIZINA, Eadem ootione, in Chron. Placent. Johann. Demissis apud Muratori. tom. 16. col. 981. In canis dant in byeme zelatinam Salvatizinarum, & capponum, & gallinarum, & vitelli, vel zelatinam piscium.

¶ SALVATICUS. Vide *Sylvaticus*.

¶ 1. SALVATIO, Salus, vita æterna; *Salut*, eadem notione usurpamus. Concil. Ovetense inter Hilpan. to. 3. pag. 159. Et ante seculum ad fideliū Salvationem præfervit Synodus Constanti. an. 1416. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. Mf. pag. 71. Et ideo quantum nobis ex alto permittitur eos ad salutem atque Salvationem perducere vult & modis congruentibus jam diu laboravimus. Occurrit passim apud Alecticos Scriptores, *Sauvement*, eodem significato, in Charta ann. 1433 apud Lobinell. to. 1. Hist. Britann. col. 1027. Desirant poavoir à nostre ame de salut convenable & ordener des choses de quoy nous devons & soyons tenuz ordeaver pour nostre Sauvement, &c.

¶ SALVATIO, Salus, incolumitas. Charta Ludovici Pii an. 814. inter Probat. tom. 1. novz Hist. Occitan. col. 41. Et ubi nunquam advenerint, per vos Salvationem & defensionem habeant. Capitula Garoli Calvi tit. 19. §. 1. Quod vobis consilium domo averint ad nostri senioris fidelitatem & vestram Salvationem, voluntarie feceritis. Rursum occurrit tit. 26. tit. 35. §. 8. &c.

¶ 2. SALVATIO, Immunitas data loco, vel Ecclesie, aut Monasterio. Charta an. 1045. inter Instrum. tom. 6. Gall. Christ. novz edit. col. 105. Huius autem termini ejusdem, quos omnium decreverimus esse Salvationem, ex una parte, &c. Charta Gotafredi Magalon. Episc. an. 1098. apud Stephanor. Antiqui. Benedic. Claromont. Mf. pag. 363. Gotafredus Magalonenfis Episcopus & Berengarius Agensenfis Episcopus... constitutoruat & laudaverunt, & dederunt ad Ecclesiam S. Vincentii sexaginta passus podam versus omnes partes, & fecerunt Salvationem, & posuerunt terminos, &c. Charta an. 1146. inter Probat. tom. 2. novz Hist. Occit. col. 515. Hocacem facio causa Salvationis monasterii premonastrii S. Jobannis, &c. omnium eorumque ad ipsius possessionem pertinenti. Vide *Salvitas*.

¶ 3. SALVATIO, Prædium ipsum quod *salvatur* vel protegitur. Vide in *Salvamentum* 1.

¶ 4. SALVATIO, pro *Salutatio*, eadem certe notione, in Consuet. antiquit. Canon. Regul. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1219. Quod si forte aliquis iussu Abbatis Salvationem Episcopi vel Abbatis capitula presentaverit; humiliter se, pro Episcopo quidem poscodo manus asque ad terram; sed ad Salvatorem Abbatis inclinent ad se tantum. Quo spectat S. Wilhelm in Constitut. Hirlaug. lib. 1. cap. 56. Quisdam vero legationes minores

nones quidem non stando, sed quando sibi visum fueris, sedendo dicit... Episcopis, & Abbatibus, ... ut Ducibus hoc exhibendo est reverentia, ut tantum Salutationes eorum ad statibus, cetera autem ad sedentes dicantur. Vide Salvatorem 5. salutem mandare post Salus 4.

¶ SALVATIONIS BREVE, littere quae navigantibus concedebantur. Vide Breves col. 1303.

¶ SALVATIONES, Gall. *Salvationis*, vox forensis, Adversus infirmationis refutatio. Arellum Parliamenti ann. 1484 apud Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. p. 236. Titulus & munimentis partium predictarum contradictionibus litterarum & Salvationibus eorumdem. Aliud ann. 553. inter Privileg. Ordin. S. Johan. Hierosol. p. 252. Hinc inde contradicunt etiam & Salvationibus respectibus traditis & productis, eo tandem in iure impuatiis. Vox etiam in reddendis rationibus usurpata, quae significatur scripta ad tuendas debiti & expensationes prolata. Vide Consuet. Hannon. cap. 64. 68. & supra Salva 2.

¶ SALVATIZINA, Vide *Salvaticina*.

1. SALVATOR, in Gloss. Lar. Græc. Σωτήρ. Ita Jesum Christum passim vocant SS. Patres, et si vocem parum Latinam censent nonnulli. Sed eos à calumnia liberat Paulus Manutius in hæc verba Ciceronis in Verrem orat. 2. Eum non solum Patronum istius insula, sed etiam Sotorem inscriptum vidi Syracusis. Hæc quantum est? Ita magnum, ut Latine verbo exprimi non possit: is enim Soter, qui salutem dedit. Ubi Manutius: Soter Græcum nomen esse, & eum significare, qui salutem dedit, ipso constat interprete Cicerone: quo patet communis error eorum, qui Jesum Christum, cuius immortalia merita nullo satis uno verbo exprimi Latine queunt, Servatorem appellant; aliud enim est servare, aliud salutem dare; servare is, qui ad salutem amittitur, aliqua ratione prestat: salutem dat, qui amissam restituit. Sane habetur vetus Inscriptio, in qua Jupiter Salvator dicitur: Jovi eussidi Quirino Salvatori pro salute Caesaris Nervæ Trajani Aug. Col. Sarmiz. Marcius Mercator lib. Subnotat. c. 2. Ut vero & proprie Christus sit etiam Jesus, quod in Latinum eloquium Salvator exprimitur. Sed Julius lib. 1. de Christo, ut ceteros præteream:

Sic delicta fugas Salvator nostra gerendo

Terfisti, & a scilicet procul evascesse iussisti.

Vide Julium Nigronium in Regulis Societatis Jesu, ubi differtationem hac de re instituit, ut & Olauum Borrichium lib. de Lexicis Latinis, & lib. de Variis linguarum Latinæ etatibus.

2. SALVATOR, Dominus, qui salutamentum (de quo supra) percipit. Chronicon Beluense pag. 595. Hugo qui salutamentum Crulliacensi villa, Salvator dicebatur. Charta Aganonis Episcopi Augustod. in Tabular. ejusdem Eccles. Deinde quidquid illis iniuste à prefato Salvatore cogarimus fuisse superpositum ... irritum fecimus. Charta Alani Episcopi Alciudor ann. 1166. in Tabular. S. Hilarii Magni Pictavenf. In terris & nemoribus S. Hilarii, de quibus idem Gibaudus tunc temporis Salvator erat. Et infra: Si forte sui homines aliquam servaverint in terra S. Hilarii, medietatem debet habere Abbas, & aliam Salvator. Homines S. Laurentii pro nulla re messum Salvatori, nec suis serventibus, nec aliquid pro passu dant, neque dare debent. Alia Ricardi de Dampetra ann. 1247. in Tabulario Feodorum Eccles. Lingonen. Ita quod dictus W. Salvator, & dominus Pontio de Domino Martino etiam inter homines Episcopi. Tabular. S. Germani Prætenfis: In festo S. Bartholomæi perfolvent homines de Pirode Salutamentum suum hoc modo: ipso die debet venire ministerialis Salvatoris cum testamina ejusdem ville, & recipere consuetudinem domini sui. Tabularium Archiepiscopatus Arelatensis, circa annum 1115. Reddidimus & dimiserunt eis Salvatorem qui fuerat.

Tom. VI.

runt de genere Sacerdotali, & omnes fruales, (seculares) sed in Salvatorebus retinuerunt 18. denarios per casum. Ubi nescio an hoc loco Salvatorebus non sint ipsi qui salutamentum reddebant, tenentes.

¶ SALVATORIA, Tutela, protectio. Charta Guilelmi de Bassa Principis Arsan. an. 1302. ex Schedis Præf. de Mozangues: Insuper recipimus in nostra Salvatore, & securitate, protectione, & appartenentia dictam domum S. Trinitatis Massilie. Vide supra Salvamentum 1.

1. SALVATORIUM, Vivarium piscium. Charta Henrici Archiepisc. Senonensis an. 1257. apud Sammartanos: Tempore etiam regum utentur Rex & successores piscibus fossatorum & Salvatoriorum ad dictum monerium spectantium, eo modo quo piscibus aquorum ad dicta Regalia spectantium tempore Regum uti debent. Alia an. 1280. ex Tabulario Fossatenf. fol. 139. Cum jardino, fossa, seu Salvatore piscium. Possionem Sauvoirest moule partable, in Arreto an. 1279. in Regesto Parliamenti B. fol. 51. Vide Consuet. Parisi ann. 91. Salvatorium & Servatorium.]

¶ 2. SALVATORIUM dicitur de Monasterio ubi quis à mundi periculis tutus saluator seu servatur. Vita S. Bernardi inter ejusdem Opera tom. 2. col. 1222. Quos ille prius à mundi periculo, tamquam de mariæ subitibus extraxit, & viciulis conductis impositis in Salvatoreum Clara vallis inferre non distulit.

¶ SALUCIUS, Nummus aureus Francicus, vulgo Salus. Vide in Moneta regia. Procerus de B. Petro de Luxemburgo tom. 1. Julii p. 622. Se centes Salucius auri acceperat. Vide Salus 3. & Salucia.

¶ SALUTADO, vox Hispanica, Prædicator, incantator. Conc. Mexic. an. 1585. inter Hispani tom. 4. pag. 373. Nemo in idem in posterum eorum officium exerceant, qui per verba aut per benedictionem mederi morbis dicuntur, Hispanice Salutadores, & salmadores Soniguadores nuncupati.

SALVE RASINA, Sequentia, quam composuit Petrus Episcopus Compotellanus, ut auctor est Darandus lib. 4. Ration. c. 21. Quando is vixerit, non compertis istius sequentia, ut & alterius Alma Redemptoris, &c. meminisse videtur Abbo lib. 1. de Bellis Parisiacis p. 507. edit. Dachefnii.

¶ Ordini Prædicatorum acceptum refert tota fere Ecclesia usum cantandi *Salve Regina* post Completorium: quod Parisiis in domo S. Jacobi ortum habuisse circa an. 1220. docet Brevis Hist. Conventus Paris. Fratrum Prædicatorum apud Marten. tom. 6. Amplif. Collect. col. 55. Ideo ordinatum est in quadam capitulo generali, ut pro conservatione & prosperitate ordinis, ita laudabilis processio in conventu incipit per totum ordinem fieret, ad quam fratres omnes cum devotione insimul convenirent; & in hoc posita multi imitati sunt fratres, *Salve Regina* eorum modo cantantes. Huic instituto originem præbuerit horrendæ diaboli visiones varique afflictiones quibus fratres vexabat; quas statim fieri delisse, atque institutum pluribus, & quidem manifestis signis, approbasse sacram Virginem, testis est laudatæ Hist. Auctori, quam consulere licet, cui hæc placent. Vide de Meleon in Itin. Livor. p. 194.

¶ SALVETAS, Vide *Salvatus*.

¶ SALVEZIA, Commodium, tuitio, custodia, Gall. *Conservation, garde*. Charta ann. 1321. tom. 2. Hist. Dalpb. p. 192. col. 1. Quin etiam prædictus D. Hugo facit & constituit virum nobilem D. Humbertum de Choulay militem castellanum suum castrorum Bellifortis, Flumetii ... tenendum per dictum D. Humbertum ad *salvum* & *salvum* dom. Fucigniaci. Ibidem infra: Ad *salvum* & commodium ipsius dom. Fucigniaci.

¶ SALVIA, Mensura vinaria; nisi mendum sit pro

E 3

Sal-

SALMO, Charta an. 1220. apud Stephanot. tom. 1. Fregemont. Hist. Mss. *Edvius Vicecomes de Pentadorio assignatus de foresta 10. modios filigini, 12. Salvia vini, & 5. solidos annuatim recipiendos.*

¶ **SALVIARIA**, perperam pro *Salinaria*, in Vocabul. utraque Jur. *Salvatoria dicuntur ea que dantur pro sale. Etiam dicuntur fororia.*

¶ **SALVIATUM**, Leguminis species. Ceramoniale Mss. Ecol. Vivara. an. 1360. *Die vero Veneti cinera rabus, & die Sabbati Salviatum comedebant.*

¶ **SALVICINA PRATA**, *Salinaria*, ni fallor, Gull. *Marais Salais: unde Saloriccia legendum patet. Vide Salinaria terra. Diploma Willelmi Ducis Aquit. an. 1046. inter Iostrom. a. nov. Gall. Christ. col. 168. Concedo ... alteram (villam) que vocatur Salaco ... cum manerio & cum manantia, cum pineta, cum piscatione, cum curia prata Salvicina capiente.*

¶ **SALVIETA**, Mantile, Gallice *Serviettes*. Statuta Card. Trivulzi pro Monast. S. Victoris Massilian. 1354. *Elemosinarius tunc provideret de mappis, Salvietibus, & vasibus seu baculis ad lavandum pedes pauperum.*

¶ **SALVIFICARE**, Salvum facere, apud Vulg. Inscr. Johan. 12. 27. & in Translat. S. Jacobi tom. 3. Concil. Hispan. p. 123. Godefridi Viterb. Pantheon apud Murm. tom. 7. col. 442.

Nam pueri pueri pietate valuit misereri, Judicio celi Salvificandus erit.

¶ **SALVIFICATIO**, *Salvificatio*, in Gloss. Lat. Gr.

¶ **SALVIFICATOR**, Salvator, apud Tertull. de Pudicit. c. 1. *Salvificator (Deus) omnium hominum, & maxime fidelium. Vide Salvator.*

¶ **SALVIGARDIA**, Vide *Salvagardia*.

¶ **SALVINCA**, ut *Salvinea*, quomodo etiam forte legendum est. Gesta Tancredi apud Marce. tom. 3. A. necdot. col. 162.

In spem vestram illi currunt ad aper. moriendi Lethiferos gustus, ut sunt Salvincia, cicuta, Elleborum, Japonicum, & cetera mandata.

SALVIOR, Compar. ex *Salvia*. Capitula Caroli M. lib. 6. cap. 185. *Sed magis est, si Dominus posse dederit, augere desideramus, ut & ipsi, & vos, & nos Salviores simus, & Deo potius, ipsa admittentia, plures mereamur.*

¶ **SALVISTRUM**, mendose pro *Salpistrum*, vel quid simile, Saloitrum, *Salpierre*. Litteræ Richardi II. Reg. Angliano. 1380. apud Rymer. tom. 7. p. 133. *Unam pipam pulveris Salvistri, &c. Vide Salpêtre.*

¶ **SALVITAS**, Immunitas data loco vel Ecclesie aut Monasterio à Principibus. Tabularium Monasterii de Regula fol. 39. *Sens igitur ipsi Monachi in subiectione Regis, ad locum Salvum faciendum, non etiam ad aliquod persolvendum. Que quidem salviae sue limitibus constabat, ut multis docuit Marca lib. 5. Histor. Benehara cap. 1. 3. n. 3. ut & Cellulus in Hist. Tolosana p. 194. in vii. p. 194. in Nov. 17. Justiniani c. 7. Vide Dexteri. Charta an. 1132. apud eundem Cellulum lib. 5. Rem Occitanarum p. 780. *Qui prestat erant Episcopi locum ad eandem Salvitatem circummunda designaverunt, & ejus continentiam crucibus infixis terminaverunt. Quacunq; igitur persona quicquid infra easdem crucis continetur, invaserit, predatus fuerit, aut vexationibus fatigaverit, vel ad hoc consilium seu auxilium subintraverit, non ut vel iaculum vel peregrinum, sive omnino aliquem in præsalia Salvitate leserit, aut quicquam abstraxerit, ea autoritate P. C. T. S. anathematizetur, &c. Charta Guillelmi Ducis Aquitaoie an. 1027. Concedo ad Basilicam S. Crucis Bardegal Salvitatem illius loci, & aliodium liberum, & villam S. Marci, ubi ipse B. Marcius ... requiescit. Tabularium S. Petri Genesensis: Gesto Vicecomes Bencharneasis jura-**

vici Salvitatem in Castello cum omnibus suis Vicecomitatibus optimatibus. Idem Vicecomes in Tabulario Palenli: *Juravit libertatem & Salvitatem ipsius Ecclesie, & securitatem omnium hominum, & rerum eundem, qua ad Monachos pertinet. Charta an. 1150. apud Cellulum in Comitibus Tolosan. p. 118. *Qui scienter occidit hominem injuria, non defendat eum Ecclesia, neque claustrum, neque Salviae.* [Charta Alexandri III. PP. an. 1167. in Append. Marem Hilp. col. 1327. *Insuper etiam amittit Salvitatem qua à multis retro temporibus in villa que conjuncta est monasterio vestro & in terminis ejus rationabiliter constituta sunt, precipimus perpetuo inviolabiliter observari — prohibentes ne quis Salvitates & securitates ipsas, que pro communi utilitate monasterii & hominum constituta sunt, ausu temeritatis infringat.*] Edidit Nunoos Sancti D. Rossilionis de Treugatecoda an. 1217. Item omnes Salviae & Salviae Templi & Hospitalis Hierosol. sub eadem paco constitutus. *Statuimus tamen quod de cetero damus Templi & Hospitalis vel alius venerabilis loci religiofas non recipiat novae Salviae sine consilio D. Episcopi & Vicarii nostri. Coocilium Rossionense an. 1258. c. 2. *Infringant Ecclesie, & violant Salviae, &c. Charta Hugonis Bruni, Comit. Marchie pro libertatibus Ballaci, in Regesto Inculmensi Cameræ Compus. Paris. p. 16. *Cum concordasset inter se, & etiam juramento firmasset consuetudines, & Securitates ipsas, & villa de Belas se fideliter observaturos, & metas etiam & terminos passissent, infra quos omnes bonitas, Milites, & burgenses rustici securitatem haberent, eodem modo consuetudines & Securitates & metas & terminos ejusdem, infra quos nullus, qui ius facere vellet & possit, capiat. Metas videlicet & terminos ipsi. Vide Bannus sacer col. 977. & Salvatio 2.****

¶ **SALVETAS**, Eadem notione. Charta an. 1109. inter Probat. tom. 3. nov. Hist. Occitan. col. 169. *Ei facio hoc propter amorem Dei, & S. Petri, & S. Mariae & S. Gerontii, & propter emendationem de Salviae quam infraxi, quando Bernardum apprehendi.*

¶ **SALVITAS**, Castrum, cuius monumens ab eterna vi defendi & salvari possunt incolæ. Charta an. 1298. inter Instr. tom. 2. nov. Gall. Christ. col. 288. *Datum apud Salvitatem Lauremontis, &c. Vide Salvaterra.*

¶ **SALUM**, *Maris*, in Gloss. Lat. Græc. Charta Pipini II. an. 761. apud Calmet. inter Probat. tom. 1. Hist. Locbar. col. 75. *Hinc Beatus Petrus ex buis mundi Salobato fidelis tranquillum sancti Ecclesie transulit portum, Latinis noxior vox pro ora maris, tamen pro mari usurpat Virgilius.*

¶ **SALUMEN**, Ital. *Salum*, Salsamentum, Gall. *Saline*. Conventions civitatis Saonæ an. 1526. Item pro piscibus salis, sive *Salumibus*, ac etiam recentibus, cœctis, &c.

1. **SALVO**, Præter, quomodo nostri *Sauf* dicunt, Martius Didacus *Daux* Justitia Argon. lib. 1. *Obsequio Regni Argon. Habentes cavallarios, ubique tenentur servare Dominam Regi, Salvo in mari, &c.* [Saas & sauve olim nostris. Charta an. 1160. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 402. *Sauve nostre foi vers nostre seigneur le Roy de France, des fers & des terres que nos tenons & seodroies de lui, & Sauf ses services & c.*]

2. **SALVO**, Diligenter, cure, Gall. *Seurement, en Seurte*. Charta Henrici III. Reg. Angl. an. 1219. apud Rymer. tom. 1. p. 218. *Teneat ut in prisa nostra, & Salvo custodiae. Alia quidem Reg. an. 1235. ibidem p. 362. *Noviter nos dedisse ... nostrum Salum & securum conductum veniendi ad nos ... Salvo morandi & Salvo redendi ad prout que voluerint. Rursum alia ann. 1260. ibidem pag. 713. *In veniendo ad nos, tu regnum nostrum ubique, & ibidem mare Salvo & securum***

contrahendo, nobiscum, Salvo & salvo in regnum suum reuerendi, &c.

¶ SALURA, Mensura aridorum, in laformat. pro passagio transmar. ex Cod. MS. Sangerm. Item por-
tabris (navis de tribus copertis) MSS. Saluras Hodi &
plino. Haud inuitus Salmas restituendum putarem, ni
Salsarium eadem occurreret notione. Vide Salsa-
rium 2.

1. SALUS, Græcis σωτηρία, Stultus. Hinc sancti
quidam πῶτον Χριστὸν σωτὴν appellati, quod uoxes si-
mulando, pietatem insignem hoc stulticie velo pro
Christo occultaverint. Io. iis Græci memoriam con-
iungunt in Menzies S. Symeonis a. 1. Julii, & S. Theodori
15. Februar. Adde Evangelium l. 4. c. 33. 34. &c. Palla-
dus in Hist. Lausica c. 42. τῆς σωτηρίας, ubi vetus
Interpres: *Vox vite salutis.*

2. SALUS, ita Baptismi Sacramentum appellant
Christiani. Lexicon Græc. MS. Reg. cod. 2062. Βαπτισ-
μὸς, ὁ ὅτι ἐκαστὸς τῶν ἐν τῇ βαπτισμῷ ἵσταται. S. Atha-
nasius Orat. in S. Pascha edit. Combefisi p. 537. Εὐχὴν
τοῦ ἐν ὁρῶν διῶντος βαπτισμῶν vocat. S. Augustinus
contra Pelagian. l. 2. c. 24. Optime Punici Christiani ba-
ptismum ep̄m nihil aliud quam Salutem, & Sacra-
mentum corporis Christi nihil aliud quam Vivam vocant.
Idem de Urbis excidio c. 6. Baptismum extorquebat quis-
que à quo poterat. Non solum in Ecclesia, sed etiam per
domos, per vicos ad plateas Salutis Sacramenti exigebatur
Salvianus l. 6. de Gubernat. Di. Teneant symbolum,
& evertimus, confitemur minus Salutis pariter & no-
gamus. Ac per hoc ubi Christianitatis astra, qui ad
hoc tantummodo Sacramentum Salutis accipimus, ut
maiora postea pravagationis scelere peccemus? Saluta-
rem baptismum consequi, apud Luciferum Calar. lib. 1.
pro S. Athanasio. Rupertus Abbas in Vita S. Heriberti
Archiep. Colonienfis n. 23. de baptizato: Tradidit
Sacramentum Salutis, non personæ intus, sed cras-
sura formæ ad imaginem Dei.

3. SALUS, & SALUT, Nummus aureus in Fran-
cia ab Henrico V. Rege Anglie cufus, sic dictus quod
in ea efficta esset Annuociationis Deiparæ seu salutatio-
nis Anglicę figura. Occurrit in Chronico suh an.
1420. [Vetus Inscr. inter Acta SS. to. 1. Maii p. 64. Et
promittantur pro prout viginti etia scuta in Saluti, sa-
lutaris & benefici solvenda. Testam. Philippi Boni an.
1441. apud Miræum to. 2. p. 1260. Possint quoscunque vo-
luerint ad omnes à dicto nostro Cancellario ejusque heredi-
bus summa decem millium aureorum, & Salus distorum
redimere. Ibid. pag. 1361. Legamus... gommam valoris
100. aureorum, quos Salus vocant, in memoriam vestri.]
Vide Moneta, Salucius & salutia.

¶ 4. SALUS, Preeca vespertina, vulgo Salut, apud
Robert. Goulet in Compend. Jur. Universit. Paris.
Statuta Collegii de Monte-actu ann. 1501. apud Lob-
nell. to. 5. Hist. Paris. p. 734. Similiter, si Saluti seroti-
ae decesset, oculumque matutini, vel heretici, ...
maliciam paret.

¶ SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM, Formula iis Episcopis Summorum Pontificum à
Gregorio VII. primum inducta, non à Clero ut falso
olim credebatur, æe demum ab exente sæculo ii. in
brevis epistolis, seu referis tantum usurpata. Vide
Johan. Garnerium ad Diernum Rom. Mabill. lib. 2.
Diplom. c. 2. n. 20. & alios.

SALUTEM MANDARE, Salutare. [Capitul. Caro-
li Calvi tit. 20. §. 1. Mandat vobis senior noster Salutes,
Rursum tit. 21. §. 1. Bernardus Monachus in Consuet.
Cluniacensib. MSS. c. 1. de Abbate: Cum aliquibus longius
à Monasterio moram faciens, mandos Conveniri Salutes
seu orationes, qui in Capitulo forint. Vnde sentias su-
per geana in scabellum pedum suarum. Vide Salutatio 4.]

SALUTES, Fulgior, xenia, exenia, seu prestatio-
nes, quæ fiebant ultra debitum creosum, aut debam
penetrationem, statuis temporibus, sic dictæ, quod
qui eas deferabant dominis, salatem sic cam ejusmodi
xenii impetirentur. Chartæ Parenlales pro 24. Nos
& nostri servientes vestri, in Domino vobis dirigimus
Salutes. Chronic. Calauriense l. 4. Illi autem quos in
terro posuerat ... praterientes depradabantur, missas
rapiebant Salutes. Tabular. ejusdem Monasterii ann.
1140. Promissit in uno quoque anno duas maximas Salu-
tes de piscibus facere. [Charta an. circ. 1139. in Addit.
ad Chron. Calaur. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 1008.
Salutes in festis, sicut alia persona servitit, persolvit
& portas.] Petrus Dia. Calin. l. 4. c. 35. Ut haberet in-
de omnem reditum ... confusus Salutes. Balla Honorii
III. PP. Universi habitatores castri prædicti teneant
prestare annuatim infirmario Celsinasi Salutes infra-
scriptas, videlicet gallinam, & 2. panes, & unam
passillum, vel loco passilli, nam gallinam, & 12.
ova in Nativitate Domini. Falco Bæventanus p. 113.
Terraticum, olivas, vium, Salutes, acç allam da-
tionem de vicis, terris, &c. Charta Rogerii Regia
Sicilie an. 1137. apud eundem p. 315. Redditus, Salu-
tes, aagarias, terraticum, &c. Interipio sepulchri
S. Benedicti Episcopi Albiogau. edita an. 1409. apud
Ughellum:

... Et egenis quasque Salutes

Concedebat eam manui amore saperno.

Sueno in Hist. Danica c. 5. Missi sunt iuque legati qui
... regiam conveniunt, pariterque Salutes persolverent
Imperatrici, & simul ejus donaria regique munera of-
ferrent. Ex his colligi posse videtur, quid sic salus,
in Canonibus Hibern. l. 33. c. 5. cujus lemma his verbis
conipitur: De modo quo reddet debitor Salutem rate.
Id est, quomodo debitor debiti præstationem faciet.
Vide infra Salutatio 3. & Visitatio.

SALUTABILITER. Gloss. Græc. Lat. Σαυτοῦ, salutabiliter, Salutabiliter.

¶ SALUTARE, Salvator. Charta apud Madox
Formul. Anglic. p. 28. Universi sanctæ matris Ecclesiæ
filii ... W. Abbas de Stanleia, ... salutem in vero
Salutari. Charta MS. Woffgeri Patav. Episcop. ann.
1204. Omnia Christi fidelibus perpetuum in vero Salu-
tari salutem. Vide Salvatore 1.

SALUTATICUM, Idem quod Salut, vel ius exi-
gendi ejusmodi salutes, five xenia: perperam enim
Goldastus vestigal proale interpretatur. Hugo Flavi-
niacensis ann. 755. Ut nullis hominibus Flaviacensis
Ecclesiæ in omni regno sacro teloneum daret, nec de rota-
tico, borganatico, pu' veratico, mutatico, Salutati-
co, laudatoco, &c. Charta Dagoberti Regia apud Dou-
bletum p. 656. Laudatoco, saumatoco, Salutatoco,
&c. Alia Pipini Regis apud Chiffertium in Tornutio
p. 93. Aut portatocum, aut Salutaticum, aut cespita-
ticum, &c. Occurrit crebro in Chartis Caroli M. alio-
rum apud Hedam p. 218. 1. edit. post Aimoinum Brolii
p. 264. 265. apud Sanjulianum in Tornutio p. 510. Bes-
lium in Episcopo Pictaveobus p. 28. Duchefnium in
Hist. Vergiacensi pag. 9. Hubertum in Hist. S. Aniani
p. 76. &c. Huc videtur spectare Formula Manumissio-
nis servi apud Rollandinum in Notaria c. 7. rubr. 3. Et
ab omni conditione, gravamine operis, & operam im-
positione, tam obsequialium, quam consuetum in facien-
do, ut in assignenda, Salutatio, & similia: quom-
oorum quæ consuevit in aon facia, usque de non vo-
canda ius manumissorem vocia non petita, &c. Per-
peram vero Salutaticum legit Lindenbrogus in for-
mula solemni 12. & apud Aimoinum l. 5. c. 1. Marcellus
l. 2. form. 44. Quomodo Episcopus in Nativitate Domini
ad Regem, reginam, vel ad Episcopum visitationis
diit.

divigit scriptum. Dum generaliter Dominice Nativitatis exultamus adventum, censum debite subjectionis desolvere pervergimus: et atque ideo Salutationum munia cum Eulogii penitentiis patroni vestri sancti illius... Clementia vestre direximus, &c. Adde form. 45, 46.

1. SALUTATIO. Capitulare Aitonis Episc. Basil. ca. 3. *Ut ad Salutationes sacerdotales congrue respondentes disenserit, ubi non solum Clerici & Deo dicata Sacerdoti responsionem offerant, sed omnis plebs devota consona voce respondere debeat. Concilium Wormaticense an. 868. c. 69. Lectores populum non saluent. In Synodo Ticinensi ann. 850. c. 12. vetantur Penitentes publice vocare Salutationibus.*

¶ Dubium nemini est hac voce significari verba, *Dominus vobiscum*, quibus Sacerdos in sacris Liturgiis populum salutat. Idem apertius docet Ceremoniale M. S. B. M. Deauratæ Tolos. ubi de Missa Sabbati Quatuor temporum, cujus prima oratio absque *Dominus vobiscum* dici solet: *Primo dicitur officium (i. e. Introitus) ut moris est, & Kyrie eleison, deinde dicitur oratio sine Salutatione; & post dicitur lectio prima per pœnam.* Ibidem ubi de Parasceves: *Post tractatum dicitur oratio, scilicet Deus a quo & Judas, quoniam absolute dicitur & sine Salutatione & cum Heciamus. Consule Rerum Liturgie Scriptores.*

¶ 2. SALUTATIO. Salutationem vocabant Litteras, quibus Episcopo presentabatur qui in aliquod beneficium electus fuerat ab iis qui jure patronatus gaudebant. Eodem nomine nuncupabatur Litteræ, quibus quis alterius procurator constituebatur. Harum Litterarum formulæ exstant in Chartulario Meldensi sub hoc titulo: *De Salutatione Abbatissæ Faremonasterii.*

¶ 3. SALUTATIO, Munus, donum. Ambros. Autpertus lib. de Cupiditate, apud Marten. to. 9. Ampl. Collect. col. 226. *Salem quoque bi muneris ipsius nomen immutavit, & dicitur se non munus accepisse, sed Salutationem, quos nique nescio nrum magis stultos, an vorosus a pœllum. Vide Salutes post Salus 4. & Salutationem.*

¶ 4. SALUTATIO, ADORATIO, Duplex salutandi ratio Albigenibus usitata, apud quos Salutatio, Creditum, ut aiebant, erat; Adoratio, nondum Creditum. Hæc pluribus variisque in locis describit Limborchius in Histo. Inquisit. Tolos. ac præsertim p. 54. *Item quando heretici de novo veniebant, vel quando recedebant ab eo, Salutabat eos modo hereticali abstruso capucio, scilicet amplexando & tenendo manus super brachia heretici, vertendo & inclinando caput ter, nunc ad dextram, nunc ad sinistram heretici, & dicendo ter Benedicite. Et p. 61. Adoravit eum flexis genibus junctis manibus inclinando se ter super unam bancam coram eo & dicendo, &c. Respondebat hereticus, Benedicite vos Christus & nos; quibus subiungebant discipuli, Bone Christiane rogato quod perducas nos ad bonum finem.*

SALUTATIONE EPISTOLÆ, Quibus quis alicui salutem impertire. Gesta Felicis Episcopi Aptungitani: *Inde castedum tulimus & Epistolam salutatorias, & ostia amara combusta sunt, &c. Infra: Quum Galatinus noster ex lege vestre publice Epistolam salutatorias de Basilica promitteret. Ubi videntur intelligi Epistolæ, quas libi invicem scribebant Christiani, quas cum eorum libris igni tradebant Gentiles. Utitur etiam Fortunatus l. 5. Poem. 18. cui & salutatoria dicitur lib. 8. Poem. 16. 17. 18. ut & Stephanus Tornacensis Episc. 230. a. edit. Adde Andream Mon. l. t. Vitæ S. Ottonis Episc. Bambergensis cap. 43.*

SALUTATORIUM, Locus, in quo ad salutandum convenientes expectantur. Papiz: gretingh-bus,

i. domus salutationis, Ælfrico. [*Salutatorium cubicale*, Plin. l. 15. c. 11. nostris *Sale d'entrée*. Gloss. Lat. Græc. MSS. *Salutatorium*, & *salutatio*.] Ordericus Vitalis l. 2. p. 412. *Ecce januas hic disponam, & ad ortum solis ingressum; prima Proaulam, secundo Salutatorium, tertio Conflorium, in quarto Tricorium, in quinto zetas byemalis, &c.* [Charrar. *Farfense* ubi sit descriptio palatii Spoletani: *In primo proaulum, id est locus ante anlam. In secundo Salutatorium, id est locus salutandi officio deputatus, juxta majorem domum constitutus.*] Ita Salutatorium in Monasteriis virginum appellatur in Regulis S. Cæsarii, S. Aureliani, & S. Donati, & in Concilio Matifcon. l. c. 2. Præsertim vero ita appellata exedra Ecclesiæ adjuncta, ubi Episcopi priusquam sacra peragerent, fidelium salutationes excipiebant, uti colligitur ex Gregorio M. l. 4. Epistol. 53. & 98. & aliis quos laudavimus in Descript. ædis Sophianæ num. 88. [Agnellus in lib. Pontif. apud Murator. to. 2. p. 164. *Fecit hic beatissimus Felix Salutatorium unde procedunt usque hodie pontifices ad introitum Missarum, palam populis videntibus.* Vita S. Cæsarii Arelat. l. c. 1. Bened. p. 67. *Cumque expleto lucernario benedictionem populo dedisset, egredientibus illis mulier quædam in Salutatorio occurrit, &c.*] Adde Vitam S. Ephraemi apud Bollandum n. 3. Cyprianus io Vir. 12 S. Cæsarii Arelat. sub fin. *Mulierem tamen intra domum Ecclesiæ non ad Salutandum, non qualibet causa, nec religioſam, nec propinqua ancille nulla omnino feminarum introendi habuit licentiam.*

¶ In Salutatorio, ut observat Mabillonius, non modo vestes sacras induebant, sed & causas audiebant, Synodos celebrabant, ibidemque aliquando manebant: quod de Natio Arvenorum Antistite tradit Gregorius in Hist. l. 2. c. 21. & de Eberulo in l. 7. c. 22. Vide Secretarium 3. Aliud tamen Salutatorium abs domo Ecclesiæ, cujus meminit variis in locis idem Gregorius, haud dubie Episcopalis ædes ecclesiæ adherens. Consule, si placet, Card. Bona Rer. Liturg. l. 1. c. 24. n. 3. & Menardum in Concord. Regul. cap. 5. §. 25. Salutatorium, alia notione, occurrit apud Fortunatum. Vide Salutatorium Epistole.

SALUTATORIUS DIGITUS, vel index, quod eo fere salutationis aliquid, vel aliquid monstramus. Ugutio.

¶ SALUTIA, Nummus aureus Francicus, vulgo *Salut*. Mirac. S. Servatii Episc. to. 3. Maii pag. 228. *Et duas Salutias obtulerunt B. Servatio.* Charia an. 1430. apud Rymer. to. 10. p. 454. *Pro summa quinquaginti milium Salutiarum auri, ... de quibus quidem quinquaginta milibus Salutiarum auri ... de prædictis quingue milibus nobilium, ad valorem eorumdem quinquaginta milium Salutiarum, &c. Vide Salutem & Salus 3.*

¶ SALUTUM, Eadem notione, apud Stephanot. in Antiqu. MS. Aurelian. p. 540. *Dedit nobis duo Salutia auri reddimus.*

¶ SALUTIFICATOR, Salvator, apud Tertull. de Caroe Christi cap. 14. de Resurr. Carnis cap. 47. adv. Marc. lib. 5. cap. 15. & de Pudicit. cap. 2. Vide Salvificare.

¶ SALUTIGERULUS, *salutigerus*, in Gloss. Lat. Græc. Vox à Plauto usurpata Aulul. act. 3. sc. 5. pro eo qui alterius nomine salutem fert. *Salutigerus*, eadem notione, apud Apuleium de Deo Socratis.

¶ SALVUM, ut supra *Salvamentum*, Præstatio pro tutela & protectione. Testam. Jacobi Aragon. Regis an. 1272. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 1142. *Ad solutionem vero debitorum nostrorum & legatorum infra scriptorum, & restitutionem injuriarum, assignamus omnes redditus nostros ville Valentie cum Salvo & albefura ejusdem, &c.*

sum, Papiz Mf. & edit. F. Sanna. [Vide in hac voce.]

¶ **SAMIARE**, Acuere, Nonio c.4. nu. 434. unde *feramenta samia*, Vopiscus in Aureliano cap. 7. Vide Vossium de Viitiis Serm. l. 4. c. 23.

¶ **SAMICA**, Pulvis. Gloss. Ifid. Emendant viridostri Pelvis ex Papi: *Samia, vasa à Samo, vilia vasa bibendi*. Idem: *Samia terra, à Samo dicta, glutinosa & candida, medicamentis & vasculis necessaria*. Quæ hodie, ut monet Grævius, terra sigillata dicitur.

SAMINATOR. Adalardus l. 1. Statutor. Corbeienf. c. 1. *Sutores duo, scutarii duo, pergaminarii unus, Saminator unus, fufarii tres*. Ubi videtur legendum *Samiator*, *æquaratus*, ut est in Gloss. Lat. Græc. Aliæ Gloss. *æquaratus, Samiarius, cotiarius, acutator*. Vide Scriverum ad Vegetium, lib. 2. c. 14. [& Turnebi Advers. l. 18. c. 17.]

¶ **SAMIRUS**. Epist. Henrici Imp. Constantinopol. an. 1205 apud Miræum to. 1. p. 407. col. 2. *Præterea mitto vobis per eundem Daniele supradictum tres Samires & duos annulos, unum smaragdum, & alium rubium*. Forte pro Saphirus.

¶ **SAMIS**. Pactus Leg. Salicæ c. 55. ex Cod. MS. Guelferby. apud Eccardum p. 33. *Si quis grafionum occiderit (malb. leodo Samitem) sunt datur, 24. &c.* Ubi ex Latino Comitum corruptum esse conjicit Cl. Editor, & *leodo Samitem*, componat comitem, interpretatur; an recte haud satis scio. Hæc quippe spectare videntur ad hæc verba form. 40. Marculi l. 1. *Di leodo & samio*, quæ minime distinguenda docet Cangius in voce *Leodesamium*. Vide ibi, *Samis*, alia notione, occurrit in v. *Exametum*.

¶ **SAMITIUM**, Pannus holosericus, ut supra *Exametum*. Comput. ann. 1239. ex Bibl. Reg. *Pro uno Samitis posito in cossu*, 18. lib.

¶ **SAMITTUM**, SAMITUM, Eadem notione. Vide in *Exametum*.

¶ **SAMNA**, Stapes, ni fallor, quo quis in equum tollitur, Gallicæ *Estrier*. Chron. Trudon. apud Acherium to. 7. Spicil. p. 458. *Debet & alia minuta servitia ad utensilia camere libbas, scilicet quidquid de ferro ad sellam equitariam ejus & de calcariis & ad Samnas componitur*. Leg. forte *Scalas*. Vide *Salatorium & Scala*.

¶ **SAMNATICUM**, pro *Saumaticum*, vel *Saumarium*, Onus, sarcina jumenti farcinialis. Vide in *Sagma*. Charta Ludovici Pii ann. 816. pro Ecclesia S. Martini Turon. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 65. *In quo (Præcepto) continebatur quod ... idem genitor noster ab amore Dei & venerationem S. Martini, carra & Samnaticum hominibus bis prelati, quæ propter utilitatem & necessitatem memorati monasterii per diversas regni sui meatus mitebantur, ab omni telonio immunita & secunda esse sanxisset*.

¶ **SAMNIA**, pro *Sunnia*. Vide *Sunnis*.

¶ **SAMPsia**, Herbe genus. Vide *Brista*.

¶ **SAMPULLA**. Charta Crefmrii Regis Dalmat. apud Macrobin Hierolæ *Excepit quod gratia caritatis in solemnitate ejusdem Ecclesie Episcopos loci ipsius agens unus, Sampulla vini largiens tribuatur*. Mendum esse nemo non videt ortum ex littera f. vocis præcedentis; itaque legendum est *ampulla*.

¶ **SAMWISTE**, Anglo-Saxon. Matrimonium, ex *Sam*, vel *Samen*, simul, & *wist*, cibum, epulæ; unde hac voce convicius proprie, vel quavis commoratio & cohabitatio significatur. Vide Schilteri Gloss. Teuton.

¶ **SANANTER**, Integre, sanitate plane recuperata. Mirac. S. Wernheri to. 2. April. p. 711. *Iam recens intercessione S. Wernheri Sananter liberata*.

¶ 1. **SANARE**, Curare aliquem ut sanetur, S.

Hieronymus in c. 17. Jerem. *Multi medici in Evangelio hamorrhousam sanaverunt, quæ omnem substantiam perdidit in eii: & tamen à nullo curari potuit, nisi ab eo qui verus est medicus*.

1. **SANARE**, Solvere. *Sanatio*, Solutio. Veteres Chartæ Italice apud Ughellum to. 7. pag. 262. 397. 414. Unde & in præsentis accipimus à vobis plenariam nostram Sanationem, id est auri solidos 310. &c. Hinc

¶ **SANARE CAUTIONEM**, Eam perolvere, liberare: Purger eadem notione passim usurpant Confect. municipales. Leges Iuvrandi apud Murator. to. 1. part. 2. p. 64. *Si quis cautionem fecerit & non ei obligaverit nominative de rebus suis, nisi dixeris in ipsa obligatione, in quibuscumque locis de rebus suis peroverit invenire, & postea vendiderit ad alium hominem, habuit ipse quicquid emit. Nam si obligata fuerint nominative, non eas possit vendere, dum usque ipsam cautionem sanaverit*.

¶ **SANATIVUS**, Qui sanat. Epist. Gaufridi Abb. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 502. *Quibusdam autem verbis iustorum pungiunt tantum sunt, non Sanativa: aliis vero pungiuntur simul & Sanativa*.

¶ **SANATIVUS**, Ex morbo convalescens, qui iofirma valetudine est. Joh. Sarisb. l. 7. Policrat. c. 10. *Conducere sanis & Sanativus*.

¶ **SANATURA**, Cura, Gallicæ *Tancement*. Charta an. 1226. to. 1. Hist. Dalp. p. 210. *Dimisit apud Laniacum in pignore & pro pignore quemdam equum, pro novem & triginta libris, octo solidis & sex denariis, hominibus de Lagnieu inscriptis, &c. quod non tam pro dicto debito quam expensis dicti equi & famuli qui eum custodidit, usque ad præsentem diem, computatis quatuor solidis pro qualibet die, & pro Sanatura dicti equi & alii eidem equo & famulo necessarii consuevit & in veritate recognoscimus nos debere hominibus supradictis septuaginta sex libras & decem & septem solidos bonorum Viennensium*.

¶ **SANAVIVARIA**, Una è duabus majoribus portis Amphitheatris, per quam victores fani ac vivi exiebant. Ruffio VS. Perpetuæ & Felicitat. capit. 10. apud Ruinart. p. 91. *Ex capite cum gloria ad portam Sanovivariam*. Adde ibid. c. 20.

¶ **SANCA**, *Fing*, *Fatua*, in Gloss. Mf. l. 3. fæc. Monast. S. Andreae Avenion.

SANC-NISSAT, *Letatur, triumphat*. Ita Gloss. Lat. Mf. Cod. 103. & Gloss. Ifidor. an *Satationis*? Id videtur indicare Glossæ Pithœanæ, in quibus hæc vox additur, *errenissat*, pro *satationis*.

¶ Tamen non displicet Cangii conjectura, addam nihilominus quæ ex aliis ad hunc locum observavit Grævius. Excerpta habent: *Sancissat, letatur, triumphat, errenissat*. La Cerda legit: *Encenissat*, quod dies enceniorum festi & tum læticia omnique adeo iubentia publice agitentur. At *Encenissat* mavult, *Scinissat*, à *scinissat*, quod est cantabundum saltare. Hinc *Scinissat* & *Scinissat* genus *satationis veteris* suis, ut ait Gellius Noë. Att. 19. 3. Saltabundi autem canebant, quæ nunc stantes canunt. = *errenissat* Satyrica saltatio apud Athenzum.

SANCH-ATUS, Membris attractus, in Miraculis B. Simonis Tudertini nu. 3. Galli dicerent *Debanche*; [Ital. *Sincenato*, eadem notione.]

SANCHETI, Moneta Navarræ Regni, à Sancio, seu *Sanchez* Rege dicta. [Chartæ ann. 1239. ex Chart. Eccl. Auxit. *Recognoscunt se recepisse 20. sol. Sanchezetum à supradicta Agner*.] Charta Phil. Reg. Franc. an. 1303. in Regesto ejusdem Regis an. 1301. ex Tabul. Regionu. 33. *Mandamus vobis ... quatenus centum libras Sanchezetorum pro dicto centum libris Pruviniensibus super nostra Pampilonensi pedaga tradatis, assignatis, &c.*

SAN-

SANCIRE, sanctificare. Terribiliusque illi de Resurrex. *Anima non levavit, sed respectum Sanctum.* Et lib. de jejunio: *Joel exultavit, Sanctus jejunium.* Gregorius M. in lib. Sacrament. *Deus qui legalem dispensationis hostiarum unius sacrificii perfectionem Sanxisti, &c.* Leg. Cod. Th. de Fortis: *Relaxandam Januarius consuetudinem dicit esse Sanctissimam. Ubi Triboniani restituit, mantipiamus.*

¶ **SANCTIFICAT.** Vide Sanctificationem.

1. **SANCTA**, inclclinabile, *ve aya* Græcè, Honesta, sacra, quæ in Missa offertur. Ordo Romanus: *Et tunc dicitur: Accipe sanctas calices cum Sancta aperiet, & subdicens sequens anno ipso sanctas meum suam in ore calice, et dicitur Sancta Paschici, vel Dico qui precessit. Tunc inclinat caput Paschici, vel Dico qui precessit. & contemplantur, nisi fuerit superabundans, precipit ut ponatur in coenodis: Alibi: Cum dicitur, Pax Domini sit semper vobiscum; mittit in altare de Sancta. Infra: Qui dum communicaverit de ipsa Sancta, quam mordet, ponit inter manus Arabidionum in calicem, &c. Alio loco: Tunc Paschicam implet altarem latero dextra, & de ipsa Sancta quam tuperat, particulam super altare derelinqut. [Ordo Romanus L. apud Mabillon. p. 23. Paschicæ aut altare dicit, Oremus, Preceptis solutibus moniti. Pater noster, sequitur, Libera nos quesumus Domine. Cum dicitur Amen, sumit de Sancta, & ponit in calicem, ubi dicitur: & communicant omnes cum silentio, & expleta suis universa. Vide Commentar. Mabillon. in Ord. Rom. p. 36. &c.] Concilium Laodicenum c. 14. *Πασι τοις τις αγιας ελαιοις λαγειναις κειται τοις τρις ιλαρως εστις παρ' ες κειραδα.**

¶ Hinc formulæ Sanctæ Sanctissimæ, quam olim ante communionem in clambat Dicoous; quamque hodie apud Græc. usurpat Sacerdos. Consulte Rer. Liturg. Scriptores.

2. **SANCTA**, Sanctorum reliquia. Leges Kanerit Regis c. 57. *Siquis falsum juramentum super Sancta juraverit, & convictus inde fuerit, &c.* Egidius Aurez vallie Monach. in Addit. ad Harigerum Abb. Lobiensem in S. Servatio Episcopo Leod. c. 27. *Interdam dum adhibere vindictis Dei differtur, curemus ne Sancta nostra simul nobis accipiantur cum urbis accidit. Mox: Sanctorum reliquia tolli imperat. &c.* [Chara Theobaldi Comit. ex Tabular. S. Magdal. Caltridun. Ne aliquis licet exhibere Sancta ad sacramenta juranda.] Hinc juram super Sancta, id est super Sanctorum reliquia. Le Roman de Gerin Mf.

Il font les Saints en la place apover,

Tout prooverins a jure Yfrod, &c.

Alibi:

Agonellous s'efforçant les Saints mis.

Vide Juramentum.

¶ 3. **SANCTA**, Chorus, pars Ecclesie: io qua Clerus coëssit ac concinit. Iperius io Chron. S. Bertini c. 28 apud Marten. co. 3. Anecdol. col. 360. *Hoc domus (Marthildis) in suo primo ingressu buas Ecclesia cantum de dei mira magnitudinis aperique precipui, quæ adhibebat durat, & effluat quæ utimur in Quadragesima, Sancta distinguuntur a Sanctis sanctorum.*

SANCTA SANCTORUM, Locum Templi sacerdotum, ad quem nulli erat accessus, nisi tantum summus Sacerdos, Ugutio. [Sanctuarium, locus majoris altaris. Miræ S. Bertini fac. 3. Bened. p. 1. pag. 149. Cum innumera multis a dicit tripudium de Sancta Sanctorum tum reliqui inducitur magificandum.] Concilium Turonense II. c. 4. & Capit. Caroli M. l. 7. ca. 203. *Ad ora dum vero & communicandum, Latini & semini, sicut mores, possent Sancta Sanctorum.*

¶ **SANCTA SANCTORUM**, antiqua Basilica Lateranensis à Johanne Diacono lib. de Ecclef. Lateran. apud Mabillon. to. 2. Mufci Ital. p. 360. *Johannes qualis fuitque diacono basilica Salvatoris patrebat Lateranensis ecclesiam, librum de Sanctis Sanctorum ex archiepis sanctissimam. Gajetaque in Ordio, R. a. ibid. pag. 261. Et inerat (Papa) diem basilicam S. Laurentii, quæ vulgariter dicitur Sancta Sanctorum, & ante altaris suum orationem fecit, cæcitate priore & canonicis Basilica ipsas Sancta Sanctorum, Te Deum laudamus.*

¶ **SANCTUS SANCTORUM**, Sanctissimum Veronem sudarium, ex Macris io Hierolex. Verus Isacricus apud Torrigium de Crypt. Vario. edit. 2. p. 81. & 83. *Temporis domini Hadriani I. hic recordati sunt reliquia Sancti Sanctorum in mense Novembri die 22. Indi. 7. bina elactura in integro Septimiano.*

¶ **SANCTIFICARE**, Signo Crucis benedicere. Missale Mozarabum apud Mabil. Liturg. Gall. p. 443. *Dimittendo patenam super corporales. Dico de accipias calicem Sanctificando sic: La omnia Patris & Filii & Spiritus sancti, amen. Hinc*

¶ **SANCTIFICATIO**, Benedictio per signum Crucis, ibid. *Ponit calicem super aram, & accipit stigmam sanctam Sanctificationem, & ponit super calicem dicens de sic, &c.* Sebastian. Perulinus in Vita S. Columbae to. 5. Maii p. 349. *Post Sanctificationem vero Segretaria gubernatoris suppositus venit ad cathedram, &c.* Ubi Bolleodistæ christificationem primam ad introitum Missæ, vel extremam super populum benedictionem intelligunt. Malim de ipsa consecratione interpretari, quia notione occurrit io Collat. S. Maximi edit. Sirmoodip. 23. *Neque post Sanctificationem panis calicet cum dicitur, Sancta Sanctis.*

¶ **SANCTIFICARE SYNODUS**, Cogere, coagregare. Gesta Abbat. Lobiof. apud Acher. to. 6. Specil. p. 600. *Statim Synodo Sanctificata, altaria nostra innovat. Ita Joel c. 2. 19. Coagregate populum, Sanctificatque Ecclesiam.*

¶ **SANCTIFICIUM**, Templum, ædes Sanctorum. Vita Gregorii VII. PP. to. 6. Maii p. 114. *Sicut enim primi Gregorii tempore B. Andreas Apostolus ubi assidue legatur sui sancti anni, ita & in diebus Hilibrandi assidueque Gregorii VII. B. Paulus Apostolus unde etiam sui Sancti fuit. Eadem notione occurrit in Plelm. 77. v. 69. Et edificavit sicut unicorinum Sanctificium suam in terra. Ubi S. Hieronymus: Edificavit in similitudine monasterii Sanctuarium suam. Vide Sanctuarium.*

¶ **SANCTIFICIUM**, Sanctitas, sanctificatio, apud Tertull. de Resurr. Caroic. c. 47. & alibi.

¶ **SANCTIFICUS**, Sanctificans. Paulinus Petreor. l. 5. de Vita S. Martini:

Quo tam Sanctifici confertur munera actus.

¶ **SANCTILO QUUS**, Sancta loquens. S. Paulinus in Poemat. de S. Police:

... & Sanctilago sublimis in quo Propheta

Terrarum manifeste famem.

Arator io Abt. Apost. c. 19.

Quod si Sanctilago volumus ab ordine libri.

¶ **SANCTIMONIA**, Res sancta, æbea Reliquiarum. Libellus de sanguine Christi Augie offeravator. 3. Anad. Mabil. p. 702. *Quantum saltem Simoniam (cruciatum scilicet) in aliquam sancti hostie nobis illa collocari. Vide alie notione in Sanctimoniale, Sanctimoniam 3. Sanctuarium 5.*

¶ **SANCTIMONIALES**, dicti olim Fæmine aut virgines, quæ sanctimoniam & vitæ integritate operam; intercedunt certitate monasticis votis. Ugutio: *Sanctimonialis dicitur.* [Gloss. Lat. Gal.]

Sanctimonialis dicitur, quia sanctimoniam & vitæ integritate operam; intercedunt certitate monasticis votis. Ugutio: Sanctimonialis dicitur.

monialis, Nonnaia, sacrie.] Epistola Zachariae PP. ad Bonifacium Mogunt. Cum Sanctimonialibus feminis, id est Monachis. Lex Bajvar tit. i. cap. 12. Si quis Sanctimonialem, hoc est, Dea dicatam de Monasterio traxerit. Concilium Carthagi IV. c. 11. Sanctimonialis virgo, quam ad consecrationem suo Episcopo offertur, in talibus vestibus applicetur, quibus semper usura est, professione Sanctimonialis aptus. S. Augustinus de Verb. Dom. serm. 2. c. 1. Non mihi videtur ista parabola, vel similitudo ad eas solum pertineret, quae propria & ecclesiasticae Virgines in Ecclesia nominantur, quas etiam ostentare vocabulo Sanctimonialis appellare consuevit. Idem lib. de sancta Virginitate cap. 55. De sanctitate, qua Sanctimoniales proprie dicuntur. Vita S. Genovefæ c. 1. In sanctimonio consecrata. Cap. 5. Interrogat de Genovefa, utram Sanctimonialis, an vidua esset. At illa respondit se in sanctimonio consecratam, iacta corpora Christo dignam praebe famulatum. De harum institutis agunt idem Augustinus de Morib. Ecclesie c. 31. S. Hieronymus Epist. 22. 48. & S. Basilii de Virginitate. Sanctimonialium nomine reus praeter Gregorium M. l. 1. Dialog. c. 4. l. a. c. 19. 23. 31. l. 3. c. 14. 21. 26. 33. Lex Burg. tit. 14. §. 5. 6. Lex Bajvar. tit. i. c. 14. Decret. Tassilonis §. 4. Capitula Caroli M. & Lex Longob. non uno loco, &c. Vide Bollandum ad Vitam Sancti. Scholastica §. 10. Februar. §. 3. num. 18.

¶ Sanctimonialium habitus, Professio monastica. Charta Rodulphi Comit. Turen. ann. 824. apud Baluz. Hist. Tutel. col. 308. *Creamus etiam ipsi filio nostro & filia nostra Emennae, quam deo ad Sanctimonialium habitum pro tremore & amore Dei, &c.*

SANCTIONIA, Ipla Sanctimonialium regula, vel officium. Charta fundationis Monast. Affendensis in Westphalia apud Hermannum Stangefolium l. 2. p. 51. qua res Monasterii distrabere vetatur Abbatissa: *Ne penuria rei familiaris urgeat, ruptis Sanctimoniae baculis, liberius hac atque illuc obsequi Dei timore vagentur.*

1. SANCTIONIUM, (Sanctimonia, Sanctitas, Virginitatis professio.) Gloss. Gr. Lat. *ἁγιασμός, Sanctimonia, ἁγία, Sanctimonia.* S. Augustinus in Pal. 99. *Namque ideo Sanctimonia reprobendum est? [Idem in Serm. 188. novæ edit. Bona est enim fecunditas in conjugio, sed melior est integritas in Sanctimonia.]* Vita S. Angilberti sec. 4. Benedict. p. 1. pag. 124. *Sic donat Angilbertus ad Sacerdotis Sanctimonia descens; Regis genore effectus est.* [Idem lib. 1. c. 8.] *Locus ille fuit Sanctimonia auctus terra, cui flamen, & seriationis, & sacrificiorum varii ritus deputati fuerant.* [Vide in Sanctimoniales.]

2. SANCTIONIUM, Iestritus in bonorem Sanctimonialis instituta. Missa de Sancti. Radegunde apud Mabill. tom. i. Annal. p. 697. col. 2. *Suscipe sancte Pater oblationem, quam tibi per manus nostras sancta offerre disponis congregatio in S. Radegundis virginis Sanctimonia.*

3. SANCTIONIUM, & SANCTIONIA, Titulus honorarius Summorum Pontificum, Episcoporum, & Presbyterorum. Pastor Presbyter in Epistol. ad Timotheum: *Jubeat Sanctimonia vestrum eamus ad eum.* Ejusdem Timothei Epistol. ad Pallorem: *Oramus Sanctimonia vestrum, &c.* Acta S. Sufannæ: *Oro Sanctimonia vestrum, ut salvetur anima mea.* Adde Vitam S. Angilberti Abb. nu. 4. 49. Nicolaum I. PP. Epist. 49. Joannem VIII. PP. Epistol. 253. 292. &c. [Vide Sanctitas.]

SANCTIRE, Affirmare, in vet. Glossis.

¶ SANCTISONUS, Hymnus ter Sancti, In quo ter Sanctus resonat, Græcis *παιδαγωγία*. Gocelinus

monian Mirae. S. August. Cantuar. tom. 8. Maii p. 404. *Jam hymnus laudationis dominica ter Sancti, S. 3. patrefamilias iactatur.* Vide Hymnus.

SANCTITAS, Titulus honorarius Episcoporum, [in l. p. lib. ad Eusebium apud Constant. p. 422.] apud S. Augustinum p. 78. 88. Fortunatum l. 3. Poem. p. 70. Nicolaum I. PP. Epist. 28. 29. 34. 54. Hadrianum II. PP. Epist. 9. & alios passim. Vide Bivarium in Notis ad Pseudochronicon Maximi p. 73. & supra Sanctimonia 3. Sancti autem etiamnum superfluitates compellat Episcopos docemur ex Avito Viennensi Epist. 12. 66. Sidonio; & aliis. Theophilus Patr. Alexandrinus in Commentorio: *Ecclesia pacem habente, decet per sentibus Sancti ordinationes fieri in Ecclesia.* Alvarus in Vita S. Eulogii Presb. & Mart. n. 12. *Omnes namque sancti Episcopi, non tamen omnes Episcopi sancti.* [Charta inter Instr. to. 6. novæ Gall. Obstr. col. 13. Anno Domini 1004. *sub l. 9. conventus factus est Sancti Episcoporum apud Barbachionem civitatem, &c.*] Messianus in Vita S. Celsii Arelat. Sanctus Lucius Presbyter, & Didymus Diaconus, quico tempore cum ipso per parochias ambulabant, &c. Sed & Abbates ipsos Sanctos non semel compellat Celsarius Arelatenus serm. 7. 9. Quin & quibuscumque Catholicis S. Hieronym. l. 3. in Rufin. c. 7. *Natum in Romano portu secutus ascendit, maxima Saeculorum frequentia me prosequens.* Nisi hoc loco Monachos intelligat. Certe non uno loco a libi quovis Catholicæ religionis Sanctus indigitat.

¶ Et id quidem moris, ab ipsis Ecclesie in cunabulis repetere licet, ut quivis fideles Sancti compellatur. Eo nomine passim in Epistolis suis utuntur Apostoli, virique Apostolici; quibus referendis ultro superledemus: res enim est novissima. At rarius usurpara vox Sanctitas, nisi Episcopos alloquendo; quod & Abbatibus subinde concessum est, ut ex Valafrido Strabo de Visione Wetini Monachi Augiens. sec. 4. Bened. p. 1. pag. 272. & ex Epist. Haimonis Archidia. Catal. ad S. Bernardum inter Opera ejusdem to. 1. col. 382. colligitur.

¶ Penes summum Pontificem mansit tandem hæc appellatio, quam ipsis præter ceteros tributam fuisse à primordio docemur ex pluribus epistolis quæ superius ad ipsos directis. Epist. Synodi Arelat. ann. 511. apud Constant. pag. 341. *Domino Sanctissimo fratri Sylvestro Mariani, vel Casus Episcoporum qui aduanti fuerunt in oppido Arelateni.* Epist. Valentinus & Ursacii an. 349. ibid. pag. 403. *Domino Beatissimo Papa Iulio, &c.* Ubi Sanctitas tua non semel occurrit. Adde S. Hieronymum Epist. ad Damasum ibid. p. 580. S. Chrysostomum Epist. ad Innoc. p. 771. Episcopos Africanos Epist. ad eund. p. 867. Maximus Imp. Epist. ad Siricium an. 385. ibid. p. 640. *Domino vero Sancto apostolice viro Siricio Episcopo salutem.* Eum vero alloquendo utitur formula; Sanctitas tua.

SANCTITATIS titulum Imperatoribus Constantinopolitanis adscribi solitum, pluribus docemus in Dissert. de Byzantinis nummis: quem etiam Anglorum Regi attribuit Joannes Sarisberienis Epist. 61. *Vestrum vero Sanctitatem, sicut accepimus & dolemus, iniqui circumvenire conati sunt, &c.*

¶ Eodem elogio donatum legimus Ludovicum Pium ad Arotta presbytero in epistola quæ est i. post Frotharianas, & Belam Hungariz Regem à Stephano Tornac. Epist. 34. Quin etiam Sanctissimi dicti sunt ab Episcopis catholicis Principes tum profani, tum hæretici, ut observat Mabillonius l. 1. Diplom. c. 6. nu. 7. et Alemani notis in Procop. p. 73. & 13.

¶ Sed & Sanctitatis titulo Senatuum profectus est Constantinus M. in leg. 4. l. 5. Cod. Theod. tit. 14. *Placuit vestre Sanctitati iudicium exæmque mandare.*

SANCTITUDO, Titulus haonorarius Episcoporum, apud Julianum Toletan. in Epistola praefixa libris Prognosticis, & io Epistolis Idali Episcopi Barcinonensis, & Sultreni Episcopi Narbonens. eisdem subiectis. [V. Sanctimonium 3. & Sanctitas.]

¶ **SANCTIVAGIUM**, Gesta Abbat. Mediani Monast. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1. 106. Denique Sanctivagium jam tunc erat spirituum monachorum exercitium institutum. Sivagium ediderunt Bollandistae tom. 3. Julii pag. 234. Quae sit genuina lectio baud facile est divinare: utrique enim voci affingi potest non absurda notio; ita ut Sivagium sit pro Æivagium; locus umbrosus: porro in silvis maxime habitabant Monachi: Sanctivagium vero transmigrationem ex loco in locum, vel peregrinationem sonet; atqui ibi mentio est ejusdem Dodati, qui Nivernenii episcopatu abdicato in saltu Vofagi coelestiter: si peregrinationem malis intelligere; erat certe hujus temporis religio, ut errando facilius se pietatem consequuturos existimarent.

¶ **SANCTIVUS**. Vide Sanguinus.

SANCTORALIA, Libri continentes Vitas Sanctorum; Ita quidam indignantur qui in Bibliothecis latent.

SANCTUALE. Vide Sanctuarium.

SANCTUARIUM, Templum, ædes Sanctorum. [Gloss. Lat. Gall. Sangerman. Sanctuarium, sanctuarie, chesefainte, un lieu ou elle est mise, ou porée. S. Eulogius lib. 2. Memorial. capit. 9. Qui tunc in supradicto Sanctuario (Basilica Sanctorum trium) adduc juvenis cum Paulo Presbytero reclusus manebat. Acta Episcoporum Cenoman. in Gervasio. c. 31. Vel si aliquid Sanctuario datum fuerit ornamentum Ecclesiarum, quod canonico vidui... possidetis, alteri distribui. Vide Chartam Philippi I. Reg. Francor. an. 1066. apud Marlotum in Chronico S. Nicaiti Remeosis ca. 2. [Vide Sanctificationem.]

SANCTUARIUM ALTARIS, in Concilio Bracaren. si l. e. 13. & apud Martinum Bracar. e. 55. quod Græcis ἁγία, ἁγία, Latinis Presbyterium. Adam Bremensis. 85. Sepulcrum est in medio chori, ante gradus Sanctuarii. Chron. Montis-Sereni an. 1174. Destructo vobis Sanctuario, quod pra prius brevitate Congregationi erat inconvieniens, &c.

2. **SANCTUARIUM**, Cœmeterium. Synodus Cicestrensis an. 1092. c. 1. Ecclesiarum Sanctuaria, quae populariter Cœmeteria nominantur.

3. **SANCTUARIUM**, Jus asyli, quo gaudebant Ecclesiae Anglicanae, priusquam illud abrogasset Henricus VIII. Statuto ann. 32. e. 12. Willelmus Stanfordus lib. 2. de Placitis coronae cap. 38. Sanctuarie est un lieu privilegé par le Prince, ou souverain Gouverneur pour le service de Dieu & d'homme, qui est offendeur. Infra: Sanctuarie n'est fors que come un liberie ou francbie grante par le Roy à l'Abbe, ou spiritual gouverneur. Charta Renulphi Reg. Merciorum pro Monasterio Abendonensi; Et quod virtute litterarum predictarum... eadem villa de Culman sint Sanctuarium & locus privilegiatus, &c. Et quod tunc Abbas & omnes predecessores sui... buberunt ibidem locum Sanctuarium. Monasticum Anglic. tom. 1. pa. 172. Qui pace in Sanctuarii inter Ecclesiam Ripensem violaverit, reus sit bonorum omnium & vite.

4. **SANCTUARIUM**, Bona ad Ecclesiam pertinentia. Charta Henrici III. Regis Angliae: Dedimus & concessimus... Ecclesiam de Lecebiade, cum toto Sanctuario ad Ecclesiam illam pertinente.

5. **SANCTUARIUM**, Sanctorum reliquiae, seu potius Thecae reliquiarum. Hormisdas PP. to. 1. Epistolae Roman. Pontif. Sanctuaris beatorum Apostolorum Petri & Pauli secundum morem et largiri precipit. Jurare super Sanctuarium, io Legibus Ezechielis c. 4. Lambertus Ardensis p. 164. Attulit etiam sacri insignis tropaei de terra Hierosolymorum super aurum & lapidem pretiosissimum, Sanctuarium felicitis de barba Domini, de ligno Domini, &c. Theodorici in S. Elizabethae Reg. Ungar. Vita l. 8. cap. 5. Alii pannorum particulas praedebant, & pro Sanctuario reservabant. Willebrandus ad Oldenburg in Itinerario Terrae Sanctae pag. 138. Deinde Graeci, & eorum Patriarcha Pedites cum multis Sanctuariis subsequebantur. [Chartul. S. V. dasti V. fol. 295. Domino Abbati illuc occurrenti suum Sanctuarium reconfiguravit. Ibidem: Reverendum caput (S. Jacobi) Annum deportavit... Ab illo ergo die Sanctuarium Arie in templo S. Petri servabatur. Charta ann. 1255. ex Tabul. Eccl. Maclov. Canonici jurare paratis, & Sanctuario super quo jurare debebant eorum ipsis posita, juramentum remisit.] Occurrit crebro apud Scriptores, Gregorium M. l. 1. Epistol. 52. l. 1. Ind. 10. Epistol. 9. lib. 5. Epistol. 22. 45. l. 7. Ind. 2. Epistol. 12. 73. 86. in Concilio Meldensi an. 843. c. 39. [in Diuroo Rom. e. 5. tit. 4. §. 6. in Ord. Rom. Benedicti 102. Mussei Ital. Mabill. p. 152. Japud Augustinum du Par in Stemmat. Armor. p. 2. pag. 623. [Marten. to. 1. Anecd. col. 846. & to. 4. col. 258. Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 62. & to. 3. Hist. Paris. p. 127. Murator. to. 6. col. 429. Bolland. tom. 1. Mart. p. 286.] & alios laudatos io Glossar. ad Willharduinum, eai Sanctuaries, ejusmodi Sanctuaria dicuntur n. 100.

Le Roman de Garin:

Les filatiers, les Seintures ebers.

Guill. Guiart in Ludovico VIII.

Calices, fiers, filatiers,

Chapes de coar, vix Sanctuaries.

[Le Roman de Rou Mf.

Reliques & cors saniez fist mault tost avauz truire,

Filatiers & testes & autres Seintuaries,

Ni lessa croie, ne chasle, ne galice en aumire.

Le Roman de la Rose Mf.

Dedens avoit un Sanctuaire

Convert d'un precieus fuire.]

Joan. Villaneus lib. 6. capit. 85. Lu quale recuta à Lucasi manfrava in San Frano, com' uno Sanctuarium. Testamentum Joanne Drocentis Comitisse Ruciani 200 1224. Je luisse mon Seintuaire de San. Jeun ain si ennuisselle comme il est à Jeun mon fil, &c. [Vide Sanctificationem.]

SANCTUALE, Idem quod Sanctuarium, Sanctorum reliquiae. Othlonus in Vita S. Bonifacii Archiep. Moguntini c. 5. Et quia se Apostolum confusi nominare, & capillos & ungulas suis populis pro Sanctuali tribuebat, seducens populum diversis erroribus. [Le Roman de la Guerre de Troyes Mf.

Por recevoir les fiancailles,

Ont set portier les Santuailles.)

¶ 6. **SANCTUARIUM**, Sanctus & secretus Regis Consilium. Chron. Triverti apud Acher. to. 8. Spicil. p. 463. Jurante Rege bentum martyrom Tibonium nec de mandato, nec de voluntate sua occisum... cognovunt Legati... innocentiam viri, atque sub umbra illius à quibusdam attentatum id fuisse, totumque bene iniquitatem à Sanctuario processisse, & ideo... in quosdam magnates, quorum multum in hac parte manifeste convicerunt, notam infamiae rectorerunt.

¶ 7. **SANCTUARIUM**, Tabularium, apud Agrimensores, ex Spelmanno.

SANCTUARIUS, ad Sanctos, seu ad Ecclesiam pertiens. Sanctuarium terra, quae ad Sanctos, seu ad Ecclesiam pertinet. Tabular. S. Victoris Massil. Rogamus ut pergas illuc, & mittas terminos inter apudis

monialis, Nonnain, sacre.] Epistola Zachariæ PP. ad Bonifacium Mogunt. Cum Sanctimonialibus feminis, id est Monachis. Lex Baiwar tit. i. cap. 12. Si quis Sanctimonialium, hoc est, Deo dicatum de Monasterio transierit. Concilium Carthag. IV. c. 11. Sanctimonialis virgo, quam ad consecrationem suo Episcopo offertur, in vulvis vestibus applicetur, quibus semper usura est, professi et sanctimonialis apti. S. Augustinus de Verb. Dom. serm. 22. c. 1. Non mihi videtur ista parabola, vel similitudo ad eas solas pertinere, quæ propria & excellentiori sanctimonialibus in Ecclesia nominantur, quas etiam usitatore vocabulo Sanctimoniales appellare consuevimus. Idem lib. de sancta Virginitate cap. 55. De sanctitate, qua Sanctimoniales proprie dicuntur. Vita S. Genovefæ c. 1. in sanctimoniali consecrata. Cap. 5. Interrogat ad Genovefæ, utrum Sanctimonialis, unum videtur esse. Ad illa respondit sibi sanctimoniali consecratum, intacto corpore Christo dignam præbere simulatum. De harum institutis agunt idem Augustinus de Morib. Ecclesie c. 31. S. Hieronymus Epist. 22. 48. & S. Basilides de Virginitate. Sanctimonialium meminerit præterea Gregorius M. l. 1. Dialog. c. 4. l. 2. c. 19. 23. 32. l. 3. c. 14. 21. 26. 33. Lex Burg. tit. 14. § 5. 6. Lex Baiwar. tit. 1. c. 14. Decret. Tassilonis § 4. Capitula Caroli M. & Lea Longob. non uno loco, & Vide Bolandum ad Vitam Sancti. Scholasticæ 10. Februar. § 3. num. 18.

¶ **SANCTIMONIALIUM HABITUS, Professio monastica.** Charta Rodulphi Comitis Turen. ann. 814. apud Baluz. Hist. Turel. col. 308. Cedimus autem ipsi filio nostro & filie nostre Emennane, quam Deo ad Sanctimonialium habitum pro tremore & amore Dei, &c.

SANCTIMONIA, ipsa Sanctimonialium regula, vel officium. Charta fundationis Monasti. Assendensis in Westphalia apud Hermannum Stangefolium l. 2. p. 151. quare Monasterii distringere vetatur Abbatissa: Ne penuriam familiis urgente, rupit Sanctimonialie habentis, liberis huc utique illuc abique Dei timore vagantur.

1. **SANCTIMONIALIUM, [Sanctimonia, Sanctitas, Virginitatis professio.]** Gloss. Gr. Lat. 2. 10. 11. Sanctimonia, 2. 10. 11. Sanctimonia. S. Augustinus in Psal. 90. Nunquid ideo Sanctimonia reprehendendam est? [Idem in Serm. c. 88. novæ edit. Bona est enim facundia in conjugio, sed melior est integritas in Sanctimonia. Vita S. Angilberti sec. 4. Benedicti p. 1. pag. 214. Sic donatus Angilbertus ad Sacerdotii Sanctimonia deservens; Regis gener effectus est.] Helmodus lib. 1. c. 8. 1. Lecti illa sunt Sanctimonia universa terta; cni flamen, & seriationis, & sacrificiorum viri ritus deputati fuerunt. [Vide in Sanctimoniales.]

¶ **SANCTIMONIAM, festivitatis in honorem Sanctimonialis instituta.** Missa de Sancti. Radegunde apud Mabill. tom. 1. Annal. p. 697. col. 2. *Suscipe sancte Mater oblationem, quam sibi per manus astras sancta offerre disponit congregatio in S. Radegundis virginis Sanctimonia.*

3. **SANCTIMONIAM, & SANCTIMONIA, Titulus honorarius Summorum Pontificum, Episcoporum, & Presbyterorum.** Pastor Presbyter in Epistol. ad Timotheum: Jubeat Sanctimonia vestrum sanus ad eum. Ejusdem Timothei Epistol. ad Patroem: *Oremus Sanctimonia vestrum, &c.* Acta S. Sulanæ: *Oremus Sanctimonia vestram, usque saltem animam meam.* Adde Vitam S. Angilberti Abb. nu. 4. 49. Nicolaum I. PP. Epist. 49. 54. Joannem VIII. PP. Epistol. 253. 292. &c. [Vide Sanctitas.]

SANCTURE, Affirmare, in vet. Glossis.

¶ **SANCTISONUS, Hymnus ter Sancti, onus, In quo ter Sanctus resonat, Græcis τριπλῶν.** Gocelinus

monan Mirac. S. August. Cantuar. tom. 6. Maii p. 404. Jam hymnus laudationis dominica ter Sanctifensus, 2 potestfamilias intonat. Vide Hymnus.

SANCTITAS, Titulus honorarius Episcoporum, [in Epist. Liberii ad Eusebium apud Constant. p. 242.] apud S. Augustinum p. 78. 88. Fortunatum l. 3. Poem. p. 70. Nicolaum I. PP. Epist. 28. 29. 34. 54. Hadrianum II. PP. Epist. 9. & alios passim. Vide Bivarium in Notis ad Pseudoisidronicum Maximi p. 73. & supra Sanctimonialium 3. Sanctus autem etiamnum superfluit compellatos Episcopos docemur ex Avito Veneriensis Epist. 28. 66. Sidonio; & aliis. Theophilus Patr. Aleandrianus in Communitio: Ecclesia pacem habente, decet presentibus sancti ordinationes fieri in Ecclesia. Alvarus in Vita S. Eulogii Presb. & Mart. n. 12. Omnes autemque sancti Episcopi, non minus omnes Episcopi sancti. [Charta inter Infr. to. 6. novæ Gall. Christ. col. 13. Anno Domini incarna. 906. sub Ind. 9. conventus sacris est Senatorum Episcoporum apud Barcinonem civitatis, &c.] Mellianus in Vita S. Celarii Arelar. Sanctus Lincii Presbyter, & Didymus Diaconus, qui eo tempore cum ipso per parochias ambulabant, &c. Sed & Abbates ipsos sanctos non semel compellat Calarius Arelatenus serm. 7. 9. Quia & quibusvis Catholicis S. Hieronym. l. 3. in Rufin. c. 7. *Natum in Romano portu securus ascendit, maxima Sanctorum frequentia me prosecuta.* Nisi hoc loco Monachos intelligat. Certe non uno loco a libi quovis Catholicæ religionis Sanctas indigitat.

¶ Et id quidem moris, ab ipsi Ecclesiæ in cunabulis repetere licet, ut quivis fideles Sancti compellarentur. Eo nomine passim in Epistolis suis utuntur Apostoli, virique Apostolici; quibus referendis ulterio superledemus: res enim est novissima. At rarius usurpata vox Sanctitas, nisi Episcopos alloquendo; quod & Abbatibus subinde concessum est, ut ea Valatrado Strabo de Vilione Wetini Monachi Augiens. sec. 4. Bened. p. 31. pag. 272. & ex Epist. Haimonis Archidia. Catal ad S. Bernardum inter Opera ejusdem 10. l. col. 382. colligitur.

¶ Penes summum Pontificem manet tandem hæc appellatio, quam ipsi præter ceteros tribuam fuisse à primordio docemur ex pluribus epistolis que superferunt ad ipsos directis. Epist. Synodi Arelar. ann. 314. apud Constant. pag. 341. *Domino Sanctissimo fratri Sylvestro Marini, vel Cæsar Episcoporum qui advenit fuerunt in oppido Arelatensi.* Epist. Valentis & Ursacii 2. 349. ibid. pag. 403. *Domino Beatissimo Pape Iulio, &c.* Ubi Sanctitas tua non semel occurrit. Adde S. Hieronymum Epist. ad Damasum ibid. p. 580. a. Chrysostomum Epist. ad Innoc. p. 771. Episcopos. Africanos Epist. ad eund. p. 867. Maximus Imp. Epist. ad Siricium an. 385. ibid. p. 640. *Domino vero Sancto apostolice viro Siricio Episcopo salutem.* Eum vero alloquendo utitur formula, Sanctitas tua.

SANCTITATIS titulus Imperatoribus Constantinopolitanis adscribi solitum, pluribus docemus in Differe. de Byzantinis nummis: quem etiam Anglorum Regi attribuit Joannes Sarisberienfis Epist. 61. Vestram vero Sanctitatem, sicut accepimus & dolemus, iniqui circumventio emani fuit, &c.

¶ Eodem elogio donatum legimus Ludovicum Pium ab Atto præbitero in epistola quæ est 1. post Frotharizans, & Belam Hungariz Regem à Stephanio Tornac. Epist. 34. Quia etiam Sanctissimi dicti sunt ab Episcopis catholicis Principes tum profani, tum heretici, ut observat Mabillonius l. 2. Diplom. c. 6. nu. 7. et Alemanni notis in Procop. p. 73. & 113.

¶ Sed & Sanctitatis titulo Senatui profectus est Constantinus M. in leg. 4. l. 15. Cod. Theod. tit. 14. *Placuit vestra Sanctitati iudicium eximique mandare.*

SANCTITUDO, Titulus honorarius Episcoporum, apud Julianum Toletan. in Epistola præfixa libris Prognostic. & in Epistolis Idali Episcopi Barcinonensis, & Suitheoi Episcopi Narbonensis. eisdem subiectis. [V. Sanctimonium 3. & Sanctitas.]

¶ **SANCTIVAGIUM**. Gesta Abbat. Mediani Moast. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 109. Denique Sanctivagium jam tunc erat spiritualis monachorum exercitio institutum. Sivagium ediderunt Bollandistæ tom. 3. Julii pag. 232. Quæ sit genuina lectio haud facile est divinare: utrique eorum voci affingi potest non absurda notio; ita ut Sivagium sit pro Æstivagium; locus umbrosus: porro in silvis maxime habitabant Moachi: Sanctivagium vero transmigrationem ex loco in locum, vel peregrinationem sonet; atqui ibi mentio fit ejusdam Deodati, qui Nivernensi episcopatu abdicato in saltu Volagi fecerit: si peregrinationem malis intelligere; erat certe hujus temporis religio, ut errando facilius pietatem consecuturos existimarent.

¶ **SANCTIVUS**. Vide Sanguinus.

SANCTORALIA, Libri continentes Vitas Sanctorum, Ita quidam indignantur qui in Bibliothecis latent.

SANCTUALE. Vide Sanctuarium.

1. **SANCTUARIUM**, Templum, ædes Sanctorum. [Gloss. Lat. Gall. Sangerman. Sanctuarium, sanctuare, chose sainte, ou lieu ou elle est mise, ou porcie. S. Eulogius libr. 2. Memorial. capit. 9. Qui tunc in supradicto Sanctuario (Basilica Sanctorum trinum) adhuc juvenis cum Paulo Presbytero reclusus manebat. Acta Episcoporum Cenoman. in Gervasio c. 31. Vel si aliquid Sanctuario datum fuerit ornatum Ecclesiarum, quæ canonicis vicibus possident, alteri distribuimus. Vide Chartam Philippi I. Reg. Francor. an. 1066. apud Marlotum in Chronico S. Nicasii Remensis ca. 2. [Vide Sanctificium.]

SANCTUARIUM ALTARIS, in Concilio Bracaren. I. c. 13. & apud Martinum Bracar. c. 55. quod Græcis ἁγία, βίβλος, Latiosis Presbyterium. Adam Bremensis c. 85. Sepulchrum est in medio chori, ante gradus Sanctuarii. Chron. Montis-Sereni an. 1174. Destructo veteri Sanctuario, quod pro sui brevitate Congregationi erat inconveniens, &c.

2. **SANCTUARIUM**, Cæmeterium. Synodus Cisterciensis an. 1292. c. 1. Ecclesiarum Sanctuaria, quæ populariter Cæmeteria nominantur.

3. **SANCTUARIUM**, Jusafyli, quo gaudebant Ecclesie Anglicanæ, priusquam illud abrogasset Henricus VIII. Statuto ann. 32. c. 12. Willemus Stanford lib. 2. de Placitis coronæ cap. 38. Sanctuarie est un lieu privilégié par le Prince, ou souverain Gouverneur pour le sauvegarde du vie d'honne, qui est offendeur. Infra: Sanctuarie n'est fors que come un liberie ou franchise grante par le Roy à l'Abbé, ou spiritual gouverneur. Charta Renulphi Reg. Merciorum pro Moasterio Abendonensi: Et quod virtute litterarum prædictarum... eadem villa de Culman fini Sanctuarium & locus privilegiatus, &c. Et quod tunc Abbas & omnes predecessores sui... habuerunt ibidem tale Sanctuarium. Monasticon Anglic. tom. 1. pa. 172. Qui pacem Sanctuarii inter Ecclesiam Ripensem violenter, reus sit bonorum omnium & vite.

4. **SANCTUARIUM**, Bona ad Ecclesiam pertinentia. Charta Henrici III. Regis Angliæ: Dedimus & concessimus... Ecclesiam de Lecebiade, cum toto Sanctuario ad Ecclesiam illam pertinente.

5. **SANCTUARIUM**, Sanctorum reliquiæ, seu potius Theca reliquiarum. Hormidas pp. 10. 1. Epist. Roman. Pontif. Sanctuaria beatorum Apostolorum in Pet. tom. VI.

tri & Pauli secundum morem ei largiri precipit. Jurare super Sanctuarium, in Legibus Echelethi c. 4. Lambertus Ardensis p. 164. Attulit etiam sacri insignis tropæi de terra Hierosolymorum super aurum & lapidem pretiosum, Sanctuarium scilicet de barba Domini, de ligno Domini, &c. Theodoricius io S. Elizabethæ Reg. Ungar. Vita L. 8. cap. 5. Alii pannorum particulas præcebeant, & pro Sanctuario reservabant. Willebrandus ab Oldenborg in Itinerario Terræ Sanctæ pag. 138. Deinde Græci, & eorum Patriarcha Pedites cum multis Sanctuariis subquebantur. [Charul. S. Vedasti V. fol. 295. Domino Abbati illuc occurrenti suum Sanctuarium reconstituerunt. Ibidem: Reverendum caput (S. Jacobi) Ariam deportavit... Ab illo ergo die Sanctuarium Arie in templo S. Petri servabatur. Charta ann. 1253. ex Tabul. Eccle. Madov. Canonici jurare parati, & Sanctuario super quo jurare debebant coram ipsis posito, juramentum remis.] Occurrit crebro apud Scriptores, Gregorium M. I. Epist. 52. La. Ind. 10. Epist. 9. lib. 5. Epist. 22. 45. l. 7. Ind. 2. Epist. 1. 12. 73. 86. in Concilio Meldensi an. 843. c. 39. [in Diurno Rom. c. 5. tit. 4. 5. 6. in Ord. Rom. Benedicti 102. Mus. Ital. Mabill. p. 152. apud Augustinum du Pas in Semmat. Armor. pa. pag. 623. [Marten. to. 1. Anecd. col. 846. & to. 4. col. 258. Lobinell. to. 1. Hist. Britan. col. 262. & to. 3. Hist. Paris. p. 127. Murator. 6. col. 429. Bolland. tom. 1. Mart. p. 286.] & alios laudatos in Glossar. ad Willharduinum, cæi Sanctuaries, ejusmodi sanctuaria dicuntur n. 100. Le Romao de Garin:

Les filatires, les Saintures ebers.

Guill. Guiart in Ludovico VIII.

Calices, ferres, filatires, Chaper de eaz, viez Saintuaires.

[Le Roman de Rou M.]

Reliques & corsanins fist moult tost avant traire, Filatires & testes & autres Saintuaires, N'ilessa croie, ne chaspe, ne galice en aumaie.

Le Roman de la Rose M.]

Dodens aveit un Sanctuaire

Couvert d'un precieus Juaire.

Joan. Villaneus libr. 6. capit. 85. La quale recata à Lucasi mostrava in San Vriano, com' una Sanctuaria. Testamentum Joannæ Drocentis Comitissæ Ruciani an. 1324. Je laisse mon Sanctuaire de Sanct, Jean ainsi envaissellé comme il est à Jean mon fil, &c. [Vide Sanctimonium.]

SANCTUALE, Idem quod Sanctuarium, Sanctorum reliquiæ. Othlonus in Vita S. Bonifacii Archiep. Moguntini c. 5. Et quia se Apostolum cœsum nominare, & capillas & ungulas suas populis pro Sanctuali tribuebat, seducens populum diversis erroribus. [Le Roman de la Guerre de Troye M.]

Por recevoir les francailles,

Ont set portier les Santuailles.

¶ 6. **SANCTUARIUM**, Sanctus & secretus Regis Consilium. Chron. Trivetti apud Acher. to. 8. Spicil. p. 463. Jurante Rege beatus martyr Thomas nec de mandato, nec de voluntate sua occisum... cognoverunt Legati... innocentiam viri, atque sub umbra illius à quibusdam attentatum id fuisse, notamque hanc iniquitatem à Sanctuario processisse, & ideo... in quosdam magnos, quorum malitiam in hac parte manifeste convicerunt, notam infamie rectorum.

¶ 7. **SANCTUARIUM**, Tabularium, apud Agrimensores, ex Spelmano.

SANCTUARIUS, ad Sanctos, seu ad Ecclesiam pertinens. Sanctuaria terra, quæ ad Sanctos, seu ad Ecclesiam pertinet. Tabular. S. Vitoris Massil. Rogamus ut pergat illuc, & mittas terminos inter oppida

SANGUINARE, Sanguinem emittere, Gall. *Saigner*, Lex Saxon. c. 1. §. 3. *De ictu nobilit*, ... *fruct & sumor si Sanguinet*, &c. Vita S. Ermenoldi Abbat. l. 2. c. 3. *Ratboldus nomine puer ... tantum de nribus, singulis uolens Sanguinari*, ut manne pulvinar ipsius nlicujus animalis per se ipsum sanguine videretur. [Ulns Fontanell. Mil. Novitius de eegularibz non debes carere, ... nisi Sanguinet ejus natus.]

¶ **SANGUINARE**, Cruentare, sanguine inquina-re. Roland. Patav. Chrl. l. 7. c. 5. apud Murat. to. 8. col. 274. *Habuerunt tamen medici usque ad plures dies quid facerent circa faciem Ecclini signatam detritibus & Sanguinuatam unguibus viri commendabilis & nudacis*. Poetis nostratibus *Effaigné*, pro *Enfanglanté*, cruentatus, Le Roman d'Asien MS.

*Pale le trouve & Effaigné
De cops d'espee & meisaigné.*

SANGUINARE, Venam percutere, Gloss. Gr. Lat. *percutere, Sanguinare*, *percutere, Sanguinare*, Ugu-rio: *Sanguinare*, i. sanguinem minuire. Locum vide in *Dies Agrippiaci* col. 1481. Nos *Saigner* dicimus. Monasticum Anglican. tom. 1. pag. 119. *Serviens vero qui fratres Sanguinaverit, panem & justam recipiet de celario*.

¶ **SANGUINATOR**. Chartæ 27. ex Chart. Du-oenis subscribitur *Gantbertus cognus, Dardnus maris-caleus, Hildemarus Sanguinator*. Forte qui venam percutit, vellanius, Gall. *Boucheur*. Vide *Saignure*.

¶ **SANGUINETUM**. Vide *Sanguinis*.

¶ **SANGUINIA**, justitia sanguinis, idem quod *Sanguis* a. Vide in hac voce. Charta ann. 1147. inter Probat. tom. 2. novæ Hist. Occitan. col. 518. *Concedimus ... omnes usaticos, & tallias, & solus, & ques-unt, & ulbergat, & firmatias, & Sanguinias, & justitias, &c.*

SANGUNITÆ, Confanguinei, agnati, cognati, sanguine conjuncti. Cælius Heisterbach. lib. 6. c. 5. *Noverat enim pueror esse Clericos, qui Canonicis intrassent, ita ut non essent Sanguinitæ, id est, à cognati introducti; vel Choristæ, id est, per potentiam mag-norum intrusi: sine Simoniacis, pecunia scilicet vel obsequiis intromissi. Ubi pro Choristæ, legendum puto *cur-rite*, à curia, vel Choristæ, à corti, seu aula, vel palatio.*

¶ **SANGUNITAS**, Confanguinitas, cognatio, Gall. *Parenté*: Vita S. Hugonis ro. 1. April. pag. 765. *Habebat enim eadem regna religiofo ut sanctissimos presbiter Sanguinitate sibi proximos*. Vide infra *Sanguis*.

SANGUINOLENTUS, Infans expositus, [re-cens natus, qui cum ad Ecclesiam c-positus fuisset, in matriculariorum portetate ita redigebatur, ut eum venundare ipsiliceret. De *Sanguinolentis* exstat tit. 8. lib. 5. Cod. Theod.] In formula 48. ex Andegavensibus titulus ita concipitur: *Incipit Charta de Sanguinolen-tio, quem de Matricola suscepit*. In contextu: *Invenimus ibidem (io matricula Sancti illius) Infanola Sanguinolenio, cui ad hac vocabulum non habetur, &c.* [Adde Pancirolum l. 1. Thef. var. Lect. cap. 77.] Vide *Collectias*.

¶ **SANGUINOSUS**, Qui sanguine abundat, no-bris Sanguis. Cæd. Aurel. Acut. l. 3. c. 4. *Sanguinosi pble-bolomandi*.

SANGUINUS. Joan. de Janua: *Sanguinus, qua-dam parva arbor, quod cortex & fructus ejus sit Sanguini-coloris: unde hoc sanguinetum, locus ubi abundans sanguis*. Lex Longobar. l. 1. tit. 38. §. 1. *Qui ad arborem, quæ rursus Sanguinum vocatur, usque ad fontanas adve-nit*, &c. Ita meliores codd. at editio Heroldi habet *Sanclivum*. Vide *Sacrius*.

t. **SANGUIS**, Vita. Ebrardus in Græcismo c. 23.

Sirtibi peccatum sanguis, Sanguis quoque vitæ. Gesta Purgationis Felicis Episcopi Aptungitani: *Cæ-cilianus respondit, Confiteor, Domine, non mentior in Sanguine meo*. Galli dicent, *son peine de ma vie*. Gesta in causa Silvani: *Se memior, peream*. Anony-mus de Gestis Constatiani M. necepsa fide secutum se esse de Sanguine. Supra: *Dare sacramenta securum esse de Sanguine*. Id est, de prena sanguinis, ut est in l. 2. de Sepulcr. violat. leg. 51. de Hæret. Cod. Th. & apud Senatoreum l. 9. Epit. l. 18.

2. **SANGUIS**, Merum imperium, seu major justitia, vel justitia sanguinis, quæ à domo sedis exer-cetur in casibus, in quibus sanguis defluit. Stephanus Torn. Ep. 13. a. *Jurisdictionem civitum usque ad rigorem, quam Imperium nixtum quidam appellant, sub preseli-tie Comitiss Flandrensis procuratoris nomine dux exercet, ubi ex officio qualiscunque incepto tenebatur & inno-centes absolvere, & mortis condemnare, neminem ea-men, ut ipse confiteatur, ad effusionem Sanguinis ore pro-prio condemnavit, sed concessit nisi convictus de crimine, Communitate Ambianensi, ad quum judicium Sanguis spectat, secundum quod meruisset reus, judicandos expensis & plectendos*. [Charta Willemi Comit. Forcalquerii ann. 1122. ex Tabul. Moitis majoris: *Constitu-tum ... usum fructum ... in rebus quas exprimis, scilicet ... in justitiis Sanguinis, quando scilicet quis pro sua culpa debet unillere vitam vel membrum*.] Hogo Flavi-niac. p. 132. *Justitiam lazarum qui in banum incide-runt, & Sanguinis qui effusus fuerit*. Charta Adalbe-ronis Episcopi Metensis apud Meurissium p. 308. *Banum vero eidem loco tultu tradimus condicione, ut si quis super eandem terram far vel Sanguinis offusus deprebe-nsus fuerit, per officiales loci distentur*. Tabularium S. Eparchii Inculsim. fol. 12 v. *Et Sanguinem nominati-m, id est justitiam Sanguinis, quam equibetis, relingno, quæcumque modo vulnereis vel effuso sangui-nis facta fuerit in tota terra illu, &c.* Nam sanguis qui tantummodo in morte hominis effundetur, meus erit ad justifiandum. Id est homicidium, quod erat ex 4. jul-ritiis, [ut & in Litteris Odoos dom. Montis-acuti an. 1224. inter Ordinari. Reg. franc. tom. 4. p. 376. *Pro istu, septem solidos: pro Sanguine, sexaginta quin-que solidos, &c.*] Verus Charta apud Jo. Columbium l. 9. de Episcopis Sillaricem. n. p. *Justitiam Sanguinis in crimi-nibus que morte ovi membrorum detractione puni-untur*. Alia ibidem n. 10. *Retenemobis ... majori domi-nio sou-macro imperio, & generaliter super omnibus crimi-nibus, que mortem vel exilium, vel membri ubseis-sionem, vel ademptionem omium bonorum infligunt*. Exstat in Tabulæ Andegavensi Charta Cofredri Ducis Normannie & Comitum Andegav. qua donat præ-dia aliquot Ecclesiæ S. Laudi, cum *Sanguine & lairo-ne, cum incendio & rapto & murra*. Alia ann. 1242. *Justitia Sanguinis & adulterii*. Infra: *Ne aliquis au-sus esset querimoniam facere curæ D. Archiepiscopi oc-cassione Sanguinis, & adulterii*. Alian. 1250. *Eandem jurisdictionem exerceas libere in Sanguine & adulte-rio in sua jurisdictione commissis, seu etiam commissen-dis, & ulis eam civibus, quum criminibus quæstio-nibus, &c.* Alia Will. Comitiss Pontivi ann. 1149. pro Monallor. *Perit. Concedo etiam ipse Monnebis duellum suum, & Sanguinem suum, & lazarum suum, & con-talla lazarum, si fuerit vel deprebensus fuerit*. Foris-factum Sanguinis, in Charta ann. 1227. *Judicium crimi-nale vel Sanguinis, in Metropoli Salisburgensi* to. 1. pagin. 389. 390. Tabularium Ecclesiæ Uzericensis an. 1232. *Donavit Episcopus B. Andulie ... ad feudum pnam inferendi Sanguinis bonuiani Sancti Ambrosii lre criminis per suum & eorum bajulum*. Confectudo Municipalis Sancti. Audomari art. 7. *Per Indice Consu-*

meant le Sang & le larron: est à sçavoir connoissance de melle de debas fait à sang courent, & du larron prins en icelle Seigneurie, post qu'il doit estre pendu & estranglé. Confultez Vinemacensis art. 5. La connoissance du Sang & du larron appartient au Seigneur Vifcontier. Adde Magnum Pastoralis Eclef. Parif. l. a. c. 97. Ruffum in Comitibus Provincie p. 10. c. 9. Spicil. Acher. p. 133. Hemerem in Regesto Auguft. Virom. p. 43. Ughell. to. 1. p. 1. pag. 398. [Baluz. to. 7. Miscell. p. 240. Marten. to. 1. Anecd. col. 90. 95.] &c. Vide Lacroix, & Sanguinia.

SANGUINEUM CRIMEN, Quod sanguine & morte rei luitur. [Crimina que sanguinis poenam ingerunt, in l. 8. C. de Tranfact.] Penitentialis Gregorii II. PP. cap. 20. Si quis Clericus aus Laicus in demolendis sepulchris deprehensus fuerit, quia facinus hoc sacrilegio legibus publicis Sanguineum dicitur, &c.

SANGUINEM FACERE, Vulnerare, Gall. Blesfer. Charta Caroli VIII. Reg. Franc. ann. 1494. ex Charul. Belliloe. De Duranno qui occidit Rogerium & Bereniam qui occidit Petrum de Belmeureco qui fecit Sanguinem fratri suo Gausfrido.

3. **SANGUIS**, Cognatio. *Sanguinis iura*, in lege 58. Cod. Th. de Hæret. *Neus sanguinis*, in leg. 22. de Decurion. cod. Cod. & alibi non semel. *Sanguinis propinquitas*, in Legibus Wigoth. l. 7. tit. 2. §. 19. [& in l. 6. Capitul. c. 130.] *Sanguine proximus*, apud Liberatum Diaconum c. 16. *Sanguine mixti*, qui vel que matrimonia cum agnatis & cognatis intra prohibitos gradus contraxerunt. Concilium Coyacense ann. 1050. can. 4. Statuimus ut omnes Archidiaconi & Presbyteri, sicut Canonis precipiunt, vocent ad penitentiam adulteros, incestuosos, Sanguine mixtos, fures, homicidas, maleficos, &c. Vide Cujacium ad leg. 4. Cod. de Bonis vacantibus l. 10. & in Observat. l. 11. c. 26. [Vide Sanguinitas.]

4. **SANGUIS**, Origo, genus, stirps. Ebrardus in Græcismo c. 9.

Sanguis, progenies: sanguis quoque dicitur humor. Gesta Purgationis Cæciliani: Origo nostra de Sanguine Mauro descendit. Egi Hispanici sanguinis in lege 1. Codicis Theodosiani de Equis curulibus, & apud Vegetium l. 4. de Arte veter. c. 6. quos Hispanos vocat Ammianus l. 20. Leges Edwardi Reg. Ceperunt uxores suas de Sanguine & genere Anglorum. Edictum Rotharis Regis Longobar. tit. 69. §. 4. Compositi eam mortuam tanquam si virum de simili Sanguine, id est, si fratrem ejus occidisset, &c. [Laudes Papæ apud Muratorium to. 11. col. 27. Sunt etiam quedam progenies in civitate, que dicuntur de Sanguine militari, quedam vero de Sanguine populari. Licet spuriosi dimidiatique Sanguinis fuerit, &c. in Chron. Joh. Wethehamstedii pag. 371. Utiur non semel Saxo Grammaticus, ubi consulendus Stephanus p. 155.]

SANGUINES, non agnoscit præca Latinitas, ut est apud Priscianum. Occurrit tamen non semel in sacris Literis: *Qui non ex Sanguinibus, &c. Viri Sanguinum, &c. [Confultat. Zachæi l. a. c. 18. apud Acher. tom. 10. Spicil. pag. 94. Cur Patriarcha David geminis Sanguinibus expandas, innovari in se prioris gratie spiritum petis, &c.]*

SANGUIS CHRISTI PRETIUM. Leges Hoeli Boni Regis Wallie c. 11. *Sanguis cuiuslibet hominum pretium est 24. denarium, Sanguis Christi pretium est 30. denarium. Scilicet indignum videtur, & Dei Sanguis, hominis minoris pretii est. Ubi Presbyteri, ni fallor, intelligantur, quorum pretium majori pretio æstimatum fuit.*

SANGUIS DRACONIS, vulgo *Sang de Dragon*, Cinnabaris, vel refinæ species. Statuta Afteni ubi de Tom. VI.

intratis portarum: *Sanguis Draconis solutus pro qualibet libra ponderis lib. 1. sol. 10. Vide Lexic. Martini v. Cinnabaris.*

SANGUIS. Transactio inter Abbat. & Monachos Craffenfes an. 1351. Item debet dare dictis dom. Abbas duodecim libras de Sanguine. Mendum haud dubie pro Sagimine.

SANGUISUGA, Vermis est aquaticus, ceno alitur. Gloss. Mff. Sangerm. n. 501. Gall. *Saugue*, Latinis Hirudo. *Sanguisuga*, ΒΡΙΑΝΝΑΥΣΙΣ, ΒΡΙΑΝΝΑΥΣΙΣ, in Gloss. Lat. Gr. Utiur Plinius alique non purioris latinicatis. Vide Isidor. l. 12. origin. c. 5.

SANGUITTA. Inscriptio ann. 1257. Romæ in Ecclesia SS. Luæ & Martinæ refert Alexandrum IV. illam Ecclesiam consecrasset, ibique inter alias Reliquias de Sanguita Sanctæ Macarii reposuisset. Id de habitu interpretatur Torrigius de Crypt. Vatican. pag. 358. 2. edit. quod Fr. Maero non placeat, vocemque corruptam esse *Samitus* suspicatur, nisi Seganitta reponendum quis censeat, sique diminut. vocis Segnum, quod genus est vestis. Quid si simplicius legas, de Sanguine!

SANGULARIUS, Aper, à Gall. *Sanglier*, nisi Singularius legendum sit, in Gloss. Gasp. Barthii ex Baldrici Hystor. Palæst. apud Ludewig. to. 3. Reliq. Mff. p. 171. Vide Singularis.

SANGULENTUS, pro *Sanguinolentus*, in Capitul. ad Legem Alamannor. c. 26. edit. Baluzianæ. Ita Galli *Sanglens* dicunt.

SANHA, f. Scandula, Gall. *Bardeau*; vel stipula, Cbaume. Statuta Arelat. arc. 59. Nullus habet furnum, neque furni domus coopertus de Sanba.

SANIA. Vide Sagna a.

SANINUS, pro *Samitus*, ni fallor, in Meistlini Hist. Ker. Noriberg. apud Ludewig. c. 8. Reliq. Mff. p. 28. *Imperatrix vero... etiam adornata pallio maderio, quod purpura Sanina coopertum erat, in choram procedit.*

SANNA, *μῆν*, in Gloss. Lat. Irritio, maxime quæ narium, oris & vultus distorsione fit: hinc in Gloss. Mff. *Sanna, torsionarium*. Dudo de Morib. Norman. apud Duchesnum Hist. Norman. p. 57. *Ridiculum vesteris nobis sat surgere Sannam; Si impatientes resuset clavam nunc obice dampno.* Vide Lexic. Martini in hac voce.

SANNADERIUS, f. Qui iuncos palustres, quos Sainas vel Sagnas vocant, colligit, iisque utitur inter operandum; ut supra *Sagnerius* in Sagna a. Vide in hac voce. Charta Guillelmi Comit. Forcalquerii ann. 1112. in Hist. Mf. Montis-Major. *Testes probaverunt monasterium habuisse pacifice ab omnibus ibi piscantibus singulis septimanis levatam piscum, ... singulos obolos pro singulis nancis, aut tres denarios pro una septimana, & de Sannaderiis singulos colligentibus singulis pabulum cum bispio aut olamine singulis annis tres denarios, & de avibus crancis trezeann pro pulmento, & de venatione capta aprorum & quatteriois aliarum ferarum.*

SANNAGINA, perperam pro *Sauvagina*, in Charta tom. 4. Hist. Harcur. p. 1410. Vide *Salvastina* & *Sylvaticus*.

SANNARE, pro *Subsannare*, in vet. Lexico. [Sannor, *μῆν*,] in Gloss. Lat. Gr. Sannator, *μῆν*, ibid.

SANNUM, Jus cognoscendi de Sannis, multatamque pro iis imponendi & percipiendi. Chartular. Prioratus S. Florentini ex Tabul. S. Germani Ausiif. Qui (Waldricus) convictus omnium judicio derelictus in eorum presentia omnes torturas & consuetudines quas per suum vim in miserat superius memorate potestati, ac

teneri iuste iudicatus est iuste, hoc est, Sannum, placitum, iustitiam ... & quidquid culpatum dicit aut assestari potest. Nihil legitur Bannum.

SANSOCHA. Monasticum Auglic. 10. a. p. 192. De murdria, & de rapina, & de rap, & de igne, & de sanguine, & de sanscho, & de omni purpessura. [Vide Socra 2.]

SANTENSIS. Ecclesie edilis, seu honorum ejusdem administratores. Asta S. foli. tom. 3. Junii p. 252. Commisarius & architector, defensor, consiliarii & massarii seu Sannarii dicte ecclesie ... judicaverunt dicte ecclesie fere & esse fabricandam, mutandam & instruendam. Vide Massariis.

SANTIQUADOR. vox Hispanica. Qui in prestigis figo Crucis utitur. Lucus est io Soludador.

SANTONENSIS MONETA. Vide in Meneis Bannum.

SANUTUM, perperam pro Sannum, in Litteris Edwardi III. Reg. Angl. ano 1338. apud Rymer. to. 3. p. 48. Vide Exemptum.

SANZACREGUS, vox Turcica, Provincia Præfex, in Sanzac, vexillum, & Reg, dominus; quia cum vexillo infuitur sicut ejusque dignitatis est insigne. Hinc

SANZACHI dicuntur Præfexi Turcici militares, apud Jovium Hist. l. 14. Beltriche paret Sanzacchi, Latine alarum signiferi.

SÃO, Aratis, Gall. la Saone. Notitia ex Charul. S. Johannis Angeriac. pa. 424. In Burgundia ultra Saonem perpetuo collocatur, Saena, apud Murator. to. 3. p. 666.

SAONITITUM. Vide Saiones.

SAONNARE, SAONNIUM. Vide Sonare 3.

SAORRA, SAORRIS, vox maritima, Saburra, glareæ, vulgo Saerre, aliis Lesst, Ital. Saena. Statuta Massil. l. 4. c. 6. Gardianis eorum navium juxta ad sancta Dei Evangelia, & tenentur jurare ne lapides, vel Saorram, vel alia aliqua rumenta projiciant, vel projici faciant, vel permittant projici, vel eadere in portu Massilia ... Si vero in bucca portus Massilia ... aliquid egeretur de Saorra, vel eumtutis seu lapidibus, & Statuta Arelas. Mill. art. 185. De Saorriis. Quicunque Saorrim projecerit in gradibus ... in 10. lib. puniatur.

1. SAPP, SAPPÀ, Instrumētum rusticum. Macrobius ad caput. 2. Michæ: Sigo, i. Sapp. [Papias: Mapp, Sappa, instrumenta rusticorum. Idem quod nostri Sige vocant.] Charta ann. 1183. apud Ughellum tom. 4. p. 864. De unoquoque paridum, & de illis qui habent unum bovem, & eorum qui laborant cum Sapp, 12. denarii per singulum annum. [Statuta Montis Regal. fol. 269. Item Statutum est quod ferrarii recantur. & debeant recantare Sappam pro solidis novem. Occurrit præterea in Statutis Vercell. lib. 3. fol. 101. v.]

2. SAPP, Mustum coctum, à Sapore sic dici videtur, nostris Raisin. Gloss. Lar. Gr. Sapp, & Papias MS. Tercia parte musti amissa, quod remanet carenum est: cui con traria est Sapp, quæ ferendo ad tertiam partem descendit. Vide Plinium l. 14. c. 9. Columellam l. 1. c. 20. & supra Caranum.

SAPARARE, Sapparare, dividere, Sappare. Chron. Petri Azarii apud Murator. tom. 4. col. 357. Societas ista capis aciem primam domini Mediolani disgregare & in duos Sapparare.

SAPATOR, Sapparum artifex, ut videtur. Statuta Vercell. lib. 7. fol. 112. Reponitur de non exercendo negotium per seipsam manualiter officia ... nuntiarum, lauariorum, Sapparum, bubulorum, &c. V. Sappar.

SAPELLUM, SAPELLUS, Aperitio, cabalis

incilis, ut videtur. Statuta Vercell. l. 3. fol. 92. Item quod omnes Sapelli curie Vercellarum prohibeantur sine impedientes quod eugis parva quæ sunt ad civitatem Vercellarum ... non recte sint, debeant incontinenti reparari per loca & personas circumstantes & circumstantia ipsi Sapelli. Statuta Placentie lib. 1. fol. 7. Singulis duobus mensibus teneatur Potestas videre seu videri facere omnia fossata magna vel parva communis Placentie, & Sapelli existentes in civitate Placentia, vel circa ipsam civitatem, &c. Statuta Montis Regal. fol. 223. Et quod aliqui non dimittant aliquod Sapellum: peritum per suum sedimen; ... si aliqua bestia instaret per Sapellum elijetur, ille qui deberet claudere, solvat bannum & emendam. Hinc

SAPALLARE, Appare, incidere, in Statutis Vercell. lib. 5. fol. 121. Item quod quicunque intra viciis hortum, vineam, ... & claustrum ipsius curie vel Sapallaretis, solvat pro hano quilibet vici solidos decem Pap. Statuta Montis Regal. fol. 223. Et si quis Sapallaret, seu Sapellum fecerit, disjuciendo etiam claustrum, solvat bannum solidos decem.

1. SAPERE, Scire, unde nostris Savoir. Capitul. Caroli M. an. 769. c. 15. Sappredet qui rite non Sapient adimplere ministerium suum, &c. Adde Capitul. lib. 7. cap. 137. Capitula Caroli C. tit. 10. Volumus ut vos Sappiat, quid nosper advenit his sacris. Tit. 14. Ego ill. ad saluam, illud nam quod Sapp vocant, vel refectam non faciam, nec ut alius sapias consentiam & si Sappia qui hoc faciat, non celabo. Adde titul. 16. §. 3. tit. 53. §. 3. Hincmarus de Vilione Beroldi Presbyteri: Et uni homini non commendavi aurum & argentum meum, quod nam sapit. Sappi nisi ego & illa. Adde eundem Opus. 34. initio. Panegyricus Beroni: gatii Imper.

... prohibere minas Vidonis inquis
Sine pium, Sappit, ducum qui funera campo
Experti, &c.

Adalbero Laudunensis in Carmine ad Robertum Regem:

Alphabetum Sappis digito tantum numerare.

Charta Alphonso I. Regis Aragonum apud Blancam p. 765. Scripsi ubi ista mea curia de Logrona; & Sappias quæ videbantur de illo Episcopo de Zaragoza 24, &c. [Charta 29. 142. apud Lobell. to. 2. Hist. Britan. col. 990. Sappia tot qui las presentes leuere veram & audiant que, &c. Vulgo, Sappientiani, &c. Sappas, pro Sappier, in alia 29. 1476. ibid. col. 1357.]

2. SAPERE, Possè. Desiderius Episcopus Cadurcensis in Epist. ad Modoculm, Si natussum iura beneficii vestris recompenfare volueris, non Sapiam. Phrasid Gallica, jense saurois.

SAPETUM, Locus abietibus confusus, sapinetum, Gall. Sapiniere. Charta S. Hugonis Episc. Gratianopol. ex Tabul. eisdem Eccles. fol. 18. De termino qui vocatur Broch usque ad terminum magne vallis & plantier & villas, & castas & Sapetum super Broch, &c. Statuta Montis Regal. fol. 43. Item Statutum est quod dam. Vicarius infra mensem postquam iuraverit officium, teneatur penare ad consilium capituli de balconigra & alii Sapeti, si placet consilio aliquem providere super custodia ipsorum. Vide infra Sappu 2.

SAPHARIUM. Vide Sappium.

SAPHIRINUS, Cæruleus, coloris Saphiri, qui cæruleus cum purpurea esse dicitur Isidorus lib. 6. c. 9. Monachus Sangalli. l. 1. c. 36. Pallium cæruleum, vel Sappirinum quadrangulum. Lib. 2. c. 14. Palliæque Eresoni. cærulea, cæna, saphirina, Sappirina, que in illis partibus raro & multum cara comperit: ex pellibus scire, quas Saphirinas vocat Jordanes de Rebus Getic. c. 3. de Sappis Insula: Hi quoque sunt, qui in usum Ro-

Ro-

Romanorum Saphirina pelles, com mercio interueniente per nias innumeras gentes transmittunt, famosi pellicum dactora nigredino. A Joernando haucit quæ habet in com- dem sententiam Rodericus Toleranus lib. 1. c. 8. Ubi nescio an hoc loco *Saphirina* pelles intelligere liceat, quas *Griffas*, vel *Varas* alii vocant, quod ad caruleum colorem accedent, unde etiam in armorum signibus eo colore depingi solet, uti observatum in Differt. 1. ad Joivillam p. 115. Sed videtur obstar, quod decarum nigredinem *Saphirina* pelles videtur adscribere, adeo ut potius *Marturina* intelligi debeant: nisi hac appellatione decora ista nigredo subfufum in *Griffis*, seu *Varis* colorem spectet.

¶ *SAPHON*, Fumus in prora positus, Isidoro lib. 19. Originum c. 4.

¶ *SAPIENS*, Tutor, qui res pupilli curat, Gallice *Tuteur*. Charta ann. 1202. apud Murator. delle Antic. Eftenf. p. 179. *Debeant et inde sacro fieri ostant in lande sui Sapiensis, &c.*

SAPIENTES, in Italia appellabant civitatum cives primarios, quorum consilio publice res gerebantur: [nunc *Conservatores* dicuntur.] Hieronymus Rubens. 6. Histor. Ravennat. ann. 1297. *Hoc etiam tempore Potentissimi, quamquam vires quotidie majores Ravennae accipiant, primæ sententia Rempublicam administrare: ab Senatu tamen Ravennati Magistratus accipere, quibus Consules & Rectores civitatis vocabantur. Verum Lambertus ad Officiis fratres ea manentes vocabat, quæ in usu illis eorum temporum dicebatur nos legimus, pro Rectores & Antiani, Consulibusque novum scilicet, & quandoque sex hominibus, qui Magistratum civitatis obvi- bent, ipsi Sapienses appellabantur, quod nomen adhuc super- est. Sed longe ante illud obtinuit in aliis Lombardis civitatibus, ut colligere licet ex Orone & Acerbo Maxima in Histor. Rerum Laudensium pag. 4. s. 92. 104. 223. Adde Albertinum Mustum lib. 4. de Gestis Italiae. 8. post Henric. VII. rubr. 1. Rollandinum lib. 3. cap. 8. [Regimina Padue apud Murator. tom. 8. col. 837. Chronice. Parmense apud eundem tom. 9. col. 809. & 822.] Histor. Bullensium pag. 108. verso, Cherubinum Ghirardacum lib. 8. Histor. Bonon. lib. 7. cap. 3. pag. 220. & alibi non semel. Scatura Medice- nensis cap. 57. Sec. Notum, porro ex Gellio lib. 4. cap. 1. juris magistris *sapienses* appellatos. [Eodem signifi- catu *Sage-homme* usurpatur nostri. Petrus de Fontanis in Consil. cap. 1. n. 64. *Celsus qui fuit Sage-ho- mo fuit.*]*

SAPIENTIA, Christum. Rupertus lib. 10. de Divin. Offic. cap. 15. *Filium Dei dicimus verum & incommuta- bilem sapientiam, per quam universam condidit crea- turam.* Virgilius Tapentis lib. 1. contra Palladium c. 6. ubi de Christo: *Sapientia appellatur, quia de cetero Patris adveniens, veronam celestia credentibus revelavit.* Sed hæc nota.

SAPIENTIA, interdum dicitur Spiritus sanctus. Rufinus Palæstinæ provincie Presbyter in Libello Fidei c. 1. *Quod non est Deus, habens verbum substantivum aqua- le per omnia sibi, similiter & Sapientiam substantivam æ- qualem sibi per omnia, &c.* Et c. 13. *Quod autem in Sapientia & eum Sapientia, hoc est, cum Spiritu sancto, Deus omnia facit, &c.* Ita Theophilus Antiochenus lib. 2. ad Autolycum, Irenæus lib. 4. cap. 17. & 37. & aliquot alii.

¶ *SAPINA*, Linter abigenus, vulgo *Sapiniere*, quæ in Liguri præcipue utitur. Computus an. 1324. tom. 1. Histor. Dalphin. p. 132. col. 1. Item pro distis duodecim quer- nubus ad duodecim in quadam *Sapina*, & porta *Quirici* usque ad portum *S. Saurini*, 16. fol. 6. den.

¶ *SAPINUS*, arbor, in Glof. Lat. Græc. Vide Lexic. Martini in hac voce.

¶ *SAPIRE*, Charta an. 1103. inter Probatores. 1. no- va Hist. Occitan. col. 361. *Vicarius, nec illi qui placita- bunt placita pro vicario, non præstant ullum averum de domo, neque de familia Monasterii propter placita, postquam Sapient illa placita, prater iustitiam domini, &c.* Vide mox *Sapirar*, & infra *Sario*.

¶ *SAPITO*, & *Sapiens*, peritus ælimator; *Sapienter* etiam dicitur usurpari ea notione in foro Aquas. Char- ta an. 1271. ex Schedis Pr. de *Marzengues*: *Injunxit modernis æstimatoribus .... quatenus ... vocatis prius peritis quæ tanguntur, Sapientibus, faugiatoribus, valladeris, magistris expertis, & aliis accessariis a- vocandis, &c.*

SAPLUTUS, Fragmenta Petronii pag. 13. *Ipsæ æseis quid habeat, adeo Sapientus est.* [A Græco *ἰσχυρὸς*, valde dives. Vide Scheffer. in Not. p. 73.]

SAPPO, vox Gallica vetus, unde Theutones *Sæpe*, nostri *Savos*. Glof. M. Ead. Alexandrum Iatrofoph. *Sapo Gallicus, i. albus*. Arætus lib. 2. de Cura pili. n. Nitro- fos illos saltitios globos, quibus vasa minime sordes enur- gantur, *Saponem Gallici vocant*. Horatianus lib. 1. Rerum Medice. c. 3. *Illico Saponæ caput lavabis*. Plinius l. 28. c. 12. ait *Gallus* lap me capillos cutila, &c. ut & Marcialis lib. 14. Epigr. 26.

Causilla Theutonico nocet dix spum capillos.

[Vide Capitulare de Villis c. 43. & 45.]

¶ *SAPONUS*, Eadem notione, in Convent. civitatis Saonæ an. 1326.

SAPPO CONSTANTINIANUS, de quo Ptolem. Silvius in Latereulo: *Constantinus senior, ... diadema capiti suo propter resistentes de fronte proprii capillos (pro quo ro Saponis insidem cognominis a torata consuetudine) que constringeretur, invenio.* [Vide Myce. p. 11. c. 40. cap. 11.]

Saponem & usitatum Monachis dari a lungendis calecos docet A. Iditio 1. Lu. Iovici Pii, & Vinea Benediktina. Hinc non semel Monachis ipsi in relecta assignatum habent veteres Chartæ. Charta *Laurencei Pii*, apud Doubletu a. p. 740. Item *Saponem de ipsi viris persolvi, ut debet constitutum. Viginti modis Saponis*, in Charta *Ciraci Calvi* pro Monasterio *Sangermanensi* apud Mabilloium tom. 4. SS. Ord. S. Benedicti p. 119. Alias vide apud eundem Doubletum p. 740. 773. Alii etiam Fortunatum in Vita S. Radegundis.

SAPONARIUS, *Saponis confector*, adu. Plinium Medic. lib. 1. c. 11. & Gregorium M. lib. 8. Epist. 17. *Capitula- re de Villis c. 41. Azellatores, Saponarios, siccatores, id est, qui cervisiam conficiunt, &c.*

SAVO. Glof. M. E. Nitrum, à Nitro infula, salis spec- ies. Quidam dicunt esse Savonem, qui mnas dicitur homi- nem.

SAPONARIA. Alexander Iatrofophista lib. 1. Passi- num: *Gutta prima Saponaria trita & supposita satis be- ne oprenit & curat. Ubi Glof. M. E. Saponaris est lizi- via, de qua fit *sapo*. Fit autem hoc modo: ponis in uso de virgii sacis, viris cineris 2. porres, tertiam de calce vivæ, & aquam desuper. Quæ prima masæ, est prima *Saponaria*, & de hac dicitur. Al. *Saporem vero* [scilicet] solum aritum in qua illa ponit, & diu agitabis.*

SAPOR, [Condimentum, ut videtur, Gall. *Sauce*.] Ve- teres Confecturines Floriæcentes: Ipso die ab Armario refecturum, nam tam generale piscium, & Saponem cum copia boni vini. Alibi: *Quoties habemus ovis elixa, toties debemus habere. Saponem, excepto ad curam. Cerecmonia- le Roman. lib. 1. c. 11. Cum salis mentis, Sapore, casco, & herbis cratis, &c.*

¶ *SAPORARE*, Gustare, sapere, Gallice *Savourer*. Epist. Cyrilli Episc. ad Ildesphansum inter Coacili. Hispan. tom. 2. p. 333. *Memoratus sum v. tri muneris, quod cum sedis intentio percurerem, ac mente acie defixa manerem*.

universa que in morem pigmentorum redolentia exstabant, Saporem conater.

¶ **SAPORARE**, Saporem imbucere. S. Petrus Chryolog: Serm. 157. Per epiphaniam Christus in nuptiis aquas Saporem in vinum. Concil. Toletan. XI. inter Hispan. to. 2. pag. 661. Sed sensibus sua intelligentia reperiantur instructi, ut in differendo precipue huius sancte Trinitatis arcano plus evidentia quam eloquentia eos efficit Saporos.

¶ **ADSAPORARE**, Saporem infundere, [vel gustare, delibare, Ital. *Assaporare*, eadem notione.] Regula Magistri c. 23. Et ventrigata a calice potione penta benedictione Adsapores qui miscuit. Infra: Et item secundum suum numerum unicuique mense, signato item ab Abbate vase, & cum benedictione Adsaporato, mixtum ei ministrant, & ipsi in ultimo bibant.

¶ **SAPOROSUS**, Sapidus, cui inest sapor. Constant. Afric. de Febr. c. 4. Sanguis temperatior est omnibus elementis & Saporosior.

¶ **SAPPA**, Polemicis Scriptoribus dicitur Muri fundamentorum effossio, subversio, Gall. *Sappe*. Vide Lexic. milit. Caroli de Aquino. Alia notione occurrit in *Sapa* 1.

¶ **SAPPAPPA**, quasi *Sareulo*, Gloss. Id. Emendat. Græviur, *Sappa*, quasi *Sareulus*. Vide *Sapa* 1.

¶ **SAPPINUS**, *Σαπίνος*, in Gloss. Lat. Græc.

1. **SAPPUS**, Uligo, ex Anglico *Sap*, quæ vox etiam succum & albumen Ionat. Fleta l. 2. c. 73. §. 18. Sciendum quod due sunt terre, quæ maturo debent seminari, ad semen præcipue Quadragesimale, terra videlicet marlosa & lapidea, in sortu per servidum Marcium. damnum contingit, & ideo sempestive debent huiusmodi terra seminari, ut per *Sappum* & virtutem biemem naturale recipiant nutrimentum.

2. **SAPPUS**, Abies, vulgo *Sapin*. Ordericus Vitalis lib. 13. p. 906. Pro qua (abiete) vulgaris locutio villam *Sappum* auncupare solebat.

¶ **SAPUS** Eadem notione, in Statutis Montis Regal. fol. 132. Item statutum est, quod aliqua persona... non debeat incidere aliquid ligam viride in aliquo parte de rivore, *Sapo*, castanea, &c. Nostri *Sapp*, pro *sapin*, dixerunt. Comput. an. 1444. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 1110. A Jehan Durant pour 131. l. de Bray pour de chaffe de *Sap*, &c. Le Roman de Vacez MI.

Mont i vestier coups & de ser & d'achier,
Mais haïste de *Sap* & de fresse bruifier.

Vide *Sapinetum*.

¶ **SAPPUTURA**, Modus vineæ. Pactum inter Thomam Comitum Sabaudie & Abbatem Pinarolensem an. 1246. Item pronunciatum quod Comes possit emere ad apus Castri Podii Oddoni 4. *Sapputuras* vinearum saccharum ab eorum possessoribus sine tertio & assyamentato & filio proinde Monasterio dundo, &c.

¶ **SAPSONATUS**, pro *Sablonatus*. Vide *Sabio*.

¶ **SAPUS**, Abies. Vide *Sappus* 2.

¶ **SAPUA**, ut *Soca*. Vide in Sac. Chartul. Gemmet. tom. 3. p. 24. Et omnia que ad illum pertinent cum *Sagua* & *Soca*, & tolla & team.

¶ **SAGUETUS**, Sacculus, Gall. *Sacher*. Statutum an. 1355. ex Tabul. Massil. In tribus parvis *Saguetis* tele. Mirac. Mss. Urbani V. PP. Et juritro extraxit *Saguetum* in qua erat 180. fracti.

¶ **SAQUUS**, Saccus in Instrum. an. 1404. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Dista* SS. corpora & reliquie in *Saguis* reposte, &c.

SARA, Praefationis species apud Normannos nostros. Charta Henrici Abbatis Eilcanensis in Tabulario Fiscan. fol. 34. Jurabat quod *Saras* & omnes alias rectitudines suas pro posse suo cum iustitia sua Abbatem haberet sciens, nec patientur aliquem in villa manentem pi-

scari, nisi *Saras* dederit in hoc forma. De omni piscatione quamcumque exercuerint, hec lex reddendum Saratum erit. De omnibus acribus 26. remorum 2. *Saras*, de omnibus vero 18. seu 16 remorum *Saram* & dimidium, &c.

¶ **SARABAIT**, E, Monachi, qui nulla Regula approbati, ad huc operibus servantes seculo fidem, mentiri Deo per confusum nescuntur, qui incertum bini aut terni passim per urbes aut castella proprio arbitratu vivunt, ut post in Regula S. Benedicti cap. 1. & in Regula Magistri c. 1. Idorus l. 2. de Offic. Eccl. c. 1. §. 5. & ex eo Papias, ex Cassiano Collat. 18. c. 7. Sextum genus *Monachorum*, quod per *Aanaam* & *Saphiram* pullularit, i. *Sarabaita*, quæ ab eo quod a canobialis disciplina semetipso sequestrat, suasque liberi appetunt voluptates, abusive dicti sunt lingua Ægyptiaca. Glossa Mss. *Sarabaita*, renuentes aliorum disciplinam. Hi ab Hieronymo ad Eusebium de Custodia Virginum, appellantur *Remotib*, a quo delinibuntur. Ejusmodi *Sarabaitas* exagitavit passim Scriptoribus, idem Hieronymus in Epist. Petrus Damiani lib. 5. Epist. 9. Odo Cluniacensis lib. 3. Collat. cap. 23. Ivo Carnot. Epist. 192. Joan. Srisberienus lib. 7. Policrat. cap. 23. Sc. Prætereā Warnerius Mss. in Caprum Scottum Poëtaur:

Plus bis quærit jam *Sarabaita* vocatis,

Condulor cupidus mangogue aon *Monachus*.

Vide Capitulare 1. Caroli Mag. an. 802. c. 22. Perperam *Sarabaita*, pro *Sarabata*, editum in Apologia Henrici IV. Imp. quod non advertere Fehrgrus & Spelmanus. De vocis etymo variz sunt sententiz, quas vide apud Gazeum ad Cassianum, Hæfienum lib. 3. Disqu. Mon. tract. 2. dilq. 2. Altalerram, & alios. Deus etiam S. Nilus in querela *Σαπί τῶν κατὰ τὴν ἀρχαίαν τὴν ἐκ τῶν ὁρίων τῶν ἐκ τῶν ὁρίων τῶν ἐκ τῶν ὁρίων*, &c. Adde Confult. Zachai l. 3. c. 3. & Menardum in Notis ad Concord. regul. pag. 104.]

¶ **SARABALLA**, SARABARA. Ugutio: *Saraballum*, lingua Còaldorum vocatur *crura* & *ribie*. Unde brachiales quibus hæc teguntur, dicuntur *Saraballa*, quasi *crurales* & *ribiales*. Unde in Daniele c. 3. *Saraballa* eorum non sunt immutata: *Saraballa* enim dixerunt *Aquila* & Theodotion non corrumpit ut legitur apud quosdam in *Sarabara*. Et sunt *Sarabara* *flusa* & *sinuosa* vestimenta, vel capitum tegmina, qualia videmus in capite *Magorum* *pitta*, & sunt proprie puerorum. Catholicon parvum: *Saraballum*, *Brasie*. Ita utramque vocem pro capicium & ejusmodi tegumentis promiscue usurpant: sed præsertim pro capitis tegumento, quomodo apud S. Augustinum lib. 6. Magistro c. 10. & S. Hieronymum Epist. 49. Circa quorum *Saraballa*, sanctamque cesariam *innoxium* lusi incendiam. Vide eundem in Daniel. cap. 3. Commodianus Instr. 9. *Mercurius* *vestes* *has* *cap* *Saraballo* *depictus*. Adde Rodulfum in Vita S. Richardi Episcopi Cicerlensis num. 50. Metellum in Quirinalibus p. 63. &c.

¶ **SARABELLA**, pro braccis usurpat Chronicon Novallien. l. 6. *Dam exuerunt vestibus Sarabella ejus* *sercoribus* *labefacta* *reperita* *sunt*. [*Sarabella* editum ex eod. Chron. apud Murator. tom. 1. part. 2. col. 761.]

¶ **SARABOLA**, Eadem notione, in Statutis Astenf. Collat. 7. c. 5. fol. 23. v. Et faciant jurare omnes *factores* *uo* *Alt.* *de* *bargis* *quod* *quoscunque* *aliqui* *du* *verit* *ad* *eo* *paanum* *justianum* *vel* *tellam*, *ut* *incidat* *et* *aliqua* *vestimenta* *tunicam*, *vel* *camisiam*, *vel* *Sarabolat*, *elamidem* *vel* *capam*, &c.

¶ **SARABULA**, Eodem sensu. Afta S. Raynerii tom. 3. Junii pag. 431. *De* *vis* *quibus* *induebatur* *vestimenta*.

his quædam pueribus largiatur, nudas & sine Sabulis remouit.

SARABARA, Eodem significatur. Glossæ antiquæ Mss. Sarabara, crura, id est brachia, ut crura sequatur & tribia. Glossæ Mss. Sarabara vocantur nibe vel crura. Brachia, operimentum ipsarum tribiarum. Glossæ Lat. Mss. Reg. Sarabara, flua, ac sinuosa vestimenta, sive capitum tegmina, ut Magi habuerunt. Glossæ Mss. Sarabara, vestimenta, ut dicitur in 3^a Regum 24. Palladius in Vita S. Jo. Chrysostomi p. 106. & in 3^a Regum 24. Thiof. idus Abbas Epermacellus in Vita S. Willibrodi: *Passus est ad lavatorium ducere, & Sarabara sua detinuerit inspicere.* Sarabara legit etiam Tertullianus de Pallio, & ad Martyres. Occurrit pariter in Notis Tyronis pag. 159. Catholicon Armoricum: *Ballin, Gall. Barbican, Sarabara secundum usum præsentem, licet aliud significat Sarabara.* Quippe *Barbicanus*, hodie *Bras* dicimus.

SARAVARA, Nescio qua notione, [sive quodvis iudum genti genus] Ethelwerdus lib. 4. c. 3. *Superatis tandem luos immunda, auxiliis quærent, Rex iussu saravara duci apud unum cuiusdam litore, petunt proprias sedes.*

SALABARRA, est vestis grossa, & flavine Gallicæ, de pilis barri facta, ad modum solis aspera. Ita Glossa Mss. ad dilaicha Mag. Cornuti.

SERABARA, Matth. Westmonasterienfis an. 1295. *Tali ergo iudicio condemnatur. Primo pelle bovis stratus, ascensus per lectorem, quorundam ipsorum distrahatur, per civitatem Londinensem, vel alias quasvis torrensibus larvatis & effigatis in Serabaris & pellicis interdolatis, improprietatis ei convivia exhibentur.* Ita utraque editio, pro *Saraballus*.

¶ **SARABOTT**, E, pro *Sarabaita*. Vide ibi.

SARACA, Genus pallii, aut veli, [vel etiam tunice], idem quod infra *Sarica*. Vide in hac voce. Anastasius in Benedicto III. PP. pag. 106. *Gubabat Sariscas de argento exaurato quatuor, Saraca de olivæ cum corymbato. 2. camisia albis.* Sic. Vide *Saracastum* & *Saraca*.

¶ **SARACENALLUS, SARACENATUS**. Vide infra *Saraceni*.

SARACENESCA, Crasis ferrea ad portas urbium. Italica *Saracenesca*, vel *taratolo* ob nolle fortasse sit non legato con catene sopra le porti per caialo, & chindere le a ribisogai. Historia Consularium lib. 4. c. 5. *Dum vera porta ab intrinsecis clauderetur, miles natus Thontonicas se opposuit, qui calata porta loquutus, seu Saracenesca, inter utramque partem virum remansit inclusus.* Vide *Portenarium* lib. 2. dello Felici di Padua c. 9.

¶ **SARACINESCA, SARACINESCHA**, Eadem notione. Chron. Eusebii ad an. 371. apud Murator. tom. 15. col. 495. *Custos turris cognoscit illam gentem inimicam esse, ne amplius aliquis tam facile possit ingredi, nec ipsi ingredi, quia obdendi fores spatium non habebat artificiosa repagula, quæ Saracinescos opud Italos nominantur, infra repente misit. Anales Mediol. ad an. 1324. apud eundem tom. 16. col. 701. *Peates levatores cum portis Saracinescobis iussu fabricari.* Vide *Saraceni*. Hinc*

¶ **SARASINESCA**, pro quovis repagulo, in Statutis Mutin. de bono ligno bene obstrante capis caalesta, & singulis Sabbatis post vespas Saracinescobis levare possint ad suis clavigeris, ut aqua possit intrare per dictas canalesitas, & ablueri immundities didarum canalem Sarum. Quæ Saracinescobis diebus Dominiois sequentibus post vespas debent abbasari & reponi ad loca solita pro obstrazione prædicta.

SARACENI, Populi novissimi, qui à Sara Abrahami uxore legitimo id nominis sibi numpserant. Hieronymus in Ezech. lib. 2. c. 5. *Agarum, qui nunc Saraceni*

appellantur, falso sibi assumpserunt nomen Sara, ut de ingenia & domina videtur generari. Adde lib. 5. in Isa. c. 11. & Agobardum de Isolatione Iudæorum c. 1. Nicolaus de Lira in Isaie c. 10. *Arabes sunt Saraceni ad Ismaele & Cadur filiosque, qui melius à matre sua Agareti. Sed maluerunt vocari Saraceni, quasi Saralibera moa Agur univille sint filii.* Vide Anobium in Plalm. 119. A Saraca regione Saraceni dictus vult Stephanus. Alii à Sarac Arabico, quod est aridum, unde *Saraceni*, quasi aridissimi. Alii à voce Hebræica *Sarak*, quæ vasculum & insas sonat, ita ut Saraceni dicti sint quasi viri inanes, minimeque frugi homines, ac vitam pauperam, duram & incultam ageotes, quibus eorum plerumque est qui rapto vivere soleat, locaque deserta & horrida incolunt. Vide Isaacetium in Ciroum in lib. 1. Decretal. tit. 6. & Nicol. Fulleri in lib. 1. Miscell. sacre. cap. 12. *Saraceni* nunc vocabulo Ungaros etiam, atque adeo gentes paganas promiscue donant interdum Scriptoribus, ut Heptidannus, Ezechardus maior de Calibus S. Galli cap. 15. &c.

SARACENI, in Hispania, Regis olim vel Dominorum erant, ut Iudæi apud Arabos, proinde etiam in conuercio. Michael del Milino in Repertorio p. 303. c. 1. *Saracenorum corpora sunt Dom. Regis.* Etia *Saraceni* do loco Do. Regis transfert ad locum infestationis: nisi infestationis duxisset eum de partibus alienis, &c. lastra: *Saraceni habitantes in villa alijanas Varonis, vel infestationis, si decedant filii, potest Dominus loci occupare omnia bona sua Rustum: Saraceni habitantes in locis Dom. Regis, non possunt de illi Saraceni se potest in conuercio ad alijanas nobilis aut aliter, &c.* Testam. Arnaldi Narbon. Archiep. an. 1149. inter Instrum. tom. 6. Gall. Christ. col. 39. *Lxxo episcopo Biorrensi omnes Saracenos mori.* Charta alterius Arnaldi Archiep. Narbon. an. 1245 ibidem col. 58. *Donamus... 1300 sennis frigidum... duas carreras nostras & equos eorum, ut & Saraceni nunc in carretariis nostris.*

SARACENUS, Moneta Saracenorum. Jacobus de Vitriaco lib. 3. p. 112. *Cuiusvisque fratrum singularis annis pro certo reddit dignitatis sua transfudit mille Saracenos & duos denarios bene preparatos.* Infra: *Et quilibet omni anno pro cento tribus solviti 25. mille Saraceni in fisco patrii, & pater dat omni anno annuquid, filiorum tantum auri, unde possit fieri unus annalis, in quo sculptur imago ipsi.* [Cæsius in Ord. Rom. apud Mabill. tom. 1. Mulci Ital. p. 100. *Hæc est presbyterii in quod datur officialibus camera camerarii... Sartori camera due Saraceni.* &c.] Adde *Marth. Paris.* an. 1193. pag. 122. 123.

SARACENATUS, SARRACENATUS, Simili notione, eadem Jacobo de Vitriaco p. 112. *Et valet illud frequenter 20. mille Saracenos.* Mox: *Et plus valent isti denarii quam 40. mille Saraceni.* Chron. Richardi de S. Germano apud Murator. tom. 7. col. 987. *Quilibet anno pro certo tributo mittit in fisco patrii 20. milia Saraceni.* Charta ann. 1243. ex Tabul. Commun. Massil. *Dimidius Saraceni Accensis computatur pro libra.* Vide *Bryantii Saraceni*.

¶ **SARACENALLUS**, Eodem significatur. Charta an. 1263. ex Tabular. Massil. *Receptus de mutuo com muni Massilia 121. bizuntios Saraceni allos.*

SARACENIA, Multitudo & societas Saracenorum, vel ritus eorum, vel regio eorum. Ugutio.

¶ **SARACENISMUS**, Terra, Genus Saracenorum. Memoriale Potestat. Regien. ad an. 1470. apud Murator. tom. 8. col. 131. *Et sperant, quod non solum Terram sanctam, sed etiam totum Saracenismum subjugare debuisse.*

SARACENICUM, Paonis Saracenicici operio, Saraceni in Inventario Eccles. Eboracensis an. 1530. in Monast.

nafico Anglie tom. 3. pag. 177. Item *una capa del Saraceni*, operata cum imaginibus, &c. Saracenicum opus, ibidem non femel pag. 321. 326. &c. [Vide Saracenicum.]

¶ **SARACENUM**, Velamen Sanctimonialium. Comput. an. 1239. ex Biblior. Reg. Abbatissa S. Antonii pro 6. super tuniculis emptis apud Pontisfarum, pro Saracenis, camisus, braccia, stolaribus & caligis, &c. Saracenum dici videtur quod Saracenis mulieribus maxime solum erat caput velamento operire, ut testatur le Roman de la Rose Ml.

*Mes ne queurre pas le visage,
Qu'il ne veus pars tenir l'usage,
Des Sarraffins qui d'estaminee,
Ouvrent la vis as Sarraffins
Quant il trespasent par la voie
Que nous trespasans ne les voie,
Tant sans plaines de jalousie sage.*

Nisi malis vocis originem deducere à Saracenicum, quid ex panno Saracenicis operis erant ejusmodi velamina. Vide Gloss. med. Græcit. v. *εσάρειον*.

¶ **SARACINA**, Cataracta, Gall. Sarrafine, vel Herse. Saracina porta mercatio, Charta an. 1265. ex Tabul. S. Victoris Massil. Vide Saracinesca.

¶ **SARACINESCA**, aut Saracinesca. Vide ibi.

¶ **SARAIUM**, Palacium quoddam, sed præcipue Turcorum Sultani, Gall. Serail, Ital. Serraglio. Vide Gloss. mediz Græcit. v. *Σαράϊον*.

¶ **SARALHERIUS**, Serarius, Gallice Serrurier, in Catalogo Mf. ann. 1328. Confraternit. Nativ. B. Mariz Deauratæ Tolos.

¶ **SARANTASMUM**, corrupte fortassis pro Saracenicum, vel Saracenicum, certe videtur esse Panni genus Saracenicis operis, seu aulzum Saracenicum, Saracenis nostris quibus magno habetur in pretio. Johannes Diac. de Ecclef. Lateran. apud Mabil. tom. a. Mufei Ital. p. 568. Inde non post molium Sarantasmum optimum ad altaris ornatum (obtulit Lucius II. PP.) Infra: Sarantasmum ad cooperimentum altaris. Ubi leg. Sarantasmum. Ibidem pag. 370. Post aliquantum temporis intervallum obtulit (Anastasius IV. PP.) Sarantasmum unum præclarum & optimum. Vide Saraca & Saracina.

SARAPIA, Rapine. Gloss. Isidori.

¶ **SARAPULUS**, Serum lætis, ni fallor: uode legendum sulphur Saraculum, vel Seraculum. Vide Seracium. Chron. E. fense apud Murator. tom. 1. col. 183. Vidi in quadam vigilia activitatis Domini, quod dictus Gulielmus miseris dicto Guidonis 20. peria bouum cum carris oleariis odorifero vino, farina tritici, mezzeis salatis, & baccis Sarapulos & coquos.

¶ **SARACINESCA**, Repagulum. Vide Saracinesca.

¶ **SARAVARA**. Vide Saraballa.

¶ **SARAVISA**. Hiflor. Epifcopor. & Comit. Engolfimense. c. 27. Inter cetera donaria obtulit ... candelabra argentea Saravisa fabrofaia pæfata libras 15. Locut. ni fallor, corruptus. [Legendum forte Salavia, quæ inter ministeria sacra interdum recensentur. Vide Salavium.]

¶ **SARBOA**, [ut mox Sarbuissinum.] Vincentius Belvacensis l. 3. c. 143. Denique in auro quo contritus fuit Soldanus à Tarranis, ante pugnam dedit 16. millia paria vestimentorum de samitis, & de tabacis, Sarbois & cepis.

¶ **SARBUISSINUM**, Vestis genus, braccæ, idem quod Saraballa. Radulphus Coggesdale in Chron. T. S. apud Marien. tom. 5. Ampl. Collec. col. 563. Qui vero filium Dei & crucem vesticie ejus, diabolo instigante, probo dolor: polluit ore ægare (vellet), cibum fericum & Sarbuissinum auro oratum, equum & arma, amputatis pelliculo membri verendi, ab ipso Sala-

dino acciperet. Vide Sarba.

SARCA. S. Audoenus lib. 1. Vitæ S. Eligii c. 12. Habebat quoque rinas ex auro & gemmis compias, accedebat quoque elegantem gemmatam, lineas vero metallo laticas, orasque Sarcarum auro operas, &c. Idem videtur quod Saraca, de qua voce supra. [Vide infra Sarica.]

SARCALOGUS, Christus, Verbo quod caro factum est, vox composita ex *σαρξ*, caro, & *λογος*, verbum. Dudo lib. 3. de Actis Norman. in Prefat.

... omnipotens Deus,

Sarca Virgine matris editus & satus.

Vere nostra fides Sarcælogon quem ait.

¶ **SARCELLUS**, Circulus, Gall. Cerceau. Charta S. Ludovici Reg. Francan. 1269. ex Regest. 91. Chartophyl. regii Ch. 448. De merca capiendo in dicta foresta ... pro tonellis & Sarcellis faciendis ad vinum carum repomendum.

¶ **SARCENARIUS**, pro Salcenarius, ni fallor, qui Salcia, Gall. Saucet, parat. Charta Adami Abbat. S. Farrois Meld. an. 1373. ex Tabular. ejusdem Monasti. Item conventus solvet vinum confectum dari, coquo conventus & Sarcenario, acenoa & mandato quod sit pauperibus elemosinarie, &c.

¶ **SARCHA**, Arca sepulcralis, à vet. Gall. Sargueil, nunc Cercueil. Procellus de SS. Virg. Eifchellenf. tom. 3. Jun. p. 218. Et in eodem sepulcro in medio posuimus unam Sarcham lapideam, cum ferris à duobus lateribus beu clausam & munitam, quam Sarcham ex sepulchro bujusmodi levarunt ... unam spatulam S. Christianæ virginis ex bujusmodi lapidea capsula pro Sarcha recepti. Vide Sarcophagus.

SARCIA. Glossæ Græco-Barbaræ: ἀρσική, τὰ ἀρὰ τὰς τοῖς, τὰ ἔσθια. Conventiones inter Michaelen Imper. & Genueses an. 1261. editæ post Villharduinum: Et Commuae Janue teneatur debito dictis galeis apparere beu & integre de 1000 Sarcis carum & apparatu. Ubi verbi Gallica vetus habet, de touses Sarches. [Informat. pro passagio traofmarino ex Cod. Mf. Saogerman. Et costabit quodlibet viffierum munitum omnibus Sarcis & apparatu seu correctis, 1200. lib.] Nautæ nostris agreis, & fariis, armamenta, quæ navis causa parantur, vocant, Itali Sarti, Hispani Sarcia, vel jarcia, armis y apare jor; & apud Græci recentiores: de qua voce nos in Constantinopoli Christiana.

¶ Eodem nomine significatur funalis navium apparatus, nostris Cordages. Ogerius Panis in Aool. Genuef. ad an. 1216. apud Murator. tom. 6. col. 410. Et alias veteres galeas reparare fecerunt de lignamine & Sarcia & ceteris omnibus necessariis. Statuta Maffil. lib. 3. c. 16. cujus titulus sic concipitur: De Sarcia aon facienda nisi de canabo femello. Vide Exarcia & Sarcio.

¶ Sed & ipsum rudens seu funis nauticus, quo naves religantur, vulgo Cabel, amare, Sarcia interdum nuncupatur Ogerius Panis supra laudatus col. 415. Vifa galeas, vintimilencis, abscissa Sarcia, dimiserunt, &c. Bartholomæus Scriba in Annal. Genuef. ad an. 1242. apud eundem Murator. ibid. col. 500. Noble illa fletueris ad auctoras; & quam auctoras vel Sarcia &c. (galeas) ræcena possent, iuveris ad lius Arentzani. Vide Sarcus.

¶ **SARCIATUS**. Speculum Saxonicum lib. 1. art. 24 §. 4. Panum autem aon Sarciatum, ad multierem vestimenti a compæctis, & auro per aurificem non operatum, ad ipsas mulieres non pertinebit. Ubi ad marg. Al. pannum auctis Sarciatum seu iaci sum. [Vide mox Sarcilis.]

¶ **SARCILIS**, Vestis, vel potius panni species. Chrodegangus Epifcop. in Regula Canonico. Mercenium c. 29. Et illi seniores illas cappas quas reddere debent aon commutent. Sarciles accipiant ibi Presbyteri, qui ibidem in domo assidue deservunt, & illis Diaconi septem, qui in

sum, Papiz MF. & edit. F. Sanna. [Vide in hac voce.]
 ¶ SAMIARE, Acuere, Nonio c.4. nu. 434. unde
feramenta samiat, Vopisco in Aureliano cap.7. Vide
 Vossium de Vitiis Serm. l.4. c.23.

¶ SAMICA, *Paluis*. Gloss. Ifid. Emendat vir-
 rido *Sti Pelvis* ex Papias: *Samia*, *vassa à Samo*, *vassa*
vassa bibendi. Idem: *Samia terra*, à *Samo* dicta, *glan-*
tiolosa & candida, medicamentis & vasculis necessaria.
 Quæ hodie, ut monet Grævius, terra sigillata dicitur.
 SAMINATOR, Adalardus l.1. Statutor. Corbeienf.
 c.1. *Sutores duo*, *senarij tres*, *pergaminarius unus*,
Saminator unus, *fusarii tres*. Ubi videtur legendum *Sa-*
miator, *assuritus*, ut est in Gloss. Lat. Græc. Alij Glos-
 sz, *duxerunt*, *Samiarius*, *cotarius*, *acutator*. Vide
 Scriverum de Vegetum, lib.2. c.14. [& Turnebi Ad-
 vers. l.18. c.17.]

¶ SAMIKUS, Epist. Henrici Imp. Constantinop-
 pol. an. 1205. apud Mirzum tom.1. p.405. col.2. *Prætera*
mitto vobis per eundem Daniele *supradictum* *tres Sa-*
mitos & duos annulos, *unum smaragdum*, & *aliu*
subium. Forte pro *Saphirus*.

¶ SAMIS, Pactus Leg. Salicæ c. 55. ex Cod. MS.
 Guelferbyt. apud Eccardum p.33. *Si quis grassionem oc-*
cidierit (*malb. leodo Samitem*) *sumi dinar. 24.* &c. Ubi
 ex Latino Comitum corruptum esse conjicit Cl. Edi-
 tor, & *leodo Samitem*, componat comitem, interpretat-
 ur, an recte haud satis scio. Hæc quippe spectare
 videntur ad hæc verba form.40. Marculi l.1. *Di leodo*
& samio, quæ minime distinguenda docet Cangius in
 voce *Leudegamium*. Vide ibi, *Samis*, alia notione,
 occurrat in v. *Exametum*.

¶ SAMITIUM, Pannus holosericus, ut supra
Exametum. Comput. ann. 1239. ex Bibl. Reg. *Pro uno*
Samitia posito in cofferis, 18. lib.

¶ SAMITTUM, SAMITUM, Eadem notione. Vi-
 de io *Exametum*.

¶ SAMNA, Stapes, ni fallor, quo quis in equum
 sollicit, Gallice *Espirer*. Chron. Trudon. apud A-
 cherium tom.7. Spicil. p.358. *Debet & alia minia servi-*
tia ad utensilia camere *liberari*, *scilicet quidquid de*
frero ad sellam equitariam ejus & de calcariis & ad Sa-
nnas componitur. Leg. *Fore Scalas*. Vide *Salatorium*
 & *Scala*.

¶ SAMNATICUM, pro *Samnaticum*, vel *Sau-*
marinum, Onus, larcina jumentis sarcinalis. Vide in
Sagma, Charta Ludovici Pii ann. 816. pro Ecclesia S.
 Martini Turon. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect.
 col.65. *In quo* (Præcepto) *continebatur quod... idem ge-*
nitio noster ob amorem Dei & venerationem S. Martini,
carra & Samnaticum *hominibus his prelati*, *quæ pro-*
pter utilitatem & necessitatem memorati monasterii per
diversos regni sui meatus mittebantur, *ab omni teloni-*
o immunita & secuta esse sanxisset.

¶ SAMNIA, pro *Sannia*. Vide *Sannus*.

¶ SAMPSIA, Herba genus. Vide *Brisia*.

¶ SAMPULLA, Charta Crefmij Regis Dalmat.
 apud Macrobin Hierolex *Excepto quod gratia caritatis*
in solemnitate ejusdem Ecclesie Episcopo loci ipsius a-
gatus unus, *Sampulla vini largiens tribuatur*. Mendum
 esse nemo non videt ortum ex littera f. vocis præceden-
 tis; itaque legendum est *ampulla*.

¶ SAMWISTE, Anglo-Saxon. Matrimonium,
 ex *Sam*, vel *Saman*, *simul*, & *wist*, *cibus*, *epula*:
 unde hac voce convictus proprie, vel quævis commoratio
 & cohabitatio significatur. Vide Schilteri Gloss.
 Teuton.

¶ SANANTER, Integre, sanitate plane recupe-
 rata. Mirac. S. Wernheri tom.2. April. p.711. *Iam recen-*
ser intercessione S. Wernheri Sananter liberata.

¶ 1. SANARE, Curare aliquid ut sanetur, S.

Hieronymus in c.17. Jerem. *Multi medici in Evangelio*,
hemorrhousam Sanaverunt, *quæ omnem substantiam*
perderat in eis: & tamen à nullo curari potuit, nisi
 ab eo qui vultus est medicus.

1. SANARE, Solvere: *Sanatio*, *Solutio*. Vete-
 res Chartæ Italicæ apud Ughellum tom.7. pag.462. 397.
 414. Unde & in presenti accipimus à vobis plenariam
 nostram Sanationem, id est euri solidos 310. &c. Hinc

¶ SANARE CAUTIONEM, Eam persolvere, li-
 berare: *Pergeret eadem notione passim usurpant* Con-
 sul. municipales. Leges Luitprandi apud Murator.
 tom.1. part.2. p.64. *Si quis cautionem fecerit & non ei obli-*
gaverit nominative de rebus suis, nisi dixerit in ipsa ob-
 ligatione, in quibuscumque locis de rebus suis potuerit
 invenire, & postea vendiderit ad alium hominem, ha-
 busit ipse qui eas emit. Nam si obligate fuerint nomina-
 tive, non eas possit vendere, dum usque ipsam cautionem
 Sanaverit.

¶ SANATIVUS, Qui sanat. Epist. Gausfridi Abb.
 apud Marten. tom.1. Anecd. col.502. *Quinidam anhem*
verba iustorum pinguiviva tantum sunt, non *Sanativa*:
 aliis vero *pungitivæ sunt similes* & *Sanativa*.

¶ SANATIVUS, Ex morbo convalescens, qui in-
 firma valetudine est. Joh. Sarisber. l.7. Policrat. c.10.
Conducere sanis & Sanativis.

¶ SANATURA, Cura, Gallica *Pancement*.
 Charta an.1326. tom.1. Hist. Dalph. p.210. *Dimisit apud*
Laniacum in pignore & pro pignore quemdam equum,
pro novem & viginti libris, octo solidis & sex denariis,
hominibus de Lagnieu infra scriptis, &c. quod non tam
 pro dicto debito quam ex pensis dicti equi & famuli qui
 eum custodierit, usque ad presentem diem, computatis
 quatuor solidis pro quolibet die, & pro *Sanatura* dicti
 equi & alius eidem equo & famulis necessariis constituitur
 & in veritate recognoscimus non debere hominibus supra-
 dictis septuaginta sex libras & decem & septem solidos
 bonorum Puvienensium.

¶ SANAVIVARIA, Una è duabus majoribus por-
 tis Amphitheatri, per quam victores sani ac vivi exi-
 bant. Passio S. Perpetuæ & Felicitat. capit. 10. apud
 Ruinart. p.91. *Ei capi ire cum gloria ad portam Sanavi-*
variam. Adde ibid. c.20.

¶ SANCA, *Fing. Fatua*, in Gloss. MS. l.3. fæc.
 Monast. S. Andreæ Avenion.

SANCNISSAT, *Letatur*, *triumphas* Ita Gloss.
 Lat. MS. Cod. 1013. & Glossæ Isidor. an *Sancnissat*? Id
 videntur indicare Glossæ Pithweanz, in quibus hæc
 vox additur, *errenissat*, pro *sarcenissat*.

¶ Tamest non displicet Cangii conjectura, ad-
 dam nihilominus quæ ex aliis ad hunc locum observa-
 vit Grævius. Excerpta habent: *Sancnissat*, *letatur*,
triumphas, *errenissat*. La Cerdà legit: *Encenissat*,
 quod dicitur enceniorum festi & cum letitia omniæ a-
 deo lubentia publice agitentur. At Keinelius mavult,
Sicnissat, à *exenissat*, quod est canabundum saltare.
 Hinc Sicnissat & Sicnissat genus *Saltationis veteris*
suis, ut ait Gellius Noct. Att. 19. 3. Saltabundi autem
 canebant, quæ nunc stantes canunt. & vix est
 Satyrice saltatio apud Athenæum.

SANCHATUS, Membra attraxit, in Miracu-
 lis B. Simonis Tudertini nu. 3. Galli dicerent *Deiban-*
cet; [Ital. *Sciencato*, eadem notione.]

SANCHETI, Moneta Navarræ Regij, à Sancio,
 seu Sanchez Rege dicta. [Charta ann. 1239. ex Chart.
 Eccl. Auxil. *Recognoscimus se recepisse 20. fol. Sanctetorum*
à supradicta Agnes.] Charta Phil. Reg. Franc. an.
 1303. in Registro ejusdem Regis an. 1301. ex Tabul. Re-
 gio nu. 34. *Mandamus vobis... quatenus centum libras*
Sanctetorum pro dictis centum libris Puvienensibus su-
per nostro Pampilonensi pedagio tradatis assignetis, &c.
 SAN-

SANCTIRE, Sanctificare. Tereftianus lib. de Resurrex. *Anima non levatione, sed responsione Sanctior.* Et lib. de Jejunio: *Joel exultavit, Sanctio jejunium.* Gregorius M. in lib. Sacrament. *Deus qui legalium diffinitionem hostiarum unius sacrificii perfectiorem Sancti, &c. Laxa. Cod. Th. de Festis: Kalendarii Joannianum confusus dicit eis Sanctimus. Ubi Tribonianus restituit, mantipamus.*

¶ **SANCTIVS**, Vt. Vido Sanctivissus.

1. **SANCTA**, indeclinabile, ut *ayn* Græcis, *Holia* sancta, sacra, quæ in Missa offertur. Ordo Romanus: *Et tunc dicitur deo: quia sanctos capis cum Sancta operas, & subdiciuntur sequens cum ipsa tenens manum suam in ore capsa, ostendit Sancta Pontifici, cui deditur qui præfessit. Tunc inclinatio capitis Pontificis, vel Diaconi saluta Sancta, & contempletur, et si fuerit superabundans, præcipit et ponatur in candelario. Alibi: Cum dicitur, Pax Domini sit semper vobiscum, mittit inclinationem de Sancta. Infra: Qui dum cum vobiscum deipso Sancta, quem monederat, post inter manus Sancti dicitur in calicem, &c. Alio loco: Tunc Pontifex raptim oblatam in latere dextra, & deipso Sancta quem rapet, particulam super altare deditur. [Ordo Romanus L. apud Mabillon. p. 23. Pontifex ante altare dicit, Oremus, Præceptis salutaribus moniti, Pater noster, sequitur, Libera nos quesumus Domine. Cum dicitur Amen, sumit de Sancta, & ponit in calicem, nihil dicitur: & communicant omnes cum silentio, & expleta fuit universa. Vide Commentar. Mabillon. in Ord. Rom. p. 36. &c.] Concilium Laodicenum c. 14. *Nisi tibi sit dicitur in calicem, &c. nata tibi sit dicitur in calicem, &c. Hinc formula Sancta Sancti, quam olim ante communionem inculcabat Diaconus; quamque hodie apud Græc. usurpat Sacerdos. Confule Rer. Liturg. Seriptores.**

2. **SANCTA**, Sanctorum reliquie. Leges Kanuti Regis c. 57. *Si quis falsum juramentum super Sancta jurabit, & convictus inde fuerit, &c. Egidius Aarez vallis Monach. in Addit. ad Harigerum Abb. Lobienfem in S. Servatio Episcopo L. eod. c. 27. Invidiam dum adhibere vindictis Dei diffinitur, eumque ne Sancta nostra simul nobis arripantur cum arbitrio occidio. Monachorum reliquias tolli imperat. &c. [Charia Theobaldi Comit. ex Tabular. S. Magdal. Castridun. Ne aliquis licet exhibere Sancta ad sacramenta juranda.] Hinc jurare super Sancta, id est super Sanctorum reliquias. Le Roman de Garin MC.*

Il font les Seins en la place apporter,

Tant promettre à jure Jure, &c.

Alibi:

Agneselle s'est devant les Seins mis.

Vide Juramentum.

3. **SANCTA**, Chorus, pars Ecclesie in qua Clerus constituit ac convocat. Iperius in Choro. S. Bertini c. 28 apud Marten. c. 3. Anecd. col. 560. *Hæc domus (Marbilde) in suo primo ingressu basas Ecclesie curiam ad dedit mira magnitudinis aperisse præcipit, quæ adhibitis durat, & festiva quæ omnia in Quadregesimo, Sancta distinguuntur de Sanctis Sanctorum.*

SANCTA SANCTORUM, Loca Templi secretorum, ad quem nulli erat accessus, nisi sanctum summo Sacerdoti, Ugutio. [Sanctuarium, locus majoris altaris. Mirec. S. Bertini sec. 3. Bened. p. 1. pag. 149. Cum innumera multitudinis tripudio in Sancta Sanctorum cum reliquis inducitur magnificandum.] Coacilium Turonense II. c. 4. & Capit. Caroli M. L. 7. ca. 203. *Ad orandum vero & communicandum, Latris & seminis: sicut mos est, possent Sancta Sanctorum.*

¶ **SANCTA SANCTORUM** occupata *Abbas Latic-*

zantensis Johanne Diaconolib. de Eccles. Latetana apud Mabillon. to. 2. Musæ Ital. p. 560. Johannes quilibet, semperque diaconus basilica Salvatoris patriarchii Lateranensis canonius, librum de Sanctis Sanctis &c. ubi obnoventum. Gajetanus in Ordin. R. n. ibid. pag. 261. Et innotat (Papa) dicitur basilicam S. Laurentii, quæ vulgariter dicitur Sancta Sanctorum, & assaltatam orationem fecit, contentibus priore & canonis eius Basilica ipsas Sancta Sanctorum, Te Deum laudamus.

¶ **SANCTUS SANCTORUM**, Sanctissimum Veronic sudarium, ex Macris Hierolex. Verus Inscripcio apud Torrigium de Crypte. Vatic. edit. a. p. 81. & 83. Temporis domus Hadriani I. his rescriptis sunt reliquia Sancti Sanctorum in mense Novembris die 22. Indi. 7. bina clasfura in integro Septimio.

¶ **SANCTIFICARE**, Signo Crucis benedicere, Missale Mozarabum apud Mabill. Liturg. Gall. p. 243. *Dimittens parvam super corporalis. Deinde accipiens calicem Sanctificando fit: In nomine Patris & Filii & Spiritus sancti, amen. Hinc*

¶ **SANCTIFICATIO**, Benedictio per signum Crucis, ibid. *Ponit calicem super aram, & accipias Missam sine Sanctificatione, & ponit super altaris dicens, &c. Sebastian. Periculum in Vita S. Columba to. 3. Mail. p. 339. Post Sanctificationem vero Secretarius gubernatoris suscepit: Tunc venit ad cathedram, &c. Usq. Bollandistæ purificationem primam ad introitum Missæ, vel extremam super populum benedictionem intelligunt. Malim de ipsa consecratione interpretari, quæ notione occurrit in Collat. S. Maximi edit. Sirmondip. 123. Neque post Sanctificationem penis exaltatum dicitur, Sancta Sancti.*

¶ **SANCTIFICARE SYNODUS**, Cogere, congregare. Gesta Abbat. Lobienf. apud Acher. to. 6. spicil. p. 600. *Statim Synodo Sanctificata, altaria nostra inauguravit.* Ita Joel c. 19. *Congregate populum, Sanctificate Ecclesiam.*

¶ **SANCTIFICIUM**, Templum, 2 des Sanctuarium. Vita Gregorii VII. PP. to. 6. Mail. p. 114. *Sic ut enim primi Gregorii tempore B. Andreas Apostolus ultor antistitis legibus sui sanctuarii, ut & in diaboli Hildebrandi ejusdemque Gregorii VII. B. Paulus Apostolus vinctus tenuit sui Sanctificii. Eadem notione occurrit in Psalm. 77. v. 69. Et edificavit sicut unicoriam Sanctificium suum in terra. Ubi S. Hieronymus: Edificavit in similitudine monocoriam Sanctuarium suum. Vide Sanctuarium.*

¶ **SANCTIFICIUM**, Sanctitas, sanctificatio, apud Tertull. de Resurr. Carnis c. 47. & alibi.

¶ **SANCTIFICUS**, Sanctificans. Paulinus Petroc. l. 5. de Vita S. Martini:

Quatenus Sanctifici conservans manera sanctus.

¶ **SANCTILO JUS**, Sancta loquens. S. Paulinus in Poemat. de S. Felice:

... & Sanctilogio sublimis in propheta Terrarum monastis sanem.

Arator in Ag. Apost. c. 19.

Quod si Sanctilogus voluimus ab ordine libros.

¶ **SANCTIMONIA**, Res sancta, theca Reliquiarum. Libellus de Sanguine Christi Augie assertato. to. 3. Annot. Mabill. p. 702. *Quatenus talis Sanctimoniam (cruciculum scilicet) in aliqua sinu basilica adest illa collocari. Vide alia notione in Sanctimonialis, Sanctimonialis 3. Sanctimonialis 5.*

SANCTIMONIALES, dicitur olim semine aut virgines, quæ sanctimoniam & vitæ integritati potissimum dabant operam; interdum certis, sæpe nullis illigatis monasticis votis. Ugutio: *Sanctimonialis, scilicet sancti dicitur.* [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Sanctimonialis]

monialis, Nonuain, sacris.] Epistola Zachariæ PP. ad Bonifacium Mogunt. cum Sanctimonialis feminis, id est Monachis. Lex Bajuvar. tit. 1. cap. 12. Si quis Sanctimonialis, hoc est, Deo dicentium de Monasterio traxerit. Concilium Carthag. IV. c. 1. Sanctimonialis virgo, quam ad consecrationem suo Episcopo offertur, in talibus vestibus applicetur, quibus semper usura est, professio et sanctimonie apud. S. Augustinus de Verb. Dom. serm. 22. c. 1. Non mihi videtur ista parabola, vel similitudo de eas solis pertinere, que propria et excellentiori sanctis Virgines in Ecclesia nominantur, quas etiam usitatore vocabulo Sanctimoniales appellare consuevimus. Idem lib. de sancta Virginitate cap. 55. De sanctitate, quæ Sanctimonialis proprie dicimini. Vita S. Genovefæ c. 1. In sanctimoniam consecrata. Cap. 5. Interrogatur de Genovefa, utrum Sanctimonialis, an vidua esset. At illa respondit se in sanctimoniam consecratam, in illis corpore Christo dignum præbere famulatum. De harum institutis agunt idem Augustinus de Morib. Ecclesiæ c. 31. S. Hieronymus Epist. 22. 48. & S. Basilus de Virginitate. Sanctimonialis nemi- ruit præterea Gregorius M. l. 1. Dialog. c. 4. l. 2. c. 19. 23. 32. l. 3. c. 14. 21. 26. 33. Lex Burg. tit. 14. §. 5. Lex Bajuvar. tit. 1. c. 14. Decret. Tassilonis §. 4. Capitula Caroli M. & Lex Longob. non uno loco, &c. Vide Bol- landum ad Vitam Sancti. Scholasticæ 10. Februar. §. 3. num. 18.

¶ **SANCTIMONIALIUM HABITUS**, Professio monastica. Charta Rodulphi Comit. Turen. ann. 824. apud Baluz. Hist. Tutel. col. 308. Ordinum etiam ipsi filio- rum & filia nostra Emenana, quam Deo ad Sanctimonialis habitum præ amore Dei, &c.

SANCTIMONIA, Ipsi Sanctimonialium regula, vel officium. Charta fundationis Monast. Astendicolis in Westphalia apud Hermannum Stangefolium l. 2. p. 51. qua res Monasterii distringere vetatur Abbatissa: Ne penitus vel similiter urgente, ruius Sanctimonie habentis, liberius huc atque illuc absque Dei timore vagentur.

1. **SANCTIMONIUM**, (Sanctimonia, Sanctita- tas, Virginitatis professio.) Gloss. Gr. Lat. *αγναις, Sanctimonium, ἀγναις, Sanctimonium*. S. Augustinus in Psal. 90. Nunquid ideo Sanctimonium reprehenden- dum est? Idem in Sermon. 188. novæ edit. Bona est enim sanctitas in conjugio, sed melior est integritas in San- ctimonia. Vita S. Angilberti sac. 4. Benedict. p. 1. pag. 224. Sic domnus Angilbertus ad Sacerdotii Sanctimoniam descendens; Regis geac effectus est.] Helmodus lib. 1. c. 81. Locus ille fuit Sanctimonium universæ terre, cui flamen, & serastiones, & sacrificiorum vntius de- putati fuerant. [Vide in Sanctimoniales.]

¶ 2. **SANCTIMONIUM**, Iestivitas in bonorem Sanctimonialis instituta. Missa de Sancti. Radegunde apud Mabill. tom. 1. Aonal. p. 697. col. 2. Suscipe sancte inter oblationem, quam tibi per manus nostras sancta offerre disponis congregant in S. Radegundi virginis Sanctimonia.

3. **SANCTIMONIA**, & **SANCTIMONIA**, Titulus honorarius Summorum Pontificum, Episcoporum, & Presbyterorum. Pastor Presbyterio Epistol. ad Timotheum: Jubeat Sanctimonium vestrum ennu- ad eum. Ejusdem Timothei Epistol. ad Pastorem: O- ramus Sanctimonium vestrum, &c. Adla S. Sufanæ: Oro Sanctimonium vestrum, ut salvetur animam meam. Adde Vitam S. Angilberti Abb. nu. 4. apud. Nicolaum I. PP. Epist. 49. Joannem VIII. PP. Epistol. 253. 292. &c. [Vide Sanctitas.]

SANCTIME, Affirmare, in vet. Glossis.

¶ **SANCTISONUS**, Hymnus ter Sancti, unus, In quo ter Sanctus resonat, Græcis τριπληγος. Gocelinus

mon. in Mirac. S. August. Cantuar. idem 8. Maii p. 404. In hymnus laudationis dominice ter Sanctisonus d potestfamilias intonetur. Vide Hymnus.

SANCTITAS, Titulus honorarius Episcoporum. [in Epist. Liberii ad Eusebium apud Constant. p. 422.] apud S. Augustinum p. 78. 88. Fortunatum l. 3. Poem. p. 70. Nicolaum I. PP. Epist. 28. 29. 34. 54. Hadrianum II. PP. Epist. 9. & alios passim. Vide Bivarium in Notis ad Pseudochoironem Maximi p. 73. & supra Sancti- monia 3. Sancti autem etiam nunquam superflitis compellatos Episcopos docemur ex Avito Viennensis Epist. 28. 66. Sidonio; & aliis. Theophilus Patr. Alexandrinus in Commentorio: Ecclesiam pacem habente, decet præ- sentibus Sanctis ordinacionis fieri in Ecclesia. Alvarus in Vita S. Eulogii Presb. & Mart. n. 12. Omnes namque sancti Episcopi, non tamen omnes Episcopi sancti. [Char- ta totæ Instr. to. 6. novæ Gall. Christ. col. 13. Anno Do- minice Incarn. 906. sub 104. g. convenit factus est Sena- torum Episcoporum apud Barcinonem civitatem, &c.] Mellianus in Vita S. Celsarii Arelat. Sanctus Lucius Presbyter, & Didymus Diaconus, qui eo tempore cum ipsa per parochias ambulabant, &c. Sed & Abbatibus ipsos Sanctos non semel compellat Celsarius Arelateolis serm. 7. 9. Quin & quibusvis Catholicis S. Hieronym. l. 3. in Rufin. c. 7. Nunc in Romano portu securus ascen- dit, maxima Sanctorum frequentia me prosequente. Nisi hoc loco Monachos intelligat. Certe non uno loco a- libi quovis Catholicæ religionis Sanctus indigitat.

¶ Et id quidem moris, ab ipsis Ecclesiæ incunabulis repetere licet, ut quivis fideles Sancti compella- rentur. Eo nomine passim in Epistolis suis ununtur Ap- postoli, virque Apostolici; quibus referendis ultro superfedemus: res enim est novissima. At rarius usur- para vox Sanctitas, nisi Episcoporum alloquendo; quod & Abbatibus subinde concessum est, ut ex Valarido Strabo de Visione Wetini Monachi Auguini sac. 4. Bened. p. c. pag. 272. & ex Epist. Haimonis Archidia- cal. ad S. Bernardum inter Opera ejusdem to. 1. col. 38a. colligitur.

¶ Penes summum Pontificem mansit tandem hæc appellatio, quam ipsi præter cæteros tributam fuisse à primordio docemur ex pluribus epistolis que supersunt ad ipsos directis. Epist. Synodi Arelat. ann. 311. apud Constant. pag. 331. Dominus Sanctissimus fratri Synestro Mariæni, vel Celsus Episcoporum qui ndonavi fuerunt in oppido Arelateasi. Epist. Valentis & Ursacii an. 349. ibid. pag. 403. Domino Benissimo Pope Julio, &c. Ubi Sanctitas nun non semel occurrit. Adde S. Hierony- mum Epist. ad Damasum ibid. p. 580. S. Chrysostomum Epist. ad Innoc. p. 771. Episcopos Africaeos Epist. ad eum. p. 867. Maximus Imp. Epist. ad Siricium an. 385. ibid. p. 640. Domino vero Sancto apostolico viro Siricio Episcopo salutem. Eum vero alloquendo dicitur forme- lã, Sanctitas tua.

SANCTITATIS titulum Imperatoribus Constantino- politanis adscribi solum, pluribus docemur in Differe- de Byzantinis nummis: quem etiam Anglorum Regi attribuit Joannes Sarisburiensis Epist. 61. Vestram vero Sanctitatem, sicut necesse est & dolemus, iniqui cir- cumvenire cenati sunt, &c.

¶ Eodem elogio donatum legimus Ludovicum Pium ab Attoza presbytero in epistola que est. 1. post Frotharianas, & Belam Hungariz Regem & Stephan- Tornac. Epist. 32. Quin etiam Sanctissimi dicti sui ab Episcopis catholicis Principes tum profani, tum ha- retici, ut observat Mabillonius l. 1. Diplom. c. 6. ou. 7. et Alemanni notis in Procop. p. 73. & 113.

¶ Sed & Sanctitatis titulo Senatorum profectus est Constantinus M. in leg. 4. l. 15. Cod. Theod. tit. 14. Pla- cuit vestre Sanctitati iudicium exzamenque mandare.

SAN-

SANCTITUDO, Titulus honorarius Episcoporum, apud Julianum Toletan. in Epistola præfata libris Prognostic. & in Epistolis Idalii Episcopi Barcinonensis, & Sinfreni Episcopi Narbonensis. eisdem subjectis. [V. *Sanctimonium* 3. & *Sanctitas*.]

¶ **SANCTIVAGIUM**, Gesta Abbat. Mediani Monast. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1. 1190. Denique *Sanctivagium* iam tunc erat spirituali monachorum exercitio institutum. *Sanctivagium* ediderunt Bollandistæ in. 3. Julii pag. 123. Quæ sit genuina lectio haud facile est divinare: utrique enim voci affingi potest non absurda notio; ita ut *Sanctivagium* sit pro *Æstivagium*; locus umbrosus: porra in silvis maxime habitabant Monachi: *Sanctivagium* vero transmigrationem ex loco in locum, vel peregrinationem sonet; atqui ibi mentin fit cuiusdam Deodati, qui Nivernensi episcopatu abdicato in saltu Volagi secesserat: si peregrinationem malis intelligere; erat certe hujus tempris religio, ut errando facilius se pietatem consecuturos existimarent.

¶ **SANCTIVITAS**. Vide *Sanguinus*.

SANCTORALIA, Libri continentes Vitas Sanctorum: Ita quidam indignantur quod in Bibliothecis latent.

SANCTUALE. Vide *Sanctuarium*.

1. **SANCTUARIUM**, Templum, ædes Sanctorum. [Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Sanctuarium*, *sanctuaire*, *chose sainte*, ou *lieu ou elle est mise*, ou *portée*. S. Eulogius libr. 2. Memorial. capit. 9. *Qui tunc in supradicto Sanctuario* (Basilica Sanctuarium) *adhibuit juvenis cum Paulo Presbytero reclusus manebat*. Acta Episcoporum Cenoman. in Gervasio c. 31. *Vel si aliquis Sanctuario datum fuerit ornamentum Ecclesiarum, quas cononica vidui possident, alteri distribuimus*. Vide Chartam Philippi I. Reg. Francor. an. 1066. apud Marlotum in Chronico S. Nicausi Remensis. c. 2. [Vide *Sanctificium*.]

SANCTUARIUM ALTARIS, in Concilio Bracaren. si. c. 13. & apud Martinum Bracar. c. 55. quod Græcis *ἁγία*, *ἅγιος*, Latinis *Presbyterium*. Adam Bremen. sic. 85. *Sepulchrum est in medio chori, ante gradus Sanctuarii*. Chron. Montis-Sereni an. 1174. *Destructo veteri Sanctuario, quod pro sui brevitate Congregationi erat inconveniens*. &c.

2. **SANCTUARIUM**, Cæmeterium. Synodus Cicestrensis an. 1292. c. 1. *Ecclesiarum Sanctuaria, que populariter Cæmeteria nominantur*.

3. **SANCTUARIUM**, Jus asyli, quo gaudebant Ecclesie Anglicanæ, priusquam illud abrogasset Henricus VIII. statuto an. 32. c. 12. Willielmus Stanfordius lib. 2. de Placitis coronæ cap. 38. *Sanctuarium est un lieu privilégié par le Prince, ou souverain Gouverneur pour le sauvegarde du vic d'home, qui est assésourd. Infra: Sanctuarium n'est fors que come un liberte ou francise græunt par le Roy à l'Abbé, ou spiritual gouverneur. Charta Renulphi Reg. Merciorum pro Monasterio Abendonensi; Et quod virtute literarum predictarum... eisdem villa de Culman sint Sanctuarium & locus privilegiatus, &c. Et quod tunc Abbas & omnes predecessores sui... habuerunt ibidem tale Sanctuarium. Monasticum Anglic. tom. 1. pa. 172. *Qui pacem Sanctuarii inter Ecclesiam Ripensem violaverit, reus sit bonorum omnium & vite*.*

4. **SANCTUARIUM**, Bona ad Ecclesiam pertinentia. Charta Henrici III. Regis Angliæ: *Dedimus & concessimus... Ecclesiam de Lechebende, cum toto Sanctuario ad Ecclesiam illam pertinente*.

5. **SANCTUARIUM**, Sanctuarium reliquiarum, seu potius Theca reliquiarum. Hærmidas p. 1. Epist. itoman. Pontif. *Sanctuarium beatorum*. P. 1. Epist. Episcoporum Per-

tri & Pauli secundum morem ei largiri præcipite. *Jurare super Sanctuarium*, in Legibus Ethelredi c. 4. Lambertus Ardenis p. 164. *Attulis etiam sacri insignie tropæi de terra Hierosolymorum super aurum & lapidem pretiosum, Sanctuarium scilicet de barba Domini, de ligna Domini, &c. Theodoricus in S. Elizabethæ Reg. Ungar. Vita l. 8. cap. 5. Alii pannorum particulas præcedebant, & pro Sanctuario referuntur*. Willebrandus ab Oldenborg in Itinerario Terræ Sanctæ pag. 138. *Deinde Græci, & eorum Patriarcha Pedeticus multis Sanctuariis subsequebantur*. [Chartul. S. Vedasti V. fol. 195. *Domino Abbati illuc occurrenti suum Sanctuarium reassignatur*. Ibidem: *Reverendum caput* (S. Jacobi) *Ariam deportavit... Ab illo ergo die Sanctuarium Aria in templo S. Petri servabatur*. Charta ann. 1253. ex Tabul. Eccl. Maclov. Canonici jurare parati, & Sanctuario super quod jurare debebant coram ipsi posita, juramentum remisit.] Occurrit crebra apud Scriptores, Gregorium M. l. 1. Epist. 52. l. 2. Ind. 10. Epist. 9. lib. 5. Epist. 22. 45. l. 7. Ind. 2. Epist. 12. 73. 86. in Concilio Meldensi an. 843. c. 39. [in Diurno Rom. c. 5. tit. 4. §. 6. in Ord. Rom. Benedicti tom. 2. Mus. Ital. Mabill. p. 152. Japud Augustinum du Pas in Stemmat. Armor. c. 2. pag. 623. [Marten. tom. 1. Anecd. col. 846. & to. 4. col. 258. Labinell. in. 2. Hist. Britan. cnl. 162. & to. 3. Hist. Paris. p. 127. Murator. to. 6. col. 429. Bolland. tom. 1. Mart. p. 286.] & alios laudatos in Glossar. ad Willharduinum, cui Sanctuaries, ejusmodi sanctuaria dicuntur n. 100.

Le Roman de Garin:

Les filatires, les Seintures ebert.

Guill. Guiars in Ludnivo VIII.

Calices, fientes, filatieres, Chapes de cor, viez Sanctuaires.

[Le Roman de Ror. Ml.]

Reliques & coris saning sifit moult tost avant traire, Filatieres & testes & autres Saintuaires, Nilesse croie, ne chaspe, ne galice en amaire.

Le Roman de la Rose Ml.]

Dedens avoit un Sanctuaire

Couvert d'un precieus Juaire.

Joan. Villanus lib. 6. cap. 85. *La quale recata à Lucas si mostrava in San Vriano, camt una Sanctuaria*. Testamentum Joanne Drocentis Comitissæ Ruciani ann. 1324. *Je laisse mon Sanctuaire de Saint Jean ainsi en vaissellé comme il est à Jean mon fil, &c.* [Vide *Sanctimonia*.]

SANCTUALE, Idem quod *Sanctuarium*, Sanctorum reliquie. Ochlonus in Vita S. Bonifacii Archiep. Moguntini c. 5. *Et quia se Apostolum censui nominare, & capillas & ungulas suas populis pro Sanctualibus tribuere, seducens populum diversis erroribus*. [Le Roman de la Guerre de Troyes Ml.]

Par recevoir les fiancailles,

Ont set portiers les Santualles.

¶ 6. **SANCTUARIUM**, Sanctius & secretius Regis Consilium. Chron. Trivetii apud Acher. to. 8. Spicil. p. 463. *Jurante Rege beatus marcyren Thoman nec de mandato, nec de voluntate sua occisum... cognoverunt Legati... innocentiam viri, atque sub umbra illius à quibusdam attentatum id fuisse, itaqueque banc iniquitatem à Sanctuario processisse, & ideo... in quosdam magnates, quorum malitiam in hac parte manifeste convincerunt, notam infamie retorserunt*.

¶ 7. **SANCTUARIUM**, Tabularium, apud Agrimensores, ex Spelmano.

SANCTUARIUS, ad Sanctos, seu ad Ecclesiam pertineus. *Sanctuariorum terra*, quæ ad Sanctos, seu ad Ecclesiam pertinet. Tabular. S. Victoris Massil. *Rogamus ut pergat illuc, & mittat terminos inter oppida*

Et cassia & terram sanctuariam: nam tua possessio est eam terminans. Et unicuique distribueris, quantum sibi placuerit fuerit. [Chartul. Aptense fol. 139. *Vende vobis patiam de vivis que est inter conforas, et una sit terra S. Marie, ... in aliostris sanctuariis, &c.*] *Terra sanctuarii*, apud Ordericum Vital. lib. 9. pag. 721.

SANCTUARIA CAUSA, Jus sanctuarii seu Ecclesie ad aliquid. Placitum an. 968. apud Marteo. to. 1. Ampl. Collect. col. 323. Honoratus Episcopus interpellavit de ipsius vicariis & de ipsius campis jam superius scriptis, melius debet nostris esse ex progenie patrum nostrorum quam Episcopi, propter nullam causam sanctuarii succedere.

SANCTUARIA FAMILIA, in Diplomate Henrici IV. Imp. quod exstat in Actis Murensis Monast. p. 32. Ministri & familia sanctuarii, in Charta Henrici Imperatoris an. 1075. pro Monasterio Hirsaugensi apud Trithemium.

SANCTUARIIS, Ecclesiarum Tenentes. Concilium Burdegalese an. 1255. c. 18. *Item iohibemus Laicis decimarum universis, ne de Sanctuariis Ecclesiarum decimas exigant, vel recipiant ulla modo.* &c. *Homines Sanctuarii*, in Regello Rodolphi Campanie fol. 82. *Odo de Pontica dixit quod Comes Campanie pater sequi homines Sanctuarii usque ad Beurone, &c.* Vol. 106. *Maria de Oris fecit homagium lignum, secundum est apud Ori in Castellania Sparnac, & apud Jecies de hominibus Sanctuarii in Castellania Sezenna.* Charta Capituli Trecentis an. 1244. in Tabulario Campan. Bibliothecae Reg. fol. 43. *Si homo Sanctuarii comiserit cum semine nostro, & duxerit eam in terram domus Comitis. Sine iure, in Consecuto. Hannoniensis c. 3. art. 4. & 6. vocantur: in Regello Gallico Magistorum praestitum Theobaldo Regi Navarra Comiti Campanie an. 1256. fol. 144. *Homines sanctuarii.* F. 323. *Homines sanctuarii.* *Homines Sanctuarii*, in eadem Regello Feodori Campan. fol. 6. *Dominus de Arellensis tenet de Resnaco medietatem S. Stephani, & iustitiam, & Brandouiller, & Julliy, & Albanet, & homines Sanctuarii.* Charta an. 1165. *Ubi hominibus possessis ipsius exuobii, vel de ducis, quos debemus vacare, vel serviti tam Sanctuarii, quam hominibus infra proximum communitatis. Usatici Barcinoneses M. f. c. 102. Hoc quod iuris est Sanctuarii, vel Paucorum, vel Casterorum, nemo potest eis impedire, nec per suo iure defendere nec detinere, etiam lingua 200. annorum possessione.**

SANCTI, idem qui Sanctuarii. Libertates Regni Majorie an. 1248. apud Joan. Damum in Histor. Regni Balcar. l. 2. pag. 269. *Præmittimus etiam vobis, quod non debemus, nec excusabimur vos elici personae, Militibus, neque Sanctis, in tota vel in parte.* &c. Eadem loquendi formula usus est in Fortunatus lib. 3. Poem. 10.

Turris ad adversa qua consilii obvia olive.

Sanctorum loci est oris tenenda viris.

SANCTULUS, Parrinus, ab Ital. *Sanctulo*, eadem natione, apud Thomam in Respons. pag. 211.

SANCTUS, ut Sanctuarii. Vide in hac voce. **SANCTUS OMERUS**, ab Gall. *Saint Omers*, pro Sancto Adomarum, in Charta Edwardi III. Regis Angl. an. 1333. apud Rymer. to. 4. p. 157.

SANCTI. Expositio brevis antiqui. Liturg. Gall. apud Morten. tom. 5. Anacrot. col. 100. *Et pro bac causa in Quadragesima pro humilitate non tenetur (stola Diaconi) sicut nec Alleluia in nostra Ecclesia, Sanctus vel prophetia, hymnum vnum psalterium, vel canticum moris rubri illis diebus decantantur. Alleluia vel Sancti tacentur ergo in penitente. Ubi breves ora-*

tionem illas intelligit Martenius quæ à verbo Sanctus incipiunt, quales cantabantur ante Prophetiam, ante & post Evangelium.

SANDALE, Tela subterica, vel Pannus soticus, oostri Crudeli. Vide *Sandalum*. Instrum. an. 1461. inter Alia S. tom. 2. Jun. pag. 64. *Quod quidem corpus dictæ S. Syria virginis, cum capite & aliis ossibus & reliquiis sacris, prout reportis in eadem capla fuerant, per nos vicarios praedictos, in quodam sacco lini desuper suto, cooperit quodam Sandali rubro sericeo bene uestro.* &c. Testam. Johannis de Turre an. 1365. apud Baluz. tom. 2. Histor. Arverni. pag. 716. *Volo & ordino quod in die sepulture meae supra corpus meum ponatur duo parvi auri, quorum unus sit bormatus (l. bordatus) de Sandali nigra cum lauris sine sutillis & mortuorum morum. Iovenar. Eccles. Antioch. an. 144. 4. Item duo lavandis frons Judaria tilla pro mortuis, & unum Sandale nigrum pro sepulchris. Vide in *Sandalis & Sandalum*.*

SANDALE, Lintheolum saricum, quo sacerdos post communionem calicem extergit. Statuta Eccl. Aodegav. an. 1507. pag. 196. *Diligenter fudeant Ecclesiastici habere ornamenta & vestimenta, & singuliter corporalia honestissima quibus superponitur sacrosancta hostia & Sandale miltiter, quo mundare salix post sumpcionem sanguinis.*

SANDALIA. Uguria, & ex eo Japa. de Janua, & Auctor Breviliqui: *Sandalium, quidam parrus quo equi nobilium solent operiri, ut Papa & Cardinalium. Sandali etiam dicuntur subtilem, quibus Papa & Episcopi solent Missas celebrare, quales beatus Bartholomaeus deferbat.* [Ex his Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Sandalium, sandales, & soli d' hucque quos ille celebra, ante monere de convertura de abrenuere de nobles, ou de quoy l'eu couvrent les pieux ou les corps des mors, ou sales à cordelier.*] Papias: *Sandalia, Græcalis subulorum, caliga, calciamenta, quo non habent desuper cotium.* Durandus lib. 3. Ration. c. 8. n. 5. *Sandalia que pedibus impennunt, sic vocantur ab herba, vel Sandalico colore, quo dpinguntur. Habens autem desubus integram solem, desuper vero cotium fenestratum. Alcuinus lib. 2. de Divina officio. Sandalia dicuntur sole, est autem genus colonamenti quo induuntur ministri Ecclesie, subterius quidem solea manent pedes à terra, superius vero nil apertum habent, potest: quo iusti sunt Apostoli à Domino induti. Idem scriptor eod. lib. Episcopi & Sacerdotes pensant omnia offitium est: at quia nomine & bonore disformantur, etiam & varietate Sandaliorum, ut visibus nostris error auferatur, Episcopus habet ligaturam in suis Sandaliis, quam non habet Presbyter. Episcopi est bus illas discurrere per parochiam: non forte cadant Sandalia de pedibus, ligata sunt. Presbyter, qui domi immolat, sabulinas induendi. Diaconus qui dissimilis est Episcopo in sua officio, non est necessarius habet dissimilia Sandalia, & ipse ligaturam habet, quia sumit esse iro ad comitatum, &c. Hildebertus Turonensis Archiep. Consequendius est & variis persuasa de super esse Sandalia, ut totus appareat per, nec totus sit cooperitus: predicator enim nec obfundero omnibus, nec omnibus Evangelica debet aperire Sacramenta. Adde Perr. Comestor. in Histor. Scholæ. Exodi cap. 63. Amalarium lib. 2. de Eccl. offic. cap. 25. Robanum l. 1. de Instit. Cler. cap. 12. Rupertum lib. 1. de Divin Offic. cap. 24. Honorium August. lib. 2. cap. 120. Ivoneum Carnot. serm. 2. de Rebus Ecclesiasticis. Hugon à S. Victore in Speculo Eccl. c. 4. Capitula Herardi Archiep. Turon. cap. 105. Philippum Eystenshem in Viris Willibaldi c. 22. Innocent. III. lib. 1. Myst. Lib. cap. 10. 48. Durandus l. 3. Ration. cap. 8. num. 5. &c. Chartam an. 1274. apud Petrum*

M2-

Mariam Campum in Regesto part. a. Hist. Eccl. Placentinæ num. 171.

SANDALIORUM, ut & chirothecarum in præcipuis festivitatibus usum Abbatibus interdum concessum habent non semel Scriptores, atque in eis Leo Ostiensis l.a. Chr. Calin. c. 81. 97.

Omniibus Ecclesiæ ministris olim communis fuit sandaliorum usus, ut ex supra allatis discimus. De presbyteris Missam celebrantibus idem docet liber 3. Capitul. cap. 371. *Unusquisque presbyter Missam ordine Romano eam Sandaliis celebret*. Sed diversa erant sandalia pro diversis ordinibus.

Urebanus etiam sandaliis Sanctimonialis, ex Vita S. Rictrudis fæc. 3. Bened. p. 948. *Dum capere cum ceteris quietem pascaret corporis, illa pro dissimulatione relictis ante intratum Sandaliis, &c.*

SANDALIA itinerantium fuisse scribit Isaias Abbas Instit. ad Fratresorat. 3. *In itinere tantum, non autem in cella Sandalia ferat*. De forma sandaliorum ac usu apud veteres, ut & apud Christianos, vide Benedictum Balduinum in Calceo antiquo c. 12. Salmasium ad Terrullanum de Pallio, Angelum Roccam ad Imagines S. Gregorii M. &c.

SANDALIA EXCUTERE. Lambertus Schafnaburg. an. 1053. de Legato Apostolico: *Egreffas urbem (CP.) Sandalia sua mare Apostolorum publice super eos excussit*. Vide Notata ad Cinnamum p. 481.

SANDALIS, pro **Sandalium**. In Capitulis Aethiopicis ad Abbat. cap. 38. de *Sandalibus* inferibitur. Charta Stephani I. Regis Hungariz ann. 1001. *Moresque Episcopi in Sandalibus Missam celebret*. [Vita S. Landeberti Episc. Traiect. fæc. 3. Bened. p. 1. pag. 71. *Portabatque manu, arreptisque Sandalibus, &c.*] Occurrit alibi non semel.

2. **SANDALIA**, Navis subsidiariæ species, vulgo *Sandale*, Italis *Sandolo*. Gesta Tancredi apud Marten. to. 3. Anecdor. col. 207. *Paratur ergo auxilium, habent remiges paratos dena biremes, quibus triæ simplices remigi sociantur, quas vulgo Sandalias vocant*. Vide in *Sandalis*, & *Sandaces*.

SANDALICUS, pro *Candalicus*. Necrologio S. Victoris Paris. 12. Kal. Decemb. *Annivers. D. Joannis Regis Fr. ... qui duos paucos Sandalicos aureos pro tunc aobis donavit, &c. Vide Candalam, & Saadale*.

SANDALIGERULA, Cujus officium circa Sandalia versabatur, inter ancillas familiæ Urbanæ recensetur, apud Laurent. Pignor. Comment. de Servis. Utitur Plautus.

SANDALIS, Sandalum, Plinio lib. 8. cap. 7. Genus farris, quod Galli *Brance*, vocabant. Charta Rogerii Regis Siciliæ ann. 1137. apud Ughellum tom. 7. p. 584. *Ut deinceps nec Salernitanæ nec eorum homines pro modicius aliquid persolvant, sed semper ab hac condicione liberi & absoluti permancant, plateaticum etiam, Saadaliu, & lenticum, que venient de Calabria, Sicilia, & Lucania, similiter eis concedamus*. [Vide alia notione in *Sandalia* s.]

Sandali, ut etiam hoc obiter moneam, quod Meursius vox hæc fugerit, navigii speciem fuisse dicitur in Chronico Alexandrino pagin. 902. quod *sandali* appellatur in Nicetæ Codice Barbaro-Græco pag. 121. & 411. edit. 1593. [Vide in *Sandalia* a.]

3. **SANDALUM**, ut supra *Sandale*, Pannus sericus. Inventar. Eccl. Noviom. ann. 1419. *Item quadam insalacum sola & manipula de Sandalo rubeo & asurano*. Vide *Papa & Sandalicus*.

SANDAPELO, *σάνδαλον*, in Gloss. Lat. Gr. Qui mortuorum cadavera *Sandapila* portat & humo mandat.

SANDAPILIARIUS, Eadem notione, *Sidonius* Tom. VI.

lib. a. Epist. 8. *Hanc tamen, si quis baud incausum honor cadaveribus impenditur, non vespilium, Sandapiliorumque ministeria omissa tumulaverit*.

SANDAPILA, *σάνδαλον*, in Gloss. Lat. Græc. *Sandapila*, Feretrum vel loculum, in quo defuncti portantur. Gloss. M. Sangerm. n. 501. *saadpila, bire, Serqueus*, in Gloss. Lat. Gall. ejusd. Monast. Vi. de Kirchman. de Funer. Roman. l. a. p. 148.

SANDARAX, Matth. Silvatico, *est herba de qua tingitur blaeus color*. Vide *Saadaraca* in Lexico Martini.

SANDEL, Lignum Indicum infectoribus in usu, vulgo *Saudal*. Iter Indic. Balch. Spingeri apud Marten. Itiner. Litter. pag. 365. *Hæc in insula Thanagora live Naguarra crescit lignum.... rubrum quod Saadel nominamus*.

SANDIALARIUS. Excerpta ex lib. Petri Malliad Alexandrum III. PP. apud Mabill. to. 2. Musei Ital. pagin. 162. *In refectiendo reita & mutandis tribus dantur duo denarii Papienfis unicuique magistrorum & manualium in unoquoque die, donec opus compleatur. Quando Sandialarii capiunt trabes, duo solidi denarii in Papica, & quatuor libras cere*. An pro *Sondapilarii*, vel *Saadalarii*, qui à Sandaliis ministri erant?

SANDONES, [Italis *Sandoni*, Navigia oneraria, & maxime ea quæ pontis vicem præbent & in quibus molendina exstiterunt.] Charta Aylhulsi Reg. Longobard. apud Ughellum in Mutinensib. Episcopis, tom. 2. pagin. 105. *Et ne alias.... molendina vel portum cum Sandonibus: aut arces in ipso fluvio vel in lavariis adificare audeat, &c.* [Memoriale Pöstest. Regienf. ad ann. 1223. apud Murator. tom. 8. col. 1103. *In Kaleadis Madii Mantuani ceperunt Cremonenses cum Sandonibus fere centum; & devastaverunt eos, ita quod in fundo Boadeni decesserunt* Chron. Effense ad ann. 1309. apud eumd. tom. 15. col. 366. *Præparatis navibus Sandonibus de molendino fecit fieri pontem bonum & firmum juxta ripam Padi*. Vide *Sandalia* 2.]

SANDONI, Eadem notione, in Chron. Tarvis. ad an. 1379. apud eumd. Murator. to. 19. col. 770. *Veneti portum sollicitantes, duos bastiones de ligamine... construxerunt, cum una catena... iuxta grossissimis Sandonis de lignamine grosso massicis in ordine ad parum flantibus, ... atque cum cribus grossissimis catenis de ferrea contextis per intra dictos Sandonos, &c.*

SANDRIUM, vel **SUNDRIUM**, ambiguum enim scriptum monent Bollandistæ in Charta Ottonis I. Imper. an 961. inter A. 2a SS. tom. 5. Maii pag. 68. ubi tamen *Saadrium* præferunt & Atenariis interpretantur, à Longobard. *Saud*, arena: *In Salute manentes quinque, & unam petiam de vinea, & unum Saadrium domaticatum... concedimus*. Paulo supra *Sundrium* ediderunt.

SANGALLA, Telægenus, ab Ital. *Sangello*, nostris *Bougran*. A. 2a S. juvenalis 102. Maii p. 401. *Hæc tamen (capula) postea facti immediate in aliam capsam maguam & crassam ligneam, iuxta tela, ai dicitur Saagalla, rubra indulum & extrinsecus mutium laminis ferreis*.

SANGUIFLUUS, Sanguineus. Vita B. Lidwinz to. 2. April. p. 338. *Ob zelum animorum sepe Sanguifluos imbres ab oculis sadent, &c.*

SANGUIMINUERE, Sanguinem minuire, vel sanguine minuire, Ugutioni. Catholicon parvum: *Sanguinuire, saingaer, amandir le sang*. Vide supra *Miaure*.

SANGUINABILIS, Sanguinarius, sanguinis ficiens. Locust est in *Supercapitare*.

meant le Sang & le larron: est à sçavoir connoissance de meillor de debas suis à sang courru, & du larron prins en icelle Strigurnia, poë qu'il doive estre pendu & estranglé. Conſuetudo Vinetacenſis art. 5. La connoissance du Sang & du larron apparſient nu Seigneur Viſcontier. Adde Magnum Paſtorale Eccleſ. Pariſ. l. 1. a. c. 97. Ruffum in Comitibus Provincie p. 110. to. 9. Spicil. Acher. p. 133. Hemerum in Reſeſto Auguſt. Virom. p. 43. Ughell. to. r. p. 1. pag. 398. [Baluz. to. 7. Miſcell. p. 240. Marten. to. 1. Anecd. col. 90. 95.] &c. Vide Larro, & Sanguinia.

SANGUINEUM CRIMEN, Quod ſanguine & morte rei luitur. [Crimina que ſanguinis panem ingerunt, in l. 18. C. de Tranſact.] Pœnitentialis Gregorii II. PP. cap. 20. Si quis Clericus aut Laicus in demolendis ſepulchris deprehenſus fuerit, quia ſacinus hoc ſacrilegio legibus publicis Sanguineum dicitur, &c.

SANGUINEM FAGERE, Vulnerare, Gall. Bleſſer. Charta Caroli VIII. Reg. Franc. an. 1494. ex Chartul. Belliloc. De Duranno qui occidit Rogerium & Berenio qui occidit Petrum de Brimlecurro qui fecit Sanguinem fratri ſuo Gnaſſide.

3. **SANGUIS**, Cognatio. Sanguinis iura, in lege 58. Cod. Tb. de Hærec. Neus ſanguinis, in leg. 122. de Decurion. cod. Cod. & alibi non ſemel. Sanguinis propinquus, in Legibus Wiſigoth. l. 7. tit. 2. §. 19. [& in l. 6. Capitul. c. 120.] Sanguine proximus, apud Liberratum Diaconum c. 16. Sanguine mixti, qui vel quæ maritonia cum agnatis & cognatis inra prohibitos gradus contraxerunt. Concilium Coyaſenſe ann. 1050. can. 4. Statimus ut omnes Archidiaconi & Presbyteri, ſicut Canonici præcipiant, vocent ad pœnitentiam adulteros, inſuſceptos, Sanguine mixtos, ſures, homicidas, maleficos, &c. Vide Cujacium ad leg. 4. Cod. de Bonis vacantibus l. 10. & in Obſervat. l. 1. c. 16. [Vide Sanguinitas.

4. **SANGUIS**, Origo, genus, ſtirps. Ebrardus in Græſimo c. 9.

Sanguis, progenies: ſanguis quoque dicitur humor. Geſta Purgationis Cæciliani: Origo noſtra de Sanguine Mauro deſcendit. Equi Hiſpanici ſanguinis in lege 1. Codicis Theodoſiani de Equis curuliſis, & apud Vegetium l. 4. de Arte veter. c. 6. quos Hiſpanos vocat Ammianus l. 20. Leges Edwardi Reg. Ceperunt uxores ſuas de Sanguine & genere Anglorum. Editum Rotharis Regis Longobar. tit. 69. §. 4. Compoſas cum mortuum tanquam ſi virum de ſimili Sanguine, id eſt, ſi fratrem cui occidiſſet, &c. [Laudes Papæ apud Muratorum to. 11. col. 27. Sanctetiam quedam progenies in civitate, que dicuntur de Sanguine militum, quedam vero de Sanguine populari. Licet ſpurioſi dimidiatiſque Sanguinis ſuerit, &c. in Chron. Joh. Wethamſtedii pa. 371. Uſitur non ſemel Saxo Grammaticus, ubi conſulendus Stephanus p. 155.

SANGUINES, non agnoſcit præſca Latinitas, ut eſt apud Priſcianum. Occurrit tamen non ſemel in ſacris Literis: Qui non ex Sanguinibus, &c. Viri Sanguinum, &c. [Conſultat Zachari l. 2. c. 18. apud Acher. tom. 10. Spicil. pag. 94. Cur Patriarcha David geminis Sanguinibus expiandis, innovari ſe prioris gratia ſpiritus petiit, &c.]

SANGUINIS CHRISTI PRETIUM. Leges Hoelii Boni Regis Wallie c. 1. Sanguis cuiſlibet hominum pretium eſt 24. denarii, Sanguis Chriſti pretium eſt 30. denariorum. Scilicet indignum videtur, & Dei Sanguis, hominis minoris pretii eſt. Ubi Presbyteri, ni fallor, intelliguntur, quorum pretium majori pretio æſtimatum fuit.

SANGUIS DRACONIS, vulgo Sanguis de Dragon, Cinnabaris, vel refinæ ſpecies. Statuta de Dragon, ubi de Tom. VI.

intratis portarum: Sanguis Draconis ſolvus pro qualibet libra ponderis lib. 1. fol. 10. Vide Lexic. Martinii v. Cinnabaris.

SANGUIS. Tranſactio inter Abbat. & Monachos Craſſenſes an. 1351. Item debet dare dictus dom. Abbas ... duodecim libras de Sanguine. Mendum haud dubie pro Sagimine.

SANGUISUGA, Vermis eſt aquatilis, ceno aſitur. Gloſſ. Miſ. Sangerm. n. 501. Gall. Sangſue, Latini Hirudo. Sanguſuga, ΒΙΛΑΝ ΝΙΣΤΑΙΝ, ΒΙΛΑΝ ΝΙΣΑΤΩ, in Gloſſ. Lat. Gr. Uſitur Plinius alique non purioris latinis. Vide Iſidor. l. 12. origin. c. 5.

SANGUITTA. Inſcriptio ann. 1257. Romæ in Eccleſia SS. Luæ & Martinæ reſert Alexandrum IV. illam Eccleſiam conſecraſſe, ibique inter alias Reliquias de Sanguita Sanctæ Macarii repoſuiſſe. Id de habitu interpretatur Torriggus de Crypt. Vatican. pag. 358. 24. edit. quod Fr. Maero non placet, vocemque corruptam eſſe & Samitis ſuſpicatur, neſt Sanguitta reponendum quis cenſeat, ſitque diminut. vocis Segnum, quod genus eſt veſtis. Quid ſi ſimplicius legas, de Sanguinet?

SANGULARIUS, Aper, à Gall. Sanglier, niſi Singularius legendum ſit, in Gloſſ. Gaſp. Barchii ex Baldrici Hiſtor. Palæſt. apud Ludewig. to. 3. Reliq. Miſ. p. 171. Vide Singularis.

SANGULENTUS, pro Sanguinolentus, in Capitul. ad Legem Alamannor. c. 26. edit. Baluzianæ. Ica Galli Sanglens dicunt.

SANHA, ſ. Scandula, Gall. Bardeau; vel Ripula, Cbume. Statuta Arelat. art. 59. Nullus habes furnum, neque ſurni domos cohabitantes de Sanha.

SANIA. Vide Sagna 2.

SANINUS, pro Samius, ni fallor, in Meiſterlini Hiſt. Rer. Noriberg. apud Ludewig. to. 8. Reliq. Miſ. p. 28. Imperatrix vero ... etiam adnoſſa pallio maderino, quod purpurea Sanina cooperta erat, ... in chorum procedit.

SANNA, μῆν, in Gloſſ. Lat. Irritio, martimeque narium, oris & vultus diſtorſione ſit: hinc in Gloſſ. Miſ. Sanna, ſortitionarium. Dado de Morib. Norman. apud Duchefnium Hiſtor. Norman. p. 57. Ridiculum reſert nobiſſet ſurgere Sannam; Si impatiens verſus clauum nunc obice deſempto.

Vide Lexic. Martinii in hac voce.

SANNADERIUS, ſ. Qui iuncos paluſtres, quos Sainas vel Sagnas vocant, colligit, iſſique utitur inter operandum; ut ſupra Sagnerius in Sagna 2. Vide in hac voce. Charta Guillelmi Cnmit. Forcalquerii ann. 1122. in Hiſt. Miſ. Montis-Major. Teſtes probaverunt monaſterium habuiſſe pacifice ab omnibus ibi piſcantibus ſingulis ſeptimanis levatum piſcium, ... ſingulos abſolvi pro ſingulis nancis, nam tres denarios pre una ſeptimna, & à Sannaderiis ſingulos colligentibus ſingulis pabelum cum biſpicio aus olamine ſingulis annis tres denarios, & de vitiis craucis tredecim pro pulmento, & de venatione capſa aprorum & quaterrios aliorum ferarum.

SANNAGINA, perperam pro Sauvagina, in Charta tom. 4. Hiſtor. Harcur. p. 1410. Vide Sauvagina & Sylvaticus.

SANNARE, pro Subſannare, in vet. Lexico [Sannor, υποπαιζω,] in Gloſſ. Lat. Gr. Sannare, υποπαιζει, ibid.

SANNUM, Jus cognoscendi de Sannis, multæque pro iis imponendi & percipiendi. Chartular. Prioratus S. Florentini ex Tabul. S. Germani Autiſi. Qui (Waldricus) convitiis omnium iudicio derelictus in eorum præſentia omnes ſortitus & conſuetudines quas per ſuum vim immiſeris ſuperiorem memorata poteſtati, ne

iniqui in iusto iudicatus est iustus, hoc est, Sapphura, placentium, iudicium... Quidquid culpae dici aut affirmari potest, Nihil legitur Bannum.

SANSOCHA. Moosalicum Anglic. 10. 2. p. 1921. De mendacia, & de rapina, & de rap, & de ignis, & de sanguine, & de Sancho, & de omni puerpura. [Vide Socra.]

¶ **SANTENSIS,** Ecclesiae aedilis, seu hooorum ejusdem administratores. Asta S. Ioli roma. Juoni p. 252. Commissarius & architector, defensor, consiliarius & massarius seu Sautensius dicta ecclesia... judicaverunt diem ecclesiam sepe & esse fabricandam, mutandam & inservendam. Vide Massarius.

¶ **SANTIGUADOR,** vox Hispanica, Qui in praefigis signo Crucis utitur. Locust est in Saludadox.

¶ **SANTONENSIS MONETA.** Vide in Monetae Romanum.

¶ **SANUTUM,** perperam pro Sanitum, in Litteris Edwardi III. Reg. Angl. ann. 1338. apud Rymer. 10. 5. p. 48. Vide Examen.

¶ **SANZACBEGUS,** vox Turcica, Praefatus Praefatus, vexillum, & Beg, dominus; quia cum vexillo infusus flet ejusque dignitatis est insignis. Hinc

¶ **SANZACHI** dicuntur Praefati Turci milites, apud Jovium Hist. l. 14. Belerobech pater Sanzachi, Latine alaram significat.

¶ **SAO, Araris, Galli. La Saone.** Notitia ex Charul. S. Johannis Angeriac. p. 424. In Burgundia ultra Saonem perpetuo collocatur, Saona, apud Murator. 10. 3. p. 666.

SAONITITUM. Vide Saiones.

SAONNARE, SAONNIUM. Vide Saonam.

¶ **SAORRA, SAORIS,** vox maritima, Saburra, glare, vulgo Saore, alius Lest, lat. Saona. Statuta Masil. l. 4. c. 6. Gardianicamudem navium jureat ad sancta Dei Evangelia, & teneantur jurare ne lapides, vel Saoram, vel alia aliqua rumenta proieciant, vel projici faciant, vel permittant projici, vel eadere in partu Masilia... Si vero in bucca portus Masilia... aliquid ejectionis de Saorra, vel rumentis seu lapidibus, & Statuta Arelat. Masil. art. 183. De Saorinibus. Quicunque Saoram projectum gradibus... in 10. lib. puniatur.

s. **SAPA, SAPPA,** Instrumentum culticum. Macrobius ad caput. 2. Michae: Sigo, i. Sappa. [Papias: Mera, Sappa, instrumentum rusticarum. Idem quod nostri floy vocant.] Charta ann. 1183. apud Ubbellum roma. p. 862. De quoqueque pari domum, & de illis qui habent unum bovem, & corvi qui laborant cum Sapa, 12. denarii per singulum annum. [Statuta Montis Regal. fol. 269. Item. Statutum est quod ferrarii sequeantur, & debeant recitari Sapa pro solidis novem. Occurrit praeterea in statutis Vercell. lib. 3. fol. 101. v.]

¶ **SAPA, Mustum, colium,** a Sapore sic dici videtur, coctis Raisin. Gloss. Lat. Gr. Sapa, Sapa, sapiditas. Papias MS. Tertia parte musti amissa, quod remanet carenum est: cui con traria est Sapa, quae servando ad instam partem descendit. Vide Plinium l. 14. c. 9. Columellam l. 2. c. 20. & supra Carenum.

¶ **SAPARARE, Separare, dividere, Separare.** Chron. Petri Azarii apud Murator. roma. col. 357. Societas ista capis aciem primam domini Mediolani disgregare & in cuneos SAPARARE.

¶ **SAPATOR, Saporum artifex,** ut videtur. Statuta Vercell. lib. 7. fol. 412. Rationem de non exercendo unquam per seipsum manualiter officium... plantatum, lanatorum, Saporum, bubulorum, &c. V. Sapa.

¶ **SAPELLUM, SAPELLUS,** Aperitio, caecalis

incilis, ut videtur. Statuta Vercell. l. 3. fol. 92. Item quod omnes Sapelli curia Vercellarum prohibentes sine impedientes quod curia parva quae sunt ad civitatem Vercellensem... non recte sint, debent iniquitatem repari per loca & personas circumstantes & circumstantia ipsi Sapelli. Statuta Placentiae lib. 1. fol. 7. Singulis duobus mensibus teneatur Pessas videri seu videri facere annua sessata magna vel parva communis Placentiae, & Sapelli existentes in civitate Placentiae, vel circa ipsam civitatem, &c. Statuta Montis Regal. fol. 223. Et quod aliqui non statim aliquod Sapellum aperitum per sumum sedimen; ... si aliqua bestia intraret per Sapellum aliquem, ille qui deberet claudere, solvat bannum & emendam. Hinc

¶ **SAPELLARI,** Aperire, incidere, in Statutis Vercell. lib. 5. fol. 121. Item quod quicunque intraverit borium, vineam, &c. & clausuram ipsius curiae vel Sapellarii, solvat pro banno quilibet vice solida decem Pap. Statuta Montis Regal. fol. 223. Et si quis Sapellaret, seu Sapellum fecerit, disclaudere aliam clausuram, solvat bannum solidos decem.

s. **SAPERE,** Scire, unde passus Savoir. Capitul. Caroli M. an. 769. c. 15. Sapere qui rite non Sapient adimplet ministerium suum, &c. Adde Capitul. lib. 7. cap. 137. Capitula Caroli C. tit. 10. Volumus ut vos Sapient, quid nosse adventus hie fuerit. Tit. 14. Ege illi adjuvantem, illud nam quod Sapere vocant, vel reserant nos faciam, nec mihi alius faciat consentiam: & si Sapere qui hoc faciat, non celabo. Adde titul. 16. § 3. tit. 53. § 3. Hincmarus de Visions Bernoldi Presbyteri: Et uni homini meo commendavi aurum & argentum meum, quod nomen dicitur Sapient uti age & ille, Adde eundem Opusc. 34. initio. Panegyricus Beroac gatii Imper.

... prohibere vinas Vidonis iniquas Sine pium, Sapitis, ducum qui funera campo Experit, &c. Adalbero Laudunensis in Carmine ad Robertum Regem:

Alphabetum Sapiti digito tantum numerare. Charta Alphonso I. Regis Aragonum apud Blacum p. 764. Scriptis tibi ista mea curata Logron: & Sapiti quod videri respiciuntur hie illi. Episcopo de Zaragoza 24. &c. [Charta 49. 142. apud Lobell. 10. 2. Hist. Britan. col. 990. Sapiti tot qui las presenat leare verum & audiant que, &c. Vulgo, Sapient tunc, &c. Sapa, pro Saebiez. in alia 49. 1426. ibid. col. 137.]

2. **SAPERE,** Possesse. Desiderius Episcopus Cadurgenensis in Epist. ad Mododum, Si gaverunt iura beneficis vestris recomperare voluerit, non Sapiam. Phrasal Gallica, je ne saurais.

¶ **SAPETUM,** Locus abietibus confusus, sapinetum, Gall. Sapiniere. Charta S. Hugonis Episc. Gratianopol. ex Tabul. ejusdem Eccles. fol. 18. De termino qui vocatur Broch usque ad terminum magne vallis & planities & villas & castas & Sapetum super Broch, &c. Statuta Montis Regal. fol. 43. Item fluvium est quod dam. Vicarius infra mensem postquam juraverit officium, teneatur ponere ad consilium capituli de balcanigra & alii Sapetis, si placeat consilio aliquid providere super custodia ipsorum. Vide infra Sappa 2.

¶ **SAPHARIUM.** Vide Sapharium.

SAPHIRINUS, Cereuleus, coloris Sappiri, qui casulus cum purpura esse dicitur lidora lib. c. 9. Monachus Sangall. l. 1. c. 36. Pallium canonicum, vel Sappirinum quadrangulum. Lib. 2. c. 14. Pallique Eremoniacae, cana, & purpurea, Sappirina, quae in illis paribus rara & multum cara comperit: ex pellibus forte, quas Sappirinus vocat Iordanes de Rebus Getic. c. 3. de Sanza Isclia: Hi quoque sunt, qui in ius

Romanorum Saphirias pelles, commercio interueniente per alias innumeratas gentes transfusunt, famosi pollum decora nigredine. A Jornado hanc quæ habet in comend. sententiam Rodericus Tolosanensis lib. c. 8. Ubi nescio an hoc loco *Saphirias* pelles intelligere liceat, quæ *Orissas*, vel *Varas* alii vocant, quod ad caruleum coloris accedunt, unde etiamnum in armorum insignibus eo colore depingi solet, uti obseruatum in Dissert. ad Jo. in villam p. 15. Sed videtur obstruere, quod *decora nigredine* saphirinis pellibus videatur adhibere, adeo ut potius *Mazurina* intelligi debeant: nisi hac appellatione decora sita nigredo subdusum in *Grisis*, seu *Varis* colorem spectet.

¶ **SAPHON**, *Funis in prora positus*, Hldoro lib. 19. Originum c. 4.

¶ **SAPIENS**, Tutor, qui res pupilli curat, Gallico Tutor. Charta ann. 1202. apud Muratos. delle Antic. Estensi p. 179. Debeant ei inde sacre fieri eorum in laude sui Sapiens, &c.

¶ **SAPIENTES**, in Italia appellabant civitatum civas primarios, quorum consilio publicæ res gerebantur: [sunt Conservatores] dicitur. Hieronymus Rubens l. 6. Hist. Ravennat. ann. 1297. Hoc etiam tempore Polcatani, quamquam vires quotidie majores Ravenna accipientes, primi ex sententia Rempublicam administrare: ab Senatu tamæ Ravennatis Magistratus accipere, quibus Consules & Rectoribus civitatis vocabantur. Porum Lambertus ad Olfastus fratres ea mutant vocabula, pro in usus illis eorum temporum codicibus ut legimus, pro Rectoribus & Antiaais, Consilibusque novis scilicet, & quandoque sex hominibus, qui Magistratus civitatis obvevat, ipsi Sapienses appellabant, quod uenit adhuc superest. Sed longe ante illud obtinuit in aliis Lombardis civitatibus, ut colligere licet ex Oronce & Acerbo Matrena in Hist. Rerum Laudensium pag. 4. s. 92. 103. 123. Adde Albertinum Musatum lib. 4. de Gestis Italicorum post Haric. VII. rubr. 1. Rollandinum lib. 3. cap. 8. [Regimina Padus] apud Muratos. tom. 8. col. 837. Chronice. Parmense apud eundem tom. 9. col. 807. & 812. Hist. Boloniensium pag. 108. vasso, Cherubinum Ghirardacum lib. 8. Hist. Bonon. lib. 7. cap. 3. pag. 220. & alibi non semel. Statuta Mediolanensis cap. 57. &c. Notum, porro ex Gellio lib. 4. cap. 5. juris magistros *sapienses* appellatos. [Eodem significatu Sage-homme usurpant nostri. Petrus de Fontanis in Consil. cap. 1. n. 64. Cibus qui sus Sage-bo uo laix.]

¶ **SAPIENTIA**, Christus. Rupertus lib. 10. de Divin. Offic. cap. 15. Filium Dei decimus veram & iacommisabilem sapientiam, per quam universas candidis creaturas. Virgilius Tapentus lib. 2. contra Palladium c. 6. ubi de Christo Sapientia appellatur, quia de corde Patris adveniens, arcem a populo credentibus reservavit. Sed hæc nota.

¶ **SAPIENTIA**, interdum dicitur Spiritus sanctus. Rufinus Palæstine provincie Presbyter in Libello Fidei c. 1. Quod nunc est Deus, habens verbum substantivum æquale per omnia sibi, similiter & Sapientiam substantivam æqualem sibi per omnia, &c. Ex c. 2. Quod autem Sapientia & cum Sapientia, hoc est, cum Spiritu sancto, Deus omnia facit, &c. Ita Theophilus Antiochenus lib. 2. ad Autolycum, Irenæus lib. 4. cap. 17. & 37. & aliquot alii.

¶ **SAPINA**, Linter abigenus, vulgo *Sapiniere*, quæ in Ligeri præcipue utitur. Computus an. 1224. tom. 1. Hist. Dalphin. p. 132. col. 1. Item proditit quodam querquæ ad duodecim in quadam Sapina, & porta Quiriaci usque ad portum S. Saturnini, 16. sol. 6. den.

¶ **SAPINUS**, Martini in Glo. Lat. Græc. Vide Lexic. Martini in hac voce.

¶ **SAPIRE**. Charta an. 1103. inter Probat. tom. 1. nov. Hist. Occitan. col. 561. Vicarius, use illi qui placuerunt placita pro vicario, non prout ullum avorum de homine, neque de familia Montispefuli propter placita, postquam Sapiens illa placita, præter iussu domini, &c. Vide mox Sapior, & infra Savir.

¶ **SAPITO**, Sapias, peritus ælimator; Sapiore etiamnum usurpat a notione in foro Aquas. Charta an. 1471. ex Schedis Pr. de Mazqueus: Injunxit modernis æstimatis ... quancant ... vocatis prius partibus quæ tangatur, Sapioribus, sanguinaribus, vallatoribus, magistris expensis, & aliis accessaria evocandis, &c.

¶ **SAPLUT** J. S. Fragmenta Petronii pag. 13. Ipse æscis quid habeat, adeo Sapiens est. [A Græco *σάπια*, valde dives. Vide Scheffer in Not. p. 73.]

¶ **SAPOR**, vox Gallica vetus, unde Theotonas Sapor, nostri Savon. Glo. Te M. Lad Alexandru in Iatrofoph. Sapo Gallicus, dicitur. Areteus lib. 4. de Cura p. 15. in Nitro. flos illos scilicet globos, quibus velamentum fordes exurgantur, Saponem Gallici vocant. Horatius lib. 1. Rerum Medicar. c. 3. Gallio Saponem caput lavabis. Plinius l. 28. c. 12. ait Gallos saponem capillos rutilare, ut & Marcialis lib. 14. Epigr. 26.

Causus Theotonicos accendit spuma capillos.

[Vide Capitulare de Villis c. 43. & 44.]

¶ **SAPONUS**, Eadem notione, in convent. civitatis Sane an. 1526.

¶ **SAPO CONSTANTINIANUS**, de quo Prolog. Silvius in Laterculo: Constantianus senior, ... diadema capiti suo propter refluente de fronte propria capillos [pro quare Saponis ejusdem cognominis odorata confectio est] quæ coarstringerentur, invenit. [Vide Myrc. p. 1. sect. 40. cap. 11.]

¶ **SAPONUM** & **SAFARUM** Monachis dari a lungenlos calceos docet Admonit. L. Ludovici Pii, & Vinea Benedictina. Hinc nomen fedit Monachis ipsas in rebus assignatum habent veteres Chartæ. Charta Ludovici Pii, apud Doublet u. p. 730. Item Saponem de ipsi villis persolvit, h. e. habet assidue. Pigniti m. h. Saponis, in Charta Caroli Calvi pro Monasterio Sangermancensi apud Mahilloian. tom. 4. SS. Ord. S. Benedicti p. 119. Alias vide apud eundem Doubletum p. 73. & 733. A He. etiam Fortunatum in Vita S. Radegundis.

¶ **SAPONARI**, Saponis confectores, ann. 1. Plinius Medic. lib. 1. c. 21. & Gregorius M. lib. 8. Epist. 17. Capitulare de Villis c. 41. Azellatores, Saponarios, siccatores, id est, qui cervisiam conficiunt, &c.

¶ **SAVO**, Glossæ M. Nivrum, à Nitro insula, salis species. Quidam dicunt esse Savonem, qui mandat hominem.

¶ **SAPONARIA**. Alexander Iatrofophista lib. 1. Passivum: Gutta prima Saponaria trita & supposita facit bene operatur & curat. Ubi Glossæ M. Saponaria est lixivis, de qua fit sapo. Fit autem hoc modo: ponit in vaso de virg. sacro, viris cineris a porce, tertiam de calce vivæ, & aquam desuper. Quæ prima macer, est prima Saponaria, & de hæc dicitur. Al. saponem vero facientem, saponem arietium in qua illa ponit, & diu agitabit.

¶ **SAPOR**, [Condimentum, ut videtur, Gall. Savor.] Veteres Confecturas Floriacenses: Ipso die ab Armario officium, unum tamen generale piscium, & Saponem cum copia boni vini. Aliibi: Quoriar habebimus uia elixa, toties debemus habere. Saponem, excepto ad curam Ceremoniarum Roman. lib. 1. sect. 1. Cum salsamentis, Sapore, casio, herbis crudis, &c.

¶ **SAPORARE**, Gustare, sapere, Gallice Sausurer. Epist. Cyriaci Episc. ad Ildeph. in inter Concil. Hispan. tom. 2. p. 533. Miratus sum vestri muneri, quod cum ardua intentione percurro, ac mente acie deservit.

naftico Anglie tom. 3. pag. 177. Item una capâ del Saraceni, operata cum imaginibus, &c. Saracenicum opus, ibidem non femel pag. 321. 326. &c. [Vide Saracenicum.]

¶ SARACENUM, Velamen Saracenicum. Comput. an. 1239. ex Bibliot. Reg. Abbatissa S. Antonii pro 6. supertuniculibus emptis apud Pontifarium, pro Saracenis, comiffis, braccis, foularibus & caligis, &c. Saracenicum dici videtur quod Saracenis mulieribus maxime solitum erat caput velamento operire, ut testatur le Roman de la Rose Ml.

*Mes ne queuvre pas le visage,
Qu'il ne veult pars tenir l'usage,
Des Sarrafinz qui d'esthamies,
Oueurent le vis at Sarrafinz
Quant il trespasfent parla voie
Que nous trespasfent ne les voie,
Tant font plaies de jalouse rage.*

Nisi malis vocis originem deducere à Saracenicum, quid ex panno Saracenicis operis erant ejusmodi velamina. Vide Gloss. med. Græcic. v. *σαρανικόν*.

¶ SARACINA, Cataracta, Gall. *Sarrafine*, vel *Herse*. Saracina porta mercatilis in Charta an. 1365. ex Tabul. S. Victoris Massil. Vide *Saracinesca*.

¶ SARACINESCA, ur *Saracinesca*. Vide ibi.

¶ SARALUM, Palatium quodvis, sed præcipue Turcorum Sukrai, Gall. *Serrail*, Ital. *Serraglio*. Vide Gloss. mediz. Græcic. v. *Σαραλόν*.

¶ SARALHERIUS, Serarius, Gallice *Serrurier*, in Catalogo M. ann. 1328. Confraternit. Nativ. B. Mariz Deauratz Tolof.

¶ SARANTASMUM, corrupte fortassis pro *Saracenicum*, vel *Saracenicum*; certe videtur esse Pannigenus Saracenicis operis, seu aulæum Saracenicum, *Sarrafinis* nostris quibus magno habetur in pretio. Johannes Diaconus de Eccles. Lateran. apud Mabill. tom. 2. Musci Ital. p. 568. Inde non post molitum *Sarantasmum* optimum ad altaris ornamentum (obtulit Lucius II. PP.) Infra: *Tarantasmum* ad cooperimentum altaris. Ubi leg. *Sarantasmum*. Ibidem pag. 570. Post aliquantum temporis intervallum obtulit (Anastasiu IV. PP.) . . . *Sarantasmum* unum præclarum & optimum. Vide *Saraca* & *Scacemanga*.

SARAPIA, *Rapina*. Gloss. Isidor.

¶ SARAPULUS, Serum lactis, nisi fallor unde legendum suspicor *Saraculum*, vel *Seraculum*. Vide *Seracum*. Chron. Eistense apud Murator. tom. 1. col. 188. Vidi in quadam vigilia astitit Dominus, quod dictus Gulielmus miserat dicto Guidoni 20. paria boum cum carris oneratis odorifero vino, farina tritici, mercatis salatis, & Sarapul & cognatis.

¶ SARACINESCA, Repagulum. Vide *Saracinesca*.

¶ SARAVARA. Vide *Saraballa*.

SARAVISA. Histor. Episcoporum. & Comit. Engolismenfi c. 27. Inter cetera donaria obtulit . . . candelabra argentea Saravisa sabrefacta penfania libras 15. Locus, nisi fallor, corruptus. [Legendum forte *Salavia*, quæ inter ministeria sacra interdum recententur. Vide *Salavium* 1.]

SARBOA, [ut mox *Sarbuissinum*.] Vincentius Belvacensis l. 3. c. 143. Denique in anno quo contritus fuit Soldanus à Tartaris, cum pugnone dedit 16. milia paria vestimentorum de sambo, & de stabitis Sarboei & ceptis.

¶ SARBUISSINUM, Vestis genus, braccæ, idem quod *Saraballa*. Radulphus Coggerbale in Chron. T. S. apud Marten. tom. 5. Ampl. Collect. col. 563. Qui vero Filium Dei & crucem victoriam ejus, diabolo infligante, prob dolor! polluto ore negare (vellet), cibarium jericem & Sarbuissinum auro ornatum, equum & arma, amparato pelliculo membri verendi, ab ipso Sala-

dino acciperet. Vide *Sarboa*.

SARCAS. Audoenus lib. 1. Vitæ S. Eligii c. 12. Habebat quoque rotas ex auro & gemmis compias, acnea & busas eleganter gemmatas, lineas vero metallo rutilas, orasque Sarcarum auro operatas, &c. Idem videtur quod *Saraca*, de qua voce supra. [Vide infra *Sarica*.]

SARCALOGUS, Christus, Verbo quod caro factum est, vox composita ex *σάρξ*, caro, & *λόγος*, verbum. Dudo lib. 3. de Actis Norman. in Praefat.

. . . omnipotens Deus,

Sacra Virgine matris editus & factus.

Vere nostra fides Sarcalogus quem ais.

¶ SARCELLUS, Circulus, Gall. *Cercueil*. Charta S. Ludovici Reg. Franc. an. 1269. ex Regest. 91. Chartophyl. regii Ch. 448. De merreno capiendi in dicta foresta . . . pro tonellu & Sarcellis faciendis ad vinum carum rependendum.

¶ SARCENARIUS, pro *Salcenarius*, ni fallor, qui *Salcias*, Gall. *Sauces*, parat. Charta Adami Abbat. S. Faronis Meldan. 1313. ex Tabular. ejusdem Monast. Item coaveniens solvet vinum consuetum dari coquo conventus & Sarcenario, necnon & maadato quod fit pauperibus elemosinaria, &c.

¶ SARCHA, Arca sepulchralis, à vet. Gall. *Sarqneil*, nunc *Cercueil*. Procelius de SS. Virg. Eusebii l. 1. tom. 3. Jun. p. 218. Et in eodem sepulchro in medio pasuum unam *Sarcham* lapideam, cum ferris à duobus lateribus beate clausam & munitam, quam *Sarcham* ex sepulchro hujusmodi levarunt . . . unam spatulam S. Christiane virginis ex hujusmodi lapidea capsula sive *Sarcha* recepit. Vide *Sarcophagus*.

SARCIA. Glossæ Græco-Barbaræ: ἀρκυρία, τὰ ἐκ πρὸς τοῦ πρὸς, τὰ ἐκ τῆς ἀρκυρίας. Conventions inter Michaelem Imper. & Genuenens an. 1261. editæ post Villbarduinum: Et Commune Annae teneatur debito dictis galeis apparere bene & integre de totis Sarciis earum & apparatu. Ubi versio Gallica vetus habet, de toutes *Sarceies*. [Inform. pro passagio transmarino ex Cod. Mf. Sangerman. Et costabit quodlibet vijssetim mutuum omnibus Sarciis & apparatu seu corre dictis, 200. lib.] Nautæ nostris *agreis*, & *sariciis*, armamenta, quæ navis causa parantur, vocant, Itali *Sarici*, Hispani *Xorcias*, vel *jarcia*, *armas* y *apare* tot; & ἀρκυρία Græci recentiores: de qua voce nos in Constantinopoli Christiana.

Eodem nomine significatur funalis navium apparatus, nostris *Cordages*. Ogerius Panis in Annal. Genuef. ad an. 1262. apud Murator. tom. 6. col. 410. Et alias veteres galeas reparare fecerunt de lignamine & *Sarcia* & ceteris omnibus necessariis. Statuta Massil. lib. 3. c. 16. cujus titulus sic concipitur: De *Sarcia* non facienda nisi de canabo semello. Vide *Exarcia* & *Sarco*.

Sed & ipsum rudens seu funis nauticus, quo naves religantur, vulgo *Cable*, *amarre*, *Sarcia* interdum nuncupatur. Ogerius Panis supra laudatus col. 415. *Visa galeas, Ventimilenfes, abscissa Sarcia, dimiserunt, &c.* Bartholomæus Scriba in Annal. Genuef. ad an. 1242. apud eundem Murator. ibid. col. 500. *Nette illa steterant ad anchoras, & quam anchora vel Sarcia eas (galeas) tenere non possent, ierunt ad litus Arenzanu.* Vide *Sarcens*.

SARCIATUS. Speculum Saxonicum lib. 1. art. 24 §. 4. Pannum autem non Sarciatum, ad mulierem vestimentum competens, & aurum per anfricem non operatum, ad ipsas mulieres non pertinebit. Ubi ad marg. Al. pannum autem Sarciatum [en incijum]. Vide mox *Sarcilis*.

SARCILIS, Vestis, vel potius panni species. Chrodegangus Episcopus in Regula Canonico. Metensem c. 29. Et illi seniores illas cappos quæ redere debent non commutent. *Sarciles* accipiant ibi Presbyteri, qui ibidem in domo assidue deservunt, & illis Diaconi septem, quin

com m

corum gradu constunt, aut lanam unde ipsos *Sarciles* binominibus habent: & ille alius Clerici unusquisque singulos. Camisile autem accipiant illi presbyteri, & c. Intra: Ipse autem vestimenta, illis cappas & *Sarciles* ad vestitum S. Martini accipiant: illos camisiles, viginti dies post Pascha accipiant: illi nunciamen, & c. Sep. p. 10. *Sarciles* habent. [Codex censualis Irminonis Abb. S. Germ. Paris. f. 115 v. Ista est ancilla. & debet facere de dominis lana *Sarcilem* & passere passas.] Charta en. 1312. in Mactris Mon. Insule Barbero Lugdun. p. 203. Una est amina, & una rasa *Sarcilis*. Unde coificiunt *Sarciles* fuisse lancos, aliudque vestis genus a *Camisile*, de quo supra egimus. [Vide *Sarcitus* Pannus.]

¶ *SARCILE*, Eodem significatu, in Vita S. Bardonis Archiep. Mogunt. sac. 6. Bened. part. 6. p. 11. Cumque venisset abbas ad caminatum, iuncta torula, & ferro mire calate, in quo Missiles oblati sequebantur, & quendam *Sarcile* ex lino Graeco sub opore per manus Rabingi. A. S. Udalrici tom. 2. fol. p. 120. Nisi panca camisalia, & septem vel odo mensalia, & duo *Sarcilin* & decem solidi argentei.

SARLII, Eodem notione, in Chera Arnaldi Archiep. Lugdunens. an. 1112. apud Joao. Mariam de la Mure in Hist. Eccl. Lugdun. p. 31. Pro ipse beneficio vult quod Petrus Franco dei duobus pauperibus tunicas singulis annis ad Natale Domini, & utraque tunica sit de duobus alnis de *Sarcil*, quae currunt in foro Montisbrunonis.

¶ *SARCILIUS*, Eodem intellectu. Inquisitio pro iuribus Comitum in civitate Viennae tom. 1. Hist. Dalphin. p. 128. col. 1. Debent dare eidem ministris... 1. lib. piperis, & tres uncias de *Sarcilie*.

SARCILLUS, Capitulare 2. an. 813. c. 19. Et ut femina nostra quae ad opus nostrum sunt servientes, habeant ex partibus linoam & linoam, & faciant *Sarcillos* & camisiles, & c. [Statuta Perus. fol. 62. Si quis fecerit ad vendendum in Persia, vel velle aut terram *Sarcillam*, vel alium pannum vitiosum, ponendo ibi pillam, vel pillum capre, grei, vel affini, bene aut borram paratorii, vel bini similia, sicut pro danno fol. 20.]

¶ *SARCILUS*, ut *Sarcilis*, in Iudato sup. Irmin. Codice fol. 83. v. Et illa ancilla fuit de lana domine *Sarcile* & passas quantum ei iubetur. Rorlum fol. 83. Et illa ancilla & ejus mater faciant *Sarcile* & passas quantum ei iubetur.

¶ *SARCINA*, Ovis quodvis. Italiae *Sarcina*, eadem notione: uode pro rei aliqui copia interdum usurpari Aonal. Esten. Jac. de Layo apud Murator. tom. 1. col. 1042. Fuit summa esse in novibus ollis nongentas petias panni Mediolanensis & circa 1600. pauciores, mercariaeque maximam *Sarcinam* & rerum eliarum. Charta an. 1403. ex Schedis Pr. de Morangualtem & O. S. *Sarcinis* lignorum. Occurrit passim. Vide *Sagma*.

¶ *SARCINATA*, Eodem notione. Littere Officialis Vabrentis en. 1342. Exceptis domant duobus *Sarcinatis* azia, junc enulium, & una v. p. r. r. r. Due *Sarcinate* lignorum, in Transfessione inter Abbat. & Mon. Craiffensis en. 331. Reparat, factum in Senecallia Carcaffone en. 1435. ex Schedis Cl. V. Lancelot. Pro una *Sarcinata* fuit vacare poltre ab ipso compia pretia 19. fol. 6. den. Occurrit ibi non semel.

¶ *SARCINARE*, *Sarcinis* onerare: item opprimere ceu *Sarcina*. Vita S. Girardi tom. 3. April. p. 12. Senecallus gravamine *Sarcinatus*. Vita S. Dunstani tom. 4. Maii p. 319. Gravi morbo finitima vita *Sarcinatus* est. Vide Ludewig tom. 3. Reliq. M. p. 514.

¶ *SARCINULARE*, *Sarcinulis* onerare, *Sarcinulati* equi, apud Britooem Philip. 12. 15.

¶ *SARCINALIS*, Ad *sarcinis* pertinet, *Sarcinale* iumentum, Equus ellicellarius, Ammao lib. 1.

¶ *SARCINATOR*, Gloss. Lat. Græc. *ἀρσινωτής*, 19.

p. 11. Ubi Martinius legendum esse et *ἀρσινωτής*, ipsum coosule.

¶ *SARCINATRIX*, *ἀρσινωτριά*, *ἀρσινωτρία*, in iisdem Glossis. *Sarcin* legit Vulcanius. Vide Martin. Lexic.

¶ *SARCITATOR*, Vide mox *Sarcite* Tor. *SARCITECTOR*, v. *SARCITECTOR*, *δίσκος*, inquit Papias ex Ildoro lib. 19. c. 19. quia multis hinc inde tabulis conjunctis totum *sarcite* corpus. Idem & *signarius*. Glossa Ildori: *Sarcite* tor, qui tota *sarcite* tor. Leg. *Sarcite* Tor. Ugucio & Joao. de Jeoue: *Sarcite* tor, qui tota *sarcite* tor. Idem & *signarius*, qui tota *sarcite* tor lignis inducit, Gloss. Elfrici: *Sarcite* Tor, vel *Tiguaris*, *ἡρσινωτριά*, *ἡρσινωτριά*, carpenterius. Catholicon parvum: *Sarcite* tor, vel *Sarcite* tor, vel *sarcite* tor, Centureur de maisons. Vide *Sarcite* tor.

¶ *SARCITOR*, Idem qui *Sarcite* Tor, vel *Sarcinate* tor, vel *Sarcitor*, in Inscrip. apud Mabretum pag. 753. M. P. URBANUS. *SARCITOR*. SIBI. ET. CLAR. CONLIBER. ET LAVRENTINE. F.

¶ *SARCITURA*, De danno refuto & refarcito dicitur, in Statutis Montis Regalis lib. 1. cap. 40. §. 2. Et si solverint (draperii) aliquam *Sarcituram*, vel male *sarcituram* in aliquo panno, quod ea non vendant, nisi eam dicerent & emptori manifestarent.

¶ *SARCITUS* PANNUS, Idem qui *Sarcilis*. Vide in hac voce. Statuta Montis Regalis fol. 277. Item statutum est quod aliquis persona undeunque sit, non nudent vendere, vel emere in platea de decem canis supra, vel apportare seu opportari sacre aliquam pannum *Sarcitum* in vota canonum, & c. Ibidem fol. 314. Et qualibet persona que duxerit vel portaverit, seu duci fecerit pannum *Sarcitum* de extra posse Montis Regalis, in Monte Regali vel posse, solvere tenentur pro inerte pro qualibet petia de testis viginti quinq. & solidi duo, & c.

¶ *SARCITUNCULA*, *Sarcinula*. Charta an. 1154. apud Rymer. tom. 12. pag. 835. Cum bogis, maniciis, *sarcilis*, *Sarcinulis*, litteris, & c. Occurrit rariūm pag. 17.

¶ *SARCLARE*, *SARCLARE*. Vide *Sarclare*. *SARCO*, Idem videtur quod *Exarcia*, & *Sarcia*. Funalis apparatus navium. Vide in his vocibus. Willelmus Thorn. *Histings* debet invenire 21. navis, in quolibet navis 21. homines, omni *Sarcina* qui dicitur, ad quam pertinent tamquam membra ejus *Vicus* in *Seford*, & c. Occurrit ibi pluries. Iosger. Summa navium 57. hominum in eisdem 1183. Summa *Sarcinam* in eisdem 57. [Vide *Sarcus*.]

¶ *SARCOFAGARE*, *SARCOFAGUS*. Vide iofra *Sarcophagus*.

¶ *SARCOGRAPHIA*, a Gr. *σάρκογραφία*. Descriptio per membra cernelia. Joho. Sarisberienfis l. 7. Petier. c. 14. *Figura*, quae *Sarcographia* dicitur, ut in eo consistit, quod eorum incorporalibus corporis liamentis licet adhiberi.

SARCOLARE, *SARCLARE*, pro *Sarclare*, *Sarcire*, nostris *Sarcler*. Adalardus lib. 2. Statutorum Corbeiensium c. 1. *Neon* & *Sarclare* verba in *asale* cum necesse fuerit. [Vide *Sarclare*.]

SARCLARE, Vetus Charta apud Sommerum in Tractu de Gruvelind p. 89. Item pro opere *Sarclandi* 18. denarii. Item pro opere *Sarclandi* in autumnu 13. den. & c.

¶ *SARCLARE*, Eodem significatu. Charul. SS. Trin. Cadom. fol. 48. v. De opere *Sarclandi* pro una virgata debet... in *asale* 3. den. ad *Sarclandum* commune homine.

¶ *SARCOMA*, est superfluum carnis incrementum, quo altera modum corporis saginatur, Ildoro lib. 4. cap. 7. Gloss. Græc. Lat. *σάρκωμα*, *σάρκωμα*. Johannes Mon. Bertin. in Vita S. Bernardi Poenitentis n. 35. *Merbum* illud

lum Græce nomine *Sascoma*, id est vitiosam carnem superabundantiam vocant.

SARCOPHAGUS, Sepulcrum: interdu[m] & capsa maior Sanctorum reliquias continens: noster Sarcueil, [melius Cercueil.] Sarcu[m] in Hist. Merlini M. Roberti Bourtoni. Idolorum lib. 8. Orig. c. 1. Arca in qua mortuus penitus, Sarcophagus vocatur. Lex Salica tit. 17. §. 3. Si quis mortuum hominem aut in aëso, aut in petra, quæ vultu ex usu Sarcophagi dicitur, super alium miserit, &c. Anastasius in S. Silvestro PP. Et manifestum, ubi beatissima mater ipsius sepulta est Helaia Augusta, in Sarcophago porphyreico, &c. [Charta an. 972. in Append. ad Marcum Hispan. col. 87. Tumulaveruntque corpus ejus. . . in Sarcophago ex lapillo procatavico (i. procatavato) juxta adem viri sum suprataxati.] Ditmarus lib. 6. p. 78. Sarcophagus ingens tum ad includendas Sanctorum reliquias de argento fecit. Sigebertus Gemblacensis in Hist. Translationis S. Sigeberti n. 3. Mox ut Sarcophagus favori corporis membra gestantem ex prior loco auferentes levaverunt, &c. Inventio corporum S. Maximini & aliorum lac. 6. Benedict. part. 1. p. 153. Placuit enim, ut retro altare in capso monasterii novi jam consummat, constructum, in Sarcophagi poneretur (reliquiæ) donec tota perficeretur ecclesia. Rodolphus Presbyter in Vita Rabani Mauri n. 28. de Reliquiis Sanctorum.

Hos quoque suscepti Hrababu[s] forte locavit,
Sarcophago hoc digne, edidit & titulum.

Vide Nonium, & Salmasium ad Solinum: præterea leg. 6. Cod. Th. de Sepulcr. violat. & Legem Wisigoth. lib. 11. tit. 2. §. 2. Le Roman de Garin M.

Un biau Sargueu de marbre bien poli
Me fieret fere, &c.

¶ **SARCOFAGUS**, Eadem notione. Chron. ad ann. 1115. apud Calmet. Inter Probat. tom. 2. Hist. Lothar. col. 37. In quibus Sarcophagi ego propriam anasculpsi imaginem, & flores, & versut, sicut badeus apparet. Sarguen, in Chron. ann. 1463. apud Lobinellum tom. 2. Hist. Britan. col. 367. Vide Sarcoba.

¶ **SARCOFAGUS** ARCO dicitur in Laudibus Papæ apud Murator. tom. 11. col. 13.

Hoc in Sarcophago jacet ecce Boetius arco,
Magnus & omni modo magnificandus homo.

SARCOFAGARE, Sarcophago includere, sepelire. Fortunatus in Epist. ad Siagrum Augustod. lib. 5. Intra me quodammodo meipsum silentio Sarcophagante sepelietus. Philippus Eylltenensis Episcopus in Prefat. ad Vitam S. Villibaldi: Præferim cum glebu[m] sanctissimi sui corporis pretiosa nobis commaneas in Ecclesia gremio supradicta, qua sibi inchoative & consummativæ appropriatur, reverenter Sarcophaga conjuventur. Utitur & c. 38. ut & veteres Schedæ apud Greizerum in Episcopis Eylltenensibus c. 12. 33.

¶ **SARCOFAGARE**, Eodem intellectu, in Agis S. Villibaldi tom. 2. Julii pag. 497. S. Villibaldi cum temporibus multis & annis in cryptis ejus honorifice Sarcophagatus, &c.

¶ **SARCOTIUM**, Vestis Ecclesiastica species, tunica linea, vulgo Roeben; sic dicta quod aliis vestibus superindueretur. Synodus a Gotsfredo Episc. Patav. celebrata ann. 1284. apud Hantz. tom. 1. Germ. lac. 2. p. 127. Sarcotides portantes fucumenta, hostiam, chrisma, & oleum in vestimentum superpellicio, & (vel) Sarcotio sint induti. Statuta Synod. Eccl. Camerac. apud Ma ten. tom. 7. Ampl. Collect. col. 1298. Presbyteri sub albu[m] sint induti superpellicio vel tunica lineæ, quæ Gallice dicitur Sarcos. Vide Sarrutos.

¶ **SARCOTUM**, ut infra Sarcotium. Locus est in Garaachia.

¶ **SARCULARE**, Sarcire, Gallice Sarcier. Charta apud Kennet. in Antiquit. Ambrold. p. 320. Per duos dies

in Quadragesima similiter arabas & herciabunt, & uao die postea Sarculabunt blada domini. Comput. an. 125. ibidem p. 476. Et in soluti diversis hominibus & sumis primo die mensis Julii condudat ad Sarculandum diversu[m] blada. Vide Sarcelare. Hinc

¶ **SARCULATURA**, Servitium, quo tenentes debent agros domini Sarculare. Redditi & servitia cultumagrorum apud eundem Kennet p. 401. Robertus... tenet unum messagium, ... & debet unam araturam iā yeme & unam Sarculaturam. Rursum p. 402. Alicui... faciet unam Sarculaturam. Vide Sacra. Plinio lib. 18. c. 21. Sarculatio, Columelle lib. 11. cap. 2. Sarritura, dicitur ipsa sarritio.

SARCULUM. Anonymus in Vita S. Ludgeri Episcopi Mimigard. n. 6. Erat ibi Sarculum quoddam operariæ & silvarum densitate conclujum. Ubi viri docti varium, quasi diminutivum à Sarrum, seu Sarr, quæ vox Germanis silvam denotat.

¶ **SARCUS**, Rudens, Gall. Cable. Memoriale Potestatis Regien. ad an. 1218. apud Murator. tom. 8. col. 1101. Nolle proxima fuit captus quidam Juaneus frigidior, qui debebat incidere cutem & Sarcos & uliu[m] iagenia, quibus postea peractis debebant recipere & Soldano 6. mille Bisanos. Vide Sarcia & Sarco.

¶ **SARDA**, illeis genus, nostris Sardine. Gloss. Lat. Gr. Sardus, & Sardus. Procellus de S. Thoma Aquinat. to. 1. Martii p. 702. Interrogavit ipsum pisciolum quos preces haberet & ille dixit Sardas.

¶ **SARDELLA**, Eadem notione, in Chron. Richardi de S. Germano apud Murator. tom. 7. col. 1030. De tunis & Sardellis servabatur forma, de jure iudicem, de jure canonicum idem.

SARDANIUM, in Gloss. Elfrici, Butere, i. Butyrum.

¶ **SARDESCHUS**, Sardonius, ab Italico Sardesco. Statuta Astensis collat. 11. c. 92. fol. 34. v. Gladii vestii suus isti, spate, pennati, ... durdi, virgo Sardesebe, & macie de serio, &c. Quod à Sardinia originem virgarum usus effluerat, Sardesebe nuncupantur.

SARDIATA Verus Agrimenfor: Præterea vicium supinum & clivusatum, & in terra voratus, & Sardiata testimonis dividi, ripiti, rovis, urboribus, &c.

¶ **SARDINA**, Locus, nisi fallor, ubi lal conficitur. Charta Raimundi Comit. S. Agidi ann. 1164. inter Instrum. tom. 6. Gall. Christ. novæ edit. col. 300. In ostio Sarratis de sale, quæ in Sardinia accipere solem, &c. Vide Sarrago.

¶ **SARDOCOPARE**, **SARDACOPATOR**. Vide mox in Sarcocopus.

SARDOCOPUS, **SARDOSALICUM**. Glossa Mf. ad disticha Magistri Cornuti: Dicitur Sarcocopus, mercutor coris, quasi utendens coris, & potest dici à copo, quod est incisio, & tunc Sarcocopus idem quod furor, inde Sarcocopus, forme solutari: Sarcocopus, qui vendit corium per frusta decium: & inde Sardofalica, asser super quem coris sciuntur, & dicitur à Sardo, quod est corium, & falx, cis, &c. & bio Sarcocopus: cultellus, Gallice Treuchert: uno versus:

Die corium Sardo, & ab illo Sarcocopus fit,
Sarcocopus, Sardofalicum, Sarcocopumque.

¶ **SARDUS**, Chartæ Eccles. Auxit. cap. 33. Dedit duodecim denarios ad 4. Sardos fide. Anzonsi & Saucio filio ejus.

¶ **SARECA**. Vide infra Sarcia.

SAREZA, pro Sarissa, lanceæ speciei veteribus nota, in Notis Tyronis p. 126. Sarezeum, eadem, ut videtur, significatione p. 199.

SARGA, Papæ & Isidoro in Gloss. Noa idoneus eujlibet artis professor. Glossæ antiquæ Mf. Sargu, non idoneus cuilibet arti: non idoneus artis sue professor. Hinc.

Hincmarus Laudun. Episc. tom. 2. p. 336. *Nec 1660 gnosco me alium parentum meorum, velas Sarga, dedisse beaeficium, ex quo & republica prohibita & Ecclesie, cui licet indignus prefido, utilitas non respondeat. Vide Arg. 1.*

SARGANTUS. Vide in *Servicus*.

¶ **SARGEA, SARGIA, &c.** Vide *Sargineum*.

SARGINEUM, SARGIUM, ex Gallico *Sarge*, vel *Serge*, Pannus Sargineus, unde nomen. Polypptychus S. Remigii Remensis: *Calix flagneus cum patena, corporale 1. piaanta de Sargineo rubea 3. nibe 1. nastola 2. sola 2. sacon. 2. &c.*

¶ **SARGIA,** Eodem significatu. Limboreh. Hiftor. Inquit. p. 160. *Uam parcaligarum de Sargia, quam fecerat in domo sua. Inventarum 1419. ex Tabul. Eccl. Noviom. Item was alia iafula nigra de Sargia, federata de ista viridi. Statuta Altenfubi de Intrais portarum: Sargia de rnyris felvaas pro qualibet petia ad estimatiomem officialium.*

¶ **SARGEAS, SARGIA,** Scorea, reges, quia ex panno eisdem nominis aliquando erant. Charta ann. 1432. apud Rymer. to. 10. p. 516. *Sargas, leitos, apparatuas, cameraria, probas ... & alia domus utentia, &c.* Constitut. M. Clunia. can. 1201. ex Tabular. B. Mariz Deaurate. Tolof. Item quod anulus de ordie cuiuscumque status fuerit, captem auro leam suam habeat coloratum, nec in lelo suo Sargiam radiatam, aut alias coloratam. Inquisitio de Vita D. Caroli apud Lobinell. to. n. 1. Hiftor. Britan. col. 546. D. Carolus iacuit super straminibus, superpositus quadam Sargia seu massa & lianbeamine, absque calcitra plumea, &c. Adde Probat. Hift. S. Germ. Paris. pag. 174. & Inventar. an. 1379. ex Schedis Cl. V. Laacelos.

¶ **SARGIUM,** ut *Sargineum*, in Ordinat. an. 1348. com. 2. Hiftor. Dalphin. pag. 578. col. 2. *Dmstr circum festum annorum Sanctorum de Sargio, tunica, & scapulare auro.*

SARGIUM, Eadem notione. Monasticon Anglican. com. 1. p. 419. *Accipiat etiam flagula eorum omnia anno decem virga lineae solae, 7 anam virga a de Sargio ad caligas. Acario, Sargia, est coria ad lenes sed ex locis Boccarii quos laudat, idem est quod nostris Sargo seu pannus ita dictus. Vide Leonem Carmelitam de Veste Religiosa p. 105 & O. Ferrarium in Smia.*

SARHAED, vox Wallica: Boxhornio, *Sarbsad*, Contumelia, offensa, opprobrium, ignominia. Occurrit in Legibus Hoeli Boni Principis Wallie cap. 2. 19. 20. 32.

¶ **SARIANDUS, SARIANTIS.** Vid. in *Serviens*.

SARICA, SARECA, Tunicæ species: unde hodieque *Sargia* Romæ dicitur vilis semitunica linea ac rudis, quam alii vestibus, ut iis in opere parant, superindunt operarij, notant Macri in Hierolex. J. Verus Chartula plenarij securitatis scripta sub Justiniano, apud Brisford. l. 6. formul. Camisra mofirica in cocco & prasino valeant solidos tres semis, Sarcia prasina orata valente folido duo & semisse uao, uas are clure clausa valente folique duas, Sarcia mylica cam maicas curtas valente folique anreus duas, bracas breues, &c. Infra: *Sareca cum veteri stalficin valente folique aureas tres, camisum ornata, valente, &c.* Leo Officinis lib. 1. c. 28. *Abstulit de S. Benedicte Sarcium fericam de Silfiri cum auro & gemmis. Ubi ignotus Casinenfis c. 10. Sericamque fericam de Silfiri, &c.* Vide Salsamad Spartian. in Caracalla c. 9. & supra *Surnea*. J.

¶ **SARICILIS,** pro *Sarcitis*. Vide in hac voce. Charta an. 855. in Append. Marce Hifpan. 788. *Capas 5. & Sarcitis 16. & leuius 9. & bracas sal. & alii 33. &c.*

¶ **SARIRE,** Terram inculcam succis dumetis excollere. Gall. *Effarier*. Charta Wolboldonis Episc. Leo. dic. Tom. VI.

apud Acher. tom. 6. Spicil. p. 524. & Mabill. fac. 6. Bened' part. 1. p. 602. *Dedit & decimas quorumquam, quæ quidem in silva Sombresia dictæ ejusdem Gemblacenfe Ecclesie Sarciebat, quæque nulli auctoresform alieu: parochia nfigasvernat. Perperam edimur Sapiebas ex eadem Charta tom. 3. novz Gall. Christ. inter Instrum. col. 130. Tabul. Aquicini. fol. 47. Remigius dedit abbe turrim dimidij modij, ad cuius unam partem Sarcieum de decimis. 20. fol. Ad Sarcieum autem terram in uledia nostro 40. fol. Vide *Exartus & Sarts*.*

¶ **SARISSA,** Hasta oblonga, Gall. *Pigne*. Glo. T. Lat. Gr. *Sarissa*, & *Evros* Hipp. Christoph. Marcelli Oratio ad Leon. X. P. apud Marten. tom. 1. Anecdor. col. 1806. *Elvestorum fortissimæ, stipissimæque pbulanges nostri erunt exercitus maxia, & longis illis, quoniam Turca nullam habent experientiam, interficilis (leg. interfertis) Sarissis, &c.* Ord. in Girm. de Varia fortuna Ernesti Ducis Bavarie apud eundem Marten. tom. 3. col. 365.

Et ducas simile in struisti fabricare Sarissas Conuinciat.

Notum est Macedonum propriam fuisse Sarissam: unde Glo. T. Lat. Gr. *Sarissa*, & *Evros* Maschodon.

¶ **SARISSATUS,** Hastatus miles, Gall. *Piquier*, apud Lobinell. tom. 2. Hift. Britan. col. 1604. *Et omnes bellici & Sarissati & curia: cum (Dace) Britanniz) opomissabatur.*

SARITUM, pro *Asarotum*. Verus Epitaphium Mediolani, apud Puccinellum.

Seruii ede iava premissa resulget.

Statuta Mediolanenfa part. 1. c. 147. *Pontes ... fiat de Sarino, vel de lapidibus coctis & fortibus, & cemento.*

¶ **SARIUM,** vel *SARIUS*, an idem quod *Sarius*, piscis genus, an Machina bellica, vulgo *Sarret* Compactan. 1202. apud D. Brussel tom. 2. de Ufu feud. p. 172. *Pro Sarro duceudo Parisium 26. fol.*

SARKAS, Iudex olim sediciusio Somo 76. apud Hungaros. Vide Decreta S. Ladislai Reg. Hungar. lib. 3. cap. 2.

¶ **SARLETUM,** pro *Scarletum*, pannus coccineus, nostris *Escarlate*. Vide *Scarlatum*. Ep. Cancellarii Reg. Armenie ad Reg. Cypri in Chron. Corn. Zantissies, apud Marten. tom. 5. Amplis Collet. col. 87. Significatibus itaque nuntiis Tartarorum, quod Rex eorum valde gratus & eam haberet scioriam, vel capillum de Sarleto, fecit cum Rex Ludouicus preparari speciosam valde.

SARMADACUS. Vide *Sumarducus*.

¶ **SARMATICUS** PANNUS rartz & tenuis erat texturæ, ut ex Gregor. Turon. in Vitis Patrum cap. 20. colligitur: *Distingue cooperatorium Sarmaticum, quæ alare do maticum cum oblationibus regeatur. Cooperatorium vero, quia rarum non ponatur super muera alariis, quia non exinde placet regitur mysterium corporis sanguinisque Domini.*

SARMENTIUM. Vide *Semianarii*.

SARNA, Impetigo. Papias. Vide forma 16. & infra *Sarrea*.

¶ **SAROHT.** Vide infra *Sarrotus*.

¶ **SAROTUM,** Gremium ventrale, Gall. *Tablier*. Chroo. Zantissies apud Marten. tom. 5. Amplis. Collet. col. 347. *Receptusque est idem Miles ad amplissimum mangonum seu carnisum, & ut capandum grani vulgi, flabat in foro princi: Suis Saroto, tians securim & curruce incident ac dividens.*

SARPA, Sarcinum, quod & *serp* inuasiur, ad *surre* dieiur, Ugutio & Jo. de Janua. [*Sarpa, Sarpe*, in Glof. Lat. Gall. Sangerm Chartul. S. Vandreg. tom. 2. p. 197. & etiam quædam corbeas & uas Sarpam, quas mibi persolvere consueverunt. Litteræ Caroli Joannis G. Reg.

Reg. primogeniti ann. 1357. tom. 3. Ordine. p. 208. De futuribus, de calderis, anduris, ... fulsibus, Sarpi, ... duos demerit.] Fello. Sarpa, est rana putata, vel porcus Sarpa, qui etiam legendum est in Gloss. Lat. Gr. pro Sarpa, ann. 18. Vide Martini Lexic. in hac voce.]

¶ SARPEILLERIA. Vide Serpilleria.

¶ SARPERE, Sarpa purgare. Festus: *Sarpe antiqui pro purgare dicebant.* Gloss. Lat. Gr. Sarpa, *et* *serpente* a purgare. Vide Martini Lexic.

¶ SARPILLERIA. Catholica parvum Sagum, Serpillione, *eu rabe, juvenculo surgo.* Dona & Herodotus an. 1233. Pro Serpillieris ut pannus invovendos, 12. fol. [Vide Serpilleria.]

¶ SARPEILLERIA, Eadem notione. Sancta Massili. lib. 3. p. 13. Statuimus in super grege nullus qui distos canabovis emos, vel emerit de distis canabovis eruditur, vel compelli possit accipere pro Sarpeilleria ultra unam eorum. Hinc

¶ SARPLARE, SARPLARIUS, Ponderis lanarii species facco major dicitur, quod lanis involvatis sarplarii statuere mensura utuntur precipi apud Anglos. Vide Skinneri Etymolog. vocat. Serpler. Lincia Edwardi III. Regis Angliæ ann. 1335. apud Rymer. tom. 4. p. 652. Quam pluribus marinariis pavis illius nequiter interfectis, post Sarplarios lane, tres Sarplarios pellium lunumatum ... caperunt. Charta ejusd. Reg. an. 1341. apud eundem tom. 5. p. 249. De triginta quatuor Sarplariis, quibus facies & viginti duabus peris, &c. Occurrit rursum ibidem p. 774. Vide Saccus 2.

¶ SARPLERIUM, Eadem notione, in Charta ann. 1472. apud eundem Rymer. tom. 12. p. 81. Signando vel signari faciendo quodcumque Sarplarium, faccum, poke & poke de lanis distis Eude. velles, in fine Sarplarii, facci, poke vel poke, talibus forma & modo, quod signum vel signa sit apposta nequeant talli sine ruptura Sarplarii facci poke vel poke.

SARPUS. Vetus Charta in Vita S. Domitiani fundatoris Monasterii S. Ragnaberti. *Ex habes in longitudine cum colle & silva supra vium, secundum viridem manum peritica a gripedales centum duodecim in latitudine, parte meridiana cum Sarpo peritica a gripedal 72.*] Supra in Peritica 1. monuit doctissimus Gangius pro Sarpo legendum esse carpid, id est, palmo.]

¶ 1. SARRA. pro Serra, Gall. Seie. Vita Brachii apud Murator. tom. 17. col. 461. *Hoflet ubi ingentem conspexero pradam greges, atque urmenta abduci, agrestes vincitis irabimuribus, quodulati, ligones, Sartas asportari, &c.*

¶ 2. SARRA, pluries, Eadem notione qua Serra 2. nisi etiam ita legendum sit, in Charta Lotharii Imper. an. 1137. ex Bullar. Casin. pag. 154. col. 1. *secunda parte est finis per Sartam de monte Cifino, & sic pergit per Sartam de monte Aquilone, &c.*

¶ SARRACENATUS, SARRACENUS. Vide Saraceni.

¶ SARRACHORIDES, Servi militares apud Turcar. Laonic. Chalcocon de Reb. Turc. lib. 7. *Quarto autem die Sarrachorides, qui inter ceteros inutili jura turba, machinas ad murum traxerunt.*

SARRACIUM. Vide Serpellecium.

¶ SARRACUS. Mirac. S. Philippi Archiep. Bitur. apud Marten. tom. 3. Anecd. eo. l. 1987. Stephanus autem pater Isabellæ breviter scribitur dixisse idem quod dista Ofanna excepto de manibus Sarraci & fabulo plenis. Ubi legendum arbitror Serratis, à Gall. Serrer, occuldere. Vide Serrure.

¶ SARRALIA. Papias: *Lactusa ... qua Sarralia dicitur, quia dorsum ejus in modum Serra est.* Sarralia habet M. Eccl. Bitur.

¶ SARRARE, pro Sarrare. Vide in Exartus.

SARRATA, in Charta ann. 1441. apud Guichenotum in Hist. Bressens. p. 222. pro Sarrata. Vide Serra 2.

¶ SARRATURA, Serra. Gall. Serrure. Bulla Benedicti XII. an. 1337. ex Tabul. S. Victoris Massili. *Nec non janua et armarium, postea, Sarratura ne clavis minatur ruinam Paulo post rursus occurrit.* Sarrata Cadubrii lib. 2. cap. 7. *Sic & esse debet una archa, quæ habeat duas bonas Sarraturas de quibus domi; Viciatui habere unam clavem unius Sarraturæ, & multas Communitatis habere clavem alterius Sarraturæ.* Vide Serra 1. & Serratura.

¶ SARREA, Sepimentum ex Virg. ultis. Vide Serra 2. Charta Iteris dom. de Tociaco ann. 1447. ex Tabular. Abb. de Rupibus. *Concedo ... & hac quod possidens apud Saciam sicut sepimentum de Serris & palatio.*

¶ SARREUNA. Papias M. Bitutic. *Impatigo feda scabios, prominens cum asperuato & rotunditate forma; hac vulgo Surreuna dicitur, & moniturum decorem facit.* Unde suspicari licet Sarrata, ut habetur in edito, perperam ex Sarrena convasale scripto factum fuisse. Vide supra.

¶ SARRA, Arabes, ex Gloss. Noni. p. 417. quod Schiltocin. Gloss. Teuton. Vide Sarraceni.

¶ SARRA, in Serra 2. Valsculi species. Epist. Bajuli Reg. Majoris ad Massilienses an. 1327. *Tertio mensis præteriti feci curricum ... 72. giunus aliquantulum & tria pondera de molybde & duas Sarras de ortibus, &c.*

¶ SARRITORIUM, Terra, ut videtur, in cultura redacta, vel locus sepimentum conclusus. Terrar. Belli. loc. *Juxta ptolea Sarritoris du Moulon ex Occidente. Iam pro & super fossa parte indurissimum cum confortibus du Moulon melandini, Sarritoris, platatum exiit, &c. Item pro & super universis & singulis domibus, istabulis, grangiis, melandino, Sarritorio, source, cunctis, &c. Vide Sarrum.*

¶ SARROCUM. Vide Superpellicium.

¶ SARROTIUM, Vestis Ecclesiasticae species, tunica linea cujus manice stricte sunt, Gall. Roebes, vulgo olim Sarroti: varias pro variis temporibus Sarroti formas, videlicet in Notis Clæ Verri ad e. 2. Exposit. Ceremon. Eccles. tom. 2. p. 63. & seqq. Statutum M. Stephani de Firromonte Abb. S. Eligii an. 1276. *Concessum ab omnibus quod omnes in stallis superioribus sedentes possint habere sivelins, & vestire Sarrotos sive hinc & sine aliqua cunctiositate.* Inventar. an. 1419. ex Tabul. Eccl. Noviom. item quinqué Sarroti modici coloris. Statuta Eccl. Lod. an. 1287. apud Marten tom. 4. Anecd. col. 838. *Presbyteri sub albis induti sint superpellicis vel tunica linea, qua vulgariter Saroty vel Roebes appellatur.* Vide Saracium & Superpellicium.

SARSOR, Sarsoriorum artifex. Acta Cirtenfis Nummatii Felicis: *Et dum ventum fuisset ad domum Felicis Sarsoris, protulit codices quinqué.* Est autem

SARSORIUM, Opus ex variis quodammodo mæceris contextum & confectum, ejusmodi sunt ut plurimum Sarsorum opera. A sarcio enim dicitur Sarsum & sarsum, ubi observat Turnebus lib. 24. Adversar. c. 2. 2. unde Sarsura apud Varro nem. Aliter tamen Caper de verbis dubiis: *Sarsum, non sarsum.* S. Cælius Arelas. in Regula ad Virgin. c. 24. *Nihil aliud in ipsi (Monasteriis) nisi crucebus aut nigra, aut laticine tantum opere Sarsorio de pannis, aut linteis opponatur.* Gregorius Turon. l. 2. Hist. cap. 16. *Parietes ad ultimum opere Sarsorum ex multo marmorum genere exornatos habes.* Epigramma 91. Ennodii inscribitur de marmoribus opere Sarsorio, ex quo etiam colligitur ita appellari varias discolorum marmorum cruas invicem commixtas, ut unum corpus & unam quasi picturam efficiuntur describitur à Sarsato lib. 1. Epist. 61. Idem prout quod Musvum opus alibi dicitur. Vide in hac voce.]

¶ SAR-

fol. Ba. v. Et pradii quodelli, cuppi & zavelle tom de
servato quam de episcopatui sine esse debeat bene co-
li & bene servari. Vide Savonara.

SASSINAMENTUM, idem quod invasio, usurpa-
tio *Sassinamentum*. Charta Philippi Ducis Tuscie an. 1195.
in Bularian Casigoli tom. 3. p. 126. Præterea invasiones
terrarum omnium, & intermissiones & *Sassinamentum* a tem-
pore patris & fratris nostri. *fabia*, &c.

SASSO Charta an. 1211. apud Ugheillum tom. 1. part.
2. p. 78. *Piscarias* & *piscarias* *Sassani* Episcopatus, &
piscis piscaria, & partem de *Sassano* capiemus, nec capi
faciamus. [*Sasso* Italici est Petra, rupes, qua notione ac-
cipienda videtur vox sequens.]

SASSUM, in Notitia an. 1144. apud Rocehum
Pitrum in Archiep. Massan. in quo *quellae* via regalis
descendit ad fontem de Molin & recipit fontem *Sassi*, &c.

SATALIA. Epistol. Philippi VI. Franc. Regis ad
Edwardum Reg. Angl. apud Masera. tom. 1. nove veter.
Script. Collect. part. 2. p. 1. *Quia jam multis in facis* *Sa-*
coneris aperibus. ... *expleverunt* *Sassius* nostras in multis
locis inparabiliter infringendo. *Satalia* viriliter per-
petranda, &c. Vide *Sartula*.

SATALLIN, Pannus fericus rufus, ut videtur, vul-
go *Sotia*. Hist. Gall. Guidonis domus de Torre an. 1375 apud
Baluz. Hist. Arvern. tom. 1. p. 616. *Legos venientes* *Sa-*
trium *Maurum* *Claramontensem* omnes *raupat* corporis
mei *quod* *font* de quibusque *panis* *Sericeis*, ... &
de *Satallin* *una* cum *sui* *foratarii*. Vide *Sattius* &
Satowy.

SATARTIA, ut infra *Sitorbia*. Vide ibi.

SATELLES, in Glossis Gr. Lat. *Satellitæ* *ἀσπαστες* *ἐπὶ*
αὐτοῖς. Aliibi: *ἀσπαστες*, *Satelles*. Annales Francorum Ful-
des an. 880. *Normanni* superiores existentes, duos *Epis-*
copos ... & duodecim *Comites* *hiz* *nomini* appellati,
acciderunt. Præterea 18. *Satellites* *Regis* cum *suis* *homi-*
nibus *prostraverunt*, quorum *iste* *sunt* *nomina*, &c. Ubi *Sa-*
tellites videtur fuisse Palatini proceres, dignitate ta-
men Comitibus inferioris, sed quibus quilibet suberat, adeo
ut Regii corporis custodia præstetis fuisse licet con-
jicere, eosque quos hodie *Capitaines* *des* *Gardes* di-
cimus. Vide Gausfredum Voisenem in Chron. 1. part.
cap. 73.

SATELLES, Vassallus minoris dignitatis, Charta Gau-
fredi Comitis Andegav. an. 1042. ex Tabular. S. Floren-
tini veteris: *Remissa* *sunt* *omnia* *bidenna*, *quos* *genus* *ban-*
itionis, *nisi* *cum* *omnes* *rustici* *Satellitum* *merum* *causa*
belli *contra* *imicos* *totius*, &c. Fulbertus Carant. Epist.
84. si ergo de *justitia*, de *pactis*, de *statu* *regni*, de *honore* *E-*
clesiæ *unius* *agere*, ecce *habetis* *me* *parvum* *Satellitum* *pre-*
videndum *apostolari* *paratum*. Epist. 123. *Est* *etiam* *Comiti*
na *leo* *G. Satelles* *fidelissimus* & *familiarissimus*. [*Char-*
ta *an* *1103* *apud* *Acher* *tom* *3* *Spicil* *p* *263*. *Accipiant*
manus *eorum* *quisque* *ad* *administrandum* *sui* *officii*, *scilicet*
vicarii, *Satellites*, & *rustici*.] Vide Guibertum
Epist. 11.

SATELLES, qui solum *Servantarii*, ut ajunt, possides,
quod *Satellitio* dicitur, in Charta Roberti Comit. Mol-
lenti in Tabular. Luppolarii Pontis Audomari: *Petrus*
filius *Thoma Satellitis*. ... *banus* *autem* *conventionis* *me-*
plegiam *constituit* *ergo* *præmunitos* *fratres* *P. & Sa-*
tellitioem *suam* *erga* *me* *ideo* *in* *plegia* *posui*. Vide in
Serviens.

SATELLES dicuntur Communiarius homines seu
etiam vassalli quos in prælium sub vexillis suis con-
ducebant eorum domini, quorum custodia potissimum
adstricti erant, unde *Satellites* sunt nuncupati. Rigor-
dus ubi de præliis *Invincens* tom. 3. Duchela. p. 60. *Præ-*
missi *idem* *Electus* *(Belvacensis)* *de* *consilio* *Comitis* *S.*
Pauli *150*. *Satellites* *in* *equis* *ad* *combandum* *bellum*, *ea*
intentione, *ut* *prædicti* *milites* *agregii* *invenirent* *ballos* *q-*

ligantissimum *motus* & *curabatur*. *Indignati* *sunt* *Flandren-*
ses, *quod* *non* *ad* *Militibus* *sed* *ad* *Satellites* *primario* *quader*
bantur, *nec* *se* *moterent* *de* *loco* *quo* *stabant*, *sed* *eos* *ibidem*
expellentes *acriter* *receperrunt*. ... *Erat* *Satellites* *illis* *pro-*
hibiti *de* *vulve* *Suefione* *ast*, *nec* *minus* *pugnabatur* *sine* *er-*
quis, *quam* *in* *equis*. Rigordus proflus conscribit Will. Brit-
to Philipp. lib. 11.

Cumque *morarentur*, *ac* *dignaretur* *aperto*
Credere *se* *campi*, *serio* *se* *excedere* *Flandris*,
Impetum *Suessens* *phalanx* *suadente* *Carino*,
Corripere *de* *quantis* *poterunt* *errore* *caris*,
Invadunt *illos*; *nec* *eniles* *in* *obvium* *illis*
Flandricis *aut* *motus* *aliquid* *dat* *corpore* *ignem*,
Indignant *animum* *quo* *et* *non* *ad* *Militio* *primus*,
Us *decurt*, *fiere* *belli* *concursum* *in* *illos*,
Neque *versceduntur* *ab* *his* *defendere*, *si* *se*
Proptus *obderescunt*, *cum* *si* *pudor* *ultimus* *alto*
Sanguis *proderunt* *superari* *ad* *plebis* *alumna*,
Invenit *ratione* *sua* *non* *seguunt* *illos*
Excipiunt, *sternuntque* *ab* *equis* *pluresque*, *nec* *illis*
Perendum *ducunt* *famali*, *sed* *turpiter* *illos*,
Jam *percurbato* *stationem* *se* *severo* *cogant*,
Seque *velut* *volunt* *defendere*. *Siquis* *superbus*
Nobilitate *viris*, & *maiestate* *verendos*,
Non *pauidi* *denum* *pugnare* *maioribus* *ipsis*.

Vide Milit. Fancie. P. Danielis lib. 3. c. 8. Hinc
¶ **SATELLITUM** dicitur ejusmodi *Satellitum* cater-
ya, apud eundem Will. Britton. lib. 6.

... *quingenti* & *mille* *Quirites*,
Cumque *Satellitibus* *pedum* *ut* *millie* *dona*.
Niliquam *nude* *interdum* *notat*, *ut* *monet* *Carolus* *de*
Aquino *ex* *Guillelmo* *Britton* *lib* *1* *c* *12*. *In* *Danfronti* *oppu-*
gnatione *quasi* *deserentes* *furtivo* *mora* *discessit*, *nequa-*
quam *peris* *missionem* *Satellitibus* *debuit* *jam* *amne* *detre-*
ctum. *Ut* *ut* *eadem* *notione* *Procopii* *Latinus* *Inter-*
pres *Hist. Vandal* *lib* *3*. *Ager* *in* *Satellitibus* *Belisaris* *pug-*
na *solius*, *Satellitum*, & *Procopius*, *in* *Gloss. Lat*
Grec.

¶ **SATERNICUS**, prout Satrius, in Epist. Abbonis
Floriac ad Micicacens laudata apud Mabill. tom. 4.
Annal. p. 110.

¶ **SATHANIANI**, vel **SATINIANI** dicunt interdum
Messaliani heretici, quod Satana mundi gubernato-
rem & præfectum esse omnibatur. Vide S. Epiph. her.
80. & Stockmanni Lexic. Hæret. Dubium tamen est an
non sic nuocupati fuerint quod Sath Christum fuisse
mentiebantur, adeo ut iidem sint qui *Sathiani* vel *Serba-*
niani. Vide in hac voce.

¶ **SATIARE**, Explere, & per metaphoram Probare
ex abundantia. S. Cyprius Epist. 76. p. 154. ad c. Baluz.
Satias *adhuc* *in* *Evangelio* *sao* *Domini* & *majorum* *in-*
telligentie *lucem* *manifestat* *quod*, &c. Item de Oper.
& Elemos. p. 238. *Ostendit* *de* *procuraciones* *solas* *parum*
ad *imperandum* *valere*, *nisi* *satiatum* & *operum* *accessio-*
ne *Satiatio*.

¶ **SATICUM**. Charta Everaci Episc. Leod. ann.
961. apud Marcon. 10. Ampl. Collect. 47. *Abbe* *Weren-*
ficus *ceterisque* *fratres* *Stabulensis* *Ecclesiæ* *nostram* *ad-*
cuntes *manifestudinem*, *omni* *modi* *expectemus* *quoniam*
... aliquod *civitas* *nostra* *Saticum*, *in* *qua* *ad* *diversis* *par-*
tibus *venientes*, *confugium* *facerent*. *Contulimus* *eis*
quoddam *Saticum* *in* *confinibus* *scilicet* *Adelbenonis* &
Bocoris *atque* *Adelardi* *stium*, *cum* *quoniam* *castitibus* *sa-*
perpositis *ad* *pariem* *ipsorum* *Ecclesiæ* *tenuendum*. *Et* *ut*
vellet *ratione*, *ut* *ab* *hac* *die* & *deinceps* *ipsum* *prædictum*
atque *integrum* *Saticum* *in* *usum* *ipsorum* *sine* *confu* *aliquo*
soneant *Spatium* *ampulum*, *aream* *ad* *edificandum* *inter-*
pretatur *Martenius* : *malim* *ego* *domum* *seu* *mansum*,
ubi *quis* *stet* & *manet*, *intelligere*, *unde* *Saticum* *scri-*
bendum *esse* *insulpor*. Vide *Sicare* a.

¶ **SATIETAS** Unius Dicit, Quotum cibi per unum diem sufficit. Addit. 3. ad Capitul. e. 88. *Multis suis diebus perjurare pro nobis dicitur, ita ut ut pro unius diei Satietae aut quolibet parvo pretio ad iuramentum conducere possent.*

¶ **SATIGER** Jocularis, cilio vestitus. Papias. Sed leg. *Satiger*, ut monuit Cangius in v. *Jocularis*.

SATIL, Fondus duorum fectoriorum, apud Saladinum de Ponderib.

¶ **SATIMANA**, pro Septimana, hebdomada. Statuta Cluniae. Milani. 1301. ex Tabul. B. M. Deaurate Tolos. *Statuimus ut... non sacerdotes semel communicent qualibet Satimana & in quinque festis predictis.*

¶ **SATINUS**, Pannus sericus rufus, vulgo *Soria*. Neicrol. Parthenonis S. Petri de Casis. 10. Augusti... *Casula de Satio Pericio, qua consilii 18 florat.*

¶ **SATTINUS**, Eadem notione, in Actis S. Francisci de Paula tom. 1. April. pag. 161. *Ipse eadem genus quandam pannu Sattini nigri cooperiebatur. Vide Sotinus.*

SATIO, Tempus sationis, unde Gallis, *Saison*, pro quavis anni tempestate Virgilius:

Vere fabis Satio.

Charta Roberti Regis Fr. ann. 1028. ex Tabulario Abbatiz Colombenis: *Et super castrum terra arabilis, quantum possunt tria bovum calsurare omni Satiois, &c.* apud Duchesnum in Probat. Hist. Brecentis p. 5. *Satio biberatica & sistratica*, scpe in Tabul. S. Remigii Remensis: *Aras ad biberaticum Sat. map. i. continentem in longitudine peritica 40. in lat. peritica 4. ad sistratica m. similiter.* Rursum: *Possunt ibi feniari inter ambas Sationes de aaro modis centum.* [Charta Benedicti Episc. Nannetani. circiter 1105. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 316. *Dedit omnia in usus coenaciorum... tantum terra, quantum poterit quatuor boves arare per duas Satioes, cum maiorem necessaria agricola operanti terram illam.* Tabular. Sergii Andegav. Partitionem cuiusdam terra, ... quantum scilicet quatuor boves arare possunt duabus Satioibus... conseruunt.] *Deffoiuier les bois ou les effaingt*, in Confuetud. Bituric. tit. 5. art. 46. extra tempus consuetum aut silvam cedum cadere, aut stagna expicari. [Vide *Satio*, & *Sazo*.]

SATIONALIS TERRA, Stationi idonea, cui opponitur vineis *confita*, in Tabulario Ecclesie Carnotensis anno 1186. ch. 99. [Vide *Sationalia*.]

SEISONA, ex Gallico *Saison*, Ingulsum p. 85. *Cum communia passure pro omni genero animalium omnibus Seisonis* [Charta Edwardi III. Regis Anglie ann. 1340. apud Rymer. tom. 5. p. 183. *Eidem Camissa uiam rodam pro statu sui compositionem, pro ista Seisona aestivali, liberet.* Vide *Saifaua*.]

¶ **SESONA**, Eadem notione, in Charta eiusdem Reg. ann. 1341. apud eundem Rymer. tom. 5. col. 231. *Volentes igitur malis & periculis, contra insistentem Seisonam aestivalem pro bonere nostro ac communi utilitate praeuocare, &c.*

Seso. Extenta manerii de *Garriaget*: *Debes operare in qualibet septimana a festo S. Michaelis usque ad gulam Augusti, quolibet die operabili unum opus, pretium aperis ab. quadr. & a festo S. Petri ad vincula usque ad festum S. Michaelis unum opus in qualibet die operabili, i. deca. ab. exceptis Seisonis hiemole.* Infra: *ad Seisonem Quadragesimae.* [Charta ann. 1403. ex Schedis Pr. de Mozangues: *Et gaudis perueniat ad dictum monasterium... cum... arceadameatis... in quaque annis in quibus intelligantur quinque Seiones.* Charta ann. 1428. ex iisdem Schedis: *Pro tempore quique Seisonam, siue perceptionem fructuum.* Vide in *Sazo*.]

SATIONALIA, Agri stationi idonei: *Sementis vs. Jo. Sarisberienfis lib. 1. Policr. cap. 4. Illi, qui passua augerantur, praeclia subtrahuntur, agricolis Sationalia.* [Char-

Tom. VI.

ta an. 898. inter Bullar. Casin. tom. 2. p. 38. *Cum terris, silvis, salicis, Satioalibus, campis, paludibus, locis, & adificiis ad nobis concessis.*]

SATIRUS. Charta Pontii Comitis Tolofani ann. 936. apud Catellum p. 89. *Et tallias, & omnes agros, & sequis, & iustitias, & omnes Satiois, & leudas, & percultra, & venationes, &c.* [Saiyros editum inter Probat. to. 2. novz Hist. Occid. col. 76.]

¶ **SATIS**, Valde, omnino. Missale Gothic. apud Mabill. Liturg. Gall. p. 266. *Vere dignum & iustum est, Satisfique est dignum, &c.* S. Audonius in Vita S. Eligii. *Ob hoc itaque eum (Eligium) vel maxime in his locis dederunt pastorem, quod sacula eiusdem regionis magna adhuc ex parte Gentilitatis errore detinebatur, & vanis superstitionibus Satis deditiorum.* Passim occurrit in Bibliis sacris.

SATISAGERE, Satisfagere. Lucifer Calaritanus ad Constantium lib. 2. *Conspici, quia si baretico Satisfagente damnaretur in aeternum, secum esset iustus in gebennam.* Chron. Reicherperg. an. 117. *Præterea Satisfagebat, ut omnes qui a iusto fuerunt, tyrannus crudelitate superaret.*

¶ **SATISDATIO**, Jus quod ex Satisfactionis domino competeat. Charta Ademari de Muro. veteri an. 1191. apud Acher. tom. 8. Spicil. p. 205. *Trado tibi Guilelmo... castrum de Omelacia cum omni dominio ejus & dominatione & distictione & banuini & Satisfactionibus & firmamentis, &c.* cum omnibus aliis quacumque ad dictum castrum de Omelacia pertinet.

¶ **SATISDATIOIS RELIGIO**, in Charta an. 1165. ex Tabular. Massiliensi: *Facta ab utraque parte Satisfactionis religione.*

SATISFACERE, Excusare: *Satisfactio*, Excusatio. Gloss. Gr. Lat. *ἀπολογία*, Excusatio, purgatio, satisfactio. S. Ambrosius serm. 46. *Erga Petrus praeumpsit ad lacrymas, nihil voce precatus.* Iuvenia quod Reverit, non invenio quod dixerit Lacrymaeque lego, Satisfactionem aut lego. Recto sane Petrus fleuit & sacuit, quia quod defertur, saltem soles excusari, & quod defertur, aut potest, ablati potest. Hitor. Miscella in Mauricio an. 4. *Isaque Romanus hoc audiit ad tyrannidem vertebatur. Præter vero similem Satisfacere militibus, hoc verum nam esse, &c.* [Vbi Theophanes habet ἀπολογία.]

¶ **SATISFACERE AD EVANGELIA**, Tactis, vel coram Evangelio jurare. Leg. Liutprandi apud Murator. tom. 1. part. 2. p. 60. *Et si de colludii pulsatum fuerit, Satisfaciat ad Evangelia, quod nullum colludium cum alio homine de ca re factum habeat.*

SATISFACTIO, Compensatio. Concil. Wormatiense c. 60. *Si servus absteat vel nesciat dominum suum. Episcopo autem sciente quod servus sit, Diaconus, aut Presbyter sacris ordinatus, episcopo in Clericatus officio permaneat: Episcopus tamen cum Domino duplici Satisfactione persolvatur.* Infra: *Simili compensatione teneatur ab eo.*

SATISFACERE, Satisfacere. Hincmarus Remensis apud Flodoard. 3. c. 26. *Illi Ecclesiam dabo, & tunc illum ordinabo. Si mihi salis Clericus Satisfactionem fecerit, quod nullum pretium inde doctur.*

¶ **SATISFACTIO DESERVIRE**, Cum plebs rem gerere. Charta Alani Ducis Britan. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 79. *Tradidit de sua propria hereditate S. Guegnaloo ejusque abbati Joha auiquia vocavit illum in iura mare atque iuvavit.* ... *Et iste Johannes Satisfactione deservivit inter barbaros plurimamque inter gentes Saxonum atque Normannorum, & necessariam multis vicibus assiduam pacem trans mare atque iura mare ad gaudium nostrum nunciavit.*

¶ **SATISFACTIO**, Satisfactio, excusatio, purgatio. Chroa. Episc. Claromont. ad ann. 1495. apud Ste-

G 3

Ste-

Stephanot. tom. 4. Fragm. Hist. Mss. p. 399. *Joannes Dux Burgundia, Antonius de Burgundia Dux de Lemburgo... dederunt Satisfloribus & responsivas super arrestatione & detentione domini Ducis Aquitaniae, &c.*

¶ **SATIUS**, Satur, Italis Satis. Acta S. Franciscæ Rom. tom. 3. Martii p. 194. "Vide anum ex illis sillicidiis ad ipsum venit, & quia ita Satis & consolata remansit, difficile esset ad credendum."

SATNICUS, Vide infra *Sanicus*.

SATRAPA. Chartam Eihelredi Regis Angl. post Duces subscribitur aliquot viri nobiles, com hoc titulo, *Satrapi Regis*. Quod appellatio eadem est forte quæ *Ministri*. Vide ibi hac voce. [S. Bernardus de Considerat. l. 4. Quid illud si dicam, & non proderit. Cur? Quia non placebit Satrapiis, plus majestati quam veritati iuventibus. Hinc.]

¶ **SATRAPA**, pro quovis Mistro seu Satellite. Lambertus Ardensis apud Ludewig. tom. 8. Reliq. Mss. p. 420. Factum est autem ut liber quidam veteranus sive vasaforis nomine Willelmus de Bechordi vasaforissimam quendam de Fielnis similiter liberam nomine Haridem duceret uxorem. Quæ maritalis lectissimam apud Bechordas vix attingit, cum veniens Hamensium Satrapa ab ea colveteris exegerit. Illa vero pro timore & pudore aliquantisper calore mutata sociâ vubicunda, quid sit colveteris percipit ignorare, se autem omnia liberam & a liberis se protestat, ortam natalibus, inducias autem sua liberationis per quindocim dies vix a Satellitibus impetravit, demum ad diem sibi præfixum cum cognatis & amicis suis apud Hammas Hamensibus dominus se presentavit.

¶ **SATRAPIA**, Præfectura. Charta ann. 1405. tom. 3. Hist. Harcur. pag. 1089. *Assignavimus Satrapiam atque arcem Bornensem, ut iis earumque redditibus ad vitam satrapæ.*

¶ **SATRAPIZARE**, Divinare, augurari. Vita S. Bedæ tom. 1. April. p. 868. *Quod quiescuntque Ren contra inimicos Christiani nominis ad bella procedere disponebat, quem exitum esset habituus in fide certissima Satrapizarent & per asserum scientiam nunciarent.*

¶ **SATRINUM**, Pistrinum, Gall. *Boulangerie*, interprete D. Brunel de Ulu leud. tom. 1. p. 564. ex Charta Alberti Abbatis Latinici ann. 1223. in Chartul. Campaniz in Biblioth. reg. fol. 280.

¶ **SATTA**, Ponderis vel mensuræ species. Statuta Cadubrii lib. 1. n. 16. *Quod quilibet homo & persona, qui vendunt aliquas ad res pondus vel ad mensuram debeant infra tertiam diem à die proclamationis portare sive portare facere ad domos ipsorum juratorum calveas, concios, libras, modias, quartarios, Sattas, mezeles à sale, & alias mensuras quas exerceant, & ipsas mensuras adjustare ad mensuram ipsius iurati. Vide Satum & Satto.*

¶ **SATTALLES**, pro *Satelles*, in Litteris Heorici VI. Reg. Angl. an. 1446. apud Rymer. tom. 1. p. 128.

¶ **SATTINUS** Vide supra *Satinus*.

¶ **SATTORNARE**, pro *Attornare*, Procuratorem constituere. Vide *Attornatus*, Charta ann. 1098. apud Menag. in Hist. Sabol. p. 339. *Ita quod ego, & beredes mei... preditos homines tenemus compellere ad molendum in distis molendinis, & preditum bianium & corveiam Sattornare eis dom fratribus servientem quicunque fuerit ibi ex parte mea, vel beredum meorum, ad citandum vel compellendum preditos homines, &c.* Hæc subobscura sunt.

¶ **SATULARES**, pro *Soculares*, Calcei, in Charta an. 855. Append. Marcæ Hispan. col. 788. *Satulares parilia 15. Occurrit præterea in Statutis Eccles. Aqueosis an. 1259. Vide Subsatules.*

SATUM, Genus mensuræ juxta morem provinciarum Pa-

lestina, unum dimidium modium capiens: cuius nomen in Hebræo sermone tractum est. Satum vero apud eos nominatur sumpcio vel elevatio: quod qui metitur eandem mensuram sumat, vel levat. Est aliud Satum mensuræ saturniorum 22 capax quasi modius. In 17. Gen. dicitur, *Accelera, tria sata seras simile commisce, & sas subtraheris panes*. Johan. de Janu; unde Gloss. Lat. Gall. Sanguem. Satum, junc maciere de mesura, may & demi secundum Palestinos, quæ de 22. siccitur. Vide Numer. 5. 15. 2. Reg. 21. 2. Paralip. 2. 10. Mateh. 13. 33. Lucæ 13. 21. Gl. Gr. M. Reg. cod. 1673. *Σάτου, μέτρον, τριῶν, & α.* Aliud cod. 2062. *Σάτου, μέτρον, τριῶν, & α.*

¶ **SATURA**, *Νύκτα, νύκτα, ἀπὸ τοῦ σατῆρος*, in Gloss. Lat. Gr. Festus: *Satura, & cibi genus ex variis rebus conditum est, & lex multis aliis legibus confecta.*

SATURATIM, *ad satim, & ceteris passim*. Gl. Gr. Lat.

¶ **SATURANTER**, eadem notione. *Saturantius* dixit Fulgent. lib. 3. Mytholog. *Hæc Saturantius Apuleius enarravit.*

¶ **SATURITAS**, DOMINICA, de Communionis Corporis & Sanguinis Domini dicitur, in Epist. Synodica Eccles. Africae ad Cornelium PP. Quas tuas esse contra adversarium voluimus, mutatis Dominica Saturitatis armemus.

¶ **SATURNIANI** SATURNILIANI, & SATURNIANI, Gnollicorum sectarii, qui à Saturnio, vel Saturnilio & Saturnino sic appellati sunt. Multa cum Simone Mago & Menandro communia habere dogmata, de quibus videlicet S. August. de Hæref. cap. 3. Philast. Hæref. 31. S. Epiphani. Hæref. 23. Stockmansi Lexic. Hæref. &c.

¶ **SATURNUM**, Comput. an. 1336. tom. 2. Histor. Dalph. p. 325. col. 1. *In dicto edificio sunt disposita unum palatium bene cooptum & miratum, in quo sunt unum stabulum & unum Saturnum. Ubi Cl. Editor legendum censet Saturnum, & hypogæum, Gall. *Sonneria* interpretatur.*

SATYRICI. Eckersdus Jun. de Calib. S. Galli c. 1. *Saltans Satyrici, psallunt symphoniaci.* Unde Satyrici dicuntur Ludiones, histriocei, & sunt mimi. Sicut enim Satyri, levi, ludicri, satyres, diores, saltatores, Balbo in Catholico. Gloss. Gr. Lat. *Σατυρικός, & ceteris.* Ludic. Gl. Gr. M. Reg. Cod. 1673. *Σατυρικός, & ceteris.* Papias: *Seniles, jocularius.* Adhibitos Satyros in Latinis fabulis restatue his versus apud Marium Victorinum:

Agite, fugite, quante Satyri.

Præterea in pompa triumphali Satyros, seu *Σατυρικός* jocularia dicta effudit auctor est Dion. Halicarn. lib. 7. Hinc *Σατυρικός*, pro *μαζα*, apud Lacones ut est apud Hefychium.

¶ **SATYRUS**, Vide *Satirus*.

SAVANAS, SAVANUM, Idem quod *Sabanum*, apud Apicium l. 5. c. 1. p. 67. c. 6. [Tessellæ. Guislm Comit. Retican. an. 1020. in Append. ad Marcam Hispan. col. 1020. *Illic relinquo... meas ambar Savanas quas habeo meliores.*]

SAVARDA, [Terre inculte, nisi fallor, vulgo *Savaris*, *Heritæ* ex *Savari*, fructe in ruina, in Coniectur. Remos. art. 262. *En fræge & Savari*, in Claromon. art. 120.] Charta Nevelois Episc. successioneis an. 1180. *Compositum est in hunc modum; quod præterea Aliterius naves Savarda, &c. parata & brochas, quas sunt apud Chacrisiam, libera & quæta, & absque ulla contradictione à prediis Ecclesie debere perpetuo possideri recognovimus, laudamus, & concessimus, hoc nunc retento, quod non nisi ad proprios usus Ecclesie præsentis sive bonorum apud Chacrisiam manentium excolenda dabantur. Ex adversariis Andr. Duchesni.*

¶ **SAVATERIUS**, à Gall. *Savetier*, veterum calceorum Sutor, in Charta an. 1353. ex Regest. 80. Char.

Charophylacii reg. num. 688. Vide *Savastrius*.

¶ SAUBUA, ut *Sabua*. Vide in hac voce.

¶ SAUCER, SAUCERIA, Vasculum, difculus in quo *salcia* seu condimenta mensæ apponuntur, Gall. *Sauciere*. Testam. Joh. de *Neuill* 306. 1386. apud *Madox* Form. Anglic. p. 427. Item (lego) *Tibom* filio meo 24. *disca* argenteo, 12. *Sauceri*, 2. *baculos*, &c. Literæ Richardi II. Reg. Anglan. 1382. apud *Rymer* 10. 7. p. 357. *Viginti* & *quatuor* *parapfider*, *viginti* & *quatuor* *disco*, *viginti* & *quatuor* *Sauceria* de magna forma, &c. *Saucier*, in Invent. an. 1306. apud *Lobinell* 10. 2. Hist. Britan. col. 453. 6. *grani* *escuelles*, 12. *Sauciers*, &c. Vide *Salsaria* 2. & *Sausa*.

¶ SAUCIA, Salicetum, Gall. *Saassie*. Charta *Lotharii* & *Ludovici* Reg. an. circ. 980. apud *Lobinell* 10. 3. Hist. Paris. p. 40. *Clanf* etiam vineæ juxta *Saucias* fiat, quem dedit bona memoria *Hago* filius *Roberti* Regis. Nomen loci prope Parisios, à salicibus sic appellatum.

SAUCIOLUS, [*Atrium* *Sauciolam*, forum judiciale, in quo rei capite damnantur.] Vide *Atrium* 1.

¶ SAUCIONARE, Servare, custodire, et videtur. Chron. *Estense* ad an. 1351. apud *Murator* 10. 15. col. 465. *Postquam* *presbiter* *Gall* relegatus erat, quod ipse, & quilibet eorum tamquam frater, & intimi amici in prelibatam *Cassam* debeverat *Saucionari*, tandem *Ventii* tamquam viriles domini cum domino *Care* *Grande* consepdiunt ita & *verneri*, & in terris suis *Saucionari* caperunt.

SAUCUNCULUS. Fragmentum *Petrone* pag. 55. *Habitu* *ma* *tumen* in primo porcum, poculo coronatum, & circa, *Saucunculam*, & *gizaria* optime *sarta*, &c. ¶ SAUDADERI, Milites, qui hipodio merent, *Soldati*. Charta an. 1444. ex Tabul. S. *Victoris* *Maffii*. *Eo* *ca* *sa* *quo* *Saudaderi* seu *armigeri* ponantur in *monasterio*, &c.

¶ SAVELLARIUS, f. pro *Sacellarius*, Fisci custos. Vide *Saccus* 4. Anonymus de *Mirabilibus* *Romæ* in *Diario* *Ital.* D. de *Monsi* *sacon* pag. 290. *Savellarius* debet habere eam *monasteriorum* & *ancillarum* *Dei*, & in *servitiis* *tribus* debet introducere honores ad *Imparatorum*.

¶ SAVENA, ut *Savana*. Vide *Sabaconum*. Tabular. S. *Victoris* *Maffii*. *Septem* *Savenas* *altaris*, & *eres* *ut* *ualas* *de* *se* *do*, &c.

¶ SAVETARIUS, à Gall. *Savotier*, in Cod. censuali *Episc.* *Autissiod.* an. circ. 1290. Vide supra *Savotier*.

¶ SAUGINARIUS, pro *Saugmaria*. Vide *Sagma*. Charta *Caroli* C. an. 911. apud *Doublet* pag. 778. *Nec* *non* *de* *omnibus* *curtis*, *vel* *Sauginariis*, *qui* *pro* *eorum* *habitatione* *ad* *Maffium* ... *advenissent*.

SAVILUBRIS. Glossæ *Pichotæ* : *Savilabris*, artibus. *Savilubre*, artificio. [*Savilabro*, artificio, in Gloss. *Isid.* *Utrouque* *nil* *fani*.]

SAVINA. Charta *Ricardi* *Regis* *Angl.* apud *Sammarth* in *Archiep.* *Turonens.* Et *foagium* *de* *Maaminc* & *unam* *Savinam* *nellis*, *eam* *vesti* *que* *dicuntur* *Co* *stare*. F. *Savnam*. Vide in *Sagma*.

Occurrit rursum apud *Cencium* in *Ceremoniali* *ML.* unde colligitur genus esse mensuræ simul & ponderis, proinde nihil esse mutandum : *Senatores* *quand* *comendati*, *debent* *habere* *Savinam* *mediam* *vini*, & *mediam* *claræ*. Idem ubi de *censibus* : *Ecclesiæ* *S. Basilidis* *duas* *Savinas* *piserum*.

¶ SAVINERIUS. *Barthol.* *Scrizæ* *Annal.* *Genue* *enf.* ad an. 1225. apud *Murat.* 10. 6. col. 439. *Ex* *decreto* *consilii* *militis* *300* *opime* *armatis* *quemlibet* *eum* *Saviner* & *duobus* *scutiferis*, *item* *basiliarii* 10. *equitan* *tes*, & *alii* 100. *pedites* *cum* *balistis*, *etiam* *de* *cornu* ?

in *servitium* *Astensem* & *imicorum* *offensionem* *etiam* *ass* *mist*.

SAVIRUM, Scientia, Gallis *Savoir*, ex *sapere*. [*Savance*, in *Confoctat.* *Nobilium* *abn.* 1379. apud *Lobinell* 10. 2. Hist. Britan. col. 556. *Et* *ne* *haurius* *nuls* *des* *Compagnons* *de* *cette* *alliance* ... *quel* *qui* *sait*, *entret* *on* *la* *diversité* *de* *Recher* *à* *deux* *Savance* & *convainc* *ance*, *qu'il* *ne* *face* *le* *serment* *de* *vouloir* *le* *dieu* & *bonneur* *de* *la* *due* *vile*. Adde *Chartam* an. 1438. *ibid.* col. 1098. *Sacramentum* *secundum* *meam* *Savirum*, in *Capitul.* *Caroli* C. tit. 15. *Ego* *ill.* *Carolo* *Hudovici* & *Jaditha* *filia* *ab* *ista* *die* *iam* *ne* *fideli* *ero* *secundum* *meam* *Savirum*, *sicut* *fran* *cus* *homo* *per* *rectum* *esse* *debet* *suo* *Regi*. *Sacramentum* *lingna* *Romæ* *Ludovici* II. apud *Nichardum* 13. ann. 842. *In* *quant* *Deus* *Savir* & *podir* *me* *donat*, *id* *est*, *quantum* *mibi* *Deus* *scire* & *posse* *donaverit*, *ut* *est* *in* *Annalib.* *Francos.* *Fuldensib.* an. 860. *sen* *in* *Palto* *Caroli* & *Henrici* *Regum* an. 911. *Secundum* *meam* *seire* *as* *posse*. Vide *Sapere*.

¶ SAVIUM, *Osculum* *axoriosum*. Gloss. *Isid.* *Occurrit* *non* *semel* *apud* *Apuleium*, *ut* & *diminut.* *Savium*. Gloss. *Lat.* *Gr.* *Savium*, *olium* *et* *rapum*.

SAULSCOT, Saxonicè sapiebat, i. animæ symbolum, & ita dicebatur, quoniam leputura pendebatur. Pecunia sepulchralis, nummus scilicet, effo totumulo, in subidium animæ Sacerdoti pendendus, al. *Saulscot*. Vide *Leges* *Canuti* *part.* 1. c. 13. & *Concilium* *Ænemensæ*.

SAUMA, SAUMARIATA, SAUMARIUS, &c. Vi. de *Sagma*.

SAUMATINUS. Vide *Submanicas*.

¶ SAUMERIUS. Vide in *Sagma*.

SAUNARIA, SAUNARIUM, &c. V. *Salinaria*.

¶ SAVO, f. Linetum quo lecti iterum solent, Hist. panis vulgo *Savana*. Vide *Sabanam* ? Ad S. *Petri* *Confess.* 10. 4. *Julii* p. 667. *Uto* *autem* *parvo* *tempore* *quo* *quiescebat* *non* *saper* *punos* *lancos* *ani* *litar*, *frus* *saper* *cleivas* *ani* *Savones*, *sed* *super* *durissimos* *lapides* *in* *campanili* *majaris* *ecclesiæ*. Alia notione vide in *Sapo*.

¶ SAVONUM, Sapo, Gall. *Savon* Statuta *Astensi*. ubi de *intratis* *portarum* : *Savonum* *darum* & *mol* *lum* *ponatur* & *solvatur* *pro* *quolibet* *ruba* *lib.* 11.

¶ SAVORNARI. Loquiar de carico quod ponitur in fundo arvis. Ita Gloss. *Fr.* *Barber.* ad *Docum.* d. *Amore* *edit.* *Ubal dini* p. 160.

Falla dea *Savornare*

Et la sentia laffice.

Italis *Savorna* & *Savorn* est *Saburra*, glareæ, vulgo *Savra*, vel *less*. Vide *Savra*.

¶ SAVOTIENSIS, pro *Sabaudiensis*, *Sabaodus*. Vita *Margaritæ* *Burgundæ* apud *Marten* 10. 6. *Ampliff.* *Collect.* col. 1203. Porro non post multum annorum *evangelicatum*, dum inter ipsum & *Savotiasem* *Comitem* *guerra* & *cereveta* *asperissima*, &c.

¶ SAVOYA, Sabaudia, Gall. *Savoie*. Charta *Frederici* *Imper.* an. 1157. inter *Instr.* 10. 4. novæ *Gall.* *Christ.* col. 17. *Concedimus* *quoque* & *casamentis* *tam* *Comitis* *Savoie*, *quam* *alia* *omnia* *de* *avriguo* & *no* *vo* *jure* *ad* *Ecclesiæ* *Lagdansensem* *perpetuitatem*.

SAURA. Chronicon *Pontanellense* p. 246. Ad *in* *firmorum* *curam* *manifestem*, *qui* *dicitur* *Borbaregus* & *quantumcumque* *decet* *Sauram*, *id* *est*, *de* *porcis*, *mutones*, *herbicos*, *pullos*, *ova* ... *concessimus*. Legendum videtur *Sauram*. Vide in hac voce.

¶ Haud scio an emendatione locus indigeat, cum hæc vox rursum occurrat in *Annalibus* *Genue* *enf.* *Ogerii* *Panis* *apud* *Murator* 10. 6. col. 400. *Maffiæ* *se* *fer*, *audio* *eo*, *nævem* *unam* *magnam* *quam* *preparaverunt* *cum* *duobus* *galeis* *in* *carum* *mittere*, & *quæ* *jam* *erat* *ad* *Panagum* *ad* *Maffiam*, *castra* *buccam* *intere* *no* *stratum*

Strarum navium duxerunt. & ibi cum tota Saura & vivanda inter portum Archerina & Turresam naufragium passa suis. Ubi eadem notione qua Statum intelligi debere nemo non videt.

SAURARIUM. Charta antea. in Tabul. S. Dionysii: *De aliis autem ingenuis ad piscandum, scilicet de Saurario ad crochem, de Saurario cum de rebus ab abbas, de muccis, & descendit contra juramentum eorum dicere non audemus.*

SAURATUS. Gobelinus Persona in Cosmodromio tate 6. c. 77. de Nuceria Italiz oppido; *Unde locum ipsum, cum in diocesi Salernitana tunc exstitit, quidam subannativo Miserram Saurate, quod lingua vulgari fuit; vel tadiosa sonat, diocesi appellabant.*

SAURES, Sauries. Gloss. Iud. [Papias: *Saurer antiquitus, nunc fore x.* Gloss. Lat. Græc. *Saurix*, ubi: ubi leg. *Saurix*.] Lexicon Gr. Mf. cod. a. 62. *Αεραυαδὴ, ἡ τοῦ αἵματος ἀδρᾶς, ἡ τοῦ αἵματος ἀδρᾶς, ἡ τοῦ αἵματος ἀδρᾶς, ἡ τοῦ αἵματος ἀδρᾶς.*

SAURILUBRO, Artificio, in Gloss. Pithecia. Vide *Sovilubri*.

SAURINUM. Epistola Gogonis 16. inter Epistolas Francicas Froheri & Duchesii: *Ergo dum scientiam nostram falsis laudibus adornatis, & parentali affectu ostenditis, & magistra institutione in seum castigatis: quatenus illum possitis ad verum provocare praconium, qui vestris cupis iudicii parere per meritum. Et quamlibet citra Saurina nemorum succisa parietis, vestra quoque pectora sermone dialectico aperivitis. Ita praeferre Codd. Mss. momenti editores. Vide Saura.*

SAURUS, SORUS. Gall. Sor. Vox in Falconaria venatione notissima, in qua *faleo fannus* dicitur anniculus, & primarum pennarum; quo coloris sunt, quem Sor nostri dicebant. Le Romao de Pace Mf.

Cheveux ont gaingués blancs, blancs, & Sors.
Les cheveux brechent bruns & blancs, & Sor.

Intra:
Et Laugalis fuit fort un cheval Sor.
Le Roman d'Aubery Mf.

Et tant destrier bai & Sor & banfant.
Fridericus II. Imp. I. t. de Arte venandi c. 54. *Eadem avii dum habet plamas & pennas Sauras, seu primas, &c. Cap. ult. Plinmagium autem Saurum, seu non mutatum, differt a matato, in eo quod generaliter plume & penne post mutam sint moliores & alterius coloris, &c. Lib. 2. c. 8. Quas pennas primo anno sue natiuitatis, sa quo dicuntur Saurae, semel mutant, &c. Denique ca. 23. Sacri, dum dicuntur Sauri, hoc est, antequam sint mutati, &c. [Charta an 1273. ex Tabul. S. Tiberii: Et quod pro censu seu servitio & pro recognitione di-*

Et fecit predictum monasterium (S. Tiberii) & abbas memoratus ... solvere teneantur dicto dom. Regi ... nnum Saurum formatum & acceptibilem, vel quinquaginta solidos Thuronenses.] Petrus de Crescentis 1. 10. de Agricul. c. 3. de accipit. Secundi meritis est is, qui postquam de nido volatus, captus fuit, raro consuevit antequam pennas in feritate mutaret, qui vocatur Sorus. Verba quam mendo non carent, sic reddidit verus ejus Gallicus interpres: Et celui qui a volé, & (est) le premier des plumes, avant qu'il ait mue ses plumes en érudité, n'est pas si bon, & est appelé sor. Guill. Tardif Lecteur Caroli VIII. Regis Franci in Falconaria, c. 5. Sor est appelé à sa couleur fonce, celui qui a volé & prie de avant qu'il ait mué.

SORUS, Eadem notione, in Computo an. 1237. ex Bibl. reg. *Pro anno alia Sorie 18. lib. Comput. alter an. 1244. ibid. De quodam equo Sorie bato, 40. lib. 12. fol. Pro quodam palefrido Sorio, 13. lib. 4. fol.*
SORUS. Bracon. 1. 5. tract. 1. c. 5. *Pet servitium*

unius astutis Sori, vel unius esparverii Sori. Gaudridus in excerptis de Vita S. Bernardi c. 1. Teolinus quidam cognomento Sorus, quo nomine vulgari lingua furbos & pene stultos appellare solemit.

SAUSA, Condimentum, Gallice Sauce. Statuta Astenf. Collat. 1. c. 96. fol. 35. *Ordinatum est quod aliqua persona non utatur, agrario pro Sausa facienda, vel aliqua alia re, nisi hoc fecerit de suis vris. Vide Salsa 1. Hinc*

SAUSARIA, Disculus in quo Sausae reponuntur, Gall. *Saneiere.* Charta an. 1405. apud Rymer. tom. 8. pag. 384. *Quingne duodenas discorum, tres duodenas & octo sanfarias de peure. Vide Sancer.*

SAUVAGINA. Vide in Sylvarum.

SAUVAMENTUM. Vide *Sauvementum* 1.

SAUVINIACENSIS MONETA. Vide in Moneta Baronum.

SAVUS. Vita Mathildis apud Lebnit. tom. 1. Script. Brunsvic. p. 693. *Savos etiam honoravit pontifices, eorumque valde dilexit, & precipue monachos. Ubi Savos sapientes interpretatur Editor, nisi tamen legendum sit Sancti.*

SAUZETUM, Salicetum, Gall. *Sausaie.* Charta an. 1361. apud Baluz. 10. 2. Hist. Arverni. p. 436. *Prætiis, personis, nemoribus, Sauvæis, vivariis, &c.*

SAXA, Cultellus, [Gladiolus.] Gotsfridus Viterbiensis p. 15. pag. 363.

Ipse brevis gladius apud illos Saxa vocatur, Unde sibi Saxo nomen petiisse notatur. Eadem fere Eogelhusius:

Quippe brevis gladius apud illos Saxa vocatur, Unde sibi nomen Saxo transisse putatur.

Saxones longis cultellis pugnavisse auctor est etiam Continuator Florentii Wigornienfis an. 1138. inde genti datum nomen: *Mutato denique nomine, que ad id tempus Turingia, ex longis cultellis, sed vltoriosis, postmodum vocata est non Saxonica, sed Anglica elementis Saxonia.* Neque aliter Lamberus Schabnaburgensis ann. 1075. *Reliquam partem gladii, quæ bellandi arte plurimum excoluit Saxonia, peragunt.* Et Fridericus II. Imp. in Epistola ad Saladinum, apud Rogerum Hovedenum p. 650. *In gladio ludens Saxonia.* A voce igitur *Saxæ, & Saxæ* appellata Saxonia: ita enim Saxoniibus dictus cultellus, gladius, de qua voce confusendus in primis Mericus Calaubonus in Tractatu de Lingua Saxonica p. 395. ubi Saxones inde dictos etiam contendit. Glossarium Lat. Theoticum; *Semispasium, Sabs.* Witikindus 1. de Gest. Saxon. *Fuerat autem & qui hoc facinore nomen illis (Saxonibus) inditum tradant: cultelli enim nostra lingua Sabs dicuntur, ideoque Saxones nuncupatos, quia cultellis tantam multitudinem sedisset.* Eadem habet Albertus Stadenfis ann. 977. *Istius etiam vocis notionem attigit Gobelinus Persona in Cosmodromio tate 5. c. 11. Apud nos senioribus novacula, qua pili raduntur, dicitur Saff; & habemus inde vulgare verbum Saffen, id est, novacula cesariem cadere.* Præterea Gaudridus Monemuthensis 1. 3. c. 3. *Comminationibus suis præcepit, ut nansique longum cultrum intra caligas absconderet, & cum colloquium secernis trañdæres Britones, ipse eis hoc figmentum daret, Nimetoure Saxas, (i capite vestros cultros,) unde quisque paratus adstantem Britonem audacter occiparet.*

Aliunde tamen, licet minus vere, Saxoniz vocis etymon accessit alii, à *Saxo* videlicet, seu *lapide.* Tidericus Langeoius in Saxonia:

*Restat landana Saxonia magnificanda,
A Saxo dicta, gens Saxonia benedicta,
Est fortis, dura, geni bellica, vix ruitura.*
Ita Rolwita de Gestis Odon c. 1.

Ad cluram gentem Saxorum uenire habentem

A Saxo, per duritiam mentis bene firmam.

Papies ex libro I. q. c. a. Saxones dicti, quod sit dura & validissima gens. Vide *Serapianus*, & *Lexicon Runicum* Olai Wormii in v. Sax.

Reineccius de Orig. Saxo: à Saxob administrationis iusticie, appellatos Saxones existimat. Vide Schilteri Gloss. Teuton.

SAXAGONUS, pro Sexagonus, seu Sexangulus: vox hybrida. Bromptonus: ibi quoque gignitur lapis Saxagonus, &c.

SAXAROLI, Columbarum species, de qua Petrus de Crescentis l. p. de Agricult. c. 88. ubi veteri Gallico Interpreti Cendrius, seu Cinericii coloris dicuntur: Italici Saffranoli.

SAXELLUS, Fenne species. Vide *Vau.*

SAXESCERE, Lapidescere. Scriban. de Pass. Chron. cap. 9. Saxescant corda humana & sunt duriora chalybe.

SAXIMENTUM, Oblignatio, manuceapin, sequestratio, Gall. *Saisie*, dépot. Statuta Montis Regal. fol. 118. Et si contrafecerit in rumpendo vel restituendo dictum Saximentum penes eum factum, solvat banum pro qualibet vice solidos sexaginta, & restituat banum illi qui fecisset fieri dictum Saximentum. Statuta Castri Redaldi l. 1. fol. 12. v. Statutum & ordinatum est, quod non possit fieri de bonis aliquius districtualis castri Redaldi ullum Saximentum ex parte aliquius officialis, nisi primo liquidatum fuerit debitum, vel alio modo, vel nisi prius iuraverit, qui petierit fieri Saximentum nullum verum esse debitorem suum, contra quem petiti Saximentum fieri, & aliter Saximenta facta non valeant. Hinc

SAXIRE & SAXIRI, Oblignare, Sequestrare. Statuta Vercell. l. 2. f. 32. Item si quis ore tenus profecto suo Saxiretur aliquid quod invenitur penes aliquem ex parte Possessoris seu Rectoris, vel ex parte sua, vel iudicium consilium iustitio Vercellarum, est apud quem id Saximentum fuerit, tenere debeat illud saluum usque ad quartum diem. Statuta Asteni Collat. 16. c. 9. fol. 47. Sequestrari vel Saxiri non faciam civi Asteni aliquam rem, nisi illa res perditia vel furivaria fuerit. Si tamen aliquis venerit coram me & requisierit ut faciam sequestrari, vel Saxiri ac detineri res aliquius sui debitoris, vel si de iussoribus qui non sit civis Astenis. & si exinde non sit instrumentum nec res obligata in se qui Saximentum fieri postulare, faciam illas res & bona sequestrari & Saxiri ac detineri. Vide *Saisie*.

DISAXIRE, Obligationem solvere, bona ob signata liberare, Gall. *Lever une Saisie*. Statuta Vercell. lib. 3. fol. 32. Item quod nullus iudex consul iustitio possit Disaxiro rem faciam per socium, si fuerit socius in civitate.

SAXISCUS, Anastasius Bibl. in Gregorio III. PP. Id est gabatas aureas duas, alias Saxificas numero quinque. In Gregorio IV. Obtulit 3. gabatas Saxificas. In Leone III. Tutibulum aurum exauratum unum, deauram Saxificam unam, coronas aureas 12. &c. In Nicolao I. Gabatham Saxificam de argenteo purissimo, &c. Ubi Bulengerus: Cur vocas Saxificas, ignora, nisi forte quia imitantur consubulas illas & patios: que in rupibus & antris reperiuntur. Sed potior est conjectura, ita distasculum modi gabatas, quod opere Saxapico elaborate essent: nam Saxifrons dicitur pro Saxonicus, Bulla Benedicti VIII. PP. an. 1023. in Bullario Galinensi l. 10. p. 7. Nec non & calicem Saxonicum majorem, cum patra sua, quem Theodoricus Saxorum Rex B. Petro olim transfulera.

SAXIVOMUM, Machina bellica fixis emittendis apertis, Græci ὀξυφάβη, Gallis *Penne*. Elmham. in Vita Henrici V. Reg. Angl. c. 4. edit. Hearnii.

pag. 9. Plurima machina bellica, mirandis terrificisque Saxivomis, & aliis quibuscumque opem tante negotio prestantibus, prefato castra obsidionem amplectuntur. Insultu frequenti virorum, horrendis Saxivomorum insidibus, infinitos terrores incutient. Ibid. cap. 14. pag. 28. Et Rex interim. . . guerrarum habilimenta diligenter ordinet, Saxivoma fabricat, lapides ad eisdem evomendis preparam, &c. Adde cap. 82. pag. 234. Vide *Petraria* 3.

SAXONARE, ut supra Saxonare, in Statutis Vercell. l. 3. fol. 72. Amittant panem ipso iure, si fuerit minus penja & si fuerit male coctus & male Saxonatus. Galli dicerent *mal saconné*.

SAXONIA TRANSMARINA, dicitur Anglia, quod à Saxonibus occupata fuerit. Epist. Bonifacii Episcopi ad Zachariam PP. Quia synodus & ecclesia in qua natus & nutritus fui, id est in Transmarina Saxonia, &c.

SAXORUM VENERATIO, Paganis consueta, interdicta in Concilio Agathensi c. 5. & l. 7. Capitul. Caroli M. c. 236. Vide *Petra*.

SAXUM, Panni species. Vide *Sagum* 2.

SAXUS, Salsus, nisi etiam ita legendum sit. Charta Leduini Abb. S. Vedasti Atrebat. de censu ann. 1036. ex Chartul. V. ejusdem Monast. fol. 243. Quinguo solidata Saxa carnit, 1. den.

1. SAYA, f. *Laya*, seu Silva, in Actis S. Petri Celestini PP. 10. 4. Maii pa. 227. Hic Regi Carolo multis devotus in quadam Sayia jammi habuit habitaculum.

2. SAYA, Panni species. Vide *Sagum* 2.

SAVO. Vide *Sagum* 2. & *Saiones*.

SAVRIE. Catholicorum pariter & Gensericorum potest diti Savrie, ubi manens mulieres de ferro nenda. Ubi indicari videntur serotini conventus in quibus rustice puellæ lanificio una vacant, quos Picardi etiamnum Series appellant.

SAYSIMENTUM, SAYSIO, SAYSYNA, SAZINA, SAZIRE, &c. Vide *Saisie*.

SAZIUM, Manuceapio, Gall. *Saisie*. Statuta Vercell. l. 7. fol. 182. Saxium panni fragmenti & filiginis factum per Bartholomæum Vatum & fratrem Hypolitum de Bonaromes ad hoc specialiter constitutus tempore potestario predicti dom. Rogerii Georgii, &c. Vide in *Saisie*.

1. SAZO, & SADO, Mensura agri apud Aquitanos. Charta an. 1273. in Regesto Hismagorum Aquitanie p. 9. Teneas ab ipso 7. Sazodes terre & vineæ.

SADO appellatur in Regesto Consularie Burgundie fol. 111. Dedit sibi in dotem 7. Sadones terre ex una parte, & 9. regat terre prope Sazium suum in franco allodio. Occurrit ibi pluries.

2. SAZO, Satio, annus: proprie anni tempestas, Gall. *Saison*, qua feritur. Charta an. 1296. qua incolæ de Rellaneta concedunt Raymundo dicti loci domino vintennum hinc usque ad quindecim annos seu ad quindecim Saxones continuis revolutas. Galli dicerent *pendent 15. recoltes*. Vide *Satio*.

SAZUS, Eadem notione, pro quavis anni tempestate. Chartar. Eccl. Auxil. cap. 83. Dedit 2. solidos ad quatuor Sazos Eid-Sanz Garfia-Baro.

SBA, contracte scriptum pro Substantia, in Charta an. 1336. Dabit quatuor exemplum eodem tenore, falsi tamen Sba non mutati.

SBADAGIUM. Vita S. Francæ Abbatisse nu. 42. Cumque in os illius de aqua S. Francæ fuisset injecta, non retinuit eam, sed enormiter projecit, quousque cum uno Sbadagio compulsum fuit os ejus apertum stare. Tanquam licet sic os claudere: est enim Sbadagio Italici Oscitatio.

SBANDARE, Navem harpigne retinere, ut vide-

videat. Chron. Tarvisi. apud Murator. to. 19. col. 861. *Quae insuper gangra a litis cum suis bastaleis discurrerent alteram galeam penebatur ab una parte Sbandarii, nec se resistere valeat, &c.*

¶ **SBANDITUS**, Proferiptus, extorris, ab Italico *Sbandire*, Gall. *Bannir*. Memoriale Potestatis. Regent. ad ann. 1186. apud Murator. tom. 8. col. 1168. *Bonifacius Bajardus cum quibusdam de illis de Bismarino & aliis Sbanditis de civitate & cum aliis multis de civitate Mutina intravit monasterium S. Prosperi, &c.*

¶ **SBARALIUM**, Repagulum, seu munimentum ad urbium & castrorum introitus ex palis, & barris, quas Itali *Sbaras* vocant: unde *Sbaraglio*, de qua voce Academici Crusciani. Sanutus l. 3. part. 12. cap. 21. *Feccis quoque plures mines, seu cuculos respondentes ad terram novam, factam nuper ante turrem Malediam, & ad Sbaraliu, sive barbecannu Regis Hugonis, & postea fecit appropinquare orificio fossarum barbecanis multos usque ad Sbaraliu damia Odoardi. Infra: Et 8. die eiusdem mensis destruxerunt Sbaraliu Regis Hugonis.* [Vide *Sbarra*.]

¶ **SBARARE** URDEM, Omnes ejus aditus praeccludere, eam obsidere, Gall. *bloquer, investir*. Vita Eugenii IV. PP. apud Baluz. to. 7. Miscell. pag. 507. *Ipsi vero non moverunt se, & statim Roma Sbarata fuit.* Haud dubie ab Italico

¶ **SBARRA**, Repagulum, Gallice *Barriere*. Item, Crates seu lapimentum ex ferreis repagulis intertextis. Chron. Estense ad ann. 1305. apud Murator. to. 5. col. 353. *Invenit stipendiarii aut clausor Sbarris circa totam plateam.* Chron. Tarvisi. apud eund. to. 19. col. 790. *Super ponte S. Martini lapides se planis & Sbarris taliter clausuras, quod illic nullus potuerat pertransire.* Vita Ven. Catharinæ de Valentia to. 1. April. p. 653. *Quod (corpus) erat in quodam sepulcro in dicta ecclesia subitus terram, tamen apertum ad Sbarris altis per brachium unum cum dimidio & plus super terram, &c.* Vide *Sbaraliu*.

¶ **SBARRATA**, Italica, Obex, Gallice *Barriade*. Chron. Domin. de Gravina apud Murat. to. 12. col. 589. *Tunc videat Regina, quod nullatenus posset castrum convincere, sed postius succumbere, & gentem in insulibus amittebat, mandavit in loca, qua tempore Regis Roberti Sbarrata erat prope castrum prorsum, fabricari munitum fortissimam.*

¶ **SBERNIA**, Vellitis species, eadem quæ *Bernaia* Hispanis: hanc sic definit Covarruvias in Thes. linguz Castellane: *Est una capa larga à modo de manto, grossera come manta fragada.* Matthæus de Afflictis de cil. 315. *Marius missi uxori sue, quando est in domo patris, vel fratris, gonellas de serico, Sberniam de serico, &c.* Vide *Bernis*.

¶ **SBINDALA**, ab Ital. *Binda*, Gall. *Bende*, Limbus, fascia. Statuta Ahenf. Collat. 4. cap. 5. fol. 17. *Teneatur Potestas dare... cuilibet unitorum... insulam unam panai rubei sive vermiliis cum Sbindaliti ejusdem panai, & quilibet ipsorum unitorum in juncata teneatur in die dum in civitate Ahenf. & posse fuerit eunda & redeundo insulam illam rubeam cum Sbindaliti portare & habere in capite, vel si propter calorem non posset insulam illam portare ad collum, tunc eam pedentem super humeros cum Sbindaliti semper habere & portare teneatur.* Vide *Binde*.

¶ **SBRONDATUS**, Follis nudatus, ab Ital. *Sfrondare*, Gall. *Effeuiller*. Statuta Montis Regal. fol. 241. *Item statutum est quod camparii tercetiis vicis teneantur emendare omnes arbores iunctas, vel seculatas, scolaros & Sbrondatas, causa allevandi in finibus & posse civitatis Montis Regalis.*

¶ **SBURLARE**, Irridendo aliquem leviter percu-

tere; ab Ital. *Burlare*, Gall. *Se moquer, se jouer*. *Sburlatio* ipsa levis percussio. Statuta Castri Redaldi lib. 2. fol. 37. *Si qua persona injuriis Sburlaverit, vel spinaverit, vel in terram projecit aliquem, & sanguis exierit ex tali Sburlatione, vel spinatura, condemnatur in libris tribus monete currentis pro quolibet & qualibet vice.* Occurrit etiam in Statutis Ripertiz e. 86. fol. 16. v. Vide *Burlare*.

¶ **SCABA**, **SCAVA**, Fossa. Tabularium Abbatiz Conchenfis in Ruthenis Ch. 59. *Et dano similiter ut in Dardonia inter me & Monachos sancte Fidis faciamus Scabam; & si ego non dedero medietatem operis Scave fuisse Fidis Maachis, si cam fiat me fecerint, sit Maachis in dominio.* [Charta ann. circ. 490. apud Baluz. Hist. Tutel. col. 339. Et in ipsa vicaria villam nostram Floriaci, ... excepto cologis cam locu, cum tractu ad Scavas, cum bosco, &c.]

¶ **SCABARE**, pro *Cavare*, Fodere, non semel in Vita S. Eligii. Vide *Cavare*.

¶ **SCABEA**, pro *Scabies*. Paulus Warnefridus lib. 4. c. 47. *Tot bze suis clades Scabearum, ita ut nullus potisset mortuum suum agnoscere propter nimium inflationis tumorem.* [Vide *Scabeda*.]

¶ **SCABELLARE**, *Decidere*. Ita Papias edit. at Mf. habet *deridendo*, quomodo forte *gaber* dicimus. Sed potior editi lectio: item enim quod *Capellare*. Vide in *Capulare*.

¶ **SCABELLIZARE**, Sustinere iuxta scabelli. Galfridus in Vita S. Godrici to. 5. Maii p. 77. *Et mirabiliter pedes meos ita Scabellizati, quod illis terram tangere, etiam si velim, non liceat.* Vide *Scamellum*.

¶ **SCABELLUM**, Modus agri, quantum uno die excoli potest. Charta an. 1147. apud Calmet. inter Probat. to. 1. Hist. Lotbar. col. 330. *Dedit præterea idem Haimo pro anima fratris sui Rodolfi, Scabellum vinea apud Domum-basulam, & Cono tria Scabella & vniu capicella.* Vide Hist. Tullenfem R. P. Benoit p. 199. & infra *Scamellus*.

2. **SCABELLUM**, Alianotione. V. *Scamellum*.

¶ **SCABIDU**, Qui scabie laborat. Charta Emehardi Episc. Herbipol. an. 1097. apud Scannat. Vindem. Liter. p. 178. *Agilner exeat, pauperes quosque & debiles, Scabidos & famidos, invigridi & ibabides queras & colligat. Scabide pspereb, apud Marcelli. Empir. cap. 8. Utitur præterea Tertull. lib. de Anima c. 38. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Scabidus, Roingneux, teigneux, racheux.*

¶ **SCABIEDO**, pro *Scabies*, apud Folcardum in Vita S. Joannis Episcopi Eboracenfis n. 2. [Leg. f. *Scabredo*.] Vide in hac voce.

¶ **SCABILLUM**, vel **SCABILLUS**. Vide *Scamellum*. **SCABINI**, **SCABINI**, **SCABINEI**, &c. Sicolim dicti judicum Assessoris, atque adeo Comitum, qui vices judicum obibant. Capitulare 2. ann. 805. c. 6. *De clamatoribus vel audiscis qui nec judicum Scabinorum acqiescere nec blasphemare voluit, &c.* Capitulare 3. an. 813. c. 13. *Postquam Scabini cum (latrone) dyndicar verius, non est licentia Comitibus vel Vicariis ei vitam concedere.* Leg. Longob. l. 2. tit. 31. §. 7. *Exceptis illis Scabinis qui cum judicibus residere debent.* Capitula Caroli M. l. 4. c. 5. *Comes ubi secum suos Scabinos habeant.* Charta Ludovici Pii in Chron. S. Vincentii de Vulturuo p. 787. *Quia in presentia Sapponi Comitibus, ac Benedicli, Hildprai & Ansfredi Castellorum ceterorumque Scabinorum... acta fuerant.* Vetus Notitia in Chronico Besuensi p. 504. *Aute illi scoti virum Hildegardum Comitum, seu judicis, quos Scabinos vocant, & quamplures personas qui cum eo aderant in Moatinaco villa, in malo publico, ad maiorem causam audiendam, &c.* Speculum Saxonicum lib. 1. art. 62.

§. 10. In omnibus locis est iudicium, in quibus iudeos sententia, hoc est, per sententiam Scabinorum iudicabit. Adde l. 2. art. 12. §. 2. l. 2. art. 26. §. 2. art. 29. §. 1. 2. & Wiehbold. Magdeburg. art. 33.

Inter Scabinos cooperari nusquam poterant qui femel ad mortem fuerant iudicati, ut legitur in lib. 6. Capituli. c. 295. In testimonium vero non suscipiatur (qui iudicatus fuerit ad mortem) nec inter Scabines legem iudicando locum tenet.

Scabini iudicis interfuerunt, licetque iudicasse, passim alibi legitimus, in Lege Longobard. lib. 1. tit. 35. §. 1. l. 2. tit. 40. §. 1. 3. 5. tit. 42. tit. 52. §. 7. in Capitulari. Caroli M. l. 2. c. 28. l. 3. c. 31. 40. 48. l. 6. cap. 207. in Edicto Pissensi Caroli C. c. 6. in Chron. S. Vincentii de Vulturno p. 69 r. in Chron. Befuensi p. 305. S. Benigni p. 44. in Tradit. Fuldensi. c. 98. apud Perardum in Burgundici pag. 36. Meibomium in Notis ad Witikindum p. 63. Goldastum in Chartis Alamani. c. 99. Hemerum in Augulla Viromandi. pag. 121. &c. Unde iudices vel Scabini non semel vocantur ab Hariulfo in Miracul. S. Richarii fec. 5. Bened. p. 368. & 369. Scabini seu iudicarii, in Charta Guidonis Comitis. Flandr. an. 1270. f.

Hos porro in malis publicis septem fere semper fuisse iudicum Assessores docent Capitularia Caroli M. l. 3. c. 40. Ut nullus ad placitum dantur, nisi qui causam suam gerat, aut si aliter ei querere debet; & exceptis Scabini septem, qui ad omnia placita praeesse debent. Adde Legem Longob. l. 2. tit. 42. §. 2. Capituli. 1. ad Legem Salic. §. 7. & Hincmarum Opusc. 15. §. 14. Interdum ad duodenarium numerum, si tanti essent, esse iubebantur: sin autem, de melioribus hominibus Comitatus supplebatur numerus duodenarius, ut est in Capitulari 2. Ludovici Pii an. 819. c. 2. Atque hi eligebantur [& ab officio removebantur] a Missis dominicis, populi interveniente consensu, ut est apud eund. Hincmarum, in Capituli. Caroli M. l. 3. cap. 33. in Addit. 4. Lud. Pri c. 73. 75. & in Capituli. Caroli C. tit. 39. cap. 9. 10. Unde prae Scabinos ex ipsis civitatibus ac Provinciis, in quas mittebantur Comites ac Missi, delectos: ideoque iudices proprios appellari, quod cives & incolae eos sibi in iudices elegerint. In Charta Balduini Comitis Flandrie an. 1119. in Tabular. S. Bertini. Insuper etiam pro quicquo pace Ecclesia iudices proprios, qui vulgo Scabini vocant Abbas habebit.

Scabinos etiamnum, iudices urbanos, seu adilitios, appellamus, Gallice *Echevins*. Tomas Wallinghamus an. 1296. *Mayores Flandrie, qui Scabini dicuntur in villis*. Cujus quidem vocis etymon à Theutonico accensit viri docti, ex Glossario Theotico Lipthi: *Scapena, iudex*. Hodie, inquit idem Liplus: *Scapena*, Scabini dicuntur. Kilianus: *Scapena, iudex, Senator, Decurio, Juratus, vulgo Scabini*. Amerbachius à *Schastler, Scapfen*, vel *Scenper*, Germanico deducit. Ii in plerisque civitatibus inquilini ac cives esse iubentur, & ex utroque parente civibus eliti, quod Chenutius observavit in Antiquitat. Bituricensib. pag. 128. 129. Ita tradit Aelianus l. 6. Var. c. 10. Periculum legem tulisse, ut nemo ad Reipublicae administrationem accederet, nisi quatuorque parente *divis* natus esset. [Vide Brummeri Dissertationem de Scabinis.]

Scabini interdum cum Juratis confunduntur, interdum ab iis distinguuntur: cum Juratis promiscue accipiuntur in Litteris Alaidis Comit. Burgundiz an. 1247. inter Ordinar. Reg. Franc. 104. p. 386. ubi iidem Scabini, Jurati & Electi nuncupantur. Scabini à Juratis fecerit Philippus Augustus in Charta Communiz. Petron. an. 1209. In communia Pernensis singulis annis in invitato S. Joannis Bapt. influentur novi Major, Jurati & Scabini hoc modo: Duodecim majoris ministeriorum de propriis ministris super sacramentum suum

eligunt 24. homines de probioribus & magis legitimis, scilicet de singulis majoris duos; illi autem 24. similiter super sacramentum suum eligunt 10. Juratos de probioribus & magis legitimis hominibus ville, neque aliquis illorum 24. in illo anno poterit offe Major vel Juratus, nec electores Juratorum in anno proximo sequenti esse poterunt, predicti vero decem Jurati electi super sacramentum suum eligunt alios decem de probioribus & magis legitimis hominibus ville; illi vero 20. eodem modo eligunt alios decem; de illis autem 30. Juratis electis ipsi super sacramentum suum eligunt unum in Majorem & septem in Scabinos. Vetus autem Major & Jurati & Scabini illius qui de novo sibi substituantur reddent rationem & computum de saltis ville & negotiis illius anni. Eadem habentur in Charta Caroli V. Reg. Franc. ann. 1368. qua predictam Philippus Aug. Chartam confirmat. Vide io *Juratus*.

SCABINIS, Ad Scabinos spectans. Littera Scabinis, quae à Scabinis cu iudicibus conceduntur. Charta an. 1376. apud Knippenberg. Hist. Eccles. Geldr. p. 104. *Ad fuerunt haec praesentibus discretis viris Joanne de Wessom iudice, Geraldo Beke & Gerardo de Togenen Scabinis in Ruremunda testibus ad praemissa vocatis specialiter & rogatis, qui super predictis litteras suas concesserunt Scabinales*. Masfon Scabinale, in Stylo Loc. c. 1. art. 7.

SCAVINI, in veteri Iudicio an. 840. apud Sammarth. in Massiliensib. Episcopis. [Chronice. Novale. apud Murator to. 2. part. 1. col. 721. Cum quibus etiam interfuerant multi iudices & Scavini cum Scaldaxibus: Adde de Charta an. 844. & aliam an. 8030. ex Tabular. S. Victoris Massili.]

SCABIONES. [Constituc. Leducini Abbat. S. Vedasti Atrabai. ann. circ. 1020. apud Marten. rom. 1. Ampliss. Collect. col. 381. In boc itaque generali placito praesidente abbate seu praeposito, circumfidentibus etiam Scabionibus, &c. Occurrit praeterea in Charta Udonis Episc. Tullensi. inter Probat. Hist. c. 10. Eccl. p. 79.] & in Charta Adalberonis III. Episc. Morensis anno 1056. apud Meurissium p. 363. forte pro

SCABIONES, ut praefere [Charta an. 966. apud Calmet. inter Probat. ro. 1. Hist. Lothar. col. 379.] Ita etiam Charta Stephani Episcopi ejusdem Ecclesiae an. 1126. pag. 403. & alia Haimonis Episcopi Virdun. an. 1023. io Tabulario S. Vitioni. Charta Henrici Episcopi Tullensis an. 1163. apud Baluz. in Append. ad Capituli. Reg. Franc. n. 158. Praeter ministriales, scilicet *Fiducum, Decanum, Scabionem, & famulum Ecclesiae feodatos, &c.* Hanc denique cum aliis subscribit Ricardus Scabinio, qui ut videtur, hanc dignitatem ex feudo obtinebat.

SCAVIONES. Charta Henrici Imper. an. 1056. pro Monasterio S. Maximini Trevir. *Servitia qua in quibusdam Curtiis Advocatis tribuuntur cum Villicis & Scavionibus accipere & non admittre debuit vel vendere, quia ad hoc eis donata sunt, ut quidquid Abbatibus familia adversitatis congerit, quantocius standam corrigere*. Eadem habet Charta alia Henrici V. Imp. an. 1112. pro eodem Monasterio, apud Nicolaum Zyllesium.

SCAPIONES, in Charta Henrici Imp. an. 1004. in Metropoli Salisburgensi rom. 2. pag. 22. Ut nullus Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, Schultes, Scapio, seu aliqua magna vel parva persona, &c.

ESCHVINI, in Charta Communiz. Rotomagi & Falchiz post Ordericum Vitalem p. 1066.

SCABINI PALATII, qui iudicis Comitum Palatii intererant, & cum eo iudicabant. Chronicon S. Vincentii de Vulturno l. 2. Ille vero (Hludovicus Pius Imper.) misericordia motus, Adraldo Vicecomiti Palatii iussu, utre-

ut resideres in iudicio cum Agelmundo & Petto Scabinis Palatii, & ipsius Abbatis postulationem adimpleret. Charta Caroli Simplicis apud Mirzum in Notitia Eccles. Belgij p. 87. & in Donationib. Belgicis lib. a. c. 18. Iudicio scabinorum Palatii nostri, &c.

SCABINACIUM, Collegium Scabinorum: [item eorumdem officium & dignitas:] Esequivage, in Consuet. Remen. art. 178. 373 Bononiensi art. 99. Insulensi, Peronen. & aliis. Charta Ferrandi & Joann. Comitum Flandriz, apud Buzelinum lib. 3. c. 16. Nos dilecti & burgenses nostri de Duceato concessimus Scabinagium de anno in annum perpetuo habendum, &c. [Consuetud. Furnensis Miss. ex Tabular. Audomar. Ordinatum est in primis quod si scabini erunt, erunt & corporatores, & illis jam infinitis Comes & usque ad voluntatem suam fecit eos jurare Scabinagium & coram. Adde Chartam Margarete Flandr. Comit. an. 1272. apud Mirzum tom. 2. p. 1240.]

SCABINATUS, Eodem significato. Charta Baldwinii Comit. Flandr. ann. 1200. apud Mirzum tom. 1. pag. 292. col. 2. Et notandum quod hereditas in elemosynam data post annum transactum, debet ad Scabinatum reverti. Bulla Innocentii IV. PP. an. 1245. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 1287. Contuit etiam prefato monasterio Scabinatum in terra ipsius monasterii in prefate civitatis suburbii. Adde eund. Marten. tom. 1. Anecd. col. 1592 Calmet. tom. 2. Hist. Lorbar. inter Probat. col. 380. Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. p. 148. &c.

SCABINIUM, Eadem notione. Egidius de Roya ann. 1450. Mandavit quod non renovaretur Scabinium Scabinorum nisi de mandato speciali ejus.

SCABOLARIUS, Charta concordiz inter Abbatem & Sacristam Crassenses an. 1381. ex Tabul. ejusd. Monaster. Diffus sacrista debet & consuevit recipere ab eodem dom. Abbate qualibet diem refectorii panem & vinum pro uno Scabulario. Sic vocat Crassenses, ut nobis renuntiatum est, eum qui eri campano argute pulsando preelat, Gall. Carillonier: vocis origine ducta à Scaba, folla, quod Scabolarii etiam sit foltorem agere, ubi aliquis è vivis excessit.

SCABRA, Lancea, seu potius lancee cuspis. Gesta Tancredi apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 174. Habebat autem ipse etiam apud se cuspidi Scabra ferream, de cuius inventione fortuita materiam fallendi sibi assumserat: Scabram quippe intuitus exasam, anno-fam, usui nostro forma & quamitate dissimilem, auspicatus est illico hinc fidem novis figmentis adhasuram.

SCABREDO, Idem quod aliis Scabritia, scabrities, Alperitas fordida. Vita S. Aldhelmi tom. 7. Maili p. 79. Quidquid litterarie arvis elaborabas, quod non adeo exile erat, Aldhelmi committebas arbitrio, ne perfecti ingenii lima eraderetur Scabredo Scatica. Gloss. Lat. Græc. Scabredo, τριγών. Vide in Scabredo.

SCABRIDUS, Scaber, in Miracul. S. Delidarii Episc. Cadurc. c. 12. Faciem Scabridam... ostendit. Fortunat. l. a. Poem. 107.

Scabrida nunc resonat mea lingua rubigine verba.

SCABRO, Scarabæus, ut videtur. Acta S. Leonis IX. PP. tom. 2. April. p. 669. Ubi jacens immundus spiritus ita reddidit, videlicet prius murem tria capita baveant, secundo rannunculum, tertio laceram, quarto ranum, quinto Scabrorem.

SCABULARE, pro Scapulare. Vita S. Castoris Episc. Apt. Quidam autem ex fratribus, ut vel sic cessaret, scapam, qua clibani pavimentum tergebatur, abscondit, ipse vero territis ne panis, qui tunc ad coquendum paratus fuerat, si motum apertendi clibanum faceret, minus perfecte coqui creturus, arripuit Scabulare in faminitate brevis passatilla ligavit & ... clibanum perfecte deterfit.

SCACACUS, pro Scaccario. Vide ibi.

SCACARIUM, SCACCARIUM. V. in Scacchi.

SCACATUS, Quadris diversi coloris distinctus, ut Scaccarium. Vide mox in Scaci i. Concil. Trevir. an. 1310. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1240. Presbyteri canonici & clericis rigatis & Scacatis vestes gestantes, &c. Statuta Eccl. Leod. an. 1369. tom. 2. sacr. Antiq. p. 451. Item prohibemus ne aliquis de dicto clero vestes aut togas parvas (paritas) seu intermixtas, seu Scacatas... deferat. Ubi leg. Scacatas. Statuta Eccles. Tutel. ibid. col. 794. Hoc item de clericis presertim benedictis, caligis Scacatis rubris, ac viridibus publice nuntiandis dicimus esse censendum. Occurrit rursum in Conc. Paris. an. 1423. apud eund. tom. 7. Ampl. Collect. col. 1289. Quo spectat vox Esequet in veteri Chron. Fland. pag. 79. Esequet d'argenti & de gueules. Vide Scacatis.

t. SCACCI, SCACI, & SCACHI, seu Scaccorum ludus, le jeu des Echecs, sic appellatur à voce Arabica vel Persica Scach, quæ Regem sonat, quod præcipua Scaccorum, uti vocant, persona, Rex sit, quod à nobis observatum in Notis ad Joivillam pag. 59. & ad Alexiadem p. 383. 384. quamquam non delint, qui à Germanico Scach, i. latro, de quo mox, dictum putant, ut sit latruncularum ludus, quem eundem esse cum ludo scachorum viri docti existimant, ex Ovid. siue latrocinii sub imagine calculi ibi. Salmastius vero ad Hist. Aug. p. 459. ait, Scachis Italos & Gallos hodie vocare ludum latruncularum, voce à calculis detorta. Hunc peneq. si lubet. [Consulte etiam Menag in Erymol. Gall. v. Echec & præsertim Colom de Aquino in Lex. milit. v. Latrunculi.] Robertus Monachus l. 5. Hist. Hierosol. p. 51. Alea, Scaci, veloces cursus equorum stetit in frenum gyris non deservunt. Petrus Damian. l. 1. Epit. Venarum, aucupium, aleam in super sarra, vel Scachorum, qua nimirum de tota quidem sacerdote habent minimum. Et mox: Ille autem ex diversitate nominum, defensionis sibi faciens sententiam, ait. Aliud Scachum esse, aliud aleam. Aleas ergo auctoritas illa prohibuit, Scachos vero tacendo concessit, &c. Historia Transl. S. Stremonii in Actis SS. Benedictinorum sæculo 3. Ubi pro reverentia B. Maritimi plurima reliquit insignia, scilicet Scachos crystallinos, & lapides pretiosos, & auri plurimum. Eadem, ubi caucos emendat vir doctissimus; sed vox scachos, magis aridet. S. Bernardus io Exhort. ad Milites Templi c. 4. Scachos & aleas detestantur. Matth. Westmonaster. ann. 1106. Licet etiam ei ad Scachos & aleas ludere. Odo Episcopus Parisiensis in Præceptis Synodal. §. 29. Ne (Clerici) in suis domibus babeant Scachos, aleas, vel decies, omnino prohibetur. [Hist. Coetular. l. 1. apud Murator. tom. 12. col. 73. Vir nobilis dominus Ricardus de Camino, ... dum more Nobilium Scachis luderet pro solatio, &c. Chron. Tarvis. apud eund. tom. 19. col. 801. Tamborlanus suo in papitione tunc forte condeudebat ad Scachos, &c.] Vide A&A S. Quirini Mart. l. 1. num. 5. Pseudo-Ovidius l. 1. de Vetula: Est alius ludus Scacorum, ludus Ulyssis, Lndus Trojana quem fecit in obsidione, Ne vel taderet proceres in tempore treuge, Vel belli, si qui pro univertibus remanerent Incastris: ludus qui Scachis assimilatur, Inventor cuius jure landandus in illa est, Sed causam lndis non advertunt nisi pauci.

Infra, de scacorum personis: Sex species saltus exercent, sex quoque Scaci, Miles, & Alpinus, Roccus, Rex, Virgo, Pedesque, In Campum primum de sex istis saluunt ares, Rex, Pedes, Virgo: Pedes in rectum salit, atque Virgo per obliquum, Rex salu gaudet utroque, Anto

*Ante retroque tamen iam Rex quam Virgo moventur
Auto Pedes solum; capiens obliquus in ante;
Cam tamen ad metam stadii pererravit, extunc
Sicut Virgo salit, in campum vero secundam
Tres alii salient, interuallum Roccus, oique
Soli conossam est ultra utraque;
Oblique salis Alpinus, sed Miles utroque
Saltum componit.*

[Le Roman de la Rose Ml.

*Puisque des Escheïs me souviens
Se tu rians en fies; le couviens
Que cil soit roys que l'en se hève,
Quant tuit si homme font oïstole,
Si qu'il se voit fies en la place
Nou voit chose qu'il i place
Ains i en fuit por fose amez
Qui font en tel povreté mis;
L'en ne peut autre homme hâver,
Ce fereit tait large & aver.
Car aïssat le dit Alalus
Qui des Escheïs controuva l'us
Quand il traitoit d'arimetique.]*

Sed & observo personas scacarum familia vocari in A. resto Paris. 9. Maii ann. 1320. Item unum Scaccarium de jaspide & calido cum familia, videlicet una parte de jaspide, & alia parte de cristallo. Le Roman de Parvise la Duchesse Ml.

Puis apris il as tablos & a Escheat jouer.

Infra:

Et si nos moistras des Escheax & des dez.

Jacobus Henricus in Speculo Hasbanico pag. 6. *Jo-
veir aux Eikax & ez Tables, &c.*

SCACCARIUM, vel SCACCARIUM, Tabula in qua fecis ludicr, alternis quatuor albi ac nigri coloris distincta, vel ludus ipse scaccorum, notis Eschibiquet. Nicolaus Trivetius in Chronico ann. 1273. *Ludo Scaccarii innotuit. Liber de Miraculis S. Fidis c. 19. Tabulam Scaccorum ibi pendente, &c.* Thwoccius in Carolo Rege Hungar. c. 97. *Et ana tabula pro Scaccis mirabili.* [Mirac. S. Bertini f. 3. Bened. p. 1. pag. 131. Eodem anno Johannes Presbyter de Rubroc cum talis ludens ad alas nescio seu ad Scacos, ... alapam magnam in maxilla recipiens super Scaccarium vel alarum tabulam recidit, &c.] Hinc eadem nomenclatura donat tabule, similibus tessellatis aut quadris diversi coloris variegatae. Marthæus Paris & Bromptonus de Coronatione Ricardi I. Regis Anglie: *Et post illos veniebat fies Comes portantes anam Scaccariam, supra quod posita erant insignia regalia & vestis. Idem Bromptonus p. 145. Pelotes, uret, & Scaccaria, ellas argenteus, & candelabra, &c.* [Scabbier scaccarium vocat le Roman de la guerre de Troyes Ml.

*A an Scabbier d'or & d'argent
Jue sa fa cbeuillier.*

Vide Scaccus.]

SCACCARIUM etiam appellatum olim in Normanniz Ducatu, suprema Curia, in qua appellationes ab inferioribus iudiciis supremo jure adjudicabantur. [Lit. terz Ludovici X. Regis Franc. an. 1324. co. 1. Ordinac. pag. 552. Item. *Caasla diffiniva in Scaccario Rotomagi. ad nostram Parliamentam Parisias nullatenus deferantur.*] Vetus Consuetudo Normanniz Ml. t. part. 5. distinct. cap. 7. *L'enapelo Eschequier assenble de ban-
res justies ausquien il appartient a corriger & a amender ou a fero amender tout gen que les Baillis &
les autres mentent justiciers ou malmeins jugie i, &
doivent rendre a cheusun ses drois sans delai, & sient
a bien poi aussi grade sermette comme de la bouche du
Prince, &c. Nous apelen solempniement fies qui
est jacie par acort en plein Eschequier, &c.* Marth. Pa-
Toco. VI.

ris an. 1231. *Proposuit etiam quod Episcopi quidam ejus
suffraganei, neglecta pastoralis cura, sedebant ad Scac-
carium, laicas causas exercentes, & iudicia sanguinis
exercentes.*

Hinc Justitiiarii superiores dicuntur Scaccarii Magistri, in Leg. Normann. apud Ludewig. tom. 7. Reliq. Ml. pagin. 154. *Notandum siquidem est, quod iu-
sticiariorum quidam sint superiores, quidam inferiores.
Superiores sunt qui ab ipso Duce sunt constituti ad ge-
rendam curam terre immediate sub ipso Principe eis
commissecuram & custodiam gerentes, ut Magistri Scac-
carii & Baillivi.*

Bina autem singulis annis tenebantur Scaccaria, primum ad Pascha, alterum in festo Sancti Michaelis. [Charta Sancti Ludovici Reg. Franc. ann. 1259. apud Marten. tom. 1. Amplif. Collect. col. 1248. *Alius
autem 40. libras annui redditus nobis reddent in duo-
bus Scaccariis, videlicet in Scaccario Pascha 20. libras,
& in Scaccario Sancti Michaelis 20. libras.*] Scaccarium Philippi Pulchri pro reformatione Regni ann. 1302. artic. 51. *Præterea propter commodum subditorum no-
strorum, & expeditionem causarum, proponimus ordi-
nare, quod duo Parliamenta Paris, & duo Scacca-
ria Rotomagi, Dieque Trecentis, bis tenebantur in
aaro. Utriusque Scaccarii passim mentio fit in veteribus Chartis. Vide Monasticum Anglican. tom. 2. pagin. 90. 450. &c. Aresto ann. 1273. Pronunciatum
fuit quod Episcopi Normannia non teneant venire ad
Scaccaria, nisi sponte venire voluerint, vel fuerint
ex parte Regis mandati, in Regesto Parlamenti B. fol. 52. Erectum porro fuit postmodum Scaccarium
Normanniz in Parlamentum Rotomagi. Vide to-
2. Monastici Angl. pag. 995. [& Parliamentum.]*

SCACCARIUM, apud Anglos varie fuitur: interdum enim, & proprie dicitur Curia in qua res fici pertractantur, ut auctor est Cowellus: in aula scilicet Westmonasteriensi, ubi de rebus & redditibus fiscalibus Barones quatuor designant, *The Eschequer, vel Ther eberker. Flea. l. a. cap. 25. Habet etiam Rex Ca-
viam suam & justitiariorum suorum in Scaccario apud Westmonasterium residentes, ejus loci Capitalis est Thesaurarius, ... ipse namque principaliter oneratur de omnibus
loca Scaccariorum tangentibus, & præcipue de exitibus, receiptis, & compositis omnium ibidem computantium.* Matth. Westmonast. ann. 1209. *Antum est Scaccarium
a Westmonasterio asque Northampton per Regem, in
adjam Londoniensem, asque ad Natale. Thomas
Wallingham ann. 1305. Cumque venisset Eboracum,
jussit sessionem justitiariorum, qui dicuntur de Banco, &
Scaccarium, quæ jam septennio manserant Eboraci, Londonias ad antiquum locum transferri. Neque tantum de rebus fiscalibus cognoscunt Scaccarii Anglici iudices, quos Barones Scaccarii vocant, sed etiam de feudis, juribus, & libertatibus regni: præterea de quorellis conqueantibus de Vicecomitibus, Escautoribus, Baillivis, & aliis ministris Regis presentibus existentibus, de personalibus injuriis civilibus, præterquam de falso iudiciis, ut est in Flea. lib. 2. cap. 47. §. 4. ubi variis officiis Scaccarii recensentur, de quorum officiis ac munis agit, nempe, Thesaurarius, Cassellarius, Barones Scaccarii, Clericus Regis, duo Camerarii, Constabularii, & Marscalli, Clerici scriptores rotalorum, Miles argentarius, &c. Sed & idem auctor Flea. docet Scaccarium istud Anglicum bis in anno teneri, in Paschate, & festo Sancti Michaelis, quo tempore Vicecomites computa sua reddere teneantur: de quibus Glanvilla lib. 7. cap. 10. & Scatura Roberti III. Regis Scotie cap. 26. Vide Barones Scaccarii, & quæ observat Warfus ad pagin. 278. Marthæi Paris.*

H

SCA

SCACRIUM, lisdem Anglis pro ipso fisco seu etario regio interdum sumitur, quod etarium Regis Anglie in eadem aede, ubi iudices scacarii confidunt, asseritur, ut docet Fleta l. 2. c. 27. Brompion an. 1175. *Er ibi ipsi Reges redditum mille marcarum argenti ad Scacrium Anglia recipiendum, quem praedicti Comiti dederant, caris suis inde sibi confectis, planarie confirmarunt.* [Forma pacis inter Reges fr. & Angl. ann. 1216. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 858. Item, dominus Lodovicus reddat domino Regi restituta de Scacario, cuius Iudaeorum, ... & omnia alia scripta de Scacario quod habet, bona fide.] Matth. Paris an. 1242. *Et dedit illis quolibet anno de Scacario suo percipiendas, uni 500. alii 600. marcas.* Monasticon Angl. to. 3. p. 158. *Similiter si aliquis hominum suorum sit mercatorum erga nos, vel ballivorum nostros, pro quacunque causa vel delicto, vel satisfactio mercia, & merciamenta pecunia sua collecta, & in una bursa ad Scacrium nostrum portata, &c.* Adde p. 812. Fleta l. 2. c. 24. §. 2. Littletonem sect. 153. &c.

SCACRIUM REGIUM dictum quoque est apud Normannos Scacarium, ut discimus ex veteri Chartul. Normanniz fol. 190. *Isti autem (juratores) colligens locum de hominibus Templariorum & Hospitalium, & similiter afferent ad Baillivum Regis; & per manus Baillivorum reddetur ad Scacrium Templariorum & Hospitalium,*

SCACRIUM JUDAEORUM. Charta Henrici III. Regis Anglie apud Spelman. *Rex de communi consilio assignavit Ric. de Oili Mag. Alexandrum de Dorset, & Eliam de Cuminges ad Scacrium Iudaeorum custodiendum, & omnia negotia quae ad illud pertinent transiunda per Angliam, sicut fieri solebant tempore de Warrenia, Thome de Newill, & Galfr. de Norwiche.*

Jam vero unde Scacarii nomenclatura Normannice juridice, & Anglice rationum seu fiscali Curiae indita sit, varie sunt scriptorum sententiae, quarum pleraeque vix ardent. Quis enim cum Terricno ad Confutendum. Normannicam l. 15. c. 1. Normannicam Curiam dictam velit, quod in judiciis actorum, vel et contra reus actorem mater, ut sit in scaccorum ludo? Aut cum Nicodio, quod Curia juridica variis constet personis seu iudicibus, ut scaccorum ludus? Neque alii a Germanicis vocibus etymon probabilioris conjectura arcesunt: Pithecius & Chopinus l. 2. de Doman. tit. 15. n. 2. à *Schickeln*, mittere, quod Scacarii iudices à Principe mitterentur ad iustitias faciendas, ut Missi Dominici: Spelmanus. Watius & Somnerus à *Schuss*, Thesaurus, ex quo Scaccarium scribendum censuit Polydorus Virgilius: alii à *Schneken*, quod est rapere, inquit Somnerus, quia fisci est rapere; denique ab Anglo-Saxonico scara symbolum, impositio, taxatio. Sed hæc, inquam, etymologiz nimis à vero abunt.

Longe sane probabilior videtur sententia, Scaccarium, Normannicum præsertim, nomen accepisse à loco seu ædificio publico, in quo iudicia suprema exercebantur, sit in nuncupato, quod ejusdem pavimentum tessellis quadratis diversicoloribus instratum esset; tabellæ iustar, in qua scaccorum ludo luditur, quod Scaccarium perinde appellatum, uti supra docuimus; quomodo vocem hanc usurpari observare est in Necrologio Ecclesie Carnotensis 8. Id. Jan. Scaccarium de nivicato & marmore in pavimento chori de proprio fecit. Velle certe à mensa cui addebant iudices, à qua Scaccarium Anglicanum denominatum testatur Gervasius Tilleberienfis: Scaccarium, inquit, tabula est quadrangula, quæ longitudine quasi decem pedum, & quinque latitudine ad modum mense circumfidentibus opposita, undique habet limbum latitudinis quasi 4. digitorum. Supponitur (i. superponitur) Scaccario pannus

in termino Pasche emittitur, non quilibet, sed niger, virgula distinctus, distinctus à se virgii, vel pedis, vel palme passio. Hæc tabulas respexit vetus Poeta Mf. in Poemate cui titulus, Le Roman de la Violette:

*Car par mon chief minuz ne requier,
Qui mi mait sur un Eschabquier
Ne metroit, ne prendroit mie
Par si que fausli l'Eschémie.*

Scaccarium vero virgulis distinctum exhibet Tilleberienfis, quomodo olim etiam erant, ut & hodie alvei lutorii, duodecim scilicet virgulis ex utraque parte sibi invicem oppositis ac respondentibus. Ejusmodi alveum veterum describit Gruterus 1049. t. quem multis doctique suo more explicat Salmasius ad Hist. Aug. pag. 467. licet inscriptionem haud omnino perceperit, uti in Dissertatione de Imperatorum Constantinopolitanorum numismatibus docemus. Scribit in Alpilogia Spelmanus, hujusmodi tabulas memoriz subministrandæ gratia Trapezitas seu Mensarios olim habuisse. Sed an Scaccarium Rosomagensis seu Normannicum de rebus fiscalibus cognoverit, adducitari potest: tamen si sequiori saltum ætate id videatur innuere Guillelmus Nangius in Chronico an. 1292. scribens apud Rotomagum propter exactiones, quas Malam testam vocant, contra Magistros Scaccarii Regis Francie ministros minorem populum insurrexisse, & domum collectoris pecunie infrazisse, ac denarios collectos per plateas dispergientes, in urbis castello Magistros Scaccarii obsedisse,

2. **SCACCI**, Grallæ, furellæ, Gall. *Echabees*, Italis *Zunse*, Stampoli. Miracula B. Gregorii X. PP. apud Petrum Mariam Campum in Hist. Eccl. Placent. Propter infirmitatem, quam habuit, non potuit ire, nec redire sine baculo, siue Scaccis. [Vide infra Scacia.]

SCACH, **SCACHUS**, **Latrocinium**, vox Germanica. Lex Longob. l. 2. tit. 35. §. 37. *Ex furto aut Scachaco, si ultra 6. solidis fuerit, similiter ut per pugnam veritas invenitur precipimus.* Decretum Ottonis II. Imp. apud Goldastum to. 3. Constitut. Imperial. p. 310. *De furto, vel Scachaco, si ultra 6. solidis fuerit, similiter ut per pugnam veritas invenitur precipimus.* Leg. Scaco: nam *Schale*, in Glossario Theonico Lipst. servum sonat. Charta Mf. Ludovici Imp. ann. 1329. pro Monetariis Papiensib. *Excepso homicidio, rapto virginum, robarin seu Scenco, quibus casibus senennur subivo suorum iudicium & examen & iudicium.*

3. **SCACHATOR**, **Latro**. Capitula Caroli C. tit. 12. §. 13. *Ego st. ad insulam, illud minum quod Scach vocant, vel scesiam non faciam, nec ut nlius faciat consentiam; & si sapuerit qui hoc faciat non celabo; & quem scio qui nunc intro aut Scachator est, vobis Missis Dominici non celabo, ut non manifestem.*

¶ **SCACIA**, ut supra Scacci 2. Acta S. Veroli to. 3. Jun. p. 387. *Erat autem unus pedum per genus iustitiam recurvus, ita ut iuxta natem suspensum nullo modo extendere praevaleret. Verum lignea pedi: quem vulgo Scaciam vocant, vice naturalis pedis usitur.*

¶ **SCACIARIUS**, Venator, ut videtur, Italis *Scacciatore*, quibus Scaccatari venari sonat. Manus Gernaldi Scaccarii, in Charta ann. 1019. ex Chartul. Aptensi fol. 41. Vide Scaccia.

¶ **SCACIUS**, Statuta Montis Regalis fol. 312. Item pro quolibet centenario gerborum Scaccorum, solid. duos den. &c.

¶ **SCADAFALÉ**, ut infra Scasfaldus. Charta an. 1155. inter robat. to. 1. novæ Hist. Occitan. col. 437. *De edificio valis unde Comes congregrat iudicatum est, ut dentelli destruantur & ipsum Scadafale, & edificium ipsum de cetero altius non fiat.*

¶ **SCA-**

¶ SCADAFALTUM, ut *Scadafale*. Judicatum aon. 1279. apud *la faille* inter Probat. Annal. Tolof. p. 101. *Novitius univervi, quod exiteat apud Montempeffulaum fereantur Principes dom. Ludovicus, ... videlicet extra portam Saannaria supra quoddam Scadafaltum, &c.*

SCADENTIA, *Scaditio*. Vide *Excadentia*.

¶ SCADUS, Meofura & pars vinearum, apud Schilterum in Gloss. Teut. v. *Sebzg*, ex Regesto redituum Argeot. fecul. 14. *Item ibi basao R. fit sunt 250. Schadi vinearum, qui vulgariter dicuntur Sebzge, locati diverfis colonis pro media parte vini, quod exerecit in eis.* Vide *Scala* 8. *Scamellus* & *Skaya*.

¶ SCANOFACTORES, vox ibrida, à Græc. *καρπ*, Tabernaculum, tentorium, & Lat. *Facere*: haud satis tamen ad rem, cum ibi, non de tentorium fabricatoribus, sed de domorum structoribus sermo sit. Vita Sancti Johannis Valent. Episc. Episc. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1694. *Scanofactores & latomos ad opus disposuit, brevique tempore ecclesiam cum officiais conventiculis ibi construxit; quam Vicarius postea cum magna populorum frequentia celeberrime consecravit.*

¶ SCAETA, Bona quæ domino feudi ex delicto vel ex defectu hæredis obvehiunt. Vide *Escata*. Char. tular. SS. Trinit. Cadom. fol. 61. *Dicuntur juratores quod Scata est Abbatisse ex parte Aelenui mortui filiar heredi. Escatae dicitur in Charta ann. 1408. ex Cod. Colbert. 2591. Item les recreantises, reliefs, tierziesmes; sortitures, bastardises, Escataes de lignes & autres avantures dudit fief.*

¶ SCAETTA, Monetæ genus. Vide *Scatta*.

¶ SCAVA, *Scavay*, *scav*, io Gloss. Lat. Gr. id est, Maus Ænistris. Vide *Fellum*.

¶ SCEVITAS, *laiquitas*. Glossæ f. id. [Pro Fortune malignitas, infelicitas, apud Apuleium l. 3. Metamorph. *Sed mihi cum fide memora, oro, quod tuum factum Scavitas confectura meum cooperitis exitum.* Idem libr. 4. *Sed agilis atque præclarus ille coactus fortuna mea Scavitate ante me posuit.* Occurrit rursum libr. 7. & 9. *Artium sequitur*, id est, earum abusus ad vitia & prava mores, apud Ammianum l. 30. c. 12. Arnobius libr. 2. adv. Gentes: *Scavitas innumeras visiorum.*]

¶ SCÆVUM, Crimen, ooxa. Miracul. S. Walaricito 1. April. p. 28.

Hinc animas servat Scævis, biac corpora curat.

¶ SCÆVUS, pro *Sermus*, vel *Semus*, Mutilatus. Vide *Semus*.

SCAFA, Vas culinarium, [Gallice *Cuillier à pot.*] Fortunatus l. 6. Poem. 10. de Coco:

*Cui sua serdente pinxerat arma colorem,
Frixura, cucuma, Scafa, patella, tripes.*

SCAFALDUS, Tabulacum altius ductum, theatrum, Gallis *Eschafaud*. Historia Translationis S. Bertilæ Virg. nu. 19. *Erebus fuit quidam Scafaldus in Curia B. Amandi, apud Marolm, cortinus, tapetis ornatus, quem Pontifex venerandus ascendit, eloquati sermone ad populum factis, &c.* Le Roman de Garin:

Fromont trouverent devant l'ebui del mouier;

Ouil sefoit les Eschafauds droier,

Par les grant portes quasser & srebuehier,

De vocis etymo vide conjecturam nostram in Notis ad Joinvillam p. 70.

¶ SCALFADUS, Eadem notione. Acta Conc. Pisanian. 1409. apud Marten. tom. 7. Ampl. Collect. col. 1105. *Missa facta, venit Papa noster cum Cardinalibus & prelati multis ante ecclesiam in isto Scalfado, ubi coronatus fuit per decanum diaconorum, filices dom. Tom. VI.*

Cardinalium de Salucis. Vide *Scadafale*.

¶ SCAFDARUS, Eodem intellectu, in Chron. Corn. Zeasfieri ubi de eadem coronatione scribit, apud eundem Marten. ibid. to. 5. col. 396. Sed legendum est *Scalfaldus*.

1. SCAFFA, SCAFFIA, Mensura. Vide *Scapha*.

¶ 2. SCAFFA, Italis, Siliqua, Gall. *Coffe*. Georg. Stella in Annal. Geouenf. apud Murat. to. 17. col. 1039. *Cum pluribus Scassis adfuit in una magna bestium arvis ignem imponnat, & totam cremarunt.* Vide *Pisatus*.

SCAFONES. Innocentius III. PP. Li. Episc. p. 29. edit. Colon. de Canonis Regularibus: *Corribaldum insuper, subaros quoque in hyeme, solutales babeant in astate, caligas tam lineas quam laeas, & Scafones similiter babeant duplicatos, capis nigris singuli de mantellario, &c.* Regula Ordinis Caonicorum Sact. Marci de Mantua, in Regesto Alexandri IV. PP. ann. 7. ex Bibl. Regia: *Item duo fomerualia, duo calige laeas; & quatuor lineas sine pedulibus, quatuor Scalfones, (sic) & duo subtelles, & duo bona filstrate, &c.* Italis *Scuffone*, est major *Coffis*: sed hinc *Scalfones*, vel *Scuffones*; pedes spectare videntur.

¶ SCAFWARDJS, Oeconomus, procurator, cellerarius, ab Aleman. *Schaff*, armarium, & *ward*, dea, vel *varica*, custodire. Charta Burchardi Abh. S. Emmerammi apud Bern. Pezium to. 1. Aeced. part. 3. col. 77. *Hoc autem vinum sine illud hic prædicti servi emant, sive ad Paurzona emptum pergant, tale debet esse ut ad libitum Scawardi sub juramento coarctari non possit, & sic in cellario collocetur.*

¶ SCAGLIONUS, Scala, gradus, ab Ital. *Scaglione*. Statuta Mont. Regal. fol. 198. Et quacunque persona, ... qua vel murum seu fellocaam diuæ ciuitatis, cum Scalis, seu Scagliano vel alio modo transtraverit, &c. Vide *Scalinæ*.

¶ SCAHENTIA, Jus *Scatam*, seu *Escatam* percipiendi, Gall. *Droit d'Eschoite*. Vide *Scata*. Charta Folqueri de la Forcia & Aymerici Bermundi 10. 1477. ex Muleo Dom. de Flamarans: *Nihilque juris, decore, rationi, rationi, paritatis, paritatis, possessionis, usus, usagii, Scachentia, utilis domini vel directi expleti, servititii prædicti bonis ... redditus.*

¶ SCALIS, Lapides scilicet, quos *Ardois* dicimus. Vide infra *Scalis*. Hist. Monast. S. Laurentii Leod. apud Marten. to. 4. Ampl. Collect. col. 1151. *Item fecit reparari altam aulam juxta coquina, & totam domum aovi cooperiri Scalgis ann. 1475.*

¶ SCAKANA, Securus militaris. Hist. pacificationis inter Rudolphum II. Imper. & Turcarum Imper. apud Ludewig. to. 6. Reliq. M. f. p. 246. *Quamvis imper frameis seu securibus militariis, vulgo scakanis, pulsarentur, qui nobiscum inagraduatur, &c.*

1. SCALA, vox variz notiois apud Scriptores medizætis. Est enim

SCALA, apud notios, una ex altioris, uti vocant, iustitiz, seu supremæ domini, ootis. Scala quippe pro criminum quorundam aut malefactorum punitioe erigitur intra dominorum, qui ius gladii habet, jurisdictione aut districtum, quam ascendere coguntur rei, qui ejusmodi pena [que *Scalatio* infra dicitur] multantur, ut univertæ plebi expositi, infamiz ootam subire cogantur. Concilium Turonense an. 1236. c. 8. de his qui hinas nuptias contrahunt: *Permitter injungentes, quod si qui reperiat talia perpetrasse, an notum denuncietur infamæ, & in Scala possit, postea publice suscigaret.* Idipsum statuit de fortilegis c. seq. Arela an. 1259. ex 1. Regesto Parlam. fol. 13. *Monachi posuerunt quendam Scalam pro juratoribus.* Consuetudines Nicolifenses cap. 10. *Faciemus capi, verberari, & poni in Scala, demum in carcere detinui, &c.*

Et. Perjurum suidern in Scala, in libro Promissionis maleficia, c. 26. inter Statuta Veneta, id est proclamata publice perjurum. [Charta Philippi VI. Reg. Franc. an. 1331. ex Tabulari Monast. Bonae Vallis: *Lives effens & fuisse per tempus inficiens in possessione & fuisse .. servati & habendi ibidem in turris sua quendam & in villa Scalam pro malefactoribus puniendi*. Statuta Ecclesie Trecenti. an. 1357. *Si quis vero Deum negaverit vel desipuerit, pro priore vice duos dies; pro secunda quatuor in panem & aqua jejunare compellatur; pro tertia autem in Scala, nisi mris est, coponatur.*] Prostat etiam in urbe Parisiensi Scala ejusmodi, quam *Spalum Templi* appellant, quod fuerit Templariorum olim, nunc vero Hospitalariorum Parisiensium supremæ justitiæ nota. De hujusmodi Scalas aiunt non semel Consuetudines Franciæ municipales, Aluifodori. art. 1. Senonensis art. 1. & 2. Burbonensis art. 1. 2. Trecenti. art. 126. Nivern. cap. 1. art. 15. Silvanect. art. 106. Locharing. tit. 6. art. 2. & editum S. Ludovici, ut videtur, contra blasphematos, in quo de pena & multa iis indicta hæc habentur: *Exis l'esci si pauvre que il ne peut payer la prière de s'insinuer, ne eussent pour lui qu'il a vusif payer, id sera mis en l'Eschelle l'ereare d'ue d'one, ou ten de noisre Justice, où les gens ont accoustumés à assenbler plus communement, & pais sera mis en prison par six jours, ou parbatia a pain & à l'eau.* Addo veterem Inquestam ex Tabulario Monasterii S. Maglorii Parisiensi. *Ledis Abi s'ist lever une Eschelle au laville de Montreux en signe de ban Justice*, &c. Joannes Abbas Laudunensis in Speculo Historiali M. 1. 11. c. 79. *Et la sus baillie à l'Eschelle de Laon, & par jugement fait mis en l'Eschelle & mené à tout le peuple par ses sois*. Vide Gallandum de Vexillis Franciis pag. 6. & Notas nostras ad Joannivillam p. 106.

2. SCALA, pro Urbis regione, apud Montepelienses. Conventu inter Episcopum Magalonensem & Consulem Montepellulanum an. 1106. Id. Febr. Et an. 12. existentes Consules condonatus sibi in electione faciente 7. aliis viris, uno videlicet de antiquaque Scala, cligat 12. viros de Montepellano laude & honestate praeclaros. Occurrit in Charta alia ann. 1267. Id. Febr. in 30. Regesto Tabularii Regii ch. 143. ubi agitur de electione Consulum Montepellulanum. Vide Privilegia Ecclesie Hammaburgensis pag. 9. & Jacobum de Vitriaco in Hist. Orientali p. 116.

3. SCALA, Patera, Longobardis, ut scribunt Paulus Warnefridus de Gestis Langob. l. 1. cap. 37. Lidorus l. 20. c. 5. Papias in verba Vasa. Etiamnum hodie *Scalen* Saxonibus, ut auctor est Gryphius de Weichbildis Saxnicensis c. 49. Vincentius Belvac. l. 31. c. 150. *Habebat autem Soldanus 40. bigas oneratas loriceis, exceptis Scalas argenteis & vasis ad bibendum mira magnitudinis*. Etiamnum Theutonibus *Schale* pateram, seu scyphum vocant, ut auctor est Kilianus. Glossæ Hsionis Magistræ ad Prudentii Apotheosin: *Cymbia, poculum genera, naps, Schale*. Vide Rhensium l. 1. Rer. German. p. 73. & l. 2. p. 113. Neque forte aliter vix hæc sumitur in Charta Silvanidi Episcopi Irensis æra 952. apud Anton. de Reper, in Chron. S. Benedicti tom. 4. p. 438. *Concedimus vobis vestram Ecclesiam vestram, atque sancto sancto Alvaro, id est, minister Ecclesie, calicem argenteum cum sua paropside ... Scala argentea de sex solidis, &c. infra: Id est, psalterium, orationem, passioem, cernicum & manaliem, Scala argentea una, venapæ 4. plumatoris 5. &c. Ibidem: Scalam argenteam cum nostro nomine, &c. Alia Rudelindi Episcopi Damienensis æra 930. to. 5. p. 424. *Letone a. Scalas exaratas 6. litone 7. moyolde exaratas 3. calices ex auro & gemmato 1. &c.**

4. SCALA, Trutina, seaturitiz lanx, in scala,

seu patera formam confecta, Anglis vox aola. Liber Scacati, cujus auctor esse creditur Gervasius Tillebertus, enarrans ut Henricus I. Rex Angliæ esculentolos suos reditus in pecuniarios transfunderet: *Succedente vero tempore cum idem Rex in trasforarum & remoris paribus, sedandis sumptibus operam daret; conigit ut fieret sibi summa necessaria ad hoc exempla numerata pecunia. Confluxibus interea ad Regis Curiam querula multitudo colorum, vel, quod gravius sibi videbatur, proterrenti frequenter occurrabat, ablati comitibus in signum deficientis agriculturæ. Ina meritis enim molestiis premebantur occasione vicualium, que per plurimas Regi partes à sedibus propriis destituebant. Horum igitur querelis inclinatæ Rex, desinitio magorum Consilio, desinavit per regnum quos ad id prudentes & discretiores cognovrat, qui cunctum mentis, & oculata fide sanctos singulos perulstrantes, habita estimatione vicualium quæ de aliis solvatur, redegerunt in summam decimarum de summa vero sanctorum, quæ ex omnibus sanctis sargebat, in uno Comitatibus consistuerunt. Viccomitem illius Comitatus ad scacarium teneri, addentes ut ad Scalam solveret, hoc est, propter quolibet numeratum libram 6. den. Rati namque totidem temporis facile possessori, ut moneta sunt fortis, à suo statu decideret. Non eos sefellis opinio: unde coacti sunt consilium ad firma maneriarum non solum ad Scalam, sed ad posam solveret, quod perfoia non poterat, nisi longo pluribus appositis. Servatur per plures annos ad Scacarium lex hujus solationis: unde frequenter in veteribus annalibus Regis illius invenitur scriptum, In Thesaurario 100. lib. ad Scalam: vel, In Thesaurario 100. lib. ad posam.*

5. SCALA, Lætica species in scala speciem confecta. Vita S. Filibertii l. c. a. *Fit populi convulsus non modicus, gendens omnes vel Scalam quæ videbatur, (corpus S. Filibertii) sen etiam tuncam quæ regobatur, se posse contingere. Cap. 27. Videret ... aliquis carnicis, corbeulis, sellis gestatoris, atque Scalas adveni. Denique c. 28. Interim viderantur quidam sacra vestimenta pignora de Scala deponitur, & in dextro cornu Ecclesie collocatur, atque in sinistro latere Ecclesie Scala ipsa appenditur.*

6. SCALA, Ordo ejusque, Gall. Rang. Jacobus Cardin. de Coronat. Bonifacii VIII. PP. ubi de processione, apud Muratorium to. 3. p. 652.

... & legem statuant, ne forte vengerant memores, redeuntque sua consisterent Scala.

Hinc

SEDERE AD SCALAM dicitur Monachus, qui cum aliis in refectorio [suo ordine] sedet, in veteri Scheda MS. Corbeienli de Mensa Abbatris: *Habet Electumofynarius in quolibet anniversario Abbatum 2. panes, a. mensuras vini, ac de omnibus missis duplicem missum, tanquam si esset vivus; & sedens ad Scalam, sive ad mensam. Occurrit ibi pluries. [Neque alia ratione.]*

7. SCALA, Manipulus militaris, [seu quicvis militum turma sive coetus, sive pedum ductus,] Gall. Escadron, [vel potius Corps de troupe], nostris olim Eschelle. Charta ann. 1393. apud Lobinell. tom. 6. Hæstori. Britan. col. 861. *Summus exercitus in duas Scales seu partes divisus, aliam vero Scalam in qua erant Britones Gallicani, &c.* Will. Beito lib. 3. Philippidi.

... Ut subistit quaque Tribunali Scala suo.

Infra:

Dispositusque acies per Scalas, perque cohortes Ordine compeditas recto.

Lib. 10.

Effi-

Efficiat amicus Scalas concorditer unam.

Lib. 11.

*Quos inter Regemque viri virtute coruscis
Astris continua serie, Scalasque suorum
Quisque magistrorum desant. dum bacina sacrum
Obstrepat, ut celeris levitate feratur in hostem.*

Gregorius Decanus Bajocastensis in Vita Urbani IV. PP. apud Massonem p. 225. *La aciebus Salaribus ordinatis, se ad invicem hostiliter suas aggressi.* Vide to. 7. Spicilegii Acheriani p. 225. Ita intelligendus videtur Caffarus in Annal. Geneuf. ad an. 1157. apud Murat. to. 6. col. 269. *Amicum de Mirto Constantinopoli legatam miserunt pro exigendis Scalis & embolo promissis.* [Li

*Lufidiores, vetus Poema Mf.
Jobb s'est par masu leués
Mults fu richemeax armés,
Et Dus ses compaignons assémbla,
Et ses Eschebles ordena.*

*Le Roman de Guillaume au Court-nez:
De la ville issent larois & poins,
A vras Eschebles mult bien appareillés.*

*Le Roman de Rocevaux Mf.
Les dis Eschebles en fait toz quois enir.
Vaccet au Roman de Rou Mf.*

Sa bataille ordena, ses Eschebles parti.

*Will. Guiart Mf. an. 1214.
Puis retournerent as deus serans
Paelles roas jusqu'à leur Escheble,
Sans perdre qui vaille uac aiele.*

*Idem:
D'entre eux ont deus Eschebles faites,
Cele ok soit les plus honorables;
Conduits Gauchier li Connestables.*

*Le Roman de Garin Mf.
Bien chevauchel li gentis & baron,
A dis Eschebles qu'il a fait deuiser.*

*Chronicon Mf. Bertrandi Guefclini:
Son Escheble coaduit par compas bellement,
Vers l'Escheble Bertraad qui moult os bardement.*

*Le Roman de Turpin Mf. Charle-magne fit trois Eschebles,
la premiere fu de Chevaliers, la 2. de gens de pie,
la 3. de Sergens & chevual. Occurrit non semel apud sequiores vii Scriptores vernaculos, Henricum de Gauthier in Translat. libri de Gubern. Principum l. 3. part. 3. c. 12. Turpinum in Hist. Caroli M. Auctorem Hist. Bucicaldi l. parte c. 15. Brunetum Latin. in Thesouro Gallieo Mf. c. 392. in Statutis Militum Ordinis Sancti Spiritus seu nodi, &c. in Hist. Mf. Belli facri, &c. [Vide Scara 3.]*

8. SCALA, Modus agri, in Charta Longobardica, apud Ughellum to. 7. pag. 1294. Quod est per mensuram ad iusta pericia mensuratas Scas duo, & pedes duo in iatogram, &c. Occurrit etiam tom. 3. pag. 47. Per mensuram ad iusta pericia mensuratas Scalas centum in iatogram cum inferioribus & superioribus.

*9. SCALA, Portus minor; seu proprie trajectus, vel *trajax*, in majori portu: quomodo varie existit re Scala, in portu Constantinopolitano, quem Cerasinum vocabant, de quibus non semel agit vetus ejusdem Urbis descriptio, & nos multa congestimus in Notis ad Alexiadem p. 312. 314. 315. Sed & nostri Scalas (Escaras) etiamnum vocant portus, ad quos applicant naves occasione aliqua, cum longius iter arripunt, sive recipiendarum virium, sive recipiendarum mercium, vel exonerandarum gratia, idque *faiso escale* dicunt.*

SCALETTA, Eadem notione, diminutivum a Scala. Johan. Steller Annal. Geneuf. apud Murat. tom. 17. col. 1300. Appulit Januam circa baratam 10. & propter Tom. VI.

capacitatem Borea, ad molem portus nimium conflans, descendit ad Scalettam Dardana cum ejus beuorabili comitibus.

*10. SCALA, Scandula, Scapha, Stapes, quo scilicet quis in equum tollitur: Scala, Leoni Imper. in Tactis c. 6. §. 10. c. 12. §. 53. (ubi recte Phil. Pigafetta Staffa vertit,) & Leoni Grammatico in Basilio Macedonia pag. 470. [Testam. Beatricis de Alboreya Vicecomit. Narbon. an. 1267. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 1527. Item (legamus) *naam sellam equis audi deuratam & argenteam, & unam Scalas deuratam.* Ordo processione in Coronat. Pontif. Rom. apud Murat. to. 3. p. 649. col. 11. *Scala Papa, panno rubeo cooperta, quam portat equus albus, ductus per unum ex Parasfrastis, purpurea veste iadatum: qui postquam Papa ascendit equum cum ista Scala, vadit ioverdia suo, &c.* [Guill. Guiart Mf. an. 1304.*

*Diex con li destrier ea sole,
Que li garpon ea destre maineat,
Orgueilleusem se demaineat,
Escon li escuel des feller,
Frais, senorez, & compadles,
Et Eschebles, & lorais,
Surcours doat je parlai or ains.*

Vide Notas ad Cinnamum p. 462.

11. SCALA. Chron. Trivetii ad an. 1193. apud Acher. to. 8. Spicil. p. 662. In Angliam adducunt (classis pavium Normannicarum) seria sexa aas vigiliam. Petascostes submergit aut casti bonisibus onabitis, qui erat in aavidis, solis illis exceptis, quin Scalis viis salvi fuerat fugiendo. Ubi legendum omnino videtur Scapha, Gall. Chaloupe; esquis.

12. SCALA, pro Scilla, Campanula. Ufus Monast. Sangerm. inter Probat. Hist. ejusd. p. 135. col. 2. Finio potu Priore percunet Scalas tribus vicibus vel quatuor, &c. Vide Skella.

13. SCALA. Glaber Rodolph. in Vita S. Guillelmi Abbatis Divion. c. 2. Constituitur enim divini Officii assiduis custos, ac Scala capitalis illius loci. (Le go Schola.)

SCALAMATUS, Equinus morbus, qui equi interiora desiccant, & corpus mscerant, & finem ejus plusquam hominis fectere facit, &c. Jordanus Rufus Calaber Mf. 2. de Medicam. equor. & c. c. Petrus de Crescentiis L. de Agricult. c. 22. Adde c. 32. Italis Scalasura, est micies, &c.

SCALAMENTUM, Scalis admoctis in muro: irruptio, Gall. Escalade. Littere Henrici VI. Reg. Angl. an. 1448. apud Rymer. tom. 1. p. 207. Per vim, furtum, in scalationem, sive Scalamentum, de nocte vel die, &c. Vide Scalares.

SCALAPIUS. Vide infra Scapolus.

1. SCALARE, Scalis muros ascendere, Gallice Escalader. Scalator, qui scalas admovet, applicat. Chron. Astense apud Murat. tom. 11. col. 269. Joannes Turcius de Costello filius bastardus domini Antonii Turci cum certa comitiva gentium armatorum, equum & pedum unum de nocte apud civitatem Asb, & voluit Scalare castrum predictae civitatis, in quo tunc erat predictus dominus gubernator, & ibi habebat edificia quam plura apud Scalamentum... & habebat secum unum perfectum Scalatorem nomine Barberius de Septimis. Chron. Angl. Thom. Osserburat pag. 250. Item accusavit eum, quod disposuisset iatra dies aualitior nocte Scalasse muros mauerii de Elham, in quo Rex erat, & occidisse Regem. Vide supra Scalamentum.

2. SCALARE, Scale, gradus, Escalier. Miracula S. Ziti tom. 3. April. p. 525. Cum ipsa esset prepo Scalare juxta introitum curris, &c. Vide Scalariam.

SCALARIA. Ugutio & Joan. de Janua: Scalaria, H 3 navis

navis piratica, & dicitur à scala, quia ibi sunt can-
stra disposita ad modum scalarum in scala.

SCALARUM, Gradus, Escalier. Gravamina
Ecclesiæ Anglicanæ art. 22. Cum aliquis ad immunitatem
Ecclesiæ fugitivus evasisset, per laicos custodes car-
cerum vel Salarium Ecclesiæ circumdatur & valla-
tur, quod vix potest fugitivus ab Ecclesiâ
sublevari. Aditum in camera Salaris, in Charta an.
1212. ex Tabular. S. Vidoris Massil. Charta an. 1221.
apud Marten. in. 1. Anecd. egl. 890. Johannes juratus di-
xit, quod cum à summis de Salaris imprevi-
sus cadens, &c. Adde Scalatium Heisterbach. l. 8. li-
br. 2. c. 90. Vide Scalare 2.]

SCALARUM, Eadem optione. Charta Guillelmi
D. Montispefulani anni. 1188. Octob. sicut extenditur
in longitudine ab ipso portu S. Guillelmi usque ad Sca-
lerum lapideum muri per quod in murum ipsum navem
ascenditur. [A. A. Sancti. Francisci de Paula tom. 1.
April. pag. 152. Et non sine gradus sive Sclerium a-
periam dimitti.]

SCALATINUM, Tributum pro Scalis, seu pedi-
minibus vicium, ex Gallico Escalaf, seu Escaras.
Charta Roberti Regis Siciliae an. 1327. apud Ughell.
in Episcopo. Caleritanis: Exigit faciebatur anuatum ab ipsis
vassillis Ecclesiæ Cafertane quantitatem pecunie pro
vindemiatum, quod vulgo dicitur Scalatium vindemja-
tum vocatur. &c.

SCALATIO, Penna scalæ, de qua supra dixi-
mus in Scala 1. Statuta Petri Nanner. Episc. an. 1478.
apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1015. Inhibemus
aiam omnibus & singulis subditis nostris prefatis, sub
insania Scalationis, & arbitrii carceris panis, ne
hinc sponsalia, vel hinc nuptias cum duabus vel duabus
superstitibus contrahant.

SCALATOR, Vide supra Scalare 1.

SCALCHUS, SCALCUS, Pincerna, Echanson:
item Major domus, archibuticulus, Major domus. A. B.
Joannis Tausiniani Episc. tom. 5. Julii p. 808. Pincerna
Raynerius de Scaris, nobilis Pincerna, pincerna seu Scal-
chus, &c. Itiner. Adriani VI. PP. apud Baluz. tom. 3.
Miscell. p. 437. Et cum Scalcus, id est, archibuticulus,
fascellatorum ac sacri palatii scutiferorum prospiciens lu-
midinem cadaveris, acclamasset Pontificem senex in-
teremptum, &c. Vide infra Scanco.

SCALCIATUS, Ordereus Vitalis, l. 8. p. 682. In-
cipit Scalciati sunt, ut fures, accipiunt autem prolixas
nuptias comas, ut meretricios. Ubi Scalciatus forte est
qualis exalceatus, quomodo exalceatus caput contra
dixit Martialis. l. 12. Epigr. 45.

Eedina tibi pelle convergenti

Nade tempora, vertigineque calce,

Festive tibi, Phœbe, dixit iste,

Qui dixit caput esse calciatum.

[Cangui conjecturam firmat vox sequens.]

SCALCIUS, Disalceatus, Italis Scalcia, vel
Scalce, Gall. Deschauff. A. B. Bertandio. t. 1. Ju-
ni pag. 800. Si de dicta infirmitate liberaretur, pedibus
Scalcus uno cum dicta sua filia visitaret sepulcrum B.
Bertandi.

SCALCUS, Pincerna. Vide supra Scalchas.

SCALDINGI, Dani seu Normanni, sic appellati
quod ad Scaldum amnem potissis castris diuibi morati
sunt ann. 883. ut est apud Simeonem Dunelmensem.
Ira porro appellatur in Historia S. Cuthberti semel ac
iterum.

SCALDRI, sic dicti vetustissimi Danorum Poetæ,
à sono & murmure quod canendo edebant. Vide Ste-
phanium in Notis ad Saxoneum Grammaticum pag. 11.
12. 130. & Olavum Wormium.

SCALERA, Charta Henrici I. Regis Angl. in Ta-

bulario Fiscapensis fol. 5. Et inde fuit Regale eburnum
se extendit usque ad Scalaram, quæ est super secundum
Britii Palmarii, & à dicta Scalera per quadam semi-
tam, &c. Idem videtur quod Scallaria. V. Scaglia.

SCALERA, ut Scalarium. Vide ibi.

SCALETTUM. Vide Scala 9.

SCALFARIUS, Pannus scutæ. Statuta Cluniacensia
Petri Venerabilis cap. 16. Stagnum est ut aulis fra-
trum nostrorum pannis qui dicuntur Galambri vel
Isambri, vestiantur, nec ut qui vocantur Scalfarii,
vel Irui.

SCALFAUDUS, Echanson. Vide Scalfaldus.

SCALIA, SCALIARE, voces Fori Aragonici.
Fori Aragonenses l. 3. ex Foris Offendibus an. 1247. tit.
de Scaliis: De scaliis salitis heremo, sive in monte,
si quis signaverit locum, & arando profectus fuerit,
valeat sibi quantum attigerit, &c. Lib. 7. tit. de Expe-
ditione infantionum: Item in compositione eorum que
superias continentur, & debent infantiones Regi scire
se, conceditur infantionibus facere, quod vulgo dicitur
Scaliare, in villis regalibus, civitatibus, sive castris,
& in pertinentiis & terminis eorundem, & emere ab in-
fantibus regalibus servitiis, sive signis. Infra: In illis
tamen locis vel villis infantionum tantum posse Scaliare in-
tellege, unde est vicinus; nam ubi vicinus non est, li-
ceat ibi emere sub forma prædicta, Scaliare tamen nul-
latenus permittitur. Observe vancie. l. 6. de Privileg. Mi-
litem l. 15. Possunt & Scaliare in villis regalibus ubi sunt
vicini. Lib. 9. de Salva infantionum l. 8. In terra in-
fantionum, Militem, vel aliorum dominorum, præter
quam Regis, pro Scaliis novis, vel novatibus debet in-
fantio petare, & pro antiquis non. Vide Foros Aragon.
l. 4. fol. 85. v. edit. 1624. [Vide Scalis.]

Haud scio an Scalia, ibi idem sit quod Escalce
dicitur in Confluit. Infulenti art. 79. Fies Escalce, &
Escalibement, in Tornæ. tit. de feudis art. 8, quod di-
stratum, divilum sonat: adeo ut Scalia pars sit &
portio feodi vel censualis hereditatis, quam optinere
infantibus certis conditionibus concessum erat.

SCALIA, quama, Ital. Scaglia, Gall. Escail-
le. Conventiones civitatis Saonæ an. 1526. Pro quolibet
rabo piscium de Scalia, &c.

SCALIÆ, CALLIÆ, Lapides scissiles, quos Ar-
doisei dicimus. Unde Scallaria, Lapidicina, Escail-
litre. Ex Italico Scaglia, squama. Tegularia lapi-
dea, in Charta Hugonis Episcopi Leod. an. 1202. apud
Barthol. Fizen. in Hist. Leod. p. 447. Kilianus: Scha-
lie, lye, scandula, lamina, lamella, scissilis, i. saxo
lamina, tegula tenuis, vulgo Scalia, ardolia. Angli-
cisiam Spas ostinquama. Charta Hugonis de Montcar-
net an. 1222. in Tabulario Abbatis Fufinacensis dic-
tæ Laudun. Ego dedi & concessi Fratribus Fufinacien-
sibus lapidicinam, quæ alio nomine dicitur Scallaria,
centium pedes in fronte habentem, si quidem in terra quæ
mca esse dicitur, propria Scallaria una latitudinis
poterit inveniri. Et infra: Fratres Fufinacenses acce-
pere poterunt Scallias in prefata scallaria. A. B. Char-
ta an. 1200. in eodem Tabulario: Ieu Geray Chevaliers
Sires de Chastel... Jean ostreiros à l'Église de Foisy...
cent piez de from de pierre pour faire Escaille. Albi.
Escalliere. Joan. Hocsemus in Joanne Guidone. Epi-
scopo Leod. cap. 16. Hic Episcopus in castra fecit Hopen-
nem aulam magnis super pedibus fabricari, & vastum
iurum Bassini Scaliis operiens, mansiones infra distin-
xit. Bertramus in Vita S. Francæ Abbatissæ num. 47.
Qui cum una Scalia blavaram oculum unum sibi perfo-
rasset, &c. Ubi per blavaram, colorem ardeatium
designavit. [Statuta Montis Regal. fol. 311. Item pro
quolibet semina ferri seu Scalia. fol. 1165. den.] Qui por-
ro scallias istas seu testas sive singulas, sive ardeas
confi-

conficiebant, *scapula* dicuntur Theophani p. 731. est enim *scapula* testa quæ ex fingula terra conficitur. Vide *Ardesia*, *Scaligæ*, & *Squillatæ*.

¶ **SCALIGRADIUM**, *Scalæ*, gradus. Addit. ad Viram S. Antonii tom. 1. Maii p. 344. *Cafu cecidit in eadem ecclesie ex quodam portatili Scaligradio sedecimo graduum ad mirus.*

¶ **SCALINGA**, Monasticum Anglican. tom. 1. pag. 139. *Excomunionem passuram totius moræ, cum liberis hominibus, & animæ Scalingam ab humilis in compertenti loco ultra Hextingbura. Et pag. 139. In bosco, in plano, in pratis, in pascuis, & in massis & Scalingis, &c. [Vide *Scalia* 1.]*

¶ **SCALINUS**, Palus, pedamen virium, ut videtur, Gall. *Bibulas*. Statuta Riperie c. 12. fol. 5. *De quolibet libris nitionis peritiam pro faciendo Scalino pro omni denarii sex. Vide *Scallatæ* 1.*

¶ **SCALIONES**, Gradus, scab, Petro de Crescentiis lib. 5. pag. 109. *Eschella*, veteri Gallico interpreti cap. 1. extremo, *Scagliani*, & *Scaleni*, *Scalensibus*. Vide *Scaglienus*.

¶ **SCALIS**, Testam. Tonnion Episc. Curienus apud Mabil. tom. 1. Annal. Bened. p. 799. col. 1. *Item sitas, Scates fructiferas, quas damus ad ipsum monasterium. Vide *Scalia* 1.*

¶ **SCALL**, Sonus: hodie *Sehall*, apud Schilterum in Gloss. Teuto.

¶ **SCALLATICUS**, In modum Scallæ dispositus, virgis quibusdam distinctus. Gesta Gaudredi Cenoman. Episc. apud Mabil. tom. 3. Anal. p. 377. *Ad ius matrone cum reliquis mulieribus, que contra matrem morem accutatis vestibus non parcentes, a panis variis, in indumentis Scallaticis viridibus, seu alio colore fulgentibus, extra ecclesiam sabulum portarent. Vide mox *Scallatæ*, & infra *Virgatus*.*

¶ **SCALLATUS**, ut *Scallatius*. Rotulus Cameræ Compus. Paris. in v. Cooperitum laudatus: *Pro Scallatis radiatis & tereas. peris & viridi pro cooperitorio*.

¶ **SCALLATUS**, ut supra *Scallatus*. Bulla Pauli III. PP. an. 1537. inter Instrum. tom. 4. novæ Gall. Christi. col. 117. *Hubeantque liberam a jura in memoribus... tam ad damnificandam ecclesiam dicit ecclesiam, quam ad comburendam ac Scallator, paxillos seu peritiam conficiendam.*

¶ **SCALLIA**, *SCALLIAMIA*. Vide supra *Scalia*.

¶ **SCALNAR**, pro *Scalvare*. Vide in hac voce. Charta Italica ann. 1345. *Si aliquis scallaverit aliquas carvas, vel Scallaverit, seu spallaverit, caligerit salices, &c.*

¶ **SCALONES**, Dentium equi species, de quibus Petrus Crescentius lib. 9. de Agriculis c. 1. *Escholagus veteri Interpreti Gallico.*

¶ **SCALONGIA**, *Echallone*. Vide *Alcalonia*.

¶ **SCALOPUS**. Vide infra *Scapolus*.

¶ **SCALOR**, pro *Squalor*, in Charta Ludov. Reg. Sicil. an. 1359. ex Cod. Mi. D. Bruas fol. 115. *Illius (carceris) Scalore non modico temporis spatio macerari, &c.*

¶ **SCALPELLUM**, Instrumentum quod diruendis muris utuntur. Charta an. 1379. apud Ughellum tom. 1. Italiz sacre edit. an. 1717. col. 508. *Fodiendo devenerat ad quoddam murum ex lapide coelo arena & calceina factum in iudicium, quod cum Scallipellis frangere oportebat.*

¶ **SCALPITARE**, *Crebro scalpere*, ex vet. Gloss. apud Voffium lib. 4. de Viitiis item c. 24.

¶ **SCALPO**. Anonymi Salernit. Chron. apud Murator. tom. 1. part. 2. col. 107. *Scalponem nempe argensum cum documentis solidis vult, atque ipsi Principi desulit. Ubi legendum esse Scapponem autumat Cl. Editor. Vide *Scappon*.*

SCALPUS, apud Ælfricum in Gloss. Anglo-Saxon. scip, vel sceigl. Ubi Somnerus, forte sceigg, i. Scapha.

¶ **SCALTUS**, *Impesio*, Papias M. & edit.

¶ **SCALVAMEN**, Ramus, Gall. *Brancha*. Statuta Ales. fol. 5. v. *Teneantur ad inornamentum inagiere & capere lignamina virida & scia vinearum, & omnia Scelvamena & plantat & omnia arborum, &c.* Rursum ubi de inanis portarum: *Idem de arboribus, pascuis, pascuis, plantis, ac Scelvamibus... arbor solvatur.*

¶ **SCALVARE**, Ramos arboris amputare, arborum decuminare, Gall. *Ebrancher*, Eteor. Statuta Piacent. lib. 3. fol. 37. *Nullus embibitor possit incidere vel Scelvare, vel incidi vel Scelvare facere, vel per ejus negligentiam permittit in terram quam tenet ad fidem aliquam arborum fructifera, &c.* Stat. Murin. rub. 167. 172. v. *Teneantur domini arboris incidere vel Scelvare (arborum) servam per quidam in branchia. Statuta Castri Redaldi lib. 1. fol. 22. v. Et salices bene Scelvare & pericas & lignamina pro vineis & sepibus de mini habere (teneantur).*

¶ **SCALVARE**, pro *Scelvare*, de mini habere (teneantur). Statuta Vercell. lib. 4. fol. 122. *Nec appelles plantam aliquam ramis Scelvare. Qui Scelvare ipsas arbores, solvas banum, in Statutis Montis Regal. fol. 120.*

¶ **SCALVARE**, mendose pro *Scelvare*, in Statutis crimin. Saonæ c. 42. fol. 93. *Ne aliqua persona possit auctoritate propria ramum, vel ramum aliquam arboris plantam in terra vicinis pendentes in ejus solo incidere vel Scelvare, seu incidi, vel Scelvare facere & solo aliqua ad summatem dictæ arboris.*

¶ **SCALUS**, pro *Stallus*, non fallor, Sedes uniuscujusque Monachi aut Canonici in choro Ecclesiæ. Usus Monast. Sangerman. inter Probat. Hilbon. ejusdem p. 135. col. 2. *Tunc prior surgit & ibit per medium chori ad orationem. Sane ante gradum & convenerunt inclinabunt in eum, & postea, deponent scalos suos, & sequantur eum uniuscujusque in ardore suo.*

¶ **SCAMA**, pro *Squama*, Gall. *Escaille*. Charta an. circ. 1213. apud Mateo. to. 1. Anecd. col. 906. *Hugo præsbyter & monachus jaratus dicitur quod vidit quemdam sic utem Metensem in vasa vitæ, ad sepeditum sepeliturum, & vidit Scamam ab oculis ejus visibiliter deservire. Gloss. Lar. Gr. Scama, unde ubi Codex Sangerman. habet Squama. Aliis notonibus, vide in Scamma 1.*

¶ **SCAMARES**, *SCAMARATORES*, Predones, qui Monand. de Legat. & Theoph. p. 367. *Scamari*, Bugzippus. in Vita S. Severini cap. 10. *Ipsæ quæ innotuit Istri flumina prætermeans latrones præparanter insequitur, quos vulgus Scamaras appellabat. Jordanes de Rebus Getic. c. 58. Et plerisque ab auctoribus, Scamaris que & latronibus undique collectis, &c.*

¶ **SCAMAR**, apud Papiam M. & edit. dicuntur *Pionei*, legi, ubi forte legendum *Spionei* Regii, Gal. *Espeis*: nisi Lex intelligatur Longobardorum, ad quam ita Boetius: *Scamaram, id est, exploratorem, seu spionem.* Eadem Lex lib. 1. tit. 4. *Si quis Scamaram intra provinciam colat, aut eam quænam dederit, animam, caræ periculum.*

¶ **SCAMAR**, aut *SCAMARE*, Depredationes. Capitulare Sicardi Principis Beneventani an. 336. *Neque per exercita, aut carsi, neque per Scamaras, neque per traditoris, qui à patribus vestris nobiscum sunt, &c.* [Scamarias edidit Murator. tom. 2. p. 257.] Ex art. 1. *Hoc promissum usque quis basit, aut Scamare per nos vestros fines ad lesionem contra vos venire tentaverit.* Epistola Stephani PP. ad Pipinum Regem apud Baron. an. 755. *Scamaras atque depredationes, seu devastationes, &c.*

¶ **SCAMARATORES**, Predones, in eodem Capitulari Sicardi Principis Benevent. art. 2. *Insuper per Scamaratos seu cursas & publicum exercitum oppressionem facere. [Vide *Scatani*.]*

¶ **SCAM**.

¶ SCAMBIATIO SCAMBIUM, Permutatio, Gall. *Echange*. Vide *Cambiare*. *Gharrā* ann. 1043. apud Marteo. tom. 1. Ampl. Collect. col. 97. Et alius alios *quos adquisit ipsa Spelunca & Ecclesia Deis antiquae Archangelis Michaelis inuentis amon locis siue per compensationem, siue per donationem, siue per Scambiationem*. Charta an. 1320. apud Meneffer. Hist. Lugdun. pag. 106. Commissarii deputati auctoritate regia ad complendum, et exequendum compositionem, Scambium, permutacionem, &c.

¶ SCAMBIUM, Nummularia officina, vel mensa, Gall. *Change*. Charta an. 1195. apud D. Brussel tom. 1. de Usu feud. p. 198. *Quod nulla alia mouere ibi currant, nisi Divisionis & Linguarum, aut ad Scambium seuendum vsu lere missarum*.

¶ SCAMBIATOR, Nummularius. Vide in *Cambiare*.

¶ SCAMBSOR, Eadem notione. Vide in *Stallum*. SCAMELLUM, SCAMELLA, SCAMMELLUM, Scabellum. Gloss. Gr. Lat. *Μίστρον*, *Scabellum subellum, scamellum*. Cod. edic. Scamellum habet. Gloss. Keronis: *Subsellum, scamellum*. Gloss. Theoticium Liplii: *Fuot scamel, Scabellum*. Venericus Vercellensis in Apologia Henrici IV. Imp. *Certatum est pugnis atque Scamellis, pro berillis sedis possessione, &c.*

Sed proprie usurpatur pro his scabellulis, quibus repente manibus innotuntur: Germ. *Scim mel*. Rodolphus Tortarius Monachus Horiac. de Miracul. S. Beodicti. in. 17.

At puer affuetus prout repescendo Scamellis, Floriacum petit, sopes & inde redit.

Hirigerus Abbas in Vita S. Landoldi n. 13. *Infirmorum baculi, repositum Scabellum*. Adreualdus de Miraculis S. Benedicti c. 36. *Quadam semina ... ita ut nequaquam pedibus incidere possent, sed per terram reptando, Scamellum magis iuueniam sese protraheret*. Rodolphus Prefby. in Vita Rabani Abb. Fuld. *Mulier ita turata est, ut sine cuiuspiam adiutorio se erigeret, & Scamellis, quibus extensus innotabatur, summo ita emere ferret tangere*. Supra: *Raptus pedibus, & manibus Scamellis inuixis*. [Vita S. Pardoli c. 3. Bened. part. 2. p. 576. *Claudus quidam Marcellus nomine, qui ab utero matris sue calcaneis habentes venibus, nihil aliud nisi eum Scamellis gradiabatur*.] Occurrit praeterea apud eundem Tortarium in Appendice Patriciacensi n. 1. in Hist. Translat. S. Gregorii n. 23. in libro 1. Miraculorum S. Dionysii cap. 26. lib. 3. cap. 11. Apud Aimoinum lib. 2. de Miracul. S. Benedicti c. 12. lib. 3. c. 3. ubi *Scamellos*, masculino genere habet, &c.

¶ SCABELLUM, Eadem notione. Vita S. Walpurgis fac. 3. Bened. part. 2. p. 294. *Fervidum membrorum compaginem ministrabo, & huius in recompensatione mercedis, Scabellum mihi quibus adduc curvis artubus uterit, donare debetis*. Infra *Tripedas* vocat, quod ejusmodi fulcrum tripes esset: *Cum ecce Tripeda, quibus sua usus est in vita, divinitus id manibus, ac si evulse ante aliate projectae sunt*. Miracul. S. Willhadi ibidem pag. 475. *Paralytica contraxit aegritudinem, ut de membris ipsi nihil potius sentiret, nec quaquam ire nisi cum Scabellum sese trahendo posset*.

¶ SCABELLULUM, diminut. à *Scabellum*. S. Gerardus in Mirac. S. Adalhardi fac. 4. Bened. part. 1. p. 359. *Quod si deesset portaretur, non bipedem gradientem, sed quadrupedem Scabellulis repente punaret: Scamellula*, in Actis Sanctorum c. 5. Maii p. 236.

¶ SCAMELLUS, Modus agri pro *Scamellus*. Charta an. 1136 apud Calmet. inrer Probat. tom. 1. Hist. Lothar. col. 288. *Vineam ad Wancin septem, vineam & duos Scameillos in costa, ... tres Scameillos su alterius vicinis, &c.* Vide *Scannum* 1.

¶ SCAMERA. Vide supra *Scameres*.

¶ SCAMILLUM. Vide *Scamellum*.

SCAMUM, Permutatio. Vide *Cambiare*.

1. SCAMMA. Historia Mf. exidii Accoioi aon. 1597. *Portantes ibidem ... laucos, salicet, cassides, & loricas, Scammata & perpuilla, cincta cum elypeis, &c.* [Ubi *Scammata & propuilla* edidit Marten. tom. 5. Amplif. Collect. col. 765.] Io Gloss. Græc. Lat. *σκάμναι, scissum*, seu fossa redditur; sed aliud hoc loca sonat, & ni fallor, loricas ipsas, quarum catenulae *scymna* dicuntur Virgilius & aliis; ita ut legeodum *scymna* *scymata*.

¶ SCAMMA, Græc. *σκάμναι*, proprie est locus fossis inclusus, à Gr. *σκάμναι*, fodio: unde arena luctantium, ut & fossa castrensis, Gall. *Tranchée*, *Scamma* dicta est Gloss. Isid. *Scammata, arena, ubi athleta luctatur*. S. Paulinus in Epist. ad Severum: *Noli interim dum in Scammate sumus, dum fors pugnae, intus terrores, alie pro ubie sapere aus laui*. Adlo in Vita S. Bercharii fac. 2. Bened. p. 835. *Præteritum immemor certaminum, & quasi qui virtutum in Scammate positus, ad perfectionem pugnae nihil plene ante peregrisset, &c.* Mirac. S. Bertini fac. 3. Bened. part. 1. p. 135. *Deo autem propitio nulli ex nostris vitam prolixam Scammatis spatio magno pere periclitabatur*. Acta S. Luciani tom. 1. Januar. p. 364 U. ... in minoribus autea rebus exercitatus, præclari in Scammate compæctatus. Utuntur Terullian. lib. 2. Martyr S. Hieronym. Epist. ad Pammach. &c.

¶ Ita etiam accipiendus, scilicet pro fossa castrensis, locus qui mendis non caret, apud Baluz. tom. 6. Miscell. p. 364 ubi de constructione castris Sapbei: *Quos autem & qualia sunt ibi ædificia, quæ & quales, quot & quante munitiones, quæ in mensibus terra profunde in æntemuralia & fossa cum cretis qua durtus fosse cooperita que super Scamatis & sub æntemuralibus, ubi possunt hostilium incursu vagari balistis & defendere Scamata & alia propinqua & remota, & non ad alios exterius videri*.

¶ 1. SCAMMA, Scannum, fedile. Acta S. Godelev. tom. 2. Julii p. 408. *At Bersulfus ad Scammam in qua sedebat exilius, equum ascendens iussit Brugam pernoctandum*. Acta S. Juliani Mart. tom. 2. Martii p. 422. *Quanto majora illi Scammata propinqua, tanto mirabiliora certamina effecibat*.

¶ SCAMMELLUM. Vide supra *Scamellum*.

¶ SCAMMERA. Vide in *Scameres*.

¶ SCAMNA. Vide in *Scannum* 1.

SCAMNALE, Stragulum seu insutum scamai. Testamentum S. Desiderii Episcopi Cadurcensis in ejus Vita c. 18. *De præsidio meo, scamnalio, mensalia, & electualia, aurum & argenti quod ex successione parentum habeo ... tibi relinquo*. Raderius Veroceolis in Quilatis conjectura: *Vestibus non comitur, calcamentis surpatur, Scamnalio non querit, mensalibus indiget, Jesteriis medicibus, cateraque suppellectile delectatur, pretiosa non amittit*. Gregorius Turon. lib. 9. c. 31. *Mandans iterum Astori, ut domo scopis mandata, stragulis Scamna operiet*. Mox: *Cum non sunt Scamna, operagis stragulis* Hugo de Cleiris de Majoratu Francie: *Scannum pulcherrimum saltero pallii aut tapeto coopertum Senescallus præparabit*. Concilium Constantinopolitanum sub Meno act. 5. *Εὐκρινὸν γὰρ ἀνδρῶν τὴν ἐκκαμνῆναι ἐκ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀνδρῶν*. Infra: *Τὴν ἀνδρῶν ἐκκαμνῆναι*.

¶ SCAMNILE, Eadem notione. Vetus Chartula plenarie securitatis sub Justiniano, apud Brissonium lib. 6. formul. pag. 647. *Stragula polimina duo valentes solidi uno, tremisse uno, Scamnilis ac pisto valente solidi uno, &c.* Infra: *Uno Scamnilis cum agnor valente si quis antecus duas*.

¶ SCA

¶ SCAMNATUS. Vide Scamnium 1.

¶ SCAMNIUM, Cummutatio, Gall. *Echange*. Hist. Mf. Scypriani Picav. p. 190. Placuit nobis, ut faceremus Scamnium de terra nostra. Vide *Cambiare*.

SCAMNOCANCELLUS. Repertus nuper, anno scilicet 1670. Smyrnae veteres aliquot inscriptiones, in quarum una vox hæc reperitur. Exstat illa in ædibus quondam Turci: ΗΡΗΝΟΝΟΜΟΣ ΠΡΟΣ ΚΕ ΠΑΤΗΡ ΤΟΥΣ ΤΕΜΑΤΟΣ ΥΙΟΝ ΕΙΛΑΚΑ ΚΕ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΥΠΕΡ ΕΥΧΗΣ ΕΑΥΤΟΥ ΚΕΤΗΣ ΟΥΜΒΙΟΥ ΜΟΥ ΚΕ ΤΟΥ ΝΙΚΙΟΥ ΜΟΥ ΤΕΚΝΟΥ ΕΡΩΙΗΘΑΤΗΝ ΟΤΟ ΚΙΝ ΤΟΥ ΕΙΟΤΙΧΟΥ ΟΥΝ ΤΟΙΣ ΚΑΜΝΟΚΑΝΚΕΑΝΥΣ ΚΑΜΙΕΡΤΙΚΑ ΟΥΝ.

¶ Que facilius certiusque in hac inscriptione mendose descripta cessitui possunt, sic emenda: ΥΠΕΡ ΕΥΧΗΣ ΕΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΥΜΒΙΟΥ ΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΙΚΙΟΥ ΜΟΥ ΤΕΚΝΟΥ ΕΡΩΙΗΘΑΤΗΝ ΟΤΟ ΚΙΝ ΤΟΥ ΕΙΟΤΙΧΟΥ ΟΥΝ ΤΟΙΣ ΚΑΜΝΟΚΑΝΚΕΑΝΟΙΣ ΚΑΜΙΕΡΤΗΚΑ ΟΥΝ. Hæc vero sic interpretor: Pro voto meo & uxoris mee & genuini filii mei, feci pavimentam interioris parvis cum Scamnocancellis bene operans. Clathri cum scamnis seu fedilibus significari videntur.

1. SCAMNUM, vox Agrimenforum, Hygenus: *Quod in latitudinem longius fuerit, Scamnium appellatur: quod in longitudinem, Striga*. Fontinus: *Quicquid secundum hanc conditionem in longitudinem est delimitatum, per Strigas appellatur: quicquid per altitudinem, per Scamna*. Papias: *Scamnatus ager, qui per Scamnas ab Occidente in Orientem crescit*. Editus & Mf. habet *scamnatus, & scannam, vel scannam*. Plinius & Columella lib. 2. c. 4. *Scamna appellant glebas grandes quæ soleat excitari prima ratione*.

2. SCAMNUM, Equaleis species. *Super Scamnium renfus*. Lex Salica tit. 42. § 1. *Servus super Scamnium renfus 120. siliis accipias*. Editio Heroldi, *servus par Scamnium trusus*, habet. § 8. *Et qui repitis, virgas puratas habere debet, quæ in similitudinem minimi digiti grossitudinem habeant, & Scamnium paratum habere debet, ubi servum ipsum tendere possit*. Editio Heroldi, *extendere*, præfert. Vide Greg. Turon. lib. 7. Hist. cap. 22. Hieronymum Bigonnum ad Legem Salicam, [& Eccardum ad eamdem Leg. p. 70.]

3. SCAMUM. Vadum, Gallis *Bunc*. Miracula S. Vulfranni Episc. Saxon. cum. 8. *Qui cum Sequone ostium præponere subintrassent, super Scannam, quod vulgo Sorrellum vocatur, velocitas remigando navem impigerunt, ibique immobiliter perstiterunt*. Miraculum de Conceptione S. Mariz, inter opera S. Anfelmi p. 507. *Syriæ, quas naucleri Scamna dicunt*.

4. SCAMNUM, in quo merces suas exponunt mercatores, vel carnes suas carnifices. Charta Arcebaldi Domini Borbonienfis pro libertatibus Ville franche ann. 1217. *Carnifex, qui habet Scamnium 12. denarios (solvat), si non habet Scamnium, 16. den.* [Charta ann. 1309. tom. 1. Hist. Dalph. pag. 91. col. 1. Item in duobus Scamnis quæ tenebat Guillelmus Chalamarii & Petrus ejus filius. Item in uno alio quod tenebat Alexia de Mura. Item in aliis duobus Scamnis, . . . quæ Scamna valebant & conducebantur cum dictis quinque solidis in summa 48. sol. 3. den. 2 bone monete cessat.] Vide Bancus col. 969.

¶ SCAMPNUM, Eadem notione, in Charta Hermani de Reichenbach apud Ludewig. tom. 6. Reliq. Mf. pag. 470. Item *Wilhelmi & Heinrichi de Scampna calcarum in Seydnice, quorum quodlibet unum personem dare tenetur*.

¶ S. SCAMNUM, Mensa humilis, Gregor. Turon. lib. 4. Hist. c. 19. *Erat ante eos Scamnium pane desu-*

per pleum cum diversis fereulis. Rarum lib. 7. cap. 22. Cum (presbyterum) jam crapulatus adspiceret, cilium super Scamnium pugni ac diversis ictibus verberavit.

¶ S. CANU 4. Fulcrum quo repentes manibus innituntur. A. 2. S. Johannis Opiliois tom. 4. Jan. pag. 845. *Ramundus nomine cum Scamnis se deducens, (nam pedibus progredi erat omnino impotens) coram ejus tumba in conspectu populari cretus est*. Vide supra Scamnium.

SCAMPATUS. Jacobus I. Rex Aragon. in Foris O. sce. an. 1247. fol. 2. *Si in prima die quando bestia jam dicta fuit pignorata, ille qui pignoravit eam noluerit e colligere comestionem, teneat illam in loco Scampato, & solutam, & loco campetri, vel in campo*.

¶ SCAMPNU 6. Vide Scamnium 4.

SCAMPARIA. Vide *Cambiare*.

¶ SCAMPOR, pro Campor, nummularius, in Charta ann. 1316. ex Tabular. Saogerman. Vide *Cambiare*.

SCAMULA, Squamula. Vita B. Angelæ de Fulgino n. 137. *Et quia quidam Scamula illam plagam erat interposita in gutture meo, conata sum ad deglutiendum eam, &c.* [Vide Scama.]

¶ SCANA. Vide infra Scava.

¶ SCANCILE. Vide Scandile.

SCANCIO à Cypriis, A. Poculis, Pincerna; à Germanico, *Secken*, vinum fundere, *Seinken*, pacillator, Gall. *Echange*. Papias: *Pincerna, Scancio*. Lex Salica tit. 11. *Si quis . . . furaverit aut veni dederit . . . vel Molinari, aut Carpentarii, sive Venatores, sive Scanciones, &c.* Ita præferre quosdam codices *monac* Liodenrogus p. 125. *Robertus Scancio servientis domini Regis*, in Charta ann. 1247. inter Instr. tom. 6. Gall. Christ. col. 156. *Bartholomæus Caprarii civis Lugdunensis Scancio Domini Regis*, in Charta ann. 1320.

¶ SCANCIOS, Eodem intellectu, in Charta ann. 1260. tom. 3. Hist. Harcur. p. 103. *Odo Archiepiscopus Rothomagensis Pinterovillanum vicem à Petro de Melleato Francorum Regis Scancio & Lizardi ejus uxore numeratis tribus militibus & duccatis libris Turon. Ecclesia sua comparat*.

SCANCIONARIUS, Eadem notione, in Ordinatione Hospitii Regis S. Ludovici an. 1261. à nobis edita in Notis ad Joinvillam p. 119. ubi sub titulo *Scancionarii*, Gall. *Escaconerie*, comprehenduntur *Scancionarii*, Clerici in *Scancionaria*, *Madelinarii*, *Summularii*, *Sancionaria*, *Barillarii*, *Bonarii*, *Quadrigarii* *botatorum*, *Potarii*, &c. De quibus sigillatim fuisset agimus.

¶ Est etiam *Scancionaria*, Locus ubi potus servatur, vel unde distribuitur. Comput. ann. 1202. apud D. Brassi tom. 2. de Usu feudi. pag. 182. *Pro Scancionaria facienda, 15. s.*

SCANGIA, Idem quod *Sancionaria*, cui qui præerat apud Wisigothos, Comes *Scanciarum* dictus. Vide in *Comes*.

SCANGARIA, in Charta Lusitanica, apud Brandaonem in Monarch. Lusitan. tom. 5. p. 304. *Hæc est recepta de pratis, quæ est in Scangaria D. Dionysii (Regis Portugaliz ann. 1316.)*

SCANCANUS, vel *Scancarios* major, ejusdem Regis ibidem.

¶ SCANDAGLIUM. Vide *Scandalium* 2.

¶ SCANDAILLARE, Mensuras ad examen publicarum mensurarum expendere, exigere, Gallice *Escan-tilloner*: ab Ital. *Scandagliare*, pondrare, metiri. Statuta Massil. lib. 1. cap. 56. § 3. *Curia præstet eis lateras, & mensuras eis necessarias pro Scandalis audis, & recognoscendis prædictis ponderibus & mensuris*. Vide supra *Escan-tillare* & mox *Scandalium* 1. & 2.

¶ 1. SCAN-

¶ 1. SCANDALIA, *Funes aut tenuissimum fundum, & alitudinem aquarum agnoscentiam*, in Gloss. Franc. Barberini ad *Docum. d' Amore* edit. Ubalдини. Itali Scandaglio dicunt, nostris Sonda.

¶ 2. SCANDALIA, pro *Sandalia*, in Hist. Transl. S. Edmundi Cantuar. Archiep. apud Marten. tom. 3. A. necdor. col. 1867. & in Bulla Johannis PP. apud Ludew. tom. 6. Reliq. MSS. p. 34.

¶ 3. SCANDALIUM, SCANDALLUM, Mensura vinaria, vulgo *Scandal*, vel *Escandal*, quæ 12 mensuras continet, quarum singulas duas libras & 12 uncias vocat, proinde quarta pars est *Meillerola*. Vide in hac voce. Charta ann. 1391. ex Tabul. S. Victoris Massil. Unum *vassellum* vini rubei teneant novem *meireas* sive *meilleras*, & duo *Scandalia* Statuta Arelat. MSS. art. 74. Qui vendidit vinum in Arelate teneatur habere medium *Scandalium* & quantum *Scandalii*, quibus teneatur vendere, genere volentibus, vinum suum. Charta vernacula ex Cod. MS. D. Branes fol. 17. Item l' *Abbadessa* de *Jaing* ex fecti de *meillera* donauit unum *Scandal* de vin. Ibid. Item *Moffenbor* l' *Arcevesque* dona à las *gardias* del pont unum *Escandahl* de via. Vide supra *Escandaleum*.

¶ 4. SCANDALIUM, SCANDACLUM, apud Ital. *Scandaglio*, Pondus seu trutinæ species, Gallie *Pesoa*, *balace*, Statuta Saluciar. Collat. 4. c. 121. Qui vendiderit ad quamvis mancam seu ad *tesiam*, vel *latram* sive *balanciam*, sive ad *Sandalium* vel aliud pondus iniustum, solum *hannum*. Statuta Perus. fol. 56. Si quis mensuraverit ad mensuram, vel pondus, *Scandalium*, *flaturum*, &c. Statuta Montis Regal. fol. 183. Item statutum est quod quilibet personam, quæ mensuraverit ad falsam seu manciam mensuram, seu *Scandalium*, libram, &c. Ibidem fol. 176. Qui in quibusvis non possint nec debeant capere aliquam ab aliqua persona, pro cognoscendis *mensuris* & *Scandalis*, &c. Rursum fol. 184. Teneantur quilibet emere volenti ad *Scandalium*, ponderare ad *Scandalium* ab una libra supra cuiuscuque rei apud ponderari ad ipsam pondus. Vide *Scandalilare*.

SCANDALIZA, & Offendere, ledere, vel per occasionem ruina dare, Ugutini & Papiz. Facundus Hermianensis lib. 6. cap. 1. De quo illam maxime ac principaliter adversarii criminantur, vel *Scandalizant*, vel hoc non possunt, ex quo tant minus instructos. [Charta Joh. Episc. Aduenlis ann. 1271. ex Bibl. reg. Unde cum hoc peccatum Deum offendet & homines scandalizet, &c. Occurrit passim in Bibliis sacris & apud Tertull. de Veland. Virg. cap. 3. advers. Marc. lib. 5. c. 18. &c. Gloss. Lat. Gall. Sangeman. *Scandalizare*, *Escandaliser*.]

1. SCANDALUM, Rixa, jurgium, odium. Papias: *Scandalum*, offensio, ruina, vel rixa. *Scandalum* est ruina seu impositio pedum. *Scandalum* dicitur cum subito inter aliquos scandis, id est, oritur dissensio vel pugna. Kero in Glossis: *Scandala*, *Zurvarida*. *Scandalorum*, *Zurvaridone*. Hinc forte nostrum *Onruary*, pro tumultu, vel inconfido clamore. [Quo nescio an pectet vox *zurvaridone*, apud Anonymum Combesium in Porphyrog. num. 8. Chron. Farlen. apud Murator. tom. 1. part. 2. col. 640. Qui, Gregorius VII. PP.] contra Henricum III. Romanorum Imperatorem *Scandalum* ausus est *sanctæ Dei Ecclesiæ* *insultare*.] Gregorius Turonensis lib. 3. cap. 6. Oratio inter Reges *Scandala*, &c. Lib. 6. cap. 10. Hi perierat scelere, ad Burdegallensem civitatem veniente, Oratio *Scandalum*, unus alterum intervenit. Lib. 1. Mirac. cap. 5. Cumque delubri illius festa à Gentilibus agerentur, . . . medio à unigo comoverunt pueri in *Scandalum*, nudatoque unius gladium alterum appetit, &c. Gesta Regum Francorum cap. 45. Donce inter eos odium maximum & *Scandalum* crevit. Lex Longobardorum lib. 1. tit. 16. §. 3. Si miles liberos in *Scanda-*

lum concurreris, ubi vir litigant, si plagas aut ferias factas habueris, &c. Adde §. 4. Ita toro titulo 4. lib. 2. De *Scandalis* & compositionibus, ad Regem pertinentibus. Adde Legem Bajwar. tit. 4. cap. 4. Leges Wirgich. lib. 9. tit. 4. §. 8. Capit. Caroli M. lib. 1. cap. 89. Regulam S. Benedicti c. 3. Regulam Magistri cap. 83. Nithardum lib. 4. &c.

SCANDALUM MAGNUM, inquit Cowellus lib. 4. Inlitur. tit. 4. §. 4. nosita appellamus contumeliam, aut verba injuriosa, alicui de majori Nobilitate illata, quod exterius quibuscumque propter personæ lætæ splendorem & dignitatem, graviores pœnam meretur.

Porro à voce *Scandalum* videtur nata vox Gallica, *Escande*, in veteribus Consuetudinibus Biturice. apud Thomasterium p. 343. [unde Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Scandalum*, *Escandre*, *offense*.] Confect. Andegav. art. 148. Et *peurce* que aucuns qui pour leur malefice ont été bannis par justice du pays n'en teneant compie, mais y frequentent & habitent comme auparavant, & autres le dissimulent de leur en lieu par le support & souffrance de ceux qui les retirent ebez eux. Ce qui tourne au grand *Escande* de la justice. Si que dit est, & est en tres grant *Escande* de ladic ville & des habitants d'icelle, in Litteris ann. 1356. inter Ordinari. Reg. Franc. tom. 3. pag. 93.] Vide Salomatum ad Hist. Aug. p. 199. [& Bellomaner. cap. 12.]

2. SCANDALUM. Lex Burgundion. tit. 73. in Lemmate: *De caballis*, quibus *essa* aut *Scandala* ad caudam ligata fuerint. Sed legendum *Scandalas*, docet omnino Papias Resp. tit. 29. Si quis *caballo* ligado *essum*, aut *Scandalum*, vel pannum rhabrum, ita cum turbaveris, aut pereat, &c. [Ita etiam legendum videtur in Statutis Montis Regal. fol. 171. Adficiam quibus sunt (furni) debeant cooperiri per illos fornarios qui eos tenent decupis, tegulis, vel *Scandalis*.] Vide infra *Scandula*.

¶ SCANDEFIERI, pro Candefieri. Agnellus de S. Urliano apud Murator. tom. 2. p. 101. Nulla ecclesia similis isti, eo quod in no. te in die pent *Scandefias*.

SCANDELA Charta Alexandri III. PP. in Tabulario Prioratus S. Nicasi Mellenti fol. 10. In arvis vinum ferentibus 3. den. in singulis arvis ponem descendentes à Esno rei. den. pro remiges in praesentia 10. so. pr. cleemosyna; & pro *Scandela* Comitibus 13 fol. Vide *Scandula*.

¶ SCANDELLA. Vide *Scindula*, & *Scandula* 1.

¶ SCANDELLÆ, Crepitaculum & scandulis ligneis confectum, quali utuntur leprosi, ne propius que ad eos accedat. Ita Bollandus in Notis ad Mirac. S. Antonii de Padua tom. a. Jun. p. 773. Et vade ad illum militem qui miracula mea deridebas, & deser illi *Scandellat*, quia tua ipsa putrefcit.

¶ SCANDICUS, de Christo dicitur in Orat. eujusdam librarii ad calcem libri Theophr. Episc. Meten. apud Bern. Pezium tom. 1. Anecd. Praet. p. 15.

SCANDILE, SCANSILE, seu potius *Scansile*, Stapes, quos in equum qui tollitur. Gloss. Afric. *Scansile*, *Ritap*, seu *Itrepa*. Alibi: *Scansilia*, *Itaras*, vel *Itarapas*. Ugutio: *Scansile*, *strepas*, *ferrum*, per quod equum ascendimus. *Scansilia*, *funtes* in gradus *boavati*, ubi in sedibus sedent. Ita pariter Joan. de Janua. Unde emendandæ Glossæ Hild. *Scansua*, *ferrum*, per quod equus *Scanditur*. Glossæ Pithoi habent: *Scansia*, per quod equus descendit.

SCANDILE. Aimoinus lib. 2. de Miraculis S. Benedicti c. 40. A quibus & illa ostendebatur, quia dilapsa cum equo fuerat, ejus *Scandilia* quamvis nova, & autelam suis impatiens pedibus ipse disfruerat.

SCANSOR, Sutor, Ar. 104. qui dominum in equum tol-

rollit. Gloss. Lat. Græc. *Scansor*, *κατασπαστής*. { Gesta Gaudfredi Cenoman. Episc. apud Mabillon. tom. 3. Anale. f. p. 382. Quidam ē contra clerum in domo cuiusdam *Scansoris* maacat. &c. } Vide *Sireps*.

SCANOILE, *Scalorum gradus*. *Cæsar*ius Heisterb. l. 8. c. 90. Oñs etiam inferius *Scandilia*, suprema attribuens *Christe*, reliqua sex ordinibus *Scaulorum*.

SCANSILE. *Papias*: *Scansilia*, *Gradus sunt*, ubi bonorarios in diebus sedens. Leg. in *sedilibus*, ut supra, { velut in Gloss. Ms. Sangerm. n. 50. in *indibus*. }

SCANDOLA, *pro Scandula*, regulæ lignæ species, Nostris *Ejebandule*, *pardeau*. Statuta Cadubritii. l. 1. cap. 30. Statuimus quod iurati non possint nec debemus *estimar* *blada*, *arma*, *ropa*, *Scandolas* domorum, &c. Chron. Petri Azarii apud Murator. tom. 16. col. 322. *Pons mirabilis* ... longus autem per unum milliarum, & totus *Scandulis* lignis cooperis, &c. Vide *Scindula*.

1. **SCANDULA**, *Quoddam genus annone*, quod & *scandella* dicitur divini, & dicitur *Scandula*, quasi *scindula* quod scindatur & dividatur. Jo de Jan. Vide *Scandula*.

2. **SCANDULA**. *Papias*: *Scindula*, quod scindantur, *Scandula* vulgo. Vide *Scindula*.

SCANDULARIS, *Ex Scandulis factus*. *Tellum Scandulare*, apud Apuleium lib. 3. *Mera morph*.

SCANJULARIUS, *Qui Scandulis te ita contegit*, leg. ult. D de Jur. Immun.

SCANNUM, *pro Excambium*, in *Domesdei*, Gall. *Ejebange*. { Vide *Cambiare*. }

SCANNA, *SCANNATUS*. Vide *Scannum*.

SCANNELLUM, ut *scannellum* supra. *Miracula S. Antonii* de Padua tom. 2. Junii p. 718. *Hæc cum die quadam mendicitatis gratia* ... ad memoriam S. Patris *Scannalis* vestra pervenisset, &c.

SCANNIUM, *Idem ac Cambium*, permutatio, *Ejebange*. Charta ann. circ. 961. ex *Chartul. Matiseon*. fol. 98. *Terras quasdam per Scannam sibi invicem commutaverunt*. Vide *Cambiare*.

SCANNUM, *pro Scannum*, in *Chron. Bertin. Johan. Iperii* apud Marten. tom. 3. *Anecd.* col. 608. *Tunc illam comes cum corda ad collum ejus & ad trabem ligata super Scannam stare coepit*, ut *apud Comtes Scannum cum prædæ propulsi*, & sic ille *suspensus mansit*.

SCANSA, *SCANSOR*, &c. Vid. in *Scandile*.

SCANTELLATUS, *Truncatus*, *mutilatus*, *Ecomè*. *Fori Aragon*. lib. p. 177. *Omnes denarii accensæ*, qui *falsi non sint*, recipiantur ab omnibus hominibus, ad panem & ad vinum, sive sint *falsi*, sive *perforati*, vel *vulbei*, vel etiam *Scantellati*, &c.

SCANTIA. *Anonymus Continuator Laurentii Leod.* apud *Calmet*. inter *Probat.* tom. 1. *Hist. Lotharing.* col. 248. *Episcopus igitur bis & consimilitibus in iram concitatus*, videns se nihil posse inferre gravaminis civitati & civibus, omnem *Scantiam* & totum *suburbium superius usque ad sanctum Amantium* ... igni fecit concremare. *Locus* editorum lignificari videtur, a *scandendo* *Scantia* dictus.

SCANUS. Charta *Aldegastri Principis* inter *Concil. Hispan.* tom. 3. p. 90. *Damus* ... *quinque seliros & septem scilicos & tres Scanos*.

SCANUSIA, *Vestis monastica*. Statuta *Ordinis Prædicat.* an. 131. cap. 1. *Marten*. tom. 4. *Anecd.* col. 1931. *Item, quod sacerdoti, diaconi & subdiaconi in Missis conventualibus vestes Scansias vel scapularia cum induunt sacras potest.* Hæc idem etiam in *Missis*, privati faciant omnes alii sacerdotes. Vide *Capulas* in *Scapulare*.

SCAPELLÆ, *Laqueorum species*, quibus capiuntur aves, quod *Petrus de Crescentibus* lib. 10. de *Agricult. c. 2601* describitur. Vide *Scapellur*.

SCAPELLARE, *Cedere*, *incidere*, *frangere*. *Ex-*

cerpta ex Leg. Longob. cap. 8. Et si duobus furis probatus fuerit, nactus ei Scapellatur. Vide Capallare & Scapillare.

SCAPH, *Theca*, *armarium*, apud *Schilkerum* in *Gloss. Teuton.* ex *Franc. Junio* in *Willer* pag. 210. *Scaphi* hodie.

SCAPHA, & **SCAPHULA**, *Mensuræ aridorum species*: eadem quæ *Scapulus*. *Scapha* *stigliais*, *bladi*, in *Metropoli Salisburgensi* tom. 1. p. 206. tom. 2. pag. 291. 293. tom. 3. pag. 334. { Charta *Friderici Ducis Austriæ* an. 1241. apud *Hanitz* tom. 1. *German. sacræ* p. 380. *Item decima in Lynx 60. Scaphas*. }

SCAPULA, *Leges Portariæ Ludovici IV. Imper.* an. 993. apud *Aventinum* l. 4. *Annalium Bnorum*, & *Galdastum* tom. 1. *Coactis* *Imperial* p. 210. *Navis, quæ ab Occidentali regno venit*, ... *semidracma nam, hoc est, unum sextarium pædas: si infra Lintum tendit, semidracma 1700, hoc est, tres Scapulas salis solvat*. Infra: *Carsi cristellarum*, qui *Anassam transivit*, *Scapulam* præbent.

SCAFFIA, *Metropolis Salisburgi* tom. 3. p. 40. *Ut singulis annis nobis viventibus una dierum, quam ad hoc eligerimus*, sex *Scaphis* *Landæ* *consum* *mensura*, sive *frumentis*, sive *aliteris annonæ* ... *distribuire pauperibus non ammittant*.

SCAFFA, *tritici*, *avenæ*, ibidem pag. 416. Vide in *Scapula*.

SCAPHARIUS, *Qui Scaphis negotiatur*. *Inscriptio* 1. apud *Gruter.* p. 258 *Scapharii*, qui *Julia Romula* negotiantur, id est *Hispali*. Adde p. 357. n. 12. & *Reines.* class. 3. n. 26.

SCAPHINUS, ut *Scabinus*, in *Placito* an. 918. inter *Probat.* tom. 2. nov. *Hist. Occitan.* col. 56. *Una cum abbatibus, presbyteris, iudicibus, Scaphinis & regimburgis, tam Gothos quam Romanos, &c.*

SCAPHISMUS, *Supplicii genus* apud *Perfas*, quo fontes in *Scaphis* cibo & potu, melle & vermibus ad necem cruciantur. Vide *Drexellum* in *Profr. mortis* c. 1. §. 24. *Gallianum de Martyr.* c. 1. p. 21. & *Baroium* in *Notis* ad *Martyrol.* 28. *Julii*.

SCAPHISTERIUM, *Alveolus ligneus*, quo mulieres lotos pannos a fonte aut fluvio referunt. Vide *Capisterium* t. 2.

SCAPHON, *Somnro*, *Septum*, *claustrum*, quo enervatibus factis, pastores nocturni includunt ovium, ad stercoreandum arva, tum in segetes sparguntur. *Scaphoa*, *ovile*, in *Gloss. Lipii*.

SCAPHULA. Vide supra *Scapha*.

SCAPILLARE, *Verberare*, *scaphis* seu *sustibus* cedere. Statuta *Cadubritii* lib. 3. c. 18. *Si quis Scapillatur*, vis aliquem sine sanguine, condempnatur in *quingens* lib. p. &c. In capitis lemmate legitur, de *pæna Scapularum*, vel *Scarpurantis sine armis*, &c. *Italica Scappazze* est ad aliquid offendere, Gall. *Broncher*.

SCAPILLATUS, *Salutus erines*, ab *Ital. Scapigliare*, *Gallice Eccheveler*. Acta *S. Francisci Rom.* tom. 2. *Mart.* p. 161. *Lavencianam eam profectam in terra Scapillatam, frigidam, &c.*

SCAPILUS, *Mensuræ frumentariæ species*, eadem forte quæ *Scapha*. *Capitulare Caroli M.* an. 797. edit. ab *Holttenio*, c. 11. *De saanaa vero borivinis pro sol. 1. Scapilis 40. denant*, & de *sigelo 20. Septentrionales autem pro solide Stapios 30. denit*, & *sigale 15*.

SCOPELLUS, eadem notione. Charta an. 1345. *Item quod Potestas teneatur inquirere omnes sexarios tam de vino, quam de grano, minas, mediis, & quarterones, & Scopeillos, corbellas molendinorum, & omnes alias mensuras & pænas*. Vide *Scosillum*.

SCAPINUS, *Salea calcei*, *Gal. Semelle*. Acta *S. Bertrandi* t. 1. Jun. p. 801. *Dam in sua statione, ut non est cordæ artis, sustitit Scapino infigeret acū suadæ causa*.

SCA-

SCAPIO. Vide Scabini & Scapio.

SCAPOARDUS, nomen dignitatis, seu officii Palatini in Francia, quod inter minora ministeria reponitur ab Hincmaro de Ord. Palatii c. 17. sorte is, cui valorum custodia credita erat, ex *Scapa*, Teutonico, promptuario, armarium, vix, hec, *scap*, Kyliano, & *ward*, custos: jungitur enim *Ostiarum*, *Saccellarius*, & *Dispositio*.

SCAPOLATUS. Vide *Scapulas*.

SCAPOLUM. Vide infra *Scopulum*.

SCAPOLUS, SCAPOLUS. Visitatio thesaurariz S. Pauli London. ann. 1295. *Calix argenteus Henrici de Northampton deauratus, cum pede coccato & Scapularis, & pinceto powderii cum patena 50. sol.* Alibi: *Scandalis de Indico farneto cum caligis breudarii, cum Scapulis & leonibus, Rursum: Capa... de rubeo farneto breudarii cum Scapulis.* Alibi: *Frontale de rubeo farneto cum farnaculis & Scapulis.*

SCAPSORIUM, Sepulcrum, à *Capla*, ut videtur, sciditum. M. VERIDIUS M. L. NARAZICHUS SELULARIUS SCAPSORIUM FECIT SIBI, & Inscript. Gudii a. 5. t. Vide inde p. 44.

SCAPTON, Vas quoddam. Charta Adalberti Regis Anglorum in Monasterio Anglo. to. 1. p. 24. *Nin Chron. Willm. Thorn. pag. 1762. Missurum etiam argenteum, Scapton aureum: item sellam cum fano aureo, ... quod mihi xenium de D. P. P. Gregorio dictum fuerat. Ignotus Calinenis in Histo. Longob. c. 10. de Sinocolo Principe Beneventano: Absulus de S. Benedicti ... in Agris baciam nam, & Scapionem unum, Constantino politano deaurata subrefacta vasa opeto. Scapion mendose, pro Scaptonem, his locis scriptum putat Sommerus, vix tamen est ut afferat, tametsi nihil aliud succurrit.*

SCAPULA. Afta Murenfis Monasterii p. 40. *Unusquisque (rusticus) dat duas Scapulas plenas de carne, & duas panes, & quartam partem metretae de cerevisia. Pag. 61. Et de mausopis tres modii spelta, & due avocae, & quatuor scapula. Vide Scapuli, Scapha.*

SCAPULAS DARE, Fugam inire, *Tourner les épaules*. Radulphus de Dictione ann. 1040. *Theobaldini imperatoris Andegavorum non ferentes, in fugam versi Scapulas dederunt.*

SCAPULARE, Ugutioni, vestis, scapulas tantum tegit. [Vestis apostolica iuxta crucis dicitur in Vita S. Willemi Ducis scz. 4. Bened. part. 1. p. 83.] Mamotrectus ad Legendam S. Hilariionis: *Pallostam, id est, Scapularium.* Monachorum vestis propria cum labori & operi insisterant, loco cuculle, ut quæ brevior esset, & minus ampla, & caput tantum & scapulas tegeret. [Theodemari Epist. ad Carolum M. de Ulis Calineni, Statuit autem venerabilis Pater, ut Scapulare manschi propter opera haberent, quod ob hoc Scapulare dicitur, quod scapulas præcipue tegat & caput: quod vestimentum pectus omnes in hac terra sufficit utatur. Siebertus Gemblac. p. 1. 2. edit. Basil. ann. 1568. Propter opera tantum constituit S. Benedictus alteram cucullam, quæ dicitur Scapulare, eo quod huiusmodi vestis apta sit caput tantum & scapulas tegere. Ubi Scapulare nomine cuculle interdum designari advertere est.] Regula S. Benedicti c. 53. *Scapulare propter opera.* Statuta Ordinis de Sempingham pag. 7. 18. *In tempore laboris Scapularia habent alba, quæ modum pallium corum.* Infra: *Monachi habent... scapulare ad laborem.* Rursum: *Quia laboraverint, cum Scapulari laborare possunt.* & Warnerius M. in Caprum Scottum ad Monachum Poetam: *Es tibi propter opus humeris Scapulare tegitur.*

Bulla Innocentii IV. P. P. de Institut. Clarissimum: *Scapularia de levi & religioso panno, vel flamma, si voluerint, amplitudinis & longitudinis congruentis, sicut u-*

nascanturque qualitas exigit, vel mensura, quibus induantur, cum laborant, vel solo aliquid agunt, quod pallia gestare non possunt. Celsarius lib. 8. cap. 96. *Tunicam habent salarem & clausam, Scapulare vero latum, ultra genua longum.* Vita S. Eugendi Abb. c. 3. *Et huius temporibus caracalla, vel Scapulari cilicium utebatur.* Scapularia virorum tantum fuisse, non seminarum, videtur innuere Heloissa Abbatisa Paracleti Epist. 6. *Quid ad seminat, quod de cucullis femoralibus, & Scapularibus ibi (in Regula S. Benedicti) scriptum est?* Vide Problema euseb. c. 24. Hæstienum lib. 5. *Disquis. Monast. tract. 3. disq. 5. & 6. Menardum ad Concordiam Regular. p. 888.*

Ut vestibus parcerent dum operi vacabant, Monachis primo concessum est Scapulare, quo præterea non utebantur. Idem posterioribus sæculis obtinuisse docet Vita B. Stephani Abbatis. Obazin. apud Baluz. tom. 4. Milcell. p. 163. *Vix equo de fœderat, cum mox Scapulari indutus cuculla circumquaque monasterii vel grangie loca seu domicilia impigre peragravit. Ipse etiam sumptu bidente vel qualibet instrumento, si quid tunc agendum esset, vel incipiebat, vel jam capium perficiebat, & ad operandum alios invitabat.*

Eadem de causa, propter laborem scilicet, Canonici Regularis Scapulare tribuitur in antiquis Constitut. eorumdem apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1221. *Sufficiat ergo fratribus... cappa, femoralia, caligæ, pedales, & propter laborem Scapulare.*

SCAPULARIS, in Vita B. Petri Damiani scz. 3. Bened. part. 2. p. 252. *Dum hic esset aliquando cum suo profecturus magistro, molliorem Scapularem induere, atque pulchriorem quam afficeret, equum ascendere iussit est.*

CAPULARIS, Eodem significatu, in Capit. geuer. M. S. Victoris Massil. an. 1313. *Prohibemus ut infra monasterium nullus presumat Scapularem portare, nisi ipsam albis vel aliis indumentis sacris ad servitendum in divinis officiis indui oporteret. Extra monasterium vero in prioribus, sive in eorum manibus, ... Capulari predicti si manuum operibus occuparetur, manant.*

Latiore accceptione interdum usurpata est vox Scapulare, præterea scilicet quæ scapulas præsertim tegeret: unde alii præter Monachos etiam usi sunt. Vita B. Edmundi Cantuar. Archiep. apud Marten tom. 3. Anecd. col. 1793. *Liata amia, coopertorium, vel etiam cucullam non habuit, sed cappa sua vel Scapulari, seu certe pallio se contexit. Unde quidam nobilis cum jam ipse promotus esset in Archiepiscopum, de illo minus discrete protulit tale verbum: Qualem inquit, habemus Archiepiscopum, qui operimentum suum deiecit & vestibus desert fecit? Hoc autem dicebat de Scapulari, quo se vestivit nobilibus operis, & diebus deferre circa humeros consuevit. Vide Scapillare.*

SCAPULARIUM, Juxta Scapulare. Chron. Farfense apud Murator. tom. 1. part. 1. col. 662. *De Scapulariis eorum (Monachorum) vestimenta & caligæ sibi & suis militibus fecerunt, in capite asini Scapularium miservat, & Domus Abba benedicti dixerunt.] Lambertus Ardenis pag. 258. *Rustici non bigis marioris [marlariis] & carris firmariis calculo trabentes ad servendum in viam [in via in] massulis & scapulariis se ipsos ad laborem invicem animabant. [Ubi pro veste operaria accipitur.]**

CAPULARIUM, ut Scapularium, Vestis scapulas tegens. Computus an. 1202. apud D. Bruj. fol. tom. 2. de Ul. feud. p. 183. *Domini Ludovici habuit post compositionem scapam viridem & scapularium ad S. Andream, quæ collaverunt 6. l. 1. s. minus.*

SCAPEWELD, apud Hovedenum in exordio Legum Willemi I. & Henrici II. part. post. Sed legendum monet Spelman. *Scapgold* vel *Scapgold*, quod Saxonicus

bus pseudis seu cattali restitutionem ^{sonat} à Crup, merx, mercimonium, pecus, cattali, & gylde & geld, solutio, restitutio.

¶ SCAQUA, Mensura species apud Occitanos. Sententia arbitralis ann. 1292. inter Abbat. & Consul. Gilmont. *Dixerunt & preueniuerunt quod persian cum quo mensuratur arpea terre & vinco & alii honores habeant perpetuum & habere debeat decem palmos bonos & largos de longe usque habentibus habere consuevis, & arpentum computetur de centum duabus libris & octo Scaquis, & conuadua terra computetur de septuaginta libris & decem Scaquis ad perticum superius memoratum. Occitani Eschac vulgo vocant reliquum frumentum quod mensuram excedit, unde Scaqua accersenda videtur. Vide in voce Libra col. 188.*

¶ SCAQUARIUS, *ut Scaorum*. Charta an. 1230. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 1245. *Recipiunt annuatim ad Scaquarios suos per manum balliu sui nobis saper hoc iurati misistatem omnium proventuum di-ctarum terrarum*. Vide in Seacci 1.

¶ SCAQUERIUM, Eadem notione. in Statutis M. T. Capituli Audomar.

¶ SCAQUETI, *ut Seacci*. Statuta Ecol. Helen. inter Conc. Hilpan. tom. 3. p. 592. *Clerici ludentes ad taxillos vel Scaquetos, sint ipso facto excommunicati*.

¶ SCAR, vel SCARBS, Agger ad ripam, Gall. *Quai*. Statuta Massil. lib. 1. c. 51. §. 3. *Discernentes similiter quod nullus à modo audeat vel possit discarnare lignamina aliqua pro vendendo in Massilia alibi infra portum, vel prope illum, nisi infra Massiliam, nisi in Scari vel Scari- bus communis Massilie*. Ibidem lib. 2. c. 33. §. 6. *Ad decem insuper hinc capitulum quod... nec in se firma bestiarum aperiantur, vel lacerantur in portu Massilie, vel circum ripam portus in Scari, vel alibi*.

1. SCARA, Papiz, Combustio ignis. Glo. Te. M. T. ad Alexandrum Iatrofoph. *Scara, vel seara, iustura*. Nos *Esseare* dicimus vulneris crustam. *Scara* valuerunt, apud Gariopondum lib. 3. c. 53. [Vide Lexic. Martini.]

2. SCARA, Virgultorum silva, Henfchenio. Charta Germanica ann. 794. apud Iudem in Commentar. ad Vitam S. Ludgeri Episc. Mimigard. §. 4. *Id est, beuam illam integram Aligating hova, cum piscis & peruis & aquarum decursibus, & Scara in silva, iuxta secatam hova plena*.

¶ Quo iure Henfchenius *Scaram* hic virgultorum silvam intelligit non percipio. A grum pascendis porcis destinatum interpretor, à Germ. *Scharren*, fodere: terram quippe fodiendo pascuntur porci. Charta ann. 855. apud Marten. tom. 1. Amplif. Collect. col. 141. *In silva que dicitur Purbem Scharar viginti ozo, in villa tremenlo, in illa silva Searus sexaginta*.

¶ SCHARA, Eadem notione, in Charta ann. 838. apud Mirzum tom. 1. pag. 499. *Et mansus vestustis sece ad ipsum curtem conspiciuntur vel pertinentes, cum pervis legitimis, mobile vel imobile, & de silva Schara und porci, &c.*

3. SCARA, Acies, cuneus, copie militares. Hinc mirus Episc. ad Diocesis Remensis Episcopos c. 3. *Billatorum uicis, quas vulgari sermone Scari vocamus*. Aimoius lib. 4. c. 26. *Collegit et Francis bellatoribus Seurum, quum nos Turi am, vel Cuneum appellare possumus*. Occurrit apud eundem iterum lib. 5. c. 41. *Gesta Dagoberti I. Regis Francor. cap. 31. & Fredegari. cap. 74. Dispensasse Rhenum transire, Searam de electis viris fortibus ex Neustria & Burgundia cum Ducibus & grafionibus seum habens, &c.* Annales Francorum à Lambecio editi an. 803. *Et ipse sine hoste sciebat eodem anno, excepto, quod Searus suas transmisit in circuitum, ubi uocato fuit*. Utatur passim Scriptores istius ævi, Annales Francorum Tilliani ann. 773. 775. ii. Tom. IV.

dem Annales Loiffelliani ann. 766. 773. 776. 778. 785. Vita Caroli Magni ann. 778. Chronicon Moissicense ann. 804. 809. Annales Francorum Bertiniani ann. 766. 774. 776. Capitularia Caroli Magni lib. 3. cap. 68. *Capit. Caroli Calvi tit. 53. §. 7. Erchempertus in Hist. Longobard. c. 35. 72. Capitula Radechisii Princip. Benev. c. 3. Vita S. Genulfi l. 2. c. 6. Collex Carolin. Ep. 88. Episc. Caroli Mad. Faltradum Reginam, Joan. Abbas in Chron. Vultur. l. 3. Fulcherius Carnot. l. 1. c. 14. l. 2. c. 10. & Alamannis Sebara idem sonat. Hinc notratibus Poetis, *Esquierre*; unde nata vox ævo hæc usurpata eodem sensu, *Escadron*. Guill. Guizars Aurelian. in Hist. Franc. Mf.*

Esli Rois me vens cum les seve,

Mes suis son se fa districte

Du Chief de l'une des Esquieres.

Auctor Mamorecti a. Reg. *Acies, est militis ordinata, qua dicitur Sebara*. Johannes Villanus l. 6. c. 8. *Mi però non lasciavano Fiorentini di fare loro Schiere*. Lib. 7. c. 27. *Schirinfie di ferro à Schiera cea sua gente*. Lib. 10. cap. 86. *Ufoi totu l'hoste di Fiorentini con ordinatu Schiera*. Inde eidem Scriptori *Schierure*, aciem ordinatam displicere, l. 7. c. 26. *Foce armare & Schierure sua gente*. [Vide infra Squadra 1.]

¶ SCARRA, Eadem notione, in Annal. vert. Francad ann. 886. apud Marten. tom. 5. Amplif. Collect. col. 910. *Mifis* (Carolus Imper.) *filium suum Carolum Regem super Daringu ad locum qui vocatur Walada, ubique habuit conventum magnum, & inde misit Searus suis ultra Albiam*. Vide Carolum de Aquino in Lexic. milit. Martini. & Scalz 7.

¶ SCHERA, Eodem intellectu. Memoriale Potestatis. Regien. ad an. 1218. apud Murator. tom. 8. col. 101. *Et die tertie Soldanus & Corradinus miserunt secentos tres Sebaros intraturos Damiatam, qui fortis secentos tres Sebaros inter se, ita dicendo: Si quis intraverit, remittat unum, nisi venientes intramus cum illo*.

¶ 4. SCARA, *Anguria* in e quis vel aliis servitiis, in Glo. T. Mon. apud Schilter. in Glo. T. Teuto. a. Hinc G. facio H. i. t. b. *Scaram facere, est de nino, quando ipse iussor, servire, & nunciare ejus seu literis ad locum sibi determinatum deferre*. Vide in Haruificara. Fragm. Brevari. rerum fiscalium Caroli M. inter C. Collect. Etymol. Leibniz. p. 120. *Scara de sane in primo dominico carrad, & intro lucis. Scaram facit, infra: Operatur in uno bebdomada 26 Scaram facit ad vinum ducendum*. Pluries ibi. Registr. Prumien. ibid. p. 424. *Gunterbas similiter due servilia (mansa) qui etiam similiter servire debuissent sicut superiores, & modo Searam faciunt*. Procept. Lathar. Reg. an. 856. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 144. *Nalus jude & publicus absque ejus (Abbas) iustitia ad causas audiendas, nisi fructu nudique exigenda, vel si de jussore tollendor, nec Searas, vel mansuificos... exatitare premeros*. Eadem habentur in Procepto Ludwici Reg. an. 878. ibid. col. 205. & in alios Arnulfi Reg. an. 888. ibid. col. 225. Vide Seararii.

¶ 5. SCARA, Familia, genus. Mirac. S. Genulfi l. 2. c. 4. B. ned. part. 2. p. 226. *Hic (Wifredus) ex illa nobilitate Scara Francorum, quam gloriosus Rex domnus Pippinus, in arde Biturici ad Guasfridi Ducis Aquitania partos expugnandis reliquerat, innotuit trobens, regali quoque prosapio oriundus erat*. Vide Squadra 2.

¶ SCARAFONUS. Chron. Petri A. t. r. apud Murator. tom. 16. col. 298. *Sed si stare & tempore sicut ipse Scarafonis etiam officialibus suis precepit, prout ita cum summo studio exequantur*. Vide Searani.

SCARAGJAYTA, German. *Sear wachet, ex Sebare, agmen, cohors, & wachet, excubis, quasi Excubie, cohortum*. Gloff. Lat. Gal. *Excubie, veilles, & Seare, Sebare, Charta Galeacii Com. Virorum an. 1277. 1288. Emanuel inuoluitus, posui & vultus in pre...*

Huiusmodi dicimus vel certe pro minoribus iudiciis. Charta Caroli Magni Imperatoris Chron. S. Vincentii de Vulturno tom. 3. Hist. Franc. p. 673. *Ubi aliquo tempore oritur interitus concilio inter Abbatem vel Advocatum suum, seu de servis, vel aliquamcolle, inter vicinum suum, seu qualemcumque hominem, licet ipse se defendere per Scaviones ipsius Monasterii, sicut antiquitus consuevit fuit.* Idem Chronicon lib. 2. pag. 685. *Et nullus audeat abbates vel Monachos ipsiusdem concilii ad iurandum querere, quia contra divinam credimus esse legem: Sed per Scaviones omnibus temporibus finem faciant, sicut ipse consuevit fuit.* Erchembertus in Hiltor. Longobard. cap. 78. *Monachus B. Benedicti pro rebus perditis iurare compulsi, quibus cessum fuerat ab omnibus retro Principibus. Sacramentum per se a aliis hominibus dandum, nisi per Scaviones.* Charta Gaufridi Comitis Pictavenis an. 1047. apud Sammarthanos in Abbatibus S. Mariae Santonenfis: *Ut placeat nulla bannum potestati Regis, Ducum, Comitum, Vicecomitis, Gallatidionum, Scavionum, vel Archiepiscoporum, Episcoporum, &c.*

Ex his omnibus videtur Scaviones fuisse Ecclesiarum Monasteriorumve servitio addicti: sed alterius conditionis sunt Scaviones memorati in Charta Gaufridi Comitis, ut & in Charta Mathildis Comitis. tom. 2. Bullar. Cassin. Constit. 124. *Si quis autem Comes, Vicecomes, Gallatidion, Scario, alioque in super conditionis, &c. Militum eorum genus & quidem pranobile, ut observat Carolus de Aquino in Lexic. milit. videtur hoc nomine indicari.* Vide Murator. in Notis ad Leg. Aistulphi Reg. tom. 1. part. 2. p. 92. & infra Scavios 1.

SCHERIONES, idem qui Scaviones. Jura Eccles. Bambergenfis pro Advocacia, in Metropoli Salisburgenfis to. 3. p. 50. *Non habebit Advocatus exalorem, vel nabitur, sed villici & Scheriones Episcopi & sarrum exigent ei fur, extraneus in villa capietur, Scheriano Comitis tradetur extra villam, sicut eiagulo tenus villici est.* Rursum: *Si quis culpabilis fuerit in homicidio, vel furto, vel quacumque re, non debet capi nec ab advocato, nec a procuratore: sed Scavio cum collegis suis omnia, quae habebit, publicis, donec ille se paraverit.*

1. SCARIO, Ordei species, Gall. *Escargeo*, quoniam cerevisia conficitur. Charta an. 1303. ex Tabul. Corbeienfis: *Super receptione & cassida vecbarum & Scavonis, custodire competeat, & etiam quando in placeat portionarius debet.*
2. SCARIOTICUM Jus, Quo è numero militum qui expungitur, sive exautoratur, interprete Acherio. Katherius Veron. Episc. de Contemp. Canonum part. 1. tom. 2. Spicil. p. 166. *Legem penitus canonica floccipensa, consuetudines teneant antecessorum suorum, Reges nungno aut interfectionem, aut excaecationem, Episcopus aut ignominiose vivere compellatur, aut si hoc perpeti at noster iste, qui vult illorum patienter nequirit, Scavio iure at ob aliis pateretur, quid ipsi insulcrat, fraudolentissime facieadum.*

1. SCARIRE, Proprie res in scaras seu partes distribueret; Scavios, in scaras distribuit, selectus, Scavionum, de quo supra, pars portio.

2. SCARIRE, Capitula Caroli C. tit. 43. c. 4. *Id est, ut fidelitatem nobis promittant, sicut tunc Scavimus, & scriptam Comitiibus nostris dedimus.* Quo loco Scarire, idem valet quod *despire*, peculiariter statueret. [Escribari, eadem notione, usurpare videtur le Roman de Rou M.]

Puis a juré & arami,
Si ponc uo bens li Eshari.]

SCARITIO. Vide infra Scavios.

1. SCARITUS, in Scaras conscriptus, & distribu-

tus, idem qui Scavio. Chronicon Fredegarici c. 37. *Unde placitum inter hos duos Reges, ut Francorum iudicio finiretur, in Saloisio castro litigant.* Ibiq. Theodericus cum Scavio, tantum de centum militibus necessit, Theodericus vero eam magno exercitu Austrasorum iambi prout volens committendum adgreduer. Idem in Continuat. an. 768. Rex Pipinus in quasor partes Comes faes Scarior, & leudox suoi ad persequendam Valsirum transfmisit. Synodus Ticinensis an. 835. *Cum ad nostrum quilibet nostrorum fidelium preerat obsequium, tam eundo quam rediens gradiatur pacifice, & in generalis militat (deest forte requirit) cum Scavio veniat.* Capitula Caroli Galvi tit. 43. c. 17. *Adalardus Comes Palatii remaneat cum eo cum sigillo, & si ipse pro aliqua accessione de fuerit, Genardus, sive Fredricus, vel unus totum, qui cum eo Scavio sunt, causas teneat.*

2. SCARITUS, Alia, ut videtur, notione, usurpatur in Charta Mian. 179. exarata Papie: *Et custodire debeant omnes personas Papie, & terra Papiensis in avero & personis, & non debet utare aliquis prediorum locorum garnium vel Scavium.* Alia an. 1135. *Promissum & convenerunt, ut de cetero dare Communi Terdone Castrum Grondona quatuordecim & Schariam, quando amgas fuerit necesse ipsi Communi pro aliqua guerra.* Vide Scavio.

Idem videtur quod munus, in structis, ut rursum colligitur ex Charta an. 1203. apud Murator. delle Antic. Estensi p. 181. *Quod sepe dicti domini de Vegano, debeant dare prefatis domini Episcopo & Marchionibus vel eorum certis nunciis omnia castra de prediis possessionibus & potere guardia & Scarita ad faciendam guerram & pacem cum vel quibus voluerint.*

SCARITARE, Salic. Gloss. Græc. Lat. *Scapizari*, Palpitare. Velut S. Iracezi interceptus lib. 1. c. 2. *Quasi vermiculus Scaritaret.*

SCARLACTEUS, SCARLATEUS. Vide infra Scarlatum.

SCARLATUM, SCARLATA, SQUALATA, COCCUS, vel Coccinus, vel pannus coccineus: Anglis *Scarles*, Francis *Escarlate*. Marth. Silvaticus: *Coccus vel Kermes, Arab. Kermas, vel Nervas, Hermen, Latine vero grana vinclorum, unde tingitur Scarlatum: unde dicitur de Christo, quod fuit vestitus veste coccinea, i. nalla cocco, scilicet grana de Scarlatio, est autem boni coccas Gallesicus & Armenius, & secundum Africanus, & Leticus: Hispania vera omnium novissima est.* Quidam ex Arabico *Yaqerlat*, quod idem sonat, deductam vocem volunt. Will. Brito lib. 9. Philippid. p. 206.

Et quas buc mittit varias Hungaria pelles,
Granaque vire quibus gaudet Squalata habere.
Arnoldus Lubecensis lib. 2. cap. 4. *Premiserat autem Dux munera multa & optima juxta morem terre nostre, equos pulcherrimos sellatos, & vestitus, loricas, gladios, vestes de Scarlato, & vestes lineas tenuissimas.* Lib. 3. c. 5. *Non solum Scarlatum, vario, griseo, sed etiam purpara & byssindannunt.* Vincentius Belvacib. 32. c. 9. *Significantibus autem Tartarorum nuntiis, quod Rex etiam valde earam & gratum haberet de Scarlatum tentorium, &c.* Gervasius Tilleberienfis M. lib. 2. Otis Imper. Decil. 3. cap. 17. *Vermiculus hic est, quo tinguntur pretiosissimi Regam panni, sive ferici, ut examiti, sive laani, in Scarlata, [Charta Willelmi Comitis Pontivi ex Tabular. Abbat. S. Mauricii Sabaud. Const. 1. 13. libras Paris. ad mensuras 20 unius Scarlate, ad faciendam spania qua prediis Canonici in signum martyrii B. M. Mauricii sociorum; ejus jure ordinis & consuetudinis in ecclesia gestare rubra dinstinguatur.] Acta Concil. Lugd. an. 1274. *Quibus [Tartarorum nuntiis] dominus Papa fecit fieri vestes de Scarlato more Latinorum.* Utuntur Andreas Aula Reg. Capellan. in Amatoriis, Statuta Clu-*

SCARSALIS, Charta Ridenis Episcopi Tullenus ap. 1099 in Append. ad Capitul. Reg. Fr. n. 153. Cum castris magnificis metropolitibus, videlicet in archiepiscopatu, missis, seorsalis etc. (Vide *Seorsalis*.)

¶ **SCARSALLA**, Vide supra *Seorsalla*.

¶ **SCARSUS**, Invenitur quicquid deficiit Statuta Altenf. Collat. 17. c. 6. fol. 61. Si aliquis inventus fuerit iniquitate diffusus, qui burgis habere aliquod pondus quod sit scorsus, laet. 3. solvas. pro pena fol. 10. Item pro pendere scorsus denari. solvas pro pena fol. 20. dñ.

¶ **AD SCARSUM**, Minimum videtur, Gall. Pour le moins. Coevent. civit. Saeoz ann. 1526. Item pro vase nervigabibus fabricandis in posse et jurisdictione sacrae ad Scarsum, quatenusque persona tam civis quam extraneus, solvas unum pro centenario.

¶ **SCARTABELLUS**, Codex chartarum, Ital. Scartabellu, Ad S. Antonini Archiepiscopi tom. 7. Maii p. 682. Qui fecit compere librum sericeo operimento coloris aubei. Et signatus est iste Scartabellus, etc.

¶ **SCARTAFACIUM**, pro *Scartafacium*, Liber recens facturum vel faciendum, Statuta Genev. lib. 4. c. 14. Quilibet propositus, infistor et adquiretor, cuiusvis societatis, seu negotiationis in quavis mundi parte, vacans restringere et recuperare omnes libros, scartafacia, et alias scripturas spectantes quavis modo ad illa societates, siue negotiationes, etc.

¶ **SCARTANEAE**, Lorum. Therozius in Cbron. Uogart. cap. 99. Tandem antedicti ieiuni de gratia solennis cum armis et operimentis omnibus gloriosissimis seu ardentibus, cum Scartaneae, sicut seu mobili ostiario regnali. Vide Lexic. Martini, et Vossium lib. 2. de Vir. doct. c. 17.

SCARTIA, Messis, Italic. in Processu de Vita S. Thome Aquina 64.

SCARTIO, Idem forte quod *Seorsio*, de qua voce supra. Charta Ingelranni D. Cociaci ann. 1235. pro Libertatibus villarum de Solera, &c. apud Thomasterium lib. 1. 103. Et unusquisque heminum illorum unam quadrigam vini in tempore musti, et etiam in tempore colendi, absque veneratione (leg. vicioagio) per terram meam si equus lunonorum, et quadrigam ipsius sit, uno quoque anno duogro poterit et si seartionis et omnia necius illis de fuerit, ipsi Praeposito nostro Cociaci hoc ostendent, si vendere volumus et seartionis ipsis voluerit, etc. [Majus de locis in culturam redactis vel redigendis intelligere: quae ratio vocis *Seorsio* non convenit. Vide *Seartus*.]

¶ **SCARTUENSE** Jus. Charta Episcopi Brandeburg. pro Monasterio B. M. in Lixke, apud Lydwig. tom. 2. Reliq. M. pag. 433. Attestatur etiam scripto presenti quod memoratus frater curiam quamdam villam Tergowe conuigam a domino W. Magdeburgensi Archiepiscopo. Scartuensi iura comparauerunt, et in situm, aquis, agrarum decursum, pascuis et omnibus iura attinentur. An eo iure seu ea conditione, ut locum esset etiam de ecclesia sceleret? Vide mox *Seartus*.

¶ **SCARTUS**, Ager in culturam redactus, Gallice *Escluse*. Charta Roberti Episcopi Ambian. ex Tabul. Corbeio. Possedit. usq. ad tempus Willelmi filii Iherici qui de normalibus et seartus et novis raptis decimam, quae ad honorem Theobaldus Corbeioensis dicitur pertinere aliquandiu contra canonica iustitia, occupare praesumpsi. Vide *Exarius*.

¶ **SCARUM**, Statuta Masili. lib. 4. c. 7. Sed et de penitentibus, vel damno, si quod navis, legas siue sine capite contrigerit non tenetur, et hoc intelligitur et dicimus de nave, vel ligno ad Scartum conducta vel conducto. Vide *Seart*.

SCARZACHARTA Henrici Imper. an. 1081. apud Ughellum tom. 3. Ital. fac. p. 419. Hominibus in villis ha-

bis antiquis de eorum Comitatu sedum non solentur, nec aliquam consuetudinem superimponemus, nisi quatenus ires meliores hominibus propter seartones per villas etc. ca. *scarto* iueuimus. Ubi propter idem vales ac preter: proinde propter seartones, i. quibus, nec admissis gerantibus, et hominibus nihil.

¶ *Seartus*, vel *Seartus*, idem est Ital. quod *avarus*, vilis, abjectus: *Eschart*, eadem notione, usurpare videtur. le Roman d'Abis Ml.

Le Duc dist hien du Roy Billot
Qu'il n'est pas Roy des Eschart,
Mais de plain de bachelerie.
Ment est plain de bachelerie.

Vide *Seardus*.

SCASOR, Esarturuntur inter artifices, quibus immunitates conceduntur in l. 2. Cod. Th. de Exculat. art. Quadratarii, barbaricarii, seartores, pictores, sculptores. Sed qui ii fuerint, incertum.

¶ **SCASA**, Miracula Miss. Urbani V. PP. ex Tabul. Victoris Massi. Cum nullo modo posset ambulare pedibus suis, positus est in quadam tarantina siue *Scassa* cum qua se iuaret. Vide de lecto versatili, Gall. *Relette*, intelligi posse. Vide *Esassa*.

SCASSARNOVA, Unum de 12. auguriis, de quibus in voce *Vento*, quod sic describitur a Blachela Scoto de Phylonomia c. 54. *Scassar nova* est augurium, quando videtur post se hominem vel avem, et antequam porveniat ad re, et tu ad eam, in lecepe posuit, se vidento. Significat bonum signum super negotio.

SCASSARVETUS, Unum ex iisdem 12. auguriis, quod est, inquit Michael Scottus, quando videt hominem praeterire, vel avem in loco pausantem, ita quod sit tibi in sinistro latere sui: est tibi malum signum super negotio.

SCASSUM, Charta Caroli II. Regis Siciliae ann. 1203. apud Ughellum in Episcopis Casertanis *Se pectum* *scassum* forestarum, *Scasso* de omnibus arboribus inventorum, bubulorum, vacuarum, etc. Occurrit ibi rursus. *Ital. Scasso*, est ager cultus, laboratus: verum aliud hic inquit.

SCASTLEGI, Cessatio ab armis, armorum depositio: vox formata secundum Spelmanum, a Saxonicis *ceast*, i. certamen, contentio, et *legem*, i. deponere, ut sit legitima ab exercitu discessio. Haec Pontanus in Chirographica Daniae descriptione p. 772. observat ex Tacito, apud Germanum secum reliquisse, precipuum fuisse *scagium*: idque obtinuisse apud Francos postea, apud quos inquit, Constitutio est de armorum depositio, et usque ad militiam declinantes, arma abijciunt: arma autem quaecumque per *Seartum* vulgo intelligi in legibus Francicis, quae quidem vox est etiam Danis hodieque usitata: sicuti positioem quippe *Scastage* seu *Sobietage* nuncupare, ex *Schiet*, & *Sebut*, sicutum, *glypeu*, & *legen*, vel *leggen*, & *neder leggen*, deponere. Capitulum Wormacienae an. 839. c. 13. & Additio IV. Cap. c. 81. a. l. 11. Postquam Comes et pagenses de qualibet expeditione reversi fuerint, ex die supra 40. noctes si bonum reasit, quod lingua Theodisca *Scastleg* est, i. armorum depositio vocatur. Eadem habetur in Edicto Pilsenli c. 33. [Vide *Heristig*.]

¶ **SCATA**, Vitis, infra *Seasso*.

SCADABRA, Papias: *Scatabra*, ebullitiones, quae fiunt cum aqua calida in aliquo vino fluxerit. Idem: *Scatabra*, ebullitiones aquarum, i. octus sicuti ventibus fit, aquis, Lat. *Seabra*.

¶ **SCATABULATUS**, (Fuligo, nixus. Charta an. 1365 apud Seyergerio Comment. ad Hiltor. Alberti II. Ducis Austr. col. 499. In secundo semicircolo aliphanum ducatus Karintie, in cuius una media parte tres leones cernuntur, et alia pars medium clypei Austriae ducis.

Scato, ... opportunum majorem pontem facere.

1. **SCAVA**, *Arborum densitas nimia*, in Gloss. Pithagor. [Barthius *Scena* emendat, non male, ut vide-
re est in hac voce.] Ipsi habet *Scana*, atque ita legen-
dum censeo Vossius, [cui accedunt Martin. & la Cerda.]

2. **SCAVA**, *Fossa*. Vide *Scaba*.

3. **SCAVA**, *Scyris*, in Gloss. Latin. Gr. *Scama*
emendat viri docti. V. Scaliger. ad Festum in *Examea*.

SCAVAGUM, Tributum, quod à mercatoribus
exigere solent nundinarum domini, ob licentiam pro-
ponendi ibidem venditioni mercimonia, à Saxon. *scapian*, id est, ostendere, inspicere, Anglis *Scavage*
& *Skewage*. Brompton: *Sebeawing*, i. mercimonii po-
sio, sive demonstratio, i. desplacemente de marchandise.
i. *seawing*, in Charta Henrici II. Regis Angl. pro civi-
bus Cantuar. *Hoc etiam eis concessi, quod omnes civer*
Cantuarienses sint quiesci de Telonia & Lastagio per totam
Angliam & per portus maris, & de Esecwinge. O-
stensis dicitur in Legibus Ethelredi Regis. Vide in hac
voce.

SCAVER, *Jopis*, in Gloss. Lat. Græc. pro *Scab-*
ber, scabiosus. Vide *Scabidus*.

SCAVERE, *Frigare*, *Scavere*, *scavari*, in iis-
dem Gloss. Affritu detergere, in Charta Consulum
Tolof. an. 1191. inter Concludit. ejusdem urbis Mff. ex
Bibl. D. de *Crozaz*: *Es ipsam pratum & gravaria erant*
publica causa ingrediendi & e secundi & placandi naves
... & Scavendi, & lavandi, & candidandi.

SCAVEZZARE, **SCAVIZARE**, Italis, Rumpere,
frangere, Gall. *Rempire*, *casser*: dicitur etiam
de via quæ interficiuntur. Castellus in Chron. Bergom.
apud Murat. to. 16. col. 945. *In quo agnatio Venturians*
filius Debolis de Sedrina Scavezzavit unam viam. Ibi-
dem col. 968. *Et similiter invenit uxorem Morani de*
Venturians, quam in capite vulneraverunt, & Scavez-
zaverunt unum brachium. Statuta Mutin. rubr. 13. fol.
4. *Si que antiverfias, vicinarias, aut singularis perso-*
na, aut locus eligisfor, aut aliqua contraria viam Scav-
ezzeris, pontem octo brachiorum ibi inconsonenti fa-
cerentur. Statuta Placent. l. 5. fol. 59. *Omnes qui dur-*
cunt, vel ducunt aquas per rivus maciatoris qui Scavi-
gant vel Scavabant strata romani, &c.

SCAVIA, *Scabies*, in Gloss. Lat. Gr. *Scabies*. Vi-
desupra *Scabes*.

SCAVILLUM, *Præda*, Joban. de Janua.

SCAVINI, **SCAVIONES**. Vide *Scabini*.

SCAVIZARE. Vide *Scavezzare*.

SCAURUM. Vide infra *Securum*.

SCAZ; *Pretium*. Vide *Scatz*.

SCAZO, *Thesaurus*, Germanis *Sebatz*. In
Quest. vet. Jurispræc. ad Leg. Langobard. apud Mu-
rator. to. 1. p. 1. pag. 164. *Si homo invenit Scazo in terra*
aliena, medicamentum habeat quod invenit, & medicamentum
cujus terra est. Vide *Seatz*.

SCAZUDIA, *Præstatio annua*, *Eseber* dicitur in
Barenstiratu. Vetus Charta domini de Verecourt.
Tous les sujets residents à Verecourt doivent au jour de S.
Remy de chaque année les Esboies en grain & en argent.
Scavoir chaque seu deux penaux bled, auant avoine,
& encore un biobes d'avoine der rentes pour l'affouage
des grands bois, & les reventes à moitié, & ceux qui sont
charvus entere, & doivent pour moitié le quatre penaux.
Les demies charvues deux penaux, & les quatre de char-
vues un penaux, & pour l'Esbeis en argent, le meage
faisant seu deux cinq blancs, & pour les charvues dix
blones, les demies charvues & quars à l'equipalem. Sta-
tuta Eccl. Glandat. an. 1377. ex Regest. 74. vol. 11. Per-
reclii. *Domini Præpositus ... habet jurisdictionem in*
hominibus brevis Præpositus & ab ipso servitium recipi-
et alia Scavudias & alia jura in eis & in eorum bo-

nis quæ teneantur sub ipsa Præpositura.

SCEATTA, **SCETTA**, Nummi genus apud An-
glo-Saxon. *scætte*, [à Saxon. *scæt*, pars, symbolum,
nummus, pecunia.] Leges Ethelstani Regis c. 7. *Regis*
simples Weregeldum in Mercenorum laga, hoc est
30. milia Sceatta, hoc est totaliter 120. libra: sed pro
regni emendatione in cenigildo ipsam veram debent ha-
bere parentes ejus, & regalem emendationem ipsius ter-
re populus. Apud Lambertum *Scata* legitur: *scæta*
in Legibus Ethelberti. Consule Gloss. Saxonicum Som-
neri in hac voce.

SCEBRUM. Vide *Securum*.

SCEDA, pro *Scheda*, pagina, in antiquo Mis-
sali Eccl. S. Saturnini Tolof.

Aurea purpureis pinguntur grammata Scedis.

SCEBINGI, Saxoniz populi prope Bremam.
Chron. Corn. *Zanissius* ad ann. 1130 *Archiepiscopus*
Bremensis inasensiam Scediagoram sibi rebelliam re-
pressurus, &c.

SCEDELA, Tabula. Miracula S. Urbani Mart.
to. 6. Maii p. 19. *Dum carpentarii condidit materiam de*
silva collectam ibi cederat, ut circum statuer trabibus
& Scedulir clausuram compescentem locoratis.

SCEDEULUM, pro *Sedulus* in Agnelli lib. Pon-
tif. apud Murator. to. 1. p. 82.

SCEFFILUM, *Menfuræ annoriarum species*: Germ.
Seffel. Lex Saxonum tit. 18. *Scetal Sciffila 30. ordei*
40. avena 60. Vide Scappa, Scapilur, Scappa.

SCEFULALIS. Charta an. 1231. in Tabul. S. Vi-
ctoris Massil. *Dono omnes possessiones, ... aut alia servi-*
ria pecuniaria, sive sint bladi, vel pecunia, sive sit ser-
vinum Scefulale bladi, vel gallinarum. An Scefulale?
Vide *Scardula*.

SCEITHMANNUS, vox ex Saxon. *scipman*, vel
scægman, vel *scæpman*, pirata; à *scæpha*, fur, latro.
Pactum Ethelredi Regis Angl. cum Analano, &c. c. 9.
Si dicatur in compatrieta, quod fursum feceris, vel bo-
minem occideris, & hoc dicas Sceithmannus, vel aas
Landmannus, tunc non sit aliqua negatione digitur.

SCELEATOR, *Sceleratus*, in Formula 32. ex
Andegavenibus.

SCELETRATUS. Vide *Scelerosus*.

SCELERITAS. Gloss. Græco-Lat. *Atrocia, Scel-*
lus, sceleratus, iniquitas. Occurrit in Leg. 3. D. de
Bonis eor qui ante legem mor.

SCELEROSUS, pro *Sceleratus*: vox Lucilio usur-
pata apud Nonium. Ugutio: *Sceleratus, in quo sit scel-*
lus: scelestus, per quem fit, Scelerosus, qui facit, & est
Scelerosus plus quam sceleratus. Donato, dicitur autor
sceleris. Utuntur S. Eulogius l. 1. Memor. Sanct. & l. 3.
c. 12. & in Apologet. Baldricus l. 1. Chronic. Camerac.
c. 94. Vita S. Aldrici Episcopi Senonensis c. 5. Synodus
Lateran. an. 649. Gregorius VII. l. 8. Epist. 13. &c. Oc-
currit etiam in Cod. Theod. non semel.

Vocis Sceleratus notionem quam ex Ugutione
exhibet Cangius, egregie illustrat Epitaphium relatum
à Velfero in Epist. 82. *Filiis suis ischellissimis, qui etiam*
sua non suas frunxit, fecit mater Scelerata, &c. Quam
vocem usurpat ob scelus in se perpetratum in morte li-
berorum.

SCELESTIS, pro *Scellestus*, apud Steph. Eddium in
Vita S. Wilfridi c. 26. *Præstium utique Scelleste, &c.*

SCELETUS, *Scelatus*, in Gloss. Lat. Gr. Larva
nudis ossibus coherens, nostris *Squelette*. Apuleius in A-
polog. *Es eam sit Scelati forma turpe & horribilo, &c.*
Infra: *Hiccinast Scelatus? hecine est larva?*

SCELIO, *Scelero*, *Prædo*. Petron. Fragment.
Trag. cap. 50. *Anibal homo vaser, & magnus Scelio.*
Reinellus legit *Scelero*.

SCELO, *Emissarius*, in Gloss. Monf. Gloss. Leg.
Alem.

Alem. c. 69. *Emissarium*, i. e. equum *qui per ostium armen-
noquatum*, i. e. *Scele*.

1. SCEMA, pro *Schema*, forma, species, orna-
tus, vestitus, habitus, quomodo *σχῆμα* Græci usur-
pant. [Gloss. lat. Gall. Sangerm. *Schema*, une figure
de grammaire, arithmétique.] Alexander Iatrotophista
l. 3. Passivum de *Frederico*: *Neque in testis Scemata ja-
cendi appetunt*. Dudo de *Moribus* *Normann*. p. 60. *Ec-
clesiarum mirrorum confectus fulgens*, quos pater olim
Scemate palebre adfusus. [Charta apud Lobinell. to.
2. Hist. Britan. col. 171. *Ipsa compensis volo reparetur
Scemate*, ipsa docentis tractetur bonos, &c.]

¶ SCHEMA, Ornatus, vestitus. Agnellus lib.
Pontif. iro Vita S. Johannis apud Murat. to. 2. p. 65. col. 2.
*Alia vero die valde diluculo processit Beatissimus quasi
ad solemniam Missarum*, indantique *Scemata angelici
etiam sacerdotibus & clericis*, &c.

SCEMA, vel SCHEMA, proprie usurpatur pro habi-
tu monachico. Hugo Flaviniac. p. 266. De quo mona-
chicum *Schema suscepit*. Ordericus Vital. l. 5. p. 577.
Albertus Schema religionis suscepit. Intra p. 581. *Mon-
achile Schema suscepit*. Addep. 460. 591. 711. *Vetus Ec-
clesiastium*.

Post scemum sessus, jacens istuc sua re pressus,
Gelduine pater monachili Schema frater.

Tabularium Ausciense apud Marcan. l. 4. Hist. Bene-
haro. c. 7. *Liberari laborant*, monasticum *Schema* assu-
mere voluit. Petrus Diacon. de Viris illustribus. Calin. c. 8. *Mon-
asticumque Schema suscepit*, &c. Ita Inguissus p. 873.
879. *Monachicum Schema*, pro quo *Schema* perperam
habet p. 867. [Vita S. Joannis Abbat Pullan. to. 4. Jun.
p. 54. *Ut ad opera manuum fratres pro seculare Schema
haberent*.] Usurpant perinde vocem *σχῆμα* Græci
Scriptores hac notione. Vita S. Euphoris Virg. *τί
τοῦτο ἡμεῖς ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς ἡμεῖς*. Sic *τί τὸν ἡμεῖς
σχῆμα*, in Vita S. Nili junioris p. 5. *τί ἔστω σχῆμα*, p. 8.
ἀποκατεῖν σχῆμα, p. 16. [Ade Theotricum in Vita S.
Niceæ p. 19.] Observat Goarus ad Ezecholog. Græcor.
pag. 489. *σχῆμα* in universum habitum monachicum si-
gnificare, ut *τί ἡμεῖς ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς ἡμεῖς* &c. *σχῆμα*,
præterea apud Græcos Monachus esse quoddam, quos
μπαρτυρίτις, & *μπαρτυρίτις* vocant, de quibus agit
hoc loco vir doctissimus Iur. & Vital. Luc. junioris p. 973.

SCEMARI, Ornatus suoblectari. Regula Magistri
c. 81. *Si quis autem frater in specie sua fidi visus fuerit
Scemari*, vel satis graviter, *monachus* ad Prepositum suis ito-
latur, &c. Arohius in Psalm. 106. *Erge bona satias vitæ
bonis penitentem*, nonia *Scematis* mundi, non in pu-
blice gloriantem, sed sedentem in tenebris, &c.

ASCEMARE. S. Columbanus instr. 1. de Christo:
Quia naturam Ascematus est, qui eam ex nihilo creavit,
i. e. induit, ea se quasi ornavit.

2. SCEMA, Figura retorica. Gloss. Elfrici: *Vo-
labile Schema*; *Schema locutionis*. Fragmenta Petronij
p. 32. *In Carin autem*, quomodo singulis vel pilabas,
tractabat, nec *Scemas* loquebatur.

3. SCEMA. Egbertus Eboracensis Archiep. in Ex-
cerpt. c. 138. *Scemata dicuntur rursusculi in genere*, cum
gradus cognationum partium, & puta ille filius, il-
le pater, ille avus, ille agnatus, quorum figura in *Scem-
atibus* apparent. Hæusit ex Ildoro l. 9. Orig. c. 6. apud
quem *Scemata* scribitur, quomodo usurpat Plinius
lib. 35. c. 2.

¶ SCEMA, Inductio, representatio, in Gasp. Bar-
thol. Gloss. apud Ludewig. to. 3. Reliq. Mij. p. 35. ex Pa-
piniano Scholiaste ad l. 3. Theopid. *Dicit nunquam san-
tum Schema infelicitatis accidisse Thebanis*.

¶ SCEMA, Erdem Barthol. ibid. p. 11. ex Hist. For.
Palafr. l. 4. c. 18. est Vaticanij genus recentioribus Græ-
cistimilare, quod non moris atque calculis putat fieri.

Novissime vero congregati omnes majores natæ qui Con-
stantinopoli erant, timentes ne sua privarentur patria,
repererunt in suis consiliis atque operibus *Scematis*
quod nostrorum Daces, Cemetes seu omnes majores, Im-
peratorij sacramentum fideliter sacro deberent.

¶ SCEMA, Arenatum, intricata, signinam, Gall.
Cimari: unde *Scemata* dicitur xilicia ex ea constru-
cta. Elmhamus in Vita Henrici V. Reg. Angl. edit.
Hearonij c. 54. p. 135. *Et dum importunis concussus*, &
securis contritus, *Scemata* intermissi na cogereatur celere,
&c. Rursum c. 95. p. 27. *Alias vero prius horren le pro-
funditatis fossata atqueque muris validissimis, bitu-
mineo Scemate glatinatis, laterata, &c.*

SCEMATIO, Membri mutilatio, Itali etiam in
Scemata dicunt, pro *Maneat*, dimittit, da semis, La-
tino, il quale non solamente la metà, ma ancora, significa
diminutione, inquit Accursius. Vide Perarum. Lex
Longobard. l. 2. tit. 55. §. 17. *Si vero ipsa mulier in hac
illicita causa (rupo) confectus fuerit*, habeat pote-
statem ejus maritus in eam via licta dare, siue in disci-
plina, siue in venditione voluerit: verum tamen non oc-
cidatur, nec ei *Scematio* corporis fiat. Infra: *Et ipse in
eum faciat viadictum in disciplina vel venditione*, nam
non in occisione, aut *Scematione* corporis. Ubi *Scematio*,
pro *Scematio* scribitur; vox enim orta à *Scemus*, de qua
infra.

SCEMATIZARE. Alexand. Iatrotophista l. 2. Pas-
sion. *Neque enim sunt supradicti symptoma nata, sed secun-
dam directionem ipsam ad hoc videtur Scematizare in-
musculari flegma*, & triasque manifestis subjacet. Ubi
Gloss. M. *Scematizare*, figuram ostendere: *Scemata* enim
est figura per directionem. [V. infra *Scematizare* & c.]

¶ SCÆMUS, pro *Scemus*, Vide *Scemus*.

SCENA, Scenæ, Porticus [Papianus, *est scena*,
que obumbrat locum in theatris. Item arborum in se-
cuerentium quasi conambrata de istis. Vide Cassiod.
l. 4. Var. Epist. ult. [S. Rembertus in Vita S. Anselmii
fæc. 4. Bened. p. 2. pag. 91. *Quidam non quæ videri ipsi
quodam sedebat placio*, *Scena* in campo ad colloquium
parata, &c. Intra: *Etiam solia ramorum de nuptiis
ibi facta super ipsos decedant*, &c.] Gerardus Presby-
ter in Vita S. Udalrici Episc. August. c. 2. *Recessit ab eo
& in Scena*, que ante cubiculum ejus esset sita, confedit.
&c. Idem c. 4. *Explorata tunc Missa*, claram iterum con-
gregatum in *Scena* jacta eandem Ecclesiasticam, solen-
nissimis vestibus in laetum antecessit, &c. [V. *Scena*.]

¶ SCENACA. Vide infra *Sceneca*.

¶ SCENATORIUS inter officiaros Abbatis S.
Claudij recensetur in Statutis ejusdem Monasterij pag.
56. Item, *Scenatorio domini Abbatis duo quatuordecim
mentis*.

¶ SCENDATUM, pro *Scendatum*, in Clemat.
de statu Monach. c. 1. ubi Glossa: *Scendatum omne ser-
vum comprehendit*. Vide *Cendatum*.

SCENECA, SCENACA. Anathasius in S. Silvestro
PP. p. 18. *Omnia Sceneca deserta*, vel domos intra urbem
Albanensem sanctæ Ecclesiæ donum obtulit Augustus. Co-
dex Thuanus habet *Sceneca*, alii *Scenica*, sed videtur
legendum *Scenica*, ex Græco, nisi fallor, theatra, id
est, loca lustris publicis adiecta, ut sunt Curia, Thea-
tra, & ejusmodi.

¶ SCENIFACTOR. Vide *Scenofacere*.

¶ SCENIX, pro *Chenix*, in Charta ann. 1469.
to. 3. Spicil. Acher. p. 339. *Signum inter assignatum Py-
thagora sapienter dicitur*, super *Sceniceum* non sedebat.
Notum est hujusce Philosophi dictum, *Chenix* acia-
sident.

¶ SCENKE, Pincerna, hodie *Scenke* in Fru-
de Bell. Hist. v. 3181. apud Schilter. in *Gloss. Tourn.*
Vide *Scenice*.

SCEURUM, ex Germanico *Scheur*, vel *Scheur*, Horreum, granarium, penaria cella, & conconditorium. Ingulfus in Hist. p. 86a. *Capitulum domini boni omnibus abundare, ut in eis Scheurum postmodum duplici redderetur.* Quædam editiones habent *scavris*. Anastasius in Sergio PP. p. 60. de Acta Concilii: *Misiss in locellum, quod Scheurbachard vocatur.* Alii codd. *Hæc itaque missa in locellum, quod Scheurb carnali vocatur.* Alii, *Scheur carnalis, pro Scheurb carnali, i. Cartophilacio.* [Vide Gloss. med. Græc. v. *εξίσπιον*, & Combæstium ad S. Maximum tom. I. p. 699.]

¶ **SCHACHTA**, Fovea profundissima, à German. *Schacht*, puteus rei metallice, ex Franc. Junio in Willer. p. 218. Laur. Belgii in Diario belli Hussit. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. p. 511. Quos montani Teutonicæ Bohemorum & præsertim veritatis Christi dignitatem ardentibus persecutores ac inimici, variis blasphemis & diversis pauperum offendendo generibus, ad foveas profundissimas seu *Schachtas*, nescitis præsertim temporibus inhumaverunt jectabant.

¶ **SCHACI**, de pecunia dici videtur in Testamento Ermengaudi Comit. Urgell. anno 1010. Append. Marce Hispan. col. 974. *Et ad sancti Egidii canobios ipsos meos Schacos (dono) ad ipsa opera de Ecclesia.* Vide *Scavæ*.

¶ **SCHACIA**, SCHACHIARE, pro *Chacia*, venatio: *Chaciare*, venari, tom. 2. Moasitici Anglic. p. 101. Vide *Caciare*.

¶ **SCHACUS**, Latrocinium. Vide *Scach*.

¶ **SCHÆPERHUND**, Canis pastoralis, qui ovæ custodit, Germ. *Schæperhund*, cujus mentio est in Notia Eccardi ad Leg. Saliæ. tit. 6. n. 5. ubi pro *Sive theopano* legendum putat *Schæperhund*.

¶ **SCHAFÀ**, SCHAFPA, pro Scapha, navicula, in Brevario Hist. Pisanz apud Murat. tom. 6. col. 171. & in Itiner. Hierofol. Bernardi de Breydenbach p. 334.

¶ **SCHALCUS**, Latrocinium. Vide *Scach*.

¶ **SCHALLA**, Scala, in Coræct. Statut. Cadubriæ. 43. In eam regula Cadubrii fiant de bonis communis Cadubrii Schalla dua & quatuor angarii, & in plura quatuor Schalla & angarii quatuor, ut occurrente caso ignis melior possit fieri defensus.

¶ **SCHALVATUS**, Arbor *Schalvata*, unde rami abscissi sunt, Gall. *Ebrancé*. Statuta Montis Regal. fol. 141. Item statutum est quod campanii terecarii vicis teneantur emendare omnes arbores casias, vel *Schalvatas*, &c. Vide *Scalvare*.

¶ **SCHAMBIUM**, pro *Cambium*, permutatio, in Charta an. 1154. Append. Marce Hispan. col. 1216.

¶ **SCHANCERIA**, navalis species. Laudes Papæ apud Murat. tom. 11. col. 22. *Docti sunt etiam valde tam in aqua quam in terra pugnare; facientes, eam necesse fuerit, ... naves acutas earumque veloces; quas Schanerias vocant ad pugnandum in aqua.*

¶ **SCHAPHÀ**, pro Scapha, apud Gualter. Hemingford. in Edwardo III. Reg. Angl. p. 310.

¶ **SCHAPHEN**, Moneta argentea in provinciis Belgicæ & Leodii, Carpathus eques. Danis *Skerw*, ex Stephani Nomenclat. Danic. p. 235. apud Schilter, in Gloss. Teuton.

¶ **SCHAMPANSUS**, pro *Campusus*, & *Capus mansi*, Domus præcipua, quæ pertinet ad primogenitum. Bulla Alexandri III. PP. ann. 1165. apud Stephanot. tom. 1. Antiqu. Bened. Lemovic. Miss. p. 721. *Unam bordetiam, masium & Schampansum de Molet, & vineas, &c. Vide in Caput. 3. col. 492.*

¶ **SCHARA**, ut *Scara*, Vide ibi.

¶ **SCHARESCELLUS**, **SCHARESTELLUS**, Vide *Scarscellus*.

¶ **SCHARIGE**, Ita vocabant suos sacerdotes Ger-

mani, qui pœnas adulteris & aliis facinorosis infligebant. Chron. Jul. capit. 6 fol. 33. Reinf. Vocab. Miss. Theot. Hæc Schilter, in Gloss. Teuton.

¶ **SCHARITUS**. Vide supra *Scavitus*.

¶ **SCHARLYATICUS**, Coccineus. Joh. Loagius in Vita B. Kingero 5. Jul. p. 710. *Et in panarium Scharlyaticum locum, qui apud nos hodie in magna frequentia habetur viciales.* Vide *Scharium*.

¶ **SCHARSYA**, Testamentum. Ludovici Decani S. Petri Moguntin. an. 1306. tom. 2. Rer. Moguntin. p. 497. *De necessitatibus vera supra positis quædam sunt specialiter excerpta. Nam lego militem meum Scharsyam ad dorsale S. Crucis in superiori parte Ecclesie mee S. Petri. Item legameliorem Scharsyam, quam habeo post illam, & duos cussinos de serico, & sex alios cussinos in suprapiscie contextor. ... Mechtildi de Confratratia consanguineæ mee. Vide *Scharfili*.*

¶ **SCHARWERCHE**, Opera, curata. A livimenta in Conc. provinciali Salisburg. portenta ann. 1456. apud Hanlitz. tom. 2. Germ. sacræ p. 498. *Item nobiles compellunt ecclesiarum colono ad labores suos vulgenter Scharwerche, ut in messis, in seao & in fossis.* Germ. *Schar*, aratum olim, nunc pars est aratri, ferram scilicet quod illi infixum terram proscindit.

¶ **SCHEAUING**. Vide supra *Scavagium*.

¶ **SCHEDA** TESTIMONIALIS, Testificatio, testimonium, Gallis *Attestation*. Synodus Limensis ann. 1584. inter Conc. Hispan. tom. 4. p. 280. *Confessarii penitentibus dabant hujusmodi Schedas testimoniales exceptarum confessionum, ut eas ad parochum deferant.*

¶ **SCHEDARE**, In Schedas referre, excubere: Narratio contentioneis de Cella S. M. in Minione apud Mabill. tom. 1. Musæ Ital. p. 57. *Quam (contentionem) huic operi inferamus, ex authentico Schedareis, ob id maxime, his ut auditis deinceps cavetur a rectoribus canobii hujus, ne similis prævaria evenerit.*

¶ **SCHEDIA**, à Gr. *σκήπη*, Fello, *Grans navis* incoaditum, id est, trabibus tantum inter se nec factum: cui accedit quod Galli *Radeau*, ita dicimus. Ulpian. leg. 1. §. 6. ff. de exercit. act. *Sive in flagno arviget, sive Schedia sit.* Saxonic. *Segeß*, Danis veter. *Skid*, est Navis contrita & militaris.

¶ **SCHEDIUM**, Pars, portio. Sententia arbitralis an. 1292. inter Abbat. & Consules Gimonæ. *Schedia dictarum terrarum & aliarum benarum non possint venire in commissum, quo usque fuerit pertinet.*

¶ **SCHEDIU**, Gr. *σκήδιον*, Extremopalis, subitofactus, inelaboratus. Apuleius in Floridis: *Sed ut me amissuram occurreris: etiam in isto, ut ait Lucilius, Schedio & incondite experiri mihi, ad idem sim repetitionis, qui præparatus.*

¶ **SCHÉFFA**, Præstationis species apud Germanos. *Jas*, quod dicitur *dia Scheff*, apud Albertum Argentin. pag. 170.

¶ **SCHÉFFEL**, Scaphula, semimodius, ex Goldasto. p. 210. apud Schilter. in Gloss. Teuton. Vide in *Scapha* & *Scheffium*.

¶ **SCHÉIDINGHE**, Divisio, à Teuton. *Seriden* vel *Sebeida*, secedere. Glossar. Monf. p. 109. *Scheid ang, discedium*. Charta Wybrandi Archiep. Magdeburg. an. 1236. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. pag. 41. *Egredem præfati prepositi & capitulum emerunt in Gloueb molestinam curia attigente, pomerium etiam adjacet & salicium cum omni utilitate & provocationibus ejus, ab ejusdem fundi principio usque decursum ad locum qui Divisio Latine, & Scheidinghe vulgariter appellatur.*

¶ **SCHÉLA**, ut *Skella*. Vide in hac voce.

¶ **SCHÉLDWITE**. Vide *Sceldwite*.

¶ **SCHÉLLHENGST**, Equus admodum

Scavæ
deno,

decoio, à Sebelle seu Skella, hoc est sintinnabulo ex collo dependente, ut refert Eccardus in Notis ad Patrum Leg. Salicæ p. 207.

¶ **SCHELM**, Kiliano, *Cadaver, animal vivum quidem, sed præ macis cadaverosum, & pestilens lues quadrupedum*. Vocabul. vetus: *Cadaver, Sebelm*. Sebelm, contagium, apud Schilter. in Gloss. Teuton.

¶ **SCHELPUS**. Decreta Placet. ad calcem Statut. fol. 113. *Quinimo ipsa talia bona pæternalia donata seu Sebelpa venientibus ab intestato superstitibus usque ad quartum gradum, gradu secundum jura civilia deputato, reuertantur*.

¶ **SCHEMA**, **SCHEMA**. Vide in *Seemas*.

¶ **SCHEMATICI**, Hæretici, iidem S. Johan. Damasceno lib. de Hæz. qui supra *Jacobita*. Vide in hac voce & Bohem. Hist. Eccl. p. 87a.

¶ **SCHEMATIZARE** Sg. formam & speciem mutare, se transformare; à *Sebema*, forma, species, Græcis σχῆμα. Vide *Seema* 1. Acta S. Cypriani & Justinæ apud Marren. to. 3. Anecd. col. 1633. *Demonem formationis præcepit schematizare se in speciem virginis Justine, & venire ad megasii roganti & dicens: non sufferens nimium amorem quem habeo edite, ecce veni. Sed nihil potuit hic demon facere, qui conversis in speciem ejus*. Vide *Schematizare*.

¶ **SCHEMATIZARE**, *Figurate, ambratrice loqui*, in vet. Glossar. apud Vossium l. 4. de Vit. Serm. c. 24.

¶ **SCHEMA**. Vide infra *Sebina*.

¶ **SCHPELSCHAT**, Exactionis genus. Bernenii Chron. Marienrod. apud Leibnit. tom. 2. Scripr. Brunfvic. p. 466. Item (coactus est Iodocus abbas dare) *Schpepelschat* per multos a annos annuatim citra vel alitra decimas florentis.

¶ **SCHERA**. Vide *Scara* 3.

¶ **SCHERE**. Arnoldus l. ubec. l. 2. cap. 4. *Dux & sui prospere navigabant per aliquot dies, & incidere aut periculum, quod vulgariter Sebere dicitur, quia ibi scopuli immaniissimi ad instar montium prominentes, difficillimum illis transitum fecerunt*. [Vide *Seberia*.]

¶ **SCHERFF**, Nummulus, decem constituunt cruciatum, i. Kreuzer. Ita Schilter. in Gloss. Teuton. ex Matthæi Bergpoll. p. 811.

¶ **SCHERIA**, Portus, seu locus in quo naves tutæ sunt. Lanfranc. Pignoli Annal. Geouenf. ad ann. 1266. apud Murat. to. 6. col. 540. *Quibus (navibus) visis à dislo admirato, se cam fatis galeis in Seberia recollegit, & discoperiens inimicos qui manu armata versus ipsum in quantum poterat, veniebat, &c.* Vide *Sebere*.

¶ **SCHERIO**. Vide *Seario* 1.

¶ **SCHERN**, Frisus veteribus. Fimus, Anglo-Sax. Seern. Hac Schilter. in Gloss. Teuton. ex Franc. Junio in Willerm. p. 220.

¶ **SCHESALIS**, pro *Cbasalis*, ut videtur, Cafa, vel venementum. Vide *Casale* & *Casamentum* 1. Charta apud Stephanot. to. 2. Antiquit. Bened. Lemoic. Mss. p. 286. *Et dedit quandam Sebsalem & in novem bord. de Clusou, in anagaaque 4. d.*

¶ **SCHËTZE**. Vide supra *Scadus*.

¶ **SCHËURUM**, ut *Securum*. Vide ibi.

¶ **SCHIASIS**. Vide *Sciass* in *Scia*.

¶ **SCHIENCHERIA**, Armorum species, qua dorsum, Ital. *Sebiena*, munitur. Statuta Vercell. l. 3. fol. 107. v. *Defensibilia autem (arma) intelligantur coracia, panceria, cervollaria, ... Sebiebeberia & bis similia*. Vide *Sebina*.

¶ **SCHËTAS**, vox Italica, simplex, uniusmodi, Gall. *Uni*. Statuta Placent. l. 6. fol. 80. verso. *Item provisum est quod fiores de drappi non possint accipere de taliando & ensendo infra scripta ultra infra scriptas*

ganatitates, videlicet de aliquo gonello drappi integri sine Schiati, &c.

¶ **SCHIFATUS**. Vide *Scyphati*.

¶ **SCHIFFA**, Munimenti genus, f. specula, Gall. *Guerite*. Charta an. 1341. to. 1. Hist. Dalph. pag. 429. col. 1. Item, *quod mari, ebasfallia, Schiffa, miche & alia omnia facta & constrata ad resistendum dicto dom. Dalphino ... tollantur omaino*.

¶ **SCHILLA**. Vide *Skella*.

¶ **SCHILLINGUS**, Monetæ species, vulgo *Sebelin*, cujus usus præsertim obtinet in Alemannia, Anglia & Hollandia, licet ubique non ejusdem pretii. Charta ann. 1378. apud Schlegel. de Nummis Salfeld. &c. edit. 1697. *Anauseriarum pro 48, Sebillings nummolorum Provinciarum*. Charta ann. 1359. inter Prob. Hist. Allat. pag. 55. *Item vincti deuz Sebillings & fix plennings de Strabourg de reates des maisons de Werde*. Vide *Skillings*.

¶ **SCHILFOR**. Vide *Sebitonos*.

¶ **SCHINA**, **SCHINALE**, Spina dorsii, dorsum, Gall. *Echine*, Ital. *Schinea*. Acta S. Vitaliani Episcopi to. 4. Jul. p. 171. *Item septem verbera dorsum interstigia quam fratre. Item tria frusta verberarum Sebieu*. Mirac. B. Henrici Baucen. to. 1. Jun. p. 381. *Alexander ... gustus in Sebinati & in Sebieu, non poterat fu curvare ante vel retro*. Statuta Saluciar. collat. 5. cap. 146. *Statutum est quod quilibet caliginis ... teneatur & debeat facere seu ponere eisdem subalaribus solas de Sebieu corii grossi*.

¶ **SCHENA**, Eadem notione. Miracula B. Gregorii Verucul. to. 1. Maii p. 539. *Ex quo pre infirmitate longitudine tantum pellem & ossa retinet, interiora locum ventris non occupant, & ventrem cum Sebieu annexum habet, ita quod cadaver & mumiam diceret*. Hinc

¶ **SCHENA**, Onus hominis, quantum dorso ferre potest. Statuta Mont. Regal. fol. 316. *Et ab iade infra pro qualibet Sebeas fol. deu. seu item pro somata grossa, &c.*

¶ **SCHINATA**, Pilcis genus, f. Perca, Gallis *Perebe*, Ital. *Schinea*, quod quibudam astellum sonat, Gall. *Merlus*. Statuta Astenf. ubi de intratis portarum: *Pijet salati, videlicet laci, teneche, Sebinata solvant pro quolibet rubo lib. 6.*

¶ **SCHINDERLING**, Vilicula monetæ species, in jure Hungarico. Sambucus. [Vide *Schillingus*.]

¶ **SCHINDULA**, pro *Scindula*, Gallice *Bardau* Chron. Mellicenf. p. 476. col. 2. *Et fuerat illa novissima Schindula quasi 400. illice seu quereine de vasis veteribus vintum, aliis Schindulis deficientebus*.

¶ **SCHINUS**, Arboris species, vulgo lentiscus, cujus mentio est Daniel. c. 13. 54.

¶ **SCHIPPA**, Nauta, qui navem, quam Angli *Sebip*, vocant, remis impellit: *Shipman*, vulgoisdem. Ordericus. Vitalis l. 12. p. 868. *Tandem navigandi signum dedit. Porro Schippa remos baad segniter arripuerunt, & alia lotbi, quia quid eis ante oculos penderet, nesciebant, armamenta coarperuerunt, navemque eam impetu magno per pontem currete fecerunt*. Le Roman de Rou Mss.

Nesi & Esquix appareiller, Vele ostendere, & males dreier.

[*Esebois*, ibidem:

Pain a portent & ebar, poisson salé & frais

Par la terre à ebarai, par la mer à Ejebois.]

¶ **SCHIPPESHIRE**. Willet. Thoro. an. 1364. de servitio, quod homines s. portuum debent ad Norborne: *Et debent pro qualibet Swollinga 14. d. per annum pro Schippeshire, simberlode, & bordiade, vel variare extra Waldam per mare vel per terram ad manerium Prædictam*. Occurrunt eadem verba paulo infra: ubi Somnerus.

herus Schipperbese, ovium transcurant exponit, ex Sax. (scap, Anglis Sheep, ovis: & secarā, Anglis Shear, tondere.

SCHIRA. Vide Schyra.

¶ SCHIREWYTE, Prælatio quæ quotannis ad Sebram exsolvebatur. Vide Scyra. Comput. an. 1425. apud Kennet. Antiqu. Ambrosd. p. 573. Et in solusis pro quadam pensione vocata Schirewyt ananasi 4. fol.

SCHIRMANNUS, Lamhardus, Senator, Saxonic. scirman, ex scire, Satrapia, regio, pagus, & man, homo. Leges Inz Regis West-Saxie c. 9. Si quis sibi rectum roget coram aliquo Schirmanna, vel alio iudice, & habere non possit, &c. Vide Scyra.

¶ SCIRMAN quid sit docet Testament. Aelfegi apud Hickesium Dissert. p. 59. Per testimonium Vulfstii presbyteri, qui tum vocatus est Scirma, id est Iudex Communitatis. Infra: Ipsum vero iuramentum Archiepiscopi accepit Vulfst Scirman, id est Iudex provincie, ad opus Regis.

SCHISMA, SCHISMATICUS. Gloss. Mf. Regium cod. 1197. Schisma, scissura animarum. Schismaticus, qui abscissus est à Deo. Ifo Magister in Glossis: Distat inter Schismaticum & hæreticum. Schisma, i. scissio: ideo Schismaticus, qui à corpore Ecclesie aliqua uovitate, sicut ille, (Novatus), qui dicebat, hominem semel prolapsum criminali peccato nunquam posse resurgere. Hæreticus namque qui scissam suam colit. Hæresis enim scilla, videlicet non credas unum Deum esse Patrem & Filium & Spiritum sanctum, sicut Arius & Hieron. in c. 3. Epistol. ad Titum: Schisma ab Ecclesia separat: hæresis vero peruersum dogma habet S. August. Homil. 2. super Matth. Schismatici non fides diuersa faciit, sed communionis diuersam societatem. Idem de Fide & Symbolo c. 10. Hæretici, de Deo falsa sentiendo, ipsam fidem violant, Schismatici autem discipulis tamquam à fraterna charitate dissiliunt, quamvis ea credant, quæ credimus. Idem de Baptismo l. c. 11. An non est in Schismate odium fraternitatis? Quis hoc dixerit, cum & origo pertinet Schismaticis nulla sit alia, nisi odium fraternitatis. Cremonensis Grammaticus. apud eundem. August. l. 2. contra Crecon. c. 12. Hæresis est diuersa sequentium scilla. Schisma vero eadem sequentium separatio. Idem August. c. 7. Dicitur Schisma esse recentis congregationis ex aliqua scutentiarum diuersitate dissensio, (neque enim & Schisma fieri potest, nisi diuersum aliquod sequatur, qui faciat.) hæresis autem Schisma inuenerat. Faustulus Manichæus apud eundem August. l. 20. contra eundem c. 3. Schisma est eadem opinio atque eodem ritu coleatur, quo ceteri, solo congregationis delectari dissidio. Etherius & Beatus aduersus Elipandum Toletan. l. 2. Schisma à scissura animarum vocatum est. Eodem enim cultu, eodem ritu credit, ut ceteri religiosi, sed solo Congregationis delectatur dissidio, ut cum ceteris communis nullo saluatur consilio, & solum, quod sibi agere videtur, sanctum in suo corde esse putatur. Pelagius in Epistol. ad Viatorem & Paneracium, de schismaticis: Non eos diuersa sentiendi iudicium, sed quædam apud se delata, sibi tamen inuogata mentes, & contra Apostolicam Sedem totum credentes, pessima diuisit opinio. Vide Optatum l. 1.

SCHISMARCHÆ, in Gestis Innocentii III. PP. pag. 142. schismaticum, ius motuum auctores.

¶ SCHISMATICA, Schismatici auctor, princeps. S. Bernardus Epistol. 126. Propter hoc reliquit homo suum illum patrem S. Innocentium (sic eam nominabat) & matrem suam S. Ecclesiam catholicam: & ad bases Schismaticarum suarum, & suarum in vanitate una.

SCHITONOS, Slavis, Armiger seu Senatorius Regis, in veteribus Chartis Dalmaticis apud Joann. Lucium in Hist. Dalmat. p. 96. 99. 100. qui in aliis Cremonensis Regis Croatia & Dalmat. an. 1007. Schitobajulus Tom. VI.

dicitur, apud eundem p. 77. Idem igitur qui Longobardis Schilper, quæ vox Armigerum perinde sonat, ut auctor est Paulus Warnefridus l. 2. de Gestis Longobard. cap. 28. unde constat utramque ejusdem esse originis, nempe Saxonice. Nam scild, scutum sonat, scildeva, scuti minister, Scilper, scuti puer: Per quippe Longobardis, id puer, famulus. Vide Gryphian-drum de Weichbildis Saxonice c. 67.

¶ SCHIVINARIUS, Scabinus, Ethevin. Charta Wilfridi Abbatis. Centul. an. 1166. ex Tabular. ejusd. Monaster. Henricus de vico novo, Hariulfus, Willelmus... omnes tunc Schivinarii. Vide Scabini.

SCHIZA. Lucifer Calaritanus l. 1. pro S. Achana-sio p. 35. Et constituit Schizas super altare, i. collegit ligna, quæ secuerat & sciderat super altare: ex schiza, scindere, schiza, lignum scissum, & in particulas dissilium. Urbem hac appellatione in Bithynia memorat Anna Comnena in Alexiade p. 57. de qua etiam quædam adnotamus in Notis ad Willharduinum nu. 350. quod in agro à continenti quodammodo divulso constructa esset.

¶ SCHLAVUS. Vide infra Sclavus.

¶ SCHNAPHAN, Schilero in Gloss. Teuton. Latrunculus, cum quo non est iustum bellum. Hinc forte

¶ SCHNAPHAN dicta moneta quædam Bononiensis, vulgo liliars, quorum octo unciales conficiunt, quod id genus hominum primum hoc monete genus à mercatoribus Italici in confinibus Germaniæ rapturn in usum introduxerunt.

¶ SCHNEBERGENSIS MONETA, vulgo Schneberg, oppidum Misnie. Grossum Schnebergensium, qui & grossi Principum dicuntur, mentio est in Charta an. 1471. apud Schlegel. de Num. nis Goth. p. 93.

¶ SCHOCK, vox Germanica, Numerus sexagennarius. Chron. Florentini Episc. apud Eccardum de Orig. Domus Saxon. col. 59. Centum & octoginta pullos & triginta sebeck vorum, & unumquodque Sebeck habet sexaginta ova.

SCHOLÆ. generaliter dicebantur ædificia, ubi convenire solent homines plurimi, aut studendi, aut præstolandi, aut conferendi, aut alterius rei gratia, quod probare conatur Henricus Valefius ad l. 14. Ammian. ita ut à loco deinde eorum, qui in hisce scholis consistebant, ceteræ Scholæ appellatæ fuerint: verbi gratia Scholæ Palatine, ius cohortes variz ad Palatii & Principis custodiam de linare, quæ singulæ in suis Scholis excubabant, quarum dignitas varia fuit pro modo stipendiiorum, quæ merebant, ac gradus, quem ex obiectabant. Nam, ut ait Vegetius l. 1. c. 21. quasi in orbem quemdam per diuersas cohortes & diuersas Scholas milites promovebantur, ita ut ex prima cohorte ad gradum quempiam promotus vadat ad decimam cohortem, & rursus ab ea cretascibus stipendiis cum majore gradu per alias recurrat ad primam. S. Ambrosius in Epistol. 1. ad Corinth. c. 1. initio: Scholæ eam suat, quæ possint in se dant dignitates, ut loci bonor hominam facias gloriofius, non propria laus. Procopius l. 4. Gothic. c. 27. Ἀρχιεπίσκοπος καὶ ἐπισκοπὸν τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ ἑστῶτων ἐκείνων ἀρχόντων, ἵνα πρὸς αὐτοὺς ὁμοῦς ἐκείνων.

Alii Scholæ dictas putant propter disciplinam, quæ ex regebantur: atque ut Scholæ publicæ, ipsique adeo Scholastici in varias Scholæ, quas Classes vulgo dicimus, pro facultatibus, quæ in iis docebantur, varietate distinguebantur, ita Scholæ Palatina in varias classes distributa erat, suis singulas nominibus appellatas. Quos spectant hæc ex Epistol. Episc. Franciæ ad Ludov. II. Reg. c. 12. Et ideo domus Regis Scholæ dicitur, id est, disciplina: quia non tantum Scholastici, id est, discipuli, & beate correcti suat, sicut alii, sed etiam principes, qui in Scholæ, quæ interpretatur disciplina, id est, correctio, discunt.

dicitur; *qua alio habitu, inessu, verbo & alio, et quotiens voluntatis consentanea corrigat.* De Palatio Schola fecit Corippus l. 3. n. 5.

Acies proceres omnes Scholaeque Palatii
Iussu suis assere locis, &c.

At contra Alamanus ad Procopii Anecdota, scholas ejusmodi dicitur, quod, qui in iis militabant, quali ex *maxima*, seu a bellico opere vacantes, & velati feriat milites, ad pompam tantum Palatii militarent, uti describuntur ab Agathia l. 5.

Atque haec Palatinae Scholae omnes erant sub dispositione Magistris officiorum. Senator l. 6. form. 6. de Magistro officiorum: *Ad eum vimirum Palatii pertinet disciplina, ipse insolentium Scholarum mores procellosos moderantibus sua terminis prospere differunt.* In Notitia Imperii recensentur Scholae istae Palatii sub dispositione viri illustris Magistris officiorum, scilicet Schola securitiorum prima, Schola securitiorum secunda, Schola gentilium seniorum, &c.

¶ SCHOLA DE REGE, Idem quod Schola Palatina, Chartam apud Moretum Antiqui. Navatr p. 333. testes subtribunt Schola de Rege & de suis germanicis. Sane Galindus & Joseph testes, & omnes qui fuerunt in exercitu Regis, testes.

A Scholis Palatinis, Schola nomen transit ad militiam civilem, seu civilium Magistratuum ac dignitatum, quarum major erat numerus: erant enim Scholae Silentiorum, Exceptorum, Chartulariorum, Agentium in rebus, & aliae, de quibus passim in utroque Codice, & in Notitia Imperii. Transit denique vox eadem ad Ecclesiasticos ordines. Hinc

¶ SCHOLA ADEXTRATORUM. Vide supra to Adextratores.

SCHOLA CANTORUM, quae Schola ouden in veteribus Confect Floriacensis Monast. p. 404. dicitur, pro Cantorum Ecclesiae ordine, de qua egimus in w. Cantor, Cantor. [Ea notione legitur etiam in Ritualis M. Eccl. Cathedralis: *Benedicite Episcopis aquam simpliciter, prout fit in dominicis diebus, quo factis inchoat, Schola prosequens, antiphona, asperges me, &c.*] Hinc, qui praerat, dictus Magister Schola Cantorum, Praecantor. Monac. Saogall l. 1. de Carolo M. c. 5. *Fuit autem consuetudo, ut Magister Scholae designaretur pridie singulis quod responsum cantare deberet in nocte Nativitatis Christi.* Idem porro, qui Prior Schola Cantorum, in Epist. 43. Pauli PP. ad Pipinum to. 3. Hist. Fraoc. [& in Ordio Rom. l. n. 7. apud Mabill. tom. 2. Musci Ital. p. 7. Vide in Scholares.]

¶ SCHOLA CRUCIS, Eorum scilicet qui in processibus Cruces praeferebant Cencius Camerarius in Ord. Rom. apud Mabill. to. 2. Musci Ital. p. 182. *Quidquid super Crucem offerunt, Schola Crucis debet esse.* Vide in Cruce colu. 89.

SCHOLA DOMINICA, Ordo Ecclesiasticus. Rabanus l. 3. de Instit. Cleric. c. 18. de Grammatica: *Hanc itaque Scholam dominicam legere convenit, quia seculum recte loquendi, & scribendi ratio in ipsa consistit.*

¶ SCHOLA GUIDONUM. Vide Guido.

¶ SCHOLA LECTORUM, Vide in Lector 4.

¶ SCHOLA MAPPULARIORUM, Eorum nempe qui mappam levaturo porrigunt. Cencius supra laudatus p. 173. *Deinde dominus Papa iussit sacrum, & exui plantam: ubi Schola mappulariorum, & cubiculariorum habebat aquam calidam paratam ad abluendos pedes dom. Pape.*

¶ SCHOLA REGIONARIA. Bonno Cardinalis in Vita Hildebrandi, seu Greg. VII. PP. *Populo Prior Schola Regionariae cum omnibus suis subdiaconis. V. Regionarii.*

SCHOLA SACERDOTUM dicta per excellentiam Congregatio Clericorum Ecclesiae Veronensis. Vide

Ughellum tom. 5. Ital. Sacrae pag. 751. 752.

¶ SCHOLA STIMULATI. Cencius plures laudatus p. 128. *Majorantes vero manellii sericii & baculi, qui vocantur Schola stimulat, custodientes processionem, ut aliquis se invemissat.* Pag. 140. *De iugariis quoque, id est, profectis navalibus, & majorantibus, qui dicitur Schola stimulat, & ceteris laicis principibus.* Rursus p. 198. *De Majorantibus, qui Stimulati dicitur.* *Majorantes autem ad curiam accedere non debent pro service aliquo faciendo, seu pro alio, nisi in die coronationis dom. Pape, qui, dum equitat, baculos habentes in manibus viam parant, multitudine populi removendo: propter quod ipsa die comedere debent cum dom. Pape.* Idem etiam majorantes Stimulati Schola vocantur.

¶ SCHOLA VIRGARUM, vel Virgatorum. Idem Cencius p. 104. *Et quiescit (Papa) lecto ibi a Schola virgarum praedicto modo apato.*

SCHOLAE MONASTICAE passim etiam memorantur, in quibus scilicet, qui ad monachicam vitam instituebantur, quos *Pueri* vulgo vocabant, ique ut plurimum ex iis quos Oblatos nuncupabant, in literis humanioribus & Theologicis secundum aetatis cuiusque capacitatem informabantur. Conventus Aquigran. ann. 817. c. 45. *Ut Schola in Monasterio non haberetur, nisi eorum qui oblatis sunt.* Tabul. Monast. S. Andreae Viciensis: *Singulis ejus Officiis superveant, cum veniat via sua: & si filium habuerit, mittatur in Schola Monasteriali; deinde ei portio hereditatis malarata inter fratres suus, sanctoque Andrea perveniat.* [Vita S. Meinwerici c. 53.] *Juvenes & pueri strenui insinuebantur norma regulari, omniumque litterarum doctrina.* [Schola Claustrales vocant Eckehardus junior c. 1. p. 36. & Eckehardus Minimus de Calibus S. Galli c. 7. quibus opponuntur, iidem Schola Canonice, id est, Canonicorum: seu, ut aliis placet, in quibus pueri seculares extra Claustrum à Moachis literis insinuebantur. Cujusmodi fuerit Schola à Theodoro Studita instituta, de quibus Scripserit Vitz Nicolai Studite edit. à Combesio p. 895. De Scholis Monasticis agunt Aimoius in Vita S. Abbonis Floriac. Abbat. c. 1. Petrus Damiani 1. Ep. 18. sub finem. Trithemius in Chron. Hirsaugensi an. 890. & lib. de Viris illust. Ord. S. Benedicti c. 6. Browerus l. 1. Antiq. Fuldensium c. 9. 19. st. [Mirzus in Originibus Monast.] Lucas Acherius in Notis ad Vitam B. Lanfranci Archiepisc. Cantuar. p. 55. &c.

SCHOLA MONASTERII, pro ipso Monasterio conventu, in Epistola Johannis XIII. PP. in Bullario Clunienensi p. 5.

¶ SCHOLA CHRISTI, dicitur Monasterium, in dialogo Euticii & Theophili à Johanne Cordelio cum quibusdam Hincemari Rem. opusculis edito.

SCHOLA, pro Dormitorio Monachorum, in Concilio Turonensi II. c. 14.

Scholas in villis & vicis habere jubentur Presbyteri apud Theodulphum in Capitul. c. 10. & Attonem Episc. in Capitulari c. 61.

Scholas publicas in Episcopis à Carolo Magno primum institutas, & deinde à successores vel ab Archiepiscopis, in quibus literis imbuerentur Clerici, docent Capitula Caroli M. l. 2. c. 5. ejusdem Caroli M. Epist. seu Constitutio, edita à Sirmondio to. 2. Concil. Gall. Charta ejusdem Caroli M. pro fundatione Episcopatus Olmaburgensis apud Mirzum in Coddonat. par. p. 48. Addit. 2. Ludov. Pii c. 5. Concilium Cabilon. II. c. 3. Parisiense sub Ludovico Pio l. 3. c. 13. Capitulare Aquigranense nu. 789. c. 73. Capitulare Theodulfi c. 19. Conventus Aquigran. an. 817. c. 45. Helgaudus in Roberto Rege francie initio, Herimannus de Restaur. Ecclesiae Tornacensis capit. 1. Hugo Flaviniacensis in Chronico pagin. 160. Adam Bremenensis capit. 57. Vita S. Mein-

Libellus precum Marcellini & Faustini, p. 69. Idem Damianus accepta auctoritate regali etiam alios Catholicos Presbyteros, nec non & Laicos iussit, misit in eam, perorare hoc ipsum in gentibus Scholasticus, sicut sibi iudicabit. Nicolaus I. PP. Epist. 2. Si forte aut dives, aut Scholasticus de foro, aut ex Administratore Episcopus fuerit postulat, &c. In Actis S. Dorothee, qui Advocatus praesidis, nu. 12. dicitur, idem Scholasticus appellatur nu. 14. Apud Gregorium Mag. l. 4. Epist. 29. Inhibetur Severo Scholastico Exarchi, in qua ei in iudiciis astitisse, ut & in consiliis, innuit. Vide eundem l. 1. Epist. 42. extrema. Apud Anastasium Bibl. in Constantino PP. p. 66. huc leguntur: Post aliquod vero temporis Scholasticus Cubicularius Patricius & Exarchus Italiae veniens Romam, detulit secum sacram Anastasii Principis, &c. Apud Marcum Eremitam in Disputat. pp. 273. dicitur, Scholasticus dicitur in hunc modum dicitur.

SCHOLASTICUS, Dignitas Ecclesiastica, qua qui donatus est, Ecclesiasticis praestitit, [Gall. Ecoleaire.] Baldricus l. 3. Chron. Camerac. c. 61. Et ut amplius eum in sententia confirmaret, regedas Scholas S. Mariae ei commisit. Mox: Cognita vero Episcopo Scholastici industria, separavit eum a puero in doctrina, &c. Charta Guidonis Episcopi Autissiod. ann. 1249. in Tabular. Autissiodorensi: Statuimus, quod Scholasticus Autissiod. sit Capellanus Episcopi, & ita ut assidue & servare Episcopo, quoad celebrabit solemniter in majori Ecclesia, & alibi si praesens sit, &c. Cum autem Capellano munus esset, ut alibi docuimus, amanuens vices agere, inde forte est quod legimus, Palladium quemdam Herbani Archiepiscopi exarchum, quem Alexandria in adduxerat, disputationem, quam habuit cum Iudaeo, & Gregentio descriptam, & p. 122 dicitur per eum, verba utriusque notantem exepisse. Exstat Disputatio Zachariae Scholastici, postmodum Mytilenensis Episcopi, ubi Genebrardus Scholasticum munus Ecclesiasticum esse annotat, idemque esse ac Praeceptorium. [Addit. 2. ad Capitulum. c. 3. Ut quando ad provinciale Episcoporum Concilium vocatum fuerit, unusquisque rectorum Scholasticus suas eodem Concilio adesse faciat.] Diploma Henrici IV. Ducis Silesiae ann. 1288. apud Ludewig. to. 5. Reliq. Mss. p. 432. Statuere atque mandare, ut Scholasticus, per quem idem rector Scholarum eligendus fuerit, de suis proveniunt sua marca annis singulis impartiat eodem. Vide Concilium Parisi. VI. an. 849. c. 30. Meldense c. 35. Lateranense sub Alexand. III. c. 18. & Lateranense sub Innoc. III. c. 11. praeterea Molanum lib. de Canonicis c. 10.

MACISTER SCHOLARUM, Eadem dignitas dicta in Ecclesia Cadurcensi, ab Innocentio IV. PP. ann. 1252. instituta, apud Crucem n. 118. Statuimus, ut de cetero Magister Scholarum dignitas sit in Ecclesia Cadurcensi, qui scholas in Grammatica persona idonea conferat, quae loci ipsius scholas regat, qui singulis annis pro labore suo ab eodem Magistro Scholarum providendi volumus, prout sibi videbitur expedire. Adde Spicilegium Acherianum to. 1. p. 165. & Alexandrum III. in Appendice ad Concilium Lateran. III. part. 2. c. 18. Vide Caput Schola, col. 295.

SCHOLASTERIA, Scholastici Ecclesiae dignitas, apud Caesarium Heisterb. lib. 4. de Mirac. c. 62. [Charta Ludov. Comit. de Losann. 1215. Hist. Comit. Loffens. p. 2. pag. 30. Probatum est quod residens Scholasteria inseparabiliter esset auctore, quoniam quidem residentiam Scholasteria se observatum iurabit. cum electus fuerit, priusquam installatur, & priusquam in possessionem praebenda & Scholasterie mittatur.]

SCHOLASTERIA, Eadem notione, in Statutis Ecclesiae Traiect. Batav. sacre p. 136. Item in Statutis Episcoporum Tom. VI.

praepositorum Tieleensem, thesaurarium, Scholasterium, ... sua collationi reservaveris, &c. Charta an. 1218. ex Tabul. Audomar. Et debet, ut dicitur, statueri, ... decano & capitulum incoassultis, sub praeposito in subpraeposita, magistrum scholarum in Scholasteria, &c. Adde Concil. Hispan. to. 4. p. 385. Mirum tom. 2. p. 1052. & Calmet to. 3. Hist. Lorhar. inter Probat. p. 464.

SCHOLASTICI, qui est ex Schola Cantorum, in Ordine Romano non semel. Amalarius de Ordine Antiphon. c. 57. Teat enim iste ordo morem nostrae Scholae, ut primo erudiatur nostri Scholastici per disciplinam, & postea sapientes fiant per sapientiam. Dudo lib. vnde Morib. Norman. Bajulans Scholastici candelabra & cruces majoribus praeferebat.

SCHOLASTICI, qui scholas frequentant, discipulus, Gall. Ecolier. Altfredus in Vita S. Liudgeri l. 2. c. 4. Bened. p. 1. pag. 31. Quidam nostro diacono & monacho, Hilderado nomine, accidit, ad hunc eundem monasterio viri Dei Scholasticus esset, &c. Anonymus in Vita ejusdem Liudgeri ibid. p. 50. Quidam in nostro monasterio diaconus Hilderadus vocabatur. Hic dum adhuc Scholasticus esset, &c. Hinc Scholasticus, pro disciplinarus, in Epist. Episcop. ad Ludovic. II. Reg. Fr. c. 23. Vide in Schola.

SCHOLENTES, idem qui Scholares, in Diar. Mss. Brocardi Cantoris, teste Macro in Hierolexic.

SCOLIZARE, Studere. Vita Mss. S. Gaugerici Episcopi Camerac. l. 1. c. 2. Semper pii laboris exercitio occupatus, aut se orationibus saugabat, aut sacris lectionibus scolizabat. [Vide Scolarizare.]

SCHOLTETUS, ut infra Senarius, Praetor, Praefectus, Baillivus, Iudex oppidi. Charta Fridrici III. Imper. an. 1573. apud Mirum to. 2. pag. 463. col. 2. Omnibus itaque & singulis Principibus, & Vicenariis, Scholasticis, Scabinis, Consulibus, &c. Vide Senarius & Scultetus.

SCHONESTUM. Guillelmus l. 1. de Rebus Helvetior. c. 9. in explicat. aliquot vocabulorum inferioris xvi. Schonestum, pulchrum, Germ. Schon.

SCOPOZA, ut mox Scoppa. Charta Adelberti & Rudolphi Comit. Habsburg. apud Eccardum in Orig. ejusd. familiz pag. 83. Notum sit, quod aut duae Scoppozae in Reschawille emptae ... pro remedio patris nostri Rudolphi Comitis de Habsburg, eam omni jure contulimus ecclesiae Brunensi.

SCOPOSSA, Eodem sensu, in Actis Murenfis Monaster. apud Eccard. in Origin. Habsburgo-Aust. col. 221. Locus est in Scopossa, ut infra male editum est ex iisdem Actis.

SCOPOZA, Eodem significato, in Charta Rodolphi Langr. Alsatie apud Laguille inter Probat. Hist. Alsac. p. 32. col. 1. Suus autem in universum quatuor jingera vinearum, & Scopozae uas in villa Bamnath, buvia in Sappenheim. Scopozae, Guillm. Habsburg. l. 6. p. 256. est genus mensurae tritici, ex Scilitero in Gloss. Teuton. quae notio locis allatis minime convenit.

SCOPPA, Officina, Anglis Scoppo, Gall. Escoppe. [Item, Tugurium, casa, ædificium rusticum.] In Charta ann. 1287. apud Will. Thorn. in Chronico: De duabus Scoppis suis juxta domum suam.

SCOPPA, ut Scoppa. Charta Willelmi Betun. dom. an. 1214. ex Tabul. S. Barthol. Betun. Dedit ... pro salute anime lib. moneta curvatis Betunum annuatim accipendas ad Scoppa Betunae, ... sicut eas capere consuevit.

SCOPPA, Eadem notione, in Charta Richardi Regis Angliz apud Radulfum de Diceto an. 1194. Quod murus & Scoppa arvis Ecclesie ... reficiantur. Et in Actis Theodorici Comitis Flandriz in Hist. Guin. l. 1. c. 1. Concedimus

liaque Philippo filio meo terram, in qua Guldalla cum Scoppis, & appenditiis suis tam legis quam lapideis apud S. Andream in foro sita est.

SHOPA, ex Anglico *Shope*. Monasticum Aoglicanum 10.1. p. 1013. *Concessionem... de duobus Shopis cum pertinentiis in nundinis Northampton, &c...* de quadam *Shope* cum pertinentiis in vicis *Pellipariorum*. Adde p. 518. & 10. 3. part. 3. p. 191. & Guill. Prynoeum in Libertatib. Eccl. Aoglic. 10.3. p. 1101. [Charta an. 1444. apud *Madon* formul. Aoglic. p. 34. *Tenes nunc mesnagium cum Shopis & domibz cideim mesnagii annexis*. Atia an. 1300. ibid. p. 118. *Ad firmam irradidit... quandam Shopam cum solaris inferi pri ad eandem Shopam pertinet*. Pluries ibi.]

SCHOPARIUS, qui *Schopam* tenet; *Eschoppier*, Vetus Confectio municipal. Ambian. *Casemus* qui *Casennes Eschoppier* ou *Eschoppier* qui vendens vellet, *portum avoir en leurs maisons leur poir & leur balances*.

SCHOTO, pro *Schoto*, in Pacto Leg. Salicz p. 110. §. 6. edit. Eccardi. Vide *Seach*.

SCHOUDE-HEET. Vide *Schulietus* & *Sculdais*.
SCHOZEARS, Rotarum geos. Comput. ao. 1425. apud Kennet. Antiq. Ambrois. p. 573. *Es in nno perit rotarum vocatarum Schozears emptarum ibidem, ut patet per predictum papirum, &c.*

SCHRINEUS, ut *Schrimmum*, Arca, Gall. *Coffre*. Statuta Placent. l. 6. fol. 74. v. *Es sit etiam in ipsa gabella una Schrineus, sive capsula, firmus & bene munitus cum tribus bonis clavariis, ... in quo Schrineus vel capsula sit desuper una sessura (i. fillura) per quam in dicta Schrineo vel capsula possent poni omnes denarii qui percipiuntur dicto sale.*

SCHUBA, Togæ, vel pallii Turcici aut Persici species. *Æneas Sylvius* in Hist. Bohemica c. 70. *Negre de more suo indutus prædator, linea tantum indumentum suscepit, & desuper Persicum habitum, quem vocant Schubam*. [Chron. Joan. de Werder Episc. Merseburg. an. 1463. apud Lydwig. 10.4. Reliq. Mss. p. 449. *Belliparium accepserit fecit, ... quanti Schobam de martyris labell exhiberet, qualiterque, sive per quantam pecuniam comparari posset, festinabat*, &c.]

SCHUDEMEN, Nautarum species, Danis, in Charta Waldemari Regis Danie an. 1326. apud Pontanum. l. 7. Rerum Danicar. p. 443.

SCHUDEZOLUM, Scutum, Gall. *Ecuillon*, ab Ital. *Scudiscivolo*, eadem notione Anonymi Aonal. Mediol. apud Murat. 10.6. col. 812. *Candilabra duo argenti pro altari cum Scudezolis pro quolibet adarma.*

SCHUISARA Chrocino, in Pacto Leg. Salicz tit. 18. §. 2. edit. Eccardi, ubi doctiss. Editor audacter legendum monet *vas Schard trogino*, quod comæ abscissionem fraudulentam interpretatur. Ipsum consule.

SCHULTETUS, Prætor urbanus, iudex, apud Theutones, *Schoud-beer*, *Schoud-heyd*, vel *Schuld-beys*. Charta Willelmi Comitis Hollandie an. 1204. apud Will. Hedam: *Monetarii, abollonarii, Schulteti, villarii, &c.* Alia Hugonis Episcopi Leodiensis an. 1227. apud Chapeavillum: *Schultetis, scabini, juratis, scudeis, &c.* [Occurrit præterea in Charta Ruperti Comit. Palatii an. 1286. apud Toloc. ioter Probat. Hist. Palat. p. 125.] Vide *Schultetus*.

SCHUMA, Spuma, Ital. *Schioma*, Gall. *Ecuime*. Mirac. B. Simonis Eremit. 10.2. April. p. 820. *Dixit quod erat res firmus mali caduci, & saps stabas suspasit cum schuma magna ad os.*

SCHUTARIUS, ut *Scutarius*, Scutorum artifex, in Statutis Genueis l. 4. c. 84. fol. 136. v. *Si autem dñatum esset, utrum Schutarius esset pictor: lanarius esset draperius, &c.*

SCHWAICHEN, SCHWÄIGEN. Manz. Com-

ment. ad Inst. lib. 3. tit. 3. de Servitut. apud Schilter. in Gloss. Teuton. *Sunt ceria prædia, que maxima ex parte usum pastionis præbent, & apud nos (in Bavaria) dic Schwaichen oder Schweigen vocantur.* A Teuton. *Schweig*, grex.

SCHYNTENEUS. S. Columbanus Episc. 5. *Miror, factor, & se hunc Gallia errorem, ac si Schyntenem, famdū non fuisset rasum, &c.* Græcam vocem exortor putat Editor, id est, tamquam si rectum ac legitimum esset.

SCHYRA. Vide infra in *Seyra*.

SCIA, Pars corporis, de qua sic Fridericus II. Imp. l. 1. de Arte venandi c. 33. *Diffini est, quod in loco lumborum sint duo ossa anchorum, longa, concava, inferius lata, habentia circa sui medium quandam concavitasem, quam medici dicunt Sciam, & in illa Scia locum vertebrium superius coxæ.*

SCIA, pro *Sciatica*; [Coædici morbus, vulgo Medicorum *Schiasis*, vel *Sciastis*, perperam profuschi, à Gr. *σχις*, coxa.] Hermanous l. 2. de Miracul. S. Mariz Laudun. c. 18. *Qui jam per biennium morbo infamabili, quem medici Sciam vocant, adeo laboraverat, ut nusquam nisi claudicando & baculo sustentando posset incedere.* Hinc

SCIATICUS, Ischiadicus, dolore coxendicis affectus. Acta S. Francisci de Paula 10.1. Aprilis p. 130. *Cum haberet coxam siccatam, quod dicebant esse Sciaticam*, Ibid. pag. 179. *Qui morbo Sciaticus laboraret, cuius causa se ne quidem movere poterat.* Addit ad Vitam S. Antonini tom. 1. Maii pag. 347. *Fr. Bartholomæus... febriatanti valde & Sciaticus, &c.* Occurrit præterea apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1701. Vide *Syaticus*.

SCIAMITUM. Vide *Examitum*.

SCIANCATUS, vox Italica, Claudus, Gall. *Boiteux, Débandé*. Mirac. S. Zita tom. 3. April. pag. 511. *Qui seletas 9. annos Sciancatus de pede sensistit*.

SCIATICUS. Vide supra in *Scia*.

SCIBILIS, Notus, cognitus. Chron. Aodr. Danduli apud Murator. tom. 12. col. 514. *Sed si veris, vel non, hoc non est de certo Scibile apud nos*. Pro eo quod scientia comprehendere potest occurrit apud Terull. libr. 5. adv. Marc. cap. 16. *Mart. Capellam libr. 4. pag. 111. &c.*

SCIARIUS. Tabularium Fossatense *Quilibet tenens de dicta terra oblitum debet pro quolibet arpeata 3. Scielatos*. Vide *Sicla*, *Sielas*.

SCIDA, Schedæ. S. Althelmus Sax. Episcop. de 8. Vitii:

Conjuge crudeli Scidam serviente nefandam, Et infra:

Qui malum vatm Scidas tuerare canentum.

Ugutioni: *Scida, id est, ferta, vel seripa.*

SCIDULA, pro *Schedula*, in Infeript. libror. Abbonis de oblid. Paris. *Scidula singuluris cœui Abbonis dilecti fratri Goxino*. Infra pagellam vocat.

SCIENASSUMERE, pro *Scienter assumere*, quomodo etiam legendum videtur. Charta Henrici III. Reg. Angl. an. 1253. apud Rymer. 10.1. p. 488. *Nec aliquid aliud negotium Scienassumemus, vel attemptabimus.*

SCIENTIA. Charta Henrici Reg. Angl. 10. 3. Hist. Harcur. p. 51. *Sciatis me reddidisse & præstasi carta confirmasse Balduco filio Gisleberti servienti meo totas gentias suas & ministeria sua cum liberationibus atque ministris & Scientiis pertinentibus*. Ubi legendum esse *supplicor Sergentiis vel Servitiis*.

SCIENTIA, Titulus honorarius, maxime ubi de appellationibus ad Principem sermo est. Cod. Theod. lib. 11.

lib. xi. tit. 29. leg. 1. Si quis iudicium daverit esse referendum, nihil preauterit, sed magis super quod basitandum putaverit, nostram consulat Scienciam. Pluries occurrit eodem titulo.

¶ **SCIENTIATUS**, Scieoria prædictus, doctus, peritus. Chron Petri Azarii apud Murator. tom. 16. col. 320. Diochastus & ingeniosus & Scientiatus, morales libros undique acquirat.

¶ **SCIENTICUS**, Eodem sensu, oisi legendum sit ut mos scientificus apud Cigitalium de Bello Ital. Magister Paulus Brunn Scienticus in medicina & multum expertus. ¶ **SCIENTIFICUS**, nostris etiam **Scientifque**. Georg. Stella in Annot. Genuef. apud Murator. to. 17. col. 970. Helianthus Frigidus montis monachus, vir solerti, Scientificus & discretus. Adde Baluz. tom. 2. Hist. Avern. p. 742. & Bullam Iononensis 8. P. Pio Continuat. Bullar. Rom. pag. 292.

¶ **SCIFATUS**. Vide **Scyfati**.

¶ **SCILINDRIUM**. Confect. Mff. Eccles. Coloo. Bibl. Arrebat. Magister coquini omni die dnt canaica in carcerato 25. Scilindria, & singulis nobilibus 2 libram de sepaquiu carere ardebit.

¶ **SCILLA**. Vide **Skella**.

¶ **SCILLA**, Saxa læscata in mari. Gloss. Ifid. & Papias. A Scylla haud dubi: scopulo notiss. no. Scilla, peris de mer, io Gloss. Lat. Gall. Sangerm.

¶ **SCILLINGUS**. Vide **Skillingus**.

¶ **SCILLULA**. Vide infra **Scutilla**.

¶ **SCILPO**. Vide supra **Schition**.

¶ **SCIMASARNOVA**, vel **Scimasarnova**, & **Scimasarnova** : (ita enim varie scribitur,) una ē 12. auguriarum speciebus, de quibus in verbo **Veata**, quæ sic describitur a Michale Scoto de Physionomia c. 56. Scimasarnova est nugarium, quando tu vides hominem vel avem posse te suscipi, & transire te, & autem pervenire ad te, vel tu ad eam, alibi si se repauser te vidente in dextro Intere tui: & tunc isti tibi bonum signum super natio.

¶ **SCIMBRE**, **Prorethor**. Gloss. Lipfii. Somnerus: Nonna hinc nostrum scribit, diatryum scilicet, item umbella. Saxa hinc autem hoc fene Scimbres, scilicet pro protectore. Hæc Sciliter.

¶ **SCIMO**, **Splender**, in iisdem Gloss. ubi Somnerus rursum: Angli similiter, voce orta a Sax. Scimma, splendere, fulgere.

¶ **SCIMOSARNOVA**. Vide in **Scimasarnova**.

¶ **SCIMPODIUM**, Scaligero Epist. c. 45. non lectus discipuliorius, sed **Scimpo** videtur esse, ex sella & lecto compositum, quo semisupini, pedibus in suppedaneo quiescentibus cubabant. Vide Mercuriale lib. 3. Artis gymnasticæ c. 12. [Asta S. Triphylli tom 2. Jun. p. 68 c. Cum necesse haberet in medium adducere dñum illud Salvatoris, Tolle grabatum tuum & ambula; mutato omnia pro grabato Scimpodium dixit. Lectulorum ejusmodi formæ exhibet Anton. Bosius in Roma subterranea pag. 83. 91. & 101. Confule Hofmanni Lexic. in hac voce.]

¶ **SCINANTICUS MORBUS**, Angina, Ital. **Scinanti**, Gall. **Esquinancie**, Asta SS. tom. 6. Maii p. 32. ubi de S. Canione: Ecce quidam Scinanticus prædictus morbo, ita ut etiam ad extremum vite jam deveniret. Vide **Scinantiæ**.

¶ **SCINCUS**, Animal reptile, crocodilus terrestris, Græc. **σκιν**: quibuldam male **Sincus**. Vide Martini Lexicon.

1. **SCINDA**, **SCINTA**, Ager profectus. Capitula Ludovici Pii an. 829. cap. 12. apud Baluzium: De illo, qui agrus dominici, id est, ad fiscum pertinentes, propterea negligenter incolere, ut avas, unde non persolvas, & alienas terras ad excolendum pro-

Quo loco Amerbachius & Hero'dus habet **Scindas**, vel **Scintus**, ubi Goldastus terras censuales, & colonis conductas, pro censu annuo quasi **cenfias** interpretatur. Sed si vera est lectio videntur **Scinde** fuisse agri profecti, seu quod Leges Wiltgoth. lib. co. tit. 1. §. 9. quod ad culturam, **scifum** est, vocant. Asta Monasterii Murensis: In prima scifura & seminatione arat. Varro lib. 1. de re rust. c. 29. Terram cum primum arat, profindere appellant; cito iterum, offringere dicunt, &c. Virg. a. Georg. . . . Et vultis terram profunde juvenete.

Profectio apud Columellam lib. a. c. 13. 17. lib. 6. c. 2. Salvianus lib. 7. Non omni nos a daratru, aut ad ligones vocat, non ad Scindendas terras, neque ad vineas pastuandas, &c. Sidonius lib. 1. Epist. 6. Si & campum sicut tro-mena profindat. Vide ibi Savaronem. Gregorius Turon. lib. 2. de Mirac. c. 32. Erat enim haud procul a via ager cuiusdam divitis campanensis, ad quem Scindendum magis multitudo convenerat.

2. **SCINDA** apud Barbaro-Lat. Geometras teste Goclenio in Lexic. Philol. est Paris sphaera quanta duobus semicirculis ipsius maximis super axem seu diametro in, angulum venteribus intersepta.

¶ **SCINDALATA**. Vide infra **Scindula**.

¶ **SCINDERATUS**, in Legat. Rotharis apud Muratorium tom. 2. part. a. p. 22. pro **Sideratus**. Vide in hac voce.

¶ **SCINDERE**, nude pro **Scitoris** mensarii, Gall. **Ecuyer trenehant**, officio fungi. Charta de Coron. Regis an. 1377. apud Rymer. tom. 7. pag. 160. **Predictus Comes Staffordie**, coram eodem domini Regis (ad mensam sedente) **Scindebat** ex assiguatione & iura juris dicti Dicit. **Scuviser** ad Scindendum, in Leg. Palat. Jacobi II. Reg. Majoric. inter Asta SS. to. 3. Junii p. 17. Vide **Scissor** & **Scuviser**.

¶ **SCINDICATUS**, **Scindicus** Vide **Syndicus**.

¶ **SCINDOLA**. Vide mox in **Scindula**.

¶ **SCINDULA**, Isidor. lib. 9. c. 19. **Afferre** ab **asse dicti**, quin soli ponatur atque conjungi: **Scindula**, eo quod scinduntur & dividuntur. Ugutio: **Scindula**, est locus affer, quo domus cooperitur, & scindula est genus quoddam aeneæ, qua & scindellu dicitur, & scindula patet dici idem quod **Scindula** vel quod **frangit** scum. [Cito T. Lit. Gall. Sangerm. **Scindula**, Effuale de quoy l'en couvre les toits; Effual dicimus.] Lex Longob. lib. 1. tit. 25 § 27. Si quis de casa erectum lignum quolibet, aut **Scindulas** furatus fuerit, &c. **Scindulas** editum apud Murator tom. 1. part. a. p. 401. Chronicon Fontanellense cap. 16. **Particum**... de novo fecit & eam cooperiunt **Scindulas** ejus ferreis clavibus affixit. Asta Episcopo in Cenomanensium pag. 314. **Scilicet** ipsius scitum, quo Sancti membra regebantur, integrum nique incolunt permaneret, ut no minium quidem ipsius telli **Scindula** ruina tam terribilis illibus tederetur. In Vita vero Aldrici Episcopi Cenoman. num. 56. perperam edit **scindulas**, pro **Scindulas**. Adde Alberum Stadensem an. 916. **Scindulus** concessum fuisse Romam annis 470. auctor est Placius lib. 16. cap. 10. ex Cornelio Nepote. Harum etiam mentio est apud Vitervium lib. 10. c. 1. ubi **Scindulus**, pro **Scindulis**, Turnebus lib. 22. Advers. cap. 18. & apud Vegetium lib. 2. c. 23. **Stewechius** ex Mff. Codd. restituitur. Vide **Purcellum** in Ambrosiana Basilica p. 170. & **Stephanor.** ad Saxonem Grammat. p. 110.

¶ **SCINDULÆ**, in censu passim occurrunt in Polyptychis. Remigii Remensis: **Donant** de argenteo lib. 19. & den. 2. ... **scindulas** ear. ut. **circulos** perierit us. **Scindulas** 575. de forasitis fol. 7. d. 8. Occurrit alibi non semel. [Codex Consulatus Irmonis. Abb. Sangerm. fol. 3. Qui (mans) solvunt... ad quinquaginta annum **Scindulas** nusus quisque c. Ibidem fol. 23. **Scindulas** annum **Scindulas** c. Pluries ibi.]

Scindula
Vide infra
Scindula

censis: *Sotruantus* quique *Scintulas* 101. &c. Tabularium Ecclesie Augustodun. In censing in *p.*, *pullus* 3. *ipso termino*, *Pnfcba* autem *pullum* 1. cum *ovis* 5. *Scindulas* 100. Virz Abbatum S. Albani pag. 41. Demumque *enquissif* nativa necessarium nimis opportunum fecit querens *Scindulis* cooperari . Chronicon S. Benigni Divionensis pag. 448. Debet in *enfu* folides 8. maltones 3. *Scindulas* 100. Porro *scintulus*, voce, videtur *Scindula* intertextile heri Cteffibus in Belopæccis p. s. καὶ ὀρχήστριον· τὰν αἰτ' ἐπὶ τοῦ καθύπευθεν ἀφάρ, οὗ το δὲ δίχτυον ἔστιν ὁκαλ. ἐκ τούτου τὸ καθύπευθεν ἀφάρ καλεῖται *scintula*.

SCINIFES, pro *Cinifer*, Gloff. Effrici: *Scinifer velud* uozet, ubi Sommerus leg. *Cynips*. *Scinifer*, etiam habet Johannes de Janua: [unde Gloff. Lat. Gall. Sangerman. *Scinifer*, u. muietere du monche, *sciniferelle*. *Perulifus* in Vita B. Columbe Reatinze tom. 5. Maii p. 367. * *Unus pulex vestem candidat, deturpet, & Scinifer limpidum fontem. Scinipobex* in Epist. 4. Hugonis Metelli tom. 1. Monum. facr. Antiqu. p. 132. *Papias: Cinipber, birci monasterii in flumine Africa, ubi plurimi sunt & magni, Olla patella:*

Crabro, Culex, Brucus, Cinifes, Cynomia, Cicada.

SCINTA. Vide supra *Scinda* 1.

CINTHIAE, *Neurus, macula*, Gloss. Ifid.

¶ SCINTILLA, Brevis sententia ex aliquo depromta. Vide *Scintillaris*. Hinc

SCINTILLARE. Laurentius Leodienſis in præfat.
ad Hiſt. Episcoporum Leodienſium: *Laudandū eſt ſamen
bertarii pia induſtria, qui de ipſis cineribus & ruinis
interſa urbis & Eccleſie, omnia prout poſuit, prædeceſſorū
ſaltem Præfulum vel nuda nomina eruiſit, vel quædam
geſtorum nobis ſcintillavit, i. quali per ſcintillam, ſeu
perviter elucidavit.*

¶ **SCINTILLARIS**, **SCINTILLARIUS**, Liber continens sententias ex Scriptura sacra & SS. Patrum scriptis excerptas: cuiusmodi est Venerabilis Bedæ opusculum, cui titulus, *Scintille fræce locæ communes*. Vide hæc de re Vancleium in Antiquit. Littære. Septentr. pag. 180. ut & Fr. Junium in Præfat. ad Glossar. Gothicum. Librum hunc edidit Defensor Monachus quem inscripsit, *Liber Scintillarum seu sententiarum catholicorum Patrum*, cujus inscriptionem rationem sic expiit in Prologo apud Mabillon. Annotation. Broedij. tom. 2. pag. 704. *De Domini & Sincronum forum dñis est excerpta Scintilla ...* Paginas quæque servavit, sententiarum reperies fulgentem, sicuti inventas quasi nungreæram aut gemmam, statim avidius collegi. ... Veluti de igne procedunt scintilla, in hunc modum sententiæ plurique libri inventiuntur fulgentes, ad quarum mter hoc Scintillarum volumen, quod quæ legere vult, laborem sibi amputas, nec per ceteras paginas iterandum Inscitæ. Chronic. Farleñe apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 47. Super Genesim libros duos, Scintillarum novum super Lincm, super Joannem. Charta anni circiter 901 apud eundem tom. 3. p. 86. Præfat. Passionarium dialogu cum Scintillario, invariæ 11. &c.

SCINTULA. Vide *Scindula*.

SCIOLDRI, dicti olim apud Danos *Bardi, Eubages,*
& *Draydes*. Vide Pontanum in *Chirographia*. Daniz
pag. 779-780.

❧- SCIOLUM. Papias Mf. Bituricenf. *Martyria* (l. *Martifia*) in mortario ex pisce fiunt, unde & dicuntur *Sciola parva*.

¶ **SCIOLUS.** Inter varias Notariorum subscribendi Chartis formulas, hæc occurrit in Litteris Henrici I. Franc. Reg. an. 1052. apud Stephanotium Antiquit. Benedict. Claromontens. Mss. pag. 349. *Seguiunt Scioli scripti ad vicem Balduini regis Cancellarii 22. Kal. Octobris.*

♂ SCIPHATUS. Vide supra *Scysati*.

¶ **SCIPIO**, *Virga ante triumphantes delatn. Scipio-
nes, virge Consulum.* Gloss. lfid.

¶ SCIPSA. Messianus in Vita S. Cæsarj p. 255. Tur-
batur igitur ancilla Dei, quibus foras exire non licebat, li-
bros, & res, cellas, (sellas) & scipfas per cisternas jacta-
bant. Forte leg. cuspfas. Vide edit Mabillonii.

SCIRA, SCIREMOTOS, &c. Vide *Scyra*.

SCIRBUM, Arabibus vocatur ventris pinguedo.
Constantinus Africanus lib. 2. Commun. loc. med. c. 35.
l. 3. cap. 27.

¶ SCIRE FACIAS, Formula Fori Anglici. Cbarra Henrici Regis Anglan. 1457. in Cbron. Joh. Wethamstedi p. 427. *Propter quam cunam ipse velles voluntarie, quod te Scire facias, vel aliqui nlm accio, effes prosequunt nomine nostro ... Per ipsos (consiliarios) cogitatum sis et confideratum, quod dicta Scire facias sine accio eris finita, et nomine nostro prosequuta. Vide Th. Blount in Nomolex. Angl.*

¶ SCIR·GEREFA, Pagi vel Comitatus Przposi-
tus, apud Saxones, teste Hickelio Dissert. p. 57. Vide *Sey-
ra & Gerefa*.

¶ SCIRIDA, Machina bellica. Afta S^h Herlembaldi tom. 5. Junii p. 304. *Constituunt ergo pestraria, & omnis generis bellici machinas, Sciridas quoque bellistas, milleque moris parant insidias.*

SCIRMAN. Vide *Scbirmannus*.

¶ SCIROTEGA, ut Chiroteca Charta apud Mox Formul Angl. p. 186. Reddendo inde annuatim ... unum par Scirotegarum, vel unum denarium ad Pascha, pro omni servitio.

SCIRPHA, Palearctica, forte ex Gr. *scirpus*. Leo III. PP. Epist. 3. *Cajetani nunc ... dixerunt, quod invenissent homines occisos jacere & graminum & Scirpha, quae ipsi Mauri portare secum non posuerunt.*

† SCIRPUM, pro *Scirpnum*. Vide ibi.

SCIRPUS. Gregorius Turonens. de Gloria Mart. cap. 32. *Lychnus* etenim inibi positus, neque inluminatus, nec locum sepulchri ipsius, perpetuatur die usque divino lumine resplendet, a nullo somento olei *Scirpique* accipiens, neque vento estinguitur, neque incendio minuitur. Scitum quid sit *Scirpus* apud Latinos; sed quod *juncus* commune habet cum *lychno*: Forte pro *Eilichyno*.

Reſponde quidem, *Scirpus* enim hic papyrus ſonat, ut ex Gloſſ. Lat. Gr. colligitur: *Scirpus*, τὰ σκίρ. Porro papyrus vice ellychnii in lucernis adhibitam ſupra obſervatum eſt in v. *Papyrus*.

SCIRTUM, *Armorum species*. Capitulare de Villis
c. 64. Et ad unumquodque carrum, Scirium, & lanceam,
cucurum, & arcum habeant. (Scutum edidit Baluzius,
quomodo legendum esse omnino videtur.

† SCIRUPUS, Syrupus, Gall. *Sirap*. Vira B. Andrez
de Galeran. tom. 3. Martii p. 53. *Ubi erant ampullæ, qui-
bus vir sanctus Scirrupos diversi genesis deferebat infir-
mis. Vide Syrupus.*

SCISA, pro *Affisa*, Impositio, prælatio tributi.
Charta an. circ. 1185, ex parvo Chartul. S. Victoris Maf.
fol. p. 146 *Habentes tamen, vel Scife, vel aliud servitium*.
Charta pacis inter Raimund. Berengar. Provinc. Comit.
& Berardum Arlet. Archiep. an. 1225, ex Tabul.
Arlet. lib. nig. fol. 92. *Omnes homines vestri... sunt imper-*
petuum immunes & liberieundo & redeundo ab omni pe-
ragio, Scifa, & exactione vel alio onere quocumque nomi-
ne censuerit. Vide Sila.

¶ SCISCI, Abbo de Obfid. Lutet. lib. i. ubi de turre
excindenda:

Imn debiuc ardent eius discindere Seifci

Es immune foramen, bianj, maini awoone

SCISELUM, Scalprum, nostris olim Cifel, hodie Cies-
au. Gervasius Dorobernen. de Reparat. Dorobern. Ec-
cles.

lud burgensis ... aliquam domum, infra villam predi-
ctam (Caleli) nificam regulis vel Sclatis de novo coo-
periet.

¶ SCLATARIA, Navii piratica, Papiz.

¶ SCLAVA, Captiva, serva. Vide Sclavus.

¶ SCLAVARE, pro Sclavare. Vide ibi.

SCLAVINA, SCLAVINIA. Vestis longior, sagi mili-
taris instar Sclavis, ubi videtur, familiaris, unde nomen
manfit. Uguio: *Amphibalas, vestis villosa, sicut est
Sclavina*, Joan. de Janua: *Armenasa, Sclavina*. Italis
Sclavijs. Corona pretiosa, *et stragulum, et
pa*. Henricus de Knyghion: *Venire videbant virum e-
legantem cursantem, de una Sclavina alba vestitum*. Quo
loco perperam Sclauma, legit Somnerus. Hac potissi-
mum utebantur peregrinantes, ut observat Malbran-
cus l. 10 de Morinis cap. 12, quod firmatur ex Chronico
Andrensi: *Pedes incedens in habitu peregrini, qui vulgo
dicitur Sclavina*. Herbertus de Miraculis lib. 1. cap. 25.
*Vidi ipsam instar alicujus Jerusalemiani palma, per
baculo insignitum, atque Sclavina coopertum*. Celsarius
lib. 12. Miracul. cap. 40. *Peregrinus quidam de transma-
rinis veniens paribus Sclavinio suam pro vino ... expo-
nit*, &c. Ex mox: *Pestem peregrinationis sue*. Idem
cap. 42. *Peregrinus quidam moriens Sclavinio suam Sa-
crdotis legavit*. [Jac de Varagine in Chron. Januensi. a-
pud Murator. tom. 9. col. 45. Anno Domini 1222. de mense
Augusti venit Januam quidam Thebanicus nomine Nico-
laus in habitu peregrini, quem sequebatur multitudo ma-
gis peregrinorum, tam magnorum quam parvorum, & om-
nes habebant Sclavinas crebris insignitas.] Le Ro-
man d' Aubery Ml.

*Qu'il viegne à moy ansement come epis,
S'ait Esclavine & Jordan de Sorie.*

Le Roman du Renard:

Une Esclavine i vit renard

Qu'il avoit de les son chief.

Rabbi Kimchius Esclavinam, pro veste vili usurpavit,
Vide Bernardum Justinian. in Vita S. Laurentii Justini-
iani c. 5. Vitam S. Andreæ Cosini c. 5. &c. Italis Sclavi-
nae est teges, coperta grossa di lino. *Ex abis* ar vero &
Ex abis ar vero & *Ex abis* ar vero & *Ex abis* ar vero &
Sclavi, ubi Mauricius & Leonem cumjani annotantur ipse-
dem Rigalium & Meursius.

¶ SCLAVI, ut Sclava, Serva. Charta ann. 1358. ex
Tabular. Massil. *Venditio de quadam Sclava annuata
Bona coestis 28. ann. pretio 60. florentium auri sui de Flo-
rentia*.

¶ SCLAUMA. Vide Sclavina.

¶ SCLAVONICUS, Servilis. Vide in Sclavus.

¶ SCLAVONIUS. Anaphi Sclavonii in pretio fuere
ut colligitur ex Testam. Ermengaudi Archiep. Narbon.
an. circiter 1005. inter Probatum. 2. novz Hist. Occi-
tan. col. 162. *Fredeloni Episcopo anaphum unum Sclavo-
nicum*.

SCLAVUS, Captivus, servus, Italis Sclavus, nostris
Esclave. Matth. Paris ann. 1251. *Cum Christianis Scla-
vis sic namque vocantur captivi*, &c. Mox: *Cum omnibus
Christianis captivis, quos vulgariter Esclavos appella-
mus*, &c. Jacobus de Vitricaco in Hist. Hierosol. p. 129.
*Similiter quotquot habere poterit Sclavos, vel servos, cum
eis licenter peccat*. Charta Ludovici Regis Germaniz in
Metropoli Salisburg. tom. 2. pag. 15. *Ad homines ipsius
Monasterii tam ingenuos, quam servos, Sclavos, & acce-
los super certam ipsius commanentes*, &c. Guill. de Fodi-
Laurentii cap. 49. *Esclaves in Sclavos recepit Rex*. Modus
accipiendi fratres Milites Hospitalis Hierosolym. Nos
namque promissimus esse servi Sclavi dominorum infirmo-
rum. Speculum Saxonicum art. 73. §. 3. *Sclava a nem
proles sequitur patrem Sclavam*. In Regesto Albo Du-
mus publicæ Tolofanz l. 130. *Civitas Tolofana fuit, &*

*erit sine sine libera, adeo ut servi & ancille, Sclavi. &
Sclava, domos seu domus habuerit, cum rebus, vel sine
rebus, ad Tolosam, vel infra terminos extra villam ter-
minatos, acquirant libertatem & liberi efficiantur*. Dit-
marus lib. 3. *Tunc omnia nostram prius Ecclesiam respec-
tancia divisa sunt miserabiliter, Sclavonica vita Jani-
lia, quæ arcensata venundando dissipantur*. Adde Matthi-
Paris ann. 1097. Vincentium Belvac. lib. 30. cap. 48. [Mu-
rator. tom. 7. col. 817. Marten. tom. 2. Anecd. col. 152. 640.
3 Amplif. Collect. col. 75 Statuta Genens. lib. 1. c. 28.
fol. 51. v.] &c. Ita &c. usurparunt recentiores Græ-
ci, Cantacuzenus lib. 4. cap. 14. pag. 758 Jo. Cananus p.
193. & alii apud Meursium. Alii unde Sclavorum, vel
Slavorum nomen effusum fuit, pluribus disputat Joan-
nes Lucius lib. 6. de Regno Dalmat. cap. 4. *Esclavos vi-
dentur à nostris appellari*. Le Roman de Merlin Ml.
par Robert de Bontrun: *Illebravecha & l'issi fors de
la vile, & trouva les Esclavos den Chevalier, qui de-
vant lui s'en aloit*. Alibi: *Et chevauche tant ken la se-
rest semet & seveut les Esclavos, si point tant après le
Chevalier*.

SCLAVI SERVIENTES. Vetust Charta apud Egidium
Gelenium in Colonia pag. 69. *Sclavi servientes legatio-
nem Episcopi fecerunt, si semel neglecterint, 30. sol. si
ter parvi penderint, beneficium sua perdant*. Infra: *Scla-
vi, si mel in diebus non solvat, in vinculis serve-
nt, donec solvat*. [Charta Rodolphi Halberstad. Episc.
apud Ludewig. tom. 2. Reliq. Mss. pag. 359. Eo tamen
tempore quo nsum illius decima ad Ecclesiam B. Mariæ
translatus, villæ Mose partim cultore vacabat, partim
Sclavorum decimam non solventium nomen subige-
batur.]

SCLAVUS, ut Sclavus, Captivus. Bernh. de Breyden-
bach. l. 17. Hierosol. p. 17. *Veni mercator quidam ingre-
iens ab eo quanti pretii Sclavi illi essent, quos sic cir-
cundacbat*.

¶ SCLINGERE, Anferum vox. Vide Banlare.

¶ SCLIPESTEN. Toleoneum Monaster. S. Bertini: *Lapis molaris 2. den. Sclipesten, 2. d. Si autem unus mola-
ris, sive anni Sclipesten, sive in curru, sive in carri porre-
tur, dabit 2. den.* [Infra, ubi vim vocis explicat Gangius,
Sclipesten scriptis.]

¶ SCLODIA, & & & in Glossis Lat. Græcis. Vide
de Canonicis.

¶ SCLOPETUM, SCLOPETUS, Tormentum belli-
cum manuale, Gal. Escopete. Chron. Estense ad an. 1338.
apud Murator. tom. 15. col. 396. *Interim preparari fecit
maximam quantitatem balistarum, Sclopetorum, &c.* Hi-
stor. pacificat. inter Rodolphum II. Imp. & Turcar. Imp.
apud Ludewig. tom. 6. Reliq. Mss. p. 11. *Janizarii pretrici-
da, & hoc elogio bellici merentur, sunt Sclopeti, bombar-
da, &c.* Appendix ad Vitam B. Lidwinz tom. 2. April. p.
364. *Equis tantopere in altum Sclopetis exonerabant, ut
nemo descende auderet*. Vide Sclopeti.

¶ SCLOPUS. Eadem notione in Append. laudata: *Sclo-
pis in ades jeculantes, multosque vulnerantes*. Mirac. S.
Angeli tom. 2. Maii p. 73. *Removabatur laetitia de 16. per
mascoratas, cavalcantes, quintantes, laminas, explosio-
nes Scloporum*. Addid. ad Chron. Estense ann. 1377.
apud Murator. tom. 15. col. 545. *Cum Sclopi & stridis in
signum maxima laetitia*. A Iono quem edit Sclopi non
distinguiam à Iretuppi qui fit complosus buccis, quique
Scloppas dicitur, vocis origo deducenda videtur Carolo
de Aquino. Vide Martini Lexicon hac voce.

¶ SCLOPETARIUS, Qui Sclopeto utitur, apud Ludewig.
tom. 6. Reliq. Mss. p. 358. *Nec canis Demetrius
cum Voloniciis aciebus instructus, praemissis Sclopetariis
pedibus, obvium processit*. Firmianus Strada: *Tres il-
lus immissi Sclopetariorum cohortes*.

¶ SCLOSA, ut Sclava, in Charta apud Meneffer. Hi-
lor.

flor. Lugdun. p. 6. inter Instr. *Convenientia ... de quadam Scologia* *Asteya* quam consensum monachi Gerardo ea ratione ut siue edificet vel non edificet *Scologiam*, terra quam datus pro compensatione *Scologia*, in posposito monachorum sit facere quidquid eis placuerit.

¶ *SCLOT*, *Sera*, in Gloss. Lipsii.

¶ *SCOLUSA*, *Locus* in quo concluduntur aquæ, Gall. *Ecluse*. Charta an. 1110. ex Tabular. Burgi-medii: Comes Theobaldus dedit ... decimam piscicarie & *Scolusa*. Tabular. S. Sergii Andegav. Deditque decimam piscium de *Sculsa* de *Avaziac*. Vide *Eclusa*.

¶ *SCOARSA* & *E*, Corticem auferre, Gall. *Ecorcer*. Statuta Montis Regal. fol. 141. Item statum est quod camparii tercarii ruci teneantur emendare omnes arbores iucifas, vel scalyatas, *Scorfasas*, &c. Rursum fol. 160. Qui ... contrafecerit *Scorfasas* ipsam *bealeriam*, &c. Vide *Scaparg*.

SCOBA, pro *Scopæ*, Catholicon parvum: *Scoba*, *ba*, *Balay*, *ramon*, ou arbre. Gloss. Gr. Lat. *Kotwisch* pro, *Scoba*. Ubi Codex Mf. habet *Scopa*. [Confer. Mf. B. M. Deauratæ Tolof. Monachi surgunt ad mandatum Prioris, & recipiunt *Scobas* sive vimines, & foris super excommunicatum nudum nudum vestimentum vel ordinatum Prioris.] Vindictianus Comes Archiarorum pro *Scobe* usurpat:

Polline, farre, Scobis, lino, scobe, vullere, ootnu.

SCOBILL, & *E*, eadem notione, [seu quævis sordes, purgamenta, Gall. *Ordures*, *balayures*, Provincialibus *Efcobiller*.] In Statutis Massiliensis urbis Mf. lib. 4. est caput: De *hmo*, vel terra, vel *Scobillis* projiciendis in certis locis extra *Massilia*. [Eadem Statuta edit. lib. 5. c. 40. Tenetur ... facere *Scopari* & *mundificari*, ne *Scobilla* illa seu immunditia illa in detrimentum portus *Massilia* intercurrant. Stat. Arel. Mf. art. 43. Statuimus quod nec *Scobilla*, nec aliqua turpia vel immunda, nec cacaserium, nec cineres fabrorum, nec alterius projiciantur in carceria.]

¶ *SCOBARE*, *Scobis* purgare, verrere, Gall. *Balayer*, Provincialibus *Efcoubar*. Leges Palat. Jacobi II. Regis Majoricæ, inter Acta Sanctorum 3. Junii p. 40. Ipsi (excupatores) tam cameras nostras quam palatia *Scobare* & *mundare* teneantur.

¶ *SCOBAS*, Sortilegi, seu potius ii delirantes, qui ad nocturnos illos conventus, quos *Sabbati* dicunt, *Scopis* se deferri solent: unde vocis origo. Vide *Scoba*. Anonymus Carthus. de Relig. origine, apud Marten. tom. 6. Ampl. Collect. col. 57. *Memini me, mater*, in adolescentia, antequam hunc ordinem ingrederer, multa de hujusmodi sortilegiis, quæ vulgo *Scobaces* dicuntur, audisse. Nam tunc & deinceps plures capti fuerunt in nostra provincia & combusti, qui prius in artha possit quæstione, horrenda satabantur. Vide *Sotiaris*.

¶ *SCOBARE*, Vide supra in *Scoba*.

¶ *SCOBERE*, Guido II. Prior Cartusienfis in Statutis ejusdem Ordinis. cap. 40. §. 1. *Habeat itaque Marsha laudabilis quidem, sed tamen non sine sollicitudine & perturbato ministerium: nec sororem sollicita Christi vestigis inherenter, & quoniam ipse est Deus vacando videndo spiritum suum Scobentem, suamque orationem in suum suum convertentem, &c.* Ex Psalm. 77. v. 7. ubi: *Et scopabam spiritum meum*. Sic potius præfert emendatior editio Guignonis an. 509. [Vide Martinii Lexic. v. *scopo*.]

¶ *SCOBERE*, Tributi species. Charta Altmanni Episcopi Tridenti an. 1126. in Metropoli Salisburgensi tom. 3. pag. 384. *Exceptis stabularibus, curribus, quarum una Meenbensteine, sex vero alie singula quatuor, quod vulgariter Scobere dicitur, quæ debent.* [Vide *Scobrones*.]

SCOBILL, & *E*, Vide *Scoba*.

¶ *SCOBOLÆRUS*, *Scoparius*, qui *Scobis* purgat, Gallis *Balayer*, Provincialibus *Efcoublier*. Testament. Guillelm. dom. Montispeisul. ann. 1202. ex Schedis Peirese. apud Præf. de *Magaugus*: *Ei volo quod heres meus ... teneat alium capellatum in ipsa ecclesia, cui in villis provideat, & quendam diaconum, & alium indiacum, & unum clericum, & unum Scobolærum, qui omnes ... decantent ecclesiam & servitium.* Hinc emendandus *Acherius* qui tom. 9. Spicil. ex voce contracte scripta, *Scobolium* edidit, pro *Scobolærum*.

¶ *SCOBONES*, Agri tributum *Scobere* dicto obnoxii. Charta Johannis Merleburg. Episc. an. 1166. apud Ludew. tom. 2. Reliq. Mf. pag. 197. *Decima ... a in Karlesdorf & in Debesgast & in ipso dominicali Bigaria ubi duodecim Scobones dantur, in usus fructum ... delegavimus.* Diploma Henrici V. Imper. an. 1192. apud Schlegel. de Nummis Cygneis p. 150. *Reliquium ... ecclesiam ... cum duobus manf. & decimatione telocum & 40. Scobronum, & 12. curribus.* Vide *Scobere* 2.

¶ *SCOCHON*, vox corrupta ab Angli *Scutcheon*, Scutum gentilitium, Gallice *Ecuillon*. Testament. Johan. de Nevill an. 1388. apud Madox Formul. Angl. p. 429. *Et volo ... quod unus equus sit armatus pro guerra cum uno homine armato de armis meis, cooperto de rustico cum Scobons de armis meis.* Occurrit rursum infra. Vide *Sucho*.

SCODUS, *eris*, *Scelus*, in Glossis Mf.

1. *SCOF*, *Scopra*, Scabulum in line parietibus. Lex Bajwat. tit. 9. c. 2. §. 2. *Si autem (scuria) septa non fuerit, sed talis, quod Bajwari Scopb dicunt, absque parietibus, &c.* Editio Heroldi habet *Scosf*. [Germanis etiam nunc *Scopf*, Saxon. *Scop*, tegumentum sonat, qui monet Martin. in Lexico.]

2. *SCOF*, Manipulus, *Gerba*, Belgis *Seb*, of. Tellemon S. Bertioi: *Duo Scof ferri, ubi gladii ferri centum, & decem, centum Scof chalybiti, & 5. den.*

SCOGLUM, *GLADIUS*, *SCOGLATUS*. Lex Ripuar. tit. 36. §. 1. *Spatham cum Scogilo pro 7. solid. tribuas. Spatham absque cogilo pro tribus solidis tribuas.* Ubi quidam codd. præterunt *scolo*, *soilo*, *scogillo*. *Gladius scogilatus*, in Legibus Henrici I. cap. 83. *Si inter aliquos ... dissensio confurgat, ex quo aliquis eorum gladium Scogilatum evaginat, non est etiam expellendum, ut percutiat.*

¶ *Scogilum* interpretatur *Eccardus* spatæ seu gladii vaginæ, quod diminutivum esse putat à voce Anglo-Sax. *Scob*, calceus, qui quasi est vaginæ vel tegumentum pedis, quomodo *Scogilum* gladii.

¶ *SCOILUM*. Vide *Scogilum*.

SCOLANDA. Vide *Scutlanda*.

¶ *SCOLAPIUS*, pro *Æsculapius*, in Passione S. Philippi Episc. apud Mabill tom. 4. Analec. p. 140.

¶ *SCOLARE*, vox Italica, *Effluere*, Gall. *Ecouler*. Statuta Salutar. Collat. 8. c. 146. *Statutum est, quod quicumque possessiones situatas super suis viciis Salutaribus, si aqua pluvia, & diluvii in eas venientes commode *Scolare* possunt super iis possessionibus vel super communi, si autem non possint, debeant qualibet possessio *Scolare* inferius in possessionem magis propinquam, & magis dependentem.* Statuta Mutin. rubr. 190. fol. 35. v. *Ut terra & possessiones hominum habentium terras in dicta terra possint *Scolari*.* Ibidem rubr. 225. fol. 42. *Omnes aque fontium ... debeant *Scolari* & derivari in fossatum quod appellatur fossa marça.* Pluries ibi.

¶ *SCOLAROLUM*, *Canalis*, per quem effluunt aquæ, ut infra *Scolarata* a. Statuta Mutin. rubr. 159. fol. 49. v. *Statuimus quod per omnes homines & habitantes in villa Rami fieri debeat unum *Scolarolum* per insulam, &c.*

¶ 1. SCOLATORIUM, *us* Scolariorum. Statuta Salutar. Collat. 3. c. 111. Statutum est quod qualibet persona de Salutis cui ordinata fuerit aliqua praesentia ad faciendum & manuteneendum per quosvis vias & beles-
... Salutariorum, siue Scolatoria, teneatur ... manuteneere ... taliter quod de seipso ipsius vel ipsarum aqua non ladas viam, quin per ipsam commode iri possit. Vide *Scutorium*.

¶ 2. SCOLATORIUM, Papias. *MF*. Bituric. *Frus canatorium, aut turris, Scolatorium*.

1. SCOLATURA. Regula Tertiariorum ad S. Franciscum edita c. 3. apud Waddingum tom. 1. p. 256. *Obli-
mides quoque ac pelles absque Scolatura scissas vel integras, effusulas tamen non paulatim, ut congrui bene fiant, clau-
fusque manicis habeant fratres sapientissimi. Statuta Medi-
col. 2. part. e. 464. vetant, ne mulieres giupham, nec Scolaturam taliter deferant, quod videri possint mamillae, nec per latus discopertum. Vox Italica scollatura incisuram circa collum facere. Le Roman de la Rose *MF*.*

¶ Hinc nostris *Escolor*, per Scolaturam seu incisuram circa collum facere. Le Roman de la Rose *MF*.

*Se ele a bium col & gorge blanche,
Gars que cil qui sa robe traanche,
Si ires bien la li Esclo eite,
Que la char peur blanche & noie
Demi pi derere & deuant.*

2. SCOLATURA, Canalis, per quem effluunt aquae; vox Italica. Charta an. 1180. apud Petr. Mariam Campum in Hist. Eccl. Placentinæ in Regesto 2. part. Ch. 29. Item de omnibus Scolatoriis & pluvianis, & sartinumibus, quae decurrunt, seu decurrere possunt ex rivis Merdario, &c. Occurrit ibi pluries. Gall. *Egoutter* dicunt. (Statuta Placent. lib. 5. fol. 58. Statutum est & diutius observatum quod qualibet persona qua habet jus ducendi & extrahendi aquas seu rivis de fluminibus foris & Scolatoriis, &c. Vide *Scolarum*.)

SCOLAX Papias, ex Isidoro lib. 20. cap. 10. *Scolaces, quod nos Funct vel funialis dicimus, eo quod scoliae sint, i. nauticae. Ugutio ex Glossis Isidori: Scolaces (sic) funes, quas Funalia dicimus, quia funis torti & excepti. Vita S. Cypriani: Cum cereis & Scolacibus. Petrus Damianus lib. 6. Epist. 17. Qui Scolacibus utitur, ut Stellarum micantium videat claritatem. Eximius habent Apophregmata Patrum in Pœmene c. 10. apud virum doctissimum Jo. Bapt. Cotelierum tom. 1. Monumentorum Eccles. Graecæ.*

SCOLDASCIO, SCOLDASCHUS. *V. Sculdais*.

SCOLIUM, Scopulus, Italica *Scoglio*, nostris *Escueil*. Sanutus lib. 2. part. 4. c. 25. Deinde per syracum per duo miliaria navigetur, & ianones scoliam, per quod sit portus, in quo fundum trium passuum reperitur, &c. Infra: Donec quicunque pervenerit ad Scolio, quae sunt super casale Lambertum, &c. Ex Graeco *σκολιον*.

¶ SCOLNA. Vide infra *Sculina*.

¶ SCOLTETUS, ut *Scultetus*. Vide ibi.

SCOMBRA, vox fori Hispanici. Jacobus I. Rex Aragon. in Foris Offic. an. 1247. fo. 31. De duobus molestantibus, quorum unum super aliud est constructum; sit illud, quod est inferius, eogegat illud, quod est superius primo factum, dominus illius, quod superius est, Sombres illam coequiam &c. Observantia Regni Aragon. l. 9. tit. de Officio Suprajunctarii §. 1. Si Suprajunctarius persequitur molestatores, & flagrante molestia intraverit castrum alicuius, & Dominus, vel Alcaides illius castrum noluerit dare Sombra, nec trahere molestatores, &c. §. 3. De consuetudine regni Sombra in loco per juratam vel molestatores potest fieri sepius per Suprajunctarium. &c. Alibi: Et ipsi terras tenentes teneantur juvare dictos homines de Fraxetada in Sombra dicta usarum. Michael Molinus in voce Sombra: Sombra rei furata vel molestatores, non solum potest fieri semel, sed e-

siam bis: & licet in prima Sombra non fuerit molestator, vel res furata reperiatur, tamen potest per officialem iterum fieri Sombra. Idem in Talator: Talari passus loca & castra Virorum per Suprajunctarios congregata juvata sua: & hoc propter rebelliam loci vel Alcaidi aoleusium dare Sombra Suprajunctarii insequentibus molestatores. Perquisitio.

¶ SCOMBARE. Vide supra in *Sombra*.

¶ SCONATIO. Leges Norm. cap. 39. §. 9. apud Ludewig. tom. 7. Reliq. *MF*. p. 352. Si de jure patronatus alicujus ecclesie contentio inter personam laicalem & ecclesiasticam fuerit procreata brevii vifto per quatuor milites & quatuor probiores loco propinquiores & fide digniores, qui nulla digna donatione a iurea debeant amoveri. Ubi legendum videtur *Sconatio*, quod idem est ac Reprobatio scilicet. Vide *Sconium* & *Sonare* 3.

¶ SCONDEGA'IDA, Stario, Gall. *Corps de garde*. Anonymus in Annal. Genueis an. 1330 apud Murator. tom. 16. col. 705. Unde in ripa fluminis Ticinelli *Scondedardi* & belfreda quadraginta exierunt.

¶ SCONDIMENTUM, Executio, satisfactio, in Confect. Catalaniz *MF*. Vide in *Excondicere*, col. 224.

¶ SCONDIRE, Denegare, recusare, qua notione *Econdire* usurpamus. Leges Balduini Comit. Flandriz an. 1200. apud Marten tom. 1. Anecd. col. 766. Si quis in custodia fructuum terrarum suarum, vel nemorum ... panem seu vadia accipere voluerit, & ei panem, vel vadium denegatum, id est *Sconditum* fuerit; & inde inter eum & illum qui vadium deae gaverit, id est *Sconditum*, quem supra suum invenerit, rixa & contentio, vel conflictus moveatur, &c.

¶ SCONEICTA, Pugna, prelium. Annal. vet. Mutinenses apud Murator. tom. 1. col. 91. Eo anno (1284.) fuit *Sconeicta* de Montali, scilicet inter *Ragonas* & *Bucchetos*, & sequaces eorum ex una, & illos de *Faxole*, de *Savignino*, & *Grassano*, qui erant extorres *Mutinae*ses, & ibi fuit magna strages &c. utraque parte. Pro Clade, ut infra *Sconeicta*, occurrit in Breviar. Hist. Pisanæ apud eundem tom. 6. col. 192. Anno 1229. *Pisani* apud *Vajam* miserunt in *Sconeicta* *Lucanos* & *Flarentinos*.

¶ SCONEFIGERE, vox Italica, Hostes fundere, profigare, Gallice *Disconfire*. Chronic. Parmense apud Murator. tom. 9. col. 761. Et eo anno (1289.) *Parmenses* *Sconefigerunt* *Cremonam* *Cassalunculi*, &c. Jo. Jo. Demulsi in Chron. Placent. ad an. 1373. apud eundem tom. 16. col. 518. *Videntes* quod gentes eorum erant *Sconefite*, posuerunt se in fugam.

¶ SCONEFIGERE, SCUNFLIGERE, Eadem notione. Johan. de Bazzino in Chron. Mutin. ad an. 1235. apud eundem Murator. tom. 15. col. 560. *Mutinaenses* & *Mediolanenses* fuerunt *Scunfliti* ab Imperatore *Frederico*. Ibidem col. 569. Eodem anno (1307.) *populus* & *exercitus* civitatis *Mutinae* fuerunt debellati & *Scunfliti* per *Bononienses*.

¶ SCONFITTUS, Profligatus. Regimina Paduz ad an. 1315. apud Murator. tom. 8. col. 419. Et dictus dominus Principi cum suo exercitu succubuit & fuit *Sconfittus*.

¶ SCONFITTA, Clades, vox Italica, Gallis *Desconfiture*. Chronica Pisanæ an. 1173. *La Scoufistam miserunt Comitem Guidonem & Lucanos*. [Adde *Rolandum* Patavinum Chron. lib. 5. c. 11. apud Murator. tom. 8. col. 245. Vide *Scoufista*.]

¶ SCONFLARE, Inflare, sufflare, Ital. *Gonfiare*, Gall. *Enfler*. Statuta Ripertiz fol. 15. v. Quod dicti beccarii non audeant nec prafumant ut *Scouflare*, nec *Scouflari* facere aliquas bestias, nec eas aptare, nec aptari facere de aliis caribus.

¶ SCONFLIGERE. Vide *Scouffigere*.

¶ SCO-

¶ **SCONIU**, f. pro *Sannium*, vel *Sannitium*, Keprobato, reculato, maxime testium. Leges Norman. cap. 30. §. 1. apud Ludewig. tom. 7. Reliq. Mss. p. 324. *Dum tamen milites in visente valeant reperiri, qui iusto Sconio vel recipi ipsas ignorantia ab ipsa iure non debeant amoveri.*

SCONNA. Vide *Sculaa*.

SCONSA, Czca laterana. Vide *Abscansa*.

¶ **SCONTRARE**, vox apud Mercatores Italos nistata, cum de pecunia solvenda agitur. Statuta civit. Genuens. lib. 4. c. 14. fol. 117. *Si quis mercator efficiatur non solvendo in aliqua mundi parte, sive societas in quavis feria seu termino solatiana, qui jam cepisset solvere, & exigere, seu contrapagere, vel (ut aiunt) Scontrare per dies tres ad minus, vel ubi breviori tempore duras solutiones per totam tempus, eo casu quicquid jam fuisset, aut supra quovis contrapositionem seu Scontratum sit firmum & validum. Scontrare, Italus est liber quem mercatores Extraditum vocant.*

¶ **SCOPA**, ut *Scoppa*. Vide ibi.

SCOP. E. seu *Scoparum* vel virgarum disciplina in Monasteriis. Petrus Damianus lib. 1. Epist. 19. *De peccantissimum centum suscipiebant aanaam, quam sciites per viginti dies alissae Scoparum, ceterisq; paenitentia remedium redimebat. Idem in Vita S. Romualdi c. 8. Quia iussus fuerat à Priore quati Scopos acciperet, quas nondum acceptaret. Joannes Laudenis in ejusdem Petri Damiani Vita n. 43. Scoparum quodque disciplina in Capitulo caetili suscipereat, in pane solum & aqua paniter abstinerent. Chronicon Montis-Sereni ann. 1213. Nudis pedibus in veste nigra (Canonicus regularis S. Augustini) Scopam ferens, cum Priore & quodam alio fratre seniore, pedibus ejat prostratus, &c. Anno 1219. Ut prater alias, quas salutare compulsi suat pœnas, toto corpore asque ad femoralia nudis, Scopas ferentes diebus dominicis cruce præcedere cogentur. Denique p. 19. c. Venia impetrata est, cum prius ipse discalceatus, & Scopam ferens, legat se pedibus prostravisset. Hinc*

SCOPARI, Scopis cædi. Andreas Vallis umbrosæ Monachus in Vita S. Arialdi. *Adjuvare, ut tuus servitibus nunc exuati, & hic coram me te Scopari facias. Qui proximas accaruit, virgas adquisivisti, vestibus se exuit, & arriter se ab uno ex his ibi coram omnibus Scopari fecit.* [Statuta Vercell. lib. 5. fol. 126 v. Et pro furto facto, seu furti permisso, seu pro predictis rebus vel aliqua earum venditis ab eo, & pro dono facto ut supra, Scopetur cum aliquibus viris ad collum per cruciatum.]

¶ **SCOPALATIUS**, Qui Scopis vertit, mundat, Gal. *Balayeur*. Cencius Camerar. in Ord. Rom. apud Mabill. tom. 2. Musei Ital. pag. 200. *Scopalatis in die coronationis domini Papa debet gradus scula & porticam usque ad locum, ubi domus Papa descendit, mundare. Scoparius, ex eodem Cencio in Hierolex. Macroborum. Vide Scoparius.*

SCOPAR. Lex Bajwar. tit. 9. c. 5. *De minore vera (securia) quod Scopari appellatur, &c.*

SCOPARE, Scopis verrere, mundare, apud Interpret. Ifaiz c. 14. v. 43. & in Psalm. 6. v. 7. Fortunatus in Vita S. Radegundis lib. 2. *Scopas Monasterii plateas.* [Guido Dicipi. Farf. c. 19. Si servientes sancti patris, ipsi debent lavare ecclesiarum & Scopare. Statuta Malli. lib. 5. cap. 40. Teneantur... transverfas universas semel singulis hebdomadis facere Scopari & mandificari. Vide in Scopis.]

¶ **SCOPARIORES** à vulgo nuncupati Eremitæ Augustiniani dicti de Salvatore, quos confirmavit Greg. XII. PP. reffe in *Rogue de Orig.* nomus p. 244.

¶ **SCOPARIUS**, ut supra *Scopulatus*. Epitome Constitut. Eccl. Valent. inter Conc. Hispan. tom. 4. pag. 186. *Nullas canonicus... possit, nec valeat inf...* *officiarius se...* *tem. VI.*

dit, videlicet carpentarium, ... Scoparium & alios ejusmodi mutare. Utiur etiam Ulpianus Dig. l. 33. tit. 7. l. 8. Scoparii, vi scoparii, in Gloss. Lat. Grec.

SCOPASSA Aeth Murensis Monasterii p. 36. *Rastici autem, qui habent Scopassa, serviunt diem in Eddomada, & qui dimidium in secundam, vel casum daas. Ubi legendum Scopassa. Vide Scopassa.]*

SCOPATICUM, Tributi species. Charta Willelmi Comitis Pistavenis apud Beslum p. 69. *Cellarium ecclesiam, quod vobis affibus serviebat, sancto Hilario reddimus, ut Canonici ibidem ministerialem constituant, qui neque Scopaticum accipiat, nec infestas measuras habeat, neque annuatim permatare presumat.*

¶ Ubi Scopaticum videtur illud esse quod ex m: n: suris superfluit, vel ex ventilatione remanet, acque una cum aliis purgamentis à scopario vertitur, ipique e ratione competit. Efcowerr dicuntur ejusmodi purgamenta in Charta ann. 1408. ex Cod. Colbert. 239. *Item les Efcowerr & pailles des dismes qui ont en la dite servie l'Abbé & Couveas de saint Ouen de Roen. Item pendinde quod alibi Hauson vocant. Vide Hauson. Neque alia notione accipiendam exillimo vocem.*

¶ **SCOPATURA**, in Statutis Vercell. lib. 7. fol. 177. *v. Et si Scopaturam vel remansam aliquam habuerit, illam solum extraham de ipsa gabella ipsa die vult sequenti. Vide Asfura 1. Pro quibulvis sardibus occurrat ibidem fol. 150. v. Item statutam est quod si quis homo vel aliquis de familia sua aliquam Scopaturam vel lesamam in viis projecit, dabit pro banno pro qualibet vice sol. 5. Pap.*

¶ **SCOPATUS**, Apertus, f. pro *Scapertus*, ab Ital. *Scoperto*, Gall. *Decouvert*. Gualvan. Flamma apud Murator. tom. 12. col. 1933. *Mulieres similiter in pejas saas consuetudines immutaverunt, ipsas namq; stragulas vestibus, Scopato gutture, & collo, redimite fibulis aureis, gyrovagantur.*

¶ **SCOPELISMUS**, à Gr. *σκολιζμός*, Lapidum positio. Sic vocatur crimen ejus qui lapides aut alias materias per infidias disponit in loco, in quo previderi suum inimicum accedentem aliquid submovendo aut tangendo facile obrui posse. Vide Ulpian. l. 9. Dig. de extraordin. crimin.

¶ **1. SCOPELLUS**, Scalprum, Gall. *Ciseau*, Ital. *Scoppello*. Statuta Vercell. lib. 3. fol. 77. *Item quod si alicui carcerato dicti Communis vel carceratis fuerit invocata limagine vel ferramentis, Scopelli, &c.*

¶ **2. SCOPELLUS**, Menstris species. Vide *Scapulus*, **SCOPELUM**, Fustis longus, in Glossis Pirbœzanis. Glossæ Iisd. habent *Scopolum*.

¶ Utrumque emendat Barthius, legendumque censet *Scapulum*, quo docet notari fustem longum, à quo brevior torosiorque fustis dependet, quibus excutuntur frumenta rustici. Firmas Reinesius in Variis loco ex Chron. CP. *ἡ δὲ παλαιὰ τῶν τῶν ὁμων ὑπάρχουσιν καὶ πῶς τῶν τῶν χιτῶν*, id est, ferens in humeris Scapulum & vandum in manu: qui est habitus trizurantium. Hæc Grævius ad Glossas Iisd.

¶ **SCOPETA**, Tormentum bellicum manuale. Concil. Tarracon. an. 1591. inter Hispan. tom. 4. p. 51. *Si quis (clericus) ... ballistam, lanceam, pugio nem vel sicam, vel tormentum quodvis manuum, id est, Scopetam, vel similia portaverit, ... decem ducatorum panam ... incurrit. Vide Scopetum.*

SCOPETUM, Locus unde Scopæ eruantur, bosci species. Jo de Janua: *Scopetam, locus ubi abundant scopæ.* Vide Ughellum tom. 3. Ital. Sac. p. 404.

¶ **SCOPHA**, Pila, Gallice *Bale*. Statuta Collegii Turon. an. 1540. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Paris. p. 419. *Item quia multa querela vicinorum ad aures vestrorum venerunt de infolentibus, exclamationibus &...*

adolorum scolarium qui ludus Scopis seu pilis durissimis;... ordinatus quod nulli... de cataro ludant... nisi pilis seu Scopis molibus. Vide in Scoptrum.

¶ **SCOPITARE**, Scopis mundare, vorrore, Gall. *Balayeur*. Statuta Capituli Tull. ann. 1497. Miss. c. 34. *Dorsalarius* quibus festis animalibus claustrum *Scopis*. Rursum cap. 35. de Matriaribus: *Teneatur ecclesia parare, & festis animalibus Scopitare.*

¶ **SCOPULARIUS**, Vide *Scopalius*.

¶ **SCOPOSSA**, Scopoz. Vide *Scopoz*.

¶ **SCOPOTÆ**, Qui Scopum tenent, oi fallor. Vide *Scoppa*. Acta Murensis Monasterii apud Eccardum de Orig. familiz Habsburg. Austriae. col. 134. *Census Gungolswalde de primo prelio c. pisces Scopata*. Vide *Scopicola*.

¶ **SCOPPA**, Vide *Scoppa*.

¶ **SCOPTRUM**, Charta Gaufridi Episcopi Aptensis an. 1246. apud Sammarthanos: *Restituendis iuribus, balistis, & cyrellis, & Scopis, & possessionibus, & munimentis aliis, quae de dicto Castro tempore capionis fuerunt abstrahita, &c. voce Scopis*, qua voce *Arceobus* nostras vulgo donamus.

¶ Ita etiam editum est tom. 1. novz Gall. Christ. inter Instrum. pag. 80. col. 1. at in Charta Mf. quae est penes Pr. de *Maugues* legitur *Scopis*. Nullibi recte: emendandum est haud dubie *Scopis*, quo significatur *Machine* ad suffodiendos urbium obsestarum muros. Vide *Scoppa*.

¶ **SCOPULARE**, Idem quod *Capellare*, de quo vide Petrum Comestorem in Hist. Scholast. lib. 3. reg. cap. 11. *Latoni in lapidina lapides grandes & pressos, id est, marmoreos Scopulabant & quadram bant, &c.*

¶ **SCOPULICOLA**, Ancilla villioribus servitia Addita. Charta Eberhardi Comitis apud *Leguille* inter Probat. Hist. Alf. pag. 12. col. 1. *Delegimus... de mancipio nostro Scopulicolas, quas in gentio nostra habuimus, plus minus numero 40. Vide supra Scopula.*

¶ **SCOPULUM**, pro *Scopulus*, in Vita S. Soli sac. 3. Bened. part. 3. p. 436. *Nihil aliud quotidianis obtinuit, quam saxo Scopula & telas adpicere.*

¶ **SCOPULUS**, Cippus. Willelm. de Podia Laurentii cap. 37. *Cognita sustineo, Preceptor eos capis, ponens & Scopulis, & confringens, quia omnia sua confessi.*

¶ **SCOPUS**, Mensura vinaria. Consuetud. Sangerman. inter Probat. Hist. ejusdem Monast. Post *Misam* ducit *Camerarius pauperes* in illud cimiterium, & facies eos lavare pedes suos, & ducit culibet duo balnea & plenam feutellens fabarum, & unum Scopum vini, & unum panem. Leg. forte, *Scepum*.

¶ **SCORA**, Charta Caroli Calvi an. 845. inter Concil. Hispan. tom. 3. pag. 132. col. 2. *Dum simulamur atrox nepos sacramentum gloriae auro nostro Carolo multiplex dicebat, (Lupus Dux Valconiz) soliman equit, majorumque saorum perfidiam expertus est in editis ejus de Hispania: dum cum Scana latronum comes exercitus sacrilege trucidavit, propter quod postea jam dictus Lupus capius, misere vitam in laqueo finivit. Leg. Scora, oi fallor. Vide Scara 3.*

¶ **SCORCIUM**, Cortex, ne videtur, Gall. *Ecorce*. Vide *Scorza*. Correll. Statut. Cadubrii cap. 100. *Subornus, quod nemo capijusque conditionis existat, unde vel praesumptum accipere Scoria saltemur succitencia mercatorum, ... sub pana sol. duorum pro quaque Scoria, & sub eadem pana legati... debant apparere dicta Scoria feriarum per salicis & affibus.*

¶ **SCORDALIA**, Fragmentum Petronii: *Capras Afeylitis respondere conuicia sed Timalis delectatus col-*

liberi eloquentia: Agite, inquit, Scordalis de medio, suaviters posui. [Ubi sordam contentione & rixam, ut Faber in Thesaurio, interpretor, tametsi doctiss. Cangu videtur esse] forte pro Ferocia, est enim.

¶ **SCORDALUS**, *Fera*, in Glossis Ildorici, ubi *Pithganz* habent *Scordatus*. Papias vero *Incordatus*.

¶ Ildoriano censu *Scordalus* usurpat Petronius c. 95. *Enmolpum excludit, redditaque Scordale vice, sine amula scilicet, & cella uter & uctis.* Seneca Epist. 83. *Tullius Cimber & nimis erat in vino & Scordalus.* Nescio an bucephet le Roman de la Rose Mf.

Loze su Venus hant Efcourebie,
Bieu sembla estre courouee.

Et quidem *Efcourebie*, quod idem esse videtur, de mulieribus scorto seu cingulo coriaceo succinxis intelligendum, ni fallor, Vacuus in Poemate Mf.

Neis les vieilles i sons cornes
O pies, o maches, o machues,
S'Escorbis & rebachues,

¶ **SCORDISCAL**, *scortum*, in Gloss. Gr. Lat. Gloss. Lat. Gr. *Scordiscus*, *scortum*. Glossa Ild. *Scordiscum*, *corium erudum*, *Scordiscum*, *Scortum*. Id est, pellis, unde vox *Scordiscus* formata. Papias: *Scordiscum*, *corium pessimum*, vel *erudum*. Vide Turneb. Laq. Advers. c. 3.

¶ **SCORIARE**, *Corium*, pellem detrhere, Gall. *Ecorcher*. Litterz Philippi Aug. Reg. Franc. tom. 3. Ordinat. p. 261. *Poterimus illi carnicifces habere servientes ad ipsas carnes Scoriandos.*

¶ **SCORIATA**, *Scortea*, flagellum ex scorto, seu corio. Papias: *Scutica, scortea, genus flagelli*, Gall. *Efcourgie*, ex p. r. g. in Glossis Græco-Barbaris.

¶ **SCORIATIO**, *Excoriatio*, Gall. *Excoriation*. Vita Bjohan. Taulliniani tom. 5. Julii pag. 799. *Qui ex alio omnia prospici, gravissimam egestatine, doloribus maximis circumvallata, torqueri cum permitti, quæ ad physice vestes Scoriatio nuncupatur.*

¶ **SCORIATOR**, Lanius, Gall. *Boucher*. Constitue. Phryg. ad an. 1413. *Vedituam Passis laui, quos ea etas Severiores appellavit, moverunt, &c.* Vide *Scoriare*.

¶ **SCORIES**, Vide *Scoria*.

¶ **SCORIETAS**, Charta Philippi Regis Franc. ann. 1307. de variis controverfiis pro dominio urbis Lugdunensis: *Non poterimus intra civitatem & Baroniam Ecclesie Lugdunensis in iustarum, nos vel succedentes nostri, domum, forsalitum, vel castrum acquirere, vel construere, construere nostro aomne permittit, quoquo modo & casu sedum, restitendum, Scoriati autem, vel potius, cum alias quasunque rei immobiles quovis nomine seu titulo acquirere sen recipere, sine consensu Archiep. &c.* [Ubi legendum *Societatem*.]

¶ **SCORIO**, *sculus*, *sevus*, in Glossis Ild. Addic. Jo. de Jan. Et derivatur a *Scoria*. Exdem Glossæ, & Papias: *Scories*, *stulus*, *stoldi*, *stani*. Ubi leg. *Scoriates*.

¶ **SCORTILUM**, *Stolidum*, *Stani*. Ubi leg. *Scortones*.

¶ **SCOROFIO**, Vide infra *Scorpio*.

¶ **SCORPIACE**, Lucifer Calar. de Non partendo in Deum delinq. p. 144. *Non, inquam, possumus manere minas Imperii sui, quia nulla sunt vires sue, Scorpiace adversum nos, quos Dei virtute regi carnes quernum esse defuorem ac protegiorem Deum adversas.* [F. *Scorpiam*, vel *Scorpio*, ei, &c.]

1. **SCORPIO**, Papias: *Scorpiomus*, *genus duplois flagelli, vel magis fustes*. [Gloss. Lat. Gal. Sangerm. *Scorpio*, *escorpio* ou *fover*.] Magister quidam io. Hist. iuris, laudatus à Jode Jan. ad illud 3. Reg. c. 12. *Pater meus scordia vos flagellis, ego autem cedam vos Scorpionibus*. *Scorpius* est rubens, aculeatus, vel flagellum virgarum nodosarum, vel scutica, habens in summis glandes plumbeas, &c. Itaque abuteri *Nimoretis*. Honorius in ferm.

ferm. de S. Laurentio: *Vivum Christi in catasla extenditur, cum Scorpionibus, id est, flagellis in modum Scorpionum aculeatis, additur.* Vide Baronium ad 12. Juni in Martyrol. & Gallonium de Cruciatibus Martyrum pag. 88. edit. Paris.

a. SCORPIO, Telum militare, quod à Cretenſibus inventum tradit Plinius lib. 7. c. 56. [Gloſſ. Lat. Gall. Sangerman. *Scorpio*, *Saiette enuſenſim*.] Σκῆπτρον, inter machinas bellicas reſcenſur, ab Anonymo poſt Theophanem pag. 434. πυρίβλητον καὶ λυγρὸν ὄπλον, καὶ σκοπία. Vide Meurſium, [& Gloſſar. mediz Græciſſatis.]

3. SCORPIO, SCORPIO, voces Agrimenforum. Siculus Flaccus de condit. agror. *Congeris lapidum per seminis obfervant, et Scorpioes appellantur. Idem: Congeris lapidum acervum in cingulo, quos Scorpioes appellant. Mago & Veogia, Congeris petrarum, quos Scorpioes vocantur. Ita alibi non femel. [A Græco scorp: 3, quon, teste Scaligero, significatur quiddam in metam auenatum saltigium effund modum caude scorpis: unde et turulus capillorum in pueris fie vocabatur. Vide Aleand. d. Explic. Tabular. Helici. p. 44.]*

q. 1. SCORTA, Militum praesidium, comitatus
Gall. *Esorte*. Literaz. Ricardi II. Reg. Angl. an. 1398. a.
tom. 7. Rymet. tom. 8. p. 48. *Quin potius se legentis, cum eo-
rum agentibus, minus fore dignumque confilium, auxilium,
& favorem ad Scortam, saluque & securam condu-
ham, per passus, locis, &c.* Charta an. 1440. ex Bibliot. Reg.
Sibique de futuris conditionibus, quibus, SCORTI, & aliis ne-
cessariis, si posteris, moderatis sumptibus benevole pro-
videre (velint). Acher. Caroli VII. Reg. Franc. an. 1450.
tom. 7. Spicil. Acher. Praesidentes sibi sumptibus eorum
moderatis de falvo conduita. SCORTA, hospitiis, viciliis
&c. Rolandini Patav. Chron. apud Murator. tom. 8. col.
242. *Data est ei Scorta & commensus, donec ipse commota
sua gente, cum armis & rebus suis, securus sit quo vo-
luit.* Chron. Petri Azarii apud eundem tom. 16. col.
393. *Cognoscitur dare Scortam.* Bullar. Carmelit. part. a. pag.
401. col. a. Marten. tom. a. Ampl. Collect. col. 1546. &c.
Vide SCORTA.

¶ 2. SCORTA, pro Scortum, in Capitul. lib. 6. §. 49. Ne ingrediatur eam (Ecclesiam) manzar, hoc est de Scortis natus.

¶ 3. SCORTA, Sordes, purgamenta. Statuta Arel.
MII. art. 184. *Scorta lignorum omnium .. prohibetur jux-*
ta murum novum burgi.

SCORTATORIUM, *Lupanar. Ugutioni.*

♂ SCORTEUM. Vide infra *Scorsifarius*.

SCORTIA, Vas olearium. eo quod fit ex corio fa-
ctum. Isidoro lib. 20. Orig. c. 7. & Papiz.

¶ SCORTIARE, *ur* mox *scorticare*, Excoriare, pellem derrabere, Gall. *Ecorcher*. *Scortiator*, *Lanius*, Gall. *Boucher*. Statuta Allenf. cap. 12. *Quod nullus becharius vel Scortiator andene vel presumas Scortiare aliquam bestiam bruinam, castratinam, ovinam, &c. Vide Scortior*.

SCORTICARE, Exscorticare, vel excoriare, virgis
ulque ad carnis excoaricationem cedere. Concilium
Lipuntense an 743.c.6. & Capitula Caroli Magni 5.c.a.lib.
7.c.36.Et si ordinatus Presbyter sit, duos annos in carcere
permaneat, antea flagellatus & Scorticatus videatur, &
post Episcopos ad augeat. [Burchardus in Legge fami-
liar: Constitutum ut ex tollatur corium & capilli. Sta-
tuta Ripera.c.4.fol.1. Quilibet beccarius censetur & de-
beant manifestare omnes bestias quas habent antequam
fuerint Scorticati officiali [super hoc deputato] Vide Ex-
coriatio.

SCORTICARIA, Retic species, quæ capiuntur pisces in mari, juxta planum litus. Describitur à Petro de Tom. VI.

Crescentiis lib. 10. de Agricult. c. 37. Vetus Gallicus Interpres vertit *Escorberie*.

SCORTICINIUM, *capria*. Breviarium Capuanum, de S. Viritalino Episcopo Capuano 16. Jul. Consilio hoc initio, falsiligni accusaverunt eum, Scorticinum cum meretricibus commississe.

SCORTILATUS, Morbus equinus, cum iuncturis
juxta pedes laeditur ex percussione, quam facit in aliquo
loco, vel ex precipitatione ejus in cursu vel motu, aut quia
quandoque pes indirec[t]e premitur versus terram. Petrus
de Crescenziis l. o. de Agriculis c. 1.

SCOR TIVARIUS, Vellum fcoartearum confector :
S. Hieronymus Epist. 60. cap. 3. Numquid coriarius aut
Scortivorus erat Deus, ut conficeret pelles animalium, et
confueret ex eis tunicas pellicanas Adam & Eve? Gloſſ.
Lat. Gr. Scortea, $\rho\iota\pi\alpha\tau\iota\chi\iota\tau\acute{o}\varsigma$. Scorteam, $\rho\alpha\tau\iota\sigma\tau\acute{\alpha}\varsigma$, $\rho\iota\pi\alpha\tau\iota\chi\iota\varsigma$.
[Abſco: Scorteam, pellicum in qua faſſus e recon-
duntur, ſeu quod ex pellicis ſaſſum eſt.]

¶ 1. SCORTUM, Milium praedium. Vide Scor-
sa 1. Amelgardii Excerpta ex Gestis Ludovici XI. Fran.
Reg. apud Marten. tom. 4. Ampl. Collect. col. 831. *Erat*
cum annona ubique cara sed ex vectura & Scorto seu con-
ductu, pretium ad tertiam partem vel amplius in civitate
exercebat.

2. SCORTUM, pro Puero meretricio Utuntur Suetonius in Vitellio c. 3. & Victor de Viris illustr. in Catone, & in Domitiano.

¶ SCORZA, vox Italica, Cortex, Gall. Ecorce Statuta dariaria Riper. cap. 1. a. fol. 4. v. De qualitate Stara Scorzum à subris pro inroium feldi sex. Vide Scorsum. Hinc :

SCORZARE, Italica vox, Gallis *Escoreer*, corticem auferre. Charta an. 1345. *Si quis Scorzaverit alienas vi-
tes, solvat pro pœna, &c.* [Statuta Montis Reg. fol. 229.
*Et ille arbores sint bannite, scilicet quod qui incidit, .
Scorzaverit, vel scalzaverit ipsas arbores, solvat ban-
num. Vide Escorier.*]

SCOT, SCOTTE, SCOTUM, SCOTTUM, Contributio, conjectura [Saxon. Scot, German. *Scoff*.] voces formatæ ex Anglo-Saxonico *scet*, pecunia, *cenlus*, pars, *fybolum*, quæ varie in libris scriptæ leguntur.

Scot. [Breviloquus Saxonicus Mf. apud Eccardum in Noticiis Leg. Saecl. pag. 174. *Exaltio dicitur, quando aliquis accepit a suis Iudis minus iuste, quod dicitur Tent. Scot.*] Mattheus Weltmannfletentis an. 77. *Ex Pilis & Hiberuibus Scoti originem habuerunt, quafi ex diversis nationibus compati:* Scot etenim illud dicitur, quod ex diversis rebus in unum acervum congregatur. Charta Guillelmi Comitis Flandrie pro confirmatione Conuetud. Audomarenfis an. 1127. *Nullum Scot, nullam talliam, nullam pecuniam sine petitione ab eis requiro.*

SCOTE. *Leges Guillelmi Nothi: Quod dicunt An-*
nablot, O an Scote, persolvatur secundum Legem An-
aplicam.

ESCHOT, in iisdem Legibus Guillelmi cap. 2. *Es crivet non placitabant extra muros civitatis, & sint quicquid de Escbot & de Dauncigis.* Brito in Vocabular. Symbolum sicut dicitur G. super Proverb. 23. *vacantes potibus, & dantes Symbola, confumuntur, eff collatio fermorum, ne in Confilio; vel penuriamur, ne in presentiloco (Proverb. 25.) Gallico dicitur Escbot.* Gloss. Lar. Gall. Mf. Thuanum: *Symbolum, Esquet.* Le Roman d' Aubert Mf.

Baron, dit-il, mort fui & confondue,
Quant tant j'ai de mon lin ja perdu,
Dont ja Escot ne me s'era rendu.

In Charta Philippi II. Imper. pro Leodien.
Magno Recordo Leodientis p. 9. dicuntur
L 2

esse immane de *nostris, scilicet, & Esec. Escroier*, in Legibus maris Oleronenfibus art. 41. *Payer son Escot.*
 SCOTUM, Kallalo, Scot, est quietum esse de quadam consuetudine, sicut de communis tallagio, factio ad opus Vicecomitis vel Ballivorum ejus. Monasticum Anglicanum tom. 1. pag. 169. *Sini quies & solui ubi amicus Scotus, geldo, auxilium Vicecomitum, &c. Occurrit alibi.*

SCOTTUM. Abbo lib. a de Obsidione Luteriz:
His panem expies et quadam compingere, fuisse
Vi sibi Scotta Dannum deferri: aamque Sacerdos
Templi ruens pugnam de adebas agris preria ampla.
 Rogerus Hovedenus p. 461. *Omne in iustam Scottam interduxit.* Ordinationo Maritici Ramensis: *Foras nullum ad Scotta pro repuratione ad sustentatione vallium ... affesse levandum.* Rursum: *Baillivum habere pro labor suo dupla levandum, quae tempore suo de Scotti usseffu & levatis contingunt.* Ibidem: *Statuerunt, quod quilibet Scottus usseffus proclamaretur.* Hinc nota vulgaris apud nos formula, *Affesse l'escot.*

SCOTUS, dicitur Symbolum ad opus baillivorum Domini Regis, Bromptono p. 977. Charta Guillelmi Nothi profundatione Monaster. de Bello: *Ita liberum & quietam ... scilicet ab omni geldo, & Scoto, & bidagis, & Danegeldis, &c.* [Charta Willelmi Angli. Reg. apud Thom. Blount in Nomolox. Angl. *Torum de Tactum ... quietam semper & liberam ab omni usseffu Scotti & geldis (dedimus).*] In gulfus p. 875. *Et volo, quod dicti monachi sint quieti & soluti ab omni Scoto geldo, auxilium Vicecomitum, bidagis, & a scella in febris, &c.*

SCOTTARE dicuntur tenentes de pradiis & agris, qui Scoti perquisitioni sunt obnoxii. Charta Henrici II. Regis Angli. in Monastico Anglic. tom. 1. p. 666. *Et de tota terra sua extra burgum de Theod-forde, de qua non septuaginta annos tempore Regeri Bigot, ... vel de aliqua terra, quae est circa Theod-fordam, prohibito, ad Scotiam.* Vetus Charta apud Somnerum in Tractatu de Gavelkind pag. 189. *Super hoc sciendum, quod pradii sunt.] & heredes sui Curiam nostram de Leydum sequantur, & in auxilium dandi & Scottis, sicut alii tenentes nostri, Scottabunt.* Vide G. Prynnem in Liberatibus Eccles. Anglic. tom. 3. pag. 215.

SCOTA. Patriarchium Bituricensis eap. 30. ubi de S. Austregisilo ex ejus Vita: *Quidam etiam molendinarius ... die dominica, pementaria spiritus volens jasta sua urtis industriam emendare molam, accepto utacipit ferro, quod vulgus Scotam vocat, caput eam terere.* Ex Lat. forte Cor, eatis. [Scotam editum apud Mabill. l. 2. c. 2. Bened. p. 98. & Bollandistas tom. 5. Maii p. 121. ubi Scotam malleum ferreum ad molarem atendum recte interpretantur, Vide Scotta.]

SCOTALLUM, SCOTALE, SCOTALIUM. Matth. Parisii an. 1213. *Denuntiatio est pratorum Vicecomitibus, Forestariis, aliisque ministris Regis, ... ne de quaquam aliqua violenter extorqueant, vel alicui injuriam irrogare presumant, aut Scotalium aliacubi in regno faciant, sicut sacro consueverant.* Charta Joannis Reg. Angli. de libertatibus Forestar. an. 1215. *Nallas forestarius vel Budelias faciat de cetero Scotalium, vel colligat garbas, vel avenam, vel bladum aliud, vel agros vel porcellos, nec aliquam collectionem faciat, &c.* Ubi *Watius, Scotalium*, rebellam cerevisiam interpretatur, ex Scot, Symbolum, & ala, cerevisia. Manuodius: *Scotali, dicitur, ubi saltantur, aut qui forestae miasse taberna tenent cerevisiarum, iusta merces homines, convolare hac ad pecuniam suae expensis domus eorum per circuitum, ne ut loquar sibi forent in offensione.* Hanc sententiam improbat Spelmanus, praetermissum quod Scotalium cum duplici li, scribitur, alu, vero cum unico: censetur Scotalium, esse formatum ex Scot, & tallia, i. tributum, e-

xactio, nostris tallio: sic ut Scotalium sit quasi Scotalium, i. pecunia, vel rei alicuius exactio, redditio, contributio. Huic sententiae concinit Brompton. Scot. i. *symbolum ad opus Baillivorum D. Regis, & inde dicitur Scotalis.* Scotalis igitur vox est generica, ut garbu scotalis in Flea lib. a. c. 41. §. 5. de qua in Charta forestae laudata, quae scilicet pro Scoto exigitur. Fatendum tamen particularem Scotalium & Scotalium cerevisiam significare, quam quidam fructuarius, seu convallii, communibus expensis comparant, dominium suum, vel per vicariam expensere obligari, sive vox formata sit ex Scot & alu, sive per se ejusmodi praestationi tributa sit. Quotum esse a Scotalis regalibus, in Monastico Anglicano tom. 1. pag. 922. Vetus Charta apud Somnerum in Tractatu de Gavelkind pag. 29. Item, si dominus Archiepiscopus secuti Scotali, infra bossum, quilibet terram tenens dabit ibi pro se & uxore suae 52. ob. & vidua vel kotarius 1. ob. Charta alia ibidem: *Memorandum, quod praedicti tenentes debent de consuetudine inter eos sacro Scotalium de 16. den. & ob. ita quod de singulis 6. den. detur, de 2. ob. ad potandum bedello Domini Archiepiscopi supra dictam sedem.*

Utrumque sit de vocis etymologia constat, in Concilio Anglican. & Statuta Episcopalibus, Scotalium solum pro compositionibus. Statuta Concilii Lambethensis an. 1206 cap. 2. *Prohibitionem Scotalium, seu Scotaliarum & aliarum potationum ... prosequentes, &c.* Commone autem potationes declaramus, quoties virorum multitudo aumenit denarium excesserit, &c. ... Communes potationes, quas Scotalles, vulgo tenent, Curatis, appellant, detestantes, &c. Sarisburiense Concil. an. 1217. c. 11. *Bannum quoque Scotaliarum per sacerdotem fieri prohibemus, &c.* Denuntiationes Scotaliarum fieri in Ecclesia per laicos, ibidem vetatur c. 76. Synodus Wigorniensis an. 1240 c. 33. *Ne compositionibus, quae vocantur Scotalles, vel alius transactis presumant aliquatenus interesse.* Constitut. Walteri Episcopi Dunelmensis an. 1255. *Insuper & Scotaliarum potationes, & ludos in locis sacris quoscunque ... interdicimus.* [Concil. incerti loci apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 158. *Prohibemus quoque ne denuntiationes Scotaliarum fiat in ecclesiis, vel per sacerdotem extra.*] Adde Statuta S. Edmudi Archiepiscopi Cantuar. an. 1236 c. 6. Statuta Synodalia Episcopi anonymi an. 1237. cap. de Sententiis, &c.

SCOTALLA. Concilium Oxoniense sub S. Edmundo Cantuar. Archiepiscopi. *Bannum quoque Scotaliarum per Sacerdotem prohibemus, & si Sacerdos vel Clericus hoc fecerit, vel Scotalis interfuit, canonice puniatur.*

SCOTARE, & SCOTATIO, quod lit, vel fuerit, apud Danos, docet in primis Andreas Suenonis Archiepiscopi. Lundenfis 4. Leg. Scaniz c. 13. *Quid sit Scotatio: In venditione terrarum ad translationem domini, est necesse ut interveniat quodam solemnitas in quo terra medicum emptoris pallio exente manibus assistentium, qui si suum revocetur in dubium, prohibere possunt testimonium veritati, apponit venditor, qui designat am terram, quam distrabit in emptorem, in ipsum se transferre dominium proficitur: haec autem se manibus in vulgari nostro produm vocabala competenter fuit possit Scotatio nominari.* Etc. 12. Reperitur & alius casus, in quo sufficit, quantumlibet brevis possessio, ad desolutionem hujusmodi obtinendum, quae mutatur emptor contra proprium venditorem, quibusdam pro pro voluntatibus observare: quod statim dimissis pallio post factam Scotationem, non possit venditor convinctus duobus legitimis testibus, qui praesentes fuerunt, quod suum fuerat desicere, sed cogatur potius adimplere. Et paulo lupus: *Dubitari solet, an in tali juramento debeat quod Scotatio, quod ad translationem domini, praeterquam in hereditaria successione abig-*

reperitur comprehendendi. Adde lib. 2. cap. 3. lib. 4. cap. 17. Charta Kanuti Regis Danorum ann. 1184. apud Stephanonem in Prolegom. ad Saxonom Grammaticum p. 17. *Manfionem nostram in Ducatop, & aliam in Sydrup, quam Sano Gritit ad parvam empiam pro anima sue salute ipse Fratribus Skotavit, &c.* Charta Christiani Ripensis Episcopi apud Pontanum l. 7. Rerum Danicar. p. 383. *Hinc est, quod constare volumus universis, nos omnia & singula mobilia & immobilia inferius annotata ... seculum formam & regulam eis competentem Ripis in perpetuum faciendam, ad de consilia Archidiaconi pro empto & Capituli ordinandam existentium contulisse, & servasse, & sub reali possessione tradidisse jure perpetuo possidenda.* Idem Pontanus pag. 392. recitat literas Erici Danorum Regis ann. 1303. quas Scotiones literas appellari ait, in qua hæc formula habetur: *Pro memoratis decem milibus marcarum argenti puri assignavimus, Scotionibus, & sedimus in solidum Domini Archiepiscopi & Ecclesie supradictæ ... predictum heredit, pro dicti banis Scotionum, ad nos & jus ad proprietatem nostram libere redeant ipso facto, &c.* Alia denique Waldemari Regis Danicæ ann. 1327. *Ipsi Lundenfis Ecclesie loco predicti Rodneberret, ut prout est expressum, absque anni Scotione cedat, jure perpetuo possidendum.* Occurrit etiam hæc vox in cap. ex l. xlii. 2. Extr. de Consecr. & apud Antonium Augustinum Antiqu. Collect. 3. lib. 1. tit. 3. c. 1. ubi Innocentius III. PP. esse dicitur, & ad Archiepiscopum Lundeniensem scripta Epistola.

Loccenius lib. 2. Antiqu. Suecicæ. 16. ait: *Scotionem esse vocem Sueco-Gothicam, & significare tactum baculi: vel pulveris, aut partis terræ venditæ in linum excussio aut immissio, quæ erant symbola traditionis.* Argunt præterea, & conjecturas alias proferunt de hujus vocis origine ac notione Cujacius lib. 1. Obser. v. c. 18. Jo. Costa ad tit. Decretal. de Pact. Franciscus Florentis tract. 4. ad tit. 4. de Consecr. l. 1. Decretal. (Altaferra in Decretal. Innoc. lib. 2. tit. 4. cap. 2.) & Innocentius Cironus l. 1. Obser. c. 9. quos consule, si lubet; sed in primis Sierinhookum lib. 3. de jure Sueconum vetusto cap. 5. Vide Scot.

SCOTATA, Incus, in orbem diminutus, Gall. *Echancr, Ecollere.* Conc. Tarracon. an. 1591. inter Hilpan. tom. 4. p. 615. *Neque clerici ... deserant. ... layones Scotos ... neque solutales apertos siue Scotos, nec cum scissuris, &c.*

SCOTE. Vide supra in Scot.

SCOTELLA. Vide Scutella.

SCOTERA, SCOTERI, Clerici de Scoteria, qui fuerint facile colliguntur ex Statutis M. Capituli Audomar. statimus quod receptor bursa anniverfiorum jura posse satisfacere plenarie & sine diminutione canonici, vicarii, capellani & clericis de Scoteria ac aliis de obitibus & anniverfariis per eosdem lucratis ... Statimus & ordinamus quod prepositus, decanus, cantor, canonici, capellani, vicarii, clerici domus Scoterie & alii habitum ecclesie deferentes, &c. Volumus autem quod predicti capellani percipientes distributiones in choro tam Scoterii quam vicarii habeant celebrare Missas suas, &c. Circa quæ autem de Scoteria statimus ... quod nullus eorum extra domum predictam pernotare præsumat, quod, nullus ad eandem post pultum campanæ dicte Verde cloque per receptorem domus admittatur ... Item de servientis dicti electi de Scoteria hoc modo videlicet quod a festo sancto Pasche usque ad festum O. S. recipiet quilibet eorum 4. marellos pro die interresendo divinis ... a festo O. S. usque ad festum Pasche ... 5. marellos ... de quibus 4. marelles pro peandis solvet a marellos, & 1. pro cena receptori domus; alioquin a comestione prandii & cena privabitur. In fine eni justit bebbdomada omnes marellos quos Tsm. VI.

habuerint residuos ... receptori domus reddere teneatur, &c. Vocis originem haud dubie habes in voce Scot. Hi enim ad victum quotidianum de acceptis marelis symbolas receptori dare tenebantur. Usum vocis hujus apud Audomarenfem probat Charta Guillelmi Comitis Flandriæ supra in Scoti laudata.

SCOTERIA dicti videntur agri, qui Scoti pensationi obnoxii sunt, vel quorum fructus in æquales portiones dividuntur, nulli sit nomen loci proprium, in Charta Ingelranni Decani Ambian. an. 1178. ex Tabular. Corbeienf. *Wimarus sub fidei religione promissit quod in duabus partibus totius decime de Miserolles nihil amplius reclamabit, nec in decimis de Scoteriis.*

SCOTI, dicti non modo Scotie incolæ, sed & Hiberni. Ita Beda lib. 1. cap. 1. ait Hiberniam proprie patriam esse Scotorum. Eadem habet Radulfus de Diceto an. 1186. Brompton. de Hibernia: *Dicta est etiam aliquando Scatia, à Scotia eam inhabitantibus, proutque ad aliam Scotiam Britannicam devenerunt. Unde in Martyrologio legitur, Tali die apud Scotiam Natalis S. Brigide.* Idem Radulfus de Diceto, de Hibernia: *Hæc autem proprie patria Scotorum est.* [Itiner. Dermatini quidam apud Marten. tom. 1. Anecdor. col. 342. *Nec mirum quid mihi via ista est, cum enim esis Hybernenfis sum, esis sum Scoticus, &c.*] Chronicon Magdeburgense M. ex Biblioth. S. Germani Paris. an. 952. *Siniflorum habens Hiberniam Scotorum patriam, que nunc Island dicitur.* Papias: *Scotia eadem Hibernia, &c.* [Vita S. Findani tom. 1. Rerum Alaman. part. 2. pag. 205. *Dirigitur quidam nomine Findan, genere Scoticus, civis provincie Laginensis. Mox: Predicti ergo viri (Findani) forerem, gentiles, qui Nordmanni vocantur, plurima Scotia insula, que & Hibernia dicitur, loca vastantes inter alias feminas adducere captivum.* Vita S. Fridolini ibidem pag. 384. *Saufrus Fridolinus ex Hibernia inferiori Scotie oriundus, &c.*] Vide præterea eundem Bedam lib. 2. c. 4. lib. 3. c. 19. Camdebenum in Hibernia, Ulferrum in Primord. Eccles. Britann. pag. 579. 587. 593. Richardum Stanburthum lib. 2. de Rebus Hibern. Patricium Flemingum ad Vitam S. Columban. p. 272. Gratianum Lucium in Cambrenf. everfo cap. 14. & alios, qui ad eodem Lucio ibidem laudantur. [Le Roman de Vacec M.]

Mix vultisse esse à Londre o les [Esot.]

SCOTI PEREGRINI, non modo Scoti gentini, sed & Hiberni. Vita B. Mariani Abbatis Ratiponenfis n. a. de Scotis: *Sed forsuta aliquis zelo pietatis bone in peregrinos, siue notam inconstantie eis instigans, sciscitabitur, unde est, & unde mos iste inolevit, quod de finibus Hibernie præ cæteris gentibus limina sanctuarum per universum orbem, diris sepe frigoribus, ac æstivis solibus peregrinantur.* & Scotorum peregrinandi studium fugillat Auctor versuum in fronte libri Biblior. descriptorum apud Haluz. post Capitulum. Regum Franc. p. 172.

Aut Brito stabilis fiet, vel muto muri

Pau bona, quam nomen desit bonosque tuum. Britonum enim voce Scotos designant: quanquam Britones Anglicos peregrinationibus operam impendisse, & sanctos Apostolos crebrius visitasse constet, quod tum primum cœpisse circa an. 700. Scribit Stephanus Eddius in Vita S. Willridi c. 3. Vide Pollaudum in Commentario prævio ad ejusdem S. Vitam n. 1. 2. 3. 4. &c. Petrum Damian. l. 1. Epist. 8. p. 9. Grezterum in Obser. ad Philippum Eystetenfem c. 16. & quæ observa vitimus ad Jonnavillam p. 33.

SCOTORUM HOSPITALIA. Vide Hospitale.

SCOTICA, Ligo. Vide Fossorium.

SCOTOMA, Græc. σκῆμα, Capiti vertigo, visus obtenebratio & hebetudo.

el oculorum
Midd. 1797.

a.7. *Scotoma* ab *oscidante* nomen sumptis, quod *responsum* tenebris ingerat oculis cum vertigine capitis.

¶ *SCOTOMIA*, Eadem notione. Glossa ab Alex. Iatrofoph. lib. 2. *Passionum: Casus, i. Scotomiam*, quia omnia videatur eadem. Arnulfus in Vita B. Romoldi fac. 6. Bened. part. 1. p. 14. *Demum cum grave sub vitio pueri- tate vel Scotomiae incidit tentationem, quae ceteris membris officia sua servanda pervertit, oculorum suorum penitus amiserit lumen*. Ubi aliena manu in Mss. scriptum *Scotomia* moxet *Mabilii Scotomiae* minus bene dictum apud Bolland. tom. 3. Jonii p. 415.

¶ *SCOTOMATICA*, Qui vitio *Scotomatis* laborat, Adhelmus de Virg. cap. 1. *Etiā perfectiorum palpebra graviter grossescunt, & qui putabantur pudicitia praediti, dum sapo bamanum salis iudicium, quasi Scotomaticam amissa tenebris obtinuerunt*. *Scotomatica passio*, morbus pupillae. Mirac. S. Bertini fac. 3. Bened. part. 1. p. 311. *Pane exanimis ante in terram proruit, nequaquam ut passione Scotomatica itus, sed praenimius illius (ut postea elaruit) salutatione, immo magis nemini Dei laude, ipsiusque dispositione luminum delictabilium visu privatus, ac bimam vel coamplius in bujus cecitatis permansit amaritudo*.

¶ *SCOTOMARE*, Circumvertere, vertiginis procreare. Theod. Priscian. de Dieta cap. 12. *Suljum viam caput Scotomare*.

¶ *SCOTOMATUS*. Papias Mf. *Aretibus interpretatur Scotomatus*.

¶ *SCOTONIA*, *SCOTONIA*. Vide *Scotoma*.

¶ *SCOTOPIT*, Æ. Hæretici. Vide *Circellio*.

¶ *SCOTTA*, ut supra *Scota*. Vide ibi.

¶ *SCOTT*, Æ. Charta Henrici II. Regis Angli. in Monasticon Anglicano tom. 2. p. 978. *Ex dono Valanis mediocriter Scotiarum iuncta Rotomagum*. [Exstat hæc eadem Charta tom. 3. Charul. Gemmet. p. 31. ubi *Scotiarum* legitur. Haud scio an idem sit quod *Scotallum*. Vide in hac voce.]

¶ *SCOTTARE*, *SCOTTUM*, *SCOTUM*. Vide *Sepp*.

¶ *SCOTTONA*. Convent. civit. Saonen. an. 1526. *Pro unaquaque virgula, decarios triginta unum eum dimidi, pro unoquoque bove, & quolibet Scotto, grossos tres, &c.*

¶ *t. SCOTUS*, Moneta species. Charta Balkonis Ducis Silesie ann. 1299. apud Ludewig. t. 6. Reliq. Mss. p. 375. *Item... nostram villam... singulis annis in festo S. Michaelis archangelis octo maldrat... damas in perpetuum possidendam*. Charta alterius Balkonis itidem Ducis Silesie an. 1397. ibidem p. 421. *Quandam suam villam... singulis annis sex marcas & novem Scotos plene solvemet in censu (vendidit.)*

¶ *2. SCOTUS*, Ludigenus. Adrianus de Veteribus in Rebus Leodien. apud Marten. tom. 4. Ampliss. Collet. col. 113. *Primi igitur invocant aliquos dormientes super seama, & aliquos ludentes ad Scotum, qui nihil suspicabantur mali*.

¶ *SCOVARE*, pro *Scobare*, Scobis purgare, verrere, in Statutis Asten. collat. 19. c. 15. Vide *Scoba*.

¶ *SCOZWINS*. Vide infra *Srozwim*.

¶ *SCOZZA*, *Plagucula*, in Gloss. Monf. apud Schilter. in Gloss. Teuton.

¶ *SCRAGA*, Fulera, Teuton. *Serage*, Latinis est caprebus, Gall. *Chevron*. Acta S. Gudwali tom. 1. Jun. p. 748. *In festo sabbato servatis, quas Scragas dicunt, teneas, seu singula in sursum reposit*.

¶ *SCRAITE*, De paille, nugariorie. Papias Mf. & edit.

¶ *SCRAMA*, Spathe latoris species, quæ exitum vulnus infligebatur, quod *Scramme* dici annotat Kylianus: unde apud nos, qui hac ratione vulnera infligunt, *Escrivus* dicuntur. Lex Wigbor. lib. 9. tit. 2. §. 9. *Sic quoque ut*

unusquisque de his, quos secum in exercitum duxerit, portet aliquam xavi vel lorisi mutam: plerique quæra sentis spatis, seramis lanceis, sagittisque instructis, ... baptis. Hinc

¶ *SCREMASAXUS*, Culcillus vulnificus, Germ. *Sobrasax*. Gloss. Theonici in Lipth. *Seber, sabb, puerula*. Gregorius Turon. lib. 4. Hist. c. 46. *Cum sultris validis, quos vulgi Seramasaxos vocant, iussit veniunt, utraque scilicet latera feriant*. Ubi Gesta Francor. c. 3. habent *Seram a saxos*. Eadem Gesta c. 35. *Perguntibus celique perfosis ad metata sua, ipsi gladiis pertransierunt Regem in alvum Seramfaxis*. Vox confecta ex *Serama*, & *saxa*, de qua portrema voce supra egimus: quæ spatem eum mucrone & culpe de notat. Somner. ex Saxon. deducit *Serfæx*, illud vero ex *seccan*, tondere, & *sex*, culcrum, novacula.

¶ *SCRAPEUDUS*, *Scabiosus*. Papias Mf. & edit.

¶ *SCÆA*, *Pistula*, in Glossis Lüd. [Ita etiam Papias; a Constantiensis *Seræa*, *pistula*.] Catholicon pærum: *Seræa*, *Escurus, cracbat*. [Gocelinus in Transl. S. Augusti. Cantuar. tom. 6. Maii p. 438. *Sensu lucidam pistulam à corde extrusam, faucibus obstruam*. Hanc erecto corpore uno istu valide excreant, super adiacentem vicidit herba fasciculum eieci... latera aquas meas, haud illi prelii, dum cum apposta herba ipsam in icellam Scæam audire ventri admittit, extempore velut transfusus cupido cecidit, surris, fremis. Vide *Grea* t.]

¶ *SCREO*, *SCREOMA*, *SCREUNA*. Lex Salica tit. 14. §. 1. *Si tres homines ingenuam puellam de casa aut de Serconu rapuerit, &c. Tit. 29. §. 33. Si quis Screeam, quæ elavum habet, effregit, & aliquid furaverit*. *¶ 35. Si verò Screeam, quæ sine clavis est, effregit*. Ubi monet Bignonius legam Cod. Thuanus *Screeuna*. Lex 1 ribonum tit. 2. *Qui Screeunem effregit*. Ex his emendare licet Capitulare de Villis c. 49. *Ut gentia nostra bene sint ordinata, id est, de cois, pillis, & inguris ad est, Sercones & sepe bona in circuitu habeant, & portas firmas, qualiter opera nostra bene parare valeant*. Legendum enim *Screeones*. Sed quid hæc vox sonet, non constat inter interpretes. Scama in Lege Frislonum *Serconem*, *Scrinium* esse censet; quo modo legitur in Lege Burgund. tit. 29. §. 3. edit. Tilianæ & Lindenbrogi: *Effractions omnes, a qui aut domos aut Scrinia exspoliati, jubentur occidi*. At Pirhæus ad Legem Salicam, hoc loco legit *Screeunias*: atque *Ejercens* etiam nunc hodie rusticis. Campanis dicet camaras illas demerlas in hūmum. multo insuper firmo oncratas, in quibus hyeme puellæ simul convenientes pervigilant ad medium noctem; eandem nomine vocantur Divionenses rusticis ejusmodi pervigiliz, ut ex libro, quem *Tabourin* inscripsit, *Reraines Dyonnoise*, colligitur. Quod ex Taciti loco jam olim Germanis in usu fuisse collegit Hieronymus Bignonius. Addit Wendelinus Taxandris *Scraem* denotare tugurium opere subitario in metam acuminatam condendis frugibus vel fœnon. At *Screeones* ex Capitulari de Villis videntur fuisse, idem quod sepes, quibus rusticæ curtes clauduntur, quomodo *Seræses*, nullum, sepeum, conspectum, vocant Teutonice, apud Kilianum. Us res habet, ex Salica Lege aliud esse à *serinio*, & pro quodam edificio usurpatis satis patet. [Vide Notas Ecardi ad Pactum Leg. Salicæ tit. 14. §. 1.] Neque aliud videatur.

¶ *SCRUA*, in Capitulari de Ministerialibus Palatinis edito à Balazaro. c. 2. *Ut Rabertus ad hoc possumus ministerium, id est, domos servorum nostrorum, servio Agui, quam in proximi villulis nostris ad Agui parvitatibus, similam inquisitionem facias: Raurus vero & Gauze per Seras & alios meas foveas servorum nostrorum similiter faciant*.

¶ *SCRETA*, Vide supra *Seræa*.

¶ *SCREUNA*, Vide *Seræa*.

¶ *SCRIB*

SCRINIUM, apud Papiam, quasi secretarium, vel
 scriptorum publicorum recondita. [Gloss. Lat. Gr. Scri-
 nium, $\chi\epsilon\rho\epsilon\pi\omicron\upsilon\alpha\kappa\alpha$] Scholia Res Juliani Antecessor
 Scritia sunt, primum quod dicitur Libellorum = se-
 cundum Memoria tertium Dispositionum = quartum E-
 pistolatum: unde & quatuor Aitigraei sunt = nam ma-
 istri. Ubi quidam reponunt, seu Scritia sunt =
 hifce quatuor scriptis annis nati.

que Imperii, Cod. Theod. & Justin. & scriptores alii. [Hinc *seriniarius* ab epistolis, *Seriniarius* a libellis, in antiquis Inscriptiombus, quas laudat Salmastius ad Lampridii Alexandrum c. 31.

Præter *serinia* illa Palatina, quæ *Augusta* vocat Symmachus l. 4. Epist. 53. *Særa* Sidonius carm. 5. erant *Serina* Magistratum, de quibus in iisdem Codd. tit. de Numerariis: &c. ubi multa Cujacius, & Jacobus Gothofredus commentantur.

SCRINIARIUS, dicti, qui in hisce *seriniis* operam suam locabant, & *scriptorum* vices agebant. Papias: *Seriniarii, libellarii, curularii publici*. Gloss. Mf. Reg. cod. 1062. *Scriptor*, *scriptor*. Gloss. aliud, cod. 396. *Scriptor*, *scriptor*, *scriptor*. [Gl. Lat. Gr. *Seriniarius*, *χρηματογράφος*.] *Seriniarius* Curæ militaris, apud Senatorem l. 11. Epistol. 24. *Seriniarius* ædorum, eodem lib. Epistol. 22. Sed de *Seriniariis* vide Cujacium, Gothofredum, & alios passim.

Erant præterea *Serinia* Ecclesiarum & Monasteriorum, in quibus reponebantur illa Instrumenta, quæ ad Ecclesias seu Monasteria pertinebant, quomodo in regibus seu publicis illa, quæ magis solemnia erant. Inter ecclesiastica *serinia* celebre in primis est Romanæ Ecclesiæ archivum, in quo, jussu Siricii, teste Anastasio, asservabantur Constitutiones Pontificum, maxime contra hereticos. *Chastarium* Romanæ Ecclesiæ vocat Hieron. in l. 2. adv. Rufinum. *Serinii* Ravennatis Ecclesiæ meminit idem Anastasius in Nicolao Pontifice: *Cautiones & indiculi, qui soliti sunt ab Archiepiscopis Ravennatibus in Serinio fieri, more Felicitis decessoris sui servati*.

SCRINEUM, ut *Serinium*. Memor. Potestati. Regiæ ad an. 1226. apud Murat. l. 8. col. 1105. Et etiam in ipso anno voluit comburi domus Communis, & plura *serinea* fuerunt combusta cum scripturis quæ intus erant.

SCRINIARIUS, in Ecclesia Romana duodecim erant, qui *serinia* publica scripturarum curabant, epistolas à Cancellario & Protoscriniario dictas scribebant; instrumenta, donationes & reliqua hujusmodi conciebant; [quorum primus seu qui aliis præerat, *Primiscriarius* dicebatur. Vide in hac voce.] Idoridus l. 20. Orig. c. 9. *Serinia sunt vasa, in quibus servantur libri vel thesauri, unde apud Romanos illi, qui libros sacros servant, Seriniarii nuncupantur. Sergius Seriniarius Ecclesiæ Romanæ, apud Anastasium in Constantino PP. p. 65. ubi alii codd. habent Seriniator. [Benedictus Seriniarius, in Charta ann. 759. apud Miræum tom. 1. p. 129. Petrus Seriniarius, in Placito an. 999. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 502. Zacharias Seriniarius, in Bulla Marini PP. ex Tabular. Solemniac.] Nicolaus I. PP. Epist. 27. Hanc autem epistolam ideo more solito scribi non fecimus, quia & Legatus vester sustinere non potest, & ob festiva Paschalia Seriniarios nostros, eo quod debitis vacabant occupationibus, habere, ut debemus, non valuerunt. Vide Joannem Sarisber. Epistol. 111. *Seriniarius Ecclesiæ Ravennatis*, apud Anastasium in Stephano IV. PP. p. 96.*

SCRINIARIUS, ut *Seriniarius*, in Bulla Urbani II. PP. an. 1097. inter Instrumenta to. 6. novæ Gall. Christ. col. 27. *Scriptum per manum Petri Seriniarii sacri palatii*. Occurrit præterea in Ord. Rom. Cencii Camer. apud Mabill. to. 2. Mus. Ital. p. 168. & seqq. *Nicolaus Seriniarius S. Romanæ Ecclesiæ*, in Bulla Steph. PP. an. 896. inter Probato. to. 2. novæ Hist. Occitan. col. 30.

SCRINIUM, *SCRINEUM*, *Ærarium*, thesaurus, fideus Principis. Charta Humberti Episc. Gratianopol. ann. 1034. apud Mabill. to. 4. Annal. Bened. p. 730. *Mirum in modum deliberavi, & admodum delecti monasterium fieri ea sanctæ sedis Serinio, illudque pulchre conficere ecclesiasticis rebus*. Ekkehard Junior de Calib.

S. Galli c. 15. *De Seriniis Regum sexaginta argenti librum ratum pondera deferret*. Oberti Stanconi Annal. Genuef. ad annum 1270. apud Murator. to. 6. col. 351. *Torro Rex Carolus non fragio nescitis afflictionem occumula, extorsit ab omnibus quidquid ex dicto exilii non fragio recuperatum, post triduum dicens, quod ex Regis Guilelmi constitutione & longa consuetudine hoc debebat suis Seriniis applicari*.

SCRINIARIUM, Eadem notione, in Menotti Serm. fol. 15. v. Sic bodie thesaurarii orti à paupere domo, filii parvi mercatoris, finem quod posuerunt pedem in Seriniario & manus in pecunias, faciunt sicut de cern.

SCRINIUM, Feretrum, in quo reliquæ sacre reconduntur, nostris *Eserin*. Honorius Augustod. l. 1. de Missa c. 69. *Arca testamenti à Sacerdotibus portabatur, & Serincum vel seretrum cum reliquiis à porritoribus portabatur*. Capit. 70. *Cum circa Monasterium Serincum vel seretrum cum cautu & compulsionem serimus, quasi cum Arca Hierico, cum sona tubarum & clamore populi circumimus*. Adde c. 73. Gervasius Dorobornensis de Cantuariensi Ecclesia: *Septem quoque Serinia, aureo & argenteo cooperta, & multorum sanctorum reliquias referta sustentabatur*. Chron. Calin. l. 6. c. 357. *Serincum argenteum super altare cum nigello libratum* 8 *Serincum eburneum magnum, &c.* Charta Joannis Archiep. Capuani an. 1301. *Serinia duo coloris pro capella. Arcem vel Serincum reliquiarum*, apud Gillebertum Lunicensem Episcopum de usu Ecclesiastico. [Libellus de successibus S. Hidulsi in Hist. Mediani Monast. p. 186. *Quod venerabile S. presulsi Hidulsi corpus usque ad illud tempus ibidem nra sacra servabatur, ... decessit levare tumulo ac apparato locare in Serinio*. Et p. 187. *Tandem sacri Reliquias assidue involuentes pallio, ligno recondidere Serinio*.] Occurrit præterea apud Harigerum Abbat. in Hist. Translat. Reliq. S. Landoaldi num. 17. Hugonem Flaviniac. in Chron. p. 82. &c. Willel. Guirni de S. Ludovici cadavere:

*En un Eserin fori & serro
Refereus ses os enserri.*

Vide *Serco*.

SCRINIUM, Arca, arcula, Gallice *Coffre*, olim *Eserin*. Litteræ Johannis Franc. Reg. an. 1360. to. 3. Ordin. p. 479. *Nisi reperte fuerit dicta, ei in Serinio vel arca firmatis, de quibus clarem deferat dominus vel domina domus*. Chron. Scenonienf. apud Acher. to. 3. Spicil. p. 332. *Desulsi eam quicquid Episcopo abstulerat, faustioris, Serinia in quibus episcopalia, oleum sacrum, ebrius, & fraudalia ferebantur*. Le Roman d'Archiep. Mf.

*Si otous plains de fust besans,
Dont grans Eserins asser pesans.
Le Roman de Florance & de blanche Flore Mf.
J'ai Eserins à metre joiaz,
J'ai boies de cuir à noiaz.*

*Le Roman de la guerre de Troyes Mf.
Un Eserin d'or prest Medea,
Voiant Jason le deffendre, &c.*

SCRINIUM, *SCRINEUM*, Eadem notione. Laudis Papiæ apud Murat. to. 11. col. 26. *Et Serincis & arcebis tam magna sunt plurima, ut unum nequaquam, aut via possint duo robusti viri portare*. Occurrit etiam in Statutis Vercell. l. 3. fol. 27. v. Computus ab an. 1332. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalph. p. 278. *Item, euidam basilio qui portavit Serincos de galce usque ad domum quando erant apud Isclam, gr. 111. Ibid. p. 279. Item, pro una burca quæ portavit duos Serincos domini de portu Olisani usque Nieziam, tare. 1. grav. 10. Pluries occurrit in Computo ann. 1379. ex Schedis Cl. V. Lan- celot. Vide Serignolus.*

SCRINUM, vel *SCRINUS*, eodem significato. Telo-

Teloneum S. Bertini: *Navisum scribis sine feriis & fine aliqua supellectiliis*, 11. den.

SCRIPTURA. Michael Scotus de Physionomia c. 20. *Animalium quaedam habent dentes in ore, ut bo-
m, canis, &c. Quidam Scripturam, & non dentes,
ut asinus*. [Vide *Crepatura*.]

SCRIPNEA. Vagina, ut videtur, Gall. *Gai-
ne*, quia est gladii feritum seu arca. Statuta Vercell.
l. 4. fol. 86. *Nec teneri (debeat) in Scripnea gladium ma-
jorem ana spem compuncto manubrio ad tulendum
grappo*.

SCRIPNUM. Vide mox *Scriptum* 1.

1. **SCRIPPUM**, Pera, facculus, in quo, quæ ad
victum necessaria erant, recondere peregrini, An-
glicis *Scrip*, quomodo Chauvers de peregrinorum ad S.
Thomam Cantuariensem peris:

In Scrippe bætes both bread and leek.

Id est, *In pera porcos cum pane ferebas*. Capitulare
Metense an. 757. c. 6. *Nec propter Scrip suum ulla pere-
grino culumiam facias*. Synodus sub Pipino Rege
c. 6. *Et de peregrinis similiter constituimus, ut quoad
propter Deum ad Romanam, vel alicubi vadunt, sic ordi-
nauimus ut ipsi per nullam occasionem ad pones, vel
exclusos, aut navigatio detineantur nec propter Scrippa
sua, &c.* [Ubi *Scrippa* edidit Baluzius: quomodo et-
iam legendum suspicatur Hirmondus; *Scrippa* enim
forte per metathesim litteræ u unius scriptum fuit
per *Scrippa*, quæ erant copiosius corbes ex scripto factæ,
quas gestabant viatores ad farcinas reponendas.]

2. **SCRIPPUM**, Arca, Gall. *Coffre*. Acta SS.
to. 1. Jun. p. 772. ubi de S. Gerardo: *Dante mihi vestitum
meum pulcrum, quem habebis in Scrippo clausum. Scrip-
pum edidit apud Murat. tom. 11. col. 1172. ex Chron.
Modesto Bonincontri. Vide *Serianum & Scrippa*.*

SCRIPTALIS, Scriptus, litteris commendatus.
Item verarum Dei mentale, vocale, Scriptale,
&c. in Replica dom. Wlrici apud Marten. to. 8. Ampl.
Collect. col. 505.

SCRIPTANES. Charta Ariberti Archiepiscopi
Mediolanensis apud Puricellum in Monumentis Basi-
licæ Ambrosianæ p. 369. *Ad Notarios innotis 5. ad Pres-
byteros Decumanum ordinis lib. 4. & dimidium, ad La-
icos fol. 5. ad Custodes fol. 4. ad Vegiones denar. 40. ad
Scriptanæ majores & minores, quod sunt breues 5. foli-
dos 50. ad Magistrum, qui ipsum breuem detinet, 12.
den. Occurrit eadem verba infra.*

SCRIPTELLUM, diminut. à *Scripteum*, Sched-
da, schedula. Arestum Parlamentis Paris. 19. Jun. an.
1332. *Super hoc fecit duplex Scriptellum... Quando re-
perietur quod ipsi elegerant 4. de illis qui continuabant
in suo Scriptello, ipse permittebat dictum electionem...
& remanebant Scabini dicti nominati in dicto Scriptello.*

SCRIPTIO, Archivum, tabularium, locus ubi
scripta seu Chartæ asservantur, vel polyptychus. Can-
ones Hibern. apud Acher. to. 9. Spicil. p. 33. ubi cap. 7.
inferibitur: *De duobus ecclesiis commendantibus agrum
unum. Ager inquitur in Scriptione duarum Ecclesiarum.
Sic in Scriptione non invenitur, requiritur à se-
nioribus & propinquis, &c.*

SCRIPTIO, Charta contractus, conventionis,
&c. Leges Pippini Reg. apud Murat. to. 1. part. 1. p. 124.
*Observamus ut Romani successores iuxta illorum legem
habeant, similiter & omnes Successores secundum legem
suam faciant*. Vide *Scriptura*.

SCRIPTIO, Epistola. Littera missilis Johannis
de Arezio apud Ludewig. to. 5. Reliq. Mss. p. 476. *Nu-
per Celsitudinis vestre gratanter, sicut decuit, Scrip-
tionem suscepimus*.

SCRIPTIO, Estimatio, modus quo præstationis
quæ cuique imponebatur. Ita Gotthardus ad leg. 12.

Cod. Theod. tit. 26. de Proximis, &c. *Nulla extrinse-
cui consultatione veniatur, nec moles promissionis, ne
Scripteignis injuriarum perbarrescat*.

SCRIPTIO, Inscriptio, stigma. Dicitur de nouis
quæ faciei, manibus, fronti damnatorum inscribeban-
tur; quas penitus fustulis Cooctantinus M. Vide Go-
thofredum ad leg. 4. ejusd. Cod. tit. 40. de penis.

SCRIPTIOMA, Scriptiois character, (stylus),
ratio scribendi; Japud Longium in Actis S. Stanislai
Episcopi Cracoviensis n. 65.

SCRIPTIONALE, Theca calamaria, Gall.
Ecritoire. Statutum Capituli generalis Monast. Gel-
lon. an. 1150. apud Stephanot. tom. 3. Fragm. Mss. p. 175.
*Debet etiam habere... ille qui fuerit monachandus
pro suis vestibus & arvestis duas cucullas & floccum u-
num, duo Scriptionalia cum pennis, duas tunicas, &c.
Vide *Scripturalia*.*

SCRIPTIONALIS, Ad scriptionem pertinet.
Scriptionalis species, apud Mart. Capellam l. 5. p. 50.

SCRIPTITARE, nude per Scribere. Charta
donationis Abbatiz S. Egidii ex Schedis Præf. de Ma-
zangues: *Girardus monachus regieus Scriptitavit*.
Utique Cicero pro Læpido scribere.

SCRIPTOGÆTENSIS. Charta Guarionis E-
pisc. Ebroic. inter Probat. Hist. Ebroic. p. 9. *Quia lapsu
temporis labitur bonium memoria; Ideoque ad memo-
riam revocandam, ejusque lapsus reparandos scripti fi-
deliter innotandum est remedium, ea propter universitas ve-
stra Scriptoretensi duximus inscribendum nos amore
Dei, &c. Ubi legendum Scriptio gratanti duximus in-
scribendum*.

SCRIPTORATUS, Officium Scriptoris, seu
notarii. Epist. Sixti PP. IV. ad Reg. Aragon. an. 1475.
apud Marten. to. 2. Ampl. Collect. col. 1478. *Intellexi-
mus serenitatem tuam desiderare ut officium Scriptoratus
coram officiali suo Calasambii Tyrasconensis diocesis,
quod amovibile est, & ad beneplacitum dicti Episcopi,
dilecti filio Baribolomeo Serena concessum fuit, ad vi-
tam concedatur eidem*.

SCRIPTORES PUBLICI, Notarii. Capitula post
Concilium Ravennense an. 904. c. 5. *Ut Scriptoribus pa-
bilitat nullatenus interdiciatur rei Arimannorum tran-
scribere, si ois fuerit opportunum*.

SCRIPTORES REGII, lidem Notarii interdum
nuncupati: cujus nomenclaturæ mentio primum nobis
occurrit in Charta homagii ad Humberto de Châtira-
co præfati Abbatiz Treorchienfis 18. Junii an. 1407.
*Personaliter constitutus nobilis vir Humbertus de Châ-
tiraco coram me Notario publico Regis nostri Scrip-
toe, &c.*

SCRIPTORES præterea dicti in Monasteriis, qui in
Scriptorio, cella ista nuncupata, de qua mox, libro-
rum scriptioni operam dabant. Monachorum enim
alii, cum eorum nemo esset, qui non re aliqua occu-
paretur, manuum operibus, officinarum monastica-
rum alii munitis, alii denique librorum scriptioni va-
cabant, certo numero ad id electi ab Abbate, cum
ut libros Ecclesiasticos, quoeorum esset semper copia,
tum alios, qui ad literarum hominiorum & Ecclesia-
sticarum studia necessarii essent, deferberent. Quin
etiam ea monachorum occupatio operibus manuum ac-
centebatur. Auctor Vitæ S. Nicolai Studitz pag. 901.
*Ad hunc talis christi corum, & charta dicitur copiam parari,
ut natiua dicitur. Ubi Combefis vocem scripturæ parari,
esse longo literarum ductu, seu literis uncialibus scri-
bere observat. Quid si scripturæ parari legatur, ut hic no-
tis scribere? Et belwifus de Abbatibus Linc. & Astensis
cap. 8.*

*Comptis qui posuit notis ornare libello
Vita S. Baboleni n. a. edit. Petri Cbiffart.*

sioni ad iungebatur lectio, atque sanctorum Scripturarum meditatio: postremo vero scribendi exercitatio. Sicut necpe adhuc penes nos plura volumina, quae ipsius manu dicuntur fuisse descripta. Gregor Thuronensis in Vita S. Aridii p. 200. Nunquam otio indulgisse, quo non aut lectionem, aut opus Christi perficeret, aut certe manibus aliquid ogeret, aut denique sacros Codices scriberet. Liber Ordinis S. Victoris Parisiensis Ms. c. 19. Quicunque de fratribus intra claustrum Scriptores sunt, quibus officium scribendi ab Abbate in iunctum est, omnibus iis Armarius providere debet, quid scribant, & quae ad scribendum necessario sunt, praeberet, nec quisquam eorum aliud scribere, quam illa praeceperit, &c. Ex quibus verbis satis intelligitur Scriptores non excoepisse quae scribebant ab ore dictantes, quod quidam volunt. Infra, Loca etiam determinata ad ejusmodi opus sanctum à conventu, tamen intra claustrum preparanda sunt, ubi sine perturbatione & strepitu Scriptores operi suae quietius intendere possint. Ibi autem sedentes & operantes, silentium diligenter servare debeant, nec extra quaquevis otiose vagari. Nemo ad eos intrare debet, excepto Abbate, & Priore, & Subpriori, & Armario, &c. Guigo Prior Cartusienensis de Quadrupartito exercitio ecclesiae cap. 36. ait scripturam peculiare fuisse Cartusienis claustrum institutum: Hoc autem esse debet specialiter opus tuum, ... libris scribendis operam diligenter impendas. Hoc siquidem speciale esse debet opus Cartusienis claustrum. Et alio loco: Torrens ita providens Prior, unum est, cui in operatione specialiter intendere debet, ut videlicet & scribere discas, si tamen addidisse potes, & si potes, & scis, ut scribas. Hac quodammodo opus, opus immortale est: opus, si dicere licet, non transiens, sed manens: opus itaque, ut sic dicamus, & non opus: opus denique, quod inter omnia alia opera magis decet vires religiosae literatos. Statuta Guigonis II. Prioris Cartusienensis cap. 28. §. 4. Omnes penes, quos suscipimus, si fieri potest, scribere doceamus. ... Libros quippe itaque semper in animarum nostrarum cibum causissime custodiri, & studiose volumus fieri, ut quod ore non possumus, Dei verbum monibus predicemus. Quot enim libris scribimus, tot nobis veritatis praecones facere videmus, sperantes à Domino mercedem pro omnibus, qui per eos, vel ab errore correcti fuerint, vel ex Catholica veritate profecti, &c. Quo spectant ista Hieronymi ad Rusticum Monachum de forma vivendi: Te senties & lina capiendis piscibus, scribentur libri, ut & manus operetur cibum, & auius lectione saturatur. Vide Statuta Premonstrat. distinct. 1. c. 8. Ad id officii adhibitos potissimum pueros & novitios Monachos testatur Sulpicius Severus in Vita S. Martini c. 7. *Arri ibi, exceptis Scripseribus, nulla habebatur, (in Cenobio scilicet S. Martini,) cui tamen operi minor aetas deputabatur. Capitulum Aquilgranenfe an. 789. c. 70. & l. 1. Capitulum c. 68. Et pueros vestitos non finit eos vel legendum vel scribendum corrumperet. Ordericus Vitalis l. 3. p. 485. Ipse propriis manibus scriptura pueris & iadictis subrobat, operisque madum. ... ab eis quotidie exigebat. Herimannus de Restaurat. S. Martini Tornacensis c. 79. Scripturam quoque copiam à Domino sibi datam exultabat, ita, ut si claustrum ingrederis, videres plerumque 12. Monachos juvenes in cathedris sedentes, & super tabulas diligenter & artificiose, & cum silentio scribentes. Verum in libris Ecclesiasticis describendis adhibendos perfectae aetatis homines statuto laudatum Capitulum Aquilgranenfe an. 789. c. 70. Vide Praefationem nostram.*

Ejusmodi scripturam in Monasteriis passim mentio occurrit. Eckehardus junior de Casibus S. Galli cap. 11. *Iur in armarium, sed & in angustum S. Galli T. beauratum. Prae omnibus enim Scripturam digit effertur.*

&c. Vitz Abbacum S. Albani: *Ibi quae fecit Abbas ab elisio, & procul questis scriptoribus scribi nobilia volumina Ecclesiae necessaria. Postquam autem praefato Militi librum suum primo paratum liberaliter contulerat, continuo in ipsa, quod construxit, scriptorio, libros praeclaros scribi fecit, Lanfranco exemplaria ministrante. Chron. S. Benigni Divionensis: Fuit autem Girbertus ex primis, quos nutriti Dominus Abbas Willemus, & ab officio Scriptore est appellatus. Commendatam autem in primis fuisse Monachos librorum scripturam pluribus docet Haefstius l. 9. Disquisit. Monasticar. tract. 2. disq. 4. ex variis auctorum locis, quibus adjungendus alter hic ex Actis Murensis Monasterii p. 32. Libros autem oportet semper describere, & augere, & meliorare, & ornare, & annotare cum istis, quia vita omnium spiritualium hominum fuit libris nihil est. ...*

¶ SCRIPTORIA. Vide mox in Scriptoriis m.

1. SCRIPTORIUM, Cella in Monasteriis scripturam librorum destinata. Aethicus, *Scriptorium, pisle ferus. Alcuinus, in locum, ubi Scriptores sedent, Poem. 126. & apud Canisium:*

*Hic sedent sacra scribentes famula legis,
Nec uou sanctiorum dicta sacra Patrum,
Hic intellescere caverant sua frivola verbis,
Frivola nec propter error & ipsa manus.
Carrelesque sibi querant studiose libellos,
Tramite quo recto penam voluntis eae.*

*Est decus egregiam sacrorum secedere librorum,
Nec mercede sua scriptor & ipse caret.*

Adalhardus in Capitulis c. 50. De scriptoribus salarii, id est, ut interpretor, *Scriptoribus, Eckehardus Jun. de Casibus S. Galli c. 3. Erat tribus illis consuetudo, permissu quidem Prioris, in intervallo Laudum nocturno cavere in Scriptoria, collationisque tali hora aptissimas facere. Cap. 11. Venimus in pyrale, & in colatorium, nec non & proximum pyrale Scriptorium. Petrus Abbatardus in Hist. Calamitatum suarum cap. 7. Quae enim cuicunque Scholarium ad pedissequas, Scriptoriis ad cuicunque Rainardus Abbas Cisterciensis in Constitut. c. ult. In amuribus Scriptoris ubiqueque ex consuetudine Monachi scribant silentium tenentur sicut in claustrum. Egidius Aureg. Vallis Monachus c. 17. Alterum ante Crucifixum orationem, tertium de Scriptorio Ecclesia (S. Lamberti Leodiensis) proxime egrediente in ipso & ecclesia ingessu exitu eius fulmen. [Hist. Monast. Villars. c. 8. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 129. Cum autem defuit (Arnulphus) abbatizare, adeptus est Scriptorium quod est in auditorio prioris ... In Scriptoria continue laborabat, aut legenda, aut orando, aut meditando, aut sinedudo, aut confessiones audiendo. Unde colligitur Scripturam interdu nuncupari locum remotiore, non ita scriptorio destinatum, quin in eo aliis rebus vacarent. Statuta Ordin. Cisterc. an. 1178. apud eundem Marten. tom. 4. Anecd. col. 1462. Monachi quibus ad studendum vel recreandum Scriptoria conceduntur, in ipsi Scriptoria non manent illis horis quibus monachi in claustrum residere tenentur.] Descriptum est à viro doctissimo Luca Acherio ad Guibertum benedictio ejusmodi scriptorium, in hac verba: Benedicere digneris, Domine, hoc Scriptorium famularum tuorum, & omnes habitantes in eo, ut quicquid divinarum Scripturarum ab eis lectum vel scriptum fuerit, sensu capiant, opere peragant, Per Dominum, &c.*

¶ SCRIPTORIA, semine. Eadem notione. Tangmarus in Vita S. Bernardi Hildesh. Episcopat. Leibniz. to. 1. Script. Brunvic. p. 444. *Scriptoria aam quoniam in monasterio laicum, sed in diversis locis studere, unde & copiosae bibliothecae tam divinarum, quam philosophicarum codicum comparavit. Liber de Doctr. novit. Ord. Grandim. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 842. Nec etiam intrabitis cognovimus, Scriptoria, vel alias officia.*

officinas, sive habitacula, sive licentia abbas.

2. **SCRIPTORIUM**, Pars illi interior, quae alias pluteum, exterior vero sponda dicitur. Papias: *Pluteum, interior pars lecti, Scriptorium*. Jo. de Janua: *Plumacium, cervical, vel Scriptorium*. [Unde Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Plumacium, chervicel, c'est coiffin de plume, ou Escripatoire*.]

3. **SCRIPTORIUM**, pro Arca aut cista quavis, Statuta Ordin. Premonstratensis. d. 1. c. 9. *Porro in claustris carole, vel hujusmodi Scriptoria, aut ciste cum clavisibus in dormitorio, nisi de Abbatis licentia, nullatenus habeantur*.

SCRIPTULUS, & **SCRIPTULUM**, Scrupulus, minima pars unciae veteribus dictus, ut auctor est Solipater. Gloss. Gr. Lat. *ὑπομνῆς, τριγνῆς τῆς ὑπομνῆς, Scrupulum*. Occurrit in Querolo, in Confessione S. Patricii Hibern. Apost. a. 2. in Canonibus Hibern. l. 40. c. 4. & in Vita S. Audomari c. 14. apud Mabillonium, V. H. Caprum de Orthographia. [Vide *Scriptulum*.]

¶ **SCRIPTURA**. Ut varia fuit apud antiquos materia, in qua olim excepta est Scriptura, ita & multiplex in usu fuit apud ipsos scribendi ratio. Quod ad Scripturam antiquiorum temporum spectat fule profectus est in Diplomate. Mabillonius quem hic exscribere non est animus. At variarum ab undecimo saeculo scriptio num nomina, quarum & specimina edidit Leonardus Wirßlia Monachus S. Udalrici, ex illustro nostro litterarum ordine hic referenda duximus quod Bern. Pezium in Praefat. to. 1. Anecd. p. 35. qui ea eruit ex Cod. Udalricano cui titulus: *Proba centum Scripturarum diversarum una manu exaratarum*.

Abfissa.
Abfissa Posterioris.
Alta Verticalis.
Alcana.
Alcana semis Major.
Alcana Minor.
Asiqua Crassana.
Asiqua Curtana brevis.
Asiqua Curtalis.
Asiqua Durana.
Asiqua Formata media.
Asiqua Formosulica.
Asiqua Major.
Asiqua Polita.
Asiqua Prisca.
Asiqua Realcana.
Asiqua Serata.
Asiqua Simpliciana.
Biserialis.
Bullicialis Minor.
Cardianistica.
Copuliciana.
Copuliciana Galana.
Copuliciana Major.
Codicalis Simplex.
Compofterialis Major.
Compofterialis Minor.
Curtana Italica.
Curtana Litteralis.
Curtana Rotundalis.
Curtana Flacca.
Curtana Previsulica.
Curtana Simplex.
Curtana Inaqualis.
Dilatata Media.
Eversuliciana.
Eversuliciana Media.
Eversulica Minor.
Extensa Inaqualis.
Extensa Laquana.
Flaccana Antiqua.
Formata Germanica.
Gippalcana.
Globata Rotalis.
Grossana.
Imperatorialis. [dia.
Inaqualiculis Variata me-
laquallcana.
Italica formata.
Italica Notalis.
Litteralis Curfalis.
Litteralis Italica.
Litteralis Simplex.
Macraana Alto.
Media Rotalis.
Mediana Serrata.
Mediana Uralis.
Neuraliculis.
Neuraliciana.
Notula Codicalis.
Notula Codicalis Polita.
Notula Curtana.
Notula Formata.
Notula Formata Simplex.
Notula Poeticalis Media.
Notula Poeticalis Proffa.
Notula Semisfracta.
Notula Semis Formata.
Notula Submissa.
Palliatu fusa.
Papalicana.
Papalicalis Major.
Papalicalis Minor.
Pellucana.
Ponica.
Ponica Vaga.
Ponica Curfalis.
Ponica Mediana.
Ponica Serrata.

Polita Media.

Posterialis Serrata.

Prisca Caudalis Laras.

Prisca Pitalis.

Ragia Pullicalis.

Rotalis Curfalis.

Rotalis Globata.

Rotalis Minor.

Rotunda Curfalis.

Rotunda.

¶ **Steganographia** inferioris sive rationem qui nosse voluerit, hujus non contemnendum specimen exhibet Martenius to. 1. Anecd. col. 1553. quod consulete cuiusvis licet.

¶ **SCRIPTURA DIVINA** dicti Libri SS. Patrum, in Vita Vener. Oliberti Abbat. Gemblac. sec. 6. Bened. p. 1. pag. 603. *Plenariam vestis & aorum Testamentum continentem in uno volumine transcriptis historiam, & divinae quidem Scripturae plusquam centum coegit volumina, secularis vero disciplinae libros quinguentaginta.*

¶ **SCRIPTURA LEGALIS**. Charta ann. 933. inter Instr. to. 6. novz Gall. Christ. col. 127. *Certum quidem & manifestum est, quia nobis innotuit... Regiarum Episcoporum... ut nos simul in unum supra nominati elemosynarii, ut nos Scripturam Legalem faciamus ad canonicos S. Nazarii, sicuti & facimus, ac legitime manibus tradimus in regno Septimanie, in comitatu Biterrensi S. Petrum & Paulum cum suo termino. Infra Charta donationis vel traditionis dicitur.*

¶ **SCRIPTURA REDITORIA**, Charta quae bona ab alio usurpata ad pristinum & legitimum possitorem redisse testatur, Concil. Cabiloo. an. 915. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 71. *Decreverunt, ut jam dicta villa Sanctiniensis ad antiquitatem suam, hoc est ad matricem ecclesiam S. Clementis reverteretur; unde & haec testimonii Scripturam quae reditoria vocatur, sub hac ratione praefati Praefules praeparant facere.*

¶ **SCRIPTURA**, Charta, instrumentum, scheda, Summaria Privileg. Eccl. Rom. apud Marten. to. 2. Ampl. Collect. col. 1233. *Ita ut Scriptura habeat summa juramentis continens quod dictus Tancredus... juras fidelitatem B. Petro... Item alia Scriptura continetur, &c. Memoriale Patet. Regenf. ad ann. 1226 apud Murat. tom. 8. col. 1105. Plura seriosa fuerunt combusta, cum Scripturis quae intus erant. Conc. Tolet. XVII. inter Hispan. to. 2. p. 759. Presbyter dum diacem tenet, de his quae emerit ab ecclesia nomine Scripturam faciat. Escripuro, eadem notione, in Statuto Caroli V. Reg. Franc. an. 1367. to. 5. Ordin. p. 21.*

¶ **SCRIPTURA**, pro Chirographo, seu chirographi litteris, in l. unic. Cod. Theod. tit. 27. l. 2. pro signo quo in subscribendo quis utitur, occurrit in Charta Ludovici VII. Reg. Franc. an. 1173. inter Instr. to. 6. Gall. Christ. novz edit. col. 328. *Ut autem omnia supra dicta firma vobis predictis episcopo & canonicis ecclesiae vestrae semper illibata serventur, Scripturae nostrae & sigilli regis auctoritate, & robore precipimus communi & nominati nostri carere.*

¶ **SCRIPTURA**, pro Responsio aruspicum, in l. 1. ejusd. Cod. tit. 10. de Pagani, &c.

¶ **SCRIPTURA**, Scripta, seu litis instrumenta, nostris enim *Esriturae*. Charta Ludovici X. Reg. Fr. an. 1315. apud la Faille Annal. Tolos. to. 1. inter Instr. p. 63. *Cum super eo quod frequenter aliquam capi & incarcerari contingit, causa cognita innocentem seu inculpabilem reperiri, ac nullo minus retineri seu in carcerem seu carcerario & Scriptura, .. coactum fuit quod nullus ad solvendum hujusmodi geolagium fecerit in carceramentum aut Scripturam ob hoc factam aliquis in carcerem nisi copiam de Scriptura illa perierit sic*

¶ **SCRIPTURA**, Tabul. forense, Gall. *Gresse*. Statutum Caroli Johannis Franc. Reg. primog. ann. 1357. to. 3. Ordinatur. p. 180. Cum nupur & ultimo quibusdam propulsi moribus, ordinasse dicamur quod officia prepositurarum, Scripturarum, tabellarum, que ad firmam tradi consueverant, &c. Vide supra *Scrivanja*.

¶ **SCRIPTURABILIS**, Ad scribendum aptus. Senator lib. 11. Epist. 38. ubi de chartæ compositione: Junctura siue rimis, continuatis de minutis, viscera vinearum herbarum, Scripturabilis facies, que nigredinem suscipit ad decorem.

¶ **SCRIPTURALE**, Theca calamarum, Gall. *Ecritoire*. Regula reform. Monast. Mellic. in Chronic. ejusd. p. 344. item ipse (vestiarius) chartas, Scripturales, penas, ferramenta, & cetera hujusmodi habebat. Vide *Scriptionale*.

¶ **SCRIPTURALITER** PRÆDICARE, pro per Scripturas facere. Anastasius in Leone III. PP. p. 121. Infirmitur maximus visitatur, prædicat illi Scripturaliter, ut eorum animas in celestium redimeret.

¶ **SCRIPTURIARIUS**, Nonius: Scripturarios, quos nunc tabularios dicimus, dici voluit veteres, quod Scriptarii & commentarii omnia vel urbium vel provinciarum complecterentur. Lucilius l. 26. Publicarum rerum assuetum ut Scripturiarius. Adjective etiam usurpatur. Festus: Scripturiarius ager, publicus appellatur, in quo ut pecora pascerentur, certum est: quia publicanus scribendo confici rationem cum pastore. Scripturiarius, id est ager, in Gloss. Lat. Græc.

¶ **SCRIPTURIRE**, Scribere. Gl. Lat. Gr. *Scripturis*, 12. Sidonius l. 7. Epist. 18. Sane ista pauca, que quidem & levia sunt, celeriter absolvi, quoniam incitatus semel animus eodem Scripturire dicitur.

¶ **SCRIPULA**, Epistola, in Gloss. Islid. [Fortè *Scriptula*.] Addunt eadem Glossæ: *Scriptula*, sollicitator: quod ita emendat Grævius: *Scriptulatur*, sollicitatur, ex *Papia*: *Scriptulor*, sollicitor.]

¶ **SCRIPULARE**, Lambertus Ardensis p. 260. Apum sive etiam formicarum more in marisco passim currere & terram in terra, & mariscum in marisco cum fossariis infassum Scriptulare & perfodere, &c.

¶ Nescio an melius *Scriptulare* legiatur ex eodem Lamberto edit. l. ude wig. to. 8. Reliq. Mss. p. 600. Invicem ad laborandum instigantes præcunctibus semper operis magistris & geometricis *Scriptulanibus* operantur. Ubi *Scriptulare* opus delineare significare videtur.

¶ **SCRIPULARI**, Vide in *Scriptula*.

¶ **SCRIPULUM**, *SCRIPULUS*, ut supra *Scriptulus*, Vigesima quarta uncie pars. Gloss. Lat. Gr. *Scriptulum*, 72. Arnobius l. 6. p. 207. ubi de spoliata à prædonibus Apolline: Ex tot auri ponderibus quæ infinita congestant sæcula, ne unum quidem habuissit *Scriptulum*. Fannius de Ponder. v. 21.

... Drachmæ *Scriptulum* si adjecero, fiet *Sextula* quæ fertur: nam sex bis uncia constat, *Sextula* quæ dupla est, veteres dicere duellam, *Uncia* his drachmis bis quatuor, unde putandum, *Grammata* dicta, quod hæc viginti & quatuor in *fo* *Uncia* habet.

Vide alia notione in *Scrupulus* 3.

¶ **SCRIPUS**, *Papiz*, *Difficilis*: unde *Scrupulus*, nisi ita ibi legendum sit.

¶ **SCRITOBINI**, Vide *Serickastiani*.

¶ **SCRITUARIUS**, ut supra *Scrivariarius*, nisi etiam ita legendum sit. Charta an. 1265. to. 1. Corp. Diplom. p. 223. Ego *Leonardus* de Piperno, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ *Scrivariarius*. Vide in *Serinum*.

¶ **SCRIVABILIS**, Apud ad scribendum. Charta Richardi II. Reg. Angl. an. 1380. apud Rymer. tom. 7. p. 233. *Viginti & duas alas papæ scrivabilis*.

¶ **SCRIVANIA**. Vide *Scrivanja*.

¶ **SCRIVARIUS**, Ital. *Scrivano*, Scriba, notarius. Cassari Annal. Genovesi. ad ann. 1159. apud Murator. to. 6. col. 274. Cardinalibus quoque, & Abbatibus, Prioribus, Judicibus, Advocatis, Scrivariis, Primiceriis & sœbolæ cantoriis, ... non longe ab urbe infimul congregati.

¶ **SCROBA**, [Fossa ferraticia, à Lat. *Scrobs*: unde etiam *Matifconensis Scrob*, & aliis *Croton*, interior carcer, Gall. *Cacbot*, *basse fosse*.] Vide *Fossa* 1.

¶ **SCROBS**, Pulvis, pro *Scrobs*. Fragmentum Petronii: *Sustulerunt servi omnes mensas, & alias attulerunt, Scrobemque croco & unio in istam sparserunt*.

¶ **SCROBULLA**, Veltis muliebri. B. Odoricus de Foro Jul. in Peregrin. n. a. Ille vero mulieres ambulantes discalcate, parientes *Scrobullas* usque ad terram.

¶ **SCROE-LÆ**, **SCROELLÆ**, **SCROELLÆ**, **SCROELLÆ**, Gall. *Scroellæ*. Gloss. Lat. Gall. *Sangerm*. *Scrofulla*, *Eseroelle*, une maladie qui vient au col, c'est le mal le Roy. Gualbertus in Mirac. S. Riktrudis tom. 3. Maili pag. 133. Frequenter batitur B. Riktrudis populofo accessu miserrima infestatione vermium laborantium, quod genus marbi *Scroella* vulgari nuncupatur; quod genus utique incommode compagine membrorum cui adberet, sere sicut cancer misere populum. A. S. Francisci de Paulat. April. p. 51. Ipse fuit detentus gravi infestatione, quam in parte inferiori generis sua dextra circa guttur patiebatur. Alique enim chirurgici morbum esse dicebant *scropharum* sive *Scroellæ*, alii vero non.

¶ **SCROFOLÆ**, ab Ital. *Serofola*, Eadem notione. A. S. Francisci Rom. to. 2. Mart. p. 99. Passus fuerat per duos annos infirmitatem in gutture quæ à Medicis vocatur *Scrofolæ*.

¶ **SCROPHULÆ**, **SCROPHULÆ**, Eodem significatu. Oratio Legator. Caroli VII. Regis Franc. apud Acher. to. 9. Spicil. p. 329. In curatione ulcerum, quæ vulgari *Eseroellæ*, Latine vero *Scrophulæ* nuncupantur. Append. ad Agnelli Pontif. de S. Barbatoan apud Murator. to. 2. p. 197. Ejus guttur *Scrophulæ* circumderant, & maximas cutes habebat, minime valebas suam cervicem eiegere.

¶ **SCROFA**, Vide infra *Scropha*.

¶ **SCROFINA**, Quoddam instrumentum carpentarii, quod harendo scrobem faciat. Joan. de Janua. In Catholico parvo: *Scrophina*, instrumentum à carpentier, à graver, [rocynne, in Gloss. Sangerm.]

¶ **SCROFOLE**, Vide *Scroella*.

¶ **SCROPHA**, **SCROFA**, Machina ad suffodiendos urbium obsecrari muros. Will. Tyrius l. 3. c. 5. Machinas ad suffodiendum murum habiles & necessarias, quas vulgo *Scrophas* appellant. Lib. 17. c. 24. *Scrophas* quoque ex eadem contextant materia, quibus impune ad campanandos aggeres accedebatur. Lib. 18. cap. 19. Ut *Scrophas* materiæ competentis inextercerent, in quibus libere delitescerent, qui ad suffodiendum aggerem introducebantur. Fulcherius Carnot. l. 1. c. 18. Machinis autem paratis, arietibus scilicet & *Scrophis*, ad suffodiendum se paraverunt. Matth. Paris an. 1226. *Peiraria*, *balista*, *Serofa*, *catus*, &c. [Comput. ab an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 276. Item *Francica* Pauli de Reiffa qui vivit ad recipiendum *Scrasas* virguta donatus per dom. Regem apud Gaudianum cum uno famulo, pro expensis & salario ipsorum, tunc. 11. gran. 10.] Vide Notas ad Alexiadem p. 391.

¶ **SCROFA**, **SCROFA**, Machina ad suffodiendos urbium obsecrari muros. Will. Tyrius l. 3. c. 5. Machinas ad suffodiendum murum habiles & necessarias, quas vulgo *Scrophas* appellant. Lib. 17. c. 24. *Scrophas* quoque ex eadem contextant materia, quibus impune ad campanandos aggeres accedebatur. Lib. 18. cap. 19. Ut *Scrophas* materiæ competentis inextercerent, in quibus libere delitescerent, qui ad suffodiendum aggerem introducebantur. Fulcherius Carnot. l. 1. c. 18. Machinis autem paratis, arietibus scilicet & *Scrophis*, ad suffodiendum se paraverunt. Matth. Paris an. 1226. *Peiraria*, *balista*, *Serofa*, *catus*, &c. [Comput. ab an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 276. Item *Francica* Pauli de Reiffa qui vivit ad recipiendum *Scrasas* virguta donatus per dom. Regem apud Gaudianum cum uno famulo, pro expensis & salario ipsorum, tunc. 11. gran. 10.] Vide Notas ad Alexiadem p. 391.

¶ **SCROFA**, **SCROFA**, Machina ad suffodiendos urbium obsecrari muros. Will. Tyrius l. 3. c. 5. Machinas ad suffodiendum murum habiles & necessarias, quas vulgo *Scrophas* appellant. Lib. 17. c. 24. *Scrophas* quoque ex eadem contextant materia, quibus impune ad campanandos aggeres accedebatur. Lib. 18. cap. 19. Ut *Scrophas* materiæ competentis inextercerent, in quibus libere delitescerent, qui ad suffodiendum aggerem introducebantur. Fulcherius Carnot. l. 1. c. 18. Machinis autem paratis, arietibus scilicet & *Scrophis*, ad suffodiendum se paraverunt. Matth. Paris an. 1226. *Peiraria*, *balista*, *Serofa*, *catus*, &c. [Comput. ab an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 276. Item *Francica* Pauli de Reiffa qui vivit ad recipiendum *Scrasas* virguta donatus per dom. Regem apud Gaudianum cum uno famulo, pro expensis & salario ipsorum, tunc. 11. gran. 10.] Vide Notas ad Alexiadem p. 391.

¶ **SCROFA**, **SCROFA**, Machina ad suffodiendos urbium obsecrari muros. Will. Tyrius l. 3. c. 5. Machinas ad suffodiendum murum habiles & necessarias, quas vulgo *Scrophas* appellant. Lib. 17. c. 24. *Scrophas* quoque ex eadem contextant materia, quibus impune ad campanandos aggeres accedebatur. Lib. 18. cap. 19. Ut *Scrophas* materiæ competentis inextercerent, in quibus libere delitescerent, qui ad suffodiendum aggerem introducebantur. Fulcherius Carnot. l. 1. c. 18. Machinis autem paratis, arietibus scilicet & *Scrophis*, ad suffodiendum se paraverunt. Matth. Paris an. 1226. *Peiraria*, *balista*, *Serofa*, *catus*, &c. [Comput. ab an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 276. Item *Francica* Pauli de Reiffa qui vivit ad recipiendum *Scrasas* virguta donatus per dom. Regem apud Gaudianum cum uno famulo, pro expensis & salario ipsorum, tunc. 11. gran. 10.] Vide Notas ad Alexiadem p. 391.

¶ **SCROFA**, **SCROFA**, Machina ad suffodiendos urbium obsecrari muros. Will. Tyrius l. 3. c. 5. Machinas ad suffodiendum murum habiles & necessarias, quas vulgo *Scrophas* appellant. Lib. 17. c. 24. *Scrophas* quoque ex eadem contextant materia, quibus impune ad campanandos aggeres accedebatur. Lib. 18. cap. 19. Ut *Scrophas* materiæ competentis inextercerent, in quibus libere delitescerent, qui ad suffodiendum aggerem introducebantur. Fulcherius Carnot. l. 1. c. 18. Machinis autem paratis, arietibus scilicet & *Scrophis*, ad suffodiendum se paraverunt. Matth. Paris an. 1226. *Peiraria*, *balista*, *Serofa*, *catus*, &c. [Comput. ab an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 276. Item *Francica* Pauli de Reiffa qui vivit ad recipiendum *Scrasas* virguta donatus per dom. Regem apud Gaudianum cum uno famulo, pro expensis & salario ipsorum, tunc. 11. gran. 10.] Vide Notas ad Alexiadem p. 391.

¶ **SCROFA**, **SCROFA**, Machina ad suffodiendos urbium obsecrari muros. Will. Tyrius l. 3. c. 5. Machinas ad suffodiendum murum habiles & necessarias, quas vulgo *Scrophas* appellant. Lib. 17. c. 24. *Scrophas* quoque ex eadem contextant materia, quibus impune ad campanandos aggeres accedebatur. Lib. 18. cap. 19. Ut *Scrophas* materiæ competentis inextercerent, in quibus libere delitescerent, qui ad suffodiendum aggerem introducebantur. Fulcherius Carnot. l. 1. c. 18. Machinis autem paratis, arietibus scilicet & *Scrophis*, ad suffodiendum se paraverunt. Matth. Paris an. 1226. *Peiraria*, *balista*, *Serofa*, *catus*, &c. [Comput. ab an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 276. Item *Francica* Pauli de Reiffa qui vivit ad recipiendum *Scrasas* virguta donatus per dom. Regem apud Gaudianum cum uno famulo, pro expensis & salario ipsorum, tunc. 11. gran. 10.] Vide Notas ad Alexiadem p. 391.

¶ **SCROFA**, **SCROFA**, Machina ad suffodiendos urbium obsecrari muros. Will. Tyrius l. 3. c. 5. Machinas ad suffodiendum murum habiles & necessarias, quas vulgo *Scrophas* appellant. Lib. 17. c. 24. *Scrophas* quoque ex eadem contextant materia, quibus impune ad campanandos aggeres accedebatur. Lib. 18. cap. 19. Ut *Scrophas* materiæ competentis inextercerent, in quibus libere delitescerent, qui ad suffodiendum aggerem introducebantur. Fulcherius Carnot. l. 1. c. 18. Machinis autem paratis, arietibus scilicet & *Scrophis*, ad suffodiendum se paraverunt. Matth. Paris an. 1226. *Peiraria*, *balista*, *Serofa*, *catus*, &c. [Comput. ab an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 276. Item *Francica* Pauli de Reiffa qui vivit ad recipiendum *Scrasas* virguta donatus per dom. Regem apud Gaudianum cum uno famulo, pro expensis & salario ipsorum, tunc. 11. gran. 10.] Vide Notas ad Alexiadem p. 391.

¶ **SCROFA**, **SCROFA**, Machina ad suffodiendos urbium obsecrari muros. Will. Tyrius l. 3. c. 5. Machinas ad suffodiendum murum habiles & necessarias, quas vulgo *Scrophas* appellant. Lib. 17. c. 24. *Scrophas* quoque ex eadem contextant materia, quibus impune ad campanandos aggeres accedebatur. Lib. 18. cap. 19. Ut *Scrophas* materiæ competentis inextercerent, in quibus libere delitescerent, qui ad suffodiendum aggerem introducebantur. Fulcherius Carnot. l. 1. c. 18. Machinis autem paratis, arietibus scilicet & *Scrophis*, ad suffodiendum se paraverunt. Matth. Paris an. 1226. *Peiraria*, *balista*, *Serofa*, *catus*, &c. [Comput. ab an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 276. Item *Francica* Pauli de Reiffa qui vivit ad recipiendum *Scrasas* virguta donatus per dom. Regem apud Gaudianum cum uno famulo, pro expensis & salario ipsorum, tunc. 11. gran. 10.] Vide Notas ad Alexiadem p. 391.

¶ **SCROFA**, **SCROFA**, Machina ad suffodiendos urbium obsecrari muros. Will. Tyrius l. 3. c. 5. Machinas ad suffodiendum murum habiles & necessarias, quas vulgo *Scrophas* appellant. Lib. 17. c. 24. *Scrophas* quoque ex eadem contextant materia, quibus impune ad campanandos aggeres accedebatur. Lib. 18. cap. 19. Ut *Scrophas* materiæ competentis inextercerent, in quibus libere delitescerent, qui ad suffodiendum aggerem introducebantur. Fulcherius Carnot. l. 1. c. 18. Machinis autem paratis, arietibus scilicet & *Scrophis*, ad suffodiendum se paraverunt. Matth. Paris an. 1226. *Peiraria*, *balista*, *Serofa*, *catus*, &c. [Comput. ab an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 276. Item *Francica* Pauli de Reiffa qui vivit ad recipiendum *Scrasas* virguta donatus per dom. Regem apud Gaudianum cum uno famulo, pro expensis & salario ipsorum, tunc. 11. gran. 10.] Vide Notas ad Alexiadem p. 391.

¶ **SCROFA**, **SCROFA**, Machina ad suffodiendos urbium obsecrari muros. Will. Tyrius l. 3. c. 5. Machinas ad suffodiendum murum habiles & necessarias, quas vulgo *Scrophas* appellant. Lib. 17. c. 24. *Scrophas* quoque ex eadem contextant materia, quibus impune ad campanandos aggeres accedebatur. Lib. 18. cap. 19. Ut *Scrophas* materiæ competentis inextercerent, in quibus libere delitescerent, qui ad suffodiendum aggerem introducebantur. Fulcherius Carnot. l. 1. c. 18. Machinis autem paratis, arietibus scilicet & *Scrophis*, ad suffodiendum se paraverunt. Matth. Paris an. 1226. *Peiraria*, *balista*, *Serofa*, *catus*, &c. [Comput. ab an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 276. Item *Francica* Pauli de Reiffa qui vivit ad recipiendum *Scrasas* virguta donatus per dom. Regem apud Gaudianum cum uno famulo, pro expensis & salario ipsorum, tunc. 11. gran. 10.] Vide Notas ad Alexiadem p. 391.

¶ **SCROTER**, Navis species apud Danos. Sævo Gram-

Grammaticus l. 5. *Rem navigium donat, Serator romiger vocabant.*

¶ SCROVA, pro Scrofa, pluries in Leg. Salica tit. 1. §. 6. 7. 13.

¶ SCROZIA, Fulcrum subaxillare, Ital. *Grucce*, Gall. *Croffe*, *bequille*. Vita vener. Catharinæ de Palantia tom. 1. April. p. 633. *Eras musus & Stropiatius una tibia & ibas cum ferulis seu tamolis, & dimisit ibi tamolis sine Scrozia.*

SCRUA. Vide Sero.

¶ SCRUDLAND. Vide Serusland.

¶ SCRUELLÆ, ut *Seruelle*. Vide ibi.

SCRUFERARIJ, Papiz Mf. *Viles atque contempti*. Perperam in edito, *Seriferarii*.

SCRUNTI-SA. Glossæ Mff. ad Boetium de Consolat. ex Bibl. S. Germani Paris. *Rimula, Scruntissa*. [*Scruntissa, fissura, rima*, ex Glossar. Monf. apud Schilter. in Gloss. Teuton.]

¶ SCRUNTONNES. Tabul. S. Germani Paris. *Qui cu sudiis pressorium Regis apud S. Stephanum badebat. a minas avenæ ad parvam mensuram quorum due raduntur & due cumulantur, 12. quoque denarios & 9. panes quales habent monachi, 9. cinum Scruntionnes candela semel in anno. Certum pondus significari videtur. Vide Tescaudum.*

¶ SCRUNTUSSA. Vide Scruntissa.

¶ SCRUPHULÆ. Vide Scroelle.

¶ SCRUPULARE. Vide Scrupulare.

¶ SCRUPULOSITAS, Conscientie stimulus, sollicitudo, difficilis, dubitatio. Codex Tradit. S. Emmerami apud Bern. Pezium to. 1. Anecd. part. 3. col. 107. *Eo scilicet tenoris patre, ut nullus aliquem Scrupulositate modo detentus inbaret.* Utiur non facit Terull. Columella l. 1. cap. 1. Ulpian. Dig. tit. 3. l. 1. & c.

¶ SCRUPULOSUS, Intricatus, difficilis. Enulfus Roffeus Epist. a. to. a. Spicil. Acher. p. 440. *Qui gaudent imperiti Scrupulosorum parare laqueos questionum.* Vox Latinis non ignota eodem significatu, *Scrupulo disputatis*, apud Quintilian. 9. 1.

¶ 1. SCRUPULUS, Negotium, difficultas. Chr. Episc. Metenf. apud Acher. to. 6. Spicil. p. 644. *Scrupulus autem subputationis avarorum, partim negligentia scriptorum, partim pressura persecutorum, ut arbitror, in Ecclesia inolevit.*

¶ 2. SCRUPULUS, Suspicio, Gall. *Souppon*. Acto Episc. Verell. Epist. apud eund. Acher. to. 8. Spicil. p. 34. *Negligere enim qui potest disturbare perversos, nihil aliud est quam scire. Nec carere Scrupulo facies itis occulta, qui manifeste facinoris desinit obviare.*

¶ 3. SCRUPULUS, Mensura agraria, quæ ex Columella l. 1. c. 1. centum continet pedes. Charta Lotharii I. Imperat. ann. 840. apud Murator. tom. a. part. 2. col. 390. *Ex snado Bassuli uncias 9. & Scrupulus 3.*

¶ SCRUPULUS, Eadem notione. Tabular. Landevenec. Ego Gradianus Rex tradidi... terram quæ vocatur est Lan-Ratien, id est, duodecim Scrupulos terre. Ibidem: *Et nam Scrupulum terre in Moelian... De me propria hereditate Scrupulum terre viro Dei Sancti Timond.*

¶ SCRUTAMEN, Inquisitio. Vita S. Dunstani to. 4. Mail p. 348. *Aliorumque prudentium libri quos ab intimo corde aspectu Patrum sanctiorum assertionem solidatos esse percensit, solubilis semper Scrutamine indagavit. Vide Scrutatio.*

¶ SCRUTARIA, Ars scruta seu veteramenta vendendi. Apuleius lib. 4. Metamorph. *Timidule perbæneas & anulos colubas reptantes, Scrutariam facies.* Scrutarium, *ypocritariorum*, in Gloss. Lat. Græc. Hinc qui artem hanc exercet dicitur.

Tom. VI.

¶ SCRUTARIUS, *ypocritariorum*, in iisdem Glossis. Gellius l. 3. c. 14. ex Lucilio: *Scruta quidem ut vendat Scrutarius laudas.* Memoratur præterea Scrutarii, quorum erat operimenta librorum subministrare, inter artifices monasterii Centulensis apud Mabill. to. a. Annal. Bened. p. 333. ut & monasterii Corbeicensis ibid. pag. 466.

¶ SCRUTATIO, Inquisitio, exploratio. Charta an. 1199. apud Rymer. to. 9. pag. 769. *Abique aliqua contradictione, aut Scrutatio, aliove obseculo aut impedimento. Odiosa Scrutatio*, apud Gellium lib. 9. c. 10. Utiur etiam Seneca de Vita beata capit. 43. Vide Scrutamem.

SCRUTATOR, Idem, qui Circulator, & summus speculator, in Monasteriis, *Visitator*. Vide Statuta Ordinis de Sempringham c. 5. 7. & capitulo de summis scrutatoribus c. 1. a. 3. 4.

SCRUTATRICES DE CAËTA: in Regula ejusdem Ordinis de Sempringham cap. 4. *Scrutatrices Clausitri*, cap. 8.

¶ SCRUTATORES, Qui in electionibus, quæ per scrutinium fiunt, secreta vota & suffragia singulorum eligentium colligunt, eaque ne fraud obrepat, examinant, vulgo *Scrutatores*. Erius Upsalensis l. 6. Hist. Suecicæ p. 195. *Consistentibus igitur cunctis, qui vocem in electione Regis habere putabantur, ... datio Scrutatoribus, duobus scilicet Episcopis, & duobus Militibus, tres electi fuerunt. Constitit. Ord. Prædicat. part. 1. col. 209. Scrutatores vocum non suis caci, neque fardi... Scrutatores debent primofa, deinde aliorum vota ad paratam mensuram in Capitulo faderent, in urna recipere, &c. Vide in Scrutinium.*

¶ SCRUTILLUS. Vide Scrutulus.

SCRUTINARE, pro Scrutari, inquirere, apud Luciferum Calaritanum l. 1. pro S. Athanasio pag. 72. [Occurrit præterea apud Vulg. Interpr. 4. Eldr. c. 16. v. 63. & 65.] Gloss. Gr. Lat. *ipora, Scrutinatio, indagatio*. [Vide Scrutatio & mox in Scrutinium.]

SCRUTINIUM. Gloss. Gr. Lat. *Scrutinium, questio*. [Gloss. Latin. Gall. *Sangern. Scrutinium, Scrutine, enquerement, inquisition*. Charta an. 1281. apud Kennet. Antiquit. Ambrosi. p. 297. *Idem Prior factu inde per vicinam diligenti Scrutinio, certioratus per eandem de dicto in hoc ad nocumentum & gravamen seu impedimentum, &c.*] Apuleius l. 9. *Scrutinium vocat exactam furti perquirendi formam per lanceam & licium. Lex Burgundiz tit. 16. §. 7. de eo, qui in vineam alterius furti causa intrare præsumperit: Si iageaus non visus fuerit, & postea aut per vim, aut per Scrutinium innotum fuerit, jubemus, ut ad redimendum se, &c. Lex Ripuar. tit. 47. de Vestigio mirando: *Quod si (animal) in domo fuerit, & ei Scrutinium, cujus domus est, contraxerit, ut sur habentur.* Ita Scrutinium pro perquisitione rei furto ablata usurpat Andreas Suenoois l. 7. Legum Scaniz c. a. 3.*

¶ SCRUTINIUM, Inquisitio, interrogatio, Gallis *Examen*. Statuta Eccl. Valenti. inter Concil. Hispan. to. 3. p. 510. *Mandamus quod quarta feria Quatuor Temporum omnes ordinis archidiaconibus se repræsentent, ut iam de vita, quam de moribus, quam de scientia possit fieri Scrutinium diligenter.* Hinc

SCRUTINIA Catechumenorum dicuntur interrogationes, examinationes & instructiones Catechumenorum. Papiaz: *Scrutinium, iter Baptismi*, à scrutando dictum, utrum firma mente teneant, quæ a Magistris didicerunt. Haulsi ex Amalario Fortunat. O. c. 8. *Examen Catechumenorum vocat S. August. l. 2. de Symbolo ad Catechum. ubi de exorcismo loquitur.* & operib. c. 61. *Vel non intramusur alius singulos ad lavacrum regenerationis ac*

de Symbolo ad Catechum. ubi de exorcismo loquitur. & operib. c. 61. Vel non intramusur alius singulos ad lavacrum regenerationis ac

fas ipsi diebus, quibus catechizantur, exorcizantur, seruiantur, &c. Rupertus l. 4. de Divin. offic. c. 8. *Seruitus dicitur à seruitando, quia perferendum erat in his, qui accedebant, ne qua radix amaritudinis subflet, velut in suis in Simone Mago, & in bacetis qui amplurimus, &c.* Capit. Caroli M. lib. 5. c. 372. *Us seruitum morte Romano tempore suo ordinate agitur.* Hincmarus Remensis in Capitulis ad Presbyterios Parochie suze. c. 1. *Us seruitum, & omnem ordinem baptizandi nulli penitus licet ignorare.* Adde Riculum Sessio- nensem Episcopum cap. 8. Sed de Seruitio in Baptismo vide [Terullianum de Baptismo,] Ordinem Romanum in Ordine vel denuntiatione Seruitii, Rupertum Tuitiensem l. 4. de Divin. offic. c. 18. 19. 20. Hugonem l. 3. cap. 53. Hugonem à S. Victore l. 1. de Sacram. c. 17. Joannem Episcopum Abrioc. de Offic. Eccl. p. 38. Durandum l. 6. Ration. c. 56. [Menardum in No- tis ad lib. sacram. p. 139. Ioseph. Vicecomitem l. 3. de antiq. baptimi Rit. c. 121.] &c. Leidradus Archiep. Lug- duo. de Sacramento Baptismi c. 1. *Hec tota actio, que super Catechumenis & Competentibus celebratur, à qui- busdam Seruitium nominatur, non ab aliud, ut puta- mus, ut si à seruitando, iuxta illud Psalmista; Seruans corda & renes Deus, eo quod ibi seruiarentur corda cre- dentium & dubitantium à Sacerdotibus, ut intellige- rent, quis ad baptismum iam rite admitteretur, quis aditus differretur.* [Anonymus circ. ann. 811. de Ord. baptimi c. 4. Seruitium à seruitando dicitur, quia tunc seruandi sunt catechumeni si rectam iam noviter fidem symboli cui traditam firmiter tenent.]

SCRUTINIUM DIES, quarta Feria majoris hebdoma- dz, sic nuncupata, quia, ut ait Hugo de S. Victore lib. de Sacram. c. 17. *predicta quarta feria de fide in- quiruntur, & instruantur (Catechumeni), ideo dies illa Dies Scrutini, & officium illud Scrutinium appel- latur.* In Ordine Romano commoneantur Christiani, ut ad diem scrutinium frequenter conveniant, hisce verbis: *Scrutini diem, dilectissimi fratres, quo electi nostri, (hoc est, Competentes) divinitus iustriantur, imminere cognoscite, ideoque sollicita devotione succe- dente sequenti quarta feria circa horam tertiam conveni- re dignemini, &c.*

SCRUTINIUM, Electionis forma etiam dicitur, cum videlicet omnibus presentibus, qui debent, vo- lunt, & possunt interesse, commodè assumuntur de collegio tres fide digni, qui Seruatores appellantur, qui secrete singulorum vota & suffragia diligenter in- quirunt, & eaque in scripta redigunt. Ab huiusmodi scrutinyone & investigatione diligenti Scrutini nomen huic formæ eligendi imponitur est, quod passim reperi- tur in Decret. tit. de Elect. [Jac. Galetanus in Ord. Rom. apud Mabill. tom. 1. Musci ital. p. 247. Si in electio- ne Romani Pontificis velint Cardinales per viam Scruti- nii procedere, solent eligi tres Scrutatores collegii, & alii tres Scrutatores servatores, &c.] Adhibitur quoque est Scrutinium in electionibus Episcoporum. Ap- pendix ad Capit. col. 1371. *Qui (Episcopi) simul con- venientes Scrutinium diligenter agens iuxta consuetudi- nem sancta Romana Ecclesia a quo instituta Corbaga- neusi Concilio, &c.* Formulam electionis factæ per scrutinium exhibet Rollandus in Summa Notariæ c. 6. Adde Leges Alphonas, seu Porriadi, p. 1. tit. 5. lege 19. & Innocentium Ciruam in Parati. p. 23. 43. [Vide Scrutatores.]

SCRUTINARE, Scrutinium agere. Jac. Gaie- tanus in Ord. Rom. apud Mabill. tom. 1. Musci ital. p. 247. *Modus autem Scrutandi & deponendi votum in seruitio in porto talis est.* Leg. i. Sperta.

SCRUTINIUM, quasi diminut. à *Serinium*, Ar- cula. Passio S. Thomæ Cantuar. apud Marien tom. 3.

Anecd. col. 1749. *Quicquid in seraiis suis in Seruinis, aut scellis Archiepiscopi & suorum potius inveniri...* *supende ausu deripiente, &c.*

SCRUTITUM, Pellica, ut Gloss. lisd. Pellicium in Pithagoras: [unde emendat Grævius: *Scortum, pellicum.* Vide Scortifortis.]

SCRUTLANDA, [Sommeroeft Terra] ejus proventus vestitus emendis assignati sunt: à Saxon. Scud vestitus, & Land, terra, fundus. Charta Eadmii pres- byt. pro Eccl. Cantuar. *Dedit etiam terram illam apud Orpedingnum in vita sua, pro anima sua, Deo in Ec- clesia Christi servitibus in Scrudlaad.* [Monasticum Anglicanum l. 2. p. 14. *Terram Helyot ejusdem villa: duas Scrutlandas de Nafages cum ipsa Ecclesia, &c.* Pag. 16. *Lokum cum Ecclesia, & Scrutlaada, & suis pertinentiis.* Ibidem mox legitur *sculaada*, quod vide- tur idem cum *scrutlaada*; *Duos Sculandas de Wotfore cum suis pertinentiis.*

SCRUTULUS, *Ventriculus sorsus.* Gloss. lisdor. [Legendum *Scrutulus* ex testo: *Scrutulus, venter suillus condito sors repletus: quod ex Mauro eruit. Id jam monuerat Grævius.]*

1. **SCRUTUM,** [ut *Grutum*, nisi ita legendum sit, &landris *Grutem* & *Gorie*, Hordeum fideum, ex quo conficitur cerevisia; vel Tributum quod pro cerevisia pensatur.] Charta Adalberonis III. Episco- pi Metensi an. 1059, apud Meurissium pag. 364. & Mir- rum in Cod. Donat. p. 181. & in Notitia Eccl. Belg. p. 171. *Donavit eidem Ecclesie & fratribus iuxta Deo ser- vitibus Scrutum ejusdem appidi, hoc est, potestatem ponere & deponere illum, qui materiam faceret, unde levarentur cerevisia, & de singulis cerevisiis, que brassarentur in oppido nostro, seu picariis ad opus fra- trum suscipere, quod ad servitium suum & accessio- rum suorum pertinebat.* [Vide *Grutum*.]

2. **SCRUTUM,** in Catholico parvo, *Robe de- perie.* Vox Lat. [Sed in plurali tantum usurpat à scriptoribus purioris ætatis.]

SCUAGIUM, ut *Scutagium.* Vide in hac voce.

SCUBIE, pro *Excubie*, Mirac. Miss. Urbani V. PP. ex Tabul. 3. Victoris Massil. *Javensis corcarem apertum & transivit per gentes & Scubias & cœninem javenit.* Occurrent præterea in Capitul. Lotharii tit. 3. §. 8. & 11. In singulari numero legitur in Charta ann. 1379 ex Schedis Præf. de *Mazengues*; *Dilla curia habet fortissimum magnum, in quo quidem est sua fuisse quæ pulsori consuevit propter Scubiam fandum nocte.* Vide *Excubia* l. 114.

SCUBITOR, pro *Excubitor.* Vide in hac voce. Agra S. Reparatz apud Marten. to. 6. Amplif. Collect. col. 742. *Decius præfatus dicit Scubitoribus suis: Naviculam offerre, & devalvate eam, & per publicanos ducere eam.*

SCUCCA, Anglo-Saxon. *Dæmon*, diabolus, Gothis *Skobols*, demones: hodie *Schouchen*, *Schoubfal*, terriculamentum. Ita Schilter in Glossar. Teutoico.

SCUCHEO, *Scucho*, *Scutum gentilitium*, Angl. *Schouchen*, Gallice *Escuffon*, Litteræ Edwardi III. Reg. Angl. an. 1338. apud Rymer. tom. 5. pag. 60. *Usum calicem auri, cum Scuchebonibus... Usum Schuchebonem auri quadratum... Usum Scuchebonem auri cum moxæ saphiro.* Pluries ibi, Litteræ ejusd. Reg. ibid. p. 49. *Usum cibum argenti... cum uno Scuchebon in fundo de armis Laacastria.*

SCUCHONÆTUS, diminut. à *Scucho*, *Scu- tum.* Inventar. Eccl. Noviom. an. 1419. *Item pannus sericus cum Scuchonætis ad deferendum Corpus Domini.* Vide *Scuchonæcus*.

SCUDATI, Aurei, Moneta Regum Galliar, no- tris & suis d'or: apud Joan. à Leydis l. 3. Chr. cap. 14. Delit.

Deliberatio trium Statuum Occit. inter Probat. to. 1. Annal. Tolof. Salvado culibet de dictis quinque millibus Aquitanis pro mense quindocim Scudates anri sen valore. Charta an. 1398. apud Mirzum to. 2. p. 89. 1. Item annuam & portum redditum 45. Sendariorum aarconum veterum moneta Regis Francia. J. Vide Moneta.

¶ SCUDATA, Eadem notione, apud Buechium de Reform. Monast. to. 1. Script. Brunvic. Leiboit. p. 938. Prefata antem amia mea Mechilid Bengarten procuraverat mihi religionem intrant 45. Scudata in auro, in valore circa 70. florenis Rhenens.

¶ SCUDAZOLLUM, diminut. ni fallor ab Ital. Scudo, Scutum gentilitium, Gallis Escasson. Funus Johannis Galeaz ann. 1402. apud Murat. to. 16. col. 1032. Postea vero sequuti sunt in ordine homines duo mille, ... singuli gradatim deferentes anum ciloftram pro quolibet, & cum Scudazollis Vipere, ducatus Mediolani, & comitatus Papia, suis super pectore & post in spatalis. Vide Scudeam.

¶ SCUDELARIA, Scutella, Gall. Ernello. Statuta Placeot. l. 6. fol. 83. Item de Scudularis caultura videlicet pro libra fol. dea.

¶ SCUDELLA, SCUDELLINA, Voces Italice ejusdem notiois ac Scudularia. Johannis Demussis Chron. Placent. ad an. 1388. apud Murat. to. 16. col. 583. Unusquisque, engiaris, & forcellis argenti, & unius Scudellus & Scudellinus de perra. Anonymi Annal. Mediol. ad an. 1388. ibid. col. 811. Scudella 25. alba argenti cum diversis operagiis. Alia Scudella alba argenti 14. Alia Scudella 56. deatata cum diversis operagiis.

¶ SCUDERUS, Armiger, Ital. Scandere, Gallice Escayer. Funus Johannis Galeaz ann. 1402. apud Murat. to. 16. col. 1026. Et postea ipsi steterunt ibi cum dictis Scuderis ad recipiendum & offerendum consones, bannerias, &c. Vide Scutarius.

¶ SCUDETUM, Scutum gentilitium, Ital. Scudo, Gall. Escillon. Petrus Amelius in Ord. Rom. apud Mabillon. to. 2. Musei Ital. p. 537. Teneo dominus Anglicanus cum duobus panibus cooperis, cum tobaletis & armis & Scuderis sua Brigida, & trium Cardinalium commissariarum: ... tertio dominus Barenfis cum duobus magnis bacilibus de vino & malvatico. cum armis & Scuderis domia & Cardinalium predictorum. Vide Scudazollum.

¶ Alia notione, ut videtur, forte pro lamina ferrea qua focus munitur, quia scuta gentilitia ut plurimum in eis referuntur, occurrit in Computo an. 1379. ex Schedis Presb. de Mozangas: Item anum cremastulum cum quadam alia quantitate ferri. Item anum Sendarum.

¶ SCUDITIA, Isidorus l. 20. Orig. c. 14. & ex eo Papias: Fossarium, dictum, quod foream faciat, ipsa est Scuditia. Idem Papias: Scanditia, dicta, quod circa caudicem terram aperias. Hanc alii Fossarium dicunt, qui fossam faciat. Gloss. Anglo-Sax. Ælfrici: Scanditia vel fossarium, spad.

¶ SCUDULA, pro Scindula. Vide in hac voce.

¶ SCUFERUS, Mooretz genus. Adrianus de Veteribusco de Reb. l. 2. ed. apud Marten. to. 4. Amplif. Collect. col. 1373. Conclufum fuit... quod de quolibet domifilio solvatur annis Scufervas... Fuit cariffima in omnibus partibus. Modius spelta vendebatur (Leodii) 32. Scufervis & 28. in Namurco, aliqando 36. & plus. Syoodus Mechlin. an. 1574. apud eund. tom. 4. Aneecd. col. 455. Pro sigillo & laboribus eorum non possunt (secretarii) simul accipere altera decimam partem aurei, & valor antoi frequenter minuetur, atque ea occasione officio diversimodo stipendium scriptis, & labori exigunt, Concilium docentis & delatari, decimam partem Tom. VI.

aurei non extendendam esse nra quatuor Scufervas cum dimidio. Rursum col. 458. Item, coactas ferant domini, quod ad petitionem partium poterant permittere redemptionem & dignitatem parvorum censuum usque ad sex Scufervas seu da decem grossos certo tempore prafino. Vide Scufervas.

¶ SCUFFIUM, Vide infra Scufsa.

¶ SCUFFONES, Vide Scufones.

¶ SCUFIA, Tributi species apud Longobardos. Charta Adelchii Regis Longob. in Bullario Casinensi to. 2. p. 18. Concedimus per ipsa Monasteria omnes Scufas publicas, & angarias, atque operas, & dationes vel collettas, &c. [Statuta Verceil. l. 1. fol. 11. v. Super illis imponi facias & exigis scufam & datium & Scufas, non deregando proprietate alie statuti qui viderentur coactaria hinc statuto. Rursum occurrit l. 2. fol. 32. v.]

¶ SCUFFIUM, SCUFIUM, Eadem notione. Statuta Asten. fol. 10. verso: Quod Potestas non possit compellere infirmos S. Lazari, frus illos de dicta domo vel ecclesia ad prestandam vel dandam aliquam carnifiam alieci civi Asteni, vel aliquod aliud Scuffum sciendum pro Communi. Ibidem fol. 26. Et si aliqui jaraverint civitatem civitatis ita quod in Aste debeat habitare, compellam eum venire ad habitandum... Et si non venerit in Aste ad habitandum predicta forma compellam ipsam solvere & ejus avere pedagia & aliud scufsa civitatis tanquam extraneam. Rursum fol. 63. Item quod annuus Communis Asteni fiat exemptus a custodiis & omnibus alii Scufis personalibus in civitate Asteni & burgis. Hinc Scufi nomine Servititium genus significari colligitur.

¶ SCUFUM, Eodem intellectu, io Charta FridERICI II. Imper. an. 1239. inter Privileg. Ord. S. Johan. Hierosol. p. 29. statuentes nihilominus ut... nullus... personam aliquam religionem Hospitalis predicti professum... angariare vel plectere, vel ad expeditiorem cogere, seu ad opera servilia compellere, vel datium solvere aut Scufum facere... prafinamus.

¶ SCULH, vox corrupta ex Gall. Escuil, Sculpus. Mirac. Mff. Urbani V. PP. ex Tabul. S. Victoris Massif. Passente vadere a fortina illa maris qui perirent in Sculh qui erat satis prope. Vide Scolum.

¶ SCULCÆ, pro Ecclesie, Excubie. Vide in Collocare. Pro multa pecuniaria ob inobedientiam militarem, io lib. si quis io exercitio decessere italibus, teste Macro in Hierolex. Vide Gloss. med. Græc. io σκούλας. Hinc

¶ SCULCATOR, Excubitor, vel Scultor & Excusator, (ita enim variat lectio) apud Vegetium l. 2. c. 15. & 17. Unde etiam

¶ SCULCATORIUS, Exploratorius. Sculcatoria novet, apud Scator. l. 2. Epist. 20. Vide Voffium l. 3. de Vitiis ferm. c. 47.

¶ SCULDACHIUS, SCULDEUS, V. Sculdais, SCULDAIS, Papiz, Reitor, lingua barbara: alias Longobardana Ita scribitur hæc vox in Lege Longob. l. 1. tit. 2. §. 2. tit. 12 §. 2. tit. 17 §. 10. tit. 25 §. 50. 73. l. 2. tit. 9 §. 2. tit. 31 §. 7. tit. 32 §. 2. tit. 38 §. 2. tit. 41 §. 1. tit. 52 §. 4. l. 3. tit. 12 §. 5. 10 Chron. Casinensi l. 1. c. 6. & in Chron. S. Vincentii de Vulturno p. 674. Perpetram vero Sculdalic p. 691. pro Sculdabiz. Adrianus Juovius, & Kilianus: Sculd beyr. i. Seubd beyr, Prætor nova debet exaltor: qui panis irrogat & malis expellit ab eis, qui deliquerant. Nam judicum officio fuisset ejusmodi rectores ex scriptoribus passim colligitur.

¶ SCOLDASCHUS, apud Ratherium Veronensem in Qualitat. conjec. p. 211.

¶ SCULDACHIO, in Charta Heorici Imperator. 1055. apud Murator. delle Antic. Estensi.

¶ SCULDACHIUS, in Charta Bonifacii apud franciscum Mariam in Mathild.

¶ **SCULDREUS**, in Leg Rotharis apud Muratorum to. 1. p. 8. pag. 20.

SCULDARIS, Paulus Warnefrid l. 6. de Gest. Langob. cap. 24. *Reffer loci ritine, quem Sculdabis lingua propria dicunt. Leges Luitprandi itapim Longob. tit. 20. §. 1. Si quis causam habuerit, & Sculdabis suo causam dixerit. Ubi indeclinab. Ita in Charta Longobardica apud Ughellum to. 8. p. 30.*

SCULPALIST, male, opinor, in Synodo Romana an. 904. c. 6.

¶ **SCULDABOIS**, in Charta Ottonis III. Imper. apud Murator. to. 1. part. 2. col. 496.

SCULDASTONES, in Rescripto Ludovici Imp. F. Rothari pro Casariensi Monast. an. 24. in Charta Ludovici apud Puricellum in Basilica Ambrosiana p. 216.

SCULPASTUS in Synodo Ticin. ann. 850. in Charta Caroli Imp. an. 889. pro Monast. S. Christini Papiensi, in Leg Longob. l. 1. tit. 2. §. 2. tit. 21. §. 2. tit. 25. §. 1. l. 2. tit. 41. §. 1. 1. 3. tit. 12. §. 5. Vett. Glossa: *Sculdastus, pedaneus iudex.*

¶ **SCULDASSIO**, apud Eccardum in Orig. familiæ Habturgio-Austr. ex Charta Hugonis & Lotharii Reg. Ital. an. 943.

¶ **SCULDASSIUS**, in Diplom. Conradi Imp. ann. 1027. apud Illustr. Fontaninum Append. ad Antiquit. Hottz p. 388.

SCULDAXES, in Chronico Novalesiensi c. 18.

¶ **SCULTASTUS**, ut *Sculdastus*, in Leg. Luitprandi apud Murat. to. 1. p. 8. pag. 67.

SCULDASSIA, Districtus *Sculdais*, in Charta Berengarii Imp. an. 923. apud Georg. Pilonum & Ughellum in Episc. Bellun. Vide *Scultetus*.

¶ **SCULINGUS**, s. pro *Seyllingus*, eadem saltem notione. Est autem *Seyllingus* Anglo-Saxon. te fle Hicclione, sexage simipari libris. Inventar. Eccl. Norvici. an. 1419. *Quidam calix cum patena & coaleari argenteis, ponderis 2. marc. 1. uncia & 15. Sculingorum. Item unus calix ... ponderis 13. oncharum (unciarum) cum tribus Sculingis. Rursum: Una pirida argentea ... ponderis 3. unciarum, & 7. Sculingorum. Vide Skillingus, & Scillingus.*

SCULNA, *SCOLNA*, Σκολνη. Ita in Glossis Lat. Gr. & in Gloss. Mf. Gr. Lat. ubi edit. habet *Sculna*. Glossæ antiquæ Mf. *Scolna*, sponsus. Glossæ Pithæanæ: *Sconna*, sponsus, vel *sculna*, sponsor. Papias Mf. *Scoma* (sic) sponsus, *scanna*, sponsa. *Sculna* pro frequentate dicitur: sed inter fordisa reposuit P. Lavinus apud A. Gellium l. 26. c. 7.

SCULPATOR, *Γλυπτὴς*, Sculptor, γλύπτων, *Sculpo*, in Gloss. Gr. Lat.

¶ **SCULPIA**, *σουλπία*, in Gloss. Lat. Gr. ita & Gr. Lat. quæ addunt *Bardalia*, *alauda*. Cod. Sanger. *Sulpia*, *bardella*, *scopallia* Regius. *Sulpia*, *scopallia*.

¶ **SCULPITUS**, pro *Sculpius*. Statuta Vercell. l. 4. fol. 32. v. Item quod forma servat faciat ... eugualis ... ad mensuram communis Vercellarum secundum quod & *Sculpit* sunt in lapidibus communis Vercellarum. In vet. Gloss. apud Vossium de Vitiis Sermon. l. 4. c. 24. *Sculpitare* est crebro sculpare.

¶ **SCULPRE**, *Sculprum*, Matthiænsibus *Scanpre*, in Inventar. an. 1294. ex Tabul. S. Victoris Matili. Leg. forte *Scalpre*.

¶ **SCULPTURATUS**, *Sculpius*. Vita S. Johannis Valentin. Episc. apud Marcan. to. 3. Anecd. col. 1698. *Sculpitur ... in claustra miris cellaturus & arte plumaria Sculpiuratus.*

SCULSCARA, Expeditio militaria. Edictum Rotharis Regis Longobard. tit. 9. §. 2. *Si quis in exercitum aut Sculscaram ambulare contempserit, dei Regi suo solidus 20. Vide Scarra 3.*

SCULTA, **SCULTATOR**. Vide *Collocare*.

¶ **SCULTECIA**. Vide in *Scultetus*.

SCULTEDEM, Idem quod *Sculd* Teutonibus, Culpa, peccatum, moxa, reatus. Charta Caroli Comitis Flandria an. 1125. in Tabul. Monasterii S. Bertini: *Dicente eodem Theinardo, quia de placitiis, quæ ad Scultedum pertinet, non deberet placitari ad visceram Abbatis, neque per seabinus inde iudicari. Infra: Utroqueque casus in iudicio Baronum meorum posui, qui eidem Theinardo successitibusque ipsius foris iudicaverunt, quidquid occasione Scultedum in illo Comitatu usurpare contendebat: hoc etiam iudicaverit predicti Barones, ut de hospitibus ac submanebus, & de ipso Comitatu nullus unquam placitaret, nisi visceram Abbatis & per seabinus ejus, & vniuersi tenes de Scultedum, id est, de furibus, de furtis, & latrociniiis, ea prout de omni lege & forisfactura tam maxima quam iustitia. Aliæ Charta Theodorici Comitis Flandria an. 1147. ibidem: *Iudicio Baronum determinaverat, ut scilicet Sanctus propriis seabinus haberet, per quos de Scultedum, id est, de furibus, de latrociniiis, ac prout de omni lege & forisfactura tam maxima quam iustitia placitaret.**

¶ **SCULTELLA**. Vide infra *Scutella*.

SCULTERIA. Charta Caroli IV. Imp. ann. 1348. apud Mirzium in Diplom. Belgic. l. 1. c. 94. *Oppidum Sintzele pro 15. millibus florenorum, & Sculteria civitatis Agnenfis pro 12. millibus florenorum ... titulo pignoris obligatum. Infra: Ad alia quæcunque beneficia superscriptis oppidis, castro, Sculteria pertinentia. Sed legendum puto Sculteria, ballivia, districtus Sculteti. Vide in hac voce.*

¶ **SCULTETA**, **SCULTETIA**. Vide mox *Scultetus*.

SCULTETUS, vox ejusdem originis ac *Sculdais*, Prætor, Præfectus, Ballivus, Index oppidi. Browerus l. 1. a. Annal. Trevir. p. 670. l. edit. *Scultetus, Prætor, Index, ex Theodisico Scolastico Goldastus: Scultetus, scultor, quasi Scultiborger, qui Latinis Prætor. Præfecti nomine non semel donatur in Speculo Saxonico l. 3. art. 52. §. 5. Index absque Præfecto, id est, Sculteto legitimum iudicium habere non potest, &c. Art. 64. §. 12. Sculteto seu Præfecto, &c. §. 12. Sculteta, qui & Præfectus Rusticorum dicitur. Adde Chron. Senoniense l. 4. cap. 9. Ballivus nuncupatur apud Agidum de Roya: *Fernandus dedit Brugensis privilegium, quod Ballivus vel Scultetus possit esse de non uatis in ea villa. [A Ballivo distinguitur in Charta an. 1298. apud Mirzium to. 2. p. 876. Præcipientes universis Ballivis, Scultetis, &c.] Villicus vocatur in Charta an. 1307. apud eundem in Donat. Belgic. cap. 112. Insuper Villicus vasser, qui Scultetus vocatur, habet insinuare Scabinos, &c. Iudiciis præferre solitum docet Speculum Saxonum lib. 1. art. 59. §. 6. Non poterit ullus Comes, qui sub regali banuo cognoscit, legitimum habere sine suo Sculteto iudicium, cui ante omnia seipsum debet præbere iudicandum. Ita Wichbild Magdeburgense art. 10. & Jus Feudale Saxonum c. 36. §. 2. [Charta an. 1218. apud Ludewig. to. 5. Reliq. Mf. p. 26. Distus Scultetus in prefata villa ter in anno solemniter iudicio præstabit, cui assidebit unusquisque ipsius ecclesie, qui Burmeister vulgariter nuncupatur. Index qui vulgo Scultetus dicitur, in Carta Conradi Imp. an. 1140. apud Mirzium to. 1. p. 688. Charta Johannis III. Lothar. Ducis an. 1333. ibid. pag. 218. *Quinque de Dieß, vel suis Scultetis ... potest ipsum talem vel tales, delinquentem vel delinquentes corrigere possint, & emendam recipere ab eodem vel ab eisdem, per monitionem factam a domino de Dieß vel suo Sculteto.*] Occurrit præterea hæc vox in Charta Caroli M. in Monumentis Paderbornensibus p. 345. apud Conradum de Fabaria de Casibus S. Galli c. 17. in Chronico**

Episc.

Episcopos. Minden. p. 747. apud Goldastum to. 1. Constit. Imper. p. 323. &c. Vide Gryphindrum de Weichbildis Saxonici c. 64.

¶ SCOLTERUS, ut Scolterus, in Charta an. 1248. apud Mirzum to. 1. p. 1324. col. 2. Statutum à nobis talium & non ultra, sine augmento aliquo, non obstante contradictione Scolterorum persolvere teneantur. Vide Scolterus.

SCULTETIA, Præfectura, dignitas vel officium Scolteri. Jus feudale Saxonum cap. 41. Feudum in villa ad Scultetium collatum heredem Scultetis in suum filium, quamvis carere sentio bellico. Speculum Saxonie. lib. 3. art. 52. §. 3. Imperator confert... Comitibus præfecturas, id est, Scultetias, quas ipsi etiam alterius conferre possunt. [Charta Bolkonis Ducis Silesie ann. 1360. apud Ludewig. to. 6. Reliq. Miss. p. 493. Scultetium seu advocatiam iudiciumque supremum & infimum... habemus. &c.]

¶ SCULTURA, pro Sculptura, in Statutis Cisterciensis. ann. 1213. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 1312. Ita Scultus, pro Sculptus, in Charta Rudolphi Episcopi. Dumenf. 222. 1016. apud Papez in Chronic. Ord. S. Bened. tom. 5.

SCUMARIUM. Andreas Monach. l. 1. Vitæ S. Ottonis Episc. Bamberg. c. 31. Ita concessa est [Ecclesia] ut lapi magnus in frontifacio vel culmine Scumarum subito ipsi procerus totius monstraret ruinam minaretur. [Mendum fuisse in hac voce suspicor: ut ut est, Porta, amplior & decumana, nostris Portail, intelligenda videtur. Vide Ciborium.]

¶ SCUMUM, f. Locus ubi villa quæque & quisque affervantur, ab Angl. Scum, quod spumam, & metaphorice quævis rejeantia sonat. Inventar. Eccl. Noviom. an. 1419. Et sunt omnia præminata in parvo serinio disti Scumi. Neque enim infrequenter in hocce Inventario occurrunt voces Anglicæ.

¶ SCUNA, vox Belgica. Statuta Eccles. Camerac. apud Marten. to. 7. Ampl. Collect. col. 1306. Non divergant (Clerici) etiam ad labernas, nec inter Scunarias sedent, nec domunculas frequentat, quæ Scuna vocantur. F. pro Suba. Vide ibi.

¶ SCUNDAPUS, vel SCINDAPUS, Blitra, interprete Martenio, vox nullius significationis. A. Æta Conc. Romani an. 1078. apud Marten. to. 5. Anecd. col. 107. Et si dicat, quod cum Scundapusi, nullum subjunctum hoc nomine demonstrasti, nulli rei existenti hoc quod demonstraretur invenisti.

¶ SCUNELIGERE. Vide Scunfigere.

¶ SCUNO, Contracte, insolenter tamen, scripsum pro Scundo, in Charta anni. circ. 1124. to. 2. Gall. Christ. novæ edit. col. 1491. Scno Papa Honorio, regnante Ludovico, &c.

¶ SCUPEA, Petrus Berardiensis in Vita Gregorii VII. PP. hæc. 6. Bened. p. 242. Scupea vero ejus (serpentis) non depiscit, sed extra coricis (ovi) ordinem posita, manu depredendi & trahendi, velut nia maioralis res, poterat. Ubi de figura serpentis in ovo sculpta fermo est: unde Scupea idem sonare exilimo quod Gallis Grouppæ dicitur.

SCUPHA. Petrus Blesensis Episc. 74. Dolens aures, & Scupha bumeris apponuntur. Legendum Scupha, id est, Cucurbita, [Gall. Poutouffe.] Petrus Aurelianus Siccensis l. 4. Tardum passum. c. 7. Vaporaciones cucurbita apponende lever, quas Græci Cypas vocant.

¶ SCUPTURA, pro Sculptura. Vita B. Edmundi Cantuar. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1797. Contra faciem bibeat oburneam & venustissimam beate Virginis imaginem, in circuitu iboni sui redemptionis nostræ mysterium Scuptura mirebili continet. Igitur quod scriptura exhibebat in littera, Scupha expressit aperiens in figura.

Tom. VI.

SCURA, Equile, Efcure. [Item, Horreum in quo fruges reconduntur. Vide Scuria.] Capitulare de Villis c. 19. Ad Scuras nostras de villis Capitanei pullos & nucas habere non minus centum, ... ad mansionem vero pullos habere non minus 50. Ita cap. 58. Charta carzara anno 5. Radulphi Regis Franc. in Tabulario Brivatensis. 60. Casam meam indominicantem cum curtiis, ortis, coquinais, Scura, exiis, & regressis, &c. In Cb. 66t. habetur Scura: Cum curte, & orto, & Scura, & appendantiis, &c.

SCURA. Gloss. Latino-Theotice. Scuria, ubi manipuli vel sanum reponitur: Scura.

SCURARI, Quibus securarum eura commissa est. Capitulare de Villis c. 62. Quid de piscatoribus, de fabris, de Scurariis vel tutoribus, quid de buciis & conis, &c.

¶ SCURARE, Purgare, sordes ablucere, Gall. Curer, Ecurer. Charta an. 1192. inter Consuet. Tolos. Miss. ex Bibl. D. de Croc. fol. 29. v. Ipsum pratum & gravatum... erant publicum... causa Scurandi & lavandi & candidandi. Statuta Montis Regal. fol. 208. Et teneatur quilibet in directo sua possessionis tenere fossatum Communis Scuratum. Adde Statuta Aftens. collat. 11. c. 78. fol. 33. v. Vide Curare 3.

¶ SCURARIUS. Vide in Scura.

SCURIA, Idem quod Scura, Stabulum equorum, unde vocem Efcure hausimus. Lex Salica tit. 18. §. 3. Signis fudem cum porci, Scuriam cum animalibus, vel senile incendi, &c. Ubi Wendelinus scuriam ait hoc loco sumi generatim pro horreo amplo condendis frugum manipulis, intra quod per hiecem grana flagellis extunduntur, intra quod bonum stabula erant, quod etiam in Texandrii usurpari passim constat; unde Teutones Schnere eadem notione dicunt, ut Schuer, & Schuerenare, pro arare, in qua excutuntur manipuli: [proprie Scurin, ut observat Eccardus in notis ad Pactum Leg. Salicæ p. 44. est locus testis. Scur enim Saxonibus ad hoc audit quivis locus, ubi aliquid ab injuria aeris defendi & tegi potest.] Lex Alamannor. tit. 81. §. 2. Si enim domum infra curiem incendit, aut Scuriam aut granam, vel cellariam, &c. §. 5. Scuriam vel granam servit incendit, &c. Adde tit. 97. §. 4. Lex Bajuvar. tit. 2. c. 4. §. 5. Quando aliqui descendere voluerint casam vel Scuriam, ubi sanum vel granum invenimus. Adde tit. 9. c. 2. §. 2. Editum Piltens. Caroli Calvi c. 29. Et de mansura in Scuria battere volumus. Hincmarus Remensis in Oposculo 50. Capitulum c. 1. Insuper & Scuriam ipsius Presbyteri interclusit, & annuam de terris dominicatis collectam, sine licentia ipsius Presbyteri in ea misit, omnemque potestatem inde Presbyteri abstulit. Tabul. S. Remigii Remensis: De Scurin facit plenam partem, & omni tempore ipsam mensuram restant. In Adenais est mansus dominicus cum adificiis & torculari, curte, & Scuriis, & orto. Sunt ibi aspicientes inter majores & minores campi 46. continentes map. 110. ubi possunt seminari de frumento modii 34. de sigillo modii 30. &c. Infra: In Marinico habet seffum 1. cum adificiis, curte & Scuriis. Solent ibi esse domus domini, quin ibi proprietas terras supra scriptas. Occurrit ibi aliquoties. [Tabul. S. Bertini: In Beringabem habet mansum cum Scuria. Vide Scura.]

SCURIOLUS, Scirus, vulgo Efcureu, [vel Efcureuil.] Concil. Salmurienf. ann. 1276. Ne Monachi aut Canonici regulares de cetero forascuris de griso, aut de vario, aut de Scuriolis, vel eandem, &c.

¶ SCUROLIUS, SCUROLLIUS, Eadem Scuriato. Statuta Aftens. ubi de intratis rolis erudi non laborari solvant pro milia rolis affectati non possint in labore, &c.

de *Scurellis* posita in coepertoriis ponantur & solvantur pro qualibet penam coepertorii ad estimationem officiorum. Vide *Squirulos*.

¶ *SCURLATA*, vel *SCURLATA*, Navigii genus. Otoboni Annal. Genuesi. ad an. 1191. apud Murator. 10. 6. col. 365. Quam autem appropinquaverit monti *Corbelli*, ecce *Margaritus* ... cum galeis 72. & duobus sagittis & duobus *Scurlatis* apparuit, & praedixit. 22. galeis dedit insulim. Ubi alter Codex Mss. habet *Scurlati*.

¶ *SCURNARIA*. Vide *Scuua*.

SCUOLA. Vide *Stuolu*.

¶ *SCUOLIUS*, *SCUOLLUS*. Vide *Scuriolus*.

¶ *SCUROLUM*, quid sit docet Jo. Ant. Castellus, p. 205 in Antiquit. Mediolan. p. 73. *Secundum* quoque fideles suas construxerunt cryptas, easque peccati nomine Confessiones appellaverunt, quoadque etiam ab observantia vocabulo, vulgare sermone corruptis, *Scurola*, id est posita loca, tum ad respondenda ibi in locis sanctis corpora, tum ad peragendas in istisdem prociui a strepitum, & huiusmodi prophano commercio remotis stationes, vigiliis, &c. Ab Italico *Scuro*, obfuscus. Vide *Diarium Ital.* D. de *Montisauca* p. 27.

¶ *SCURIONES*, ubi duo *finis* coniuncti se iungunt, apud veterem Agrimensores p. 157. [Vide *Scrophio*.]

¶ *SCURPUS*, ὁ ἰχθυόεντος, Gloss. Lat. Gr. editur. Mss. vero *Scrupus*, ut legendum est.

¶ *SCURRA*, *SCURRO*. Liberatus Diac. c. 23. *Rhoda Augustalis* ... iussu eum ab *Scurrone* duci, & foras regiam civitatem occidi. Acta Mss. *Passionis S. Eulaliae Mart.* Sed ut gloriari putet, eductis eam, & *Scurrone* adducto, & ducitur antiquam patitur decalvatio & desinit per publicum, & ejus virginitas reviviscit, &c. Acta *Passionis S. Marini Mart.* Mss. Et *stetit* genus spiritum *Demostro* studii, *Scuro* vero *astutus* percussit eum jam moriunt, & amputavit. *Passio S. Victoris* n. 5. Tunc *Maximianus Imperator* iussu vocari *Scurrone*, & iussu eis, ut duceretur ad silvum. Et ibi decolaretur. Verus *Martyrolog.* de eodem S. *Victore*: *Amputatum est caput ejus ab Scurrone*. Infra: *Fecit eos incendi ante se ab Scurrone*. Ex quibus patet *Scurrone* appellari, qui in Actis *Martyrum* vulgo *Spiculator* dicitur, voce, quae *spicatore*, apparitorum, satellitem, & carnificem sonat. Unde conjecerem, eisdem esse *Scurrone*, quos *Scurras* vocant *Lamprius* & *Spartianus*, apud quos pro apparitoribus & satellitibus accipiuntur, tametsi de nomine quicquam certi non occurrat *Salmasio*. Glossa *Isidori*: *Scurra*, *Parasitus*, *Buccellarius*: quia vox postrema satellitem etiam significat, seu *Confessorem*. Glossa *Basilicæ*: *Ο ἀποκαταστάτης τῶν παρὰ τῆς πόλεως*. Neque videtur *Scurra* his localis ab eo, qui *ἐν τῇ πόλει* τῶν τῶν δεινῶν dicitur *Athanasio* in *Epist. ad Solitar.* p. 866. *Heteriones*, sive *Scurrone*, in Concilio *Babilon.* II. c. 9. *Papae* 1. *Scurra*, *irrisor*. *Scurrone* ergo *irrisorem* dicimus. Mss. *Isidori*, praefert: ita etiam Glossa antiqua Mss. [Gloss. *Isidori*: *Scurra*, qui incipit, qui vana scilicet & incepta multa de se facit ad risum excitandum. Gloss. Lat. Gall. *Sangerm*, *Scurra*, *lecherios*, *Scurra*, *Scurra*, *ἡλικιωμένος*, *ἡλικιωμένος*, in Gloss. Lat. Gr. Idem *Papae*: *Scurra*, a sequendo dictum, qui scilicet solet quemdam cibi gratia. Auctor *Mamotrecti*: *Scurra*, qui aliquem sequitur, qui etiam dicitur *ascula*, *irrisor*, *vaniloquus*, *parasitus*, sive *leccator*. *Scurra*, *Scurra*. Et quidem *Scurra* primum dicti ex Fello homines tenuiores fortunae qui divites honoris causa sequebantur. Hinc pro famulo usurpatur in Vita S. Bernardi p. 10. April. p. 680. *Scurra* *basipetens* nostri *quatuor annos* nunc oculo privatus, sancti exuvias super se habet incommodius ponit, &c. Exinde vero cum

dictis ridiculis fludent divitibus more parasitico seclareatur, *Scurra* nuncupati sunt parasiti. Denique cum non dictis tantum, sed & gestu risum divitiis movere sagerent, *Scurra* omen ad mimos transiit.

¶ *SCURULA*, diminut. à *Scurra*, apud *Arnobium* l. 6. p. 206. & *Apuleium* l. 10. *Metamorph.*

¶ *SCURILITAS*, *Lecherie*, *villie*, in Gloss. Lat. Gall. *Sangerm.* ex *Joanne* de *Janua*. Auctor *Dialog. de Orat.* c. 22. *Fada & insula Scurilatis*. Occurrit in *Epist. ad Ephes.* c. 5. v. 4. *Scurilatis*, *ἡτρωπία*, in Gloss. Lat. Gr.

¶ *SCURSORIUM*, Canalis per quem aquae excurrunt. Statuta *Mutinenf.* rubr. 407. fol. 90. *Item* quod sit *indox* & *cognoscat* super *laboratorum* aggerum, *Scursorium*, *fluviolum*, &c. Litterae *Nicolai Marchionis* *Estens.* ibid. fol. 98. *Cum* multi *cives vestri* *civitatis* *Mutinae* coram *nobis* *comparuerunt* *exponentes* *cum* *querela* *quod* *emina* *fluvii*, *Scursoria* & *scalsoria* *deputata* & *apta* *ad* *solandum* *terras* *vestra* *civitatis* *Mutinae* *sunt* *adea* *interrata* ... *quod* *aqua* *currere* *non* *possunt* & *suum* *habere* *discursum*, &c.

¶ *SCURUM*, *Panni* *Mutator*, ut videtur. *Chron.* *Erfense* ad an. 1301. apud *Mutator*. to. 15. fol. 349. *Domini* *Marchi* & *frater* *iverunt* *ad* *prandium* ... *induxi* *quadam* *mediate* *carlati* & *viridis* *Scuri* *cum* *capere* *ad* *modum* *Francie* *sicut* *portabat* *dominus* *Karolus*.

¶ *SCURZATA*. Vide *Scurlata*.

¶ *SCUS*, indecl. Rotundum vel rotunditas, *Johannes* de *Janua*.

¶ *SCUSELLI*, dicti *Denarii* *aurei*, in *Conventionibus* an. 1339. inter *Edward* III. Reg. Angl. & *Gallorum* de *Insula* apud *Rymer*. to. 5. p. 133. *Tria* *millia* *denariorum* *aurei*, *vocatiorum* *Scussellorum*.

¶ *SCUSSELLUS*, *Sarcinator*, Gall. *Cousurier*, ab Ital. ut videtur, *Cuscine*, *fuere*, Gall. *Coudre*. Statuta *Vercell.* l. 7. fol. 212. *Qui* (*Potestas*) *etiam* *promittat* *de* *non* *exercentem* *unquam* *per* *seipsum* *manuale* *officia* ... *servitiorum*, *subnartiorum*, *Scussellorum*, *servitiorum*, &c.

¶ *SCUSSUS*, *Excussus*, *Gallice* *Escous*. Charta *Alemanni*. *Goldsch.* lib. 1. *Unas* *carroas* *de* *grano* *bono* *non* *Scusso*, hoc est, adhuc in ipsis speciebus existente. [Vide *de* *Scutere*.]

¶ *SCUTA*, Vestis ecclesiasticae species, Jac. *Gaietanus* in *Ord. Rom.* apud *Mabill.* 10. 2. *Musei* *Ital.* pag. 363. *Si* *pope* *dominus* *Papa* *sermocinetur*, *ipsa* *predicante*, *omnes* *sunt* *parati*, *tam* *cardinales*, *quam* *prelati*, *in* *albis*, *linguli* *in* *suo* *habitu*, ... *episcopi* *in* *pluviali*, *capellani* *in* *Scutis* & *cotta* *seu* *superpellico*. Haud scio an à forma sic dicta hæc vestis, *Scuta* enim *Johanni* de *Janua* est forma rotunda.

¶ *SCUTAGIUM*, *Militaris* *servitii* species, quæ communibus personis perinde ac Regi debetur, à *Scuto* dicta. Qui autem huic subditus est, tenetur domum suam in bellum contra *Scotos* ad certum numerum dierum propriis impensis sequi: & qui integrum feudum Militare tenent, hi scutagio 40. dierum obnoxii sunt, Qui autem dimidium feudi Militaris possident, servitio 20. dierum, & sic deinceps. Ita *Cowellus* l. 2. *Instit.* tit. 3. c. 5. & *Rassallus* verbo *Esfuage*. *Littleton*. sect. 95. *Esfuage* est *appel* *en* *Latin* *Sanguinum*, c'est à *servir*, *Servitium* *scuti*: *vel* *tenent* *qui* *tenent* *sa* *terre* *par* *Esfuage*, *tenent* *per* *service* *de* *Chevalier*, &c. *Mox* eadem, quæ *Cowellus* & *Rassallus* habent, refert, & §§. seqq. *Bracton*. l. 2. c. 16. §. 7. *Servitium* *forinsecum*, interdu *Scutagium*, interdu *servitium*, quod ad *Regem* *peritius*, appellari ait: dici autem *Scutagium*, quod *salis* *præstatio* *peritius* *ad* *Scutum*, quod agnuntur ad *servitium* *Militare*. Et *Fleta* l. 3. c. 14. §. 7. *Sunt* *etiam* *quædam* *servitia* *forinseca*, *quæ* *dici* *poterunt*.

R.

SCUTARI, Armigeri, *Esfeyers*. Vetus Charta apud Catellum lib. 5. Rem Occitan p. 883. *Et armigeri illorum, qui vulgo Scutari appellantur*. Simeon Dunelm. an. 1067. *Multis à suis Militibus & Scutariis perdidit*. An. 1094. *Ipsa die obfessionis 700. Milites Regis Willielmum his totidem Scutariis & Castellanis omnibus, qui intus erant, cepit. Rogerus Hovdenus p. 430. Multos à suis Militibus & Scutariis perdidit*. Pag. 464. *Et ipse die obfessionis 700. Milites cum his totidem Scutariis cepit*. [Charta an. circ. 1080 in Tabular. S. Albini Andegavens. Si Scutarius aliquis furatus fuerit alicui & ante fidem promissam aut sacramentum juratum eum ecegnoverit ac reddiderit furto non amputari precipimus. Capit. gener. S. Victoris Massil. an. 1218 ex Tabular. ejusdem Monasterii. *Ad destructionem domorum Priores singuli Scutarios suos habere volumus*. Adde Chartam an. 1382. apud Mirzum tom. 2. pag. 1247. col. 2.]

SCUTARIUS, *Axi dicitur*, in Gloss. Gr. Lat. Scutorum artifices. Ita accipitur in Constitut. Sicul. lib. 3. tit. 36. §. 1. [& in vet. Inscript. apud Fleetwood p. 396. Utitur etiam Plaut. Epid. act. 1. sc. 1. 35.]

¶ SCUTARIUS, Eodem intellectu, in Charta an. 1151. inter Instr. tom. 6 Gall. Cbrist col. 138.

SCUTERUS, Idem, qui Scutarius, ex Gallico *Esfeyer*, Italici *Scudiere*, quam vocem ab *excubare* perperam deducit Acarius. Occurrit apud Petrum de Vincis lib. 5. Epist. 37. 49. Anonymum in Vita Frederici II. Imper. pag. 789. [& in Computo an. 1202. apud D. Brussel tom. 2. de Usu feudorum pag. 174.] in aula CP. *Scuteri* dictus, qui tenebat seutum & labarum Imperatoris, apud Codinum de Officiis num. 42. &c. Anonymus à Goaro editus :

Οπαροι Σκαυτηρις τρεσς αριστοι
Τησ βασιλευσσης Αξια Τησ Αξια

Hac dignitate functus quidam Xyleas legitur apud A. crocopolitam n. 66. 70. 72.

1. SCUTATORES, Scutorum confectores. Capitulare de Villis c. 45. *Fabros, ferrarios, ... futores, tornatores, carpentarios, Scutatores, &c.* [Tradit. 1. ult. apud Johan. Schannat. p. 403. Scutori 120. singulas libras tunc debent] Scutatores [scuta 12.]

¶ 2. SCUTATORES, Scuro armati. Vegetius lib. 2. c. 27. *Ferentarii autem, armatum, Scutatores, sagittarios, funditores, hoc est levis armatura adversarios provocabant.*

¶ SCUTATUM, ut infra Scutum, Moneta Regum Francorum. Leges portoriae Ludovici IV. Imp. an. 904. apud Goldast. tom. 1. Constitut. Imper. p. 210. *Navis, quae ab Occidentali regno venit, semidrachmam, hoc est unum Scutum pendat*. Occurrit praeterea in Statutis Eccles. S. Dionysii Leod. an. 1330. tom. 2. Monument. sacr. Antiqu. p. 444.

SCUTATUS, Armiger, scuto instructus. [Gloss. Lat. Gr. *Scutatus, i. e. armatus*.] Apud Donatum ad 1. Aeneid. *Scutati, armati, sunt*. Ammianus lib. 11. *Punito, Scutato proditore, qui fessinori Principem ad Illyricum barbaris indicavit*. Charta Eberardi Archiep. Trevir. an. 1052. apud Browet. lib. 11. Annal. Trevir. pag. 655. edit. Episcopo Trevirica sedis servitium facias scilicet 40. Scutatos ex ista parte Alprum ... mittas. [Charta an. 1135. apud Calmet. inter Probat. tom. 2. Hist. Lothar. col. 304. *Præterea si in villam cum sex Scutatis veneris, ibi donec acci ter in anno servient ei*.] *Scutatus*, apud Leonem in Tacit. cap. 14. §. 64. Obiter moneo, qui *scutatus* dicitur Constantino in Tacitis, *scutatus* appellari ab eodem Leone c. 12. §. 117. & alibi.

¶ SCUTEFFER, pro *Scuifer*, in Charta an. 1297. 2. apud Rymer. tom. 2. p. 655.

1. SCUTELLA, vox Latine Scriptoribus nota, Pa-

tena in modum cavitatis scuti : unde nomen *Esfuelle*. [Probatur etiam Alexandro in Explicat. tab. Heliae. pag. 18. hæc vocis scutelle origo, quam & à veteribus Grammaticis tradi docet : *Scudell* eade m. notione usurpat Cambro-Britanni, unde *Scutellam* deducere maluit nonnulli.] Gloss. Græc. Lat. *scutellum, Scutella*. Gloss. Græc. Lat. Reg. Cod. 85. *ΤΡΥΠΑΝΟΙ, Catinum, Scutella*. Vita S. Villebadi c. 8. *Quando habebat potentiam ligneam, quæ vulgo Scutella vocatur*. Hugo Flaviniac. pag. 165. *Scutellas abluens, & vasalia mundans*. Gregorius M. lib. 12. Epist. 30. *Scutellum quoque argento in Monasterio cuidam reliquerit*. Chronicon Calitense lib. 3. cap. 57. *Scutellam argenteam cum nigello libravit*. 14. &c. Testament. Ermentrudis in Append. Liturg. Gall. Mabillon p. 463. *Neptimæ Deorovare Scutella argentea cruciata, &c.*

SCUTELLA. Vetus Charta plenarie securitatis apud Brillon. lib. 6. form. *Hoc est coelestis numero sepem, Scutella una, &c.* [Computo an. 1425. apud Kennet. Antiqu. Ambrosi. p. 574. *Et in 2. Scutellis monialibus emptis ibidem 7. den & 5. Scutellis minoris fortis emptis ibidem pro ceteris officiis 9. den.*

SCUTELLA, Eadem notione, in Litteris Caroli Jobannis Reg. Franc. primogen. an. 1317. tom. 3. Ordin. pag. 208.

¶ SCUTELLUM, apud Eckehardum Jun. de Casibus S. Galli cap. ult.

¶ SCUTELLULA, diminutiv. à *Scutella*. Guidonis Discipuli. Farf. c. 18. *Quando poma vel herbe imponuntur, deponitur à cellerario cum suo socio in primis sensoribus, & semper in Scutellulis deponitur.*

SCUTELLA, inter ministeria sacra reponitur ab Udalrico lib. 1. Confect. Cluniac. c. 12. ubi de Cœna Domini : *Interea vero reconditur dominicum corpus à Sacerdote recto altare : ponitur in patena aurea, & patena inter Scutellas aureas, & adibus Scutella inter tabulas argenteas, quæ factæ sunt ad textum Evangelii. Adde Bernardum Mon. in iud. Confect. Cluniac. Miss. cap. 37. Ordericus Vital. lib. 6. Scutellam argenteam Deo super altore oblati.*

¶ Cuiam usui destinata fuerit *Scutella* in sacris ministeriis docent Excerpta ex Divionensi disciplina : *Si quis autem privatis diebus ... voluerit communicare, accedat tam ad pacem, quam ad communionem in suo ordine. Debent autem singulis in se Scutella adungere, ut si forte interjumentum aliquod Corpus Domini, vel de oie jumentum, vel de manu porrigentis lapsum fuerit, nisi in Scutellam cadere non possit. Quod vero scutellam bic, infra patenam vocat : unde unum idemque fuisse colligitur.*

¶ SCUTELLE, inter census domini debitos non semel occurrunt Charta an. 1167. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 307. *Insuper divisit ei scipios & Scutellas quæ ipsi reddebant annuatim de forstagio suo de Tanoari ad curiam suam recedendam*. Adde col. 411. Charta Ludovici Junioris Regis Franc. an. 1173. ex Regest. Chariophylacii Reg. Ch. 465. *Scutellam in omnibus appendiis ipsius castri, & de omni re, quod ad illorum usum pertinet, & in Dei & in nostra manu est*. Charta Theobaldi Campanie Comit. an. 1223. in Chabular. Latinæ. *Eligant & habeant ad opus convenus viros servientes in coquina & quartum qui colligas Scutellas pro villam*. Bulla Nicolai IV PP. ann. 3. de Censibus Eccles. Rom. in regno Siciliz. Campanie & maritima : *In episcopatu Verulanensi episcopus ipse debet 60. brachia panni, & 100. Scutellas, & 20. fol. per annum*. Plurique ibi. Chartul. S. Vincentii Cenoman. fol. 24. *Et unaqueque Scutella eorum pro unoquoque de juncio nostro unum denarium reddat*. Honores & onera Abbatis S. Claudii inter Statuta ejusdem Monast. pag. 56. Item,

pro Scutellis anno quolibet debitis per quendam dictum Patellum i. quartale sumuntur. Vide Efcutilla.

¶ SCUTELLUM dicta Cibi ac potus portiones diurnae, quae presbyteris aliisque clericis erogantur ex Ecclesiae facultatibus; alibi *portula* vel *probanda* nuncupantur. Anastasius in Pontificio II. Hic presbyteris, & diaconibus, & subdiaconibus, atque notariis Scutellum de adspis hereditatibus abitur, & alimoniis multis in periculo famis elero subvenit.

¶ SCUTELLA CLOSERIA, Praefatioque videtur, quae fit à Clafas censentibus. Vide Clufa & Clufatium. Tabul. Capituli Cabilon. p. 249. Item Vicedominas duas partes Scutella cloferig percipit: Major vno tertio parsam. Unde vocem Scutella, ut in aliis ejusmodi vocibus saepe factum est, ad quodvis tributum significandum de totorum esse colligitur.

SCUTELLARIUS, Officium in coquina regia, cui Scutellarum cura incumbit, in Ordinarij. Hofpitijs S. Ludov. Reg. an. 1261. in Fleta lib. 2. cap. 14. §. 3. [& in lib. nigro Scaerij pag. 349. ubi *Pestator Scutellae* dicitur pag. 346. *Scutler*, in Catalogo familiae Ducis Britanniae an. 1404. apud Lobinell. com. Hist. col. 8. 14. *Jehan de Tral Sculies*, *benehe* à Coar. cc. liturs par an; & *donna* *caupion de rendre compte* & *fournir de la vaisselle d'argent* & *autres choses qui appartiennent audit of- fice.*]

SCUTELLARIUS, Qui facit vel vendit *scutellas* Jo. de Janua.

SCUTELLARIUM, Locus vel vas ubi reponuntur *scutella*, Jo. de Janua: *Efcueller*, in Catholico parvo, [*Efcu- ller*, in Gloss. Sangerm.]

2. SCUTELLA, Ugentia: Logenum, quoddam genus cibi quod potus in aqua coquitur, postea in oleo friguit, & sunt lagena de pasta, quae membrana, quum flatio in eo deo friguitur. Illa vulgo dicuntur *Scutella* ita lafania, & dicuntur ita, postea melle conduntur, &c.

¶ SCUTELLATA PISCUM, Cerrus piscium nomen. Tabul. S. Florentii: *Americus Thoreasium* pro- fectus, & postmodum Nannetensis Comes magnifica S. Florentie concessit beneficia, videlicet ecclesiam S. Michaelis quae dicitur in harenno, l'orvo hoc denum in plures annos est relictum. Sed quodam vice Pisciarum Comes illo deveniens, Scutellatam piscium nomenclaturam, unde locus effluit, à monacho preposito per nuntium expetivit; quae sibi decepta S. Florentii monacho inde expulsi, &c. Vide Pulmentum.

¶ SCUTELLIFER, Qui *Scutellas* mensae apponit, officium in aula Jacobi II. Reg. Majorie. Leges Palat. ejusdem Reg. inter acta Sanctor. tom. 3. Jun. p. 18. *Statui- mus*, quod tres vel quatuor domicelli, quorum unus debeat esse nobilis, pro dicta *mastra Scutella* de ferenda sint in no- stra curia disputati; qui omnia cibaria, quae ad *scutellam* pertinent, nobis portare teneantur, ac etiam alia cibaria quae ad *scutellam* non pertinent, tunc ea dicti Scutelliferi non portaverint. Infra: *Prodicti vero Scutelliferi* prae- quam officium suum exerceant, iudicamentum & damna- gium nobis praestent. Vide in *Scutella*.

¶ SCUTELLONUM, dicitur à *Scutella*. Inventar. an. 1379. ex Schedis Clv. Lancetor. Item 22. *scutello* fla- gni. Item 17. *Scutelloni* flagni.

¶ SCUTELLULA, Vide *Scutella* 1.

¶ SCUTELLUM, Scutum gentiliū, Galliae E- cussus. Testament. Inbanonis de Turc an. 1365. apud Ba- luz. com. 1. Hist. Arver. p. 716. *Vole* & *ordine* quod in die sepulture mea supra corpus meum ponantur duo panni antri, quorum unus sit bormatus (bordatus) de funda- li nigro cum sentis fide Scutellis ac morum meorum. Vide alia mentione in *Scutella* 1.

¶ SCUTERE, pro Excutere. Codex censualis Irmia- nonis Abbat. Sangerm. fol. 128. v. *Scut* *perpura* & *Scu-*

sis 12. *modies* de annona in granis domidica & *duci- sam* ad monasterium. Vide *scussus*.

SCUTERIUS, Vide *Scutarius*.

¶ SCUTETUM, Scutum. Gall. *Ecuillon*. Inventar. an. 1347. tom. 2. Hist. Dalph. p. 551. Item, *duas scutellas* *argentatas* pro fructibus reponendis, signatas insigne mar- gine, cum uno Scuteto, & uno leone in eodem sculpo. Infra: Cum uno Scuteto parvo continente in se duas clavos. Oc- currit ibidem pluries. Vide supra *Scutellum*.

¶ SCUTETUS, in Necrolog. Laurehamen. s. Idem qui supra *Scutulus*. Vide in hac voce.

SCUTIFERI, quos vulgo *Esfenyeri* dicimus. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Scutifer*, portant *escu*, ou *escutier*.] Fulcherius Carnot. lib. 2. Hist. Hierol. cap. 2. *Monate, Rege, quicumque potius de Armigero suo Militem fecit* Lib. 3. c. 91. *Acceptis armis, ab Armigero in militem pro- vultus est*. Vide eundem lib. 1. c. 18. lib. 2. c. 19. [*Luipran- dus* l. 5. c. 12. *Sola* eo qui portat vocat *elypum* comitante *Varo- nam* *peritus* *pervenit*.]

¶ *Scutiferi* idem sunt qui *Armigeri*, atque ejusdem proinde conditionis. *Scutiferi* igitur primum dicti qui scuto instructi pro palatio excubabant praeriteri vero ita suos appellati qui Principum ensem & scutum de- ferebant, viri summe dignitatis. At posterioribus secu- lis *Scutiferos* nuncupant oobiles inferioris ordiis, qui io bellis Militum seu Equitum arma gererent. Apud Anglos penultima est nobilitatis appellatio, hoc est inter Equitem & Generosum. Valsingham in Henrico IV. in hac pugna nullis dominis, nullis miles, aut *Scu- tifer* *hostibus* *illius* *intuitus*. Quod & alibi in usu fuit. Charta an. 1347. tom. 1. Hist. Dalph. p. 69. col. 2. *Inven- runt ibi Alberum Fezley domiehellum, qui si dicebat Ca- stellum pro domo. Bertrando de Leve dom de Ixerane; & interrogatos fuit quam familiam ipse tenebat, dicit quod nunc *Scutiferum*, nunc *clitum*, nunc *gayiam*, & *un- nam* *bayetam*. Alia ann. 1381. ibidem pag. 217. *Ex primo magnificus & potens vir dom. Antiochus de Turce dom. Vignayci miles banatus, pro fe, uno bachallario milite & tribus Scutiferis ad rationem praescriptam* 35. *flora- nos*. Testament. Guidonis Card de Bologna an. 1372. apud Baluz. tom. 1. Hist. Arver. p. 381. Item *culibet alio- rum Scutiferorum, qui sunt de raudis Scutiferorum & mecum residunt* ... 10 *flora*. Chron. Domin. de Gravina apud Murator. tom. 12. col. 557. *Per quemdam Scuti- ferum* *secrete* *nuntiatus* *est* *dicto* *Duci*, &c.*

¶ *Scutiferi* denique nuncupant quiviservientes non modo laicorum, sed & ecclesiasticorum & mona- chorum. Cooc. Teracon. an. 139. inter Hist. tom. 4. pag. 613 *Nec alios clericos vel Scutiferos & officiales inferiores vel seculares* (induamus) *de panno, eujus commune pretium ultra duodecim libras*. Transactio inter Abbatem & Monachos Crassenles an. 1351. *Ordinamus* *quod* *monachis dicti monasterii* *veniantibus de extra monasterium & eorum Scutiferi & hospitibus* *dentur* *duo* *pen- bicria* *borderi* *vel* *avene* *pro quolibet animali*. Capitul. general. Mss. S. Victoris Massil. *Statuimus* *quod* *Scutif- ro & garryfor* *prorum seu monachorum in pace & vino por cellarium* *providentur*, *eum* *veniant* *ad capitalum generale*. Statuta Alesii c. 27. *Joh. 30. Ordinamus* *est* *quod* *dominus* *pessu* *imponere*, *moderate* *percutere* & *castigare* *suum* *Scutiferum* & *serventem* *seu* *pedissequum*. *Scutif- ro* *de Strilla*, in Constat. Sicul. c. 113. *Cetera* *quae* *ad* *Scu- tiferas* *spectant* *iusus* *pertractanda*, *vide* *in* *Armigeri*.

¶ SCUTIFERI ad SCINDENDUM, Officium in aula Regis Major. Gall. *Ecuyers tranchans*. Leg. Palat. Jaco- bi II. Reg. Majorie. Inter Acta Sanctor. tom. 2. Jun. p. 17. *Quoniam* *statuendum* *quod* *tres* *vel* *quatuor* *Scutiferi*, *notatibus* *seu* *privilegiis* *militaribus* *insigne* *Scutiferi*, *inducendum* *eorum* *nobis* & *alii* *per* *gendis* *Scutiferi*, *si-*

Scutiferi ad scindendum
Scutiferi ad scindendum
Scutiferi ad scindendum

quod in ea descripta essent Francie insignia in scuto. Knighton an. 1351. *Et fecit redemptorem pro se & suis de 3 mille curis auri. Vide Monetam, & Scutum.*

¶ **SCUTUM CENSUALE**, Quod pro annuo censu exsoluitur. Charta an. 1436. in Comitatu Marchie: *Ad usum unius scuti censuali ad valorem 22. solidorum & sex denariorum.*

SCUTUM BELLICUM, Feudum, dignitas feudalitatis. Speculum Saxonice lib. 3. art. 59. §. 1. *Cum electus fuerit Episcopus, Abbas, Abbatissus, qui scuto fruatur bellico, taliter primo tenetur ad Regem feudum recipere. & postea ab Ecclesie curam spiritalium.* Art. 65. §. 3. *Si quis sibi in generatione equali in feudum, non suam originem, aus erit iura; sed tuum modo sibi dignitatem, id est Scutum bellicum, minuat.* Dicitur autem uti scuto bellico, vel frui, qui feudum possideat, vel qui natus sit ad Scutum feudale, ita quod sui feudi sacra vultant, ut est in iure feudali Saxonice. 2. §. 2. ut contra mulier, & clericus, qui servituti feudalis incapaces habentur, Scuto bellico curere, c. 40 §. 6. Ad c. 2. §. 1. 6. 17. 3. 4. 4. Feudum scuti cum scuto cessare dicitur in eodem iure feudali Saxonice. 4. §. 1. *Vide Scutagium.*

SCUTUM DE CERA PLENUM. Charta an. 1149. apud Sanjulianum in Matifone pag. 25. *Negubat quoque hominum Episcopi, & cufameu, pro quibus hominum debebat Episcopo: & plenum Scutum de cera singulis annis in festo S. Vincentii, &c. Vide supra Ceragium.*

SCUTA BELLOSUM, inter obventiones curionum; ea forte, quæ finito bello à militibus in Ecclesiis appendebantur, vel potius à campionibus, qui duello decertarent. Charta an. 1078. in Tabul. Vindocinensi fol. 124. *Ego Raynaldus Cusari Credoneus domini, & mecum pariter uxor mea u nomine Enogena, cognomine Domitola, Scuta bellorum, & denarios, qui mittentur in eussello meo à jurantibus ad reliquias Sanctorum cedimus & concessimus S. Trinitati & Vindocinensi Monasterio in manu Ordinis Abbatis, ut sub iure & potestate Ecclesie Puercobialis S. Clementis semper maneat, & Monachi Vindocinenses in ipsa Ecclesia Domino Deo seruientes ea habeant in omne tempus futurum. Ipsum vero Abbatem rogamus, ut medietatem Scutorum de bellis & denariis de Sacramentis pro amore nostro concedat Gofrido Capellano nostro, & teneat ab ipso Abbate, & à Monachis suis solum dum ipse viveret.*

Cum Scuto & iusto contendere, Campionum fuit, uti in voce Campiones monuimus col. 106.

SCUTUM ANCEPS. Capitula Caroli M. l. 3. c. 89. *Armatus veniunt, id est, quia potest habere cum lorica & Scuto accipite, atque iuste. Ubi Scutum anceps trigonum interpretatur, uti Gallorum veterum, & Francorum fuit, quemadmodum diximus in Nois ad Alexiadem.*

¶ **SCUTUM ARMORUM**, Gentilium, Gall. *Escusson*. Charta an. 14. Henrici VI. Reg. Angl. apud Th. Blount in Nomolex. Angl. *Novius universi per presentes me Johanna m. uxor uxorem Will. Lee de Knightley dominum & relictam heredem de Knightley dedisse. Ricardus Peibale. Scutum armorum meorum habendum & tenendum cum portandum & utendum ubiqueque volueris sibi & heredibus suis imperpetuum; ita quod nec ego nec aliquis alius nomine meo aliquis ius vel elemum seu calumpniam in prædicto Scuto habere poterimus, sed per presentes sumus exclusi imperpetuum.*

SCUTUM, pro Duello, seu duelli iudicio, maxime Campionum. Lex Longobard. lib. 1. tit. 9. §. 23. *Et dum per pugnam ipsam causam, sicut utriusque fuerat consuetudo, querere disponebant, gravi causa nobis esse comparuit, ut sub una Scuto, per unam pugnam, omnem suam substantiam homo amitteret.* Adde lib. 2. tit. 55. §. 1. 3. & Editum Rotharist. 59.

¶ **SCUTUM FIDEI**, Charta, qua facti alicujus fides asseritur. Vetus Notitia inter Instrum. rom. 1. Gall. *Christ. o. v. edit. pag. 50. col. 2. Praefatus Prior dedit illi centum solidos & fidei Scutum; videlicet ut illud fidei Scutum foret scriptura iurgionis signum. Et ad confirmationem ubi ius scriptura & memoriale sempiternum huius rei testes sunt, &c.*

SCUTA GENIBUS ILLUDERE, vel *basis* ferire. Ammianus lib. 15. *Militares omnes horrendo fragore Scuta genibus illudent, quod est proprietas in dextrum plenum: nam contra cum basis clypei feriuntur, ira documentum est & doloris.*

SCUTUM LIBERTATIS. Leges Forestarum Canuti Regis c. 25. *Si vero occiderit (sera regalem) amittit liber Scutum libertatis; si sit liberalis, carcat libertate; si servus, vita.*

SCUTUM POTESTATIS. Lex Longob. lib. 3. tit. 15. *Omnes Waregavi, qui de exteris finibus, se sub Scuto nostra potestatis subjecerint, &c.*

¶ **SCUTUM DE QUARTERTIS**, vulgo *Escu de quartier*, Figuris distinctum, Gall. *Blasonné*, apud Lobinell. 2. Hist. Brit. col. 148. *Nec quengnam mouet quod ego. Hæculsus aletoris figura sigillum habui antequam pater meus iret in Jerusalem, videlicet cum Scuto de quartier.* Chroo. Bertrandi du Guesclin:

*Là peu s'itez voir maint Escu de quartier,
Et mainte lance grosse dont bon sont li acier.*

SCUTUM IN MALLO HABERE. Lex salica tit. 46. §. 1. *Tingunt aut Centuarini mallo in indigens, & in ipso mallo Scutum habere debent, & tres homines paupus scis demandare, &c.* Quod quidam referunt ad eum morem, de quo Otto Frisingensis lib. de Gestis Frider. Imp. c. 12. *Est autem consuetudini Regum Francorum, quæ & Theobonum, ut quoscunque ad iunendum Imperii rationem militem ad transfalpinandam congeriunt, in prædicto cum po man foveam faciant. Ibi ligant utrumque porro Scutum suspenditur.* Guntherus in Ligurino:

... ligno suspenditur alie

Eræsto clypeus, tum præco regius omnes

Convocat, à dominis regali iura teneat.

¶ Exdem aperius docet Wendelinus: *Sicut nostri proceres, inquit, tunc cum pro tribunali sedent, præponere Scutum permittuntur, quod à Tacito etiam observatum fuisse monet: deinde sic prosequitur: Perdurat hic mot in sala Curingiana bodieque, ut proceres juri diduri confidunt armati. Existatque vetus pictura, jam unto auno 400. delineata, in qua visitur Comes Hannonia in sala sua sedens, Scuto alto supra solium sedentis depicto, ipse medius conspicitur inter duodecim Patres, quibus stagulis ad genua sua item stant. Scuto cum insignibus, plane pro verbis ac motu huius legis.*

¶ Is vero, qui ad malum iudicandi veniebat, armatus, sicut felleit & lanceam portare prohibuit erat. Capitul. Pippini an. 793. §. 9. *Unullus ad malum vel ad plucium infra patriam arma, id est Scutum & lanceam porret.* Adde Capitul. lib. 3. cap. 23. *Id quippe de iis qui iudices sedebant ex jam observatis intelligi non potest.*

SCUTUM PERDERE. Vide *Arma amittere* in *Arma* 3. col. 699.

SCUTUM SUUM PROJICERE. Lex Salica tit. 3. §. 6. *Si quis alteri imputaverit, quod Scutum suum projecisset in bosso, vel fugiendo præ timore, &c.* Apud Germanos, Scutum reliquisse præcipuum flagitium fuisse, auctor est Tacitus. Nec apud Germanos tantum; sed & apud Romanos, ut habet Plautus in Trinummio, & alii. *Propter hoc* Græci vocant. Ejusmodi scuti politici, seu scholæque appellare Danos obsequium in Danie descriptione, voce confecta. *Scutum, clypeum, scabiti, Teuton & legen.*

Scutum, clypeum, scabiti, Teuton & legen.

poore. Vide Cluverium lib. 1. Germ. Antiquit. c. 5. extremop p. 327.

SCUTUM PUNICEUM ad malum suspenfum, pacis indicium fuit apud Danos. Saxo Grammaticus lib. 3. Hist. Dan. p. 37. *Mali cacumen puniceo Sento complexus, iudicium id pacis erat, saluti dedicatione consilii.*

¶ SCUTUM RUBEUM. Charta ann. 635. tom. 1. Rer. Mogunt. pag. 182. *Ego Bilebilis... nream nam... ad Sigeberto Archiepiscopo avunculo meo acquisivi cum rubei Scutis duodecim, aut parati, & totidem equis nigris.*

SCUTA & lanceas pro reconciliationis persolvere. Lex Familiz Burchardi Wormacientis Episcopi, de rapitore: *Et qui legitur eam (filium) secundum Canonicas precepta habere nequiverit, amicus illius duodecim Scuta, & totidem lanceas, & unam libram denario, pro reconciliatione persolvat.*

SCUTUM, Tabulatio, quo foribus & officinis rerum venalium pretenditur, cum ad excutiendos imbres, tum ad impediendum lumen, Angl. *Apenboufe*. Affilia menturum apud Rogerum Hovedenum: *Prohibitum est omnibus mercatoribus pro totum regnum Anglie, ne quis mercator pretendas felda sua rubris pannos vel nigros, vel Scuta, vel aliqua alia, per quos visus emptorum sepe decipiantur ad bonum pannum eligendum.* Sed vide an per scuta intelligat signa; quo officinis apponuntur, nostris Enseignes.

SCUTUM REDDITUM. Idem forte quod Scutagium Charta Henrici II. Regis Anglie in Regeſto Normannico Cameræ Comput. Pur. lignato P. Et Mareſcalus meus, quemdiu moror Rothomagi, habet unaqueque die pro arationis mea Rub. de liberatione 6. panes, & 6. fercula coquinae, & unum sextarium vini, & habet anno quoque Scutum in vidui fenestram meorum Rub. per manus Tbsaurarii mei. Id est, quantum fecutagi quis, Militare feudum tenens, solvit pro uno feuto.

SCUTUM. Brafton lib. 4. cap. 25. Tenementorum autem aliud tenentur per servitium Militare, aliud per ſervitium, de quibus homagium sciendum erit domine capituli, propter servitium foriscom, quod dicitur Regale, & quod pertinet ad cautum & Militiam, ad patria defensionem. Est etiam aliud genus tenementi, scilicet quod tenetur la focage libero, & ubi fit servitium in denariis capitalibus Domini, & nihil inde omnino datur ad Scutum & servitium Regis.

¶ SCUTUS, ut cautum, Moneta Regum Francor. Litteræ Edwardi III. Reg. Angl. an. 1359. apud Rymer tom. 6. p. 153. *Reddendo inde nobis per annum millo Scutos aureos, vocatos Joannes.* Vide in Moneta.

SCYLDWITA. SCHELDWITE. Leges Henrici I. cap. 38. de Scheldwite: *Si Scyldwite extra burgum & curiam fiat, 30. denar. emendatur Regi & Tbaynis.* Forte forisfactura fecuti: nam xaxon. scyld est scutum, pita, multa. Vel univrsim multa cuiusvis delicti: scyld de eom est delictum, culpa, peccatum, reatus.

¶ SCYLLINGUS. Vide Scullagus & Skillingus. SCYNDICUS. Sur. yndicus. Vide ibi.

¶ SCYPPILLE. Vide Navipletio.

SCYPHATI. Nummi aurei, ita opinor dicti, quod ex specie illorum essent, quos *cautus* vocat Justinianus, ad cautem, quæ vox idem sonat quod scyphus, quod scilicet cavi essent, & cauci, vel scyphi formam præferreot. Chronicon Casin. lib. 3. c. 56. (al. 58.) *Donavit ei Dux... gemmas atque margaritas complures pro Scyphatis festinationis.* Occurrit ibi pluries, ubi in editione Angelii à Nuce Scifatus perpetuo scribitur. Bulla Anacleti Antipape apud Baron. an. 1130. *T. n. autem censum & heredes tui, videlicet 600. scifatos, quot annis singulis Romanæ Ecclesiæ solvere debes.* Ita in Bulla Innocentii II. apud eundem an. 1139. *Scifatis Apulia & Calabria,*

in Charta Willelmi Regis Sicilie apud eundem an. 1156. [Chron. Cavenie apud Murator. tom. 7. col. 923. Anno 1106. Indit. 14. Petrus abbas S. Trinitatis Cavenis emis casalem in Apuliam mil. & c. scifatis. Hist. Belli sacri apud Mabill. tom. 1. Mufei Ital. pag. 206. *Duci Gotsifredo Scyphatorum quadraginta milia largitus est.* Vide Nummus.]

SYPHATI. in Charta exarata Constantino & Basilio fratribus imperantibus, apud Ugheillum tom. 7. Italiez facræ p. 136a.

SCYFIAT. apud Baronium tom. 1. alicubi occurrit, & in Bulla Nicolai IV. PP. an. 3. de Censibus Ecclesiæ Romanæ in Regno, Campania, & Maritima, ubi promissæ Scifatis & quifatis dicuntur: unde emendanda Charta Innocentii IV. PP. an. 1245. *Qua Fridericum III. Imper. excommunicat, apud Math. Paris: Posses etiam merito reprehendi, quod mille Scyphatorum annuatim pensionem, in qua pro eodem regno ipsi Romana Ecclesiæ tenerat, per novem annos & amplius prætermisit.* Legendum enim Scyfis.

SCYPHIL in candelabris Acetabula sunt. Exod. cap. 25. v. 31. *Facies candelabrum duſtile de auro mundissimo, basile ejus, calamos, Scyphos, ne sphaſarut.* Adde v. 33. 34. cap. 37. v. 17. 19. 20. ubi in Græca editione dicuntur *scyphos*.

SCYPHUS inter vasa sacra vulgo recensentur, in quem vinum, quod ad Missæ sacrificium offerrebat, ex majori calice reſundebatur. Ordo Romanus: *Pontifici oblationes populorum suscipiente, Archidiaconus suscipit post eum amulas, & reſundit in calicem majorem, quem sequitur cum Scypho super planetam Acolytus, in quem calix impleus reſunditur.* Alibi: *Post quem Diaconus sequens amulas suscipit, & in Scyphum manus sua post Archidiaconum reſundit.* Rabanus lib. 1. de Instit. Cleric. c. 8. de Subdiaconis: *Hic cum ordinatur, non suscipiens manus impositionem, sicut Sacerdotes & Levites, sed planetam tantum & calicem de manu Episcopi, & ab Archidiacono Scyphum aqua cum aquamanti, & manutergium.* Helgaudus in Roberto Rege Franc. Erat huic ornamentum adjunctus Scyphus coracæ, quo deferbatur vinum ad celebrandum sacrificium. Balduicus Noviom. lib. 1. Chron. Camerac. cap. 64. *Scyphumque argenteum, quem diebus festis Subdiaconus in manibus secutus, calices quoque cum aliis ornamentis Ecclesiæ fecit.* Anallibus in S. Silvestro: *Donavit autem Scyphos argenteos 2. qui præservant singuli libras denas. Infra: Vateas argenteas 13. pæ, antes singulas libras 30 Scyphos aureos 7 qui pens. singuli lib. 10. & Synodus Exoniensis an. 1187. c. 12. Sit in aliqua Ecclesiæ saltem unus calix argenteus vel stanneus pro infirmis, ut postquam Eucharistiam assumperint, salutem digitorum suorum Sacerdos sibi præbeat in eodem.*

¶ Scyphos interdum adhibuerunt a se reponendis Sanctorum Reliquias, ut colligitur ex Gestis Episcopi. Ceooman. apud Mabillon. tom. 3. Anal. p. 335. *De parva capsula in Scyphum argenteum caput preciosi martiris Vincentii decenter extraxit, & locavit.* Annod. sane illum cum operculo ad hoc opus Crenomansis ecclesiæ... reliquerat.

Scyphum utraque manu tenendi morem cum bibebatur, qui Monachis proprius fuisse dicitur, observat Liber Taceti:

Si Scyphum capias, utraque manu capiat, Et per utramque latus, non per ripam teceat. SCYPHICATIO. Hermiaonius de Reſtaur. S. Martini Tornacensis. c. 92. *Foragium vero embarum, vel quod Scyphicationes apothecarum alii vocant, redditus zaforum vini inter utroſque aquis partibus divisi.*

SCYPHO. Aſallatus Biblioth in Leooe III. p. 126. *Item calicem majorem suadatum cum Scypho pens. lib.*

37. Sed legandum videtur *fibone*, id est fistula, qua sanguis dominicus hauriebatur: nisi fuerit major scyphus, in quem vinum ad Missæ faciem oblatum ex majori calice refundebatur. Vide *Scphi*.

SCYRA, SCHIRA, SHIRA, Provincia, Comitatus: à voce Saxonæ, *scire*, partitione, divisio, & *scyrans*, partiri. Altrédus quippe Rex, eum Guthruno Daco foderè inito, Angliam primus in Satrapias live Comitatus, Centurias, & Decanias partitus est. Satrapias *Scyras*, Centurias *Hundreda*, & Decanias *Tienetale* vocavit. Leges Edwardi Confessoris, c. 13. *Divisioes Scyrarum Regii propriæ cum iudicio*. 4. *chemiaorum regolium sunt*. Cap. 14. *Quod autem in Trigiage definitur non poterat ferebatur in Scyram*. Robert. de Monte an. 1083. *Iustitiis irios suos per unamquamque Scyram, id est, in provinciam Angliæ inquirere fecit, & Brompton p. 956. Quæ lego olim esse Scire, id est, provinciam iudicabantur*. Idem p. 79. *Iustitarius suos per unamquamque Sciram, id est, Comitatum Angliæ mittebat, &c.* Thomas Wallinghamus p. 329. *Uti ipsi aulam militum de pago vel Scira permittere et eligi, nisi quem Rex & ejus consilium elegerit*. Adde Radulphum de Dieteo an. 1087. Matth. Westmonaster. an. 794 & Fleetam lib. a. c. 61. §. 23. *Atque hanc vocem Scire, fere semper addunt Angli ipsorum Comitatum propriis appellationibus, ut Gloucestershire, Staffordshire, Oxnefordshire, Lancastreshire, Yorkeshire, quem Eboracensium vocat Dunelmenses*. an. 1138. & sic de cæteris. Vide Edwardum Cokum ad Littletonem f. c. 248.

SCYRA præterea præstationem sonat, seu multam, quæ indiciebatur iis, qui ad *Scyram*, seu Comitatum vel placitum non veniebant: quo tenentes omnes convenire tenebantur. Monasticum Anglicanum tom. 1. p. 993. *Prohibeo ne summonceatis Monachos de sancto Remigio de Remis, ut eant ad hundredam, nec ad Scyras; sed Præpositus suos, vel unum ex hominibus suis mittant*. Charta Willemi Nothi tom. 1. Monastici Angl. p. 52. *Perpetuum libertatem... hæc est, ut si libera & quæta de Subiris & hundredis, & placitiis, & quereliis, & omnibus geldis, & consuetudinibus*. Ibidem p. 310. *Et si quæta de omnibus geldis & damagildis, feudagis, hidagis, carucagii, Scherrii, exereitibus, &c.* Adde tom. 2. p. 558.

SYRE, Eodem intellecta. Vocabul. Anglie ex Tabul. Beccensis Syre, *terra quæto de sente ou Canto*. Charta Henrici II. Reg. Angl. ex eodem Tabul. *Et in omnibus aliis locis solatis & liberatis & quietas de Syri, & hundredis, & placitiis & quereliis*.

SCYRENOTUS, Placitum seu Conventus publicus *Scyre*, qui alias Comitatus dicitur. Leges Kanuti Regis c. 38. *Et dabeatur in annuot burgimoin & Scyrenotus, nisi sapius sit necesse*. Cap. 39. *Eas quarta vice ad Conventum totius Comitatus, quod Anglice dicitur Scyrenotus*. Leges Edwardi Conf. c. 35. *Debet autem Scyrenotus bis, hundreda & Wapentacchia duodecim in anno congregari, & 7. diebus ante summoneri, &c.* Eadem habent Leges Henrici I. c. 7. nisi quod *Scyrenotus* scribitur. *Judicium scire*, in iisdem Legibus Edw. c. 27. *Et si iustitia habet cum suspensum, purgabit se judicio hundredi vel Scyre*. Liber Ramesiensis eb. 178. *Will. Rex Anglie & de Cabamuit, Sal. Præcipio tibi, facias convenire Scyram de Hamonia, & iudicio ejus cognosce, si terra de Itham reddi firmam Monachis S. Benedicti*. C. Cb. 181. *Will. Rex Angl. R. parvi liggeri Sal. Mando tibi & præcipio, quod facias convenire Sciras, & per eas recognosceat terra de Eston, &c.*

SCYTALOSAGITTEPELLIFER, his vocibus Herculeum designat Terrullus de Pallio c. 4. quod clavum, &c. *scyrans*, sagittas & pellem fectaret. *Adoratur à vobis, qui erubescendi est, Scytalosagitepellifer, qui totam epibetis sui sortem cum mulieribus cum compenavit*. Tom. VI.

Vide ibi, si placet, Rhenanum.

SDAMATON *hemianus*. inquit Papias, *Tumorem mollem carnis inflata sine dolore, sicut frequenter mortuos videmus*. Ita M. editus habet *sdamatum*.

SDUGARIUM, Meatus, aqueductus, canalus per quem fluit aq. Gall. *Condut*. Statuta Mutin rubr. 22. fol. a. v. *Saugaria distrius Mutina & fossata Ponsilas fodi & derivadi fecerit tenetur*. Ibid. fol. 10. v. *Quod Saugaria sine appellatur fossa Mubeleta*. Rursum fol. 73. *Si Saugarium vel dultorium non esset bene caruam, &c.*

SE, pro Eum, vel eus: Sui pro ejus, vel illorum: Suus, suus, suum, pro ejus, vel illorum, passim occurrunt in Chartis, interdum & in Scriptoribus mediæ ævi; quod monuisse sufficit.

SE, pro Si, in antiquioribus instrumentis; quod ex vitiosa pronuntiatione, vel seripione ortum existimo.

SEACIUM. Vide infra *Seatinum*.

SEAF, Spicarium manipulus, Angl. *Seafas*, Gall. *Gerbe*. Matthæus Westmonaster. p. 166. *Postea ad caput ejus frumenti manipulo, quem patria lingua Seaf dicitur, Gallie vero garbam*.

SEANT, pro Sint, in Capitula Legem Sal. §. 10. 12. SEAPSCIP, Navis infastior, in Pacto Ethelredi Regis cum Analano c. 2.

SEASYRE, ut supra *Saisiro*, Gall. *Saisir*. Charta apud Madon Formul. Anglie. p. 359. *Ita scilicet, quod bene licebit dicto Priori & successores sui, & monachis de Laacastria prædictum tenementum cum pertinenciis, sicut prædictum est, in manus suas Seasyre, & proficuum eorum recipere, &c.*

SEATIUM, Sigala, Seigle, Statuta A. Renf. Collat. 7. c. 17 fol. 25. v. *Et illi qui fecerint pacem alium non possint facere panem de uno Seatio*. Statuta Ordinis S. Gilberti de Sempingham p. 786. *Ne in Canonibus nati sit pacis candidus, ubi frumentum de fuerit, cum Seatio liceat fieri*. [Vide *Seatinum*.]

SEAUWERPE, vel SEAWERPE, sectura maris, à Sax. *se*, mare & *upperpen*, ejicere. Charta Willemi senioris Abbatis Camel. apud Spelman. *Concede... mundbrich, seard witte, bld witte, &c. Seauwerpe, faks, &c.* Vide *Swerp*.

SEBASIUS, *Sebasius, sebastes*, veneratione dignus, augustus, dignitatis nomen. Papias.

SEBASTUS, Dignitas in Aula Constantinopolitana nobilissima, *sebastos*. Autor expeditionis Alitacæ Frederici Imp. *Et alios quatuor Græcorum principes ratione dignitatis, Græco vocabulo Sebasius, cum eis denuntias advenire*. Inde formatæ aliq. dignitates, *sebastos*; sed & *sebastos* potius dicitur *sebastos*, quod monstrum vocis reperire est apud Lambocium lib. 5. de Bibl. Cæsar. p. 233. Vide Gloss. Meursii, & med. Græcic.

Eodem nomine donantur Duces Amalphitani in Chron. Amalph. ad an. 1096 ubi memoratur *Marius Poesobasius, Sebasius & Dux Amalphitanus*. Unde contractam fortasse & corruptam vocem *Vasli* qua non semel appellatur idem Duces observat Brancmannus Di. Terr. de Republ. Amalph. 19. post Caspium Hist. Neapolit. lib. 1. c. 13. Vide *Vasli*.

SEBELINUS. Vide supra *Sabelum*.

SEBENTOC, apud præcos Francos 70. sonat, ex Wendelino. Vide in *Cleuana*.

SEBES, SEBRUM, Vide *Sabos*.

SEBKA, *Vesula*, in Glo. H. Ind.

SECA, vox Italica, Serra, Gall. *Seie*, Teuton. *Sarga*. Vide in hac voce. Vita S. Petri Parenti tom. 5. Maii p. 66. *Nec possent vicini & parentes ejus de pe de altero ferum eruere, & deliberarent à dñeum Regis pro Sece mittere, &c.* Hine

SECCA, Locus seu officina ubi *secca* id est terra ad defecandum utitur: unde *Seccas* id est terra, & *Sege*.

Segatus, efflor, vel c. i. modis officium dominus. Statuta Cadubrii c. 3. fol. 57. *Mercatores de Cadubrio libere ... volentes conducere ... saltem ad quem locum Secorum vellent ... Nullus homo, sine persona, qui vel que tenet siveas ad fecundum non debet, nec valere capere ... aliquas tallas, &c. Corroborandum Statut cap. 38. Quod nullus Segatus in Cadubrio capias tallas ultra votum. Non inur Secatores tallarum diffordiariorum, frangimus quod quicumque Secator, seu bobus & possident Secos ... non possit capere tallas, &c. Cap. 41. Ita quod mercator intelligere possit unum tallarum, que apud Secos dicit Segati sunt. Reformat. eorumdem Statut. fol. 51. Debeat duas partes ad minus ipsorum tallarum dimittere ad Secandum in Seris & super postis Secorum distribs Cadubrii. Rursum c. 101. Nullus Segator audet ... tallas novas fecere. V. Scorum, & Scisorum, SECALE. Vide Segatium.*

¶ SECANA, Recentioribus pro Sequana, la Seine, Occurrit in Chron. Triverti to. 8. Spieß. Acher. p. 470. & alibi.

1. SECARE, Castrare. Gr. τιναν. Leges Wifigoth. l. 2. tit. 4. §. 4. Qui ... vel bovem, vel qua non Secatur, castraverit, &c.

2. SECARE, proprie de messe aut prato dicitur. Eadem Leges Wifigoth. lib. 8. tit. 3. §. 1. Qui in pratum eo tempore, quo defenditur, pegora miserit, ut postmodum ad Secandum non possit herba succedere, &c. Lex Salica tit. 29. §. 20. Si quis pratum alienum Secaverit, &c. Vide *Afcerre* in *Amadere*, [Hinc nostrum *Seyer*, pro Scier. Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Seare*, trahere, *seyer*. Vetus Poeta Mf. ex Biblioth. Coislin. nunc Sangerman.]

Vais les cers chamus au gent Saleus,

Ex lors j'arbes quillens & lains.]

¶ SECCARE, Eadem notione. Statuta Mutin. rubr. Bo. v. 115 v. Statutum est quod via euerentes per prata possit & debeant claudi si festis Paschatis Resurrectionis quousque dista prata Seccata fuerint.

¶ SEGARE, Eodem intellectu, vox Italica. Castellus in Chronico Bsgromani ad annum 1402. apud Muratori. tom. 6. col. 910. *Hominis partis Gibellina ... irruerunt in illam qui Segabant & dno frumenta*. Statuta Mutin. rubr. 236. fol. 44. v. Ordinemus quod nemo audeat Segare vel segari facere in pratis de curia, &c. Occurrit practica in Chron. Parm. apud eundem Muratori tom. 9. col. 849. in Statutis Vercelli lib. 3. fol. 81. & in Leg. Bajvar. Cod. Reg. tit. 1. c. 14. §. 3. tit. 3. c. 2. §. 2.

¶ SEGARI, pro Jugulare, gladio eorum secare, in laudato Chron. Parm. col. 869. *Dominus Odovianus Oddomandus, qui erat ultra senaginta annorum, disti de parte imperii Segaverunt ei gulam*.

¶ SEGATORES, Mellium sectores, Gall. Scieurs, Tabularum Fiscarum l. 60. *Cellatores mellium nostrorum, qui vulgo Segatores dicuntur*. [Tabul. S. Petri Vossensis fol. 95. In istis duobus mansit usus v. modum segli, duos Sciatas debent. Ibidem: In Mayo unum Sciatorem. Non Rris olim Silveus. Vide in *Silio*.]

¶ SEGATURA, SEGATURA, Ipla mellium sectura, seu Servitium, quo vassalli vel tenentes debent facere menses aut prata dominorum suorum & Beneficentia arbitralis ad 1202. inter Abbatem & Consules Gimont. Super partem bladorum omnium specterem & super basiliari & Secaturis eorumdem bladorum. Ibidem: Item agrarum scilicet novem partem garborum de dicta undecima parte seu garba pro Segaturis ... Sexta pars detur laboratori siue domini bladorum pro Segaturis & basituris di. i. bladi.

¶ SEGATURA, Res ipsa secta, de messe, aut prato dici potest. Statuta Cadubrii lib. 2. cap. 93. Nullus quilibet terram ad affitum ... possitquam licentiam fuerit

... audere accipere vel exportare Secaturis, nec letamen, &c.

SECTURA PRATI, Idem quod *Falcata prati*, de qua voce supra Chronicon Besuense p. 559. Unum mensem, ad quem appendunt unum iugerem de terra aratoria, & una Sectura prati. Occurrit ibi praeterea semel ac iterum. [Charta Guillelmi Episc. Cabilon an. 1301. inter Instr. tom. 4. Gallie Christ. nov. edit. col. 355. Et volumus quod in augmentatione prebendarum dicti canonici habeant quatuor Secturas prati, quae partiuntur cum distis canonici. Vide *Sechurata*.]

¶ SECCA. Vide in *Seca*.

¶ SECCATURA. Vide in *Secata* a.

¶ SECCHERIA. Charta Ricardi II. Reg. Angl. an. 1396. apud Rymer tom. 7. p. 833. Cum per certum tractatum factum & concordatum inter nos & Johannem Duxem Britannia, pro & causa castri de Brest, quod idem Dux nobis dedit & deliberavit una cum brevibus Britannia, Sechherii & omnibus aliis dominiis & proficiis ad idem castrum spectantibus, &c. Ubi legimus videtur *Sebherii* vel *Seubherii*. Vide in hac voce.

¶ SECHERIE, perinde emendanda vox in Charta ejusdem Reg. an. 1382. ibidem p. 360. Una cum brevibus Britannia, Sebherii, & omnibus aliis dominiis & proficiis, &c.

¶ SECHCHIARIA, sibi Italico Seccio, Rejectione, purgamenta, dumtaxat. Statuta Riphe. c. 154. f. 22. v. De pona proficiis immunitatis in viis. Idem intelligatur de Sechbiariis quae non possint evacuari, nec teneri super viis publicis.

¶ SECCURA, pro *Succuba*, in Gloss. Ifid. *Accuba*, *Succuba*, Vide *Accuba*.

¶ SECEPITA, Culter ad f. candidas victimas in sacrificiis, cuius formam accurate describit Festus. Paffio Alberti pueri tom. 2. April. p. 816. *Demum Salomon & Moser aut alias, Secepitae sub pedibus inter costas ex. adverso adigunt, & lingua subiectas vmas ferunt*. Secepitae delineationem habes apud Rafin. lib. 5. Antiquit. Vide praeterea Causabon. in Oclavian Suetonice. 3. & ad Tiber. c. 25.

SECESSU, Latrina, Cesso Italico Græc. ἀρετή, 4. 61. & unde *secessus*, & *secessus* & *secessus*. Papias. *Secessus*, latrina, steretium. Glossae antiquae Mf. *Latrina*, *secessus* publicus. Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Secessus* lieu secrete. [Gregorius Turon. lib. 2. Hist. c. 13. Ingressus autem in Secessum suum, cum vestrem purgare niteretur spiritum exhalavit. Infra: Repetit Dominum super oculum (salutem) Secessus defuatum. Joannes Monachus lib. 1. Vitæ S. Odonis Clun. Assus 895. & ecco quidam de pueris signo Secessum natura petiit. Ubi aut qui Cilleceonensis cap. 69. Ad Secessum ite. [Vide *Sece*, tum nature]

¶ SECHES, Sepia. Vide *Sieca* s.

¶ SECHIL, & SEKIT, Marsupium, pera. apud Schilter. in Glossar. Teuton. ex Glossar. Monf. & Oxf.

¶ SECHOIRATA, Cernitum unum sector per diem fecare potest de prato, Provincialibus vulgo *Sechorre*. Regest. Columba Camerac Comput. Aquen. fol. 82. Pratum duarum Sechoiratorum. Floribus ibi occurrit. Vide *Sechura* in *Sece* 2. & *Sechorata*.

¶ SECHURA, Eadem notione. Tabul. S. Victoris Massil. *Vodous missi pro gadio unum sectorum prati que est sub pontillari de mora. Sed legi Sechura*.

¶ SECIA, & SECIUS, Serra, Gall. Scie, Ital. Seta. Vide in hac voce. Statut. Asten. ubi de intratis portarum: *Falci siue Scii solvant pro qualibet holla, & si plus vel minus solvant pro rata que sunt Scii 70 lib. 120. Statuta Montis Regal. fol. 31. Item pro qualibet Scia vel Scio, à janua infra, pro intrata sol. den. 10.*

¶ SECMARIUS, pro Sagararius, in Charta Aldrici Episc.

lib. 1. de Gestis Pontificum. *Missæ cantata, sicut etiam vestibus sacris indutus, secretarium ingressus est.*

In Secretariis porro recondi solita ministeria sacra, seu vasa, vel vestes sacras, testatur Paulinus Episc. 1. ad Severum, in Secretariis Ecclesiæ:

Hic locus est, veneranda penus quo coudant, & qua promittit alma sacri pompa ministerii.

Leo Ost. lib. 2. Chron. Cassi. c. 26. (al. 28.) *Inter cuius absidam, bicameratam domum ad thesaurum Ecclesiæ sacri ministerii recedendum intravit: quo videlicet domus Secretarii appellatur, eique ejusdem nobilissimi operis alteram, in qua Ministerii altaris preparari debeant, copulavit.* [Vita B. Alcuini l. c. 4. Bened. part. 1. p. 157. *Custos denique sepulchre S. Martini, providebat quicquam & vestimenta omnia quæ ad ipsam basilicam pertinebant, intravit cum candelâ accensa Secretarium, quo ista servabantur.* &c.] Vide Descriptionem nostram Adis Sophiæ, ubi de Secvophylacio.

In Ecclesiis Secretarii interdum considebant Episcopi & Sacerdotes de rebus Ecclesiasticis deliberaturi, & sic Concilia & Synodos agebant. Synodus Charchag. an. 555. Carthagine in Secretario basilicæ S. Martiyri Agilicam Bonificius Episcopus Ecclesiæ Carthagineus cum Cæpiscopo suis diversarum provinciarum Africanarum consedisset, &c. Synodus Arclatenlis: Cum Arclate in Secretario Ecclesiæ convenissemus, &c. Concilium Aquilgranense II. sacrum dicitur Aquilgrani palatii in Secretario basilicæ sanctæ Genitricis Dei Mariæ, quod dicitur Lateranensis, anno Incarnat. D. J. C. 836. Concilium Arclatense II. c. 15. In Secretario Diacono inter Presbyteros sedere non liceat. Gregorius Turonensis lib. 5. cap. 19. *Recedente vero Rege ad metuitum suum, nos collecti in nam sede habemus in Secretario basilicæ B. Petri. Capitula Caroli Calvi tit. 26. Hæc sunt nomina Episcoporum, qui anno Incarn. D. 860. Jan. in Secretario basilicæ S. Cassis consideraverunt cum nobilibus Laicis firmitatem, quam gloriosi Reges nostri Hladosici & Karolus atque Hietarius inter se fecerunt.* &c. Guillelmus Bithorh. in Adriano II. PP. p. 227. de Legatis Basilii Imp. Haic sanctissimo Papa Hadriano cum Episcopo & proceribus in Secretario sanctæ Mariæ Majoris, juxta morem sanctæ Sedis Apostolicæ residentibus, se satis humiliter presentaverunt.

Concilia præterea & Synodos in Secretariis ædium sacrarum egisse Pontifices, testantur passim Concilia ipsa & Synodi. Idorus Pæcenis Episcopus in Chron. Hispanense Isidorum Metropolitanam Pontificem clarum doctorem Hispania celebrat, qui anno septimo supra sæci Principi Sisebuti, contra Accebalorum heresim magnas antientias Hispanum in Secretariis sanctæ Hierusalem Concilium agens, &c. Stephanus Eddius in Vita S. Wilfridi c. 28. ubi de Concilio Romano: Wilfridus Deo amantibus Episcopus sanctæ Eboricæ Ecclesiæ præ soribus nostris Secretarii meratus ad nostrum Secretarium juxta suam postulationem cum prout, quam secum adferre dicitur, est ammittitur. Hinc ipsæ Conciliorum sessiones Secretaria fere semper appellantur. Synodus Romana sub Zacharia PP. *Quia hodie jam tardior hora est venturo Secretario pertrahendum est.* Infra: Præter Secretarium, &c. Liberatus Diaconus c. 13. de Synodo Calchedonensi: Et ita soluto primo Conventu, secundo Secretario interloquuntibus judicibus, &c. Infra: Tertia Secretaria, &c. Vide eundem Descript. ædis Sophiæ num. 85. & veterem Interpretem Concilii VI. Oecumenici ad. 4. extr.

Secretaria proinde Ecclesiarum perampla fuisse non modo inde colligitur, sed & quod in ea interdum Sacerdotes diverterent, in illuc mansionem facerent. Sulpitius Severus lib. 3. de Vita S. Martini: Præteriens ergo Martinus in Secretario Ecclesiæ habuit mansionem.

Post discessum vero illius, cunctis in Secretarium illius virgines irruerunt, ad labrum singula loca, ubi federat vir beatus, ante fletibus stramentum etiam, in quo quieverat, pariterunt. Quod ita reddit Fortunatus 1. 3. de Vita ejusdem Martini:

Mansio forte fuit Martino prætereunti Ecclesiæ Domini quæ Secretaria possent.

Id porro, etiam attingimus in eadem Adis Sophiæ Descriptione n. 86. ut & unde Secretarium dicta fuerit hæc exedra, num. 85. quibus adjungenda sunt, quæ habet Henricus Valehus ad Ammianum p. 87.

Jam vero Secretaria vocat loco supra laudato Paulinus bias concbas, quæ majori, in qua altare erat, adjungebantur, in quarum altera vestes & cimelia Ecclesiæ recondantur; in altera Sacerdotes sacrorum librorum lectioni operam dabant. De utroque Secretario copiose pariter egimus in eadem Descriptione num. 67. 68. ad quas etiam referendus forte locus mox allatus Leonis Ostiensis, & Sulpitii Severi alteri lib. 3. de Vita S. Martini, ubi duplex Secretarium statuit. Secretarium Ecclesiæ passim mentio habetur in Concilio Calchedon. act. 1. p. 48. edit. 1618. Arulicano l. can. 27. Arclat. III. in Synodo Confluent. an. 860 apud Posidum in Vita S. Augustini c. 14. Leonem IV. PP. de Cura pastoralis, Anastasium in Sergio PP. pag. 62. Simeonem Dunelmensem l. 1. Hist. Eccl. Dunelm. cap. 5. Ricardum Hagustaldens. de Episcopis Hagustald. lib. 1. c. 15. lib. 2. cap. 4. in Vita Alcuini num. 22. &c. [Vide Secretarium.]

SECRETARIUM EPISCOPI, seu *τὰ ἐκκλῆσια*, Domus Episcopi, in Concilio Calchedon. act. 1. pag. 63. edit. 1618.

SECRETARIUM MONASTERII in Fragmento Historie Comitum Capæ apud Canillum Peregrinum in Hist. Longob. l. 1. p. 125.

¶ 4. SECRETARIUM, Theca reliquiarum seu fœtium, in quo reliquæ sacre reconduntur. Vita in Sereniam. Mirac. S. Adalhardi l. c. 4. Bened. part. 1. pag. 379. Et ut aiqui eorum dubias existeret, S. Adalhardum esse volatum, reliquias ejusdem de Secretario, ubi ante posita fuerant, presentari fecerunt. Quas quidem in conspectu populi ostentati exstiterunt, ipsasque, si credi deest, antiquæ chore lucidiores, visaque præ sui raritate delectabiles, conspectibus omnium adjutantium commendas præbuerunt. Postquam autem presentia sancti remota esset ab illis omnis nubes dubitationis, cum honorifice repositæ in eadem scrinio, quod paulo ante relatum fuerat, cum gaudio.

1. SECRETARIUS, Qui Ecclesiæ secretum curat, Sacrista. [Guidonis Discipuli Farf. l. c. 18. Senes quilibet Custos Ecclesiæ. Pueri erant, levati manus, atque in ecclesiam pergant. Tum Secretarius de novo pallos signum, quosque veniant facere orationem. [Lanfrancus in Statutis pro Ordine S. Benedicti c. 6. Ad Secretarii officium pertinet omnia ornamenta Monasterii & omnia instrumenta & suppellectilem, & quæ ad ipsum Monasterium pertinent, custodire, &c. Occurrit passim apud eundem Lanfrancum, præterea in Vita Abbatis S. Albani pag. 36. ad. 65. Gervasium Dorobernensem ann. 1149. in Ulricum antiquis Cisterciensibus c. 13. 17. 21. 47. [in Mirac. S. Agulbi c. 13. Bertæ c. 11. in Vita S. Neoti c. p. 80. Nostris Secretariis. Testam. Jo. Lessali an. 1382. apud Menag. Hist. Sabol. pag. 390. *Go donne & laisse au Secretaire de ladite eglise de S. Martin de Sublé & ses successeurs à soas pour mes cinq sols de rente. Le Roman de Vace de Mil.*

*En l'abbie saint Ouen
Ous en cel temps au Secretaire
Tenu estoit por leal moingne.
Vide & scripsit.]*

¶ a. SECRETARIUS, Officium & dignitas in Aula Palatiali, qui est à Secretis, *Secrétaire*. Ordinatus Humberti II. an. 1140. com. 2. Hist. Dalph. p. 399. Item, quia multa frequenter occurrunt quae non sunt omnibus revelanda, ad nostra servitia, nostraque secreta scienda & executioni mandanda quatuor de nostro mandato processerint, unum fidelem ac probum & sufficientem virum in nostrum Secretarium volumus deputari. Charta apud Kennet. Antiqu. Ambroli. p. 388. Cuncta denique agenda sua ad nuntum unius Secretarii sui passim committere, &c.

SECRETARIUS SCACARII, Qui postmodum Cancellarius, de qua postrema nomenclatura consulendus auctor Floetz lib. 2. c. 19. Matth. Paris an. 1174. Administerat enim Hugo officium Scacarii, ante laudabiliter secundum, quod appellatur Secretum scacarii, sigillum custodiendo, & diffiniam pecuniam à Vicecomitibus recipiendo, quae omnia Cancellario scacarii conveniunt in eodem libro Floetz c. 17.

¶ SECRETARIUS, Scriba, in laudata Humberti Ordinatio. ibid. Quo Secretarii & Notarii nullum jus premium scripturarum recipiant quavis occasione vel causa.

3. SECRETARIUS, Officium in forestis, seu silvis, Segreger, in Statutis Henrici II. an. 1158. & Henrici III. an. 1175 & 1178. 1583. proforests. [Vetus Recognitio feudalibus in Camera Andegav. Et est eorum deus defussus, qui doventur fore lesidius quatinus ... de prendre u nelleance de bois, laquelle nous Segreier de la forest dois effier & fœcure par rois suis.] Quidam Secretarii ejulmodi, esse partiaros, sive ex parte, silvæ dominos volunt. Tabularium Vindocinense Charta 388. Goffredus Comes Andegavorum congregavit universos naturales majoresque natu de Viadocino, principumque Secretarios & forestarios, precipiente . . . ut forestam vastine iuste & sine aliqua falsitate dividerent, & quid post mortem ejus quancumque invasione fuisset exemplatum (essent) certa & veridica demonstratio fecerant.

SECRETARIUS. Gestis Guillelmi Majoris Episcopi Andegavensis c. 19. Invenietis Sepbaanum Segregerium diti Comitibus Andegav. qui nobis nuper denunciaverat, quod si nos in bosco vestro de Boucheis juxta villam Episcopi veneramus, ibidem venantes caperet.

SEGRECIUM. Arelia Candelose ano. 1157. in Regesto Parlamen. p. 90. Cum ballivus Turonensis petere ab Abbate & Conventu Belliost. juxta Locbias sibi reddi pro D. Rege Segregium de bosco de Cbevais venditi ab ipsis petio 100. l. &c. Compositus Ballivorum Franciz an. 1337. De Segregio de nemore de Balav. de Segregio mngan Galtine. Segregia, seu totia de expleis forestarum. Ex quibus verbis videtur colligi, egragium fuisse tertiam partem expleis, quæ ad superiorem dominum pertinebat, & vulgo tiers & danger vocatur. Segreage, & Segorine, in Consuetudine insule varazice art. 10. Turonensi.

¶ Cangianze interpretationi haud male convenit Inquæta an. 1461. ex Tabul. Monast. Baugelici: Ladite piece de bois, support qui'elle soit nu dedaas de la gareane du Roy à cause de son chasteil de Locher, n'est subjeito à Segreage, poisson, barbaige, &c. Infra: En icellui bois lesidius religieux ont tout le drois de la pesson, quans elley avient, sans qu'ils soient subgore envers le Roy nostre sire à Segreage, passage, &c. Morinaco, qui io Gloff. Jur. Gall. laudatur, Segregium, quod à Segregando dictum vult, est jus quod ex ligni venditione domino superiori competit, quindus scilicet denarius. Vide supra Dangerium Segregerie dicitur in vec. Cod. Jur. Vicecom. Bellomontis an. 1286. De la Senefebance de la Floche & de la Segregerie de la forest de Melinias. Segrealis, Segregerii juri obnoxius, Arelum supra laud. Tom. VI.

datum: Cum nemus, quod dicitur Boscus Ogerii, non sit Segreale, ... idem boscus de Cbevais non sit Segrealis.

¶ SECRETARIA, Secretarii forests officium & reditus. Charta an. 1109. apud Menag. Hist. Sabol. p. 364. Goufredus Bourel parochianus de Precigacio, quoniam de omnibus istis rebus, & de omnibus aliis nemoribus, iam propriis quam communibus, quam defassis, quam n'agilis, secretatus ejus Secretariam suam, & quidquid juris & domini ibidem habebat, ejusdem dedit locis. Idem quod SEGREGERIA, ex Gall. Segreierie, in Statutis Henrici II. & Henrici III. Regum Franc. proforests. Geogra dominorum Ambiasienium c. 2. n. 12. Comes vero jagiferam Campaie, & Segregeriam, quoniam ultra Carum fluvium esset sua parte Lissio pro servitio tribuit.

SECRETELA Vide Secreta.

SECRETI DUAN, inter ministro: & officiales regios recententur in Constitut. Siculis lib. 1. tit. 16. § 8. Justitiarum, Secretis, & Officiales alii Apprui, in Charta Caroli II. Regis Sicilie, apud Ughellum tom. 1. part. 1. pag. 129.

¶ SECRETIA, Erarium Principis. Charta ann. 1315. tom. 2. Hist. Dalph. p. 52. col. 2. Sibi de anno redditu unciarum auri quæ triagintarum pouders generalis, percipiendo per eum auri singulis quandiu in servitiis nostris erit, super juriis & provensibus Secretaria nostra Apuleia de nostra certa scientia, & speciali gratia providemus. Epist. Panorm. ad Martin. IV. PP. in Chron. Sicilie apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 36. Divitiis invisti faciebant dari officia Secretis, medicis vero bajulationis doctores. Vide supra Secreta 2.

¶ SECRETIO, Societas, conjunctio, pactio. Monumenta vetera apud Ludewig. tom. 8. Reliq. Hist. pag. 159. Irigius . . . consulit Irmisfrido Regi quod non cederet Theoderico Regi Francorum, quia regnum de jure cederet sibi. . . Quod consilium secutus est Irmisfridus, deditque legatis responsum, dicens: pacem non abrenuacio à domino vestro ac amicitia & Secretione, &c.

SECRETUM, Ugutioni, Locui, ubi dantur, vel servatur secreta: præterim ita appellatur Secretarium, seu locus, in quo quidvis sit dicturi, vel alii de rebus secretis deliberaturi, confidunt Judiciale secretum, apud Ammanum lib. 15. Codex Canonum Eccl. Africane c. 97. Et tunc tractatur de rebus secretis. Ingressi judicii Secretaria. Constitutio 2. in Appendice Cod. Theod. ubi hujusmodi personis tenore hujus legis indicium sacra nostra adire Secreta, & impetrare rescripta. Adde Constitut. 15. Synodus Lateran. sub Martino PP. Præfatus affas venerabilis Secretis veluti Stephanne Episcopo Dotsis. Sexta Synodus 2. dicitur Episcopo Episcopo de Sicilia, & de rebus secretis. Acta Constantinopolitani sub Flaviano Patriarch. act. 1. in rebus secretis. &c. [Vide Secretarium 1. & Gloss. med. Græcit. in Σ' κρηται.]

SECRETACOLESTIA, Ecclesie. Constitut. in Append. Cod. Theod. Quippe illius usurpationis consummelin depellenda est, ne prædæ asibus caelestium Secretorum dicata, sortidorum munera face veneratur. Eadem pene verba habent Capitulae 2. Caroli Magni incerti anni c. 4. Capitulum cap. 339. Urbanus I. PP. in Epist. in Decret. 17. qu. 2. & in Concilio Moguntiacensi an. 888. c. 11.

¶ SECRETUM POLI, Eadem notione. Inventio corporis S. Baudelii inter Insulam. tom. 6. Gall. Christ. novæ edit. col. 169. Episcopus nunc pro invocatione omni thesauri baltham oculis magni vocibus hymnum Te Deum laudamus intonansibus, ... pulsatur & audibus poli Secretum, &c.

SECRETUM MISSE, Diptychon, seu tabella continens Canonem Ecclesie, in Decretis Basilicis Eboracensis an. 1195. c. a.

¶ SECRETUM NATURÆ. Exoneratio alvi, vel ipsa latrina. Leges Palat. Jacobi II. Reg. Majoric. inter Acta Sanctor. tom. 3. Jun. pag. 28. *Prope nos ad pedes lecti nostri parare ac in Secretis nature nobis assistere ut incumbet.* Vide *Secessus*.

SECRETUM. Vide *Sigillum secreti*.

1. SECTA, Opinio ab aliorum sententia diversa, heresis. Gloff. Lat. Gr. Secta, ad prim. Gloff. Lat. Gall. Sangerm. Secta, propositio. Papias: Sectas, dicimus, habere animorum, ad lausam circa disciplinam, vel propositum, longe alia in religionis cultum quam ceteri opinantes. Faustus Manichæus apud Augustinum lib. 20. contra eumd. c. 3. Secta est longe alia opinio a ceteris, aliam etiam sibi ac longe dissimiliter divinitatis instituisse culturam. Tertullianus de Pallio cap. ult. divinum Sectam ac disciplinam dixit. Sed &

SECTA dicitur prava ipsa opinio chartæ indita. Concil. Toleran. l. Symphosii Episcopus dixit. Ego Sectam, quæ recitata est, damno cum outare.

2. SECTA, Vitz institutum, agendi ratio, Gloffia Græc. Lat. *propositio*, *secta*, *mos*. Unde emendandæ Gloffiz Lat. Gr. Sectum, ubi leg. Sectam. Alibi. Secta, *propositio*, pariter legendum pro *propositio*. Sult. Infr. de Legat. Hujusmodi autem testatorum voluntates valere Secta meorum temporum non possunt. Ubi Theophilus: *ἡ ἀρχὴ τῆς τοῦ θεοῦ τοῦ ὑποκρίνεται τῆς βασιλείας*. Simili formula utitur Gordianus Imper. in l. 2. c. de Delatoribus: *Quod est Secta temporum meorum alienum*. Alexander Imper. in l. 2. c. de Delator. *Alienam Sectam mea sollicitudine concepisti*, &c. Epistola Adinii Juliani Prefecti Pretorio ad Jun. Commianum in Pro. VINCIA. LUDDUNES. QUINQUE. FASCALIA... (leg. GALLIAR.) CUM. AGEREM. PIROSQ. BONOS. VIROS. PERSEPELI. INTER. QUOS. SOLEMNEM. ISTUM. ORIUNDUM. EX CIVITATE. VIDUC... SACERDOTE. IAM. QUEM. PROPTER. SECTAM. GRAVITA... ET. MORIS. HONESTOS AMARE. COEPI &c. Itegrum hoc rarumque antiquitatis monumentum dabit propediem vir clarissimus Bajocensis Canonicus in Hist. Bajocensi.

¶ Speim injectam fellell V. Cl. Petre Ecclesiæ Bajocensis Canonici & Officiali: fato quippe functus est priuquam expectatum opus in publicam lucem emisisset; quod cumque resarciret licet ex Mercurio Gallicano mensis Aprilis a. n. 1733. nbi integram hanc epistolam legere est. Adde mentes Aprilem 1732 & Maium 1733. Vide præterea Sponium in Miscell. eorumdem Antiquit. p. 28. Ceterum Sectam pro vitz instituto seu agendi ratione usurpat Valer. Max. lib. 2. c. 7. *Eam Sectam Mestellus fecerat*. Neque aliter vocem Græcam ἀρχὴν vertit Cicero, ut obsequat Casaubonus ad A. tben. l. 5. c. 2.

3 SECTA, SECTOR, SEQUELA, voces Fori Anglici.

SECTA CURIA, seu *Sella ad curiam*, est servitium, quo feudatarius ad frequentandam curiam domini sui tenetur, ita Cowellus l. 1. Instruit. tit. 3. §. 29. *Servitium placiti* vocant nostri, ut in v. *Placitum* docuimus, quo scilicet vassallus ad Placita domini sui venire tenetur. Gravamina Episcoporum Angliz: *Ratione hujusmodi possessionum, Rex & alii Magnates nituntur compellere Episcopos, Vassallos & Religiosos, & Religiosos Ecclesiarum sacre Sella ad Curiam laicalem. Item ad Sella & olis onera faciendā, & ad camparendum in foreis, &c.*

¶ Aliud est. videtur *servitio placiti*, *Sella curia*, de qua mentio est in Charta apud Kennet. Antiquit. Aubrold. p. 320. *Item faciens Sella curie domini de Hedington de sex septimanis, & si breve domini Regi in di-*

Ha curia annuebitur, tunc Sella illam faciens de tribus septimanis in tres septimanas, & ad prefatam curiam singulis annis inter festum S. Michaelis & S. Martialis venient cum toto ac pleno dytano scilicet battens sacere consueverunt. Ubi Sella curie idem esse quod flagium existimo.

Ejusmodi sectarum numerus erat sere semper definitus in Chartis infeodationis. Fleta l. 2. c. 7. §. 14. *Item qui predictorum faciunt Sectas ad Curiam domini, & quos Sectas per unam, &c.* Interdum enim unica, interdum binz, vel ternz sectæ debebantur: Si hereditas aliqua, de qua unica Sella tantum deberetur, ad plures heredes participes illius hereditatis devolueretur, ille qui emam id est, capitalem partem illius hereditatis habebat, unicam Sella faciebat pro se & participibus suis, ex primis Statutis Roberti I. Regis Scotie c. 3. Eadem habet Fleta l. 2. c. 66. §. 6. 7. Unicz istius sectæ mentio est in Charta Henrici III. Regis Angl. tom. 1. Monast. Angl. p. 519. *Sciatis nos... peidanasse... Monialibus, ibidem Dec servientibus... de tam, quum singulis annis facere consueverant ad curiam nostram bonis Bononia, apud S. Mariam magnam London. pro domiciis tertis suis in manerio, &c.* Adde Statutum Marlebrigd. Henrici III. c. 9. Binarum vero Sectarum meminit Willel. Thorn. an. 1259. *Tandem idem Simon coarctavit... quod faciens Sella ad servitium, quando cessum est ad 20. sol. 1. den. & ad plus plus, & ad minus minus, & faciens Sella ad Curiam Castuarie bis per annum, scilicet in festo S. Michaelis & in Pascha.* [Idem occurrit in Charta apud Maund. Formul. Anglic. p. 2. *Facie adeo... duas Sectas per annum, scilicet unam curiam nostram proximam post festum S. Michaelis, & aliam Sella ad proximam curiam nostram post Pascha, per rationabilem summacionem in perpetuum.*]

Sed cum tria potissimum Placita Capitalia tenerent domini in feudis suis, totidem sectæ sere semper debebantur vassallis, quia ad convenire tenebantur, etiam sine submonitione: alias autem sectator tenebatur venire ad curiam domini sui, sine submonitione legali, ut est in Quoniam Attachamenta c. 33 §. 3. 7.

Non omnes tamen vassalli Sella Curie erat obnoxii, sed ita tantum, qui per chartas sub hac conditione sectati erant, ut est in Fleta l. 2. c. 66 §. 1. 2. 3. &c. Tamen si de oneris omnibus acquiecentibus in Anglia infere teneverit Willelmo de Eboraco Episcopus Sarisberienfis, Math. Paris an. 1256. *Pro lege consuetudinem pessimam in se quo suscitavit: ut scilicet pro quantalocunque tenemento faciat tenens ac subiectis suis superiori, à quo videlicet tenet, in magnam subditorum damnum & detrimentum, & superiorum parvum vel nullum emolumentum, Sequatur curia etiam in viuis: unda quoniam quum hoc fecerant, mirrabatur, sa ad hoc fuisse causas, [Quod falsè & inepte scriptum fuisse docet Spelmanus.]*

¶ Ab hac servitii eximebantur aliquando Ecclesiæ & Monasteria speciali privilegio. Charta Ricardi Comit Cornubiæ apud Kennet. Antiquit. Aubrold. pag. 212. *Ratam habuimus donationem quam Wido de Atrines fecit abbati & conventui de Pfenec de terra sua quam habuit in villa de Mixbury: qua terra quoadquidem consuevit facere Sella ad curiam nostram de North Oseni, hanc Sella... relaxamus in perpetuum.*

Vassallus ad curiam domini submonitua, priuquam ad iudicandum, vel ad alia munia juridica peragenda admitteretur, examinabatur à Ballivo; quo facto, amercari non poterat, si errasset. Quoniam Attachiam. cap. 36. §. 3. & 4. *Quilibet sectator, antequam admittatur seu recipiatur per Ballivum, puest & debet examinari a tribus curiis, si sciat sacere recordationes curia,*

curia, & dare sufficientem unam earum, seu iudicium curie de wardis, & rationibus petitis, in curia, vel non; & tunc cum fuerit per iudicium & suos socios approbatus, non potest postea pro sua imperitia amercari.

Quod si vassallus per se aut per attorneyum ad curiam domini non venerat, nulla legitima proposita excusatione, seu *Essen*. distringebatur per catalla sua, ut habent Quoniam Attachiam. c. 33. prima Statuta Roberti I. Regis Scotie c. 4. in Fleta l. 2. c. 66. §. 6. 7. 8. 9. 12. &c. Atque si *Seitas suas* ad curiam dominorum subtrahere dicebantur, si *seitas* suas non facerent, vel ad eas faciendas se teneri denegarent, in Statutis secundis Roberti I. Regis Scotie c. 5. & in Fleta l. 2. c. 66. §. 11. Ita porro accipiendæ sunt *Seitas Comitatus, Hundredorum, Wapenachiorum, &c.* in Monastico Anglic. tom. 1. p. 279. 297. 372. 487. 503. 10. 3. p. 14. in Fleta l. 2. c. 66. §. 12. 14. &c.

SECTA CONSUETA, cum ex consuetudine, cuius memoria non exstat, curiam aliquis sectari aliqua tenetur, Anglis J.C. *Swiss Consuetudine*. Idem quod

SECTA CUSTUMARIORUM. Vide Fletam l. 2. cap. 7. §. 15.

SECTA CONVENTA, seu ex conventionem, Anglis J.C. *Swiss convenant*, cum ex aliqua conventionem, cum antecessoribus inita, quis tenetur curiam alterius sequi. Rastallus.

SECTA HUNDREDI, Servitium, seu obligatio qua Hundredum aliquis interesse tenetur. Charta apud Madox Formul. Angl. p. 25. *Cum prædicti villani facere debeant & facere consueverunt Sectam ad prædictum Hundredum de tribus septimanis in 120 septimanis.* Vide Hundredus.

SECTA LAUHUNDREDORUM. Vide *Lavehundredum*.

SECTA MERCATI. Monasticum Angl. 10. s. p. 117. Anno 1220. Rex Henricus filius Johannis Regis concessit Monachis S. Petri Gloucest. mercatum de Northleeb cum *Seita*, *seitas* duo Apostolorum Petri & Pauli, &c.

SECTA AD MOLENDINUM, Servitium, quo feudatarii grana sua ad domini molendinum ibi molenda perferre ex consuetudine astinguntur. Ita Cowellus l. 2. tit. 3. §. 20. Monasticum Anglic. tom. 1. p. 113. *Dedit molendinum cum Seita & molitura totius villa sua, &c.* Tom. 2. p. 103. *Et de molendino... cum Seitis totius parochie prædictæ, &c.* Adde p. tot. Tom. 3. p. 59. *Molendinum cum iusto & cursilagio, & cum tota molitura & Seita.* Ex Gallico Suite. [Molendinum cum *Seita debita*, in Charta an. 1333. apud Madox Formul. Angl. pag. 164.]

SECTA MOUTE, Eadem notione. Charta an. 1258. ex Chartul. S. Vandre. tom. 2. p. 1965. *Cum licet & contentio moreretur inter me... & omnes homines illos de parrochia de Regieruille & de Guesneulle, ... à quibus prebent *Seitam montu*, sicut bannerii molendini mei dei Euren. Tandem... pax & concordia facta suis inter nos... in hunc modum, quod... ipsi tenentur de certo frequentare dictum molendinum sicut bannerii, ... & persolvere mihi... de decem & octo bovis illi bladii decimum & novum bovis illi bladii rufum & unam cartam farina rafa.*

SEQUELA, Eodem significatu, in Charta Richardi Reg. Angl. an. 1197. apud D. Bruffel tom. 2. de Usu feud. p. 10. *Quia clamavimus ecclesie Rothomagi... omnia molendina quæ nos habuimus Rothomagi quando hæc permittimus facta sui, integre cum omni sequela & molitura sua, sine aliquo retinimento earum quæ ad molendina pertinent vel ad molituram.* Paulo supra: *Tam Milites quam Clerici... Sequuntur tria molendina d'Andeli.*

SECTA REGALIS, qua omnes tenentur Vicecomitis

vel Letas bis quotannis adire tenentur, ut non ignorent, quæ ad pacem Reipublicæ higerunt. Regalem autem appellatam volunt, quia hic *Ligenia* erga Principem præstandæ causa. Nam illic omnes, qui annum 12. prætervehi sunt, *Ligenia* sacramentum subeunt. Cowellus & Rastallus.

SECTA REGIS. Denuntiatio rei, una è duabus viis reum sistendi de aliquo crimine, quarum prima est accusatio, quæ *Appellatio* dicitur: altera denuntiatio, quam *Seitam Regis* appellant. Cowellus l. 4. Instit. tit. 8. §. 34.

SECTA SERVITI, ea dicitur, qua vassallus curiæ Vicecomitis, vel *Leta*, vel Domini, ratione tenementi interesse tenetur. Anglis J.C. *Suit service*. Idem Rastallus.

SECTA SHIRARUM, seu Provinciarum. Charta Henrici II. Reg. Angl. an. 1156. apud Kennett. Antiquit. Amhro. p. 114. *Quæsi sunt de shelonio, pontagio, ... & Seitis Shirorum & hundredorum.* Placita apud Blonni in Nomole. Angl. *Per Seitam Shirorum clamas esse quietum de Seita in comitatu Cestria & Flint.*

Vide Seyra.

SECTA SWANEMOTI. Vide *Swanimotum*.

SECTA UTHESH. Vide *Husium* col. 1247.

SECTAM PRODUCERE, hoc est, testimonium legatum benivolum super re, de qualis est. In Fleta lib. 2. tit. 63. §. 10. 61. §. 2.

SECTATOR, Qui *Seitam* facit, vel qui *seita curia* obnoxius est ratione tenementi vel feoffamenti: in Quoniam Attachiam. c. 13. & 33. in Fleta l. 2. c. 66. §. 2. &c. *Seitatorum* litium, litigantes vocat Sidonius lib. 4. Epist. 6. *Negotiorum forensium Seitatores*, ludus de Summo bono l. 3. c. 60.

SECUTIO, Idem quod *Seita*. Vetust Placitum sub Guillelmo I. Rege Angl. apud Seldenum ad Eadmerum p. 199. *De istis duabus consuetudinibus, qui culpabiles inventi fuerint atque decem, multa faciant, sive vadimonium ab eis acceptum fuerit, sive non, tamen in executione Ministri Regis, & per vadimonium emendabunt, quæ iniuste emendanda sunt.*

SEQUELA, Eadem notione. Matth. Paris: *Uti pro quocumque tenemento facias tenere sua superiori, à quo tenet... Sequela curia.* Arelta an. 1259. in l. Regeſto Parl. fol. 16. *Cum fecissent adornari Capitulum... super proprietate Sequela mortua apud Castrum Radulphi, &c.* Willel. Thom. an. 1198. *Quod Abbas de S. Augustino Cantuar. exigebat ab eis servitia & consuetudines, quæ facere non deberent: & maxime, quod faciebant sequi curiam suam de S. Augustino, & ibi placitare, & sic stare, quod ipsi dicebant, se non debero facere ibi, sed in Theneſtre, apud Meustre.* [Monast. Angl. tom. 2. p. 253. *Et quod sint quæti à Sequela curia.*]

SECTA, Jus persequendi aliquem in iudicio de re aliqua, maxime de criminali: *Proſequitur* in iugement; ut sequi, nostris, *Proſequere* est iugement. Vox veteris Juris prudentie. Plinius in l'aneſſy. *Dicitur adferri atque procuratori tuo, in ius veni, Sequere ad tribunal.* Bracton. l. 3. tract. 2. c. 11. §. 1. *de homicidia fugitivo: Non erit sententia vocandus sine Seita alicuius, &c.* §. 82. *Cum autem malefactor fugam caperit, oportet quod sit, qui Sequatur fugientem, qui loquatur de viſu & auditu, &c.* Ad huiusmodi vero *Seitam* faciendam non admittitur quilibet de populo, nisi ad ipsum perveniat sequi propter parentelem forisem, &c. Passim ibi. [Charta Henrici IV. Regis Angl. an. 1407. apud Rymer. tom. 8. p. 483. *Ad Seitam autem prosecutionem nostram vel alicuius legum nostrorum.*] Vetust Consuetudo Normanniæ c. 70. *De meurtre & d'omicide pens le plus prochain du langage faire la Suite.*

quo creditori debitum securum praestitit, in Cod. Theod. l. i. tit. 26. l. 1. ibid. tit. l. 19. & c. Charra Casimiri Reg. Polon. an. 1335. apud Ludowig. 10. 5. Reliq. Mif. p. 394. *Securitate fecimus sufficientem in sex milibus p. vagaeis proferimus Pragensium praedictarum*. Charra Henrici V. Regis Angl. an. 1419. apud Rymer. 10. 9. p. 819. *Juramentum, lateras, obligationes, Securitates, & cautiones alias sufficiens, &c.* Vide Panzirol. l. 1. Thezauri c. 77.

¶ SECURITAS dicta Epistola quae homicidæ à parentibus occisi concedebatur, ut securus esset à qualibet inquietatione, in Formul. 18. Marculfi l. 2. Adde ejusd. Marculfi Append. form. 33. 51. Formul. 39. inser Siemond. Formul. 8. inter Bignon. Formul. 124. inser Lindenbrog. & Bignonii notas ad Marculfum.

¶ SECURITAS EVOCATORUM, Licentia à Principe concessa alicui ad ejus conspectum veniendi, in Cod. Theod. l. 6. tit. 23. l. 3. Vide ibi Gothofredum.

¶ SECURITAS SEXUS, Ejusdem obtentus. Cod. Theod. lib. 3. tit. de Accusat. *Patroni etiam causarum macendi sunt, ne, respectu compendii, feminas, Securitate forsitan sexus, in actionem in licitam promittentes, temere suscipiant.*

¶ SECURUS, Certeus, Cigaltius de Bello Ital. Ego sum securus quod Rex Christianissimus pater pauperum & amator populi vocatur. Phralis Gallica, le fusur.

¶ SECURUS, Salvus. Statuta Genuens. lib. 3. c. 1. fol. 63. *Et debet ac possit uxori viro mortuo habere de bonis viri raudem nigrum, vel buratiam Securam secundum conditionem vel facultatem mariti cum sodratutis, videlicet epigram & mantellum.*

¶ SECUS, Malum. Gloss. l. 1. 1. d.

¶ SECUSARE. Gl. Lat. Mf. in Bibl. Regia cod. 1073. *Abnuat, Secasat, nolit, Abnuare, Secasare, refutare.*

¶ SECUTIO. Vide Scita 4.

¶ SECUTIVA, Comixtus, Gall. Suisse. Charra Philippi Puleri Reg. Franc. an. 1293. ex Camera Charophylacii Antrebat. *Volentes & concedentes ad idem Comes aut heres suos praedictos ipsam procerum ... quem praedictum suum obficio muneris in Sacutiva vel omni via nostra, dum tamen praesentis sui in eadem.*

¶ SECUTOR, Actor. Leges Norman. apud Ludewig. Reliq. Mif. to 7. p. 415. *Quod dicta querela per verba Sacutis & responsione descensus potest & debet periculum variari.* Vide Scita 4. & Sequi.

¶ SECUTORES, Haeredes, posterii. Traditiones Fuldenfes lib. 1. tract. 26. *Et ratione, ut à die praesentis vos vel Secutores vestri firmam & inordinatam habeatis potestatem.* Vide trad. 61. 70. l. 2. trad. 19.

¶ SECUSUS. Lex longob. l. i. tit. 6. §. 6. *Si vero conam ruperit supra geniculum, ... si autem Secusus, auc claudus fuerit, componat sicut in hoc editio legitur, id est, quatuor partem presii ipsius.* Editio Boerii habet Securi. Sed legendum videtur Securi, ut est in Editio Rotharis Regis tit. 12. §. 19. Vide in hac voce. *Securus* ex iisdem Legibus apud Murator. to. 1. part. 2. p. 48. ubi Cl. Editor *Securus & Similis* in Codd. Mif. scripsum esse observat.]

¶ SED, vox Hispanica, Seta, Gall. Soye. Inventar. Prioratus S. Michaelis de ballio in Hispan. ann. 1597. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Tres rousles de Seta.* Tabul. Volens. fol. 7. v. *Deduxit ei Rainaldus filius suus per hoc unum bellum de Seta Statuta Placent. l. 6. fol. 10. Item de aliquo mantello drapi... cum suo reple vel Seta Satorii, &c. Guaricionis de Seta in Cons. Limanoan. 1582. inter Hispan. rom. 4. pagina 246.*

2. SEDA. Charra fundacionis Abbatiz S. Amadii Rotom. *Comendimus eidem Monasterio silvum illam,*

qua habetur... & Sedam cum terra culta, qua pertinet ad eam. Alia pro eodem Monasterio: *Tribus in Monachatum S. Amadii praesidit omnes possessiones, quas in Lamborsu la Seda habuit.* Vide Seda 4.

¶ SEDALARE, inter ornamenta Ecclesiastica recensetur in Tradit. Fuldenfis lib. 1. p. 472. *Besiu 3. pulvilli 5. Sedalato 3.*

¶ SEDALIS ECCLESIA. Vide in Seda 2.

¶ SEDARE, Componere. Vide Seda 2.

¶ SEDATIO, SEDATIUM. Canones Hibernenses l. 2. c. 14. *Synodus Hibernensis decrevit, ut una quoquo mortuo de subdiaconia ejus pars detur Sacerdotibus... Sedatium commune de subdiaconia omnis mortui dandum.* Ex c. 15. quod inscribitur de Sedatione: *Synodus Kartaginensis ait: Sedatium commune, si modicum fuerit, respiciendebat; si magnum, accipendum usque pretium vacante. Hoc Sedatium usque Regem & Episcopum, qui Monachus est, & fratres Synodus Hibernensis in hoc Sedatium eum, aut pretium ejus statuta dimissionis statuit.* Adde l. 19. c. 7. Vide Pretium sepulchri.

¶ SEDATOR, Qui rebus componendis est praepositus. Charra an. 1334. to. 2. Hist. Dalph. p. 344. *Exitis ordinatum, quod vos... ad sedandum intrapreysias fallas & capis bias inde libere sine menjoyllis aliquibus relaxando & restituendo in locis ubi expeditur in illis portibus cum diligentia laboretis... una cum dicto domino Thoma & aliis pro parte nostra & dicti Comitibus Sedatoribus deputatis.*

¶ SEDECENNITAS, Numerus sedecim. S. Cyrillus in Prologo libri Comput. apud Petav. in Append. ad Doctr. Temp. *Ursus illi sex quatuordecennitates, ita & isti per septem Sedecennitates, & quasdam dimissionem pergas duplicatas, ... inextinguibiles circules describere nitentur.*

¶ SEDECEM, *sedes*, in Gloss. Lat. Gr. *Sed co-cum, sedes*, rectius legitur... Vulc.

¶ SEDELLA, Dilcus, ut videtur, Gall. Plat, in quo aliquid sedet. Anonymi Aonal. Mediol. ann. 1389. apud Murat. to. 16. col. 832. *Item Sedella una deaurata, super cuius convalescentia sunt arma in una esmallo. Alia Sedella deaurata pro aqua sancta cum solisminibus & armis in suado.*

¶ SEDENTARIUS, *Quis sedet facias*. Ugutio. [Gl. Lat. Gr. *Sedentarius, sedentarius*.]

¶ SEDENTIA, Res immobiles. Curia Montifioni per Alfonso II. Regem Aragon. an. 1389. Mf. Statutum, *quod si aliquis rusticus vel borderius, vel juvenis homo dimiserit montem suum, vel bordam suam, vel exierit de dominio illius, de quo erit, quod amittat Sedentia, quae habebit, quae pertinet ad ipsum montem, vel bordam, &c.* In alio articulo: *Et unumlibus aliis rebus... quae sunt immobiles, sive Seens.* Curia Generalis Catalaniz llerdz celebrata ann. 1301. à Jacobo II. Rege Arag. ex Mf. Cod. *Non possit emere nec habere titulo emptiois aliquam rem immobilem, n. Seas, vel mobilem.* Vox frequens in Foris Aragon. [*Possessio Sedentia*, id est immobilis, in Conclut. Benecharn rubr. de Notar. art. 18.] Vide Michaellem del Malina, Et infra in Stabilita.

¶ SEDENTULUS, *Jam sine dentibus*. Papias in Amalthea. Leg. *Edentulus*, Gall. *Edenti*.

¶ SEDERE, Aptum esse. Ordo Romanus c. 6. *Primicerius autem & secundicerius componunt vestimenta ejus (Pontificis) ut bene Sedeat.* Vide infra Seda 2.

¶ SEDERE, Commodum vel gratum esse. Litt. Henrici III. Reg. Angl. ann. 1223. apud Rymer. to. 1. p. 356. *Si vero ad insulas illas non Sedas vobis viro (quod erit nobis ingratum) tunc, si placeat, expere*

ad altare procederet, solliciti ei praestitisset. Vide *Tribunal* 3.

SEDES POTENTIAE, id est, Abbatis, in Vita Notkeri Balbuli num. 19.

3. **SEDES**, Obsidio, ex Gallico *Siege*. Epistola Stephani Comitis Blesensis de Obsidione Antiochie, tom. 4. Spicilegii Acheriani: *Et jam ibi cum omni electo Dom. Jesu Christi exercitu Sedem cum magna ejus virtute per 23. continas septimanas teneveramus. Sicur autem exercitus Sedem tenere, vel facere, cum in castris sedet. Vegetius lib. 2. c. 5. Quae omnia in Sedibus, in insidiis, in omni exercitatione castris, universi milites, & sequi, & intelligere, consueverunt. Vide observata de Lindenbergio ad Ammiani lib. 14. pag. 10. & p. 99. edit. Valesii.*

¶ Cursum praeterea haec vox de militibus qui in oppidis stant & stabiles sunt, Gall. *Qui sont en garison*: quo sensu intelligendus videtur Vegetii locus jam laudatus. Certe idem alibi habet: *Erant in Sedibus milites. Et Ammianus: Militares numeri destinatas remaneant Sedes. Ubi vox Sedes de stativa accipienda est, ut & in Cod. Theod. Leg. 2. de Domest. & Proiect. Quaternas etiam annonas eos quos armis gestandis & precibus bellis idoneos ad hoc non esse constituit in Sedibus jubemus adipsos. Vide Sedem, Sedita & Siabitas.*

¶ **SEDEM TENERE**, A loco, in quo quis sedet, non dimoveri. Charta Caroli Reg. Hungar. an. 1227. apud Ludewig. to. 5. Reliq. Mss. p. 478. *Contra quos, si praedictus Rex Boemia hostiliter cum exercitu praecessisset, Sedem tenebimus in quiete, neque eis hac in parte aliquod ferre volumus subsidium vel iuramentum.*

4. **SEDES**, Locus idoneus ad construendum aedificium, vulgo *Mesare*. *Sella mansi*, in Edicto Pilsensi c. 30. Charta Lotharii Imp. an. 977. apud Locrium in Chron. Belgico: *Simili modo mansa duo in jam praedicta villa, & Sedes duas in terra arabili, & bovaria (bonaria) 24. ad opus Fratrum ipsius loci.*

SEOLITE, **SEOLIOLUM**, Eadem notione. Charta Caroli C. apud Hemerum in Augusta Viromandorum in Regesto p. 28. *Et in Domitionis monte tria sedilia, cum vicis ad se pertinentibus: in vicis quoque Sediolum unum ad officium peragendum lavandorum vestimentorum, cum geminis lavandario, qui in eo habitare videtur. Charta Berengerii Episc. Vindobensis in Tabulario S. Vitoni: & apud Hugonem Flaviniacensem p. 133. Dedimus praeterea... mansa decem cum Sedilibus, ad eadem mansa pertinentibus. Idem Tabularium S. Vitoni: Sunt ibi undecim Sedilia, excepto indominicato, unum quodque in festivitate S. Martini solvis 4. denar. Occurrit ibi quoque semel. (Diploma Aroulli Reg. an. 890. apud Marten. tom. 2. Ampl. Collect. col. 34. Tradimus... inter Sedilia ac prata terrae arabili ac silvam bonariae lx. Item in alio loco Harz vocabulo inter Sedilia campos pratorum bonariae cxxx.) Charta ann. 1153. in Sanctuario Capuano p. 197. *Fundus & Sedilis pertinens Ecclesiae S. Mariae majoris.* Adde Caracolum de Monum. Eccl. Neap. p. 298. Will. Heda p. 247. i. edit. Sedilia autem, quae Hostes dicantur, Bilsanficilia, in quibus supranominati manserunt, &c. Est autem Theutonibus *hof-lad*, & *hof-lade*, fundus, area, solum, locus ad aedificium purus: solum, cui sedes imponuntur, & quod aedibus dirutus manet, vulgo *Domsstadium*, q. d. locus domus: *Hof-eim*, domus cum solo & borio. Ita Kilianus. Vide Hoba.*

¶ **SESSURA**, Eodem sensu, ut Cbar. Henrici Leod. Episc. an. 63. apud Mart. to. 1. Amplif. Coll. col. 866. *Ecclesia siquidem Falomannia quatuor clericis vel prebendariis habebat, ad quorum seclibus vigiliam vel vestimenta tota & integra decima ejusdem villae & atrii, ... & quatuor cortilia cum singulis domorum Sessuris.*

Tom. V.

SESSUS, Eadem pariter notione. Charta Caroli Cal. in Tabulario Derwensi: *Concedimus etiam eisdem Dni servis Sessum unum indominicatum ad accipiendum saltem, cum proprio, uti vulgo dicitur, stallone & furca superposita, &c. Charta an. 1034. in Antiquitat. Voslagenf. lib. 5. c. 7. Ad Fremouvillem 6 mansas cum Ecclesia, apud Vicum ab omnium unum cum duobus Sessibus, &c. Tabularium S. Remigii Remensis: in Murinacea habes Sessum 1. cum edificium, curio & feniis. Alibi: *Est mansus 1. in Sessio est mapp. 1. in olebis mapp. 6. de terra forastica mapp. 20 sunt simul mapp. 28. Rursum: Dedit idem homo ad eandem Ecclesiam Sessum 1. ab apficiens de terra arabili jornal. 6. vincolas 3. &c.**

SESSIO, Idem quod Sessus. Epistola Gausfridi de Meduana to. 2. Spicilegii Acheriani p. 507. *Decem aratra cum bobus, quae Carueas vocatis, & terram duas Sessionibus aptam ad laborandum dedi.*

¶ Ex his omnibus haud difficile quae percipere potest vocem *Sedes* & alii, quas hic congesti Vir eruditus, non tantum significare locum idoneum ad construendum aedificium, sed & designare Modum agri qui colitur, idem proinde esse quod *lupra Pecia & Platea*. His addere placet Terragium Bellijoc. *Super quodam prato... contineto Sedem esse massotarium fecit. Infra: Contineto plateam duarum massotarium.*

¶ **SEDIUS**, **SEDIULUS**, Eodem intellectu. Praecept. Ludovici Imperat. an. 836. apud Marten. to. 1. Amplif. Collect. col. 96. *Concessimus ad proprium Hruotberti fidelis nostrae, ... vincolas & Sedios tres cum tribus hominibus qui eas excolere noscuntur. Chron. Farf. apud Murator. to. 1. part. 2. col. 448. *Dimo casam unam; filii Petri Petroacis casale unum; Joannes cum suis Sedium unum; Ursus Godes Sedium unum. Pluries ibi. Tabul. Audomar. Habet ibi Sediolum unum, inde solvis fol. 1. Ibid. Habet & ibi Sediolum x. veniunt in censum de argento fol. viii. Rursum: Habet ibi Sediolum xxxii inde veniant fol. v. 1/2.**

SEDES MOLENDINI, seu locus idoneus ad construendum molendinum, vel ubi stat molendinum, in Chron. Andreus p. 345. 347. *Locus molendini*, p. 353. Adle Marlorum in Metropoli Remensi p. 621. *Aroa moleduaria*, in Charta Communie Compensiensis an. 1188.

SEDIUM, **SEOLIUM** de **MOINO**, in Charta an. 1160. apud Ughellum to. 7. p. 575. *Ac subiectum est Sedium, ac fovea de molino, quod olim constructum fuerat foris hanc civitatem. Infra. In medio Sedio vel fovea unum malium, si volueris, construere. Vide eundem to. 6. p. 300. 846. Chron. Farf. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 557. *Unum Sedium de molendinis juxta molinum Todici. Ibidem col. 570. Quodam portio de Sedio molini, &c.**

¶ **SEDILE**, vel **SEOLIUM**, nude, Parti significatio. Charta Alexandri PP. an. 1257. apud Ughellum edit. 1717. to. 1. Ital. Sacrae col. 280. *Unum moleadium & dimidium, ac duo alia Sedilia pro constituendis duobus aliis moleadimis liberaliter concedendo.*

SESSIO, Tabularium Prioratus de Paredo: *Idem de suo molendini, medietatem: & vocatur eadem Sessio: Ad pratum Abud.*

¶ **SEDES BLAORUM**, Praestantis species exfolveoda, ut videtur, pro loco ubi reconduntur blada. Charta anno 1253. in Tabul. Floriac. *Girardus quitas & concedit quicquid habet... in grangia de Figiac, ... scilicet pilatum, gnayardum, Sedes bladurum, &c. Neque aliud forte est.*

¶ **SEDES CURIAE**, in Charta an. 1220. ex Cbar. S. Aviti Aurei. *Rambaldus dicebat se debere... habere... Sedem curiae post paleam sine scopis.*

SEDES CAMBAE, Ubi cerevisia conficitur. Charta

O

Gurini

Gariini Episcopi Ambianensis ann. 1138. ex Tabulario Abbatiz S. Fulciani: *Wermundus quoque Vicedominus sedis Ecclesie deinde Sedem unius camba in orio Erleboldi, &c.*

¶ **SEDES INTIMA**, Imus carcer, Gallice *Caobor*; Prudentio libro 2. contra Symmachum v. 469. *Antrum carcerum*: Eidem hymn. 2. v. 310. *Antrum limen*. Cod. Theod. leg. 1. tit. de Custod. reor. *Nec vero Sedes intima tenebris parit debitis inclusus, sed usurpata luce vegetari*.

SEDES SALINARIÆ, Loci, in quibus sal conficitur, seu in quibus Patellæ & Caldariæ salinariz consistunt. Vita Joannis Gorizæ Abbatis p. 764. *Salinas*, que una tantum patris regionis ipsius, que Vicus dicitur, babentur existere, ut in loco eodem plures, quas dicunt Patellas, partim ex integro cum ipsis Sedibus emptas, partim, quæ juris Monasterii erant, reparatas, multo usui impellerent prefuturas paraverit, &c. Chronicon Seponiense l. 4. c. 36. *Sedes etiam salinarias, ipsius Prioratus apud Medium vicum in domibus lapideis inclusit*. Char. Henrici III. Imp. & Leonis IX. PP. ann. 1049. apud Chiffletium in Tornuio: *Caldarias quoque ad sal conficiendum cum propriis Sedibus, que vulgo Mische vocantur*. Alia Henrici IV. Imp. ann. 1053. apud Perardum in Burgundici: *Corroboramus etiam domus Caldariarum in Salinis vicum, sedibus suis, que traditis supradictæ Ecclesie Comes Otto cognomento Willelmus*.

SESSA, & **SESSUS**, Eadem notione. Testamentum Fulradi Abbatis S. Dionysii: *Patellæ ad sal faciendum in vicu Bobatio seu Marfallo, una cum Sessu carum*. Ch. Theodorici Episcopi Metensis ann. 1176. in Aoriquitarib. Vogeli 3. parte l. 4. c. 3. *Et in super tres Sessas, quas apud Vicum prædictæ domus possidet, liberas ab omni redditu & exactiōe concessimus*. Ch. Chrodegangi Episcopi Metensis an. 763. apud Meurissium in Episcopis Metensibus p. 187. *Donamus & ibidem in subterrene Vicaria cum Sessu suo, ubi dominum ipsi fratres possint habere*. Alia Stephani Episcopi Metensis apud eundem Meurissium p. 405. *Omnes redditus, siue questus, quos habemus apud Marfal de Sessu seu patellis, que pertinent ad alodium, quod nuncupatur, &c. Mox: Præterea concedimus eis, ut quot Sesses vel Sessiones in prædicto alodio construere voluerint, tot nullo contradicente apud Marfal construant*. Alia anni 1034. in Antiq. Vogeli l. 5. c. 7. *Apud Vicum, ab eadem una cum duobus Sessibus*. Et infra: *Præterea concedimus eis, ut quot Sesses, vel Sessiones in prædicto alodio construere voluerint, tot nullo contradicente apud Marfal construant*. Vide p. 167. 426.

¶ **SEDES SIMULACRORUM**, Loci in quibus fixa erant paganorum simulacra, Gall. *Niches*, in leg. 19. Cod. Theod. de Pagao. Interdum eadem voce significatur solia & throni, quibus simulacra circumferebatur in pompa, ut apud Tertullian. lib. de Spect. cap. 7.

SEDES NAVIUM, Reditus de statione navium in portu, quomodo vocatur in Chartis Ottonis Imper. an. 981 & Henrici II. ann. 1006. apud Chapeavillum to. 1. Si. Hill. Leod. *Aut reditus de statione navium exigere, &c. Seggiarium, vel Croudagium*, Spelmanno. Arestia 20. 1157. in 1. Regesto Parliamenti f. 5. *Cum Abbas & Conventus S. Judoci super mare dicerent, se fuisse spoliatos à D. Rege de reditus navium inter S. Judocum & medium eque de Cebanche, de quibus erant in possessione & managio ratione emptiōis, scilicet ab eis à Wermundo Dom. de S. Judoco, &c. Vetus Regellum domus publicæ Ambianensis, de tributis, que exsolvantur in portu Oppidi S. Valerici: Li Abbé de S. Valeri à moi-
ti en l'agui de toutes les chofes, qui viennent d'Engleterre & de la ceste pour tant qu'elles soient à vendes, ou comparies; mais se les sous vendues ou comparies à Dieppe ou Eu, en Flandres, ou en autre coile, li Abbez n'y*

*a vient. Li Abbé a le Siege des ars d'Engleterre quiconques, mais n'ai esté u baule, & qui se soit merquin, li Serjant, l'Abbé & le Prevost le vent merquin, & paye chele nef à chele fois 26. den. dont li Prevost a les 2. sols & li Abbez 2. deniers. Mais li Prevost ne prent putiens u Siege de cele nef, Se 2. nés s'ont floué en seant ou en venant, ou l'une fies & l'autre vient, & l'une empire l'autre, & chabonne rent le moitié du damage l'une à l'autre. Se navire fies u haule à sec ou à floir, & ou boune nef ou navel leur lui, se chele, qui fies toute coie est empirie pur chele que ou on boune, rend le damage, & se chele, que ou boune est empirie, chele qui fies toute coie ne rent rien. Computum Domani Comitatus Bononiensis ann. 1405. *Recepte de Sieges de nefi des pecheurs venans ou bouvene de Bouloune au temps de herveguislon depuis de jour S. Miquel jusques au jour S. Andrieu, lesquels doivent chabonne nef au vaissel pecheur 5. s. 4. den. pour leur Sieges, &c. Ainsi des Sieges de nefi ou haule d'estaples, &c.* Computum Domani Comitatus Pontivi ann. 1478. *Recepte des Sieges de nefi alans en pecheurie de haranis à payre au jour de S. Nicolas d'yver, c'est assavoir que chabonne nef portant 4. lez de barene & au desous, doit pour le Siege 4. sols esterlins, celles de 4. à 6. lez sept esterlins, &c.* Ulrica Miss. Vicecomitatus Aquarum Rotomagi: *Quant nef faiso en Engleterre vient à Rouen, elle doit eire despoüsee, & pour le despoüsee, elle doit au Roy 3. s. & pour le Siege 3. s. Elle na doit rien pour despoüsee, mes qui l'en puisse monstrier par merci, ou par signe, que elle ait esté despoüsee anvefois, & nequedent elle doit saupres 3. s. pour son Siege*.*

¶ **SEDELE**, Eodem significatu, in Charta Ludovici Reg. an. 874. apud Marten. to. 2. Ampl. Collect. col. 29. *3. edilia insuper in portu Hovio & Dionanto, unde exant solidi xxxii*.

¶ **SEDESSERIUS**, Vide *Sederius*.

SEDET, Decet, ex Gallico *Sied*. Bernardus Silvester de gubernatione rei familiaris: *Male Sedes in juvene, vana cognoscere*. Andreas Aulæ Regiæ Capellanus in Amatoriis: *Melius in mensa regia Sedes aurum, quam in pauperis domo, vel rustice in gurgie, &c.* (Vide *Sedere*.)

SEDETUM, Locus, seu sedes castrorum, ubi consistit exercitus, sedes unde Ammiano l. 14. Vegetio, & aliis. Lex 18. Cod. de Episcop. aud. *Milites, qui præsumt, & in custodia consistant, in suis, ut vocant, Sedetis, siue stationibus, &c.* ubi Græca habent *στῆσις ἐστῆσις*, de qua voce Græcobarbara consule Glossar. med. Græc. { Vide *Sedes* 3. & *Sedita*. }

¶ **SEDICEM**, pro Sedecim, nisi mendum sit libarii, in Actis Episcop. Cenoman. apud Mabilon. tom. 3. Analect. p. 127.

SEDICULUM, Sedes minor. S. Gerardus io Adhaldi Vita c. 9. n. 55. *Locato ante lectum Sediculo, semper assidebat coram eo*.

¶ **SEDILE**, SEOLIUM, &c. Vide *Sedes* 4.

1. **SEDIMEN**, urina, & dicitur à *sedeo*, eo quod in fundo sedet, Math. Silvatico: *Latinis, sedimentum, Gr. ὀμῆμας, vox medicis familiaris*.

2. **SEDIMEN**, Sedimentum, pondus, gravitas, assiduitas, diligentia: sed proprie gravitas in dicendo, erudicio, studium, diligentia, ingenium. Ita mox semel usurpat Ordericus Vital. in prologo ad Hiltor. *Horum (Scriptorum) allegaciones delectabiliter intueor, nostrique temporis sapientes eorum notabile Sedimen segui cohorior*. Idem l. 2. de Aratore p. 375. *Carmin merita sonitate pulchrum edidit, in quo nobile sui Sediminis momentum posteritati fuit reliquit*. Lib. 3. p. 461. *In domo Domini nutritus fueras, diutinoque Sedimine religiosam vitam jugiter ducere didicerat*. Lib. 4. pag. 530. *Assium & sacra lectiquis Sedimen per Lanfrancum cepit*.

capit. Lib. 6 initio: *Humani acumen ingenii semper indiget utili Sedimino competenter exerceri.* Adde pag. 547. 597. 903. 688.

3. **SEDIMEN**, Idem quod *Sedes*, seu locus quivis vacuus, idoneus ad ædificandum vel plantandum, &c. [Chron. Farf. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 511. *Sedimen terre ad eam faciendam, &c.* Statuta Vercell. l. 6. f. 133 v. *Quod nullus homo cui iuramentum esset Sedimen vel fructuarius possit vendere, donare vel alienare in aliquam personam que non sit subdita Comuni Vercellanum.*] Chbr. Conradi Imp. an. 1028. apud Augustinum de la Chieze in Hist. Eccl. Pedem. c. 21. *Et offertur cum Abellonio viro suo per ebarum istam ejus portionem de istis casis, capelli, Sediminibus, &c.* Alia ejusdem Imp. apud eundem Scriptorem c. 20. *Et de omnibus casis, Sediminibus, ceterisque rebus eidem Ecclesie persinentibus.* Paulo post: *Concedimus in ejusdem locis & territoriis, quae supra leguntur inter Sedimina castri, arearum, ecclesiarum, seu cetera Sedimina & vineas cum arvis suis, &c.* Occurrit rursum p. 240. & in Chartis aliis in Probat. Hist. Sabaudicæ p. 14. 19. apud Ughellum tom. 3. p. 415. tom. 4. p. 212. 214. 215. tom. 5. p. 650. apud Corium in Hist. Mediolanensis pag. 357. edit. 1646. Franciscum Mariam in Mathilde lib. 3. pag. 157. Puricellum in Ambrosiana Basilica p. 367. 956. 1014. &c. Adde Statuta Mediolan. 1. parte c. 209. [Statuta Astenf. fol. 7. v. &c.]

¶ **SEDIMEN**, Domus ubi quis *sedet*, habitat. Acta S. Gerardii tom. 1. Jun. p. 771. *Quia Sedimina centum sexaginta familiarum quæ habitabant in dicto burgo, destruxerunt.* Statuta Vercell. lib. 1. fol. 10. *Si quis habuerit domum vel Sedimen in aliquo burgo, &c.* Statuta Astenf. c. 78. fol. 33. v. *Teneatur dictum beale sequare per miram suæ domus sive Sediminis.*

¶ **SEDIMINA**, 1. declinat. in Testam. ann. 742. apud Mabill. to. 2. Annal. Bened. p. 704. Charta anno 1097. apud Murator. delle Ansic. Ethenf. p. 82. *Has autem superscriptas massarias cum omnibus earum pertinentiis, cum casis & Sediminis earum, &c.*

¶ **SEDUMEN**, ut *Sedimen*, Castellus in Chron. Bergom. ad an. 1380. apud Murator. tom. 16. col. 848. *Comburebunt certa Sedimina.*

¶ **SEDIMONUM**, Idem quod *Sedimen* 3. Chan. 1083. apud Ughellum to. 4. p. 147. *Sedimonum unum cum tincta, cum acta quæ ibi erat, & campo infimal tenenti, &c.* Infra: *Idem Sedimen cum tincta, &c.*

¶ **SEDIOLUM**, &c. Vide, supra *Sedes* 4.

¶ **SEDIPE**, Stapes, cui pede innuitur eques, ut in equum ascendat. Vita S. Bonæ to. 7. Maii pag. 158. *Instit ut de equo descendere, ac sibi transcenderet Sedi-pedem resimeret.*

SEDTA, Præsidium militare, Garnison. Isidorus Pacensis Episcopus in Chronico ætz 757. *Gentem quoque Francorum frequentibus bellis stimulat, & Seditas Sarrazenorum in prædictum Narbonensem oppidum ad præsidia tuenda decenter collocat.* Vox propria S. Hieronymus de locis Hebraicis: *Villa, nomine Tbe-man, ... ubi & Romanorum militum præsidium sedet.* [Vide *Sedes* 3. & *Sedum*.]

SEDITIO, Conspiratio in mortem, aut damnum alicuius, Bracton lib. 3. tract. de Corona cap. 2. ubi Fleta lib. 1. c. 21. § 2.3. habet *Seditio*. At § 8 habet *Seditio*, ut & Radulphus de Hengham in Magna c. 2. constat, quod placuit de crimine *lesa majestatis*, ut de nec vel *Seditio*nes persona Domini Regis, &c. Libertates videlicet Martelli in Lemovicibus. an. 1319. apud Justellum: *De illis vero, qui alteri placent aut ceciderint facerent, aut sanguinem excuserent, aut etiam aliquem ad lites, vel ad Seditioe arma traherent, &c.* Quo loco *Seditio* idem valet, quod Gallis *Mesite*.

Tom. V.

SEDITIONARI, *cas* æquit, in Gloss. Gr. Lat. *Seditio-nem excitare.*

SEDITIONARIUS, *ὑπονομις*, in eodem Gloss. qui *seditionem* excitat. [Conc. Toletan. XVII. inter Hispan. tom. 2. p. 760. *Seditionarios nunguam ordinandos clericos, sicut neofructarios vel injuriarum suarum ultores.*] Vide Concilium Carthag. an. 398. can. 67. [& Gregor. Turon. lib. 10. Hist. c. 15.]

¶ **SEDITIONOSUS**, causa diffensionis, contentionis. Justinianus in 2. Præfat. Digest. *Es omnes ambiguitates decisa, nullo Seditio fore relicto.*

¶ **SEDITU** US, pro *Sessurus*, in Vita B. Augustini novell. to. 4. Maii p. 612. *Quem ad locum concurrunt populi Sedituri & se prostraturi.*

SEDIUM, **SEDIUS**. Vide *Sedes* 4.

SEDNICUS, Centurio, Slavis. Vide Hist. Prebysteri Diocletiani pag. 290. edit. Joan. Lucii, [& infra *Sedivici*.]

¶ **SEDOPROFETA**, pro Pseudo propheta, in lib. 2. Isid. de Offic. c. 17. ex Cod. MS. Corbeienf. laudato à Mabill. Diplom. p. 350.

¶ **SEDULA**, pro *Schedula*, in Consuet. Universit. Paris. per Robert. Goulet f. 5. v. *Teneatur... eorum Sedulas ad receptorem cum taxa dirigendas signo suo signare.*

¶ **SEDULARIUM**, *Sedile*. Paulus D. l. 33. tit. 10. leg. 4. *Rbede & Sedularia impelluntur ad numerari solent.* Vide Turnebi Advers. lib. 8. c. 9.

¶ **SEDUMEN**. Vide supra *Sedimen* 3.

SEDJS, *sine dolo, id est, virgini*. Papias.

¶ **SEED-COD**, vox Anglicæ quæ vas illud significat, in quo agricola semen reponit, à Sax. *seed*, Anglis *seed*, Semen, & *Codde*, pera, vel id omne quo aliquid continetur. Comput. ann. 1407. apud Kennett. Antiquit. Ambrosii. pagina 549. *Et pro uno Seed-cod emptio 11. den.*

¶ **SEENS**, Res immobiles. Vide *Sedentia*.

¶ **SEERUS**. Comput. ann. 1201. apud D. Brussel to. 2. de Usu feud. pag. 6111. *De Sero de Ganti. xx. l. Nomen loci proprium esse videtur.*

SEGA, **SEGOHA**, &c. Obligatio, qua vassallus, vel tenens, dominum in *hostem* seu exercitum sequi tenebatur. [Vide *Hostis* 2.] Charta Guigonis Comitis Forensis an. 1153. pro Libertatibus Villarciz: *Homines prædictæ libertatis tenentur venire in cavalcata nostra, & Segni mandatum nostrum per totum Comitatum Forensensem, &c.* Sega & Segnusa cum armis, in in Charta anno. 1350. apud Justell. in Hist. Turenf. p. 204. Alia an. 1275. in Tabul. S. Flori Arvern. *Ab omni atallia, collecta, leuda, Segoba, manobra & servicio.* Alia: *Et cipimus etiam libertatem à Segnoa, manobra & servicio.* Homagium factum Henrico Comiti Rutenf. à Petro de Panaco Domicello an. 1280. *Præterea ego & successores mei debemus vobis & successoribus pro quolibet prædictorum castrorum facere albergam cum 3. miliibus, & Segom facere cum aliam terram vestram monueritis, ad hæc nos vel nostri, &c.*

SEGUIS. Charta Pontii Comitis Tolosani ann. 936. apud Catellum pag. 89. *Questas, & albergas, & firmantias, & salias & omnes actiones, & Seguis, & justitias, &c.* Ita legendum pro *Seguis*.

¶ **SEGUIS**, Eadem notione. Charta Raymundi Bernardi Vicecom. Biterr. an. 1079. in Append. ad Marcum Hispan. col. 1157. *Exceptio ipso Seguo qui per prædictos incumbens vel donationes adveniens per directum ad ipsos successores de ipsos tenentes jamdictas donationes, sed ita maneat in ipsa abbacie, exceptis prædictis incumbens & eorum Seguo præscripto.*

SEQUIMENTUS, **SEGIEMENTUM**, **SEQUIMENTUM**. Charta Friderici II. Imp. an. 1220. apud Ughell. to. 2. pag. 23. *Ut nec per aliquem nostrum missum, aliamve*

O 2

ma-

maiores vel minores laicales personarum, seu per commune Bononia compellantur curare, ad brevisse causam Bononia vel Sequimantiam potestatis, aut in curialitatem, vel in exercitum ire, &c. Charta Nuntii Sancti Comitum Rossilionis ann. 1233. Et sciatis estes, & cavaloadas, carres, & plucita, & Segimienta cum meo corpore & meis militibus de Vicecomitatu Cerituaie, &c. [Charta 20. 1134. in Append. ad Marcum Hispan. col. 1277. Et faciunt sibi hostes & cavaloadas, carres & plucitos, & Segimientum cum meo corpore & cum meis militibus de Vicecomitatu Cerituaie.] Charta an. 1240. apud Joannem Lucium in Hist. Dalmatica p. 472. In primis juraverat corporaliter .... fidelitatem, & Segimientum dicto Persestis, sicut Spalatenses juraverunt, &c.

SEQUITIO. Libertates villæ Martelli in Lemovicibus ann. 1219. apud Justellum. Si quis habitator villa Martelli non sequitur Vicecomitem, quando mandas Sequitios suos, pro propria guerra, &c.

SEGALE, SEGALLUM, &c. Vide Segalum, SEGARDI, Hæretici, de quibus ita M. Chronicon Belgicum an. 1323. Segardi multi combustis suis Parisiis propter hæresim pauperum de Lugduno, quia sub specie boni mala suscitare conabantur. Sed legendum Segardi, de quibus supra.

SEGARE, SEGATURA. Vide Segare 2.

SEGATOR, SEGATUS. Vide Seca.

SEG, ut Segalum. Vide ibi.

SEGES, Mensura agraria. Charta Werfrithi Episcopi ann. 892. apud Hicel. Grammat. Anglo-Saxon. p. 174. Et etiam unum pratum ad mensuram seges XII. Segetum vel amplius.

SEGESTRUM, Pileum stramineum, in Amalthei Suppl. Antiquarii: nescio quod vade. In Gloss. Lat. Græc. Segestrum, Σιγαστρον, γαστρίπυλον, vetus pellis. Vide Scaliger. ad Festum in Deris, & Calaubon. ad Sueton. in Aug. c. 83.

SEGGREAGIUM. Vide in Secretariis 3.

SEGIA, Terra inculta, verrubus & dumetis abundans, ab Ital. Secchia, dumetum. Gall. Broussaillies. Statuta Vercell. l. 5. f. 128. Item quod quilibet personam civitatis & districtus Vercellarum possit .... feminare, ad cultum redacere, & sentias teneri terras & possessiones, quæ appellatur Segbia, zerbia, bosum, &c.

1. SEGIA, ut Segbia, ni fallor; nisi sit Modus agri, idem proinde quod Segus. Vide in hac voce. Charta an. 1285. in Tabul. S. Joban Angeriac. Et super medietate cujusdam Segie prent includitur inter maresia communia & pratum domini de Gurgitibus, que Segia communis est cum Himberto. Vide Sedes 4.

2. SEGIA, Sitalis ex ere Cyprio, aquæ hauriendæ idonea, Ital. Secchia, Status Vercell. l. 7. f. 152. Item statuta sunt quod si ignis poneretur in civitate de nocte .... incontinenter currant .... mulieres cum sitalis & Segiis portantes aquam & ad ipsum ignem extinguendum insistant sub pena sol. xx. Pap. Vide infra Selba.

3. SEGIA, Quod Commentariensis pro incarceratione præstat. Charta Caroli Principis Montis S. Angeli ann. 1284. ex Cod. MS. D. Braet fol. 75. v. Usque denarii qui solvuntur in Arelatenfium civitate pro Segia a capitis .... sine nobis.

SEGLIAGIUM. Vide Sedes naviam in Sedes 4.

SEGIMENTUM, ut supra Segas. Vide ibi.

SEGLA, Mensura liquidorum. Vide Siela.

SEGLARIUM, Emisarium aquarum, Gallice Eover, vel quid simile. Statuta Placent. lib. 4. fol. 40. v. Omnia Seglaria seu forumia vel meatus in quibus mittitur vel mitti possit aqua in aliquam viam publicam civitatis habeant bonificium & forumia ex quibus exis aqua juxta terram: ita quod exitus vel reliberatio non sedat transmissis. Vide Seolaretum.

SEGLE, SEGLIA, SEGLUM. Vide Segalum. SEGMENTATUS, [Segmentis oratus. Dicitur de veste Segmentis variegata simul & de homine ejusmodi vestimentis induto. Segmenta autem intelligo ornamenta distincta vel etiam diversi coloris seu textus. Hinc Segmentatus, idem quod acupictus sonat Eraldo in Vita S. Bernardi to. 2. Oper. ejusdem col. 1112. edit. an. 1690. Segmentata ei circumferabantur pulvaria. Probis Segmenta interpretatur fasciolas quæ extremis vestium oris affluunt, Gall. Franges. Eo sensu occurrit in Conc. Mexican. 1585. inter Hispan. to. 4. p. 339. Vestis fimbriata, clavus sericus, phrygiusve aut Segmentis ornato (Clerici) ut utantur, sed Segmenta vasi serici aut sasetani, quæ duorum aut trium digitorum latus ad inem non excedat, in extremitate pallii fimbriam mantelli gestare poterant. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Segmentum, uxo maniere de vestement, ou pourvu de decoupure de robe, ou fermail pendeat du col.] Vita M. S. Amatoris initio: Pareatibus nobilissimis oratus, & in cunis Segmentatis educatus est, [Segmentatis ennat dicitur etiam] Juvenalis Sat. 6. 89. hoc est inquit Perortus, tenuissimis ligneis ramentis ac versicoloribus depictis; nificans Segmentatis malis [segmenta vestis interpretari.] Gerardus Episcopus Cameracensis in Concilio Arrebatensi an. 1025 to. 13. Spicilegii Acheriani p. 3. Tertia vero die, quæ Dominicus habebatur, Segmentatis Episcopum cum suis Arebidiacanis paratis, eradicis & secitis Evangelicis .... Synodum celebraturus .... progrediuntur. Vestibus Pontificiis [quæ Segmentata erant] indutus. Alludit ad illud Juvenalis lib. 1. Sat. 2. de veste Græchi:

Segmenta, & longas habitas, & flamme a sumis. [Adde Arator. in Añ. Apost. c. 16.] Vide Salmasium ad Vopiscum p. 403. [Martini Lexic. v. Segmen.]

SEGNIA TA. Charta Pacis communis oppidi Fare, ab Ingeranno de Couciaco indulta an. 1207. Capitula bonorum nostrorum, & tria placita generalia, & panem, quem mihi debeant, ... & sallegium saularium, & Segnam piscatorum, circadant etiam armerum, & aquæ custodiam: hæc omnia eis quitta elamavimus, &c. Apud T. Thomassierum in Consuet. Bituric. parte 3. c. 23. Forte legendum Segaiatiam, ex Gall. Soig. [Vide Soaiere.]

SEGNIORESSA, Domina. Testam. Raymundi Trencavelli ann. 1154. inter Probat novæ Hist. Occit. to. 2. col. 550. Mea uxor tantum quantum volueris stare sine marito cum suis & meis iusticiis in omnibus terris meis sit domina & Segniorissa. Itali Signorissa eo sensu non nisi ridendo usurpant. Vide infra Senior.

SEIGNONESSA, Eodem intellectu, in Testam. Florentii de Castellana an. 1398. ex Schedis Pr. de Maugues: Voluis .... quod totum sartum de Luca sibi usinas & de ipso sartu sis domina & Seignorissa. Vide Signorissa.

SEGNIO IVUM, ut infra Segnaria. Charta an. 1138. inter Probat novæ Hist. Occitan. to. 2. c. 486. Ego Gaillermus Poacus, & nos quassamus et filii Raymundus Ademar, & Guillelmus Ademar .... vendimus .... tibi R. Treacavello totum quod nos habemus, ita tunc castro de Marcelliano .... hoc est homines & lamas cum tota Segnioriva quod ibi habemus. Vide Segnerrum.

SEGNORIVUM, Eadem notione, in Charta an. 1139. ibid. col. 487. Donamus itaque vobis castellum de Illa & castellum de Castelas, cum suis forteris & mutationibus, & cum ipsi Segnioriva & censibus atque usatibus, & redditibus quæ ibi habemus & habere debemus, & cum toto bac quod ad ipsa castella & ad dominationem pertinet ac persinere dehes. Vide Senior.

SEGNIS, pro Segnis. Vide Siga.

SEGNITUDO, Segnitutes, delidia. Conc. Emerit. inter Hispan. to. 2. p. 629. Satis aliqui quorum intensio

non pauca est in sanctis Dei officis, atque multis quos Segnitudo in se suis minime perducit ad bonum profectum.

¶ SEGNOA, ut supra Segn. Vide ibi.

¶ SEGNORIA, Dominatio, dominium; ex Gallico Seigneurie. Charta Raymundi Berengarii Marchionis Provincie an. 1134. Scilicet omnia Segnoriam, & dominationem, jurisdictionem, & C. Cigaltius de Bello Ital. Papa longo tempore ita ut Segnorius Regis. Adde Statuta Massil. lib. a. c. 3. §. 1. &c. Vide Senior.

¶ SEIGNEURIA, in Charta an. 1305. tom. 1. Hist. Dalphin. p. 21. col. a. Concordent... quod perso, vel familiares suos quoscunque, percipiant & teneant ut gerdent & custodes ejusdem dictam domum feriem cum omnibus ejus mandamentis, territoriis, Seigneuria, jurisdictione, &c. Occurrit ibidem hiis Seignoria.

¶ SEIGNORIA, Charta an. 1190. apud Spon. to. 2. Hist. Genev. p. 61. Preterea nos idem Comes eidem domino Episcopo juravimus quod de aliis juribus, possessionibus, vel Seignoria ipsius domini Episcopi a nobis occupabimus. & descendemus contra omnes personas in omnibus juribus, possessionibus & Seignoria sua in civitate.

¶ SEIGNORIA, Ital. Signoria. Charta an. 1223. ex parvo Chartul. S. Victoris Massil. Nos abbas pcedimus totum affare, scilicet dominium & jurisdictionem & Seignuriam uniusmodi dicti Rencelini. Charta parisijs inter Regem & Episc. Mimant an. 1306. ex Tabul. Mimant. Ad Episcopum & Ecclesiam Mimantensem pertinet juris... eundem moneta... & omnia alia & singula expleandi pro majori potestate & Seignoria sua, que ad majorem potestatem, regaliam & majus dominium pertinere videntur. Occurrit preterea in Charta an. 1303. tom. 1. Mace. Insule Barbarz p. 194. in Statutis Massil. lib. 4. c. 14. & alibi.

¶ SEGNORITUM, ut Segnorio. Statuta Astenf. c. 52. fol. 11. vn. Ordinatum est quod si aliquis terre & possessionis, & res, seu aliquod castrum, vel villa seu jurisdictione, vel censibus, vel Segnorium dato, data, seu datum sine vel fuerit, &c.

¶ SEGNORIVM, Dominium, idem quod Segnorio. Conc. Turisyon. an. 1219. inter Hist. rom. 3. p. 49. & Barversa & singula que... Rex Aragonie... Regina Alicena... concessisse legitur in ebaria de ipserum conjunctione confecta, cum plena Segnorio & integritate omnia jurium. Vide Segnorium.

¶ SEGNUM, Genus vallis, Macris in Hierolex. Brevistuntia, que sub eappa Regularibus defertur, Ital. Saio. Vita S. Brigide tom. 1. Fehr. p. 125. Alia vero puella de diti Segnum suum lepore Legendum foris Sagum.

¶ SEGOA, ut Segs. Vide in hac voce.

¶ SEGODE, Bonus, Angl. Good, eodem sensu. Vita S. Odonis Archiepisc. Cantuar. lxx. 5. Bened. pag. 296. Cognomine quoque boni in materna lingua illum deinceps vocare solebat, videlicet Odo Segode, quod interpretatur Odo bonus.

¶ SEGOHA, Vide supra Segs.

¶ SEGONNA, Araris, la Saone. Translat. S. Gorgonii Mart. lxx. 4. Bened. part. 1. pagina 394. Transfertur igitur Segonnam fluvium, subsessuta est nos quadam annis, &c.

¶ SEGREARIUS, SEGREAGIUM, SEGREALIS, SEGRECHERIA. Vide Secretarius.

¶ SEGREGALLUS, (f. pro Senecallus, ut enunciat Acherius tom. 9. Spiel. pagina 183. Ut ut est idem sonat quod Villius, cujus, ut & Senecalli, fuit relictus filio domini ejusdemque iusticiam administrare.) Charta M. Humberti D. Bellijoci an. 1233. per libertatibus Bellaville: Si Burgenfes commune faciant ad opus ville sue, nec Prapostus, aut Villicus debet interesse. Si vero Prapostus, vel Segregallus requisitus fuerint ad Burgenfes, qui accipiant vatem. V.

dimonia ab illis, qui commune voluerunt solvere, facere debent sine contradictione. [Rursum: Prapostus, Segregallus... non potest ferre testimonium contra Burgenfem in curia domini accusatum.]

¶ SEGREGUS, ut infra Segrex. Gloss. lxx. Difgrex, Segregus. Occurrit etiam apud Alfanium Parental. Carm. 9.

¶ SEGRESTA, SEGRESTANUS, SEGRESTARII, SEGRESTIA, SEGRESTARIA. Vide in Sacristia.

¶ SEGREX, Segregatus. Sidonius libro 5. Epist. 12. Hoc solum tanta libero gemo, quod turbine dissensionum partium Segreges salti, mutuo minime fruimur aspectu. Civitates sive Segreges, apud eundem libro 9. Epist. 3. Utuntur preterea Seneca de Benef. libro 4. capit. 18. & Prudentius Hammart. v. 803. Pro Liber, immunis, occurrit in Cnd. Theod. leg. 1. §. 1. c. 6. de Prox. Quoties agnorum aliamque rerum procedit inditio, in sacris Scrituris militumque immunes ac Segreges habeantur. Vide Segregus.

¶ SEGUIMENTUM, Sequus, Sequius. Vide supra Segs.

¶ SEGULA. Vide Sigalum.

¶ SEGUNDUS, pro Secundus, in Charta Principis Aldegastri inter Conc. Hispan. to. 3. p. 90. Nostri etiam a secundum adv. dixerunt Segon. Charta an. 1260. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. enl. 402. Segen lator de nos lator. A la Chancelor Sezanz emper, in Charta an. 1261. ibidem col. 405.

¶ SEGUS, Modus agri. Charta Ludovici Pii Imper. apud Mabillonium, ad Vitam S. Benedicti Anianensis pag. 224. Item a collem pagum illos Segos cum ipso piscatoria, & plagis maris, & fessum nostrum adbaretem illis, &c. [Vide Segia 1.]

¶ SEGUIUS. Vide Canis segufus.

¶ SEHOMOKNE, Fleta lib. 1. c. 34. §. 8. Cadit appellum, si ipsum interfecerit tanquam jurum auctoritatem, vel utlagatum fugientem, vel cum aliter percerit in non patuit, sine suo periculo, vel cum descendens domum suam invasorem voleantem invito ipso domino ingredit, tanquam in Sehomokne, dum tamen aliat proprium periculum evitare non potuit.

¶ SEIGA, SEIGIT. Vide Saiga.

¶ SEIGNEURIA, SEIGNORIA. Vide Segnorio.

¶ SEIGNORESSA, Damina. Vide Segnorissa.

¶ SEIGNORIA, Nostris Seignerie, Prælatio quæ a moneta fabricantibus domino, cujus est moneta, exsolvitur ex monetaria fulonis & signature proveniunt, idem proinde quod Monetarium. Vide in hac voce. Extrañum Computi ano. 1338 10. 1. Hist. Dalph. p. 95. col. 1. Pro quibus tribus millibus sexcentis & quadraginta octo marchis tribus uncis & tertio argenti fini positi in dicta moneta... contingunt de manum auctorum pro Seignoria ad rationem de sex solidis & sex denariis monetarum currentis pro qualibet marca dicti argenti fini. Aliud Computum an. 1339. ibid. pag. 96. col. 1. Siardellus teneatur solvere domino nostro Dalphino pro Seignoria dictarum monetarum, pro qualibet videlicet marca argenti fini conversi & positi in dicta moneta alba, 26. solidos Viennenses moneta currentis. Pluries ibi. Seignoria, pro Dominium. Vide in Segnorio.

¶ SIGNORIA, Eadem notione, in Statuto an. 1340. ibid. tom. 2. p. 417. col. 1. Fuit etiam ordinatum & expresse concessum per dictum dom. Dalphinum, quod ratione Signoria dictarum monetarum, ipsi magistri non debeant dare Signoria de una marca pro qualibet centum marcharum currendarum.

¶ SEIGNORIVM. Vide Segnorium.

¶ SEILE, Resti. Gloss. Munf. p. 383. apud Schilter. in Gloss. Teuton.

¶ SEILLA, perperam pro Seilla, in Munum. Sac. Antiquit. to. 2. p. 433. & 434. Vide in Skella.

SEILLETUM, Vas, in quo aqua benedicta deferretur, Gallis *Seilles*, voce ex *stala* formata. Acta Capitularia Ecclesie Lugdun. an. 1343. Item duos basignos argenti cum armis D. Henrici de Ruperforti quondam Decani Ecclesie Lugdun. item *Seilles* cum argenti ponderantes 42. marcas argenti. Vide *Codellus*.

¶ **SEILLO**, **SEILLUM**, **SEILO**. Vide *Sello*.

¶ **SEINTELUS**, corrupe proflus pro S. Clodaldus, Gallis *Clou*, vicus prope Parisiensem Chron. Th. Orsbourne p. 260. Jacius non procul Aurelianensis Dux prope villam de *Seintelo*, in qua constituta fuit magna pars ejus civitatis. Inf. *Villa de Seintelo*. Propius ad Gallicum accedens Walsinghamus apud quem legitur *Seynco*.

¶ **SEJORNARE**, **SEJOURNARE**, Commorari, manere, diem ducere, Gall. *Sejourner*. Computus an. 1202. apud D. Brasse 10. 2. de Usu feud p. 67. *Pro illis summatibus qui Sejournerunt apud Vernone*, XLII. fol. Charta ann. 1392. apud Lobinell. 10. 2. Hist. Britan. col. 859. Idem Petrus de Craen in Britanniam fugiit & ibidem per aliquos dies *Sejournavit*. Charta ann. 1440. ex Bibl. Reg. *Enado, in senfado, morando, Sejournaudo*, &c. Vide *Sabjanare*.

SEJORNUM Regis, ita appellatus locus, ubi erant stabula regia, in quibus equi regii elebantur, & morabantur, donec Rex illis indigeret. Locum autem *sejorni* Regis fuisse aiunt paulo ultra Palatium, quod de *Beauve* appellabant, ad Mairon fluvium. Huic præerat *Custos Sejori* Regis, cui suberant *Marescalli*, cupus munus erat, equos ferreis foletis instruere, *Pagii* seu famuli, & alii. Memorialia Cameræ Computor. Parisiens. Regesto 8. *Droenerus Ogeri Valeres Cameræ domini Ducis Aurelianensis, ordinatus & relictus in officio custodis Sejorni Regis loco Hueti de Corbeia exoneratus*, per litt. 13. Mart. 1413. Guillelmus de Buncour premier *Echuyer du Corps* an. 1345 idem munus paulo ante obierat, ut docet *Diurnale Thesauri*. Computus *Thesauri de la Fontaine Argentarii Regis* 1. Julii ann. 1352. in iis, quos ex robes ea ceteris, recensentur *les gens du Sejour, dont le premier est Maistre Gaillaume le Rejebal garde du Sejour, le Chapellain, qui chante au Sejour, le Clerc, les Valets, & les Pages du Sejour*, qui ibi complures describuntur. Computus *Thesauri regis* an. 1328. *Stephanus de Compendio Marescalli Sejorni Regis*. Hinc *Sejornare* dicuntur equi, quamdiu in equili morantur: qui inde adducebantur; *Chevaux sejoirnez*, quasi recentes & non fatigati. Le Roman de Geyden Ms.

Parvoist an est deas mit homes mener, A clorés armes, & a destriers Sejoirnez.

Infra:

Ambedui montent les destriers Sejoirnez.

Le Roman de Carin Ms

Envoyez li vins destriers Sejoirnez,

Et vins espèces au point d'or noiez.

Huc spectant, quæ habent *Statuta Delphinalia* p. 42. Item *voluis, concessit, declaravi & ordinavi* distas domus Delphinus, quod ipse Delphinus, vel successores sui, deinceps non possint, nec debeant mistero vel ponere pro *Sejorno* equos rossinos, canes venatores, venatores, familiares, seu alios gregiones eorum in domo regis, vel aliarum personarum Ecclesiasticarum, &c. [Computus an. 1239 ex Bibl. Reg. Pro *Sejorno* equorum domini Alphonci Comitis Bottonensis, &c. Alio anno 1245. Gaufridus de Meledano pro *Sejorno* equi sui & pro quodam equo locato xxii. fol. liii. den.]

¶ Hinc nostri *Erre Sejoirni* dixerunt pro interquiescere, & lassitudine recreari. Vita Johannis IV. apud Lobinell. 10. 4. Hist. Britan. col. 723.

En ceste ville furent trois jours,

Et furent la tres bieu Sejoirs.

Vetus Poeta Ms. ex Bibl. Coidin. nunt Sangerma.

Et puis far un cheval montie,

Cele qui n'a point de Sejoir.

Seu vait tost apres son sejoir.

¶ **SEISACIO**, **SEISIARE**, **SEISINA**, **SEISINARE**.

SEISIRE, **SEISITIO**. Vide *Seisire*.

SEISO, **SEISONA**. Vide *Sasio*.

SEITIVA, pro *stiva*, quod scribitur, granum. Liberatæ oppidi Jasseronensis in Sabulianis ann. 1283. Pro qualibet *seiteria* terra *astra arabili*, in territorio de *Jasseron* existens, unum quartallum frumenti, ... & 12. den. *Picanenses* in præsenti in dicto territorio existentibus pro qualibet *charreta* sua 12. denarios; pro *charreta* vero *seitivæ*, sex denarios nobis ... singulis annis persolvendum.

¶ Errat Cangius ex corrupta lectione: emendandum quippe est *Seivæ* pro *Seivæ*: quia voce tantum prati significatur quantum homo per unum diem succedere potest. Et quidem eo sensu etiam nomen apud Domitios uno *seivæ* de præ ulupatur, à verbo *seivæ*, quo rustici ejusdem tractus vinearum pro falcare, *seivæ*.

¶ **SEITORIUM**, vel **SEYTOARIUM**, Locus ubi terra dissectatur arbores, vel Molendinum ad id operis destinatum. Charta Ms. inter Adversaria Dom. Aubert: *Iuxta Seytoriam stratus sui*, &c. Vide *Seica*.

¶ **SEITUNGA**, *Gladius*, Gloss. Monspad Schilter. in Gloss. Teuton.

¶ **SEJUGA**, *sejuga*. Gloss. Lat. Gr. Papias: *Sejuga* maxime currit Jovis.

¶ **SEIZENUM**, Regio urbis, apud Massilienses, quorum urbs olim in sex partes distributa erat, vulgo *Serquin*. *Serzenum* S. Johannis, de Acais, *draparia*, S. Jacobi, S. Martini, & *Callate*, in Regest. Communitat. Massil. an. 1301. Statuta Massil. l. 1. cap. 8. §. 8. *Per civitatem Massiliæ & per Serzena ejusdem civitatis*, &c. Ibidem cap. 56. §. 1. Eligantur xii. probi viri *seices* duo per *Seizenum*. Et §. 2. Ipsi inquirent teneantur communitat vel quilibet pro suo *Seizeno* an mensate *jasse* sint. Vide *Sextenium* 2.

¶ **SEXNUM**, Eodem significato, in laudato Regesto Massil. Eligantur de quolibet burgio *diste* civitatis duo probi homines & unus notarius & totidem *diste* civitatis *Sexeno*, qui primum in suis burgis seu *Sexenis* perquirat & recipiat à volentibus gratis contribuere in opere jam dicto.

¶ **SELANUS** inter ministros recensetur in Charta vifrat. abbatis de Gar in Tabul. S. Victoris Massil. Uno *scutifero*, sribus, *garciferis*, *clavario*, *coco*, *co-gastrano*, *portario*, *ecclesia Selano*, *fornerio*, &c. Ubi f. legendum est *Sclavo*.

SELARIUM, pro *Salarium*, occurrit non semel in Compoio *Thesauriaris* urbis Bononia in Italia an. 1364. in Bibl. Regia.

¶ **SELAS**, vox Græca, Jubar, fulgor. Apuleius de Mundo: *Selas* autem Græci vocant incensu neris incem. Occurrit apud Glabrum Rodolphum lib. 5. cap. 1. Vide *Palmetie*.

SELATUS, *Ensis* mora terrarum *fulgidus*. Ita Papias Ms. & edit. Forte *Sellatus*, & *Sellatum*.

SELAVE. *Paſtus* Legis Salicæ tit. 58. *Si quis Cheristaduna super hominem mortuum capulaverit, vel mandeco, aut Selave, quod est porticulus; super hominem mortuum decesserit, &c.* Editio recentior tit. 57. §. 3. *Si quis arilasonem, hoc est, flapum super mortuum missum capulaverit, aut manducalor, quod est structura, sine selave, quod est porticulus, sicut mare antiquatum faciendum fuit, &c.* Quidam *codd.* denique præterunt *Silave*, vel *Sillave*. [Edit. Ecardi, *Silave*:] quarum vocum incertæ sunt origines, licet ex Lege constet, ita dictum ædificum, quod tumulo superponebatur. Wendelius a *Sala* deducit, quasi

lurrit

fuerit parva sala, siue atrium. Sed. vix est, ut asserantur. Vide Porticulus.

¶ Probabilius omnino conjectura Eccardus in Notis ad hunc locum censet vocem esse compositam ex *Sel*, vel *sic*, anima, & *Lave*, seu *laube*, porticulus: unde facile compositum *Sulave*, quo adicula vel edificium tumulo abouus superpositum significatur, quasi esset defuncti porticulus seu tegmen anima.

SELDA, Taberna mercatoria, ex Saxonico *felde*, sedile, fedicula, scamnum, *stallum*. Vocabularium vetus Anglo-Lat. Schoppe: *Opella*, *propola*, *miropolum*, *Selda*. Assisa Ricardi I. Regis Angliz de Mensura, apud Matt. Paris p. 134. & Rogerum Hovedenium p. 774. *Prohibito est, ... ne quis mercator preteat Seldas suas rubros paganos, vel nigros, vel fests, vel aliqua alia, per que visus emptorum sepe decipiantur ad bonum paucum emendum*. In maioribus Chronicis, ubi locus hic vertitur, *Seldz Window* exponitur, i. *fenestra*. Monasticum Anglicanum to. 2. p. 86. *Domum lupideam, ... que sita est contra Seldas de Doregate*. Pag. 230. Et unam *Seldam* mercatorium, & unam *bonatam* terre, &c. Adde to. 3. p. 144. Charta ann. 1181. apud Somnerum: *Herbertus cisterienses Seldas in foro pro 12 denariis*. Alia Ottonis Comitis Palatini Rheni ann. 1294. apud Hondium in Metropoli Salieburg. to. 2. p. 358. *Villum dictam Sull, stem villam Pamarz, item Sutenried quatuor Suldus, stem villam Pfoling pro piscivis & vino ibidem*, &c. Vide Edw. Cokum ad Littletonem sect. 1. p. 4. verbo.

SELEGERET. Traditiones Fuldenses lib. 5. c. 36. In urbe ergo scriptis maioris Ecclesie in ius coruiss animarum, quod valgo Selegeret dicitur, duo tulenta ordinamus, ... in ius selegit coruiss animarum, ad anniversarium meum & uxoris mee annuatim celebrandum determinamus.

SELENE, Luna, ex Gr. Σελήνη, Joannes Scotus Eriгена in Prefat. ad lib. S. Dionysii.

Primus communis Phœbus subuenit Selena.

¶ **SELENITIS**, Eadem notione, apud Agnellum in Vita S. Damiani to. 2. Murator. p. 56. c. 2. *Quotum illi tenebre offensa fuerant, tantum Seleaitis suos parvos radios ei beneficium prestiti, & quantum altius in sublimitate se erigebat, eorum clarior terra apparebat*.

¶ **SELENTIOSES**. Inscriptio sepulchralis Lugduni reperta, in Diar. Trevolt. mensis Sept. anno 1731. Optato & Paulino Consulibus Kal. Februarii decess. Selenioses. Vide ut esse nomen proprium.

¶ **SELESEI**. Eadmerus in Vita S. Wilfridi cap. 47. Quo tempore Rex Elid wath domuit servo domiai terram octoginta septem familiarum, vocabulo Selesci, quod Latine dicitur *Sulala* vultu marini. Anglis *Seals* est Virulus marinus.

SELGA = Verus Cbarta ann. 7. Rodulfi Regis Burgundie apud Jo. Mariam de la Mare in Hist. Ecclesiastica Lugdunensi pag. 382. *A mane jam dicta villa, que Conzjaens vocatur, finibus terminatur a medio die finibus terminatur de Versennaco & Apinacco: a sero die Amantiacum, a ceruo de terra ipsius S. Saviniensis Martiaci: & a Selga rivulo volventio*.

SELHA, Sirla, aquæ ex puteo hauriendæ idonea. Tabular. Dilonensis Monasterii fol. 65. *Dederunt 4. Selbus laborum ad mensuram folier*. [Vide Seilletrum, & Sellus.]

SELICHUS. Monasticum Anglic. to. 2. p. 1055. *Volontate, ut omnes oblationes, que ad majus ultario ejusdem Ecclesie offerrentur, sine calumnia liberaliter habeant, & de Selebis, qui ad Aldkingorno capiculer, postquam decemum fuerint, concedo, ut omnes septimor Selebis habeant; salis quoque & frumenti, qui ad opus monachi ad Dunsferlin allati fuerint, omnem decimam concedo*. [Vide Selurus.]

SELIO, **SELLIO**, Modus agri, forte ex Gallico *Scillon*, *Lira*, porca, arula. Edw. Cokus ad Littletonem: *By the grant of a Selio of land, Selio terre, & rig de of land which containeth a certainity. for some de geuter aad some boleffer, haat by the grant de una parca, a ridgo de th puste. Selio is derived of the French word Sellon for a ridge. Selio, inquit Spelmanus, agri portio, sulcos uliquot aocertos continens: Anglis alius, a *stiche* of lande, aliis a *selion*, aliis a *ridge*. Covelius vero ait, alias acram integram, seu jugerum, alias plus minus, dimidiam continere. Tabularium Ecclesie Gratianop. sub Hugone Episc. fol. 58. *Willelmus & Walleus habebant unum Sellionem terre ad Cantisam infra terram Episcopi*. [Charta apud Th. Blount in Nomolex. Anglic. Dedimus unum acram terre in campo de Comurth, scilicet illos Selioes & dimidium.] Monasticum Anglicanum to. 1. p. 83. *Ex doao Ogeri ... unam bonatam terre, & unam ucrum, & unum Selionem, & unam molendinum cum periuiculis suis*. Infra. *Et unum ucrum loco Tasti, & 20. Seliones ad locum beccarie faciendo*. Pag. 111. *Dederunt 6 Seliones terre retro curiam de Ablo-*. Adde pag. 484. 530. to. 2. p. 55. 141. 111. 212. 213. 279. 281. 320. 372. to. 3. p. 57.*

¶ Non absurda certe ætis vocis origination, quæ modo ex Scriptoris Anglicis proponitur: at mihi verosimilior videtur quæ à Gallico *Siller*, fecare, deducitur: adeo ut *Selio*, modus sit agri, quantum scilicet unus *Seller* per diem *Seare* potest: quæ ratioe *Sellura* præstatur parvi supra observatum est. Certe *Sillear*, pro *Messium* fessor, dixerunt nostri, quod à Secando, non à Gall *Sillae*, lira, porca, accensendum existimo. Statutum Joannis domini de Comery ann. 1336 c. Cod. MS. ejusd. loci p. 79. *Item a chuscu bled obasua coaduit nout doir chuscu ou ung Silleur & en fenoulex un foutebeur*.

SELIUNCA, diminut. à *Selio*. Monasticum Anglic. to. 1. p. 773. Et 3. *Seliuncas infra curiam grangie*. Occurrit ibi pluries, ut & *Seliuncula*.

¶ **SEILLO**, **SEILO**. Charta apud Madoc Formil. Anglic. p. 235. *Super Wadholt vii. Seillones, super Haydt i. Seillonem, & d. Crucem del Hay i. Seillonem, &c. Alia ibid. p. 250. Quatuor Seillonem terre de Forlaad qui jacent juxta Divisam de Melton; & tres Seillonem terre de dominico meo*.

SEILLUM. Idem Monasticum to. 1. p. 676. Et 4. *acras Hospitali, duas earum ex una parte campi, & duas ex particula, & 1. Seillum juxta rivarium, & 4. acres. Tabular. Abbenie fol. 186. Rapturom 6. Seillum latitudinis o faciendam viam*.

SELLIVUS. Monasticum Anglic. to. 3. p. 161. *Una vero acra & una roda obutata ex parte ugailonari super idem cimiterium, & post primos quatuor Sellivos, qui sunt juxta viam, perfici sex acras in Dialece*.

SELLONUS. Tabularium Ecclesie Gratianopolitane sub Hugone Episcopo fol. 56. *Tenuit Richardi, que est juxta rivum, & unum Sellonum, qui est ultra rivum, quem habet Abbas in feudum de Ademaro*.

SILLONUS, in Tabul. Abbeni fol. 155. *Dederunt ... 20 Sillonos terre, qui sunt juxta domum de Chauvent*.

¶ **SELIPHITARI**, Gennus Turcici equitatus. Jo. vus Hist. l. 14. *Oglanis port prope oabioritue succedens Uluhagi, Seliphitari, Carigipi & Matphuroca, qui dextru levaguc distiait in agminibus equitantis Imperatoris loicis præcipient*.

¶ **SELIQUASTRUM**, **Sellæ** genus, Casaubono ad Sueton. *Sella muliebris aperta, cujus domi usus fuit*. Arnobius lib. a. adv. Gentes: *Quid orgo sit sellula, acus, strigil, pellubrum, Seliquastrum*. Utitur etiam Hyginus Astron. lib. a. de Cassiopeia.

¶ **SELIQUATICUM**. Vide in *Seliquæ*.

¶ **SE-**

¶ **SELIUNCA**, **SELIUNCUA**. Vide in *Selio*.
1. **SELLA**. *Selle familiaris*, pro larinis & privatis, apud Varro. lib. 1. de Re rust. cap. 14. & Virg. lib. 6. cap. 10. ubi felle legendum, non *cella*, monuit Cujacius lib. 10. Observ. cap. 18. Martialis lib. 12. Epigram. 78.

*Sellas ante petis Patroclianus,
Et pedis deciesque, viciesque.*

Purgare per vomitum, aut per Sellas, apud Marcellum Empiricum. Hinc

ADELLARE, & **ASELLARE**, Gallis, *Aller à la selle*, ἀλλοτρίω. Vetus Interpres Epistolæ S. Barnabæ c. 8. *Lepus singulis annis facit ad Adsellandum singula foramina*. Ubi Græcia felle habent: Οτι ὁ λευκός καὶ ἰσχυρότερος πλείονα τὰς ἀρδύνας, ἐκδύει ἐν τῇ, τοσούτοις ἰσχυρίσται. Octavius Horatianus lib. 4. *Re. medicare. p. 97. Si infanti, vel majori ad Adsellandum intestinum descenderis, sive sanguine puro, sive cum stercore Asfellatus, subiacet se de aqua, &c.* Occurrit apud eundem femel ac iterum. Alexander Iatrofoph. l. 2. *Passion. cap. 79. Multo igitur maues ventris solutio cum frequentis Affellatione*. Vitur etiam plures Vegetius de Arte veterin. lib. 1. cap. 50 lib. 3. c. 17. 59. ut & Gariopotus in *Passionario* lib. 1. c. 12. l. 3. c. 13. 17. 21. &c.

2. **SELLA**, ἑλίκων, Equium instratum. Vegetius lib. 4. Art. veterin. c. 6. de Equis: *Apprica Hispani sanguinis velocissimi præstare consuevit ad usum Sella*. Sidonius lib. 3. Epist. 3. *Alii sanguine æspumis pinguis frenâ suscipiunt, alii Sellarum equestrium mada fella sudoribus fulera respiciunt*. Leo Imp. in l. un. Cod. Nulli licere, &c. lib. 11. *Nulli prosus liceat in frenis & equestribus Sellis, vel in baltheis suis margaritas, inferere*. Guilelmus Bibl. in Hadriano II. PP. *Singulos equos cum Sellis aureis devotione Imperatoria capientes, &c.* { Tabul. S. Vincentii Cenoman. *Filius ejus Odo hoc annu. & habuit unam Sellam septem solidis & octo denariis emptam*. Ordinat. Humberti II. an. 1340. ubi de Officio Scutiferie to. 2. Hist. Dalph. p. 394. col. 2. Item, non abnuimus equos, conserios, palafreos & vovucinos, Sellas, bridas, armaturas nostras, & alia munimenta dicti officii facere custodire diligenter. } Observatum jam pridem à viris eruditiss, sellarum equellium haud hærere mentionem apud veteres Scriptores, atque adeo esse nuperum inventum: ita ut earum nulla fere occurrat ante tempora Valentiniani Imperatoris memoria, (l. 47. Cod. Th. de Curfu publ.) ut & *flusserum*, seu *stapedum*. Antea quippe stragulis quadrangulis equorum dorsa infisterant, cuiusmodi in statua Antonini, quæ Romæ in Capitolio exstat, conspiciuntur, quibusque hodie famuli, equos aequatim ducturi, insidere solent. Xenophon lib. 1. p. 1. *ἐκαστος*, seu de re equestri, monet, ut qui equo, sive nudus ille sit, sive ephippio stratus, inledeat, reclus semper stet, non veroledeat veluti in sella, ἀνὰ τὴν σὴν τὴν δ' ὀψὲς ὀψα. Ex quibus patet, non semper ephippio equites usos, atque ipsum denique *ὁ σέλλης* leve quid fuisse, nec in sellæ nostratæ modum compositum. (Quod vero Goropius Becanus l. 2. Francieor. p. 48. sellæ equestris inventionem Sallii Francisci adscribit, & ab eorum appellatione *Sella* nomen accerit, vi. fidem meretur, eum proliu. multis mulo fir, sellam dictam credere, quod equis in ea veluti in quavis sella sedeat: unde ad discrimen cæterarum sellarum, *Equestris* Sidonio, *Equestris* forandi dicitur. Vide Jo. Tzetzem Chil. g. c. 190.

¶ **INTEA DUAS SELLAS CORAVERE**, Gallice *Entre deux selles le cul à terre*, Proverbiæ genus dicitur de eo qui duplici ratione rem aliquam persequitur, quam tamen non obtinet. S. Bernardus Epist. 114. edit. 1690. to. 1. col. 123. *Denm ergo repellens, & à seculo repulsa, inter duas, us dicitur, Sellas corrueris,*

SELLAM GESTARE. Vetus fuit consuetudo, & pro lege apud Francos & Suenos olim inolevit, ut, si quis nobilis, aut ministerialis, vel colonus incendiarius, aut prædo, vel gravioris criminis reus, coram suo iudice inventus esset, antequam moris sententia puniretur confusiois suæ ignominiam, Nobilis canem, Ministerialis sellam, de Comitatu in proximum Comitatum, gestare egeretur. Verba sunt Ottonis Frising. Episc. lib. 2. de Gestis Friderici. 28. quæ suo more excerptis, itricaque oratione felle reddidit Guntherus, Ligurini lib. 5. pag. mibi 112.

Quippe vetus mos est, ubi si quis Rege remoto, Sanguine vel flamma, vel seditionis aperta Turbine, seu crebris regum venare rapinis Audeat, ante gravem quam fuso sanguine panem Excipiat, si liber erit, de more veniulo Impositum scapulis ad cuiusvis Comitatus Cogatur per rura canem consinia ferre, Sin alius, Sellam, &c.

Hujus moris, fere mavis legis, vestigia & exempla haud pauca superflunt apud Scriptores; non tamen in ignobilibus, aut infimis fortis hominibus; sed in ipsis magnatibus, adeo, ut non tam plebeiorum & vilium capitum, quam ipsorum nobilium pœnam fuisse suspicari liceat. Scripor vernaculus, qui Ludovico VII. regnante vixit, in poemate, cui titulum fecit: *Le Roman de Garin le Lohere*, seu in Hist. Garini Lotharingi fabulosa, felle nobilem Gallum inducit, Pipinum Regem de Fromondo Comite Burdegaleosi alloquentem:

*Voi jurerai mille fois, je vous vœux,
Que la parole ne li vint ca pens;
Par traison li mistrent sus si Per,
Que de l' amor le veulent desceurer,
Por seul i tant que il en fu blamis,
En portera, je vout le commandes,
Nue sa Sele à Paris la ciit,
Trestout nus piez, sans ebauche, & sans soler,
La verge el poing; comme bome escoupi.*

Et infra,
*Por seul i tant que l'au suere li mist,
En portera del bœr de saïnt Denis,
Nue sa Sele deci que à Paris,
Nus piez en langes, come un aune ebetis,
La verge el poing, si cōme d'ome esebis,
Si m'ait, muis bele amende à ci*

Bertrandus Clericus. Poeta ejusd. xvi. in poemate Ms cui titulus: *Le Roman de Girard de Vieune*:
*Sire Girard, ce dist li Dux Mayen,
Oren sefoez à faire amedison,
Que vostre Selle, dont bel sont li arsou,
Port for sou ebes une lieue à baudon,
Nus piez en langes, cese semble raison.*

Alibi:
*Qui devaut moi vœuda agenouiller,
Nus piez en langes por la merci prier,
La Sele au col que tendra por l'eslrier, &c.*
Le Roman de Ron Ms.
*Tant le deslraint & assailli,
Que Guillaume vint à merchi,
Nus piez, une Selle à son col,
Lorez se pout tenir pour fol.*

Joannes Hoclemius in Hugone Cabilonenfi Episcopo Leod. c. 3. de bello inter Dominos de Auvais & Nobiles de Warons verba faciens sub ann. 1296. pœnam viris ingenuis & nobilibus irrogari solitam pariter innuit: *Sed Episcopus suffragio Leodiensium obviavit, hunc compulsi ad emendum: Unde cum ceteris suis ad-jutoribus ab Ecclesia S. Martini usque ad Majorem cum processione processit Ecclesiam, & ipsum quilibet nudipes, sola superciliis tunica, unda superposita ca-*

piti Sellam portavit equinem. Jacobus Henricus lib. de iisdem bellis d' *Arans & de Waroux*, cap. 8. *Li amis de Saingor d' Arans, & li Saignor de saius Lambert traitiens & s'ient une pais alle Evesque dedit exeez par seile maniere, que lib & 12. Chevaliers de son lynage venroient à Liege en l'Eglise seint Martin en Mont, & la se deveffiroient ilb en pure leurs coties, se prendroient casent deaz en ladite Eglise nue Selle de cheval se sa siele me se sains ebapion, & les porteroient en Palais à Liege pardevant l' Evesque, li offeroient en geus per cage d' amende, & ense fu il fait.*

Viris denique nobilibus ejusmodi sellæ gestationem in penam indictam evincere videtur Decretum Ludovici III. Imp. quod extat in Hist. Langobard. ignoti Cassin. edita à Camillo Peregrino p. 101. *Quicunque ebalam, bovem, frisingum, vestes, arma, vel alia mobilia solvere ausus fuerit, triplici lege componat, & liberum armiscara, id est, Sella ad sumum dorsum aute nos à suis semotus bis dirigatur, & usque ad nostram indulgentiam sustineatur, servi vero flagellentur & tundantur.* Quo loco liberum armiscara dicitur pœna, quæ liberis & ingenuis seu nobilibus irrogari solet. Est enim armiscara pœna quævis, à judice decreta & imposita. Apud Willhelmum Malmesburiensem lib. 5. c. 4. & Thomam Walsinghamum p. 430. Willhelmum Belinsem Comitem rebellem Robertus Normannus Dux eum militariis copiis intra munitionem conclusit, donec ejus clementiam ex peteret, & nudis vestigiis equestrum Sellam ad suis faciendum humeris ferret. Apud eundem Walsinghamum p. 430. Hugo Cabilonensis Comes, à Ricardo Normannus Ducis filio intra Cabilonensem urbem obsessus & inclusus, considerans, se nullatenus posse resistere contra tantum exercitum, serens equestrum Sellam à humeris, genibus prostratus adolescentis Ricardi, prece supplicii veniam precatus est commissi. Totidem habes in Chronico Normannico veteri vernaculo apud Egidium Bry in Hist. Comitum Perticensium lib. 2. c. 9. Ex quibus tandem percipimus, cur Willelmus Scotorum Rex in signum subjectionis, quam Henrico II. Anglorum Regi apud Eboracum pollicitus per pactum fuerat, ibi capellum, lanceam & Sellam suam super altare S. Petri ad perpetuam hujus subjectionis memoriam obtulerit, ut est apud Joannem Bromptonum sub annum mclxxvi. [Hujus facti præterea meminit Thomas Osterbonue in Chronico Anglicano pag. 69. ubi de compositione inter Henricum II. Reg. Angl. & Willelmum Reg. Scotie: In signum subjectionis, Rex Scotie obtulit capellum & Sellam suam (leg. Sellam) super altare sancti Petri in Ecclesia Eborum.]

Sella igitur ejusmodi gestatio viros potissimum nobiles spectavit, non vero plebeios & obnoxii conditionis homines. Verum cum id ab Otone Frisingensi exerts verbis asseratur, dicendum sorte ministerialibus primicis, & ad majorem infamiae notam viris etiam nobilibus postea pœnam hæc irrogata. At cur sella viris plebeis data fuerit in penam ferenda, qui non equis vehi, sed pedes incedere solent: deinde cur velut ingenuis confusiois & ad dedecus sellæ gestationem adinvenirent majores nostri, nemo, quod sciam, hætenus exposuit, nec est promtum moris istius rationem assequi: nisi forte dicamus per sellam dorso & humeris impositam omnimodum rei subjectionem indicare voluisse, qui, tanquam equus aut jumentum factus, jugum subit, & ad perpetuam servitutis conditionem deductum vel utro confiteretur. Certe ii, qui-

bus hæc pœna imponebatur, dominorum, quos criminibus suis offenderant, non pedibus modo advolvabantur, pronique in terram prodecabant, quo calcarentur ab iis, & veluti protererentur; sed &, ut ita loquar, obequitarentur in equi modum, ut Chronicon vernaculum Normannicæ supra laudatum satis ostendit, dum de Hugone Cabilonensis Comite agit, bis verbis: *Hug prend une Selle, & la met sur son col, & tout à pied s'en vint à la porte, où les deux casans du Duc Richard estoient. & se laissa aboeir aus pieds de Richard fils du Duc, afin que Richard le chevauchast, s'il lui plaisoit.* Le Roméo de Rou & des Ducs de Normandie Ms.

Quant à Richard vint li Quens Hug, Uae Selle à son col pendue, Sont des effri à chevauchier, Ne sepos plus humilier, C' en eslois custumo à cel jour, De querre merci à son Seigneur.

Ita Folco Andegavensium Comes Gaufridum filium, qui sellam dorso evebens pronus fuit cum sarcina antequam pedes expolerat, assurgens, & pedes jacuum pulsans: *Vilus es, tandem visus, ter quaterque ingeminas.* Vide supra *Harmiscara*.

SELLATORES, Sellarum artifices, *Selliers*. Testamentum Alishi editum à Petro Lambecio lib. 2. Comment. de Bibl. Cæsarea c. 8. *Cuem de suaribus, crines Sellarioribus, ossa lego canibus.* [Meisselians in Hist. Rer. Noriberg. apud Ludew. co. 8. Reliq. Mss. p. 15. *Plurimos etiam ex futuribus, sarroribus, insitioribus, aliisque secum cauteriant.*] Vide *Sellarie* 4.

SELLARE, Officina sellarum, seu locus ubi sellæ conficiuntur, vel aservantur. Statuta Equit. Teuton. apud Duellium to. 2. Miscell. p. 16. *Etiam Sellare & parva fabrica sub eo (Marefiallo) erunt, ita ut commodius valeat necessaria ministrare dictis fratribus.*

SELLARE, INSELLARE, Sella, seu epiphio equum instruere. Auctor Mamortest. c. 22. Genes. *Siravoi, i. Sellarvit.* Cap. 31. *Siramentum, Insellatura equi.* Will. Brito in Vocabul. Ms. *Sterao, it, dicitur pacificare, preparare, Insellare, obnervare.* Aliibi: *Siramentum dicitur in sellatura, i. quo equus sternitur & Insellatur. Insellatus equus, in Legibus Kanuti Regis cap. 98. & in Legibus Henrici I. c. 14. Le Roman de Girard de Vienne Ms.*

Sur un mulet qu'il os fait Enseller, Monte Girard qui nous fist à loir.
Le Roman de Philippe de Macedoine Ms.
Quant virent del jor la clarté, Il font les chevaux Enseller.

Le Roman de Rou Ms.

Moult peussier viret uns & autres trembler, Châmbellans & Serjaas, & Escuier baster, Esvallez mettre en Selle, & Chevaliers armer.

Hinc etiam *Defenseller* nostris pro è sella dejectore. Le Roman d' Arbis Ms.

Sir demelle Defenselle, Le euer lui part dessous l'esselle.

SELLARE, Equi sellæ indidere. Confectud. Furenensis ex Tabul. Audomar. Præterea concedit Comes usque ad voluntatem suam quod quicunque equus incedet & Sellarus gladium deferat.

INSELLARE, Eadem notione. Baldricus in Gestis Alberonis Archiepiscopi Trevisensis: *Subensque subiteorum Comite Insellari, ad Regem properando pervenit, &c.*

INSELLAMENTUM, Instratum sellæ. Tabularium Ecclesiæ Gratianopolitane sub Hugone Episcopo sol. 92. *Habuique ego Guigo pro predicta terra unum equum pro 60. solidis, & unum Insellamentum pro 10. solidis.*

¶ SELVATICOS, ab Ital. *Selvatich*, Silvestris, Gall. *Sauvage*. Chron. Parmense ad an. 1291. apud Murator. tom. 9. col. 84. *Quidam affuit ... transivit per Parmam, qui missebatur domino Regi Francia à domino Rege Tartarorum, & erat Selvaticus. Vide Sylvaticus.*

SELURES, Piscis fluviatilis species, cuius mentio est apud Wandelbertum in lib. de Mirac. S. Goaris e. 8. ubi forte Seloces legendum est.

¶ SEMAISIA, Mensura viuarum quæ Lugduni duas mensuras, quas vulgo possidimus, continet.

¶ SEMALIS, Vasis genus ad usus diversos aptum. Reparationes factæ in Senescallia Carcassone an. 1435. ex Cod. Mf. Cl. V. Lancelot: *Ad eodem pro duobus vasibus vocatis Semalz, in quibus portantur aqua & morterium ab ipso emptio pretio per quilibet 3. fol. 9. den. Turon. Eodem uiuntur in viodemis deferendis. Transactio inter Abbat. & Mon. Crassenses an. 1351. Diffus deminus abbas debet habere ibi Semales, 13 genat, embubum, caucillam & acetum, & vas in quo teneatur, Vide Semalum.*

¶ SEMALMELO, Farina polenta, Gloss. Monf. apud Schiler. in Gloss. Teuton.

SEMALUM, vel SEMALUS, [Idem quod Semalis. Vide ibi hæc voce.] Guill. de Podio Laurentii in Chronico cap. 40. *De quo quidem Episcopo ... logai est gloria, quod se largum in diebus illis Tolosani Concilii exhibuerit, qui vix paucis in estate ista collegerat, & prelati non in manu regis, aut filii; sed cognis & Semalis, panis & vini munera cum aliis rebus transmissit peregrinis.*

¶ SEMANTERIUM, Gr. *Σεμαντήριον*, Signum quo Græci fideles ad Ecclesiam convocant, loca campanarum. Vide Gloss. med. Græcic.

¶ SEMARE. Vide infra in Semus.

¶ SEMATIO. Vide Sematio.

¶ SEMATUM, *Σεματήριον*, *Σεμαντήριον*, in Gloss. Lat. Gr. Semivacuum, semipienus.

¶ SEMAXII. Vide infra Semaxiarii.

SEMBA. Ordericus Vitalis l. 12. pagin. 870. *Et nequam Gysulfus Sembra Regis, aliique plures. Forte Seriba.*

¶ SEMBEJANUS, apud Scotos, si fides Borelio in Thesuro Atriqui. dicitur, qui primo vel altero anno studiis vacat. Vide Beanus.

SEMELINUM, pro Sabellina pelle, usurpant Constitutiones Catalaniæ Mf. Locum. vide in *Loquentia vestes*.

SEMBULUM. Inquisitio de vita & moribus B. Joannis de Cazenfronte Abbat. an. 1223. *Pannam lini non aduebat, nisi Sembulum.*

¶ SEME, ut *Σεμα*, Onus, farsina. Carta an. 3. Henrici V. Reg. Angl. apud Th. Blean in Nomol. Angl. *Frates Predicatores pro 2. sumagiis vocatis Seme de fecali percipiendis quousque de besco de Heywood pro termino 20. annorum.*

¶ SEME, apud Andegaveses & Pictos dicitur officium quod per septem dies continuos pro defunctis celebratur, idem proinde quod *Septenarius*; à *Semina*, Gall. *Semaine*. Testam. Joh. Lessili dom. de Jui-guè an. 1381. apud Meoag. Histo. Sabol. pag. 389. *Ge vail & Ordine que les jours de mon obit & de mon Seme soient fait & celebrent septem jours & honorablement de luminaires, & d'autres divins offices ... Que à chacun desdits jours de mon obit & de mon Seme une charité generale soit faite en la ville de Sablé. Vide Septimus.*

¶ SEMEL, Aliquando, Gall. *Unseis*, un jour. Instrum. an. 1300. apud Marien. to. 1. Anecd. col. 133. *Aves elegeran in Regem quamdam avem vocatam Duc,*

... & accedit Semel quod piea conquesto fueras de accipitro, &c.

¶ SEMEL, pro Semper, passim apud Barbaro-Latinos Scriptores, teste Goelenio in Lexic. Philol.

¶ SEMELGARE, Fulgurare, ut videtur, Gallice *Eclairer*. Castellus in Chron. Bergom. ad annum 1394. apud Murator. to. 16. col. 887. *Nata quæ die 21. Januarii dicti anni, Indictione a. bora prima noctis sonavit, Semelgavit, pluit, temp. lauit, & maxime venies regnavit, &c.*

¶ SEMELLA, f. Panum filitaceorum, qui Semelli dicebantur, distributio, vel cæsa quantitas. Confect. Mf. Eccl. Coloa. *D. pambas equalibus quilibet canonici & alii vicarii ... in Januarii 14. Semelle, in Februarii 17. Semelle. Quilibet magna prebende annuatim Imperatoresunt 8. Semelle & 4. panes. Vide Simecellus.*

¶ SEMELLATOR, Sutor, qui calceos soleis instruit, Gall. *Cordonnier*, à Gall. *semelle*. Charta an. 1344. ex Schedis Cl. V. Lancelot: *Item statuor ut quod nullas curatieris, sive Semellator aus sabatieris si iustus tueri in mercato ville Balneolis benea, nisi, &c. Hugo Aymonis Semellator subscribit Chartæ ann. 1377. ex Schedis Præf. de Maranges.*

SEMEN, maris dicitur; posteritas vero, mulieris, in Jure Hungarico. Albert. Molanrus.

¶ SEMENATURA, Terra arabilis & seminalis, seu quæ feri potest. Charta an. 1171. apud Siophanoc. to. 8. fragm. Hist. Mf. pag. 49. *Ego Origurrensi facio banc cariam cum donasura de duas arguatas de vinea & de duos antones Semenatura de terra illa casa de Astaxona.*

¶ SEMENS, Sationis tempus, Gall. *Semelles*, Tabular. Aquinense fol. 43. *Sub anno consensu concessit tres modios frumenti post Sementem, ... & octo galatos pise ... in sestivitate Omnium SS. Vide infra Sementarium.*

¶ SEMENSTER, SEMENSTRIA, *Σεμαντήριον*, in Gloss. Lat. Gr. Vox ambigua, quæ & Seminales & spatium sex mensium significatur, Gloss. Ibidor. *Luna Semestris, luna medii mensis. Vide Lexic. Martini v. Semestris, & infra Semus.*

¶ SEMENSTRA, Liber in quo actiones sex mensium consueant. Papias. Leg. forte *Semestria*.

¶ SEMENTA, Sementes, Gall. *Semailles*. Laut. Byzynius in Diario belli Hysti. apud Ludewig. to. 6. Reliq. Mf. p. 189. *Hæc processione finita, vult sibi mutuo facientes cum suis presbyteris, non declinantes ad dextram nec sinistram, ne Sementa concalcarent, veniunt unde exierunt. Vide Seminalis.*

¶ SEMENTARE. Gloss. Lat. Gr. *Semento*, *Σεματίζω*. Vide Lexic. Martini.

¶ SEMENTARICIUS, Terra Sementaria, Seminalis, quæ feri potest. Chron. Farsenæ apud Murator. to. 2. part. 2. col. 395. *Petium terra Sementaria, ubi dicitur Campas; & unum servum mansuetum, nomine Marcellianum. Ibid. col. 427. Aliud petium ibi videtur ad Mouscarios, & petium unum terre Sementaria sub ipso monte habet pro libellam. V. Sementaria.*

¶ SEMENTATIO, Sementis, apud Terull. de Spectac. cap. 8. *Sessis à Sementationibus, Messis à messibus.*

¶ SEMENTERIUM, Sationis tempus, Gall. *Semailles*. Saissimenum Comit. Tolos. an. 1271. com. 1. Annal. Tolos. inter Instr. p. 22. *Quilibet habens ararium bonum, unum jornale in Sementerio, quando dominus faciebat ibi laborare terras, & cum bestia carregii; quilibet focus habens bestiam carregii, unum jornale in messibus annuatim ad garbas. Vide Sementi, & Sementaria 2.*

¶ SE-

quis Mss [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Semicors*, qui a demi arme (ame.)] Occurrit apud Joh. de Janua.]

¶ SEMICUMULATUS, Gall. *Demi-comble*. Littere Ludovici VIII. Reg. Franc. an. 1224. tom. 1. Ordinat. p. 49. *Verro de his messivis statutum est, ut ad justam mensuram prædicta civitatis semisum & Semicumulatum reddatur.* Occurrit alibi.

SEMICUPIUM, Cupa brevior. *Est*, inquit Papias, *vas, in quo potest homo resapius facere in modo liniri.*

¶ SEMIDAH, Carectum. Gloss. Mon. apud Schilter. in Gloss. Teuton.

¶ SEMIDECIMA, Quæ a decimo ad quintum numerum reducitur. Statuta S. Claudii p. 19. *Decimam integram unum Semicdecimam fructuum prioratum ... imponere ... poterunt.* Adde Cod. Theod. leg. 4. de Suarii & quæ ibi observat Gothofredus. Vide *Dimidius*.

¶ SEMIDUPLEX, Dimidius. Charta fundat. Capallæ Vicennarum an. 1387 apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. p. 192. *In festis duplicibus, duplices, & in Semicduplicibus, Semicduplices distributiones percipiunt Canonici.* Vox frequentissima ubi de officiis Ecclesiasticis agitur. Vide in *Festum* col. 415.

SEMIERMIS, *Semiarmatus*, minus armatus, in Glossis antiquis Mss. (Gloss. Ifid. *Semietmis*, sine armis. Utiur etiam Livius. Tacito *Semermis* est male armatus.)

¶ SEMIFACIES, Effigies obliqua, Gall. *Vierge de profil*, apud Mabill. to. 3. Annal. p. 619. ubi de sigillo cui *fundi* Gall. *Semifacies* impressa erat.

¶ SEMIFORTIS, Male vel parum munitus. Chron. Domini de Gravina apud Murator. to. 12. col. 674. *Castrum vero Blasignani, quod Semiforte tunc erat, verbis blandis proditoris acceperunt.*

¶ SEMIFRACTURA, Scripturæ species. Vide *supra Scriptura*.

¶ SEMIFRATER, Qui ex altero patre, vel ex altera matre est. Chron. Angl. Th. Osterbourn pag. 79. *Deinceps Rex Henricus ita dixit quatuor Semifrateres suos, ut ipsi ceteros proceres despectui haberent.* Infra p. 84. *Post quem (Hardeknutum) regnavit ejus Semifrater S. Edwardus 24. annis.*

¶ SEMINTERGER, Dimidiatus, mutilus. Epist. 3. S. Paciani ad Symphron. inter Conc. Hispan. 10. 2. p. 89. *Quid vis? Evangeliste duos dimidiatos invicem sensus & Semintegros reitulerunt?*

¶ SEMIJUSTUS, Dimidium justus. Gloss. Ifid. Sed leg. *Semiusus*, dimidium iustus. Papias: *Semiusus*, ex parte combustus. Varro, *Semiusulatus*. Hæc post Grævium.

¶ SEMILOTUS, Mensura liquidorum, in quibusdam locis Belgii, *Demi-lot*, quæ Parisiensis pinæ respondet. Hist. Monast. Viconiensis apud Marten. tom. 6. Ampl. Collect. col. 302. *Sic status udesse præbendam, quod sacerdos Semilotum uod mensuram in prandio obtineat. Nam uinea in septibus magnis vinum fundebatur.* Vide *Lotum*.

¶ SEMIMENSTRUUS. Leg. municipales Mechlin. tit. 13. art. 8. *Apparitor vero qui renuntiationem illi fecerit, id ipsum se ita fecisse apud adu pro religione sui instrumenti contestabitur, nomenque ejus cui nuntiationis details ex primis & aliis insinuatibus erit, ut tum demum liberum erit creditori detentorem illam persequi, quantum utinet ad bona mobilia, à die juridico uod diem juridicum, hoc est per intervalla octiduauna: quantum vero spectat ad bona imobilia, per intervalla Semimenstruum, hoc est decimum, quæta nocte ad decimam quantum noctem: opusque erit ut Ammanus trinitis vel hebdomadarum vel Semimenstruum vicibus debito e ejus heredes catersque omnes qui aliquid juris in ea bona prætentant, evocet.*

Tom. V.

¶ SEMIMODIATA. Vide in *Semodiata*.

¶ SEMINALATUS, vox corrupta apud Cumeanum de Mensura Penitentiarum c. 3. ubi pro *Seminalis* legendum forte *Amigdal*. Locus est in *Tenuela*.

SEMINALIA, Sationes, *Semallies*. Statuta Ordinis S. Gilberti de Sempringham: *In ceteris grangiis iatrim excussione cessante, nisi quantum ad Seminalia pertinet.*

¶ SEMINALIE, eadem notione. Charta an. 1119. *Totam parochiam Angi cum omnibus decimis & omnibus decimis totius villa tam de unimalibus quam de frugibus & omni Seminalia de tota eadem parochia usque ad ædem de Glani.* Vide *Semina* & *Semallies*.

¶ SEMINARIUM, Semen, cultura. Nicolaus de Jamilla de Gestis Frederici II. Imp. apud Murator. to. 8. col. 558. *Quæ etiam terra canlei silvestres usque hominum aptos sine Seminario producit.*

¶ SEMINATURA, Sementis, *Semaille*. Charta Laurentii Abbat. Centul. an. 1180. ex Tabular. ejusd. Monast. *Campus unius festarii, & una foraria quarterium Seminatura continens.* Charta Guillelmi de Monasteriis an. 1206. ex Chartul. Meld. *Concessit in perpetuum Anselmo Episcopo Meldensi & ejus successoribus Episcopis quindecim modios Seminatura omnino quietos & liberos ubi omni jure & justitia.* Occurrit rursum ibid. in alia Charta ejusdem anni. Vide *Sematura*.

¶ SEMINATURA, Sationis tempus, seu servitium quod ea anni tempestate domino a vassallis debetur. Charta apud Madoc in Formul. Anglic. p. 47. *Terras illas teneant & habeant de me in capite in libera & perpetua elemosina, ... cum libertate & quietantia ... de karregio, firis & hundredis, & Seminatura & araturis, &c.* Vide *Sementicium*.

¶ SEMINELLUS, ut *Simenellus*. Vide ibi.

SEMINA, ex Gall. *Semaine*, Hebdomada. Gilbertus Crispinus Abb. Westmon. in Vita S. Helluni Abb. Beccensis: *Et mane primus in Curia eorum adertus ad mensum Domini, qui inter sodales pur Seminiun exercebat.* Hoc est: *Il voulait faire sa Semaine.*

SEMINIVERBIUS, Concionator, *Sermonier*, *Seminar*, verbum, Papiz, Mamoretus ad Actus Apost. 17. *Seminiverbius*, i. *seminator verborum, quasi sermonis.* Alcuinus Poem. 5. de S. Paulo:

Plurima frugiferis dispergens Semina vocibus.

Petrus Blesensis Serm. 43. *Erndit Seminiverbius; defuiat, qui Prælati intercedat, quia Advocatus; Seminiverbius in Cathedra, Prælati in Curia, Advocatus in Missa.* [Liber de Castro Ambasæ apud Acher. 10. 10. Spicil. p. 555. Anno ab Incarnatione Domini 1096. Urbanus Papi Romanus in Gallias venit, Avenis cum multis Galliarum Episcopis & Abbatibus generale synodum celebravit; & ut erus diversis Seminiverbiis, verbum Domini sape seminaret.] Ordericus Vita lib. 8. *Solent itaque Seminiverbiis multis profui, &c.* Utiur prætera lib. 10. p. 774. ut & Baldricus Dolensis de Vita B. Roberti de Arbreffello semel aiterum, Afta Apostolorum cap. 16. v. 18. pro *Sermonibus*, de qua voce consulendus Henricus Stephanus lib. de Dialect. Attic. p. 214. [Iis adde Tortarium in Mirac. S. Benedicti sæc. 4. Bened. part. 2. p. 407.]

¶ SEMIPANIS, Panis statuti ponderis dimidia pars. Canones Penitent. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 55. *Alii centum dies cum Semipane mensura paximatum uquæ & sale & pulmost, in unaquaque nocte.* Canones Hibern. ibid. col. 20. *Arctum anni 21. dies & noctes super xii. buccellis mensura de tribus panibus.* Conluet. Universit. Paris. per Robert. *Constitut. 18.* Dentur porcionibus tantum Semipanis vel parvuli, ut sit, integri. Vide *Tenuela*.

¶ SEMIPAR, Qui dimidii feudii subditus est. Vide in *Purcol* 132.

¶ SEMINE domino
¶ SE.

¶ **SEMIPLAGIUM**, Minus rete, vel linea ad junctas retibus. Nam retia plaga dicuntur. Papias. Hinc emendandus Isidorus lib. 19. Orig. c. 5. Minus rete im-
plagium dicitur a plagis. Ubi Semiplagium legendum, ut & ejusdem Isid. Glossis, pro Simplagium: tamen occurrit apud Angel Rumpierum in Hist. Formbec. Monast. tom. 1. Anecd. Pezii part. 3. col. 433. Extrahuntur autem pisces non solum retibus, sed & nassa: utimur & Semiplagio. verum variis & vix semel in anno.

¶ **SEMIPLANTARIA CHARTA**, Est scilicet qua ager ad medium plantium conceditur. Vide in Compilatore col. 892.

¶ **SEMIPLENE PROBARE**, Gall. Prouver à demi. Statuta Palavic. lib. 1. cap. 5. fol. 8. Si autem Semiplene probaverit, deferatur sacramentum eidem in suppleme-
ntum probationis.

¶ **SEMIPLenus**, Simulatus. Willel in Philip-
po Aug. 10. 5. Hist. Franc. p. 81. Rex superinductam abje-
cit superficie tenus, & uxorem suam recepit in suam gra-
tiam Semiplenum, carnis debitum ei non reddens.

¶ **SEMIPLORIA**, Fello, soleo dimidiata, quibus nitentur in venando. Vide Turn. Advers. lib. 19. cap. 19. & supra Plaurus.

¶ **SEMIPOISA**, Semilibra. Vide Poisa.
SEMIPEBENDÆ. Vide Prebende.

¶ **SEMIPTASUS**, Mensura semisasa, Gallice De-
mirase. Locust est in Semicumulatus.

¶ **SEMIRE**, pro Serere, seminare, ex Gallico Se-
mer. Charta Caroli Regis Burgundie filii Lotharii Imp. 10. 12. Spicil. Acher. p. 127. silva parva, si Semiri possit, ad modios 50.

¶ **SEMISOLIDUS**, Dimidius. Vide in hac voce.
SEMISONARIUS, Dimidium obsonium capientes. Ita Ugurio Ms. forte leg. Semibonarii.

¶ **SEMISPATIUM**, Isidoro lib. 18. cap. 5. Papiæ & Joan. de Janua: Gladius est in media longitudine spathe appellatus. Gloss. Theotice. Semispatium, sibi Vegeti-
lib. 12. c. 15. Gladii majores, quos Spatbas vocant; & alii minores, quos Semispatbas. Lex Burgund. tit. 37. Quicumque spatbam aut semispatbam eduxerit ad percu-
tendum alterum, &c. Chronicon Fontanelle cap. 10. Erat autem de secularibus Clericis, gladiique, quos Semispatbium vocant, semper acutissimæ sagæ pro cap-
ta utebatur. (Male Semispatbium editum ex eod. Chron. apud Acher. to. 10. Spicil.) Ex his emendandum Capitu-
lare Pipini Regis Italie apud Steph. Baluacum c. 36. Et caballus, arma, & scutum, & lanceam, spatam & Sems-
spatbium habere possunt. Ubi legendum Semispatbium.
¶ **SEMISSARE**, Dimidiare, bipartiri, apud Ve-
get. lib. 1. cap. 28. & 38.

¶ **SEMISSARIUS**, Dimidius Chronicon Isidori Pa-
centis Episcopi ann. 731. Abderamanus vir belliger in ara
769 anno Imperii ejus 12. Semissarie, Arabum 113. &c.

¶ **SEMISSARIUS**, Dimidia ex parte hæres. Flo-
rent. C. D. lib. 30. tit. 1. leg. 116. A cobare de vero Samissari-
us, duobus extraneis concurrentibus, non a amplius ter-
tia parte, &c.

¶ **SEMISSCLA**, Dimidium sceli, in Vita S. Wibo-
rade apud Goldastum.

¶ **SEMISSIS**, Gloss. Lat. Gr. Semissem, seu semis, ut
αὐτὸν τὸν ἡμισέως, Ebrardus in Grecismo c. 12.

Semis, dimidius, indeclinabile semper;
Semis, Semissi, ducunt dimidius Voy.

¶ **SEMITARIUS**, Semita, Hispanis Sendero, Gall.
Seuter, in Charta Hispanica ære 1016. apud Anton.
de Tepez in Chron. Ord. S. Benedicti tom. 5. p. 444. Char-
ta Bernardi Vicecomitis Carcalione an. 1108. De agri-
colæ de ipso Semitario, qui vadit ad ipsos molendinos;
Tabularium S. Andreæ Viennensis: De duobus latas ter-
ra de ipsa hereditate, in uno fratre, Semitario viciniu-

bile, in alio fratre, &c. Alibi: In alio fratre Semit-
rio via vicinabile. [Vide infra Semitarius.]

¶ **SEMITAS**, Imperfectio. Vide Semur.

¶ **SEMITRIA**, Duo & dimidium. Mirac. B. Kinge
to. 5. Julii p. 753. Infante nomen Adalbertum... Semi-
trium aurum, &c. Quæ loquendi ratio apud Septen-
trionales usitatissima est, teste Sollertio in Noxis ad
hunc locum. Vide Dimidius.

¶ **SEMIVECOUS**, Minimus à vecorde. Gloss. Isid.
Emendandum ex Papiæ, Semivecos, minus habeo cor,
ut monet Grævius. Vide Semicos.

¶ **SEMIVIVUS**, Vox contentus usurpata à Bur-
chardo in inscriptione epistolæ ad Ottones, apud Ma-
bill. tom. 3. Annal. pag. 619. Summa post Deum majesta-
tis dominus meus, regum æternum Burchardus abbas
Semivivus.

¶ **SEMMINIA**, Instrumentum esse videtur in sa-
crificiis adhibuit, puta culter quo mactabatur porca.
Odo in Carm. de varia Ernesti Ducis Bavar. fortuna
apud Marten. to. 3. Anecd. col. 359.

Rusticus agricola Cereri parat exta ruentis
Semminia porce, suda bove sacra piatur
Tellus, &c.

¶ **SEMNISTES**, pro Symmistes, ex Gr. συμνιστής. Pa-
fio S. Bercharii apud Cuvulatum pag. 69. de S. Nivardo
Archiepisc. Remen: Eo gravi sopore deprimitur, ut
omni prolixius eundi facultate proscriptus, Semnistem
suum B. Bercharium inlamarer, &c.

¶ **SEMNIMUM**, ex Gr. σεμνόν, Monasterium, in quo
venerandi degunt Monachi. Gloisæ antiquæ Mss. &
Gloss. Lat. Ms. Reg. cod. 1013. Seminarium, Monasterium,
sive bonestorum conventiculum. Perperam Seminium,
apud Papiam. Lexicon aliud Gr. Ms. cod. 1064. Σεμνόν,
Μοναστήριον, Joan Hierof. de Instit. Monach. c. 36. Dirven-
tes eorum Seminium antiquam, edificaverunt huic primæ
virgini Deo dicatæ capellam, &c. Occurrit præterea in
Vita B. Agnetis de Bohemia n. 6. Suida: Σεμνίστιον,
Μοναστήριον, in Μοναστήριον, & in Αἰτίαις Μοναστηρίων.
Nicephorus CP. in Breviar. p. 16. r. edit. Μονὴ 5 τῶν
Ῥωμαίων ἐκ τῶν παλαιῶν τὰς Χωρὰς ἐκκλησιαστικὰς, Philo-
lib. 1. c. 12. 13. οὐρίαι· Ἐκκλησιαστικὴν μὲν κίριον, ἢ ἐκκλη-
σιαστικὴν ἐκκλησίαν, ἐκκλησίαν τὴν τὴν αὐτῶν πρὸς
μὴν ἐκκλησίαν. Nicetas in Isaacio lib. 1. n. 10. Εἰς τὴν
ἐκκλησίαν τὴν ἐκκλησίαν, ἐκκλησίαν τὴν ἐκκλησίαν.
¶ **SEMNITAS**, Dimidius. Vide Dimidius.
Manassæ pag. 167. 180. edit. Meurlii, [& Gloss. med.
Græc.]

¶ **SEMNIO** Vita S. Boniti Episcopi Arvern. c. 10. Quod
cum porgens Solennia censeat pervenisse Simmonem
hoc est Monasterium. (Bollandus legit Simyonem.)

¶ **SEMO**, mi, quasi Semibomo, Ugurioni Martianus
Capella: Quosque Semidos, quosque Latine Semonet
dicunt.

¶ **SEMODIALE**, SEMODIALIS, Semimodius, Demi-
modius; item Mensura agraria, ager seu terra semimodii
sementis capax. Vide in Modius col. 863; Charta an.
790. apud Mabill. to. 2. Annal. p. 714. col. 1. Semiliter de-
dimus a os .. terram modiorum 1x. & Semodialis. Chron.
Farfense apud Murator. to. 2. part. 1. col. 480. Nona
(terra) modiorum 11. & Semodialis; decima modiorum
11. & Semodialis; duodecima & decima tertia Semo-
dialis unius. Vide Semodius.

¶ **SEMODIATA**, Idem quod Semodiale, Ager se-
mimodio constans. Modius vero, ut videre est in hac vo-
ce, pro variis regionibus variaz fuit capacitas. Charta
an. 899 inter Probat. tom. 2. novæ Hist. Occitan. col. 41.
In pago Biterrensi in villa Lunaris donocampum unum
habentem Semodiatam nam, &c. Charta an. cir. 1063.
ex majori Chartul. S. Victoris Massil. fol. 91. Donavit
unam Semodiatam de terra culta, &c. Gha-
tul. Eccles. Agentin. fol. 50. v. Dono. . . Semodiatem
nam

*ferpētū, simpētū vel simpētū: quod argumentum est
voci etymon non percepisse librarior.*

¶ SEMPER, Tamen, *Toujours*, eadem notione, Gallidicimus. *Charta Henrici IV. Reg. Angli. a. 1403. apud Rymer. to. 8. p. 331. Ita Semper, quod urcus, fopissas ... vobis reddant.*

SEMPER-BARO, [Qui à nullo feudum habet ;
sed alii ab ipso tenent.] Vide *Baro* col. 1032.

SEMPITERNALITER, in Vita S. Iudori Episc.
Hispalensis num. 11.

SEMPITERNITAS. Utitur Claudianus Mamer-
tus lib. 1. de Statu animæ cap. 3. lib. a. c. 1. [Peregrinus in
Speculo Virg. Ms. Carolus C. in Charta confirmat pri-
vileg. Corbeienf. apud Acher. to. 6. Spicil. pag. 408. &c.]

SEMUNCLUM, Grani species. Chron. farfense apud Murator. to. 2. part. 2. col. 545. Es pro foldis XII. concessis in villa S. Viti de casale S. Dominici ad quartam omnium frugum, excepto panico & semucllo, & musti muudi tertiam; & olivarum medietatem. Vide Semollu.

¶ SEMUNIA. Vide infra *Sennamini*.

SEMUS, Imperfectus, non plenarius, non plenus. *Istud enim, ait Ugutio, Semum est, quod ultra medietatem, & circa perfectionem est. Unde Semitas, & Semo, az, imperfectum facere, aliquantulum diminueret, & evacuaret. Quidam.*

*Semum, Semo-Deum, stemus, stemus quoque Semo. Gloss.
Lat. Gr. Semum, ^{σέμω}σέμω. Vetus interpres Iudæus ad
Sat. 6. Semostris autem Luna dicitur, cum mensis mediū
permensa est spatium: aus Xemum (leg. ^{σέμω}σέμω) dicitur, cui
us plena sit, parum admodum deest. Formulæ veteres
Pithæi Mss. c. 36. Coeffessim tibi oleum, in villa nostrū
in, quam illa semina quondam tenuis, & dum requis-
mus, quod abscesset & Semo, coeussim tibi, qui Iud-
iungit ab uno frange, &c. Joannes Laudenis in Vita S.
Petri Damiani Cardin. c. 5. Dimidio suatum palmæ vas
Semum inuenerunt. Ita præfertur tres Mss. ut observat
Henschienus. (Obituar. Ms. Eccles. Morin. fol. 2.
Item in omnibus obituariis tam burſæ obituum, quam sa-
brice. ... siue & remanet, siue plenis, siue Semo, fabri-
ca percipit in quolibet 11. [ol. 6. den.]*

SEMIUS, Mutilatus, qui non integro est corpore.
Lexic. Gr. Ms. Reg. Cod. 206A. *ἡμίσιος, τὸν ἅλως ἀμειψόμενον, ὁ τὸν ἅλως ἑκείνου, καὶ παρ' αὐτοῦ.* Nafio mutilatus, simus: ἀμειψόμενος, pro ἀμειψόμενος, in Nomocanone, seu Penitentiali tot. 1. Monumentorum Ecclesie Græcæ, cap. 94. Concilium Aurelian. III. c. 6. *Neus duratur in eorum vir, aut recupere maritus, non penitentiam professus, aut Semus corpore, vel qui publice alienanda arrepta c. l. ad fudricam ad ordines probevenerit.*

SIMARE, pro Semare. Mutilare. Capitula ad Legem Alamannor. edit. Baluziane: *Et qui auriculam simaverit, solvas fol. 20. si totum excusserit, aut si piaverit, ut audire non possit, solvas fol. 40* Vide Securus, Scurus, Schematici.

¶ SEN, i.e. Jerusalem. Vide *Puffinae*.

¶ SENA. *Lumin vel Sena in Isia, Genus moustri,*
Papias.

¶ **SENACULUM**, Jurisdīctio Curialium, seu locus ubi conveniebant. Leg. Mechlin tit. 1. art. 3. *Oppressis a confessoribus suis collegis ad multam aliquam aut peregrinationem damnatis, potest de eis reconquiri in Senaculo Consulum & Duodecim-virorum iudicum.* Rurp. art. 18. *Omne autem citatio sine ad tribunal Praetoris, sine ad Senaculum, sine ad Consules à publico iudicatore obiri debet.*

¶ SENACULUM, pro Mulierum senatu seu conventu, apud Lamprid. in Heliogabalo: Fecit & in colle Quirinali Senaculum, id est, Mulierum senatum, in quo anse fuerat conventus matronalis solennibus duntaxat diebus.

¶ **SENAILLIA**, Sementis, Gall. *Semaille*, rusti-
cis Dombensibus etiam hodie *Senaille*, Charta Ms. ex
Advers. D. Aubret: *Terra continens Senailliam decem
bichetorum*. Vide *Seminalia*.

¶ *SENALE. Funis cum quo cuticatur, ferreis etiam
arbori.* Gloss. Fr. Barberini ad *Ducem d' Amor.* edit
Ubalдини p. 258 Informat. pro l'assaggio transmar. ex
Cod. Ms. Sangerm. *Pro minuendis Senalibus, &c.*

♣ **SENAPE**, **SENAPIUM**, *Sinapi*. Codex cœsualis Irminonis Abb. Sangerm. fol. 84. *De Senape festinarius unum*. Comput. Vienn. an. 1324. *Cellerarius de Cremiaco ait suam receptum consistere in Senapium, cern, gallinis & denuriis*.

SENARA. Charta Henrici Comitis Portugallie
apud Brandaon. 40.3. p. 281. v. *Us stabilitate vestra, &
soro, atque servitio nunquam facialis vobis Senaram, &
de preda de fossato annu detis nobis plus quam quintam
partem.* (Vide *deubarare.*)

¶ SENASCALLIA, pro *Senescallia*, in Aresto
Parlam. ann 1394. apud Menester. Hist. Lugdun. p. 73.
Vide in *Senescalcus*.

¶ SENATIO, Herbæ genus. Matth Silvaticus:
Olus aquæ, id est, enastaneæ, vel creffones. Vide Cresson,
& Senecio 2.

SENATORI S. Nobiles, ex Senatorio & Nobilium ordine. Nam, ut ait Gregor. Nazianzenus *orat. 18. in S. Cyprian* *Μητροπολις & γένειος ἀρίστης ἐστὶν οὐρανόθεν καὶ ἀπὸ τοῦ γένους* *senatoria*. Ex ordine Senatorio, in leg. 10. Cod. Theod. Malefice Senatorii femina homo, apud Sidonium lib. 1. Epist. 6. Vita S. Nicetii Archiep. Lugund. *Natus erat ex Senatorio genere*. I.ucherius lib. de Contentu mundi. *Clementis vetustilla prospira Senatorum*. Agulfus Episcopus Mentensis, apud Paulum Diacon. *ex nobili Senatorium famuloribus*. *Gens Senatoria*, apud Gregorium Taron. de Gloria Confess. cap. 65. Idem lib. 4. Hist. ca. Seculi dignitatem nobilitate Senatoria flores. Lib. 10. c. 31. *Eufroasius Presbyter ordinatus Episcopus ex genere illo, quod superius Senatorium nuncupavimus*. Et de Vitis Patrum c. 20. *Genere nunc quidem Senatorio, ragenotatum*. Fortunatus lib. 4. Poem. 17.

Hic puer Arcadius veniens de prole Senatus.

A¹ta Mariyriū¹. Vafu¹ Santonenfō¹ n. 1. Vafu¹, oru¹
 genere¹ ſenatoriū. Vita S¹ Aniani Epifcopi Aureliauſis:
Pir nobiliſſimus ex genere Senatorum Tetradi u. Vita S¹
 Firmini Conf. Epifcopi Ambianenſis: *Ex genere Senato-*
rum, Fauſti u. B. Firmino Mariyrie baptizae filius. u.
 uel ex Senatorib¹, non femel ortum duxit: ſed dicatur
 viri nobiliores. apud eund. Gregorium Turon. lib. de
 Gloria Confeſſi. c. 106. lib. 1. Hift. c. 39. lib. 4. c. 13. in
 Vita S¹ Maurilii c. 12. in Vita S¹ Praeſeſti, &c.

Ira Nobiles ipsi *Senatores* passim appellantur apud eundem Gregorium Turon lib. 1. Hist. c. 29. *Senatores* vel reliqui meliores loci, urbis scilicet Bituricensis. Lib. 2. c. 15. Multi tamen filii *senatorum* in hac obsequione dati sunt. Et cap. 20. *Eusebium Senator*. Idem lib. de Gloria Confap. 42. *Apud Cnstrum Drivoneis quodam ex Senatoribus*, & Lib. de Viris Patrum cap. 4. *Post periculum ignis stragem cladis Arverne unus ex senatoribus Comitatu urbis illius agens*. Et Idem de S. Lufore. In *Drulenti* autem *Bennigii* territorii vicus *Beatus Lupus* Leodeici quondam *senatoris* filius. S. *Hilarius* *Senator*, in Chron. S. Benigni. Epitaphium huiusmodi Episc. Turon.

Clarus avit, atavisque potens fuit, atque Senator.
 Inde Braulionem in Vita S. æmiliani c. 15, 17, 22. Sed
 sub secunda B. eorum stirpe senatorum nomen clura-

constans est doctiorum sententia, quamquam probabiliter admodum videtur Ambrosii Moralis ad Vitam S. Eulogii conjectura, ubi censet ita appellari ab illorum temporum Scripioribus, qui ex antiqua Romanorum stirpe essent prognati, Senatorum forte Romanorum, qui & Provinciis in Senatum allekti fuerant. Constat enim temporibus Augusti infantes propemodum ex Provinciis, praeterim Narbonensis, in Cuiam allekti: unde natum scilicet: *Gelli braccas in Curia deposuerunt, latum elatam sumperunt*. Atque hi quidem tanta apud Principem gratia valuisse dicuntur, ut Galliae Narbonensis, ob egregiam in Patres reverentiam, datum fuerit, ut Senatoribus ejus Provinciae, non exquisita Principis sententia, res suas invadere liceret: cum ceteris, Constitutione Augusti, sine commentu jus abeundi non esset, ut liquet ex Tacito lib. 2. & Diono lib. 5. Claudius Imperator in Oratione super civitate Gallis danda, de Vienna: *Ornatissima colonia volentissimaeque Viennensis, quam longo jam tempore Senatores hinc Cuias conferunt*. Atque inde dictam *Viennensem Senatoriam* plebsque opinatur. Senatores porro ejusmodi & Provinciis electos, *Peregrinos* vocat Capitolinus in Philospho, de quibus etiam Plinius lib. 6. Epist. 19. qui, ut est apud eundem Capitolinum in Pertinace, initio, sese nunquam Romanos videt. Ex quo licet conjecte, quamplurimos in Provinciis populi & Imperii Romani, hac donatos dignitate, a quibus in posterum transmissa postmodum, ita ut *Senatores* universim perinde appellarentur, qui ab illis originem ducerent, qui primus Senatores dicti fuerant, adjecta interdum Romani Senatus nota, ut ab civitate aliarum Senatoribus distinguerentur, quorum longe inferior erat nobilitas. Ita Spartianus de Adriano Imperatore, qui natales ab Hispaniensibus arcebat: *Avus ejus Marcellinus, qui primus in sua familia Senator populi Romani fuit*. Ex Trebellio Pollio in Vespicio: *Viterina Tertium Senatorum populi Romani ad Imperium fortis est*. Sic Aurelius Victor in Pio, & alii: & nostris vero, seu recentioris paulo xvi Scriptores, Avitus Viennensis Episcopus. p. 31. de se: *Quasi Senator ipse Romanus, quasi Christianus Episcopus obsecro*. De quo Ad Viennensis: *Avitus Viennensis Episcopus, & ejus frater Apollinaris, Valentia Episcopus*. *Vicini Senatoris primum viri, postea Viennensis Episcopi, duo lumen, clarissimi filii*. Gregorius Turonensis lib. 6. Gloria Confess. c. 5. *Andreas autem Senatoris nrbis (Arvernae), qui nunc in loco illo nobilitatis Romanae stemmate resurgens, & infra: Quia Senatoris Arverni veniens in occursum sui*. Fortunatus lib. 4. Poem. 10. de Leontio Archiepiscopo Burdigal.

Nobilitas alium ducens ab origine nomen, Quale genus Roma forte Senatus habet.

Add. eundem lib. 4. Poem. 5. Vita S. Thysibii Episcopi Cenomanensis n. 2. *Vir venerabilis, & Romana nobilitatis insignis*. Auctor Vitae S. Desiderii Episcopi Cadurcenis c. 16. *Precipue Bobilo Senatris Romana, & quondam relicta, multa rerum suarum Ecclesiam ejus, nec non Menasii continis*. Vita S. Boniti: *Inclita Bonitii progenie Arvernica nrbis oriundus fuit, cujus pater Theodatus, mater vero Sigasia vocatur, & Senatu Romano duntaxat nobis prosapia*. Vita S. Calminii Ducis Aquitaniae: *Processit & Romana Lux claritatis, & claris parentibus arundis, & natalium sinceritate resplenduit, ut ex Senatorio ordine & habens nobilitatis originem sanctis moribus sequeretur, & exprimeret in seipso Senatoriam dignitatem*. Eam porro Senatorum Romanorum in toto orbe Romano multitudinem inquit Artalaricus apud Senatorum lib. 3. Epist. 10. *Senatum alloquens: Antiquitas vos facit nobiles haberi, nos Senatum volumus etiam de numero sitate praedicti*.

Tom. V.

Ex his proinde colligitur, quos *Senatores* in Provinciis, vel in civitatibus memorant Scriptores, non alios fuisse à Senatoribus ejusmodi Romanis, quos *Peregrinos* appellatos innumus, non vero ex civitatum ipsarum Senatoribus, seu Curialibus. Gregorius Turon. lib. 3. c. 17. de Francilione Episcopo Turon. & Senatoribus ordinatur Episcopus, civis Pictavorum. Ita idem Scriptos *Gallia Senatores* non semel memorat. Lib. 2. c. 29. de Leocadio: *Primus Galliarum Senator*. Lib. 2. c. 21. de Sidonio Apollinari: *Vir secundum seculi dignitatem nobilissimus, & de primis Galliarum Senatoribus*. Et cap. 22. de eodem Sidonio: *Cam autem esset magnifica sanctitatis, atque, ut diximus, ex Senatoribus primus*. Idem de Vitis Patrum cap. 6. *Pater ei nomine Georgius, mater vero Leocadia ab stirpe Vellii Epagathi descendens; ... qui ita de primoribus Senatoribus fuerunt, ut in Gallia nihil inveniretur esse generosius, atque nobilissimum*. S. Ildesphonsus in Epitaphio Nicolai avi.

Quisquis Romulidum fescos, clarumque Senatum Concelebrare cupis, quod venereris habes.

Paulus Emericitenfis Diac. in Gestis Episcoporum Emeritenfis in Paulo c. 1. *Tanta namque illis ieroc copia rerum, ut nullus Senatorum in Provincia Inlania illis reperiretur locupletior*. A. 25. Fulgentii Episcopi Rufpenlis: *Nobili secundum carum genere procreatus, parentes habuit ex numero Cortabagienfium Senatorum*. Alvarus in Vita S. Eulogii n. 2. *Nobili stirpe progeniti, Cordaba civitatis patris Senatorum radice natus*. Vita S. Honorati Arelatenfis Episcopi: *Senatoria & Consulari familia natus, patria Arelatenfis*. Lupus in Vita S. Maximini: *Maximianus urbis Aynitanum Pictavorum indigena, clarissimae stirpis parentibus: si quidem antiquam prosapiam, à majoribus Senatorii ordinis deducam. ejus parentes fuisse, Marcianum atque bene Maximianum procreantur*. Ex quibus facis superque colligitur, non alios bisce praestatis locis indicari *Senatores*, quam Romanos, qui in Provinciis ad id fastigii ab Imperatoribus evekti fuerant, non vero civitatum Senatores. [Vide Valeium in Noct. Gall. pag. 59.]

fatendum tamen ita etiam interdum dictos civitatum Senatores. Id quippe privilegium concessum fuit ceteris provinciis, quibus adscriptum erat jus Italicum, ut à propriis Magistratibus regerentur, qui iidem dignitatibus seu Magistratuum appellationibus gauderent, quibus Romae ceteris Magistratus. Unde Ausonius Consulens se Burdegale jactat. Refert Serabo Gabalos, Auscos, Convenas, jure Latii donatos, seu, ut ipse alibi explicat, suis legibus & Magistratibus redditos fuisse: cui privilegio hoc amplius adjectum, ut post adeptum inter suos Magistratum, bi municipis inter cives Romanos adfidererentur, quod videtur indicare Serabo lib. 4. ubi de Nemaufensibus agit. Unde elicitur, *Senatores* dictos. & qui in Cuiam Romanam ex Provincialibus allekti erant, & qui in suis urbibus, quae jure Latii gaudebant, Senatoriam dignitatem erant adepti. *Viennensis Senatus* meminit Avitus in Homilia de Rogationibus: *Cujus tunc numeresset Illustribus Curia Aroch*. Exstat praeterea in Spicilegio Acheniano to. 12. Testamentum Epibii Abbatis an. 3. Cbildeberti Regis (Christi 697) confectum, in quo patitur *Senatus & Senatorum nrbis Viennensis* mentio sit: *Testamentum ferens nostrae, judicante Senatu in Vienna civitate residente, hanc testamentum nostro inseruimus*. Infra: *Quicunque contra hoc testamentum veneris, ut votum nrm disturbetur, non servus Dei dimittatur, servitium & necessaria non prestetur*. Senatorio iudicio ad libras 400. anni in publico reddere compellatur. ... Hoc testamentum, ego Epibius prior roboravi, & Senatoribus nrbis roborari iussu petivi & rogavi. *Senatus*

P

Rufina foror, *Donatidus Senator, Constantinus Senator, Pelagius Senator, Leutinus Senator, &c.* Apud Vopiscum in Floriano habatur *Senatus amplissimus Trevirensis*. Apud Braulionem in Vita S. Emiliani cap. 26. *Centabria Senatus* mentio fit. [Petrus Mauricius Cluniae. in Epist. adv. Petrobalianos *Senatum* urbis Tolosae meminit.] In Vita S. Felicis Archiepiscopi Trevirensis, *Consules, Praetores, & Senatores Urbis Trevirensis*, pariter occurrunt: ut veteribus Inscriptionibus complures alii civitatum, Italicae praesertim, *Senatus*, quorum indicem collegit Josephus Scaliger cap. 9. ad Gruterum. [Vide Valelium in Notis. Gall. pag. 405.]

Et haec quidem antiqua erant privilegia; nam ante Caesaris in Gallias adventum complures civitates senatoria dignitate gaudebant. *Adunum Senatum* commemorat Caesar lib. 1. de Bello Gall. *Senatum Romanorum, sexcentos Senatores Nerviorum*, lib. 2. *Vesontorum, Auterorum, Eboracorum & Lexoviorum Senatum*, lib. 3. *Senatum Senonum*, lib. 5. *Senatus Belleracum* meminit Hirtius lib. 8. Haec post Valesium in Notis. Gall. p. 59.

Quo vero à Senatoribus istis provincialibus differerent Senatores Romani, Scriptores addere solent, *Populi Romani, vel Romani, vel Urbis*, ut observatum est à Casaubono ad Spartianum in Hadriano.

SENATORES vero *Nobiles* utque appellatos, ut *Nobilitatem*, pro *Senatu* usurpari apud Victorem Schoti, docuit Salmasius ad Capitolium.

SENATRIX, Nobilissima femina, ex genere Senatoria orta. Vita S. Desiderii Episc. Cadurc. c. 16. *Bobila Senatrix Romana*. Vita S. Apollinaris Episcopi Valentini: *Accusantia Senatrix propinqua sua invitante, Massiliensium non vota suscipiente*. [Maximilla Senatrix, in Actis S. Mammarii apud Mabill. tom. 4. Anasl. pag. 103.] Ita hanc vocem usurpant Auctor Vitz S. Lupicini Abbas Jurensis n. ro. Hariolpus lib. 1. Chronici Centulensis cap. 11. Historia Trevirensis p. 208. Vita S. Innocentii Episcopi Dertonensis n. 9. Vita Ms. S. Tarpetii, &c. S. Augustinus de Moribus Eccl. Cathol. cap. ult. *Senatores utriusque sexus* dixit.

SENATORES, apud Britannos, seu Anglos, dicti qui postea *Aldermanni*, voce composita ex *allen*, Senior, & *man*, homo, Magnates, viri praecipui, uti in hac voce docuimus. Leges Edwardi Confess. c. 35. *Olim apud Britones temporibus Romanorum in regno isto Britannia vocabantur Senatores, qui postea temporibus Saxorum vocabantur Aldermanni, non proprio aetate, sed propter sapientiam & dignitatem, cum quidem adulescentes essent, in iuris periti tamen, & super his experti*. Charta Kenolphi Regis Merciorum apud Will. Stanfordium lib. 2. Placitor. Corontz c. 28. *Consilis & consensu Episcoporum & Seniorum gentis suae largitus suis dictis Monasteriis, &c.* Vita S. Livini Episcopi cap. 2. *Erat quidem Senator Scattigena*. Vide Caonones Hibernenses lib. 7. cap. 3.

SENATOR, Dignitas suprema Romae, Magistratus qui toti populo Romano praerat, sequioribus scilicet *Reculis*. Lexicon Gr. Ms. Reg. Cod. 2068. *Senatop*, & *Senatop* *Senatop*. Observat porro Albericus in Chr. Ms. an. 1144. & ex eo M. Chronico Belgicum p. 159. Senatoriam dignitatem, quae quodammodo extincta jacuerat à temporibus Constantini M. à Romanis, sub Innocentio II. PP. Pontificato rursus invecit, bellis inter eundem Pontificem & ipsos Romanos serventibus, Senatore creato Jordano, filio Petri Leonis. cui fidelitatem & obsequium in omnibus praestiteret. Lucius PP. apud Ottonem Frisingensem lib. 7. cap. 31. Senatoribus prius creatis, *Patriciam* ad eadecum Romanos scribit, hacque dignitate donatum Jordano, cui tanquam Principi se subiecere, & omnia Regalia summi

Pontificis tam iotra quam extra urbem ad ipsius Patricii repositissima, *cumque mare antiquum Sacerdotum, de decimis tantum & oblationibus assessoris oportere diceret*. Andr. Dardulus in Chron. Ms. *Contra hunc Romanum Jordano Senatore & Patricium erigentes, urbe cum deurbant*. Petrus Alberici, ann. 5. Pontif. Alexandri II. PP. *Consulem, Ducem, atque omnium Romanorum Senatore* luc inscribit, in Regesto Casinensi apud Angelum à Nuce, & apud Ughellum to. 1. p. 109. Abrogata mox Patricii dignitate ex pacto cum Eugenio PP. inito, ut est in M. Chronico Belg. pag. 170. perstitit sola Senatoria, summi Pontificis auctoritati obnoxia, usque ad annum 1194. Tumanim, ut scribit Rogerus Hovedenus, *cives Romani elegerunt 56 Senatores, & constituerunt eos supra se*. Verus enim (addit ille) *habebant unum forum Senatore, qui cognominatus est Bonedictus, coram homo, qui regnavit super eos 2. annis: & deinde habuerunt alium Senatore, qui vocatus est Joannes Capuche, qui similiter regnavit super eos alius 2. annis: in quorum temporibus melius regebatur Roma, quam unct temporibus 56. Senatorum*. Ad hunc Bonedictum referenda videtur inscriptio in basi Pontis Cestii Romae hieris rudibus acque inaequalibus aarata, apud Gruterum 160. 5. *Bonedictus alme urbis summus Senator restitavit hunc pontem fere dirutum*. Sed & hac ipsamet tempestate Pandolphus de Subura haec dignitatem obtinuit, cui successit est Gregorius Petri Leonis Rainerii, cum isti 56 Senatores electi sibi iovicem non concordarent: sub quo, Joanne Capotio omnia turbante, Res Romanae pessum iere, quod narrat Aët. Innoc. III. PP. sub finem.

Exhinc creari subinde Senatores, quorum Magistratus biennii erat. Sed anno 1237. procurator Frederico II. Imper. creatus est *altes Senator Romae*, inquit Matthaeus Paris, *ut duorum Senatorum praesentia & iustitiae duplicata, Romanorum insolentia comprimeretur, & consilii iustitiae pacificatae urbi laboribus regeretur*. Incertum tamen, an id iam obtinuerit, cum unicos Senatores nominent Scriptores, atque in istis annis de Poli hoc ipso aon. 1237. Matthaeum Rufum, ann. 1244. & Joannem de Concio, Matthaei successores: Vincentius Armanus 130. 3. Epistol. & alii, *Raimundum Capricium*, ann. 1252. cuius moneta aurea haud ita pridem in eis incis, in cuius antica stat. Christus, librum lava teuens, stellulis circumdatus, cum hac Inscrip. VOT. S. P. Q. R. ROMA CAPUT MONDI. in postica, S. Petrus vexillum porrigit viro genibus nixi, cum vesta Senatoria, & birreto in capite, & hac Inscrip. S. PETRUS SENATOR URBS. In ima scuti parte videntur insignia familiae Capiceae, cum fascia transversali, Richardus de S. Germano in Chronico: *Braucaleonem de Bologna* an. 1253. Matth. Westmon. hoc anno & 1259. Naogius ann. 1257. & Matth. Paris aon. 1252. *Lucam de Sabello*, patrem Honorii IV. PP. qui obiit dum esset Senator urbis, an. 1266. ut est in eius Epitaphio apud Waddingum an. 1250. num. 38. Post hanc, eandem dignitatem obtinuit Manfredus Siciliae Rex: quo in ordinem acta, Caiolus Comes Andegavorum Senator urbis Romae ad Vitam à Romanis electus est, anno 1267. Thiericus Valliscoboris in Urbano IV. de Carolo Andegavensi:

Ipsi mandavit quo penitus omnes Senatores, qui hunc Jus acceptares nemp salubre sibi.
Qui summi ex parte sui praemis ad urbem perierat.
Senatus electi ac probate viros.
Quos urbs magnifica Romana recipere bonore.
Sub dicti Comitis iudicio iura teuens.

Anxi tamen Urbanum Pontificem, quod Senatoria dignitas ad Vitam Carolo concessa esset, ut testatur ejus Epistola ad S. Ludovicum Regem Franciae, Caroli fratrem,

fratrem, scripta anno Pontificatus 3. quæ in Chartophylacio Regio servatur, qua Regem hortatur, ut fratrem ad eam relinquendam compellat, cum id consilii nunquam fuerit, ut ad vitam, sed ad tempus ei concederetur, sin contra ageret, id Ecclesie damno, *ad quam urbis dominiū, & iustitiam Senatoris plene pertinebat* profus effusum. Vide Odoricum Rainaldum ann. 1264. num. 45.

Carolus Rex Siciliæ factus, eamdem dignitatem Henrico, filio Regis Castiliæ, loco sui regendam commisit. an. 1266. uti narrat Nangius; Anonymus 10.5. Hist. Franc. p. 349. & alij. Guillelmus Guizot, de Henrico.

Li Rois Challes bel l'apola.

Et pour ce que vus lui adonne.

Le fist li Senateur de Rome.

Sed hanc dignitatem antea obtinuisse Henricum, scribit Anonymus de Rebus gestis Friderici II. Imp. p. 882. Quidam Romanus civis, Angelus Capucia nuncupatus, seditionem in Romano populo suscitavit, per quem contra urbis magnates capere populi quibusdam viris de qualibet regione 7. electis secum adiacentibus sub pacis specie viribus Magistratus effraus. Hic eversadicta sibi per dictum populum potestate, qua, quæ velles, posses ligere Senatum, Domum Henricum... ad urbis regimen evocavit. Descriptus Nicolaus Alemannus in Dissertat. de Lateanensibus parietinis c. 11. nummum argenteum Caroli Regis, in quo ille regio habitu sedet, cum hac inscriptione. ROMA. CAPUD. MUNDT. S. P. Q. R. in adversa effusio Leo gradicus, cui superscriptum Liliū Francicum, cum hisce characteribus, CAROLUS. REX. SENATOR. URBIS.

Tandem Nicolaus PP. anno 1278. Carolum Regem à Vicaria Tuscie removens, Constitutiones fecit tam de electionibus Prælatorum, quam de electione Senatoris urbis Roma: & se Senatorem ad vitam fieri procuravit, Senatorium iussu per suos parantes fore per duos annos rugi. Ita Auctor Descriptio Victoris Caroli Regis, & ex eo Nangius. Exstat alia Constitutio ejusdem Nicolai, in cap. Fundamenta, tit. de Elect. in Sexto, qua Senatoria dignitas possideri à quocumque vetatur ultra annuū spatium, & absque licentia Sedis Apostolicæ. Adde Annales Colmaricenses an. 1278. Mortuo Nicolao, Martinus Papa eligitur in Senatore ad vitam, qui loco sui eadem Carolum Regem Siciliæ constituit, de domo ejus sive familia assumptis Militibus ad regendum patrimonium S. Petri, uti narrat idem Nangius, Trivetius, Thomas Walsinghamus, & alij sub an. 1281.

Transiit deinde Senatoris Romani dignitas ad posterum Caroli, aique adeo ad Robertum Regem, qui Guillelmum & Eboensem Baronem Vicarium suum cum 300. equitibus ad urbis custodiam constituit: quo Magistratum gerente, cum rerum victualium penuria Romanos attereret, orta seditione, Capitolium in usum venit, atque Guillelmo exalto, Stephano Columenensem, & Poacellum Ursinum Senatores creantur. Rem narrat Joannes Villanensis lib. 10. cap. 121. Scribit Auctor Vitæ Balduini Lutemb. Archiep. Trevir. lib. 2. cap. 14. Henricum Lutemburg. Imp. Dom. Ludovicum de Sabaudia dignitate Senatoria decorasse Romæ in Capitolio an. 1311. Kalendis porro Septembris Magistratum intrisse Senatores, testatur Johannes Sarisburiensis Episcopus. 105. ex Cod. Vaticano apud Baronium an. 1168. ex qua etiam docetur fidelitatem Romano Pontifici exhibuisse, ex præposito inter Clementem III. PP. & Romanos an. 1188. apud eundem Baronium.

Hodie Senatorem vocat Romani Prætorum urbanum. Is in divo residet Capitolino, & Romanis civibus ordinaria facultate jus dicit. Tres habet vicarios substitutos suos, quorum duos, qui privatis præstant

judiciis, Collaterales vocant: hi gradu differunt, unus enim vocatur primus, alter vero secundus, tertius est Latrunculator. Vide Octavianum Vestrum lib. 2. de Judiciis Aulæ Romanæ, & Albersum Argentin. pag. 167.

SENATRIX ROMANORUM, uxor Senatoris, apud Ughellum tom. 1. p. 1087. 1099.

SENATUS, Officium, dignitas Senatoris Romæ. [Gloss. Lat. Gall. Sangerman Senatus, Officio, ou lieu, ou assemblée de Senat.] Codex Vaticanus in Lucio II. apud Baron. an. 124. Senatores.... Senatum abjurare coegit. Acta Innocentii III. PP. Quoniam status Romanæ Ecclesiæ pessimus erat, pro eo, quod à tempore Benedicti carissimi Senatum perdidit, & idem Benedictus seipsum faciat Senatorem, subtraxerit illi Maritimum, suos justitios in illa constituit. Charta anni 1264. apud Odoricum Rainaldum n. 4. 5. Præfigerit ei tempus triennii, vel quadriennii, ultra quod nequeat tenere Senatum. Infra: Promittit Comes (Andogaveas) quod bona fide dabit operam, ut Romanis non juret regere urbem ad vitam; sed quamdiu sibi placebit tenere Senatum.

SENATOR IMPERIALIS, Dignitas in aula Constantinopolitana, qua donatus legitur Goffridus Comes Cannarum an. 1105. apud Ughellum tom. 7. Ital. sacr. p. 107. 1. & 108.

PRIMUS SENATOR, Antiquior inter Senatores Clericos, Dux de Consiliis clericis. Epitaph. inter Notas Guthofredi ad Hist. Caroli VII. p. 889. Petrus Chevalier Patrius, bis facit: Primus Senator Parisiensis, &c.

SENATOR, Decanus Christianitatis. Chronicon Senoniense lib. 3. cap. 3. Tandem Presbyter factus est, deinde Senator, id est, Decanus Christianitatis Vallis S. Doodati effectus, ditissimus & plenissimus omnium bonorum terrenorum fuit. [Eadem habentur in Excerptis à Johanne à Bayono de Abbat. Mediani Monast. in Hist. ejusdem loci p. 293.]

SENATORES REPUBLICÆ S. Galli nuncupantur ejusdem Monasterii Monachi principales, quorum collegium Senatus dicitur, apud Eusebium Junio. rem c. 1. erat Senatus república nostra tunc quidem sanctissima. Idem c. 3. Tales cum esset tres isti [Noster, Tutilo, Ratpertus] nostra república Senator, &c.

SENATORIUM, Locus in ecclesiæ à parte australi, cancellis infra presbyterium proximior, ubi Senatores & Principes consistebant. Ordo Rom. c. 13. Pontifex descendit ad Senatorium, &c. & suscipit oblationes Principum per ordinem archiepiscopum. Ordo Rom. alter c. 12. Pontifex... descendit ad Senatorium, quod est locus Principum, ubi suscipiunt oblationes eorum, ibi non magnates duntaxat Eucharistiam accipiebant, sed etiam populus, ut docetur ex a. Ord. Rom. c. 14. Mo. ut Pontifex caperet communicare populum in Senatorio, &c.

SENATORIUM, Libellus de Visitationibus Monasteriorum, quem ita inscripsisse videtur Martinus Abbas Sciorum, quod in eo Senex juvenem alioquin ipsumque plurima docet. Hunc in Ch. Mellic. transcriptum pag. 430. legeris.

SENATRIX, SENATUS. Vide in Senatoris.

SENAX, سنخ. Gloss. Lat. Græc. Codex Reg. habet Senex; sed leg. Siennax. Vide Salmasium ad Plinium pag. 894.

SENCHA, vulgo Sencho, Piscandi modus: proprius est Circuitus cupidam retis quo piscantur utuntur. Charta Renari Reg. Cornu. inter Privileg. MSS. Piscator. Massi. modo & utilitate hominum dicta est, de Sencha, de aliorum quora nequique ad Sencha, de

plicatione mentio habetur, pificationis gratia, &c. Ibi dem: *Fecerunt Senchas tannorum in magna quantitate. Vide Corre.*

¶ SENCIA. Vide infra *Sentia*.

¶ SENDA. Vide *Renda* s.

¶ SENDADUM, Sindon. Vita S. Gerardis de 10.7. Maii p. 180. *Es fublevata propter ventum Sendado, quod erat ad pedes icona, vidis pedem B. Joannis visibiliter incarnatum.*

¶ SENDAL, Tela subferica. Vide *Cendalum*.

¶ SENDALES, Sandalia, Gall. *Sandales*, vel *Sendules*. Inventar. an. 1419. ex Tabel. Eccl. Noviom. Item tres *Sendales rubee*. Item alia parva *Sendales pro episcopo innocentium*. Vide *Sandalia* s.

¶ SENDAPILLUM, SENDAPILUM, Panni serici species. Testam. Michaelis de Crencio Episc. Auliciss. an. 1409. ex Reg. Capite. iud. Eccl. Item *tunicam & dalmaticam pro Episcopo de serico rubeo plano sive Sndapilo*. Inventar. an. 1419. ex Tabel. Eccl. Noviom. Item *duae cappe panni serici viridis ... quarum una est duplicata de Sendapilo viridi*. Ibidem: *Quatuor panni crociati nigro Sendapillo ad ponendum supra corpora defunctuorum. Kurlum: Item unus draco cum canda Sendapilli rubei ad deferendum in processibus Rogationum.*

¶ SENDATUM, Pannus sericus, nostris *Cendal*. Ordin. Humberti II. to 2. Hist. Dalpli. p. 315. col. 2. *Corsetum fidei fodratum de Sendato*. Statuta Masili. lib. 2. cap. 39. Item, *deblisade Sendati cum fregio*, 11. fol. ¶ vi. deo infra: *De clamide hominis cum Sendato & fregio*, 41. fol. Pluries ibi. Vide *Cendalum*.

¶ SENEBIUS, inter utensilia recensetur in Inventar. an. 1342. ex Tabul. S. Victoris Masili. Item xxi. sessoria, &c. *paraxodia*, item xii. *Senebios*. Forte legendum *Senebios*, quo secularem significari posse existimo.

SENECIA, inquit Joh. de Janua, a *Senecio*, quod est aliquantulum *senex*. Dicitur hac *Senecia*, a, quasi pilatosa laborum, vel lobium, vel verbum *senis*: vel illud rubrum, quod est sub nure piscis, per quod discernitur, a suis recens vel non. Alii dicunt, quod *Senecia* dicantur salviae deflorescentes per genus *senis*, quas per senectutem retinere non possent, & eas emittit per molares dentes, qui *Ganini*, i. detractores dicuntur, quod congruis invidis: de quorum molitoribus frequenter immunditia destructionis emittitur. Unde Hieron. in Prolog. Execl. Sed veretur, ne illud eis veniat, quod Graece significantius dicitur, ut vocantur *Fagoloidori*, hoc est manducantes *Senecias*. Secundum vero Papiam *Senecia* verba sunt, cito nrescentes, quae per macescias nascuntur.

¶ Vetus Hieronymi Scholiastes ad locum citatum *Senecias* interpretans addit hoc est, *San*, quod veteribus Gallis senum sonabat; unde etiamnum *Senegri*, pro *San-Grec*, senum Graecum, in usu est. Neque aliunde accerfenda videtur vox *Aremorica Sannil*, quae locum ubi senum asservatur significat: à quo diminutivum *Senic*, minutum senum: ex quibus quasi sponte nascitur *Senecia*. Vide *Fagoloidor*.

¶ S. SENECIO, *senepap*, *senepap*. Gloss. Lat. Gr. in Mss. *Senecio*.

¶ S. SENECIO, Pifcis genus. Rumpieri Hist. Monast. Formbac. apud Bern. Pezium to. 1. Anecd. p. 3. col. 433. *Nec deest [pifcis] quem ab herba, Senecionem appellat, rurius eamem invenitur*. Vide *Senatio*.

SENECTITUDO, Senectus, in Epistola Caroli M. ad Iustitiam Reginam de victoria Avarica, ut invenitudo, pro inventae: Et à vino & carne abstinere ordinaverunt Sacerdotes nostri, qui propter infirmitatem aua Senectitudinem, aut inventitudinem abstinere poterant, ut abstinuissent.

SENECTUS SEAPENTIS, id est exuvia, inquit Marcellus Empir. cap. 9.

SENELLIO. Flea lib 2. cap. 12. § 8. *Lauda pellium continet 32. simbria, & Senellus cniculorum & de griffa continet 40. pelles.*

¶ SENESCALATUS, SENESCALCIA, &c. Vide mox post *Senescalcus*.

SENESCALCUS, SENESCALLUS, Officialis in aulis Regis vel Procerum, atque adeo etiam privatorum, cui domus cura incumbere: nostris *Seneschal*, Italis *Scalco*. Variè autem hæc vox apud veteres Auctores, & in Tabulis antiquis scribitur. *Senescalcus*, in Placito Chlodovei III. Regis Francor. to. 4. Vitar. SS. Ord. S. Bened. p. 617. 619 in Leg. Alamann. tit. 79. § 3. apud Marculfum lib. 1. form. 25. in Charta Pipini Regis Aquitanie apud Bessium, Charta Henrici I. Regis an. 1060. apud Duchesnum in Hist. Monmorenciaca pag. 21. *Siuecallus*, in Annalib. Francor. Tiliensis an. 787. *Siuecallus*, in Loiselianis & Berinianis an. 786. [& in Capitul. de villis cap. 16. *Siuecallus*, ibid. cap. 47. *Seneschalus* in Spicil. Fontanell. Ms. p. 435.] *Senescalcus*, in Vita Caroli M. an. 786. apud Hincmarum de Ord. Palatii c. 16. &c.

Senescallorum, utvis, munus primitus fuit circa domus curam, & familiam dominicam. Lex Alamann. tit. 79. § 3. *Si alicuius Senescalcus, qui servus est, & dominus ejus 12. vassos infra domum habet, occisus fuerit, 40. componat*. Mox agit de *Mariscalcis*, qui super 12. caballos est. Atque hi quidem, *Senescalli* communies dicuntur in Flea lib. 2. c. 71. (ubi eorum munus circa prædia dominica præsertim describitur) ad discrimen Magnorum *Senescallorum*, qui Principum familiis, mensis, & militiz præerant. Lindenbrogii, cui Vossius inscribit, vocem *Senescalcus*, ex *sen*, vel *senesc*, & *sen*, grex, armentum, & *scalchus*, servus, consilium putat. Ut de postrema voce constat, de priore licet dubitare, cum *Senescalcis*, non armentis, sed tori domus rusticæ præfuisse legatur. Vide Radulphum in Vita S. Ricardi Episcopi Cicerstensis num. 35.

¶ Huic proxima est originatio quam proponit Ecardus in Notis ad Pactum Leg. Salicæ tit. 2. § 11. à *Sen* nempe, quo non tantum grex, armentum significatur, sed congregatio & collectio quævis, & à *sende*, familia dominica, *Senescalcus* oritur. Addeam Hicke: su opinionem, ut pote viri bac in re v. flatissimi; priorem scilicet vocis *Siuecalli* partem accerleendam esse vel à veteri Septentrionali *Sinn*, quod vicem vel vices sonat, vel à pronome *sin*, sui vel suus; adeo ut *Siuefca* ent, vel *senefca*us idem sit ac minister domini vicarius, vel minister in aliquo munere domini vices gerens.

Erat præterea administrator reddituum totius fisci dominici, atque adeo rationibus reddendis obnoxii, cuiusmodi *Senescalcos* seu *Dapiferos Trucheseu* in quibuldam locis Latinatus vocari auctor est Henricus Meibomius ad Chronicon Markanum n. 30. Idem Chronicon p. 14. Ipse cum esset *Dapifer* & potens amicit, & dominus fuit in potestate sua commiserat & reliquerat omnia, toto tempore sui officii, cum 25. annis Comitatum gubernaret, nihil tamen præter curiam in Aldenmeier acquirere voluit; sed totum domino suo velis applicari. Et an. 1307. Ruigerus de Altene *Dapifer*.... coram Everbardo Comite de 12. annis officii sui computationem fecit, &c. Idem de Hierosolymitani Regni Senescalo habent Afilix Hierofol. Mss. cap. 8. *Les rentes du Roy, quels quels soient devoirs on dedans, quant il n'est en si tendra son len vovra que eles soient apurées, il les doit commander, & le Seneschal les doit faire creir & multiplier au nuenz que il pora, & quant ce viendra au liverer, &c.*

Etiam nomine *Senescalcus* rectores erant domini totius

totius damistorum suorum. Apud Silvestrum Giraldum in Topogr. Hibernie dist. 3. c. 18. Regni re. For O Senescallus. Le Roman d' Aubert Ms.

Li Cuen's li donne de sa terre les clez,

Doresnavant en iert il aubez,

Et Senefchus de la terre clamez.

✠ Hinc Senescallus idem qui economus seu rei familiaris administrator, in Tabular. Kemperleg. Cum Duxgustlonus Economus, qui vulgo Seneschal uppeilabatur, calumniis intulisset Benedicto abbati, &c.

Sub prima Regum stirpe inter regni optimates, qui placitis ac judiciis regibus intererant, accenseatur *Senescalcis*, à Martello libi forma, sicut et in duobus plurius Chlodovei III. apud Mabilonium to. 4. Viar. SS. Ord. S. Benedi. p. 617. & 619. in quorum altero post Episcopos & Græviones nominantur *Benedictus* & *Chardoinus Seniscalci*: in altero vero *Cungoberthus* & *Landricus*, eadem donati dignitate: (ita etiam *Benedictus* & *Hermedramnus*, in Charta Childeberti II. an. 697. apud Felib. inter Probat. Hist. Sandionys. p. 17.) unde colligi posse videatur, duos fuisse in Regum palatiis id muneris obisse. At in Charta Dagoberti apud Doubletum p. 677. unicus subscribitur *Wuldebertus Senescallus*.

Subsecunda vero stirpe occurrunt etiam *Senescalci* inter *Ministros*, per quos *Sacrum Palatium* disponebatur, apud *Hincmarum* de Ordine *Palatii* cap. 16. ubi post *Comites Palatii* nominantur, & ante *Bucularium*, *Comitem stabuli*, *Massonarium*, *Veneros*, & *Falconarios*. Idem *Hincmarus* cap. 23. Regie domus curam, præter *porcos uti videtur caballorum*, ad eundem *Senescalcum* repositus observat. Atque hi *Majori domus* regie suberant, ad quos supremo jure totius aulae & palatii sequebatur cura: cui demum dignitati, vetere extincta appellatione, ea successit, quæ *Magni Francie Senescalli* dictæ est, cui suberat *Francie Senescallus* hude dictus. Quippe *Robertus Rex* *Gaufridum*, cognomen *Grilagonellam*, *Comitem Andegavensem* ob impensum sibi contra *Ottonem Imp.* *lulibidum Francie Senecallum* dixit, & ut habebat *Scriptores, Majorum domus Regis*, seu *Senescalcum*, ei & successoribus contulit hereditario jure tenendam. Unde *Will. Tyrus* lib. 2. cap. 5. lib. 5. c. 23. *Megadomestici dignitatem* apud *Byzantinos*, *Majoris* apud nos *Senescalli* dignitati confert. Recte *igitur* *Rnbertus de Monte* an. 1177. *Senescallum Francie ad feudum Andegavensem pertinere* dixit. Ita apud *Perfas* majores aulae dignitates hereditarias fuisse observat *Procopius* lib. 1. de *Bello Persico* cap. 6. extr.

Hugonis de Gleeris auctoritate deceptus Vir eruditissimus Roberto regi tribuit quod in Loharioius convenire duntaxat potest, ubi observat Matthaeius de 4. Annal. Bened. p. 57. Gaufridus quippe Grifagonel- la facio funditus est an. 936. vel 937. atque adeo à Roberto Magnus Francie Senescallus creati non potuit. Cæterum lumen hanc dignitate hæreditario jure post prædictum Gaufridum possedisse Comites Andegavenses præter allata probat Charta Henrici II. Reg. Angl. an. 1183. apud Mahill. lib. 8. Diplom. Ch. 188. *Sciatis quod Rex Francorum Aurelianis in comuni audientia recognovit quod eufodia abbatis S. Juliani Turonensis ud me pervenire dignitate dapiferatus mei; unde scri- vebat debeo Regi Francie sicut Cometi Andegavensi [l. Cometi Andegavensi.]*

Cum vero Comites Andegavenſes rariuſ in Regum noſtrorum aula morarentur, habebant Reges iidem Vicarium Comitib, qui Senſcalci in ea ageret vices & munus, quiſque Francia Senſcalcuſ perinde vocabatur, ita tamen ut Andegavenſi Comitib, ſuſſeter, & ex dignitatis ſuz ratione hominum præſtare. Hugo

de Citeris de Majoratu & Senefcallia Francie: *Dominus Rex Ludovicus & Fulco Comes ad locum conditum veneramus suis consulis ibi, ubi recognoscit ius iuri Comitibus, videlicet Majoratus & Senefcallia Francie. Guillelmus de Gurlunda, tunc Francie Senefcallus, recognovit in illo colloquio hominum se debere Comitibus Fulconis de Senefcallia Francie. Unde suis in voluntate Comitibus. Post Guillelmum suis Senefcallus Stephanus de Gerlunda, qui scit hominum Comitibus. Post Stephanum Radulphus Perone Comes, qui similiter scit hominum & Gerulundum. Ille eorum qui Senefcallus erit Francie, Comitibus faciet hominum & suis Senefcallis.*

Exhinc *Seneſcalci* in curiis Regum Francorum primas ſere ſemper tenebant, licet Majori Seneſcalco ratione homini obnoxii qui non tam Seneſcalci quam *Majoris domus vel Palatii* obibat manus; adeo ut in Diplomatum regionum ſubſcriptionibus primam locum tenuiſſe obſervare ſit, maximè ab Henrici ſexti temporibus. Horum ſeriem breviter hic damus ex veteribus tabulis & ſcriptoribus.

GUILLELMUS *senifolens*, Do n. Feriatis & Gometi, in Charta Henrici Ian 1052. in Hist. Moanorenc. p. 688. in Probat. p. 21. Vide Martinian. p. 15.
RADULFUS *Dapifer*, subsciber Charam Philippi Regis an. 1065. in Probat. Hist. Guinef. pag. 21. Vide Hist. Bellocac. Louveri lib. 4 cap. 19. t. edit ubi malta de hoc Radulfo.

BALDUINUS *Dapifer*, subscribit Chartam Philip-
pi Regis an. 1059. in Probat. Hist. Mon. morenc pag.
24. & apud Loissellum in Bellovaco pag. 28. (*Baldwinus*
Dapifer Regis, in Charta Goffridi Episc. Paris. anno
1070. inter Probat. Hist. Sangerm pag. 31.)

FREDERICUS Senefcalcus, subscribit itatim post
Philippum Regem Chartam Barchardi Comitis Cor-
bolientis an. 1071. & aliam an. 1075. Vide Probat. Hist.
Monmor. p. 25. 28. Galland. de Vexillis Franc. p. 15.

ROBERTUS Dapifer Regis, subscribit Chartas Phi-
lippi I ann. 1078. & 1079. apud Loissellum & Louverum
in Hist. Bellovac.

ADAM *Dapifer*, subscribit Chartam pro Monasterio Cluniacensi an. 1080. in Tabulario ejusdem Monasterii Thuano.

Hugo *Dapifer*, in Chartis ann. 1083, 1085 & 1086.
Vide Chopin. l. 3. de l'acra Polic. p. 325. & Probat. Hist.
Monmorenc. p. 26.

 In laudatæ Histor. Probationibus non *Hugo*, sed *Gervasius Dapifer* allatas Chartas subscribit.

Gu100 de Monseleberici Comes de Rupeforti anno
1092. Vide Hist. Castilion. pag. 31. Egidium Brium in
Hist. Pericenis p. 101 Moomorenc pag 694. &c.

PAGANUS DE GARLANDA, *Dapifer Regis Francorum*, interfuit Francorum Hierosolymitanæ expeditioni an. 1096. Vide Albertum Aqueñ. lib. a. c. 7. lib. 3. c. 95. & Duchesnium in Hist. Castilionea p. 43.

HUGO DE RUPEFORTI, Comes Greciacensis, *Dapifer*, Hugonis Dapiferi filius anno 1107. apud Miramontium. Vide Hist. Castilion. p. 33. 33. Brolium in Hist. Paris. p. 76. 2. edit. &c.

ANSELMUS DE GARLANDA, *Disquis*, in Chartis
an. 1100. 1116. 1120. Vide Martiniann. p. 22. Probat. Hift.
Monimor. p. 34. Hift. Caftillon. p. 43. Tillium, &c. (Idem
qui *Anselmus de Garlanda* dicitur in Charta Ludovi-
ci VI. ann. 1109. apud Marten. to. 5. Ampl. Collect. col.
645. & in alia ejusdem Reg. an. 1111. apud Felib. in tee
Probat. Hift. Sandion. p. 1.)

GUILLERMUS DE GARLANDA,
apud Gallandum de Franco alodio p.
an. 1119. apud Marten. ro. 1. Ampl.
Vide Hist. Castilion p. 43.

Digitized by Google

STEPHANUS DE GARLANDA, Guillelmi frater ; Archidiaconus Parisiensis, Decanus Aurelianensis, deinde Belvacensis Episcopus electus, in Tabulis an. 1120. 1124. 1125. 1126. Vide S. Bernard. Epist. 78. Chronic. Maurinac. Galland. de Vexill. p. 14. Hist. Castillon. p. 43. &c. In Charta an. 1127. (& 1128. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 371.) exaratum legitur, *Dapifero nullo*.

¶ Haud scio tamen an certo ea voce significetur nullum reipia tunc temporis existisse Dapiferum. Et quidem hac dignitate positus est Radulfus Comes Viromandensis ab an. 1131. vel circiter usque ad an. 1152. exstant nihilominus Chartæ an. 1137. in Hist. Monmorenc. p. 42. & an. 1138. 1139. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 391 & 392. quæ *Dapifero nullo* præferunt : quo fortassis id unum indicatur eas absente Dapifero scriptas fuisse, ut pote qui eas subscribere solebat.

RADULFUS Comes Viromandensis & Vadenſis, *Dapifer*, (ab an. 1131. vel 1132.) usque in annum 1152. quo obiit. Vide Sammarthanos, Hist. Monmorenc. p. 104. Beslium p. 584. &c.

THEOBALDUS, Comes Blesensis, *Dapifer Regis*, apud Petrum Cellensem lib. 1. Epist. 5. ab anno 1153. usque in annum 1191. quo in Accensis obsidione interit. Exhinc nulli Dapifer occurrunt : imo Chartæ Regis omnes præferunt *Dapifero nullo*, usque ad annum 1262. ex quo recte colligunt viri eruditi, dignitatem hanc baud omnino existitisse, tamen si ad eam nemo postea provectus fuerit, huicque successisse *Magni Magistri Hospitii Regii* dignitatem, penes quam est aulæ & palatii, atque adeo familiaris regis cura.

¶ Quæ dignitas tamen nemini concessa erat, ejus tamen colligebatur emolumenta quæ fisco regio addederunt, ut didicimus ex fideiſſo Philippi Pulcri an. 1309. to. 1. Ordinat. p. 472. a quo ea ad pauperum nobilium puellarum fovebendam distribui statuit. *Attendentes quod in emolumentis, quæ ratione juramentorum, fideiſſis, quæ ab ipsiſ Episcopis, Abbatibus, Abbatissis, & aliis Fratratibus regni nostri consueverunt præstari, certam, videlicet decem librarum summam in quolibet juramento, ratione Dapiferie, vel Senescallie Francie, quam in manu nostra tenemus, percipiunt portionem .... omnia & singula emolumenta .... Elemosinarum .... persolvantur fideliter pauperibus puellis nobilibus regni nostri .... eraganda.*

¶ Si quis vero cur hæc dignitas existitisse fuerit inquirat, facile est cum D. Brussel. to. 1. de Usu feud. pag. 507. haud improbabilem causam assignare, institutos nimirum a Philippo Rege an. 1190. Ballivos in provinciis, quibus in cæteris iudices adscripta est jurisdictio; quod ad Senescallos potissimum spectabat, ut infra dicitur. Aliam innuit idem D. Brussel. p. 631. Reges scilicet Francorum ægre tulisse senescallos Comitum Andegavensium [qui major senescallus erat] fuisse ipſique ratione dignitatis suæ hominum præstare, maxime cum ad Angliæ Reges transiit hæc dignitas una cum Comitatu Andegavensi. Denique odiosa forte esse tunc cepit summa Senescallorum auctoritas.

Senescalli munus circa dapes & mensam Principis fuisse, arguit ipsum nomen *Dapiferi*, quod ut priori synonymum semper efferunt Scriptores. Ebrardus Betunienſis in Græcismo cap. 9.

Præsentat Dapifer epulas, Cibus & coquitis illas, Et quæ Senescallus ejus fidei sub Duce jussus.

Hinc *Magistri & Propositi Regia mensæ* promissive appellatur. Quippe *Andulfus*, qui sub Carolo M. Senescalli munus obisse dicitur in Annalibus Francor. *Regia mensæ Propositus* indigitatur ab Eginhardo an. 786. & a Reginone *Principi coquorum*. Apud eundem Eginhartum in Vita Caroli M. occurrunt

Eghartus Regia mensæ Propositus. Neque alius fuit Senescalco *Magister Regia mensæ*, apud Monachum Sangall. lib. 2. cap. 9. & ab eo, qui apud Byzantinos, & ὁ ἀρχιμαγειρὶς dictus est, de quo Codinus, & aliis lis etiam accensendus *Guillelmus Fercularius*, qui Chartæ Henrici I. Reg. Franc. subſcribit apud Mabillon. tom. 4. Annal. Bened. pag. 52.] Meminit denique Charta Pipini Regis Aquitanici apud Bessium p. 22. Erlaldi Senescalci Ludovici Pii Imper. Id munus Senescallis præterea adſcribunt Poetæ nostrates. Le Roman de Garin Ms.

*Après mengier sans les napes cueillir,
Cil Senescal portent par teus le vin
En copei d'or, en banap mazelin.*

Rurſum :

*Dont veiffiez ces Seneschax aler
Parmi la sale les richex meiz porter.*

Ibidem :

*Li Amiraus su asis au mengier,
Trois Senescal cil ſervent tot premier,
Li uns portait plene bog de viz vieiz,
L'autre un paon rasti & asaitie,
Et li tiers porte donze pains tot entiers.*

Alia suggerunt Falctus & Gallandus ex aliis Poetis, quæ non exſcribo. Sed ſupra allata Senescallos, quos vocant *Communes*, potissimum spectant, quorum munus ejusmodi ordinarium erat. At Majores Senescalci, Principum videlicet, id tantum officii exercebantur in ſolemnioribus ceremoniis, in Regum nempe coronationibus, aut curiſ generalibus, in quibus Princeps cum apparatu ad mensam ſedebat. Hugod Clericus de Majoratu & Senescallia Franciæ, de Comite Andegavensi Franciæ Senescallo : *Cum autem die ſue coronæ ad mensam Rex discubuerit, ſecum pulcherrimum ſulcro pallii, aut ſapeto cooperium Senescallus præparabit, ubi Comes, quousque ſercalæ veniant, ſedebit. Cum vero principum venerit ſerculum, Comes ſe deſubſolans, & ſcannio ſurget, & de manu Senescalli ſerculum accipiens, ante Regem & Reginam apponet, & Senescallo præcipiet, ut exinde per mensas ſerviat, & Comes retro ſedebit, donec alia veniant ſercula, & quemadmodum ſuper primo fecit, de aliis ſimiliter faciet. Finita demum celebratione menſarum, Comes equum aſcendet, & ad ſum redibit hoſpitium, Senescallus comitante. Robertus de Monte an. 1169. In Purificatione B. Mariæ ſuit Henricus filius Regis Anglorum Parisiſ, & ſervivit Regi Francorum ad mensam, ut Senescallus Franciæ. Aſſiſit Hieroſol. Mss. c. 8. Le jour dou couronnement le Seneschau pent & doit ardenner le mangier dou jour en la maniere, que menas li ſemblera. ... Quand le Roi vouldra mangier, le Seneschau doit commander au Chamberlain, que il porte l'aigue as mains, & commander as autres par le palais, que il donnent l'aigue, quant le Roy vouldra laver. ... Le Seneschal doit ſervir le cors dou Roy le jour dou Couronnement, & decrier devant lui de tous ſes mes, & doit commander de lever les tables tant comme il ſera tant, & ... & il le Roy j'y doit manger as quatre ſeſtes annuelles de l'an, ou autres grandes ſolemnitez, ou quant le Roy vouldra porter Couronne, le Seneschau eſt tenu de decrier devant lui au mangier, & d' ardenner & faire ſervir en ſon hoſtel, en la maniere comme eſt deſſus devisé. In his interduum ceremoniis equites ad mensam miniſtrabant. Charta Alſonſi Imperat. an. 1258. pro Frederico Duce Lotharingæ apud Hieron. Vignerum in familia Altaſſica : *Es de infraſcriptis dignitatibus & ſendis primum vexillum damustibi pro Ducatu in feudum : in quo, & per quod, debes eſſe ſummus Senescallus in aula noſtra circa Rheum, & debes nobis ſervire in annalibus ſeſtis de primo ſerculo eques. Et ſi contigeris ire ad Parla-**

men-

mentum cum armis duntaxat Regem Princeps, Abbas facere nobis antecustodiam in eundo, & virecustodiam in redeundo. Octavianus de S. Gelafo de Expeditione Neapolitana Caroli VIII. Regis Francie: Et pour ce la grant sale d'hab Chastellain, ou l'on montre a plusieurs degrez de pierre, & sur serui par lezquelz Seneschal de Naples tout a cheval, habille tout de blanc en tous ses meurs, & force trompeter & clorons. Id. porro filius Amiranus to. 1. de Famil. Neapol. ubi multa habet de Officio Senescalli Neapolitani. Sed & ex Bulla Caroli IV. Imper. de Electione Regis Romane. 27. docemur, in solemnibus Imperatorum Curis Eleitores seculares ad mensam Equites ministrare solitos. Vide Dico. Salvandum de Ulu feud. p. 25.

Idem munus obibat Dalphini ad mensam Imperatorum ex concessione Alphonsi Imperatoris qui Albertum de Turre Senescallum regorum Viennae & Arelate constituerat Charta an. 1357. 40. 1. Hist. Dalph. pag. 121. Cum ipse vir nobilis Albertus dom. de Turre de regno Arelate & Viennensi noster fidelis, nostra elementia humiliter supplicaverit, ut eidem, cum in dictis partibus fieri aut, ut Dapifer qui vulgariter dicitur Senescallus, seculis licetis ponere ante nostram regiam Majestatem, &c. Exinde vero ut a communibus Senescallis distingueretur, Archisenecallis se se inscripserunt Dalphini, ut patet ex Charta an. 1338. tom. 2. laudate Hist. pag. 365. col. 1. Hambertus Dalphinus Viennensis... ex largitione imperialis benevolentie Archisenecallis perpetuis regnorum Viennae & Arelatis, ad quos officium solum imperiale observatio & Imperii obviare iustitias & periculis noscitur perimere, &c.

Id. unum erat ex Senecallorum privilegiis, ut res ad victum necessarias pretio regio comparare possent. Statutum Philippi Palcri an. 1303. to. 1. Ordinatio. 459. Commandans quantis vis vires, que nos, lo Roy no nostre compoigne, ... le Chambrier ... auront la prise aux viures & a nostre pris. Item, li Seneschal & li Chancelier de France. Vide Pretium Regium.

Senecallis munus, in rebus etiam bellicis, precipuum fuit. Hugo de Clericis de Majoratu Francie: Comes Andegavensis M. Senescallus Francie) cum in exercitum Regis fuerit, vel in itinere, protulit omnes facies, & in reditu retulit: & quidquid ei accesserit siue bonum, siue malum, ore domini Regis inde non vituperabitur. Ubi protulit & retulit sunt, uti vocamus, antegarda & retrogarde. Chronicon Maurinacense, de Stephano Garlando Francie Cancellario: Defuncto Wilhelmo Ancelli Dapiferi germano, Stephanus Cancellarius... frater amorum Major Regie domus effectus est. Hoc retrocessit generationibus fuerit inaudium, ut domo, qui Diocesanis fungebatur officio, militia simul post Regem duces principibus. S. Bernardus Epist. 78. de eodem Stephano: Ut Clericalis constat non esse dignitatis, Regum stipendiis militare, sic vero regie majestatis, rem sortum administrare per Clericos. Dique quassam Regum sine lingua militia Clericam praefecit imbecillam, & non magis quempion fortissimum ex Militibus? Ibidem: Quis John non miretur, imo detestetur, natus esse persone, & armatum armatum ecclesie militum, & alio blaque indatum in medio Ecclesie pronantior Evangelium, tuba indicere bellum militibus, & jassa Episcopi populi intimare: quod genus imperii precipua rerum bellicarum administratio ad junctam, ad strenuam in primis viros & virum potentiaque praesentem, & Comitum Baronum suum propinquitate

conjunctos deferri consuevit, sinemque rerum praeficiantur: penes quos opes & urcum regni in Gallia spectarent. Amice Hierosolym. c. 8. Les Chastellains & les Fortereses du Roy le Seneschal les peus & les doit revisiter, & faire leur avoir, ce que mestier leur est, eschaugier & remener sergens, ... & les devons diu Chastellains & Chastellains doivent estre obligez a lui a son commandement, sous le commande neos du Roy, ou de celui, qui tendra son leue, &c. Charta Philippi Augusti ex Tabulario S. Martini de Campis, qui Ecclesiam S. Martini Pontis Ilare ab omni exactione immunes statuit: Iso tamen, ut quod expeditionis nostrae & equitatus nostris in hominibus in praedicta terra morantibus retineamus, qui neque a Praeposito, neque ab aliquo ministrorum nostrorum submoventur, nisi ex precepto nostro, vel Dapiferi nostri.

Nihil ferre iis argumentis clarius afferri potest, quo evincatur Senecallis exercitus ducatum praeter Comites stabuli obtinuisse. Aldam insuper, quod ad rem noo parum conducit, Baronum Senecallis, qui ad Regiorum instar instituti fuerant, id munus exercuisse, ut patet ex Charta Communitatis Meldan. 1179. apud O. Brussel to. 1. de Usu feud. p. 181. Sciendum praeterea, quoniam Communitas, ubi quocumque ei in terra mea per litteras meas mandaverit, pro negotio suo venire. Sed postquam o d locum parum praefixo peruenierint, non procedant ad negotium meum quousque, aut me ipsum praesentem, nisi Senescallum, aut Buticarium, aut Constabulum, aut Maiecallum meum viderint, qui eum ipsum negotium perducat. Hinc est quod Paschalius & Duchesnius noo nisi post extinctam Senecallorum dignitatem Comitibus stabuli copiarum ducatum a Philippo Palcro concessum fuisse volunt: quod tamen non omnino verum esse ex quibusdam Scriptioribus collige posse existimat Cl. V. Canguis in voce Comes col. 814. Ipsum consule: rem mihi definitis quam ego.

Senecallis praeterea vexillum Principis ac Domini in praelia efferebat. Radulfus de Diceto ann. 978. & Gersta Consulm Andegavensium, de Gaufrido Grisardone c. 6. Qui ob insignia summi & singularis meriti a Rege in praellis Signifer, & in coronatione Regum Dapifer tam ipse, quam ejus heredes constituantur. Tadeobodus lib. 2. Hist. Hierosol. Episcopus usque Podiensis sanctae Marie in illa amaro die perdidit suum Senescallum, conducentem & regentem suum vexillum. Eadem habet Robertus Monach. l. 4. p. 47. Le Roman d'Anberis Ms.

Senecallus iert, m'enfeigois portera.

Iofsa:

Pepine li Rois volentiers li orie
Et li oriflambe & la Senefebancie.

Rursum:

C'est Gasceline, qui Bourgoigne a saise,
Pepini de France li donn: & orie,
Et li oriflambe & la Senefebancie.

In Ordine ad benedicendum Ducem Aquitanie: Quamvis Missom Dux audie, Senescallus, vel vir illustribus alius, quem voluerit, debetensem acceptum in mania sursum elevatum tenere.

Senecallis etiam nuncupatio urbium provinciarumque Praefecti, qui eas ab hostibus tuebantur & civibus Principis nomine jus dicebant. Translat. S. Medardi to. 2. Jun. p. 103. Nobili viro domino Carolo de Bistoy... magno Senecallo in Picardia provincia Consiliario regio. Charta an. 1517. ex Tabul. Br. Senecallus vir Petrus d'Assigno miles ejusdem dom. Senecallis, dunt vixit, frater, suo tempore quassam relictam in Ecclesia parochiali di. f. d. Assigno: tempore mortis suae major Senecallus seu vir

caus Provincie eidem Ecclesie parochiali contulerat, Otoboni Annal. Genouens. ad an. 1194. apud Murator. tom. 6. col. 368 Tandem reddidit civitatis ipsa Marculdo Senescallo Imperatoris. Gualvener Flamma ibidem tom. 1. col. 1019. Eodem tempore Senescallus Roberti Regis Sicilia super totam Pedemontem, castrum de Breno diocesis Papiensis commauit. Almetus Dapifer de Hifidm subfcribit Chartam Balduio Comit. Flandr. ann. 1112. Charta an. 1187. ex Tabular. Calenfi: Ego Hugo de Ofiano Vicecomes Meldenfi, Senescallis Cameracensis, &c.

Senescallorum denique erat jus reddere Principis subditis, eoque nomine ceteris iudicibus preerat. Lambertus Ardensis p. 147. Unde propter eminentiam ejus in militia fortitudinem, temperantiam atque sapientiam, cum in loco suo universa terra sue Senescallum & Justitiarium sibi subfinitis atque Ballivum. S. Bernardus Epist. 78. de Stephano Dapifero: Qui Cleromilitiam, forum anteposuit Ecclesie, divinis profecto humana, caelestibus preferre terrena conuenit. Epistola Joannis II. Archiep. Lugdun. ad Glasuensem Episcopum: Habebam siquidem Senescallum, cui sollicitudinem & curam forensium negotiorum committebam, qui prae negotiorum qualitate, non solum causas pecunarias pertraheret, sed & criminales & flagitios pro consuetudine regionis puniendis preerat, &c. Infra: Hujusmodi quidem consolationibus utebar, sciebat tamen, quod si qui preueniret ex hujusmodi causa accidebat, in expensis meas conferebantur, dedato jure Senescalli mei, cui tota pars proventum pro sollicitudine sua debebatur. Pastoralis Minus Ecclesie Paris. Ch. 159. Cum factum fuit jure de senfurus statuta die in aula Dom. Galouis Paris. Episcopi, justitiam teneat Anselmo Dapifero Regis, ad duellum contra unum de hominibus nostris advenisset, &c. Liber de Jure & Consuetudinibus Normanniz, seu vetus Consuetudo Normaniz Latine reddita c. 10 de Senefcallo: Solebat antiquitus quidam justitarius predictus [justitarius] superior per Normaniam discurrere, qui Senescallus Principis vocabatur. Ille vero corrigebat, quod aliis inferiores deliquerant: terram Principis custodiebat: leges & jura Normanice custodiri faciebat: & eos a servitio Principis amovebat, si eos videret amovendos. Vide ibi plura in hanc sententiam. Le Roman de Rou Ms.

A Alain, qui estois si hom,
Par l'Archevesque que de Reem,
Livra sa terre en comaudise,
Come à Senefcal & Justice.

Idem illustrat Charta Philippi Reg. Franc. an. 1130. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 944. qua Theobaldus Senescallus controversiam quæ ad Regem relata fuerat, dirimit: Subreptas ansem atque pars se nostro arbitrio. Unde Comes Theobaldus nostri auctoritate arbitrii, de quæriminis clericorum, quod predictum est judicatus. Sed & inferiores Senescalli eodem jure gaudebant. Charta ann. 1132. ex Tabul. S. Lorenzii: Et si casus emergat coram Senescallo Prioris pro quo aliquis debeat ad penam sanguinis condemnari, Senescallus Prioris applicabit officiali in definitione cause quod sibi destinet aliquem probum virum, nec Senescallum vel Subsenescallum, qui ipsum consulat & adjuvet ad iustum iudicium faciendum. Senescallus autem Prioris requies destinatum sibi ab officiali quod sibi accomodat patibulum, & per gentes Episcopos adjuvet ipsum ad executionem faciendam. Quod si facere distulerit ultra unum diem, Senescallus Prioris poterit executionem facere ad iustas Prioris. Quod vero ceteris iudicibus preerant, non obfcurè significant computi ann. 1202. & 1217. ex quibus constat Præpositos etiam Senescallis pensionem exfolvisse, ut observat Dom. Bruf-

sei tom. 1. de Usu feud. pag. 508.

Eadem iurisdicção. scilicet jus dicendi, Senescallis recens institutus est attributus. Eiusmodi sunt quos in Delphinatu instituit Ludovicus XI. quibus Edicto suo concedit iurisdicção basse, moyenne, basse, mere, mixte, impero en tout & par tout, comme oas & ois accountm d'avoir les Baillifson Franco.

Apud Anglos, Senescallus tenet locum Capitalis Justitiarum, cujus vices gerit, & proprias causas Regis terminare confuevit, & falsum iudicium ad veritatem revocare, & conquerentibus abque Brevis iustitiam exhibere, & alia facere quæ habet Fleta lib. 2. §. 2. cujus iurisdicção Virgata Regia dicitur, continetque 12. leucas in circuiu Regis, ubicumque fuerit. Adde cap. 3 §. 4. &c. Hinc in Legibus Henrici I. Regis Angl. Dapiferum, Regis aut Baronum iudicis prædicentem legitur, mod. 7. 33. 42.

Cujusmodi vero Senescalli munus fuerit in iusticia administranda, docet Statutum Edwardi I. Regis Angliz, quod descriptum legitur in Regesto Constabularie Burdegalensis fol. 78. Senescallus Vasconie, qui pro tempore fuerit, teneat quatuor assisas in quatuor quatuor anni in Burdegalia, ubicumque melius sibi viderit expedire, & alias quatuor in Vasatensi, & aliis quatuor in partibus S. Genesii, & quatuor in partibus Aquitanie & Bajone, si casus egerit, & omnes istas teneat personaliter. & non per alium, nisi causa majori negotii terra, vel agriiudici, fuerit impeditus. Et in predictis assisis agatur causa, tangentes proprietates nostras, & dominium nostrum: actiones causas tangentes proprietates & dominia Baronum & magnatum nostrorum partium illarum: & non ille cause seu negotia quæ per Auditores causarum Burdegalenses, vel per loca sua tenentes in Burdegalensi, Vasatensi, & Nitra Landas, aut alibi audiri poterunt & determinari. Et quod idem Senescallus ad minus semel in anno supervideat, & viderit alias Senescalcias dicti nostri Ducatus: & sic in quolibet Senescalcia ad minus ad unam assisem Sen. loci, si commoda fieri poterit per annum. Et viderit personaliter quolibet anno ad minus semel singulas Bailivias Vasconie, & visitando corrigat, corrigendo & habeat continue secum unum virum iurisperitiam, qui faciat consuetudines terre, & ipsi consilium in suis agendis: Et habeat continue unum virum discretum ultra Landas, locum suum teneantem, & percipiat annuatim pro omnibus per manus Constabularii Burdegalensis duo milia librarum Burdegalensium ad quatuor anni terminos: & idem Senescallus non percipiat ab aliquo Bajalo Regis aliquam pecuniam Regis, nisi de voluntate & mandato Constabularii Burdegalensis. Infra: Item ordinatum est, quod Senescallus Vasconie principalis faciat, ordinet & constituat per totum Ducatum Subsenecillos, iudices, defensores, auditores causarum, emfodes sigillarum, contrañctum, Procuratores & Advocatos in negotiis Regis ubique per sigillum dicti Ducatus, sales pro quibus velui respondere, & custodire eorum conferat sedes & vadia in illa ordinatione supradicta advocata. Quæ sequuntur in eadem ordinatione, Constabularium Burdegalensem spectant. Senecallo Aquitaniz suberant ceteri Senecalli eisdem provincie, Santonenfis, Lemerovenfis, & Cadurcensis, qui Subsenecalli, Majoris Senecalli respectu, semper nuncupantur, in Statuto ejusdem Edwardi de Senecallis Aquitaniz, in laudato codice fol. 80.

Addendum præterea videtur hoc loco, quod de Senecallorum officio habet vetus Consuetudo Normaniz 1. sect. 1. part. c. 5. Icelai Senefcal si corrigoi, & adrecbeit tous les erreurs & tous les maux, que les Soursgerons sefont au commun peuple, & de quoy les Bail-

lis n'avoient pas droitierement, & toutes les complaisances, qui à luy venoient, & les querelles benignes. Il eest & les determinoit, & faisoit mener à ycelle fin qui leur estoit due de droit. Et si corrigeoit les Soufergeons de leur delict & de leurs mesfaits, que il sejoicnt par leur outrage, &c. Les serrez & les baies del Prince il regardoit & visitoit de 3. ans en 3. ans, & faisoit renouveler & amander, & de sous les serjets, que l'on y sejoit il en vengnoit, &c. Et si entendoit principalement à garder & sere garder bien & fermement le pes del pais & de la terre: & en ycelle maniere le Senescal desluis aloit par tous les lieux & les contrées de Normandie de 3. ans en 3. ans, & visitoit diligens toutes les Baillies & les Sergenteries de la terre, &c. Addit deinde ejus munus fuisse, de l'enquerir des crimes eaormes, comme de rapt, d'incendie, & de meurtre, & d'en faire faire la punition par les Baillies: Des tresfors & deniers par avunture, & de sous les vercebs, que la mer jette, & autres droits, qui appartenaient au Prince: des eaux & de leurs cours, &c. Adde Affiliis Hierosol. cap. 8. Consuetud. Beneharnensem tit. de Senescallo, Bononiensem art. 9. &c.

Senescalli igitur id munetis obibant, ut Ballivi & Senescalli Regii. Verum Senescalli potissimum appellantur in iis provinciis, que antequam Coronæ Franciæ unirentur, Principibus suis paraverant: cum Baillyos habere solius Regis sit. [Id potissimum constat ex Statuto s. Ludovici ann. 1254. tom. 1. Ordinæ. Reg. Franc. p. 67. ubi Latinus sermo ad remotiores provincias directus, Senescallus habet loco vocis Bailly, uti præsertim versio Gallica per partibus propinquioribus.] Idem officium ex intercessionem Officialium Ducatus Bituricensis contra erectionem Baillivatus Duni Regii: Item & du temps, que ledit Duc huius depuis baillie à moadis sient du Berry, qui fut l'an 1356. & qu'il y eut lors Senescal de par luy, & non pas Bailly, pour cause qu'il n'estoit pas en Royauté: Ledit Senescal avoit pareillemeut son Siege & Auditoire audit lieu de Dun le Roy, comme es autres lieux dessus dits: mais bien est vray, que lors fut ordonné par le Roy avoir Bailly Royal à S. Pierre le Moustier, pour les pais de Bourbonnais & autres contrées, & exemptions d'icelles, qui paravant soloient ressortir audit Siege de Dun le Roy: Es pour ce qu'il n'y avoit point de Bailly Royal en Berry fors Senescal, & par ainsi le temps pass: que iceluy Duc huius de Berry a eust en Royauté, & depuis es mains de moadis Seigneurs de Berry, n'a en audit lieu de Dun le Roy Bailly ne Officier Royal.

Senescallorum munus posterioribus sæculis sere semper hæreditarium fuit, & certis non modo familiis; sed & prædictis additum. Quemadmodum enim Reges nostri Comes Andegaveses perpetuos suos Senescallos: ita Principes ac Barones alii suos perinde creaverunt Quippe Vicecomites Thuarcentis Comitum Pictaviæ Domini Joinville Comitum Campaniæ, Domini de Brezé Ducum Normanniæ, Domini de la Puisse Comitum Perticensium, Domini Spinetti Comitum Acrebatenensium, Domini d'Estère Comitum Bononiensium, &c. Senescalli existere. Scribit Willelmus Brito l. 8. Philippum Augustum Dominum des Roches Comitatum Andegavensem donasse: at hunc ejusdem Comitatus Senescallum sese duntaxat inscripsisse, quem titulum ad posterum transmisit:

Non tamen usurpus Comitibus sibi nomen bubendum, Imo Senescallum quasi se mittendo vocavit..

Plenus æquo dominum des Roches laudare videtur Willelmus Brito. Nihil certe mirum quod Senescallum comitatus Andegavensis duntaxat sese inscribit, atque à Comitibus Andegavensibus nomine abstinet. Tom. VI.

net; utpote qui Senescalliam tantum, hoc est, præfecturam hujus provincie, non Comitatum obtinuerit à Philippo Rege; quod manifestum fit ex ejusdem Regis hac de Charta ann. 1202. quam post Menagium Hiltor. Sabol. pag. 193. hic integram referemus, cum insecudatorum Senescallorum jura suse exhibeat. Novitas uniuersis, presentes pariet & futuri, quod hæc sunt jura que Guillelmus de Rupibus Senescalus Andegavensis habet & habebit in Senescallia Andegavensi, Turonensi & Cenomaneusi. Ipse ahiil uccipies in dominiciis redditibus nostris Andegavensibus, Turonensibus & Cenomaneis. Scilicet idem Senescalus debet habere de Præpositis & præposituris, de singulis 50. libras. Unam marcam argenti ad pondus Turonense, quam Præpositi persolvent pro præposituris. Si nos vendiderimus memora nostra, nichil de venditione memorum habebis. Præterea nullam consuetudinem habebis in forestis nostris. Et si nos fecerimus demandam vel talliam in Christianis vel Indeis de Senescallia Andeg. Turon. & Cenomae. illa demanda levabitur per manum prædicti Senescali ad opus nostrum, per legitimum compositum & scriptum: sed idem Senescalus nichil habebit de demanda illa vel tallia. De omnibus aliis, tam fororacis & expletis & servitiis que à prædicto Senescalo sient, habebimus duas partes, & Senescalus tertiam partem. Præterea sciendum est quod dictus Senescalus neque per seodum, neque per consuetudinem possit quætere custodiam castellorum vel fortalitiarum nostrarum. Et si nos eidem Senescalo sortio aliquod castellum vel fortalitiarum ad custodiendum tradiderimus, vel alicui ex parte nostra, idem Senescalus reddet nobis & heredibus nostris, vel certo nuncio nostro cui credi debet & qui literas nostras patentes super hoc adferat, castella & fortalitiarum integre: quotiescumque ea requisierimus, vel heredibus nostris. Hac omnia servanda bona fide juravit dictus Senescalus, nobis & heredibus nostris in perpetuum. Et nos recepimus de omnia supra dictis, sicut prædictum est, eundem Senescalum in homagium ligium; ita quod idem Senescalus & heredibus ejus de uxore sua desponsata tenebunt hæc omnia in homagium ligium, sicut prædictum est. Quod ut, &c. Vide D. Brussel tom. 1. de Usu feud. pag. 643.

Senescalli Regii sere suppres sunt Baronum & Principum Senescalli, quibus perinde hæc dignitas in feudum concessa est. Comitum Campaniæ Senescallus Chartam subscribit ann. 1179. pro Communia Meldensis. Exstant alia ejusdem rei exempla apud D. Brussel tom. 1. de Usu feud. pag. 636. & tom. 1. Hiltor. Dalph. pag. 121. & seq. Charta ann. 1243. ex Tabular. Castri Brientii: Mobilis vir Guillelmus de Thoarz concessi nobili viro Ganfrido domino Castri Brientii & ejus heredibus totam Senescalliam de Candé & de Leon.... & ipsum de eadem Senescallia in hominem recepi, cum sibi & heredibus ejus ratione hæreditarii pertinere. Charta ann. 1269. ex Tabular. Dom. de Carcado: Oliverius Senescallus vicecomitatus de Roban. Cum in curia nobilis viri Johannis Ducis Britanniæ inter nobilem virum Alaum vicecomitem de Roban ex una parte & me ex altera contentio vertetur super hoc quod ego dicebam quod non poteras ponere ullocatum præter me ad tenenda placita sua in vicecomitatu de Roban, eo quod suus crum Senescallus feudatus, &c.

Ita apud Germanos Imperatores, Comes Palatinus perpetuus est Imperatoris Senescallus ac Dapifer. Rudolphus Imper. Senescalliam hæreditariam Regni Burgundiz Humberto Domino Turris & Comiti Coloniensi concessit, literis datis Viennæ 2. Non. Jan. Indict. 6. regni s. que habentur in Registro Delphinariorum Herouvaliano. [Vide supra.]

Senefcalebus, Domus Iudib. Imperatoris dicitur Almarus, in Vita Aldrici Episcopi Cenom. p. 47. *Senescallus Major Papa*, apud Cenonium in Ord. Rom. c. 34. to. 1. Musci Ital. Mabjll. p. 201.

Senescallus etiam suae habere Ecclesiae, ut est apud Homercum in Augusta Viromand. pag. 187. & in Charta Guarini Episcopi Ambian. ex Tabulario Abbatis Sancti Fusciani. Epistola Joannis de Vitriaco de Capione Damiatæ: *Salutant vos sancti nostri & amici... Joannes de Cameraco Cantor noster, Hæricus Senescallus Ecclesie nostre, &c.* Vide Vill. Thörn. ann. 1197.

Quo distinguendi videntur in Ecclesiis Senescalli: unus secularis qui descriptis supra munijisungebatur, hoc est, ius Ecclesie subditis dicebat cætera iudicijs præfatus, vexillum debebat in exercitu, Episcopio in solemnibus ceremoniis ad mensam ministrabat. Ejusmodi fuit Ecclesie Diensis Senescallus, ut colligitur ex Charta ann. 1201. tom. 1. Hist. Dalph. pag. 121. col. 1. *Silvio de Grifa habet ab antiquo feudum ab Ecclesia B. Mariae Diensis Episcopo; ... pro hoc feode ... cum Episcopus Diensis vel Ecclesia exegerit infra 14. diem, nulla oblatio exceptione vel dilatare, ... debet ipsius Episcopi vel illum deferre, & cum de nouo priuilegium consecrati iniquitaverit, ad mensam prima ciuitas ante ipsum ponere.* Eiusdem dignitatis fuisse videtur Hage Dapifer Episcopi Parisiensis, qui cum Balduino Regis Dapifero subscribit Chartam Gostfridi Episcopi Paris. an. 1070. inter Iohann. Hist. Sangerm. pag. 31. Alter Senescallus Clero adscriptus erat: quin etiam aliquando inter dignitates ecclesiasticas annumeratus, ut docent Statuta Clementis IV. PP. an. 1267. pro Eccl. Auenion. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 680. *Stephanus Archiepiscopus & Dapifer* subscribit Chartam ann. 1151. apud Sover. Hist. Episc. Matifcon. pag. 139. Hujus nihilominus ecclesiastici Senescalli munus circa dapes & mensam Canoniconum versabatur; unde dignitas temporaria dicitur ab Hemereo Innocent. Chartul. Eccl. Matifcon. sub Ludovico IV. Reg. Franc. Ege Terebalduz Comes & unor mea Berse datus Ecclesia Matifconensi ... seruum Arlemanum & uxorem ejus cum infantijs quinq; ad ministerium Senescalli ibi ad refectorium seruientis. Atque eam ob causam Senescallus in Ecclesia Sancti Martini Turonensis alijsque, ut par est credere, necessaria ad locationem pedum in Cœna Domini præparabat. Rituale Sancti Martini apud Marten. de Antiq. Eccl. Discipl. pag. 179. *Pest Senescallum in suppellectilem offeri baculum peditum & cymbalum aaratum, collectarioque parumpar sonante, venit Senescallus & juvenes cum ea aqua & mappas offerentes ad pedes presbyterorum & clericorum abluendos ... Quo facta Senescallus & juvenes vinum in scipibz afferentes ante decanum & majestatem cantant alia voce Benedicite. Et hoc facta, biquint juvenes & Senescallus ... De tela gressu emanant ad prædes tergentes & alius, quarum medietas est Senescallus, & alia medietas & baculus peditis vel collectarii.* Hæc Senescallorum in duas classes distributio maxime elucet in Ecclesia Lugdunensi, cujus senescalliam secularem obtinebat ann. 1251. Hugo de Turre ex Charta que legitur tom. 1. Hist. Dalph. pag. 191. Is, ut habet Epist. Iohannis II. Archiep. Lugdun. superius laudata, non solum causas pecuniarias petrahebatur, sed & criminibus & flagitijs pro consuetudine regionis puniendi præerat: unde, addit idem Pontifex, tam nos quam antecessores nostri diligenter attendebamus, quod is qui ejusmodi exsecrationis deputatus fuerat, ad sacros Ordines deinceps non promoveatur. Existeret tamen hujus Ecclesie Senescalli qui Sacerdotij honore illustres fuerunt: inter quos Girinus quidam, cujus annuarius annotatur

3. Nonas Septembris in Obituariis Mf. Eccl. Lugdun. *Annversarius Magistri Girini Sacerdotis; ædem haud dubia qui Senescallus dicitur in Charta an. 1151. to. 1. Mæcer Insulæ Barbaræ pag. 84. Et Jacobus de Feflo, ex eod. Obituari. ad 15. Kal. Novembr. Magister Jacobus de Feflo Sacerdos & dapifer refectorij qui legat ecclesie Lugdun. 129. lib. Viennensis pro annuatibus suis.* Alios Senescallus itidem sacerdotis exhibet quorum nomina silebimus. Ut ut Senescallo assignantur officia que in laicum hominem convenire non possunt, in Statutis ejusd. Eccl. Lugdun. Mf. ann. 1175. ex Bibl. Sangerman. Feria 4. (Quadragesimæ) *que cœnaret officium Dum sanctificatus fuero, primam epistolam legas puer qui Missa deservit, & canonici ejus est epistola, cætes primam responsorium; itaq; Ad te levavi debens cantare Dapifer & penitarius.* Passim in Instrumētis ejusdem Ecclesie Dapifer refectorij in scribitur; unde manifestum fit hujusce Senescalli præcipuum munus fuisse ut refectorij seu mensam canonicorum dapibus necessarijs instrueret. Statuta Mf. superius laudata, ubi de lotionē pedum: *Alia quoque hic non licet exprimeret, debent dispoere & ordinare Dapifer & Paetarius refectorij.* Alia Statuta ejusd. Eccl. ann. 1251. tom. 9. Spicil. Acher. p. 73. *Ordo diaconatus levat omnes canonicos Intra chorum, & quatuor de præbendarum ecclesia, scilicet Dapiferum, Paetarium, Pingetorem refectorij, & Magistram Sclatrum.* Vide Menester. in Hist. Lugdun. p. 339. & seq. Sever. Hist. Episc. Matifcon. p. 125. 138. 139. &c.

Obtinuit etiam hæc dignitas apud Templarios, ut dicimus ex Epistola ad Magistrum Militie Templi inscripta apud Acher. tom. 4. spicil. pagin. 511. De ... Dei gratia pauperis Militie templi Magistra, demine & patri suo frater A. ejusdem Militie Dapifer dicitur, &c.

SENESCALLI, nescio an iidem, de quibus supra, apud Ingulsum p. 855. *Dueque milites Senescalli Wibertus & Loefricus, &c.* Infra: Ipseque cum suis Senescallis in acie media versabatur.

Nec magis mihi compertum est qui sint Senescalli quos Notarii adscribunt Litteræ Philippi Pulcri Franc. Reg. ann. 1291. tom. 4. Ordin. pag. 20. *Instrumenta facta à publicis Notariis vel à Senescallis suis creatis vel creatandis, illam firmitatem habent quam habent publica instrumenta; nisi Gratificari vel Vice-notarios esse, qui Prænotarii quancupabantur.* Vide in hac voce.

SENESCALIATUS, ut Senescallus, in Obituariis Mf. Eccl. Morin. fol. 31. Item loquuntur tenentis generalis Senescallatus, dominis Advocatis & Procuratori Regis, Majori dictæ urbis, c. 1. fol.

SENESCALCIA, Dignitas Senescalci, apud Hugenem de Clericiis, &c. Chron. Maurinacense: *Reverfus ad semetipsum, Senescalciam, quam jure possidere se dicebat hereditario, dimisit.* Item.

SENESCALATUS. Kyngthron lib. 2. cap. 2. *Rex Henricus dedit Comitibus Leicestrie cum ... Senescallum Anglie Edmundum filium suo.* Perperam Senescatus infra.

SENESCALIA, L. C. 5. *Terentius filius vocatus est Gardas, quem senescallum in senescaria Dacia.*

SENESCALIA, & SENESCALEA, apud Willel. Thörn. ann. 1197.

SENESCALLIA, Munus Senescallorum, quos Communes vocabant. Silvester Giraldus in Itinerario Cambrie p. 853. *Hic primo clavi & Clavigere præcipiens se ad Senescalliam domus egrediam impudenter ingressi. Eam tamen tam provide, ut vadit, tamque prudenter administrabat, ut omnia sub ejus manibus abundare nullusque defectus in domo fieri posse videretur.*

SE.

■ **SENESCALDUS.** Vide supra in *Senescalcus*.

¶ **SENEſCANTIA**, Convivium, idem quod Proſperius. Charta an. 1203. to. 1. Chartul. S. Vandreg. pag. 127. 1. *Noverrint haurerſi . . . oſtroverſum illam que verberatut inſer Regialdum abbatem ſancti Vandregiſili & Conventum ejusdem loci ex una parte & dom. Ricardum de Yvetot carrea o omnia & ſeneſcantiam abbacie & omnes liberationes & ſerraturas eorum ſuorum & famulorum ſuorum, & etiam omnes alias conſuetudines quas exegit ab ſibi & ſamulis ſuis ab abbate & conventu S. Vandregiſili liberab & quietas ab omni reclamacione condonavit & in manu eorum reſignavit. Vide Conſradum.*

¶ **SENESCARIA**, **SENESCHALIATUS**. Vide in *Senescaulus*.

SENESPASIUM, Vide *Semispasbium*.

¶ **SENEPIO**, *Rubentium pufularum species*,
Gall. *Rougeolle*. Mirac. Mff. Urbani V. PP. ex Tabul.
S. Victoris Maffil. *Exiftent Avenioae in oftalaria de*
Pofa, infirmabatur de febre & Senefpione.

¶ SĒNETA, Piscis genus, ut viderur. Scitura Placent. l. 6. fol. 79 v. Item strigios & Scetas, pro quilibet libra 4. den. Vide Saecio 2.

¶ **SENEUCIA**, Viduitas, Gall. *Veuve*. Placitum ann. 17. Edwardi III. apud Th. Blount in Nomo-lex. Anglic. Si vidua dotata post mortem viri sui se maritaverit, vel filium vel filiam in Senecia pepererit, dotem suam amittet & forisfit in quocunque loco Comitatus Cantii.

SENEVICA. Constantinus Afric. lib. 2. Pantech.
c.4. In dorſi ſpondilibus duo tantum ſunt, (offa) à quibus alia ſicut ſpina contorta exenat. Hæc contorta medicis appellatur Senevica.

SENEX. *Senes*, vel *Senes Episcopi*, in Africa dicti Episcopi promotionis ætate cæteris antiquiores, qui et nomine Primates erant: quorum *Senes Prima* vocabatur. Leo LX. Epist. 4. *Sed de Africæ Primatibus aliter intelligendum est*, quia in singulis ejus provinciis antiquius Primates instituebantur, non secundum potestatem aliquam civitatis; sed secundum tempus hujus ordinationis, quibus tamen omnibus præterea uasus, scilicet Carthaginiensis Archiepiscopus, qui etiam non incongrue dicebatur Metropolitaanus, propter Carthaginem Metropolim totius Africa. Adde Epist. 3. In Concilio Carthag. Theodosio A. & Rumorido Coss. celebrato can. 57. *Xantippus nominatur Sanctus Senex*; & can. 94. *Sanctus Senex Donatianus*, quorum prior Primas fuit & Episcopus primæ sedis Numidiz, alter Provinciz Byzacenzæ. Ita passim hæc vox accipitur apud S. Augustinum Epistol. 55. 153. 217. 326. & 261. in Epistol. Concilii Cirtensis apud eund. August. post Breuiculi. Collat. apud Tacundum Hermianens. lib. contra Monachum p. 576. &c. Quod vero interdu controverbia nascerentur inter Episcopos de promotionis tempore, ut apud Augustinum Ep. 117. causum est peculiari Canone in Concilio Africano can. 56. ut qui deinceps ordinarentur in Africa Episcopi, literas ab ordinatoribus suis acciperent, quæ Conſulem & diem continerent. In Collat. Carthag. l. e. 16. in Epist. Synodi Cirtensis Concilii, & in Epist. Coacilii Milevitani, *Silvanus Senex Ecclesie Summeastis* dicitur, qui c. 57. ejusdem Collationis, *primæ sedis provinciæ Numidiz Episcopi* titulo donatur. In Concilio Carthag. Celsario & Africo Coss. sic mentio *Vilitoris Senis Pappasanensis*. In Concilio Carthag. III. *Mufonius* in Epist. ad Episcopos, *Senex*; in Actis ejusdem Concilii, *primæ sedis Episcopus Provinciz Byzacenzæ* appellatur. Ita S. Augustinus in Collat. tertia c. 7. dicitur ordinatus à Magalo, qui tunc fuerat *Primas in Numidia Ecclesia Cartholice*. Quod scribitur etiam à Possidio: & c. 13. *Se-*
Tom. VI.

eundus Tigianus dicitur *habuisse tunc* (tempore persecutionis) *Primum Episcopum Numidie*. Γρηγόριος dicebantur Scriptores Græcis. Τίμας Επαρκταῖος, in Cod. Canon. Eccl. Afric. cap. 90. 100. Γρηγόριος τῆς Νουμίδας, cap. 97. Τίμας Δυνατῆς ἐπαρκταῖος, cap. 127. Vide Gregorium M. l. i. Epistol. 74. 75. libr. 2. Indiction. 11. Epistol. 47. 48. [& Glossar. mediz Græcitas in γίγνω.]

SENEX, Abbas. Petrus Abzardus Epistol. 8. *Qui Sanctorum vitas scripserunt, quos nunc Abbates dicimus, Senes vocabant. Hinc liber γενητις dictus.*

SENECA, vel *Vetulus de Montanis*, dictus nostris *Af-
sassinorum Princeps*, *le Vieil de la Montagne* Joinvillæ
& alius, non ob ætatem ingravescentem; sed quod lingua
Arabica *Seib*, vel *Seibie* indigiteretur, voce quæ
senioreum & Dominum significat, de qua quædam at-
tingimus ad Joinvillam pagin. 70. *De Montanis* vero co-
gnominabatur, quod re vera in montibus habitaret,
ut apud eundem Joinvillam docuimus pag. 87. ex Scrip-
toribus, licet contra censeat vir doctus apud clarissimum
Menagium in Originibus Italicis pag. 1089. Arnol-
dus Lubecensis lib. 3. cap. 37. *Princeps de Montanis*,
qui quædam excellentia Principatus dicitur Senex. Will.
Tyrinus lib. 20. cap. 31. de Affassinis: *Hi non heredita-
ria successione, sed meritum prærogativa Magistrum
sibi solent præferre, & eligere Preceptorem, quem
spretis aliis dignitatibus nominibus Senem vocant.* Will.
Neubergensis lib. 4. c. 4. *Fertur esse in Oriente gens sub
divinae ejusdem potentis Saraceni, quem Senem nomi-
nant, quædam bonium genus adeo seducibile, asque
iure propriam prociore perniciem, ut ab eodem, quem
scilicet loco Prophetæ, artificiosissimè salubrem polli-
citantiam præstitit sollicitum, atque iustitiam, immor-
talia se post mortem commoda percepturos existimant,
si illi imperati usque ad mortem obtemperent.* Adde
lib. 5. cap. 16. & alios Scriptores, quos laudamus ad Jo-
invillam.

VETULUS DE MONTANIS. Vincentius B-lvac.
l. 31. cap. 93. *Affatit, & eorum praeceptor Vetulus de
Montanis.* Eadem habet *Chronicon* de Vitriaco lib. 3. pag.
1123. Rigordus ann. 1190. *Misit uniuersos ad Vesulum Ar-
sacidarum Regem. Hinc Affisinos. Veteres Montanos*
vulgo appellatos, scribit idem Joannes de Vitriaco
pag. 1126.

ANTIQUUS DE LA MONTAGNE, vocatur apud Willebrandum ab *Oldenberg* in Itinerario Terræ Saxoniz pag. 129.

¶ Haud scio an idem sit qui *Vetus de Mussa* dicitur in Litteris Henrici III. Reg. Angl. ann. 1238. 2. p. Rymer. tom. i. p. 82. *Rex Tath. nuacio Vesteris de Mussa, salutem Significamus vobis quod bene placet vobis, quod ad nos in Angliam venissis, nos cum gente vestra propria, quam vobiscum ducitis, ad exponendam nobis unicum vestrum, quod vobis iustitiam est ex parte pradii; Vesteris de Mussa domini vestri.*

SENGLARIS, SENGLARIUS, SENGLERIUS. Vide infra *Siagularius*.

¶ SENHAIRARE - Charta an. 1327. ex Tabular. S. Victoris Massili. *Usum pascendi, pastergandi & Senhairandi & alia faciendi in Arbosis.* Hilpanis *Scara*, fermen seu quod feri potest sonat, unde *Senhairare* effectum videtur: nisi non item sub dio transigere significat, quia ibi de animalibus pascendis sermo est. Vide *Scara*.

SENHERA, Vexillum, Hispanis Sennera. V.
de in Partita 1.

¶ 1. SENHORIA, ut Senbera
1193. tom. a. Hist. Dalph. p. 107. col.
si voluerint, vexillum seu Senbori
surales in signum majoris domi-
Q 2

Charter ann.
Tenere possit
per res distina-
as in Fox Be-
pchara.

neharo. Signum, Gall. *Signal*, sonat: onde *Senbera*, pro vexillum. Vide *Senieria*.

¶ 2. **SENHORIA**, Dominium, dominatio, ex Hispan. *Senoria*, Gall. *Seigneurie*. Charta an. 1233. apud Baluz. 10.2. Hist. Arvern. p. 496. *Omnes terras & Senberias & elemosinas & omnia jura que habebam vel habere debebam ... permittavi ei & permittendo ad ipsum transfusi*. Charta ann. 1257. ex Schedis Præsid. de Maurugues: *Dont eis ... terram habentem Senboriam & jurisdictionem plenissimam, que valetur & valere possit communitis & elemosinis anno 10000. solidorum Provinciarum in redditibus*. Alia ejusdem anni ex Tabul. Episc. Massil. B. *Musiliensis Episcopus omnem jurisdictionem & Senboriam temporalem villæ superioris Massilie permittavit, & ex causis permutationis tradidit illi, dom. Carolo Comiti ... jurisdictionem temporalem & totam Senboriam & omnia jura temporalia que habebat in dicta civitate*, Charta an. 1288. 10.2. Hist. Dalph. pag. 109. *Vendit ... majus dominium & Senboriam majori dominio udbarentem castri & territorii de Aviano*. Cum enim dominio *Senboria*, in Charta ann. 1404. ex Tabular. S. Victoris Massil. *Senbor*, pro Dominus, *Seigneur*, in veteri Charta apud Gallandum de Franco Alodio p. 168. Vide *Seigneurie* & infra *Senior*.

¶ **SENHORIA**, Reditus, prædiorum seu dominiorum commoda. Charta an. 1245. ex Cod. Mf. D. Brunei fol. 79. *Dictus Burruals ... recipere possit omnes possessiones suas, ... tibuscas & Senborius*.

¶ **SENIA**, Gravia, sapientia, quæ senem decent. Aëtia SS. Viti & Modesti to. a. Junii pag. 1023. *Hic in brevi consummatum insans & vix ubi laetatus, puer agit Senia*.

¶ **SENICA**. Vide supra *Seneca*.

¶ **SENICES**, pro Senes, apud Jof. Moret. Antiq. Navarre pag. 466. *Ecce nos omnes qui sumus de concilio de Berviu, ... barones & mulieres, Senices & juvenes, &c.*

¶ **SENICIS**, Academicis Cruscanis Senici, malum in partibus glundulosis gula, latine angia dicta. Mirac. S. Humilianæ to. 4. Maii p. 407. *Quidam homo ... patiebatur quomodo infirmitatem, quæ dicitur Senicis, physice autem Squinancia*.

¶ **SENICUS**. Monet Bignonius, in Codice Regio Marculfi, formulas, alias complures veteres excipere cum hæc epigraphæ, *Cartas Senicas*, quarum vocum vi me necesse fateretur vir doctissimus. Monet Stephanus Baluzius in Notis ad easdem formulas, in veteri codice Notarum, quæ Tyroni adscribuntur in Bibliotheca Regia, hæc haberi: *Incipit Prologus de Notis Senicis*. Et Labbeus in Specimine antiquarum lectionum p. 44. in Codice Puteano: *Liber notarum Senici*. Apud Nannum, *Senicus*, idem est, quod *Seuex*.

¶ **SENIDOCIUM**, *Catus astutus*. Ita Glossæ antiquæ Mss. Vide *Sinedochium*.

¶ **SENIERIA**, Vexillum, ut supra *Senbera*. Hamagium Raymundi de Agoutin præstitum Berengario Episcopo. Carpent. pro castro de Muris 3. Maii 1312. ex Schedis D. de Remerville à S. Quintino: *Recognovit ... quomoumque Episcopum Carpentoratensem in sua creatione episcopalis in primo adventu suo ad castrum de Muris habere posse vexillum suum, vel Senierium in signum sui domini & ecclesie supra dictæ, & poutre in turri seu fortalitiis dicti castri*. V. *Senberia*.

¶ **SENILLO**-US. Vide infra *Sufurrator*.

¶ **SENIO**, Ludi, seu alæ species. Joan. Sarisburiensis lib. 1. Policras. c. 5. *Hinc Tessera, Calculus, Tabula, Urto vel Dardana pugna, Triculus, Senio, Monarchus, Orbiculi, Talorebus, Vulpes, quorum alterum vitulus est deducere, quam docere*. [Vide Fabri Theaurum in voce *Sex*.]

SENIOR, Dominus, Gall. *Seigneur*. Salomon Constantiensis in Lexico: *Peteris principes, antiqui principes, Senes, Seniores*. [Unde Reges Francorum maxime Carolingii nonnumquam *Seniores* dicuntur, in Manuali Duodane passim.] Gregorius Turon. l. 8. c. 30. *Nullus Regem metuis, nullus Ducem, nullus Comitem reueretur. Et si fortassis alicui ista displicent, ... statim seditio in populo, statim tumultus exoritur, & in tantum uniusquisque contra Seniorem suam intentione grassatur, ut vix credas evadere, si tandem filiee non fuerit. Lib. 10. c. 2. Cam Seniori urbis nunciata fuissent, quæ puer eorum gesserat, &c. Conveniens apud Marlinam ann. 851. in Annalib. Francor. Bertiniani. Sic puer rectum uniusquisque in suo ordine & statu suo Principi & Seniori esse debet. Annales Francor. Fuldenses ann. 887. *Invitavit Arnulfum filium Karlemani Regis, ipsamque ad Seniorem elegerunt, & sine mora statuerunt ad Regem extolli. Dominus & Senior noster Carolus Rex, &c. in Annuntiatione Herardi Archiep. in Synodo Sessione 10. ann. 866. cap. 6. Suevo Aggonis in Hist. Danica p. 11. de Uffone: Corrago itaque curia Procerum, totiusque regni Concilio celebrato, Alamannorum Regis ambicionem explicuit, quid in hac optine hanc eligenda facturus sit, indagante cum lata, Senior sciscitavit, &c. Eep. 13. *Uffo dum orationem complisset, & collateralibus Senior sciscitavit, &c. Saxo Grammaticus lib. 10. pagin. 195. Senior Regis advocatum oppertiens, &c. [Naturales Seniores, id est, legitimi domini, in Charta ann. 1126. ex Tabul. Major. Monast.] Occurrit passim in Capitulis Caroli M. & Caroli C. in Annalib. Francicis, & alibi. Vide Gallandum ad Theodorum Eremitam de Vita Sancti Magni lib. 2. cap. 4. [& Boache 10.2. a. Hist. Provine. pagin. 41. ubi multat eum ex Italia, tum ex Burgundia alique regionibus profert exempla.] Sed & *Seniore* Christum vocat Sancti Columbanus, quem vulgo alti Dominum: quomodo nos etiam dicimus *nostræ Seigneurie*.***

¶ **SENNIOR**, Eadem notione, ex Hispan. *Señor*. Charta Athoni. Garfianæ pro Monast. Sancti Mariz Maon. inter Concil. Hispan. 10. 3. p. 136. *Ego Añto Garfianus, Sennior de Teno & de Jacca, &c.*

¶ **SENIORISSA**, Domioa. Charta ann. 810. to. 1. novæ Hist. Occitan. inter Instr. col. 31. *Nos Trudoinus & Salomon advocati Auscinciana abbatissæ, nec non & Seniorissæ nostræ, sicut nobis preceptis simulque injunxit, ... donamus, donamusque in perpetuum esse volumus ad monasterium Ausianam, &c. Vide infra Sigæressa*.

¶ **SENIOR**, cum adjunctione loci, quomodo dicimus, *Seigneur d'une telle lieue*. Vetust. Charta in Chronico Beuensi pag. 175. *Sig. Fulconis Senioris Bellimonis. Sig. Gisleberti Senioris Refcia. Sig. Vallonis Senioris Beria, &c. Pagin. 591. Odo Monissabonius Senior, &c. Adde p. 587. 617 [Charta apud Menag. Hist. Sabol. pag. 135. A Senioribus loci nostri, id est, à dom. Reginaldo Alabrogo & filiis ejus, &c.]*

¶ **SENIOR**, Abbas, seu Præfectus Monasterii. Cæsarius Arelat. ferm. 7. ad Monachos Lerinenses: *Duru tibi videntur precepta Senioris: quanto tibi duriora erunt consilia deceptoris* Ita ferm. 13. 14. & alibi non semel, & in Formula 32. ex Baluzianis. [Paulus Warnefridus] l. 6. c. 39. ubi de Petronacis electione in Abbatem Castinensem: *Eundem venerabilem virum Potronacem sibi Senioreum staterant*. Vide *Senex*.
¶ **SENIOR**, Marius, conjux. Passio S. Vitalis Martini. 7. Cam S. Martyris conjux B. Valeria Senioris ejus viatoriam, quam in speiandæ Deo apud Ravennam promernis, Mediolani compingit, &c. Helgaudus in Roberto Rege pagin. 66. ubi Constantia Regina sic Deo.

Dominum suum, id est, conjugem compellat: *Hen Senior bone, quis inimicorum Dei ves aures vestrum desurpatis benefico?* Infra p. 73. de eadem Constantia: *Quod reliquum fuit, in quibus debuit, distribuit .... juxta utile sui Senioris velle.* Chronicon Befuente pag. 587. *Albortus matrona pro remedio anime quondam Senioris sui omnia Eremitarii, ... tradidit, &c.* Charta cujusdam Adalberge, Carolo Rege regnante, apud Sammarthanos in Abbat. S. Sergii Andegav. *Alodum juris mei, quem Senior meus Frosmundus in dotulium mihi dimisit, dono; &c.* [Conc. Illiberit. c. 85. *Si mulier mortuum suum causa fornicationis veneno interfeceris, aas gaenunqne urse perire facis, quia domium & Seniore suum occidit, seculum relinquit & in monasterio punitur.* Epist. Nicolai I. PP. ad Hermentrudem Franc. Regin. ann. 863. apud Mirzeum tom. 2. p. 133. col. 2. *Apud vestram Seniorum, venialem, vobis juvenitibus, vigorem obineat.* Tabul. Bargal. ann. 996. *Priorum Comitissa Emma ... humiliter deprecata est quatenus donationem quam olim Senior suas pia recordatione Odo Comes de curte Burgulicis concesserat, &c.* Codicillis Joanne Burgundiz Regine Franciz mensi. Maii 1325. *Volens & ordenans, que se nostre fille Jeanne avois plussieurs autres enfans males de nostre obier fus le Duc de Bourgoigne son Seigneur, &c.* Et infra: *Et aiusi mesme ordeans & volens des enfans males de nos chieres filles Isabel & Marguerite, lesquien il auront des Seigneurs qu'ils ont maintenant, &c.* [Charta ann. 1367. ex Chartul. S. Aviti Aurel. *Establi en drois par deus nos ledis Michel & Janastoja femme, ladi-se femme ou l'auctorite & assessement dadis Michel son Seigneur qui li a donne prout, &c.*] Chronicon Berttandi de Guselein:

Li uns fu son Seigneur, l'autre oncle l'appella. Occurrit crebro in Tabular. S. Cyrici Nivern. nam. 10. 19. 49. in stabilimentis sancti. Ludovici, apud Christiani Pisanam in lib. du Tre, or de la Cite des Dames, 1. part. cap. 13. 14. 22. &c. Vide Baro, col. 1030. & Dominus 7.

SENIOR, Primus, precipuus. Vita Aldrici Episcopi Cenoman. n. 1. *Es saadent, sive exhortante, Episcopo suo Drogoe, licet coele, Senior Cautur ibi infirmatur, id est, Præceptor.* Infra: *Eum Senioremore sacerdotem suumque confessorum præfisse constituit.* Et n. 50. *Drogo Archiepiscopus & Senior Capellanus subscripsit.* Mater & Senior civitatis Ecclesia, in eadem Vita n. 24. 44. 46. & in Actis Episcopi Cenoman. non semel. *Senior altare, ibid. n. 46.* [Senior Basilica, in Vita S. Leutfredi sæc. 3. Bened. p. 1. pag. 592.] Vide Ecclesia senior.

SENIORARE, Dominari, Gall. *Ennerer la Seigneurie.* Charta Tabularii S. Sophie Benevent. an. 41. Imperii Basilii (Chr. 1013.) *Es sumus residentes in ista civitate Luceria ad Seniorandum, judicandum, & regendum.* Apud Camillum Peregrin. de Ducatu Benevent. pag. 81.

¶ **SENIORATICUS**, Senior, dominus, vel potius advocatus. Charta conventionis inter Mironem & Petrum Abbat. S. Victoris Massil. an. 1050. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 447. *Hunc locum S. Sebastiani teneant monachi S. Victoris ad servitium Dei, & S. Sebastiani, vel nostrum, secundum regulam S. Benedicti, sive possibilitatem illius loci, exceptio quod illud locum S. Sebastiani non liceat eis alium Senioraticum facere, nec proclamare, nisi nos aut filii nostri, cui nos dimiserimus ipsum locum.*

¶ **SENIORATICUM**, Jus quod Seniori seu domino, ratione senioritatis seu domini debetur. Charta ann. 1015. inter Probat. tom. 2. novæ Hist. Occitan. col. 169. *Quantum in istis adjacentis concluditur totum & ab*

Tom VI.

integrum dono Deo & S. Petro, ... sine ullo servitio & ullo Senioratico. Judicium Curiz Barcinon. ann. 1165. in Append. ad Marcum Hist. col. 1340. *Præcipue quia ipse Senioraticum vel adempmentum & mandamentum habet districum.* Ibid. col. 1341. *Comes respondabat nullum Senioraticum ei in sua familia nos didisse, nec recogoscere.* Vide in Siacamentum.

SENIORATICUM, Dominium, dominatio, Gall. *Seigneurie.* Charta Raimundi Comitis Barcinonensis apud Marcum l. 6. Hist. Beneharn. c. 4. *Dono tibi fidei meo Guillelmo Raymundi Dapifero, urbem Tortosam, ut tu tenens ipsam eundem, & habes Senioraticum ad ipsa civitate, &c.* Alia Guillelmi de Montecatano apud eundem cap. 5. n. 6. *Facio hominum vobis ... de toto illo Senioratico de Biaruo, quod ego ibi per me vel filios meos ibi consequi poterō.* Alia Idefonsi Regis Aragon. apud eundem lib. 9. cap. 9. *Dono quoque vobis istud Senioraticum, quod ego habeo & habere debeo in Bordenas.*

SIGNORATICUM, in Charta Henrici Imper. ann. 1081. apud Ughellum to. 3. p. 419. *Seignorage*, in Libertatibus villæ Petersenfis an. 1260. apud Thomassierum pag. 98.

SENIORATUS, Eadem notione. Capitula Caroli C. tit. 16. c. 13. *Et mundus vobis noster senior, quia, si aliquis de vobis talis est, cuiusque Senioratus non placeat, & illi simulat, us ad alium seniore melius, quam ad illum acceptare possit, venias ad illum, & ipse tranquillo & pacifico animo donat illi comitatum.* Adde tit. 18. c. 6. *Edictum Vistense cap. 31. Indeqne ad terram suam navroviatis, & ad Senioratum suum quisquer deat, &c.* Charta Caroli Calvi pro Barcinonensibus apud Diago lib. 2. cap. 4. *Es si aliquis ex ipsis hominibus, qui ab eorum antiqua adrastrans est in sua portione collocatus, alium, id est, Comitum, aut Vicecomitis, aut Vicarum, aut censuilibus hominibus Senioratum egeris, liberam habeat licentiam abeundi.* Concilium Trosleianum an. 909. c. 6. *Nequaquam senioram ab eis tollimus dominium, quasi ipsi nomen Senioratus in rebus sibi adeo concessis habere non debeant.* Synodus Ravenn. sub Joan. VIII. PP. cap. 11. *Illos, qui pro diversis suis excessibus se conveniendos legaliter timeant, aliumque Senioratum confugiunt, &c.* Bedai in Vita sancti Dunstani: *Iussit eum ablata dignitate etiam omni honore privari, & sibi Senioratum, nbi vellet, sive se quisque equivere.* Charta Ludovici Regis Burgundiz an. 996. *Quoniam quidem & sagacitas principum nostrorum omnimodis volumus, ut comperiat pralibit; Monasterii rectoris, videlicet Abbatis Adalricum, ejusdemque Monachos sub nostris regiminis apice atque tuitionis defensione constitutos, & ex hoc deinceps nostro Senioratus, iaclyti Archiepiscopi (Viennensis) commissi grata nostra pietate addibitos, us cujusque valeatundis audacia non presumat illis quicquam inferre mali, &c.* Charta ann. 1107. in Tabulario Ecclesiæ Gratiopolitane fol. 36. *Es habuit iude Morardus pro predicta terra & pro dominatione sive Senioratu, quem in manu predicti Episcopi dimisit, &c.*

¶ **SENIORALE**, Concilium Meldense ann. 845. cap. 7. & synodus ad Theudonis villam ann. 5. Caroli C. cap. 1. *Vigorem regium ac Senorale, & super vestros, & super impugnantes potestatem vestram optatis habere &c.* Senioralis reverentia, in Synodo apud Vermeriam cap. 1.

¶ **SENIORIA**, ut Senioraticum. Testam. an. 1156. inter Probat. tom. 2. novæ Hist. Occitan. col. 558. *Raimbaldum filium meum in aliis bonis meis heredem mihi facio, scilicet de castro Omellas, &c. in suis pertinentiis & Senioriis, villis, mansis, &c. in Charta ejusdem illam Senoriam*

Q 3

Charta ejusdem illam Senoriam

niorum quam habebamus in castris de Vinco cum omnibus pertinentiis suis. Testam. Bernardi D. de Turra apud Baluz. to. 2. Hist. Arverna. p. 498. In dicta Senioria & dominio dicti castri & dicti fortis ... beredem iussit. Littere Henrici VII. Reg. Angl. an. 1507. apud Rymer. to. 13. p. 161. Sub obedientia & jurisdictione domini seu Senioria Veneciarum, &c. Vide Signoria.

¶ SENNORTA, Eadem notione. Charta an. 1123. ex Tabul. Massil. Ego Roncelinus dominus & vicecomes Massilie vendendo rectoribus pro tota communione Massilie octavum partem totius domini seu Senioria Massilie, sive in iustitiis, totius, &c. Charta Michaelis Arelat. Archiep. an. 1214. ex Bibl. Reg. Concedimus in feudum castrum Belliquadri cum tota Senioria sua, &c. Vidq. Senioria 2.

¶ SENIORITAS, Eodem significatu. Charta Rogasti Aquensis Archiep. an. 1085. inter Instr. tom. 1. Gall. Christ. novz edit. p. 65. col. 1. Adjuxerunt utem supradicti donationis Senioritate piscatorie opere fusila, meditatione parutionis. Charta an. 1158. apud Rymer. tom. 14. p. 596. Residentes infra hoc regnum nostrum, seu infra aliqua alia domania nostra, Senioritates aut patris vel maritis eorumdem.

SENIORIVS, Dominium, Seniorium, Seigneurie. Charta Guillelmi D. Montispeulani ann. 1109. Deis omnes castros vestros de terris vestris, & omnes foreste, & Seniorius, & peflativus, qua modo habetis. [Charta an. 1139. inter Probat. to. 2. novz Hist. Occitan. col. 487. Ego predictus Bernardus de Comange & uxorem Dias. .. donamus tibi Bernorda filia nostra & viro tuo Rogerio de Biserri jomdum unum castrum de Nuvello & ipsum Seniorium. Super iusticiis & Seniorio, in Tabul. Prioratus S. Johan. Tolos.] Occurrit preterea in Charta Mariz D. Montispeulani ann. 1205. in alia Jacobi Regis Aragon. an. 1313. tom. 8. Spicilegii Acheriani, [in alia ann. 1254. inter Instr. tom. 6. Ga. l. Christ. novz edit. col. 66. & alibi.]

¶ SENOAIVS, Eodem intellectu, in Pactoinito ann. 1169. inter Guilelmum Montispeul. dominum & Bertrandum de Andusia to. 8. Spicileg. Acher. pag. 165. Omnes foreste, & peflativus, qua modo habetis vel in antea aliquo modo habebitis. Infra legitur Senoariat.

SENIORES, Primates, quomodo Seniores dicuntur in Edicto Marcellini Notarii, qui Synodo Carragin. presuit, & in Novella Majoriani de Curialibus quos Augustinus Epist. 44. Decuriones & primates civitatis vocat Hist. Miscella Seniores appellat, qui Theophani &c. &c. dicuntur. Hieron. Blanca in Comment. Rer. Aragon. pag. 718. Rempa. delectis viris ex optimis committentes, qui ob nimiam aetatem, quod senes essent, Seniores sunt vocati. Lex Wisigoth. lib. 1. tit. 1. §. 1. Videndum sunt Sacerdotibus, Senioribusque Palatii, atque Gardingis. Lib. 3. tit. 4. Us quicunque ex Palatii nostri primatibus, vel Senioribus genis Gorborum, &c. [Charta Dagoberti Reg. ann. 640. apud Miræum to. 1. p. 490. col. 1. Approbantibus palatii mei principibus & Senioribus Arnulpho & Pipino. Caput Senior, pro Dominus superior, apud Lobinell. tom. 1. Hist. Britan. col. 182. Consule Valefium in Notit. Gall. pagin. 484. Vide etiam Majores, Primates, Primi, Seniores, &c.]

¶ SENIOR, Dignitatis etiam sive officii nomen apud Scotos. Hactum ann. 1293. apud Rymer. tom. 2. p. 614. Jacobus Senior Scotia & Joannes de Sales venerunt, &c. Invenit plegium de relevio suo ... Jacobum Senorem Scotia.

SENIOR, Presbyter. Vis Græcæ vocis, πρεσβύτερος. S. Cyprianus Epist. 75. Quæ ex consuetudine necessaria apud nos fit, ut per singulos annos Seniores & presbyteri in unum

convenimus ad disponenda ea, qua cura nostra commissum est. Prudentius in Pass. S. Hypolyti.

Officium Senior vocibus implicatur. Hippolytum Presbyterum antea vocaverat Paulinus Epistola 4. ad Amandum: Deservimus altario Dei, & mensis salutaribus ministrum, jam nomine officioque Seniores, sensu autem adhibe pueruli, & sermone laenes. [Oratio ad presbyteros ordinandos in Liturg. Gallic. Mabill. p. 207. Tu nomine super hunc fumulum ill. quem Presbyterii honore dedicamus, manum tuam benedictionis infunde, ut gravitate ulium, & censura vivendi probet se esse Seniore. Prefat. ad vespertum Natalis Domini ibid. p. 337. Satisfacit Ecclesiam, & difficit Sacerdotes, (i. Episcopos) exultet Seniores, illustres Levites, &c.]

¶ SENIORES quoque dicti, ex Hofmanno in Lexico, apud Fratres Bohemos, qui principem sacrorum curam gesserunt.

SENIORES Monasteriorum dicti, ut est apud Vigiliam Diaconum in Regula Orientali cap. 2. Monachi duo, ætate provectiores, & scientia ac vitæ probitate insignes, quibus præfate vel absente Abbate omnium fratrum disciplinam & omnis cura Monasterii pertinebat, ... ex quibus unus tempore suo præfatus in Monasterio semper erat ad præstandum Abbati solatium, vel obsequium adventibus fratribus, &c. ... Alius cum fratribus erat, tempore suo exiturus cum ipsis ad omnia opera, & omnes necessitates, providens, ne quid contra disciplinam faceret, &c. Hi Dorotheo &c. non semel dicuntur. Eujmodi Seniores non bini semper; sed interdum ternierant in Monasteriis. Quippe in Synodo Carthaginensi, habita ann. 527. habetur libellus duplex Petri ejusdem Abbatis, subscriptus ab ipso Petro Abbate, Fortunato Presbytero Monasterii, & à Viliro, Vincenzio, & Gentio Senioribus Monasterii. Sed & ad duodecim excrevit interdum pro Monachorum numero legimus. Scribe enim Trithemius in Vita Mauri Archiep. Moguntini. c. 5. exstitit in Fuldeni Monasterio 150. Monachos, ex quibus, inquit, 12. ut minus in omni legione scripturarum doctissimi, dicebantur Seniores: quorum consilio Abbas in quotidianis necessitatibus utebatur, ut opus non esset universis fatigare congregationem. Quoties vero ex bis 12. quispiam, vel ad aliud Canobium missus, vel morte fuisset substitutus, ex doctioribus & sanctioribus mox alius in ejus locum Rectoris & Seniorum electione constituebatur. Vide Sempell 2.

SENIIOVORE. Vita S. Prædicti Episcopi ex Cod. Atrebat. Cumque de tanta venerunt Hætor cognovisset, moximeque qui Wifardo Seniovere domus fiducia persuasus erat, ... interque fugam incutus. Pro Seniore, seu Majore domus, quæ dignitate in Austria donatus erat Wifardus; [ut etiam editum legitur apud Mabill. sec. 2. Bened. pag. 614. Quia Wifaldi Senioris Domus fiducia persuasus erat.]

¶ SENIPETÆ. Vide supra Sempell 2.

¶ SENISCALCUS. Vide in Senesculus.

¶ SENISIMUS: Valde senex. Vita S. Laodaldi to. 3. Mart. p. 37. Hinc repositus inter sanctos quidam Frangeras, homo vestra ætate Senissimus. Testes Senissimi, in ver. Notitia to. 2. Capitular. Baluzii col. 823.

SENIUM, à venerande distinguit Joannes de Deo, Doctor Decretorum Bononiensis in Penitentiario l. 1. c. 7. ita ut Senex sit à 60. annis usque ad 80. Senium vero, post 80. annos.

¶ SENIURAGIUS, Idem qui Senior, Dominus. Charta apud Madox l. 1. omul. Aaglic. pag. 192. Quod de omnibus rebus & servis quo congero possunt versus Seniuagios fructibus acquirunt per predicta servitia ... Et quod si predictus Ricardus vel heredes

redes sui, prafatam terram verfus Senior agros non acquie-
verint, prafatus Themas & heredes fui illam acquie-
fcent verfus Senior agros.

¶ SENIUS ALTARE, Præcipuum. Vide Senior.

SENIX, pro Segnis, occurrit apud Leonem Oft. lib. a.
c. 10. edit. Angeli à Nuce.

¶ SENNE, vox Gallica, Synodus, unde Senno effor-
matum, vel à Germ. Sen, quod congregatio vel collectio
figmficatur, ut fupra in voce Senefcalcus monuimus. Statu-
ta Synodalia Amelii Archiepife. Turon. 40. 1396. apud
Marien. tom. 4. Aoced. cap. 1181. *Comme le Senne fons etabli
à la correction des crimes & reformation de meurs ;
nous commandons que les abbez, recteurs & chapelains
entre le Senne à la premiere pulfation d'icelui. Unde liber
in quo congreguntur statuta synodalia Senne etiam nun-
cupatur ibidem col. 1184. Si douons eu commandement
à tous abbez, curez, chapelains, atant curei d'amez, qu'ils
aient un livre appelle le Senne, & que chacun d'eux ait &
preigne & rapporte la vraie copie de ces preſents uſtatu-
s & ordonnances.*

¶ SENNENI, pro Senenensis, ut colligitur ex Ni-
colai PP. Littera Egiloni Sennenſi Epifcopo ioſcripta,
apud Sirmondum tom. 3. Concil. Gallix.

¶ SENNIOR, Vide fupra in Senior.

¶ SENNIS, Frigidus in s. Wilfrido c. 40.

... Mox Paſtor ſcripſit com

Sedibus abreptis reddi debere beatum

Chriſti matrem poſt tanta pericula Sennem.

Ideſt, ni fallor, fanum, incolumem, quod ſequentia ſua-
dent.

¶ SENNORIA, SENNORIVUS. Vide Senior.

SENNUMIA, Trifſitia, in Gloſſ. Iſid. Excerpta: Sen-
numia. Papias & Conſtantienſis: Sennunia. Martinius e-
medat Senium, Vulcanius Sennumia. Sed leg Senunia,
ex Gr. Σεννυια.

SENNODICUM. Teſtamentum l'ulradi Abbatis
a Dionyſii, editum à Mabillonio tom. 4. pag. 341. *Us in a-
limonia eorum, & ſuſceptionem hoſpitum, vel in elemoſy-
na Sennodicorum, pauperum, viduarum, orſanorum, & in
lumen Eccleſiarum conferre debeam. Id eſt, Xenodochio-
rum. Ita Sennodokum in Legibus Luithprandi Reg. Lon-
gob. tit. 1 §. 14. Sennodochium, in Capitulari 6. an 819. c. 5.
Vide Sennodochium.*

SENNODOCHIUM. Vide Sennodochium.

¶ SENODOXIUS, à Græco Σεννοδοξος, Titulus
Magni Hoſpitaliorum ſeu Templariorum Magiſtri.
Charta Petri Abonis: *Trado & dono Deo & ſancto ſepul-
chro ac eccleſia beati Joannis Oſpitals Jeruſalem Gerardo
Senodoxia ac aliis fratribus Jeruſalem oſpitals, &c.*
Vide Sennodochium.

¶ SENORPAIZ. Vide infra Senopair.

¶ SENPECTE, pro Sempecte. Vide ibi.

SENSALES, Proxenetæ, Conſortes. Synodicon Nico-
ſienſe cap. 29. *Similiter à mediocribus, quos Senſales ap-
pellant, ne traſſarent aut promoverent conventiones
contra legem prædictorum (ulurariorum.) Legendum forte
Curſales.*

¶ Nihil emendandum exiſtimo: Cenſal quippe pro-
xenetam vocant Provinciales: quod etiam alibi in uſus
eſt. Vide Savary in Diſtinctione Commercii.

¶ SENSARIUS, qui ad cenſum, ſeu ſub aliqua præ-
ſtatione elocatur, Gall. Cenſer. Statuta Genue lib. cap. 19.
ſol. 26. v. *Et de prædictis ſtari debeas ſides cenſarii qui ir-
ram dederit, vel decuriam Dei, de quibus ſtari debeat ip-
ſius Cenſarii ſacramento, &c.* Vide ita Cenſus.

SENSATIO, pro Senſatione, ſemel ac iterum in
Vita Aldrici Epifc. Cenomane. num. 56. [Vide Sen-
ſus.]

¶ 1. SENSATIO, Intellectus, intelligentia, cogni-
tio, Gr. αἴσθησις. Vetus Irenæi Interpret. lib. 2. c. 13. n. 2. *Hee*

autem entymieſis multum temporis faciens in eodem, &
velut probata, Senſatio nominatur. Idem lib. 5. c. 20. n. 2.
Supra igitur ſenſimus, quæ eſt meſſura Senſationis. Vide
Senſibilitas 1. & Senſus.

¶ 2. SENSATIO, Forma, apud eundem Interp. l. 2.
c. 14. n. 6. *Et altera quidem ſubſtitutionis initia eſſe; alie-
ra autem Senſationis & ſubſtantia. Vide Senſibilita-
tem 2.*

SENSATULUS, Senſui ſuo deditus, ſeu opioioni ſuæ
inherens, apud Hincmarum Rem. Opulc. 55. Capitulum.
adverſus Hincmarum Laudun. c. 13. p. 547. Locum dedi-
mus in præſatione.

SENSATUS, Senſus pollens, prodens. Gloſſ. Græc. Lat.
1717. 2. *Cordatus, Senſus, intelligens. Sic nos dicimus .
Senſa.] Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm Senſatus, Senſus, plain de
ſens.] Vir Senſati animi, apud Saxonem Grammat. lib. 2.
Paſſim in Libris facis.*

¶ SENSIBILIS, Senſus prædictus. Vetus Irenæi Inter-
pres l. 2. c. 14. n. 6. *Ex quibus & ea quæ Senſibilitas & inſen-
ſibilitas ſunt, ſubſiderantur. Vide Senſus.*

¶ 1. SENSIBILITAS, Senſus, Gr. αἴσθησις. Idem In-
terpres l. 2. c. 8. n. 2. *Chriſtus eorum figuravit, & ad Senſi-
bilitatem adduxit ejus, quod dereliquerat eam, lumina.
Et cap. 15. num. 2. Us ad Senſibilitatem hominis deſcende-
ret, &c. Mirac. Miſ. Urbani V. PP. Perdidit verſum,
audium, loquelam & omnes Senſibilitates. Vide Senſa-
tionem 2.*

¶ 2. SENSIBILITAS, ut Senſatio 1. apud eundem
lib. 1. c. 30. n. 13. *Senſibilitatem cum deſcendente didiciſſo (a-
iunt) quod liquidum eſt Et l. 2. c. 6. n. 1. Magnam mentis
inſenſationem & Senſibilitatem omnia præſtat. Vide infra
Senſuabilitas.*

¶ SENSIFICARE, Senſus capacem reddere, ſentire,
facere. Mart. Capella lib. 9. pag. 308. *Rupes Senſificare
tonit, &c.*

¶ SENSIFICARE, Eadem notione, apud Claud. Mam-
mert. de ſtatu animæ l. 1. c. 17. *Univerſum corpus movere
atque Senſificare. Et l. 3. c. 2. Nec alia pars animæ Senſifi-
cat oculum, & alia viſum digitum.*

¶ SENSIFICUS, apud Macrobi. ſaturn. l. 7. cap. 9. &
Mart. Capellam l. 2. p. 43.

¶ SENſIO, Senſentia. Gloſſ. Iſid.

¶ SENſIRE, pro Senſire, Oſſignare, ad manum Re-
gis ponere, Gallice ſaiſir. Charta Philippi Pulcri Reg.
Franc. an. 1302. tom. 3. Chartul. s. Vandreg. p. 1843. *Item
volumus quod ſi mandaverimus .. bonis alicuius præſenti
vel alicuius alterius perſonæ eccleſiaſtica ſeu clerici. ...
capi ſeu ad manum noſtram poni, quod virtute mandati
prædicti ſeu præcepti bona eorum recte mobilis non capian-
tur, Senſiantur ſeu ad manum noſtram ponantur, nec vo-
luntis quæ in caſu iſto gentes noſtræ de bonis ipſorum ca-
pian, Senſiant, vel arreſtant ultra quantitatem emenda-
pro qua dicta bona mandabimus capi, Senſiri vel etiam ar-
reſtari.*

¶ SENSUABILITAS, ut Senſatio 1. Vetus Irenæi
Interpres l. 2. c. 13. n. 3. *Totus cum ſit ſenſus, & totus ſpiri-
tus, & totus Senſuabilitas, &c. Vide Senſibilitas 2. & Sen-
ſuabilitas 2.*

¶ SENSUABILITAS, Ex ratione & ſenſu, apud eun-
dem lib. 5. c. 18. n. 3. *Senſuabiliter legem ſtatuens, univerſa
quoque ius non perſeverare ordine.*

¶ 1. SENSUALITAS, Senſus, appetitus, facultas
ſentiendi, Gall. Senſualité. Tertull. de anima c. 17. *Plato
irrationalem pronuntians Senſualitatem, &c. Vita Inno-
centii III. PP. apud Murator. tom. 3. pag. 551. Per caput
intelligitur mens, ... curus ſuperior pars eſt ratio, & ſu-
perior Senſualitas. s. Bernardus de Conſider. lib. 5. Ubi
ſumus, nullus eſt lacrymarum, in quo Senſualitatem re-
gnat, & conſideratio oculis. Adde Imitat. Chriſti lib.
1. cap. 1.*

¶ 2. SEN-

¶ 1. SENSUALITAS. Elmham. in Vita Henrici V. Reg. Angl. edit. Hearnii c. 54. p. 135. *Quidam Auglicus, vel virilis animositas iadulstra, seu temeraria presumptionis, seu Sensualitate ductus, muri latius attingens, &c.* Id est, suo sensu Vide supra *Sensualitas*.

1. SENSUS, Intellectus, &c., nostris *Sens, bon sens*. Ita usurpant s. Hieronymus in Indice Hæresion c. 17. 28. Rufinus in Exposit. symboli, & Eucherius Homil. 1. de Ascensione & Homil. de Pentecostes Capitul. 1. c. 76. *Non finis nova vel non canonica aliquis ex suo Sensu & non secundum Scripturas factas fingere & prædicare populo.* Vide supra *Sensualitas*.]

¶ In SENSU, Sensibiliter, manifeste. Vetus Irenæi Interpretes l. 5. c. 17. *Propter hoc docebat homines in Sensu per ex signa, quæ faciebat, dare gloriam Deo.*

¶ 2. SENSUS, pro Consuetudine, Penitentie ex agris & Prædictis. Charta an. 764. apud Marten. tom. 1. Ampliff. Coll. col. 29. *Ut qualemcumque Sensum visum vobis fuerit illis insungati, quem vobis per singulos annos solvant Statuta Mss. Auscor. an. 1301. art. 24. Pro quo bonore, fundo vel possessione teneatur domino ad certum censum, servitium seu prestationem annuam. Consuetud. Lemovic art. 61. Et si Sensus valeat plusquam priusmodi ultime assentationis, habetur bujusmodi contractus pro assentamento. Vide Satisfacium.*

¶ SENSUS TERRÆ, Illius declaratio seu inquisitio iudiciaria. Charta Guidonis Comit. Flandr. ann. 1237. ex Tabul. S. Barthol. Betun. *Sivero compitiet vel alii iudicatores curie dilectorum præpositi & capituli habeant opus Sensus curie siue inquisitio in eorum iudiciis faciendis, dominus Beunienstis vel ejus ballivus debet eis facere haberi bona fide Sensum terre siue inquisitam per pares castri Beunienstis quotiescumque .. fuerit requisitus.*

¶ SENTELLA, pro Semella, ut opinor. Vide in hac voce. Charta Roberti Comit. Mellenti an. 1183. tom. 4. Hist. Harcur. pag. 1346. *Concessi præfatis monachis potum colligenda ad perpetuum potum eorum & servitium ipsorum per totam foretam meam, & Sentellam elemosynam meam ad ipsam pertinentem, quandocumque ego eis opud Wanteuillam.*

¶ SENTELUS, Vide Scintelus.

¶ SENTENA, SENTA, SENTONA, pro Sentina, Fundum navis, in Informat. pro passagio transmarino ex Cod. Mss. angentini.

¶ 1. SENTENTIA, Sapientia, Gr. *ἐπιστήμη*. Vetus Irenæi Interpretes l. 1. c. 10. n. 3. *Qui vere sunt deserti à divina Sententia magistri.*

¶ 2. SENTENTIA, Compendiaria rei alicujus expositio. Capitul. Attonis cap. 97. *Commouendi sunt amnes fideles, ut generaliter à minima usque ad maximum orationem Dominicam & symbolum memoriter teneant & dicendum eis quod in his duobus Sententiis omne fidei Christianæ fundamentum incumbit, & nisi qui has duas Sententias memoriter tenuerint, & ex toto corde crediderint, & in oratione sepiissime frequentaverint, catholicos esse non poterint.* Africus in Præfat. ad Sigericum Archiepisc. apud Waleium de Antiqua Litterat. Septentr. p. 153. *Quadragesima Sententias in isto libro exposuimus, credentes hoc sufficere posse per annum fidelibus, si integre eis à ministris Domini recitentur in ecclesia.* De his 40. Sententiis in a. l. Præfat. his verbis loquitur idem Africus ibidem p. 157. *Igitur in anteriore opere ordinavimus 40. sermones, in isto vero non minor numerus Sententiarum invenitur.*

¶ 3. SENTENTIA. Excerpta ex Terrario s. Petri Pipetæ apud Acher. tom. 2. Spicil. pag. 704. *Sententiam igitur ecclesiasticam, & donum earum, si ausu temerario quis improbare præsumpserit, à corpore Christi & Ecclesia segregatus, &c.* Ubi leg. forte *Sensina*, pro *saissa*, possessio. Vide *onsire*.

¶ SENTENTIA JUDICIORUM, Liber Ecclesiasticus & in quo continentur, quæ ad penitentiam imponendam & ad reconciliandum penitentem præstant. Vide *Penitentia*.

¶ SENTENTIABILIS, Per sententiam redditus. Mirac. s. Walarici tom. 1. April. pag. 29. *Ut Sententiabilis decreto, quid super hoc deliberandum sit, constetur.*

¶ SENTENTIALITER, Per sententiam, vel iudicium, in Diurno Romano pag. 38. ubi infra, *synodaliter*, idem sonat. [Sententia Curie Reg. Apenlis an. 1314. ex Schedis D. Romerville: *Abolvimus & abolvimus Sententialiter pronunciamus.* Vide *Sententialiter*.]

¶ SENTENTIARE, Sententiam proferre, dare, [lata sententia condemnare, Gall. *sententier*. Statuta Aufcor. Mss. art. 7. *Bajuli & Consules prædicti capere poterunt criminosos simul & diversim, inquirere autem vel Sententiarum non nisi simul.* Charta an. 1463. *De omnibus inquisitionibus siue inquestis terminatis & Sententiatis, seu terminatis & Sententiatis.* Jo. Albertus Stadenfis an. 1179. *Papa in Consilio suo Sententiatus est, &c.* Rigordus ann. 1209. *Qui (Papa) audita ejus propositione, & universitatis Scholarum contradictione, Sententiavit contra ipsum.* Vitæ Abbatum s. Albani: *Contra quos indices non audebunt Sententiare.* Jo. an. Gerfen. de Impt. Christi l. 3. c. 1. *Non me finat secundum auditum aurium hominum imperitorum Sententiare, id est, sententias & opiniones promere, judicare.* Utitur etiam Michael Scotus l. 4. Menæ Philosoph cap. 3. lib. 4. cap. 17. [Occurrit præterea in Chronic. Triverti apud Acher. tom. 8. Spicil. pag. 463. in statutis Cadubrili lib. 1. cap. 5. 19. 63. in Ansal. Genuens. Georgii Stellæ apud Murator. tom. 17. col. 1167. in statutis Monaster. s. Claudii, apud Ludewig. tom. 6. Reliq. Mss. p. 15. in Mirac. s. August. Cantuar. tom. 6. Mail p. 102. &c.]

¶ SENTENTIARE, Statuere, judicare, decernere. A. l. a. ad Concil. Basileense apud Marten. tom. 8. Ampliff. Collect. col. 363. Item, *quæ præcata lex divina Sententias, penalius puniendæ* Ibidem col. 372. *Post hæc doctores adducunt auctoritates plures canonum & doctorem Sententiarum, quod rigor correctionis seu justitiæ deberet temperari propter peccantium multitudinem.*

¶ SENTENTIARE, Conferre. Litteræ Edwardi I. Reg. in Chron. Angl. Th. Osterbourne p. 105. *Volentes & expresse Sententiantes coram nobis, tanquam coram superiori & directo domino, in omnibus ordinandis stare & obtemperare, &c.*

¶ SENTENTIARIUS, Arbitrator. Statuta Monast. s. Claudii an. 1443. pag. 15. *In nos tanquam arbitratores, Sententiarum, definidores, judices, &c.* Vide *Sententiariorum*.

¶ SENTENTIARIUS, Qui libris sententiarum Petri Lombardi studeat. Vide *Baccalarii*.

¶ SENTENTIATOR, ut *Sententiarius*. Charta an. 1298. apud Rymer tom. 2. p. 819. *Tanquam in arbitrium, arbitrale, laudatorem, diffinitorem, arbitrale Sententiatorem, &c.*

¶ SENTENTIALITER, ut *Sententialiter*. Diploma Ruperti Reg. Rom. an. 1201. apud Tolner. Hist. Palat. p. 135. *Et extra jus, ut moris est, Sententialiter constitutus & depositus, ad honores, status, officia, jura pristina in integrum libere constituendi.*

¶ SENTENTIATIONATUS ab Ecclesia, dicitur Thome est Ecclesia sententia datus. Glossem Lexic. Philof. Vide *Sententiariorum*.

¶ SENTENTIUSUS. Gloss. Lat. Mf. Reg. Cod. 1013. *Susurrus, Sententiosus, bilinguis, vel alicujus naturæ.*

¶ SENTERIUM, Semita: supra *Seminarium*, ex Gall. Senter: in Charta Philippi Franc. Reg. an. 1184.

in Frobat. Hist. Monimortenc. p. 48. [& in Charta an. 1496. in Dombensitu. Ita.]

¶ **SENTERIUS**, Eadem notione. in statutis Murin. rubr. 63. fol. 13. *Stativimus* (statimimus) quod Senterius qui est de subius distam vassum debeat e amplari & aptari, ita quod dominus illi possit ire & redire cum bobus & plaustris. Senterius. & ejus diuini. Senteleite usurpat le Roman de la Rose Mf.

*D'un Senteret gardois l'entrée,
Mes cl n'est pas dedens entrée.*

Ibidem:

*Mes de lessons ces voies lées ...
Mes les deduisans Senteleites
Jolis & renvoisibi sents.*

¶ **SENTHA**, pro Senena. Vide ibi.

SENTIA, Locus festiuitatis refertur Gloss. Gr. Lat. Mf. *Senia*. Edit. *Hac Senia*.

¶ **SENTIFICARE**, Vide supra **Senficicare**.

SENTILIS Informat. de passagio transmarino ex Cod. Mf. Sangerm. Item tallas ad fornimentum arborum *senales* & *sentiles* 60. tallas. Telex species esse videtur.

¶ **1. SENTIMENTUM**, Sententia, opinio. Gall. *Sentiments*. Chron. Corn. Zantfisi apud Marten. tom. 5. Ampl. Collect. col. 495. *Verum ne Rex proprio Sentimento videretur inani, aut injusto illum condemnare judicio, mandauit daodecim pares & primores regni, &c. Tract. de Expugn. C. P.* Ibidem col. 79. *Hoc ergo falsi sentimentem Calymolisse quod supra reulimus. quod tantum voluit apud Principem Turcorum, &c.*

¶ **2. SENTIMENTUM**, Sensus, animi affectio, qua etiam notione *Sentiments* usurpamus. Gerionius de Consolat. Theol. 4. *Plurimos, crede mihi, fessili nimia Sententiorum huiusmodi congastris itea capide: hoc in Turalapinis & Begardis, hoc in quibusdam deuotis non secundum scientiam experta est, qui deliramenta cordis sui pro Dei Sententia amplexantis turpiter errauerunt.* Vita S. Johan. Bonuifili tom. 5. Maii pag. 107. *Vita nempe illius Christi serui erat quidam continuus respectus in Deum, cum intellectu huiusmodi Sentimento. Informat. pro Canonizat. s. Delphinæ & s. Eleazaris an. 1363. apud Columbum de fam. Simin. p. 567. Cum Sentimento maximo. Et licet indignum sit omnia illa Sentimenta deuotionis habere, &c. de Imr. Christi 1.4. c. 17. n. 2.*

¶ **SENTINACULUM**, Sentinæ receptaculum, vel instrumentum, quo exhauritur sentina. S. Paulinus Epist. 49. n. 3. *Post unam vel alterum breuius Sentinaculi basillum humore destricto, &c.*

SENTINARE, Sentinam aquis exhaurire. S. Augustinus ferm. 34. de Diuers. cap. 13. *Sentinia ista sic est in corde hominis, quomodo cadus. Inde Sentinatur navis in pelago: non potest enim nisi aquam admittere per rinas compaginis suae. Celsarius Arelatenf. ferm. 8. ad Monachos: Nam quomodo navis, posteaquam pelagi fluctus euaserit, sit in portu Sentinasae, id est, vacuata in portu non fuerit, de minati sunt guttis impletur & mergitur, &c. Infra: Quomodo navis Sentinatur à stitula, &c. Utitur & Fortunatus in Vita s. Radegund. cap. 31. Vide Festum.*

¶ **SENTINATOR**, Qui sentinam exhaurit, apud s. Paulinum loco laudato: *Quid buie, quae, obfist senti persona Sentinatorii & in nauis vilissima?*

SENTIOSUS, Sentiosum nauigium, dixit s. Ambrosius in Orat. funebri de obitu fratris, pro rimoso, & in quo exhaurenda sepius sit sentina.

¶ **SENTIRE**, à Gall. *sentir*, Olfacere. Vita B. Colect. tom. 1. Mart. p. 563. *Porro vini, quod sicerat insectum, quod causabat salubritatem omnibus Sentientibus.*

¶ **SENTIS**, Fibula. Vita S. Brigide tom. 1. Febr. pag. 139. *Ac si iam Sentem argenteam pretiosamque in depositum sibi commendant.*

SENTITARE, *In animo sensum judicare.* Gloss. Mf. Id.

¶ **SENTITUS**, Prospectus, visus. Regimina Padue ad an. 1320. apud Murator. tom. 8. col. 431. *Dominus Canis cum suo exercitu occulte inuasis & assiluit civitatem Padue, ... & intraverunt alterius plurimum cco. & per gratiam Dei & precibus sanctorum sentius fuerunt & obuiati per ciues Paduanos, taliter pro violentum cum magno suo damno & viuitore ex passis fuerunt. Sentitus sum, pro Sentit me, in Vita s. Petri Thoma si.*

¶ **SENTURMIA**. Vide *Sennuria*.

SENTUS, Fulheius Carnot. Epist. 71. de Penitentie: *Sentus enim & squalidus, pallentique macie deformatus, &c. Ubi legendum puto Semas Vide in hac voce.*

Sentis vox est purioris Latinitatis quæ squalidum & horridum sonat, quæ natione usurpatur à Fulberto. Ea utuntur Terentii in Eunuchos act. 1. sc. 2. *Vide Sensem, squalidam, agrum, &c. & Virgil. Æneid. lib. 6. v. 463. Loca Senia sita.* Ubi Servius: *Sentia, squalida.*

SENIA, *Seniæ*, in Gloss. Lat. Mf. Regis.

¶ **1. SENUS**, pro Senex, in Append. ad Marculfum form. 31.

¶ **2. SENUS**, Nervus, corda, qua in scamno torquendus ligatur, Germ. *Sebn*. Gloss. Mf. Florentinæ: *Arcus, corda, Senns*. Pactus Leg. Salicæ c. 39. ex Cod. Guelferb. t. apud Eccardum pag. 139. *Et senum & scamnum præstari, ubi seruum pendere debuit.*

¶ **SENYAL**. Vide infra *signale*.

¶ **1. SEO**, *Lacus*, ex Gloss. Monf. apud Schilter. in Gloss. Teuton.

¶ **2. SEO**, pro *Seu*, live, in vet. Form. Andegav. & in aliis antiquioribus Instrumentis.

SEONITIUM. Vide *Saiones*.

¶ **SEONUM**. Vide infra *Senare*.

SEONNUM, Furfur, ex Gallico *Son*, *Panis de obolo*, & de *rabolo*, & de *Seonno*, &c. in Charta an. 1243. Hist. Monorenciæ. p. 107.

¶ **SEORNIUS**, Seorum politus, separatus. Sententia Sigismundi III. Reg. Polon. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. Mf. p. 222. *Itaque habuisse & habere illustratæ suas Seorsus cancellarias & idest per communes sament, atque ex utraque resistentia adhibitos consiliarios, &c.*

¶ **SEOSINABILE TEMPUS**, Commodum oppositum apud Spelm. in v. *Carus*.

¶ **SEPA**, Idem quod infra *Separare*. Charta an. 1108. apud Stephanot. tom. 1. Antiqu. Bened. Valcon. Mf. pag. 69a. *Damus etiam ad stipendia ibi Deo seruientium monachorum de propriis redditibus salem nostrum, ... & tertiam partem frumenti, & Sepas omnes & solos domorum, hoc est, sentiam, &c. Charta an. 1123. ex Cod. Mf. D. Brun. fol. 67. Ad Sepas Gaillermi Bertrandi sui quoddam abbeuatoriam. Vide *Separia*.*

SEPALIS. Charta Amalfitana apud Ugbeillum tom. 6. Ital. sac. p. 393. *Dedit atque tradidit ... de ipsa Sepalem veterem in usa atque intas mare, &c. Infra: Tradidimus atque confirmamus suprascripta plagia inclita de eantia in cantam, & unde fuit ipsa Sepalis veteris, &c. Videtur scribendum *Separalem*, & *Separalis*. Vide in hac voce.*

SEPA, Divisus, separatus. Glossæ antiquæ Mf. *Separia*, pro *separata*, aut *discreta*. Glossæ Pich. *Separ*, *seorsim*, à parte. Glossæ Mf. *Separia*, *disparin*. Joan. de Janua: *Separ*, *seorsim*, à parte, *diffimilis*, unde *separitas*. [Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Separ*, *dessemlant*.] Ordricus Vitalis pag. 907. *Optimatus natem, qui Separet casus in expeditione legali de illa ducituro debeant, in militia Romana rigorem discipline, ni fallor, ignorabans. Ucitur Solinus cap. 13. ut etiam*

iam Prudentius in Apotheosi vers. 3. 1. 1.

¶ **SEPARABILITAS**, Separatio, divisio. Conc. Toletan. XVI inter Hispan. tom. 2. pag. 738. *Quorum tamen personarum quoniam in hoc quod ad se sunt nulla possit separabilitas inveniri.*

SEPARALE, Est quod *Separat*, seu dividit tenementum a tenemento, seu etiam ab alia re, terminus, limes. Ita usurpat Fleta. l. 1. c. 12. §. 2. Interdum.

SEPARALE sumitur pro ipso tenemento, aut re, quæ ab alia separat, seu suis terminis definitur, ut in eodem libro Fletæ lib. 2. c. 49. §. 1. *Quod averia capta fuerint in suo Separale.* Adde lib. 4. c. 1. §. 2. c. 20. §. 5. c. 27. §. 17. *Piscaria Separalis*, apud Ingulfum pag. 872. 874. 881. *Sedes Separalis Abbatie* pag. 860. *Severale tenencie*, apud Littletonem sect. 89. *Separata decima*, apud Prynceum in Libertat. Angl. tom. 2. p. 955. Vide Statutum 2. Westmonasterii. cap. 27. Charta Eadredi Regis Angliæ tom. 1. Monastici Anglicani p. 168. *Impriim* (dono) *insulam Groylandia pro gleba Ecclesiæ, & pro situ Separale ejusdem Monasterii cum his limitibus distinctis, videlicet*, &c. Charta an 1206. tom. 2. ejusdem Monast. p. 327. *Fundata sunt Ecclesiæ in situ seu fundo*, .conveniente qn. *acras terre fruce, pasture, & pratis Separabilibus jacentibus in Burnham, & In separali*, in Fleta lib. 2. c. 54. §. 15. i. disjunctim, divisim: nos dicimus *Separment*.

¶ **SEPARALES CHARTÆ**, Separatæ, distinctæ, à diversis hominibus scriptæ. Charta apud *Ma dox* Formulæ Angliæ pag. 396. *Sciatis nos* ... *relaxasse* ... *Johanni* ... *Legge* ... *totum jus nostrum* ... *in omnibus illis mesuagiis, coragiis, terris, in qua & quat nuper habuimus*, ... *ex* ... *carie confirmatione diveseorum hominum*, ut per eorum *Separales cartas* ... *magis plenius & certius apparet*. Alia ibidem p. 415. *Quod quidem maneamus* ... *nuper perquisivi de Johanne Legge genero & de diversis aliis personis, ut per eorum Separales identuras & cartas ac alia scripta magis plenius & certius apparet*. Charta Henr. Reg. Angl. an. 1457. in Chron. Johan. Whethamstedii p. 425. *fuerant obligati per eorum Separales obligationes alicui distorum*, &c. Leg. *Separales*.

SEPARALITER, Disjunctim, *Separiment*, apud Ingulfum p. 875. 881. Vide *Severa*.

¶ **SEPARATIO**, Prærogativa, privilegium Statuta criminalia Ripertæ c. 3. fol. 5. v. *Juro ego Potestas, quod pro posse manutenebo, servabo, protegam*, ... *jurisdictiones, privilegia, exemptiones, Sepacationes, immunitates, jura, boiores, statuta & quæcumque alia in favore ejusdem communitatis*. Occurrit rursum cap. 4. & 9. **SEPARATUS**, Vide *Separale*.

¶ **SEPARATA**, ut *Separale*. Charta ann. 1299. apud Kennet. Antiquit. Ambrosii p. 336. *Possint sibi appropriare & includere pro voluntate sua tres acras predictæ placite* ... *que jacet juxta Separiam predictorum Prioris & Coconatus de Burucstles*.

¶ **SEPARITAS**, Vide supra *Separ*.

¶ **SEPE**, *Sepe*, Gall. *Hæc*. Acta s. Bertrandi tom. 1. Junii p. 796. *Et cum invenisset unum leporem juxta quoddam Sepe, &c.*

SEPEDIUM, *Refugium*. Papias.

¶ **SEPELICIO**, Ius sepulture, seu obventio quæ sacerdoti ob sepulturam contingit. Charta Willelmi Angl. Reg. an. 1083. ex Tabular. sancti. Trinit. Cadom. *Monachis remaneat ecclesiæ s. Nocolai cum cimiterio suo omnino quieto*, ... *necon & Sepelitiones omnium parochianorum sanctimonialium in burgo monachorum manentium*.

SEPELIRI, ubi *us mortuum*, Pœna olim homicidæ, apud Beneharnenses, qui vivus sub cadavere illius, quæsi occiderat, sepeliebatur. Fori Morlanenses art. 31. & 32. *si vero illas leges dare negaveris* (homicida) *quidquid habes, si in cursu meo, & Sepelietur subius mor-*

tuum. Idem obtinuit apud Bigorritanos ex Instituto Bononis Comitibus Bigor. ut observat Marca L. 9. Histo. Beneharn. c. 1. t. 1. 4. quod & testatur Charta B. de *Majeftad* Comitibus Bigorensis ann. 1238. in Regesto censuum Bigoræ Cameræ Comput. Paris. fol. 27. *Item statuimus, quod si aliquis in predicta villa interficiat, aliquem interfector sub mortuo, omni occasione remota, virum Sepeliatur*.

¶ **SEPARALIS**, Vide in *Separale*.

SEPEL. Velus Charta in Metropoli Salisburgenfi tom. 3. p. 319. *Solvit* ... *6. pullos, duos anseres, unum mod. rap. unum Sepel bis, porcum saginatum balbsrich, vel 10. denar.* [Meniuræ species esse videtur.]

¶ **SEPHORA**, Gallina. Papias.

¶ **SEPIA**, Ceps, Gall. *Oignon*, vel condimentum ex cepis. Bern Mon. Ordo Cluniac. part. 1. cap. 6. *In illis principalibus festis sabbæ Sepis communantur*. Confect. dolemaic. Mil. *In Circumfione Domini; Sepias & roscios & juxta defensoriale de vino puro*. Ibidem: *Feria secunda Quadragesime pasciam de castaneis vel de Sepis imperialis*. Obiit. s. Martialis Lemovic. *Domini abbas dat de vino obmo: ieu flaudones cum pignento & Sepis*. Vita s. Philippi Archiepisc. Bitur. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1928. *Jejunabat Quadragesima ante Pascha sine piscibus, nisi alecia & parvis Sepia*.

¶ **SEPIÆ TABULARIÆ**, Censui ex Sepiis in *Tabulis* recensitis. Pancharta s. Stephani de Vallibus apud Xantones Ch. 69. *Abbat vel ejus mandato solvunt quinquaginta Sepias tabularias censuales ad preb. castri Oleronis*. Ubi *Sepia*, piscis est, Gall. *Secbe*, quæ ejusmodi signo apud Monachos designabatur, ex Bernardi Ordo Cluniac. part. 1. c. 17. *Pro signo Sepiarum, divide omnes digitos ab invicem, & ita eos commove, quia & Sepiæ ita esse multiplices videntur*.

SEPIATICUM, Quod scriptori vel Notario pro scriptura datur: *Sepium* enim pro atramento sumi observant Scholiastes Persii, & Isidorus lib. 12. cap. 6. Fulgentius in Mytholog. *Redde, quod Sepias cum decies*.

SEPIOLA, parva *spes*. Joh. de Janua. [in edit. an. 1506. legitur, *Parva sepe*. Gloss. Lat. Gal. Sangerm. *Sepiola, petre Seiche*.]

SEPIASARIUS, Qui *Sepias* vendit, seu pigmenta. Ugutio: *Sepiasarius, negotiator, qui pigmenta vendit*. [Vetus Gloss. M. Sangerman. num. 501. *Sepiasarius, negotiator, qui multa venundat*. Ita etiam Gloss. Lat. Gr. *Sepiasarius, sepiasarius*. In Gloss. Græc. Lat. *sepiasarius, sepiasarius, sepiasarius*.] Jonas Aurelian. in Præfat. ad lib. 2. de Cultu imag. *Definitio quæ Sepiasorum pigmentulis potionari*. Occurrit præterea apud Lampridum. Vide Salmastium de Usur. cap. 19. *Supplæarius*, perperam scribitur apud Vegetium lib. 3. Art. veter. rin. c. 2.

¶ **SEPLASCHIA**, Περπύχων, in Gloss. Lat. Gr.

¶ **SEPLATARIUM**, *μυροπλατ*, ibidem: ubi legit. *Seplesarium*.

SEPOSITIO, Datio in pignus, in Lege Wisigoth. lib. 3. tit. 4. §. 12. 13.

¶ **SEPTA**, Urbis jurisdictionis, seu districtus, Gallice *Banlieue*. Vita B. Caroli Boni Co. Fl. tom. 1. Mart. p. 198. *Conveniant in agrum quod suburbio adjacet intra Sepias villa*. Occurrit rursum pag. 102. Ubi fortassis contractæ scriptum pro *Septena*. Vide infra.

¶ **SEPTARIUM**, à Gall. *Septier*, pro *Sextarium*. Charta apud Lobinell. tom. 1. Hist. Britan. col. 1. 28. *Honores quos in pace & maxima tranquillitate tenebamus, festi- ces decimas, sex Septacia frumenti singulis annis, &c.*

¶ **SEPTATUM**, ut *Septus*. *Culmen septatum*, apud Mart. Capellam l. 2. p. 46

¶ **SE-**

¶ **SEPELANIUS** *Septelanus* *lapis*, in Charta an. 815. Append. Marcz. Hisp. col. 788. A textura sic dici videtur.

¶ **SEPEMIUM**, pro *Septennium*, spatium septem annorum. Charta an. 1333. 28. Martii apud Rymer. tom. 10. p. 319. *Concludunt... inviolabiles treguas... duraturas ab ortu solis primi diei mensis Maii proximo saturi, per Septemium eiusque proximo suntuum, videlicet, usque ad occasum solis diei primi diei ejusdem mensis Maii anno Domini 1431.*

¶ **SEPEMOLA**. Charta Pippini Majoris Palatii apud Felibian. inter Instr. Hist. Sandion. pag. 24. *Eo quod ipsa Ragana velagenes monasterii sui septemelas s. Dionysii post se malo ordine retinebat in vico qui dicitur Curboris. Ubi leg. divitis vocibus septem molas. Vide Mola 2.*

¶ **SEPEMPLICITER**, *Septies tantum*, Gall. *Sept fois tantum*. Epist. Adriani II. PP. apud Marten. Collect. novæ part. t. p. 51. *Sacrosissimus Leo, qui per invidiam Romanorum oculis lingueque privatus, gratia Dei operante suis mirabiliter reslauratus quatenus Sepepliciter eisdem oculis clarius videret, & eadem lingua verbum Dei eloquentius predicaret. Occurrit præterea Isaia cap. 30. v. 26.*

¶ **SEPEMPRESBYTER**, Unus scilicet de septem presbyteris inferioribus seu vicariis in Ecclesia Nivernensi. Calendarium Ms. 17. fœc. ad 14. Septembris: *Exaltatio S. Crucis duplex, fundatum per magistrum Florentium de la Rocheise quondam Sepepresbyterum.*

¶ **SEPEMZODIUM**. Vide *Sepezonium*.

1. **SEPTENA**, Multæ Monasticæ species, septem dierum jejunium. Statuta Ord. Hospital. s. Joan. Hierosol. tit. 18. §. 31. *Frater, qui eris positus in Septena, septem diebus continuis jejunabis, ac quarta & 6. feriis ipsorum 7. dierum pane & aqua danta vas vesci debes, & illis diebus recipias disciplinam, &c.*

2. **SEPTENA**, Alia notione. Concilium Lemovicense ann. 1021. sess. 1. *Ubi canonicus Paschalis consecratur, & baptizatus, ibi honestis Paschalis ordo perficitur, & tres Litania, quæ in Sabbatis Pasche & Pentecostes nulla ratione pretermitti possunt, ne quod absit, auctoritas spiritus sancti vilescat, apertius persequitur. Post sex enim hebdomadas, Septena fit in choro à pluribus cantoribus feliciter indutis. Deinde cum terna ipsi Cantores & Sacerdotes, ac ceteri ministri procedunt ad Fontes: scilicet vero baptismo de tribus tantum infantibus, .. cum terna à Fontibus regrediuntur, qui ad chororum ad chororum, qui ad altare ad altare, cum ceteris nondum luminatis, senantibus interim omnibus signis. Finita enim ipsa terna, &c.*

3. **SEPTENA**, Septima pars fructuum ex agris vineisve domino persolvenda. Charta an. 1313. *Et pro reductione vinearum de quibus dabant Septenam, quod de cetero non teneantur dare aliud nisi undecimam partem, quæ, ut prædicitur, Cassa vocatur.*

¶ **SEPTENUS**, Eadem notione. Pactum inter Jacobum Aragon. Reg. & Berengarem Magalon. Episc. an. 1272. *Est etiam sciendum quod de supradictis ab utraque parte excipiuntur usque ad iudicia, consilia, quartus, quintus, sextus, Septimus, octavius, fœda, &c. Vide Quarto 6.*

4. **SEPTENA**, Appellata pœcularia nomenclatura diffinitus jurisdictionis urbis Bituricensis, & aliquot oppidorum in eodem tractu, vulgo *la septena*: de cujus vocis origine varii varia tradunt: quidam enim à 7. pagis vel vicis: alii à septimo militario, alii denique à septis urbis, ut Chaumellus in Hist. Bituric. lib. 6. c. 13. & Thomasseron in Consuetud. localibus Bituric. p. 72. *Septena Bituricensis* mentio fit [in Literis Ludovici Junioris ann. 1145. tom. 1. Ordin. pag. 10.] in Charta Communitatis ejusdem urbis an. 1181. & 10. Arel. an. 1261. in 1.

Regesto Parlam. fol. 37. 1142. 5. *Septimaniam* appellari in hymno s. Guillelmi Bituricensis Archiepiscopi observatidem Chaumellus: *Alme martyr Juliane, aïme martyr Private, & plangite omnes prois Insula Orientalis: tu Lugdane plantam ad durabile Occidentis, hoc perage cruce Lemovice, similiter Aquilani: in quo & Biturice Septimanie aunc plango meridiem Narbonæ, &c. Sed videtur hæc vox ad Septimaniam Narbonensem, seu Occitaniam provinciam pertinere.*

SEPTENARIUS, vel **SEPTENARIUM**, Officium pro mortuis per septem dies continuos. S. Stephanus in Regula Grandimontensium cap. 5. *Tricenarium, Septenarium, annuale, vel quodlibet presum pro Missa nominatum vobis oblatum nullatenus accipiam. Vetus Charta in Hist. Monaster. s. Nicolai Andegav. Canonici vera pro defunctis Monachis Septenarium faciens Vigilantium, Missarum & Psalmodiarum competentium. Udalricus lib. 3. Constat. Cluniac. cap. 33. Cum brevis eorum ad nos venerit de defuncto, vel ad illos nossem, officium & Missa geratur & postea Septenarium cum officio & Missa. Charta Confraternitatis Marciani: nismum apud Buzelinum: *Sanctimonialibus s. Maria Sueffimonensis... debeamus Septenarium; hoc est, prima die officium cum Missa in Convectu, & septem aliis similiter, &c. Salomon Episc. ad Dadonem.**

Taa sanxero diem ferret qui septims fratris Omnes perscrut cum prece s. jagapen. * Sic Sic cum venerit que lex Tricenæ maneret, Ritu consimili bene statueret celi.

Concilium apud Saponarias an. 859. c. 13. *Ubi praeco, qui decesserit in sedibus Septena Missæ totidemque vigiliis persolvatur, &c.* Liber Chirograph. Abbat. fol. 63. *Die, quo peractum est Septenarium Siebrandi Chabot, Pactum inter Petrum Corbol. Archiepisc. Senon. & Petrum Abbat. Maurigniac. an. 1200. apud Fleuren. Hist. Bles. part. 3. pag. 521. Omnes tricenarii, annualia, Septenaria communem amobus, Priori festici & Sacerdoti veniant partitionem. Ubicommunitatem ex Septenariis intelliguntur. Rationem, cur per septem dies Missæ produntis agerentur, reddunt Amalarius lib. 3. de Eccles. Officiis. cap. 44. Alcuinus lib. de Officiis divinis. cap. de Exequiis mortuorum, Durandus lib. 7. c. 35. num. 6. & Menardus ad Concordiam Regular. pag. 217. Ut plurimum autem septenarium cum tricenario coniungitur. Vide in Tricenarium.*

SEPTENNALE, in Concilio Parisiensi an. 1212. c. 11.

SEPTENUS, Vide *Septena* 3.

SEPTETUS, ita appellatus nescio quis Princeps, apud Gregorium II. Episc. ad Leonem Imperatorem Imp. præfixa VII. synodo: *Nuper siquidem ab interiori occidentis preces illius, quem Septetum appellant, accepimus, qui vultum expetit nostrum Dei gratia, & ut ad imperandam ei sanctum baptismum illuc proficiscamur. Leg. sorte Meptus. Vide Mepe.*

¶ **SEPTICENTUM**, Judicium an. 983. in Addicad Chron. Casaur. apud Mætor. tom. 2. part. 2. col. 980. *In quo recepi ego Johannes episcopus per consensum de supradictis sacerdotibus à re Romado in commutatione de re propriatatis tue in casale nomine Carzani ad propriatatem supradicti episcopi terram per mensuram modiorum Septicentum in uno se tenentem, An centum & septem.*

SEPTIDOMUS, Octavius Horatian. lib. 4. *Remedicar. de partu. Tempore autem instantis concipi asque collocari manifestum est, Septidomum vero septim spaiis contiuri. Septimo mense dentes nasci, aliquibus nono: septimo anno infanti dentes cadere: bis sepeas pubescere, Septidomus agros periculis are.*

¶ **SEPTIFLUVIUS**, Epithecet Spiritus sancti, ut poro 4 quo

à quo septem sapientie dona efficiunt. Dudo de Ducibus Normaniis:

*Flamine sepulchro felix libere duci sacro
Procelus iugiter, munitus quo auxiliatus.*

Vide Spiritus Septiformis.

¶ SEPTIMAGIUM, Jus septimi percipiendi in forestis. Tabul. Savignei: *Andreas dominus Viteci ... dedit abbatibus de Savignio omne jus quod habebat in forestis, videlicet herbagium, pasturam, ... Septimagium, &c.*

SEPTIMALIS, Idem quod Septenarius, de qua voce supra. Charta Fulconis Comitis Andegavenf. pro fundat. Abb. Roncerei an. 1028. apud Sammarbanos: *Beneficium vero, quod de sepulchris mortuorum evenirent, de animabus de tricenariis, de Septimalibus, de Missis defunctorum, &c.* Sed leg. videtur, Septimanus. [Occurrit tamen rursum in Charta apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 348. *Concedit omne jus quod habebat in decem mil. sepulchris, ... exceptis confessionibus & baptisterio, trigemariis & Septimalibus.* Unde nihil temere immutandum esse existimo.]

¶ 1. SEPTIMANA, ut Septena. Jurisdiclio & districtus urbis, vulgo *Banlieue*. Littere Philippi Aug. Reg. Franc. an. 1186. tom. 3. Ordinac. p. 77. *Nullus etiam de eadem parochia (Boscom) de quocumque vendiderit vel emerit super Septimanam, & de quocumque emerit in die Jovis in mercato pro usu suo, nullam consuetudinem dabit.* Eadem habentur in Charta Roberti de Cortiniaco pro villa Cellenf. an. 1216. apud Tbomafler. Consuetud. Bituric. p. 84. Vide Septimanalis.

¶ 2. SEPTIMANA, Hebdomada, Gall. *Semaine*. Roland. Patav. Chron. Tarvil. lib. 5. apud Murator. tom. 8. col. 243. *Duravit hoc colloquium pluribus Septimanis, nec videbatur superstantia Imperatoris curia certum aliquid stabilire.* Utuntur præterea Auctores libri de Operibus Christi Cardin. Theodof. & Valentin. in Cod. Theodof. leg. 1. de Speculac. Rufinus in tralat. lib. Origin. & p. 272. & alii.

¶ SEPTIMANA AGENDÆ & Inceptoris, in Statutis s. Martini Turon. ex Cod. Vif. Sangerman. n. 1307. *Abbas B. Martini Rex Francie est canonicus de consuetudine, ... & debet pro eo fieri Septimana inceptoris & agendæ. Vide Agendæ.*

¶ SEPTIMANA POENALIS, In qua Christi passionis mysteria recoluntur, & que idcirco jejuniis & laboribus transigitur. Concil. Pisanum apud Acer. tom. 6. Spicil. p. 260. *Fuit etiam ordinata sessio ... post festum Septimane Paschalis & Pasche. Septimannæ poenalis, in forma interdicti* apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 147. Vide Hebdomada poenalis.

¶ SEPTIMANA DECIMA, Decima pars pecunie ex veltigialibus quaque Septimann collectæ à publicanis in Bohemia. Charta Boleslai Ducis Bobemiz an. 993. apud Ludewig tom. 6. Reliq. M. p. 50. *Constitui etiam & ordinavi, ut in omnibus telonis per Bobemiam constitutis fructus Decime Septimannæ cedat ad usum Brunovienfis Ecclesie. Hinc*

SEPTIMANALIS EXACTIO, PECUNIA. Charta Henrici Reg. Rom. an. 918. apud Eccardum de Orig. familie Habsburgo Austr. col. 170. *Concessimus ... omnem exactionem canonicis ejusdem civitatis, annuam videlicet seu Septimannalem, & beloneis, questus, &c.* Diploma Conradi an. 1334. apud eundem Ludewig. ibidem p. 36. *Quadragesimæ se agendæ grossum denarium Pragensium de Septimannali funt penia in moribus Civis super festo Pentecostes pro me nunc venturo, tollendus per suos patientes litteras deputavit; ego domino meo Regi predicto universa promissa pro me, hereditas & successores meis firmiter & sincere, quod cum easdem 400 sexagenas de predicta Septimannali pecunia domini Regis plene percepere, &c.*

¶ SEPTIMANALIS. *Morotum Septimanale*, quod in Septena, seu urbis districtu, vel quaque Septimana, sive hebdomada habetur. Chartul. s. Vulpitii Bituric. fol. 30. *Concedimus ... ex mercato quoque Septimanale illam redhibitionem que ad ipsum pertinet locum.* Vide Septimana 1. & 2.

¶ SEPTIMANALIS dicitur de eo quod per Septimanam in usu est, quotidianus. Charta an. 1061. apud Mabill. tom. 4. Annal. p. 616. *Pellicius duas festivas, scilicet, cujus cassus esset de squiritibus & munice de griffis; Septimanalem quoque, cujus cassus esset de castis, & manice de vulpibus, &c.*

SEPTIMANALITER, Hebdomadatim. Thomas Arcbid. in Hist. Salonitica c. 24. *Donavit Rex Ecclesie S. Domini sextariolos molenariorum Salouitani fluminis, qui Septimanaliter pertinebant ad Bannum.* [Vide Septimanatim.]

¶ SEPTIMANARI, SEPTIMANII, dicti quidam ex officibus electi singulis Septimanis, qui rebus non tantum suæ artis, sed & civilibus invigilant. Statuta Massil. l. 1. c. 1. n. 9. *Item, quod omnis capitulo, que tamen non erunt ... contra iustitiam que Septimanariis capitulum ministerium tradens ex parte consilii capitulum ministerium, vel consignabit eidem seu ostendens vel dicens, in scriptis aliqua bona vel die ipsius Septimane, ipse Rector juxta requisitionem ipsorum Septimanarum procurabit producere ad effectum, & ipsa adimplere, vel ipsa capitulo seu aliqua ex eis in consilium generale deducere, & proponere inconstituenti ad requisitionem ipsorum Septimanarum.* Rursum l. 24. *Item, quod omnes litteras que ei (Rectori) & consilio generali, & capitulis ministeriorum mutentur, cum primis eas aperiet, vel aperiri faciet, aperiet & legi faciet presentibus aliquibus vel maiore parte ex Septimanariis capitulum ministerium, & sindicis & clavaribus, nec litteras aliquas alicui persone destinabit sine presentibus predictorum, nec faciet destinari, nisi pro factis propriis Massilie, ac in consilio lectis que fieri contingerat pro factis vel negotiis communis Massilie Septimanariis capitulum ministerium, vel maiorem partem secum habebunt eorum.* Ibidem c. 10. n. 3. *Item, quod predicti Septimanarii eligantur singulis diebus Dominate, secundum quod Septimannarii utuntur visum fuerit.* Unde patet vocis etymon. Non semel in iisdem Statutis Septimanariorum occurrit mentio.

SEPTIMANARIUS, Idem qui Hebdomadarius, Gallice *Semuaier*, [Seminier.] Joannes Eremita in Vita s. Bernardi c. 17. *Facta est conventio de quodam Monacho, qui scutellat in coquina, secundum Ordinem institutum, cum Septimanariis esset lavare negligens.* [Obituar. Eccles. Morin. fol. 42. v. *Presbyter vicarius Septimannarius 6. denarii.*] Occurrit etiam apud Chrodegangum Mercensem in Regula Canonicorum c. 9. & Petrum Abaelardum Episc. 6. *Septimannarii coquina.* Adde librum Usuum Ordinis Cisterciensis c. 63. 91. & Ughellum tom. 5 p. 214. & vide Hebdomadarius.

¶ SEPTIMANATIM, Hebdomadatim, unaquæque hebdomada. Charta an. 1374. apud Ludewig. tom. 1. Reliq. M. p. 389. *Veram tamen in Adventu & Quadragesima unum duntaxat grossum decumbentibus ministris Septimannatim (pitanariis).* Charta an. 1503. apud Madox Formul. Anglic. p. 339. *Et insuper, quod Septimannatim quolibet anno ... unus presbyter canonicus ipsius monasterii per abbatem ... cursorie assignandus, Missam cum speciali collecta ... quolibet die Septimannæ specialior & devote celebrabit.* Vide Septimannatim.

SEPTIMANIA. Vide Septena 4.

¶ SEPTIMANIUS, Hebdomadarius. Vita s. Columbe Abbatis tom. 2. Junii pag. 215. *Hymnorum liber Septimannorum s. Columbe manu descriptus.* Vide Septimannarii.

SEPTIMAS, ut Hebdomas. Vita Ms. S. Leonorii: *Mase autem factio reversus fuit ad suum jugum. Sic afflicti quinque Septimatus, ac diebus tribus diurno labori, excepto die Dominica, &c.*

¶ **SEPTIMIANUM**, Locum, sive marmoreum conspectum in Vaticana basilica significat, ubi ostendebantur Reliquie. Hæc Macri in Hierolexico post Torrigium de Crypt. Vatic. a. edit. p. 81. & 83. ubi hanc inscriptionem affert: *Temporibus Dom. Hadriani hic recubant fuit reliquia Sancti Sanctorum in mense Novemb. die xxi. Indictione v. i. b. i. a. clausura in integro Septimiano.*

SEPTIMUS, Dies nempe septimus ab obitu, quo sacra, quæ pro mortuis peragi solent, absoluebantur. Andegavesnes, & Pictones Seme vocant. [Vide in hac voce.] Charta Petri Episcopi Inculm. an. 1160. ex Tabular. S. Eparchii fol. 11. *Baptisteria, Septimos, solus Sacerdos habet. Tricenarius etiam, si alia elemosyna, quam monacho & Sacerdoti reliquitur, tantum valeat, alioquin tam elemosyna quam tricenarii dividatur.* Testamentum Geraldii Fabri Domcelli D. Manfi Milhagueti, patris Johannis Fabri, celeberrimi jurisconsulti, in Diocesi Petricorienli, an. 1282. *Insuper legimus capellano predicto 10. fol. semel solvendo, & Septimum & trigefimum. Item sub capellano dicta Ecclesia Septimum & trigefimum. Item annuibus monachis in dicta Ecclesia Dei famulantibus duos septimos, & omnibus aliiis Presbyteris, qui a nostra interfuerint sepultura, unum Septimum.* Charta an. 1280. *Nec die Septimi, seu Septimorum in commemorationem defunctorum, &c.* [Testam. Petri Bernoi Prioris Cayaci an. 1300. ex Tabul. D. de Flammarens: *Legi cunctis Ecclesiis de Cayalo & S. Leonii decem solidos & Septimum & trigesimum.*] Olim apud Paganos in nonam diem iusta defunctis & vivis quoqueolvebantur, idque Novendial vocabant quo elapso, cœne funebres & epulæ fiebant, quæ Novendiales cœnæ dicuntur Tacito 6. Annal. idque postmodum ab Ethnicis ad Christianos promanavit, ut Auctor est Augustinus in Quest. super Genes. Vide Novell. Justiniani 105. c. 1. & ibi Cujacium & Gothofredum.

SEPTINOCTIUM, Spatium 7. noctium, *Sibunahis*, in Glossis Keronis.

SEPTIZODIUS, Ita Compotistæ, ac inprimis Beda lib. de Embolismo ratione, laterculum litterarum Dominicalem vocant: *Laterculus hic, qui vocatur Septizodius.* Ubi Scaliger in Canonibus Isagogicis p. 176. & 181. *Septizodius* scribendum contendit. Hunc vide, si lubet.

SEPTIZONIUM, Omnia septenarius ordo, moles aliis superstructæ. Ammianus lib. 15. de Septizonio Severi: *Septizonium operis ambitiosi amplum.* Ubi Mss. codices *Septemzodium* præferre monet Henricus Valelius: ut apud Capitolinum in Severo, & Hieronymum in Chronico *Septemzodium*, Scaliger & Salmasius. [Docet Pitiscus in Lexico *Septemzodium* dici aliquando ædificium pauciorum quam septem ordinum.] Existat apud Commodianum instructio 7. cum ea inscriptione, de *Septemzodio & stellis*, qua indicantur septem planetæ.

¶ **SEPTIZONIUS**. Vide *Septemzodius*.

¶ **SEPTOR**, Vinitor, vel qui vineam septis mun. Vita Ms. S. Wenwaloci fol. 110. ex Tabul. Landeven. *O felix senex vinea custos & Septor, utras tuas cum videris, &c.*

SEPRIGUS. Charta Edwini Regis Angli. in Monastico Angli. tom. 3. p. 120. *Exia autem tempore finito, nec non & aeco ferri sequaces modo us præstantes, modo mechanica arte ceteros sollicitos, & persepe utroque omne subigerunt consensum reddere vulgus usque ad*

coleem: ac si sortaa ludate mancipari immobilis, patitur terra subditis habeas in Seprigro voluntatis arbitrio. Videtur legendum Seprigero, vel Seprigero.

SEPTUAGESIMA, inquit Alcuinus de Divin. Offic. *Computatur secundum titulationem Sacramentarii & Arithmetici, novem hebdomadibus ante Pascha in septimam Sabbati.* Ordo Romanus: *Septuagesima videtur dici posse propter 70. dies, qui sunt ab ipso die ad Sabbatum ante Octavas Pasche, quo die alba tollitur vestimenta ad super baptizati.* Septuagesime institutionem Telephoro PP. adscribit Liber Pontific. Roman. *Hic constituit, ut septem hebdomadas ante Pascha jejuniis celebraretur.* Eadem habet Eusebius in Chronico. Vide Alcuinum Epist. 1. a. 109. Amalarium lib. 1. de Ecclesiast. offic. 1. Rupertum lib. 4. de Divin. offic. c. 7. & 6. Kabanum lib. 2. de Instit. Cleric. c. 34. Honorium Augusti lib. 3. c. 13. Hugon. ad S. Victor. lib. 3. observ. Eccl. c. 10. Beletum c. 78. D. arandum lib. 6. c. 23. 89. n. t. De Septuagesima hæc accipe ex Cod. Ms. S. Victoris Parisiensis.

A festo Stella aumerado perisco luaa

Quadragesima dies, ibi Septuagesima fiet:

Et si bissextus fuerit, superaddatur unus.

¶ **SEPTUAGESIMUS**, mendum esse videtur pro Septenarius. Vide in hac voce. Statuta Cadubri c. 6. f. 34. v. *De provisione & salario sacerdotum... Pro sepultura xx. fol. pro Septuagesimo fol. xii. pro trigesimo xii. habere & percipere debeatis.*

SEPTUN-CHUNDA, in Pacto Legis Salicæ tit. 80. Septingenti. Vide *Cbuda*.

¶ **SEPTUS**, pro Seprunx, septem unciz, apud Rabad. de Computo.

¶ **SEPTUS**, uatpæ, in Gloss. Lat. Græc. Aliæ Gr. Lat. uatpæ, *Septus, speluacæ.*

¶ **SEPULCHRARE**, Sepelire, Sepulcro condere. Epitaph. Caroli Ducis Burgund. an. 1476. inter Probat. lib. 3. Comment. Philippi de Comines pag. 224. *Nunc die Nanceois carnea ex æthere muros;*

A clemeate ferax hoste Sepulchor ibi.

Ensepulchris apud Poetas nostrates. Le Roman de Rou Ms.

Ea monstier Nostre-Dame, el cesti vers midi, Ont li clair & li lai le cors Ensepulchri.

¶ **SEPULCHRUM SEPTIFORME**, dicta Ecclesia super sepulcrum Christi constructa, in Charta Rodulphi Leod. Episc. ann. 1173. apud Mirzum to. 2. p. 179. col. 1. *Toli composita ordinatione, quod frater in boare septiformis Sepulchri, septem fratres sui Ordinis vel etiam alterius ibi iassituerent, qui Domino ibi assidue deservirent.*

¶ **Sepulcris cum Sanctarum, cum aliorum hominum insigniorum appensas olim fuisse columbas aureas & ligneas observat Mabillonius Liturg. Gallic. lib. 5. c. 9. n. 16.** Ex quidem super sumulos Martyrum appendi solere docet Greg. Turon. lib. 7. de Glor. Mart. c. 72. *Super Sepulcrum sanctum (S. Dionysii) calcæ non metuens, dum columbam auream locare queris elidere, elapsi pedibus ab utraque parte, qua turritus erat tumulus, lancea in latere defixa, exanimis est inventus.* In sepulchra Nobilium eundem morem apud Langobardos obtinuisse testis est Warnefredus lib. 5. c. 34. *Si quis suorum, aut in bello, aut quomodocumque exstinctus fuisset, consanguinei sui intra sepulchra sua pectus figebant, in cuius summis columbas ex ligno factam ponebant, qua illius versa esset, ubi eorum dilectus obisset.*

¶ **Qua ratione vero defunctorum corpora in sepulcris poni consueverant apud antiquos, vide in Bisumum.**

R SE-

Tom. V.

SEPULCHROTORUM VIOLATORES. Gloss. Lat. Grac. *Sepulchri violatores*, *υιοληται*. De iis agunt Lex Wisigoth. lib. 1. tit. 2. §. 1. edit. Theodorici c. 110. Lex Salica tit. 37. Baj. War. tit. 18. c. 1. Alamanni. tit. 50. Longob. l. 1. tit. 18. Capit. Caroli M. lib. 7. tit. 136. &c. Mortuus vero vestitus fuit pretiosioribus indutus humo manducato testantur S. Hieronymus l. 1. Epist. 1. S. Ambrosius lib. de Nabuch. Lactantius l. 2. de Divina. Instit. c. 4. Gregorius Turon. lib. 4. Hist. c. 45. 46. 52. lib. 6. c. 44. Gesta Francorum c. 35. Monachus Ego- lib. c. 14. Baldericus lib. 1. Chron. Camer. c. 16. lib. 3. c. 20. Baronius an. 881. & 1099. n. 3. §. 15. Surius ad ann. 1544. Filesius lib. 1. Select. p. 197. &c.

SEPULCHROTORUM CUSTODAS. Vide *Custos*, col. 1282.

SEPULCHRI OFFICIUM ECCLESIASTICUM, quod ita celebrari solitum in Ecclesia Rotomagensi, post Martinianum, docet Ordinarius Mse ejusdem Ecclesie: *Finis sortis Responsorio, Officium Sepulchritate celebratur. Tunc Diaconi Conventus induti de maticis & amictibus, habentes super capitis sua ad similitudinem vestiturum, vasculum tenentes in manibus, orationes per medium Chori, & versus sepulchrum propterant, vultibus submissis, dicant pariter hunc versum: Quis revolvat nobis lapidea? Hoc finito, quidem puer quasi Angelus indutus albis, & vases spicem in manu ante sepulchrum diaconi: Quem queritis in Sepulchro? Mariae respondens: Jesum Nazarenum crucifixum: Tunc Angelus dicit: Non est hic, surrexit enim: Et locum demonstrans. Hoc facto, Angelus altissimis discendat, & duo Presbyteri de majori sedo, intusque, intus Sepulchrum residuas dicant: Mulier, quid ploras? Meditum mulierum respondens ita: Mulier, quid ploras? quem queritis? Medius mulierum dicat: Domine, si tu sustulisti eum, dicite, Sacerdos crucem illi ostendens, dicat: Qui tollit Dominum meum. Duo residuas dicant: Quem queritis? Mulieres? Maria osculenter lacum, postea exiens de sepulchro. Interim quidam Sacerdos Canonicus in persona Domini obsecrans cum stola, teosus orationem, obsecrans in sinistram cornu altaris, dicat: Maria. Quod cum audierit, pedibus ejus ciusissime se offerens, & alta vox dicat: Cabbai. Sacerdos intus dicat: Noli me tangere. Hoc finito, Sacerdos in dextram cornu altaris iterum apparet, & nite transmittit ante altare, dicat: Avece, nolite timere. Hoc finito se obsequat, & Mulieres hoc audito late inclinent ad altare, converso ad eorum, hunc versum cantant: Alleluia, resurrexistis Domine, Alleluia. Hoc finito, archiepiscopus vel Sacerdos ante altare cum vultu laetissimus ait: Te Deum laudamus, & sine ulla finitur, &c.*

SEPULCRETUM, Sepulchrum, locus sepulchrorum. Mnasi. Aug. lib. 10. c. 2. p. 23. Ne. Regumque & Praefulum Canonum pro multis facula Sepulchrum obsequio obsequatur. Utitur Catechizantibus.

SEPULTARE, Sepulchrum, apud Fortunatum lib. 4. Hymno de Vitis meritis gaudia.

SEPULTOR, Qui mortuos sepelire Statuta A. Henr. Collae. g. c. 12. fol. 87. Item (jura) quod aliquis mortuorum Sepulchrum non possit esse portatitium.

SEPULTORIUM, *σενταριον*, in Gloss. Gr. Lat. *SEPULTUARIUS*, Sepulchralis. Vide *Crematorium*, *SEPULTURA*, Idem quod *sepulchrum* & *Crematorium*, scilicet obventionis, quae Sacerdotibus ob sepulchrum consistunt. Nam olim Cadaver defunctorum in basilicis sanctarum sepulchrum vocatum, in Concilio Braccaren. an. 563. cap. 18. ubi Gaspar Loaysia. Vetus Notitia in Tabulario Ecclesiae Viennensis fol. 54. Cum ergo illi Ecclesiam cum tertia parte dederunt, & Sepulchra possiderent, &c. Alia in Tabulario Mnasterii S.

Andree Viennensis: *Similiter dederunt Sepulchra, quam accipiebant de Ecclesia S. Petri de Aspin. Alibi: Dederunt Ecclesiam & altare cum decimis, & Sepulchra, & offerendis, &c.* Charta Archembaldi Dom. Burbonensis an. 1217. pro libertatibus Villefranche: *Es dederunt eis Ecclesiam & cimiterium, salupastio, quod non possit togere burgenses de Sepultura, neque de nuptiis ultra debitas consuetudines.* S. Anselmus lib. 4. Epist. 45. *Dicunt se frequenter vidisse in Ecclesia, ad curam suam proprie pertinentibus, expulsi presbyteri, laici autem ad altare, elemosinam colligentes, Sepulchra, & quaedam ad sui Sacerdotum pertinentiam quodam usurpantes, &c.* Sed & pro aperienda, ut vulgo dicimus, terra, exactiones factae, quod etiam nunc videtur apud nos, licet vetitum ab Ecclesia, ac praesertim Bulla Urbani PP. IX. apud Garriellum in Episcopis Magalonensibus pag. 402. 403. *Adolone consuetudinis nimis abundantibus corripuit apud Montempeylanum vitium inolevit, ne videlicet decedentibus non prius permittatur effodi Sepulchra, quam pro terra, in qua sepelendi sunt, certum pretium Ecclesiae persolvatur, &c.* Vide *Crematorium*.

Quam quidem exactiones ne in immanem crescerent, modum adhibuerunt non semel leges cum civiles, tum Ecclesiae. Harum omnium instar sunt Statuta Cadubrii c. 6. fol. 54. v. *Decernimus quod vos plebani, archidiaconi, vicarii & aliam Ecclesiarum vestros, pro sepulchris Penitentium quatuor sol. Pap. pro Eucharistia totidem habere & percipere debeatis, pro Oleo sancto sol. xx. pro Sepultura totidem, pro Sepulchro sol. xii. pro Tegeimo xii. habere & percipere debeatis.* Vide *Judicium defunctorum*, col. 1584.

Nacandum videtur Statutum Augerii Episcopi Confer. an. 1280. quo cuius presbytero praecipitur ut iuris sui presbyterorum vestes sacerdotales sibi fieri faciat quibus obitus sui tempore valat sepeliri. Eadem iubent Statuta Arnaldi Episcopi Magalon. an. 1330. inter Infr. to. 6. Gall. Christ. nov. edit. col. 383. *Monachi omnes infra annum habeant brevium, superpollicum, almanacum sacerdotalem, vestem propriam quae sepeliatur.*

SEPULTURA CRUCIFIXI, Sepulchrum Jesu Christi imago & representatio, quae fieri solet in adibus lateris die Pascae. Vetus Charta in Monumentis Faderbonensibus p. 134. *He autem parochia omnia iura parochialis habebunt, nisi quod excommunicatus dominus, & in solemnitatibus non ferat, ... in Pasce Sepulchrum Crucifixi non faciant, &c.*

SEPULTURA ASINI, Extra cimiterium, Sepulchra excommunicatorum. Hugo Flaviniacensis in Chron. pag. 268. *Extra cimiterium, obsequio officio Christiano debito, suo remon iussu & petitione, Sepulchra asini sepelitur. Vide Imbricatus.*

SEPULTUROLA, diminuta Sepulchrum. Testam. Berthebrammi Genoman. Episcopi ad Mabill. tom. 3. Analec. p. 141. *De rebus sanctae basilice dicitur, ut melius eis delectet Sepulchrola sua impendere banone, & sancta basilica de se vire. Sepulchrum, in Testam. an. 690. apud Felibian. inter Pribas. Hist. vandion. pag. 11. Vel locum Sepulchrolae meae fuisse non fuisse, eo quod Germani meae requiescant.*

SEPUM, ita dicitur vulgo quod olim Sabur, i. adops, pinguedo, axungia Joh. de Jaoua. (Occurrit passim. Lapsi Sepi, certum levi pondus. Vide *Porra*, Charta an. 1309. apud Lindew. ig. ro. 1. Reliq. Ms. p. 261. *Et memoria Presby in actemur religio viri fratris in Dabulug num in sidem Sepi in ramodum a viro suo singulis annis deditur ... Praeterea Henricus ... praefatus canonicus duos lapides Sepi allegavit.)*

SEQUA, Tabular S. Victoris Massi. Esultorinus pro

pro bona civitatis quod in Massilia amo 1070 esset una Sequa moneta, at erat antiquius.

SEQUACES, Hæredes, posteri, successores. Tradit. Fuld. lib. 1. trad. 3. Post abitum banc eam vos & Sequaces vestri ulterius habere firmissimam habentes potestatem. Occurrit ibi crebrius. Vide Sequaces.

SEQUAX, Sæcutor. Paulus Diac. L. 1. Hist. Longob. cap. 26.

Nam pinxit apte lineas

Vita sacra Sequacibus.

Adde Regulam S. Fructuosi c. 4. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Sequax, Enseignable.]

SEQUAX, Obediens, apud Sidon. l. 7. Epist. 17.

SEQUACITAS, [Obsequium, observantia. Sidon. lib. 4. Epist. 9. Hinc etiam illi apud nos maxima reverentia fuit, quod non satis ferebat æge pigram in quibusdam Sequacitate.] Cyprianus in Vita S. Cæsarit Arelat. Tanta denique bona in se, largiente divina gratia, habuit, ut de audientium profectibus, & de discipulorum Sequacitate, & de virginum consecratione, us non uno tantum si merito coronatus.

SEQUACITAS, Celeritas. Idem Sidon. lib. 9. Epist. 9. Tribuit & quoddam dilatare celerantem scribarum Sequacitas saltuosa compendium, qui comprehendebant signis, quod literis non tenebant.

SEQUACITER, Ordinatum. Arnobius adv. Gent. lib. 3. p. 49. Concludere acussimæ syllogismos, ordinare Sequaciter inductiones suas, &c.

SEQUALTALIA, *sequalta*, in Gloss. Lat. Græc. Ubi leg. ex viris doctis Sequallera.

1. SEQUELA, Exemplum, in Gloss. l. 1. [Papias: Sequela, mos, ritus, exemplum, institutum, consuetudo. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Sequela, enseignement, coutume.]

2. SEQUELA, Obsequium, ministrorum & famulorum cœtus, apud Petrum Blesensem ferm. 43. Gloss. Lat. Gr. Sequela, *deponda*. Hinc Frontinus lib. 2. c. 4. Sequelas vocat servos militares: *Lixas calonesque* & omnis generis Sequelas conclamare iussit.]

3. SEQUELA, Consecutio, consequentia. Tertull. de Patient. c. 5. Post manna escitilem pluviam, post petra aquilem sequela, despicans de Domino. Laetant. de Mort. Persecut. c. 5. Immortalitas non Sequela nature, sed merces præmiique virtutis est. Idem de Opific. Dei cap. 4. Mort. Sequela morborum est.

4. SEQUELA, Opinio, sententia, suffragium. Adrianus de Veteri-bulco de Reb. Leod. apud Marten. tom. 4. Ampl. Collect. c. 1267. Sed magistri, sedato tumultu, dixerunt, quod nemo cederet, sed in crastino super palatium quilibet diceret Sequela suam. Ubi in Diario idem Adrianus habet: Quilibet diceret intentionem suam. Ibidem infra: Clamatum ad peronem quod nemo ieret contra Sequela palatii. Rurlum col. 1274. Saper quibus propositis fuerunt multi tractatus. Multi volebant sacre prædicationis elegantias, & dom. de Bierlo notebat quod fuerit. & dom. Bare & Razo prævaluerunt. Sequela non fuerunt portata super palatium, sed super consilium, & præceptum sub pæna capitis quod nullus aliquid inde revelaret.

5. SEQUELA, pro Squilla, Tintinnabulum, campanula, in Inventar. an. 1342. ex Tabul. S. Victoris Massil. Vide Skella.

6. SEQUELA, Diversis notionibus, vide in Scilla 3. 4. & in voce Hæsum.

SEQUENTER, Continenter, Gall. Tout de suite. Lex Alamann. tit. 97. §. 5. Nisi homicida suus ei in curia aut in casa fuerit, & pro ipso nullus offeri iustitiam, si Sequenter ipsum currit, tunc non est ad requirendum.

SEQUENTER, Exinde, Gall. En suite. Vita M. S. Tom. V.

S. Wenwaloci fol. 107. v. Faciamus ergo quod Sequentes propheta acturum se esse promittebat, dicens: Confitebor tibi, Domine, quia terribiliter magnificatus es.

SEQUENTARIANUS. Vide Sequentarianus.

SEQUENTIA, Canticum exultationis, quæ & Prefa dicitur, sic appellatum, quia pœnna jubili sequitur, inquit Durandus lib. c. 21. Ordo Romanus, & Alcuinus lib. de Divin. Offic. Sequitur jubilatio, quem Sequentiam vocant. Observat idem Durandus Sequentiam a Norikero Abbate S. Galli primum compositas, & Nicolaum PP. ad Missam cantari præcepisse, [quod de Nicolao II. accipiendum opinatur Papebrochius.] Huc spectant, quæ habet Eckebardus de Vita B. Norikeri Episcopi Saltzburg. c. 17. Sequentias, quas idem pater sanctus fecerat, deslinovit pœn bajulam urbis Roma Nicolaus. Cap. 18. Sequentiam dico, quæ est de Spiritu sancto: Sancti Spiritus assistit nobis gratia. Bromptonus de Roberto Rege Franc. Hic Robertus Rex fecit Sequentiam illam de festo Pentecostes, quæ sic incipit: Sancti Spiritus assistit nobis gratia.

SEBASTIANUS Adelphus Sequentius commentariis suis illustrata: edidit Argeosinz an. 1513. Binas composuit Albertus Magnus, unam de Trinitate, alteram de Ascensione. Utraque exstat in Missali Prædicat. Parisian. 1519. excuso.

SEQUENTIA, quas Metenses vocant, apud Eckehardum junior. de Calib. S. Galli c. 4.

SEQUENTIARIUS, Liber, seu Codex, in quo continentur Sequentia. Eckehardus junior de Calibus S. Gallic. 11. Quidam fratrum Ecclesia egressus Sequentiarum manu ferebat, quem illi assumentes in sequentia diei Norikorum Bisbulam laudant. Agta Murensis Monasterii p. 10. Antiphonarium, partem de Graduali, Sequentiariorum 4. Alibi: Tres Antiphonarii, ex quibus unus musico notatus est, & decem Sequentiariorum. Sed legendum Sequentiarii, aut Sequentiariorum, ut babetur p. 33. [Sequentiariorum rursum occurrit in Catalogo libr. Canonice S. Nicolai Patav. apud Bern. Pezium tom. 1. Anecd. in Præfat. pag. LII. Unus gradualis liber, unus Sequentiarius eam tropis, &c.]

SEQUENTIALIS, Eadem notione, apud Schannat. in Vindem. Littræ. pag. 8. Missales specialiter cum orationibus seu, & septimus cum gradualibus & Sequentialibus... Sequentiales antecum, capitulares quatuor, &c.

3. SEQUENTIA, Comitatus, Gall. Saite. Vita B. Mariz de Malliaco, to. 3. Mart. p. 744. Affuit quidam juvenis ex regali Sequentia, qui statum ejus aspiciens, &c. Mirac. S. Vincentii Madelgarit tom. 3. Jul. p. 679. Mansit etiam inibi aliquandiu eam uxore & natis, illa videlicet sæ paupertatis Sequentia, & quæto diutius, tanto cum majore fiducia. Ubi Sequentia, si ad uxorem referatur, Comitum, sociam sonat.

3. SEQUENTIA AVENARUM, Præfatio quæ in avenis exsolvitur, in Cod. centuali Episcop. Autissiod. an. circ. 1290. Vide Avenagium 1.

SEQUENTIALIS, SEQUENTIARIUS. Vide Sequentia 1.

SEQUENTRIANUS, Qui optimum excipit, mercede conditionis, vel mediæ pretii. Lex Alamann. tit. 75. Si quis in vaccaritia legimus, abi sunt 12. vacca vel amplius, tantum ex ea involaverit, vel occiderit, 13. fol. eum solvat, aut quatuordecimque argentum de ipsa vaccaritia involaverit fuerit, secundum qualitatem eum solvat: illam optimam vaccam 4. tremesses appreciare: illam aliam Sequentrianam fol. 11. illa alia minuta animalia secundum arbitrium adpescientur. Editio Heroldi [quam secutus est Baluzius,] habet Sequente-rianam.]

SEQUERTA, f. Comitatus, Gall. Saite. Statuta R. 2. Ver-

Vercell. lib. 3. fol. 87. v. *Quod autem capitulum addatur in scripto Sequere cultum.* Ibidem lib. 4. fol. 116. v. *Item si quis de cruce vel distichis Vercellorum iura veris maliciose non sacro Sequensam Potestati, solvus pro duodecim libras decem Pap.*

1. **SEQUESTER.** Testamentum Aliredi Regis Angl. Insuper de Ethelredo Principi militia mea unum gladium, & 200. marcas; & meo Sequestro, eum quem Pascha imminebat pactum firmavi, de 200. libras, ut ipse des & distichis inter omnes illos, ubi placitum est sibi subire sepulchrum, &c. Vide in Equestre.

2. **SEQUESTER.** Imitator, discipulus. Johan. Blakman, de Vimut. Henrici VI. Reg. Angl. pag. 303. *Aliaque iniurias complurimus, ut verus Christi Sequens, patienter toleravi.* Hinc

3. **SEQUESTER.** Pullus, quod matrem sequitur sic dictus. Charta an. 1490. ex Schedis Præf. de Maxuques: *Nullum animal... audeat intrare... exceptis animalis de baflo, quibus facultas depascendi... cum eorum Sequestre unus uni & non ultra.* Alia an. 1509. ex eisdem Schedis: *Quacunque animalia acatigiu, sine suis bovinis, vaccinis, cavallina, mulatina, sive asinina, ... & sex vacuus cum suis Sequestre duorum annorum, vel circa.* Vide in Sella 4.

4. **SEQUESTER.** & filius extra domum paternam sepositus & educatus, cuius idcirco ortus dubius est. Compend. benefic. x. posit. fol. 46. *Dubitat utrum de excommunicatis, naturalibus, Sequestre, spiritibus, legitimis, collateralibus; (scilicet qui Ecclesie beneficiis essent) sed benignum est eis omnes admittere.*

5. **SEQUESTERARE.** Separare, seponere, Gallice *Sequestre*, metuo d. pnes. Capitul. Caroli Mag. de Willis 53. *Velut ut quicquid ad nostrum opus iudicio dederis, vel servieris, aut Sequestre, in uno brevi conscribi facias.* Chron. Andr. Danduli ad an. 1143. apud Murator. tom. 12. col. 504. *Nos prædixit Joannes Polans Castellanus episcopus nra cum tota nostra ecclesia Sequestre, & cum sua tradidit in inferno damnatus.* Utuntur etiam Macrobi. Satur. lib. 7. c. 1. Amian. lib. 18. c. 1. lib. 20. 7. Occurrit præterea apud Kennet. Antiquit. Ambrosii. p. 483. Marten. 10. 4. Aneed. col. 197. & alibi passim. *Sequestre* est minoribus, id est, exceptis, in Cod. Theod. leg. 4. tit. de Cæstis.

6. **SEQUESTERARE.** Deponere. Tertull. de Resurr. carnis c. 26. *Corpora medicorum maioreis & monumentis Sequestrentur.* Prudent. Hymna exsequiar. v. 127. ... *Hominis tibi membra Sequestro.*

7. **SEQUESTRARIUM.** Separatum. Cassiodor. lib. 12. Epist. 2. *Quærat forsitan Sequestrium principis bona.* Occurrit etiam in Vita S. Eusebii 10. 3. Jan. pag. 54.

8. **SEQUESTRATIO.** Separatio. in Capitul. lib. 6. cap. 409. & lib. 7. c. 145. Adde leg. unis Cod. Theod. De prohibita Sequestratione pecunie, & S. Ambrosii. de Spiritu S. lib. 1. cap. 1.

9. **SEQUESTRATORIUM.** Locus ubi aliquid deponitur. Tertull. de Resurr. carnis cap. 52. *Seminibus Sequestrationem serua est, illis deponendis & inde rependi.*

10. **SEQUESTRIARIUS.** Ad Sequestrem, seu depositum spectans, apud JC.

11. **SEQUESTRUM.** Depositum, vox JC familiaris. Correg. Statut. Cadubrit cap. 98. *Mandamus quod omnes nuntii, bolpetes & quæcunque alia persona cuius semper conditionis tenentur & debemus acceptare & occipere. Sequestrum omnium, quæ in manibus eorum presentata & facta fuerint sine aliquo premio vel solamine.* Occurrit etiam non semel pro scripto quod de sequestratione conficitur.

12. **SEQUESTRUM.** Separatio. Longinus in Vita B. Kinge 2. 5. Jul. pag. 741. *Hæc dierum processu in quatuor partes divisa, maiorem afflictionem ægre per singulos dies post huiusmodi apostemationis Sequestrum efficiat.*

13. **SEQUESTRATOR.** Sacerdos Palatii, Oscionem Rufum Imper. in colligendo Jure Wichbildico usum esse opera Burchardi a Mangelfeld, *Sequestratoris Palatii*, scribit Glossa ad art. 10. & 139. in fine Wichbild. Quod officium pro Conciliarii munere accipit Cranzzius lib. 2. Saxon. cap. 21. Brouff lib. 1. Chphon Merleburg. c. 10. & Coler. in erat. de jure Saxon. Vide Gloss. med. Græc. in *Mitros*, & in *Mina* car.

14. **SEQUESTRATOR.** apud Episcopos Anglicanos qui Sequestrationes perinde habuerunt, alius fuit *Sequestrator* a Conciliario, ut colligitur ex Charta ann. 1317. apud Medes Formul. Anglic. p. 11. *Data & acta... in presentia magistris Roberti de Weston Conciliarii nostri, dampni Ricardi de Doloby Sequestratoris nostri, &c.* Testam. an. 1322. ibid. p. 432. *Præbatur suis presentis testamentum. eodem nobis Johanne Lungiboru. R. in Christo Patris & domini, D. Henrici Dei gratia Wyntonieensis Episcopi commissario & Sequestratori generali, approbatur, insinuatum, legitimeque pronunciatum pro eodem.*

15. **SEQUI.** Perleque aliquid in iudicio. Leges Normann. apud Lude Wig. 60. 7. pag. 292. *Viri quidem de vultu uxoribus suis illas Sequi possunt in omnibus cubitis supradictis, & eos defendere, si fuerint appellati.* Charta ann. 1288. apud Kennet. Antiquit. Ambrosii. p. 313. *Et Gilbertus de Thorp qui Sequitur pro Rege dicti, quod, &c.* Inquesta ex Tabulario B. Martiz de Bono nuntio Rotomag. *Dicti quod vidit quemdam hominem... Sequens quemdam hominem... in vestris dictorum Religiosorum apud Becum.* Ibidem: *Et pariter ipsius fecit sunt dictum clericum coram dicto iusticiario.* Vide Sella 4. & Sequor.

16. **SEQUENTES.** sequi, in Gloss. Lat. Gr. **SEQUENTUM.** Vide supra in Segu. **SEQUIPE.** Qui alium sequitur, Pedisequus. Anastasius in S. Hadriano pag. 103. *Unde ego Sequipedes vestros dirigere studeo mori missos ad eundem vestrum Regem, &c.* In S. Zacharia p. 77. *Egressus de Ruvernatum urbe, in finibus Longobardorum ingressus, Sequipes factus est suis Missis.* Et p. 86. *Coniungens vero Christianissimus Pipinus Francorum Rex, Sequipes ejum & anteauius beatissimus Papa factus usque ad muros civitatis Papiæ usqueque parvaceurum.* (Ch. Aonny Salernit. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 301. Coniungens vero Beneventanarum principis Grimoald, Sequipes etiam ejus anteauius Radclis, &c. Guido in Prologo ad Discipul. Farf. Pater vero, Hugo, Sequipeda ejus effectus in regali exarbio, &c.) Canis sequipeda, apud Joan. Varisber. lib. 1. Poligrat. c. 13. Vide eundem lib. 3. cap. 6.

17. **SEQUIPEDES.** Sequestratores, sequeces, discipuli, &c. Acta Ss. Juliano & Basilide in Præf. *Ut per angustiam viam eorumdem Sanctiorum valeamus Sequipedes esse.* Habetur rursum ibidem cap. 1. & 7. *Diurnus Romanus cap. 2. tit. 9. Ut vere eorum discipulus & Sequipeda.* Vita S. Sulpicii Pij Episc. Bitur. cap. 6. *Addebatur etiam Ben- u Sequipeda, &c.* [Translat. S. Emiliani inter Conc. Hilpo. 3. p. 26. Cujus religionis dum quondam beatissimum Emilianum Sequipedam verissime reperiret, &c.] Occurrit præterea hac notione in Concilio Aurelian. v. 3. & Tiron. 11. cap. 22. apud S. Eulogium lib. 1. Memor. Sancti. lib. 2. cap. 1. & 10. in Epistola 73. inter Francicas tom. 4. Hilior. Franc. apud Rabanum Maurum lib. 1. de Instit. Clericis. 3. Carolum M. lib. 2. de Imaginibus c. 27. Joan. Sarisb. lib. 2. Poligrat. cap. 48. &c.

¶ SEQUITAS. *επὶ τοῖς, εἰρησὶ, ἐν δίκῃ.* Gloss. Lat. Gr. *Aequitas, diligētia*, in Amalch.

¶ SEQUITIO. Vide supra in *Sega*.

¶ SEQUITUS. Via, quam quis sequitur. Hist. Cor-
tufior. lib. 2. apud Murator. tom. 1. col. 809. Ita quod Ugu-
tio igaorabat Sequitam domini Canis, quia dom. Canis
descenderat stratum versus Reacbaitem causa videndi
dictum passum.

¶ SEQUITA, ut *Sega*. Vide in hac voce.

¶ SEQUUTULEIA MULIER. Quæ virum appe-
tit, & se sequitur, ex Petr. Comm. in Amalch.

SER, Dominus, quæ vox præponitur nominibus
appellativis apud Italos: efformata, ut videtur, ex
Græco *σερς*, seu, ut recentiores Græci effugerunt, *σερς*
unde nostri *Sire*, Itali *Meser*, nostriciam *Messire*. Vi-
de B. Torelli Papiensis n. 1. Ipse Notarius, qui vocabatur
Ser Aloysius. Occurrit ibi pluries. (Charta ann.
1373. apud Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. p. 487. *Aita sunt*
bas apud villam S. Antanii, Viceatensis diocesis, præ-
sentibus discretis viris. Ser Nicolaus, Ser Antroa de
Pistoye, & pluribus aliis fide dignis. Italici vero *Ser*
idem sonat quod nostris *Maitre*, ubi de opificibus ser-
mo est. J. Vide *Sirianus*.

¶ 1. SERA, Vespera, Gall. *seir*. Gloss. Lat. Græc.
Sera, ἑσπέρια. Regula S. Benedicti cap. 41. *Ad Seram*
coneat. Adde Regul. Magistri cap. 25. & 53. Vita S. He-
riberti tom. 2. Mart. pag. 474. *Dei ad navis iussus Rhe-*
ne Coleman transportatur, & in multa Sera pervenit.
Et. Vide Serale 2. Hinc

¶ SERA, Occidens, in Charta ann. 961. apud Mu-
rator. delle Antic. Estense. p. 140. *De tertia parte da me-*
dio die teneat in ipse fluvie Padis, da quarta parte da Se-
ra de coasfortis, seu quod alii sunt affines. V. Sero.

¶ 2. SERA, Mensa, ut videtur. Chron. Estense ad
ann. 1302. apud Murator. tom. 1. col. 349. Item dom.
Marchiopræfentari fecit / super quadam Sera cineratas
multas argenti, item in manibus domicellorum suorum
portari copias argenti & perlaram.

¶ SERA, Remetrax. Gloss. vet. e. lib. ubi Sang: rtm.
habent demoratrix. Vide *Seria*.

SERA VIRGINITAS. Vide *Devirgiane*.

¶ SERABAITÆ, Hæretici Valdenses in festarii,
sic dicti quod ut *Serabaitæ* Monachi per urbes & ca-
stella vagantes proprio arbitratu vivebant. Vide *Sa-*
rabaita. Articuli probat. contra fr. Uberti. co. 1. Mi-
scell. Baluz. p. 195. *Sanctitas etiam vestra in Constitutio-*
ne quam fecit contra Serabaitarum, qui dicebant Eccle-
siam Romanam caralem & hereticorum magnum & au-
thoritatem & potestatem privatum, damnat, non sicut au-
thoritate heresim, sed sicut heresim Donatistaram & Ma-
nichæorum ac Valdensium, & mandat eos sicut hereti-
cos capi & puniri. Ibidem pag. 198. Et Inquisitores he-
retice pravitatis contra *Serabaitas* & Reginos dictos er-
rores venientes tamquam contra hæreticos processerunt, &
eos proprio iussu extremo iudicio eradiderunt curia secu-
lari. Vide *Beghardi* & *Bulgari*.

SERABARA, SERABULA. Vide *Sarabella*.

¶ SERACIUM. Serum lactis. A. M. Murensis Mo-
nasterii pag. 54. *Quicumque caldarium illac præstite-*
rit, quamvis ejus caldarium habent, singulis annis da-
bat ei Seracium, & octo cascos. Occurrit etiam alio lo-
co. (Statuta Verocell. lib. 3. fol. 76. *Permagarii & alii*
recedentes. non emat ac emere faciant pro eis...
cascam vel Seraciam, capotes, &c. Ibidem lib. 7. fol.
159. Item statutum est quod de casco, Seracio, &c.) Vi-
de *Sesser*.

¶ SERACULA, Sera minor. Guidonis Discipuli. Farf.
c. 48. In promprie aemque habet locum consuetum
ubi pasci cecidit sub *Seracula*, in recessorium portan-
Tom. V.

dam per se vel submissum personam decretis heris, &c.

¶ SERAGARENTIUM. A. M. S. Philippi Episc.
Adrianop. tom. 4. Anal. Mabill. pag. 144. *Tu se suffi-*
nus trahimus viatum pedibus iussu. Qui acceptis top-
siliis membra laceratus, rursus ad carcere fratrum ma-
ius reportatur. Sed paulo post admodum Seragaren-
tiam exaltaverunt. Vocem mendosam esse atque si-
gnificavit Mabillioius: videtur tamen ea designari
medicamentum aliquid quo vulneribus Philippi con-
sulerunt fratres.

¶ SERAGIUM, Claustrum, inclusio. Correst. Sta-
tut. Cadubrii c. 127. *Maadams ac iubemus quod si con-*
tigerit aliquem transducere auiam quam sua facit vi-
dna, non possit nec debeant aliqui scire Seragium, vel
impedimentum aliquod, aut elandere viam, sed libero
eos dimittat, &c. Vide mox *Serale*.

¶ 1. SERALE, Serale, Angustie & claustra iti-
neris, vel montium. Chronic. Andr. Danduli ad ann.
1404. apud Murator. tom. 12. col. 519. *Ide Veneti crea-*
verunt eorum Imperatorem Paulum Sebellum, qui du-
stor in his castris erat, & paulo fuerat præcipuus trans-
fendi Serale hostilia. Jacobus Dilaeto in Annal.
Estense. ad ann. 1404. apud eund. Murator. tom. 18. col.
994. *Dominus Radus hoc præfatus: cum omni ex-*
ercitu suo ac subditorum suorum militibus, & se op-
posuit ad Serale via versus fines Viciatini, unde erat
conceptus Facinus territorium ingredi Paduanum. Ibi
multis diebus molitate Facius transire Serale, &c.
Vide *Serra* 2.

¶ 2. SERALE, ut *Sera*. Vespera. Arestum Parla-
mentum 1472. ex Tabul. Sangera. Idem, de nocte an-
do de nocte absque lumine post grossum Serale. Galli di-
cimus *Nuit fornie*.

¶ 3. SERALHA, Sera: *Seralberias*, Serarius. Vide
infra in *Serralberias*.

¶ SERAMEN, Semen, quidquid fertur. Charta
Alfiz dom. de Tilleyo ann. 1261. ex Tabul. Pontifar.
Pacificæ gaudeat monachi S. Martini Pontifaresis tam
de Seramine & græco, quam de omnibus aliis seragis
ubicumque vulneris circumferendis. Neque alia notio-
ne accipienda videtur vox *Sermoisen* inter onera Ab-
batis S. Claudii ex ejusd. Monast. Statutis pag. 60. *Ad*
idem officium (sacritæ) pertinet declaravit decimas
canonorum, necnon decimas Sermoisen, atque certarum
terrarum & possessionum, &c. Nisi sit grani species.
Vide *Sermo*.

¶ SERAMPELINÆ VESTES, sunt vestes inveto-
rate. Gloss. ad Doctr. Alexandri de Villa-Dei. Vide
Serapellina.

SERANTA, pro *Seranta*, Quadraginta, ex Græ-
co vulgari *εσπέρια*, pro *εσπερίαι*, de qua voce Me-
ursius. Abbo lib. 2. de bellis Parisiac.

P. Gemenam fides raro quamvis vegetabat.

Mgat truces post hoc ebile Seranta ebile id extas.

Ubi ad marginem notam hanc apposuit Abbo ipse:
P. Græcum, si fuerit geminatum, 200. significat. M. simi-
litor geminatum 40. significat. Gbile, mille, tot enim crant
Normani, id est, 40. militia.

SERAPELLINÆ, sunt veteres pelles, vel dicantur
pelles parvi valoris: Catholicon parvum. Vide *Sera-*
pellina, in *Xerampiani* & *Serampelina*.

¶ SERAPELLUIES, id est, Pelles, in Glossar. Ms.
S. Andr. Avenion. Vide *Serapellina*.

¶ SERAPIUM, Jusculum medicum. Vide *Syrapas*.
SERARE, SERARE, Occludere, Seris claudere;
hinc nostris *Serret*, pro aliquid fere *Sera* recedere, &
an. Brito in Vocab. *Vestis à verbo dicitur, fereum,*
quo in firmata ostii vultus hinc & illa causa Seraadi
vel referandi. Papias: *Serare, claudere, opponere.* Ro-
R 3 deri-

dericus Tolerau. in Hist. Arabum cap. 45. *Cumque Ca-
zim Hispania advenisset, civisq; ei puerus Serave-
runt. Concilium Avenionense ann. 1279 c. 1. Domus
Ecclesiasticum aut Clericorum officios quacuquo Serrare,
ser. claudere, serrare, vel placare, &c. Th. Wro-
czius in Petro Rege Hungar. cap. 39. Occupantes cam-
pantia & terras erant, & Sarasia janua, illum ex-
cluserunt. Vide Serra 1. Hinc*

¶ **SERRARE**, Anclare, constringere, Gallis *Ser-
rer. Chron. Saxop. apud Mabill. tom. 1. Annal. pag. 411.
Fratricidas autem & parricidas, ... sive per unum &
venarum Serratos de regno pociant. Ubi alii scriptores
qui de homicidarum pena agunt, habent: Venit atq;
utque brachia strigum inuicem ut ipsi ferreis vinculis.
Vide in Peregrinatio 3. & Pantheusale forum in Pagi-
nienter col. 609. Miracula S. Gibrani tom. 7. Maii pag.
646. Latuit autem vulum ejus sanguine coopertum,
oculis nescios, visum nigrum, dentes Serratos, &c.*

¶ **SERRARE**, Concludere, in angustum claudere,
notis etiam Serris. Statuta Mutin. rubr. 212. fol. 39. v.
Fossa qua vadunt & sunt iuxta stradam Ganaceti,
Serrunt & serrata teneantur, ita quod aqua discursat
in laemp. De urbe obsesta itidem dicitur in Regimin.
Padua ad an. 1219. apud Murator. tom. 8. col. 431. *Dom.
Cenis de la Scuola ... venit circa civitatem. Padua cum
exercitu magno, & in paucis diebus post Serratis & ac-
cepit nobis aquam a ponte Baxacelli versus Paduam,
concludendo illam versus montem Misen. Vide Serratus.*

¶ Hinc *Tenis le peuple ou Sarre* dicuntur in vec.
Confluit. Buriic. apud Thomaffer. pag. 138. ii qui an-
nonam virtus imperium publicum adductam in via in-
tercipiunt emuntque, ut exinde populum ad has angus-
tias adducant eam quo voluerint pretio emendi. Vi-
de Forisallare.

¶ **SERRARE**, proferro munire, unde Ferrare le-
gendum putem. Repar. facta in Boneseall. Carcaff.
ann. 1435. ex cod. Ms. V. Cl. Lancelotti. Item pro serran-
do dicitur 1111 facti & plures alias pecas sustinui,
121 lib. v. fol. Rursum. Item pro queru carnis de pol-
pra Serratis, emptis pretio xviii fol.

¶ **SERRARE**, s. v. l. Serris. Serrare, in Conc. Aven-
nion. an. 1457. apud Marten. to. 4. Anec. col. 385. Item,
quia iudei carnes Serratis iuxta eorum vulum, & per
macellaria Christianorum vendunt; seu vendi facinus, san-
per hoc autem abusu execrabilis providentes, statuimus
sub excommunicationis poene itaq; contra ipsos macellari-
nos carnes eas Serratis vendentes, quam contra Christi-
anos qui eas sciunt emere. De criminibus quæ superlunc
hæc intelligenda esse suadent Statute Nemaui. Eccl.
ibid. col. 1064. ubi iobibetur sub pena excommunicatio-
nis, ne quis Christianorum carnes resurgat in Judeis in
macello Christianorum presumat vendere.

¶ **INSERATUS**, Sub sera reclusus. Rodericus Toler-
anus lib. 5. de Reb. Hispan. cap. 21. de Sancio Rege Na-
varre. Quis uxorem nomine Begeticiam, filium Im-
peratoris, ex qua genuit duos filios, Sancium, qui suc-
cessit regno, qui dicebatur agnomine inseratus, eo quod
in castro Tudela residet, se ab omnibus, præterquam
a paucis domesticis, occultabat. Vide infra Serrero 1.

¶ **IN SERA ESSE**, pro Sub sera recondi, Galli di-
cuntur, *Errer sous le clef.* Communit. Episc. apud Mar-
ten. to. 7. Ampl. Collect. col. 5. *Christus semper sit in
Sera præter quodam infideles.*

¶ **DESERARE**, Aperire, recludere, apud Apul.
lib. 1. Metamorph. *At ille proba & fideles janua, qua
sua spopie Deserata nocte fuerat, via tandem & eger-
rit lunc clavis sua proba immissoac patefuit.*

¶ **SERASTYRAX**. Codex Epistolarum S. Bonifacii
Archiep. Mogun. Epist. 147. *Grato animo dignemur su-
scipere cultum, cinerumque, & Serastyracem. Ubi Ser-*

rarus putat, confictum nomen ex *cera & styra*, quali-
ceræ instar styra fuerit. De styra agit Plinius l. 12. c.
18. & 26. lib. 14. cap. 6. & 17.

¶ **SERATOR**, Serarius faber, Gall. *Serrurier*,
apud Hollandistas in Onomastico. Haud scio an eadem
notione in Chron. Novalic. apud Murator. tom. 2. a. part.
2. col. 751. *Terræ & vineæ dominicales, quem Joset
Serator aoster in cellione, & Opilicenis usque nunc in
beneficium habuit, &c.* Ubi pro villigo, qui rebus Ser-
randis seu Servandis invigilat, accipitur potest.

¶ **SERATURA**, Sera. Vide Serratura.

¶ **SERAVADA**, Cremum. Gloss. Lips. Somne-
rus: *Huius respondet nostratum Scarewood, pro cremio,
vel ramale, à Sax. searra, avfacere, & wudu, silva,
lignum, wulgo wood. Hæc Schilter. in Gloss. Teuton.*

¶ **SERCAPOS**, Harpago. Vide Arrapax.

¶ **SERCENTE**, Sergenti, Italici, *Sercates sive habita-
tores domorum, inquilini, in Statutis Venetor. l. 6. cap.
25. 27. [Infra Sercellum ex idem Statutis.]*

¶ **SERCHELLUM**, Gall. *Serchel, Serfess & Cber-
fel*. Locus est in Circulagium. Ut autem manifestior
fiat nativa hujus vocis significatio, quædam subjeci-
mus ex Instrumētis quæ Arestum Parlamenti Paris.
ann. 1466. ibi laudatum præcesserunt. Inlrum. an. 1451.
ex Tabular. Coteriensis: *Il avoit vendu au fait vendre,
deux pieches de via au prix de viii. deniers chacun lot,
dont en appartenoit à icelle demandeur pour leur dis-
droie de toulieu & forage de obacne pieche deux septiers
qui sont quatre septiers, en obacne de quel septiere y a
quatre lots mesure de la disse ville qui sont xv. s. l. ass
qui valent & valent audit prix de viii. deniers le lot la
somme de x. s. fol. 111. deniers. Et aussi avoit & a mis ou
fait mesre ledit ... au devant & au debors de l'ieu &
maison là où il a fait vendre ledit vins seulle & ver-
dure ou Charsel, parquoy estoit deub auxdits deman-
deurs pour leur dis droit de Chersel deux sols. Ainsi
estoient & sont en tout pour les dis droits de toulieu,
forage & Serchel la somme de x. s. fol. 111. deniers. Ex
quibus certum est hac voce significari signum aliquid
vivi venalis, pro quo apponendo certa domino loci
præstatio pensabatur.*

¶ **SERCINOLA**, pro Sarcinula, in Charta ann.
1496. apud Rymer. tom. 12. pag. 579. *Armaturis, mercis
moais, Sercinolis, bonis & rebis quibuscunque, &c.*

¶ **SERCICIUM**. Leges Normanna. apud Lud. Wig. to.
7. Reliq. Mss. pag. 267. *Quedam enim submonitiones
sunt ad reddendos redditus, vel Sercia, sive debita domi-
norum. Ubi leg. videtur Sercicia. Vide infra Sercicium.*

¶ **SERCLETUS**, Piscis minoris species. Statuta
Massil. lib. 6. cap. 37. *Statuimus quod nemini liceas pisces
vel pisces emere in Massilia, vel juxta districtu de nocte,
vel de die causa revendendi, nisi essent ... pisces min-
ni, scilicet sardina, jarreti, Sercetti, bogue, &c.*

¶ **SERCULUS**, pro Circulus. Vide Flagium.

¶ **SERDEWYTE**, *Prendre amande de la fille de
vostre homme, si elle le fait violer, & fait aparece, in
Gloss. Anglic. ex Tabul. Becetoe.*

¶ **SER**. A. Vide Serrig.

¶ **SERENA**, Mensura liquidorum. Charta inter
Schedas Lobinelli: *River pater ipsius Vorcemin dedit
duas Serenas de medone, panes xxxiv. & multones sres.
Vide Serrum.*

¶ **SERENA**. Charta an. 1494. ex Schedis V. Cl.
Lancelotti: *Dissoque suos armigeros juxta locum de Pa-
ludo in Serena subire fecerant. Id est sub dio.*

¶ **SERENARE**, Clarificare, clarum reddere, Gall.
Eclaircir. Miracul. S. Cassiani apud Illust. Fonta-
ninum in Antiq. Horæ pag. 367. *Quo scilicet Serenati
sunt oculi.*

¶ **SERENATIO**, Pax, tranquillitas. Litteræ Ed.
War-

S. RICUS. Vide *Sericus*.

¶ **SERIES**. Notitia iudicialis an 843. in Append. ad Marcum Hispan. col. 780. *Tunc iterum precepimus scribere conditiones, ut ea que ipsi testes testificaverunt, ipsi testes ad Seriem conditionum hac jurare starent; sicuti & fecerunt.* Alia an 874. ibid. col. 797. *Qui (testes) iuraverunt ad Serie conditione, sicut ibidem inferuntur est.* Formula est haud infrequens in eiusmodi Notitiis quam clarius exhibet Notitia ann. 1032. ibid. col. 1053. *Testimonium nostrum per Seriem harum conditionum iurejurando confirmavimus, &c.*

¶ **SERIES**, pro Veritas. Gualter. Hemingford. in Edwardo I. ad an. t. 1298. pag. 163. *Cognita tamen rei Serie & Regem modicum esse laesum, compatiiebantur ei.*

¶ **SERIAS**, Seriarum rerum meditatio, (gravitas,) apud Sidorium lib. 1. Epist. 9. lib. 9. Epist. 13. & Joann. Sarisb. Epist. 81. in Metalogico lib. 1. c. 6. lib. 3. in Prologo, & in Policratico. [Vide *Serifitas*.]

¶ **SERILLA**, Naviculæ vellintres; qui rimas stupæ suffocatas habent. Spelm.

¶ **SERIMALIA**, **SERIMALIA**, Machinæ bellicæ species. Otto Morena in Histor. Rerum Laudensium p. 51. *Laudeus, quos capto habebant, de carcere super Serimalias & machinas ipsius castri deduxerunt.* Pag. 54. *Multosque pederios ibi composuit, per quos ballistarius sui foras trahentibus, fere nullus ex Cremonensibus ibid. Serimalios, seu machinas ipsius castri appropriare poterat.* Pag. 55. *Super Serimalias & machinas, &c.* Infra: *Qui fere omnes mauganos & pederias, Serimalias, seu machinas, cateraque defensionis Crema instrumenta suo mirabili ingenio composuerat. (Serimalia ex eodem Morena editum a Muratorio to. 6. col. 1039. 1043. &c. Mendum esse pro Serpenia lubens crediderim, cum nullibi, quod etiam, præter apud Morenam occurrit hæc vox.)*

¶ **SERIMEN**, Semen, in Amalth. ex Salmasio. Vide *Seramen*.

¶ **SERINGA**, Virga in arundine, Glossæ vett. Sangerm. num. 501.

¶ **SERIOLA**, dimin. a *Seria*. Vide ibi.

¶ **SERIOSE**, Fuscæ, minutatim, articulatum, Gall. En detail. Litteræ Bonifacii VIII. P. P. an. 1295. ex Bibl. Reg. Per alias nostras litteras sibi describimus *Seriose*. Charta Edwardi II. Reg. Angl. ann. 1309. apud Rymer. tom. 3. p. 144. *Prout hæc in eisdem litteris Seriosus continetur.* Epist. Martini V. P. P. an. 1420. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. Mss. pag. 418. *Quem, ut ipse Seriose nobis exposuit, &c.* Charta ann. 1443. ex Schedis Præf. de Mazangues: *Prout infra in hoc presenti publico Instrumento latius & Seriosius continetur.* Occurrit præterea apud Gregor. Mag. lib. 1. Epist. 26. *Amelium in Ord. Rom. c. 70. in Statutis S. Claudii p. 62. in Hist. Eccl. Meld. to. 2. p. 202. & apud Lobinell. to. 3. Hist. Parif. pag. 137. Vide Serenius.*

¶ **SERIOSE**, Gravis, lente. Charta fundat. Cantoriz. S. Capellæ an. 1319. apud Lobin. to. 3. Hist. Parif. pag. 132. *Statuentes quod ipse cantor & ipsius in dicta cantoria pro tempore successores, debita increpationis officium, pfallendique, pfallendi & legendi Seriosis & distincte in ipsa capella superius & inferius, ministerium, studium exercere.* Occurrit rursum ibid. p. 339. ex Statutis Capituli Hospitalis S. Jacobi.

¶ **SERIOSITAS**, Gravis morum. Afta S. Hemmæ tom. 3. Jun. pag. 501. *Tantaque constantia ac Seriositatis existit, ut omnia sui subditis semel imperata, maxime anni contraditione adimpleri voluerit.* Vide *Serietas* & *mos Seriosus*.

¶ **SERIOSUS**, Serius, Gravis, ex Gallico *Serieux*. Vincentius Belvac. lib. 3. cap. 33. *Prudens valde, nimis astutus, multumque Seriosus, & gra-*

vis in moribus. (Vide *Serifitas*.)

¶ **SERISAPIA**. Fragmentum Petronii: *Allata est Serisapia & costumile acrophagia.* [I. acrophagiz] *saletata sunt, & census malo, porri, Persica, &c.* Monstra verborum, cuiusmodi complura habentur in hoc male compacto centone.

¶ **SERITAS**. Glossæ Galat. *βασίλειον, Mora, remora, Seritas, tarditas.* (Glossæ Lat. Gall. Sangerm. *Seritas, tarditez.* Vide *Sera* 2.)

¶ **SERITUM**. Vide supra *Sericum*.

¶ **SERITURA**, Angustia, arctatio. Charta an. 1351. in Regest. Ro. Chartophylacii regii: *Dirictatem & Serituram carcerum & questionum perhorrescent, &c.*

¶ **SERIUS**, Utilis, necessarius: unde *Serie, utiliter, insente, sedulo.* Job. de Janua. Glossæ Lat. Gall. Sangerm. *Serius, necessarie, pressibile. Serius, celeritas, &c.* in Glossæ Lat. Gr.

¶ **SERMENS**, Sarcmentum, Gall. *Sarment.* Vita B. Henrici Baucen tom. 4. Jun. p. 373. *Tres lellas habebat ... unum quidem de Sermenis vitium, & hoc durum.*

¶ **SERMENTATUS**, Juratus, sacramento adstrictus: ex Gallico *Serment.* Baldricus in Chronico Camerac. lib. 3. cap. 49. *Ipse namque, pariterque Abbas Richardus, amba videlicet Sermementati, &c.* (Accusatio contra Robertum 10. Cap. Episc. Laudun. ex Bibl. Reg. Item que aucti est ille du grans & secit conseil de Moufle Duc de Normaudie, & est fœs jurs & Sermementi, & a cause de ce il a fait jurs & Sermement de li bies & loyalment conseilier & de garder ses drois & ses nobleses. Charta an. 1351. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 1142. *Amprè que moult sieur a relaté avoir vacqué à cette information avec plusieurs Prelats, Barons & autres gens de fet Estât coigneissans en celle matiere, & par luy sur ce Sermement d'en dire vray.* 3. Statuta Scabiorum Mazeræ ad Mosam: *La guette jure & Sermement dudit Maistres. ... aura pour chacuns corde (de bois) deux deniers Parisis.*)

¶ **SERMENTUM**, a Gall. *Serment*, Sacramentum. Charta venditionis vicecom. Rellaniz an. 1410. ex Schedis Præf. de Mazangues: *Superioritatis majoris domini, carvalcatis, iuribus feodalibus, directio deminio, nec non Sermementa, ... reservatis.* Quod de sacramento fidelitatis intelligendum est.

1. **SERMOT**, Tuitio, conductus, *sauegarde*: de *sermot*, apud Justinianum in Edicto 2. *si de sermot*, apud Annam Comnenam pag. 158. 249. 293. Lex Salica tit. 59. *Ubi cui leaverit solem, & ista omnia compleverit, quem admallat, & ille, qui admallatur, ad nullum placitum venire ... noluerit, tunc Rex, ad quem mannius est, extra Sermotem suum cum esse dijudicat, & ita ille culpabilis, & omnes res sue erunt in fisco, aut cui fisco dare voluerit.* Pactus Legis Salicæ tit. 76. §. 1. *Ille, qui admallatur, ad nullum placitum venire voluerit, suæ Rex quem mannius, est eum extra Sermotem suum ponat; & quicunque eum aut parerit, aut hospitium illi dederit, ... culpabilis iudicetur.* Gregorius Turon. lib. 9. c. 42. *U. Monasterium ... sub sua tuitione & Sermone. ... jubeat gubernare.* Marculfus lib. 1. formul. 24. de Mundeburde Regis & Principis: *Igitur cognoscat Magnitudinem seu utilitatem vestra, quod vos Apostolicum & venerabilem illum Episcopum aut Abbatem ... sub Sermone tuitiois nostre vobis fuimus recepisse, &c.* Vide *Verbum*, & quæ notavimus ad *Ale-*

2. **SERMO**, Homilia, concio ad populum in Ecclesia, nostris *Sermon.* (Glossæ Lat. Græc. *Sermo, iuvnia*.) S. Augustinus Epist. 77. *De Sermone Presbyterorum, qui se presente populo iunguntur, &c.* Infra: *Us jubeas singulos, quos volueris, Sermones scotum confcriptos & scriben-*

amendatas wisti nobis. (Secuta ann. 1580. apud Lobnelli. tom. 3. Hist. Varif. p. 498. In sequenti Dominica dicitur Mattheus & Missam ad usum praedictum & cum nota, & talis hora qui solent post Missam ire posterius ad Sermonem. Sermonem facere, in libro Ordinis S. Victoriae Parisiensis. 33. Vide Concil. Valentin. Hisp. a. 1. Observandum porro ex Augustino lib. de Catechizandis Rudibus c. 13. in Africae Ecclesiis Aescitizes Rantes itaque plebi verba facta confesse, contra quam in Ecclesiis transmarinis, ubi non solum Anistices sedentes loquebantur ad populum; sed ipsam populo sedili subiacent, ne quispiam infirmior pseudo lassus à saluberrima intentione noveretur, nisi etiam cogatur abscedere. Postmodum infirmos, ceterosque, qui itare non poterant, sedere iussit idem Augustinus Homil. 86.

SERMO VIVES. Capitulare 5. Caroli M. incerti anni c. 1. Admonendi sunt (Episcopi) de coeclitudo fidei suae, ut eam & ipsi tenent & intelligant, & sibi subiectis populis vivo Sermonem annuntient. V. Vives.

¶ **SERMO IMPLICITUS, occultus;** p. 23, in Gloss. Lat. Gr.

¶ 3. **SERMO, Ratio, Gr. λόγος.** Verus Irenaei Insuperes lib. 2. c. 19. Apium ad susceptionem perfecti Sermonis expedit. Utuntur passim antiqui Patres.

¶ 4. **SERMO PUSTICUS,** seu **Sermo generalis de fide,** dictus apud Tolofates ultimus & solemnis Inquisitionis actus adversus haereticos variis penis aut suppliciis afficiendos: quod a sermone de fide inciperet sic nuncupatus; idem quoque alibi vocatur *A. in fidei,* Hispanis *Auto de inquisicion,* Lusitanis *Auto da fe.* Limborch. in Hist. Inquisit. p. 13. *Lata sunt haec sententia... in praesentia... cleri & populi in sermone publica congregati.* Passim ibi occurrit.

SERMO CINALES DISCIPLINAE, Logicae. Fredericus II. Imp. in libro Receptorum cap. 74. §. 3. *Compilationes varie ab Aristotele aliisque Philosophis... edita in Sermocinibus & Mathematicis disciplinis, &c.*

¶ **SERMOCINANTER.** Sidon. lib. 8. Epist. 6. *Cum quo dum in obsequia aliquid horum Sermocinantem extenbunt.* Idem confabulando. Sermocinantes ex ead. epist. editum apud Leibniz tom. 1. Script. Brunfvic. pag. 26.

¶ **SERMOCINATIO, Sermonis actus.** Gloss. Lat. Gr.

¶ **SERMOCINATOR, Orator sacer, concionator, Gallice Predicatore.** Ceremoniale Ms. B. M. Deaurate Tolof. *Et nota quod isto die debemus monstrare populo titulum sanctum Domini ob honorem passionis, & sicut fuit ordinatum; & Sermocinator debet nvisari quod loquatur in sermone populo de praedicto titulo ad finem ut devotio magis augeatur.* Buehisch de Reform. Monast. apud Leibniz tom. 2. Script. Brunfvic. p. 485. Prior iste (Joh. Ludinshusen) vir fuit multum nobilitis, disertus in Sermocinibus divinis, bonus Sermocinator, Sermocinator, ipse, in Gl. Lat. Græc.

¶ **SERMOISON.** Vide supra *Sermonem.*

SERMOLOGUS, Liber Ecclesiasticus, continens Sermones, quos Papæ & alii plures Sancti composuerunt, qui leguntur in Ecclesia in Festis Confefforum a Natali usque ad octavas Epiphaniæ, in Purificatione B. Mariæ, & in Festo omnium Sanctorum, & pluribus aliis. Ita Belesus cap. 59. & ex eo Durandus lib. 6. Ration. c. 1. num. 32. Vide *Semiviribus.*

SERMONARI, Sermone facere. Gloss. Lat. Ms. regium: *Sermouatur, Sermouatus, Sermone facis.* [Vide *Sermocinatio.*]

¶ **SERMONARIUM, ut Sermologus, in Conc.** Limano ann. 1591. inter Hisp. tom. 4. pag. 661. *Religiosi qui in doctrinis gerunt curam oneratum, babebunt per-*

nos se concilia provincialia, ... itemque cæcæbifium, & confessionale & Sermocinarium.

¶ **SERMONICANTES.** Vide *Sermocinatus.*

¶ **SERMONIZARI, ut Sermocinari.** V. S. Joannis Mart. tom. 3. Julii pag. 200. *Joannes Episcopus Bergomensis Ecclesiæ, viamque sanctissimam, qui Regem Canibersum in convivio, dum Sermocinaretur offendit.* Vide *Sermocinatus.*

¶ **SERMOTIM, perperam pro Sermotim, in Epist. Frederici II. Imper. apud Marten. tom. 2. Ampl. Collect. col. 520.**

SERNA. Vide *Serra.*

¶ **SERNIOSUS, Sernia, seu pruriginosa scabie laborans.** Priscianus lib. 5. cap. 2. *Serniosus quos nos periginosus dicimus & asperitatis vitio simili laborantes curare.* Vide Keinf. Var. lect. lib. 1. cap. 1. & *Serna.*

SERO, Occidens, apud Rollandum in Summa Notarum, & Anonymum in Vita S. Domitiani, apud Guichenonum in Hist. Breffensi non semel. Vide *Mane,* & *Sera.*

SERON, Sepulchrum, vel Idolum, Joan. de Jan. forte ex *sero.*

¶ **SEROTHECA, pro Chirotheca, in Chartul. S. Vandreg. 10. 1. p. 140.**

¶ **SEROTINARE, Sero advenire, vel Noctem transigere, ex Epist. Senecali Provinc. an. 329. in Tabul. S. Victoris Massil.**

¶ **SERPE, vox Italica, Serpens.** Annal. Mediolan. Anonymi apud Murator. to. 56. col. 8. ta. *Item bucale unum deauratum ad quadros vsq. cum bacello ad modum Serpe & illis operangis.*

¶ **SERPEDO, Rabor cuius cum monbrorum extantia.** Joh. de Janua. Vide *Serpigo.*

¶ **SERPELLERIA, a Gall. Serpilliere, ut Serpilloria.** Vide in hac voce. Litteræ Henrici VII. Reg. Angl. ann. 1506. apud Rymer. tom. 13. pag. 138. *Enf. dem lanas... totaliter & Serpelleries & fuccis extrahere, &c. In saccos sive Serpelleries reponere, recindere, &c.*

¶ **SERPLEA, Eadem notione, in Litteris ejusd. Reg. ann. 1499. apud eund. Rymer. tom. 12. pag. 714. Nec non idem pascitur super omnes & singulas Serpleas praedictas cognomen suum scribet.** Vide in *Serpilare.*

¶ **SERPENS, Virga lignea in modum spiræ facta, unde nomen, qua in benedictione cerei paschalis utuntur.** Ceremoniale Ms. B. M. Deaurate Tolof. *Dinobonus qui benedictus est incensum & cereum paschale indutus bono vestimento parato cum stola & manipulo & cum tunica deaurata, una cum pueris portantibus candelabrum & turribulum & Serpentem & lanternam cum candela necesse parat librum...* Subdiacobus portas *Serpentem.*

¶ **SERPENS, Draconis effigies in vexillis.** Vide in *Draco.*

¶ 1. **SERPENTINA, Lapis pretiosus, Gallis Serpentine.** Charta Henrici V. Reg. Angl. ann. 1416. apud Rymer. tom. 9. pag. 356. *Una longa Serpentina, per pondus Troie, duas libras & 21. unciis ponderantia, &c.*

¶ 2. **SERPENTINA, Tormentum bellicum majus, nostris Serpentina vel Coulevrine.** Adrianus de Veteribus in Res. Leod. ad ann. 1464. apud Marten. to. 4. Ampl. Collect. col. 1277. *Duxit secum currus portantes bombardam & Serpentinam ac tentoria, &c.* Hippol. de Obsidione Rhodiz ann. 1480. apud Ludw. Wig. tom. 5. Reliq. Ms. p. 295. *Colubrinis & Serpentinis nostris deturbant. Bombarda Serpentina, in Apparatu bellico Caroli VIII. Reg. Franc. in Italian. Itiner. Martenii pag. 382. Comissabantur exercitum...* bombardam.

berde serpentina quingenta, quae plerumque saepe longitudo sunt ut 23. pedes excedant. Charta ann. 1461. apud Lobinell. ioma. Hist. Brit. col. 1263. *Bocfles de Serpentine pefcans ex 11. l. de cuire, une vollee de Serpentine pefans ex 11. l. de cuire.*

¶ **SERPENTINUM.** Vide mox *Serpentum*.

SERPENTUM. Idorus lib. 19. c. 31. *Monile, ornamentum ex gemmis est, quod folet ex feminarum pendere collo, dictum a munere.* Hoc etiam. & *Serpentum* dicitur, quia constat ex amplexibus quibusdam aneis, gemmisque variis ita modum fastura serpentis. Papias: *Munilia, pectoralia equorum, vel oramenta in cervicem mulierum: hoc Serpentum dicitur.*

SERPENTINUM, habet Glossar. Saxon. Ælfrici: *Monile, vel Serpentinum: Myne vel speorbeh. i. Collare.*

¶ **SERPIGO.** vid. supra *Serpido*, in Medic. Salern. edit. 1632. pag. 142. *Ad hac Serpigum aconitum & impetiginem morpheamque ac lepras progignit.*

SERPLATH, & SERPLATH, Sarcina apud Scotos, petras 80. continens. Spelm.

¶ **SERPLERIA.** Vide supra *Serpelleria*.

SERPODIUM, Pitana. Jo. Buschius in Chronico lib. 2. *Grossum tantum panem in cibum, & tiffinam seu Serpodium in potum... assumere consueverunt.* Ex Theutonico forte *Scher-pet*, acer potus, quomodo *Scherp-biertem* cerevisiam dicunt.

SERPOL, in veteri Confectuendae Bicuricenses dicta a Thomaserio c. 144. *Aussil'en a accoustumé de donner Serpol à l'epouse, & doit l'en metre le prix dudit Serpol en la courtoisie, car par la Coustume de ladite ville, le mari ou les siens est tenu apres son decez bailler à ladite epouse joyaux à lu valuer dudit Serpol.* Infra: *A femmes veuves, ok il u'y a pains de Serpol, joyaux se doivent estimer selon le mariage.* In aliquot Confect. Chamberstoides, dicitur.

¶ Itaque hac voce significatur ea supellestilis, quae in augmentum dotis novae nuptae a parentibus datur, nostris vulgo *Trouseau*. Vide in *Augmentum dotis*.

1. **SERRA,** pro *Sera*, quae janua occiditur. Gloss. Lat. Gr. *Serra, τέρμα, τέρμα, τέρμα.* Ita legitur in I. Nam & *Siramos*, § 1. D. Quod vi aut clam. Charta ann. 1275 apud Sammaritanos in Episcopis Autifiodor. *Amoveri seu amoveri fecerat contra prohibitionem dicti Episcopi, vel ejus mandati, bantam, & Serram ejusdem alterius porte, quae vocatur Porta pendecis, &c. Hinc*

SERNARE, pro *Serrare*. Acta S. Erconwaldi Episcopi apud Capgraviu, n. 16. *Sed introitus eis non patuit, pistor enim janua Serravit, &c.* [Chronico Armenie ad an. 1253. apud Murator. to. 9. col. 777. *Et saepe viri abscondentes panem & alia vititalia in corporibus mortuorum, ne guarda eorum servissim invenirent illa, quando carcere Serrabant.*] Vide supra *Serrare*.

2. **SERRA,** interdum pro *Clusura* sumitur, in lib. Judith c. 4. ubi Graeca *σέρρα* τέρμα, τέρμα, τέρμα. *Isaia.* Vitalis Agrimenfor: *A sexennio vero si visse qui limitem, restam Serram sequeris ped. 150. Innocentius de Casis literarum: Sinistra parte montem super alveum habes tribus alveis descendens de sinistra parte lapides grandes, quae in alveo ex duas Serras habent cavas de una cavas sacra paguorum.* Ubi monet Rigaltium in aliquot eod. legi *Serra Teganorum.* Serras autem clusuras dictas vult Salmasius ad Solinum, non a *Sera*, seu *σέρρα*, sed a *Sera*, vel *Sera*, id est, *σέρρα*, quae janua clauduntur, quod ejusmodi angustiae aditum in loca vicina occluderent; unde *Clusura & Clusura* dicitur. [Vide *Sera*. 2.]

Alii *Serras* Clusuras dictas volunt, quod montes, *Serra* quasi dissecti, haec angustias faciant. Vetus

Agrimenfor delimitibus: Terminus si aliquem scissuram, hoc est salturam habuerit, montem scissum, id est, soliatum ostendit. Alii denique *Serras* esse putant series, vel series, sive series, montium vel vallium, quomodo *Serras* cavas dixit Innocentius. Exinde.

SERRA, pro Monte, vel colle usurpari coepit: quia natio Hispanica etiamnum *Serras* dicunt, fortasse, ait idem Salmasius, quod male reddiderint ex Graeco *σέρρα*, quod montem significat, & *Sera*, seu *Serram*. Vita S. Romani Abbatis Jurensis c. 1. *Nam dextra, certe sinistra Serra ipsam Serra* ad limite scilicet Rheni sive flutibus Aquilonis usque paginem Mausae eximium nullus omnino ob longitudinem vel difficultatem inaccessibilis natra poterit penetrare. Charta Ludovici II. Imp. an. 861. in Tabul. Casauriensis fol. 32. *Id est, per Serram, quae descendit de monte Mailaja, &c.* Idem Tahularium: *De uno latere in fine ipso monte de furca, & quomodo per ipsam Serram venit in ipso monte de Seroaaa ad ipsam furcam de Tecliu.* [Notitia an. 832 in Append. ad Marcum Hisc. col. 769. *Et vadit per ipsa Serra ad ipsa parata, & inde per Serra longa.* Praecept. Caroli Simplicis ann. 904 apud Baluz. in Append. ad Capitul. col. 1525. *Et inde vadit ad monte meridiano & usque ad Serram Elceriolas, &c.* Chron. Farf. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 156. *Deinde Serra montis de Meso, &c.* Charta ann. circ. 1000. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 356. *Et vadit per ipsam Serram quae est supra ipsam Ecclesiam.* Statuta Montis Regalis fol. 131. *Serra de Seramo & omnia castra flegna usque ad Serra m. Asferem, sive bannita capri.*] Vide Saminium Ciarlanti pag. 241. & infra *Serrarium* & *Serrum*.]

SERRICELLA, Collis, minor *Serra*. Charta Italica apud Ughellum in Episcopis Anglonensibus n. 1. *Deinde pergitur per Serram, & tendit in Serrum Serra, Serra usque ad Serricellam de Bnro... & vadit per Serram usque ad pedem Serricellae.*

SERRATA, in Charta an. 1141. apud Guichenonum in Hist. Breffensi p. 222. *Quae etiam terra Gondalmodis... eisdem terminis territorii attigerit, & ex altera parte usque ad Sarratam de Arandato perveniret.* Sed legendum *Serrata*, montium seu collium series.

SERNA, promiscue pro *Serra*, occurrit in Cbartis Hispanicis apud Anon. de P. per in Chronico Ordinis S. Benedicti, Colmenaresium in Hist. Segovienfi c. 15. §. 12. c. 16. §. 1. & alios.

¶ **SERRA,** Septum, Galli. *Enelas.* Statuta Cadubri fol. 51. v. *Quilibet homo forensis cuiuscumque conditionis vel status exilis, qui habere, vel de cetero emptiois, vel aliquo alio modo, seu jure adquisiverit domos, terras, prata, mansa, Serras vel possessiones aliquas in Serra & districtu Cadubrii, teneantur & debeant per ipsos domibus, terris, pratis, mansis, Serris & possessionibus collectas communis Cadubrii solvere. Onera Abbas S. Claudii inter ejusd. Monast. Statuta p. 63. Item, per Joannem Vagay super una Serra cuiusdam baptorio, & supra declarando, dimidius grossus. Vide de *Serratura*.*

¶ 3. **SERRA,** Apotheca reconditoria, Galli. *Serre.* Locus ubi ad victum necessaria recondunt. Charta an. 984. inter Infr. tom. 4. Gall. Christ. nov. edit. col. 7. *Videmus cellarium nostrorum ac borreorum deliquit & omnes Serras exhaustas & evacuatas, de quibus per anni circulum statutis horis quotidianis victus nobis dabatur.*

¶ 4. **SERRA,** Falcula, Galli. *Fauille.* Acta S. Benedicti Avinion. to. 2. April. p. 259. *Et tenebat in manu Serram nam, cum quae metebat in festo S. Petri. Evenit quod non valebat emittere Serram de manu nec bladi.* Vide *Serriculum*.

SERRACULUM. Palamon io Glossi. *Claustrum, Serraculum est.* Alias *Serraculum* Latinis dicitur *Conus*, quo oavis impellitur. [*Serraculum*, *seraculum*, in Glossi. Lat. Græc.] Vide *Cucurbitum* lib. 9. Observe. c. 10. & supra, *Serra* 1. & *Serraculum*.

¶ **SERRACULUM.** Epilomii vertibulum, alias *Duciculum*. Vide in hac voce. *Jonas* io Vita S. Columbanii apud Mabill. l. 2. c. a. Benod. p. 16. *Pat quod tybram nancupant, minierit ad cellarium deportat, & ante eas que cunctis condita erant apposit: traiecitque Serraculum meatum in tybrum currere finit.* Serraculum quod *duciculum* vocant, *maaa deforet*.

SERRAGO. Ramentum, scobs ferraria, pulvis. qui ex re qualibet *ferra* diuisa dilabatur, Gallis *Sierre*, vel *Sciure*. Cælius Aurelianus lib. 4. Chr. cap. 8. Cum *seruina* corna *Serragias aspersa*, quam *Genas Rhinen* vocant. Ubi viri docti *Rhinema* emecodant, ex Gr. *πύρμα*.

¶ **SERRALE.** Vide supra *Seralo* 1.

¶ **SERRALHERIUS.** Serrarius, Gall. *Serrurier*. Reparator. factus in Seofcallia Carcaff. an. 1435. ex Cod. Ms. V. Cl. Lancelot. *Magistro Stephano... Serralberio pro una clave que posita fuit in prima porta castri dista civitatis, 11. fol. vi. den.* Vide *Serra*.

¶ **SERRALHERIUS.** Eodem intellectu: *Seralba*, *Serra*, in Charta an. 1370. ex Tabular. S. Victoris Massil. *Magistri Dalmati Serralberii pro fusta clausura & magisterii unius Seralba in quinciesio portalis Cellata.* Vide *Serhailla*.

SERRANIA. Michael del Molino in Repertorio fororum Aragon. *Senencia dicitur lata ad modum Serenianæ, quando sine expensis partes compareant coram iudice, & dicunt, Demint, sententias ipsius istud dictum, &c.*

¶ **SERRARE.** Vide *Serra*, & *Serra* 1.

¶ **SERRARIUM.** Collis, monticulus, in pago *Fuxensi Serri*. Testam. Rogerii Vicecom. Biterr. an. 1193. apud Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. p. 500. *Reliquos vras villas (solidos) habeant in pignore quod bobco in Serrario Biterri de filius Guillelmi Arnauai.* Vide *Serra* 2. & *Serram*.

SERRARIUS. Glossi. Gr. Lat. *Αβερναις, Serrarius, lapidarius, Qui ferra lapides finit.*

¶ **SERRATA.** Collis. Vide in *Serra* 2.

¶ **SERRATA ANTIQUA.** Genus scripturæ. Vide supra *Scriptura*.

¶ **SERRATORIA.** *Serra*, id quo aliquid occluditur. *Ioventar.* an. 1377. ex Tabular. S. Victoris Massil. Item unum missale donato notario & sufficiens, completum & bene illuminatum, cum Serratorii argenti armigeris lupi & Lepis. *Vida Serratoria.*

¶ **SERRATORIUS.** Ad ferram spectans, ad iustas ferræ. *Ammian.* lib. 23. c. 4. *Id modum Serratorie machinæ conuelli.* Vide *Serrus*.

¶ **SERRATURA.** **SERRATURA.** *Serra*, ut *Serratoria*. Tabul. Dunense: *Tanc unus ex famulis qui vocabatur Serrarius vi & tariffi monti lani de Serratara, & aperuit archam.* Statuta Eccl. Nannet. an. 1389. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 981. *Serratum sbrifma, oleum sanctum, ... sub firmis & bonis Serrariis & clauibus reponant.* Charta an. 1398. ex Tabul. B. M. de Boon-Nuotio Rotomag. *Fecit suos seruires, & portam san bastum illius loci Serrariis & uellibus fractis, ... aperire.* Statuta Cadubrici. c. 32. fol. 58. *Approbatum fuit quod ponatur uno archa in seorsita Ecclesie S. Marie de phibe cum duabus Serrariis, ... quorum Serraturam dno. Vicarius habet unam clauem & massarius aliam.* Occurrit præterea in Chron. E. Henr. apud Murator. tom. 1. p. col. 384. in *Anna Mediana*. Anonymi apud eundem tom. 16. col. 812. & c. Vide *Serratura* & *Serra* 1.

¶ **INSERRATURA TENERE.** Sub *ferra* claudere. *Chron. Petri Azarii* ad ann. 1261. apud Murator. tom. 16. col. 370. *Ceteras autem (terras) non destruitas, usurpauerant, mulieres usurperando & ponendo ad redemptionem, homines captos tenendo in Serraturis clauibus.* Vide *Serra*.

¶ **SERRATURA.** Septum quodvis, *clausura*. Statuta Cadubrici lib. 2. cap. 66. *Teneatur quilibet facere pro dimidia Serraturis seu strupaturis inter se & domos, seu hortos, curias & clausuras vicini, seu consorsis sui de signamine, vel de aliis secundum consuetudinem contracte.* Vide io *Serra* 2.

SERRATUS. Conferius, Gallis *Serre*, *preffe*. *Viocentius Belvac.* lib. 30. cap. 71. *Venatores quidem mirabiles, & adinasi ac Serrati ad venandum pergunt, ita quod animalia venaticiis sugando coram se acunt.*

¶ **SERRATUS.** Clausus, Gall. *Ferre*. *Plaga clausa fuit & Serrata*, in Mirac. Mss. Urbani V. P. ex Tabular. S. Victoris Massil. Vide *Serra* & infra *Serricus*.

¶ **SERRERIA.** Mons, collis, idem quod *Serra*. a. Charta an. 1438. ex Schedis Præf. de *Maragans*: *Supra rabafforias... sequendo Serreria, prout aqua labitur.* Vide *Serrarium* & *Serrum*.

¶ **SERRIUS.** Ad iustas ferræ. Vita B. Columbæ Reat. to. 5. Maii p. 352. *Quorum interior (circulus) ... consumptus in limbo velati Serrus obdixerat dentes.* Vide *Serratorine*.

¶ **SERRICELLA.** Minor *Serra*. Vide ibi.

SERRICULUM. Falcicula, qua herba fecatur, in modum *ferræ* deorata. Glossi. Lat. Gr. *Serriculum*, *ἡπὶ τῶν ὑποπόδιων κτλ.* Sic enim legendum, pro *Serriculum*. [Vide *Serra* 4.]

SERRINUS Pulsus, *ἡπὶ τῶν ὑποπόδιων*, alias *Serrus*: ita describitur ab Ægidio Corbolicensi lib. de Pulsibus:

*Occurrit digito species Sereina priori
Debilis in relique sit laegaida, nulla sequenti.
Hic trahit a ferra cognata vocabula pulsus,
Cujus cum primis ipsis denubis acta,
Est grauius, in reliquis grauior, fuscio supremis,
Corporis hoc pulsus fatalis ferra vigorem
Amptat, & vitam aubet lethali obumbrat.*

¶ **SERRO.** *Serrus*, in Glossi. Lat. Gr. Codex Regius habet *Serrapulsus*.

¶ **SERRUM.** Mons, collis, Provincialibus *Serra*. Charta an. circ. 1063. ex Schedis Præf. de *Maragans*: *Usque ad quamdam petiam terra, quæ est in Serra, vocata Serra de Potavia.* Charta an. 1064. ioter Collectanea D. le Fournier: *Sicet ascendit circuitus qui appellatur Virangei in Serrum de Palliaroli, &c.* Tabul. Principis de Rohaa: *Item prænomen... consontantia cum baremo & hocco hereditum Nicolai Guirramandi & cum Serra S. Albani aqua versante.* Occurrit ibi non semel. Vide *Serra* 2. & *Serrariam*.

¶ **SERRURA.** a Gall. *Serrare*, *Serra*, qua ianæ occluduntur. Reparatur factus in Seofcallia Carcaffon. an. 1435. ex Cod. Ms. V. Cl. Lancelot: *Preparando Serrurus eardem ianuatum & plura alia vis necessaria complendo.* Ibidem: *Eidem (Serario) pro duobus Serruris... que posita fuerunt in barteris porte de Ande...* Eodem pro preparando *Serruram hericonis sca barteris porte vocate Ande.* Vide *Serra* 1. *Serrarius* & *Serrus*.

¶ **SERSA.** *Serrus*, perpetam pro *Sessa* & *Sessus*. Locus ubi sal conficitur. Charta Theodorici Episcopi Metensis pro Monast. Alteriac. inter Schedas Mabill. *Insuper tres Serras, quas apud Vicum predicta domus possidet, liberas ab omni rebus & exactione emnes-*
serius

simus in perpetuum. Charta Wolfoaldi Comit. pro Monast. S. Michaelis ad Mosam apud eund. Mabill. to. 2. Annal. Bened. p. 692. col. 2. *Smiliter donamus in Vigo-Marjalo iuno ad fal faciendum, cum mansoscasa, Serjio, cum omne adjectencia ad se pertinente.* Vide in *Sedes* 4. col. 3. 2.

SERSENTE, Apparitores, in Statut. Venetor. qui alibi *Servientes*. [Vide *Servientes*.]

¶ **SERTA**, Corona Ducalis. Franciscus Dux Andriensis in Hist. Translat. S. Richardi Episc. Andr. to. 2. Jun. pag. 248. *Et versus occasum Ausidi fluvii per septem lapidos transiens, ducali titulo decorata est (civitas Andria); in cuius quidem regimine civitatis & Seriam & vicem gero.* Pro Sertum occurrit in Aëtis Ss. Valeriani & Tiburtii tom. 2. April. pag. 207. Vide *Sertum*.

1. **SERTARE**, Claudere, quasi *sera* occludere. Tabularium Casauriense: *Cum medietate de uno sedio de molino, cum insula, introitu & exitu suo, & cum aqua, levata, & pausata, cum forma, in fructando, & in Sertando cum omni firmamento, quantum ad ipsum molinum pertinet.* Vide *Sertura*.

2. **SERTARE**, Sertum imponere, coronare. Gloss. Lat. Græc. *Sertat, & coronat.* [Mart. Capella lib. 5. *Caput regali majestate Sertatum.* Longinus in Vita S. Stanislai Episc. tom. 2. Maii p. 233. *Uterque in caelestis gloriæ fidus irradians, uterque tribus Sertatus aureoliis.*] *Serta suspendere simulacris*, in leg. 12. Cod. Theod. de Paganis.

¶ **SERTICULUM**. Vide supra *Serriculum*.

¶ **SERTIS**, Falcicula, Gall. *Serpe*. Inventar. an. 1294. ex Tabular. S. Victoris Massil. *Unum lingonem, & unam Sertum, &c.* Vide *Serra* 4. & *Serriculum*.

¶ **SERTOR**, pro Sartor, ut videtur, in Statutis Vercell. lib. 7. fol. 21.

¶ **SERTORA**. Vide *Sertura*.

¶ **SERTUM**, Series, brevis narratio. Anastasius in Epitome Chron. Casin. apud Murator. tom. 2. p. 366. col. 1. *Sed libet cursum paulo altius, & præcedentium & subsequentium Archimandritorum seriem, Sertumque te. ore, simul etiam operi brevis breviter annexere.*

¶ **SERTUM IMPERII**, Corona imperialis, diadema. Anonymus de Laudibus Berengarii Aug. apud eundem Murator. ibid. p. 496. col. 1.

Imperii sumptuosus eo pro munere Sertum, Solus & occiduo Caesar vocandus in orbe.

Vide *Serra*.

SERTURA, Clausura. Tabularium Casauriense. *Donavimus medietatem de uno molino in fluvio de Orfente cum leva & pausa sua, cum forma & Sertura, cum introitu & exitu suo, &c.* Alibi pro *Sertura*, est *Clausura*. Ibidem in Charta ann. 1007. *Vendimus tibi & tradimus... in ipsa insula uam formam cavare, & Sertura facere, & aquam prebendere, &c.* Le Roman de Garin:

*Sont-il venu au Chastel de Mouclin,
Font les Sertes & les portes venie,
Que aus u puet ne aler ne venir.*

Vide *Serriculum*, & *Sertare* 1.

¶ **SERTUS**, Situs, positus. Charta Caroli Calvi an. 859. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 30. *Et terminat predictus alodis de una parte ad molinos Gualampadi, qui sunt Serti in ripa Urbione.* f. Seltz.

¶ **SERTUS**, pro Inferius. Charta Casimiri Reg. Polon. ann. 1356. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. Mss. pag. 500. *Notum facimus quod dominus Carolus frater noster carissimus nobis litteras dedit infra Serti tenoris in hac verba.*

¶ 1. **SERVA**, Ancilla. Epist. Mathildis Regine ad S. Anselmum ex Hist. Beccens. Monast. p. 231. *Veni,*

Domine, veni & visita Servam tuam. Uctur etiam Ulpian. leg. 1. de servo corrupto. Vide *Servens* & in *Servus*.

¶ 2. **SERVA**, Locus ubi colliguntur & asservantur aquæ, ut infra *Servatorium*. Charta Humberti I. an. 1299. pro fundat. Monast. Saletar. tom. 2. Hist. Dalph. p. 91. col. 2. *Item à diño flagno de Saletis direto usque ad parvam Servam de Saletis, dicta Serva eodem modo interclusa.*

SERVACULUM, pro *Serraculum* navis, in Lag. D. ad Leg. Aquil.

SERVAGIUM, Terra *servagii*, pro qua servitium domino debetur. Statuta Willelmi Regis Scotie c. 9. §. 3. de Molendinis: *Rusticus & firmarius dabunt de terra Servagii decimum tertium vas, & de celdra magis, uam srolam.* Synodus Bajocensis ann. 1300. c. 47. *Prohibetur districte ne aliqua Ecclesia Servagium domino terra, vel aliquid conferre presumat, &c.* Ubi alii Codd. habent *Cervagia*. Computum Domani Comitatus Pontivi ann. 1478. *Recepte des Servages qui se payent aujour N. D. de Septembre: & est assavoir, que ceux, qui sont serfs quant ils se marient doivent cinq sols par. & à leur trespas 5. sols, & avec se doivent ebscufm an un denier, & ceux qui sont desfailans des choses desfaillites, pour chacune fois doivent amende de 60. sol.* [Le Roman de la Rose Ms. Et s'est en leur Servage mis
Por ce qu'il eurent aumie.]

¶ **SERVALITER**, Serviliter, more servorum. Tabul. S. Clodoaldi ad an. 1301. *Idem Crispin pro sua voluntatis arbitrio usque ad vi. libras Paris, in quibus dampnificavit & c. idem presentem procuratorem ipsum Servatier condempnari ad refarciendum damnum predictum.* Id est, tamquam servus per sui corporis apprehensionem bonorumque mancipationem: quod in hominem liberum non facile cadebat.

¶ **SERVANS**, ut *Serviens*, Custos. Charta Guillelmi de Linieris ann. 1268. apud Thomasser. in Bithur. p. 196. *Concedimus quod quilibet burgensis sit tamquam Servans dictorum nemorum & aquarum, ita videlicet quod si invenerint cum dictis nemoribus aliquem fœdientem & in aquis mortuis piscantem ut si burgensi credatur itaque sua rei domino per sacramentum. Vi de servens.*

¶ **SERVANTIA**, ut *Servantia*, infra an *Serviens*. Codicillus Bertrandi de Turre, ann. 1282. apud Baluz. tom. 2. Hist. Arver. pag. 508. *Lego Stephano Brisse ad vitam uam centum solidos annuos & la Servantia castri mei de Rota.* Vide infra *Serventagium* & *Serventia*.

¶ **SERVARE**, f. pro *Servire*, Eadem saltem notione, in Charta Henrici Reg. Angl. ann. 1457. c. Chron. Johan. Whethamstedi pag. 420. *Et quamvis ita sit (quod) nos... qua Servare poterunt pro bono nostro & regni nostri, procedere libere possimus.* Vide *Servire* 2.

¶ **SERVARE SE**, Se gerere, Gall. *Se composer*. Laur. Byzy in Diario belli Hussit. ann. 1421. apud Ludewig. to. 6. Reliq. Mss. p. 184. *Item quod sacerdotes ex parte Servens se fecundum ordinem divinum & imitacionem prophetarum & apostolicam.*

¶ **SERVATIO**, Exceptio, Gall. *Reserve*. Charta an. circ. 1000. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 356. *Hec omnia superius dicta cum ipsa Ecclesia sine ulla Servatione vel minoratione tradimus.*

¶ **SERVATOR**, Locum-tenens, vicarius. Gregor. M. lib. 12. Epist. 3. *La Panormitana autem parte loci Servatorem sui mo sufficere elegisse.* Eodem sensu occurrit in leg. si quis furem. de furtis. Vide supra *Salvator* 1.

SERVATORIUM, Piscina, *Reservoir d'eau*, in Charta Manassis Lingon. Episc. an. 1199 apud Perardum pag. 263. *Poisson mis en service*, id est, in servatorio, in Consuetudine Nivernensi c. 6. art. 5. [Vide **Salvatorium** 1. & **Servum** 2.]

SERVORIUM, Eadem notione, Piscina, in Fleta l. 2. c. 73. §. 20. l. 5. c. 24. §. 12

SERVATORIUM, Penus, arca. [Gloss. Lat. Gr. *Servatorium*, *συνεργητήριον*.] Statuta Ordinis de Sempringham pag. 747. *Cistae, vel arcae, vel alia Servatoria licita habent ad utendum sua & recessus sunt fideliter servandas.*

SERVELERIA, **SERVELLERIA**, Cassidis species, quae superiorem capitis partem operit, Ital. *Cervelliera*, Gall. *Cervellierie*. Extractum computi an. 1336. tom. 2. Hist. Dalph. p. 316. col. 1. Item 8. *Servellerie* pro 6. f. 6. d. gr. Informa pro passagium transmarino ex Cod. Ms. Sangerman. Item centum viginti *Servellerie*. Vide *Cervelleriam*.

SERVENTA, Ancilla, famula; Gall. *Servante*. Statuta Asten. cap. 17. fol. 30. *Ordinatum est quod dominus possit impune, moderne percutere & castigare suam famulensem & Serventam, seu pedissequam, &c.* Vide *Servum* 1.

SERVENTAGIUM, **SERVIENTIA**, Servitium, [Servientis feudum, beneficium, seu redditus propter ejusdem officium.] Charta Isl. Episc. Tolos. apud Sammarthanos: *Insuper supradictus Praepositus dedit eis ex toto suo honore Praeposituram, quam habebat in terminis cruciarii Tolose de sancto Stephano, totam in gnomam, & totum Serventage, & pro hoc fecit dederunt, &c.* Charta Bernardi Vicecomitis de Minerba an. 1103. tom. 10. Spicil. Acher. p. 165. *Cum servit & forefuit, & cum omnia servientia & vicarii, & Serventagium, &c.* Tabularium Conventus Abbatis Ch. 522. *Hoc est donum, quod fecit ... illam Serventage de illa decimatione de Clauiaz, &c.* Tabularium Nobiliacensis Abbatis: *Medietas Servientia decimarum, &c.* [Charta an. 1158. apud Thomasser. in Biturig. p. 157. *Si dicta domina Margarita alienaverit aliquam, ... sive Servientiam dederit, seu vendiderit, &c.* Vide in *Servientia*.]

SERVIENTAGIUM, Eadem notione. Charta an. 943. inter Probat. tom. 2. nov. Hist. Occitan. col. 85. *Hac omnia praedicta ego Avo Vicecomis dono ... cum omnia servientia vicariis quoque atque Servientibus, venationibus, &c.*

SERVENTAGIUM, in Charta Guill. IV. Com. Tolos. an. 1079. Ibidem inter Probat. col. 307. *Laudamus & concedimus ... cum vicariis, cum Serventagium, cum venationibus, &c.* Charta an. 1103. ibidem col. 364. *Cum omnibus servientibus & vicariis utriusque sexus, & Serventagium, &c.* Rursum occurrit in Charta an. 1147. ibidem col. 518.

SERVENTIA, Eodem intellectu, in Charta inter Probat. Hist. Ms. Cypr. Pistav. p. 449. *Vendidi & concessi ... nonam partem me contingentem in Serventia decimarum de Linis quam ego & penarii mei habebamus & cenabamus ab eleemosynario.* Ibidem p. 413. plura habentur de Serventia ejusque redditibus. Vide *Serventia*.

SERVIENTARIA, Eodem sensu. Test. Guillelmi de Torre ann. 1315 apud Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. pag. 538. *Item lego dicto Chalceprey Servientarias de in Bessa, &c.*

Serventatois vocant Poetae nostrates, ut opinor, poemata in quibus Servientium seu militum facta & servitia referuntur: unde vocis etymon; neque enim placet Borelli sententia quae Serventio à Gall. *Servet*, cerebri, deducit, fatyricumque esse poema statuit, quod à Picardis acceperunt Poetae Provinciales. Le Roman de Vacce Ms.

Mes ore pnia loagues penser,
Toia. VI.

Livres offrir & translater,

Faire Romani & Serventois, &c.

SERVICIA, pro **Servitia**, non semel occurrit in Charta an. 1192 apud Rymer. tom. 1. p. 371.

SERVICABILIS, Qui servit & colit. Epist. Jani Reg. Cypr. ad dom. de Sylla inter A. 32. Sanctor. tom. 3. Mail. p. 753. *Humillima & obedientia Servientibus Deo, oro dulcem seque ut epistola mea te possit reperire salutem & iocundam.* Vide *Servitilis*.

SERVICIUS, pro **Servitium**, in Placito an. 918. inter Probat. tom. 2. nov. Hist. Occitan. col. 57.

SERVIDA, **Servitium**, **Servicia**. Adalardus in Statutis Corbeienlibus lib. 1. cap. 1. *De cetero unumquisque frater, quidquid de bono suo poterit acquirere supra servidas, quas fratribus facere debent, plenius abique ulla deminutione deferant opportuno tempore Abbati. Iulera quod fratrum ubi additum est: unde legendum putaverim servidas.*

SERVIENTIA. Vide *Servientia*.

SERVIENS, Minister, famulus. Apud Fortunatum Epist. 3. ad Mumolenum lib. 12. Poem. sic inferibitur: *Dominis illustribus sanctisque magnificis omni deservio completis, Servientibus Dominorum.* [Charta Philippi Aug. Reg. Franc. an. 1200. tom. 1. Ordinac. pag. 24. *De Servientibus laiciis feodalarum, &c.* Ad lic. ad Translat. s. Filiberti sec. 4. Bened. part. 1. p. 563. *Servientem suum sic interpellavit: Præpara, inquit, nobis refectorem, ut eum reverfi fuerimus, statim comedamus.* Et ille ad dominum suum, &c. Statuta s. Claudii an. 1448. pag. 56. Item, *Servientibus infirmis ejusdem monasterii, &c.* *Servant* nostris eadem notione. La Bible Guyot Pruvientis.

Ny aura aacelle ne Serjant.

SERVIENS de pane & mensa, Famulus domesticus, in Chartul. Gemmeic. tom. 2. p. 5. *Ny non & Servientibus de pane & mensa Monasterium eam libertatem in pascagio, quam tempore patris mei habuerunt, habendam concedo.*

SERVIENS, Armiger, *Escuier*, si dictus quod *Milites* quodammodo servitium exhiberet & obsequium; ejus quippe seutum & arma deferbat, unde *famulus* dictus. Matth. Paris p. 396. *Armigerorum autem & Servientium centies occurrit.* Radulfus de Diceto an. 1191. *De infirmorum excubiis summe sollicitus, Militibus 20. Servientibus 50. &c.* Idem an. 1194. *Obfessant intus Milites 4. Servientes 20. &c.* Brompton: *Ubi de familia Regis 5. Milites & 20. Servientes occisi sunt.* Vide *Escuier* cum *barredo*, & *Valei*.

SERVIENTUS, Eadem notione. Epist. Henrici Imp. CP. an. 1206. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 1074. *Illi vero quibus custodia civitatis deputata fuerat, circiter 40. Milites de nocte cum Servientibus suis recedat, &c.*

SERVIENTES, Vassalli. Tabularium Conventus Abbatis in Ruthenis Ch. 70. *Et vero Raymundus & Wilhelmus frater meus, & quo Unquidam illius bonis Servientes duntaxat, &c.* [Charta Ludovici Comitis Blesens. an. 1197. *Qui vadum clerici vel militis, vel alienigenae Servientis mei habebit, non tenebit illud ultra viginis dies, nisi sponte sua, &c.* Charta an. 1257 ex Schedis Præf. de Marzagues: *Obfiderunt fortissimum dicti castri in qua erant milites & Servientes dom. Comitum.* Homines jura Servienti pertinet, dicuntur in Privilegio Caroli IV. Imp. an. 1357. inter Instrum. tom. 5. Gall. Christ. nov. edit. col. 126.

SERVIENTES, Milites pedites, qui vulgo Scriptori- bus nostris *Sergeants*. Gesta Francorum expugn. Hierusal. cap. 46. *Congregati ergo simul 120. milia equorum, & pedum 30. milia praeter clientes & Servientes.* [Statuta Synodi Biterren. ann. 1375. apud

apud Marten. tom. 4. Anecl. col. 664. Cum .. impleremur quod nonnulli faceremus, & alius in sacris ordinibus assidue .. cunctis longis desuper publice ad modum Servitium & viderem in claris superius deferant, & Passim. Servitium ad pedem phrygi in Computo an. 1202. apud D. Str. sel. tom. 1. de Univ. p. 164. Rotulus Computi Comput. an. 1253. In communis qui convenerent Bergrans de peds. & Erat etiam.

SERVIENTES EQUITES. Rogerus Hoveden in Richardo I. Willelmus cognomen Cecus serviens Richardo Regi Anglie, in custodiendo Castellum de Leani peps de familia Regis Francie 24. Servientes equites, quos Rex Francie miserat ad munitionem Castellum de Novomercato. (Epist. Alphonsi VIII. Reg. Castella ad Innoc. III. PP. inter Concil. Hispan. 3. pag. 473. Fierunt qui venerunt .. usque ad decem milia servientium in equis, & usque ad quingenta sine equis. Littere Joannis Comit. Armenie. an. 1356. inter Ordines Reg. Fran. tom. 3. p. 102. Obiit nobis homines Regis .. se paratos nos juvare ... de mille Servitiis armatis equibus, & Servientes ad equos, in laudato Computo an. 1302. ibid. non semel. *Servians e eboral & puc*, apud Villharduin. pag. 41.)

SERVANTES. Eadem notione. Godefridus Monachus & Pantaleonis 20. 1167. Cum 500. fere Saisantibus .. ad auxilium Reynaldo cernerent.

SERVANTES. Eodem intellectu. Littere an. 1197. apud Marten. tom. 1. Anecl. col. 664. Trecentis Servantes quos (Tornacenses) mittere volebam domum Regi in expeditis albus suis mittere non poteram. Infra: Crives nullam nullam debent domino Regi dare pecuniam pro Servantibus istis.

SERVANTI. in Epistola Henrici Balduini Imper. CP. in Gestis Innoc. III. In munitione ejusdem civitatis, que Resia dicitur, Hic de Tempora .. cum multis Militibus & Servantibus reliquimus. [Epist. Anonymi de capta urbe CP. an. 1204. apud Marten. tom. 1. Anecl. col. 786. In terra siquidem spedita erant Servanti, Pisani, Generiani, Daci & alii ad eam conservandam & protegendam constituti, qui exiens turrim, & introibant sicut volebant ad sagittandam nostram.]

SERVANTI. in Charta Henrici IV. Imp. apud Goldast. tom. 1. Const. Imper. p. 87. Milites itaque & Servanti jussu obediunt illi, quem magistrum ac ducem eis constituimus, Willebrandus ab Oldenb. in Itiner. T. S. Inter quas & ipsum milites & Servantes predites. Godefridus Mo. s. Pantaleonis an. 1195. Milites itaque & Servanti jurabant obedire illi, &c.

SERVANTI. in Chron. Bone Spei pag. 366. Ipsosque quatuor & liberant imperpetuum ab omni onere reparatione .. eorum servientium, Servantem, &c.

SERVIENTES. vel Servientes fratres, in Ordinibus Militaribus Hospitaliorum, Templariorum, & Teutonicorum Militum, dicti, qui non ex genere militari vel nobili, in eo ordine militabant. Wilhel. Tyrus. 12. c. 7. de Templariis: Tam equites, quam eorum fratres, qui denuunt Servientes.

SARIANDI. Eodem sensu, in Statutis Equit. Teuton. art. 52. apud R. Duellum tom. 2. Miscell. p. 54. Duo etiam fratres milites habebat commissa, unum sentem Sarianum dispensatores suos.

SERVIENTES. Appropiores Regii: nostri Sergeants. Edictum Philippi Regis Francie. 1300. c. 28. Item inbibemus, ac servientes sociis adjungamus sui citatores sine precepto Senescalli, Ballivi, aut alterius iudicis, &c. Passim.

Ejusmodi Servitiorum alii erant equites, alii pedes. De iis pluribus agit laudatum Philippi Edictum à Cl. V. de Lauriere editum tom. 1. Ordinat. Reg. Franc. p. 337. Exstat ibidem p. 352. ejusdem Regis Statutum quo

Servientes equites Castellari ad Ro. reducuntur, & Servientes pedes. Inter Notarios & Advocatos recensentur Servientes in Litteris Caroli Reg. Franc. an. 1235. tom. 2. Ordinat. p. 3.

SERJANDUS. ex Gallico *Serjant*, in Statutis secundi Roberti I. Regis Scotie c. 28.

SERVIENTS. Locum tenens, in Charta Archiepiscopi Baldi dom. Borbonii an. 1233. inter Instr. tom. 2. Gall. Christ. nov. ed. col. 137. *Neum facio .. quod cum ego posuissim in villa Brivatiensi quendam Servientem ex parte domini Regis & nostri, pro dom. Regis & nostris negotiis in predicta peragendis, .. mihi constitutis evidenter .. quod nullus Serviens regis aut bojalus, aut aliquis alius ex parte dom. Regis aut nostra debebat in villa Brivatiensi manere.*

SERGSANTIUS. Eodem sensu, in Actis s. Francisci de Paula tom. 1. April. pag. 331. Galeum venisse hospitiumque eam fecit apud p. 316. *Salutem venisse hospitium regium. Vide infra Statuta vestrorum.*

SERVIENTS DICTUS TIRO. Gall. *Apprenti.* quod magistro suo servitium exhibere teneatur. Charta apud Madon. Formul. Angl. pag. 98. *Testatur quod presatis Johannes Nyngre morabitur cum fecit Johanne Hervey ut ejus Serviens & Apprenticius, à festo Pasche ultimo prateritis, usque finem & terminum sex annorum tunc proxime sequentium plenarie completorum. Per quem vero terminum idem Johannes Apprenticius magistro suo bene & fideliter deserviet.*

SERVIENTES ARMORUM. Qui servientes de armis, dicitur à hom. z. Walinghamo p. 316. [Servientes sive clientis cum armis], Bartholomæo Scribæ in Annal. Genue. apud Muratori tom. 6. col. 124. nostris *Serveants d'armes*, Guillel. Gauri an. 1298. de quodam Amalrico d'Alencon:

Cis estois lors à ma creance,

Servant d'armes au Roi de France.

Servientes armorum. iis corporis sui custodiam committere, jussit milite Philippum Augustum docet R. P. Daniel tom. 1. Milit. Franc. l. 9. c. 12. quem consule, si placeat. Adde Oberv. Andr. Duchesni in Alajum Charrier p. 864. & 865.

De eorum officio audiendus imprimis Builiterius in Summa rurali lib. 2. *Les Sergens d'armes sont les Maçiers, que le Roy a en son office, qui portent macis devant le Roy. Sont appellez Sergens d'armes, parce que ce sont les Sergens pour le corps du Roy; Et doivent & peuvent uder porter leurs armures jusques à la Coudre des Comptes du Roy, & peuvent faire sergentie par tout le Royaume, & doivent avoir gages du Roy. Item ils doivent estre gages de toutes tailles & subides courans aux pays, ne doivent avoir Jage, que le Roy & son connestable, mesme en defendant, &c. Et est leur office de voier: car suppose que le Roy si alla de vie à trepas, j'alloit ce que tous ces Officiers soient demis de leur Office par le mors du Roy, n'out fois ne le font mie Sergens d'armes, mais demeurent toujours sans qu'ils vivent, les ne foront, &c. lis persèpe castorum custodie commendat. Gest. S. Ludovici Reg. Francor. Castellum Bellieacum Servientium Regis ad arma stronum, pro delor occiderunt. Statutum Philippi V. datum Pontifac 18. Julii an. 1218. Et quant aucuns des chasteaux, qui sont en frontiere escheveront, nous y mettront des Sergens d'armes, qui garderont lesdits chasteaux pour leurs gages de la mure, & n'est pue nostre entencion de donner plus nulles gardes de chasteaux, ainçois les garderont les Sergens d'armes pour leurs gages, si comme dessus est dit. Sched. Regi Cuslorum delata ann. 1323. Item des sergens d'armes à qui le Roy donne leur gages de mays de certains seigneurie à preadre sur les domaines ou sei Baillies & Seneschauces, lesquels gages ils doivent prendre à l'ostel, en*

ment ou son annerveria *sen buiber*, ou *saire anner* tiels services. Mox addit, ideo *Magnum serjaniam* appellari, quod longe precellat *servitium* tenere per *seutagium*. Deinde *servitium* *Seutagii* non esse ratum ac definitum, ut est *servitium*, *Magna serjanie*. *Servitium* præterea *Seutagii* extra regni limites, *servitium* vero *Magna serjanie* fere semper fieri intra regnum. Sed & *Magnum serjaniam* non nisi à Rege teneri: denique tenentes per *Magna serjaniam* tenere à Rege per *servitium* *Militis*, eoque nomine Regem haberi ab eis *wardum*, *meatagium*, & *relevium*, licet vero de *Seutagio*, nisi à Rege nude pendeat. Similia habet *Britton*. pag. 161. 164. Meminit *Rogerus Hovedenus* pag. 779. *Serjanariarum* *Regis*, quæ non erant de *feodis Militum*. [Ejusmodi sunt *Serjanie* quarum mentio occurrit apud eundem. *Kennett* pag. 392. Per *Serjaniam* *ispiscariunt* *Cancellaria dom. Regis*. Et pag. 308. Per *Serjaniam* *seinde* di coram *dom. Rege* die *Natalis Domini* & habere *electellum dom. Regis* quæ non erant de *feodis Militum*.] Rursum pag. 369. Per *Serjaniam* *mutant* aliud unum *batricum dom. Regis*, vel *illatum batricum* *portandi ad curiam dom. Regis*. j. Porto *Magna serjanie* dividi non possunt ac cogitur *Rex* *hujusmodi* *servitia* sua recipere per *particularem*, inquit *auctor* *Fleiz* lib. 5. c. 9. §. 28. Vide lib. 5. c. 7. Regiam *Majestatem* l. a. c. 71 §. 5. & Statuta secunda *Roberti I.* *Regis* *Scotie* cap. 7. §. 2.

PARVE SERGENTIE sunt et, quæ unum *servitium* ad dimidiam *markam* debet appretiare, vel quæ non recipiunt Regem, nec *patris* *defensionem*, ut equitare cum domino, vel domini, & portare brevem, pascere leporarios & canes domini, mutare aves, invenire arcus & sagittas vel portare, &c. apud *Bracton* lib. 2. cap. 16 §. 6. cap. 35 §. 6. cap. 37 §. 3. apud *Hieram* lib. 1. cap. 10. 11. lib. 3. cap. 14. §. 7. *Littletonem* l. c. 159. 160. 161. *Cowellum* lib. 4. l. 1. tit. 3. §. 2. 3. & *Rastallum* verbo *Græu Serjanij*. Ejusmodi *Parvarum Serjanariarum* *Passim* mentio occurrit. [Literæ patentes *Henrici II.* *Reg. Anglani*. 115. apud *D. Bruffel* tom. 2. de *Ufu* *feud.* pag. 5. Nos non habedimus *custodiam* *hereditis* vel *terre* *alicujus* qui tenet de alio per *servitium* militare, occasione *alicujus* *Parve Serjanie* que *remittit* de nobis per *servitium* reddendi *carroli*, vel *sagittas*, & *Charta* *Libertatum Angliæ* an. 1215. Nos non tenemus *custodiam* *hereditis* vel *terre* *alicujus*, quam tenet de alio per *servitium* militare, occasione *alicujus* *Parve Serjanie*, quam tenet de nobis per *servitium* reddendi *carroli*, vel *sagittas*, vel *hujusmodi*. *Charta* *Philippi Augusti* ann. 1213. apud *Hemerum*: Item de *serjanierum* antiquis, quæ Ecclesiæ *S. Quintini* *habebat* temporibus *Radulphi* & *Philippi* *Comitis* *Viromandensis*, ita statum est, quod si ille, qui *serjaniam* tenent, *transulerit* se ad religionem, vel ita *seces* sit ut *impotens*, quod suum non possit officium exercere, ille qui *propinquior* erit in genere, succedet, & in ea *libertate*, in qua ille *prius* cum *venimus*. Si itamea illum *serjanierum* *diviserit*, poterit *etiam* illum *justitiare*, sicut *per* *decessorem* suum, nec illum, qui *serjaniam* *dimiserit*, poterit *capitulum* *garandire* vel *defendere*, nisi cum *specialiter*, quod de eo tenens *suorum* *insistit*. De illis autem communibus *serviciis* *alicujus*, qui *servitium* *Canonice* in propriis *personis*, ... puta de *ilitur*, qui *servitium* de *paucis* *faccendo*, de *sumo* *calcificando*, de *busculariis*, &c. Atque ita dicuntur *Parve* *serjanie*, *Gallicæ* *Francia* *Sergeani*, quod ab omni *italia* & *vili* alio onere immunes sint. *Charta* *Philippi* *Regis* *Franc.* ann. 1289. apud eundem *Hemerum*: *Concessimus* per *nostrum* *litterarum* *Decano* & *Capitulo*, quod, quando *ipsi* *essent* *ad* *pastibus* *suis* *seis*, *baizere* *omne* *communi* *nostrum* *francorum* *derivationem*, qui *eisdem* *in* *Capitulo* *in* *propriis* *personis* *in* *dictis* *pastibus* *servire* *se* *debantur*, *convertendum* & *potendum* *in* *acquistato-*

nem *debitorum*. . . Et quod *presati* *Franci* *servientes* *dictis* *pastibus* *cessantibus* *gaudeant* *liberatiis* *quibus* *gaudebant*, *quando* *dictis* *Decano* & *Capitulo* *in* *dictis* *pastibus* *serviebant*, &c. *Supra* *in* *Charta* *an.* 1288. dicuntur *Servientes* *Ecclesiæ*. Erant autem illi *Buscularii*, *Panctarii*, *Scutellarii*, *Furnarii*, *Cujodes* *ostii*, *Dispositores* *pauis*, *Latores* *Lucrarum*, *Magister* *coquus*, *Subcoqui*, ab omni munere immunes. *Li* *Sergenti* *comuni*, *traues* & *quistes* *de* *la* *Commune*, *des* *mises* & *de* *la* *charge* *de* *la* *Commune*: *Sergens* *en* *l'Office* *de* *Nauire* *ken*, & *Seubken*, d' *Huissier*, *Bouteiller*, d' *Eschiver*, *de* *porter* *lettres*. Ita *membranz* *veteres*, inquit idem *Hemerus*. Ejusmodi perinde est *sergenteria*, de qua *Codex* *Croylandensis* *Monasterii*: *Concessimus* *etiam* *totum* *sergentiam* *Ecclesiæ* *nostræ* *Sermano* *de* *Lek*, qui *veniens* *coram* *Consensu* *in* *nostrum* *publico* *Parlamento* *similiter* *juramentum* *prestavit*, quod *fides* & *fidelis* *nobis* *esset*, & *officium* *suum* *diligenter* *exerceret*. Rectius inquit illi *officium* *suum*, *scilicet* *quod* *vis* *intendunt* *tam* *in* *nostris* *quam* *dictis*, & *ille* *illaminibus* *omnia* *luminaria* *Ecclesiæ* . . . *pulsabit* *omnes* *passiones*, & *ergentaria* *de* *placito* *spate* *apud* *Fernatium* *S. Martini*, &c. *Regellum* *Feodorum* *Comitatus* *Pictavienis*: *Joannes* *Vigerit*, *Clericus* *homo* *Da. Comitis* *Pictavi*, *de* *bailla* *sua* *la* *Ferroniere*. *Materiam*, *ad* *homagium* *platum*, & *ad* *servitium* *anui* *tripidis* *c* & *naus* *calderie* *sufficientis* *ad* *unum* *bovem* *coquendum*, *quando* *sibi* *in* *domo* *sua* *S. Marientis* *est* *nece*. *In* *Arello* *an.* 1265. *in* *l. Regello* *Parlam.* fol. 38. *Alibi* *fol.* 195. *Quidam* *de* *Normannia* *tenens* *quendam* *Sergentiam* *à* *Rege*, *videlicet* *vis* *piscandi* *in* *agua* *Regis* *apud* *vallem* *Radolvi*, *pro* *qua* *scabatur* *Rege* *reddere* *omnes* *redemptas* *quæ* *capiebant* *ibidem*, &c. *Ubi* *videtur*, *est* *pisciculus*, *nostris* *Vendoise*. Ejusmodi *sergentium* *feodalium* *vilia* *alia* *sergentia* *recedit* præterea *Tabular.* *S. Dionysii* *an.* 1284. *Que* *il* *pout* *la* *raison* *de* *ladite* *Serjanerie* *d'Anvers* *estoit* *tenue* *à* *garder* *les* *pris* *audis* *Abbé* *Conveas*, *les* *bois*, *les* *garances*, *la* *justice* *de* *l'aue*, *mettre* *les* *bornes*, *faire* *les* *venes*, *garder* *les* *person* & *les* *prisonniers*, *faire* *les* *sermones*, & *les* *adournemens*, *garder* *les* *hommes* *de* *ladite* *villle*, & *prendre* *et* *couens* *cas* *ou* *si* *asserra*, & *faire* *tous* *maniers* *de* *services*, *qui* *appartiennent* *à* *servant*, *soit* *en* *gardant* *ou* *en* *justiciant*, &c. *Tabular.* *S. Albani* *Andegavorum*. *Precedat* *istis* *Adelais* *Abbatem* *&* *Monachos*, *us* *pro* *amore* *suo* *concederet* *num* *borgagium* *in* *iplo* *alodio* *uni* *sui* *servitii*, *nomine* *Bernario*, & *uniso* *baredi* *post* *illum* *in* *servitio* *capio*, *us* *sicut* *ille* *Bernarius* *servierat* *exinde* *sibi*, *id* *est*, *Adelais* *quæ* *quæ* *sic* *pastia* *ipse* & *unus* *baros* *sui* *servitii* *Monachis*: *post* *illum* *autem* & *sui* *heredis* *decessum*, *rediret* *in* *dominium* *Monachorum*. *Ubi* *serventagium* *precarie* & *sergenterie* *species* *est*. *Regellum* *feodorum* & *servitorum* *ex* *Camera* *Comptor.* *Parisi.* fol. 6. *Hue* *Walpal* *tenet* *sa* *terre* *par* *Sergenterie*, & *doit* *garder* *la* *porte* *du* *chasteau* *de* *Rouen*. Fol. 76. *Robert* *du* *Chastel* *tient* *sa* *terre* *du* *Roy* *par* *Sergerie*, & *doit* *aler* *comme* *Sergent* *du* *Roy* *à* *prendre* *les* *larrons*. Fol. 174. *Jeans* *de* *Lanaet* *est* *Sergent* *du* *Roy* *de* *20* *arpens* *de* *terre*, &c. *Le* *service* *que* *tous* *Sergens* *doivent* *au* *Roy*, *c'est* *de* *garder* *les* *maisons* *des* *Chevaliers* *de* *la* *Chastellaine*, *tous* *jours* *qu'il* *font* *cont* *le* *Srigneur*, & *aler* *en* *chevalerie* *du* *Seigneur* *de* *Champagne*. *Andegavorum* *Homagia* *prelatis* *Mariz* *Reginæ* *Siciliæ* *ann.* 1287. *in* *Regello* *Ludovici* *Regis* *Siciliæ* & *Ducis* *Andegavensis*: *Peleria* *de* *Rabou* *est* *obligé* *à* *cause* *du* *sief* *de* *Boars* *au* *devoir* *de* *garder* *les* *larrons* *qui* *sont* *pris* *en* *la* *jurisd.* *de* *Monnois*. *Veros* *Rileau* *de* *Perçay* *à* *cause* *de* *son* *sief* *est* *obligé* *à* *devoir* *de* *garder* *les* *prisonniers*, & *les* *rendre* *à* *Bauge*. Folio 94. *Guillaume* *Auger* *doit* *foy* *simple* *à* *cause* *de* *la*

Sergenteur saye en la ville & quinte du Mans à service d'aller en la compagnie du Prevost & des Francs du Mans porter la Croisier à S. Julien en la Procession & Sermon le jour de Pasques Flories pour tous devoir . Sainct Martin au doit soy simple à cause de la Sergenteur saye de S. Calays à devoir d'estre le jour de Pasques Flories à venir omprer les lances que les Francs rompent , & estre en la compagnie du Compté ou de cellay qui represente sa personne à convoier la Croix en l'Eglise de S. Julien , &c. Vide Hist. Reomaensem pag. 324.325.

¶ **SERVIENTES FRANGI**, Gallice *Franci Sergeants* . Vide supra in *Parva Sergeantia* .

¶ **SERVIENTES GENERALES**, idem qui Apparitores Regii, quorum jurisdictioni nullis limitibus coercetur. Statutum Ludov. Hutini ann. 1375. tom. 1. Ordin. p. 62a. *Item. Conqueritur idem Dax* (Britannie) *super eo quod quidam Servientes nostri, qui dicunt se esse Servientes Generales in vestro Britania, servant ibidem, &c. Servientis generalis in villa S. Eugadi mentio est in Statutis Claudii an. 1448 p. 56.*

SERVIENTES CUM GLADIO, Idem qui *Servientis armorum*. Robertus de Noviller armiger, debet servitium 10. dierum, tanquam *Servientis cum gladio*, apud D. Brussel de Usu feud. tom. 1. p. 172.

SERVIENTES HUNOREI, dicti olim apud Anglos, qui post *Ballivum*, Spelm. ex Bracton l. 5. tra. 1. c. 4. n. 2. p. 350. & alibi.

SERVIENTES AD LEGEM, dicti olim in Anglia Doctores, vel juris Antecessores, ut censet Joan. Seldenus in Prolegomenis ad Historicis Anglicis pag. 44. tamen si, inquit, *Judices nostros Doctores, & Servientes* Baccalarii respondere dicat Joannes Rossus Warwicensis. Spelmannus in Causidicorum species tres statuit, inferiorum eorum qui *ad barros* vocantur; secundam *Apprentisiorum*: tertiā *Serjantorum*, vel *Servitium legem*, qui olim *Servientes Narrivores* dicebantur, hoc est Advocati. Fortescutus de Legibus Angliz cap. 8. *Advocati, qui in regno Anglie Servientes ad legem appellantur*. Atque hi, inquit idem Spelmannus, summum obtinent gradum in Legum Anglicarum professione, sicut in Jure Civili, qui *Doctores* appellantur. Et licet *Servientes* qui hujusmodi opibus nonnunquam magis pollet, quam integrum fere *Doctorem* Collegium, etiam & multa hodie antecedit affirmatione: *Doctorem* tamen institutio nobilior fuisse videtur, & antiquius honoratur: *Doctores* etiam appellatio est *Magisterii*; *Serjantis*, Ministerii. *Doctores* sedentes cathedra in fra curiam & pileati disputant. *Serjantis* stantes promiscui extra repagula curiz, quæ *barras* nuncupant, absque pilei honore, sed tenui calyptra, quam *Cosam* vocant, induci causas agunt & promonent.

Ad gradum autem hunc sic perveniunt. Cuspis legum adolescens, primo se sistit in uno Collegiorum juris, (sunt enim 4 quæ & *Hospitia* vocant) emensisque illic studiosius annis 7. vel 8. ad *Barram* quo loquuntur, hoc est, ad agenda causas, evocatur. Denos posthinc annos, vel 1a. Lector publicus in aliquo *Hospitiorum* Cancellariæ emittitur, tantumdemque pene postea idem hoc munus in sui ipsius Collegio eodem exercetur, ut a. vel 3. hebdomadarum spatio bis mille pene coronatos Gallicos expendisse uniuersipiam dignoscatur. Laute enim epulare solet, convivale adhibere præcipuos regni magnates. Hætenus Spelmannus, qui hoc versus describit ex Gower in Voce clamantis lib. 6. c. 4.

Et Apprentisius, Sergaudus post & vocatus,

Judicii officium facie ut abas cum.

Serjancius ad legem, apud Knyghtonum p. 1727 *Servientis D. Regis ad legem*, p. 294. ubi ejusmodi *Servientes ad legem*. VI.

gem postremi inter *Justitiariorum* confident.

Sed de *Servitium ad legem* dignitate & prærogativa audiendus præsertim Joannes Fortescutus de Laudibus legum Angliz cap. 50. ubi ait, in Anglicis Academicis non vigere *Baccalariatus*, & *Doctus* gradus, sed alius non minus celeberrimus, qui *Gradus servientis ad legem* appellatur, & sub hac confertur, quæ subsequitur, forma. Capitalis *Justitiariorum de communis bancæ* consilio & assensu omnium *Justitiariorum*, eligere solet quoties sibi videtur opportunum, 7. vel 8. de maturioribus personis, quæ in prædicto generali studio 13. in legibus profecerunt, quorum nomina in scriptis Cancellario Angliz deferenda curat. Is vero per Regis Brevia, cuilibet electorum illorum mandat, ut eorum Reges stato die, adfuit, ad suscipiendum *statum & gradum Servientis ad legem* quovidem die electi illi inter alias solennitates festum celebrent & convivium, ad instar Coronationis regis, per 7. dies, ita ut singulorum expensæ non minores esse possint quam 160. viatorum: quippe eorum quilibet tenetur dare annulos aureos ad *valentiam* toto *quo* *liberatum ad minus moneta Anglica*, cuilibet nempe Principi, Duci, & Archiepiscopo, qui hinc solennitatibus interfuit, ut & Cancellario ac Thesaurario Anglie, annulum valoris 26. sterl. 8. den. & cuilibet Comiti & Episcopo consimiliter præsentibus, nec non Custodi sigilli, utrique Capitali *Justitiariorum*, & Capitali Baroni de Scaccario Regis, annulum 10. sol. & omni domino Parlamentis, Abbati, notabili Prelato, & magno Militi tunc presenti; & aliis ejusmodi annulum unius marce, & sic de cæteris, adeo ut nullus fere sit *Officiarius inferioris gradus*, qui pro sua dignitate annulo non donetur. Amicus præterea & domesticus dant annulos, & *liberas magnum pauperum* *sestia*: adeo ut in nulla orbis totius Academia ad *Doctus* gradum consequendum tam magnifici sumptus fiant, ac dona erogentur: nec mirum, cum in Anglia *Servientis ad legem* dignitas lucri plurimum affert, sique gradus ad amplius nas dignitates consequendas. Nullus est enim *Advocatus in universa mundo*, qui *ratione officii sui tantum lacrat*, ac ille. Deinde nemo in regni licet legibus scientissimus, ad officium & dignitatem *Justitiariorum* in Curia placiorum eorum ipso Rege & communis bancæ, quæ sunt *suprema curia ejusdem regni ordinaria*, nisi ipse primitus *statu & gradu Servientis ad legem fuerit insignitus*. Nullus autem ad hunc gradum assumitur, nisi in generali legum studio 16. annos ad minus compleverit.

¶ **Servientes Regis ad Legem** in Anglia sæpe vulgo jam numerantur, duo in Hibernia: *Servientium* vero *Communium ad legem* numerus procedit usque ad viginti in Anglia; at duotantum sunt in Hibernia, tamen plures esse possunt. *Servientes Regis* pro quibusvis privatis hominibus causas agere non prohibentur, præterquam adversus Regem; quod *Servientibus Communibus* non est interdictum. Qui Regi datur annulus non carius emitur quam 100. lib. cæteri proportionem servata. Annuli qui ad *Servientibus Regis* dantur is inferuntur verbis, *Deo, Regi & Legi*, *Servitium* vero *Communium* his, *Deo & Patriæ*.

Jam vero eorum habitus ejusmodi est: *Quilibet eorum semper vestitur, dum in Curia Regis sedet, birreto albo serico*, quod primum & præcipuus est dignitatis symbolum, quoque in eorum creatione decorantur. Nec birretum illud *Justitiariorum*, sicut nec *Servientis ad legem*, *nquam deponit, quo caput suum in toto discooperiet*, etiam in præsentia Regis, licet cum *Celsitudinis* sua loquatur. Roba denique longa ad instar Sacerdotis cum capicio paulato, circa humeros, & desuper collobo, cum duobus labellis, qualiter vis solent *Doctores legum* in *Universitatibus* gaudere, cum *supra descripto birreto*

minuit. Potest etiam stragula vestis, qui coloris bipartitus sit.

¶ Per annum duntaxat à receptione utuntur servientes toga illa bipartiti coloris; dehinc in hieme nigri, in estate violacei, in festis diebus coccinei coloris. Apud Hiberpos servientes non induuntur cui calyptra seu cossa, sed veste serica, uti patroni nostri, quæ ex anteriori parte aperta est globulifque ordinatis dispositis astricta.

¶ SERVIENTES DE MANERIO Villici, quibus manerii cura incumbit. [Servientes qui castellanis manerium, in Regest. Justit. fol. a. 1. v. Capitul. de Villis Caroli Magni aap. 30. Vulvum ut pullos & ova, quos Servientes vel manuarii reddunt, &c. Capitul. lib. 2. §. 191. Audium habemus qualiter & Comes & alii homines ... faciunt servire ad ipsos proprietates Servientes nostros de eorum beneficio, & curas nostras remanent desertæ.] Matth. Paris ann. 1335. Audito igitur de suspensionibus quibus essia costringebantur, & de clamoribus essentiariorum & inultis, accessit Serviens de manerio, ut eorum impetus compesceret. [Adde Thomasser. in Buxigib. pag. 187. & Keupert. in Antiquit. Ambrosiden. pag. 287.]

¶ SERVIENTES NARRATORES, Advocati iidem qui Servientes ad legem, apud Th. Blount in Nomolex. Anglic. Prædictus Thomas de Marfsebat dicit quod ipse est eorumque Servicus Narrator coram iustitiariis, &c. Vide Narratores & Præloctores.

SERVIENTES OFFICII vel STAGII, in Ordine Militari S. Joan. Hierosol. de quibus Statuta ejusdem Ordinis tit. 2. §. 3.

¶ SERVIENTES PACIS, id est, Antileuca seu distrius urbis, Serviens de la paix, in Confectud. Valentia. art. 138. Placitum apud Thom. Blount in Nomolex. Anglic. Et etiam habet ibidem seu Servientes qui vocantur Serjantes of peace, qui servant curie manerii prædicti, & facient attachamenta & executiones omnium placitorum & querelarum in dicta curia. Vide Pax col. 303.

¶ SERVIENTES QUERELÆ, Servens de la querelle, in Confectud. Normann. art. 63. Beraldo dicitur Apparitor ordinarius loci in quo orta est querela seu controversia.

SERVIENTES REGIS, Baron. l. 3. c. 32. Si sine feda cognovit se inde esse iustitiam, coram Vicecomite 2. vel Covenatore, vel Serviente Domini Regis cum testimonio bonorum & proborum dominum, cuius furtum de die non possit, quia sales habent recordum. Ibidem c. 28. Virga capia ... & sic debet ad Crapostum Hundredi, & ad Servientem domini Regis, & ad Coronatorem, & ad Vicecomitem, & ad primum Comitatum faciet appellum suum. Ubi hæc Spelmanus subdit: videlicet Regem habuisse in singulis Comitatus Servientem ad legem, in nomine suo Coronæ placita prosequentem. Notitia.

SERVIENTES REGIS, dicuntur Regii Apparitores, qui alias Servientes armorum vocantur. Continuator Nangui ann. 1323. Quædam Servientem Regis in bacula suo ut moris est Regis Servientibus, Regis usque a defensione proprio barenis interfici. Vide Sceldum ad Eadmerum p. 170. & Knyghtonem p. 677.

SERVIENTES SEPTUÆ, vel septæ, in Charta Ludovici Hutini ann. 1315. pro Normanniis Servientes spuatius, in Litteris ejusdem Reg. ann. 1324. tom. 1. Ordin. pag. 553. Serjant du pleis de l'espée, in Mandato Philippi Pulci Reg. Franc. ann. 1309 ibidem p. 464. [De horum officio, hæc vetus Constitutio Normannia M. 1. part. secl. 1. cap. 11. Sans les Viscontes sans les Serjans de l'espée, lesquels d'après tenir les venes & doivent faire les sermons, & les commandemens des Jussifs, & faire tenir gen-

que juxta y est: si dorvent les nans delivrer qui soit pris gardé sus ce l'ordre de droit: & si dorvent avoir de chascune veue souleux 1. den. & autres si de chascun nant, que il delivrent; & pour ce sont-il dis Serjans de l'espée: quar il dorvent justicier par les Serjans de l'espée tous les malfoeurs, & tous ceux qui suient malvoies compaignes, gens diffamez d'aucuns crimes, & gens suitis & forbanus, & les dorvent oïr la glave de l'espée & avec autres armes si vigoureusement justicier, que la bonas gens qui sont paisibles souffrent par les Serjans de l'espée garder paisiblement, & que les malfoeurs soient espoantez & punis selon droit, & a ce sur ce les Serjans de l'espée principalement establis.

¶ SERGANTERIA, Servientis seudum, beneficium, seu redditus propter ejusdem officium. Sergentia in Confect. Normanc. 24. 28. 33. 34. 35. 117. Sergentia in Britan. art. 674. 677. Chartul. antich. Trinit. Cadom. fol. 86. verfo. Reinaldus de Regna tenet in vassallia 1. acram, &c. & Gaudius unum mafusagium in Sergentaria Occurrit etiam in Cod. censu Episc. Autif. ann. circiter 1290. Vide Serventagium.

¶ SERGANTIA, Eadem notione, in Lib. nig. Scaccarii p. 183. Tenet de Rege in capite seodum suum per servitium 1. militis, & per Sergentiam suam.

¶ SERGENTIA, Pari significatu. Regest. Olim ad an. 1273. fol. 195. v. Per arrestum patet quod in Normannia dom. Rex dabat terras suas Sergentiaris, exempli gratia, dicitur quod quidam teneas Sergentiaris ad Regem, &c.

¶ SERGENTURA, Eodem intellectu. Regest. Magn. Dierum Campanie fol. 50. Distincte inbutitur omnibus ballivis & prepositis terra Campaia Brieque comitatum, ne de cetero vendant nec vendere permittant aliquibus personis Sergentiaris seu majoris in jurisdictionibus eorumdem existantes.

¶ SERJANTARIA, Eodem sensu, in Charta an. 1249. ex Tabul. B. M. de Bono Nuncio Rotomag. Totum illud jus quod ratione Serjantiarie nec de Omeio à dictis viris religiosis hæc editarie reclamabam.

¶ SERJANTIA, SERJEANTIA, ut Sergameria, Vide supra Alaga a Sergentia.

¶ SERGENTARIA, SERGENTERIA, Servientis seu apparitoris officium, Sergentia, apud Butiller. in Summa rurali. Litteræ Johannis Reg. Franc. ann. 1361. tom. 3. Ordin. p. 554. Quod omnes servientes qui ... infra numerum ... reparentur instituti, ... à dictis Sergentariis officii penitus amoverentur. Adde Litteras ejusdem Reg. an. 1363. ibidem tom. 4. p. 231. Statutum Philippi Pulci ann. 1302. ibidem tom. 1. p. 366. Idem de scripturis, sigillis, Sergentariis, vicariis, aliisque sub eis officii censum esse tenendis. Sergentis ex eodem Statuto editum apud Mettner. Hist. Lugdun. p. 86.

¶ SERGENTARIUS, Ad servientem seu apparitorem pertinet. Charta an. 1307. apud Stephanot. to. 2. Fragm. Hist. M. liem quod servientes ... non faciant aliquod officium Sergentarium, nec expletabunt nisi cum litteris iudicis instituti, in quibus continetur velum pro quo contingit homines expletabiles citari, sed in terra ecclesia expletabilis eo officio Sergentarii uti.

SERGENTARE, Apparitoris officio fungi, Gall. Sergenter, Executioni iudicis decretum mandare, in Chron. Flandrensi. Charta Philippi Regis Franc. an. 1307. pro Lugdunenlib. Multos tenebantur ballivarios, servientes, vel officiales quosque, qui pignorare seu Sergentare vassalorum quosque modo, vel aliud officium exercere, nisi in casu restituti nostri. [Alia ejusd. Reg. an. 1319. ex Tabul. Caleni p. 333. Nominat de iuram Magni & iuratum Sergentarii & virgam deferrebat. Gesta Episc. Andegav. apud Acher. tom. 10. Spicil. Nas regit pars ratione capimus vos, quia ... Sergentarii in terra domini Episc. Andegavenf.]

¶ SER-

¶ **SERVIENTAGIUM.** Vide *Servientagium*.

¶ **SERVIENTALIS.** Ad *Servientes* seu *servos* spectans. Vide *Libra Servientalis*, col. 186.

¶ **SERVIENTARIA, SERVIENTELA.** Vide *Servientagium*.

¶ **SERVIENTIA.** Quodvis *servitium*. Tabul. elemosynaria Montimorillonis fol. 48. Et retinuerunt in eodem manso sibi *Servientiam* de milio & de panico, & dimidiam eminum fliginis, &c. fol. 52. Medietatem de terragio, & medietatem *Servientie*. Fol. 57. Dedit omnem *Servientiam*, quam habuit in pradicta terra, &c. [Litteræ Johannis Reg. Franc. an. 1356. to. 4. Ordinat. p. 352. Totam cognitionem, punitioem, confiscationem amandatum, *Servientiarum*, & fensemiarum quorumlibet prolatum compulsum, &c. Vide *Servientagium* & *Serventia*.]

¶ **SERVIENTA,** a Gall. *Serviente*, Mantile. Invenitur. M. Eocl. Ancienis an. 1444. Item quodam *Serviente* modici valoris cum barris de perisio. Statuta M. Cap. Tullensis an. 1497. Diaconi accipias de manu presbyteri (pasenam). & superiatur *Servienta* lata & longa de serico. Ubi indicari videtur fascia illa que intar lacra uiuntur, vulgo *Echorpe*.

¶ **SERVETUM** pro *Servitium*. Charta an. 1271. ea Tabul. S. Victoris Massil. Sive fiat usatica, & *Servienta*, & albergia, aut corvate, aut alia *servitia* pecuniaria, vel non.

¶ 1. **SERVILIS**, Officiosus, Gall. *Serviable*. Regula reformat. Monast. Mellic. in Chron. ejusd. p. 354. Paci & concordia deo operam, charitativi & *Serviles* suis invicem, & in laboribus se mutuo juvantes.

¶ 2. **SERVILIS**, Ignobilis, Gall. *Roturier*. Charta apud Marten. to. 1. Anecd. col. 32. Mansum unum in dominicatum, seu alterum *Servile* in pago Tironico. Alia an. 1245 apud Lobinell. to. 4. Hist. Britan. col. 394. Tam de servis gentilibus, quam *Servilibus*. *Servilis* & *essualis*, id est, *servitius* & *centibus* obnoxius, in Hist. Novicens. apud eund. Marten. tom. 3. Anecd. col. 128. Vita *Servitialis*.

¶ **SERVIMEN**, pro *Servitium*. Vita Burchardi Episcopi Wormaciensis: Monasterium enim in honorem S. Martini configuravit: sed muro ex parte peracto regalis crebrostatis *Servimino* ... impedire peragere non potuit. [Gesta Abbat. Mediani Monast. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 114. Preter prefati impensas *Servimino*. Acta SS. Bened. sæc. 4. part. 1. pag. 267. Decime enim ex proprietate sue ecclesie ibidem pro exhibendo sibi *Servimine* & consu in beneficium prestitit.] Ad *Servimen* revocato. in Vita S. Landrici Episcopi Metensis n. 4. Iustinus Lippensis in Lippitiorio p. 153.

Haftenus in vestro viam *Servimine* viat.

¶ 1. **SERVIRE**, Aliquid nomine *Servitii* ministrare, prestare, exsolvere. Tabul. Principis de Roho: Item una centiam frumenti, unam centiam ordi, & 2. denar. quos *Servientes* dedit beredes. Item unum eorum frumenti & 5. pizæ quos *Servimus* Petrus Verdarii, &c. Litteræ Arnaldi Archiep. Aufc. ann. 1365. inter Instr. to. 6. Gall. Christ. novæ ed. col. 164. Nihil tamen idem precurator visitationis hujus nomine camera prefati dom. Papa obtulit vel *Servivis*. Ransfredus J. C. sub Frederico II. in Ord. judicio cit. de Villanis: *Servivum* Pascha vel in Natali duas gallinas, vel libram piperis, vel aliquid aliud. Charta an. 1289. apud Ludwig. to. 4. Reliq. M. p. 116. Ibidem anna qua *Servis* decem denarios de quadam prato & nova plantatione esse demeruit ... & factus in Debanstorfewen 12. fascientis liri per singulos annos *Servivis*.

¶ **SERVIRE** dicitur Sacerdos qui Ecclesie deferre eoque administrat, in Leg. Bajvar. titul. 1. capit. 1. Et sic tradat ipsam pecuniam coram Sacer-

dote qui ibidem *Servis*. Vide in *Servitor*.

¶ **SERVIRE Tantum Quantum**, Formula loquendi nostris olim usitata. Le Roman de l'acec M.

Se li Roi lui aloit de nule riens faufant,
Jamez vel *Servitios* ne de tant, ne de quant.
Hoc est, nullo modo.

¶ 2. **SERVIRE**, pro *Servare*. Capitul. Francoford. Caroli M. ann. 794. §. 52. De ecclesiis que ab ingenio hominibus constructur, licet eas stradre, vendere, immo modo in ecclesia non destruant, sed *Serviantur* episcopi bonores. Ubi *Servientur* edidit Sirmundus: sed *servire* & *servare* promiscue scribi observat Baluz. in Notis ad Capitul. Vide *Servare*.

¶ **SERVITÆ**, Ordo Religiosorum. Vide *Servi B. Mariae*, in *Servus*.

¶ **SERVITIALIS**, *Servitio* alicui obnoxius, qui *servitium* debet. Charta fundacionis Moastellii S. Petri Generetensis: Cum ingenitatis totius Benacenfis honoris, qui *militerat* *Servitialis*. Liberatas oppidi Baugiaci in Sebustis ann. 1250. Exceptis terre & possessionibus que *casuales* & *Servitiales* aliis existere dignoscuntur.

¶ **SERVITIALIS**. Glossæ ad Etnodum l. 9. Epist. 9. edit. Basil. *Servitialis*, *boest*, *serva editus*. *Servigiale*, Italici. [*Servus*, famulus. Charta ann. 1403. ex Schedis Præl. de Marzagues: Item *Servitiales* que ius vinum ... *Servitiales* duntaxat conveniunt. Statuta Massil. lib. 4. c. 24. §. 4. Sane ab hac constitutione excipimus *Servitiales* caragiarum, de quibus est ordinatum quod 25. peregrinis possit adici unus *Servitialis*. Adde Acta SS. to. 7. Maii p. 154. & to. 3. Junii pag. 456. Provincialibus *Servitio*, qua voce pusillimum intelligunt mulierem que puerperæ *servit*. Vide Joan. Villaneum l. 8. c. 80.

¶ **SERVITICUM**, ut *Servitium*; quomodo etiam f. legendum est. Charta an. 1153. inter Probat. tom. 2. novæ Hist. Occitan. col. 543. Item Ugo Escafredi & frater ejus dicebant duos furnos ejusdem villæ suos esse, & D. Raymundus Tremavelli in eis nihil habere nisi *Serviticum* corum.

¶ **SERVITIES**, pro *Servitium*. Utitur Otrifridus in Epistola Evangelis Theobaldus prefatus lib. finem.

¶ **SERVITIO**, Officium. Vita S. Cuthberti to. 3. Mart. p. 119. Post vero obitum ejus multis fratribus querant *Servitium* animalium, sicut leones in veteri lege legimus Danieli *servire*.

¶ **SERVITIUM**, Charitio, est multitudo *servorum*: addunt Glossæ lisd. & ingeniorum obsequium.

¶ **SERVITIUM**, Ministerium, officium. Gregorius Turon l. 5. c. 3. Sigo quoque *Referendarius*, qui annuum *Sigebertis* dederat, & ab *Chilperico* Rege ita provocatus fuerat, non *Servitium* quod tempore fratris sui habuerat, obtinere, ad *Childebertum* Regem *Sigeberti* filium, relicto *Chilperico*, transiit, resque ejus, quas in *Suefionico* habuerat, *Aspoldus* obtinuit. [Vide *Servitus* 2.]

¶ **SERVITIUM**, Minister ipse. Cædæ Carolinus Epistol. 72. ubi de Placito ac judicio quodam Pontificali: Qui residentes una cum Reverendissimo & Sanctissimo Possessore Archiepiscopo, ... simulque nostris adstantibus *Servitiis*, Theobylasto Bib. iobecario, Stephano Sacellario, Campulo Notario, Theodoro Duce, & ceteris pluribus. Charta Ludovici Pii apud Petr. Chiffletium, de Concilio Neomagensi: Sed si necessitas exigit, ut de *Servitiis* vel nostris vel alienis ad hanc ordinem (Presbyterii) aliquis admitti debeat.

¶ Hinc nostri *Servicie* officem vocantur. Statutum Cameræ Comput. ann. 1366. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 4. p. 730. Que les *tasches* nécessaires pour faire lesdites reparacions, soient en maçonnerie, charpente,

vic, converture, matieres, Service pour ce faire; &c. Vide in *Servitium* 2.

SERVITIUM, Officium Ecclesiasticum, Sacra Synaxis, vulgo *Service de l'Eglise*. Concil. Narbonense an 1053 c. 29. *Aus Servitio eorumdem* (Valdensium) ubi *Majoris ipsorum librum tenente apertum, per ipsum, quasi sub generali confessione remissionem intelligunt fieri peccatorum... assurgunt*. Vita S. Maldegilini. 6. *Et cantus attende, quem tibi monstraveram locum, in quo tu deinceps dominicum expleas Servitium*. [Elmham. in Vita Henrici V. Reg. Angliz edit. Hearoi cap. 32. p. 80. Et dum unvet Anglice, divinis tamen Servitiis prius, prout maria sinebant, perfectis, &c. Translat. S. Medardi to. 2. Junii p. 102. *Ad propter in idio seleni S. Medardi Servitio, &c.* Officium B. M. inscribitur in Breviario Sarisbur. *Servitium B. M. V. Servitium* 1.]

¶ **SERVITIUM**, Officium ecclesiasticum & annuale pro defuncto, *Service*, eadem notione dicimus. Charta Margarete Comit. Flandr. an. 1194. apud Mirazum to. 1. p. 356. *Quod centum solidi cedent in usus rectoris, quod in anniversario die depositionis mee, clericis de quorum qui Servitio meo intererunt, singulis annis celebrabitur, &c.* Charta Gerald Abb. Angerice an 1385. ex Tabul. ejusd. Monasterii. Item in die qua debet fieri *Servitium domini Thome Abbatis* 13. panes frumenti. Instrum. an. 1399. apud Lubinell. to. 2. Histor. Britan. col. 869. *Celebratum officium seu Servitium defunctorum*. &c. Adde *Modos* in Form. Angl. 260. *Servitium decimate*, in Charta ano. 1366. pro Aquariatu de Talemundo.

¶ **SERVITIUM**, Redditi, tributum, quovis prestatio, Gall. *Redevance*. Libertates hominum de Prifeyo ann. 1361. inter Ordinari. Reg. Franc. to. 3. p. 597. *Cum mensura quam dabimus nostris, mensurabitur in dista villa & ea utatur in villa in mercio & extra; ita tamen quod ad antiquum mensuram reddentur Servitium*. Ubi leg. *Servitium* monet Cl. Editor. Terrarium Humberti de Villars an. 1391. *Confiteor tenere tertiam partem prati sub Servitio anno quolibet 3. solidi. 8. den. Vide Servire* 1.

SERVITIUM regulariter accipitur pro quolibet obsequio, quod à vassallis & tenentibus debetur ratione feodi vel tenuræ. Ita Consuetudo Andegav. art. 128. 129. Normannie c. 26. 28. 53. 93. Britanniz art. 2. 10. &c. De ejusmodi servitio feudali copiose etiam agit Philippus Bellomanerius in Consuet. Bellocacensis Mf. cap. 29. Charta an. 1248. in Regesto Comitum Tolose fol. 1. *Pro pradiis feudis vobis fidelis exsilium, & fidele Servitium faciam, videlicet, guerram & pignus ad compositionem vestram, vel cusumque: certi nuntii vestri. Occurrit ibi crebrius eadem formula*. In Charta Villelmi Regis Siciliz an. 1177. apud Jo. Bromptonum, *concedere in deman; & concedere in Servitio* opponuntur. Priori formula intelligitur nude proprietates, posteriori proprietates cum onere servitii. Tabularium S. Vitori Virdunensis. *De nita terra que est in Servitio, &c.* Infra: *De his munitis sunt 7. ad Servitium 5. nff. &c.* [Charta ano. 1095. apud Lubinell. to. 2. Histor. Britan. col. 182. *Hoc concedit nobisque perditione Servitii sui*. Charta an. 1225. ex Tabul. S. Medardi Sueffon. Et nomine *Servitii* recepisti nobis. Charta apud Madex Formul. Anglie. p. 157. *Reddende inde nuntium unum rorsum ad festum S. Johannis Bapt. pro omnibus Servitiis & secularibus demandis*. Eadem leguntur in Charta an. 1429. ibid. 3.]

¶ Observandum omnino est voce *Servitium*, ubi nude occurrit in Chartis clientelarum, ut plurimum significari *Servitium militare*, quo vassallus dominum suum in exercitum pergentem sequi tenebatur. Eo sensu usurpatur in Regesto feodorum Campaniz fol 75.

Dux Lothoringia, fiduciam, justitiam & Servitium (debet.) Vide in *Hominiis* col. 1156.

SERVITIUM, Quodvis munus. Observantiz Regni Aragon. l. 9. p. 40. v. de Suprajunctariis: *Si receperint Servitia, ut prorogarent pignora que facere debent*; &c. Pag. 41. *Si receperint Servitia faciendo justitiam, &c.*

SERVITIUM ANNUUM, Quod quotannis prestat domino: *Service annuel*, in Consuetud. Andeg. art. 129. 395. Cenom. art. 141. Pictaveni art. 176. &c. Brafton. l. 5. tract. 1. c. 5. 1. *Fuit etiam aliquando Servitium annuum, & Servitium Militare simul, & pro eadem terra, & tunc in brevi proponendum est Servitium annuum, sic: per liberum Servitium 10. solidorum per annum, & tunc dicitur, & per Servitium unius feodi Militis: quoniam si hac determinatio per annum postponeretur huic ultime clausula, sic videretur referri ad totam precedentem, & ita sequeretur inconveniens, quia Servitium militare non est annuum*.

SERVITIUM ANTIQVI DOMINICI, Est illud quod prestant feudatarii de antiquo Regis dominio tenentes: antiquum enim Regis dominium est omne feudum quod à sancto Edwardo Rege, vel etiam à Guillelmo Conquestore tenebatur, & in libro quem *Domesday* vocant, descriptum habetur. Maneria quippe quæ illic Regi adscribuntur, antiquum dominium Angli appellant, quia nimirum ab antiquo Regis fuerunt. Servitium igitur per quod hi Regis feudatarii tenebant, *Socagium* dicitur. Jo. Cowellus. l. Instit. tit. 3. §. 2. 5.

SERVITIUM AQUENSE. Vide *Bas Aquisiensis*.

¶ **SERVITIUM CALCARIUM**, Quo quis calcaria domino prestat quotannis tenetur. Charta apud Madex Formul. Anglie. p. 76. *Duo scilicet terre & dimidius in Fremington Hugoni de Necbrill per Servitium quorundam calcarium deauratorum per annum*. Alia ejusmodi servitia ibidem recensentur quæ pro dominorum libitu à vassallis & tenentibus exigebantur. *Servitium cere, cumini, piperis, salmonis, &c.*

SERVITIUM CAMERÆ PAPÆ. Manuale placitorum in Parlamento an. 1376. 14. Augusti: *Les defendent recitens les grandes mises, & consillemas, que le feu Evêque (de Liseux) a faites à commencer son estat à payer le Service de la Chambre du Pape, à faire son entre à Liseux, & à maintenir son estat*. Id est, quod ab Episcopo recens electo vel consecrato in Cameram seu ararium Pontificale inferebatur. [*Servitium commune*, hoc est, ex more debitum, dicitur in Libro obligat. Archievi Vaticani laudato à Baluz. in Notis ad Vitas PP. Avenion. col. 1170.] Vide *Auxilium Episcopi*, col. 893.

SERVITIUM CASTELGARDUM. V. *Castelgardum*.

SERVITIUM DE CIBO, Quo quis per pacendo aliquo vel pro qua vis precumione debet. Tabul. Dervenise: *Servitium prandiorum vel hospitiorum, quæ Receptiones vocant*. Ordinationes factæ in Curia Generali Catalaniz Montifioni sub Alphonsio Rege Aragon. an. 1289. Mf. c. 2. *Sintimus quod aliquis Officialis non nudent recipere Servitium ab aliquo, nisi solum de cibo, & deo parum: quod si fecerit, omittens incentumens officium, & quod imputetur sibi furtum*. Tabularium Elemoyniz S. Pauli Viennensis: *Fendum quod Petrus de Rives ab ipso tenebat in plantis, (ad medium plantum) retinentes quod si aliquando super ipsos venerint, de Cibo suo servare debent eis, ut consuetudo seniorum requirit*. Tabularium Ecclesie Gratianopolitane sub Hugone Episcopo fol. 28. *Et debent illud pratum secare homines de Founnis, videlicet 16. debent esse scilicet, & primum debet habere illum magnitudinem, ut per 3. dies jurgiet 16. scilicet aperientur sine*

sine aliquo luero, sed Cibum debent habere communiter
& potum de domo Comitis, & de domo Episcopi. Hinc

SERVITIUM, l'ereulum, missis, Més, service.
 Ita porro appellatum postmodum serculum extraordinarium quod Monachorum mensa apponebatur in festis festivitibus Conradus de Vabaria de Cafib. S. Galli c.4. *Iste villenius tres in Tinsfenbach, in Rosbach*

in Hoebf Monasterio voluntati & auxilio Abbatis cum requisisset, vria axinde fratribus infirmis servitium, in

Dedicatione fructet, in festo Thome, & in suo Anniversario. Infra: Ecclesiam item S. Oswaldi & B. Thome meritis construatam dedicari & festum celebrari con-

stituit, duobus exinde servitiis instituit. Ephemerides Monasterii S. Galli: Capellani S. Mariae, Joannis, Oswaldi, funditus construat, & prasterea 4. Servitium instituit, in anniversario videlicet suo, in dedica-

tionem S. Galli, in festo Oswaldi & Thome Meritum. Burchardus de Cafib. S. Galli c.7. Rti Monasterii S. Galli

li... in tantum sua attractioni militati, quod infra multos annos neque de vino, neque frumento, neque de aliquibus

usuariis fructibus ipsi fratribus nostris ad Servitium, ad pretium unius obuli devenire permisis. Infra:

Frater autem verum barum circumventi penuria, in sui Servitii sumptum multa & innumera Ecclesie causamperit ornamenta. Chronicon Montis-Sereni p. 159.

Cum jam dudum fratrum Servitium, quae sic vocare consueverimus: anniversarii fidelium, & diebus Sancto-

rum festiis deputata subtra xisset, tunc etiam quodidiana cornu proconvitiis capis detraxerit. Sc. 129.

77. Erant etiam quod similes suos horum fuerit, nisi Servitium quae dicitur festis, & anniversarii fidelium

rabiberit consueverunt, quae ipse tamen ante plures annos eisdem arguerat, exigere, Sc. [Charta Otto-

nis Milis an. 1297. apud Ludewig. tom. 1. Reliq. Miss. p. 176. Traditum conventui diem anniversarii mortis

mei in perpetua benedictione recolere debet, quo die idem conventus ob piam recordationem anime meae

Servitium bonum habebit cum vino vel melle aut cerevisia Luckowensis, cum tritico pane, cum recenti butiro, cum ovis, cum piscibus, Sc. Ubi per servitium non

serculum tantum, sed prandium significatur. Servitium de ovib, in Charta an. 1266. pro Aquariatu de Tale-

lemundo. Charta Locharii Episc. Leod. an. 1192. apud Miraeum to. 1. pag. 720. col. 2. Excepto quod duo aut tria

piscium Servitii, cuiusque voluerit amicorum suorum domus dari precipit. } Historia Episcoporum Vir-

durensi p. 273. Hic autem alodium de Wo. Sophia cum omnibus appendiciis suis & quadam vidua nobili ... ac-

quisivit, & fratribus S. Mariae, eo tenore tribuit, ut in die Annunciationis eiusdem Virginis Servitium ex eo

haberent, & cum solenniter celebrarent: Catalogus Episcoporum Frisingensium in Metropoli Salisburgensi to. 1. p. 132.

Nec non in anniversario praefati Episcopi congruum fratribus exhibeat Servitium. Adde to. 1. p. 534. to. 3. pag. 20. 472.

SERVITIUM MENSAE, Suppellex mensaria, nostris *Service de table*. Charta Christianae infantis, filiae

Perrundi II. Regis, apud Anton. de Yperz in Chron. Ord. S. Bened. to. 5. Et de testuaria lectis palas duos: vases de argenteo quatuor, Servitio de messio integram,

ad missive Ecclesie crucet 2. argenteus, calices duos argenteos, Sc. Alia I. erdinandi I. Regis rex 1101. apud eundem to. 6. Servitium de mensa, id est, salare, in-

feriaria, tenetes, crullone cum coqueleatibus 10. cereferales duos de auratis, agnium de aurata axioma, u-

niformes de vasa de aurata cum pradella axioma binas habent auras. Adde Testamentum Ranimiri, Regis Aragonum an. 1099. Locum vide in Acitare.

SERVITIUM COMMUNE. Vide supra *Servitium Cameræ Papæ*.

SERVITIUM CORPORIS, seu personale, cum vassallis ipsismet & non per vicarium in exercitum domini ire tenetur. Regestum Andegavense ann. 1310. *Les*

Barons sont hommes ligenz Monseigneur, & li doivent Services de corps, & de chevance, & d'armes. Affiliæ

Hierosolymitane Mil. c. 232. de iis qui servitium corporis debent, cum submonentur: Il doivent servir d'

aley a cheval & d'armes à sa seigneurie, on tous les leus du royaume où il les feroindra, ou feroindra, ou tel Ser-

vica come il doivent, & si demorrt y tant come il les feroindra jusques à un an, Sc. Cap. 233. Il s'assise &

usage que voas chevaliers qui ont passé 60. ans d'age, ou que ils sont mebaignd dr miran apparent, sont quies

don Service deleur corps, & se il s'en vancent recusee, par sa que ilras passé d'age, le Signor en aura le chev-

val & las armes en eschange deleur corps à son besing toutes les fois que il l'en vult feroindra. Vide eisdem

affiliæ c. 145. ubi quæstiones aliquot proponuntur de vassallis qui plura feudis possident ejusmodi personali servitio obnoxii.

SERVITIUM CULTURÆ, Quod debent vassalli in agris domini excolendis. Vita S. Leutfredi (æc. 3. Bened. p. c. pag. 550. Conigit denique aliquando ut ab

agricolis die Sabbati secundum consuetudinem legis sue in cimiteria terre debitu Servitium persolveretur.

SERVITIUM CURIÆ, Service de Court, in Confect. S. Quentini art. 82. idem quod *Servitium placiti*, quo vassalli tenentur ad placita dominorum suorum convenire. Vide *Placitum* col. 519.

SERVITIUM DEI, Vita Monastica, in l. 5. Capitulum 55. De his qui ex seculo ad monasteria conversi volunt: *Liberi hominibus qui ad Servitium Dei se tra-*

dere volunt, Sc. Pro Officio ecclesiastico occurrit ibid. l. 6. §. 196. Aliud non ibi (in ecclesia) agat (populus) nisi quod ad Dei Servitium pertinet.

SERVITIUM DEPOSITIONIS GLADIJ. Chron. Angl. Th. Otterbournæ p. 223. *Infans de Mand. sta fuit comitis*

Northumbria teneada de Rege Anglie per Servitium de positionis gladii coram Rege in coronatione.

SERVITIUM DEXTRARIÆ, Equi scilicet dextrarii, hoc est, majoris & cataphracti. Vide *Dextrariæ*.

SERVITIUM DIRECTUM, Quod directo domino debetur. Charta an. 1317. to. 2. Dalphin. p. 166. col. 1. *Concessit... castra, loca & fortalitia... cum suis*

territoriis, ... milibus & directis Servitiis, servitiis vassalibus realibus & personalibus, Sc.

SERVITIUM DOMINICUM, Quod domino debetur qualecumque sit; quod alias Regale dicitur. Capitulum. 2. an. 805. c. 8. & l. 5. Capitulum. c. 241. *De bis qui seculum*

relinquant preper Servitium dominicum impediendum, & tunc neutrum faciant, ut novum è duobus eligant, ... aut pleniter secundum canonicam, aut secundum regule

institutionem vivant, aut Servitium dominicum faciant.

SERVITIUM DUPLICATUM, quale sit, indicat *Vacce au Roman de Rou Mf.*

Ensemble o vous mer passeront, Vostre Service doubleront,

Qui sent mener vint chevaliers Quarante ca merri volentiers,

Et cil qui seult Servir de cent, Dens cent en merri bonarent.

Infra: *Moale oissidz courts aformir, Nois leuor, barons fremir,*

Le Service qui est double, Croient que c'est en fieu tourné,

Et en coustume soit tenu, Et par coustume soit rendu.

¶ **SERVITIUM ECHUTUM**, Præstatio ex delicto. Comput. ann. 1341. to. 1. Hist. Dalphin. p. 94. col. 2. Ex compo Guillelmi de Briordo... de censibus, Servitium echutis, obventionibus, expensis, &c. Nili forte vocem echutis, à servitio dividendam censeas, idemque sit quod Escaeta. Vide in hac voce.

SERVITIUM EPISCOPALE, Tabularium Ecclesie Gratianopolitane sub Hugone Episcopo fol. 51. In mandamento de Jeyra dedit Arsaldu Episcopus parentibus Dalmatii Boas filii 3. maafoi. Postea predictos maafoi dedit Pontius Claudus Episcopus Patis de Domeaa. Dalmaias habet Servitium Episcopale. Et ia parochia de Monie Bimous dedit Arsaldu Episcopus maafoi 3. parentibus Galterii de Domeaa. Postea predictos maafoi dedit Pontius Clavus Episcopus Pontio de Domeaa. [Vide Auxilium Episcopi col. 893.]

¶ **SERVITIUM EQUI**, Quo vassallus equos præstare debet in obsequium domini, quod alibi Auxilium equi dicitur. Vide in hac voce col. 895. Chartul. Sancti. Vincentii Cenoman. fol. 74. Et sedum Pagai... quod dicitur Pagaius ad equi Servitium tenebat ab eodem Philippo. Tabul. Abbatiz Villæ novæ: Exceptis hominibus que retinuit in manu mea ad Servitium meum cum equis & aris faciendum. Vide infra Servitium de Roatino.

SERVITIUM FALLITUM, de eo qui deficit in servitio militari quod domino debet. In Foris Aragon. Propter Servitium fallitum, Rex potest & quilibet aobilis privare aliquem suis cavalleriis, per se datis, etiam propria auctoritate, & sine causa cognitione. Ibidem: Cavallerias nobiles & Militum tenentes, si deficiunt in Servitio per unam diem illius anni in quo servitium debent, perdunt totam soliditatem illius anni. Vide Observantias Regni Aragon. l. 7. tit. 1.

SERVITIUM FEODALE & prædiale, Quod non est personale. sed tantum ratione teneamentorum & prædiorum. Ita Bracton. l. 1. c. 16. §. 7. [Charta ann. 1315. tom. 2. Hist. Dalphin. p. 153. Servitium præterea curie nostre debent... præstare ipsi curie teneantur, quotiens feudale Servitium Baroibus & feudatariis per eandem curiam generaliter indicitur.]

¶ **SERVITIUM FISCALE**, & Servitium fisci. Vide io Fisco col. 547.

SERVITIUM FORINSECUM, Quod non ad dominum capitale, sed ad Regem pertinet: ita dictum, quia fit & capitur foris, sive extra Servitium quod fit domina capitali: uode vocatur etiam Servitium Regale, quia specialiter pertinet ad dominum Regem, & non ad alium. Ejusmodi est quod Scutagium vocant. Ea vero servitia perfoluntur ratione teneamentorum, & non personarum, quia ex teneamenti proveniunt. Monasticum Anglic. to. 1. p. 199. Terras etiam Militum qui dominium Abbatis teneant ad defendenda omnia scutagia, & alia omnia Servitia Forinseca, Deo & Ecclesie. Albani concedimus, &c. Adde to. 3. p. 48. 62. 92. Bractonum l. 1. c. 7. §. 3. c. 16. §. 2. c. 3. §. 1. Heta ml 3. c. 14. §. 7. &c. Seldenus autem in Analictis l. 2. c. 4. servitium illud esse existimat Expeditionem, ponit archiepis constructionem.

¶ Ad Regem pertinet quidem Servitium forinsecum, nisi tamea, addit Bracton. c. 16. §. 7. cum dominus capitalis in propria persona presens fuerit in Servitio, vel aisi cum pro servitio suo satisfecerit domino Regi quocunque modo. Et cerne ad alios præter Regem id genus servitii pertinuisse docet Charta ann. 1244. apud Kennet. Antiquit. Ambrosii. p. 235. Radulphus de Cestren mihi salutem... Noverit universitas vestra me... concessisse... totum jus & clauum quod habet... ita reddidit & servitio unius feodi militaris Canonici de Buracestet, . . . salvo mihi & heredibus meis Forinseco Servitio

inde debito & consueto. Idem probat alia Charta ibid. p. 345. Ego Jobannes Puff... dedi... Jobanni Abbod... nam acram terram arabilibus... tenendum... de capitalibus dominis feodi... reddendo inde eisdem annum denarium annuatim in festo S. Michaelis pro omnibus Servitiis Forinsecis & iatriafecis.

SERVITIUM FORANEUM, Eadem notione. Charta Heorici de Clinton in Monastico Anglico. to. 2. pag. 117. Liberam & quietam ab omni servitio de me & heredibus meis in perpetuum ab omni exactione, salvo Forane Servitio.

SERVITIUM FORENSE. Idem Monasticum Angl. to. 2. p. 28. Cum omnibus libertatibus suis & pertinentiis, salvo Forensi Servitio.

SERVITIUM GENERALE, Idem quod Forinsecum. Ordericus Vitalis l. 6. p. 605. Eoque penitus sit absolutus, ut sibi nil ab eis exigat, nisi generale Comitum Normanvie Servitium. Quod vero illud fuerit, sic paulo ante declarat pag. 604. Omnino absolutus nullam sibi coactionem exhibeat servitium, nec eam nisi in generalium principum Normannie expeditionem.

¶ **SERVITIUM HUMANUM**, Mundanum. Capitul. l. 7. §. 185. Ut clerici nullo fiscali aut publico subdantur officio; sed liberi ab omni Humano Servitio, Ecclesie deserviant.

¶ **SERVITIUM JESU CHRISTI**, Expeditio Hierosolymitana. Testament. Guigonis Andreæ ann. 1236. to. 1. Hist. Dalph. p. 60. col. 2. Item legavit triginta militum solidorum vicuacensis monie ad Servitium Jeshu Christi, de quibus quicunque Milites transmittantur Cruce signati in exercitum transmarinum.

SERVITIUM INTRINSECUM, Quod à vassallis solis dominis servitium præstatur, apud Bractonum l. 1. c. 16. §. 2. & in Heta l. 3. c. 14. §. 7.

¶ **SERVITIUM OR LECTO**, Quo tenentes lectos dominis subministrare debent. Chartul. Gemmeic. tom. 1. p. 36. Or tie y a die huit majures dont les tenants nous doivent queoir & fournir de litz garay bonnesllements, quand nous allons audit manoir.

SERVITIUM LIBERUM, Quod homines liberi debent, diversum à servitio servili, vel villano. Bracton. lib. 5. Traet. 1. c. 2. §. 1. Et notandum est quod in servitio Militari non dicitur per Liberum Servitium, & ideo quia coactas quod tale quoddam liberum est. Infra: Fit etiam aliquando seffamentum sit, & breve sit. Quod clamat tenore de se per Liberum servitium invocandi tibi uam servientem equitem ad eundem secum ia exercitum in Walliam ad custum suum, vel custum suum, pro omni servitio. Vel sic: Per Liberum Servitium sequendi curiam suam, vel portuadi brevia tua ia infra regnam Anglie, &c. Similia habet Radulphus de Hengham in Summa magna c. 1. p. 6. 7. Leges Willelmi Northi c. 55. Volumus etiam ut omnes liberi homines totius monarchie regni nostri predicti habeant & teneant servitium suum... libere ab omni exactione injusta, & ab omni tallagio: ita quod nihil ab eis exigatur vel capiat, aisi Servitium suum Liberum, quod de jure nobis facere debent, & facere teneantur, & prout statutum est eis, &c. Adde c. 58. & Reges Edw. Regis c. 45.

SERVITIUM LIBERUM ARMORUM, Vetus Rentale manerii Seuthwallag in agro Suffexien. apud Sommerum in Tractatu de Gruvelind p. 56. Godefridus Wallensis tenet 3. feodos Milis in teneamenti de Malling, & quartam partem unius feodi apud Terriag, pec liberum Servitium armorum suorum. Willelmus de Brause tenuit apud Abburia uuum feodum Militis per liberum Servitium armorum suorum.

SERVITIUM MAJUS ET MINUS. Charta Bercholdi Episcopi Babenbergensis an. 1259. in Metropoli Saliburg. to. 3. p. 31. Quia viri venerabiles fratres Mo-

najle-

nostro in Osterdomen nobisum & omni nostris fecimus
expensas sumptuosas, nos ad recompensationem ipsius fru-
straverimus forendam, concessimus eis unum mansum, de
quibus pensionem seu censum annuum nobis solvunt, ha-
neant a festo Nativitatis Domini tunc inflanti per 4. an-
nos continue ad omni casu, pance, & Servitio ma-
jori & minori quietes, & a minori vero servitio perpetuo
sint quieti. Charta sequens ejusdem filii copii: Concede-
mus ipsis, ut de duobus mansis, quas sub censu an-
nuo & servitiis nobis tenent coram minore Servitio sibi
retineant, & sub ipsorum prestatione perpetuo sint im-
munes, majoribus Servitiis nobis remaneantibus in statu
debito & consueto.

SERVITIUM MALUM, Quod Servitius vulgo vo-
cant. Tabular. S. Petri Generensis apud Maratm l. 4.
Hist. Baneharn c. 19. §. 2. *Willam D. Petri*, ingenium
ad liberum ab omni Servitio male, ac seilicet ratione, ut
ab illa sit amplius a nomine cogoritur habitatores il-
liur facere aliquod opus in Cadelmanni Castro, vel in
alio loco, &c.

SERVITIUM MANUALE, Eadem notione. Ca-
pitul. l. 5. §. 286. *Vismosi nobis*... *Noverit ut quicumque*
... cum suis animalibus soniter suo plenior diem
cum suo aratro in campo dominico nris, & postea nullam
Servitium ei Manuale in ipsa hebdomada a seniore suo
requiratur.

SERVITIUM MELIORARE, Tabularium Vindoci-
nensis Thimodori Ch. 47. *Domnus autem Abbas* donavit
sua homini 10. sol. dimissi illi 20. & palefridum 20. sa-
lidorum pro Meliorando salicis sui Servitio.

SERVITIUM IMMELIORARE, Perficere, in Ca-
pitul. 2.º. an. 812. c. 19. *Ut villicus bonus, sapiens & pru-*
dens in opus nostrum eligatur, qui faciat rationem Missi
nostro reddere & Servitium perficere... *Deiur illis silva*
ad stirpandam, ut nostrum Servitium immelioretur.

SERVITIUM MILITARE, Illud aut, quod munus
aliquid ad militare disciplinam pertinans, vel alias
honorificum præstat. Ita Bracon. l. 2. c. 35. §. 16. c. 37.
§. 3. & c. l. 3. Traut. c. 2. §. 1. *Militare obsequium*, apud
Lupum Ferrariensem Epistol. 119. *Vetus Consuetudo*
Normannie l. part. sect. 3. c. 7. *Or est appelle un Service*,
qui doit estre fait au Prince ou a ses, seules la con-
suetude & l'establissemens des fiefmes & des villes, &
icest service est accoustume a fere par 40. jours pour le sa-
voir & l'aide de la terre de ceux, qui en tienne les fief-
mes, ou mes ce soit fait pour aucune delivrance & pour
le profit des commun pople, &c. *Tous fiefs de Haubers*
sont especialement establis pour faire le propre service de
la Duchie, & ouvement de tous les Contes & les Ba-
ronnies doivent accomplir ce service, & adacertes toutes
les villes, qui sont communes. Si devez savoir, que les
fiefs de Haubers, qui sont de Contes & de Baronies,
qui ne sont pas assiblies pour la Duchie de Neemaadia,
ne doivent pas de Service d'ost, soit ai Seigneurs assigne
il sont fournis. Excepté nequedant l'arrièreban du Prince,
a quel tresvint grans & petits ponts que il soient
convenables par nres porter, sont venus sans excusation
aille a faire lui aide & profit a tout leur poie. Gausfridus
Malaterra l. 2. c. 39. *Robertus Dux Apulia Gausfridum*
de Cooverfana, epotem videlicet suum, ... ut de
Montepilafosi sibi Servitium, sicut & de ceteris enstris,
que plurima sub ipse babeat, udorvis est. Ordericus
Vitalis l. 7. p. 658. *Hominiarum ne ex tali tenore recepi*, ut
exiade mihi semper fidelis existeret, & Militare Servi-
tium, ubi iussisset, contum Militibus mihi singulis an-
nis exhiberet. Lib. 8. p. 685. *Dux Gisiberto*... *Militum*,
quoniam valde probus erat, Servitium erobro iajun-
xit. Adal. l. 1. p. 808. *Martharus Westmonast.* an. 1253.
Militar omnes per Angliam sibi Servitium Militare de-
bentes fecit summoneri. Matth. Paris an. 1245. *Rex An-*

glia omnibus Comitibus, Baronibus, Militibus, &
alii, qui ei Servitium Militare debebant, ut se conven-
uerant in Walliam profecturum sequerantur, per litte-
ras suas regias strictissime submonuit, &c. Idem ann.
1246. *Quod Servitium Militare nulli regi & regni*
Principibus debetur. Vide Militia.

Servitio militari non modo Barones ceteraque
vassalli seculares, sed & Episcopi atque Abbates ratio-
ne possessionum suarum obnoxii passim leguntur. Hu-
jus vero oneris seu obligationis ratio faciundum loco-
rum libertates ac immunitates exiit diversis. Vide
in Hosti 2. in addere placet quæ hæc a ra habentur in
Charul. AB. S. Germani Præsentis fol. 5. v. *Nos tene-*
mus damno Regi Francie quando vadit in exercitum
in 150. servitiisbus ou m tribus quadrigis de 4. equis &
uno summario de precio 17. lib. Paris. & dimidio libre.
Et si voluerit necesse servientes neque quadrigas, siue
summarios, nos debamus eidem reddere pro quolibet
servitio 60. fol. Paris. computatis tamen omnibus tam
quadrigis quam equis, quam summarios. Et si accipias
servientes, quadrigas, equos, summarios, non te-
nemus predictos siue predicta tenere ad sumptus nostros
ultra 40. dies, & per 40. dies debemus eos tenere ad sum-
ptus nostros, & hæc idem taliter debet nobis reddere
totum servitium nostra.

Quanti constituit servitium militare in Del-
phinatu, habita ratione raditum seodorum, docet
Charta an. 1375. 10. 2. Hist. Dalph. p. 153. col. 2. Sic et-
iam quod dicitur Guido & heredes sui servitium propie-
taria curia nostre debuit ad rationem de nunciis quinque
& quarto pro singulis viginti nunciis Servitii Militaris,
prestat ipsi curie teneantur. Alia an. 1332. ibid. pag.
238 col. 2. *Traslatibus nobis*... *servitium statum & de-*
bitum ad rationem de singulis viginti nunciis valoris pre-
dicti anni pro quolibet Militari Servitio.

SERVITIUM MILITIS, Service de Chevalerie, a-
pud Littltonem, sect. 48. 95. 103. &c. Service de Che-
valier, 102. Monast. Anglic. p. 23. *Vide Feudum Mi-*
litare col. 446.

SERVITIUM MINUERE. *Vide Feudum minuere*
col. 435.

SERVITIUM NATURALE, Quod jure exigitur.
Capitul. pro Moast. S. Crucis Pictav. apud Mabill.
10. 2. Anal. p. 300. *Colonus autem vel servus ad Na-*
tale Servitium, volis, nolis, cedeat.

SERVITIUM NUMERORUM, Illud appellatum,
quod in pecunia ac nummis pro impensis bellicis, aliis-
ve, domino a vassallis ac tenentibus solvebatur.
Consuetudines Tolose: Si aliqui tenuerint in feudum
... nique bonorem, pro quo debet feudatarius servio
domini feudi aliquas oblias annuorum, vel Servitium
nummorum, &c. Joan. Bracon. l. 2. Traet. de acqui-
rendo rerum dominio tit. 35. *Est autem aliud genus te-*
nementi, ejus seilicet, quod statuitur in feudo libero
& ubi fit Servitium in dominiis, emphyteuticis dominiis,
& ubi inde omnino datus ad feudum & servitium Re-
git. Idem Bracon. l. 5. Traet. cap. 1. §. 1. *Per Servi-*
tium deo avariorum, quando dux marce vi 2. solidi ac-
ciuntur de feudo, &c. Charta Mauricii D. Credonensis
Hugonis filii, in Tabulario Abbatis de Rota fol.
197. *Mauricius Credonensis dominus filius Hugonis*
perrexit in exercitum Regis Anglie ad Tboort (an. 1158.)
& quando castrum suis captum, venit Credoni,
& mandavit suos Milites, & fecit eis talliam pro dis-
padio, (depençe) quod fecerat in exercitu: & Milite-
ree quæstione a Michæle Abbate talliam de terris,
quas ipse tenebat in suis feodis, &c. Respondit Abbas,
quod Dom. Regia alius Allobon, nobilis fundator Ec-
clesie de Rota, dederat ei omnes villas, & omnia
Servitia, quæ ad suum servitium pertinebant, tam de
num-

nummis, quam de avena & omnibus aliis serviitiis, &c. Ejusmodi vero nummorum serviitium interdum & sapiente Serviitium dicitur. Idem Tabularium fol. 90. Petrus Bullum motus in via Hierusalem dedit Ecclesie S. Marie de Rota, & Canonici absolute in elemosyna 9 denar. quos habebat de Serviitio, in terra, quae fuerat Bernardi Baxum. Charta an. 1186. in Tabular. Vindocinensis fol. 277. Dederunt 5. sol. de Serviitio, quos habebat super terra Joan. de Parinio. Tabularium Elemosynae S. Pauli Viennensis: De ipsa vero terra in verberia dedit domnus R. G. 4. s. x. teras, ex quibus facies G. quae facere voluerit, de quibus debet in Serviitium 2. sol. ministro vero vestro 6. den. & nihil amplius Domnus R. accipias. Historia Abbatiz Condomenfis pag. 473. Donationem felices... totius Ecclesie, & terras, quae ad eam attinent, nec non duo Serviitia 4. denariorum, & unam vineam juxta Ecclesiam. Adde p. 467.

Ita praestatio, quae ab Ecclesiis Episcopo fit quotannis in quibusdam diocesis, Serviitium appellabatur. Charta Alexandri Archiepiscopi Viennensis apud Jacobum Petrum p. 381. Et sicut confusio more per Vivienensem parochiam divitibus Ecclesie debitum Episcopo habebat Serviitium, confertur & in obsequium Episcopi tempore constituto de auriis duodecim. Alia apud eundem p. 392. Et de auriis Rector ipsius Ecclesie... annis singulis in festivitatis S. Juliani, quae evenit 5. Kal. mensis septimi, in censum Canonici S. Juliani solidos 5. iaculantur solvas. [Vide Auxilium Episcopi col. 893.]

SERVITIUM PLACITI. Vide Placitum, col. 519.

SERVITIUM PLANUM. Censum seu praestatio ex fundo tallis & aliis quibusvis serviitiis non obnoxio. Charta an. 1344. Consequitur praedictis res esse taillabiles ad omniadmodum voluntatem dicti domicelli, exceptis 4. denariis qui sunt de Serviitio plano. Alia ann. 1371. Sub Serviitio plano & sine tallia pro ultimo pratu confusio 5. sol. Charta an. 1465. Humbertus de Saxo absolvit fundos Aubonii Brodier ab omniis tallis, corvatis, complesiis, recognitionibus, & aliis juriis, & eos reducit ad planum Serviitium cum laudibus & venditis secundum usum patriae.

SERVITIUM PLENUM, Convivium plenarium, quod Monachis statis diebus ex fundatione praebetur. Caroli Caesar Imper. Commemoratio apud Augienses: Cum omni abundantia plenum Serviitium pro annua Imperatoris perficeretur. Occurrit rursum infra. Charta an. 1207. apud Goldastum to. 2. Alamannicor. pag. 190. Ut ex perceptione reddituum ipsius officio 10. solidorum ad minimale pro praedicta homines curiae & eibibus, per eum fratres in festo Thome Pontificis & Martyris, circulariter annorum facta revolutione, pleni Serviitii recipiant consolationem. Alia ibidem p. 195. Lutoldus Decanus ad remedium animabus Dietbelini Constantiensis Episcopi, & omnium parentum suorum in festo S. Blasii, quousque vixerit, plenum Serviitium instituit ea conditione, ut ipso mortuo ad anniversarium suum redcat idem Serviitium de Vinca in Tufoubaech, cujus ipso fundator a primis fuit radicibus.

SERVITIUM PLENUM, quod & Corradum Regale dicitur, Procuratio, convivium, quo Rex excipitur. Anonymus Hassenrietanus de Episcopis Eystetenfisibus de Henrico Imp. Mandavit huic Episcopo nostro, ... ut plenum sibi in via Ratisponensis daret Serviitium, Archiepiscopo cultibus non nihil formidandum. Cum eum regni Legatus singulariter, quae danda essent magnifice dumeraret, tandemque ad immensam vini mensuram ventum esset: Pessime, inquit, domus tua insauit. Unde de berem sibi tantum Serviitium dare, qui ne meminerim fuisse quos pacere? Speculator lib. 4. part. 3. de Feudis: Vassalli Comitum & Baronum Imperii senenur dominiis suis obidire & servire propter feuda, quae

ab eis recipimus primo pro exercitu Imperatoris, ... secundum pro Corrado Imperiali, ut videlicet, quando Imperator transferret per illum locum, contribuat in sumptibus ejus, & in his duobus casibus servit vassallus pro curia, in 4. vero sequentibus servit pro militat domini sui, &c.

SERVITIUM PRÆPOSITURÆ, Service de Prévost, in Confect. Norman. Vide in Præposit col. 766.

SERVITIUM PUBLICUM. Idem quod Regale. Vide infra. Excerpta ex Lege Longobard. c. 20. Non à Comite vel aliquo ministro illius ad ullam avaritiam seu Serviitium publicum vel primum cogantur vel compellantur. Vide Angaria 3.

SERVITIUM RECOGNOSCIBILE, Quod ad qualibet domini, vel tenentis mutationem ratione recognitionis praestatur. Charta D. Barbarelli an. 1407. Illud cornetum vice... sub servitio 9. den. ex uia p. 10 & unum de auriis de cimento, adeo quia ipsam cornetum vice erat de manso taillabili dicti domini qui remittit ad Serviitium recognoscibile.

SERVITIUM REGALE, Idem quod Forassecum: Serviitium militare, quod Regi debetur à subditis & vassallis. Rege obsequium, in Capiculi 4. ann. 805. cap. 13. Ita in Capitulum ad Legem Salicam tit. 3. §. 10. & apud Braconum l. 2. c. 35. §. 1. 6. Praeceptum Ludovici Pii Imperat. pro Monasterio S. Columbae Senonensis: Quasdam villas, quae praestit temporibus ad usum fratrum ibidem Deo familiarium fuerant deficiat, segregavit, nisi quo Regali aut publico Serviitio, vel quolibet Abbatis daretur exactione usibus eorum perpetuo deferretur. Judicium datum sub Ludovico Pio Imper. in Vita Aldrici Episcopi Cenomani. n. 47. Et propterea inde sui modo alienatum, quod Franco Episcopus praedictae Ecclesie suo propinquo Adelgiso illud intravit, ut pro collo Regalia Serviitia & iura faceret, quae ille prorsus infirmatus & senectute facere non valebat. Synodus Germanicenis sub Carolo C. to. 6. Vitar. Ord. S. Benedicti p. 50. Et à concilio Regalibus Serviitiis & publicis vestigialibus immunes fecerat. Charta ejusdem Caroli pro Barenonensibus apud Diago l. 2. cap. 4. Serviitia tamen Regalia intra Comitatum, in quo consistunt, faciant. Fori Aragon. l. 17. p. 129. v. Si aliquis, sit in possessione in functione, & non fecerit Serviitium Regale in tota vita sua, &c. Idem in Foris apud Exe. m. an. 1265. Sicut de caetero insantione franca & libera ab omni Regali Serviitio. [Serviitium Regis, in Capitulum. Locharii tit. 3. c. 32. & 33. Charta an. 1073. apud Kennet. Antiquit. Ambrold. p. 60. Quae Ecclesia S. Georgii data fuit fratribus Osen. & habet ibi dem visum franciplegii & totum Regale Serviitium. Charta apud Madoa Formul. Anglie. p. 181. Exceptio Regali Serviitio, scilicet undecimam partem militis.]

SERVITIUM DE RONCINO, dicitur de vassallo, qui equum semel in vita domino debet, [vel etiam quolibet anno.] Charta Philippi Aug. ann. 1221. Teuebunt Major & heredes sui à Decano & Capitulo in liberum feudum per Serviitium unius roncini ad usum & consuetudines patrie. Verus Inquestain Regello ejusdem Regis fol. 164. Tenet... duas bovatas terra apud Ulmeum, unde debet tantum Serviitium unius roncini. [Chartul. S. Vandregh. to. 1. p. 351. Raoul le Prevost de Darigay solus ex N. S. Sachas tunc present & avenit quo comme je fusse teau à humnos Religieux Monseigneur l'Abbé & le Chanoine de S. Vaudrille en un Service de Ronchi à faire chacua au pour les fies & pour les terres que je tions de eux, ... je me suis obligé à eibens Religieux... à recadre les chacua au à la feste S. Jean Baptiste 60. sous de Paris pour ledit service, tant comme il leur plaira à prendre les dits 60. sous, ou à fere ledit Service à Ronchi, seil leur plect mieux.] Vide Stabilimenta S. Ludov. l. 1. c. 37. 129. (ubi qualis esse debet Ronci-

Roncinius deferibitur. ¶ Conſuet. Tiron. Andeg. art. 95. 96. &c. *Cheval de ſervice*, in Conſuet. Andeg. art. 132. 133. Cenom. art. 143. 143. Vide *Servitium equi* & *Runcinas*.

SERVITIUM SEUTI. Vide *Scutugium*.

SERVITIUM SERVILIS. Cuiusmodi eſt tallia, corvata, &c. cui obnoxia ſunt tenementa villanorum. Cbart Sigefridi Comitum Luxemburgienſis an. 993. *Iſtu danturq; ut idem Nivelongus, vel ſuccellentes ejus omnia annis 5. ſolidos proba moneta perſolvant ex eodem manſo, ab omni deinceps ſervitio libero ſervili. Odioſum vulgo appellatur, ſervitio baineux, quod libertati publicæ contrarium ſit, cui opponitur ſervitium nobile, uti vocatur in Regeſto Conſtabulariz Burdegal. Barones Andegavenſes an. 1310. auxilium præſtare pro matrimonio libellæ Caroli Comitum Vadenſis & Andegavenſis renuerunt, quod cum nobiles eſſent, debebant etiam eſſe immunes à ſervitiis odioſis quibus Comes prenebat: *Que ei qui eſt dea par general coaſtume ne peut eſtre appelle ſervitio baineux, car celle aide & autres, quand les eas avienent ſont deas par general coaſtume à ſe ſoujger eſdier Comes, &c. Et ſont appellez les Aydes, les Loians aides d'Anjou & du Maine, non des ſervitio baineux car elles ſont deas ſur le treſor.* Et infra: *Dient que ſervitio baineux doit eſtre reſtraint de droit, & non ne aloagie ſur ceux, qui ſe ne ſont, &c.**

SERVITIUM SOCIJ, ſeu *ſervitio de compaignoa*, cum vaſſallus ſecum jo exercitum ſocium ducere teneretur. Aſſiſſe Hieroſolymitanæ Miſſ. c. 130. *Se le Seigneur ſemont, ou ſes ſemonts a aena de ſes homes, qui li doit ſervitio de compaignois de un, ou de plus, & celle ſemont ſoit à jour mort & aucun de ſes compaignons eſt aloicigne, il le doit dire quant l'home le ſemont, & doit veair devant le Seigneur, & dire li. Sire, vous ey me aver ſuis ſemont, &c. Et tel de mes compaignons, que je ſemont, eſt por voſtre ſervitio eſſoigne, ſi que il ne pent eſtre aler, &c. & ſe il ne vous puiſt à ſeſſir, je en quairrai un natre, & ſi je le puis trover à reſcater, je le reſcaterai à tel ſoi come celui, qui eſt debaitoir, qui eſſoit à moi, à ſes comuns de ceus Royumes, & le merveins moi en voſtre ſervitio, & ſe je le puis trouver, je lo vous ſerai aſſavoir. Et ſe le Seigneur ne ſe veant ſoſſir dou ſervitio de celui, qui eſt debaitoir, celui qui n'eſt ſemont, comme eſt devant dit, doit querre un autre Chevalier, & reſcater à ſoi ſon, qui ſoit nſe de doanet communement à pais, ſe le debaitoir n'avoit plur grans ſois, &c. Adde cap. 144. apud Braſſonm lib. 5. tract. 2. cap. 1. §1.*

SERVITIUM TEMPORALE, in Capitul. pro Monafter. S. Crucis Piclav. apud Mabill. tom. 1. Analect. pag. 399. *Ut à nemine temporale ſervitium exteriori nullo modo quaratur, niſi tantum ab eis quaſivi, poſtquam eus ſub regulari norma vivere conſuiſſet.* Infra: *Ut temporale ſervitium in opere ſemine ab eis ad partem dominici nullatenus queratur.* Ubi dona & militiam recte intelligit Mabillonius.

SERVICE TRESPASSE. Vide *Stabilimenta S. Ludovici* l. c. 99.

SERVITIUM VICINALE. Quod à vicinis ſeu civibus præſtari ſolet. Libertates conceſſe Barcinonenſibus à Petro Rege Aragon. ann. 1283. Miſſ. *Item concedimus Capitulum, quod quilibet civis Barcinonenſis ſolvens & contribuatur puerum ſibi contingentem à ſervitiis vicinialibus, & indo non excuſetur ratione alicujus privilegii.* Vide *Vicinus*.

SERVITIUM VILLANUM. Vide *Lambardum in Paganus*.

SERVITIUM WARDÆ & relevii. Idem quod *Servitium Militare*: quia, ut ait Littleton. ſect. 103. *re-*
Tom. VI.

nova per ſervitium Militis, ſtatibus ad ſe wardam, maritagium, & relevium, &c. Vide præterea ſect. 48. & Skenazum ad Regiam Maieſtat. l. 2. c. 21.

SERVITOR. Famulus, Gall. *Serviteur*. [Dicitur non raro de eo qui alicujus Sancti ſervitio ſe mancipavit.] Iſto Magiſter in Gloſſis: *Cliem, ſervus vel ſocius, ſervitor, amicus miſar.* Inſcriptio Romæ in Roma Subterr. lib. 2. cap. 22. *Enſtibus humilis peccator ſervitor B. Marcellini Martyris. ſervitor Chriſti,* in Epistoſa Gildæ ad Rabanum Monachum inter Hibernicas at. *Servitor Eccleſiæ*, in Synodo Romana II. ſub Silveſtro c. 17. *Servitores S. Petri*, in Epistoſa Nicolai II. PP. ad Rutenſem Comitem apud Hugonem Flaviniac. pag. 193. Addit. t. Ludov. Pii c. 28. *Ut ſervitores non ad unum menſum, ſed in propriis locis poſt reſeſſionem fratrum reſiderent.* Adde & epistoſam Episcoporum Galliz ad Ludovicum Regem c. 9. *Eccehardus Junior de Caſib. S. Galli cap. 8. Crato clam aſſumpto, Wauinge fratre & paucis ſervitoribus, in Franciam venit.*

SERVITORES dicuntur apud Monachos Hebdomadarii menſis miniſtri. Capitula Monach. Augienſ. n. 5. *Senior Deſervus paſſat ſignum tininnabuli, ut ebdomadarii & ceteri ſervitores iuxta præceptum regale accipiant ſuper conſtitutam naaonam mixtam, ut non ſit eis grave jejania, dam mialſtant, ſuſſinere.*

SERVITOR, Qui eccleſiæ alicui deſervit, Gallice *Deſervant*. Concil. Senon. ann. 1239. apud Marten. to. 7. Ampl. Collect. col. 138. *Monachus abbas & priores conventuales, quod ſos ſervitores in abbatiis & prioratibus ſibi ſubditis inſtituunt, ſi ſi hoc ſufficienter ſuſtinent locorum, quot ibi deſervire ſolent.* Teſtam. Beraldi dom. de Kupeſorti ann. 1383. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Arvern. pagin. 315. *Legi ſervitoribus eccleſiæ de Melbau unum ſextarium ſummati. Volo & ordino quod dicti ſervitores eccleſiæ de Melbau teneantur & debeant ſacere annis quolibet annorum ſarium meum.* Conc. Hiſpal. an. 1512. inter Hiſpan tom 4. pag. 10. *Subemas nos nullus parochus nec ſervitor beneficii emittiſſe dicere in ſua hebdomada vel diebus quibus tenetur celebrare Miſſam populo de ſeſſo, vel feria occurrenti.* Vide in *Servitio*.

SERVITORES, Familiares, honorarii, qui non ex officio alicui, ſed ad honores tantum ſerviunt. Charta ann. 1409. ex cædib. Præſid. de Marzagues: *Sus inquirendi, procedendi ac puniendi officiales & ſervitores aſtroſ qui volentes dicantur, & ſunt ad honorem & aſtroſ Maieſtati ne caria continus aſſu non ſervius.* Infra: *Servitores ſeu familiares.*

SERVITORES, Devoti, qua nozione *Servitours* etiam dicimus, in Statutis criminal. Saonæ p. 113.

SERVITAX, Famula. [Rolandinus Patav. in Chr. apud Murat. tom. 8. col. 181. *Fuſſum enim eſt ludium quoddam caſtrum, in quo poſita ſunt domicia cum vicinibus ſive domicellabus & ſervitricibus eorundem, que ſine ulcujus viri auxilio caſtrum prædeſſimſſe defenderunt.* Adde col. 276.] Occurrit in Hiſt. Cortuſiolum 1. 6. c. 6. *Dum ſugiebat in bubus ſervitrici, &c.*

SERVITUDO, ſervitus, ſervi, in Gloſſ. Gr. Lat. 1. **SERVITUS,** ſervitium, ſeu officium Eccleſiaſticum. [Charta ann. 1085. apud Stephanot. tom. 1. Antiquit. Lemovic. Miſſ. p. 699. *Ergo eccleſiæ Maximienſis abſolutionem atque liberum ad celebrandum illiſſe divinum ſervitium in capitulo ſecernat Episcopos Cuius & Archidiaconi ejus & totius Clericorum conventus.*] Epitaphium Conſadi Ducis Franconiz, apud Brouverum lib. 9. n. 65.

*Hic jacet in tumulo Dux, per quem ſervitus iſſo
Eſt celebris templo, luns, virtus, gloriæ Chriſti.*
Vide *Servitium*.

¶ 2. **SERVITUS**, Ministerium, officium. Char-
ra ann. 1229. tom. I. Charul. S. Vandregg. 10. Ego Richar-
dus Anglicus summi dom. Abbas & Conventus S.
Vandregg. servituti & concessit Richa. nepos meo &
Elie Anoi sponso suo... totum integrum servitutum meam
quam habebam & tenebam a dom. Abbate & Conventu
S. Vandregg. quam distam servitutum puer meo &
epo possidebam. Tali vero conditione quod ego distam Ri-
chardus habebam & tenebam distam servitutum usque ad
bambum meum reddendo inde annuum distam Roubusio &
distam Elie sponso ejus, vel heredibus suis duo quaterter
bladi de redditu Augusti mei... pro salsina venditionis
distam servitutus. Vide in servitutum.

¶ **SERVITUS**, Minister ipse. Epist. Alexandri III.
PP. inter Cont. Hispan. to. 3. p. 482. Sub interminatione
anathematis districtas indubitan, quod bastias tra-
gini praecepti monasterium hominibus aut servitutu-
suis nulli ratione invadant, nec aliquam eis in-
juriam vel molestiam audeant irrogare. Vide Servitu-
tium.

SERVITUTES EXACTORIAE & coactionis, Praes-
tationes, vel operæ serviles, *Corvées*. Ordericus Vi-
talis lib. 6. p. 604. Aliam nempe decimam medietatem de re
Monachi Columbae castri tenebant pello, ut omnes Ep-
iscopales consuetudines, & omnes exactorias servitu-
tes persolverent pro illo. Intra: Homines de Turco omni-
mino absolvi, ut nullam sibi coactionem exhibeant Ser-
vitutem, nec tam nisi in generalium Principis Norma-
niae expeditionem.

¶ **SERVITUNCULUS**, dimittit, a Servus, in
Monast. Anglie. to. 1. p. 11. Ego Patricius humilis Ser-
vitunculus Dei, &c.

¶ **SERUM**, Occidens. Chron. Parmense ad an-
num 1274. apud Marcor. tom. 9. col. 788. *Serata de Pe-
tra-Nova ad angulum Petri Montani usque ad angulum de
Bergencis ampliata sunt a latere de sero dista strata*.
Vide Sero.

¶ **SERVORIUM**. Vide Servitorium.

SERURA, Sera, ex Gall. *Serrure*. [Comput. antiq.
1202. apud B. Brasset. to. 2. de Usu feud. pag. 107. *Vra
Serrur de pons Gonacl, &c.*] Synodus Exoniensis
ann. 1287. c. 4. Sit corpus Dominici repositum in bursa
mandilifera, & ipsa includatur sub Serura in pyxide
munda & beneffa, &c. Thorn. ann. 1321. *Hec om-
nia cum suis banaperitiis, clavis, & Serris*. Flet
lib. 1. cap. 20. §. 69. De his, qui Seruras, serratus, &
stia... fregissent. Lib. 2. cap. 72. §. 3. Facilis ingressus
præbet plerumque fragilitatis peccandi voluntatem, &
salute Serura famulis reddendus aperit. Adde Statuta
Provincialis S. Edmundi Archiep. Cantuar. ann. 1235.
cap. 9. & Provinciale Cantuariense lib. 3. tit. 27. [Vide
Serrura.]

¶ **SERURARIOS**, Serrarii, serratum fabricator,
Gall. *Serrurier*. Aet. Francisci de Paole to. 1. April.
p. 151. *Matheus suus qui tunc erat & adhuc est Serura-
rius, cuius habebat fabricandi serraturam, videlicet
serras, clavos & alia necessaria ad classtram conventus,
Vide Serrator.*

SERVUS, Servi, apud veteres Gallos & Germa-
nos alii fuerunt a servis Romanis, eorumque conditio
longè diversa. Tacitus de Morib. Germanor. *Servi*,
non in nostrum morem, descripsit per familiam minist-
riis utuntur, suam quisque sedem, suar penarum regit
frumenti nullum dominum, aut pecoris, aut vestis, vel
solone iungunt, & servi bastius parit. Quibus quid-
dem verbis satis designantur ejusmodi servi, quos Ad-
scriptos gleba vocabant, quales ferme fuerunt apud no-
stros, qui servorum nomine tenebantur, de quibus a
nobis utrumque collecta, & prout occurrerit, hic
proponemus.

Servi porro, ut est in Legibus Henrici I. Regis An-
glie cap. 76 alii natura, alii facti, alii emptione, alii
redemptione, alii sua vel alterius datione. De hisce
omnibus fere servorum species egimus varii in locis,
ac præsertim in vv. Capituli. Nativus, Originarius,
Obnoxatio, &c. Ad eos vero, qui redemptione facti,
hic dicuntur, referri debent quæ habent Affinitz
resol. Miss. 191. *Il y a une ansse propre, que quant
bonne est arressee par deus, que il ne puisse payer, & co-
lui, ou eleus, a qui il doit, & ne peut payer, requie-
rent au Seigneur que il le leur par l'assise eclair, qui leur
doit la dette, & le Seigneur leur deulverer, & que il le
peuvent remir en fers, ou en prison, s'il ne les paye, tou-
te sa vie, denuant li a manger & a boire suffisamment
sa vie s'estenir pain & aigue, & robe & vestis si quil ne
meure par fause de robe, & se il le font tubaner, que
son labueur soit conté au fur corable des labours qui labo-
rent de celui labour, qui li fera laburer, & abatre de sa
dette, ce que il deservira de son labour.*

Servi, ut olim apud veteres, etiam apud nostros
vænum exponebantur: ejusmodi venditionis formu-
læ exstant apud Marcellum lib. 2. form. 28. & Labbeum
tom. 2. Miscellan. pag. 493. Vide Gregor. Turon. lib. 3.
Histor. cap. 5.

Servi vero venaliciarii, seu vænum expositi, ra-
mum gestabant in capite. Watherlus M. in Caprum
Scottum Poemata:

Ductus ad portum gestum in vertice ramum.

Venalem Mercurii voceres ut papulum.

Apud veteres collo appendium titulum gestabant. Vide
A. Gellium l. 4. c. 8. Bodzum in Annotat. Prior. & Scali-
gerum ad l. 4. Propre.

Servorum pretium commune apud Romanos fuit 100
aureor. ex l. 31. D. de Minorib. & l. 1. C. de Com serva-
tione. Varium ac diversum tamen fuit, secundum fe-
vorant dotes. Gregorius Turon. lib. 2. Hist. c. 5. de Ser-
vo. *Quo invenio, obulatorum hominis munera: sed reser-
puita, dicent, Hic de tali generatione decem avili-
bris redimi debet*. Ibidem, servus alius venditur 50
aureis. Vide eundem l. 6. c. 36. *Servus aut ancilla va-
lens sol. 15. aut 25. in Lege Salica tit. 1. §. 5. [Statuta cri-
min. Sæont. c. 18. fol. 25. De potestate Sæontorum utrius-
que sexus. Nulli enim liceat taliter capiendo vel de-
cendo interficere, vel graviter vulnerare, nisi forsae
se solo descendere, quo casu occidens vel vulnerans pu-
niri possit, nisi damna et ad restitutionem pretii servi
occisi, vel vulnerati, quod pretium taxari per magistrat-
um Sabæ nequeat ultra forensis quinquaginta.]*

Statuta intervis observabatur & æstimabatur. Lex
Alaman. tit. 8. edic. Tilli & Heroldi. *Si quis servum
ulivum occiderit, sol. 12. in capitali restituit: aut eam
alio seruo, qui habet 13. palmis cum pollice replicata,
vel 2. digitis in longitudinem, & 3. solidos in alio pre-
tio superponat, quod sunt summi solidi 15. Charta Ala-
mannica Goldasti. 3. Der aliu manerium undecim ma-
num longum: Vide Cujacium l. 10. Observ. cap. 3. &
eundem Goldastum ad Dontheum p. 28.*

*Servi in pignus dabantur & recipiebantur. Lex
Alaman. tit. 86. §. 1. Si quis pignus tulerit contra legem,
aut servum, aut capum, &c.*

Servum, cui dominus oculum erant, vel den-
tem excussit, liberum dimittendum esse statuit liber 6.
Capitul. cap. 14. *Si percussit quisquam oculum servi sui
aut ancilla, & laceret eum fecerit, dimittat eos liberus
pro ocula quem erant. Denem vero si mcaferis seruo vel
ancilla sua simili sententia subjacebit. Si vero occide-
rit, penitentia per beatissimi subiacet, ex Addit. 4.
c. 49. Si quis servum proprium sine conscientia judicis oc-
cidit, excommunicatio nec potestatem bñm reatum
sanguinis emundabit.*

¶ ¶ ¶ Servi

Servi matrimonialia inibant, ut invito, aut inconsulto domino, ancillis; & vicissim ancillæ servis aliorum dominorum copulari non possent; pro qua licentia certam denariorum summam exolvere tenebantur, ut in voce *Forsmaritagus* docuimus.

Liberorum vero hominum matrimonialia cum ancillis apud Wisigothos gravi pena interdicuntur, in Lege Wisig. l. 3. tit. 2. §. 2. 3. In Lege Salica tit. 27 §. 3. Exstat Charta in Tabul. v. Germani Parisii Hugonis Abbatis an. 1140. in qua hæc habentur: *Quidam homo Ansellus nomine Major S. Martini Turonensis de Villu, quæ Dominæ Maria de Montois nominatur, adit præsentiam nostram, petens à nobis, quatenus quendam mulierem, Letboit appellatam, de familia B. Germani procreatam, quam in uxorem ducere volebat, à servili conditione solveremus. Sibi enim eam, nisi liberam, matrimonio iungere non licebat, &c.* Francus, qui alienam ancillam sibi publice iunxerat, cum ea in servitio permanebat. Id iuris etiam obtinuit olim in Gallia nostra. M. Pastorius Ecclesiæ Paris. ann. 1261. Petrus dictus Rex oriundus de Lagiaco, commoratus apud Crivilliacum, assertit: *Q* recognovit in iure coram nobis... quod ipse duxit in uxorem Gislam, quondam uxorem defuncti Petri de Orignaco defunctam, seminam de corpore Ecclesiæ Parisiensis. Assertit etiam *Q* recognovit dictus Petrus in iure coram nobis, quod ipse hoc de consuetudine generalis ipsius patriæ factus est homo ipsius Ecclesiæ Parisiensis, &c. Sed & in Flandria. Galbertus in Vita Caroli Comitis Handrix nu. 12. *Quemque secundum ipsius Comitis ancillam liber in uxorem duxisset, postquam annuam eam obtinisset, non erat liber, sed ejusdem conditionis erat effectus, cuius & uxore ejus.* Vide Gualterum Terran. c. 15. & Labbeum to. 1. Miscellan. p. 581. to. 2. p. 468. Contra, Jure Anglico, thorax maritiliberi facit uxorem nativam ancillam in vita viri, finito vero matrimonio uxor ancillam redit in servitutem, ut est apud Bractonum l. 4. tract. 1. c. 21. §. 4. & in l. 1. c. 26. §. 5. Quod etiam apud nos obtinet in viris nobilibus, qui uxores non nobiles ducunt quæ maritorum privilegiis gaudent, dum ii superstites sunt. Wichbild Magdeburgense art. 3. *Constitutionibus antiquorum Principum cantum esse legimus, si homo liber servum in matrimonium duxerit, proles ex ea genita patri & non matri æquari debet. Principes autem potentes de consensu communis sanxerunt, quod filii jura nanciscantur patri, & filia matri. Recitant tamen, quod tempore Friderici eo nomine primi Imperatoris statutum fuit, si liber homo servam sperduxerat, vel ingenua servum, quod proles illa utrinque sexus matrem sequi deberet, & non patrem. A jure autem principio hoc fuit jura, quod liber partus nunquam servilem procreavit partum. At temporibus autem Wicmanni Episcopi jure frequentatum est, & per Henricum eo nomine VI. Imperatorem statutum, quod utraq; proles, filius & filia nascuntur secundum matrem, & non patrem: hoc est, ventrem ipsum sequuntur, &c.*

In Anglia nunquam matris, sed patris conditionem semper sequuntur liberæ ejusmodi servorum matrimonii prognati, qui semper de patre, non à matre generationis ordo lexitur, ut est in Legibus Henrici I. Regia Angl. capit. 77. & 78. Quibus consona habent Forresterus cap. 42. Fleta l. 1. cap. 3. §. 2. & Littleton. s. 187. Vide Bractonum lib. 4. tract. 1. capit. 21. 22.

In Comitatu Cornubiæ ea obtinet consuetudo, quod si liber homo ducat nativam aliquam in uxorem ad liberum tenementum, & liberum ibidem, si ex ea duo procreantur filia, una erit libera, & altera villana, quia ibi partus sunt pueri inter liberum patrem & dominum uxoris villane. Bracton. lib. 4. cap. 13. §. 2.

Tom. VI.

Liberorum ex ejusmodi matrimoniis status diversus fuit, secundum receptas apud gentes diversissime Leges. In Consuetudine Burbonensi art. 199. liberi ex legitimo matrimonio servi vel servæ nati, sive uterque servituti obnoxii sint, sive horum alter, pejorem conditionem sequuntur, hoc est, servi sunt. Quod videtur obtinuisse apud Francos, & Marculfol. a. form. 29. in Alemannia, & alibi. ex Chartis Alemann. Goldasti. 2. ex Constit. Conradi Imper. ann. 1028. & Friderici II. ann. 1220. apud Ughellum in Episcopis Saldenatensibus. Adde Edictum Theoderici Regis §. 65. 66. Exstat in Tabulario Sancti Maglorii Parisiensis Charta, ex qua docemur id juris etiam locum habuisse apud nostros sub tertia Regum stirpe: in Nomine S. & individua Trinitatis Amen. Ego Ludovicus Dei gratia Francorum Rex. Notum volo fieri omnibus tam posteris quam presentibus quorundam invidiæ reatione auriibus nostræ Sublimitatis intimatum fuisse, quendam scilicet Henricum cognomento Lorboringum servum nostrum debere esse, & matre quidem illius libera existente ex paterna tantum origine servitutis maculam contraxisse. Sed quia honor Regis iudicium diligit, querelam & causam istam in iudicium posuimus, & diem inde statumus. Die igitur statuta, convenientibus in unum in Palatio nostro amicis & fidelibus nostris, prædictum Henricum monuimus, ut tanquam noster servus, & ex nostro servus natus, sicut nobis dictum fuerat, servitutis obsequium nobis impendat. Henrici vero & ejus patrem servum nostrum vel fuisse vel esse omnino negavit, & ab omni servitute se & eum defendere paratus fuit. Quoniam autem obiecta servitutis aberat testis, accusator de secerat, communi consilio diffinitum est, ut ipse Henricus si liberatiis jurator & comprobator existeret, & iuramento suo nos super hoc certos & omnino quicquid redderet, quod & factum est, &c. Actum Parisii ann. 1112.

Lege Longobardorum, mulier libera, quæ servo nupserat, non modo statum mariti sequebatur, sed & ad Palatium pertinebat. Præceptum Pandulphi Principis Capuæ apud Camillum Peregrinum in Histor. Longobard. Concedimus tibi, qui Adelmundo, omnes mulieres liberas feminas, quæ sibi copulaverunt vel copulaverint tuos servos maritos. Capitulum Adelchisi Princip. Benev. cap. 1. Si casusque servus liberam uxorem tollere, qui ad Palatium juxta legem pertinebat, usque passima extitit consuetudo, ut eas personas, quisquis vellet expeceret. A modo autem & deinceps statumus, ut tam a perveritas nullum habeat locum, sed ipse solummodo eos habeat semper, ejus primus ille fuerat servus, etiam illos ad Palatium nunquam repetant. Habetur istius Consuetudinis Diploma ejusdem Adelchisi in Chronic. Sancti Sophiæ Benevent. pagin. 645. Id etiam statutum à Frothone Danorum Rege auctor est Saxo Grammaticus lib. 3. Si libera consensisset in servum, ejus conditionem æquari liberatæ genere præstulerit. Sed hæc attigisse sufficiat, cum omnia, quæ de servorum matrimoniis habent Concilia, Regum Capitula, Chartæ veteres, & Consuetudines municipales, hic inferre vix facile sit. Consular igitur, qui plura vult, Excerpta Egberti Archiep. Eborac. c. 124. Synodum Vermericensem ann. 752. c. 6. 7. 8. 13. 19. 20. Capitulare Compandense ann. 757. c. 6. Capitulum 3. an. 819. c. 3. Observe-

T 2

tias

788 Regni Aragon. lib. 6. tit. de Privilegiis domini In-
fantionis §. 1. M. Pastor. Eccles. Parisiens. l. 2. ch. 127.
128. 131. 135. 13. ch. 14. 15. ch. 9.

Libertatem matrimonii. In Consuetudine Burbonen-
si art. 203. possunt servi liberi sive in matrimonium
voluerint, sique bona sua mobilia ac immobilia tra-
dere, ita ut eorum liberi ac bona priorem semper con-
ditionem sequantur.

De Servorum nobis liberis. ita sancit Consuetudo
Burbonensis art. 694. Nothi ex ancilla & homine libe-
ro conditionem matris sequuntur. Contra nothi ex
muliere libera & homine servo sequuntur conditionem
patris, remanentque aude nothi.

Bona servorum. In Consuetudine Burbonensi art.
201. 202. servi praeda sua libere conditionis homini-
bus vendere non possunt; quod si vendiderint, in com-
missum ad dominum perveniunt. Contra vir liberæ
conditionis pradium tuum servo vendere potest. Vi-
tissim servi in servos sive per donationem sive per ven-
ditionem bona sua transferre, alioque contractus in-
ire invicem possunt, inconsulto domino, dummodo
ejusdem domini sint servi.

Servorum successores. In eadem Consuetudine Bur-
bon. art. 200. liberæ conditionis viri vel seminae servis
nullquam, sed servi agnatis liberæ conditionis succe-
dunt. Art. 207. Servi agnatis ejusdem conditionis suc-
cedunt, dummodo communes in bonis sint, unaque
cum eis degant. Quod si ab eis divisi sint, eorum hæ-
reditas jure mortue tollit ad dominum pervenit. Ea-
dem habet Arvernensis c. 27. art. 3. 6. Vide M. Pasto-
rali Ecclesie Parisiensis l. 1. ch. 26 & Consuetudinem To-
losæ, rubr. de Homagis. Exstat in Tabulario S. Diony-
sii Novigenti Charta Roberti Comitis Belismonensis,
qua res servorum suorum omnium morientium, sicut mos
sibi sequebat, tam in edictis, quam in rebus aliis;
S. Dionysio Martyri, sibi que servientibus concedit.
[Vide Glossarium Juris Gallici voce Escheange.]

Servi lanceæ usus prohibetur. in l. 5. Capitul.
c. 247. Et ut Servi lanceas non possint.

**Varia sunt & diversa pro variis temporibus & lo-
cis servos libertate donandi ratio:** quas omnes consue-
tudines attingimus in voce *Manumissio*. Huic vero que
accepto à servis libertatis pretio fcebat, nonnulla ad-
dere placet lectori haud ingrata, ut confidimus. Judi-
cium testam. Bernardi Comitis Bifuld. an. 1020. in Ap-
pend. ad Marcum Hispan. col. 1030. *Servos vero omnes
juos mascululos quos in domo sua retinebat mandavit libe-
ros facere propter remedium anime sue...* Adalbertus de
Castro Anici quingentis uncias de auro ad S. Mariæ de Ca-
beta ad crucem faciendam, & faciant illum liberum.
Arnulfus de Riopulle donet quingentas uncias de auro ad
S. Petrum de Castronovo propter crucem quod ibidem de-
bebat, & faciant illum liberum. Amalvino de Tug-
via & Tedmar de Virioli donet unusquisque uncias duas
de auro ad S. Mariam de Finistras, ... & faciant eos libe-
ros. Charta manumissionis an. 1277. ex Tabul. Mon-
ast. Noi duo fratres Petrus Pebaldi & Guillelmus Ar-
noldi pro nos ... solvimus, diffimus & ab omni jure
servitutis liberamus te Raymundum seminum nostram...
& omnes infantes qui de te nascentur, & omnem poste-
ritatem que de illis exierit in perpetuum, & damus et
que etiam dimittimus Domino Deo & B. M. Virgini &
omnibus S. Dei & maris sue maritis, si forte eos ha-
beris, quidquid in te habebamus vel habere debeba-
mus, ita quidem quod tui infantes qui de te nascentur &
omnis posteritas que de illis exierit in perpetuum possitis
facere omnem vestram voluntatem à vobismet ipsis & ab
omnibus rebus vestris presentibus & futuris sine omni
nostro nostrorumque retentis & rebellandis, quia ab
omni jure servitutis, à parte domini & bonis nostri

liberos & absolutos, sicut melius dicit vel intelligi pos-
set ad vestram vestrorumque utilitatem vos facimus cum
hac presentia carta vobis in perpetuum valitura, reco-
gnoscentes & cognoscentes, quod pro hac absolutione &
diffinitione recepimus à rebus amicorum suorum quatuor
solidos Malgorenses, ut hac carta firma & stabili per-
maneat.

**Observandum vero libertatis munere donari
eum non posse, quod ex parentibus servis natus, per tri-
ginta annos ipse in servili conditione persistit, ex Ad-
dit. ad Leg. Longobard. tit. 4. §. 10. Quod per triginta
annos servus liber fieri non possit, si pater illius servus
ans mater ejus ancilla fuerit.**

Servi. Clerici fieri vetantur, antequam libertatem
à dominiis suis consecuti fuerint, Canonibus Apo-
stol. in Nov. 12. §. 37. in Concil. Aurel. II. c. 26. Au-
relian. V. c. 6. in Capitul. Caroli M. lib. 1. cap. 8. lib. 7.
c. 34. in Capitulari i. ejusdem Imper. in ceteri anni c. 26.
&c. Vide præterea Vicam S. Theo. hanc Confess. n. 11.
Floodardum lib. 3. Histor. Remens. capit. 27. pag. 553.
Consuetudinem Castellensem in Biturigib. artic. 7.
Vassorum Annalib. Novionensib. pagin. 959. 960.
Stephan. Baluzium in Append. ad Capitul. num. 105.
161. &c. Si autem inconsulto domino ad Clericatum
promoverentur, Clericatus privilegio, domino pe-
tente, privabantur. Vide Probationes Histor. S. An-
niani p. 106. & Regiam Majest. lib. 2. c. 13. ubi plura
de servis non ordinandis ad sacros ordines, præterea Sancti.
Leonem Epistol. 1. capit. 1. Vicam Ludovic. XII. an. 817.
&c.

**Verum si servus scionis & non contradicente do-
mino in clero sortitus sit, ex bene ipsi lib. & saguenus
fuit, in Eragm. Capitul. c. 2. apud Baluz. tom. 2. Capitul.
col. 361.**

**Idem statuitur in Capitulari. Aquisgran. an. 789.
capit. 22. pro servis qui vitam monasticam suscipere
volebant, ut scilicet præter consensum dominorum
non admittantur: quod tamen ceteris limitibus con-
tclusit Capitulare 1. ann. 805. §. 11. De propriis servis
vel ancillis, ut non supra modum in monasteria fu-
mantur ac desertentur villa. Adde l. 1. Capitul. ca-
pit. 106.**

Servorum testimonia. Servis non credendum, si cri-
men alicui obegerit, statuit Lex Wisigoth. l. 2. tit. 4.
§. 4. ut & dominos acculantibus, Edictum Theoderici
§. 48. & Capitula Caroli M. lib. 6. c. 144. lib. 7. capit. 148.
342. ex Consuetudine Burbon. art. 205. servorum per-
inde ac aliorum liberæ conditionis hominum admitti-
tuntur testimonia. Sed & juri stare possunt inconsulto
domino, art. 206. **Servorum Regorum admittentur
testimonium, ex Lege Wisigoth. lib. 2. tit. 4. §. 4. &
ex Lege Burgund. tit. 60. §. 3. Ludovici VI. Fran-
corum Rex ann. 1108. Ecclesie Parisiensis indulget, ut
illius servi in omnibus causis, placitis ac negotiis ad-
versus omnes homines tam liberos quam servos liberam
& perfectam haberent testimonii & bellandi licen-
tiam, ita ut nemo eorum testimonio præ Ecclesie testimo-
nium occasione calumniam inferat.** Id firmavit pos-
tea I. alchalis 119. 8. Kl. Febr. ana. 1194. qui hæc subdit,
non esse equum Ecclesie faciam similia istam conditi-
onibus coerceri, quibus servi secularium hominum coer-
centur. Exstant hæc decreta in M. Pastoralibus ejusd.
Ecclesie l. 19. ch. 12. p. 1. & 4. quæ descripta sunt à Ph.
Labbeo tom. 2. Miscellan. pag. 597. & seqq. simile
privilegium indulget idem Ludovicus anno 1199. ser-
vis Monasterii S. Martini de Campis, in cujus Histo-
ria habetur pagin. 21. ut & servus Monast. S. Mauri in
Charta ann. 1118. descripta à Galtiano lib. de Franco
Alindio pag. 263. (& D. De Lanriere tom. 1. Ordinar.
Reg. Franc. pag. 3; qui aliam ejusd. Regis subdit. ibid.

p. 5. pro servis Eccl. Carnot. an. 1128. Adde Jacobum Petricum ad Penitentialia Teodori pagin. 309. 352. 454. 578. 584.

S erat Regiorum & Ecclesiasticorum servorum privilegium ut ipsi in iudicio rehus suis responderent. Lex Ripuar. tit. 58. §. 20. *Servi nuntii Regii vel Ecclesiasticorum non per alios, sed ipsi pro semetipsis in iudicio respondentes, & sacramenta absque laqueo conjungunt.* Alii vero per suos dominos respondebant, ex eadem Lege tit. 30. §. 1. *Dominus ejus in iudicio pro eo interrogatus respondeat.*

In Consuetudine Burbonensi art. 189. 204. servorum alii sunt, qui ex eo, quod nullis servilibus sunt obnoxii, pro servis habentur: alii servi 4. denariorum appellantur, de quibus egimus, ubi de *Capitalibus*, id est, hominibus, qui censum debent de capite, quos etiam *manibus de corpore, vel de censu* nuncupabant. De iis suis locis multa congesimus. Utriusque servorum speciei par ferme fuit conditio; cum & servilibus obsequii penitus additi, & dominis suis, ratione originis omnino essent obnoxii. Adscriptiorum igitur alii erant servi fiscales, alii Ecclesiastici, alii Beneficiarii, &c. De quibus nomenclaturis sigillatim dicemus.

S **SERVI ARATORES**, Agrorum cultores, in Cod. Theod. tit. 30. de Pignor. leg. 1. *Non Servus arator, aut boves aratoris pignoris causa de possessionibus nostris habuit.* Vide *Servi ministeriales*.

SERVI BENEFICIARI, *Beneficis* seu prædiis datis ad beneficium, additi, & qui in iis servi glebe erant, & cum prædio ad beneficiarium transferant, in Lege Longob. l. 1. tit. 9. §. 30. 36. in Capit. Lud. Pii an. 819. c. 1. & in Capit. 3. ejusdem anni cap. 7. Agobardus Lugdun. de privilegio & jure Sacerdotii cap. 11. *Habeo unum clericum, quem mihi nutriti de Servis meis propriis, aut Beneficiariis, sive pagensibus, &c.* Verus Notitia ea Tabul. Persiculi ch. 14. *Ibi que adveniens Moyses Advocatus Hildebranno Comiti, ... mallavit hominem aliquo, nomine Dodano, quod Servus erat Domino Karlo de suum beneficium, de villa, qua dicitur Jovo, in pago, qui dicitur Augustidunense, &c.* Infra: *Ad pedes ipsius Moyses jactatus, nique recedidit, quod Servus erat Domino Karlo Rege de jamdicta villa Jovo.* Alia Notitia ibidem ch. 15. *Ibi que veniens Fredelus Advocatus Hildebrandi Comitis, mallavit hominem aliquo, nomine Adalardo. Requirebas ei, quod Servus erat Domini Ludovici Imperatoris, de villa Patriacino, de parte geusitoris sui nomine Adalberto, de Beneficio Hildebrando, & ipso servitio nullo ordine recommendebat, &c.*

SERVI CASATI, *Casati* seu prædiis additi. Charta divisionis Imperii Caroli M. c. 6. *Servi, qui jam Casati sunt, ... mancipium non casati.* Vide *Traditiones Fuld.* l. 2. trad. 40. 70.

SERVI CENSUALES, Villani, censui obnoxii. Charta an. 963. apud Calmet. inter Probat. Hist. Lotharing. to. 1. col. 371. *Dedit unque prædictus Comes ad S. Maximinum de rebus suum proprietas legali traditione mansum unum & dimidium, cum Servis consualibus, &c.* Vide in *Censu* cod. 491.

SERVI CIVITATIS fiscales equiparantur, in L. Cod. Theod. tit. 9. leg. 4. *Mulieres, que fiscalibus vel civitatis Servis sociantur, ad hujus jurisdictionis auctoritatem minime pertinere fecimus.*

SERVI COMITUM memorantur in Edicto Pistenfic. 15.

SERVI CONSUEUDINARI, *Servi consueudini*, in Consuet. Marchensi art. 126. dicuntur, qui domino tres callias in pecunia, & avenam & gallinam debent, aut prestant, quolibet anno propter prædium servituti.

Tom. VI.

tiobnoxium. Vide *Consuetudinarii* in *Consuetudo* 4. col. 1003.

SERVI DOMINICI, id est, *compulsorios exercitus, quando Gaisos compelluntur in hostem exire, &c.* in Legibus Wisigoth. l. 9. tit. 2. §. 2. *Qui in hostem exire compellunt, §. 5.*

SERVI ECCLESIASTICI, appellati ii, qui ad Ecclesiam pertinebant, in Decretione Childeberti Regis c. 13. in Lege Longob. l. 1. tit. 9. §. 30. 36. in Capit. Caroli M. l. 6. c. 335. in Capit. 3. Lud. Pii an. 819. cap. 7. &c. *Servi Ecclesie*, in Decreto Childeberti §. 8. l. 10. Lege Alamann. tit. 8. 21. in Lege Bajwar. tit. 1. c. 14. §. 1. in Decreto Tassilon. de popularib. Legib. §. 12. 10. Capit. Caroli M. l. 7. c. 12. in Concilio Compendiensi an. 757. c. 4. &c. *Palschalis P. pro Ecclesia Parisiensis in M. Pastoralis l. 19. ch. 13. Pro eo, quod ipse Ecclesie, qui apud vos Servi vulgo improprie nominantur. Vide Ecclesiasticus 4. & Oblati 2. col. 1286. ubi alia observamus.*

SERVI FISCALES, vel *fisci*, dicti ii, qui ad fiscum, Regem vel Dominum spectabant, in l. 3. & 4. Cod. Th. Ad senatusconsult. Claud. in Leg. Wisigoth. l. 5. tit. 7. §. 15. 16. l. 9. tit. 2. §. 9. l. 10. tit. 2. §. 4. in Concil. Tolet. l. 11. c. 15. apud Rabanum Maurum lib. 7. contra Judæos cap. 44. *Servi fiscalini*, in Decreto Childeberti §. 13. in Lege Longob. l. 1. tit. 9. §. 30. 36. in Capit. Caroli M. l. 7. c. 335. *Homines fiscalini Regii*, in Capitulo 2. ad Legem Salicam §. 7. *Servi, qui regalibus forisvis mancipantur*, quorum ea erat prerogativa, ut eorum sacramentis crederetur, & Palatinis officiis honorari possent, in Lege Wisigoth. l. 2. tit. 4. §. 4. Ad autem erat Regis privilegium in servos suos, ut nulla præscriptione eos amitteret, sed ei restitui deberent, in cuiusculumque terra invenirentur, quod contra obtrapebat de cæteris servis, qui septennio in aliorum dominorum terris exacto, nulla facta de iis reclamazione, libertatem consequantur, ut est in Regiam Majestatem lib. 2. c. 12. §. 14. 15. 16. Vide Rhenanum l. 2. Ker. Germ. p. 87.

SERVI FUGITIVI. Vide *Fugientes*.

SERVI FUNDORUM, *Coloni*, in Cod. Theod. leg. unica de communi dividundo. Vide in *Servi aratores*.

SERVI GREGORII, Lixx. Gesta Consulum Andegav. c. 11. apud Acher. to. 10. Spicileg. p. 493. *Edicto præcepit ... no lixx, ne gregarii Servi agmen eorum sequerentur.*

SERVI MASSARII, *Massæ*, seu prædio additi, servi glebe, in Lege Longob. l. 2. tit. 32. §. 3. *Servus rusticanus, qui sub massario est*, l. 1. tit. 11. §. 5. *Servus de massaro*, vel de *massariis*, seu *manfo*, in Charta Tirimiri Ducis Croatiae apud Joannem Lucium lib. a. de Regno Dalmat. c. 2.

SERVI MINISTERIALES, Qui domi ministrabant. *Aldio vel servus ministerialis*, in Lege Longob. lib. 1. tit. 8. §. 2. 3. &c. *Servi ministeriales probusius, & doctus domi*, lib. 1. tit. 11. §. 2. Adde Recapit. Legis Salicæ c. 11. 15. & *Papianum* lib. Resp. tit. 3. ubi *Servus ministerialis* post *servum aliorum* ponitur. *Servorum* autem *ministerialium*, vel etiam eorum, quos *Aristice* vocat Paulus l. ult. de oper. servor. is erat status, ut certis ministeriis addicerentur: unde cum vnum exponerentur, scilicet abantur emptores, *quid operis fierent*, ut est apud Gregorium Turon. lib. 3. Histor. c. 15. Hinc *Servus arator*, in Lege Burgund. tit. 10. & in L. Cod. Thom. de Pignorib. ubi *Arianus servus cultivos* habet. *Servus argentarius*, ibid. tit. 21. §. 2. *Servus aurifex*, ibid. tit. 21. §. 2. *Aurifex electus*, apud Papian. lib. Resp. tit. 3. *Servus verberarius*, in Lege Alamann. tit. 98. *Vivianus*, apud *Papianum* lib. Resp. tit. 3. *Servus bubulcus de sala*, in Lege Longob. l. 1. tit. 11. *Servus caprarius*, in Lege Longob. lib. 1. tit. 1. §. 7.

T 3

Ser-

Servus carpentarius, in Lege Salica tit. 11. §. 5. & apud Papiam tit. 3. *Servus cultus equorum*, apud Gregor. Turon. l. 2. Hist. cap. 15. *Servus-saber ararini*, in Lege Burg. tit. 21. §. 2. *Servus ferrarius*, ibid. & apud Papiam tit. 3. *Servus molinarus*, in Lege Salica tit. 11. §. 5. *Servus porcarus*, in Lege Burgund. tit. 10. Lege Salica tit. 11. §. 5. Alamann. tit. 98. §. 2. Longob. l. 1. tit. 8. §. 29. 30. tit. 11. §. 7. & apud Papiam tit. 3. *Servus rusticus*, & *quis sub Massario esset*, in Lege Longob. l. 1. tit. 6. §. 4. tit. 8. §. 17. 24. tit. 11. §. 3. 5. *Servus-santor*, in Lege Burgund. tit. 21. §. 2. *Servus-sotarius*, in Lege Alamann. tit. 98. *Servus-fuor*, in Lege Burgund. tit. 21. §. 2. *Servus-uacarinus*, in Lege Alamann. tit. 98. *Servus-venator*, in Lege Salica tit. 11. §. 5. Horum omnium operaria servitus videtur appellari, in l. 6. Cod. Thom. de Annonis civibus.

¶ *SERVI PALATII*, Qui in palatio ministrabant. Breviar. divisionis thesaur. Caroli Magni: *Quaria* (pars) *similimodo nomine elemosina in servorum & ancillarum usus palatii famularum sustentatione distributa veniet*.

¶ *SERVI POENAE*, Qui ob crimen aliquod fisco adscribuntur, in Codice Theod. tit. si vagum leg. 2.

¶ *SERVI STIPENDIARIJ*, distincti apud Schannar. in Tradit. Fuldenfib. p. 331. qui praeio seu beneficio conducti servitium prestabant.

SERVI TESTAMENTALES. Leges Athalsani Regis post c. 34. *Et secundum directionem, & per mensuram suam convenit, ut Servi testamentales operentur super omnem sekyram, cui praest. (Dominus.)* Ubi Somnerus *servum testamentalem* idem valere ac pactu conductum, Anglis, *ad conveniam* servant.

¶ *SERVI TRIBUTARIJ*, apud eundem Schannar. ibid. pag. 332. qui praeter operam manualet, ad censures sub annui census nomine praestandas tenebantur.

¶ *SERVI TRIDUANI*, ibidem, qui tres dies sibi & totidem in dominicali serviebant: quomodo *Biduani*, qui duos tantum dies; & qui nullo tempore a servitio immunes sunt, *Quotidiani* dicuntur.

¶ *SERVI VICARIJ*, qui vices domini agunt in villis, ejusque nomine alijs suis dicunt. Aeth. S. Rodulphi to. 4. Jun. p. 124. *Utin quibusdam locis sibi subiectis Servis vicarij, id est iudices imponantur.* Vnde *Vicarij* servi in *Vicariis* & *Villis*.

¶ *SERVUS APOSTOLORUM*, id est, Ecclesiae Romanae. Charta Ottonis III. Imp. ao. 1001. apud Ughellum rom. 2. pag. 357. *Otto servus servus Apostolorum, &c.* Ex quo loco restituendus alter pag. 644. ubi idem Otto perperam inscribitur *Servus populorum*, pro *Apostolorum*.

SERVUS CRUCIS CHRISTI. Ita Robertus sancti Stephani in Celio monte Presbyter Cardinalis Legatus Apostolicus Sedis sese inscribit in Tabulario Campaniae an. 1214. in Tabul. Praemonstratensi.

SERVI DEI, Clerici, Monachi, in Concilio Liptinensi c. 2. 7. in Concilio sub Carlomanno an. 742. & alibi passim: qui Dionysio Areopagite *de divinitate* dicuntur, *Et tunc deo habere imperioque dispensant.* *Accedere ad servitium Dei in Monasterio*, in Praenotentiali Theodorici. 11. Cezarius Arelat. Homil. 4. ad Monach. *Si quis est, qui sibi de praeiorum illis vite meritis blanditur, & adhuc lo innocentem transisse putet ad dominum Servitium, & ideo se credis servum, &c.* Infra: *Nec hoc nobis sufficere poterit ad plenum salutem, quod inter Servos Dei vel habitatione consistat, vel nomine componatur.* Eccl. 2. *Fit, accedens ad Servitium Dei, sit in timore, &c.*

SERVUS SERVORUM DEI, Titulus, quem summi Pontifices sibi vulgo asserunt, cujus moris auctorem

Gregor. M. fuisse scribit Joann. Diacon. lib. 2. de Vita ejusdem Gregor. c. 1. ut Joannis Patriarchae CP. qui se *Oecumenicum* iactabat theonicam ostentationem & fastum iugillare. Vide praeterea Matthaeum Westmoast. an. 605. Serratium ad Epist. 2. S. Bonifacii Archiep. Moguntini, Gulstanvillam ad Epist. 6. Petri Blefensis, Altalerram ad ejusdem Gregorii l. 9. Epist. &c.

Et etiam usi non semel leguntur Episcopi alii. Exstat in hanc seorsum l. upi ad videri Joann. Apollinarem Epistolam Spicilegio Acheriano tom. 5. p. 579. ex qua haec excerptimus: *Qui olim epobaris ostentationem & fastum additis honoribus superare, nec credebatur homini sufficere, si ceteris par esset, & parer non transgrediretur, in enastum devenit, in quo licet superior, nullis debet superiorem reputare: minime subditorum inorum supplicium, eo plus erit honorator, quo se humilias Christi assingit, & eorum plantas osculaberis, supra quorum capita pedes tuos olim collocare dignebaris. Isto profecto iam tibi laber incumbis, ut si omnium Servus, qui videbaturis omnium dominus; & aliis innotueris, qui ceteris cunctabaris, &c.* Praxius Cezaraugustanus Episcopus io Epist. ad Ildor. Hispanensem. *Redde, quod debes; nam Servus es servorum & Christianorum, ut illic tibi major nostrorum.* Michael Patriarcha Alexandrinus Epistola ad Basilium Imper. in Synodo VIII. act. 7. *Εὐχαριστοῦντες τοῖς κατὰ τὴν ἑκκλησίαν, inscribitur: ut Signatus Patriarcha Aquileiensis in Bullario Caspensi to. 2. p. 16. *Servus servorum Domini*: & Frotherius Episcopus Pictavensis an. 936. *Servorum Dei carissimi*. Epitaphium Eriberti Archiepiscopi Mediolanensis apud Puccioellum in Zadariaco Mediolani. p. 2. pag. 207.*

Nunc tumulus *Servus servorum, Christi, suorum*. Denique *Servus servorum Dei* sese pariter inscribit Adelardus Verooensis Episcopus in Synodo Ticinensi ann. 876. Maurus Cefenatenensis Episcopus in Epist. ad Martinum l. 1. PP. in Concilio Lateranensi: Joannes Episcopus Ravenensis ann. 898 in Bullario Caspensi to. 2. pag. 37. Wiberus ejusdem Ecclesiae Episcopus an. 1086. apud Hieronymum Rubeum l. 5. Hagano Episc. Bergomensis apud Mabill. & alii complures. Denique in Formula 17. 18. 19. ex Baluzianis, Episcopus, *Ultimus servorum Dei Servus*, inscribitur.

¶ His omnibus ipsam etiam Romanis Pontificibus praeverat. Augustinus in Epist. 130. ad Prubam & 217. ad Vitalem Cart hagenensem.

Eundem titulum usurpavere etiam Reges ac Principes. Charta Adelfonsi Regis Hispaniae ann. 820. apud Sandovallum: *Ego Adelfonsus servus omnium servorum Dei, &c.* Henricus Imp. in Charta an. 1042. apud Celestinum l. 2. Hist. Pergamen. *Servum Servorum Dei*, se inscribit, ut & Sancio Rex Aragonum in Charta an. 1070. & Ottonius Rex in alia ann. 923. apud Anton. de Tepez in Chronico Ord. S. Benedicti to. 4. & qui dant *Berline* in alia anni 1105. in Historia Monasterii S. Nicolai Andegav. p. 40.

In veteri Charta apud Ambrosium Morealem lib. 13. cap. 18. Monachi *Servus le servorum Dei* pariter nuncupant: *Ego Mensanus Presbyter, simul & omnes Servi servorum Dei in nam concordantes & consentientes in agone Domini, &c.* Mos, idem *Monsanus, Abbas* dicitur. Candidus in Vita S. Egidii. l. 4. Bened. p. 1. pag. 239. *Inter quos (fratres) fano me ipsum, quamvis indignum & ultimum servorum Dei Servum, tamen pio patris affectu in suam familiaritatem & gratiam introire concessit.* Sunt autem *Servi Dei*, idem, qui Monachi.

¶ *SERVA CHRISTI*. Jo. Mariana lib. 4. de Reb. Hispaniae cap. 4. *Non ita pridem in Cantabria montibus reperitus est lapis huius inscriptione, HIC JACET CORPUS BILE.*

BILEA SERVARE JESU CHRISTI [*Servissimum omnium ancillarum vestrarum*], in Formul. 8 novæ Collect. apud Baluz. rom. 3. Capitul. col. 562. Vide in *Servus* 1.

FAMULUS CHRISTI, Inscriptio in sacello s. Joannis Evangeliste in Baptisterio Constantiniano: *Liberato ci fuisse Joanni Evangeliste Ritoris, Episcopus Famulus Christi*.

SERVUS B. MARIE, Quis alias *Servicia*: quorum Ordo instituitur in diocesi Massiliensi sub regula s. Augustini. à Benedicto Massiliensi ann. 1157. postmodum abrogatus in Synodo Lugdunensi sub Gregorio X. PP. Scribit Chopinus lib. 1. Monastic. tit. 1. num. 6. zdem *Servorum B. Marie* Parisiis à Bonifacio VIII. datam Wilhelmitis, qui ab albis quibus utebantur, palliis, vulgo *Blans manneaux*, nuncupabantur. Vide Miramum in Originib. Ordinum Monasticolib. 1. cap. 19. & Ughellum tom. 4. Ital. sac. p. 547.

¶ **SERARE**, pro Cessare, in Charta Petri de Natalibus an. 1350. *Vi, delo, & fraude*. & *quacunq; alia machinatione Sersibus*.

¶ **SESCALCUS**, **SESCALBUS** pro *Senescalcus* & *Senescollus*. Vide in hac voce. Inquisitione de Jur. Dalphin. in loco Visiliz tom. 1. Hist. Dalphin. pag. 122. In primis habet dictus *Senescalus*, &c. Plures ibi. Charta an. 1372. ex Tabular. Eccles. Anic. Successori 40. fol. 6. den. *Sescale totidem*, &c. Adde Marten. tom. 2. Anecd. col. 480.

SESCUM, *Dimidium*, in Glossis MIL. ad Canon. Concil.

¶ **SESCUPLUS**, ut *Sescuplus*. Abbo de Obsid. Paris. apud Duchesn. Hist. Normann. p. 37.

Liquæ Sescuple siquidem Superadditur arci.

¶ **SEGNARI**, *Designari*, in Glossis antiquis ML.

SESIILLUS, *Parvus statua, quia non videtur stare, sed*

sedere. Joan. de Janua. Sed legendum *Sessilis*. Vide infra.

¶ **SESINA**, *Sesma*, non una notione. Vide supra in *Saisse*.

SESMARIUS. Lib. 9. Observantiarum regni Arag. tit. de Privilegio generali §. 4. *Rem potest inquirere capto jurato & sesmario Turoli, Catalauni, &c.*

¶ **SESO**, **SESONA**. Vide in *Sasia*.

¶ **SESPERABILLIS**, **SESPERABILIS**, perperam pro *Sespirabilis*, à Gall. *Soupirer*. *Spiraculum*. Charta an. 1443. apud Rymer. tom. 11. p. 31. *Et caput (aqueductus) in usumodi, cum dictis auger, Sespersabilibus, fontibus, cisternis, &c. infra: Predictum caput cum auger, Sespersabilibus, fontibus, &c. pag. 32. Nec non & infra dictam civitatem, quoscunque abgoat, Sespersabilibus, &c.*

¶ **SE-QUIMILLENUM**, pro Millelimus quingentelimus, in Composit. Cardinal. Turnonii cum Monachis Saenger. an. 1543.

¶ **SES-UIOCTOLIUM**, **Ostolium** & *dimidium*. Vide *Ostolium*. Engelbert. Mag. in Chron. Bonæ Spoi. Eodem anno 1257. *Major Lanisturum & ejus fratres nobis contulerunt in elemosinam .xx. solidos, tres denarios, albos cum Squisitollis bladi molinar super molerinam de Fossari.*

¶ **SESQUIVOLEUS**, Animal quadrupes, in lib. de Mirabilibus Scribe. apud s. August. in Append. tom. 3. pag. 7.

¶ **SESSA**, **SESSUS**. Vide *Sades* 4.

SESSICARE, *Siccare*, ex Gallico *Sescher*. *Parvus in flumine abluo, & Sessicari in ripis*, in Testamento Guili. D. Montispe. sul. an. 1146. Apud Acher. tom. 2. Spicil. p. 143. ubi *Sessicare* legendum suspicatur pro *Sessicari*: recte, si fallor.

SESSILIS, *Fussilis statua, parvus, modicus*, in Glossis antiquis ML. Glossarium s. Germani Paris. Longogobard. ex Idoro: *Sessilis dicitur, quod non videtur*

stare, sed sedere. Quo spectant ista ex Nasone: *Si brevis es, sedes, ne flavi videare sedere.*

Vide *Sessilis*.

¶ **SE-SINA**, **Possessio**, **jus**. Item, *Præstatio* quæ domino pro possessione adepta exsolvit. Comput. an. 1261. apud D. Brussel tom. 1. de Usu feud. pag. 175. *De vendita & Sessina ibidem*, 6. lib. 6. fol. 8. denar. Char. tular. s. Vincentii Genoman. fol. 123. *Quibus auditis judicio ecclesiasticorum proprias tolerabunt: nisi sub velamento justitia quod de bonis ecclesiasticorum habeat, inique retineant, & qui seantur reddere, non persolvant.* Ubi leg. videtur *Sessina*.

¶ 1. **SESSIO**, **Synodi sessio**. Vide in *Actio* 3.

¶ 2. **SESSIO**, **Locus** idoneus ad edificandum & construendum. Vide in *Sedes* 4.

¶ **SESSIVA**. Epist. Gregorii XI. PP. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 948. *Nequissimum juramentum prestitum & receptum ab eis, quod servabant Sessivas suas, nec de cetero ecclesiasticorum proprias tolerabunt: nisi sub velamento justitia quod de bonis ecclesiasticorum habeat, inique retineant, & qui seantur reddere, non persolvant.* Ubi leg. videtur *Sessiva*.

¶ 1. **SESSORIUM**, **Sedes**. Will. Brito lib. 3. Philipp. de ulmo ad Giliortum:

*Quæ gremio viridi vestita gramini sesso
Grata viatori Sessoria prestat, &c.*

[Bernardus Thesaur. de Acquisit. T. S. apud Marator. tom. 7. col. 729. *Ut tantus princeps, tam vili Sessorio refideret ad verum*. Vitas. Cathar. Senenf. tom. 3. April. p. 93. *Presterneat se apud quoddam Sessorium in extrema ecclesie parte positum*.]

¶ 2. **SESSORIUM**, *Præstatio* quæ domino exsolvit pro rebus vnam exponendis; vel jus pretium iis imponendi. Charta Frederici I. Imper. ann. 1159. apud Tolnerum Hist. Palat. p. 54. inter Probat. *Hec itaque regalio esse dicitur: moneta, via publica, aqua viva, Sessoria vini & frumenti, & coram quæ venduntur*. Vide in *Siantia* 3.

¶ **SESSORIUM**, **Orbicularis mensuris**, Gall. *Treu-ber*, in Inventar. Mil. an. 1342 ex Tabul. s. Victor. Massil. pro *Sessorium*. Vide in hac voce.

SESSUS, **Sassa**, **Sessus**. Vide in *Sades* 4.

¶ **SE-TRACE**, **Ordo V. Romanus** apud Mabill. tom. 2. Mus. Ital. p. 64. *Sessace in manu portat, item calciamata*. Infra: *Tunica alba, torarium, & Sessace in sinistra manu*. Sudarium, quod extremis digitis antiquis sacerdotes ac ministri ferebant, intelligit Mabillonius.

¶ **SESTALARIUM**, **Vide Sestorale** in *Sextariaticum*.

¶ **SESTAIRADA**, ut *Sextarata*. Vide ibi.

¶ **SESTAIRALATICUM**, **SESTAIRALE**, &c. Vide *Sextariaticum*.

¶ **SESTARADA**. Vide in *Sentarata*.

¶ **SESTARAGIUM**, **SESTARIALE**. Vide *Sextariaticum*.

¶ **SESTARIUM**, **SESTARIUS**. Vide *Sextarium*.

¶ **SENTEIRALE**, **SESTELLAGIUM**. Vide *Sentariaticum*.

¶ **SESTELLAGIUM**, **SESTELLAGIUM**. Vide in *Sextariaticum*.

SESTER. Acta Murenis Monasterii p. 53. *Habemus in Trapfensee, quantum ad duo officia pertinet, & ad Sagelstat, in unaquaque, quod ad unum Sester pertinet. Si querit, quod sit Sester, dictum est quasi dicatur coarctatio, vel primitivum stium. Ipsi enim armentarii secundum suam consuetudinem habent nomina invicem, quibus utuntur, ut pro latum lallit, quod sesterium potest fieri, vocat lami, & oslo lami dicitur sester, idemque sester nihil est aliud, nisi s. sesteria, unumquodque autem Sesterium sequitur prolo cæsi.*

¶ **SESTERADA**, ut *Sestaratata*. Vide ibi.

¶ **SE-**

¶ **SESTERAGIUM, SESTERAGIUM.** Vide *Sextarium*.

¶ **SESTERIUM.** Vide *Sextarium*.

¶ **SESTERIARIUS.** V. de *Sexteriorius*.

¶ **SESTEYRATA.** Vide in *Sextima*.

¶ **SESTOC.** Sexaginta. Vide *Cunna*.

¶ **SESTRIX.** Dudo de Obfid. Parif. apud Duchefn. Hift. Norman. p. 41. col. 2.

Expulſis Seſtrice ſacra vitis procul oſtis.

Urbem Pariſiſſimam in qua Germanus Epifcopus ſedebat ſignificatè videatur.

¶ **SE UERIUM.** in Geſtis DD. Ambaſie c. 5. num. 1. *Sub ſalomo turris aſte abſtruſi. Seſuerio perforato, ſummo diluculo cabulis impoſiti ad ſumma aſcenderunt. Canalis forte, quo egerunt domus aquæ ac ſordes, noſtris, *Eſvier*. [Nil legendum exiſtines *Solerium*, quod ſatis aridet.]*

¶ **SET, pio Sed,** in Charta an. 427. tom. 1. Monaf. Anglic. pag. 11. & in Diplom. Ludovici Pii an. 814. inter Probat. tom. 1. novæ Hiſtor. Occitan. col. 41. Occurrit paſſim.

1. **SETA.** Ugutio, *Serium, quæd vulgo dicitur Seta*. Italis *Seta*, noſtris *Soie*. Charta Dalmatica an. 118. apud Joann. Lucium l. 2. de Regno Dalmat. c. 8. *Tributum dare omni anno libras de ſeta ſorica decem*. &c. Alia an. 1197. apud Ughellum to. 7. p. 173. *Unam zonam de ſeta rubea, &c. Seta cruda*. s. apud Richardum de ſ. Germano ann. 1211. [Chartul. s. Vincentii Ceoman. fol. 151. *Acceptis unam libræ piperis cum ſeta ſerici ruben*. Comput ab an. 1333 ad an. 1336 tom. 1. Hiſtor. Dalphin. pag. 277. *Pro tribus uacuis de Seta tota*. Intra. 3. Le Roman d'Artois Ml.

*Les cordes ſerent veri & jaunes,
Plus en y os de cinquante aanes,
Toutes de foye d'Ammarie*]

Non deſunt, qui opinantur vocem hanc Græcam eſſe: quippe *Helychio* & *Suidæ*, *σῆς, σῆς*, & *ἑλ* *σῆς*, ſeu vermis, qui net ſericum. Malim à ſetis porcorum: unde

SETA, pro quovis pilo uſurpatur. Edictum Rotharis Regis Luogobardor. tit. 105. §. 23. *Si quis cabulio alieno candam capellaverit, & ſet, ſetas traxerit, &c.*

¶ **PER CERAM & SETAM Commendare**, hoc eſt, Per Chartam cui ſigillum cereum appenſum eſt eum ſilis ſericis, in Chartular. Aptenſi fol. 119. *Commendavit per ſuum wadium, & per Ceram & ſetam ſecundum ſuam legem Salicam.* Vide *Cera* 2.

¶ **2. SETA.** Charta an. 119. Tabul. Epifcopat. Maſſiſ. *Sicus vndit ſeta montis uſque ad portale muncelli aovi, quæquid à ſeta ſuperius eſt, dirigitur via publica uſque ad croam s. Laurentii*. . . *Sicus vndit ſeta montis ſupra ſtate boſpintilis s. Jobannis.* ſed legendum *Sera* vel *Serra*, collis, mons. Vide ſupra in hac voce.

¶ **3. SETA**, pro *Seta*. Vide ibi n. 5. & infra *Setta*.

SETACIARE, Cribrare, in Gemma, quod cribra ex ſetis porcinis vel potius pilis equinis conſecta ſint. Job. de Janua: *Setatius inſtrumentum purgandi farinam. Setaciare, farinam purgare*. [Gloſſ. Lat. Vall. vangerman. *Setaciare, facies, & ſi purget farinæ.* *Setatium, vel Seta-rium, ſas, vaiſſel ad purger.*]

SETARCIA. Vide *Sitarcia*.

¶ **SETARIUS.** Mercator *Setarius*, *Merchaad de foye* in Menoti Verm. fol. 120.

¶ **SETATIUM.** **SETATIUS.** Vide *Setacine*.

SETENA. Vide *Huadredus*, col. 139.

¶ **SETERIATA, SETERYATA.** Vide *Sextarata*.

¶ **SETHIANI,** Hæretici qui Chriſtum fuiſſe Seth Adami filium delitabant. Vide s. Auguſt. de Hæc. c. 19. & s. Epiphani. hæz. 39. Vide *Sethiani*.

SETICUS, Modus agri. Charta Caroli C. pro Eccle-

ſia Centuleſi apud Hariulphum l. 3. c. 7. *la page Belou- cenſe loco, qui dicitur Gellii, ſetici ſex, & de vinea ar- ipennes 8. & in Riuſſeure ſetici duobus & de vinea ar- ipennes 6. & in Quentico ſetici duobus, ... in Aſſec ſetici duobus, in Auiſſis manſum unum, &c.* Alia ejuſdem Caroli cap. 9. *Raconis meatem cum ſetici & terris.* Alia rurius c. 16. *la villa, quæ dicitur Vallis, ſeticum in- domnicatum habebat quendrellai 130. & de vineis bu- aaria 2. Noſſia an. 937. Indiſt. 11. in Tabulatio Eduen- ſis Eccleſiæ: *Inveſtatur ... in villa Tilloniaco ſeticum, indomnicatum ſupra ſuſium Atarum cum græcia, & borio, & curti.**

¶ **SECTICUS.** Charta Ludovici Ultramarini Regis Francor. pro Eccleſia Noviomeſi apud Vaſſorium in Annal. Eccl. Noviom. p. 695. *Sunt itaque eadem Abbati- la 12 ſubſcribit Noviomeſiſſimum una dicitur s. Mau- ricii, quam ſratriſſus s. Medardi intra macin eritatis, cum Eccleſiis & omni integritate largitus eſt, excepto Se- ctico uno cum camba, quæ ſanctimonialibus s. Gedeberga tribut.*

¶ **SETIGER, Jecularius.** Papias. Vide *Satyrici*.

¶ **SETINUM.** De Laudibus Berengarii Aug. apud Murator. tom. 2. p. 411.

*Templa peti dñlor, poſt hac, ubi ſercula deo
Paſtori digeſſi autem, ſetina propinavi, &c.*

Ubi annotatur Germanis etiam bodie nuncupari *Setica*, vel *Setica*, ingentia vala lignea, in quibus lac atque etiam aqua ſervatur.

¶ **SETINUS,** ut ſupra *Satius*, in Conc. Tarracon. an. 1591. inter Hiſpan. tom. 4. pag. 612. *Canonici cœdreda- rium eccleſiarum deſertat nimeras ſolratas ex Setino car- meſino.*

¶ **SETNICUS,** vel **ATNICUS,** Dignitas in Regno Croatia & Dalmat. cupus non ſemel mentio in vet. Chartis Regum Dalmatiz apud Joan. Lucium de Regno Dalmat. p. 85. & 99. ſic autem dicebatur, qui præerat regioni, quæ centum armatos dare poterat. Huic poſtea ſucceſſu illa, quæ *Æneſorum*, dicta eſt: ita Co- mites vocant.

¶ **SETOLA, Fiſſura cutis.** Acta s. Raynerii tom. 3. Jun. p. 361. *Habebat ragadins in volis manuum & inter o- mnes dignitas corumdom, quæ vulgo Setola dicuntur.*

SETREKEL, EL, Cacabus. Vide *Kerd*.

¶ **1. SETTA,** pro *Seta*, Opinio ab aliorum ſenten- tia diverſa, in Epift. Galuxi III. PP. ann. 1456 ad Carolum VII. Reg. Franc. ex Bibl. Reg. Vide *Setta* 1.

¶ **2. SETTA.** Charta Roberti Comit. Mellenti an. 1183 tom. 4. Hiſt. Harcur. p. 1346. *Dedi... quietatiam pro- priorum pecorum & quietatiam decem vacorum cum ſauro & cum Setta eorum uſque ad ſerium aacum.* Vide in *Setta* 4.

¶ **3. SETTA.** Teſtam. Johan. de Nevill an. 1386. apud Madæ. Formul. Anglic. p. 427. *Radulfo filio meo lo- go uam nulum blem cum totum cum lecto ejuſdem Sette.* Infra: *Cum ſapetibus ejuſdem Sette.* Id eſt, ejuſdem ſpeci- ei. Vide *Setta* 5.

¶ **4. SETTA.** Obturamentum ex pilis factum, ut videtur. Statuta Mutin. c. 41. p. 51. *Nec aliquis præſumit clauſam facere vel impedimento aliquo impoſcere in diſſis canibus, puta ſetas ſacere vel aſſides ponere cum palis, inſixis in canalibus prædictis.* Vide *Seta* 2.

SETTERDAYS SLOPP, apud Scotos piſcationis prohibitio à die ſabbati poſt velperas, uſque ad diem Lunæ poſt ortum ſolis, ex Alexandri II. Regis Scotia leg. c. 16. 9. a. ubi ſtenkus.

SETZENÄ. Charta an. 1210. apud Columbum in Epifcopis Vivarienſibus: *Ad hac prædictus Cemer reddidit Epifcopo unam Setzenam, quam ſibi acquiſi- rat à Stephano de Taurias de ſcudo de Taurias, re- ſentia ſibi quarta parte, &c.* Vide *Sexagena*.

SEU,

SEU, pro *Se*, *Cohjunctiva*. Occurrit passim.
 SEUCIS. Vide *Canis Segutius*, col. 162.
 SEUDATUM, pro *Seudatam*, apud Limborch. In-
 quilit. Tolof. Hist. p. 318.

SEUDOAPOSTOLI, pro *Pseudoapostoli*, apud
 Hfidorus Offic. 1. c. 17 ex Cod. Mf. Corbeienfi à Mabill.
 Tridato Diplom. p. 350.

SEUDOITRUM. Vide *Pseuditrum*.

SEVERARE, pro *Severare*, in Capit. Caroli M. de
 Minister. Palat. c. 3. *Severari servari fuerit qui hanc vo-*
luntatem yustitiam Severare voluerunt, &c.

SEVERIA. Joan. Longinus in s. Stanislas Episcopo
 Cracoviensi n. 65. *Nec irridorum laudes affectamus, aut*
ipsorum vituperia pavescamus: sed ipsi in patientia no-
stra respondemus, ut fides manducet Severias. An *Se-*
verias? quomodo dictimus, *anger Joh frein*; [an *reverie*,
 ineptia? et conjecant Bollandistæ ad hunc locum] o. i.
 Mail p. 274. 1

SEVERIANI, Hæretici, à Severo quodam Mar-
 tionis & Taitiani discipulo sic nuncupati. Hic multa
 magistrorum impiis delationibus adject. Vide s. Aug.
 her. 2. s. Epiph. her. 45. Baron. ad an. 57. n. 132. & alios.

SEVERINUS, à *severitas* judicaria dicitur. Vapias.

SEUGIUS. Vide *Canis Segutius*, col. 162.

SEUHEIA. Vide *Seccebia*.

SEVIDARIUS, Scriba; unde legendum suspicio
Scribarum. Vide in hac voce. Charta apud *D. Bouchet*
innot. Probat. Domus Francie p. 310. Data 6. Kal. Apr-
ilis . . . anno 8. regnante domino Olone R. Arnaldus levi
ta schola s. Martini Severidarius.

SEVILTO-Us. Vide in *Sufurrator*.

SEVIR, Dignitatis nomen, ut *Damvuir*, *De-*
remvuir, &c. Capitoli. in Antonino Phil. c. 6. *Consulem*
secum Pius Marcum designavit, & Cæsar appellatione
donavit, & Severum turmis equitum Romanorum jam
Consulem designatum creavit, Splendidam fuisse mili-
 taria dignitatem ex his facile colligimus, tametsi videntur
 singule turme *Seviro* suos habuisse: legitur enim in
 vetit. Inscriptionibus apud Gruter. *Sevirum prima, Sevi-*
rum quinta turma. Erant præterea alii *Seviri*, ut ex anti-
 quis lapideis discimus: *Seviri juri dicundo*, *Sevir ur-*
banus, *Seviri Augustales*. Vide Thesaur. Fabri in hac vo-
 ce, & infra *Seviro*.

SEVIRALIS, ut *Sevir*, in vet. Inscript. apud Gru-
 ter. p. 1. Numerus *Martialis Augustanus Seviralis*.

SEVIRALIS, Ad *Seviror* spectans. *Seviralet Indi*,
 Capitol. in Marco cap. 6. quod scilicet *Seviri* edebant.

SEVIRATUS, Dignitas *Sevirorum*, in vet. Inscript.
 apud Gruter. p. 40. *Hic pro Seviraatu in Rem. dedit, &c.*
 Petron. c. 71. *Haic Seviraatu abfenti decretus est.*

SEVIRE, arsi dicuntur. Vide *Bontare*.

SEVISIR, Tabular. Majoris Monaster. *Maino de*
Polezio & uxore ejus Elisia . . . dederunt totam decimam totius
Sevisir de solo Gaufo Deo & s. Martino. An idem
 quod *Severa*?

SEURPRISA, Tributi statim ordinarii species,
 sic appellata, quod domini ultra consuetam tributā tene-
 rentibus suis imponerent, ut *Superprisa*. Charta ann. 1249.
 ex Tabul. Catenfi: *Pecerant Seurprisas in terra nostra qd*
est juxta Militarium, . . . quas Seurprisas eundem Philip-
pum injussu manutenera dicebat, & petierunt ipse Phi-
lippus ad hujus Seurprisas desisteret . . . Tandem compro-
missas fide prestata . . . inquisita super premissis Seur-
prisas bona fide & cum diligentia & veritate, faciant
bonas & has super premissis suam plenariam voluntatem,
 & ad premissas . . . quod quidquid super dictis *Seur-*
prisas ordinaverint, nos de cetero firmiter observavimus.
 Vide infra *Sorprisa*.

SEURSTA, qui ferat, eustos: nisi sit pro *Sa-*
 crista. Noticia de Raimundo Abbate ex Cod. Mf. Mar-

tialis Lemovic. n. 58. pag. ult. *Nova recipientes, vetera*
reddent, excepto primo unno in quo de pollicitis scilicet à
Seursta receptis nihil reddent, sed secundum regulam B.
Benedicti ut accusetur eis, nisi postea in satisfactione litent.

SEUSI Jn. Vide *Canis Segutius*, col. 162.

SEUTILITA, pro *Subtilitas*, ut videtur, in Di-
 plom. Childerici II. Reg. Franc. in Histor. Mediani Mo-
 nast. pag. 13.

SEWICK, Æ. Fosse, inquit Spelmanus, in locis palu-
 stribus ad elicientis aquas: sic, opior, distæ, quod li-
 mitum loco essent, & maris a se invicem dividerent,
 à *Sever* voce Gallice, quæ *Sephrare* sonat, servaturque
 in pueris, quibus nutrix mamma subducitur. Charta
 Eihelredi Regis apud Ingulfaum: *Cum aqua vocat A-*
senhik, versus Aquilonem, ubi terminum Sewera esset inter
Spaldingos, & dictam insulam. Charta Edw. III. Regis
 Angl. tomia Monast. Angl. pag. 815. *Ad superiorem du-*
ndas, fossat, guttern, Sewer, pontes, calcæa, & gur-
guet in partibus de Kesteven, &c. Vide *Lundia*.

SEWERALS Monachicum Anglicanum tom. 2. pag.
 509. *Et prædictas 40. actas terre prædictas Seweralis. Vi-*
de separate.

SEWERP, Jætas marinus, seu quidquid ad litus
 ejicit maris ætas quod ad domos seculares pertinebat,
 idem quod *Lagan* & *Wreckum*. Vide in his vocibus.
 Charta Manassis Comitis Gillelmi ann. 1124. in Tabu-
 lario s. Bertini: *Commaniter autem prædicti homines, si*
naves inter Peterfe & Aldershefe mihi adductæ fuerint,
& si fortuna mihi, sive in Sewerp, seu in aliquo fortuito
adveniente, servitio eorum indiguerit, quæ de isto a for-
tu afferentia sint, ad Castellum manassis afferent. [Vide
Swerp.]

SEXUM, Gall. Suif, Monachi dari ad ungendo
 calcens docet Constitutio Angliæ Abbat. Fontanen.
 læc. 4. Bened. part. 1. p. 839. Vide *Sapo*.

1. SEXAGENA. Speculam Saxon. lib. 2. art. 48. § 8.
Ubi decima solvitur in campo, decima Se cagene debetur
agne bona, vel decimus manipulus. § 10. In multis locis
 deputata & certis annis in Sexagenis, sub certa numero,
 nomine decime. & agnus de ovibus suis curia pro decima
 datur. § 10 *Ubi decima solvitur, ut decimus, in Sexage-*
nis, fanaticis duarum debet esse vicinarum & pollice inci-
piuntum, per quem manipuli ligabuntur. Alii Codd.
 habent: *Si solvantur decima, ut dictum est, in capitibus*
seu Sexagenis, &c. Chronicon Monachi Serepi pag. 172.
Accidit autem die quadam, ut unus frater ex juniori-
bus signum annu ex his, quæ per Sexagenas numerari sol-
ent, ut operis quipiam exaceret, pecunias, &c. V. de
Sezgeha.

2. SEXAGENA, Monetæ species, f. quod pretii
 60 solidorum esset. Charta Casimiri Polon. Reg. ano.
 1331. apud Ludewig. tom. 5. Reliqu. Mf. pag. 594. *Rea-*
gnusimili . . . nos teneri & remanere obligati. Regi Bo-
emie & suis heredibus de summa & quantitate virginis
militum Sexagenarum grossorum denariorum Pragen-
sium, in qua dicto dom. Regi Boemie decem milia Sexage-
nas Altorum denariorum jam solvitur in una parte. Licet
 tæz an. 1402. ibidem p. 75. *Capimus fore notum . . . quod*
discretus vir Albertus de Borch presb. lev. nobis & no-
stre Ecclesie (Novopieris) 20. Sexagenas latorum gros-
sorum, pro compensatione natus Sexagenas similiter lator-
um grossorum anni census ratu didit. Chron. Joannis Basse
 Episc. Meisburg. ad an. 1431. apud eundem tom. 4. pag.
 442. *Addendo suo pro munitione passati & muri secentos*
floreos & 20. Sexagenas novos. Ibidem p. 443. *Alidum*
ante castrum Lancobstedis situm annu pro milie & quadrin-
gentis Sexagenis antiquis dicta castra adjeit.

SEXAGENA, II qui dicantur pluribus disquiri
 Jacob. Gochofredus ad leg. 1. de Exactionibus in Cod.
 Theodosii pro consuet.

SEXAGESIMA, inquit Aleuinus lib. de Divin. offic. iuniorum iuniorum sequitur dominica post Septuagesimam, & fuit quarta feria Hebdomada Paschalis. Ordo Romanus: Inde dici potest, quia 60. sunt dies usque ad medium Pasche, quod est sexta quarta Paschalis Hebdomada. Vide Alcuin. in Epist. ad Carolum M. Amalium lib. 2. de Eccl. offic. c. 1. Rabanus lib. 2. de Instit. Cleric. cap. 34. Rupert. lib. 4. de Divin. offic. c. 7. Honorium August. lib. 3. cap. 39. 48. Hugon. à s. Victore lib. 3. Observ. Eccl. cap. 1. &c.

¶ SEXAGESIMALIS DOMINICA, in Charta an. 1042. inter Infr. tom. 6. Gall. Christ. novz edit. col. 348. Cbristiano populo celebrante Dominicam Sexagemalem.

¶ SEXCLIRIUM, Charta an. circiter 1226. ad calcem Annal. Edwardi II. Reg. Angl. p. a66. Cum totu terra arabili que ad predicta molendina pertinent, cum uno Sexclirio prati ad dicta molendina pertinent. Locum apterum interpretatur Cl. Editor Healinus, vocisque eymon ab Anglo-Sax. gladius, sive gladiolus, & Lat. Clarus, accerit. Sed hæc longius petita mihi videntur, malim Sexclirium prati scriptum fuisse pro Sextario prati Vide Sextarata.

¶ SEXENUM, ut Seizenum. Vide ibi.

¶ SEXENUS, Sexta pars fructuum quum dominus ex agris vincitive percipit, Gall. Sixain. p. quatum inter Jacobum Aragon. Reg. & Berengar. Magalon. Episc. an. 1272. Elletum sciendum quod de superdictis ab utraque parte excipiuntur usaticia, laudimiu, consilia, quart, Sexclir, sapient, &c. Vide Quarto 6.

¶ SEXENUS, Eadem notione. Charta ann. 1317. 10. a. Hist. Dalpb. p. 166. col. 1. Cessit ... castra, loca & fortissiu ... cum suis ... feudis, terragiis, quartuibus, cinque-
nis, Seylenis, viticenis, &c.

¶ SEZENUS, Eodem significatu in Charta ann. 1288. ex Tabul. s. Victoris Massil. Percipiet pro luminari in duplixi festo & octava festivitatis s. Victoris faciendo annuatim 9. & 10. solidos Parisienf. cum omnibus ventis, Sezenis, utilitatibus, iuribus, &c. Alia an. 1465. ex eodem Tabular. Habitatores castri de Sefarista requirunt dom. abbatem s. Victoris quatenus dignetur habere respectum ad dictum locum causante insupportabili onere Sezenii bladorum, vinorum, &c. His igitur considerationibus & moribus dictum Seizenum utrarum sive rucorum ad decimam rectam videlicet ad decimam s. annuatim .. reduxit.

1. SEXTA, Officium Ecclesiasticum, diurnum, quod hora sexta canitur. Gregorius Turon. lib. 10. ubi de Episcopis Turon. n. 5. de Injurio Episcopo: Hic instituit Tertiam & Sextam in Ecclesia dici, quod modo su Dei nomine perseverat. Curfus hora Sexta, in Codice Carolino Epist. 72. Vide Durandum l. 6. cap. 7 & supra in voce Hora canonica.

¶ 2. SEXTA, Mensura liquidorum. Vide Sicla 1.

¶ 3. SEXTA, Sextarium ludus. Statuta Pistor. lib. 5. rubr. 7. de poena ludentis, p. 184. Si apparuerint aliqua indicia, unum vel plura, quod aliquis iugerit ad aliquem ludum prohibitu, puta Sextarium, tabularium vel taxiliorum, &c.

¶ SEXTAIRADA, ut Sextarata. Vide ibi.

¶ SEXTAIRALICUM, SEXTALAGIUM, SEXTALARICUM, SEXTALARIUM, &c. Vide in Sextariaticum.

¶ SEXTALERIU, Qui Sextariaticum colligit: nisi idem sit atque Sextalerius, Qui ejusmodi tributi immunitas est in Statutis Avinion. Mil. Sextalerii teneantur per sacramentum dicere si quem habuerint suspectum quod resineat sextarii ... quod si aliquis vendiderit bladum & diversis esse suum, & convicis fuerit alienum, ulterius non habeat libertatem de Sextalagin, &c. Statuimus quod illi qui habent libertatem di-

nam Sextarii, qui vocatur Sextalerii, &c. Vide Sextariaticum.

¶ SEXTANEUS LIME. Vide Glossar. Rigaltii Agri-
menfiores.

¶ SEXTANUS, pro Sextarius, Mensura aridorum & liquidorum. Charta Galterii Archiep. Rotomag. an. 1201. 10. 4. Hist. Harcur. p. 1638. Ad communem omnium nostrum volumus pervenire Draconem de Mellento de disse ... sex Sextanos mestili in sua campipariis ... & tres Sextanos annone in molendino suo apud Sorincourt ... Dedit prefata ecclesia sex Sextanos vini in vineis suis apud Vallem.

¶ SEXTARAGIUM, SEXTARALE, &c. Vide Sextariaticum.

¶ SEXTARATA, SEXTARADA, SEXTARIATA, Modus agri, ager certis sementis sextariorum numeri capax, tametia silvestris & pratensis tertis vox postmodum translata: Sessire de terre, in Consuetud. Arvern cap. 31. art. 61. Marchize art. 320 420. Pictavenf. art. 190. 289. Duncenfi art. 25. De Troy in Biturigiens art. 1. apud Thomafferium, &c. Charta an. 879. in Append. ad Marcum Hispan. col. 807. Insuper donacionem de terra Sextariatas 6. sup. ipsa curie. J Epistola Gausfridi de Meduana tom. 2. Spicilegii Acheriani p. 507. Dedit etiam ducentos modios terre ad apus rustlicorum vestrorum, quos Sextariatas dicunt. Tabularium s. Andreæ Vienneis: Donat preterea novum corsile juxta eandem Ecclesiam, & quandam partem te lurti, quam agricola tres Sextariatas dicunt, &c. Tabularium Prioratus de Paredo fol. 10. Es in augmento dederunt novam Sextariadam terre juxta predictum mansum, &c. Charta an. 1261. in Probat. Hist. Castellerez p. 30. Quicunque Sextariatas terra tam in besco, quam in terra, &c. Charta Alphonfi Comitiss Pictav. & Tolosani an. 1270. apud Catellum in Comitibus Tolosan. p. 395 Sub dverbo Sextariadam Tolosanorum pro quolibet Sextariatas terre, prati, vel vinee, &c. Tabularium s. Joannis Angeriacenfis an. 1301. fol. 96. Reddo medium junctum de prato, & 4. Sextariadas terre utilis Tabularium s. Dionysii de Capella Diocesis Bituric. c. 37. Sextaradam terre super Segreia, pratum, ubi jambucus est, & olcam de Lempan, & Sextaradam terre ad quendam rivum, & olcam super quendam rivulum, &c. Ibidem c. 104. Cartasita terra, Eminat terra, Seltarata terre. Vide Joffredum in Nicienfibus Episcopis pag. 182. Guichenonum in Probat. Hist. Breffensis pag. 106. Gaviellum in Episc. Magalon. p. 133. &c.

¶ Varia est in variis locis Sextarata: in tractu Dombarni & Bressii significatur hac voce Ager octo bicetorum capax, in Biturigiens octo boissellorum; diversa perinde est ubi de terra pratensis agitur: in Bugia & Gelia Sextarata prati, quam Seterre, vel Sezie vo-
cant, tantum sœni continet, quantum per unum diem sex homines lecare possunt; Geneventibus quantum uno die unus homo fecat. Vide Seltarata.

¶ SEXTAIRADA, ut Sextarata. Chartul. Apten fe fol. 112. v. Dedit atque transfudo de vinea culta & ermo Seltairadas duas in Aitenfe, & Seltariatas, Ibidem fol. 117. Tabular. s. Petri de Cella Froini in pago Engolism. Es in alio loco à Biaciaco quatuor Seltariadas de terra, Vide Seltaria.

¶ SEXTAIRADA, in Chartul. Bituric fol. 160. Seltairada, in Charta apud Stephanot. Antiquit. Bened. Lemovic. Miss. part. 2. p. 365.

¶ SEXTARADA. Charta ann. 1118. inter Probat. tom. 2. novz Hist. Occitan. col. 403 Rogerius de Aura dedit tres Seltaradas de terra & petiam latam; Guillelmus & Arnaldus de Abbat. quatuor Seltaradas de terra. Chartar. Eccl. Auxil. cap. 83. In tres Seltaradas dedit 8. fol.

¶ Se-

¶ **SESTERADA**, in Charta an. 947. Append. Martez Hispan. col. 881. *Castellani (dedit) de vinea Sesteradas 9. in villa Fulgosa.*

¶ **SESTEVRATA** Tres *Sestevratas* terra, in Terrario Apchonii. Pluties ibi.

¶ **SESTAIRIATA**, Charta an. 1031. ex Tabular. s. Victoris Massili. De alio vero loco terra quæ vocatur *Spiritalis* & cum decem & octo *Sestairiatis*.

¶ **SESTRIATA**, in Chartul. s. Vincentii Cenomaniensis fol. 8a.

¶ **SETEVRATA**, Charta an. 1339. ex Tabul. s. Victoris Massili. Item sex *Setevratas* terra seminata sponia. Aliâ an. 1404. Ibid. Regnovit se tenere quartam partem unius *Setevrata* prati.

¶ **SEXTARITAS**. Ego Bonus dono B. Petro Vossensi sex *sexaritates* de terra, apud Stephanor. Antiq. Bened. Lemovic. Mss. part. 2. p. 349.

¶ **SEXTELLATA**, Charta Nicolai Maricolenf. Abbat. an. 1184. ex Tabular. s. Quotidini in Insula: Pro ana Sexellata terre ... quinque gallodis frumenti forasit perfoverat.

¶ **SEXTARATA**, in Charta fundat. Prioratus Bartheailli inter Instr. com. 2. Gall. Christ. novæ edit. col. 270. la hoc dono sunt sex *Sextaratas* terre, &c.

¶ **SESTEIRATA**, **SETEIRATA**, Charta an. circiter 1007. ex majori Chartular. s. Victoris Massili. pag. 91. De diu in ipsa Insula ecclesie s. Stephani 4. *sextaratas* de terra. ... ex his *Sesteiratas* 7. sunt apud podium Brechit.

¶ **SEXTERTIATA**, in Charta Anselmi Episc. Laodun. an. 1223. & Chartul. s. Quotidini in Insula: *Regnovit* se vendidisse ... tres *sextaratas* ad *Vicet* sitas. *Vido* vero circiter quinque *sextaratas* & unum quatuoragium apud le *Vicet*.

¶ **SEYTERATA**, in Charta an. 1339. ex Tabular. s. Victoris Massili. Item circa 680 *Seyteratas* terra, &c.

¶ **SEXTARIALIA**, Vide mos in *Sextaralicum*.

¶ **SEXTARIATICUM**, Quod per singulis frumentis aut alterius grani sextariis domino existitur. [Idem est quod latiori significatu *Mensuraticum* dicitur, juxta scilicet quod per mensuram a domino exigitur, ut ex infra alia colligere est. *Sextariolum* ubi illud vocant ubi *Sextario* metruunt. *Mingulum* ubi *mina*, *Modiarum* ubi *modio*. Vide in his vocabis. *Mensura* *sextarii*, in Charta an. 1298. tom. 1. Hist. Daiph. p. 91. col. 2.] Gregorius Magnus l. 1. Epist. 42. *Vide autem iniquum & in justum esse prospectum, ut ad rusticis Ecclesie de Sextariatis aliquid accipiantur, & ad majorem modum dare compellantur, quam in borrea Ecclesie infertur. Unde presentem admonitionem precipimus, ut plus quam decem & octo Sextariis modii nunquam ad rusticis Ecclesie de frumento debeant accipi. Nihil est, quod hic auguratur Ludov. de la Cerdâ. Nescio an hoc pertineat vetus inscriptio, quam proferi Gruterus 232. a. adscripta sextario meo roduendo infra largiofi Pag. 6 alto lvs. crasso tertia parte grani: SEXTERTIUS EXACTA. T. DD. NN. AR. CAD. ET HONORI...*

¶ **SEXTARALE**, **SEXTARIALIA**, Charta Michaelis Archiep. Atelaniensis an. 1114. in Regesto Caracassensi, qua Comitibus Montis Fortis concedit Bellumcadrum, & pedagia sive in aqua, sive in terra, sive in quinta, eorum, sive in *sextariis*, *justi* *distinctione*, *justitiam*, *firmam*, *firmam*, &c. *Sextarale*, apud Planavivium in Episcopo Lemovicensi fol. p. 240. Aliud videtur significare *Sextarale*, in Charta Alamanni Goldasti 33. *Confinis de alium in via, & 3. medietas in ipso loco, in ipso agro, & Sextarale in omni confinio in Leven ex alia parte ipso Magno. Ubi Sextarale idem videtur, quod sextarata terre. Vide in hac voce.*

¶ **SEXTERALE**, in Charta an. 1241. tom. 10. Spicil.

Acher. pag. 181. *Super Sesteriali, rivorda, ferro, pondere, &c.*

¶ **SESTARIALIA**, Charta an. 1230. inter Instrum. com. 6. Galliz Christ. novæ edit. col. 152. *Peobas etiam* (Episc. Biterr.) *terram partem Sestarialis bladi, quam dicebat ad se pertinere ratione tertia partis, quam habet in laendis mercati.*

¶ **SESTEIRALE**, Pactum inter Jacobum Aragon. Reg. & Berengar. Magalon. Episc. ann. 1278. Cum, ut dicit, *pondera & ferrum & Sestirale sive mensura bladi, pertinent ad dictam dom. Regom.*

¶ **SESTALARATICUM**, Charta Willelmi Montipellunani Domini an. 1102. *Sestalaraticum dono vobis de omni blado de omni legumine, & de farina, & de lino, & de cunctis, &c.* Apud D. Brussel. com. 2. de Usu feud. p. 728. Ubi *Sestalaraticum* habet eadem Charta Mli. inter Schedas nostras.

¶ **SEXTARALICUM**, in Charta an. 1145. inter Probat. tom. 2. novæ Hist. Occitan. col. 108. *Exceptio tamen Sextaralicio quod nobis semper integrum retineat.*

¶ **SEXTARALICUM**, apud Pladruvit. in Episc. Lodovici fol. 106. *Itema modieate firmamiam, justitiam, Sextaraliorum, furnaticorum, &c.* Vide *Medulla*.

¶ **SEXTARALAGIUM**, in Statutis Avenion. Mli. Qui vendiderit bladum vel legumen in civitate Avenion. & ejus lehenimo debet dare *Sextaralagium*, & teneat mensuram ad mensuram sextarii signo Communis signati. Infra *Se. tualagium* dicitur.

¶ **SEXTARALARIUM**, Charta an. 1204. apud Stephanor. tom. 1. Antiq. Hened. Occitan. Mli. p. 407. Totum videtur *sextaralagium* quod nos habemus & predatores nostri habuerunt in villa sive in burgo s. Tiberii. Occurrit ibidem *semet* & iterum.

¶ **SETEYRALITIUM**, in veteri Charta apud Gariolum in Episcopo Magalon. p. 90.

¶ **SEXTALAGIUM**, Charta Guallelmi Archiep. Remensis an. 1182. *Siqui Sextalagium nostrum a portaverit, vel detinuerit, forisfactum nobis per 60. solidos emendabit. [Statuta Avenion. Mli. Statuimus quod omnis homo qui bladum vendit in civitate ista det Sextalagium, nisi in hac civitate fac non fecerit sicut.]*

¶ **SEXTALEGIUM**, Duodecim modios frumenti quos habetur in Sextalegio Remensi, in Bulla Lucii PP. ex Tabul. s. Nicasii Remensis.

¶ **SEXTELLAGIUM**, Charta Henrici Archiep. Rem. an. 1175. ex eodem Tabul. Sub annua pensione octo modiorum frumenti in Sextellagio Remensi percipiendorum. Charta Philippi Aug. Reg. Franc. an. 1186. Ibid. Sub annua pensione octo modiorum frumenti in Remensi *Sextellagio* eidem ecclesie reddendo instituit. Adde Bullam Clementis III. PP. anno 1190. in eodem Tabul. *Sextellagio*, in Chartul. Prioratus de Donchierico.

¶ **SEXTELLARIUM**, in Bulla Lucii III. PP. ex laudat. s. Nicasii Tabul. Bannum, *justitiam*, *Sextellarium* ... *scripio proprio confirmavit.*

¶ **SEXTELLAGIUM**, Charta an. 1280. ex eodem Tabul. *Sestellagium & alia quæcumque jura ... Nos de Sestellagio & aliis juribus temporalibus dolevimus.* Charta Curiz Reg. ejusdem anni ibid. *Sabbato post Quineros in quo habebamus Sestellagium & quodam alia jura.* Alia Bartholomæi Abbat. s. Remigii: *Percepimus Sestellagium omnium bladum.*

¶ **SESTERALAGIUM**, in Charta an. 1203. in 30. Regesto Tabularii Regii Ch. 340. *Producit, sicut, sicut, Sesteralagium, firmavit, justitiam & rediunt, &c.*

¶ **SESTERALAGIUM**, in Charta Radulphi Comitiss Suefion an. 1209. Item *Canonici renuntiaverunt omni juri, quod habebant, vel habere se dicebant, in Sestralagio centum modiorum bladi, quod monachi vendere sibi possunt.* absque

Charta an. 1246. apud Plantavit. in Episc. Lodovähf. p. 171. Charta an. 1156. inter Infr. to. 6. Gall. Christ. nov. edit. col. 198. *Tertiam partem omnium ledarum fori & mundinarum, & tertiam partem Sextarii.*

¶ **SEXTARIUM CENSUALE**, Quod ex censu debetur. Charta an. 1344. in Tabular. Gellon. Et ultra hoc (cessant) L. Sextaria censualia seu usatica mixtura cum omni iure & dominatione feudali.

¶ **SESTAIRIALIS**, ut **Sextarium**. Charta Willelmi dom. Montispefful. ann. 1103. apud D. Brussel. de Ufo feud. tom. 2. pag. 718. *Si mensurantur cum Sestairale vel eminale.*

¶ **SESTARIUS**, Eadem notione. Charta an. 1194. inter Infrum. to. 6. Gall. Christ. nov. edit. col. 143. *Si forte aliquis homo vel femina Biteris venderis suum bladum suam eminam vel Sestarium, nulla pena debet eum inde sequi, nisi tantum quod emina vel Sestarius possit ei frangi.* Sestarius de civitate, in Charta an. 964. Append. Marcan Hispan. col. 883. Occurrit præterea in Computo an. 1217. apud D. Brussel. de Ufo feud. to. 2. pag. 505. A. de Statuta Montis Regal. fol. 183. & Verceil. lib. 3. fol. 56 v.

¶ **SESTERIUM**, in Testam. Roberti I. Comitis Claromont. an. 1261. apud Baluz. to. 1. Hist. Arvern. p. 169. Item lego... conventui Mediomontis unum Sesterium frumenti & unum mixtura annuatim percipientia.

¶ **SEXTERICIUM**, ut **Sextarium**. Tabul. S. Vincentii Cenoman. Habitus clericus dedit monachis unam oleam terra quæ vocatur olea de viridario, in qua semini possunt quatuor Sexteris bibere annone.

¶ **SEXTERIUM**, in Charta an. 1171. ex Tabular. S. Petri Autif. Concessum quod monachi Regnia:ensis tria Sexteris annone canonici S. Petri singulis annis percipientes; videlicet unum Sesterium frumenti, & Sex Sexteris bladi, in Charta an. 1351. ex Chartophyl. Reg. Ch. 107.

¶ **SEXTUARIUM**, in Charta an. 1450. ex Tabul. Sangerm. Item voluit & ordinavit habere duas carices feodas in dicta Ecclesia, quales ex triginta Sextuarii bladi.

¶ **SISTERIUM**, Elenchus Eccl. Cellæ Cariloci subditarum in Hist. Mt. Montis Majoris: Et fient de duobus Sisteriis ad dictam mensuram Relanæ tantummodo quinque panes.

¶ **SEXTARIUM**, Forum, ni fallor, ubi frumentum aliæve grana venduntur & Sextario metiuntur: Statuta Avenion. an. 1570. lib. 1. rubr. 53. art. 2. Item quod non liceat magistro Sextarii pro iure sextaragii exigere ab habitatoribus Avenionis, & illius territorii, aliquid Sextaragium, sed tantum pro custodia unum solidum Turon. pro qualibet salmatritici vel leguminis, si in dicto Sextario venditi contingat.

¶ **SEXTAYRATICUM**, ut **Sextariaticum**, vel potius, Quodvis tributum, vel Rigal. Statuta A. tenf. Collat. v. c. 6. fol. 26. v. Ordinum est quod Potestas teneatur sicco complari in communia instrumenta Sextayratici curayram & maledictarum in uno cartulario & illa legi facere in publica concione.

¶ **SEXTAYRATICUM**, **Sextarium**, ut videtur, Mensura, in iisdem Statutis Collat. 5. cap. 26. fol. 45. Statutum est quod aliquis portator non possit stare sub Sextayratico nec tenere mostram alicuius grani.

¶ **SEXTAIRADA**, **SEXTAIRATA**. Vid. **Sextarata**.

¶ **SEXTELLAGIUM**, **SEXTELLARIUM**. Vide **Sextariaticum**.

¶ **SEXTELLATA**, **SEXTERATA**. Vid. **Sextarata**.

¶ **SEXTERAGIUM**, **SEKTERALE**. Vide **Sextariaticum**.

¶ **SEXTERICIUM**, ut **Sextarium**. Vide ibi.

¶ **SEKTERIA**, Modusagri, idem qui **Sextaria**. Tom. VI.

11. Tabul. Elector. synz. S. Pauli Vionnenfis: D: ipsa vero terra in Vorberia dedit domini R. G. quatuor Sexteris, ex quibus facies G. quæ facere voluerit. Tabul. S. Mariz Andegav. Ego Bernardus de M. scbeolla concessi B. Maria Andegav. unum Sexterium terre in subditibus de Pau.

¶ **SEXTERIUM**, Eodem intellectu, apud Guichenon. Hist. Breſſi inter Infr. pag. 19. ex Charta an. 1272. Dim. Peneius de Montaraya Miles... recognovit tenere domum suam de M. trigina, & quidquid habet inter aquam de Igou & aquam de Resſaſa, exceptis duobus Sexteris prati & duobus jornalibus terra quæ de novo acquisit.

¶ 1. **SEXTERIUM**, ut **Sextarium**. Vide ibi.

2. **SEXTARIUM**, Pars civitatis, quasi sexta pars, ut quatuordecim, quarta. Vox nota Venetis. Concilium Ravennense an. 1311. c. 30. Et in pauperibus ut recuandis valeat provideri, in quibus quatuordecim vel Sesterio cuiuslibet civitatis... quibus anno eligantur, quatuor vel sex... quique illam requirant pro elemosyna huiusmodi pauperibus facienda. Vide Historiam Bellunensem p. 110. & supra **Sezimium**.

¶ **SEXTILLAGIUM**. Vide **Sextariaticum**.

¶ **SEXTER NUS**, Codex sex foliorum. Infrum. an. 1218. apud Rym. r. tom. 9. pag. 610. Scripsi Regi litteras vulgares in forma sequenti; quæ translata est in Latinum, & reperitur in secundo Sextorio. Pluries ibi. Vide **Quaterio**.

¶ **SEXTETIARIUS**. Ipse qui erogat. Glof. l. f. d. Pro **Sextetarius**, qui Sesteria erogat. Vide Martini Lexica.

¶ **SEXTETIATA**. Vide in **Sextarata**.

¶ **SEXTETIATICUM**. Vide **Sextariaticum**.

¶ **SEXTORIUM**. Junii Bragasin Vita B. Margarete de Cortona cap. 3. Sape in colla nuda remansit, nunc involuta Sextorio, nunc alterius coloris operata nunicula, vel mantello. Ubi viri docti legendum putant sextorio: ego vero malim **Sercosio**, fuit enim **Sercosium** vestis mulierum.

¶ **SEXTUARIUM**. Vide in **Sextarium**.

¶ **SEXTUS**, Vox iure canonici. Ita appellatur Collectio Decretalium facta sub Bonifacio VIII. PP. quasi si liber sextus alterius collecti Gregorii IX. P. curis elaborata, & in quinque libros distributa. Hec nota sunt.

¶ **SEXTUSDICIMUS**, Panni species, sic dicti quod tantidem filis rextus esset. Charta an. 1246. ex Tabul. S. Victoris Massil. Cellerarius teneatur in festo S. Michaelis singulis annis assignare pro vestitiis albis... capellani & corerii de panis S. Pauli vulgariter appellato Sexto decimo.

¶ **SEKVIARI**, Ita appellantur Scabini seu urbis Consiliarii, ubi sex ad id officii eliguntur, Charta Barchardi Episc. Camerac. an. 1120. apud Miræum com. 2. pag. 815. col. 2. Si vero aliquis de mansi istis necessarii fuerit officinis Monachorum, illum delibere Monachi... consilio & consideratione Sex virorum Valentianorum. Ibidem p. 816. col. 1. De illis vero Sexviris Valentianensibus tres eligantur ex parte Monachorum, & tres ex parte Canonice, vel beatorum suorum fide & sacramento adstricti, quorum consilio & discreto intuitu fiat emptio manforum, vel aqua mutatio. Infrum. RR. PP. Fulgentium Bardgal. an. 1589. apud Stephanot. 1. Antiquit. Bened. in Vascen. pag. 243. Collas & alia edificia regularia & quidem ampla edificare, opem ferentibus senatu ac maioribus & Sexviris civitatis. Vide supra **Sevir**.

3. **SEXTUS**, Genus, species, vel potius diversitas. Constitutio Chlotarii Regis an. 560. cap. 3. Nec quicquam aliud agere aut iudicare, quam in hac præceptio

quem in terram projeceris ... Et idem in eo qui decapillaveris scia Sgraffiaaveris aliquem.

¶ SGUANZARE, Malas alicui frangere, Italis Sguaziaro. Statuta Riperciz c. 81 fol. 16. Quicumque evulsit oculum vel oculis, vel nasum amputaveris, vel aliquem Sguanzaveris.

¶ SGURARE, vox Italica, Mundare, purgare, Gall. Ecarrer, actoris Anonymi Chron. Cremona apud Murator. to. 7. col. 635. Qui portas civitatis muro fieri fecit, & ponit ipsum portarum & festata civitatis Sguari fecit. Adde Chronic. Berg. apud eund. to. 15. col. 957.

¶ SHARP. Charta apud Rymer. to. 9. p. 908. Uaam Sharp auri garnisiam de sexaginta & uno grossis balensis. Nescio an pro Anglico Scarf, balteus, Gall. Echarpe.

¶ SHAWALDRES. Henr. de Knygthon ann. 1318. Cumque in partes Scetia venisset, inculcavit eos Dominus Gilbertus de Mideltou Miles cum aliis elegantibus Shawaldres, & eos de omnibus bonis suis spoliavit. Vox ignota Somner, qui vocem Gallicam Chevaliers, equites, biceffing subodoratur.

¶ SHELINGA, ut Swolloga. Charta an. 1403. apud Rymer. to. 8. p. 290. Quae quidem comitatus, dominia, ... ferialitia, maniera, villas, bameletta, Sbeling, terras, teumetata, redditus & ferialitia, cam pertinencia, &c. Vide Sidelinga.

¶ SHEPHERDIS, Ovium cultus, Gallice Berger, Angl. Shepberd. Testam. Johannis de Nevill an. 1386. apud Madex in Formul. Angl. pag. 428. Item volo quod c. marca ... distribuatur inter caracarios, planstrarios, & custodes animalium meorum, videlicet byne, nebirds & Shepberdes, per discretionem executorum meorum.

¶ SHEWRING, Est quietum esse, cum attachmentum in aliqua curia, & coram quibuscumque in querelis offensis, & non advocatis. Sic Rastallus. Shewyne, habetur in Monastico Anglic. to. 1. p. 976.

¶ SHIPWRECH, [Ius quod Principi vel Domino competit in naufragiis.] Vide Naufragium.

¶ SHIRA. Vide Syra.

¶ SHIREFF, Patri, vel Comitatus Praepositus, a Saxone scire, Provincia. Vide Syra. De iis ira Camdenus: Singulis vero auri, nobilibus aliqui ex incolis praefectus, quem Vicecomitem, quasi vicarium Comitum, & nostra lingua Sbyref, i. Comitatus Praepositum vocamus: qui etiam Comitatus vel Provinciae quaelibet recte dici potest. Ejus enim est publicas pecanias provinciae suae conquire, multas irrogatas vel pignorum ablatu colligere, & erario inferre, iudicibus praesse adesse & eorum mandata exequi, 11. vires cogere qui in causis de facto cognoscunt & ad iudices referant, &c.

¶ SHIRIFTOOTH. Placitum apud Cestriam an. 14. Henrici VIII. Reg. in Nomolex. Angl. Th. Blount: Per Shiriftooth Johanes Stanley Ar. clamat habere de quolibet teneute infra stadum de Aldford unum denarium & quadrantem per anam.

¶ SHOPA. Vide Shoppa.

¶ SHREDARE, Putare, refecare. Vox Anglica, Shred. Modus tenendi hundredum p. 124. Dicant, quod emnes custodes forestae tempore, quo nea exeat memoria, usi fuerint loppare & obredare arbores praeditas, & ligna sic loppata & Shredata ad usum suum proprium asportare, &c.

¶ SI, substantiva pro Conditio, exceptio, usurpatur in Charta Gallica an. 1255. laudata a Mabillon. Diplom. lib. 2. cap. 1. num. 13. Ge Asferis fides de Monreal, fais savoir a touz cez qui verroiz ces lettres, que je ay rendu Hargon de Bourgoe mon chastei de Monreal faas nul SI.

¶ SIACATA, inter ministeria sacra recepitur in Tom. V.

Charta Adelgastri Principis pro Monast. S. Marie de Obona inter Concil. Hispan. to. 3. p. 90. Damas ... tres bacellios & duas Siacatas & una coppa serica, & tres calices, &c. Vide Siam.

¶ SIARE, Mingere. Gloss. Lat. Gr. Siar, &pi, i. ni Spies. Alibi: Siffat. Vide Martinii Lexicon.

¶ SIATUS, ab Ital. ut videtur, Sciatia, Deformis, Gall. Malfait. Joban. Demuffis Cbron. Placent. ad an. 1373. apud Murator. tom. 16. col. 518. Et omnes erant stracci, & sejaati, & Siati, & ibi nea habebant quid comederent, &c.

¶ SIBADA, Hordeum, vel avena, apud Beneharnenses. Vide Civada.

¶ SIBI, pro se, quod habent aliae loquendi formulae, ubi de Sacramentis. Lex Frison. tit. 1. § 9. Sibi daedecimus jares, ubi tit. 14. § 1. 3. 4. 5. Saa daedecima maau jures. Tit. 2. § 5. Sibi gaarto sacramentum jures. Lex Ripuar. tit. 31. § 2. Sibi septimus in arabo conjurat. Occurrit eadem formula cod. tit. 58. § 5. tit. 66. & in Legge Longob. lib. 1. tit. 19. § 2. tit. 23. tit. 25. lib. 2. tit. 21. tit. 28.

¶ SIBI, pro illi, in Charta an. 1262. apud Rymer. to. 1. p. 741. Dominica vere sequenti adivimus dom. Regiam Franciam apud S. Germanum in Laya, & negotia vestra, prout nobis iniamtum fuerit, Sibi expofimus. Bulla Johannis XXII. PP. an. 1327. apud eund. to. 4. p. 321. Quae quidem promissio fuit postea adimpleta, eam Sibi (Petro) Christus dixit, Quodcumque ligaveris super terram, &c. Ita vicissim Eipro Sibi, non semel occurrit. Gregor. Turon. Hist. Franco. col. 564. Munadericus qui ... regnum Eci debere dixit.

¶ SIBIA, Equorum scens, in Glossis Mss.

¶ SIBILIA, Hispanis, urbs Hispaniae, nostris Seville, in Litteris Edwardi III. Regis Angl. an. 1348. apud Rymer. to. 5. p. 601.

¶ SIBILINUS, pre Sebelius, Mart. 25. Gall. Zebelline. Anonymi Annal. Mediol. ad ann. 1358. apud Murator. to. 16. col. 729. Dom. Girardus donavit super petias panai auri, & magnam quantitatem Sibilinum. Vide Sabellum.

¶ SIBLOTUS, Tibia militaris, ni fallor, Gallice Sifre. Continuatio Chronici Andr. Danduli apud Murator. to. 12. col. 450. Navigantibus nobis absque Sibiru & cum ordine magno, imposito etiam comiti, ut Siblotti sine saltetii sillerent. Vide infra Sifstas.

¶ SIBYNA, Telum, venabulum, hasta, Gloss. Gr. Lat. σίβη, venabulum. Tertull. 1. 4. adv. Marc. c. 1 ex Isai. a. v. 4. Concidas machatas suas in alacris, & Sibynasquod genus venabulorum est, in falcis. Ubi Vulgata habet, lauceas. Vide Gellium l. 10. c. 25.

¶ SICA. Monasticum Angl. to. 2. p. 130. Scilicet de muro onique per longum suam (i. sicam) & ita per Irabin usque ad locum, ubi Cambes cadit in Irabin, & farsum per Cambes usque ad Sicam, quae descendit de uigra quercu, ... & ex alia parte aigra quercas usque ad Sicam Palsterkeood, quae cadit in Kiag, &c.

¶ SICHA. Idem Monasticum Angl. to. 1. p. 883. Cum toto dominio in bosco & plano, in pratis & pascuis, in viis & aquis, in Siehis & moris, &c. Somnerus in Gloss. Saxon. rich, fuleum, vel potius sulcum aquarium, lacunam, liram, elieem, &c. interpretatur, indeque vocem.

¶ SICHTUS, ortum censet, quam habet Monasticum Angl. to. 1. pag. 764. Et sic ad dicta inferiore parte disti montis directe ex transverso usque ad quendam Siehetum versus Austrum iuxta inferius caput de la Nou-polle, &c. Infra: Ex his sequendo quendam Siehetum, qui currit usque ad bosum, &c. Mox: Et sequendo sic quendam Siehetum usque ad quendam aquam, quae vocatur, &c.

¶ **SICHETA**, **SICHETOM**, in Charta an. 1101. apud *Madox* in Formul. Anglic. p. 88. Tres (selliones) *jaocentis* inter terram quam *distus Henricus* quandam *roanis* & *Siebetam* sive *Siebeta*.

SICKETUS. Idem **Monastium** Anglic. 10. 2. p. 426. De tota terra infra hos divisas, in territorio de *Langliferi*, scilicet in longitudine inter duos *Sicketos*, quorum unus cadit inter *Northway* & *Waywra*, & alius cadit inter, &c. Pag. 454. Descendens *Sipenley* clogb usque ad proprium *Sicketum*, qui venit ad occidentem, & eurus versus *Oricatem*, & descendens in *Sipenley* clogb.

¶ **SICACYRALIS**, Vasis species, cuius usus in ministeriis sacris. Locus est in *Lito*.

¶ **SICALE**, **SICALUM**. Vide in *Sigalum*.

¶ **SICAMBRI**, Canis species. Vide *Canis Petrusculus*, col. 161.

1. **SICARIA**. Charta Philippi Regis Fr. an. 1317, apud *Argentrum* in Hist. Armoric. lib. 5. cap. 34. Item villam & castellatiam de *Pontieu*, ac *salariam* de *sancto Gilda*, cum omnibus feodis & retrofeodis, dominiis, firmis, bladis, molendinis, *Sicariis*, iuribus & aliis emolumentis, &c. Vide an idem sonet quod *Sica* & *Siebeta*. Vide *Sicaria*.

¶ 2. **SICARIA**, Alia notione, Societate, congregatio, ut videtur, apud *Buschium* de Reform. Monast. 10. 2. Script. Brunsvic. Leibniti p. 836. In *Magdeburgensi* vero *Sicaria* blaveis unum (Præmonstratenses) cappi. . . Abbas *Præmonstratensis* superior est omnium monasteriorum sui ordinis; sed *Præpositus B. Virginis* præstat cum tota sua *Sycaria* eff. vœmunt ad ejus obedientiam; hinc *Præpositus B. Virginis* omnes de *Sicaria* sua tenentur obedire.

¶ **SICARIATUS**, *Sica* seu pugionis confixus, Epist. 15. lib. 6. *Henr. Corn. Agrippæ*: Quod ab ingenitæ animæ tam semper alienum fuit, ut multumquam honoris sui viadictam iudicium sententia non obliuiscitur, alii vi, alii dolo, alii *Sicariatu* & veneficis persequi non dubitavit.

SICARIE, Proditorie, per *Sicarios*. *Laurentius Leodiensis* in Hist. Episcoporum *Virdunensium*: Duce quoque *Godefrido Gibbese* in *Frisia* *Sicaria* moriunt, &c.

¶ **SICATOR**, *Bosci*, pro *Seator*, qui ligna cedit, Gall. *Bucheron*, in Charta an. 1314. ex *Chartophyl. Reg. Rege* 82 Ch. 670. Vide *Sicare* 2.

1. **SICCA**, *sepia*, piscis, Gallice *Sieche*. *Regeftom* *Castri Lidi* in *Andibus* p. 31. Si mercator in foro vendiderit millecarium suum de *harenc*, aumatam de *harenc* reddiderit, & non elegerit. *Millecarius Siccarum* 4. den. centum, ob. [Charta an. 1202. apud *Lobinell*, 10.]

2. *Histor. Britan.* col. 372. Dedit *fallagium* meum & reddidit *Siccarum* de *Plouec* & de *Karity*.

¶ **SICHES**, in *Libertat. Pontis-Orfionis* inter *Ordinat. Reg. Franc.* 10. 4. p. 641. Et si *ferri Seebes*, de unoquoque *milliario*, quatuor *denarios*, sive ibi *vendas*, sive *transfat*.

1. **SICCA**, pro *Sica*, *Pugio*, ensis, *Gregorius Turon.* lib. 9. cap. 19. Et statim extitit *luminaribus*, caput *Siebarii* *Sicca* dividit. Cap. 36. *Sica* feribitur. Et si *eloens* manum cum *Sica*, caput *hominis* *liberavit*.

¶ **SICCAMEN**. Charta *Caroli Crasti* an. 884. apud *Calmet*, 10. 5. Hist. *Lothar.* inter *Probat* col. 318. Constitutum . . . per singulos annos in *festivitate S. Aprilis* Episcopo civitati exhiberi *convivium* in ibi *pergendum* ad quod dentur de *rebus* *fratrum* *panis* *modii* *xvini* *modii* *x* . . . *bacco* *cum* *Siccamine*, *procellis* *ii*, &c. An *caro* *licca*, ut *sumola* *perna* & an *condimenti* species? Vide *Siccum*.

¶ **SICCARE**, sensu passivo, in *Agis* 10. 3. Mart. p. 462. Et in ipsa *mentu* *otius* *sui* *illidolacyme* *Siccarum*.

SICCARIA; *Agri portio*, ubi *siccantur* *panni* *elotii*. *Arestum* *Parl. m. Paris.* 10. 3. an. 1320. *Super debatis* *saissina* *quarundam* *Siccarum* *perditionem* *ad* *di-* *ctam* *Militem*, &c.

¶ Malim eo loci *Siccarum* interpretari locum ubi *siccantur* *piscis*, vulgo *Secherie*, vel *tributum* quod *ex* *his* *locis* *percipitur*, ut in Charta an. 1317 apud *Lobinell*, 10. 2. Hist. *Britan.* col. 472. Item villam & *castellatiam* de *Pontieu* & de *Rupederiani* . . . cum omnibus *feodis*, & *retrofeodis*, *firmis*, *bladis*, *molendinis*, *Siccaris*, *iuribus* & aliis *emolumentis*, &c. *Siccaria* *piscium*, dicitur in Charta an. 1225. inter *Schedas* *ejud.* *Lobinell*.

SICCATORIA, [Ubi *sicca* appendunt.] *Guibertus* 1. 3. de *Vita* *sua* c. 11. *Cadaverum* *camino* *domus* *super* *cineres* *prono* *ore* *compositis*, & *instrumentum* *de* *super* *pendens*, quod *Siccorum* *vocant*, *super* *cum* *de* *je* *ci*, ut *putantur*, *quia* *sic* *cum* *machina* *casus* *obideris*.

SICCATORIUM, in *Glossis* *Saxon.* *Ælfrici*; *cyla*, *vel* *ale*; *i.* *fornax*, vel . . . *Canones* *Hibero* 1. 5. c. 9. de *Ballivis*: Si vero *foras* *exterior* *ultra* *Siccatarium*, *dominus* *reddet*, si *aliquid* *malis* *fecerim*. [Libellus de *succes* *foribus* *S. Hildulfi* c. 16. in Hist. *Mediani* *Monast.* p. 215. Sed *omne* *domus* *sue* *edificium* *cum* *ipso* *Siccatario* *ultra* *cibus* *stadium* *flammis* *invenit*. Locus ubi aliquid *Siccatur*, *hypocaustum*, *vaporarium*.]

¶ **SICCATURA**. Vide in *Siccaria*.

¶ **SICCANA**, apud *Mabillo*, 10. 3. *Annal. Bened.* p. 358. ex Charta *Aldene* *cujusdam* *nobilis* *femina*, qua *alodem* *filio* *suo* *Amelio* *tradit*, eo *pacto* *ut* *per* *unum* *quemque* *annum* *Siccatus* *donare* *faciat* *ad* *domum* *S. Mariz* *Urbionensis*. Vide *Siccamen*, & *Siccum*.

¶ **SICCISCUS**. *Chronicon* *Fontanellen* p. 246. *Ad* *accos* *quidam* *comparandum* *grisco* *Siccisco*, *unde* *cappa* *fiat*, *lib.* 10. [Vide *Sesul* *Siccimus*.]

¶ **SICCUM**. *Capitulum* *de* *Villis* *Caroli* *M. c.* 34. *Omnino* *providendum* *est* *cum* *omni* *diligentia* *ut* *quicquid* *manibus* *laboraverint* *aut* *fecerint*, *id* *est*, *ardam*, *Siccam*, *salcin*, . . . *cum* *summo* *niture* *fiat* *salia* & *parata*. Vide *Siccamen* & *Siccina*.

¶ **SICCUS**, *Census*. Vide in *Confus*, col. 488.

¶ **SICELA**, *diminutivum* *Sica*; unde

¶ **SICELATUS**, *parva* *Sica* *armata*, apud *Capitolin.* in *Maximo* & *Balbino*. Vide *ibid.* *Salma* *lum*.

¶ **SICERA**, *Isidoro* *lib.* 20. *Orig.* c. 3. *Est* *ominis* *portio* *quæ* *extra* *vinum* *inobriare* *possit*; *cajus* *licet* *nomen* *Hebreum* *sit*, *tamen* *Latium* *sonat*; *pro* *quod* *ex* *succo* *frumenti* *vel* *ponomum* *conficitur*, *nus* *palmarum* *fructus* *in* *liquore* *captivatur*; *coctisque* *frugibus* *ingus* *pinguor*, *quæsi* *succus* *colatur*; & *ipsa* *portio* *Sicera* *aut* *occupatur*. *Constitut.* *S. Anegili* *secul.* 4. *Bened.* *part.* 1. p. 640. *Sicera*, *humolene*, *quantum* *necessitas* *ex* *poscit*. Vide *Cavatarii*.

SICERATORES, *id* *est*, *qui* *cervisiam*, *vel* *portumum*, *sive* *piratum*, *vel* *aliud* *quodcumque* *liquorem* *ad* *bibendum* *aptum* *fuerit* *facere* *sciunt*, in *Capitulari* *de* *Villis* *cap.* 45.

¶ **SICERE**. Charta *Zwentiboldi* *Reg.* an. 896. apud *Marten*, 10. 1. *Anecd.* col. 55. *Licentiam* *ibi* *dantur*, *quod* *Sicero* *eiusdem* *monasterii* *domini* *magis* *ad* *illorum* *usum* *conquirere* *possint*, . . . *de* *ipsis* *rebus* *monasterii* *faciant*. Sed *hæc* *non* *videtur* *vana*.

SICEUS. *Chronicon* *Magdeburg.* *laudatum* *a* *Mabilionio*, ubi *de* *Hilberto* *Archiep.* *Moguntiacensi* *Dace* *ut* *Præfectorum* *Principes* *cum* *maius* *præcipuum* *de* *militum* *congregari* *in* *Sicco* *basilica* *magni* *Karoli* *co* *berent*, &c. Ubi *monet* *vir* *doctus* *alia* *Xisto* *legi*.

¶ **SICHA**, ut *Sica*. Vide in *hac* *voce*.

¶ **SICHALIS**. Vide *infra* in *Sigalum*.

¶ **SICHEL**, *Monetæ* *species*. Vide *Sielus*.

¶ **SICHELA**. *Gloss.* *Ma. Lindenbrog* *Falz*, *salcinula*

nula, *Sicbela*. Germanis olim *Siebau*, *figen*, *secare*, Gall. *Seier*, Gloss. Keronis: *Securi*, *Sibbnre*. Vide *Sicilis*.

¶ *SICHETA*, *SICHETUS*. Vide in *Sica*.

¶ *SICHIA*, *Navis* species. *Sanctus* l. 3. part. 13. cap. 16. *Segmenti vero auno idem Rex cum Hospitalariis & Templariis armaverunt septem galeas, & quinque Sicbias, &c.* *Fortes fugitias*. Vide *Sagittu*.

¶ *SICIA*, *Cucurbita*, *ventosa*. Vide *Cusu* 2.

¶ *SICILIANI*, *Siculi*, *Gallis Siciliens*. *Chron.* Parmense ad ann. 1281. apud Murator. tom. 9. col. 802. *Siciliani miserunt pro dicto Rege Arrigene, quod venirent ad uccipiendum Siciliam*.

¶ *SICILICUS*, *SICILIUM*, Vide *Siclus*.

¶ *SICILIS*, *ἐπίλοιπος*, in Glossario Gr. Lat. Ms. editum ap. 33. *Ficilis*, *pretere*. *Eit autem ἐπίλοιπος, Culex fustorius*, apud Nicandrum. [Vide *Sicbela*.]

¶ *SICINIUM* dicitur, quasi *singularis cautilem* vox, id est cum unus canit, quod Græcis monodion dicitur, in Gloss. Arabico-Lat. Vide *Bicinium*, & infra *Sincinnium*.

¶ *SICINNISSAT*. Vide *Sundenissat*.

¶ *SICKERBORG*. Vide *Wung*.

¶ *SICLA*, *SICLUS*, *SICLA*, *Mensura* liquidorum. Apud Græcos & Latinos *Sicel* est quarta pars uncie, & stateris medietas, drachmas appendens duas: apud Hebræos vero est uncie pondus. Vide *Cuajalib*. 1. a. *Obfer*. c. 40. *Le*. Alamannor. tit. 22. *Servi Ecclesiæ tribus suis legitime reddant, 15. Siclas de cervisæ, pecum valentem tremisse uno, &c.* *Capitula Caroli M. an. 797. edita ab Holstenio cap. 11. Mel vero pro solido biverens Sicla 1. & medio donant: Septemtrionales autem 2. Siclos de melle pro 1. solido donant. Chariz Alamannicæ Goldasti Siclas, Siclas, & Seglas cervisæ, promissus habent num. 42. 49. 59. 67. & 69.*

Sicla etiam hac notione occurrit apud Græcos Scriptores. Theodorius l. 4. *Histor.* apud Joan. Damascenum l. 3. de *Imaginib.* p. 191. *edit. Rom.* ubi de quodam Olympio Ariano: *Καὶ παρὶ τὸ Ὀλίαν &c.* *ἐπὶ τὰ κατὰ τὴν ἀρχαίαν τὴν πρὸ βασιλέως βασιλῆος τὴν ἐν τῇ πόλει τῇ ἐν τῇ πόλει τῇ ἐν τῇ πόλει* &c. Ex quo emendat de Victor Tunnensis, & Ado Viennensis, qui hoc loco habent, *immissus eribus igitur jaculis*: legendum enim *fisculis*, vel *fiscis*, ut habet Ildorus Hispalensis in aliquot codd. nam alii præferunt etiam *jaculis*. Quippe.

SICULA, Eadem notione occurrit in Capitulari de Villis c. 9. *Volumus, ut unusquisque judex in suo ministerio mensuram modiorum, sextariorum, & Siculorum, per secretaria sua, & corborum eo tenore habeat, sicut & in palatio habemus. Acta Murenfis Monasterii p. 59. Cum autem venerit tempus vindemiarum, post vindemiationem & uvarum calcationem in cellarium nostrum mustum importare (debet), sextum aut Siculam sibi habere, qua Sicula signata debet esse, ut constitutum mensuram.*

SICLUS, Eadem perinde notione. *Capitula Caroli M. an. 797. edita ab Holstenio c. 11. Duos Siclos de melle pro uno solido donant. Charta Henrici IV. Imp. an. 1114. in iisdem Actis Murenfis Monast. p. 22. Unum multrum de frumento, &c.* Vide in *Siclus* 2.

SICULUM, pro *Siclum*. *Notitia an. 2113. apud Perardum in Burgund. p. 106. Ecclesiam & arcium violaverunt, Cicla seiderunt, vina fuderunt, annonas sparserunt, &c.*

2. *SICLA*, *Moneta*, seu *Ædes*, in qua caducur: *Ital. Esca*, sic dicta Arelatenibus a siclo vulgari judiciorum ubi habitantur. Conventiones inter Ludovicum II. Regem Siciliæ & Arelatenes an. 1385. art. 26. *Item quod dictus Rex & Comes teneatur, & ejus successores teneantur tenere Siclam, & fabricari facere monetas suas nuncas & argenteas & alias in dicta urbe Arelat.*

Tom. V.

seus. [Hisor. liberat. Messanzæ apud Murator. to. 6. col. 621. *In qua etiam (regia) totius domini nostri pecunia aurea, argentea & area cadatur, & officiales Sicla ipsos cognoscant de qualitate & pondere ipsius moneta, quæ per omne egeus domini sum expendetur.*] Vide *Siclus* 1.

SICLADES, *Panni* species. Vide *Cyclos*.

SICLÆ, *Aves* minores *perdicibus*, majores vero *turdin*. In Gloss. Medico Ms. Reg. cod. 1486.

SICLINUS *COTOR*, *Cujusmodi* est *siclarum*, *avium* ita dictarum. *Constantinus* Afric. lib. de *Urinis* c. 1. *Siclus autem colorum nigrum abundare signat.*

SICLARI *APULTÆ*, apud Petrum de Vineis l. 3. Ep. 14. *Fortem idem qui Monetarii. Vide Siclu* 2.

SICLINUS, Vide *Sicla*.

SICLO, Idem quod *Siclus*, seu uncia apud Hebræos, Ac aliud sonat apud Anastasium in Gregorio IV. pag. 567. *Cautabata cum bythyma materio pons lib. tres, Siclonem unum pons libris tres. Vide Siclu* 2.

¶ *SICLUM*, pro *Siculum*, ut videtur, *Secale*. *Regest. Prumiense* apud Leibnit. co. 1. *Exymol. p. 431. Datus de Cubicome de Siclo modios quinque, datus etiam de Calburne de unnona modios decem.* Vide *Siculum*.

¶ *SICLUS*, apud Hebræos moneta notissima, de cuius pondere & pretio multa commenta sunt, qui de re nummaria scripserunt Budzus, Scaliger, Villebros, Saellius, & alii. Glossæ Mss. *Siclus, uncia* apud Hebræos; apud Lat. *quarta pars uncie*. Secundum alios *siclus 4. abolos continet, abolus 12. denarius*. [Gloss. Lat. Gr. *Siclinum*, ἐλάσσονος τριτάτης; in Mss. *Siclicum, siclicus*. Apud JC. usus erat C averfo *siclicum* denotare in hunc modum, ut discimus ex Mexicano lib. de *Aste*: *Centestiman commodi idurarum nominu aut sortem applicari, & Siclico, id est, C averfo notari. Siclicus q. 1. scripuli*, apud Raban. lib. de *Computo* c. 8.] Ita porro etiam, necio quam moneta, appellatur recentiores, atque in primis Germani, quibus *Sicbel* dicta.

Glossæ antiquæ Mss. *Siclicus*, qui *Latinus* linguis corrupte *Siclus* dicitur: idem & *Sicbel*. *Annales Francor.* Fuld. an. 850. *Unus modius de frumento Moguntiaci vendebatur 10. Siclis urgenti.* *Henricus Imp. de Conventionione pacis publicæ an. 1051. apud Goldastum: Si quis Sicli unius aut duorum pretii sortum aut pradam fisco, &c.* Acta Murenfis Monasterii p. 15. *Perfultum censum de nure quod appendis Siclum, quo in 5. partes divisio, nobis dantur tres partes, & participium nostris duas, sicque nurem nostrum appendis sec. nummet & dimidium.* *Dietmarus* lib. 6. pag. 75. *Presbyteris & Diaconis vestitum fuimet 8. Siclis, Subdiaconis autem & inferioribus 4. adan cin* *Conradus Ulberg. in Henrico III. Cum tunc alim. nurem abundantia militiam suam Christus deduxit, ut aries nummo, bisque Siclo veniisset.*

SICLUS, etiam apud veteres Anglos monetæ species fuit. [Siclus apud Anglo-Saxones pretii erat duorum denariorum argenteorum, ex Hicelii Prefat. ad Grammat. Anglo-Saxon. p. 211.] *Albinus*, seu *Alcuinus*, in *Epistola* ad Colcum, inter *Hibernicas*: *Et per singulas Annobertas tres Siclos de puro argento.* *Egbertus* in *Dialogo* de Ecclesiastica institutione pag. 98. *Quisque vero fratrum contra interdicit venerabilium Canonum sarnus fugam Clericum vel Monachum sine literis pacificis susceperit, & convenerit in hac oblatione perdiderit, reddat quod statutum est, 30. quidem Siclos 15. vero Episcopo loci, 15. Abati, cuius Monachum sine nro Prioris sui suscepit, &c.* Infra, *Siclus* valuisse duobus argenteis, seu denariis innuit: *Luici* vero, qui sacrilega se conjunctione misceverint velutit, ... duplicata 30. Siclorum pecunia, hoc est 60. argenteos volumus dare Ecclesiæ adulterantes, &c. A. de pag. 103.

¶ *SICULUS*, *Siculus* znous, *Ital. Saccio*. *Agnellus*

V 3 in

in Vita S. Maximiani apud Muratorium to. 2. pag. 169. *Althum est nobis arum vasculum quod vulgo Siculum vocatur, & projecti sunt Siliis pleni aqua, quoniam in fonscam super ossa B. Maximiani munitur cxcv. Vide in Sile 1.*

¶ **SICOFANTICUS**, pro Symphepticus, Syco-phentum more. Tabul. S. Juliano Turon. Si quis hinc institutioni aliqua Sicofantica reclamatione contradicere molis fuerit, nomen ejus ab alto superturum citium delaturus, &c.

¶ **SICTOR**, Tabularium Brivataense ch. 405. *Habea censum alodo porcos 2. mustas 2. civada 8. gaganum 2. gellinum 2. inter caros & civada den. 22. pauc 2. de Silda redem. 2. gerbas 4. Infra: Et civadam setam, & gallinas 3. & Sictres, & 1. pauc, &c. [Vide an idem sit quod Sigalum.]*

¶ **SICULA**. Vide Sile 1.

¶ **SICULUS**. Pasum inter Philippum Regem Francie & Almarium Vicecomitem Narbonensem, super Judaeis & eorum bonis. 5 Junii ann. 1309. in Reperto Chartophylacii Regii: *Videlicet quod ex causa & nomine transfessionis, pro bonis ipsorum Judaeorum nos damus, & dare & solvere tenemur 5000. li. Tunc pariter fuerit bone vocata: Item domus liberorum Salomonis de Melgoria, in quibus sunt tres Struli, & tres solaris, que conjunguntur cum Palatio dicti Vicecomitis, &c.*

¶ **SICUT ALIAS**, Formula in iterato jussu usurpatori solita. Charta Caroli Reg. apud Th. Blount in Nomotelex. Anglic. *Præcipimus tibi (Sicut alias præcipimus) quod non omittas preposse aliquam libertatem in balivatu tua, quia tam ingrediari & capias.*

¶ **SICUT AMAT SE ET SUA**, Formula alia que occurrit in lib. nigro Scaccarii p. 367. *Quod nullus presumat, Sicut amat se & sua, facere secundum, nisi, &c. Non semel ibi legitur.*

¶ **SIDELINGA**, Modus agri aqua proximus, a Saxon. rid & ride, latus, a Siles. Side-ling, flexuosus, oblique, Gall. *de rivi, de bails*. Inquiditio terre de Brannefere an. 1399. apud Kennett. Antiq. Ambrosii. p. 531. *Cujus aqua manat ultra & præter dictas buttes, & ideo Sidelinges vocatur, nec pertinent ad furlong de Longfurlong, nec ad bustlam furlong, si jacent inter medium.* Ibidem pag. 532. *Domus transcurram est ad furlong de Thromwellum le Sidolung adiaceat.* Rursum: *Ab hoc furlong proardum le Sidelung, de quibus patet superius.* Vide Swallyng.

¶ **SIDELWEIDEN**. Vide Zidelweida.

¶ **SIDEN**, Potus species, Belgis. Teloneum S. Bertini: *Quicumque tulerit per villum cum Siden (alias Zeichen) 1. ob.*

¶ **SIDERATUS**, Paralyti percussus, *duisidat*, in Gl. Gr. Lat. vox Latinis scriptoribus oorta. Gloss. Saxon. *Sideratus, vel iduatus, ferungeo acciprem.* Somnerus hac verba Saxonica ineptè interpretat, *fortis cadaverisus*. Marcellus Empir. c. 14. *Facit ad linguam Sideratam, quod genus morbi Paralytici Græci vocant.* Vegetius lib. 2. de Re veteri. c. 39. *Invetum si facit Sideratum, his agnoscitur signis.* Ibid. *Maxilla Siderata.* Adde Plinium lib. 3. de Medicis c. 16. *Lex Longob. lib. 1. tit. 8. §. 23. Si manus aut peder, vel quodlibet membrum plagatum aut percussum, si fuerit Sideratum, & non percussus sit a corpore, &c.* Vide editionem Heroldi p. 166. 170. 171.

¶ **ASSIDERATUS**, Eadem notione, [Italis *Affiderato*.] Miracula S. Simonis Tudertii num. 14. *Quadam puella ... Affiderata brachio dextro, &c.* Vide Oct. terrarium in *Affiderat*.

¶ **SIDEROUS**. Gloss. Lat. Græc. *Siderosus*, *diptan*, & in *arboris*.

¶ **SIDERCUNDUS**. Vide *Subcundus*.

¶ **SIENNA**, Sequana, Gall. *la Seine*. Charta Philippi V. Reg. Franc. an. 1319. in Indice Ms. beneficiorum Eccl. Constant. fol. 70. *Villa etiam que vocatur sancti Landi supra Siennam fluvium cum Ecclesia & duobus molendinis.*

¶ **SIENOGUN**, *Pupilla oculi*, apud Schilterum in Gloss. Teuton. c. Gloss. Lipii.

¶ **SILURUM**, Serum lactis. Jacobus I. Rex Aragoe in Foris Oficiis an. 1247. fol. 15. *Quidam homo dedit cuidam sentum de Sirro pro tanto da musto, quod recipere in mense Septembris.* Infra: *Quod qui debebat mustum, explestasset primitus vvas suas, & ex eis musto omnia extraxit, vinatias ipsas iterum exprimeret, aqua mixtas, sicut ille qui dedit Sierum, & prepressas, unde Sierum ceteras.*

¶ **SIFFA**, Charta Conradi II. Imp. an. 1039. apud Eccardum Hist. Landgr. Thuring. col. 314. *Denique versas Aquilonem ad quamdam Siffam juxta Macdononiam, usque ad bironum, &c.*

¶ **SIFFARE**. Vide *supra Siare*.

¶ **SIFFLOTUS**, Fistula. Gall. *Siffles*, occurrit apud Raphanum de Carelinis in Chron. Ms. an. 1379. [Malina de tibia militaris, Gall. *ffre*, interpretari. Vide *Siblotus*.]

¶ **SIFFULS**, Species mensuræ Anglicana Monasticum Anglicum. tom. 1. pag. 14. *Debeni habere momepi ad viii. festivitatis principales, etlo summas frumentis, & in eisdem festivitibus singulis Siffals de frumento ad Wastellor de granario.*

¶ **SIFON**, Vas appellatum, quod aquas sufflans fundat. Unatur enim hoc (his) Oriente. Nam ubi fecerint domum ardere, parant cum Sifonis (sic) plenis aquis & extinguant incendia. Gloss. Sangerm. n. 501.

¶ **SIFORI**. Vide *Silfiori*.

¶ **SIGALINUS**, Scalitius, de Segla. Charta ann. 1034. apud Meichehebe to. 2. Hist. Feilung. p. 533. *Et xx. Sigalicas panes ... offerat.* Vide mox *Sigalum*.

¶ **SIGALUM**, **SIGALIS**, **SIGELS**, **SIGILUM**, **SEGULA**, &c. Voces unius ejusdemque notionis: Lat. *Secale*, Gal. *la Segle*.

¶ **SIGALUM**, Uguirio, & ex eo Joannes de Janua: *Sigalam, quædam annona, quia videtur laetare & silera inter spicas propter suam utilitatem: unde Sigalinus, Sigaliticus, Sigalensis.* Unde & terra, quæ tali annona abundat, dicitur Sigalonia: *Italice pagus ad Aurelianum, qui hodie la hologna appellatur.* Gloss. Lat. Gall. *Sigalum, Seige, gros ble.* In Sangerm. *Sigalum, non manure de ble, Seigle.* Concilium Francoford. an. 794. c. 4. *De modis Sigali denarij 3. Panes sigalati, ibidem.* Panis Sigali, qui Turra vulgariter appellatur, apud Udalricum lib. 2. Confus. Cluovic. c. 4.

¶ **SIGALIO**, Capitulari Caroli M. an. 797. editum ab Holstenio c. 11. *De annona vero horvini per sol. 1. scapilos 40. donant.* & de *Sigale* 20. Charta ann. 816. apud Doubletum pag. 793. *Quas villas acceperunt memoratis, fratres pro Sigale modum mille trecentis.* Ermaoricum in Vita S. Soliaci c. 6. *Terra ibidem ad pascua fluvilis est, nihilque pinguius Sigale gignit.* Moschopolus lib. 2. c. 10. *Once, totius terre canebat, & 95. mod. annuunt, & 10. mod. civitas.*

¶ **SIGELIS**, Capitulari Caroli M. c. 13. *Modium unum de Sigale contra denarios 3. Modium 1. de frumento parato contra denarios 10.*

¶ **SIGALIS**, Statuta Vercell. lib. 3. fol. 73. *Et si reciperet quartarum sex rases Sigalis cum malis, &c.* Adde. Costelli Chron. Bergom. apud Muratorium to. 16. col. 961.

¶ **SIGALUM**, in Statutis Genuesi lib. 4. c. 18. fol. 114. *Frumentum, ardeunt, spolia, avena, Sigalum filigo, sobri, cicara, &c.*

¶ **SIGALIS**. Johannis Demoussi Chron. Placent. ad an. 1185. apud Murator. tom. 16. col. 436. *Starius Sigalis pro denarii x.*

¶ **SIGATA**. Chron. Novalic. apud eund. tom. 2. part. 2. col. 755. *Non sunt nobis amplius preter quingue modia Sigala & tria sextaria terici.* Adde Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 236.

¶ **SIGALE**. Vita Aldrici Episc. Cenoman. n. 56. apud Baluz. to. 3. Miscell. p. 144. *Debetur inde de pensione inter frumentum & Sigale modii xxxii.*

¶ **SIGITUM**. Tabularium S. Remigii Remensis: *Sunt ibi avergatie 3. ubi possunt seminari de Sigila modii 20. &c. Letaldus, Monachus lib. Miracul. S. Maximini Miciacensis Abbat. n. 19. Eos ut stipendiariorum Sigila alabat, ceteris bonis penitus abafis.*

¶ **SIGILA**. Charta ann. 1016. ex Tabul. S. Martialis Lemovic. *Reddunt censum anni annuiv. sextariis Sigila & xii. denariis.*

¶ **SIGILLINA**. Chartul. Kemperleg. *Sex modia frumenti & Sigillina.*

¶ **SIGILLA**. Chronicon Malleacense ano. 1122. Circa 2. solidos suis sextarium Sigilla, & sextarius frumenti per 3. solidos.

¶ **SIGILLO**. Chartul. S. Petri de Domina fol. 121. v. xx. *sextarii frumenti & xx. de bordo cum Sigillino mato.*

¶ **SIGLA**, in eodem Chartul. fol. 106. v. *In Pascha 1. agnum & 11. pascas ... & seminum de Sigla Tabular. Camalar. Ad Seruicium est 1. pendaria alodi & debet seminum Sigla & 1. cardardi.*

¶ **SIGALIS**. Capitul. Caroli Man. 806. c. 19. *Modium unum de Segale contra denarios quatuor.* Acta Erchaoberti Episc. apud Mchielbec. to. 1. Hist. Frising. pag. 126. *De ordie modios 11. & de Segale modios 20.* Charta ann. 879. in Apped. Marce Hispan. col. 807. *Es modium de Segale pro solidum unum.* Aremorici Segal dicunt.

¶ **SEGEL**, in Charta ann. 85. apud Baluz. Hist. Tutel. p. 427. *Dux sextarios de Segel & duos de ciruda.*

¶ **SEGLE**. Dispositio rei familiar. Cluniae facta a Petro Abbate apud Baluz. to. 5. Miscell. p. 448. *Reddide solius erat 560. sextarii frumenti & 500 de Segle.* Charta apud Stephanoc. to. 2. Antiq. Benedic. Lemovic. Mss. p. 312. *Es omni anno quatuor sextarii frumenti & quatuor Segle.*

¶ **SEGULA**. Tabul. Casz Dei: *Unum sextarium Segula & alium avena.*

¶ **SEGULUM**. Tabul. Votense fol. 3. *Debent quatuor summatas de Segle.*

¶ **SEGULA**, in Historia Monasterii S. Nicolai Andegav. p. 151. [Charta ann. 1081. apud Stephanoc. to. 3. Antiq. Bened. Pictav. Mss. pag. 552. *Quatuor sextarii frumenti & quatuor Segula.*]

¶ **SIGULA**. Tabul. Albioi Andegav. *Habebat quodvis panem & vinum sicut monachus claustrensis & annuagios anno nunc sextarium de Sigula & alterum de Jabis, & nunc annuagium de milia.* Adde Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 170.

¶ **SEGALLUM**. Rotherius Veron. in Apologetico pag. 237. *Quisq. Presbyterorum annuatim acciperentis frumentum & Segallum modia decem.* Panii Segallatus, apud Frobenatum in Vita S. Radegundis cap. 15. & 21. Denique.

¶ **SACALE**, apud S. Hieronymum in Fzech. c. 4. & in Lege Saxon. tit. 18. Segale, Senenibus. Charta Ludovici Filii in papud Doubletum p. 740. *De crisco pure ad eorum & bospium in refectorio venientium opus modia duo milia centum: ad prandam famulorum illis seruiantur de Segala modia duo milia quingenta, &c.*

¶ **SIGAUDA**, Vestis species. Statuta Eccl. Con-

stant. c. 18. apud Marten. tom. 4. A. neced. col. 806. *Reprehendimus presbyteros, qui per parochias vadunt in superfluous operibus, nimis brevitate utantur, & in Sigandis, & etiam in habitu tali coram nobis venire non formidant in quo habitu potius videntur albae strii, vel pugilos, quam clerici vel presbyteri.* Vide Paraganda.

¶ **SIGELIS**, ut Sigalum. Vide ibi.

¶ **SIGERONES**. Constantius African. l. 5. de Morbor. curat. c. 1. *In hac quinta (parte) dicere disposuimus, quos morbos secunda in epate patiuntur, & Sigerones & curas secundum antiquorum auctoritates.*

¶ **SIGILA**, ut Sigalum. Vide ibi.

¶ **SIGILBOTH**. Sigillorum custos, Camerarius Principis, vox Alemannica, a Sigil, sigillo, & both, uotio vel custode. Goldast.

¶ **SIGILINA**, SIGILLA. Vide Sigillum.

¶ **SIGILLANE**, Diplomata, seu litteris sigillo munitis rem confirmare. Chartul. S. Vincentii Cenoman. fol. 62. *Petierunt a nobis tam monachis quam dictis Richardus, quod amnes redditus pertinentes ad monachos Sigillarentur.*

¶ **SIGILLARIA**. Vide Sigillus a.

¶ **SIGILLARIUS**. Vide Sigillarius a.

¶ **SIGILLARITIVS**. Vide in Sigillus a.

¶ **SIGILLARIUS**, Custos sigilli. Petrus Blesensis Episc. l. 31. *Cum in Sicilia essent Sigillarius & Deffor Regis Guillelmi II. tum pueri.* Apud Radulfum de Dice. to an. 1180. *Walterus de Constantis dicitur Regis Anglie Sigillarius.* [Charta ann. 1174. ex Tabul. Audomar. *Quod ad instantiam & sollicitudinem Gerardi de Westviti notarii & Sigillarii mei dedi.*]

¶ **a. SIGILLARIUS**, Sigillorum seu signorum constator. Gloss. Lat. Græc. *Sigillarius, & auctoritas.* Vide Sigillus a.

¶ **SIOILLARIUS**, SIGILLARIUS, Eadem notione, in Inscrip. apud Fabretum p. 243. *Apud Sigillario.* Aliap. 177. *Fluvio Sigillario.*

¶ **SIGILLARIUS**, in Inscrip. apud Reines. ii. 19. *Flatuario Sigillario.*

¶ **SIGILLATICUM**. Capitularis Sicardi Principis Benevent. an. 836. caput 27. *est de Sigillatio & de nuptiis.* Sed cum textus in Ms. desit, quid hæc vox sonet, non facile est assequi. [f. Tributum, quod pro sigillo publico domino exolvebatur.]

¶ **SIGILLATIO**, Sigilli appositio. Charta Alberti Austriz Ducis an. 1341 apud Ludewig. to. 5. Reliq. Ms. pag. 531. *Tenore presentium prefatum, quod juxta tractatum & ordinationis seriem, quamcum magnifico principe dom. Joanne Bohemia Rege... nunc super habuimus & pre litterarum Sigillatione per dictum dom. Regem Bohemie & filios suos... facienda.*

¶ **SIGILLATUM**, ex Gallico *le Scello* Cognitio de Sigillato, dicitur de actis quæ sigillo publico muniuntur. Vetus Arestum apud Paradinum lib. 1. Hist. Lugdun. cap. 71. de Archiepiscopo Lugduo Tribunal etiam notabile in dicta domo Rodane nobis cum Delphinatu Viennensi acquisita construxeramus, in quo de omnibus casibus etiam de Judais, & de Sigillatu Manifesti in solidum cognoscere satagebat. Alias in Glossis Græc. Lat. Sigillatum, *codicem* exponitur, id est sigillis seu signis adornatum.

¶ **SIGILLATUS**. Vide Sigillus a.

¶ **SIGILLIFER**, Custos sigilli, ut supra Sigillarius a. Chron. Triverti ad ann. 1191. apud Acher. tom. 8. Spicil. pag. 503. *Quidam qui inerat submersi sunt, inter quos Rogerus Malus Catulus Regis Sigillifer, cum cujus etiam corpore sigillum postea est inventum.* Vide in Sigillum, col. 438.

¶ **SIGILLIFER**, nuncupati Scribæ, Gall. *Greffiers*; quod penes eos esset sigillum jurisdictionis, cujus erant scri-

Servus carpentarius, in Lege Salica tit. 11. §. 5. & apud Papiam tit. 3. *Servus cuius equorum*, apud Gregor. Turon. l. 2. Hist. cap. 15. *Servus faber ararius*, in Lege Burg. tit. 21. §. 2. *Servus ferrarius*, ibid. & apud Papiam tit. 3. *Servus molinarius*, in Lege Salica tit. 11. §. 9. *Servus porcarius*, in Lege Burgund. tit. 10. Lege Salica tit. 11. §. 5. Alamann. tit. 9. §. 2. Longob. l. 1. tit. 8. §. 2. 30. tit. 11. §. 7. & apud Papiam tit. 3. *Servus rusticus*, & *qui sub Massario est*, in Lege Longob. l. 1. tit. 6. §. 4. tit. 8. §. 17. 24. tit. 11. §. 3. 5. *Servus ferror*, in Lege Burgund. tit. 21. §. 2. *Servus horarius*, in Lege Alamann. tit. 9. §. 8. *Servus iutor*, in Lege Burgund. tit. 21. §. 2. *Servus venerator*, in Lege Alamann. tit. 9. §. 8. *Servus venerator*, in Lege Salica tit. 11. §. 5. Horum omnium operarii servitus videtur appellari, in l. 6. Cod. Thom. de Annonis civis.

¶ *Servi PALATII*, Qui in palatio ministrabant. Breviar. divisionis thesaur. Caroli Magni: *Quarta* (pars) *in similitudo nominis clomofyna in servorum & ancillarum usibus palatii famulantium sustentatione distributa veniet*.

¶ *Servi FOENÆ*, Qui ob crimen aliquod fisco adscribuntur, in Code Theod. tit. 5. §. 1. vagum leg. 2.

¶ *Servi STRIPENDIARIUM*, dicti apud Schannat. in Tradit. Fuldensi p. 331. qui pretio seu beneficio conducti servitium præstabant.

Servi TESTAMENTALES, Leges Atholstani Regis post c. 34. *Et secundum directionem*, & *per mensuram suam convenit*, ut *Servi testamentales operentur super omnem schyram*, cui præst. (Dominus.) Ubi Sommerus *servum testamentalem* idem valere ac pactu conductum, Anglis, *ad compensare* servant.

¶ *Servi TRIBUTARIUM*, apud eundem Schannat. ibid. pag. 332. qui præter operam manuales, ad centes res sub annuo census nomine præstandas tenebantur.

¶ *Servi TRIDUANI*, ibidem, qui tres dies sibi & totidem in dominicali serviebant: quomodo *Biduani*, qui duos tantum dies; & qui nullo tempore a servitio immunes sunt, *Quotidiani* dicuntur.

¶ *Servi VICARII*, Qui vices domini agunt in villis, ejusque nomine aliis jus dicunt. Aët. S. Rodolf. 104. Jun. p. 124. *Utin quibdam locis sibi subditi Servi vicarii, id est iudices imponantur*. Vide *Vicarii servi* in *Vicarius & Villicus*.

SERVUS APOSTOLORUM, id est, Ecclesie Romanæ. Charta Ottonis III Imp. an. 1001. apud Ughellum tom. 2. pag. 357. *Octo certius servus Apostolorum, &c.* Ex quo loco restituendus alter pag. 644. ubi idem Otto perperam inscribitur *Servus populorum*, pro *Apostolorum*.

SERVUS CRUCIS CHRISTI. Ita Robertus sancti Stephani in Celio monte Presbyter Cardinalis Legatus Apostolicæ Sedis sese inscribit in Tabulario Campanie an. 1214. in Tabul. Premonstratensi.

Servi DEI, Clerici, Monachi, in Concilio Lipiteni c. 7. in Concilio sub Carlomanno an. 744. & alibi passim: qui Dionysio Areopagite *dispositi* dicuntur, *ut deo adaptati imperpetuum deperant*, *Accedere ad servitium Dei in Monasterio*, in Pœnitentiali Theodori c. 11. *Cæsarius Arelat.* Homil. 4. ad Monach. *Siqui est, qui sibi de præteritis illis vite meritis blanditur, & ad hoc se innocentem transisse putat ad dominum servitutem, & ideo se credi servum, &c.* Infra: *Nec hoc nobis sufficere possumus ad plenam salutem, quod inter Servos Dei vel habitatione consensum, vel nomine computatur*. Eccl. 2. *Fir. accedens ad servitium Dei, sit in timore, &c.*

SERVUS SERVORUM DEI, Titulus, quem summi Pontifices sibi vulgo asserunt, cujus moris auctorem

Gregor. M. fuisse scribit Joann. Diacon. lib. 2. de Vita ejusdem Gregor. c. 1. ut Joannis Patriarchæ CP. qui se *Occumenicum* iactabat thrasonicam offensionem & saltum suggillaret. Vide præterea Martham Westmonast. an. 605. Serrarium ad Epist. 2. S. Bonifacii Archiep. Moguntini, Guisaviillam ad Epist. 6. Petri Bleisensis, Altaretram ad ejusdem Gregorii l. 9. Epist. &c.

Eo etiam usum semel leguntur Episcopi alii. Exstat in hanc sententiam Lupo ad Sidonium Apollinarem Epistolam Spicilegio Acerbiano tom. 5. p. 579. ex qua hæc excerptimus: *Qui olim oporbaris natalium decora additis honoribus superare, nec credebis homini sufficere, si cæteris par osses, nam pares non transgredieretur, in eum statum devocimus, in quo licet Superior, nullis debet superiorem reputare; minime fidelium tuorum supplicium, eo plus eris honoratior, quo se humilitas Christi accingit, & eorum plagas oculis habet, supra quorum capita pedes tuos olim collocare dignaberis. Isto profecto iam tibi labes incumbit, ut sis omnium Servus, qui videberis omnium dominus; & alius incurveris, qui cæteros conculcabas, &c.* Ibraulius Cæsaraugustanus Episcopus in Epist. ad Isidor. Hispalensem. *Redde, quod debes; nam Servus es servorum & Christianorum, ut illic tibi major nostrorum*. Michael Patriarcha Alexandrinus in Epistola ad Basilium Imper. in Synodo VII. act. 7. *ἐπεὶ πάντες τὸν χριστὸν ὡς κύριον*, inscribitur: ut Signatus Patriarcha Aquilensis in Bullario Casinensi tom. 2. p. 16. *Servus servorum Domini*: & Frobertus Episcopus Pictaventis an. 936. *Servorum Dei sumus*. Epitaphium Eriberti Archiepiscopi Mediolanensis apud Vercellum in Zodiaco Mediolan. p. 2. pag. 207.

Nunc tumulus Servus servorum, Christe, tuorum. Denique *Servus servorum Dei* sese pariter inscribunt Adelardus Veronenis Episcopus in Synodo Ticinensi an. 876. Maurus Cefenatensis Episcopus in Epist. ad Martinum l. PP. in Concilio Lateranensi: Joannes Episcopus Ravennensis an. 898. in Bullario Casinensi tom. 2. pag. 37. Wiberus ejusdem Ecclesie Episcopus an. 1086. apud Hieronymum Rubem l. 5. Hagano Episc. Bergomenis apud Mabill. & alii complures. Denique in Formula 17. 18. 19. ex Baluzianis, Episcopus, *Ultimus servorum Dei Servus*, inscribitur.

¶ His omnibus, ipsi etiam Romanis Pontificibus, præverat Augustinus in Epist. 130. ad Probam & 217. ad Vitalem Carthaginensem.

Eundem titulum usurpare etiam Reges ac Principes. Charta Adelsonis Regis Hispanie an. 830. apud Sandovalium: *Ego Adelsonus Servus omnium servorum Dei, &c.* Henricus Imper. in Charta an. 1044. apud Celsinum l. 22. Histor. Permag. *Servum Servorum Dei*, se inscribit, ut & Sancius Rex Aragonum in Charta an. 1070. & Odonis Rex in alia an. 913. apud Anton. de Ypez in Chronico Ord. S. Benedicti tom. 4. & quidam *Bertrius*, in alia anni 1105. in Historia Monasterii S. Nicolai Andegav. p. 40.

In veteri Charta apud Ambrosium Moralem lib. 13. cap. 18. Monachi *Servus le servorum Dei* pariter occupant: *Ego Monachus Presbyter, simul & annos Servi servorum Dei in annis concordantes & consensientes in agone Domini, &c.* Mos, idem *Monachus, Abbas* dicitur. Candidus in Vita S. Eulgisii fac. 4. Bened. p. 1. pag. 239. *Inter quos (fratres) jano me ipsam, quamvis indignum & ultimum servorum Dei Servum, tamen pia patris affectu in suam familiaritatem & gaudium introire concessit*. Junc autem *Servi Dei*, idem, qui Monachi.

SERVA CHRISTI. Jo. Mariana lib. 4. de Reb. Hispanie cap. 4. *Non ita pridem in Cantabria monibus repertus est lapis hæc inscriptio, MIC JACET CORPUS* BLA-

BULE SERVÆ JESU CHRISTI [Sermiffima omnium antillarum vestrarum] in Formul. 8 novæ Collectæ apud Baluz tom. 2. Capit. col. 561. Vide in *Servæ* 1.]

PAMULUS CHRISTI, Inscriptio in sacello s. Joannis Evangelistæ in Baptisterio Constantiniano: *Liberatori suo beato Joanni Evangelistæ Hilarius, Episcopus Famulus Christi*.

SERVÆ B. MARIE, Qui alias *Servisæ*: quorum Ordo institutus in diocesi Massiliensi sub regula s. Augustini à Benedicto Massiliensi ann. 1257. postmodum abrogatus in Synodo Lugdunensi sub Gregorio X. PP. Scribit Chopinus lib. 1. Monastic. tit. 1. num. 6. ædem Servorum B. Mariæ Parisiæ à Bonifacio VIII. datam Willelmis, qui ab albis quibus utebantur, palliis vulgo *Blans man-reaux*, nuncupabantur. Vide Miræum in Originib. Ordinum Monastic. lib. 1. cap. 19. & Ughellum tom. 4. Ital. sac. p. 547.

SESARE, pro Cessare, in Charta Petri de Natalibus an. 1350. *Vi, dolo, & fraude, & quacunque alia combinatione Sefantibus*.

SESCALCUS, **SESCALLUS** pro Senescalcus & Sescallus. Vide in hac voce. Inquisition. de Jur. Dalphin. in loco Visilæ tom. 1. Hist. Dalphin. pag. 122. *In primis habet dictus Sescalcus, &c. Plures ibi. Charta an. 1312. ex Tabular. Eccles. Anic. Successores 40. fol. 6. den. Sescallo totidem, &c. Adde Marten. tom. 2. Anecd. col. 480.*

SESCUM, *Dimidium*, in Glossis Mss. ad Canon. Concil.

SESCUPLUS, ut Sescuplex. Abbo de Obsid. Paris. apud Duchesn. Hist. Normann. p. 37.

Liquæ Sescupla siquidem super addit arcu.

SEIGNARI, *Designari*, in Glossis antiquis Mss.

SEILLUS, *Parvus satura, quia non videtur stare, sed federe*. Joan. de Janua. Sed legendum *Sessilis*. Vide infra.

SESINA, *Sesma*, non una notione. Vide supra in *Saisse*.

SESMARIUS. Lib. 9. Observantiarum regni Arag. tit. de Privilegio generali §. 4. *Rex potest inquirere contra juratos & sesmarios Turuli, Calatavubis, &c.*

SESO, **SESONA**. Vide in *Saisio*.

SESPERABILIS, **SESPERALIS**, perperam pro *Spiritalis*, à Gall. *Soupirais*. Spiraculum. Charta an. 1443. apud Rymer. tom. 1. p. 31. *Et caput (aque ductus) bujusmodi caput dictis augeis, Sesperabilibus, fontibus, cisternis, &c. Infra: Predictum caput cum augeis, Sesperalibus, fontibus, &c. Pag. 32. Nec non & infra dictam civitatem, quoscunque augeis, Sspirales, &c.*

SESEQUIMILLESIMUS, pro Millefimus quingentesimus, in Compil. Cardinal. Turnonii cum Monachis Saagerm. an. 1543.

SESUOCTOLIUM, *Ostolium* & *dimidium*. Vide *Ostolium*. Engelbert. Magis in Chron. Bonæ Spei: Eodem anno 1257. *Major Lentilorum & ejus fratres nobis consulerunt in elemosinam... sex solidos, tres denarios, alios cum Sequintialia bladi molinare super molestrinam de Fossari.*

SESEQUIOBUS, Animal quadrupes, in lib. de Mirabilibus Script. apud s. August. in Append. tom. 3. pag. 7.

SESSA, **SESSIS**. Vide *Sedes* 4.

SESSICARE, *Sicare*, ex Gallico *Sescher*. Pannos in flumine ablui, & Sessicari in ripis, in Testamento Guillelmi Montipessul. an. 1146. Apud Acher. tom. 9. Spicil. p. 143. ubi *Sessicari* legendum suspicatur pro *Sessicari*: recte, nisi fallor.]

SESSILIS, *Pusillus, parvus, modicus*, in Glossis antiquis Mss. Glossarium s. Germani Paris. Longobard. ex Isidoro: *Sessilis dicitur, quod non videtur*

stare, sed sedere. Quospectant ista ex Nafone:

Si brevis es, sedeat, ne flans videatur sedere.

Vide *Sessilus*.

SESSINA, Possessio, jns. Item, Præstatio quæ domino pro possessione adepta exfolvitur. Comput. an. 1261. apud 12. Brussel tom. 1. de Ufu feud. pag. 175. *De vendæ & Sessinis ibidem, 6. lib. 6. fol. 8. deaar. Char-tular. s. Vincentii Cenoman. fol. 123. Quibus auditis judicio mediatus decreverunt & judicaverunt quod abbas & conventus possessionem & Sessinam haberent integram de omnibus elemosinis supradictis. Vide in Saisse.*

1. SESSIO, Synodi sessio. Vide in *Actio* 3.

2. SESSIO, Locus idoneus ad edificandum & construendum. Vide in *Sedes* 4.

SESSIVA. Epist. Gregorii XI. PP. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 948. *Nequissimum juramentum prestis & receptis ab eis, quod servabunt Sessivas suas, nec de cetero ecclesiasticorum propriis tolerabunt: nisi sub velamento justitia quod de bonis ecclesiasticorum habent, inique resinerent, & qui tenentur reddere, non persequantur. Ubi leg. videtur Sessiva.*

1. SESSORIUM, *Sedes*. Will. Brito lib. 3. Philipp. de ulmo ad Gisorium:

Que gremio viridi vestita gramine sesso

Grata viatori Sessoria prestat, &c.

[Bernardus Thesaur. de Acquisit. l. 5. apud Murator. tom. 7. col. 729. *Ut tantus princeps... tam vili Sessorio resideret adstram. Vita s. Cathar. Senens. tom. 3. April. p. 932. Preberrimus se apud quoddam Sessorium in extrema ecclesie parte posuit.*]

2. SESSORIUM, Præstatio quæ domino exfolvitur pro rebus venum exponendis; vel jns. pretium iis imponendi. Charta Friderici Imper. ann. 1159. apud Tolnerum Hist. Palat. p. 54. inter Probat. *Hec itaque regalie esse dicuntur: moneta, via publica, aqua tilia... Sessoria vini & frumenti, & eorum quæ venduntur. Vide in Stancia* 3.

SESSORIUM, Orbiculus menforius, Gall. *Trencheoir*, in Inventar. Mss. an. 1342 ex Tabul. s. Victor. Mssil. pro *Sessorium*. Vide in hac voce.

SESU-A, **SESSUS**. Vide in *Sedes* 4.

SESTACE, Ordo V. Romanus apud Mabill. tom. 2. Mulci Ital. p. 64. *Sestace in manu portat, item calciamenta. Infra: Tunica alba, totarium, & Sestace in sinistra manu. Sudarium, quod extremis digitis antiquis sacerdotibus ac ministris ferebant, intelligit Mabillonius.*

SESTALARICUM. Vide *Sextarale* in *Sextariaticum*.

SESTAIRADA, ut *Sextarata*. Vide ibi.

SESTAIRALATICUM, **SESTAIRALE**, &c. Vide *Sextariaticum*.

SESTARADA. Vide in *Sextarata*.

SESTARAGIUM, **SESTARIALE**. Vide *Sextariaticum*.

SESTARIUM, **SESTARIUS**. Vide *Sextarium*.

SESTEIRALE, **SESTELAGIUM**, **V. Sestariaticum**, **SESTELAGIUM**, **SESTERLAGIUM**. Vide in *Sextariaticum*.

SESTER. Acta Murenis Monasterii p. 53. *Habemus in Tropfensee, quantum ad duo officia pervenit, &c. ad Sagelstas, in unaquaque, quod ad unum Sester pervenit, Si quis, quod sit Sester, dictum est quasi dicatur consuetudo, vel fructus statutum. Ipsi enim armentis secundum suam consuetudinem habent nomina inventa, quibus utuntur, ut pote tantum lactis, quod seracium potest fieri, vocant Immi, & octo Immi dicitur Sester, idemque Sester nihil est aliud, nisi 8. seracia, unumquodque autem Seracium sequuntur octo casei.*

SESTERADA, *quæ Sextarata*, Vide ibi.

SE-

¶ **SESTERAGIUM, SESTERAGIUM.** Vide *Sextaria-tium*.

¶ **SESTERIUM.** Vide *Sextarium*.

¶ **SESTERIARIUS.** V. de *Sexterrinius*.

¶ **SESTEYRATA.** Vide in *Sextima*.

¶ **SESTOC, SEXTAGINTA.** Vide *Chunna*.

¶ **SESTRIX.** Dudo de Ohlud. Paris. apud Duchesn. Hist. Norman. p. 41. col. a.

Expulsi septrice sacra vitii procul arvis.

Urbem Parisiorum in qua Germanus Episcopus sedebat significare videtur.

¶ **SEUERIUM,** in Gestis DD. Ambazie c. 5. num. 1. *Sub salamo turris nocte abstrusi, Sefuerio perforato, summo diluculo cabulis impetisti ad summum ascenderunt.* Canalis forte, quo egeruntur domus aquæ ac fordes, nostris, *Efovier.* [Nili legendum exillitis Soterium; quod latis aridet.]

¶ **SET, pro Sed,** in Charta an. 415. tom. 1. Monast. Anglic. pag. 11. & in Diplom. Ludovici Pii an. 814. inter Probat. tom. 1. nov. Hist. Occitan. col. 41. Occurrit passim.

1. **SETA.** Ugutio, *Sericum, quod vulgo dicitur Seta.* Ital. Seta, nostris *boie.* Charta Dalmatica an. 118. apud Joann. Lucium l. 2. de Regno Dalmat. c. 8. *Tributum dare omni anno libras de setinensis decem.* &c. Alia an. 1197. apud Ughellum tom. 7. p. 175. *Unam zonam de seta rubea.* &c. *Seta cruda,* apud Richardum de Germano ann. 1221. [Chartul. s. Vincentii Cenoman. fol. 151. *Accepti unam libram piperis cum Seta serici ruben.* Comput ab an. 1333 ad an. 1336 tom. 1. Hist. Dalphin. pag. 177. *Pro tribus uncis de Seta torta.* Inven. 3. Le Roman d'Atibis Mf.]

Les cordes furent veri & jaunes,

Plus en y ot de cinquante ans,

Toutes de foye d'Ammarie.]

Non defunt, qui opinatur vocem hanc Græcam esse: quippe Helychio & Suidæ, *σῆτις, σῆτις*, est *σῆτις*, seu vermis, qui oet sericum. Malim à setis porcorum: unde

SETA, pro quovis pilo usurpat. Edifium Rotharis Regis Longobard. an. 105. §. 23. *Si quis cuballo alieno candam capellaverit, id est, Seta traxerit, &c.*

¶ **PER CERAM & SETAM Commendare,** hoc est, Per Chartam cui ligillum cereum appendum est cum filis sericis, in Chartular. Aptentis fol. 119. *Commendavi per suum wadiuni, & per Ceram & Setam secundum suam legem Salicam.* Vide *Cera* 2.

2. **SETA.** Charta an. 1119. Tabul. Episcopat. Masfil. *Sicut vadit Seta montis usque ad portale muncelli novi, quicquid à Seta superius est, dirigitur via publica usque ad croiam s. Laurentii.* . . . *Sicut vadit Seta montis supra stare bospiuntis s. Jobannis.* Sed legendum *Sera* vel *Serra*, collis, mons. Vide supra in hac voce.

¶ 3. **SETA,** pro *Setta.* Vide ibi n. 5. & infra *Setta*.

¶ **SETACIARE, CRIBRARE,** in Gemma, quod cribra ex fetis porcinis vel poris pilis equinis confecta sint. Joh. de Janua: *Setatius instrumentum purgandi farinam. Setaciare, farinam purgare.* [Gloss. Lat. Gall. vangerman. *Setaciare, facier, c'est purger farine.* Scintium, vel *Setarium, far, vaissel à purger.*]

¶ **SETARCIA.** Vide *Sitarcea*.

¶ **SETARIUS.** Mercator *Setrarius*, *Merchand de foye* in Menot. Verm. fol. 120.

¶ **SETATIUM, SETATIUS.** Vide *Seteciare*.

SETENA. Vide *Hundredus*, col. 139.

¶ **SETERIATA, SETERYATA.** Vide *Sextarata*.

¶ **SETHIANI,** Hæretici qui Christum fuisse Seth Adam filium delirabant. Vide s. Augull. de Hæc. c. 19. & s. Epiph. hæz. 39. Vide *Sabbaniani*.

SETICUS, Modus agri. Charta Caroli C. pro Ecclē-

sia Centulensi apud Hariulphum l. 3. c. 7. *In pag. Belvacense loco, qui dicitur Gellis, Setici sex, & de vinea arripennes 8.* & in Rivisente *Setici duobus* & de vinea arripennes 6. & in *Quantuio Setici duobus*, . . . in *Asco Setici duobus*, in *Avisais mansum unum*, &c. Alia ejusdem Caroli cap. 9. *Reconis montem cum Seticis & terris.* Alia rursus c. 16. *In villa, quæ dicitur Vallis, Seticum indominicatum habentem quadrellos 130.* & de vineis *bunaria 2.* Notitia an. 937. Indict. it. in Tabulario Eduensis Ecclesiæ: *Tavenerius . . . in villa Tilloniaco Seticum indominicatum supra fruvium Ararum cum grana, & borta, & curti.*

¶ **SETICUS.** Charta Ludovici Ultramarini Regis Francor. pro Ecclesia Noviomensi apud Vassorum in Annal. Eccl. Noviom. p. 695. *Sunt itaque eadem Abbacile in suburbio Noviomagaci, quarum una dicitur s. Mauricii, quam fratris eius. Medardi intra mania civitatis, cum Ecclesiis & omni integritate largius est, excepto Setico uno cum cambia, quæ in nomenclationibus s. Godeberta tribuit.*

¶ **SETIGER, Tercularius.** Papias. Vide *Satyrici*.

¶ **SETINUM.** De Laudibus Berengarii Aug. apud Murator. tom. 2. p. 411.

Templa petri duclor, post hac, ubi fercula dono

Passoris digesta nuntis, setina propinat, &c.

Ubi annotatur Germanis etiam hodie nuncupari *Settea*, vel *Setten*, ingentia vasa lignea, in quibus lac atque etiam aqua servatur.

¶ **SETINUS,** ut supra *Satinus*, in Conc. Tarracon. an. 1591. inter Hispan. tom. 4. pag. 612. *Canonici coibedra-lum ecclesiæ suæ deferant nomenclat foratas ex Setiao carmesino.*

¶ **SETNICUS,** vel **ATNICUS,** Dignitas in Regno Croatia & Dalmat. cupus non semel mentio in vet. Chartis Regum Dalmatiz apud Joan. Lucium de Regno Dalmat. p. 85. & 99. Sic autem dicebatur, qui præerat regioni, quæ centum armatos dare poterat. Huic postea successit illa, quæ *Xeforum*, dicta est: ita Comesites vocant.

¶ **SETOLA, Fissura cutis.** Acta s. Raynerii tom. 3. Jun. p. 461. *Habebat ragadias in vultu maauum & inter omnes dignitas eorumdem, quæ vulgo Setola dicuntur.*

¶ **SETREK, EL, Cacabus.** Vide *Ketel*.

¶ 1. **SETTA,** pro *Setta*, Opinio ab aliorum sententia diversa, in Epist. Calixti III. PP. an. 1156. ad Carolum VII. Reg. Franc. ex Bibl. Reg. Vide *Setta* 1.

¶ 2. **SETTA.** Charta Roberti Comit. Melleuti an. 1183 tom. 4. Hist. Harcur. p. 1346. *Dedi . . . quietum tam priorum pecorum & quietantim decem vaccarum cum tauro & cum setta eorum usque ad tertium annum.* Vide in *Setta* 4.

¶ 3. **SETTA.** Testam. Johan. de Nevill an. 1386. apud Mado. Formul. Anglic. p. 427. *Radulfo filio meo lego nam nulum bleu cum sorellis cum lecto ejusdem Sette.* Iofra: *Cum tapetibus ejusdem Sette.* Id est, ejusdem speciei. Vide *Setta* 5.

¶ 4. **SETTA,** Obturamentum ex pilis factum, ut videtur Statuta Mutin. c. 41. p. 51. *Nec aliqui præsumas clausum facere vel impedimentum aliqua imponere in distis canalibus, puta Setta facere vel assides ponere cum patis. Infixis in canalibus prædictis.* Vide *Setta* 1.

¶ **SETTERDAYS SLOPP,** apud Scotos piscationis prohibitio à die vabbati post vespere, usque ad diem Lunæ post ortum solis, ex Alexandri II. Regis Scotiæ leg. c. 16. §. 2. ubi *skenzus*.

¶ **SETZENA.** Charta an. 1210. apud Columbum in Episcopo Vivariensis: *Ad hac prædictus Comes reddidit Episcopo unam Setzenam, quam sibi acquisierat à Stephano de Taurians de feudo de Taurians, ro-tenta sibi quarta parte, &c.* Vide *Sexagena*.

SEU, pro EA, Conjunctiva: Occurrit passim.

SEUCIS. Vide *Canis Seguius* col. 162.

SEUDATUM, pro *Seudatum*, apud Limborch. In quibus. Tolof. Hist. p. 318.

SEUDOAPOSTOLI, pro Pseudoapostoli, apud Hinder. de Offic. 12. c. 17. et Cod. M. Corbeienf. à Mabill. Trudato Diplom. p. 330.

SEUDOTYRUM. Vide *Pseudotyrum*.

SEVERARE, pro *Severare*, in Capit. Caroli M. de Minister. Palat. c. 3. *Si autem servus fuerit qui hanc nostram possessionem Severare contempserit, &c.*

SEVERIA. Joan. Longinus in s. Stanislao Episcopo Cracoviensi n. 65. *Nec invidiorum laudes affectuamus, aut ipsorum vicuperia pavescimus: sed ipsi in patientia nostra respondemus, ac suis manducamus Severias.* An frater nos? quomodo dicimus, *randere non frater*; [an reverie, inepia?] et coniectant Boilandus ad hunc locum to. 1. Maii p. 274.]

SEVERIANI, Hæretici, à Severo quodam Marcionis & Taciani discipulo sic nuncupati. Hic multa magistrorum impiis delationibus adject. Vide s. Aug. her. 23. s. Epiph. her. 45. Baron. ad an. 57. n. 132. & alios.

SEVERINUS, à *severitate* iudiciaria dictus. Papias.

SEUGIUS. Vide *Canis Seguius*, col. 162.

SEUHERIA. Vide *Secberia*.

SEVIDARIUS, scriba; unde legendum suspicio Scribam. Vide in hac voce. Charta apud Du Ronchet. Inscr. Probat. Domus Francis p. 310. Data 6. Kal. Aprilis. anno 8. regnante domino Odone R. Arcualdus levi ya sebolz s. Martini Sevidarius.

SEVILTO-Us. Vide in *Suffrator*.

SEVIR, Dignitatis nomen, ut *Dauvuir, Decemvir, &c.* Capitol. in Antonio Philo. 6. Consullem *secum* Pius Marcus designavit, & *Curiam* appellatione donavit: & *Seviram* tarmis equitum Romanorum jam Consullem designatum creavit, Splendidam fuisse militie dignitatem ex his facile colligitur, tametsi videtur singulis turme *Seviri* suos habuisse: legitur enim in vest. Inscriptiōibus apud Gruter. *Sevirum* prima, *Sevirum* quinte turme. Erant præterea alii *Seviri*, ut ex antiquis lapidebus discimus: *Seviri* iuri dicundo, *Sevir urbanus*, *Seviri Augustales*. Vide Theophr. Fabri in hac voce, & infra *Seviri*.

SEVIRALIS, hic *Sevir*, in vet. Inscriptis apud Gruter. p. 1. P. Namerias *Martialis Albigianus Seviralis*.

SEVIRALIS, Ad *Seviri* spectans. *Seviralet* ladi, Capitol. in Marco cap. 6. quod scilicet *Seviri* debebant.

SEVIRATUS, Dignitas *Sevirorum*, in vet. Inscriptis. apud Gruter. p. 40. *Hic pro Seviratu in Romæ dedit, &c.* Petron. c. 7. *Hic Seviratus absenti decrevit est.*

SEVIRE, urfi dicuntur. Vide *Boalare*.

SEVISIR, Tabular. Majoris Monaster. *Maino de Polze* & *axor ejus Eliza*... *deherunt totam decimam vintus Sevisir de solo Gualo Deo & s. Martino.* An idem quod *Severat*?

SEUPRISIA, Tributi statim ac ordinarii species, sic appellata, quod domini ultra conflucta tributa teneatibus suis impulerint, ut *Sapientia*. Charta ann. 1243. ex Tabul. Caltelhi: *Fecerunt Seuprisias in terra nostra quæ est juxta Milliarum, ... quas Seuprisias eundem Philippum injussu maatenere dicebam, & petere ut ipse Philippus ab hujus Seuprisias desisteret ... Tandem compromissum fide præstavit ... ut inquisita super præmissis Seuprisias bona fide & cum diligencia & veritate, sciamus hanc & das super præmissis jam plenariam voluntatem. Et non promissum ... quod quidquid super dictis Seuprisias ordinaverit, eos de cetero firmius observavimus.* Vide infra *Seuprisia*.

SEURSTA, Qui leveat, custos: nisi sic pro *Sacrista*. Notitia de Raimundo Abbate ex Cod. M. s. Mar-

tialis Lemovic. n. 58. pag. ult. *Nova recipientes, vetera reddent, excepto primo anno in quo de pellicinis scilicet à Seursta receptis nihil reddent, sed secundam regulam B. Benedi. observaverit, ut postea in vestimento vestiant.*

SEUSILUS. Vide *Castr. negativus*, col. 162.

SEUTILITAS, pro Subtilitas, ut videtur, in Diplom. Childerici II. Reg. Franc. in Histlor. Mediani Monast. pag. 13.

SEWER, B. Foffz, inquit Spelmanus, in locis palustribus ad eliciendas aquas: sic opinor, dictz, quod limitum loco essent, & mariscolae in vicem dividerent, à *Sever* voce Gallice, quæ *Separare* sonat; servaturque in pueris, quibus nutritrix mamma subducitur. Charta Eihelredi Regis apud Ingulstun: *Cum aqua vocata A-sentik, versus Aquilonem, ubi communis Sewera est inter Spildrenghe, & dictam rufalam.* Charta Edw. III. Regis Angl. tom. 2. Monast. Angl. pag. 815. *Ad superiorem dā wāstias, fossat, guttates, Seweras, pontes, caletas, & gurgitum partibus de Kestwene, &c.* Vide *Lauda*.

SEWERALIS Monasticum Anglicanum tom. 3. pag. 309. Et prædictas quatuor terras prædictas *Severales*. Vide *deparale*.

SEWERP, [Jasas marinus, seu quidquid aliter ejicit maris estus quod ad domos seu laies pertinebat, idem quod *Lagam* & *Wreckum*. Vide in his vocibus.] Charta Manassis Comitis Gilnensis ann. 1124. in Tabulario s. Bertini: *Commaniter aatem prædicti homines, si naves inter Peterle & Alderense mibi adductæ fuerint, & si foris mibi, sive in Sewerp, seu in aliquo fortuito adventante, servitio eorum inliguero, quæ de illo adventu afferentia sunt, ad Castellum meum afferente.* (Vide *Sewerp*.)

SEVUM, Gall. *Swif*, Monachis dari ad ungendos calcæos docet Constitutio Anselmi Abb. Fontanell. sec. 4. Bened. part. 1. p. 339. Vide *Sapo*.

1. SEXAGENA, speculum Saxoni. lib. 2. art. 48. § 8. *ubi decima solvitur in campo, decima Sexagenæ dabitur æque bona, vel decimus manipulus*, § 10. *In multis locis deputata & certa annua in Sexagenis, sub certo numero, nomine decime.* & *agnos de civis nōis curie pro decima datur*, § 10. *Ubi decima solvitur, decimas in Sexagenis, singulis duarum adobes esse aliarum à pollice incipientiam, per quem manipuli ligantur.* Alii *Codd.* habent: *Si solvitur decima, ut dictum est, in capibus seu Sexagenis, &c.* Chronicon Montis Sereni pag. 172. *Accidit autem die quadam, at tunc fratres de junioribus lignum unum ex his, quæ per Sexagenas numerari solent, in operis quippiam ex eo faceret, pecunias, &c.* Vide *Sexena*.

2. SEXAGENA, Monete species, f. quod pretii solidiorum esset. Charta Calimiri Poloni. Reg. ann. 1333. apud Ludewig. tom. 5. Reliqu. Mil. pag. 194. *Reaguo cimus ... nos teneri & remanere obligati.* Regi Boem. & *facti bardebibus de summa & quantitate viginti millium Sexagenarum grossorum denariorum Pragensium, in qua dicto dom. Regi Boem. decem milie Sexagenas dictorum denariorum jam solvitur in una parte.* Litteræ an. 1402. ibidem p. 75. *Cupimus fore notum ... quod discretus vir Albertus de Borch preb. de nobis & nostris Eclesie (Novioperis) 20. Sexagenas latorem grossorum, pro comparatione vnius Sexagenæ similiter latorem grossorum anni censuræ ita didi.* Chron. Joannis Basse Epil. Meierburg. ad an. 1431. apud eundem tom. 4. pag. 442. *Addendo ut pro manibus fossati & mari fecerent florenos & 20. Sexagenas novis.* Ibidem p. 443. *Allo dum ante castrum Lanchofst situatam pro mille & quadringentis Sexagenis antiquis dicto castrum adject.*

SEXAGENA, illi qui dicuntur pluribus disquirat Jacob. Gothofredus ad leg. c. de Exactionibus in Cod. Theodoli. ipsum consulti.

SE-

SEXAGESIMA, inquit Alcuinus lib. de Divin. offic. entium juxta sequitur dominica post Septuagesimam, & finitur sexta feria Hebdomada Paschalis. Ordo Romanus: Inde dies postest, quia 60. sunt dies a jejunio ad mediam Pascham, quod est sexta quarta Paschalis Hebdomada. Vide Alcuin. in Epist. ad Carolum M. Amalarium lib. a. de Eccl. offic. c. 1. Rabanum lib. a. de Instr. Cleric. cap. 34. Rupert. lib. 4. de Divin. offic. c. 7. Honorium August. lib. 3. cap. 39. 48. Hugon. à s. Victore lib. 3. Observ. Eccl. cap. 1. &c.

SEXAGESIMALIS DOMINICA, in Charta an. 10. 12. inter Inlir. rom. 6. Gall. Christ. nov. edit. col. 348. Cbristiano populo celebravit Dominicam Sexagesimalis.

SEXCLIRIUM, Charta an. circiter 1226. ad calcem Annal. Edwardi II. Reg. Angl. p. 266. Cum tota terra arabilis quae ad praedictum molendinum pertinet, cum uno Sexclirio praei ad dicta molendina pertinet. Locum apertum interpretatur Cl. Editor Healinus, vocisque eymon ab Anglo-Sax. feax, gladius, sive gladiolus, & Lat. Clarus, accessit. Sed haec longius petita mihi videntur, malim Sexclirium praei scriptum fuisse pro Sexclario praei Vide Sexclaria.

SEXENUM, ut Sexgenum. Vide ibi.

SEXENUS, Sexta pars fructuum quum dominus ex agris vineis percipit, Gall. Sixain. Pactum inter Jacobum Aragon. Reg. & Berengar. Magalon. Episc. an. 1272. Efficitur sciendum quod de supra dictis ab utraque parte recipiuntur iusticia, landimia, consilia, quartae, Sexicini, sapientia, &c. Vide Quarto 6.

SEYSENUS, Eadem notione. Charta ann. 1317. 10. a. Hist. Dalph. p. 166. col. 1. Cessit... castra, loca & fortalitia... cum suis... feudis, terris, quatuordecim, et quibus Seysenis, vineis, &c.

SEZENUS, Eodem significatu, in Charta ann. 1288. ex Tabul. s. Victoris Massil. Percepit promissionem duplii festo & octava festivitatis s. Victoris faciendo annuatim 9. & 10. solidos Parisenses, cum omnibus ventis, Sezenis, utilitatibus, iuribus, &c. Aia an. 1261. ex eodem Tabular. Habitantes castri de Sersis requirunt dom. abbatis s. Victoris quatenus dignetur habere respectum ad dictum locum causante in superabili onere deceni bladorum, vinorum, &c. His igitur considerationibus & motibus dictum Sezenam utrumque sive racemam ad decimam rectam videlicet ad decimam seimata... reduxit.

1. SEXTA, Officium Ecclesiasticum, diurnum, quod hora sexta canitur. Gregorius Turon. lib. 10. ubi de Episcopis Turon. n. 5. de Injurio Episcopo: Hic instituit Tertiam & Sextam in Ecclesia dies, quod modo in Dei nomine perseverat. Cursus hanc Sextam, in Codice Carolino Epist. 72. Vide Durandum l. 6. cap. 7. & supra in voce Hora canonica.

2. SEX TA, Mensura liquidorum. Vide Siela 1.

3. SEXTA, Sexaram ludus. Statuta Pistor. lib. 5. rubr. 71. de poena ludentis, p. 184. Si apparuerint aliquem indicium, unum vel plura, quod aliquis laeserint ad aliquem ludum prohibendum, puta sextaram, tabularum vel taxilorum, &c.

SEXTAIRADA, ut Sexatara. Vide ibi.

SEXTAIRALAIUM, SEXTALAGIUM, SEXTALARICUM, SEXTALARIUM, &c. Vide in Sexariaticum.

SEXTALERIUM, Qui Sexariaticum colligit: nisi idem sit argue Sexanalerias, Qui ejusmodi tributum immunitis est Statutis Avinion. Mil. Sexalerii teneantur per sacramentum dicere si quem habuerint suspectum quod retineat sextarii... quod si aliquis vendiderit bladum & dixerit esse suum, & convictus fuerit alium, ulterius non habeat libertatem de Sexanologia, &c. Statuimus quod illi qui habent libertatem di-

Hum Sextarii, qui vocatur Sextanaleris, &c. Vide Sexariaticum.

SEXTANEUS LIMES. Vide Glossar. Rigaltii Agri-menlores.

SEXTANUS, pro Sextarius, Mensura aridorum & liquidorum. Charta Galerii Archiep. Rotomag. an. 1201. 10. 4. Hist. Harcur. p. 1638. Ad communem omnium notitiam volumus pervenire Draconem de Melleno de disse... sex Sextanos mestelli in sua campi partia... & tres Sextanos annonae in molendino suo apud Seruicourt... Dedit praefata ecclesia sex Sextanos vini in vineis suis apud Vallem.

SEXTARAGIUM, SEXTARALE, &c. Vide Sexariaticum.

SEXTARATA, SEXTARADA, SEXTARIATA, Modus agri, ager certis sementis sextariorum numeri capax, iamentis ad silvestres & pratenses terras vox postmodum translata: Sesteris de terra, in Consequet. Avern cap. 3. art. 61. Marchiz art. 320 420. Pictaven. art. 190. 289. Dunen. art. 25. De Troy in Biturigibus art. 1. apud Thomasterium, &c. Charta an. 879. in Append. ad Marcum Hilpan. col. 807. Inferunt donationem de terra Sextariatas 6. supras ipsa curte. J. Epistola Gaufridi de Meduana tom. a. Spicilegii Acheriani p. 507. Dedit etiam ducentos modios terre ad opus villicorum vestrorum, quos Sextariatas dicitur. Tabularium s. Andreae Viennensis: Donat praeterea unum cortile iuxta eandem Ecclesiam, & quandam partem de lurs, quam agricola tres Sextariatas dicitur, &c. Tabularium Prioratus de Paredo fol. 10. Et in augmento decernit unam Sextariadam terram juxta praedictum mansum, &c. Charta an. 1261. in Probat. Hist. Castellene p. 30. Quicumque Sextariatas terra tam in bosco, quam in terra, &c. Charta Alphonis Comitis Picay & Tolosae an. 1270. apud Catellum in Comitibus Tolosan. p. 395 Sub d. vero 2. denariorum Tolosanorum pro qualibet Sextariata terre, prati, vel vineae, &c. Tabularium s. Joannis Angeriensis an. 1301. fol. 96. Reddo medium junctum de prato, & 4. Sextariadas terra arabilis Tabularium s. Dionysii de Capella Duacensis Bituric. c. 37. Sextaradam terram super Segreia 1. pratum, ubi sambucus est, & oleam de Lempat, & Sextaradam terram ad quendam rivum, & oleam super quendam rivulum, &c. Ibidem c. 104. Carialata terra, Eminata terra, Selsatara terra. Vide Josefum in Nicienibus Episcopis pag. 182. Guichenonum in Probat. Hist. Breitenus pag. 106. Gariellum in Episc. Magalon. p. 133. &c.

Varia est in variis locis Sextarata: in tractu Dombarn. & Brelliz significatur hac voce Ager octo bichetorum capax, in Biturigibus octo boissellorum; diversa perinde est ubi de terra pratensis agitur: in Bugia & Gelia Sextarata prati, quam Seterre, vel Setine vocant, tantum senni continet, quantum per unum diem sex homines lecare possunt; Genevensibus quantum uno die unus homo lecat. Vide Selsatara.

SESTAIRADA, ut Sextarata. Chartul. Apten se fol. 112. v. Dono atque transfunde de vinea culta & erma Selsatara duas in Asten, & Selsatara, Ibidem fol. 117. Tabular. s. Petri de Cella Froini in pago Engolism. Es in alio loco à Bricco quatuor Selsatadas de terra, Vide Selsaria.

SEXTAIRADA, in Chartul. Bituric fol. 160. Selsatada, in Charta apud Stephanon. Antiquit. Bened. Lemovic. Mil. pars. a. p. 365.

SEXTARADA, Charta ann. 1118. inter Probat. 10m. 2. nov. Hist. Occitan. col. 403. Rogerius de Aza dedit tres Selsatadas de terra & petiam lavam; Guillelmus & Arnaldus de Abbat. quatuor Selsatadas de terra. Chartul. Eccl. Auxit. cap. 83. In tres Selsatadas dedit 8. fol.

¶ Se:

¶ **SESTERADA**, in Charta an. 947. Append. Martez Hispan. col. 861. Castellani (dedit) de vinea Sesterada 9. in villa Fulgosa.

¶ **SESTEVATA** Tres Sestevatas terra, in Terrario Apchonii. Pluribus ibi.

¶ **SESTAIRIATA**, Charta an. 1033. ex Tabular. s. Victoris Massili. De alio veto loco terra quæ vocatur Sestairus & cum decem & octo Sestairatis.

¶ **SESTIRIATA**, in Chartul. s. Vincetii Cenomanensis fol. 82.

¶ **SESTEVATA**, Charta an. 1339. ex Tabul. s. Victoris Massiliens. Item sex Sestevatas terra seminatæ spuria. Alia an. 1464. Ibid. Recognovit se tenere quartam partem unius Sestevate prati.

¶ **SEXTARIES**, Ego Basili dono B. Petro Vossensi sex Sextaritates de terra, apud Stephanos. Antiq. Bened. Lemovic. Mss. part. 2. p. 349.

¶ **SEXTELLATA**, Charta Nicolai Marcolensi. Abbat. an. 1184. ex Tabular. s. Quintini in Insula: Pro et Sextella terra ... quinque gallodis frumenti sorsus persolverent.

¶ **SESTERATA**, in Charta fundat. Prioratus Barbezzili inter Instr. rom. 3. Gall. Christ. novz edit. col. 270. In hoc dono sunt sex Sesterate terra, &c.

¶ **SEXTIRADA**, SEXTIRATA Charta an. circiter 1003. ex majori Chartular. s. Victoris Massili. pag. 91. Dedit in sponsalium ecclesie s. Stephani 4. sextiratas de terra ... ex bis Sextiradas 7. sunt apud podium Breccionii.

¶ **SEXTERTIATA**, in Charta Anselmi Episc. Laudun. an. 1223. ex Chartul. s. Quintini in Insula: Recognoverunt se vendidisse ... tres Sextertiatas ad Wichet sitis. Videlicet vero circiter quinquaginta Sextertiatas & unum quartarium apud le Wiches.

¶ **SEXTERATA**, in Charta an. 1339. ex Tabular. s. Victoris Massili. Item circa octo Seyeratati terra, &c.

¶ **SEXTARIALE**. Vide mox in Sextariaticum.

¶ **SEXTARIATICUM**, Quod pro singulis frumenti aut aliteris grani sextarii domino exsolvitur. [Idem est quod latiori significatu Mensuraticum dicitur, juxta scilicet quod pro mensuris a domino exigitur, ut ex infra allatis colligere est. Sextariaticum juxta illud vocant ubi Sextarii metiuntur, Minagium ubi mina, Madriaticum ubi modio. Vide in his vocabis. Mensura sextarii, in Charta an. 1298. rom. 1. Hist. Daiph. pag. 1. col. 4.] Gregorius Magnus l. 1. Epist. 42. Vide autem iniquum & injustum esse prope simum, ut a rusticis Ecclesia de Sextariaticis aliquid accipiat, & ad majorem modum dare compellantur, quum in barrea Ecclesia inferat. Unde presentem admonitionem precipimus, ut pluri quam decem & octo Sextariaticum modii nunquam a rusticis Ecclesia de frumento debeant accipi. Nihil est quod hic auguratur Ludov. de la Cerdia. Nescio an hoc pertineat vetus inscriptio, quam proferit Gruterus in 22. p. 2. adteripia sextario arce foruendo infra largiosti pag. 6 alto lvs. crasso tertia parte grani: SEXTERIALIS EXACTA. T. DD. NN. AK. CADII. ET HONORII...

¶ **SEXTARIALE**, SEXTARIALE. Charta Michaelis Archiep. Arelensis an. 1214. in Regesto Carcassoniensi, qua Comit. Montis Fortis concedit Bellumcradum, & pedagia sive in aqua, sive in terra, sicut, quicquid tale, corda, furna, Sextariale, jurisdictionem, justitiam, firmam, & heredes, &c. Sextariale, apud Plantavivium in Episcopis Lemovicensibus p. 240. Aliud videtur significare Sextariale, in Charta Alamannica Goldasti 33. Constitit ... de alitum in via, & in edarior, in ipso loco, in ipso agro, & Sextariale in concate constati in Leonen ex alia parte ipso Magno. Ubi Sextariale idem videtur, quod sextarata terra. Vide in hac voce.

¶ **SEXTERIALE**, in Charta an. 1241. rom. 10. Spicil.

Acher. pag. 181. Super Sexteriali, recorda, ferro, pondere, &c.

¶ **SEXTARIALE**, Charta an. 1230. inter Instrum. rom. 6. Gallie Christ. novz edit. col. 152. Per vos etiam (Episc. Biter.) tertium purum Sexstariulsi bladi, quam dicebat ad se pertinere totius tertie partis, quam habet in leudis mercedi.

¶ **SESTIRAILE**, Pactum inter Jacobum Aragon. Reg. & Berengar. Magalon. Episc. ann. 1278. Cum, ut dicitur, pondera & ferrum & Sestirale sive mensura bladi pertineret ad dictam dom. Ragem.

¶ **SESTAIRALICUM**, Charta Willelmi Montipessulani Domini an. 1103. Sestairalicum dono vobis de omni blado de domini legumine, & de saria, & de lino, & de conaubo, &c. Apud D. Bruffi rom. 2. de Ufus. p. 718. Ubi Sestairiticum habet eadem Charta Ml. inter Schedas nostras.

¶ **SEXTARAILICUM** in Charta an. 1145 inter Probat. tom. 2. novz Hist. Occitan. col. 508. Excepto tamen Sextarailico quod nobis semper integrum retineamus.

¶ **SEXTARALICUM**, apud Plantavit. in Episc. Lodo. vendibus p. 106. Item octo modietate firmarum, justitiarum, Sextaralitorum, furnarum, &c. Vide Modulla.

¶ **SEXTARALAGIUM**, in Statutis Avenion. Mss. Qui vendiderit bladum vel legumen in civitate Avenion. & ejus locum debet dare Sextaralagium, & teneat, mensurare ad mensuram sextarii signo Communis signati. Infra Sextaralagium dicitur.

¶ **SEXTARALIUM**, Charta an. 1203. apud Stephanos. tom. 1. Antiq. Bened. Occitan. Mss. p. 407. Totum videlicet Sextaralium quod nos habemus & praelatoribus nostris habuerunt in villa sive in burgo s. Tiberii. Occurrit ibidem semel & iterum.

¶ **SEXTERIALIUM**, in veteri Charta apud Garielum in Episcopis Magalon. p. 90.

¶ **SEXTALAGIUM**, Charta Guillemi Archiep. Remensis an. 1181. Si qui Sextalagium nostrum alportaverit, vel detinerit, forisfactum nobis per 65. solidos emendabit. [Statuta Avenion. Mss. Statuimus quod omnis homo qui bladum vendet in civitate sive de Sextalagium, nisi la baa civitatis faciat faciem suam.]

¶ **SEXTALEGIUM**, Duodecim modios frumenti quas habetis in Sextalegio Remensi, in Bulla Lucii PP. ex Tabul. s. Nicolai Remensis.

¶ **SEXTELLAGIUM**, Charta Henrici Archiep. Rem. an. 1173. ex eodem Tabul. Sub annua pensio octo modiorum frumenti in Sextellagio Remensi percipiendorum, Charta Philippi Aug. Reg. Franc. an. 1186. ibid. Sub annua pensio octo modiorum frumenti in Remensi Sextellagio eidem ecclesie reddendo insinuit. Adde Bullam Clementis III. PP. 1000. 1190. in eodem Tabul. Sextellage, in Chartul. Prioratus de Doocherico.

¶ **SEXTELLARIUM**, in Bulla Lucii III. PP. ex laudare s. Nicolai Tabul. Bannum, justitiam, Sextellarium ... serpio proprio confirmavit.

¶ **SESTELLAGIUM**, Charta an. 1280. ex eodem Tabular. Sestellagium & alia quæcumque jura. Nos de Sestellagio & aliis juribus temporalibus decessivimus, Charta Curiz Reg. ejusdem anni ibid. Sabbato post Ceneres in quo habebamus Sestellagium & quadam alia jura. Alia Bartholomæi Abbat. s. Remigii. Percipimus Sestellagium omnium bladum.

¶ **SEXTALAGIUM**, in Charta an. 1203. in 10. Regesto Tabularii Regii Ch. 240. Ponditici, jens, dis, furni, Sestelagium, firmantur, justitiam & redditibus.

¶ **SESTERLAGIUM**, in Charta Rudolphi Comitis Suefion an. 1209. Item Camerici remanet in omni jure, quod habebant, vel basere se dicebant in Sesterlagio centum modiorum bladi, quos domacbi de Sesterlagio possunt, absque

Charta an. 1146. apud Plantavit. in Episc. Lodovénf. p. 171. Charta an. 1156. inter Instr. to. 6. Gall. Christ. nov. edit. col. 198. *Tertium partem omnium ledarum feri & quadrarum, & tertiam partem Sextarii.*

¶ **SEXTARIUM CENSUALE**, Quod ex censu debetur. Charta an. 1344. in Tabular. Gellon. Et ultra hoc (cofferunt) L. Sextaria censuaria seu usatica mixtura cum omni jure & dominatione feudali.

¶ **SEXTARIALIS**, ut **Sextarium**. Charta Will. dom. Montispessul. ann. 1103. apud D. Brussel de Usuf. feud. rom. t. pag. 728. Si mensuraturum **Sextaria** vel emiale.

¶ **SEXTARIUS**, Eadem notione. Charta an. 1193. inter Instrum. to. 6. Gall. Christ. nov. edit. col. 143. Si forte aliquis homo vel femina Biterris vendiderit suum bladum suam omiam vel **Sextarium**, nulla pena debet eam inde sequi, nisi tantum quod emina vel **Sextarius** potest ei frangi. **Sextarius** de civitate, in Charta an. 964. Appendad. Marcan. Hispan. col. 884. Occurrit praeterea in Computo an. 1217. apud D. Brussel de Usuf. feud. to. 2. pag. 103. A. de Statuta Montis Regal. fol. 183. & Vercei. lib. 3. fol. 56. v.

¶ **SEXTERIUM**, in Testam. Roberti I. Comitis Claromont. an. 1262. apud Baluz. to. 1. Hist. Arvern. p. 269. Item lego... convexus Medietatis unum **Sexterium** frumenti & unum mixtura annuatim percipienda.

¶ **SEXTERICIUM**, ut **Sextarium**. Tabul. S. Vincentii Cenoman. Habitus clericus dedit monachis unam alcam terra quae vocatur olca de viridaria, in qua seminari possunt quatuor **Sexteria** hibernae annos.

¶ **SEXTERIUM**, in Charta an. 1177. ex Tabular. S. Petri Autiss. Concessum quod monachi Regniacenses tria **Sexteria** canonici S. Petri singulis annis perciperent; videlicet unum **Sexterium** frumenti, &c. **Sex Sextaria** bladi, in Charta ann. 1337. ex Chirophyl. Reg. Ch. 107.

¶ **SEXTUARIUM**, in Charta ann. 1450. ex Tabul. Sangern. Item voluit & ordinavit habere duas caritantes fendas in dicta Ecclesia, quilibet ex triginta **Sextuariis** bladi.

¶ **SISTERIUM**. Elenchus Eccl. Cellae Cariloci subditur in Hist. Ms. Monis Majoris: Et fient de duobus **Sisteriis** ad dictam mensuram Relania tantummodo quatuor pascui.

¶ **SEXTARIUM**, Forum, nisi fallor, ubi frumentum aliave grana venduntur & **Sextario** metiuntur: Statuta Avinion. an. 1570. lib. 1. rubr. 13. art. 2. Item quod non liceat magistro **Sextarii** pro jure **sextaragii** exigere ab habitatoribus Avinionis, & illas territorii, ali-quod **Sextaragium**, sed tantum pro custodia unam solidam Turon. pro quilibet salmata tristici vel leguminis, si in dicta **Sextario** vendi contingat.

¶ **SEXTARATICUM**, ut **Sextariaticum**, vel potius, Quodvis tributum, vel regal. Statuta Athes. Collat. 9. c. 6. fol. 26. v. Ordinatam est quod Petestas teneatur facere exemplari in communia omnia instrumeta **Sextaratici** curayram & malefactorum in uno cartulario & illa legi facere in publica consuetudine.

¶ **SEXTARATICUM**, **Sextarium**, ut videtur, Mensura, in iisdem Statutis Collat. 15. cap. 26. fol. 43. Statutum est quod aliquis portator non possit stare **Sextaratico** nec tenere moltram alicuius graui.

¶ **SEXTERATA**, **SEXTERATA**. Vid. **Sextarata**.

¶ **SEXTELLAGIUM**, **SEXTELLARIUM**. Vide **Sextariaticum**.

¶ **SEXTELLATA**, **SEXTERATA**. Vid. **Sextarata**.

¶ **SEXTERAGIUM**, **SEXTERALE**. Vide **Sextariaticum**.

¶ **SEXTERICIUM**, ut **Sextarim**. Vide ibi.

¶ **SEXTERIA**, Modusagri, idem qui **Sextaria**. Tom. VI.

12. Tabul. Eleemosynarum S. Pauli Vienneensis: *De ipsa vero terra in Vereberia dedit domnus R.G. quatuor **Sexteria**, ex quibus faciet G. quae sacro voluerit.* Tabul. S. Mariz Andegav. Ego Bernardus de M. deoello concessi B. Maria Andegavit unam **Sexteriam** terre in salubris de Pau x.

¶ **SEXTERIUM**, Eodem intellectu, apud Guichenon. Hist. Breff. inter Instr. pag. 19. ex Charta an. 1272. Dom. Passius de Monteyruy Miles... recognovit reatere domum suam de Marigaia, & quicquid haberet inter aquam de Igou & aquam de Jorsallus, exco-pit duobus **Sexteriis** prati & duobus jorallibus terra quae de novo acquisivit.

¶ **SEXTERIUM**, ut **Sextarium**. Vide ibi.

¶ **SEXTERIUM**, Pars civitatis, quasi sexta pars, ut **quartarium**, quarta. Vox nota Venetici. Concilium Ravennense an. 1311. c. 30. Et ut pauperibus videretur valeat providere, in quilibet **quartario** vel **Sexterio** civitatis... quilibet anno eligantur, quatuor viri sex... qui quatuor requirant pro eleemosyna hujusmodi pauperibus faciendam. Vide Historiam Bellunensem p. 110. (& supra **Seizium**.)

¶ **SEXTELLAGIUM**. Vide **Sextariaticum**.

¶ **SEXTERUS**, Cōdex sex foliorum. Instrum. an. 1418. apud Rymr. tom. 9. pag. 610. Scriptis Regi litteram vulgarem in forma sequenti, quae translata est in Latinam, & reperitur i secundo **Sextero**. Pluries ibi. Vide **Quartario**.

¶ **SEXTETIARIUS**. Ipse qui erogat. Glo. T. Inf. Pro **Sextetiaris**, qui **Sextenia** eroget. Vide Martini Lexico.

¶ **SEXTERTIATA**. Vide in **Sextarata**.

¶ **SEXTETIARIUM**. Vide **Sextariaticum**.

¶ **SEXTUUM**. Jun. 12. Bezagans in Vita B. Margaretae de Ciriona cap. 3. Sape in ocella sua remanet, nunc involuta **Sextorio**, nunc alterius coloris aperta tunica, vel mantello. Ubi viri docti legeodum putant **sextorio**: ego vero malim **Sextorio**, fuit enim ferocium velis malicium.

¶ **SEXTUARIUM**. Vide in **Sextarium**.

¶ **SEXTUUS**, Vox juris canonici. Ita appellatur Collectio Decretalium facta sub Bonifacio VIII. PP. quasi sit liber sextus alterius collectionis Gregorii IX. P. curis elaboratur, & in quinquē libros distribuit. Hec nota sunt.

¶ **SEXTUSDICIMUS**, Panis speciei, sic dicti quod totidem silis textur esset. Charta an. 1246. ex Tabul. S. Victoris Massil. Collariar. tenetur in festo S. Michaelis singulari annis assignare pro vestitiis albis... capellani & coenarii de pau 40 S. Pauli vulgariter appellato **Sexto decimo**.

¶ **SEXTVIRI**, Ita appellantur Scabini seu urbis Consiliarii, ubi sex ad id officii eliguntur, Charta Buchardi Episc. Camerac. an. 1120. apud Mirum com. 2. pag. 815. col. 2. Si vero aliquis de manifestis istis necessarius fuerit officialis Monachorum, illum delibereat Monachi... consilio & consideratione Sex virorum Valavancensium. Ibidem p. 816. col. 1. De illis vero **Seviris** Valavancensibus tres eligantur ex parte Monachorum, & tres ex parte Canoniarum, vel eadem suorum fide & sacramento adstricti, quorum consilio & discreto intuitu fiat omnis manserum, vel aqua mutatio. Institutio RR. PP. Fulienis Burdigal. an. 1589. apud Stephanos. to. 1. Antiqui. Bened. in Valcon. pag. 443. Cellas & alia aedificia regularia & quidem ampla edificare, opem foratibus seuat ac majoribus & Serviri contrahit. Vide supra **Sevir**.

¶ **SEXTUS**, Genus, species, vel potius diversitas. Constitutio Chlotarii Regis an. 560. cap. 3. Ne quicquam aliud agere aut judicare, quam quod in hoc pre-

cap. 3. Ne quicquam in hoc pre-

quem in terram projeceris... Et idem in eo qui decapillaveris seu Sguanzaveris aliquam.

¶ **SGUANZARE**, Malasalicui frangere, Italis Sguanciare. Statuta Riperiz c. 81 fol. 16. Quicunque evulset oculum vel oculos, vel nasum amputaverit, vel aliquam Sguanzaverit.

¶ **SGURARE**, vox Italica, Mundare, purgare, Gall. *Ecurer*, *nettoier* Anonymi Chron. Cremon. apud Murator. to. 7. col. 635. Qui portas civitatis muro fieri fecit, & portas ipsarum portarum & fossata civitatis Sguvari fecit. Adde Chronic. Berg. apud eund. to. 15. col. 9. 57.

¶ **SHARP**. Charta apud Rymer. to. 9. p. 908. Unum Sharp auri garnisatum de sexagiata & uno gressu baleis. Nescio an pro Anglico Scarf, balteus, Gall. *Ecarpe*.

¶ **SHAWALDRES**. Henr. de Knygthon ann. 1318. Camque in partes Scotia venisset, incolebat eos Dominus Gilbertus de Mideltou Miles cum aliis elegantibus Shawaldres, & eos de omnibus bonis suis spoliavit. Vox ignota Sommer, qui vocem Gallicam Chevaliers, equites, hic effingi subodoratur.

¶ **SHELINGA**, ut Swollunga. Charta an. 1403. apud Rymer. to. 8. p. 290. Quae quidem comitatus, dominia, ... fertilitas, maneria, villas, bamolesta, Sbelingia, terras, tenementa, redditus & servitia, cum pertinentiis, &c. Vide Sidelinga.

¶ **SHEPHIRDIS**, Ovium cultos, Gallice *Berger*, Angl. *Shepherd*. Testam. Johannis de Nevill an. 1386. apud Marce in Formul. Angl. pag. 428. Item volo quod cc. marce ... distribuamur inter carucarios, plaustrarios, & custodes animalium meorum, videlicet byne, neibirdes & Shepbirdes, per distributionem executorum meorum.

¶ **SHEWRING**, Est quietum esse, cum attachiammentum in aliqua curia, & coram quibuscumque in querellis orens, & non advocatis. Sic Rastallus. *Shevrigne*, habetur in Monastico Anglico. to. 1. p. 976.

¶ **SHIPWRECK**, [Jus quod principi vel Domino competit in naufragiis.] Vide *Naufragium*.

¶ **SHIRA**. Vide *Syra*.

¶ **SHIREFF**, Patri, vel Comitatus Praepositus, a Saxone scire, Provincia. Vide *Seyra*. De iis ita Camdenus: Singulis vero aulis, ubilibet aliquis ex incolis praeficitur, quem Vicecomitem, quastvicarium Comitum, & nostra lingua a Sbyref, i. Comitatus Praepositum vocamus: qui etiam Comitatus vel Provincia quastor recte dici potest. Ejus enim est publicas pecunias provincia sua conquirere, malis irregratis vel pignoris ablatis colligere, & erario inferre, judicibus praesto adesse & eorum mandata exequi, 12. viros cogere qui in causis de facto coguoscant & ad iudices referant, &c.

¶ **SHIRIFTOOTH**. Placitum apud Cestriam an. 14. Henrici VIII. Reg. in Nomolox. Angl. Th. Blount: Per Shiriftooth Johannem Stanley Ar. clamas habere de quolibet tenente infra feodum de Aldford unum denarium & quadrante pro annuo.

¶ **SHOPA**. Vide *Shoppa*.

¶ **SHREDARE**, Putare, refecare. Vox Anglica, *Sbrad*. Modus tenendi hundredum p. 124. Dicunt, quod omnes custodes foreste a tempore, quo non extat memoria, usi fuerunt loppare & Sbradata arbores praedictas, & ligna sic loppata & Sbradata ad usum suum proprium aptare, &c.

¶ **SI**, substantiva pro Conditio, exceptio, usurpatur in Charta Gallica an. 1255. laudata a Mabillon. Diplom. lib. 2. cap. 1. num. 13. Ge Ausierie sires de Monreal, suis savoir a tous ces qui verront ces lettres, que je ay rendu Hergen de Bourgogne mon chasteil de Monreal sans nul Si.

¶ **SIACATA**, inter ministeria sacra recensetur in Tom. V.

Charta Adelgastris Principis pro Monast. S. Mariz de Obona inter Concil. Hispan. to. 3. p. 90. *Damus ... tres baccelias & duas Siagatas & una cappa serica, & tres calices, &c. Vide Sium*.

¶ **SIARE**, Mingere. Gloss. Lat. Gr. *Siar*, *ipn*, *zi* *Ap' est*. Aliibi: *Siffat*. Vide Martinii Lexicon.

¶ **SIBATUS**, ab Ital. ut videtur, *Sciatio*, Democritus, Gall. *Malsait*. Johan. Demoussis Chron. Placent. ad an. 1373. apud Murator. tom. 16. col. 518. Et omnes erant stracchi, & jejuni, & Siati, & ibidem habebant quid comederant, &c.

¶ **SIBADA**, Hordeum, vel avena, apud Beneharnenses. Vide *Civada*.

¶ **SIBI**, pro se, quod habent aliz loquendi formulæ, ubi de Sacramentis. Lex Frison. tit. 1. § 9. *Sibi duodecim jaret*, ubi tit. 14. § 1. 3. 4. 5. *Saa duodecima mana jaret*. Tit. 2. § 5. *Sibi quarte sacdimentum jaret*. Lex Ripuar. tit. 3. § 5. *Sibi septimas in arabo conjuret*. Occurrit eadem formula eod. tit. 58. § 5. tit. 66. & in Legge Longob. lib. 1. tit. 19. § 4. tit. 23. tit. 25. lib. 2. tit. 21. tit. 28.

¶ **SIBI**, pro illi, in Charta an. 1462. apud Rymer. to. 1. p. 741. *Dominica vero sequenti advenimus dom. Regiam Franciam apud S. Germanum in Laya, & negotia vestra, prout nobis in jantum fuerit, Sibi exposuimus*. Bulla Johannis XXII. PP. an. 1327. apud eund. to. 4. p. 321. *Quae quidem promissio suis postea adimpleta*, & Sibi (Petro) Christas dixit, *Quodcumque ligaveris super terram, &c.* Ita vicissim Et pro Sibi, non semel occurrit. Gregor. Turon. Hist. Franc. col. 564. *Medericus qui ... regnum Ei debere dixit*.

¶ **SIBIA**, *Eguorum siena*, in Glossis Mss.

¶ **SIBILLA**, Hispanis, urbs Hispaniae, nostris *Seville*, in Litteris Edwardi III. Regis Angl. an. 1348. apud Rymer. to. 5. p. 601.

¶ **SIBILLINUS**, pre *Sebelinus*, Martius, Gall. *Szelline*. Anonymi Annal. Mediol. ad ann. 1358. apud Murator. to. 16. col. 729. *Dom. Girardus donavit plures petras panni auri, & magnam quantitatem Sibillinorum*. Vide *Sabellam*.

¶ **SIBLOTUS**, Tibia militaris, ni fallor, Gallice *Fifre*. Continuatio Chronici Andr. Danduli apud Murator. to. 1. col. 450. *Navigantibus nobis absque strepitu & cum ordine magne, imposito etiam comitis, ut Sibloti sive falsetti starent*. Vide infra *Siffotus*.

¶ **SIBYNA**, Telum, venabulum, hasta, Gloss. Gr. Lat. *ειβυν*, venabulum. Tertull. l. 4. adv. Marc. c. ex Italia c. a. v. *Concidunt machas suas in arava, & Sibynas quod genus venabulorum est, in falces*. Ubi Vulgata habet *Jaucas*. Vide Gellium l. 10. c. 25.

¶ **SICA**. Monasticum Angl. to. 2. p. 130. *Scilicet de muro antiquo per longum suam (i. sicam) & ita per Irthin asque ad locum, ubi Cambec cadit in Irthin, & sarsam per Cambec usque ad Sica, quae descendit de nigra quercu, ... & ex alia parte nigra quercus asque ad Sicam Palterkerod, quae cadit in King, &c.*

¶ **SICHA**. Idem Monasticum Angl. to. 1. p. 883. *Cum toto dominico in besco & plano, in pratis & pascuis, in viis & aquis, in Siches & moris, &c.* Sommerus in Gloss. Saxon. rich, fulcum, vel potius fulcum aquarium, lacunam, liram, eilecem, &c. interpretatur, indeque vocem.

¶ **SICHERTUS**, ortam censet, quam habet Monasticum Angl. to. 1. p. 764. *Et sic ad dicta in inferiore parte dicti montis directe & transverso usque ad quemdam Siebertum versus Austrum iuxta inferius caput de le Nonne-potte, &c.* Infra: *Et si sequendo quemdam Siebertum, qui currit usque ad boscum, &c.* *Mox*: Et sequendo quemdam Siebertum asque ad quemdam aquam, quae vocatur, &c.

¶ **SICHETA**, **SICHETOM**, in Charta an. 1201. apud *Madox* in *Formul. Anglic.* p. 88. Tres (felliones) *jaenens* inter terram quam dicitur *Henricus* quondam tenuit & *Siebetum* sive *Siebeta*.

¶ **SICKETUS**. Idem *Monasticum* *Anglic.* 10. 2. p. 426. De tota terra infra bas divisas, in territorio de *Langliferis*, scilicet in longitudine inter duos *Sicketos*, quorum unus cedit inter *Nortwyt* & *Waywra*, & alius cedit inter, &c. Pag. 454. Descendendo *Sopenley* clogb usque ad proprium *Sicketum*, qui venit ab Occidente, & currit versus Orientem, & descendit in *Sopenley* clogb.

¶ **SICACYRALIS**, Vasis species, cujus usus in ministeriis sacris. Locus est in *Lito*.

¶ **SICALE**, **SICALUM**, Vide in *Sigalum*.

¶ **SICAMBRI**, Canis species. Vide *Canis Petrusculus*, col. 161.

1. **SICARIA**. Charta *Philippi Regis* *Franc.* 1317. apud *Argentrum* in *Hist. Armoric.* lib. 5. cap. 34. Item villam & castellaniam de *Pontieu*, ac *salariam* de sanctis *Gilda*, cum omnibus feodis & retrofeodis, dominis, firmis, bladis, molendinis, *Sicuriis*, *juribus* & aliis emolumentis, &c. Vide an idem sonet quod *Sicu* & *Sicetus*. Vide *Sicaria*.

2. **SICARIA**, Alia notione, Societas, congregatio, ut videtur, apud *Buschium* de *Reform. Monast.* 10. 2. Script. *Brunfvic.* *Leibnizii* p. 836. In *Magdeburgensi* vero *Sicaria* blavies unum in *Præmonstratenses* capitis. Abbas *Præmonstratensis* superior est omnium monasteriorum sui ordinis; sed *Præpositus B. Virginis præfatus* cum tota *Sicaria* effertur ab ejus obedientia; hinc *Præpositus B. Virginis* omnes de *Sicaria* suæ tenentur obedire.

¶ **SICARIATUS**, Sicæ seu pugionis confixus, *Epist.* 25. lib. 6. *Henr. Corn. Agrippæ*: Quod ob ingenium amicus tam semper alienum fuit, ut nullam bonoris sui vindictam indicem sententia non obliuiscitur, alii vi, alii dolo, alii *Sicuriis* & veneficiis persequi non dubitant.

SICARIE, Proditorie, per *Sicarios*. *Laurentius* *Leodensis* in *Hist. Episcoporum*. *Virdunensium*: Dux quoque *Godefridus* *Gibbese* in *Frisia* *Sicario* mortuo, &c.

¶ **SICATOR**, *Bosco*, pro *Sentor*, qui ligna cædit, *Gall. Bucheron*, in Charta an. 1314. ex *Chartophyl. Reg. Regis*. 82. Ch. 670. Vide *Securo*.

1. **SICCA**, *epia*, piscis, *Gallicæ* *Seiche*. *Regestom* *Castri Lidi* in *Andibus* p. 31. Si mercator in foro vendidit millenarium *sum* de *harone*, nammatum de *burene* reddiderit, & non elegit. *Millenarius* *Siccum* 4. denarium, ob. [Charta an. 1205. apud *Lobinell*. 10. 2. *Hist. Britan.* col. 372. Dedit *fallagium* meum & reddidit *Siccum* de *Plonec* & de *Karity*.]

¶ **SICHES**, in *Libertat. Põntis-Urtonis* inter *Ordinat. Reg. Franc.* 10. 4. p. 641. Et si *feras* *Seches*, de quoquoque *milliario*, *gnunor* *denario*, sive ibi *vendus*, sive *transit*.

2. **SICCA**, pro *Sica*, *Pugio*, *ensis*, *Gregorius Turon.* lib. 9. cap. 19. Et statim extinxit *luminarius*, caput *Sicarii* *Sicca* dividit. Cap. 36. *Sicu* *scribitur*: Et eleant *manum* cum *Sica*, capos *hominis* *liberant*.

¶ **SICCAMEN**. Charta *Caroli* *Crafi* an. 884. apud *Calmet.* 10. 1. *Hist. Lothar.* inter *Probat.* col. 318. *Constitutum* ... per singulos annos in festivitatem *S. Apri* *Episcopi* civitatis exhiberi convivium inibi *peragendum* ad quod dentur de rebus *fratrum* *punis* *modi* *xviii* *modii* *x* ... *bucco* *1* *sum* *Siccamine*, *procelli* *ii*. &c. An *caro* *sicca*, ut *sumofa* *perna* & an *condimenti* *species*? Vide *Siccum*.

¶ **SICCARE**, sensu passivo, in *AGASS* tom 3. *Mart.* p. 462. Et in ipso *moatu* *oculis* *sui* *illud* *lucrum* *Siccaverant*.

SICCARIA; *Agri portio*, ubi *siccantur* *panni* *eloi*. 11. *Arelstum* *Parlam.* *Parif.* 10. Jan. 1320. *Super* *debas* *saifina* *quatundam* *Siccuriarum* *perditionem* *ad* *duo* *Milium*, &c.

¶ Malim eo loci *Siccuriarum* interpretari locum ubi *siccantur* *piscis*, vulgo *Secherie*, vel *tributum* quod *ex* *his* *locis* *percipitur*, in Charta an. 1317 apud *Lobinell*. 10. 1. *Hist. Britan.* col. 472. Item villam & *castellaniam* de *Pontieu* & de *Rupederiuni* ... cum omnibus *feodis*, & *retrofeodis*, *firmis*, *bladis*, *molendinis*, *Siccuriis*, *juribus* & aliis *emolumentis*, &c. Vide *Siccuria* *piscium*, dicitur in Charta an. 1225. inter *Schedas* *ejusd.* *Lobinell*.

SICCATORIA, [Ubi *siccantur* *appendunt*.] *Gujibortus* l. 3. de *Vita* *sua* c. 11. *Cadaverin* *camino* *domus* *super* *cineris* *prono* *ore* *compositus*, & *instrumentum* *desuper* *pendens*, quod *Siccatoris* *vocant*; *super* *enim* *dejecit*, *ut* *putaretur*, *quia* *sic* *enim* *machina* *casus* *obinderis*.

SICCATORIUM, in *Glossis* *Saxon.* *difficili*, *cylin*, vel *afci*, *i*. *forax*, vel . . *Canones* *Hibern.* l. 51. cap. 9. de *Ballivis*: Si vero *foras* *extiterit* *nitra* *Siccatorium*, *dominus* *reddet*, *aliquid* *multi* *foetini*. [Libellus de *successoribus* *S. Hildulfi* c. 16. in *Hist. Mediani* *Monast.* p. 215. Sed omne domus *sua* *edificium* *cam* *ipso* *Siccatorio* *ultriciens* *traditum* *flammis* *invenit*. Locus ubi aliquid *Siccatur*, *hypocaustum*, *vaporarium*.]

¶ **SICCATURA**. Vide in *Siccaria*.

¶ **SICCARIA**, apud *Mabillo.* 3. *Annal. Bened.* p. 358. ex Charta *Aldeuz* *crudisdam* *nobilis* *femine*, qua *alodem* *filio* *suo* *Anelio* *tradidit*, eo *pacto* *ut* *per* *unum* *quemque* *annum* *Siccinas* *donare* *faciat* *ad* *domum* *S. Mariz* *Urbonensis*. Vide *Siccamen*, & *Siccum*.

¶ **SICCISCUS**. *Chronicon* *Fontanellenf.* p. 246. *Ad* *sacos* *quindem* *comparandum* *grifos* *Siccifcos*, *nam* *cappe* *fiunt*, *lib.* 10. [Vide *Sezinfaccimus*.]

¶ **SICCUM**. *Capitular* de *Villis* *Caroli* *M. c.* 34. *Omnino* *providendum* *est* *enim* *omni* *diligentia* *ne* *quis* *quid* *manibus* *laboraverint* *aut* *fecerint*, *id* *est*, *lardum*, *Siccum*, *fulcio*, ... *enim* *summo* *nitore* *sunt* *facta* & *parata*. Vide *Siccamen* & *Siccina*.

¶ **SICCU**, *Census*. Vide in *Confus*, col. 488.

¶ **SICELA**, diminet a *Sica*; unde

¶ **SICELATUS**, *parva* *fecy* *armatus*, apud *Capitolin.* in *Maximo* & *Balbino*. Vide *ibi* *Salmatium*...

¶ **SICERA**, *Isidoro* *lib.* 20. *Orig.* c. 3. *Est* *omnis* *patio* *qua* *extra* *vinum* *inebriare* *potest*; *cajus* *licet* *nomen* *Hebraum* *sit*, *tamen* *Latium* *sonat*, *pro* *quo* *ad* *suo* *fructum* *vel* *potumum* *constituitur*, *aut* *palmarum* *fructus* *in* *liquore* *cuprimantur*, *culis* *que* *frigidus* *aqua* *pinguior*, *quæst* *facere* *colatur*; & *ipsa* *patis* *Sicera* *nuncupatur*. *Constitut.* *S. Angeli* *secul.* 4. *Bened.* *part.* 1. p. 640. *Sicera*, *humolone*, *quantum* *necessitas* *exposcit*. Vide *Cervatarii*.

¶ **SICERATORES**, *id* *est*, *qui* *cervissim*, *vel* *portumatum*, *sive* *pratum*, *vel* *aliud* *quodeunque* *lignamen* *ad* *bibendum* *a* *pium* *fuerit* *sacros* *sciunt*, in *Capitulari* de *Villis* *cap.* 45.

¶ **SICERE**. Charta *Zuentiboldi* *Reg.* an. 896. apud *Marten.* to. 1. *Anecd.* col. 55. *Lecciam* *enim* *damus*, *quod* *Sicere* *enim* *domini* *monasterii* *domini* *magis* *ad* *illorum* *visum* *conquirere* *possint*, ... *de* *ipsis* *rebus* *monasterii* *faciam*. Sed hæc non videtur sana.

¶ **SICEUS**. *Chronicon* *Magdeburg.* *laudatum* a *Mabilonio*, ubi de *Hildeberto* *Archiep.* *Moguntiacensi*. *Duces* *ut* *Præfatos* *Principes* *cap* *manu* *principum* *de* *milium* *congregare* *in* *Sicendulica* *magis* *Karolo* *obstanti*, &c. Ubi monet *vir* *doctus* *alva* *Xisto* *legi*.

¶ **SICHA**, ut *Sica*. Vide in *has* *voce*.

¶ **SICHALIS**. Vide *infra* in *Sigalum*.

¶ **SICHEL**, *Monetæ* *species*. Vide *Siclas*.

¶ **SICHELA**. *Gloss.* *Ms. Lindembrog* *Fula*, *falsicula*

¶ **SICHALIS**. Johannis Demusii Chron. Placent. ad an. 1185. apud Murator. tom. 16. col. 456. *Sichalis praedenavit* x.

¶ **SIGALA**. Chronic. Novalic. apud eund. tom. 2. part. 2. col. 735. *Non sunt nobis amplius praeter quinquaginta Sigala & tria sextaria tritici*. Adde Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 136.

¶ **SIGALE**. Vita Aldrici Episc. Cenoman. n. 56. apud Baluz. to. 3. Miscell. p. 144. *Debentur inde de possessione inter frumentum & Sigale modii xxxi. iij.*

SIGILUM. Tabularium S. Remigii Remensis: *Sunt ibi overgaria 3. ubi possunt seminari de Sigala modii 20. &c. Letaldus; Monachus lib. Miracul. S. Maximini Miciacensis Abbas n. 19. Eos ut stipendiarios Sigale alobus, ceteris bonis penitus abstinis.*

¶ **SIGILLA**. Charta ann. 1016. ex Tabul. S. Martialis Lemovic. *Reddunt censum omni anno vii. sextarios Sigile & xii. denarios.*

¶ **SIGILLUM**. Chartul. Kemperleg. *Sex modia frumenti & Sigillina.*

SIGILLA. Chronicon Malleacense ann. 1122. *Circa 2. solidos suis sextarium Sigilla, & sextarius frumenti per 3. solidos.*

¶ **SIGILLO**. Chartul. S. Petri de Domina fol. 121. v. xx. *sextarii frumenti & xx. de bordeo cum Sigilline mixta.*

¶ **SIGLA**, in eodem Chartul. fol. 106. v. In Pascha 1. agnum & 11. pascas ... & 1. amiam de Sigla Tabular. Camalat. *Ad servitium est 1. appendaria alodi & debet 1. emiam Sigla & 1. carraria.*

¶ **SEGALIS**. Capitul. s. Caroli Man. 806. c. 19. *Modium unum de Segale contra decarios quatuor.* Acta Erchanberti Episc. apud Meiehelbec. 10. t. Hist. Frisig. pag. 126. *De ordea modios 11. & de Segale modios 20.* Charta ann. 879. in Append. Marc. Hispan. col. 807. *Et modium de Segale pro solidum unum.* Aremorici Segal dicunt.

¶ **SEGEL**, in Charta an. 81. apud Baluz. Hist. Tutel. p. 27. *Duos sextarios de Segel & duos de civada.*

¶ **SEGLE**. Dispositio rei familiaris. Clunia. facta a Petro Abbate apud Baluz. to. 5. Miscell. p. 448. *Reddere solitus erat 560. sextarios frumenti & 500. de Segle.* Charta apud Stephanot. 10. a. Antiq. Benedict. Lemovic. Mss. p. 312. *Et omni anno quatuor sextarii frumenti & quatuor Segle.*

¶ **SEGULA**. Tabul. Cafz Dei: *Unum sextarium Seglie & alium avenae.*

¶ **SEGULUM**. Tabul. Vossense fol. 3. *Debent quatuor summata de Segle.*

SEGULA, in Historia Monasterii S. Nicolai Andegav. p. 151. { Charta an. 1081. apud Stephanot. to. 3. Antiquit. Bened. Pictav. Mss. pag. 552. *Quatuor sextarios frumenti & quatuor Segula.* }

¶ **SIGULA**. Tabul. S. Albini Andegav. *Habebat quoddam panem & vinum sicut monachus claustralensis & quoqueque anno unum sextarium de Sigula & alteram de fabis, & unam crumam de milia.* Adde Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 170.

¶ **SEGALLUM**. Kartherius Veron. in Apologetico pag. 237. *Quisquo Presbyterorum annuatim acciperet inter frumentum & Segallum media decem. Pavi segalatis, apud Frocunatum in Vita S. Radegundis cap. 15. & 21. Denique.*

SAGALE, apud S. Hieronymum in Fzech. c. 4. & in Lege Saxon. tit. 28. *Segale, Senenibus.* Charta Ludovici Pii Imp. apud Doubletum p. 740. *De tritico pure ad corum & bospinum in vicesima venientium opus media duo milia centum: ad probandum famulorum illis servientium de Segala media duo milia quingenta, &c.*

¶ **SIGAUDA**, Vestis species. Saguda Eccl. Con-

stant. c. 18. apud Marten. tom. 4. Aneed. col. 864. *Reprehendunt presbyteros, qui per parochias vadunt in superstitiosis apertis, nimia brevitate notandis, & in Sigandis, & etiam in habitu tali coram nobis venire non formidant, qui habitus ponit videntur abalestri, vel pagiles, quam clerici vel presbyteri.* Vide Paraganda.

¶ **SIGELIS**, ut Sigalum. Vide ibi.

SIGERONES. Constantinus African. l. 5. de Morbor. curat. c. 1. *In hac quinta (parte) dicere disposuimus, quos morbos febunda in epate patiatur, & Sigerones & curas secundum antiquorum auctoritates.*

¶ **SIGILA**, ut Sigalum. Vide ibi.

SIGILBOTH, Sigillorum custos, Camerarius Principis, vox Alemannica, a Sigil, sigillum & both, nuntio vel custode. Goldast.

SIGILINA, SIGILLA. Vide Sigalum.

¶ **SIGILLARE**, Diplomate, seu litteris sigillo munitis rem confirmare. Chartul. S. Vincenzii Cenoman. fol. 62. *Petierunt a nobis tam manubi quam dictus Richardus, quod annos redditus pertinentes ad monachos Sigillarentur.*

¶ **SIGILLARIA**. Vide Sigillus 2.

¶ **SIGILLARIARIUS**. Vide Sigillarius 2.

¶ **SIGILLARITIUS**. Vide in Sigillus 2.

¶ **SIGILLARIUS**, Custos sigilli. Petrus Blesensis Episc. l. 31. *Cum in Sicilia esset Sigillarius & Dofar Regis Guillelmi II. cum pueri.* Apud Radulfum de Diceto an. 1180. *Walterus de Constatia digitor Regis Anglia Sigillarius.* [Charta ann. 1174. ex Tabul. Audomar. *Quod ad instantiam & sollicitudinem Gerardi de Tuestron notarii & Sigillarii mei dedit.*]

¶ **2. SIGILLARIUS**, Sigillorum seu signorum confector. Gloss. Lat. Græc. Sigillarius, *επιστολετα*. Vide Sigillus 2.

¶ **SIGILLARIARIUS**, SIGILLARIARIUS, Eadem notione, in Inscript. apud Fabretum p. 243. *Apro-Sigillario.* Alia p. 177. *Flavio Sigillariario.*

¶ **SIGILLARIUS**, in Inscript. apud Reinef. II. 19. *Flavianus Sigillarius.*

SIGILLATICUM. Capitularis Sicardi Principis Benevent. an. 836. caput 27. *est de sigillatio & de nuptiis.* Sed cum textus in Ms. desit, quid hæc vox sonet, non facile est assequi. [f. Tributum, quod pro sigillo publico domino exsolvebatur.]

¶ **SIGILLATIO**, Sigilli appositio. Charta Alberti Austriz Ducis an. 1341. apud Ludewig. to. 5. Reliq. Ms. pag. 531. *Tenore presentium prefatum, quod iuxta tractatum & ordinationis seriem, quamcumque magnifica principe dem, Joanne Bohemia Rege... nunc nuper habuimus & preliiterarum Sigillatione per dictum dom. Regem Bohemie & filios suos... facianda.*

SIGILLATUM, ex Gallico la Scelle Cognitio de Sigillata, dicitur de actis que sigillo publico muniuntur. Vetus Arelum apud Paradinum lib. 2. Hist. Lugdun. cap. 71. de Archiepiscopo Lugdun. Tribunal etiam notabile in dicta domo nostra Rodana nobis cum Delphinatu Viennensi acquisita construxerat, in qua de omnibus casibus etiam de Judais, & de Sigillatu Matificonensi in solidum cognoscere satagebat. Alias in Glossis Gr. Lat. Sigillatum, *επισημαίνω* exponitur, id est sigillis seu signis adornatum.

SIGILLATUS. Vide Sigillus 2.

¶ **SIGILLIFER**, Custos sigilli, ut supra Sigillarius 1. Chronic. Triverti ad an. 1191. apud Acher. tom. 8. Spicil. pag. 103. *Quidam qui incensum submerserunt, inter quos Rogers Malus. Gualus Regis S. Sigillifer, cum cuius etiam corpora sigillum posita est in unum.* Vide in Sigillum, col. 488.

¶ **SIGILLIFER** nuncupati Scribae, quod penes eos esse sigillum iurisdictionis.

scribere. Charta Guillelmi de Burgo Canonici Mat-
icon. an. 1322. to. 1. Macer. Infuize Barbara pag. 201. In
prefatua dom. Humberti de Castillione canoris S. Nicie-
ti Lugdunensis Sigilliferi curie nostre officialium. Con-
firmatio privilegii Universit Paris per Colarum V. Reg.
Fr. an. 1366. to. 4. Ordinatio p. 711. *Conseruator privile-
giorum, Sigillifer curie, & quatuor Facultatum prin-
cipales bedelli, a pedagogo & quacumque exactione sine
enimmet. Concil. Nannetensi celebratum an. 1435. can.*
*32. Abusus quorundam Sigilliferorum nostra provin-
cia reprobaui, prohibemus ipsi Sigilliferis, ne si quis
excommunicatus petat abfoluionem & non habeat ut fol-
uat emolumentum sigilli, &c. Statuta Eccl. Argent.*
*an. 1435. apud Marten. to. 4. Aneed. col 552. Nullus au-
tem Sigillifer citationes vel monitiones huiusmodi
Sabbato, vel quorum data esset in Sabbato, cum ter-
minius sit in scriptis beddomata, sigillare presumat.*
*Rursum col. 536. Sigillifer curie nostre ut ab nostras
constitutione & quolibet notabiles processu vestros in
uno libro conscribi facias, & in curia vestra continue
conseruari, ut ad illum, cum opus fuerit, habeatur re-
curfus, districte mandamus. Occurrit preterea ibid.*
col. 573. & 669. Index Ms. benefic. Eccl. Constant. fol.
*41. Jacobo Basini de Rice tunc Sigillifero Constant. suis
celsita huiusmodi portio ad prefationem dñi de Ha-
mas. Obituar. Ms. Eccl. Morin. fol. 9. Mense S. & piri-
ti. fol. 79. familia Sigilliferi S. fol. Apud Ecclesiasti-
cos, ut ex allatis colligitur, potissimum obituius he-
nomenclatura; aliis Cancellarii vel Notarii diceban-
tur. Vide in hac ultima voce.*

¶ **SIGILLUM**, Vexis ex simplici panno, seu non duplicato, Bollandistis interpretibus. Cæsar Baronius in Vita S. Gregorii Nazianz. to. 2. Maii pag. 411. *Davi vocacamafum unum, tunicas duas, palia triu, Sigillumque. Vide Sinoiones.*

¶ SIGILLIOLUM, diminut. a Sigillum, imaginu-
cula. Arnobius lib. 6. pag. 197. Pro Diis immortalibus,
Sigillolus hominum, & foris supplicatis humants?
Vide Sigillus 2.

• **SIGILLO**, ut *Sigalum*. Vide ibi.

2. **SIGILLUM**, Præceptum, epistola, diploma, litteræ ipsæ sigillo munitæ, ut *Bulla*, diploma bulla sua instructum. Gloss. Gr. Lat. *vob. u. z.*, *sigillum*, *Evangelio*. [Lactantius de Mort. persequent. n. 24. *Dedit illi sigillum inclinata jam die, præcepitque ut postredie mane acceptis mandatis proficeretur*. Charta Unfredi Comit. 10. 5. *Annal. Bened. p. 668 Unde pro ipsius sacri monasterii & Abbatis æque securitatis & firmitatis bene Sigillum scribere jussimus per manum Michaelis nostri notarii*.] Leo Imp. in Recepto Petri Diaconi Casin. n. 149. *Sufficiunt omnes solum monstrandum & ostensum nostrum fidelem Sigillum factum per mensem Febr. 9. Indict.* In eodem Recepto: *Sigillum factum à Mariano Antypaso .. & datum vobis Aligerio venerabili Abbati. Infra: Cum plumbæ bulla istum præsentem sigillavimus Sigillum nostrum, & concessimus prædicto Abbati. Habetur in eodem Recepto non semel. Leo Offensis lib. 2. c. 2. *Predictus Abbas Sigillum recepit, ut .. et licet perquirere omnes heredes, &c.* Petrus Diacon. Casin. lib. c. 107. *Horum Imperator precibus inclinatius Sigillum suum concessit, &c.* Idorus Pæncensis xza 766. *Sigillum vel auctoritatem principalem à suprascriptis partibus missam patenter de nostrat, &c.* Charta Goffridi Comitiss Andegav. pro fundatione Eccle. Collegiatæ de Loches, de Rege Lothario: *Et ut loca ab habitatoribus firmius possideatur, supradictis viris quamplurimis que attui ce reatibus, suum mihi Sigillum dedit, quod pro magno suscipiens detuli mecum.* Willel. Brito lib. 2. Phlogopid.*

Hoc mihi donavit genitor tunc, hoc meministi

Te mihi regali jam confirmasse Sigillo...

Chronicon Alexandrinum p.902. *Εἰς τὴν ἑβδόμη*
καὶ τὴν ὄγδοον τὴν ἐκ τῶν ἀποστόλων ἐργῶν ἐκείνης, π. 10
ἐργῶν αὐτῶν τοῦ Σαββάτου, &c. Occurrit porro *Stigi-*
lum notione illa passim, in *Legē Wisigoth.* l. 1. tit. 1. §. 18
18 Alamant. tit. 3. §. 5. tit. 28. §. 1. In *Decret. Tassillon.*
§. 17. in *Legē Longob.* lib. 1. tit. 5. §. 20 lib. 3. tit. 3. in
Capitul. 2. an. 809. c. 10. 13. *Capitul.* c. 58. in libro *Usum*
Cisterciensis Ordinis c. 142. apud *Anastasium* in *Con-*
stantino PP. *Adamum Bremensem* cap. 32. *Goffridum*
Vindocin. lib. 4. Epist. 5. *Ughellum* to. 1. Ital. *Sacræ* pag.
102.3. to. 7. p. 872. to. 9. pag. 278. 385. 590. 673. 674. *Roc-*
hemum Pirrum to. 1. *Notit. Ecclesiæ Sicil.* pag. 3. to. 3. 2.
to. 2. pag. 20. in *Epistola* 77. ex *Superianis*, in *Ustacis*
Mss. *Barcinonensis* c. 58. *Bonifilium Constantium* in
Messana p. 22. &c.

✠ Hinc formula illa usitata, *Sigillum super aliquem* *mittere*, *proicere*, *per Scripto*, vel *Charta sigilli* muniri, aliquem in jus vocare. Ladislaus Ungaricus Rex in lib. 2 Stat. 12 *Si quis Regis Sigillum super aliquem proficiant*, *et ipso in curiam venire neglexerit*, *rationem perdat*, *et* *Et lib. 1. c. 2. Possit iudex Sigillum suum mittere super quoscunque*, *excepit presbyteris* *et clericis*. Huc etiam spectat Colomanus Reg. decretum: *Si clericus habet causam cum laico*, *per iudicis Sigillum laicus cognoscit*: *si vero laicus habet causam cum clerico*, *per Sigillum Episcopi clericus cognoscit*.

✎ Multa de Sigillis, eorum scilicet origine, usu & diversitate hic attingere possemus, & quidem non præter institutum nostrum, nisi hac de re plurius jam scripsisset Mabillonius in Re Diplomat. cap. 14. & sequentibus. Pauca itaque, ne ad id agere videamur, seligimus locis quibusdam illustrandis opportuna, alia lectori erudito in locis citatis consulenda permittentes.

SIGILLUM tu *substantia alicujus imponere*, apud Gregorium M. lib. 9. Epist. 31. quod *Patriarcha* noster dicitur, *apponere* *the Scellē*. Charta Alefondi VI. Regis, et 1118. apud Anton. de Tepez in Chron. Ord. S. Benedicti. 3. *U nullus misserit .... intra terminos Mosaerit* *audere intrare*, ... seu *bereditatis* *que juri* *etorum* *fuit*, per *Malva* *jaioit*, *Sigillum* *ponere*, *sive* *pro homicidio*, *etc.* Alia Ferdinandi Regis Hispaniz et 181. apud eundem Anton. de Tepez to 6. *E si forte iratus* *enm* *armit* *vel sine* *armis* *intraverit* *Palatium* *Regis*, *vel in* *Palatium* *alicujus* *dominis*, *aut in* *villam*, *jam* *sigillatam*, *seu in* *aliquem* *locum* *in* *quo* *Sigillum* *positum* *fuerit*, *O* *nihil* *inde* *abstraxeris*, *nullam* *ca-* *lumniam* *proinde* *fuisseas*. Infra: *Tam* *servus* *quam* *ingeniuus*, *que* *fiscalis*, *non* *facias* *aliquod* *fiscale* *servitium* *Regis*, *non* *reddas* *aliquid* *pro* *homicidio* *quo* *feceris*, *sive*, *quod* *non* *feceris*, *non* *tausum* *quam* *quodvis* *seceeri*, *non* *fos-* *foria*, *non* *Sigillum* *positum* *in* *bereditas* *Andreae*.

¶ **S**IGILLUM RECOGNOSCERE, formula in Testamento maxime usurpata, ex lib. 1. Marculfi (form. 17). *Testamentum nostrum condidimus; ... in quodam die legitimus post transitum nostrum advenire, recagimus Signilli, iucisfollis, ut Romane legis decrevisse auctoritas, &c* Adde form. 72. Lindenbroggi & form. 28. novæ Collect. Paulus Sentent. lib. 4. tit. 6. *Tabule testamenti aperitur hoc modo, ut testes vel maxima pars eorum adhibeantur qui signaverint testamentum, ita ut agniti signis, ruptilino, aperitur & recitetur.* Vide Signum 2.

¶ SIGILLUM, Sigilli emolumentum. Testam. Guil-
 lelmi dom. Montipessul. ann. 1202. ex Schedis Peiresc.
 apud Pres. de Mazaugues: *Sacrista vero habet quartam*
Sigilli & bullæ, & residuum 111. partes dentur in armen-
itis Ecclesiæ. Jus & præmium sigil li dicitur in Ordinat.
 Humberti II. an. 1240. to. Hist. Dalph. p. 307. col. a.

SIGILLUM PENDENS, Quod diplomati filo serico, *et ceteris* ut loquitur Nicetas Choniates, appendi solebat. Nicolaus de Braia in Ludovico VIII.

Interea pueri scriptis pendente Sigillo Anglorum velles omnes vocat.

SIGILLUM PENSILE appellatur in Wichbild Magdeburg art. 14. Ut *Chartas pendens*, apud Villharduinum n. 14. 98. *Lettres pendans*, [in Ordinatio Caroli filii Johannis Regis an. 1358 to 3. Ordinat. p. 226.] & in Consilio Petri de Fontanis c. 4. §. 18. diplomata quibus id appensum erat dicuntur.

¶ *His vero tantummodo appendebatur diplomati- bus, quæ de re majoris momenti erant, ut colligitur ex Ordinatio. Humberti II. an. 1340. 10. 2. Hist. Dalphin. p. 397. c. 1. Sigillet (Cancellarius) eosdem (litteras) vide- licet illas quæ ad perpetuum in per aliquo magno negotio vel castelaufo prestanda sunt, castro magno pudenti Sigillo, & alias nostre communi Sigille decernimus sigillari.*

Pensillum sigillum non in uerum, sed perantiquum usum fuisse, licet colligere ex his quæ de Bullis observa- vimus, ubi plumbeas & aureas Bullas primitus filo aut serico tabulis appensas docuimus. Sed quando cerea istiusmodi sigilla perinde literis appendi cæperint, non plane constat. Video enim quoddam, atque in iis magnum Peirescium, existimasse ante Ludovici VI. ævum vix confici: quod raris in dubium jure vocari potest, cum tradat Ingulphus p. 90. t. Guillelmum Nor- thum horum usum in Angliam inuexisse, cum antea so- lam crucem effingerent Angli: *Chirographorum con- fectiorem Anglicam, quæ antea usque ad Edwardi Regis tempora fidelium presentium subscriptionibus cum crucibus aureis, aliisque sacris signaculis firma fuerunt, Normanni condemnantes Chirographa chartas vocabant: & chartarum firmitates cum cerea impressione per unius- cuiusque spatiale Sigillum, sub instillatione triam aut quatuor testium assensum conficere consueverant. De ce- reis eorum pensilibus sigillis loqui Ingulphum omnes consentiunt, idque firmat ejusdem Guillelmi Nuthi si- gillum, quod descripsit Seldenus ad Eadmerum p. 166, cuius etiam meminit Heremannus lib. de Restaurat. S. Martini Tornacensis c. 4. quæ quidem ætate ejusmodi pensilia sigilla obtinuisse firmari prætere potest, imo antea: nam Edwardi Consilio sigillatibus appensa testatur auctor Vicarum S. Albani pag. 52. Charta Ros- fredi Archiepiscopi Beneventani an. 1078 apud Ughel- lum: *Nesmetipsi propria manu subscribendo signo suo: Ista Crucis illud corroboravimus, & Sigilli nostri im- pressionem insigniri præcepimus, & demandavimus, & Sigilli insignia appendi volumus.* Verum cereumne an plumbeum fuerit, ex his non liquet.*

¶ Peirescii sententiam suo approbat calculo Ma- billonius Diplom lib. a. c. 16. n. 1. cum ex plurimis quæ sibi occurrunt Regum nostrorum sigillis, nullum se vidisse pensile testatur ante Ludovicum VI. præter di- ploma Agnetis Francorum Reginz, cui appensum forsan est sigillum, quod Reginz est diploma, non Regis. Et quidem alius fuit hac in re Regum, alius Magnatum & Episcoporum usus; hi enim ante Fran- corum Reges sigilla sua appenderunt, ut docet idem Mabillonius cap. 19. num. 1.

¶ Quem pensile sigilli pensilis constat ex altatis Willemum traduxisse ad Anglos: apud quos cujusvis sigilli usus omnino incognitus erat etiam incute ex- culo xi. ut discimus ex Annal. Monasterii Burton. to. 1. Hist. Angl. p. 246. *Anno ab Incarnatione Domini M. xv. indit. 1. tempore Ebelredi Regis Anglie, patris S. Edwardi Regis & Confessoris, quidam nobilis nomi- ni Wifricus cognomento Spot, constructus abbatem Bur- no vocatam, deditque ei annuam hereditatem paternam appretio in septingentas libras. Et quia nondum uter-*

bantur Sigillis in Anglia, fecit donum suum iis confir- mari subscriptionibus, proas in Charta continetur. At cu- jus formæ fuerint sigilla apud Anglos, etiam post Wil- helmi adventum docet Codex Ms. S. Augustini Can- tuar. quem excerptis Hicelius in Prefat. Thesauri Ling. Septentr. p. 12. in hæc verba: *Post adventum vero Normannorum in Angliam, tam Reges, quam alii domini & magnates, laminas cereas membranis appoebant Chartarum, Crucis signum in laminis cereis impressum: & de capillis capium vel barbarum in eadem cerea aliqua portione pro signo posteris relinquebant. Ista patenti in multis monasteriis... In monasterio de Castelle quod est ejusdem fundationis in diocesi Norwicensi, Comes Lin- colniæ qui pluribus possessionibus eadem Ecclesiam do- navit, hæc in fine intulit Carta sua. In bujus (inquit) rei evidentiam, Sigillum dentibus meis impressi, teste Murice uxore mea. Ubi usque in præsentia eadem cera apparent dentium vestigia præsigilla.*

Hic porro fulvis pensilibus sigillis, nullo appposito chirographo, muniebantur diplomata, quæ vim om- nem iisdem conferebant; adeo ut necesse esset summa cura typos ipsos sigillarios affervare, ne in aliorum manus incidere. Unde Bracton l. 3. tract. 4. c. 15. §. 3. *Dum tamen nihil sit quod impurari possit imperium sua vel negligens, ut si Sigillum Joann. Senescalli suo vel uxori traderet, quod cautius custodiri debuit: cum uxori & Sigilla ad paria judicantur. Scribit Brompton Mag- istrum Rogerum, cognomento Malum Catulum, Ric- hardi I. Regis Anglie Vicecancellarium, juxta Rho- dum inulam orta tempestate in mari perisse, & circa ejus cultum Insensum Regis sigillum postea reperit fuisse: quod ille scilicet ex studio servabat, ne in alie- num sua culpa sua cederet. [Vide Sigillifer.] Eadem forte ratione Cancellarius Imperatoris, in solemnibus præfatum ceremoniis, maius sigillum collo appen- sum gestat, ut colligere est ex Bulla aurea Caroli IV. Imp. c. 7. §. 2. Quod de Chartophylace M. Ecclesie Constantinopolit. testatur Balamon in Meditat. de Patriarch. p. 458. in jure Gregorum, quem ait ad pectus gestasse in *monasterio* Patriarchæ. Illud prætere hic licet observare, cum Francie Cancellarius equitandum peregre aliquo pergit, cerarii a ministrum, quem vulgo *Chausseire* vocant, Sigillum Regium, ad dorsum ge- rat, ut est in Instrumento homini præfatum Philippo Austrig Archiepiscopo Ludovico XII. Regi Franc. 5. Jul. an. 1499. pro Comitibus Flandrie, Atrebat. & Carolensia.*

Quod si casu quovis amitteretur sigillum, tum iudex adhibatur, coram quo qui amiserat, ut deinceps nulla sit des diplomati bus adhibetur quibus apponeretur, protellabatur. Aliquot ejusmodi exempla præfert Vill. Dugdalus in Antiquitatib. Warwicensis provin- ciæ p. 67. quæ hic describemus: ac primum sub Henrico III. *Memorandum quod publice clamatum est in Banco, quod Sigillum Benedicti de Hagham, cum uno ope in medio, sub nomine suo, in quacunque manu fuerit, de cetero nullum robur obtineat. Sub Edv. I. Memorandum quod Henricus de Perpon de Lusa in crast. Olib. B. Michaelis, venit in Cancellaria apud Lincolniam, & publice dixit quod Sigillum amiserat, & protestabatur quod si aliquod instrumentum cum Sigillo suo post tempus illud inveniretur configuratum, illud nullius esset valoris, vel momenti. Denique sub Edv. II. Joann. E. recognovit in Cancellaria Regis se amisisse Sigil- lum suum, & petit quod dicto Sigillo deinceps non habeo- rur fide. Habentur similes virorum nobilium proce- lationes de amissis sigillis, quibus ea revocabant, in Regibus Castellæ Parisiensis, Joann. de Carceneres Mi- litis 25. Octob. 1405. Adelemai de Bourneville Militis 17. Novemb. 1412. Roberti de Penzance de Souketti 13. Decemb. 1412. & Jacobi de Betanc de Souketti 13. Decemb. 1412.*

10. Jan. c. 113. (1413.) Vide quæ de Bullis supra annotavimus.

¶ Nec minor adhibebatur cautio cum adulteratum fuerat sigillum. Testis est S. Bernardus Epist. 184. ad Eugenium PP. *Periclitati sumus in falsis fratribus & multa litteræ falsæ sub falso Sigillo nostro in munus multorum exierunt; & (quod magis vereor) etiam usque ad vos dicitur falsitas pervoluisse. Huc necessitate, abjecto illo, novello quod cernitis de novo utimur, continentes & imaginem nostram & nomen. Figuram aliam tamquam ex nostra parte jam non recipiatis.* Adde Epist. 298. Nescio an ad amissum adulteratumve sigillum spectet Charta an 18. Richardi II. Reg. Angl. apud Th. Blount in Nomolex. *Notum sit omnibus Christianis, quod ego Jobannes de Grefey non habui potestatem Sigilli mei per unum annum integrum ultimo præteritum, jam notifico, in bona memoriæ & sana mente, quod scripta Sigillo meo contrivida & denego in omnibus à tempore prædicto usque in diem restorationis sigilli prædicti. In cujus rei testimonium Sigillum Dñi unius de Repingdon apposui.* Quod quidem apud Anglos eo diligentiori cura observabatur, quod Tabellionum usus in eo regno non habebatur, ut scribit Mattheus Paris ad anno 1237.

¶ Qui proprium sigillum non habebant in promptu, alieno utebantur lueque annulo subsignabant. Charta Guillelmi Trecon. Episc. an. 111. ex Tabul. Majoris Monast. *Presentes inde litteras fieri & unulo nostro, quia Sigillum nostrum præsens non erit, signari præcipi sigilloque dom. Engelbaldi Turon. Archiepiscopi corroborari feci.* Alia ejusdem rei exempla profert Mabill. Diplom. l. c. 18. n. 10. unde idem factum fuisse colligitur ab iis qui proprii sigilli usum necdum habebant.

In his porro efformandis sigillis penilibus, cera adhibita varii coloris. Scribit Tillius soli Regi flavæ usum peculiari prærogativa competere: quod etiam repetitum legitur in articulis Convenus Sangermanensis an. 1583. adeo ut Ludovicus XI. Renatum Andegavensem, Siciliæ Regem, insigni privilegio donasse putaverit, concessio, ut ipsi & filius ejus recta linea procreatis, intra Francici, atque adeo Siculi Regni fines, cera flavâ in suis sigillis uti liceret, diplomate a8. Jan. var. ann. 1468. & mense Maio ann. 1469. in acta Parliamentaria relato. Nam observatum a Bodino in libris de Republica, & Cardino Bretio l. de Suprema Regis auctoritate, erratum hac in re a scriba Tillii, qui ceram albam posuerit pro flavâ, cum, ut ii asserunt, nullus unquam apud Reges nostros alba: ceræ usus in sigillis fuerit: licet contrarium asserat Miramontius in lib. de Cancellaria Franc. p. 31.

¶ Verum hæc recentiorum sunt temporum, inquit Mabillonius l. 2. Diplom. c. 6. n. 14. Nam sæculo xii. cera flavæ usum in regis sigillis receptum fuisse vix crediderim. Sed & Miramontio aspicitur, ut pote qui varia primæ & secundæ stirpis sigilla alba: ceræ impressa in pluribus autographis videt.

Ceræ viridis in sigillis regis usus potissimum est in diplomatibus, quæ vulgo *Chartæ, Privilegia, & Remissiones* dicuntur. Litteræ de *Chivret*, æz dicuntur, quæ ad perpetuam rei memoriam conscribantur iisque verbis sub initium concipiuntur: *Præsentibus a futuris*, in quibus consecutionis dies non adscribitur, sed tantum mensis & annus, ut innuatur rem ipsam maturo ac diuturno consilio agitatam. Color autem viridis in charta rem in perpetuum vigore permanfuram denotat. Cæteræ vero Litteræ hæc formula exarari solent, *Omnibus præsentibus litteris inest.* Sed hodie cera flavâ in Francicis Cancellariis quævis diplomata sigillantur.

¶ Quod de minori Cancellaria intelligendum est. Nam in majori etiam nunc ceræ viridis usus obtinet in

Litteris, quæ vulgo *Lettres de remission*, de *nouvelles concessions & d'exceptions* dicuntur. Et quidem Litteræ quas de *justitie* vocant, cera flavâ sigillantur in utraque Cancellaria; aliz vero, quas nuncupant de *grande ou pleine grace*, ceræ viridi.

Cera tubæ utuntur Universitates ac Communitates. Cera alba in sigillis usos Comites Pictavenfes testatur Bessius p. 538. 543.

Hodie alba: ceræ sigilla spectant sancti Spiritus Militarem Ordinem, ex Statuto Henrici III. Regis illius institutoris.

In sigillis efficti sere semper Equites, quorum erant, si ex Militari essent ordine, tunica lorice instrata: quod sub Joanne Rege in Anglia tum primum obtinuisse scribit anonymus Historicus ineditus apud Dugdalem in Antiquar. Warwicenf. Tempore Regis Jobannis erant in Sigillis dominorum tunice super loriceis, non autem ante: erant utem tunica longe ad talos. Adjuncta deinde armorum insignia. Idem Scripso: Circa unum 1218. Domini qui in Sigillis more solito bubebant equites armatos cum gladiis, nunc in dorso sigillorum arma sua posuerunt de novo in scutis. Et sub an. 1366. Post captionem Jobannis Regis Franciæ, Domini atque generosi, relicti imaginibus Equitum in Sigillis, posuerunt arma sua in parvis scutis.

¶ Neque Militum id proprium fuit: aliorum enim, etiam Ecclesiasticorum sigilla, eorum, quorum erant, præferbant effigiem & nomen. Charta Cononis Sedis Apostolicæ Legati ann. 1115. ex Tabul. S. Amandi. *Concumbium inter ipsam Comitem & Abbatem assensu Capituli factum.... auctoritate legationis sedis Apostolicæ quæ præsumus, approbamus, & sub nostre imaginis additamento corroboramus.* S. Bernardus Epist. 184. superius laudata: *Sigillo novello... utimur, continente imaginem nostram & nomen.*

Sigillum tum primum sibi adscribebat viri nobiles, cum suæ ætatis essent, hoc etiam ætatis 21. attingerant, atque adeo Militare cingulum consecuti erant, cum hanc adepti ætatem *Miles* fieri solerent, quod præsertim docent Stabilimentum S. Ludovici Regis Franciæ l. 1. c. 70. & 71. Monasticum Anglican. to. 1. p. 810. *Pepigimus etiam eis quod... faciemus eos habere cartam & Sigillum Cononis (Comitis Britannie) ad confirmationem prædicti elemosynarum ipse illius gratis fuerit, quod cartam tenere possit, & Sigillum bubuerit Chartæ Catharine & Frederici filii Ducum Lotharing. an. 1153. apud Hieron. Viguierum in Hist. Alfatice p. 143. Je Katherine Duchesse ai mis mon Seel en ces Lettres en tesmoignage de verité: Et je Ferris Dux d'avant nommez use dou Seel de ma mere d'avant nommez, & tantost comme je ferai lors de manburnie, je suis tenu de mettre mon Seel en ces Lettres.* Hinc in Chartis formæ sequentes leguntur. In Charta an. 117. apud Augustinum du Pas in Stemmate l. c. 17. *Sed qui nondum Cononis Gausfridus proprium habebat, Sigillum, hoc nobis in sigillo Cononis Stepbani confirmavit.* Alia apud eundem in Stemmate Dolenii: *Et qui adhuc Miles non oram; & proprium sigillum non habebat, quando hunc concessionem fecimus, auctoritate sigilli domini patris mei cartam ipsam sigillavimus.* Charta Guidonis Episcopi Amban. 1126. Girardus dominus Vinconis Vicecomes Ambianensis donationem super scriptam iussu Capituli Ambian. recognovit, & promissi, quod quam citius Miles erit, & Sigillum habebit, idem sigillum apponet illi concessioni. Charta Hugonis IV. Ducis Burgundiæ an. 1218. *Juravi dictis Divicenfibus, quod quando ad Militum promotus fuero, eis præsentem litteras innoverabo, & eo Sigillo, quo Miles utar, sigillabo, & tradam sigillatas.* Adde Morlierum in Stemmatibus Nobilium Picardiz p. 43.

Et sigilli privilegio potiebatur viri nobiles vel cum inter Milites adscripti erant, vel cum uxorem duxerat, ut colligitur ex Litteris Guillelmi Virzooensis, quae eas sigillo avunculi sui Archembaudi Burbonensis primo signavit, cum *modum Miles nec uxorem esset*; postea suo proprio, cum *jam uxorem esset, ne proprium Sigillum haberet*, in Labbei Miscell. p. 655.

Ex praestatis conficit Duchesnois in Hist. Castilionensi ubi de insignibus ejusdem familiae agit, & in Hist. & Beliciana p. 19. solos Milites his habuisse sigillis: quod licet forte verum sit prioribus saeculis, de posterioribus addubitari potest, cum & Armigeros diplomatis sigilla sua interdum apposuisse constet: & in Aresto 16. Aug. a. 1376. apud Tiliam e. de Militibus referatur, cum in Burgundia morem obtinuisset, ut Armiger Miles factus sigillum suum mutaret: unde colligitur Armigeros sigilla sua litteris apposuisse; sed ea mutasse, cum Militiam consecuti erant.

Idem usus obtinuit apud Ecclesiasticos: sigillo quippe proprio non utebantur Archiepiscopi, nisi prius pallio donati fuissent, ut supra docuimus in Pallio 2. col. 72.

Episcopi interdum proprio sigillo utebantur, aliquando sigillum Capituli sui vel Ecclesiae adhibebant; quod plarius docet Mabill. Diplom. l. 2. c. 15. Io Monasterio, teste eodem Mabillonio, sigilla Abbati monachisque, uti etiam Abbatibus & conventui primitus communia erant, postea propria fuerunt: Allatis in hanc rem a Mabillonio huc addere placet. Charta Heliae Prioris Grandimont. an. 1256. ex Tabul. B. M. de Bono-Nuncio Rotomag. Ego *praeclitus Helias praesentis litteras Sigillum nostrum de assensu baptismi nostri sigillavi, cum nos & totus ordo noster Grandimontensis unico tantum utamur Sigillo*. Ut autem Abbates propriis sigilli privilegio gauderent, intercedere necessum erat Romani Pontificis auctoritate, ut colligitur ex Litteris Clementis IV. PP. an. 1265. inter Infrat. 6. Gall. Christ. nov. edit. col. 20. *Cum rigitur monasterium praedictum, ex eo quod nonnulli unum habebant Sigillum, quo utebantur abbas & conventus ejusdem, non modicum retronis temporibus sustineret detrimentum, nos huiusmodi defectum congrua reformatione supplere ut ipsius monasterii incommodis volentes obviare, sigillum ad opus vestrum & successorum vestrorum de opere argenteo fecimus fabricari*.

Sigillo utebantur non modo Nobiles vixque dignitate conspicui, sed & homines infimae conditionis. Existit in Charular. S. Vandregel. 838. Charta an. 1277 cuiusdam Radulphi porcorum ex officio custodis quae sic concluditur: *Ego praedictus Radulfus praedictis Religiosis praesentem litteram Sigilli mei munimine praebui confirmatam*. At cum ignorat esset eorum sigillum, publicum addebat ut eorum scriptis facilius fides haberetur. Charta an. 1449. apud Kennet. Antiquit. Ambr. pag. 663. *In cuius rei testimonium praesentis scripto sigillum meum apposui, & quia sigillum meum quoniam pluribus esse incognitum, ideo Sigillum majorem ville Oxon. praesentibus apponi procuravi*. Alia 20. 145. ibid. p. 666. *In cuius rei testimonium Sigillum meum apposui. Et quia Sigillum meum quoniam pluribus esse incognitum, ideo Sigillum majorem ville de Welford praesentibus apponi procuravimus*, & ego Thomas Absolon major villa praedicta, ad specialem requisitionem praesati Johannis Sigillum officii mei praesentibus apposui.

Atque id juris, privatorum octa sigillo muniendi, ad Majores locorum pertinuisse ea tantum occasione videtur, quando nimirum non erat ejus loci dominus, cui ex jure domini competere. In Insumentis sigillum suum apponere: quod effici posse opinor ex Tabul. Capituli Capoen. p. 269. De lende autem & com-

modo de Barum rerum venditarum Viocedonius duas partes habebat, & Majoriorem partem retinebat. Litteras autem venditionis & rerum aliarum solus Viocedonius sigillabat.

SIGILLUM AUTHENTICUM, Illud ipsum vocabant, quod pondens dicitur, quo scilicet Litterae putescunt mununtur. Charta Henrici de Vergiaco Senecalis Burgundiae an. 1246. *Quin aliud sigillum tuum non habebam contra sigillum meo, quo utebar pro sigillo, praesentes litteras feci sigillari, promittens per praesentem juramentum, quod quovis tempore Sigillum authenticum habebam, praesentes litteras vel fideles de ipso faciam sigillari*. Avestum 5. Octob. an. 1394. contra Canonicos Lugdun. *Et esse, quod sub suo sigillo secreto illud conficere possissent, non tamen sub sigillo secreto, sed sub autentico, vel publico*. Statutum Ottonis Cardinalis Legati in Anglia anno 1327. apud Matth. Paris & Lindwood. *Hanc nunc quisque (Archiepiscopus, Episcopus, &c.) sigillum, puta nomen dignitatis, officii, seu collegii, & etiam illorum proprium nomen, quo dignitatis vel officii perpetui gaudet honore, insculptum novis & coarctatibus manifestis, sicque Sigillum authenticum habebat*. Vide Butilerium in Summa Rurali l. 2. tit. 186. 107. Chopin. l. 1. s. in Consul. Andegav. p. 340. l. 3. de Dom. tit. 2. au. 6. Roverium in Raoma pag. 634. & c. ubi de Nobilium & Communitarum sigillis publicis ac authenticis: de quibus consule praeterea Concilium Londinense anno 1237. apud Matth. Paris p. 307.

SIGILLUM SECRETUM, vel secreti, Illud appellabant, quod litteris, uti vocant, clausis appendebatur: ad discernim sigilli majoris, quod authenticum, & commune appellatum diximus, & Litteris parentibus ac operis appendebant. [Hae minus accurata videntur. Commune sigillum non raro vocabant illud, quo in secretis: ribus vel minoris momenti negotiis utebantur, & atque adeo authenticis seu penalis oppositum erat. Ordinatus Humberti I. L. an. 340. tit. 2. Hist. Dalphin. p. 397. col. 2. Illud (litteras) quae ad perpetuum super aliquo magno negotio vel causam praesentem nostrum magno pondus sigillo, & aliis nostris communis sigillo decoramus sigillari. Leges Pauli Jacobi I. Reg. Majorie. inter A. A. S. to. 3. Junii p. 127. tit. 1. Quandoque vero cum ulio sigillo minoris, quod Sigillum commune dicitur.] Ideo autem id nomen ejusmodi sigillo indicum, quod illius uteretur in secretis negotiis, verbi gratia in Epistolis: cum alterius esset in publicis, & quae omnibus paterentur: unde diplomata eo munita, *Litterae parentis* indigitar solent. Neque tamen in privatis negotiis sigilli secreti usus erat; sed & in publicis, cum id a tergo majoris seu authenticis sigilli inderetur: quod ideo Contra sigillum nuncupatur, quia majori sigillo contra opponeretur. [Conventiones inter Ludovicum Reg. Sicilie & Arelat. 1386. Et in alia parte sigilli praedicti eius Sigillum fecerunt parvum cum armis praedictis dictorum dominorum Regina & Regis.] Interdum etiam ab ipso majori sigillo dependisse observare est [unde Sub sigillum dicitur in Conc. Legion. an. 1012. inter Hispan. c. 3. p. 191. Et qui regerit sigillum Regis; reddidit centum solidos; & quantum usuraverit de Sub sigillo solvas us rapinam.] Sed & publica negotia ad plenioris fidei, vel majus dilectionis argumentum Sigillo secreti sigillata legimus. Existit enim apud Mirum in Diplom. Belgic. 89. Charta Henrici IV. Imp. an. 1056. pro Ecclesia Nivellesin, quia haec habetur: *Henricus... Nivellesis Ecclesiae Francorum regno finiti non perammas calamitates saepe sustinuit: quod pater meus Henricus III. Imp. animo indoluit, adeo ut in consecratione, quam ad adventum suum reservari se noverat, praesentem se exhibere, pignora sacratissima Virginitatis & Contritus prius humanis sanctuario importaret, & eorum*

socialibus & externis, de rebus ejusdem Ecclesie preceptum sacret, quodque specialis dilectionis indicium est, non communi illud Sigillo, sed secreto suo signaret. Certe Reges nostros publicas etiam literas Sigillo secreto munivisse docet Charta Joannis Regis an. 1350. apud Gallandum de Franco alodio p. 30. [Statutum Caroli Regentis an. 1358. tom. 3. Ordinatio Regum. Franc. p. 226. Nos avous eadeu que plusieurs Lettres pendras ont este ou temps passé sceillés de nostre Secret, senz ce que elle aient esté verues ne examinées en la Chancellerie. Nos avous ordonné & ordenons que dorénavant aucunes Lettres patentes ne soient sceillées par aucuneque cause que ce soit dudit Seel de secret, mais seulement Lettres closes.] Sed illud maxime factum, cum abesset majus: quod in ipsis literis exprimi solebat, ut apud Tillium, eumdem Gallandum pag. 193. Miramontium de Cancellaria pag. 35. Justellum in Hist. Turenensi pag. 94 & alios.

¶ **SIGILLUM CAOSUM & MEDIORE**, Idem quod **Authenticum & Secretum**, in Tract. pacis inter Gomit. Sabaudiz & Joannem Dalphin. 1314. tom. 2. Hist. Dalphin. p. 156. col. 1. *Nos autem Comes & Dalphinus predicti confiterentur & assererent dilucide predicta omnia contenta in Instrumento presenti processisse, Sigilla nostra grossa & medioria in juncturis, & grossa in pendenti in fine, presentii publico Instrumento apponi fecimus in testimonium premissorum.*

Sigilla Secreti longè minoris erant formæ, quam authentica. Iis interdum impressa fuere Militum insignia interdum familiarum, quas affinitate quadam continebant, aut a quibus originem trahebant: interdum de quoque figura quadam eandemque proliciter ipsorum, quorum erant sigilla: quod quidem licet omnibus advertere in sigillis, quæ a Duchesnio & aliis Siemmatographis describuntur. In Regum nostrorum sigillo secreto insignium Scutum unico angelo sustentatur.

Sigillum Secreti, sed **Centra sigillorum**, variaz leguntur inscriptiones, quas hic describam. **Secretum**, cum adjunctione nominis, cujus est sigillum, apud Justellum in Hist. Arvern. p. 51. 57. 170. 172. 188. 189. in Hist. Turen. p. 46. Duchesnium in Probat. Hist. Castillon. p. 35. &c. [Charta an. 1209. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 332. *Thebanensis ecclesie & Sigillum damini & Secreta domini Petrii conservare tenetur.*] **Secretum meum**, in Probat. Hist. Guineensis p. 480. **Secretum meum**, apud Justell. io Hist. Arvern. pag. 173. io Probat. Hist. Guineensis pag. 504. **Secretum meum mihi**, (ex lsaia cap. 24.) in Probat. Hist. Guineensis pag. 478. apud Roverium in Reoma Illustr. pag. 191. **Secretum est**, in Probat. Hist. Castillon. p. 95. **Secretum servus**, in Probat. Hist. Guineensis p. 496. **Secretum Sigilli**, in Probat. Hist. Guineensis p. 522. **Secreti custos**, apud Justellum in Hist. Arvernensi pag. 47. **Sigillum secreti N.** io Probat. Hist. Castillonensis pag. 198. **Sigillum secreti mei**, in Probat. Hist. Castillon. p. 66. 164. **Testimonium veri**, in Probat. Hist. Guineensis pag. 473. 478. 489. 491. **Sigillum veritatis**, apud Petrum Franciscum Chiffettium in Beatrixe p. 47. 109. 158. [*Anaula verisecretum*, in Charta Ludovici Reg. Sicilie apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. p. 476. *Claves sigilli, Deum nunc, Secretum sancti, Ave Maria gratia plena*, apud Mabill. Diplom. lib. 2. c. 18. num. 8.] **Secretum nunc**, in Probat. Hist. Guineensis pag. 528. Montmorenciac. p. 105. &c. **Miracula S. Catharinae Suevici cap. 1. Alium & datum...** nostrum sub Secreta presentibus impendente. Charta Ducum Suevic. an. 1304. apud Ericum Upsaliosum lib. 3. Hist. Suevici p. 94. *La cujas rei escriptoiam, robur, & evidenciam, Secreta nostra, quia penes nos alia Sigilla non habemus, presentibus duximus opponenda.* Dicitur etiam interdum **Contra-**

sigillum N. in Probat. Hist. Guineensis p. 398. 535. Castillonensis p. 35. 95. Montmorenciac. p. 105. Ita porro appellatur, quod sigilli autentici, seu publici, adversus ac postice parvi imprimeretur, sic ut authenticum opponeretur. Hujus usus erat in minoribus negotiis, ut est in Nomastico Cisterciensi pag. 543.

¶ **Contra sigilli usus** primus induxisset videtur Ludovicus VII. Rex Francorum propter Ducatum Aquitaniz: quæ ob causam equitem cataphractum in dorso exhibebat cum hac inscriptione, *Et Dux Aquitanorum*. Hæc post Mabill. lib. 2. Diplom. c. 16. n. 10.

Sigilli secreti Regii cura ac custodia apud nos, Margau Cambellannum spectabat: eoque absente, primum Cambellannum, ut observatum a Tillio, quoque is literas, quas de priores, *d'estais, de responses & de mandemens a venir*, vocant, sigillabat, ut est in Edicto Philippi Regis an. 1316. scribit Monftrellerus i. vol. c. 123 an. 1314. **Dominum de Ligny**, nobilem Hannoniensem, **Sigilli secreti Regii** Custodem fuisse, *Garde du Seel du Secret du Roy*: & cap. 213. Philippum Josquinum Divionensem sigilli secreti Joannis Ducis Burgundie, qui quidem an Cambellanni munus obierat, mihi baud compertum. Addit idem Tillius, Vicecomitem *d'Anay* in Pictonibus, tamquam Comitibus Pistavorum primum Cambellannum, ejusdem Comitibus sigillum secreti servasse. Apud Byzantinos Augustus intimi ævi, dignitas fuit, quam *Περσικὸν σφραγιστὴν* vocabant, penes quem erat cura sigilli, quo Imperator epistolâs, quas ad matrem, filios, Desporas, Patriarcham, & alios scribebat, sigillabat: cum alius esset, qui *Περσικὸν σφραγιστὴν* curâ dicebatur, cui cubilei Imperatorii cura incumbebat. Vide Notas ad Villharduinum.

¶ De altero itaque sigillo, quo scilicet Litteræ patentes muovuntur, intelligendum Capitol. Caroli C. an. 877. c. 17. ubi pene Comitum Palatii sigillum fuisse docemur: *Adolardus Comes Palatii romanus cum eo (filio nostro) cum Sigillo.*

Sigilla secreti, ab eorum custodiis in pretioso quodam mariipulo asservata docemur ex Computo Stephani *dela Fontaine* Agentarii regii an. 1350. *Pour faire & brander les bouffes aux Seauls du Secret du Roy de la Roynie & de la Duchesse d'Orleans*, &c. Ejusmodi sigilla secreti.

SIGILLA PRIVATA dicuntur, quorum scilicet usus esset in privatis negotiis. Flera lib. 2. c. 13. §. 1. *Est iussu cetera quoddam officium, quod dicitur Cancellaria, quod viro provide & discretum... debet committi, simul cum cura majoris sigilli regni: cuius sublimitas suas Cancellarii omnes in Anglia, Hibernia, Wallia, & Scotia, omnesque sigilla regia custodiant ubique, præter custodiam Sigilli privati, &c.* Apud Moostrelletum, Molanus Doctor in Legibus & Decanus Sarricberiensis dicitur *Garde du privé Seel du Roy d'Angleterre*. Guill. Gruellus in Vita Arthuri III. Ducis Britannie p. 118. de eodem: *L'an 1444. en esté vint le Comte de Suffolke, & le Privésel d'Angleterre a Tours devers le Roy.*

SIGILLUM PISCATORIS, Sigillum, ut ajunt, **Secreti**, quo Summus Pontifex utitur in Epistolis privatis: in quo scilicet effingitur D. Petrus in navicula, instar piscatoris retia laxantis. Epistola Clementis IV. P. apud Carbonellum in Chron. Hispan. fol. 68. & Massonum: *Nos scribimus tibi, nec familiaribus nostris sub bulla, sed sub piscatoris Sigillo, quo Romani Pontifices in suis secretis utuntur.*

¶ **SIGILLUM REPERCUSSUM**, Diploma Henrici II. Imper. in Monum. Paderborn. pag. 161. *Est nostrum Sigillo repercussio insigni summo.* Quod intelligendum existimat Mabillonius de sigillo plumbeo bis percussu, idestio recta & avera parte.

¶ **SIGILLUM ROTUNDUM**, cuiusmodi erant sigilla

la affixa: penſilia coim oblonga ſeu ovalia . Charta Joh. Epifc. 20. 14. 10. tom. 2. Hiſt. Eccl. Meld. p. 35. Datum ſub noſtro Sigillo rotundo, &c.

¶ SIGILLUM BREVE, Idem quod *Secretum*, apud Maſſillon. tom. 2. Annal. Bened. p. 404.

SIGILLUM ALTARIUM, Durando l. 1. Ration. c. 6. ou. 34. parvus lapis, cum quo ſepulchrum, five foramen, in quo reliquie reconduor, clauditur, ſeu ſigillatur. Alexoeder III. PP. apud Gregorium l. 3. Decret. tit. 40. c. 1. *Ad hæc ſi altare motum fuerit, aut lapis ille ſolummodo ſuprapoſitus, qui ſigillum continet, conſtitutus aut etiam diminutus, debet denovo conſecrari.* Statuta provincialia Walteri Epifcopi Duoemſis anoo 1255. *In ſuper qua altarium fuerint conſecrata; & ſi conſecrata, ſint crucis ebaratæ Sigillata.*

SUPER SIGILLUM CLAMARE. Vetus oortia Valconica apud Marcam l. 5. Hiſt. Beneharn. c. 17. n. 1. *Ad id inventum eſt, ut dicere eidem Abbati & ſenioribus s. Vincentii, quod uſi redderet ſupradictum bonorem, non poſſet Principum obtinere ſecrete prædictæ regionis, & ſevenſis partibus Rymundi Segum Gſſto Principe ſuper Sigillum & uim clamando, accipere habnerant centum ſolidos Piſſavenſis moneta, &c.*

SIGILLUM RAPHAELIS, Liber magicus ſic inſcriptus, qui laudatur à Gaumino ad Piſtellum de Operat. dæmoo. ubi obſervat, *Sigillu Latios eſſe, quæ Græci οὐρανία & ἐπιδαμνία vocant.*

¶ a. SIGILLUM, Juridiſſio, poteſtas Tabulæ. Salvatoris de Leje apud Joſ. Morum Aſiœ. Navarræ p. 364. *Concedo tibi villam, quæ vocitum Oſioria, quæ eſt ſub Sigillo de Exauri, cum ſua Eccleſia.*

¶ 3. SIGILLUM, Parvum vexillum, quonſi diminiuit. à Signum, in Gloſſ. Galp. Barthii ex Hiſtor. Palæſt. Raimundi Agulzi, apud Ludewig. tom. 3. Reliq. Miſſ. pag. 267. Vide *Sigilli* 2.

1. SIGILLUM, Alamanniſi *Sigel*, Epifomium vaſis, vel obſcuratiquod, obſiſcio, ut Apuleius loquitur, vel ori ſummo diſco iſſeritur, illudque obſtruit, ſic dictum, quia olim vaſa ſignabantur, ut ex Hierocliſi Philoſophi facietis colligitur. Eckardus Junior de Calibus 8. Gal. l. cap. 5. pag. 19. *Erant nunc in cellario ſervatus communis duo vinſi vinari uſque præ Sigillis adduc plena.* Epifomii vocem uſurpat Joos 20 s. Columbaoo lib. 1. cap. 16.

a. SIGILLUS, ſeu SIGILLUM, Signum, ſeu figura vaſculis rebuſve aliis inſculpta, adpicta, aut adtexa, quomodo Latinos vocem *Sigillum* uſurpafſe docuit olim Lazarus Bayſſus lib. de Vaſculis p. 106. Gloſſæ Lat. Gr. *Sigillum*, ἀντιγράφος, ζωγραφία, &c. Gloſſæ aliæ: Ζῆλον, Sigillum. Julius Africanus lib. 8. Hiſt. Apoſt. *Ubiqueque pro ornatu templi Sigilla ornati peſita, mutavit.* Anaſtaſius 10 s. Silveſtro PP. *Fecit autem enndelmbra nurechalca in pedibus 10 numero 4. argento conclufa cum Sigillis argenteis.* Infra: *Aut corpus B. Luventii martyris cluſum paſſionem ipſius, Sigillis ornatum, cum luccruſi byſſini argenteis, &c.* Ibidem: *Fecit ex metallo porphyreſco enſculptis Sigillis pharacanthara 20. ex argento puriſſimo, &c.*

SIGILLUS Hiſt. Epifc. Aurifſiodor. c. 20. *Dedit... Gabaſum unam medianam anaſſeam penſantem lib. 3. & habet in fundo Sigillos 4. & in gyro pruella, &c.*

SIGILLARIA, Eadem notioe dixit Arnobius: *Quinimo Deus eſſe Sigillaria ipſa conſeſſis.* [Uſitur etiam Tertull. lib. de Orat. c. 1. Perro cum perinde ſanciant Nationes, adornis Sigillaribus ſuis reſidendo, &c.]

¶ SIGILLARIUS, Ad Sigilliſi (peltatis) Tertull. adv. Valentini. c. 18. *A qua (Achamoch) occultis, nihil ſententia emi, & velus Sigillario extriſeque duſti, in omnem operationem movebatur.* Idem lib. de Anima cap. 6. *Velus Sigillario motu ſuperſeicem inſus agitante (anima.)* Id Tom. VI.

eſt, occulto motu, quæ ratione moventur *ſigilla* ſeu ſimulacra puerilia à mimis & luſoribus. *Sigillarii*, νεῦρο παῖς, in Gloſſ. Lat. Græc. Vide Gloſſ. med. Græcit. in Σιγλαῖοι.

¶ SIGILLARITUS, Eodem intellectu. Spartianus in Adriano cap. 17. *Saturalia & Sigillarii ſæpenter amicis inopinaſtis miſti & ipſe ab his libenter accepti.* Subintell. *munera.* Hioc *Sigillarii annulus*, pro aouulo ſigotario, apud Voſpium in Aureliaoo cap. extr.

¶ SIGILLUM, Vaſculum, quod vulgo *Pax* dicitur. *Vitas.* Anſegiliſi tæ. 4. Beoed. patr. 1. pag. 633. *Sigilli nuros miſſica cum pretioſis lapidibus numero duo, &c.*

SIGILLATUS, *Sigillus* ſeu figuris ornatus, quomodo *vaſe ſigillata* dixit Cicero. 10 Verrem *Sigillata ſerice*, veſtes nempe, quas mimæ ferre vetantur in lege 1. Cod. Th. de Scenicis: *ῥοδιῶντις χιτῶν*, apud Heſych. *Pollux:* κατὰ τὴν οὐρανίαν, καὶ τὴν ἑσπέραν, καὶ τὴν τῆς χιτῶνς καλὴν, καὶ τὴν οὐρανίαν. *Piſſa veſtes* apud Latinos, quibus iorexte erant figure varieg. Auſoo. in Gratiar. aſt. pro Conſulatu ſuo: *Palmarum*, inquit, tibi miſi, in quæ Conſtantiſus pater noſter intextus eſt: me beatum, cujus inſignibus talis cura præſtetur. *Hæc eſt piſſa, ut dicitur, veſtis, non magis nuro ſuo, quam tuis verbis.* Ita porro vocem *Sigillat* uſurpat noo ſemel Anaſtaſ. in Leoce III. PP. Et *vla boloferic* *Sigillata*, *babaria* *perycliſis*, & *crucem de blattin*, ſeu fundato num 15. *Vla modica Sigillata*, quæ pendens in arcubus minoribus, &c. Idem in Paſchale: *In jam diſſo ſtari obtuli veſtem albam Sigillatam cum roſulis, habentem in medio cruce de blattin cum piſſis.* In Leoce IV. *Fecit veſtem ſericam albam Sigillatam cum gnmmdiiis, &c.* Infra: *Vla nlna boloferic* *Sigillata*.

SIGILUM. Vide *Sigalum*.

SIGINOR, Domioſus, Bonfinio ad Legas Hungaricas. Vide *Senior*.

SIGITULA. Gloſſarium Saxooicum Cortonianum: *freemaze, Sigitula, Jardiariolus.* Voces incertæ oortionis Somero.

1. SIGLA, à Saxon. ſegl. Teuton. *Segbol*, & *Sægbol*, Anglis *a Sail*. Leges Ethelredi Regis editz apud Voeotyngum. c. 24. *Ad Bylingedigne ſi navesiſſe unum naviculam, unus obolus iſclonci dabitur: ſi major, & habet Siglas, 1. den. Le Roman de Vances. Mi.*

Car li envoie ſes homes & à Sigle & à vage.

Ibidem:

Donne trivies trois mois ſaus peric & ſaus damage, Niras mès par beſoin à Sigle, ne à vage.

[Le Roman de Blanchandin. Mi.

Et cil ſout lor Sigles lever,

Tratens cordes, i vains bindarz,

Puis ſe ſirent cum merviax.

Le Roman d'Abhis. Mi.

Aux maîtres cordes moult ſe pendent,
Montant lour Singie, aval ſeſtendout.

Iofra:

Et les Singles emplit les vens,

Et les batensuls ſurent dedens.]

SIGLARE, Plenis velis oavigare, Gall. *Singler*. Nangius in s. Ludovico an. 1269. *Die Mercarii ſubſequenti... velum ſecrunt iſta 4. naves ſupradictæ, & tota die illa cum die Jovis ſubſequente cum vento ſiſſa proſpero Singlaverunt.* [Coſtinuar. Hiſtor. Guillelmi Tyrent. apud Marten. tom. 3. Ampliſſ. Collect. col. 610. *It oront bon vent, & ne ſinrent de Sigler, ſans qu'ils vindrent devant Acres.*] Philippus Mourket, in Hiſt. Francor. MC. io Heorico I.

Bon vent oront, par mor Siglerent.

Alibi:

Li Rois Ricars après ſui,

Kile knrunc conſui.

Des

Y

Dix Sarazini qui la Sigloient.
 Sic alibi non femel, Le Roman de Vences:
Puis si vint à ses nez, s'à la mer regardé;
Tant Sigletoit d'avoir, que en terre arriverent.
 Idem:
Lors son retourna Rou, Siglant en Normandie.
 Ibidem:

Qui bien sourent par mer & Sigler & vagier.

2. SIGLA, Monile, ex Saxónico sigle, Monile, gemma, bulla, fibula. S. Bonifacius Epist. 100. De anno vero & argenteo, quod dedit Regemibrib filia Atthualsi ad Ecclesiam nostram, duas armillas aureas, & 5. Siglas aureas valentes pretio ducentorum solidorum, & aliorum fidelium virorum ac mulierum pretia, Enred abstulit ab Ecclesiis supra scriptis. [Adde Bedam lib. 4. cap. 23. Heli chius: *σύλλα*; *σύλλα*, *λαύρα*.]

3. SIGLA, pro Mensura liquidorum, Vide in Sigla.

4. SIGLA, ut Sigalum. Vide in hac voce.

SIGLÆ, Singulariter litteræ, sic dictæ litteræ, quod singula verbum componunt: verbi gratia S. P. Q. R. *Senatus Populusque Romanus*. S. C. *Senatus consulto*. Occurrit apud Justinianum in Orat. ad Antecessores. Vide Cujac. lib. 22. Observ. cap. 50. [Fr. Pirhæum ad tit. 17. Cod. Decret. Theodorum Marfilium ad Titum Suetonii cap. 3. Brencomannum lib. 2. Hist. Pandect. c. 3. Sed consulendus in primis Johannes Nicolai qui doctissimum lucubrationem de Siglis veterum Lugduni Batav. edidit ao. 1703. ubi c. 1. post Gregor. Tolol. 1. 6. de Republ. c. 1. §. 6. vocis etymon à sigillo accersit.]

5. SIGLARE. Vide supra in Sigla 1.

SIGLIX, Idem quod Sigalum, Segle. Vetust notitia sub Isido Episcopo Tolosano, apud Castellum: *Et in hoc seculo dedit illis totam Siglicem, & totum nilium, & balagium, & decem sextaratis, &c.*

SIGMA, Mensa in litteræ Sigma similitudinem, seu lunulæ: nam Sigma Græcum litteram C expressit posterioribus seculis; apud Lampidium in Heliogabalo, Petrum Chrylogot. ferm. 29. 83. 93. &c. Vitruvius lib. 4. de Optone III. Imperat. *Soluti ad mensam, quasi semicirculi saculi, loco cæteris eminentiori sedebat.* Vide Saronem ad Sidonium, Salmastium ad Lampid. &c.

6. SIGNACEUM, ut mox Signaculum, in Præfat. Bern Pezii tom. 1. Anecd. p. 39.

Hic aperit typicosa novæ Signaceæ legis,

Quam statim sub carne novæ presentia Regis.

SIGNACULUM. Gloss. Græc. Lar. *σημακὺν*, Signaculum, Signatorium. Papias: *Signaculum, quod alicujus rei ad hoc imprimatur, ut lateat, quousque referatur* [Tertull. lib. de Pallio cap. 4. *Pectus signamarum Signaculis disculpant.*] S. Hieronym. Epist. 16. *Aurum usque ad annuli Signaculum repudiatis.* Idem Epist. 8. *Ut & claudas cubiculum pectoris, & crebro Signaculo crucis manias frontem tuam, &c.* Formulæ veteres Bignonii c. 38. *Signegisti eo quod apud nostrum Signaculum, hominem aliquem nomine illam manum habuisset, id est, cum signaculo, sive sit sigillum, quod vult idem Bignonius, sive monogramma, ut in Charta Caroli Magni apud Mirum in Diplomate Belg. lib. 1. cap. 8. *Nostræ manni Signaculis eam* [Chartam] *affirmare decrevimus, & annula nostro firmari iussimus.* Chronicon s. Vincentii de Vulturno l. 2. p. 68. *Proprie manus & trium filiorum suorum Signaculo illud corroborans.* Anonymus in Vitis Theodardi Archiep. Narbon. *Prædecessorum meorum traditiones...* & impressionis eorum Signaculo roboratas. Infra: *Duo regalia precepta Caroli Magni videlicet ejusque gloriosissimi filii Ludovici, & certa Signaculorum eorum impressione diligenter notata.* Adde Joao. Sarisberiensem Epist. 158. Utuntur Jurisconsulti aliquot, atque in iis Caius in Instit. pro sigillo, 4. Cod. Th. de Administ. & peric. &c.*

SIGNACULUM, Signum crucis, *le Seing de la croix*. Statuta Ordin. de Sempringham: *Post erectionem autem & Signaculum...* *dicat Prior illorum, Deus in adiutorium.* Vita M. s. Arigii Episcopi Vapincensis ex Cod. Silviniacensi: *Sed sanctus Dei Signaculum Crucis facies,* &c. Le Roman de Roncevaux Mf.

Sa main leva, si a fait son Signale.

SIGNACULUM, Baptismus. Tertull. de Spect. c. 4. *Ne quis argumentari nos pset, ad principalem auctoritatem converteri ipsius Signaculi nostri.* Cum aquam ingressi Christianam fidem in legis sue verba proficimus. Infra cap. 24. *Hoc erit pompa diaboli, adversus quam in Signaculo fidei egeramus.* Signaculum frontium vocat lib. 3. ad vers. Marc. c. 22. *Inscripta oleo frontis Signacula,* apud Prudent Psychom. v. 360. [Occurrit præterea apud Rufinum lib. 1. adversus Hieronymum initio & Anonymum de Heretico non rebaptizandis p. 131. Capitularia Caroli M. l. 5. c. 95. *Symbolum, quod est Signaculum fidei, & orationem Dominicam discere semper admoveant Sacerdotes populum Christianum.* Admonitio Imperatoris Caroli M. ad Presbyteros, in Capitulari dno apud Saltz. c. 3. *Ut (Sacerdos) Signaculum & baptislerium memoriter teneat.* Capitula S. Bonifacii Mogunt. c. 16. *Ut unusquisque Episcopus in sua parochia diligenter discutiatur sui Presbyteri, & faciat ut illorum Signacula & baptisleria bene faciant, &c.* Concilium Metense an. 888. c. 6. *Nullus alteri inscipiat à fonte infantem, nisi qui a primis Signaculum, id est abrenuntiationem diaboli & professionem Catholicæ fidei tenuerit.*

7. SIGNACULUM CORPORIS, Circumcisio dicitur, Tertull. Apolog. c. 21.

SIGNACULUM, Nota militæ, qua quis in militem adscribebatur. Passio S. Maximiliani: *Dion dixit ad officium, Signetur: Cumque resisteret Maximilianus, respondit. Non possum militare Dion, divi, milita, ne percas. Maximilianus respondit, Non milito... Dion ad Maximilianum dixit: Milita & accipe Signaculum. Respondit, non accipio Signaculum. Dion ad officium dixit: Signetur. Cumque reluctaret, respondit, non accipio Signaculum seculi, & si signaveris, rumpe illud, quia nihil valeo. Ego Christianus sum, non licet mihi plumbeum collo portare post signum salutare Domini Jesu Christi, quem tu ignoras, &c.* Ex quibus colligi posse videtur, Signaculum istud plumbeum aliud fuisse à stigmate. quo notari titrones consueverunt observant, qui de militia Romana scripserunt, atque in primis vtevecchius, Salmastius, & alii. Nam ejusmodi Signaculum plumbeum collo aptabatur. Cujusmodi vero illud fuerit, nescio traditum.

8. SIGNALE, Signum, Gall. Signal. Forti Ofec an. 1247 fol. 3. *Domini vult licet sine injuria poteris Signale mittere in casus, ans in corpore de illo homine, nisi habueris casus.* Fol. 14. *Et ista fidantia debes esse habitator & heres ejusdem loci, ubi manet, alior, & debet habere pignora, aut esse de loci, unde possit distringi.* Fol. 18. *Et si forte casus (hereditatem venditam) reddere non vult emptor, ostendat ei Signal, & præparet ei denarios, quos constitit.* Agitur de retractu. Observantia Regni Aragon. l. 3. tit. de Emptione: *Si aliquis emerit aliquid, & aliquid dederit pro Senyal & paga, non potest vendi duplicando el Senyal.*

9. SIGNALE. Charta Will. Imi Comitis Pontivi ao. 1205. in Historia Eccles. Abbavillensis cap. 26. *Census annuales tam in Abbavilla, quam alibi: Signalia in cambis Abbavilla, quatuor modios frumenti in festo omnium Sanctor. de molendino, qui dicitur Comitibus.*

10. SIGNANTER, Aperte, distincte. Hieronymus adv. Jovinian. l. 1. c. 7. extr. *Signanter & proprie supra dixerat. Signanter & breviter omnia indicare,* apud Audon. in Gratianum 28. *Signate, eadem notione, utuntur* Gel-

Gellius lib. a. cap. 6. Ammianus l. a. cap. 15. & alii.

¶ **SIGNATER**, Præcipue, in primis. Byzynius in Diario Belli Hufst. apud Ludewig. Reliq. Mss. pag. 147. Graves contentiones & guerra bis diebus, inter Regimam & Barones & inter Pragenses, occasione libera ad religionis Christi & veritatis; & Signanter calicis communionis... infurrexerunt.

¶ **SIGNATE**, Eodem significato, in Charta a. n. 227. ex Chartul. Vandreg. tom. 1. p. 914. Ego Radulphus de S. Vandregessillo filius Picrni, qui Signate debebam discessor & pntellas quoque abbatis Vandregessilli hereditarie reparare, sicut in malis feriantarie dedit officii, dedi & concessi Deo & abbati S. Vandregessilli... quidquid mihi pertinebat hereditarie ratione dilectæ sermuerie & dilecti officii in liberatione panis, piscorum & omnium seculorum, &c.

¶ **SIGNANUS**, pro Antesignanus. Joan. Mon in Vita s. Odonis Abbatis Cluniac. l. i. Factus est ille, qui antea fuerit secutor, postea Signanus.

¶ **SIGNARE**, Signum crucis digitis ac manus effingere. [Terull. l. a. ad uxorem c. 5. Cum testatum, cum corpusculam in nam Signas.] Gregorius Magnus l. 4. Dialog. c. 38. Tunc frates caperunt ei dicere, ... Signam tibi sanctæ crucis imprime. Respondit ille, dicens, Volo me Signare; sed non possum, quia quicquid hujus draconis premor. Leo IV. PP. de Cura Pastoralis: Calicem & oblatam vestrae crucis Signate, id est, non in circulo & unctione digitum, ut plerumque faciunt; sed distinctis duobus digitis, & pollice intus recluso, per quos Trinitas innotuit. Occurrit præterea apud Messianum in Vita s. Casarii Arelat. pag. 252 Augurum in Actis s. Theodori Ducis om. 17. Baudovianum in Vita s. Radegundis, Fortunatum in Vita s. Albini Episc. Andegav. num. 16. Notgerum Episcopum in Vita s. Hadelini num. 15. &c. Le Roman de Garin Mf.

Saignaa son chief, s'en l'image inclinie;

Le Roman de Parise la Duchesse Mf.

Il ne leut sa main, si a Segné son front.

Le Roman de la prise de Hierusalem Mf.

Les sons fait aprestez, s'es mult bien Segnez.

¶ **SIGNARE**, pro Subscribere. Vide infra Signum.

¶ **SIGNARE**, Signum crucis ad pergrinationes vel expeditiones Hierosolymitanas, vestibus affluere; apud Czariam l. i. Miracul. c. 6.

¶ **SIGNARE**, Idem quod Consignare, Confirmationis Sacramentum conferre, apud Martinum Bracarensem c. 32. in Concilio Hispaniensi II. can. 7. & c. Signare Christum, apud Gregorium Magnum l. 3. Epist. 9. Asta s. Valentini Presbyt. Tribus autem confirmatis diebus, die sancto Dominica baptizavit Asterium cum omni domo sua; & vocavit ad se S. Castillam Episcop. qui veniens Signavit Asterium cum omni domo sua, animas fere promissu secus numero 44. Vide Menardum ad Sacrament. Gregor. p. 108. & seqq.

¶ **SIGNARE TERRAS**, dicitur cum certis signis significatur non licere in eas animalia pascenda immittere. Provinciales dicunt Signar lei restouble, cum cervis terreis indicant agrum non depalcendum Charta ann. circ. 1317. ex Schedis Præf. de Marzaugne: Nec etiam in servis laborantibus tempore quo blindarentur, vel si Signata fuerint pro descendendis; si vero non blindarentur, vel si Signate non fuerint pro descendendis, avere hominem & domini dicti castri possit libere pascere. Signer, pro signo notare, Gall. Marquer, in Statuto Johannis Reg. Franc. an. 1335. tom. 3. Ordinatio p. 35. Vide Wiffa.

¶ **SIGNARE**, variisq., Reis stigma vel signum imprimere. Consuetudines Valcoiz in Aginennti pago, descriptæ in Registro Constabularis Burdeg. fol. 142. Qui fuerat fuerit non volentem ultra 5. solidi, prima vice Signetur, &c. [Vide Signatum.]

Tom. EI.

¶ **SIGNARIUS**, *signifer*, vexillarius. Vegetius l. 2. c. 16. Omnes nunc Signarii vel signiferi quamvis pedites, loricas minores accipiebant.

¶ **SIGNARE**, Vide supra in Signanter.

¶ **SIGNATI**, Capitulari 3. an. 803. c. 24 l. 4. Capit. Append. a. 5. 15. De Signatiis, qui muniendi vadunt. Qua voce videntur intelligi, qui Catechumeni per signum crucis, quo in frontibus signabantur, facti, & proposito & Christianæ religionis amplectendæ concilio redebant, & ad priorem vomitum revertebantur. Catechumenos autem per signum Crucis, quo signabantur in fronte & pectore, ad religionem Christianam admissos, testatur s. Augustinus l. 1. Confess. cap. 12. l. 2. a de Symbolo ad Catech. lib. de Catechizandis rudibus cap. 20. 26. & lib. 2. de Peccator. meritis & remiss. c. 26.

¶ **SIGNATICUS**, Julius Africanus l. 6. Hist. Apostolicæ extremo: Exieruntque omnia ex quadratis marmoribus Signaticis extructa, & camera ipsa laminis aureis fuxsa. Id est, ni fallor, sculptis.

¶ **SIGNATIO**, Benedictio que fit signo Crucis. Vetus Cæremoniale M. B. M. Deauratæ Tolos. Et dicitur Tercia, eadem datus cum uno puero facit circuitum cum aqua benedicta referenda de die precedenti in Signatione fontium; quia iste die (Pasche) quæ bonorum Signationis sentium diei precedentis, non signatur aqua in choro, prout est consuetum aliis diebus Dominicis. Nude pro signo crucis, apud Terull. l. 2. ad Uxor. cap. 9. Vide Signatus.

¶ **SIGNATIO**, Sigilli impressio, in Cod. Theod. leg. 19. de Annona tit. 1. Vide Signum 2.

¶ **SIGNATIO**, Reis stigmatos vel signi impressio. Charta an. 1270. apud Stephanoor. tom. 3. Antiq. Bened. Pictav. Mss. p. 888. Bassa justitiæ que extenditur ad membrorum mutilationem, de portationem seu fornicationem vel forbaniam, nisi Signationem seu ad aliam penam minoris tantummodo remanent, &c. Vide Signare.

¶ 1. **SIGNATOR**, Qui mensuras publicas obsignabat, ut legitime ostenderentur. Charta s. Ludovici an. 1219. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 1228. Verum si Signator mensurarum requisitus, vel etiam mandatum ipsius mensuram signato noluerit, major baillivus meus qui apud castrum Radalphi inventus fuerit, super hoc requiratur.

¶ 2. **SIGNATOR**, Bulla Urbani II. PP. an. 1088. inter Instr. tom. 6. Galliz Christ. novæ edit. col. 351. Datum Romæ 19. Cal. Januarii per manum Johannis diaconi sanctæ Romane Ecclesiæ P. Signatoris D. Urbani, &c. Leg. Presignatoris. Vide in hac voce.

¶ 3. **SIGNATOR**, Testis. Vide infra Signum 2.

¶ **SIGNATORIUM**, Annulus signatorius Gloss. Gr. Lat. 222. 223. 224. Signaculum, Signatorium. Occurrit apud Avitum Episc. Viennensem Epist. 78.

¶ **SIGNATURA** Subscriptio. Asta s. Alenz tom. 3. Junii p. 397. Datum... sub contrassigillo nostro ac secretis consilii Vicariorum nostri Signatura, &c. Occurrit apud Sueton. Ner. c. 17. pro sigilli impressione.

¶ **SIGNATURA**, Vox Curie Romanæ, Breve apostolicum, quo supplicanti aliquid conceditur sub hac forma ab ipso Pontifice scripta. Fiat ut petitur; vel sub hac voce, Concessum, ab alio curie Papa supplicationi adscripta. Simpliciter Signatura, aut sine plumbis diplomata, in Conventu Episc. Gall.

¶ 1548. tom. 7. Miscell. Baluz. pag. 28. apud Melodorum an. 1487. in Bullar. Carmelit.

supplicationis solam Signaturam manu sua propria more solito per Fiat ut petetur signatam volebat sufficere. Adde Conc. Hispan. tom. 4. p. 402. Vide Expolit Compendiosam benef. fol. 55.

¶ **SIGNATUS**, Signo crucis benedictus, consecratus. *Candela Signata*, in Miracul. Mss. Urbani V. P. P. Massiliensibus vulgo aliisque *Candele signade*, quomodo *Pan signat* vocant panem benedictum. Vide *Signare* & *Signatio*.

¶ **1. SIGNETA ORATIONIS**, Glohuli ferti precatorii, Gall. *Cbaquet*. Sebast. Perusinus in Vita B. Columbæ Reatinæ tom. 5. Maii pag. 376. *Ex opposito est effigies ipsius domini Honestæ, flexis genibus manibusque iuabitis, orationis Signetis pendebantibus, quasi precantibus.*

¶ **2. SIGNETA**. Consuetud. Universit. Paris. per Robert. Goulet fol. 15. *Præterea magna cum pompa fit modus Signetorum in qualibet facultate; quoniam licentiam eligunt inter se aliqui certum locum, ut ipse collegia boniorum pro dictis Signetis celebrandis, & in quolibet quingentis, seu aut septem, vel octo prout exigit numerus, idque expensis communibus præparantur loca cum sapetis & vasis aureis & argenteis, optimoque vino & speciebus summadis per dom. Doctores & alios iussitentes, vel ingredientes & per omnes post ipsam usum de bite completum, Reclorre semper ipsius Universitatis assistente. Signeta autem dicuntur ille actus solennis qui fit prædie licentiarum, ubi comparent illi de illo Signetæ velis secundum ordinaem scola, & ibidem dom. Mellor. & insinui alii in scannis ornatis sedentes. Et horu assignatu venit primum plus seu legatus dom. Cancellarii cum ornameto ad hoc deputato... per quem licentiam invitatur... ex parte prædicti Cancellarii ad diem crastinum in alia dom. Parisiensis Episcopi gradum licentium accepturi. Vide supra in *Paranymphus*.*

SIGNETUM, Parvum sigillum, quod Secreti vulgo appellant, quæ literæ clausæ sigillatur, ex obsoleto Gallico *Signet*. [Charta an. 1359. apud Lobinell. tom. 1. Hist. Britan. col. 499. *Donné à Nantes... seigneur nostre Signet de seeres*. Alia an. 1318 ibidem col. 638. *Nous avons fait mettre nostre grand scel à ces lettres presentes. O la Signet seeres de noz ebrances*. Charta an. 1387. apud Mencler. Hist. Lugdun. p. 130. *In quibus (litteris) affixa sunt Signeta dictorum dominorum*. Charta an. 1399. ex Tabular. B. M. de Bono nuntio Rotomag. *Datum sub sigillo magna curia nostra Rotomagensis unu cam Signetio nostro officiali*. Charta an. 1424. ex Tabul. s. Victoris Massili. *Litteris sigillatas cam nostri impressione Signetis*.] Statuta Davidis II. Regis Scotie cap. 18. *Sub quocunque sigillo, magno, secreto vel parvo, seu Signeto*. Statuta Roberti III. cap. 1. §. 5. *Statutum est etiam, quod gallibet Baro, vel alius veniens de Rego habeat sigillum proprium, ad servendum Regi, us de iure teneatur, ... & quod sigilla fini, & non Signeta, sicut ante ista tempora fieri consuevit*. Henricus de Knyghton: *similiter dicebatur, quod quidam Miles Anglia mittabatur... Capitaneus Calesie cum litteris Signetis Regis signatus, us redderet ei villam Calesia*. Vide *Sigillum secreti*.

¶ **SIGNETUS**, Eadem notione. Statuta s. Claudii an. 1448. p. 49. *Qui sigilla vel Signetos prædictos, aut eorum aliquod vel aliquos penes se habuerint vel servierint per aliquos detineri, &c.*

¶ **SIGNETUM**, Chirographum, Gall. *Seing*. Charta ann. 1454. ex Tabul. Sangerm. *Teste Signeto meo muniali bene presenti scedula apposito*.

¶ **SIGNETUM**, Alia notione. Ordinatio verus Ambianensis: *Quia firmitus thesauraria cum duobus clericis parochialibus huius ecclesie debeat cantare, quot die, & ob hoc dictis firmarius debet habere tres denarios super quolibet Signetum Parisiensium*. V. in *Signum 2.*

¶ **1. SIGNIFER**, Zodiacus, apud Rhabanum lib. de Computo cap. 38. *Zodiacus vel Signifer est circulus obliquus duodecim signis constans, &c.*

¶ **2. SIGNIFER CURIÆ**, Dignitas apud Lusitanos. Charta ætæ 1142. Alphonsi Reg. Lusitan. pro Monast. Clarevallens. ex ejusdem Tabul. *Falsæ Charta in ecclesia Sanocensis 4. Calendas Maii... Petrus Pelaiades curie Signifer confirmavit. Fuit Reapinius Colimb. Præfectus confirmavit*.

SIGNIFERIA, Dignitas *Signiferi*, Vexillarii. Occurrit in Gestis Consulum Andegavensium c. 8. n. 25.

¶ **SIGNIFICANTIA**, Res, negotium, quæ notione Cbofe dicimus. Anonymus in Mirac. s. Bertini l. 2. c. 4. *Conferentisque non sine natu Dei talem Significantiam fieri, &c.*

SIGNIFICARE. Vide *Signum 2.*

¶ **SIGNIPOTENS**, Miraculorum patratore, epitheton s. Martini. Gestis Consulum Andegav. c. 3. n. 10. *O admirabile per omnia virum (Martinum?) qui dum ad viveres Signipotens appellatus, &c. Verus Ceremon. Mf. B. M. Deauratæ Tolol. Ad vesperos super psalmos, aasipbona, Martinus Signipotens. Psalmi seriales*.

¶ **SIGNOCRISTUM**. Vide in *Signum 1.*

SIGNORIATICUM. Vide in *Senor*.

¶ **SIGNORESSA**, Domina. Testam. Rostagni de Podio alto an. 1261. apud Acher. tom. 8. spicil. pag. 143. *Et dimitto cam dominam & Signoressam omnium rerum rucatum, quum diu sine viro esse voluerit*. Vide in *Senior* & *Segniorella*.

¶ **1. SIGNORIA**, Dominium, dominatio, Gallis *Seigneurie*. Charta an. 1239. apud Stephanot. tom. 10. Fragm. Mss. pag. 143. *Excommunicamus omnes illos qui scientes jurisdictiones, dominia & Signorias & alia ad nos & Ecclesiam Arelensem pertinentia... occupaverint, occupant, vel occupabunt*. Charta ann. 1265. in Corp. Diplom. tom. 1. p. 123. *In possessionibus, iuribus & Signoriis eorum, & reducere & conservare... promiserunt*. Vide *Segnorio*.

¶ **2. SIGNORIA**, Gall. *Seigneurie*. Vide supra in *Seignoria*.

1. SIGNUM, Consignatio, signum crucis. Honorius Augustod. lib. 1. c. 57. *Per totum Canonem viginis & tria signa sunt*. Mox: *Tribus autem dignis signa fuerunt, quia Trinitatem & primum*. [Canones Hibern. cap. 1. t. Terminis sancti loci habeat signa circa se.] Atque inde

SIGNUM DEI, *Signum Domini*, *Signum Christi*. Ugut. *Signum Dei, signum crucis, vel Crux*: quem nescio, an recte arguerit Lazzarus Baill. lib. de Vasculis p. 106. tamen si constet, illi Legem Titiam, quam laudat, is repperit, in qua *signum Dei*, pro cuiusvis Dei simulacro fuit, salum fuisse. Lactantius lib. de Mortibus Persecutor. n. 44. *Communiter est in quiete Constantinus, us easte Signum Dei notari, in cuius*. Idem n. 10. *Imposuerunt frontibus suis immortale signum*. Ita l. 4. Instit. c. 27. *Simulacrum Dei, in eodem lib. de Mortib. Persecutor. n. 12. Africanus l. 7. Hist. Apost. Signum Dei fuit in frontibus nostris digitis suis facientes, &c.* Occurrit præterea in Vita s. Valerici c. 21.

SIGNUM DOMINI, Eadem notione, apud Paulinum Epist. 12. & eundem Africanum l. 7. *Et percussiones eorum [scilicet] Signo Domini procurabat*.

¶ **SIGNUM DOMINICUM**, Eodem intellectu, in Aftis s. Saturnini apud Baluz. to. 2. Miscell. p. 57. *Cum bellica tuba caneret, dominica signa gloriosi martyris exererunt, ibique celebrantes ex more dominie sacramenta, &c.*

SIGNUM CHRISTI, Julia Africana lib. 6. Hist. Et cum hæc feceritis, imponemus manus nostras super capita vestra, & Signum Christi faciemus in frontibus vestris, &c. Vita s. Basilii apud Herivæum Archiepisc. Remensum

fem de pœnitentia cap. 7. Et omnino apprehendens manum ejus, faciens Christi Signum in ipso, & orant, &c. Vita Mⁱ s. Arigii Episc. Vapincensis: At ubi orationem complisset, signum Christi super plagam faciens, &c. Signoculum Christi, paulo ante. Vita s. Tilonis Monachi c. 20. Cum super vulnus plenum vermicibus Christi Signum deprimeret, repente mortui sunt vermes. Formula signandi Cathecumenos in fronte, apud Menardum ad Libr. Sacramentorum Gregorii pag. 131. Signum Salvatoris Domini nostri Jesu Christi in fronte tuo pono. Signum Salvatoris Domini nostri Jesu Christi in pectore pono. [Canones Hiberni. cap. 11. Ubicumque inveneritis Signum crucis Christi non leseritis. Will. Brito lib. 3. Philipp.

Spe ducti venie Christi sua pectora Signo Consignant.

Hinc Signa Christi, & Signo-Christas Gabatas vocat Anastasius Bibliothecarius Lychuuchos, in modum crucis confectos, de quibus egimus in Descripte s. Sopbie z. 48. In Leone III. PP. p. 543. Gabatas fundatas Signo-Christas, que pendunt in quadriplicem. In Gregorio IV. PP. p. 165. Signum Christi habet novicellam duas, & murenas tres. Pag. 189. Gabatas de argento purissimo numero 6. tres quidem filopares signo Christi, & duas etiam similitudinem palmarii, & unam intervallum, qua est faxica, pens. simul lib. 4. X. p. 100. p. 101. in Menzis, in s. Zacharia lutore 17. Novemb.

SIGNUM FIDEI dicitur Alvaro in Hymno in s. Eulogium:

Tunc Signo fidei pectora servulus Armat deifice, &c.

2. SIGNUM, Veteres appellabant sigillum, quo signabatur testamenta aliave acta: unde Signatores Venetæ lib. a. de Benefic. dicti, qui ad signaturas firmandas vel ipsa testamenta ad vocabantur, eaque sigillis suis appensis firmabant. Collatin Carthagini. II. cap. 53. Custodes edicant, utrum Signa cognoverint? Lea Episcopus Ecclesia Catholica dixit: Agnosco sigillum meum. Marcellinus V. C. Tribuns & Notarius dixit: Quoniam ab uraque parte impressionem Signorum agnitam constat, ea, qua precepi, & Notarius relegantur. Petilianus Episcopus dixit: Sic solent testamenta, non gesta referari. Ubi signum & sigillum idem sunt, ut & in Collat. III. c. 220. Proinde Signare testamentum, apud Justinianum, recte *συντάξαι* vertit Theophilus. Hinc subscriptionem semper à signatione distinguit Jurisconsulti; cum aliud sit subscribere, aliud signare. Subscribatur enim testamentum, deinde clausum lino circumducto signabatur. Vide [supra] Sigillum recognoscere, & Brisson de Formul. pag. 572. 655. Sed & testes, qui signabant, iidem & subscribebant testamentum. Unde in lib. 3. Cod. Theod. de Testamentis, Signatores & Subscriptores promiscue appellantur. Atque ita apud veteres obtinuisse, ait Salmassius lib. de more Ullar. cap. 1. postmodum vero cum invaluisset morem, ut privati testamenta aliaque acta subscriberent, & affixa immo cera, juxta subscriptionem suam impimerent, quod cum in multis non fieret, sed sola subscriptio apponerent, ac vice Signi, nota aliqua, quam homie Parasum dicimus, manu propria describeretur; Signum pro ipsa subscriptione usurpari cepisse contendit, idque firmat ex Porcelli Corocottæ testamento, in quo testes ita subscribunt: *Leucanias signavi. Tergillus signavi, &c.* Et ex testamento S. Remigii, quod hic clauditur: Remigius Episcopus testamentum meum relegi, signavi, subscripsi. Ubi signat, antequam subscribat, quod dici non potest de ratione veterum in obligandis testamentis, quæ subscribebantur, antequam obligarentur: alias esset *συντάξαι*. Itaque existimat, signare & subscribere idem unumque hoc loco sonare, &

Tom. VI.

utrumque eunjungi: *signari* gratia. Quod sane sequentia videntur firmare, ubi ita testes subscribunt: V. C. Pappolus interfuit & subscripsi. V. C. Rusticolus interfuit & signavi. V. C. Eulodius interfuit & signavi. Et sic ceteri, ubi Pappolus voce subscripsi, alii signavi utuntur, adeo ut idem fuerit subscribere & signare: Ita in altero testamento Widradi Abbatis Flaviniacensis apud Mabillonium, teste nude se illud subscripsisse testatur, non signasse. [Idem præterea patet ex Concil. Dertusano an. 1429. inter Hilpan. tom. 3. pag. 632. ubi Signum pro subscriptione: Publicum instrumentum per alium fidelem subscriptione in banc publicam formam redabatur: Signoque meo solo signavi.] Sed quod rem extra controversiam ponere videtur, illud est, quod testamento Remigii appositum legitur: *Past conditum testamentum, imo signatum, occurrit sensibus meis, ut basilica domorum Martyrum Timothei & Apollinaris missorium argenteum sex librarum ibi depositum, ut ex eo sedes futura meorum assium componatur.* Vix enim probabile, hæc adscripia, post clausum, & lino circumducto obligatum testamentum, quod etiam hæc ætate obtinuisse docent primum Widradi testamentum, & Marculsum lib. 1. form. 17. Perpetuus Turonensis Episcopus in testamento suo, à D. Luea Acherio edito, illud sua manu scriptum & subscripsum, non etiam signatum scribebat, tametsi claudendum innuit, cum aperendum coram Presbyteris & Diaconibus statuat. Signum tamen à subscriptione distinguit Concilium Tolcanum X. cap. 4. *Scriptis professionem suam faciat à se, aut Signa, aut subscripsi: ut notatum.* Ubi Signum est, quod parasum dicimus, subscriptio vero nominis descriptio. [Eadem distinctio occurrit in lib. 6. Capitul. num. 116. *Scriptura que conditoris vel testium fuerint Signis aut subscriptionibus roborata, omni habeantur stabili firmatale.*] Neque aliud sonat Signum in veteri Charta Securitatis plenarie, exarata sub Justiniano Ravennæ, apud Brissonium lib. 6. Formul. *Et ipse eadem manu propria Signum impressit, testesque, ut subscriberent, convocavit, &c.* Et infra: *Hanc plenariam securitatem... scribendam distavi, in qua pro ignorantia literarum subter Signum feci, auctoritateque roborata præstantibus testibus auli subscribendam, &c.* Ubi Signum nihil aliud est quam Parasum, distinguiturque à subscriptione, seu nominis propria descriptio.

Sed missa Salmassii sententia de horum vocabulorum & in infima Latinitate notione, quidem existimant signorum nomenclatura donari cepisse ejusmodi subscriptiones, quod Christiani ad majoris firmitatis argumentum, nominum suorum subscriptionibus Crucis Signum præscriberent, quod nude Signum vocabant, ut signare, signum crucis effingere. Unde Remigius Episcopus Signum primo testamentum, hoc est, Signum sanctæ Crucis exarat, deinde subscribit. Apud nos vero subscriptio præedit, Signum subsequitur: & in Legge Willigoti lib. a. tit. 5. §. 1. 12. 15. 17. Signum & subscriptio semper junguntur, & à se invicem diversa esse innuuntur. Sane Christianos non alio signo subscripsisse, quam Crucis, probant vetustissimi Tabule, uti in V. Cruce observavimus: quod innuere videtur hæc supra allata formula, in qua pro ignorantia literarum subter Signum feci, quæ in alia Charta ex Tabul. Casauri. cujus meminimus in Dissert. 14. ad Juvavill. p. 30. ita concipitur: *Et propter ignorantiam literarum Signum S. Crucis feci.* Quod verum cum Signo adscriberetur, docet ead. Charta Ravenens. sub finem: *Signum illi Gratiani V. S. Subdiaconi literas nescientem, & alia manu sit... scripto.* Et infra, ita Notarius: *Huc plenaria securitatis, sicut superius legitur, de preceptis omnium ter... presente Signi feci, & circillum est, Testis subscripsi.* Quæ certe verba Crucis

X 3

cis signo descripto subdi licet passim observare. { Vide Mabulou. Diplom. p. 170. & 634. }

3. SIGNUM LEVARE. Signillum solvere, ut videtur, Gall. *lever le sceil*. Consuet. Furnenses ex Tabul. s. Audomari: Sed pratorum quilibet plegius fugitivi, qui Signum levaverit, vel levare fecerit, nisi per necessitatem, ut remendabitur Comit. 60. hb. Vide supra Signillum.

3. SIGNUM, Limes, terminus, finis, *Borne*, Lex Wigorn. lib. 10. tit. 3. §. 3. Quotiescunque de terminis fuerit nra contentio, Signa, que antiquitus constituta sint, oportet inquiri, id est, aggeres terre, siue aveni, quas propius fines sanctorum apparuerit fuisse constituti: lapides namque, quas propius iudicia terminorum sculptas constituisse esse debuit: si hae signa defuerint, &c. Adde §. 2. & Legem Bajvarum. c. 1. cap. 1. §. 3. &c. Vide Procerius & Wigorn.

4. SIGNUM, Insigne, *Marque* d'onneur, nostris. Concil. Hispal. inter Hispal. com. 4. p. 12. Nec (clericus) gerat Signa doctorem, sed bursat. A. Chron. Angl. Thos. Osterbeurn pag. 326. Et si fidem darent sui filitius, detrahit de oculis quorundam Signa Regis, scilicet collyrin, de cetero Signum tale minime deservendum. Detrahit insuper de brachiis domesticorum Signa consensum, & nescit, Hinc

5. SIGNUM, pro Gentilitium insigne. Litteræ Caroli V. Reg. Fraoc. an. 1366. tom. 4. Ordin. p. 676. Qui nuntius sen nuntius, potens deferre banilas cum Signis regis & Universitatis predictis.

5. SIGNUM, Milliaria, *marcs*, in Hist. Miscella in Mauric. & Imp. an. 5. *Ar* vero signis exercitus obviam veniunt ei cum bandis, duobus Signis.

6. SIGNUM SERVITIUM. *Vassalli sen Homines de Signo servitio*, vel de Signo & servitio, qui nostris Consuetudinarii, seu *Consuillarii*, qui servitium domino debent. Eximius Petri de Salanova Iustitia Aragonum: Si aliqui sunt terras recales in aliqua loco, qui terras tenentur fuit de Signo servitio, dabitur, in quibus teneantur contribuere cum aliis de Signo servitio illius loci, ubi sunt terrae leuantes, &c. Vitalis Olcenfis Episcopus: Sicut quidam infractiones, sicut quidam homines signa servitii, &c. Michael del Molino in v. Dominus: Domini locorum, qui non sunt Ecclesie, possunt vassallos suos de Signo servitio bene vel male tractare pro libito voluntatis, & bona eis auferre, etiam si sit neuter, remoto omni appellatione: & in eis dominus Rex non potest se intrinse, Mox addit: Secus est in dominis locorum, que sunt Ecclesie, Ordinis, nati Religionis, quibus id non licet: deinde ratione disparitatis affert, quas vide, si lubet. Idem v. Vassalli: Vassalli quidam sunt simplices, alii de Signo servitio. Vassalli simplex proprie dicitur ille, qui in alterius villa moratur, quicunque sit, si vero ab eo stipendium recipiat, siue non: & talis vassallus pro domino potest facere testimonium. Vassalli autem Signi servitii dicitur ille, qui in alterius sedet, & ille exactiones & tributa facit. Fori Ofce Jacobi I. Regis Aragon. an. 1247. fol. 12. Si dominus nlicuius villa debet probare aliquod contra nliquo, non potest, nec debet, in ipsa villa, ubi ipse est dominus, dare jura commensales in testes, nec aliquos de suo Signo, aut honore, &c. fol. 25. & 33. Infantia, si occiderit hominem Signi Regis, &c. fol. 16. Plures sunt Signi Regis, qui habent barones suas & domos in diversis locis, &c. fol. 16. Homines foritior, siue Signi Regis. Et fol. 7. Homines de servitio Regis. Hereditates Signi Regis, in Oblorvantiis Regis Aragon lib. 6 de Privilegiis Militum §. 4. l. 9. de salva infantia §. 6. Si vero illi homines faciant de Signo Regis, vel alterius nobilis, ib. 2. de Foro competent. §. 24. Vide Foros Aragon. fol. 97. 128. 129. 131. 145. 266. &c.

7. SIGNUM, Compedium litteræ: cujusmodi fuit are eorum, qui notis scribebant. Gloss. Græc. Lat. *Signum*,

Signum. *Σύμβολον*, *Notarius*. S. Hieronymus de Vita: do suspecto contubernio: Extraneus est diabolus, & tanta ad lumen lucraula facilitas profusa, ut Notarius nam manus lingua precuteres, & Signa ad furia verborum voluntatibus sermonum occurreret. Vide Savaronem ad Sidorum 1. 9. Epist. 9. quæ non exierit.

8. SIGNUM, Campana, nola, Ital. *Segno*, ut notat Pignoris, *segno*, & *segno*, Græcis scriptoribus: vide German. Patr. CP. in Hist. Eccl. initio. Nemo canonem edic. à Jo. Bapt. Cotelerio c. 499. &c. Lex Salica tit. 35. §. 2. Si quis cervum domesticum signum habentem aus occiderit, aus furaverit, Ubi Signum pro vuln interpretatur Bignonius, { quod Eccardus non ardet: nec injuria; ibi enim sermo est de cervo domestico, cui nota aliqua imprimetur, ut dignosci possit, cum ad alios cervos alliciendos emittatur, quos oles sonus exterruerit. } S. Eulogius in Apologet. *Basiliscum* turres cunctas, & samplos naves dixerit, & cætera pinnaculorum profermeret, que Signorum gestaminem etiam ad Convocatum Canonum quoties Chrysostolus inuocatum. Ericus Monachus de Mirac. Germani Autissiod. c. 31. Signa quoque Ecclesia interdum nulla fœneat pulsantia, &c. Eckehardus Junior de Calibus s. Galli c. 14. Signa quoque cursim pulsantes fratres ad vocant. Cap. 16. Abbat. accit. Signum pulsatur ad Capitulum. Joannes Monach. l. 1. Hist. Gausfridus Ducis Normæ. Pulsant Signa, parietes Ecclesiarum certius & pallis indormantur. Charta Cindafvintii Reg. Gothor. in Hilpania ære 684. apud *Uper* in Chronico Ord. s. Bened. som. 2. Offerimus vasa aliena, ... Signum fuisse encam bona modeste, demercent auditum. Utuntur passim scriptores Gregor. Turon. in Vitis Patrum cap. 8. l. 2. Hist. c. 31. §. 15. Fortunatus lib. 2. Poem. 19. Eginhardus de Translat. S. Marcellini & Petri l. 3. c. 15. Capitul. Caroli Magni l. 6. c. 68. Concil. For. Jul. c. 13. Coocil. Aquigran c. 145. Alcuinus Poem. 130. Rupertus l. 5. de Divin. offic. c. 29. Walafridus Strabo lib. de Reb. Eccl. c. 5. & de Vita s. Galli c. 26. Honorius Augustod. l. 1. c. 142. Odericus Vitalis l. 3. p. 487. l. 10. p. 782. l. 12. p. 835. Eberhwis 10. Abbatibus Lindisfarnensibus cap. 20. Vita s. Leufredi 10. Helgandus in Roberto Rege p. 74. 5. Ancilimus l. 3. Epist. 20. Hugo Flaviniac. p. 112. 158. 167. 265. 268. Petrus Venerab. l. 1. de Miracul. 17. Gausfridus Grossus in Vita s. Bernardi Abb. Tironen. W. Thoro in Chron. ann. 1086. Chron. Fontanell. cap. 9. 16. Chronicon Montis s. Michaelis ann. 1111. Monastichon Angl. tom. 1. p. 32. &c. Ita Franci nostri vocem *Scint* usurpant. Le roman de Garin:

Et la Roine mult grant joie li fist,
Li rois sonnerent tous construat Paris,
Nex Dex venent ni poi en noir.

Alibi:

De In ciud est issus Ansoi,
Sonent lei cloches & seint garni la ciet,
Procecion au fait au fil Gntia.

Le Roman d'Amie & d'Ami Ms.

Sonnent li Seins par toute la contree.

Le Roman de Paris & la Duchesse Ms.

Les Cleri & les Pmoivies à sez trestout maader,
A grand procecion font au devant ni,
Et ont fait lei Sains de la vile soner.

Computus stephani de la Fontaine Argentarii Regii ann. 1350. cap. de Obsequiis Regis: Pour la priere & salaire de pnficari valeit pour faire sonner lei seins de ladite Eglise. [Testam. Johannis Lesslie ann. 1384. apud Menag. hist. aboul. p. 390. Afin que ledit seigneur & ses successeurs soient teans à sonner lei Sains, quant l'on fera l'anniversaire pour nous en ladite Eglise. Sicut, apud Besilium in Comit. Pictav. p. 63.] Adde Chartam Gallicam in Monast. Angl. tom. 1. p. 349. & aliam in Additamentis ad March Paris p. 170.

¶ SIGNUS, Eadem notione, in Testam. S. Rudofini di 1000. 778. inter Conc. Hisp. 10. 3. pag. 184. Vide Frontale.

¶ Cum ecclesia alteri subieiebatur, campanam aliquam eae subiectionis argumentum ex minori in maiorem ecclesiam inferebant, ut colligitur ex Charta a. 1060. in Tabular. S. Victoris Massit. *Facimus quoniam in sancto Victorii Monasterio & sancto Genesii in territorio de Dromone, qui est obediencia eiusdem S. Victoris ... Et propter hoc recipimus unum de majoribus Signis da ipsa obediencia ad hanc de nostra ecclesia.*

- 9. SIGNUM, apud Monachos, diebatur forma quaedam manu aut digitis resquebatur, & quae haberent in mente, vel petere debent, designandi Nam cum perpetuum fore silentium observaretur in Monasteriis, & loqui rarissime Monachis liceret in Ecclesia, dormitorio, refectorio, coquina, aliisque claustris officinis, sed & non vel unam antiphonam aut responsum, vel aliquid aliud tale abique libro nominare, unde forte *monasterii & claustris* dicuntur Gregorio Nazianzeno orat. 12. qui scilicet, ut infra ait, *monasterii longe ruerit par observant, in refectorio novitii, si quidpiam parare aut dicere ocellere haberent, id signis innuere, & manu loquaci, ut ait Petronius, seu linguos digitis, ut Senator l. 4. Epist. 51. complicatis nimirum diversimode, aut e panis digitis indicare. Udalricus l. 3. Confuet. c. 3. Opus quoque habet, ut Signa diligenter addiscas, quibus tacens quoquo modo loquaris: quia postquam adunatus fueris ad conventum, licet ei transire loqui, & sales in claustris officine sunt, in quibus traditus est ad patribus nostris & prefixum, ut perpetuum silentium teneant, in Ecclesia, dormitorio, & equina regulari. In his singulis tam in die quam in nocte, si vel unum verbum quoque audiente loquatur, non facie veniam abique iudicio mereat, &c. Guigo II. Prior Cartusienis in Statutis eiusdem Ordini. c. 45. *Is quilibet autem constitutus obediencia, cum praelato sibi possunt de necessariis loqui fratres, petita per Signum licentia, habet enim Signa plerique rusticana, & ab omni focietate vel lascivia aliena, per quae de his, quae ad sua pertinent officia debet vel instrumentis possunt ad invicem commemorari. Joan. Monachus lib. 1. Vitae S. Odonis Cluniacensis Abbat. Est & alius inter eos sacramentalis modus. In competentibus namque baris nema intra claustra eiusdem Monasterii audere loqui, nec se cum alio fratre iungere ... Quoties necessitas ad expectandum, vocantur, testes diversae Signa invicem faciunt, ad perficienda, quae vellent, quas puto Grammaticae digitorum & aculorum notas vocare consueverunt. Adeo namque inter eos extorrevit ordo iste, ut puer, si sine officio lingua esset, ad omnia necessaria significanda, sufficere possent Signa ipsa. Infra: *Afuit vox, & ecce quidam de pueris Significetum naturae petiit.* Rabertus de Calib. S. Galli c. 11. *Cochlearium sibi petiit Signo fecit.* Moz. *Suggero autem Signo insinui, ut mesici eras, &c.* Casarius lib. 1. de Miracul. c. 6. *Dio quidam, cum ei unus Monachorum de Confessione Signum faceret, &c.* Conell. apud Castrum Guntheri ann. 1231. c. 24. *Abbas providens, quod Monachi sibi iudicii sui fecerant Signa facere.* Hinc Joannes Sarisburiensis in Euthetico ad Polierianum:**

Si iubes, ut taceas, statum taciturnus esto, Nec redimas Signis verba negata tibi.

SIGNARE, Signum facere, per Signa aliquid petere aut innuere, aut Casarium Heisterb. l. 2. c. 22. l. 3. c. 14. 24. 51. l. 4. c. 6. l. 8. c. 17. l. 11. c. 36. ut

RESIGNARE, per Signis respondere loqueque per signa, l. 8. c. 96. Ita

SIGNIFICARE, Idem quod Signare, usurpat non fœmel Ulys antiqui Ordinis Cisterciensis c. 75. 79. 84. 90.

Angelaunus in Mirac. S. Richarii Abbatis Centulensis num. 4.

Sed noscendum fuerat, quia tempus & hora loquendi, Affixi turbe secretis Significavit

Cepimus, ascendant, rapiant, secumque reducant. Statuta Ord. de Sempingham p. 734. Minus cavent, ne minus inordinata Significent, vel loquantur. Occurrit ibi non semel.

Eiusmodi signorum species varias, à Monachis observandas, pluribus tradidit Udalricus l. 2. c. 4. sed cum ex potissimum spectent, quae ad solum visum indicandum pertinent, longaeque plures describantur in libro Ordinis S. Victoris Parisiensis Ms. praestat hoc locum caput integrum exhibere, quod est 25.

De his, quae ad divinum solum pertinent officium.

Pro signo generis i libri, extende manum, & move, sicut solum movetur soles.

Pro signo Missali, generali signo praemisso, hoc adde, ut facias signum crucis.

Pro signo crucis Evangelii, hoc adde, ut in fronte facias signum crucis.

Pro signo textus Epistolae, hoc adde, ut in pectore facias signum crucis.

Pro signo Lectionis, manus vel pectoris digitum impinge, & paululum attrahit fac resilio, quasi qui cecidit à candela legentis super solum labellatum labore unguem expungit.

Pro signo Responsorii, articulo iudicii pollicem suppone, & ita fac eam resilio.

Pro signo Antiphonarum, vel versus Responsorii, extorque lorum digitum pollicem suppone, & ita fac resilio.

Pro signo Alleluiae, leva manum, & fammitates digitorum inflexas, quasi ad volandum, move, propter Angelos, quia eorum Cantus deiis.

Pro signo Sequentiae, leva manum inclinatam à pectore, eam amovendo inverte, ita ut quae prius erat sursum, sit deorsum.

Pro signo Tractus, trabe manum per ventrem de dorsum, quia longum significat, & contra os applica manum, quia cantum significat.

Pro signo Libri, in quo legitur ad Nocturnos, praemisso generali signo, & libri, & lectionis, adde, ut manum ponas ad maxillam.

Pro signo Antiphonarum, praemisso signo libri, adde, ut pollicem inflectas, praeter inervationes notularum, neumas, quae ita sunt inflexae.

Pro signo Regulae adde ut capillum super antem pendentem cum duobus digitis apprehendas.

Pro signo Hymnarum, adde, ut pollicem & digitum ei proximum proferas, summis autibus eorum iunctis, quia praesens tempus, vel quod primum est significatur.

Pro signo Psalterii, adde ut eorum manum ponas in capite propter similitudinem corona, quam Rex portare solet.

Pro iis, quae ad visum pertinent.

Pro signo panis, fac circulum cum pollice, & his duobus digitis, qui sequuntur.

Pro signo panis, qui aqua coquitur, adde, ut interiora vasis manus super eam & exteriora alterius ponas, & ita superiorem manum, quasi ungendo, vel imbuendo, circumferas.

Pro signo panis, qui vulgariet Turca appellatur, adde, ut crucem per medium palma facias, quia hic panis sic dividi solet.

Pro signo dimidii panis, unius manus pollicem cum sequenti digito inflecte, quasi dimidii facias circulum.

Pro signo laborem, primo pollicem assidue sequentis digiti summam suppone, & ita fac pollicem emovere.

Pro signo milii, fac sylvam cum digito, quia sic movetur cum cochleari in olla.

Pro signo pulmenti oleribus confecti, irabe digitum super alterum digitum, quasi qui coquendas incidat verbas.

Pro signo generali piseium, similia cum manu moti- nem cauda piseis in aqua. Udalric.

Pro signo pisciarum, divide amnes digitos ad invicem, & ita eos commove. Udalric.

Pro signo auguille, concludo utramque manum, quasi qui tenet & premit auguillam labentem. Udalric.

Pro signo lamprede, similia cum digito in maxilla punitos, quos lampreda super oculos habet.

Pro signo salmanis, adde, ut de pollice & indice cir- culum faciens oculo dextra circumponas.

Pro signolucii, adde, ut cum manu superficium na- si complaeas: quia piseis loangum rostrum habet.

Pro signo ruelle, hac adde, ut de supercilio ad super- cilium irabas, quia est signum femina, quia & tructa femineo genere prouatiatur. Vide Udalric.

Pro signo crispellatum, cum pugno accepe crius, quasi volens eos facere crispis. Udalric.

Pro signo casei, utramque manum coniunge per obli- quum, quasi qui caseum premis. Udalric.

Pro signo statonum, premisso signo pavis & casei, unius manus omnes digitos iussile, & ita manu cavo in superficie alterius manus pone. Udalric.

Pro signa rufellarum, (rufellarum Udalric.) pre- missio signo panis, similo cum duobus digitis involutio- nes, quae in eis factae sunt.

Pro signolacris, minimum digitum labiis impinge, pro eo, quod fugis lacrimas. Udalric.

Pro signo mellis, paulisper linguam fac apparere, & digitos applica, quasi lambere velis. Udalric.

Pro signo vini, digitum iussile, ita labiis adijunge. Udalric.

Pro signo aquae, omnes digitos conijunge, & per obli- quum move. Udalric.

Pro signo aceti, frica cum digito guttur, quia in gut- ture sentitur.

Pro signo pomorum, maxime pyri vel mali, pollicem cum alius digitis concludo.

Pro signo cerasorum, adde, ut digitum subius ocu- lum ponas. Udalric.

Pro signa porri crudi, pollicem & digitum ei proxi- mum simul caniuatito extende. Udalric.

Pro signo alii, seu rase, excede digitum contra buccam paululum apertam, propior odorem, qui sentitur ex illis. Udalric.

Pro signo siapiis, articulo posteriori minimi digiti pol- licem suppone. Udalric.

Pro signo cipbi, tres digitos aliquantulum iussile, & sursum tene.

Pro signo scutelle, manum latius extende. Udalric.

Pro signo iussa, iacina manum cavam deorsum.

Pro signo phiale vitreae, premisso signo cipbi, adde, ut duos digitos circa oculos ponas. Udalric.

Pro signo cappe, tene oramejus cum tribus digitis, id est, minimo & duobus sequentibus itae.

Pro signo superpellicii, cum eisdem digitis manicaem ejus tene.

Pro signo mantelli seu pellium, oram eorum tene.

Pro signo pellicii, omnes unius manus digitas expau- de, & ita in pectore posito contrabe, quasi qui lauam constringit.

Pro signo camisae, manicaem ejus tene.

Pro signo femoralium, adde, ut manum in fenore de deorsum, quasi qui se femoralibus vestit. Udalric.

Pro signo caligatarii, tene, & signum femoralium adde.

Pro signo cooperatorii, fac idem signum, quod est pellicii, & adde, ut manum in brachio de deorsum

irabas, quasi qui se cooperatorio tegit.

Pro signo capitalis seu pulvinarii, leua manum, & summitates digitorum iussile, quasi ad voladum mo- ue, poslea ponas ad maxillam, sicut dormias solet.

Pro signo corrigie, digitum digito circumfer, & de utroque latere confer digitos utrinque manus, quasi qui se corrigia cingit.

Pro signo unguli femoralium.

Pro signo metalli, cum pugno pugnum percute.

Pro signo culcelli, irabe manum per medium palme.

Pro signo vaginae culcelli, summitatem unius manus in altera manu deponere, quasi culcellum missas in va- gina.

Pro signa acus, signum metalli premisso, similia qua- si in una manu acum teneas, & filum in altera, & mi- ttere velis filum per foramea acus.

Pro signo fili, digitum digito circumfer, & similia, quasi mittere velis filum per foramen acus.

Pro signo grafi, premisso signo metalli, extenso pol- lice cum indice similia scribentium.

Pro signo tabularum, manus ambas complica, & ita disjunge, quasi aperient tabulos.

Pro signo pellicii, tres digitos per capillos trabe, qua- si qui se pelis.

Pro signo Angeli, fac idem signum, quod pro Alle- luita.

Pro signo Apostoli, irabe dexteram deorsum de dextro latere in sinistram, pro pallio, quo Archiepiscopi utuntur.

Idem signum est Episcopi.

Pro signo Martyris, impone dexteram cervici, qua- si aliquid incidere velis.

Pro signo Confessorii, si Episcopus est, fac idem si- gnum, quod pro Apostola: si Abbas est, fac signum ro- gule, capillum comprehendendo.

Pro signo sacrae Virginitatis, fac signum semine.

Pro signo festivitatis, fac primo signum lectionis, & profer omnes digitos utrinque manus.

Pro signo Abbatis, capillum super aurem pondentem cum duobus digitis apprehende.

Pro signo Monachi, cum manu capillum tene.

Pro signo Clerici, digitum circumfer auri.

Pro signo Canonici regularis, cum pollice & indi- ce similia volentem cum lingua camisae pellicium suum firmare.

Pro signo Laici, manum tere cum maxilla.

Pro signo Prioris, similia cum pollice & indice scil- lam pulsare.

Pro signo Majoris, adde, ut manum extendas, quod semper aliquid magnum significat.

Pro signo Minoris, extende minimum digitum, quod semper parvum significat.

Pro signo Custodis Ecclesiae, cum manu similia cam- pana sonare.

Pro signa Armarii & Praetoris, interiorum super- ficium manus leua, & move, quasi iuuenes, ut equaliter cauetur.

Pro signa Magistri Novitiorum, trabe manum obli- quam per capillos contra frontem, quod est signum novi- tii, & digitum pollicis proximum pone subius oculum, quod est signum videndi.

Pro signo Magistri Prætorum, admove minimum di- gitum labiis, & adde signum videndi.

Pro signo Camerarii, similia denarios numerare pre- missio signo Canonici.

Pro signo Cellararii, similia in manu clavem tenere, & quasi serra infixa evertere.

Pro signo Ortolani, digitum iussile, sicut qui tra- strum de arva de terra trahit.

Pro signo Eleemosynarii, trabe manum dextro humo- ro iu

ro in finistram laius, sic enim pera solis & pūperibus porari.

Pro signo infirmarii, pone manum contra pectus, & adde signum videndi.

Pro signo Refractorii, facidem signum refectionis.

Pro signo Granarii, similia cum ambabus manibus quasi conueniens, quasi ulicui vasi velis unuam infundere.

Pro signo fruis, trabe manum directam per capillos contra autem.

Pro signo pueri, admove minimum digitum labii.

Pro signo compariete, vel coaſanguinei, tene manum contra faciem, & medium digitum naso impone, propter sanguinem, qui inde fluere solet.

Pro signo loquendi, contra os tene manum, & ita eam move.

Pro signo tacendi, super os clausum digitum pone.

Pro signa audiendi, tene digitum contra autem.

Pro signo nesciendi, cum digito terge lobia.

Pro signo osculandi, iudicem latus oppone.

Pro signo vestrandi, cum pollice & digito sequatur vestem in pectore apprehendens trabe deorsum.

Pro signo exuendi, trabe sursum.

Pro signo comedendi, cum pollice & indice similia comederunt.

Pro signa bibendi, digitum iasum labii admove.

Pro signo annuendi, leua manum moderatè, & move, non inverſam, sed us exterior superſciis sit sursum.

Pro signo irgandi, summamatem mrdi digiti pollici ſuſpene, & ita ſe reſiliit.

Pro signo minurudi, cum pollice & medio digito percute ia bruchio, quasi qui minuit.

Pro signo videndi, digitum pollici proximum pone sub oculum.

Pro signo lavandi pedes, umbrum manuum interiora ad invicem converte, & ita superioris manus summities paululum move.

Pro signo boni, pone pollicem in maxilla, & alios digitos in alia, & fac eos in mento blande colobi.

Pro signo mali, digitus in facie sparsim positus, similis angum avis aliquid laceranda attrahentis.

Pro cuiusque rei, quo jam facta sit, tene manum equaliter contra pectus, & interior pars manus sit sursum versa, & ita cum vultus plus à petiore sursum move. Hactenus liber Ordinis S. Victoris Paris. dicto capite.

Rursum cap. 22. de iisdem signis: Signa etiam, quibus cum necesse fuerit, in silentio, quod opus est, exprimere, &c. Adde [S. Wilhelmi Constituitur. Hirsiaug. l. 1. à c. 6. ed. tas in vet. Discipuli. Monast.] & Julianum Warnerium in Comment. ad Regulam S. Beoedicti.

De ejusmodi apud veteres etiam usitatis digitorum signis multa coeſſerunt Rabanus Maurus de Computo. c. 16. Hugo à Porta lib. 1. de Furtivis litterarum notis c. 11. Caelius Rhodiginus l. 3. c. 11. Fredericus Morellus ad Nicolaum Artabaldum: novissime vero & copiose non modo de veterum, sed & de moorachorum signis, Hactenus l. 6. Disq. Monast. tract. 3. diſqu. Vide præterea Fridericum II. Imp. l. 2. de Venet. c. 42.

SIGNUM IN FRONTE, & in facio furis ponere, sive uat, in Lege Longobard. l. 1. tit. 24. §. 34. Charta Henrici Imp. ann. 1023. in Chronico Laurisbam. Illi, qui huius audacia & invasionis dux & princeps fuerit, telamur capilli & corium, & insuper ia uiragoe maxilla ferro, ut hoc factio etiam cudenti, bruceaetur & comburatur. ss autem ibi occiditur, omur, qui huius homicidii vel invasionis participes sunt, cute & capillis perditis, supradicta combustionis ſiguoat. Vid. Caium Instit. lib. 2. tit. 1. Id vetitum Constitutione Constantini M. l. 17. Cod. de Poenis.

SIGNUM DE CORIO equi inventi ac mortui con-

ſervare, ut cum veneris certus dominus, habes quod ei respondeas. in Lege Longob. l. 1. tit. 23. §. 1.

¶ SIGNUM VERI dicitur Purgationis genus perferum candens. Vide supra Sſerſien & Ferrum candens, col. 395.

10. SIGNUM, Clamor militaris, in clamari solitus ab eo, qui signum seu vexillum militare acie præferebat. Interdum nude, ut apud Gilonem Parisiensem l. 4. Viz Hierosol. interdum cum alieuius alterius vocis additione, ut Signum clamaris, Signum bellicum, Signum exclamationis, Signum castrorum, locis auctorem indicatis in Diſſertat. r. 1. ad Joinvillam. [Tertull. adv. Judæos c. 9. Scilicet vagitu ad arma eſſet convocaturus infans & Signum belli, non tuba, sed crepitacillo daturus.] Chronicon Senonense l. 3. c. 16. Alamanni vero ſua Signa fortiter inelamantes; viriliter, ſicut moris eſt eorum, Frauci reſtruites, &c. Oedericus Vitalis l. 12. p. 855. Et in ſeſſantibus collide mixti Signum triumphanium vociferati ſunt. Willebrandus ab Oldenborg in Itiner. Terræ ſanctæ: Vimus Naverſam, quod eſt caſtrum optimum, ... à quo Rex ipſe Signum ſuum Naverſu ſolei proclamare. Le Roman de Girard de Vienne M.

Vienneſerſie l'Anſeigne S. Moris.

Alibi:

Frauciſerſierſi Moujoie S. Denis, Et Vienneſis l'Anſeigne S. Moris. Et Heruunz erſie Biaulande & Ay. Genevres eſerſie Olivier li geatis.

Le Roman de Rou M.

Agrati voiz erſi, Diex aie, L'Enſeigne au Duc de Normandie.

Alibi:

Normans eſerſiens, Diex aie, L'Enſeigne au Duc de Normandie.

Vide Vexillum, & quæ annoramus in Diſſert. 11. ad Joinvillam p. 304.

11. SIGNUM. Chronicon Beſuſenſe p. 618. Ut dum iſtud teneretur, uxor Theodorici inde pro Signo habuit unum unum de uero, & Richardus filius ejus unum cyphum de reſerſorio. Pag. 612. Et Dom. Odilo Monachus noſter, qui nunc egebat obedientiam, dedit ei pro Signo medietatem emine ſtramenti, &c. Pag. 627. Et pro Signo dedit illis duobus ſtratis Wido Monachus, qui Paulicium tenebat, uaderim ſolidos numerum. Adde p. 630. ubi ſignum dicitur, quidquid datur iis, qui venditionem vel donationem ab altero factam approbant, io conſenſus ab iis præſtiti notam. Vetus Charta apud Mabillonium tom. 5. Vitarum SS. Ord. S. Bened. p. 765. Qui videlicet Gaubertus dedit ei duo parvi pellum vulpinorum, ut ſi forte, ut ſit, prædictis confirmator patris beneficii obſcuriſſe iſtud dedit, bene conſenſionem ſe ſeſſe, ſiſi pro interſignia priſe illa.

¶ 12. SIGNUM, Symbolum seu ceſſera, ut videtur, quæ præbendario datur, ut quod illi competere percipiat. Epitome Conſtituitur. Eccleſ. Valent. inter Conc. Hiſpan. to. 3. p. 168. Nemo ex bobentibus Signa laudabilis elemoſyna ſedis ſuſſe ceſſione alteri Signum aliquod, ut licet inde ſuboriantur, & procuratori ſolventi Signa perturbantibus oſſio fiat. Non poſſint dari concedere ſimiles licentie ad recuperandum Signa pro abſentibus à civitate ulibi commorantibus niſi per omnes de capitulo, urmie contradicente. Quoties vacaverit Signum aliquod laudabilis elemoſyna, illud conſerri non poſſit, niſi elapſi quatuor meſibus a die vocationis computandis. Procuratores elemoſyna non ſolvant Signa aliqua, niſi buſario elemoſyna in pecunia numerata. Vide Merallus.

¶ 13. SIGNUM, Scapus & ibis perſudus, Gloſſar. Gaſp.

Gasp. Barthii apud Ludewig. to. 3. Reliq. Mss. p. 8. ex Hist. Paläst. *Alios miserunt ad Signum & sagittabant eos*. S. Lucas in Evang. cap. 2. 34. *Ecce positus est hic in ruinam & in resurrectionem multorum in Israel: & in Signum, cuius contradicetur*. Græc. *Kat' eis enantiothronizesthai*. Gloss. Latin. Græc. Signum, *Signum, & sagittæ*.

14. SIGNUM SALOMONIS. Frutex in montibus nascens, Græcis, *παραβύβαντος*, dictus, herbariis, *sigillum Salomonis*. Vide Ruellium l. 3. de Natura stirpium cap. 79.

15. SIGNUM SALOMONIS. Michael Scotus de Phisionomia cap. 19. *Natus infans, si visetur a persona Signum Salomonis habente, ante nonum diem perierit penitus in brevi. Si etiam pragnans supertransierit Signum Salomonis, abortiatur cito*. Le Roman d'Alexandres M.

*Tout le est bonni & pres,
De sa biauë moy que ebat,
Sa biauë anoi l'is han,
Si fanya elle maugrè mien,
Je ne lau voi retenir rien,
No tenir non voir et ne fais mon,
S'il avoit le Sant Salomon,
Et sa nassure en lui an,
Tant aus que nuls que plus ne prust,
De biauë mettre en son cor umain.*

SIGOLTARIUM. Monachus Sangallensis l. 1. de Carolo M. c. 24. *Cum autem ipsa festivitate Paschali... Alsaciensis illo Sigoltario se induisset, & simul cum illo fortiori salerno cuiusdam venustissimi & semine cultus & meretricios gestus (beu!) nimis enervaret in se peractisset, &c.* Quo verbo videtur inui vinum Alsaticum, quod Rhenanum vulgo appellamus.

¶ SIGONA, Sequana, la Seine. Vita S. Richardi Regis Anglo-Saxon. tom. 2. Febr. p. 76. *In ripa fluminis quod nuncupatur Sigona, iuxta urbem que vocatur Potium*.

¶ SIGULA, ut Sigalum. Vide in hac voce.

¶ SIGULUS, pro Signifus. Vide Passum, col. 10. SIGULUS. Vide Canis segulus, col. 162.

SIHO (ARMEN, Sanctus Augustinus Epistol. 178. *Sicut enim Græca lingua, quod est Homusion [vix] una dicitur vel creditur a fidelibus Trinitatis omnino substantia, sic una rogatur, ut misceretur, a cunctis Latinis & Barbaris unius Dei natura, ut a laudibus Dei unius, nec ipsa lingua Barbara sit ullatenus aliena. Latine enim dicitur, Domine miserere; Græce, *Κύριε μελέρι*; Sala ergo hac misericordia ab ipso uno Deo Patre, Filio, & Spiritu sancto lingua debes Hebræa vel Græcæ, aut ipsa ad postremum postulari Latina, non autem & Barbara, Si enim licet dicere non solum Barbaris lingua sua, sed etiam Romanis, Siboraarmen, quod interpretatur, Domine miserere; nec non liceret in Conciliis Patrum in ipsa terra Græcorum, unde ubique destinata est fides. lingua propria Homusion [vix] confiteri, quod est Patris, Filii, & Spiritus sancti una substantia? Ubi pro Siboraarmen, legendum existimat Stephanus Stephanus in Notis ad Antonem Grammaticum p. 219. *ibig for barmen*, addita voce *berre*, quæ ab imperio librario ommissa fuit: ut sic plane legatur, *Herzibig for barmen*, pro *Herre for barmen* *ibig*. Hæc enim lingua, subdit ille, Gothica est, quam Augustinus Barbaram indigitat, eumque capta Roma didicisse ad oram libri Erasmi ascripsit. At vetus Cod. Mf. ut est annotatum manu Rigaltii ad oram Augustin. quod illius fuit, *Tbrota* armens præfert.*

¶ Quæ ultima Rigaltii lectio cæteris præferenda videtur viris doctissimis, modo pro *Fthota* emendes *Tbrota*, quod antiquissimis Danis, Gothis, Ala-

mannis & Islandiæ incolis etiamnum Deum significat. Legendum itaque est *Tbrota armens quod Domine miserere sonat*; ab *Armen*, misereri, ut ex Evangelio. Goth. probat Schilterus, ubi Matth. c. 10. v. 48. legitur, *Armai mik*, pro *Miserere mei*. Hunc consule in Gloss. Teuton. p. 58. Moendum obiter hanc epistolam Vigilio Tapfeni non ex levi conjectura a nostris Operum S. Augustini Editoribus adscribi.

SILPARIUM, pro Typarium. Vide in hac voce.

SIKERBORGH, apud Scotos dicitur cautio, quam actor coram iudice interponit de accusatione sua, vel de lite prosequenda. Quoniam Attachiamentum a cap. 1. Attachiamentum sunt principium & origo placitum de Wrang & Unlauch, & aliterum, quæ prosecuta sunt per Sikerborg. Vide Saecabor.

SIKETUS. Vide Sica.

¶ SILÆ, Galeæ, sic dicitur quod introrsum aperit & repandit essent, ab eorum similitudine qui repando sunt naso, id est sursum versus sublati. Festus: *Silæ appellatur naso sursum versus repando: unde galeæ quoque a similitudine Silæ dicebantur*.

¶ SILANUM, Cloaca, eluvies. Gloss. Lat. Gr. *Silanum*, *σῖλαν*. Leges municipales Meebl. tit. 14. art. 24. *Per communem cloacam sive Silanum nemo ex vicinis, quibus jus in eam competit, a iam aquam præter easlem, eamque sine sordibus aut aqua culinaria, aut si quid hujusmodi est, citra vicini consensum deducere potest*.

¶ SILATARIUS, *παραρῖς*, in Gloss. Lat. Gr. Sed legendum *Silatrus*. Vide Pontanum in Macrobi. lib. 6. cap. 1.

¶ SILATUM antiqui pro eo quod nunc jentaculum dicimus appellabant, quia jejuni vinum Sili conditum ante meridiem oberbebant. Festus. Vide Salmat. ad Solin. p. 157. & 158.

¶ SILAVE. Vide supra Selave.

SILENREVER, Exactores, Danis, in Charta Waldemari Regis Danie an. 13. 6. apud Pontanum l. 7. Rer. Danicar. p. 443.

¶ SILEMUS, à Græco *εἰλαμῖς*, Rhetoricæ figura Grammaticis nota. Epist. Gunzonis ad Auguines an. 960. apud Marten. tom. 1. Amplif. Collect. col. 297. *Parce Silemsi per casum mutationis non solum apud versifices, verum apud fidei metris scribentes frequenter invenitur. Virgilias accusativum pro genitivo aut ablativo miranter posuit*:

*Sed Latagum saxa atque ingenti fragmine montis
Ocupat op faciemque adversam.*

Pro eo quod est occupat Latagum pro aut Latagi.

SILENTIARE, Silentio involvere, premere, tectere. Stephanus III. PP. in Epist. de Revelat. S. Dionysii: *Sicnt si nemo debet jactare de suis meritis, sic non debent apert Dei, quæ in illo per suos Sanctos sunt, sine suis meritis Silentiare*. Ab eo haurit Hubertus in Vita Gudilz Virg. c. 3. *Sicnt de suis meritis debet nemo se jactare, sic non debet quisquam opera Dei Silentiare*. Utitur & Dudo l. 3. de Ast. Norm. initio.

SILENTIARIUM, SILENTIARIUS. Vide in Silentium.

SILENTIUM, Conventus privatus, in quo dissertationes de rebus publicis agebantur, unde & *silæ* dicuntur Zonaræ p. 146. Gallis *Conferencia*: sed præsertim de rebus Ecclesiasticis unde *κατακρησθησάτω* definitur apud Nicetam in Man. l. 7. n. 5. quod *κατακρησθησάτω* vocavit Cinnamus p. 316. [*Zenit*]. Anonymus Combesianus in Alex. n. a. Landolphus Sagax l. 16. *Fecit Imperator Silentium, adducens Patriarcham, & jubens eum recitari confessiones*. Idem de Leone: *Silentium contra sanctas ac venerabiles celebravit Ionas*. Lib. 23. *Fecit Imperator Silentio, apud Magnauram, exposuit* pepu-

[*Silicarios* inter nifices aquæductuum refert Frontinus de Aquæduct. Romæ l. 2. p. 256.]

¶ **SILICERNUS**, *SILICERNUS*, Senex, ætate gravis. Frigidus in S. Wilfrido sæc. 4. Bened. par. 1. pag. 743.

Opiabatque gravem Silicernius affore mortem.

Necrolog. S. Juliani à Mabill. laudatum sæc. 5. Bened. p. 142. *Odo... jam Silicernus, iam longe ætatis senio fessus, &c.* Adde Vitam ejusdem S. Odonis ibid. p. 156. Translat. S. Theobaldi sæc. 6. par. 2. p. 174. *Dio quadam puce, ... cui spiritus infirmitatis ita jugulum contraxerat, & caput depresserat, ut mento pectori penitus inbarente nunquam recto contuitu aliquid contueri nisi jussissimum valeret. Hic ætate puer, ætæ Silicernius, &c.* Quod filices cernat senex inervus, *Silicernium* nuncupat voluit Fulgentius de Prisco sermone nu. 8. Alardus Gazvus in Comment. ad Opera Cassiani lib. 4. de Infit. Renunc. c. 2. & alii: sed hanc originem improbat Nonius c. 1. nu. 35. atque *Silicernium* quod est convivium funebre accerendam hanc vocem contendit. Consulte Scaliger ad festum & Kirchmannum de Rom. Funer. l. 4. c. 4. *Silicernium*, pro *Silicernius*, apud Terent. Adelph. Act. 4. se. 2.

¶ **SILICIDA**, Vide supra *Silicarius*.

¶ **SILICTARI**, Milites Turcie, ex quibus postea Janizeri, seu milites Prætoriani creabantur. Laonicus Chalcocond. lib. 9. *Trapezuntini in partes distribuit: partem unam retinuit ipse, ex qua fecit Silictarios & spahoglanos: hos in Januis tenebat, eorumque ministerio utebatur, &c.* Neque alii sunt

¶ **SILICTORIDES**, de quibus idem Laonie. l. 8. *Ex quibus deinde stipendium accipiunt peregrini & Janua milites, Coripides, Silicoeides.*

¶ **SILIGE**, Scæle, Gall. *Segle*. Vide *Sigalum*. Tabular. Camalariense: *Ad petram S. Johannis est una moneta que reddit in Maio sex denarios & unum sextarium de Silige.*

¶ **SILIGER**, *SILIGERIA*, ut *Siliga*, nî fallor. Charta an. 1271. to. 1. Charrul. S. Vandreg. p. 901. *Ego Ricardus Lescont... quicavi & dimisi sine perpetuo sine exigentia aut aliqua reclamancia mei à modo aut hereditate meorum Ricardo Bailli & Beatrice Lescont ejus uxori unam minam Siligeris quam ipsi mibi debebant.* Charta an. 1277. ibid. p. 1188. *Et pro hac feodatione prædicti Religiosi & eorum successores teneantur solvere mibi & heredibus meis quolibet anno unum centum straminis de Siligeria.*

¶ **SILIGERUM**, Eodem intellectu, in Charta an. 1275. to. 1. ejusdem Charrul. pag. 115. *Profecto minis bladi, videlicet quinque minis ordeï & tribus Siligeri annui redditus boni, congrui & legalis.*

¶ **SILIGINARIUS**, Siligineus venditor, vel distributor, apud Ulpian. leg. 52. §. 11. Dig. de Furtis. Sponius Erud. Antiquit. p. 64. ad vet. Interript. Colleg. *Siliginarius* eos interpretatur qui panem bligineum faciunt.

¶ **SILIGINEUS**, *Panis Siligineus*, à fecali confectus: Plinio, ex filigine. Vita B. Meinweri tom. 1. jun. p. 546. *Quatuor panes, duos triticeos, duos Siligineos, vel avena.* Vita S. Rayneri to. 2. April. pag. 61. *Sexta sortis & vigiliis atque quatuor temporibus simplici pane Siligineo & aqua contentus.*

SILIGO, Latinis scriptoribus esse selecta farinæ medulla, ex filigine frumenti genere, de quo Plinius lib. 18. c. 8. & alii. Isidorus l. 17. c. 2. *Siligo, genus tritici à seculo dictum.* Adde l. 20. c. 2. At postremi ævi auctoribus usurpatur pro *Seali*, vulgo *Segle*. [Statuta Verceil. l. 4. fol. 72. v. *Teneatur fornarius facere & habere levatum pulchrum & mundum, videlicet ad panem frumenti, levatum puri frumenti, & ad panem Siliginis,*

pure Siliginis.] Tibericus Langenius in Saxonia:

Extat & hic triticum, quod non cepit iniquum, Crescit non lente bona moxque Siligo esposito. Occurrit non semel. Vide Gorzum in *Antiquis*, & Joann. Bruyerinum Campegium l. 6. de Re eibarica c. 9.

SILINA, Bromptonus an. 1189. *Et quoddam tentorium de serico adeo magnum, quod ducenti milites possent in eo comedere, & 60. millia Silinas de frumento, & totidem de bordo, &c.* Ubi Rogerus Hovedenus habet *salinas de frumento*, unde proclivis emendatio in *salmas*. Vide in voce *Sagma*.

SILIQUEA, Isidoro l. 16. c. 24. *Vigesima quarta pars solida, ab arboris (siliquez, de qua Victor l. 1. de Persecut. Vandal. quam Cornum vocant,) semine vocabulum tenens.* [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Siliquea*, un arbre portant fruit profitable à pourceaux, ou ce fruit, ou un pois, la 24. partie d'un solt.] Gregorius M. l. 9. Epist. 14. *Precipimus, ut ad tres Siliquas aureas scilicet libellis ei vineolam ipsam locare debeat, &c.* Idem Gregorius M. l. 1. Epist. 42. *Sed tua experientia, siue in hoc quod per libram amplius, siue in aliis minutis aeribus, & quod ultra rationis æquitatem à rusticis accipitur, pusest, & omnia in summam pensionis redigat, & pro ut vires rusticorum portant pensionem, integram, & pensantem ad septuaginta bina perolvant, & neque Siliquas extra libram, neque libram majorem exigere debeant, sed per estimationem suam, prout virius sufficit, in summam pensionis crescat, & sic turpis exactio nequaquam fiat.* Senator l. 2. Epist. 25. *Superbia deinde conductorum Canonice solidos non ordine traditis; sed sub iniquo pondere imminutis fuisse prelestos, nec univrsam Siliquam, quam reddere consueverant, solenniter intulisse.* Adde veterem Chartulam plenariæ fecurritatis, quam descripsit Briffonius lib. 6. Formul. pag. 647.

¶ **SILICA**, Eadem notione, apud Marten. de Ant. Eccl. Rit. pag. 180. *Tonsiles vero egrediuntur à sente, habens compositam sedem in ipsam ecclesiam & deportantur ad eum infantes & das solam, casulam & cbrismale & decem Silicas & vestiantur.*

SILICATICUM, *xptiensis*, id quod in nundinis exigitur ob venditionem proponendam. Tributum inductum à Valentino & Theodosio, augendo ærario, quod fuerat exhaustum: ut nundinis quibusque, decreto provincialium, loco & tempore constituto, ex qualibet mercium negotiatione fisco in singulos solidos venditor dimidiam siliquam, ac similiter emptor alteram dimidiam siliquam inferret: ut est in eorum Novella 48. & apud Cujacium l. 16. Observ. c. 23. Senator l. 8. Epist. 19. *Silicaticum namque prestationem, quæ rebus omnibus nundinandis provida defuit antiquitas, &c.* Adde l. 1. Epist. 20. l. 2. Epist. 4. [Bulla Gregorii V. PP. ann. 996. in Hist. Comiti. Comacini: *Per totam... Penapolim nullum telonum, atque portaticum, siue Silicaticum exigatur.*] Bulla Honorii III. PP. ann. 1223. apud Ughellum in Senogallienibus Episcop. *Et veriam partem de omnibus, cedidit ac datione, districlo quoque & placito, & de mercato, nec non de ripa & portu, seu & de aliis supradicta civitatis vestigialibus, Silicaticum, pedagio, mensuratica, &c.* Adde Bullarium Catinelic to. 2. p. 18. [Ita etiam legendum apud Agnellum in Vita S. Reparati to. 2. Murator pag. 148. ubi habetur *Silicatio*.]

COMES SILICUATARIORUM, apud Senatorem l. 2. Epist. 11.

SILICUARIUS, vel *Siliquatarius*, qui *Siliquaticum* exigit vel colligit, apud eundem l. 2. Epist. 26.

¶ **SILITUS**, Tacitus, in Agis S. Anselmi to. 2. April. pag. 923.

SILIVA, Palus. Tabularium Ecclesiæ Vinnensis fol. 51.

fol. 51. In alio latius terra Sancti Joannis, in una fronte terra Aftorio, in alia terra adque Siliva, quae astitum tempus ficit, habet in longum perticas agripdolos 51. &c.

¶ SILLABE. Vide supra Salave.

¶ SILLIGERUM, ut Siliger. Vide ibi.

¶ SILLOGIZARE. Vide Syllogizare.

SILLONUS. Vide in Silio.

¶ SILLUS. Anastasius in Vita S. Silvestri apud Murator. tom. 3. p. 108. *Olai nardi libras 300. balsami lib. 100. lini facces 100. casci Silium libras 150.*

¶ SILODUNI, pro Solduri, Milites stipendiarum, apud Athenzum ex Nicolao Damasceno l. 6. c. 13. Narrat Adiasomum Regem Sorianorum (est autem Gallicae nationis) Joventis barbari proximo sibi delectos homines, Galli propria lingua Silodunos vocant (ea dictio Graecis devotos significat) quicum Rege & vitam agunt, & moriuntur, id semper votis optantes; ob quam erga Regem fidem cum eo principatum gerunt, eodem vitam & corporis cultu, quoties ejus necessitas contingit occasio, mortem libenter opponentes, si Rex inter eos morbo, siue cadat in prelio, siue alia quavis de causa vita excesserit: necesse qui dicere possit ex illamissa Rege, quempiam mortem expavisse. V. Solidare.

¶ SILVA, SILVAGIUM, &c. Vide Sylva.

¶ SILVANUS, pro Silv, in Gloss. Lat. Graec. Gloss. Gr. Lat. pro Silv, Fluor, tubus, Silvannus, aquilegium. Vide Cujac. l. 11. Observe. c. 2.

¶ SILVARIUS. Vide in Sylva.

¶ SILVIATICUS, SILVASSINA. V. Sylvaticus.

¶ SILVESTRA, Machinae bellicae, seu balistae species. Vide infra Spingarda.

SILVIA, Potionis species. Charta Aldrici Episcopi Cenomani in ejus Vita n. 31. Et de vino optimo modios quatuor, & insuper de potione, qua dicitur Silvia, modium unum. An Celia?

¶ SILVINUS, Silvestris. Elmham. in Vita Henr. V. Reg. Angl. cap. 6. p. 12. Cursum velox simul currens praevenerit, in tantum quod frequenter damam velocissimum, in planum ab humbris Silvini agitatum, ipso... solum currendi viribus, ... intererit.

¶ SILVITATICUM. Vide Sylvagium in Sylva.

¶ SILVIU, Annonae species. Praeceptum Caroli Simplicis ann. 819. apud Mabill. Diplom. pag. 563. Et de eodem sive Compensio totius conlaborator nostri noam partem, videlicet in annona feno, segalibus, & de hoc quod rustice dicitur Silviu, acenon etiam de hostilitate nostra.

¶ SILVOSUS, Silvestris, incultus. Acta Murensis Monast. apud Eccardum de Orig. famil. Habsburg. Austr. col. 203. Nam & alia loca, quae intra parochiam continentur, ad huc Silvosa erant.

¶ SIMA, Concavitas hepatis. Vide Godeola.

¶ SIMACI. Liberatus Diacon. cap. 13. Per portiores literarum velocissimos pedes, quos Egyptii Simacos vocant, omnia molimina Pauli, Eliae scribentibus.

SIMARE, Mutare. Vide Samus.

¶ SIMATIDES, Condiscipulus, in Gloss. Mss.

¶ SIMBALUM, Campana, qua Monachi cientes ad refectorium, quaque appenditur in claustrum, pro Cymbalum. Vide in hac voce. Transactio inter Abb. & Mon. Craffenfes an. 1351. Abbas Craffenfis suis expensis propriis tenetur facere omnia aedificia in monasterio; videlicet ecclesiam, Simbola, campanas & squillas, quae sunt ibi necessaria.

¶ SYMBOLUM, SYMBOLUM, Eadem notione. Czeremoniale Mss. B. M. Deauratz Tolos. Surgas ad standum massam loco Symboli. Chron. Bern. Yerii apud Stephanot. tom. 1. Fragm. Hist. Mss. Symbolum notum. VI.

vum & pilarum in medio claustrum erigitur. Suavia, eodem intellectu, dixerunt Graeci recentiores. Vide Gloss. med. Graec.

¶ SIMBOLA. Vide Symbola.

¶ SIMBOLUM. Vide Simbalum & Symbolum.

¶ SIMELLA, ut vox Simenellus, Panis ex simila. Necrolog. Monast. Mollenbec. inter Vindem. Litter. Fred. Scannati pag. 139. 14. Kal. Maii, Milo Episcopus Mindaensis dedit nobis in cena Domini duas magnas Simellas.

SIMENELLUS, Panis similaceus, ex Simila, Graecis *ειμυλλαις*, cui secundum inter panes bonitatis locum assignat Galenus lib. 1. de Aliment. Anglis Simnellbread. Capitulare de Villis c. 45. Pistores, qui Similas ad opus nostrum faciunt, &c. Constantinus African. lib. 5. Loc. commun. med. c. 15. Panis, qui de granorum fide medullis, & Simila vulgo solet vocari, nutritibilis est & indigestibilis. Inde Regis mensis ministrari olim solitus. Liber de Situ Ecclesiae Belli in Anglia: Constitui in primo Monacho ejusdem Ecclesiae ad cotidiana usus panem regie mensae aptum, qui Simenel vulgo vocatur, habere pondere 60. solidorum, & in quadragesima de quarantario majorem, ut elemosynae pars sibi cederet. Rogerus Hovedenus pag. 738. Cum autem Rex Scotia ad Curiam Regis Anglia moram fecerit, quotidie de liberatione 30. solidos, & 12. wassellos dominicos, & 12. Simenellos dominicos, & 4. sextaria de dominico vino Regis, &c. Brompton ann. 1044. Eo die praecursor loci recipit de fisco regie dimidiam marcam, & conventus centum Simenellos, & unum modium vini. Iter Camerarii scoticus c. 9. §. 5. de Pistoribus: Non faciunt quodlibet genus panis, ut Leaburgi inquit, videlicet quacibat, Siminellum, wassellum, panem azyum, purum panem, panem mixtum, &c. Ubi perperam edit. synicellum. Ira male etiam *simenellus*, pro *simenellus*, edit. in Hist. Monmorenc. prior. Met. l. 2. c. 9. §. 1. Panis de *Simenel* (ponderabit) minus wassello de a. f. quia bis coctus erit. Le Roman d'Auberi Mf.

Si uos porter Simenias buietez.

Vetus Consuetudo municipal. Ambian. Mf. Et ne porra in cetis furnis quiro fori flant & tartes, & passidi, & Seminias. Charta Philippi Comitis Flandr. pro Ambianensib. L'Arce diacre d'Amiens a cascu Nal de coustume à Amiens de son droit de cascuene cambie à ebervoise i. fessier de ebervoise à denier, ou i. denier, & cascuen four ou fournel i. den. ou denier de pain, ou de Simenias, ou de sel pain, qu'il eust. Magorum Tabularium Corbeien. Tous li four & li moulin de la dite ville sont sien, (à l'Abbé & ne puet aus faire fournaux à euvre tartes ou passeli, ou Simenias, sans son congé).

¶ SIMENELLUS SALUS. Liber niger Scaccarii pagin. 311. Cancellarius (habebit) v. solidos in die, & 1. Simenellum dominicum, & 11. salum. Ubi Cl. Editur. Hearnus Simenellus salis intelligit quotidianos, in quibus conficiendis sale utebantur, unde Simenellus salinis legendum esse suspicatur. Cum vero nonnumquam in iis simenellis effigiem Salvatoris vel Virginis Mariae imprimebant, hinc forte nomen fuit sortiti quod Salutationis Angelicae figurae praeferrent, quomodo Salus nuncupabant nummos illos qui eadem forma erant insigniti. *Simenelli salis* longe diverbi à *simenellis dominici* qui absque fermento erant, constabantque optima farinae parte. Vide Miebia in Mica 1.

¶ SEMINELLUS, Eadem notione, in Charta ann. 1282. apud Rymer. tom. 2. pagin. 191. *Constabularius Anglie, si extra domum comederit, percipit 5. solidos in die, & unum Semanellum dominicum*..... Si vero

Y intra

*intra domum comederis tres solidos & sex denarii, duos
Seminellos, &c.*

¶ SIMINELLUS, apud Skenzum de Verborum significat. pag. 151.

† SIMERELLUS, pro *Simenellus*. Vide ibi.

¶ SIMFONIACI, *Cantatores musici*. Gloss. Isid. vitiosa scriptura, pro *Symphoniaci*.

SIMIAMA. Charta Hecardi Comititis Augustodunensis apud Perardum in Burgundicis pagin. 26. *Bursa cum brisdano, & Simiama, drupe plumato super lustrino. &c.*

¶ **SIMIATICUS**, Simulatus, fictus. Johannes Abbas de Profess. Monachorum apud Pезium tom. 8. Anecd. part. 2. col. 624. Frequenter etiam in oratione prolata paritis cordis ammittitur. Etenim us frequentius Simiatica; quia ex consuetudine sine cordis attentione labia moventur, cor interim malis cogitationibus repletur & maculatur.

SIMICHENIUM. Epistola Nicephori Parriar. CP. apud Baron. an. 811. n. 58. *Tunicam candidam, & penulam castaneam inconfutilem, stolam, & Simichenium auro variata.* Ubi ad marginem observatur Graecum exemplar habuisse *ἵψχιον*. Unde confici videtur legendum *semeichium*, i. fudarium, quod *ἵψχιον* per vocarij Graecis docujimus in *Manuale*.

¶ SIMICIPIUM, *ἡμικίριον*, in Gloss. Lat. Gr.

eriam placentulæ species, quæ alibi *foliata* dicitur.
Notitia ann. 1101. apud Schannar. in Vindem. Lirer.
pag. 61. *Quod vixero ad Missam S. Martini v. Similis*
cum una dimidia vini. Charta ann. 1134. ibidem pag. 76.
In ejus anniversario 30. *Similis*, unquamque vini per
solvat, seu 15. *Similis singulis nummis comparatas*.
Rursum infra & pag. 55. 77. &c. Bernardi Mon. Ordo
Cluniac. part. c. 6. *Et autem die copiosam refectioem*
faci (Cellerarius) *fratribus de Similis, piscibus atque*
pimento. Vita B. Meinwerchi om. 1. Junii p. 552. *Re-*
gressusque ad prandium, accepta ambobus manibus di-
mita apposita. Vide Simenellus.

¶ **SIMILAGO**, ut *Simila*, Panis ex *similagine*.
Gloss. Lat. Gr. *Similago*, *asulfaris*. Vita S. Gerardi
Episcopi Tullenf. to. 3. April. p. 210. *Tiesquo Similagē*
ues cum totidem eiborum partibus accipit, ac secreto pau-
perum per fenestram proficit.

SIMILARE. Gloſſæ antiquæ Miſſ. *Simulare, effingere, repræſentare, imitari, exprimere*: Uguio: *A ſimilis dicitur Simulare, id eſt, facere ſimilem, vel eſſe, vel repræſentare.* [Gloſſ. Lat. Gall. Sangerman, *Simulare, Sembler.* Luciani Epiſc. Epiſt. ad S. Gregor. PP. inrer Conc. Hiſpan. tom.3. p. 428. *Nolo te Simulare indecoro pictori pulchra pingenti, &c.*] Marcellus Empericor c.8. p.69. *Piſciculi, qui equum marinum Similant, ſel, &c.* Vetus inſcriptio Epiſtola S. Barnabæ: *Neguando Similatus illis.* Ita ſæpe in hac Epiſtola. *Ponitur Diaconus in Vita S. Cypriani: Ponniſſet forſitan tuucilli Apoſtolicum illud evincere; . . . ſic cum Apoſtolo etiam ordinationis bonore Similaret.* Vigilii lib.4. contra Eurychem: *Neque in aliquo nobis poterat Similari, ſi non eum, quod ipſi ſumus, in ſeipſo dignetur accipere.* S. Bernardus Epiſt. 2. *Mulierculi vel Similari vel placere Audemus.* Adalbero Ep. Laud. p.221.

Fabula non Similis verum, nec dicitur esse:
 Eckehardus Jun. de Casib. S. Galli c. 11. *Monachos bodie*
S. Gallus habes, quorum similes ipse inter suos nunquam
Similitat. Ita Vita S. Deicoli c. 2. n. 6. Vita S. Benedi-
 cti Abb. Anianæ c. 4. n. 17. Lucas Abb. Montis S. Cor-
 nelii in Cantica Cantiorum. &c.

Alia videtur ejusdem vocis notio in Legibus Alfre-
di Regis West-Saxon. c. 21. apud Bromptonum: *Si quis*
præstet arma sua ad occidendum aliquem, liceat ei, si

*velis, veram moris conjectare. Si Similari nolis, red-
dat, qui arma preffiteris certiam partem vera, Et.
Saxonicum habet geromman, quod congregare, con-
venire, sonat, Gallis *Assembler*. Vide in *Assimulare*.*

SIMULARE, Eadem notione V Papias : *Imitari, Simulare, aussequi*. Gloss. Latini. Mf. Regium cod. 1013. *Adumbrat, effingit, Simulat, designat*. Ugu-
tius : *Figmentare, fingere, Simulare*. Willel. ab O-
denborg in Itin. Terre Sanctæ p. 126. *Pavimentum ba-*
bis fubulo, marmoreum Simulans aquam levi vento agi-
tatam. Herberius l.a. de Mirac. c. 21. *Eras autem indu-*
tus babis monachali, propemodum Simulans Monacho.
Cap. 52. *Et virulentius magis quam morsuo Simulans*. U-
dalricus in Conf. Clun. l. i. c. 31. *Caveat, no dicat col-*
lectam ignotam; sed qua bene Simulet stilum Gregoria-
num. Videl. 2 c. 11. *Ille Simulat, in Capic. Coroli Gal-*
vit. 19. c. 13. Ille femble, illi videret. Hincmarus
Laudun. ad Remensem p. 593. 608. *Usille possives de*
sua Ecclesia ordinare, & illi liceat, sicut et Simulare ve-
rit, disponere. Adde Coneilium Calchensis an. 787. c. o.

¶ SIMULATIO, Similiuudo. Paschasius in Vita Ven.
Walz Abb. Corb. sec. 4. Benedikt. p. i. pag. 474. *In quibus
nulla additio fuis, fed binc inde expressa pietas,
nulla adinuicem diffensio: ita ut non inuenires ad eorum
propositi Simulationem quid adderer. Nostris olim
semblant profecies, vultus, Mino: Lu Roman & A-*
thi Mf.

*Elle ot cler vis & bel Samblant,
Vairs yeulx & le respars rians.*

¶ **SIMULATOR**, Imitator, æmulator. Spicil. Bon-
tanell. Mf. Ex duobus quippe generibus hominum domus
religionis implenda est; ... vel de prudentibus, quæ rei-
ligiosa & sanctæ simplicitatis consistit esse **Simulatores**.

SIMILARIA, Instrumentum medicum, de quo I-
sidorus l.4. cap. 11. Laudatur ab eruditissimo viro Petro
Lambecio l.6. de Bibl. Cæsarea pag. 21. ex Constantino
Harmenopulo rictulus, *πρις αλληλων εν οντοις ελασι πωθι,*
τις ηλθι τον τικμαρον αυτου καταλον.

SIMILIARIUS, Pistor *simile*, in Mirac. S. Udal-
rici Episcopi Augustan. c. 10.

¶ **SIMULATIO**, pro Simulatio, in Charta ann. 1581. apud *Madox Formul. Anglic.* p. 342. *Injuncto* *guatius* *e* *a* *lla* *diligencia* *&* *fideli*, *omni* *Similacione* *voluntaria* *femeta* *&* *negligencia* *gravi* *postposita*, *onus* *praesatum* ... *injunctum* *cum* *effectu* *pariter* *&* *imponas*

† SIMILIGENUS, Ejusdem generis. Cælius
Aurel. Acut. lib. 2. capis. 19. *Admisicere sibi Simili-*
gena . . . . .

¶ SIMILIMEMBRIVS, Uniformis, sibi in om-
nibus æqualis. Verus Irenzi Interpretes l. x. c. 8. nu. 3.
Simplex (Deus) & non compositus; & Similimembrivus,
& totus ipse sibi inest similis & æqualis est.

SIMILITUDINARIE, ad similitudinem, ad in-
star. Alanus de Insulis in *Planctu naturæ*: *Non Simili-*
tudinario radiorum representans effigiem; sed eorum cla-
ritate naturæ naturæ proveniens, in stellæ corpore cap-
ut effigiabat puella.

¶ SIMILITUDINARIUS, Similis, uniformis. Bulla Leonis X. PP. a. 1519 in Hist. S. Benezeti: Sub uno Similitudinario, non-tamen regulari, habitu incedunt.

¶ SIMILILUS, Similis. Novæ Collect. Form. 48.
Sic itaque complacuit atque convenit inter illum Abb-
stem cum advocato suo seu cœnobii illius; seu inter alios
seculares inter illum & illum, ut Simililar-firmis eas pa-
pientes tenore conscriptas cambii faceremitterent.

♂ SIMINELLUS. Vide *Simenellus*.

¶ **SIMISSATOR**, σιμισατορ, ὁ ἀλλοτριὸς ὄργανον ; in Gloss. Lat. Gr. Mss. habent, *Simusator*. Vide Martini Lexicon.

¶ **SIMITARIUS**, Semita. Tabular. S. Victoris Massil. In alio loco In per flumen unione molino uno afron-
tas de alano in Simitario. Vide Simitarius.

SIMMA, Camera. Vita S. Silvestri: Tarquinio in
Simma prandente, ultio divina manifestata est. Ubi
quidam corrupto legunt *simma*, & dicitur a *simma* curvum.
Ita Joan. de Janua: [unde Gloss. Lat. Gall. Sangerm.
Simma, camera. *Simmissa*, camerarius.] Sed *Simma*
nihil aliud est quam *figma*, mensa infigmatis seu
hemicycli speciem confecta, quomodo non semel usur-
pant Lampridius & alii: ita enim præfert Græca editio
Combeshii p. 262. τὸ Τραπεζιτικὸν ἀποκαλεῖται Σίμματα
ἀπὸ σίματος, &c.

¶ **SIMMERA**, Inferioribus Rhenanis mensura est
quantam modii partem continens, ex Goldasto in Gloss.
ad Eckehardum c. 1. p. 181. Hæc Spelm.

¶ **SIMNIO**, Monasterium. Vide *Seminium*.

¶ **SIMONES**, Delphines, apud Papiam, à simis na-
ribus & repandis. Vide Barthium l. 24. Adversar. c. 8.
& Ferrarium in *Simoni*.

¶ **SIMONIA**, à Simone Magodicta Sacrorum ven-
ditio, unde etiam *Simoniaci* appellati, qui hac labe in-
festantur. Vide Canonistas. Gloss. Lat. Gall. Sangerm.
Simoniaci, *Simoniaux*.

¶ **SIMPECTÆ**, Vide *Sempelle*.

¶ **SIMPHONIARIUS**, SIMPHONIZARE. Vide
Symphonia.

¶ **SIMPINIUM**, Genus poculi, quod & *gabata*
dicitur. Papias. Sed leg. *Simpurium*; ut & apud Ar-
nob. adv. Gentes l. 7.

¶ **SIMPLAGIUM**, Vide *Semiplagium*.

¶ **SIMPLARE**, à *Simpla*, vel *simplum*. Sedulius l. 1.
Operis Paschalis, de Trinitate:

*Semper una manens deitas in forma personis,
Quod simplex tripliciter, quodque est triplicabile Simplet,
Vide mox Simplicare.*

¶ **SIMPLARIS**, Unicus, singularis. *Simplaris*
armatura, Miles qui unicam annonam accipiebat, ap-
ud Vet. de Remilit l. c. 7. Vide *Candidatus* 1.

¶ **SIMPLARIUS**, Eadem notione. *Simplarie ven-
ditiones*, apud Ulpian. leg. 48. § ult. ff.

¶ **SIMPLASIARIUS**, pro *Sepasfarius*, in Gloss.
Isidori: *Pentapola*, *Simplasfarius*.

¶ **SIMPLEX**, Purus, sincerus. Vetus Irenzi In-
terpres l. 3. c. 21. n. 3. *Servamus nobis (Deus) Simpliciter*
Scripturas in Egypto, in qua adolescit & domus Jacob.
¶ **SIMPLEX CHARTA**, Non indentata, seu decisa
in modum dentium. Vide *Indentura*. Charta ann. 22.
Edwardi III. Reg. Angl. apud Th. Blount in *Nomolex.*
Ricardus Mayben de Sutton per Cartam *Simplicem* hinc
indentura indentatam dedit, &c.

SIMPLEX POPULUS, Vulgus, nostris *la simple peup-
le*. Oedericus Vitalis lib. 4. p. 514. *Inermem ac Simpli-
cem populum tanta famis involvit miseria*, ut, &c.
Minor populus, in Capit. Lorbari Imper. an. 855. c. 5.

¶ **SIMPLICES**, nude pro Privati non Nobiles, in
Chron. Johan. Whetmstedii p. 332. *Cum notabili tes-
tissim multitudine, tam forisficorum quam indigena-
rum nobilium & Simplicium adane assistentium*. Vide
Singulares 2.

¶ **SIMPLICARE**. Gloss. Græc. l. x. c. 270. *Simpli-
co, pando*. [Pallad. l. tit. 16. *Lapis subter vel testa po-
nenda est, ut radicem non Simplicit, sed repercussa re-
spersa*. Vide *Simplare*.]

¶ **SIMPLICIANA** ANTIQUA, Scripturæ genus.
Vide in *Scriptura*.

1. **SIMPLICITAS**, Vox contentus. Gregorius
M. l. 4. Epist. 75. ad Mauricium Imper. conqueritur,
se *Simplicem* ab illo appellatum fuisse, tanquam in con-
tentum, quia (ut ait,) *Simplicitatis vocabule fatuus*
Tom. VI.

quis dicitur. Ita vulgo novos ac rudēs *Simples* appella-
mus, ut etiam Ulpianus Lege 14. §. 4. D. Relig. Vide
l. 1. C. de Jur. & facti ignorant. &c.

2. **SIMPLICITAS**, Alia notione. Lex Longob.
l. 1. tit. 9. §. 37. De homicidio, unde lex pro *Simplicitate*
probatorem trium testium queris, si testes habere non
poteris, concedimus, ut cum 12. juratoribus jures, &
ab eadem Simplicitate sit absolutus: proprium tamen
non amittis. Eadem habent Capitula Ludov. Pii ann.
826. c. 4. & Conventus Ticinensis ann. 854. c. 4.

¶ Locum obscurum illustrare tentat Muratorius,
hunc præ modestia explicare non ausus t. 1. p. 2. pag. 148.
Simplicitas eo loci, inquit Vir doctissimus, mihi ap-
pellata videtur homicidii actio peracta ad defensionem
sui, quæ non perverso animo, sed simpliciter fit. Hu-
jusmodi homicida hætenus compositionem facere co-
gebatur; hac lege multæ eidem remittitur, modo 12.
conjuratores adhibeat, qui jurent illum esse die di-
gnum.

¶ **SIMPLICITER**, Omnino, in totum, Gallis
Entièrement. Chron. Angl. Th. Osterbourn p. 33. *Du-
canm ejus (Northumbrie) numerus nobis Simpliciter est*
incertus. Rursum p. 59. *Cnm quo (S. Edwardo) progen-
ies Westsaxonum, ... à regni regimine Simpliciter ces-
savit*. Non semel occurrit.

¶ **SIMPLICUS**, Simplex. Litteræ Henrici IV.
Reg. Angl. an. 1402. apud Rymer. to. 8. p. 277. *Duo va-
simenta ferica Simplicia usitata pro nro faciendo can-
tatum*. Nisi mendum sit pro *Simplicia*.

¶ **SIMPLICICARI**, Simplicem fieri, in Imitat.
Christi l. 1. c. 9. *Quanto quis magis unius sibi & interioris*
Simplicis fuerit, &c.

¶ **SIMPLO**, Conviva, apud Fulgent. de præfco
serm. n. 49. Vide *Simplator*.

¶ **SIMPLUS**, Simplex, Singularis, unicus. Charta
an. 1263. ex Tabul. Portus regii: *In quibus Simplus*
justitiam habebat, & quæ à nobis in seodum immediate
tenebat. Alcuinus de div. Offic. Christi mori *Simpla*
*fuit, quia peccatum, quod est mors anime, non admi-
ssis*. Utitur Plautus Most. Act. 4. sc. 2. v. 73. *Simplique*,
solitarii, ad eorum discrimen qui junguntur ad cur-
rum, in ver. Epigram. de Circo apud Carolum de A-
quino in Lexico milit.

Luna biga datur semper, seliquo quadriga:

Castoribus Simpliciter dicuntur equi.

Vide *Singularis*.

¶ **SIMPULATOR**, in Glossar. Isidor. *Amicus sponsi;*
assiduus cum eo in convivio. *Simpulator, convivio*.
Noctum, quid sit *Simpulum* apud Festum & alios. [Vi-
de *Simpla*.]

SIMPULSARE. Vid *Pulsare* 3.

¶ **SIMPULVIUM**. Vide *Simpinium*.

¶ **SIMRILIUS**, Æsalon, Gall. *Emerillon*, Acci-
pitris species, minima omnium, sed velocissima.
Æsalonem ab accipitre, quem Gallice vocamus *E-*
pervier non satis distinguebant veteres. Papias Mf.
Bituric. *Alietus, a Græco alietos, avis qui Simrilius*
dicitur, vel Sparverius. Vide in *Sparverius*, & *Sme-*
riliones.

SIMULA, Panis similaceus, qui & *simewellus*,
de qua voce supra. Charta Henrici Episcopi Ratif-
bonensis ann. 1278. in Metropoli Salisburgensi tom. 1.
pagin. 264. *Ariocreas & Simulas majores, quemad-*
modum ipse Simula in recordatione fratrum batlenus
dari censuerant; & quilibet Simula tantum valere
debent, quantum valent tres Simula quotidianæ. [Vi-
de *Simula*.]

¶ **SIMULACRUM**. In Indiculo Superstitutionum &
Paganiarum in Capitulari Karolomanni ann. 743.
paragraphi 26. 27. 28. inferuntur: *De Simula-*

ero de conspectu farina: De Simulacris de panis fustis & De Simulacro, quod per campos piam.

¶ Quæ superstitio non longe abluere videtur ab ea quæ etiam nunc viget apud rusticos in Irlanda. Antiquissimo quippe ulto apud eos receptum est, ut in præcipuis solemnioribusque festivis diebus panem in formam porti efficiant, quem postea exstentem, acque in pulverem redactum, & una cum semine permixtum tertris madantem tertio tempore: simulacra denique equosque, qui agrosunt cultus depantant, eo pãte vasci jubent. Ita consuevit Keysters in Dissertat. de Cultu solis, &c. ad calcem Eliæ Schedii de Diis Germanicis.

¶ **SIMULARE**, **SIMULATOR**, **SIMULATOR**. Vide **Simulatio**.

¶ **SIMULATITIUS**, **Simulator**, **fiſus**. Vita sancti Guthlaci to. 2. April. p. 43. *Adversus Simulacritates audigorum spirituum frandes*. Vide **Simulatio**.

SIMULATIVE, in libro fundationis Monasterii Gozeceusis p. 30. *Simulando*.

SIMULATUM. Vide **Waneflodat**.

¶ **SIMULTANEUS**, **Simulator**, **fiſus**, non æquus. Longinus in Vita B. Kinge to. 3. Jul. p. 717. *Majorum sibi, quam pro meritis, vixit religionem & sanctimoniam falsis & Simulacra estimationis effelluram*. Mulleri Introduct. in Hist. Sand. Hippolyt. apud Gellium to. 2. Miscell. pag. 481. *Simulacra utriusque possessionis tribus propemodum seculis retenta fuerunt*. V. **Simulacritas**.

SIMULTARE, **Simulator** eum aliquo gerere, vel inter se simulatam exercere. Gemma.

¶ **SIMULTAS**, **Conspiration**, **fiſtio**. Acta S. Severi Episc. Abrinc. to. 1. Febr. p. 193. *Quorum (clericorum) Simulacres presbyter astutus prævident*, &c. Ubi sermo est de Clericis qui S. Severi corpus furari conspiciaverant.

¶ **SIMULTIM**, **Simul**, eodem tempore. Vita B. Lidwine to. 2. April. p. 360. *Cumque Simultim tempore, loco, modo, etiam obsequiabiliter concurrerent in spem*, viderunt Lidwinam.

SIMULTUM, *Verum in cornibus arietum, qui facit hoc corruptum*. Joñ. de Janua. (Hinc Gloss. Lat. Gall. Sangerm. **Simultum**, de vet qui est & cornes du montem.)

¶ **SIMUS**. Vide supra **Socetus**.

¶ **SIMULATOR**. Vide **Simulatio**.

SINAI, **Incisio**, facta in arboribus ad limites deligandos, à Saxoo. Initao, vel Inthan, *incidere, fecisse*. Unde sicut, *ferre, Inite, incisio*. Lex Longob. l. 1. tit. 26. §. 3. *Signis præter intentionem signum non vult oblatum, aut Sinatam in silva alterius fecerit, & Inam non probaverit, componat sol 40. Et §. 6. Si servus extra iussione domini sui ibi claream, aut Sinatam in silva alterius fecerit, munusque incidatque, &c. Ubi Edictum Rotharis Regis Longob. tit. 97. habet, **SINAI**, ut **SNEIDA**, Traditiones Fuldens. lib. 2. c. 8. *Hec est iuramentum Ecclesie in Grepfeld, à Marvibrink sursum versus ad Bertholdes Seida, inde ad fontem S. Bonifacii. Infra: Hec est terminatio matris Ecclesie... ad fontem S. Bonifacii super Swabersfeld, inde per Bertholdes Seida, usque in Brabada*, &c.*

¶ **SINAL**, vox Hispanica. Vide **Cristianuro**.

¶ **SINAPIZARE**, **Ex sinapi** compovere, apud Vegen. l. 1. c. 6.

¶ **SINARE**, *sinare*, io Gloss. Lat. Græc.

¶ **SINASP. MUS**, Vox Græce originis, usurpata quandoque à Latinis Scriptoribus, qua significatur instructio aciei magis pissa confectaque, in qua milites iovicem distanti non nisi pedem & semit. Hæc post Carolum de Aquino in Lexico milit.

¶ **SINAT. O**, **Concessio**, **donatio**. Chart. S. Vandreg. tom. 1. p. 972. *Ego vero dictis basilicis... dictam*

Sinathodetum nuntius ipsius domini Regis paratam habeo.

¶ **SINGERA**, **perperam** pro **Sicera**, in cod. Chart. mlt. tom. 1. p. 844. *Unum galonem pons Sincera vel cervisia*.

¶ **SINCERATUS**, pro **Sincerus**, in Viris Patrum Emari. ioter Conc. Hisp to. 2. p. 632. *Pietas quippe summi Dei statim Sinceratus petiti emoluitur*.

SINCERIS, pro **Sincerus**. Glossæ veteres cap. de moribus: *Sinceris, & sinceris*. S. Fulgenius Episc. 2. ad Gallant. *Apostolus, sicut ipse testatur, vult, ut simus Sinceri, & sine offensa in domo Christi*, &c. Vulgata edit. habet *Sinceri*. Et in Responsione contra Arianos p. 32. 1. edit. *Papae est antem virtutis Dei, & mutua quædam claritas omnipotentis Dei Sinceris*. Uitur semel ac iterum.

SINCERITAS, **Titulus** **Reſtorum** **Provincie**, in l. 8. Cod. Th. de Jurid. & l. 33. de Cursu.

¶ **SINCERITER**, **Sincere**. Vita Patrum Emert. inter Conc. Hispao. to. 2. p. 634. *Et quemadmodum enim percutere voluerat, nec gladium educere voluerat, Sinceriter contraxit*. Occurrit etiam apud Gellium lib. 13. cap. 15.

¶ **SINCINNUM**, *quasi singularis cantilena* vox, cum veto multi, chorus. Papias. (Festo: *Sincinnus cantio solitaria*. Vide **Sitinum**.)

¶ **SINCOPATUS**. Vide in **Syncope**.

SINDABULUM, al. **Sindabulum**, **Fundiculum**. Papias. Sed legendum videtur **fundebulum**. Vide in hæc voce.

¶ **SINDALUM**, **Tela** subserica, vel paucus sericus, ut **Gendalum**. Vide in hæc voce. Inventar. an. 1419. ex Tabul. Eccl. Noviom. Item *duo cappa de eodem veluto, & sic braderate duplicata de Sindalo assera*.

¶ **SINDICAMENTUM**, **SINDICATIO**, **SINDICATIO**, **SINDICATOR**. Vide **Syndicare**.

¶ **SINDICTUS**, **SINDICUS**. Vide **Syndicus**.

SINDMANNI, **Chartæ** **Ludovici** **Regis** **an. 892**. & **Heorici** **Imper. an. 1039**. io **Metropoli** **Salisburgensi** **to. 1. p. 30. 147**. *Cum entis & casis, aliisque adificiis, familiis, & usui suo foras mancipiis, bartheleis... Sindmannie, bouffuweris, censibus, capiscenſibus, agnis, campis, vineis, &c. Adde pag. 151. Vox forte confata ex German. **Sinde**, **Synodus**, & **man**, homo: ita **Sindmanni** fuerint homines **Synodales**. Vide **Kilianom**. (Meiſelbeckio. 102. Hist. Frising. p. 151. **Sindmanni** ii sunt qui ad uncia aut alia perſetenda tenebantur.)*

SINDONARIUS est **Artifex** **syndonum**, ni fallor, apud **Recuperum** de **Mirac. S. Ambrosii** **Senen. n. 57**.

SINDONES, **ministerium** **Ecclesiasticum** **acerofentur**. Sic autem appellabant **lintramias**, io quibus recipiebant & reponabant panes, qui à fidelibus ad divinum sacrificium offerebantur. Ordo Romanus: *Oblationes autem à Pontifice sequeps Subdiaconus, & post in Sindonem, quem sequitur. Alibi: Acolyti natum, qui inde fursum, observant, ut portent Christum ante Pontificem, & Evangelia, Sindonem, & facculæ, &c. Rursum: Oblationes vero Princeps Subdiaconus Regionarius à Pontifice incipit, ac sequenti Diacono porrigit, & ipse Sindonem, quam tenent duo Acolyti, ponit.* (Hinc oratio, que super oblatos panes io Sindone collectos fiebat, dicitur *Super oblatos* **Sindonem**. Vide Acta S. 103. Julii p. 282.)

SINDON, pro **Synopæanni**, (byllas tenuis). **Vetus** **Charia** **apud** **Rocemum** **Firrum** in **Episcopo** **Agri-** **gentinis**: *Unam cappam de disſperso murſanaro, vel Tarrarſis nura de Sindone fudratam*, &c. (Leg. palatinæ Jac. II. Reg. Major. inter Acta SS. to. 9. Junii p. 56. *Que vestitus decemſima ac panis variis suis solatæ ex-*

cepit

capris vestibus Penestestes qua de Sindone sint folianda. Monasticum Anglic. tom. 3. p. a. pag. 95. *Capris nigris cum capaci de Sindone vel taffata utentur.* Parte 1. p. 315. *Capa Roberti Burnel de Sydono Hisp. coloris ladicis indentata.* Arestumq. Maii 1300. Item unam capellam de Sindone nigro, videlicet ensulum, tunicam, &c.

¶ SYNDON, Eadem notione, in Ordin. Humbertii II. an. 1340. tom. 1. Hist. Dalph. p. 606. col. 2. Item, pro Sydnone pro rubeis Penestestes erit una petia Syndonis necessaria. Adde Chronicon Effenae apud Murat. tom. 15. col. 517.

SINE, Extra, præter, quomodo Gallis Sans usurpant. Cumeanus Abbas de Mensura Pœnitentiarum c. 1. & 12. *Sine quadragesimis 40. dies paniteat.* Vide *Anni subditi*, col. 514.

¶ SINECILIONES. Vide *Smirilionēs*.

¶ SINESCALCUS. Vide *Senescalci*.

SINGILIONES DALMATENSES, inter vestes recensentur in Epist. Gallieni apud Trebellium Pollionem in 30. Tyrannis: *Singiliones*, in Testamento S. Gregorii Nazianzeni dici putantur: *σινγίλιον β. παλαια γ. σ. γ. λ. α. ν. ο. γ. α.* Ita quidam codices Mss. præferre, pro *σινγίλιον*, uti aliquot editi habent, scribunt Baronius an. 489. n. 31. & Calaubonus ad Pollionem, ubi sententiam suam de ejusmodi singilionibus prodit Hunc consule, si lubet. Vide *Cingillus*.

¶ Salmastius vero *Singiliones*, vel potius *Sigillones*, ut scribendum esse censet. interpretatur vestes *Sigillatas*, id est, signis vel figuris ornatas. Vide *Sigillus* a. Alii vestes esse volunt ex simplici panno, seu non duplicato, ut supra observavimus in *Sigillio*.

SINGLEARE. Vide *Singularis*.

¶ SINGLEWOMAN, Anglis, Virgo vel mulier innupta, à *Single*, sola, & *Woman*, mulier. Charta apud Madox in Formul. Anglic. pag. 392. *Isabella Brikelys de London Singlewoman salutem in Domino, &c.*

¶ SINGNARE, SINGNUM, pro *Signare* & *Signum*: Charta an. 1421 ex Tabul. D. de Flamarens: *Et manu mea propria scriptis & grossari & Signo meo consueto Signavi.*

¶ SINGULA, f. pro *Cingula*, vel *Sigla*, Vexilli pars extrema. Gesta Consulum Andegav. c. 6. n. 13. *Interdum (Gaufridus) perfidos aggressus est illos (Danos) ut vexilli Regis Singulus in ore Danorum volitare faceres, &c.*

¶ SINGULARE, Sequestrare. Acta S. Georgii tom. 3. April. p. 110. *Virgulus ante positus Singularis.* Vide *Singularare*.

¶ SINGULARE, *Scorum consilium*, *singillatim memorare*, apud Papiam & in Gemma.

1. SINGULARES & SINGULARII, inter postrema officia Præfectorum prætoriorum Orientis, & Italiz & urbis, recensentur in Notitia Imperii, de quorum officio multa habet Panciroli l. 1. c. 10. p. 14. quæ non excusabo. Vide etiam Cujacium l. 1. ta. Observat. c. 40. [& Brenemannum in Hist. Vandæ l. 2. c. 5.]

¶ A. SINGULARES, Privati, nostris *Particulars*. Charta an. 1357. inter Ordin. Reg. Franc. tom. 4. p. 447. *Singulares ville de Revello in judicatura Lauraguessi, &c.* Vide in *Simplex*.

SINGULARIS, dictus *Aper*, Græcis *σινγλος*, quod delectetur folitudine, vel quod solus & *Singularis* primis duobus annis vagetur, nostris *Sanglier*. Ita Cujacius ad l. de Feud. & Fullera lib. 6. Miscellaneorum facrorum cap. 6. [*σινγλος*] apud Nicetam Choniata in Androico l. 2. num. 27. Odolob. a. Vitæ Sancti Odonis Cluniac. Abbat. lib. a. Ecce immanissimus *Singularis* de sylva egressus, &c. Vita Sancti Deicoli Abb. num. 24. *Cum multis optimatum, venatu not.* Tom. VI.

bili, Singularum maximum insequerentur, Porcus Singularis. Tabularium Monasterii Sancti Savini Levitanensis apud Marcam: *Concedimus etiam in ipsa valle, ut si quis Porcum Singularem, sive cervum venando ceperit, quartam sive spadalarem Sancti Savini persolvat.* Fera *Singularis*. Petrus Chrysologus serm. 127. *Singularis fera, usque dum capias prædam, fremitore, dentibus ferendis, &c.* Ita fera *Singularis*, apud Hariulfum libr. 3. cap. 21. Willelmum Malmesbur. pag. 3. & in Chronico Fontanell. pag. 187. ubi de morte Karolomanni. *Aper ferus Singularis*, apud Cogitofum in Vita Sancti Brigide Virg. cap. 4. num. 21. & in alia ejusdem Brigide Vita cap. 16. num. 22. 102. *Singularis ferus*, [in Psalmo 79-14.] in Vita Sancti Pachomii cap. 16. apud Petrum Damian. libr. 3. Epist. 10. Willelmum Abbatem Metensem Ep. t. Joan. Sarisburiensem Ep. 167. S. Bernardum Ep. 40. in Vita S. Rigoberti Archiep. Remens. cap. a. num. 7. & c. Vide *Capitulare de Villis* cap. 40.

SINGLARE, Eadem notione. Gausfredus Malaterra lib. a. c. 40. *Aprim mira eorum mitas, quem Singlare dicunt, movit.*

¶ SENGULARIS PORCUS. Eodem significato, in Charta an. 1399. ex Tabular. S. Victoris Massi. *Tibulicentiam damus & concedimus per presentes liberissem venandi & occidendi porcos Senglares, servos (cervos) & capreolos, &c.*

SENGLARIUS, ex Gallico *Sanglier*. Monasticum Anglic. tom. 1. p. 841. *Upsturnend ad 20. vacas, .. & ad unum Senglarium, &c.*

¶ SENGLERIUS, in Chron. Salernit. apud Murat. tom. 2. part. a. col. 231. *Sed dum bac illacque, ut mos est, alternatim discurrerent, iagentem Senglerium reperit. Le Roman d'Atbis Mf.*

Cbevel, ne daim, cerf, ne Sengler, Ne aulre que l'en pûist nommer.

¶ SINGULARITAS, Monachatus, Vita monastica. Litteræ Cleri Ravennatis apud Mabill. tom. 3. Annal. Bened. p. 124. *q. Nec hoc quidem dicimus, ut in omnibus hujus religionis, cum ad sanctam perveneris dignitatem, relicto more ecclesie vel religionis, in qua provecti sunt, mutandam vestem Singularitatis coequeamus, &c.* Adde eundem Mabill. tom. 5. p. 448. & Canon. Propositionum ad qu. 3.

¶ SINGULARIUS, Monachus. Transactio inter Abbatem & Monachos Crassenses an. 1351. *Sed quia dictus lavandarius seatur lavone bis in quatuor septimana tabum convocat & Singulariorum de eodem ac familia eorumdem, &c.* Nisi lit pro Singularis, quod non displicet.

¶ SINGULATOR, *σινγλοτης, σινγλος*, in Gloss. Græc. Lat. ubi Salmastius *Siagulatorum* exponit *equitem*, qui solo ac singulari equa vebit, quem *σινγλοτης* vocasse Helychium putat: *σινγλοτης* *σινγλοτης* *σινγλοτης*, vel *σινγλοτης*. Glossæ Isidori: *Aureax, equus solitarius.* Vide eundem Salmastium ad Vopiscum, & supra *Simplex*. Occurrit præterea vox *monitor*, in Gloss. Græc. Lat. ubi exponitur *σινγλοτης*, sed videtur legendum *monitor*.

SINGULIZARE. Alcuinus in Præfat. ad lib. de 7. Artibus: *Quapropter opere Dei Singulizatio, magnifica necessaria definitione conclusa sunt, &c.* [Vide supra *Singulare*.]

¶ SINGULOGISTICUS. *Clnustra Singnlogistica*, ubi singuli monachi singulatim degunt. Poema 198. inter Alcuini poem.

Quartus hic verum pro Singnlogistica sacrum Clnustra modis variis famine pacifico.

¶ SINGULTINUS, Lacrymosus. Vita S. Macarii tom. 1. April. p. 881. *Deo pastori summo commendavie Singultinis orationibus.*

¶ SINGULTIZARE, Singultive, Gall. Sauglet.
ter. Vita S. Catharinae Senens. 10.3. April. p.903. Talia
verba Singultizans vix protulit.

¶ **SINIMUM**, an Cinnamomum, G.ill. *Canelle*
Litterz Ricardi II. Reg. Angl. an. 1380. apud Rymer.
10.7. col. 233. *Quingae balas Simimi, unam pipam pul-*
veris salvustri, & quingue balas busti.

¶ **SININUS**, Cæmentitius, ut videtur. Cronik.
Erfensse apud Murat. to. 2. part. 2. col. 325. *Es resepi
ab eis carism & domum cum puteo aquæ vivæ, & ma-
joribus cripta, post tam Sininus opere coepta, sicut à pa-
triciis antiquè circumduda videbatur.*

¶ **SINISCALCUS**, **SINISCALIS**, apud Marten.
to. 5. Ampl. Collect. col. 67. Murator. to. 5. col. 346. &
Lobinell. to. 1. Hist. Britan. col. 337. pro *Senescalcus*.
Vide in hac voce.

¶ SINISTERITAS, Infelicitas, sinistra fortuna,
ma, perverbia. Sidosius l. i. Ep. 5. *llices, & si fortius
quæpiam, subope tamen Dei ordiar à secundis; quibus
primordis majore nescipietiam Sinisteritatem claustrum
solazios evolvere aspiciantur.* Vita Johan. Clericetum
p. 94. *Has posteritas quidem nostra videbit, sed & sa-
tum predictum Sinisteritatem non pauci jam mirati* *Sin-*
Expositio *lymboli in Liurg. Gall. p. 341. Ideo ad dex-*
teram Puris Filii dicitur; quia in eo nulla Sinisteritas
avenitur. Cum enim in Scripturis asserit semper quod
dexteram est, ad meliora; quod sinistram, ad deterio-
ra pertinet. Idcirco in Deo dextera, id est bona sunt;
ubi sinistra, id est mala possumus fulcipere. Sinisteritatem
verfari, in leg. 2. tit. 27. ad Leg. Jul. repper. Cod. Theod.
SINISTRE, TERNI, CLORE, ETC. Cui Sinisteritas.

¶ SINISTIMUS, sinister. Vide *Dextrimus*.

1. SINISTRARE, Adversari. Chronic. Richardi de S. Germano apud Murator. rom. 7. col. 971. *Et anno Fredericus Romanorum Imperator cum ingenuis Crucifigeneratorum exercitu Hierosolymam petens, Sinistras fortibus, in quodam flumine moritur. Aetia. Constantini reg. Moosachito. 2. Mart. p. 64. Sed ecce Sinistras fortibus moritur Regina.*

2. SINISTRARE, Ad sinistram comitari, ut dextrare, ad dextram. Radulfus de Diceo ann. 1197. Dextravit Archiepiscopum Londoniensis Episcopus, Sinistravit Wintoniensis, & sis in fede sua Jolenmior collocatus est.

¶ SINISTUS. Arminius lib. 28. cap. 5. *Sacerdos apud Burgundios omnium maximus vocatur Sinistus: Cuius perpetui, obnoxii discrimini nulli ut Reges. Vide Sinster.*

¶ **SINJUGARE**, *Conjugare*. *Sinjugia*, *Cepula*, in Gemma. Utrumque à Græc. *συν* & *υγιαιν*. Gloss. vet. *Sinjugiare*, *cupulans*, *conjugare*, *confederare*.

¶ SINKELLUS, pro *Syucellus*. Vide in hac voce. Vita S. Leucii Episc. to. 1. Januarii p. 673. Joannis Traucensis, Sipontinis atque Garganeusis Archiepiscopi, necnon pontificalis & augustalis Sinkelli.

SIN NICHIIUM, Umbella acuminata. Relatio de Translatione S. Gregorii Nazianzeni: *Ante Patriarchulem Lausanensem erat Crux Basilice Vaticane cum Canapae, quod Sinnichium vocant. Ubi consulendus Papebrochius.*

SINODOCHIUM, SYNODOCIUM, in Synodo Tig. ann. 850. c. 5. 16. in Chron. S. Sophie Benev. pag. 608. &c. [Præceptum Caroli M. an. 773. apud Marten. ro. i. Ampl. Collect. col. 38.] *Insuper ad iugum; ad præfatum locum Sinodochium. Iamz iuger Padum & Tigrim, quod est in honore S. Mariae constructum.*] Chronicon Farfense: *Cum Monasterii, cellulis, Synodoceis, Ecclesiis. Et Chanta Romualdi Ducis Beate*

venatorum in Chironico & Sophia Benevent. Ut uaque
ad Monasterio subdatur, neque Synodatus defendatur.
Occurrat praeterea in Chartis Ludovici III in Vita
Aldrici Episcopi Cenom. a. 111. apud Pontium de Laz-
zario de Excidio Salvanensis monasterii n. 4. in Actis
Episcoporum Cenoman. p. 111. 127. 147. Aque forte ite
legendum in Vita Mf. Magnoboli Episc. Andeg. c. 41.
In qua estiam Synodus biasque brephotensis confluxit. Ni
li legatur prociaba.

SYNODOCHUM, in Capitul. 6. ann. 819. cap. 5. Vi-
de Baluzium ad Capit. p. 1080 [Epist. Caroli Mg. ad Pi-
pinum filium apud Monast. to 1. part. 2. pag. 112. Per-
venit ad omnes clementie nostrae, quod aliqui ducet, ...
Et ceteri per singula territoria habitantes ac discurren-
tes, masculinam & paraverecundam accipiant non solum
de liberis hominibus, sed etiam de ecclesiis Dei, mona-
steriorum videlicet virorum & puellarum, & Synodo-
chiorum. Ex quibus facile colligitur Synodochia Epistoli-
me nuncupari Obediuntias à majori monasterio de-
pendentes.]

¶ **SINODOXUS**, Pauper, qui in *Synodo* nutritur. Gloss. ad ealecm Collect. Canonum ex Bibl. DD. *Chauvolin* Reg. Sigillorum Custodis: *Sinodoxis*, pauperibus Ecclesia. Vide *Synadicus*.

¶ **SINOPIS**, Color viridis, Galli in tesseris or-
mariis vocant *Sinople*. Vita S. Wilhelmi tom. 6. Mail
p. 817. *Qui enim solusbat paulo ante in palatii degere, au-
ce radiantibus ac depictis Sinopide.*

¶ **SINORDI**, 'Servientium genus. Charta An-
nooi Archiep. Colon. ann. 1157. apud Marten. tom. 1.
Amplif. Collect. col 447. *Ilud quoque firma ratione
constituent, ut liberis viri Sinardu venatoribus, siue
sujsquecumque generis hominibus ad bene dominationem
pertinentibus, qua suis temporibus iure sis optima con-
suetudine habuisse probare poterint.*

SINOSITAS. Bromprône : *Ad Septonam deducitur, quæ temporibus Brisonum Palæstræ vocabatur, & à Calpurniano Rege ædificata, magnæ Sinositatis erat civitas. Leg. forte famositas, vel sinuofitas.*

¶ **SINSIPIUM**, Sinciput. Vita Mf S. Castoris Ap-
pentis Episc. *Beatus Castor amplum scapulare in su-
mitate brevis periculle ligavit, & ultra humanum mo-
dum calidis oppropinquans clibanum decursit, omnibus
qui aderant mirantibus quod nec capillus in Sinsipio, nec
pilus adustus videretur in urete (Larido) pauca.*

¶ SINSTER. Petrus Damianus Ep. 9. edir. 1610, pag. 17. *Plerique Pontificatus iura non deferunt, & de Sinistris sunt. Forte pro Sinistris. Vide Sinistus.*

¶ SINTATUS, Cintus, ab Occitanico *sinias*,
vel *Cintar*, Gall. *Ceint*. Vet. Ceremoniale Mf. B.M.
Deaurat. Tolosan. *Es quilibet istorum* (Monachorum)
debent portare una amicum Sintatum, & una manu-
ergias in collo per modum stole.

¶ SINTEX, Burd., in Gloss. Lat. Græc. Soutis emendat Cupacius: alii Sandix. Vide Batus 3.

SINTHICIA, Paſtum, conuenio. Helychius.
Συνθίς, συνθίκα: Συνθίκαν, ἵσταμι, συνθίσκειν.
Gregorius M. L. Epist. 30. Sicus peccata mea murebant
ut, non Remissionem, sed Longevitatem Episcopos
ſubſius ſunt, quorum ſinthicia ſponte ſunt, & gratia
ſunt. Ubi Iameliſus monet in Mſſ. haberi Synthica:
ita ut vox à Græcia videtur ducta. { Pachymeres
l. 3. c. 10. ἡ συνθίκα τῆς πίστεως, ἡ συνθίκα, ἡ ἡμετέρας
ἐκρίται, &c. Utiur turſus. l. c. 21. } ſυνθίσκειν, pro
co, qui cum ſecero potum in al. al. alium opprimen-
tem, ulurpant. Acclamationes Populorum in Con-
ſilio Concilioſcopitoſano ſub ſeſſa act. 5. Εὐχόμενοι τὴν
συνθίσκειν, ἡ συνθίκα τῆς πίστεως. ἡ συνθίκα: ἡμετέρας
ἐκρίται, ἡ συνθίκα τῆς πίστεως. { Vide Gloſſ. medius Græcit.
in τὴν συνθίκα & συνθίκα. }

9 SIN.

SIRICUS, pro *Sericus*, *sericus*, S. Valerian. de Bono discipulo: *Quamvis aatem Siryco pretioso corpus vestiat, & nivo vellere membra componat, non sine maculam diem stransfigit, si camiai ardentis ora conigeris.* Corippus l. 4. n. 4.

Syrice per cunctas pendebat vela columnas.

Anastasi in s. Zacharia P. p. 78. *Pendens vela inter columnas ex pallio Siricis fecit.* Idem Scriptor in Hieronimo p. 109. *Vela Syrica a numero quinquaginta septem.* Adde p. 110. 111. &c. [Amelius in Ord. Romano cap. 76. *Et super illam (tobalem) ornatam de Sirico, &c.*] Maith: Silvaricus: *Siricum Romaum, id est, Siricum, vel festa Romana.* Ita *Siricus* pro *sericus* perpetuo scribi in veteribus codd. Paulini annotat Juretus ad l. de Vita s. Martini. Sed quod interdum *Syricus* pro *Siricus* scribitur, id vitium scriptorum est: cum, ut ait Ildorus l. 19. cap. 17. *aliud sit sericum, aliud Syricum.* Nam *sericum lana est, quae Seres mittunt: Syricum vero pigmentum, quod Phoenices in Rubri maris littoribus colligunt.* Incertum porro, an de posteriori intelligi debeat Lex Alaman. tit. 39. §. 7. *Si aatem ex ipsa plaga cervella exierit, sicut soles contingit, e, ut medicus cum medicamento aut Sirico stupro, & postea sanavit, &c.* Ibi enim *Siricum* licet interpretari lineum tomentum, quod vulgo *Charpie* dicimus.

SIRICUS, Delicatus, vel opulentus, qui vestibus *Sericis* utitur, *per gravatur*, ut habet vetus Interpres Juvenalis Sat. 6. Auctor Hist. Apollonii Tyrii: *O Juvenis Sirice! qui amore tue carnis dulas tuo anima muniisti.* *Sericus* enim ulus rarus adeo primitus fuit, ut penes solos ditiores & delicatiores esset: & Galenus l. 3. Meth. scribit sua tempestate, lub ditione Romana, in magnis civitatibus penes lolas mulieres opulentas inveniri potuisse.

SIRIONES, Vermiculi, qui oriuntur in dentibus, Matthaeo illyatico. [Gallis *Sironi*.]

SIRNUM JGIUS Charta Pontii Comit. Tolof. an. 936 apud Catellum: *Cum sitivis & forestis, & cum omnibus finalibus & mercariis, & Sirnum jagiis, & cum hominibus & Familibus inde naturalibus, &c.*

SIROCCUS, STROCHUS, ab Italis *Sirocca*, Ventus, qui Latinis Euronotus, nostris *Sudest*, dicitur. Jac. Auriz Annal. Genevens. l. 10. ad ann. 1283. apud Murator. to. 6. col. 781. *Et quotidie ad Portum Veneris ventura de facili poterant, quum quotidie effes ventus ad Leonatem vel Siroebum.* Rursus col. 584. *Quumque effemus eum datus nostris galeis prope insulam di. Tam Calvi per millia circa unum, ventus capis esse fortis a Sirocco.* Vide *Syroccus*.

SIROGRILLUS, Cuniculus, Gall. *Lapin, olim Co. n. 7.* Transact. Florentii de Castellane domini de Masalguis cum hominibus ejusdem loci an. 1438. ex Schedis Praef. de Mazzaguer: *Possint impuere, & venari Sirogrillas, cum canibus Statuta Arelat. Maffart. 33.* *Pro pallio & tunica demae cum pellibus Sirogrillorum, 3 fol.* Vide *Chirogrillas*.

SIROMASTE, Helychio, Species jaculi, hasta, lancea, a Graeco *σπυρμα*, S. Hieron. Epist. 53. *Legi enim Siroastem Phineas, auferentem Helia, & cum Simeonis Cbaane, Perri feveritatem.* Ubi respicit ad Numer. c. 25. v. 7. quo loco 70. habent *supplicium*, Vulgata vero, *Pugio*. Vide Martini Lexicon.

SIR, Aut *Sarpa*. Vide in hac voce.

SIRVENS, SIRVENTUS, ut supra *Serviens*. Vide in hac voce. *Sirvici ad arma*, in Regesto *Probi*. Charta an. 1139. inter Probat. tom. 2. nove Hist. Occitan. col. 390. *Et in ipsos manfos habeo alberga & expleta, & quidquid ego facere voluere vel meo Sirvengo predicto Agmaro, vel suis, & unusquisque de predictis mafos debent reddere mris, atque predicto Sirvengo vel suis per unumquemque*

annum modium de figile cumulus ud sextarium vicecomitisse, de predicto castro & meo jam dicto Servento, vel suis debent reddere ad predictos mafos, &c.

SIRVENTAGIUM. Vide *Serventagium*.

SIRVENTALIS. Vide in *Feudum* col. 452.

SIRVENTIA. Idem quod *servitium*. Liber Chirographorum Abbe fol. 8. *Dederunt fratribus Abbe, quicquid habebant in supradictis donis, scilicet Sirventiam suam.* [Idem fol. 134. *Rupturam & medietatem terragii, & decimam, & Sirventiam.* Antiquit. Bened. Pi. Stav. Mff. 10m. 3. p. 526. *Domini Hugo Aivans miles facis magni planum de Sirventia decimarum de Coluberio.* Occurrit ibidem p. 528. 659. 660. 794. 796. 803. &c.] Tabular. Dalonenfis Abbatia fol. 12. *Et Sirventiam, quam habent de nobis in terra de Vernoi.* Et fol. 30. *Concedimus... omnem Sirventiam & baltiam de Stephaae Pifce & fratribus suis, si acquirere poterit.* Occurrit ibi non semel. Vide *Serventagium & Serventia*.

SIRVENTARIA, Eodem intellectu. Regest. Mandat. fol. 77. *Humbertus Raymundi capis ibi isachem, & non debet aliud domini Comiti nisi Serventariam.* Vide in *Serventia*.

SIRUPPUS, Jusculum medicum, Gall. *Syrop*, pro *Syrupus*. Vide in hac voce. Ordinat Humberti II. an. 1340. tom. 1. Hist. Dalph. p. 405. col. 2. Item, quod res medicinas, *Siruppos & alia quaelibet ordinanda per dierum physicum fieri debere, facias (apothecarius) ad provisionem & cum notitia & presentia diti physici.*

SIRUPPUS, in Statuis Avenion. lib. 1. rubr. c. 1. art. 9. pag. 8.

SIRURGIA, SIRURGICA, pro Chirurgia. Leges Palat. Jacobi II. Reg. Majoric. inter Asta Saclor tom. 3. Jun. pag. 311. *Quia medicinam duas partes habere iacognitum aon est, quam una Physica, alia Sirurgica vocatur, &c. Duo in Sirurgia experti in nostra habemus curia. Hinc*

SIRURGICUS, pro Chirurgus, ibidem p. 8. in Instr. an. 1371. apud Lobinell tom. 2. Hist. Britan. col. 567. & alibi.

SIRYCUS, ut *Siricus*. Vide ibi.

SISA, pro *Sissa*, Impositio, praestatio tributi. Conventiones inter Carolum I. Comitem Andegav. & Provinciam & Arelatenfes ann. 1251. art. 59. *Idem concedit dominus Comes, quod Sisa beninarum pro manuteneo ponte a civibus constituta cesset omnino, &c.* Vide *Sissa*.

SIZA, Eadem notione. Statutum Johannis Regis Franc. an. 1361. tom. 3. Ordinat. p. 498. *Impune & libero impositioes suas habens, barragia, Siza, &c. concessa vel donata, levata & exigere possint.*

SISAGA, Uvae pectus, de qua Petrus de Crescentiis l. 4. c. 4.

SISARA, pro *Sisara*, Will. Thorn. *Canapis, olerum, pomorum, Sisara, meritionorum.*

SISA, *IA*, [1013] *Sisara*, [1013] *Sisara*, in Gloss. Lat. Gr. [Vide Martin. Lexic.]

SISCALCUS, in Chron. Estensi apud Murator. to. 15. col. 347. pro *Senescalco*. Vide in hac voce.

SISCIDENSES, Valdensium affectus, qui concordabant cum iis fere in omnibus, nisi quod recipiebant Eucharistia Sacramentum, apud Reinerum contra Valdenses c. 6.

SISCIPLATOR, nude in Gloss. Arabico-Lat. pro *Sesciplator*.

SISCONUS, perperam pro *Sifconas*, Culcitra stramina, vulgo *Pailasse* Constit. Caroli II. Regis Sicilia: *Leffas integer intelligatur materutium, vel Sifconas, vel culcitra, &c.* Vide *Sifco*.

SISENAL, f. *Ad Sifam* seu praestacionem pertinentis. Charta an. 1246. in l. i. Feodorum Burbonensis domini fol. 96. *Gerardus de Beria duas copas ordei Sisenals,*

aus agat cum Rege, vel cum Regis Aldermanno pro familia sua, &c. Cap. 57. Si homo Sibecondum terrarum expeditionem super sedes, emendes 120. *sal.* & perdas terram suam. Adde c. 60. [Gefibcundman dicitur c. 53, 64. & 67.] Leges Arthelstani Regis: Et si Walsicus ... Ceorlman promoveatur, ut habeat 5. bidas terras, & habeat ueram Regis, & occidatur, reddantur 5. millia sibrinjarum. & si affequatur, ut habeat loriam & galeam, & deauratum gladium, si terram non habeat, tamen est Ceorls. Et si filius ejus, vel filius filii ejus hoc affequatur, ut tantum terra habeat posset, est qui nascetur ex eis Sibecondum generationis ad 2. millia sibrinjarum, &c. Ex quibus patet Sibecondum dici hominem, qui tantum terræ habeat, ut servitium militare inde exhibere posset, ideoque viris nobilibus accenseretur. Lambardus Cusladem paganos vertit, alibi Armiferum & Ducem paganos Sed vide, quæ Somnerus ibi commentatur, & infra in Sibecondum.

SITHCUNDMAN, Vox ejusdem notioris & originis. Concilium Bergamstedense an. 697. c. 7. Si occideris virum militarem, qui Sibecondum appellatur, finito hoc Concilio ... in adulterio deprehendi, &c.

SITHIA, Navis species. Saneus lib. 3. part. 13. cap. 13. Eodem anno Soldanus Babylois per flumen Tampusin in galeas & Sibiis misit usque ad 20. &c. Vide de Sagitta.

§ SITICINES, Tubicinum genus: de qua nomenclatura l. a. c. 2. Nos autem in Caprisiis Aici consellancis invenimus Siticines appellatos, qui apud suos canere soliti essent, hoc est, vita sanctos & sepultos; colque habuisse proprium genus tube, à ceterarum differens. Hanc tubam reliquis longiore latioreque fuisse docet Hieronymus. Magius Milcell. l. c. 13.

§ SITOCOMI, Rei frumentariz curatores, à Gr. σιτο-, frumentum, & κομῆν, curare: quorum præfectura Sitocomia dicitur, apud Ulpian. Dig. l. 50. tit. 3. leg. 1. Alii erant.

§ SITONES, Qui scilicet frumento emendo præfati erant: quorum officium Sitonia nuncupabatur, ibidem tit. 5. leg. 2. & tit. 8. leg. 9. § 6.

SITONICUM, pendium, & oona: quomodo rursus usurpat. Chronicon Alexandrinum an. 36. Theodolij Jun. [nil] locum significat in quo frumentum publico omine emtum reconditur: quod innuere videtur Gregorius M. l. 1. Epist. 2. De frumentis autem, quæ scribitis, longe aliter vir magnificus Ciridanus affert; quia tantummodo sola transmissa sunt, quæ pro transacta id ditionis debito ad replendum Sitonicum sufficerent.

§ SITTA, f. Situla, in Inventar. utensil. ex Tabular. Compend. Duos caminos, & duas Sittas & unum cooperitorium ferratum, & 12. fuscillas plumbeas magnas, &c.

§ SITTO, pro Sederit à Saxon. Sitten, sedere, Germ. Sitzen, in Pacto Legis Salicæ edit. Eccardi tit. 26.

§ SITUARE, Ponere, collocare, constituere, Gall. Siter, placer, établir, assigner. Chron. Commodian. apud Stephanos. tom. 2. Fragm. Hist. Mss. Cuique ipse Hierius vixit. ascendisset, ut videret qualiter ipse operarii lapides, Situabant, &c. Elmham in Vita Henrici V. Reg. Angl. c. 54. p. 34. Sedibus aptissimis plurima grandia saxonoma ... Situati, &c. in iis. Codex Mss. Corbeienfis: Ad reliqua quorum hic Situat vocabula non sunt. Charta Golvini Episc. Tornacani. 1109. inter Instrum. tom. 3. Gall. Christ. novæ edit. col. 50. Sed ne per arceos qui beneficiorum suorum silepèdis merito sunt privandi, ecclesia etiam omnino eorum servitio defraudetur, pro quolibet foraneo situetur vicarius, &c. Obiit Mss. s. Gerardi Lemovic. fol. 16. Quam innumera de com & septem sildorum vendualium nobis assignarunt seu Situarunt levandos & percipiendos in & super quodam domo, &c. Testam. Johan. de Tolarn Archiep. Lugdun. an. 1392. in

Macetris Insule Barbatz tom. 2. pag. 668. Quas (summas) Situaris super domo quam nunc habitas dominus Stephanus Barbi.

§ SITUATUS, pro Sicut, ex Gallico Situd [Litteræ Caroli primogeniti Johannis Reg. Franc. an. 1358. tom. 3. Ordinat. pag. 296. Ex eo quod ipsi ad dictum castrum quod est Situatam, ut prefetur in meis imperii, ire & conversari secum non audent.] Willem de Baldegeel in Litter. Terræ sandæ: Propter civitatem, quæ Naulum dicitur, in ripariis janua Situatam prospero perveni. Occurrit non semel.

§ SITUATIO, Situs, Gall. Situation. Charta Caroli vi. Reg. Franc. an. 138. apud Menester. Hist. Lugdun. p. 120. Nos attendentes predictas ac Situationem dictæ villæ existens in regni consuebus, &c.

§ SITUATIO, Constitutio, Gall. Assignation. Codicillus Berardi dom. de Mercurio an. 1320. apud Baluz. tom. 2. Hist. Arvernig. p. 339. Cum in meo testamento predicto hic anno 20. Situationem olim factam carissimæ consorti meæ Ysabelle in contrahendo matrimonio per me celebrati cum ea de millalibris Turon ... situalem & transuallam totaliter & in solidum in terra mea de Campania. Charta Andreæ Abbat. Nobiliac. an. 1387. apud Stephanos. tom. 3. Aotiquit. Bened. Picav. Mss. pag. 1027. Pro qua Situatione & assignatione idem Symon Teupelli tradidit, Situaris & assignarunt nobis ratione dicti prioris & prioris sui predictis duos haifellos cum dimidio frumenti Vide Situaris.

§ SITULA, Mensura liquidorum. Anamodus l. 2. Tradit. s. Emmerammi apud Pezium tom. 1. part. 3. Anecd. col. 273. Comisam quoque & eorum similiter 1. de vino caradum 1. id est Situlas 30. farisius modios 10. Charta s. Annois Colon. Archiep. an. 1066. apud Mirzum tom. 2. pag. 1133. col. 2. In Sitala modius tristici ... pulli duo, ova decem, Situla vint, ama cerevisia dimidia, &c. Eadem habentur in Charta Frederici Imper. an. 1173. ibidem pag. 1178. col. 1. Form. vet. apud Eccardum ad calcem Leg. Sal. pag. 243. form. 21. Muldra quatuor de pane, de cerevisia caradum unam, 30. Situlas de vino. Pro certa quantitate aque falli conficiendo apte occurrit in Tabul. Accinchi fol. 59. Fratres de Acepo bobares de Comit. Siephano unam montiam ... & 5. Situlas, de Huberto Margaligo 15 Situlas, de Durano Gode & Pontia filio ejus 26. Situlas. Vide Situs.

§ SITULLA, Statuta Riperiz cap. 12. fol. 5. De qualibet libra astimotiois Situllarum pro introitu decarii quatuor.

§ SITULUS, Situla, vas aque benedictæ. Inventar. an. 1419. ex Tabular. Eccles. Noviom. Item unus Situlus cum aspergerio argentei pro aqua benedicta. Item quidam Situlus parvus metalli ad faciedum aquam benedictam.

§ SITUS, ut Situla. Vide in hac voce. Charta Radulphi Reg. an. 1029. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 147. Ad present quoque quatuor ferreas vel calderias, Siusque earum in salis.

§ SIVADA, SIVATA, Avena: Sibada, in Foris Benehæm rubr. art. 20. Charta an. 1111. inter Potas. novæ Hist. Occitan. col. 380. Tres amias de Sivada. Informat. pro passagio traofmarino ex Cod. Mss. Sangerman. Primo levabitur & cessaria pro 60. diebus pro equis, videlicet quatuor amias ardei & quatuor emias Sivare pro quolibet equo. Vide Sivada.

§ SIVE, pro Et conjunctiva. Occurrit passim.

§ SIVI, pro Sibi, mutatione haud infrequenti in in Judicio an. 873. inter Probato. tom. 1. novæ Hist. Occit. col. 124.

§ SIUM, SION, Inter ministeria sacra recensetur in Testamento s. Everardi Cifonienfis: Duo phylasteria in cruce prædientia, Evangelio de ante paratum, Sive aurea, arnil.

armillas duas auro paratas, Missale enim auro & argenteo paratum. Testamentum Ricolfi Episcopi Helmenfis: Et alium calicem cotidianam, Sion argenteum optimum unum, iacensarius duo, &c. Non Sion vulgo ramulum dicimus. Martialis Parisiensis in Arestis Amorum; Arestio 1. Es battui par le carrefour de Cions de veri Olivier, &c.

Eiusdem vocabuli mentio occurrit in antiquo Rituali Eccles. Martini Turon. apud Marten. in Antiq. Eccles. Rit. tom. 1. p. 568. Præpositi qui legiti epistolam & portat Syon loco manipuli. Ibidem p. 569. ex eodem Rituali: Pinum per Sion in calicem mittitur. Pro Sion, & Coblæ habet Ordinatium Laudunense ibidem pag. 388. Sabdiaconus ascendit pulpam deferens librum & Coblæ argeatam in sinistra. Unde colligitur Sion idem esse quod Coblæ. Vide in hac voce. Sed id aperte docet Gesta Episc. Cenoman. c. 37 apud Mabill. tom. 3. Analec. p. 334. Necnon large ejus (Hugonis) gratia aliud dedis vasculum, gemmulis antiquæ septem nitentibus, occerra & exprimit similitudinem, si non ab inferiori capite modice falcato anci speciem retineret. Per hoc foratam subtilissime viam quoadque sanditur in calicem, ne pilis, sive quæ immunda aer moves agitata, valeant admisceri. Syon antiquorum vocat uita discretio, & à sabdiacono sefivie geritur pro manipulo.

SIXHINDI, Medie conditionis homines, apud Anglo-Saxones, quorum scilicet æstimatio erat 60. solidorum ut pluribus diximus in voce. Hiadeni bñqnes. Idem, quos Radeknaith vocabant, ut censet Eufemius lib. de Titulis honorat. Leges Ine Regis Westsax. c. 26. Si occidatur, non solum parentibus suis, si non intra 12 menses non redemerit. Weald si habet 5 bidas, est Sixinde. Leges Henrici 1. Regis Angl. c. 76. Servi alii casu, alii gentura. Liberi alii Thrybindi, alii Syxbindi, alii Thylsindi, &c. Cap. 48. Si desponsata famina fornicetur, & Cyslica, vel Syxbinda, vel Thwelsinda sit, & corporalis distractio persistentibus instituta, &c.

¶ SIZA, ut Sisa. Vide in hac voce.

¶ SKANOR, vox Danica. Charta Waldemari Reg. Dagig an 1326 apud Pontanum l. 7. Rerum Danicarum: Si ita conigerit, quod absit, quod alicui non capiantur, nec in Skanor salvetur, &c.

¶ SKAZA, ut Seadus. Acta Murenfis Monasterii p. 61. Dag domus & 66. partes in vitibus, quæ ibi vocantur Skaza, &c. Vide scilicet 8. & Scamellus.

SKELLA, Tintinnabulum, campanula, fralis Squilla, unde Squillare, resonare. Papias: Tintinnabulum, à sono vocis dictum, Sicilla vulgo dicitur. Ubi puto legendum Scilla.

SKELLA, Equorum clipeatibulum tintinnabulum. Occidant Esquillo, Esquillo, Esquillo; tintinnabulum, quod mulorum collis appenditur, etiamnum appellatur. Lex Salica tit. 29. §. 3. Si quis Skellam de caballis furaverit, &c. Ubi edictio Heroldi rimum habet. Charta an. 1152 apud Purcellum in Antiochia Basilica pag. 17. Skella vtroque, quæ à Monachis Israel est, ejusdem ponderis & quantitas in eodem loco infra claustrum Canonice reseruitur & ponatur.

SKILLA, apud Hariulfum lib. 2. c. 10. Lanfrancus in Decretis pro Ordine s. Benedicti c. 1. sect. 1. Cum appropinquaverit tempus hora tertie, pulsatur à Secretario modicum signum minimam, quam Skillam vocant. Vide eundem p. 165. 168. 173.

¶ SCHELA, apud Anonymum in Chron. Cremon. apud Murator. tom. 7. col. 636. Campanam grossam de credentia, & Schelam militum ad equitandum fieri fecerunt.

SCHILLA, Hincmarus Remensis Episc. 7. ex Labbeanis: Et inde palliam aum, & casulam unam, & Scillam unam, & librum unum abstulit. Tabularium s. Reuigii Remensis: Turribulum dremi i. signum ferreum i.

Scillam de metallo 1. [Charta an. 1049 inter Probat. c. 3. a. novæ Hist. Occid. c. 184. Ferencis secum exiit: Scillam ferream. Adde Statuta Placent. fol. 107. v.] Petrarcha part. 1. cant. 3.

Chè el suon non d'altra Squilla,

Ma di sospir mi fa destar sovente.

Part. 2. cant. 7.

Eaon s'ond poi Squilla,

Ov'io sta in qualche villa,

Che non l'udissi.

Aries squillatur, apud Michaellem del Molino in Reptorio.

ESQUILLA, Missale Mosarabum fol. 173. Puer defeceras Esquillam pulsando. Fori Olce an. 1247. Quicunque furatus fuerit Esquillatam arietem ducentem oves, post probationem legitimam debet ponere manum intus Esquillam arietis supradicti, &c.

SCILLA. Eadmerus l. 1. Vitæ s. Anselmi Cantuar. c. 8. Sumpta in manibus chorda pro excitatione fratribus Scillam pulsant. Warmanus in Vita s. Pirminii cap. 23. Ibi quoddam pendebat vas fuisse, m: diocesis scilicet panderit, vulgaris hoc usus Scillam nominat, quod mira senioritatis dulcedine audientiam sensus afficiebat. Charta Heccardi Comitiss Augustodun. apud Perardum: Tbnribulum minere, Scilla, candelabro aureo uno, &c. Vice Abbatum s. Albani: Tassa nola, cui Muta vel Scilla est nomen. Scillam in refectorio pulsari solitam habemus in Udrico l. 1. Confect. Cluniae c. 12. Pro symbala percussur tabula, & in refectorio pro Scilla. Et lib. 3. c. 1. eam pendere in extremitate refectorii ait. Petrus Venerab. l. 1. de Miraculis c. 13. Quando namque hoc agebatur, fratrum Conveniens in refectorio & consuetudine hora canendi recedebat, quæ capta a Priori secundum morem, uno ista Scilla percussus est. Idem in Statutis Cluniae cap. 25. aia Scillam in sublimi infirmaria loco positam, quæ frater, in infirmaria dormientes, excitarentur. Adde Durandum lib. 1. Ration c. 4. n. 11. Sed & aliis in locis & occasionibus usus fuisse obtinuit, ut observare est ex eodem Udrico l. 1. c. 11. 12. 14. 15. & alibi; & Bernardo in Confect. Cluniae. Miss. non uno loco.

¶ Prope Abbatem vel Prioris sedem pendebat Scilla: unde ad Scillam sedere dicebatur, qui ad mensam Abbatem vel Prioris sedebat. Litteræ Petri Abbatis. Cluniae. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 410. Ipse vero domus Natiis, ejusque successores in locis nostris capitulum tenebunt, in refectorio ad Scillam sedebit, post obitum suum in Cluniae tricecari am b: debet.

NOQUILLA, Ardo Mon. in Vita s. Benedicti Anian. cap. 31. Primitas si quidem quam signum horis nocturnis pulsatur, in Fratrurn dormitorio Squillam tangere iussit, ut prius Monachorum congregatio orationibus sulsi propria residenter per loca. Breve valorum Ecclesiasticorum in Tabular. Monasterii s. Theofredi Velavisi: In orologio, quo terminantur horæ, duas partes Squille fuisse. [Translatio inter Abbat. & Monachos Craffenses ann. 1351. Abbat. Craffensis sui expensis propriis teneatur facere . . . campanas & Squillas. Vide In Squilla.]

SQUILLA, in Synodo Nemaufensi an. 1281. cap. de Eucharistia.

¶ STILA, Confect. Monast. Pontanell. Miss. Fratis Missa de Beasiffina, abbas vel prior debet pulsare Stilam quæ vocatur Stila colloqui, & debeat convenire in medio capituli, &c. Haud scio an eadem notione accipienda sit hæc vox in Testam. Guillemi dom. Montipess. an. 1146. apud Acher. tom. 9. Spicil. p. 131. Ac de meo jure in ejus jus in perpetuum transfero cameram scilicet meam, quæ est prope ipsam ecclesiam, & totam illud quod pertinet ad ipsam cameram, & porticum qui ostendit cameram, sicut determinatum est à pilari usque ad parietem Stile, &c. Ubi forte Stile est Aqueductus Vide Stillarum.

¶ STIL-

¶ **STILLA**, ut *Skells*. Statuta Ord. s. Augusti, apud R. Duellum tom. 2. Miscell. p. 39. *Non moveas de loco, quousque praelatus incipias Stillam pulsare*. Leg. videtur *Seilla*.

Atque inde facile quis advertat *Trunculos*, quibus vulgo ludibus, & quos *Quilles* vocamus, à *Squillis* nomen accepisse, quod earum formam referat, ima parte, qua humo hærent, latiores, superiori minutiore, & in acumem delincentes.

¶ **SKERDA**, Idem videtur, quod nostris *Eseare*, vulneris crusta. *Bracton*. lib. 3. Tract. a. cap. 2. §. 2. *Et si os frangat, quod facile perpendi poterit per reuoduram, vel testa capiti frangatur, ita quod extrahantur ossa, vel Scerda magna levetur*. Infra: *Si ossa extrahantur à capite, & Skerda magna levetur, ut predictum est*.

¶ Hæc post *Spelmanum* qui vim vocis non intellexit *Sterda* enim in loris allatis ex schidia, assula, seu pars ossis fracti aut conkriti minuta, quæ Gallice *Esgaille* dicitur. *Sterdo*, vel *Sperdo* vocant Occitani fragmentum minutissimum & acutissimum ligni haud levigati, quod spinarum, instar digitis incautorum sese inserit.

¶ **SKILLA**, Vide *Seilla*.

¶ **SKILLINGUS**, Genus monetæ apud Suecos, de qua vide *Joan. Stiernhook* m. l. i. de Jure Sueconum vetusto c. 11. p. 12. Anglis *Schelling*, pro *Esterlingus*.

¶ **SCILLINGUS**, Eadem notione, in antiquo *Missali* M. apud *Hickel*. Dissert. Epist. p. 13. *Godwinus Blacane, conjugem, &c. à servitute 15. Scillingis redemit*. Vide *Scillingus*.

¶ **SKIPIAMENTUM**, Navis armamentum & instructio, annona scilicet cibaria, arma, & cætera ad victum & defensionem necessaria, Gall. *Equippage, Equipement*. Charta *Edwardi* II. an. 1325. apud *Anglæan* 1302. apud *Rymæ* tom. 2. p. 91. *Navet ille totidem suis munia personis (ut ut nautis & hominibus aliis defensabilibus) . . . idemque etiam continet: Skipamentum, ut in numero personarum, &c. Semel & iterum ibidem occurrit, ut & in Charta *Edwardi* II. an. 1325. apud eundem tom. 3. p. 1012. à Saxon. scilicet Angl. *Ship*, Danis *Skip*, Belgis *Schip*, navis, deducenda vox videtur. Consultè *Skinneri* Ety. mol. linguz Angl. Vide *Exipare*.*

¶ **SKOTTARE**, Vide supra *Seotare*.

¶ **SKR & P. Gladius**, Danis. Saxo Grammaticus lib. 4. *Erat autem Regi in usum acuminis gladius, Skrep dictus, qui quodlibet obstaculi genus uno serientis ita medium penetrando diffunderet, &c.* Infra: *Quo auditu Vermundus Skrep gladii sonum secundo suis auribus incesse perhibuit*.

¶ **SKUVINAGIUM**, Reditus ex officio & dignitate feodorum. Charta an. 1431. apud *Rym. r.* tom. 10. p. 490. *Recreationes castrosum & dominiorum in marebibus Calestis, cum Skuvinagii*. Occurrit semel & iterum ibidem. Vide in *Scabias*.

¶ **SLADE**, Modus agri qui in longum porrigitur, à Saxon. s. *læd* Charta an. 1147. apud *Kenett* in Antiquit. Ambrosii. p. 465. *Coacessimus . . . aam acram prati . . . extendentem in longitudine à prato dicti prioris & convectus i vocato le Slade ex parte Orientali usque le Commemede ex parte Occidentali in quodam loco vocato Longesford juxta le Slade in tenura domine Comitisse Lincolne sita*. Occurrit rursum ibidem p. 337. & 372.

¶ **SLAVUS**, servus, serviens. Charta *Otonis* Reg. an. 939. apud *Eccardum* in Probat. Hist. *Marchionum Oriental.* coll. 137. *Damus . . . familias litorum 11. Slavorum 26. Pretalze familias Slavorum 8*. Tradit. *Fuld.* apud *Schannat*. p. 403. *Slavi 13. quorum unusquisque suam libram lini debet . . . Slavi 120. singulas libras lini debeant*. Vide supra *Selavus*.

¶ **SLIPSTEN**, Cos, ex *Sliipen* Teutonico, acutere. Teutonum s. *Audomari* in Tabulario s. *Bertini*: *Lapis mo-*

laris a den. Slipsten 2. den. si autem unus molaris, sive curra, sive in carro portetur, dabit a den. &c. [Supra *Sclipsten* scripsit *Cangius*.]

¶ **SLOPETUM**, apud *Schannat* in Diocesi *Fuld.* p. 124. pro *Selopetum*. Vide in hac voce.

¶ **SLUSAGIUM**, Locutionis, ubi concluduntur aquæ, ut & *SLUSAGIUM*, Penfictio quæ à domino feudi exigendi pro jure habendi *Exclusum*. Vide in hac voce.

¶ **MACARE, SMACCARE**, vox Italica, Vulnerare, mutilare, debilitare. Statuta *Cadubrii* c. 112. *Addatur statuto de Smaccaribus membrum . . . quod ultra illius ppariam, teneatur delinquens ad solutionem medici*. Statuta *Riperiz* cap. 94. fol. 16. v. *Quod quicunque aliquem vulneraverit, vel percusserit, in cassaverit, vel Smaccaverit, compellatur per dom. capitaneum, seu iudicem malefactorum ad præstendam vulneratio, percussio, in cassatio, seu Smaccatio omnes expensas, quæ talis fecerit*. Hinc

¶ **MACATURA**, *Vulnus*, membri mutilatio, vel debilitatio. Statuta *Cadubrii* l. 3. c. 21. *Sancimus, quod si quis aliquis percusserit, vel vulneraverit, ita quod membrum aliquod sibi Smaccaverit vel debilitaverit, pro tali Smaccatura seu membri debilitatione, curia in decem lib. Pap. condemnatur*. Statuta *Riperiz* cap. 233. fol. 30. *Quicumque infulsum, aut percussorem, seu vulnus, in cassaturam, vel Smaccaturam, vel debilitationem fecerit in personam alicujus officialis, puniatur*. Vide *Mabamium*.

¶ **SMAIDUS**, Vide infra *Smailum*.

¶ **SMAITUM**, Encaufium, liquati coloratis pigmentum, Ital. *Smalto*, Germanis *Schmalt*, Gallis *Esmail*. Vox forte formata à *malto*, seu *malta*, quæ vox Architectis solidamentum sonat. Apud *Palladium* de Architectura habetur caput de compositione matorum & solidamentorum, deinde: *Compositio matorum, id est solidamentorum, ad solidanda quævis rei, &c.* Ubi *Col. M. Pichæanus* matorum præsert *Anastasis* in *Leone IV. PP.* pag. 18. *Fecit denique tabulam de Sabao, &c.* *Guillelmus Bibliotheca* in *Stephano VI. Caesare* auream i. cum pretiosis margaritis & gemmis, ac *Smalto*, &c. *Leo Ost.* lib. 1. c. 20. *Super a turre autem S. Benedicti argenteum ciborium statuit, illudque auro simul & Smaltis exornavit, &c.* Cap. 56. *Crucem etiam pulcherrimam cum gemmis & Smaltis ad præcedendum fecit*. Lib. 3. cap. 31. *Auream ibi in altari facio sabalam eam gemmis ac Smaltis valde speciosis parari mandavit, quibus videlicet Smaltis nonnullas quidem ex Evagelio . . . insigniri fecit bifloras*. Adde l. c. 25. *Richardus de s. Germano* in Chron. ann. 1342. *Icona cum Smaltis, quæ super altare fueras S. Benedicti*. [Chr. Cavense apud *Murator.* tom. 7. col. 951. *Item pluviale cum campanellis, p'uviale eam Smaltis*. Vita s. *Cunegundis* sæc. 6. *Benedict.* part. 1. p. 453. *Calicem aureum cum patena sua gemmis & margaritis ac Smaltis optimis adornatum*. Concil. *Tarracon.* an. 1591. inter *Hisp.* tom. 4. p. 615. *Ne clerici . . . deservant . . . botanæ ex auro sive ex argento vel Smalto*.] Vide *Limogia*.

¶ **ESMAITUM**, Eadem notione. *Annales Mediolan.* Anonymi ad an. 1389. apud *Murator.* tom. 16. col. 807. *Cappellus, sive ghirlanda una auri & Esmalto viridi & æxuro, cum pluribus perlis, &c.* Vide *Esmailus*.

¶ **SMAIDUS**, *Vetus Scheda* in *Bibl. Clunici.* p. 561. *Quæque ceteriora ac faniora in thesauris reperis Ecclesie solum Constantino poim detulit: Inter quæ ornamentum quoddam gemmis ac lapidibus, videlicet eis, quos Smaldis vocant, pretiosissimumque, &c.*

¶ **SMAITATUS**, Ital. *Smalto*, Gall. *Emaillé*. Encaufio distinctus. *Confect.* *Friderici* Reg. *Portizæ* c. 94. *Item, quod nulla domina, sive mulier audeat sic portare capellum imperatorum, sive Smaltorum, &c.* *Instrum.* an. 1347. 10. 2. *Hist.*

Hist. Dalph. p. 568. col. 1. Item, *duo candellabra de argento deaurato Smaltata*. Bonincontrus in Chron. Modet. apud Murator. tom. a. col. 118. i. *Offerre fecit calicem uinum argenteum magnum magis ponderis, mirifice deauratum & Smaltatum*. Adde Chron. Placent. apud eundem tom. 16. col. 588.

SMALTITUS, Eadem notione. Anastasius in Benedictus III. PP. *Conclusus etiam auispetas iase habens Smaltatis*, &c. Sugerius lib. de Administr. sua c. 32 *Colummam, cui sancta insides imago, subtili simo opere Smaltitum*, &c. Idem. Opere Smaltito, & optime deaurato, &c. De quo consulendus Andreas Agathopzus, seu Felibianus, in tract. de Pictura & Architectura c. 10.

SMALTUS, Eodem intellectu in Constit. Frederici Reg. Siciliz c. 92. *Exceptio quod... alba ipsarum (sambucarum) possit cooperiri ere & fieri Smaltis*.

SMANIAR, vox Italica, Ira escandescere, fremere, furere, Gall. *Enragé*. Bonincontrus in Chron. Modet. apud Murator. tom. a. col. 1095. *Habito cum eis consilio, cum non uellent suum adimplere animum uetasti dicto Regis, in se quasi Smaliuui (Guido) eo quod receptionem Regis laudarent*. Ibidem col. 1142. *Supra scripto eodem anno (1124.) & mense Galeaz una die Smaliuui intra se de labore & damno quod patebatur, eo quod non ualebat habere terram*.

SMANTACOMPAGNUS. A. A. Alexandri III. PP. apud Baronium an. 1159. de Otaviano Pseudopontifice: *Mulieres quoque blasphemantes, ipsum hereticum appellantes, eadem uerba repetebant, & alia derisoria uerba decantabant, nominaque cum lingua uulgari Smantacompagnum, i. cui manuum ablatum fuerat, ex Ital. Smantellare. Vide Mantum*.

SMARAGDINA, Locus unde smaragdi erunt. Guillemus de Balenzef in Hodaporoico: *La superiobus Egypti est una Smaragdina, uade ibidem erunt smaragdi meliores, & ia meliori forma, quam in aliqua mundi parte habentur*.

SMARAGDINES, pro Smaragdi, Joanni de Janua. Occurrit non semel apud Sugerium de Rebus in administr. sua gestis: *Maculis distinctas Smaragdinas*. [Vide Smeraldus.]

SMARAGDUS, Liber, cui titulus Smaragdus. Testam. Everardi Comit. an. 837. apud Miram tom. 1. p. 21. col. 1. *Evangelium eburneum unum, lectionarium simile paratum, missale simile, commentarium simile, antiphonarium simile, Smaragdum simile paratum*.

SMARAUDA, Smaragdus, a Gall. *Emeraude*. Gesta Episcop. Cenoman. c. 37. apud Mabill. tom. 3. *Analest. p. 354. Aureum quoque calicem (dedit Hugo) factis ex electro politum molibus, Smaraudis & topazii, multisque pretiosis redimitum lapidibus*.

SMEGMA, SMIGMA. Joan. de Jan. *Smigma est quoddam unguentum, vel coactio unguentis, vel saporis, vel aquarum aliarum rerum bani odoris. Lavenitur etiam melle, sed aliud significat*. Gloss. Gr. Lat. *Σμῆμα, Lomentum; Σμῆμα, Lomentarius*. [Gloss. Lat. Gall. *Sangerman Smigma, u. oingement*. Comput. an. 1425. apud Kennet. in Antiqu. Ambrold. pag. 374. *Et in Smigmate emptio quadam vice ad luyad ad aulam Prioris 6. den.*] Iter Camerarii Scottici cap. 21. §. 4. *Vendunt viam, & ceram, amurcam, & Smegma*. Vide Migma.

SMELIDO. Lex Frison. addit. 3. de Vulneribus §. 35. *Si brachium aut cras percussum fuerit, & ex ipsa percussione decreuerit a sua grossitudine, quam prius habuerit, quod Smelido dicunt, ter 4. solidi componantur*. Vox formata ab Anglo-Saxon. *smæl*, parvus, exiguus, exilis, tenuis, gracilis, minutus, unde *smallunge*, minutio, diminutio, attenuatio, apud Sommerum. Germani & Belgæ *smal* & *smæl*, gracile, etiam vocant. Sicama vero Tom. VI.

legendum censet, *gesmes*, extenuatum, contractum, gracilem redditum.

SMELO, Mensura unius spithame. Lex Frison. addit. 3. de Vulneribus §. 56. *Si & superior (articulus pollicis) adiciatur, quod vocant Smelo, hoc est unius spithame longitudinem habuerit, ter 8. solidi componantur*. Agitur ibi de magnitudine & longitudine vulnerum, secundum quam fiebat compositio.

SMERALDINUS, SMERALDUS, Smaragdus, Gall. *Emeraude*. Jacde Varagine in Chron. Januensi apud Murator. tom. 9. col. 32. *Quod autem illud uisus fere lapis Smeraldinus, testantur omnes gemmarum, qui illud uiderunt, diceantes se non uidisse tam pretiosum Smeraldinum. Annal. Mediolan. Anonymi apud eundem tom. 16. col. 807. Capelletus unus fere giria la uaa lapidum & perlarum cum sappiris 6. Smeraldis & &c.*

SMERE, Adeps: Belgis, *Smær*. Teloneum s. Bertini: *De peasa adipis, id est Smere, 2. den.*

SMERILIONES. Fridericus l. de Arte venandi c. 2. *Smeretiam alie aves rapaces parvas, sicut sunt Smerilioet, ubletis, & busjmodi: & tam bis, quam maioribus predictis homines non utuntur, nisi ad delectationem tantum, &c.* Ubi legendum puro *smerialiones*, pumili, minimi & velocissimi accipitrum. Describuntur ab Augusto Thuanol. 1. de Re accipit. p. 25.

Forma ad falcoem accedit, sed mole pusilla, Vertice depresso, spatioso pectore, latiss. Compactisque humeris, &c.

Mirle dicitur Alberto M. 123. de Animal. c. 14. & Germanis: *Ismerli*, Petro de Crescentiis l. 10. c. 13. [Vide Simrilus.]

SMIGMA, SMIGMATOR. Vide supra Migma & Smegma.

SMIRALDUS, Smaragdus. Vide *Balsanus*.

SMIRIGLIUS. Comment. Caroli Garate Episc. Aversani de Germ. sacra restaurata: *Miles casu in bombardam, quam smiriglium vocant, igitur fomes sui scilapigeum intulit*.

SMOLTUS. Prima Statuta Roberti I. Regis Scottiæ c. 12. *Omnes illi qui habeant croas, vel piscarias, seu stagna, aut molendina in aquis, ubi mare ascendit, & se retrahit, ubi salmunculi, seu Smolti, vel frie cuiuscumque generis piscium maris, vel aque dulcis ascendunt vel descendunt, &c.* Vide Fria.

SMYRNA. a Gr. *μύρρη* Myrrha, apud vet. Interpret. Irenzi l. a. c. 24. n. 3. *Uade & dissonat ad pteroma cerum, Smyrna quidem habet flos 500.*

SNADA, SNEIDA. Vide *Siaida*.

SNEBERGII, disti apud quosdam nummi censuales, teste Fabricio Orig. Saxon. l. 7. p. 700.

SNEA. Charta an. 1186. in Tabulario s. Bertini: *De interclusionibus meatuum aquarum ejusdem Ecclesie, que vulgo Warren dicuntur, de quibus 24. Saetas anguillarum anuatim persolvebatur, &c.* Hollandi Saeti, vicenarium, seu viginti, sonat.

SNOBULI, SNOBUTTI, Muræulæ, i. e. funiculi; qui de argenti plexis filis, ut in thuribulis fieri solet, apud Schilerum in Gloss. Teuton.

SNODARE, Italis, Nodum solvere sonat. Locus est infra in *Siraffignare*.

SNODEN, Glomus, Gall. *Pilote*, a Sax. *snod*, eadem notione. Comput. ann. 1425. apud Kennet. Antiqu. Ambrold p. 574. *la 8. Saade de paksbred emptis ibidem pro quodam reti facie ad pro cuniculis capiendis hoc anno, 6. fol.*

SNYRTIR, Ensis species. Saxo Grammatici. l. 1. *Ece mihi videor ceruum penetrare ferecerem, Theutoico certe, qui Snyrtir dicitur, esse.*

Apud Kilianum, *Sniider*, cultrum sonat.

SOAGLUS. *Teifa songlorum*, Telz grossiori genus.

nus Statuta Montis Regalis fol. 177. Item statum est, quod quilibet ex ter, seu extrinsecus capiat tantum ... de teiſa. Senglorum solidos viii.

¶ **SOAGNE**, ut mox Soalis, ex interpretatione Ecardii in Pacto Leg. Sal. tit. a. §. 4. Si quis porcellum de intra porco ipso porcario custodiens, furetur, mult. Saque obelicia 600. denar. Specimen furti, rei custoditæ, suspicatur Schilter in Cl. Teuon.

¶ **SOALAGIUM**, pro Stalagium, Prestatio pro Stallis in Charta Ricardi I. Reg. Angl. inter Ordin. Reg. Fr. tom. 5. p. 317. ut suspiciatur Cl. Edhōr.

¶ **SOALIS**, pro Sudis, Susporcus. Polyptychus s. Remigii Remensis. In Bratio mans. 3. unusquisque facit in anno map. 3. diurnal. 2. donat. pro Soale den. 12. pull. 3. 500. 15. [Codex censualis Irminonis Abb. Sangerm. fol. 3. v. Soluis de unumque mansum bovem unum, ad alium annum Soalem 1. ibidem fol. 1. 5. Soluit ... ad tertium annum Soalem 1. valentem fol. 1.]

¶ **SOATUS**, Ital. Soatto, Corium loris & cortigii faciendi aptum. Statuta Astenf. de lavavit portatum. Soati albi ponantur & solvant pro qualibet dogana lib. 6.

¶ **SOAXIS**, Annal. Mediolan. Anonymi apud Murator. tom. 16. col. 813. Alia bussula deaurata cum Soaxii, granitis. Salinus vult deauratam cum Soaxe straforato. An Operculum?

¶ **SOBJORNUS**, Commoratio, mansio unius diei. Gall. Séjour. Extractum computi anni. 1318. ex Schedis CLV. Laucelot. Item eadem die pro expensis equi rocinis & garciffieri Humberti Bassardi qui steterunt in Sojornu in domo Guilelmi ... 10. lib. 2. fol. 8. den. Vide Sejornum & Subjurnare.

¶ **SOBOLUS**, pro Soboles. Charta Ludovici Reg. an. 875. apud Calmet. inter Probat. Hist. Lothar. tom. 1. col. 312. Pro mercedis nostre augmento, ac gentioris nostri Sobolotumque nostrorum, attentius Domini implorent misericordiam. Vide alia notione in Sobolus.

¶ **SOBR A**, Mensura species videtur. Consuet. Solemnit. Translatio & Martialis sepius & ova sarfata & iustus dem. Sobre 3. minas frum. vig. 1. manso de manso Sobras & eminas frum. Lemov. quam debet Juachada. Sobre. pro supra, crebro occurrit in Terrario Apchonii.

¶ **SOBRECOT**, Vestis species. ut infra Surcotium; Vide in hac voce. Statuta Massil. l. c. 39. Item de gardacot, vel de turquoise, vel goraachia, vel Sobrecot soirato eum pona, vel serico, vel aliter sine frigio, 18. den. Vide Supercotus.

¶ **SOBREVERSUM**, Idem quod Superversum; Quod mensuram excedit. Statuta Arelaen. Mil. art. 74. Pium non vendatur eum pogeſali ad Sobreversum. Vide Sobra.

¶ **SOBRIARE**, Vigilare Gloss. Lat. Gr. & Græc. Lat. Sobrio, 1700.

¶ **SOBRISSA**, Fragma. Petronii. Ultimo etiam periselli de resolo, & resiliunt aureum, quem ex Sobriſſa esse dicebat. Id est auro obryzo.

¶ **SOBR IUS**, Prudenti, gravia, ac moderatus, Iosephus, seu Hegeſippus lib. 5. de exeldio Hietof. de Hircano: Moderator genium & pulchre Sobrius. Lib. cap. 2. Itaque ille praeſtantissimus, qui iacet adveſſa Sobrius colluctatione casibus. Anobis libule. Vir atque gravi & sobria religionis. S. Ambrosii Epist. 8. Sobriam in turba gravitatem, singulare pondus dignitatis sibi vendicant Sacerdotalis. Ammianus l. 15. Potus illa Romanorum virtus & Sobria.

¶ **SOC**. Vide Socca 4. & Soccus 2.

1. **SOCA**. Charta plenarie securitatis sub Iustitia non scripta, apud Brisson. lib. 6. formul. p. 847. Armatio uno valente si quis quatuor Socas totiles duas valentes si quis aures iuxta ferrea, plicile, &c. Ital. Socca est tunica. Vide Soga.

¶ 2. **SOCA**, Modus agrius infra Soga. Vide in hac voce. Chron. Farſenſe apud Murator. 2. part. 1. col. 439. De uno capite terra Fragrimensis habens Socas per longum 105. & ex transverso 28. loca vero habet pedes 100. Ibidem col. 447. Et est mensura ipsius plati per longum habens Socas 55 ex transverso habens Socas 37. omnes insimul sam. de monte quam de plano ex omni parte sunt Socca 230. quod sunt per mensuram iustam simul in unum iunges numero mille dua.

¶ 3. **SOCA**, **SOCUA**, **SOQUA**, Stipes, truncus, Gall. Souche. Statuta Arelaen. ex Cod. Mil. D. Brunei fol. 5. De Sequis & aliis lignis. Item statimur, quod nullus qui locet operas suas deferre audeat de nemoribus, vel viciis, vel cepibus Socam vel ligam aliquid, nullus, audeat de nemoribus, vel viciis, vel cepibus evellere seu vitam sciudere Socam vel radicem. Statuta Massil. l. c. 17. Constitutus firmis observandum quod nullus operarios vicinarum, vel ligatrices vitium, audeant, apporare seu apportari facere de vineis in quibus operantur, vel alii, vel operati fuerint, Socas, vel stipites. Et cap. 18. Constitutus hoc preſenti capitulo ne aliqua persona, audeat de caetero excerpere, vel reſecare, Socas alieius arboris fructiferae, vel etiam nemoris, nisi sua fuerint, tantum Soccas de eade & Soccas d' avais Charta an. 139. ex Schedis Praef. de Marzucanis: Quod si in una radice frux Socca nascantur, vel nascerentur duo, tres vel plures plantae pinus, eas possunt libere cadere, majori planta utilis salua & remanentia in dicta Socca. Provinciales Socca dicunt.

4. **SOCA**, **SOK**, **SOKE**, inquit Flea lib. 1. c. 47. §. 6. significat libertatem curiam tenentium, qualem Socam appellamus. Leges Edwardi Confess. cap. 23. Socca est, quod si aliquis quærit aliquid in terra sua, etiam factum, sua est iustitia, si inventum, an non. Est autem sok, idem quod festa, quam dominus habet de hominibus suis in Curia. (Anonymus Mil. apud Spelmanum: Soc. est festa de bominiis in curia domini, secundum consuetudinem.) Quod enim Sok apud antiquos dictum est, hodie dyr apud Scotos, quod Sorie nostra lingua sonat, appellatur. Itaque qui hoc privilegium habet, potestatem tenendi Curias in sua Baronis. (Vocabul. Anglie ex Tabular. Beccensi: Socca avoiv franche court.) Atque inde quidam à Saxon. socan, sejan, vocis originem repetendam putant: alii à socn, libertas, franchisia. Vnde Ingulfum pag. 875. 881. 911. Bractonum lib. 3. tract. de Corona cap. 35. §. 1. & Rastallum verbo Sok.

¶ **SOCA**, Manerium, dominium, locus privilegio & immunitate Socca donatus. Regest. M. de Praeis Leiceſtrix tom. 4. Hist. Hareur. p. 2198. Et quidquid Orbertus capellanus de ipso tenebat in Socca de Sepitibed & in Socca de Alſa. Ibidem pag. 2203. Et totum molendinum juxta abbatium cum Socca & prator adjacente ... & ecclesiam de Sepenbena, & omnes ecclesias de eadem Socca, & decimum denarium de redditibus & decimum de pascagrat in eadem Socca. Regest. Pe. Level. part. 1. apud Spelman. Et sui redditus do Socca de Hecham. Pag. 16. Pertinet ad Soccam de Hecham, sam in Sernebrana, & Etune, & Rugſtede, quam in ipsa villa de Hecham. Et pag. 17. In Socca de Hecham sunt 12. Janete. Vita s. Oſvaldi Episc. De quibus episcopus ipsius ecclesie constitutione annuatum habet omnes redditus Soccharum.

SOCA MOLENDINI. Monasticum Angl. tom. 2. p. 10. Cum molectio & Sachmolectum, &c. pag. 102. Sciatis me concessisse ... cum molectio, ac totam Soccam molendini, ita vero quod aliud molendinum infra Soccam ab aliquo hominum sine volumine & consensu Canonorum non fiat, &c. Vide Secta molendini in Secta 3.

SOCA PLACITORUM. Jus tenendi curiam in suo dominio. Leges Henrici l. cap. 9. Socca vero placitorum, alia

alia proprio pertinet ad fiscum regium ... alia pertinet Vicecomitibus & ministris Regis in forma sua, nlia pertinet Baronibus Socbum & facam habentibus. Cap. 10. *Omnes heredesse omnino Regis sunt, & omnia Gunstina, & occidendorum loca, totaliter Regis sunt in Socia sua, id est in Regia jurisdictione. Vide Secta pincitorum in Secta 3. & Plucium.*

SOCAM & facam habere dicuntur Barones in iisdem Legib. Henr. I. c. 9. an. 24. Socam c. 24. 25. Est enim.

*SOCNA, Idem quod Socen, & Saxo. Socen, libertas, privilegium, immunitas, &c. Brompton. Socia, i. festu Curia, inde Socne dicitur quandoque interpellatio mjeris nudientie. Charta Henrici I. Regis Angliæ pro Londinensibus: *Teneant & habent bene & in pace Socnas suas cum omnibus consuetudinibus, ita quod bospires, qui in Socnas suis bospirantur, neque domi consuetudines sunt, nisi illic, cuius Socna fuerit, &c.* Occurrit passim in iisdem Legibus c. 19. 20. 24. 25. 59. 80. &c. in Monastico Anglicano tom. 2. p. 3. 5. apud Frynneum in Libert. Angl. tom. 1. pag. 103. ubi edicum perperam bis Socna, &c.*

Q SOCNA, Eodem intellectu. Charta apud Madex Formul. Anglic. p. 43. Moniales de Wrocesbala possideant omnes illas terras, cum Socna & facu, & sol & sbem, & cum omnibus libertatibus & liberis consuetudinibus. Vide supra.

*Q SOQUA, in Charta Henrici Reg. Angl. tom. 4. Hist. Harcur. p. 1409. *Seintis quod ego concedo S. Petro Inmetensis hancgeniam, & omnia que ad illum pertinent cum signu & Soqua & tolli, &c.**

*SOCa. Consuetudines Mff. villæ de Macbnu in Comitatu Regieffensi: *Beste de qe on preut Socæ, doits ce treceus.**

*SOCAGIUM, Idem quod Servitium socæ, Littlel. sect. 119. Est autem Socu, Aratrum, nostri Soc de ebarre. Olim enim qui per servitium socæ terras possidebant, dominis in exercenda agricultura infervere, & cum socco & aratro proprio agrum domini arare & colere tenebantur, cuiusmodi servitia postea in census pecuniarios, [aliave dona,] ex mutuo vassallorum & dominorum consensu commutata sunt. [Charta ann. 1253 apud Kennett. Antiqu. Ambrold. p. 262. Reddendo inde nuntiatum mihi & heredibus meis ... nam rosum nã festum.] Jobannis Baptiste pro omnibus servitiis, ... Socagii & pro omnibus secularibus exactionibus, &c.] Opponitur autem Socagium Militiæ, ita ut fundus omnis, qui non possideatur per servitium Militiæ, per Servitium socæ possideatur. Littleton: *Chesem tenure que n'est pas teantre en chevallry, est tenure en Socage. Monasticum Anglican. tom. 1. pag. 509. Unam (bovatam terræ) videlicet de Socagium, & aliam de Baronu, &c. Socagium autem aliud est villanum, aliud liberum.**

SOCAGIUM LIBERUM, quod Socage en Franc tenure Angli vocant, illud est, ut ait Bracton. l. 2. c. 35. §. 1. quod tenetur quidem in Socagio, sed non fit servitium dominis capitalibus, nisi in denariis, & nihil inde omnino datur ut scutum & servitium Regis. De villano socagio, idem l. 2. c. 8. n. 2. Non mutat statum liberi villani Socagium non magis quam liberum. Quamvis utem de villano Socagio fuit certum servitium, propter hoc non habebit liberum tenementum, quia hoc fuiti ratione tenementi, licet non ratione persone. Vide eundem lib. 4. tract. 1. cap. 28. §. 5. Liber sancti Albani apud Spelmanum: Progenitores Simonis Bokely omnia sua in Honcton per liberum Socagium suæ tenebant, & quieti erant de festis curiarum, consuetudinibus, exactionibus, & demandis. Vide Regiam Majest. lib. 2. c. 21. cap. 27. §. 3. cap. 71. §. 3. Statuta secunda Roberti I. Regis Scotiæ cap. 8. &c.

*SOCAGIUM VILLANUM, de quo idem Bracton. sic scribit: *Est aliud genus Socagii, quod dicitur Socagium Tom. VI.**

villanum, ubi nullum omnino competit homagium; sed fidelitatis sacramentum, sicut de villano. Illud Socage en basse tenure Angli vocant.

*In socagio, hereditas dividitur inter omnes filios, per partes æquales, ut est in Regiam Majest. l. 2. c. 27. apud Glanvillam l. 7. c. 3. & Bractonem l. 1. c. 35. §. 1. contra quam in feudis Militaribus, in quibus primogenitus succedit in totum. Si tamen unicum fuerit meluagium, illud integre remanet primogenito, ita quod alii habent ad valentiam de comuni, ut ait Bracton. Idem c. 36. §. 8. scribit de Socagio non competere domino capitali custodiam neque homagium. [Charta Henrici Reg. Angl. an. 1155. apud D. Brussel tom. 2. de Usu feud. p. 5. *Si aliquis teneat de nobis per feodi firmam, vel Socagium, vel burgagium, & de uliguo teneat per servitium militare, nos non habebimus custodiam heredis, nec terre sue, quæ est de feodo ulterius, occasione illius feodi firma vel Socagii vel burgagii, nisi ipsa feodi firma debeat servitium militare.] Ita etiam sentit Christophorus de S. Germano in dialogo de fundamentis Legum Anglic. c. 7. pag. 15. v. Adde Cowell. lib. 2. Instit. tit. 3. §. 21. 22. & Rastall. voce Socage.**

*SOCOGIA. Monastic. Anglicano tom. 835. *Duos fructus ... cum magna cultura, quæ ibi juxta adiacet, & communem pasturam ad centum oves numero 120. in Socogio de Maltebi, &c.* Pro socagio forte [Malim de territorio quod soca de privilegio donatum est intelligere. Vide supra.]*

*SOCOMANNUS, SOCAMANNUS, SOCMAÑNUS, SOKEMANNUS, Tenens seu Vassallus, qui domino suo inservit, in exercenda agricultura, seu qui fundum per socagium possidet, hoc est per aratrum, par se de lu ebarre, seu par service de ebarre, ut habet Rastallus. Est enim soc, aratrum, man, homo. [Natura Brevium apud Spelmanum. *Socmannus proprie talis est, qui est liber & tenet de Rege, seu de alio domino in antiquo dominio, tenet seu tenementa villanagia; & est privilegiatus ad bene modum: quod nullus debet eum ejicere de terris nec de tenementis suis, dum poterit servitia facere quæ ad terras & tenementa sua pertinent: Et nemo potest ejus servitia angere, aus enim constringere ad faciendum plura servitia quæ non debet facere. Et preter Socmanni ipsi sunt cultores terrarum dominorum suorum in antiquo dominio: & non debent summoneri nec inquietari in juratis vel inquisitionibus, nisi in materiis ut quæ ipsi sunt appendentes. In placitiis vero transgressionis, debiti, & aliis actionibus personalibus, summoniti sunt, ut illi homines. Et de istis tenentibus in villanagio.] Bracton. l. 2. c. 35. §. 1. Dicit poterit socagium a socco, & inde tenentes, qui tenent in socagio Socmanni dici poterunt, eo quod deputati sunt, ut videtur, tantum ad culturam, & quoram custodia & maritagium ad propinquiores parentes jure suavitatis pertineat. Eadem habet Fleta lib. 3. cap. 16. §. 3. li tenere dicuntur terras suas in antiquum dominium. Sokemmannus de antiquo dominio, apud Radulphum de Hengham in Parva cap. 8. Vide Leg. Edwar. Confeff. c. 12. Regiam Majestatem lib. 2. cap. 27. 41. Bractonem l. 2. cap. 8. num. 2. cap. 46. 37. lib. 4. tract. 1. cap. 28. §. 1. Fleta l. 2. c. 8. l. 3. c. 12. §. 15. c. 9. §. 15. Monasticum Angl. tom. 1. pag. 588. 625. præterea Rastallum verbo Sokmanni, ubi de eorum libertatibus & privilegiis.**

Ut porro Socagium aliud liberum, aliud villanum erat, ita utriusque tenentes liberi & villani erant. Liber s. Albani apud Spelm. Omnes tenentes, liberi scilicet & cultumuri, tenementum sua per Sokagium defendebant. Homagium, feusagium, forinfeum non donabant, scilicet ficut Sokemans per omnia tractabantur.

*Idem Spelmanus ex vet. Chartis Anglicis hæc descripsit: *Sokemanni liberi possunt dare & vendere; sed ad voluntatem domini: non possunt alienare certa**

¶ **SINGULTIZARE**, Singultire, Gall. *Sangliser*. Vita S. Catharine Senen. to. 3. April. p. 903. *Talia verba Singultirens vix prosula*.

¶ **SINIMUM**, an Cinnamomum, Gall. *Camelle*. Littere Ricardi II. Reg. Angl. an. 1380. apud Rymer. to. 7. col. 833. *Quinque balas Sinimi, anam pipam pulveris salvisiri, & quinque balas busti*.

¶ **SININUS**, Camenticius, ut videtur. Chronic. Farfense apud Murat. to. 1. part. 2. col. 525. *Es recepit ab eis curiam & domum cum puteo aque viva, & majuscripta, post eam Sininus opere cooperta, sicut à patrieta antiqua circumdata videbatur*.

¶ **SINISCALCUS**, SINISCALIS, apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 67. Murator. to. 15. col. 346. & Lobinell. to. 1. Hist. Britan. col. 337. pro *Semescalcus*. Vide in hac voce.

¶ **SINISTERITAS**, Infelicitas, sinistra fortuna, pervertitas. Sidorius l. 1. Ep. 5. *Illice, & si fecus quapiam, sub opem dei ordinar à secandis; quibus primordiis majores nostris etiam Sinisteritatem suarum palatiorum evolovero aspiciantur*. Vita Johan. Clerici p. 94. *Hec posterius quidem nostra videbit, sed & nunc judiciorum Sinisteritatem non pauci jam mirati sunt*. Expositio symboli in Liturg. Gall. p. 241. *Idea ad dexteram Patris Filius dicitur, quia in eo nulla Sinisteritas invenitur. Cumenim in Scripturis sacris semper quod dexteram est, ad meliora; quod sinistram, ad deteriora pertinet. idcirco in Deo dextra, id est boni sunt; ubi sinistra, id est mali possumus suspicari. Sinisterris versari, in leg. 2. tit. 27. ad Leg. Jul. repet. Cod. Theod. SINISTERIUS*. Gloss. Lat. Gall. *Sinisterris, Senestre, poiter*. [Vide Sinisterius.]

¶ **SINISTIMUS**, sinister. Vide *Devotissime*.

¶ **1. SINISTRACE**, Adversari. Chronic. Ricardi de S. Germano apud Murator. tom. 7. col. 971. *Eo anno Fredericus Romanorum Imperator cum ingenti Cruce signatam exercitum Hierosolimam petens, Sinistrace fortuna, in quadam flumine moritur*. Ad. Constantini Reg. Monachi to. 2. Mart. p. 64. *Sed ecce Sinistrante fortuna moritur Regina*.

2. **SINISTRACE**, Ad sinistram comitari, ut dextrare, ad dextram. Radulphus de Dicio anno. 1199. *Dextravit Archiepiscopus Londoniensis Episcopum, Sinistravit Wintoniensis, & sic in sede sua solenniter optulatus est*.

¶ **SINISTUS**. Ammianus lib. 28. cap. 5. *Sacerdos apud Burgundios omnium maximus vocatur Sinistus; & est perpetuus, obnoxius discriminibus nullis ut Reges*. Vide *Sinister*.

¶ **SINJUGARE**, Conjugare. *Sinjugen, Copula*, in Gemma. Utrumque à Græc. *σιν* & *ιυγ*. Gloss. vet. *Sinjugiare, copulare, conjugare, & cofoederare*.

¶ **SINKELLUS**, pro *Syncellus*. Vide in hac voce. Vita S. Leucii Episc. r. 1. Januarii p. 473. *Johannis Transcasi, Sipontini atque Gargensis Archiepiscopi, necnon pontificatus & augustalis Sinkelli*.

¶ **SINICHUM**, Umbella acuminata. Relatio de Translatione S. Gregorii Nazianzeni: Ante Patricianum Lateranensem erat Crux Basilice Vatiense cum Conopsea, quod Sinichium vocant. Ubi consulendus Papebrochius.

¶ **SINODOCHIUM**, SYNODOCHIUM, in Synodo Ticin. ann. 850. c. 5. 16. in Chron. S. Sophie Benev. pag. 608. &c. [Præceptum Caroli M. an. 775. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 38. *Insuper a diavolis ad præfatum locum Synodochium, illius inter Padum & Ticinum, quod est in honore S. Mariae constructum*.] Chronicon Farfense: cum Monasteriis, cellulis, Synodochiis, Ecclesiis, &c. Charta Romualdi Ducis Bene-

ventanorum in Chronico S. Sophie Benevent. *Ut nunc à Monasterio subdatur, neque Synodochio defendatur*. Occurrit præterea in Charta Ludovici l'ii in Vita Aldrici Episcopi Cenom. 111. apud Pontium de Ratione de Excidio Salvandi monasterii n. 4. in Actis Episcoporum Cenoman. p. 111. 127. 147. *Atque forta ita legendum in Vita Mf. Magnobodi Episc. Andeg. c. 41. In qua eorum Synodochia atque brephothia censurantur*. Nihil legatur *paschia*.

¶ **SINODOCHUS**, in Capit. 6. ann. 819. cap. 5. Vi. de Baluzium ad Capit. p. 1080 [Epist. Caroli M. ad Pipinum filium apud Murator. to. 1. part. 2. pag. 112. *Peruenit ad naves clementie nostre, quod nūqui duces, & ceteri per singula territoria habundantes ac discurrerent, mansueti & paraverda accipiant non solum de liberis hominibus, sed etiam de ecclesiis Dei, monasteriorum videlicet vico: um & pueellarum, & Senodochiorum*. Ex quibus facile colligitur Synodochiim Episcopice nuceupari Obedientiam à majori monasterio deprecandam.]

¶ **SINODOXUS**, Pauper, qui in Synodochio nutritur. Gloss. ad calceum Collect. Canonum ex Bibl. DD. Chaweliani Reg. Sigillorum Cullidici: *Sinodoxus, pauperibus Ecclesia*. Vide *Synodicus*.

¶ **SINOPSIS**, Color viridis. Galli in refferis armatis vocant *Sinople*. Vita S. Willelmi tom. 6. Mail p. 817. *Qui enim solebas paulo ante in palatii degero, auroradiantibus nunc de pectus Sinopide*.

¶ **SINORDI**, Servientium genus. Charta Annoni Archiep. Colon. ann. 1057. apud Marten. tom. 1. Amplif. Collect. col. 447. *Illud quoque firma ratione constans, ut liberis vel Sinordi venatoribus, siue casuque generis hominibus ab hanc dominationem pertinentibus, que suis temporibus jura sit optimas consuetudines habuisse probare poterimus*.

¶ **SINOSITAS**. Bromptonus: *Ad Septemam deducitur, que temporibus Britonum Paladur vocabantur, & à Cassibulano Rege edificata, vixit Sinositis oracivini*. Leg. foris *samositatis*, vel *sinuositatis*.

¶ **SINSPICIUM**, Sinciput. Vita Mf. S. Castoris Apientis Episc. *Beatus Carolus amplum scapulare in amicitia brevis periculis lignis, & ultra humanum modum calidis approprians cibum deseris, omnibus qui aderant mirantibus quod nec capillus in Sinspicio, nec pilus adulus videretur in areo (larido) panno*.

¶ **SINSTER**. Petrus Damianus Ep. 9. edit. 1610. pag. 17. *Plerique Pontificum jura non discernunt, & de Sinistris sunt*. Foris pro *Sinistris*. Vide *Sinistra*.

¶ **SINSTATUS**, Cinctus, ab Occitanico *Sinias*, vel *Cintas*, Gall. *Ceins*. Vet. Ceremoniale Mf. B. M. Deaurate Tolosan. *Es quilibet istorum (Monachorum) debeat portare unum amictum Sinstatum, & unum mansuetas in collo per modum stoli*.

¶ **SINTEX**, Bēth, in Gloss. Latin. Græc. *Sensis emendat Cyprianus: alii Sandix*. Vide *Basis*.

¶ **SINTHICIA**, Pactum, conventio. Helychius: *Sinthicai, συνθηκαι. Συνθηκαι, συνθηκαι, συνθηκαι*. Gregorius M. l. 1. Epist. 30. *Sicut peccata mea mergebantur, vas Romanorum, sed Langehardum Episcopum fecisti sum, quorum Siniticia pœthe sunt, & gratia pana*. Ubi Jemelius monet in Mf. haberi *Synthica*: ita ut vox à Græcia videatur deducta. [*Pachymeres* Ep. c. 10. *συνθηκαι*, & *συνθηκαι*, & *συνθηκαι*, & *συνθηκαι*, &c. Utitur turres l. c. 22.] *συνθηκαι*, pro eo, qui cum altero pactum inquit ad alium opprimendum, adurperunt. Adclamationes Populares in Concilio Constantiopolitano sub Mena act. 5. *Εὐχαριστοῦμεν, ἡμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι τῶν ἁγίων, ὁ Θεὸς, ὁ πατήρ, ὁ υἱός, ὁ Ἅγιος Πνεῦμα*. { Vide Gloss. mediz Græc. in τοῦτοῦτο & c. σενθηκαι. }

• **SINTHOMA**, pro *Symptoma*, à Gr. *σύνθεσις*, Gall. *Symptome*, vox Medicorum Sæturum Johanni Reg. Francan. 1352. m. Ordinari. p. 699. *Sintoma* est & *ednamus*, quod nullus ex iussu quæque sensus, vel conditionis consistit, nisi pilulas laxantes, chlorura qualivunque, propter similitudinem morbi, ex fluxu vel alio Sintomatibus præparantur, consulas misistatque audeat medicinam. Vide *Symptomata*.

¶ **SINTHALIA**-Charul. Eccl. Auxit. c.136. *Dedimus* certam partem decimationis ecclesie s. Georgii juxta *Baragium* et *Sintvalia ejusdem* pro a. Ryrlum c. 143. *Mediam partem ecclesie d. Antarg .. huius ecclesie B. Petri de Vico de cetero possidendum* et *Sintvalis ejusdem ecclesie pro se* et suis successoribus manumissis. Utrobique pro *Sintvalie*, vel *Centualia* ut habetur in eodem Charul. c. 114. quod supra suo loco videtur est: ubi minus recte *Centualia* legendum esse opinati sumus; probabilius hac voce significari videatur certus laci ambitus intra quem constructe erant memorata ecclesie.

¶ SINU, Mortarium, in Gloſſad Duſtr. Alexandri
de Villa Dei.

SINUM, Vas in quo butyrum conficitur, Gloss. Isid.
SINUS. Vide in Limbus 1.

SION, Oriens, quod mons Sion versus Orientem & in Oriente sit, Vetus Agrimenfor pag 27; Sequeris cursum ejus a Sion; hoc est ab Oriente. Vide infra in Sion.

SIPESSOCNA. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 6. *Comitatus* (in Anglia) in *centurias* & *Sipefocca* distinguuntur. Membranz veteres de tempore Henrici II. *Sipefoca* dictum, quod *Hundredi* hodie docent apud Sommerum, qui siebef-focna vel sref-foca, ex Saxonico legendum contendit.

SIPHAC, vox Arabica, Medicis mediz. matris famili-
harris, pro *Peritonis*, seu panniculo tenuissimo, qui sta-
tim fuit musculis reperiatur, cui musculi transversus iun-
gitur. Alias *Membrana*. Conflantius Afric. lib. 5. de
Morborum curat. cap. 5. Unde spatia inter intestina &
pericellum, que yphac dicitur, impleatur. Ita l. 5. c. 8. At
Siphac scribitur l. 5. c. 13. Uicetur etiam Mundinus lib. de
Anatomia, ut & Pseudo Ovidius l. 2. de Veneta, ubi de
Sivmiris.

*Sive quibus solitis thalamus violato pudicos
Depressis in adulterio genitalia membra
Iracunda manus spoli violenter ademit;
Sive quibus ruptura Siphacis magnificari
Cupisset, quod non prohiberet in ostia casum
Intestinum. &c.*

¶ SIPHONES, Sunt proprie canales, vel fistule, que conceptu spiritui aquam vel alium liquorem emittunt. Memorantur in re bellica inter armamenta nautica militaria. Iggem cum fragore & violentia aduersus hostes & eorum navigia embombant. Leo Imper in Tactis: Multa molientes ad veteribus reperta sunt, ut igitur contumitior & fumo ignis per Siphones amissus naves incenderet. Hæc pœt Carol. de Aquino in Lexicon milit.

† SIPHORUS, Genus saxilis. Anastasius in Nicotao PP. In ciborio Constantiniense basilicae optimus de Siphoris & de junctis parvis appendit. Quidam Syrephoris legunt, byssumque ex Syria interpretantur: nonnulli Serrephoris, alii denique Sosephoris.

q SIPIA, pro Sepia, piscis species, Gall. *Secbe*, Chron.
Farfensis apud Murator. tom. 2. par. 2. col. 409. In ipsum
istius maris ad presentem redendum censum a galla us-
que da Caperfina decurrit a 2 & Sibus 30. Addo dictum
Masill. l. 6. c. 17.

SIPILLUS, *Novacula*, *Επιπύλη* Gloss. Lat. Gr.

5. L. SIRA, σῆμα τοῦ ἀνδρὸς πλάτυ, Gloss. Lat. Gr.

3. SIRA, pro *Serra*. Vide in hac voce. Charge

Henrici Reg. Angl. apud *Madox Formul. Anglic.* pag. 47.
Cum libertate & quietudine de exercitiis, ... *Siris, bun-*
dradis, &c.

SIRASCULA, *Vas aquarium*, in Glossis Ildori. [In Glossar. Sangerman. num. 501. *Sotiscula*, *vasculum aquae*.]

SIRIATICUS TURGOR. Baldricus Noviomensis in Chron. l. 2. cap. 36. *Siriatice turgore inflatus*. Id est, qui quod *Domias* nuncupetur & compellitur, inflatur ac turget, à voce Gallica *Sire*, qua donabantur magnates, & generarii, qui militari dignitate gaudebant, cum ceteri proprio nomine indigerentur, ut fere *Scutiferi*; & qui nondum militare ordinem consecuti fuerant. Epitaphium Abbatis S. Scholasticae Barenfis ann. 1308, apud Antiquum Beatilium lib. 3. Hiltor. Barenf.

*Filia virga fuit hec quondam Sire Joannis,
Deque suis Dominis Miles Casarea Summa, magnus.*

Episcopus Abbatelque hocce titulo insignitos
fuisse docent Charta vernacula an. 1255. in Chartular.
Melden. *A fenez vneus seigneur l'Evêque de Mixux
Nobus Sires de Montmiral & Doyssialus & amor. Sires
je ves far à savoir & vos temoig que, &c. Et Epist. Aclidis
Comitis à Bilenlis ad Stephanum Abbatem Major
suis Monaster. ex Tabular. ejusdem: Sire je ves pri & re
quier l'ame comme il doit. &c. Pluries ibi.*

De primæva vocis *Sire* origine variæ sunt scripto-
rum sententiæ. Quidam enim à Græco *σῖρ*, seu ut By-
zantini efferebant, *σῖρ* et *σῖρ*, deducunt: quam po-
stremo vocem virorum illiusrum nominibus præpōi-
tum passim observare eſt, et à quibuldā inferioris æta-
tis, idioſilmi inſciis, in nomen *Cyrus*, perperam tra-
ductum non ſemel legitimus. Concil. Conſtantinop. ſub
Flaviano Patr. aſſ. 7. *Εἰς τὴν ἐκ τῶν Μιχαήλων, καὶ
ἐκ τῶν ἀρχιερέων ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν, ἀδελφῶν καὶ
ἐκ τῶν πλῆθους.* Alij, ut Nicolaus Fullerus l. 1. Miſcel. ſacr. c.
11. et Stephanus Guichartus p. 944. ab Hebræo *serym*
arceſſunt. [Hickeſius in Grammat. Theſ. p. 98. à Goſbi-
co *Siber*, dominus, deducit. Hunc conſule, ut etiam Ju-
nium in Gloſſ. Gothico v. *Ayman*, et Schilterum in Gloſſ.
Theuton. c. 8.]

Ex voce *Sire*, formata deinde etiam illa, quae vulgo nos invicem salutamus, *Monseur*, contracta ex *Monseigneur*, quo titulo vulgo donabatur Militari dignitate insignes, cum ceteris, quantumvis natalibus praeclaris e-
dignis, non nisi proprio nomine appellarentur, aniequam
Militarem ordinem essent consecuti. Vox porro *Mon-
sieur*, facta nupera, nec nisi ultimis saeculis usurpata, tamen
in Charta an. 1275. *Sieur*, pro *Domino*, apud Thomaf-
erium in Confusid. Biurig. p. 104. ut in Charta Guil-
elmi Archiepiscopi Dom. Partienici an. 1292. & aliis in
Regesto Castr. Lidi in Andibus: *Monseur Rohors Cuens
de Dreux* & de *Montfort*, observo: quae quidem vox oc-
currit pluries fol. 53. Cui vero vox *Monseur*, nominibus
appellativis filiorum principum postponeretur, viden-
dus Tillius.

¶ **SIRICA**, Pannus sericus. Vita B. Augustini novelli tom. 4. Maii pag. 622. *Dixi etiam in sua supradicta ecclesia habere in Sirica pitum dictum Beasum. Vide Siricus.*

SIRICELLA, *Vestis sacra, à Sirico sic dicta.* Vetus
Neurolog. Plantacinum in Hiftor. Ecclef. Plantacin. ro.
i. pag. 138. v. *Kl. Maii 1228. ob. Guido Petri Leonis* *Pre-*
positi *Epifc. qui dedit huc Ecclefie plantam & Siricellam violatam pluviale rubrum.* *Ec.* Pag. 210. sub an.
1252. *Dedit Sacrifici unam plantam, & unam dalmati-*
cum, & unam Siricellam violatas, &c.

SIRICUM, Rubri coloris pigmentum, ex quo librorum capita scribuntur. Ita Glossæ Arabicæ-Lat. [Vide mox Siricus.]

SIRICUS, pro *Sericus*, *παρικός*, S. Valerian. de Bono discipulo. Quamvis autem *Siricus* pretioso corpus vestias, & nudo vellere membra componat, non sine maculam diem transfigis, si camini ardentis ora contigeris. Corippus l. 4. n. 4.

Syrice per cunctas pendebant vela columnas.

Anasthasius in s. Zaccharia PP. p. 78. Pendens vela inter columnas ex pallei Siricii fecit. Idem Scriptor in Hadriano p. 109. Vela Syrica numero quinquaginta septem. Adde p. 110. 11. &c. [Amelius in Ord. Romano cap. 76. Et super illa (cobaleam) ornata de Sirico, &c.] Matth. Silvaticus: *Siricum Romanum, id est, Siricum, vel fesa Romana*, Ita *Siricus* pro *sericus* perpetuo scribi in veteribus codd. Paulini annotat Jureus ad l. de Vita s. Martini. Sed quod interdum *Siricus* pro *Sirico* scribitur, id vitium scriptorum est: cum, ut ait Isidorus l. 19. cap. 17. aliud sit *sericum*, aliud *Siricum*. Nam *sericum* lana est, quam Seres mittunt: *Siricum* vero pigmentum, quod Phœnices in Rubri maris littoribus colligunt. Incertum porro, an de posteriori intelligi debeat Lex Alaman. tit. 59. §. 7. *autem ex ipsa plaga circumla exierit, sicut solet contingere, ut medicus cum medicamento aut Sirico stupavit, & postea sanavit, &c.* Ibi enim *Siricus* licet interpretari lineum tomentum, quod vulgo *Charpie* dicimus.

SIRICUS, Delicatus, vel opulentus, qui vestibis *Sericis* utitur, seu gravatur, ut habet verus Interpres Juvenalis Sat. 6. Auctor Hist. Apollonii Tyrii: O Juvenis *Sirice*! qui amore suae carnis dulcis cito animam amisisti. *Serici* enim ulus rarus adeo primus fuit, ut penes solos ditiores & delicatiores esset: & Galenus l. 13. Meth. scribit sua tempestate, sub ditione Romana, in magnis civitatibus penes solas mulieres opulentas inveniri potuisse.

SIRIONES, Vermiculi, qui oriuntur in dentibus, Mathæo Silvatico. [Gallis *Sironi*.]

SIRNUM, JGIUS Charta Pontii Comit Tolosani. 936 apud Castellum: Cum *Sirois* & *forestis*, & cum omnibus finalibus & mercariis, & *Sirnunjugiis*, & cum hominibus & famulis inde naturalibus, &c.

¶ **SIROCCUS**, Sirochus, ab Italis *Sirocco*, Ventus, qui Lariis Euronotus, nostris *Sudest*, dicitur. Jac. Auriz. Annal. Genuef. l. 10. ad ann. 1283. apud Murator. to. 6. col. 781. Et quotidie ad Portum Veneris venire de facili poterant, quum quotidie esset ventus ad levantem vel sirochum. Rursum col. 584. Quamque effemus cum diis nostris galeis prope insulam di. l. am Calvi per millia circa unum, ventus capis esse fortis à Sirocco. Vide *Syrocut*.

¶ **SIROGRILLUS**, Cuniculus, Gall. *Lapin*, olim Can. 4. Transact. Florentii de Castellane domini de Malalgus cum hominibus ejusdem loci an. 1438. ex Schedis Fra. de Marzagues: Possint impune ... venari *Sirogrillas* ... cum canibus Statuta Arlat. Missart. 53 Pro patre & tunc domine cum peltibus *Sirogrillorum*, 3 fol. Vide *Chirogrillus*.

¶ **SIROMASTE**, Helychio, Species jaculi, hasta, lancea, à Græco *σπυρίον*, s. Hieron. ap. 53. *Legionis Siroastum Phineis*, austeritatem Helie, & nam Simonis Chanaan, Petri severitatem. Ubi respicit ad Numer. c. 25. v. 7. quo loco 70. habent *σπυρίον*, Vulgata vero, Pugio. Vide Martinii Lexicon.

¶ **SIR**, Aut *Sarpa*. Vide in hac voce.

¶ **SIRVENS**, **SIRVENTUS**, ut supra *Servient*. Vide in hac voce. *Servens ad arma*, in Regesto *Probus*. Charta an. 1139. inter Probat. tom. 2. novæ Hist. Occitan. col. 390. Et in ipsos *manfos* habeo alberga & *expleto*, & quidquid ego facere voluero vel meo *Sirvenio* predicto Azemaro, vel fuis, & uniusquisque de predictis *manfos* debent reddere mihi, atque predicto *Sirvenio* vel fuis per unumquemque

annum modium de sigle cumulus ad sextarium vicecomitis, de predicto castro & meo jam dicto *Sirvenio*, vel suis debent reddere ad predictis *manfos*, &c.

SIRVENTAGIUM. Vide *Serventagium*.

¶ **SIRVENTALIS**. Vide in *Fendum* col. 452.

SIRVENTIA, Idem quod *servitium*. Liber Chirographorum Abbie fol. 8. *Dederunt fratribus Abbie, quicquid babeant in supradictis donis, scilicet Sirventium suam*. [Idem fol. 134. *Rupitum & medietatem terrarum, & decimam, & Sirventiam*. Antiquit. Bened. Pi. Ray. Mss. tom. 3. p. 526. *Dominus Hugo Airans miles facit domagium planum de Sirventia decimarum de Columberia*. Occurrit ibidem p. 528. 659. 660. 794. 796. 803. &c.] Tabular. Dationensis Abbat. fol. 12. *Et Sirventiam, quam habent de nobis in terra de Vernoi*. Et fol. 50. *Concedimus ... omnem Sirventiam & basiliam de Stephano Pisce & fratribus suis, si acquirere poterit*. Occurrit ibi non semel. Vide *Serventagium & Serventia*.

¶ **SIRVENTARIA**, Eodem intellectu. Regest. Mandat. fol. 77. *Humberto Raymundi capis ibi tascbam, & non debet aliud domini Comiti nisi Serventaria*. Vide in *Serventia*.

¶ **SIRUPUS**, Jusculum medicum, Gall. *Syrup*, pro *Syrupus*. Vide in hac voce. Ordinat. Humberti 11. an. 1340. tom. 2. Hist. Dalph. p. 405. col. 2. *Item, quod res medicinas, Sirupos & alia quilibet ordinanda per dictum physicum fieri debere, faciat* (apothecarius) *ad provisionem & cum notitia & presentia dicti physici*.

¶ **SYRUPUS**, in Statutis Avenion. lib. 1. rubr. 2. art. 9 pag. 81.

¶ **SIRURGIA**, **SIRURGICA**, pro Chirurgia. Leges Palat. Jacobi 11. Reg. Majoric. inter Acta Sanctor. tom. 3. Jun. pag. 311. *Quia medicum duas partes habere incongruum non est, quarum una Physica, alia Sirurgica vocatur, &c. Duo in Sirurgia experiri in nostra babeamus curia*. Hinc

¶ **SIRURGICUS**, pro Chirurgus, ibidem p. 8. in Instr. an. 1371. apud Lobinell tom. 2. Hist. Britan. col. 567. & alibi.

¶ **SIRYCUS**, ut *Siricus*. Vide ibi.

¶ **SISA**, pro *Affisa*, Impolitus, prælatio tributis. Conventiones inter Carolum I. Comitem Andegav. & Provinciam & Arelatenfes ann. 1251. art. 59. *Idem concedit dominus Comes, quod Sisa beminarum pro manuteneudo ponto à civibus constituta cesset omnino, &c. Vide Affisa*.

¶ **SIZA**, Eadem notione. Statutum Johannis Regis Franc. an. 1361. tom. 3. Oldinat. p. 498. *Impune & libere impositiones suas habent, barragia, Siza, ... concessa vel donata, levata & exigere possint*.

¶ **SISAGA**, Uva species, de qua Petrus de Crescetiis l. 4. c. 4.

¶ **SISARA**, pro *Sicera*, Will. Thorn. Canapis, olerum, pomorum, *Sisara*, mercimonium.

¶ **SISARRA**, *σισαρρα* ut *σισαρρα*, in Gloss. Lat. Gr. [Vide Martin. Lexic.]

¶ **SISCALCUS**, in Chron. Estensi apud Murator. to. 25. col. 347. pro *Senescalcus*. Vide in hac voce.

¶ **SICIDENSES**, Valdensium affectus, qui concordabant cum his fere in omnibus, nisi quod recipiebant Eucharistiam sacramentum, apud Reinerum contra Valdenses c. 6.

¶ **SISCIPULATOR**, nude in Gloss. Arabico-Lat. pro *Se-scupulator*.

¶ **SISCONUS**, perperam pro *Fisconus*, Culeitra stramina, vulgo *Pailasse* Constat. Caroli 11. Regis Sicilia: *Letius integer intelligat matricium, vel Fisconus, vel culeitra, &c. Vide Fisco*.

¶ **SISENAL**, f. Ad *Sisam* seu præstationem pertinentens. Charta an. 1246. in l. 1. Feodorum Burboneis domini fol. 96. *Gerardus de Beria duas copas orde Sisenalis*,

alis, & duas denarios, &c. Infr. in B. Raimundi 4. opus Sif-
fenalis fligimur, &c. Occurrit hæc verba pluries.

¶ **SISINNUS**, pro Cincinnus. Vita s. Amalberge to.
3. Jul. p. 100. *Completus aqua orationis accepto ferro Siftenus*
capitis sui solutus.

¶ **SISISMA**, Asthma. A Bæ s. Francisci de Paula to.
1. April. p. 179. *Habebat filium, sisisma, id est asthma*
habentem.

¶ **SISIT**, pro Sissiter. Apprehenderit in Addit. ad
Leg. Alamann. cap. 32. *Si quis alterius ingenuum de cri-*
minia sua stria aut barbaria Sifis & eam priserit, &c. Vide
Sissire.

¶ **SISMA**, pro Behisma, in Vita B. Johannis Tauffia-
ni Episc. tom. 1. Julii p. 791.

¶ **SISMUSILUS**. Vide *Cifimus*.

¶ **SISPES**, Sipet, sanus. Gloss. Isidori.

¶ **SISPETATICUM**, in Præcepto Theoderici Reg.
Franc. an. circ. 688. apud Mabill. Diplom. l. 6. Ch. 1. s. pro
Cespitaticum. Vide in hac voce.

¶ **SISA**, Sissarii. Vide *Affia*, col. 786.

¶ **SISAR**, pro Sissitare. sedere. Gloss. Lat. Gr. *Sif-*
fat, & *stata*, & *stare*.

¶ **SISTARCHIA**, **SISTARCIA**. Vide *Sitarebia*.

SISTARIUM, pro *Sextarium*, [Brabacris *Siffere*.
Charta an. 1206. apud Miræom tom. 1. p. 94. col. a. *Est ta-*
li quidam falsæ estimatione, ut tria Siffaria fligimur pro
marca, & quatuor Siffaria bordi similiter pro marca com-
putentur. Codex censualis Mf. Irmonis Abb. Sangerm.
fol. 72. v. *His solvunt de feste pasch. 3. de fusione modios 8.*
& Siffaria 4.] Charta an. 1218. in Tabular. Affligenti.
Duo *Siffaria fligimur, &c.*

¶ **SISTAROA**. Avis species apud Fridericum II. l. 1. de
Arte venandi c. 1.

¶ **SISTERE**, Consistere, emergere, Gr. *σίστασθαι*,
Vetus Irenæi Interpret. l. a. c. 5. n. 3. *De initio concedens Si-*
stere errorem, & crescere illum, a posterioribus temporibus
solvitur illum conat.

¶ **SISTERIUM**, ut *Sextarium*. Vide ibi.

¶ **SISTERIUM**, perperam pro *Sisterium*, n. fallor.
Vide *Sextarium*. Charta Rogeri dom. de Roseto an.
1210. ex Tabul. Medardi Sufflugens. *Prædixit vero ec-*
clesiæ singulis annis in solone & Siffelago nostro Mantis
Cotnati 28. libras Laudunenses pacifice percipit,

¶ **SISTORIUM**, pro Consistorium. Wiltkinds lib. 2.
Gestor. Saxon. Congregari in *Sistorio basilice Magni Ca-*
roli. Editio Kineci habet *Xslo*.

¶ **SISURNA**. Vulgaris stragula, vel tunica, ex pellib.
Amimio l. 16. de Juliano: *Nolle dividiatia semper*
exurgens, non de pluribus vel singulis fericis ambiguo sul-
gore nitentibus, sed ex capere & vasa, quam vulgaris
simpliciter Sifuraam appellat. Vide Lindenbrog. & Va-
lesium ad bunc locum. Ad O. Savium Ferrarium de
Re vestiar. part. 1. lib. 3. c. 9. & Vossium de Vitiis Ser-
m. l. 3. c. 49.

¶ **SITA**, Terminus, fines, ut videtur. Fori Osez Ja-
cobi I. Reg. Aragon. an. 1217. fol. 18. *Et secundum forum*
non tenetur ibi aliquid pedare, aut per bogos sine sita a-
triquid demonstrare, quia non sunt talia loca que aliter pos-
se possunt.

¶ **SITACIUM**, pro *Sitareium*, ut mox *Sitarebia*. Ar-
gnetius in Vita s. Petronacii apud Murator. tom. 2. pag.
183. *Sedere fuit illud super alium jumentum sitata via*
flascas & Sitacium ad sellam ligatum.

SITARCHIA, **SITARCIA**, **SISTARCHIA**, &c. Sacu-
lus vel Cistella, quam panis cubifer deferunt. Apud Apu-
lerium, *Sitararchia* sumitur pro alimentis, annonæ seu ci-
bæ, quo in navibus vice commutata utebantur nautæ: est
enim effusa vox a *σῖς* & *στράχιν*, annona, & *στράχιν*,
fastis; quæ dicitur, quod ad victum sufficit. S. Hierony-
mus de captiv. Monacho: *Afensis camelis, & novis*

Sitarebia in annona refocillati. S. Augustinus de Canci-
co novo c. 11. *Preparemus Sitarcias, apprehendas & a-*
scendamus navem fidei simul & cracem, nec desis anchora
spei vestra saluti, &c. [Vide Gloss. med. Græcit. in
Sitarebia.]

Postea pro ipsis, in quibus recoodebatur cibaria, aut
alimenta, vasæ ac sporcelli, vox usurpata cepit apud pos-
teriores Latinos, qui vocabulum ipsum passim defor-
maverunt. Occurrit enim.

SITARCHIA, in Gloss. Aogl. Sax. Elfrici, mete sateles,
id est *pera cibi*.

SITARCHIA. Gloss. Biblicæ Mf. *Sitarciis, arcs cibiarii*.
Gloss. Arabico Lat. *Sitarchia, jacus vel pera*: perperam
editum *Sitareia*. Vita s. Genulfi l. 2. c. 2. *Levantes ergo sa-*
crum thesaurum in Sitarciis super colla equorum, expe-
rant regredi, &c. Herberus l. 1. de Miracul. c. 7. *Illo vero*
quia non fuit in Sitarcia, neque in forale fori in: ante reli-
ta. Hinc emendandus videtur Fulcherius Caroc. lib. 3.
Viz Hierosol. c. 31. *Quod ipse, qui in Sitarcia sua detulit*
usque Tyrum, nobis enarravit. Legendum eom
Sitarcia.

¶ **SITARCHIUM**, in Mirac. s. Germani. Paris tom. 6.
Maii p. 790. *Qui cecus de visione ad jutorio fidelium im-*
positus Sitarciis, conitante sibi pueri, equo veniente Parisi-
si pervenit.

SISTARCHIA, **SISTARCIA** Papias, (ex Isidoro l. a. c. 9.
qui habet *Sitarciæ*) *Sistarchia*, proprie *sunt nautarum, &*
dicitur quod fiat suta, sablanæ, vel usculæ, in quibus
portantur cibi. Eadem prope Ligutio. Joao. de Janua: *Sis-*
tarchia, vas & repostorium, sicut sacus: vel pera, &c.
Catholicon parvum: *Sistarcie, vas, repostoire, beurse*
Regum c. 9. *Panis descit in Sistarciis nostris.* Arnoldus
Lubec. l. 3. cap. 32. *Et defecerat panis in Sistarciis eorum*.
Henric. de Knyghtoo: *Cum panis esset in Sistar-*
ciis defecere capisset. Uruntur promissæ vetus inter-
pres Juvenalis sat. 1. v. 51. Wollardus l. 3. de Mirac. c.
Walburg. l. 3. cap. 9. Gordianus Monachus in Vita
s. Placidi Martyri cap. 36. Vita s. Goaris cap. 6. His-
toria Translaonis s. Germani Parisiens. Episcopi
cap. 7. &c.

¶ **SITARTIA**, in Vita s. Albini ex Fortunato tom. 1.
Martii p. 57. *Sed us de peregrinis nostra vobis aliquid Si-*
tartia non negaret.

SISTARCHIA Will. Brito in Vocab. Mf. *Cistarchia*, se-
cundum Alexandrum Nequam, componitur a *cista*, & *ar-*
cha. Unde fecit tale versus:

Cistarcis tassis, vel peris, jangero cistam
Si cures archa, Cistarcis sic dabit ortum.

SISTARTIA. Will. Tyrus l. 2. c. 15. *Trabebat enim so-*
rum infinitam multitudine, quibus & aqua jam defec-
erat in attrita, & panis in Cistariis.

SETARCIA, in Vita s. Lupicini Abbat. Jurensis
num. 7. 9.

SITARCHIUM. Guibertus l. 1. Histor. Hierosol. c. 5. *Vi-*
deres Sitarcium apud se ferociam, alios imbelliam, cunctos
orare iactio, bispida eblemide, ex humero dependente
psitarcia, de sinibus wigrossi allabi. Ita sitarcia neutro
genere esset Menologium Basilii Imper. 12. Mart. For-
12. Mart. Fori Osez Jacobi I. Reg. Aragon. an. 1217. fol. 18.

¶ **SITELLA**, **Sitella** species Laudes Papæ apud Mu-
rator. tom. 1. col. 26. *Haustus autem aquam non solum*
lignis simul sed etiam areis, que sitella dicuntur, quib-
us quasi omnes abundanti ministrantes aquam capitis
areis. Berardi non. Ordo Cluniae. part. 1. c. 47. Una Si-
tella quæ aqua bauriatur.

SITHCONDUS, **SITHERCONDUS**, **SIDERCONDUS**
HOMO, **SITHCONDUMAN**. Leges Inz Regis Westsax. c.
49. *Borgi fractura debet emendari 120. sol.* Aldermanno
80. fol. *Tboyai Regis 60. Sidercondi boninis terram*
habentis 25. aar per id negare. Cap. 56 *Si homo Sithercan-*

das agat cum Rege, vel cum Regis Aldermanno pro familia sua, &c. Cap. 57. Sibomo Sibiricundus terrarum expeditionem super sedeat, emendes 120. sol. & perdat terram suam. Adde c. 60. [Gefitbuncundman dicitur c. 55. 64. & 67.] Leges Aethelstani Regis: Et si Waliscus ... Ceorlman promoveatur, ut habeat 5. bidas terre, & habeat veram Regis, & occidatur, reddantur 12. millia ibrimf; & si affligatur, ut habeat loriam & galeam, & deauratum gladium, si terram non habeat, tamen est Ceorlas. Et si filius ejus, vel filius filii ejus hoc affligatur, ut tantum terra habeat postea, est qui nascetur ex eis Sibiricunda generationis ad 2. millia ibrimfarum, &c. Ex quibus patet Sibiricundum dici hominem, qui tantum terrae habeat, ut servitium militare inde exhibere possit, ideoque viris nobilibus accenseretur. Lambardus Custodem paganum vertit, alibi Armiferum & Ducem paganum Sed vide, quod Somnerus ibi commentatur, & infra in Sibiricundum.

SITHCUNDMAN, Vox ejusdem notiois & originis. Concilium Bergamstedense an. 697 c. 7. Si occideris virum militare, qui Sibiricundum appellatur, fuit hoc Concilio ... in adulterio deprehendi, &c.

SITHLA, Navis species. Sanutus lib. 3. part. 13. cap. 13. Eodem anno Soldanus Babylonie pro flumine Tampus inter galeas & Sithias misit usque ad 20. &c. Vide Sagiia.

SITICINES, Tubicinum genus: de qua nomenclatura 1.20. c. 2. Nos autem in Capitulis Aesi consellones invenimus Siticines appellatos, qui apud Sios caecere solitessent, hoc est, vita funtior & sepulchri; eosque habuisse proprium genus tubae, a catorum differens. Hanc tubam reliquis longiorem latioreque fuisse docet Hieronymus. Magius Milceli. l. 1. c. 13.

SITOCOMI, Rei frumentariae curatores, a Gr. σιτο- frumentum, & κομίζω, curare: quorum praefectura Sitocomia dicitur, apud Ulpian. Dig. l. 50. tit. 5. leg. 3. Alii erant.

SITONES, Qui scilicet frumento emendo praefecti erant: quorum officium Sitonia nuncupabatur, ibidem tit. 5. leg. 2. & tit. 8. leg. 9. §. 6.

SITONICUM, sitipendi um, annona: quomodo sitipendi usurpat. Chronicon Alexandrinum an. 36. Theodosii Jun. [nisi locum lignificet in quo frumentum publico nomine emtum reconditur: quod innuere videtur.] Gregorius M. l. 1. Epist. 2. De frumentis autem, quae scribitur, longe aliter vir magnificus Ciridanus asserit; quia tantummodo sola transmissa sunt, quae pro transacta indictionis debito ad replendum Sitonicum sufficerent.

SITTA, f. Situla, in Invocat. utensil. ex Tabular. Compend. Duos caminos, & duas Sittas & unum cooperitorium ferreum, & 12. scutellas plumbeas magas, &c.

SITTO, pro Sederi & Saxonn. Sitten, sedere, Germ. Sitzen, in Psal. Legis Salice editi Eccardi tit. a6.

SITUA'VE, Ponere, collocare, constituere, Gall. Situer, placer, établir, assigner. Chron. Comodoliac. apud Stephanot. tom. 1. Fragg. Hist. Mil. Cumque ipse Hierius Briti ... ascendisset, ut videret qualiter ipse operarii lapideret, Sittabant, &c. Elmham. in Vita Henrici V. Reg. Angl. c. 54. p. 134. Sedibus aptissimis plurima grandia saxonia ... Sittantur commisit. Codex Mi. Corbeienfis: Ad reliquis quorum hic Situta vocabula non sunt. Charta Golvini Episc. Tornacens. an. 1209 inter Instrum. tom. 3. Gall. Christ. novae edit. col. 50. Sed ne per foranos qui beneficiorum suorum stipendiis merito sunt privandi, ecclesiae etiam omnino eorum servitio defraudetur, pro quolibet foraneo situetur vicarius, &c. Obiit M. S. Gerardi Lemovic. fol. 16. Quam summam decem & septem solidorum reddituum nobis assignaverunt seu Sittaverunt levandos & percipiendos in & super quadam domo, &c. Testam. Johan. de Tolarn Archiep. Lugdun. an. 1392. in

Maceris Insule Barbarae tom. 1. pag. 668. Quas (summas) Situaris super domo quam nunc habitas dominus Stephanus Fabri.

SITUATUS, pro Situs, ex Gallico Situa [Litterae Carnili primogeniti Johannis Reg. Franc. an. 1358. tom. 3. Ordinat. pag. 196. Ex eo quod ipse ad dictum castrum quod est Situat, ut praefertur in meis imperiis, ire & conversari secure nos audent.] Willem de Baldezel in Linner. Terrae sanctae: Propter civitatem, quae Naulum dicitur, in ripariis janua Situatam prospero perveni. Occurrit non semel.

SITUATIO, Situs, Gall. Situation. Charta Caroli VI. Reg. Franc. an. 1385. apud Meneffer. Hist. Lugdun. p. 120. Nos ascendentes praedictas ac Situationem dicta villa existentis in regni confinibus, &c.

SITUATIO, Constitutio, Gall. Assignatio, Codicillis Berardi dom. de Mercurio an. 1320. apud Baluz. tom. 2. Hist. Arvernig. p. 339. Cum ego in meo testamento praedicta hic annona Situationem olim factam carissima consors mea Ysabella in contractu matrimonii per me celebrati cum ea de mille libris Turon ... situasset & transmutasset totaliter & in solidum in terra mea de Campania. Charta Andreæ Abbat. Nobiliac. an. 1387. apud Stephanot. tom. 3. Antiquit. Bened. Piclav. Mil. pag. 1027. Pro qua Situatione & assignatione idem Symon Taupelli tradidit Situaris & assignavit nobis ratione dicti prioris & prioratus sui praedictos duos boscellos cum dimidio frumenti Vide Sitare.

SITULA, Mensura liquidorum. Anamodus l. 2. Tradit. s. Emmerammi apud Pezium tom. 1. part. 3. Anecd. col. 273. Comissum quoque & cotum similiter 1. de vino caradam 1. id est Situlas 30. farinae modios 10. Charta s. Annonis Colon. Archiep. an. 1066. apud Miraeum tom. 2. pag. 1133. col. 2. In Situla modius trivici ... pulli duo, ova decem, Situla vini, ama cerevisiae dimidia, &c. Eadem habentur in Charta Frederici Imper. an. 1173. ibidem pag. 1178. col. 1. Form. vetus apud Eccardum ad calcem leg. Sal. pag. 243. form. 21. Muldra quatuor de pane, de cerevisia caradam unam, 30. Situlas de vino. Pro certa quantitate azeque salis conficiendo apte occurrit in Tabul. Accincti fol. 59. Fratres de Acepo habent de Comit. Stephanos unam moniam ... & 5. Situlas, de Huberto Margalique 15. Situlas, de Duranno Carde & Pontio filio ejus 26. Situlas. Vide Situs.

SITULA, Statua Riperie cap. 11. fol. 5. De qualibet libra estimationis Situllum per introitu denarii quatuor.

SITULUS, Situla, vas azeque benedictae. Invocat. an. 1419. ex Tabular. Eccles. Noviom. Item unus Situlus cum aspergerio argentei pro aqua benedicta. Item quidam Situlus parvus mestalli ad faciendum aquam benedictam.

SITUS, ut Situla. Vide in hac voce. Charta Radulphi Reg. an. 1029. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 147. Ad praesens quoque quatuor ferreas vel calderas, Sinsique earum in salinis.

SIVADA, Sivata, Avena: Sivada, in Foris Benehara. rubr. art. 20. Charta an. 1111. inter Forbis novae Hist. Occitan. col. 380. Tres eminas de Sivada. Inform. pro passagio transmarino ex Cod. Mi. Sangerman. Promovebatur necessaria pro 60. diebus pro equis, videlicet quatuor eminas ordi & quatuor eminas Sivante pro quolibet equo. Vide Sivada.

SIVE, pro Et conjunctiva. Occurrit passim.

SIVI, pro Sibi, mutatio haud infrequens b in u in Judicio an. 873. inter Probat. tom. 1. novae Hist. Occ. cit. col. 124.

SIVUM, Sion, Inter ministeria sacra recensetur in Testamento s. Everardi Cisonienfis: Duo phylacteria in cruce pendente, Evangelio de antro paratum, Sive aurea, arvil-

armillas duas auro paratas, Missale cum auro & argenteo paratum. Testamentum Ricolfi Episcopi Helensis: Et alium calicem cotidianum, Sion argenteum optimum unum, incensarios duos, &c. Non Sion vulgo ramulum dicimus. Martialis Parisiensis in Arestis Amorum, Arestio. Et batus par le carrefours de Cions de vers olivier, &c.

*E*iusdem vasculi mentio occurrat in antiquo Rituali Eccl. s. Martini Turon. apud Marten. in Antiq. Eccl. Ric. tom. i. p. 568. *Trapastron qui legit epistolam & portat Syon loco manipuli.* Ibidem p. 569. ex eodem Rituali. *Vinum per Sion in calicem circumferat. Pro Sion, & Cobllear habet Ordinarium Laudunenfe ibidem pag. 388. Subdiaconus ascendit pulpitu de deferens librarium & Cobllear argenteum in sinistra.* Unde colligitur Sion idem esse quod Cobllear. Vide in hac voce. Sed id aperte docent Gesta Episc. Senonanc. 37 apud Mabill. tom. 3. A. Alest. p. 354. *Necnon larga ejus (Hugonis) gratia aliud dedit vasculum, gemmulis undique spem nuntientibus, acervae & primis similitudinem, si non ab inferiori capite modice falcato unci speciem retineret.* Per hoc forasum subtilissime vinum quondam funditur in calicem, ne pilis, siue quae immunda aer movet agilis, valeant admisceri. Sion antiquorum vocabat uoti discretio, & a subdiacono festivo geritur pro manipulo.

SIXT-HINDI, Medie conditionis homines. apud Anglo-Saxones, quorum scilicet aestimatio erat 60. solidorum ut pluribus diximus in voce *Hinden* homines. Iidem quos *Radeknith* vocabant, ut cenfer de idem lib. de Tutulis honorat. Leges Ine Regis Westfax. d. 18. *Si occidatur, non solvatur parentibus suis, si non intra 12 menses cum redemerit. Walb si habet 3 bidas, est Sindre de.* Leges Henrici I. Regis Angl. 76 *Servus alii casu, alii gentisura. Liberi alii Thyybindi, alii Syxbindi, alii Thylsindi, &c.* Cap. 48. *Si desponsata famina fornicetur, & Cyrlisca, vel Syx binda, vel Thwelfinda sit, & corporalis distractio persistens in infamia, &c.*

SIZA, ut *Sisa*. Vide in hac voce.

SKANOR, vox Danica. Charta Waldemari Reg. Danie an. 1326 apud Pontanum l. 7. *Rerum Danicarum: Si ita contigerit, quod ab eis, quod aletia non capiuntur, nec in Skanor assentur, &c.*

SKAZA, ut *Scadus*. Afta Murenfis Monasterii p. 62. *Due domus & 66. partes in vitibus, quae ibi vocantur Skaza, &c.* Vide *Scala* 8. & *Scemallus*.

SKELLA, Tintinnabulum, campanula, tralis Squilla, uode Squillare, resonare. Papias: *Tintinnabulum, a sono vocis dictum, Sicilla vulgo dicitur.* Ubi puto legendum *Schilla*.

SKELLA, Equorum clipeatus librum tintinnabulum Occitani *Esquilo, Esquileto; Esquilon;* tintinnabulum, quod mulorum collis appenditur, etiamnum appellant. Lex Salica tit. 29. §. 3. *Si quis Skellam de caballis fura verit, &c.* Ubi edicte Heroldi titulum habet. Charta an. 1232 apud Purcellum in Ambrosiana Basilica pag. 173. *Skella veraque, a Monachi frastra est, ejusdem ponderis & quantitas in eodem loco in claustrum Canonico restituitur & ponatur.*

SKILLA, apud Harulfum lib. 2. c. 10. Lanfrancus in Decretis pro Ordine s. Benedicti c. 1. sect. 1. *Cum appropinquaverit tempus hore tercie, pulsatur a Secretario modice signum minimum, quam Skillam vocant.* Vide eundem p. 265. 268. 273.

SCHELA, apud Anonymum in Chron. Cremon. apud Murator. tom. 7. col. 636. *Campana grossa de credentia, & Schelam militum ad equitandum fieri fecerunt.*

SCHILLA. Hiacmarus Remensis Episc. 7. ex Labbeanis: *Et inde pallium unum, & casulam unam, & Scibillam unam, & librum unum abstulit.* Tabularium s. Remensis Remensis: *Turribulum aureum i. signum ferreum i.*

Scibillam de metallo i. [Charta an. 1029 inter Probat. co. 2. nov. Hist. Occit. col. 184. *Perentes secum exind: Scibillam ferream.* Adde Statuta Placent. fol. 107. v.] Petrarcha part. 1. cant. 3.

*Cbe'el juon non d' altera Squilla,
Ma di sopir mi fa destar sovente.*

Pacc. 2. cant. 7.

*Enan fond poi Squilla,
Ov' io sia in qualche villa,
Cbe non l'udissi.*

Aries squillorus, apud Michaellem del Molino in Reptorio.

ESQUILLA. Missale Mosarabum fol. 173. *Puer descenderet Esquillam pulsando.* Fori Olscz ann. 1247. *Quicumque furatus fuerit Esquillatum arietem ducentem oves, post probationem legitimam debet ponere manum intus Esquillam arietis supradicti, &c.*

SCILLA. Eadmerus l. 1. Vitae s. Anselmi Cantuar. c. 8. *Sumpta in monibus chorda pro excitandis fratribus Scillam pulsantem.* Warmannus in Vita s. Firmini cap. 23. *Ibi quoddam pendebat viti fusile, mediocrius scilicet ponderis, vulgaris hoc usus Scillam nominat, quod mira senioritatis dulcedine audientium sensus afflicto.* Charta Heccardi Comitiss Augustodun. apud Perardum: *Tibi vribulum minore, Scilla, candelabro aureo uno, &c.* Vitae Abbatum s. Albani: *Tacta nola, cui Musa vel Scilla est nomen.* Scillam in refectorio pulsari solitam habemus in Udalrico l. 1. Conser. Cluniac. c. 12 *Pro cymbalo percussit scilla, & in refectorio pro Scilla.* Et lib. 3. c. 11. *eam pendere in e' remitate refectorii ait.* Petrus Venerab. l. 1. de Miraculis c. 13. *Quando namque hoc agebatur, fratrū Conveniunt in refectorio ex consuetudine hora canendi recedebat, quae ex p'ta a Priore secundum morem, uno ita Scilla percussa est.* Idem in Statutis Cluniac. cap. 25. *ait Scillam in sublimi infirmaria loco positam, qua fratres, infirmaria dormientes, excitantur.* Adde Durandum lib. 1. Ration c. 4. n. 1. *Sed & aliis in locis & occasionibus usus scilla obtinuit, ut observare est ex eodem Udalrico l. c. 11. 2. 14. 15. & alibi, & Bernardo in Conser. Cluniac. Miss. non uno loco.*

Prope Abbatiss vel Prioris sedem pendebat Scilla: unde ad Scillam sedere dicebatur, qui ad mensam Abbatiss vel Prioris sedebat. Litterae Petri Abbat. Cluniac. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 410. *Ipse vero domus Natalis, ejusque successores in locis nostris capitulum tenebāt in refectorio ad Scillam sedebat, post obitum suum in Cluniacensi triclinario habebat.*

SQUILLA. Ardo Mon. in Vita s. Benedicti Anian. cap. 31. *Primitus si quidem quam signum bovis nocturni pulsatur, in Fratrū dormitorio Squillam tangere iussit, ut prius Monachorum congregatio orationibus suis propria resideret per loca. Breve vasorum Ecclesiasticorum in Tabular. Monasterii s. Theofredi Velavis: In boralagio, quo terminantur hora, due partes Squilla suspensa. [Translatio inter Abbat. & Monachos Crassienles an. 1351. Abbas Crassienfis suis expensis proprii tenetur sacro . . . campanas & Squillas. Vide In Squilla.]*

SQUILLA, in Synodo Nemaufensis an. 128. 1. cap. de Eucharistia.

SCILLA. Consuetud. Monast. Fontanell. Miss. *Finis Missae de Beatissima, abbas vel prior debet pulsare Scillam quae vocatur Scilla collegii, & debent convenire in medio capituli, &c.* Haud scio an eadem notione accipienda sit haec vox in Testam. Guillelmi dom. Montipell. an. 1146. apud Acher. tom. 9. Spicil. p. 141. *Ac de meo iure in ejus ius in perpetuum transfero cameram scilicet meam, quae est prope ipsam ecclesiam, & totum illud quod pertinet ad ipsam cameram, & porticum qui est ante cameram, sicut determinatum est a pilariis iusque ad parietem Scilla, &c.* Ubi forte *Scilla* est Aqueductus Vide *Shiltaria*.

¶ *Stil-*

¶ **STILLA**, ut *Stella*. Statuta Ord. s. August. apud R. Duellum tom. 7. Miscell. p. 359. Non moveas de loco, quousque praelatus incipiat *Stilla* pulsare. Leg. videtur *Stilla*.

Atque inde facile quis advertat *Truaculos*, quibus vulgo ludibus, & quos *Quilles* vocamus, à *Squillis* nomen accepisse, quod earum formam referant, ima parte, qua humo hærent, latiores, superiorem minuitiores, & in acumen desinentes.

¶ **SKEIDA**, Idem videtur, quod nostris *Escaia*, vulneris crusta. Brahm. lib. 3. Tract. 2. cap. 2. §. 2. Et si os frangatur, quod facile perpendi poteris per venodnam, vel testa capitis frangatur, ita quod extrabantur ossa, vel *Skerda* magna levetur. Infra: Si ossa extrabantur à capite, & *Skerda* magna levetur, ut predictum est.

¶ Hæc post Spelmanum qui vim vocis noo intellexit *Skerda* enim in lotis alatis ex schidia, affusa, seu pars ossis fracti aut conricti miouta, que Gallice *Esquille* dicitur. *Skerda*, vel *Sgordus* vocant Occitani fragmentum minutissimum & acutissimum ligni haud levigati, quod spinarum, instar digitis incautorum se se inierit.

¶ **SKILLA** Vide *Scilla*.

¶ **SKILLINGUS**, Genus monetæ apud Suecos, de qua vide Joan. Stiernhookum l. 1. de Jure Sueconum versuto. c. 11. p. 132. Anglis *Scelling*, pro *Estlingus*.

¶ **SKILLINGUS**, Eadem notione, in antiquo Missali Ms. apud Hicet. Differt. Epist. p. 13. *Godwinus Blacan* & conjungit, &c. à *servitio* 15. *Skillings* redemit. Vide *Scillingus*.

¶ **SKIPIAMENTUM**, Navis armeamentum & instructio, annonæ scilicet cibaria, arma, & cætera ad vitium & defensionem necessaria, Gall. *Equipage*, *Equipement*. Charta Edwardi I. Reg. Angl. an. 1302. apud Rymer. tom. 2. p. 911. *Navis illa totidem suis munitis personis* (ut in nautis & hominibus aliis defensabilibus) . . . idem quo etiam continet: scilicet *Skipiamentum*, ut in numero personarum, &c. Semel & iterum ibidem occurrit, ut & in Charta Edwardi II. an. 1311. apud eundem tom. 3. p. 1012. à Saxon. scilicet Angl. *Ship*, Danis *Skip*, Belgis *Schip*, navis, deducenda vox videtur. Consule Skinneri *Ety*; mollioruz Angl. Vide *Ekkipare*.

¶ **SKOTTARE**, Vide supra *Scotare*.

¶ **SKR**, P. Gladius, Danis. Saxo Grammaticus lib. 4. *Eras autem Regi innotuit, acuminis gladius, Skrep dictus, qui quodlibet obstaculo genus suo scindit: ita medium penetrare totum dissolvere, &c.* Infra: *Quo audito Vermundus Skrep gladius sonum secundo suis auribus incesisse percipit*.

¶ **SKUVINAGIUM**, Reditus ex officio & dignitate scabinorum. Charta an. 1431. apud Rymer. tom. 10. p. 490. *Reventiones castorum & dominiorum in marchis Calestii, cum Skuviniagii*. Occurrit semel & iterum ibidem. Vide in *Scabini*.

¶ **SLADE**, Modus agri qui in longum porrigitur, à Saxon. sld Charta an. 1147. apud Kennet in Antiquæ. Ambrosii. p. 465. *Concessimus . . . unam acram prati . . . extendentem in longitudine à prato dicti prioris & conventus in vocato le Slade ex parte Orientali usque le Commende ex parte Occidentali in quadam loco vocato Lougeford juxta le Slade in tenura domini Comitissæ Lincolnensis*. Occurrit rursum ibidem p. 537. & 573.

¶ **SLAVUS**, ervus, servus. Charta Ottonis Reg. an. 939. apud Eccardum in Probat. Hist. Marchionum Oriental. col. 137. *Damus . . . familias liorum 11. Slavorum 26. Prælati se familias Slavorum 8 Tradit*. Fuld. apud Schanuat. p. 403. *Slavi 13. quorum unumquisque unam libram lini debet . . . Slavi 120. singulas libras lini debent*. Vide supra *Sclavus*.

¶ **SLIPSTEN**, Cos, ex *Sliipea* Teutonico, acuer. Teutonum s. Audomariio Tabulario s. Bernini: *Lapis mo-*

laris a. den. Sliipesten 2. den. si autem unus molaris, siue curru, siue in carro portetur, dabis 2. den. &c. [Supra *Sclipesta* scriptis Caogius.]

¶ **SLOPETUM**, apud Schannat in Diocesi Fuld. p. 114. pro *Sclpetum*. Vide in hac voce.

¶ **SLUSAGIUM**, Penititio quæ à domino feudi exigendi pro jure habendi *Exclusam*. Vide in hac voce.

¶ **MACARE**, **SMACCARE**, vox Italica, Vulnerare, mutilare, debilitare. Statuta Cadubrii c. 112. *Addatur statuto de Smacantibus membrum . . . quod ultra illius partem, teneatur delinquas ad solutionem medici*. Statuta Riperiz cap. 94. fol. 16. v. *Quod quicumque aliquem vulneraverit, vel percusserit, iacasserit, vel Smaccaverit, compellatur per dom. capitanem, seu iudicem malefactorum ad præstandum vulnerato, percusso, iacassato, seu Smaccato omnes expensas quæ talis fecerit*. Hinc

¶ **SMACATURA**, **SMALUS**, membri mutilatio, vel debilitatio. Statuta Cadubrii l. 3. c. 21. *Sanctius, quod si quis aliquem percusserit, vel vulneraverit, ita quod membrum aliquod sibi Smaccaverit vel debilitaverit, pro tali Smacatura seu membri debilitatione, curia in decem libris. Pap. coadventur. Statuta Riperiz cap. 133. fol. 30. Quicumque insultum, aut percussorem, seu vulnus, iacassaturam, vel Smacaturam, vel debilitationem fecerit in personam alienam officialis, puniatur*. Vide *Malabium*.

¶ **SMALDUS**, Vide infra *Smalium*.

¶ **SMALTUM**, Encaustum, liquati coloratique metalli pigmeorum, Italis *Smalto*, Germanis *Schmalt*, Gallis *Esmal*. Vox foris formata à *malto*, seu *malta*, quæ vox Architectis solidamentum sonat. Apud Palladium de Architectura habetur caput de compositione marmorum & solidamentorum, deinde: *Compositio marmorum, id est solidamentorum, ad solidandas grævis ibi res, &c.* Ubi Cod. M. Pithagoras marmorum præfert Anathasius in Leone IV. PP. pag. 182. *Fecit denique tabulam de Smalto*, &c. Guillelmus Bibliothec. in Stephano VI. *Caastaram auream 1. cum pretiosis margaritis & gemmis, ac Smalto*, &c. Leo Ol. lib. 1. c. 20. *Super a stare autem S. Benedicti argenteum ciborium statuit, illudque auro simul & Smalti exornavit*, &c. Cap. 56. *Circum etiam pulcherrimam cum gemmis & Smalti ad procedendum fecit*. Lib. 3. cap. 33. *Auream ibi in altaris facie tabulam cum gemmis ac Smalti valde speciosius parari mandavit, quibus videlicet Smalti nonnullas quæ ex Evangelio . . . insigiri fecit historias*. Adde l. c. 23. Richardus de S. Germano in Chron. ann. 1342. *Icona cum Smalti, quæ super altare fuerat s. Benedicti* [Chr. Cavense apud Murator. tom. 7. col. 951. *Item pluviale cum campanellis, p. v. v. v. cum Smalti*. Vita s. Cuneundis sac. 6. Benedicti part. 1. p. 453. *Calicem aureum cum patena sua gemmis & margaritis ac Smalti optimi adornatum*. Concil. Tarracon an. 1591. inter Hist. tom. 4. p. 615. *Ne clerici . . . deferant . . . botones ex auro siue ex argento vel Smalto*.] Vide *Limogis*.

¶ **ESMALECTUM**, Eadem notione. Annales Mediolan. Anonymi ad an. 1389. apud Murator. tom. 16. col. 807. *Capellatus, siue ghirlanda auri & Esmalto viridi & auro, cum pluribus perlis*, &c. Vide *Esmallus*.

¶ **SMALDUS**, Verus Scheda in Bihl. Clunia. p. 161. *Quæque cariora ac sanctiora in thesauris reperit Ecclesia, secum Constantinopolim detulit: Inter quæ ornamentum quoddam gemmis ac lapidibus, videlicet eis, quos Smaldus vocant, pretiosissimumque, &c.*

¶ **SMALTATUS**, Italus *Smaltato*, Gall. *Esmallé*. Eocautio distinctus. Consect. Frederici Reg. Siciliæ c. 94. *Item, quod nulla domina, siue ghirlanda auri capellatum imperatorum, siue Smaltatum, &c.* Instrum. an. 1347. to. 2. Hist.

Hist. Dalph. p. 568. col. 1. Item, duo eandelabra de argento deaurato Smaltata. Booincootrus in Chron. Modoct. apud Murator. tom. a. col. 1181. *Offerre fecit calicem uuum argenteum magnum magni ponderis, mirifice deauratum & Smaltatum.* Adde Chron. Placent. apud eundem tom. 16. col. 588.

SMALTITUS, Eadem notione. Anastasius in Benedictus III. PP. *Conclusus etiam auripietas in se habens Smaltatus, &c.* Sugerius lib. de Administr. sua c. 32 *Columnamque sancti iussit imago, subtili simo opere Smaltatam, &c.* Idem: *Opere Smaltito, & optime deaurato, &c.* De quo consulendus Andreas Agathopæus, seu Felibianus, in tract. de Pictura & Architectura c. 10.

¶ SMALTUS, Eodem intellectu, in Conflit. Frederici Reg. Siciliz c. 92. *Exceptio quod... alba ipsarum (lamburcarum) possint cooperiri ere & fieri Smalte.*

¶ SMANIAR, vox Italica, Ira escandescere, fremere, furere, Gall. *Eurager.* Bonineontr in Chron. Modoct. apud Murator. tom. a. col. 1095. *Habito cum eis consilio, cum non uellent suum adimplere animum uetustas dicto Regis laudarent.* Ibidem col. 1142. *Supra scripto eodem anno (1344.) & mense Galeaz una die Smaniavis iatra se de labore & damno quod patiebatur, eo quod non ualebat habere terram.*

SMANTACOMPAGNUS. A. A. Alexandri III. PP. apud Baronium an. 1159. de Ottaviano Pseudo pontifice: *Mulieret quoque blasphemantes, ipsum bæreticum appellantes, eadem uerba repetebant, & alia derisoria uerba decaebant, nominantes eum lingua uulgari Smantacompagnum.* i. cui mantum ablatum fuerat, ex Ital. *Smantellare.* Vide *Mantum.*

SMARAGDINA, Locus uodè smaragdi eruntur. Guillelmus de Baldegeel in Hodeporico: *La superi ribus Egypti est uas Smaragdina, uude ibidem eruntur smaragdi meliores, & in meliori forma, quam in aliqua mundi parte habentur.*

SMARAGDINES, pro Smaragdi, Joanni de Jaoua. Occurrit oon semel apud Sugerium de Rebus in administr. sua gestis: *Maeculis distinctas Smaragdines.* [Vide *Smeraldinus.*]

¶ SMARAGDUS, Liber, cui titulus Smaragdus. Testam Everardi Comit. an. 837. apud Mirzum tom. 1. p. 2. col. 1. *Evangelium eburneum unum, lectionarium simile paratum, missale simile, commentarium simile, antiphonarium simile, Smaragdum simile paratum.*

¶ SMARAUDA, Smaragdus, à Gall. *Emeraude.* Gesta Episcop. Cenomao. c. 37. apud Mabill. tom. 3. *Analect. p. 354. Aureum quoque calicem (dedit Hugo) factis ex electo politum monilibus, Smaraudis & topazis, multisque pretiosis redimium lapidibus.*

SMEGMA, SMIGMA Joan. de Jao. Smigma est quoddam unguentum, vel confectio unguenti, vel saporis, vel aquarum aliarum rerum boni odoris. *Lauentur etiam mase, aliud significat.* Gloss. Gr. Lat. Σμῆγμα, Lomentum; Σμῆγμα, Lomentum. [Gloss. Lat. Gall. Sangerman. Smigma, un oleguement. Comput. an. 1423. apud Keonett. in Antiquit. Ambrosford. pag. 574. *Et in Smigmatem empto quadam vice ad lavandum oculum Prioris 6. den.*] Iter Camerarii Scotie cap. 21. §. 4. *Vendant vinum, & ceram, amurcam, & Smegma.* Vide *Migma.*

SMELIDO. Lex Frison. addit. 3. de Vulneribus §. 35. *Si brachium aut cras percussum fuerit, & ex ipsa percussione decreuerit à sua grossitudine, quam prius habuerit, quod Smelido dicitur, ter 4. solida componat.* Vox formata ab Anglo-Saxoo. smæl, parvus, exiguus, exilis, tenuis, gracilis, miotus, unde in smallunge, minutio, diminutio, atreouatio, apud Sommerum. Germani & Belgæ smal & smael, gracile, etiam vocant. Sicama vero

legeodum ceofet, gesmeles, extenuatum, coactum, & gracilem redditum.

SMELO. Mensura unius spichamæ. Lex Frison. addit. 3. de Vulneribus §. 56. *Si & superior (articulus pollicis) adiciatur, quod vocant Smelo, hoc est unius spanna longitudinem habuerit, ter 8 fol. componat.* Agitur ibi de magnitudine & longitudine vulnerum, secundum quam habet compositio.

¶ SMERALDINUS, SMERALDUS, Smaragdus, Gall. *Emeraude.* Jac. de Varagoe in Chron. Januensi apud Murator. tom. 9. col. 32. *Quod autem illud vas fere lapis Smeraldinus, testatur omnes gemmarum qui illud viderunt, dicentes se non vidisse tam pretiosum Smeraldinum. Anoa. Mediolan. Anonymi apud eundem tom. 16. col. 807. Capellus unus fere girleat a uas lapidum & perlarum cum sappiris 6. Smeraldi 5 &c.*

SMERE, Adeps. Belgis, Smær. Telocuum s. Bertioi: *De pensa adipi, id est Smere, 2 den.*

SMERILIONES. Fridericus l. de Arte venandi c. 1. *Sunt etiam alie aves rapaces parvas, sicut sunt Smeriliones, ubiles, & buisimodi: & tam his, quam maioribus prædictis homines non utuntur, nisi ad delectationem tantum, &c.* Ubi legendum puro smeriliones, pumili, minimi & velocissimi accipitrum. Describuntur ab Augusto Thuao l. 1. de Re accipit. p. 15.

Forma ad falcem accedit, sed mole pusilla, Vertice depresso, spatioso per lore, latiss. Compactisque humeris, &c.

Mirle dicitur Alberto M. l. 23. de Animal. c. 14. & Germanis: *Imstri,* Petro de Crescentiis l. 10. c. 13. [Vide *Similius.*]

¶ SMIGMA, SMIGMATOR. Vide supra Migma & Smegma.

SMIRALDUS, Smaragdus. Vide *Balsamus.* ¶ SMIRIGLIUS. Comment. Caroli Garas Episc. Aversani de Germ. sacra restaurata: *Miles casu in bombardam, quam Smirigilium vocant, ignito semite sui scilap ignem intulit.*

SMOLTUS. Prima Statuta Roberti I. Regis Scotie c. 12. *Omnes illi qui habeant croas, vel piscarias, seu stagna, aut molendina in aquis, ubi mare ascendit, & se retrahit, ubi saluunculi, seu Snolts, vel fria cuiuscumque generis piscium maris, vel aque dulcis ascendunt vel descendunt, &c.* Vide *Fria.*

¶ SMYRNA, à Gr. σμύρνα Myrrha, apud vet. Interpret. Irenzi l. a. c. 4. n. 3. *Unde & diffonat ad pleroma eorum, Smyrae quidem habens fletor 500.*

SNADA, SNEIDA. Vide *Siaida.*

¶ SNEBERGII, disti apud quosdam nummi censuales, teste Fabricio Orig. Saxon. l. 7. p. 700.

SNEA. Charta an. 1186. in Tabulario s. Bertini: *De interclusiombus meatuum aquarum ejusdem Ecclesie, que vulgo Arren dicuntur, de quibus 24. Sneas anguillarum anauatim persoluebatur, &c.* Hollandis Snees, vicenarium, seu viginti, sonat.

¶ SNOBULI, SNUOBULI, Murenulæ, i. e. funiculi; qui de angustis plexis filis, ut in thuribulis fieri solet, apud Schilerum in Gloss. Teuton.

¶ SNODARE, Italis, Nodum solvere solet. Locus est infra in *Sraffageare.*

¶ SNODEN, Glomus, Gall. *Pilote.* à Sax. snod, eadem notione. Comput. ann. 1425. apud Kennet. Antiqu. Ambrold p. 574. *1a 8. Snoden de paksbred emptis ibidem pro quodam resi faciendo pro cuniculis capiendis hoc anno, 6. fol.*

SNYRTIR, Eois species. Saxo Grammatic. l. 2. *Ece mibi videor ceruam penetrasse ferocem, Theutonico certe, qui Snyrtir dicitur, easo.*

Apud Kilioom, Snieder, cultum sonat.

¶ SOAGLUS. Teisa soaglorum, Telæ grossiori genus.

alia proprie pertinet ad fiscum regium... alia pertinet Vicecomitibus & minoribus Regis in firma sua, alia pertinet Baronibus & sacam habebant. Cap. 10. Omnes heredes omnino Regis suat, & omnia Gualfrida, i. occidentorum loca, totaliter Regi suat in Socia sua, id est in Regia jurisdictione. Vide *Socia* placitorum in *Solia* 3. & *Placium*.

SOCAM & *sacam* habere dicuntur Barones in iisdem Legib. Henr. I. c. 9. 20. 24. *Socam* c. 24. 25. Est enim.

SOCNA, idem quod *Socia*, ex Saxone loci, libertas, privilegium, immunitas, &c. Brompton. *Sokaj*, *scilicet Caria*, iade *Socae* dicitur quoadque interpellatio majoris audientie. Charta Henrici I. Regis Anglie pro Londonensibus: *Teneant & habeant bene & in pace Socas suas cum omnibus consuetudinibus, ita quod hospites, qui in Sociis suis hospitant, neque de consuetudine suat, nisi ille, qui Socia fuerit, &c.* Occurrit passim in iisdem Legibus c. 19. 20. 24. 25. 9. 80. &c. in Monastico Anglicano tom. 2. p. 315. apud Pryneum in Libr. Angl. tom. 1. pag. 103. ubi editum perperam bis *Socia*, &c.

SOCNA, Eodem intellectu. Charta apud *Madox* Formul. Anglic. p. 43. *Moniales de Wrocebtala possideant omnes illas terras, cum Socia & saca, & tol & talem, & cum omnibus libertatibus & liberis consuetudinibus.* Vide supra.

SOCQUA, in Charta Henrici Reg. Angl. tom. 4. Hist. Harcur. p. 309. *Sciatis quod ego concedo S. Pessio Jamesensi hereditatem, & omnia quae ad illam pertinent cum saca & Socia & tolla, &c.*

SOCIA, Consuetudines Mss. villae de *Macbaa* in Comitatu Regestensi: *Biste de qe aa preti Soco, doiti ce srecant.*

SOCAGIUM, idem quod *Servitium socae*, Littler. l. 1. c. 19. Est autem *Socia*, araturum, nostri *Soc de cbarue*. Olim enim qui per *servitium socae* terras possidebant, dominis in exercenda agricultura in servitio, & cum focco & aratro proprio agrum domini arare & colere tenebantur, cuiusmodi servitia postea in censu pecuniariorum, [alivae dona,] ex mutuo vassallorum & dominorum consensu commutata sunt. [Charta ann. 1233 apud Kennett. Antiqu. Ambrosii. p. 262. Reddendo inde annuatim mihi & heredibus meis... uiam rofam ad festum...] *Johannis Baptiste pro omnibus servitiis, &c.* *Socagium* & pro omnibus secularibus exactionibus, &c.] Opponitur autem *Socagium Militis*, ita ut fundus omnis, qui non possideatur per *servitium Militis*, per *Servitium socae* possideatur. Littleton: *Chefeant care que a' est pas seure on chivalry, ost tonave ea Socage.* Monasticum Anglican. tom. 1. pag. 509. *Unam* (bovarum terrarum) *videlicet de Socagium, & aliam de Baronia, &c.* *Socagium* autem aliud est villanum, aliud liberum.

SOCAGIUM LIBERUM, quod *Socage en Franch* tenere Angli vocant, illud est, ut ait Bracton. l. 2. c. 35. § 1. *quod tenetur quidem in Socagio, sed non fit servitium domialis capitalibus, nisi in denariis, & nihil iade omnino datur ad seutum & servitium Regis.* De villano locagio, idem l. 2. c. 8. n. 2. *Non maius fletum liberi villani Socagium nea magis quam liberum.* Quamvis autem de villano Socagio fiat certum servitium, propter hoc non habebit liberum tenementum, quia hoc facit ratione tenementi, licet non ratione persone. Vide eundem lib. 4. tract. 1. cap. 28. § 5. Liber sancti Albani apud Spelmanum: *Predecessores Simonis Bokely omnia sua in Honiton per liberum Socagium tunc tenebant, & quieti erant de festis curiarum, consuetudinibus, exactionibus, & demandis.* Vide Regiam Majest. lib. 2. c. 21. cap. 27. § 3. cap. 71. § 3. Statuta secunda Roberti I. Regis Scotie cap. 8. &c.

SOCAGIUM VILLANUM, de quo idem Bracton. sic scribit: *Est aliud genus Socagii, quod dicitur Socagium* Tom. VI.

villanum, ubi aullam omniae competit homagium; sed fidelitatis sacramentum, sicut de villano. Illud Socage en basse tenens Angli vocant.

In Socagio, hereditas dividitur inter omnes filios, per partes aequales, ut est in Regiam Majest. l. 2. c. 37. apud Glanvill. l. 7. c. 3 & Bracton. l. 1. cap. 35. § 1. contra quam in feudis Militaribus, in quibus primogenitus succedit in totum. Si tamen unicus fuit meliarius, illud integre remanet primogenito, ita quod alii habeant ad valentiam de communi, ut ait Bracton. Idem c. 36. § 8. scribit de Socagio non competere domino capitali custodiam neque homagium. [Charta Henrici Reg. Angl. an. 1155. apud D. Brussel tom. 2. de Usu feud. p. 5. *Sic aliquid teneat de nobis per feodi firmam, vel Socagium, vel burgagium, & de aliquo teneat per servitium militare, nos non habebimus custodiam heredis, nec terre suae, quae est de feodo alterius, occasione illius feodi firma vel Socagii vel burgagii, nisi ipsa feodi firma debeatur servitium militare.*] Ita etiam sentit Christophorus de S. Germano in dialogo de fundamentis Legum Anglic. c. 7. pag. 15. v. Adde Cowell. lib. 2. Instit. tit. 3. § 21. 22. & Rastall. voce *Socage*.

SOCROCIA. Monastic. Anglicto t. p. 835. *Duas sarras... cum magna cultura, quae ibi iuxta adjacet, & communem pasturam ad centum oves numero 120. in Socrogia de Maltebi, &c.* Pro Socagio forte [Malim de territorio quod socae de privilegio donatum esse intelligere. Vide supra.]

SOCOMANNUS, *SOCAMANNUS*, *SOCMANNUS*, *SOKEMANNUS*, Tenens seu Vassallus, qui domino suo inservit, in exercenda agricultura, seu qui fundum per *socagium* possidet, hoc est per araturum, per le soc de la cbarue, seu per service de cbarue, ut habet Rastallus. Est enim soc, araturum, man, homo. [Natura Brevium apud Spelmanum. *Sokmannus proprie talis est, qui est liber & tenet de Rege, seu de alio domino in antiquo domitico, tenet seu tenementa villenagii; & est privilegiatus ad burgmodum: quod aullas debet cum ejicere de terris nec detinementis suis, dum poterit servitium facere que ad terras & tenementa sua pertinet: Et ideo potest ejus servitium augere, aut eum constringere ad faciendum plura servitia que non debet facere: Et propter Sokmanni iusti sunt cultores terrarum dominorum suorum in antiquo domitico: & non debeant summoneri nec inquietari in iuratis vel inquisitionibus, nisi in maneritis ad quem ipsi sunt appendentes. In placitis vero transgressionis, debiti, & aliis actionibus personalibus, summoniti suat, ut alii homines. Et de istis tenentibus in villaagio.] Bracton. l. 2. c. 35. § 1. *Dici poterit socagium de soco, & inde tenentes, gaudent in socagio Sokemanni dici poterunt, eo quod deputati suat, ut videtur, tantum ad culturam, & quorum custodia & marisagium ad propinquiores parentes jure sanguinis perscribit.* Eadem habet Fleta lib. 3. cap. 16. § 3. *li tenere dicuntur terras suas in antiquum dominium. Sokemannus de antiquo domitico, apud Radulfum de Hengham in Patra cap. 8. Vide Leg. Edwar. Confeff. c. 12. Regiam Majestatem lib. 2. cap. 27. 41. Bractonum l. 2. cap. 8. num. 2. cap. 46. 37. lib. 4. tract. 1. cap. 28. § 1. Fler. l. 2. c. 8. l. 3. c. 12. § 1. c. 15. c. 15. Monasticum Angl. tom. 1. pag. 288. 625. praeterea Rastallum verbo Sokmanni, ubi de eorum libertatibus & privilegiis.**

Ut porro Socagium aliud liberum, aliud villanum erat, ita utriusque tenentes liberi & villani erant. Liberi s. Albani apud Spelmanum. *Omnes saecules, liberi scilicet & custamarii, tenementa sua per Socagium defendebant. Homagium, seu agium, forinsecum non donabant, scilicet sicut sokemanni per omnia trahebantur.*

Idem Spelmanum ex vet. Chartis Anglicis haec describit: *Sokemanni liberi possunt dare & vendere; sed ad voluntatem domini non possunt alienare certa* Z 2 servi.

*feruitia. Antentius succedit in totum. Non possunt auer-
tum masculinum vendere, neque maritum filiam, nisi
dant domo 3. sol. & 4. den. Possant filium facere Cleri-
cum. Sokemunni Coturii debent tallari ad voluntatem
domini, & facere seruitia incerta: nihil possunt dare vel
vendere, nihil proprium bubere, nec acquirere, nisi ad pro-
motionem domini sui.*

SOKEMANRIA. Britton p. 164. Sokemanrie, sount ter-
rei & tenements, qat ne sount mie tenus par fco de Cbeva-
lier, ne par grandes serjanties, ne par petites, mès per sim-
ples services, si come terres en fraanchies par nous, ou nos
predecessours, dans inciennes demeines.

SOKEMANIA. apud Joh. Skenzumi de Verborum
significatione p. 153. ubi vim vocis sic explicat: Sokema-
cia sive foccagium, est quoddam genus tenendi terras, sci-
licet cum quidam libere infodatur sine ullo seruitio, cu-
stodia, auxilio, maritagio; & solvit domino debitum quod
vocalur Petite serjantie: vel cum tenet suus terras nomine
burgagii ut in liberu elemosyna.

SOKEMARA. ut legendum opinor apud Keonert,
Antiquit. Ambrold. p. 318. Castrum & manerium de Bo-
lyngbroke cum Sokemara & marisco cum pertinentiis, &c.

SOCAYNALE. [f. Canalis per quem aqua currit.]
Libertatis concessio Barcinonensibus à Petro Rege A-
ragon. ann. 1283. Mss. Si aliquis babuerit Socaynale super
tenedocem alterius, saper quam aqua discurrunt, quod si
voluerit eleuare Socaynale in altum, non potest Socaynale
ibi tornare.

1. SOCCA. Vestis muliebris species. Riccobaldus
Ferrari. de Rit. aetiquit. apud Murator. tom. 9. col. 247.
Virgines in domibus parentum, tunica de pignolata qua
appellatur soanum, & paludamento lineo quod Socca di-
cebant, erant contenta. Chron. Franc. Pipini ibidem col.
669. Virgines ante nuptius tunica de pignolata, que dice-
batur soanum, & paludamento lineo, quod vocam di-
cebant erant contenta. Gualvaneus Flamma apud cum-
dem tom. 12. col. 1033. Virgines, antequam nuptius trade-
reantur, vestiebantur tunica de pignolata, qua dicebatur so-
anum, & desuper portabant paludamentum, id est Soccam
de itao albisimo. Vide in Socca.

2. SOCCA. Stipes. Vide Socca 3.

3. SOCCA. ut Soccus t. ni fallor, in Charta ann.
835 Append. ad Marcum Hist. col. 788. Bnlgat dna pa-
ritia, & Soccat 8.

4. SOCCEDA. SOCCEDARIUS. Vide Socida.

SOCIA. VOCIARE, Sagina, Saginare, unde Gallis
Swin, Sagina, quasi Soing. Capit. de Villis c. 35. Volumus
ut de vobiscibus crassius Socia fiat, sicut & de porcis: &
super babeat boves saginatos in usus quoque villa non
minus quam duos, aut ibidem ad Sociandum, aut ad nos
deducendum.

5. SOCCIDA. ut Socida. Vide ibi.

6. SOCCITARE. Turdorum clamor. Vide Banlare.

7. SOCCOMANNUS. Vide Socca 4. & Soccus 2.

8. SOCCULUS. Vide mox Soccas 1.

1. SOCCUS. Idiorus. l. 19. c. 34. & ex eo Papias: Ta-
lares calcei Socci sunt, qui inde nominati videntur, quod
ea figura sint, ut constrigant talum. Infra: Socci non si-
gant, fed tantum inuolantur. Cernat Socci sunt sino
silo (Pap. sola) Lingulatores, quos nos foliatores vocamus.
Clavati, quasi caluati, eo quod minutis clavis, id est ac-
tis, sola caliga vinciantur. Ubi Papias: Ex quod de mi-
nutis clavis sola conligetur. Adalarus in statutis Cor-
beientibus lib. 1. c. 3. Memorialia duo, Socci filitinos duos,
Calcearios 4. cum solis novis, &c. Additio: Ludovici I.
& Vineæ Benedictina c. 22. Calceamentis diurna paria a
subia ares per octem in effato a. in bieme vero Soccus.
Liber Ordinis s. Victoris Parisiensis c. 18. Calceamenta
quoque, id est calige, Socci, & subalaris, &c. Vetus scrip-
tor Vitæ s. Lupicini Abbat. Jurensis n. a. In Monasterio

vero, etiam si prolixius egressus est ad culturam, lignea
tantum sola, qua valgo Socci Monasteria vocant Gal-
licanu, continuato posita est u/a. Petrus Damiani lib. 1.
Epist. 19. Quamlibet grauis bruma rigeferret, simpliciter
Socci muniebant pedes, cum tamen frater ejus felis oal-
ceis contentus esset. [Constitut. Anglesii fecit. 4. Benedic-
part. 1. pag. 639. Filtra ad Soccos faciendam 12. s. Wilhel-
Constitut. Hirlaug. l. 2. cap. 37. Socci sunt ibi ablundi, &
per gramen olastri ad siccandum ponendi.] Soccus S.
Maria, apud Hugoeon Farlitum de Miracul. S. Mariz
Sueffionensis cap. 3. s. 12. qui alii Sotular S. Maria, seu
Deiparæ Calceus, qui io hoc Monasterio asseruatur. Vi-
de Hist. c. iusdem Monasterii à Michaele Germano e-
ditam, p. 358. Combefsius ad Theophanem p. 644. No-
stra Predicatorum instituta d. c. 11. Socci permittuntur.
quid tamen Soci illi sint, nos latet modo. Sed hic constat,
Soccos intelligi, de quibus supra. Adde Statuta Ord. Præ-
monstrat. dist. 2. c. 13.

SOCOS CRISPANTES dixit s. Hieron. m. Epist. 7. Ec-
Epist. 23. Soccus vilior auratorum pretium calceorum e-
gentibus largitur.

SOCULUS. diminutiv. à Soccus. Quæmon. Mf. Ci-
sterce. 18. apud Macrois in Hierolex. Quam cum fratres
audiunt Socculos facit in dormitorio, sacerdos autem, dia-
conus, & subdiaconus in sacris relictoque, &c.

2. SOCCUS. Vomer ferri aratri, nostris Soc de cha-
rue. Alexander Neebam: Supponatur densile vel densa-
lecat Soc, vel vomis insignari. Charta Alaman. Goldasti
solita ratione, at dum aduicero, ipsas ces debere de-
beam: & censui me pro hoc singulis anas, de festiuitate S.
Gallonis in alia, Soccum unum, aut 4. denarios. τζι θ, a-
pud Hieronem in περιβαλν, & apud Joannem Cuna-
num pag. 194. Polyptychus Monast. rii Fossatensis, e-
ditus à Steph. Baluzio: Maveat ibi homines 19. Soluit unus-
quisque asque ad Monasterium carroperam 1. & Soc &
cultum.

SOCUS. Apud Aoglos & Scotos, Barones dicuntur
tenere curias suas cum Socco, & sacca, furea, & fossa, &c.
ut est in Regiam Majestatem l. 4. cap. 4. §. 2. Ubi hæc
Skenzus: Qui babeat doacionem terrarum vulgo in socca-
mentum sibi à Rege concessam, cum Socco possit habere vassal-
los, vel colonos, quos cogere potest, ut cum Socco seu vome-
re, id est aratro agrum suum colant, qui propterea Socca-
mai vocantur lib. 2. cap. 37. Alii per soccum intelligunt
sestiam, Soyot of court, ut si privilegium regale, teneat
curias: in quibus festiuitas comparere debuit, aut in iure di-
cenda, & iustitia administranda, iudicio adfuit suo consi-
lio. Vide supra in Socca 4.

3. SOCEDA. ut Socida. Vide ibi.

SOCHA. Vestis muliebris species, in Statut. Mediol.
1. part. c. 292. [Vide Socca 1.]

4. SOCHEMANNUS. apud Seldenum in
Præfix. ad Eadmeri Hist. pag. 15. idem qui i
Soccomannus supra in Socca 4. Vide Cotiaris in Co-
ta 2.

5. SOCHIRE. Memorabilia Humberti P'ati ano.
1344. ex Schedis Cl. V. Lancelot: Nota quod die 12. Moii
in vigilia Ascensionis in ecclesia fratrum Minorum domi
dicebatur Maturing pro crassino presente domino (Humb-
erto II. Dalphino) fr. de Revello & pluribus aliis, dom.
Guillelmo de Royno, dixit (idem Humbertus) quod
Rex (Francorum) defraudabat Domium, nec aradeb-
bat patia sibi, & dixit & reitoravit decies & pluries di-
cendo quod tantum pro eo quantum pro uno stercore, &
quod ipse non Socciuit i, & ponebat cum ad damnum
suum, & quod non dimitteret pro ipso nec pro aliqua per-
sona de Delphinatu, quon ipso traheret alienationem
Aviani, & quod non appreciabat eis omnes unam fe-
lucam. Item dixit quod ipse habebat crassium in A-
uisione, quod passiones facta cum Rege non valebant
festu-

festum, & quod ipse vellet ponere unum hominem quem fecerat loco Regis, & poneret tale os in ore Regis quod nunquam videretur reformari. Verba sunt Humberti Dalphini modo in Regem Francorum irati, modo illi devincti, pro innata levitate: unde hęc verba ipse non Socieuit, idem lonare videntur ac si diceret, quod jam non curaret de Rege Francorum eumque nihili faceret; Gall. *qu'il ne s'en soucieit plus*. Socue, pro Souci, ni fallor, molestia, sollicitudo, cura, apud Guillelmum de la Perne de Bello Ital. an. 1378. part. 2. Collect. novæ Martenii pag. 333.

Il commence celle escarmouche,

Les Alemans ont grant Saucie.

¶ SOCHOGIA. Vide supra in Socagium.

¶ 1. SOCIA, Uxor. Burchardus Episc. Wormacienfis in Legesfamilie: Si quis ex familia S. Petri ad Sociam suam legitime veneris, quidquid in dotem dederis, &c. [Eadem notione occurrit apud Statium Achill. 2. 339. ubi Juno ætherei Socia rectoris dicitur.]

¶ 2. SOCIA, Grex, examen. Formula 1. exorcism. apud Baluz. tom. 2. Capituli col. 663. Adjuro te, mater aviorum, . . . non te altum levare, nec longe volare, sed quam plura cito potest ad arborem venire. Ibi te allocas cum omni tua genera, vel cum Socia tua.

¶ 3. SOCIALITER, Communitate, una. Rolandin. Patav. in Chron. Tarvis. apud Murator. tom. 8. col. 345. Ceperunt parari societates, ubi visum est opportunum, ut ipsi exercitui possent Socialiter simul jungi.

¶ 4. SOCIALITER, Societatis causa, Gall. par Compagnie. Statuta Mss. Augerii Episc. Conferant. ann. 1280. Præmissam tamen penam extendi nolumus ad ludentes Socialiter & solatii causa.

¶ 5. SOCIARE sibi in patrimonium rem aliquam, in Legge Bajwar. tit. 17. c. 2. pro Adjungere, sibi asserere. Ita si seculo jurare pro conficere, formula vulgarissima, de qua in voce Fictus. Capit. 2. an. 813. cap. 6. Hereditas eorum ad opus nostrum recipiatur, nec Comes, nec Vicarius illius sibi Societ; sed ad opus nostrum revocetur. Vide Scire.

¶ 6. SOCIARE, Socium sibi adjungere. Capitulum an. 807. c. 2. Et ubi inventi fuerunt duo, quorum unus habeat duos mansos, & alter habeat unum mansum, similiter se sociare faciant, & unus alterum præparet; & qui melius posuerit, & in hostem veniat.

¶ 7. SOCIARE, Comitari, Gall. Accompanier. Bartholomæi Scribæ Annal. Genuef. ad an. 1244. apud Murator. tom. 6. col. 506. Peseñat Janne quia bonorabili militum & balistariorum Januensem numero ipsius Sociabat, accepto comento rediit Januam cum militibus & societate sua. Ibidem col. 508. Ioverunt ad naves caravane Genue venientes de ultra mari; & Sociaverunt ipsas usque Bonifacium. Litteræ ann. 1364. ex Regeff. 98. Chartophyl. Regni 3. Pluribus Socias.

¶ 8. SOCIDA, Italica Societas, quasi Societas accommandata de bestiarum, & sibi de illa custodia alteri ad mezzo pro & danno, ut est apud Grufcanos. Habetur apud Rollandinum in Summa Notariz c. 5. formula instrumenti Socide ad salum capitale. Statuta Synodalia Alberici Episcopi Placentini an. 1298. apud Petrum Mariam Campanum: Nullus Clericus vel Ecclesiastica persona overceat furas, vel vietas (forte vietas) faciat, aut Socidas ad caput salum. Vide Statuta Mediolan. 2. part. cap. 483. & 484.

¶ 9. SOCCEDA, SOCCIDA, Eodem intellectu. Statuta Cadubritii c. 34. Deliberatum fuit quod nullus homo, vel persona de Cadubrio possit tenere ad medietatem, vel Soccedam cum aliquo forensi aliquas bestias aut animalia, sub panæ viginti quinque librarum Papi. Correctiones eorumdem Statut. c. 30. statuimus & ordinamus quod quicumque acciperit in Soccedam ab aliquo de Cadubrio

¶ Toni. VI.

pecudes, capras, vaccas, & alia animalia. Rursum cap. 45. Sancimus quod nullus . . . cum ipfis (sacerdotibus) audeat in mercantiis ligaminum, seu Soccedis animalium se implicare. Vide Societas 1. & Socia 2.

¶ 10. SOCCEDA, Eadem notione. Statuta castri Redaldi l. 1. fol. 17. Necesse est sibi bestie ipse effens in Soccedam vel occasione Soccedæ vel Societatis illarum bestiarum, seu occasione laboris terrarum, in quibus casibus prædicta possint impune pignori.

¶ 11. SOCIDUM, Ipsa socida pactio, conventio. Statuta Riperie c. 7. l. 9. v. Item quod de Socido vero bonum, vaccarum, vel aliarum bestiarum non solvatur, nec solvatur tenetur aliqua persona aliqua de causa aliquod datum, faciendo dicto emptori, vel ejus officiali veram fidem de dicto Socido sic fendo, salvo quod si dominus Socidi, qui haberet capitale in dicto Socido, & perveniret ad divisionem ut supra, subinde se concordaret cum dicto se servile, dimittendo sibi capitale, & lucrum pro certo pretio, & contra, quod tunc ipsi ambo tenentur manifestare dictam conventionem, & exinde solvere pro rata pro dicto Socido, ac si tale Socidum venditum vel alienatum esset. Statuta Pallavicini. l. c. 33. fol. 40. Statutum & ordinatum est quod notarii qui tractabunt & facient instrumenta, accepta possint de quolibet instrumento emptionis, . . . deitis, Socidi & similibus, &c.

¶ 12. SOCCEDIARIUS, Qui in soccidam accipit, Italica Socero. Correctiones Statut. Cadubritii cap. 30. Et si dolo, fraude, vel mala custodia aliqua dictorum animalium, vel eorum fatuum perirent, aut devalerentur, vel perdorentur, id totum rescitatur domino pro Soccedarium, si autem divino judio, vel casu fortuito perirent, vel devalerentur, id damnum cum nuntius cedat, dummodo pro Soccedarium perirent, vel aliud evidens signum hoc doceat, aliter dictum animal domino rescire tenetur, vel ejus estimationem. Vide Societarius in Societas 1.

¶ 13. SOCIDAVUS, Eodem sensu Statuta Placent. l. 5. fol. 66. Ut etiam facilius sit probatio creditorum, que quandoque sunt sine testibus & instrumentis, creditur libro domini cum sacramento usque in modis quatuor bladi & libris 10. Placent. contra massarios & publicos conductores, Socidavos.

¶ 14. SOCIETARIUS. Vide max Societas 1.

¶ 15. SOCIETAS, Eadem notione qua Italica Socida. Vide in hac voce. Nostris Societate ea commande, vel commandie; intraitu Bressie & Bugie: Comande de bestiaux. Vide Commanda 3. Tenere ad societatem, est tenere ad medietatem fructuum. Hinc Societarius dicitur ejusmodi societatis particeps. Litteræ Offic. Arebræ. ex Chartul. Montis s. Eligii p. 146. Item confessi sunt dicti venditores se vendidisse abbati & conventui prædictis Societates quas persone infra scripta de ipsis tenebant. . . Nec tenebatur ecclesia de Monte S. Eligii aliquod apponere in dictis terris que tenebantur ad societatem & colonandis & seminandis: immo percipiet tertiam partem fructuum earumdem, hoc salvo quod Societarius debet percipere terrarium in eadem terra parte secundum quantitatem ejusdem. Vide Medietarius, & Societas. Hinc

¶ 16. IN SOCIO DARE, Donner à moitié. Editum Rotharis Regis tit. 95. §. 3. & Lex Longob. l. 2. tit. 3. 2. Servus massariæ licentiam habeat de peculo suo, id est bovem, vaccam, caballum, similibus & de minutis peculis in Socio dare, & in Socio recipere, &c.

¶ 17. SOCIETAS, inter Monachos variorum monasteriorum, que sua sibi in vicem bona ita communicabant, ut tamquam fratres alterius monasterii haberentur. Vide Fraternitas 3.

¶ 18. SOCIETAS, Militarium turma. Plures existere ejusmodi societates inter quas celeberrime sunt Societas Brissonum in Mirac. Mss. Urbani V. PP. Nobilis Johannes de la Cbalma diocesis Valentiniensis ann. 1374.

Z 3

cum

rum Societatem Britannicam scripsit astrum appellatum Sabon super Redamum, manus eorum evadere volens, &c. Societas Catalaenorum quae & Variorumque solitis Francorum exercitiis existens in partibus imperii Rostagii inscribitur in Litteris an. 1314 tom. 2. Hist. Dalph. pag. 1. 51. coka. Bulla Clementis VI. PP. an. 1346. ibidem pag. 533. col. 1. Ceterum super hoc quod fraternitas olim promulgata adversus illos de magna Societate Catalaenorum in ducatu Arbenarum existantem, &c. Societas Hispanorum in Charta an. 1361. ex Schedis Praef. de Marzaganes: Pro parte regis & reginalis curiae, ad dispendium provinciae una parte, & contra Trifanense ad ejus fratres & contra alios capiteles Societatis Hispanorum guerram facientes in dispendium provinciae, & commixtis dispendio tenementi impedimentum ex parte alia. Magna Societas, de qua haec scribit Innocentius VI. PP. ad Johannem Reg. Franc. apud Marten. tom. 2. Anecd. col. 910. Impletus ... guerrarum fraternitatis per nonnullas gentes nefarias, quae se Magnam Societatem appellant, in regni tunc finibus exerceat, &c. Vide Compagnia. Hinc

¶ SOCIETAS, Exercitus, In Gloss. Gasp. Barthii ex Hist. Palzst. Roberti Mon. apud Ludewig. tom. 3. Reliq. Mf. p. 10.

¶ SOCIETAS, Coetus, caterva, Gall. Bande. Charta an. circ. 833. apud Chorier de statu polit. Dalphin. tom. 1. p. 111. Vaientes itaque religiosi & venerabiles patres, illustrissimae Societatis Comitum solio more, sicut in aliis locis. Ceremon. Mf. B. M. Dequarum Tolos. Et nota quod in istis collationibus non cedens (sedens) sicut consueverant in prandia per Societates ematatum; sed mixtis antiquiores & honoratiores primi.

SOCINA. Bulla Honorii III. PP. an. 3. apud Ughellum in Episc. Interamn. tom. 1. pag. 823. Item quicumque esset, vel esset ferrarius, qui habet Socinam, dabis unum par de ferris cum clavibus Episcopo Interamni. Ita forte dicta officina quavis, quomodo vocem hanc usurpare videtur Verus Conseruator Ambianensis localis Mf. An. non puer facit fidei ne foverit in ea quae pain austro que dissecare est dicit, ne dicit ille air Socines, senst per le congeit du Roy & du Vesque, & du Vidame. Mais cil. 3. en pueos donner congeit, & de cuire ce fornissat la ou ce quit taret; passet, faens, & semindus, l'ea il pueit donner congeit de carne secute maniero d'austre pain sont avois Socines, & qui autrement le feroit, en a batois lo serbol. Vide Socius.

SOCINUS. S. Audonius l. 3. Vitae S. Eligii c. 15. Nulla mulier praeferat Socinos ad collum dependere, nec in velle, (sacra) vel in smiltra, sive quolibet opere Minervam, vel insanas ceteras personas nominare. Quidam codd. habent hoc loco Socinos.

1. SOCITA, Genus, dictum a societate generis. Papiaz.

¶ 2. SOCITA, ut supra Socide. Vide in hac voce. Constitut. Fr. Prædic. part. 1. col. 66. Prohibemus ... ne aliquis frater nostri Ordinis ... autem alibi exerceat, aut animalia in eccliam tenere ... praeferat.

¶ SOCIUS, Dignitatis vel officii nomen in Ecclesia Toletana, nisi idem sit qui alibi Prædicat, quod in nimirum in fraternitatem seu participationem orationum aliorumque bonorum spiritualium admittit est: quod in Ecclesia Cathedralibus, uti in Monasteriis obtinuisse supra observavimus in v. Frater col. 689. Inscriptio eujusdam sigilli, apud Praef. de Marzaganes haec praefert: S. PATR. MICHAEL SOCII ECCLE TOLET.

¶ SOCI in re nautica recententur inter eos qui aliquam in navi habent praeminentiam Charta an. 1325. apud Rymer. tom. 14. pag. 73. Capitaneus, magister, submagister, burfarius, Socii & alii praeminentiam in navi habentes, &c. Alibi pro Socii, ubi eadem sit enumeratio, legitur Marinarii: unde eodem effe colligitur qui nautici Officarii Marinarii dicuntur, ad quos

navis gubernatio ejusque ministerium potissimum spectat.

¶ SOCIO Fresco, Formula quae passim in veteribus tabulis occurrit, quae cum sileo publico adjuncta aut adiungenda innotuit. Vide Fisco & Socare.

¶ A voce Socius, nostri Soces nuncupantur, qui aliquam inter se habent societatem; hinc Soces, qui panem communis fagine, vocantur in Litteris Henr. de Grandpré domo Buseny ann. 1337. inter Ordin. Reg. Franc. tom. 4. p. 377. Et li fournisseurs ditz avois de celui qui aura plain le four, un pain: & de Soces cuisent, ditz fournisseurs ditz avois deux pains: & se li pains que on li feroit, ne li feroit, il ne penseroit deux pains de Soces les gals que il vouldrois, & los Soces rauront les pains que on avoit fait pour le ditz fournisseur. Vide Socia.

¶ SOCKEMANNUS, SOCMANARIA, SOCHA, SOCOMANNUS. Vide Socia & Socagium.

¶ SOCTANUM, ut Spianum. Vidi in hac voce. ¶ SOCUS, Sipes, truncus, Gallis Saeco. Charta Rainundi de Montelquivo ann. 1279. Sicut fora pendet vortus Martium, & per foras usque ad Socum de Castanbeda. Vide Socia. Pro caeteris generis occurrit in Socus.

SODA, Morbus capitis, Gallis Migraina, ex Gr. ἡ πρῶτη. Michael Scotus de Phylionomia c. 3. Continuis dolor capitis, quae dicitur Soda, sive Emigraina. Albertus Magnus l. 2. de Animal. c. 18. Prima autem saltem infirmitas est dolor capitis, qui in hominibus Soda vocatur. Huius signum est quod salis claudis oculos, & morbus capitis in partibus diversis &c. Vox Arabica, Avicenna, Albusali part. 1. Chirurg. c. 2. & alii Medicis saepe familiaris.

¶ SODADERIUS, Miles, qui stipendia moris. Chron. Parmensi ad an. 1290. apud Moris. tom. 9. col. 820. Duo exercitus facti fuerunt super dispendium Mediolani super Trifinellum; unus quorum factus erat per dominum marchionem Montisferrati, ... & alius per Mediolanenses cum Soderis suis, & cetera quantis ... populi. Vide in Solidata.

SODALES. Aponiua l. 2. in Cantica Cantecor. ubi de Heratharchis: Quo hoc de causa Sodales appellantur, quod unusquisque eorum ad domum vicarias vel callegas per superbiam effectus est, & quod omnes hi cibos doctissime apud sensum suum, de quo cuncta medicos promittunt, deceptio amantibus, preparatos, singuli ad unam mensam, legio divi a testamentis male interpretatis, doctissimi comendans. Propria enim pulcherrima ad unam mensam nulli propter commune convivium deferentes, ab antiqua Sodales sunt nuncupati, ad quorum comparationem, molerum dogmatum inventores, Sodales Christi Ecclesia appellavit, quia dulcis verba sanctae Scripturae venerabilis sensibus suis infundens diversis saporibus libat inter fervantem, unus moris aeterna convivium preparans aemulatum.

¶ SODALICIARIUS, Sodalis. Vide Filicium.

¶ SODANNUS, ut Sulanus. Vide in hac voce.

¶ SODARIA, Meretric. Vide in Sedu.

SODELLE, Scoparum morbus, Esrouelles. Nangius in Vitis Ludovici p. 369. In tangenda infirmitas, quae vix Sodelle vocatur, super quibus ostendit Franciscus Rogibus Domini consilio gratiam flagellatum, &c. Vir dicitur legendum fornicat, vel Sensemella, ubi vox fornicat sit a Sode, de qua supra.

SODES, SODARIA, Soder, Sodalis, amicus foris Gloss. Gr. Lat. & Arab. &c. Amicissimus, Sodus, Vitis 3. Willan. Episc. Wigorn. n. 1. Dispile, Soder, Aljume. Vorius relatus a Mabillonio.

Hae carnis cave duntaxat finitis amicis, Suscipe beatam, omne finis felicitas velle, Hildebrande Soder, &c.

[Gui-

Guidonis Discipl. Parf. cap. 53.

Infirmos fratres suo debent visitare Sodes.] Anonymus Hagenricus in Epist. Eystetensibus: Ego quidem de vino nihil habeo, nisi unam parvulam carradam, quam dedis mihi Sodes meus Augustensis Episcopus ad sacrificium. Ezechardus Junior de Castib. S. Galli c. 5. *Mi Sodes care.* Cap. ult. *Bene, ille nris Sodes, narras.* Vide p. 46. & 47. & ibi Goldastum. Ab eodem fonte

SODARIA, Amica, meretrix. Chron. Senoniensis l. 3. c. ult. *Quamdam meretricem, quam Sodariam vocant, post Dugem dirigit.* Sic etiam appellata ut plurimum villa scorta: cujus appellationis auctores existimantur Athenienses, rei odiosae speciosum nomen ita per dantes, ut esse apud Plutarchum in Solone. A schenrus l. 1. c. 4. *Καὶ οἱ δὲ τὰς υδραρίας, ἰταίρας.* Vide de Martiale l. 7. Epigr. 69. Ita, *ἰταίρας, lapanas* vocabantur.

Hæc doctæ quidem: sed forte legendum Soldarin, à Soldade, merces, ripendium: unde meretrix Soldataria occupata, ut videre est infra in hac voce.

CONSODES. Versus Msi. de Cobone & La nfrido, in Bibli. Eccl. Bellovac. *Quodam tempore fuerunt duo viri nobiles, sicut fabule testantur, & sententiarum cum plices, unus Cnbo vocabatur, Lantfridus, & Conso des, &c.*

SODIS, Formul. 57. ex Lindenbrogianis: *Caballos tantos, boves tantos, vacas cum vitulis tantis, ovium capita tantis, Sodis capita tanta, lecturios condignos ac lectos tantos, &c.* Ubi Sodis pro suam videtur usurpari, vel certe ex Jude, id esse porcorum stabulo. Vide de Sudi.

SODUS. Terra Sodi, Incultus. Ital. *Terreni Sodi*, Gallice *Terres en friches*. Charta ann. 1358. inter Probat. Hist. familiæ de Gondi to. 1. p. 156. *Item plures petias terrarum laborativarum, & in parte Sodasam, & partim vineataram cum quercubus, & olivis, & nris arboribus. . . . Item unum petium terre laborativæ, & partim Sodi cum nrboribus.* Occurrit ibidem non secul.

SOESTES. Descriptio bonorum dom. de Eska ex Tabular. Audmar. *Dividitur namque tota terra de Eska & do suis autediis ypepis, in Soestis, quæ Fleming dicitur mente, in terage, quod Flaming dicitur lantiscoef. . . . Illi terra quæ dicitur Soestes. . . . continet in universis 336. mensuras.* Vide Soistura.

SOFFERANA, SOFFERANIA, Crocus; Ital. *Zafferano*, Gall. *Safran*. Chron. Fossæ novæ apud Murator. to. 7. col. 882. *Unus anser, medin libris piperis, & cinnamomi, & Sofferane.* Ibid. col. 887. *In pipere, in cinnamomo, in Sofferania, in cera, &c.* Vide Zafferamen.

SOFANUM, Eadem notione, in Statutis dantiensis Ripariæ c. 12. fol. 9. De quolibet pensæ Sofani, tam terrarii quam forasterii, pro introitu soldi decem; Vide Safranum.

SOFFRATA, SOFRAYTA, Culpæ, vel Multæ in Ecclesiæ Lupdowensis dicitur, quæ à Canonicis ob culpam aliquam, vel absentiam à choro, cum aliquo officium præstantem erat, ex solvi debebatur: & vct. Gall. *Souffrage*, penuria, vel potius *Seferis*, abstineret; à choro quippe & refectorio abstinebant, etiam multa pecuniaria exsoluta, qui in culpa erat. Statuta Eccl. Longun. ann. 1175. ex Cod. Ms. Coisl. nunc Sangerm. *Canonici qui faciant Sofrayis (sic) de Epistola & Evangelio, vel quolibet nlio officio suo debent tres libras cere pro Sofrayis, & canonicas vel beneficentias debet recipere & ponere in necessariis ecclesiæ.* Alii: *De penis & Sofrayis canonicorum, quando faciunt officia sua.* Rursum: *De penis & Sofrayis cano-*

nicorum. . . . quod unusquisque canonicorum, in mifericordias quam levitate & sabbatæcon solverent pro pana officiarum suorum quorumcumque tres solidos foras, & quod amitterent cibaria refectorii, donec solverent pannum positum pro defectu.

SOFISTA. Vide infra *Sophista*.
SOFOFORIUM, pro Suffessorium, Ligo. Canones Hibern. c. 7. l. 18. apud Acher. to. 9. Spiel. p. 28. *Avaira strabentes & Sofoforia figentes terra.* Vide *Sofforium*.

SOFRANUM. Vide supra *Sofferana*.
SOFRAYTA, ut Sofferata. Vide ibi.

SOGA, Restis. Gloss. *Soga, funis.* Vox Italica & Hispanica etiam in usu. Lex Longobardorum lib. 1. tit. 25. §. 33. *Si quis Sogas furatus fuerit de bove iuvencario, componat sol. 6.* Innocentius III. PP. l. 13. Epist. 61. *Culcitram nam, mantilia 3. Sogam carrale de corio, ferrum caldariarum.* [Chron. Parmense ad an. 1291. apud Murator. to. 9. col. 821. *Campana communis, quæ erat adhuc in platea communis super uno edificio ligneo, dum sonaretur ad Sogam, fractis suis.*] Daotes in Infern. can. 31.

Cercati in colto, & troveraia Soga.
Vide Ocl. *Ferrarium in Soga*.

SOGA. Tabularium sancti Mauricii Agaenensis apud Guichæonum in Probat. Hist. Sabaud. pag. 4. *De quarto terra S. Mauricii habet Sogas 5. una quoque Soga habet pedes 100.* Ubi Soga, est funis, funiculus, agri modus, quomodo Periz σχήμα, mensuram terræ stadiorum dco. vocabant, ut auctor est Herodorus. Hero πῶς ὁνοματὶν σχήμα τῶν ὑβῶν. Sub finem: *Ἐλὶ δὲ ἵπτα ἱσχυροῦντα τῶν τῶν πῶν, ἀνα τα, ἀνέτρον, ἰσχυρὸν, αἰῶν, ὑλῆος, σχήμα, σχήμα ἱσχυροῦ, & σχήμα ἑνὸς.* Sed & Soga vocem videtur hac notione agnovisse idem Hero: *Ἐκ τῶν τῶν πῶν πῶν ἰσχυροῦ ἱσχυροῦ ἰσχυροῦ, τῶν δὲ λυβέρου β.*

SOGALIS, Censui ex quavis soga, seu agri modo, pendi solitus. Capitul. de Villis c. 10. Ut Majores nostri. . . & ceteri ministeriales ea faciant, & Sogales donent de mansis eorum: pro mansuopera vero eorum ministerii bene provideant. Ex c. 62. *Quid de bobus, qui bubalei nostri servant, quid de mansis, qui arari debent, quid de Sogalibus, quid de censu, &c.*

SOGALIS, pro Soalis, vel Saalis, Sus, porcus. Codex censualis Irmonensis Abb. Sangerm. fol. 11. v. *Qui solvunt omni anno ad hostem curra 6. ad versum annum Sogales 108.* Vide Soalis.

SOGARE, Secare, à Gall. Soyer; nisi legendum sit Segare, Vide Secare 2. Charta an. 1372. ex Tabul. Aufc. Cam tempore essatis esset in campo, . . . Sognando blandum, audis, &c.

SOGNEIA, Præstatio, quæ primum fiebat vice procuratoris; exinde vero pro quavis pensatione & servitute est usurpata; eadem notione & origine qua Somniare. Vide Spniare. Charta ao. 1224. ex Tabular. Corbeienf. Cum Abbas & Ecclesiæ Corbeienf. me Nicolaum Majorem de Papineort, de Bus, de Fessenp & de Marcauillnri tra xissent in causam super venditionibus terrarum in dicta majoria constitutarum, & super Sogneia quæ dicti Abbas & Ecclesiæ ad se debent pertinere; . . . confessus sum in presentia domini mei Hugonis abbatis Corbeienf. coram liberis hominibus. . . me in venditionibus terrarum, & Sogneia supradictis contra dictos Abbatem & Ecclesiam detentis alitra modum deliquisse.

SOIGNIA, Eadem notione. Charta Margarete Flandr. Comit. an. 1269. apud Mirzum tnm. 2. p. 238. col. 1. Dicitur vero Ecclesiæ S. Salvii singulis annis tenebatur dicto domino Cameracensi Episcopo specialiter pro dicta ecclesiæ S. Gangerici in dimidio modio avenæ & tria

bus solitis albarum, pro quadam redditu qui vulgo Soignia nuncupatur, foris tunc tempore synodali, & in anno bis: xlii ipsa Soignia duplicatur. Charta ann. 1256. ex Tabul. S. Medardi Sueffione. Donavit & concessit... in puram & perpetuam elemosinam Priori & conventui dictæ ecclesie terciam partem cuiusdam redditus qui vocatur Soignie, quam habebat, ut dicebat, in villa de Doncherey. In quo vero posita sit hæc soignia, describitur in clientelari professione an. 1320 ex eodem Tabul. Ledit Priore (de Donchery) & Seigneur de Marancourt aut ung droict seigneurial appelle Soigaies qu'est tel q'c'est assavoir que tous ceuz qui sont possesseurs & detentateurs de certains maisons & heritages seigneur & assis audit Donchery, & semblablement tous les habitants & manans des villes de Virguese, Villeno & Doas sont tenus & redouvables audit droict de Soignies ainsi que en apres sera declare; c'est assavoir de labourer, cultiver, & semer bien suffisamment cbacua an trois pieces de terres arables appartenantes audit Priore, ... & sont tenus de ciez & faucher les depouilles d'icelles terres cbacua an selsun les yoyez & labours dont elles sont chargees, tant ea bled comme en avoies, & de les mener & attasser à la grange audit Priore, & sont tenus de nettoyer ledit bled & avoine des charbons & yeulles qui y sont, &c.

¶ SOIGNEIA, SOIGNENA, Eodem intellectu, in Charta ann. 1246. ex eodem S. Medardi Tabular. Terciam partem Soigaicium, &c. Alia ejusdem anni ibid. Terciam partem Soignenarum de Doncherey, &c.

¶ Ejusdem originis videtur vox Soignantage, qua pro Concubina, & Pellicatus, videtur Belomanerius c.18 p.102. sub finem: Se un boms à d'une femme un fils en Soignantage & puis un autre de laquelle il a un fils, & apres, celle qu'il a épousee muert, & il épouse la premiere de laquelle il eut un fils en Soignantage, & est le fils mis sous le drap avec le pere & avec la mere, pour li faire loyal; & ea tel cas ses mains: fies est ainsé quant à l'heritage. Adde c.17. p.293. Hinc etiam Femmes ensoignantes dictæ videtur concubinæ, in Chron Flandr. c.23. Vide in vobis.

¶ SOINETUM, in Aresto Parlamenti Tolos. pro Consulibus ville de Miranda an.1400 Et quod dicti Consules eorum consilia absque presentia officiariorum dicti Comit. (Astariaci) facere non debent, certamque aydam seu concessione nuncupat Soinetum in dicta villa existens, & per quam tredecima pars vini venditi in eadem villa ad detailum recipiebatur, revocaretur eorum certo & executor à dictis Consiliariis nostris deputatis, petiisset. Ubi legendum Soignetur V. in hac voce.

¶ SOIESTURA. Vide Soistura.

¶ SOIGNA, SOIGNIA, SOIGNENA, ut Soignia. Vide ibi.

¶ SOLILUM, pro Scogilum. Vide ibi.

¶ SOLINUS. Vide in Sannis.

¶ SOISTURA, SOIESTURA, ut supra Societas L. Tabular. Montis Sancti. Eligii: Cum nos nomine ecclesie nostre vacamus ad ecclesiam de Monte S. Eligii prebendis ad Soisturam tres mencladas & dimidia terre sue in territorio de Mareolo ad locum qui dicitur Parsindeval, in qua terragium percipiunt & habent una cum quarta parte fructuum & proventus crescentium in eadem. Quam quidem terram nos arare, colere, secerere & metere propriis sumptibus tenemus: hoc salvo quod dicti Abbas & conventus de Monte S. Eligii pro parte sua ferenda unum mencladum bladi ad gaskeriam, & unum mencladum avenæ ad marcium sententur nobis solummodo ministrare. Semel & iterum occurrit. Idem Tabul. De tribus mencladatis & dimidia terre quam tenemus ab eisdem ad Soisturam, ut est dictum. Pluribus ibi. Soysist, eodem intellectu, in Charta ann. 1329. ex Tabul. S. Bertini: Vendidit... totam terram

integraliter quam dicti conjuges habebant, possidebant, & tenebant Gallice dicendo à Soysist à religiosis predictis, cum advantage Fridefontaine Gallice nuncupato, in parochia & territorio de Lousting. Vide Medietarius, & Soestes.

¶ SOJURNARE, Morari, diem ducere, Gall. Séjourner. Litteræ Henrici IV. Reg. Angl. ann. 1411. apud Rymer. to. 8. col. 667. Conjunctim & divisim veniendo, ibidem Sojurnando, & exinde versus partes suas proprias, &c. Vide Sojournare & Subjournare.

¶ SOK, SOKA, SOKE, Vide Soca 4.

¶ SOKAGIUM, SOKEMANNUS, SOKEMARA. Vide supra in Socagium.

¶ SOKEREVA Fleta l.2. c.55. c.2. ... Quamdiu aliquid invicatur in buisimodi feodis, per quod distinguant possint. Si autem nihil invenitur, tunc implicatur ipsi Tenentes de Galeaello, per quod breve de conf. ... & servituti, quod fieri potest per Sokeres eorum in bustage presentios ad custodiam Sokeres sue ad redditus suos colligendos, &c. [Vide Socagium.]

¶ SOKET. Maith. Paris ann. 1252. Cum à Militibus circumstantibus consideraretur, inventum est in mucrone (lanceæ) acutissimum inflar pugionis, cullennam habens latitudinem, quod esse debuit, & decui sisse hebes, (ut in torneamentis fieri solitum observavimus ad Joinvillam) & brevem sarmam habens voceris, unde vulgaverit Vocerulus vocatur, Gallice Soiet. Nos etiamnum hoc, vomerem dicimus, unde soquet, vomerulus. Vide Socui 2.

¶ SOKMANNUS, SOKMANRIA. V. in Socagium.

¶ SOL, pro Die, quomodo à Latinis Scripioribus, Poetis presertim, usurpari observantur Servius ad Virgil. & Lucratus ad 3. Thebaid. Vetis Glossar. laudatum à Fabro exercit. p.111. Tres soles, tres dies. Jo. de Janua: Quia Sol est causa diei, ideo ponitur aliquando pro die; sed frequentius in plurali. Luitprandus l. 3. c. 5. Paucis interpositis Solibus. Folcuinus de Miracul. S. Bertini c.13. Quot numerantur anni Soles? Fridegodus in Vita S. Wilfridi c.9.

Hæc immota manent casibus oracula Soles.

Eckehardus Junior de Casibus S. Galli c.1. Sole sequenti, &c. Heptadmus l.2. c.4. Cum apud materiam paucos exegisset soles. Cyprianus Archiepiscopus Cordubensis in Epistaphio Sampsonis Abbas:

Discessit longo notus plenusque diurnum,

Sextilis namque mensis die vicefanta prima,

Sextilis namque mensis primo & vicefimo Sole.

Era. DCCCXXVIII.

Vide Vitam S. Adalberti tragensis n.11. & Dantem in Inf. can.6. Vocem solam eadem notione à Græcis usurpatam, alii adnotant. Th. Magister. ὁ ἥλιος ὡς ἡμεῖς λέγομεν, ubi Libanum laudat. Adde Eustath. ad Dionys. p.13. edit. Henr. Steph. [Soleil bouzant, pro Soleis luisant, in Statutis Scabinorum Baccarum ad Mosam Mff. Ung. bourgeois dudit Maistres... sen puels aller de l'hostel d'ung iuvernier sans payer son escof & sans messais, entant qu'il ne passe point 12. dea. & que dedans le lendemain Soleil bouzat il contene son hostel.]

¶ SOLEM CULCARE, vel potius Collocare, pro Diem constituere. Vide Collocare.

2. SOL. Gregorius Turon. l.4. Hist. c.31. Tres aut quatuor splendoris magni erant solcm apparuerunt, quos russici Soles vocabant, dicentes: Ecce tres vel quatuor Soles in celo. Rodericus Toletanus in Hist. Arabum c.17. Omnes Cordubæ habitantes tres Soles lucis mirifice conspexerunt, &c. Vide Isidorum Pacemfem æra 784. Aimoind de Translat. SS. Georgii & Aurelii n.16. Maith. Paris an. 1236. Et videbatur juxta solem, quidam Sol nobis collateralis. Ammianus l.20. Sol autem geminus ita videri existimatur, si erecta celus solis nubes

nubes, aeternorumque ignium propinquitate delucent, orbis alterius claritudinem sanguinem à speculo puriore formaveris. Vide Livium l. 17. & Plinium lib. 11. c. 31.

3. SOL, *Silas ferreus, undos foles excusi ignis silice*, ut est in lib. Miraeulor. S. Bertini c. 10. apud Mabillonium to. 3. Aët. SS. Ord. Bened.

1. SOLA, pro Solea calcei, vulgo *Somelo*, Charta Ludovici Pii Imp. apud Doubletum: *Ad cordovefos, & in Solas eorum componendas, modis ucti duceui*. Chrodogangus Metensis Episc. in Regula Canonieor. c. 41. *Calcamenta vtro omni elatus anni singulis, pelles buccinas, & Solas, parva quatuor accipitur*. [Statuta antiqua Monast. Corbaisiensis c. 3. *Calcearios quatuor cum Solis novis*. Transfasso inter Abbatem & Monachos Crassenses ann. 1351. *Qui sabataris facit.. ad minus cuilibet ipsorum tria paria solatium, & postea tot Solas vel empuhas quot poterunt vumpere*.] Regula Ord. de *Sempriagham*, de *Sotularibus* seu calceis: *Quod si forte fecisti & vetustate conjunctis induruerint, licet futuri Solas novas imponendo renovari*. Vide Socas 1.

¶ SOLA, pro ipso Calceo, seu aliqua calcamenti specie, in Charta an. 855. in Append. ad Marcam Hispan. col. 788. *Solatium parilia* q. 4. Testam. ann. 1518. 10 Sicil. facra apud Rocchem Vitrum p. 187. *In qua (arca) erant vestis ana xindari ad iassar jabbas, velum unum listiatum & Sole (vulgo calcamestatum) illius B. Martyris*. Vide *Solaris*.

¶ 2. SOLA, Piscis marini species, solea, Gall. Sole, quod sole formam refert sic dicta. Charta ann. 1197. inter Infr. 10. 6. Gall. Christ. novz edit. col. 144. *Corga de Solas 3. doa*. Charta Communiz Balnuoli an. 1208. *Saumata de Solis, unas Solas (dabit) si vendita fuerit; si autem per rationem quod vendetur*.

¶ 3. SOLA, Mensura genus videtur. Statuta Montis Regal. fol. 270. *Et etiam teneatur quilibet venditor Solatum, habere Solas ad modicam communis quod est signatam in lapide cisterna. Et quicumque vendiderit, seu paer se bobuerit Solas venales ia minori modau seu modau communis, signato vel signatis in lapide predicto, solvat pro panna & bauas soli dot quinq. Ibidem fol. 272. Si placuerit consilio, videlicet festarium unum, heminum unum, cazolium unum, pintam unam, rasmum eam, & unam cannam, libram & mediam libram, & moduam Solatum, & alias mensuras necessarias communi*.

¶ SOLACENTIO. Charta an. 709. apud Calmet. inter Probat. to. 1. Hist. Lothar. col. 264. *Bene antiquitus divitum principum decreta & legum ita san verum, ut tantummodo loca manus donatoris Solacentis in subscriptione certa monstraretur, nec sine gestarum allegacione, pleuissima voluerunt firmitate macipare*.

¶ SOLACIAMENTUM, Solatium, animi remissio. Codex Mf. de dictis contra Albigenses ex Bibl. D. de Cholvet Senecalli Tolos. Postque cam inuicati simul comedisent & bibissent in magno Solaciamento. Ibidem: Et rogaverunt eam debilem & caritativum, quod venires cum eis ad Solaciamentum ad columbarium magistri R. Colvitero.

¶ SOLACIARI, Vide infra Solatiari.

¶ SOLADIRE, pro Solatiare. Vide in hac voce. SOLAGGE, [Idem quod mox Solagium.] Vetus Notitia sub Islo Episcopo Tolosano, apud Castellum in Hist. Occitan. p. 855. *Et in hoc fevo dedit illis totum figlicem, & totum milium, & totum ballagium, & decimum de sextaratis, boerium, & eetrodecimum, & retrocole, totoque Solagge, & senecallium, &c. Tabular. S. Eparchii Ineuilim. fol. 123. Habeat in feodio suo Praepositali lescoli & lebalas, & les Solages julle & menjurate sine ullo ingenio*. [Vide infra Solatage.]

¶ SOLAGIUM, Agrarium, praestatio ex agris, à *solum* sic dictum: idem quod alibi *Agraticum*, Terragium nuncupatur, ut videtur est in his vocibus: nisi tamen Tributum sit quod ex area. Dombensibus Suel, pensitabarur. Vide *Solum* 4. Chartul. Matiscor. fol. 220. v. *Beraadus Blaeus verpuit dñe ecclesia juxta arie (atez) quod vulgo Solagium vocant*. Inquisitio an. 1220. to. 1. Hist. Dalpb. p. 129. col. 1. *Item dom. Comes habet apud Avallonem ia dominio 1. corvatam ad Capellam Albam continentem 18. jornalita terra, in quibus Mistrales capiunt 3. gerbas, & ericutas, & Solagium*. Vide supra Solagge.

¶ SOLAIARIUS, an Qui soleas vendit seu cooificii? Vetus Inscriptio apud Baron. ad 22. Aug. in Martyrol. *Magno & invisto Imp. ... Constantino. corpus coetarium, magnarium, Solaiarium devoti aumia majestatique ejus*. Vide *Magnarii* & *Sola* 1.

¶ SOLAMENTUM, ut *Solaam* infra, Solum, fundus. Charta an. 941. apud Murat. delle Antic. Ercoli p. 147. *Casas, & forci, & rebus cum Solamentis suis cultis, ortis, viaciis, pratiis, &c.* Vide *Solare* 2. & *Soliditas*.

¶ SOLAMEUM, Annonz genus. Chartar. Eccles. Auxit. c. 88. de Oblationibus ad sacristam pertinentibus: *Decima quoquo tam panis, quam annonae, sive frumenti, & Solami*.

SOLANUM, Solum, fundus. Charta Sanctii Regis Aragonum xre 1118. apud Hieron. Blancam p. 626. *Es insaper addo vobis illud Solaeam, quod est saper monasterium vestrum S. Jacobi, usque ad illo Ofqueia, ut vestri popalatores faciant ibi suas domos, & egrediantur à clauistro Monasterii, ubi nunc habitant*. [Vide *Solamentum*.]

¶ SOLARATUS. Vide infra in *Solarium* 1.

¶ 1. SOLARE, ut *Solarium* 1. Vide in hac voce.

¶ 2. SOLARE, Solum, fundus. Conc. Legion. an. 1012. inter Hispan. tom. 3. p. 191. *Qui habuerit casam in Solare alieno, & non habuerit cavallam vel asiam, det semel in anno dimina soli decem paues frumenti*. Antiquit. Navarraz Jos. Moreti p. 534. *Quod Solare circundatur ab Oriente singulis domibus, &c.* Vide *Solamentum*.

¶ 3. SOLARE, Calceos solis seu soleis instruere. Statuta Arelat. Mff. art. 167. *Sabbaterii accipias pro Solandis sabbatis gressu nuacionum ... Arelatis 3. decar. saatum*. Charta an. 1316. ex Schedis Przl. de Maxuages: *Item ... conveniant ... quod omnes Sabbaterii accipias de Solando uno pari sularum ... 3. obolos*. Vide *Solerare*.

¶ SOLARI, Consolatione affici, recreari. Tajon. Episc. in Prafat. ad suos quinq. libros Sentent. inter Conc. Hispano. 2. p. 531. *Quatenus infernorum ignium carcam supplicii, & in maustionibus quamvis exagit, aeternis Solari merear refrigerii*. Vide *Solariari*.

¶ SOLARIARI, pro Solariare. V. in hac voce.

¶ SOLARIATUS. Vide in *Solarium* 1.

¶ SOLARIOLUM, dimin. à *Solarium* 1. V. ibi.

¶ 1. SOLARIS AUAZUS, Nummus aureus, seu totum eum sole, *Ecu au Soleil*. Vide in *Moneta*. Regest. Parliamenti an. 1533. apud Baluz tom. 2. Hist. Aetern. p. 693. *Ita tamen ut universa summa pensisterit una aliis nummis quam auri ejusdem estimationis, puritatis ac ponderis, quibus ex statuto auri Solares eundem in Gallia*. Alia notione, vide in *Solarium* 1.

¶ 3. SOLARIS IUSTITIA, Quz solum seu fundum spectat, Gallie iusticie fons. Charta an. 1111. ex Tabul. S. Germani à pratis: *Omnis iustitia Solaris eammas Abbatia S. Germani in perpetuum in toto territorio suo, sive in parrochia S. Severini, sive extra*.

¶ SOLARITER, Instar folis. Gocelinus in Vita S. Au-

S. August. Cantuar. to.6. Maii p.377. *Quam pulchre Romae Ecclesiarum parens tanta pignora edidit... qui distinet per diversas mundi nationes, singuli patroni singulis populis Solariter praeuocent.*

1. SOLARIUM. Domus contignatio, vel cubiculum majus ac superius, [ab]ularium, [J]oler, Germanis. Chronica Australis an. 869. *Ludovico Imperatori de Solario cecidit. Concilium Metense an. 888. cap. 8. In locis vero non conferatis, id est in Solarii stuc in cubiculis, propter infirmos, vel longius iter, a quibusdam Probatryis sacrificium offerebatur, quod omnino interdicendum est.* Matth. Paris an. 1161. *Dormiens in Solario, quod Ecclesie & cetero imminebat, &c. Idem an. 1235. Nobiles matrona Colonienfes in Solario sedentes, &c. Cæsarius Heisterb. l. 6. c. 5. De fenestra Solarii porte Clericorum respiciens, vidit plures pauperes illum frequentes, &c.* [Charta Gontranni Reg. an. eire 577. inter inferum to. 4. Gall. Chrif. novæ edit. c. 222. *Solarium vultum cum caminata... faciant.* Charta an. 2. Caroli C. ex Chartul. Aptensi fol. 114. *Vendimus vobis in ipsa villa manfione ceperunt cum Solario.* Charta an. 1053. ex Chartul. Biterr. data dicitur in Solario episcopali. Tabul. Virzion. fol. 7. *Habens ibi casa dominicam, concamera Solaria duo, &c.* Charta an. 1455. in Tabul. 5. Victoris Massil. *Unam domum de vno Solario, & medio, & regulis coopertam, Chron. Effense apud Murat. to. 15. col. 400. Instraverunt quandam navem magnam cum Solario coopertam multis pannis natis, & in dicta navem erat quoddam Solarium cum camino, in quo condebant Milites; juxta dictum Solarium erat quandam camera ornata multis ornamentis.* Adde S. Bernardum to. edit. an. 1690. col. 689. Acher. to. 3. spicil. p. 219. fæc. 3. Bened. p. 2. pag. 130 514. fæc. 4. p. 1. pag. 634. Baluz. to. 2. Miscell. p. 302. tom. 3. p. 165. Kennett. in Antiquiq. Ambrofd. p. 325. & 448. Statuta Massil. l. 1. c. 6. *Mado v Formul. Angl. p. 89. Murat. to. 2. part. 2. col. 921. to. 6. col. 228. &c.*

A Solarium, ni fallor, *Sorain*, vel *Songcin* efflag dictum tabularum superius, in Charta ann. 1306. apud Lobineil. tom. 2. Hist. Britan. col. 453. *Premiere ment*, ou *second Sorain* efflag de la dite tour en une arche qui esleu jousle l'us, en 6. granz saiz. &c. Ibidem: Item furent trouvez en la dis tour nouve de Nentes oadis *Sorain* efflag. &c.

& Salarium nonnumquam pro salarium scriptum
 occurrit, ut in Constitut. Udalrici Episc. Patav. ann.
 1470. apud Hanfz. to 1. German sacra p. 555. *Nam sine*
dispendio percipimus nostros suffraganeos in ordinatio-
ne clericorum, ecclesiarum consecratione, & officio
in literis irradendis ad suffraganeos, cum examinati sunt
ac eorum notarii in Salariorum expensione cedere. Ita
 etiam legendum videtur apud Marten. de Ant. Eccl.
 Discipul. pag 128. ubi hæc habet ex Ordin. M^o Eccl.
 Silvanect. *Modo sunt breves lectiones ad Matutinum*
& per diem unum de clericis vel capellanis ecclesie, So-
lario mediante, legu residuum in cibis retro majus al-
tare.

¶ SOLARIUS, ut *Solarium*. Charta an. 1017. in Append. ad Marcum Hispan. col. 1003. *Et in valle Bianca ipso Solaris cum ejus ecclesia*. Gest. Aldrici Episcopi. Cenoman. apud Baluz. tom. 3. Miscellan. pag. 7. *Eisq. suam domum, in qua maneret, & Solaris, sive cellaria & alia edificia, quae ad suum opus haberet, tradidit.*

¶ SULARE, Eadem notione. Charta ann. 1043. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Dono cum silvis, garricis, vescibis, & cum pratis, & oglatis, & cum Solaribus, & superpositis, &c.* Charta ann. 1216. ex eodem Tabul. *Si autem domus molendinorum effus unus Solaris, & velles elevar, &c.* Conclutud. Lemovic. art. 72. *Et si*

*aliquis vult constituere parietem communem cum proxi-
mo vicino suo, debet eum monere quia sibi iradat medie-
tatem terre quam communis paries occupabit inter ipsum
& vicinum suum, dum tamen Solare vicini habeat in
amplitudine duodecim pedes.*

SOLERIUM, Eodem intellectu. Albertus Aqueus lib. 1. cap. 28. *Hic autem summus Sacerdos civitatis pecunia inaudiam ab eis receptam caute repositus, Judaeos in spatioso domicilio suo Solorio, à speice Comitis Erebionis, & ejus sequacum constituit, ut illic in firmifimo & tutissimo habitaculo salvi & sani remanerent.* Ita etiam habetur in Confectu. Toloz. part. 4. tit. de Edific. (Searura Montispeff. an. 1204. *Ad sum bee & publicata in Solorio barbaria, ubi erat domus duodecim Consulium ipsi praesentibus.* Charta ann. 1382. ex Tabular. Massif. Pro..... esbardando Solorium & cotiam, &c. Littere Philippi III. Reg. Franc. ann. 1280. apud Marten. tom. t. Anecd. col. 1160. *Concessimus eidem episcopo (Carcallonx) & diocesis successoribus episcopis, quod possint facere pilarios lapideos, vel ligneos, conjunctos & contrigos diocesis muris, in quibus possint trabes, signa. Solorium & telum domuum suarum &c. adificiorum firmare, apedizare, &c.* Le Roman de Carcan Mf.

Gil bourgeois montent, es Soliers remest nus.

Alibi

*Ses verra l'en des murs & des soliers ,
Et des grans sales , & des pails pleniers .*

Le Roman d'Auberi M^{re}

As Soliers pendent les pailles de quartier.

Le Roman d'Amilc & d'Am, Mf

Des gens emplissent & maisons & Solliers.

Angli *The Solar* appellant vilio-rem & non elegantio-rem domus cameram.

† SOLARIOLUM, dim. à *Solarium*. Vita S. A-
rulfii Abb. Fontanell. fœc.3. Bened. p. 2. pag. 134. *Ha-*
bet quoque (curricula) in medio sui Solarium, in quo
codex ille evangelicus cum capsa illa servabatur, cui de-
super apsum est laqueus.

SOLARIS, Locus idoneus *solario* ædificando, nostris *Majure*. Charta Sancti Reg. Aragon. ære 1090. in Histlor. Pinnatensis lib. 3. capit. 9. Et *adhuc unum de eis Solarum*, *ui ipsi se adaptaverunt*, *in quo possint facere bonas casas ad habitandum*. Ubi legendum, *adaptaverunt*, supra monuimus. Alia Adesoni Regis Hispaniæ ære 1163. apud Anton. de Ypex in Chron. Ord. S. Benedicti to. 4. p. 48. *Intra terminum vestrum nullus omnino hominum audeat intrare Solaris, vel confingere domos, absque voluntate Abbatis*, &c. Tabularium Bellilicenfie in Lemovic. num. 172. *Et domum Gerald de Boissæ, & Solarum Bernardi de Gador*. Innocentius III. PP. lib. 13. Epist. 61. *Medietatis insuper de Solaribus, terris, boris, vinctis*, &c. Tabular. S. Petri Vicensis fol. 65. v. *Dedit Solarium suum qui est apud ecclesiam de Sando, in quo Gausfredus Præpositus edificavit domum*.]

☿ SOLARIUM, Eadem notione. Charta Willhelmi dom. Montipellus. ann. 1103. apud D. Brusset tom. 2. de Usufu. p. 727. Et Solarium Rogerii Nigri, quod est juxta domum Aldra. Charta apud Stephanot. tom. 2. Antiquit. Bened. Lemovic. Mss. pag. 292. Dederunt Deo & sancti Petro Vossensi Solarium quod erat juxta ecclesiam S. Victoris, & ortum & omnem terram que inde est.

SOLARIATUS, & SOLERATUS, *Solaris* instructus,
ædificatus. Charta Joannis Episcopi Ticinensis ann.
922. apud Ughellum in Episcopo Veronenlib. Cumque
xenodochium meo offero coquinam meam Solariatam,
& stabulum meum, nec non & terrulam juxta se posi-
tam, &c. Infra: Casam vero Solariatam habitationis
meæ

mon cum curtivella & oognina simul sibi obharentia, &c. Alia anni 954. apud eundem tom. 5. pag. 1339. *O-*
astorium Sancti. Pansaleonis super pusterula, cum scala
marmorea, duobus cubucellis, uno terrineo, & alio
Solaratio subius hunc castellum Poate, &c. Alia ann.
1193. tom. 7. pagin. 585. Tradidit... pro parte fraterie
eiusdem Salernitana Ecclesia integram terram cum casa
fabricata Salernata, & apothecis, &c. Vide Q3. Fer-
rarium in Solano.

¶ SOLARATUS, Eodem significato. Charta Theo-
baldi an. circ. 900. apud Murator. tom. 3. p. 86. *Dono tibi*
... domus duas Solaratas iunctas in vicino tua ecclesie.

¶ SOLARIUM, Vestigal, quod pro solo pen-
ditur, apud Ulpian. ff. ne quis in loco, leg. 1. §. Si quis
Vide Solagium.

¶ SOLARIUS, Calcei species. Comput. ab anno
1333. ad an. 1336. tom. 2. Hist. Dalph. p. 284. Item, pro
duobus paribus stivolorum & duodecim paribus Solario-
rum pro domino, 3 flor. Vide Soli.

¶ SOLARUS, Nummus argenteus Mantuanus,
Acta B. Aloysii Gonzagæ to. 4. Junii p. 883. *Tunc iussu*
Ducis unicuique Nobilium quidem, ducento argenteus
novus; civium vero, Solarium sic novus distributi sunt
ad obtinendam Beato faciendam.

¶ SOLATISOLGE, ut supra Solagge. Tabular. S. Pe-
tri Vostensis fol. 65. v. *Hoc deum concesserunt Bernar-*
dus Amalvinus & Ganisfredus frater ejus & dederunt
3. denarios de Solage. Vide supra Solagium & Sol-
arium 2.

SOLATIARI, Consolari. Radulphus de Diceto
p. 607. *Sibi namque Galeaces Solatiari possunt ad invi-*
catum, quod mors unius & suis multorum in moribus Mar-
cebionum Anglis lugubris, & Normanis excolas exceptis
exoginis. [Epist. Eugenii III. ad Alphonsum Regem
Hispaniarum inter Concilia Hispan. to. 3. p. 358. *Et ip-*
sus (Dei) Solatante clementia debeat ad resurrectionis
gloriam pervenire. Charta ann. 1352. ex Regest. 81.
Charthophyl. Reg. nu. 11. *Qui se Solaciabant & invicem*
loquuntur. Vide Solari.]

¶ SOLATIARE, Fidejubere, apud Macros in Hie-
rolex. ex leg. 3. de exheredibus. Vide Solatium 4.

SOLATIARE, & SOLATIARI, Auxilium vel solati-
um impertiri, præbere. Lex Longob. l. i. tit. 14. §. 3.
Si dux exercitalem suum molestaveris injuste, Gesta-
dius eum Solatiet, &c. Adde § 5. Codex Carolinus Ep-
ist. 6. Non nos patiaris perire, & ne moreris aut disse-
as nobis Solatiandum. [Capit. Ludovici III. ano. 850.
tit. 1. c. 3. *Audivimus quoque quod quidam domos & pos-*
sessiones habentes, conciliens sibi atque consociens latro-
nes aliunde venientes, eosque occulte fovens & Solati-
entur ad tale facinus perpetrandum.] Vide Gregor.
M. l. v. Epist. 6. l. a. l. ad. 11. Epist. 1. 48. l. 3. Epist. 27. &
alibi non semel.

SOLATIARI, Animum relaxare, Se divertit.
Anallus Lexovienis Episcopus ad Radulfum de Diceto
Londonensem Archiepiscopus. cujus est hæc historia: *Dom-*
inus quoque Willelmus de Verex promissionis tenetur ut
veniat, vobisque invicem Solatiari poteritis, & nobis
sancita solemnitateis gaudia duplicare. [Comput. ab an.
1333. ad ann. 1336. tom. 2. Hist. Dalphin. pagin. 278.
Pro barba & piscibus quando dominus ruit Solatium
per mare, caren. 3. Charta ann. 1351. ex Regest. 81.
Charthophyl. Reg. n. 101. Ludendi & Solaciandi causa.
Alia ann. 1374. ex Regest. 81. ejusd. Charthophyl. p. 688.
Causa Solaciandi & Paciandi. Codex Ms. de Albigen.
ex Bibl. D. de Censuræ Senecalis Tolos. Dum simul
concedissent ipsa & alii predicti in baria antedicta, & ovi-
viscus domum ad Solaciandum in pratis circumjacenti-
bus, & sederunt sub quadam arbore, &c.] Le Roman
de Guydon Ms.

Et ei se font aister & Solatier.

SOLATIATOR, Auxiliator. Capitula Caroli C. tit. 1.
Resisterunt, satemur, in nobis, & in viris Ecclesiasti-
cis, necnon & in reipublica nostræ Solatiatoribus, bu-
jusmodi materia & somites diffensionum, ut manifeste
patefecerit, nos divina gratia indigere, &c.

¶ SOLATIATUM, Solatiandus, seu aotium relaxandi
causa. Epist. Caroli de Malatestis an. 1400. apud Mar-
tea. to. 7. Ampl. Collect. col. 1169. *Omnes post prandium*
Solatiatum accesserunt, & sic per totam illam diem Jo-
vis nihil fieri possit fuit.

¶ SOLATIOSE, Eodem significato. Vita S. Humi-
litoris tom. 5. Maii pag. 206. *Die quadam sorores, cum*
esses illiterata, eam vocarunt, & ut legeres secunda
mensæ, ut mos est monialium, Solatiose, ut ultimo in-
junxerunt.

¶ SOLATIOTUS, Delectabilis, jucundus. Epistola
Ducis Burgundiz anni 1401. apud Marten. to. 1. Anec-
dot. col. 1675. *Nam totiens Solatiotis jucundamur cordis*
affectionibus, quotiens exinde perpendimus. Adde Acta
SS. to. 3. Maii p. 488. *Solatiotissimus*, 101. 3. de Imitat.
Christi c. 11. n. 2. Vide Solatium.

1. SOLATIUM, Salarium, quod ἡ παραβολή
datur, ut habet Procopius in Anecdoris. Utitur non
semel Julianus Antecessor Constat. 115. 123. 124. ut &
14. Cod. de Sportul. Capitula Caroli Cal. apud Tufia-
cum. 13. *Et si illi duo missici ad hoc non succederent,*
nobis ad tempus hoc mandant, qualiter aut per nos, aut
per filium nostrum, aut sicut viderimus, eis necessarium
Solatum transmittamus.

2. SOLATIUM, Ludus, spectaculum, Gall.
Jeu, diversifemesse. Regimina Paduz apud Murator.
to. 8. col. 427. *Hic fecit fieri in Padua maximas choreas*
& Solatia dominorum & domianum & magna basili-
dia. Ibidem col. 450. *Hoc anno (1300,) Milites & No-*
biles & alii Judices Paduz & fratres Paduz fecerunt
in basiliadiis, & aliis Solatiis, cum pulchris vestibus.
Charta an. 1355. ex Regest. 82. Charthophyl. Reg. n. 256.
Cum Johannes de Bernowilla accessisset... usurus so-
lunt seu Solacium, &c.

3. SOLATIUM, Quodvis auxilium, Βυζαντιν. Αὔ-
δε. Jorandes de Rebus Geticis c. 32. *Ita conqueas pa-*
seisci, ut Placidiam sororem Principis redderes, suaque
Solatia Romana Reipub. ica, ubi usui exigeret, non de-
negaret. Adde c. 45. 53. 54. 58. Ita usurpant Gregor.
M. l. i. Epist. 13. lib. 10. Epist. 25. Regula Tarnatenlis,
Regula S. Benedicti, &c. Gregorius Turon. lib. 5. cap.
30. lib. 6. c. 12. 13. lib. 9. c. 29. 43. lib. 10. cap. 3. 9. Gesta
Dagoberti cap. 27. Decretum Childeberti cap. 4. Lex
Longob. l. i. tit. 6. §. 1. tit. 9. §. 2. tit. 14. §. 2. Capitula Car-
oli M. l. 7. c. 165. Capitulum an. 807. c. 5. Frecculus to. 2.
Hist. l. 4. c. 22. Marcellus, &c.

¶ SOLATIUM, Fidejussio, apud Macros in Hie-
rolex. ex leg. 3. de exheredibus. Vide in Solatiari.

5. SOLATIUM, Alia notione, [non pro Re-
fectio.] Testamentum Bertichramni Episcop. Ceno-
mana. Et Abbas loci illius Solatium præbent, & postea
in crastina Abbas dot illis dignissimam refectionem.
Vide Consolatio.

¶ Haud fecio an à Solatium hoc significat deducen-
da hæc origo vocis Gallicæ Solatia, qua in Chronico Mf.
Fiscamneoli portio monachica designatur: an à verbo
Solere, quia quotidie solet præberi.

¶ 6 SOLATIUM, Colloquium. Epist. Roberti
Prioris Celliniensis ad Abbat. Cluniac. ann. 1409. apud
Marten. tom. 7. Ampl. Collect. col. 1114. *Post autem*
finem eorum Solatium, domieus Patriarcha intra vii sa-
crisium, ubi erant saltem quadraginta congregati de
Concilio.

7. SOLATIUM, SOLACIUS, SOLATIA, Gallis
Aide,

Aide, Qui vel quæ Monachis aut Monialibus officium & munus aliquod peragentibus in adiumentum datur. Chronogangus Metenli Episcop. in Regula Canonica. cap. 9. Imbecillibus autem procuratur *Solatio*, ut non cum tristitia hoc faciant; sed habeant omnes *Solatio*, secundum modum congregationis, aut positionem loci. [Infr. an. 1180. apud Lobinell. tom. 4. Hist. Britan. col. 339. *Sed* testibus hii Johanne de S. Servantio, Bernardo Priore S. Salvatoris de Dinan, & Jordano Solatio ejus, &c. Constit. Ordin. Vallis-caulium apud Marten. to. 4. Anecd. col. 1655. Qui magister erit de infirmatorio, loqui poterit cum *Solatio*.] Liber Ordinis S. Victoris Parisiensis Mss. c. 17. Hospitarius major *Solatio* habere debet aliquem de conversis fratribus, &c. Occurrit ibi non femel, & in libro Ulsum Ordinis Cisterciensis cap. 47. 90. 94. 115. apud Rainardum Abbat. Cisterc. in Instit. c. 59. 75. in Statut. Ordin. Præmonst. dist. 1. c. 10. & alibi passim, in Statutis Ordinis S. Gilberti p. 745. 758. &c. ubi & *Solatus* interdum dicitur.

SOLATIA, de Moniali, p. 776 Licet infirmaria monialium *Solaciam* habere. Habetur rursum p. 764.

¶ 8. *SOLATIUM*, Ager cultus, f. pro *Solanum*. Chron. Siciliz ad an. 1326. apud Marten. to. 3. Anecdor. col. 95. Deinde redierant alique ad mare *Toaarie* solanum de tenimento Panormi, per ipsam eandem viam damificantes vias & *Solatia* maritimarum dictorum locorum Sicilia.

¶ *SOLATIUS*. Vide *Solatum* 7.

¶ *SOLATIVUS*, (Qui solatium affert. Elmham. in Vita Henrici V. Reg. Angl. c. 67. p. 193. *Alloque* Solativus congratulandi modis, jocundis applausus, & consolationes mutuas exercebant. Vide *Solatiofas* in *Solatiari*.

¶ *SOLATURA*, Pulveres & siliquæ granarii, ab Ital. *Solero*, granarium. Acta S. Francisci Rom. to. 2. Mart. p. 93. *Allo* quogaa tempore maxime penuria, cum ejus vir vocadidisset certam quantitatem frumenti, & in granario nihil remansisset, nisi quedam paucitas que dicitur la *Solatura*, B. Francisca id quod remanserat per cribrum ducent, pauperibus dedit.

¶ *SOLATURUS*, pro *Solanus*. Vita S. Duastani to. 4. Maii p. 356. *Marris* vice custodiendam ac pura virginitatis integritate *Solaturam* suscepas.

¶ *SOLATUS*. *Caliga* solas, f. Apertæ, pro solutæ. Acta ad Concil. Basilicense apud Marten. to. 8. Ampl. Collect. col. 244. Nullus porces... corrigias aari vel argenti ornatas habentes, nec caligas *Solatas*, nec mitras siveat. Joh. Demoussis in Chron. Placent. apud Murator. tom. 16. col. 581. *Caliga* portantur *Solata* cum fœcis albis, de subitis dictas caligas *Solatas* & in estate & in hyeme, & aliquando portant scarpas & caligas *Solatas* cum pantiis longis onciarum 3.

¶ *SOLDA*, Taberna mercatoria, idem quod *Selda*: nisi etiam ita legendum sit, Charta aun. 19. Richardi II. Reg. Angl. apud Thom. Blount in Nomolex. Remissimus... totum jus nostrum & clauium... in una *Solda* cum pertinenciis in Leoniast. seu nata in alto vico inter *Soldam* quondam Ricardi Spicer & *Soldam* qua fuit Philippi Collinge.

¶ *SOLDADA*, *SOLDADERIUS*, *SOLDAERIUS*. Vide infra in *Solidata*.

¶ *SOLDANA*, Araris, Gall. la Saone. Charta an. 1364. ex Regest. 98. Chartophyl. Reg. num. 3. Cum mercator remaneret per parvam Burguadia inter Divisionem, & Cabionem super *Soldananiens* in suas mercatas, &c.

¶ *SOLDANARIA*, *SOLDANATUS*, *SOLDANIA*, *SOLDANUS*. Vide in *Sultanat*.

¶ 1. *SOLDAKE*, pro *Soldare*, reficere. Anonymus Salern apud Murat. tom. 2. part. 2. col. 228. *Sed*

dum eorum scilicet res deperisset ibidem, acc sumum haberet, quatenus aures fractas Soldaret, &c.

¶ 2. *SOL-DARE*, *SOLDARIUS*, *SOLDATA*. Vide infra *Solidata*.

SOLDATARIA, *SOLDADERA*, Meretrix: ab Hispanico *Soldata*, merces, stipendium: à merendo enim dictas meretrices observat Nonius, quæ mercede copiam corporis sui faciunt. Jacobus I. Rex Aragon. in Constitutionibus Catalanæ Mss. Statuimus, quod aoi nec aliquis alius homo nec domina demas aliquid alicui jocalatori, vel jocalatriæ, sive *Soldataria*, sive militi saluave, &c. Et infra: Statuimus, quod nullus jocalator, vel jocalatriæ, nec *Soldataria*, presentet vel futuri, nec illa que olim fuit *Soldataria*, sedeat ad mensam Militis, ac Domina alicuius, nec ad gasape eorundem, nec comedant, nec jaceant cam aliqua Dominarum in analoco, vel in una domo, nec osculetur aliquem eorundem. Concilium Toletanum an. 1324. cap. 2. Ceterum quia in partibus istis morbus desclande inboasclatis irrepsit, quod mulieres, que *Soldaderas* vulgariter nuncupantur, intrant publice domos Prælatorum & Maganum ad comedendum & alia; loquentes prava & inbonesta colloquia, plerumque corruptentia bonos mores, facientes spectaculum de seipsis, &c. Adde Chart. Dionysii Regis Portugall. 212. 1347. pro erectione Studii Coimbricensis apud Brandanum, tom. 4. Monarch. Lusitan. pagin. 32. [Vide *Sodaria* in *Sodes*.]

¶ *SOLDATES*, *SOLDATUS*, *SOLDEARE*, *SOLDEARIUS*, *SOLDENARIUS*, *SOLDERIUS*. Vide in *Solidata*.

SOLDICUS. Vide *Syndicus*.

¶ *SOLDINUS*, ut *Solidus*, Monetæ species. Continuat. Chron. And. Danduli apud Murator. tom. 12. col. 419. Item hoc tempore idem dominus *Dax* mogetam mezanitarum de novo fieri iussit, fecitque statuitioes, quod *Soldini* amplius non fabricarentur.

¶ *SOLDITIARIUS*, *SOLDUM*. V. in *Solidata*. *SOLDURII*, Gallis veteribus dicti devoti homines, & utriusque fortunæ, socii satellites principum. Horum meminere Cæsar lib. 3. de Bello Gall. & Athenæus l. 16. c. 13 cui *soldurii* dicuntur. [Cientes ab eodem Cæsare nuncupantur ibid. l. 7. c. 40. Vide Schilter. in Gloss. Teuton. & Carolum de Aquino in Lexico militi.]

¶ *SOLDUS*, *Solidus*, ab Ital. *Soldo*. Oberti Cancellarii Annal. Genuenf. apud Murator. to. 6. col. 332. Sed quia tempus nimis erat ineptum & caræ & vitæ alia deerant, per loca nobis vicina, ascendit, ut ita dicamus, mina græci pretio *Soldorum* decem. Georg. Stella in iisdem Annal. apud eundem tom. 17. col. 1005. Anno 1272. fuit Janue frumenti quantitas modica, cuius censura, que mina dicitur, *Soldis* 25. in 28. fuit vendita. Statuta Pallavic. l. 1. cap. 31. fol. 38. Item pro productione testium, alicuius instrumenti publici, vel alterius scripturæ, solvat producent *Soldum* unum. Vide in *Solidata*.

¶ *SOLECLUM*, Umbella portatilis, Gall. *Parasol*, ab Ital. *Soleccio*. Giætanus in Ordin. Romano c. 46. Servientes albi erant parati ad dextrandum equum & ad portantum *Solectum* & calcævia, capellam & capam contra aquam ne pluas, & mitrale. V. *Splinum* 1.

¶ *SOLEDETAS*, pro *Soliditas*. Vide ibi.

¶ *SOLEBUS*, pro *Soldus*, in Testam. Bertrichrami Episc. Cenoman. & aliis vet. Chartis passim.

¶ *SOLEMNIA*, Solemnes & antiquæ præstationes in l. 1. d. de Munerib. & apud Ammianum l. 17. Menæa ad 31. Augusti: Σολεμνια δὲ Σόλωνος ἡνίκαν τὸ τοῦτο λατρεῖν δὲ τὸν Σόλωνα λόγῳ ταπεινότητι. Vide Glossar. med. Græc. in Σολ. *solonia*.

¶ 2. *SO-*

¶ 2. SOLEMNIA, fem. gen. pro Solemnis. S. Sturm Abb. Fuld. Confect. *Peraffa autem Missarum Solemnia, incipientes antiphonam cantant in refectorio. Vide Solemnium.*

¶ SOLEMNIS, Illustrius, clarus, insignis. Vita Itonocetii PP. IV. c. 39 apud Baluz. tom. 7. Miscell. pag. 399. *Alios quoque plures Solemnis dominos curia patris & sue, Comes videlicet & Barones, ipsos citavi summus Pontifex.* Litteræ Universit. Paris. ad Carolum Reg. Franc. ann. 1394. tom. 6. Spiel. Acher. pag. 83. *Iussit pater vestra benignitas ut vias, modos & formas quibus ad banc concordiam maturius veniretur per deputatos nostros, Solemnis utique viros & discretos, cum maioribus vestris Consiliariis conveniendo excogitaremus.* Eadem notione Solemnis usurparunt ostrates. Mandata data Episc. Noviom. aliiq. ad Papam deputatis ex Bibl. Reg. Hugue le Renvoisit doien de Rouen Solemnis maître en Théologie. Ibid. Martin Gasel son fiscien (du Roy) Solemnis maître en Médecine. Litteræ Caroli V. Regis Franc. ann. 1364. tom. 4. Ordin. pag. 473. *Considerans que nostre Hostel de Paris, appelle l'hostel de S. Pol, lequel nous avons acbeü & fait edifier de nos propres deniers, en Hostel Solemnis & de grant exbatemens, &c.*

¶ SOLEMPNIS, Eodem significato, apud Ludewig. tom. 1. Reliq. Mss. p. 291. *Ut vero prefaia capella Solempni habeatur, &c.* Solempne marmoreæ, apud Leibniz. tom. 1. Script. Brunf. vic. tom. 1. pag. 160. pro Columnæ marmoreæ, nifallor.

¶ SOLEMNITAS, Juris formula, præscripta ratio, Gall. Formalité. Concil. Trevir. ann. 1310. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 242. *Statutum est deinceps in nostra civitate, diocesi & provincia Trevirensi, bujusmodi institutiones seu incorporationes ecclesiarum non fiant, nisi vocatis & presentibus omnibus qui fuerint evocandi, Solemnitatem adhibeantur, &c.*

¶ SOLEMNITER, Communiter, in Epist. Goffridi Viadocio. apud Mabillon. tom. 5. Aool. Bened. pag. 399.

¶ SOLEMNIUM, Solemnitas. Mirac. S. Ifranii tom. 3. Mart. pag. 15. *Peraffa Solemnio, Rotomagum pergens, de virente sacra utrumque parentem diligenter ingnisiui.* Vita S. August. Cantuar. to. 6. Maii pag. 394. *O quanto Solemnio adornatus & coronatus tunc omne calum.* Vide Solemnia 2.

¶ SOLEMNIZARE, Publicare, vulgare. Alanus de Insultrinis Planctu oratur: *In prefaia autem virginis adventu, quos suas renovando natus, omnia Solemnizare eroderet elemensa.* Will. Armoricus in Philippo Aug. an. 1216. de PP. Ex in ipso sermone Solemnizatus excommunicationem in Ludovicum & in suos.

Vulgo autem Solemnizare, est solemne festinagere, quomodo usurpat Petrus Blesensis ferm. 24. Cæsius Heisterbach. lib. 9. c. 15. lib. 1. c. 2. & alii. Pseudo Ovidius lib. 1. de Vetus:

*E contra durum est Solemnizare quod ille
Coneulat.*

¶ SOLEMNIZARE, Eadem notioe. Elmham. in Vita Henrici V. Reg. Aogl. cap. 26. pag. 61. *Illæ vero tres leopardi auri, in agro læsivientes purpureo, apparatus regium non modicum Solemnizant.* Ibidem cap. 30. pag. 72. *Gesta ejus (Henrici) nova & insolita ponderantes, novis & insolitis gaudiis Solemnizant.* Vita S. Bernardi Menthon. tom. 1. Jun. p. 1078. *Festo sanctæ Trinitatis Solemnizato, &c.*

¶ SOLEMNPIZATION, Festum solemne. Litteræ Edwardi II. Reg. Aogl. an. 1308. apud Rymer. tom. 3. p. 53. *Ut dictis die & loco, Solempnizationi predictæ personaliter interfuit.*

¶ SOLEMPNPIZATION MATRIMONII, in Charta ann. 1369. apud Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. pag. 350. Pro Tom. VI.

misti dictus dom. Dalphinus se soluturum... 500. florenos auri & ponderis predicti formi infra unum annum a dicta die Solempnizationis matrimonii incipiendum & computandum.

SOLERARE, Pavimentum componere, vel soles calcemanti referare, in Gloss. Mss. Gloss. Ibid. Solerare, idest solidare, a solus, soleris, idest solidum. [Vide Solare 3.]

¶ SOLERATUS. SOLERIUM. Vide Salarium 1. ¶ SOLERTIZATUS, Solers, diligens. Vita Ms. S. Firmini Episc. Ambiao. & Conf. Solerizatus studio verbis blandis nitobatur stimulare. Vide mox in Solerius.

¶ SOLERTUS, ut Solerizatus, in Statuto Caroli Johannis Reg. Franc. pri. nogen. an. 1358. to. 3. O. dinat. p. 338. *Per Solersam inque tam per deputatos ipsius domini & nostros faciendam, &c.*

¶ SOLEUTUS, Calceus, Gallis Soulier. Statuta Monast. de Valle Dei apud Stephanot. to. 4. Fragm. Ms. pag. 460. *Singulis duobus annis (dat) botas & Soleos & baes bis in anno, si fueris necesse.* Solers, in Charta an. 1386. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 673. *Item un Solers de cuir fermantolas de fil.* Item Soleres, grevot, poulains & cuissols garnies de samgais de baudorgie & estoiffes soufflément.

¶ SOLEVARE, Sublevare, Ital. Sollevare, Gallie Soulever. Sebast. Perus. in Vita B. Columbæ Reat. tom. 5. Maii pag. 381. *Et quoniam præ lassitudine affligere de stratu laboratos, quidam susceperunt suspensio sue Solvari.*

¶ SOLFIZARE, Musicales notas canere, Ital. Solfare, Solfeggiare, Gall. Solfer. Georgius Rhau: *Si cantum quempiam volueris Solfizare, consideres oportet in primis ejus tonum.* Solvisare, eadem notione, in Gemma. Vide Solmifacio.

SOLGUS. Charta Alfonsi I. Regis xix. 157. pro CæsarAugustais, apud Michaellem del Molino in Repertorio pag. 265. col. 3. *Et persolto vobis totas illas equos, quod peignetis, aequi poteritis. Sed totos illos Solgos qui fuerint ibi presos fodeant meos, & prendat eos meo Merino per ad me.* [Videtur esse genus pileis.]

SOLIAR, Σολιαρ, in Gloss. Græc. Lat. MS. [Codex Reg. Solium,] in edito, Soliar, Sella, eurus, leatica.

¶ SOLIARDUS, SOLLIARDUS, Coquina minister. Statutum Humberti II. ann. 1340. tom. 2. Hist. Dalph. pag. 394. col. 1. *Item in eadem coquina duos valletos pedites Soliardi in Hospitio comedentes, qui portant insignia sui arma coquine, & quilibet eorum habeat tres florenos pro salario suo per annum.* Ipsi namque Soliardi in omnibus obediunt Magistro coquing, nec obmittant lavare scutellas & incisorios & alia vasa coquine, illosque recuperare per Hospitium & per cameram ubique, ita quod nullo sero recedant, quin omnia bene lavata & polita remaneant pro die presenti. Aliud ann. 1336. ibid. p. 309. col. 2. *Item, Bocherius & Genovesius sint Soliardi coquine.* Infra p. 30. col. 1. *Item, unus Soliardi coquina pedes, unus valletus panariæ.* Nostri Soullars, eodem significato, dixerunt Statuta Monast. Elnon. MSS. *Item solidatis Religiosis Abb. & Conventi auri...* nesci quoniam cuius finis qui auri nung servitior appellat Soullars a gaiger. A Gall. Souille, iniquitatus, confureatus; unde etiam nostrum Souillon, culinarius mediastinus.

¶ SOYLLARDUS, Eadem notione, in eodem Statuto an. 1340. ibid. p. 404. col. 2. *Item, sit in exercitio officii dictæ coquine unus cocus pro persona dictæ Dalphine, & cocus unus alter pro innello, scemque unus famulus dimidius cocus, & duo valletii Soyllardi debeant deputari.*

A a

¶ SO-

¶ SOLIARE. Charta Italica an. 1345. Si aliquis Solaveris aliquos covas, vel seculaveris, seu spoliaveris, caligeris salices, &c. Libell. videtur Solaveris salis nudaverit.

¶ SOLIATA, pro *Foliosa* editum in Ordine Cluniac. Bernardi Monachi part. 1. cap. 7. Vide in *Foliosa* 2.

¶ SOLICANUS, Qui solus canit. Mart. Capella lib. 2. p. 33. *Musa nunc Solicanus, nunc censuratus.*

¶ SOLICITAT, Solis fervor. Caelius Aurel. Tard. lib. 4. c. 2. *Solicitationes, quas Graeci in horis vocant, addibenda sunt.*

¶ SOLICITATOR. Vide in *Solicitare*.

¶ SOLICLARI, *sa d' sear*, in Gloss. Lat. Gr. Mss. Sangerman.

SOLIDA STATA. Chartæ Angliranni Episcopi Metensis ann. 770. apud Meurthium pag. 176. 177. Cum integris terminis Solidique statii eorum ad eas res pertinentibus vel aspicientibus, &c. [Vide infra *Solidatum*.]

¶ SOLIDAMENTUM, firmamentum, id quo aliquid solidum fit: vix Archiepiscopi nota. Vide *Smaltum*. Angelomus in Genesim cap. 1. apud Pezium tom. 1. Anecd. part. 1. col. 64. Et nisi aqua aliquod Solidamentum haberet, corpora hominum astantia & volucrum non ferret. Wicboldi Quæst. in Octat. apud Marten. tom. 9. Ampl. Collect. col. 119. *Secunda die disposuit Deus firmamentum, id est Solidamentum sanctorum scripturarum.* Hinc stellarum fixarum orbem veteres firmamentum vel Solidamentum vocabant, quod ex materia solida fingebant esse compositum: unde in Milfali Mozarabum apud Marten. de Div. Officiis pag. 177. legitur in Cantic. *Benodictus: Benedictus es in Solidamento caeli*, ubi dicimus, in firmamenta caeli.

¶ SOLIDANTER. Solide. Vita S. Aviti tom. 3. Jun. pag. 357. *Quia in caritate redierunt & Solidanter fundatum, datus cum seiro supereminens seculum caritatis Christi.*

¶ SOLIDANTIA, Idem quod *Ligantia*, Dominium, seu jus quod dominus habet in vasillum, qui ligio seu solido hominis obnoxius est. Vide in *Ligatus* col. 405. & infra *Solidus* 1. Hominiem Ermengaldo Comiti Urgell. præstitum ab Arnaldo de Castro bono ann. 1206. apud Marten. tom. 1. Amplif. Collect. col. 1069. *Ex Arnaldo de Castro bone per me & per omnes successores meos in perpetuum recognosco vobis domino meo Ermengaldo Dei gratia Urgellensi Comiti omnem fidelitatem & dominium & Solidantiam quam vobis facere debeo, scilicet de castro d' Estmarid, & de omnibus ejus terminis, &c.*

¶ SOLIDARE, Confirmare, offerre, Tabul. Sancti Vincentii Cenm. *Guilo de Choboso assensu fratrum suorum Gaufridi & Mathei quoniam decimam quam habebat in parochia de Curis movitibus S. Vincentii dedit, & donum super altare cum feteibus suis posuit & Solidavit.* Charta an. 1167. apud Marten. tom. 3. Ampl. Collect. col. 73. *Cumque non possent alodium Genape ecclesia Solidare, & ipse disposuisset iter suum Remem accelerare, iterum suum alodium Sprimons 60. marcas accepit, & admontus de priori alodio Genape, ne de non Solidato traditione in ecclesiam pecaretur, statuit ut alodium Sprimons pro illo in fidei-votum ecclesia tradiderit, si tamen aut ipse aut successor suus Genape ecclesia non Solidaret, & mutata non restitueret.*

¶ 2. SOLIDARE, Firmare, munire. Rolandinus Barv. in Chron. Tarvisi apud Murator. col. 8. col. 321. *Militia & populus Montis-filicii merita collaturus, cum Solidatus sit totus Paduanus districtus.*

¶ 3. SOLIDARE, Stipendium præbere: ut &

¶ SOLIDARIUS, Stipendiarius. Vide in *Solidatus*. SOLIDATA, Valor unius solidi. Charta an. 1069. apud Sammarhanos in Archiep. Aquefili n. 23. *Constitutum est ab urisque, ut Abbas Rollannus & Monachi Archiepiscopo Roslano tunc temporis 240. Solidatas darent, & omni anno persolverent in censum sancte Aquensis Ecclesie in die Sabbati sancti duas libras legales incensuptioni, &c. Raimundus de Agiles pag. 153. Coria vero baum & equorum, & alia neglecta & longo tempore ille similiter duntaxat, karissimum vendebatur, adeo ut duas Solidatas quilibet comedere possit. Tabularium Lucense, apud Marcum in Hist. Benehæm. lib. 4. cap. 6. *Inde accedunt Vicecomes ipso unum mulum de mille solidis, & duo equos de mille Solidatis.* Statutum pro Hospitio Philippi M. Regis France an. 1317. *Le Cancelier s'il est Prelet, ne prandra nient a vous; & s'il est simple Clerc, cinq Souldes de pain, trois seldiers de vin, &c.**

¶ Solidatam accipi debere pro valore unius solidi fuisse cum ipsa vocis origo, tum Chartæ veteres plurimæ, in quibus hæc vox occurrit. Aliæ nihilominus exstant quæ Solidatam a solidi distinguunt, & majoris vel minoris esse pretii quam solidus innuere videntur, adeo ut rem lectoris judicio permittendam esse fatius existimemus. Unum esse cum solido præter allata a doctissimi Cæcio probant Charta an. 1118. inter Probat. to. 2. novæ Hist. Occit. col. 405. *Et præter hoc accepimus a 10. quingentis Solidatis.* Alia an. 1140. ibid. col. 492. *Propter hoc mihi firmasti dare quingue millia Solidatas ad primam festivitatem S. Michaelis.* Testament. Ermengaudi Episc. Agathensis an. 1149. inter Instr. to. 6. Gall. Christ. novæ edit. col. 332. *Nepti meo Guillelmo de Sabiras celiuam equum & mulum & ducentos solidos vel Solidatas.* Charta an. 1237. tom. 1. Hist. Dalphin. pag. 19. *Dominus Comes ut eisdem centum Solidatas, vel centum solidos dare tunc teneatur in reversu sua citra baronum.* Chartul. majus S. Victoris Massili. p. 91. *Dedit in pretium centum Solidatas grandes & largas.* Charta anni 1203. ex Tabul. B. M. de Bono-nuntio Roimago. *Concessi in perpetuum hereditagium priori & conventui B. M. de prato juxta Rothomagum quatuor Solidatas & dimidiam moneta currentis anni redditus.* Tabular. Flicam. Cancell. *... tres Solidatas redditus pro suo servitio quod mihi quondam fecerunt.* Index M. benedict. Eccl. Constant. fol. 46. v. *Abbas de S. Salvatore percipit centum Solidatas decimarum legumum & bladum.* Adde Spicil. Acherat. p. 144. Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 149. &c. At vero a solido sciant Charta sub Gundulfo Rege ex Chartul. Aptensi fol. 64. *Unde & accepimus de re prosum, sicut inter nos & re bone fidei placuit atque convenit, in merce placibile Solidatas virginis duas hoc est, de illa terra & de illa vinea solidas sex & denarios decem, & postea ab illi emanis indobito.* Sententia an. circ. 1180. ex Biblioth. Colbert. *Debet Imperator mittere iria nulla Solidatas ad pretium vicecomitatus & solidos centum quingenta de danno d' bataille.* & Bernardus de Avicione debet emendare habentem seu nem ipsius bonoris quam fecerat solidos quingenta, & debet mittere in bataille Solidatas mille quingentas ad pretium vicecomitatus, & centum quingenta solidos de campo de bataille. Tabular. Ponticar. *Pro va dimonio lx. solidorum Monachi Pontisfaris dederunt xxxv. Solidatas, & quando dabitur xxv. solidos, babebunt novum neutem.* Charta an. 1112. inter Probat. to. novæ Hist. Occitan. col. 382. *Ego Bernardus Atonis domini vidi Raimundo Comiti quinquaginta villas vel solidos & Solidatas Melgerensis.* Idem innotuit supra ex Tabul. Lucensi Solidato pro 12. solidis computari videtur in Charta an. 1134. ex Chartul. Saviniac. fol. 137. *Definitum est: hominum faceret abbat, & ut ipsa die centum Solidatas ab abbate illi darentur.* Pro hac acquisitione dona-

donavimus ei 1200. fol. Rem definivisset, si eadem die 1200. solidos perfolutos fuisset diffisset.

¶ **SOLIDATUS**, Eodem significatu. Chartul. sancti Vandreg. to. 1. p. 387. Concessi... quatuor Solidatus Turon. annui redditus.

¶ **SOLIDATA**, Idem quod **Podus**, libra, ni fallor. Charta censualis Leduini Abbas. Vedaftian. 1036. ex Chartul. V. ejusd. Mon. f. 243. *Quiaque Solidata lene, i. den. Quinque Solidata fletu, i. denar. Quiaque Solidate saxa caratis, i. den. Tabular. Gemmet. Comes Robertus, vel quicumque terram tenebit haros suos ex devotione, recognitione etiam, quod sepeditum castellum in terra Gemmoticensis Monasterii est scitum, singulis annis in festo Apostolorum Petri & Pauli decem Solidatas cere tradet Priori de Bru, unde fiet cereus, quem idem Prior ad Gemmeticenses Monasterium deferet, ut accensus in die festo ad memoriam & honorem ibi affluat.* Telam. Bernardi de Turre an. 1317. apud Baluz. to. 2. Hist. Arvern. p. 570. *Præcipio quod legatum eisdem Monialibus factum per bona memoria patrem meum quendam reddatur eisdem, videlicet decem Solidate panis quilibet die Lune in perpetuum cujuslibet septimana ante Missam.* Inquisitio Mf. pro canonizat. S. Yvonis: *Cum assa esset de pane plusquam septem vel octo Solidate, & esset magna caristia panis; fuerunt ibi plusquam 200. pauperes qui de isto pane elemosinam habuerunt. Soulda de pain, eadem notione, supra ex Statuto an. 1317.*

SOLIDATA TERRÆ, Modus agri ad valorem annuum unius solidi. Monasticon Anglic. tom. 1. p. 112. *Anselmus de Gorney dedit... quiaque Solidatas terra in Blandifloa, cum advocacione ejusdem ville, &c. Tom. 2. pag. 98. Quadraginta Solidatas in villa de Hebi, &c. Infra: Terram de Rifeberga, que solebat reddere 30. solidas, &c. Charta Seguni Episcopi Matiscen. ann. 1260. Cum Guillelmus de Oblato Miles ab Ecclesia Cluniacensi 60. Solidatas terra tenens in feudum, &c. Rectum seodorum Campanie fol. 69. Debet facere continuum eslagium apud Saas. Menaldin. & domina Comitissa debet ei assignare centum Solidatas terre. Infra: *Amauricus li Racles ligus de dome patris sui de Cepelle, & sumo ejusdem ville, & centum Solidatis terre, quas domina Comitissa illi debuit assignare, &c. Fol. 108. Petrus de Ruella fecit bemagium de domo sua de Ruella, & de centum Solidatis terre in Castellania Meldensi. Charta Philippæ Dom. de Rameruco ann. 1227. in Tabulario Campanie Thvano: *Assignasti terram illam, quam Ecclesia Beati Margarete apud Ribebore habebat pro recentis & virginis iribus libratibus terre, duabus Solidatis minus.* Alia Roberti Ducis Burgundiz ann. 1274. *En tele maene, que deebascene cent Solidas de terre & do raate, que lidiz Guillaumes Chevaliers ba en ladite ville d'Ayone & ei appartenaces, lidiz Abbez & lidiz Cozanz li doivent donner cent livres.* [Charta an. 1312 tom. 1. Hist. Eccles. Meld. pagin. 198. Item la moitié du fieur de ladite ville de Sanz. Fiazre estm en la valeur de soixante Solidas de terre par an. Charta Rodulphi Ducis Lothar. ann. 1341. in Hist. Mediani Monast. pagin. 351. *Teneatur assignare abbati & conventui... decem Solidatas terre ad parvi Thronensis solvendas anno quolibet.*] Ad de Will. Thron. pagin. 1805. 1806. Vide **Libra terre & Denariata**.**

SOLIDATA, Stipendium unius solidi, quod datur militi. Eadmerus lib. de Similitudinib. S. Aselmi cap. 39. *Ida vero serviant ei velut militantes pro Solidatis, &c. Adde cap. 80. Querimonia Berengarii Vicecomitis Narbonensis adversus Guiffredum Archiep. Narbonensis adversus Guiffredum Archiep. Narbonensem ann. 1056. Et muera illa suis militibus pro Solidatis distribuit. i. vice soliditarum. Infra: Et cor, qui illos cepit.* Tom. VI.

runt, patrocinat, & dateis Solidatas. Charta Joannis Regis Angl. apud Matth. Paris an. 1213. *Et qui terram uon habent, ut arma habere possint, illuc veniant ad capiendo Solidatas nestræ.*

SOLDATA, Jacobus I. Rex Aragon. in Foris Oficæ an. 1247. fol. 8. *Tunc debet ei dare integrum salarium secundum forum, scilicet quantum Soldatam convenit, pro quantum debebat ei servire.*

SOLDADA, apud Brandaonem to. 4. Monarch. Lusitan. p. 304. v. Nostri Soddæ, & Soudæ & Soudæ dicunt. Catholicoa parvam: Stipendium, Soudæ. Le Roman de Garin Mf.

*Qui vens Sordæ, ne demoror à mi,
Or & argens aura a son plessir.*

Alibi:

Qui ou Soddæ fut au Roy Aaisit.

Affixæ Hierosolym. Mf. c. 130. *Se Chevalier, ou Sergent d'armes, ou autre, qui ait eil sodoier, se veant elamor de son Seigneur, au de sa Dsme, de ce que l'ou li doit de sa deserte de ses Soddæ, il se doit elamor au Conneftable, &c. Le Roman d'Auberi Mf.*

Dedeas Certic e'est en Soudæ mis.

Infra:

Cil qui vint fa les Soudæ et querant.

Philippus Mouskes Mf.

Eies Soudæ departeit

At Sergens & as Chevaliers.

[Le Roman de Blanchandin Mf.

Aobascu a donæ Soddæ.

Ou en denier, ou en dears.]

Chron. Landriz c. 107. *Es atreant à lui plusieurs Alemans à Soudæ: à Tenremonde. O Ravianus de S. Gelais in Viridario honoris:*

Ea colui temps se leva un aoise

Entre Juifs, & nos gens de Souldæ,

Tant de la garde François se fesoit joisse.

Soldæ, apud Willhardinum n. 120. *Sor, in iisdem Affixis Hierosol. c. 130. Doit querre un autre Chevalier, & reteair à ses Sor, qui sont uis de doner communement à pays, se le desbairu n'avoit plus grant Sor. Mais se il avoit plus grant, & il ne le peut trouver à tenir Sor commun de la terre, &c. Et infra: Et vèz encila monie des Sor dou Chevalier selon le cours des vordæ communs de cetui Roisums.] Sone, in Continuata Hist. Balli sacri Gaill. Tyrii apud Marten. to. 5. Ampl. Collect. col. 657. *Il faisoient les rontes & fortterres, & les assembla à sa Saus & à son benefice.]**

SOLDUM, Idem quod **Solidata**. Albertus Aqueosus l. 7. c. 58. *Ne longo post hac intervallo Rex à militibus suis in urbe saphei pro pecunia augustinus est, quam illis debebat pro conventione solidorum, &c. Occurrit rursum eod. cap. Idem l. 10. c. 41. Aturne Gal i, qui conventiones solidorum Imperatoris militabant, &c. Lanfrancus Epist. 35. Qui vero Rodolpho tradidit & fossis ejus sine terra pro Solidis servierunt, &c. Habebat etiam in Epistola Comitis S. Pauli de prima Cap. expugnatione.*

SOLDUM Conradus Uiperg. in Henrico VI. Imperator vero 100. millia m. rcarum sibi ab eodem ditta fecit militibus dari in Soldum. Idem Uipergensis in Philippo Imper. hic cum non haberet pecuniam, quibus salaria suis Solda preberet militibus, primus cepit dilabere predia, qua Pater suus Fridericus Imper. late acquisierat in Alemannia. Hist. Coruflorum l. 2. Stipendiarum omnias assignavit a Soldo Padue. [Charta an. 1317. to. 2. Hist. Dalph. 113. col. 2. Cuiuslibet eorum (Armigerum) pro suo Soldo sibi predia cujuslibet mensis decem florinos auri dumtaxat assignando. Rolandinus Patav. in Chron. Tarvis. apud Murat. to. 8. col. 308. Aperte lamentari ceperunt, quod Solda n. sive salarium a suo sibi Comuni promissum penitus habere non poterat.]

¶ **SOLDUS**, Eadem notione. Barthol. Scribe Annal. Genuef. ad an. 1224. apud Murator. tom. 6. col. 437. *Et in super alios milites habuit ad Saludos in partibus ipsa*. Ibid. ad an. 1243. col. 503. *Tunc Potestas celebrato consilio de voluntate ipsius consilii processit, ut haberentur ad Soldos Communis Janua milites, &c.*

¶ **SOLDUS**, Eodem intellectu. Epist. Frederici II. Imper. apud Marteno. 2. Ampl. Collect. col. 1200. *Ducuntur quinquaginta milites regni nostri, quos anno predicto de pecunia ecclesia quietatos, sequenti anno ad Solidos nostros ibi sociemus deimere*.

SOLDARE, Stipendium præbere, Gall. *Soldoier*, Italis *Soldare*. Senator lib. 3. Var. 51. *Menstrua cum daximas largitate Solidandum*. Petrus de Vineis lib. 1. Epist. 1. *Per facilius suos de pauperum patrimonio Solidatos*. Adde lib. 2. Epist. 49. *Thwroczius in Gesta Rege Hungar. c. 54. Et licet pecuniam dedisset affluenter pro militibus Solidandis, &c.* [Chron. Sicilie apud Marten to. 3. Anecd. col. 79. *In quo (castro) fuerunt viri pedites balistarii & lancieri 300. Panormitanenses, prout Solidati per universitatem Paaroni*. apud Annales Genuef. apud Murator. tom. 6. col. 297. *Ostendit frui valde adhuc esse necessarias libras MCC. pro galeis armandis, ... & Solidatis militibus*.]

¶ **SOLDARE**, **SOLDEARE**, Eadem notione. Sallas Malasping de Reb. Sicul. lib. 2. cap. 15. tom. 6. Mifel. Baluz. p. 245. *Multos de ipsa decima equites cum dicto Karolo venientes in regnum Soldas*. Et cap. 6. pag. 227. *Quos (milites) summus Pontifex predictus in ejusdem Ferrerii subsidium Soldari fecerat*. Barthol. Scribe Annal. Genuef. apud Murator. to. 6. col. 511. *Dom. Innocentius Papa fecit Soldari in Lagduas milites nro. quos in subsidium Parmensem & aliorum Lombardorum destinabat*, Ibid. col. 473. *Didus autem Carbonus dum... destinatus fasset in Siciliam, causa accipiendo & Soldandis milites, & duendi eos ad obsequium Septe, &c.*

¶ **SOLDARI**, Milites, qui stipendium merent, qui *Solidatam* accipiunt pro stipendio, *Soldoiers*, Froissart. t. vol. cap. 147. [Literæ Joannis Reg. Franc. anq. 1355. tom. 3. Ordinatio. pag. 36. *Et pour ce que pour fourrir nostre guerre, il nous convient avoir des Soldoiers debors nostre royaume, tant de gens de cheval, comme de pied, &c.*] Leges Henrici I. Reg. Angl. cap. 8. *Conducentur, vel Solidarii, vel stipendarii*. Ordericus Vital. lib. 4. *Soldarios milites convocavit, omnesque eegali munificencia pro militari servitute muneratos, domum abire benigniter permisit*. Utuntur Galbertus in Vita Caroli Comitis Flandr. num. 81. 111. Herimannus de Reclaurat. S. Martini Tornacensis cap. 42. Fulcherius Carnotensis lib. 1. c. 42. Florentius Wigorn. ann. 1051. 1087. 1094. Otto Frising. lib. 1. de Gestis Frider. cap. 42. Will. Tyrus lib. 2. cap. 13. Simon Dunelmensis ann. 1085. 1094. Radulfus de Diceto ann. 1051. Sugerius Epist. 153. &c. *Affixit Hierosol. Miss cap. 13. Par l'Assise & usage du Royaume de Hierusalem nul ne doit donner cougie a son Soldoier, que il ne le paie, ou face payer, & le Conestable le peus de ce destraindre. Mais se le Soldoier prent congie, & le Seigneur li done, il n'est pastenue de payer le, que de tant de tems, come il a servi. Cap. 132. Qui donne cougie a son Soldoier dedans le mois 4. jours, il le doit payer de toute le mois, par l'Assise & usage du Roiaume de Hierusalem, & le Soldoier, qui prent congie de son Seigneur, & il demeure dou mois a paisaire vros poars, ou plat, il pers fa deserte de celui dou mois, ne ne doit estre paid*.

SOLIDARI **REGLE** *privata Masneda*, aliquot subseribunt Diplomata Willelmi Regis Sicilie ann. 1183. apud Rocchum Pirrum in Archiepiscopis Moontisregal.

SOLDARIUS, ex Galico obsoleto *Soldar*, Hugo Fla-

vin iacensis de Carolo Martello: *Tanta dedit militibus, quos Soldarios vocari mos obtinuit, qui ex omnibus mundi partibus causa quefusus ad eum concurrerant*. &c. Gesta Abbatum Lobienfium p. 599. *Excrevit in tantum adversus eos adversus Soldariorum, ut villas mea se assese congruentes sibi vendidare veliet*. Mox: *Factores hujus rei sunt Soldarii Oibaldes, &c. quibus in super & solidos auxilii*. Brompton. ano. 1051. *Rex Edwardus Anglos a gravi tributo solvit, quod eis pater suus propter Danorum Soldarios impulerat*. Radulfus de Diceto habet hoc loco *Soldarios*. [Chr. Angl. Th. Osterboarne pag. 252. *Supervenientes Soldarii Caliste, dissolvi fecerunt obsidionem*. Oberti Cancellarii Annal. Genuef. apud Murator. to. 6. col. 99. *Es in super omni tempore custodiam castri & merita Soldariorum de propriis prestans*. Occurrit rursum col. 438. & tom. 3. Hist. Harcur. p. 65.] Will. Brito lib. 1. Philipp. 10. de quadam metrice bellatrice.

Que de generosa nimis Soldaria fassa, relicto Conjuge, castra sua privata significato

¶ **SOLDAERIUS**, Eodem significato. Cassari Annal. Genuef. ad ann. 1158. apud Murator. to. 6. col. 270. *Soldaderius, balistarii & archiferos 100 ad civitatem miserunt, &c.* Chron. Parmense ad an. 1296. apud eundem tom. 9. col. 834. *Item eodem anno in die carnifrorum Soldaderii Communis Parme, equitaverunt versus Guardaxorum*.

¶ **SOLOARIUS**, in Memor. Potestatum Regienf. ad ann. 1284. apud eundem Murator. tom. 8. col. 1161. *Miserant Florentium & ad alias Tbuscia civitates, ut conducas Soldaerios ad congregandum exercitum*.

¶ **SOLOATES**, in Chron. Veronenf. ibid. col. 649. *Et cum ejus militia cepit eisdem dominus Hestorem de Panico, & predictus tam cum omnibus equitibus suis, quam Soldatibus dictæ ligs*.

SOLOATUS, ex Gallico *Soldat*. Thwroczius in Calomano Rege Hungar. cap. 62. *Qua quidem civitates pæe Soldatos Parisianorum missos per Casarem expulsi Venetis sunt rehabitæ*. In Ludovico Rege cap. 19. *Censum 20 Soldatos armatos gearis permixta, &c.* [Tabul. S. Martialis Lemovic. Non secutus ad narrandos Soldatos. Regimina Paduz apud Murator. tom. 8. col. 431. *Et tunc cassati fuerunt Soldati domini Oderici. Soldatas equester vel pedester*, in Statutis Vercell. lib. 1. fol. 13. Adde Ludewig. tom. 4. Reliq. Mss. pag. 442. & Lobinell. tom. 2. Hist. Britao. col. 513.] Glosf. Basil. *Exaltatus, spiritibus*. Ubi legendum *exaltatus*.

¶ **SOLDEARIUS**, in Charta apud I. obinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 241. *Fuit cum eis quidam miles Soldearius nomine Tanguis filius Briacii*.

SOLDENARIUS, Eadem notione, ex Gallico *Soldenier*, quæ vox occurrit in Chronico Flandr. cap. 85. Gesta Philippi III. Regis Franc. p. 338. *In Remata destinavit D. Jaanem de Apia Comitum cum Soldenariis francigenis fere octingentis*.

¶ **SOLOERIUS**. Barthol. Scribe Annal. Genuef. apud Murator. to. 6. col. 493. *Missi fuerunt milites Soldenarii centum, & quamplures pedites per mare, &c.*

¶ **SOLOITARIUS**, in Litteris Edwardi II. Regis Angl. ann. 1315. apud Rymer. tom. 3. pag. 543. *Predictum argentum in usus vestros fuit conversum & quibusdam vestris Solditariis pro suis stipendiis distributum*.

¶ **SOLIDATIO**, Decisio, confirmatio. Charta ano. 1377. ex Bibl. Reg. *Quod si posses Rex pœem & Solidacionem istius controversie pro pecunia habere, de quo nos examus certi, nullam pecuniam plangere deberet*.

1. **SOLIDATUM**, Quidquid in solidum possidetur. Gesta Dagoberti Regis cap. 13. Reddeus quoque *Solidatum*, quod aspiciebat ad regnum *Austrasorum*, hoc solum exinde, quod circa Ligerim, vel Provincia partibus situm erat, sua diuioni retinuit. Idem cap. 32. Insuper sacramentis firmaverunt, ut Nepitricum & Burgundia Solidato ordine ad regnum *HLudovici* post Dagoberti Regis discessum aspiceret. Eadem habet Chronicon Fredegarii cap. 53-76. Aurelianus episcopus in Epistola ad Theodebertum Regem: *Præterea generis tui stemma syderum: caeco & istud, quod unicuique sceptis, multiplex populis, gentis varinis, dominatione uiuunt, Solidus regno, diffusus imperio. Ex solidato possidere, opponitur ex beneficio, apud Will. Malmesbur. lib. 1. de Gestis Pontificum: Urbem (Cantuarium,) quam Archiepiscopus Lanfrancus babuor ex beneficio, isti (Anselmo) concessit ex Solido, id est iure proprietatis & alio die possidendam. Hinc*

¶ **SOLIDE HABERE**, est iure proprietatis & alio die possidere, in Charta ann. 1116. ex maiori Chartul. S. Victoris Massil. *Altera pars, scilicet Monachi S. Victoris, habebat aliam medietatem Solide & libere, quia prædictus bonor totus est alodium S. Victoris.*

2. **SOLIDATUM**. Papias: *Fnsun, Solidatum, stratum.*

¶ **SOLIDATUS**, ut *Solidata*. Vide ibi.

¶ **SOLIDITAS**, Solum, fundus, nisi fallor. Charta Pipini Regis an. 763. apud Calmet. inter Probat. tom. 1. Hist. Lothar. col. 276. *Donamus ad ipsum monasterium (Prumense) villam uostram in pago Effinsie, qui dicitur Sarabodii villa, una cum terminis, vel Soliditate, vel appendiciis suis, &c. Vide Salanum.*

¶ **SOLEDETAS**, Eadem notione, in Charta an. 690. inter Probat. Hist. Germ. Par. p. 5. Cum omne merito, vel agenciis & Soledetates suas, sicut a nobis præfuerit tempore est possessum.

¶ **SOLIDUM**. In solidum, vulgo *Solidairement*. Charta an. 1333. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. Mss. p. 540. *Promittentes in Solidum bona fide, &c. Charta an. 1354. apud Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. p. 320. Constituerunt se & quilibet eorum in Solidum dotas, &c. Vide in Solidata.*

1. **SOLIDUS**, Ligius, vassallus in solidum. Charta Oldegariti Episcopi Barcon. in illius Vita num. 37. *Nulla erit licentia alique extraneæ persone donare, ... nisi illi, qui ita sit fidelis & Solidus homo Ecclesie nostræ, sicut in.* Ibidem: *Juro ego, ... quod ab hac die & deinceps fidelis homo & Solidus ero tibi & Ecclesie sue. Usatici Barconenses Mss. c. 20. Cum suo seniore, cuius Solidus sit. Cap. 3. Qui Solidus est de seniore, optimo debet illi seruire, vel secundum posse, vel secundum illorum conventionem, & senior debet eum habere contra eundem, & uultus contra eum. Propterea nullus debet facere solidantiam, nisi ad unum Solidum seniores, nisi concesserit ei senior, cuius primus Solidus fuerat. Le Roman de la Rose:*

*Dame voici, il est mes fiers,
Je suis son homo l'iges oniers.*

Vide *Hominium solidum*, cap. 1165. [& *Solidantia*.]

2. **SOLIDUS**, pro Aureo ante Constantinum Mag. usurpatum vix legitur, uti observatum a Scaligero lib. de Re nummaria: quo tum imperante vulgo obtinuit, quod etiam attigimus in Dissertatione de Imperatorum Constantinopolitanorum numismatibus, ex Codice Theodoliano. Gregorius M. lib. 1. Dial. cap. 9. *Repente in sinu suar. aureos invenit ita fulgentes, sanguinem ex igne producti eadem hora fuissent. Qui mox de Ecclesia egressus, eos in sinum Iuveniti Presbyteri projecit, dicens: Ecce habes Solidos, quos quasisti, &c. Adde lib. 1. Epist. 23. 54. Gregorius Turonensis lib. 10. cap. 31.*

Tom. VI.

num. 16. *Aurum etiam, quod decessor ejus reliquerat, amplius quam 20. millia solidorum pauperibus erogavit.* Vide eundem lib. 4. de Miraculis S. Martini cap. 39. *Solidum* pariter pro aureo usurpat Fortunatus in Vita S. Germani Parisiensis cap. 22. *Solidus auro adpretiatus*, in Lege Bajwar. tit. 1. c. 4. §. 1. c. 6. §. 2. c. 10. §. 2. tit. 3. c. 14. §. 1. 3. *Solidus aureus integri ponderis*, in Lege Wiltigob. lib. 7. tit. 6. §. 5. *Solidus auri*, in Edicto Theoderici Reg. §. 150. Charta Karolomoni Regis apud Bessium in Regibus Aquitan. pag. 42. *Trecentorum Solidorum auri ad purum excolli se uoverit pena multandum.* Odorannus in Chron. ann. 1031. *Miserunt etiam a Parisiis per manum Odorauni Monachi auri Solidos 17. & denarios 8. & gemmas pretiosissimas, &c. Solidi auri optimi*, apud Helgaudum in Roberto Rege pag. 68. Vide Covarruviam de Veterum numismatum collatione cap. 3. [& Haestenum in cap. 27. Vitæ S. Benedicti.]

SOLIDI AUREI pretium apud Gallos & Francos diversum fuit, pro temporum ratione. In Lege Salica, passim, *Solidus* conflictisse dicitur 40. denariis, argenteis. Hincmarus in Vita S. Remigii: *In testamento, & B. Remigio condito, lauri attendat, quia Solidorum quantitas numero 40. denariorum computatur, sicut tunc solidi habebantur, (alagebantur,) & in Francorum Lege Salica continetur: & generaliter in solutione nique ad tempora Karoli perduravit, velus in ejus capitulis continetur, (al. invenitur.) Ita in Capitulo Ludovici Pii an. 819. de interpretat Legis Salicæ c. 2. & 4. solidus etiam accipitur. Pretium igitur solidi immutatum, a Pipino Rege scilicet Synodus Remensis cap. 4. 1. *Us domnus Imperator secundum statutum bonæ memorie Pipini misericordiam faciat, ne Solidi, qui in Lege habebantur, per 40. denarios discurrant, quoniam propter eos multa perjuria multaque falsa testimonia reperiantur.* Taxata enim fuit tunc temporis solidi quantitas 12. denariis, idque firmatum a Carolo M. lib. 4. Capit. c. 75. *Us omnis solutio atque compositio, quæ in Lege Salica continetur, inter Francos per 12. denarios Solidum componatur: exceptio, ubi contentio inter Saxones & Frisones exorta fuerit. Ibi volumus, us 40. denarios quantitates Solidus habeat; quem vel Saxo, vel Friso, ad partem Salici Franci cum eo litigantis solvere debet. Ita fere in Lege Longob. lib. 2. tit. 3. §. 1. 2. & 3. nisi quod pro 40. den. 60. præferunt editiones Boerii & Lindebrogi; sed perperam, ut opinor. Capitula ejusdem Caroli ann. 797. edita ab Holstenio §. 1. 1. *In argento 12. denarios Solidum faciant: & in aliis speciebus ad istud pretium omnes estimationes compositionis sunt.* Id etiam firmatum deinceps a Ludovico Pio cap. 3. tit. 75. Hinc *solidus 12. denariorum* fuisse dicitur, in Capitul. 2. Karolomani cap. 2. in iisdem Capitul. Caroli M. lib. 3. cap. 30. libro 5. cap. 3. in Addit. Ludovic. Pii cap. 57. & in Synodo Liprinensis cap. 2. Sed & apud Hungaros, aureus, qui idem cum solidus, 40. denariis argenteis valet sub Bela 1. Rege, ut auctor est Thwoccius cap. 45.**

¶ Errantem Lindebrogium, cui non pauci accesserunt, minus caute securus est Vir doctissimus. Existimat ille unum eundemque esse solidum, & 40. denariis, quibus primum constabat, ad 12. denarios a Pipino est adductus: quod falsum omnino est; primus aureus erat, alter argenteus. Et quidem absurda & hætenus inaudita ejusmodi immutatio. Errandi occasione præbuit laudata Synodus Remensis, cuius mentem minime assecutus est Lindebrogius. Id quippe unum docet multas quæ prius 40. denariis fuerant, a Pipino Rege sagacissimo ad 12. denarios reductas fuisse, ut ibi populos artius devinciret. In usu publico

Aa 3 erant

erant solidi aurei etiam sub Philippo I. Rege Franc. ut ex Litteris an. 1077. constat: *Cuiuslibet insulerit mille Solidos auri componat. Iis succedere floreni.* Vide *la Blanc* Tract. de Monetis pag. 39. & seqq.

SOLIDI AUREI divisio alia fuit apud Romanos, nempe, in 6000. denarios aereos, quos *aserti* Graeci vocant, in quor. *aserti*, sive solidum dividi scribit Suidas. Senator lib. 1. Epist. 10. *Sex millia denariorum Solidum esse voluerunt.*

SOLIDI ARGENTEI, in Bulla Benedicti VII. PP. in Bullario Cluniacensi p. 6. *Evo sequi, solidi ex argento, & quidem subarato eudi eppere: quibus assignati denarii perinde t. ac aureo; sed ite rei minutuli.* Atque ita *solidum* usurpatum docet Covarruvias lib. de Collat. veterum numism. c. 3. §. an. 7. & seqq. Charta fundationis Monasterii S. Severi in Vasconia apud Marcum lib. 3. Hist. Beneharn. c. 8. *Dando illis trecentos Solidos duos denarios argenti, quadraginta quinque vaccat cum multis aliis rebus.* Tabularium ejusdem Monasterii apud eundem Marcum lib. 3. c. 1. *Trecentos Solidos argenti duodenarium denarium.* Charta Joannis Regis Angliae tom. 1. Monastici Anglic. p. 352 Ferram de Bradebam, de qua nobis reddi solebant per unum 50. Solidi blanci.

SOLIDUS, apud Saxones, duplex fuit: unus enim habuit 4. tremisses, alter tres tremisses. Majori solidi aliae compositiones, minori homicidia componebantur. Ita Lex Saxonum tit. 18. *[Adde Capitulare Saxonum Caroli M. an. 797. c. 11.]*

SOLIDI ANGLICANI, *Sols Engleis*, in Legibus vernaculis Willelmi Northi c. 13. ubi 40. denarii constituisse innuitur: *Del Dei apres le poleier 50. Sols de sals Engleis, se est quers deniers.* Quae quidem verba ultima de 40. denariis capienda existimo, ut quer, sic pro querante, ut tunc efferebant. Menio est praeterea solidorum Anglicanorum c. 10. al. 1. Ut tamen non temere affirmem, facit Cajus de Antiq. Cantabrig. Academiae pag. 209. *Illud interini scire liceat, aliam fuisse rationem solidorum etate Elfrici, quam nostra: nam per ea tempora 30. denarii faciebant sex Solidos, nostra vero duos tantum & semissim.*

SOLIDI FRANGI, in Formula 82. apud Lindenbrogium. *Francisci seu Franciei*, in Tabulario Casaurontensi, in Charta exarata sub Carolo & Pipino Regibus, & Ildebrando Duce Spoletano: *Idcirco constat, me Pessido vendidisse tibi Aderis Scaldasio cartularios, & vincarios in loco, qui dicitur in Vico, hoc est, pro Solidis 7. Francisci & bovum uno, & grano modiorum 11. Alibi: Et pretium receperat, valente Solido 20. Franciscor.* Occurrit ibi pluries. Idem videtur, qui *solidi Gallicanorum* appellantur apud Gragorium M. lib. 5. Epist. 10. quos in Italia expendi non potuisse scribit: quia minore estimatione taxabatur aurum Gallicum, ut est in Novella Majoriani, upotelong Romano decretus: *Nullus Solidum integri ponderis calumniosa adprobationis obtentu recus exaltor, excepto eo Gallico, cuius aurum minore estimatione taxatur.*

SOLIDI GENAUNENSES, *Gubici, Ardicani.* Vide Differentiationem nostram de Imperatorum Constantinopolitanorum Monetis.

¶ **SOLIDI INFERENDALES.** Vide *Inferenda.*

SOLIDI LUVIANENSES. Charta ann. 1253. apud Miraeum to. 1. p. 443. col. 2. *Tenemur annu istum solvere in Trajasto duas marcas Coloniasas, triginta Solidos Luvianicasas pro marea.*

¶ **SOLIDI OBDOLUR**, in Charta Balduini Episc. Noviom. an. 1154. ex Tabul. Corbeien. *Quinquaginta Solidos obdolorum quos pro terra, pratis & nemore de Albincor. ... pro quinquaginta libris obdolorum vobis in perpetuum indulsit.* Charta apud Stephanor. to. 3. An-

tiquit. Bened. Pictav. Mss. pag. 129. *Dom. Rodulphus de Tilia Miles habes ad mutationem Abbatum 30. Solidos obdolorum veterum pro quibus habuisti 15. solidos Marchenses.* Ita etiam leg. videtur in Charta Edwardi I. Reg. Angl. an. 1283. apud Rymer. to. 2. p. 263. *Quicumque voluerit, poterit facere furnum in dicta villa & in barris dictae villa. ... Dabit, cuius erit, nobis quolibet anno semel to. Solidos obdolorum.*

¶ **SOLIDI REGIS**, dicitur quaedam tribui & vestigialis species, quae Regi, pro ingruente aliqua necessitate, praestatur: qua nozione dicimus *denies regaux*. Chartul. AB. Sangerman. fol. 5. v. *Debemus nobis cavere quando affidemus Solidos domini Regis supra terram nostram, quod non cogamus homines de Antiboignaco solvere aliquid de predictis solidis, nisi rata contentio eos excedat summam C. librar. Paris. cum ipsi habeant Kariam a nobis quod ille C. librae in quibus nobis tenentur annuatim pro manu visione sua, tenent eisdem locum, & primo debent computari in illis, solidis eo anno quo dom. Rex levat predictos solidos a nobis.* Charta an. 1219. ex lib. Annivestiar. ejusdem Monast. fol. 217. *Erunt immunes & liberi a predictis manuum visionibus, forismaritagio, & tallia annua ad placitum, ... hoc salvo nobis & ecclesie nostrae quod eo anno quo dom. Rex a nobis Solidos suos levabit, a dictis hominibus solidos levare poterimus, quos habito respectu ad solidos nostros impositos & terram nostram talliabilem levandos videlicet in una fide.* Huc spectat Charta Philippi Aug. an. 1180. c. 1. *bulle ejusdem Monast. Philippus Dei gratia Franc. Rex. Nevenit univervi, ... quia nos dilectum fratrem nostrum Abbatem S. Germani de pratis requisivimus ut in negotiorum nostrorum necessitate subveneret nobis de sua largiendo, quod & bono animo fecit: iade est quod volumus & praecipimus ut omnes tam besipies quam homines ejus ecclesie ipsi ad summam pecunie solvendam, quam nobis promissi, auxilium faciant.*

SOLIDI ROMANI, Imperatorum Romanorum. Praefatio ad Legem Burgundionum: *Si quis sane iudicium, tam Barbarus quam Romanus ... forsitan aon ea, quae Leges continent, judicaverit, 30. Solidos Romanos se novit inlaturum.*

DE SOLIDO, & denario sponsare. Lex Salica tit. 4. §. 1. *Qui viduam accipere vult, cum tribus testibus, qui adprobare debent, tres Solidos aequae pensantes & denarium habere debet, & hoc facta, si ris convenit, viduam accipiat:* Formulaz vet. Pithoei c. 55. in Ms. Placuit atque convenit, us ego tibi de Solido & denario secundum Legem Salicam sponsare deberem, quod ita. ... feci. Ego ille spensui tuus, dum saliter placuit atque convenit apud parentes aostros, commuati ab utraque partes apfantes, us tibi de Solido & denario secundum Legem Salicam sponsare deberem, &c. Cap. 60. *Eo quod ante hos dies filiolum nomine illa per Solido & denario & enarvas babni desposuisti. Infra: Convenit, us ipse ille ipso Solido & denario de ipsa arras ante plures bonis hominibus, & pro ipso exorio scilicet tant. &c. Vide Form. Lindenbrogii 75. Fredegarus in Epit. c. 8. *Legatos ad Guidebaldum dirigis, petens, us Chrotechildem aepsem suam etia conjugium sociandum traderet. Quod ille denegare metuenti, & speranti amicitiam cum Chlodoveo inire, eam daturum spepandis. Legati offentes Solidum & denarium, ut mos erat Francorum, eam paribus Chlodoveo: sponsam, placium ad presens petentes, us ipsam ad conjugium traderet Chlodoveo.* In Lege Saxonum tit. 6. tit. 7. §. 3. *uxorem ducturus parentibus ejus vel tutori 300 solidos dare jubetur.* Emissionem imaginariam in Romanorum nuptiis intervenisse, pueris etiam notum est. Rem praeteris perstrinxit Brissonius de Ritu nupiarum pag. 480.*

¶ **IN SOLIDO & Libra contribuere**, Gall. *Au fol la livre,*

livre, in Charta an. 1405. ex Tabul. S. Victoris Massiliensis.

¶ 3. SOLIDUS, Prudens, sapiens. Chron. Johan. Wetheramstedt pag. 429. *Gaudens congaudeo... quia... jam me in temporibus pro fratre Solidum, sobrium & modestum, &c.* Occurrit rursum pag. 434.

¶ SOLIFOSSOR, Qui terram fodit. Mantuanus: *Pavifeca, Solifossor, nauta atque bubulci.*

¶ SOLIFUGUM ANIMAL, Idem quod Isidorus lib. 12. Orig. c. 3. *Solifuga, Felio Solipuga, quod genus est, inquit, bestiole maleficæ, quod acinus cunctatimque fit fervore solis: unde etiam nomen traxit, Solipuga, Plinio lib. 8. c. 43. Solipuga, apud Lucanum lib. 9. v. 837. Gervasius Tilber. in Otii Imper. apud Leibnit. tom. 1. Script. Brunsvic. pag. 923. in Sardinia nec lupus ex augurio nec serpens gignitur. In ea est Solifugum animal, morsu homines perimeus.*

¶ SOLIGRADUS, Qui solus graditur, apud Notkerum Balbulum lib. de Interpret. Script. cap. 4. Locus est in Latigradu.

SOLIOQUIUM, est, cum ad interrogatorem ipsi nobis respondemus. Ita Papias & Gloss. Arabico-Lat. ejusmodi est Soliloquium S. Augustini.

1. SOLIUM, Umbraculum, quo sol arceatur, nostris *Dais*, [Parasol.] Vincentius Belvac. lib. 32. c. 12. *Et cum equitibus, semper portat Solium vel tentorium super caput ejus in hasta, sicque faciunt cuncti majores principes Tartarorum, & etiam uxores eorum.* Cap. 35. *Quoddam etiam Solium, sive tentorium, quod super caput Imperatoris portatur, fuit eidem præsentatum, quod totum erat cum gemmis præparatum.* [Vide Soleculum.]

2. SOLINUM, vel SOLINUS TERRE, in Domestico ubi 7. Solini vel solina terra, suat 7. caruata: sic enim legendum puro apud Edw. Cokum ad Litt. etron. sect. 1. pro 17. Somnerus quippe solinum cum *swolunga* confundit, id est, *byda*, seu caruata. Will. Thorn. an. 1206. *Fuit enim cum hundredo antiquis temporibus, peritine ad cameram Monachorum S. Augustini, & descendebat se pro 5. Solini, & fuit aprestatum ad 19. lib ut patet in Domestico Regis Willelmi.* Vide Swollunga.

3. SOLINUM, Charta Tancredi Principis Antiochie, apud Ughellum tom. 4. p. 1166. *Tertiam partem cuncti redditus Solini, qui inde exierit, maris & terre, & rugam Antiochie una cum Ecclesia S. Joannis, &c.* Infra: *Ex secunda pars portus Ladicæ, portus & terre, ut de Solino rugam Antiochie cum Ecclesia similiter, &c.* [Vide Solanum.]

SOLITANÆUS, [Rarus, inusitatus, singularis. Solicanei dolores stomachi, apud Marcell. Empir. cap. 20.] Ostorius Horatianus lib. 3. Rerum Medicar. in Præfat. *Et quoniam hæc ratio tota medicandi indiget diligentia, Solitanum libellum confeci de mulierum curis, Solitanæum, inquam, & remotum a publico spectaculo.*

¶ SOLITARITAS, Simplicitas. Otto Frising. in Frederico I. apud Murator. tom. 6. col. 644. *Unde necessitas ex simplicitate, singularitate, Solitarius, ut ita dicam, natura, resolutionis necessitudinem excludit.*

1. SOLITUDO, Vastum, terra erema. Charta Caroli Comitis Flandrie in Chron. Andrensi pag. 423. *Pratum 30. dierum, Comitatus Solitudines de Gijne, terram, quæ juxta Pittem in Solitudine omnino liberam cum Comitatu.*

¶ 2. SOLITUDO, pro Soliditas. Acta S. Procopii tom. 2. Julii pag. 142. *Hic denique firma virtutum fundatur Solitudo.*

¶ SOLITUDINIS MOEROR, Cœlibatus, in Cod. Theod. leg. 2. de repudiis tit. 16.

¶ SOLIVA, Trabs, Gallice *Solive*. Gesta Tancredi apud Marten. to. 3. Anecd. col. 187. *Quæ vulgo*

Soliva, quasi quia per solum vadit, nuncupatur; trabes fissæ latus alterum enervat, quippe lævo parietis pro fundamento subiecta. Vide *Sulva*.

SOLIVAGI, Cœlibes: opponuntur *Conjugatis*, in veteri Charta apud Egid. Gelenium in Colonia p. 69. *Sive Solivagi, sive conjugati, in tempore messis debent colligere messes, &c.*

1. SOLIUM, Limen. Areftum an. 1299. in Tabul. Episcopat. Ambian. fol. 126. *Idem Episcopos afferbat, se esse in possessione, ... quod nullus castigare potest, in civitate Ambianensi in terra, nec solium panero, nisi a gentibus nostris, & ab ipso Episcopo petita licentia.* Sed hac voce intelligitur maxime limen Confessionis, ad quod subsistebant, qui pietatis ergo Sanctorum sepulcra visitabant, quod *solia* Græcis nuperis, qui a Latino *Solium*, vel ab Italico *Soglia* hauserunt, ut docuimus in Descriptione ædis Sophianæ: nam ipsa sacra folia Presbyteris patebant. Paulinus Nar. 9.

Qui sua fulgentis Soli pro limine Felix.
Ex Sidonius lib. 4. Epist. 18.

Sic & dilecti Solium Felicis honorant.

¶ A Saxonicis Sull, quod Angli *Sill*, Galli *Senit* dicunt, vocis originem accersit Eccardus in Notis ad Pact. Leg. Salicæ pag. 104.

Nescio, an idem sonat, vel potius ambonem, & suggestum, in Vita S. Theodardi Archiep. Narbonensis: *Fecit etiam & valde mirificum ex præclarissimo marmore editum, & sublimi fastigio alte porrectum Solium, in quo & hæc scripta sunt:*

*Hoc Solium dompus Theodardus marmore fecit
Egregium Præsul, surgat hinc inde perale
Terai peliti satis ex ordine gradus.*

Vide Limen. Incertum etiam, quid sit.

3. SOLIUM, in Epitaphio Guillelmi de Cottis Abbatis, apud Puccinellum, nisi idem sit, quod *Solarium* 1.

Non uno tantum Solio claustrum decoravit.

Alibi:

Hoc Solium Cottis Guilielmus condidit orus.

3. SOLIUM, pro Solario seu Camera, videtur usurpasse Alberthus Aquefili lib. 5. c. 20. *Duo solummodo ex duodecim se virili & multa repugnatione a manibus hostium extorquentes, subito in Solium, quod fenestratum in vallem respiciebat, evaserunt, gladii educti, se ab insequentibus hostibus valide ad se defendentes, &c.* Vide *Solarium* 1.

¶ 4. SOLIUM, Area, Gall. *Aire*, Dombensibus rusticis hodie *Suel*. Præceptum Ludovici Pii an. 815. inter Instrum. to. 4. Gall. Christ. novæ edit. col. 264. *Cum casa indominicata, curtis, Soliis, pratis, perviis, exitibus, &c.* Charta Thoffiac. an. 1404. *Juxta Solarium Anthonii Laboris tenes quasdam domos cum suo Solio seu curtile retro eisdem domus.* Vid. supra *Solagium*.

¶ SOLLARIUM, ut *Solarium* 1. in Charta an. 1335. part. 2. Hist. Comit. Loffenium pag. 40.

SOLLATA. Usatici Barcinonenses Ms. c. 14. *Usaticum... tenere in perpetuum mandaverunt, scilicet, ut tenerent curiam & magnam familiam, & fecissent conductum, & darent Sollatas, & facerent emendas, & tenerent justitiam & judicarent per directum, &c.* [Soldatas.] [Vide Soldatas.]

¶ SOLLECTIO, Bollandistis quasi *Sublectio*, Syncope, deliquium. Mirac. S. Zite tom. 3. April. pag. 526. *Multoties habebat tam magnam Sollectionem per multa tempora, quod ipsa quasi moriebatur.*

¶ SOLLEMPNIZATIO. Vide in Solemnizare.

¶ SOLLIARDUS, ut *Soliardus*. Vide in hac voce.

¶ SOLLICIO, pro Solutio, in Litteris Johannis Reg. Franc. an. 1360. tom. 3. Ordinac. pap. 449. *Quod in augmentatione busjmodi numeri, Solliciones & ex*

Peditianes diſtis veſtibus faciendæ, facilius & celeſtius fierent.

SOLLICITARE, SOLLICITATOR. Petronius Arbiter:

Et qui ſollicitat nuptas ad præmia peccas.

Sollicitatores affectus alieni, apud Senatorem lib. 9. Epist. 8. *Sollicitare nuptas*, in l. 1. Cod. Th. de Nuptiis. *Sollicitatores ingeniorum filiorum*, in Lege Wigoth. lib. 7. tit. 3. §. 3. *Puellarum vel viduarum*, §. 1. *ſeminarum*, in Capit. Caroli M. lib. 6. c. 99. *Sollicitatores alienorum maſcipiorum*, in Edicto Theoderici §. 80. 85. in Lege Salica tit. 4. *Sollicitatores rerum alienarum*, in Lege Burgund. tit. 4. §. 1. &c. Adde leg. 58. Cod. Th. de Curſu publ. Papianum lib. Reſp. tit. 3. &c.

¶ **SOLLICITATOR CURIÆ**, qui cauſas alienas apud Jurifconſultos ſollicitat, ideſt, exponit, promouet, ſubſequitur. Inſtrum. ann. 1532. apud Lobinell. tom. 2. Hiſt. Britao. col. 1601. *Tandem circa tertiam Clerus in copioſo numero cum eapſis adſentibus ſo congregauerant in eccleſia, ... & ante Clerum procedebant omnes de urbe, ... deinde ciues Sollicitatores curiæ ſecularis, liſtores regii, &c.* Charta apud Madox Formul. Angl. pag. 344. *Nicolaus Bacon de Londoniæ armiger; Sollicitator curiæ augmentationum reuocacionum coronæ domini Regis, &c.*

¶ **SOLLICITATUS, Animi anxius, in Gloſſ. Gaſpar. Barthii ex Baldrici Hiſtor. Palæſt. apud Ludewig. tom. 3. Reliq. Ms. p. 197.**

¶ **SOLLITUDO**, contraſte pro Sollicitudo, in Litteris Caroli Johannis Reg. Franc. primogen. ann. 1358. to 3. Ordinac. p. 320. *Inter omnia ſoluentes Solitudines & curas, &c.*

¶ **SOLMATA**, pro Salmata. Vide in *Sagma*. Charta an. 1341. ex Archiv. D. de Flamarens: *Daa Solmatas vini reddituales debitas, & ſolui & reddi conſuectas.*

¶ **SOLMENTARIUS**, idem, ut videtur, atque *Somarius*, qui cellarii vinarii curam habet, noſtris *Sommelier*. Vide in *Sagma*. Teſtam. Bernardi Comit. Armaniaci an. 302. apud Marten tom. 1. Amplifi. Collet. col. 1409. Item, *legamus miſiſibus, ſenſiferis, ... clericis, ſalmentariis, ... duo millia libras Turonenſes diuidendas inter prædictos milites domicellos, clericos, ſolmentarios, &c.*

¶ **SOLMIFACIO**, Cantandis per notulas ratio, Ital. *ſoſſeggiamento*. Chronographia bipartita pag. 149. *Excogitauit (Guido Aretius Mon. Benedicteſium) novam rationem cantus, quam Solmiſacionem vocant, per ſex ſyllabas ſeu aſyllas, digitis leuemanas per integrum diapaſon diſtinguendas.* Vide *Solſizare*.

¶ **SOLOMONIEGUS**. Charta Aldegaſtri, filii Sylonis Reg. Ouerenſis an. 781. apud Sandovallum: *Quatuor tapetes, & tres vaſos Solomonegos, & duodecim caviales argeateas.* [Vide *Salomon*.]

¶ **SOLOXIUM**. Litteræ Philippi Pulcri Reg. Franc. an. 1304. inter Inſtr. to. 1. Gall. Chriſt. novæ ed. p. 33. col. 1. *Item quod ſi decimam vel aliud onus ad opus noſtrum per Romanam Eccleſiam prælaſti prædictis, & aliis perſonis eccleſiaſtiis, durantibus terminis Solarium decimarum nobis conceſſarum, vel concedendam, ab eisdem, ut præmittitur, imponi cœtingat, &c.* Ubi leg. exiſtimo, durantibus terminis Solaris decimarum, &c. Vide *Solatium*.

¶ **SOLOTENUS**, quaſi ad terram proſtratus. Ep. Halinardi Archiep. Lugdun. ad Canonicos ejuſd. Ecc. an. 1051. inter Inſtrum. tom. 4. Gall. Chriſt. novæ edit. col. 8. *Quapropter abſentia liter præſentis Solotenus ſupplendo committere miſerando indulgenti quidquid negligentia in vobis contraxi.*

¶ **SOLOX**, *ῥεπὸν πηχὺς*, in Gloſſ. Lat. Græc. Leg. p. 11. πηχὺς. Vide Scaliger ad Feſtum.

¶ **SOLSADIRE, SOLSADIUM**. Vide in *Solſaire*.

SOLSATIRE REUM dicebatur actor, cum in ius vocatus vadimonium ille deſereret, nec juri ſteterat, neque placitum cultodiverat: tum enim actor coram iudice reum, ſi is ſuniam, ſeu excuſationem legitimam non miſiſſet, cauſa excideſſe contendeat. Marculfus lib. 1. form. 37. *A quo placito veniens memoratus ille, ibi in palatio noſter, & per triduum ſeu amplius, ut lex habuit, placitum ſuum cuſtodieſſet, (ſubſcriptivus illo abſeſſus ſit, vel Solſatiſſi, ipſe nec veniſſet ad placitum, nec nulla ſunnia nuntiaſſet, adfirmas.* Formula ſecundum Legem Romanam cap. 33. *Sed memoratus quidem ille per triduum ſuum cuſtodivit placitam, & jam dictum illum ſecundum legem cuſtodieſſi, (ſubſcriptivus) vel Solſatevit, qui nec ceſſonia nuntiavit, ac ſuum placitum adimplevit.* Habentur inter formulas Andegavenſes, 12. 13. 14. quæ de *ſolſadio* inſcribuntur. In poſtrema: *Qui illi ad placitum adjuſi una eum teſtis ſuis protegiſus triduum cuſtodivit & Solſadiavit.* Et form. 52. *Sed veniens in eo placito illi de mane uſque ad veſperam placitum ſuum legibus cuſtodivit, & Solſadiavit.* Neque aliud ſonant verba *ſubſadire & ſubſadina*, ſi recte exſcripta ſunt, in Charta Chlodovei III. Regia apud Mabillonium: *Sed venientes ad eorum placitum ipſi Agentes, jam dicto Abbat. Novientio in ipſo Palatio noſtro per triduas, per plures dies, ut lex habuit, placitum .... cuſtodieſſet, & ipſo Ermenoldo Abbati abſeſſeſſent, vel ſolſadiſſent (ſolſatiſſent) ipſiſſe nec veniſſet ad placitam, nec miſſo in vice ſua deriſiſſet, &c.* Alia ejuſdem Regis, ibidem: *Et ipſo Amelberio abſeſſiſſi, vel Subſadiſſi.* Supra: *Sed veniens ad eo placito prædictis Cbrobertarius Valentianus in ipſo Palatio noſtro, & dum placitum ipſius ia legibus cuſtodieſſat, vel ipſo Amalberio Subſadiſſat, ſic veniens ex parte filius ipſius Amalberio, nomine Amalrico, Subſadina ſua contradixiſſi, & dum exinde in noſtri, vel ſupraſcripſiſſi viri præſentiam rationi adſtabat, interrogatum ſuit, &c. Mox: Nisi invenim ſuit, quod contra rationem ordinem ipſa Subſadina contradixiſſi, vel in hac cauſa introiſſi, ſic ſuit iudicatum, &c.* Ubi ſubſadinam ſeu ſolſatinam contradicere, eſt, quod prædicti noſtri dicunt, *demandar que le deſait ſon rabatu.* Sed unde hæ voces oriz, non omnino planum eſt divinare. Bignonius *ſolſaire* pro ſolem culcare dictum opinatur: ita ut cum actor reum *ſolſaſſiſſi*, ei ſolem culcare ſignificet, vel occaſum denuntiat: *Huiſi ſignificat, obſeſſe le deſait.* Wendelinus vero putat, vocem conſtatam eſſe *ſol*, & *ſaſiſſi*, ſic ut actor contendat reum *ſolis ſaſiſſi* habuiſſe, ſeu idoneum ac legibus præſcriptum tempus, quo juri ſtare poſſet.

¶ *Solſaire* Diem conſtituere interpretatur Eccardus in notis ad: aſt. Leg. Salicæ pag. 75. unde *Solſadia* idem eſt atque diei conſtitutio. Vocis etymon accerſit a Saxone. leiten, ponere, conſtituere: & *Sol*, quam vocem pro die uſurpata ſupra obſervatum eſt.

SOLSEQUIUM, Heliotropium, *quia in ſole aſſeſſente ſuos flores aperit, & in ſero elaudis, cum ſol occubuerit.* Ipſum quidam Latini Inſitum ſilvaticum vocant. Uguzio, ex Hludoro lib. 17. c. 9.

¶ **SOLSI**, pro Solvi, in vet. Deſcriptione Caſinenſis Monaſterii laudata a Mabillonio tom. 1. Annal. Bened. p. 635. col. 1. Occurrit præterea infra in *Solſucere*.

SOLSTITIUM, inter ſuperſtitiones paganicas recenſet S. Audoenus lib. 2. de Vita S. Eligii Noviom. Epicoſci cap. 15. Nullus in feſtivitate S. Joannis vel quibuslibet Sanctorum ſolemnitatibus, *Solſitia,*

aus

aut vallationes, vel saltationes aut caranlas, aut can-
tica diabólica exerceat.

SOLTA, Solurio, ex Gallico *Souse*. Concilium Avenionense an. 1282. cap. 1. *Intelligentes usurarios etiam eadem sententia fore ligatos, qui pannos, bladum, vinum, oleum, vel alias quasvisque mobiles vel se moventes, praeterquam ad Soltam sive ad solutionem post tempus aliquod faciendam carius vendunt, propter temporis dilationem, &c.* Perperam edit. *solam* in postrema Conciliorum editione. [Haud scio an ita male. Vide *Solta* suo ordine.]

¶ **SOLUBILIS**, Solvendus, exhibendus. Tabular. S. Quinini in Insula ann. 1302. *Quolibet sonocha valoris unius menciudi bladi Solubiles ad consuetud. burgens.*

1. **SOLVERE**, Idem quod *Guerpire*, Possessionem alicujus rei dimittere. Vetus Charta apud Garriellum in Episcopis Magalon. pag. 96 *Quicquid in decimis, in prioratu & cetero S. Stephani de Viujano habebat, Solverat in manu Galteri Episcopi, seu petri restiterunt, &c.* Vide eundem pag. 175. Pactum inter Raymundum Guillelmi Episcopum Nemausensem & fratrem ejus Bernardum Guillelmi, & Guillelmum Dom. Montipessulani, M. Jan. ann. 1103. Et demandabant omnes viduas somnia, quae stabant in omnibus illis domibus, quas ipsi habebant in Monte possulano: & Solverunt Guillelmo domina suos omnes homines & feminas stantes in illis domibus. Infra: *Et Raymundus & Bernardus gaudent & Solverunt Guillelmo de Montepessulano illam malinum, & illis terras gurgipio & Salvimias.* Denique: *Facta est autem hac gurgipio & Solatio feria 7. &c.* [Charta ann. 1172. inter Instr. tom. 6. Gall. Christ. nov. edis. col. 86. Item ego Ugo Raymaadi Solvo & omnia de lampara gaerimolium, quam injuste faciebam in vello S. Crispini. Occurrit rursum col. 322. & non semel in Tabul. Dalonenf. lib. 29. &c.]

¶ 2. **SOLVERE**, nuda pro Abolvere, liberum declarare. Charta Comitris Marchie ann. 1406. *Praefati conjugis affeatores praedominatum Joannem dn Bois assensuorem & suos Solverunt perpetuo penitusque quistsverunt cum patre de non amplius petendo Semel & iterum ibid. occurrit.*

¶ **SOLVEMENTUM**, Abdicatio, rei possessio dimissio, idem quod *Guerpirio*. *Deguerpissement*. Vide in *Guerpire* & supra *Solvere* 1. Placium ann. 1119. inter Frobat. tom. 2. nov. Hist. Occit. col. 411. *Post cujus (Bernardi Raymundi) mortem intravit filius ejus dicens quod eo infra annos constituto, & in Gallia posito, avanzcui ejus coegerunt cum facere Solvementum honoris, & conqueffus est adversus abbatem & monachos.*

¶ **SOLVERE**, Vide *Solvigare*.

¶ **SOLUM**, ut supra *Solarium*, Locus idoneus Solarie edificando. Testam. Tellonis Episc. Curienf. an. 766 apud Mahill. tom. 2. Annal. Bened. pag. 709. col. 1. Item in Maile, agri, prada, Solar, orii cum poverferis. Id. Charta ann. 1043. ex Tabular. S. Victoris Massil. *Id sunt easas cum Solis & superpositis & cum casalicibus.* Statuta Montipessul. ann. 1204. ex Cod. Colbert. 4936. *Quicumque comparat domum vel Solar forte in edificatum in Montipessulano, das inde pro consilio quoniam partem domino, hoc est si venditor habuerit de pretio G. solidos, das emptor domino viginti quinque solidos.*

SOLUMEN, Glossa Gr. Lat. *Νίπας*, Terminus, finis effectus solumen. Forte pro *Solutio*.

¶ **SOLURUS**, Genus piscis, (leg. piscis) Gloss. vetus Sangerm. num. 301.

¶ 1. **SOLUS DOMORUM**, Earumdem census. Charta Lupi Anerii Vicecom an. 1108 apud Stephanot. 1. Antiquit. Vafcon. Bened. Mss p. 691. *Damus etiam ad*

stipendia ibi Deo servientium monachorum... Solos domorum, hoc est censum. Solus, pro Solum, apud S. Paulinum. Epist. 31. num. 4.

¶ 2. **SOLUS**, pro *Solutus*, Abfolutus, liber, quietus, Gall. *Quire*. Charta apud Madox Formul. Angl. pag. 48. *Notum sit vobis me concessisse & carta mea confirmasse Deo & Ecclesie sanctae Mariae Bordesleie donationem patris mei de decem acris terra, ... Solos & quietas in perpetuum elemosinam ab omni seculari servicio, ... & praeter hoc, Robertum Fabrum Salum de me & quicum de heredibus meis, cum omnibus catallis suis, Vide alia notione in *Solerare*.*

¶ **SOLUTIO**, Abdicatio. Vide in *Solvere* 1.

¶ **SOLUTUM**, Solutio, Gall. *Payment*. Correc. Statut. Cadubrit cap. 82. *Et omnis talis intronissio, aestimatio, & in Solutum datio de ipsis bladis pro pigione ut supra acceptis, sit nulla & nullius valoris, ac si facta non fuisset.* Infra *Solutum* semel & iterum occurrit. Vide in hac voce.

¶ **SOLUTOR**, Debitor, ad solvendum obligatus. Codex Theod. tit. 7 de Exact. leg. 3. *Securi iuxta eam (legem) transacti Solutores.* Charta an. 1264. ex Tabul. Sangerm. *Coram vobis constituti si fecerant & constituerant plegios, reddiderant, Solutores, & principales debitores.*

¶ **SOLUTUM**, Solutio, debiti liberatio, Galli. *Payment*. Testam. Jacobi Reg. Aragon. ann. 1272. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 141. *Ipsi creditores recipient illud in Solutum dictorum suorum debitorum.* Charta an. 1183. apud Rymer. to. 2. p. 257. *Promissum... recipere in Solutum stipendii vel gadii hospitiis vestri, &c.* Utitur Seneca Epist. 8. Ulpian. Dig. l. 2. tit. 1. leg. 3. §. 13. & alii. Vide *Solutum*.

¶ 1. **SOLUTUS**, Caelus, qui uxorem non duxit. Charta ann. 1253. apud Madox Formul. Angl. pag. 309. *Non obtulit de festu natalium quem de Soluta genitus & Soluta pateris.* Statuta Eccl. S. Stephani Viennae apud R. Duellum tom. 2. Miscell. pag. 94. *Et cum omnia fornicationis crimina lege divina prohibitum sit, ... monachi omnes laicos tam voratos quam Solutos, ut similiter a concubinato abfintant.*

¶ 2. **SOLUTUS**, Stipendiarius. Charta an. 1463. apud Lohinell. tom. 2. Hist. Brian. col. 1299. *Usidem Regi placeret dare adiutorium & succursum eidem. Duci Britannia de quatuor mille sagittariis Solutis & stipendiatis per eundem Regem pro sex mensibus.* Vide in *Solidata*.

1. **SOMA**, ex Graeco *σῶμα*, Corpus. Papias: *Soma, i. corpus.* Gloss. Aelfrici: *Soma: Lichama, i. corpus.* Dudo de Morib. Norm. *Dum vegetaretur fomite sacra. Atque salubri Somatis artus.* Harmerus de Miraculis S. Maurilii Episc. Andegav. Ms. *Conspicientes pannulorum verrimo, ex quibus beatissima Maurilii obvoluta fuerant Somata.* Vita Ms. Magnobodi Episcopi Andeg. cap. 51. *Ubi plurima fidelium Somata digua veneratione habita requiescunt* Gislebertus lib. 2 de Translatione S. Romani Abb. c. 8. *Accedit Episcopus ad locum, quo sanctissimi Somatis thebanus erat reconditus, &c.* Utitur praeerea Oedericus. Vit. lib. 5. p. 550. lib. 8. p. 664. l. 12. pag. 870. l. 12. pag. 901. [Adde Chartam Conradi Imper. an. 1033. apud Mirum tom. 1. pag. 56. col. 1. Mirac. S. Trudonis fac. 6. Bened. l. part. 2 pag. 87. Carmen de Monast. Floriac. 9. vel 10. fac. ex Cod. Ms. Bihl. Reg. 5304.

Hic Benediculus ovans, hospes, pastor, Monachorum, Coadiutor in pulvis requiescit Somata gemmis.]

ZOMATA, pro *Somata*, in Charta Athellani Regis Angl. tom. 3. Monast. Anglic. pag. 177.

2. **SOMA**, Membrana. Gloss. Græc. Lat. *Σκιρτιος*, liber, membrana. Amalarius lib. 1. de Ordine Antiphono-

phonarii cap. 38. *De responsoriis psalmodum, scriptis in prologo hujus Somatis.* Sexta Synodus aet. 10. Te addu-
tius βάλιν... ἐς σάμα... ἀρρυσίδιαι. Vetus interpres,
Liber membranae tecti ex argento. Ibidem aet. 14.
Εἰς δὲ τῆς ἰσθμίου καὶ βάλιν ἐς σάμα... ἰχθυεῖσα δὲ δι-
φύρουσιν αὐτὴν.

¶ 3. SOMMA, SOMMA, Summa, Gallis *Somme*
d'argent. Charta ann. 1438. ex Schedis Præf. de Ma-
zaugues: *Ratione dista Somma, sive quantitatis, &c.*
Obituar. Ms. Eccles. Morin. fol. 35. verso: *Dedit lampa-*
dem subius argenteis ante fontes in hac Ecclesia Morinense
& ut interueniat ad laudem Dei & bonorem sacra-
mentorum Sommam xxiv. *librarium moneta Ariflesie.*
Advisamenta curie Eccl. Briocens. *Violantes securita-*
tem, non in minori Somma quam x. librarium, in ta ar-
bitrium executorum in maiori Somma, in speliis persona-
rum qualitatibus, imponantur.

¶ 4. SOMA, SOMARIUS, SOMATA, SOMATUM.
Vide in *Sagma.*

SOMEŒIA, Præstigio, ut videtur ex *summis*; v.
gr. bladi, stumentii. Charta Philippi Reg. franc. aon.
1310. *Idem etiam Somariis detinet sibi census suos, &*
venditiones, & quodam redditus, qui Somegia vocan-
tur, & avenam, & captagium hominum & saminarum suar-
um, qui redditus cum una Somegiarum in festo B. Lemigii
perfoluerunt, deinde secunda Somegia in vicefima die
Natalis Domini, & tertia in Oclibus Resurrectionis Do-
minica ei similiter perfoluerunt, caponum etiam snorum
in crastino Natalis Domini percipit solutionem: unaqua-
que vero Somegiarum quatuor denarios bone monetae val-
et. Vide supra *Summagium* in *Sagma.*

¶ SOMELERIUS, SOMERIUS. Vide in *Sagma.*

¶ SOMERIUS, Tignum, trabs, Gall *Sommier*, Pro-
vincialibus *Saumie*. Charta ano. 1509. ex Schedis Præf.
de Marangues: *Valent scindere & capere trabses, Some-*
rios, &c. Vide *Sommerium.*

SOMETA, Mensura liquidrum. Charta Tho-
me Comit. Maurienn. ann. 1216. 610 *Sometas vini me-*
ri apud Aquam bellam de suo clauso. Vide *Somma* in
Sagma.

¶ SOMETUM. Vide in *Sagma.*

¶ SOMEZARE, Somam deferre, Ital *Someggiare.*
Statuta Ripert. c. 6. fol. 9. v. *Videlices carregando, Some-*
zando, equitando, &c. Vide *Summare* in *Sagma.*

¶ SOMMA. Vide in *Sagma* & *Soma* 3.

¶ SOMMAKE, CITARE, vocare, Gallice *Sommer*.
Charta an. 1468. ex Tabul. B. M. de Bono-nuntio Koto-
mag. *Reus & ejus firmarius... erant reusantes,...* li-
cet a parte dictorum Religioforum, Prioris & Conuentus
Sommari & interpellati. Vide *Summare.*

¶ SOMMAKIUS, SOMMATICUS, SOMMELARIUS.
Vide in *Sagma.*

¶ SOMMERIUM, Tignum, Gall *Sommier*. Re-
parationes factæ in Senefcallia Carcaffone ann. 1435.
ex Schedis V. Cl. *Laucelos: Pro faciundo numefstaus*
cum uno boquo pro pizando seu tuendo Sommerium di-
di molendiui. Ibidem: *Pro una pecia fustis de coral pro*
faciundo unum Sommerium ad fustinendum pontem,... x.
fol. Vide *Sommerin.*

¶ SOMMERIUS. Vide in *Sagma.*

¶ SOMNENSIS, Ad Somonam pertinens. Charta
Hilduini Abbat. S. Dionysii an. 831. apud Felibian. in-
ter Probat. Hist. ejusd. Monast. p. 50. *Et de pago Pontii*
censum de plateis & angustis Somnensis.

¶ SOMNESCERE, Dormitare, Gallis *Sommeiller*.
Vita B. Luchelii tom. 3. April. 601. *Et tunc inde velut*
dormescerem discutere fatigatus, &c.

¶ SOMNIALIA, Liber superstitiosus ita inscri-
ptus, in quo somniorum observationes continebantur,
sub nomine Danielis Prophetæ falso divulgatus. *Sive*

qui attendunt Somnialia scripta, & falso Danielis nomi-
ne intitulata, in Can. oon observetis 36. quæst. 7. Hæc
post Macro in Hierolexico. Vide *Somniarius*.

¶ SOMNIARI. Gloss. Lat. Græc. *Somnior*, μεναιον.
Ubi emendant viri docti *Sollicitior*. Vide Glossar. me-
dix Græci. & infra *Sonare*.

SOMNIARIUS, δειρηματίας, δειρη πάλος, [δειρη
κατανά, S. Basilio Epist. 170.] *Somniarium Interpres*,
Ennio, apud Priscianum: *qui narrandis somniis oculat-*
as artem aliquam divinaudi, in lib. 6. Cod. Th. de Ma-
lesic. Glossæ Gr. Lat. δειρηματίας, conjector, somni solutor,
somniarium interpres. Capitula Herardi Archiep. Turo-
nensis cap. 3. *De maleficiis, iucinatoribus, fortilegis, Som-*
niariis, tempestuariis, &c. Capitulare 1. Caroli M. in-
certi anni c. 40. *Ut nemo sit, qui ariolos seiscietur, vel*
Somnia observet, vel ad auguria intendat. Saril-
ber. l. 1. Policrati. cap. 12. *Conjessores sunt, qui artificio*
quodam sibi vendicant somnium interpretationem. Ars
somnoleuta, apud eundem lib. 2. c. 16. Vide S. Hierony-
mum in c. 23 Hieremiz.

¶ SOMNIATA, SOMNÆTICA. Vide in *Sonare*.

SOMNIATOR, ut *Somniarius*. S. Hieronymus in c.
27 Hierem *Ne audiant Prophetas snos atque divinos, &*
Somniatores, & augures, & maleficos. Capitula Caroli
M. lib. 6. c. 215. *Magi, arioli, fortilegi, venefici, divini,*
iucinatores, Somniatorum conjessores, &c. Paschalius
Radbertus in Epitaphio Vualæ Abbatis Corbeiensis lib.
2. c. 9. *Divini, conjessores, & multi, nec non Somniatores,*
&c. Lindenbrogii locum hunc ex Plauto adducit, *aut*
Somniator est, aut fellor xenarius. At editi libri habent
Dormitator, in Trinummo. Vide Nonnum in Sylloge
Historiar. pag. 151.

¶ SOMNIORTATOR, δειρη πάλος, in Gloss. Lat.
Gr. ubi Sangerm. habent, *Somui potator.*

¶ SOMNIS, pro *Sonus*. Vide in hac voce.

¶ SOMNIUM. Vide in *Sonare*.

SOMNUS VENEREUS: ita Medici Latini appel-
lant quem Græci δειρηματίας, quem scilicet per somnos
inavis visis affecti a grotesca, feminis lapsi vexantur.
Ita præter Plinium, a quo *Peneris somnium* appellatur,
Cælius Aurelianus lib. 5. Chron cap. 5. Adde in hanc rem
insignem alium locum ejusdem egregii scriptoris ex
lib. 1. cap. 3. pag. 22. *At vero concedimus, sive venit,*
quam adhibendum probat, ab aliquibus parva Epi-
leptis nuncupata est, siquidem similem facias membro-
rum motum diverso contratu, anelatione & sudore at-
testante, & oculorum conversione cum rubore vultus, ac
deinde post effectum displicere facias sibi mei corpus cum
pallore, & quadam debilitate vel maistitudine, adeo ut
veros afficere videatur, non sepe imminente accessione per
somnum jallu feminis ægri præparantur, quod Græci
Onirogonou vocaverunt.

¶ SOMONIARI, ut *Somniare*, citare. Charta
Henrici IV. Reg. Anglian. 1407. apud Rymer. tom.
8. pag. 501. *Et quod nullus eorum Somoniarius in aliqua*
juramenti inquisitione, nisi coram dilectis ministris domini
Regis.

¶ SOMPNEIA, ut *Somniata*. Vide in *Sonare*.

¶ SOMUM, pro *Summum*, in Antiquit. Navar-
ræ Jos. Moreti p. 301. *Quemadmodum dividit illa pennæ*
S. Cypriani in iuso & vadis ad Somo de Euckero.

SON, Grex, inquit Wendelinus, a Teutonico *son*,
sunt, gesu, grex, ac numerus præfixius animalium.
Lex Angliorum & Werinorum tit. 7. §. 2. *Qui ferosas sex*
cum verre, quod dicunt Son, furatus est, in triplum
componat. Vide *Sonellus*.

1. SONA, Vestis Ecclesiasticæ vel Monachicæ
species. Historia Glastonensis Abbat. tom. 1. Moa-
stici Angl. pag. 6. de reliquiis, quæ ibi asservabantur,
S. Thoma Archiep. Canuar. *De cuculla, stamino, Sona,*
peda-

pedalibus quibus utebatur hora sue passionis. Et infra: De cuculla, carne & sanguine, & Sona Pontificali. B. Ulfraai Episcopi. Legendum forte fola.

2. SONA, Pax, compositio, patrum, fœdus: vox Danica. Charta Eriici Regis Danorum ann. 1317. apud Isaac. Pontanum lib. 7. Hist. Dan. pag. 419. Nos fratres nostri... & omnes Danis, qui... fuerant in gaecra proxima inter nos & D. Marcbionem habita, boni iudicij, & propter hoc debent habere plenam Sonam, & ob hoc nos debemus habere suspensionem aliquam contra ipsos. Alia ann. 1318 apud eundem: Concordavi totaliter in hunc modum videlicet, quod super omnibus (querelis) vera & plena concordia sitque Sona perpetua temporibus duratura esse debeant. Charta Woltemari Ducis Juticie ibidem: Compositionem plenam & Sonam competenter habuerint. Infra: Diem reuigilium aut Sonam non inibimus, &c. Vide Durafnas & Duonbonch.

3. SONA, Multa, quæ ob inflictum vulnus imponebatur, quod ex compositione sapius persolvebatur, forte sic nuncupata. Consecutus Furnenses ex Tabulæ. Audomar. Pro valere penetravit... in capite, vel in corpore dimidia Sona debetur laico, & de residuo erit in gratia Comitum. Ibidem: Qui ecalam vel membrum perdidit dimidium Sonam debet habere, & de residuo perdidit suorum erit in gratia Comitum malefactorum.

4. SONALHA, Campanula, tintinnabulum, Gall. Soanette. Charta ann. 1344. ex Schedis Cl. V. Laacelai: Qui habebat vel tenet bovem, tenetur portare de nocte pro pari bovem, mulatram, vel ronciorum unam Sonalham apertam cum metello.

5. SONALUM, Tintinnabulum orbiculare, Italics Sonaglio, Gall. Grestol. Constat. Frederici Regi Sicilie cap. 115. Quod si avis amissa, antequam se recipiat in pristinum libertatem, volando per arbores cum gestis & Sonaliis, ab aliquo fuerit cum passu, vel sine passu vocata, & ad eum venerit, &c. Vita S. Humilitatis tom. 5. Maii pag. 207. Die quadam masella quedam cum petreolo ad cellum in cellam introivit... super fenestram ascendit, dominam suam quasi deridentem inspicit, Sonalium ibi deposuit, & quasi valde cunctis namquam compariis: Ualdinus in Indice ad Dac. d. Amor: Barberini: Tractas de vridas que quasi unum funt, licet aliquantulum in patria Tuscia differant in vulgari. Illi enim diemur armitigeri, qui hastiludant cum Sonaliis & banderis, & induit ad hoc tantum.

6. SONARE, Lex Longob. lib. 2. tit. 52. §. 2. Si comes in suo ministerio iustitiam non fecerit, tunc Missus noster de hac causa Sonare faciat, usque dum iustitia ibi fiat. Ubi Glossæ, Sonare, inquirere.

7. SONARE, Dicere, dici. Concilium Ticinense sub Benedicto VIII. PP. in Prefat. Quia usale est apud eos Sonare, Filii matrem sequantur. [Noticia iudicanti ann. 833. in Append. Marcæ Hispan. cap. 780. Et quando ipse Episcopus Wimar ab hac seculi migravit, plenum vestimentum exinde habebat de omnia que superius sonant.] Charta ann. 1066. in Notis ad Concilia Narbon. Sicut Sonat in preceptis Regum, id est, sicut scriptum est. In Consecutus. Andegav. art. 26. En sonnant en termes généraux, qu'il a le possédé à titre. Id est, dicendo in terminis generalibus iusto se titulo possedisse. Epistola Honorii Imper. apud Baron. ann. 419. a. Cum post abscissam venerabilis viri Zorini, circa meritum Ealali ordine subrogandi communi iudicio conveniens, multisudo Sonasisset, &c. Id est, una voce meritum Eulali commendasset. Lex Vervini ann. 1233. art. 13. Super bargensium aliquem neque ego, neque viliis meis, clamorem facere poterit, nisi sub testimonio Scabinorum: ita tamen, quod si clamoris alicuius duo iurati testes Sonaverint, hereditate

excepta, post iuratorum testimonium ius cuiusque iudicio Scabinorum relinquitur. Sonner vero in Consecutus Inculcissimi art. 13. & Rupellensi art. 29. idem valet ac æquivalere, equipollere. Item pro loqui S. Columbanus in Regula cœnobiali fratrum, seu Penitentiali cap. 1. Qui loquutus fueris in plaça, id est, altiore sono folio Sonaverit, &c. [Laur. Byzyn. in Diario belli Hungar. apud Ludewig. tom. 6. pag. 156. Insuper & litteras per Boemie regnum materiam præmissam Sonantes, scribebant.]

8. RESONARE, Idem quod Sonare. Versus scripti in fronte Bibliorum Metensis Ecclesie:

Es præfatus transiit canis, præsentia monstrans, Singula iura solus, singula sed Resonat.

Charta ann. 824. apud Sandovalium: Inter ipsos terminos, qui in ista scriptura Resonant. Infra: Et per ipsos terminos cum sua rem causa, quod in ista scriptura Resonat. Charta Rivipullenis æt. 883. apud Anton. de Yperz tom. 4. Sicut in ipso iudicio Resonat, & Tabularium Conchenfis Abbatie in Ruthenis ch. 296. Ita sicut Resonat in testamentis, & in prescriptis: patris nostri, &c. Adde Appendic. ad Capitul. nu. 66 104.

9. SONARE, in veteri Consuetudine Normannia cap. 68. idem valet ac testes improbare, reproberet res testimoniis: Et quanti il se a sa ou leurs dits, & mis en escript, cil qui est en prison doit estre amene deuant eux, & lui doit on demander, s'il en veut aucun Sonner: & se il dis fas aucun d'eux jussifant Saon, chose que disent ceux, qui sont ainsi Sonnez, ne doit estre a rien conté: mais si le Saon a est seffaint, ce qu'il dira sera receu avec les autres. Ubicitedo Latina habet Saonnate, & Sononium: Occurrit rursum c. 102. 109.

10. SONARE & SEONIUM, in edit. Latina apud Ludewig. tom. 7. Reliq. Miss. pag. 281. Et aadiis distis eorum, & in scriptis rodaltis, criminosis coram eis debet adduci & ab eis debet queri, si quem coram Sonare voluerit, & si ipsius Seonium super alio miserit, dictum ejus promulgo debet reputari. Statutum miferentis Reg. Franc. an. 1370. to. 2. Ordinat p. 397. Enqueroient ou se esarmiroient par boas tesmoings & convenables, sans Saon & sans sepeçon. Litteræ Caroli Van. 1366. ibid. to. 4. p. 717. Qui soient passer sanz Saon & sanz sepeçon: Vide in Recordum.

11. SONARE PEGUNIUM. Lezes Ethelredi Regis apud Venetynum editæ c. 27. Et precipimus, ne quis pecuniam puram & recte appendentem Soat, monetetur, in quocumque portu, monetetur in regno meo, super overbirneffam meam. Ubi Sonare pecuniam, est respuere, vel certe examinare per illius sonum, an proba sit, quod fieri etiamnum solet. Libertates villæ Perulensis ann. 1260. apud Thomassierum p. 98. Tot bone, qui daci laede, la duci Soat & hider, qui a son comandement, avani que passer la villa, i quicumque ledam debet, eam debet exolvere ledario, &c. Ita, Soner, est solvere, qua notione rursum ibi occurrit.

12. SONARE SIGNA, campanas pulsare, Gall. Sonner. Charta ann. 1122. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 343. Qui (Monachi) suscepit de manu nostra cordis, signa illa promitti Sonaverunt, ac per hoc inviolatam suam cunctis qui aderant innotuerunt. Martyrolog. S. Albini Andegav. De canonicis S. Maricis Andegavensis cum de præfatis vita decesserint faciemus bec. Primitus signa Sonabimus, &c. Adde Chron. Novalic. apud Murator tom. 2. p. 2. col. 744. Sonare ad martellum, in Regim. Paduæ apud eundem tom. 8 col. 438.

13. SONARPAIR. Vide infra Sonopair.

14. SONDRUM, Solum, fundus, ut videtur Tellerment. Tellois episc. Curienfis ann. 766. apud Mabil-

Mabillon. to. 2. *Annal. Bened.* pag. 718. col. 1. *Agri, prae-
la, & quidquid ad ipsas colonias pertinet, cum omni
Sondra suae integro.* Pluries occurrit ibidem. Vide *So-
lanum*.

¶ *SONEGIA*, ut *Soniata*. Vide in *Soniare*.

SONERA, *Cochlea*, quam deferunt peregrini a
sancto Jacobo. Marth Silvaticus.

SONESTI, *SONISTA*, Idem quod *Son*, de qua
voce supra, Grex, numerus praefinitus animalium.
Pactus Legis Salicæ tit. 4. *Si quis admissarius cum gre-
ge, boves, cam (7.) aut 12. equos furaverit, mol-
bergo Huicde Sonista.* Quæ postrema verba desunt in
Legis Salicæ tit. 40. §. 5. Lex Kipuaræ tit. 18. qui est de
Sonesti: Quod si iugenaas *Sonesti*, id est, 12. equos cum
admissario, aut 6. feras cam verre, vel 12. vaccos
cum tauro juratus fuerit, &c. Vide Capitulum. 4. an. 803.
cap. 3.

¶ *SONGEIA*, ut *Soniata*. Vide in *Soniare*.

SONGIA, Ital. *Sangia*, Gall. *Oing*, Adeptus, un-
guen. Joan. Laudensis in Vita S. Petri Damiani num. 4.
iuxta quam puerilia membra disendit, & undique per-
ungendo corpusculum, uia modica summe *Songiam* pro-
figavit. [Statuta Astenf. de intratis portarum: *Sangia*
& *Sopam* solvas pro quolibet rubo lib. 3.]

SONGIANA, *SONGNIA*, *SONIACA*, ut *Soniata*.
Vide in *Soniare*.

¶ *SONIA*, ut *Saana*, Vide in hac voce.

SONIARE, Hospitio excipere, procurare, gi-
stium præbere vel procuracionem. Glossæ Mss. ad Le-
gem Longobard. *Soniare*, *carare*. Recte, quidquid di-
cant viri docti. Vett. Formulæ Pithœanæ Mss. cap.
108. *In ea ratione, et voce, vel ipsi Presbyteri, qui ip-
sa Ecclesia custodire videntur, annis singulis ad Mis-
sa sancti, quæ est in mense illo, dilectione nobis & pa-
tri Soniare debeat, una cum tantis dominis, una die &
nocte pascere faciat.* Formula 57. ex Andeg. *Haata-
mæ conditione, ut dum advixerit, mihi in omni bus, tam
de viro, quam & de vestigio, Soniare mihi debeat, &c.*
Capitulum ann. 779. cap. 21. *Si Comes in suo ministerio
justitias non fecerit, Missos nostros in sua casa Soniare
faciat, usque dum justitia ibidem facta fuerit.* Capitu-
lulare de Villis cap. 27. *Et Comes de suo ministerio, vel
dominus illi, qui a iuribus sancti fuerint Missos aut
Legationes Soniare, ita & modo in aetate & de paraver-
dis, & omnia ei necessaria solito more Soniare facient,
qualiter bene & honorifice ad palatium venire vel redire
possint.* Ubi *Soniare*, est nostrum *Soigner*, curare, pro-
curare, curam habere. Vox deducta a *son*, cura: illa
vero a *soinus*, *fannis*, *foanis*, excusatio, quod qui *soi-
um* seu *exonium* habent, vel circa rerum domesticarum
curam occupati sint, vel morbo detenti. [Vide
Sunais.] Hinc vero *Soniare* dicitur is, qui circa hospiti-
um exceptionem ac procuracionem curam adhibet, ac
proinde, qui eum excipit vel pascit, quomodo dicitur
Soigner quelqu'un. Corne non diffiebat, nostrum
soin, a voce Latina *Sonium* deduci posse. Lego enim
in Gloss. Lat. Græc. *Sonniam*, *σπννιαι*, *σπννιαι*: in
aliis Glossis, *Sonniar*, *σπννιαι*. [Gloss. Græc. Lat.
σπννιαι, *σπννιαι*, *Sonniar*, cura. Ibidem *σπννιαι*,
curas.] Hinc *Soniam* peculiariter notione pro cura,
solicitudine, acceptum constat, quod forte qui *sonniat*,
varias, ut fieri solet, pro reitudinis ac anxietates animo
pervolvunt. Unde *Songer a quelque chose*, etiamnum
vulgo dicimus, cum rei alicui incumbimus, vel de ea
cogitamus: adeo ut literæ istæ, in *Sonjare*, pro *diptor-
bogi* sint. Denique si inda etiam *Sunais* vocem quis or-
iam contendat, non magnopere repugnem. Ut sit, ex
Sonjare, deducta vox Alia.

SONNIATA, pro Procuracione, vel gisto, vel po-
tius pro ea præstatione, quæ fiebat vice procuracionis,

ac deinde pro quavis pensatione, usurpata in veteri-
bus tabulis. Charta Hugonis Episcopi Sueffionensis an.
1096. *Concedimus B. Martini Monasterio in personam
& quiete babeat altaria, unum sanctæ Gemma, sine il-
la etiam exactione, quæ vulgariter dicitur Soniata; al-
terum cum Soniata in villa, quæ Noa vocatur, salvo Ep-
iscopi debito iure, &c.* [Charta Balduini Episc. No-
viom. ann. 1102 apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect.
col. 399. *Unusqueque cano in festivitatem SS. Apostolorum
Simonis & Jude episcopi seu ejus ministris Soniatam*,
x11. scilicet denarios solvat.] Alia Simonis Episcopi
Noviomenfis ann. 1130. in Tabulario Monis S. Mar-
tini diocesis Cameracens. *Singulis tantum annis duos
solidos pro Saaniata, & 6. denar. pro obsonio in festivi-
tate S. Remigii Decano persolvetur.* Anclmus Lendien-
sis in Gest. Pontif. Leod. cap. 4n. *Præcepit, ... ne ne-
que ipse, nec ullus aliquis Decanorum, qui post eum
venturas esset, Soniatam, Episcopi debitam, ad eo-
dem loco, ubi ipsius Sancti corpus requiescit, accipere
presumeret.* Ubi perperam editum *soniatam*. [Vide
supra *Sogucia*.]

¶ *SONNIATICA*, ut *Soniata*. Charta Samsonis
Archiep. Rem. ann. 1148 apud Marten. 101 Ampl. Col-
lect. col. 805. *Sane ipse presbyter a Soniaticis seu obso-
niis & exactionibus quæ periturum ad episcopi servitium
sunt, ... penitus liber erit.*

¶ *SONNIATICA*, Eodem intellectu, in Charta
Manasse Archiep. Rem. ann. 1076 apud Marlot. His-
tor. Rem. tom. 2. pag. 172. *Uti ea (altaria) fratres per-
petuo sine personis teneant, tantum Sonniaticas per-
solvant.*

¶ *SONNIATA*, in Charta Lamberti Episcopi No-
vinm. ann. 1122. ex Tabul. S. Quintini in Insula pag.
41. *Soniatas sive obsonia & quasdam exactiones quæ
pleramque ad nostrum servitium sunt, illi penitus rela-
quamus.*

¶ *SONPNEIA*, Charta Radulphi Milicis an. 1139. ex
Tabul. Corbeiens. Super majora, justitia & *Sompniea*
de Fontecourt. ... qui taverunt mihi & heredibus meis
in perpetuum *Sompneiam* quam a me percibant.

¶ *SONEGIA*, in Charta Nicolai Episc. Camerac.
ann. 1137. ioter inlstr. tom. 3. Gall. Christ. novæ edit. col.
39. *Ipsumque ab omni casali exactione, omniæ *Son-
giarum* & debitorum solutione, ... assensu Archiepiscopi
nostri, ... absolvimus.* Alia ejusdem ann. 1153 apud Mir-
ezum tom. 2. pag. 117. 2. col. 1. *Et de *Sonogiis*, & jure sy-
nodali liberum facient.* Charta an. 1174 apud emnd.
Mirzum 10. 1. pag. 710. col. 1. *Anaiversarium ejusdem
Lamberti & patris & matris sue, sine *Sonogiis* aliis
ab istis quotannis faciant.* Occurrit rursum ibidem p.
715. & 716.

¶ *SONGEIA*, Charta an. 1111. ex Tabul. Elnon. Car-
tem. *liberari fecerat (Robertus Comes Handriz) ab
exactione illa quam *Songiam* vocant.* Postea vero cum
Songiam illam exigere quidam Comitibus miles, &c. Ad-
de Annal. Benedic. Mabillon. 10. 5. p. 561.

¶ *SONGINA*, Statuta Eccl. Sueffion. an. 1402. apud
Marten. tom. 8. Ampl. Collect. col. 1536. Item, præ-
cipimus & monemus, ut omnes abbates, abbatisse,
priores curati nominati, ceteræque persone ecclesiasti-
cæ nobis ratione curarum seu beneficiorum suarum, aas
alias qualitercumque *Songias* debentes eas, prout tenen-
tur, solvant decanis, ... non solvcentes autem in his scrip-
tis excommunicamus.

SONGNIA, Eadem notione, in Charta Alberici Ar-
chiep. Remensis ann. 1207. in Tabul. Foisnic. *Reco-
gnoverant se vendidisse duos modios vini, duos gallos
ovena, duas solidos & duos denarios boue monetæ, duas
Songias, & duos repastos.*

SUMPNIATA, Eodem significato. Stephanus Tor-
naç.

nac. Epist. 187. 2. edit. *Sumpnas etiam nobis solvere tenetur, sicut alia tenetur vicina Ecclesia.*

scribit Vassorius in Annalibus Noviomensibus. p. 959. dimissit Curionibus diocesis Noviomensis, sub Vermondo Episcopo, *sonatiam* praestationem, eamque commutatam in censum 12. denariorum, Capitulo exsolvendum, postmodum peracta. Synodi. Sed quod *sonigues* Gallie appellari ait, quasi *moissonies*, seu *jus messis*, plane fallitur, cum vox haec à *soniare* origine ducat.

De *Sonnatiarum* vero praestatione multa habet vetus Consuetudo Remensis, quae hic exhibere, ad vocis vim plane percipiendam, operae pretium videtur: *Es-fogne est un droit ou devoir seigneurial des par les heritiers en successeurs des trespasses au Seigneurs sous la consue desquels ils ont & possèdent heritage au jours de leur trespass. Et n'est pas universel, ac uniforme: car il est seulement deus terres & seigneuries, esquelles est accoustumé d'ancienneté d'assigner; & si doit on pour Esfogne en aucuns lieux un denier parisis, & en aucuns deux deniers parisis, en aucuns douze deniers, en aucuns autant, ou aucuns soit le double, aucuns soit la moitié, d'autant que les heritages doivent de cent annuel. En aucuns lieux est de une jenio Esfogne pour une succession, soit qu'ils y soient plusieurs ebeis de personnes succedans. En autres lieux ebeis un ebeis succedant doit une Esfogne: En autre lieu aussi faut Esfogner dedans huit ou neuf jours, ou autre nombre de jours après le deces du trespass. En aucuns lieux dedans un jour naturel. En aucuns lieux faut Esfogner avant que le corps du trespass soit enterre, & avec ce en aucuns lieux l'amende de non Esfogner est de dix sols parisis; & en autre lieu est de vingt-deux sols six deniers parisis, & en autre lieu est de sept sols six deniers parisis. En la cité & ville de Reims ne se font aucunes Esfogues, & n'en a jamais esté nié, ac aussi en plusieurs autres villages, ne villes assises es environs dudit Reims.*

¶ *SONISTA.* Vide in *Sonistis*.

¶ *SONITIZARE*, Campanas argue pulsare. Guidonis Discipuli. Fars. l. 1. c. 19. *Ad finem Missae omnia signa Sonitizare.*

¶ *SONNIZARE*, Eadem notione, ibidem c. 1. *Ex-omnibus omnia signa pulsantur: duo majora tamdiu prolongentur Sonnizando quousque reverentiar processio.* *SONITUS*, Murmur. Conventus Aquilgranensis an. 817. & Additio I. Ludovici Pii cap. 41. *Ut qui negligenter Sonitum fecerit, aut aliud quid excesserit in refectorio, mox a Priore veniam petat.* Ubi quidam Sonitum crepitum ventris interpretantur; sed perperam. Capitula Monachorum ad Augiam directorum c. 7. *Si quis autem de ipsis aliquid ibi deliquerit, vel excesserit, aut Sonitum aliquem fecerit, exceptis his, qui ad mensam sedent, prostrati ibi coram Priore tamdiu jaceant in terra.* &c. Capitula Adalhardi Abbas. c. 27. *De omni strepitum, vel excussione, vel Sonite.* Vide Nomasticum Cisterciense p. 171. 172. 175. 176. 180. 182. & infra in *Sonitus*.

¶ *SONITUS*, CAMPANAS, quo adversus hostes congregantur homines alicujus districtus, ioter jura dominorum recensetur in Charta an. 1335. part. 2. Histor. Comit. Loffen. p. 37. *Sed ipsa villa & hominibus ejusdem gaudebunt, cum suis juribus gaudebant & fruentur libere & absolute, sicut & aot terris nostris & dominis, comitatibus supradictis, hoc excepto, quod Sonitus campana pro patria comitatus Loffensis (sicut moris est) defendenda, nobis & nostris successoribus, ibidem Comitibus de Lor, in perpetuum remanebit in villa de Zoulte memorata.*

¶ *SONIUM*, *SONIUS*, *SONNA*. Vide *Sonnis*.

¶ *SONNIATA*, *SONNIATICA*. Vide *Soniare*.

Tom. VI.

SONNIS. Vide *Snaais*.

¶ *SONNIZARE*. Vide *Sonitizare*.

SONOPAIR, Verres, Dux gregis: ex *Son*, grex, & ... Lex Longob. l. 1. tit. 25. §. 47. *Si quis verrem alium furatus fuerit, componat sol. 12. ipsum, qui dicitur Sonopair, qui omnes alios verres in grege battis & vincit, tantum in uno grege, quamvis multitudo peroramus sit, unus computetur Sonopair, &c.* Ubi Edictum Rotharis Regis Longob. tit. 105. §. 33. *Sonopair* praefert. [Alias variantes lectiones exhibet Murat. to. 1. p. 2. pag. 44. ex Cod. Mss. Mutinensis habet, *Sonopair*: Ambros. *Sonorfair*: Etenensis, *Sonorparz*. Vide *Son*.]

¶ *SONORIOR*, comparat vocis Sonorus, apud Johannem Abrinc. de Offic. Ecclesiast. p. 385. *Nos habemus area Sonoriora & duribilia, significancia area praedicatorum. Sonorius caatere, in Consuetu. Fontanell. Mss.*

¶ *SONORITA*, Cantor. Vita S. Dunstani tom. 4. Maii p. 358. *Audierat insinuos Sonoritarum voces, subtili modulamine in hac eadem basilica concerpentes.*

¶ *SONORITAS*, Sonor canorus. Capitulum Karolomanni tit. 3. *Preces nostrae à Deo non recipiantur, ... nullam Sonoritarum virtutum habentes.* Mirac. S. Rithardus to. 3. Maii p. 115. *Eratro moasterii dulci modulatione atque alia vocum Sonoritate, assuetat miraculis jubilationes certatim resultabant.* Vide Vossium de Vitiis Serm. l. 3. c. 49.

¶ *SONOROSUS*, *sonorous*, in Gloss. Lat. Græc. *Sonosus*, in Sangerm. pro Sonorus.

¶ *SONORUS* AIB. Vide *Sonopair*.

¶ *SONIUS*, *Sonus*. Gloss. lfd. Ita etiam legendum in Gloss. Latin. Græc. ubi habetur: *Sonius*, *sonus*. Vide *Causa*.

1. *SONUS*, *Rumor*, *sama*, *Gallis Bruit*. Gregorius Tur. lib. 8. Histor. cap. 18. *Sonus enim erat fororem suam. Conflantiaopolim fuisse translata.* Baudouinia in Vita S. Radegundis cap. 4. *Dum in villa ipsa adbucesset, sui Sonus quasi eam Rex iterum vellet accipere.* Ita usurpant idem Gregorius Turon. l. 6. c. 47. l. 8. c. 41. 43. Vita S. Treverii Monachi c. 3. Capitula Caroli c. tit. 12. c. 5. Guill. de Podio Laurentii cap. 47. Hugo Flaviniac. p. 164. Petrus de Vineis l. 2. Ep. 54. &c. Vide *Sonare*.

SONUM FACERE, in Penitentiali S. Columbani c. 14. & in Capitulis Aquilgran. ann. 817. c. 31. *est murmurare, aut murmur excitare: Faire du bruit.*

2. *SONUS*, Clamor inconditus multitudinis, quo reum alicujus criminis infestatur, ut fuit *Huteffum*, apud Anglos, & *Clamor de Haro*, apud Normannos. Prima Curia Generalis Catalanæ sub Jacobo Rege Aragon. ano. 1291. Mss. *Quod nos, vel aliquis alius, non procedat contra aliquem richum hominem ... sine citatione emittendo Sonum, nisi essent malefacta, in quibus casibus posset persequi malefactorem, emittendo Sonum, &c.* Vide *Huteffum*.

3. *SONUS*, Psalmus Davidicus, *Venite exultemus* &c. qui in Matutinis canitur, forte sic dictus, inquit Garthas Loaisa, quia sonora voce decantatur, ut contra nullo sono interveniente orationem dici, ait Amalarius in Eclogis de officio Missæ, quæ voce submissa dicitur. Concilium Emeritenle c. 2. *Oporet igitur, ut scius in aliis Ecclesiis vespertino tempore, post lamen oblatum, prius dicatur Vespertinum, quam Sonus in diebus festis, ita & à nobis custodiatur in Ecclesiis nostris.* Breviarium Mozarabum: *Statim dicitur Sonus, si sit festum; eo quod dies ferialis caret Sono, nisi in tempore Resurrectionis propter solennitatem dicitur.* Haec regula. *Sonus est: Venite, exultemus Domino, jubilemus Deo salutaris nostro. Versus: Preoccupemus faciem Dei, in confessione, & in Psalmis jubilemus Deo.*

Bb

SO.

SOPANUS. Vide Zupa.

SOPRARIA, Vasis species. Vide Liso.

¶ SOPECHON. Vide Soupechon.

¶ SOPHIA, à Græc. σοφία, Sapientia, scientia. Charta Bertrandi Comitis Forcalquier ann. 1044. ex magno Chartul. S. Victoris Massil. fol. 148. v. *Omni potentis factor omnium Deus ineffabilis Sophie sua dispositione condens cuncta*. Vide Linoc. litter. Marienii p. 46.

SOPHISMA, z. Sophisma, scientia. Vita S. Fruasii Episcop. c. 7. *Unus Sophisma intelligentique perisiam indeptus*.

SOPHISMATICARE, Decipere *sophisante*. *Sophisticare, decipere verborum intricatone*. Ugurio. [Vide *Sophisticare*.]

SOPHISTÆ, inquit sanctus Augustinus l. 1. Locutionis de Exod. appellatur *Latinarum litterarum eloquentissimi auctores*. Gloss. Lat. Mf. Reg. *Sophista, Orator, vel sapiens*. Idem Magister : *Sophista, sapiens*. Lex 3. Cod. Th. de Studiis liber. urbis Romæ : *Habeas igitur auditorium specialiter nostrum, in his primum, quos Romane eloquentie doctrina commendat : Oratores quidem tres numero, decem vero Grammaticos : In his etiam, qui secunda Græcitas pollore nescuntur, quinque numero sine Sophistæ, & Grammatici æquo decem*. Idem, Oratores Latini tres, Græci quinque. Neque aliter vocem hanc usurpat Lex un. de Professorib. &c. eod. Cod. Fortunatus l. 7. Poem.

Doctæ recessuris, quid predest lingua Sophistis ?

Theodulfus Aurelian. l. 3. Carm.

Quique Sophista potens est, quique Poeta melodus. Vita S. Boniti Episcopi Claromont. c. 1. *Ceteros coetaneos excellens à Sophistis probus atque prelati est*. Baldricus Burgulienis Abbas :

Egregius doctus, magnusque Sophista Geraldus. Ita non semel usurpat Ordericus Vitalis pag. 352. 460. 475. 570. Vide Sancti Basilium Epistol. 83. 146. 147. 155. Veteribus vero, qui *Sophiste* potissimum appellati fuerint, erudita observatio docet præ cæteris Petrus Faber Sanctorianus ad Leg. 1. de Iustitia & Jure pagina 715. 716.

¶ SOPHISTA, Concioiator. Mirac. S. Gibrani to. 7. Mailp. 623. *Adest divinus Sophista, ostensus incredulis, quanto donativo Christus remunerat qui ejus imitantur vestigia*.

¶ SOPHISTICARE, Adulterare, corrumpere, *Sophistiquer* nostris eadem notione. Statuta Massil. l. 5. capit. 21. *Constituimus ut nemo possit vel nudeat in Massilia incammarare seu Sophisticare aliquid avere, cujuscumque sit generis & materiei*. Vita B. Lidwinz tom. 2. April. pagin. 355. *Et facta cataplasmate de balsamo, ut differbas, non Sophisticato*. Vide infra *Sophisticatio*.

¶ SOPHISTICARE, Decipere, simulare. Epistol. Conradi II. Reg. Siciliz in Chron Sicil. apud Marteo. to. 3. Anecd. col. 21. *Mentis est regnicolis mortem nostram, & Sophisticans in eo dominum, pseudo-regem se fecit*. Concil. Constanti. to. 2. col. 389. *Quosdam episcopos... secreta per diversas gratias & promissiones Sophisticavit & corrupit*. Vide *Sophisticare*.

¶ SOPHISTICATIO, Adulteratio. Statuta Massil. l. 5. c. 21. *Qui (probi homines) cavere debeant ne possit ibi fieri aliqua incammaratio, vel Sophisticatio*. Adde Statuta Avenion. l. 1. rubr. 21. art. 11. p. 85. Vide *Sophisticare*.

¶ SOPHISTRIA, Gr. σοφιστρια, Magistra, sophistries. Chron. Angl. Th. Osterbourn p. 266. *Quibus etiam assignandus est tertius tractatus, quem edidit (Johannes Wiclef) super Sophistria*. Non exstat in Catalogo quem de Scriptis Wiclef texuit Guillel. Cave in Hist. Littet.

SOPHOS, acclamator in theatris docet non uno loco Martialis : quam vocem haud omnino dispari notione usurpat Sidonius Apollinaris l. 1. Epist. 9. l. 8. Ep. 6. l. 9. Ep. 13. Carm. 8. & alibi, ut & Fortunatus Pictavenfis l. 3. Poem. 2. l. 6. Poem. 2. l. 8. Poem. 2. l. 9. Poem. 2. quibus interdum pro elegancia sermonis ac dictionis usurpatur. Adde Architenium l. 1. c. 5.

SOPHYRUS. Vita S. Willibaldi seu Wnebaldi Abbatis Heideheimensis c. 4. *Ille vir Dei sensu Sophyrus, agone argutus*, &c. Hodeporicum ejusdem S. Willibaldi o. 3. *Divine legis hagiographorum armariola indagando, sive legendo procaci sensu Sophyrus, mente moderatus indagabit*. Et o. 31. *Sed & in multis monachorum mansionibus, quas ipse solers & Sophyrus vastis per rura rimando explorabat*, &c. Ubi Canisius hac voce, σοφύρ, seu sapientem indicari observat.

¶ SOPITALIS, Qui fit inter dormiendum. Vita S. Dunstani tom. 4. Mailp. p. 355. *Sed ex beatis superna regionis civibus per Sapientem revelationem capaci dicerat intellectu*. Vide *Soporare*.

¶ SOPITIVUS, Soporem seu somnum concilians, inducens. Petrus Cellensis Epist. 2. l. 3. *Accedit hinc beatitudini mea dulces ad invicem commercium litterarum, unde & amaritudinibus meis misgissimum paratur electuarium, & inquistissimi Sopotivum medicamentum*, Sopir à Lat. Sopire, eadem notione dixerunt nostrates. Charta ann. 1450. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 1119. *Pour Sopir & eslaindre à nostre pauvres rois questions, debati*, &c. Vide infra *Sopitissimus*.

¶ SOPORARE, Dormire. Procellus de Vita & Miracul. vener. Mariz de Malliaco, to. 3. Mirt. p. 749. *Respondit quod in tota nocte non Soporaverat seu dormiverat*. Vita vener. Ida to. 2. April. p. 167. *Cum hæc... ad Soporandum lectulo iuxta morem artis sui corporis intulisset*, &c. Asa S. Bernardi Menthon. to. 2. Juo. p. 1075. *Omni die jam nocte profunda Soporantibus*. Vide *Sopitalis*.

¶ SOPORIFELUS, Soporifer, ut *Sopitissus*. Vita merice scripta S. Winwaloei ex Cod. M. Landevenec. fol. 117. verso.

Membra Soporisine modicum destituta quiesci.

¶ SOPPA, ut supra *Sebeppa*, officina. Charta ann. 1295. apud Mador Formul. Anglic. p. 425. *Item legat eidem ecclesie duas Soppas quas habuit de eadem ecclesia, que sine sunt in villa predicta versas Occidentem*.

¶ SOPRISA, Injusta captio, exactio, Epistol. Gregorii PP. IX. ann. 1228. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 948. *Negissimum juramentum præstiteri & receptis ab eis, quod servabunt fessuras suas, nec de cetero ecclesiasticorum Soprisas tolerabunt*. Serprendre, injuste exigere, in Charta ann. 1289. apud Lobinell. to. 2. Histor. Britann. col. 435. Vide *Supersperrendere* & *Saprisa*.

¶ SOQUA. Vide *Soca* 3. & 4.

¶ SOQUETUM. Charta Raimundi judicis Majoris Senescallie Tolosæ an. 1248. *Quoddam elemosinatum, Soquetum vini vulgariter nuncupatum, quod est diminutio quartæ portis mensuræ vini, quod venditur ad barnam & in minuta*. [Vide *Soquetum*.]

¶ Soquetum est Subsidium seu vestigal, quod ex immunitate mesuratum vini percipitur, ut plurimum in usus cessurum civitatis, cui à Rege vel Domino concessum est : *Soquetus*, in Litteris Caroli VII. Reg. Franc. an. 1431. ex Regesto 9. Senescallie Sommeriarum fol. 2. v. *Soquetus*, in Litteris an. 1478. Ludovici XI. Reg. ex Regesto Senescallie Belloquad re fol. 236. *Les habitants de Beaucuire, qui par otruy de nous, leur n'ie puis aucun temps en ça otruy qu'ils puissent cueillir & lever une aide appelle le Soquet on appeissentment*.

mens de uesures du vin qui se vend en detail en ladite ville de Beucaire & territoire d'icelle; c'est assavoir cinq picniers pour ecbacun barral de vin qui se monie à la septieme partie d'icelui barral, &c. Littere an. 1363. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 4. p. 238. Uti ipsi habitores (Andusiz) possint... levare Sogetum vini; videlicet sextam partem vini vendendi in dicta villa ad minimum, prout alias habuerunt. Littere Johannis Archiepisc. Auxitan. an. 1401. Concedimus quod possint & valeant imponere Sogetum in qualibet mensura, cum quibus mensurabitur & vendetur vinum in minuto ad tabernam in dicta nostra civitate Auxitana, videlicet diminutionem dictarum mensurarum de octava parte. Ibidem: Quod Consules possint levare Sogetum sive malamoliam; videlicet ex decem & septem cantonibus vini, medium cantonum vini, sive ejus pretium.

¶ **SOQUOTUS**, Eadem notione, pro **Sogetus**. Littere Johannis Fr. Reg. ann. 1361. to. 3. Ordinat. p. 498. Impune & libera in positiones suas, si quas habent, barragia, frizat, Soquotus vini, farine, vel similia, jam eis per nos dudum concessa vel donata; levare & exigere possint. Ubi advertere est **Sequetum** non ex vino duntaxat, sed ex aliis etiam rebus exactum fuisse.

¶ **SOQUUS**; ut **Soccus**. Calceamenti species. Statuta Mss. Raymundi Episc. Massil. an. 1271. ex lib. rubro Capituli ejusdem Eccl. Statuimus quod nullus invet chorum cum **Soquit**, nec unquam discalcatus, ita quod nuditas pedum apparere possit.

¶ **SORA**, f. pro **Hisp. Soria**, **Sorbum**, **Gallis Corne**, vel **Serbe**. Synodus Limensis an. 1585. inter Conc. Hispan. to. 4. p. 426. Post hac nemo vel Hispanus vel Indus... faciat argva ex **Sora** cum mixtura yuce, quoniam non solum sanitati nociva est, sed... etiam perniciofa; que nimirum Indis ebrietatem & mortem aliquando asserere solet.

¶ **SORATA**, pro **Staurata**, ni fallor. Vide **Storax**. Statuta Vercell. l. 2. fol. 27 v. Culcitra una & cussinum unum super quibus dormit; linreamina due, cecperitorium unum, vel **Soratam** unam, &c.

SORATOR, **SORATORUM**. Statuta Mediolanensia part. 1. cap. 245. Ad transversum fluminis tam publici quam privati, vel alicujus regie vel **Seratoris**... liceat vicino habentis terras ab utraque parte aquam ducere. Cap. 247. Et manentur pontes, & **Seratoria**, & aggeres, &c. Adde c. 329. Idem quod

¶ **SORATORIUM**, **Receptaculum** per quod aqua exundans defluit, **Gallis Decharge**. Statuta Muin. rubr. 353. fol. 69. Statutum est quod unum **Soratorium** in quod cadit aqua canalis siveule fieri debeat ad molendinum de Cantono. Addit. ad ead. Statuta c. 25. fol. 48. v. Ordinamus quod quilibet habens molendinum ad macinandum seu fullandum, teneatur habere juxta ipsum molendinum unum **Soratorium** ante paratores & moram, & magis bassum ipsa mora, ... per quod possit labi aqua, quando non macinatur, & quando occurrit inundationes aquarum; ita etiam quod aqua per dictum **Soratorium** labans, revertatur in ipsam canale.

SORBELLUM, **SORBINUM**. Kethardus in Synonymis: **Jus**, **jusitium**, **Sorbinum**, **Sorbellum**, **forbium**, **offa**, **offella**, &c. Beta sanctimonialis in Vita sanctæ Adelheidis Virg. nu. 14. Tumbas autem & pene desperatos viros recreavit **Sorbellis** mixtis aqua, modica etiam farina & sagina.

¶ **SORBELLUM**, **Quantum** uno haustu quis forbere potest, **Gallice Gorge**. Vita B. Lidwinz to. 2. April. p. 274. Aliquando valde parum de pane (utebatur) cum modico **Sorbello** sive haustu cervisie spumantis.

¶ **SORBILLUM**, Eadem notione, in Vita Mf. sancti Amatoris Episc. Autissid. Propterea si non sumus immeriti, de poculis nostris **Sorbillum**, & de ferculis no-

Tom. VI.

stris fume, licet rusticis, delibamentum.

¶ **SORBICINA**. Vide mox **Sorbicium**.

SORBICIUM, **Jus**, **jusculum**, quiddid hauriendo sorbetur. Philippus Eystetenensis in Vita S. Willibaldi. c. 4. Parentes etiam relatione eorum, qui puerum educabant, intellexerunt, quod puer sicco pane frequenter pascereetur, faba & ipsa, ac aliis leguminibus delibabiliter uteretur, **Sorbicium** autem, vel quibuscunque esset sorbilibus, nequaquam fruebatur. Gloss. Gr. Lat. in proxima, **Sorbisio**, **sorbicina**. Ubi Mss. **Sorbium**.

¶ **SORBILLATOR**, **Degulator**. Glossar. Ifidori f. pro **Degulator**.

¶ **SORBILLUM**, **SORBINUM**, **SORBIUM**. Vide supra in **Sorbellum**.

SORCEDILIS. Statuta Mediolanensia part. 2. cap. 142. Nullus de catero possit facere caput alicujus **Sorcedilis** pene flumen publicum per citius quatuor. [Vide an idem sit quod **Sorater**.]

¶ **SORCERIA**, **Sortilegium**, **Sorberie**, in Ufatibus Mss. Ambianens. laudatis in voce **Campionis**, col. 113. Leges Norman. apud Ludewig. to. 7. pag. 279. Deinde jurabunt **Sorceries**, & primus defensor, quod nec per se, nec per alium in campo fecit asserre, quod ei possint vel debeat jurare, vel parti adversæ nocere. Vide in **Duellum**, col. 1687.

¶ **SORCIUM**, **Feretrum**, ut videtur, in quo mortui cadaver deponitur. Notitia ex Chartul. S. Johannis Angeriæ. p. 428. Item quod **Sorcica** sive arces parabianorum dicta villa qui apud ipsos elegit sepulchrum, quas enim corporibus non congerit subterrari, infirmarie dicti monasterii reddant. Nisi fortassis contra Æ scriptum sit pro **Sorcicia**.

SORCOTIUM, **Vestis** species, [Italis **Sorcotta**.] **Gall. Sarco** vel **surco**, ita dicta forte, quod **Sorcio** superaddereetur. Christianus Episcopus Moguntin. in Chronico Moguntino: Purpuram optimam de almaria tollens, sibi fecit vestes, tunicam, **Sorcotium**, & mantellum, ut in Imperatoris curia gloriosior appareret. Knyghthon. ann. 1296. Dederantque signum inter se, ut sic suos mutuo cognoscerent in congressu cum Anglicis, ut **Scutus** diceret **Anglice Tabars**, alter responderet **Surcoite**. [Concil. Trevir. an. 1310. apud Marten. tom. 4. Aneed col. 249. Item, precipimus districte ne abbates vel monachi, abbatisse vel moniales, sub pena excommunicationis late Sententie, mantella seu **Sorcocia** aperta portent de cetero.] Vide Notas ad Joinvillam pag. 38. [& infra **Surcoium**.]

¶ **SORDA**. **Reparationes** factæ in Senefcallia Carcallone an. 1435. ex Schedis V. Cl. Lancelot: Pro reparando omnes **Sordas** tegulorum à parte voutarum, videlicet quia inter duas **Sordas** non remansit nisi una canalis tegulorum duntaxat. Hinc

¶ **SORDARE**, ibidem: In recuperando, in terrando, in **Sordando** totum hospitium. Rursum: In reparando, in terrando & in **Sordando** coperturam difficultati de subtilibus, tegulis, mortorio, &c. Denique: In terrando, in **Sordando**, & recuperando bene & sufficienter de terra, subtilibus, ferraturis, tegulis & mortorio.

SORDIDARI, **Infamari**. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 57. Si cum aliquo inventum fuerit, unde culpa sit, ibi necesse est causam tractari, & ibi purgetur, vel ibi **Sordideatur**.

SORDITIES, **Sordes**. Gloss. Gr. Lat. **ρῶπαρ'α**, **Sordiditia** (leg. **sordiditia** ut in Mss.) **pedor**, **squalor**. Utitur Petrus Cellensis l. 8. Epist. 7. & Charta Philippi Regis Franc. ann. 1310. pro libertatibus oppidi Bafidze in Petrocoris, ex 47. Regesto Tabularii Regii n. 38. Et quicunque **Sordities** in carveris eiecerint, à **Bajula** & **Consulibus** puniantur.

Bb a

¶ **SOR**.

¶ **SORDULENTUS**, Sordidus, in *Paranesti* Paciani ad *Penit.* inter *Con.* *Hisp.* tom. 2. p. 97. Ecce aliquem vides aliquando frangi, aliquando pauperulem, aliquando vili iuuena Sordulentum; nunc breu calatus & leopas & decorus est. Occurrit preterea apud *Tertull.* de *Penit.* cap. 11.

SORDUS, Retis venatorii species. *Vetus Inquestio* pro Episcopo *Vahonensi* apud *Columbum* pag. 388. *Cupiebat de nocte cum luminariis, & cum fide, quod vocatur Sordus, in monte, in quo modo est castrum Vahonis, peditis.*

¶ **SORELLUS**, Modulus agri, ut videtur, diminut. à *Sors*, eadem notione. *Vide Sors.* 4. *Regest.* Olim an. 1260. fol. 109. v. *De sancto Roberto de sancto Clara iuniore* tenet de canonicis *Sorellum* cum pertinenciis; questione mox inter patrem dicti *Roberti* & de minimam de *Bello-fatu* eius *Sororem* ad quem pertinerebat dictus *Sorellus*, quia dictus *Soror* dicebat ad eam pertinere per litteras donationis, per quas dictus *Robertus* ei dederat, si deceptoris *Suo* hereditibus, omnia que habebat, *Sua* quæ habere poterat.

¶ **SOREVARUM**, f. *Hecnia*, ilium procidentia, *Gall. Rupure*. *Mirac.* B. *Simonis* *Eremit.* August. tom. 3. April. p. 828. *Ejus filius occasione unius Sorevarii seu charitatis crepavit, ... & sic stetit crepatus & deinde hinc usque ad tempus mortis B. Simonis.*

¶ **SORGIE**, Añio jaciendi anchoram; *Sorgiro*, anchoram jacere, *Jetten* *Anero* i. forte à *Gall. Surgir*, navem ad portum appellere. *Mirac.* *Mss.* *Urbani V. PP.* ex *Tabul. S. Victoris* *Masil.* *Eras* tanta procella in mari quod nunquam *Soris* *similis*, voluerunt projicere, nauis fecerunt in mari quod *Sorgie* vulgariter appellatur, & cum esset in quadam avocula *Sive* *gondole* ipsius *barque*, essent ambo ad *Sorgiendum* *ferum*, ibidem: *Eras* tanta ira & procella maris per totam noctem laborantes, & cum uno solo *ferro* quod *Sorgie* *nant*, &c.

¶ **SORIAMNAIRE**. *Bullar.* *Fontanell.* *Mf.* fol. 39. v. *Concedimus redditis ovenarum, garbarum biadis, torcellarum, galliarum & ovorum quos & quas ratione miseris Soriamaire in foresta Britonae, in parcebiis & in villis da Barmville ... habemus.*

¶ **SORICINA CAUDA**, Medicis, Pullus ratio. *Vide in Cauda.*

¶ **SORILEGUS**, Murilegus. *Andreas* mon. 1.2. *Vita S. Ottonis* Episcopi *Bambergenf.* c. 40. *Non sorax, non Sorilegus* admittitur. *Vide Murilegus.*

¶ **SORIScula**. *Vide Sira* *seula*.

¶ **SORIUS**, Color equi. *Vide Saarus.*

¶ **SOROPHAGUS**, Lapis distas, eo quod corpora defunctorum condita in eo infra quadraginta dies adsumantur. *Gloss.* *Sangerm.* n. 604. *Ubi leg. absamantur.* A *Græco* *σῶπις*, locus, sepulcrum, & *σῶπις*, comedere.

¶ **SOROR**, Ejusdem dignitatis & institutionis, par. *Confect.* *Univerf.* *Parif.* per *Robert.* *Goules* fol. 3. v. *Hæc autem artium facultas per quatuor nationes distinguitur, quæ sunt Sorores & æquales.* *Galli* eadem notione *Sæur* usurpant. *Vide Sorores, & Sorariæ.*

¶ **SORORECLATUM**, in *Notis* *Tyronis* pag. 159. inter pannorum species.

SORORES, appellata Presbyterorum, vel Episcoporum uxores, à quibus ita ablinebant, in *Concilio* *Arvernensi* c. 19. & *Matificensi* l. c. 11. *Turonensi* l. c. 12. &c. *Quippe*, ut est in *Penitentiali* *Halitgarii*, si quis Clericus, i. cuius superior gradus est, qui uxorem habet, & post conversionem vel honorem iteram eam cognoverit, scias se adulterium commisisse. *Fortunatus* lib. 1. *carmin.* 15. de *Leontio* *Santonensi* Episcopo, & *Placidina* uxore:

Quæ tibi tunc conjux, est modo chæra Soror.
Vita S. Severi Episcopi *Ravennatis* n. 19. *Uxor quippe in Sororem versa est.* *Constantius* Presbyter in *Vita S. Germani* Episcopi *Antiodorensis*, de eodem *Germano* in Episcopum electo: *Superfuit Sacerdotium iniquis, castus, additus, sed repente mutatur ex omnibus: deserit mundi militia, castitas assumitur: seculi pompa calcatur, humilitas conversationis eligitur: uxor in Sororem mutatur ex conjugio, substantia dispensatur in pauperes, pauperes amittunt.* *Hugo* *Archiepisc.* *Ravennat.* l. 3. de *Hæretic.* cap. 5. *Et tunc, quas legitimas habebis uxores, istas separate, manebunt vestre sub castitatis honore Sorores.* *Vide S. Hieronymum* Episc. 46. ad *Rusticum*, l. 1. in *Helvid.* c. 6. *M. Paulinum* *Notanum* Episcopum Episc. 16. *Sidonium* l. 5. Episc. 16. *Amphilochium* in *Vita S. Basilii* *Cæsar.* c. 8. *Novellam* 4. *Isaaci* *Angeli* in l. 2. *Juris* *Gregoriorum* p. 175. & *Rosweid.* in *Onomastico* ad *Vitas* *Patrum.*

SORORES, Mulieres extraneæ, quas *zuvvæ* *ætas* vocant *Græci*, quarum consortium vitare jubentur *Clerici* in *Concilio* *Ancyraeo* can. 19. *Nicæno* c. 3. & aliis subsequentibus *Conciliis.* *Lex* 19. cap. de *Episc.* *Enni*, qui *probabilem* *saeculo* *disciplinam* agit, *decolorari* *consortio* *Sororia* *appellationis* *exculpat.* *Palladius* in *Vita* *Chrysolomi* p. 45. *Κατατίθηται ὁ λόγος κατὰ τὴν ἑκκλησίαν ἀποστολικήν τὴν ἐν Ἀντιόχειᾳ κατὰ τὴν ἀρχιεπίσκοπον καὶ τοὺς ἐπίσκοπους, &c.* *Vide*, quæ in hæc rem congesse *Filescus* l. 1. *Selestor.* c. 19. & *Jacobus* *Gorhofreus* ad l. 4. *Cod. Th.* de *Episcop.*

SORORES, à *Monachis* appellatae *virgines* ac mulieres, quæ pietatis ac devotionis intuitu, eorum discipline ac regulæ sefe addebant, ita ut domicilia seculi omnino haberent à *Monachorum* ædibus, ne qua prava oriretur suspicio. *Auctor* *Atheni* *Mureolis* *Monasterii* p. 17. *Et etiam tempore missæ buæ suæ extiores fratres cum Sororibus, de qua consuevitur oratione ad hæc assumunt.* *Et* p. 38. *postquam egit de fratribus exterioribus, seu laicis: De consuevitur autem congregandi feminas, quæ hic jam multis annis viginti, nobis est exemplum vitæ sanctorum Patrum, quæ & ipsi feminas congregaverunt ob amorem Dei, quatuor manifestæ & vitæ ita debet esse separata à Monachis, ut nulla inter eos possit esse suspicio; sed à solo Abbate & Pastore sit, qui eis prælati fuerint, earum vitæ & religionis ordinis.* *Ejusmodi* *Sororum*, quæ & *Famina* *conversæ* interdum dicuntur, meminit *Chronicon* *Montis-Sereni* an. 1210. 1219. & p. 158. *Argue* inde petenda *Monasteriorum* *duplicum*, de quibus supra egimus, origo.

¶ **SORORES** *Græcæ*, *Nijoræ*, in *Obitu* *ario* *Mf.* *Eccles.* *Marin.* fol. 37. v. *Ex conventibus Sororum græcarum Ordinis S. Francis, ac nigæarum Ordinis S. Domini, ... eadibus religionis & loco 4. fol.*

¶ **SORORES** *in Sacco*. *Vide Sacci.*

SORORES, quævis *Sanctimoniales*. *Fortunatus* lib. 5. *Poem.* 1.

Es crescite chæra per carmina sancta Sororum
Complacent *Damino*, te *duc* *mie*, *suo*.
Vide eundem l. 1. *Poem.* 1. & alibi.

SORORES appellabant *Monachi*, mulieres quævis, quibus orationum beneficentia concedebant. *Tabul.* *Abbas* fol. 105. *Ex pro matre sua, quam fratres Abbas acceperant in Sororem. V. Consort, & Fratrasias* 5.

Sororum *appellatione* *Regum* seu *Principum* uxores donabantur, cum de iis verba faciebant *Principes* *exteri*, aut si ad hæc scriberent, quemadmodum earum conjuges fratres appellabant. *Vide* Episc. 39. inter *Francicas* tom. 1. *Hist.* *Franc.* [& *Fraternitas* 7.]

¶ **SO-**

¶ **SORORGIA**, Uxoris foror, Gallice *Belle sauri*. Charta an. 1285. ex Tabular. Verzelicæ. De qua treillia & rochb Petrus Baden & Agatha Bardele Sororgia sua reddebant ... unum feutrium frumentis & unum Cenomanesant. Eiusdem originis

¶ **SORORGIUS**, Sororis maritus, Gall. *Beaufre*, olim *Sorogio*, *Serouge*. Vide *Sororinus*. Charta an. 1120. ex Tabul. Majoris Monast. *Dedit* (Guerinus) jam dictis monachis, intercedente pro eis Gausfredo docto Socii Sororgiasuo, omnem proprietatem eorum tam in terris quam in vineis & pratis. Charta Ludovici VII. Reg. Franc. an. 1169. apud Marten. tom. 6. Ampl. Collect. col. 139. Cognoverunt etiam prænominati Hugo & Guido, quod Nicolaus Sororgius suus aliam medietatem trium partium predictæ decime ... invadiverat, ... assensiente uxoris sua Emelina. Charta an. 1336. apud Lobinell. tom. 5. Hist. Paris. p. 654. *Esnpresce vius ex jugement Jehan de Beaulieu Ecuyer Sororge dudit vendue*. Le Roman de Vacez Mf.

Autressi s'entr, aliens como Serouge & gendre. Occurrit præterea in vet. Chron. Flandr. c. 6. & 25. apud Froissart. vol. 1. cap. 6. 27. 29. 33. apud Montrelet. Li. c. 47. & alibi.

¶ **SORORIA**, Soror. Litteræ Edwardi III. Regis Angl. an. 1351. apud Rymer. tom. 5. p. 731. Cum nuper serenissima Margareta Romanorum Imperatrix, Sororia nostra carissima, &c. Alibi legitur, Soror.

¶ **SORORIARE**, Simul grandescere, assimilari. Gerardus in Vita S. Adalhardi cap. 50. ubi utraque Corbeia: *Erant enim inter se communes & quin junior sub eodem patre jam Sororabat, dilectissime sorores*. De mammis puellarum, cum primum tumescant, *Sororiare* dixit Plautus. Vide Festum.

¶ **SORORISARE**, Eodem intellectu, in Vita S. Augustini Cantuar. to. 6. Maii p. 378. *Uniones sanium Hesperia, Britania, & Eoa ludin Sororians*. Joh. de Jazua: *Sororisare*, vel *Sororizare*, imitari morem sororis: uode Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Sororizare*, *Enjuigre la suer*. Vide Soror.

¶ **SORORICIDIUM**, *ἁδελφικὸν κῑνον*, in Gl. Lat. Gr.

¶ **SORORIGER**, Uxoris frater, Gall. *Beaufre*. Tabul. Aureliense io Lemovic. fol. 5. *Adionce Bernard Amalvi fratre suo, & Fulchrio clerico Sororiger suo*, &c. Vide *Sororgia*, & *Sororius*.

¶ **SORORINA**, Uxor fratris. Vita S. Catharinae Senensis to. 3. April. p. 928. *Lysa uxor germani virginis sacra, & per consequens ejus Sororina vel cognata*, &c. Vide mox *Sororius*.

SORORINUS, Sorori maritus. Vita Caroli IV. Imp. Rex vero Francie indignatus propter expulsiorem sororis sue & Sororini, & Sororge, nostris. Hist. Frane. Mf. ex Bibl. Memmiana fol. 269. *Le Roy d'Allemagne Seruge dedit Jehan d'Avoyne, & Jacobus Hemricurtus de Bellis Ledien sib. c. 22. Messire Boir d'Az, qui estoit Soroge al Saingnor de Hermalle: car ilb & ly Sires de Hermalle avoient les dois frereurs de Saingnor de Hauette*. [Vide *Sororgius*.]

¶ **SORORINUS**, Uxoris frater. Charta an. 1237. ex Chartul. S. Vandreg. to. 1. p. 910. *De quibus predictas Johannes mibi novem denarias debebat & rotdebant singulis ante ad medium qua dragesima & Galterus clericus meus Sororinus alius novem*. V. *Sororiger* & *Sororius*.

¶ **SORORISARE**, ut *Sororiare*. Vide ibi.

¶ **SORORISSA**, Monialis. Sebati. Perusinus in Vita B. Columbe Reatinæ to. 5. Maii p. 335. *Per salos religiosos aique garrulas anus, & larvatas Sororissas*, &c. Vide in *Sorores*.

SORORITATIS beneficium suscipere, in Sororum seu Sanctimonialium albam admitti, conscribi Thomas Walsinghamus p. 490. *Anno recessum suum, ingressi*. Tom. VI.

sa Capitulum, suscepit beneficium Sororitatis cum magna devotione. Vide *Fraternitas*.

¶ **SORORIUS**, Sororis maritus. *Sororius*, *Serouge*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Charta an. 1080. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 132. *Ex dono Haimonis filii W. Beuvn unam mansuram in ponne Goroaldi, concedente forore sua & Sororio suo Jobaunc de Langun*. Charta an. 1216. in Chartul. Domus Dei Pontif. *Ad petitionem matris meæ predictæ & proce fratrum meorum & Sororii mei predictorum sigillo mea presentem cartam configuravi*. Epistol. Philippi III. Reg. Franc. an. 1270. apud Acher. to. 2. Spicil. p. 567. *Princepi egregius carissimus noster Sororius & amicus Theobaldus Rex Navarra, &c. Occurrit præterea in Chron. Triveti apud eundem to. 8. Spicil. p. 500. in Litteris Bonifacii VIII. PP. in Chron. Aog. Th. Osterboaræ p. 92. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 133. Steyerer in Comment. ad Vitam Alberti II. Ducis Austriae col. 119. Ludewig. to. 1. Reliq. Mss. p. 104 & to. 5. p. 535. Vide *Sororgius* & *Sororius*.*

¶ **SORORIUS**, Uxoris frater. Charta Edwardi I. Reg. Angl. an. 1295. apud Rymer. tom. 2. pag. 687. *Rex egregie vite, domine Henrica illustris quondam Regis Castelle filia, Sororio suo karissimo, &c. Codex Mf. D. de Chivus Senecalli Toloi. de Harer. Albigeni. Quidam Sororius dicti infirmi, frater videlicet uxoris ejus, &c. Vide *Sororiger*.*

¶ **SORPRISIA**, ut supra *Sourprisia*. Vide in hac voce. Transactio an. 1255. inter Alaoum Vicecom. de Robna & ejus Senecallum in Tabular. Blein. *Item si de Sorprifis seu scaltis post decessum patris nostri inter nas & dictum Oltrivium aliqua consensio de cetero oritur, &c. Vide Superprisia*.

¶ **SORRATORIUM**. Vide supra *Sorator*.
¶ **SORRENTIALIS**, Carnifex. Romanus Vatic. Basilica canonica in Tract. de ead. Basilica c. 42. apud Macros in Hierolex. *Sorrentialibus præfati, si suspendunt aliquem, quinque solidi: quando decollant similiter, quando cæcunt 12. den. pro unoquoque oculari*.

¶ **SORRUS**, Fumo exficatus, Gall. *Soré*. Charta an. 1214. ex Tabul. Vincentii Cenoman. fol. 38. *Concessi abbati S. Vincentii unum milliarium balci Sorri*.

1. **SORS**, Sortilegium. *Sortem dare*, in Legibus Adelftani Regis c. 6. *pro immittente sortilegium in rem quampiam: Deorumum de sortilegis & libalici, & sortem dantibus, si hominum occiderint, & negare non possint, vite sue capta judicentur*. In Lege Salica, *superiore maleficium*.

MALA SORTE PRENDERE, quasi per sortem, & maleficium aliquod invadere, Gall. *do mauvaïse forte*, prava aliqua ratione. P. Astum Childeberti & Chlotarii §. 6. *Si servus minus tremisio involaverit, & mala Sorte priferit, dominus servi 3. fol. solvat, &c. §. 8. Si litius, de quo inculpatur, ad sortem ambulerit, mala Sorte priferit, medietate ingenui legem componat*. Decreto Chlotarii Regis §. 6. 7. *Si quis cum furto capitur, nundicta subneceat legi. Si de suspitione inculpatur ad sortem veniat. Si mala Sorte priferit, latro est tamen, &c.*

Hinc
¶ **SORS**, Modus, ratio: unde vox Gallica *Sorse*, eadem notione. Charta Henrici V. Reg. Angl. an. 1418. apud Rymer. tom. 9. p. 542. *Sciatis quod assignavimus vos ad tot cimentarios & laboratores, quos necessaria fuerint pro factura septem millium lapidum, pro gnuois de diversis Sortibus*.

a. **SORS**, Judicium Dei, purgatio vulgaris. P. Astum Childeberti & Chlotarii: *Si servus in facta fuerit inculpatus, requiratur a domo, ut ad 30. noctes ipsum in mallum præseuet, & si dubietas est, ad Sortem potatur. Ad sortem ambulare*. §. 8. *Ad sortem venire*, Bb 3 in De-

in Decretione Childeberti Regio §. 6. 8. *Ad ignem seu Sortem se excusare*, in Lege Ripuar. tit. 31. §. 5. *Sortes super altare Dei mittere*, &c. in Lege Frison. tit. 14. §. 1. 2.

SORTES SANCTORUM - Sic appellatur Evangelii aut cuiuslibet libri sacri inspectio, *per sortium* vel *sortes* species: cum scilicet aperto libro quicquid oculis se subieciat, pro sorte, id est, oraculi loco, habebatur: [cuiusmodi editi sunt ex Pithæo post Canones veteres editi. Reg.] Quæ quidem divinationis species à Paganis fluxit, ut ex S. Augustino §. 4. Confess. c. 3. colligitur. Ejusmodi sunt *Virgiliae sortes*, apud Spartianum. Idem Augustinus Epist. 109. ad Januarium c. 20. *Hivero, qui de paginis Evangelicis Sortes legant, & si optandum est, ut hoc potius faciamus, quam ut demonia exasulanda occurrant: tamen etiam illa mihi displices consuetudo, ad negotia secularia, & ad vitia hujus vanitatem propter aliam viam loquentia oracula divina velle convertere*. Concilium Veneticum c. 16. & ex eo Hincmarus de Divortio Lotharii: *Sans & Sortilegi, qui sub nomine fidei religionis, per quasdam, quas Sanctorum Sortes vocant, divinationis scientiam profitentur, aut quarumcumque scripturarum inspectione futura promittunt*. Similia habent Concil. Agatense can. 42. Aurel. I. c. 30. Autiod. cap. 4. Cumeanus Abbas de mensura penitentiarum c. 7. Penitentiale Romanum & Gregorii II. PP. c. 26. & Beda c. 11. & Alcuinus lib. de Divin. Epist. Capitula Caroli M. de diversis reb. an. 789. c. 4. *De codicibus vel tabulis requirendum, & ut nullus in Psalterio, vel in Evangelia, vel in aliis rebus Sortiri presumat, nec divinationes antiquas observare*. Penitentiale Mf. Thuanum: *Requisisti Sortes in codicibus, vel in tabulis, aut plures solent, qui in Psalteriis & in Evangelia, vel in aliis hujusmodi rebus sortiri presumunt, &c.* Concilium Enhamenle ann. 1009. c. 3. *Sages, incantatores, artem sanctorum exercent, meretricies egregias morte inducunt, &c.* Ubi Codex editus artem sem præbet: sed legendum videtur *sortem*, aut *sortes sanctorum*. [Concil. Trevir. an. 1310. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 257. Nullus eriam super Sortes quas Sanctorum, seu Apostolorum, vel Psalterii vocant, aut cuiuscumque scriptura inspectione divinationis scientiam proficiantur, aut futura promittat, aut qualibet maleficia in tabulis, vel codicibus, in astralabo (l. astrolabio) requirat.] *Sortes Apostolorum* vocat Petrus Blesensis lib. de Præstigiis fortunæ, seu Joannes Sarisber. lib. 1. Polierat. c. 12. vel quod Pauli Apostoli Epistolæ, vel quod Evangelii, ab Apostolis derelicti, codices inspicerentur: vel denique quod ab Apostolis missas sortes constet. Sancti. Augustinus in Concione 2. Psalmi 30. *Sors cæm non aliquid mali est, in dubitatione bamaa divinam indiano vanitatem: nam & Sortes miserunt Apostoli*. Petrus vero Blesensis Sortilegi sunt, qui sub nomine fidei religionis superstitionis quadam observatione rerum pollicentur eventus. Quod genus Sortes Apostolorum & Prophetarum, & Dividentium continet; inspectio tabellæ, quæ Pythagorica appellatur: observatio quoque cuiusque casus, id est, rei, de qua queritur significatione, sub eo continetur. Priorem sententiam videtur firmare Gregorius Turon. lib. 4. Histor. c. 16. *Postis Clerici, tribus libris super altariam, id est Prophetia Apostoli, atque Evangelicorum, oraverunt ad Dominum, ut Cbramao, quid exequaret, ostenderet; aut si felicitas in faccederet, aut si regnare posset, divina potentia declararet: simulque unam habentes conventionem, ut uniusquisque in libro, quod primam aperiebat, hoc ad Missas etiam legeret*. Aperto ergo primam omnium Prophetarum libro, reperimus, &c. Alia istius divinationis exemplum idem Scriptor suggerit lib. 5. cap. 14. 49. lib. 8. capit. 4. Vita S.

Consortii Virginis cap. 9. *Simulius, pergamus ad Ecclesiam, agatur Missa, ponatur Evangelium super altare, & communis oratione præmissa, codice patetisilio, inspicimus Domini voluntatem ex illo Capitulo, quod primum occurrit*. Alia istiusmodi exempla divinationis proferunt Jonas in Vita S. Huberti cap. 15. Historia Conversionis S. Eucherii edita à Petro Chifflerio in Paulino illustrato, Theophanes ann. 13. Heraclii, [Vita S. Martini matris S. Symeonis Jun. Styl. no. 58. Gregoras lib. 8. cap. 26.] & Cinnamus lib. 5. cap. 7. Ad hanc etiam referendum videtur, quod scribit Severus Sulpitius lib. 1. de Electione S. Martini in Episcopum Turon. Inter Episcopos tamea qui affuerant, præcipue Descafer quidam æmiae, dicitur resistisse: unde animadversum est, graviter illam lectionis prophetica suam notatum. Nam cum sortitus Lector, cui legendi ea die officium erat, interclusus à populo desisset, turbatus ministris, dum expectatur, qui eam aderat, anbus è circumstantibus assumptæ psalterio, quem primum versum inveniis; arripuit. *Psalmus autem hic erat: Ex ore infantium & lactentium perfecti laudem propter inimicos tuos, ut destruas inimicos & descaferem*. Quo lecto, clamor populitollitur, pars adversa confunditur, &c. Eadem habet Fortunatus l. 1. de Vita S. Martini. Vide Cantipratum l. 1. c. 9. n. 4.

Atque inde forte fuit mos ille, qui diu servatus est in Ecclesia, ut dum eligeretur Episcopi, et inspectionem Evangelii, dum de ejus moribus, vel conversatione in administratione, futurum esset, inquiretur. Quod scilicet hac ratione primitus in electionibus Episcoporum Dei iudicium exquiretur, & an has probaret; quod fortasse videtur velle Rainerus c. 5. de Valdenibus, dum ait, hoc hæreticos: *Laicos, qui sorte sancti eligunt, in altari deridere*. Nam à Laicis perinde ac Clericis Episcopos electos constat. Morem istum adduxit omnino Vita S. Aniani Episcopi Aurelianensis: *Cumque varia electio populi fieret, ille eos potenter affectu castigans, eisdem dixit: Si vero pastorem vultis, electam à Domine, fratrem & compresbyterum meum Anianum novitum in meo confutis loco. Atque ut idipsum divina electionis claresceret, cum triduam jejunium mere Ecclesiastico indixisset, brevibus & libris super altare positis, nequid loquentem parvulam offerri præcepit, assise brevis ad altari sublevaret. Tunc vera Christi operante virtute, cum pacem manam iniecisset altari, mox ut breve testigit, vox inconsueta novella verba prodidit, testisque pepalo proclamavit: Anianus, Anianus, Anianus istius cruciatu à Deo Pontifice est institutus. Mox ut verba complevit, ætatis tempora lingua recognovit. Sed ut votum omnium fieret satisfactum; aperto psalterio, versum, quem primam invenierant, legentes, dixerunt: Beatus quem elegisti, &c. Prologo quoque Apostolico codice, in primo reperitur sermone: Fundamentum aliud nemo potest ponere, &c. Sed & in Evangelii pagina hanc primam repererat sententiam: Super hac petram edificabo Ecclesiam meam, &c. His ergo virtutum insignibus in Cathedra Aureliancensi Ecclesia sanctus insitutus est Anianus. Ubi binas observare est divinationes, primam per brevem, de qua mox: alteram per inspectionem sacrorum librorum, Psalterii scilicet, Apostoli, & Evangelii. Sed postmodum sola Evangelii inspectio obtinuit, non quidem ad explorandum Dei iudicium, an quis eligendus esset ad Episcopatum, sed quid de eo futurum esset in Episcopatu administratione, qualique ejus mores, quæ conversatio, qualisque illius finis ac mors. Quam quidem divinationem Præagasticam fere semper appellat Scriptor, ex quibus ad hunc firmandum morem sequentia excerptimus. Libellus supplex Capituli Aurel. ad Alexan. PP. III. *Aperias* suas*

fundorum parte depictis Romanis relicta, residuas sibi usurpavere. *Sorte* autem divisos ejusmodi agros negat Dominicus de Prærogativa alodiorum c. 5. §. 1. idque elicet præsertim ex eo, quod portio Romani *Sortis* etiam appellatur: quasi vero totum agrum victores eum antiquis possessoribus fortiri & singulorum portiones *sortis* vocabulo donari non potuerunt. Vide *Tertia*. Lex Wili-goth. l. 8. tit. 8. §. 5. *Sortem suam claudere*. Lib. 10. tit. 1. §. 7. *Si vicinam in aliena terra quis plantaverit, in qua Sortem non habet*. In textu, in quo (territorio) ipse consors non est. Terra *Sortis* titulo adquisita. in *Leg. Burgund.* tit. 1. §. 1. Eadem Lex tit. 84. §. 1. *Ut aulli vendere terram suam liceat, nisi illi, qui alio loco Sortem aut possessionem habet. In centum alterius ingredi*, in *Leg. Ripuar.* tit. 60. §. 5. *Senator l. 8. Epist. l. 6. Nam quæ necessitas ad injusta compellat, cum vos & Sortes alani proprie, & munera nostra, Dominus adjuvante, districent*. Gregorius Turon. l. 4. Histor. c. 44. *Nisi me permiseris per tuam Sortem hunc fluvium transire, cum omni & exercitu meo super te pergam*. Charta Chrodegangi Episcopi Metensis an. 763. apud Meurifium p. 167. *Similiter donamus in pago Magnifico, in villa Pomaria, Sortes cum vineator, vel illam vineam quam ipsi vineator facit*. Infra: *Similiter donamus... servos duos cum Sortibus cornu, qui ipsorum verres custodiant*. Alia Angilranni Episcopi Metensis an. 770. apud eundem p. 175. *Item & Sortem illam in ipsa villa, quam Vibo lagus per beneficium sancti Stephani vel nostrum sacro videtur*. Charta Brunonis Abb. Dervensis in Tabular. ejusdem Monaster. *Scilicet duo mansa cum terris adjacentibus, quas nos Sortes vocamus*. Charta ann. 1007. apud Ughellum tom. 1. p. 339. *Imprimis sunt de ipsi casis & Sortis septem, una, quæ modo restat est per Petrus, &c.* Alibi: *Et sunt in locis & fundis quatuor ex ipsi casis & Sortis & rebus illis massariis*. Occurrit ibi pluries. Tom. 3. p. 65. *Son casis, curis, capis liti, Sortis, donaticis, filvii, &c.* Pag. 66. *Cum Sortibus & donaticis ibidem pertinentibus*. Pag. 88. *Sortes & donaticas, quæ ego habere & sacre vifus sum*. Pag. 9. *Prædida Sortem cum omnibus adificiis suis super se*. Pag. 300. *In hâto Sortem tuam, quam detinet Garbolus*. Adde p. 101. & tom. 8. p. 36.

Sortes, inter terras incultas recententur in Statutis Vercel. lib. 5. fol. 128. *Item quod qualibet persona civitatis & districtus Vercellarum possit... ad censum reducere... possessiones quæ appellantur... Sortes, molte, vel glares pertineant ad ipsum jure domini directi vel quasi*.

Sortes stare dicuntur, quæ suis terminis ac limitibus semel finitæ ac circumscriptæ, deinceps raze permanent. Lex Longobard. lib. 1. tit. 19. §. 3. *Res ipsas dividant, sic tamen, ut omni tempore Sortes flares debeant, & adequatio percurrat*. Tit. 36. §. 7. *Alia vero res, quæ divise fuerint inter fratres seu nepotes, vel ubi mensura tractata est, Sortes stantes adequantur*. Vide *Sortissare* in *Sortiri*.

Ab his fundis ducta metaphora ipsa etiam reges, quæ victoribus cesserant, *Sortis* nomen adepta sunt, ut *Gothica sortis*, apud Ydionium l. 7. Ep. 6. *Sortes Vandalarum*, apud Victorem Vitensem l. 2. & 3. p. 19. §. 1. *Idem Sidon.* l. 9. Ep. 5. *Non tamen mediis itineris objectis quantam ad solvendum spectat officium, nostra sedulitas impeditur: nisi quod per regna divisa a commercio frequentiori formosis diversarum Sortium jure revocantur*.

Sortis ejusdem originis est nomenclatura, qua Clerus *Sorti Dei* passim appellatur a Scripторibus Ecclesiasticis. De laudibus Berengarii Augusti apud Murator. tom. 2. p. 399.

Inreca Sorti lecta Dei circumdata facci, vota facit, &c.

INSORTIS, vel **INSORTUM**, in *sortem* non datus, vel pollicissus. Charta Ottonis Imperator. an. 996. apud

Ughellum tom. 5. pag. 668. *Quamquo in planiciebus, divisis & indivisis, sortis & insortis, cultis & incultis, &c.*

§. 5. **SORS**, Idem videtur quod *Ufagium*, Jus utendi foresta. Chartul. S. Andreæ Vienn. Tribus *Sortem* in sylva quæ vocatur *Eruxia*, ubi habitatores *Jalquini* & habitatores *S. Genesii* fruatur silva, seu bestia eorum, quemadmodum necesse fuerit.

SORTILIA, **SORTILIA**, Annulus, Hispanis, *Sortijuela*. Charta Alfonsi Regis Portugall. æræ 1360. apud Brandaon. l. 3. Monarc. Lulitan. c. 34. *Es pro multo servitio, quod nobis fecistis in pado, quod habuimus cum Dom. Stephano Braccarenfi Archiepiscopo, & in multis aliis locis, ubi vobis fuit necessarium, & per una Sortilia, quam nobis dedistis pro robora. Quæ licet verit ibi Brandaon: Et per nn Anol quæ no desit perat mayor firmæ. Testam. Sancil. Reg. Portugall. apud eundem tom. 4. pag. 160. Et post mortem meam habeat... meos annulos & Sortilia, exceptis duobus annulis, quos maado dari filio meo*.

SORTIARIÆ, Veneticæ, *Sorrieres*. Capitula Caroli Cæti 39 §. 7. *Malchisi domines & Sortiarie*. Hincmarus de Divorcio Lotharii: *Alii autem eibz à Sortiarii demerant, &c.* Rigordus an. 1193. *Ipse Rex, ut dicitur, maleficiis per Sortiarias impeditur, uxorem tam longo tempore captivam, ex fiam habere capere*. Coucil. Valentin ann. 1248. c. 11. *De sortilegis & Sortiariis, quocunque nomine censentur, &c.*

§. **SORTIARIUS**, Magus, sortilegus, *Sorrier*. Statuta Eccl. Nannet. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 94. *Item, singulis diebus Dominici & festivi Sortiarii & Sorrieris, & ad eos vel eas ob hac causam convocantes, &c. & communicatis præcipimus nunciari*. Huc spectat Bulla Bonifacii VIII. PP. ann. 1309 apud Rymer. tom. 2. p. 392. ubi memorantur aniles fabule quas de sortilegis garriunt mulierculæ: *Dudum ad audientiam nostram... pervenit, quod venerabilis frater noster W. Coaventensis & Liebfeldensis episcopus erat in regno Anglia & alibi publice de fama, quod diabolo bogium fecerat; & cum fuerat ofensus in terge, eique locutus multoties*. Vide *Diana & Scobæce*.

§. **SORTICULARIUS**. Vide in *Sortiri*.

§. **SORTILIA**, ut *Sortelia*. Vide in hac voce.

§. **SOATIRE**, pro *Sortiri*. Capit. Synodor. Orient. ean. 6. inter Conc. Hispan. tom. 2. p. 327. *Permaneat in loco in quo à Deo est ordinatus (episcopus) & in eam quam Sortiriis ecclesiam*. Lex Bajwar. tit. 8. §. 6. *Sortiant de illis cui Dro sortiam dederit*.

SORTIRI, Per sortis eventum experiri, inquirere. Capitula Caroli M. de diversis rebus ann. 789. c. 4. *Nul-lus in Pfalterio, vel in Evangelio, vel in aliis rebus Sortiri præsumat*. [Lex Bajwar. tit. 8. §. 7. *Sortiantur illi testes iater se, & cui fors exierit, iures*.]

SORTISSARE. Leges Luitprandi Regis Longob. tit. 48. §. 1. *Alia verore, quæ divise fuerunt inter fratres vel nepotes, vel ubi mensura tractata est, Sortissantes adequantur*.

SORTICULARIUS, Divinator, veneticus, *Sorrier*. Concilium Narbon. a. 589. c. 14. *Divinatores, quos dicunt esse caragios atque Sorticularios*.

INSORTIARE. Decretum Tassilonis Ducis Bajwar. de Popularib. Legib. §. 5. *De pugna duorum, quod Webadic vocatur, ut prius Infortiari, quam parati sunt, non forte carminibus vel maciis diabolici, vel magici artibus insidiatur*. Ubi *insortiare* non videtur fascinare, fortibus diabolicis innescere, Gall. *Enforceller*: sed adversus *sortes* munire.

INSORTICARE, In *sortem* mittere, *Enforceller*. Leges Henrici I. Regis Angliæ c. 71. *Si autem Inforticatus non fuerit mortuus, &c.*

SORTIVIDUS, *Qui videtur per fortas*, in Glof. Ild. Id est, Gravior, qui iudicatur de rebus futuris ex oraculis sententia, qui consiliu oraculum.]

¶ **SORTITOR**, *Qui rem aliquam sortitur*. Conventus an. 1038. inter Conc. Hisp. tom. 3. p. 203. *Alioquin hujus institutionis servatorem ecclesie patre opus avernunt fieri Sortitorem; contra quippe rebellium in iugibus perpetuis stehilicet.*

¶ **SORTIVIDUS**. Vide in *Sortiri*.

¶ **SORTIVUS**, Fons, scaturigo, Ital. *Soriva*, vel *Sorgus* aqua, Gall. *Source*. Statuta Placent. l. 1. fol. 38. v. Si quis duxerit aquam ex aliquo flumine publico, seu *Sorivibus*, vel *scoloris*, & *steris ipse* & ille a quo causam habet, vel aliar eorum in possessione, seu quasi ducendi ius agatur per 20. annos continuos, non possit implectari ab aliquo.

¶ **SORTUMEN**, ut *Sorivus*. Charta Sigismundi Rom. Reg. 1433. in Bullar. Catin. tom. 2. p. 304. col. 1. *Præta, pascua, aquas, fontes, Sortumina, &c.* Supra *Surtumina* legitur. Vide in *Surgere*.

¶ **SORTULUS**, Modulus agri. Vide *Sors* 4.

¶ **SORUNCULA**, diminutiv. a *Soror*. Guido Aretinus in Form. modorum: *Consilio agere modus tertius abiecit Sorunculam* & c. ut *vicinam amitteret. Sororcula*, apud Plaut. in *Fragm.* Clitell. v. 25.

SORUS. Vide *Sauris*, & *Allex*.

¶ **SOSARIA**, Lorica. Vita Caroli M. *Insignia victoria*. Jsa *Sosaria*, mulos, capivulgo *Muros misse*. Ubi *Sosaria* legendum videtur, à *Gr. σωστήριον*, quod eodem significatu usurpant Græci rectories. Vide *Gloss. med. Græcit.* in *ec. 17.* & *Vossium* lib. 3. de *Vitiis* sermon. cap. 49.

¶ **SOCALLUS**, Canis species. *Matthæus Westmon.* an. 940. *Cum in sylva Corniculantiu strepitus resonabaz venatorum, latratuque Socallorum*, (ita utraque editio) *multis cervi jugam leviter intereunt.*

¶ **SOSCANIA**, Geus velis muliebris. *Benquennille* vero nostris dicitur velis grossior ex tela vellana confecta. *Testam. G. Comit. Montiserrandi* an. 1199. apud *Baluz*, tom. 2. *Hist. Arvern.* pag. 257. *De his legatis soluta sunt ... Johanna de Molle una cunctis & una Soscania pro 30. solidis. Soufqueuie* vocant le *Roman de la Roze* Mf. *Elo su en uno Soufqueuie*

Qui ne fu mie de bouat
N'a si bele jusque Arrat ...
Que nule robe n'est tant bele,
Come Soufqueuie à Damoisele,
Fame est plus cointe & plus mingnote
En Soufqueuie qu'en ceste
La Soufqueuie qui fu blanche, &c.

Vide *Sueca* & *Gloss. med. Græc.* in *enarrat.*

¶ **SOSDALERIUS**. Sententiam arbitralem ann. 2193. inter Abbatem & Conules Gimont. subscribunt *Monach. fr. Oliverius sacerdos*, *fr. B. de Monto acuto furmerius*, *fr. Julianus cellerarius meianus*, *fr. Arnaldus de Mont Sosdalerius*. Is forte qui hospitibus sulcipiendis præerat.

¶ **SOSPES**, is. Candidus in Vita Eligii Abb. Fuld. sæc. 4. *Bened. part. 1. p. 245.*

Quem Deus omnipotens Sospem de fode paternæ
Conlocat, &c.

Idem p. 246.

Poste virum ostentat, absque discrimine Sospem
Constituit, &c.

¶ **SOSPITALE**, f. *Projeatum*, Gall. *Souperie*. Statuta *Genuens.* l. 4. c. 42. f. 106. v. *Prohibeant ipsi potestates, ne aliqua persona sibi subdita vendat alicui ferianco ... aliquid lignamen, ex quo navet, galea, vel alius vas navigabile, domus, capsa, Sospitale, bancale, vel torcularia confissi possit.*

SOSPITARE, *Salutare, sospitatum*, incolumitatem & sanitatem alicui adprecari *Eulogius Cordubensis* l. 3. *Memor. Sanctior. c. 17. Contributem suam gratia Sospitanti se se invicem salvantur*. Nam & *Sospitatem* hac notione usurpat *Martinus* l. 4. de *Eccl. Cathol.* *Quasi vero ... alios se cunctis exhibere Christi debeant in Sospitate, alicui in morte.* *Ildesontus Toletanus*:

Mira canum puero sacris volentibus ævi
Eventura, Deus Sospites ista mihi.

Fauftus Regius Epist. 8. *Confervis & præcipue admirator vester frater meus Presbyter Memorius mecum reverentissime Sospitans*. Epist. 9. *Omne domum vestram seniores cum junioribus paterno Sospitamus affectu*. *Sidon.* l. 4. Epist. 3. *Quod que deinceps nullas virtutum volas mea populus ora verit, que vos cultu sedula Sospitatus imperit.* (*Vide Sospitus*.)

¶ **SOSPITATIO**, *Salutatio*. Epist. *Ruricii Episcopi* ad *Aprunculum* inter *Acta Sanctor.* tom. 3. *Maii* p. 336. *Unde per hominem filii mei Leonis has ad Apostolum vestrum dedi, quibus Sospitatione prelatam, quam ex sententia, Deo favente, volentis inquiri.*

¶ **SOSPITATOR**, *Qui Sospitatem*, salutem dat. *U. ratur Apuleius*. *Sospitatem* vocant *Christum Jesum* *Lactantius* l. 4. c. 26. *Arnobius* adv. *Gentiles* l. 2. & alii.

¶ **SOSPITUS**, *Incolumis*. *Mirac.* s. *Urfmari* com. 2. *April.* pag. 167. *Mira Dei potentia cuncta illa immergorum examina Sospita obviare & lata.* Vide supra *Sospitator*.

¶ **SOSTA**. *Facere Sostam*, Mutuum dare cum senore, ab *Italico Sosta*. Vide *Solta*. Statuta *Maffili.* l. 1. c. 2. nu. 1. *Et quod de dictis de avaris seu solutione eorum nulli personarum faciens Sostam fructu denentiam, nec inde sursum ali-quod faciens* (*Clavarii*). Est etiam *Italis Sosta*, *Funia* nautici species: unde

¶ **SOSTARIUS**, *Qui attendit ad Sostam*, in *Notis* *Fr. Barberini* ad *Docum. d' Amor. edic.* *Ubal dini* p. 157.

¶ **SOSTOJUM**. *Reparat factum* in *Seneccalia Carcaf.* an. 1435. ex *Cod. Mf. Cl. V. Lanetol.* Item *pro faciendo Sostum novum unius mole dicti melendini, &c.*

¶ **SOTIALE**, *Stramentum pecuarium ex feno & paleis*, *Fuxenibus rusticis Soustre*, vulgo *Littera*. Ad *Sotralia* colligenda, in *Charta* fundat. *Monaster. Fontis-Guillelmi* an. 1124. tom. 1. *Gall. Christ. novæ edit.* inter *Instr. p. 190. col. 1.*

SOSTRI, *Servorum species apud Suecos*, quorum prima erat conditio, ut quibus peculium & familiam habere concessum esset, & testari liceret. Vide *Joan. Stiernhook* l. 2. de *Jure Suecon.* vetusto p. 217.

¶ **SOTANUM**, *SOTTANUM*, *Toge seu tunice species*, vulgo *Sottanum*, Ital. *Sottano*. *Ricobaldi Ferrar.* *Hist. Imper.* apud *Muratori* tom. 9. col. 128. *Virgines in domibus patrum tunica de pignolato, que appellatur Sotannum, ... erant contentæ.* Ubi in Mf. legitur *Sottannum*. apud *Stephanos* tom. 7. *Fragm. Hist. Chron. Franc.* *Pippini* ibid. col. 669. *Virgines ante nuptias tunica de pignolato, que dicebatur Sotannum, ... erant contentæ.* Eadem occurrit tom. 12. col. 1033. Vide *Sotanna* & *Subsaneum*.

SOTHALE. Vide *Filiale*.

¶ **SOTILARIA**, ut *Subsalaræ*. Vide ibi.

SOTTUS, *rolidus, bardus*, *Gallis* *Sot.* *Theodulfus Aurelianensis* *Episcopus* lib. 3. *Carm. 1.*

Uique sit hic aliud, nil nisi Scotus erit.

Cui si litesulam, que est ordine tertia, tollas,

Inque secunda sub nomine forte sedes.

Infra:

... baud dubium quod sonat, hoc & erit.

Eodem lib. *Carm. 3.*

Hic Scotus, Sotus, cottus trinomen habebit.

Non desunt, qui putant hoc genere cavilli *Theodulfum* carpsisse *Joannem Scortum*, seu *Erigenam*, qui ut scribit

bit Simon Dunelmensis an. 884. & ex eo Matthæus Westmon. & Rogerus Hovedenus cum Caroli C. menſe alſideret, quiddam feciſſe, quod Gallicanum comitatem offenderet, urbane increpatum à Carolo hocce ſeommate: *Quid diſti inter Sotiam & Sotum: cui ille reſtulit ſolemne conſultum in auctorem, & reſpondit, Menſa talem.* Quid hoc diſto facietur, inquit Simon? interrogaverat Rex de morum differenti ſtudio, reſpondit Joannes de leci diſtante ſpatio. Cuius ad l. 3. C. 2. ſui accuſare poſſit. & Heinſius in cap. Marei 2. à Syriaco Sotai. ſtultus, deducit alii à ſtultis. Quid ſi à Græco Sotus? Canonarium Joan. Monachi, ubi de Confeſſione: *ὁ γὰρ οὐτε ἡχοῦται οὐδὲν, οὐδὲν οὐδὲν πρὸς ἑαυτὸν, qui numerum peccatorum inquirenti confeſſario non poſſet designare, ſtultus eſt.* Galli dicerent, eſt un ſot.

SOTULARES. Vide Subalares.

SOTULUM, vel **SOTULUS,** Locus inferior, ſ. diminut. à **Sotus.** Vide in hae voce. Limborchii Hiſt. Inquiſit. Tolof. p. 57. *Vixit cum viro ſuo ad domum Baranbone de S. Sulpicio... quos invenierunt in quadam Sotulo diſta domus.* Ibidem p. 143. *Oſtendit ſibi quendam hominem qui ſtabas abſconditus in domo ſua in quadam Sotulo.* Rurſum p. 193. *Speſit ibi diſtus hereticus abſconditus & occultus in quadam Sotulo, in quo ſaciebant ſtabulam.* Deniq. p. 216. *Vidit quendam vice in domo viri ſui Sotulo diſte domus duos homines.* Vide Subalium.

SOTUS, Silva, parvus, ſepes, baia, Hiſpanis **Soto** Charta Sanci Regis Navaræ, apud Oyenartum in Notitia Valconſe p. 99. *Cum pratis, & paſcuis, & Sotis, & aquis aquarumq. meatibus, cum eremo & populatu, cum ingreſſibus & egreſſibus.* Alia ſanctii cognomento Sapientis Regis Navaræ xix. 129. apud eundem p. 139. *Concedo otiam vobis aquas, & caſus aquarum & moleſtiam, & ſilvas & Sotos obtinere paſcua veſtrorum ovium ac beſtiarum libera in regno meo habere, &c.* Charta Alfonſi I. Regis pro Caſarauguſtiano apud Michælem de Molino in Repertorio p. 265. *Imprimis perſolito vobis todos illos Sotos do novellios la juſto aſque ad pinam, quod ſalletis ibi ligna ſicca, & ſamaricas, & tota alia ligna extra ſalices, & extra alias arbores grandes, qua ſunt vetatas.* Adde Foros Aragon. l. 3. tit. de Rivis.

SOUBRA, **SOUTRA,** **SOTRA,** Voces Arvernicae Tabular. Solemniac. Tenementum de **Soubra**, & tenementum de **Soaira.** Hoc eſt ſuperius & inferius. Charta ann. 1115. ex Tabul. ſ. Illidii Claromont. *Habeamus querimoniam deſus Sotra.* Id eſt, de nemore inferiori.

SOUFFLETUS à Gall. **Souffler,** Folliſ. Inventar. an. 1260. Item 1. cremallarii. Item 2. Souffletos.

SOUFRE E. Pars molendini neſcio quæ. Reparatur. facta in Senefcallia Carcaſſan. 1335. ex Cod. Mſ. Cl. V. Lancelot. *Pro reparando & reſtendendo le Soufre & reicum ejusdem molendini, & reparando circulum diſte mole, quia pluribus ſugebatur, &c.*

SOVINCTA, in veteri Charta apud Perardum. Locum vide in Andecina.

SOLDIARIU, pro **Soldaria**, qui ſtipendio meret. Vide in **Solidata** Litteræ Edwardi VI. Reg. Angl. an. 1548. apud Rymer. tom. 5. p. 177. *Nautil, marinarii, militibus, Soldariis & cæteris quibcuſque legiti & ſubditi aſtrii, &c.*

SOUUMARIU, Vide in **Sigma**.

SOUPECHON, **SOPECHON,** vox Gallica, Suſpicio ſuſpectio, **Souppon.** Inqueſta ex Tabul. B. M. de Bononitio Rotom. *Quidam clericus reſident in prediſta terra captus fuit pro Soupechoa.* Deinde propoſitus diſtorem religioſorum cepit uxorem diſti clerici... tanquam ſuſpectam... Capta fuit pro Soupechoa in diſta terra & incarcerata, &c. & deliberata ſati de diſto crimine, videlicet à murdo. Vide Suſpicioſus.

SOUKELLUS. Vide mox **Sotras**.

SOURUS, Dama mas. Litteræ Edwardi III. Reg. Angl. an. 1356. apud Rymer. tom. 5. p. 870. *In eodem dominio pro deduciſſa ſuo, de licentia noſtra, jagaveris & ſordem cervos, ſex biſſas, ſello ſtagget, tres viſulos, & ſex caprios, & in parco ejusdem domini octo damas, unam Sourum, & unum ſorellum ceperis, &c.*

SOURCELLUS, diminut. à **Sotrus**, Damatriennis, Angl. **Soret.** Litteræ ejusdem Reg. ann. 1355. ibidem p. 828. *Cum dilectus & fidelis noſter magnificus priæcepti Edwardus de Balliolo Rex Scotia... in foreſta noſtra... de licentia noſtra, jagaveris, & 9. cervos, 14. biſſas, 17. viſulos, 2. damas, 4. Sourceils, 13. damas... ceperis, &c.*

SOUSPRESSURA, **SUSPRESSURA,** Dolus, fallacia, ſtraus, Gall. **Surpreſe,** **surperie.** Charta Hugonis Militis de Beſloy ann. 1213. ex Tabul. Corbeienſis. *Debeo domino Pinconii ſtagium, quum civitas ero, vel aliquis ex parte mea abſque Souſpreſura. Occurrit rurſum infra. Alia ejusdem anni ex eodem Tabul. Quod ego ſubmonitiſſa ſacro, vel aliquis ex parte mea, ad domum de Saloei rationabili ſubmonitione abſque Souſpreſura venire debeo. Souſpreſure, ead. notione apud Bellomaner. c. 69. Graſi malice eſt do aini ſere, & ſi en ont iſ mains de ſur, car ſale Souſpreſure no les excuſa paſſi, ſi ſont au ſais faire, & il y metent coſeſi.*

SOUTA, **Soulde,** vel **Solatre,** in Conſueiud. municipalibus, Pecunia quæ in permutationibus rei commutatur additur. Codex cenſualis Epiſcopat. Autiſt. an. circit. 1290. *Et ſi ſiat cambium de equo ad equum & babeant Soutas, quilibet debet octo de acriis: & ſi non habeant Soutas, & aibi debeant.*

SOUTANA, Togæ ſeu tunicæ ſpecies, ut ſupra **Solanum.** Acta ſ. Amalbergz tom. 3. Jul. pag. 67. *Tragitur hic ſanta Amalberg moniali indumenta vel Soutana coloris nivei, pallio atri, albo ſuper capos velamine uſi canonice.* Vide **Sabitanam**.

SOUTRA. Infra. Vide **Soubra**.

SOUTURA Soliditas, firmitas, ut videtur. Charta an. 1229. ex Tabular. Strumenſi. *Ego tradidi eccleſie Strumenciſi 26. menſuras Teraſienſes jacentes in ſartis ad officinandum in perpetuum Souturam libere & pacifice poſſideadas.*

SOVNE, Vox fiſco regio peculiaris, ex Spelmano, id ſignificans quod colligit, exigi, levari poſſet.

SOYLLARDUS, ut **Soliardus.** Vide ibi.

SOZAVOLU, Qui in Socida ſeu ſocietate animalia curanda accipit. Statuta dataria Riperie cap. 7. fol. 9. v. *Quod ſi dominus ſociati, qui haberet capitale in diſto ſocio, & perveniret ad diviſionem ſui ſupra, ſubinde ſe concordaret cum diſto Sozavolo, dimittendo ſibi capitale & lictam pro certa pretio, &c.* Vide **Socida** & **Societas**.

SOZUS, pro **Soras.** Vide **Sotrus.** Litteræ Henrici V. Reg. Angl. ann. 1413. apud Rymer. tom. 9. p. 17. *Reddendo ejusdem domini anum auſurcum Sozum pro mai ſervitio.* Infra: *Reddendo nobis & heredibus noſtris unum auſurcum Sozam.* Rurſum: *Reddendo iade unum auſurcum Sozam in ſingulis amotionibus domitorum ſeadiſtius.*

SPACAARI, pro **Spatiari,** ni fallor. Litteræ Henrici III. Reg. Angl. 1258. apud Rymer. tom. 1. p. 665. *Et exinde ad nos venire poſſiſſi uſque London, nobiſcum ibidem Spacatur.* Hoc eſt, ſpatiando animum relaxaturi. Vide **Solatiari**.

SPACERIUM, Provincialibus **Eſpaciæ,** **Spacier** ſpatium ſeu locus per quem aqua deducitur, aqua ductus, vel id quo aqua continetur. Charta an. 1459. ex Schedis Præſ. de Mazaugues. *Inibiſque conſtrui feci de novo certa Spaceria.* Infra: *Diſta Spaceria ſive ſtationes val-latiſſe reparare.*

SPAS-

¶ SPASSERIUM, Eodem intellectu. Statuta Avenion. rubr. 4. art. 7. Item, quod si quis aequidulum alterius, seu spasserium ut vulgus vocat, sine licentia domini aperuit, &c. Charta ann. 1195. ex Schedis Praef. de Maxaugues: Et non habere illam (aquam) spasse, nisi certis horis & diebus, cum veris & debitis temporibus Infra: Quod habeat in dicto bedali pro dicto prato duo Spadecum construenda, ubi melius & utilius visum fuerit eidem.

¶ SPACHI, vulgo Spabi, Equitatus Turcici robur praecipuum & validissimum. Jovius Hist. l. 14. Spacbi, Oglan, dignitate ceteros antecellunt, quod ab Imperatore suis appellentur. Nam da pueritia ex delectibus provinciarum adducti in regiam, & postquam da Christiana religione desceperint, per Eunuchos literis & armis liberaliter instituti, cum puberes evadunt, ad summos honores provehuntur. Vide Commen. bell. Montecucculi.

¶ SPACIARE, Amplificare, Gall. Accroître. Testamen. Berichramni Episc. Genoman. apud Mabillon. tom. 3. Anal. p. 126. Licet ante ipse ager parum habebat vineolarum, nos pro amore sanctae ecclesiae vel augmen- tum ipsius tam de negotiantibus, quam de reliquis maxime Spaciavimus.

¶ SPACILIA. Statuta Eccl. Auxit. Mss. Quia in votata & garritu avium, in Spacilibus, vel obsequiis animalium, in verbis seu responsis fatidicis quorundam, qui vulgari divini & divina vocantur, &c. V. Venta.

1. SPADA, Equus castratus, vulgo Hongre, spadatus. Testamen. Berichramni Episcopi Genoman. Reliqui vero caballus tam Varannonis, quam Spadas seu pedras, &c. [Vide in Spadare.]

2. SPADA, Gladii genus. Vide Spasba 1.

¶ SPADARE, Spadonem facere. Lex Salica tit. 40. §. 13. Si quis admissarium alienum sine consensu domini sui Spadaverit, &c. Vide Spassare.

¶ SPADATUS, Gloss. Anglo-Sax. Ælfrici: Spadatus, vel annuobrigatus, belisnod. Caballus spadatus, in Lege Salica eodem tit. 40. §. 3. & in Capit. l. an. 813. c. 24. Cujusmodi sunt ii, quod Ungres dicimus, quod ex Pannonia seu Ungaria plurimi in alias Provincias adducuntur. Ammianus lib. 17. de Quadis ac Sarmatis: Equorum plurimi ex usu castrati, ne aut seminarum visu exagitati rapientur, aut in subsidis ferocientes, prodant binuittu densiore vestro.

¶ SPADO, pro Equo spadato. Vita Caroli IV. Imper. Valentinusque Spadonem Carolo ante portam civitatis transfussit. Ubi Freherus equum spadici coloris perperam interpretatur. Albertinus Mulfatus de Gestis Italicor. lib. 11.

Sic canis ut primum campis exire manipulum
Providit aspexit, subito spadone citato
Profluit volitantia comitante cohorte.

Albertus Argentinen. p. 120. Cum pauci Spadonibus cursu velocissimo properavit ad Rhenam. Idem p. 136. Post quem idem filius Spadonem more garconis equitabat. Utitur & p. 143.

¶ Vocem Spadare Celticæ, vel Germanicæ originis esse describit Ecardus in Notis ad Castrum Leg. al. pag. 76. ab inusitato scilicet verbo Spaben, quod hinc inde, secare sonat, ejus etiamque extant plurima derivata.

¶ SPADARI, Charta Lewelini Norwallie Principis an. 1198. tom. 1. Monastici Angl. p. 920. Concessit etiam ejusdem, quod licite possint recipere ad habitum suum, & ad famulatum suum, & servitium, liberos meos Spadarios, & homines de ad vocatione mea, atque omnes primas consuevas habentes, cujusque conditionis extiterint. Vide Spatharius.

¶ SPADDRAPOR, s. Pannus Phrygius. Mirac. B. Henrici Baucennensis. tom. 2. Jun. pag. 376. Sanguis pretiosissimus & odoriferus da suo corpore revolutus in

Spadrapore & in cassa nova posita, emanavit.

¶ SPADERNÆ, Instrumenta, quibus capiuntur pisces, ac tunc potissimum, apud Petrum de Creffensis l. 10. de Agricolt. cap. ult. Itali Spaderne dicunt.

¶ SPADESCHOOF. Charta ann. 1277 apud Mirzum tom. 2. p. 867. col. 1. Acquisivit... annuos redditus duarum gerbarum haveat, Spadeschoof vulgariter nuncupatos, quos habebamus & levabamus in locis qui dicuntur Leiderwyck & Cardelpore.

¶ SPADICARII, Qui palmatas vestes texunt, conficiunt: nam spadix est palma. Julius Firmicus l. 3. cap. 7. Facit... aut spadicularios, aut textores, vel pigmentorum inventores. [Nisi intelligas eos qui inficiunt spadice colore: Spadix quippe genus est coloris. Gellius l. a. c. 26. Et virilis & spadix Chalcidici Synonyma sunt. Vide derivatum ad Virgil. Georg. l. 3. v. 81.]

¶ SPADLARIS, Vide Spadula.

¶ SPADO, Coelebs. Expoliti. compendiosa benef. f. 18. De quibus Spadonibus seu coelebibus, &c. Utitur Tertull. lib. de Monogamia c. 3. Hinc

¶ SPADONATUS, Coelebatus, apud eundem Tertull. l. 2. de Cultu femina. c. 9. Non enim multi ita faciunt, & se Spadonatus obsignant, propter regnum Dei tam sortem & utique permixti voluptatem sponte ponentes.

¶ SPADONARE, Castrare. Gemma.

¶ SPADULA, Humerus, Gallis Espaul, in Vita sancti Emerani apud Canisium tom. 1. Antiqu. l. c. p. 145. Vide Cironum in Observat. p. 4.

¶ SPADLARIS, pro Spadularis, Eadem notione. Tabul. s. Savini Levitanensis an. 915. Concedimus etiam in ipsa villa, ut si porcum singularem, sive ceruum venando ceperit, quartam sive Spadlarum s. Savini perfolvet. Vide Spadula.

¶ SPAGNOLUS, Hispanus. Ital. Spagnuolo. Memoriale Potestas. Regien. ad an. 1218 apud Murator. tom. 8. col. 1095. Et de malis Spagnolus & de malis Anglicis fugientes ad exercitum Paganorum, negantes Christum. Vide Spanicus.

¶ SPALA, ut Spalla. Vide in hac voce.

¶ SPALAGUS, Aldhelmus c. 11. Simulque trecentis regularum & aspidum teneant, ad quæ quadrupedis rubra, & Spalagi pessifera consilio, humane naturæ nocitura habebatur. Ubi Spalagum, Ispalam, ex Græc. ἰσπάλαι, viri docti interpretantur. Helych ἰσπάλαι, ὁ δὲ ἰσπάλαι, Vide Dioscor. l. 15. c. 19.

¶ SPALANCARE, Vallo munire, Ital. Palancare, Gall. Palissader. Chron. Parmense ad an. 1308. apud Murator. tom. 9. col. 87a. Jacobus de la Senaça babita licentia ad communis fortificationis Henzolan & ipsum castrum affossadavit, & Spalanecuit. Vide supra Palancatum.

¶ SPALANGIA, Araneæ species Bern. de Breydenbach in Itiner. Jerosol. p. 31. Et cum sis insula (Candia) a majoribus venenis notabiliter libera, tamen Spalangias, id est quædam araneæ generat venenosas.

¶ SPALARIU, in Ecclesia Tullensi dicitur Oeconomus, qui ecclesie bona administrat: cujus officium Spalaria nuncupatur: Sicut enim Riquini Episcopi Tull. ann. 1118. in Hist. Tull. p. 38. Accipit aconomus sive coelestis nostre Spalarium unum sextarium avenæ de singulis prebendis canonicorum in Vodia & Viscerio, insuper quatuor vini modii de vineis in Lacciac. Necrol. ejusdem Ecclesie ibidem p. 133. Alricus filius comitis Arulsi & Aremburgis de Roricio uxor dederunt s. Stephano decem sextaria avenæ, pro anniversario, quæ filius eorum Ulrichus Leucorum advocatus singulis annis solvere debet Spalario. Statuta Capituli Tull. Mss. ann. 1497. Spalarium olim erat receptor omnium emolumentorum ecclesie, sed quia onus illius excedebat vires unius hominis, romanis per consuetudinem nomen Spalaria.

¶ SPAL-

¶ **SPALDATUS**. Vide mox in *Spaldum*.
SPALDUM, **SPALDUS**, Murus exterior, vel promi-
 nens, propugnaculi species. ex Italico *spaldo*. Charta an.
 1320. *Refectibiles spaldorum, fossatorum, spuatorum, bal-
 listarum, ambaxiatorum, plaustorum, &c.* Infra: Item,
 pro aptandis *Spaldis* & fortificatione civitatis *Astensis*,
Rollandinus in Chron. l. 5. c. 18. Cum tentoriis & *fossis*, &
Spaldis taliter circumdederunt locum, quod nemo poterat
 ingredi. Adde l. 8. c. 10. & l. 10. c. 1. Hist. Cortusiorum lib. 1.
 c. 4. a. 23. & alibi non semel. *Acarius*: *Spalatio*, è una
 parte de la casa, che dal infessallo al tetto pende in suora,
 detto quod extra pendeat, & quasi sportio in suora. Mox
 apud Dante Infern. can. 9. hanc vocem explicans: O
 vero dicimonti *Spaldi*, cioè le mura de la terra alte,
 che sia la parte per lo tutto posta, & veggiamo che le
 mura de le terre hanno nella sommità gli *Spaldi* in su-
 ri, &c.

¶ Vox etiam nota in re nautica. Barthol. scribæ
 Annal. Genuenf. apud Murator. tom. 6. col. 499. Et pup-
 pet galearum volvens de versas ex exercitum *Innus*, proras
 cuiusque ip[s]am, in quatuor potius trabens, ad tri-
 pam Savona cam *Spaldi* antenatum. & arborum possit
 in mari, & cum briculis erectis in muris Savona, &c. lbi-
 dem col. 544. Verum ip[s]e galea taliter erant sub turri prę-
 dicta ex *Spaldi*, machinis & omnibus composita, quod
 cum eis preliari non posuerunt. Vide Carolum de A-
 quino in Lexico milit.

¶ **SPALTUM**, ut *Spaldum*, in Annal. Genuenf. Caffari
 col. 470. Reliquis vero partes quas muri ambitus non con-
 texerant, & ens quas muri altitudo non munit, aliissi-
 mis castris que fecerant de arboribus navium & frequen-
 tibus betsefibus & spatis *Spaltis* & robustissimis ita per-
 tridum munitant, &c.

¶ **SPALDATUS**, *Spaldi* munitus. Ant. Godi Chroni-
 c. Mutin. apud eundem Murator. tom. 8. col. 72. In burgis
 vero s. Petri apparent valles veterum fossarum: he quę
 cinctę erant, *Spaldine* & munitę betsefidis ac foveis
 amplissimis undique circumdata.

¶ **SPALERIA**, *Peripetasma*, Gallis *Tapisserie*: ead-
 em voce significantur ligna quibus affiguntur tapetes,
 ex Hollandiis, ab Italico *paliera*, quod quidquid ad
 murum expanditur, ad *spallas*, id est humeros reclinan-
 dum foat. Acta s. Theophili tom. 3. April. pag. 495. Et
 parietes stratarum erant omnes aulici *Spaleris* cunctis.
 Acta s. Jacobi Philippi tom. 3. Maii p. 175. Die 1. Junii
 dedit mag. Leonardus scaletta pro pictura B. Jacobi Philippi
 scilicet quę est supraltare, & pro *Spaleris* supra
 nisserem, folios 21.

¶ **SPALION**, Genus operimeoti machinarii, levis
 & pluteis non abfimile, nostris *Gallerie* ex Carolo de A-
 quino in Lexico. oilit. Agathias l. 3. Hist. Rom. Romani
 vero *Spaliones* paraverant, & magnorum saxorum ja-
 ctularum tormenta. *Spalion* autem est quoddam textum ex
 viminibus ad formam telli confectum, & densissime soli-
 dum, & utrimque tellum, utrimque intern dorsum sunt
 excusę, & repellunt omne telum, quod incidit, ne seri-
 liam machinam. Pellet autem & coria superne injicientes
 undique circumteguunt, ut sis firmis munimentum, &
 excutiat repellatque telum.

¶ **SPALLA**, idem quod *Spadula*, Italis *Spalla*, Gallis
Espalle. Armus. In perisq[ue] veterum Chartarum sumit-
 ur pro armo, aut membro ferarum, vel aporum, pro ju-
 re vel facultate venandi in silvis domioicis. Tabularium
 Prioratus de Domio in Delphinatu fol. 63. *Mansus de*
Malbureb 13 lib. de porco, de ubilis 6. de cur & 5. *Spallas*,
 & 11. den. & *Spalla* porcina, in Bulla Honorii III. PP. a-
 pud Ughellum tom. 1. part. 1. pag. 823. Charta alia ann.
 1195. apud eundem tom. 7. p. 321. In Navitate Domini
 duci *Spallas* porcorum. Innocentius III. PP. l. 13. Ep. 65.
Qui venabantur in ipsa (silva) reddebant eidem singulis

annis *Spallam* porci. Item cap. Cum venerabilis de Cen-
 sibus: *Presatus Episcopus Spallas*, quas ab eadem Ecclesia,
 tam ip[s]e, quam predecessores sui recipere consueverant,
 Ecclesia prestat remissis, & statuit, quod aliud ei serui-
 tium non imponeret. Charta Alexandri III. PP. a. 1174.
 apud Ughellum tom. 1. part. 1. p. 512. Quod Giso Primice-
 rius Ecclesie vestre in obitu suo reliquit, videlicet *Spal-
 lam* cum longa, & sarcinam multā, &c. [Dant *Spallas* de
 porco, in Charta an. 1064. ex Tabular. s. Victoris Massil.
 Adde Chron. Farf. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 563.
 Chron. Tarvisin. 9. col. 777. Statuta vercell. lib. 3. fol.
 107. v. Statuta Riperiz c. 16. fol. 9. v. &c.] *Humerus porci*,
 in vet. Statutis Canoniorum s. Quintini in Viroman-
 duis. Charta Amalrici Comitis Ebroicensis in Tabula-
 rio s. Meglorii Paris. De cervorum infuper & cervu-
 rum omnium venatione, dextros arnos. Horatius
 lat. 4.

Facundi leporis sapientia se habuit arnos.

¶ **SPALA**, eodem significatu. Mirac. Mss. Urbani V.
 PP. ex Tabul. s. Victoris Massil. *Porani ipsam (entortam)*
in itinere in humero dextro super Palam. Statuta Ateni.
 Collat. 7. c. 1. fol. 23. *Nec aliquam bestiam sub spala, vel in*
rogantibus, vel in aliqua parte instabant (becharii.)

¶ **SPATLA**, Pars intellectus si tamen asserta est lectio
 pluries occurrit in Charta an. 1054. ex eodem Tabular
 & in alia ejusdem circiter anni ibidem.

¶ **SPALLACIÆ**, Morbus equorum in tergo, de quo
 Jordaous Rufus Calaber lib. 2. de Medicaminibus equo-
 rum ad Fridericum Imper. & ex eo Petrus de Crecentiis
 l. 9. c. 29.

¶ **SPALLARIUM**, **SPALLERIUM**, Armorum genus,
 quo *spalla*, seu humeri teguntur, Gall. *Epanliere*. Statuta
 Equitum Teuton. art. 73. apud R. Duellum tom. 2. Mi-
 cell. p. 59. Ip[s]e (repararii) secutus dare fratribus ad
 arma deputatis *Spallaria*, &c. Chron. Sicilię apud Mar-
 ten. tom. 3. Anecd. col. 89. *Forma militaris apparatus est*
cum spallieris de ciudato & manto de ciudato. Inventar.
 ano. 1295. 6. *Spallierie ad armandum*. *Espallierie*, in As-
 siliis Hierosolym. cap. 95. Et deivent avoir lor chaacces
 de fer chaucis, & lor *Espalliers* vestus. Vide *Spa-
 llatario*.

¶ **SPALLATURA**, vox Italica, *Spalle* seu hume-
 ri luxatio. Rolandini Patrav. Chronic. apud Mura-
 tor. tom. 8. col. 271. *Mouneris medicus qui Eccellinum*
condam de gravi Spallatura sanaverat in exercitu Impera-
toris, &c.

¶ **SPALLERE**, pro *Pfallere*. Vide *Spalmus*.

¶ **SPALLERIUM**, ut *Spallarium*. Vide ibi.

¶ **SPALLMAKE**, Palmis excutere pulveres à vesti-
 bus. Leg. Palat. Jacobi III. Reg. Major. inter Acta Sanctor.
 tom. 3. Jun. pag. 36. *Qui etiam ipsum factorem adjuvet*
in suendo, si oportuim fuerit, nec non in mundando, vel
Spalmando cum opus fuerit, vestes nostras. Hioc

¶ **SPALMATOR**, Qui id est officio prestat, ibidem pag.
 29. *At in vero armatorum, & in factorem persone nostras*,
Spalmatore, & apobcentium fructuum... datus est sim-
plicem potestatem.

¶ **SPALMATO**, Actio quia emptor & venditor, da-
 ta palma de re aliqua inter se conveniunt. Vide *Palma*.
 2. Statuta Cadubrii l. a. cap. 53. *Datis aris, vel bibito*
vino de mercato, vel dam Spalmata, vel alia facta fide,
qua intelligatur perfectam fore venditionem, vendito
tunc intelligatur esse perfecta.

¶ **SPALMATOR**. Vide *Spalmus*.

¶ **SPALMITU**, Audax, superbus, ut videtur. Chr.
 Petri Azarii ad an. 361. apud Murator tom. 16. col. 382.
 Et utinam tempore illius Comitit *Laudi* prestat dominus
Lucinus fuisset in Tordono, quoniam Angli non fuissent
 illa *Spalmis* & temerarij, &c.

¶ **SPALMUS**, **SPALMODIA**, pro *Tpsalmus* & *Psalmodia*,
 per-

perpetuo scriptum in Heitonis Episcopi Basteensis visione Vettini, oblerat Goldastus ad s. Valeriano de Bonodiscipulo. Ita etiam legere est apud Andream Monachilib. i. Vitæ s. Oronis Episcopi. Bamberg. cap. 5. ubi *Spalmus, Spallere, Spalterium, Spalmedia*, promiscue scribitur.

¶ **SPALTUM**, ut *Spaldum*. Vide in hac voce.

¶ **SPANNA**. Vide *Spanna*.

¶ **SPANARE**, Italis *Spannare* proprie est vestibus spoliare: unde dicitur de urbe fossis denudata, cum scilicet cumulat. Chron. Parmense ad an. 1307. apud Murator. tom. 9. col. 365. *Gualfrida vero venit ad mandata dicti defensoris, & per cum accepta fuerit, & Spanata de foveis, & disguarnita, & dehortata in totum circumquaque.*

¶ **SPANDERE**, Expandere, Gall. *Estendre*, vel *Espondere*, [Italis *Spandere* eadem notione.] Chronicon. Calin. l. 2. c. 99. *Obtulit ... iburibul argentea ... argenteam cum leonibus fistulam, pulchrum magnum ad Spandendum, tapetumquo optimum, &c.*

¶ **SPANDIDAT**: O. Constantinus Asiaticus lib. 6. Pantechn. c. 23. *Ofcitatio est summis humoribus in lacertis, masticantibus in infusis. Spadidatio similiter de summis est humoribus in totis corporis membris vel pluribus inclusis. Atque utraque nuntium mœnetur expellere.*

¶ **SPANENUS**, pro *Spavenu*. Vide ibi.

t. **SPANGA**, Fibula, ex Teutonico *Spanghe*, quod idem sonat Rodolphus Presb. Vita Hirabani Abbatis. *Quadam monasterio nobilis ... solum sum nuream, quam itagun Francorum Spangum vocant, in ipso transitu perdidit. Joan. Rulchius in Chron. l. 1. cap. 28. Undecimus fuit frater Egbertus ... metallorum in Spangis pro libris fisor bonus. Id est, fibularum ærearum, quibus libris confinguntur.*

a. **SPANGA**, Trabs exterior, qui muros invicem continet, eadem voce Teut. *Spang*, fibula quod ædificium connectat. Lex Bajuvar. tit. 9. c. 7. & 8. *Trabes vero singula cum 3 fol. componuntur. Exteriores vero, quas Spangas vocamus, eo quod ordiæ contineant parietum, cum 3 fol. componant.*

¶ **3. SPANGA**, ut infra *Spanna*. Chron. *Zanfiet* ad an. 1456. apud Marten. tom. 5. Ampl. liss. Collect. col. 492. *Reliquerunt nutem illi Turci undecim fundas grossas seu bombardas, quarum sex continebant in longitudine 33 Spangas manuales, & septem in latitudine.*

¶ **SPANI, SPANIA**, pro Hispani, Hispania, passim apud Scriptores mediæ ævi, Anglis *Spain*. Vide in *Spanisens*.

¶ **SPANISCUS**, Pannus Hispanicus. Nam *Spaniam*, pro Hispania usurparunt Scriptores ævi mediæ. Gloss. Lat. Gr. *Spania, Hispania, Spania*, in Epist. Clericor. Italiae an. 552. apud Sirmondum tom. 1. Concil. Gall. in Vita s. Fructuosi Episc. Braecar. c. 1. in Capit. Caroli M. l. 7. c. 303. & a. ubi passim: ut *Speria*, pro *Hisperia*, apud Ildorund Pacensem æra 753. Anastasius in Leone IV. PP. *Via duo quidem de suadato, & alia duo de flaurai, & tria de spanisco. Alibi: Fecit & in Ecclesia S. Marie ... vestem de spanisco uam ornatam in circuitu de suadato.* Adde p. 193. 196. 197. Chron. Fontanell. c. 16. *Stauracia duo, stragulum Hispanicum unum.*

¶ **SPANISCUS FERUS**, Trutina, ex ferro Hispanico. Vide supra *Forrum*.

¶ **SPANNA, SPANNUS, SPANA, Spithama**, Italis *Spanna*, spatium inter pollicem & minimum digitum extensum, unde nomen: *Spannen* enim Teutonibus est extendere: ut *Spannan*, Anglo-Saxonibus, *Spithama* metiri. Sed & nostri *Pan* [vel *Empan*] ab eodem fonte videntur haussisse, quibus idem sonat. Lex Erisionum tit. 22. §. 6. *Vulnus, quod longitudinem habeat quantum inter pollicem & complicati indicis articulum Spanna*. Tom. VI.

num non implet, 3. solid. componatur, quod integra *Spanna* longitudinem habuerit, beccet index & pollex extendi possunt, 6. solid. componat. §. 66. *Quod inter pollicem & medii digiti spatium longum fuerit, 23. solid. componatur. Rursum Spanna in Addit. ad eandem Legem tit. 3. §. 56. [Statuta Verceles. lib. 4. fol. 86. Item quod aliquis testor non debeat ... teneri in scriptura gladium majorem una Spanna compato manubrio ad salandum gruppos.]*

¶ **SPANNA**, in Vita B. Torelli Poppienfis num. 21. *Corpus longum pedibus quiaque, pedis longitudinis unius Spannae hominis.* [Radulphus de Gestis Frederici I. apud Murator. tom. 16. col. 1190. Ultimo autem die mensis Febr. sicrum cecidit aix cum duodocies cecidisset, cuius altitudo fuit usque Spannae. Adde Chron. Placent. apud eund. tom. 16. col. 580. Statuta Mutin. rubr. 90. fol. 16. v. *Ponticellus ... habebat boccam per quam aqua discurrere debebat, amplam per unam Spannam, altam per medium brachium & amplius. Vide Spangn 3.]* Chirilina Pisana ex Tresor de la Cité des Dames 3. part. c. 3. *Et efflorent euvre les grands draps de parament, qui passaient plus d'un espaa par sous la couverture, &c.* Vide Octav. Ferrar. in *Spanna*.

¶ **SPANNALE**, Clavus, qui immisso clauduntur pedicæ & archifosse adstringuntur. Asta s. Raynerii tom. 3. Jun. pag. 448. *Huic dominus suus miseram catenam ferream in uroque crure, & affixerat ipsam centum annis Spanna libris acutis in ligno, ut nullatenus se inde movere posset.*

¶ **SPANOCLYTUS**, Corona desuper clausa, ex Græco *σπανοκλυτός*. Anastasius in Leone III. PP. p. 133. *Fecit autem ibi super erucem majorem ex auro fulvo a. n. i. Panoclyt, praeatam gemmis pretiosis pens. lib. 42. Infra p. 134. Regnum Spanoclystum ex auro purissimo cum cruce in medio pendens super ipsum altare. Rursum p. 146. Fecit in basilica B. Dei Genitricis ad presep regnum ex auro purissimo Spanoclystum diversis in circuitu de cbyroscavo pretiosis ornatum lapidibus pens. lib. 3. Idem in Paschali p. 150. Super ejusdem venerabilis altaris fecit regnum Spanoclytum ex auro fulvo, &c.*

¶ **SPANIGIL**, Charta Heccardi Comititis Augustod. ex Tabulario Perliacensi in Burgundia apud Perardum pap. 26. *Theodorici a. n. Richrân filio meo donate spada, Spanigil, & sicifios a. &c.* Ubi recte Eccardus in Notis ad Leg. Ripuar. tit. 36 §. 11. *legedum monet Spada cum scogilo. Vide supra Scogilum.*

¶ **SPANTORIACOS**. Cummanus Hibernus de Controversia Paschali: Luna 14. primi mensis, qui est apud Hebraeos Nisan, apud Macedones Spantoriacos, apud Egyptios Parmotibi, qui apud Latinos interdum Martii, interdum Aprilis obtinet partem. Quid hac voce denotetur, non omnino percipio: quippe Syromacedonibus mensis Martius est *Ἰαννῆς*, Aprilis vero *Ἀπρίλιος*.

1. **SPARA**. Hist. Longob. Ignoti Casiofenis c. 10 de Siconolfo Principe Beneventano: *Abfuit a S. Benedicto ... baziam argenteam uam, unucui par unum ... Spara par unum. Vide Sparro.*

2. **SPARA**, Repagulum, barra. Italis *Sparaago*: hinc *Sparapero*, repagulum, quod pectus protegit, nostris *Paraper*. Vita s. Joannis Episcopi Tragurientis edita Romæ à Jo. Lucio: *Cum civitas nec murorum esset freta circuitu, nec munitione vallata turrim, nec bellicis armis sulca; sed solis Sparis & quibusdam mæcerii circumspæta fragilibus, &c.* Forte à *separare*, vel *sabari* [Vide Caroli de Aquino Lexic. milit. in voce *Spara*.]

¶ **SPARACLUM**, Testam. Andreæ Episc. Dertonensis, scriptum Ugone & Lothario regnantibus, apud Ughell. in Append. tom. 4. *Id sunt Bibliotheca integram unam, super Matthæum librum unum, Sparaclum unum, testationes tres. Legendum puto, super Marcum unum.*

C. c

¶ **SPA**

SPARSUM, Stupa. Alexander Iatrotophista lib. 2. Passio. Mala Cidonia assa involata in Sparfo, & comest. Ubi Glossæ Mss. in Sparfo, in Sparfo: Coddana eam involuntur supra mado facta, & ponatur sub cinere calido & coquantur. Eodem lib. a. Sparfum, pastam interprecatur.

SPARSURA, Herbarum florumque stratura, quæ in quibusdam ecclesiis fieri solet, Gallice *tonchère*. Obiituar. McEcll. Morin. fol. 32. Die 2. mensis Julii ... festum duplex alma Dei Genitricis Mariæ ... distribuuntur ... fabrica ecclesie 10. fol. Item pro Sparfura 11. fol.

SPARTARIUS, Qui ex Sparto resites textit, vel qui spartum vendit. Gloss. Lat. Græc. Spartarius, *εξ σπάρτου*: apud Martin. *εξ σπάρτου*. Vita apocrypha s. Pachomii Jun. tom. 3. Maii p. 339. Erat eaim Pachomius natione Memphis, genere gentilius aatus, sed ab infantia innocens, iugiter literarum ab omni peritia alienus: fuerat enim arde Spartarius. Vide Spartaria 1.

SPARTEA, Calceus ex sparto confectus, de quo Plinius l. 9. c. 2. *ἡ σπάρτα ἐκ σπάρτου*, apud Socratem lib. 7. cap. 36. s. Hidorus in Regula cap. 17. de excommunicatis: *Calceamentum vtro Spartea*, aut quolibet genus solearium, &c.

SPARTEOLI. Vetus interpres Juvenalis Sat. 14. v. 303.

*Dispositis prodites bannis vigilare cohortem
Servorum noctu Licias jubet*, &c.

Per translationem disciplina militaris Spartolorum Romæ, quorum cohortes in tutelam urbium cum armis & cam aqua vigilas curare consueverat vicariis. Ubi P. Pitheus pro vicariis legendum putat *causignis*, observatque apud hunc duntaxat Scriptorem Spartolorum fieri mentionem, quos *σπάρτα* seu *vibicuros* esse existimat. At vox ipsa latius indicat à *vasis sparteis*, pice illis, quibus aqua deferrebat, appellatos, quorum etiamnum usus in restringendis incendiis perdurat.

SPARTH, Securis Bromptonus, ubi de Hibernis: Qui (Norwegi) tandem numero succedentes contra indigeas frequentior rebellavit, & usum securium, qua Anglice Spardit dicitur, ad terram Hiberiæ comportarunt. Infra: *Securim, Spardit*, in manu quasi pro baculo bajulant, qua sibi confidentes præoccupant. [Chron. Angl. Th. Osterbourae p. 16.] Usus securium, qui Anglice Spardit dicitur, ad terram Hiberiæ comportaverunt.] Vide Securis Danica, & Sparro.

SPARVARIUS, Species Accipitris, quibusdam Frigiliaris dictus, nostris *Esprevier*. Lex Salica tit. 5. §. 4. Si quis Sparvarium furaverit, &c. Adde Legem Bajwar. tit. 20. §. 4. Capitulare de Villis c. 36. Accipitres & Sparvarios ad austrum profectum provident. Capitulare 1. Caroli Magni an. 802. c. 19. & Capitulare Aitonis Basil. Episc. cap. 11. Nec caesi ad venandum, aut acceptores, saltem, seu Sparvarios habere presumant. Charta Caroli III. Imp. in Hist. Pergameni tom. 3. p. 399. Nec illas publicas functiones, aut reddituarias, vel illicitas occasiones, vel cogitationes, seu Sparvarios, vel operas, sicut circa lacum Comaninam à servis ipsius Ecclesie exigebatur, siue angarias superimponere audeat, vel inferre præsumat. Hujus porro Sparvariorum annue præstationis mentio est præterea in Monast. Angl. tom. 1. p. 649. & supra in v. Accipiter. Charta Heccardi Comit. August. apud Perardum in Burgundicis. Et sigulos a. Sparvario uao, &c. Fridricum Imp. de Arte venandi l. 3. cap. 29. Sparvarii sunt minores alii avisus, quibus frequenter usus ar bonitas, & quia secum ad formam membrorum & maceriem plumagii similes sunt austribus, licet fiat alterius speciei, &c.

SPARVERIUS, SPARVIERUS, SPARVERIUS, Ital. Sparviere. Rolandi Patav. Chron. l. 6. c. 4. apud Murator. tom. 8. col. 255. Et fuit illic Sparaverius quidam in Tom. VI.

pericia in sala, quem videat aliquis literatus, memor suis versum quorundam jaceantium in libro qui appellatur *Vopius*, &c. Sparverius, apud eundem lib. to. c. 4. ibid. col. 314. Statuta Cadubrii l. 3. c. 83. Si quis furatus fuerit aliquam prædictam avium aliquo modo, vel ingenio, ... pro Sparaverio, vel alia avo sic furata, ... centum solidi. Pap. condemnatur. Sparaverius, in iisdem Statutis l. 3. cap. 82.

ESPERVARIUS, in Charta Joannis Reg. Angl. de Libertate forestarum. [Comput. an. 35. Henrici VI. Reg. Angl. Dicitur quod Ricardus de Hertsburg illa quæ obitu tenuis manerium de Poley in comitatu War. in dominico suo us de feodo per fidelitatem & servitium suum Espervarii.]

SPAVERIUS, contrafacte, ut videtur, pro Sparaverius, apud Papiam Mss. Vide Similius.

SPREVIARIUS, vel Sparvarius. Codex Censualis Irminonis Abb. Sangerman. fol. 72. v. Solvi. . Sprevarios 3. & quando ipsos habere non potest, f. 3.

SPREVERIUS, in Charta Philippi Pulcri Reg. Fr. ann. 1293. ex Camera Chartophyl. Attrebat. Roberto Comiti Attrebatensi & ejus heredi Comiti Attrebatensi donavimus Spreverium feudalem, de quo homagium ligium nobis fecit. Infra rursum occurrit.

SPREVERUS, in Monastico Anglicano tom. 2. p. 288. *Esparvarius locus*, tom. 3. pag. 87. De vocis etymo vide Vossium, & Orig. Ital. Menagii & Ferrarii.

Alud etymon proponit Eccardus in Notis ad Pact. Leg. Salt. tit. 7. §. 4. Sparvarium nempe sic dictum à Spare, vel Sparwa, passer; & Ar, accipiter, adeo ut Sparvarius idem sit atque accipiter passerius, utpote qui avium rapacium minimus, passeris præcipue & aves minores infestatur.

SPARAVETOR, Qui sparaverios nutrit, curat. Statuta Vercell. l. 5. fol. 127. v. Et non intelligatur de falso-neris, Sparavetoribus, vel astoreris, dummodo non intreat aliqua plantata, nec terras seminatae de blava grossa vel minuta, in qua si intraverint, subjaceant penis predictis, & ultra, damnum passu restituant.

SPARZATA, Septum clatratum. Acta S. Maii tom. 5. p. 189. Item in dicta ecclesia est Sparzata de ferro, ubi jaces corpus S. Bobonis.

SPASMA, Ital. *Spasmo*, Deliquium, Gall. *Pamaison*. Festum B. Mariæ de Spasma, apud s. Antonin. ubi de Festis tom. 3. Nostræ Dame du Pame, alibi dicitur.

SPASMARE, Contrahere, ex Gr. *σπασμα*, contra-ctio, M. Justinus Lippensis in Lippiflorio p. 142.

Smare canit nervi, *Spasmatum* curva dorsum.

SPASMEA, Severus Sulpitius Episc. ad Claudium forem de Virginitate: *Granda & immorale, pæc ultra natram corpoream superaret luxuriam, & concupiscentiam Spasmeam adolescentie facibus accensam animi virtute restringere*, &c. Ex *σπασμα*, τρι, convulsio, contorsio, distentio.

SPASMOSUS. Vita s. Johannis Valent. Episc. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1698. Qui autem evigil elisos, & consolidat contritiones eorum Dominus Jesus Spasmosam sic in eo laxavit habitudinem, ut collum meatu & humeri contiguitatem seingeret.

SPASARE, Male accipere, castigare. Concilium Triburien. ann. 821. Si quis Prothysterum calumniatus fuerit, & passerit, septem quadragesimas sine sabbatis annis paniceat. Alibi: Si Presbyter male tractatus fuerit, & Spasserit, secundum ejus Episcopi sententiam pariceat, in cujus territorii potestate esse dignoscitur. Adde Decret. Imperator. apud Burchardum l. 6. c. 6. & Ivonem part. 10. cap. 135. Annales Francor. Bertiniani ann. 865. Demum Vernum villam venient, Episcopos ac ceteros Agaitas primores ibidem obvius suscepit. Ad quorum multam petitionem filium suum Carolum, nec dum bene

Spasatum, in *Aquitania* cum Regio nomine ac potestate *cedere* permittit. Videtur nostrum *Espasster*, pro *Cestigare*. Vide *Pulsare*. Verperam enim Bigonius ad Legem Salicam, *spadaveris* emendat in Statutis apud Theodonis villam, ut *spasbareris* Antonius Augustinus. Italis *Spazzare*, est vertere, purgare: *Spazzo*, *pavimentum*, & *spatium*. Ita terga pueri verrenda dicimus, quod scopis, quibus verritur pavementum, nates vapulent. Vide Osk. Ferrarium & Menagium in Orig. Ital.

¶ SPASSERIUM, ut *Spacerrum*. Vide ibi.

SPA-SUM, *Adeps*, pingue, c. ap. in Gloss. Gr. Lat. [f. pro *Spissum*, ut conjectat Vulcanius.]

¶ SPATA, ut *Spaiba*. Vide in hac voce.

¶ SPATANGIUM, Echini genus maximum, Helychio, in Codic. Theod. tit. a. leg. unje. de pretio piseis. Vide *spatarius*. 2.

1. SPATARIUS, Vita B. Postbunium, in Vitis Patrum c. 1. *Fuerat restium Spatarius, &c.* Mox c. 2. *Plectam de spato plectebas*. Ubi Rosweidus conjicit legendum *Spatarius*, qui est sparto restem plectat, aut distribuit, qui *spatarius* dicitur in Gloss. Gr. Lat. Eustathius: *ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀρχαίου*. [Vide *Spattarius*.]

¶ 2. SPATARIUS, Piscis genus, idem sorte quod *Spataangium*. Rumphius in Hist. Monaster. Formbac. apud Pezium tom. 1. Anecd. part. 3. col. 433. *Spatarii non frequentes sunt* (in Mittich.) Vide alia notione in *Spasbarius*.

1. SPATHA, Major gladius, ensis, Italis *Spada*, Hispanis *Espada*, Gallis *Espée*. Gloss. Græco-Lat. *σπάδα, τὸ ἐπίσθιον*. Uguccio ex Ildoro l. 18. c. 6. *Spota, Gladius, quod sit spatiosa, ampla & lata*. Joannes de Janua ex eodem Ildoro: *Spata, gladius est longus, ex utroque parte acutus, vel ipsa est romphaea*. Alibi: *Spata, est gladius spatiosus & latus*. Ita Vegetio *Spatha* longior gladius dicitur l. a. c. 15. lib. 3. cap. 14. Epistola Clericorum Italicis directa Legatis Gallorum an. 552. *Spasbus nudatas, & areus scapis perstantes*. Victor Vitenis de Persecut. Vandalica: *Introcens euagiatiss Spatis, arma corripunt, &c.* *Spata ludia cum sheca argente parata*, in precepto Caroli Magni apud Stephanum Baluzium, Hincmarus Remensis in Concilio Duiacensi l. part. 5. *Tunc ipse presbyter irruens super filium Livulfi, qui Spatam ad collum portabat, extraxit eandem Spatam, & volens percussit eam per medium caput, ut illum occideret, levavit idem Rruulfs manum contra Spatam, & suscepit Spate istum*. Vide Gregorium Mag. l. 5. Ep. 24. Paulum Warnefrid. l. a. de Gestis Longobard. c. 28. &c.

Spatham Gallorum veterum propriam fuisse scribit Diodorus l. 5. Art. 1. *τὴν ἐκ τῶν ἀρχαίων ἡλικίαν ἡλικίαν*. Livius etiam l. 31. Gallis *praelongos gladios sine mucronibus* adscribit: iisque proinde cæsum, non punctum feruisse, *ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου ἡλικίαν ἡλικίαν*, ut auctor est Polybius lib. 2. Vide Cluverium in Germania antiqua p. 293. & 348. Longioribus tamen ejusmodi gladiis mucronem tribuit Turpinus cap. 2. *O Spata feticissima acutissimum ac utissima: & Willelmus Apulensis lib. 2. de Gestis Norman. Alamannici longioris gladii, de quibus quædam attigimus in Notis ad Joann. villam p. 73.*

Suas et eum longi specialiter & peracuti illorum gladii.

Francorum nostrorum veterum *Spasba* ita describuntur a Monacho Sangallensi l. 1. cap. 36. *Post hæc balibens Spasba colligatus, quæ Spata primum vagina (al. glezia) secundo corio quoticumque, tertia itacumque candidissimum coria laciidissima corroboreata ita cingebatur, ut per medium cruciculis eminenibus ad peremptionem gentiliū, daretur. Quem locum aliter legit Pon-*

*tanus lib. 9. Origin. Francicar. p. 547. Cæsum vero spasba feruisse idem innuit Scriptor l. a. c. 11. Unum corio extrahit Spata, cervicem ejus abscondere consuebat. Et c. 13. Extrahit Spata cervicem loca, cervicem tauri divisi ab Armis. Adde c. 19. 21. 28. [Hist. Glabri Rodulph. apud Dueheln tom. 4. p. 38. T. bechalus quoque illum (Guillelmum) appropinquans, quasi aliquid locuturus, plico extensa, quam ad hoc tulerat sub plicis, Spasba, unius caput a corpore decussit.] Petrus Tudebodus l. 3. p. 89. de Godofredo Bullionensi: *Tunc Dux Godofridus Christi miles potentissimus irruens in eos vaginao ensis, percussit quendam gentilem fortissimum tam viriliter, ut in duas partes ipsum divideret, à vertice videlicet usque in sella equi, ... post hunc aggressus alium ex oblique, secus cum per medium*. Eadem narrat Albertus Aqueus l. 4. c. 65. qui addit *lerica indium divisse in duas partes*. Adde Ordericum Vitalem p. 735. Similia ex veteri traditione refert Guillelmus Guartius in Hist. Francorum M. de Carolo Magno:*

*Il s'ert plain de si très grant force,
Se l'ysloire de lui ne ment,
Que de l'espee proprement,
Dont li poez & l'enbedure,
Ierent d'or fia à colear pure,
Et qui n'ourme estoit joieuse,
Et gent courtoise & entraguse,
Quaat par ire la descendoit
Un Chevalier armé fendoit
A un seul cop tous courtois,
Et truebait par mie cheval,
Cele espie aige toute une
Et leste de s. Deus tenue.*

Hinc Guillelmo Aquitaniz Duci, postmodum Gellonenis Monacho, *versantem gladium* attribuit ejusdem Vitz auctor numero a. editionis Mabillonii. Eiusmodi spatharum Francicarum longiitudinem ac latitudinem inspicere licet in veteribus picturis, ac maxime in Comitibus Hollandiz Philippi Gallæ. Sed & Ogerii Dani, qui sub Carolo Magno vixit, spatham enim ferro etiam capulo, absque mucrone, ex Monasterio s. Faronis Meldenis, ubi asservatur, ipsimet contrestavimus, qua visa, & expenso illius immenso pondere, hæud incredibile omnino videri, quod de Godofredo referunt Scriptores, facile persuaderi passim. Hanc cum ejusdem Herois monumento descripsit Joan. Mabillonius tom. 5. Vitar. Sanctior. Ord. s. Benedicti. Tota autem est illa dentata, qualis fuit Aviti, *sub assiduis dentatus cardibus ensis*, ut est apud Sidon. in illius Panegyrico. Quomodo vero regia spatha deferretur à Regis armigero, licet inspicere in iis tabellis Lotharii & Caroli C. quas delineari curavit Steph. Baluzius in Notis ad Capitularia Regum Franciæ.

¶ SPATAM super altare ponere irreligiosum putabant, ut colligitur ex Aimoino in Mirac. Benedicti l. 1. c. 6. *Cryptas ipsius ecclesie ingressa est* (Gerberga Regina) *in quibus presbiteri Patris Benedicti oratorium habebant: ubi dum ad orandum regii stipas, res suas flectentes cervicis, unus eorum proterve temeritatis ausu Spatam quam manu gerebat, altario superposuit. Exferrati factum sacri, gladio inde ablato, adversus tantæ auctoritatis vanitatem, increpatoria invocavit verba, quibus illi superbe respondit: Quanam, inquam, in nos nova isthæc incessu religio, ut aggestum caleas ac sabuli cum lapidum mole, meo iudicio ensis fore sanctius? & simul cum verbo, recepitnam mactetam dominica non dubitavit reimponere mensa.*

¶ SPATA ET CONUCULA ex Legeripuar. tit. 58. c. 18. offerrebantur servæ, quæ servum lecuia fuerat, ut si concubam eligat in servitio perleveret: si spatam servum interficiat.

AD SPATNAS METIRI. Gesta Regum Francor. c. 41. & Gesta Dagoberti Regis. c. 15. Rex vero totam terram Saxonom devalsau, & omnem populum interficiens, non ibidem majorem hominem reliquit, quam longitudo gladii sui, quem Spatnam vocant, habere videretur. Monachus Sangallensis. l. 2. de Caroli M. c. 17. Per seipsum ita omnes humilissimi, ut etiam pueros & infantes ad Spatas metiri preciperet, & quicumque eandem mensuram excederet, capite plecteretur. Quippe qui spathe longitudinem attingerant, militibus idonei censentur. Unde apud Bohemos, qui gladii longitudinem attingerant militariae cogebantur, ut scribit Eneas Silvius in Hist. Bohem. c. 10.

SPATHIS APPREHENSIS rem frotiare. Charta Alamannica Goldasti 85. Et his ita patris, cum adhuc quidam de illis, qui se in illa Ecclesia beredes ac dispostores haberi voluerunt, alii garicund, alii mississando contradicebant, optimates ejusdem Concilii apprehensis spatibus suis devotaverunt se hac ita affirmatos esse coram Regibus & cunctis principibus usque ad sanguinis effusionem. Vide rat hanc Chartam Vadianus de Monasterio German. Alamanni, ut pote bellicosi gladii, quem Spatam vocabant, prebeaso capulo testificabantur, parati manu etiam iuri se veritatem, quam seculi affirmassent. [Vide Juramentum, col. 1616.]

SPATIS TANGERE terram de qua contentio est, priusquam in duello dirimatur, in usu fuisse discimus ex Lege Alamann. tit. 8. Postquam girata fueris (terra) veni in medium, & presente Comite tollant de ipsa terra. Quando parati sunt ad pugnam, iunc ponant ipsam terram in medio, & tangant ipsam cum spatibus suis, cum quibus pugnare debent.

CUM TRACTA SPATHA se idoneare contra alium, se defendere, in Lege Alamann. tit. 44. §. 1. tit. 56. §. 1. tit. 84. 89. Ad ianuam cum Spatha tracta accedere, in Lege Ripuar. tit. 32. §. 4. Adde Capitula ad Legem Alamann. c. 22. Formula nostris familiaris, tirer l'espée. Glossa Gr. Lat. *trahere dicitur & 639. Evagiare.*

DE PLANIS SPATIS FERIRE, Gall. Donner des coups de plat d'épée, in Chron. s. Petri Vivia apud Acher. tom. 2. Spicil. p. 757. Abbas autem & Monachi ejus foris remanserunt, quos verbis plurimum minati sunt, per capitula cucullarum turpiter apprehenderunt, de planis spatibus ferierunt, sed non leserunt.

SPATHA IN FUSTE id est, Cui fustis pro vagina est, ejusmodi utuntur etiam quidam in Gallia. Ita inscribitur Epigramma Ennodii l. 31.

Utrumne incluso pro fraudes ejus fabacillo,
Mors ligui iuvicis quam bene recta lates?
Subsidium portas, quod cumvis terror haberis,
Pactificum est nobis, quod necat obsequium.
Ferrum cavatis baculis coudendum, dixit Saxo Grammaticus l. 6. Hist. Danicæ.

SPATHA S. PETRI. Annales Bertiniani ann. 877. & Continuatur Aimoini cap. 36. Ricchidis Compendium ad Ludovicum veniens. . . attulit ei præceptum, per quod pater suus illi regnum autem mortem suam tradiderat, & Spatam, que vocatur S. Petri, per quam eum de regno revocasset.

Σπαθηχαιρον, in Lexico Græc. Mf. Reg. end. 930. Αρτεμης, μαχητήριον, κρητήριον, ἡ σπαθηχαιρον Περσικόν.

SPATHA, Idem qui Spatharius, Dignitas Spatharii, de qua mox. Vetusta Charta apud Ughellum tom. 7. Ital. Sac. p. 977. Siphendus Imperialis Spatha & iudex, &c. Sic Protospatha, pro Protospatharius. Vide in hac voce.

SPADA, ex Italico Spada. Atto Vercellensis lib. de Prestitis Ecclesiasticis. Tenso collo eductam contra se Spadam intuens, &c. [Adde Testam. Ermengaudi Comitis. Ughell. ann. 1010. in Append. ad Marcum Hispan. col. 973.] Vide Spadare.]

Tom. VI.

SPATHIUM, ex Gr. *σπάθιον*. S. Augustinus in Psal. c. 47. Frænea, quam vulgo Spathium vocant.

SPATHA, Spathula, Gladius, quo martyrum carnes dissecabantur & incidebantur. Acta s. Priscæ Mart. n. 1. Iussit Præfectus extendi eam, & cum Spathis incidi membra ejus. Acta s. Martinæ Virg. & Martine. 36. Injussit Marium panis affigenda, Spathis incidenda, & ungulis atredenda, &c. Hinc *σπαθίζω* apud Metaphrasem in Actis s. Agathæ Virg. *Εκείνην αὐτὴν κρημνίστην ἡ σπαθὶς ἐκτενέ.*

2. SPATHA, vel SPATA, Pistillus rudis, vel instrumentum coquinarium, quo cibi, in ollis ad ignem ferventes, despumantur apud Apicium l. 4. c. 3. Anonymus de Re Architectonica cap. 30. Tertio olei adjectis sextarium, ex ratione Spatha commovebis. Utitur non semel.

SPATHARIUS, Qui spathas conficit, in Lege Alemann. tit. 79. §. 7.

SPATHARIUS, Imperatorii corporis collatus, *Σπαθηρὸς* λέγεται, Cedrenus dignitas in Imperio Constantinopolitano sat illustis. *Gloriosi Spatharii*, dicuntur Alcuin. Vita s. Theophanis Confess. n. 10. *Ἰσχυρὸς τῶν βαδῶν, ὅτι τὸν Σπαθηρὸν τὴν καταλύσασθαι τὰ βαλάντια τιμωρῶν, ὅτι γὰρ τὴν λαοτὴν χρίσιν.* Vide Chronicum Alexandrinum pag. 692. Vitam s. Lucæ junioris n. 64. & quæ obferavimus ad Alexiadem p. 259.

SPADARIUS, pro Spatharii, in Epist. Leonis III. PP. Misit Imperator Patrium & Spadarii cum slo.

SPATHARIUS, Armiger, qui ensem domini deservit. Papias: Armiger vulgo Spatharius. Glossa. *Elfrici Spatharius*, spynd-bora. Id est, Enifer. Apud Anastasium in s. Martino PP. Spatharius Olympii Exarchi, mox Armiger nuncupatur. Lex Burgundionum. tit. 52. *Fredegisium Spatharium nostrum, &c.* Apud Gregorium Magn. l. 2. Dial. 14. *Riggo Spatharius Toile Regis Gorchor* dicitur. Apud Lucam Tudensem lib. 4. Chron. initio, Pelagius filius Ducis Fasile, Spatharius Regis Roderici nuncupatur. [Apud Fredegarium, *Cariato Spatharius Guatramni* vocitatur.] N. que alii sunt Spatharii, qui subscribunt in Conciliis Toletanis, cum Comitibus dignitate: sic quippe in Concilio 13. *Gulleugus Spatharius, & Comes, Altericus Spatharius & Comes, & Sefemirus, spatharius & Dux*, subscribunt. Monachus Pegavienis lib. 6. Quem (leonem) *ex improviso in se irruentem videmus*, gladium ad Spathario suo confestim accipere nitens auro: sed ille, ubi cum manu corripuit, pro inermi domino leoni se constanter objecit, &c. Apud Thurotium in Sigismundo Rege Hungar. c. 7. Vide Armiger.

SPATHARIUS, dicti Milites Ordinis Militaris S. Jacobi de la Spatha, instituti in Hispania, circa annum 1158. Radulfus de Diceto ann. 1184. *Ordo Militum in Hispania, consensitium in proposito pro viribus suis Saracenos atterere, quem signum ensis rubei distinguit a cæteris Militibus, confirmatur a Domino Papa. Gaufridus Volensius part. 1. c. 65. Horum secta nuper exorsa, ob indicium bellicose probitatis spatibus ex pallio rubeo in habitu caudato præfati.* Ex lat Epistola Innocentii III. PP. inscripta *Magistris & fratribus Spatharii & Religiosi per Hispaniam constituti*, lib. 2. pag. 473. edit. Venetæ. Horum Militum habitus sic describitur in Manuali placito in Parlamento 22. April. ann. 1371. *Habitus duos Chevalier (de S. Jaques) est un long mantel à noiaux de pers double camelins, & un chaponer double tout d'un camelins noiaux sous la gorge, & en son mantel à une espée de drap rouge, pour enseigne de la religion, & dessus avoir une courbe bouppelaude, d'une ferge ou catre pers, & une cote de camelins blanc, unes chausses d'un tamis, & solers à la pelume.* Istius Ordinis regulam Hispanice edidit cum Glossis Magister Yssa ejusdem Ordinis, typis Plantinianis ann. 1598.

B b 3

De

De hoc ordine vide, quæ collecterant, qui de Ordinibus Militariis scripserunt. Franciscus Merenius p. 34. Andreas Favinus p. 168. & Beldius c. 17.

SPATHAROCANDIDATUS, Spatharii simul & Candidati munere fungens. Gregorius II. PP. Epist. ad Leonem Imperatorem, premissa septima synodo: *Utriusque vestre Majestatis, per Augustalem Spatharocandidatum missas, acceptum habuit* p. 10. l. 3. c. 7. *Cubicularius, Protospatharius, Spatharocandidatus*... *satini*. Spatharocandidatus dicitur. Græcis Scriptoribus. Vide Constantinum de Administr. Imp. c. 23. §. 159.

SPATHAROCUBICULARIUS, Spatharocubicularius dicitur in VIII. Synodo aet. 4. Spatharii cubicularii, Anastasio in versione. Ubi forte leg. *Spatharocubicularius*.

SPATHATUS, Spatam habens, vel spatam armatus, Cutioni, Spathatus, Africano in Tacitis *Spatha cialia*, Ennodio Epigr. 13.

§ **SPATHIUM**, Ensis. Vide in *Spatha* t.

§ **SPATHOGLANI**, Milites Turci. Vide supra *Silivarii*.

§ **SPATHULA**, *spatula*, *spatula*. Gloss. Lat. Græc. in Cod. Sangerman. *Spatula*. Vide in hac voce, & infra *Spatula* t.

§ **SPATHUS**, in Lege Salica edit. Ercardi tit. 41. §. 2. pro *Spatatus*. Vide *Spatare*.

§ 1. **SPATIAMENTUM**, Deambulatio, animi relaxatio, Cbatulienibus *Spacimentum*, Statuta Capit. Autif. Missa. l. 336. *Nelli duo canonici Ecclesia Ausiussidorensis in una domo simul morantur, nisi per sex menses tantum, & semel; felices in anno in quo intendit facere stagium suum primum, vel nisi veniat ad prebendam & negotia sua, vel causa solati & Spatiamenti*. Acta s. Boss. l. 12. tom. 2. Jun. p. 494. Pro quo *Spatiamentum*, ut vocabant, nunc illis conceditur communem aliquod post resurrectionem colloquium. Vide infra *Spatium*.

§ 2. **SPATIAMENTUM**, pro *Spatium*, Gall. *Eloignement*, distans. Utiq. Claudius Taurin. Epist. in Epist. nuncupatoria Commentarii sui in Mattheum.

SPATIARE, Discurrere, complanare, dilatare, *spatium* dare. Leo Ost. l. 3. c. 18. *Nequid in civitas ascenderat, eundem viam complanare & spatiare*. Intra *Spatiare* Ecclesie gratia, parum non modicum eadem sue subducebat. Petrus Diaconus. Calist. l. c. 11. *Premisi 3000. homines viri fecerunt & alii servaverunt, qui eandem viam virilitate incidere & spatiant*.

§ **SPATIARORUS**, Amplus, Gall. *Spatieux*. Joh. de Monstrol. in descript. Monast. Caroli loci apud Marten. tom. 2. Ampl. Collect. col. 1388. *In cujus quidem ecclesie introitu ampla, spatioria platea preposita, porticus est triam destruarum seu deambulatoriorum*.

§ **SPATIATUS**, Liber, expeditus. Chron. Sicilie apud eundem Marten. tom. 3. Anecd. vol. 37. Missi inde (Petrus) suum nunciium prædictum dom. Petrum de Quercetis militem suum ad predictam Armem Castellam exissentem in obsidione dilecti civitatis Messane, sciens dicitur, quod ipse Rex Carolus suum cum suo exercitu, & omnia sua gens exiret de dilecta insula Sicilia, dimiseret ipsi Regi Petro dilectam insulam liberam & Spatiatam de omni serupulo dominii ipsius Regis Caroli.

§ **SPATIO**, Vagatio, ita tamen sana est lectio, apud Rhegin. l. 1. Chron. *Venatu, et Spatione, quæ sunt quotidiana quæritas*.

§ **SPATIUM**, Deambulatio, animi relaxatio. Translat. s. Thomæ Aquinat. tom. 1. Marc. p. 726. *Disce Cōmuniti una dicam ad Spatium cum quodam fratre. Hist. Vicon. Monast. apud Marten. tom. 6. Amplif. Collect. col. 298. Nam cum causa Spatii vis aderat, non in jocularum aut bistrionum strepitu congaudebant, sed mandato Prioris, de ejusdem verbis dulcedinis delectati bilares se reddebant. Vide supra *Spatiamentum* t.*

§ **SPATLA**. Vide in *Spalla*.

§ **SPATOMELE**, SPATOMELE, Instrumentum chirurgicum. Vide *Grua* & *Respiratorium*.

§ **SPATULA**, in Gloss. Græc. Lat. *Σπατουλά, spatula*. [Charta Philippi Aug. ann. 1194. pro Arrebat. *Quicumque castellam cum caspide, vel curram Spatulam, vel lustricordiam, vel bujusmodi armis malivivis pertraverit, 600 libras perdet*.] Eadem Glossæ: *spatula, s. spatula, Casta, buccina, armus, proprius in pecoriis, quod lata sit* inquit Joannes de Janua: doctus Episcopus. [Mirat. Mil. Urbani V. PP. ad Tabular. s. Victoris Massili. *Poenam nam suam super Spatulam dextram, & Concil. Tartacōnense ann. 1591. inter Hispanum & p. 611. Canonici & presbyteri de capitulo ecclesiarum Cathedralium ... in eorum ad divinas almaras extensas super Spatulas ... portare dimittunt teneantur*.] Vide Constantinum Africanum l. 2. Pantech. c. 6. ubi *spatularum ossa describuntur. De vena spatulosa, quæ & cephalica*, agit idem cap. 12.

SPATULOSUS Magnus, & diffusus habere spatulas, vel delicias, sicut delicatus. Joan. de Janua.

§ **SPATULARI**, Delitescere, vel in spatula deivare. Idem.

§ Hinc, nisi me fallo, *Spatulati pavantes*, apud Reinerium in Catalogo hæretici. Pro Delicati, seu delicias læstantes: *In secunda secta sani qui se fingunt pererginos S. Jacobi, plumbati (s. palmati) ut utramque & Spatulatos pavantes*.

SPATULA, vox Agrimenorum, metæ, termini in acumen furett, apud Frontinum.

§ **SPATULA**, Latius, Epaulæ, eadem notione dicimus, in Bressia apud Guichenon. *Quia non tantum in Spatulis, quantum in profunda & matrice talium calcetorum*.

§ **SPATULA**, Armi porcorum, Perne, Tabularium Conventus Abbatis in Ruthenis Ch. 26. *Medietatem de Antunibus, & medietatem de Spatulis, & agni, & Cerebro in eo Tabulario. Spatula porcia, apud Apicium l. 4. c. 3. & Turpinum in Carolo Magno c. 10. *Armas fere, in Lege Longobard. l. tit. 2. §. 4. Charta an. 1212. in Tabul. Ecl. Carnotensis n. 179. Habet etiam de quibusdam hospite unum panem ad Natale Domini, & arum Arum de quolibet domine, qui ad proprium usum facit baculum* [Bulla Benedicti VIII. PP. ann. 1174. in Append. ad Hist. Comit. Comacini p. 6. Ita sane et singulari quibusque Indictionibus, pensibus nominis, deus S. Ecclesia ... in Nativitate Domini Spatulas de poveris numeris sexaginta.]*

§ 2. **SPATULA**, s. Tugurium, agreste habitaculum; nisi idem sit quod infra *Spaula*. Libellus de remediis peccat. apud Marten. tom. 4. Anecd. vol. 28. *Panicula manducandi vel dormiendi (s. manducantis vel dormientis) in una domo vel Spatula cum laica latere, qd. dicit in pace & aqua panis*.

§ **SPATULARI**. Vide in *Spaula* t.

SPATULARIA, inter vestes sacras recensetur in Monastico Anglic. tom. 3. p. 331. *Cum abbas, amictus, stola, sanone, Spatularis, & manicularis, apparatus quodam panis rubei dispensato de Lavet, cum talibus muris, & c. Ibidem part. 2. p. 85. Due parure; ana stola, ana sanone ponderata cum auro & perlis ... cum Spaulis duabus, & maniculis de eadem setta, Gallis Episcopus. [Vide Spatularium.]*

§ **SPATULOSUS**. Vide in *Spaula* t.

SPATULUM. Felix Gyronensis in Vita s. Guthlaci n. 11. *Tunc indutus aris agrestis de Spatula surgens arxit, & c. Legendam forte spatula; ex spatio, junctis. [Ut ut est lectus significatur. Vide Spatula n.]*

§ **SPATUM** pro *Spavum*. Vide *Spavatus*.

§ **SPAVA**. Vide infra *Spavia*.

§ **SPAVANDUS**, Spavescens, exterritus: Italis *Spaventare*, Extorere, Gall. *Epanter*. Memorable

riale Potestatum Regionis. ad ann. 1218. apud Murator. to. 8. col. 1098. *Sed huiusmodi Spavarum de omnibus generibus capere fugere. Sardani fortissimi tuerunt preliace, quia videbant posse superari.*

SPAVENUS, Morbus equinus vulgaris, quem vulgo *Espavum* dicimus, tum circa paritum intrinsecus ex latere gartelli paulo inferius inflatum adducens, &c. Ita Petrus de Crescentiis l. 9. de Agricolt. c. 36. *De morbo spanti, ubi legendum spavum.* Vetus interpres Gallicus, qui vixit Carolo V. regnante, *Espavum* vertit [Italis *Spavans*.]

¶ **SPAVERIUS**. Vide in *Spavarius*.

SPAVIE, Animalia vagantia & errantia, quæ expavescit, & metus, seu pavore, (unde vocis etymon) in domiborum suorum domibus erumpunt, & in aliena domilia transiunt, in incerto, ejus juris sint, & quæ eod. nomine domino, in ejus prædio reperiuntur, addiuntur, nostris *Espaves*, *bestes effarées*, *qui ne sont advenues d'aucun Seigneur*, ut est in Consuetudine Laudanensis art. 3. & Remensis art. 13. in aliis passim *Espaves*. Regestum l. i. Parlam. fol. 22. sub ann. 1260. *Injustitia laironis, campi, duelli, Spavie, quod Gallicè dicitur Estrabere, sanguinis, de melleia, &c.* Charta Radulphi Comitis Suesliffon. an. 1233. pro Communia Nantolienf. *Si Espava inveniat apud Nantolium, reddetur mihi vel servienti meo ab inventore, &c.*

¶ Eodem nomine intelliguntur errantes bestie, quæ intra alicujus dominium reperiuntur à venatoribus fugientes, si persequentes venatores non adfuit. Charta Philippi I. Reg. Franc. ann. 1092. ex Chartul. Audomari. *Et si bestia aliqua fugiens absque venatoribus ibi deventerit, advenfam sarram deseratur, siens prædictus puer Rex Karolus ei concessit.* Ubi regione hujus loci in margine recentiori, sed antiqua, manu scriptum legitur, *Espave*. Sed & quævis bona mobilia quorum dominus non apparet ea voce significantur. Vide *Espava*, Enumeratio bonorum Abbatiz de Baijoni. *Tota Espavum sunt à la dame Abbesse, & doivent estre rebellez à ladite Abbesse tout le terre dans 24. heures, & tous harrbons & effans dans huit jours.* Vide in *Wapf*.

¶ **SPAVA**, in Literis an. 1236. ex Tabul. S. Quintini in Insula. *In ordine districtu velle prædictæ nullam justitiam altam seu Spavam habebamus.*

¶ **SPAULA**. Vide *Spatalaria*.

¶ **SPAZARE**, Italis *Spazzare*, Verrere, Gall. *Balayé*. Statuta Alesni. Collat. 19. c. 15. fol. 66. *Quod duo homines per portam eligi debeant in consilio ad breviam qui jurant facere Spazari & servari zaucas.* Statuta Placent. l. 4. fol. 39. v. *Item statutum est quod omnes straze civitatis Spazentur & inundentur singulis tribus mensibus, si apud fuerit, seilicet per quoslibet ante datum suum.* Vide *Spazzare*.

¶ **SPAZERIUS**, qui spathas conficit, in vet. Catalogo Confratrie Nativitatis B. M. in litatate in ecclesia B. M. Deauratæ Tolos. Vide *Spazarius*.

¶ **SPEALUTA**, Hordei species, vulgo *Epcautre*, Charta ann. 1304. & Tabul. S. Andreæ Avinion. *Decime omnium frumentorum, siliginum, leguminum, oræorum, Spaularum, &c.* Vide *Spelta* & *Spenta*.

¶ **SPEBUS**, pro Speciebus, Gall. *Farme, image*. Frigidopodus in Vita S. Wilfridi (ze. a. Bened. p. 714. *Aluspulos nostros quos obicit amulus hostis, Illicibus querens animos vitare figuris, Ingenti inestibus inferis Spebus amores.*

¶ **SPECCIBILIS**. Vide *Speffabilis*.

¶ **SPECERIA**, Ret quævis aromatz, aromatum mercatura, Gall. *Espicerie*. Consuetud. Lemovic. art. 70. *Libra est & esse debet 14. unciam & dimidia, salvia libra de Speceria quæ debet esse & est 12. subtilium*

unciarum. Ubi versio Gallica: *Sauf & réservé de l'Especcerie qui doit estre de 14. onces subtilis.* Vide *Speciaria* in *Species* 6.

¶ **SPECIA**, ut *Speceria*. Statuta Montis Regalis fol. 288. *Specie, mercerie, dragaria, nec aliqua aliæ res comprehensæ sub genere merceriarum, vel specierum, &c.* Vide *Species*.

¶ **SPECIALIS**. *Espicier*. Vide in *Species* 6.

¶ **SPECIALITAS**, Vox Fori Anglici, de qua Cowellus. [Ea voce, ut plurimum, Chirographi cautionis, scripti obligatio, vel quid simile instrumentum significatur.]

¶ **SPECIALITAS**, Oppositum universitati. Tertull. adv. Marc. l. 5. c. 8. *In distributione faciendâ & in specialitate interpretanda*, Conc. Toletan. 11. inter Hispan. 10. a. p. 665. *Ceterum Specialitatis ordinem persequentes*, Ec. Charta ann. 1481. ex Tabul. B. M. de Bono Nuntio Rotomag. *Tenore presentium facit... suos veros, certos, legitimos & indubitatos procuratores, & negotiorum suorum infra scriptorum gestores, ita tamen quod generalitas Specialitatis non deroget, nec contra.* Charta Maximiliani Rom. Reg. ann. 1507. apud Rymer. to. 13. p. 182. *Ita tamen quod specialitas generalitatis non deroget.* Formula usitata, *sans quele particulière derogé au general.* In specialitate, Speciatum, in Chr. Bonicontrii apud Murator. l. 2. col. 1147. Hinc

¶ **SPECIALITAS**, pro Persona, in Vita S. Adalberti. 5. Jun. p. 98. *Debine articulum ejus Specialitatis, prout Dominus concesserit, accommodemus.*

¶ **SPECIALITAS**, Familiaritas, necessitudo conjunctissima, Gall. *Amicitie particuliere*. Litteræ Edwardi II. Reg. Angli. an. 1316. apud Rymer. to. 3. p. 574. *Ob divulgatæ de vobis probitatis preceant, Specialitatem vobiscum mutuum contrahere cupientes, vas in his quæ eorund. nostrorum adjacent negotiis expriri consuevit, quatinus, vice versa, vestram amicitiam deinceps, appetimus fidelitatem nos facillam.* Gualterius Hemingford. de Gestis Edwardi I. Regis Angli. p. 113. *Omni rancore deposito (Rex) ipsum (Archiep. Cantuar.) cum suis in Specialitate recepit pristinum & majorem adauxit.* Placium an. r. Edwardi III. apud Th. Blount in Nomex. Anglic. *Præstantum suis perjuatores... quod quidam Johannes de Pratis habuit quandam uxorem amicabilem de ejus Specialitate, Wilhelmus, filius Henrici molendinarii, & similiter quidam alii malefactores fuerunt; ita quod prædicti malefactores fuerunt; venerunt ad lectum ipsius Johannis, ubi jacebat, & ipsum traxerunt ab eadem, & ipsum abinde duxerunt & tenuerunt, dum prædictus Wilhelmus concubine cum ea.* Vide *Plumalo*.

¶ **SPECIALITER**, Speciatum, expresse, Gall. *Specialement*, in Cod. Theod. leg. 176. de Decurion. tit. 1. Gloss. Lat. Gr. *Specialiter*, *itaque*. Charta ann. 1340. ex Archivo D. de Flamenens. *In presentia mei notarii & testium subscriptorum ad hoc dictum vocatorum.* Occurrit passim. Vide *Speciatum*.

¶ **SPECIARIA**, *Speciarius*. Vide *Species* 6.

¶ **SPECIATIVE**, ut *Specialiter*. Regest. Philippi Pulcri 13. ex Chartophyl. Reg. Nam *cognitionem omnium earum quæcumque occasione ad dictum monasterium spectantiam... nobis ac successores nostris Regibus Francorum Speciative retinemus.*

¶ **SPECIATOR**, ut *Speciarius*. Vide *Species* 6.

¶ **SPECIATUS**, Specie, forma decorus. Tertull. adv. Hermog. c. 40. *Quid bonæ forme in mundo, quid vera Speciatum in materia, ut speculum sit mundus materie?* Ita, ¶ **INSPECIATUS**, qui sine specie est, Irenæo in *Adv.* apud eund. adv. Valentin. c. 10. *Sed informem & Inspectum, &c.*

1. SPECIES, Vox JC. notissima: quibus idem sonat, quod veteribus fruges, ut sunt vinum, oleum, frumentum, legumina: unde Species annoarta, apud Vegetium l.3. c.3. & in Codice non semel. Senator. l.12. Epist. 22. *Idem memorata Species (vini, olei,) in tot solidis data pro tributaria iustitia ... reputatur.* Gregorius Turon. l.5. c.5. *Oste habuisset Massilia Sacerdotem, nunquam naues oleum, aut reliquas Species detulisset, &c.*

a. SPECIES, Res, vel quævis supellex pretiosior. Lex Wigoth. l.5. tit.5 §3. *Si alicui anrum, argentum aut ornameta, vel Species fuerint commendata, siue custodienda tradita, &c.* Idem Greg. Turon. lib.6. c.5. *Iudeus quidam ... qui ei ad Species comedendas familiaris erat, advenit.* Lib.6. c.38. *Magni ibidem thesauri ex auro argenteoque, & militarium Specierum reperi sunt.* Lib.7. c.5. *Egnos quoque ejus, aurum argentumque, siue Species, quas meliores habebat, poriter auferentes, &c.* Lib.10. c.2. *Direptam Speciem de manu cufdam mercatoris ad metatum detulit.* Marculus lib.1. form.3. *Præcipientes, ut quicquid ex successione paratum, ... vel per quolibet instrumenta Charitatum ad eundem iuste pervenit, tam in villabus, maaciis, edificiis, accubitus, auro, argento, speciebus, ornamentis, mobili aut immobili, &c.* Walafr. Strabus de Miraculis S. Galli l.2. c.1. *Eum ad subterraneum duxit armarium: quod cum idem Vicarius aperiri scisset, Species, quas inibi reperit, bis, qui secum erant sacra divisione distribuit.* Vox Ammiano, Capitolino, & aliis usurpata, & in veteri Chartula plenarie securitatis descripta à Brissonio l.6. Formul. p.647.

3. SPECIES, Facies. Cimon. Hibern. apud Marten to.4. Anecd. col.6. *Sanguis episcopi vel excelsi principis, vel scribe, qui ad terram effunditur, &c.* Si in Specie, tertiam partem de argento, & compatem verticis de auro, &c.

4. SPECIES, l. pro Vices. Formula 36. inter Andegav. *Ja utilitate domorum paribus Britanni seu Walsacii hostiliter ordiae ad Specie mea fuisse, &c.*

5. SPECIES, Materia sacrificii Corporis & Sanguinis Christi, nostris Especies. Missale Gothicum apud Mabill. liturg. Gallic. p.283. col.1. *Oremus, fratres dilectissimi in Domini ac Domini auster Speciem illam suo ministerio consecrandam, caelestis gratia inspiratione sanctificet.*

6. SPECIES, Aromata, vel res quævis aromaticæ, Gallis Especies. Marcianus JC l.16. §7. D. de Publ. & Vendi. *Species pertinentes ad vestigia, cinnamomum, piper longum, piper album.* Marcellinus Empiricus, seu Vindicianus Archiater:

Adde & aromaticas Species, quas mittit Eoas. Senator l.12. Epist. 18. Species præterea, quæ mensis regis appareatur, exacta tota sedulitate perquirite. Ildefonsus Toleran. in Chron. in Heraclio: Cum hac illacque cum diversis speciebus odoratum & divitiarum causa lacri pergeret, &c. Joan. Sarisberienfis l.8. Policrat. cap.6. *Consecratur falsissima gero: nihil vilius est aisi complurium pollicetur effectus, & judicia Specierum.* Adde l.8. c.11. Will. Tyrus l.12. c.23. *Erant autem naues eadem orientalibus odorata mercibus, speciebus videlicet, & pannis fericis.* Chron. Reicherperg. Milie & 50. dextrarii Turcos, & Species infinitas, & quas noveras pretiosiores misit. Et infra: 30. quintarios de pipere, & alias Species sine numero. Ekehardus de Casibus S. Galli c.13. *Speciebus quoque & antidotis, & prognosticis Hippocratis singulariter erat instructus.* Proverbium medicorum vulgare apud Joannem Sarisber. l.5. Policrat. c.10.

Pro solis verbis montanis usimar herbis, Tre coris herbis, pigmentis & Speciebus.

Le Reclus de Molinas MS.

*Qui misit en reube odour ambrière
N'aura l'Espece Alexandrine.*

Statuta Cluniacensis Petri Venerab. c.9. *Statusum est, ut ab omni mellis ac Specierum cum vino confectio, quod vulgari nomine Timentum vocatur, ... fratres abstineant.* Archithrenius l.2. c.6.

*Iur ad Esce Species, messumque perfrui
Avis odoriferam, vatrii divellere toto
Nitiur orbe dapes, & condimenta libido.*

Continuator Nangii an.1359. *Es tunc ad invicem in signam pacis vinum & Species cum gaudio receperunt.* [Ordo Romanus l.3. c.14. Quo finito, redeunt ad anlam Papa, ubi parata sunt vina multa & diversa, & claretam & Species. Chron. Corn. Zantfliet apud Marten. tom.5. Ampl. Collect. col.357. *Lex tamen mæsis lotisq; manibus & Speciebus datis, abiit Rex in thalamum suum.* Adde Ordin. Cluniac. part. t. c.8. Statuta Monast. S. Claudii p.82.83. &c. [Formula nostris familiaris: *Doner via & Especies.* Froissartes 2. vol. c.81. *Et les vocallus moult honorablement les uns après les autres, & les envoya ea son chabst, & fit apporter le vin & les Especies.* Idem 3. vol. c.82. *Boire & preadro Especies.* Histor. Caroli VII. Reg. Franc. *Servir via & Especies.* Vetus Poeta in Poem. MS. du Duc de Chevolier:

*Après laver j'aillement,
La Dame fit donner le vin,
Et les Especies en le fin.*

Chronicon Bertrandi Gueclini.

Le vin a fait mander, & Especies graments.

Christina Piana in lib. du Tresor de la Cité des Dames, t. part. c.12. *Après les Especies priées, & qu'il sera temps de se retirer, la Dame l'a ira à sa chambre; &c.*

Porro hæc Specierum, seu Especies, appellatio sumitur apud nos hodie pro Salariis Judicum, quibus cum iis nulla ex legibus præberetur à litigantibus, quorum lites diligebant, aut inspiciebant, licitum ramen erat, levioris momenti & pretii donativa recipere, cujusmodi sunt condimenta, esculenta, aut poculenta, quorum valor in una bebdomada 10. solid. Paris. non excederet, ut est in Edicto S. Ludovici ann. 1254. apud Nangium in ejus Vita: seu ut habet aliud Philippi Pulcri ann. 1302. pro reformatione Regni, in stylo Curie Paris. part.3. tit.6. §.36. *excepto esculento & poculento, & aliis ad comedendum & bibendum ordinatis, & de talibus cum moderamine, secundum condictionem cujuslibet, & cum tali quantitate ea recipiant, quod infra annum diem possint absque illicita devastatione consumi.* Extat etiam apud Pithæum in Consequet. Trecent. p.479. 480. [Convento Caroli Comit. Andegav. & Provinc. com. Arelatenf. an.1231. *Es ab omni munere manus suas exentere, exceptis esculentis & poculentis à jure concessis.* Statuta Arelatenf. MS. art.175. *Negat consules, atque judices, ... accipiant aliqua manera vel eximia (exenia) ab aliquo eorum vel extraneo, præter esculentum & poculenta.* Ita pariter in Fleta l.1. c.17. §.18. *judices vetantur, aliquos donum recipere per se vel per alium, ... exceptis esculentis & poculentis pro uno die, & non ultra.* Adde Constitut. Siculas l.1. tit.51. & tit.70. §.1. Joan. Sarisber. l.5. Polic. c.15. l.8. cap.17. Martb. Paris an.1236. p.294. *Odoricum de Portu Naois in Peregrinat. n.1. Vitam S. Julianæ Virg. num.15. &c.* Vide Rainardi Abbatis Cisterciensis Constitutiones cap.61.

7. SPECIES, Quidquid diebus jejuniorum vespere apponitur, ut bellaria, fructus, chichoreum aceto & oleo conditum, &c. Translatio inter Abbatem & Monachos Crastenses an.1351. *Consuetum est quod in vigilia natalis Domini, post Vesperas, dominus Abbas, si sit in monasterio & faciat officium dominicius, dai & dære*

dare confuerit Species sufficiens & bonas conuenit in reſpectu.

¶ SPECIES, Res ad medicinam ſpectantes. Mirac. S. Berthæ ſæc. Bened. 3. part. 1. p. 460. *Si noſti aliquod huiusmodi infirmitatis medicamentum, ſive inoleribus, ſive in ſpecitum generibus, edicta.* Comput. an. 1244. ex Bibl. Reg. Apotecarij pro Speciebus capis per Johannem Vicecomitem, 10. lib. 1. fol. 9. den. Vide infra.

Hodie Speciem ſtrictius ſumimus de acribus tantum & morſicantibus, ut ſunt piper, canella & ſimilia. Macrobius lib. ult. Saturni *Species, & acres, & calide ſuper faciem cum apponuntur, oculerant.* [Statuta Card. Trivulſii ann. 1531. pro Monach. S. Viſtoris Maſſil. Item in vigiliis feſtivitatum providere tenetur (Paniſarius) de potagio, vulgariter dicta pureya & ſiſa cum Speciebus pro piſcibus concedenti.]

SPECIARIA, Res aromatica, aromatum mercatura, Gall. *Eſpicerie*. Sanutus. *Inbibatur uſq; eadem cenſura, ne quiſq; de partibus Africa, aut etiam Hiſpania, ubi habitant Saraceni, Speciarum accipiat, vel mercimonia quæcumq; de partibus India portata, &c.* Idem l. 1. part. 1. Magna pars barbari, redditus, prouentus & exaltationis Soldani, & gentium illi ſubjectarum, eſt propter Speciarum, & multa alia mercimonia. Adde part. 5. c. 3. Raimundus Montanerius in Chron. Aragon. c. 159. (Acta SS. to. 11. Julij pag. 604. & Statuta Vercell. l. 3 fol. 101. v.)

SPECIARIUS, Qui omne genus ſpecierum vendit, Latinis Sepiaſtarius, *ὑπερμαχης*, noſtris Eſpicer. [Statuta Aſtenſ. c. 25. l. 75. Item quad nullus Speciarium ſive apotecarium civium ſeu habitatorum Aſt. audeat vel preſumat receptas aliquas facere ſeu dare aliquibus civibus de ſcriitorio Aſtenſi. Adde Statuta Saluicæ. c. 125. Collat. 5. Genue l. 4. c. 84. fol. 136. v. Marten. tom. 1. Ampliſſ. Collect. col. 1568. & Murat. to. 11. col. 42.]

¶ SPECIATOR, Eadem notione. Paſtum inter Jacobum Aragon. Reg. & Berengar. Magalon. Epiſcop. an. 1271. *Juxta marginem ſeu ripam cuiuſdam condemnationis Petri de Moniſſis Speciatoris.* Statuta Arelat. Miſſ. art. 30. *Speciatores operent ſecundum quod eis præcepta antidotarii, vel ſecundum quod viſum fuerit medico expedire.* Mirac. Miſſ. Urbani V. PP. ex Tabul. S. Viſtoris Maſſil. *Mattheus Paſſera de Venetiis Speciator.* Statuta Eccl. Avenion. ann. 1341. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 565. *Ab eadem quoque nullus biſpoteccarius ſeu Speciator receptas ordinatas per talem Judæum medicum audeat ... conſcribere.* Specier. in ſtatuto Caroli primogen. Johannis Reg. Franc. an. 1357. to. 3. Ordin. p. 196. *Ny billonieres audent, neque Specieri, drapiers, merciers, ne autres quelqu'ils ſoient, s'entremettent de fait de change.*

¶ SPECIALIS, Eodem ſignificatu, Italis *Speciale*. Statuta Piſtorienſ. l. 5. rubr. 65. *De pena Speciariorum committentium fraudem in arte ſua.* Quoniam neceſſarium eſt quod medicinalia à Specialibus & aromatariis adminiſtrentur, &c. Vita B. Andreæ de Piſcaria to. 4. Maij p. 628. *Nam cum quodam Speciali, &c.* Vide Retagiator.

SPECIES, Recapitulatio Legis Salicæ: *Sciendum eſt, quod in quibuſdam Libellis Salicis ... continentur Capitula in quibuſdam codicibus 99. in quibuſdam vero plus minus 95. habent etiam Species, in quibuſdam libellis 20. & 7. in quibuſdam vero minus, vel paula plus. Ubi Species voce innuuntur variatas, uti mox vocantur, compoſitionum, ſeu mulctarum, quæ in ea recapitulatione ad 31. excurrunt.*

¶ SPECIETAS, Fronto vetus Grammaticus: *Species diſuiſta eſt generis, Specietas qualitatius.*

¶ SPECIFICARE, Speciatim notare, & prime-re, Gall. *Specifier* Jo. de Janua: *Specificare, ſegrega-*

re, dividere, ſeparare, designare, vel ſpeciem ſacere. Conſuet. Auſcor. Miſſ. ann. 1301. art. 81. *Quicumque vult emere ſalos (carnes) vadat ad talem locum ſpecificanda mortem qua illa beſtia marua ſit.* Litteræ Caroli V. Regis Fr. an. 1370. to. 5. Ordin. p. 296. *Concedimus pro preſentibus, quod ipſa privilegia ipſi Epiſcopo vel ſucceſſoribus ſuis, exprimeat & ſpecificare tenebuntur, &c.* Teſtam. Joannis Comit. Armeniaci an. 1381. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 1513. *E. ventiores autem huius noſtri ultimi teſtamenti & ultime voluntatis minime quoad præſens nominamus, declaramus neque non ſpecificamus.* Epiſt. Sigifmundi Rom. Reg. ann. 1432. ibid. to. 8. col. 184. *Trans de hoc per ipſum Cardinalem & noſtros proprios ambafſiatores plene ſpecificati ſumus.* Adde Acta SS. to. Maij p. 767. Murat. tom. 6. col. 943. to. 8. col. 150. Statuta Cadubrii c. 9. Saonæ c. 42. fol. 94. & Madox in Formul. Angl. p. 215. Hinc

¶ 1. SPECIFICATIO, Enumeratio, expreſſa declaratio, Specification. Charta Guidoſis de Margerales ann. 1277. apud Stephan. to. 3. Antiqui. Bened. Piſtav. Miſſ. p. 929. *Sine alia probatione, Specificatione, declaratione, commiſſione, & iudicii taxatione, & ſine appoſitione & exceptione aliqua in contrarium opponenda.* Occurrit præterea apud Acher. tom. 9. Spicil. p. 327 & in Statutis Saonæ fol. 113.

2. SPECIFICATIO, dicitur, cum quis de aliena materia ſpeciem aliquam ſibi fecerit, qui modus eſt acquirendi, ſacior enim dominus erit ſpeciei. Fleta lib. 3. c. 2. §. 14. Braſton. l. 2. c. 3. §. 1.

¶ SPECIFICARE, Speciatim. Charta ann. 1329. apud Ludewig. to. 5. Reliq. Miſſ. p. 633. *Illud inſuper ſpecifico duximus exprimendum, quod &c.* Vide ſupra *Specialitas* 2.

¶ SPECILITAS, Chronic. Modoet. Bonincontri apud Murator. to. 12. col. 115. *Et in ſpecilitate diligens nobilitatem ſanguinis DD. Imperatoris.* Hoc eſt, præ cæteris, ſpeciatim. Leg. forte *Specialitas*. Vide in hac voce.

¶ SPECILLUM, *μύαλα*, in Gloſſ. Lat. Græc. Hinc emendanda Gloſſæ Gr. Lat. ubi *ſperillum* legitur.

¶ SPECIOSITAS, Species, forma. Agnellus in Vita S. Damiani apud Murat. to. 2. p. 155. *Vidua induſeſt veſte lugubri, Specieſtas virginum immutata eſt.* Acta S. Henrici Imp. to. 3. Jul. p. 715. *Vir dum juxta corporis Specieſtate floridus, morum probitate maſteſtus, &c.* Utiur Tertull. l. 2. de Cultu fem. c. 2.

¶ SPECIOSI, ſ. pro Pecius, Modus agri, Piceæ de terre. Vide Pecia. Teſtam. Tellonis Curienſis Epiſcopi an. 766 apud Mabill. to. 2. Annal. Bened. p. 709. col. 1. In primis Lidorius tenet Specium, quem colit Vidates: ipſe reuertitur poſt obitum noſtrum ad ipſum manſerunt cum anni adpertinentia ſua: ſimiliter & terra quam ipſe Lidorius poſſidet.

¶ SPECULA. Charta an. 1181. apud Ughellum tom. 9. p. 98. *Inde reuertitur uſque ad occidentem per viam tementi de Surba, & vadit per Speculam & per ripam ſeræ de Runiaco, &c.* Infra: *Et vadit uſque ad paludicellam, & venit juxta ſpeculam uſque ad viam Turcatuli.*

SPECTABILIS, Titulus dignitatis, quo ornatur varij Magiſtratus in utroque Codice, inter Illuſtris & Clariſſimi titulos medius. Gloſſ. Gr. Lat. *ὑπερβατος*, Specabilis, (leg. Spectabilis,) luſtrabilis. Damascius vir Spectabilis Tribanus & Notarius, apud Liberatum Diacon c. 10. Viſtor Vitenſis l. 3. de Perſecut. Vandal. *Ut Illuſtris ſingillatim auri pondo quinquagana darent, Spectabiles auri pondo quadragena, Senatores auri pondo trigena, &c.*

SPECTABILITAS, *ὑπερβατικότητα*, in Gloſſ. Gr. Lat. *Spectabilioris honor*, apud Senatorem lib. 2. Epiſt. 28. l. 7. Epiſt. 437. Vide Collat. 3. Carthag. c. 6. Appendice.

Cod.

¶ **SPECULATURA.** Papias: *Inspectura, visura, Speculatoria.*

¶ **SPECULATUS IN SPECULUM,** id est, in conspectu, coram oculis. Vetus Irenaei Interpret. 2. c. 31. n. 3. *Quanto igitur apud eos quidem error, & seductio, & magica phantasia in Speculum hominum impie fiat &c.* Vide *Speculator* 4.

¶ **SPECULIUM.** Vide in *Specular*.

¶ **SPECULUM.** Ahaastus in Regio PP. pag. 62. *Similiter & Specula ejusdem Ecclesiae, (S. Petri) quae super sedem sunt, vel regios arcus majores sunt, renovantur.* Ubi legendum videtur *Specularia*, id est, vitreae vel pipreas fenestras. Vide in hac voce.

¶ **a. SPECULUM, Gr. ὁρῶν,** in re typographica, idem quod *Registrum*, vel *Regesim* vocabant, quo scilicet biblopegis series chartarum indicabatur. Vide Mich. *Maittaire* Annal. Typogr. p. 265.

¶ **3. SPECULUM PUERORUM,** Liber quidam ejus auctor est Hembardus Floriacensis Monachus. Andreas Floriac. in Vita Mf. S. Gaulini Biturici Archiep. l. 1. *Ceterum Hembardus vir summa sanctitatis & innocentie, qui quantivis dogmatis praestantioris lumine hujus ter beati (Gaulini) splendens sub tempore: in libro quem puerorum Speculum praefixit, notamine succincta emelleat sermone oratione.*

¶ **SPEL, Saxonicus, Historia, narratio:** unde Anselm. conjectura. Hæc Spelmanus. Vide Gloss. Teuton. Schilteri, ubi *Spellen* est Syllabas connectere; unde Gallicum *Epeller*.

SPELEUM, Antrum, ex Gr. σπηλαιον. Leo Ost. l. 1. c. 1. de S. Benedicto: *Ubi in Speleo quodam ... incognitus mansit.* [Walafridus Strabus in Carmine de Grimaldo Magistro:

*Novi namque Sicana tibi Spelea placere,
Solas ubi mensis Musarum & amore fruaris.]*

¶ **SPELEA,** Eodem significat. Charta ann. 998. apud Marten. col. 1. Amplif. Collect. col. 353. *Donamus tibi Speleam nostram cum venerandis titulis quæ infra sunt.*

SPELEUM, pro Crypta Ecclesiae. Candidus Monachus Fuldenfis:

*Nec minus hoc Speleum capitis in vertice gestat
Altare, &c.*

Mox antrum vocat:

*In parte occidua constructum cernitur Antrum,
Multum dives ope interius, spoliisque prorum,
Ternis praepiciens fixis post terga fenestris.*

SPELEUM, pro Cellula Monachica, quomodo evulsum usurpat Nilus Narrat. 5. p. 70. Ita Petrus Cluniac. l. 1. Epist. 20. *Clausus teneberis Speleo tuo, & in codicibus tuis terras ac maria peragrabis.* Will. Mahesburicensis l. 3. p. 112. *Combusta illa Ecclesia B. Marie, reclusa una vtilitasa, quæ Speleum faum nec in tali necessitate defendendum putavisti.* Vide Tractatum nostrum de Capite S. Joan. Bapt. c. 3. n. 8.

Σπηλαιον, pro Sepulchro, dixit Joannes c. 11. ubi de Lazari sepulchro: *Σπηλαιον* dicitur Nonno, i. subterraneum specus.

¶ **SPELDA,** ut *Spelta*. Vide ibi.

¶ **SPELDOLUM,** Uncus, per quem catena ferretur immittitur. Afta S. Raynerii to. 3. Jun. p. 418. *Videsque tam postquam in munitissima catena, causa itineris illuc audita, capli & primus Raynerius iappam catena mana rangere, carum monachis dicens: Videamus si volis Deus eam solvere ab his vinculis ... mox Speldolum processit de ruppâ, & traxit malit catenam.*

¶ **SPELEA, SPELEUM.** Vide *Spelaeum*.

SPELTA, Latinis Far, Græcis ζῖα, Germanis Speltz, Italis & Hispanis Spelta; *Esprautre*, in Statutis Leodiens. att. 1. 7. 17. Gloss. S. Bened. cap. de Agri-

cult. *Spelta*, *daupz.* Glossæ Medicæ Mss. *Alica*, *grænum*, quod dicitur *Spelta*. S. Hieron. in 4. cap. Ezechielis: *ζῖα*, sive *ζῖα*, *nos vel far, vel gentili Italiae Pannonieque ferant* *Spelta* *magis dicimus.* Adalardus in Statutis Corb. c. 6. *Volumus, ut annis singulis veniant de Spelta bene ventulata aique mundata Corbi 750.* Polyptychus S. Remigii Remensis: *Campi 2. recipientes semine Spelte motius 30.* Cælius lib. 9. c. 65. *Requisitus Papa Honorius III. per litteras quasdam Abbatibus nostris (an hostie ex Spelta confusi possent) respondit, Speltam magis pertinere ad bordem, quam ad triticum.* Annona *spelda*, io Charta Alamanoica Goldasti 60. Ita *Spelta* varium est. *Spelta disparata*, in Capit. 5. Caroli M. ann. 806 c. 19. *Ocurrunt etiam apud Eckehardum Jun. de Casibus S. Galli c. 16. Calmet. inter Probat. Hist. Lothar. to. 1. col. 420. to. 2. col. 408. Marten. to. 5. Amplif. Collect. col. 445. & tom. 8. col. 1490. Mirzom tom. 2. p. 211. col. 1.* Utuntur præterea Afta Murenfiap. 56. Constantinus Afric. de Ratione vict. p. 278. Petrus Crescentius l. 3. de Agricult. p. 133. *Ægidius Aurez-vallis Monach. c. 95.* Joan. Hoclemus in Adolfo à Marka c. 18. Chartæ vet. apud Doubletum p. 740 793. &c. [Vide *Spelta*.]

¶ **SPELTINUS PANIS, Exspelta confectus.** Charta an. 1034. apud Meichelbec. to. 1. Hist. Frising. p. 523. *Semper in anniversario prædicti Gotifridi die 30. panis Speltinos, & 30. sigilantur, offerant.*

¶ **SPELUM,** an idem quod *Spelaeum*? Charta vet. apud Mabillon. Diplom. p. 460. *Qui patitur agri maximus est finibus terminis, Spelis, salibus, pascuis, &c.*

¶ **SPENACIUS, Qui vendit paniculas plumarias.** Gall. *Panache*, Ital. *Spennatchio*, io Statutis Veron. lib. 7. fol. 212.

¶ **SPENDA.** Christoph. Molleri Introduct. in Hist. Sand-Hippolit. apud Duellum tom. 1. Miscell. p. 374. *Deducitur hic ex duple quatuor in regulari nostra collegiata celebratur agape, quam prout vocabulum Latino spendam vocat recentiores, quasi dispensationem diceret.* Vide infra *Spenda* 1. & *Spinda*.

SPENDERE, Librare, ex Græc. σπένδειν. Joannes Scorus Erigena ad Carolum Calvum in Prefat. ad Areopagitica:

*Hanc libram sacram Græcorum neclare sciam
Advena Joannes Spendio meo Carolo.*

¶ **Espevoir,** pro Penas pendere, nisi fallor, usurpat le Roman de Rou Mss.

*Qui sera selenie, seon le peut tenir,
Ou n'eri si gentilhomme qu'il ne face bonnier,
Ou en seu, ou en foreste mal Espevoir.*

SPENDIBILIS MONETA, Usualis, quæ cursum habet, quæ in communi usu expenditur. Denarii boni argentei *Spendibiles*, non semel in Charta anoi 912. apud Ughelsum in Episcopis Veronensibus. [Pro pretio 56. librarum, & 13. solidorum honorum denariorum *Spendibilium*, in Charta ann. 1176. apud Corbinell. Hist. famil. de Gondi to. 1. p. 54.]

SPENSA, Penaria: Vide *Dispenfa* 2.

¶ **SPENSATOR,** in palatiis Regum aut Principum Oeconomus, Major-domus, idem qui *Dispensator*. Vide in hac voce. Chron. Angl. Th. Oterbourne p. 110. *Ann. 1140. sui regni Rex Edwardus II contra commune votum Magnatum, duos foverat Spensatores, Hugonem scilicet patrem & Hugonem filium.*

¶ **SPENTIA, Eleemosyna,** forte quasi *Expensa*, Erogatio. Henricus Redbordensis an. 1356. *Et in solenni eleemosyna, dicta Spenta, suorum distributa 20. libra Hallenses, & 5. modii filiginis.* [Spenta, agapas, in Gloss. Monf. p. 374. expensis, p. 413. à Spention, erogare, distribuire, expendere. Vide Gloss. Teuton.

an. 136a. in laudata Meld. Hist. p. 235. Item sur le discord
Espérer à mourir entre nous, &c. J. Vide Notas ad Cin-
namum p. 434. & ad Joivillam p. 81. præterea Linden-
brogium ad Ammianum l. 14. p. 19. 1. edit.

3. SPERARE, Expectare. Domnizol. 2. de Vi-
ta Mathildis c. 15.

Mortem non Sperans, dum tamen ipsa catena
Mortis cum strinxit, rapuit de corpore tristis.

Ufatici Barcinonenses Mss. c. 74. Stabilerunt etiam, ...
quod adversarius quilibet suum adversarium in placito
Sperare usque ad bonam dei teritiam. Infra: Satis enim
videtur esse congruum Sperare homines, seniores suos us-
que ad nonam. Juvenalis Sat. 4.

... Jam quatuordecim Sperantibus agris.

i. expectantibus.

Huc spectat formula usurpata in Charta à Ma-
bilio. to. 4. Annal. Bened. p. 43. ad an. 987. laudata, quæ
ad dicitur die Dominico post Ascensionem Domini 11.
Kal. Junii, Luna 11. Deo regnante & Rege Sperante.
Id est, sperato, ut monet idem Mabillonius: non-
dum quippe agnitus erat Rex Hugo ab Aquitanis & fi-
nitiis populis.

4. SPERARE, Petere. Regula Pauli & Stephani
c. 4. Nulli liceat absque Prioris permisso de opere Dei dis-
cedere; sed quem causa manifesta compulerit, oratione
à Priore sperata & concessa obtineat. Cap. 5. Nec bini,
nec terni; sed singillatim exeat orationem Sperens.
Leo Episcopus Senonensis Epist. ad Childebertum Regem:
Litteras Celsitudinis vestrae honore, quo dignum
est, me indicio suscepisse: ubi Sperare dignamini, us ad
ordinandum Meledonensem Episcopum aut presertim
nostra adesse debeat, aut consensus.

5. SPERARE, pro Spectare. Charta Dagoberti
Regis Fr. in Actis Episcopo. Cenom. pag. 186. Aut que
per ipsam Ecclesiam Sperare videntur. Charta Caroli
C. Regis Franc. an. 10. in Tabul. Flaviniacensi: in quo
erat insertum, qualiter idem piffimus Augustus con-
cessisset eidem Monasterio omne solonium de negotiatori-
bus eorum, vel de hominibus eorum, qui per ipsam ca-
sam Dei Sperare videntur, vel de hoc, quod homines
ad eorum dorsa deferunt. Occurrit eadem verba in-
fra, & in alia Charta, quæ descripta legiuntur in eodem
Tabulario.

6. SPERARE. Alypius Antioch. seu Auctor De-
script. Orbis cap. 14. Horum autem prope Saracenorum
gens viris, rapina Sperantium suam vitam transi-
gere.

7. SPERICUS, SPERICUS. Vide Spera.

8. SPERILLUM, pro Specillum. Vide ibi.

9. SPERMA, à Græc. σπέρμα, Semen Engelber-
tus de Longevitate ante diluvium c. 3. apud Pezium to.
1. Anecd. part. 1. col. 445. Philosophus vult ... quod Sper-
ma est principium generationis superfluum nutrimentum, li-
cet sit potentia totum corpus Ordericus Vitalis l. 8.

Filius Unfrani Dacorum Spermate nati.

10. SPERMOLOGUS, SPERMOLOGUS, Qui serit
verba, sermocinator, prædicator verbi. Glaber Rodul-
phus lib. 3. Histor. cap. 5. Hic sament pater, scilicet Wil-
helmus ... prescriptis infusituentis laboriosior ac Sperm-
olobus fructificatio est reperitur. Translat. S. Sebastiani,
&c. l. 2. c. 4. Bened. part. 1. pag. 399. Longum valde
ac cuiquam Spermologo difficultissimum est virum ac per-
sonaliter ea prosequi. Nokteri Balbuli lib. Sequentia-
rum apud Pezium tom. 1. Anecd. part. 1. col. 49. Sperm-
ologen philosophos te, Paulo, Christus das vincere
sua voce.

SPERNATUS, pro Spretus. Gloss. Lat. Gr. Sper-
natus, σπέρνασις, &c.

SPERNAX, Spretor, contemtor. Sidonius l. 4.
Epist. 9. Erga familiam suam nec in proferendo alloquio
Tom. VI.

minax, nec in admittendo consilio Sperrax, &c. Utitur
Silius Ital. l. 8. 463. Vide Sperrnus.

SPERNULUS, κατασπρννός, in Gloss. Lat. Gr.
in Gr. Lat. Contemptor, Sperrulus, contumax, detre-
ctor. Vide Sperrax.

SPERNUUS, ut Sperrax, sitamen sana est le-
ctio, in Cod. Theod. leg. 8. tit. 4. de Cohortibus: Ubi
Pariet pro virili capiti Sperrnui laborum procurans. Ubi
non displiceret Serrnui.

SPEROIDES. Liutprandi Histor. Longobard.
apud Murator. to. 2. p. 454. Hoc denique tam turpo fo-
cus, atque inaudium, quum, avertentibus oculis pro-
borum, nemo conficeret, fororum quidam directo ob-
tus, purpuream fecus natum Speroidem, id est curva-
turum, vidit dependere corrigiam, quam impudenter
arripens, fœdissime trahens & secretiori parte corpore
eam secutus bolens effregit. Pro Spheroides, Gr.
σφαιροειδής, globosus, in modum sphaeræ.

SPERONALIA, Morbus in calcaneo, ab Ita-
lico Sperrone, calcar. Acta S. Francisce Romanz to. 2.
Mart. p. 101. Cum quidam nomine Julianus pascetur
in calcaneo quamdam infirmitatem, quæ Sperronalia di-
citur, & à medicis curari non potest, &c.

SPERONISTÆ, Hæretici. Vide Paronista.

SPERSORIUM, ut Sparforium. Vide ibi.

SPERVERUS. Vide Sparvarius.

SPERULA, SPERULATUS. Vide Spera.

SPERUM, Genus vasorum rotundum, à spora di-
ctum. Ugutio. Vide Spera.

SPETIALIS, SPETIARIUS. Vide Species.

SPETLECA, pro Spelta, ut videtur. Charta
Gerardi Morin. Episc. an. 1084. apud Acher. to. 9. Spic-
cil. p. 344. Presatus etiam Comes (Balduinus) ibidem
attribuit terram de Hantengobem cum hospitibus libe-
ram, & duas partes decime de Spetleca. Vide mox
Spenta.

SPEUDUS. Charta Heccardi Comitis Augustodun.
ex Tabulario Periacensi apud Perardum p. 26. Ademo-
ro fratre suo, Spseudo uno, & ceno, & fugio duor,
sparvario uno, &c. [Canis species. Vide Canis Segu-
sius, col. 162.]

SPTEUTA, Hordei species, idem quod Spelta.
Charta ann. 1339. ex Tabular. S. Victoris Massili. Item
sex feytratas terre seminatias Spenta. Tabular. San-
germ. ann. 1527. Percipis ... omnes decimas quorumcum-
que fructuum, ... sicut frumenti, filiginis, ordeis gros-
si, bladi, avenæ, Spente, fabarum, &c. Vide Spen-
nula & Spetleca.

SPEZABANDUM. Statuta Riperiz c. 97. fol.
11. v. Statutum osti quod banniti vel condemnati de Spe-
zabando seu occasione vicualium, vel de enudo de nocte,
vel de ludo bisectatæ, vel causa inobediencie, &c. Ita-
lis Spesa idem quod Sumus, expensa.

SPEZZARE, ab Ital. spezzare, ut videtur, spif-
sare, Gall. Epaisir. Chron. Parmense ad ann. 1247. apud
Murator. tom. 9. col. 773. molendina de bræbiis &
equis, propter desertum aquarum & canalium facta suo-
runt per civitatem, & pasci Spezzari & struati per om-
nes vicinias, contestes & palucata.

SPHERA ITALICA. Cælius Aurelian. l. 3. Chro-
nion. c. 6. Raptorio machinamento gestetur, ac deinde
revocabili sera usatur, quam Italiani vocant. Lib. 5.
c. ult. Atque longo vel raptorio machinamento, quod Ma-
cron sparton vocaverunt, item Italica Sphæra, & lu-
statione celeri, &c. Mercurialis l. 3. Artis Gymnast.
c. 13. fateatur se ignorare quid his locus sit raptorio ma-
chinamento & Sphæra Italica revocabilis.

SPHÆRISTA. Qui sphaera sed pila ludit. Si-
donius lib. 2. Epist. 9. Et ecce huc Sphæristam contra-
stantium paria inter rotas costasque gyros du-
D d plica-

ad Italicum *Spigolare*, quod spicas legeré, Gall. *Glaner*, fona.

¶ **SPIGULUS**, f. Talus. Mirac. B. Henrici Baucensis tom. 1. l. un. p. 380. *Natalia ... habebat à quatuor annis circiter cicatricem in tibia & Spigulo dextro, ita quod quando ambulabat, sentiebat magnam puncturam pedis.* Vide *Spinella*.

SPIGURNELLUS. Liber Joannis de Westerham, Prioris Ecclesie Rossensis, qui postmodum Episcopus Rossensis fuit, editus an. 1314. *Primo die adventus D. Regis ad Ross. debent Spigurnelli habere 4. panes de pane Armigerorum, & 4. panes de pace garcionum. Item debent habere 4. gelones cervisie Conventuales, & 4. galones cervisie communis, &c. ... [Pro ista autem provisione & concessione, debet Prior & Conventus Ross. ubicumque dominus Rex fuerit, quieti esse pro cera ad Sigillum.] Item si dominus Rex fecerit moram in Ross. per 2. dies amplius, non habebunt Spigurnelli de predictis: sed si exierit & redierit, habebunt, sicut in primo adventu; ut predictum est, ... & inventum est, quod dicti Spigurnelli habere debent in singulis Monasteriis de Westmouasterio, & Ross. ubi nullam pecuniam habere debent, nec casum, &c. [Ubi Spigurnellus est obligator Regiorum editorum: f. à Saxon. sparran, obligare, sigillare hujus officium *Spigurnellus* dicitur. Vide in hac voce.]*

¶ **SPIGORNELLUS**, Eadem notione, in Charta an. 1275. apud Rymer. tom. 2. p. 49. *Noverit universis vestra nos una animi assensu ... concessisse, remisisse ... Regi Anglie jerusalem capella sue & officium Spigornellorum ejusdem domus Regis.*

¶ **SPIK**, Germanis *Speklardum* significat. Charta an. 1405. apud Rymer. tom. 8. p. 404. *Fractati cum diversis mercandis, videlicet cera, idromella, aagulis, Spik porcorum, brasco, & farina, &c.*

¶ **SPILA**, pro *Pila*, Pyramis. Tabul. S. Martialis Lemov. *Wilhelmus la Concha fecit Spilam super fenestram S. Martialis.*

¶ **SPILABRA**, *Rivus*, *paus*, in Gloss. Lat. Gr. Sed leg. *Spinalba*. Vide *Salsum* ad Plinium p. 524.

¶ **SPILIA**, ut *Spia*, Explorator. Chron. Parmense ad an. 1308. apud Murator. to. 9. col. 869. *Sed audito per Spilias sive eorum exploratores, quod, &c.* Vide *Spio*.

¶ **SPILLORIUM**, Columbar, numella versatilis, Gall. *Pilori*. Confect. Brageriac. art. 91. *Ex primo surto curat villam, & ultra hoc juxta surti qualitatem, aut ponetur in pillorio, & signabitur, &c.* Occurrit rursum art. 92. Vide *Pilorium*.

¶ **SPILO**, Purgamentum frumenti, seu spicæ remanentes post ventilationem. Charta Philippi Regis anti. 1221. ex Tabul. Floriac. *Assimus de Botterviller quinquaginta abbatibus Floriacensis reddecimam, Spilonem, gasspilonem, terrarum, &c.* Vide *Pilorium*, *Pilo* & *Gaspilum*.

¶ **SPILORIUM**, ut *Pilorium*. Vide ibi.

1. **SPINA**, Doliæ epistomium, quod spinæ majoris speciem refert: vox Italica, de qua Olf. Ferrarius. Arbo Episc. Frisingensis in Vita S. Corbiniani n. 2. Centigri, ... ut multo vehementer intramefcente, magis servoris vim vos fuisse nequirit; Spinamque tam fortiter rejecit, ut ejus sonitus in cellula ad aures viri dei perveniret. *Mox: Arrepta clave festuque cellarum intravit, & in introitu Spium pede invenit.* Anonymus de Desolatione Monasterii Morimundensis in agro Mediolanensi: *Quidam ex prædonibus domum, in qua vinum servatur, intrantes, extraxerunt Spinam, siveque indicibili nequicia, vinum, quia portare non poterant, effunderunt.* *Mox: Et apprehendens unam de Spiuit, quæ jacebat in terra, voluit meatum vini obstrudere, &c.* [Statuta Riperie capit. 4. fol. 9. v. *Omnes*

Tom. VI.

vacuantes vinum ad misum non audent, nec præsumant tenere aliquam Spinam seu canellam, vel braciolum, &c. Pluries ibi. Adde Statuta Atenf. Vide *Spineta*.]

¶ 2. **SPINA**, Dorsum: de equis dicitur apud Elmh. in Vita Henrici V. Reg. Angl. cap. 23. pagin. 51. *Onera equorum Spinis, curribus dorellis, propter faciliorem itineris expeditionem, portanda decrevit.* Vide *Spinale*.

¶ 3. **SPINA VENTOSA**, Morbi genus. Miracula S. M. Magdalene de Pazzisto. 6. Maii pag. 313. *Puer stimulus pari caperat Spinam venosam quæ brachium pedemque se excederat, ut latus quinque vel sex plagie in directum apertis biaret, atque assule ab ipso esse decederent.*

¶ **SPINIS CIRCUMDARE CRUCES & imagines**, signum excommunicationis & interdicti. Roger. Hovedenus in Richardo I. ann. 1197. p. 775. *Johannes Cumin Dunblensis Archiepiscopi, malens exulare, quam enormitates illas sibi & ecclesie sacris divinis sustinere impunitas, excommunicatus predictis præsumptores & interdicti sententiam dedit in Archiepiscopatum suum, & abiit, præcepitque cruces & imagines cathedralis Ecclesie in terram deponi & Spinis circumdari; ut sic malefactores illi terrentur, & à voluntate serviendi in bona Ecclesie revocentur.* Hæc pluribus prosequitur in voce *Reliquie*.

¶ **SPINACA ALBA**. Statuta Avinion. an. 1570. edit. an. 1622. rubr. 21. art. 23. *Item quod in cereis, sive rotundis, sive quadratis, pro una cera libra ponatur tantum sex filia bombacis & sex filamenta filii, quod vocant Spinacem albam.*

¶ **SPINACHIUM**, Navigii species, Gall. *Pinaisse*, Anglis *Pinnace*. Henr. de Knygthton ann. 1338. *Redierunt Normanii cum 12. galeis, & 8. Spinacibus cum manu bene armata, &c.*

¶ **SPINALE**, Pars dorsii, ubi *spina* procurrit. Michael Scotus de Phylionomia c. 34. *Dorsum sive Spiale pilosum & macrum ab æqualitate partium, significat hominem iaverecundum, malitiosum, bestialem, &c.* [Vide *Spina* 2.]

¶ **SPINARGIUM**, Spinachium, leguminis species, Gallice *Epuard*, Ital. *Spinaccio*. Translatio inter Abbatem & Monachos Crassenses ann. 1351. ex lib. viridi fol. 53. *Debet dare dictis hortulanis quotidie conventui ... de herbis domesticis hortii, aliquando de bonis; aliquando de aliis, sicut sunt caules, spinargia, porri, &c.* Statuta Mss. Cardin. Trivultii pro Monast. S. Victoris Massil. an. 1531. *Debet piranciaris dare Spinargia pro gaudio dictorum Religiosorum diebus Dominicis Adventi & Quadragesime.*

¶ **SPINATA**, vox Italica, Clausura ex spinis. Statuta Atenf. Collat. 9. c. 13. fol. 27. *Juro compellere omnes homines stantes & habitantes in loco novo quartii facere guayam, searaguayam, Spiatas & fossata ipsius castri.*

¶ **SPINETA**, Eadem notione, in Statutis Vercell. 15. fol. 125. verso. *Item quod nemini licitum sit pascere in nemore, alineto, Spineti vel cesti bruxati, &c.*

¶ **SPINATUM**, Eodem significatu. Charta an. 1320. *Rejectionis spaldorum, fossatorum, spinatorum, balistrarum, &c.*

¶ **SPINATICUS**, Pisciculi species, is forte, qui Picardis nostris *Espiuole* dicitur. Joan. Sarisber. lib. 8. Policrat. cap. 7. *Quæ Cæsare Augusto frugelior, qui in summo fastigii culmine secundario pane, & pisciculis, quos vulgo Spinaticos vel Ripillones vocant, contentus erat. Quæ de pisciculorum specie Suetonio in Aug. c. 76. subdidit. Ripillones vero, seu Ripillons, reliquias piscium vulgo vocant, iidem nostri.*

Dd a

¶ SPI-

¶ SPINATURA, ut *Spinata*. Vide ibi.
 ¶ SPINCTURA, SPINCTUS. Vide *Spingere*.
 ¶ SPINDA, Eleemosyna, erogatio, idem quod *Specta*. Acta S. Adelheidis to. i. Febr. p. 713. la prima-
 tio etiam fuit ex virginis fundatione distribuatur *Spinda*,
 ut loquatur, duodecim maldrariorum tritici &
 duo vasa balteum. Vide *Spenda*.

SPINDULA, SPINDULATUS. Vide *Spinula*.
 SPINELLA, Morbus equinus, qui fit subas gar-
 flum in iunctura ossis iuxta pedem garofi in utroque latere,
 &c. Petrus de Crescentiis l. 9. de Agricult. c. 38.

¶ SPINETA, Idem, ut videtur, quod *Spina*.
 vel etiam ejusd. vocis diminut. Statuta Astenf. Quod
 nullus tabernarius, vel bospes, vel alius vendas vinum
 ad miutum debeat tenere in suis tabernis vel bospitii
 brochetas vel *Spinetas* in carrariis aliquibus ex quibus
 possit extrahere vinum, nisi solummodo in illis que bulla-
 to erant causa vendendi. Statuta Placeni. l. 6. fol. 67. Te-
 neatur omnes portatores & mensuratores vias habere
 urnos bullatos bulla communis, in quibus sit signum men-
 surae vasis flari & duorum flariorum cum *Spinetis* suis
 in ipsis signis, &c. Vide alia notione in *Spinata*.

¶ SPINETICUM, Ludi genus apud Infuleses ce-
 leberimum, de quo consulendus Buzelinus in Gallo-
 Flandria l. 3. c. 23.

SPINETRUM. Inventarium ornamentorum Ec-
 clesie Eboracensis an. 1530. in Monastico Anglic. 10. 3.
 p. 170. Unum Cbristiflorarium argentei ornatum & deauratum.
 Item 8. Spinetra de auro, tria de auro, tria eorum
 cum lapidibus pretiosis. Item duo Spinetra arge-
 tea, & duo monilia argetea, &c. Idem videtur quod
Spinula. Vide in hac voce.

SPINGA, pro *Spinx*. Ididorus l. 10. c. 11. de Lest-
 eis & fellis: *Spingae* sunt, in quibus suas *spingae* effi-
 gies, quos nos *Griset* dicimus. [Glossar. M. S. Sangerm.
 num. 501. *Spingae*, sunt fellis in quibus suas *spingae*
 effigies, quos nos *Griset* dicimus. Papias M. Bitoric.
 conf. Lestris fellis species: lelica, stratus, ... pulvina-
 r, *Spingae*, puaicai, sponda, &c.] Ejusmodi *Spingae*
 in fellis conspiciuntur est in Acbate sanctae Capellae
 Parisiensis, qui habetur apud Saniamantium, qui Ili-
 dorum locum non viderat.

SPINGARDA, SPINGARDUS, Machinae bellicae,
 seu balistae species. Sanutus l. 2. part. 4. c. 8. Indiges di-
 ctum navium tam adificiis balistarum, silvestrarum
 vel *Spingardum*, quam etiam machinarum, & potissi-
 me ex eis, quae, ut loquuntur projiciant, facta sunt po-
 tissime fortiora, id est, refozta, &c. [Chronicon E-
 stenfe apud Murator. tom. 15. col. 396. Interim preparari
 fecit maximam quantitatem balistarum, sclopetorum,
Spingardum, &c.] Historia Obsidionis Iadrensis l. 1.
 c. 38. Consecruntque plus quam 15. trabucos in valla-
 tione civitatis, architecti multos *Spingardos* in gyro
 civitatis, ubi scilicet apparuit virtutis. Et lib. 2.
 cap. 12. Aliquis trabucos mirabiliter exerceat, ... &
 quamplures balistarum & *Spingardum* propterea oppo-
 nere. *Espringale*. Scriptoris nostratibus. Gloss.
 Lat. Gall. *Baissa*: *Bricole*, ou *Espringale*. Guillel-
 mus Guiart an. 1304.

Et l'eslago ot uaz *Espringale*,
 Là où la broche est baucio.

Infra:

Sus le pont & en la broche
 Quarrius traient au cliquet,
 Et sont l'*Espringale* gicet,
 Li garros, qui lors de là ist,
 Les plus vigueres esbaist.

Eodem anno:

En esbaucne nesbonne & male
 Ba-ist au moins une *Espringale*.

Chronicon Flandr. c. 110. Et avoient avec eux plusieurs
 charois, qui menaient trebus & *Espringales*. Guillel-
 mus de Guineville Monachus Carileocenais:

Ne nuli tels dari ni puez meivre,
 Combien que on y sache traire.
 Malevoissas sus jactois,
 Ne *Espringale* ses monchebois.

Froissartes l. vol. c. 144. Et firent esbaist assieoir droit sur
 la ville, du costé de la mer, & les fit bien pourvoir de
 Priagalles, de bombards, d'arcs & d'autres instru-
 mens. Ubi legendum *Espringalles*, ut cap. seq. & 191.

¶ SPRINGALDUS, Eadem notione. Charta Ed-
 wardi II. Reg. Angl. an. 1325. apud Rymer. to. 4. p. 140.
Virtualium, iugeatorum, *Springaldorum*, & aliarum
 rerum nostrarum, &c. Et p. 12. *Springaldos*, balistas,
 arcus, sagittas, iagena, & alias hujusmodi armatu-
 ras pro munitione castrorum & villarum.

¶ SPRINGALIS, Eodem significatu. Genealogia
 Comit. Flandr. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 410. Rex
 autem (Philippus Pulcher) ex adverso suos acies statu-
 rat, & ita prope Flaadrenses venerat, quod sagittis &
 telis, mactibus, minutis lapides projectioibus, &
Springalibus eos mirabiliter iasestabat. ... Et omnes ma-
 chinas & *Springales* congregerunt.

¶ *Spingarda* Veterum profecto fuit balistae genus,
 ut observat Carolus de Aquino in Lexico milit. at recentis
 militiz tormentum est pulverarium, non ita ponderosum,
 ut majoribus bombardis aequari possit, nec ea levitate,
 ut gestari manibus valeat. Vocis etymon à Germ. *Sprix*,
 quod muscetam, genus accipitron, significat, deducit
 Ferrarius: malit idem Carolus à verbo Etruscorum veterum
Spingare, quod est crebro pulsi repulsique obitu, accelerare:
 quæ non male conveniunt instrumento muris vel navibus
 diffringendis idoneo. Nihil definitio.

¶ SPINGATUS. Vide in *Spiga*.

¶ SPINGERE, vox Italica, Pellere, trudere,
 Gall. Pousser Histor. Cortusior. l. 1. apud Murator. to.
 12. col. 949. In hac idem avariciam *Spingendo*, &c. Sta-
 tuta Cadubrii l. 9. c. 18. Si vero *Spiazeris* aliquem,
 condemnatur curie in 40. sol. p. Et si *Spiax* ex tali *Spia-*
stura cecideris, condemnatur in duppuli dispena.
 Statuta Ripensis c. 85. fol. 16. v. Si quis aliquem in terram
 projeceris, seu *Spiazeris*, & cum cadere feceris in ter-
 ram, & si sanguis exiveris, condemnatur in libris sex
 parvorum. Statuta Palavic. lib. 2. c. 18. fol. 88. Qui ali-
 quem in terram projeceris seu *Spiazeris*, & cadere feceris,
 &c. Adde Statuta castri Redaldi l. 2. fol. 37. Vide
Sburclaro.

¶ SPINGUM, Nardus vulgaris, ut videtur, ab
 Ital. *Spiga*. Statuta Astenf. ubi de intratis portarum:
Spigum solvas pro quolibet libra pond. l. 1. fol. 10.

¶ SPINLA, Idem videtur quod *Spinula*, aiecula:
 nisi sit Carbuaculi species, Hispanis *Esfinda*. Tes-
 tam. Guisla Comit. Ceritan. ann. 1020. in Append. ad
 Marcam Hispan. col. 1020. Reliqua ... ad saltum Pe-
 trum de Bisulduno ambas meas *Spinlas* valentes unciam
 unam. Occurrit rursum col. 1021.

¶ SPINNELBAUM, Arboris genus. Wolfserus
 in Vita S. Godehardi sec. 6. Bened. p. 1. pag. 415. Quo-
 dam flores rubicundos de arbore, que lingua Theutonico
Spinnelbaum dicitur, ei forte in ipso momento à pau-
 pere quodam illatos, signo etuoris munivit, &c. Ubi
 Codex Bodec. de arbore que *Jusarius* lingua Belgica dici-
 tur. Et quidem, ut monet Mabillonius, hanc arbo-
 rem fufus fabricandis aptam esse aiunt.

SPINORA. Polypkyechus S. Remigii Remensis:
Silva miansa map. 11. pastura cum Spinoris map. 30. [An
 Spinera, dumeta?]

¶ SPINOSULUS, diminut. à *Spinosa*, difficilis.
 S. Hie-

S. Hieronym. Epist. 83. ad Oceanum: *Primum Spinofulus auster obmutuit, deinde Pifoniano vitio, cum loqui non poffet, tacere non potuit.* Lanfrancus Epist. 58. ad Hugonem: *Non probo quod Papam Gregorium vituperas, quod Legatus ejus Spinofulus nominas.*

¶ SPINSTER, vox Anglica, Titulus apud Anglos omnium puellarum quae non funt dignitatis vicecomitalis. Spelm. in Philologia: *Antiquis temporibus ipfa Regina fufus ufa fuit, unde bodio omnes feminae Spinsters dicte funt.*

¶ SPINTARIA, Acicularum artificium, Gall. *Epinglerie*. Litteræ Johannis Reg. Franc. an. 1353. to. 3. Ordinaz. p. 115. Cum recordationis inclite genitor auster cariffimus dudum certa magiftris & univerfitati Spintarii artificii Parificus, &c. V. infra Spiaula.

¶ SPINTER, Sinus, ruga, ut videtur, tamen fello est armilla mulieris. Statuta Ordinis Cifterc. an. 1481. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1637. *Ut ipfa montales caput velatum pepis seu capitegis non pretiofis, ... & de fuper, quae profeffe fuerint, velum aignum de liao vel canabo, & non in ferico, abfque fuperfluis Spinteribus, habeant & ferant.*

¶ SPINTRIA, Monitro concubitus excitator, apud Suetonium in Tiberio c. 43. in Caligula c. 16. & Vitellio c. 3. Vide Turnebi Adverf. l. 5. c. 1.

¶ SPINULA, Acicula, unde Gallis *Efpingle*, à spinis fcilicet, quæ præcis & rudibus illis feculis, nondum reperto aciculæ fibulæ conficiendæ artificio, utriufque vicem fuppleverunt. Tacitus de Morib. Germ. *Tegmen omnibus fignum, fibula, aut, fi defit, fpirus confertum.*

Maxime vero hæc vox ufurpatur pro iis aciculis, quibus Pallium Archiepifcopale confringitur. Honorius Auguftod. l. 1. c. 22. *Spinula, quibus Pallium afignitur.* Cencius Cardinal. in Delcript. coronationis Celeftini I. PP. *Apas Pallium fuper Pontificem intro-miffi Spinula aureis tribus ante & retro, ... in capite, quarum funt innixi tres hyacinthini lapides. Infigere Spinulas, in Ceremon. Rom. l. 1. feft. 11. Adde Hugonem à S. Victore l. 1. Specul. Ecclef. c. 52. Librum Miraculorum S. Vulftrani Epifc. n. 14. Ceremoniale Epifcoporum l. 1. c. 12. &c.*

¶ SPINOLA, Eadem notione. Gervafius Dorobern. in Pontificibus Cantuar. *Præterea miras, & ebriobecas fiae nuro candelabra, & ampullas, & æceram de argento, ... pannos 2. de ferico auro paratos, Spiadulas 3. de auro, mappulam de ferico, &c. tres fcilicet spinulæ, quæ adhiberi folent ad pallium confringendum.*

¶ SPINOULATUS, id est, Pallio Archiepifcopali ornatus. Idem Gervafius de Reparatione Ecclef. Cantuar. *Lanfrancus autem Archiepifcopus in tabula plumbea ponderofa unde innotatus est, in qua à die prima fepulcræ fuae iactatiis membri, miratus, Spindulatus, ufque in hunc diem jacueras.*

¶ SPINULUS, Idem quod Spinula. Bernardus Scholaft. Andegav. in Mirac. S. Fidis ann. circ. 1005. inter Probat. to. 6. novæ Hift. Occit. col. 6. *Fibulum auream artificiofe compofitam, quæ ut Lafine Spbia, vel uiffice Spinulus dicitur, quaritate eadem Sancta (Fidis) per quietem videbatur.*

¶ SPIO, Explorator, ut fupra Spia, Gall. *Efpion*. Rolandini Patav. Chr. l. 8. c. 6. apud Murat. tom. 8. col. 288. *Nam habebis pioas cotidie de gueraimento legati.* Idem l. 10. cap. 16. ibid. col. 324. *Ductus à duobus facis monaculis fecum eadem hora, qui tunc pro Spionibus miffi erant, hæc de caufa folammodo ut fcirent quid fierent de Gerardo.* Le Roman de Rou Mf.

*Enstretans enveyen Rou efpier Buen,
De Paris y wovis plat de cinquante liex,
Efpier fift Evureves, efpier fift Lifteux ...
Tem. VI.*

*Cen difrent les Efpies qui revindrent arriere,
Quer li pais oft beuux, la contrée planiere ...
Encoatre lors vins dire ea confeil un Efpie
Quer bica la poent prendre, queouteit efi d'argnie.*
Le Roman d'Atibis Mf.

*En l'est le forest del pria somme
Par un Efpie, ung mauvais homme.*

¶ SPIOCARIUS, Pannorum pexor, Bollandifus. Acta S. Michelinz tom. 3. Jun. p. 936. *Sexto tubernarii, Spiocarii & tricofoi uccedere debeant.*

¶ SIPHIO. Othavianus Horatianus l. 4. Rerum medicar. p. 101. *Ozimum, Luna prima tritum, & miffum in ollam novam, florebit, permanens ufque ad plenilunium. Quod fi duplato tempore fupradicto condantur in nigra terra, generet Siphionet.*

1. SPIRA. Eucherius Lugdun. de variis vocabulis facre Scripturæ: *Spiras, capitella columnarum, vel, ficut puto, fustium earum.*

2. SPIRA. Glossar. Mf. Sangerm. numer. 501. *Spire, fuaet quibus in tempeftatibus utuntur, quos nautici fua more eurenbus vocant.* Bera. de Breyde abach iter Jerofol. pag. 224. *Ad recessum fe parabant: levando umboras, furfum irabendo bareas & fcapbas, erigendo vela, folveudo & complicando Spiras, quæ omnifium cum violentia, feftinantia & continuo ut aliis clamoribus.* Vide Spera 3.

3. SPIRA, intortitum: id est, hafte duftili ac longo cerco circumvolutum, ut plurimum in fpiram, unde vocis etymon, efformatum. Acta sancti Petri Celeftini to. 4. Maii p. 436. *Dignetur ostendere vobis fignum, ut fcilicet una iftam Spiram, quæ coram facio corpore fua accensa, continuo extingatur.*

¶ SPIRACULUM, Flatus vel fpiritus, in Gloss. Mf. Sangerm. n. 501. Occurrit Genef. c. 1. v. 7. c. 7. v. 22. Proverb. c. 20. v. 27. & alibi.

¶ SPIRATUS, Sine fpiritu, qui expiravit, Ital. *Spirare*, fpiritus exhalare, Gall. *Expirer*. Miracul. SS. Paulini & Severi to. 3. Jul. p. 172. *Cum ego fui in curia B. Alexandri, ego vidi eum finitum, Spiratam & mortuum.*

¶ SPIRAUCA, Mali feu pomi species, in Capitulari de Villis c. 70.

¶ SPIRINGA, Retis genus, ut videtur, ad capiendos Spingos; unde fic dictus. Charta Winemari Gandensis Castellani in Probat. Hift. Guinenfis p. 66. *Unum ftele in Valbam ad pifees, in Spiringa eundem pifeandi potestatem quam illius loci domus habet.*

¶ SPIRINGUS, Pisciculus, Teut. *Spiringee*. Chronicon Montis S. Agnetis ann. 1450. *Pifeatores nostri ceperunt in magna copia multos Spiringos.* Vide Kilianum in Spierinch.

¶ SPIRIOLUS. Galbertus in Vita S. Caroli Comitiss Fland. n. 107. *Aviculus capere, Spiriolos & vulpes sagittare, & huiusmodi puerilia recreando fanguere, [Fortè Scuriolus, fciturus, Gall. Ecuruil.]*

¶ SPIRITALIS, Vox frequens apud Scriptores Ecclefiafticos, Ad mentem fpectans. Utuntur Tertull. Apl. cap. 21. Prudent. in Romano v. 14. Sidonius lib. 7. Ep. 9. & alii passim. Charta S. Rudolfi inter Conc. Hifp. tom. 3. pag. 181. *Antiphonarios duos, orationum, comicum, manual precum, alios Spirituales, bibliotheca moralium.*

¶ SPIRITATUS, Demone correptus, energumenus, ab Ital. *Spiritate*, Gall. *Poffede*. Acta S. Francisci de Paula to. 1. April. p. 168. *Quædam neptis fua ultra tres annos fumatice feu Spiritata fuerat.*

¶ SPIRITUALES, Ecclefiaftici dicuntur ad distinctionem Laicorum, qui vocantur Temporales. Barthol. Scribæ Annal. Geneuf. ad ann. 1230. apud Murator. tom. 6. col. 465. *Mifit personas Spirituales Mediolanum*

Dd 3 pro

¶ SPINATUM, ut *Spinata*. Vide ibi.

¶ SPINCTURA, *SPINCTUS*. Vide *Spingere*.

¶ SPINDA, Eleemofyna, erogatio, idem quod *Spenta* i. Acta S. Adelbeidis to. i. Febr. p. 713. In primario etiam seculo ex virginis fundatione distribuatur *Spinda*, ut loquuntur, duodecim maldrariorum tritici & duo usque halecum. Vide *Spenda*.

SPINDULA, SPINDULATUS. Vide *Spinula*.

SPINELLA, Morbus equinus, qui fit subus garitum in iunctura ossis ipsiusdem gariti in otoculatore, &c. Petrus de Crescentiis l. 9. de Agricult. c. 38.

¶ SPINETA, Idem, ut videtur, quod *Spina* s. vel etiam ejusd. vocis diminut. Statuta Astenf. Quod nullus tabernarius, vel bespes, vel alius vendens vinum ad minutum debeat tenere in suis tabernis vel hospitiiis brochetas vel *Spinetas* in carrariis aliquibus ex quibus possit extrahere viam, nisi solummodo in illis que bullata erunt causa vendendi. Statuta Placent. l. 6. fol. 67. Tenentur omnes portatores & mensuratores vini habere urnas bullatas bulla communis, item quibus sit signum mensurae unius sari & daturum statutorum cum *Spinetis* sitis in ipsis signis, &c. Vide alia notione in *Spinata*.

¶ SPINETICUM, Ludi genus apud Insulenses celeberrimum, de quo consulendus Buzelinus in Gallo-Flandria l. 3. c. 23.

SPINETRUM. Inventarium ornamentorum Ecclesie Eboracenfis an. 1530. in Monastico Anglic. to. 3. p. 170. Unum *Chrismatorium argenti ornatum & deauratum*. Item 8. *Spineira* de auro, tria de auro, tria eorum cum lapidibus pretiosis. Item duo *Spineira argentea*, & duo monilia argentea, &c. [Idem videtur quod *Spinula*. Vide in hac voce.]

SPINGA, pro sphinx. Ilidorus l. 2. c. 11. de Lethicis & fellis: *Spingae sunt, in quibus sunt spingate effigies, quos nos Græci dicimus*. [Glossar. Mf. Sangerm. num. 501. *Spinge*, sunt lethice in quibus suas *spingate* effigies, quos nos Græci dicimus. Papias Mf. Bircuricens. Lethicæ fellis species: lethica, stratus, ... pulvinar, *Spinge*, puicani, sponda, &c.] Ejusmodi *Sphinxas* in tellis conspiciere est in Acbate sanctæ Capellæ Parisiensis, qui habetur apud Santamantium, qui Ilidori locum non videtur.

SPINGARDUS, SPINGARDUS, Machinæ bellicæ, seu balistæ species. Siquis l. 2. part. 4. c. 8. Indiget dictum navigium tam ad fectis balistrarum, silvestrarum vel *Spingardarum*, quam etiam machinarum, & petisime ex eis, quæ, ut longius projiciant, facta sunt penitus fortiora, id est, refozgata, &c. [Chronicon Estense apud Murator. tom. 15. col. 396. Interim preparari fecit maximam quantitatem balistrarum, sclopeterum, *Spingardarum*, &c.] Historia Oblidionis adrensis l. 2. c. 38. Consecruntque plus quam 15. trabucos in vallatione civitatis, archibellus multas *Spingardos* in gyro civitatis, ubi stabilioris apparebat virtutis. Et lib. 4. cap. 12. Aliquot trabucos mirabiliter exercent, ... & quamplures balistrarum & *Spingardorum* properant oppugnare. *Espringale*. Scriptoris nostratibus. Gloss. Lat. Gall. *Buista*: *Bricole*, ou *Espringale*. Guillelmus Cuias an. 1304.

En l'estage et une *Espringale*,
Là où la bresche est baucie.

Infra:

Sur le pont & en la bresche
Quarrens traient au cliquet,
Et sont l'*Espringale* geier,
Li garrot, qui lors de là ist,
Les plus viguerent esbaist.

Eodem anno:

En esbaucne nsf bonne & malo
Be-it au moins une *Espringale*.

Chronicon Flandr. c. 110. Et avoient avec eux plusieurs charios, qui menotent trebus & *Espringale*. Guillelmus de Guinevilla Monachus Carlotensis:

Ne nuls tels dars ni puet mesfaire,

Combien que on y sache traire.

Malevoisine ses faictes,

Ne *Espringale* ses monfchetes.

Froissartes i. vol. c. 144. Et fista chafel assien droit sur la ville, du col de la mer, & lefit bica pourvoir de *Pringalles*, de bombards & d'aves & d'autres instrumens. Ubi legedum *Espringalles*, ut cap. seq. & 191.

¶ SPINGALDUS, Eadem notione. Charta Edwardi II. Reg. Angl. an. 1325. apud Rymer. to. 4. p. 130. *Visualium*, ingeniorum, *Spingaldorum*, & aliorum rerum nostrarum, &c. Et p. 132. *Spingaldos*, balistas, arcus, sagittas, ingenia, & alias hujusmodi armaturas pro munitione castrorum & villarum.

¶ SPINGALIS, Eodem significatu. Genealogia Comit. Flandr. apud Marceo. to. 3. Anecd. c. 410. Rex autem (Philippus Pulcher) ex adversariis acie flauerat, & ita prope Flandrenses venerat, quod sagittis & telis, machinis, minutis lapides projiciantibus, & *Spingalibus* eos mirabiliter iustabat, ... Et omnes machinas & *Spingales* confrangerunt.

¶ *Spingarda* Veterum profecto fuit balistæ genus, ut observat Carolus de Aquino in Lexico milit. at recentis militiz tormentum est pulverarium, non ita ponderosum, ut majoribus bombardis æquari possit, nec ea levitate, ut gestari manibus valeat. Vocis etymon à Germ. *Spintz*, quod mufcetar, genus accipitrum, significat, deducit Ferrarius: malit idem Carolus à verbo Etruscorum veterum *Spingere*, quod est crebro pulvis repulsque obniti, accelerare: quæ non male conveniunt instrumentum muris vel navibus diffringendis idoneo. Nihil defuio.

¶ SPINGATUS. Vide in *Spinga*.

¶ SPINGERE, vox Italica, Pellere, trudere, Gall. Pouffer. Histior. Consulor. l. 1. apud Murator. to. 12. col. 949. In aua idu arviculam *Spingedo*, &c. Statuta Cadubrii l. 9. c. 18. Si vero *Spinxeris* aliquem, condemnatur carie in 40. sol. p. Et si *Spintus* ex tali *Spintura* ceciderit, condemnatur in duppuli dille pœna. Statuta Riperie c. 85. fol. 16. v. Si quis aliquem in terram projecerit, seu *Spinxerit*, & eum cadere fecerit in terram, & si sanguis exierit, condemnatur in libris sex parvorum. Statuta Palavic. lib. 2. c. 18. fol. 88. Qui aliquem in terram projecerit seu *Spinxerit*, & cadere fecerit, &c. Adde Statuta castri Redaldi l. 2. fol. 37. Vide *Sburlare*.

¶ SPINGUM, Nardus vulgaris, ut videtur, ab Ital. *Spigo*. Statuta Astenf. ubi de intratis portarum: *Spingum* solvat pro qualibet libra pond. l. 1. fol. 10.

¶ SPINLA, Idem videtur quod *Spinula*, acicula: nisi sit Carbunculi species, Hispanis *Espinola*. Testam. Guisiz Comit. Ceritan. ann. 1020. in Append. ad Marcam Hispan. col. 1020. Reliquo... ad sanctum Petrum de Bisulduna ambas meat *Spinias* valentes unciam unam. Occurrit rursum col. 1021.

¶ SPINNELBAUM, Arboris genus. Wolferus in Vita S. Godehardi fac. 6. Bened. p. 1. pag. 415. Quodam flores rubicundos de arbore, qua lingua Theutonice *Spinnelbaum* dicitur, si ferret in ipso momento à paupere quodam illatos, signo crucis munivit, &c. Ubi Codex Bodec. de arbore qua salsaria lingua Belgica dicitur. Et quidem, ut monet Mabillonius, banc arborem subia fabricandis aptam esse aiunt.

SPINORA. Polypeychus S. Remigii Remensis: Silva minuta map. 11. *passura* cum *Spinoris* map. 30. [An *Spineta*, dumeta?]

¶ S-INOSULUS, diminiut à *Spinofus*, difficilis. S. Hic.

S. Hieronym. Epist. 83. ad Oceanum: *Primum Spinosus noster obmutuit, deinde Pifotiao vitio, cum loqui non posset, tacere non potuit.* Lanfrancus Epist. 58. ad Hugonem: *Non probo quod Papam Gregorium vituperas, quod Legatos ejus Spinosos nominas.*

¶ SPINSTER, vox Anglica, Titulus apud Anglos omnium puellarum quae non sunt dignitatis vicecomitis. Spelm. in Aplogia: *Antiquis temporibus ipse Regine fuisse usque sunt, unde bodie amas feminae Spinster dictae sunt.*

¶ SPINTARIA, Acicularum artificium, Gall. *Epingle*. Littere Johannis Reg. Franc. an. 1353. co. 3. Ordinac. p. 115. *Cam recedatensis inclite genitor voster carissimus dudum certa magistris & universitati Spintariae artificii Parisiensis, &c. V. infra Spinaula.*

¶ SPINTER, Sinus, ruga, ut videtur; tametsi Feflo est armilla mulieribus. Statuta Ordinis Cisterc. an. 1481. apud Marien. tom. 4. Anecd. col. 1637. *Utriusque moniales caput velatum peplis seu capitegis non pretiosis, ... & desuper, quae professa fuerint, velum nigrum de lia vel canabo, & non in serice, absque superfluis Spinteribus, habeant & serant.*

¶ SPINTRIA, Monstro concubinis excitator, apud Suetonium in Tiberio. c. 43. in Caligula c. 16. & Vitellio c. 3. Vide Turnebi Advers. l. 5. c. 1.

SPINULA, Acicula, unde Gallis *l'epingle*, à spinis scilicet, quae praeis & rudibus illis feculis, nondum reperto aciculae fibulae conficiendae artificio, utriusque vicem suppleverunt. Tacitus de Morib. Germ. *Tegmina onibus sagum, fibula, aut, si desit, spinis confertum.*

Maxime vero haec vox usurpatur pro iis aciculis, quibus Pallium Archiepiscopale confringitur. Honorius Augustod. l. 1. c. 212. *Spinula, quibus Pallium affigitur.* Cencius Cardinal. in Descript. coronationis Celsitini l. PP. *Aptat Pallium super Pontificem intro-missis Spinulis aureis tribus ante & retro, ... in capite, quarum suae iantri res hyacinthini lapides. Infigere Spinulas, in Ceremon. Rom. l. 1. fest. 11. Adde Hugonem à S. Victore l. 1. Specul. Eccles. c. 52. Librum Miraculorum S. Vulfranni Episc. n. 14. Ceremoniale Episcoporum l. 1. c. 12. &c.*

SPINDULA, Eadem notione. Gervasius Dorobern. in Pontificibus Cantuar. *Præterea mistas, & obirobeas sine auro caudalabra, & ampullas, & acerram de argento, ... paratas a. de serico auro paratos, Spindulas 3. de auro, mappulam de serico, &c. tres scilicet spinulæ, quæ adhiberi solent ad pallium confringendum.*

SPINDULATUS, id est, Pallio Archiepiscopali ornatus. Idem Gervasius de Reparatione Eccles. Cantuar. *Lanfrancus autem Archiepiscopus in tabula plumbea ponderosa valde inventus est, in qua à die prime sepulture suae intactis membris, mixtatis, Spindulatus, usque in hunc diem jacuerat.*

¶ SPINULUS, Idem quod *Spinaula*. Bernardus Schalsst. Andegav. in Mirac. S. Fidis ann. circ. 1005. inter Probat. to. 6. novæ Hist. Occit. col. 6. *Fibulam aulicæ artificiosæ campistolam, quæ ut Lasius Spibux, vel rustice Spinulus dicitur, quaritate eadem Sacta (Fidis) per quietem videbatur.*

¶ SPION, Explorator, ut supra *Spia*, Gall. *Espion*. Rolandini Patav. Chr. l. 8. c. 6. apud Murat. rom. 8. col. 183. *Nam habebat spiones cotidie de gnaritate legati.* Idem l. 10. cap. 16. ibid. col. 324. *Ductus à duobus satellitibus secum eadem hora, qui tunc pro Spinibus missi erant, hac de causa solummodo ut scirent quid fierent de Gerardo.* Le Roman de Rou Ms.

*Entretant envoya Ron espier Beca,
De Paris y avoit plus de cinquante lica,
Espier fist Evureves, espier fist Liffex ...*
Tom. VI.

*Ceu distrent les Espies qui revindrent arriere,
Quer li pais est beaux, la consrée planiere ...
Eaccoatre lors vins dire en conseil un Espia
Quer bica li poent prendre, quetouta est degarnie.*
Le Roman d'Atthis Ms.

*Ea l'ast le forest del prin samme
Par na Espie, ung mauvais homme.*
¶ SPIOCARIUS, Pannorum pexor, Bollandistis. Acta S. Michelin. tom. 3. Jun. p. 936. *Sexto tabernarii, Spiocarii & tricolli accedere debeant.*

SPIPHIO. Octavianus Horatians l. 4. Rerum medicar. p. 101. *Oximum, Luna prima iritum, & missum in ellam novam, florebit, permanens usque ad plenilunium. Quod si duplato tempore supradicto condantur in nigra terra, generat Spiphionus.*

1. SPIRA. Eucherius Lugdun. de variis vocabulis sacre Scripturæ: *Spiras, capitella columbarum, vel, sicut puto, fistulam earum.*

2. SPIRA. Glossar. Ms. Sangerm. nu. mer. 501. *Spire, funes quibus in tempestatibus situatur, quos nautici suo more curcubas vocant. Bern. de Breydenbach iter Jerosol. pag. 242. Ad recessum se parabant: levando anchoras, sursum irabando barcas & scaphas, erigendo vela, solvendo & complicando Spiras, quæ omnia suas cum violentia, festinantia & continuo ac altis clamoribus. Vide Spera 3.*

3. SPIRA, intortitum: id est, hastile ductili ac longo cereo circumvolutum, ut plurimum in spiram, unde vocis etymon, efformatum. Acta sancti Petri Celsitini to. 4. Maii p. 436. *Dignetur ostendere nobis signum, ut scilicet una istarum spirarum, quæ coram sancto corpore suo accense, continuo extingatur.*

¶ SPIRACULUM, Flaus vel spiritus, in Gloss. Ms. Sangerm. n. 501. Occurrit Genes. c. 2. v. 7. c. 7. v. 32. Proverb. c. 30. v. 27. & alibi.

¶ SPIRATUS, Sine spiritu, qui expiravit, Ital. *Spirare*, spiritum exhalare, Gall. *Expier*. Miracul. SS. Paulini & Severi to. 3. Jul. p. 273. *Cum ego fui in curia B. Alexandri, ega vidi eum finitum, Spiratum & mortuum.*

SPIRAUCA, Mali seu pomis species, in Capitulari de Villis c. 70.

¶ SPIRINGA, Retis genus, ut videtur, ad capiendos Spiringes; unde sic dictus. Charta Winemari Gandensis Castellani in Probat. Hist. Guinenfis p. 66. *Unam stele in Valbam ad pisces, in Spiringa eadem piscandi potestatem quam illius loci dominus habet.*

SPIRINGUS, Pisciculus, Teut. *Spiringus*. Chronicon Montis S. Agnetis ann. 1450. *Piscatores nostri ceperunt in magna copia multos Spiringes.* Vide Kilianum in Spierineb.

SPIRIOLUS. Galbertus in Vita S. Caroli Comitiss Fland. n. 107. *Aviculus capere, Spiriolus & vulpes sagittare, & huiusmodi puerilia recreando satagere, [Fortè Scuriolus, ieiurus, Gall. Ecureuil.]*

¶ SPIRITALIS, Vox frequens apud Scriptores Ecclesiasticos, Ad mentem spectans. Utuntur Tertull. Apl. cap. 21. Prudent. in Romano v. 14. Sidonius lib. 7. Ep. 9. & alii passim. Charts S. Rudelindi inter Conc. Hisp. tom. 3. pag. 181. *Aniphoanorum duo, aratium, comicum, manual precum, alios Spirituales, bibliotheca moralium.*

¶ SPIRITATUS, Demone correptus, energumenus, ab Ital. *Spiritato*, Gall. *Possédé*. Acta S. Francisci de Paula to. 1. April. p. 168. *Quadam neptis sua ultra tres annos sanatica seu Spiritata fuerat.*

¶ SPIRITUALES, Ecclesiastici dicuntur ad distinctionem Laicorum, qui vocantur Temporales. Barthol. Scribz Annal. Gemenf. ad ann. 1230. apud Murator. tom. 6. col. 465. *Misit personas Spirituales Mediolanum*

Dd 3 pro

pro Potestate electo ducendo Januam. Elmham. in Vita Henrici V. Regis Angl. c. 9. p. 18. *Præfatus princeps, concomitante venerabilium personarum, tam Spirituum quam Temporalium, nobili & præstanti comitiva.* &c. Charta an. 1404. apud Rymer. to. 8. p. 378. *Sapienteris tam regalibus, quam aliorum dominorum Spirituum & Temporalium regni nostri Anglia, &c.*

¶ **SPIRITUALIA** Episcopi, Spelmano sunt quæ functioni ejus Episcopali debentur, non temporalium jurum, vel dignitatum possessioni: hoc est quæ jure percipit divino seu ecclesiastico, non judicio fori temporalis. Vide Th. Bleus in Nomolex. Anglie.

¶ **SPIRITUALITAS**, Jurisdiclio Episcopalis seu Ecclesiastica. Charta fundat. Monaster. S. Mariz Alston. inter Conc. Hisp. to. 3. p. 131. *Sifobus Orgelitanus Episcopus, de cuius Spiritualitate locus est, .. ecclesiam prædicti Monasterii benedixit.* Bulla Sixti IV. PP. ann. 1472. apud Lobinell. to. a. Hist. Britan. col. 131. *Itaque interdum ipsum currere volumus, nisi Episcopus ipse ad Spiritualitatem suam reficeretur.* &c. Charta Henrici IV. Regis Angl. an. 1405. apud Rymer. tom. 8. p. 381. *Cum dilectis nobis in Christo, custodi Spirituality Archiepiscopatui Eborum, sedo vacante, electionem nuper factam, &c.* Eadem habentur in Charta an. 1573. apud eund. to. 15. p. 739.

¶ **SPIRITUALITAS**, Spiritualis status. Charta Adami Episc. Meld. ann. 1297. ex Tabul. ejusd. Eccles. *Un eidem (Episcopo) responderent de suis dicta domus, .. & præcipue de Spiritualitate ejusdem loci .. Prius juramento ab eisdem prout, eidem de statu dicta domus tam de Spiritualibus, quam de temporalitate .. responderunt.*

¶ **SPIRITUALITAS**, Virtus, nissallor, apud Guibertum in Vita sua c. 16. *Cam tamen ovis impatiens esset, quasi de necessitate rejectis imaginibus, Spiritualitate recepta, ad exercitia commodiora perveni.*

¶ **SPIRITUALITER**, *Correptum* .. *symbolum, quod est Credo in Deum Patrem, Spiritualiter docetur, in Can. ante viginti de consecrat. dist. 4. Ubi Glossa, id est, quod non de verbo ad verbum memoriter retinere debet, sed tantum sufficit apprehendere sensum.*

¶ **SPIRITUALIS**, Consultus, prudentius, maturus. Charta Joannis Reg. Frane. ann. 1350. in Memor. Cameræ Compu. fol. 91. v. *Volentes .. super premissis uti consiliis & Spiritualibus deliberare cum ipsis in his que ordinanda, statuenda, reformanda & aliter pro felicitate regni regimine videbatur agenda.*

¶ **SPIRITUS**, Eo nomine quicquid ad cultum divinum pertinet significatur, in Coossit. pro Abbacia S. Pauli Narbon. an. 1127. inter Instr. to. 6. Gall. Christ. novæ edit. col. 33. *Et faciant omnes servicium ipsius (Ecclesie) canonice in Spiritibus & in ceteris secundum consuetudinem antecessorum suorum, &c.*

¶ **SPIRITUS SANCTUS**, Nobilissimus Ordo Equestris institutus ann. 1578. ab Henrico III. Rege Frane. ejus insigne columba est, symbolum, *Duce & Aspicte.* Summum Ordinis Magisterium obtinet Rex ipse. Vide Scriptores Rer. Frane. Existit alter S. Spiritus Ordo, cujus auctor fuit Ludovicus Tarentinus Jerusalem & Sicilie Rex, Provincie Comes an. 1353. Consule Bauche Hist. Provinc. l. 9. c. 3. §. 7. & l. 10. c. 8. §. 1. *Vide Fratres de Spiritu sancto.*

SPIRITUS SEPTIFORMIS. Liber J. Sacramentor. Ecclesie Rom. cap. 44. ubi de Ritu baptismi: *Postea cum infusoribus à fonte infusus, signatur à Presbytero d. ebrius, .. datæ ab Episcopo datur eis Spiritus septiformis, ad consignandum imponi vis manum in his verbis: .... Tu, Domine, immitte in eos Spiritum S. tuum, & da eis Spiritum sapientie & intellectus, Spi-*

ritum consilii & fortitudinis, Spiritum sapientie & pietatis, &c.

¶ **SPIRULA**, Farciminis seu botuli species. Locutus est in Castellamentum.

¶ **SPISSALICA POSTERICALIS**, Scripturæ species. Vide supra in *Posterura*.

¶ **SPISSAMENTUM**, Frequentia, multitudo, Ernaldus in Vita S. Bernardi l. 2. *Præcedentes itaque & subsequentes letitudinis acclamationibus applaudebant abbati, & diu intra uginiam Spissamento decitum, tandem solum reddidere (l. redire) besipio.* Vide infra *Spissus*.

¶ **SPISSSEA**, Cbroo. Farsense apud Murat. tom. 2. part. 2. col. 484. *Item concessi in Novumvino vocabulo Fictini terras modiarum 230. cum Spissis & vineis.* Hæc voce significari videtur quicquid cum spica nascitur.

¶ **SPISSITUDO**, Compressio, Gall. *Sicremat*. Johan. de Trekelove in Annal. Edwardi II. Regis Angl. p. 25. *Gauferre ante scutorum Spissitudine cuneum impetneabilem stuerunt.*

¶ **SPISSUM**, Spissitudo, Gall. *Epaisseur*. Charta Petri de Rosays Vicarii Tolos. an. 1272. inter Consuet. ejusd. urbis Mss. *Et quod (faciatis fieri) irades pcali & palmiser de cor & ubi, .. & quid habeas unum bonum palmum de Spisso.*

¶ **SPISSUS**, Fæscuos. Vita S. Adalberti tom. 3. April. p. 188. *Parvulus .. febricitans, mortem vicium percutibus minuit, .. pater scis Spissum gressum ad puerum.* Vide *Spissumentum*.

¶ **SPITALERIUS**, pro Hospitalerius, in Testam. an. 1342. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Legat Ricardus filio suo Spitalero fratri S. Johannis Jerusalem 4. libras rcales annuatim tanto tempore quanta permanebis scisier, & postea factus miles 200. lib.*

SPITUM, Veru. Glossarium Cambronense: *Assum, veru, id est, Spitum.* Charta Italica an. 1287. in Miraculis S. Ambr. Senen. *Percurrit cruce suam dextrum in quoddam Spitum de ferro, ex quo percussione fuit dictum cruce perforatum, &c.* Gloss. Theotiscum Lipis: *Spieris, basta.* Nos, inquit idem Lipius, *Spies*, nomen primigenium à mucrone, *Spieris*. [Sommo addit: Hoc Belgium Speri, Spei, unde forte nostrum Spi, veru. Basta autem Sax. Speri, quod nobis mansit.] Vide *Spicum*.

¶ **SPLAGIA**, ab Ital. *Spaggiu*, Ora, æstuarium. Vide *Plagia*. Chron. Aodr. Dandali apud Murator. to. 12. col. 393. *Tunc gulca Clugica scis rumpitur, & alia v. in Splagiu Scogallia impulsæ confecta sunt.*

SPLANARE, pro Planum reddere, vox Italica. [Regimina Paduæ ad a. 1300. apud Murator. tom. 8. col. 433. *Tunc prædicti Polessus cum aliis nominatis Splanato incaperunt, & discernerunt dictam motam cum sajas & fossa magna.* Chron. Parmense ad a. 1000. 1200. tom. 9. col. 820. *Item eo tempore Beuonienfes ceperunt insulam, & tam circumquaque splanarunt.* Adde Chron. Modoe. apud eund. to. 12. col. 1128. & Chron. Tarvis. to. 19. col. 863.] *Splanare fossam*, in Hist. Cortior. lib. 2. c. 16.

SPLANATA, pro eo, quod Galli dicimus *Eplanade*, Locus planus, apertus, l. 6. c. 8. ejusdem Histor. Cortior. [Chron. Veroanne ad an. 1329. apud Murator. to. 8. col. 646. *Fecit fieri Splanotam circumquaque pontibus jundis super Silla & canali de Mestre.*]

¶ **SPLANETRA TERRA**, Planities, planities ager. Charta ann. circ. 1039. ex Tabular. S. Victoris Massil. *Ego Willelmus dono erum moni dominum, & damus talem largitatem de Splanetra terra in quantum paucioris rumpere ipsi aratoris.*

¶ **SPLÉCA**, Chronic. Omiro. de Gravina apud Murator tom. 12. col. 689. *Ubi per bæam horam per-*

maeris

manens dormiendo exiguilans se furrois, & depositis lorica & alii cernis suis ibidem sub Splea, eusem tantum habens in manibus abiit, &c.

¶ **SPLECHA**, ius pastus, venationis, piscationis, lignationis, & aliarum usualium commoditatum, quas *antifantias* vocant, in foresta vel dominio alterius. Sententia arbitralis inter Dominum, & homines Calliani ann. 1397. *Item cum dicti homines babeant usum deposedendi cum quibusvisque acribus tam grossis quam minutis, & porcinis, & omnes alias Splechas facienda, &c.* Vide *Expleta*, & infra *Splea*.

¶ **SPLECHARE**, Splechas percipere, seu iure Splecharum uti, in Charta ann. 1206. *Locus est in Esplencous*. Vide in hac voce.

¶ **SPLENDICARE**, Splendere, coruscare, nitere. Apuleius l. 7. *Metamorph. Vidi isti, foror, ... qui praeuenient vestes, quae Splendicant gemma*. Idem l. 7. *Cum mihi etiam tunc depilec genae Levi perierit Splendicantem*.

¶ **SPLENDICITAS**, Alanus de Insulis in Planctu naturae: *Hec vestium ornamentis quamvis plenus sua Splendicitatis flammarent ardoribus, earundem tamen splendor sub puellaris splendoris sidere patebatur eclipsim*.

¶ **SPLENDIDARE**, Splendidiu reddere. Apuleius in *Apol.* *Dentes Splendidas: ignosce mundiciis*. Vide *Splendeficare*.

¶ **SPLENDIDISSIMUS**, Titulus Ordinis Senatorii, in Cod. Theod. l. 4. de Pistor. hinc *Splendidissima Curia* nuncupatur Senatus ibidem l. 12. de Agentibus Eodem nomine donatur Papinianus in *Præf. Digest.* *Splendidissima Urbs* dicitur Constantinopolis, in eodem Cod. leg. 5. 1. de Oper. publ.

¶ **SPLENDIFICARE**, ut *Splendidure*. Matth. Capella l. 9. *Lumina ambrosium Splendificant diem*.

¶ **SPLENDIFICU**, Splendidus. Epist. Quirici Episc. inter Concil. Hilpan. tom. 5. pag. 532. *O lucerna super candelabrum posita Ecclesiae, quae lumine veritatis irradiant, & caligine nubis erroris Splendifico sermone canibatis!*

¶ **SPLENDOCLASTUS**, Rainerus de Inventione Reliquiarum Ss. Eutychetis & Acutii: *Crucem Domini ex uero purissimo fecit admirabili artificio compassam, quod Splendoclastum & Antipentem vocabatur*. De antipentia diximus suo loco. *Splendoclastum* vero aurum videtur esse, quod in tenuissima folia dilatacur, ita ut vox ibrida fuerit, ex splendor, & *Græc.* *κλάστρον*, Obryzum autem splendor auri appellatur in Glossis Iuliorum, *Adrygeum*, quod idem valet ac obryzum. Joan de Janua: *Obryzum aurum dictum sic, quod obradit splendore*. Constantinus Manasses *Εὐκλειδὴς ὁ χρυσοῦν ὀφθαλμὸν ὀφθαλμὸν ὀφθαλμὸν*.

¶ **SPLENDONA**, Ugutioni, *Gladius, sive dictus, quod splendens Unde Josephus in co. iis, undique iaculatorum, arcus & loricae, & Splendones*. Glossæ Iuliorum: *Sica, clunivulus, machæra, splendona*. [Deceptum Ildorum, aut liberat alicuius inlicita scriptum fuisse Splendona, pro Splendona, auctor est Carolus de Aquino in Lexic. milit. Est autem Splendona apud Græcos, addit ille, funda, non gladius.]

¶ **SPLETA**, ut *Splecha*. Charta ann. t. 41. inter Instrum. tom. 1. Gall. Christ. 1007. edit. p. 172. col. 1. *Tribuo quoque in super fratribus & habitatoribus dictæ abbatis & dictæ grangie de Mercader, & fratribus inde servientibus Deo Spletam per universam terram meam, terras, aquas, ligna, & glandes, liberum introitum & exitum, & omnia ad usus & cultus coram animalibus necessaria*.

¶ **SPLETUM**, Reditus, proventus, terra, prædii, præbendæ, &c. Conluetud. Eccles. Barcinon. *Clericus bujus majoris Ecclesie decedens, quocumque tempore decedat, habeat Spleta ipsius anni integraliter à die mortis usque ad finem anni, & possit inde facere*

testamentum. Vide *Expletum*.

¶ **SPOLA**, Fufus, cui sunt tegmen circumvolvitur. Teuton. *Spoule*. Acta s. Bertrandi tom. 1. Jun. p. 790. *Simpliciter corde paraque fide telam talem te cui insinatio licio, inexcitata navicula, aridis Spolie & rudie feta*.

SPOLIARIA, Exteriores balnearum cellule, in quibus spolia reponuntur. Papias. *Αντισπίρη*, Græcis: & *αντιδύρη*. Nicetæ in Man. lib. 4. num. 7. Gloss. Lat. M. Reg. *Spoliarium, ubi spolia ponuntur*. Britannicæ ad Juvenal. Sat. 1. *Juxta balnea locus erat, qui Apodyterium, latine vero Spoliarium vocabatur. Ubi, qui balnea ingressuri erant, vestes deponabant apud Casparian, qui ut scribit Ulpian, mercede servanda in balnei vestimenta suscipiebatur*. [Vide Cujac. l. 5. Observat. c. 8.]

Erat præterea Spoliarium locus, ubi conficiebantur, quos arena semivivis dimiserat, ut docet Seneca Epist. 94. *Lampridius*, mortuo Commodus, acclamatione scribit: *Hostis patriæ, parricidæ gladiis, in Spoliario lanietur*. Passio s. Perpetue & Felicitatis c. 2. *Exin de jam examinatus (Saturus) proferuntur cum cæteris ad jugulationem solito loco*. Vide Petrum Fabrum l. 2. Semetell. cap. 11. p. 152.]

SPOLIATORIUM, Locus, ubi se denudans religiosus ad disciplinam recipiendus. Ita Glossa M. ad disticha Mag. Cornuti. *Ugutioni Spoliarium, sive locus, ubi spolia ponuntur, i. exterior balnearum vel balnearum cellula*. [Gloss. Lat. G. Spoliarium, sive Papias. Lat. Gall. Spoliarium, sive ad spolium.] Vide *Splaria*.

1. **SPOLIUM**, iterum ablatio, in Speculo Saxoni. 3. art. 32. §. 2. *Eurum aut Spolium*. Ibidem l. art. 39. l. 2. art. 60. §. 7. l. 3. art. 5. & c. [Spoglio Italice, eadem notione, in Ital. Sacra tom. 8. in Epile. Beneveor.] Præceptio Guicramni Regis post Concilium Miticon. II. *Aus inique quibusvisque spolia inferre presumant*, Ita in Concilio Toleta no. XII. c. 10. Tolet. XII. c. 2. Gregorius Turon. l. 9. c. 30. *Neque ullam novam ordinationem se inficiantur super eos, quod pertineret ad Spolium, sponsum*. Præ de seu spoliis, in Concilio Coloniaensi. an. c. 166. c. 4. Vide *Stenxum* ad Statuta Alexandri II. Regis Scotie, cap. 8.

2. **SPOLIUM**, Quidquid ex agris colligitur, nisi sit tempus quo agricolæ fructibus spoliatur, *Disponit* l. eadem notione dicimus. Charta Carie Suefion. an. 1277. *Confessus est se retinere ... quoddam pratum seu Spolium cuiusdam prati sui in prataria quæ est inter villas*. Charta ann. 1486. Tabular. B. Mariz de Bono Nuntio Rotomag. *Inter cetera petendo restitutionem ceterarum decimarum seu per dictum Des Comptes captiarum perceptarum in Augusto & spolio novissimis*. Alia an. 1492. eodem Tabular. *Ipsæ curatus in Augusto & spolio ultimo licei sciret præmissa*, ... neominus in Augusto & spolio ultimo plures guerras dictæ decima ... cepit, &c.

3. **SPOLIUM**, Suppellex quævis. Leges Grimoaldi Reg. Longob. tit. 2. §. 3. *Exi spolia beuini sepulchri servus de sepulchro tuleris, &c. i. veltimentis*. [Lex Alamann. tit. 87. *Si quis res suas apud alium beuinem invaserit, quidquid sit, aut mancipia, aut pecus, aut aurum, aut argentum, sit alia Spolia*, &c. Adde Leg. Sal. tit. 37. §. 6. & 7.] *Vetus Notitia Viennens. an. 863. Dicitur, quod ipse Sigebertus cum ulitis eodum libominibus liberis & servis omunitatem sancti Mauricii vel sancti Ferreoli, in loco, quæ dicitur Riparia per viciis regisset, ibique incendium scissit, & omnia Spolia domus violenter asseres, cavallos scilicet, arma, vestimenta, & cetera consecravit*, &c. Charta Begonis Episc. Cadurcenis apud Cruceium num. 199. *Exposuerunt etiam sepe accidisse, quod dum contingit aliquem de prædictis viris Ecclesiæ scilicet infirmari, illi, qui ad eorum Ecclesiæ, vel alibi, ubi sunt eorum bona, mittuntur pro iuris & rei conservatione, dila-*

rumque honorum, quae vulgariter nuncupantur, receptione, &c. Adde n. 301. 302.

SPO-LIA COLLI, quasi vestis & sapellex colli. Lex Anglor. & Werinor. tit. 6 §. 6. *Moxer moriens filio terrum, municipio, pecuniam dimittit: filia vero Spolia collidit est, murenas, nuscas, monilia, in aures, vestes, armillas, vel quicquid ornamentis proprii videbatur habuisse.*

EXPO-LIA, in Concilio Bracaren. an. 572. cap. 7. pro Spolia.

¶ **4. SPOLIUM**, Jus quod ex bonis mobilibus defunctorum Prelatorum Cameræ Apostolicæ, vel Curatorum decedentium Archiepiscopis obvenit Practicis nostratibus *Depouille*. Charta an. 1499. ex Tabular. s. Victoris Massili. *Ludovicus II. Rex Jerusalem & Sicilia, & Comes Provincia jubet Prelatos solvere Camera Apostolica omnia averragia, debita etiam Spolin defunctorum Prelatorum secundum decreta Alexandri PP. III. in Concilio Pisani habito*. Concil. Tarracon. an. 1591. inter Hispan. tom. 4. pag. 335. *Nullus rector aut vicarius ... audet sub nomine Spolii ... sibi vindicare annuæ ex vestibus, jocealibus vel aliis bonis ... illorum quos mori contigeris infra limites jure parochia, qui sit ab ipsa parochia alienigena aut peregrini*. Ubi de jure quod parochi in bona decedentium parochialium sibi vindicabant. Ad jus vero Archiepiscoporum præsertim Parisiensem quod spectat, consule Tractatum hac de re editum an. 1683. & Fr. Paolo de Benef. circa finem. Parisiensem jus assertum fuit Areslo Parlamento an. 170. o. 1. sept.

¶ **1. SPONDA**. Regestum censuum Bigorri ex Cameræ Comput. Paris. fol. 17. & Tabularium Palense, apud Marcum lib. 4. Hist. Beneharn. cap. 1. *Quod bellum (duellum) fiet, non in Ripa Soulenfi, sed in Sponda Navarrensi*. Ubi Marca, fo. 11. de Navarron, vertit. [Eadem notione occurrit in Charta an. 879. in Append. ad Marcum Hist. col. 810. *Terra in eleemosynn qui in frontas in Sponda & in limite & in prato, & in fines de villaro Curcuga plus minus modestas sex ab integro*. Vide Sponna.]

¶ **2. SPONDA**, Loculus mortui, Gall. *Bierre*. Translat. Ss. Arcifacii & Quirini sæc. 3. Bened. part. 1. pag. 669.

Erectus in Sponda tamen ponitur euanimius.

Orciniana Sponda, apud Mart. l. 10. Epigr. 5.

¶ **3. SPONDA** Italica, Agger, crepida lapidea repagulum, Gallice *Digue*, *Quoi*, *Garde-fou*. Item, Trabecula seu partes exteriores, quibus res aliqua, puta navis, ponas, munitur in lateribus. Vide *Spondalia*. Guido de Vigevano de Modo acquirendi & expugnandi l. 1. S. cap. 5. ex Cod. Colbert. 5080. *Acquiratur una offis subtilis & levis longa brachius 2. & ampla brachio 1. & aliquid plus quæ ponatur pro fundo, & accipiantur assides quatuor pro Spondis ipsius fundi, quæ conjungantur cum ipso fundo & axis toties conjunctis, quod una Sponda cadat supra altam*. Ibidem cap. 8. *Et post hac fiant Sponda navis later ab utraque parte brachio uno & medio. . . . Et conjungantur Sponda cum fundo in usus cum axis taliter firmatis, quod Sponda volvantur & codant supra fundum*. Statuta Mutin. rubr. 90. fol. 16. v. *Pontefellus Inpides qui ibi destructus est refici debet* ... de lapidibus & calce, longus per decem brachia, qui beneat Sponda ab utroque capite, & ab utraque parte longas per quatuor brachia, & alias prout erit strata refecta. Chronicon Parmense ad an. 1287. apud Murator. tom. 9. col. 822. *Talatum novum Communis versus S. Georgium, scilicet Sponda quæ diruerat, refecta suis & completa*. Hinc Sponda, innotata, in Gloss. Lat. Græc. dicuntur ligna recta in qua desiguntur & adjunguntur gradus icalæ; vel Paxilli seu clavi quia in insinguntur ad retinendam rotam, ne exeat. Neque altam ob causam.

¶ **SPONDA**, Fœdus ad mutuam defensionem initum nuncupatur, ibidem col. 86a. *Quidam vero de Guidonis & quidam de Boschetis & de Rangambis cum certis suis segnacibus, dicentes se esse partem Gualsæ, seu Ecclesiæ, seu Aygonorum antiquitus dictæ, & vocatæ, Spondam fecerunt contra illos qui dicebantur ab antiquo partis de Grisulhis, seu Imperii sive Ghibellinis*.

¶ **SPONDALARIUS**, seu *Spondorius*. Vide ibi.

SPONDALIA, Raimundus de Agiles in Hist. Hierosol. p. 147. *Audi virogo a multis, qui ibi fuerunt, quod 30. Turcos & amplius de ponte sumptis Spondalibus in flumine obtinuisent*. Ut Isidorus l. 20. e. 11. *Spondæ dicitur exterior pars lecti, ita spondalia, trabecullas, seu partes exteriores pontis, quibus munitur in lateribus, licet interpretari: [Eadem proinde notione qua Sponda 3. & Spondalia 2.]*

¶ **SPONDALIS**, Sponda lecti instratum. Testamentum Heccardi Comitiss Augustolund. apud Perardum in Burgundicis p. 26. *Et quicquid de gemmis habemus, & ganganna frica, cum Spondale, & tapete uno, &c.* Aliud est *Epondenale*, infra: *Canones scarfus quaternio uno, Gerberti, & Epondenale, libello de arte militari, & patto Gumbaldi, &c.* Forte pro *Expositionale*.

¶ **DOSSIMI** viri conjecturam apprime confirmant le Roman de la Rose M. ubi occurrunt voces *Espons*, pro *Esposio*, & *Esponde*, pro *Exponere*:

Ele savois les songes Esponde ...

Et quant por vostre fol respont

M'avez ainsins mon songe Espons ...

Ains m'et si noble vision

N'os si laide Exposition.

Ovide Ml.

Or vos veil Esponde briefments

De ces fables l'estendement.

¶ **SPONDARE**, Spondæ seu aggeribus munire. Ogerii Panis Annal. Genueu. ad an. 115. apud Murator. tom. 6. col. 408. *Ascendere fecit homines de Cazana in podium quod vocatur Rotundum prope Celasum, & incepit ipsam incastellare & Spondare*. Vide Spondæ 3.

SPONDARIUS, SPONDERIUS, Tutor, qui pro pupillo spondet. Consuetudines Tolosæ parte 1. Tutor testamentarius, qui vulgariter appellatur Spondarius. Occurrit ibi non semel. Stabilimentum Tolosanorum Consulum an. 1207. apud Catellum: *videlicet, quod aliquis Sponderius domini vel femina habitantis in hac villa Tolosæ, urbe, vel suburbio, non possit aliquis emere de illis rebus mobilibus vel immobilibus, quæ fuerint illius, ex quo ille erat Sponderius, si ille, qui ipsum statueras Sponderium, non ordinaverit*.

SPONDARIUS AD PIAS CAUSAS, Executores testamentorum. Testamentum Raimundi Comitiss Tolosæ an. 1249. apud eundem Catellum: *Residuum vero de decem millibus marchis supradictis, quod restat distribuendum volumus arbitrio Commissariorum nostrorum infra scriptorum, qui Gadiatores seu Spondarii vulgariter appellantur, ad pios causas, sicut saluti animæ nostræ magis expedire videbunt*. Infra: *Commissarii autem gadiatores, seu Spondarii nostri, sicut isti, &c.* Charta an. 1243. in Regesto Tolosano fol. 88. *Qui fuerunt Sponderii & de testamentariis de compuso & testamentis Bernardi W. de Brugariis*. Occurrit eadem notione in Bernardi Alfonsi Comitiss Pictaviæ & Tolosæ an. 1263. [Testam. Audiz de Laffarano domine de Bonluco an. 1351. Item dicta domina testatrix in suum supradictum testamentum cæcatori valde possit ordinari Spondarios seu executores illius, videlicet Remundum Aymerium de Montessurquo consobrinum suum, &c.]

SPONDALARIUS, in Fori Olcæ an. 1247. fol. 13. *Spondalarri, cabecalarri, aut testor, &c.* Vide in Cabecalarri. Obietvaniz Regni Aragon. l. 5. tit. de Tutoribus §. 8.

De

De Regni consuetudine, tutor, curator, & Spondalarius possunt constituere procuratorem, etiam ante litem contestatam Michael del Molina in Repertor. Foror. Aragon. *Tostes septem annorum passus esse Spondalarii in omni testamenta nuncupatio, quod testator deesset in heremo.* Vide Foros Aragon. edir. 1624. fol. 97. 124. 126.

SPONDERAGIUM, Tutela testamentaria, seu ipsa tutela administratio. Confuet. Tolosæ part. 1. tit. de Jurejur. *Spondarius creditur cum proprio juramento de administratione Sponderagii.*

¶ **SPONDEDISSET**, pro Spondidisset, in Charta Chlodovæi III. Franc. Reg. an. 692. apud Felibian. inter Probat. Hist. Dionysii p. 12. *Quod ipso vadio de maso memorato Gbainone abbati nunquam adebramissus, ne hoc ei dare & adimplere Spondidisset.*

¶ **SPONDERAGIUM**, **SPONDERIUS**. Vide supra **Spondarius**.

1. **SPONDILIA**, Colli vertebrae, in Miracul. s. Godhardi Episcopi pag. 19. [Gall. *Spandile*. Vide *Crupponus*.]

¶ 2. **SPONDILIA**, Anterides, erismata, Gall. *Arboulans*. Gualvaneus Flamma apud Murator. tom. 12. col. 101 5. *Et quia Spondilia istius turris & ecclesie majoris erant tabernis conjuncta, fecit omnia dirui.* Vide *Sponda* 3. & *Spondalia*.

¶ **SPONDIUS**, Spondens, ut videtur Formulæ vet. apud Baluz. tom. 6. Miscell. p. 536. *Vel quod merore minime possimus judicibus brevius n. stras Spondis incolcarianibus vel alias stramentis, &c.* In iisdem Form. p. 551. *Spondo*, pro Spondeo, usurpari videtur: *Uade me Spondo vel subter firmavit ut contra prestate civola patrocinale neque ego neque de heredes meis non quilibet ulla opposita personam prae die ambulare non debeamus.*

SPONDORUM. Vide *Spidromum*.

¶ **SPONEA** Occasio, occasus, in Gloss. Lat. Gr. & Gr. Lat. ubi Sangher. habent, *Occasio Sponca*.

¶ **SPONGIARE**, *SPONGIARE*, spongia detergere, e-mundare, apud Apicium l. 1. c. 16. l. 7. c. 16.

¶ **SPONNA**, ut *Sponda* 1. Charta an. 890 in Append. ad Marcum Hist. col. 815 *Sicuti ascendit per ipsam puallem de Beders usque ad ipsam Sponnam de saper rivo & usque in viam de Bonaxa.*

¶ **SPONSA CHRISTI**, Sanctimonialis. in Lege Bajwar. tit. 1. c. 12. Capitul. 6. cap. 424. Canon. Isaaci Episc. Lingon. tit. 7. c. 8. & alibi.

¶ **SPONSA SOLIS**, Glossæ Mistad Alexandr. Iatrophi Antibia, i. e. corea, *Sponsam solis intellige.*

¶ **SPONSALIA**, Donatio facta sponsæ, donatio propter nuptias: *Aræ*, in Gloss. Lat. Gr. *Sponsales tabule*, apud Hieronym. Epist. 10. vel *aræ* a sponso sponzæ date, quomodo *sponsalia* usurpantur in tit. Cod. Just. *Si rector provincie, vel ad eam pertinentes sponsalia dederint: quæ pigra dicuntur in leg. 6. Cod. Th. de Sponsalibus. Aræ sponsaliorum*, apud Papiam lib. Respon. tit. 28 [*Sponsalia largiatur*, in leg. 4. Cod. de sec. nupt. & in *Dotalitio* ob matrimonium inter Guillelmum Montispefulani & Tisburgam filiam Raimundi Atonis an. 1197. apud Acher. tom. 8. Spicil. p. 208.] Græcis *υπαρ*. p. Acta Episcoporum Cenomanensium p. 316. *Ubi dogmatizabat novum dogma, quod femine, quæ minus caste vixerant, coram omnibus vestes suas cum crinibus nude comburerent: nec quilibet amplius aurum, argentum, possessiones, Sponsalia cum uxore sumeret, nec illi dotem conferret.* Tabularium Brivertense ch. 124. *Similiter de ipsa hereditate illa Sponsalia, quæ dedi uxori meæ, dimisso 7. Juliano, &c.* Occurrit præterea in Charta 155. *Sponsalium*, in ch. 423. *Qui hanc hereditatem mihi tribuit in die Sponsalium meæ.* [*Ubi Sponsalia*, non de munere nuptiarum, sed de die quo Sponsalia habita sunt, accipi debere e-

xistimo.] Vita Ss. Bovæ & Dodæ num. 11. *Quidquid charitis ante assignatum existeret Sponsalibus sui patri monii.* &c. Charta an. 1306. apud Martinzium in Histor. Pinnateni lib. 2. cap. 34. *Ego Raimirus gratia Dei prolis Sancti Regis accepi uxorem nomine Gerberga, filiam Comitis Bernardi Radegeri, (Bigorrensis) ... & dedit ei Sponsalia prædote, & barram propter bonorem & amorem, pulchritudinemque suam, aliquid de hereditate mea, quam dedi mihi pater meus in territorio Aragonensi, &c.* Thidericus Langenius in Saxonia, de Ernesto Duce Brunswicensi:

Hic servabatur terrar, populos specular, Ad terras versus preperans venit, inde reversus Invenit nuptiam tunc sponso se sociatam, Qui nox subtrixit, & ei Sponsalia misit. Hoc sic invento Dux agnitus estque momento, Brunswic ferocem portavit & ipse leonem.

Incertum tamen, quid hoc loco vocis *Sponsalia* proprie sonet, nisi intelligatur *Annulus pronubus*.

¶ Ut varia sunt pro variis locis istæ donatio, ita diversis nominibus in diversis regionibus est appellata: quæ voces cum suo ordine hoc in Glossario occurrunt expolite, eas iterum hic attexere superfluum existimamus. Itaque monuisse sufficiat hæc verba *Sponsalia, Aræ sponsalium, Sponsalitia, & Munera sponsalitia*, quæ ut plurimum promittæ habentur, interdum distinguenda esse, ut docet Cujacius in tit. 2. lib. 5. Cod. quem consule.

¶ *Sponsalia* inter per verba de futuro contractum meminit Charta Amedei Lugdun. Archiep. ann. 1438. ex Bibl. Reg. *Sponsalia inter se per verba de futuro contra eorum carnalis copula subspecta & prole præterita; cum lapsis aliquibus annis ... ad solemnizationem matrimonii in facie Ecclesie procedere vellent, &c.*

¶ **SPONSALICIA CHARTA**, Quæ sponsalia contrahuntur, & quæ inter jura Episcopi Biterrensis recensetur, in Charta Aldefonsi Comitis Tolosani an. 1131.

¶ **SPONSALITAS**, Vide in *Sponsalia*.

SPONSALITIUM, Idem quod *Sponsalia*, Donatio propter nuptias. Charta Caroli Cap. apud Joan. à Bosco in Vienna: *Donaturum Sponsalium nostræ Regine Hermetradis eidem Sancti condonamus, illa donatæ & consentiente.* Tabularium Conchenle in Ruthenis ch. 59. *Uxor mea, ... quamvis suum esset Sponsalium, me, ut daverim impulsi, &c.* Tabular. Celliniacense. *Et dimitto vineas duas, quas dedi uxori meæ in Sponsalio & dotalitio.* Alibi: *Daas appendarias, quæ fuerunt Sponsalium mariti meæ.* Usatici Barcinonenses Miss. cap. 99. *Et si eisdem mulieribus placuerit, separans se à maritis, ita tamen, quod non amittant dotem suam, nec Sponsalitia.* Passum nuptiale Guillelmi D. Montispefulani an. 1109. *Et debimus filiam in donationem propter nuptias, sive in Sponsalio suo, omne illud, quod habemus ... in terminis de Vailo Evanga, &c.* [Charta an. 1105 inter Probat. 2. Histor. Occitan. cap. 368. *Ego Alfarius & uxor mea Engelrada donamus tibi Arnaldo filio nostro & uxori tuæ Merilline filie Bernardi Atonis Vicecomitis & Cecilie in Sponsalium & donationem eâ tellum de s. Nazario.* Contractus matrimonii an. 1150. ibidem cod. 519. *Ego Ademarus de Muro veteri in Dei nomina ducent s. Tisburgam in uxorem, dono tibi in donatione propter nuptias & ia Sponsalium misto medietatem omnium bonorum meorum, &c.*] Occurrit præterea in Passu nuptiali Guillelmi D. Montispefulani cum Marthide filia Duc. Burgund. an. 1156. Charta Simonis Comitis Leicesteræ & Montisfortis an. 1211. in 30. Regesto Archivii Regii ch. 43. *Pro Sponsalio suo, seu donatione propter nuptias, &c.* Jacobus I. Reg. Aragon. in Constitutionibus Catalanæ Miss. Non obstant quod bona prædicta sufficiant plenarie ad dotem & Sponsalium uxorum suarum. *Sponsalia donatio & largitio.* Aniano ad l. 3. & 8. Cod. Theod. de Spon-

Sponsal. & in alio Pacto nuptiali an. 1191. Adde Garielum in Episcopis Magalonesibus p. 92. Formulæ ejusmodi donationem exstant in Spicilegio Acheriano tom. 8. p. 194. 216. 217. Vide ibidem p. 166. 207. 225. Huc etiam pertinet Cbarta Hugonis Episcopi Nivernensis ex Tabulario Ecclesiæ s. Cyrici ch. 75. Notum sit... quod ego Hugo sola Dei gratia bonitate, non mei recompensatione meritis S. Nivernensis Ecclesiæ Episc. licet indignus, testamentum de bonis, quæ mihi de Episcopatu proveniunt, ad laudem Dei & honorem ipsius præcipio. & quemadmodum qualibet persona laicalis uxorem sibi legitime junctam juxta mundanæ legis traditionem dotas de bonis suis terrenis & honorat, ita & ego sponsam mihi spiritualiter junctam, bona videlicet Ecclesiæ, de bonis meis suprascriptis bona voluntate & bono corde doto secundum traditionem Canonum & bonoro: tali videlicet modo, ut quando cumque mihi & Dei voluntate de hac vita caduca vigine contigerit, medietas bonorum meorum de Episcopatu, tamen in pane, quam in vino, auro & argento, & bestis, omni suppellectili, tamen per solutio prius si quod fuerit tunc temporis meo debito, Convoluto, Deo sanctoque Cyrici dei noctique servientibus ex meo jussu & dono tribuatur: altera vero bonorum medietas rursum per medium dividatur, quarum unam partem peregrini & vidui in domo Dei infirmantibus, partem vero alteram monachis Monasterii s. Marci, sanctique Proto-Martyris Stephani in suburbio nostræ civitatis servientibus erogari præcipio. Recitatum est hoc testamentum in civitate Nivernis in Ecclesiæ s. Cyrici anno Domini incarnationis 1074. Ind. 12. 3. Kal. Nov. ser. 7. Quando idem Episc. Hugo in Sede Panthecali intronizatus est, assistentibus & audientibus Goffrido Autisiodorensi Episc. Willelmo Comite, aliisque pisanis militibus una cum clero & populo civitatis. Recitatum est autem secundum sequenti septimana in plena synodo. Adde ch. 77.

¶ SPONSALITIUM DELIBRUM, Deliberatum, statutum, in Testam. Raymundi Trencavellian. an. 1154. inter Probat. tom. 2. nov. 7. Hild. Occian. col. 510. Mea uxor tantum quantum voluerit stare sine marito cum suis & meis infantibus in omnibus terris meis sit domina & seignioresse. & si voluerit descendere alio modo habeat sunt sponsalium delibrum solummodo & totam rebus & expectam de meis cameris.

SPONSALITIUM, pro Dote Ecclesiæ, in Cbarta an. 1030. apud Sammarthanos in Archiepiscopis Aquisgranensibus, & apud Columbum in Episcopis Sistaricensibus l. a. n. 1. ubi sic clauditur: Factum Sponsalium istud ante, & Tabularium Ecclesiæ Gratianopolitane sub Hugone Episcopo fol. 93. Dedu Gunitivus & filii sui... quamdam pecuniam vinces Ecclesiæ s. Andree pro Sponsalio, & Tabularium Monasterii s. Andreæ Vienensis: Similiter concedimus Sponsalium ipsius Ecclesiæ duas distantes villas: similiter pascua bellis monachorum, & C. Alibi: Concedimus coratæ dominicæ nostras & in Sponsalio consecrationis Ecclesiæ unum curtillum, & Tabularium Prioratus de Domina in Delphinatu fol. 52. Fecit domum & reliquiam nobis monachis de Domina omne, quicquid tenobas à nobis in Ecclesiæ & in parrochia s. Laurentii, & in capella de Castello, scilicet Sponsalio, primitiarum, oblationum, & decimarum. Fol. 87. Breve de censu de Ferrariis, de Sponsalio Ecclesiæ, Walterius debet 12. denar. & C. Fol. 108. Andreæ Terraci debet 12. denar. in Navitate s. Marci propter Sponsalium Ecclesiæ, vel 4. casos ad Cluniacum. [Charta an. circiter 1063. ex majore Chartulario s. Victoris Massili. fol. 91. Dedit in Sponsalio Ecclesiæ s. Stephani 4. sextariatas de terra. Vide in Sponsare.]

¶ SPONSALITIUS, Ad Sponsalium pertinens. Charta an. 1402. apud Rymer. tom. 8. pag. 266. Nec-

uoa de aris & Sponsalio largitis, & C. Vide Sponsalium.

¶ SPONSAMENTUM, Sponsalia, nuptiæ, Gall. *Esponsailles*. Chron. Modoet. apud Murator. tom. 12. col. 1166. *Fraachinus acciperat uxorem filium Bernardi de Longarolo... & magnum intuitum amicorum suorum fecit... Erat autem ibi gentes diversarum partium Lombardia, quæ venerat pro Sponsamento fendo.*

SPONSARE, Sponsalia contrahere, in leg. 38. D. de Ritu nuptiarum. [Leg. Liutprandi apud Murator. tom. 1. part. 2. p. 53. Si quis puellam ante annos 12. Sponsaverit, & C. Sponsare de solido & de aario, supra in Solido 2.]

¶ SPONSARE, In matrimonium collocare, in isdem Leg. ibid. p. 74. Si quis filiam suam aut sororem alii sponsare voluerit, habeat potestate cui voluerit, libero tamen homini, sicut antequam Ecclesiæ continetur. Nam postquam eam Sponsaverit non haberi potestatem nieri bonum eam ad maritum dandi ante biennii tempus.

¶ SPONSARE ECCLESIAM, Eam dotare, annuos redditus illi attribueret, Gall. *Doter, fonder une Eglise*. Charta an. 1096. inter Iosrum. tom. 6. Gall. Christ. nov. edit. col. 83. *Mibi Remando Comiti Tolofensi placuit, ut in manu dom. Urbani P. P. & in præsentia archiepiscopi & episcoporum, qui cum eo aderant, ecclesiam Nemusensem sicut fidelis Dei filius Sponsarem. Placuit vero, & placet, & ideo eam fideliter Sponsare, nam omne quod villa Fontis cooperat mihi debet, & quicquid habeo ibi in servitiis, in usibus, in baptisii, totum B. Maria Nemusensis ecclesiæ, in in Spon. alio dono. Vide in Sponsalium.*

¶ SPONSARE ECCLESIAM, Eam sibi in sepulcrum eligere. Litteræ Folcaldi apud Stephanot. tom. 7. Fragm. Hist. Mil. Dux vero e. parie matris meæ Girbergie, quæ pro amore D. N. J. C. & S. M. semper Virginis & S. Petri Apostoli & S. Abundi Mari. & O. S. Sponsavit prædictum locum de sepulcrum corporis sui, pro redemptione anime sue & sui senioris Argonis, quantum ipsa desiderat villa quæ vocatur Juer.

¶ SPONTALIS, Spontaneus, ultreoneus. Gloss. Lat. Gr. *Sponalio*, *αὐτογενής*. Utitur Apuleius l. 4. Metamorph. & l. 11. circa finem.

¶ SPONTALITE, Sponte, apud Sidonium lib. 9. Epist. 9. *Id non medo non coactus, verum etiam Spontaliter factu.*

SPONTONES, Pugiones, apud auctorem Mamot. ad 2. Paralip. c. 21. Vox italica, de quo Ferrarius.

¶ 1. SPONTONUM, Eufist ferro muoitus, Ital. *Spontone*, Gall. *Maten ferro*. Statua castri Redaldi lib. 2. fol. 39. v. *Declaramus quod arma vetusta sint in frastepia, videlicet, laacea, spata, cultellus, sive daga, & cultelle sin, loebus, Spontionus, massa, & C.*

¶ 2. SPONTONUS, Scalpurn signatorum, Ital. *Postone*, Gall. *Poinçon*, quo in signandis monetis utuntur. Statuta Genuens. lib. 2. cap. 31. de Monetis fol. 61. *Typos vero ad imprimendum, quos bodie forma vocant, vel quos ad eos sermone vulgieria Spontones dicunt, sive in dominio Genuensi, sive extra facientibus bona publicentur, & summo supplicio adficiantur, vel ad id usque plebiantur arbitratu Magistratus. Eadem totidem verbis habentur in Statutis Saonæ cap. 50. fol. 104.*

¶ SPONTUALITAS, Estum Parlamenti ann. 1531. inter Privilegia Ord. s. Johannis Jerosol. p. 53. *Di: Et vero intimis originale compusor de Spontualitate memorati Episcopatus Litudinis, per eos productum... pener dictam Curiam nostram... ponrent. Legend. vi. detur Spiritualitas. Vide ibi.*

SPORA. Vide Spouones.

¶ SPORCITAE, pro Spurcitis, Immunditie, Gall. *Ordu-*

*Si l'à jus à ses piés gievée,
Et as Espouvent deboutée,
Et de puits & de piés batée,
Si que poissant il ne le tue.*

Infra:

*Maugrè ses gardes chevauca,
Des Esperons ceval brecha.*

Idem in Philippo Aug.

Uns Esperouet on en ses piés.

Littleton. sect. 159. *Tenure par petite serjanty est lou-
bementie: sa terre de nostre Seigneur le Roy rendre al Roi
annuellement un arke, ou un espee, ou un dag ger, ou un catel,
ou une paire de gants de ferre, ou un paire de Sporce
dori, &c.*

SPORA, in Testamento Ranimiri Regis Aragonum
æta 1099. Locum vide in Testinia. [Testamentum Em-
mengaudi Comit. Urgell. ann. 1010. in Append. ad Mar-
cam Hispan col. 974. *Et ipsas meas Sporas meliores ad
Vivum sacerdotem. Et alias meas Sporas qui sunt de ar-
gento, sicut & alias retro scriptas, remaneant ad Boni-
filio & ad Bouicio, & ad Masier Sacerdotes de Bar-
vinona.*]

ESPERONNUS, à Gall. *Esperon*, in Computo an.
1239. ex Bibl. Reg. Pru *Esperonius* 42. fol. Pro calciamento
Regis 112. fol.

SPRANGA, Subcudis genus ex ligno vel ferro,
repagulum, vox Italica. Guido de Vigevano de Modo
acquendi & expugnandi T. V. cap. 6. ex Cod. Colbert.
3080. *Et super istis cognovellus ponantur dne Spranga de
lignante & vstro, in quibus fiant duo foramina tam la-
ta, ut peritica possint intrare. Ibidem c. 8. Inter illas duas
affixas subtilis ponantur plures Spranga subtilis pro fir-
mitudine fundi.*

SPRANGHA, Eadem notione. Translatio. Leonis
I. PP. tom. 2. April. 21. *Tabula marmorea qua tumbæ
claudebat, imposita erat quatuor ferreis bastis sive Spran-
ghis per transversam positis. Vide in Sparaga.*

SPRANGATUS, Vox Italica. Anonymi Annal.
Mediol. apud Murator. tom. 16. col. 812. *Botaci duo ar-
gasti deaurati cum Esmaillis duobus in bottis, & cum lit-
teris Grecis & corrigis Sprangatis. Id est, laminis ar-
genteis munitis & ornatis.*

SPRENO. Gloss. Græc. Lar. *Ἐξέστις, Adnecilo, Spre-
no, sperno, respo. Ἐξέστις, Spreno, respo, adnecilo, Spreno,
ad sperno.*

SPREVIARIUS, SPREVERIUS Vide *Sparvarius*.
SPREZIA, s. pro *Spezia*, Nummus. Castellus in
Chron. Bergom. ad an. 1406. apud Murator. tom. 16. col.
968. *Similiter invenimus uxorem Maroni de Venturia,
quam in capite vulneraverunt & scaverunt unum
bracchium, & corrigis Sprezia auri, & dimi-
serunt ire.*

SPRINGALDU, SPRINGALIS. Vide *Spingarda*.

SPRIU, *Veripema*, in Gloss. Mon. ex Schiltero in
Gloss. Teutn.

SPRIUZA, *Fulcræ*, in iisdem Gloss. apud eundem
Germ. *Spiessen*.

SPUD EUM, Academia à Gr. *σπυδῆς*, ludus. Vi-
ta s. Stephani Sabait. tom. 3. Jul. p. 549. *Huic amicæ qui-
dam cognomento erat Basilus; proxima namque ei in
Spudæ Jani & Christi Dei nostri Refractorionis cellam ob-
vinebat. Hinc*

SPUDIUS, Studiosus, industrius, à Gr. *σπυδῆς*.
Ratherii Episc. Veron. Præloq. 13. apud Marten. tom. 9.
Ampl. Collect. col. 933. *Ipsæ se claudire vult paulo ere-
ctum, qui vultis erigere penitus rejectum; ipsæ perperim
efflere Spudium, qui contra naturam citraque annum
specem colligere voluit etiam infirmatum.*

SULUM. Ilidorus Pacensis æta 788. *Tunc capita
damnatorum ad Abdellam dirigentes, suo Spulure in-*

*vunt bellatores, atque cunctos pristinos digne pacificantes;
An Spolie?*

Hæc male sana sic emendari posse videntur: *Tunc
capita damnatorum ad Abdellam dirigentes, suo suppli-
cio reducereunt bellatores, &c.* Sed hæc divinando.

SPUMATICUM. Gloss. Saxon. Ælfrici: *Spumati-
cum: mete of melpæ, of ban gefodan. Somnro mete
est cibus, efca: melpæ forte, inquit, simlago: gefodan,
elixus.*

SPUNLIA. Odonus Monachus lib. de Miracul. s.
Rudelindi Episc. Dumiensis n. 24. *Quidam in ejus
navibus infirmitas, quæ vulgo Spunlia dicitur, nase-
reunt.*

SPURARIUM, Calcar, Gall. *Eperon*. Charta an.
1292. apud Kennet. Antiqu. Ambrofd. p. 321. *Et pro hac
recognoscione, warantia, acquiescentia, siue & concordia
idem Johannei dedis predicto Hugoni unum Spurarium
aureum. Vide Spoureris.*

SPURCALIA IN FEBRUARIO, Superstitionis spe-
cies & paganæ interdicta in Capit. Carolmanni an.
744. c. 3. [Aldelmus de Virgin. 12. *Cui paganus in du-
cepta gentilitas, ad sedandam furoris veniam, sonatica
lustratione Spurcalia iburificabat.*]

SPURCICÆ GENTILITATIS, & Gentilium, Paganæ
superstitiones, in Capit. 1. ann. 769. c. 6. 7. lib. 7.
Capit. c. 128. 129. in Epist. Bonifatii Moguntini ad Gu-
thbertum Archiepisc. Cratiæ, & in Concil. Clovesho-
viensi ann. 747. in Præfat. Hinc percipere licet, quid
velit Capitulari 5. an. 819. c. 10. & 14. Capit. 53. *De locis
jam dudum sacris, & nunc Spurcitis sedatis, ut iuxta
possibilitatem in antiquum statum referantur. Ubi loca
sacra Spurcitis sacra intelliguntur, quæ in Gentilium
sana conversâ fuerant.*

SPURCAMEN, Paganica superstitio. Dudo l. 1.
Hist. Norman. *Contra est, namque gens ultire Angli-
Francigena, quæ Spurcaminum erat, sordis vitium plena.
Pro Spurcitis utitur Prudent. Cathemer. 9. 59. Gregis,
fuilli sordida Spurcamina.*

SPURCIDUS, Spurcus. Vita s. Gerardi defezh tom.
7. Maii p. 175. *Et cum ei Spurcidæ verba diceret, &c.*

SPURHUNT. Vide *Canis*, col. 16a.

SPURIU, Incerto patre natus, vox] C. nota. Oc-
currit præterea apud Apuleium l. 6. Metamorph. in His-
tor. Corruhor. lib. 8. & alibi. Sed & adjective sumitur,
ut apud Aufon. Epist. 12. *Spurius versus*, id est, incerti
auctoris.

SPURTIS, pro *Carris*. Charta Edwardi III. Regis
Angl. tom. 2. Monast. Angl. p. 832. *Usque ad flagnum
molendini ipsius Willielmi cum aqua (battorio) & a-
gardine suo ubique usque ad divisas inter Bereford. &
Wasperton, cum Spurte, &c.*

SPUTACULUM, Sputum. Evagrius in Vita s. An-
tonii: *At ego Sputaculum maximum in ejus ingeminaui;*
&c. In Græco est: *Εγὼ δὲ τὸν μέγαν σπυγχεῖον ἐν τῇ
ἀντρί.*

SPUTAMENTUM, ut *Sputaculum*. Con e. To-
let. XVI. inter Hispan. tom. 2. p. 739. *In carne sua* (Chris-
tus) *flagra pro nobis, colapboi, Spatomeus a coronaque
spineæ infusus.*

SPUTARIUM, Spntum. Gloss. Ifid.
1. SQUADRA, Acies, cuneus, copiz militares,
vox Italica, Gallis *Escadrea*. Chron. Tarvisinum apud
Murator. tom. 9. col. 862. *Tunc prope Cremonam incipit
pugna, & Squadra una adversus alteram bello congru-
dit, ita ut modo una pars alteri cederet. Vide Scara 3.*

2. SQUADRA, Caterva, turba, cohors, Gallis
Bande, item, Plaga, regio, quæ etiam notione, in re
nautica præsertim, *Bande* usurpamus. Statuta crimi-
nalia Ripensis cap. 16. fol. 7. *Eligatur unus iudicis in
civislie communitatis Riperia per Squadras; hoc modo
vide-*

videlicet: quolibet Squadra eligat suum: & si Squadra eligere debuit, in eligendo fuerit diffusus, fiat per consiliarios dicta Squadra balotata ad diffusas, & balotas, & habent maiorem partem seu numerum balotarum, sit electus pro dicta Squadra; & si electus per omnes Squadras, scribantur bulletinis aequalis forma, & postea ponantur omnes in uno sacculo, & misceantur, & agnoscantur, & subinde forte unus extrahatur, qui syndicus esse debeat. Statuta ejusd. dataria c. 5. fol. 12. Quolibet persona que vendet carum ad minutum in communitate predicta, vel ejus diffinitum, seu in aliquibus Squadris communis predicta, non possit, nec debeat vendere de ipsis carnis, nisi in infra scriptis seris. Chron. Petri Azarii apud Murat. to. 16. col. 370. Et sunt Olegium in Squadra Ticini: Burgemaynerum in Squadra Aconia Calpignardum in Squadra Stiisii, &c. V. Scara 5.

¶ 3. SQUADRA, Norma, gnomon, Gall. Equerre. Guido de Vigevano de Modo expugnandi T. S. c. 12. ex Cod. Colbert. 5080. In isto ferro de subitus fusilis ponantur quatuor annuli per Squadras, ut rota faciens possit teneri recta. Vide Squaratus.

SQUALATA. Vide Scalarum.

¶ SQUALLA. Constituit. Lateran. apud Mabill. to. 2. Mulei Ital. p. 380. Beneficium vero & capellani, qui servire tenentur in ebore, indutas deferant: cappas nigras cum superpelliceis seu coctis & almicis de Squalis nigris. Id est, ut videtur, de pellibus nigris.

¶ SQUAQUARIUM, pro Scacarium. Vide in Scacis. Inquitio an. 1247. ex Tabul. Gemmet. Præcipium fuit hoc in Squaquarium apud Rothomagum quod, &c. Vide Scaquarius.

¶ SQUARATUS, Quadratus, in quadrum efformatus, Gallis Equarri. Statuta Cadubrii fol. 51. v. Item quod nullus homo & persona de terra Cadubrii possit aut debeat recipere lignamen Squaratum, &c. Eorund. Statuta. reformat. fol. 51. v. Item statuitur, quod nullus forensis audeat vel presumat incidere aut incidere, laborare vel laborari facere lignamen Squaratum aut retinendum, &c. Vide Squarata 3.

¶ SQUARLATUM, ut Scalarum. Vide ibi.

¶ SQUAROSUS, Asper, vel inæqualis. Jo. de Janua. Leg. Scarafos à scare pisce aspratili.

¶ Alii nihil immutandum censent. Et quidem præterquam quod Squarosa nostra dixit Lucilius, facile Squarofus deducitur à Squarus, pifeis asperissimi genus. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Mss. Squarus, un possit qui à la pel aspre de quoy l'en polle le boy. Vide Squatus.

¶ SQUARTARE, vox Italica, Quadratum dissecare, dilaniare in quadrantes, Gall. Ecarterer, suppellicii genus. Jac. De Layro Annal. Essen. ad an. 1396. apud Murat. tom. 18. col. 935. Fuit enim per civitatem Ferraria super curru tanajatus, postmodum reportatus ad plateam, & alligatus cum funibus ad quatuor equos, ut Squartaretur, per boram magnam veniatus & excensus est, sed cum per equos eo modo nequiret esse confectus, solutus ab illa martyrio, fuit per lictorem communis ibidem, videlicet in platea decapitatus atque Squaratus, & quaterius cum capite & intestinis in calatbo uno positi delata fuerunt ad locum homicidii perpetrati. Occurrit rursum col. 990.

¶ SQUARZARE, ab Italico Squarciare, Lacere, dissecare, frangere, rumpere, Gall. Dèchirer, Briser. Statuta Cadubrii L. 3. cap. 56. Ordinum quod si quis aliquam boneste virumem ofculatus fuerit, vel in terram proferret causa & animo eam cognoscendi, vel pannos Squarzaverit, vel elevaverit, vel similem injuriam intulerit, in 15. libris Pap. condemnatur. Ihi. dem c. 67. Et si ramum alicujus arboris frustifera incidit, vel Squarzaverit, pro quolibet ramo inciso vel Tom. VI.

Squarato curia in 20. solid. Pap. condemnatur.

¶ SQUASSUS, Successif, Italis Squaffo, Gallis Secousse. Mirac. B. Simonis Erem. Erem. Aug. to. 2. April. p. 830. Ex quodam Squaffo crepavit. Haud fecit an eadem mitione in Decretis Placent. ad calcem Statut. fol. 108. Quas panas si non solverint infra 10. dies, dente v. Squassus five botte curi vel turture. Videtur esse suppellicii genus.

¶ SQUATIT, Ebullit, in Gloss. Sangerm. n. 351. Sed leg. Scates.

¶ SQUATUS, Pifeis genus, Plinio Squatina, Italis Squate, Gall. Raye. Gloss. Lat. Gr. Squatus, πῖρας, ἰχθύς. Ubi Squarus emendat Cujacius. Ita etiam sortassis legendum est pro Squarus, in Actis ss. Ananias & Petri to. 3. Febr. p. 493. Praef. vero iussu suo asperimus cum Squata dorsum ejus fricari. V. Squarofus.

¶ SQUAYLINUS. Statuta Vercell. lib. 4. fol. 84. Item quod aliqui cujuscumque conditionis existat, non audeat vel presumat ludere . . . ad ludum catini five Squaylini cum ta villis subitus vel aliarum.

¶ SQUELLA, Corbis, ut videtur. Eadem Statuta l. 3. fol. 102. En salvo quod vanni, corbelle, fiale, ceberi, coebe, Squelle, incisoria . . . duci possint non obstante hoc statuto.

¶ SQUERA, an Radius, vel Funiculus ad metiendum, Gall. Equerre? Ita Bollandistæ ad Acta sancti Eitonis to. 3. Julii p. 49. Designatus est autem is in interiori cancello prioris ecclesie lapis unius, qui Squera circumdulla, ita loco, cui inferendus querebatur, inventus est congruus, ac si peritissimi caeteris studio ad opus esset coisus. Vide Squadra 3.

¶ SQUIERIUS, Armiger, Eques, Gallice Ecuyer. Charta apud Madox Formul. Anglic. p. 79. Et pro hac datione & traditione, dicti Abbas & Monachi dederunt & concesserunt dicto Fulconi in vita sua . . . per duos dies unum panem Monachi & duos panes Squerii.

SQUIFATUS, SQUINATUS. Vide Scyphati.

¶ SQUILATUS, SQUILLA, Vide Skolla.

¶ SQUILLA, Anguilla, aliis Lucius. Translat. s. Genulii fac. 4. Bened. p. a. pag. 132. Piscis non parva quantitas, quem Squillum dicimus, à profundo gurgitis emerit, &c. Vide alia notione in Skalla.

¶ SQUILLARI, seu Latomi, in Monasterio Anglie. to. 3. p. a. pag. 8. Forte pro Scallari, seu Ardejarum, sectores, paratores. Vide Scalia.

¶ SQUINANTIA, Angina, Ital. Squinanzia, Gall. Esquinaucis. Acta s. Benevenuti to. 5. Jun. p. 328. Liberavit . . . à Squinanzia unum, &c. Acta s. Etheldredæ to. 4. Jun. p. 579. Contigit vicarium adversa valetudine detineri & morbo, qui Squinancia dicitur, in collo, gutture & maxillis capiti vehementer insumere.

¶ SQUINANCIALIS PASSIO, Eadem notione, apud Longinum in Vita B. Kingæ to. 5. Jul. p. 734. Nam passiones Squinanciales graves & infelices in gutture . . . sentire capiti.

¶ SQUINANTIUM, pro Squinauthum, Juncus odoratus. Gloss. Mss. ad Alex. Iatrofophist. l. 1. Passio. Migma, est Squinantium, palea camelorum.

¶ SQUIRELUS, SQUIROLUS, Squireus, Gallice Ecureuil. Vide Scuriolus. Charta ann. 1410. apud Rymer. to. 8. p. 634. De quolibet centena pelliū agnorum, capriūm, Squirelorum venaliū, unum denarium. Conc. Tertul. an. 1429. inter Hispan. pag. 663. Neque solleratus deferat (Clericus) pelliū de maribus, de saguis, de vobris, de ludris, de Squireole aut vulpiūm.

¶ SQUIRO, Eadem notione, in Charta an. 1061. ex Tabul. s. Apri Tullenis apud Mabill. to. 4. Annal. Bened. p. 616.

¶ SQUIRS, Veteribus idem quod Regula, ut colligitur ex Charta ann. 977. apud Labbeum tom. 2. Ec Bibl.

Bibl. pag. 543. *Idcirco eum antiquitus idem locus dictus fuerit Squirs, modernis temporibus dicitur Regula.* Hodie vulgo la Reole. A voce *squirs* abstrum fortasse Egerre, norma, gnomon.

¶ **SQUYBOLA**, *Duriora excrementa, quae medici vocant squabula.* Joachim. Camerac. in Lexico Phil. Gocleii.

SRADUS, Glossar. Alfrici: *Stratus, vel surdus, deaf* Sed leg. *Surdus*.

¶ **SROZVIN**, Vini genus. Charta Henrici III. Imp. an. 1051. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 428. *Ausfrido clerico suo x111. mansos cum mansipilis suis ad Lutzenrede, & viaum quod dicitur Srozwia, in Cloteno Ernostoni fratri suo dno mansos cum mansipilis. Scorgwias legitur ibi Charta Ricardi Regine an. 1050. ibid. col. 424. Quae sit potior lectio definire non facit est.*

¶ **STA**, pro *Ista*, in Pastu Leg. Salic. edit. Ecard. c. 42 p. 130. ut *Stie*, pro *iste*, saepe occurrit apud Scriptores zvi medii, unde *seu* primum, exiude Gallicum *Cet* effortum observat Cl. Editor.

STABELLUM, Lanionis pluteus, mensa, nostris *Establier*, pro *Tablier*: Tabularium. Iter Camerarii Scotici cap. 8. de Carnificibus: *Venduas carnis ia coaptura, seu in secreto, clausa faestra, & non aperte ia fenestra & ia Stabellu*.

1. **STABILIA**, Boea immobilis, Italis *Stabili*, quibus opponuntur mobilia. [Bulla Bonifacii VIII. PP. an. 1295. ex Bibl. Regia: *Residui faciat dicto Regi Majoricarum prefatum regem Majoricarum & insulas cum ceteris immobilibus sive Stabilitibus occupatis per prefatum Jacobum. Cum... bonis omnibus mobilibus & Stabilitibus*, in Tabular. S. Victoris Massili.] Charta Petri Episcopi Carcaflonensis ann. 1297. *Dedit... liberam potestatem restituendi vobis castra & fortalicia, & Stabilia omnia, quae idem D. Rex tenet occasione mota terre.* Occurrit ibi non semel, apud Petr. Diaconum lib. 4. Chronic. Casin. cap. 20. Ughellum tom. 7. pag. 566. 707. 864. Petr. de Vineis lib. 5. Epist. 32. lib. 6. Epist. 1. 9. &c.

2. **STABILIA**, seu **BREVE DE STABILIA**, Gall. *Bref d'establie*, quod dari solet ei, cui vir aliquis potens feudum vel cencementum, quod legitime possidere se asserit, *calumniam* seu repetit: tum eodem in reversionem, *quis majus jus habet, stabiliu Ducis Normanniae peti*, hoc est, ut ponatur in manu Regis, donec controversia iudicio decisa fuerit. Vide jus Normannicum cap. 115. [Heriage qui est demanda par *Estable*, in Consuetud. Normae. cap. 66. 91.] Huc forte pertinet Charta Henrici Reg. Angl. apud Gul. Prynnem in Libertatibus Angl. tom. 1. pag. 1204. *Et omnes decimas de omni venatione predictarum forestarum, excepta decima illius venationis, quae capta fuerit cum Stabiliis in foresta de Windelesora.* (Vide *Stabilimentum* 5. & *Establia*.)

¶ **STABILIAM**, Status, conditio, stabilimentum. Charta Philippi Pulcri Reg. Franc. an. 1309. ex Regesto ejusd. in Charophyll. Reg. *Et quae divini nominis iudum & gloriam ejusque cultus augmentum respectant ad temporale Stabiliam, &c.*

¶ **STABILIDÆ**. Vide *Stabilitates* in *Stabilitas*.
¶ **1. STABILIMENTUM**, Edictum, statutum, constitutum, Gallice *Ordonnance*, nostris olim *Establissemens*, ut ex Joivivilla p. 122. aliisque passim colligitur. Praeceptum S. Ludovici an. 1218. apud Marten. tom. 1. Amplif. Collect. col. 1222. *Statuimus quod Stabilimentum factum de Judeis a clare memoria genitore nostro anno primo regni sui super dictis contraliis ante illud Stabilimentum firmiter observetur.* Adde Ordinat. Reg. Franc. tom. 1. pag. 39. Acher. tom. 6. Spicil.

pag. 473. Ebrardus contra Valdenses cap. 20. *A Domino etiam tot juniorum Stabilimentum non habitis.* Nude pro Charta occurrit in Confirm. fundat. Moasit. S. M. Alaon. inter Concil. Hist. tom. 3. pag. 1354. *Notram maledictionem cum ira Dei relinquimus, si ia tota vel in aliqua hoc Stabilimentum frangere tentaverint.* Vide *Stacmentum*.

¶ **2. STABILIMENTUM**, Sualio, iustus, Gallice *Commenda*. Charta an. 1150. inter Probat. to. 1. novz Hist. Occitan. col. 535. *Jura... quod non prendam te, neque occidam, neque hoc fieri faciam, nec homo, nec familia, meo Stabilimento, vel meo consilio, sive ingenio.* Contrafactus matrimonii inter Raimundum Comit. Paliar. & Valentiam inter Baluzii notas ad Capitul. col. 1204. *Nisi... ipsa quocumque... non sit facta per meum assensum, nec per meum Stabilimentum,*

¶ **3. STABILIMENTUM**, Institutio, Gallis *Establissemens*. Statuta Eccl. Barcinon. ann. 1341. cap. 6. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 613. *Quod de cetero de coarctatu Stabilitibus factis duobus instrumentis per alphabetam divisa. Statuimus iustis & perpetuo ordinamus quod de omnibus Stabilitibus rerum ecclesiasticarum infra nostram diocesim diuineque fidei, duo fieri necessario publica instrumenta per alphabetum divisa: quarum unum penes se habeat dominus ecclesiasticus, & alterum episcopus.*

¶ **4. STABILIMENTUM**, Praesidium militare. Vide infra in *Stabilitas*. De Castro Saphet apud Baluz. tom. 6. Miscell. cap. 365. *In Stabilimento cotidiano dicti castris suas necessarias 50. milites & 30. servientes frasci cum equis & armis, &c.*

¶ **5. STABILIMENTUM**, ut *Stabilia* 2. Leg. Norman. apud Ludewig. 10. 7. Reliq. Mss. p. 372. *Unde petit Stabilimentum domini Regis, qui majus jus habet, ipso tenens, qui differat, vel e contra ratione feodi prenotati.*

¶ **STABILIRE**, Vorum *Stabilitatis* in Monasterio emittire. Vide *Stabilitas*. Regula reform. Monast. Mellic in Chron. ejusd. p. 350. *Si monachus sive peregrinus sive alius de licentia sui praetuli pervenit petens suscipi ad monasterium sub forma hospitii, fiat secundum cap. 61. Regula. Si autem intendat Stabilire, tunc diligenter conversatio ejus observetur.*

1. **STABILITA**, 2, in Statutis Delphinalibus p. 38. videtur idem jus quod *Rescandisia*; [quo scilicet dominus feudalis vassallum seu teneantem coeget potest, ut intra feudi sui terminos habitet aut malionem habeat; quod interduum pecunia redimebatur. Comput. Castellani. Viennens. ann. 1132. Die 27. Aug. computavit Albertus de villa de Stabilia quam tenuit apud Vegeron. Charta ann. 1341. tom. 2. Histor. Dalphin. pag. 435. col. 1. *Ipsos suos quoscunque subditos... a predictis amauibus & singulis Stabilitis, focagiis, domis, liberavit.* &c. Alia ann. 1349. ibid. pag. 588. col. 1. *Item quod ex ipsi boniames, nec alii quicunque homines, seu subditi Dalpinatos, aut aliorum terrarum dom. Dalphini veneantur ad aliquas Stabilitis.* Comput. Castell. Graisivod. ann. 1348. *Item salvis & delibereis pro avem eliciatis tornis ultra numerum sue Stabilia 18. fol. Vide Residuum in Residens.*]

¶ **2. STABILITA**, Praesidium militare, Gall. *Garnison*. Statutum Philippi Pulcri Reg. Fr. an. 1314. tom. 1. Ordinat. p. 539. *Vina, blada & alia victualia quocumque, quae per commissarios vestros distrahuntur ad Stabilitis nostras Flandrie, sive ad nostrum Flandrie exercitum... portari... faciatis.* Ubi in Gallico sic legitur: *Et laissez porter & mener blés, vins & tout autre maniere de vivres, pour ladite guerre, par vos liens, par vos distraits & par vos paiges, a nos Stables & a nos bules de Flandres.* Litterae Caroli Regentis ann. 1359. ex

Char-

C hartophyl. Reg. Regest. 90. Ch. 444. *Contra inimicos di-*
ti regni pro posse servierunt & maxime in Stabilita
capitaneis dicti loci & in loco de Greciaco in Bria. Littere
Edwardi III. Reg. Angl. an. 1348. apud Rymer. to. 5.
p. 607. *Item, dictus Comes, durante termino antedicto, non*
receptibit seu recipiet, vel iurare quovis iagenio per-
misset in villis, castris, & fortalibus suis, aliquam
mutacionem seu Stabilitatem gentium ad arma, sive pedi-
trum, de partis inimicorum auctorum. Stetit in Stabilita
pro D. Barrado in camba de Borgebal per 2. menses, in
Charta an. 1268. Vide in *Stabilitas*. Hinc

¶ 1. STABILITAS, Prædicia militaria colloca-
re, Gall. *Mettre des Garnisons*. Charta an. 1343. tom. 2.
Hist. Dalph. p. 443. col. 1. *Oportuit nos terram nostram*
Stabilitare & gentibus munire, ... ab offensiones vestras
& injurias nobis & nostris illatas, &c.

¶ 2. STABILITAS, Pro certo habere, tenere,
Tabler, eodem significatu, usurpant Galli. Vita S. Gu-
thlaci to. 2. April. p. 39. *Clamabat: Stabilitate, quia fu-*
tura gloria hinc munda atque est bona.

STABILITAS, Votum, quod inter cætera emittit
Monachus in Capitulo, sese in Congregatione, ut lo-
quitur Petrus Damianus, & in ipso Monasterio, in quo
professionem emittit, permanens, sive in vita cœ-
nobica, quæ statum eremiticum excludit, qui licet
Monasticus sit, non est tamen Cœnobialis, inquit Hu-
go Monardus. Quippe, ut ait Adam, Abbas Perlenze,
Epist. ex Baluzianis: *Per lacum promissi Stabilitatis*
tanquam pium juramentum ad caeleste præsepium religia-
mur. Sed & id exerte statuitur in Concil. Calchedon.
can. 3. *Stabilitatem firmare dicitur Novitius in Regula*
Magistri c. 88. *Stabilitatem suam in Monasterio firma-*
re, vel professionem, in Capitulari i. Caroli M. an. 802.
c. 18. *Cælius Arelat. ferm. 4. ad Monachos Lerinen-*
ses: Unde etiam, si diu bene vivimus, cursum nostrum
in Stabilitate & perseverantia commendare debemus. S.
Anselm. lib. 3. Epist. 130. *Est enim contra professionem*
tuam, quod promissisti Stabilitatem eorum Deo in Mona-
sterio, in quo habitum Monachi accepisti. Eadem res lib.
de ejusdem S. Anselmi Similitud. cap. 81. Professionem
eternam faciens, ibi Stabilitatem, & morumque suorum
conversionem promittis. Charta Ludovici Pii Imp. in Vi-
ta Aldrici Episc. Cenomani. n. 49. *Perveatum est ad*
nos, quia monachi ex monasterio S. Carilepi egressi sunt
de proprio monasterio, aliena loca querentes, immo-
ves propria promissionis eorum, in quo promiserunt obe-
dicentiam, & stabilitatem propriæ promissionis loci,
&c. Historia Ms Rothomensis Monasterii lib. a. cap.
6. *Jam devoveras Stabilitatem suam & conversionem*
eorum suorum in eodem Monasterio, sed antiquus hostis,
qui semper infidatarius humano generi, immissit eis tales
cogitationes, ut locum sanctum dereliques, & promissio-
nes suas irritaret, &c. Vita Guillelmi tertii Abbatis
Beccensis: *Quidam Monachus venit ad Abbatem Wil-*
telmum, petens, ut in Monasterium suscipere, volens
firmare Stabilitatem suam in loco eodem, &c. S. Bernardus
Epist. 7. *Duo precipua nobis in Monasterio conver-*
santibus observanda tradidit, subiecit Abbati, &
Stabilitas in loco Ibidem: Quid ergo tu de Stabilitate tua
facis, quam apud Cistercium firmasti, & nunc alibi
habitas? Cælius lib. 1. cap. 5. *la facie Capituli Stabili-*
tatem suam promittentur. Lib. 4. cap. 51. *Novitius qui-*
dam, cum in Hemmenode satis tranquille annum per-
egisset probationis, & voluntate Stabilitatis expressa in
Capitulo radendum esset in Monachum, &c. Adde eum-
dem S. Anselmum lib. 1. Epist. 6. lib. a. Epist. 23. Ste-
phanum Tornacensem Epist. 1. Guignonem in Statu-
tis Ord. Cartusienfis cap. 23. Formulam 31. ex Ba-
luzianis, & Haftenum l. 4. Disquisit. Monasticæ tract.
6. dist. 3.

Tom. VI.

Stabilitatem etiam in locis, ad quos ordinabantur,
promittebant Presbyteri. Liber Epistolarum S. Boni-
facii Archiepisc. Mogunt. Epist. 107. Traxerunt me ad
altare S. Remedi, & fecerunt me jurare Stabilitatem ad
illam Ecclesiam. Vide Capitula Caroli M. lib. 1. cap. 25.
& Capitula Aquiligran. an. 789. c. 24. Capitula an.
802. cap. 18. Excerpta Egberti Archiep. Eboracensis c.
13. &c.

¶ STABILITAS, Confirmatio, Sententia qua quis
in re possidet *stabilis*. Judicatum an. 1208. apud D.
Bruffel to. 2. de Ufusud. p. 1028. *Castellanus de Gellan*
petebat pro domo Rege auxilium exercitus a domo Ric-
cardo de Harecort pro quinque sedis militum. Ricardus
dixit, quod non debebat dare auxilium, nec facere servi-
tium in exercitu; sed apud Bellum-montem debebat servi-
tium quinque militum per xl. dies ad custodiam castris,
a custum domini de Bello-monte, & super hoc, petiit Sta-
ibilitatem: judicatum fuit, quod eam haberet. Haud mul-
to ablimili notione occurrit in Cod. Theod. l. 13. tit. 1.
leg. 20. & tit. 10 leg. 7.

STABILITATES, STABILIO, Prædicia militaria
in castris & oppidis, in quibus stant, & stabiles sunt mili-
tes: *Stabius*, Ammiano, Lampridio, Hegesippo & aliis:
Seder, in l. 2. Cod. Theod. de Domet. & Proteat. Gallis, *Gara-*
isons. Concilium Tolosanum an. 1129. cap. 29. *Circa*
locum etiam, in quo se receperint (heretici,) fiant Sta-
ibilitates militum & pedum. Idem videtur esse Con-
cilium quod Achierus tom. 2. Spicil. refert ad an. 1218.
ubi pag. 627. ex cap. 8. hæc leguntur: *Circa locum etiam*
in quo se receperis (qui pacem fregit) fiant Stabili-
tates militum & pedum, nec nec accere possit aliis, nec
alii sibi prodesse. Stabilitates habet Stephanot. tom.
10. Fragm. Hist. Mss. pag. 53. ex Cod. Carcasson.]
Prima Curia Generalis Cata aniz Jacobi Regis A-
ragon. an. 1291. Ms. *Necetiam possimus ipsos mitte-*
re frontieris, vel Stabiles iuvare. [Libertat. villæ
de Viridi-folio ann. 1369. inter Ordinat. Reg. Franc.
tom. 5. pag. 278. *Stabilitas gencium armorum in dicto*
loco non ponatur; nisi quatenus de difforum consensu
& habitatorum ejusdem ville, processerit voluntate.]
Establis olim nostris. Computum Bartholomæi
du Drach, Thesaurarii guerrarum Regis an. 1338.
Establis pour la guerre de Gascogne, premier-
meat celle de pardeça la riviere de Garonne, &c.
Chron. Flandriz cap. 42. *Si ardoas avec les Barons*
de faire Establis sur les frontieres de Flandrez. (Vide
Stabilita 1.)

AO STABILITATEM VENIRE. Leges Henrici I. Re-
gis Angliz cap. 17. *de placitis forestarum. Placium*
quoque forestarum multiplici satis est incommodato
vallatum de forestis, de cessione, de combustione, de ve-
natione, ... si quis ad Stabilitatem non venerit. Si quis po-
curam suam reclusam dimiserit de edificiis in foresta,
&c. i. e. ubi stare debet.

STABILITAS DOMUS. Historia Abbatiz Condo-
menlis pag. 467. *Que vinea & terra simul fuit in uao*
clauso, & Stabilitatem domus, que eadem loco,
... dederunt. Occurrit ibidem semel.

¶ Ubi, nisi me fallo, significantur domus rusti-
cæ appendiciz, puta curtes, horri, &c. quæ nomine
Estrage, vel Estage, aut Estage designantur in Con-
suet. Perticeni art. 158. *La principale maison manable,*
avec l'issue d'icelle maison, pour y aller par l'Estage a
pied, a cheval, & par charroy, & un arpent de terre
découverte a son choix auprès de ladite maison hors l'E-
stage. In antiquiori Consuet. legitur *Estage & Estage*
go. Vide Stabilem.

¶ STABILITONES, ut *Stabiles*. V. *Stabiles*.
STABIO. Pseudo-Ovidius lib. de Vetula:

Nunc volucrum turmis mihi mors erit infidias;
Ec a Veni-

Ventilabro modo possum Stabilem ligato
Fila superatcurus eius, si forsitan illis
Oblectarentur.

Sed legendum videtur *fabulone*.

¶ STABIWURTZ, Abrotonum, Gallice *Auronne*. S. Wilhel. Conflit. Hirsaug lib. 1. cap. 12. Pro signo abrotani, quod alio nomine Stabiwurtz appellatur, premisso generali, ligni signum addo.

¶ STABLIDUM, & STABLIDUS, Domus, habitatio. Statuta Cadubrii lib. 3. cap. 71. *Volunt quod si aliquo habitante in domo, vel Stablido alieno dono vel ad assitum ipsa domus, vel Stablidum culpa, vel ex negligentia comburatur, quod habitans in dicta domo vel Stablido curie in decem libris p. condemnatur. Ibidem lib. 2. c. 94. Et quod nullus qui laborat terram ad assitum, vel ad partem, postquam licentiatu fuerit per dominum,.... audeat accipere vel exportare seccaturas, neq. letamen, nec domos, Stablidos, vel pascua, vel aliud stramen sine licentia domini mansi vel terra. Vide Stabuletum.*

¶ 1. STABULA, pro Stabulum. Tabul. Calense an. 1173. *Recognovisse dedisse.... quamdam Stabulam cum domo eidem Stabule contiguum sitam apud Kalam. Reparari. factæ in Senescalia Carcaffi au 1435. ex Schedis V. Cl. Longelos: In aptando & reparando bugcum Stabularum dicti castri, &c.*

¶ 2. STABULA, f. Navis onus, Gall. *Corgailon*, *salutro des marchands chargés*. Statuta Massil. l. 4. cap. 26. § 7. *Qui scriptor jures, & tenetur sacramentum fideliter scribere in suo cartulario omnia & vera que in dicta nave mittentur, vel onerabuntur, & nomina & cognomina illorum, quorum erunt dicta avera,.... & denotari scriptori Stabulæ dicti gnavis ipsa die qua dicta avera fuerint onerata, que dies in qua onerabuntur dicta avera scribatur ab ipsis scriptoribus in cartulariis suis.*

STABULANUS, Stabularius, in Glossis Lar. Mss.

¶ STABULARE, Stabulum, in Leg. Bajvar. tit. 1. cap. 14. § 6. *Locus est in Græcia.*

¶ STABULARIS CURIA, Chors, Gallice *Basse-cour*, ubi Stabula exstructa. Charta ann. 1073. apud Meichelbec. com. 1. Hist. Friling. pag. 205. *In Wibetal Stabularem curiam, &c. Vide Curtes stabularie in Corsii, col. 105.*

STABULARIUS, qui Stabulum, vel equorum & jumentorum curam habet, in Lege Wisigoth. lib. 1. tit. 4. § 4. Carolus M. lib. 2. de Imagin. c. 23. *Apostolus denique Paulus, Evangelicus ille Stabularius,.... cui Redemptor duplici scientia, sive duorum testamentorum pecuniam concedit, &c. Ubi pecunia, idem valet quod pecus. (Res haud omnino certa: ibi enim respicere videtur ad Stabularium Evangelicum, cui duos denarios protulit Samaritanus ut hominem a latronibus vulneratum curaret: unde Stabularius ibi idem qui caupo, Gall. *Hôtelier*, ut & apud Apuleium lib. 1. Metamorph. j. Udalricus lib. 3. Confluer. Cluniac. c. 23. *Est frater, cui commissi est obediencia, ut de solis curam habens caballis & mulis, quem & Stabularium appellat.**

STABULATIO, Praestantionis species. Charta an. 1012. pro fundatione Abbatis S. Ambrosii Bituricensis. apud Sammarthanos: *Reliquo quoque omnes consuetudines, videlicet villicationem, Stabulationem, & ita liberum reddo eundem burgum,.... ut nullus deinceps ausus sit accipere pretium unius gallinae, acc. pretium unius ovi.*

STABULATOR, Stabuli Magister, Comes. Gng. ther. lib. 7. Liguriol:

*Si contingat equum cuiquam reperire vacuam,
Nec dominum novis, non detondebis, ut vilum
Ignorant faciat, nec clausum fraude tenebit,
Sed Stabulatori nostro denuntiet, ac si
Invento, ut proprio, nullo prohibente, fruatur.*

Lofra:

... *As si quis vim fecerit improbus illi,*

Id auster digna Stabulator corrigas ira.

In quibus locis Radevicus *Marcaleum* habet.

STABULATUM. Will. Malmesbur. lib. 2. de Ge. ris Regum Angl. cap. 13. de Edw. Confess. *Dum quadam vice venatum esset, & agrestis quidam Stabulata illa, quibus in cassis cervi vengunt, confudisset: Per Deum, inquit, & Matrem ejus, tantumdem sibi nocebo, si ponero. Forte Tabulata. (Angli Buck-stal vocant Retis majoris genus.)*

¶ STABULETUM, Domus rustica, ejus appenditiz. Charta an. 1066. apud Calmet. inter Probat. 10. 1. Hist. Lothar. col. 462. *Confirmamus tibi quicquid nunc jure possessionis habere videtur, seu deinceps habitura est, videlicet Erisiam cum ecclesia & suis appenditiis,.... Stabuletum cum molendino, &c. Vide in Stabulibus & Stoblidum.*

STACA. Leges Artheliani, ubi de Ordalio & judicio ferri ardentis: *Ne aliquis intres Ecclesiam postquam ignis inferatur, unde iudicium calisacere debet, praeter Prochyterum, & eum, qui ad iudicium iurus est: Es sint mcafurati q. pedes a Staca usque ad marcum, ad mensuram pedum ejus, qui ad iudicium ire debet. Infra: Novem pedes mensurati distinguuntur inter terminos; in primo signo secus Stacam senes pedem suum dextrum: in secundum sinistram pedem, in tertium signum quando ferrum projiciet, & sanctum altare festinet, infigillet manus ejus, &c. Ubi Staca est palus, vel fulvis tæta infixus, quomodo olim Estacbes nostri vocabant, cum de Duellis agunt, a quo novem pedes, quos, qui iudicium ferri inirurus esset, emitteri debebat. Marca autem est locus, ubi q. pedes finiebant. Vide Ferrum candens, & infra in Stallum. Hinc*

¶ STACHA, Palus, postis, paxillus, nostris Estache, Ital. *Stacca*. Statuta Pallavic. lib. 2. c. 77. fol. 136. *Stantum & ordiatum est, quod nullus camparius nemorum praefati domini audeat, nec praefatus iacere, neque iacidi facere aliqua bordinalia, Stachas, neque dovas in busibus ipsius domini nostri. Vide Delicia & Estecha.*

STACAMENTUM, (Vadium, seu vadimonium, pignus quod iudex vel dominus a litigantibus, vel duello decertantibus recipiat. Charta Petri Regis Arag. ann. 1212. apud Acher. tom. 10. Spicil. p. 178. *Alia autem omnia praedicta cum feudis & feudalibus,.... cum stabilitatibus & iustitiis omnibus, cum Stacamentis, placitis & firmamentis omniu causarum civilium & criminalium &c.*) Ulatici Barcinonenses Mss. c. 109. *In Bajulia vel guarda, unde qui habuerit homicidium, vel censum, si hoc secundum bene posse suum custodierit & descendit, habere debet ibi Stacamentum, & moderatum adempnamentum, scilicet de berbis, & de pascuis, & de ortis, de fructibus arborum, & nullo ingenio debet ei inde malum exire. Constitutiones Catalanæ inter Dominos & Vassallos Mss. Si certe suas conventiones iuxta Dominum & Castellum, & Dominus sibi retineat in iustamentum conventionali aliquam dominicaturam, placita, Stacamenta, firmamenta, vel aliqua alia, & tempore procedente Castellanus aliquo de his occupaverit, &c.*

¶ STACAMENTUM, STACAMENTUS, Eodem intellectu. Inter Bernardi Archiep. Tarracon. ann. 1151. in Append. ad Marcum Hispan. col. 1313. *Bajulus vero vester, seu vicarius, vel successor vestrorum accipiat omnes Estacamentos ipsius eruitatis & totius territorii, & iudices plura praefato Archiepiscopo vel Bajulo ejus. Iudicium ann. 1165. ibid. col. 1341. Præterea conquefuit est praedictus Guillelmus Razmundi quia dominus Comiti Estacamentum ei de militibus seu pedibus quos in Derisio tenebat non concedebat, & sic senioratam quod ei donaverat auferbat.... Iudicavit ergo praedicta curia quod si familia Comitiis*

mitti inter se litum una aliquam consentionem habet, *Estacacum* hoc *Guillelmum Raimundi*, ut ejus vicarium non habere, sed eam tantum qui vicom Comitis inter eos tenet. Hinc

¶ **ESTACARE PLACITUM**, Illud, vadiis receptis, firmare, ligare, ut alii loquuntur. Vide in *Duellum*, col. 1678. Idem iudicium an. 1165. ibidem: *Diffinivit curia Comitem de hoc placito ei parum suam integram dare debere, pro eo quia Guillelmus Raimundi illud placitum Estacaverat, placitum erat, iudicaverat*. Vide *Estachada Basilia*.

¶ **STACARE**, Palis seu pacillis munire. Vide *Stata*. *Charta Berardi & Raimundi Consulum Tolosan* an. 1194 ex Cod. Consuetud. ejusd. urbis fol. 29. v. *Prohibebat ipsi & alii qui habebant molendinos in capito de Barzegele non Stacarent molendinos in rippis nec ibi mitterent planas.... causa in grediendo & Stacandi naves & molendinos*. Vide *Estachamentum*.

¶ **STACATUS**, *Charta Aldegisri, filii Sylonis Regis Overen* an. 781. apud Sandavallium: *Alornamentis ecclesie damus obla vestimentis.... & sex sabanas, duas linsas, & quatuor sine serice, & tres asselexas, & duas Stacatas*, &c. Ubi forte legendum est *Seacatas*. Vide supra *Stacatus*.

¶ **STACHA**, *Acicula*, *Italica Stacca*, id quo vestis confringitur, Provincialibus aliisque *Estaque*. *Annal. Mediol.* apud Muratorium to. 16. col. 808. *Item Stachia una auri pro atachando mantellum, habens balassos xi. sapphros xi. & perlas xxi. Scatura Massil.* lib. 4. c. 12. *Vestienti statuto ordinamus, ut nulla meretrix publica audeat vel possit portare... mantellum aliquem nisi de panno virgato sine Stachis*, &c. Hinc

¶ **STACHA**, pro Capistrum, Gall. *Licou*, in *Mirac.* Mss. Urbani V. PP. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Inveniens equos cum gladiis sedis Stachum de collo*. Alia notione, vide in *Staca*.

¶ **STACHARE**, Confringere, alligare, Gallis *Attacher*. Eadem *Miracula*: *Erax arvensis de japonie, de tunica ferrea, & iaque de veluto, & cum bacincto ligato & Stachato, ut moris est*. Vide *Estacharo*.

¶ **STACIA**, Vestigialis species. *Bulla Clementis VII.* PP. an. 1544. inter fol. 10. 5. Gall. *Christ. novz* edit. col. 338. *De introducendo & vendendo in dicto oppido Weissemburgo & extra illud vineas, grana & omnia alia necessaria prepositis, decanato, capitulo, conventibus, vicariis, personis ecclesie erecte huiusmodi, in toto vel in parte ad minutum usque, daciis, Stacijs, gabellis seu tributis, que prius abbas & conventus monasterii... habuerant*. Vid. *Stacia* 3.

¶ **STACIUM**, Statio navium in portu, ut videtur. *Charta Lotharii Imper.* ex Tabul. S. Victoris Massil. *Nec non telonem de navibus ad Stacio venientibus, que ad eandem ecclesiam accipere videntur*. Vide *Stadonavium* in *Sedes* 4.

STACUMA, *Charta vetus*: *Concedo... & Stacumum, quantum in feodo meo pertinet*.

¶ **STADAL**, **STADALLUS**, *Candela major*. *Mirac. Urbani V. PP.* ex Tabul. S. Victoris Massil. *Offeram tumulo Sancti monasterii Stadul de candelis de longitudine mei*. Infra: *Septentrum dom. Urbani PP. v. visitare offerent ibidem candelas sue longitudinis pro Stadul*. *Leges Palat. Jacobi II. Reg. Majorie*. inter A. 11. SS. to. 3. jun. d. 11. *Porum quando nos iuratos tempore dormimus in camera in qua jacuimus, Stadallus factus, candela similitudine observata, & uans coram media libra, continuo accessit tenetur*. Ubi *Stadallus* in stando dici videtur viris doctissimis, qui precece monent in Italia lampadarum frequentem usum esse, quarum scapus superne oleo lartus, & formam & vicem candele prebet can delabro impositæ.

STADARIUS, *Charta Arichis Principis Longob.* Tom. VI.

bard. apud Ughellum in *Archiep.* *Beneventanis: Nec non & in Hiriaco casis de caballariis, cum caballis & Stadariis, basinas, cusa, que regitur per Usurum cum uore & filis suis*, &c. Videtur legendum *Stataris*, i. equis admittariis. Vide in hac voce.

¶ **STADERIA**, *Statera*, verticulum, Gall. *Peson*, *Italica Stadera & Stadiera*. *Statuta Placent.* lib. 6. fol. 68. v. *Nallus molinarius teneat vel habeat molendinarius, vel domibus, vel habitacionibus Staderias, pondera, statum, minam, vel quartarium de pona xx. fol. Plac. Vide Stadira ala*.

STADINGI, *Stedingoi*, *Populi in castris Frisiz & Saxoniz* ubi, paludibus invitis & fluminibus circumcincti, qui pro suis excessibus & subversionibus decimarum multis annis excom nati, contentores clavium Ecclesie fuerant vocati. Qui cum essent viri strenui, vicinos populos, imo & Conites & Episcopos pluries sunt aggressi, sepe victores, raro victi. Quam causam auctoritate populi verbum *Crucis* contra eos fuit per multas dioceses predicatum. Hec *Godefridus Monachus S. Pantaleonis* an. 1174. cui interdum *Singingi* dicuntur, *Stedingi*, in *Hist. Archiepiscoporum Bremensium* an. 1103. 1111. 1130. 1133. 1134. & in *Privilegijs Ecclesie Ham. burgensis* p. 196. 197. Vide *peregrina* *Joannis* de B. Ka. p. 63. Will. *Heldam.* pag. 339. 2. edit. & *Albertus* in *Stadenlem* an. 1134.

STADIOROMOTUS, pro *stadromotus*, Qui in *Italijs* decurrit, apud *Julium Firmicum* lib. 3. cap. 8. *Hinc locum qui Muri respectu, Stadioromoti facit: si vero iuxta cum Mure, Pissomachiorum*.

STADIOLA, *Bilanz*, *Italica Stadera*. *Consistor daci Stadiora*, in *Computo Theaurariz urbis Bononiæ* in *Italia* an. 1364. ex B. bilanz. Regia. [Vide: *Stadera*.]

¶ **STADITIUS**, a vulgari *Estadit*, non recens. *Statuta Avenion.* Mss. *Ni aliquis miscant pisces vel fructus recontes cum piscibus vel fructibus non recantibus & Staditiis*.

1. **STADIUM**, pro *Stagium*, *Cerium* & definitum; pro residentia Cinoacorum, in *Statutis Ecclesie Leichfeldensis* in *Monast.* A. 1316. tom. 3. *semel acriterum*. Vide *Aventura* 2.

¶ 2. **STADIUM**, *Pomarium*. *Tertull.* de *Cornac.* 4. ubi de *Sustina*: *Ceterum in Stadio maris, non patem velatum de ambulastr, qua placuit*. *Vulgata Daniel.* cap. 13. habet, *Pomarium*.

¶ 3. **STADIUM**, *Menfuræ species*: sed ignota proflus. *Litteræ Philippi Pulcri Reg. Franc.* an. 1491. tom. 4. *Ordinat.* p. 21. *Præterea in domo quolibet seu ayrali dictæ ville, longi de 15. Stadiis & amplius de quinque, debet habere dominus Rex & Abbas prædictus annuatim in festo O. SS. quinguo denarios Tholosanos consuales*.

4. **STADIUM**, *Sedile* in chora, vulgo *Forme*, *Stalle*. *Locus* est in *Dicamni*.

¶ **STADIUS**, Eadem notione. *Vita ven. Catharinæ de Palancia*, tom. 1. *April.* p. 63. *Omnes laborantes ad ecclesiam S. Mariae de monte ad faciendum Stadios ebori dicte ecclesie*.

STADIVUM, *Item quod Sedes salinaria*, de qua supra. *Charta Caroli Regis Fraoc.* apud *Doubletum* p. 779. *Et Admangicella cum petella una & Stadivo uno in vico Badesis*, &c. Occurrit eidem verba in alia *Caroli Simplicis* an. 11. redintegr. 6. in *Tabul. S. Dinaylii*. Vide in *Sedes* 4.

STADIUM, *Formulæ veteres* *Pitheci* c. 77. *Propterea cautionem de Stadio meo sibi emitto*. i. de juri stando.

¶ **STAFFA**, ut *Staffa* 2. Vide in hac voce.

¶ 1. **STAFFA**, *Baculus*, *Scipio*, *German* & *Danis Staff.* *Processus* de B. *Petro Luxemb.* tom. 1. *Julii* p. 574. *Staffis non poterat ambulare*.

2. STAFFA, STAPHA, Stapes, quò quis in equum tollitur, Italia *Staffa*, unde *stafere*, qui ad *stafam* stat. *Staffer*, apud Jo. Molinetum in linere Neapolitano, ex Germanico & Danico *Staf*, baculus, cui quis innititur, quod stapedes, quibus equites sufficiuntur, baculi iis vicem præstant. Ita quidam censent. De vocis etymo, vide præterea Gorop. BeCan. lib. 4. Gallicor. pag. 49. Epistola Alexandri PP. apud Radulphum de Dilecto an. 1177. Et cum *afenderemus palefridum nostrum, Staffam tenui*. Idem an. 1170. Cum autem Rex & Archiepiscopus secessissent in pariem, *bisque descendissent, bis Staffam Rex tenui Archiepiscopo*. Vide ibid. p. 717. Anonymus Salernitanus parte 4. *Sellam, super quam equitabar, Staffamque soliam ponebat*. Fridericus II. Imperator lib. 1. de Venet. 71. Deinde ponat *predem suam in Staffa sella*. [Chron. Parmense ad an. 1291. apud Murator. tom. 9. col. 821. Dominus Gerardus de Parma Cardinalis. . . . . Parmam venit, & valde honorifice receptus fuit. . . . . Majores Milites civitatis Parme pedestres adstabant eum per frons & super Staffas bouifice. . . . . Occurrit apud eund. tom. 18. col. 938. tom. 19. col. 816.] In Institutionibus Capit. Gener. Cisterciensis dist. 13. c. 11. vetantur Monachi *ul sellis equorum curiosis, aut frans ornatis laminis, aut lunulis flammatis, neque Staphis ferreis. Staphas, novitium inventum esse, vel certe veteribus incognitum, jam olim pluribus observant viri docti, atque in iis Joannes Torrellius Arctianus, Brodus lib. 4. Miscellane. c. 26. Goropius BeCanus lib. 4. Francior. p. 48. 49. Vossius lib. 1. de Vitiis Sermone p. 32. 33. Sansoniamus tom. 3. Comment. Hist. & alii. Auctor est Richardus Stramihius lib. 1. de Regibus Hibernicis, Hibernos ferreis fecit, quæ a nonnullis stapedis dicuntur, in equos minime ascendere, sed jubarum sciat, quæ frantibus immixtus, et eorum auresculas sinistra apprehendere, atque dum equi obsequii capitibus quiete incitant, & cum ad talem faciliorem, ac est eorum docitas, a domitoribus faciemur equites, etiam sagis, aut lorici amittit, mira corporis agilitate se efferre, divaricati que curvibus, epipipia chelitis non dissimilia subita occupant.*

Nostris porro Staphas Saattiris appellatur, ut a nobis observatum in Differet. t. ad Joinvillam, quod ex iis equi insiliantur. *Saltia* enim equorum, *insilire* & *desilire*, dixit Vegetius lib. 1. c. 18. Consume etiam Notas ad Cinnamum p. 470. ubi pluribus notum locis adductio docuitur, jam olim in more fuisse Imperatoribus, Regibus, atque adeo principibus viris, ut equestribus summis Pontificibus, Archiepiscopis, & Episcopis, & Staphas, & frans tenerent: cui quidem observationi, ut nihil parum, ad eam firmam delite, alios aliquos, qui postea occurrerunt, hic præferre placuit. Ad paginam igitur 473. lin. 30. post *insiliret*, velim addas: *Prædictis addo, quæ habet Vita Gregorii X. PP. de eodem in summum Pontificem electo, & ex Tetra sancta Brundisium appullo: Ubi Carolus Rex Siciliæ, ut ipsum præsequenter honorificentia Regia, sibi festinus occurrit, ei per loca insignia regni sui, per quæ ipsum coniungebat transire, ad dextrationis officium exhibuit. Infra, ubi de coronatione ejusdem PP. Ubi, prout moris est, fuit solenne celebrata cavatium, in quo idem Rex, sicut ipsum Pontificem addextrat per urbem, & more prudentis dapiferi, duxit in mensa primum servulum apponendum, Jacobus Stephanellus Cardinal. lib. 2. de Coronat. Bonifacii VIII. cap. 9. quod inficribitur: Quod si coronatus incedat, & de Regibus Sicilia & Ungarie eam addextrantibus:*

... tunc lora tenent

Il l'istres Gallicus Duces, Carolus sine secundus Rex Siculus, Caroleusque pater per loquæ paterne Floridus, Ungarie matero a stipite nomen Regis habens; dextram pater accipit, æque sinistram

Filius, mactantes habibus quos aucti stant Grauatubus, &c.

Continuatur Chronici Willelmi Nongii sub ann. 1305. de Philippo Pulcro Rege Francie: *Papa Clemens Dominica post festum sancti Martini bienniali apud Lugdunum in Ecclesia Regalis oppidi, quod dicitur sancti Iulii, presentibus Cardinalibus & Prælati, multisque Principibus confectore, dum suam ad domum rediit, gestans, ut moris est, sue coronationis insignia, per frons equi, cui insidebat, a Rege Francia, qui ob hoc præbuit seipsum pedestrem posuerat, seu constituerat, per curiam duntaxat oppidi memorati, deductus maximo cum honore fuisse, illic à fratribus Carolo & Ludovico, nec non Duce Britannie Joanne percipitur adhuc usque ad domum, modo consimili. Sed & idem audiendus Scrip. tor ad an. 1316. Joannes XXII. Papa, vocatur ibidem ante Navarriam B. Maria Virginis sua suscepit insignia Carolo Comite Marechie, fratre Philippi Regenti regna France & Navarre, eorumque avunculo Ludovico Ebreicensi Comite, fratrique equi, cui insidebat, regentibus, ejusque festum decorantibus. Huic adjungendus Gobelius. Persona in Cosmodromio ætate 6. c. 77. ad ann. 1383. de Carolo Hungarie Rege: *Unde Papa (Urbano VI. civitati Aversæ appropriante, Karolus egressus obviam ei, scilicet inde læssum simulans, ipsum eum reverentia deo plena suscepit. Hinc Karolus equi Pape manu præprie appropriatus habenti, Papam ad ipsius civitatis castrum ducere iussit, &c. Joannes Abbas Laudunensis in Speculo Historio MS. lib. 1. c. 66. ad an. 1342. de Clemente VI. PP. si adveni, que quant le Pape nous venons en crêt alioi a son Gouvernement, les deux Ducs, (de Normandie & de Bourgne), l'un d'une part, & l'autre d'autre part, 1025 a piez tenons le frain, & gouvernoient le cheval du Pape. Ad pag. vero 474. lin. 10. post *adveni*, addde: *At Michaelis posteri non jam ipsi litteroris vicem erga Patriarcham præstiter; sed id munus per Gomitum peragi cussabant. Simeon Thessalonicensis de hæresib. ubi de inauguratione Patriarchæ Constantinopolit. καὶ πρὸς τὸν πατριάρχην τῆς ἐκκλησίας, ὅστις αὐτὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κἀνέστη, καὶ οὕτως τὸν ἐκτελέσθησαν τῶν κατὰ τὸν ἀντίτυπον βασιλεὺς αὐτοῦ, ἐκ τῶν μυστῶν ἐκ βασιλείας ἐκστρεφέντες τὸν ἱερόν ἀντιτύπον Σαβιθρῶν, ἀποκαταστήσαντες αὐτὸν τῆς βασιλείας ἀντιτύπον, κατὰ τὸν αὐτὸν τῶν ἀρχῶν, καὶ αὐτὸν τῶν Παντοκράτων. Εἰ δὲ τίς ἐκ τῶν βασιλέων οὖτος, ἵσταται ὡς πρὸς, καὶ ὡς οὐρανὸς ἀκούει. Donique ad eandem pag. 474. lin. 8. post ult. addde: Neque porro hoc duntaxat vaillorum munus fuit, sed & quorumvis, atque adeo fortis infirmæ fervorum: quod indicat præteritus Retardus Gothorum Regia sententia, in quemdam reum Vassalam, qui ad Ecclesiam confugerat, Iura, hinc verbis apud Paulum Emericensem in S. Malona. cap. 15. *Sed quia multa miserationis novitas esse Deum, & nullum despicere, quomvis delinquentem, ad se convertentem ambigitur, ob hoc ita decernimus, ut ipse Vassala cum uxore & filiis, & omni patrimonio suo perpetuum in sanctissimæ Virginis Ecclesie servus deferretur. Nam & hoc præsentis decreti sententiam, ut sicut alitimi pueri ante eam domum suam sacrum absque aliquo vebiculi jumentis ambulare soliti sum, ita ante ocellum domini, qui præest cella S. Ecclesie, ambulare debeat: & omne servitium, quod iustitiam consuevit peragere mancipium, eorum eo, deposito cuburno & fasto, boni omni humilitate ostendat. Accepta igitur Malona auctoritate, eam illius basilicæ egredi, & ad sum conspectum venire præcipio: & ne semper pietatis visceribus affluat, eum blande, ne aliquid deinceps. formalitatis, adducant, sed ut iustitiam Principi obtemperant, causa obedientie, de Basilica S. Ecclesie usque ad atrium, quod est fundatum iuxta muros civitatis, inter caballam Redempti Diatani, manibus****

nibus fremens gestans pervenisset, statim cum vir sanctus cum uxore & filio, & omnibus prediis absolutus, liberum abire permisit. Adde Bohemus Balduinum in Hist Bohemic. pag. 303.

¶ STAFIA, Eodem intellectu, in Chron. Siciliæ apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 23. Nostram omnino volumus potentiam experiri machinalibus Stafis secum pro iustitia nostra ludent, & de vestris cum eo viribus in gladii disputare.

STAPHIUM, Eadem notione, in Gestis Consulum Aodgav. c. 3. o. 5.

STAPHA. Leges Adelfani Regis, ubi de examine per ferrom candens: Sed jaceat ferrum super carbones, postea mittatur super Staphas, & non sit illis alia levisio, &c. Ubi Saxon. habet scapulum, quod est sulcrum mensurarium ex spiritibus. Atque fortasse etiam hoc stapedes Staphas appellatur, quod pedibus equitantium sulci speciem præbuerint. Sed videtur leg. stapas. Vide Staca.

STAFILE, STAPHILIS, Italis Staffile, striscia di cuoio, o d'altro alla quale sta appiccata la staffa, Academiæ Cruseanæ. [Ordo Rom. 13. apud Mabill. to. 2. Musei Italici p. 12. Habere debet caligas de rubeo panno sine pedulibus & cum Staphilibus, &c. Acta S. Margaritæ Scotiæ Reginæ to. 1. Juo. p. 336. Cum aliquando paratui ire venatum, pede in Staffis posito equum vellet ascendere, &c.] Ceremooiale Roman. apud Raynald. an. 1272. ex Ms. Vatican. de Elect. PP. Et habere debet caligas de panno rubio, sine pedalibus, & cum Staphilibus. Bulla Benedicti PP. an. 1033. pro Episcopis Silvæ candidæ, apud Ughellum tom. 1. p. 124. In secunda feria Pasche, quoniam secundum antiquum morem ad Staffilem, ubi de equo descendimus, nos nostrosque successores recipitis, &c. Vide Staphilum.

¶ STAFFETA, vox Italica, Tabellarius, vulgo Effastie. Vita B. Columbæ Reatinæ tom. 5. Maii pag. 370. Directio illuc nuncio velociori, quem Staffetam nominant, &c.

¶ STAFFILARIS. Vide in Staphilum.

¶ STAFFILE, ut Staffa, Stapes. Vide io hæc voce.

¶ STAPHILUM, ut Staphilum. Vide ibi.

STAFOLIUM. Vide Staphas & Consaphilarii.

STAFSAKEN, vel STAFSAKEN. Decretum Tafilonis Ducis Baiw. §. 7. De eo, quod Bajoatii (stassaken) dicunt, in verbis, quibus ex vetusta consuetudine Paganorum idolatriam reperiunt, (constituimus) ut deinceps non aliter, nisi sic dicat, qui querit debitum: Hæc mihi in iuste abstulisti; Reus vero contradicat: Non hoc abstuli, non componere debet. Iterata voce, requisito debito dicat: Extendamus dexteras nostras ad iustum Iudicium Dei: & tunc manus dexteras uterque ad culum extendat.

¶ Paganicæ superstitionis reliquias hic agnoscere facile est: atque adeo non male Spekmannus a Saxon. scilicet vel sacc, & saca, causa, vocis originem deducere videtur. Et quidem ibi agit, ni fallor, de sacramento coram idolo præstito.

STAGATUS. Annales Franc. Loiffelliani an. 802. Lucerna quoque frequenti obfusione Stagata, & ipsa in dedicatione venit. Anoales alii habent fatigata.

¶ STAGERIA, Quæquid ob Stagium a Canonici petatium distribuitur. Statuta Mss. Capituli Amdomari. ex Tabul. ejusd. Eccl. Item & consuetudinem secundam quam super fructibus & emolumentis dictæ bursæ communis Canonici residentes, qui suas residencias debitas fecerant in ecclesiis prædictis, Stagerias magnas & parvas ab antiquo percipere consueverant ... statuimus & ordinamus quod Canonici qui post primam residentiam petatium ab anno festo B. Joannis Bapt. usque

ad aliud residentiam de cætero faciant per 24. hebdomadas continue vel interpolate ac in Matutinis, Missa vel Vesperis quatuor ex solemnitatibus sequentibus: interfuert, in quilibet earum quatuor, quatuor potum magnæ Stagerie Augusti ... percipiant, petatium autem Stageriam lucrum modo predictum qui in eisdem ecclesiis divinis interfuerint in die Cinerum & Dominica Lætare in diebus mediis distribuentiam. Et item quod dictum est de magna Stageria volumus in Stageria cere & piperis qui per patronatus S. Amdomari solvi consueverunt, observari. Vide in Stagium.

¶ STAGERIUM. Vide in Stagium.

STAGGON, Cervus, Anglis Stagge. Leges Kanuti Regis Angli. de Forestis cap. 24. Si regalem feram, quam Angli Staggon appellant, alteruter egerint anulare, &c. (Litteræ Edwardi III. Reg. Angli. ann. 1356. apud Rymer. tom. 5. pag. 870. in eodem domino, pro deductu suo de licentia nostra, suggererit, & 16. cervos, 6. bisas, 8. Stagges, 3. vitulos ... ceperit, &c.)

¶ Stag. Vide infra in Stagium.

1. STAGIA, (Doms, habitatio.) Charta Occitanica ann. 1298. in Regesto Philippi Pulcri Regis Fraoc. an. 1299. num. 13. ex Tabulario Regio: Item tres Stagias feudales in Parochia S. Cosme prope Vassatum, de quibus pro una Petrus de Fonte debet 6. libras &c. Unum molendinum in aqua del Bever pro 16. libris rendualibus: 18. solid. ubiarum de Stagia quondam Meinoldi Vaguerii, &c. Infra: Item Stagiam dictæ domui contigam, &c. Vide in Stagium.

¶ 2. STAGIA, (commoratio assidua, domicilium, Gallicè Residence, domicle. Statuta Massil. lib. 8. c. 8. Qui omnes (consiliarii) sint ... civis civitatis vicecomitalis Massiliæ, & ibidem Stagiam facientes. Ibid. §. 9. Nullus eligatur vel creetur pro consiliario, nisi Stagiam fecerit in Massilia tanquam civis stando, & habitando ibi per quinque annos ad minus. Cap. 21. §. 2. Illi vero qui domicilium suum, vel Stagiam suam habebunt vel facient in prædicta civitate, &c. Occurrit rursum lib. 2. cap. 1. §. 21. & 29. §. 3. Capitul. gener. S. Victoris Massil. an. 1348. ex Tabulejuld Monast. §. vero monachus per obedientiam ab abbate habuerit Stagiam in Sardinia, Pisis, &c. Charta an. 1400. Promissi de cetero morari & moram, Stagiam & habitationem continuam facere in dicto castro cum uxore & aliis gentibus suis. Vide infra in Stagium.

3. STAGIA, Palus, seu rigillum, quo retis ad capiendas aves sustentatur, Italis Staggio. Vide Petrum de Crescentiis lib. 10. de Agric. cap. 19. & infra in Stanga.

¶ STAGIARIUS, STAGIATOR. Vide in Stagi.

STAGILE, Idem forte quod Stagia 3. (nisi malis intelligere domum vel præstationem ex Stallis.) Charta Raymundi Comitis Tolosæ ann. 1149. apud Gallandum de Franco alodio pag. 197. Et de omnibus vendis, & de omnibus, que pertinent ad dominum Montis-Albani, nunc & in perpetuum, foris meam Stagiile, quod ibi venimus, & adhuc venimus, &c. Vide Stare.

¶ STAGINGI, ut Stadingi. Vide ibi.

STAGIUM, Cenaculum. nostris vulgo Effage. Stagium vero quasi dictum quidam autumnorum: unde & stagis, binis constans cenaculis, vel tabulatis. Athanasius in Libello ad Leonem PP. in Concilio Calcedonenf. act. 3. ait, inter præsentia manifestationem suam fuisse: nos dicere: An quatuordecim. (Gall. Christ. novæ edit. tom. 4. col. 433. Tertio Nonas Octobris ann. Dom. 1377. obiit bona memoria dom. Joannes de S. Valeriano quondam decanus Eduensis, qui constitutus & edificatus de suis propriis tria Stagia

contin-

contigua granarin, &c. Le Roman a Attrib Ms.

A grant plentz y oi seuefres,
Haultains Eflages & beaulx estres.]

STAGIUM, praefertim usurpatur pro ea obligatione, qua vassallus tenetur stare in castris domini sui, live pro eotendo contra hostes, live ex alio debito. Feoda Campaniae pag. 78. *Hac dedit domini Comitissa pro continuo Sengio sineuad apud sanctam Menoldim, per totum annum Dudoni de Buixinco, 7. libratis terra cum carucena terra, quam dominus Comes ei dederat.* Tabularium S. Genovefve Paris. ann. 1211. *Quod Dominus Cnstri & Milites fodati, qui tenebantur ratione feudorum suorum facere Sengium pro custodia castris, &c.*

ESTAGIUM, Eadem notione. Vetus Inquestia in Probat. Hilt. Guinenfis pag. 350. *Ei dixit, quod feudum de Firmisate, & feudum Hugonis Malruvini, quod Dominus de Firmisate tenet, est pñ & dimidium Ribemoutis, & debet Estagium per annum, &c.* Feoda Campaniae fol. 35. *Teebandus de Cresperi debet Estagium in castello domini de Boilleuci, &c.* Charta Petri Episcopi Cahilonens. apud Sammarthanos: *Quin praecedebat Milites suos in Castro Uffello in Estagio existere.* (Charta an. 1244. ex Tabul. Corbeienfi: *Ego Ingerannus de Argonia dicitur Vilars & uxori mea debet Estagium Vicedomino Pinconii apud Alliam quolibet anno per unum mensem sumptibus meis propriis persolvere dum.) De Stagiis, vel Estagiis, & qua ex causa taceantur, & quem in finem ad ea peragenda adstringerentur vassalli in castris minorum, pluribus docuimus in Notis ad Stabilimenta S. Ludovici: quibus addenda videtur, prolixior licet, Charta insignis, qua horum utrum omnino nobis aperti. *Noverunt universi priores praefatus & futuri, quod cum nobilis vir Hugo Comes S. Pauli requireret a Paribus Castellis S. Pauli, quale Estagium vel residuum facere debebat in eodem castello: ipsi habito inter se super hoc diligenti consilio & relatione, concorditer responderunt in hunc modum. Videlicet quod si praedictus Comes & uxor ejus Estagium sive residuum faciebant in castello memorato, ipsi & uxores ibidem secum residuum facerent per dies quadraginta. Et si uxor ipsius Comitissae ibidem praefatus uxor erit, neque eorum uxores praesentes esse teneantur. Die vero prima adventus ipsorum, cum ipsi veniunt pro suo Estagio faciendo in castello praedicto, ipsi & eorum uxores cum familia universa, quam secum adducunt ad Estagium faciendum, debent comedere primum prandium ad Curiam Comitissae praedictae. Diebus vero sequentibus usque ad praedictos 40 dies, si ibidem tantum moram fecerint, teneantur unusquisque sibi & familiae suae necessaria providere. Die vero ultimo 40. dierum, sicut & in primo, teneantur eii in uno prandio providere dictis Comes, & postea ipsos licuitare sine causa, nec a die illa in unum annum teneantur Estagium facere in praedicto Castello dicti Pares. Si vero tantum Estagium non facerent, sed solummodo per tres dies vel quatuor vel amplius, sive minus, nec opus esset, & tamen cum licentia Comitissae recederent, nihilominus remaneret quieti & liberi de Estagio ibidem faciendo usque ad unum annum. Sciendum est etiam, quod si uxor dicti Comitissae tempore 40. dierum in castello jamdicto praesens erit, & pro viduitate sua, vel pro casu aliquo a praedicto Estagio recederet, & uxores Parium similiter possunt recedere cum casu. Similiter & si dictus Comes recederet sine causa, & possent recedere dicti Pares. Si vero dictus Comes nunc Parium injuriam faceret, manente Estagio, & conquereretur de ipso, per iudicium Parium in consuetum teneatur emendare ipsi Pari. Notandum etiam, quod omnes Pares communitatis per totum annum, quo ibidem praesentes erunt pro praedicto Estagio faciendo, possunt & debent in foresta sua venari,**

& in garenis suis similiter, tam ad bestias, quam ad volucres, in praedicta foresta possunt mittere summum suum pro liguis percipiendis ad arandum per totum annum memoratum. Etiam, quia praedictus Comes a praedictis Paribus requisivit, quale servitium ei deberent pro Comitatu defendendo, nisi concorditer responderunt, quod si viderint, quod Comitatus defensione indigeret, quilibet eorum debet de seudere ad expensas proprias per 40. dies, nec a fine 40. dierum in unum annum servitium huiusmodi posset requirere dictus Comes. Et si unius spiritum temporis sufficiens, de seudere in Comitatu, ubiominus quieti & liberi remaneret non huiusmodi servitium usque ad unum annum. Ad hoc dicendum fuerunt & concordaverunt Dom. Joanne de Baliolo, Dom. Rogerus de Dors, Dom. Balduinus de Duou, Domina Neadis Buticurlia, Dom. Hugo Fleubes, & Dom. de Pas, Dom. Joannes Boulons, Balduinus Dom. de Seufanis Leger, Balduinus de Arin, Balduinus de Hefke, Rogerus de Hefke, Joannes de Nirebeau. Et ut hoc ratum & stabile perseveret, praedicti Pares praesens scriptum sigilli sui munimine confirmaverunt, praesentes, & dicentes, quod si possent inquirere in probis viris & antiquis, quid pluri servitium facere deberet Comitatus memorato, plus eidem facerent diligenter.

Varie pro variis infeodationum Chartis exhibitum est a vassallis Stagi servitium, ut efficiatur cum eis quae collegit Vir doctissimus in Notis ad cap. 53. Stabilim. S. Ludovici, tum ex iis quae hic subijcit. Nonnulla iterum addenda duximus, ex quibus observata a Canguio non modo illustrantur, sed & quaedam haecenus praetermissa aut omissa docebimus. Instrumenta ipsa nuda exhibemus ex Tabular. Corbeienfi: otiose enim annotaremus quae cuilibet legenti obvia erunt. Charta an. 1214. *Ego Euftachius de la Leutillie notum facio quod ego & beres meus liganchium & Sengium unius anni annuatim Vicedomino & heredi suo cum uxoribus nostris nupud Pinconium ut pariter gerat ad cultus nostros debemus.* Alia an. 1213. *Ego Hugo Miles de Beclay tam praesentibus quam futuris notum facio quod ego bono ligius sum dom. Pinconii communitatis & dom. de Sessio de hoc quod apud Tempus & apud Pinconium cum pertinencia (habeo) & debeo dom. Vincuii Stagium unum annum apud Pinconium cum uxore mea & ad euslum meum hereditarie annuatim ego & beres notus sibi & heredi suo quum citatus ero vel aliquis ex parte mea nbfque sousepura. Item alia vice ego sum homo ligius communitatis dom. Pinconii & dom. de Sessio de hoc quod apud Fordinoy habeo cum pertinencia, & debeo dom. Pinconii Stagium tres menses apud Pinconium cum uxore mea & ad euslum meum impetprium annuatim ego & beres meus sibi & heredi suo, quum ego vel aliquis ex parte mea citatus fuero ab eis sousepura. Et si contigerit quod quidam ex eis me citaverit de servitio suo, alter vero de servitio quod ei debeo, quamdiu ero in illo servitio me debet deponere, salvo hoc quod Stagium est dom. Pinconii.* Charta an. 1213. *Ego Rudolphus de Bouhainville Miles... debeo continuam residenciam per unum annum integrum viro nobili dom. de Pinconio in castro suo Pinconii cum uxore mea, quum placebit ei, & in expensis meis propriis. Alia ejusdem anni: Ego Petrus de Brii Kemaisnil... debeo dom. de Vincino residenciam continuam nupud Molanum & in expensis meis. Charta an. 1244. Ego Manasserus Miles dom. de Blangiac... & beredi mei Stagium septem menses Vicedomino in quolibet annum & beredi suo cum uxore nostra apud Pinconium ad cultus nostros debemus, & quod ego sum semipar rjnsem. Charta an. 1244. Ego Petrus miles Canis... debeo Vicedomino Pinconii ego & beres mihi sibi & beredibus suis de scolio de Alliac Stagium per plenum annum nupud Alliac cum uxoribus nostris. Charta an. 1280. Hewit Chetvalier*

valier sires de Fluy salut. Comme nobles bon & mes
chiers sires Jehans Vidames d'Amiens sires de Pinkeigny
meulx kemañe que je ad journées certaine qui me su assi-
gné de par li jussé à Pinkeigny pour faire mon Estage si
comme je li devoie & pour faire certaine moustranche des
fiés que je tenoie de li, à lequele journée je su & li mou-
strai les nenances des fiés & des vants fiés que je tenoie
de li, & li cognus tel Estage & tel service ke je li de-
voie le mix & le pins loiaument que je pen & l'en donna
mes lettres à sa requeste, àsqueles lettres je ne mis mie
que je le devans dit Estage deusse à nrmes, lequele cose
me sire li Vidames entendoit ke je li deusse & le me de-
mandoit par droit, & disoit ke naitraisoit l'avoient me n-
cibiseur paiz si siens & je à li & l'offroit à prouver, si
voulou... Sachens tous ke je li connois tous pleinement se
demande de l'Estage devans dit snire à nrmes toutes les
fois ke je en avoie en kemandement de li ou de sen com-
mandant, & doit estre entendu ke se en l'espoise du tms ke je
sui à mea Estage à Pinkeigny, me sires li Vidames ou ses
kemañs me veus mener à armes avec li hors Pinkeigny,
faire lo poer & tenuz y ni d'aler, & se me sires li Vidames
ou ses kemañs me detenoit par qnoi je ne peusse chu-
jont revenir à Pinkeigny, je de nourtoie à sen coust &
seroit tenuz de mi paier mes wages. Charta an. 1249. Je
Jehans de Fordinoy Chevaliers fais nvoier... que je sui
bon le Vidame d'Amiens signor de Pinkeigni de la warde
de Croy que je tieng de Monseignor Robert de Sauvages &
de Monseignor Roual de Basjocoyl & l'en doi un an d'Es-
tage à Pinkeigni à men coust & je n'en fero mie air à lui &
à ses oirs qunnt il ou leurs certains messages nous en
semontra ou ammonestera.

¶ STAGIUM, Feudum stagio, obnoxium. Char-
ta Balduini Comit. Flandr. an. 1198. apud Mirzom. to.
1. p. 723. col. 1. Ewilaici vero in mea constitutus presen-
tia Montibus in castris, sub testimonio Parium suorum,
quin hac prenomina de feodo paritatis sue & Stagi
Montensis a me tenebat, ipsa in manum meam libere re-
pervenit.

¶ STAGIUM, Domus, in qua quis stat, habitat.
Constitut. Lemovic. art. 42. Item consuetudo est quia sul-
lonet seu fustatores pannorum debent custodire in Sta-
giis seu domibus suis per septem dies pannos emptos in lo-
co ubi videri possint publice.

¶ ESTAGA, Eodem significato. Charta an. 1125. in-
ter Probat. to. 2. novz Hist. Occitan. col. 429. Donamus
tibi Bernardo de Tresmalis ad fevum & propter castellan-
iam ipsam Estagam & ipsum mansum qui suis Bernar-
di traditoris & fratrum ejus in Carcassona. Alia ejusdem
an. ibid. col. 431. Donamus tibi Nicolai ad fevum propter
castellaniam ipsam Estagam & ipsum mansum qui suis
Raimundi Cathallani in civitate Carcassona. V. Estagn.

ESTAGIA, Eodem intellectu. Regellum Constabular-
ie Burdegal. f. 134. Ansaldo Bernardi de Maros pro
Estagia sua de Priols, in parochia de Terzas, debet un-
um barilum vini de porta. Ita alibi ibidem saepe.

ESTAGIUM, Eadem notione. Affixit Hierofoly-
mit. Mss. c. 228. Et si il n'a manoir estable en la vile, où
il fait son Estage tenir, il le doit semander en l'ostel, où
il fin d'innuement manans. Verus Poeta Mss. de Vulpo
Coronato:

Qu'onques en ordeno de Prêcheur,
De Jacopin, s'rere meneur,
Remards n'entra, ne fist Estage.

Guill. Guiars in Hist. Francor. Mss.
Pour garder le pont de damage,
Ja sont tuit garni li Estage,
De ceus, que len y a buchez.

¶ STAGIUM, Mansio, commoratio. Charta Cu-
riz Sueffion. an. 1262. Habebis Stagium sive mansionem
suam in dicta domo. Guillelmi Tyrii versio Gallica l. 16.

c. 1. Avait laissé l'Estage de la ciuit: ubi Larine habetur:
Illius dimissis habitatio. Le Roman de la guerre de
Troyes Mss.

N'avoient mie grant corage
De feire el pais loing Estage.

¶ ESTAGE, Eodem sensu. Statuta Montispefful. an.
1204. Si quis extraneus pro quolibet honore homo nlierius
fueris & in Montispeffulanum veneris pro Estagna,
&c.

ESTAGIUM habere dominus dicitur, cum hospitium
ei debetur. Libertates concessit Villefranchz ab Ar-
chembaldo Dom. Borbonii an. 1217. Dominus Burboneu-
sis non debet habere apud Villamfrancum domum, nec
Estagium, nec credentiam per vin.

STAGIUM FACERE, & complere, præterea dicun-
tur Canonici qui faciunt residentiam, quæ ad aliquos
dies in anno computatur. Tabularium Ecclesie S. A-
niani Aurelian. an. 1254. Ubi quicumque hujus Ecclesie
Canonici, seu qui in hac Ecclesia non servierit alia vice,
seu non Stagium compleverit, quod quidem Stagium
novies viginti tres dies continet, & in die 3. Petri ad
vincula inchoatur, n die obitus sui usque ad revolutionem
annui, ubicumque & quandocumque & expleto illius
anni fructus ratione peragendi servitii integre habeat,
&c. [Obituar. Mss. Eccl. Morin. Canonici vero vere re-
sidentibus & qui suum Stagium compleverunt, cuilibet
10 sol. Ibidem: Item dies Cinerum pro duplici habetur
& dantur 30 libre amigdalinarum cuilibet canonico: dum
tamen sint residentibus per majorem partem Quadragesime
& fecerint totum Stagium ad plenum. Statutum Renal-
di Episc. Paris. an. 1253. apud Lobinell. to. 3. Hist. Pa-
ris. pag. 38. col. 1. Quicumque de cetero in ecclesia sanctæ
Oppertunæ canonice instituerit, iures quod per sex men-
ses annuatim continue vel per partes ibidem residere so-
nebitur, nisi aliqui canonicoz in nostro servitio exte-
rieris, qui Stagium suum facies nostro servitio insistenti-
bus, ac si in eadem ecclesia personaliter residere. Adde Char-
tam an. 1260. inter Instrum. tom. 4. Gall. Christ. novz
edit. col. 110.]

¶ ESTAGIUM FACERE, Eadem notione, in Char-
ta Petri Abbatis. S. Benigni Divion. an. 1259. ex Tabu-
la ejusdem Monasti. Canonici prædictæ capelle in eadem de
cetero facient Estagia personaliter anno quolibet per
duos menses & septimanas. Capellani qui Missas habent
... residentiam continuam in eis facient.

STAGIUM CONCEDERE, in Tabulario S. Aniani
Aurelian. ann. 1269. est absolvere à residentia, verbi
gratia, Canonicum, qui pro servitio Ecclesie peregre
proficiscitur.

¶ STAGIARIUS, STAGIATOR, Canonicus qui in Sta-
gio est, qui stagium suum decurrit. Obituar. Mss. Eccl.
Morin. fol. 43. v. Canonici vero vere residentiam & qui
suum Stagium compleverunt, cuilibet 10 sol. aliis deni-
que Stagiariis & passingeriis, cuilibet interequenti 11 sol.
Charta Ricardi II. Reg. Angl. ann. 1399. apud Rym-
er. to. 8. p. 74. Ac vos, prælate Decane, & Stagiarii sive
residentiarii iuris dictæ ecclesie existentes, &c. Regell.
Capitul. Autissiodor. ad an. 1396. Domini Stephanus de
Hamello & magister Johannes Clementi qui fuerunt
novi Stagiatores, facient petitam proximam die Luna post
Pascha. Vide infra Stagi.

STAGERIUS; Qui debet stagium, stagio obnoxius,
vassallus: vel qui domum habet in aliquo loco. Feo-
da Campanie fol. 1. Viccomes Feritatis, ligius & Sta-
gerius de Feritate de hominio Feritatis. Passim ibi.
[Charta an. circ. 1063. ex Schedis Præf. de Mynzibus:
Primus fuit Stagerius nomine dilectarum ecclesiarum in
dicto manso.] Sed & iidem qui Hospites, in Tabular.
S. Dionysii de Navigeto Rotroci fol. 105. Hospites seu
Stagarii.

¶ ESTAG-

Stagnum seu merces Stagni vendatur deinceps ad quintale Massilia. Occurrit præterea in Statutis Aitenf. Montis Regal. fol. 311. Riperiz. c. 12. fol. 4. &c.]

STAGNATUS, nostris *Estagne*, *Stagno* fuso perlitus. Gestasub nomine Acatii: *Ut si dicamus aliquid ceratum, aut pitatum, aut Stagnatum, aut quolibet alio genere coloratum* [Acta Erchanberi Episc. tom. 1. Histor. Erling. p. 126. *Crucem unam denariorum, & aliam crucem de Stagno paratam, ... & alium calicem & patenam Stagnatis, &c. Vide Stanneatus.*]

STAGNEUS, pro Stagnus. [Ricobaldi Ferrar. Histor. Pontif. Rom. apud Murator. tom. 9. col. 150. *Hic (Zeferinus) constituit. ... quod omnia vasa nitris essent vitrea vel Stagnea.*] Occurrit præterea passim apud Scribonium Largum cap. 330. 268. &c. Marcellum Empir. c. 21. Alexandrum Iatrofoph. lib. 1. in Chron. Trudonensi lib. 9. p. 459. Rigordum an. 1183. &c. V. Ferrarium in *Stagnare*.

STAGNUM, Isidoro dicitur, quod metallum fecerint. *Sagni etymologia*, inquit, ἀργύριον, id est fœpneus dicitur & fecerunt: mixta enim & adulterata: ex se per ignem: mala dissoluta, & non aurea & argentea sed plumbumque fecerunt. Hinc

STAGNARE, in ejusdem Glossis, metalla fecerere, [Vide Vossii Etymolog. in *Stannum*.]

STAGNATOR, Stagni opifex. Liber niger-Scaccarii p. 360. *Et Stagnatores ei habere facias in ea libertate, quam habere debent & solent.*

3. STAGNUM Charta Joannis Abbatis S. Bertini: *Dicimus, quod fossa, ubi semper remaneat fossatum, nec Stagna ibi possint fieri, nisi partes consensiant, ut dicta Stagna remaneant ibidem.*

¶ Mendum esse suspicor pro *Stagno*, qua voce palli vel fustes terræ infixi significatur, quos nostri *Estagnei* vocant, ut supra observatum est in *Stacca*: nisi idem sit quod infra *Stalaria* 1.

¶ 4. STAGNUM, Sedes, sedile. Vide supra *Scammum* 4. & infra *Stallum* 1. Charta ann. 1249. ex Tabul. Cafz Dei: *Certo tempore vinum suum vendere in villa. sive, sicut vulgarij dicitur, Stagnum vendere, ita quod ipso vendente nemo vendere audeat. ... Homines civitatis de Jay, vendere vinum seu Stagnum debere in dicto civitario, &c.* Reditus Monast. Nobiliac. apud Stephanotom. 3. Antiquit. Bened. Pictav. Mss. p. 531. *Habet unum cubellum vini & unum Stagnum ad vinum vendendum.*

¶ 1. STAGNUS, pro Sequus, nissallor. Vide Scacci 1. & Senqueti. Statuta Guidonis Abb. Craffenfis an. 1377. apud Stephanotom. 10. Pragm. Hist. Mss. Item *Stagnum* & ordinamus ut nullus iudiciorum nostrorum Monachorum infra septa dicti monasterii vel extra ubique ad ea villas indant, sive ille ludus fiat cum solis taxillis vel cum aleis seu Stagnis, vel alio quocumque nomine nuncupentur. Alias in contra facientes sententiam excommunicationis sermos in his scriptis, quatinus sententiam contra tales tales ad taxillos sic intelligimus & etiam declaramus, quod ludentes ad aleas seu Stagnos, licet cum taxillis, non committantur & potabunt, &c. Vide Smer.

¶ 2. STAGNUS, adject. Strictus, pressus. Guido de Vigevano de Modo expugnandi Terram Scap. 8. ex Cod. Colbert. 5080. *Ex istis (assidibus) sint fundus navis bene cufus & Stagnis, taliter quod aqua non possit ingredi. ... Et assides ipsius sponde sint fortiter cufis & Stagne.* Charta an. 1431. ex Archivio Pifator. Massil. Peterunt quod valeant visitare tonant omnes quoscumque veluerint sint Stagna & natata, ne altitudinis & longitudinis debita.

¶ STAGNUM FERRUM. Canonès Hibern. apud Marten, tom. 4. Anecd. col. 18. *Si quis assillam alterius*

apprehenderit fugientem, & a domino suo potuerit evadere, Singnum ferrum merito accipias. Hoc est fortassis, calido ferro signetur. Vide *Senza* 1.

¶ STAGUETA, Scopus. Gall. *Blanc, Bus*. Charta an. 1355. ex Regesto Br. Chaptophyl. Reg. 0.727. *Ludendo de quadam balista pro jocale quod dari debebat illi qui melius traberet ad quandam bonam seu Stagneam.* *Estagne*, Eadem notione; apud Hellmanet. Ms. c. 89. *Acune fois avient il que 1. bons tres aveceques aures uni Estagne, &c.*

¶ STALI. Locus est in Angre. Vide ibi.

STAINUM, Stannum, *Estain*. Charta an. 1248. apud Ughellum tom. 7. p. 611. *Calice uno de Stainu sive patena.*

¶ STALACA, STALACHA, Species furti circa caballos, apud Schilter. in Gloss. Teuton. ex Lege Salica tit. 10. §. 1. Sed Eccardus emendat *Malatbn*, quod pinxerit aut interpretari.

¶ STALAGIUM, Vide infra in *Stallum* 1.

¶ STALARIA, ut mox *Stalaria* 1. Charta ann. 1107. apud Calmer inter Probat. tom. 1. Histor. Lothar. col. 524. *Cum terris arabilibus, cultis & incultis, pascuis, sylvis & Stalaris.*

1. STALARIA, STALLARIA. Vett. Glossæ: *Stalaria, sulciculus vel ceterum.* Lex Longoh. l. 1. tit. 19. §. 26. *Si quis Stalarium (al. Stallarium) capellaverit, componat ei, cuius Stalaria fuerit solidus.* (Editio Heroldi pag. 122. habet *Stalaria*) ubi Lohertus 1. *Stalaria, est arborum sive arbutum, ex quo pali inciduntur.* Tabularium Casaurienf. ann. 14. Lud. Imp. F. Lotharii. Cam. ... vineis, silvis, pascuis, Stallariis, cetinis, caloris, &c. Charta Adelchii Regis Longod. in Bullario Casinensi roma. pag. 17. *Cum eundem territoria per singula loca, id est campis, vineis, pratiis, pascuis, silvis, Stallariis, rivis, paludibus, &c.* Occurrit non semel in Chartis Longobardicis, apud Ughellum tom. 4. p. 129. 1368. &c. [Vide *Stallaria* 2.]

¶ STALICIA, Eadem notione, in Chatta an. 993. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 347.

2. STALARIA, pro Vivario piscium usurpare videtur vetus Notitia in Tabulario Fiscamenf. fol. 69. *Omnes jurati dixerunt & recognoverunt, quod quadam Stalaria suis inter Asiaticum & Watavillum, ubi Sequana modo reliquis mariscum, & ubi tunc temporis habebat cursum suum & de consuetudine piscium illius Stalarie habebat Comes de Mellent medietatem, &c.*

¶ Rectius intelligitur de palis in fluvio fixis ad sustinendum rete eisdem annexum in piscem capturam: qua notione *Estaliere* occurrit in Chartular. Gemmet. tom. 3. pag. 16. *Outre nous avons droit de prendre franchise-mens en icelle forest (de Brobenne) soit nre haistreaux pour ficher vostre Estaliere.* Vide *Estaliarius*, *Stingia* 3. & *Stanga*.

¶ STALHER, Magister equitum. Vid. *Marsalscus*.

¶ STALIS, ἄλξις, in Gloss. Lat. Gr. Ubi Vulcan. f. Colci, ἄλξις.

¶ 1. STALLA, Mercatorum sedes. Vide *Stallum* 1.

2. STALLA, Stabulum, Saxon. *stall*, Ital. *stalla*, eadem notione. Vita S. Bonz. to. 7. Mail p. 161. *Habebat dextrarium ... qui subito quadam die in Stalla cecidis extensus in terra.* Johannes Demussus in Cbr. Placent. ad an. 1378. apud Murator. to. 16. col. 539. *hic Papa Urbanus VI. in dicta civitate Janue, ut dicitur, fecit dictos Cardinales carcerum vivos sepeliri in quadam Stalla equorum.* Adde Chron. Dom. de Gravina apud eund. tom. 12. col. 607. Vide *Stallarius*.

¶ 1. STALLAGIUM, Quod pro stallando seu stallando equo solvitur. Confluit. Caroli II. Regis Sicil. Rubr. de pascua non auferenda, & solvendo Stallagio.

lagio. Item pro Stallagio equi die ac nocte solvatur grannum unum.

¶ STALLARE, Stabulari. Stallus equi, apud Goclen. Lexico Philof.

¶ 2. STALLAGIUM, Cenaculum, stabulum, Gal. Etage. Vide Stagium. Tract. de expugnat. urbis CP. an. 1433. apud Marten. tom. 5. Ampl. Collect. col. 790. Multas quoque machinas sua adinventio atque industria fabricari mondavim (Sangamballa) & diversa carpenta sive Stallagia ad repugnandum altitudinis & latitudinis non minima. Ibidem col. 795. Iuxta castellum ligno compactum opere, ... illis procuravit & adesse iussit (Johannes) sedes & ligna atque Stallagia, aliaque instrumenta ad repugnandum necessaria.

¶ 3. STALLAGIUM, Præstatio pro stallis, ut & STALLANGIARIUS, STALLANGIATOR. Vide Stallum 1.

¶ STALLARE Vide in Stallagium 1.

¶ STALLARIA. Vide Stalaria 1.

STALLARIUS, Simeon Daniel. Florentinus Wig. & Hov. an. 1008, Eadnoibus, qui fuit Haraldus Regis Stallarius, occurrit cum exercitu. Richardus Monachus l. 3. Hist. Eliensis: Alfgarus quidam Stallere eam (villam de Eftre) invasi. Infra Constabularius appellatur: unde conjicit Spelmanus Stallere appellari, quasi stall-baro, præfectum stabuli: cui accedit Janus Dolmerus in Notis ad Jus Aulicum Norvegicum vetus cap. 1. qui auctor est apud Norvegos & Daos Stalli, stabulum equorum aut pecorum significare, ubi plura de Stallariis Danicis. [De successis vero egit etiam Joh. Loccenius lib. 2. Antiquit. Sueco-Goth. cap. 11. Vide Stalla 2. Stallarius alia notio occurrat infra in Stallum 1.]

STALLAT', STALLIAT', forte pro stalliat, tallis obnoxii: aut potius qui stallum, id est residuum in loco debet, cui glebe adscripti funi, aut qui in aliquo loco moratur. Charta Tancredi Comitis Licii an. 1182. apud Ughell. tom. 9. p. 102. Ita quidem mi libere, & sine aliqua datione casalia ipse cum dictis hominibus, tam tributariis, quam Stalliatis, & Mox: Homines vero tributarii & Stalliati, qui morantur in casali Basilii, &c. Vide infra Stallatus.

¶ STALLATIA, ut supra Stalaria 2. Chartul. sancti Vandreg. tom. 1. pag. 972. Que sunt hec, videlicet &c venditione Johannis du Noyer supra Stallatiis suis sitis in aqua Secane. Ubi leg. videtur Stallariis. Vide Estalarius.

¶ STALLERE, ut Stallarius. Vide in hac voce.

¶ STALLIER, Reparatus, factus in Senecallia Carcaff. an. 1437 ex schedis Cl. V. Lancelot: Eidem (Bernardo ferralberio) pro . . . preparando secundum portam Narbonesiam ponendo unam ferratam in magno Stallier, &c.

STALLO. Charta Caroli C. an. 18. l. 2. io Tabul. Dervent. Concedimus etiam eis de Dei servis in Vico seffum unum in dominicatu ad accipiendum salum cum proprio, uti vulgo dicitur, Stallone & fures superposita, ut sine aliquo contraditorio muriam licenter babeant. Camulatus pag. 85. habet Stalone cum unico. Ubi forte Stalli est meolura, quæ nostris Estallon dicitur. [Vide Stalo.]

1. STALLUM, Locus, ubi quis habitat, sedet, stat. Præsertim ita appellatur in foris & nundinis mercatorum sedes vel apotheca: vox, ut videtur, contracta ex Stabulum. Charta Philippi Aug. Reg. Fran. an. 1195. pro Communia s. Quintini: Tale est forum nostrum, quod quisquis in forum venerit, Stallum suum statueri possit, ubi terram vacuum reperit, jumentum solvat Stallagium, solvit & liberis exitibus domorum & camerarum, in quibus manebunt. Rigordus ano. 1183. Inter murum exte-

viorum & ipsas Halas, mercatorum Stalla facit erigi de super aperta, ne mercatores tempore pluvioso de mercatura cessarent. Charta anni 1195. in Tabul. Vindocinensi fol. 274. Donavi 40. solid. annuatim habendos in meis Stallis carnificum. Charta Goffredi Episcopi Lingonensis an. 1164. Exceptio, quod Comes in ea (terra mercati) Stalla concedere solis cambiatoribus potest, aut unum modo ad cambiandum, &c. (Adde A. Sa Episcop. Cenoman. apud Mabillon. tom. 3. Analec. p. 356. & Mirzum tom. 1. p. 277.)

¶ STALLUS, Eadem notione, in Charta censuali Leduini Abb. s. Vedasti an. 1036. Stallus cordarum in mense, 1. den. Stallus cerarii in mense, 1. den. Pluries ibi. Charta an. 1189. inter lostium. tom. 4. Gall. Christ. novz edit. col. 193. Novem quoque stallos in foro Divionensi, &c. Litteræ Philippi Aug. Reg. Franc. tom. 3. Ordinatio p. 160. Coactum . . . duos Stallos ad vendendum carnet. Charta an. 1276. in Chartular. Domus Dei Pontifis. Grandis domus de burgo sita ante Stallos panum, &c. In alia vernacula ann. 1178. ibidem de eadem domo: Assise devant les Estaux au pain. Estaux des lingieres. Estaux de bazarier, io Statuto Caroli V. Reg. Fran. 1367. tom. 3. Ordinatio p. 106.

¶ STALLA, Eodem significatu. Regest. Prioratus de Cokesford apud Th. Blount in Nomolex. Anglie. Quid si aliqui portaverit res suas ad forum & posuerit super Stallas, faciet redemptionem pro eis, &c.

STALLUM interdum pro Stallagio sumitur, hoc est tributo, quod ex Stallis mercatorum eruitur. Ita in aliquot Chartis observare est apud Mirzum in Diplom. Belg. l. 2. c. 31. & 41.

STALLAGIUM, præstatio pro stallis, seu jure ea habendi in foris, mercatis & nundinis. Brompton: Stallage, est exactio pro statione in plateis tempore nundinarum. Charta Philippi Aug. an. 1185. apud Morium in Hist. Vastinensi l. 5. p. 707. Carnifices reddent Stallagia, que debeant. Charta Aalis Ducis Burgundie an. 1219. in Tabular. s. Dionisii de Vergeio: Cunctum solidos Divionenses in Stallagio sui de Nuis, & annuatim perfolvendos in Othavi s. D. 1077, &c. Aretha ann. 1276. in Regest. Olim fol. 35. Viso privilegio s. Ursini Bituric. pronuntiatum fuit, quo in Burgo suo Prior & Capitulum retinere non possunt scambores, nisi habeant Stallum ad cambiandum, & solvat Stallagium, sicut alii scambores de villa Bituric. [Charta anni 1141. apud Lobinell. tom. 1. Histor. Britan. col. 293. Ego igitur suadente matre & consensu dedi in dote me ecclesie partem Stallagiorum que ad Comitatum pertinet in urbe Redonensi. Litteræ Philippi Aug. Reg. Fran. an. 1182. tom. 3. Ordinatio p. 259. Quisquis carnificum singulis diebus Dominicis quibus scideat carnes porcinas sive bovinas, debet preposito nostro obetum de Stallagio. Reditus Stalorum panum & carnum, in Carta an. 1269. apud Thomasser in Bivur. p. 96. Addit Mirzum tom. 1. p. 300. & Kennetti Antiquit. Ambrosden. p. 114. & 311.]

STALLAGIUM, Anglis, usurpatur pro Quietum esse de quadam Consuetudine exacta pro platea capra, vel assignata in nundinis, & mercatis. Ita Rastallum. Monasticon Anglicanum tom. 2. pag. 187. Cui etiam dedit idem Comes Stallagium pro totam bundredum de Halton, & libertatem sibi & hominibus suis de bundredo de Halton libere vendendi & emendi tam in Cestria quam in Comitatu, & Wyctis, ubi tunc non fuit lexulla, omnia sine tol & stud, prater sal & equos. Pag. 191. Omnes quantitas, quas burgenfes mei in ipso burgo habent, emendi & vendendi in foro & extra forum, ut nec tolnetum, nec Stallagium reddant. Adde pag. 71. & 303. [Charta Johannis I. Ducis Brabantie ann. 1. 63. vel 1264. apud Mirzum tom. 1. p. 438. Pan-

Pannarii de Ronsen habebunt Stallagium in balla de Louanio, & in omnibus mercationibus sorsse nollant erant sine consensu & onere.

ESTALLAGIUM, Idem quod *Stallagium*: ex Gallico *Estallage*. Tabularium Ecclesie Ambian. *Es in illis villis habet Ecclesia bannam & sanguinem & Estallagium, & verbargium*. Alibi: *Estallagium pannum totum est Ecclesia*. Monasticum Anglicanum tom. 1. p. 26. *Es si quis est hominum de foke fna, qui habet Estallagium in burgo, & sit in communitate burgi, si non reddat nisi confusa dinem Estallagii sui, quam iusto reddere debuerit, &c.* Confuetudin. Mss. s. Juliani de saltu in Lingon. *Nos volons, que leus Estelleige & les freinchises de lear Estelleige lemr soient gardies & tenues, en tele maniere, qn'il ne les puissent vendre, ne mettre hors de lemr mais, se n'est à lors boirs de lemr propre cors engendrez*. Perpetram estallagium pro *Estallagium* habetur in Charta an. 1219. in Probat. Hist. For. Regiac. p. 56. *Ufaticra Mf. Vicoconensis aquarum Rotomagi: Cbafcum vendent de poisson en la ville doit la lemr 6. d. de son Estallage: & se il veat en un mesmes estal poisson à plusieurs gens, de chascun homme le vendeur paie 6. den. d'Estallage, &c.* *Estallage* dei masebandis, in Confuet. Comit. s. Pauli arc. 9. 39.

STALLANGIARIUS, **STALLANGIATOR**, Qui habet *stallum* & locum in publica via tempore nundinarum. Iter Camerarii Scotici c. 39. §. 63. *Si Stallangiarum emanit & vendant libere in Burgo, &c.* *Stallangiator*, in Legibus Burgorum Scotie c. 40. §. 8.

STALLARIUS, Eadem notione. [Litteræ Johann. Reg. Fr. an. 1360. tom. 3. Ordinar. p. 449. *Debite impleri & exequi violenter magnum nam mororum* (numerus) dictorum mercatorum foraneorum, venditores piscium, mercatores & Stallarii dicte ville Parisiensis, tam in ballis & in pascuis parvum pontem, &c. *Estallier* & barengier. in Statuto Caroli V. Reg. Fr. an. 1370. ibidem tom. 5. p. 358.] Occurrit præterea in Fleto l. 4. c. 8. §. 13.

2. **STALLUM**, aut **STALLUS**, fumiatur apud Scriptores pro sede uniuscuiusque Monachi aut Canonici in choro Ecclesie. Humbertus l. 2. de Mirac. s. *Solio more venit iacobus, & ecce venit Spiritus in mundum in Stallio suo, similitaneum fratri qui iuxta se manebat in ebore*. Et mox: *Iunius ei in alius Stallam sese transtulit*. Statutum Raimundi Comit. Lofelani & Legati PP. apud Catellum c. 350. *Inhibemus, ne aliqui seculares Canonici Stallum in ebore, vel vocem habeant in Capitulo, nisi forte in sacris Ordinibus constituti, &c.* Matth. Paris an. 1256. *Inquisiverunt . . . quodnam esset Stallum Decani*. Radulphus de Diceto: *Richardo Stallum assignavit in Ebore, sedem in Capitulo*. [Statuta Eccl. Trajectenf. an. 1088. in Batav. sacra pag. 136. *Item abbatibus de civitate . . . non stabunt inter canonicos, nec in Stallis canonicorum*. Charta an. 1201. in Hist. Episcopat. Antwerp. p. 99. *Stallum in ebore, vocem in capitulo, cum ceteris solemnitatibus, eidem assignantes*. Charta an. 1240. tom. 4. Hist. Eccl. Meli. p. 142. *Quod nullus loquatur in ebore nostro ita alie quod possit intelligi ab uno Stallio in quarto post in eadem serie*. Statuta an. 1288. apud Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. p. 339. *Stallum quod Stallus seu locus erit in ebore, ubi binc inde tam primi capellani quam alii qui ibidem assignantur, affident*.] Utuntur Charta Charitatis Cister. cap. 4. Celestinus III. PP. Epist. 6. Cæsar. Heist. & alii passim. Atque ea quidem stalla spondi dividuntur ab invicem, Matth. Paris an. 1250. *Es servare rogens, ad nram spondam, qua duos de Stallis dividebat, & pro podio facta fuit: adeo senile corpus pressit, nolla enim medullis congnassare*. Vide Joan. Buchium in Chron. lib. 4. cap. 35. §. 1. 36. §. 9. 43. &c. et in Forma 13.

VINUM STALLI. Charta an. 1180. ex Tabul. Audomar. *Capellanum Comit. s. Rubei canonico confutimus & Tom. VI.*

concessimus etiam ipsi omnes obventiones, . . . omnes emendationes, testimonia, vana Stalli & prabendarum. Idem, quod Canonico debetur ex prabenda.

¶ **STALLARE**, ut mox *Installare*. Regest. Capir. Rotomag. tom. 4. Hist. Harcur. p. 1439. *Juravit & fuit Rotomagus per mag. Gaidonem Rabacberii bñjns Ecclesia canonicum in dicto capitulo presidentem in dicto ebore in parte sinistra in bassa forma*.

INSTALLARE, In *stallum* inducere, locum in choro dare, beneficii Ecclesie possessionem conferre, Gallis *Installer*. Joan. Brompton an. 1188. *Prabendarios Installant, inducunt, visitant*. Passim. La *stallus* mittere, apud Rogerum Hoveden. p. 660. *Sed Archiepiscopi Eboracensis noluit eos* (Decanum & Thesaurarium Eboracensis Ecclesie) *recipere, neque in Stallis mittere, donec electio sua confirmata esset à summo Pontifice*.

STALLUS, apud Petrum de Vineis l. 6. Epist. 9. *Es terras omnes circum magnas jacentes, exceptis C. & P. quas N. & N. fideles nostri habere nolentur ad presentem, vel habituri sunt in antea, de Stallis & recompensationibus vassallorum suorum, quot ibidem bastenus habuerunt*. Pro habitatione vel domicilio sumi hic videtur. Vide Historiam Ecclesiasticam Abbat. villæ pag. 90. 114. Hinc

¶ **STALLUM FACERE, TENERE**, Hospitari, manere, habitare. Statuta Astenf. collat. 4. c. 1. fol. 16. *Quorum* (Credentiariorum) *nullus possit esse . . . aliunde orius quam de civitate Ast. & posse, nisi ille alimdone fecerit Stallum in civitate Ast. Acta sancti Austregisili tom. 1. Maii p. 233. * Unus de optimis suis, Agnum nomine, in monasterio s. Austregisili iussu Stallum tenere, & ibidem manendi tributum facultatem*. At ille quidquid in ipso nobis invenire possit, suis comitibus statim expendant. V. Scagium.

¶ **STALLUS**, Cubiculum, cella, cellula. Castellus in Chron. Bergom. apud Murator. tom. 1. col. 98. *In eo Stallo accepterunt unam gonellam panni blivati cum p. mellis asgentis & unam cingulam falcicam argenteam, quæ erat pro usu Benigne uxoris sue*. Chron. Eftenf. apud eundem tom. 1. col. 400. *Infinni intraverunt quædam navim magnam, . . . & in dicta navis erat quoddam solarium cum camino; . . . iuxta dictum solarium erant quedam camera ornata multis, . . . iuxta cameram erat quidam Stallus pro valixis, & aliis necessariis cum quadam robata, in quo mittebant ligna & alia victualia*. Vide Stallum l. 1. & 2.

¶ **STALLO**, Ponderus & mensuratum exemplar, modulus, Gall. *Esalo*. Arestum Parliamenti ann. 1282. ex Tabular. Corbeienf. *Major vero & jurati custodiant exempla seu Stalonem de predictis ponderibus & mensuris, nec poterunt denegare major & jurati exhibitionem & traditionem Stalonis predicti cum abbas vel gentes ipsius vel scabarii volent ad iurare vel iustificare mensuras vel pondera supradicta*. Vide Stallo.

¶ **STALONUS**, Equus admittarius, ex Gallico *Estalon*, in Monastico Anglicano tom. 1. p. 841.

STALPA. Gloss. Gr. Lat. M. & editum: *σταλπις, Stilla, hoc stillicidium, hoc Stalpa* [stilla, stilla. Stalpa, σταλπις, in Gloss. Lat. Gr.]

¶ **STALTICUS** [Gr. σταλτικός, Contrahens, reprimens. Priscian. l. 2. c. 29. *Fovemus calidis mediocriter & Stalticis*. Lib. 3. c. 7. *Locus nique ad mamillas cucurbitas Stalticas imponere*.

¶ **STAM**, Tributi species apud Polonos. Locus est infra in voce *Strofa*.

¶ **STAMARRIA**, perperam pro *Stannasia*, fodina, unde *Stannum* eruitur, in Lib. nig. Scacc. p. 360. *Committas Wilhel. de Wrotham omnes Stamarrias dom. Regis in balliva sua, & omnia qua ipsas Stamarrias attingunt*.

F f

¶ **STAMBECHUS**, ab Ital. *Stambeco*, Rupicapra species, Gall. *Chamois*. Statuta Vercell. l. 3. fol. 75. v. Item quod beccarii civitatis Vercellatam non debeant nec possint emere vel vendere aliquas salvaticinas in civitate nec districtu civitatis Vercellatam exceptis capriolis, apris silvestribus, *Stambecis*, &c.

¶ **STAMEGNA**, *STAMEGNA*, ut infra *Staminea*, Ital. *Stamigna*. Statuta Asten. ubi de integris portarum; *Stamegne de beccarie* & aliunde solvens pro qualibet petia ad estimationem officialium. Statuta Ripetiz c. 12. fol. 4. De qualibet petia bugatorum & *Stamegnarum* brachiarum 12. fol. 2.

¶ **STAMEN**, *Stannum*, Gall. *Etain*. Vide *Stagnum* 2. Mandatum Philippi Pulcri ann. 1304. tom. 1. Ordinatio p. 423. Precipimus quatuor ... cuprum, plumbum, *Stamen*, seu quodcumque metallum, ... de predicto regno trahi ... permittitur. Comput. ann. 1202. apud D. Brussel tom. 2. de Usu feudor. p. 203. Pro 30. milibus plumbi & una miliario *Stamiais*, &c. Et p. 204. Pro plumbis & *Stamine* emenda. &c. Alia notioe, vide in *Staminea*.

¶ **STAMENTUM**, Ordo, Gall. *Etai*, Hisp. *Estamento*. Constitit. Eccl. Valent. infer Concil. Hispan. tom. 4. p. 188. Attendentes quod ab immemorabili tempore officium syndicus capituli, non solum totius clori civitatis & diocesis, sed totius etiam *Stamenti* & brachii ecclesiastici universi regni Valentini annexum, habet syndicus officium ... eligatur etiam de gremio eiusdem capituli in syndicum ad negotia dicti brachii seu *Stamenti* ecclesiastici, extra curias tantum gerenda. Vide *Esse* 1.

¶ **STAMETA**, Panni species, idem quod *Staminea*, Gallis *Estamine*, Italis *Stameto*. Convent. civitatis Saxonarum, 1336. Item pro pannis conductis in Saxonia den. 3. pro singula libra, exclusis *Stametis* pro quibus solvantur den. 6. pro singula libra.

¶ **STAMFORTIS**, pro *Stamen* feris, Panni species. Vide in *Staminea*, Comput. ann. 1202. apud D. Brussel de Usu feudor. tom. 2. pag. 156. Pro 1. tunica de *Stamfortis*, ad Magdal. 15. fol. Occurrit ibidem semel & iterum. Vide *Stannum*.

¶ **STAMINA**, ut *Staminea*. Vide ibi.

¶ **STAMINARIUS**, *STAMINARIUS*, ... in Gloss. Lat. Gr. [Ubi ... excidit, ut monet Martinus.]

¶ **STAMINEA**, *STAMINEA*, Lanca interula, seu Camisia, qua Monachi quidam vice cilicii utebantur: nam Benedictinis linea camisia interdixit Innocentius III. PP. vulgo *Estamine*: ex voce Latina *Stamen*, *stamen*. Variet autem hæc vox effertur:

¶ **STAMINEA**, in Regula Solitariorum c. 49. in Vita s. Guidonis Abbatis Pomposiani ex MS Spirensi n. 2. apud Ordericum Vital. l. 8. p. 71. l. Wilhelm. Gemetic. l. 3. c. 12. Sigebertum an 1107. Leonem Ost. l. 2. c. 26. in Chronico Fontanell. c. 16. p. 246 in Vita s. Benedicti Anian. n. 40. in Charta ann. 1320. apud Waddingum in Regella. pag. 120. &c.

¶ **STAMINEUM**, Udalricus l. 3. Confectus Cluniac. c. 5. Si prepter calorem frænum excuset, in capilla federe poterit: sed na, ut nec gunellam, nec pellicium subius habeat, nec aliud quidquam, quam *Stamineum* suum. Cap. 8. de Novitiis: Et non *Stamineum*; sed pro *stamine* camisia linea datur.

¶ **STAMINIA**. [Guidonis Discipuli. Farf. cap. 47. Omnibus fratribus dei (Camerarius) per singulos duas *staminias*, similiter fæmoralia. Vita s. Odilonis sac. 6. Bened. part. 1. p. 682. Lanca veste, quam vulgo *Staminiam* vocant, &c.] Utuntur Regula Magistri c. 4. Ordericus Vital. l. 3. pag. 463. Lanfrancus in Decret. pro Ordine s. Bened. cap. 16. Hugo Platiniac. in Chron. p. 36. Statuta Cluniac. Petri Venerabilis. 63. &c.

¶ **STAMINIUM**. [Dialogus inter Cluniac. & Cisterci. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1639. Similiter fræcos &

Staminia ex regula non habetis.] Adde Origines Cisterciensis Ordinis c. 15.

¶ **STAMINA** in Monastico Anglicano tom. 1. p. 26. [Statuta Alberti Abb. Ciste. Del. an. 1272. apud Stephanot. tom. 4. Fragm. Hist. Mss. Et pro vestibus dentur singulis annis duas *staminas*, scilicet 12. ulnas *Stamina* pro eis. Vide *Estamina*.]

¶ **STAMINUM**, in eodem Monastico Anglicano tom. 1. p. 6. 999. Le Roman de l'Arces:

Du chef de son bracier une clef de seement,
Et calce & *Estamina*, & un froc en ostement.
Id est, cucullam, *staminem*, & froccum. Le Roman de Guillaume au Court-nez M.

Son froc ostis, je donne a despoillés,
Li Queue respicet li *Estamine* purc.
Usurpatur etiam sæpe hæc vox pro specie panni, quam interdum

¶ **STAMEN** vocabant. Concilium Avenionense ann. 1209. c. 1. *Episcopus tibi hunc, ne pannus de Stamine feris aut alio colore vel sumptuoso, sed aliquo serico in futurum utantur* (Religiosi.) Adde Concil. Monspeliense an. 1214. c. 17. [Charta Bolkonis Ducis Silesie ann. 1337. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. Mss. p. 41. Ita quod omnes ejus incolæ (civitatis Friburgensis) civilia jura habentes, pannos & *Stamina* nã falsificata, ... licite possint vendere. Invent. an. 1419. ex Tabul. Eccl. Noviom. Item dua alia curtine de *Stamino* rigata de ruber, cruceo & ajureo. Vide *stamfortis* & *Stannum*.]

¶ **STAMEN**, Lanca interula. Bernardi Mon. Ordo Cluniac. part. 1. c. 5. De *Stamine* & semper alibi, vel si que sunt alia busupenda, non est aliud constitutum, nisi cum fuerint inveterata, ... alia tribuantur.

¶ **STAMEN**, Lanca carminata, noster *Estain*. Litteræ Philippi VI. Reg. Franc. an. 1335. tom. 1. Ordinatio p. 114. Et sic quilibet pannus, ad minus de nillo foris filis *Staminis*, ut prout cognoscatur, si pannus sit densus & legalis vel insufficiens. Statutum pro pannorum negotiationibus villæ de Commercey ex Cod. Mss. ejusdem loci p. 18. Item qui fera drap marchant d'*Estain* trait sans pain & sans esbaquet & rayez en xii c. filis & soient a trois pieds sur les mains. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Stamen*, *Estain* de soie ou de drap.

¶ **STAMIO**, *STAMIO*, Gloss. Hidor. *Stazio*, scribitur in Pithæanis. [Emendat. La Cæta: *Stazio*, portus, cui assentitur Grævius.]

¶ **STAMMA**. Odo de Diogilo l. 3. de Profect. Ludov. VII. in Orientem: Hic prima (in Græcia) cupream monetam & *Stammias* offendimus, & pro una earum 5. denarii, & pro 12. solidis marcam tristes habemus. Idem lib. 4. Ante palatium, vel etiam in senentis habebamus congruum, si duxaret, concambium, minus quam duobus denariis *Stammia* unam, & earum 24. solidos propter marcam. Græci recentioribus etiam est pecunia, moneta, ut pluribus docet Meursius. Unde pro *Stamma* apud Odonem Drogilum (*Stamina* legendum putem, proclivi librarii lapsu).

¶ **STAMMELARIUS**, f. Germanici *Stammer*, lingua hættians, balbus. Necrol. Laureham apud Freder. Schannap. in Vindemiis Litter. p. 36. Ill. Kal. Sept. Godesfredi *Stammelar* qui dedit nobis equum.

¶ **STAMMIA**, *STAMMIA*. Gloss. Lat. Gr. Addunt Sangerm. licetatio fermans.

¶ **STAMNUM**, f. pro *Stamine*, idem quod *Stallum* 1. Charta Th. II. an. 1104. Debet pro suo *Stanno* in quosolus est vendere carnas, &c. Vide *Stannum* 4. & *Stannum* 2.

¶ **STAMPA**, vox Italica, Typus quo moneta signatur, Gallis *Coin*. Statuta criminalia Ripetiz cap. 169. fol. 20. Si qui de cetero fecerit monerem falsam Stampæ seu cunctis illius. Du. da. Venetiarum, capite punietur, & ejus

Œjus corpus igne concrematur. Vide *ſtampus*.

¶ **STAMPÆ**, Scabellula, quibus repentes manibus innittuntur. Mirac. Bernardini tom. 5. Maii pag. 226. *Andreas Ansonii... qui à duobus annis citra invalidus ab equine infra nullo modo ambulare nitebatur, cum Stampis ligneis cum difficultate maxima feſteſtrabebat.* Vide *Scabellum*.

¶ **STAMPENSIS MONETA**. Vide in *Moneta Baruum*, col. 1004.

¶ **STAMPUS**, Nota, impreſſio, ſignum, characteres, exemplar, Gall. *Empreinte, modèle*, Angl. *Stamp*, Ital. *Stampo*: unde *Stampillæ* vocabant tabuſas celatas, quibus, ut nomen ſuum Chartis apponerent illiterari, utebantur. Vide *Præfat. Ludovigi ad to. 1. Reliq. Miſſ. Charta an. 1536. apud Rymer. tom. 15. pag. 101. Licentiam damus... ad ſignandam vice & nomine noſtro... cum uſo Stampo, vocato à Die Stampo, ad noſtrum mandatum ſignetur & impreſſionem faciat ſic aſſumendo... Et poſt diſtictam ſignationem & impreſſionem cum diſto Stampo, &c. Statuta Placent. lib. 6. fol. 82. v. Et prædiſti quadrelli... ſuis & eſſe debeant... ad meſſaram & Stampum, ut baſtens conſueverunt eſſe.* Vide *Stampa*, & *ſtaardardum*.

¶ **STAMSKUT**, Tributi ſpecies, apud Suecens. Charta Suecica an. 1314. apud Jo. Schefferum in *Notis ad Chronicon Archiepiſcop. Upſalienſium* pag. 228. *De qualibet nave, quæ vadis Heluii, cum mercimoniis, unum denar. quod in noſtra lingua dicitur Stamskut.*

¶ **STAMULTUM**, Calceamentum ſpecies videtur. *Epist. Obſcur. virorum* pag. 57. *Et nos ſtates beneſci unus faſtor vellet facere calceos, vel Stamulæ.*

STANCA. Charta Balduini Comitis Flandriæ ann. 1193. in *Tabular. Monafterii s. Bertini*: *Stancas, unde aquæ exit, poterunt preparare, & æquam præto ſuper Stancam oſdem ſermine congregare.* (Agger aquis oppoſitus, vel id quo aqua continetur. Vide *Eſtancia*, & infra *Stanka*.)

STANCARE, *σταίνειν*, Sanguinem ſiſtere ne fluat, pro *Stagnare*. Apud Serenum Sammonicum in veteribus libris, ſit lemma æapiſis c. 20. legit monet Salmalius: *Ad modicam reſeſtionem cibi, & ſanguinem ſtaancandum.* Ubi edit. *Reſeſtionibus cibi aut ſanguinis abſtinendis.* Ital. *Stancare* eſt deſatigare. Vide *Stagare*.

¶ **STANCIA**, *STANCIARE*, &c. Vide *Stantia*.

STANDA, Vas vel dolium vinarium, ex Teutonico *Staud*, Kiliano, labrum, alveus ſtarius, arca, cadus: à *Stando*, ſtare, ut habet *Vita Mſs. Romarici*: *Vas, quod à ſtando Standam nuncupant, plenum reperis, &c.* Infra: *O miraculum magnum, quod feciſti vir Dei, qui ſignaculo ſuo Standam meam ſicera repleſti.* (Vide *Sac. a. Bened. p. 418.* & infra *Standaris*.)

¶ **STANDALE**, *STANDALIS*, &c. V. *ſtaardardum* 1.

1. **STANDARDUM**, *STANTARUM*, *STANDARUM*, *STANDALE*, Vexillum præcipuum totius exercitus, vulgo noſtris *Eſtendars*.

STANDARDUM Scriptores rerum Hieroſolymitanarum Saracenis ac Sultanis vulgo adſcribunt. Tudebodus lib. 5. extremum: *Unus autem aſſorum accepit ſtaardarum Ammaraviſi, deſuper quod erat pomum aureum, baſta vero tota cooperta argenteo: quod ſtautarum apud nos dicitur vexillum.* Albertus Aqueſis L6. cap. 50. *Longiſſima baſta argenteo operata per totum, quod vocant ſtandard; & qua Regis Babyloia exercitui ſignum præſerebatur, & circa quam præcipua virtus deſcribebatur.* Robertus Monachus l. 9. Hiſtor. Hieroſ. *Vexillum Admiraviſi, quod ſtaardardum vocant.* Fulcherius Carnotenſis l. 3. c. 18. *Tria nempe vexilla pretioſiſſima, qua ſtandardi nominantur, ab eis excuſſerunt.* Gauterius de Bellis Antiochen. p. 447. *Ad montem quo ſtaardardum, & robur iſtorum conglomeratum fuerat, iter dirigit.* Denique Baldricus Dolenſis

Tom. VI.

l. 4 p. 137. & ex eo Ordericus Vital. l. 9. *Admiraviſi ſtaardarum a longe conſiderant.* Adde eundem Vitalem pag. 759. & Matthæum Paris p. 35. Turpinum c. 18. Carnicium iſdem Saracenis tribuit. Tameſi ex prælaudatis Scriptoris ubi omnino erui haud poſſit, conſtat tamen.

STANDARDUM pro *Carrocie* uſurpari, vel certe eiſdem fuiſſe formam. Simeon Dunelmienſis an. 1138. *Qui omnes procedentes fecit Alvernum in campo quodam... ſtaardat, id eſt, malum navis creverunt, vexillum s. Petri... in eo ſuſpendentes.* Ricardus Haſtuſaldenſis de Geſtis Stephani Regis Angl. *Max autem aliquorum in medio cuſuſdam machine, quam illi adduxerat, uuius navie malum creverunt, quod ſtaardard appellaverunt, unde Hugo Sotewagina Eboracenſis Archidiaconus:*

Dicitur à ſtando ſtaardardum, quod ſteſit illie Militia prohibet viacere ſive mori.

In ſummitate vero ipſiſe arboris... vexilla ſuſpenderunt. Chronicon Andrenſe ann. 1134. de Comite Flandriæ: *ſtaardardum altiffimum, Dragoem deſuper præferentem, Comes ſuper ſuper curram quaſtor ratarum duci fecit, quod Rex cum tota Francia indigaoſulis.* (Hæc totidem verbis leguntur in Genealog. Comit. Flandr. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 391.) Willemus Briton lib. 11. Philippid. Otonis Imper. vexillum deſcribens:

ſtaardardum ædificat, miroque inſignis bonoro.

Max:

Erigit in carro palmæ, pſoque draconem Implicat, &c.

Quæ hiſce verbis vernaculis reddidit Guillelmus Guiri in Hiſt. Francor. Mſ.

*Orbes pour la pais deſpecier
Fait ſon ſan Eſtendars dreier,
Fols eſt qui plus riche cerche.
Un grant dragon et ſur la perche,
Qui ſuſ un beau char poſte,
Pere Franco oſta la geule bête,
Pour le Reaumechalougior,
Coms il deſut tous mangier.
Cit dragons ſouſſant la banniere
Des conaſſances l'Emperier
Qui porte au bel & aloré,
Deſſus et un aguil doré,
C'eſt ſigno de guerre cuiſant.*

Matth. Paris an. 1256. *Exevates igitur cives in multis indigne gravi circitor ad 50. millia armatorum obvium Imperatori cum ſtaardardo ſuo, quod Carrucam, vel Carrochium appellant, indubitanter perrexerunt.* Egidius Aurez-vallis Monachus in Alexandro Epifcopo Lond. c. 24. *Capitque datus vexillo, diſto Gallico ſtaardard, & pectumario, à Regina Angliæ ei miſſo, quod ſaſtu Inperbia quadriga boum ſerebat.* Eadem ſerme habet Braburnius. Adde Levoldum Northovium in Chronico Markano an. 1287. Ita *ſtandard* pro *Carrocie* uſurpavit le Roman de Garin:

*Noſtre Emperere fiſt l'Eſtendars venir,
Muls l'a bien ſes de Chevalier emplit,
Et de Serjans, porte ſez ſoſtenir.*

Infra:

*Mis le grans gens Fromoud le poſteſt,
Sort l'Eſtendars ſon ſes uos reſortir.*

Alibi:

L'Eſtendars verſe, & li bur eſt levex.

Jam vero quod *ſtaardardum* ſignum & vexillum fuerit ſtatorium, à veteri Teutonico *ſtanda*, & *ſtanza*, quod eſt ſiſtere, deducit Loccenus lib. 3. Antiquit. Suecicar. cap. 2. Hugo vero Eboracenſis Archidiaconus à Latino *ſtare*.

Apud Anglos præcipuum Regis vexillum *ſtaardardum* etiam diſtum fuit. Hinc *ſignum regium*, quod

F f 2

vocaturs *Standard*, apud Scriptores rerum Anglicarum, Radalphum de Diceto pag. 480. Bromptonius p. 102. Henricum Huntintonensem l. 8. p. 282. Robertum de Monte ant. 1065. 1138. Marti. Paris. p. 528. Diversum tamen à *Dravus*, de quo supra egimus. Marti. Westmonaster. an. 1016. *Revisio laes, qui ex more erat inter Ducem et Standardum, novum in animum primam.* Sed ad *Standardum* vicem *Carroci* praeberis, non omnino exploratum.

STANDARD. Rigordus an. 1190. Deinde de super corpora Sanctorum duo *Standardi* decenter inseruntur pro memoria Sanctorum. Marti. p. 102. *et insula contra inimicos crucis Christi pugnatur propriis manibus accepit.* Eadem voce utitur Itah: Jo. Villaneus l. 6. cap. 77. describens *Carroci* Florentinorum. *Era uno carro in su quattro rote, tutto dipinto di vermiglio, et horrevos fu due gradae antenne vermiglio, in su le quali venivano il grande Stendard dell'arme del Commune di Firenze, bianco et vermiglio.* *Il quale Carroccio tirava uno grande et forte paio de buoi, tutti coverti di panna vermiglio lano, che solennemente erano deputati al detto Officio.* [Vide Murator. tom. 10. col. 660. in Notis.]

¶ **STANDALIS**, ut *Standardum*, Nicolai Specialis de Reb. Siculis l. 3. c. 14. apud Muratorum tom. 10. col. 1022. *Couraud Auria* consistens in animo se victorem, se possit in primo conflictu vastum hostem, quod vulgo *Standardum* vocant, obnuere.

¶ **STANDERIUM**, Eodem intellectu. Adrianus de Veteri-bus de Reb. Leod. apud Marten. tom. 4. Ampliss. Collect. col. 1294. *Item, quod habuerunt Standardum s. Lamberti, et requireretur dimissus de Marka, quod velles portare...* Ecclesia requisita de delibendo *Standerio*, responderunt, quod nihil pertinuerat ad eos. Ibidem col. 1315. *Rogaverunt etiam consules filios de majori, quod ostenderet *Standorium* sancti Lamberti, et ponerent super altare.* Occurrit rursum col. 1316. de 1377.

¶ **STANTARIUS**, Eodem significato Jac. Anr. Ann. Genueu. edit. an. 1183. apud Murator. tom. 6. col. 580. *Infuper (ordinatum fuit) quod Stantarium B Georgii de cetero non portaretur per mare aliendi nullo modo, nisi essent galee 10.*

¶ **STANDARDUS**, Eadem notione, in Charta ann. 1130. tom. 1. Hist. Dalph. p. 69. col. 2. *Et in dicta exercitio de patria Ducis Sabaudia quingue Capitanei suos Standardos deferre fecerunt interseuerant.* Funtus Jo. Galez. apud Murator. tom. 10. col. 1026. *Et postea ipsi steterunt ibi cum dictis feudis ad recipiendum et ostendendum consanones, bannerias, Stenderos, cymeria, &c.*

¶ **STINDARDUM**, Eodem sensum Ann. Estens. Jacobi De Layro, apud eundem Murator. tom. 18. col. 97. *Tamen exercitum... in ostium subio introduxerunt cum vexillis et Stindardis dom. Datis &c.*

EXTENDARIUM VEXILLUM, apud Albertinum Musacum l. 5. de Gestis Italicis. rubrica.

Frequens mentio est vocis *Estendard* apud Scriptores veraculos, apud quos fere semper pro præcipuo exercitus vexillo usurpatur, f. ronsistat 4. vol. c. 18. Monstrelet. l. vol. p. 248. 254. a. vol. p. 353. vol. 8. Berrium p. 108. Meerbekum in Obsequiis Caroli V. Imp. p. 79. 85. Chron. Bertrandi Guesclini:

Triebout du Pons quant vis d'Angiois ferremens Qui faisoient Estendard du penou bel & geat.

2. **STANDARDUM**, alia notione, scilicet pro Ponderum & mensuram exemplari & modulo. Gall. *Estalon*, Angl. *Standard*, f. uspat Flea l. 2. c. 8. Committitur alicui Clerico vel Laico cura & custodia mensurarum regiarum, quæ pro *Standardis* & exemplaribus mensurarum regni habentur, ulnarum videlicet, Anglicum. ponderum, &c. Joan. Britton in Legibus Anglicis. pag. 2. *Et que celui mesmes ou l'un ou l'autre soient assignés de effaier*

sous pays et toutes mesures par toute nostre verge, parmi nostre Royaume selonc nos Estuadars, &c. Et pag. 74. cap. 30. *Nous volons que nul n'aye mesure en nostre royaume, fors que nous, mesme ou l'un ou l'autre de nos mesurs et ses pays de nos Estuadars, si come bussell, galons, lieures, aunes, et toles autres mesures.* Adde pag. 75. v. 76. Charta Gallica sub Edw. III. apud Warzium in Antiquis. Hibern. *Que la liure de mailles par poids de l'Estuandard de la change contiendra 21. soli par compte.* [Vide supra Stampas.]

¶ 1. **STANDARDUS**, Cognomen ejusdem Guilelmi Militis, quem ita appellatur ob animi ferocitatem inuere videtur Sallas Malaspina de Reb. Sicul. apud Baluz. tom. 6. Miscell. p. 324.

¶ 2. **STANDARDUS**, f. Castellum, apud receptaculum, Gall. *Regard*. Charta an. 1143. apud Rymer. tom. 11. p. 33. *Angels, suspirales, Standardos, ceterasque machinas sub & supra terrenas, dictis conductibus quovis modo necessariis, &c.* Alia ejusdem an. ibid. *Diversas aquas recensitis conductus, cum Standardis ceterisque machinis & pipis plumbicis...* construere... prepaant.

¶ **STANDARIS**, ut supra *Standa*, Buschius de Reformat. Monast. apud Leibnizium tom. 2. Script. Brunsvic. pag. 889. *Amptor, fassoner et Standares de Hanae babuerunt ducatas.*

¶ **STANDERIUM**, ut *Standardum* 1. Vide supra in hac voce.

¶ **STANETE**, Charta an. 944. apud Ughellum tom. 1. Ital. sacræ col. 551. edit. an. 1717. *Quod fiant ipse Stanete res inter terra & vinea mediorum ducentorum, &c.* Leg. videtur *Stanes*, politæ.

STANGA, Trigulus, pertica, [velut, viaculum,] Germanais *Stange*, Italis *Stanga*, ut *Stangare*, v. e. m. m. n. Mamotretus ad 23. Jud. *Sudes est pertica sive Stang.* Habetur in Vita B. Andree de Galerna n. 11. & apud Petrum de Crescentiis l. 10. de Agricult. cap. 33. [Acta 9. Cypriani tom. 1. April. pag. 849. *Bene clauduntur et implentur cum Stanga ferreis pro conservatione tanti thesauri in arca marmorea.* Vide Staca.]

STANGARIA, Eadem notione usurpari videtur in Legge Longob. edit. Heroldi pag. 193. *Si quis de sepe Stangariam faciam unam tulerit, componas sol. 3.* Editio Boherii l. i. tit. 25. §. 30. *Si quis de sepe Stangariam faciam unam tulerit, &c.* Edicio Lindenbrogii, pro *anam* habet *urmen*. Sed malim *Stangaria*, ut sit palus defixus stans: Moenim: si autem *peritica* transversaria tulerit, &c. Glossæ vet. *Stangaria*, p. 30. 4. 7. Vide O. Ferrarium in Staggio.

¶ **STANGIUM**, Idem videtur quod *Stallagium*, Præstatio que fit ob merces venum expolitas. Vide in *Stallum* 1. Charta Ludovici Junioris Regis Franc. an. 1154. ex Tabul. Montis Mart. In eam *capitum multis presentibus Barbaricum villam, Stangiam, cum iustitia et districtis.* Charta an. 1193. tom. 1. Hist. Dalph. p. 35. col. 2. *Sive prædicta ostra, et sonda consistant in castellis, pedagiis, telonis et gabellis, stangiis, ripariis, aquarum ductibus, &c.* Vide *Stangia* 3.

¶ **STANGNUM TERRA**, 1. Modus agri esse videtur, et si pro *Stangnum*, Gall. *Et ang*, scriptum esse vult *Madox*. Charta an. 1281. in Formul. Angl. p. 117. *Dictus Robertus dimisit dicto Simoni unam Stangnum terre in clausu suo in Lello... habendum et teneadum dictum Stangnum terra dicto Simoni et heredibus suis... et dictus Robertus et heredes sui, dictum Stangnum terra dicto Simoni et heredibus suis... warantagimus.*

¶ **STANHOGIA**, Mons lapidosus. Vide *Hoga*. **STANIUM**, Panis speciosus. Statuta Raymundi Comitæ Tolosæ & Legati Apostolici an. 1233. apud Carolum: Canonici etiam regularibus prohibemus, ne sit eorum habi-

habitus notabilis, ... sed secundum Statuta Concilii Avinionensis & Montispeffulani, capis, tunicii, pulli, caligis, de aliqua brunetacina vel nigra, vel etiam Stannio forte, vel cameloto, vel aliquo nio colorato panno, seu sumptioso, vel aliquo serico de castoreo non utantur, &c. Videtur legendum Stannio. Vide Stannoforis, Staminea, & Stannum.

¶ STANKA, ut supra Stanea. Descriptio bonorum dom. de Stanka ex Tabular. Audomar. Jacet retro molendinum versus solem sub Stanka virtutis à parte Boissen ... tendit istud dominium versus solem directe in forea sub dista Stanka d'aval.

¶ STANNARIA, Stanni fodina. Litteræ Henrici III. Reg. Angl. an. 1200. apud Rymer. tom. 1. p. 243. Propter que eidem assignavimus Stannarias nostras de Cornubia & Devoniam, cum omnibus exitibus ex eis qui proveniant. Vide Stagnaria.

¶ STANNARIA CURIA, Quæ ad Stanni fodi nas spectat. Charta Edwardi III. Reg. Angl. 200. 1337. apud eundem tom. 4. p. 736. Actum explicit, proficui & perquisiti Curia Stannaria & minere in eodem comitatu (Cornubiensi.)

¶ STANNAREATUS, Stanno fuso perlitus. Statuta Ord. Cister. ann. 1233. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1355. Caveant de cetero Hispania & Vasconia, & alii omnes abbates ordinis, ne sellis eorum curiosis, aut frenis, ornatis laminis, vel lunulis Stannareatis ... utantur. Vide in Stagnum a.

c. STANNUM, pro Stagnum. Ugutio: Stannum est, aqua stans, artificio piscis habens. Piscina est aqua stans artificio non habens, sed carens piscibus. Charta an. 1263. in Hist. Moomeoreciaca p. 113. Quoddam molendinum .. cum giardino, prout se comportat nunc & retro, & Stannum contiguum illi molendino, &c. Alia an. 1234. in Hist. Castellionensi p. 244. Et eis licebit herbas colligere cum succis, salis seu colatis in Stannis nostris pastis. Ita præterea usurpatur io M. Pastoralis Eccl. Paris. lib. 4. Ch. 35. [Leg. Normao. apud Ludewig. tom. 7. Reliq. Mill. p. 158. Sciendum est quod nullus fluvium aliquem in Stannis vel confossis suis desinare potest, nisi à solo occidente usque ad eundem orientem.]

¶ a. STANNUM, Sedes & apotheca, ubi merces venum exponuntur, idem quod Stallum 1. Litteræ Philippi III. Franc. Reg. ann. 1277. tom. 3. Ordio. p. 61. Quod Stannum seu stallum ejusdem castri seu ville ad vendendum panem seu carnes, aut pisces, vel quelibet mercimonia, ad distam Mariam & virum suum persineat. Stannum draperie, in Charta Calomontis 200. 1399. in alia Thoffiac. ann. 1404. Charreria tendens à Stannuo, Petret versus s. Desiderium. Vide Stannum.

¶ 3. STANNUM, Vas stanneum, quævis supellex ex stanno. Statuta Eccl. Nanoer. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 958. Patellurum seu, Stannorum, mensuram & aliorum sufficientium utensilium duorum aut trium proximorum rectorum arbitrio commissum assimilandum. Inventar. ann. 1379. ex Sebedis Cl. V. Lancelot. Item tria parva Stanna modici valoris ... Item unum Stannum parvum ... Item duo magna Stanna.

¶ 1. STANS, Domus, habitatio. Statuta Avinion. Mill. Statimus quod ... de Stantibus duris lapides non accipiantur sine consensu curie. Vide Singia.

¶ a. STANS, Non Stancia, Gr. Στασις, Monstrofa, absurda. Vetus Irenæi Interpret. l. c. n. a. Et nisi occasionem dabimus ... ad averendum eam (scoteotiam) non Stancia, neque apta veritati offendentis ea, quæ ab iis dicuntur.

STANTAREUM, STANTARIUM, pro Statarium, Candelabrum majus, quod per se stat. Glossæ Lat. Græc. Statarius, στατάριος. Vetus Charta Cornutiana, edita à Suareio: Coronas argenteas cum catenulis suis & delat. Tom. VI.

phinis 8. cindelas argenteas s. cum catenulis suis, Stantareas argenteas, & in Confectione octavas argenteas a. cum clavis sua. Infra: Septem pbaros areos, duos habentes delphinos & tonos, & berratos, cantabatos areos majores sex, minores ca. & illia areas a. & Stantarum areas 13. Vitas. Desiderii Episcopi Cadurcensis c. p. Adjunct & Statarii cecorum corporibus apinti. Vide Corcofata.

STANTARIA. Vide Stanga.

¶ STANTARIUM, STANTARUM, ut Standerdam. Vide iohac voce.

1. STANTES, apud s. Cyprioum dicuntur, qui in fide perstiterunt, uti & cootratro Lapsi, qui à fide defeccerunt. Epist. 14. Presente & Stantium plebe, quibus & ipse pro fide & timore suo honor habendus est. Epist. 3. Oremus pro lapsis, ut erigantur: oremus pro Sanctis, ut non ad ratinas usque tententur. Ita Epist. 27. 30. 37. lib. de Lapsis, &c.

¶ a. STANTES, Stagna, io Charta 20. 1004. ex majore Chartul. s. Victoris Massil. fol. 22. De alio vero latius, confortes usque ad Stantes qui sunt contra Marigniana. Forte pro Stagnantes.

1. STANTIA, Camera, ex Ital. Stanza. Gualvaneus Flamma in Chron. Mediolan. c. 284. Ipsi Reges, dum viverent, stabant in Palatio magno inter Ecclesiam s. Marie, & Canoniam Decumanorum, ubi orant multis Stantiis. Inter alias erat una sala, quæ continebat decem milia personarum, &c.

a. STANTIA, perperam scribitur in Legibus Rachi Regis Longobard tit. 4. §. a. pro Sententia, uti præfert Lex Longobard l. a. tit. 21. §. 18.

¶ Hæc sunt legis prælaudatæ verba: *Quin si Stantia, quam ante liberor homines tres aliquis fecerit, stare debet, quantum magis ea causa qua per guardiam firmatur.* Quibus verbis minus consonare videtur Cangii emendatio: quæ cum eam ob causam, tum ob consentientes io hac lectionem Codices editos & Mill. rejicit Muratorius, qui observat Sententiam dixisse Loogobardos, quod Itali appellant Accordo, hoc est coventionem live pactionem coram tribus liberis testibus, notario nullo adstante, initam. Vox derivata à Stint, addit idem Muratorius, quod significat decretum est, deliberatum est. His addi potest Glossa in l. si quis debitorem, de debitis & gaulimoniis, ubi Stantia iotelligitur Pactum obligationem, in quo omnino stare debetur.

¶ 3. STANTIA, STANCIA, Statutum pretium, præscripta æstimatione, Gall. Taxe ab Ital. stanzare, statuerere. Vide Sessorium a. Statuta Saluciar. col. 2. c. 55. Stantum est quod Possessor Salacinarum tenentur singulo trimestre eligi facere ad brevia in consilio duos Stantiores, qui habeant omnimodum potestatem taxandi & Stantiandi carnes, vinum, panem, pisces, oleum, caseum & butyrum ... Nec possint dici Stantiores duo licentiam alicui personæ vendendi dictas res ultra Stantiam sub pena floren. 16. Statuta Mootis Regal. fol. 48. Item, stantum est quod homines Rocebeadurum, &c. possint in eorum villis statuere & ordinare quicquid illi placebit super eorum mensuris & Stanciis, &c. Ibidem fol. 283. Item, stantum est quod dom. Vicarias facias fieri Stanciam, ut infra. Et quod Stanciores non possint nec debeant vendere carnes plusquam eas vendunt macellarii, antequam fiat Stancia per ipsos, sub pena fol. 62. Pluries occurrit. Quo spectat, nisi fallor, Charta vermacula an. 1403. in Chartul. Latinac. ubi legitur, Ban on Estancbe de vin, quo significari videtur jus pretium imponendi vino distrahendo: nisi malis intelligere de jure vioum suum particulatim vendendi, aliis à vini proprii venditione cessantibus, à Gall. Etancbe, fupprimere. A Stancia.

¶ STANTIARE, Statuere, definire. Chron. Parmen. F f 3 le

scadan. 1287. apud Murator. tom. 9. col. 813. *Parlamentum factum fuit in Castro Franco episcopatus Bononie per ambasciatores Communis Bononie pro ipso Communi, & per dom. Capitulum populi Perma... Et quidquid firmaverunt, Stantium & factum fuit per utrumque Commune. Ab eodem fonte.*

¶ STANGIARE, Mensuras ad exemplar exigere, Gall. *Etalloner*. Statuta Montis Regal. fol. 272. *Syndicus Communis teneretur fieri facere unam piam de viro factam in forma unius amole, ad quam mensurentur & Stancientur fessarii & ming.*

¶ STANGIATOR, Qui ex officio mercibus pretium incidit. Eadem Statuta fol. 33. Item *Stanciores pro quolibet tercio super vicinalibus, &c.* Vide supra.

¶ STANTIVUS, Stans, erectus. Chartul. Kemperleg. *Ab ipsa petra Stantiva, in via qua ducitur de matro ociecia ad s. Germaum ... usque dum perveneris ad petram Stantivam longiore, qua est in via ubi cepit de visio, &c.*

¶ STANTOR, Ordericus Vital. lib. 9. de Balduino, ad Prioste Edessano adoptato: *Targidus igitur Princeps, liore perfidia que cecatus, Christianis infidias pratendit, & Stantori suo in expeditione cunctis imperavit, ubi ... Balduinum ... interfeceris.* Ubi legendum *Statori*, id est *Mauroscallo*, seu copiarum duci, quomodo *Stratorem* vel *Prostratorem* appellatum observavimus ad Cinnatum pag. 475.

¶ STANUM, Panni genus, Gall. *Estamine*. Concil. Dertusan. 1229. ioter Hilpao. tom. 3. pag. 663. *Nullus ... vestiri audeat vestibus alterius panni, quam de lana vel Stani, non rubei vel viridis coloris.* Vide *Stamina* & *Stanium*.

¶ STAPASLINGUN, Tormenta, genus machine, in GL. Monf. apud Schilter. in Gloss. Teuton.

¶ STAPELLA, Emporium, forum publicum. Vide *Stapula* 1. Avesbur. in Hist. Edwardi III. Regis Angl. pag. 193. *In crastino s. Petri, quod dicitur ad Vincula, anno Domini proximo supradicto (1353.) ex preordinatione Domini Regis Anglie & Consilii sui, Stapella lanarum incepit esse apud Westmister, & locis aliis in Anglia.*

¶ STAPES, STAPEDIUM, STAFEDA, *Stapha* aliis, qua quis in equum tollitur. [Vide *Stassa*.]

¶ STAPES, Miracula s. Quirini Mart. l. 2. n. 30. *Consensu equo, dum Stapedi pedem inderet.*

¶ STAPEDIUM, Clemens IV. PP. apud Rainaldum anno 1311. m. 13. Cum ipse Pontifex equum ascenderet, tunc *Stapedium sella ejus, & arepto frango equum ipsum adduxit.*

¶ STAFEDA Iter Camerarii Scoticci a 27. *Defellariis, Epippiariis ... opponunt sellis mala & vitiosa epippiaria, frana falsa, & corruptus Stapedas, unde multi leduntur.*

¶ STAPFOLLUS. Vide infra *Staphus*.

¶ STAPESAKEN. Vide supra *Stafaken*.

¶ STAPHA, STAPHIL. Vide *Stassa* 2.

¶ STAPHILUM. Leo Or. lib. 4. c. 47. *Afferens inde ad ipsum Staphilum de Maella. Capitulare Radelchisi Principis Beneventani c. 10. Inter Beneventum & Consilium sit finis ad ipsum Staphilum.* Charta Cresimiri Regis Croatiae & Dalmat. ann. 1067. apud Joan. Lucium l. 2. de Regno Dalmat. cap. 8. *Territorium ... a quercu, que stat supra vallum rabiosam, usque ad Staphilum, qui hoc de causa finis est in irivio, quod est contra Sablacum, &c.* Charta ann. 1141. apud Ughellum io Episcopis Cumanis: *Et ab alio latere parte septentrionis finiuntur in terra dominica, incipiens à Staphila, & us descendens directum.* Alia apud eundem in Theatinis Episcopis: *Sicut antiquis & iustis limitibus terminatur, Staphile inter montes, &c.* Ita tom. 5. p. 848. 876. &c. Vim vocis ignorare le fateat Angelus à Nuce, in Notis ad Chronicon Galinense. Quoddam de eodem vo-

cabulo commentatus est Holfstenius in Dissert. de *Fide Staphilari*, edita cum notis ad Stephanum, quæ nescio, an omnibus ardeant.

¶ STAPHILUM, pro *Staphilum*, habetur, ai fallor, in Charta Langobardica in Chron. Beneventano s. Sophie pag. 373. *A fine Venatoris pro terra usque in Staphilum inter duorara, &c.* Pag. 383. habetur *Staphilum*.

¶ STAPHIA, Stapes, ista phasica, qua in equos tollitur. Vetus Inscriptio à Wolphango Lazio & Hierona Magio l. 2. Miscell. 14. allata: *Dum virginibus placere cupere, per hanc Staphia, & Staphia interi.*

¶ Recens est hæc inscriptio quam uti veterem laudarunt nonnulli Scriptores, utpote quæ parentem agnoscat Franc. Columnam in Somnio Polyph. lib. 1. cap. 19. ubi alias ex eadem officina congeffit. Vide Meoagiao tom. 4. p. 83.

¶ STAPIO. Fortunatus in Vita s. Radegundis c. 13. *Accedens ad cellam s. Juneris, diazine, quæ s. ornabat felix Regio, composio sermone, ut loquar barbaro, Stapiem, amissis, manicis, celsis, fibulas, cuncta auro ornata ... sancto eradi alari.*

¶ Mabillonius ad hunc locum sac. 1. Bened. p. 321. *Stapiem* interpretatur pedum ornamenta: ois quis scribendum malit *Stapiem*, à Germanico *Seappel*, vitta, capitis redimiculum, quo regum diadema designatur.

¶ STAPLE. Vide infra io *Stapula* 1.

¶ STAPULUM, Palatium, domus, ædes, ut quibudam placet, ex Germanico *Stapel*, locus stabulandam mercium: sic autem proprie vocabant ædificia tumultuario opere extructa, aliquot stipitibus inmixta, quos Anglo-Saxones scapte dicant, ut mox docemus. Lex Salica tit. 57. §. 3. *Si quis aristationem, hoc est, Stapulum super mortuum unius capula verit, aut manducum, quod est stradura, sive selave, qui est ponticalis, &c. ... super bovem mortuum de fecerit, &c.* Lex Ripuariorum tit. 33. §. 1. *de intertata ec: Si auserit extra regnum super Bo. (notes) ad Regni Stapulum, vel ad eum locum, ubi mallos est, aut laudem suam in prestante habeat. Tit. 67. §. 5. Et cum ta. ad Stapulum Regis ... conjurare student. Tit. 75. Si quis caballum, hominem, vel quambilibet rem in via propriam, aut eum secutus fuerit, per tres marchas ipsum ostendat, & si postea ad Regni Stapulum duca. Ubi Lindenbrogus & Baluzius monet in aliis Codic. legi *Stapulum, stafelium, stappolum, staffulum, & stapulum*.*

¶ Ex variis hæc lectionibus conjicere licet *Stapulum* æque à Germanico *Stapel* & *Stafel* deduci posse: quod postremum eratum, statumque futurum, statum, itidem & gradum, tribunal, solium designat. *Staf, Stafel, gradus*, in Gloss. Teuton. Schilteri, ubi & *Stafallum, passibus, & stafp, passum*, ex GL. Monf. laudatur. *Stafel* præfert Eccardus, qui Gangium in vocis *Stapulum* interpretatione cum ex Legge Salica, tum ex Legge Ripuariorum errasse contendit: hic liquidem, ipso teste, *Stapulum* gradum, tribunal sonat; in Legge vero Salica pro Statu honoraria sepulcro impolita usurpat. Vide *Aristate*.

¶ STAPRON, Ventrale crassum. Comput. an. 1425. apud Kennet. Antiq. Ambrosd. p. 576. *Et in stipendio Katerina Colyns facientes mentalia coquere boe anno 20. denar. & in datis eidem pro uno Stapron 3 den.*

1. STAPULA, Emporium, forum publicum, in civitatibus præsertim maritimis constitutum, ubi merces extraneæ publice distrabantur: vulgo *Estapla*, à voce Latina *Stipulum*, ut quidam putant, ut Kilianus & alii volunt, à Germanico *Stapulum*, quod in *nummi* aliquid conservare designat Salmasius in Observeat. ad Jus Atticum & Romanum, scribit *Stapen* exponi in veteri Lexico Saxónico-Latino *forum: unde sacre stapam, vulgo*

vulgo dicimus, inquit, quod Græci vocant *σταπύλα* *stapula*, Latine *commissum præbore*. Iisdem Anglo-Saxonibus *staple* & *stapels*, sulcrum mensurarium sonat, & *stapular*, stipites iidem dicunt: unde fortean foris ac rudibus publicis nomen inditum, ab apothecis, seu, ut nostri vocabant, *stallis*, que in locis urbium, aut pagorum publicis tumultuario opere supra stipites erigebantur, quemodo de *Halls* diximus. Boxhornius in Theatro Holland. p. 200. *Stapula est ius, in quo potestas conceditur aliando invictis mercibus quasi manu injiciendi, ab inquisitione cursu retrahendi, ac denique ita sistendi, ut non prius, quam publico foro vendita ibi fuerint, alio transferantur*. Ita enim dicitur à *Stapelen*, quod in nam aliquid coacervare designat, &c. Egidius de Roia ann. 1324. Item *Brugis Stapulam concessit omnium rerum, quæ apud Sluham applicarentur, ut quæcunque patria*. Henr. de Knyghton ao. 1353. *Ordinavit Stapulam esse Londoniis*. Idem ann. 1363. *Ordinavit Stapulam lanarum esse apud Calisiam*. Eadem habet Thomas Wallinghamus. Camdenus in Britannia, in Coritan. ait, Lincolniensem urbem ab Edwardo III. in *Stapulam*, quam vocant, i. in lanarum, coriorum, plumbi, &c.emporium constitutam fuisse, &c. [Chron. Angl. Th. Otterbourne pag. 176. Hoc anno (1388.) fuit parlamentum tenentum Cantabrigie, in quo multa sunt statuta, ... de Stapula revocanda de Middleburge ad Calisiam. Vide *Stapella*.]

¶ *STAPLE*, apud Elbmam in Vita Henrici V. Reg. Angl. c. 108. p. 295. *Cumque, post paucas & expeditas dietas, appropinquaret Calisiam* (Henricus Rex) *epidano & mercatores suos ibidem de la Staple, in solenni festivoque apparatu ... obvio babuit*. *Estaplo*, in Confect. Aulicæ art. 148. locus ubi vinum venum exponitur. Vide *Estapula*.

¶ *STAPULÆ MAJOR*, Qui collegio *stapule*, seu mercatorum præsit. Charta apud *Madox* in Formul. Angl. p. 20. *Radulphus Dedmer Miles, Major Stapule Westmonasterii ad recognitionem & debitum in eadem Stapula accipiendas de pueris ... significo quod ... veneram coram venerabili viro Thoma Seymer Militie, tunc Majore Stapule predictæ, ac Constabulario ejusdem, &c.*

Manet etiamnum in Picardia nostra oppido, ad Quantii fluvii sitio, *Stapularum* nomen, quæ meminit Lupus Ferrariensis Epist. 14. hodie *Elaples*, ex qua ortus Jacobus Faber Stapulensis, cujus elogium contemneret Molinæus in Repetit. Legis 7. D. de liberis & posthumis n. 70. & ad Constat. Bononiensem, Thuanus l. 16. & Sexvola Sammarthanus in Elogiis virorum illust. Neque aliud est oppidum ab eo quod *Wicium*, & *Quantivicium* vocant Scriptores paulo superioris ævi, cui temporis perinde ac *pyritus* nomen præcæteris Annalibus Francorum Bertiniani ann. 842. & Vita S. Vandregesili p. 387. to. 3. Hist. Francor. Papæ enim & aliis *Emporium* exponitur locus *supra mare*, vel locus, ubi negotiatores concurant: adeo ut *stapula* & *emporium* idem sonent. Scio, quædam id nominis Monasterio S. Judoci ad mare adscribere: sed non ardet eorum conjectura, quam alibi discutendum reservamus.

SCRIPTUM DE STATU STAPULI, J. C. Anglis & Cowell. l. 3. Instit. tit. 2. §. 6. & est obligatio infinnata si ve de recordo, quæ eorum Majore stapuli in presentia alterius duorum Constabulariorum recognita, & per eum sigillata. Cujus obligatio est vi, si debitor in solutione defecerit, creditor auctoritate Prætoris corpus, terras, & bona ejus sibi ufque ad satisfactionem arripit & detinet, modo infra limites stapuli ipse reperitur, vel bona ejus præbendi possint. Ejusmodi vero scriptum non modo inter mercatores, sed interdum inter omnes Regis subditos locum habet.

¶ 2. *STAPULA*, Instrumentum quoddam navi

instruendæ necessarium: Angli *Staplo* vocant quod Galli *Gache* dicunt: Charta Edwardi III. Regis Angl. an. 1338. apud Rymer. to. 5. p. 6. *Tibi præcipimus quod tot pontes, cleias, bordas, rackets, cordas, canevacia, Stapulas, anulas, alavos ferreos, delia vacua, & alia quæ pro hujusmodi exspicamento egorum necessaria. ita novibus ponti facias*.

¶ *STAPULARIUM*, Serius, nisi fallor, *stallorum* seu sedium in choro. Obiit. Mf. Eccl. Morin. fol. 44. v. *Missa solemnem commemorationis ejusdem B. M. Virginie quilibet die Lunæ ... per vicarios presbyterum, diaconum & subdiaconum dextrilateris majoris Stapulæ; 2. per vicarios presbyterum, diaconum & subdiaconum minoris Stapulæ; ejusdem dextrilateris; 3. per vicarios presbyterum, diaconum & subdiaconum majoris Stapulæ sinistrilateris; & 4. per vicarios presbyterum, diaconum & subdiaconum minoris Stapulæ ejusdem sinistrilateris vicissim celebrandam fundatis*.

¶ *STARA, STARIUM, Sextarius, Sestier*. Charta an. 1195. apud Ughellum to. 7. p. 321. *Sex cuppas olei, & 4. salmæ vias, & sex Starias grani, & sex Staras bordei*, &c. [Chron. Parmense ad an. 1271. apud Murator. to. 9. col. 785. Et per Communo Parma solvebat decemibus blavam forestariam in Parma ad vendendum 12. Imperiales de Sira frumenti.]

¶ *STARIUM*, Eadem notione. Tabularium Casaliense an. 1199. *Insuper unam petiam de terra, in qua feminari possunt duo Starias frumenti*. Charta Caroli I. Regis Sicil. an. 1277. apud Ughellum to. 7. p. 87. *De decime quoque olei, ... militaria in. que sunt ad Starium Bari Staria 400. Nomina Potestatum Padue ann. 1258. Hoc anno ... Starium frumenti valus solidus 20. & ultra*. [Chron. Earf. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 420. *Cassalis de Barro modiorum 39. & Starium 7*. Occurrit præterea apud eund. to. 8. col. 277. 375. to. 12. col. 1130. inter Probat. Hist. fam. de Grandi p. 2. & in Statutis Vercell. l. 3. fol. 57. *Sier*, in Statutis Loffen. art. 73. Vide Vitam S. Zitzæ Virginis Lucensis o. 5.

¶ Pro Sextario, mensura liquidorum, occurrit in Chron. Assenii apud Murat. to. 11. col. 163. *Sinum unum vini (vendebatur) florenis duobus auri*. Chronic. Modet. apud eund. to. 12. col. 1085. *In vegere Starium vias remanserat*. Statuta Vercell. l. 1. fol. 15. *Starium unum boni & puri vini veteris, &c.*

¶ *STARIUS*, Eodem significatu. Chron. Mutin. apud Murator. tom. 11. col. 99. *Mucina vendebatur Starius frumenti tribus libris Mutinensium*. Chronic. Etense ad an. 1347. apud eundem to. 15. col. 433. *Tunc temporis inter cetera Starius frumenti valuit in Forariae sol. 28*. Johao. Demoussis in Chron. Placent. ad an. 1185. to. 16. col. 456. *Starius frumenti pro denariis 12. & Starius ficalis pro den. 10. & Starius spelta pro den. 5*.

¶ *STARANI*. Otto Morena in Hist. Rerum Laudensium p. 19. *Sequenti igitur festo SS. Gervasii & Protasii ... ceperunt Mediolanenses Staraos de Parvia, qui Sexannum de prædatis fuerant, &c. Ubi loci Starani, à Scaru militari, legendum putat Felix Olus; ex Mf. Cod. Mediolanensi. Vide Scaræ 3. & Starani*.

¶ *STARARIA*. Vetus Charta apud baron. an. 1188. *De Capitaneis sit saluum arbi & populo Romano quidquid ab eis conventum est & permissum Roma per scriptum & juramenta & plenarias, & Stararias ac preces*. [Idem forte quod *Starania* 2. Vide in hac voce.]

¶ *STANCIA*. Vide infra *Stancie* & *Stancia*.

¶ 1. *STARE*, Esse, permanere. Canones Hibern. c. 9. apud Achter. to. 9. Spicil. p. 3. *Puer vero ab infantia ecclesiasticis ministeriis deditus usque ad viginti annos ætatis sue annum lectos sive etorista Stet*. Cassari Annot. Genueus, apud Murator. tom. 6. col. 290. Et civi-

Civitas Stetis absque episcopo annuum unum.

¶ STARE IN ARBITRIO ALICUIUS, recte dicitur delecta particula in. Oberti Cancellarii Annal. Genuei. ibid. col. 315. Demum juraverunt Stare de guerra & pace, & de omnibus litibus in arbitrio predictorum Consulum.

¶ STARE AD CRUCEM. Vide in Crux, col. 186.

¶ STARE PEDES, ubi superfluum est Pedes. Vetus Ceremonialis M. B. M. Deaurat. Tolof. Dominus Prelatus, aut ejus vices gerens accipit stolum preparatam à sacrista & ponit super collum & aquam benedictam in manu, ut moris est, & Stas pedes, & convenit curvatur.

¶ STARE RECTO, vel Ad rectum, pro Stare juri, Stare en droit, in Statutis Loffen. an. 1548. art. 11. Vide in Rectum.

¶ 1. STARE, Habere, domicilium habere. Charta an. 1405. ex Tabul. S. Victoris Massil. In loco in quo maluerunt Stare sue flagium facere. Chron. Parmense apud Murat. to. 9. col. 772. Et multi propter famem cum familiis eorum recedebant de civitate & ibant ad Standum alibi. Hinc

STARE dicebantur tenentes, qui refectissim debebant dominis suis, seu flagium: ex Charta ann. 1162. to. 13. Spicilegii Acheriani p. 314. Ego Joannes Martini dono corpus meum per hominem, per me & per omnem meam posteritatem, sibi Giardo Rossilonensi Cemii, & omni sua posteritati in perpetuum, & convenio tibi, ut semper Stes annis diebus visis me in villa de Malpas per flagem cum infantibus meis, quos ego melius voluero, &c. [Regell. Campaniz fol. 30. apud D. Brufel. to. 1. de Usu feud. p. 125. Talis est consuetudo Mustriodi, quod si guerra erga illud castellum emergerit, omnes milites castellaniz venient illuc Stare.] Vide Stadium, Residentes & Remanentia. Hinc

3. STARE, ESTARE, Domus, ubi quis stat, seu manet. Charta an. 1095. apud Garitellum in Episcopis Magalonensibus p. 89. Ac pro illa gaerptione deat Episcopus D. Irmatio unum Stare, quod ibi habebat. Adde p. 96. 109. Donatio propter nepotias facta à Guillelmo D. Montipessulani Mariz Burgundz uxori ann. 1156. Hoc autem statum est apud Montepessulanum in domo, seu Stari sancti Firmini. Tabularium Episcopatus Utiensis an. 1224. Nec etiam casum Stari ipsorum de Utiensia perolvebant. Occurrit ibi passim. Regellum Tolosanum an. 1229. Datum apud Arausiacum in Stari domini Episcopi. Staria, seu bospitia, in Charta ann. 1316. apud Fantinum Castruccium in Histuria Avenionensi to. 1. p. 164. [Charta an. 1127. inter Probat. to. 2. novz Hist. Occitan. col. 443. Ego Rolandus de Bisano abseque ipsam turrem de Biterri cum lato Stare quod pertinet ad ipsam turrem de Biterri, & cum lato Stare Lupeti de Biterri. Alia ann. 1140. ibid. col. 491. Predictus vero Guillelmus dabit idoneum Stare sacerdoti iusta ipsam ecclesiam. Tabular. S. Andr. Avenion. an. 1190. Decimam racemorum ipsi reddet & afferet ad Stare eorum de Pertus. Charta ann. 1215. Damus vobis in augmentatum Stari vestri. tatum illud spatium quod est inter murum novum & barrium vetus. Adde Histor. Dalph. to. 2. p. 62. 63. &c.]

ESTARE. Charta Will. D. Montipessulani ann. 1103. Dono tibi Estare Constantii de Alest. ... Estare Augerii, &c. Infra: Et retineant omnes homines & feminas stantes in domibus illis ad faciendum, quocumque voluerit. Charta Guillelmi filii Machidis Ducis D. Montipessulani an. 1185. Et eorum unum est Estare, cum curia, & pascuo, & arboribus. Alia ejusdem Guillelmi an. 1191. Cum munitionibus, damibus, Estariibus. [Regell. Olim an. 1312. En saizans, edisaans, refaisant, ou rapareillaus ijuer, faillies, ... appentis, E-

stares, ou manuels apuis.] Vide infra Starrum 2.

¶ ESTAGA, Eadem notione. Charta an. 1125. inter Probat. to. 2. novz Hist. Occitan. col. 430. Donamus tibi Arnaldo Pelapod ad forum & propter castellaniam, ipsam Estagam & ipsum mansum qui fuit Petri Raymundi de Vaceta, in circuvate Carcasfou.

¶ ESTAR, Eodem intellectu, in Charta an. 1152. ibid. col. 539. Et mansus qui fuit de Geraldo de Nemaufet, & totus ipse planus usque in via que pergit ad puteum, & totus illo planus qui est coram Estar de Raymundi Satgorii.

4. STARE, pro Sextarius, in Chartis Italicis. Vide in Historiam Placentinam libro 15. pag. 76. [& supra Stara.]

¶ STARELLUS, Sextarius. Charta an. 1267. ex Tabular. S. Victoris Massil. Rector bospitalis S. Andrea de Visi inter alia premissis reddere Priori ejusdem Sancti à S. Viliere dependente, capellat apud 40. Starellus grani 20. Vide Staria & Stare 4.

STARIA. Charta Bonfilii Fulginatenfis Episcopi apud Ughellum: In Staria & campo S. Martini modicula tres. Vide Startia.

¶ STARIORA, Sextarius, enuntiatione Longobardica, in Charta an. 1289. inter Probat. Hist. famil. de Gondi p. 46. Quinquaginta duos Stariora & tres panora terra posita in populo S. Leucaii de Cempi. Vide Stara.

¶ 1. STARIUM, ut Stare 3. Charta Ordonii Reg. Navarraz an. 950. apud Ant. de Texe to. 4. Chron. Ord. S. Bened. pag. 425. Cum omnibus suis donis, & cum suo Stario integro, &c. Vide Starrum 2.

2. STARIUM, SPARIUS, Vide Stara.

¶ STARLINGUS, ut Esterlingus. Vide ibi.

¶ STARRE, ut Starrum 2. Vide in hac voce.

STARRUM, Chirographum, vel instrumentum, quo Judai pactiones suas cumque transactiones conficiebant, apocha, scriptura, charta, cujusmodi multa haberi Hebraice conscripta in arce Londoniensis horti titulo observant Watius & Spelmanus.

1. STARRUM, Idem quod Stare, de quo supra, Domus, ædes, in Charta an. 1215. apud Salvaingum Boissium: Et quod Stara ipsorum, & bonium suorum destruxerat, & eos inde expulerat. Infra: Predictum Armandum ceperat, & cum de Stari suo expulerat. [Vide Starrum 1.]

STARTIA, STARCIA. Charta Roberti II. Principis Capuani anni 1156. in Sanstuario Capuano p. 617. Hoc est, integram unam peciam terre, que est Starcia nostre curie pertinet, & appellatur ea Campus seu Starcia de Majano, habetque bos finis, &c. Alia Guillelmi Regis Siciliz, an. 1182. apud Ughellum: Et sine aliquo servitio castrium illud, sicut predictum est, cum Starcia surris palatii teneas & cognoscat. Apud eundem to. 8. p. 47. Stargia. Adde to. 6. pag. 643. & seqq. Charta Philippi Principis Tarentini an. 1313. post Hist. nostram Gallo-Byzantinam p. 77. Cum civitatibus, villis, castris, ... juribus, territoriis, Starciis, & pertinentiis suis omnibus, &c. [Vide Stara.]

1. STATARII, Qui alias Stagiarii, qui residenceant debent. Charta Aimerici Vicecomitis Castri-Airaldi ex Tabulario Sancti Dionysii de Valleta: Circumquaque adjacentes homines, Stataries, sive advenas, sive viatores, &c. [Vide in Stadium.]

2. STATARII, Alia notione, vide in Cereclata & Stantarcum.

STATER, STATERUM LUDUS. Vetus Scheda apud Canisium tom. 4. Antiq. Lection. Qui cum cævo jomidisti Regii filio assidue luderet ludum Staterum, & semper abtineret, & citius ira fomite ministravit. Cum vero quadam die buic ludoperam dedisset, & filius

hius Regii multoties victus esset, ira praeimpus, Ro-
chum filium Ducis super tempea percussit, istam morti-
feram sententia effecit mors. Incertum, qui fuerit hic ludas
Saterum, nisi scacorum, force, atque illa legendum
sit. [Vide Saterum.] Apud Vitell. Malmesburiensem
in Vita S. Aldhelmi Episc. e.g. *Wintonie Prelatus Dani-
el, qui esset ejusdem regionis oriundus, & Saterum*
nonne genus i. nummorum, ex Greco scilicet.

† STATERA. Vide supra in *Stater*.

† STATHES, Portus, navium statio. Charta ann. 1431. apud Rymer. ro. 10. p. 488. *De quibuscumque portibus & Statibus Anglia & Flandria, &c. Pluries occurrit.*

STATICA, STATICUM. Vide Scorz.

♂ **STATICULUM.** Vide infra *Strunculum*.

11. STATIO, [Jejunium caput ultimum] Ecclesiasticis. Isidorus l.6. Orig. cap. 8. & Rabanus l. 2. de Influit. Cler. c.8. *Jejunium & Statio dicitur.* Glossa Arabico-lat. *Statio, jejunium.* Acque ita per quovis jejunio usurpant Cassianus l. 5. de Cenob. Instit. c. 20. 24. Collat. c. 23. Collat. ar. c. 18. Acta S. Fructuosi & Socior. n. 3. Eccl. Hermes in Pastoral. l. 3. cap. 5. *Respondi quoniam, Domine, Stationem habeo, Quid est, inquis Statio? & dicit: Jejunium; & dicit: Quid est illud jejunium? Sicut sobriam, inquam, sic jejunio.*

Alii dilinguunt *Stationem* à jéjunio: *Jejunium enim*, iisdem Isidorus & Rabanus aiunt, *est indifferenter ex-
cubiles die abstinentia, non secundum Legem; sed se-
cundum propriam voluntatem. Strabo autem est observa-
tio statutorum dierum, vel temporum: dierum, ut
quarta & sexta ferie jejunium ex vetere lege precepimus;
temporum autem, ut jejunium quatuor, quatuor, septimi,
& decimi mensis, & observatio Quadragesime, quæ in
universo orbis institutio est. Apostolica observatio. Ter-
tullianus l.a. ad uxorem: Ut si Sistris facienda est, ma-
nus de die condicas ad ba'neas, si jejunia observanda
sunt, maritus eadem die convivia exerceas. Idem con-
tra Pŷchicos: Arguunt nos, quod jejunia propria cu-
studiamus, quod Stationes plerumque in vesperam pro-
ducamus. Erc. l. 4. ejusdem libri: Cui Stationibus quæ-
sum & sexta in Sabbati dicamus & jejunium Parasceve?
Ubi exerte Tertullianus *Stationem* à jejunio dilinguit,
ostenditque *Stationem* præscriptam à lege: *jejunium* ex
mero arbitrio & propria devotione observatum. Ex-
stant in Biblioth. Casinenſi Auxilii Presbyteri Quæſtiones
Theologicæ, in quibus querit: Quid intersit inter
Stationem & *jejunium*?*

Cur autem Statio dictum sit sejunium inditum, docet Ambrosius Serm. 25 *C. ista nobis sunt astra juvenia, quae nos & diaboli in infestatione defendunt; denique Stationes vocantur, quod flammæ & comorantes in eis inimicos insidiantes repellunt.* Idolorum loco citato: Statio autem de militari & templo nostro accepit pro eo, quod nulla letitia obveniens castris Statio aut militum refectio: nam letitia libentius, tristitia sollicitius administrat disciplinam. Unde & milites, nunquam immemor sacra mentis, magis stationibus parent. Vide quoque Allatius observat de Missa *¶* *translati* fectorum p. 1550. & 1570. ex Joa. Phurne & Matth. Blafare.

STATIO, veteribus dictus Cæsus, five conventus fidelium in Ecclesiæ, maxime iis, qui dominico sabbatæ die, apud Tertullianum lib. de Corona militis: ita autem vocantur ejulmodi conventus, metaphora sumta à militibus, qui dum præsidium certo loco collocant, *stationem facere* dicuntur. Gregorius Nazianzenus. *habita in Consilio CP. Χαίρειτε Ναύκρατοι Χριστιανοί, Φαυλάτοι ἀπαιτίαι, σάββατο μισυροί, παρὰ τὴν ἐκκλησίαν, &c.*

Stationes præterea dicuntur Ecclesiarum, oratoria seu quævis loca, ubi processiones Ecclesiasticæ moram faciunt.

ciunt, in quibus orationes fiunt, aut decantantur Ac-
tiphonæ, vel denique sacrum Missæ Ministerium per-
agitur: ex quo processiones ipsas *Stationes* passim di-
ctas observare est. Has primum omnium instituisse
Cyrillum Patriarcham Alexand. scribit, nescio an ubiq-
ue, Auctori Chronicis Orientalis sub an. 435. Soleban-
porro Christiani varias ibi deligere Basilicas. vel marty-
ria, & io iis ad ipsa Martyrum sepulchra diebus Do-
minicis convenire, & sacrosancto Missæ sacrificio,
quod celebrabatur, interesse, & Corpus Domini ac-
cipere, ut est apud Tertullianum l. de Orar. Denique
cum eo ex variis Basilicis Clerus procedens conveni-
ret, siquid difficultatis proponendum videbatur, in
eo conventu definebatur. Unde interdum, eodem
Tertulliano teste lib. de jejuniis, *Stationes* usque in vel-
perum producebantur. Atque hac notione *Stationis*
vocem accipiendam censent viri docti apud Cyprian.
Epist. 41. & 42. Joannes Diacon. l. 3. Vita Gregorii M.
c. 18. *Stationes per Basilicas, vel Beatorum Martyrum*
cemeteria, secundum quod beatus plebs Romana quo-
quo vivente certatim discursit, sollicito ordinavit: per
quos & ipse finalis discursit; dum adhibe elatius prava-
leret, ad homilias Evangelicis coram Ecclesia diversis
tempore declaravit. Nicolaus I. PP. Epist. 8. l. ihus (La-
tinez) diuine lingue *Coenasticapollitana Ecclesia le-*
thoicem Apostolicam & Evangelicam in Stationibus ser-
vum primitus recitare. Anastasius in S. Vitaliano PP.
hem domino de *fusi Statio ad sanctum Petrum, & post*
Missas celebratas, valsecorum sibi invicem Imperator
& Pontifex, &c Guibertes l. 3. de Vita l. 7. Feria
secunda post Pascha procedere moriet elucis Clerico
Stationem sacrosus apud S. Vincenium. Anselmus Leod. c. 69.
in Wolboldo Episc. *Stationes instituit, per processiones,*
que ab universo communis Clero orisantis ad majorem
Ecclesiam fiunt. Adde Synodum Pontigon. an. 876.
c. 7. Hift. Translat. S. Sebastiani. num. 53. 54. Vitam S.
Joan. Romanen. cap. a. Lanfrancum in Decretis prae-
Ord. S. Bened. c. 2. Anast. Bibl. in Vita S. Joan. Ele-
mofyn. n. 30. 79. Ordinem Romanum, Rupertum l. 8.
de Divin. Offic. c. a. Cæsarium l. c. Miracul. cap. 7. Du-
randum l. 7. c. l. n. 20. 21. &c.

In ejusmodi portu Rationibus deferabantur publice ministeria sacra, quorum usus erat in sacris Licurgiis. Anafastus in S. Hilario PP. *la urbe Roma coaestitui missifierales*, (nempe calceas) qui circueunt Stationes *Scyptom aureum peralines lib.8.* Alii Codd. habent: *la urbe vero Roma coaestitui ministerio*, quae circueunt constitutas Stationes, *scyptom autem Rationalem* (al. *Ratioarium*) *penf. lib.8.* [Leg. *Stationalem*. Vide infra.] In Leone III. p. 146. *Fecit vero communiale et argento purissimo per singulas regiones, qui praecedentes per Stationes per manus Acolytorum numero 20.* In Valentino II. pag. 106. *Fecit aeneas argenteas 6. quae praedum per omnes Stationes.* Praefatio ad Libellum precum Marcellini & Faustini, de Felice PP. *Irrumpi in Urbem & Stationem in Iuli Basilica traas Tiberim dare praecipit.* Infra: *Per concavicia Martyrum Stationes sine Clerici celebrat.*

† STATIONALIS CRUX, Quae ad *Stationes* defer-
batur & super altare reponi solebat. Benadictus in Or-
dine Rom. apud Mabill. ro.2. Mufei ital. p. 124. *Primi-*
carius cum scabala, & Iudaei conu regionarii, & acoly-
thi cum Cruce Stationali S. Petri. Ibid. p. 132. *Tunc sub-*
diaconus regionarius levat Crucem Stationalem de alti-
plae, portans eam in manibus usque ad ecclēsiā.
Stationales scyphi, qui scilicet per Acolyths pretere-
bantur in *Stationibus*, apud Anastasium in Hormisda.
Vide supra.

STATIONARI, *Stationem*, seu processionem peragere. Eckehardus Junior de Casibus S. Galli c. 1. *Crastinam*

finam autem processione ad munitionem suam. Crucis disponent Ecclesiam, in proximo prae Stationari iussit. Ibi de gradibus liquet. Eisdem Domini populum legem novam eduxit, &c.

¶ 2. STATIO, Communio, seu ordo ad communionem accipitur servandus. Ordo Rom. II. apud Mabill. 10.2. Muser. Ital. p.40. Deinde venit archidiaconus cum calice ad eorum altaris, & annunciat Stationem & refuso parum in calicem de scypho inter manus acolythi, accendit primum episcopi ad sedem, ut communice de manu Pontificis secundum ordinem. Sed & presbyteri omnes ascendunt ut communice ad altare.

¶ 3. STATIO, Locus in Monasteriis educandis pueris destinatus. Vita B. Stephani Obazin Abbatis apud Baluz. 10.4. Miscell. p. 157. Efectus iude (è monasterio seminarum) ad Stationem puerorum in supradictam cellam directus est.

4. STATIO, Idem quod *Stagium*, de qua voce supra Superius lib. de Rebus in Administr. sua gestis cap. 12. Feodor vero, quos ex physico proprio eminus, ad faciendam Stationes singulis annis per duos menses in eodem Castro Taurico, subter insulare curavimus. [Charta an. 1233. ex Tabul. Corbeiensi: Ego Girardus de Hilli debeo dom. Pinconii hominibus & servitium ad cultum suum & Stationem apud Pinconium per quatuor menses singulis annis cum uxore mea ad cultum meum. Vide Statut. 9]

5. STATIO, Convivium, passus, praezenda panis & vini. Charta Hugonis Episcopi Gratianopolit. ex Tabul. Eccl. Gratianop. In Ecclesiis B. Mariae de Aurois, & S. Jobannis, & de deserio, retinui Stationem cum sociis sex à seclivitate Apostolorum Petri & Pauli, usque ad Assumptionem B. Mariae. Charta Wilhelmi Episc. Paris. an. 1229. in M. Pastoral. 120 Ch. 18. Ut pro carnis singularum Stationem, quae dicuntur Passus, 12. librae & 3. solidi à nobis ... persolvantur. Charta Odonis Episc. Parisiens. anno 1205. ibid. l. 20. ch. 5. Concessimus eidem Capitulo in eodem festo Penecostes Stationem unam de pane & vino, & carnis porcionis, nobis & successoribus nostris perpetuo percipiendi. Adde Ch. 102. & Chartam aliam Petri Episcopi an. 1208. ibid. p. 423. Nota, quod magna Statio panis valet 77. panes, & parva Statio valet 52. panes: item magna Statio pecunie valet 72. fol. 9. den. ob. & parva Statio valet 67. fol. 9. den. ob. Necrologium Ecclesiae Parisiensis: 6. Idus Januarii eodem die obiit Theobaldus Parisiens. Episcopus, qui dedit nobis duas Stationes quatuor seculorum, quarum una reddidit ab Episcopo in Nativitate B. Mariae, altera in die obiitus eius. 3 Id Julii: Obiit Odo Parisiensis Episcopus, in praesentis sepultus Ecclesia, qui dedit nobis Stationem panis, vini, & carnis in festo Penecostes reddendam. Passim ibi.

¶ 6. STATIO, Minuti quidam Canonicorum redditus hac voce designantur, in Charta Mauricii Episcopi Paris. ex Tabul. S. Clodoaldi: Postulavimus ut eiusdem partis praedicti beneficii panis & vini videlicet & quorundam minorum reddituum, quos Stationes vocant, caritatem etiam defunctorum pauperes clericos eiusdem ecclesiae participare facerent.

¶ 7. STATIO, Domus, ubi quis stat, habitat. Charta Rodulphi Episc. Cabilon. an. 980. inter Instrum. 10.4. Gall. Christ. novae edit. col. 226. Quam ab una parte claudis Statio manservaria Oidolonis canonici. Tabul. Montis Majoris: Ubi autem unusquisque qui Stationem habet, & per se locum facit, circa Kal. Januarii e & debito persolvere debet. Vide Stat. 3. & Stativa.

8. STATIO, Tabulatium, nostris Effage. [Charta Ludovici Craffii Reg. Franc. an. 134. ex Tabul. Montis Mart. Domum praeterea Guericci & Stationes & senescras ibi constructas, &c. Tabul. S. Martialis Lemo-

vic. Dono & concedo Deo & S. Martialis & fratribus in hoc monasterio servientibus ad portam stercorei in domo quae suis Chastariis Villavini quae quingue Stationibus dividebatur, tres ex ipsis totas ex integro, hoc est inferius & superius, & duos inferiores.] Epistola Balduini Imp. CP. de expugnata Constantinopoli: Turris linguea erigitur super murum Stationibus tribus, aut quatuor, multitudinem consistentibus armatorum. Vide Stagium & Tristega.

9. STATIO, Idem quod *Mutatio*, in l. 36. & 65. Cod. Thom. de Curfu publ. & l. r. de Curiof. ubi Jacob. Gothofredus.

STATIONARIUS, in Glossis Graeco-Lat. dicitur, *ἐπιτάκτωρ*, & τὸ ἐπιτάκτωρ, & ἐπιτάκτωρ τῶν κινήσεων, manceps, qui scilicet in mansionibus eorum publicum curam gerit: Qui cursum publico praestit, in lege 1. Cod. Th. de Curfu publ. Adde leg. 2. de Cohortal. l. 31. de Episc. eodem Cod. ubi Jacob. Gothofredus.

10. STATIO, Apotheca, *Boutique*, Stationarius, Apothecarius. S. Fulgentius Homil. 66. Temporalis medicus Statio videtur esse defixa, ubi verbarum redolent medicina. & in uestigia curationis inclusa veniunt ferramenta, &c. Constitutiones Neapolitan. l. 3. tit. 34. §. 3. de Medico: Non contrahas societatem cum confessionariis, nec recipias aliquem ad expensas suas pro certa propti quantitate, nec ipse etiam habeat propriam Stationem ... Luctabitur autem Stationarius de confessionibus suis secundum istum modum: de confessionibus & simplicibus medicinis, &c. Mox: Nec Stationes ejusmodi erunt ubique, sed in certis cruciatibus per regnum. [Regimina Paduae ad annum 1272. apud Murat. tom. 8. col. 461. Facta sunt hoc anno domus communis Paduae, quae est juxta Stationem, ubi venduntur ferramenta. Chronic. Veron. ad an. 1206. ibid. col. 623. Et tunc combussunt domos illorum de Carcere, Stationes mercatorum, &c. Statuta Mutin. rubr. §. 3. fol. 6. v. Statutum est pro publica & evidenti utilitate mercatorum communis Mutin. existentium in Stationibus palatii novi, quod disce Stationes debeant claudi, scilicet inter unam & aliam viam de muro unius quadrelis.] Vide Cujacium lib. 2. Observat. cap. 40.

¶ 11. STATIO, pro Vivario piscium, in Charta an. 1057. apud Meichelbec. 102. Hist. Frising. p. 516. Aquas, aquarum decursibus, piscationibus, Stationibus, id est gillulis piscium, quos burses dicimus.

¶ STATIONALIS, *stationarius*, in Gloss. Lat. Gr. Lat. *stationarius*, sedulus, officiosus, Stationalis. Vide in Statio 1.

¶ STATIONARE, ab Italico, ut videtur, *Statera*, *Statera*, verticulum, Gallis *Peson*, vel *Straxonare*, tractare, Gall. *Manier*: dicitur de pane minoris, quam par est, ponderis; vel minus bene tractato & hito, in Statutis Pallavic. l. 2. cap. 63. fol. 124. Et qui contraheretur solvatur pro banno, ipso facto, pro quolibet vice, denarios, ex Imper. & perdat pauper non repositum ad jussum pondus & non bene Stationatum, distribuendum inter pauperes Christi. Vide in Stantia 3.

¶ STATIONARI. Vide in Statio 1.

1. STATIONARI, Milites, apparitores, & officiales Praesidium, qui dispositi per provincias certis locis denunciabant magistratibus, quid ageretur. Horum mentio est in Cod. Th. & Justin non semel, & in Append. Cod. Th. Constit. 14. Acta Numidarum Martyrum: Tunc orientantur numerosi durisque cruciatibus per Stationarium iustorum piorumque carissimos, adhibitis in auxilium crudelitatis ejus Centurionum & Circensium magistratibus, hoc est diaboli sacerdotibus. Passio. Philippi Episc. Hac adhibuit B. Philippus differente, Aristemarus Stationarius cruciatibus advenit, ut Praesidis jussu inpressis cera signis Ecclesias clauderet Christianis.

SUPER-

SUPERSTATIONARIUS, apud Optatum l. i. extremo, qui *Stationarii* Præsidium præfectus erat.

2. **STATIONARI**, idem, qui *Manfionarii*, seu *manentes*, de quibus suo loco. Tabularium Redonense apud Augustinum du Par in Stellamat. Armoric. p. 823. *Dedit etiam eis pedagium & taleum de omnibus, quæ venderentur, vel emerent homines illorum Stationarii: in mensura sua de Chamberiaco, &c.* Historia Abbatie Condomensis p. 470. *Construxit Ecclesiam, & 20. Stationarios vel eo amplius simul hereditarios, qui usu aanoine to. sol. in festiuitate S. Iohannis Bapt. casualiter redderent.* [Andreas Floriac. l. 4. Mirac. S. Bened. M. Coram piissimi patris fistitur mansoleo seruulogno ei & Stationarius adscribitur perpetuus.]

3. **STATIONARI**, Librorum venditores, Librarii, à *stationibus*, seu officinis librariis: Anglis à *Stationers*, quomodo appellabant mercium vilissimum institores, qui in foro *stationes* habebant, ut notatum à Cujacio l. 2. Obseru. c. 40. Statutum Universitatis Parisiensis promulgatum an. 1275. *De Stationariis sive Librariis: ut Stationarii, qui vulgo appellantur, sive Librarii... corporale præcedant sacramentum, quod libros recipiendo vitiales, custodiendo, exponendo eisdem & vendendo, fideiiter & legitime se habeant, &c.* Vide Statutum integrum apud Lambecium lib. 2. Comment. de Biblioth. Cæsarea p. 252. 267. Leges Alphonse regis 2. tit. 31. Leg. 11. *Estacionarios ha menester, que aya en todo oficio general, para ser cumplido, quoviraga en sus estaciones buenos libros elegibles, & verdaderos de info de gloria, que las loguen a los escolares para fazer par ellos libros de nuevo, o para amendar los que lo uovieren escritos. Es tal licenda o estacion canonesca, non la deve ainguno tener, sin otorgamiento del Rector del Estudio.* Statuta Synodalia Nicolai Gelasii Episcopi Andegav. to. 11. Spicil. Acher. p. anni Ipsi & eorum quilibet infra primi anni Synodum S. Lucæ scilicet faciant i quatuor statuta eodem, quorum exemplar ponit peccat Joannem Benedit, vel aliam Stationarium faciantus. ΕΡΥΑΖΟΥ ΤΩΝ ΚΑΘΗΜΕΡΩΝ, stationem librarii, vertit vetus Interpres Concilii VI. Oecumencii Act. 14.

STATIONARI, quivis Institores. Jo. Carmesonius in Vita S. Petri Thomae c. 3. *Stationarii, clausis rerum venalium apothecis, sua mercedem relinquentes ipsam adire summo studio affectabant.* [Chronic. Murt. ad ann. 1329. apud Murat. cord. tit. col. 119. Reliqui mercatores & Stationarii suas apothecas in ipsa civitate per spatium duorum mensium tenuerunt clausas. Vita S. Antonii de Padua to. 2. lun. p. 712. Sed & Stationarii, clausis rerum venalium apothecis, nihil omnino vendere præsumebant.]

4. **STATIONARIUS**, Canonicus qui residentiam facit, aut facere debet. Vide in *Statuum*. Lambertus Ardenas apud Ludewig. to. 8. Reliq. Mss. p. 534. *Cuilibet igitur canonico in villa concurrens & Stationario, circa forum ecclesie novam ecclesiam mansum dedit & liberum concessit.* Charta an. 1175. apud Miræum to. 1. p. 712. *Si quis canonicus Stationarius ad scholas pertineat, singulas em præbendam quam à cæteris canonicis habet divisam, integram recipiat, nullum communem beneficium em Stationarii participans.* Alia Stephani Tornac. Episcopi an. 1197. apud eund. to. 2. p. 197. *Sed scimus ergo, ne quia modo iustitiam in ecclesia nostra canonici, & feracis potius quam mansueti sunt Stationarii esse voluerunt, quæ nos tantum marcas annuatim præbenda sua percipiant. Si autem aliquis prius foraneus, postmodum voluerit esse Stationarius & assidue.* &c. Vide in *Statio* 8.

5. **STATIONARIUS**, Subdiaconus dictus in Ecclesia Romana; qui; hebdomada sua in stationibus

summo Pontifice Missam celebrant, Epistolam cantabat. Anastase in Benedicto III. PP. *Apostolorum Epistole, ... quæ a Subdiaconibus leguntur per cunctas Ecclesiarum stationes moras solio.*

6. **STATIONARIUS** ACOLYTHUS, eadem de causa dicitur in Ord. Rom. t. apud Mabill. tom. 2. Musæ Ital. p. 4. *Unus autem ex acolythis Stationarius præcedit pedester equum Pontificis, gestans stationum christiani mæni in manipula involuta cum ampulla.*

STATIONARIUS CANTOR, in Charta Philippi Aug. an. 1204 pro Ecclesia S. Aniani Aurelian. id est, qui residentiam facit: Us quilibet Ecclesie Cantor Stationarius sit in claustris & assidue, & officium Cætoris in Ecclesia exhibeat.

STATIOSE, Diu, cum mora. Anastasius Bibl. in Gregorio IV. *Quamdiu ei placuerit ibidem Statiose inmorari.*

7. **STATIVA**, Domus, ubi quis stat, manet: Charta ann. 1153. inter Probat. to. 2. novæ Hist. Occident. col. 545. *Est mei homines, quos naturales vocamus, de acis honoribus illis intraverint, vel illis mansuam fecerint, vel Stativum habuerint, servitium mihi impendant.* Vide *Statio* 7.

8. **STATIUM**, Sedile, sedes. Processus de sanct. & doct. S. Catharine Senenf. apud Marten. to. 6. Ampl. Collect. col. 321. *Quandoque vero cum videt me lassum, sedes hic in Statio isto, & ego sedeo de mandato ejus ad pedes ejus.*

9. **STATIONICULUM**, diminut. à *Statio*, Apotheca, sedes ubi merces venum exponitur. Charta Gilberti Abbatis S. Pauli Senon. an. 1236. *Assignavimus septem sordos dictæ monete (Paris.) in locazione Stationiculi nostri siti in atrio Senonensi in conspectu domus Senonensis.*

10. **STATIVUS** Equus, quem alii Refractorium, nostri *Refis*, vocant. Wicbold Magdeb. art. 99. *Vendat, si nuntius equum aliter... garenderit teneatur & quod non fit Stativus, &c.*

11. **STATORES**, Apparitores, officiales Magistratum, vel quivis famuli, sic dicti: quod starent ad iussa parati, vel quod singuli in stationibus, quibus ad dicti erant, starent. Vetus Inscrip. de MARIO. VERNINO. STATORI. PR. ALIA. FORTUNATO STATORI AUGUSTORUM. Petronius in Satyrice: *Quedam famina sordibus calens, nec libidinem concians, nisi aut servos viderint, aut Statores alius cunctos.* Acta S. Cypriani: *Venerunt ad eum Principes duo, unus Senator officii Galerii Maximi Proconsulis, &c.* Monachus Sangal. l. 2. de Caroli M. c. 15. *Cumque prima die vel secundo inter reliquos Statores cum in præcuriosioribus oculis inueneretur, dixit ad filium: Cujus est iste puerulus? Quod cum factum fuisset, desolatum serenissimum Augustus puerum remisit ad stationem pristinam.* Oedericus Vital. l. 2. p. 856. *Richardum filium suum cum 200. Militibus Radulpho de Guader suppliciter misit, quibus Radulphum Ruffum & Ruabodum de Abinon auderet, aut in duobus Statoribus constituit.* Vide Ciceronem l. 2. Epist. fam. lib. 1. Baron. an. 261. c. 26 & quæ deis amocimus ad Cinnatum.

12. **STATORIUM**, pro *Secanaria*, ut videtur, in Indice Mf. benefic. Eccles. Constantin. fol. 41. *Supra quibus debatis & litibus obtinuit contra ipsos dictus de Hamas, videlicet in assisus regis de jure patronatus contra dom. de Lefaux & contra Regem in Statório Paschali sent. Cadom. anno nonagesimo secundo, in quo Statório procurator Regis procuraveras hujusmodi causam advocatus.*

13. **STATUA**, Lex Salica tit. 29. §. 32. *Si quis Statuam aut tremacium, vel versucium de flumine furaverit, &c.* Item edit. Heraldit. 27. §. 14. *Ubi Wendelinus*

nus ait, *Statuam* hic appellari, quod Teutones *Staff* & *Stave* dicunt, *contum* scilicet, live longurium, quo navicularii per paludes & flumina linteres suos propellunt: à *Stooten*, protrudere. *Statum* præferre veteres codices quidam observant, [ut Pithæus in Gloss. Leg. Salicæ, ubi *Statum*, genus majoris retis, nostris *E-stave*, interpretatur.] Certe quidquid sit de eymo, constat, hanc vocem pro virga longiori usurpari in Speculo Saxonico l.3. art. 45. §. 10. in margine: *Aceruus tritici, duodecim habens Statuas, quarum qualibet per unum passum ab alia distet: & qualibet Statua elavos contineat duodecim à se invicem distantes, in altitudine unius hominis stantæ usque ad humeros.* In textu virga habetur pro Statua, sic: *Duodecim vero virgarum cumulus tritici, ita ut virga una passum distet ab alia.* [Vide Acta S. to. t. Jun. p. 869. col. t.]

¶ 2. **STATUA**, Columna. Epist. Imper. CP. ad Robertum Comit. Flandr. an. 1095. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 268. *In ea* (Constantinopoli) *habentur preciosissima reliquia Domini, id est Statua ad quam suis ligatus, flagellum unde suis flagellatus, &c.* Acta S. Wernheri to. 3. April. p. 717. *Item quod idem venerabilis adolescens ab eisdem Indis fuisse suspensus ad Statuam deorsum.* Adde to. 6. Maii p. 111.

¶ 3. **STATUA**, equiva, in Gloss. Lat. Gr. & Gr. Lat. Emendat Vuleianus, *Statua, statua*.

STATUALIS, Stupidus, instar Statuæ: hinc adagium: *Statualis acutus*. Liber de Disciplina Scholæ, falso Boetio adscriptus. c. 6. *Cum autem magistrantis dilectio avarie infringatur, Statualisq; planetæ Scholastici introitus habuerit participio, si correctionis lima apud eos uti nequeat, sentio consiliis evadendum est, Statualibus ingemiscendum, planetæque favoris simulacro est congaudendum.*

¶ **STATUALIS**, & **STATUARIUS CERKEUS**, Qui ad statum seu altitudinem alieque efficitur est. Miræ. S. Simonis Eremit. Auguſtato. 3. April. p. 828. *Et transigerent arcem prædictam cum uno Statuali cerco. Ibid. p. 831. Ipsa decreta enim ad arcem dicti Beati, & dictam arcem transigeret unus Statuarius cerco.* Vide Statnarium 4.

¶ **STATUARE**, Statuere, præscribere. Acta ad Coneil. Basil. apud Marten. to. 8. Ampl. Collect. col. 383. *Quin immo seducti Romanorum episcopi quidam ipsorum animos invadens cupiditas & avaritia inde seceas expulsi, quam Christus in ecclesia tercio modo dicta plantaverat & statuaverat, summam meritoriam pauperatam.*

¶ **STATUARIUS**, ut infra Statuarii, quomodo etiam forte legendum est. Constituit Frederici Imper. in Litteris Ludovici X. Reg. Franc. to. 1. Ordinat. pag. 611. *Pontifex vero, consules, celleros, Statuarii, & scriptores ditorum Statutorum, necnon consilii locum ipsum, & qui secundum Statuta vel consuetudines memoratas judicaverint, sine exitu, ipso jure infames.* Statuta Eccl. & Statuta apud Marten. to. 4. Anecd. col. 476. *Item* (excommunicamus) *Statuarios, scriptores statutorum ipsorum, &c.* Statuta Eccl. Reatinæ c. 47. *Excommunicamus. omnes & singulos Statuarios, consiliarios & officiales quoscumque qui condiderunt... statuta contra ecclesiasticam libertatem.*

1. **STATUARIUM**, Conflatorium, Papie. Mf. Perperam in edito Statnarium. Occurrit hæc vox nuda in Gloss. Arabico-Lat.

2. **STATUARIUM**, Sepulcrum, monumentum mortuorum statns adornatum. Ingulphus p. 853. *Ac cni sacro corpore terra illic inter missa alia Ramana Statnaria commendata, spietus ejus de præseatu vita labore ad æternam eequiem ascendit.*

3. **STATUARIUM**. Zachariæ c. 11. v. 13. *Et ap-*

penderunt mercedem meam triginta argenteos: & dixit Dominus ad me: Projice illud ad Statnarium. Ubi Gregorius interpres, *habituavit in xanopori, ubi scilicet conflari statuz solent.*

4. **STATUARIUS**, Candela, cum quæcungue statna, & circumdatur vel crux, vel altare. Ita Ugutinus, & ex eo Will. Brito in Vocabulario Mf. & Mamtrechtus ad a. Paralip. c. 3. Vita S. Stephani Obazin. l. 3. e. 25. apud Baluz. to. 4. Mifcell. p. 222. *Cum autem quodam die præfatus homo boves illos vacillare conficeret, simens ne intra domum morentur, præcepit uxori suæ ut ipsos longe proiceret, ne sua consensione animalia quæ necdum incurrerant vitarent.* Cui illa respondit: *Nequaquam, domiæ, hoc faciamus, sed potius Statuariis facientes, ceræque operientes, sancto patri Stephano dirigamus.* Postea tam, si volueris, & istos salvare, & alios ab omni periculo immunes servare. *Placuit viro prædictis consilio mulieris, ipsoque mox boves à fratribus & à sego sanibus circumdantes, ceræque operientes, moaſtero destinavit ad sancti sepulcrum arthro.* Ubi de cereis ad mensuram seu statum boum eurandorum efficitur, atque ad sepulcrum Sancti ejus opus inelamabant arſuris sermo est. Vide Statnalis ceræus.] Glossar. Lat. Gr. Statnarium, *sed veritas.* Gl. Gr. Lat. *Statnarius, Statnarius.* Sed legendum videtur utroque *Statnarius.* Vide e Statuarii 2.

¶ **STATUARIUS**. Vide Statnarium 4.

¶ **STATUITIO**, Statutum, Edictum. Continuatio Chron. Andr. Danduli apud Murat. to. 12. col. 419. *Item hoc tempore idem dom. Dux monetis mechanorum de novo fieri jussit, fecitque Statuitiones, quod soldati amplius non fabricarentur.* Vide Statutio.

STATUNCULUM, STATUNCULUS, Parvula statua. Gloss. Latin. Mf. Reg. cod. 1013. *Statuncula, idola, Statunculum*, Plauto in Persa. Vita S. Concordii Mart. n. 8. *Et venientes facilliter ad eum cum Statunculo Jovis, dixerunt... Vel sacrificia Jovis, anis capilem sententiam excipit.* Acta S. Sebastiani c. 18. n. 65. *Nisi quis Statunculis positis in eo loco... iburis exhibuisset incensum.* Cap. 20. Compellitur Marti Statuncula, quod iste stabat, iburis guttas accendere. Ucutur præterea Tertullianus, Cyprianus, seu Auctor de Aleatoribus, Vita sancti Alexandri Mart. num. 2. Gernhus Reicherſperg. in Syntag. de Henric. IV. c. 9. Fragment. Petronii p. 33. &c.

STATUNCULUM habent Gregor. Turon. l. 1. Histor. Franc. c. 5. & Acta S. Thyri c. 6.

¶ **STATUNCULUS**, in Actis S. Urbani PP. tom. 6. Maii p. 13. *Et Statunculum statui intens dicit, Deſtrues te virtus Dei nostri.*

1. **STATURA**, Hominis altitudinis mensura, *In bonteur d'un homme.* Gloss. Lat. Gr. Statura, *ἀνέκμα, μέτρον, ὀλόμετρον, μέτρον ἄνθρωπος.* Glossæ aliz: *Statura, ὀλόμετρον ἄνθρωπος.* Anastasius in S. Hadriano sub finem, de Tiberii Ruvo exundante: *Et per plateas, se extendens usque ad Pontem Antonini, ipsamque everrens mœnem, egressus in suo seiceterum viris alveo, ita ut in violata amplius quam duas Staturas ejusdem fluminis aqua excrevisset, &c.* Habetur eadem notione paulo ante.

2. **STATURA**, Statua, imago. Testam. Guilhelmi Narbon. Vicecom. ann. 1397. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 1629. *In quibus siquidem tumulis faciendis, videlicet in nostro, d & super fiat Statua, seu imago lapidea similis corpori astro, æmata armis lapideis & cum picturis... Russus vero d & super dicta tumuli dicta domina matris nostra fiat, & fieri volumus & jubemus, alia Statua, seu imago lapidea similis corpori dicta domina matris nostra, & ad quod nomen domine viduati. In tumulis vero & Statuis prædictis nos 10-
fator*

*stator praelatus fieri & depingi, ac apponi, ac affigi
voluimus arma & signa Narboneasii.*

† **STATURARIUM: STATURUM.** Vide *Staturarius* 1. & 4.

STATUROSUS, Elegantis staturæ. S. Augustin. P. 33. *Fortè habes servum formosum, Staturorum, bene compositum.* [Vide Statutus.]

1. STATUS, Statura. LaRantius de Moribus Perfecit. n. *Erat etiam corpus moribus congruens, Status celsus, caro ingens*. Cf. Gregorius Turon l.4. Hir. Flor. cap. 24. *Celsum Patriciorum boare devenit, virum procerum Status, in seapulis validum, iacento robustum*. Cf. Fredegarus in Chron. c. 31. *Formam statura meae laudisfi*. Alii codd. habent, *Status mei*. Idem c. 65. de Heraclio Imper. *Erat Status forma digna meaaura*. Paulinus Natali 6.

*Ergo (vides maaum Christi) male pendulus ille
Per scebras solito suis summissior infra
Acri assuetum spatium pendebat, & inde
E capitis regione parilibramae saelus,
Ut statui eum erat. &c.*

Lex Bajw. tit. i. cap. i. §. 1. *Fiattunica plumbea secundum Sistrum ejus, quod ipse penevenerit, auri tantum daret, quem occidit.* Mon. Sangallensi l. i. c. 19. de quodam Ep. Quicumque familiariter illius animari capisset, in tantam progressus est protervium, ut virgum aeream incomparabili Caroli, quam ad Sistrum suum fieri jussit, feriatibus vice baculi ferendam pro Episcopali ferula improvidus ambiret. Verius in Althelmum, in libro Epistol. S. Bonifacii Archiep. Mogunt. Epist. 6a.

Statua spectabilis

Statis & forma agilis, &c.

a. STATUS; Hominis stantis species. S. Cyprianus ad Demetrianum: *Reclum te Deus fecit, & cum cetera ad amplexa pronus; & ad terram situm vergente depressissimè, tibi iulvulus Status. Et ad cœlum atque ad Deum sursum vultus erectus stes.* Victor in Theodosio: *Sic omniens Status; membra eadem, parcesaries, &c.* Petrus Damianus l. 3. Ep. 8. *Plerique vidimus non modo sacri, sed & secularis ordinis viros, qui sic inter quolibet Ecclesiasticæ laxavit officia Status iurivultus fœat contenti, ut nec podio . . . digenerant inniti.* Hinc rigere aliquem in Statusuum. Aclredus in Vita S. Edwardi Confess. n. 29. *In obicem aliquem uno pede immoderatus impingens; pene lapsus incurrit: quem tamen alius retho gressu procedens, iterum in Statusuum, nihil inultus passum erexit.* Gregorius M. l. 3. Dialog. cap. 25. *Manumque ejus tenuit, & eam in Statusuum protinus erexit.* Gostelinus lib. de Miracul. S. Benedicti Cant. c. 4. *Eum solvitis nervorum auxibus in Statusuum cervicem.* Mor: *Nec moro in Statusuum summe erigitur.* Effare eadem notatione, utitur le Roman d'Abbis M.

Il s'est levé en son foga
Pour mieulx veoir son heritage. J

¶ 3. STATUS, Regnum, imperium, dictio, nostris Eſtat. Littere Edwardi III. in Chron. Angl. Th. Otterbournae p. 123. Quid ego proſuo jure ſuaque ſecuritate non licuit Regi, ſui Status ſuique populi periculum jam viderati, dicas qui inverſi. Jac. De Layco in Annal. Eſtenſ. ad an. 1499. apud Muratori. to. 18. col. 1074. Nuntiavit amodo filium olim dom. Ottonis & Statum Parmae Regiſſe domi ſui recommeſdiſſa & protectione ipſius ducaliſſi commiſſi.

4. STATUS, Curia, Comitatus, Aula Regia .
Jacobus de Vitriaco l. 3. p. 126. de Sapphadino: *Primo*
die recipis ipsos (Legatos Christianorum) in prima sca-
la de Cavour. ubi semper est Status ejus.

¶ 5. STATUS, Comitatus generalia regni, vel provinciarum alicujus, Gall. *les Etats*, Prosper Sancta-
Tem. VI.

crucius de civilibus Galliae diffentionibus apud Marten. tom. 5. Ampl. Collect. col. 1449. In communis ius Gallie concilio, id Status vocat, quod ante ididum reperiebatur, ea deo transferri voluit translationem, &c. Quae nomenclatura potissimum mansit penes Comitia septem Provinciae confederatarum. Charta an. 1592. apud Rymer. to. 16. p. 152. Duo milia pedum ... & ceteros milites à Statibus Hollandiae & Zelandiae aliarumque Provinciarum natarum missendos, &c. Eodem nomine designatur conventus hominum alicuius Communis, apud Kennett. Antiquit. Ambrofd. p. 457. Die Dominica in festo sancti Andrea Apostoli ann. 17. Edwardi III. omnis Status de Wrecchwyke elegerunt Hugonem Kyng ad officium praepositi, & juramentum suscepit.

¶ 6. STATUS, Ordo. Charta ann.1361. *Per vres Status Concilii generalis Pralatorum, Baronum, Nobilium & Universitatum comitatus Provinciae & Vercalquerii nuper, ut dicitur, facti & ordinati, &c.* Charta an.1496. apud Rymer. 10. 12. p. 598. *Ratificatio pacis per tres Status de Cauxors.* Pag. 599. *Ratificatio pacis per tres Status de Aggenoy. . . absque infractions per dictos gentes trium Statuum.*

¶ 7. STATUS, Apparatus, comitatus, familia. Polyptychus Ecel. Vivar. *Vidit.. Hugoem Meruli qui erat vicarius, theobas ita magnum Statum sicut unus Episcopus.* Charta ann. 1378. ex Chartul. Domus Dei Pontiflar. *La prieuſe, freres & ſuers de l' oſtel Dieu de Tonoife aient la dite Dame, ſes gens & tous ſes Eſſas & meſnage gracieuſemens ſecourre.*

¶ 8. STATUS, Reditus, proventus, fiscus regius. Charta an. 4. Henrici V. Regis, apud Madox in Formul. Anglic. p. 68. *Novimus universis... Jobanacm ante Stokk... relaxasse Ricardo Cbeddere, barbedius & affigatis suis imperpetuum, totum Statum suum quem habet... in omnibus clausis, pascuis & pasturis, cum pertinentiis in parochia de Cberceball. Charta an. 1245. apud Lobinell. co. 2. Hist. Britan. col. 394. Percepti 2000. marcas ad Statum nostrum. Galli dicimus *Preadre sur l'Etat.**

9. STATUS, Sedes: *Statusum facere, tenere, Sedere, morari.* Ethelwerdus lib. 4. cap. 3. *Assamen oppressi lapsu defessant pugna barbari. & sterilius obtinuit tuos victorias Statum.* Infra: *His res Reges eorum cum immenso evertit .... ad cognominatum locum Grantanbrige, Statumque fecere ibi meases 12.* Mox: *Constitit Statum cummunem cum occidentalibus exercitibus juxta oppidum, quod Werban nuncupatur.* [Obituar. Mf. Ecclief. Morin. fol 8. Item cultibus canonicis residatis tenenti Statum, duo pnes celarii, ponderis quilibet 3. unciarum & 5. esterlingorum. Vide in Stagium & Statu. q.]

10. STATUS, pro *Stalla Monachorum & Canonico-
rum in Ecclesia*. Galbertus in Vita Caroli Com.
Flandr. 7.2. *Status simul & sedes fratrum deiecit sunt.*
Idem 9.8. *Inter columnas quippe solarii specula & Status
suos ex scrinio arboris aggeribus & cumulis scamnorum
prostraverunt.* Stephanus Tornacensis Ep. 12. *Affigunt
ei statum in cubito, sicut habere solet, sedem in Ca-
pitulo, locum in refectorio.* Statutum de Installatione
Canonicorum Bononiensium in Morinis: *Affiguntur-
que sibi status in cubito secundum qualitatem & capaci-
tatem recepti, & locus in Capitulo.*

¶ 11. STATUS, Sedes, apotheca, Gall. *Etat* ; idem quod *Stallum* 1. Charta Ludovici Crassi Reg. Fr. an. 1134 apud Lobinell. to. 3. Hist. Parif. p. 61. *Guillelmo Silvaneensi, cujus erat illius terræ vicaria, pro eadem vicaria Statum annuiter veteres Status carnisfigum, . in commutationem dedimus.*

¶ IN STATU TENERE, Gall. *Tenire en Etat*, Cura-
re, Gg

re, tueri, suis stipendiis servare. Charta Henrici III. Reg. Angl. ann. 1225 apud Rymer. tom. 1. pagin 280. *Et vobis mandamus rogantes quatinus illis commorari non omittatis, negotia nostra in statu servantes.* Index Mf. Benefic. Eccles. Constant. fol. 51. v. *In dictu parrochia est quadam capella S. Andrea. Restor tenet ipsam in statu.*

STATUTARII, Magistratus, qui statuta edunt, vel horum observationi invigilant, vel secundum ea judicia sua edunt. [Charta an. 1208. apud Murator. del. le Antic. Esten. p. 390. *Statutarii, qui pro tempore fuerint, hoc statum & supradicta teneant firmare & feribi facere in volumine statutorum Communis civitatis Ferrarie.* Statuta Genuef. l. 1. c. 8. fol. 15. *Et conestatur dictis notariis five Statutariis constitui & ordinari facere de predicta pecunia sex facientes eisdem nobilibus & duos eisdem populum.*] Charta anno 1322. *Infra scripta statuta condita sunt per Dominos... juris peritos electos per Statutarios.* Bulla Innocentii PP. data Lugduni, in M. Pastoralis Eccles. Parisienf. l. 19. ch. 15. *Encomendacionis nuncios, & Statutarios & scriptores statutorum ipsorum.* Adia Bonifacii IX. PP. ann. 1391. apud Goldastum to. 2. Constit. Imper. *Potestates vere, Consules, Statutarii, & scriptores statutorum predictorum, nec non consiliarii locorum ipsorum, qui secundum Statuta & Consuetudines memoratas iudicarent, &c.* Adde Concilium Turonense anno 1236. c. 3. Biterrense an. 1246. c. 8. Ravennense an. 1286. c. 9. &c. [Vide Statutarii & Statutores.]

¶ **STATUTERII**, Eodem significato, in Statutis Vercell. l. 6. fol. 141. *Et quod hoc statum... non possit deleri vel cancellari per credentiam, vel atengum, vel aliquos Statuteros.*

STATUTARIUM, Archivum, in quo reponatur Statuta, seu acta publica. Innocentius IV. PP. in Epistola ad Potestates, &c. sub finem: *Quorum unum (Statutorum volumen) sit in Statuario communis cur-juribus civitatis, &c.*

¶ **STATUTIO**, Statutum, Edictum. Charta Olibe Comit. apud Acher. to. 8. Spicil. pag. 267. *Et ser-vio Statutionem, & mens beres similiter facies per amos tempus, ita quod tu & tui successores habeatis semper & concessis justitiis de parochia Pla de Curis.* Vide Statutio.

¶ **STATUTORES**, ut Statutarii. Statuta Arelat. Mf. art. 10. *Statuta Arelatensia corrigantur, & fiant... per duodecim Statutores.* Statuta Eccles. Ambian. apud Marten. to. 7. Amplif. Collect. col. 1233. *Sane Honorius Pape III. excommunicationis sententiam protulit contra Statutores, scriptores statutorum contra Ecclesia liber-tatem editorum.*

¶ **STATUTUM LOCALE**, Institutum, consuetudo recepta in loco, Gallis *Coutume locale*. Charta Bol-konis Ducis Nele an. 1336. apud Ludewig. to. 5. Reliq. Mf. p. 559. *Renunciatio... omnium actionum, exceptionum, & suffragio tam canonici, quam imperialis & civilis juris, municipalis, reformationis & Statuti localis seu consuetudinis, optime legum interpretis.*

¶ **STATUTUS**, Magna Statuta, apud Plautum in Rudente:

Recatum ac Silemum suum, Statutum, vauisiosum. Vide Statutus.

¶ **STATUUNCULA**. Vide Statunculum.

STAVA. Vide Statua 1.

¶ **STAVARIUS**, & *stavaricus*. Gloss. Lat. Græc. Leg. *Stavarius*. Vide Statuarium 4.

¶ **STAVERA**, Qui juraturo formulam sacramen-ti præferebat, vel dictabat, à Belgico *Stavon den eeds*, sacramentum dictare. Confluit. Furencles ex Tabul. Audomar. *Es si veneris & legittimum impedimentum o-*

stenderis petendo sacrosancta & diversorum juramenti, hoc est, Stavera, stabu in placito suo, &c.

¶ **1. STAULUS**, *Stallus*, sedes Canoniorum vel monachorum in choro Ecclesie, nostris *Sealle*. Charta an. 1227. to. 2. Hist. Eccl. Med. p. 120. *Canonico-rum in choro nostro non habebit Staulum in ordine Personarum, sed habebit primum Staulum in ordine sacerdotum.* Vide Stallum 2.

¶ **STOLUS**. Eadem, ut videtur, notione. Statuta S. Martini Turon. ex Cod. Mf. Sangerman. n. 307. *Debet etiam (Rex) donare thesaurariam vel decanatum vacantem infra annum & canonico non de terra, sed de Stolo.*

2. **STAULUS**, *Stallum*, apotheca, forte ex Anglo-Saxonico, *Staple*, de quo supra in Stapale: Gallis, *Eval*. Libertates Mf. villæ S. Desiderii in Campana anno 1228. *Nemini in villa S. Desiderii Staulus habere vel locare licebit, [salvis supradictis Staulis].* Vide Fensitra, Stallum 1.

¶ **STAULLUS**, Eodem significato. Gesta Guillelmi Episc. Cenoman. apud Mabillon. tom. 3. Analecl. p. 373. *Ipsa in claustro Staulum comparavit, unde oleum illud reciperetur, & residuum illius redditus in alias majoris ecclesie necessitates poneretur.*

¶ **STAPULUS**. Vide mos Stapus.

STAPUS, & *Stropus*, Scyphus, crater, poculum, [mensura liquorum,] Germanis *Stawf*. Kero Mon. in Gloss. *Stapus, cybus certe mensuræ.* Vetus Glossar. Saxon. apud Somnerum, *scapal, batis*. Est autem *batis* vas, vel etiam vas potorium.

STAPUS, in Charta Abbatis Laurisham. apud Freherum in Orig. Palatinis: *Udemque vero huius villalioni attinet, quatenus rade & parapsidis, & 8. Staupi, quum mortuam, in Natali Domini, 40. quousque scella in Pascha fratribus ministrantur.* [Chron. ejusd. Abbatis p. 179. *Mensura potus ante Stapus.* Charta apud Christianum tom. 2. Rerum Mogunt. p. 534. *In signum fraternitatis Stapum vini & panem alium eidem exhibebimus, prebedamque unius diei vel duorum.* Codex censualis Mf. Irminonis Abbatis Sangerm. fol. 34. verso: *Solvit pullos 3 ova 15 scindolas 100. de sinapi pleum Stapum, Hist. Novient. Monast. apud Marcar. tom. 3. Anecd. col. 1143. Abbas cellarium ingressus, mensuram potus etiam inibi pendente reperit. Cumque à cellario Stapum iusticie fraterum esse cognovisset, Staium arreptum lapidi inlisis, ac totum in partes comminuit.] Tractatus de Conversione Boiorum & Carentanorum: *Servis autem Stapus dnuaribus propinare iussit.* Hincmarus Remensis Opusc. 50. *Bibis quasi dimidium Stapum de vino.* Anastasius Bibl. in Nicolao I. Calices argenteos duos, & Stapus argenteos duos, &c.*

¶ **STAPUM**, Eadem notione, in Charta an. 1222. to. 2. Rer. Mogunt. p. 668. *Item quilibet die anni totius Stapum vini.*

STROPLUS, Ephemerides Monasterii S. Galli, 3. Non. April. *Ille instituit in S. die Pasche Stropum vini & majori leibnacula.* 8. Id. April. *In omni anniversario datur minor Stropus de Baibea stupa retro muros.* Occurrit ibi 24. & 31. Kl. Maii, 5. Kl. Jul. 16. prid. Kl. Dec. & 5. Non. Decemb. & in Anniversariis Alamanice Ecclesie to. 2. Alamann. Goldasti p. 190. 181. 191. & 193.

STROPUS, in Statutis antiquis Canoniorum S. Quintini in Viromanduis: *Debet habere unusquisque privatus domi esten de moreto, &c. Stropum vini, & ministris 27. Stropo vini.* [Consuetud. Eccl. Colon. ex Tabular. Atrebat. *Civilibus prædilectorum ad officium datur 38. Stropi vini.* Ibidem: *Quando dyaconi & sacerdotes minuant sanguinem, sumpsunt Stropi vini molitris datur unicuique.*]

¶ **STO-**

¶ **STOPA**, Eodem significatu, apud Ludewig. to. i. Reliq. Mss. p. 354. *Nos Greubardus nobis de Quernuode . . . donauimus & donauimus domibus abbatis & conventui Monasterii & Eylwerstorp tynam. mss. 18.* Stopas capientes ex vinea, &c. Bulfchius lib. 3. de Reformat. Monaster. cap. 44. pag. 945. *Singuli capsam cum speciebus confectis, & Stopam vini pretiosi ei propinant.*

¶ **STOPELLUS**, diminutivum à *Stopus*. Statuta Placent. lib. 6. fol. 67. *Queliber villa habet unum stropium ad minus & unum Stoppellum bullatis bulla Communis: qui festarius & Stoppellus fiat in custodia consulis illius ville.*

STAUPELUS, diminutivum à *staupeus*, in Miraculis S. Valburgis Virg. l. a. e. 5. apud Canisium & Stewaricum usurpatur pro *Cicindela*, aut lucerna ardente ante corpus S. Valburgis, quod esset in modum *staupei*, seu crateris effusa: *nam Staupeulus hunc valeat ferre injuriam, imo virginitatis, ad cuius pendebat signorum memoriam, duplicato fere, in quo pendebat stauculo, iterum se dimisit inferius.*

STIPUS apud Papiam, dicitur calix consecratus. Sed ad ejusdem originis, cujus *staupeus*, non ausim definire. Leg. forte *Scriptus*.

¶ **STAUACIN**, STAUACINUS, STAUACIS, STAUACIUM. Vide in *Staurax*.

¶ **STAUAMENTUM**, Quidquid non ad vitæ duarum, sed & ad agrorum culturam, & prædii fustilestem, pertinet, idem quod *Instaurum*. Vide in hac voce. Tabular. Cadomense: *Willelmus monium recepit in Stauramento, 4. boves, & 40. bidantes, &c.* Charta Guillelmi Episc. London. in Hist. Abbatie S. Audoeni Rotomagi p. 184. *Si vero in obitu nostro aliquid de Stauramento predicto, vel de his, quæ ad culturam prædictæ terre necessaria erant, quoniam de prædictis abbate & monachis seminatam vel caretatam receperimus, in ejusdem terris desuoritis, de aliis catallis nostris prestitisur.* Charta an. 1437. apud Rymer. to. 10. p. 678. *Et specialiter pro vini, ad aumenrum centum doliarum per annum, quæ ipse de partibus Aquitanie pro Stauramento hospitii sui, venire fecit & facies.* Hinc

¶ **STAUARE**, Instruere, adornare, nostris *Efflorere*. Anastasius in Hadriano apud Murator. to. 3. p. 195. *Nam & ipse solertissimus præsul per diversos viros, seu alias ecclesias, & neque cunctis diaconis, & monasteria quantacumque infra murum hujus Romæ urbis, existant, divina inspiratione ignis ex pallois idem Stauravit.* Charta an. 1171. Henrici Regis apud Madæ Formul. Anglic. p. 144. *Et cum 5. quaterius ordi, avocaturum, 5. quaterius pisuram ad Stauradum materium prædictam.* Charta an. 1258. ex Cod. Colbert. 2591. *Je Ams de Ramery... ad donne & oisroie pour une chapelierie Efflorer, &c.* Vide *Staurum* & *Instaurare* in *Instaurum*.

STAURIA, Crux. *Frates de Stauria*, Idem qui *Frates erucis*. Vide in *Crux*, col. 1196. Leges Opstalbomicæ cap. 10. *Frates ordinis Predicatorum, & Frates Minores: & Frates de Staurin, ... admittere de crucibus.*

¶ **STAUROFERI**, Idem qui mox *Stauraphori*. Vide *Bajulus* 1.

¶ **STAUROFORIA**. Vide in *Stauraphori*.

STAUROPHORI, Qui erucem in processionibus Ecclesiasticis portant, ex Græc. *σταυροφοροι*, nostris *Porto-crucis*. Petrus Diaconus l. 4. Chron. Caïn. c. 39. *Pæstero die Pontifex missi in occursum ejus... Bajulos, Cerothetarios, Stauraphores, Aquiliferos, Leoniferos, &c.* Gislebertus Monachus in Vita sancti Romani Abbat. Autisiod. c. 7. *Sicque (corpus S. Romani) inde levatum, & cum Stauraphora, ceteroq. data, ... ad præfatum.* Tom. VI.

tum cum nobis deportatum est. Perperam edit. *Stauraphora*. (Rectius to. 5. Maii p. 156. editum à Bollandistis. Cum *Stauraphoria* & *ceteroq. data*.) Sic porro hoc loco intelligitur Crux ipsa delata. Vide Meursium, [& Gloss. med. Græciz.]

STAUROFORIA, *Portatio Crucis*, in Gloss. Mss.

¶ **STAUROPHYLAX**, Gr. *σταυροφυλαξ*, Crux custos, dignitas in Ecclesia Jerosolymitana: eo etiam nomine interdum donatur Patriarcha Jerosolymorum. V. *Custos Crucis*, in *Custos* 4. & Gloss. med. Græcitaris.

STAUROM, Quidquid ad vitæ necessaria conducit, Anglis *Store*. [Item, Quidquid ad agriculturam, vel ad prædii fustilestem pertinet, ut sunt animalia, pecora, servi, &c. Vide *Stauramentum*. Elmham. in Vita Henrici V. Regis Angl. c. 68. p. 195. *Longiflua Cereis copiose fertilitas, cunctas sua granaria infra urbem omni Staurom polisata perpendit.* &c. Chron. Joh. Wetherhamstedi p. 305. *A destra, nus in prædii, aut in grangiis, aut alicubi alibi in Staurom pro exhibicione vestra.* &c. Vita B. Edmundi Cantuar. Archiep. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1823. *Ad hæc Archiepiscopus erat alieno de septem millia marcarum obligatus exiit, quem præterea quosq. totaliter in Staurom destitutum, & velut in aem & vacuum reperit & recepit.*] Statuta Hospitalis S. Juliani in Anglia: *Item in Festum S. Martini habebis leprosus quilibet porcum unum de Staurom communi.* Math. Westmonaster. anno 1259. *Viginti in super & 5. libras dedit pro Staurom ejusdem loci.* Idem an. 1303. De obfessis, qui ut obfidentes fallerent, frumentum & carnes suas in hostium cuneos proiecerant. *Ea quos sperabamus jam pervisse, in ejusdem Stauri sui, contrarium experimur.* Henr. de Knyghton. ann. 1355. *Si Papa posset dispensare cum eis habere granaria & cellaria pro Staurom reservando, &c.* [Ad Kennett. in Antiq. Ambroden. p. 571. & Madox in Formul. Anglic. p. 427.] Vide *Instaurum*, & *Restaurum*.

STAUUS, Crux, ex Græc. *σταυρος*. Gloss. Elfrici Anglo-Sax. *Crux*, vel *Staurus*: *iod*.

¶ **STAUARE**, f. Propondere, obicere. Charta an. 1506. apud Ughellum to. 1. Ital. sacre col. 136a. *Habeat in omnibus licentiam & immunitatem possessionem in omni loco istud munimen ostendere & sinuare, agere, &c.* Leg. fortassis *Stauare*, ab Italico *Stauare*, decernere, constituere.

¶ **STE**. Vide supra *Sta*.

¶ **STECARÉ**, Charta an. 1287. in Miracul. S. Ambrosii Senensis: *Stando ante altare S. Ambrosii, suis ita compressa, & Steccata, quod nullo modo poterat discedere.* Idem fixa, ex Italico *Stecca*, baculus, stipex, septum. Vide *Crucianus*, Menagiam, & *Ferrarium* in Orig. Ital.

STECHEMUM, ex Italico *Stecato*, Palus, repagulum, apud Petrum de Crescentiis lib. 10. cap. 26. Hinc

¶ **STECATA**, Palorum series, vallatio ex palis, locus palis circumseptus, Gallis *Esclande*. Annal. Cæsenat. ad an. 1305. apud Murator. to. 14. col. 126. *Obfide civitatem Psistoria & fecit vallari circa Steccatis, &c.* Joh. Demoussin in Chron. Placent. ad an. 1358. apud eund. to. 16. col. 504. *Et dum versus Papiam navigaret, invenerat prope Papiam totum navigium Papiensium cum Papiensibus armatum ac paratum ad resistendum, ad quem Steccatum lignorum, quam dicti Papienses dicta occasione fieri fecerant in dicto flumine Padi, &c.* Vide *Stelengarda*.

¶ **STEGHATA**, *STECHATA*, Eadem notione. Castellus in Chron. Bergom. ad ann. 1404. apud eund. Murator. to. 16. col. 948. *Hincbat infusus Steccatas scissas per eos Guelphos... Intraverunt in dictas Steccatas.* Statuta Palavic. lib. 2. cap. 46. fol. 111. *Statutum* Gg 2 Or-

Ordinatum est quod nulla persona ... presumat de die vel de nocte, modo aliquo transire muros seu Stechata & fossatas terra Buxeti, vel alterius castri. Chron. Parmense ad an. 1243, apud Murator. to. p. cnl. 768. Carcerati de Boonia, quicquid Parme, quia Commune Bononia noluit obsequere passim que juraverat de relaxando illos de Parme, quos in carcere tenebat, positi fuerunt in carceribus in Stechatis lignerum in gloria Communis de Puteo Rosfogbelli apud murum Parme ad culum serenum. Vita Nicolai Laurentii: *Puoi fece Steccomari la palazzo de Campiungio, e obliato de l'enna; e semmanate, che le Steccata de li renebisofisti de li Baroni de Roma jessere per terra.*

¶ STECCO, vox Italica, Spina, vel felluca. Vita S. Francisci Fabiani. to. 3. April. p. 989. *In auricula portavit Steccum cum maxima pena & dolore, & quod usque ad illud tempus aliquo remedio & medicamento non potuit liberari, &c.*

¶ STECHATA, STECHATUM, STECCETUM. Vide Steccare.

STECHSWEIN, Porci majores, in Metropoli Salisburg. to. 3. p. 49.

STEDINGI. Vide Stadingi.

STEGMA, pro Sienna. Cronicon Novalicense l. 5. c. 8. *Illustrat secundum sanguinem, sed illustriores secundum Stegmatum divina* [Idem Chr. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 704. *Dicitur autem in hoc monasterio priscia habuisse tempore moachum quendam olivorum, nomine Waltherium nobili virum Stegmate ad regali procreant sanguine.*]

¶ STELAGIUM. Vide max in Stela.

STELÆ, [Læti Regibus, vel Pali in fluvio dispositi ad capiendos pisces. Vide Stellinus.] Charta Wicemarii Gandensis Castellani in Probat. Hist. Guinen. p. 66. *Et unam mansum terre inter Broclani & Gestlaot, preter jus ad dicum, nec nos & nunc sacb ad turvos & ad silvam, unum Stela in Velbam ad pisces, in springa eandem piscandi posteliam quam illius loci dominus habet.* Hinc forte

STELAGIUM, in Charta Henrici II. Reg. Angl. pro Abbatis S. Mariz de Voco.

¶ STELENGARDA, Læcus palis circumseptus. Vide Steccare. Jacobus De Layn in Annali. Etenf. apud Murat. to. 18. cnl. 991. *Que concessit & satisfecit sive Stelengarda super palca Fortaria inter palatium dom. Marobionis & episcopatum, Terris primis mans introitus armatus, &c.* Vide Stellata.

¶ STELGIAE, s. pro Steliga, vel Scalia, Lapides scilicet, quos Ardoles dicimus. Vide in his vocibus. Hist. Monast. S. Laurentii Leod. apud Marten. 10. 4. Ampl. Collect. cnl. 1120. Item. pro 90000. Stelgiae emstarum ad opus claustrum, 120. fens amiqua.

1. STELLA, SOCIETAS STELLÆ, Ordo Militaris institutus a Joanne Rege Francie ann. 1354. Stellifera Congregatio Militaris, in Charta ejusdem Regis 5. Jun. ann. 1376. Habetur apud Carolum de Lelis in Familiis Neapolitanis in. 1. p. 296. Epitaphium Jacobi Bozzuti Militis an. 1358 ubi dicitur fuisse de Societate Stella illustris domini Joanne Regis Francorum, & Collateralis Consiliarius Ludovici Ducis Duraui.

Descriptus vir doctissimus Lucas Acherius, ex Schedis Herouallianis, to. 10. Spicilegii pag. 225 litteras Joannis Regis hujusce ordinis Militaris primam institutionem continentes, ubi Militum vestes & annuli describuntur: quibus adiungenda videntur ad uberiores ejusdem Ordinis Historiam, que in hanc rem scripta leguntur in Computo Stephani de la Bastaine Argentarii Regis, incipiente à Julii, & desinente in 4. Febr. seq.

Por 46. annes d'escarlate vermeille de Broisselles, &

de S. Omer pour faire habits de l'Essoille pour M. le Dauphin & ceux de sa Compagnie, & aussi pour M. Charles d'Artois, &c. Pour 2. marbres bruns des Cours de Broisselles, pour faire ceses bardis fourrés d'aigues & boues à chevaucher es castes d'escuierie pour Noffigacars qui furent faitz Chevaliers à la Feste de l'Essoille: c'est assavoir, Messiegeurs Jean & Philippe de France, Loys de Bourbon, Philippe & Loys de Navarre & Charles d'Artois, &c.

Pour 3. pieces & demie de fin vellun au ca graisse pour faire un furco, na maetel à parer & un oapperon saurè d'ermies pour le Roi à la Feste de l'Essoille, &c.

Est assavoir que l'Oratoire dessus fait pour cause de la Feste de la noble Maisson, &c. 2. draps d'or & demy pour faire les encensimenes de la noble maisson pour cause de ladite Feste de l'Essoille.

8. pieces de cendaux azurez pour le sower de Fleurs de lys d'or de Bature à parer & mettre sur le daiz du Roy en ladite noble Maisson pour cause de ladite Feste de l'Essoille.

Pour faire & ouvrir les 3. essoilles de Broudeurs qui farent mis & assises en la courto poinsse, viel & cheveciel de ladite chambre.

Pour faire & ouvrir de bature 3. grans aues d'argens & dedens chacune nua aac essoille pour parer & mettre sur le daiz du Roy le jour de ladite Feste de l'Essoille.

Pour faire & forger une essoille d'or sans pierrerie, & un anel d'or à l'essoille que le Roy luduena au D. d'Orleans.)

Pour faire & forger une essoille d'or sans pierrerie & un anel d'or à l'essoille, ouquel son nom estoit esmoilli (au C. d'Anjon.)

Pour faire & forger du commandement du Roy un anel d'or à l'essoille pour le viel Dauphin, ouquel son nom estoit esmoilli.

Pour faire & forger du commandement dudit Seigneur 6. essoilles d'argens dorés pour lesdits Fraud Marstre d'Esfel, & pour les cinq Chambellans 6. aneaux d'or à l'essoille par commandement dudit Seigneur.

Pour faire & forger pour Monf. de S. Veants & pour les 4. Chambellans de M. le Dauphin, & par son commandement pour chacun un anel d'or à l'essoille.

Pour une essoille de brodeure faite & ouvrée du commandement de Monf. Robert de Lorris, fait à l'Argenter de la volente du Roy, pour le viel Dauphin Patriarche d'Iherusalem.

Pour faire habits pour l'estat de l'Essoille audit Bleu. d'Androsel & à Mess. Jean de Clermons Chambellans du Roy.

Pour une cossepoiate na de nos Seigneurs fils du Roy, qui furent Chevaliers à la noble Feste.

In Computo incipiente 1. Jan. an. 1352. & finiente in 1. Maii an. 1351. Pour deniers payez aux valets Cossepoitiers qui firent & readirent au commandement du Roy les encensimenes mis & tendus à S. Ouen à la noble Maisson, pour cause de la Feste de l'Essoille, faite illec ou mois de Janvier l'an. 351.

STELLE FESTUM, Dies Epiphaniæ in Codice M. S. Victoris Parisi. Locum vide in Sepuagiesima. Quo quidem die celebratur officium, quod Officium Stelle appellatur apud Joannem Episcopum Abrinc. de Offic. Eccl. p. 30 Sic vero describitur in Ordinario M. S. Ecclesie Rotomagensis: ex quo etiam habuit Joan. Provotius, qui illud edidit post Joannem Abincensem: Officium Regum trium, secundum M. S. Rotomagi. Die Epiphaniæ, Tertia cantata, tees de majori sede more Regum iaduti, & debet esse scriptus in tabula. Ex tribus partibus ante altare cōviciant cum suis famulis portantes

Re-

Regum oblationes, iudusi tunicis & amissis. Et debent esse de secunda sede scripti in rubrica ad plinicum scriptoris. Extribus Regibus medius nō oriente oriens, stellam cum baculo ostendens, dicat alteri, Stella fulgore nimis. Secundus Rex & dextra parte respondeat, Quæ Regem Regum. Tertius Rex & sinistrâ parte dicat, Quem venturum olim. Tunc Magi ante altare sese oblatentur, & simul cantent, Eamus ergo, & inquiramus. Hoc finito, Cantor incipiat Responsorium, Magi veniunt. Et moveatur processio, Versi. Cum natus. Sequatur aliud Responsorium, si necesse fuerit. Interrogabat Magos. Processio in navem Ecclesie constituta, stationem faciat. Dum autem processio navem Ecclesie intrare cupit, corona nate Cruce pendens in modum stellæ accendatur, & Magi stellam ostendentes, ad imaginem S. M. apud altare crucis prius positi ostantes pergant, Ecce stella in Oriente. Hoc finito, duo de maiori sede cum Dalmaticis ex utraque altaris parte stantes, suaveriter respondeant, Nos lumus, quos cernitis. Tunc duo Dalmatici in perierent cortinam, dicant, Ecce puer adest. Tunc procedentes Reges ad terram simul, salutes puerum, ita dicentes, Salve Princeps seculorum. Tunc unus à suo famulo aurum accipiat, & dicat, Succiis, Rex, aurum, & offerat. Secundus ita dicat, & offerat, Tolle thus, tu vicer. Tertius ita dicat, & offerat, Myrrham, signum sepulture. Interim fiant oblationes à clero & populo, & dividantur oblationes predictis Canonici. Tunc Magis orantibus, & quasi somno sopitis, quidam puer nudo indatus, quasi Angelus, illis ante altare dicat, Impleta sunt omnia quæ Prophete, &c. Hoc finito, Cantor incipiat ad introitum Chori Responsorium, Tria sunt munera, Versi. Salutis nostræ auctor. Ad Missam tres Reges Chorum regant, qui Kyrie Fons pietatis, Alleluja, Sanctus, & Agnus fessive cantent. Officium, Ecce adventus. Ps. Deus iudicium tuum, Kyrie, & Gloria, fessive, Oratio, Deus qui hodierna die. Si Archiepiscopus cantaverit commune pro Dom. Papa, & pro Rege tantum, finem nulla mentio fiat. Epistola, Surge, illuminare. Predicti famuli cantent Responsorium, Omnes de Sabba. Versi. Surge illuminare, Alleluja. Versi. Vidimus stellam. Sequitur Epiphania Domini, &c. De hac vero stella, quæ nato Domino à Magis visa est, vide Theodorum Tharfensem Episcopum l. 5. Contra fatum c. 53. & Isidorum Pelusit. l. 1. Epist. 377. 378.

STELLÆ APPARITIO, Vesper, solis occallus. Fori Occenses Jacobi I. Regis Aragon. ann. 1247. fol. 12. Debet venire cum suis satellitibus salutis ad locum illum assignatum, & debet ibi stare simul cum aliis probis hominibus, donec Stella appareat, &c.

STELLA GROSSA DE SERO, Eadem notione. Chron. Parmense apud Murat. to. 9. col. 765. Et ibi prælium arduum fuit inter ipsas partes, in capite summo minne, & duravit usque ad primum somnum, ita quod Stella grossa de sero jam fuerat transmontata.

STELLA JUNIOR, Agrimensuribus, est Decussis conductuplicatus diductusque: junior vero stella dicta, quasi ab ipsis mensuris conducta, adeoque post ceteras stellas nata. Caius & Theodosius: Stellam juniorem super picator palos consecravimus, &c. Idem Caius: Et signavit ut inveniantur palii ipsi Stellam consecravimus, & ipsa Stella junior nomine vocatur.

STELLA, vulgo *Estella*, in Ecclesiis quid sit aperte docet Ritualis Succession. apud Marten. de Divinis Officiis p. 497. Finitur in super à capite usque ad pedes ecclesie protendatur, in quo circulus quidam serpens habens 7. cereos super osium sepulcri in altum dependeat. Circulus autem iste, qui & Stella à nobis vuncupatur, verum luciferum, qui mane surrexit, designat. Statuta Mss. Eccl. Anic. an. 1410. Masticularius

Tom. VI.

omni die Matutinis, Missæ & Vesperis ad pulsandum campanas chori, Stellam illuminandam... senecatur interesse. Vide supra in Stella festum.

STELLA. Stella dicuntur bacilli quibus alligatur crus post rupturam consolidandum. Mirac. B. Henrici Baucen. tom. 2. Jun. p. 391. Dum currens supra quendam æquum, cecidit eguus saliter, quod tibia dextra in ipso casu confracta fuit, & os ipsius tibia ultro conflatum fuit. Es dum ligatus esset per quendam medicum cum Stellis & aliis opportunis, &c.

STELLARE, Stellis micare. Symmachus lib. 3. Epist. Oratio verborum Stellatur auro. Nostri Esteler, pro ad instar stellæ fulgere dixerunt. Le Roman de la Rose Ml.

Biau su le chat à quatre roes,
D'or & de pierres Estelès.

STELLARE, Alia notione. Memoriale Potestatum Regiæ. ad ann. 1247. apud Murat. to. 8. col. 115. Parmenses & omnes milites & populares armata manu exierunt de Parma, & per forciam cæperunt Imperatorem de Vittoria, & omnes suos milites & pedites, & multos fuerunt ibi occisi & vulnerati, & totum carrocium Cremonensium ibi Stellaverunt & destruxerunt & in Parmam duxerunt. Leg. forte Steccaverunt, id est in frustra conciderunt. Stecca enim Ital. frustum ligni sonat: nisi malis Strabucaverunt. Vide infra Strabucare.

STELLARIA, STELLATA, STELLATOR. Uguccio: A sterno, hæc stellata, i. mare, vel purpura: unde Stellaria, navis marina, vel via in celo qua ducit vias, vel purpura qua per mare fertur, vel vestis ex purpura: & stellarius, marinus, vel purpureus, & Stellator, compositor navis marine, vel purpureæ vestis, sive regularum stellarum. Vide Papiam in Silataria.

STELLARIA, [ut supra Silataria. Vide in hac voce. Charta ann. 1097. apud Murator. delle Antic. Estensi p. 81. Has autem massariis eam omnibus earum pertinentiis, cum... pratis, pascuis, silvis, hæc (sic) Stellariis, &c.] Vetus Charta apud Paricellum in Monumentis Ambrosianæ Basilicæ p. 38n. Cum... silvis, castaneis, roboreis, ac Stellariis cum arvis earum, pascuis, &c.

STELLARIUS, & Stelliferi Hospitalarii, dicti fratres Militis Ordinis Teutonici, in veteri Chron. laudati à Bohuslao Balbino in Epitome Rerum Bohemicar. pag. 270 quod ibi deferant stellam rubram supra crucem, ex statuto Innocentii IV. Papæ.

STELLATA, Palus, repagulum. Jacobus De Layn in Annual. Estensi. apud Murator. to. 18. col. 1023. Et suis vestificationibus passus optimis Stellatis, & ponte, atque normalis navigiis. Hinc

STELLATA, pro Vallatio ex palis, locus palis circumscriptus, in Chron. Estensi ad an. 1333. apud eundem to. 15. col. 393. Ferrarienses armati manu & cum navilio ierunt Consendalum, quia civis Argente acceperant catenas Stellate Consendoli (sic) & combusserunt aliquam partem dictæ Stellate & certa molendina. Infra: Tunc ceteri legati babuerunt Stellatam cum aliis fortalitiis. Vide Senecæ, Stelengarda & Stellanata.

STELLATA CAMERA, vulgo *Chambis dei Estelès*, Jurisdicchio apud Westmonasterium, à locis stellis ornato ubi sedebant Iudices sic dicta, quæ abolita est ann. 1641. sub Carolo I. Rege Angl. Vide Blount in Nomolex Anglicæ.

STELLATURA. Vide Stillatura.

STELLATUS, Qui stellam habet, Mercator qui in stallo, seu merces suas venum exponit. Brafton. lib. 4. Tract. 1. cap. 46. Dividitur dicta in tres partes, prima pars matutina dicitur et vultibus versus mercatum,

Gg 3

secunda vero detur ad emendandū & vendendū, quæ quidem iussuere debet omnibus, nisi forte sine mercatoribus Stellati, qui merces depofuerunt & expofuerunt venales, &c. Vide Stellati.

¶ **STELLATA**, Sepimentum, claufura, ut videtur, GALL. Cloison. Charta Radulphi Abb. de Viconia ann. 1106. ex Tabul. S. Quintini in Infula: Vacoriam quoque quæ in curte S. Quintini est, duabus Stellatis ampliare & lateribus tegere debemus, Vide Stellata, & Stellata.

¶ **STELLIFERI**. Vide Stelligeri.

¶ **STELLIFICARE**, in Divorum numerum referre, Stellis & astris inferere. Ericus Upsalienfis l. 4. Histor. Suecicæ p. 139. Cujus imitatione Pelliparii Alemanni in Suecia Stellificati, & inter Divos & Celites relati etiam magnificabant symbia in donatiis.

¶ **STELLIGERI, STELLIFERI**, Nomen factionis. Basilicæ in Helvetia, cui opposita Pfistacorum factio. Albertus Argentinensis an. 1218. Erat autem in illis diebus partialitas inter nobiles Basilienfes, bodieque durans inter Pfistacos & Stelligeros, quæ ex eo sumptis originem. Cum olim Milites Basilienfes ad torneamenta, bastludia, vel parlamenta alia cum multitudine egredierentur, & dicerentur, Qui sumus istum dicebatur, Scolarii & Monachi Basilienfes, qui erant excellentiores. De quo alii commoti, consiliababito, fecerant vexillum alba stella magne in rubeo campo, quod in torneamentis & alibi efferebant: sub quo figæ erat progenies de Epingem, &c. Alii vero fecerant viridem pfistacum in albo campo, &c. Historia Landgravorum Thuringiæ c. 119. anno D. 1372. Surrexit una societas, nominatae se Stelligeros, & portabant stellas; quorum Capitaneus principalis erat Du. Otto Brunswicensis, & adhue tres alii. Illi enim nomen quasi daq milita de Rheino, de Haffia, de Westphalia, de Saxonia, de Bueboria, ac Francania compromiserunt & juraverunt se velle matu defendere, & potentes resistere tum principibus, quam aliis nobilibus ubique constitutis, &c. Vide Annales Colmarienfes ann. 1271. & supra in Stellarii.

¶ **STELLIGUS**, Unciæ pars vigesima, nostris Estelin. Comput. an. 1245. ex Bibl. Reg. Pro duabus eburnis ad stellas in quibus fuerunt positi, 13. Stelligi de auro v. f. Testam. Gaudesridi da Pfleiss ann. 1332. ex Tabul. B. M. de Bono. Nuntio Aurelian. Tres scyphi argentei immatallati, ponderis quinq. marcbarum, septem uncium & daorum stelligam. V. Esterlingus.

¶ **STELLINGA**. Nithardus l. 4. Histor. de Lothario Imp. Hæc etiam in Saxonia missi Frilingi Lazzibafque, quorum infinita multitudo est, promittens si secam sentirent, ut legem quam antecessores sui tempore quo idolorum cultores erant, habuerant, eandem illis deinceps habendam concederet: quæ supra eodem cupidi nomen novam sibi, id est, Stellinga imposuerat, & in anum conglobati, dominis & regno pene pulsati, more antiquo, quæ quisque volebat lege vivebant. Infra: Ludovicus etenim seditiosus, qui se ut præfatum est, Stellinga nominaverant, nobiliter, legali tamen eade compescuit, Rursum: Eodem tempore Stellinga in Saxonia contra dominos suos rebellavit. Vox formata forte ex Stel, Kiliano, vetus, vetustus, & Ling filius, (uti in Adalberto docuimus,) quod Stellinga leges & mores antiquos affectarent.

¶ **STELLINUS**, ut Esterlingas. Vide in hac voce, & infra verlinus. Charta Juhelli de Meduana an. 1189. apud Marten tom. t. Ampl. Collect. col. 982. Et decemmarum in Anglia (reddo) fcas temporibus antecessorum meorum diu habuerant, &c.

¶ **STELLO**, dicitur qui animo inconsultus & varius est verbo vel facto. Vocabul. utriusque juris.

¶ **STELLIONATOR**, scoldum, in Gloss. Lat. Gr. Aliæ Gr. Lat. scoldum, Inpofitor, Stellionator.

¶ **STELLIONATUS**. Crimen Stellionatus nomen sumptu a quodam animali reptili, quod dicitur Scellio, & est quædam simile serpens, & Stellionatum animal dicitur, quod ex diversis coloribus pictum, sicut calum Stellio. Joan. Berberius in Viatorio utriusque juris. Ulpianus l. 3. Stellionatum obijci posse bis, qui dolo aliquid fecerant, sciendum est, scilicet, si aliud crimen non sit, quod obijciatur: quod enim in privatis iudiciis est de dolo actio, hoc in criminibus Stellionatus persecutio. Ubi cumque igitur titulus criminis deficiat, illic Stellionatum obijciemus.

¶ **STELLONATA**, Sepimentum, seu vallatio ex palis, Statuta Montis Regali fol. 198. Et quæcumque persona quæ a Stellonata aliqui accipere, seu capi faceret per se vel per alium, vel murum seu Stellonatum dicte civitatis, cum scilicet seu scaglionau, vel alio modo irasires, solvas bacuum de duobus solidis 60. de nullo vero solidos 100. pro quolibet & qualibet viro. Vide Stellata & Stellata.

¶ **STELLUTIA**, Stellula. Sebast. Perusinus in Vita li. Columbe Reatine tom. 5. Maii p. 325. Stellatias argentes cum sex acutis radiis capitis discipline inseruit.

¶ **STELTA**, pro Idiomete, lingua vel filo: si tamen mendose non scribitur, ut monet Spelmanus, in Charta Edgari pro Eccl. Eliensi: Quæ etiam nostra asitata sermocinatio de scribi mandavimus, hac eadem Stelta, quæ posita in auribus vulgi soare.

¶ **STELZIA**, Gralla, vel baculus qui quis innititur, German. Stelze. Capitula ad Legem Alamannorum. c. 27. edit. Baluzii: Si quis alteri pedem trahaverit, solvas sol. 40. Et si mancus, solvas sol. 20. Et si foris villa ambulare poterit, & in campo cum Stelzia ambulare poterit, solvas sol. 25. &c.

¶ **STEMA**, Pœnæreis inflicta, vel jus eam infligendi. Vide Estema.

¶ **STEMMA**, pro Stemma. Tabul. Landevenec. Quædam mulier iadolis moribus Stemate regalium orta, nomine Winargani. Pluries ibi. Vide Cœstria.

¶ **STEMMA**, pro Seema, n. fallor. Vide in hac voce prima notione. Charta Caroli Calvi in Bibl. Reg. ex Cod. Colbert. 5080. Sed etiam nosmetipsos debemus qui nos & prædecessores nostros Imperatores & Reges in illo nostro merito, sed sua beatissima gratia regium in Seema evedere dignatus est.

1. **STEMMA**, pro Schema, seu schema, non semel usurpat Oedericus Vitalis. Monachilo Stemme, l. 4. p. 543. Vide Schema.

¶ **STEMMA**, æ, Generis series. Charta electionis Iohannis in Abbate S. Pontii an. 1004. ex Schedis Peiresc. Eligimus hunc monachum nominis Joannem, vultu decarum, illustram sensu, Stemma sublimem, moribus insignem, &c.

¶ **STEMMA**, Charta en. 1156. apud Ludewig. to. 4. Reliq. Mss. p. 202. Si servus ecclesie occiderit conservam suam, stemma ex integro ecclesie restituitur, &c. de subsecrati vero emendatione due partes ad ecclesiam, tertia ad advocatum pertinebit. Si de ceteris quispian servum ecclesie occiderit, restitutio (restitutio) iidem Stemmate, subsecratiis compositionis due partes sunt advocati, tertia ecclesie. Id est, n. fallor, restituito alio servo, &c.

¶ **STEMMA**, à Gr. στεμνα, Corona, diadema. Translat. S. Sebastiani, &c. Inc. d. Bened. p. 1. pag. 406. A Stemmate usque subnauam caluæ regali exatit (Ludovicus Pius & ejus uxor) interque Martiri imbi repofuere. Occurrit præterea 101. April. p. 65. tom. 3. Maii pag. 510. & tom. 3. Jun pag. 697. Utatur etiam Fit-

Firmicus Mathes. l. 3. c. 8. & Prudent. Hymno 1. *est*
est, & alii.

¶ **STEMNEFROCH.** Charta Ludovici III. Reg. Angliæ in Monast. Anglic. part. 2. p. 293. *Nec non libertate multuræ sue in molendino ipsius Roberti: scilicet quod sine Siemacfreob & cholfreob.* Saxon. *icemno*, truncus, stipes; & frazo, liber.

¶ **STEMPHIACI.** *id est, vinatia*, apud Papiam Mf. Perperam in edito, *Stenphinci*, *id est, uinaio*: est enim vox Græca, *στειναι*, unde constat legendum *Stemphyla*.

¶ **STENDARDUS.** ut *Standardum* 1. Vide ibi.

¶ **STENDATUS.** *Marca Stendata*; ut *Standardum* scilicet examinata. Locus est in *Marca*, col. 503. Vide *Standardum* 2. Ejusdem originis videtur.

¶ **STENDELIENSIS.** in Charta Borchardi Magdeburg. Archiepisc. an. 1317. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. Mff. p. 48. *Exposuisti nobis, quod de Thyderico milite & Rolekano fratribus dilectis de Huelde quingue marcarum argenti redditus comparaueris per obsequia marci argenti Stendelensis de bonis suis hereditariis datis predictis venditoribus & soluis.*

¶ **STENPHIACI.** Vide *Stemphiaci*.

¶ **STENTARI.** Diffiniri, occupari, vox Italica. Aetas Francicæ Romanæ tom. 2. Martii p. 39. *Ergo debet ob ipsius amorem Stentari de omni re que sibi placet.* Vita vener. Carbarine de Palantia tom. 1. April. p. 652. *Accipis de manu forficem, & Stentis suis ad incidendum alios ungues.*

¶ **STENTARIUM.** ut *Standardum* 1. Jac. de Varagine in Chron. Januensi apud Murator. tom. 9. col. 16. *Idem ad comprehendendum & persciendum argumentum viriliter processerunt, comitibus assignantes, vexilla distribuentes, Stentarium cingentes, &c.*

¶ **STENTINÆ.** *στειναι*, in Gloss. Lat. Gr. Sed leg. *Inestina*, ut patet ex Gloss. Gr. Lat. *στειναι*, *Inestina*, *inestana*, *Stentine*.

STEORESMAN. Navis gubernator, à Saxon. *steora*, regere & gubernare, & *man*, homo. Fædus Ethelredi Regis cum Analo, c. 4. *Si domo sit de pecunia sua robatus, & sciat in qua anxia, redat Steorefman, gubernator, pecuniam illam, &c.*

¶ **STEPA, ESTEPA, ESTAUT,** Palus, tigillum, fulcrum, Gall. *Etape*. Reparatur, facit in Senecalia Carcallonæ an. 1435. ex cædibus Cl. V. *Laacolor*: Item pro quoquoque *Stieps* & quingue cabestris de coral, quilibet ex longitudine duarum cannarum. Ibidem: Pro sciendo unum *Estaut* cum uno boqueto pro pizado seu tenendo sommerium disti molendini... Item pro sciendo in dista aychegnerio tres strates & tres *Estauts* arietis sufficientes & accessarios, Item pro ponendo unam *Estapam* quercu bonam & sufficientem in dista paxeria disti molendinæ cum sex trabibus ab utraque parte disti *Estape* longitudinis qualibet trium cannarum... Item pro duobus *Estauts* longitudinis quolibet 12. palmorum.

STEPHADIIUM. Historia Episcoporum Antiochodor. cap. 10. *Dedit & alium missorium similem auleum pensant. lib. 40. & dimid. qui habens in medio rotam cum Stephendio, & in gyro bomines & ferri.* An ex Gr. *στειναι* ut sit coronula: ut quod *Seacorum*, quod *Stephadium* etiam vocabant, efformatum fuerit? Vide *Stipndium*.

¶ **STEPHANIANENSES.** Monetæ Comitum Burgundiz. Vide in *Moneta Ennonum*, col. 984.

¶ **STEPHANIZARE.** Coronari Gr. *στειναι*, coronare à *στειναι*, corona. Aët. 5. Auserit tom. 4. Jul. p. 102. *Nm in tormento unio de seueris stephanizati.*

1. **STERA.** Pellicula in qua involuitur puer in ventre matris & moratur. Unde *Macer*: *Stere sed subditæ verba.* Ugutio. Alius: *Obsteriz*, femina quæ *stera* trahat. [A Græco-Barbaris, qui *στερα*, pro *stera*, dixerunt, transiit hæc vox ad Latinos. Vide

Gloss. med. Græcæ. & Lexicon Martinii.]

¶ **STER.** Auct. supra *Sinra*, sextarius, Ital. *Siraro*. Statuta Vercellæ. l. 4. fol. 57. *Ferrarius vero pro suo inboro habeat... pro qualibet mensura de ferro, vel arano, Steea, balantia, & similibus, denarius sex.* Pap. & non alia *Stier*, in Chartulario Episc. Parien. fol. 12. ad ann. 1269. *Pbilippus de Mager armiger dicit: quod ipse tenet de domino Episcopo in fodum ipsius Episcopi 13. Stiers ordi & plenam minam & 17. Stiers invens & plenam minam, & 7. Stiers mistellii, quæ percipiuntur in decima de Maci.*

¶ **STERBERE.** Qualiterius Hemingford. de Gestis Edwardi II. iteg. Anglad. ann. 1307. p. 241. *Quibus auditis, respondit ille nobili Consiliario, Comes Lincolnienfis, qui esse Stierbat capillis consilium Regis mortui. Ubi et Editor Hearnus, Sciebat.*

¶ **STERBRECH,** vel **STREBRECH,** Vix fractio, a-versio, oblitusio, diminutio à Saxon. *stera*, strata, via; & Breca, frangere, violare. Leges Henrici I. Reg. Angl. c. 81. *Sirebech* 100. fol. emendat. Cap. 13. *Hæc emendantur* fol. 100. *gruibrech, Sirebrech, forstul, &c.* Ubi Mf. Cottoian. habet *Sierbrech*. Cap. 11. de bis quæ sunt juris Regii: *Assultus, roberia, Sierbrech, presumpcio terre vel pecunie Regis, &c.* Vide Spelmannum, & infra *Sirebreche*.

STERCIDIUM, *στυγιδιον*, in Gloss. Lat. Græc.

¶ **STERCIDUM,** *στυγιδιον*, in isdem Glossat in Gloss. Græc. Lat. *στυγιδιον*, Rivus canalium, elabata, rivus, Stercidum.

¶ **STERCOLA,** Nutrix, quæ cunus purgat. Ita pto *Stercola*, vel *Stercola* restituit Rigaltus apud Tertull. adv. Valent. c. 8. *Quare non & Stercole & syntropi nominantur?*

STERCOLINUM, vel **STERCOLINIUM,** pro Sterquilio: Fimus, quo stercoantur agri: *στυγιδιον*. Lat. Gr. *Sterculinum*, *στυγιδιον*, *στυγιδιον*. Julianus Antecessor. Constituit. 58. *Quod inboraveunt tantum estimatio fiat, non autem propter eponemata, & Stercolinum aliqua ratio moveatur. Sin autem sine boletibus boni sit, similiter sine boletibus restituatur, & nulla iterum estimatio fiat de Stercolino.*

STERCORACES, Stercora. Indiculus Superstitionum & Paganarum, in Concilio Liptinensi ann. 743. *De auguris vel avium, vel equorum, vel bovm Stercoracibus.* [Apud Baluz. tom. 1. Capit. col. 51. legitur, vel bovm *stercore*, vel *Stercoratiora*.]

STERCORATIUM, Eadem notione. Gervasius Tilleberienfis part. 1. de Otis Imper. *Quedam sciat iase nposibec Ecclesie membra, quedam ad secatim Stercoraria promenda.*

STERCORANISTÆ, Hæretici, qui Eucharistiæ Sacramentum successu obnoxium esse censabant. Algerus 1. de Eucharistia. c. 1. *Non sunt igitur observandi Græcorum Hæreticorum, qui merito Stercoranistæ vocantur, de laementa, punientes, celestem escam velus terrenam indifferenter accipi, & in sordidum venus fecerunt emitti.* Humbertus Cardinalis in Respons. ad Nicetam Pectorat. Sed, o peride Stercoranistæ, qui purns fidei participatione corporis & sanguinis Domini quadragesimalis aquo Ecclesiastica dissolvit jejunia, omnino credens, celestem escam velus terrenam per aqualiculi sordidam & sordidam egestionem in fecerunt dimitti, plene sentis cum Ario.

¶ **STERCORARE,** Alvum exonerare, stercore inquinare, in Canon Penit. apud Marteo. tom. 4. Anecdor. col. 45. *Sierves Stercorat in quemcumque liquore, busmodi tollatur stercore, & mundetur cibis aqua benedicta & sumatur.*

¶ **STERCORISARE,** **STERCORIZARE,** Eadem notione. Byzotius in Diario belli Hussitici apud Ludewig. tom.

tom. 6. Reliq. Mss. p. 199. *Vasa autem praedita continentia confringentes, vel in ea Stercorisantes, &c.* Adde Statuta Collegii s. Bernardi an. 1493. apud Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. p. 176. & Breydenbach in Itin. Hierosolym. pag. 254. *Stercorizasse* in Gemma occurrit pro agros fimo ftercorare.

STERCORARIA SEDES, Lapidea, seu marmorea, quae Romae est ante porticum Basilicæ Salvatoris Patriarchatus Lateranensis, ad quam deducitur electus Pontifex, priusquam pergat ad s. Petri ædem; sic dicta, quod dum in ea sedet, à Cardinalibus inde elevetur dicentibus huic vericulum, *Suscite de pulvere egenum, & de stercore erigis pauperem, ut sedent cum principibus, & solus gloria teneat.* Ita Ceremoniale Cencii Camerarii apud Baron. an. 1191. & Ceremon. Roman. lib. 1. fest. a. Jacobus Cardinalis de Coronatione Bonifacii VIII.

... *Et sedes capiens de Stercore nomen*

In platea est circa templum despecta parumper.

Quando hujus sedis usus ceperit, non constat: nihil de eo ante sæculum decimum invenitur, quo tempore illius sit mentio apud laudatum Cencium, uno saculo ante nartam fabulam de pseudopapissa Johanna, ut observat Mabillonius in Itinere Italico c. 30.

STERCURIA, *στέκω*, in Gloss. Lat. Gr. *στέκω* Stercura, *quisquis*, in Gr. Lat.

STERCUS, Narium excrementum. Vita Mss. *Wenaloiei ex Tabul. Landevenec. Nares, inquit, mea dolore vulnerum plene Stercus concremant ab ardore, ut vides tanta infirmitate.*

STERCUTIUM, Latrina. Vide *Seceffus*.

STERENATES. Vide *Stravases*.

STERIA, *στερία*, in Gloss. Lat. Gr. Leg. *Seria*. Vide *Valmal*. ad Inscrip. Herod. pag. 15. & ad Plinium pag. 809.

STERIFIUM, tapes, quo in equum quis tollitur. Hist. Novient. Monast. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 127. *Qua viso equus cui super sedebat perterritus, ac raptidi passibus totius in præcepit atus, densissimum silvam capessit. Cumque puer non valens residere, ad terram decidisset, per ejus Sterifia sive nescenforio sella inbasit, ac sic per devia & abrupta tractus, cunctibus equi & obiectis arborum miserabiliter effertur.*

STERILENSIS MONETA. Vide *Esterlingus*.

STERIUM, *στέριον* habiat, Papias.

STERLINGARIS, *Usterlingus*. Vide in hac voce Litteræ Raymundi Comit. Tolos. an. 1248. apud Marten. to. 1. An. cd. col. 1040. Item *confirmatur nos babuisse* per alia parte centum aureos, & quindecim marcas *Sterlingares*, quas pro Bertrando Rycardi misit Sycardo Alamanni.

STERLENCUS, Eadem notione, in Compositione inter Gaufridum II. Apenf. Episc. & Raubaudum de Agouto ann. 113. ex Schedis Præl. de Marzanges: *Rostignus & Guirannus babuerant castrum s. Martini quod proprium erat Ecclesie Apenf. tentato tamen pro consensu juve dominæ Sterlenco uno annuatum.*

STERLINGUS. Vide *Esterlingus*.

STERLINQUUS, Eodem significato ac *Esterlingus*, in Charta ann. 1341. apud Rymer. tom. 5. p. 239.

STERLINUS, ut supra *Stellinus*. Vide in hac voce Vita dom. Hildeburgis apud Acher. tom. 4. Speil. p. 690. Dedit etiam decimam *Sterlinorum* suorum de redditibus quos habebat in Anglia omnibus diebus vite sue.

STERMENTORIUM, *Stabulum jumentorum*. Unde *Josephus* in 10. *Annaliis*: *Josephus hac audiens posuit idola in Stermentorio Cameli.* Est etiam *Stermentoria* dicuntur, quæ in lestris solent sterni. Ugutio.

STERNATU, pro *Stratus*, Gall. *jonché*. P. Amelius in Ord. Rom. apud Mabillon tom. 2. Mss. Ital. pag.

535. Item *parata fuit capella circumquaque de pannis, & Sterrata de frondibus de versa.* Vide infra *Sternutus* 2.

STERNAX, *Coballus providus, qui homines rejicit do dorso suo*, in Glossis Mss. Aliæ Idiori: *Sternaces, pavidi.* Ita etiam Glossæ Antiquæ Mss. Sueno in Hist. Daioica c. 5. *Cafu inopinato, equi Sternasis præcipit, arbori illius interit.*

STERNAX, Humilis, qui se sternit, apud Sidon. l. 5. Epist. 14. *Ad hac te sella cervicium humilitatum, & Sternacium crivum fustipio, contubernia, peto.*

STERNERE, *Pacificare, præparare, infellare, obnervare.* Will. Brito in Vocabul. Mss. Gloss. Lat. Gall. Sangermanenses: *Sternere, Pacificare, præparare, infellare, accraventer.*

STERNERE, pro *Scribere*. Passio s. Maximiliani: *Dion dixit, Sterne nomen ejus. Cumque Stratus fuisset, Dion dixit: quia inde voto nimio militiam recusasti, congruentem accipies sententiam, caeterorum exemplum.* Vide Glossarium mediz Græcæ in *extra purior.*

STERNERE, Subjicere, ultimo gradu & loco collocare, in Cod. Theodof. tit. de Domesticis leg. 5.

STERNOMENTUM, *STERNOTUM*, *STERNUMEN*, *σπέρναι*, in Gloss. Græc. Lat. *Sternumentum.*

STERNUM, *Torus, toral, stratus, spouus*, in Gloss. Gr. Lat.

STERNUTATIO, *Sternumentum* Gallicæ *Eternumentum*, inter auguria recensentur in Indiculo superstitionum & paganarum in Concil. Liptinensi an. 743. Vide *Stercoratus*, & *mox*.

STERNUTU, Eadem notione quæ *Sternutatio*. Pirmini libellus apud Mabillon tom. 4. Analec. pag. 586. *Præcantatores & fortilegi, karagori, aruspices, divinat, ariolos, magos, maleficos, Sternutus & auguria per vitulas, vel alia ingenia mala & diabolica aulice facere nec credere.*

STERNUTUS, pro *Stratus*, in Rythmo de Verona, tom. 1. Analec. Mabillonii, p. 371.

Faro loco specioso Sternuto lapidibus.

Ubi in quatuor centus magnus infas

Fornice, platea mire Sternute defestis Inpidibus.

STEROLOGIA, *Polilogium*, in Gloss. Sangermanum. 501. à Græco-barbaro *στερολογία*, pro *stereologia*, unde efformatum *Sterologia*, pro *hysterologia*. Vide *Siera* 1.

STERMÆ, *Cauda serpentis*, in Glossis antiquis Mss. **STERPUS**, ab Italico *Sterpo*, *stirps, trunco*, Gall. *Sauche*. Ad. s. Bertrandi tom. 1. Jun. p. 796. Cum invenisset uann leporem juxta quoddam sepe seu ad pedem unius *Sterpi*, &c.

STERQUILINIUM, Stercorum receptaculum. Notitia judiciaria an. 994. in Append. ad Marcum Hispan. col. 950. *Est ibi invenerunt infra Sterquilina juxta ipsam parietem terminum niticum, & descendit per ipso vasso usque in ipso aquile.* Utinur Columella l. 1. c. 6.

STATOR, pro *Srator*, nisi me fallo. Vide in hac voce. Epitaphium Gerbirge Abbatis. Geisenfeldz apud Mabillon tom. 4. Analec. p. 51.

Hic jacet in tumba Gerbirgis filia Regis

Graci Stertoris, Ebernrdique suis

Neptis hujus loci primæ fertur Prælatæ fuisse.

STERTURA, *substramen*, Gall. *Litiere*. Charta Majoris de Doulaucourt ann. 1244. *io Tabular*. Compend. Abbatis & suis providebit idem Major de Stramine, tam ad lectum faciendam, quam ad Steracudum per bospicia, & ad Steruram equorum faciendam.

STERZER, Reinerus de Valdensibus: Item *Hypocritarum*, qui *vulgariter Sterzer* vocantur, qui fingunt sibi infir-

col. 714. Sed perveniens Summam invenit ipsam bene solum et striccatam, et in suis armigeris custodiam. Vide Steccare.

¶ **STICCATELLUS**, dimin. ab Italico *Steccato*, Palus, ludes, assula lignea. Acta s. Raynerii. tom. 3. Junii p. 448. Accipit Sticcatellus de terra, et capis mittere sub bulas acutiorum, et statim profuerunt.

¶ **STICCHA**, **STICHARIUM**. Vide *Stica* 1.

¶ **STICHATU**, Contextus ac series palorum. Anonymus de Gestis Frederici II. Imper. Quo lignamine ipsarum domorum, que inde distrumere poterunt, faceret Sticatos sive palliciatum circumcirca civitatem. Vide *Steccare*.

¶ **STIER**, Sextarius. Vide *Stera* 1.

STIFA, pro *Stiva* aratri. Flodoardus lib. 14. Carmine 10.

Virtutem quoque magnifici probat ille Magistri, Ruricola insistenti operi, Stifae medenda, &c.

STIGA, Joan. de Janua: *Stiga* i aculeus, stimulus, iuratio, molestatio. Inde *instigare*. [Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Stiga*, aiguillon. *Stigare*, aiguillonner.] Vide *Stica* 1.

¶ **STIGINA**. Vide infra *Stigna*.

¶ **STIGIUM**, Genus vestimenti. Vide *Stica* 1.

¶ 1. **STIGMA**, pro Stemma, in Chron. Saleroit. Anonymi apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 224. Sed quantum ad genus pertinet, ex illustribus et ex magno Stigmatibus nimirum natus.

¶ 2. **STIGMA**, Signum, character, nota. Andreas Floriac. Ms. lib. 3. Mirac. s. Bened. Quidam episcopalis feceratis Stigma praefertis ingreditur, &c. Guidonis Dialecti. Part. c. 64.

Hec quibus officium solito damus aune plenum,

Stigma Crucis praedixi nomen, ut ordo refert.

Acta s. Aurei tom. 4. Jul. p. 652. Quam non solum Christianam, verum etiam sacrae devotionis insignitum Stigmatibus conuenerit, confestim de ea iudici reservat questionem. Ubi de velo virginis indicio sermo est. Vide Cod. Theodosii de Fabriciensibus leg. 4. ubi Fabricensium brachiis, ad imitationem tironum, Stigmata infligi iubet Arcadius, non in poenam, sed ut fugitivi internosci possent.

¶ 3. **STIGMA**, Modus, ratio. Translat. s. Audoeni apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1674. Talis igitur in saecula primordius ducit hunc virum, quem sibi assumptis in sacerdotem ad multorum expiationem, qui in Melchisedech Stigmatem quodid sub forma panis & vini in altaris offerunt libamine.

4. **STIGMA**, Nicol. Uponus. l. de Militari officio c. 3. Milites qui creantur per balneum portant de consuetudine in humero sinistro signum militare album, quod quidem Stigma dicitur Tiro portabit, quousque fecerit aliquod notabile factum, nisi aliqua nobilis domina illud tollat, ut est consuetudo Aeglia. Quod vero Stigma, hic scriptor vocat, Lat. seu lemniscus nodatus dicitur in veteri Ceremoniali Ms. ubi de Militari inauguratione. Qui enim Miles cum balneorum ceremonia creatus fuerat à Principe, longioris tunicae induebatur, cuique lemniscus albus ad sinistram humerum alligabatur. Et ce blau las, (verba sunt Ceremonialis,) il portera sur son bras habilement qu'il vestira au long de cette journée: et tant qu'il n'en gaigne bonneur & renom d'armes, & qu'il soit recorder de si bons record come de nobles Chevaliers, Ecuyers, & Heraux d'armes, & qu'il soit renommé de ses faits d'armes, comme devont être dit, peu aucun bauls Prince, ou tres noble Dame de pouvoir couper le las de l'espanle du Chevalier, en disant, Sire, nous avons ouy tant de vos armées de vostre bonneur, que vous avez fait en diverses parties, au tres grant bonneur de Chevalerie, à vous mesmes, & à celui qui vous a fait Chevalier, que

droit vent que cest las vous soit osté.

STIGMATA, Praestigia, characteres magici. Anonymus in Vita s. Brigide c. 10. Venit ad s. Brigidam Conadus, suis fasciis circumdatus, sub Stigmatibus malignis, & dixit, &c. Mox Brigida est stigmata, signa diaboli vocat. Ibidem: Tunc Conadus cum suis Stigmata sua deposuisset contra Deum & Brigidam venerat. Et c. 11. n. 66. Quadam die venerunt ad Brigidam quidam viri ociosi & vani, habentes Stigmata diabolica in capitibus suis, & quereutes aliquem jugulare.

¶ **STIGMARE**, Notam infligere. Prudentius in Romaeo:

Quamcumque partem corporis fervens nota Stigmatibus.

¶ **STIGMATIZARE**, Eadem notione, Gr. *stigmatizēin*. Acta s. Reginaldi tom. 4. Julii pag. 95. Et tanta illius discipula Stigmatizavit, ut videlicet livida cutis vestigia divina visionis cunctabilia omnia faceret credibilia.

STIGMATUS, Punctis interstinctus. Bonifacius Moguntinus Episc. Epist. 17. Praeterea parva munuscula pro indicio caritatis direximus, id est corporale, pallium album Stigmatum, variatum, & villolum ad tergendos pedes servorum Dei, &c. [Vetus Interpres Irenaei l. 1. c. 15. n. 4. Cum videret veritatem idolam à Marco factam, & hoc alphas interis Stigmatum. Ubi Graecus: *ὑπερβαίνει τὴν φύσιν*.]

STIGNA, Pallia operosiora. Papias Ms. & edit. Gloss. Ibid. Stigna, ornamenta regia.

STIGULA, Ligula, Gallis *Aiguillette*: Stigularii, *Faiseurs d'aiguillettes*. Habebant in i. Registro des mestiers de Paris fol. 89. Arellum pro Stigulariis, seu Aiguilleariis urbis Parisiensis an. 1217. Feb.

¶ **STILA**, Campanula. Vide *Skella*.

¶ **STILBON**, vox Graeca, splendidus, splendidus Frigododus in s. Wilfrido f. 5. Bened. part. 1. p. 722.

Mittitur summo dictu mirabile caelo

Archanns Michael, nitido lampabilis ore,

Quem patet intendens, ut non sua iasma repellens,

Cum Stilbonia, novum lameu, veneratur amicum.

Pro Stella Mercurii occurrit in Chron. Joh. Whetbamstedii p. 360.

Sic rapidis Stilbon praedonibus udique regnum

Repleturque nimis sic late sparsas ipsos.

¶ **STILINQUADAM**, id est, quandum. Gloss. Isidori. Vide *Silinguadum*.

¶ **STILLA**, Campanula. Vide *Skella*.

STILLARIE, Aquarum ductus Chasti Conradi Imper. an. 1032. apud Uggellum in Episcopis Vicentinis: Cum pratis, vineis, silvis, ... Stillariis, fontibus, gurgitibus, aquis, aquarumque decursibus, &c. [Legendum videtur Stillariis. Vide Stillaria 2.]

¶ **STILLATUM**, Sorbituncula. Acta s. Francisci Rom. tom. 2. Martii p. 100. Cum pateretur morbum inflatissimum in gutture, ita quod nec Stillatum nec aliud poterat sumere, &c.

STILLATURA, Compensium vel Iucellum, quod Duces seu Tribuni ex annona singulorum militum quassibus sub gratia donationis, licito decerpebant, ut est in l. 18. 29. & ult. Cod. Theod. de Erogat. milit. annonz. Quam vocem hac notione usurpant etiam Spartianus in Pescennio, cui Stillatura dicitur, & Lampridius in Alexandro Severo. De vocis etymo multa commentatur Jacobus Gothofredus ad d. 18. ubi varias scriptorum sententias expendit.

¶ **STILLGERICHT**, à Germanico *Still*, placidus, & *Gericht*, iudicium, iurisdictionis. Charia Ruperti Rom. Reg. an. 140. t. apud Tolner. Hist. Palat. p. 145. inter Instit. Concedentes ... potestatem ... destitutos vel exutos perso vel per alium, seu alios, etiam per iudicium dictum Stillgericht ... restituendi.

¶ **STIL-**

¶ **STILLICIDIUM**, Momentum, punctum temporis. Vetus Irenaeus interpretatur, *non Jese Domino nostro, sed Simoni mago similes ostenduntur.*

¶ 1. **STILLUS**, Stylus formula, methodus conficiendi acta forensia. Mandatum Caroli IV. Reg. Franc. ann. 1323. tom. 1. Ordinat. p. 773. *Com pridem... ordinatum fuerit, ut Scripturae, sigilla, scribanie, stili, memorali processum, & c. quia imo scripturae, scribanie, sigilla, stili, memoralia... ad firmam... tradere nostro nomine studeatis.*

¶ 2. **STILLUS**, Stilus, Palus, fides. Mirac. B. Henrici Baucen. tom. 2. jun. p. 387. *Ipsa zona ducta sine remigio allisa suis ad Stilos pontis & fissis in duas partes.* Joc. De Layto in Annal. Esten. ad annum 1397. apud Murator. tom. 18. enl. 9. 41. *Qui ambo exercitus, postquam non erat sibi possibile pontem occupare illum, vastissimis bombardis continue consumebant, rumpendo & sternendo diatim Stilos & nia ipsius pontis robora. Ubi pontis seu columnae interelli posuerunt.* Græc. *στύλος*, columna: ac pro pallo certum est usurpari hanc vocem in Charta Desiderii & Adelphi Reg. Longobardorum. an. 772. in Bullario Casinen. tom. 3. pag. 14. col. 2. *Pro prato in Stilo fissa, & pro seclat, & per ruina in fura fissa, usque in pere similis teclato, deinde in Stilo, & rovere teclato. Stili caci,* apud Hirtium in bello Africano, Palisunt præcauti ambultique, ac terræ defixi in castrensi munitione. De istodem Stilus:

Et Stilus occulitur, cecum in vestigia telum.

¶ **STILPONES**, *στύλοι*, in Gloss. Lat. Græc. Paulli, bomunciones.

¶ **STILUS**, Titulus, Gall. *Titre*, Angl. *Style*. Litteræ Caroli V. Reg. Franc. an. 1370. tom. 5. Ordin. p. 325. *Nec non omnes, consuetudines, libertates, saisinas & Stilos in seu de quibus visis (visi) sunt præfieri nō antiquo.* Charta Elizabethæ Reg. Angl. an. 570. apud Rymer. tom. 15. pag. 679. *Inuestimus nuncdem Thomam unum purgandum nostrorum ad arma, eique nomen illud vulgariter nuncupatum Rougecroisse imponimus, ac Stilum, titulum, libertates, & præminutias bujusmodi officio convenien- tin, &c. Pluries occurrit alibi. Vide Stilus 2. & Stylus.*

¶ **STIMAKE**, **STIMATOR**, Estimare, Estimator. Inquestia anni 1268 ex Schedis Præf. de Marquogues: *Rogisius qui fecit fieri emendam, dixit quod stimatores quos ipse testes misit ad stimandum salam.*

¶ **STIMPLO**, Extemplo. Palschafius in Vita s. Adalhardi fæc. 4. Bened. part. 1. p. 342.

Omnibus una mane fere irrevocabilis hora,

Qua nobis Stoimporapassit morte beatum.

¶ **STIMULATI**, Vide *Schola stimulati*.

¶ **STIMULATUS**, Fervens. Vita B. Joh. Bonvisii tom. 5. Mail. pag. 110. *Hanc igitur regulam servabam, quod si aliquem subditum haberem aliam modum zelantem seu Stimulatum, &c.*

¶ **STINARI**, dicuntur nmatores. Idem dicuntur carnearii. Vocabul. utriusque juris.

¶ **STINCUS**, Asta antiqua apud Ughellum tom. 7. Ital. sacre p. 1361. *Est a pede Arpi feris ad capus Faurcoli, ubi est copia Stincorum, & vadit usque ad locum, qui vocatur Ecclesia, & c. Infra: Ubi surgit fons, & descendit ad feram de Stincibus, & c. Italis Stince, est montis apex.*

¶ **STINDARDUM**, ut *Stindardum*. Vide ibi.

¶ **STINGISDINT**, Vide *Leges Burgorum Scotie* cap. 29. *¶ Menzo de Verborum significacione p. 153, est latus stimuli vel baculi, Lucine fustigatio.*

¶ **STIOPHIUM**, pro *Strophium*, apud Ludewig. to. 6. Reliq. Mss. pag. 311. Antequam ad exanguendum nasum. Gall. *Mouchoir*.

¶ **STIOPUS**, Inflatio oris. Unde,

Nec Stiopus umidas incendis rumpere buccas, Vel braccas.

Ita Jode Janua; unde Gloss. Lat. Gall. *Sangerm. Stiopus, Enflure de bouche.* Sed leg. *Stiopo*.

¶ **STIOSUS**, *Quasi stitiosus, non superstitiosus*, in Glossis antiquis Mss.

¶ **STIPA**, *Quædam prun nrbor, ut dicunt capa, quia ex ea stipem tecti.* Joh. de Janua Gloss. Lat. Gall. *Sangerm. Stipa, un petit arbre bon pour bñsier. Scopa.*

¶ **STIPABILIS**, *επιβαλός*, in Gloss. Lat. Gr.

¶ **STIPADIUM**, vel **STIPARIUM**, id est, *scaccarium*, quia dominibus spectantibus lupum stipetur, vel *stiper*, si domus fiat. Vel *Stipadium*, est purus abacus, & hoc *Stipadium*, genus mensæ. Ugutio, & ex eo Joannes de Janua. Catholicorum parvum: *Stibadium, Esequier*. Græci *επίδαριον* vocant torum, vel cubile ex herbis confectum. Papias: *Stipbadium, a Stipibus, quasi stipadium, prædium*. In Ml. *Strophidium*. [Sidonius lib. 2. Epist. 2. In hoc (dicta) Stibadium, & nitens abacus.] Vide *Strophidium*.

¶ **STIPARE**. Beda in Vita s. Guthberti Ep. num. 68. *Sumpto sano vel nigilla, vel quidquid bujusmodi materia reperisset, Stipovetis rimulins, ne quotidianis imbrum sine ventorum injuriis ab arandis retrinaretur instantia. Ubi Stipare, est stupā, vel stipam roras occludere, nos Estoup- per dicimus.* [Vide *Stuppare*.]

¶ 2. **STIPARE**, ut infra *Stipare*. Charta an. 1255, inter Probat. tom. 4. novæ Hist. Occitan. col. 438. *Pro Stipata vinea tantumdem consilium vinea, donec illa in priorem reintegretur valorem, &c.*

¶ **STIPARIUM**. Vide *Stipidium*.

¶ **STIPARIUS**, **STUPARIUS**, *στυπικός*, in Gloss. Lat. Gr. *Stypicus*, adstringens.

¶ **STIPATE**, Contrahe. Gesta Tancredi apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 226. *Quo terra gentis opulentius ferviret diffuse pntia, quam Stipata contrahat.*

¶ **STIPATOR**, Præbendarii, vel compositores dicti a *stipe*, id est, *stipendiis*. Ita Glossæ Mss.

¶ *Stipatores præterea dicuntur milites qui Inquisitori ad inquirendos & puniendos hereticos auxilium & comitatus præstant. Hi crucem in extima veste deferunt: unde Crucisignati interdum, qui alibi Familiares, vel s. Petri Mortuarii Scholares, nuncupantur.* Vide Jacob. Simancatem Pacensem Episc. de Catholicis Institut. tit. 4. §. 15. & Limborch. Hist. Inquisit. lib. 2. cap. 9.

¶ **STIPATUS**. Concil. Londinense an. 1342. cap. 2. de abusu Clericorum in vestibus: *Et suis digitis annulis indifferenter portare publice, ac quous Stipatis pretiosis supercingi.*

¶ **STIPBRICH**, Idem videtur quod *Sterbrech*. Vide ibi. Tabular. Ramefense Ch. 74. *Concedo... mundbrich, blod with... Stipbrich, &c.*

¶ **STIPENDIALIS**, Ad stipendium pertinens. *Fædus stipendiale*, apud Sidon. l. 8. Epist. 9.

¶ **STIPENDIARI**, Sustentari, tueri, Gall. *Entretenir*. Chron. s. Trudonis apud Aber. tom. 7. Spicil. p. 375. *Hinc episcopus terrebat interdicio, quæ sacilegus illor præconabatur ex oblatione fidelium non debere Stipendiari.* Utitur Tertull. adv. Judæos cap. 9. & adv. Marc. lib. 3. cap. 13.

¶ **STIPENDIARIE**, In *stipendium*. Præceptum Theoderici Reg. inter Asta Episc. Cenoman. apud Mabillon. tom. 3. Analest. p. 206. *Sanctimonialibus inibi degenitibus, & pauperibus ac peregrinis Stipendiariæ dispo- nente atque ordinante præfata urbis Episcopo, &c.*

¶ **STIPENDIARIUS**, Qui alicujus stipendiis meret. Chron. Estense ad an. 1305. apud Murat. tom. 15. col. 353. *Invenit circumvenit Murina, & accedens plateam, invenit Stipendiarios suos clausos spatris circa totam plateam.*

¶ 1. **STI-**

¶ 1. STIPENDIUM, Quidquid vitæ sustentandæ est necessarium. Charta ann. 850. in Append. ad Marcum Hispan. an. 785. *Ut nostris futurisque temporibus ipsa res ejusdem monasterii rectorumque suorum & monachorum ibidem degentium proficiat utilitatibus Stipendiisque in augmentum.* Charta Hugonis Magni an. 940 apud Mabill. tom. 3. Annal. p. 709. *Concessimus ad præfatum s. Juliani monasterium in vicinalibus Stipendiis monachorum, ceterisque eorum utilitatibus.* &c. Vita s. Maximi tom. 1. Jun. p. 93. *Eas & ipse visibiles & accipias Stipendia corporis necessaria.* Adde Gloss. Barthii apud Ludewig. tom. 3. Reliq. Mss. p. 18. & 70

¶ 2. STIPENDIUM, Vis, ratio, modus aliquid comparandi. Saxo Grammat. in Hist. Danica: *Unicum salus Stipendium in æris objectione repositum, nec fuga subsidium nisi rerum damna carpendum.*

¶ STIPENDIA PATRIÆ, Munera curialia, quæ & Necessitates municipales dicuntur, in Cod. Theod. de Decurion. leg. 37.

¶ 1. STIPES, Furca, patibulum. Charta Caroli C. an. 865. apud Miræum tom. 1. pag. 248. *Ipse & Sigardus Comes humiliter precati sunt, ut concederemus eisdem Cameracensi Ecclesiæ Præfati. omnem, quam Regia Majestas habet potestatem, sicuti legalis justitia disciplinam, excepto dumtaxat Stipite.*

¶ 2. STIPES, pro Stips, in Gloss. Lat. Græc. *Stipes solidum, pædæ, Stips in Mss. angerm.*

¶ STIPHA, Theodericus Mooschus de Miraculis sancti Celsi Episcopi Trevir. n. 14. *Cum de lecto surgere cuperet, & nemo sibi ministrantium affores, nisi quo patris Stipham lectuli apprehendit. [i. Lecti columna, fulcrum.]*

¶ STIPHADIUM. Vide Stipadium.

¶ STIPPA Anastasius in s. Silvestro: *In medio fontis columnas porphyreas, quæ portat phialam auream, ubi candela est, pensus est ex auro purissimo libras 52. ubi ardet in diebus Pasche balsamum lib. 60. nixum (myxum) ex Stippa amantia. Id est ex papyro seu stippa immaculata, pura.* Alii codd. præferunt *stippa.*

¶ STIPTICUS, pro Stipticus, Gr. *στίπτικος* Alexander Iatrophiasta l. 2. Passio. c. 79. *Cibum, qui Stiptici sunt, bene digestibiles & evanescendi.*

¶ STIPULA, pro Stipulatio. Traditiones Fuldenfes l. 1. form. 22. *Vos & successores vestri ad possidendum, & ad fruendum in elemosinam meam ulterius perenniter firmissimam habeatis potestatem, Stipula confixum vobis ad roborandum & ad vivendum.* Wlauri Monachus post Vitam sancti Amandi Milone conscripserat:

Præbuit is Stipulam præclaris Episcopus Emmo, Affigens digitis pulchra elementa suis.

STIPULAS & MANIBUS EJICERE. Vide Feluca.

¶ STIPULAGIUM, Præstatio pro stipulis. Polypt. Filcamn. an. 1335. *Omnes homines de s. Georgio, exceptis vasaforibus, debent Stipulagium & pasuagium porcorum suorum.*

¶ STIPULARE, pro Stipulari. Charta 20. 968. ex majiori Chartula. Victoris Massil. fol. 7. *Recognoscens quia nullum directum habebat de ipsi campis & de ipsi vineis & se gueriverunt & Stipulaverunt.* Vide mox Stipulatio.

¶ STIPULATIO. Gloss. Gr. Lat. *Stipulationes, & promissiones.* *Stipulatio, & auctoritas.* [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Stipulatio, Stipulation, est stipulationis petitive ad justitiam ad responsum permittit.*] Isidor. l. 4. Orig. c. 24. *Stipulatio est quasi promissio vel responsio: unde & promissores stipulatores vocantur. Diffa autem stipulatio à stipula: veteres enim quando sibi aliquid promittebant, stipulam tenebant frangebant, quam iterum juveniles, postiones suas agnoscebant.* [Charta ann. 1240. apud Miræum tom. 1. p. 580. col. 2. *Nos per stipulationem solemnem, fide & iura-*

mento interpositis promittimus, &c. Charta an. 1278. apud Ludewig. tom. 4. Reliq. Mss. p. 45. *Tenore præsentium permittimus (promittimus) & per solemnem stipulationem, fide data vice (sacramenti) & per solemnem stipulationem, in integrum venerabili in Christo patri Ebroni abbati ac fratribus monasterii Zwetensis obligavimus, quod &c.]* Hinc formula vulgaris, *Stipulationis subnixæ*, quæ crebro occurrit in donationibus, & aliis actis vel instrumentis, & apud Marculfum. *Tabularium Monasterii Belliolensis in Lemovicensibus: Et præfatus instrumentum manens incurvatum, cum stipulatione subnixæ. Sed præfatus testamenti cessio incurvata permaneat, cum stipulatione subnixæ.* Hujus clausula ex mens est, inquit Bignonius, ut perinde firmum id habeatur, atque li. io stipulatum deducta res fuisset. Stipulatio enim erat commune omnium obligationum astringendarum vinculum, ut ait Paulus l. 5. Sent. tit. 7.

Verum truncata & mutilata iis locis verba, Notariorum more, constat, quæ præcipua & magis solennia adhiberi soliti, cetera quæ subaudiri debent, ultra prætereunt tanquam minores necessaria, cum brevitas nimium quam par est studeat. Id, inquam, advertere est ex aliquot aliis Chartis, in quibus clausula illa suis verbis legitime concepta, ex jure Romano, & ex Imperatorum legibus petita arguitur. Charta 30 inter Alamannicos Goldasti sub Ludovico Pio Imper. *Carula ipsa firma permanet legis stipulationis subnixæ, quæ annuum cartarum accommodas firmitatem.* Quo legis vocabulo, Legem Aquilianam, seu stipulationem, & alteram Arcadii Imperatoris disertim docent Chartæ alibi plures. Altera inter Goldastinas 35. barbaris vocabulis exarata, sub Dagoberto Rege, quæ etiam refertur à Vadiano lib. 2. de Collegiis & Monast. German. p. 65. *Et cartula donatiois sua aptentia firmitatem, Aquilianis, Arcadianis leges Estipulationis, qui à ornatu cartarum accommoda firmitatem.* Formulæ veteres secundum Leg. Rom. c. 17. *Et hæc Epistola consuetudinis cum Stipulatione Aquiliana, nostris vel bonorum hominum manibus roborata firma permaneat.* In notis Tyronis p. 110. *Stipulatione Aquiliana, Stipulatione subnixæ.* Testamentum Bertichramni Episc. Cenoman. *Us Lea edacet septem virorum subscriptionibus & sigillis crediti manuum, & pro totius rei firmitate atque Stipulatione adnecti præcipi.* Charta an. 1301. in Chronologia Lerinensi tom. 1. p. 363. *Ut teneant & possideant omnes habitantes in canobio commemorata, cum amari Stipulatione interposita, omni firmitate subnixæ.* Stipulatio porro Aquiliana interponi solita erat acceptilationis causa, cujus vi etiam tenebatur qui chirographum aut testamentum delevisset: Lege vero Arcadii Imper. 17. C. de Testamentis instrumenta omnia legitime confecta rata esse jubentur. Ita qui chartam ejulmodi infringebat, multam ab bifce legibus decretam incurrebat, Stipulatio vero Aquiliana densatur à Cujacio, *Novatio obligationis alio genere quam verbis contracta.* Ex his emendanda vetus Charta in Vita Aldrici Episcopi Cenoman. n. 7. sub finem.

STIPULATIO sapie etiam pro subscriptione usurpatur. Chronicon Gemblacense p. 510. *Omnia que B. Wicbertus legali testamento delegavit commisse sibi Ecclesiæ Dei, Imperiali & Apostolica manus Adstipulatu fecit perpetualliter corroborari.* Fulcinus de Cestis Abbas ut Lobienfium c. 6. *In ejus traditione Charta seu subscriptum est: Adum Liptani villa publica, &c. & in Stipulatione, Signum, inquit, Karolmanni Majoris domus, qui hanc donationem fecit, firmavitque. Alia apud Baldric in Chron. Camerac. l. 1. c. 27. *Præfatus donatio à me facta omni tempore firma & inviolata permanet stipulatione subnixæ idonorum testium, Domini videlicet Vindiciani Episcopi, &c. Charta Friderici I. Imp. an. 1154. pro Guillelmo Episc. Tricastinensi apud Sammarthan. *Verumtamen quia***

tantum ut firmis Imperialis auctoritate muniri desiderat, sancimus & concedimus eidem sanctae Dei Ecclesiae, Stipulationem eadem nostra subscripta, Guillelmo ejusdem Ecclesiae Episcopo & successoribus ejus, dominiis predicta scilicet civitatis, &c. Ubi Stipulatio nihil aliud est quam subscriptio. Id praeterea adstruit vox *subnexa*, quae eadem est, quae indicatur subscriptionem subdi. In Not. Tyronis p. 110. habetur *Stipulatione subnexa*, ut in veteribus Tabulis apud Vadianum pag. 32. 33. & aliis quae extant in Chartis Fuldenfibus & Alamannicis. Charta an. 579. apud Perardum p. 6. *Stipulatione & spofione pro omni firmitate subnexa*. Verum interdum vox *subnexa*, pro *subnexa* scribitur. *Scripturam veritate subnexam* dixit Lex 4. Cod. Tit. de Fide testium, ut Baldricus Noviom. l. 3. c. 39. *Consecrationem sacramento subnexam*.

¶ STIPULUM, *stipulus*, in Gloss. Lat. Gr. *Stipulus*, in Ml. Sangerman. pro *Stipula*.

¶ STIPULUM, *stipulus*. Joh. de Janua, *Mandiant*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Qui stipem emendicat. Vide alia notione in *Straups*.

¶ STIRILLUM, *Barba caprae*, dicitur *ad stiria*, quia pendet ad modum *stiriae*, gutta. Joh. de Janua *Barbe de chevre*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm.

¶ STIRIKES, vox Anglica. Testam. Joh. de Nevill. ann. 1386. apud *Madox Formul. Anglic. p. 47. Item Radulpho filio meo (lego) ... cc. vacca pro flauo*, cc. Scotos & *Stirikes*, mm. bidentes, &c. Anglo-Sax. *lyrc*, eit *Bacculus*.

¶ STIRPALIS, ut infra *Stirpaticum* in *Stirpare*. Charta ann. 1076. apud Calmet. inter Probat. tom. 1. Hist. Lothar. col. 476. *Dedit & omnes decimas grossas & minuas de castro & oppido, scilicet de omnibus dominiacaturis, de censalibus & aregalibus, de Stirpalibus, &c.* Alia ann. 1117. apud eundem tom. 2. inter Instr. col. 313. *De Stirpalibus, de censalibus, de arengalibus, & de omnibus dominicaturis & decima medietatis sortium, cum omni minuta decima iacbi dedit & concessit*.

¶ STIRPARE, pro *Estirpare*. *Stirpus* evellere, quomodo Salmasius ad Hist. Augustam p. 284. ait se reperisse apud Prudentium in vetustissimo codice S. Ambrosii lib. 7. in Lucam: *Stirpare agrum solius, ne senibus gemma cadatur, ne luxuries umbra soliorum*. Vita S. Agrippani Episcopi: *Accepit nempio tanto dignitatis officio, toto posse pravitatem hereticam Stirpare litagebat*. Capitulare Aquisgran. ann. 789. c. 79. & l. r. Capitul. c. 75. de operis rusticorum: *Nec in silvis Stirpare, vel arboris cadere, vel in pueris laborare, nec domos construere, &c.* Capitulare de Villis c. 36. *Ut silva vel foresta nostra bene sine custodita, & ubi locus fuerit ad Stirpadum, Stirpare faciant*. Adde Capitul. 2. ann. 873. c. 19. Charta Germanica ann. 801. apud Henfchenium in Comment. ad Vitam S. Ludgeri Episc. §. 4. *Tradidi comprehensioem illam, quam ego in propria hereditate comprehendam ... excepta illa particula quam Folebertus in proximo angulo inter Ruram & Wudbergum olim Stirpare iacobavit*. Alia ejusdem anni ibidem: *Tradidi ... suam comprehensioem illam, quam ... proprio labore & adjutorio amicorum suorum legibus comprehendit & Stirpavit, id est in loco qui dicitur, &c.* Le Roman de Guillaume au Cour-nez Ml.

Li Queas Estrepe tel graas ramier senillis.
[Le Roman de Vaec Ml.
Lor viagnes & lor boiz fist li Rois Estreper,
Et lor maisons ardoir & lor chasteaux gaster.
Vide *Styrpus*.]

¶ STIRPATOR, pro *Estirpator*, [Decoctor, Gallice *Disfipateur*.] In Miraculis S. Ludgeri Episc. Mimigard. n. 9. Liber Ordinis S. Victoris Paris. Ml. c. 11. *Neque prodigus sis & Stirpator substantia monasterii*.

¶ STIRPATIUM, *Silva exstirpata*, alias *Effartum*. Charta Frederici I. Imp. an. 1175. apud Guichenonum in Epit. Tom. VI.

scopis Bellicensib. *Ad huc quoque omnia civitatis regalia, videlicet monastium, telonium, ... piscaria, pifcationes, venationes silvar, Stirpaticum, & omne districtum & jurisdictionem civitatis.* [Vide *Exartus*.]

¶ STIRPARIUM, Idem quod *Stirpaticum*. Charta Roberti Comitis Palatini Loretelli an. 1179. *Deinde descendit per pedem Nobilis, ... & vadit per viam Esculanam, quae est in medio Stirparii Tormuleti, & deinde ascendit per latum dicti Stirparii recto calle usque ad fontem Nucum, &c.*

¶ STIRPETUM, Eadem notione. Charta Conradi Imper. an. 1108. tom. 3. Ital. sac. p. 455. *Cum ... silvis, buscariis, Stirpetis, pratis, paludibus, &c.*

¶ STIRPIX, Qui stirpes effodit, radicum sector. Gl. Lat. Gr. *Stirpices*, *stirpices*.

¶ STIVA, Stapes quo in equum quis tollitur. Chronicon Reicherfpergenae an. 1160. *Imperatore strenum equi & Stivam sella tenente*. Ubi nescio an non legendum sit *stivam*, ex Gallico *Estrie*. Alias Latinas, *Stiva* dicitur *manica aratri*, *stivarius*, qui tenet *aratum* per *stivam* Jo. de Janua & alii.

¶ STIVA, Instrumentum musicum, Domnizo lib. 1. de Vita Mathildis c. 10.

Tympana eum cytharis, Stivisq; lyrisq; sonant bic.

¶ STIVA, Neuma, quod post antiphonas cantatur. Bernardus de Musica: *Neumata in venta sunt singulis subjungendi antiphonis quae apud quosdam Stiva vocantur*.

¶ STIVA, Alia notione, in Charta apud Stephanot. tom. 1. Antiqu. Bened. Valcon. Ml. p. 678. *Cum quodam abbate Berardo habuissit item per Stivas & sylvas, quae sunt in Caldarex, eo quod ipse diceret quia deberet colligere predam pro se sine consilio abbatis vel monachorum* Vide *Stivarium* 2.

¶ STIVAGIUM, Vide *Sanstivagium*.

¶ STIVALE, Ocrea levior, calecorum species, Italia *Stivale*, eadem notione, nostris olim *stivale*. Chron. Domin. de Gravina apud Murator tom. 1. col. 684. *Ceperunt ipsum Episcopum habentem tantum jupparellum in dorso & Stivalia in pedibus suis*. Charta ann. 1309. apud Lobinell. tom. 1. Hist. Britan. col. 1639. *Et aura pour ses chaimbres Stivalez de plates garais de velot & de ser*. Vide *Stivalia*.

¶ STIVALLUS, STIVALUS, Eadem notione. Statuta Saluciarum Collat. 5. c. 143. *Statutum est, quod quilibet caligarius seu assiator faciens vel fieri faciens subalter, Stivallos, &c.* Comput. ab ann. 1333. ad an. 1336. tom. 1. Hist. Dalphin. pag. 184. *Item, per duobus paribus Stivalorum & 12. paribus solariorum pro domino, 3. flor.*

¶ STIVARIUM, ut *Stivale*. Chron. Cavenfe apud Murator. tom. 7. col. 58. *Ac sine calcaribus, vel Stivariis, vel jurgis, portam monasterii nostri intrare non audeant, nec secum, nec in ipso monasterio arma deferre praesumant sine nostra speciali licentia*.

¶ STIVARIUM, [Pecorum stabula aestatis tempore.] Charta Galonis Vicecom. Beneharn. ann. 1181. in Tabulario Palenii: *Concessit etiam Ecclesiam cum Stivariis & appenditiis, & decimam totam ex integro, &c.* Vide *Stivaria*.

¶ STIURA, Vide *Steuva*.

¶ STIVUS, *Semita, trames, trames*, *stivus*, in Gloss. Græc. Lat.

¶ STILACTARIUS, *stipulatus*, Gl. Lat. Græc. *Adulator, ambrosius, acillula, Stilactarius, faco*: *Stilactarius*, in Gloss. Gr. Lat. Utrobique legend. *Stilactarius*.

¶ STILATA, *Genus navigii latum, & latius inde dictum. Inde Stilataria purpura dicitur, id est, marina, vel navis piratica*. Papias. Vide Festum. Gloss. Lat. Gr. *Stilata, stilataria* ex apud Ml. Hinc emendandæ Glossæ Ili-

H h

bori: *Silateria, vestis pinnatis ubi vestis, pro navis*. *Silateria purpurea*, apud Juvenal. Sat. 1. 54. *quam Silata seu navi advenitur*.

¶ **STLINQUADRUUM** *σκληρὸν, ἀσπὲρ*, in Gloss. Lat. Græc. Vide *Silingu aduim*.

¶ **STLIPES**, *στλίπη*, in Gloss. Lat. Gr. Emendat Vulcanius, *Stilipes*, p. 17. *α. στλίπη*.

¶ **STLOPPUM**, *στανός, στανός*, rotundum os badens. Gloss. M. Idem forte quod *stampus*, & *stoppus*. Vide *Stampus*. Dicitur porro videtur quod effingat cum *Stloppum* odie, seu quæ buccas inflat. V. *Stolpus*.

¶ **STLUDIO**, *στανίδιον*, in Gloss. Lat. Gr. Leg. *σταλίδιον*. Genus carpenti humilis. Vide supra *Chamuleus*.

STOACES, *σταίνα* Collisium. Papias.

¶ **STOB**, Pulmenti species, Gall. *Brouet*. Chron. Melic. ad an. 1457. pag. 426. *Die parafessour pro relevatione fratrum deitur singulari aliquid coctum, videlicet prodium de sursum, unguavit Stob, vol de pissi, non tamen nisi sale conditum*.

¶ **STOBIA**, Scipula, Gallice *Chabme*, *deule*, Ital. *Stoppio*. Statuta Montis Regal. fol. 126. Item *statutum est, quod aliqua persona non possit, nec debeas capere, vel capi facere alienas Stobias, nec portari facere*... Et quilibet possit contrasfaciens accusare, tam si videris dictas Stobias in platea, quam si reperiretur in campis capere dictas Stobias, ... et dom. vicarias possit inquirere et comburi facere dictas Stobias.

STOC, & **STOVEL**. Charta Conventionum inter W. de Bray & Abbatem & Conventum de Osney in Anglia, apud Spelmann. *Propterea si homines de Stocubal dicti Abbatis invenerint in bosse prædicti Willemi cum forisfactis ad Stoc & ad Stovel, (alias Stoven) & aliquis querens corporaliter in terram per eos scissa faciat, malefactor pro delicto, qui saltem inveniens est, reddat 3 solidos... Stituitur concessum est, quod si aliquis invenerit fuerit cum branchis querantur, vel cum alii minoris bosse, cum forisfactis illud ad Stoc & Stovel, malefactor illi reddat 6 denarios. Anglis Stoc, est Stipes, caudex, Stouer, pabulum, unde forte Forisfactum ad Stoc & Stouer, dictum fuerit, de eo qui ex silva Stipes & pabula abstulisset deprehensus fuerit. Liber Anglicos iudice off. pacis, fol. 81. Unum sufficiens pro capiporum vocatum Stoces, &c. [Vide *Zurabens*.] In Computo Domani de Desure in Comitatu Baconionis ann. 1396. titulus habetur, *de la recepte d'Estouages esbeuon a ladro Battie de Jean Chabme pour l'Estouage de sa maison seant de Desure a l'enceinte de flaz que il vendit a Jacques, &c.* den. In Computo Domani Scapularum fol. 41. *Recepte d'Estouages de fecs bois verser & estoupper*. In Computo Domani Comitatus Pontivi ann. 1478. *Recepte de bois fres d'Estouages, & de wassus en ladite forest*. Alibi: *Recepte d'Estouages, qu'on dit Estochiales, ou plusieurs manieres joualens misso lours res*. Vide *Menogium* & *Ferrarium* in *Stocco*.*

¶ **STOCAGIUM**, Arborum & stipum elisipatio, avulso. Charta ann. 1312. ex Tabulis. Medardi Succession. *Dilectum fuit per prædictos arbitros* quod pro ista vice Prior faceret secare medietatem in suo nomine de Suigna absque prejudicio ecclesie, & aliam medietatem ad armus de Roquant, & Prior solveret Stocagium. Vide *Estochagii*.

¶ **STQCEA**, apud Maximinum in Lexico ex Bart. Comm. Ker. Gr. m. l. 2. c. 16. de Suecis: *Normi ipsi calceos facere, vestem conficere, ex juncea Stoccam texere*. Sed leg. *Sioram*.

¶ **STOCHUS**, Ital. *Stocen*, nostris *Estoc*, vel *Estocade*, Enlis species. Vide *Menogium* & *Ferrarium* in *Stocco*. Statuta castri Redolli l. 2. fol. 39. v. *Declarans quod armis vestra sim infra foresta, videlicet, lancea, spata, cultellus, pica, daga, & cultellus, Stochus, ... & omne alias ferrum, stielum & armum simili Stoco*.

STOCIUS, *Stolus* Glossæ Arabicæ. Lat.

¶ **STOCKE**. Vide supra *Stec*.

¶ **STOCK FISH**, *Stokfish*, Skinnero in Etymol. Afellus arefactus, sic dictus qui durus est inflat *Stoci*, id est trunci fusi caudicis. Charta an. 1338. apud Rymer. l. 3. p. 14. *Quadragesima & sex milia & quingenta de Stock fish*. Aliis an. 1339. ibidem p. 146. *Quingue milia de Stock fish*, &c.

¶ **STOCUS**, ut *Stoobus*. Vide in hac voce.

STOFFATUS, **STOFFURA**. Vide *Stuffura*.

¶ **STOFFIA**, Paenius, Gall. *Estoffe*. Statuta antiqua Monast. Sangorm. inter Probat. ejuldem Histor. p. 174. col. 2. *Es si contrigeret quod convocaretur in aliqua summa pecunie, dicta summa conveneretur in Stoffias*, Gallie *Estoffe*, ad sustinenda vestimenta & ornamenta dicti monasterii.

¶ **STOFFUS**, **STOFUS**, Prætor lutoris, vulgo *Estus* Advitamentum illi curia Eccl. Brioc. *Johannes permissusque divinus & S. Sedis apostolice gratia Episcopus Briacensis*. Licet prohibitum fuerit per statutum synodale ne ludatur ad *Stoffum* super ecclesiis, parochialibus & in terra benedicta, nonnulli tamen præteruentes, dicto statuto non obstante, hoc sibi licere super capillis cultui divino ordinaria & alibi interea benedicta ad ludandum ad *Stoffum* & alios ludos se ingerunt, &c. Regest. 82. Chartophyl. Reg. Charta ann. 1356. *Ludores ad collum seu pilam*, (& cum) pilam seu *Stoffum* portaret, &c. Vide *Strobus* 2.

¶ **STOGARIUS**. Vide infra *Stoiarius*.

¶ 1. **STOLA**, Custodia. Johannes de Bayoona in Hilroc. Mediani Moast. cap. 73. *Hicmarius in Germania revocturus, filium sub Stola Mediolanensis Episcopi reliquit*.

2. **STOLA**, Una de vestibus Ecclesiasticis, quæ & *Orarium* dicta. Honorius Augustinus l. c. 104. *Orando circumdatus collum suum Stola, quæ & Orarium dicitur*, & *Stee*, pharum Eduensis Episcopi de vacante altari. c. 10. ubi de vellibus sacerdotibus: *Stola circumdatus collo ad ianua descendens, significat obedientiam filii Dei, & iugum servitutis quod pro salute hominum portavit*. Vita metrica sancti Mauri Abbatis Mf.

*Plenas & erat, veniam dum stetit erat,
Deponendo Stola, quam tunc tempore eam
Anni parabat, quam sic vehementer amabat,
Quod sublimatus, quod erat Levita eratus.*
Ubi observanda verba, *quæ tempore sine stola vel orarii incedere vacantur* Presbyteri apud Hincmarum & Regimem de Vita & Convent. Presb. c. 62. adeo ut mirum sit haud ita pridem cum stola Cæneses sibi adesse non debere contenderint Episcopi. Vide Rupertum l. 1. de Divin. offic. c. 21. Innocentium III. Durandum lib. 3. Retion. c. 5 &c.

¶ *Stola & Orarium* licet promissæ usurpari solent apud Scriptores Ecclesiasticos, inserendum tamen distinguuntur in Vita s. Livini sec. 5. Bened. p. 455. *Stola cum orario gemmis pretiosis atqueque fulgore poetarum in ipso die ordinatus fuit pro adversa æternæ moris testis est: Venerdos inter manus tenendo Stola, Confiteor Deo dici, respondet foemina, Miletatur vestri sed auspiciis respondet, Miletatur vestri, facio consenti, ipsam ostendens sibi imponit adjungendo, Indulgentiam, &c.*

¶ *Stola* præ maxime tenebatur sacerdos, cumque confitebantur ante missam apud Chaldaeos, etiam facta confessione duntaxat collo imponebatur. Bernard. in Ord. Cluniae. part. 1. c. 7. *hujus moris testis est: Venerdos inter manus tenendo Stola, Confiteor Deo dici, respondet foemina, Miletatur vestri sed auspiciis respondet, Miletatur vestri, facio consenti, ipsam ostendens sibi imponit adjungendo, Indulgentiam, &c.*
Stola autem, propria est Diaconorum vestis, ut observat Amarius lib. 4. de Eccl. offic. cap. 10. unde in Vita s. Almanni Episcopi Patavienfis legitur eundem Episcopum, cum Diaconus adventicis & suavitibus famæ lectus Evangelium benedictionem ab eo peteret: *stola*

stolam de collo ejus abstulisse, & alteri præcipisse ut lederet.

STOLAS vero *Diaconi* & *Subdiaconi* super humerum *sinistrum* seruat, uti monet Gillebertus Lunicensis Episcopus lib. de Usu Ecclesiastico. Vide Euchologium Gregor. Gori, & quæ observamus in Dissert. de Nummis Imp. Byzantinorum, & in voce *Orarium*. Voceti etiamnum *Stola* appellant panni segmentum obloogum dorantali latitudine, quod sinistro humero injiciunt. Vide Oñ. Ferrari Orig. Ital. *Stola*.

STOLIS & SUPERPELLICHS induti Synodo ad esse jubetur Sacerdotes, in Synodo Bajocensis an. 1300. cap. 3.

STOLÆ cum TINTINNABULIS, iō Testamento Riculfi Episcopi Heleocenſis an. 915. *Stolas* quatuor cum auro, una ex illis cum tintinnabulis. Monasticon Anglican. tom. 3. p. 17. *Stola* & manipuli cum imagiibus, & in exarmentibus cum campanula argenteis.

STOLA & ANNULO privati Abbatē, qui deponēbantur à sua dignitate. Hugo Flaviniacensis p. 258. *Judicio dato, eis frustra Sedem Apostolicam appellanti*bus, rogabatur *Stolam* & annulum reddere. Infra: Ipse vero quamquam depositus, & quamquam à consortio & communione Ecclesiæ sequestratus, *Stolam* resinit & annulum. [Formulæ degradationis apud Spelmam. Signum Domini per hanc stolam signatur turpiter abieciſti; ideoque ipsam a te amovemus, &c.]

SUB STOLA EXCOMMUNICARE, i stolā sumpta, ad majorem excommunicationis ceremoniam. Charta ann. 1214. in Hist. Guinenſi p. 135. *Domina* vero Willemus Abbas cum Convectu suo, sub *Stola* excommunicaverunt omnes qui hanc elemosynam ab Ecclesiā alienaverant. Chroicoon Montis Seredi an. 1216. *Stola* sumpta, reor, tatis nominibus, excommunicationis vinculis laudavit. Et ann. 1219. p. 228. *Renunciatus* eis, statim intentionem suam factō declarans, manu ad regnam porrecta, *Stolam* ibi oculorum protulit, & priusquam appellationis clypeo se muniret excommunicationis eos gladio percussit. [Lamberti Episc. Autrebat. Epist. 13. p. apud Baluz. tom. 5. Miscell. p. 365. Cumque ac veritas recitaretur, causa excommunicationis collo nostro *Stolam* imponeremus, &c.] Adde Laurentium Leodienſem in Hist. Episcoporum Virtuoenſium pag. 292. & in Chartar Archiepisc. Trevirensis an. 981. apud Broverum in Annalibus Trevir. p. 483. a. edit.

STOLA & BANNO interdicare. Chron. Trudoneſe l. a. p. 366. *Quæ* enim regula, qui canon, qui ordo, quæ leges hoc auctorizant, ut defuncto suo Abbate Maachi... ire ante diem Abbatem ab Episcopo in exilium compellantur, & nisi assensiant, *Stola* & banno omnes in Episcopio Christiani ab eorum hospitalitate interdiciantur.

SUB STOLA JURARE. Otto Morena in Hist. Rerum Laudens. p. 64. *Super* his capitulis fuerunt seſſes, & sub *Stola* aſſiſſis sacrosanctis Evangelii juraverunt D. Petrus Christianus Decanus Basilicæ B. Petri, &c. Vide Juramentum.

STOLA, per Pallio Archiepiscopali. Eadmerus lib. de Anſelmii ſimilitudin. c. 188. de eodem s. Anſelmo Archiepiscopo Cantuarienſi: Et ut Romam ad Papam Urbanum per *Stola* ſui Archiepiscopatus eundi ſibi ſeſſicantiam daret, humiliter & maſteſte petiit. Landulfus de s. Paulo iō Chronico Mediolanenſi c. Ordinationem quoque Episcopatus ab extraneis Episcopis ſuſcepit: virga quoque paſtoralis per munus Comitſſæ Marbilde adbeſſit, *Stolam* vero per Legatum D. Papæ ſibi delatam iaduit. Cap. 38. Unde ipſe Papa huic prudenti viri dixit: *Frater*, meditatus & Episcopatus veniſti, ſed ſi vis ſui auctoritate Archiepiscopum in temporibus meis, necesse eſt ut *Stolam* ſuſcipias de manibus meis, ſicut ego ſuſcepi ad altare S. Petri, iōſtra c. 40. Alexander VI. PP. Epist. ad Hugonem Archiep. Roto-

Tom. VI.

magen. *Stolam* ubi inſigae deſolationis de collo noſtro aſſumptam per dilectos filios noſtros R. & G. viros indigios, tibiſque devotos, Caritati tua tranſmiſimus, ut videlicet ad bonum Dei & B. Petri reverentiam, noſtrique memoriam ea aſſidue perſeſuaris.

STOLATUS, *Stola* indutus. Gloſſ. Lat. Græc. *Stolatus*, & c. Chron. Trudon. apud Achert. tom. 7. Spicil. p. 365. *Progreſſus* in publicum Episcopus Leodienſis, Henricus *Stolatus* auctoritate Episcopali, per bannum omnibus in Episcopo ſuo præcepit, ut & hoſpitium eis non indulgerent. Ibidem p. 454. *Coram* *Stola* Episcopo, *Stolatus* & ipſi ut in conſecrationibus ſuis ſacere ſoleant, tam Abbatē quam Episcopi, & c. Eckardus Junior de Caſibus s. Galli cap. 111. *Pergunt* in eccleſiam ad daſdas ab-euntibus præſere vires, & recipiendas à ſoi Episcopis benediſſiones, data prius conſeſſione, & à *Stolatus* remiſſione. Adde Aſta s. Reginwindz tom. 4. Julii pag. 94.

STOLEM, ut *Stolus* a. Vide in hac voce.

STOLEZARUS, ut *Stolizaz*. Vide ibi.

STOLICHERI, *Stolici*, ita iō Germania appellati aliquando Fratres Ord. Prædicatorum: rationem hujus nomenclaturæ exhibet Geſta Trevir. Archiep. apud Marten. tom. 4. Ampliſſi. Colleſt. col. 241. *Die* bue illi venient in patres iſtas primum Prædicores, & poſtea Nudipedi, & ſubito impleverunt mundum. Et primo quidem Prædicores venerunt Coloniam, & datus eſt eis locus & hoſpitalis quoddam in platea *Stolico*rum, ut ædificaretur eis ibi habitatio. Uade à loco nomen aliquando habuerunt, ut vocarentur *Stolici* & *Stolicheri*, putantibus multiſ, quod à paupertate ſe vocarentur.

STOLIDITAS, In agendo tarditas, Gall. *Lenteur*. Chron. Trivetti apud Achert. tom. 8. Spicil. col. 639. *Hic* (Johannes XXI.) Episcopus Tuſcana ſuſtulerat antequam Papa fuerit in ſcienciis diverſis ſameſus: ſed ſcienciæ ſuæ ſtoliditate deformavit, adeo ut naturali poſto carere videretur induſtria.

STOLIUM. Vide infra in *Stolus* a.

STOLIZAZ, Magiſtratus, quod Longob. [*Stolizaz* Lindenbrogio dici videtur quod loco Regis iō judicio præſideat ſacræque ſue judicet.] Gloſſ. *stolizaz*, id eſt Miſſus Regii. G. oſſe aliæ: Ab *Stolizaz*, ab eo qui panem miſiſtrat. Sed videtur legendum pacem, *Paciarizaz*, & c. Lex Longobard. l. 1. tit. 9. §. 5. *Si quis* moliam alterius ſcapellaverit, aut clauſuram rupit, ... componat ſol. 20. in palatio Regis diſtriſſus ab *Stolizaz*. Ubi Spelmanus ſedem in aliquot Miſ. codd. abſorizaz, & abauorizaz. Sed nihil mutandum monet Charta Arichis Ducis Longob. in Chronico Beoeventano s. Sophiæ: Conceſſimus nos Domianus vir glorioſiſſimus Arrichis, ſummus Dux gentis Longobardorum, per rogum Griferiſci *Stolizari* (forte *Stolizari*) noſtri, tibi Mauceniano Gaſtaldo aſtro pueror duor, &c.

STOLNA. Charta de Urburi poſt Decreta Huogarica: Ita tamen ut *Stolnar* benediſſarias, aquæ duſtus omnes pro conſervatione regalium moſtauorum ſuis impenſis debito interteneat.

STOPLUS. Marcellus Empiric. cap. 27. in carmine ad roſus: *Stolpus* à calo cecidit, & c. Ubi Caſaubonus in Commentar. ad Perſii Sat. 5. reponit *ſlopus*, ſcilicet ſonus ille quem buccæ inflat & iſtu colliſe edunt. Gloſſ. Græc. Lat. *ſloppus*, & c. Vide *ſloppum*.

STOLUS, Sedes in choro. Vide *ſtaulus*.

a. STOLUS, claſſis, navis, Ugutioni, ex Gr. στήλη. *Stolus* Alexandrianus, in l. 7. Cod. Theod. de Navicular. Codex Carolinus Epist. 24. *Quod* ſe Patricii, deſerentis H h a ſecum

secum trecenta navigin, simulque & Siciliae sem Stolum, nunc Romanam urbem ab obside à Regia urbe, ad nos properant. Joannes VIII. PP. Epist. 7. Cum... certa relatione didicimus amplissimum in primo ad expugnaudum urbem venturum, &c. [Litterae Senefcalli Provinciae ad Massiliam 1337. Intelleximus Stolum galearum Regis Aragonum paratum esse proficere. Octoboni Annal. Genueis. apud Murator. tom. 6. col. 365. Margarius cum Stolo Regis Tancrivi scilicet cum galeis 72. & duabus sagenis & duabus scutis apparuit.] Vetus Inscriptio Pisfis apud Ughellum tom. 3. p. 411.

Aut quo Stolum est stolum salus ad oras.

Quo ultimoloco pro expeditione navali accipitur, ut & p. 858. ejusdem tom. & in Annalibus Pisfanis ad ann. 1138. ibidem.

STOLUM, Eodem significato. Bartholomaei Scribae Annal. Genueis ad an. 1230. apud Murator. tom. 6. col. 467. Postquam vero vestre galee & naves applicuerunt apud Aconem, habuerunt totum mare in sua viuitate; & Stolum Imperatoris non audebat stare in mari.

ESTOL, apud Raimundum Montanerium in Chron. Catalaenae Regum Aragon. c. 186. & alibi non semel.

STOLIUM, Eadem notione. Romualdus Salernitanus in Chronico Ms. Alio quoque tempore praedictus Rex Rogerius misit Salernum Ammiratum suum cum Stolio suo in Romaniam, qui invenit maximum Stolum Imperatoris apud caput Males, &c. Falcandus p. 648. Siephanum quoque fratrem suum Stoliu consensit Admiratum. Alibi: Cum enim in partes Hispaniae misisset Stoliu, Masuindorum Rex potissimum Africam obsideret, &c. Rigordus an. 1202. Mersit sibi Dux Veneiarum sub juramento cum suis Venetianis & Stolio. [Charta an. 1320. ex Tabular. Massili. Ante Januam dum potent Stolum galearum nostrarum isamicos nostros insequeretur. Litterae Caroli Reg. Siciliae an. 1244. ex eodem Tabular. Tempore ipso quo fosses adversarii cum exercitu & Stolio sunt velificantes maris, &c. Chr. Siciliae apud Marten. tom. 3. Anecc. col. 29. Diffus autem Rex Carolus... transiens mare cum suo aumerio Stolio galearum, navium, & aliorum lignorum, &c.] Utuntur Gestis Innocentii III. PP. pag. 49. 69. 129. ubi perperam scilium semper editum, Chronicon Augustense an. 1237 Petrus de Vineis l. 2. Epist. 31. 32. Epistola Bonifacii VIII. aliquot apud Waddingum tom. 3. in Regesto p. 58. Alberticus Mulsarus l. 76. p. 91. &c. Interdum

STOLIUM usurpatur pro Exercitu terrestri, quomodo Itali Stolo dicunt pro quibuscumque copiis militariis. Chronicon Foix novae an. 1185. Guillelmus Rex Siciliae fecit Stolum maximum per mare & terram. Super Stolum maris ordinavit Capitaneum Comitum Tauriedum, super Stolum terre fecit Capitaneos Comitum Alduam & Comitum Richardum de Cerra, &c.

STOLEUM, ut Stolum, in Continuat. Chron. Andr. Danduli apud Murator. tom. 12. col. 436. Destinatum fuit à Ducali dominio Stolum galearum ad partes Scythiae.

EXTOLEUM, EXTOLIUM, non semel apud Raphaëlem Carefinis in Chronic. Ms. pro stolum ann. 1362. 1379. &c. & Andr. Dandulum in Chron. Ms. an. 1312.

STORIUM, Eodem perinde significato. Classis Rogerius Hovedenus pag. 670. Eodem die venit illic Willemus... cum 30. magnis navibus de navigio Regis Angliae, & erant pariter in eodem loco de Storio Regis Angliae centum & sex magnae naves onustae viris bellicosis, &c. pag. 692. Applicuerunt apud Aconem cum majore parte Storii Regis Angliae. Adde Brompton pag. 1177. Chronicon Flandr. cap. 82. Le Roy d'Angleterre a voit fait appareiller une grande Estorie de ves à un sien port, &c. [Estoire, apud Villarduinum lib. 1.

Onques plus belles Estoires us party de aulle pars. Idem l. 2. Il fu envoyés en Surie en message, en une des nées de l'Estoire.]

STOMACH, Græc. Stomachus. Paulus Diacon. l. 18. Eius autem drabum juxta posturum quidam, qui accipiebant ab Imperatoribus togas paucillas, ad custodiendum Stomachum, id est, intestinum agrestis.

STOMDEGARDA, STONDEGARDA, Munimentum genus, Gall. Redoute. Qual vaneus Flamma apud Murator. tom. 12. col. 1001. Super ripam Tacinelli fecit constructi Stomdegardas magas & baibefredas 40. Ibidem col. 1016. In circuitu civitatis quo inque exercitus ordinavit: fossata sedi fuisse; Stondegardas & bastifredas erexit, &c.

STONNE, Anglis, Re-pausatio. Vita S. Etheldridae l. 2. Bened. p. 752. Appellatus est locus ille usque in bodiernum diem Edeldrede Stonne, quod Latine sonat Re-pausatio Edeldrede.

1. STOPA, Scupa, Gallice Etoupe, Ital. Stoppa. Statuta Vercell. lib. 5. fol. 85. v. Et de tela risse, cane pe & Stope lini solidum. l. 7. de acriis 10. Pap. Statuta Montis Regal. fol. 277. Item statum est quod quilibet sector seu textrix capias tantum pro testitura & orditura, pro quilibet teila... tele Stopa solidos tres. Vide Stopios.

2. STOPA, ut Stopus. Vide in hac voce.

3. STOPA, Obstructio, seu jus obstruendi rivus defluentes. Charta an. 1207. in Tabul. s. Bertini: Quocumque aqua destruxerit, vel ubicumque decursus agruorum obstruisti fuerint, Philippus de Oya omnes Stopas, quas in fodo Ecclesie s. Berini supra Rambrechtel habet, & successores sui habuerunt, libere solus tenebis: si autem Rambrechtel obstruisti fuerit, & aqua defluerit per pontem, &c. Charta Gallica apud Prynneum in Libertatibus Eccl. Angl. tom. 2. p. 215. De cembis Estopex, curves trostornex bundes bruxes, &c. Hinc

STOPARE, Obstruere, occludere. Statuta Vercell. lib. 3. fol. 93. Homines Tridini teneantur & debeant & compellantur per Pociestem Vercellensem obstruere juxta burgum Tridini alveum novum. Statuta Montis Regal. fol. 214. Et aliqua persona non debeat Stopare nec Stopas facere aquatolium porta Vici, &c. Vide Stopare.

STOPASSIS, Topazius, vulgo Topose, lapis pretiosus. Inventar. ann. 1379. ex Schedis V. Cl. Lancelais: Item duo alii annuli auri, videlicet unus cum lapide vocato Stopassi, & alius cum quadam lapide vocato colnina.

STOPELLUS, diminut. à Stopus. Vide Stopus. STOPHAKIUS. Vetus Gloss. Tribularius Romanus & Stopharius nominatur, qui censum Regi solvis.

STOPINUS, Ital. Stoppino, Ellychnium, Gall. Mèche, lumign. Cassari Annal. Genueis apud Murator. tom. 6. col. 150. Unusquisque aspiciens lampades, quae de foris in circulo ecclesiae stratae, una post alteram vicissim saliter ardebant, ut summi quidam igneus per aquam & oleum usque ad Stopinum asceadebat, & à tribus servitibus Stopino persequendo ardere incipiebat. Statuta Placent. l. 6. fol. 70. Ita quod habemus (candelae) Stopinum de bambasio novo, &c. Item pro ipsa flupa, unde consueverunt ellychnia. Statuta Aiteni. ubi de iocritatis portarum: Stopini modis praedictis ponantur & serventur pro qualibet decena libr. s. Guido de Vigerano de Papia de Modo acquirendi Ter. Sanct. ex Cod. Colbert. 5080. Sed antequam firmetur navis super curvis habeantur Stopini preparati, impositi & incerati, qui ponantur in illis tribus scissuris & postea fortiter inclaveantur navis super curvis illis & postea calcabuntur Stopini cum cunis & maciis. Vide in Stupa 1.

STOPLUM, Gravis joans. Papias Leg. Stoplum.

STO.

† STOPULA, Scipula. Osio Morena in Hist. Loo-
denf. apud Murator. tom. 6. col. 1607. *Ab eis posita igne in
quodam plausito Stopulæ, quæ furas in campo relictis, &c.*
STOPUS. Vide Sæpulus.

† STORA, vox Italica, infra Stora. 1. Statuta da-
taria Riperez. c. 1. fol. 4. v. *De qualibet Stora scorgarum
à subris pro introitu soldi sex.* Vide alia notione in Vete-
rana.

† STORACINUS, STORACIS. Vide Stora.

† STORARIUS. Vide infra Stotarius.

STORAX, Papiz, *acryma est. Uude nomine dicitur si-
milis mali cydonii, cujus diffillatio illa quæ virgins & ca-
lanitis inhefctis, Stora Calamitis dicitur, immunda. A stora-
ce verodictus color ipse Storaçis, vel stauracis, stauracius,
storacinus, stauracinus Idem.*

STAUracium. Papias: *Stauracium genus palliorum
depilorum ex storaçe, quæ gutta similis est mali cydonii.*
Chronicon Fontanellense. c. 16. *De vestimentis vero Ec-
clesiasticis largitus est pallia quæ dicuntur fundata stria,
Stauracia duo, &c.* Paulus PP. Epist. 15. Codicis Caroli-
ni: *Storacium pallium unum habentur paones.*

STAUracis, STAUracinus. Anastas. in Sergio PP. p.
61. *Locellum aperuit, in quo intus plumacium ex bolso-
rico superpositum, quod Stauracis dicitur, inuauit.* [Idem
vero Plumacium videtur quod Opus plumacium. Vide
Plumarium a.] In s. Hadriano p. 109. *Fecit etiam in
eodem ipsa basilica... cortinas miræ magnitudinis de palliis
Stauracin, seu quadrupoli.* Infra: *Similiter fecit vestem
de Stauracia, seu cortinam maiorem ex palliis quadrupoli-
is: sed & per diuersos arcus vela syrica nom. 57. annia
ex palliis quadrupoli, seu Stauracin. Occurrit ibi plu-
ries. Hariulfus l. a. c. 10. Casulas de palliis 30 de purpura
10. de Storaçe 6. de piscis 1. de platia 15. de cendato
5.* Vide Epist. 7. S. Bonif. Moguntini Archiepisc. Ex
his apparet perperam Bulengero, vestes stauracinas,
dici auro & ferico pampinatas, comibatas, filicasas,
quia Græcis recensioribus, ut auctor est Moschopus
l. 1. *πλεγματίζοντες, σπαρτάς, ζώντες,* corymbi & pampi-
ni vocantur.

† Non placent doctorum Hagiographorum inter-
pretatio ad Acta Ss. Maii rom. 3. pag. 394. & 7. pag.
421. quibus Stauracis Pannus est crucibus intextus,
à Gr. στεφανία, crux; tamen illi ascendunt Macri fra-
tres in Hierolex. & Torrigius de Crypsis Varicanis pag.
184. a. edit.

STORCIDUM, *sturm quis,* in Gloss. Mss. Sanger-
manensibus.

STORDATUS, Obtusus, obtusapefatus, ex Gallico
Esfordi, Italico Stordito. Ita porro nostri appellabant,
qui à prælio quod Estour vocabant, uti alibi docemus,
recens venerant, sanguinem qui nondum sui compotes
essent præ terraminis horrore & fragore. Scio alias o-
riginationes dedisse viros doctissimos, quas probens a-
lii per melicet. Epist. Petri de Condeto Capellani Regis
rom. 2. Spicilegii Acheriani pag. 533. *Et qui erat
extra naves adeo erant fatigati & Stordati, quod vix pos-
serant se sustinere.*

s. STORIA, STORIUM, idem quod Storea.

STORIA, Kithibii, in Glossis Keronis: [Chron. Par-
mense ad an. 1282. apud Murator. rom. 9. col. 978. *Propter
quod magna quantitas bladi & pauis venit Parmam, &
mercatores habebant in platea communis domos de Storiis
pro blado tenendo.*]

STORIUM, Ugurioni & Joanni de Janua, dicitur à ster-
no, eo quod terre sternatur: nondum enim laevis stramentis
repperit, in his accubabant. [Gloss. Lar. Gall. Sangerman.
Storium, Nase.] De Storcis Monachorum, quibus vice
strati usi fuerunt. vide Regulam s. Ildori c. 14. 17. & Re-
gulam s. Fructuosi c. 19.

† a. STORIA, contracte pro Historia, in vet. Inscr. i.
Tom. VI.

prione inter notas Variorum ad Anastas. tom. 3. pag. 198.
Idem Anastasius in s. Leone III. apud Murator. tom. 3. p.
200. *In eodem sacro altare fecit aliam vestem cum Storcis
Crucifixi Domini. Vide Historiam a. Hinc*

† STORICUS, pro Historicus, in Vira s. Landeber-
ti Episc. Traject. scz. 3. Benedikt. part. 1. pag. 70. *A pri-
ma fore etate tradidit eum ad viros sapientes & Storicos
sacris litteris edocendum.* Passio Sancti. Martyr. Cze-
raugust. rom. a. April. p. 690. *Celebritatem quippe nomi-
nis eorum tam monumenta Storicorum, quam etiam libri
conuincunt poetarum.*

STORIUM, pro Classe. Vide Stelus. [Occurrit alia
notione supra in Storia 1.]

† STORME, STORMENUM. Vide Stormus.

STORMUS, ex Ital. Stormo, *multitudine aduata in-
freme con arma per combater.* Hist. Obid. Jadenfis
an. 1345. lib. 2. cap. 10. *Note [1. Nole] ad Stormum
pulsant.* Itali dicunt, *Sonare la campana à Storme,
& sonare per far correr la gente con arme; nostri Sonare
l'alarme.* Vide Joan. Villaneum lib. 10. cap. 20. lib.
11. cap. 117.

† STORME, Eodem significato. Buschius de Reform.
Monast. apud Leibnit. rom. a. Script. Brunvic. p. 852. *Ecco
subito audierant sonum valde terribilem campanarum in-
turri, proprie Storme, per certos fratres monasterii, refo-
mari procurantes procuratum.* Vide Stremia.

Ejundem forte originis est vox Estormie, apud no-
stros, quibus Estour, idem fuit quod Stormo, Ital. [Le
Roman d'Atbis Mf.]

Calidorus & tout le sien

Oultre la fraite ou dur Estour

Se prouuerent moult bien le jour.]

Chronicon Bertrandi Guefclini Mf.]

Et Bertrand commanda con cesse l'Estormie.

Le Roman de Vace Mf.]

A Roen lci tramist en une compaignie

Por la ciit sorprendre, ainz qu'il fust Estormie.

Hoc est, antequam ad arma sonus campanæ excitaretur.
Estorbage, pro Conclamatio ad arma usurpatri videtur
ibidem:

Pour sa serour rescourte l'Estorbage arestas.]

Chronicon Flandriz c. 36. *La pais ou voir restes valer
poings, couper, chevaux cibouler, & grande Estormie do-
gout.* Es vox Estourmir, pro pugnare, vel vitare. Le
Roman de Garin Mf.]

Je veul aller orcendrois Estourmir.

Alibi:

Ceuz de Bodelle veiffiez Estormir.

Guill. Gualart:

Nuit & jour de la dedans issent,

L'est au Roy de France Estourmissent.

Es an. 1284.

Uns & autres qui s'Estourmissent,

Du lonc de l'est en fremissant,

Reuont hors des sentes issant.

Idem an. 1294.

Com personnes de estourmies

Commence l'estris aux espèces.

Vide Bormis.

† A poetis Provincialibus qui Storm & Stour eo-
dem significau dixerunt, Stormo Italos accepisse proba-
bile est. *Blancasset in Canilena de Comit. Beatrice a-
pud Crecim. p. 239.*

Can le Storm sera mechant (meschatz)

Cbafeun deveust afechatz.

Infra:

Efcus trauear & desgaucir

Veirem al entrar de le Stot.

STORMENTUM, Eadem notione. Statuta Patavina
Rubr. 45. § 95. *Hoc autem Statutum non habet locum in*
H h 3 Storm-

Storano, misellaneus in patris. Vide Osi. Ferrarii Orig. Ital.

¶ **STORNUM**, Eodem intellectu Castellus in Chron. Bergom. ad an. 1404. apud Murator. tom. 16. col. 958. *Es quod fuit maximum Stornum in mercata vestiti.*

¶ **STOTARIUS**, Qui equorum admissariorum curam gerit, ex Saxone, flos, vel fieda, *equus admissarius*: flos, hox, unde flos equorum admissariorum septium, in Monachico Anglicano tom. 2. pag. 269. flos, theof, equorum admissariorum culles, in Legibus Anglo-Saxon. Alfredi Regis cap. 9. Lex Alamannorum tit. 9. §. 3. *Et quod de herbicario, Stogario, & vycario fit, quod reliquis servis componi solet, componatur eis in duplo.* Aliqui Codd. habent *Stogatio, Stogario, vel Stogario.* Vide *Stogarius*, [§. *Stog.*]

¶ **STOTTU**, Equus admissarius. Testam. Jo. de N. will. ann. 1386. apud Madag. Formul. Anglie. p. 437. *Item Radulpho filio meo (lego) 200 vacas pro festo, 200 Stottas & Stihes, &c.* infra: 40. vacas & 20. Stottas. Vide *Stogarius* & *Stog.*

¶ **STOUBLAGIUM**, Praestatio pro facultate pascendi porcos in stipulis nostris *Estouple dictis*, Gall. *Estouple*. Polyptychus Filsamp. an. 1235. *Omnes bordarii de monte Calvarie debent de quolibet porco unum denarium de Stoublagio: & quum denarium de pasagio.* Vide *Estoublagio*.

¶ **STOVEL, STOVEN**. Vide *Stes*.

¶ **STOUPUS**, ut *Stoupus*. Vide in hac voce.

¶ **STOUTHERES**, Saxon. Magnanimi domini. Anglis Orientalibus ista olim dicti sunt qui animi magnitudine ceteris præpellebant. Hos ut à prima ipsa ætate dignoscere et colloquere solebant puerulos suos super rectum ædium stramine, & qui tamdiu illic hærebant, vel ut calvary ejulabant, pusillanimes fore pronuntiabant: qui vero comprehenso stramine, alacres proroperet & se fortiter sustinere deprehendebantur, plausu magno *Streuberes* futuros acclaimabant. Hæc Spelmanus.

¶ **STABA**. Vide *Strava*.

¶ **STRABUCARE**, Evolvere, demoliri, ab Ital. *Strabucare*. Chron. Parmense ad an. 1239. apud Murator. to. 9. col. 766. *Carracium Bononicum capium suis & Strabucatum & projectum suis in quadam fossato & ceperunt de fructu.*

¶ **STRABUS**, qui Latinis *Straba*. Adhæm. de Laude Virg.

*Muos & maacos, surdoque repositos,
Lufcos, ac Surabos, qui torra luca fruuntur.*

¶ **STRACCHUS**, Laffus, Gall. *Las*, fassiga, Ital. *Stracco*. Joh. Demoussis in Chron. Placent. apud Murator. tom. 16. col. 518. *Et quum erant Stracchi, & jesus, & stasi, & ibi aon habebant quid comederant, &c.*

¶ **1. STRACIA**, ab Ital. *Straccia*, Vilis lacinia, Gall. *Chiffon*. Conventio civitatis Saxon. *Pro quolibet balla papi de Stracie, &c.* infra: *Stupis factis stracii, &c.*

¶ **2. STRACCIA**, Animalis species, ut videtur Statuta diocesis Riperiz c. 12. fol. 4. *De quolibet soma pensum duodecim pili bovis, caprarum, Stracciarum, petegriatrum, pro integro solis duo.*

¶ **STRADA**. Vide *Strata*.

¶ **STRADURA**, pro *Stratura*, quidquid ad insternendum equum necessarium est. Charta Alamannica Godasti 58. *Hoc est, aura & argente solidos 20. & cavallus, cum sumas & refas, & filtras, cum Stradura sua ad nostrum iter ad Romam ambulandum.* [Vide *Stratorum*.]

¶ **STRAFILUM**, pro *Straphilum*. Vide ibi.

¶ **STRAFORATUS**, ab Ital. *Strafare*, Perforare, Gall. *Perce*. Anonymus in Annal. Mediol. apud Murator.

tom. 16. col. 813. *Salinus unus deauratus cum fovea Strafora.*

¶ **STRAGICIOSUS**, Perniciosus, exitiosus, à Lat. *Strages*. Chron. Domio de Gravioa apud Murator. tom. 12. col. 563. *In Stragiciolem prædam, guerram & irruptionem singuli deducuntur.*

¶ **STRAGIOLA**, Stragulum Ceremoniale Rom. lib. 2. sect. 1. *Procedit summus Pontifex super equum saleratum, cooperitum à pario posteriori Stragiola carminefina, sub baldacchino.*

¶ **STRAGULA**, Vestis est Moaachorum, in Gloss. Mss. Andr. Avenia. Vide *Stragulum*.

¶ **STRAGULARE**, Gall. *Estreagler*. Charta Oxoniensis III. Imperat. an. 1201. apud Eccardum inter Probat. Hist. Alstenc. pag. 296. *Laqueo, quod Judas detentus est per triginta denarios, Streagulum, nisi respiciat.* Aliâ notione, vide in *Stragulum*.

¶ **STRAGULATURA**, Angustia, Concil. Constant. tom. 1. col. 693. *Castra clericos alacres, lufos, ... indequantum vestium colore, scissura, Stragulatura (portatores) ... necesse est ... decreta adire.*

¶ **STRAGULUM, STRAGULA, STRAGULARE**. Papias: *Stragulum, vestis discolor plurimario opere facta; hinc Stragula vestis stragulare, variare.* Gloss. Arabico-Lat. *Stragulo, variare.* Hinc Decreta Calomani Reg. Hungar. l. 1. *Nullus qui Clericus estimatur, vestium usatur laicalibus, ut pascio fisco pellicio, vel tunica sparsa, manica ruhra, Strangula, vel viridi manica, aut chlamide, caliga, seu joppa, &c.* Ubi legendum *Stragulata*. [Testam. s. Kemigii apud Mirum tom. 1. p. a. col. 2. *Fuero Episcopus successori meo ... relinquo Stragula colombina duo.* &c. *Stragulum Hispanicum unum, in Vita s. Anselgii sc. 4. Benedicti part. 1. p. 634.*]

¶ **STRAGULARE**, Ad modum stragule vestis aliquid texere. Gemma.

¶ **STRAGULATUS PANNUS**, Diverso colore variatus. Charta an. 3. Henrici VI. Reg. Angl. apud Madex in Form. Anglie. p. 145. *Et prædicti Ricardus habebit de præfato Willemo Scene & heredibus suis quolibet annu durantes termino prædicti Pannum Stragulatam continentem 20. rayes, & unam virgam & dimidium panis equalis. Hinc*

¶ **STRAGULATI, Radiati, vel Birrati**, seu potius *Barrati frater*, dicti olim Carmelites, quod vestibus diverso colore variatis uterentur: donec Martinus PP. ann. 1279. nomen eorum mutavit & habitum, convertens vestes *Stragulatas* in capas albas, Carmelitarum indita appellatione. Vide Walsinghamus an. 1284. supra *Birrati*, in *Birrui*.

¶ **STRAIATUS, Catala maviata, & Straiata**. Caduca, derelicta, bona ex in solum ex quavis causa cadunt, in Litteris an. 1509. apud Rymer. tom. 14. p. 243. Vide *Estreacia* & *Strag*.

¶ **STRAKES**, ab Anglico *Strake*, Ferrum quo rota munitur. Comput. ann. 1425. apud Kennet. Antiquit. Ambrold. pag. 563. *In una pagi totarum vocatarum sebezegat, emplaum ibidem, ... & in 6. Strakes ferreis 4. fol.*

¶ **1. STRAMEN**, metaphorice dicitur de sermone incompolito, in Epist. Hadriani PP. ad Episc. Hisp. contra Elipandum, inter Cone. Hisp. tom. 3. pag. 21. *Perfiquos verborum ipsi Stramina incompolito calamo legantur.*

¶ **2. STRAMEN**, Quidquid ad insternendum lectum necessarium est, in Vitis Patrum Emerit. inter eodem Conc. tom. 2. p. 647. *Straminiibus quaque lectulis sedem præparatis eundem iustitiam ibidem superponerent.* Vide *Stramentum* & *Stramentum*.

STR A voce *Stramen* nostri *Estrain* pro *Paille*, *chaume* dixerunt. Gesta Erming puell. ejusdam Remis an. 1396. ex Cod. Mf. S. Victoris Paris. Elle dormoit en ung petit lit d'Estrain. Le Roman de la Rose:

Sus ung boy de chaume on d'Estrain.

¶ **STRAMENTARE**, *Sternere*, Gall. *Jouber*, Bernardus Thesaur. de Acquisit. T. S. apud Murator. to. 7. col. 703. *Dax Godesfridus cum acie sua inter confestim hostium cunctos se immisisset, tantam egit stragem, ut ex corruptuibus campo Stramentato, reliqui conuerterentur in fugam.*

¶ 1. **STRAMENTUM**, **STRAMINUM**, ut supra *Stramen* 2. Capitul. gener. Mf. S. Victoris Massil. *Straminis ut in dormitorio fuit semper lecti 60. regalia vibus Straminis vel Stramentis & paupis sufficienter ornati.*

¶ 2. **STRAMENTUM**, *Infellatura equi*. Ma. moret. c. 31. Genef.

¶ **STRAMITA**, ut supra *Strorum*, & infra *Strerimisa*. Bartholomaei Scribae Annal. Genuef. ad an. 1234. apud Murator. to. 6. col. 471. *Cum judice suo dom. Anelmo & cum ambobus suis militibus & seruentibus, & cum aliquibus de nobilibus civibus Janua, facta passatione campanarum in ecclesia B. Laurentii in modum Stramiae, viriliter movit, & exivit de launa, & apud Albinganam exercitum expectavit.*

STRAMPÆ. Gaudreus Grossus in Vita S. Bernardi Abbat. Tiron. n. 31. *Remiges ansem fulminum innoxia cadentium factoribus afflicti, mortuis similes in transstris prosternuntur Strampisq; rumpentibus, remis ferientibus undat, & columbaris extrahuntur. Ubi amplector virorum doctorum sententiam, qui strangis legendum putant, ex German. & Anglico Strange, funis.*

¶ **STRANACES**, *Cupidi*, in Gloss. fidor. edit. Graevii; malim *Srenaces*. Vide infra *Sreniens*.

STRAND, Ripa, ora, litus. Vov Anglo-Saxonica, quæ in antiqui zvi Chartist privilegium quoddam designat, seu privilegii concessi amplitudinem, tum in Ripis, tum in feream, i. flaviis, tum in pood, i. silvis, tum in selde, i. campis, vel pascuis. Charta Henrici II. Regis Anglie in Monastico Anglie, tom. 3. p. 4. *Cum focne & foca, and Strand: and stream, and wood, and selde, tolmes and theames, and grithbreches, and bamfocne, and forstalles, and insangeneibives, and stemefocne super suos homines infra burgos & extra, in tantum, & tam pleniter, sicut proprii ministri mei exquirere deberent, &c.* [V. Stroud.]

¶ **STRANEUS**, pro *Extraneus*, Anglis *Strange*, in Legis Ripuar. Cod. Corbion. tit. 4. haberi, ubi alii *Exstraneus* præserunt, monet Steph. Baluzius. Habetur etiam in formulis Andegav. n. 32. 44.

¶ **STRANIUS**, Eadem notione. Jac. de Varagine in Chron. Januensi apud Murator. to. 8. col. 31. *Ad præfens autem hoc dixisse sufficit, quod quatuor modis astendiur, quod tibi fuerunt reliquia, quas Januensis de Strania terra detulerunt, & fuerunt reliquia S. Joannis Baptiste.*

¶ **STRANGEBOWE**. Chron. Nic. Trivetti apud Acher. to. 8. Spicil. p. 460. *Hunc Ricardum (Comitem de Strogail) Anglie ob præcipuam fortitudinem Straugebowe cognominabant, cujus brachia tam producta fuisse dicuntur, ut erectus stans palmas manuum genibus applicaret.*

STRANGUILLO, Morbus calum, Gall. *Estranguillon*. Vide Jordanum Riform Calabrum Mf. lib. 4. de Medicaminibus equorum.

STRANGUIRA, *σπρωγνίρα*, [Ciceroni *Stroguria*,] Urinæ difficultas. Ordericus Vitalis l. 5. *Stranguiria morbo geminis cruciante molesto.*

STRANGULA. Vide *Strangulum*.

¶ **STRANGULATIO**, *σπρωγνίρα*. Gloss. Lat. Græc. additur in Gr. Lat. *Suffocatio*, in Sangerm. *Suffillatio*.

¶ **STRANGULUM**, pro *Strangulum*, in Leg. municipal. Mechlin. tit. 16. apud Bourdos tom. 1. part. 2. pag. 1226.

¶ **STRANIUS**, ut *Straneus*. Vide in hae voce.

¶ **STANTUM**, *Jngum*, *σπρωγνίρα*, in Gloss. Lat. Gr. Leg. *Transstrum*.

STRAPA, Porta tabulati, vulgo nostri *Trappe*; unde vox *Assrapper*. Gesta Consulum Andegav. c. 11. n. 10. *Ad portam scale, quæ vulgo Strapa vocatur, remanentibus*. Occurrit eadem fere verba in Gestis DD. Ambasiz c. 5. n. 1.

¶ **STAPES**, pro *Scapes*, apud Fr. Marium Grapalium fol. 98. edit. Parmensis.

¶ **STRAPODIUM**, *Straminea culcita*, Gall. *Pailasse*. Chron. Mellic. ad an. 1451. p. 113. *Prolesterius datur singulis maracinae sive strum de lana ovina, cuiusponitur Strapodium, sive sanum grossifolium panno obiectum*. Perperam supra pag. 360. legitur. *Strapodium*.

¶ **STRAPONTA**, **STRAPONTINUS**, *Culcitæ species*, Ital. *Strapontino*. Statuta Astenf. ubi de intratis portarum: *Straponte de candello & de boerama ponantur & solvantur pro quilibet Straponte ad estimationem officialium*. Mirac. S. M. Magdalene de Pazzis to. 6. Mail p. 344. *Tres Strapontini pro iremæ à tempore servate donati.*

¶ **STRASCINARE**, *Trahere*, *raptare*, Gall. *Trainer*, Ital. *Strascinare*, *Supplicii genus*. Histor. Cortulior. l. 2. apud Murator. to. 12. col. 802. *Ipsos proditores per civitatem & burgos Vicentie strascinari fecit ad caudam equi & postea in furcis*. Bonicontrus in Chron. Modeto. ibidem col. 1146. *Judicatis, Strascinati sunt per totam civitatem Avinionis in fine suspensus fuit per gulam supra Castellatum, ubi de malis in Avinionis si judicium*. Jac. de Layro in Annal. Estenfi. apud eund. to. 18. col. 911. Anno 1394. fuerunt Strascinati per civitatem Ferrarie, & demum ducti extra portam Leonis suspensi fuerunt laqueo, &c.

¶ **STRASSINARE**, **STASSIONARE**, Eadem notione. Statuta Cadubrii l. 3. c. 40. *Quia postea alterius præcio vel mercede homicidum commiserunt in personam alicujus in terra Cadubrii vel Caprilis, Strassinantur ad caudam asini, malle vel egne usque ad furcas, & ibi laqueo suspendantur per gillam*. Ibidem c. 49. legitur *Strassignare*. Statuta criminalia Ripericæ cap. 182. fol. 25. *Si in forisiam dom. capitane pervenierit, Strassinentur & suspendantur per gulam*. Occurrit etiam in Statutis Palavic. l. 2. c. 45. fol. 95.

¶ **STRAXINARE**, Eodem significato. Joh. Demusf. fol. Chron. Placent. ad an. 1314. apud Murator. tom. 16. col. 491. *Mediolanenses & eorum stipendiarii proferant Recefforem cum equo ducti Receffori in terra, & ipsum Straxinaverunt per totam civitatem Papie*. Adde Acta SS. to. 4. Jun. p. 766.

¶ **STRASTURA**. Beatus Rhenanus lib. 2. Rerum Germ. pag. 95. *Ad Regem vel in bellum profecti sunt aut rediunt, à vestigali quod Strastnam vocant immunitas esto*. *Strastnam* Germani bodie & *wegstura* appellant.

¶ **STRAT**, Regionem ad fluminem decursum jacentem appellare solent Scoti. Ita Buchan. Histor. Scot. fol. 6. Vide *Straud*.

STRATA, Via publica lapidibus, seu *stlicæ* munita, ut præter Suetonium & alios, loquitur Procopius, l. 2. de Bello Persico c. 11. *Страты γὰρ ἀ ἐστρατιωτῶν τῆς Ἀντιόχειας ἐκταταῖς εἰσι*. Paulinus Nolanus Carmine ad Cytherium, ubi de Via Appia:

*Post hoc & ad nos perpere incipias viam,
Qua sternis aggerem silix,
Cui munitor Appius nomen dedit.*

Vett. Inscriptioes 149. §. 150. q. 5. *Viam silice sternen-
dam curavit .... Viam que ducit in villam magnam silice
sua pecunia straverunt.* Papias: *Strata, dista qua-
si pedibus vulgariis: ipsa & dilapidata, id est lapidi-
bus strata, quam prius Papi, post Romani per omnem
pene orbem disposuerunt, propter restitutum iterum,
& ne plebs otiosa esset.* Gloss. Græc. Lat. *Aspice, Strata,
iter.* Apud Nicetam Græco-Barb. in Manuele l. 3.
c. 2. *Πύλη, σπάτα,* ubi Codex alius *ἀσπιδος*. Ebrardus
Becun. in Græcismoc. 12.

Est stratum proprie lectus: via regia, Strata:
Stratum quandoque via regia dicitur esse.
*Strata viarum dixerunt Lucretius & Virgilius. Pontium
Stratarumque opera,* in l. 4. C. de Privilegiis dom. Aug.
Alcuinus Poem.

Sed bene securus poteris percurrere Stratam.
Joanem Sarsber. l. 1. Metalogici c. 18. *Ar itaque est
quasi Strata publica, qua ire, ambulare, & aggeres,
sive columnæ & concessione omnibus jura est.* Victor Vi-
tensis l. 1. *Qui in Strata publica multo tempore nudo ja-
cuit sub aere.* Lib. 3. *Strata vero vel semita cada veribus
repleta, &c.* Juvenalis l. 1.

*En ego misso meum Stratas aptare ministrum
Ante nos voluit.*
Itinerarium Hierofol. *Super Strata in parvo dextra est
monumentum, ubi Rachel posita est uxore Jacob. Strata
publica, que appellatur via regia, apud Harigerum
Lobenflem in S. Materno Episcopo Leodiensi cap. 13.*
Will. Brito lib. 8. Phil.

.... *Publica nulli
Strata patet.*

Petrus Diaconus lib. 4. Hist. Casio. c. 11. *Per antiquam Stra-
tam Romam venit.* Speculum Saxonicum lib. 2. art. 59.
§. 3. *Strata seu via regia tanta latitudine esse debet, quod
currus alteri cedere possit.* [Charta Ludovici II. Reg.
Franc. an. 878. apud Baluz. ad calcem Capituli. col. 1503.
Unde ipsa Strata dividit usque ad aliam Stratam que
pergit de Gerundina ad Barchinonam. Strata proclamata,
io Correll. Statut. Caduburgi cap. 138.] Charta Henrici
VII. Imp. an. 1313. apud Goldastum to. 1. Constit. Imp.
Stratas communes vel Regias vulgariter appellatas.
Vide Paulum Warnefridum lib. 5. c. 17. Legem Loongo-
bard. l. 3. tit. 1. §. 21. Petrum de Vineis l. 3. Epist. 69 l. 5.
Epist. 1. Bergerium l. 3. de Itineribus Romanis cap. 54.
§. 3. 4. [Adde Mabill. to. 3. Analect. p. 493. Marten. to.
3. Anecd. col. 1800. to. 7. Ampl. Collect. col. 68. Lohinell.
tom. 2. Hist. Britan. col. 1135. Kennett. in Antiquit.
Ambrosii. p. 325. Afta SV. to. 2. Mart. p. 95. to. 7. Maii
p. 153. Murator. to. 13. col. 1086. &c.]

¶ *STRATA, Vicus, via, Gall. Rue.* Chron. Par-
mentense ad an. 1300. apud Murator. to. 9. col. 842. *Omnes
domus Stratae Claudie in civitate & extra, &c.*

¶ *STRATA, de mari etiam dicitur, in Annal. Ge-
nuef. Ogerii Panis ad an. 1303. apud Murator. to. 6. col.
103. Et postmodum alias vias (galicas armaverunt) pro
Strata maris assecuranda propier blavam, que multo
plus solito carior erat.*

STRADA, pro Strata: quomodo Itali dicunt. Charta
Dagoberti Regis Franc. apud Doubletum pag. 655.
Vel de ultra mare venientes in illa Strada que vadit ad
Parisium in loco qui dicitur Passellus sancti Martini, &c.
Vetus Charta ex Tabulario S. Benigni, apud Perardum:
*Pecula de terra, que terminas de uno latere &
uno fronte Strada publica, pergit, &c.* Adde Joffredum
de Nicenilibus Episcopis an. 1004 Germani eam Strato,
Angli vero Stræt dicitur, unde via publice Anglicæ,
de quibus Leges vernaculæ Guillelmi Nothi cap. 30. &

nos alibi, terminationem acciperet. Nostri olim *Estræe*
dixere. Le Romæo de Garin MF.

Parmi Ardane accueillirent l'Estræe.
¶ *STRATA, ut infra Straticum.* Charta Philip-
pi Augusti Reg. Franc. an. 1211. *Adhuc eisdem scabi-
nis dedimus Stratam, & denarios portæ qui sunt ad cal-
ceiam faciendam ad usus & consuetudines civitatis.*

*STRATA. Papias: Galathea, lactea quadam cali-
gena, alba hoc nomine dicitur, que vulgo Strata nomi-
natur.*

¶ *STRATATECTA, στρατιώτης, io Gloss. Lat.
Gr. melius in Sangern. Stratectæ.*

*STRATATICUM, Teloneum stratarum, seu Pla-
teaticum.* Charta Ottonis M. an. 964. apud Ughellum
to. 5. pag. 1582. *Terrampisus Comitatus, & publicam
fornitionem (functionem) à Stratico, & muris in
circum, & fossato, & alveum aquæ de 4. milliariis ra-
tionatum secus & extrinsecus, &c.* Gregor. VII. PP. a-
pud Ughell. in Archiep. Bonon. n. 52. *Donamus Frater-
nitati tue portam in civitate Bononia cum omni redditu,
quem antiquis persolvere solent ipsi homines, qui per
prænominate Stratas ire vel redire soliti sunt.* Eadem
Charta descripta à Ghirardaccho l. 2. Hist. Bonon. p. 54.
hæc præfati: *Et stratum, que nominatur salaria, cum
Straticum ex eadem Charta editum apud Ughell. edit.
an. 1717. to. 2. col. 16.] Charta Conradi Imp. an. 1149.
apud Columbum pag. 210. Ecclesiæ sue ... nostræ regaliæ
concedimus, monetam, pedagium, utraq; Strata telu-
ris & Rhodani fluminis. [Vide Strata.]*

*STRATULUS, STRATICUS, STRATICUS, STRA-
TIGOTUS, &c.* Præfectus seu Rector civitatis alicujus,
vel provincie, ex Gr. *στρατιγός*. [Hæc vox ita varie
effertur, ut non aulam cum Brencomanno in Differat.
1. de Rep. Anaphit. p. 26 pronuntiare corruptis voca-
bulis *Stratigotos* à Freccia appellari, maxime cum ulti-
mum non semel occurrat.]

STRATEGI, Schola strategorum, apud Guill. Bi-
bliothec. in Hadriano II. PP. p. 228. *στρατηγία*, prou-
rbium rectoribus, apud Harmenopolim l. 5. tit. 1. §. 19.

¶ *STRATICOTUS, in Constitut. Frederici Regis
Sicil. c. 9. Hac itaque consideratione ducti, providimus
ut si coram Straticoto Messane & alius iustitiaris ali-
quem fideliū nostrorum Siciliæ, &c. Cap. 10. Capi-
tulos quorundam Straticotorum, iustitiariorum & capi-
taneorum, &c.*

*STRATICUS, Charta Dalmatica an. 1036. apud Joan.
Lucium: Romani Imperii dignitatem gubernante seve-
rissimo Michaeli, Gregorio Protospathario & Stratico
universæ Dalmatiæ. Apud Ughellum in Archiepisc.
Salernitanis an. 1337. *Lotus de Admaris de Florentia
Miles regius, Straticus Salerni, sinque districlus.**

*STRATICUS, STRATIGO. Leo Ostiensis lib. c. 50.
Theophylactus quoque & πατρίης, &c. lib. 2. c. 2. Ma-
rianus Anibypatus Imperialis Patricius & Stratigos, id
est Dux Calabriæ ac Longebardiæ. Georgius Stratigus,
in Epist. Ludovici II. Imp. ad Basilium Imp. CP. apud
Baron. an. 871. n. 76. Erchembertus c. 60. *Stratigo
Augustalis.* Crebro ibi. Anonymus Salernitanus part. 4.
Sabbatius Stratigo, &c. Idem Straticus dicitur p. 268.
Charta Creflini Regis Croatiae an. 1067. apud Jo. Lu-
cium lib. 2. c. 8. *Imperialis Patricius ac totius Dalmatiæ
Stratigo. Stratigon, in Charta Roberti II. Principis
Capuani an. 1166. in Sanctuario Capuano p. 646.**

*STRATEGOTUS, STRATICOTUS. Hugo Falcandus
pag. 663. Rex autem interim Messenam militibus nuncios ad
Strategotum, populumque civitatis, &c.* Adde p. 669.
671. Charta Joannæ Reginæ Siciliæ an. 1343. apud Wad-
dingum, in Monumentis Neapolit. p. 3. *Joanna ..
Stratigoto civitatis Salerni S. Straticoti Salerni, in Constit.
Siculis l. 1. tit. 69. §. 2. Stratigoti & Stratigoti, in Cha-
ta Ro-*

ra Rogerii, Regis Siciliæ, apud Constantium in Hist. Sicil. p. 186. *Straticorum Melfana* catalogum contexuit Philibertus Magnus in Hist. Velper. Sicul.

STRATICOTIA CIVITATIS, Strategii præfectura, in Charta Frederici III. Regis Siciliæ ann. 1302. Apud Rocum Pirrum in Archiep. Melfan. *Στρατιωτικὴ & στρατιωτικὴ*, Græcis recentioribus, de qua voce egimus ad Alexiadem Annaz. p. 399.

STRATIGARI, Regi vel iudicari per *Stratigos*. Charta Rogerii Regis Siciliæ ann. 1094. apud Ughellum in Episcopis Tropiciensib. *Unusque villani Ecclesiæ de quacunque causa accusati, vel rei, nisi in Curia Episcopi iudicentur, neque in eisdem villanis, neque in quibuslibet rebus Ecclesiæ Strategum per ipsos, ut aliis ministris manum suam audeant mittere.*

¶ Ejusdem originis est vox Gallica *Stradiot*, vel *Estradiot*, Militum genus notissimum sub Carolo VIII. Rege Franc. De his ita Philippus Comines l. 8. c. 5. *Estradiots sont gens comme Gueuetaires, vœstus à pied & à cheval, comme Turcs, fausta la teste, où ils ne portent cette soie qu'ils appellent Turban, & sont durs gens & couchent dehors tous l'aa, & leurs chevreaux; ils étoient sous Grecs, &c.*

¶ **STRATICUM**. Vide supra *Straticum*.

¶ **STRATICUS**, *STRATIGARI*, &c. Vide supra in *Stratigari*.

STRATILATES, Exercituum dux, *Dux militiæ*, apud Jo. de Janua: *Militum dux*, in Glossis antiquis Mss. & apud Papiam, ex Græco στρατηγός. Joannes Diacon. in Vita S. Nicolai Episc. Myrrhæ: *Tres militia Principes, quos Dolopes Stratilates vocant*. Alia, ut videtur, notione Joann. Sarisburiensis l. 6. Polierat. c. 2. *Apparitores itaque licenter exigunt, quod eis debetur ex sportulis, & omnium Stratilatum ordines salarium constitutum iuste accipiunt*. Ubi *Stratilata*, militares dicuntur. [Vide *Stratopedarcha*.]

¶ **STRATILATES**, Satellites, in Actis S. Willelmi Archiep. to. 2. Jun. p. 144. *Non enim valebant in corpore ecclesiæ cum sanctis reliquiis præ multitudine hominum descendere, quamvis Regis Stratilates ad præparandum viam pro viribus nitentur.*

STRATILECTILIA, Stragula, infrata, instrumenta lecti, *lectularia*, vel *lectaria*, supellex lectuaria. Match. Paris an. 1237. *Ei illi præcipue, qui equos, & arma, & pecuniam, nec non & Stratilectilia cum viaticis amiserant, &c.* [Vide *Stramentum*.]

¶ **STRATOPEDARCHA**, Præfector militum, apud Nicephorum l. 7. *Magno Stratopedarcha cum tribus equum militibus misso, &c.* Quinque Stratopedarchas in Aula Byzantina recenset Mercurius ex Codino, quorum novissimum, qui *Magnus Stratopedarcha* dicebatur, etiam cognitione sibi adjungere Principes non indignabatur. Vide Glossar. med. Græcit. & supra *Stratilates*.

STRATOR, Equorum curator, domitor. Gloss. Mss. Regie: *κατασκευαστής, ὑπάρχων, ὁ τὰς ἀνὰ τὴν ἀρχὴν*. Catholicon parvum: *Stratores, i. compositores*. *Stratores etiam à sternendo dicuntur, quia custodientes in carcere reos, conmutantes puniebant. Vel Stratores dicuntur isti, qui stabulis vel equis stantibus in eis præstant.* [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Strator, apaiseur, enseleur, accourveteur*.] Paulus Warnefridus l. 4. de Gestis Longob. c. 27. *Egus ejus in porta medio cecidit, quamvis calcarebus stimularis, quamvis binc inde ab Stratore verberibus cæsus, non poterat elevare*. Stratorum munus fuisse, equos Imperatoris curare, auctor est etiam Ammianus l. 29. sic dicti, quod equum domini tenerent, vel ei sellam & stragulum injicerent. Papias: *Stratores, compositores sellæ regie*. Gl. Lat. Cr. *Sternis equum, ἡ ἀρχὴ τοῦ ἵππου, Sternis*,

στρατιώτην. Eorum etiam munus fuit, domios, equum inscensuros, manu erigere & allevare, unde *ἀναβιβάζει δίδι*. Evagrius l. 3. c. 5. *ἀναβιβάζει δὲ τὸν ἵππον χροῖσθαι τὸν ποταμὸν ὡς ἔλεγε*. Sugerius in Ludov. VI. p. 318. *Barones vero Ecclesiæ nostræ sedatis, & Castellani nobiles, Stratores humilissimi pedes eum equitantes frano deducebant*. Sed consule, si lubet, quæ de Stratoribus observavimus ad Cinnamum p. 475. Vide *Marpis*, [& Gloss. med. Græcit.]

¶ **Stratorum à Marefcalco** distinguit Pactus Leg. Sal. edit. Eccard. tit. 11. §. 6. ita ut *Marefcalcus* in esse intelligatur, cui omnium equorum cura commissa erat; Strator vero qui stercorandis tantum equis & domino adducendis præerat: *Siquis Majorem, Infestorem, Scantionem, Marefcalcum, Stratorem, &c. furaverit, &c.*

STRATORES, præterea appellati in exercitiis, qui castra præbunt, ut loca accommodatiora ad exercitum raducendum facerent, & idonea castris præpararent. Vide eisdem Notas ad Cinnamum.

STRATOR, Marefcalcus, qui litatoribus seu exercitiis vel castrorum metatoribus præfuit. Ordericus Vitalis l. 1. *Robertum autem de Monteforti bonifacius suscepit, & nesciens qua de causa natale solum dimiserit, quia Strator Normannici exercitus burediario jure fnerat, inter præcipuos inlimavit*. Neque aliter accipienda videntur *Stratores* apud eundem scriptorem, locis aliis, quam pro copiarum militarium litoribus præcipuis. Lib. 10. p. 778. *Inter ea Ravennatior Imperatoris Alexii Protoparabatus, alique Stratores navigio venerunt*. Infra: *Buamundus, ut ea, qua gesta retulimus audivis, Stratores scilicet Augusti, & omnes Franconum suis copijs pontum carinis sulcasse conperit, &c.* Lib. 11. *Rea autem exercitum Angliæ convocavit, ibi, que castris construllis, Stratores cum familiaris suis tribus mensibus dimissi*. Erchembertus in Hist. Longob. c. 15. *Radelgisus inuitatus, & à suis Stratoribus frangens suas Saleraum quasi captivus advenit*. [Otto Frising. de Gestis Frederici I. Imper. apud Murat. to. 6. col. 724. Juxta ecclesiast. B. Petri procuratores, quodam ex Stratoribus qui remanserant, in ipsa sacrosancta ecclesia necare non timerunt.]

¶ **STRATORES**, Qui ad probandos equos, ex provinciis adducendos, mittebantur, in Cod. Theod. leg. 4. tit. 8. l. 8.

¶ **STRATORES**, disti etiam carcerum Custodes, in eod. Cod. leg. 1. tit. 3. l. 9. Vide ibi Gothafredum.

STRATORES LAGUNCLARUM, apud Hierem. c. 18. 12. *Paratores craterum*, apud auctorem Mamotrecti, ubi codex editus male præfert *carcerum*. [Stratores lagunclarum, i. *Campositores*, in Gloss. Latin. Gall. Sangerm.]

1. **STRATORIUM**, *Stabulum juveniorum*, Joann. de Jaua. [Gloss. Latin. Gall. Sangerm. *Stratorium, Estable*.]

2. **STRATORIUM**, *lectisternium*, Will. Britoni in Glossis Mss. Papias: *Stratoria, lectaria, qua sterni solent in lectis*.

3. **STRATORIUM**, Stramentum sellæ equestris, seu stragulum, quod illa iosternitur. Vetus Interpres Josephus l. 1. *Rachib hoc audient, possit idola in Stratorio cameli, i. sub. Vita S. Benedicti Abb. Aoiap. c. 6. Vidimus saepe cum sedentem asinum suum falcem viam in Stratorio deferre*. Vide a. Reg. 17. ab. Gregorius Turon. in Vita S. Aridii: *Sanctus Dei Sacerdos capsulam, quam cum sacris reliquiis collo suo appensam portabat, circumspicias, comites, superposito Stratorio & pallio, ubi requiescere deberat, &c.* [Vide *Stramentum*.]

STATURA, Eadem notione, apud Fredegarium Scholastic. in Chion. c. 38. *Equique ejus cum Statura regiu*

regia... *Berthario conceditur*. Formula 1. ex Andegavenibus: Cide tibi caballus cum sambuca & omnia Stravenibus: *boves tantus*, &c. [Gaufridus in Vita S. Bernardi l. 3. inter ejusd. Opera tom. 2. edit. 1690. col. 1118. Ceterum cum in reliquis omnibus adificarentur, unum fuit quod pradiſſum priorem Carinſenſem aliquatenus movit, Stratura videlicet animalis, eisdem vir venerabilis infidebat, &c.] Cyrillus in Lexico: Στραυα, στραυαδίζον.

¶ STRATRA, Στρατρά, in Gloss. Lat. Græc. Leg. στρατρά.

STRATSCONINGHE, Via regia, Teuton. *Stract*, via, platea, & *Konningh*, Rex. Charta Philippi Comitiss Flandriz in Tabulario S. Bertini: *Judicaverunt etiam pradiſſi viri ne Stratsconinghe ad pradiſſo Eustachio, vel ab aliquo alio niterius fieret in terra S. Bertini, ebiſſilicet tantum in terra S. Bertini requiritur.*

¶ STRATURA, Multa, ut videtur, ob delictum in *strata* commissum. Inquesta an. 1235. ex Tabular. Corb. De 55. solidis de Stratura quos ipsi caperant de Petro Lorguelloni de Proaſſi pio forisfacto suo, suis recognitiis quod Dom. Abbas habebat in diſſi denariis medietatem, & esset locus reſaiſtus, & esset ad dictum scabinorum, & ipsi scabini indicarent quod si essent Stratura dom. Abbas haberet medietatem, & si non esset Stratura fieret ad dictum scabinorum. Vide alia notione in *Stratorum* 3. & in *Transit* 2.

¶ 1. STRATUS, Lectus. Gesta Berarii Episc. Cenoman. apud Mabill. tom. 3. Anal. cl. p. 172. Eadem nocte Papam Romanum quidam per visionem ita allocutus est. Cur te, inquit, tam gravis somni opprimis, ut Stratus deditus curam tua provincia negligas? ... His audiis Papa Romanus sine mora a lecto exsiliens, &c.

¶ 2. STRATUS, Opus, officium, ni fallor. Conſuetud. Ord. S. Bened. apud eund. tom. 4. Anal. cl. p. 450. Post cibum autem citius redentis ad Stratus suos, maxime juvenes vel negligentes, quorum mores notantur.

STRAVA. Jorandes de rebus Geticis c. 49. de Attila: Postquam talibus lamentis ipse defletus, Stravam super unum ejus, quem appellant ipsi, ingenti comminatione concelebrant, & contraria invicem sibi copulantes, lectum funereum mixto gaudio explicantes, nobis quoque secreto cadaver est terra reconditum. Lactanius ad illud Tatii l. 12. Thebaïdos:

..... Sed bellicus agger

Crivibus & clypeis, Graiorumque omnibus armis Sternitur. Hostiles super ipse ipse victor accervos.

Pacifera laure crimem, ruitque decorus

Accubat.

Accervos, exuviarum hostilium moles. Exuviis enim bellum extruebatur Regibus mortuis pyra: quem ritum sepulturae bodie quoque barbari servare dicuntur, quem Strabos dicunt lingua sua. Ita hoc loco Strava erit exuviarum hostilium moles. At Wormius in Monumentis Danicis l. 1. c. 6. p. 36. per *stravam* convivium, in honorem defuncti celebratum, intelligi contendit: quod indicare videntur verba quæ mox sequuntur apud Jorandem: *Cujus ferenſia*, &c. ad *stravam* referuntur. Nec dissentit Martinus Schodellius in Disquisit. Histor. de Regno Hung. c. 181. qui ait, *Stravam* esse purum Seythico-Hunnicum, & sic consequenter Ungaricum vocabulum, quo Hunni Silicernium, quod ingenti commensatione concelebrabant, denotabant. Vide Capitul. Caroli M. l. 6. c. 194. ubi de ejusmodi conviviis ad mortuorum sepulchra.

¶ *Stravam* mallet Carolus de Aquino, utpote qui à *Strave*, quod lingua Illyricorum falvum sonat, vocis originem accedit. Hinc *Stravum* iſſem falus, & proprie quæ nunciari solet inter bibendum. Alii alia divinandum proponunt, quibus referendis superſedemus.

STRAVACES, Cupidi, in Glossis lſid. Pithæanis. *Sirenaræ*, cupidi, *Sopropi*. Papias edit. *Sirenates*, Mf. *Siranaces*, alter Mf. *Sirenates*. [Vide *Siranaces*.]

STRAURA. Charta Iſabellæ de Fortibus Comitissæ Albemarle in Monast. Anglic. tom. p. 941. Cum eorum ſerviſſis ... *utuariis*, *aleis*, *moris*, *vallis*, *brueris*, *turbatis*, *Strauris*, & *Weis*, &c.

¶ STRAUTA. Leges Norman. apud Ludewig. tom. 7. Reliq. Mſſ. p. 187. *Videlicet aurum, argentum tam in vaſis maſſa quam in moneta Francoi, Strauti, lanet, ebur, roballum, lapides pretioſi, &c.* Vide mox *Strautum*.

STRAUTUM, Στραυτὸν ἢ Στραυτὸν, in Gloss. Lat. Græc [Leg. *Strautum*. V. Salmahum ad Plin. p. 371.]

¶ STRAWSA, Menſura ſpecies. Chron. Salzb. apud R. Duellium l. 2. Miſcell. p. 132. Eodem anno 1115. valebat una *Strawſſa* ſiliginis 5 libras & 9 den. *Langueſte*. Vide *Stric*.

¶ STRAXINARE, ut *Strascinare*. Vide ibi.

STRAY. [Tb. *Blount* in Nomolex. Anglic. ex Regest. Priorat. Cokesford. *Stray*, i. Si aliquod animal eaſe erraverit, & infra libertatem Prioris advenit, & à ballivis ejus captus fuerit, ducatur ad Pynſſidam, & ibi ſervabitur per unum annum & diem; ſi mox illud clamaverit infra illud tempus, erit Priori: ſi autem venerit quæ & legitime probaverit illud eſſe ſuum, dabitur pro quolibet pede unum denarium, & ſolvat expenſas, quaſiſſe fuerant, & robabebis beſtiam ſuam.] Monasticum Anglicanum tom. 1. p. 977. Conſeſſimus inſuper, quod ... *babeant vrecum maris*, & *Stray* inventa in villa prediſſa ac in terris & dominiis, &c. Vide *Inſugulum* p. 875. 881. *Eſtrajeria* & *Straitus*.

¶ STRAZANDUS, Ex lacinis conſectus, Italiſ *Strazzi*, vel *Stracci*, Lacinia. Statuta Aſſenſ. ubi de intratis portatur: *Papirus ponatur & ſolvat pro qualibet riſſa ni ſupra, &c.* & riſſe due de *Strazando* pro una de bono lib. 5. Vide *Stracia* 1.

¶ STRAZAROLUS, Veneis, Veſtium interpolator, vel qui laceras reſarcit. *Statuta crimin. Ripperiz* c. 126. fol. 19. v. Idem intelligatur de quolibet pilario, ſeu *Strazarolo*, vel *zuponarior* circa prediſſa delinquente. Jac. De Layto in Annal. Eſſenſ. apud Murator. tom. 18. col. 991. *In angulo clauſtri verſus Strazarolos ſub quodam ſinteo tabernaculo delinunt*, &c. Vide *Regratarii*.

¶ STRAZZARE, Lacerare, vox Italica, Gall. *Déchirer*. *Statuta Caſtri Redaldi* lib. 2. fol. 37. *Si quis fraudulenter, vel injuriſſe dilaceraverit, vel Strazaverit, vel inciferit pannum vel pannos alieni perſona, condemnentur in ſoldis 25. monete currentis.*

STREAME, Huvius, vox Anglo-Saxonica, in Itinere Camerarii Scotici c. 16. Vide *Strand*.

¶ STREBA, Stapes, ut infra *Strepa*. Vide in hac voce. Conſtitui. Fre. *erici* Reg. Siciliz cap. 87. Item, quod nemini ipſius regni incolæ liceat portare calcarea deaurata, & in egnitura ſua frenum, & ſellam, & Strebas deauratas, niſi ſorſan ſi miles decoratus ciugulo militari. ſub pena amiſſionis eorum.

¶ STREBRECH. Vide ſupra *Sterbrech*.

¶ STREBULUS, Obliquus, inverſus, à Græc. *στρεβλός*. Arnobius l. 7. p. 230. *Caro Strebula, quæ tantorum cœmendicibus demitur*. Vide *Fellum*.

¶ STRECMAN, Vir potens, in Lelandi Colleſt. vol. 4. p. 188.

STREGUA, Idem quod *Stapha*, aut *Staſſa*, *Srepa*. Aſta Hadriani IV. Decretum quod ... *Papa Hadriano exhiberet ſtratoris officium, & ejus Stregnam teneat ad conſcendendum in eguam*. Infra: *Et Stregnam forſiter tenuit*. Ita p. ſtetera in Aſtis Alexandri III. PP. apud

apud Baron. an. 1163. & 1177. Italis *Siregna*; est equus signarius.

¶ **STREIRA**, Stapes, Gall. *Brier*, in Annal. Genuef. Obvici Cancellarii apud Murator. tom. 6. col. 295. ex Cod. Mf. à Cl. Editore laudato.

¶ **STRELAGIUM**. Vide *Sextariaticum*.

¶ **STRELICI**, Pedites Russici, ex Hornio Orb. Politic. non notis Menckenii p. 45.

¶ **STRELOIQUE DENARIUS**, pro *Sterlingus denarius*. Locut est in *Dinaris*, col. 1400.

¶ **STREMITA**, Conclamatio ad arma, Gallice *Alarme*. Vide supra *Sirmas* & *Srimas*. Statuta Verceil. l. c. fol. 12. *Et quod communia illorum quatuor locorum proximiorum armorum comburentium tentantur pulsata Stremita currere ad extinguentem aignem*. Ibid. lib. 4. fol. 115. v. Item quod omnes homines civitatis & districtus Vercellarum teneantur ire ad eridas & Stremitas, quas audirent fieri alieubi in districtu Vercellarum, occasione predictorum banderierum & produmum cum armis & sine armis, secundum quod parati essent. Hist. Dulcini hæretiarchæ apud Murator. to. 9. col. 432. *Po-floa congregati & infra reversi, fecerunt rurem & pulsaverunt ad Stremitam*. Quidam autem juvenes de Moxo, paucitamen, audita Stremita, eacurrerunt, &c.

¶ **STRAUMITA**. Eodem significatu, in Annal. Genuef. Bartholomæi Scribæ ad an. 1241. apud Murator. to. 6. col. 490. *In ipsi (galeis) temquam ad clamorem & Stremitam viri prebi afcederunt*, &c. Ibidem col. 495. *Subito viri ad Stremitam universi de civitate arma viriliter affamebant*, &c. Rursum col. 531. Campanæ S. Mariæ de Vinis fuerunt ad Strumitam pulsata. Vido Strumum.

¶ **STREMITAS**, pro Extremitas. Concil. Masfil. an. 1381. ex Tabul. Masfil. *Statui quod nulla mulier aliqua ad deat ... portare ... de serico in fimbriis seu Stremitatibus vestium suarum*.

¶ **STREMUS**, in Leg. Rotharis Reg. tit. 58. §. c. c. edit. Boherii, pro *Threus*. Vido hac voce.

¶ **STREMYO**. Charta an. 1428. apud Rymer. to. 10. p. 391. *Vult dom. noster Rex quod mare Comitissa, ac patria Flandrie teneantur custodire mare Flandrensiem, portus ac fluminibus illorum (Stromyo vulgariter nuncupatis) saluam*, &c.

¶ **STRENA**. Gloss. Gr. Lat. *σπάρτυς*, *Sirena*. Falcanus de Celamite Sicilie, de Maione Amiralio: *Falsum enim quicquid ipsa ceditque facti socii adversas Admiratum confunderat, nec illum inventa in thesaurois ejus diademata sibi preparasse, sed Regi, ut eadem in Calendis Januarii Sirenarum nomine ei transmineret*. [S. Maximi Taorin. Homil. 5. de Calendis Januarii: *Ilud autem quale est, quod surgentes mature ad publicum, cum munusculo, hoc est cum Srenis, unusquisque procedat: & salutatus amicum, salutari illum pramio antequam osculo*. Vido *Strama*, & *Srina*.]

¶ **STRENA**, Munus quodvis. Coccil. Mexic. ann. 1587. inter Hispan. to. 4. p. 369. *Ne quicquam ecclesiasticus ... pasci, concurrens faciat, aut pecunias promittat, aliove Srenarum nomine, si prabenda obtineat, ... aut ad obtinendum favorem quorumcumque aulicorum ... qui presentationes hujusmodi causasse debent*. Et etiam nomine appellatur munuscula quæ Cardinalibus recens electis offeruntur. Vide Notas Godefredi ad Hist. Caroli VIII. Reg. Fr. p. 713. & infra *Srenare*.

¶ **STRENE DIABOLICE**, in Concil. Auresiod. c. 1.

¶ **STRENACES**. Vide supra *Srenaces*.

¶ **STENACHSALCH**. Bedæ l. 3. c. 25. In monasterio quod dicitur *Srenachsalch*, quod interpretatur *sinus fari*.

¶ **STRENARE**, *Srenam novo anno mittere*, &c.

universa munusculum dare. Gemma. Vide *Sirena*.

¶ **STRENATES**. Vide supra *Srenates*.

¶ **STRENE CERERE**, Srenium horti. Anonymus de Gestis Manfredi & Conrad Reg. apud Murator. to. 8. col. 394. *Jam Theoniarum volentes Srenum efframis, & eorum signa velut av events forent futuro vitricia, in partibus Tiburtinis ... pompas desconfa præsulerat*.

¶ **STRENICUS**, *Srenis vel Srenarum cupidus*. Joh. de Janua: uode Gloss. Latio. Gall. *Sangerem*. *Srenieat*, *Sronarum cupidus*.

¶ **STRENITA**, ut *Strata*, Via lapidibus munita. Statuta Aftenf. c. 15. Collat. 19. fol. 65. *Teneat Petestas seu viri facere omnes causas facie Srenitis de 20. diebus in 20. diebus, & quilibet faciat portare totam mentem de ante domum; ... & quod vie Srenite debeant manereri Srenitis (sic) secundum quod Srenitis fuerit vel oras*.

¶ **STRENUA**, *σπάρτυς*, in Gloss. Lat. Græc. Leg. *Sirena vel Sirena*. Vide Calabon. ad Sueton. in Tiberio p. 371. & supra *Sirena*.

¶ **STRENUARES**. Vide supra *Srenares*.

¶ **STRENUITAS**, Titulus honorarius, quo Radulfus Archiepiscopus Turon. appellatur ab Urbano II. P. in Epist. ad eundem ex Tabul. Majoris Massierii: *Venient post hæc ad nos Beneventum ita Srenuitas, carissimè frater*, &c.

¶ **STRENUITA**, *Strepa*, Stapes. Lupus Protospatain Chron. ann. 1046. *Deinde dictus Imperator uruit Beneventum: Beneventani vero ad eas injurias abscederant Srenuitas equie jur*. Forte *Strepa*, aut *Strepat*.

¶ **STREPA**, Stapes, quo quis in equum tollitur, cui insistent pedes equitotum. Anglis *stirrup*, est *Strepa*: *Strepa*, corrigia. Asta Hadriani PP. IV. *Desertum est ... quod idem Rex pro Apostolorum Petri & Pauli reuerentia predicto P. Hadriano exhiberet Stratoris officium, & ejus Srenam tenret ad eoscedendum equum*. [Ubi *Strepa* semel & iterum editit Murator. to. 3. p. 443. col. 1. quod & alibi occurrit, ut infra vide-ret. Epistola scripta an. 1160. apud Marten. tom. 1. Accedit. col. 451. *Descendenti (Victori antipapa) de equo Strepa humiliter tenuit (Imperator)*. Occurrit rursum ibid. col. 1038. & to. 4. col. 1355. Conc. Tarracon. an. 1591. inter Hisp. to. 4. p. 614. *Nalli canonici vel clerici, ... conportas sellarum in equitaturis longas altera manu palmam prope lo Strepa deferre aliquatenus seu portare præsument*.] Liber Ordiois S. Victoris Parisiensis Mf. c. 15. *Hilari vultu adcurrunt ad stenum & ad Srenam illius*, &c. Occurrit præterea apud Helmodum l. 1. c. 81. Arnold. Lubec. l. 6. c. 5. l. 7. c. 21. Metellum in Quirinal. p. 145. Marchæum Paris p. 383. 432. Ottomem de S. Blasio c. 13. Casarium l. 5. c. 36. l. 7. c. 33. Anonymum io Hist. Episc. Bremenf. ann. 1155. Joann. Longinum in Astis S. Scanslai cum. 162. io Speculo Saxonie. l. 1. art. 52. in Jure Feudali Saxon. c. 33. art. 1. in Cereemoniali Rom. l. 1. lib. 5. apud Theroct. io Carolo c. 99. &c. Galli *Epistio* olim dicebatur, hodie *Epistier*. Philippus Monkes in Hist. Fraoc. Mf.

¶ *Epistier*, *uo fiele*, *uo fessiaigle*, &c.

¶ **STREPES**, dixit Stephanus Tornac. Epistola. 230. a. edit. In *strepibus iustitia dominatur*. Supra: *Strepas quibus inuicem pedes*.

¶ **STREPUS**, Eodem intellectu. Homagium 208. 110. inter Probat. to. 2. 0072. Hist. Occitan. col. 376. *Et cum Abbas ascenderis in equum drbeo & ego & beredes mei vicercomites Carensfontis ac eorum successores ei tenere Strapum ob honorem Domini, & sancti Marie Crasse*.

¶ **STREVA**, in Regula Templariorum edicionis Labbeic. 37. [Chron. Romuaki II. Archiep. Salernic. apud Mura-

Murator. 10. 7. col. 232. *Quumque equum suum album de more vellet ascendere, Imperator ex alia parte accedens, Streuam ejus tenuit, &c.* Guido de Vigevano de Modo acquirendi T. S. c. 9. ex Cod. Colbert. 5080. *Ista bota babat in medio unum mactum ab una parte bota taliter factum, quod leviter positi seueri intus gambam Streua.* Cap. 10. *Habent (bota) duas Streuas & super hec bota homo ascendat in nomine Christi.* [Charta an. 1231. in Regesto Comitatus Tolose Camerz Comput. Paris. fol. 25. Et quod debet inde tale servitium, videlicet quod semel tenebit unicuique Abbati de Monte Albano ascendenti equum, cum ab eo fuerit requisitus le Streua.]

¶ STREUGA, Eadem notione. Sallas Malaspinz de Reb. Sicul. apud Baluz. to. 6. Miscell. p. 204. *Quotiescumque Corradus equitare volebat, Manfredus promptus & agilis curribus adscendens seu Streugam, ac modis aliis famulus fratri tanquam precellentis adulari dicebat.*

STREPARE, Extirpare. W. Thörn. ann. 1264. *Nec licebit cuiquam ... domum vel ardorem ... Strepere, vel eradicare. Estreper nostris, de qua voce diximus in Notis ad Stabilimenta S. Ludovici. Vetus interpres Gallicus Mf. Codicis Justiniani: Se aucuns est aians, que il ait Estreper vignes, ou copez arbres, qui possissent fruis, &c.* Vide Strepere.

¶ STREPERUS. Lupus in Epist. ad Sidonium, apud Acher. to. 5. Spicil. p. 579. *Tu ... honorificus, & inter Strepereos plausus (præfecturas) exercuisti.* Id est, ingentes, multiplices. repetitos.

¶ STREPES, ut Strepa. Vide in hac voce.

1. STREPIA, Cauda serpentis. Jo. de Janua [Quæse deserpent, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm.]

¶ 2. STREPIA, ut Strepa, Stapes. Comput. an. 1237. ex Bibliot. Reg. *Pro cella (sella) Johannis clerici. 20. fol. Pro frenis, Strepiis ad Joannem clericum, &c.*

¶ STREPITABE. Gloss. Lat. Gr. *Strepto, 1022.* in Cod. Sangerm. Crepito.

¶ STREPITUALIS, Tumultuosus. Prolog. Richardi de Fornellis ad Commentar. in lib. Numer. apud Mabill. to. 5. Annal. Bened. p. 436. *Post sollicitudinem forensium rerum, &c.*

¶ STREPITUS, vox fori Anglici, Destructio, pro tratio, niurilatio, idem quod *Estrepamentum.* Vide in hac voce. *Streptum & vastum facere*, in vect. rescriptis forensibus apud Spelman. & Thom. Blount in Nomolex. Anglic.

¶ STREPPUS, Eadem notione, in Charta Edwardi Reg. Angl. apud Rymer. to. 14. p. 545. *Annum, diem Streppum, vastum, & deodinda, ac omnia alia que ad nos, baresdes vel successores nostros pertinere possent vel deberent, tam de dictis annis, diebus, vastis & Streppis, quam de murdris, &c.* Pluries ibi.

¶ STREPITUS JUDICIALIS, Ambages forenses, formulæ. Charta ann. 1300. apud Kennett. Antiquit. Ambrold. p. 34. *Quod posuim eos & eorum successores per omnem censuram ecclesiasticam ad omnium & singulorum premisorum observationem absque articuli seu libelli petitione & quocunque Streptu judiciali compellere. Streptus iudicii, in Carreth. Stat. Cadubrii c. 134. Vide supra in Planum, col. 545.*

¶ STREPUS, *στρεπυς*, in Gloss. Latin. Græc. *Leg. Strepus, vel Strupus.* Vide Scalgier. ad Festum in hac voce, & infra *Strupiar.* Occurrit alia notione in Strepa.

STRETBRECHE, ex Saxon. stret, strata, platea, & brecao, frangere, Gallis *Bris dechemin.* Crinien, cujus cognitio ad solum Regem spectat, ut est in Legibus Henrici I. c. 10. emendatur vero multa centum fol. capit. 22. & 80. [Vide *Serbrech.*]

STRETEWARD, Viarum custodia, seu Jurisdicatio varia, nostris *Voirie.* Monasticum Anglic. to. 2. p. 187. *Præterea idem Comes dedit præfato Nigello Censubulario suale Streteward & Markezeld in omni terra pertinetive de Haulton, & omnia alia fugitiva, Gallice Weysbe (i. Weisse) in toto hundredo de Haulton.* Infra: *Et valent per annum le Streteward, & le Markezeld 18. fol. & obol.* Placitum apud Cestriam in Nomolex. Anglic. Th. Blount an. 14. Henrici VII. Reg. *Per Streteward Johannes Stanley Ar. clamas quod servientes pacis & ministri sui infans secundum de Aldford capere debent de qualibet fuga castellerum 4. denar.*

STREVA, STREUGA. Vide Strepa.

¶ STREYSA, ut supra *Stray.* Charta Henrici IV. Reg. Angl. an. 1399. apud Rymer. to. 8. p. 95. *Una cum regalibus, regalitatibus, franchesibus, libertatibus, portibus maris, & omnibus ad portum rationabiliter & debite pertinentibus, bonagiis, fidelitatibus, wardis, maritagii, relevius, escaeti, forisfacturiis, wassis, Streysis, curiis Baronum, visibus franciplegii, &c.* Vide *Estrejeria.*

STRIA, Strix, Striga, Venefica. Lex Salica tit. 57. §. 2. *Si quis mulierem ingenuam Striam clamaverit aut meretricem, &c.* §. 3. *Si Stria hominem comederit, &c.* Capitula ad Legem Alaman. c. 22. *Si quis alterius ingenuam decriminat, seu Stria aut verborum sit, & eam prisoner, &c.* Vide *Striga* 1. *Stria.* Græci vocant calculos sortilegos. Vide Callimachum hymno in Apollinem v. 45. & ibi Scholiastem, & Thomam Magistrum in *Strigæ* v. 1. [Estris magos & veneficos appellat le Roman de la Rose Ml.]

*Dont maintes gens par leurs folies
Quident estre par nous Estris.*

STRIOPORTIUS, Qui strias ad nocturna sacra deportare creditur, Lex Salica tit. 57. §. 1. *Si quis alterum bereburgium clamaverit, hoc est Strioportium, aut qui eum portare dicitur, ubi strias concinunt, &c.* [Vide *Strioportas.*]

STRIE, Prominentiz, seu sulci columnarum, Vitruvio, & aliis. Vide Savarnnem ad Sidonium l. 4. Epist. 8.

¶ STRIBILIGO, *στριβιλιγος*, in Gloss. Lat. Gr. *Solecismus; Stribigo, verustioribus Latinis ex Gellio l. 4. c. 10.*

¶ 1. STRICA, Densa turba, conferta multitudo. Gall. *Pressé.* Chron. Parmense ad an. 1268. apud Murator. to. 9. col. 783. *Et infers propter latitiam in separatione consili super sculis palatii suis ita maxima Strica, quod multi in ipsa necati & mortui fuerunt.*

¶ 2. STRICA, Oslum portus, ni fallor. Vide *Strichuos.* Statuta Arelat. Mss. art. 144. *Si aliquod linguum ... steterit ad Stricam vel ad moriandam de Passons propter ventum contrarium, &c.*

¶ 3. STRICA, ut *Striga* 1. Vide in hac voce.

1. STRICARE. Regula Magistri c. 79. extremo: *Si contenti sunt pannos suos vel indumenta in alieno opere Stricare, id est consumere.*

2. STRICARE, Impedire, prostricare. Vide in hac voce. Capitulare 1. Caroli M. an. 801. c. 8. *Ut nullum banum vel præceptum domini Imperatoris nullus omnino in nullo martire presumat, neque opus ejus Stricare, vel impedire, &c.*

STRICITAS, Sterilitas, quasi *stricitas*, quomodo un tempo *stroit* dicimus. Decretale precum, an. 779. in Capit. Caroli M. l. 5. c. 107. & Addit. 4. c. 115. *Episcopi Abbates, atque Abbatisse pauperes semelicos quatuor pro ista Stricitate nutrire debent usque tempore messium.*

STRICK, STRACH, Modius, vox Germanica. Cosmas Pragensis c. 8. *In pluribus locis mensura filiginis.*

nis, quæ Strieb dicitur, pro uno grosso Pragensi denario vendebatur. Adde c. 11. sub fin.

¶ STRICLATA, ἑστριχάτα, in Gloss. Lat. Gr. Vulcanius emendat Striata. Utrumque habent Glossi. Gr. Lat. ἑστριχάτα, Striata, Strielata.

¶ STRICTA, ut infra Stridium. Vide in hac voce. Præceptum Ludovici Imper. ann. 817. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 67. Inde (extenditur) in Melana per ipsum rivulum, inde per Melana jasm usque ad Stridam. Sallas Malaspina de Rebus Sicul. apud Baluz. tom. 6. Miscell. p. 282. Et tandem ut eos (capros) de Stridâ nrbi extraheret, eosque posset liberius servare, apud Sarracinescum, quod est castrum Corradi... jubet exacta custodia in arto carcere detineri. Radulphus de Gestis Frider. I. Imper. apud Murat. tom. 6. col. 1195. Restagus vero dominus illorum in quadam Stridâ montium cum infinito exercitu fuit ante Imperatorem, & non sinebat eum transire & Stridâ nrbi 3.

¶ STRICTERE, Radere, strigillare. Gl. Lat. Gr. Strigē, ἑστριγέω: ubi Cod Sangerm. Strigo. Glossi vero Græc. Lat. ἑστριγέω, rado, Stricta, strigillo.

¶ STRICTINNIRE dicitur hirundo. V. Vebyare.

¶ STRICTIO, Genus avis maximo. Glossi. vet. Sangerm. n. 501. Sed leg. Strathio.

¶ STRICTOLA. Charia Roberti II. Principis Capuani an. 1128. in Sanctuario Capuano p. 643. Et finis sancti olæ communialis aquaria: navique est finis transada publica, quæ dicitur, &c. Charta an. 1197. apud Ughellum to. 7. p. 1172. Cum hortice lla, in quo sunt arbores pomorum juxta eandem curtem à parte meridiei, & Strictola à parte Occidentis ejusdem Curis, &c. Infra: Extra parietem ipsius curtis, & nominatum Strictolam, &c. Forte femita, via stricta. Vide Stridium. [Quid si rivum. rivulum, nostris Rigole, intelligas?] ¶ STRICTORIA, Στρίγλια, in Glossi. Græc. Latin. Tunica, quæ ad corpus stringeretur, nostris hodie Justaucors. Vide Strica.

¶ STRICTORIUM, ἑστριχάριον, in Glossi. Lat. Gr. Addunt Græco-Lat. Contrastritorium. Fibula. Hinc

¶ STRICTOSUS, ἑστριχάτος, in iidem Glossis. STRICTUM, Via stricta, montium fauces, Gall.

ἑστριχά. Guillelmus de Podio-Laurenii c. 52. Donec... complanaretur viarum apertitas, & Stricta amplificarentur, &c. l Chron. Farf. apud Murat. to. 2. col. 488. Concessi in territorio Amiterno Clusurula, ubi est substantia Joannis Palmi & ejus consortiam usque Orbecam & Vogellam & Marranc, & usque Strictum valis de Cuda, &c. [Stricta Marrochi, fretum Gaditanum, quod vulgo Le desrois de Gibraltar, apud eundem Scriptorem c. 48. & Guillelmum de Baldenreel in Hodeporico Terræ sanctæ, quod Strictum Sibile, seu Sevillia dicitur Thwercio in Histor. Hungar. part. 1. c. 15. Vide Distrium, Stricta & Strictus.]

1. STRICTURA. l. Orig. c. 8. Orig. cap. 8. Glossi. vet. Sangerm. n. 501. Alopecia est capillorum fluv circumscriptus, quem Græci Psifion vocant. Est autem passio Strictura. Qua ultima voce significat opinor vehementis capillitii continue peccendi desiderium ex immoderata cutis prurigne ortum. Stricturam videntur dixisse, ut & Strigilem, à Strigendo. Est autem strigilis, instrumentum, quo corpus distingimus, id est, radimus ut equos: atque propter similitudinem usus ad alia transferitur, ut ad pestines, monente Martino in Lexico. Strigilibus utebantur veteres ad fricaoda & polienda corpora in balneis; de iis passim mentio occurrit apud script. Latin. Vid. D. de Montancon in Antiq. Epl. ubi de balneis & eorum suppellectili. Italis Strictura est præfuflocatio, (suffocatio.) Alias Strictura, dicitur τὸ ἐν τῇ ἀσπίδι περικταίνον, ἀπὸ τῆς στρίγλης, in Glossi. Latino-Gr.

Tom. VI.

¶ 2. STRICTURA, ἐστρίχτα, ὁ δὲ στρίχτης. Glossi. far. Lat. Gr. Follis.

¶ 3. STRICTURA, Via stricta, montium fauces, Gall. Derois. Sicardi Episc. Cremon. Chronic. apud Murator. to. 7. col. 609. Restagus vera dominus illorum cum magno exercitu in Strictura montium transitum prohibebat, dicens quod non transirent, nisi centum summarias auro & argento oneratas darent. Vide Stricta & Stridium.

¶ 4. STRICTURA, Tributum, pensitatio. Præceptum Henrici Imp. ann. 1013. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 143. Theloneum videlicet juxta antiquas antecessorum nostrorum concessiones, ab eis vel eorum hominibus per omnes regni nostri finis, neque in urbe, neque in via, neque ad pontes, seu aliqua Strictura, nullo modo accipiantur, vel querantur. Vide Distrius, col. 1560.

¶ STRICTURATOR. Chartul. S. Vincentii Genoman. fol. 38. Concessi... abbati B. Vincentii... omne jus meum tam in plateam & Stricturatore, quam in tractu & mobilibus (mobilibus) rebus aliis. An qui menfuras radio exæquat? Certe Strieber ea notione occurrit in Statutis Loffensibus art. 73. §. 2. Item, d'au s'lier de wassend que le muenier ou son serviteur a ven mesurer & Strieber, &c.

¶ 1. STRICTUS, ut Stridium. Licetæ Henrici VI. an. 1460. apud Rymer. to. 11. p. 438. Adscrippandum & tradendum pro Strictus Marrok tot saccos lana, &c. Vide Stricta & Strictura 3.

¶ 2. STRICTUS, Altrictus, Gall. Asteins. Capiculi S. Jacobi Hospit. Statuta ao 1388. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. pag. 330. Præcipimus primi capellani... ut Missas ad quas tenentur in altaribus suis absque defectu celebrent, prout sunt Stricti per sua juramenta.

¶ 3. STRICTUS, Arctus, angustus, Gallis E. trois. Inveniar. ann. 1379. ex Schedis V. Cl. Lancelot. Item unus alius parvus rebanni Strictus modici valoris. Stricta manica, in Constit. Moosft. S. Petri-Montis to. 2. Sacra Antiq. Monum. p. 437.

¶ STRICULUS, pro Hystriculus, pilis vestitus. Arnobius lib. 5. pag. 174. Facit sumere habitum puriorum & in speciem levigatiorum dari asque Striculi pusionis. Minus recte Turnebus lib. 7. Advers. cap. 20. dictum vult à stricta quadam corporis soliditate & duritie; nec melius lib. 11. capiti. 22. durisculum & strigolum interpretatur. Vide Heraldus Animadv. pag. 215.

¶ STRIDA, Clamor, Italis Strido. Addit. ad Chr. Eftenle apud Murat. to. 15. col. 545. Ex hoc facta & celebrata fuerunt quilibet mane solemnissime processiones cum solo clero Ferrariensi & quolibet distorum trium dierum salada & campanarum sona universalis, cum scilicet & Stridis in signum maxime latitiae. Hinc

¶ STRIDARE, vox Italica, Per præconem submoerere, ciere, ooltris Crier quelqu'un. Occurrit in Statutis Venetis ann. 1242. lib. cap. 23. &c. lib. 3. cap. 7. to. &c.

¶ STRIDERE, Incondium & horrendum clamorem edere, quod faciunt Turca paulo ante prælum. Gasp. Barhii Glossi. apud Ludewig to. 3. Reliq. Mss. p. 21. ex Anonymi Hist. Palest. c. 18. Tunc videntes Comitem & Boamundum venientes & conducentes illam gentem, mox ceperunt Stridere & garrire ac clamare vehementissimo clamore, circumcingendo undique nostros. Cap. 20. Omnes vero pariter Stridebant in civitate.

¶ STRIDOR, Clamor bellicus Turcarum. Idem Glossi. ibid. p. 447. ex Guiberti Hist. Palest.

1. STRIGA, Venetica. Ugutio: Strica quadam monstra dicitur, quæ magicis cantibus in feras transeunt.

11

Glossa Lat. Gr. *Striga*, *ἀσπίς*, *ἀσπίς* *ἀσπίς* Syn-
nodus S. Patricii & Auxentii can. 16. *Christianus, qui*
crediderit esse latiam in speculo, more interpretatur Stri-
ga, excommunicandus, quicumque super animam su-
am istam imposuerit. Capitulatio Caroli M. pro par-
tibus Saxoniæ c. 5. apud Hofstadium: *Si quis à diabolo*
deceptus crediderit, secundum morem paganorum, vi-
uum aliquem aut seminam Strigem esse, & homines cer-
medere, &c. Lex Longob. l. i. tit. 11. §. 9. *Nullas præ-*
sumat aliam aut ancillam, quasi Strigem, quæ dicitur
Masca, occidere. Ubi Edictum Rotharis Regis cis.
116. *Nullas presumat aliam aut ancillam alienam quæ*
si Strigam, quam vulgus dicit, aut mascam occidere.
Eadem Lex tit. 16. §. 2. *Si quis puellam aut mulierem...*
fernicariam aut Strigam clamaverit. &c. [*Istisam*
prefert Codex Mutin. ex Muratori, tom. 1. part. 1. pag.
31.] Lib. 2. tit. 11. §. 3. *Si quis... eam Strigam, quod*
est masca, clamaverit. Catholophilus iō Epistola ad Car-
olum M. Maleficos, veneficos, semperlatos, Strigos,
pythoissas, fures, &c. [*Incantationes & sortileges ex-*
quirere, Strigos & filios lupos credere... *Hec... mala o-*
pera sunt diaboli, apud Marten. 10. 9. Ampl. Collect.
col. 217.] Adde Decreta Ladislai Regis Hungar. l. 1.
capit. 31. & Cosmam Pragensem pag. 8. Dantes in Pur-
gat. 19.

Vedesti, disse quel antica Striga!

Vide *Stria*.

2. **STRIGA**, Capet: *Striga* in *tasma*, ubi equi di-
stinguatur. Papias: *Striga*, *Castrense vocabulum*,
vel intervallum turmarum, in quo equi stringuntur: na-
de & *Strigef* dicitur, corpore macilentis. Ex Beda lib.
de Orthogr. *Striga*, *Castrense vocabulum est, intervallum*
turmarum significans, in quo equi stringuntur
unde equi *Strigef* dicitur corpore macilentis. Hinc

STRIGARIUM, in quo docentur & exercentur equi.
Ital. *Maneggio*, quomodo quidam legendum vel acci-
piendum cenleot *Trigaria sepsa*, apud Victorem 10. 9.
regione urbis Romæ.

3. **STRIGA**, vox Agrimenforum, Fello nota.
Papias: *Striga*, *longitudo major latitudine. Strigatus*
ages est, qui per Strigam crescit à Septentrione in Meri-
dientem. Ex Aggeno p. 60. Eroninus de Agrorum quali-
tate: *Ager per Strigas & per scama divisis, &c.*

4. **STRIGA**, **STRIGULA**, *Genus vestis*, in vet.
Glossis apud Savaronem ad Sidoonium. Glossæ Isidor.
Strigium, *genus vestimenti, Striges*, *Hilpanorum vo-*
stes, eadem Isidorus lib. 29. cap. 23. & Juvenali. Vide
Strica 1.

5. **STRIGARIUM**, **STRIGATUS**. V. *Striga* 2. & 3.
6. **STRIGULARIUS**, qui strigiles facit. Gloss.
Lat. Græc. *Strigularius*, iō Cod. Sangerm. *Strigulari*,
Expositus.

7. **STRIGILECULA**, diminut. à *Strigilis*. Uti-
tur Apuleius l. 1. Flor. Gloss. Latin. Gr. *Strigilecula*,
strigilidus.

8. **STRIGIO**, *Mimariis, scenicus*, in Gloss. Isidor.
qui *Strigam* imitatur. [*Ubi leg. Stria ceolet Grævius*,
pro *bistrio*.]

9. **STRIGIUM**, *Genus vestis*. Vide *Striga* 4.

10. **STRIGIUS**, *Piscis species*, Ital. *Strigio*. Sta-
tua Placent. l. 6. fol. 79. v. *item Strigis & scetas pro*
qualibet libra, 4. den. *item Strigis à vine pro qualibet*
lib. 2. den. Vide *Stricenus*.

11. **STRIGLIA**, *Strigilis*, vox Italica. Aët. 5.
Hellerii 10. 4. Jul. p. 15. *Drum diu nocteque exorabat ta-*
lner, ut contra spatulas & remes illius juxta Strigiam
strigam ad terram, sua quæ erant quatuor clavi aenis-
simi. Vide *Strilla*.

12. **STRIGNA**, *Pallia operiosa*. Papias. [*Opero-*
sora, in vet. Gloss. Sangerm. n. 501.] Vide *Striga* 4.

13. **STRIGULA**, *Genus vestis*. Vide *Striga* 4.

14. **STRILIARE**, quasi *Strigliare*, *Strigili dedica-*
re, quomodo apud Vopiscum in Aureliano: *Equum*
suum sagittarium desisset, ex Gallico Estriller. Flor.
lib. 2. caput. 76. §. 9. Affert laquei, deficiat Strilie-
re non est inutile. Adde caput. 78. §. 2. 10. de Janua:
Strigili, instrumentum, quo mundatur equi; & str-
lumentum, quo capio mudadur; & iudor corpori et-
ditur, quod & Strigil dicitur per apocopen. [*Gloss.*
Lat. Gall. *strigere*. *Strigilis*, *Estrille*, ou pelle, ou
instrument à quey les enfens emblent les raissins & les fi-
gurs, ou à quey le char est nettie, & le jouet arrêsté.
Vide *Estrillare*.]

15. **STRILLA**, *Strigilis*, Gall. *Etrille*. Scasura
Massi l. 5. c. 52. *De mistando unam Strillam calidissimam*
aperit. 5. den. *Scutiferi de Strilla*, quibus equos strigi-
li dedicare incumbit, in Constitut. Frederici Reg. Sic-
cilie c. 112. Vide *Strigilia*.

16. **STRIMULENTUS**, *Strigidulus*. Viza 5. Guthla-
ci 10. 2. April. p. 43. *Quandoque eorum Strimulentus lo-*
quelas intelligere valuit.

17. **STRINA**, **STRINNA**, *Tributi seu vestigialis spec-*
ies apud Palmaras & Croatas, quod Venetis vel Hun-
gariz Regibus, quibus subinde parvere, vice ultionem
penstationis, ac strenuam, (unde vocabuli etymon)
penstationem. Nam auctor est Constantius Porphy. lib.
de Adm. Imp. c. 29. Basilium Imperatorem auctorem
fuisse Dalmatis, ut quæ Prætori solvebat, ea Slavis
daretur pacis causa, & Prætori exiguum illud peode-
rent, quo debitam Romano Imperio subiectionem tes-
tarentur. Ugitio: *Strina*, quod vulgo dicitur *Strina-*
na, *scilicet quod datur alicui in Calendis Januarii.*
Charta ann. 1133. *Tota, que apud Communem erat pro*
urbe reparanda, & alij expensis fiendis, & Strina
Venetis dauda, &c. Charta Seb. Ziani Ducis Venetor.
pro Civibus Tragur. ann. 1147. apud Jo. Lucium lib. 3. de
Regno Dalmat. cap. 10. *Nolumus, ut aliquo modo offen-*
dantur, acque tollatur eii aliquis inconjuncta Strina,
nisi quam ipsi sponte dare voluerint. Statuta Ragusii
lib. 7. cap. 56. *Polumus, quod si aliquis navis, vel li-*
gnum, in quo esset mercator, darent alicui alicui
pro Strina, vel pro pedoshia, vel aliquid aliud, &c.
Vide *Strina*.

18. **STRINARE**, *Densare*, Gall. *Serrer*. Locus est
supra in *Spexare*.

19. **STRINCITORIUM**, *Strinxeris*, in Glossis Latin.
Græc. MSS. S. Germani Paris. *Fibula*. [*10. Mff. ut in*
editis Strilicorium legitur. Vide in hac voce.]

20. **STRINDERÈ**, pro *stringere*, nisi fallor. Tran-
sactio 10. 1316. ex Schedis Præf. de *Maranguris*: *Item*
conveniente... quod nemo pudes blaachiam strinderi,
vel fossas arbare, &c.

21. **STRINGA**, Vide *Striga*.

22. **STRINGENTIA**, *Attingentia*, in Gl. Lat. Gr.
1. **STANGERE** MANUM MULIERIS. In passio
Legis Salicæ tit. 23. sic scribitur, *de manu mulierum*
non Stringenda. §. 1. Si bona ingenuus scina ingenui di-
gitum aut manum Instraverit, &c. (Lex Sal. tit. 23. ha-
bet *diraxerit*.) §. 2. *Et si si brachium destrinxerit, &c.*
(Lex sal. *Strinxerit*.) §. 3. *Si super cubitum manum*
Strinxerit, &c. (Lex sal. *misert*.) Denique §. 4. *Si qui*
malieri manum a pupula verit, &c. (Lex sal. *Strin-*
xerit.)

23. Ibi *Stringere* de lasciva concubatione exponi:
Lindenbrogius, quem errare auctor est Eccardus in
Notis ad hunc titulum Legis Salicæ: unde ligare, Jo-
ro vel resse constringere ioterpretatur, a quo de vio-
lenta & illicita manuum mulierum ligatione, quæ sit
animo eas violenter stuprandi, vel alias ipsi nocendi
intelligit.

24. **STRIN-**

¶ 2. **STRINGERE**, Cogere, Gall. *Contraindre*. Aët. S. Francisc. Rom. to. 2. Mart. p. 137. *⁎ O anima quæ in via es missa, amoro Strinxit ut venires ad nuptias caelestis mensæ.*

¶ 3. **STRINGERE** SE AD TERRAM, Virgilio Æneid. l. 8. v. 63. *Stringere sese*, Gall. *Cosier les bords*. Bartholomæi scribit Annales Genueus. apud Murator. to. 6. col. 500. *Et exivit cum galeis usque ad plagiæ, semper Stringens se ad terram.*

¶ 4. **STRINGERE** URBEM, In angustum concludere, Galli dicunt *Serrer une ville*. Laur. Byzantius in Diario belli Hufsi. apud Ludewig. to. 6. Reliq. Mss. p. 168. *Ut velut serio castro Pragæ sic Stringeret, quod nullus civitati Prageni liber pateret victualium accessus.*

STRINGES, Vestes, Hispanis propriæ, ut *Sarabara* Parthis, *Linca* Gallis, *Rebonet* Germanis, *Mastruca* Sardin. Papias in *Vestimentum*. [Leg. *Stringes*. Vide *Striga* 4.]

¶ **STRINGI**, id est, Perstringi, *Miei criminalis infortuio*, in Cod. Theod. l. 1. de bonis proscript. 9. tit. 42.

STRINGINGA, *Resfrictio Urinæ*, in Gloss. Isidori: *Stranguria*. [Leg. *Stranguria* censet Grævius. Vide in *Stranguria*.]

¶ **STRINIARI**, Inolescere. Bibl. Patrum Ascet. edit. an. 1661. to. 3. p. 380. *Abba, quomodo acquiescis tecum habitare sacerdos iste, & non præcipis eis ne Striniantur?*

¶ **STRINNA**, ut *Strina*. Vide in hac voce.

¶ **STRINNUS**, s. pro *Thabais*, Baro, vir nobilis. Vide in hac voce. Legietiam potest *Strinnus*, atque eadem notione accipi. Charta Johannis I. V. P. an. 641. apud Mabill. to. 1. Annal. Bened. p. 689. col. 1. *Quod si quidam Episcopus, tam de præfensibus quam futuris, per iactant articulum aut avaritiam præcupiditatis investigatione quicquam de prohibitis præsumpserit attemptandum, vel contra superius decreta quoquo modo obviandum, aut quacumque persona, sive Strinna, sive exigua, decreverit resiliendum, &c.*

¶ **STRIONUS**, Piscis species, idem forte qui *Strigat*. Vide in hac voce. Statuta Montis Regal. fol. 280. *Et accedant illi piscatores seu vendentes pisces dare libram butanum, sectionum, & piscium minorum, pro uno solido.*

STROPORTAS, Qui strigas portat, vel deducit ad locum congregationis. Goldast. *Vide Stria*.

¶ **STROPORTIUS**, Eodem intellectu. V. *Stria*.

¶ **STRITH**, *Disceptatio, consiliis sermonis*, in Gloss. Monf. p. 324. & 403. apud Schilter. in Gloss. Teuton.

¶ **STRITITUM**, Flagellum ex funibus. Chron. Foroliv. apud Murator. tom. 19. col. 874. *Et cinguli erant cinguli, sicut consueverunt facere Battuti; & ibant percutiendo se cum Stritit, clamantes fortissime, quando elevabatur Corpus Christi in altare, Misericordia, Misericordia.*

¶ **STRITUS**, s. Varius, permixtus. Veronæ descriptio rythmica, apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 1095. *Tumulum aureum cooperum circumdatis præconibus, color Stritus vulgus sensus hominum, modo albus, modo niger inter duos purpureos.*

¶ **STRO**, *Stipula, palea*, in Gl. Monf. p. 335. & 339. apud Schilter. in Gloss. Teuton.

¶ **STROBO**, *στροβίλος*, in Gloss. Latin. Gr. Addit Codex Reg. græc. *circulus, ambitus*: Sangerm. vero legit *Scrobe*.

STROFA, Tributi species apud Polonos. Charta Boleslai Cracoviz & Sandomeriz Ducis an. 1255. apud Odor. Rainaldum nu. 6. *Qui usque liberi homines* Tom. VI.

Capituli à nostro & nostrorum posterorum & Palatinorum & Castellavorum & quocumque iudicum aliorum iudiciis in perpetuum fiat immunes & profus liberi à Strofa, & Stam & Porox, & aliis servitutibus & solutionibus ordinariis & extraordinariis censentur, Provo militari excepte, quos volumus domitorum suorum duarum utilitatibus & servitiis perpetuo mancipari.

¶ **STROFARIUS**, **STROFOSUS**. Vide *Strophas*.

¶ **STROGAU**. Pactus Leg. Salicæ tit. 34. ex Cod. Mf. Guelferbit. edit. Eccardi p. 127. *Si quis vasum ad ministerium quod est Strogau ... saraaverit, &c.* Hiezher Cl. Editor.

1. **STROMA**, pro *Stratagema*, in Vita S. Udalrici Episcopi Augst. c. 12. n. 41. nisi in Mss. vox abbreviata fuerit.

¶ 2. **STROMA**, Culcitra, auleum, capes, Gr. *σπυα*. Capitol. de Vero Imper. cap. 4. *Ut levatus cum Stromatibus in cubiculum perferretur*. Regula consueta Toribii Archiep. Lim. inter Conc. Hispan. to. 4. p. 671. *Idem parochi sabbato sancto & in vigilia Pentecostes Stromatis & ramis ornate vestituri pariter sacelli baptisimalis (sic) spargendo pavimentum herbis refrigerativis*. *Stoma Babilonicum*, in Charta an. 1653. inter Instrum. to. 4. Gall. Christ. novæ edic. col. 124.

¶ **STROMANARIA**. Vide *Stromanaaria*.

STROMEATREUS, vox perperam efficta, ni fallor, in Cod. Mf. Vitz Petri Urscoli Ducis Venetiæ n. 15. *Auferit ab eo huiusmodi sycophantias cogitationes, addens illi Stromeatreas abhinc, cogitque in crastinum veniam petere, &c.* forte leg. *Strapateas*.

¶ **STROMENTA**, ut infra *Strumentum*, pro *Instrumentum*, Charta. Veteres formulæ apud Baluz. to. 6. Miscell. p. 546. *Ut qui per ipsas Stromeatas & tempora habere nesciatur possessio nostra, ... possimus ... alias Stromentas tam nostris quam & qui nobis commendatas fuerunt, &c.* Vide *Strumenta*.

¶ **STROND**. Charta Ricardi Reg. Angl. apud Thom. Blount in Nomex. Angl. *Notam facimus vobis nos concessisse ... annos terras suas & omnes homines suos cum sacba, foca, over Strond & streme, ovode & selde*. In hac verba Glossarium laudat idem Blount in quo hæc leguntur. *Voces Anglicæ veteres & in antiquioribus aut Chartis crebro reperiuntur; Privilegium sapienti, seu potius privilegii latinæ indiem, & sic latine legantur, in litore, in fluvio, in silva & campo*. Vide *Straud*.

¶ **STRONT**, *Stercus, struntus*, ex Franc. Junio in Willeram. pag. 225. apud Schilter. in Gloss. Teuton. Vide *Struadiu*.

STRONUS, *Sturnus*. Glossarium Ælfrici: *Stronus*, *scæra*

¶ **STROP**. Vide infra *Stropus*.

¶ **STROPATURA**. Vide *Strapatura*.

¶ **STROPHA**, **STROPHEUM**, **STROPHARIUS**, **STROPHATUS**. Vide *Strophæum* & *Strophus* 1.

¶ **STROPHICUS**, de Christo dicitur, in lib. de musica Theophr. Episc. Metens. apud Pezium tom. 1. Anecd. Prælat. p. 15.

¶ **STROPHIOLUM**, Mantile, linteum, quo manus absteruntur. Regula consueta Toribii Archiep. Limæ inter Conc. Hisp. to. 4. p. 674. *Ad altare majus bis in septimana eodemque ordine apponent Strophiola seu mappas ad manus tergendas*.

STROPHIUM, **STROPHEUM**, *Pallium virginale*, Jo. de Janua. [Gloss. vet. Sangerm. nu. 501. *Stropha, pallium virginale*. Zona. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Strophium, Ceinture*.] Ebrardus Betunientis: *Zonam dicit Strophium, palmam dicit esse Strophæum*. *Trophæum* scribendum fuit. Theodulfus Aurelian. lib. 1. Carm.

Haec ferruginea est apra buic quoque lina vestis,
Lotholam Strophum hac urbe, illa exbrum.
 Eckehardus Junior de Carib. S. Galli c. 5. *Gastrasie*,
iaquit, filii mi, ubi singulum por hoc lineum meum a
Deo accipe, continentemque Strophas ab hac deinceps die
per Wiboradam nam se praeciditum nemento. (Sallus
 Malaspinae de Reb. Sicil. apud Balz. rom 6. Miscell.
 pag. 273. *Pectusium eiam Strophum quem eingebeu*
cum isto sponpde babui de ipse spoliis & paravi.)
 Vide Ferrarium in Stropare.

1. STROPHUS, STROPHARIUS, STROTHOSUS; voces
 ex Stropba, dulus, fraus, & Gr. *στροφα*, deduxit. Papias:
Stropbat, torus, fraudator. Stropba, nequitia, fraus.
Stropharius, impostor, fraudator. (Gloss. Lat. Gall.
 Sangern. Stropba, fraude, deception, malefentia.
 Vita vener. Idz tam. 2. April. p. 159. *Ad antiqua decer-*
pationis Stropham se convertit. Utiue Seneca Epist. 16.
 Gloss. Lat. Gr. *Strophae, dolus. Strophas, strophas,*
impostor, fraudator, in Glossar. Isidori.) Althelmus
 de Laude Virginum in proem.

Ne fur Strophasus foream deirudat in atram.
 Qui quidem versus occurrit eiam in Epist. Rabani
 Mauri ad Ludov. Imp. Idem Althelmus c. 21.

Non tulit haec sautum grassator cere sumam
Quingens humanum Strophosus elidere certat,
 Et cap. 23.

Nem cum hanc gradu cum saute limina value
Vestes adire ferax, Stropba simul ante malignum.
 ¶ STROPHATUS, Subtilis. Vita S. Deicoli apud
 Eccardum in Orig. familie Habsburgo-Austr. pag. 167.
Quid si quis mibi truenti obficias oculo, eundem princi-
pem aut temporis Imperitum non exstitisse, facite per
Strophatum illum recitarem syllogismum.

¶ 2. STROPHUS, Follis. Gall. *Ballon*. Statuta Syn-
 nodalia Radulphi Episc. Treccoran. 1440. apud Marten.
 to. 4. Anecd. col. 151. *Quidam ludus val de perniciosus*
& auxius, nuncupatus vulgariet Mellas, cum Stro-
pbo rotundo, grosso & emianus. &c. Vide Strophus.

¶ STROPIATUS, Mancus. Ital. *Stroppiato*,
 Gall. *Estrapie*. Vita vener. Catharine de Palantia tn.
 1. April. p. 653. *Habebas Stropiatam manum nam us-*
que ad cubitum, adeu quod non poterat quidquam facere.
 Mirac. S. Bononis to. 5. Mail. p. 190. *Jacobus de Ne-*
lo totus Stropiatus ab una parte, ita quod non poterat
ambulare sine baculo.

¶ STROPIODUM, pro Stropodium. Vide ibi.
 ¶ STROPOLOT, Horror, in Gloss. Monf. p. 362.
 apud Schiler, in Gloss. Teuton.

¶ STROPPUS, à Gr. *στροφα*, Insigne quo ornabantur
 capita sacerdotum, corona. Vide Vestium in hac voce.

¶ STROPUS, Certus nvium numerus, ut videtur;
 Grex, Gallice *Troupeau*, f. ablat. Trappa, turba.
 Gall. *Troupe*. Statuta Montis Regal. fol. 222. *In vi-*
neis, oetivis, plantariis, bladiis, vel leguminibus, que
libet bestia porcina & caprina incavit panem solidos
duos, & pro qualibet bestia lanvia, solidum unum &
totidem pro comoda, usque ad Stropum, & à Stropo su-
pra qua atacunque sit quantitas, libras duas de die &
de nocte duplum, & totidem praemenda; & intelligat
Stropus à decem bestiis supra. Inquetta an. 1268. ex
 Schedis Præsid. de Mez. augens: *Ei caperunt eas (oves)*
& daverunt mibi usque ad alias, & ibi caperunt Strop
de diis ovis, & daverunt illud Strop ad Baucium
& alias ibi pastoribus reliquerunt.

STRUBLUS. Leges Henrici Regis Angl. c. 78.
 ubi de libera, qui in servum transiit: *In signum vero*
transmissionis huius billum, vel Strublum, vel deinceps
ad hunc modum servituti arma fuscipias, in manu Do-
mini mittas, & caput.

¶ STRUCIOS, Herba. Vide Lavazuba.

STRUCTOR, dicitur, inquit Papias, *incisor car-*
nium, vel isector. Gloss. Gr. Lat. *καταβιβας, Stru-*
ktor, isector. in Cod. Ms. S. Germani Paris. Illator.
 Gloss. Gr. Ms. Reg. cod. 1673. *Структор, & вѣдѣе*
сѣи: ubi videtur leg. вѣдѣе сѣи (сѣи), apud Sili-
um de regno, & Helychium. Glossæ antiquæ Mss.
Pennin. infrare, & proprie isectori conuincim dicitur,
& qui buic rei presens, Instructor dicitur. Epistola
 Valeriani apud Trebell. Pollionem in Claudio: *Stru-*
ctorem, quem refundas unum. Fragmentum Petronii
 de Cena Trimalcionis: *Rotundum enim vepesforum*
12. butebat signo in arde disposita, superque proprium
conuenticemque materis Strufler impulerat cibum.
 Occurrit ejusmodi Strufleres non lemel in vet. In-
 script. 646. 1002. 1. 1117. 10.

STRUCTORES, in la. Cnd. Th. de Excusat. arifice,
 ubi Tribonianus *edificatori* posuit: qui scilicet æ-
 dificia construunt. Vide Vegetium l. 2. ca.

¶ STRUCTUARIUS, STRUCTURARIUS, Cui æ-
 dificiorum cura demandata est, idem etiam qui alibi
 Cellerarius dicitur. Excerpta ex Necrolog. sancti Mi-
 chaelis Hild. apud Leibnit. tn. 2. Script. Brunvic. p. 105.
Feria secunda post octavas Pasche servabatur memoria
dom. Henningi Episcopi Hildenesemensis, ... pro qua
Structuarius majoris Ecclesie pro tempore datus nobis
aria talenta. Charia Johannis Episc. Havelberg. ann.
 1396. apud Ludewig. to. 8. Reliq. Mss. p. 298. *Volume*
... quod Structuarius, quem pro mœstierii nostri Stru-
ctura & aliis pronarratis de consensu prepositi, prioris
& capituli nostri elegerunt, &c. ibidem p. 299. Ordina-
vimus ut prepositus, prior & duo de capitulo cum
Structuario sacrorum & nostri successorumque nostrorum
deputati Wilfrach conventionis, provenus ipsos fratres
dividendo ... Structuarius pro structuris manserit, ut
premissum est, verum tollet partem ... Cum autem Stru-
cturarius ad sui officii executionem, secundum nostri no-
strorumque successorum ... voluntatem, ut premissum
est, faciendum pecuniis indigeret, pecuniarum iuxta
sui indigentiam tollet summas, &c.

¶ STRUCTURA, Cancelli, interprete Eccar-
 do, quod non à l. ar. Struere, sed à Germ. *Stricken*, in-
 necellere, implicare, accessit. Lex Salica tit. 57. § 3.
Si quis aristationem, hoc est, fluppam qui super mor-
rum missa est, capulaverit, aut mundalem, quod
est ea structura siue clauis, &c.

STRUCTUS, Apparatus. Ordericus Vitalis l. 4.
Dum plebs Dei Pastebale festum congruis ceteratur, &
Rex Strutum pretiosarum vestium Rogerio per idoneos
facellites in ergastulo muneret, ille pyramingentem ac-
cese iussu preparari, & ibidem Regalia draementa,
chlamydem, sericamque interculam & renouem de pre-
stiosis pellibus peregrinorum murum subito comburi.

STRUDIS. Lex Ripuar. tit. 32. § 3. *Quod si ad septi-*
mam mallum non venerit, tunc ille, qui cum manu,
auto Comitum cum tribus racinburgis in arabo con-
jurare debet, quod cum à Staden legitimam ad mallum
habet, & sic iudex fiscalis ad domum illius accedere de-
bet, & legitimam Strudem exinde auferre, & ei tribue-
re, qui cum interpellavit, hoc est septem racinburgis,
unicuique 15. solidi, & ei, qui eusum persequitur 45.
Ibid. § 4. Quod si ipse Strudem contrahere voluerit, &
ad ianuam suam cum spatha traia accesserit, &c. Tit.
51. § 1. Nigui iudicem fiscalium ad res alienas injuste tel-
leadas, antequam ei fidem fecerit, aut ad Strudem ad-
mallum habuerit, iuvare presumptis, &c.

¶ Vocis originem ab Anglo-Sax. repetendum da-
 cet Eccardus in notis ad hunc locum. Benfonsius in
 Vocabul. Strudam, spoliaré, Strudend, director;
 Strudere, grassator, luctu, raptor; Strudunge, rap-
 pina. Unde colligit Strudum exponi debere direp-
 tionem,

nem, rapinam, quæ judicialiter in bonis post septem citationes non comparuit rei fiebat.

☞ **STRUDO-CAMELON**, pro *Struthio-camelus*, Gall. *Austruche*. RATHERUS Veron. de Contemptu mundi part. 2. apud Acher. to. 2. Spicil. p. 195. *Ne Strudo Camelonis exemplo, quod debuerat ipse socrere, conculcantibus iudicare vposuisse.*

☞ **STRUFUS**, id est, tortio ventris, apud Plinium l. 2. de Medicina c. 22 ex Gr. *σφύς*, tormina.

☞ **STRUGULA**, mendose pro *Sragula*, in Statutis Equitum Teuton. art. 79. apud R. Duellum to. 2. Miscell. p. 60. Vide *Sragulum*.

☞ **STRUMA**, *Opus varie contextum*. Ita Glossæ Arabico-Lat. ubi Vulcanius restituit *Siroma*. contextum. [Vide *Siroma*. 2.]

☞ **STRUMANARIA**, **STROMANARIA**, Officium, munus notarii, qui *Strumenta* conficit. Statuta Avenion. Mss. Statutum quod nullus in curia, vel occasione curie natus notarius vel Stromanarie officio, nisi in illo vel in illis in quibus rectores hujus civitatis habeant plenam jurisdictionem usque ad sanguinem.... Quod se oportet suscepit officii notarii vel Stromanarie.

☞ **STRUMENTA**, ut mox *Strumentum*. Charta Harvichi ann. 804. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 56. *Quod si aliquis Strumenta de ipsa villa, &c. Vide Strumenta.*

☞ **STRUMENTARIUM**, Locus in quo Instrumenta reconduntur & servantur. Charta ann. 1148. apud Marten. to. 2. Amplif. Collect. col. 177. *Hi thesauri in ecclesia nostra tam ad decorem domus Dei, quam ad sublevandas necessitates ecclesie, si quando opus esset, in Strumentario repositi fuerant.*

☞ **STRUMENTUM**, Instrumentum, Italis *Strumento*. Regula S. histori c. 19. *Strumentum custodia & ferramentorum adunum, quoniam poterit Monachorum elegit, pertinebit.* Avitus Epistol. 2. ex Baluzianis l. 1. Miscell. *Et si satis desiderabatur Strumentum cultuum, plus tamen formidari oportuit preda raptorum.* [Pro Instrumentis mulicis, in Charta ann. 1381. ex Tabul. Massil. Item quod nulla persona privata vel extraneus audeat vel presumat in Massilia vel extra de die vel de nocte facere seculum cum quibusvis Strumentis; ita quod nullus mensureus seu jugulator audeat pincere vel sonare instrumentum cuiuscumque generis. Nostri *Strumentum*, pro Instrumento, etiam dixerunt. Le Roman de Vaeco Mf.]

De Costentin lor fist boni Estrumenz baillier,

Qui bien souven par mer & sigles & vagier.

☞ Praeterea pro chartis ac tabulis. Gloss. Græco-Lat. *Dotalis Strumentum*, *πρόβλημα*. Perperam reponit Goldastus Instrumentum. Testamentum Vidradi Comititis & Abbatis ant. Theoderici Regis. *Per reliqua fabricaturas, seu ministeria Ecclesie, vel Strumenta cartarum, libros vel vestimenta Ecclesie, &c.* Charta Chlodovei l. l. Regis edicta a Jo. Mabillonio. *Quicquid ipse Ingobertus vel memoratus Angoradus tam de alio parentum, quam de comparato, vel de quilibet adversam ibidem tenuerint, vel possederint, per suum Strumentum ipsius Abbatis in integritatem firmavit.* Concilium Duziacense l. part. 4. c. 5. *Precepta & Strumenta Chartarum de rebus Ecclesie secum asportare est accusatus.* [Charta Ludovici Pii ex Tabul. Major. Monast. Unde presentia nostra Strumentum protulerunt, &c.] Occurrit in variis Chartis apud Baldricum in Chron. Camerac. l. c. 25 27. Doublet pag. 692. in Vita Aldrici Episcopi Cenomani. p. 33. 38. [apud Baluz. to. 2. Capitul. p. 392. 405. 461. 469. &c. Mabillon. to. 2. Annal. Bened. p. 700. f. 40. Bened. p. 1. pag. 743. Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 32. 52. 173. in Charta Alamanni Goldasti 31. &c.]

Tom. VI.

☞ **STRUMITA**, ut *Stremia*. Vide ibi.

☞ **STRUMO**. Michael Scotus de Physiognomia c. 99. *Gibbus, id est Struma, significat baniuum sagacem, valde ingeniosum, &c.*

☞ **STRUMPET**, vox Anglicæ, Meretrix. Placitum an. 6. Henrici V. apud Th. Blount in Nomolex. Anglicæ. *Willielmus le Birchewode de Clyve Knave, cum plurimis aliis, & Agnes Carwet de Media Wico de comitatu Cestrie Strumpet... tali die Domum Raulphi Mado... vi & armis... fregerunt.*

☞ **STRUMPEF**, Paralysis, apoplexia, ex Chit. Konigshou c. 2. §. 205. apud Schilter. in Gl. Teut.

☞ **STRUMUM**, Velutatio, leve prælium, feditio, turba, Gallis *Ejarmouebe*, Emeuse. Chron. Parmense apud Murator. to. 9. col. 763. *Quas Parmenses & Cremonenses sunt insequuti, & cum eis Strumum incoeperunt & fecerunt, & circa 200. equites ceperunt & Parmam captivos duxerunt.* Ibidem col. 766. *In eodem anno (1229.) in civitate Parma maximum Strumum fuit.* Vide in Stormus, Stremia & Surma.

☞ **STRUNDIUS**, *five Strutus, στρυνδύς*. Ita Gloss. Lat. Græc. Stercus, unde nostris vox eadem notione familiaris, *Estran*, Italis *Stranzo*. [Vulcanius emendat, *Truncus*, *στρυνδύς*; alii nihil mutandum volunt. Vide Salmast. & Scaliger. ad Catalesta p. 204.]

☞ **1. STRUNUS**, Locus, feretrum. Chron. Joh. Speri, apud Marten. to. 3. Anecd. col. 601. S. Anselmus Consulariensis Arabicus scriptor, & venerabilis Hugo Clunioensis abbas... anno Damiani 1109. do hoc saculo nequam calices migraverunt ad sedes; quorum obitus ante monstratur est Fulgenius Affligensis abbas: Vidit in fornibus duos locellos seu Strunus pro mortuis ab angelis in celum deferri, &c.

☞ **2. STRUNUS**, **STRUNUS**, *στρυνδύς*, in Gloss. Lat. Gr. rectius in Cod. Sangerm. *Strunus*, nostris *Estrouneau*.

☞ **STRUPATURA**, **STROPATURA**, **SEPIUM**, Gallis *Closure*. Statuta Cadubriti lib. 2. c. 66. *Teneatur quilibet facere pro dimidia ferraturis seu Strupaturarum inter se & domos, seu hortos, curias & clausulas vicinis, seu consoritiis suis de lignimine, vel de aliis secundum consue: utinem contrahere.* Et l. 9. c. 68. *Si quis de possessione alterius sapem, vel paladam, alaursam aut aliam Strupaturam incidit, vel frigeris, vel extirpaverit; &c.* Vide *Stuppare*.

☞ **STRUPIAR**, **STRUPPUS**. Gloss. Sax. Ælfrici cap. de Navibus, *Srupiar*, midla, i. frenum. *Sruppus*: *Srop*, vel *Arwinthe*. Uguio: *Strupis* sunt vincula ex lora, vel vino facta, quibus remi ad scalos alligantur, de quibus Livius: *Quingue reos iussit alligare Struppiis.*

☞ **STRUUS**: Vide supra *Scarus*.

☞ **STRUSARE**, Collidere, illidere, conterere, Gall. *Frouffer*. Castellus in Chron. Bergom. ad an. 1406. apud Murator. to. 16. col. 968. *Et da Gibellini decessit Simon de Ceresolii quondam Bononi, qui curvando cum una equa cecidit, & so Strusavit contra unam arborem, ex quo statim decessit.*

☞ **STRUTHIO**, Piscis, qui vulgo *Esturgeon*, apud Udalicum l. 2. Conluet. Clun. c. 4. Vide *Surgia*.

☞ **STRUZA**, *Struthiones*, in Gloss. Monf. p. 333. apud Schilter. in Gloss. Teuton. Germ. *Strauff*.

☞ **STUBA**, Vaporarium, hypocaustum: vox Germanica *Stube*, unde nostris *Estube*. Lex Alamanni. tit. 81. §. 3. *Si quis Stubam, ovile, porcaritum domum alienam concremaverit, &c.* Dicitur lib. 7. *Crebro a suis pene despiratus, in Sinbar via recreabatur.* Guill. de Baldezeel in Hodæporico T. 5. *Est in Cayra damus ampla, & ad modum Stube demissa, &c.* Christianus de Scala in Vita S. Wenceslai pagin. 61. *Et venient invenit cum in asso balneo, quod populari lingua Stuba vocatur,*

recumbentem. Chronicon Aulae Regiae part. 2. c. 18. *Ad viciniam Stubam, ubi plures affuimus, confugit.* Vita Caroli IV. Imp. *Nunciavit Regi Joanni, ut ad evitanda multarum personarum pericula, secum sola solus in Stuba clauderetur.* Ericus Upsalienfis l. 5. Hist. Suecicae p. 159. *Annuum tributum immensis pecunias solvendi imponitur, videlicet Rumpesit, & de quolibet fumo unam murcam, & pro redemptione Gastlandiae 12. oxes de quolibet aestuario vel Stuba regni. Concilium Viennense an. 1267. c. 16. de Judeis: Prohibemus in super, no Stubas & balnea, seu tubernas Christianorum frequentes. Stuba balneares, in Statuto Guidonis Cardinalis Legati in eodem Concilio. [Stupa balinaria, pro balnearis, to. 1. Rer. Mogunt. p. 649.] Lindembrogius laudat Palladium de Architectura in capite, cui titulus est de balneo & Stupa. Ac si Palladius non alius est à Palladio, qui de re rustica scripsit, vox stupa non habetur in editio. l. 1. c. 40. quod inferbitur nudo de Balneis. Occurrit praeterea apud Abbatem Stadenensem an. 1112. 1245. Andr. Monachum in Vita Ottonis Episcopi Bamberg. lib. 2. c. 15. 23. Joan. Logginum in Actis S. Stanislai c. 8. in Miracul. ejusd. Stanislai l. 171. in Gestis Episcoporum Saltzburgerorum p. 395 in Ansalib. Colmarieosis an. 1297. &c.*

¶ STUBA, Fornacula, caminus, ut videtur, Gall. *Fourneau*. Correfct. Statut. Cadubrii cap. 37. *Si quis proclamari fecerit, quod facere velit vias, vel Stubas, vel alia edificia pro laborando in aliquo nemore Cadubrii, non impediatur per alium, &c.*

¶ STUPA, ut Stuba, in Statutis Massili. l. 5. c. 13. *Constitutimus inviolabiliter observandum ne aliquis à modo secus Stupas vel balnea, recipias in distis Stupis vel balneis, ad balneandum, vel suspendendum Judeam vel Judaeum, nisi tantum una die singulis septimanis, scilicet die Veneris.*

¶ STUPHA, in Serm. Menori fol. 94. v. *Quando ibitis ad uuptias, ad choreas, ad convivia, ad Stuphas vos baluare, iudicamini ut placuerit.* Occurrit etiam in Medic. Salernitana p. 302. edit. 1622. Statuta Eccl. Avenion. an. 1341. apud Martoe. tom. 4. Anecdor. Eccl. 585. Item, *considerantes quod Stupha potius sonatu praesentis crucisariae sit prohibuola, & in eis meretricia prostitutionaria publice & manifesto committantur: quorum condonazione per officiosos temporales dista crucisariae status non fuerit & iudicium, homines conjugatos ad ipsas Stuphas non audere Stupbari. Ea propter praesentium senore inhibetur universis & singulis personis ecclesiasticis clericisque conjugatis, ... ne ubi inde in antea die vel nocte distas Stuphas iurare, nec in illis so Stupbare audeant.*

¶ Stubas, vel Stupas vocant Germani tabernas seu loca ubi potationibus vacant, quod in eis sicut aeterna: unde ipsis nata vox *Trinkstubeu*, à *Stuba*, & *Trinken*, bibere. Statuta Eccles. Argentio. an. 1435. apud Martoe. tom. 4. Anecdor. Eccl. 550. *Choreas quoque omnibus dominibus quorumvis monasteriorum nostrae diocesis, & specialiter in publico, scilicet in Stupis vivorum quae dicuntur Trinkstubeu, &c.*

STUBE, dictio in Monasterio Camerac Capituli, seu, ut vocant, ipsa *Cupinota*, quod in iis essent alituarum ac hypocausta. Idem Ericus Upsalienfis l. 4. Hist. Suecicae pag. 145. *Omnibus oppidans in Stuba communi S. Gertrudis convenientibus.* Pag. 147. *Convenientis igitur utraque domus de puce in Stuba Conveniunt Predicatorum.* Sic etiam Germani *Caminariae* vocant.

¶ STUFFA, Eodem intellectu. Aeta ad Cooc. Basil. apud Martoe. tom. 8. Ampl. Collect. col. 1. *In domo fabricae ecclesiae Basilienfis, sita prope caemeterium ecclesiam, & super ejus atrio, & in Stuffa superiori & majori domus ejusdem.*

STUPPA, STUPA. Bernardus Monach. in Confect. Cluoiacensib. Mss. c. 25. *Quando aliquis eorum vult in balneum, vel in Stupam intrare, &c.* Hist. Australia an. 1295. *Per totam bynem mura adeo lenis fuit, quod Stuppi bene caruissent, si homines voluissent.*

¶ STUBELLA, diminut. à Stuba, Officia, cœnatiuncula. Chron. Mellic. p. 426. col. 2. *Laici factores suis deinceps semper extra monachorum claustrum in Stubella ex opposito fuerunt.* Ibidem p. 439. col. 1. *In illo monasterio (Formbac.) vestris temporibus suis quadam Stubella lignea annexa cuidam palatio, in qua quadam tempore sedit abbas illius loci cum sex fratribus, ut scio si in aliquo consilio, vel confessione, & illa Stubella fuit directe supra navigabilem fluvium, qui dicitur Enus, & comparatur Danubio. Subito cecidit Stubella ad fluvium cum praedicto abbate & monachis, & Domino dirigente in casu quilibet manibus apprehendit aliquid, in quo se sustentaret, unus ferramentum sceleris, alter nudo scammum, & sic de aliis, & sandus Stubella mergus suis, Stubella quasi navis descendit versus Pataviam.*

¶ STUBICH, Meosure genus, apud Schilterum in Glossar. Teuton.

¶ STUBIRE, Servare. Inventar. an. 1419. ex Tabul. Eccl. Noviom. *Item quoddam vas cristallinum, ... ubi Stubitur de vestimento B. Mariae.*

STUBULA, Papae Stupula, Culmus. Catholicon parvum: *Stipulum, Estubie, Chabue. Estubio*, in Coosuetud. Ambiao. art. 245. Comitatus S. Pauli art. 22. Artesiensis art. 48. 49. 50. Fleta l. 2. c. 73. §. 9. *Stubula vero in terra requiescit, nec plus inde tollitur, nisi quod pro reparatione domorum curia fuerit necessarium, & residuum per carucam subvertitur.* Adde c. 76. §. 12. Vide Stupla.

¶ STUCHI, Siffura, fragmen, in Gloss. Monf. p. 328. & 339. apud Schilter. in Gloss. Teuton.

STUD, Praestatio species, apud Anglos. Monasticum Anglic. to. 2. p. 187. *Est libertatem sibi & hominibus suis de Hundredo de Halton libere vendendi & emendandi in Cestria, quam in Cambrut, & Wicis, ubi tunc non fuit lex ulla, omnia sine lot & Stud, praeter sal & equos. [Vide Stubi.]*

¶ STUDENTER, Diligenter, libenter. Vita s. Bernardi Menthon. to. 2. l. un. pag. 1083. *Tempore saevientis infauste meritarum ususque senectem, cumulumque sexturii Deo Studenter & bibebis.*

STUDERE, STUDIARE, Curare, Gall. *Penfer*. Greg. Turon. l. 6. Hist. c. 32. *Iussitque Rex, ut Studeretur à medicis quoad usque ab his ictibus sanatus, diuturno supplicio cruciaretur.* S. Audoenus l. 2. Vitae S. Eligii c. 44. *Episcopus adhibito mulomedico, iussit ei (egno) Studium impudere, quod scilicet sanari potuisset. Et mox: Quidam illum marore ... obtulit, quem illa acceptum diligenter cura Studiari fecit.*

¶ STUDINI, Vepres, dumeta. Aeta S. Disibodi saec. 3. Bened. p. 196. *Propter eos fructices, quos vulgo Studinos vocant, locus ille initio dictus est Studerubeim.*

¶ STUDIOLUM, Cellula, museum, conclave. ubi studetur, Gall. *Cabines d'étude*: muscolum, ferina, *Estudiale* dicimus. Charta an. circ. 1500. to. 1. Hist. Eccl. Meld. p. 268. *Domum igitur vallari incendium, & Studiolum seu cellulum ejusdem domine (Abbatissae Jotzeolis) inuasis & consumpsit plures litteras.* Statuta Collegii Bajoc. an. 1543. apud Lobioell. to. 5. Hist. Paris. p. 765. *Quoniam pro supportandis oneribus primarii assignatae sunt illi duae camerae, una cum Studiolo aut Studio ejusdem cumerii iudicis. Procuratores similiter camera assignata & determinata cum Studiolo, aut alio decenti loco, pro reponendis, & suis & collegii rebus necessariis.* Vide infra Studium.

¶ STU-

¶ **STUDIOSITAS**, Discendi cupiditas. Philippus Eystereen in *Pater noster*, Bihl. Heilsbr. pag. 16. Cum post velidum vobis a nobis balneis scientia musica paulatim studiositas vestra magis ac magis facietis dulcedari, &c.

¶ **STUDIOSUS**, Expecte odus, opportunus. Prefatio in Digest. Cum itaque nihil iam Studium in omnibus robis invenitur, quam legum auctoritas, &c.

¶ **STUDIOSUS**, pro Bonus, probus, aliquoties apud Iustinianum legitur, teste Vossio lib. 1. de Vitiis ferm. cap. 33.

STUDIUM, Academia publica, Universitas. Capitolinus in Antonio Philol. *Apud Egyptios civem se egit & Philosophum in omnibus Studiis, templis, locis.* Ulgerius Scholasticus deinde Episcop. Andegav. In Epitaph. Marbodi Episcopi:

Curaus ut fieres virtutem quod oedoleres,

Traasitibus Studium, israelitibus ingeium.

Studium generale, in Bulla Urbani V. & VI. profundatione Academiæ Viennensis in Austria, apud Lambecium l. 2. Commentar. de Bibl. Cesar. c. 5. *Oxonienso Studium apud Radulfum in Miracul. s. Richardi Episc. Cisterciensis num. 13. Hiflor. Cortusorum l. 5. c. 5. Civitatem (Bononiam) cum Studio reformavit in totum.* Lib. 7. c. 9. *Bononia interdicitur, Studia privat.* Adde l. 9. cap. 14. ita apud Scriptores non femel. [Occurrit tom. 3. Concil. Hispan. p. 69. tom. 2. Hifl. Dalphin. p. 411. apud Mabillon. c. 5. Annal. Bened. p. 101. Acher. tom. 6. Spicil. pag. 81. 1496. 1497. Steyerer. in Comment. ad Hifl. Alberti I. Ducis Austr. col. 4. 16. 3cc.]

¶ **STUDIUM**, Conclave ubi studetur. Acta B. Petri de Luxemburgo tom. 1. Jul. p. 513. *Chorda reperia suis sub astitit Studii sui. Vide Studium.*

¶ **AD STUDIUM**, Studiolus, diligenter. Bartholomæi Scribæ Annal. Genuef. ad an. 1247. apud Murator. tom. 6. col. 513. *Hemietes Portus-Veneris, qui cum galea uenerant in eusum, ceperunt galeam uiam domini Friderici, quæ armata fuerat ad Studium in regno.*

¶ **STUDIERNI**. Vide Ferrum c. 30. p. 398.

¶ **STUER**, Seditio. Charta Henrici Imp. an. 1170. apud Chapevillam, ad Aegidium Aurez-vallis Monachum: *Excepta Sabulenaria, in qua forentis portus nullum jus, nisi in lauroibus, in falsis mensuris, in seditionibus, quas vulgo Stuer & Burruine dicimus, iudicamus.* Vide Buri-na, [Strumum & Sturma.]

¶ **STUFE**. Vide mox Stusse.

¶ **STUFERUS**, STUPHERUS, Solidus: Belgis Stuyver. Leg. Mechlin tit. 10. art. 1. *Haras fecdi intra proximas sex hebdomadas a morte dosuilli investituram a dominis petere debes, eique dabis pro integro feodo tradocem equites, singulos triginta Stufers affirmas.* Tit. 50. art. 14. *Qui ubi per contumaciam non comparuerint, prima citatione damnabuntur in quatuor Stufers, secunda in duplum, tertia in triplum.* Charta an. 1399. tom. 2. Galliz Christi. novz edit. p. 563. *Et lege ut... quotannis septem florenos & quatuordecim Stuppers monasterio Gemblacensi persolverent.*

¶ **STUFFÆ**, STUFFÆ, Balnea calida, Saxon. Stofa, Gallis Estuvers: vox ejusdem originis ac Stuba, de qua supra. Michael Secus de Phylion. c. 11. *Valens sibi Stuffæ, quia faciat cessare dolores,* &c. [Statuta Eccl. Andegav. an. 1413. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 527. Multosque eorumdem (personarum) sabbaturnum, Stufurum publicorum locorum & ludorum in bonis florum frequentationes exercere cognovimus. Laudes Papie apud Murator. tom. 11. col. 22. *Propter abundantiam lignorum habentur intra civitatem & extra prope illam, iberma plures, ubique duplices, seu geminae propter viros & mulieres & dicuntur Stuffæ.*] Silvester Girald. l. 1. Itiner. Cambrie c. 5. *Stupbas undique videas, miro artificio constructas, lateralibus qui-*

budam & praerogustis spiraculis viis occulte calore exhalantibus. Exstat apud Palladium de Architectura titulus capitis de Balneis & Stupbis. Ubi Cod. Mf. P. itæna habet de fabricis balnearum. Vide Ferrarium in Stufa, & supra Stuba.

¶ **STUFFARE**, Instruere, Gallis *Estoffer*: *Stuffatus Stoffatus, instructus, Estoffe.* Prima Statuta Roberti I. Regis Scotiz c. 5. § 5. *Et quod quisque dominus venias Stoffatus ad exercitum de cariguis & victualibus.* Henric. de Knyghton. ann. 1338. *Naves de viris armatis ad plenum Stoffatus.* Et an. 137. *Cum tribus navibus bene Stoffatis.* [Charta Johannis Lothar. & Brabant. Ducis in Chron. Bonz. p. 261. p. 265. *Servitium unius currus Stoffati per unum diem pro una corveya repensantes.*] Jac. Henricus lib. de Bellis Leodienfibus c. 3. *Et efflorent in plus possantes d'armis, & li miez warais Estoffus du prois proebais, qui fuissent en sot Hasbaing.* Cap. 20. Il & toties ses parties accordeat une Journée pro echevier à Warembien Stoffes, & corrus ad Chasseleau. Idem in Speculo Hasbanico p. 80. *Il servoit l'estoffement, & par especial il avoit... ses proismes, &c.* Chronicon Flaodriz c. 110. *En ce temps fut le Comte eschappé hors de Bruges.* & fut venu à Lille moult Estoffement: id est, cum magno comitatu, rebus omnibus instructus Brugis venit. Hinc Estoffe, pro instructu. Cap. 39. *Et fit prendre toutes les garnisons qui en la ville estoient, & les fait mener au Chastol, & le fit garnir de pierres (leg. perrières) & de toutes autres Estoffes.* Quæ quidem vox Estoffe, vulgo usurpatur a nostris pro pannis, unde velles conficiuntur, quibus homo instruitur. [Vide supra Estoffatus.]

¶ **INSTUFFARE**, Idem quod Stuffare. Thomas de le Moor in Edwardo II. Rege Angl. p. 599. *Ad banc insulam victualibus universali ter abundante, tamen abundans vino, alea, melle, frumento, brassis, piscibus salis, arboribus & terrestri carbone instructam, Regem volentem ad navigare, ventus contrarius prohibuit.* Henric. de Knyghton an. 1340. *Et nobiliter instructis (naves) de viris armatis & albalistis, &c.*

¶ **STOFFURÆ**, Instructus, apparatus Henr. de Knyghton an. 1332. *Venit cum 10. navibus de Flaodria omni Stoffura, quæ ad guerra m persinet, bene reffertis.*

¶ **STOFFURÆ**, Eadem notione. Charta Henrici IV. Reg. Angl. an. 1405. apud Rymer. tom. 8. p. 384. *Pro Stoffura castri nostri de Hadlegordina, videlicet 25. doublettos, 24. jakkes, &c.* Hifl. Harcur. tom. 3. p. 65. *Invencio du quatuor hommes ad equitandum, & sufficenter Stuffuræ soldariorum in castro, &c.*

Vocis forte etymon a Stassis, de quibus supra, quod qui pluribus vestibus instructus sit, his frigus non modo depellat; sed & calorem, qualis in Stassis habetur, bbi conciliat.

¶ Probabilius videtur Vossio lib. 2. de Vitiis ferm. c. 5. derivari hanc vocem, & Estoverium, quod materic, alimentum, fomentum significat, a Germanico Stesse, quo materies, sive id ex quo aliquid fit, intelligitur. Haud in vitis in hanc senentiam descendendum.

¶ **STURÆ**. Vocis Charta apud Joan. Schefferum ad Chronicon Upsalienf. p. 152. *Duas pallas de paano aureo. Item duas Stukas de paano aureo inferius ornatas argenteo deaurato.* Infra: *Item obtulit... duas pallas, alteram cum altare bruno, duas Stukas de serico intextas, & duo supplicia.*

¶ **STULITES**. Vita s. Willibaldi Episc. apud Canisium: *Ibi sedebat duo spissaria Stulite, id est fabricata atque firmata cum muro magno de lapidibus valde summo.* Ubi Mabill. l. 2. c. 3. Bened. part. 2. cap. 373. legit post Gretler. in silice: at observat in correctionibus rectius forsan a Canisio editum in Stulite, à Gr. εὐρύς, columna.

¶ **STULLO**, Hore, in Gloss. Monf. p. 341. apud Schilter. in Gloss. Teuton.

STUL

STULTATUS, in Glossis antiquis Mf. qui differre nescit. [Legendum videtur, qui discere nescit.]

¶ **STULTICINIA**, Stulta cantica, amatoria. Johan. Sarisber. lib. 1. Policrat. c. 6. Nunc vero laudi ducitur, si videas graviores amatoriam, quæ ab ipsi dicuntur, elegantius Stulticia, perferat. Lib. 8. cap. 6. Cythara crinitus lopus non Stulticia vel bucolica personas amatorum, &c.

¶ **STULTICINES**, apud eundem Joan. Sarisberienf. lib. 6. cap. 16. Vanitate nominum delibatur, contemptu rerum veritate, & fructu: aleator, excepti, quodque magis mirere, Stulticinet, & qui virilita anquam tractaverunt.

¶ **STULTILOGUS**, Stultus, vel Stulta loquens. Dudo Decanus s. Quintini in Præfat. ad Asta Norman.

Stultilogo, stolidoque, bebet.

Forte pro Stultiloquo. Gloss. Gr. Lat. *ἁπλοῦς*, Stultiloquium. Paulus ad Ephesios: Turpitudinem & Stultiloquium, aus furtivitas. Ubi S. Hieronymus: Stultiloquium esse existimo, non solum eorum, qui aliqua narrat turpia, ut risum moveant, & satuitate simulata magis illudant eis, quibus placere desiderant: sed etiam eorum, qui sapienter sæculi putantur, & de rebus physicis disputantes, dicunt se arena littorum, gustas oceanis, & calorum spatium, terræque punctum liquidum comprehendisse. Utitur etiam Plautus.

¶ **STULTITIA**. Tabul. s. Vincentii Cenoman. Vitalis de Desjeda prepositus noster dedit nobis medietatem patrimonii sui quod apud Domnolum habebat post obitum suum: aliam vero medietatem: si foris sua, quæ aliquantulum a consilio suo devierat, in Stultitia sua, id est, in concubitu non legali, permaare volebat, nihilominus pollicetur est se nobis daturum.

¶ **STULTITARE**, Insanire, in furiam verti, apud Austorem Mamotrecti in Sapient. c. 14. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Stulticare, foler. Memorale Poictarum Region. ad an. 1284. apud Muratori. tom. 8. col. 1. 60. Parmensis audientes hac omnia, miserunt Regiis solemnes ambaxatores in civitate Regiorum, qui rogarent Reginos ex parte communis Parvae, ne Stultitarent, sicuti Stultitaverunt Mutanenſes, & ne vellent civitatem suam destruere.

¶ **STULTO-MALUS**, Stultus malus, in Gloss. Iſid. Gloss. antiquæ Mf. Stulto-malus, qui Stultus & malus est. Gloss. Sax. Ælfrici: Stulto-malus: sylf-dyrig: malus stultus.

¶ **STULTULUS**, diminut. à Stultus, apud Belet de Divin. Offic. c. 100. Sed postea interdictum est ne Stultulus quisquam atque rerum imperitus huius aqua aspersione se lavet, nisi à peccatis mundari puer.

¶ **STULTUS**, Jocularis, qui Principi est à jocularionibus. Extratium compui an. 1247. tom. a. Hist. Dalph. p. 16. col. 2. Item, presbiteri Rollieri Notarii dum Humberti Dalphini forensis Thomassinus, 16. fol. Idem aliquando præstitisse mulieres docet Computus alter ibidem pag. 277. Item, mulieri jausa que æoratur in domo, gen. 10.

¶ **STULTORUM FESTUM**. Vide Kalende.

¶ **STUMBLUM**. Leges Henrici I. cap. 80. de via regia: Tanta vero debet esse, ut mihi duo carri sibi possint obviare, & bubulci de longe Stumblum sibi possint affumare. [Gloss. Lat. Gr. Stumbulum, & Stuprum: in Gloss. vero Gr. Lat. Stuprum, Stimulus, acumen, Stumbulum Notum est bubulcos (stimulus) bovis excitare.]

¶ **STUMMIA**, *ἁπλοῦς*, in Gloss. Lat. Gr. Ejusdem sermonis repetitio.

¶ **STUMONES**. Charta Philippi Regis Franciæ ann. 1182. pro Communia Bellovacensi, apud Loilellum: In uno quoque molendinorum duo tantum Stumones erunt. Quod si aliquis plures Stumones, vel alias malas consuetudines imponere voluerit in molendinum, & inde clamor ed

Majorum & Pares venerit, illi qui inde clamaverit, seu undum deliquitatem ipsarum Justiciam faciat. Eadem Charta Gallica p. 80. Adversus in una eadem des moulins deux focanes s'raut tant seulement, que si aucuns plusieurs Joenres, ou autres manvaisfes consuetumes veut imposer à moulins, &c. Obfcurum pro obfusci.

¶ **EX CHARTA** veracula & alia, quæ de eadem re est, Ludovici VII. Reg. Franc. an. 1147. laudata in voce Junior, col. 1. 506. legendum Juniores.

¶ **STUMPHA**, Bases, pedes, in Gloss. Monf. p. 365. apud Schilterum in Glossario Teutonico.

¶ **STUNUM**. Charta Heccardi Comitiss Augustodunensis, ex Tabulario Prioratus Perhiaci in Burgundia apud Perardum p. 26. Unanono viridi, cum brusdo uno de gliso, uno de stuno cum frisco amistrare, &c. [Paoni species videtur.]

¶ **STUO** I, Equus admiffarius, Germanis, in Conventu Alatico an. 1051. apud Glareanum l. 1. Rer. German. & Goldastum: Equis autem admiffarii: quod vulgariſter Stuos vocatur, &c.

¶ **1. STUPA**. Mos est Stupæ comburere in solemnium Punctificum coalefactione, ejus ruius ratio extat in Concilio Pifano an. 1409. apud Acher. tom. 6. Spicil. p. 334. Die autem Domonica immediate sequente, qua fuit dies septima Julii, dictus dom. Papa Alexander fuit coronatus in ecclesia cathedrali, ubi fuit celebrata Missa solemniter. Et illa die fuerunt multa solemnia, ut puta de Stupis combustis, dicendo, Sic transi gloria mundi. Itiner. Adriani V. LPP. apud Baluz. tom. 3. Miscell. p. 408. In limine autem (Saxell. s. Andreæ) officialis quidam intendit Stupam, atque proclamavit: Beatissime pater, sic transi gloria mundi bujus: statimque devotius ad proprium sacellum B. Petri & Pauli, ubi eorum corpora requiescent. Ibidem p. 144. Et cum Papa egredieretur, alia voce & rateligitibi acclamant incendendo Stupam: Pater sancte, sic transi gloria mundi bujus.

2. **STUPA**, ut Stupa. Vide in hac voce.

¶ **STUPARE**, Stupa occludere, & uni verſe pro Obſtruire, [Gallus Ejlouper. [Gella puelz: Erminia an. 1396. ex Cod. s. Victoris Parisi. La femme... Ejloupa ses oreilles qu'elle ne s'oret point (le demon) & s'endormit.] Lex Alamann. tit. 59. §. 3. autem ex ipsa plaga cervellu exierit, ut medicus cum medicamento aut frisco Stuparet, & postea Jaaavit, &c. Jac. I. hemitricus de Bellis Leodiceis lib. c. 26. Il fil remplit & Stoupe de versels enrires & les respirez, &c. [Charta ann. 1343. in Cod. Mf. Colbert. 2591. Pour clore & pour Ejlouper ledit puis, & pour ma couner doffus, &c.] Joan. Villaneus l. 7. c. 144. Le mur erane la notte riparare & Stoppate con tavolo, a con sacchi di lana. [Vide Stupare.]

¶ **STUPARIUS**. Gloss. Græc. Lat. *καταρῆς*, Stuppa, *καταρῆς*, Stupparius.

¶ **STUPACIUS**, Pannus ex Stuppis confectus. A uſor de Vita Eremitica tom. 1. Operum s. Augustini c. 20. Urroque tempore (hymne & stitate) duas de Stupacio camisias vel stamias... habent.

¶ **STUPERARE**. Vide Stuperrare.

¶ **STUPERE**, Stupa uti. Vide in Stupa.

¶ **1. STUPHA**, Stagni obturamentum, id quo stagnum occluditur, Gall. Bonda, Pale. Charta Dombensis an. 1541. Usque ad Stupadum seu stratum ac becium ejusdem stagni.

¶ **2. STUPHA**, ut Stupa. Vide de STUPHARE, Stupba uti. Vide in Stupa.

¶ **STUPHERUS**, ut Stuferus. Vide ibi.

¶ **STUPIDARE**, Frequenter Stupere, & ex Glossar. membranatis laudas Voſſius l. 4. de Vitis ferm. c. 26. Utitur Mart. Capella l. p. 235.

¶ *Per hoc saxifera domus boreve Modusum,*
Quod pavidum stupidet sapientia solertia vulgus.

¶ **STU**.

¶ STUPITUS, Stupidus. Sebast. Perosinus in Vita B. Columbæ Reatinz tom. 5. Maii p. 330. * *Frequentem mente ac spiritum rapta, suspensis sensibus exteriorum a-fectibus, ac stupido corpore quasi lapis reddebatur immobilis.*

¶ STUPLA. Edif. ann Rotharis Registr. 108. *Si cabalos iter facientes de Stupla, aus de ipsa pascua ... movere prafumpferit. Ubi stipula habetur in Lege Longob. l. 3. tit. 4. §. 1. nostris Effulus. Stipula, apud Papiam, & in vet. Kalend. rustico apud Gruter. l. 39. Messis frumentar. item triticear. Stipula incendunt sacrum spes saluti Deane, &c. Vide Stubula.*

¶ STUPOR, pro Tumor, superbia. S. Cyprianus Ep. 40. *Stupore clatus.* Epist. 47. *Stupor superbi tumoris inflatus.* Idem de Unitate Eccles. *Error fallit, extollit Stupor, levior incendit.*

¶ STUPPA, STUPPARIUS. Vide Stuba & Stupare.

¶ STOPPERARE. Glos. Gr. Lat. Mf. *stopperare, Stupporo, Stoppero.* Arist. *stopperatio.* Edit. habet Supporo, & Supporatio. Glosæ antiquæ Mf. *Supperatus, Stupescatus, forte pro Stuporatus.*

¶ STURA, ut Steura. Vide ibi.

¶ STUREMANNUS, Gubernator navium, Germanis *Sturmman*, Angl. *Stormman*. Lib. nig. Scaccarii p. 369. Item *constituentur boni & legales homines in portibus ... qui capiant sacramenta omnium Sturemannorum & marinellorum navium ibi applicantium.*

¶ STURGIO, STURIO, Piscis, qui maximo in mensis honore habetur apud eos, in quorum fluminibus capitur: tuis enim & mari flumina. Hunc *Sturium* Paulus Jovius Aufonii existimavit, & Vossius: Hermolaus *Heccam* apud Athenienses, alii *Tursemum* Plinii: *Lupum* nonnulli; quidam *Attium* Padi: denique Rondeletus *Acipenser* Romanorum literis nobilitatum Sturjonem esse voluit. Vide Salmasium ad Plinium p. 1315. Anglo-Saxones *Styrga*, Anglo-Britanni *Sturgeon* vocant. Alanus de Insulis in Planctu naturæ: *Illic Sturgio sui corporis nobilitatem individuali sui corporis benedixit, mensis offerre regalibus.* Gosselinus Monachus lib. de Miraculis. Augustini Episcopi Cantuar. cap. 17. *Piscis felicitis Rhombus longitudinis pedum 14. capitur, qui vulgo Sturio appellatur.* Occurrit etiam apud Aldrichum in Vita s. Iudgeri Episc. Mimigard. nom. 5. in Vita s. Adalaidis cap. 11. &c.

Apud Anglos *Sturgio* ad solum Regem pertinet, ut est in Flea lib. 1. cap. 45. & apud Bractonum l. 2. c. 5. §. 7. cap. 24. §. 1. l. 3. tit. 2. c. 2. §. 4. 5. ubi hæc idem Bracton ait: *De Sturgione vero ita observatur, quod Rex illum habebit in segetum propter suum privilegium: de Ballena vero, sufficit, secundum quosdam, si Rex inde habuerit caput, & Regina caudam.* Statutum de Prærogativa Regis ann. 17. Edw. II. c. 11. Item *Rex habebit necum maris per totum regnum, balena, & Sturgiones, vel alibi infra regnum, exceptis quibusdam privilegiatis locis per Regem.* Charta Stephani Regis Angl. ann. 1138. in Monastico Anglicano tom. 3. p. 8. *Et ubicunque civerit capi piscis n. Sturjem in piscaturis suis, sit eorum totus & integer.* Andreas Suenonis Archiep. Lundensis l. 8. Legum Scanar. c. 1. *Omnis piscis, sive sine mortali, sive vivi, si casu versus terram appulerit, sui manus hominum non possunt effugere, occupantibus conceduntur, præter Sturgionem, qui juri Regio, & quocunque reperitur fuerit, cedit. Pariet quoque cetam, &c.* Radulfus de Diceto an. 1150. *Nunc extrahitur Sturgio regium reservandus in cibum.* Udalricus l. 2. Confuetud. Cluniac. c. 4. *Pro signo salmonis vel Sturbionis: signo piscium hæc addit, ut pugnum erecto pallice supponat mento, quo superbia significatur: quia superbi maxime & divites tales pisces solent habere.* [Ubi Stutio perperam legitur, apud Bernard. Mon. in Ord. Cluniac. part. 1. cap. 17.

S. Wilhelmi Constitut. Hirfaug. l. r. c. 8. *Pro Signo Sturionis generali signo præmissi, hoc addit, ut summam pollicis mento supponat.* J. De Sturgione plura Bruyerinus Champertus lib. 20. de Re Cibaria cap. 22. Adde Joan. Bruen p. 7. 26. 27.

¶ Eodem jure gaudent Ecclesiz vel Monasteria, quibus à dominis concessum est. Charta Roberti Comit. Augiensis an. 1059. ex Tabul. s. Michaelis de Ulteriori portu: *Si homines abbas piscem, qui dicitur Sturgeo, capiant, tunc est sancti Michaelis.* Eadem habent Litteræ Philippi Pulcri an. 1301. in eodem Tabul.

¶ STURIONUS, ut Sturgio. Statuta Placent. lib. 6. fol. 79. v. Item *Sturionis & conatus, pro qualibet libra. 14. den.*

¶ STURIOLANENSIS, Ad Sturiorem pertinet. Charta Stephanie Comit. Provincia ann. 1063. in Hist. Mf. Montis Majoris: *Et in Tarasconensi castro in fluvio Rhodani de duobus navigiis Sturiolanchesi mercimonio, hoc totum conferimus.*

¶ 1. STURIA. f. Canalis. Statuta Vercell. lib. 3. fol. 93. Item *statutum & ordinatum est quod aqua Sturie que fuit per locum Tridini, fluere debeat recta via per alveum veterem.*

¶ 2. STURIA, Storea. Testam. an. 1389 ex Tabul. s. Antonii Massil. *Corpus meum portetur ad sepulturam prædictam super una liberia cooptum de una Sturia cum 4. candelis cere.* Vide Storia 1.

¶ STURIONUS, STURIOLANENSIS. Vide supra Sturgio.

¶ STURMA, STURMUM, STURMUS, Seditio, leve prælium, impetus, conclamatio ad arma. Vide *Sturmum, Siremita & Sturum.* Litteræ Reginaldi Leod. Episc. an. 1034. apud Marten. tom. 4. Ampl. Collect. col. 1172. *Nunquam visis ab Abbat & ministris ejus scintromitit (Advocatus) de aliqua justitia ibi facienda, vel de Sturma, sive burma, nisi evocatus pro beneficio fuerit.* Rursus occurrit in Charta Henrici itidem Leodiens. Episc. an. 1081. ibidem col. 1175. Litteræ Angeli Pechinoli ad Innocent. VIII. PP. ann. 1389. apud Illust. Fontanin. in Antiqu. Hortæ p. 476. *Premissa celeriter parte copiarum, ipsam civitatem Viennensem, in quam hostes ipsi jam impetum fecerant, primum ad ipsum impetum, quem Sturmam vocant, & tandem à tota obsidione liberavit.* Epist. Joannis Corvini ad Ladislauum in Chronic. Mellicen. pag. 446. *Ipsæ Imperator Turcorum post horam vesperearum seria quaria incipiens circa ipsum castrum pugnâ manualet, vulgo Sturmam incepit, in tantum ut per totam noctem & seria quinta usque ad horam prædii duraverit.*

¶ STURMUM. Memoriale Potestatis. Regienf. ad ann. 1244. apud Murator. tom. 8. col. 1112. *Et suis ibi uauus Sturmm & veniendo Regini Potestatis condemnatus cor in 500. lib. Re canorum.* Annal. vet. Mutin. ad an. 1245. apud eundem tom. 11. col. 62. *Et sequenti die fecerunt etiam magnum Sturmm, felicitati illi de Roberti & illi de Sello.*

¶ STURMUS. Ottoboni Annal. Genuef. ad an. 1192. apud eundem Murator. tom. 6. col. 366. *Hoc anno etiam multa seditiones fuerunt in civitate, & undique Sturmi & prelia multa.* Annal. vet. Mutin. tom. 11. col. 74. *In vigilia s. Leonardi incepit fuerunt Sturmi & rumores in civitate Mutine, ... qui Sturmi duraverunt usque ad horam Completorii.* Chron. Domin. de Gravina tom. 12. col. 617. *Pulsante campana ad Sturmm, universus populus ad domos concurrunt Angeli præditi, quid esset exinde faciendum.* Et fol. 620. *Supraman passim mandant ad Sturmm.* Statuta Asten. collat. II. cap. 35. fol. 30. *Si quis major anni 15. in civitate vel in burgis ad Sturmm, vel ali. loco extra Sturmm malo animo de arcu vel balista ... proferat, &c.*

¶ STUR-

¶ STURMFAN. Albertus Argentin. an. t. 349. *Carolus Rex hoc audio statim bannerium suum, quod dicitur Sturmfan, super intris ecclesie Spirenſis conſtituit.*

¶ STURMINARE. *Strumento, ut videtur, projicere. Statuta Aſtenſi. collat. i. c. 126. fol. 73. v. Statutum eſt, quod non ſit aliqua perſona que audeat projicere ſeu Sturmare lapides de nocte ſuper aliquam domum habitatorum alicujus perſone habitantis in civitate nec trahere ſeu projecero vel Sturmare aliquos lapides ad aliquam fenestram ſeu barbonum vel baſium alicujus domus habitatorum alicujus civis Aſtenſis.*

¶ STURMUM, STURMUS. Vide *Sturma*.

¶ STURNELLUS, diminut. à *Sturnus*, Gall. *Estourneau*. Rolandini Patav. Chron. apud Murator. tom. 8. col. 328. *Quasi veloces accipitres cum irrunt in Sturnelles, aut volantes aquile cum sequuntur in columbas.*

¶ STURNINUS, *Sturnus*, vel ad sturnum pertinens. S. Hieronym. in c. 66. *Haize: In mariis nrbri, vel Sturnini in volatu, vel varii in virtutibus, vel candidi in virginitate.*

¶ STURNUS, pro *Sturnus*. in Charta Henrici Imper. an. 1012. de iuribus Advocati Monasti. Florin. ex Schedis D. Mailardi: *Si quis de familia vel potestate Advocati Sturnum vel burinam fecerit, &c.* Vide *Sturma*.

¶ STUROLÆ, vel SCUROLÆ, Pufzle, Gallis *Rougeole*. Michael Scotus de Phylionomia c. 10. *Operes de necessitate, quod quilibet homo natus seſcitore aut tarde habeat quatuor paſſiones inevitabiles, ſcilicet, variolas, Sturoles, ſerſas, & ſcabiem humidam vel ſiccam.* Infra *jeurola* ſcribitur.

¶ STUS, Ictus, Germ. *Stos*, à *Stoſſeu*, tundere, ferire. Paſtus Leg. *alicer* tit. 17. ex Cod. Guelferbyr. edit. Eccardis: *Si quis ingenuus ingenuum de ſiſſe percuisse, ut sanguis non exiat, 3. colobus, hoc eſt ſemper unuſqueſque Sui ternus ſolidus ſolbat.*

¶ STUTARE, Puſſare. Ceremoniale Mf. B. M. Deauratz Tolof. Poſtea Prior *Stuſſat inſquillam ter vel quater, ut omnes ad ſonum inſquille jurgant.* Rectius alibi *Tuſſare*. Vide in hac voce.

¶ STUTA, Equile, ut videtur; *Stuos* quippe equum & *Siate* equum vocant Germani. Gloſſ. Mf. Florent. *Egnaria, Stuos*. Teſtamt. Tellois Episcopi Curienſis ann. 766. apud Mabill. tom. 2. Annal. Bened. p. 708. col. 1. In primis ſalam cum ſolarie ſubter caminata, deſuper alia caminata ſubter cellarium, coquina, Stuta, circa curtem ſtabulum, tabulata, &c.

¶ STUTH, Placitum ann. 14. Henrici VII. Reg. apud Th. Blount in Nomolex. Anglic. *Per Stuth clamat eſſe quicquid de exactione pecunie à ſingulis villis... per vicecomitem, comitatum Ceſtria. Vide Sind.*

¶ STYCA, Ærea moneta minutissima Anglo-Saxonum: octo *Stices* quabant peningum. Vide Hickeſium Diſſert. p. 209.

STYER, Hara, ſuile, porci ſteum, Angliſ a *Swines ſtie*. Lex Burgor. Scotice c. 89. *Non licet burgensii, nec alicui in burgo maueri, porcos tenere, niſi habuerint cuſtodem eos ſequentem, vel paſcat eos in bara, id eſt Styer, unde vicus ſui & damnum inde non incurram.*

STYLI'ONUS, Stylus conſcriptus. Paulinus Aquileienſis Episc. in Epist. Synodali: *Domino Carolo... aternas multipliciter ſupplis conſecramus Styliſona vocales ſalutes.*

1. STYLUS, vel STILUS. Præſatio Ælſfredi Regis Anglad s. Gregorii Paſtorales ſub ſinem: *In anglicum ſermonem cum converſi, & ad unamquamque Episcopii ſedem in regno unum miſi, ſuperque ſingulos libros Stilum, qui eſt 50. mancuſſa. Ei ego præcipio in Dei nomine, ne quis de libris hunc Stilum tollat, neque librum de templo, &c.* Ubi Saxoni. *æſtel præſert, id eſt æſtimatio, ex æſto, eadem notione.*

¶ 2. STYLUS, Studium. Acta s. Franciſcæ Rom. tom. 2. Mart. p. 140. * *Cum caritate divina, euntem transformat in divina majeſtate, & ibi ponit ſtylum, quia amat ipſum in veritate.*

¶ STYRPALIS, ut *Stirpalis*. Vide ibi.

STYRPUS, [Silva exſtirpata, idem quod *Exartus*. Vide in hac voce. Codex Cenſualis Mf. Irminonis Abbat. Sangerm. fol. 108. *Habet ibi Styrops 11. quos dominus Irmuno Styropii, gna poſſunt ſeminari de modis frumcuti 60.]* Vetus Charta in Vita s. Domitiani: *Ei habet in longitudine cum colle & ſupra viam ſecundum virilem manum, perſicas agripedales 112. in latitudine & parte meridiana cum ſarpo perſicas agripedales 72. ac ſemiſſem, infra hunc terminum, & perſicacionem ſub integritate vobis cedimus, ſimiliter & ricampellum ſubius viam ſuperiorem, qui ad Styropum præſcripti vineæ à ſero jungi, &c.* [Vide *Stirpare*.]

1. SUA, æ, *Sus*, Domus, in gna Scholaſtici ſtudent, in Gloſſ. Mf.

¶ 2. SUA, *Sus*, Gall. *Truie*. Charta ann. 1444. ex Schedis Præſ. de Mazaugues. *Et ſi porcus fuerit ſus, vel Sua, &c.* Vide *Sica*.

¶ SUADELA, Suafio, oratio perſuadendi vim habens, Gr. *συνεισηγμένη, πειθαιστική*. Vetus Irenzi Interpres in Præſat. ad lib. n. 3. *Non autem exquiris à nobis... enuntiamenta verborum, neque Suadela, quam neſcimus.* Jac. De Layco in Annal. Eſſenſ. apud Murator. tom. 8. col. 998. *Et hic talem Suadela adhibebat ſollicitudinem inceſſantem.*

¶ SUADENA, *συνεπαία*, in Gloſſ. Lat. Græc. Leg. *Sudena*, ut colligitur ex Gloſſ. Gr. Lat. *συνεπαία, Sudis*, *suadena*, Vide Salmaſt. ad Plin. p. 31.

¶ SUADENTER, Ad ſuadendum appoſite, apud vet. Irenzi Interp. in Præſat. ad lib. 1. n. 1. *Suadenter quidem illi illicitum, &c.* Ubi Irenzus habet *παραδοχῶς*. Arnob. 1. 1. *Ut loquamus Suadenter in litibus.*

¶ SUADIBILIS, Verſimilis, probabilis apud eundem Interp. item 1. c. 4. n. 4. *Non eſt enim ſuadibile, cum ſini unius qualitatibus lacryme, alteras quidem falſas, alteras dulces aquas ex iis exiſſe.*

¶ SUACER, Eius pro Suader: ut videtur. Camillus Peregrinus in Hiſt. Longobard. apud Murator. tom. 2. p. 358. *De ſugaciōis ita ſteit; ut ſi liberi aut libera ſugiat à patribus veſtris & vobis Suacitibus res alienam ſecum detulerint, &c.*

¶ SUALA, Vide ſupra in *Sala* 1.

¶ SUALHA, ut infra *Suelba*. Vide ibi.

¶ SUALIS, ut *Sualis*. Vide *Porcus*.

¶ SUANEGEIA. Chartul. Monasti. Wimondham. p. 58. apud Spelm. *Præterea dedi eis totam turbariam, quam dominus meus Comes Arundel tertius mihi dedit in Suanegeia.* Forte loci alicujus nomen proprium,

¶ SUANIMOTUM. Vid. *Swanimotum*.

¶ SUAPTIM, Suapte, ſua ſponte. Johannes Diaconus in Vita s. Gregor. M. lib. 4. c. 75. *Quamvis aſtuta Græcorum perverſitas in commemoratione Spiritus ſancti à Patre procedentis, nomen Filii Suaptim radeas abſtulerit.* Vide *Suarim*.

¶ SUARE, Abſtergere, Gall. *Eſſuyer*, Ital. *Sciugare*. Statuta Vercell. l. a. fol. 27. v. *Totam unam de capite & de manu, ſcilicet ad Suandum capni & manus.*

¶ SUARIA, Hara, ſuile, Plinio *Suarium*; vel, quod probabilius videtur, *Sus*, Gall. *Truie*. Charta ex Tabular. Voſienſi apud Stephanot. tom. 2. Antiquit. Bened. Piclav. Mf. p. 286. *Es domnus Abbat Petrus dedi illi 20. ſol. & Suariam, que valebat 5. ſolidos.* Vide *Sua* 2.

¶ SUARII, Quicquid officio tenebantur præbere populo Romano animalia, porcos, laridum, carnes porcinas, &c. De iis exſtat tit. in Cod. Theod. l. 14. tit. 4. Vide ibi Gothofredum.

SUA-

impuberem & Sub annis. Chronicon Franc. Ms. definit in an. 1322 an. 1295. *En c'est an Sausfois Rois de Cecille mourut, qui avoit deux oncles Soufages, qui'il avoit eu d'une nonnaine.* [Ex Raguello in Indice *Sous-âge*, apud Butillerium, & *Der-âge*, in Stylo Leod. cap. 5. art. 3. Major annis significatur; apud Nodannos vero *Sous-âge*, ut apud Nangium est minor annis, cum tutore positus.]

¶ SUBARATUS, Subscriptus, infra scriptus. Charta an. 1246 apud Ludewig. tom. 3. Reliq. Mss. p. 94. *Preseum echartam sigilli mei muuimeme laboravi, nominibus sub quorum suis testimoniis hac facta, subaratis, quorum nomina sunt hec: &c.*

¶ SUBARCHICHORUS, Qui Archiboro subest, succentor, in libris antiquis Eccles. Bajocensis. Vide Archiboratus.

¶ SUBAREUS. Vide mox in Subari.

SUBARI, Calceamenti species, nostris, ut videtur, *Pantouffe*, apud Innocent. III. PP. lib. I. Epist. Locum vide in *Seafones*. [Fortè quod ex Subere compactum erat istud calceamentum.]

SUBAREUS, Eadem forte ootione. Pseudo-Ovidius lib. 3. de Verula:

... do pellicium, do Subareos, do
Tres species tele pro camista facienda.

SUBARMALIS, SUBARMALE, Vestis sic dicta, ut quidam putant, quod sub armis gestaretur, ut Turnebus lib. 18. Adverf. cap. 19. qui existimat fuisse crassum sagulum, quod sub armis indueretur, ut eorum durities corpus minus offenderet, ut fuere *Gambesones*, quæ sententia artidi Octavio Ferrario, de Re vestiaria 2. part. l. 3. c. 17. Et certe Papias *Subarmales* fuisse ait *tunicas sabacillas*, id est *cuius*, quomodo fuere etiam *gambesones*. Spartianus: *Cum Romanæ Severus vestisset, prætorianos cum Subarmalibus inermes sibi iussit occurrere.* Ex Herodiano & aliis, pacificum fuisse habitum, *si prius exduz*, quidam voluit: alii sic nuncupatam ejusmodi vestem opinantur, quod armis aptaretur, quemadmodum *Amilaus* dictam vestem lictorum, quod ante & retro divisa quæ aperta esset, in armis iudicium clausa. Ut cumque sit, fuisse subarmalem vestem Ducum ac Tribunorum, satis prodit Valerianus Aug. in Epist. ad Zozimionem, quæ Claudio etiamnum Tribuno dari jubet inter alia, *albam subfreticam unam, cum purpura Succumstana, Subarmale, id est purpura Mauræ.* Hæc autem omnia idcirco specialiter non quasi Tribuno; sed quasi Duci, de sulis, quæ viralis est, ut ei plus etiam deferenda sit. Nec Ducum duntaxat, sed & Consulium fuisse propriam vestem, innuit idem Valerianus Aug. Orat. pro Aureliano apud Vopiscum: *Cape tuam palmatam, togam pißam, Subarmalem profundum, sellam eboratam: nam te Consule bodie desiguo, &c.* Vide quæ observabimus in Dissert. de Nummis Imperatorum Byzantinorum.

SUBARMALE. Alia notione, videtur usurpare Gervasius Tilleberienfis in Otis Imperiali. Mss. *Quinqua gesta milia multorum Castrensiu ad Subarmalia & sarcinas militum vehendas.* Ubi *Subarmalia* dicuntur militum arma, sarcina, castrorum impedimenta.

¶ SUBARMATUS, Occultis armis munitus. Charta an. 1316. apud Rymer. tom. 3. pag. 566. *Alii vero nante fraudulenter Subarmatis cum trasoitiis, cultellis, &c.*

SUBARRA, Repagulum, ex Italico *Sborra*, Gallis Barre. Albertinus Mollatus de Gellis Henrici VII. lib. 8. rub. 5. *Insultum facere ad Subarras Laurentii Joannis Statistole ad tertiam iam boram ascendente.*

SUBARRARE, Arrhabone uxorem sibi desponsare. Auctor Graecismi:

Parti arrabo venit pretii dum res bona venit,
Quam sponsus subarrat prius arrabone Subarrat.

S. Hieronymus in Virginitatis laude: *Humanorum sponsalium pignorum Subarrat.* Annulo Subarrate, in Lege Longob. l. 2. tit. 37. §. 1. Ratbodus Episcopus Noviomensis in Vita s. Godeberti num. 3. *Virginem illam aureo suo annulo Subarravit.* Alexander III. PP. in Append. ad Concilium Lateran. III. part. 6. c. 32. *Cum quidam secreto mulierem vidam Subarrasset, & cognoscens carnaliter cohabitasset eam ea per annum, &c.* Florentius Wigorniensis an. 868. *Alfredus ... uxorem de Mercia, nobilem scilicet genere Subarravit & du vit.* Alexander Necham lib. de Naturis rerum: *O felicitas antiquorum tempora, in quibus ipsi Imperatores mundum Subarrantes, seipsos Philosophia dederunt, ut patet de Alexandro, de Julio Cesare, de Theodoro Rege Ægypti, qui fuerunt sapientia studiosi.* Ubi nescio an recte vir docti emendat Subarrantes. Joanni de Janua, Subarrare, est quasi latenter arram dare. Unde, inquit, beata Agnes dixit: *Annulo Subarravit me Dominus Jesus Christus.*

¶ SUBARRARE, Eadem notione. Chronic. Balduini Diac. tom. 1. Monum. Jacr. Antiquit. pag. 85. *Si quis desponsaverit uxorem, vel Subarraverit, & moris prævenit, &c.*

¶ SUBARRATUS, Irretitus, Gall. *Gagné* Laur. Byzynius in Diario belli Hussit. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. Mss. p. 128. *Hæc autem epistolæ custodes cæsti carceris muæstibus amicum mag. Johannem Huss Subarrati, eaus & circumspelle propter Concilii timore in ipsis fautoribus mag. Johannem Huss portabant.*

SUBASCELLATUS. Gervasius Abbas Præmostrat. Epist. 57. *Nec si iussimus vestra vobis, ideo deberet vestros aegligere, eot maxime, qui nullum a vobis expectant commodum temporale: quia (ut aliquid pro me loquar) nec ad vos sortasse venient, in manus vestras respiciant, ut & vobis Subascellatus recedam: nec si veneritis Premonstratum, curabo, ut dextera vestra exentis repleatur. Ubi Subascellatus, idem valet ac rei quasvis sub ascellis positæ repositans. [Vide supra in Subacellari.]*

¶ SUBASI, Præfecturæ equestris genus apud Turcas. Jovius l. 4. Hist. *Sazacibus Subasi obediant, qui centurias turbas ducunt.*

¶ SUBASIDE, Eodem intellectu, in Epistola Lauri Quirini de Turci potentia ad Pium II. PP. ex Biblioth. Reg. Flambrurum. *Attalia habet Subasidas 15. Capita ordinam 40. equites 4. 420. &c.*

¶ SUBASTARE, SUBASTATIO. Vide Subastare.

¶ SUBATUM. Præceptum Odonis Reg. an. 889. apud Baluz. Hist. Tutel. p. 320. *Idcirco constitui mus ut auli liceat... Bello loco commanentibus æque districto nec aliquam redhibitionem loco manu nostræ Subatum aliquando inferre præsumant.* Hæc parum sana sunt. Vide Subatum.

¶ SUBAUDIRE, Aliud audire, aliud intelligere. Gemma. Vosius l. 4. de Vitiis ferm. cap. 6. monet ante tempora Antoninorum non inveniri hæc notione. Primus usus est Ulpianus l. 1. de fidei. de hæred. inst. Sed & ipsa valebit, Subaudito jubeo.

¶ SUBAUDITIO, pro Supercrudisio, Contumacia, despectus. Vide Overbernessa.

SUBAULA, Edificium, quod aulæ adjacet. Vitæ Abbatum s. Albani p. 92. Item unam nobilissimam aulam ad opus hospitium construxit, cui adjacentes stalmi plures, una nobilissima pißa, cum conclavibus & caminis & arrio, & Subaula, quæ palatium regium, quia duplex est & creptia, dicitur potest. Vide Prouila.

¶ SUBAPRICULARE, In aurem insuflurare. Epistola Monachor. s. Aniani Thomer. de electione Guilelmi Abbatis ann. circ. 1120. inter Instrum. tom. 6. Gall. Christ. novz edit. col. 84. *Faßa siquidem oratione, omnes de pulvere lacrymanter surreximus, & quasi alter alteri Subapriculasset, cum antea mentio ipsius nulla facta fuisset,*

fecit, nam de nostris confratribus, nomine Guillelmum, proclamantes ... elegimus.

¶ SUBAUXILIUM quid sit docent Leges Normann. apud Ludewig. tom. 7. Reliq. Mss. p. 239. Subiungentes non teneatur auxilium persolvere domino capitali, sed domino intermedietate auxilii, ad auxilium suum demum capitali persolvendum. Et tale auxilium Subauxilium nuncupatur & debet fieri per dimidium auxilium capitalis. Vide Auxilium.

¶ SUBBALLULUS, SUBBALLIVUS. Vide Subballus.

¶ SUBBAPATERE. Vide mox Subbattere.

SUBBASILICANI, Qui habitant circa basilicam. Jo. de Janua.

¶ SUBBASTARE, SUBBASTATIO. Vide Subbastare.

SUBBATERE, Guffare, in Gloss. Arabico-Lat. in vet. Gloss. quasi subter ventrem scrofarum battere, ferire, ut abortum faciat. Lex Salica tit. 2. §. 6. Si quis scrovarum Subbatit in furio, hoc est, porcelles à mare subtrahit, &c. Recapitulatio ejusdem Legis §. 9. Si quis scrofarum aliterius Subbatit, ut porcelles non habeat; &c. [Subbapatis edidit Eccardus; cui Subbapere est vellere, prensare, trahere, rapere: unde vet. Glossarum interpretatio illi non placet.]

SUBBEDELLUS. Vide Bedelli.

SUBBERE, Guffare, in Gloss. Arabico-Lat.

SUBBOCUS, Silva cadua, Gall. Bois taillis: Angli Underwood: Subboit, apud Rastallum in verbo Haybois: quia quod caditur in silvis, majoribus arboribus subest. Fleta l. c. 24. §. 8. Non sine baye, (in viis regalibus) fossatis, subboctus, aut dumesa. Adde §. 9. & lib. 1. c. 41. §. 5. Monasticum Anglie. tom. a. p. 553. Quod Prior hospitalis & successores sui in perpetuum, per se & servientes suos de Buckland, percipiant qualibet septimana tres carreas Subbocti infra parvam suam, &c. [Charta Roulandi Convent. Episc. apud Madoc Form. Anglie. p. 71. Cum Willelmus Kaygh ... coaccessit ... pratis, pascuas, boscos, Subboctos, pasturas, decimas, &c.] Occurrit percrea in Legibus forestarum Canuti Reg. cap. 28. in veteri Charta apud Edoardum Bissum in Notis ad Nicol. Upton. p. 86. & in Chronologia Augustinensi Cantuar. p. 294. Vide Prisa.

¶ SUBNEMUS, Eadem notione. Rogerus Hovedenus p. 781. Qui autem foris fecerit in foresta, sive per culpationem de Subnemo, sive per essarium, &c.

¶ SUBBOTELLERIUS, Qui est loco Botellerii. Vide Botellarium & Buticarium in Buxta 3. Leges Palatinæ Jacobi II. Reg. Majoricar. tom. 3. Jun pag. 16. Ipse vel Subbotellerius in botelleria coarctatus necatus faprellat.

¶ SUBBURGERMEISTER, Proconsul. Processus canonizat. B. Notkeri tom. 1. April. p. 597. Providus Othmarus Blum Subburgermeister oppidi sancti Galli. Vide Burgimager.

SUBCAMERARIUS. Vide Camerarius, col. 84.

SUBCANCELLARIUS. Vide Cancellarius, col. 144.

SUBCAPELLANUS. Vide Capellanus, col. 233.

¶ SUBCASTLANUS, Qui vices Castellani agit. Vide de Castellum 1. col. 391.

¶ SUBCAVALERIUS, Castrensis miles, vel Apparitor, ni fallor. Statuta Genuef. l. 3. c. 6. p. 71. Qui detinuerit fecerit debitorem suum per annum, & exinde alia die per Subcavalierium, habeat a decimo impensis annui detentationis, & qui detinuerit fecerit per cavalieriam absque nuasio & Subcavalierio, solvere scatur de suo mercedem dicti cavalierii.

SUBCAUDARE, Excutere, subcutere, vel potius equum ad caudam & nates flagello urgere, ex Gall. Secouer, vel Soucouer Leges Henrici I. Reg. Anglie. p. 9. Si aliquis equus ab aliquo stimuletur, vel Subcaudatus, quemlibet percutiat, &c.

Tom. VI.

¶ SUBCEDENS, pro Succedens, in Charta pro Aquarianis de Talmundo ann. 1366. Nonnulla dudum per multa temporum curricula aequiquas observavit quod Subcedente tempore & temporum variatione sagaci studio decet in melius reformati.

¶ SUBCELLATUS. Statuta Henrici Sistaric. Episc. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1080. Item clerici beneficiati aut in sacris ordinibus constituti ... manibus vel Subcellatis, vel confutis, aut rostratis ... non utantur.

¶ SUBCENDERE, pro Succedere. Gloss. Lat. Gr. Sabendo, ὑπάγω. ὑπάγω, Succedens, in Gloss. Gr. Lat. Hinc pro

¶ SUBCENSIA, Famenta, in Gloss. lisd. emendandum ex Papii, Succedens, fomenta, scilicet ignis, à Succedere.

¶ SUBCENSUS, Census excedens, 'Gail. Surcens. Charta an. 1266. ex Tabul. Caleni: Vendidit ... partem suam vinorum & metarum sive ejonachiorum, ... excipis castibus suis & Subcensibus. Vide infra Supercaus.

¶ SUBCERNICULUM, Cribrum. Gloss. Lat. Græc. Subcerniculum, τριβύλλον.

SUBCIVICIUM, Petrus Damian. l. 7. Epist. 18. Dum prefata Comes in Castreasi valle foderet securi crepidine, ... repentinum mox Subciviciu munitionis ager obruitur, &c. Concilium Osborniense an. 1062. Dicatur etiam si placet, quod si seculum rueret, terra Subciviciu patretur. Utrobique forte legendum subsidium, à voce subfidere, Gall. Croulemer, Concussio.

¶ SUBCIDANEUM, ὑποκύνειον, in isdem Gloss.

¶ SUBCINCTA, SUBCINCTUM. Vide Subcingulum. SUBCINCTULUM, SUBCINCTORIUM, quod Perizonia, & subcinctorium dicitur: & circa pendenda duplex suspenditur, inquit Honorius Augusti. l. c. 206. Idem c. 82. de Sacerdote: Cingulo pro area se cingit, Subcingulum pro pharetra sibi appendit. Adde Hugonem s. Visiore in Specul. Eccl. l. c. 49. [Gloss. Lat. Græc. Subcinctum, ὑποζώνη: in Græco-Lat. ὑποζώνη, Subcinctum, Subcinctum, semicinctum.] Ita Soupaigle, in equis usurpat Philippus Moutres in Hist. Francor. Ml.

Estrief, ne fiele, ne Soupaigle,
Ne li fraies, ne poiraus, ne aingle,
Ni remesent à depecier.

Vide Praecinctorium, & Succinctorium.

SUBCINCTA, SUCCINCTA, Idem quod Subcingulum. Testamentum Eccardi Comit. Augustodun. apud Perardum in Tabulis Burgundicis p. 26. Albas duas, Subcinctas 2. mancipulas 2. &c. Infra: Adane germana mea, Succincta aerea, & sigillo de amato, &c. [Testam. Adelaidis an. 978. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 97. Raimundo remaneat catinum unum argenteum, & candelabra duo de argenteo, unum cum rosis & Succinctam. Excerpta ex Jobanne à Bayonne in Hist. Mediani Monast. p. 243. Albe 50. Succincta de serico duae tertiaeque de auro. Baccos 4. cingula serica 12.]

¶ SUBCIVIVUS, Malus interpret. Gloss. lisd.

¶ SUBCLAMATIO, Supplicatio, querela, in Cod. Theod. leg. 4. tit. 5. de Exactionibus.

¶ SUBCLAVARIUS, Qui Clavarius subest. Statuta Arel. Mss. art. 72. Clavarii eligant Subclavarium, & Subclavarius scatur reddere rationem clavarii semel singulis septimanis in scriptis de babi in & expensis. Ceperunt Martini Subclavarium, in Inquesta an. 1268. ex Sched. Præf. de Mazaugues. Convent. inter Ludov. Reg. Sicilia & Arelat. an. 1385. ex cod. Mf. D. Brunei: Item sui actum & per ipsos crues retentum quod à cognationibus, senatibus, preceptis & ordinationibus Subclavarii patrederiorum & aliorum officialium, qui per consilium & iudicio dilecti urbis Arelatis avaritiam eligantur, possit appellari ad vicarium prædictæ civitatis. Vide Clavarius.

K k

SUB-

¶ **SUBCOCHUS**, pro *Subcoquus*, coqui adjutor. Statuta Vercell. l. i. fol. a. v. *Potestas habet duos milites & sex domesticos & seniores quatuor & unum coquem & alium Subcochum.*

¶ **SUBCOLLECTOR**, Ministri secundarii in colligendis pecuniis. Littere Johannis Reg. Franc. an. 1351. tom. 2. Ordinat. p. 481. *Et flagellos receptores, collectores, Subcollectores decimarum.* &c. Charta an. 1383. ex Bibl. Reg. *Venerabili viri domus Hago Lupi canonici Ambianensis in civitate & diocesi Ambianensi Subcolletores apostolicus deputatus de pecuniis per ipsum suam civitatem & diocesis receptis ad Cameram apostolicam pertinentibus.* &c.

SUBCONFESSIO, Sacellum subterraneum, crypta, quae sub Confessione seu aedificata altari, exstructa est. Ughellus io Acheruntinus Archiepiscopus pag. 10. *Locum quoque subterraneum, cryptam seu Subconfessionem vocant, in qua tria altaria.* &c.

SUBCONSUL, Proconsul, Inscriptio Brigantii reperiatur, *severius Severianus Subconsul.* Leg. 3. Ital. F. Gordian. Ita Joseph. Scalig. Ep. 66.

SUBCULTRARE, Cultello concidere. Apicius l. 4. c. 2. *Pulsos, quas Subcultrastis, in sum miter.*

SUBCUMULARE, Terminis cavus. Vide *Cumba* 1.

¶ **SUBCURATOR**, Qui sub alio curatore res alterius curat, in leg. 30. Digest. de Negot. gest. *Curator cum Subcuratore experiri possit.* Gallie Subrogatus curatur.

SUBCUS, Substantivus, subcuratus, intercur, intercurant, intercurantur; Subcurer, subtercurantur. Gloss. l. 1. d. Vide *Ignis*, col. 1311.

SUBCUSSATOR, Equus tresator, & Subcussatura, tresatura, Ugutioni, qui lessorem grado suo subcutit. Jo. de Jan. Unde illud: *Gradatibus, est equus mollis incessus, sine succussaturus inimico.* Vide *Trocare*.

¶ **SUBDARIOLUM**, pro *Subdarium*, linteolum quo manus abterguntur. Statuta Eccl. Leod. ann. 1287. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 378. *Misile super involutum camisia linea & randa altari imponatur, & habeat Subdarium, vel manutergium dependens, quo presbyteri nareti, & faciem detergant.*

SUBDECANUS. Vide *Decanus* 4.

SUBDEFENSOR. Vide *Defensor* 2.

¶ **SUBDEFENSUS**, ut simplicem Defensum. Dicitur de agro, silva vel prato, ubi quidpiam agere, quod ius nonceat, non licet. Sallas Malaspinae de Rebus Sicul. apud Baluz. tom. 6. Miscell. p. 346. *Forestat innumeris campis quo diversos & nemora Subdefensa, nec non alia infinita bodie regem habet dominium.* Vide *Defensa* 3.

¶ **SUBDELEGARE**, à Gall. *Subdéléguer*, Vicem suam alteri demandare. Charta Henrici IV. Reg. Angl. an. 1407. apud Rymer. tom. 8. p. 480. *Cum potestate etiam cum praelatis claufulis Subdelegandi, quotiens ad nos accuerit.* &c.

¶ **SUBDERESE**, Se dedere, Gall. *Se rendre*, se soumettre. Laar. Byzyn. in Diario belli Hussit. apud Ludew. tom. 6. Reliq. Mil. p. 166. *Capitaneis erga aliquibus veritatis adversariis & hic qui ad eam suam & vires confugerant se Subdediti, ipsos de civitate educant.*

SUBDESCENDEKE, Leges Luitprandi Reg. Longob. tit. 66. §. 4. *Et quicumque de Legibus Subdescendere voluerit, & passibus aut convenientias rater se fecerint.* &c. Ubi Lex Longob. lib. 1. tit. 29. §. 1. *habet Descendere.* (Hoc est, si fallor, quod legem suam ejurare, vel eam uti voluerit, &c.)

SUBDIACONALIA, Vestes, quibus Subdiaconi in sacris Liturgiis utuntur. Ordo Romanus *Subdiaconis vestis flos congrua vestis, quae apud quosdam Subdiaconales nominantur, & mappae in sinistra manu ferende.* Micrologus cap. 46. & 52. has vestes *Subdiaconalia* vocat, ut & Honorius Augustod. lib. 3. cap. 38. & Chron.

Abbatum Gemblacenensium. Vide *Diaconale*.

SUBDIACONI, qui Graecis *υποδιακονοι*, in Concilio Laodiceo. cap. 25. *υποδιακονοι*, uti vocem hanc interpretatur Dionysius Exiguus. Horum Ordo in Ecclesia haud recentis est institui, cum Subdiaconorum meminerint Canones Apostolice. 42. & 43. S. Ignatius Episcopus Antioch. S. Clementes in Constit. Apostol. S. Cyprianus Episcopus 24. &c. S. Epiphanius in Exposit. fidei Catholice, &c. Eorum officium sic describit Alcuinus lib. de Divina Offic. *Subdiaconus, subminister, est, quod Diacono sit, illius ministerium est, uti minister Diacono, id est, decessat ei lintum, super quod consecrata una est corporis & sanguinis Domini: decessat ei patenam cum oblatis, & calicem in quo vinum & aqua habeatur, quia de latere Domini processit sanguis & aqua. Peracto sacrificio, mysticum corporis & sanguinis Domini, quae superserunt, à Diacono colligenda vel dependenda suscipit.* Adde Amalarium lib. 2. c. 11. Rhabanum lib. 1. de Instit. Cleric. c. 8. Ivennem Carnot. serm. de Excellentia Ordinum Eccl. Honorium Augustod. lib. 1. cap. 179. Stephanum Edouensem Episc. lib. de Sacramentis altaris cap. 5. Canones Hibernici. lib. 1. cap. 13. Gillebertum Lucinensem Episcopum de Usu Ecclesiastico, &c.

Quo vero ritu ordinarentur Subdiaconi, [quorum consecratio ad solos Episcopos pertinere dicitur in Capit. Caroli Magni tom. 1. col. 329.] gradunt Concilium Carthag. IV. cap. 5. Ordo Romanus, Sacramentarium & Gregorii, Isidorus l. 2. de Eccl. Offic. c. 10. &c. Ita autem Ordo Romanus: *Subdiaconus, cum ordinetur, quia manus impositionem non accipit, patenam de manu Episcopi accipit unquam, & calicem unquam: de manu Archiepiscopi accipit unquam, cum aquem aialit, ac manutergium.* &c. Querit hoc loco Amalarium, unde sumunt in Ecclesia usus, ut Subdiaconi legant lectionem ad Missam, cum hoc non reperitur ex ministerio sibi datum in consecratione commissum, neque ex literis Canonis, neque ex nomine suo. Respondetque, Subdiaconum esse subditum Diaconatione officii: olim vero Diaconum non legisse Evangelium, quod non erat scriptum: sed postquam statum est à Patribus nostris, ut Diaconus legeret Evangelium, statum fuisse, ut & Subdiaconus legeret Epistolam sive lectionem.

Quarunt alii, an Subdiaconorum Ordo inter sacros & majores ordines habendus sit. Nam inter minores reponitur in Concilio Laodiceo can. 2. uti Subdiaconi *υποδιακονοι* dicuntur, & sacra vasa tangere prohibentur. Deinde cum per manus impositionem non ordinarentur, videntur potius minoribus ordinibus accessendi, Denique etsi Gregorius Magn. Subdiaconos à minoribus ordinibus distinguat, non tamen sequitur, eorum ordinem sacrum fuisse, idque firmatur auctoritate Petri Cantoris, qui vixit anno 1197. qui de novo institutum scribit, ut Subdiaconatus sacre Ordo esset: quod, ut quidem asserunt, decretum demum in Synodo Beocventana sub Urbano II. Viatore 11. id est anno 1087. vel 1091. undecum interdictis auxit. Vide Joannem Sarisberiensem Episc. 68. Interim observare licet in veteri Charta, scripta Ravennae sub Justiniano, necesse quem Gratianum Subdiaconum, littera *nonsestem* & alia manu subterbentem, apud Brissonium in Formulap. cap. 646. ut *Comitem Palatii*, io Tabulario Casauriensis.

SUBDIACONI REGIONARIIS, disti Romae, qui per regiones urbis diebus stationum Pontifici ministrabant celebranti, qui per manus eorum mucabas vestimenta solemnia, cum sacra facturus esset, ut colligeret Ordine Romano. Amalarium lib. 2. de Eccl. offic. c. 25. *Subdiaconus regionarius tempore sacrificii stat in sacre Domus: ideo necesse est, ut subsequentes necessarii à foris mini-*

lentes quod præditi doctores, & magistri & baccalarii, procuratores, executores vel Subexecutores, &c. Vide Executores.

¶ SUBEXTARE, Eminere. Canonizat. sancti Petri Cælestini inter Acta ss. tom. 4. Maii p. 476.

Parva tamen, quia parvus erat, nō mente Subextans Ut magis eniteat, iussuque in singula subdi.

¶ SUBFARRATUS. Testam. Angeli de Sassen, apud Schannat. in Dicesi Fuld. p. 377. Præfatus Angelus legavit monasterio vestes suas rubricandas Subfarratas, Leg. Subfarratas, vel Suffarratas, id est, Pellitas, Gall. Fourrés. Vide Federatus, Foratus.

¶ SUBFEODARE, Gall. Donner eu arrière-fief. Vide in Feudum, col. 463. Hinc

¶ SUBFEUDARIUS, Gall. Arrière-feudal, qui retrofeudum possidet; in Charta an. 1410. ex Schedis Præf. de Mazaugues: & in alia an. 1475. apud Calmer. inter Probat. tom. 3. Histor. Lothar. col. 279.

SUBFIBULUM, vel Subligaculum, underh prædel, in Glossario Saxon. Elmfrici. [Subfibulum, subligaculum, in vet. Gloss. Sangerm. n. 5nt.]

¶ SUBFLAMEN, τρυγῶν ἀγνῶν, in Gloss. Latino-Gr. Suffulmen emendat Salmat. ad Plin. pag. 233. Vide Sufflomen.

¶ SUBFORNARIUS, Minister furni. Charta Hildefonti Reg. Aragon an. 1187. in Regesto Ludov. Hutini Reg. Francul. 7. ubi de Molendinariis: Non detur de sextario nisi libripice appensa, qui currit in Montepessulano, motumque sint ibi Subfornarii, vel alii nuntii, & propter hoc feratur & referatur pisca & panis ad domum vel hospitium dequoque. Vide Furnarius.

¶ SUBFRAGAMEN, Auxilium, in Glossar. Gasp. Barthii ex Histor. Palæst. Fulcherii Carnot. apud Ludewig. Reliq. Mss. p. 293.

¶ SUBFUGIUM, Refugium. Eberhardi Abbat. Tegernsi. Epist. 14. apud Mabill. tom. 4. Analect. p. 354. Quia aliunde non habemus tam firmum Subfugium sicut in vobis. &c. In Epist. 16. p. 355. legitur Suffugium.

¶ SUBFUMARE, Suffumigare. Gloss. Latino-Gr. Subsumo, ὑποκαίω.

SUBGAMBA, Pars pedis. Vide Gamba 1.

¶ SUBGARDA MONETARUM, Qui sub Magistro Gardaiis quæ ad monetam spectant invigilat. Charta Humberti II. an. 1235. Histor. Dalph. p. 516. col. 1. Mandantes Gardiis & Subgardiis monetarum vostrarum, &c. Vide Magister Monetarum, col. 321.

¶ SUBGILLATUS, pro Sugillatus. Gl. Lat. Gr. Subfigillatus, ὑποσημαίνω.

SUBGLUTIO, Singultus, Mattheo Silvatico: nostris, Souglout.

¶ SUBGREGARIUS, Charta Gerbergæ Regina: an. 959. apud Mabill. Diplom. l. 6. Ch. 139. Exvatus Subgregarius & Cancellarius scriptis & subscriptis. Forte Secretarius, vel familiaris, ex familia.

¶ SUBGRUNDIUM, Pars sedis prominens, qua sillicidia à parietibus atcentur. Laur. in Amalthæa ex Budæo. Statuta Avenion an. 1570. rubr. 7. de Magistris viarum art. 1. Provideant super viis & itineribus & aliis locis publicis, appensis, Subgrundiis, tabulariis, &c. Vide Subrunda & Subunda.

¶ SUBGRUNDIUM, Eadem notione, in leg. municipal. Mechlin. tit. 14. art. 44. Quisq. equam ex suis Subgrundiis sillicidiisque in suum fundum deducit, &c. Gloss. Gr. Lat. ὑπογῆν Menianus, sugrundas, procellum. Vide Grunda.

SUBHASTARE, Hastæ subijcere, per auctionem vendere. Gall. Mettre à l'encan. Subhaster, in Instrum. an. 1406. ex Bibl. Reg. Faust. facit reparations nécessaires, qui après ce qu'elles ont esté criées & Subhastées à rabais, &c. Statuta criminalia Saonæ c. 40. fol. 82. Subhastentur bo-

na, & plus offerenti addicentur. Statuta Montis Regal. fol. 304. Primo statum est, quod gabella salis Subhastetur, & ad incantum vendatur, & detur plus offerenti. Adde Statuta Pallavic. lib. 1. cap. 12. fol. 16. & Saluciarum collat. 1. cap. 26. Utitur Solinus de Thracia cap. 10.

¶ SUBASTARE, SUBBASTARE, Eadem notione. Statuta Cadubrii. f. 52. Ipsa re intromissa senel Subastata & proclamata in platea plebis Cadubrii post tres dies à die Subastationis factæ plus offerenti datur. Obituus. Girald. de Lemovic. fol. 27. Item dicta domus supradicta suis Subastata, &c. Hobemus illam Subastationem in forma.

¶ SUBHASTATIO, Auctio. Charta ann. 961. inter Instr. tom. 2. Gall. Christ. novæ edit. col. 309. Ipsum vero forma componitur iuribus quo sequuntur. Subastationibus mobilium & immobilium que clangore buccine & alto clamore buccinatoris fieri solent. Charta an. 1319. apud Menester. Hist. Lugdun. p. 104. Ordinavimus quod quando piguora videntur ad eridam facta legitime Subastatione, pecunia depouatur ubi partes voluerit concordare. Occurrit præterea in Statutis Montis Regal. fol. 59. & Saluciar. Collat. 1. cap. 21.

¶ SUBHASTARIUS, Sub hasta seu auctione positus. Subballarie possessiones, in Cod. Theod. l. 3. tit. 6.

¶ SUBHASTATOR, Auctionarius, Gall. Tivè Préseur. Statuta Avenion. l. rubr. 14. art. 1. p. 43. Statuimus quod Subhastatores jurent quod fideliter Subhastabunt bona quacunque sibi tradita ad Subhastandum.

¶ SUBHÆDOMADA, Hæbdomada altera. Statuta Capituli benon. Omnes Cepiti tenentur facere hæbdomadam & Subhæbdomadam & dicere primam hæbdomadam. Huc spectant. Statuta S. Capelle Biturican. 1407. ex Bibl. Reg. Vicarius hæbdomadarius & vicarius qui hæbdomade fuerit hæbdomadarius, qui dicitur adjutor &c.

SUBHIRCUS, inquit Papias, Ascelle dicte, quod satorem in quibusdam reddant. Glossæ Græc. Lat. ὑποβῆρας, Subracos, subala, ubi legendum Subhirco. Mamorectus ad 19. Proverb. Ascella, 1. Subala. Guibertus l. 3. de Vita sua c. 22. de Fulmine: In quorundam finis flamma subinnoti, & pilos universos advens, & ascellarum, que Subhirco nominant, sacrementa confragant, pedes ac soleas persudando per extrema progrediunt.

SUBHOSPIARIUS, in Hospitale 2.

¶ SUBHUMATUS, Humatus, Gall. Inbumé. Charta an. 1358. ex Regeio Johannis Comit. Pictavi. in Camera Comput. Cum super eo quod de nostri mandato Stephanus Sierlimlatbonus... in Ecclesia B. M. Deaurate cavaret... ante altare B. M. & indugaret Theodorum Imperatorem ibidem, ut dicebatur, Subhumatum, &c. Vide Subterrare.

¶ SUBJACENTIÆ, Appendices, accessiones, Gall. Apporances, Dependances. Charta Caroli Grassi Imp. ann. 881. in Chron. Farf. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 381. Confirmamus etiam eadem monasterio omnes res que pertinent de curie s. Gebulii seu de curie s. Benedicti, cum omnibus illarum pertinentiis & Subjacentiis. Charta Henrici III. Imp. ann. 1184. ibid. col. 606. Castell. Bucinianum totum in integrum, castrum Parthea cum totis Subjacentiis sibi pertinentibus ut castelli. V. Subpertinentia.

¶ SUBJACERE, Verus s. Irenæi Int. epres l. 2. c. 28. Subjacet ergo hæc responsio Deo. Id est, penes Deum est, soli Deo nota.

SUBICIINIUM. Chronicon Gemblacense: Fecit... stolae, tapetia, & alia, que quantumvis numerentur inter Subicinia, & ejus tamen industria & studio sunt comparata. Ubi editor emendat Subesiva.

¶ SUBICULARI, in Gloss. Lat. Græc.

¶ SUBJECTANEUS, qui alteri lubet, subiectus. Guidonis Discipl. Farfens. cap. 43. Ipse præfatus fra-

ter (portarius) fuit Subjectaneis panem & vinum quovis die deferat.

¶ **SUBJECTI**, Vassalli. Vide *Subditi*.

¶ 1. **SUBJECTIO**, Dicitur de eo quod alicui conceditur & subijcitur. Vita M. S. Winwaloei ex Tabul. Kemperleg. Ex iterum hae memoria retinet quod quidam vir nobilis nomine Cunianus tradidit Subjectiorem atque elemosinam de sua propria hereditate. Id est tria vicaria, &c. V. *Subactum & Subjugatio*.

¶ 2. **SUBJECTIO CANONICA**, Que erga Episcopum à canonibus præfribitur, in obedientia & reverentia, in ordinationibus sacris & consecrationibus ecclesiarum, aliisque similibus posita. Fulbertus Carnot. in Epist. 41. ad Fulcon. Aurel. Episc. Si Abbas s. Benedicti (Floriac) de vestro contemptu culpam suam recogoverit, & illam deinceps Subjectiorem promiserit, quæ vobis canonice debetur; horitor & suadeo ne recipiatis... At si abbas in ransam superbiam iatuverit, ut ipsam quoque Subjectiorem canonicam vobis derogare contendat, &c. Charta Johannis Episc. Aurel. an. 1091. apud Stephanot. in Antiqu. Bened. Aurel. Mss. p. 334. Hæc supradicta concedimus, salvis ceteris consuetudinibus Subjectiorem quam eadem ecclesia matris sue sanctæ ecclesie & nobis, videlicet refectione in vigilia s. Laurentii & synodo & ramis palmarum, &c.

¶ 3. **SUBJECTIO**, SUBJECTIO, pro Suggestio, Querelatio, ultatio. Tabul. Elion. Ad cuius (Præpolic) petitionem fuit Subjectiorem tradidi B. Anaso & ejus monachi in pago Brabantise, in villa Anvinio dicta, ecclesiam unam, &c. Charta Johannis XXI. PP. apud la Faille inter Probat. tom. 1. Annal. Tolos. p. 45. Præfatum Amyricum occasione vulnere prædictorum, à quibus prioris immunitas assertus existisse quancumque vi tormentorum & doloris Subjectiorem sibi factis illa confessus fuisse dicitur, inhumaniter condemnasti.

¶ **SUBJECTOR**, Minister impendis & colligendis tributis destinatus. Charta Humberti Dalphini an. 1299. apud Stephanot. tom. 7. Fragm. Hist. Mss. p. 270. Sini emittunt & franci ab omnium pedagorum, gabella & tributum præstatione, angariis & parangariis que fierent sive imponerentur... à Castellano de Quirieu seu Præposito de Balma & eorum Subjectioribus aliquæ causæ, &c.

¶ **SUBJECTUS**, O temperatio, Gall. Obeissance. Offensionum condonatio rebellibus Carcallonæ incolis à Rege Carolo indulta an. 1383. apud Marten tom. 1. Anecd. col. 591. Assensent velle & optare deinceps persisteret in nostra & nostrorum vero obedientia & Subjectu.

¶ **SUBJECTIO**, Vide Subjectio 3.

¶ **SUBGITARE**, Subigere. Gloss. Lat. Græc. Subigatio, τὸ ἐκκαλεῖν ὑποτάξαι. Ubi Cod. Sangerm. habet Subigo. ¶ **SUBIMAGINATIO**, Signillum imaginem alicujus exhibens. Charta Lierhardi Episc. Camerac. an. 1132. apud Miræum tom. 1. p. 97. col. 2. Ex communicationis sententiam proferimus, atque canonica subjugatione, nostraque subimaginatione hujus nostri decreti paginam confirmamus.

¶ **SUBINDIUS**, Papias: Subinde, frequenter, sæpius, iugeminanter. Subindius, frequenter.

¶ **SUBINTHRONIZARE**, In throno locare, in throno inducere. Charta s. Aldelmi an. 705. inter Acta Ss. tom. 6. Maii p. 78. Ego Adelmuus, postquam me immeritum... in presens officii sedem divina gratia Subintbronizasset. Vide in *Inthronizare & Thronus*.

¶ **SUBINTRODUCTI**, Extranei vocati in Concil. Niceno I. c. 3. quas Extraneos vocant Synodus Carthag. I. c. 3. Hieronimus I. c. 5. Hippolitus I. c. 3. Braccarensis III. c. 5. & Lex 19. Cod. de Episc. & Cleric. quarum commercium & habitationem vitare jubentur Clerici. Concilium Romanum sub Zacharia PP. c. 2. Presbyteri vel Diaconi Subintromitti non debent. Tom. VI.

introducunt mulieres nullo modo secum audeant habere, nisi forsitan matrem suam, aut proximitatem generis sui habentes. Ita & in Concilio Forojul. c. 4. & Romano an. 1059. c. 3. Rotomageni an. 1072. c. 15. Ita perinde Dionysius Exiguus in Codice Canonum Ecclesie Romanæ, & Nicolaus & Alexander PP. c. 5. dist. 32. Confulite, quæ de ejusmodi Extraneis & Subintroducendis mulieribus passim annotantur qui concilia expenderunt, Justellus, Binius, &c. [Is addit Muratorium in Diquilide Synactis & Agapetis inter. Anecd. Græcæ pag. 218. Vide etiam infra *Superinducta*.]

¶ **SUBINVITATORIANUS**, Vide *Invitatorianus*.

¶ **SUBINVOLANS**, Vololus, fallax, Gr. τὸ ἐκκαλεῖν ὑποτάξαι, apud vet. S. Arendi Ioterpretet I. c. 2. ult. edit.

¶ **SUBJORNARE**, Vide *Subjornare*.

¶ **SUBJORNATUS**, Commoratio, Gallice *Sijour*. Charta Massil. an. 1381. Placeat regie majestati vestre præservare vestram civitatem ab instanti (instantis) loquacientia, Subjornati & stationis armigerorum pedum & equitum. Vide *Sejournare*.

¶ **SUBIRI**, Extolli. Charta s. Annemundi apud Stephanot. tom. 5. Fragm. Hist. Mss. Villitici autem aut subvillicis super extollentiam oculorum contra abbatissam si Subiri caperunt aut aliquid indecenti violenter egerunt, &c.

1. **SUBITARE**, Re quapiam insolita & subitanea percelli, expavescere. Cyprrianus Episc. 57. Steterans fortiores, & ipso dolore patientia fisci ad prælium fortiores, ut appareat nuper Subitarii esse, & novæ atque insectæ rei pavore trepidasse. [Guillelmus Foretier de Guill. Vast. Abbat. Montis s. Catharinæ apud Mabilloo. tom. 5. Annal. Bened. p. 631.]

Morte repentina cecidit mox ille catbedra, Ante cubilius sum mors Subitavit eum.]

2. **SUBITARE**, Subito veire ac inperato. Pontius Diacon. in Vita s. Cypriani: Cum ecce Proconsulis iussu ad hortor ejus... cum militibus suis Princeps repente Subitarem: immo, ut verius dicam, Subitasse se credidi, unde etiam posses tamquam improvise impetu mensi semper parati Subitari. S. Eulogius I. 2. Memorial. Sanctæ. 10. Gaudensque multipliciter in Subitatione inperata salutis, &c. Vide *Desubitare*.

¶ **SUBITILUS**, Subtilis, in Gloss. Lat. Gr.

¶ **SUBITUS**, pro Sopsitus, in Chartis Childeberti an. 697. & 703. apud Mabilloon Diplom. p. 480.

¶ **SUBJUDEX**, Judex inferior. Conc. Pist. ann. 1030. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 80. Tunc quidam ex Subjudicibus testatus est patrem suum iudicem fuisse plusquam 70. annos. Vide *Subjussuare*.

¶ **SUBJUGA**, जुग, in Gloss. Gr. Lat. Lignum propendens jugo boum, vel pars ima jugi, in quam boves vel jux venter colla immitunt.

¶ **SUBJUGALIS**, Equus, jumentum. Autor Mamoreti ad 11. Eldre c. 5. Subjugalia, asini, vel animalia jugo apta. Ordericus Vitalis I. 9. p. 731. Subjugalia, mulos & equos, boves & camelos, &c. Infra: Multi ibi homines descenderunt & Subjugales. Matthæus Paris an. 1249. Ad caudam subjugalis traxerunt imaginem Crucifixi, & B. Mariæ, &c. Occurrit non semel in sacris Literis. Gr. 6. 2. 2. 2.

¶ **SUBJUGALIS**, Subjectus. Præceptum Caroli M. an. 789. tom. 1. Capit. col. 246. Ipsi (Deo) tributarii & Subjugale devotio ad d. x. m. Vide *Subjugale*.

¶ **SUBJUGARE**, verbum nec antiquum, nec novum, ajuunt viri docti. Claudianus:

... Nulla est victoria major,
Quam quæ coefferis animo quoque Subjugat hostes.
Rolandinus lib. 6. cap. 6. Voluit Ecclius arcem sui rachim
Esse sem, & alia collata iusta castra suo domino Subjugare. Occurrit deinceps passim. Item pro concedere,

K k 3 tra-

traderet. Acto Episcopos Cenoman. p. 98. *Etiam baronibus ad predictam Ecclesiam ... legaliter Subjugaverunt.* Pag. 160. *Ecclesiasticis ordine Subjugavit.*

q SUBJUGATUS ad rem aliquam affectus, Gal. Obiigit. Ceremonia verus B.M. Deaurate Tolofinistis processibus nichil possunt petere nec debent recipere, sed gratis & sponte debent venire, quia ad hoc sunt Subjugati.

1. SUBJUGATIO, ut supra Subjectio. Charta ann. circiter 1039. ex Tabul. Victoris Massil. *Donat in Subjugatione monasterii Massiliensis, &c.*

2. SUBJUGATIO, Servitium castro, Multatola. Charta Petri Episcopi Salernitani apud Ughellum tom. 7. pag. 501. *Qualemque Subjugationem aut angariam impetare voluerimus.*

SUBJUGIUM, *Humilitas*, in Gloss. Græco-Lat.

q SUBJUNCTA. Vide infra Subvincta.

SUBJUNCTORIUM, Vehiculum in l. 1. Cod. Th. de Curfu publico: quod scilicet ad *subjugum* trahitur. *Malli de castro Subjunctorio privato animalia publica prohibentur.* (S. Ambrosius de Interpellat. Job. tom. 1. col. 660. Et cum pastore dirigeretur gregem, Subjunctorium populi adduxerunt, &c.)

SUBJURNARE, Morari, diem ducere, Gallis *Sejourner*, Glossæ Mss. *Perseverare, subjournare.* Charta Edw. I. Regis Angli. tom. 1. *Monsiifici Angli. p. 1045. Abque omni servitio & natione ... & absque ... canes Subjurnare, domines, vel equos ite vel mitti in exercitum, &c.* Ubi canes subjurnare, est eos per diem excipere, vel nutrire. Philippus Mousketti in Hist. Franc. Mf.

Et li Chevalier qui manient

En la cité, & Sejourneront.

Sic alibi non semel. Vide *Sejornare* & *Sejournum*.

q SUBIUS, Subulz species, qua utuntur pannonum retores, Ital. *Subio* statuta Montis Regal fol. 277. *Nec possit assigni emere vel vendere pannum sive vel babare Subium vel rotam ad tirandum pannos sub pena & damno solidorum 60.*

q SUBJUTTIARE, Juritiam exercere sub alio superiore iudice: unde Subjutiarius dicitur iudex inferior. Leges Norman. apud Ludewig. tom. 7. Reliq. Mss. p. 154. *Disputat & iustitia habuunt vel quilibet Subjutiarius alius qui Subjutiandi homines habere potestatem. Vide Iusticiarius & Iusticiarius.*

q SUBLA, in Subula. Vide in hac voce.

SUBLARDATUS, Nimis pinguedine, quasi lardo factus. Johannes Monachus Bercinanus in Vita s. Bernardi Penitens num 35. *Murbum istum Græco nomine Sarcosus, id est mirisam carnis superabundantiam continet. Quod si vulgariter iuxta Thibonica lingua idioma interpretari volueris, mulierem istam Sublardatam suis fuisse dicere potera.*

SUBLATERALIS, Subditus. Charta Greshmii Regis Dalmatiae ann. 1059. apud Jo. Lucium l. 1. p. 97. *Quin & cella, que in ra est ... hinc Sublateralis obice sine ulla efficitur [Vide Subulatus.]*

q SUBLATUS, pro Tollitur, auferitur. Capicula ad Augium directæ cap. 8. *Est qui presens a d. dicendum post benedictionem Amen non fuerit, Sublatus est portio sua de pota.*

q SUBLATUS, Subditus. Charta Benedicti III. PP. an. circ. 851. tom. 6. Spicil. Acher. p. 406. *Omni Sublatus prelati sui debet imaginem sequendo imitari. Vide Sublateralis.*

q SUBLECTILE, pro Supellectile, in Charta apud Meichelbeck. tom. 3. Hist. Frising. pag. 33. *Donavi ... prator, passena, Sublectilia, vel quicquid utensilium possidere videbatur.*

SUBLEGEREUS, in Fœdere Alsfredi & Godfridi

Regum c. 5. qui fudo se poluit iactare: ex Sax. *Hylder*, quippe syble, est cognatus & consanguineus, & leger, occubitus, seu accubitor, ut vult Spelmanus: unde inquit, Legatos residentes *Legere* vocamus.

q SUBLEMENTUM, pro Sublementum, in Charta Ottonis Imper. ann. 1000. apud Calmet inter Probatores. 1. Hist. Lothar. col. 398. *Silocii divino cultui mancipios alacris bonis & augmentationis Sublementum præbuerimus, divinitus nos remunerati precat dabo credimus.*

SUBLESTIA, Infirmas, tristitia, in Gloss. S. Iulii. *Sublestinus infirmus, tristis.* [Ubi pro tristitia & tristis Gregorio scribendum videtur senilis & senilis.] Henricus Rossa in Herlingsberga:

Per loca pœne fruges, pestem Sublestia sperges.

Vide Festum, & Latino Seriptoras.

q SUBLESTUS, Subditus, in Catalogo Episc. apud Mabill. tom. 4. Anal. c. p. 330.

Advena sua tibi, pœlis, vilissimos, vovores.

Sublestus vestris sum tamen obsequiis.

q SUBLEVARE, Exigere, Gall. *Lever* de tribucis dicitur. Tabul. B.M. de Bono-nuntio Rotom. *Aut aliquam aliam rationem ad ipsos, & iudicis Sublevando & capiendum, &c.* Vide *Levare*.

q SUBLEVITA, Subdiaconus, apud Hetherum in August. Viromand. p. 161. ex Charta an. 1146. & apud Miræum tom. 2. p. 1196. col. 1. ex Charta ann. 1195.

q SUBLIGAMENTUM, Vide Subfultatorium.

SUBLICAR, Cingulum, quo equus subligatur, vel ligula caligæ Glossarium Saxon. *Elfrici Subligar* pearn-gyrd. Joannes de Garlandia in Synonymis:

Subligar est ligula, caligæ quo subligas alio.

q SUBLIGATORIUM, Vide Subfultatorium.

1. SUBLIMARE, Cognitione vel igne purgare, sublimare. Petrus Crescentius l. 1. de Agricul. c. 3. *Sublimare quidem & distillationem quædam dicunt anal.*

2. SUBLIMARE, In sublime ferre, extollere, sublimem facere: Quo magistri equitum ac padum pompa Sublimant, in Cod. Theod. tit. 5. de Curfu leg. 44. Capital. l. 7. c. 43. *Sed quia, Deo auxiliante, per meritum & intercessionem sanctorum servorumque Dei, qui Sublimare & honorare curavimus, &c.* Chron. Pisanum apud Marat. tom. 6. col. 103. *Urbem Pisanam in tantum bonorem non esse Sublimatam, & si satis sufficere, si parum suorum honore contenti fuerint.* Charta an. 1038. ex Schedis Prælat. Marzargus: *Ego Hugo vocatus in sancta sede Dignissimus officio presulatus gratia Dei Sublimatus.* Anst. an. 1553. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. Mss. p. 322. *Ut omnimodo regia sua dignitas fidei huius nostrum animam, personam suam regim atque nomen Sublimandi, &c.*

q SUBLIMATIO, Amplitudo. Chron. Farf. apud Murator. tom. 1. part. 2. col. 628. *Caput negotii modum assiduum absque pœnitudine vidimus interire, ... post illius honoris Sublimationem.* Vide supra Sublimare 1.

q SUBLIMATIO, In Regem inauguratio, Gall. *Coronamentum.* Charta an. 1132. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 282. *Anno ab Incarnatione Domini 1132. Kal. Dec. anno secundo Sublimationis Philippi filii Ludovici Regis Francorum, &c.*

q SUBLIMATOR, Qui alium sublimem facit, alterius proceptor. Salvianus l. 4. de Gubern. Dei. c. 8. *Sublimator (Deus) quia potenter (Abrahamum) dominus fecit.* Capital. 7. c. 142. *Ab iustis & iustis facies, quæ Sublimatores Ecclesiarum & conciliorum fornicum Dei præcoribus auxilium, &c.*

q SUBLIMIS, Sublimis potestatis dicitur Præfatus Prætorio in Cod. Theod. tit. 12. *de Indulg. debet. leg. 6. hisdem titulis Sublimis tribuitur ibidem leg. 8. de Agent. Vide Præfat. Digest.*

q SUBLIMES SCHOLÆ, Theologica, in Chronis. Mau.

Mauritiae. Hæretæ fœdus velus auxilium magnam
Wilhelmum Catalaunensem Episcopum, qui Sublimis
scholas texerat.

SUBLIMITAS, Titulus honorarius Regum, apud
Nicolaum I. PP. Epist. 36. 30. in Charta Caroli Sim-
plicis Reg. Fr. ann. 918. inter Probat. Histor. Sangerm.
p. 1. apud S. Bernardum Ep. 25. 3. &c. Episcoporum,
apud Ratundum Hermianensem libro contra Moia-
num, initio, "Ruricum h. b. Ep. 11. 40. 32. 61. Jo-
anne VIII. PP. Epist. 20. &c. Vide *Sublimis*. 1.

SUBLINGUIUM, *Sublingua*. V. *Sublinguina*.
 SUBLINGUIUM, *Papir*, *Operamentum gurgulionis*,
 quasi parva lingua, quae foramen lingue recludit, ut lo-
 quendi liberius. *Sublinguina*, *foveus* qui sub lin-
 gua sanatur, quasi domus aere clausa sanatur; adeo *sublin-
 guina*. Addit *Uguis*, vel *folium*, vel aliud quod sub lin-
 gua ponitur et canas, ut decipiat. *Gloss.* Gr. *Latin*.
υγυαριον, *sublingua*. Idem *Uguis*: *Sublinguina*,
 locus sub linguae. *Sublinguina* hude habent *Glossae*.
 Arabic-Lat.

† SUBLIPPUS. *Sublappus*, in Gloss. Lk. Gr.

† SUBLOCUMTENENS, Locumtenentis vices agens; Gall. *Souffiteutenant*, in Litteris an: 1558. apud Rymer. ibid. p. 485.

SUBLONES, Ὀρυγίς, θάλασσα ὀρυγίῳ, in Gloss.
Lat. Gr. emendat Casaubonus, θρίξ, ὀρυγίῳ τι.
Sunt autem eidem *Sublones*, hinnuli, cum primum
eduxa iis pedrum pueris.

✠ **SUBLUOARE**, Subluere. Gloss. Lat. Græc.
Subluco. *υπολαίσσω*.

SUBLUCULUS, *தென்மரம்*, பண்டையதென்மரம், பண்டையதென்மரம், in Gloss. Gr. Lat

† SUBMAJOR, Urbis Subpraefectus, cujus dignitas Submajora dicitur. Charta an. 1288. apud Rymer. to. 2. p. 402. *Noverint universi quod ... Submajor, juratus ac communis hominum civitatis Baiouensis, &c. Vide Majores in Major. col. 340.*

SUBMANENTES. Vide *Manentes*.

SUBMANICATUS, *Ligatus manicus*, five vinctus. Glossarii *Ælfrici* Saxonico: *Submanicus*, *Bestifan* gebunden. i. ligatus, vinctus manicus. Lex longob. l. ii. c. 6. §. 7. *Stripsum* comprehendere *præsumpserit*, & *ad causam suam ligatum*, aut *Submanicatum* *adduxerit*, *compensat* fl. 100. Ubi Boerii Glossæ exponunt: *ligatum manicus propriè*. Editio Heroldi p. 135. habet hoc loco *seumaticum*; sed perperam.

SUBMANSOR. Vide *Manentes*.

SUBMANUM FULGUR, ηεραιουβόλου ἔπει κροί τυ-
κτιαντ: in Gloss. Gr. Lat.

SUBMEIES, in Gloss. Isid. *Qui in testiculo mingit*.
In Gloss. Lat. Gr. habetur *Submejulus* hac notione: lo-
cus non succurrit.

Rem tefarcis Graevius in notis ad Glossas Iſido-
ri, ubi Submeles legitur, ex Marcello Empirico lib. de
medicamentis c. 26. Leporis testisuli torrefacti, & ex
vino poti per remedium Submejalis praestati. Ibidem :
Unguei aprugni cuxilli tritique in potione sumiti efficien-
ter Submejalis profunt. Rursum : Urinae propria quan-
tumcumque ignorantia Submejalis efficaciter offertur.

♂ SUBMEN. Vide Subventrile.

¶ SUBMENTUM. Vide *Summentum*.

SUBMERGIUM, Pœna submerfionis, dim fatis
in ufa. Florarium SS. apud Bollandum 3. Jan. Tandem
Submergion adjufticatus, ... in mare prapitatus, illu-
fit: *mentemque confummatum*. Eiusmodi pœnae submer-
gion mentionem agunt non femel fcriptores: Agobar-
dus lib. de Gradine c. 18. *Propter quam confum multos*
comprehendit eundemque ... *plerique uero confum* ... *rebu-*
tis in flumen profecti atque necatos. Chartæ ann. 1390.
in Tabulario Infulismodi Camere Comput. Parisienf.

Si suspendi debeat condemnatus, adductus ad furcas proximiori loco ubi fiat condemnatio per eisdem, vel se comburi vel submergi debeat, in loco viciniori fiat. Wilhelm. Armoricus h. Philipp. de blasphematoribus, pag. 102.

*Sicut qui legem fuerit transgressus eandem
Quinq[ue] quater solidos teneatur solvere Christi*

Puuperibus, ut flumines faciat uti in urbe.
Annales Colmarientes an. 1302. Virum frater Scav-
riorum in facies Sub mergit. Charta Sigismundi Imp.
 an. 1372. in Probat. Hist. Sabaud. pag. 130. *Concedentes*
tibi nobilitatem auctoritate plenam. a. affusis et ro-
bore fraterum laqueandi, judicandi, et piratas maris
Submergendi, iuxta sacrorum legum Canonum et ju-
ris communis sacras diffinas conditiones. Vir Inno-
 centius VI. P. De quibus idem Pape justissimis fatis ri-
 gidum flosi mandavit, *si quid natus esset, etiam qui*
se nobilit affumebat, et quaque appareret sacris magis-
tratus, Submergi fuerunt, aut alias modoendi. S. A.
 Ad Lactantium de Mortibus persecutor. tu. 13. Alber-
 tus Argentin. p. 15. Albertum Suedenstem a. n. 1163.
 Abullargium in Misor. Dyuettarium p. 162. & O-
 ctavianus de S. Gelasio in Viridario honoris, de Carolo
 VII. Rep. Franc.

*Et pour ce Remo son pouvoir limiter,
En champ de Fleureu fust décapiter,
Parcelllemaux jeter en la rivière
Fist cinq ou six, par quoyon peut noter
Que sa puissance estoit fort singulière.*

Vide Radulfum de Hengham in Summa parvac. 3. 30.
Fortescutum de Laudibus legum Anglie cap. 35. Mon-
streletum i. vol. cap. 265. & alibi, Meurissimum in
Prefat. ad Hist. Episc. Metens. p. 17. & supra in Foss.

¶ SUBMERSUS, *ὑποβυχθῆς*. Gloss. Lat. Græc.
In Sangerm legitur *Summerfus impossu*.

SUBMILITONES, Vassalli. Tabul. Abbat. Coh-
chenlis in Ruthenis ch. 15. *Conferunt etiam ad dillum
eius & factum principes amborum Castrorum, sive Sub-
militones, pauperes, divites, nobiles, ignobiles, &c.*

¶ SUBMINISTRATIO. Auxilium, subsidium, apud vet. S. Irenzi interpretem in Praefat. ad lib. 1. n. 3. ubi Irenzius habet, *ἐπιδοῦν*, quod proprie viaticum auxiliumque viz sonat.

SUBMINOR, Minoris pretii. Vide supra *Plum-*
sium. *Galnabis*.

¶ SUBMINOR, Parum minor. Charta Rudendi
Episc. innot. Conc. Hispan. tom. 3. p. 180 Calices urgen-
teus exaratos tres, ex quibus unum Franciscum & co-
rum daretis. Et quatuor minores Schismaticos.

¶ SUBMISSARE. Gloss. Lat. Gr. *Submissio*, *Submissio*. In Sangerman. *Submissio*, Leg. *Submissio*, vel *Summissio*.

¶ SUBMISSIO. *Submissio* Curia, quæ olim *Curia Camera* dicebatur, ex Statutis Provinc. l. a. c. 3. p. 128. edit. 1688, jurisdictionis species quæ etiam hodie obtinet in Senecalthi *Provincia*, non ambilis ea quæ apud Montempeffulanum *Parvi sigilli* nuncupatur; à verbo *Submisse*, quod idem atque *Obligat* sonat, ducta, *ut videtur*, vocis originem. Vide Margalerum & Mourgue in eadem Statuta.

¶ SUBMISSIO, Statutus, definitus. Charta an.
1237. Apud Rymer. to. 6. p. 44. *Quæ per concilium iudicis
domini Regis Angliæ & prefatos Prælatos & Nobiles
dicti regni Scotiæ, ac procuratores nostras superdictas,
vel eorum quinque, vel quatuor tractata, ordinata,
concordata, Submissa, jurata, renunciata & facta fue-
runt. &c.*

¶ SUBMITTENTES PERSONÆ. Vide *Summitantes*.

¶ SUBMOLINARIUS, Minister molendini. Tabular.

bular. Brivat fol. 198. Molinarii & otros Submolinarii, & tres partiones, &c. Vide in Molina.

SUBMONERE, **SUMMONERE**, Citare, vocare, Gallis *Sommer*. Leges Edwardi Confess. & Guillelmi Nobi c. 1. Rex Anglia Guillelmus... fecit Summoneri per universos Anglia Consulari universos Anglos nobiles, sapientes, & sua lege eruditos, &c. Adde cap. 10. 35.

SUBMONERE ad exercitum, in Consil. Sicul. lib. 2. tit. 20. Brompton ann. 1178. Et postea Summonere fecit Comes & Barones Normannia per literas suas, quod essent ad eum apud Argentoum in Festo Sancti Dionysii equis & armis parati, secum in suo servitio remanendi. Matth. Paris ann. 1242. Ite etiam militare subsidium per provincias sibi subditas, quale solet Francia fundare, edicto regali communiter convocari, & civilium communitatum legiones ad Submonitionem regiam alacriter animari. [Tabul. Vindoc. an. 1048. Ipsas consuetudines donas Gaufridus Comes, vel exceptio Submonitione pro pratio in adversariis, vel castro faciendo 10 marcbia.] Le Roman de Garin Mi.

Mandez noi homes jans prendre nul respis,
Qu'il n'i remagne qui armes puiſſit soſſir,
Ser Semonnez qu'il vos viengent servir
Ci qui de vos vodra terre tenir.

Alibi:

Ves s'en Fromond, Semoine ſou barnage.
Formula Submonitionum militarium antiqua habetur apud Frotharium Tullenem Episcopum Epist. 25. recenſior in Regello 10. 12. & 36. Philippi Pulcri Regis Franc. Chartophylacii Regii, quam hic damus.

Philippe, &c. Pour cause certaine & necessaire, qui touchet l'Eſtat, de nous & de tout nostre Royaume, nous vous mandons & commandons, que vous veniez sans nul deſſus juſſifiaement appareillez en armes & en chevaux ſelon vostre eſtat, & ſelon ce, que nous devez, & en outre ſi juſſifiaement, que nous nous en devons tenir pour bien payez, ſoiez à Arraz à ceſſi premieres jour de Juing prochain venant, pour faire & accomplir diligemment, ce que vous ſera commandé & enjoint de par nous. Donné à Paris le lundy emper l'Invention ſainte-Croiz l'an de grace 1302.

Philippe par la grace de Dieu Rois de France, au Baillif Conſultant, Salut. Comme nous par nos lettres pendans l'avoir autrefois mandé, que tu, les Provoins, Evêques, Abbés, Chapitres & autres perſonnes d'Egliſe de la Baillie, qui oſſi, chevaucie, & quelque autre maniere de ſervice nous devours, priaſſiez & requiſſiez de par nous, & avec ce les ſemouſſiez, que il as oclares de la Nativite ſaint Jehan Baptiſte nouvellement paſſſez fuſſent à Arras en armes & en chevaux ſi juſſifiaement comme il devoient, & come à cheſcun d'eux appartenroit, pour nous servir, & aler avant avec nous en la beſoigne de noſtre guerre de Flandres, ſi come lo fait le requier; nous veaus que à ladite Oſſave ne perions avoir la gent que exidons & entendions à avoir, & qui pour aucunes cauſes appareſſant de ſervel, avous ſermo propos de eſtre audit lieu à la quinzaine de la dite Feſte ſaint Jehan, & encore pluſloſ, ſe nous onques pouvons; car des lo jour dui nous ſomes à la voie de nous ſtraire cele part pour pouſſuivre le fait de noſtre dite guerre le pluſloſ, & le plus baſtivement, que pourons à l'aide Dieu: & mandons que tu baſtivement, & ſans point de delai lo requieres dorechieſ, & priez de par nous, & à ce les ſemont ſi eſtroitement comme tu pourras, & ſi celi à ladite quinzaine ſans nulle ſaue ſoient avec nous ſi conciel devours audit lieu en armes & en chevaux & autrement aſpareillie comme à eus appartient, en maniere que nous ſoies tenu à eus ſouſſervi mais & ceul mandement & ſemonce ſait à leur juſgier eſquieu

nous avons haute Juſtice, ſai faire cette ſemonce, & ceſt mandement par les Prelas deſſusdits. Donné à Paris le Meſcredi après la Feſte ſaint Pere & ſaint Pol l'an de grace 1304.

Au Pievoſt de Paris ſalut. Nous te mandons & commandons, que tous les nen nobles de ta Pievoſte, qui ont la value de cent livres parſis en meubles, ou de deux cents livres de tournois en meubles & en heritages tous enſemble, ſemont & contraing, ſi come tu pourras plus que ſans nulle dilation ſoient à la quinzaine de la Magdelaine prochain venant à Arraz, barni & appareillie pour faire noſtre ſervice, ſi que nous nous en devons tenir pour bien paie.

Au Baillif de Senlis, ſalut. Comme nous l'avons mandé par vos autres lettres, que tous ceul de ta baillie, qui de toi tiennent en ſe, qui ont la value de 100. l. de rentes à tournois, de quelque Seigneur que il tiennent; ſemouſſiez que eſtier come il nous ont, & ſus quelque il ſe pevent meſſaſſe vers nous, ſoient à Arraz à la quinzaine de la Magdelaine en armes & en chevaux appareilliez, de nous ſervir en noſtre beſoigne de Flandres, & ſi garni & arde que nous en devons tenir pour bien paie, & que nous en ſachions gré; eacore te mandons nous & commandons, que tu le dit mandement ſaces & accompliſſes bien & diligement, & tous Chapitres, Abbes, Priours, & Couvents, Eglises, & Commun de ta Baillie, qui aucun ſervice nous doiront faire, & à toute autre maniere de gent, quelque ils ſoient, & come que il ſoit encore contenu eſdites lettres, que tu ſeiſſes generalement eſtes par toute ta Baillie qua toute autre maniere de gent, ſoit Gentils hommes ou autres, ſoient garnis & appareilliez en armes & en chevaux ſelon l'eſtat de cheſcun, en ſele maniere, que ils ſoient preſt & garui de faire noſtre ſervice touteſois, que nous leur ſerons ſavoir. Le devants celi & comendement general ſait bien & diligement faire & accomplir, ſelon, que il eſt contenu en voſtres lettres. Complures alie ejuldemſere tenoris habentur nobilium ſubmonitiones in hiſce binis Regellis, de quibus præterea in voſcis Joſſit, Herbardaunum. Tantum obſervo, Barones in rancia per proprias Principis litteras ſubmoneri ſolitos, quod attigimus in Elogio Joannis D. Joſinville p. 19. Vide ſtatuta Delphinalia p. 39.

SUBMONERE pro feſto faciendo vaſſallos ſuos poſteant itidem Domini capitales, ut colligitur ex Charta ann. 1210. ex Tabul. Corbeienſi: Si dicitur Vicecomiti, ego cum uxore mea per octo dies ſecum ad euſum meum deſeo remanere. Eadem habentur in Charta ann. 1240. ex eodem Tabulario.

SUBMONERE, In juſ vocare per apparitorum, implacitator, citare. Quoniam Attachamentum c. a. eſt auſem Summonito, certi diei & loci exhibitio, partiſus ſulla ad dieu, legale. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 41. Qui reſident eſt, ad domum ſnam ſubmoneri debet de quolibet placito cum teſtibus. Ad reſum Summoniri, c. 2. 55. Sugerius in Ludovico VI. c. 2. Nec mora, quin præſatum Burchardum ante Patrem Caſtro Pincio ſubmonitionum coegerit. [Charta Philippi Aug. ann. 1194. pro Atrebat. Nulla iura pacem civitatis maues ſubmoneri debet, niſi per ſcabinos, & ſcabinos non poſſunt contradicere quin eant cum juſtitia noſtra, quoadcumque eos ſubmonuerit, ſed juſtitia debet eſſi dicere cauſam ſubmonitionis, an ſit rationabilis, nec ire debent, niſi ſit rationabilis. Rationabilis, in Privileg. habitatorum de Communes ann. 1364. inter Ordin. Reg. Franc. to. 4. p. 53. ſi enim legendum videtur pro Aſſemoure, uti editum eſt.] Paſſim, de iis ſubmonitionibus multa habent Bracton. l. 1. tra. c. 6. Heta. l. 6. c. 6. Regiam Maſtatem l. 1. c. 6. Quoniam Attachamentum c. 2. 3.

c. 2. 3. Bellomanerius Mf. cap. 2. Butelerius in Summa Rurali l. i. c. 3. Vetus Conſuetudo Normanniz cap. 61. [Gallaodus de Franco alodio p. 247. a 18. Altaſerra de Ducibus p. 318. 320. Choppin. in Conſuet. Aodegav. c. 46 p. 450. &c. Vetus Poeta Mf. ex Bibl. Coiſlin. nunc Sangerim.

*Li juges dis qu'il a meffais,
Celui a fait Semondre à plaisir.
Ajour que cil estoit Semons
Qui devoit faire son reſpons.]*

Vide Placitum.

In controverſiis, que inter ipſos Pares enaſcebantur, reum Dominus evocabat per pares ipſos, ſeu vaſſallos, qui judicio intereſſe debebant. Affiſſiz Hieroſolymitanz Mſſ c. 223. Comment. *Où le Seigneur peut & doit faire Semondre ſes hommes du ſervice, qu'il lui doivent. Se ſont les manieres, ſelon ce que à moy ſemble, & ſoyent ores, coment les Seigneurs peuvent & doivent faire Semondre leurs homes du ſervice que ils li doivent, & que il les en peuvent faire Semondre, mais que il aie courſe là où il les Semont. Ce eſt àſſavoir de ſes homes, ou plus, & le peuvent faire Semondre par trois de ſes homes un en ſon leue, & deux comes court ou bien par ſon banier. Et c. 225. Le Seigneur peut encore Semondre lui meſme ſon vaſſal, & en ce cas il le doit faire devant deux de ſes homes, ou plus, pour ce que il à recours de Contrs, ſe meſtier li eſt. Re Roman du Renard Mf.*

*Sire, pour ce devant l'eſgarr
Deuſſiez Semondre renard
Par an de vos Pers, & mander :
Ne deuſſiez pas commander,
Faire Semondre par garçon
Tel Chevalier, ne ſel Baron.*

Exſtat complura huiusce moris exemplâ in Tabulis & Hiſtoriis Francis, ex quibus inſigne eſt illud, quod reſert auctor Chronici Flandrici c. 33. ubi ait, Regem Angliz Eduardum ſubmonitum fuiſſe à duobus Parisiis Francis, Episcopis Bellovacenſi & Noviomenſi. Quando *le Roy de France oit les nouvelles & complaintes, qui de ſous lez venoient des gens le Roy d'Angleterre, moult en ſu irâ. Si manda tantost les Pers de France, & leur montra les injures, que le Roy d'Angleterre lui faiſoit, & les conjura que drous lui en diſſent. Et les Pers jugerent qu'on envoia deux des Pers au Roy d'Angleterre. Tantost on y envoia l'Eveſque de Beanaiz & l'Eveſque de Noyon. & ne finirent, ſi vindrent en Angleterre, & trouverent le Roy en un ſien Chaſtel, qu'on appelle Windſore. La lui baillèrent lettres lettres, & lui dirent, Sire, les Pers de France ont jugi, qu'on vous adjourne ſur les demandes, que le Roy de France vous fait, & nous, qui ſommes Pers de France, vous adjournons, & que dedans 40. jours venez reſpoudre à ceste choſe. Aliud exemplum antiquius ſubmoitionis per Pares hic damus ex Tabulario Campanie, quod in Bibliotheca Regia ſervatur fol. 139. & 112. ex quo cujuſmodi etiam fuerit Parium Francie judiciorum ratio, cuivis colligere liceat. Gnillermus D. G. Cathalaunenſis Episcopos univerſis, ad quos preſens ſcriptum pervenerit, in Domino ſalutem. Noverit univerſitas veſtra, quod cum dilecta & fidelis noſtra Blancha Comitissa Campanie citata eſſet per Ducem Burgundie, M. de Montemaventurienſis, & Willelmum de Barris, ut ires in Curiam Domini Regis juri paritura ſuper querela quam Erardus & Philippa, que dicitur uxor ejus contra eandem Comitissam & Th. ejus filium proponebant : & ſuper eo, quod idem Erardus & eadem Philippa petebant à domino Rege, ut ipſe Rex reciperet homagium ejusdem Erardi de Comitatu Campanie, ſicut inde tenens fuerat quondam Comes Henricus, quem ipſa Phi-*

lipa patrem suum eſſe dicebat: tandem apud Meledunum in preſentia D. Regis conſtituti predicta Comitissa Campanie & Th. filius ejus ex una parte, & predicti, Erardus de Brena & Philippa ex altera, requirerent ſuper hoc ſibi fieri judicium, judicatum eſt ibidem à Parisiis Regni Francie, videlicet à venerabili patre noſtro A. Remenſe Archiep. & dilectis fratribus noſtris Willelmo Lingonenſi, Pb. Belvacenſi, St. Novamenſi Episcopis, & ab Odone Duce Burgundie & à multis Episcopis & Baronibus Regni Francie, videlicet Altiſſidorensi, R. Carnutenſi, G. Silvanenſi, & J. Lescovienſi Episcopis, & Willelmo Comite Pontivi, R. Comite Drocarum, P. Comite Britannie, G. Comite S. Pauli, Willelmo de Rupibus, Senefcallo Andegavenſi, Willelmo Comite Joigniaci, J. Comite Bellomontis, R. Comite de Alençon, audiente Domino Rege & judicium approbante, quod homagium Erardi de Brena vel Philippa ſupradicti de Comitatu Campanie nullatenus recipere debeat, quamdiu ille, qui ſaiſitus eſt de feodo per dominum feodi, velis & paratus ſis juri ſacere in Curia Domini Regis, & proſequi, quia uſus & conſuetudo Francie talis eſt, quod ex quo aliquis ſaiſitus eſt de aliquo feodo per Dominum feodi, Dominus feodi non debet alium recipere in hominem de eodem feodo, quamdiu ille, qui ſaiſitus eſt de feodo per dominum feodi, velis & paratus ſis juri ſacere in Curia Domini feodi, & proſequi. Et quia Comitem Th. patrem iſtius Th. per aſſenſum Baronum regni Francie nullò contradicte recepit Dominus Rex in hominem de Comitatu Campanie & Brie, ſicut pater ejusdem Comes Henricus inde tenens fuerat, & poſt deceſſum dicti Comitis Th. recepit Blancham Comitissam de eodem Comitatu in ſeminam ſuam ſicut de baillio, & poſtea Th. filium ejus, ſalvo baillio matris ſue, de eodem Comitatu in hominem recepit nullò contradicte, de jure non debebat Dominus Rex diſſaiſire B. Comitissam vel Th. filium ejus de Comitatu Campanie & Brie, quamdiu parati eſſent juri ſacere in Curia ipſius Regis, & proſequi. Et ipſa Comitissa coram Domino Rege, coram nobis & coram Barenibus regni ſuper obſit. Hoc autem judicium predictum conſeſſerunt predicti Erardus & Pb. & ex die, quia iſtud judicium ſactum fuit, nihil amplius queſierunt à predicta Comitissa Campanie & ejus filio & ſic ſine die receſſerunt. In cujus rei teſtimonium preſentes Litteras fieri precepimus ſigilli noſtri maxime roboratas. Actum Meledunum. Dom. 1216. menſe Julio [Vide in Par. col. 133.]

Interdum etiam ad ejuſmodi ſubmoitiones adhibebatur Milites, non Pares, quod ex Areſto dato Parisiis an 1224. docetur, in quo hæc habentur: Cum eſſet conſentio inter Iobannem Comitissam Flandrie ex una parte, & Johannem de Nigella ex altera, idem Iobannes appellavit Comitissam de deſeñ ad Curiam Regis. Dominus Rex ſecit Comitissam citari coram ſe per duos Milites. Comitissa ad diem comparens, propoſuit ſe non ſufficienter ſuiſſe citatam per duos Milites, quia per Pares ſuos citari debebat: paribus appoſitionibus ſe ſuper hoc, judicatum eſt in Curia Domini Regis, quod Comitissa ſufficienter & competenter citata per duos Milites, & quod tenebat & valebat ſubmoitione per eos facta de Comitissa. Edwardus I. Rex Angliz & Dux Aquitaniæ ſubmonitus fuit à ſenefcallo Petricorensi & duobus aliis Militibus ad Parlamentum Regium 20. poſt Natalem Domini die ao. 1293. reſpondit, reſponſurus de aliquot exceſſibus ac forſis factis. In Tranſactione ita iociter Carolus V. Regem Franc. & Philippum Ducem Aurelianenſem pro iudgem Ducis apanagio, meoſe Januario 1366. exaratum legitur, Ducem ſubmonitum fuiſſe per Comitem Bononiæ & Comestabulum i. rancie: in Reſpecto Olim, fol. 57. Id olim juris ſibi arrogavit Erclati Normannici, ut quo-

ne quoties per Regem ab apparitore regio citantur ad
submonerentur, si quantum Militeribus compensis esse
deberet: Quod quoties citantur Episcopi, cum servien-
te Regis interuent quatuor Milites, ut possint ferre
ordinationem de citatione facta; aliter vero ad citationem
venire, nec, si venerint, respondere coguntur. Immo-
nissimum enim fuisse, ut dicebant, quod afferente (ser-
uiente Regis) se citasse Episcopum, compelleretur Episcopus
vel emendare prelatum anquam de fidei, vel iura-
re, sicut faciens alii, se non fuisse statum. Quapro-
pter Regem rogatur, ut hac consuetudo deinceps sel-
varetur: quod statutum a Rege fuit in rebus, que Ba-
roniam tangerent solummodo: Interitus quatuor Mi-
lites, quando citantur Episcopi super rebus pertinen-
tibus ad Baroniam. Inter inquisitos terminatos Parisiis
in Parlamento B. Martini bachel. ap. l. 4238. Aque le
relatum in veteri Confluent. Normann. c. 61. Les Ba-
rens deuoient estre Semons par le Baillis, ou par le Vicom-
te, ou par le maistre Sergeant, par deuant quoy le Cheua-
lier a mouins; qui pussent porter sermoynage de la se-
mouance.

Quod vero dicebant Episcopi in bonefissimum fore,
ut servienti Regio fides adhiberetur, submonitionem
à se factam asserunt, non vero Episcopos dearguantibus,
Assilæ Hieropolymitanæ c. 23. id statuit; si
Banierie, (Le Banier) seu apparitor, Baronem alique
de servitio suo submonuerit, & is defecerit, Ba-
nierio submonitionem factam à se asserenti fidem ha-
bendam: *Le Banier en doit estre creu, je le dis, que il
l'a Semens: & se lui dit par la foi, que il doit au Sei-
gneur que le Banierus ne Semensit de cette foysonce, si com
il dit, & attaint en est quite, ou se non il pers son fir.*
Hinc forte natus apud nos praverbum: *Sergent à Rey
est Pers à Comse.*

Ceteri etiam Barones Francie simile sibi jus asserere conati sunt, ut non nisi ad militibus submoneretur. Super eo quod quidam Barones Dom. Regis applicabant quod domines & subditi sui eos a iuramento coram D. Rege per gentes Regis, sed potius per ipsos. respondisse quod domini Rex tunc non faceret, nec hoc venerat facere, nisi vellet. Inter Judicia, Consilia & Archiepiscopi exordita in Parlamento cum oleo an. 1276.

Exdemestate Episcopi, qui sibi invicem Pares dicuntur, Iudicij in v. Parlatudis, non nisi à paribus Episcopis iudicari a quo adeo submoneri poterant. Nuta sunt. quæ de Nestorio Patriarcha CP. & Discepro Patriarcha Alexandrino habent Asta Conciliorum Ephesini & Calahedonensis, quos ab Episcopis ad ea Concilia citatos & submonitos narrare. Vide Liberata Diac. c. 15. & Joannem VIII. PP. Epist. 275. Libellus proclamationis Rothadi Episcopi Suffoniensis ap. 463. *Tunc tres Hincmarus Archiepiscopus Episcopos ad se misit, mandans ad Synodum spemum sine mora convenire.*

Id denique juris sibi quàm asseruere Francisci Prælatus,
Regem Ecclesiarum vasallos per suos officiales submu-
nere non debere; sed per Ecclesiasticorum officiales
inter articulos Regi Philippo Pulcro oblatos sub egi-
tum anno. 1566. a Francisc Prælati pro auxilio pecunia-
rio pen bello Aquitanico & Flandrensi, hæc habebatur:
Verum cum temporibus vestris in hominibus Ecclesiarum
quadam novitas sibi induit, videlicet quod ad exequijs
vestros Flandria ac Walonia ire, vel mitti vel se regimere
per vestros Curiales aut homines suos compelli,
sacrisduminaue vestre hanc & præsentiones in ter-
ris Prælatorum ipsorum sine voluntate, mo eiam cogere
voluntatem eorum, quod nunquam alias antea his
temporibus factum fuit, supplicamus supradicti Prælati
concedi Litturas regias, quæ per præmissi vestro tem-
pore innovata Ecclesiis, vel eorum hominibus prajudi-

ei^{us} nullum fiat, & quod à similibus cessabit in fu-
turum. Charta Radulphi de Balgentiaco ann. 1085. in
Tabularii Vindocinensi fol. 193. Nullum facere ire in
hannam, vel corpem, sive aguinum, (preterquam
in aliquot casibus ibi expressis,) & hunc quidem non per
Praepositum suum aut vicarium suum submonachibus homi-
nibus monasterio; sed monachis tantum dicitur, ut ip-
sorum de servientibus suis homines faciant submonere.

¶ SUBMONITIO, In juscitatio, vocatio. Charta Ludovici VI. Reg. Franc. an. 1123. in Hist. Blefens. pag. 95. *Annuitis quod illi Submonitionem, vel falsum clamorem non eperant.* Litteræ Caroli V. Reg. ann. 1367. c. 5. Ordinarij. p. 73. *Quodque dictus Major habeat omnes Submonitiones hominum baille sue ad rem.* &c.

¶ *Summonicio*, in *Chariaapud Madex Formul. Anglic.* pag. 12.

¶ **SUMMONCIN**; Eadem notione, in Charta Richardi Reg. Angl. Locus est in *Supraffice*.

RESUMMONIARE, iterum summonere, in Flecta
L. I. C. S. S. 20.

¶ RESUMMONITIO, Iterata submonitum. Vide *Biens* in Nomolex. Anglic.

SUMMOZA, pro *Submensurione*, in Charta Roberti Guiscardi, apud Baron. an. 1093. v. 20. Et in Curia ipsius monasterii per ejus Summozam veniunt ad justitiam faciendam.

SUBMONITOR, Gallis *Semoneur*. Κλητήρ, apud Harpocratem, κλητήρις ἐστὶ ἀνδρὶς δι' ὃν ἀγὶς τὰς δίκας προσκαλεῖται: ἐστὶ δὲ δικαστικὸν ὄνομα. *Legalis Summonator*, in Regiam Majestatem. l. c. 6 §. 2. Tabularium Vincenense: *Per ordinarium Summonariem apud Curiam vocatus*. Breve Iudicarium apud Littletonem sect. 234.

*Es quod summonneas epi per bonos Summonitpres, quod
fiat coram iustitiariis, &c. { Summonitores ordinarii,
legales, boni: Summonitores scaccarii, apud Kennet.
in Gloss. ad calcem Antiquit. Ambrosden. } Li Sumi-*

nour, in Legibus Normann. Will. Noshi c. 45. Affixe Hierosol. Mill.c.78. Les 3. Sempaneurs doivent querre celui de quoy l'on s'est clamé Infra: Si requiert & commande à la Cour, que elle li connaisse, se il est atteint du

marie, & se les Semmonnoir ont respecté en la cour, que
ils avoient faict la semonce. Adde c. 215. & seq. & 223.
apud Belloum acrium in Conseruadine Belvaccosi ca-
pituli 2 inscribitur des semonces & des Semmonnoirs

Cantori. Vide alia notione in *Submonere*.

¶ **SUBMONTORIUS**. Vide in *Submonere*.

¶ **SUBMUNTORIA BRACHIORUM**, Axillæ, Gall. *Aisselles*, l. pro *Submatoria*. Sebasti. Perusinus in Vita B. Columbæ Reatinæ tom. 5. Maii p. 392. *Eorum alius domum rediit cum magnis febribus & glandulis in Submuntoriis brachiorum*.

¶ **SUBMURMUR**. Vide *Sublinguim*.

¶ **SUBMURUM**, vel *SUBMURUS*, Prælium, quod est ad urbis muros. Chron. Farfense apud Murator. 2. part. 2. col. 481. *Item in Submuro civitatis Reatinae & ad sanctum Georgium, terram & vineam, & medietatem molini majore, &c.* Vide infra *Suburbanum*.

¶ **SUBNEMUS**. Vide *Subseus*.

¶ **SUBNERVARE**, Willelmo Britoni in Vocabul. ML. est nervos populi succidere. Tunc equus Subnervatur, cum nervi populi præcendantur. Veredes truncantur, in Anonymo Valesiano de Constantino M. pag. 471. Gloss. Gr. Lar. *Subnervare*, *νῆς πρὸς τὸν ὄνυχον*. Ignotus Casimirus c. 9. *Post dies aliquot sunt Subnervantes equos navigare caperunt*. Occurrit in Josue c. 11. 2. Regum c. 8. & 1. Paralipom. c. 18 [apud Terull. adv. Judæos cap. 10. & Apuleium in Apologet.] Vide *Expediare*, & *Scagretare*.

¶ **SUBNOTARE**. Charta Caroli III. an. 903. inter Probat. Hist. Sangerm. p. 21. *Ernustus Notarius ad vicem Alerici Episcopi Subnotavit*. Quæ formula hæc longe usitatiores respondet: *ad vicem N. recognovit*.

¶ **SUBOBSTITUS**, Testus, opertus. Vita S. Mariz. Egypt. to. 1. April. p. 85.

Sua gradum fuit, manibusque Subobstia dixit.

¶ **SUBOCULARE**, Pars, quæ subest oculis, Græc. *σποδία*. Joannes Diaconus in Vita Gregorii M. l. 4. c. 84. ubi describit vultum ejusdem Gregorii: *Fronte speciosa, alavis & longis, sed exilibus superciliis, oculis pupilla sulvis, non quidem magnis: sed parvis, Subocularibus plenis, &c.* Subocularis vena, apud Vegetium l. 4. Artis veterin. c. 4.

¶ **SUBOFFICIALIS**, Officialis vicarius. Honorii IV. PP. Statuta pro regni Neapolit. incolis an. 1285. apud Raynaldum n. 45. *Subofficiales non capiant animas depuata ad centumulas*.

¶ **SUBOLA**, Vasconibus, Regio sylvestris, ex Valesio in Notit. Gall. p. 535. col. 2.

¶ **SUBOPERARIUS**, Qui operibus publicis sub Magistro operum vacat. Constitut. Eccles. Valenr. inter Conc. Hispan. tom. 4. p. 191. *Suboperarius ecclesiæ non possit recuperare aliquam annuatim ex beneficii subcantibus, nisi in presentia domini operarii canonici. Vide Operarius*.

¶ **SUBORTIARI**. Concil. Rotomag. ann. 1231. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 181. *Nec procurabis (Advocatus) quod falsitates vel Subortarii, seu falsa instrumenta in causa sua producantur*. Ubi legendum puto, *quod falsi testes vel Subortarii*.

¶ **SUBPEDIRE**, Baculis subnixus gradi. Miracula S. Roberti tom. 3. April. p. 332. *Juvenis quidam ... crux nec pedem igneo morbo ardente amissit, et vero cruris manu ferens, Subpediende baculis Casa Dei venit*.

¶ **SUBPEDITARE**, Vincere, superare, quasi sub pedes ponere. Will. Wyrcester. Anecd. ad calcem lib. nigri Scaccarii p. 530. *Magnus Ethelstanus Wallenses Subpediavit*. Litteræ Henrici VII. Reg. Angl. an. 1502. apud Rymer. tom. 13. p. 39. *Eosque capiendi, Subpediandi, & iucacerrandi, &c.* Vide *Subpeditare*.

¶ **SUBPEDITATIO**, Contemptio, despectus, Gall. *Mépris*. Deposicio Guillelmi Carallani ex Bibl. Reg. Credo quod vos sciat quod à Gallis multa sedia, vituperia & Subpeditationes sustinimus.

¶ **SUBPELLICIUM**, ut infra *Superpellicium*, Constitut. Canon. Regular. Monast. Sancti Jacobi de Monteforti apud Marten. part. 1. Collect. novæ p. 307. *Qui cum veneris, insubetur Missa. Et notandum quod in Subpellicis privatis diebus ministrare serviant*.

¶ **SUBPERTINENTIA**, Appendices, Gall. *Appartenances*. Charta Ludovici Germanici, apud Ecardum in Orig. Habsburgo-Anstr. col. 109. *Cum omnibus sibi Subpertinentiis, tam mancipiis, quam prædiis*. Vide *Pertinentie* & *Subjacentie*.

¶ **SUBPHRAGIUM**. Vide in *Supragium* 6.

¶ **SUBPLACITARE**. Vide *Placitum*, col. 531.

¶ **SUBPORTULANI**, Tributorum excoctores. Constitut. Frederici Reg. Siciliæ c. 32. *Jubemus... quod ipsi credentarii, notarii, & particulares Subportulani exerceant officia ipsa per se personaliter, non per substitutos eorum*. Vide *Portulani*.

¶ **SUBPOSITORIUM**. Glossæ Græc. Lat. *σποδία*. Scabellum, subsellium, scamnum, Subpositorium. Sed legendum videtur *Suppositorium*, (vel *Suppostorium*). Vide in hac voce.

¶ **SUBPOSTURIUM**. Vide *Suppostorium*.

¶ **SUBPRESTES**, pro *Superstes*, in Conc. Hispan. to. 4. p. 390 479. Vide *Superstes*.

¶ **SUBPRIMUS**, Secundus, inferior, apud Pezium in Præfatione ad to. 1. Anecd. ex Thegeri Episc. Meten. lib. de Musica. Vide *Supprimi*.

¶ **SUBPRIOR**, Qui absente Priori cæteri Monastico præest. Orderic. Vital. lib. 5. *Subpriori curam divinis gestis, viceque Abbatis in divinis legis prælationibus sepius explevit*.

¶ **SUBPRISIA**, Usurpatio, injusta occupatio. Testam. an. 1262. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 400. *Polo & præcipio quod omnes Subprisse terrarum & reddituum quos feci, ubicumque sint, reddantur penitus, illegitime possini probari*. V. *Supprisa*.

¶ **SUBPULMENTARIUS**. Quid ejusmodi voce veteres significare voluerint, haud certo scio, inquit Panvinus, nisi *Subpulmentarius* fuerit, qui panibus ea elemosynarum genera à Palatio Pontificis distribuebat, quæ vel menzæ superfluerant, vel ad cibum pertinebant: quod innuere videtur Bibliothecarius in Hadriano. Mox addit eomdem esse cum Paracellario. Meminit Benno Cardinalis in Hist. Gregor. VII. *Subpulmentarii, Officialis Ecclesiæ Rom. ut & Luichprandus* lib. 6. c. 6.

¶ **SUBRACO**. Vide supra *Subbireus*.

¶ **SUBRECITARE**, Submissa voce recitare, legere. Gloss. Latin. Gr. *σποδία*. *Subrecito*. In Gr. Lar. additur, *Sublego*.

¶ **SUBRECTUS**, Congelatus. Vita B. Nockerii to. 1. April. p. 588. *Vas in lacu jacuit, vinumque velut si Subrectum esset, solide continuit*.

¶ **SUBRECTORARIUS**, Qui *Resectorii* subest, in Monasteriis. Vide in *Resectorio*.

¶ **SUBREGNARUS**, Qui officiales hebdomadarios in tabula annotabat, ex Ordinario Eccl. Laudun. apud Marten. de Ant. Eccl. Ritibus l. 1. c. 3. art. 8. nu. 4. Deinde *Subregnarius* denuntiavit in tabulis hebdomadarios canonicos, videlicet hebdomadarium missæ, evangelii, epistolæ, & chorii unumquemque in suo ordine.

¶ **SUBREGULUS**, Princeps Regali ferme potestate. Ammianus l. 17. de Zizai Regali Pannonum: *Duxerat prior cum cæteris Sarmatis etiam Rumonem, & Zinacrum, & Feagledum Subregulos, plurimosque apimares, &c.* Adde p. 107. Witkindus l. 2. de Gestis Saxanorum: *Timenique sibi vicinum Subregulum, eo quod parvisset imperii Saxanum, indixit eisdem*.

¶ **SUBREX** vel præterea appellabatur *Majores-domus* sub prima Regum Francicorum stirpe, quod rerum summa

summa penes eos esset. Vita S. Arnulphi Episcopi Mertenensis c. 4. de Gundulfo Majore Palatii: *Gundulfo Subregulo, seu etiam Reclori Palatii, vel Consiliario Regis exercitandus in bonis artibus traditur*. Ursinus in Vita S. Leodegarii c. 8. de Ebroino: *Et cum Major-domus effectus esset, cogitare cepit de ultione inimicorum, qui cum noluerant habere Subregulum*. Gestis Francorum c. 11. *Wiomadam amicum Childerici Subregulum ab Egidio iterum Franci instituerunt*. Fridegodus in Vita S. Audoeni Rotomag. Archiep. *Res Palatii administravit Waratone Subregulo*. Sic Carolum Martellum Majorem-domus Regis Francorum compellat Gregorius III. PP. in Epist. 5. & 6. *Domino excellentissimo filio Carolo Subregulo, Gregorius Papa*. In 7. *Principem Francorum vocat: Gregorius II. Ducem, Epist. 2. Patriarum, Epistol. 8. in Tabular. S. Cornelii Compend. in Charta Ludovici Regis, Filii Caroli Simplicis de Hugone Duce Francorum, qui est in omnibus regni nostri secundus a nobis*. Ita apud Anglos Æthelstanus Dux Orientalium Anglorum, propter summam, quam sub Æthelstano Rege potentiam obtinuit, *Half-king*, id est *Semirex*, appellatus fuit. Vetus Schedæ ex Lealandi Collectaneis, apud Will. Dugdalum in Antiquitatibus Warwicensibus. p. 514. *Cum maxime florem in diebus Æthelredi Regis Merciorum, capiti cum bonigne precari, ut mihi concedere dignaretur antiquum Canobium, quod Flandenburg nuncupatur, quod sibi evenit ex hereditate sue uxoris, quæ fuit Offritibus vocata: suis ille libenti animo, quod petebam, concessit*. Hoc Canobium postea dedit Æthelardo Subregulo, qui erat Rex illius provincie, quæ Vice dicitur. pro alio Canobio, quod *Stræctoforde* nomenatur. Vide Monasticum Anglic. tom. 1. p. 121. & supra in Regales, Regulus.

¶ SUBREGULI apud Anglos etiam nuncupantur Duces, Comites, & Barones. Th. Wallinghamus p. 103. *Cum Edgarus Rex Anglie, Regem Scotorum & alios Subregulos subjugasset, &c.* Eadem habet Chron. Th. Orsbournæ p. 84. *Qui (Edgarus) Regem Scotorum Regnum & Regem Cambrorum Malcolmum, & Macum Regem insularum cum aliis quinguo Subregulis ad eam suam coactos sacramento perpetuo obligavit*. Analec. Eccles. Wigorn. fol. 25. *Rex Merciorum, cum Comite suo Subregulo, &c.* Florent. Wigorn. ad an. 1066. *Quo cum multo Subregulus Haraldus Godwini Ducis filius &c.* Consul dicitur apud Huotington. pag. 366. *Algaio vero filio Leofrici Consulatus dedit Consulatum Haraldus*.

¶ SUBRELICTORUM LIBER, qui vulgo *Paralipomenon* apud Luciferum Calaritanum de non conveniendo cum Hæretic. p. 197. 1. edit.

¶ SUBREPTIVE, Dolose, subrepta ratione, Gall. *Subrépiciement*. Charta Urbani II. PP. an. 1089. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Porro canobium vestrum bac libertate donamus, ut sic obtineat vel tuorum quolibet successorum nullus ibi quacumque Subreptivo substatuat*.

¶ SUBRICULA, Σαρκιν, in Gloss. Gr. Lat.

¶ SUBRIPINUS, Locus ad ripam positus, ripæ vicinus. Acta B. Ceslai Odrovanti to. 4. Julii p. 192. *Ecclesiam S. Clementis in Subripinis Vulturia ... a Rege obtinuit*.

¶ SUBROGARI, Reddi, restitui, in Cod. Theod. tit. 1. de Decurion leg. 120. *Ordinibus propriis atque officiis justissimè Subrogari*. Occurrit rursum ibid. in leg. 13. 1. ejusd. tit.

¶ SUBROGATIO, est rei litigiosæ in alium translatio, quam a Bonifacio VIII. rejectam Gallicus forensis usus recepit. Compendio forens. Expofitio, quæ consulti potest.

¶ SUBRUCCIONES, ὑπορροή, in Gloss. Latin. Gr. *Subrucciones*, ut in Cod. Theod. tit. 1. de oper.

publ. leg. 19. Vide Salmat. ad Hist. Aug. pag. 378.

¶ SUBRUGARE, f. pro *Subruncare*. Gloss. Lat. Gr. *Subrugo, ὑπορύπτω*. In Gr. Lat. *ὑπορύπτω, Effodio, subruo, Subrugo*.

¶ SUBRUNDA, pro *Subgrunda*. Vide *Subgrandum*. Gloss. Lat. Gr. *Subrunnda, ὑβρίττω*. Aliæ Gr. Lat. *ὑβρίττω, Grunda, Suggrunda, Subrunnda*. Vide infra *Subunda*.

¶ SUBRUS, Suber, ni fallor, Ital. *Sobero*. Statuta dataria Riperiz cap. 12. fol. 4. v. *De quilibet flora scortorum a Subris pro introitu soldi sex*.

¶ SUBADINA, SUBSADIRE. Vide *Salsaire*.

¶ SUBSANIUM. Vide infra *Subsanum*.

¶ SUBSANNATIO, ut mox *subsanum*. Gloss. Latin. Græc. *Subsannatio, ὑποσαρξία*. Occurrit in Psalm. 34. 16. 43. 14. &c. ut *Subsannare*, irridere, 4. Reg. 19. 21. 2. Paralip. 30. 10. &c. & *Subsannator*, irrilor, Ecclesi. 33. 6. *Subsannare, recubare, moqueri, eftebarni*, in Gr. Lat. Gall. *Sangerm*.

¶ SUBSANNATIVE, Irridendo, in Excerptis ex Gestis Otonis Tarentini apud Leibnit. to. 2. Scriptor. Brunfvic. p. 58.

¶ SUBSANIUM, Derisio, *subsanatio*. Indiculus Luminosus: *Christi Domini gregem non uniformi Subsanio; sed milleno contumeliarum infamio impetivit*. Idem: *Aligua super ejus meretricationis Subsanium ... habuit consolatione verborum*. S. Eulogiuss. 3. Memor. Sanctior. c. 16. *Accusator eorum iudice de Subsanio vasis sui*. [Vide *Subsanum*.]

¶ SUBANNUM, Aetæ passionis S. Felicis Tubyzaensis Episcopi: *Tunc Felix Episcopus navem conscendit, catenarum duris nexibus colligatus, & fuit in Subanno navis quatuor diebus & quatuor noctibus, jacens sub pedibus equorum, &c.* Ubi quidam ita hæc interpretantur, tanquam si fuerit in *subsanio* eorum, qui in navi erant.

¶ *Subsanium* edidit Baluzius tom. 2. Miscell. p. 80. ex tribus vet. exemplaribus: alter Codex habet *Subfannium*. Ut ut est, hæc voce significari videtur ima pars navis, Gall. *le fond de cale*, unde apud Surium legitur: *Et fuit in capta navis diebus quatuor*.

¶ SUBSCITATUS, pro *Suscitatus*, in Litteris Johannis Reg. Franc. an. 1355. to. 4. Ordinat. pag. 167. *Discordia & debata Subscitatus fuerant & mox inter dictos Consules, &c.*

¶ SUBSCRIBENDARIUS, unus in Notitia Imperii, omnibus per Orientem Comitibus & Ducibus rei militaris tribuitur. Hujus etiam mentio fit in l. 1. Cod. Th. de Erogr. militar. annonæ, & in l. 8. de Cohort. lib. eod. Cod. *Subscribendarii* vero proprium munus haud omnino certum: vide conjecturas Jacobi Gothofredi ad d. l. 1.

¶ SUBSCRIBERE, Infra scribere, subijcere. Epistola Abbatis de Eboræ: *Quod Præpositus de Triefdum scriptis fidem suam se nobis exposuisse, noventis non aliter, quam subscripsimus, fuisse*.

¶ SUBSCRIBERE SE, Nomen suum apponere. Instrum. ann. 1381. apud Acher. tom. 6. Spicil. pag. 48. *Ex ego Antonius Bassavega ... publicus ... notarius ... hoc Instrumentum publicum confecti, tradidi & publicavi, & in banc publicam formam redegi & scripsi & me Subscripsi, signoque meo confecto apposto in testimonium & fidem plenioris præmissorum roboravi*. Eadem fere formula utuntur Notarii in Testam. Jacobi Reg. Aragon. ann. 1262. apud eundem tom. 9. pag. 206.

¶ SUBSCRIPTI, dicebantur Baptismi candidati, quia qui baptismum postulabant, scripto nomen edere tenebantur, ut liquet ex Concilio IV. Cartag. can. 25. Cyrillo in Prologo Catecheseon, &c. Exstat Epigramma

gramma Ennodii cum hac Inscriptione: Epigramma in Subscripto:

*Quod tibi natura dederis les germen, amico,
Hoc mihi sensu tradat vivificantis aqua.*

Vide Competentes.

¶ SUBSCRIPTIONUM varias formulas exhibet Mabillonius libr. 2. Diplom. quas pluribus capitibus expendit. Hunc consule: nihil quippe addendum fucurrit.

¶ SUBSCRIVATOR, Scriba, notarius. Gualvaneus Flamma apud Murator. tom. 1. col. 1046. *Habuit in familia 600. viros & 37. inter cupellanos, milites, domicellos, fideles, cancellarios & servatores.*

¶ SUBSEDERE, Superfedere, omittere. Goccelinus in Translat. s. Augusti. Cantuar. to. 6. Maii p. 420. *De ceteris vero, id est Regibus, Praefilibus, ... nunc est Subsedendum, de quibus jam alibi dictum est vel suo tempore dicendum.*

SUBSELLIE, Clitellæ, quæ sub sella equi aut asini ponuntur. Fori Bigorritani art. 33. *Pagefus, qui in consuetudine non habet somitus deferre, si inventus fuerit à Milite, vel à Militi usi Comitibus serviente, qui invenerit, vinum & Subsellias accipias, asinum vero Comitibus mittat.* [Vide Subsellium.]

SUB-ELLIO, (Subsidium, firmamentum, tutor, ut videtur.) Passio. Leopardini M. F. alii auctores perterrita Blitidii, Subselliones sue evocat faustitatis, non procrastinata hora, &c.

¶ 1. SUBSELLIUM, Equus sessilis, Cerevat de selle. Vita s. Hugonis Cluniac. to. 3. April. p. 614. *Sinistra fidei subeas Subsellii tenebat, ... multique sancti bajula, &c.*

2. SUBSELLIUM, ornamentum equi sub sella positum, Ugutioni. Statuta Ordinis s. Gilberti de Sempringham p. 748. *Provident etiam ... ceteri ad quorum curam spectat de Subsellis, ut talia fiant, quæ sufficiunt tursi lazarum equorum, &c.* [Vide infra Subsellia.]

3. SUBSELLIUM, Charta Hugonis Episcopi Suesfionensis ex Tabul. Prioratus. Sulpitii de Petrasfonte: *Ut cum (serram) quantum volueris, colat, & de ea quantum volueris, & quibus volueris, colendam tradat, ita tamen ut terragium & Subsellia accipias, & jui omnes sibi vendices, &c.* [Vide Subsidia.]

¶ SUB-ENE-CALLUS, Vide in Senescalcus.

¶ SUB-QUENTER, Deinde, postea. Jacob. Auriz Annal. Geneuensis apud Murator. tom. 6. col. 189. *Subsequenter vero die ultima dicti mensis invenit, &c.*

SUB-EQUIUM, Servitium, Ugutioni, & in Catholico parvo. [Subsequium, servitium, in Gloss. Lat. Gall. dāngem.]

SUBSEQUIVUS, Subsequens. *Subsequiva secula*, apud Julianum Toletanum in Histor. Vambæ Regis pag. 821.

¶ SUBSES, Qui sub us sedet. Gloss. Iisd. Vide Suffes.

SUB-SE-Æ, Infidiz. Gloss. Mff. ex Servio: *Subseffores, qui occurrunt aliquem delitescunt. Hinc Subseffes, dolimimicorum.* [Gloss. Lat. Græc. Subseffes, τριπτοι.] Vegetius l. 3. c. 6. *Adversarii in his locis, quæ sibi opportuna intelligunt, Subseffes oculis collocant.* Mot: *Deprebeas vero Subseffia, si circumveniantur utiliter, plus periculi sustinent, quam porabat iasser.* Vide c. 22. eodem lib. Ita Subseffes apud Ammian. l. 14. usurpatur pro infidibus, infidias struere. Fragmentum Petronii p. 17. *In quibus retia erant pista, Subseffes refectum cum venabulis, & totius venationis apparatus.* Vide Turnebum l. 5. Adv. c. 8.

¶ SUBSESSOR, SUBSIDERE. Vide Subseffa.

SUBSIDES, subsidium, auxilium. Fridegodus in s. Wilfrido cap. 55.

Tom. VI.

Subsidibus patris ex omni regione coactis.

¶ Haud scio an melius hic intelligantur Clientes, vassalli, vel etiam villici; quod significatu occurrit hæc vox in Charta Nicolai Episc. Miln. an. 1179. apud Ludewig. to. 1. Reliq. Mff. p. 398. *Quorum siquidem ... 17. annidit importunitate dicti abbat & conventus, ipsorumque Subsidis usque adeo opprimuntur gementes, ut &c.*

SUBSIDIALIS, Subsidium, auxilium, vel potius præstatio auxilii nomine. Charta Ludovici Pii Imperat. pro Ecclesia Mutinensi, apud Ughellum: *Confirmationem, quam Cunibertus Rex fecit ad Ecclesiam S. Gemiani, de villa Purcili, sive tributum, vel Subsidiales, atque aagarias, quas servi ejusdem sancti Gemiani ad ipsum casalem laborandum & excolendum habuerunt.*

¶ SUBSIDIARIS, Subsidiarius, apud Ammian. l. 1. 4. *Pest jaculatores, ultimæque Subsidiaries acies.*

¶ SUBIDIARE, Milites subsidiarios conscribere. Oratio Legatorum Reg. Franc. habita coram Pio II. PP. an. 1459 apud Acher. tom. 9. Spicil. p. 320. *Ad obsequium nobis factum de illustrissimo domino Duce Burgundia, qui armatam sex millium hominum promissit profuccursu fidei ... Promissum illustr. dom. Ducis Burgundie sub incerto est & cum conditione; videlicet tam pro subsidio jam levato in regno & extra regnum, quam pro subsidio levando in prædictis terris. Et etiam hoc promissum tam pro terris suis & dominiis existentibus in regno quam extra regnum, nulla facta divisione aut partitione hominum Subsidiarum & levandorum pro servitio regni & forensibus.*

¶ SUBSIDIARI, Subsidio esse, succurrere, apud Hirtium l. 8. Bell. Gallic. Vide Gloss. Barthii apud Ludewig. to. 3. Reliq. Mff. p. 196.

¶ SUBSIDICTUS, Subditus. Litteræ Joannis Reg. an. 1361. to. 3. Ordinat. p. 536. *Regulus propositus & si cunctis fidei ditioni Subsidictos prosequi decreveris favoribus gratificis, &c.*

SUBSIDIO, Obsidio. Vita s. Antidii Archiepisc. Bisfonticensis cap. 6. *Universas posthæ Galliarum urbes pervagans, alias Subsidione delevit, alias incendio cremavit.*

¶ SUBSIDIOSE, Infidiose, dolose, Anonymus de Gestis Manfredi & Conradi Reg. apud Murat. to. 8. col. 612. *Et ei post se sum ac Romanorum potentiam Subsidiose spandent, &c.* Vide Subseffa.

¶ SUBSIDIUM, Præstatio auxilii nomine, Gallis subside. Privilegia villæ de Viridi folio ano. 1369. to. 5. Ordinat. Reg. Fr. p. 177. *Ut ipsi quinti sint, liberi & immunes ab omni præstatione fogaagii, Subsidii, gabelle & impositionis cujuscumque. Subsidium gratiosum, in Statutis s. Claudii an. 1448. p. 89. Conficit. Eccl. Valent. inter Conc. Hilp. tom. 4. p. 199. *Quoties contingit auctoritate Apostolica imponi decem sive Subsidium super fructibus ecclesiasticis ... constituantur duo collectores ejusmodi Subsidii, &c.* Subseffa, eadem notione, in Charta an. 1471. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 136. *Ille ne deaneis consensit, confort, Sousteau, no aide de corpi, ne de biant.* Apud Anglos subsidium dicitur Tributum quod ob graviore regni negotia auctoritate Parlamentaria Regi erogatur, ex integra estimatione ejuslibet subditi, vel secundum annum prædiorum ejus valorem. Vide Subsidiarius.*

¶ SUBSIGILLUM, Vide in Sigillum s.

¶ SUB-IGNARE, Idem interdum quod Subscribere, aliquando quod Obsignare. Vide Salmat. de Modo ulur. p. 397. 426. 437. 438. & 441. Adde Mabill. Diplom. l. 2. c. 22. n. 17.

¶ SUBILLIS, perperam pro Subtilis. Vide in hæc voce. Ordin. Eccl. Argent. apud Marten. de Ant.

Ll

Eccl.

¶ SUBSTENTARE, pro Sustentare, Gall. *En-
soutenir*. Charta Henrici Reg. Angl. ann. circ. 1155. 2.
pud D. Briffet to. 2. de Usu feud. p. 11 *Custos autem quam-
diu custodiam habuerit, Substentet domos, prata, vi-
varia, stagna, molendina, &c.*

¶ **SUBSTENTATIO**, pro *Sustentatio*, Alimen-
tum. Charta Adami Episc. Meld. an. 1297. ex Tabul.
eiusd. Eccles. *Ut eadem responderent de stano dicta domus*
Subsistentatione pauperum, &c. V. Substantia.

¶ **SUBSTENTUS**, pro *Sufteustus*, in Charta an. 1487. 10.2. Macer. insulæ Barbaræ pag. 279. Ita *Substinentes*, pro *Sufinens*, occurrit in Chron. Roland. Paris. apud Murator. 10 8. col. 250.

SUBSTERNIUM, Stramentum equi, Litiere. Gervasius Tilleberienſis Mſ.in Otiis Imperialibus Decif. 3. cap.94. de quondam equis: *Solo pane triticeo in concha vefcebatur argentea, & culeira de pluma pro Substernio utebatur.*

¶ SUBSTILLARE, SUBSTILLATIO. *V. Calbare.*

i. SUB TIL LUM, *Δυσσεύς*, in Gloss. Gr. Lat.

¶ 1. SUBSTILLUM, Tempus ante pluviam jam pene nudum, & post pluviam non persiccum, quod jam sibilaret, aut nondum desisset. Festus. — Gl. Lat. Gr. Substillum, ΣΥΠΠΙΛΙΟΝ. Terull. de Pallio c.3. Dehinc Substillum, & denuo judum. Vide Salmas. in hunc locum.

¶ **SUBSTINCTIO**, *substinctum*, in Gloss. Lat. Gra.

¶ SUBYINCTUS, f. pro *Sabexinctus*, suppressus. Asta s. Franciscæ Rom. to. 2. Mart. p. 105. *Nisi quod divine placeat voluntati, cui penitus se debet unire, & in qua se debet stabilire, dimissis & omnimodis Substinctis, sic & non, hoc est, nolle & velle.*

¶ SUBST.O. *συστάλαια*, in Gloss. Lat. Gr. Infra: *Sublumen*, *Subfusio*, *συστάλαια*, *συσταφί*, *συσταφί*. Salmatius emendat, *Substructio*. Vide supra *Subneciones*.

¶ SUBSTITUTIO, Materia. Vetus S. Irenæi Interpret. l. 3. c. 14. n. 6. Et altera quidem Substitutionis ini-
tia esse; altera autem sensationis & substantia: ex quibus
primis omnia perfecta dicunt, quemadmodum flama
nam de aramento & de formatione.

¶ SUBSTITUTIO PERSONARUM, Præstatio quæ Episcopo fit in mutatione Personarum, *altarum redemptio* dicta. Vide in *Persona*, col.406. Charta Burcardi Camerac. Episc. ann.1124. apud Mirzum tom. 1. p.86.col.2. *Personarum quoque substitutiones, & quilibet exactiones, ...excluso certo pontificali debito, interdiciuntur.*

SUBSTRATORIUM, Mappa altaris, cui Corporale inferiuntur. Ordo Romanus: *Palla vero qua sunt in Substratio, in altivaq; debent lavari, in altiva corporales palle*. Eadem habet Gregor. M. in libro Iacram. in Ordin. Subdiac. p. 235. & Misale Francorum vetus p. 40. Stephanus Eudensis Episc. de Sacram. Altaris c. 5. de Diaconis: *Horum est ministerium Epistolam legere, Levitis ministrare, altaria compungere, Substratoria, pallas, corporalia, lavare, &c.* Vita S. Theononii Canon. Regul. c. I. *Vasa corporis & sanguinis Christi Diaconibus ad altare deferrebat, & iterum referrebat, corporales pallas, & Substratoria lavabat.* Ex his forte emendanda Anastasius in S. Hormida PP. ex cod. Mazzirino: *Cblamydom Imperiale, i. stola & Substratorium super ejectionem B. Petri Apostoli*. Alii codd. habent *substrorium, & succinctorium*. Ubi legendum videtur *Substratorium*. Durando lib. I. Ration. cap. 3. n. 23. *Substratoria, sunt tapeta, quae pedibus subternuntur, & praecipue Episcoporum, quibus fratio pedum.* [Gloss. Lat. Gr. *Substratorium, vrispaum*.] Vide *Palla* a.

SUBSTRATUM, Idem quod *Subſternium*, Stramentum equi. Tabularium S. Remigii Remensis: *Dau*
Tom. VI.

annis fugulis in hostilitia suam t. cum aguo... lignum
ad mon. car. 1. in villa car. 2. ad Substratum car. 5. ad vine-
am de materiamine car. 5. Infra: Ad Substratum, &
materiam car. 10.

¶ SUBSUMEN. Vide in *Substie.*

SUBSUMMATIM, Statim. Vita s. Wunibaldi
c.7. Et Subsummasim investigare capis, quales reperire
possis, ut illis Evangelici sermonis confortium commu-
dasses. Habetur etiam in Itinerario s. Willibaldi n. 27.

† SUBSUTIO. Vide supra *Substio*.

SUBSUTORIUM. Vide *Substratorium*.

† SUBSYNDICUS. Vide *Syndicus*.

¶ SUBTA. Caffari Annal. Genuenf. apud Mur-
tor. to. 6. col. 29n. *Illico Saraceni de ciuitate, nri promi-
serant, exiuerunt, & vexilla Januensium & Comitum
in Subta posuerunt & se reddiderunt.* Ubi leg. Snda ,
ut habet aliter Codex Ms. Vide in hac voce.

¶ SUBTAL, Cavum pedis, perperam pro Subtel.
Vide Vossium de Vit. Serm lib. 1. cap. 14. & infra Subs-
lares.

SUBTALARES, Calcei, a naitis *Sontiers*, [*Pedulium* genus, quibus maxime Monachi per noctem utebantur in zstare Ita etiam passim nuncupantur calceamenta Episcoporum sacra peragendum.] *Papias Subtalares, genus calceamentis, quasi sub talo proprie* Gloſſæ Latino-Barbaricæ Rabani Mauri: *Tali, id est aneli, de quibus calice nocturnales Subtalares vocantur, quia sub talis sunt.* Gloſſæ MT. *Catopodes, ligneæ Subtalares.* Gloſſ. var. *Alfircii* *Subtalares: pteclealeſi* [Capitul. Aquigr. an 817. c. 22. *Calciamenta diurna paria duo, Subtalares per noctem in zstare duas, in hyeme vno o foccos.* *Ec.*] *Odilio in Vita s Odonis Clun. l.2. Cum vidisset prædium fratrem nostrum, nostra conſuetudine nos abinere Subtalares, Ec.* *Vita s. Gudulæ Virg. c. 2. Talibus, Ec, ut ita dicam, dimidiis utebatur subtalariis ut superior pars pedum vide- retur recta.* *Lib. Ordinis s. Victoris Parisiensis. Mf. c. 18. Subtalares non nimis stricti ſint; ſed competerer ampli, & ante gressus ſint: deſuper vero alii ſufficiens, ut plene caligas contingant deorsum & appendant.* *Vide Addit. Lud. Imp. c. 22. Acta Episcopor. Genomancnſ. p. 78. 105. 162.*

SUBTELARES, apud Joannem de Janua, *quasi sub-*
salaris, i. calcaneus, vel dicuntur Subtelarii, quasi
Subtelarii, quia sub talo est. [Chron. Dm̃ini de Gra-
vina apud Murator. to. 12. col. 677. *Novae militie sub-*
telares induit pedes suos.] al malhus ad Tertull. de Pal-
lin; *Subtelares* dictos coarctandi, *sub tel*, quæ vix
Prisciano l. 5. imo partem pedis significat. Papias :
Subtel, ima pars pedis, vel medietas. Jo. de Janua :
Subtel, ima pars, scilicet pedis medietas. Idem: *Sub-*
telis, alibi, Subtelis, sub tel, quod est ima pars pe-
dis. Saxo Grammat l. 7. *Trances laporum unguis Sub-*
telibus annectentes. &c. Et infra:

Quid miri senerum uobis durescere Subtel.

SUBTELARIA, in Regula Solitariorum c 49.

SUBTELLARIUS. Michzel \corus lib. de Phsyion.
c.1. *Fumns candelæ extinda & lucerne, Subtellarium,*
fulpburis & argenti virii interficiunt ombriones. Ad-
de Vitam B Bernardi Episcopi Marforum apud Ughel-
lum to.1 Italice sacre.

¶ SUTTELLARIUS, in Bulla Honorii III. PP. apud Ugbell. to. 1. Itz. sacrz p. 823. Vide *Caloflarins*.

SUBTILARES, in Bulla Innocentii IV. PP. an. 1243.
apud Waddingum: *Scapularia & mantellum cum pel-*
libus, ac subtilares cum pedulibus, &c.

¶ SUBTILLARES. Chron. Modoet. apud Murator. 1012. col. 1120. *Rubens de Serginio, qui veteres Subtillares aptabas.*

SUBTOLARES, apud Ordericum Vitali, l. 8. p. 683.

l. 12. p. 815. Ildorus l. 19. c. 34. *Subiulares*, quod *sub* 14-
lo sunt, quasi *subulares*. Ita Mss. codd. ut monet Sal-
masius.

SUBTOLARIA, apud Baldricum Noviom. l. 3. c. 20.
De 100 corpore nullum vestigium præter unum *Subtola-
rium* reperitur.

SUBTULARES, apud Galbertum in Vita Caroli Bo-
ni Comitis Flandr. c. 1. Joannem Monachum Bertina-
num in Vita S. Bernardi Penitentie nu. 26. [in Char-
ca Caroli Simplicis Reg. Franc. an. 899. apud Marten. ro.
1. Ampl. Collect. col. 153. in Ord. Rom. tom. 2. Musci
Ital. p. 65. in Statutis Vercell. l. 3. fol. 10. v. & Salvear,
Collat. 4. c. 146. &c.]

¶ **SUTELLARES**, in Memor. Potest. Regien. ad
an. 1281. apud Murator. to. 8. col. 1133. *Erant in civitate
Parmensi quidam pauper homo operans de opere cerdaui-
co: faciebat enim Sutellares.*

¶ **SUTILARES**. Acta S. Bertrandi to. i. Jun. p. 801.
Dum in sua stultione, ut mos cerdunia artis est, *Sutila-
ris* [capino] infingeret acum suendi causa.

SUTULARES, apud Guibertum lib. 4. de Vita sua ca-
pit. 19.

¶ **SOTILARIA**, in Charta ann. 1318. apud Mædov
Form. Angl. p. 316. *Item omni anno duo paria novorum
Sotilarium balforum, & unum par caligorum, &c.*

¶ **SOTULARES**. Mirac. S. Eutropii tom. 3. April.
p. 740. Cum *versis velles* de illis *Sotularibus* calcare.

SOTULARES. Joan. de Janua & Breviloq. *Sotularis*
à solea. Item dicitur per apostroph. solea, unde in Do-
ctinali:

*His sotulari socies, specular brevibus origo.
Est sotular genus calcamentorum. Ugurio: Solea,
solum, plantæ pedis solero tangat, vel quod scire au-
beretur, unde Sotulur. Idem alibi: A suo, Sotularis,
quasi sumularis. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Sotularis
vel sotular, solers, ebaucomens.] Jo. de Garlandia in
Synonymis:*

Calcens, & pero, simul Sotulur, & aluta.

Joannes Monachus lib. 1. Hilar. Gaudredi Ducis Nor-
man. *Pedes ejus Sotularibus in superficie levissimos au-
reos habentibus munivimus.* Ebrardus Bethun. contra
Valdenses c. 25. *Sotulares* cruciant, cum membris potius
debeant cruciari. *Calcamenta coronant, caput nunc
non coronant.* Uincunt passim Scriptores, Rodericus
Toletan. l. 5. de Reb. Hispan. c. 22. Vita B. Rogerii Ab-
bat. Ellantii nu. 12. Vita sancti Ewini Episc. Wigorn.
n. 19. Hist. Translat. S. Stephani Fundator. Ord. Gran-
dimont. n. 4. Jo. Buchsius in Chron. l. 1. c. 42. l. 6. cap. 6.
Chartæ aliquot in Hilar. S. Martini de Campis, pag.
33. 368. &c.

¶ **SOTULARES CONFUSITITI**, Cetera ratione con-
fusi, ut in Synodo Rotomag. an. 1299. *Sotulares confu-
si iniqui. Sotulares caligis confusi*, in Statutis S. Ca-
pelle Bituric. an. 1407. ex Bibl. Reg. Conc. Terracen.
an. 1282. apud Marten. tom. 7. Ampl. Collect. col. 279.
Nec portant Sotulares confusititi, nec roia trañtus. Ubi
leg. *rostratos*. Vide *Confusititi*.

¶ **SOTULARES CORDALATI**, Certeis futuris orna-
ti. Statuta Eccl. Cadurc. &c. apud Marten. to. 4. Anec-
dot. col. 726. *Sotularibus rostratis, seu Cordalatis* non
utuntur. Vide *Cordalatio*.

SOTULARES CORDUANI, Ex pelle de Corduba,
apud Odericum Vital l. 3. pag. 591. 596. [*Sotulares de
Cordudana*, in Cod. censuali Episcopat. Autissiod. Vi-
de *Cordabisus*.]

SOTULARES CORRIGATI, quorum usus erat in e-
quitando, in Statutis Cluniac. Hugonis V. Abb. ann.
1467. [Occurrunt etiam in Statutis Cisterc. ann. 1437.
apud Marten. to. 4. Anecd. col. 1590.]

¶ **SOTULARES EXCOLATI**, Collari ornati, in

Statutis Mss. Cardin. Trivultii Abbat. Sancti Victoris
Massil. an. 1531. *Statuerunt ut omnes Monachi... defe-
rent... Sotulares honestos & clausos & alios usque ad
cervillum, nec incisos, nec Excolatos.*

¶ **SOTULARES FOCLIARES**, l. Lignei. Laudes Pa-
pie apud Murat. to. 11. col. 43. *Certis diebus venduntur
Sotulares fociales novi in platea.*

¶ **SOTULARES INTALATI**, Lucii, in Concil. Com-
plut. an. 1325. Vide *Intalia*.

¶ **SOTULARES LAQUEATI**, Laqueis, nostris *Laf-
fets*, exornati, in Statutis Cisterc. ann. 1439. apud
Marten. to. 4. Anecd. col. 1600. Vide supra *Laqueata
vestes*.

¶ **SOTULARES ROSTRATI**. V. *Rostro calcicorum*.

¶ **SOTULARES SCOTATI**. Vide *Scotatus*.

¶ **SUBTANA**, ut mox *Subtaneum*. Bull. Urba-
ni VIII. PP. ad. 1624. *Omnes (clerici) gerant vestes so-
lares, sive, ut vocant, Subtanas, à collo usque ad in-
tal demissas, & desuper præcinctas.* Vide *Sutana*.

SUBTANEUM, Togæ seu tunice species, quam
etiānum *Sotina* vocamus, quod forte *Subtanum*
seu Turcorum vestis propria fuerit. [Vide Mensg.
in Etymolog. Gall. & Soranum.] Chron. Nonantula-
num Mf. de institutis & ritibus sub Frederico I. Imper.
*Virgines in parentum domibus tunica de pignolata, que
appellatur Subtaneum, & paludamento lineo, quod
Xocam dicebunt, erant contentæ.*

¶ **SUBTANUS**, Inferior; ut Supranus, quod
rior. Caffari Annal. Genuesi. apud Murator. to. 6. col.
288. *Tale illico causum infra se habuerunt, ut medi-
tas bellatorum lanquensum cum parte militum Comitis
ad Subtanam partem civitatis juxta flumen staret.* Jac.
Auriz iidem Annal. ibid. col. 598. *Sanctus Stephanus v.
Petra latu Supranus & Subtanus lo. ... Carodunum Supra-
num & Subtanum v. Vide Subterior, & Subtra-
nus*

¶ **SUBTEGMEN**, Indusium, interula, Gall.
Cbemisè, apud Mabillon. tom. 5. Annal. Bened. p. 103.
ubi de Gilduino qui Carnutas se devehit curavit ut B.
M. ecclesiam orationis causa adiret, ubi capiam, in
qua ejusdem Domine nostre Subtegmum coarctari credi-
tur, &c. Vide *Abtite*.

SUBTEL. Vide *Subtulares*.
SUBTELA, in Catholico parvo, *Culiere de abo-
val*. Catholicon Armoricum: *Cropier, Gall. Cropie-
re. Lus. Subtela*. Glossæ Ild. Suteia, corrigia, qua
tenditur sub cauda equi. Vide *Antela*.

¶ **SUBTELARES**, **SUTELARIA**, **SUTELLAR-
IUS**, ut *Subtelares*. Vide in hac voce.

¶ **SUBTENENTES**, ut infra *Subveneres*. Leg.
Norman. apud Ludewig. to. 7. Reliq. Mss. p. 239. *Sub-
tenentes non tenentur auxilium persolvere domino capiti-
li, sed domino intermedio tenentur auxiliari ad omnium
suum domino capiti persolvendum.*

¶ **SUBTERCUTANEUS**. Vide *Subcutis*.

¶ **SUBTERFIRMARE**, Subscribere, signo suo,
vel sigillo infra appposito Chartam firmare. Charta In-
nocentis Episc. Cenom. apud Mabillon. to. 3. Anal. eccl.
p. 85. *Manus nostras propriis Subterfirmamus.* Oc-
currit rursum ibid. p. 93. Charta Lotharii Reg. Franc.
ann. 13. ejusd. apud Stephanum in Antiq. Bened. Aure-
lian. Mss. pag. 341. *Et ut firmius munus annulo nostri
palatii ruber firmari jussimus & insigniri.* Vide *Fir-
mare*.

¶ **SUBTERFUGIUM**, Effugium, Gall. *Subter-
fuge*. Glossæ Lat. Gr. *Subterfugium*, & *καταφυγιον*. Gl.
Latino-Gall. *Subterfugium, Refug. Subterfugere, Re-
fuger.* Joh. Sarisber. Episc. 118. *Aliequid Subterfugis
obviare.* Charta an. 1319. ex Tabul. Eudensis: *Renun-
tiantes etiam in hoc facto..... allegationibus, Subter-
fugiti,*

fugitis, cavillationibus & dilationibus atque barris tam jaris quam facti.

SUBTERIOR, Inferior. Vetus Charta apud Perardum: In superiori fronte pericas 8. in Subteriore vero pericas 8. [Vide Substantius.]

¶ **1. SUBTERIUS**, Infra. Cbarta an 855. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 143. *Sigauum Folkeri qui hanc traditionem coram testibus Subterius nominatis manu propria perfectus.*

¶ **2. SUBTERIUS**, Subterraneus, Gallis *Souster-raia*. Martyrol. Eccl. Autiff. apud eund. Marten. tom. 6. Ampl. Collect. col. 795. *Autiffodero in Basilica S. Germani dedicatio Subteriarum cryptarum.*

¶ **SUBTERNUS**, Inferior. Necrolog. S. Petri de Calis: 14. Aprilis obiit dom. *Thabel de Andrepis qui dimisit uiam cameram Subteriam & supernam conventui de Calis.* Vide Substantius, & Substantius.

SUBTERRARE, Humo mandare, Sepelire, Gall. *Enterrer*, Jo. de Janua: *Subterrare, jub terra ponere, sepelire, terra in fodere.* [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Subterrare, mettre sous terre, ensevelir.*] Adam Brem. c. 102. *Corpus ejus Bremam reuocatum Subterratum est in medio chori.* Occurrit in Vita sancti Deicoli Abbat. c. 37. apud Theoderic. Mon. in Translat. S. Celsi Episc. Trevir. n. 17. Humbertum Silvæ candidæ contra Niceatam Pectoratum, Baldricum Mon. l. 2. c. 21. lib. 3. c. 22. Cantipratum, in Concilio Biterrensi an. 1233. c. 14. in Metropoli Salisburgensi to. 1. pag. 168. &c. Historia bellorum Hierosol. M. *Si trouva ke Reniers, li freres à la Dame estoit mors & Sousterrés.* Infra: *Leademain l'enferierent au Moustier dou Sepulchre, la drois u li auzre Roi auoient esté ousterré.*

¶ **SUBTHESAURIARIUS**, Vide *Thesaurarius*.

¶ **SUBTILARES**, ut *Subtilares*. Vide ibi.

SUBTILE, **SUBTILIS**, Vestis subdiationorum, quæ & *stirata tunica* dicitur, inquit Hocotius Augustod. l. 1. c. 229. l. 3. c. 11. & 85. Durandus l. 3. Ratina. cap. 12. *Tunica quæ alibi Subtile, in lege vero xpi pte.* Idem c. 12. n. 3. *Dalmatica Diaconi ampliores habet maicas, quam unnicella Subdiationis, quæ alibi Subtile vocatur.* Adde l. 6. c. 2. n. 6. Eckehardus Junior de Calib. S. Galli c. 12. *Præter quæ Dalmaticam & Sabile pene aerea...* acutia sua versipellis resamperat. Adam Bremen. c. 161. *Casulas 35. cappas 30. dalmaticas & Sabiles 14.* Burchard de Calib. S. Galli c. 1. *Stolas similiter de aereas, cappas dalmaticas, Subtilia, cetera quogæ ecclesiastica ornamenta.* Conradus Moguntinus in Chronico Moguntino: *Ejisdem operis due dalmatica, & duo Sabilia latius aurifrigis ornata.* Infra: *Due casule de viridi famitta, & tot dalmatica, & Subtilia aurifrigia valde bona.* Joan. Burchius in Chron. lib. 1. c. 23. *Habitus Canonorum regularium est vestis lineæ, sive toga lineæ, quam Romani Roketum Romanum, Germani Subtile, Saraceni, sive Scoricium appellant.* Addec. 42. l. 2. c. 6. Krantzius in Metropoli c. 8. ex veteribus Actis: *Casulam & dalmaticam cam Sabili de serico lasurio.* Habetur in Missa, ab Illyrico edita, hæc Oratio *ad Sabile*, cum scilicet Episcopus sacra facturus illud induit: *Iadæ me, Domine, vestimento salutaris, & circumada me lorica fortitudinis.* Vide Canones Saxoni. Edgari c. 33. Will. Hedam in Conrad Episcopo Traiect. [Mirzum to. 1. p. 71. col. 2. Marten. to. 4. Amplif. Collect. col. 35 a. supra *Substantia* 7.] & infra in *Superpellicium*. Occurrit etiam vix Subtile apud Esaiam c. 12. v. 9. & Ezechiel. c. 16. v. 10. ubi LXX. *vix pæter* vertunt.

1. SUBTILIARE, Teuam facere, Ugusini. Auctor Mamotrecti ad i. Eldre c. 5. *Attenuatus, i. Subtilatus.* Lex Anglorum & Werniorum tit. 5. §. 19. *Si quis alium in brachio vel in crure percusserit, us ipsa* Tom. VI.

membra decrescant, & ita fuerit Subtiliatum, us duos digitos minuat, 4. fol. composas. Constantinus African. l. 1. de Morb. curat. c. 4. *Coactio ad capillos Subtiliandos, &c.* Occurrit passim apud Alex. Iatrofoph. veterem Interpretem in libris Passinum. In Sarisburiensem Epist. 75. Mich. Scotum l. 1. Menz. Philopice, c. 7. &c.

2. SUBTILIARE, & **SUBTILIARI**, Arguere, subtiliter agere, Gallis *Subtilizer*. Petrus Cellensis l. 7. *Qui verocalcatis grossioribus carnis seculentis, cubilia spiritus agrestis, Subtiliari in spiritalibus consueverant, ia amicis querunt gratiam, non pecuniam: fidem, non extrinsecam possessionem, &c.* Knygbronius an. 1335. *Rex Francie Subtiliaris viis & modis quibus potius: qualiter destitueret Regem Angliæ, &c.*

¶ **SUBTILIZARE**, Eadem notione. Roland. Patav. Chron. apud Murator. to. 8. col. 326. *Jamein veram erat Eccelium Subtilizare qualiter adherere posses Imperatori futuro, us sacres ficas olim sub umbra imperii suos inimicos cum Frederico Imperatore confuderat, cui fraudulenter applicuit & adhesit.* Vide infra *Subtiliter*.

¶ **SUBTILITAS**, Calliditas, astutia, ibid. col. 253. *Sed machinaria est Eccelii Subtilitas cum profissimo quodam viro de terra illa, ... & concordavit etiam cum capitaneo dicti castri.* Nollris olim *Soultreiv*. Charta Caroli primogeniti Johannis Reg. Fr. ann. 1358. tom. 3. Ordinat. pagin. 222. *leelles (lettres) ad seufseant changier, maer, bauffier, ou affoibloier par quel coaquet Soultreiv ou maniere, &c.* Le Roman de la Rose Mf.

Cartiæ gent vultens proffe isboe, Sans grant Soultreiv de glose. *Soultiffart & Soultreiv pratique*, in Hist. Johannis IV. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 717.

Les gens du Roy del autre part Si iactioient par Soultiffart Les Bretons de foy rebeller Consre leur Duc.

Ibidem col. 729.

Es pour ce que nulli n'osoit Descendre le Duc, ne son drois, L'en pensa Soultreiv pratique, &c.

¶ **SUBTILILLOQUIUM**, Subtilis sermo, argutie. Veius S. Irenzi Interpres l. 3. c. 14. n. 4. ult. edit. *Ex hoc etiam multas occasiones Subtililoqui sui acceperunt, interpretari audentes male, quæ ab hoc bene sunt dictæ.*

¶ **SUBTILIS**, Subtilis merces, Aromaticæ dicuntur in Statutis Genue l. 4. c. 16. p. 122. *Non liceat parro... onerare ia dicto viagi... nisi taatum modo vidualia pro usu & necessitate navigii, merces Subtiles & capsas passagiorum.* Nollris *Souit* & *Souitif*, prn Subtilis, tenuis. Statutum Johannis Reg. Fr. an. 1350. to. 2. Ordinat. p. 397. *Proposierent entre leurs autres raisons que leur mestier d'auvre raye estoit plus Souitif que mestier de lanure planive.* Le Roman d'Atbis Mf.

Une chemise de chainfil De fil d'auvre moult Souitil.

Vide Subtile.

¶ **SUBTILITAS**, Vide in *Subtilia* 2. ¶ **SUBTILITER**, Occulte, apud Anonymum Hist. Palzst. c. 34. to. 3. Reliq. Mf. Ludewig. p. 33. *Consiliati ia anam abidans per montanas, Subtiliter inquirentes & emenies frumatum.*

¶ **SUBTILIZARE**, ut *Subtiliare* 2. Vide ibi.

¶ **SUBTILIARES**, ut *Subtilares*. Vide in hac voce.

SUBTILLUM, Gloss. Gr. Lat. τῶν, Carmen, Subtillum. Ita Mf. In edito vox *Subtillum* abest.

¶ **SUBTITULARE**, Subius scribere, infra referre. L. 3. Cbar-

† **SUBVERTERE** [udicium, Unctionibus sancti chrismatis aliusve adversus ignis sensum robustantibus inanum aliquid iudicium sine purgatione ferris candeoris sibi tibi munit, oc igne ledatur. Capitulum. 2. Caroli Magni anno. 809. c. 10. *Un prebiter qui sanctum chrismam non averit ad iudicium subvertendum, postquam de gradu suo fuerit expellatus, munitur militat. Vide iudicium 3.*

SUBVIARIUS. Vide *Prætorius*.

SUBVICARIUS. Vide *Vicarius*.

SUBVICOES. Vide *Vicomes*.

† **SUBVICULA.** *Subvicula, in Gloss. Lat. Gr. Leg. Subvicula, ut in Gl. Gr. Lat. c. 10. Subvicula, Subvicula, subula.*

† **SUBVILLICUS.** Vide *Villicus*.

† **SUBVINCTA.** Appendit, pertinet, ut videtur Placitum Pippini Reg. an. 752 apud Mabill. lib. 6. Diplom. p. 491. *Una cum terris, vineis vel Subvinctis; fatimarius, gregibus cum pastoribus utriusque generis & pascuis, &c. Saltibus atque Subvinctis, terris cultis & incolis, &c. in alio ejusdem Reg. Placito an. 754. ibidem pag. 493. Subvinctia dicitur ut in Charta ann. 791. ibidem pag. 503. Ubi etiam intelligi possunt comparata & acquisita, sitamen voce Vinctum proprium, modis significetur. Vide Comparata 2.*

SUBULA, & SUBLA. Verum, vel ferrum longius ac præcurum, cuius modi est cerdorum subula. Gl. Lat. Gr. Subula, *subula, p. 10. Subula, subula, p. 10. Leg. dicitur adrevaldis la de Miraculis s. Benedicti c. 16. Acquisiti autem, quomodo tantum scelus nudis pararent manibus; præsertim cum neque Subulas majores, neque multos, margulos, nec aliquot officina fabrilis fecum haberent, &c. Nicephorus Constantinopolitanus scribit Justinianum Rhinometrum Imp. aliquot ex primoribus Chetionensium, & ex aliis immittis ad ignem torruisse. Quo loco Theophaeus habet: *in c. 10. Subula, subula, p. 10. Moschopolus p. 10. Subula, subula, p. 10. Utorque porro voce hæc Græco-barbara, & Subula, Græcorum Synaxaria, cum Subulis Martiæ carnes dilaniatas scribitur, 12. Octobr. 18. & 23. Januarii. 22. Mart. 1. & 27. Junii, Menologium Basilii 10. April. &c.**

SUBULÆ, etiam inter arma recententur, quibus scilicet loricatorum defectus feruatur. Will. Brito lib. 11. Philipp. p. 234.

*Hic subulus, telis hic dimicant, ille bipenni,
Hic veribus, cultis atter Subularibus artibus
Serratur thorace vicat, galeæ fenestris,
Quæ ferro quæc immisso terchræ cerebrum,*

Infra:

In cerebrum casu ferrum Subulæ recepit.

Ejusmodi forte fuerunt *Subula* illa, de quibus Leo Imper. in Tacitis c. 5. §. 4. & c. 6. §. 2.

† **SUBULCUS STILUS.** Impurus, exilis Paschasius in Epist. ad Carolum Calvum apud Mabillon. tom. 2. Annal. Bened. p. 337. *Sed libellum... quem admodum Placidio... confectus, adeo fecit committimus vobis stilum temperare Subulcus, &c. Subulcus, porcorum cultos, apud s. Valer. de gen. Monach. §. 7.*

† **SUBULTANEUS.** *Subultaneus, in Gloss. Lat. Gr. Aliæ Gl. Lat. dicit, Mortalis, Subultaneus, mortuus.*

† **SUBUMBRA.** Obumbrat. Albertin. Musæus apud Murator. tom. 10. col. 397. *Lana ante Lucifera pallas fuscæ crinis aperta signaculo veluti eclipsi subunda Subumbra eff.*

SUBUNCULA. Papii. *Pannus addititius, a subiciendo, vel subfundo dictus. Joan. Buschius in Chron. l. 2. c. 6. Vestimenta & calcamenta sine petis & Subunculis minime reddiderunt.*

SUBUNCULARE, Refarcire, segmenta locis vestium vel calcamentorum artibus apponere. Item Buschius l. 1. c. 6.

Calcamenta eorum & solitaria vidimus infra & supra a lateribus hinc inde in locis pluribus Subuncula Lib. 2. cap. 39. Calcæque Subuncula adeo. Thomas a Kempis in Vita Gerardi Magni c. 11. Antiquum & Subunculatum pellicium.

SUBUNDRA. Glossæ antiquæ Mss. *Subgrunda, inter tellum & parietes subgrunda dicitur, vulgo vero Subundra. [Vide Subgrunda.]*

† **SUBVOCATUS.** pro *Subadvocatus.* Vide *Advocatus*, col. 189. Charta ant. circ. 1060. apud Marten. tom. 1. Aoced. col. 189. *Subvocatorem Subvocatorum, quibus quoties affligebantur, graviter conquesti.* Charta 10. 1156. apud Ludewig. tom. 4. Reliq. Mss. pag. 203. *De adiutoribus vel vicariis, quos Subvocatorem dicitur, in eternum non degit.*

SUBURBANI. Charta Henrici V. Regis Angl. pro Abbata de Exaquo io Normannæ Ducatu tom. 2. Mo. nasticæ Anglicanæ p. 669. *Et terram duarum decararum, quæ in pastores tenent, & sex Suburbani cum alodiis suis, &c. Idem videntur, qui nostris manentes, & submanentes. Vide in Manentes.*

† **SUBURBANUS.** unde dicuntur *Præbiteri ex Suburbano*, ut habet Ordo Romanus cap. 6. in Ceremon. Eccles. Vienn apud Martend. Aot. Eccl. discipuli in div. Offici. p. 504. *Ad majorem Missam debent esse sex Suburbani, decem septem, &c.*

SUBURBANUM, Prædium, quod ad urbem est, & prædictum; in Gloss. Auctori Mamotrecti ad c. 30. Numeror. *Suburbanum, quod quasi sub urbe, sicut sunt burgi. Suburbanum prædium, apud Varronem & Columellam lib. 1. cap. 1. [Utitur etiam Cicero nosse mel.]* "enator lib. 3. Ep. 53. *Quævis Romana civitas aequi abunde irriguit, sique fontibus gaudens, reperitur tam in plurius Suburbana, quæ hanc videntur deservire peritiam. Synodus Romana in causa Formosi PP. cap. 8. Ut patrimonium, seu Suburbana, atque massa & colonie, &c. A. A. San. Stof. Martyrum Numidgaro 30. April. c. 2. *Venerunt in locum, qui appellatur Magnus, cui est Ciribehis Colonia Suburbana vicinior.* Utiur passim Willemus Tyrus. A. 13. Gregor. Torool. de Mirac. c. 32. de Gloria Confess. c. 58. Vide *Prædium*. S. Hieronym. Epist. 16. *Suburbano ager vobis pro Monasterio fuit, & eius electum pro solitudine.**

† **SUBURBANUM,** Urbis territorium, tractus urbi subiectos, Joas in Vita s. Eustasii Luxov. sec. 2. Bened. p. 123. *Itemque in Suburbano Bituricensis urbis vir venerabilis Theodulfus... monasteria ex regula Columbani omni religione possentia constraxit, primam in insula supra fluvium Mlman dram, &c. Vita sancti Ebrulfi sec. 1. p. 67. Hanc (Ebrulfum) Dei famulum monachis patre suo destitutus abbatem perficere decreverunt in Suburbanis Ambianensium, ubi Fuscianus & Victorius gloriosæ certaverunt martyrii. Quod monasterium duabus leucis ab Ambiano distat.*

† **SUBURBICUM,** Pari similiter notione. Vita s. Salaberge sec. 2. Bened. p. 416. *Canoniæ puellarum in Suburbio Lingonica urbis in hereditate vel successione paternæ coheredare exherede. Occurrit in Charta s. Eligii ibid. p. 135. Inde ergo in crastino egressi, per Ribodunum & munitionem, quæ Francorum civitas dicitur, in Suburbium Laudunense in villam quæ Vallis vocatur, venerunt. Adde sec. 3. p. 768.*

† **SUBURBANUS,** Qui Suburbanum habitat, rusticus. Translat. s. Sebasti. sec. 4. Bened. part. 1. p. 405. *Hanc letiferam vocem qui tunc antequam dies ferre vigilare poterant, horribiliter innotantem, non solum in ipsa urbe civiles, verum Suburbani quæque verum degeneres audire.*

SUBURBICARIE, Regiones ac Provinciæ sic distæ in Italia, quod Urbis Vicarii jurisdictioni subditæ essent,

effentur *Urbicarie*, quæ à Prefecto urbis administrabantur. Vide quæ in hanc rem congefserunt Baronius ann. 325. num. 134. 135. Jacobus Gothofredus, Alexander Junior, Valmaſius, Sirmondus, Morinus lib. 1. Exercit. 30. & alii, qui famofam hanc, & inter eruditos agitatam diu controverſiam ſcriptis ſuis illuſtrant. [Vide infra *Urbicaria*.]

¶ SUBURBII, pro Suburbia. Charta ann. 1225. inter Probat. tom. 2. Hiſtor. Occitanicæ col. 439. *Juro vobis Caſcalſoam & forciaſ ipsius atque Suburbios ſine veſtro inganno.*

SUBURGIIUM, pro Suburbium, Tabularium Monaſterii ſ. Andree Vienneniſis: ... *Vineam noſtram quam Dominus noſter Rex Cbunradus territorium de murum civitatis Viennæ mihi dedit propter murum, quem ego feci in Suburgio Viennæ civitatis juris mei, &c.* Vide *Suburbanum*.

SUBURIA, *Soas quilibet*, Papias.

¶ SUBUSTIO, Calefactio, in Cod. Theodoſ. tit. 1. de Oper. publ. leg. 32. ubi Codices nonnulli haud male habent *Subſtructio*.

SUBUSTIVUS, Alexander Iatroſophiſta l. 1. Paſſion. *Eis, quos Subſtitutus coniugii habere oculos.* Ubi Gloſſ. Miſ. rubros.

¶ SUBZEMBLERIUS, Qui ſubeſt Zemlerio, ſeu curator jumentorum ſarcinartiorum. Vide locum in *Embla*.

SUCCA, Veſtis ſpecies. Bulla Nicolai II. PP. pro Canoniciſ Baſiliæ ſ. Petri Romæ, apud Bezovium an. 1289. n. 5. *Nunguam appareant in eadem (Eccleſia) quin ſalteſ Succas habeant, & ſuper eas blaſonides aſſe peſtus, vel poſt collum annixas, &c.* Infra: *Succis & capparum apertura exceptis.* Concilium Valentinum an. 1322. c. 6. *Statuimus, ut Epifcopi & ſuperiores Prelati Succas lineas à publico, & cum eoſ equitate conſideret, nullatenus iabardos, ſed cappas & capellas ſue dignitati deſerant congruentes, &c.* [Vide *Soſciana*.]

¶ SUCCAMA, ut *Succa*, tatura vetera Domus Dei Paſiſ. Miſ. *Sorores babeant ſingula 3. camifeas, & 3. Succamas tales, &c.*

¶ SUCCARE, Sugere, Gall. *Succer*, Ital. *Succubiare* ſeſaſt. Peruſin. in Vita B. Columbe Reatinæ tom. 1. Maii pag. 340. * *Quatenus poſſiſt abſtruſa mella ruminando ſuccare.*

¶ SUCCARUM, SUCCHARUM, Saccharum, Gall. *Succe*. Iter Indic. Balth. Spingeri, apud Marten. Itiner. 2. p. 362. *Succarum quoque inde abundanter crebuit.* Chronie. Corn. Zanſſiet apud eundem tom. 5. Ampliſſ. Colleft. col. 365. *In primordio quidem languoris per annos circiter 19, uſa eſt (Lidwina) parviſſima portuſcula Succhari.* Hinc emendanda Charta an. 1380. apud Rymer. tom. 7. p. 233. *Uſam caſſeam Succuri candidi.* Leg. eoiſ *Succari*. Vide *Zucara*.

¶ SUCCEDANEUS, Succellor, in Gloſſ. Miſ. Sangerman. n. 501. *Succedaneus*, & 2. p. 39. in Gloſſ. Lat. Gr. *Succedaneæ vices*, in Cod. Theodoſ. tit. 5. de navicul. leg. 14.

¶ SUCCEDENTIA, Succedeſſio, ſeries, in Charta Caroli Simpliciſ an. 912 apud Calmet. inter Probat. tom. 1. Hiſt. Lothar. col. 334. *Quod ut per Succedentiam temporum verius credatur, & diligenter obſervetur, manu propria ſubſcripſimus.*

¶ 1. SUCCEDERE, Accedere. *Ut nullus audent ad loca tutiora, etiam acervitate temporis cogente, Succedere,* in Cod. Theod. tit. 29. de curioſ. leg. ult.

¶ 2. SUCCEDERE, Cedere, abire. Vetuſ. ſ. Irenzi Interpret. l. 2. c. 29. n. 1. *Animas jam non propter ſubſtantiam in mediocritate ad ſimilia dicentes Succedere, ſed propter operationum; juſtorum quidem dicentes illoſ Succedere; impiorum autem remanere ignem.*

SUCCENTOR, Joanni de Janua, qui in *Eccleſia poſt Præcentorem, ſive principale Cantorem ſubſequentem canendo reſpondet, vel qui facit officium principaliter in choro ſiniſtro.* Durandus l. 2. Ration. c. 3. n. 1. *Cantorum duo ſunt in arte muſica genera, Præcentor ſcilicet & Succentor. Præcentor vocem præmiſſit in cantu; Succentor canendo ſubſequenter reſpondet; Conceptor vero, qui conſonat.* Alia ejus officio habent Statuta Eccleſiæ Leicheſeldenſis in Monaſtico Anglican. tom. 3. p. 143. & Eccleſiæ Londonenſis ibidem p. 339. & vetuſ. Charta apud Jacobus Petium poſt Pœnitentia Theodori p. 678.

SUCCENTORIA, Succentoris dignitas, in Hiſtor. Epifcoporum Autiſſiodorenſium c. 59. *Liberaliter contulit Leſſoriam & Succentoriam, per quas totum in legendo cantado veſervitum diſpenſatur.* [Adde Bullam Pii III. PP. an. 1538. pro ſecularizat. Eccleſ. Agidii.]

SUCCENTRIO, Meſſianus Presbyter de Vita ſ. Cęſarii Arelat. Epifcopi p. 251. *Devotio itaque tempore, venit ad agrum Eccleſiæ aſſiſe, ubi diœceſis ſunt, qui Succentiones vocantur; balnearia ibidem grandibus ſaſtigiis conſtructa ſunt, &c.* Nomen, ut opinor, regionis.

¶ SUCCENTURIA, Alia aliam ſuſſequens caterva, in Gl. Gaſp. Barthie ex Baldrici Hiſt. Palæſt. apud Ludewig. tom. 3. Reliq. Miſ. p. 170. *Geſta Conſulium Andegav. apud Acher. tom. 10. Spicil. p. 447. Et cominus utraq; Dinorum & Flandrenſium inſiſtanti legione, & iſpſorum ſupervenere Succenturia, quæ graviter primos caperunt repellere.*

¶ SUCCENTURIATUS, la ſubſidium coſtitus, ex eodem Gloſſ. ibidem p. 195.

¶ SUCCESATRIX, Quæ alteri in aliquo munere ſuccedit. Charta Palchalis II. PP. ann. 1107. in Bullar. Caſin. tom. 2. p. 124. *Ermingarde Abbatiſſæ monaſterii Domini Salvatoris, . . . iuſſu tuſque ſuccesſitricibus, &c.*

¶ SUCCESſIO, pro Filiis ſeu ſuccesſoribus, in Cod. Theod. tit. 7. de div. offic. leg. 19. & tit. 7. de Collegiis leg. 1.

¶ SUCCESſIVE, Poſtea, Gall. *Enſuite*. Litteræ Pii II. ann. 1459 apud Ludewig. tom. 6. Reliq. Miſ. p. 61. *Pœnerat ad nos oratores Georgii, quem in domum veſtrum recognoviſſiſti; & Succesſive oratores parium ſiſteſſi.* Pro progreſſu temporis ſæpius uſurpat Philoſophi.

¶ SUCCESſORIUS, Hereditarius. Litteræ Edwardi III. Angl. ann. 1337. apud Rymer. tom. 4. p. 818. *Attendentes iacitum regnum Franciæ ad nos fore jure Succesſorio legitime devolutum, &c.* Paſſim occurrit.

¶ SUCCIDIMENTUM, Quod ab alio dependet, ejus appendices, Gall. *Apparanceſſes*. Teſtam. Almeradi ao. 1052. inter Probat. tom. 2. novę Hiſt. Occitan. col. 219. *De no ad filium meum Petrum quatuor habeo in caſtro Anduſia & in Succidimentum ejus, & in alio loco opum caſtrum Barre & omne Succidimentum ejus, & in ſuſcripto caſtro de Petra-mala & in Succidimentum ejus, &c.* Vide *Subpreſentia*.

¶ SUCCIDERE, pro Succedere, in Charta Theodoricæ Reg. an. 690. apud Felibian. inter Probat. Hiſt. Sandion. p. 9.

SUCCIDIUM. Vita ſ. Rigoberti Archiepiſc. Remenſis. c. 1. *tatur igne cedere aquaſque, comportare ad faciendum ei balneum: inſuper & ad Succidium occurrere, & ſi quid buſumodi neceſſe ſit in eorum culinâ, quod ſaſto opum ſit. Perperam editum ſuicidium.* Vide *Subſidium*, niſi ita legendum ſit. Alia notione utitur Petrus Damiani l. 4. Ep. 3. *Vos eſſis damonum victimæ, ad æterna mortui Succidium deſtinata.* A voce forte.

SUCCIDIUS, pro Succedaneus, Succiduius. Marculſus l. 1. form. 2. *Nulla judiciaria poteſtas, nec preſent, nec Succiduius, aut ad cauſas audiendum, aut aliquid exiſtendum ibidem non præſumat ingredi, &c.*

¶ SUCCIDUM, in *Succiduius*. Gloſſ. Lat. Gr. Ubi Vulcarius

caotius *ἐπὶ τοῖς πρῶτοις*, vel *ἐπὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ πρῶτου* legendum suspicatur. Hæc vox de portionibus usurpatur.

¶ SUCCINCTA, ut *Subcinctula*. Vide ibi.

¶ SUCCINCTIM, *Breviter*, *succinctè* ratione, ex Gemma, apud Vossium de Vitiis *serm.* 1.4. c. 35.

¶ SUCCINCTORIUM. Papias: *Succinctorium vestimentum quo tantum genium integuntur*. Alibi: *Subcinctorium*, dictum quod sub brachiis dictum alarum finem ambit, atque hinc inde subtingit. *Gloss.* *Mss.* *Succinctorium, brachia*. Catholico parvum: *Succinctorium, surcinea*. [Charta ann. 1203. apud Lobelin. tom. 2. Hist. Britan. col. 435. Item *gillelmi . . . . . Surocine de fil blanc, une bourse de soye o reliques de s. Clere*. Charta Petri Episc. Parisien. ann. 1210. ex Chartular. ejusdem Episc. fol. 57. *Præterea episcopi debent exhibere sicutum Succinctorium super nitare B. Marie in Pascha per tres dies tantum, scilicet die Lune, die Martii & die Mercurii.*] Necrologium Ecclesie Parisiensis 3 Id. Julii: *Deiis præterea imaginem B. Virginis p[ro] marcharum argenti ad reponendum sacrum Succinctorium*. Ad Innocentio III. l. 1. Myller. *Mss.* c. 10. 52. inter novem specialia Pontificum oramenta recententur. Dura ad us. 1. 3. *Ratione*. c. 4. *Pontificis ciagulo duplen dependet Succinctorium*. Infra: *Succinctorium, quod alius m[en]sura, vel succingulum vocatur*. Cassianus ait *reticulus duplices lineas p[er] se x[rist]i s[er]mone, quas Græci *ἐνδομήτωρ* vocant, Latinos sui Succinctorii seu redimiculi, vel propriæ rebractatoria appellasse*. Vide *Rebractatorium & Subcingulum*.

¶ SUCCINCTUS, Diligens, strenuus, in Lib. de Castro Ambalæ apud Acher. tom. 10. *Spiciol.* p. 567. *Sane morum probitas mentium veneranda matrona Succincteque personæ ejus consilii*.

¶ SUCCIUS, figurate pro Attritus, debilitatus, in Cod. Theod. tit. ult. de Censitor. leg. 8.

¶ SUCCLAMATIO, Submonitio, citatio in jus. Diploma Zuentiboldi Regis an. 898. in Monum. Paderbornensibus p. 15. *Advocatus eorum super eis iustitias agat, nec ad publicum mallum quicquam Succinationem faciat, prorsusque Advocatum eorum interpellaverit pro iustitia facienda*.

¶ SUCCULCARE, Sub se calcare, ex Gemma, apud Vossium l. 4. de Vitiis *serm.* c. 26.

¶ SUCCUMBENTIA, dicitur de eo qui causa cadit, *Qui succumbit*. Statuta criminalia Saonæ c. 14. fol. 15. *De restituenda omne id, & totum, quod nobis exaltum fuerit ex causa dictorum condemnationum in casu Succumbentia in causa dictæ appellacionis*.

¶ SUCCURRERE. Vide *Monachi ad Succurrendum*, in *Monachi*.

¶ SUCCURSIVUS, Subsidium, auxilium, suppetiæ, Gallis *Secours*. Elmh. in Vita Henrici V. Reg. Angl. cap. 117. p. 309. *Hæstis tamen commoti principis impetum aspersione formidare, mox, Regis applicatione in partem illam cogenti, accordia faga Succursivum cum suis elegit*.

¶ SUCCURSUS, ut *Succursus*. Charta an. 1257. ex Schedis *Præf. de Maranguis: In tantum quod dictus dominus Comes Ildesius congregatis multis militibus ad Succursum eorum*. *Gr.* Littera Senescalli Provincie ad Massil. ann. 1337. ex Tabul. Massil. *Est jam indiciamus, si hoc contingit, evaleat, ut subito possit subditi Succursus*. Occurrit passim, maxime vero apud Maethum Paris in Addic. in Epist. Frederici II. Imper. apud Marten. tom. 1. Amplif. Collect. col. 1199. Rymer. tom. 2. p. 323. 944. tom. 3. pag. 140. in Maceris Insulæ Barbaræ tom. 1. pag. 151. apud Murator. tom. 8. col. 449. tom. 1. c. col. 278. *Moder* Formular. Anglicanæ. pag. 423. *Sec. Hinc*

¶ Succusus dicitur Ecclesia quæ alteri potiori auxilio est in administrandis plebi Christianæ sacramen-

tis, ostitis *Serous*, *Eglise Succursale*. Charta Galteri Episc. Liagn. ann. 1170. inter Instrum. tom. 4. Gall. *Christ. novæ edit.* col. 184. *Decedentibus vero quoguo modo presbyteris jam dictæ parochia n[on] ministerationem quoniam Succursum consecutus n[on] appellari eisdem & beneficium eum integritate voti donando conferimus*.

¶ SUCCURUM, pro Succurum. Vide ibi.

¶ SUCCUS, Mons, collis. Terrarium Apchonii in Arvernia: *juxta Succum de Chabrolis*. Ibidem: *juxta Succum vocatum le Sue Roze*. Charta domin. Luciani in Forelio an. 1417. *Quondam terram suam in Succo, id est super montem & in altitudine montis*. Exstat etiam hodie domus in parochia s. Stephani a pago Dombecoli quæ le Sue dicitur, quod sit in praelivio montis, *Suque, Sommes de la seze, verrex*, apud Borellum.

¶ SUCCUTUM, Succusio, Gallis *Secousse*. Gervasius Tilber. in Otis Imper. apud Leibnit. tom. 1. *Scripe. Brunvic* p. 1004. *Factio lems alarum Succussione, quasi p[er]petuo consummato in muro decidimus*.

¶ SUCCUSSATOR, Succussura. Vide *Subtrassator, & Tectare*.

¶ SUCERDA, *Συρδα*, in *Gloss.* Lat. Gr. (Stereus porcinum, alius *Succenda*.)

¶ SUCUS, Momentum, i. quoniam cito latera declinat. *Gloss.* *Monf* pag. 335. apud Schilter. in *Gloss.* Teuton.

¶ SUCHERES. *Juxta les Suoberes domini de Chabris*, in Charta feudorum nobilium Castilionis Domburum an. 1463. Haud scio an legendum sit *les jacoberes*. Vide *Jacoberia & Gafchirin*.

¶ SUCHILES, Qui colligendis tributis invigilat, exactor, ab Hispan. *Ejencbar*, vigilare. Canc. Mexican. an. 1585. inter Hispan. tom. 4. p. 349. *Nec occupare possit, exigere aut petere quicquam ex actionibus dicti Subcolis aut Tinnalratilis, &c.*

¶ SUCHORNA, Vestis species. Vide in *Surcolum*.

¶ SUCKING, Placitum in Itin. apud Cellriam ann. 14. Henrici VII. in *Homolex.* Angl. Th. *Blount*: *Per Sucking, hoc est fore quietum de illis amerciamenis, quando le Barliman, id est superiorem de Riagyard, id est clausura, quæ vocatur le Chiminifides vel common Medows, & pramonitii fuerit ad impareandum & fruendum clausuris illas simul cum viciniis suis, illo qui non venit ad talem pramonitionem amerciatu erit ad pretium unius veniens, Anglice a Suek, pretii quatuor denarium & hoc quotiescumque pramonitus non deveniens*. Vide in *Parvus*.

¶ SUCTIM, Sugenda. Acta s. Bonifacii tom. 1. Jun. p. 464. *Ad instar videlicet praevisissimæ apis, quæ Suctim camporum circumvolat arva*.

¶ SUCUS, Stercus, lutum, connum. Litteræ an. 1345. inter Ordinat. Reg. Franc. tom. 3. pag. 158. Item. *Qued. possit & valeant dictum castrum s. Genesii, videlicet pluvios & carriegas & p[ro]pter sacre mundare & inferre femorarias, Sueci & alias orduræ prout indigebunt*. Ubi Cl. Editor legendum suspicatur *Sutor*, quæ voce stabulum porcorum intelligitur, quod Occitani etiam num *Soute* appellant: at nihil immutandum arbitror, neque enim de stabulis porcorum, sed de quovis fœnore vel suto hic sermo fit. Vide *Suecus & Sucedra*.

¶ SUDA, Fossa, seu potius vallum, vel fudes, quibus vallum ipsum & castra muniuntur, ut apud Ammianum lib. 5. *Fallo & aditus fossaque firmato*. Ethelwerdus lib. 1. an. 149. *Inm altius genti Scottorum g[ra]tia quid faceret pro imminente muro, ac Suda profundo facto, ferreos in mœnura arva mechanica struat aculeos, superstantesque muro deorsum irabentes avido intererunt*. Lib. 4. cap. 1. an. 167. *Centurias congregat ad portas, visitant hostes jam morientes in Suda, observant cunctantes iras*, &c. Cap. 3. *In eodem anno (804.) Danaa Suda in Beam-flore*

¶ **SUFFRAGANEO**, Quae ad eius pertinent. Charta Almarici Goldasti 39. *Episcopus Remensis, terram & silva, Suelgiam, & aliam ecclesiam, quicquid ibi habere videtur.* De iure palatini portoribus agi optinet. Vide Successu.

¶ **SUFFRAGA**, Gall. *Suffragé*, ut *Suffragé* 3. Charta an. 1163. apud Keanet. Antiqu. Ambrosi. p. 273. Pro omnibus servitiis, de mandatis, auxiliiis, curia fecit; Suffragis, relictis, &c.

¶ **SUFFRAGIAT**, Vide supra in *Bigra*.
¶ **SUFFRAGIATUS**, Sufficiens, Gall. *Suffragant*, & alio conatus; & passus Ordinum Vitali. 3. pag. 99.

¶ **SUFFRAGINATUS**, Instruendus, Gall. *Fournir*. *Manica Suffraginata*, apud s. Beatiardum tom. 1. col. 538. edit. an. 1690. *Suffraginatus calliditate*, hoc est, retentus; Gall. *Faire de malice*, in Hist. Luitprandi apud Muratori. tom. 2. p. 458.

¶ **SUFFECTIO**, *in via*, in Gloss. Lat. Gr. Addunt Gr. Lat. *Anima deesse*.

¶ **SUFFECTIVUS**, Sufficiens, Gall. *Suffisant*. Coecilius in Transi. Augusti. Constat. tom. 6. str. p. 439. *Ille iustus domo & cognatione, cum Suffectiva possessione ad suam sanatorum Augustinum condirigitur.*

1. **SUFFECTUS**, Latinis, qui pro alio substituitur. Novella Valentiniiani de Episcopali iudicio. *Ille autem, qui intra decennium transiit a die laici huius legi Diocesis ordinati sunt, Suffecti pro se dote debent, &c.* Vide Brillon de verborum signific. Lex Wilgotti. 1. tit. 7. §. 25. *Ubi quid necesse est, de illis praebantur & ratione suffectum, hanc Metastasei adhibere absolutum statuit.* Ubi Forti Hispanici habet alii servitio.

¶ **SUFFECTUS**, *in*, Perfectio, executio. Pelix in Append. ad lib. 3. Indori de Viris illust. tom. 3. Concil. Hispan. pag. 82. *Electus huius nimium deditur, in Suffectu operum devotus, in telescacione misertorum promissimus, &c.*

1. **SUFFERENTIA**, Patientia, tolerantia. Evagrius Monacho Sententia: *Sufferentia viri generalis sem.* Acta s. Theoph. Mart. c. 6. *Theophis dixit: per Christum, qui Sufferentiam tribuit mihi, ut laeta pariter propter nomen ejus.* Acta s. Satornini & Socior. c. 7. *Domine, pro nomine tuo da mihi Sufferentiam.* Occurrit praeterea 13. 15. 20. in Vita s. Ephraemi Virg. n. 1. §. in Vita s. Frontonis, in Vita s. Luperci Mart. in Epistola Lotharii Regis ad Hadrianum II. PP. in Chronico Reicherberg. pag. 234. in Passione s. Perpetuae & Felicitatis pag. 7. apud Hudebaldum in Vita s. Riktrudis cap. 15. in Actis s. Theclae, &c.

¶ **SUFFERENTIA**, Voluntas, arbitrium, contentus. Charta an. 1138. apud Calmet. Inter Probat. tom. 2. Hist. Lothar. col. 31. *Si servitia Sufferentia canonico-rum ante illa, & de illis quod sunt de illis illa, per manus ministerium non suscepit, obsequia quod non ex debito aut iustitia, sed per Sufferentiam fratrum accipiebant, propter amicitia.* Tabul. Sangis. an. 119. *Rebbero fimas quod non dicitur dominum & ipsi petuntur et Sufferentia & speciali gratia illi Adhuc non in manu mortua, sed in vilenagis possidemus.* Littere Guidonis Nivern. Comitis an. 11. inter Ordin. Reg. Franchom. 3. p. 118. *Excepit redditibus nostris quos non habemus ibidem vel sumus in posterum habuimus, vel quos aliqui de nobis vel illam suam, vel ad Sufferentiam nostram modo tenent.* Vide Sufferia.

¶ **SUFFERENTIA**, Mora, prorogatio diei, Gall. *Delai*, *en jhem*, Inducere, Gall. *Sufferentia d'armes*. Littere Edm. Reg. Angl. an. 1295. apud Rymer. tom. 2. pag. 889. *Adhibeo Regi Romanorum, Edwardo, &c. Vestris sollempniter nunciis, ut plenaria potestate vobis Regi Francie Sufferentiam, vel respectum & vultum diti super theuandis reuig... mittentur.* Littere alie Euldem Reg. ubi

1. 296. ibidem pag. 715. *Ubi ante omnia aliqualem Sufferentiam a bellis actibus, donec plenius tractatus haberi posset, sibi concedere dignemur.* Concessimus ut prefati Cardinales praedictam Sufferentiam nomine nostro possint facere & firmare. Quae Gallice sic redduntur ibidem: *Ege, amoniores aures vestras, vossifoni orrier auuene Suffrance de seze de gero... Aom grante... q'it... poussensere la dite Suffrance.* Pluries occurrit apud eundem Rymer. ibidem pag. 733. 737. 795. 799. 812. tom. 3. pag. 541. & tom. 5. p. 56. Bulla Clementis VI. PP. an. 1346. to. 2. Hist. Dalph. p. 537. col. 1. *Assumpit interim Sufferentiam aliquibus usque ad tempus de quo me discretioni videbitur duraturis, &c.* Charta an. 1377. ex Brul. Reg. Facere-ntis posse nostram quod darentur Sufferentia seu abstinentia usque ad festum s. Michaelis proxime venturi.

¶ Sed maxime hinc vox usurpatur de Jurisprudentia ubi de seculis, aut et avaritiae rationibus agitur: hinc Sufferentia rationes in Sufferentia posita dicuntur; quod & de clientelae officio inter se dicunt, 'cui decendi sacramenti prolata est dies, ne scilicet ob clientelam nondum professam in subdita praedia domini feudalis iniuriatur manus. Utriusque notiois exempla praestant sunt. Littere Philippo IV. Reg. France. an. 1304. apud Marten. tom. 1. Ampl. Coll. c. col. 1497. *Ad alios subditi Praetorum & Baronum & Terrarum nobis exigentes, donec aliud ad nobis super hoc habueritis in mandatis.* Ipsi enim posuimus in Sufferentia usque ad Mogdalenam... Item, ipsi posuimus in Sufferentia usque ad Parliamentum proximum B. Martini hyemalis. Alie Philippo VI. an. 1333. tom. 2. Occidit. p. 91. *Gabellam tamen praedictam, ac inhibitiones & ordinationes praedictas, in personis & rebus dictorum Praetorum, personarum Ecclesiasticarum, Baronum & Nobilium, qui, praemissis, in Sufferentia passii sunt in suspensio, in statu volumus remanere.* Charta apud Menteller. Hist. Lugdun. p. 12. *Et ad hoc in Sufferentia Lugdun. occupati detineantur.* Charta an. 1366. apud Lobineil. tom. 2. Hist. Britan. col. 526. *Eccle Dux Britannie qui ad vos tanquam ad dominum suum supremum accedisti, ad se in propria persona & eculandam super eo quod ad vos cunctis non venit in homagia suo vobis faciendo, & ad regitandum vobis de Sufferentia, in quem plures posuisti, &c...* & ad supplicandum vobis quatenus ipsum potueritis, teneritis & haberitis in Sufferentia seu homagii. Charta an. 1391. tom. 3. Hist. Harcur. pag. 389. *Tenebo quod Rex servaret sua iura & bonos usus & infra dictam retinendum non recipere aliqua de homagia, sed daret Sufferentiam vassallis, quia eis indigerem.* Adde tom. 1. ejusd. Hist. pag. 1715. & Gloss. juris Gallice v. *Souffrance*. Vide Respectus 4.

¶ **SUFFERENTIA**, ut Sufferentia, in Charta an. 1187. apud Spon. tom. 4. Hist. Genev. p. 16. *Quandam Sufferentiam facit Gebennensis ecclesiae ad tempus, &c.*

¶ **SUFFERENTIA**, Eodem significatu. Inducere. Charta Johannis Reg. Castell. an. 1410. apud Rymer. tom. 8. p. 618. *Tam per terram quam per mare, bonas firmas, legatos & legitimas neugas, Sufferentiam & guerre ubi tenentur...* Durantibus quoque neugas, Sufferentia & ubi tenentur guerra, &c.

¶ **SUFFERARE**, Ferras equos solent subdere vel juppungere, ex Gemma apud Vossium lib. 4. de Vitiis servit. c. 26. Occurrit apud Marten. tom. 7. Ampl. Collect. col. 83. & alibi. Vide supra in Ferrum 1.

¶ **SUFFERATURA**, Statuta Facultatis Juris Civilis Academiae Viennensis in Austria tit. 1. §. 3. Item quod nullus doctorandus doctori ipsum presentantur varium, vel aliquas Sufferaturas habere teneantur. Sed legendum sufforraturas, vel nude sorraturas, quod satis vox varium arguit. Vide Videratus.

¶ **SUFFERE**, Sufficere. Gloss. Lat. Gr. *Suffero*, *ut in dicitur*. Ubi Nil habent, *Suffero, suffiro*: quibus con-

consonant Gloss. Græc. Lat. *δυσχεστία*, Suffero i sufficio.

¶ 1. SUFFERTA, Voluntas, consensus. Statuta Massili. l. cap. 63. §. 1. *Nisi hoc faceres consilio & Sufferta Regis vel Consulum Massiliæ, & Consiliariorum vel majoris partis eorum.* Noltris olim Suffrete & Souffraire, pro Disette, paupertate, Penuria, paupertas, egestas. Le Roman d'Atis Mf.

De Souffrete & le poveret
M'avez en bonneur monté.

Ibidem:

De poveret & de Souffraire, &c.

Vide Suffrentia. 1. & 2.

¶ 2. SUFFERTA, ut Suffrentia 3. Vide in hac voce. Epist. Henrici de Villaris an. 1347. tom. 2. Hist. Dalphin. p. 558 col. 2. Item, dominos Vinay & Castri Novi, qui unus contra alterum diffensiones parabant, posui in flum & Sufferta nique ad eodem B. Johannis ... Item, eodem modo posui in Sufferta sa lum dom. Johannis de Crocia & Aynardi de Anjoue.

¶ Utuntur etiam hac voce in feudali, eodem significatu quo supra Suffrentia. Terrarum feudorum Castillonis an. 1463. Item debes sex den. Viennenses bonos pio Sufferta bommagii ad quod dicta res prefato dom. Militi adstringuntur, donec quonque dicta res devenierint ad manus que possint deferre bommagium ad quod ipse res astringuntur. Consule Revel quæst. 17. p. 78. & observat sup. 163. novæ edit.

¶ SUFFERTUS, Toleratus, Gall. *Supporté*. Vita B. Humilianæ tom. 4. Maii p. 391. Hoc pluribus diebus patienter Sufferto, non ferens damnum orationis.

SUFFIBULATORIUM, Joanni de Janua, Subligatorium, Subfibulum, i. subfigaculum. Papias: Subfibonium, subligamentum.

SUFFICERE, Possé. Anastasius Biblin Historia de exilio s. Martini PP. Cray, quod est dominica dies, obvi ei erunt, & saluabitur eum, quia hodie non Suffecimus. Id est, non possumus.

¶ SUFFICIENTES ALIQUA RE, Contentus, cui res ipsa satis est. S. Irenæi vetus Interpres l. 2. c. 1. §. 5. Et unaqueque conditio sui fabricatore glorificabit, & ipso Sufficiens erit, & alterum non cognoscat.

¶ SUFFICIENTER. Anonymus in Vita Edwardi III. Angl. p. 395. Cui ecclesia Papa providit de Roberto de Wyvelay, qui ipse speciales litteras Regina matri, (matri) quo nique Sufficiat (ut dicebatur) litterato. Id est, Mediocriter, interprete Cl. Editore Hearnio. Pro Satis, Gall. *Suffisamment*, occurrit apud Ulpian. & alios.

¶ SUFFICIENTIA, Facultas, excellentia. Chron. Angl. Th. Or. erbourne pag. 4. Libet paulisper de ejus (Anglæ) sui Sufficientia, ... pauca de plurimis epilogando perstringere. Intra: Ejus vero Sufficientia, sive excellenti prerogativa, &c.

¶ SUFFICIENTIA, Quod satis est. Oratio habita an. 1378. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 1504. *Isis ad Mendegurrian, quum cepit mora posposita, & in ipsa dimisit sufficientiam gentium armorum, que custodiarent & defenderent illam.* Mag. Boncompagnus de Obsid. Anconæ apud Murator. tom. 6. col. 930. *Quoniam civitates que sunt in portibus constitutæ, non possunt de labore proprio framentum & annonam habere ad sufficientiam.* Occurrit rursum apud eundem Murator. tom. 12. col. 448. 588. & Mador Form Angl. p. 128. Adde Tertull. l. 1. a. l. Uxor. c. 4. & Sidon. l. 6. Epist. 12.

¶ SUFFINGILARE, Glossa Lat. Gr. Mf. Reg. Suffingilare, &c.

SUFFIRMATUS, Suffultus, munitus. Papias Mf.

SUFFIUTORIUM. Anastas in Hormilda PP. Pallia obpera blatta cum tabulis auro teñtis, de cblamyde vel de

stola Imperiali, Suffistorium super confessionem B. Petri Apostoli. Hæc omnia à Justino Augusto oribodoxo votorum gratia ablata sunt. Quidam Codd. habent facinistorium. Alii cblamydem Imperialem, i. stola & subistorium. Sed legendam forte assistorium. Vide in hac voce. [Reliquius supra, tametsi ex conjectura, legendum monet Substratorium. Vide ibi.]

¶ SUFFLAMEN, Adminiculum, sustentaculum, Gall. *Appuy*. Papias in Prefat. ex Cod. Mf. Bituric. *Paras titubant anlo firmo suffulta Sufflamine.* Vide Sufflamen & mox Sufflare.

SUFFLARE, Ugutio: Sufflare, i. appodiare, sulcicare, appodiamentum supponere, vel hoc Sufflamen, appodiamentum, quod cui innititur, ut sustentetur [Glossa Lat. Gr. Sangerm. *Sufflare, appoier, attiaer.*] Vide Exsufflare.

SUFFLATOR, Officium in coquina Regia, in Ordinat. Hospitii Ludovici Regis Fr. an. 1261. vulgo Souffleur.

SUFFLATORIUM, in Catholico par. o, Soufflet à souffler.

¶ SUFFLATORIUM, Fornax. Litteræ encyclicæ de obitu Oduini Abbat. Cellensis inter Instrum. tom. 3. Gall. Christ. novæ edit. col. 18. Sed quia probandum erat velus in Sufflatorio, &c.

SUFFLETUS, SUFFLUS, Flatus ventris. Vide in Bombus.

¶ Nec flatus ventris, nec buccarum inflatio, ut vulgè Camdenus, eo loco significatur: sed sibilus, Gall. *Sifflet*: quod maxime colligitur ex finilibus hominis quæ etiamnum obtinent in Normannia: unum referre sufficiat. Usus est quotannis ut aliquis ex vassallis Dom. de Belbomme de Graulay prope Sagium ad vespertam vigiliæ Natalis Domini stipitem ad ejus coquinae focum deferat, statimque tenetur saltare, crepitum edere & sibilum, quod vulgo dicitur *un sault, un pet & un Sifflet*, vel, ut Normanni effertur, *un Soufflet*.

SUFFLOSSOR, vel sufflus equus, Ugutioni. Alibr: *Affusus equus, qui vulgo infusus est.*

¶ SUFFLOSSOR, Ligo quo terra suffoditur. Leithaldus in Mirac. s. Maximini Abbat. Micie. n. 33. Operante eo, sufflossorum, quod bejiam dicant, sumit.

SUFFRAGANEI, Episcopo Metropolitano subje-cti, in Capitul. ann. 779. c. 1. in Capitul. Aquigran. an. 789. c. 8. lib. 1. Capit. c. 7. &c. Acta Concilii Romani an. 903. super depositione Joannis XII. Tunc Romani Pontifices, Episcopi scilicet Suffraganei, & Cardinales Presbyteri ... dixerunt, &c. Sub finem: Romani Pontifices, Suffraganei scilicet Episcopi, &c. Sic porro intelliguntur Episcopi diocesis Romanæ, quique Suburbicariis Ecclesiis præerant. Urbes & Ecclesie Suffraganeæ, apud Wil. Tyrium in Notitia Episcopatum Patriarchatum Antiochiæ & Hierosolym. Sed & ibidem scribit Hierosolymitanum Patriarchatum erectum fuisse sub Justiano in Synodo Constantinopolitana, eique attributos Metropolitano quatuor ex Antiochena & Alexandria Ecclesiis: Et quoniam, subdit ille, iterum eundem Patriarcham oportebat habere præter supradictos Metropolitano familiares Suffraganeos. quos Greci Syncllos vocant, subtaxerunt predictis Metropolitano quosdam Episcopos, & quosdam de novo creaverunt usque ad viginti quinque.

Suffraganeos porro dictos putant Gretzerus & alii, quod a Metropolitano ad Synodum vocati, suffragis jus habeant: vel quia abique Metropolitani suffragio consecrari non poterant. Malim ego sic appellatos, quæ Metropolitano adjutores: quomodo vocantur apud Lupum Ferrariensem Epist. 81. maxime in consecrandis Episcopis, quod soli facere non possunt Metropolitani. Id firmat præ cæteris Anonymus in Vita s. Remberti Archiepiscopi Hamburg.

burg. num. 13. Cum hujus ergo ad ordinandum eum tenoris infestatione venerabilis Remberg gloriosus Rex direxit ad Luitbertum Archiepisc. Mogunatensem, à quo iussu ejus est consecratus: ut proinde actum sit, quatenus in adiutoriam consecrationis non minus Metropolitae, sed duarum convenirent Suffraganei, &c. Arnulfus Lexovianensis in Epist. ad Thomam Cantuar. Archiepisc. Quod sane contemplantur, quorum opem niti, quorum muneri consilio, quorum fidei iussu suffragari debuisse, à vobis velis agmine falso dissolvere, quando maxime nominis sui rationem deberent agnoscere, & se vobis Suffraganeos non refraganeos exhibere. Dicuntur præterea Suffraganei Metropolitano, quod ut inquit Joannes de Janua, Episcopi nihil possunt statuere vel disponere de his, quae spectant ad communem statum Provinciae absque Metropolitano: ita nec contrario Metropolitanus absque consilio Episcoporum. Graeci ὑποεπισκοπῆς Suffraganeos vocabant, cui ὑποεπισκοπῆς, ut loquitur Pachymeres l. 8. c. 13. seu Cleri suffraganei ecclesiae, nondum consecrati erant. Ita ὑποεπισκοπῆς vocatur Socius l. 5. c. 5. & Sozomeno l. 2. c. 20. qui populi vel cleri suffragiis in Episcopos eligebantur, nondum consecrati.

SUFFRAGANEI, Quilibet Vicarii Praetorum in re aliqua exsequenda, apud Udalricum in Consuet. Cluniae. l. 1. c. 17. l. 2. c. 30. l. 3. c. 5. 6. 8. Bernardum in Consuetudine ipsius Monasterii Milic. 3. & alibi saepe: in Statut. Ord. Praemontist. Dist. 2. c. 8. & in Consuetudinibus Floriacensibus editis à Joanne à Bosco p. 397. in Concilio Ratomageni an. 1072. c. 15. verantur Sacerdotes, Ecclesias suas regere per Suffraganeos. In Concilio Islebonensi an. 1080. c. 6. Archidiaconi per Archidiaconatus suos semel in anno Praebysiterorum Suffraganeorum suorum vestimenta & calices & libros videre jubentur. Inter Opera Alcuini p. 160. hæc habentur: *Divisus, Serenissime Imperator, velle vos scire, qualiter nos & suffraganeos nostri doceremus populum Dei: & de Baptismi Sacramento. Hæc prout potuimus præbimus vobis. Suffraganeus est novae mediae significationis: ideo nescimus, quale fixum ei apponere debeamus, ut Praebysiterorum, aut Abbatum, aut Diaconorum, aut ceterorum graduum inferiorum, si forte Episcoporum nomen, quia aliquando vestra civitati subijcti erant, addere debemus, &c.*

SUFFRAGANEI PAPÆ, dicti præterea Episcopi aliarum Dioceseon Apostolicæ Sedi immediate subiecti, ut est in Gallia Aniciensis, &c. Charta an. 1233. *Novus Stephanus Dei gratia Aniciensis Episc. D. Papa Suffraganeus specialis.* In hac fit mentio Matrimonii initii inter Pontium Vicecomitem. Podempniani & alieze de Triangulo. Vide Suffragium 5.

SUFFRAGANEI, dicti præterea Episcoporum adiutores, titulares scilicet Episcopi, & in Episcopalibus functionibus cooperatores, seu Vicarii. Joan. de Janua: *Suffraganeus, auxiliarius, & proprius in verbis. Unde Episcopi Suffraganei aliorum Episcoporum. quod debent eos juvare non solum opere, vel etiam verbis: vel si non possint opere, saltem verbis.* Lateranense Concilium gravibus uique de causis indulget, ut ubi publica negotia, valetudo, incursums hostiles, literarum ac doctrinae inopia, obstitant, hic Episcopis adiutores in partem curarum adficerentur, ut esset, can. 10. cap. Inter cætera. De Offic. jud. Ord. Conc. Trident. sess. 1. c. 2. Vide Stephanum Tornacensem Epist. 139. & Altaferam lib. 1. & 2. de Adjutoribus Episcoporum.

¶ CONSUFFRAGANEUS, apud Ivonem Carnotensem Epist. 59. *Idem & Consuffraganeos meos sic litteris vestris intruatis.* Ubi Hugonem Lugdun. Archiepisc. alloquitur.

¶ SUFFRAGANEA ECCLESIA, Oratorium, ut videtur, minor Ecclesia. Vita s. Alferii sc. 6. Benedict. part. 1. pag. 734. *Ecclesiam sanctæ Trinitatis, Tom. VI.*

quam Suffraganeam vocant, in signum liberationis suae propriis manibus depinxit. Ibidem pag. 735. Cumque ille irabendo festinaret, hic autem tardus sequeretur, quod ante altare ejusdem Suffraganeae ecclesiae venirent, ei visum est.

SUFFRAGANTIA. Vide Suffragium 4.

¶ SUFFRAGATOR. Vide mox Suffragator 1.

¶ 1. SUFFRAGATOR, Intercessor, qui honorem aucupanti suffragatur. Codex Theodof. lib. 2. tit. 29. leg. 1. *Qui itaque repetere nititur vel repetitè convincitur, & quod dedit apud Suffragatorem ejus mauabit, vel extortum restituit.* Eo spectat Ammian. lib. 22. *Lex est promulgata, quæ cavetur aulicis interpellari Suffragatorem super his quæ eum recte consideris accepisse.* Sueton. in Vespasiano cap. 23. *Exatque pecunia, quantum is cum Suffragatore suo pepigerat.*

¶ SUFFRAGATIO. Suffragatoris officium. Merisi Suffragatio, in leg. tn. de Praetor. lib. 6. tit. 4. Cod. Theod.

2. SUFFRAGATOR, Idem qui Suffraganeus, in Epist. 9. Pelagii II. PP.

SUFFRAGILATIO, Est aliquorum fidem suscipere, qui sunt fidei iussores. Papias. [Andreas Floriac. Mf. lib. a. Mirac. s. Benedicti: *Tuac à multitudine totius plebis ad patibulum raptus, ab Aymoe fidei iussoria legis Suffragillatione redimitur.*]

¶ SUFFRAGINARE, Flectere genua, Johanni de Janua, & in Gemma. Gloss. Lat. Gr. *Suffraginæ, εὐκαλῶντες, ut, nervos incido.* Hinc

¶ SUFFRAGINATIO, Incurvatio genum. Vide Fragas.

¶ SUFFRAGINE UNGA, id est, Flexo poplite, apud Fridegodum in Vita s. Wilfridi sc. 3. Bened. part. 1. pag. 195.

¶ Qui tellure curans uaca Suffragine fuda.

1. SUFFRAGIUM, Pecunia, quæ suffragii titulo ab Imperatoribus accipiebantur, eum honores deserebant, quæ *procuratio* vocantur in formula jurisjurandi Novellæ Justiniani 8. ejus titulus est, *ut iudices sine Suffragio fiant*, quem Julianus Antecessor vertit, *ut Magistratus sine pecunia fiant.* Ubi Græca habent, *χωρὶς δόματος.* Gloss. Lat. Gr. *Suffragium, ὑποεπισκοπῆς, δόματος, δότος, &c.* ubi f. Papias pro *δότος*. Ita præterea usurpatur in Nov. 6. quæ cavetur, ut qui emerit Prælatum per Suffragium, non modo Episcopatu, sed & ordine Ecclesiastico, quem prius habebat, excidat. Adde leg. 4. §. 2. lib. 2. Cod. tit. 2.

¶ Falso hic appellatur lex 4. Cod. lib. a. ad leg. unic. Cod. Just. de Suffrag. forte can. respexit. Vir doctissimus: sed & vox *Suffragium* eo significatu latius patet; neque enim pecunia duntaxat, sed res etiam immobiles & fundi interdum assignabantur cum Imperatoribus, ium his quorum suffragia ambiebantur rei cuiusvis obtinendæ causa. *Præsidium* dicitur Lampridio in Alex. Severo. Vide *Præsidium* 4. Suffragii nomine Patronorum stipendia intelligit Builiarius in Summa rurali: *Actio Suffragani, si comme la peine & labour*, fol. 44. v. Plura vide in hanc rem apud Jacob. Gothofredum tit. 29. Cod. Theodof. lib. 2. Adde Pancirolum lib. 1. Thef. var. lect. cap. 77.

2. SUFFRAGIUM, pro Quavis præstatione. Ico III. PP. Epist. 5. *Quia omnia secundum quod sciebat Dux, quia nobis eras coalluitus per distractionem* (leg. distractionem) captum ut tollere, & nobis more solito annuo tribueret, ipsi eorum homines peregrerunt, & malum collectionem fecerunt de ipso populo unde ipsi duces minime possunt Suffragium nobis plenissime præstare. Charta Conradi Imp. an. 1029. apud Ughellum in Episcopis Monensibus: *Cum placitis, & districtibus, collectis & angariis,*

M foro.

fuor, Suffragio, hereticis, schismaticis, et ceterisque publicis fructuosis. *Occurrit infra eundem.*

3. **SUFFRAGIUM**, pro alimnis, sustentatione. Concilium Tolosanum II. can. 3. *Si quid vero quod visitationem non graves Ecclesie pro Suffragio Monachorum, vel Ecclesiarum ad suam parochiam pertinentium dederint, firmiter permanant.* Regula eiusdem Patris cap. 1. *Operandum utique est omni tempore praeferat festis, ut habeatur vel pauperum necessitates iustis vel egenis, unde dicitur Suffragium.* [Littere Caroli V. Reg. Franc. an. 1365. tom. 4. Ordinat. p. 555. Si... compellatur suam egestatem, vel familiarem pauperum procurationibus collegii detegere, & collegii petere Suffragium, ... quamdiu idem secretarius vel notarius dictum auxilium exiger, quibus secretarius & notarius tenebitur sibi, ad proprios viatus & status sustentationem, ... viginti solidos Parisianae qualitatis mutare.]

4. **SUFFRAGIUM**, Auxilium. Synodus apud Vermeriam: *Statuimus illi Oeconomum persuadere, qui ei Suffragium, & Ecclesie sibi commissae sustentationem debitam & canonicam exhiberet.* Duxo lib. 3. de Actis Normao. pag. 98.

Quin proceyon humilis supplex pronusque acquirit Suffragia semos vixisse tuamque tueri.
Suggerius in Ludovico VI. Obsequio Suffragia accelerat. Will. Tyrus l. 10. cap. 24. *Desertum assiamque Dominus quoque Imperator Constantinopolitana, quia nobis viciniore & ceteris longe opulentior, facilius episcopo nobis possit ministrare Suffragia.* Thurocz. t. part. c. 11. *Cum eis annuo novum carere scirent Suffragia, &c.* [Chron. Angl. Th. Otoburne p. 165. Gandoven, si leve & varii, non expectatio Suffragio, quod Rex Anglie, non sine magnis sumptibus, illis preparaverat, Regi Francia manus dederunt. Pro abundantioris causae Suffragio, in Charta an. 1319. Galli dicerent, Pour plus grande fureur.] *Hioc Suffraganeus, adiutor de qua voce supra.*

SUFFRAGANUS, & **SUFFRAGIUM**, in Capitulari, Caroli Man. Bos. c. 30. pro alimnis, vel auxilio.

5. **SUFFRAGIUM**, Districtus Metropolitani, seu Ecclesie Suffraganeus. Preceptum Caroli Simplicis pro Ecclesia Narbonensi: *Venerabilis sanctae Narbonensis Ecclesie Archiepiscopus, Annulus nostrum adus serenitatem, annuiscens auribus Clementiae vestre, quod in sua parochia, in vobis Episcopis, qui in Suffragio ipsius possident, gravissima quaedam contra iura Canonum atque instituta Legum inconvenerit consuetudo, &c.* [Vide Suffraganeus Ecclesie.]

6. **SUFFRAGIUM**, Privilegium, in Cod. Thend. l. 1. tit. 1. de Privilegiis Corporum. l. 3. *In honorem eternae Urbis, Corporatis indulgia Suffragia valere precipimus.*

SUFFRAGIA EXTREMA, Sacramenta quae in extremo poenitentia concedebantur, in eodem Cod. lib. 15. tit. 7. de vocatione leg. 1. *Secula expiatione gravatur, qui indulgetur bis (Sompis) necessitas posses extrema Suffragia.*

SUFFRAGIA, Orationes, quibus Dei Sanctorum suffragia, seu auxilia imploramus. Ugutio: *Suffragia proprie sunt orationes Sanctorum, quae pro nobis fundunt ad Dominum, & orationes pro Christianis, quas eis fundimus.* Evervinus Steinfeldensis de Haereticis sui temporis pag. 457. *In Suffragiis Sanctorum non confidunt, &c. Suffragia precum, in Epist. 73. inter Francicas rom. 1. Hitor. franc. Suffragia Sanctorum, apud Honorium Augustod. lib. 4. c. 1. Iortuacatus de Vita s. Martini lib. 1.*

Suffragiisque tuis aeli frenis ardens axis.
Will. Brito l. 1. Philipp. de s. Thoma Caotuar.
Ecco tuis redeunt meritis ad propria sani
Omnes infirmi, tua qui Suffragia pascunt,
Firdpardus l. 14. Carm. 48.

Inde Carantanus secretis visibus Abbas.

Admonitus Sancto Suffragio ferre laboris, &c.

Orationis Suffragium, apud Fulbertum Episc. 51. & Carolium l. 6. c. 5. [Deposito super Vitis & mirac. dom. Caroli an. 1371. apud Lobinell. com. 2. Hist. Britan. col. 550. Itemque tot Suffragia & orationes dicebat, &c. Henricus Rosla in Herlingsberga:]

Ad consuetum precum conversus unius, fundit

Vota proceque pias, & te Suffragia posuit

Usile perjugium, Mater Christi, miserronum.

Iofra:

Exipiens morti multo Suffragia Missa.

Ira Silentarius in Descript. s. Sophie part. 2. vers. 565. In de usurpavit. Vide Concilium Moguntinum an. 847. cap. 25. Vita s. Richardi Abbat. cap. 4. Miracula s. Richardi cap. 5. Alecium Episc. ol. 82. &c.

SUFFRAGIA, Eadem sententia, in ver. Czecmon. Mf. B. M. Deuratz Tolof. *Non dicuntur Suffragia sanctorum, &c.*

SUFFRAGIA, Orationes Monachorum, aliaque eorumdem pia opera, in quorum participationem adhibebantur laici. Charta ann. circ. 1063. ex Schedis Praef. de Maganquet: *Volentes participem facere beneficiorum seu Suffragiorum dicti Ordinis, statuerunt, &c.* Charta an. 1171. apud Kenoert. Antiquit. Ambrosii. p. 157. *Salvis tantummodo mihi & heredibus meis ejusdem Ecclesie orationibus & elemosyna Suffragia.* Alia an. 1191. ibidem pag. 189. *Dicti vero Canonici receperunt me & dominam matrem meam specialiter in orationibus suis & Suffragiis domus suae in perpetuum.* Vide Benefactorum 2. & Fratrum ita.

SUFFRAGIA, appellantur etiam Orationes, quae pro defunctis dicuntur, quod prius Sanctorum suffragia invocentur. Liber Ordinis s. Victoris Parisiensis Mf. e. 55. *Inclinant ad ciborum dotes Suffragia finiantur, sicut Sacerdos inter Suffragia erectus stabit contra altare, &c.* Vide Statuta antiqua Ord. Cartusienis l. parte c. 43. §. 76. [Charta Henrici Reg. Angl. an. 1357. in Chron. Joh. Whethamstedi p. 122. *Denuncius* 45. *libre annue pro Missis, Suffragiis & obitiis habendis, & elemosina danda, pro animabus dictorum Ducis, Comitum & domini sic accipimus.*]

SUFRENATUS, Aetia Mf. passionis s. Eulaliae Mart. Tunc pro caelo capillis Suffrenatus ad passionem ducitur, id est quasi fragno tracta.

SUFFRENTIA, ut Suffrentia §. Vide ibi.

SUFFUGARE, Concilium Forojulianense an. 791. *De per hoc pullulantia dominici ruris tribecca messis virescente, adhucque ita dixerim, infra stipula thecam spirituum fructuum inurgensibus spici, necdum in flavenot colunt, aureas erumpunt aristas, necdum sterilius rixationum manipulis in uno fascis ignitis fimbis colligis, etradisti in pabulum flammis, umbrosi nubilantibus Suffugare falsitatem rhamnuculis moliantur. Videat vox usurpata pro suffragare, vel certe pro suffragare.*

CONSUFFUGARE Acta s. Thyril. n. 5. *Cumbricis seze ardentes reddidi animam, & omnes, qui videbant corpus ejus, dicebant, quod ab igne Consuffugatus erat.* Solandus emendat ut conjectura, consuffugatus.

SUFFUGIUM, Arianopontus l. 2. c. 13. *Dyspnia* (i. e. vixit) autem Suffugium nomen, semper interius ad se trahens anhelum. *Infra: Aliquos iam Suffugium sequitur suffragia facium cum anhelito.* Gloss. Gr. Lat. Δυσπνία, suffugium, dyspnia, suffragium, Affluat, ut suffragia, apud eundem Garinopont. l. 2. c. 12. [Suffugium, alia notine, vide supra in subjugium.]

SUFFUMARE, Vedolere, Gall. Sentir. Epistola apud Acher. in. 2. Spici. p. 408. *Magistri etenim huius temporis multa & amiranda canunt, sed scripta vestra aliter dicunt.*

dicunt, & dulcius sonant. Et sciendum est, quia nihil de Magistram huius temporis iure Suffragani.

¶ SUFFUMIGIUM, Suffumigatio, fumi diffusio. Vitas Syncretice tom. I. Januar. p. 51. Et divino Suffumigio orationis intimos recessus obire. Iohan. Wier lib. a. de Præstigi. Demoo. c. 5. Consecrationes quoque & benedictiones circuli ad Suffumigium, exorcismi ignis, cui superponitur fumigiu, &c.

¶ SUFFURATURA, Pellicium, quod vestis ornatur Gall Fournere. Concil. I. Salisburg. in pileis Suffuraturæ non habent, nisi forte de nigro centato, &c. Vide Fodratu- ra, & Sufutru.

¶ SUFFUSA, Vide infra Suffusum.

SUFFUSORIUM, *Sus*, in quo est oleum, quod ponitur in lucernis, idem est infusorium. Item Suffusorium dicitur, per quod projiciunt ubi usio culicis. Idem infusorium, & fusorium. Ita Ugucio, & Joan. de Janua, & Catholici parvum: *Suffusorium*, *Vusseau à buile*, ou *aure liqueur*. Gloss. Lat. Gr. *Suffusorium*, *ὑψωτήριον*. (Græc. Lat. *ὑψωτήριον*, *infusio*, *Suffusorium*, *insundibulum*.) Vide Suffusorium.

SUFFUSUM, Formula 1. c. ex Marculfo 1. 1. Itemque vitium ad caballorum, *Susno carrutana*, *Suffuso modios tunis*. Vetus Charta Aldrici Episc. Cenoman. nu. 56. Et debent inde de pastione inter frumentum & figure modis 34. & sexturia novem *Susfo* de uvena modis 444. [Annonæ species videtur.]

SUFFUSA, Eademque videtur, notione, tamen si incerta: neque enim putem huc pertinere vocem *superfusum*, in 1. 4. Cod. Th. de Conflitoribus, pro eo, quod supra quam æquum est imponitur. Charta ann. 950. apud Meurcium in Episcopis Metensis p. 137. *Eressam nihilominus*, *que dicitur Heis*, cum integro banno eodem loco concedimus, in omnes usus cum redditibus suis, id est *croada* & *Suffusa*, quas debent solvere, quicunque de adjacentibus exinde voluerit sociarium de mortui filia habere & *plaustra ad aratrum suum, stabula etiam facere*. Alia Leonis I. X. PP. ibidem p. 356. *Cum filia, que vocatur Heis*, & cum omni utilitate vel *Suffusa ejusdem filia*. [Aliud a *Suffuso* videtur esse: nec absurde de jure *suffundendi* vel *cadendi* ligæ intelligeretur.]

¶ SUFFUSUS, Vide supra *Suffosor*.

¶ SUFFUS, Follis, Gall. *soufflet*. Statuta Astenf. Collat. 7. c. 50. fol. 13. *Nec in eam* (bestiam) *sufflabunt* ulique modo seu *Susfo* vel *aura*.

SUFRACEMATUS, Statuta vetera Chirurgorum Parisiensium art. 16. apud Steph. Paschasium in Disquisitionibus Franc. l. 9. c. 30. *Cibitobecati etiam purpureo colore coloratus, fericeis puterique & mixtum uureis, ut moris est, munius subjecerat, sufracematus pendulis, ut exinde uorum liberalius apparere, largiri tenebuntur*. Legendum puto *sufracematus*, ex Galileo *snrferies*.

¶ SUFFRENTIA, ut SUFFRENTIA 3. Vide ibi.

¶ SUFULA, Calceus, Gallice *Soulier*. Charta ann. 1316. ex Schedis Præf. de *Mazanges*: Item *conveniant*... *quod omnes sabbatiarii sufficiant de solando uno puri Sufularum*... 3. obolos.

¶ SUFFULTA, Aut supra Suffuraturum. Statuta dataria Ripetiz fol. 4. *De qualibet sudra, seu mustello lardellorum, zibellinorum, sinorum, & aliarum Sufutrarum æquivalentium à sex ductus supra den sex*.

¶ SUFUSUM, Vide supra *Suffusum*.

¶ SUGA, *ῥῆγμα*, in Gloss. Lat. Gr. *ῥῆγμα*, *Suga*, *birdo*, *auguifuga*, in Gloss. Gr. Lat.

¶ SUGGETIO, ut *Suggestio* T. vide in hac voce. Codex censualis Mil. Irmonis Abbat. fol. 126. col. 2. *Pertinet utem eadem terra per Suggestiorem ad fiscum Spiciariis*.

¶ SUGGELLA, *ὑποσημα*, SUGGELLATIO, *ὑποσημα*, in Gloss. Lat. Gr. Codex Sangerman. *Suggilla*, *Suggillatio*; Tom. VI.

Regius: *Sugilla*, *suggillatio*. Vide *Suggillare*.

SUGGERA, Lex 3. Cod. Th. de Calcei coctor. Hoc autem exceptio à Tarrucensis præstationis Canonis *Suggeru*, qua vetusto præberi Furi ad Portus usus mare consuevit. Monstrum vocis, inquit Jacobus Gorbolfredus, cuius vide incertas admodum conjecturas.

¶ SUGGERENDA, Libellus duplex, Bollandistis. Victor Vitensis in Vita s. Eugenii tom. 3. Julii p. 500. *Si cor barbarum molliretur, Suggestenda daretur tali textu conscripsi*. Vide *Suggestio*.

SUGGERERE, Fundere. Missale Francorum vetus p. 398. *Accipiat & orciolum ud Suggestendum vinum Eucharistia corporis Christi*. Ordo Romanus de Ordinatione Acolythi: *Dicente sibi Episcopo, Accipite urceolum ud Suggestendum vinum & uquam in Eucharistum Corporis Christi*. Ita etiam legi in aliquot Codd. libri Sacramentorum motum Mainardus: ubi alii ad *suffundendum* præferunt. Cui convenit illud Ididori junioris ad Laudeferent. Ipse *Suggesta* pro *Eucharistia* *Subdiaconi* subministrat. Qua voce vinum & uquam ad Sacramentum designari ait etiam Spelman. [Vide *Suggestum*.]

SUGGESSIO, in veteribus Codicibus Conciliorum Gallicanorum legi motum Sirmondus ad Concil. Parisiense IV. pro *suggestio*. [Vide Baluzii Notas ad Capitulum. col. 985.]

¶ SUGGESTIO, Libellus duplex, *littera rogatoria*, relatio, consultatio ad Principem in Cod. Theod. lib. 8. tit. c. leg. 9. & lib. 11. tit. 29. leg. ult. de relation. Gloss. Lat. Gr. *Miss. angerm. Suggestio*, *ὑποσημα*, *ὑποσημα*, & *ὑποσημα* in *ὑποσημα*, *ὑποσημα*. Charta 4. Append. ad Capitulum. *Dum à civitate & loco Episcopus fuerit desun*... *populo civitatis eligitur alius, & si à sacerdotibus, clero & populo decretum: & veniunt ad Archiepiscopum, adducentes secum & Suggestioem, hoc est, rogatoria littera, ut eis Episcopus consecratur quem fecerit deponitur*. Vide Baluzii Notas ad Capitulum. col. 985. *Rogatoria littera, & suggerenda*.

¶ SUGGESTOR, qui suggerit, impulsor. Oratio pro electione Abbatis in Consil. Hirsau. s. Wilhelmi 1. c. 1. *Eslo, Domine, salus & Suggestor & effector iudiciorum nostrorum*. Charta Philippi Pulcri Reg. Francæ. 1307. apud Menester. Hult. Lugdun. p. 49. col. 1. *Quod etiam tales consultores hoc faciebant ud turbabant pacem dictæ ecclesiæ, patriæ & regni, & quod tales consultores non erant fideles ipsi Archiepiscopo, Ecclesiæ suæ & regno, imo infideles erant censendi*.

¶ SUGGESTUM, Indorus junior in Epistola laudatredum Episc. inter Conc. Hisp. tom. 2. p. 54. *Ad acolythum pertinet præparatio luminariorum in sacratio, ipso cereum portus, ipso Suggesta pro Eucharistia calice præparat*. Ubi nescio an intelligi debeat tabula seu mensa, in qua vasa altaris reponuntur, vulgo *Credence*; an *Suggestenda*, id est, infundenda in calice, vinum scilicet & aqua. Vide *Suggerere*.

¶ SUGGESTUS, *Suggesta urbi*, in qua sunt *Suggestus*, seu publicæ scholæ, nisi fallor. Vita Hugolini J. Caput Ludewig. tom. 5. Reliq. Miss. p. 283. *Legi ibidem didici*... *& decreta moralis discipline, ceterasque liberales doctrinas, & sic didici*, ut quicunque ad *Suggestas* studiorum urbis professitur, ita ejus celebratur adventus, ut *samam ingenti quam habet maximam, ipsiusque expectationem præsentia separaret*.

SUGGILLARE, Suffocare, strangulare. Gloss. Græc. Lat. *ὑψωτήριον*, *Suggillatio*, *suffocatio*. Glossæ Biblicæ Miss. *Suggillo*, *rustum est à gulla*, *quasi suggillo*: unde *Suggillare proprie est strangulare*. Papias: *Strungulus, suffocus, gulam manu premis*, *Suggillus*. *Suggillare*, *gulam stringere, gula manu injicere*. Gregorius Turonens. libr. 4. Histor. cap. 28. *Ad extremum eam Suggillari iussit*.

M m 2

Menon drum Proteſtorem Eccl. i. ut & alter Chofroe: apud Theophylactum Symocattam lib. 4. c. 8. lib. 5. c. 13. Aſychon cap. 25. Agareni Imperatore ſibi elegerunt quemdam de progenie Mahometi, ipſum vocaverunt *Caſlib*, & ordinaverunt, quod ſedem haberet in Baldach opulentiſſima civitate: in quolibet vero aliorum regnorum, qua ſubjugarerunt Agareni, conſtituerunt unum dominum, quem vocaverunt *Soldan*. Auctor Hiſtorie Hierol. Sicus Princeps veſtri, vol Imperatoris dicuntur, vel Reges: ſic apud illos qui preeminet, *Soldani*, quaſi ſoli dominantes vocantur. Ita apud Ordericum Vitalem l. 1. r. pag. 828. *Soldanus* dicitur quaſi ſolus dominus, quia cuncti preſent Orientis Principibus. Sed de Sultanis plura congeſtitus ad Joinvillam, quod leſtorem remittimus.

¶ *SODANNUS*, apud Jac. de Vitricio l. 3. de Hiſtor. Orient. tom. 3. Anecd. Marten. pag. 274. Eſt autem in medio Nili ante Damiatam firmiſſima turris erecta, a cujus pede de qua maxima catena ferri uſque ad muros civitatis contrahitur Sodanni proſeanduntur, ne pateat navigio intrantibus vel egredientibus Ægyptum, niſi de licentia Sodanni.

SOLDANUS, Moneta Sultanorum. Willhelmus de Nan-giaco in s. Lud. Vita an. 1239. Promiſit quod viginti duo millia *Soldanorum* *Soldano* daret. Occurrit hac notione apud Vincent. Belloc. l. 3. c. 140. 143. 144. 150. lib. 3. c. 54. & in Chr. Corn. Zantſier apud Marten. tom. 5. Ampliſſi Collect. col. 77. l.

SOLDANATUS, *Soldani* dignitas, apud Will. Tyrium l. 4. c. 11. l. 18. c. 9.

SOLDANARIA, Eadem notione. Chronicon Nangii an. 1290. Filium ſuum. ſecit loco ſui principatus *Soldanaria* gubernaculo ſublimari.

¶ *SOLDANIA*, Eodem ſignificatu. Jac. Auriz Annal. Genev. ad an. 1289. apud Murator. tom. 6. col. 597. *Alſi Soldanus* Ægypti a ſuis pluſ amicis ſinis & proavis ſollicitatus fuit, & obijt. Eſt ſilius ejus in *Soldania* & dominio Ægypti ſucceſſit.

SOLDANUS CURIE ROMANÆ. [Præſectus palatii, Magiſtratus cui carcerem cuſtodia commiſſa, meretricum & quærandum rerum criminalium judex.] Cere-moniæ Romanæ l. 1. ſect. 3. Circa Pontificem aliquando ante, aliquando poſt, equitibus Mareſcallus, ſive *Soldanus curie*, cum duobus ſecutis pecuniarum ante ſollam, & projiciet ſuper populum ad preſſuram dimovendam. Vide ſect. 5. Promotiones Concilii Piani: & preſentare ſe, aut ad Monafteria reverſi contempſerint: de mandato prædictorum ſuperiorum ſuorum per *Soldanum* carceri mancipentur. Ita habent omnes editiones. Vide Octavium Veſtrum lib. 2. de Judic. Aulæ Romæ cap. cujus titulus eſt: De judice Mareſcalli urbi, quem bodie *Turris nove* *Judicem* vocamus.

¶ *SOLDANUS*, Idem qui *Syndicus*. Vide ibi.

¶ *SULTOR*, Cultor. Gloſſe Iſidori.

¶ *SULZA*, Murum. Gloſſe Monſ p. 400.

¶ *SULZGER*, Eminulus, Kero: apparitoribus junguntur in Statutis Auguſtaniſſis ſchilero in Gl. Teuron.

SULZICA, apud Papiam, vel ut Codex præfert, *Sul-zica*, inter vaſa eſcaria recentetur, in v. Vaſa. Alibi: *Sul-zica*, à ſalubus dicta, quaſi ſalica, ſalutem.

¶ *SUMA*, ut *Sagma*. Vide ibi hac voce.

¶ *SUMACH*, Arbucula ſpecies, apud Bern de Breydenboog in Itin. Jerol. & in Statutis Altenſi. ubi de Inſtratis portarum.

¶ *SUMAG*. Vide ſupra in *Carno*.

¶ *SUMAGIUM*. Vide in *Sagma*.

¶ *SUMANE*, *Somona*, Gall. *ſumme*. Charta Henrici V. Reg. Anglan. 1413. apud Rymer. tom. 9. p. 58. In & per totam patriam & marchias *Picardie*, à ſervicio *Sumane* uſque ad mare preſentis.

¶ *SUMBERINUS*, *SUMBRINUS*, Menſura ſpecies. Tom. VI.

Conſuet. Eccl. Colon. Miſ. *Quatuor qui vocantur nunci*, quorum quilibet recipit tres *Sumbrinos* *avone*. *Sumbrinus alba* pſſe, &c. Charta Frider. Rom. Reg. an. 1152. ex Tabul. s. Remigii Rem. Duodecim *avone* *maltra* duobus *sumbrinis* minus. Annal. Novelleſi. apud Marten. tom. 4. Ampl. Collect. col. 625. Anno 1485. maxima *caritas* ſalutis erat Colonia aliſque in civitatibus & regionibus. Senatus Colonienſis operis nonnullis turribus ſal civibus dividendis, *Sumbrinum*, qui vocant, pro 12. alb.

¶ *SUMELARIUS COQUINÆ*. Vide *Sagma*, col. 57.

¶ *SUMER IUS*, jumentum Sarcinale. Vide *Sagma*.

¶ *SUMILUS*. Litteræ ann. 1358. tom. 4. Ordinari. Reg. Franc. p. 189. Quod dicta pecunia non (cum) fuerit levata ſeu ex acta, apponetur per *Sumilas* communitates cujuſlibet *ſenefallia*. Meodum eſſe pro *Singulas* vidit Cl. Editor.

¶ *SUMINATA*, *Scrofa*. Lampridius in Alex. Severo c. 22. Juſſit ne quis *Suminatus* occideretur. Adjective uſurpatur apud Arnobium l. 2. *Suminata* c. 19. id eſt, ſuilla.

¶ *SUMIS*, io Paſſio Leg. ſalica edit. Eccardii tit. 1. §. 1 pro *Sunnir*. Vide in hac voce.

¶ *SUMITAS*, pro *Summitas*, Gall. *Sommet*, io Statutus criminal. Saenz c. 42. fol. 93.

¶ *SUMITTANTES PERSONÆ*, pro *Submiſſe*, oi fallor, delegatæ. Charta Henrici I. Imper. an. 1014. apud Murator. delle Antiche. Eſtenſi p. 12 Uſi ſiquam in tempore ipſi ſuorumque heredes ac proceredes, aut eorum *Summittantes* perſonas adverſus eandem *Eufrazia* abſentiſſa, &c. *Sumiſſa* perſona, io Charta ann. 1001. ibidem p. 126. *Submittentes* perſona, ibidem p. 132. ex Charta Ottonis III. Imp. an. 998.

1. *SUMMA*, ſors pecuniæ creditæ. *Summa crediti*, in l. 1. Cod. The. de Uſuris. *Capitis ſumma*, apud Paulum in Collect. ſentent. [Adde Ordin. Humberti II. ao. 13. io. 10. a. Hiſt. Dalph. p. 407. & Lexic. Calvini.]

2. *SUMMA*, *Summarium*, brevium, Gall. *Somme*. Teſtam. Henrici Archiep. Ebredu. Cardin. Oſienſi. an. 1275. inter Inſtrum. tom. 3. Gall. Chriſt. novæ edit. col. 180. *Summam* meam ligatam lego vicecancellaria *Romane*, & aliam ſolutam ſtudio *Pariſienſi*. Vita Alexandri III. P. apud Murator. tom. 3. pag. 417 E cum ſceſſit ſibi conſcribi *Evangelia* & aliquos libros *Biblie* in vulgari & nonnulli auctoritate *Sanctorum*, quæ *Summa* appellavit, &c. Inter ejuſmodi opera celebris eſt *Summa* ſancti *Thoma Aquinatis*, in rebus Theologicis: *Piacenſini*, *Arzenti*, *Aurea* nuncupata, *Summa Hoſtenſis*, in utroque jure; *Angeli de Clarisſis*, quæ *Angelica* dicitur, in rebus ad ſcientiam ſeu mores pertinentibus; & aliz quas hic appellare ſuperfluum eſt. Vide *Summiſſa*.

¶ *SUMMA*, Epitome, ſynopſis, compendium, Gall. *Summaire*. Liber quoque plurimos inter quos præcipuum librum *Decretorum* cum *Summis* ejus a Magiſtris compoſitis ſcribere fecit *Gofridus Comes*, apud Acher. tom. 5. Spicilp. 329. in Chron. Calaur.

¶ *SUMMA MONTIS*, Vertex, Gall. *Sommes*. Chronicon. Farſapud Murator. tom. 2. part. 2. col. 539 Et proſol. 50. conceſſi in *Bucciniano* cum eccleſia ſancti *Andrea*, *Summam montis* s. *Cofma*. Vide *Summam*.

¶ *SUMMA SUMMAGIUM*, Oous. Vide *Sagma*. 1. *SUMMAE*, ſubmonetæ, adhortariæ, Gall. *Sommer*. Gerardus Macbetus Episcopus Carleſſis Ep. 352. Monui patrem ipſius *Summando* & recommendando, ſilium ſuum hortaretur intrare collegium. [Conc. Narbon. an. 1430. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 358. *Requirimus*, & regamus, & exhortamur, & *Summam* ut prædictos abuſus ſuperius declaratos reformare... veliti. Occurrit præterea apud eundem tom. 7. Ampl. Collect. col. 617. tom. 3. Hiſt. Harcur. p. 755 tom. 3. Hiſt. Pariſ. Lobinelli p. 107. &c.]

¶ **SUMMATIO**, Submonitio, admonitio, denuntiatio, Gall. *Summation*. Reg. R. Magh. Diurni Trecenti. fol. 90. v. *Nec poterat quia videtur haberi fieri praedictum sine sufficienti Summatione*, genh, seu suam iustitiam capere, nec citari impedire. Per litteras Summationis aut requisitionis, in Charta an. 1546. apud Rymer. tom. 15. pag. 95.

¶ 2. **SUMMARE**, Pecunias summas exigere, Gall. *dicimus Lever des sommes d'argent*. Bertheletis in Chron. Martenod. apud Leibnit. tom. 2. Script. Brunsvig. pag. 443. *Fuit quippe (Hermannus Abbas) bono agricultor ac multa fevori & messui, multaque pecunia nutriti, unde pecuniam copiosam multitudine Summarum*. Germani dicunt *Summiten*.

¶ 3. **SUMMARE**, Summa rerum capita minuire, summam dicere, in Gemma Conc. Pisan. an. 1409. apud Marten. tom. 7. Ampl. Collect. col. 1095. *Fuit Summarum & in brevis reductus effectus singularum articuloz contra duos contendentes proditorum*. Bulla Alexandri VI. PP. tom. 1. Bull. pag. 371. *Committitur officium recipiendi, videndi, Summandi, & referendi litterarum apostolicarum*. Hinc

¶ **SUMMATOR**, Qui in epistolis observat principia capita, & quae Papa suggerit, ibidem: *Officium Summatorum litterarum per Cameram praedictam expedientiarum huiusmodi, ad illustratorem dictae curiae officiorum perceptorum, antelioritate Apostolicam, tenore praesentium erigimus & instituiamus*.

¶ 4. **SUMMARE**, Onerare. Vide in *Segna*.

¶ **SUMMAIRE**, Summatim, in Correll. Statut. Cadubrii c. 134.

¶ **SUMMARIETAS**, Brevitas. Bulla Clementis VII. PP. tom. 1. Bullar. p. 496. *Commissarius mittendus, Episcopus vel vicarius, rationem administrationis huiusmodi cum omni Summaritate, integritate & severitate habeant*. Justre Summarie, apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 583.

¶ **SUMMARII**, Qui faciende rationis summariam quarumcumque petiti sunt Jul. Antecessor. Constit. 98. *Estimationem autem de finibus constituto suber non solum ab ipso Vicariatus, sed etiam ab illis, quos Summarios consuevit appellat*. Vide Novell. 30. & 43. & ibi Cujacium.

¶ **SUMMARIUM**, SUMMARIUS, SUMMATA, SUMMATARIUS. Vide supra in *Segna*.

¶ **SUMMATES** Classis Alexandrinae Praefecti, in l. 32. Cod. Th. de Naviclar.

¶ **SUMMATICA**, Census Episcopo pendendi solitas Clericis ipsi subditis, unde fortean *Summatica* dictus. Vide Synodus. Charta an. 1074. rom. 2. Eccles. Melden. pag. 9. *Ita ut... ad finem quatuor anni veniat, & Summaticam ceterorum more persolvat*. Charta Manassis Archiep. Reman. 1076. *Dedit & subieci quatuor s. Basilicaria duo Aitene videlicet & Capissa, ut ea frater perpetuo sine personarum velatione, iunctum Summaticas persolvant*.

¶ **SUMMATICUM**. Vide in *Segna*.

¶ **SUMMATIM**, Statim. Charta ann. 1243. ex Biblioth. Reg. *Quandocumque vero distum huiusmodi vendi consuevit dictum monasterium iudicium praedictum sine contradictione percipit & Summatim*.

¶ **SUMMATIO**. Vide in *Summare* 1.

¶ **SUMMATITE**, ex Gr. *συνματις*, condiscipuli, apud Ordericum Vitalem Praefat. Gloss. Mss. *Simatides*, condiscipuli.

¶ **SUMMATOR**. Vide in *Summare* 3.

¶ **SUMMATUS**, Summatus, eaput. Gesta Tancredi apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 165. *Hec Boamundus & cum eo qui Summatum subtiliter discernebat Hermannus & Flaudrensis Comes*.

¶ **SUMMEARE**, Carro vehere, onerare. Vide in

Segna. Chartular. Sanctis. Trinit. Cadom. fol. 48. v. *Dedit... super hoc... Summare quousque bebennada & fucere brasium*.

¶ **SUMMEIOLUS**, *συνμαίολος*, in Gloss. Lat. Gr. Sangerm. Mss.

¶ **SUMMENTUM**, *συνμαίνιον*, in Gloss. Lat. Gr. Alia Gr. L. *συνμαίνιον, mentum, Submentum, Summentum*.

¶ **SUMMERIUS**. Vide in *Segna*.

¶ **SUMMIPOTENS**, Omnipotens, in Charta dotalitii anneirciter 1000. apud Marten. part. 2. Collect. novae vett. Script. p. 12. *Ego Sulpitius in nomine Summipotentis Dei, ipsiusque gratia, voluntate, & permissione ipsius omnipotentis Dei, &c.*

¶ **SUMMISSARII**, Presbyteri in Ecclesia Argentineni inferioris ordinis, quibus ex officio competit majus sacrum sen *Summam Missam*, ut vocant celebrare, unde totis origo: id quippe inter eorum officia praecipuum esset, alia ipsi committantur, ut ex subiunctis videre est. Ordinar. Eccles. Argent. apud Martenium de Divin. Offic. p. 209. *Quo finit, cantor vadat ad numerum exuendo se, quia in reliquo officio Summissarius potest suppletare vice ejus*. Ibidem p. 449. ex eodem Ordine *Postea legantur lesiones & Summissarius & majores incipientes, &c.* Statuta ejusdem Eccles. Argent. ann. 1400. ibidem pag. 615. Item, *quod Summissarii chori ecclesiae praedictae intulunt ad Missam ipsorum, debitis temporibus in choro pro bonis canonicis & divinis officiis incipientibus & finientibus... representent se*. Denique p. 617. *Item Summissarios, quos minores leviti chori sepediti Summissarios & Summissarios descendendo de camera, & ascendendo eadem, aut & post Missam eorum debet precedant & assentent, quodque majores leviti praedicti sequantur & assentent Summissariam, post Missam usque ad gradus dormientarii*. Protectio Canoniceorum Eccles. Thomae, s. Petri Junioris & s. Petri Senioris an. 1348. apud Lud. Lud. Grosse inter Inst. Hist. Allat. p. 11. *Theobaldus Balbener, Jacobus Sancti Summissarii, &c.*

¶ **SUMMISSUS**, SUMMITTENS, pro Submissis & Submittens, in Charta an. 176 inter Probat. Hist. famil. de Gondi. tom. 1. p. 34.

¶ **SUMMITA**, *συνμαίτα*, ut apud Ordericum Vitalem l. 1. p. 310. 333. Vide Hieron. in Rufin. l. 3. c. 9. Epist. 13. sub fin. & Epist. 45. c. 2.

¶ **SUMMISTAE**, Caesar Egoffius Boleus in Hist. Academie Paris. ad an. 1120. scribit, Hugonem de s. Vidore libromedidisse, quem *Summam Sencemariam* appellavit, hincque *Summam & sennam Theologiarum* tribus dici & appellari ceptos, eique *Summissas Theologiarum* suam originem & appellationem debere. [Vide Summa 2.]

¶ **SUMMITTERE**, pro Submittere, apud Baldricum Noviom. lib. 1. c. 11.

¶ **SUMMIVIRGIUS**, *συνμαίργιος*, in Gloss. Lat. Gr. Mss. Sangerm. in edictis, *Summivirgior. V. Virgarius*.

¶ **SUMMONERE**, SUMMONITIO, SUMMONITOR SUMMOSA. Vide in *Submonere*.

¶ **SUMMO**, ANCTUS, pro Sanctissimus crebro occurrat in Tabul. Vierzonensi.

¶ **SUMMOLA**, dimissa *Summa*, compendium. Vide infra *Summuliste*.

¶ **SUMMULARIUS**. Vide in *Segna*.

¶ **SUMMULISTAE**, Scholares, quibus *Summulae* seu compendia philosophiae traduntur. *Summae Collegii s. Bernardi Paris. an. 1493.* apud Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. pag. 174. *Scholasticus minibus, videlicet Summulis, Logica, Philosophia, Rhetorica, de sufficientioribus collegii, quicquid bonis & locis per praefectorem deputandis, eisdem secundum videndum & electionum scultate reparent, interrogent & addiscant*. .. Nulli *Summulae* audire permittatur nisi qui in grammati-

marcalibus sufficiens fundus & habitatus per eos fuerit iudicatus.

¶ **SUMMUM**, Castrum, quia sepius in Summo seu vertice montis constructum. Rolandini Patavienf. Chron. apud Murat. to. 8. col. 323. Capitaneus ille qui pretio numerario Summum seu castrum Montisfiscii reddiderat Marchioni, &c.

¶ **SUMMUS**, Superior, Prælatum. Statuta Canon. Regul. apud R. Duellum to. 1. Miscell. p. 88. ubi de promotionibus:

Summus solus eat retro, reliquis quasi minet.

Iofra pag. 93.

... ni solus Summus qui cetera prebet.

Ita Summærain, pro Iudex superior, occurrit in Edicto Caroli V. Reg. Franc. an. 1367. to. 5. Ordinac. pag. 21. *Voulons & ordenons, que se... le Baillieu aurre leur Somverain, preuve que il les aient fais appeller à tortil, facent recoudre les despens à la partie travaisillee ontre raison.*

¶ **SUMMI HOMINUM**, Qui aliis præsunt, Summæmatæ. Henr. Huntingdon. in Epist. an. 1153. apud Acher. to. 8. Spicil. p. 187. *Quia transibitur de Summis hominum, qui sic sunt in rebus humanis ut generalissima in prædicamentis.*

SUMNIS. Vide **Sunnis**.

SUMPNIATA. Vide **Soniare**.

¶ **SUMPTARE**, Scripto excipere. Aët. 8. Guilhelmi Eremit. to. 1. April. p. 393. *Ego Vincentius Coxia... notarius... præmissis omnibus & singulis, dum sic, ut præmittitur, ageretur & fierent, interfat, & caragibus Sumptari.* Vide **Sumptum**.

¶ **SUMPTICULUS**, Sumtus modicus, exiguus. S. August. de Morib. Clericor. apud Acher. to. 6. Spicil. p. 11. *Sed quod verum hoc est, usque ad hoc tempus eorum pro illis ita gerebat, ut Sumpticulos, quibus sustentabantur, apud se haberet, & ipse, ut videbatur, impenderet.*

SUMPTOR. Synodus Sodorocensis in Mannia, an. 1229. *Sumptor de jure antiquo, & statuis veteribus, ab omnibus Economis garbam decimum ligaram longitudine, scilicet frumenti, ordei, & avenæ annuatim percipere debet, & ad omnem casum decimationem & collectionem unum agnum electum habere debet, &c.* Neque proclivius est dicere, qui dicantur.

SUMPTORES, in Vita s. Fructuosi n. a. *Provenit. ut quodam die possessionem Ecclesie ingressi, ipsius præcætes puericuli, cum ei ad manendum hospitium præparassent, quidam de Sumptariis Scholæ ipsius adveniens interrogavit, dicens: Quis hoc occupavit habitaculum? Ubi viri docti, nescio an vere, Sumptores esse arbitrantur, quos Pensionarios dicimus. [Vide **Sumptura** & **Sumptum**.]*

SUMPTORIUM. Flodoardus l. 3. Hist. Remensis & c. *Calicem majorem cum patera, Sumptoriique fecit &c. aure lapidumque pretiosorum illustratum nitore: qui calix postea pro redemptione ac salute patriæ Normanniis datus est, patera adhuc versatur ibidem.* Ubi Colvægius Sumptorium interpretatur cochlear, ut Gallice versitur, quod hiniurum utitur in Calice sacro. Atque Græci quidem cochleari sanguinem Christi hauriebant: Latini vero fistula. Ita Sumptorium pro fistula hic sumi potest, tamen cochlearia inter ministeria sacra vulgo etiam reponuntur.

¶ **SUMPTUARIA**, Cibaria. Translat. s. Venantii to. 1. April. p. 7. *Et quia per ostium introivit, disposita intus fideliter domo, & Sumptuariis familie consignatis, per ostium exivit, dum pro eadem (ecclesia) animum posuit.* Vide **Sumptus**.

SUMPTUARIUS, Qui erogat sumptus. Glossæ Antiquæ Mss. & Papias. Vide Inscript. vet. 531. 2.

333 5.

¶ **SUMPTUM**, Exemplum, descriptio, Gallis Copie: hinc fortassis **Sumptor** & **Sumptores**, de quibus supra, Librarii, exscriptores, Gall. **Copistes**. Rolandinus in Summa Notarii: *Exemplum, quod etiam vocatur Intextum, vel Sumptum, est scriptura exemplata generata, vel sumpta ex priori sive originali scriptura.* Charta an. 1303. apud Rymer. to. 2. p. 959. *Prædictum transcriptum, exemplum, seu Sumptum per me a suo originali transumptum.* Ibid. *Prædictum exemplum seu Sumptum cum suo originali reperi concordare.* Charta apud Lobinell. to. 1. Hist. Britan. pag. 56. *Nunc quoque tuum Sumptum, & fac quod tua benevolentia sit secundum legem & veritatem & rationem...* Tunc respondit *Ratfred* se ibi non habere **Sumptum**, quia non erant ibi sui pages. Deinde Salomon dicit: *de sibi spatium 10. dierum ut congreges tuum Sumptum & tuos testes in aulam Penburi.* Tunc confessus est *Ratfred* se non habere testes vel **Sumptum**, unde posset scire quid haberet benedictorem *Bain*. Vide supra **Sumptum**.

¶ **SUMPTUOSITAS**, Luxus, Sumptuosa magnificentia. Sidor. l. 9. Epist. 6. *Us primum intelligere caput & retrahere, quantum de bonis oculis auriis pateat, quo Sumptuosius domus, & eburis abligurisset, &c.*

SUMPTUOSUS, Propino, ambo, in iisdem Glossis aoriques.

¶ 1. **SUMPTUS**, ut supra **Sumptuaria**. Continuatio de Gestis Abbat. Lobienf. apud Acher. to. 6. Spicil. pag. 629. *Et quod magne castitatis magnum est signum, inter facinas Monasterii s. Jobannis, unde sumtus accipiebatur, juvenculus (Franco) intravit & extens, ac suspicionis nomen contraxit.*

¶ 2. **SUMPTUS**, inter jura quæ a vassallis domino debeantur recenset Charta an. 1317. to. 2. Hist. Dalph. p. 166. col. 1. *Cum... laudimur, trecentis, leidsis, latis, sportulis, Sumptibus, pedagiis, &c.*

¶ **SUMTURA**, Bona, facultates. Aët. s. Bonifacii Archiep. to. 1. Jun. p. 463. *Hic etiam dum spiritali confortatus armatura & seculari sublimatus Samarra, auriisque vite stipendiis minime careret.*

¶ **SUNA**, Fœdus, pactum, ut Soud 2. quomodo etiam forte legendum est. Diploma Ludovici Ducis Brandenburg. apud Ludewig. to. 7. Reliq. Mss. pag. 86. *Etiam si nove struatur, immutatio, vel prædicatione, nostri nomine dicto castro forent, ex tunc aum vel concordiam cum emulis & adversariis nostris ipsam castram obidentibus inire non debemus.* Vide **Sounbouch**.

¶ **SUNAG**. Vide supra in **Carno**.

¶ **SUND**, Gothice & Saxonice fretum seu mare angustum est; hinc maris Baltici angustia hodie the **Sound** vocatur, & Scythis, **Syndis**, ita dictæ, qui à Cimmerico Bosphoro illuc migraverint. Hæc Sheringham de Orig. Anglor. p. 211. Vide Glossar. Teuton. Schilteri.

SUNDERNOTA, vox Saxonica, funternote, Officium, munus, vel ministerium distinctum vel peculiare. Capitula de Wergildis post Concilium Gratecanum an. 928. *Et si villanus excrevisset, ut haberet plenarie quique bidos terra sua propria, Ecclesiam & equinam, tympanarium, & januum & sedem, & Sundernotam in Bula Regii, deinceps erit Tanni legedignus.*

¶ **SUNDRIUM**. Vide supra **Sandrium**.

SUNGELONES. Vide **Saxonet**.

SUNGEDA. Charta an. 1147. in Tabulario s. Bertini: *Qui denarii annuunt per manum Presbyterii de Werkin in Navitius s. Marie ad centum Episcopatum, quem Sungeda vocant, dirigunt, forte pro sungelda, pensatio ad fretum. [Vide **Sund**.]*

¶ **SUNNIA**. Vide mox in **Sunnis**.

SUNNIS, in vet. Glossis, *impedimento, impedimentum.*

Sum. Sumitur porro hæc vox pro Excusatione, quam affert quispiam, quo minus juri stare possit. Lex Salica tit. 1. § 1. *Si quis ad mallum legibus dominici manitus fuerit: si cum Sunnis non destinerit, 600. denariis, qui faciunt salidos 15. culpabilis judicetur.* Adde §. seq. tit. 49. tit. 51. §. 2. tit. 52. §. 4. Legem Ripuar. tit. 32. §. 1. & Capit. Caroli M. l. 3. cap. 45. ubi eadem occurrit formula. Placitum Childeberti & Chlotarii §. 5. *Si placitum Sunnis non dericaveris.* Vetus placitum in Vita Aldrici Episc. Cenoman. pag. 120. *Ne infirmitas aut legitima Somnis eum destinerit, &c.* Ita perperam Somnis habetur in Lege Longob. lib. 2. tit. 43. §. 1. & Sumnis l. 3. tit. 13. §. 3. nisi spectetur vox Germanica *Saumnuß*, cunctatio, mora. Wendelinus vero vocem *Sunnis* à Teutonico *Sun*, vel *Son* deducit, i. separatus, segregatus, quia qui *sumnis* proponunt, ut plurimum abesse à iudicio propter negotia coguntur. Salmasius ad Spartianum p. 20. à Sonico morbo, etymon atcescit, quem non pro caduco duntaxat, sed pro quavis etiam graviore ægritudine in duodecim Tabulis accipi observat, ita ut *sumnis*, vel *sonnis* dicta sit qualisvis. Sed aliud non etymon attingimus in *Soniare*.

¶ **SONNA**, in Vita Gregorii VII. PP. fec. 6. Bened. p. 2. pag. 449. *Venient infra terminum Assensionis Domini, exceptis legitimis Sonnis, id est morte, vel gravi infirmitate, vel captione, &c.*

SUNNIA. Marcuslib. l. form. 37. *Ipsæ nec venisset ad placitum, nec ulla Sunnia nuntiasset.* Vetus Placitum apud Mabillon. to. 4. Vitar. ss. Ordinis s. Bened. p. 619. *Nec ulla Sunnia nuntiasset affirmat.* Editio *sancta* præfert, [pejus apud Felibian. Hist. Sandion. p. 14. legitur, *Samia*.]

SOMIA. Vetus Placitum sub Chlodoveo III. Rege, apud eundem Mabillonium: *Nec missio in vice sua derisisset, nec nulla Sunnia nuntiasset.* Formulæ vet. incerti auctoris c. 22. & 38. *Nec ipse ille ad id placitum venit, nec missum in vicem suam direxit, qui ullam Somiam nuntiaret.* Baldricus lib. 3. Chonic. Camerac. cap. 42. *Et si Sonia eos teneris, probetur ipsa, & infra aliam quadragesimam placitum expectabitur.*

¶ **SONTUM**, in Tabul. s. Florenti ann. 1198. *Et similiter quatuordecim Oliverius de Dinan & frater ejus Prior Pontis de Dinan Sonium curie quod repetebant.*

SOINUS, SONIUS, ESSOINUS, &c. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 29. *Nisi competens Soinus eum destineat.* Alii codd. habent *Essoinus. Soinus & sonius*, cap. 41. *Nisi competens Soinus intercedat, c. 51. Nisi Soinus intercedat, c. 61.* Atque hinc liquido apparet, unde vox *soin*, procura, animi auuietas, occupatio, apud nos originem ducat; cum qui ejusmodi excusationibus utuntur, quo minus juri stent, negotiis distentos sese profiteantur. Vide *Soniare*.

ESSONIA, EXONIA, EXONUM, Idem quod *Sunnis*, à quo profecta hæc vocabula, nostris *Essoine, Essoigne, Affizze* Hierof. Miss. c. 8. *Venit per Essoigne, & est alleguer excuse.* Vetus Consuetudo Norman. Mf. 1. part. f. 4. c. 1. 111. *e. oniam esse un dalaient, qui monstre cause par quoi cil, qui est semons, ne vient pas à court. Exoine ou excusation, in Consuet. Montfortensi art. 43. Essoigne & Exsonie, in Consuet. Hannoniensi art. 4. 68. [Essoigne leel, in Litteris Philippi VI. Reg. Franc. an. 1330. to. 2. Ordoart. p. 53. Essoigne loyal, in Litteris Johannis Reg. Franc. an. 1354. ibid. to. 4. p. 152. Essoine, apud Bellomanc. c. 2. & 3.] Hincmarus Remens. in Quatuorionib. à Cellio editis, & Opuscul. 29. *Qui mittens ad Dominationem vestram, excusationem impossibilitatis suæ illuc veniendi mandavit, requisita est, quam patriarctica lingua nominamus xonia, quia venire nequiverit.* Hincmarus Laudun. in Scheda Episcopis & Regi porrecta p. 434. *Seculare iudicium non**

adii, & Exoniam, scilicet personam, quæ firmaret, quod illic venire nequirem, non transmissi. [Charta an. 1167. ex Tabul. B. M. de Bono-nuntio Aurel. *Ad mandatum Prioris sue Exonio senatores submanebris.* Litteræ M. Comit. Attrebat. ann. 1307. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 4. p. 338. *Cum ex relatione Majorum, Scabiorum & Communitatis ville S. Audomari intelleximus, quod quadam consuetudo vulgariter dicta Enjoine, quæ potius abusus & corruptela meruit appellari... Tale statum importans, ut videlicet si aliquis quantumcumque purus, ignocens, immunis in remotis partibus, peregrinationis, mercationum aliarum necessaria & honesta causa consistens, super aliquo crimine, vel questione in Hulla ville predictæ, in iudicio vocaretur, nisi in eodem instanti responderetur publice pro eodem, Non est in villa, reus & convictus super sibi impositis, per iudicium habeatur.* Charta conventionis inter Henricum Regis Angl. & Robertum Comit. Flandr. in Libro nigro Scaccarii p. 9. *In auxilium Regis veniet, nisi per aliquam harum quatuor Essoniarum remanserit, &c.* In alia ibid. p. 8. legitur, *Exoniorum.* *Essoine*, pro impedimento, seu negotium quo aliquis distrahatur occurrit in Litteris Caroli V. Reg. Franc. an. 1369. to. 5. Ordinat. p. 202. *Avec grant Essoine & desfourbrier d'tulx & de leurs gens.*]

ESSONUM, apud Rogerum Hoveden. p. 549. in Regiam Majest. l. 1. c. 7. §. 1. &c.

EXONUM, Eadem notione Gauterius Cancellar. de Bellis Antiocheo. p. 446. *Præcepitque suis omnibus absque omni dilatione & Exonio illic tendere.* Charta an. 1223. in Probat. Hist. Vergiac. *Quoniam audivimus excusationem vestram, quod ad nos pro Essoine corporis vestri personaliter accedere non potestis, &c.*

Frustra porro viri docti aliunde, quam à *sunnis*, vocis istius etymon accerunt, quam Budzus, Perionius, & H. Steph. à Gr. *ἐξωνία*, effusam putant, quod est, excusare iurejurando absentie causam ejus, qui *admonio obstrictus est.* Jacobus Bourgoing lib. de Orig. & usu vulgarium Linguarum p. 14. ab *exonare* deducit. Cujac. in tractatu 7. ad Africanum ad leg. 23. de Oblig. & act. à Latino barbaro *exidonare*, i. est non esse idoneum affirmare, priorem improbanis sententiam: cui favent codices Mss. Legum Alamannor. c. 44. §. 1. qui *exonare* /c/ habent, ubi editi *idoneare*. Sed Cujacii quoque nec alii placet, l'ithgo, Bignonio, Spelmanno, Vossio, &c. qui probabilius censent à voce *sunnis* & *sonnia* hauriendum etymon.

¶ **Sunnis** vero originem repetit Hickelius in Differt. Epist. p. 8. à veteri Mæso-Gothico *Sania*, veritas: quod impedimentum, quo quis ne ad curiam se fessiter prohibebatur, verum & legitimum esse probare tenebatur. Hinc *Essoinare*, pergit ille, optime respondet verbo *Sunian*, quod probare verum, verificare, iurejurando confirmare sonat. Sed curiosius exquisita mihi videtur isthæc origino; lincior est illa magisque nativa quam proponit. Vir doctissimus in *Soniare*. Vide in hac voce.

Varias autem *Essonias*, seu excusationes, (*Essonia rationabilia* apud Hoveden. p. 549. & in Regiam Majest. l. 1. c. 8.) que in jure proponi solent; recensent lib. forenscs, L. 2. D. si quis cau. in Jud. sist. Lex Wig. goth. l. 2. tit. 5. l. 18. 33. Speculum Saxonicum l. 2. art. 7. Stabilimenta s. Ludovici l. 1. c. 118. Petrus de Fontanis in Consilio c. 4. vetus Consuetudo Normannica Mf. 1. part. f. 4. c. 1. & seqq. edita cap. 39. Affizze Hierofol. Mss. c. 21 §. 1. & feqq. Regiam Majest. l. 1. c. 8. Glanvilla lib. 1. c. 10. & feqq. Britton. c. 122. Bracton. l. 5. tract. 2. c. 2. 4. & Heta. l. 6. c. 7. 8. 9. to. 13. ex quibus aliquot ex ejusmodi *Essoniis* delibamus. Foretcurus de Laudib. Legum Angliæ c. 52. *Crebro in delibera. tionibus judica-*

maturefunt; sed in accelerato processu, manquant. Quare Leges Anglie Effonium admittunt, qualia non faciunt Leges alia mundi universi.

ESSONIUM DE MALO LECTI, Cum quis morbo ita detinetur in lecto, ut ad iudicium venire non possit. Qui quidem morbus dicitur *Infirmus de refectione*. Prima Statuta Roberti I. Regis Scotie c. 6. Pro *Effonio*, quod *Gallice vocatur Mal de lit*, hoc est malum de lecto, Anglice *Beda vill. Effione de malade residente*, in *Confect. Mf. Normann. Vide Statutum c. 2. Westmon. c. 19. Regiam Majest. l. 1. c. 8. §. 3. Glanvillam l. 1. cap. 18. 19. Statuta Roberti I. Regis Scotie c. 6. §. 1. 2. Radulphum de Hengham in Summa magna c. 3. 4. 9. in Parva cap. 1. Bractonum l. 5. tr. 2. c. 4. §. 1. 2. 3. c. 7. §. 1. c. 8. 9. 10. 11. 12. & seq. Fletam l. 6. c. 10. *Confect. Cenoman. art. 92. &c.* Adde præterea Speculum Saxon. l. 2. art. 7.*

ESSONIUM DE MALO VENIENDI, Cum quis infirmitate ita est detentus & impeditus, ut venire non possit. De eo agunt l. 2. §. 1. D. si quis cau in jud. sist. Regiam Majest. l. 1. c. 8. §. 3. Bract. l. 5. tr. 2. c. 4. §. 1. 4. 5. c. 5. 6. 7. 9. Fleta l. 6. cap. 9. Radulphus de Hengham in Summa magna c. 3. 4. 9. in Parva c. 1. Britton. cap. 125. *Enjoin de son corps*, apud Petrum de Fontaines cap. 4. n. 18. 24. *Effoine par enfermei qui vien: d'aventure*, in *Confect. Norman. Mf.*

EXONIUM PROPRII CORPORIS, Eadem notione. Charta Philippi Aug. Reg. Fr. ann. 1: 67. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 804. *Archiepiscopus, vel Episcopus, non posses se exoniare super bis, nisi haberet Exonium proprii corporis; & si Exonium proprii corporis haberet, tunc loco suo mittit bona fide fidiorem & legatorem quam possit invenire ad id faciendam.*

ESSONIUM DE MALO VILLE, Cum quis primo die in curia comparuerit, & se obtulerit, & sine responsione eodem die recesserit, si propter aliquam infirmitatem supervenientem a loco, ubi hospitatus fuerit, & receptus, se transferre non possit, nec ad curiam venire, mittit duos Effoniatore, aut exculatores, qui in Curia publice protestantur, quod tali infirmitate detentus est in eadem villa, vel in alia, ubi pernoctavit, quod ad curiam venire non possit pro lucrari & pro perdere. Ita Regiam Majest. l. 1. c. 8. §. 9. Bracton. l. 5. tr. 2. c. 7. Fleta l. 6. c. 13. &c.

ESSONIUM DE ULTRA MARE, vel ultra aquam &c. Cum quis in passagio generali ad terram Hierosolymitanam transiit. Regiam Majest. l. 1. c. 8. §. 12. 24. 25. 26. Glanvillam l. 1. c. 25. Radulphus de Hengham in Summa magna c. 4. 9. in Parva c. 1. Fleta l. 6. cap. 8. Britton. c. 133. Petrus de Fontaines in *Consil. c. 4. §. 4. Effoine de Croisec*, in *Confect. Norman. Mf.*

ESSONIUM PER SERVITIUM domini Regis. Statutum Glocestrense an 6. Edw. l. c. 8. Regiam Majest. l. 1. cap. 8. §. 14. & seqq. Statuta 1. Roberti I. Regis Scot. c. 6. §. 1. 2. Radulphus de Hengham in Summa magna c. 4. 11. in Parva c. 1. Britton. c. 124. &c.

ESSONIUM DE ESSE AD NUNDINAS, in Regiam Majest. l. 1. c. 8. §. 30.

ESSONIUM PARTICIPUM, Quod a particepsibus sociis proponitur, in Fleta l. 6. c. 12.

ESSONIARE, *Effonium*, seu excusationem proponere, in Regiam Majest. lib. 1. c. 7. 8. 21. 25. & in Fleta l. 5. c. 2. §. 1. (*Effoiner*, in Statuto Philippi VI. Reg. Fr. to. 2. Ordin. p. 68. *Effoiner*, apud Bellomaner. c. 3.] *Exonier*, vel *Exoiner*, in *Confect. Cenoman. art. 95.*

EXONIARE, Eodem significatu. Leg. Norman. apud Ludewig. to. 7. Reliq. Mf. p. 245. *Quod ibi accesserit pro A. quem in crastina Exoniabis, &c.* *Enseigne*, impeditus, Gall. *Embarassé*, in vulgari carmine de prælio Azincurt. an. 1415. apud Monstretet. to. 1. c. 149. ubi de Carolo VI.

Chief Enseigne par piteuse aventure, &c.

ESSONIATOR, qui Joanni Sarisberienfi Ep. 7. Excusator, qui excusationem pro alio in iure proponit. *Exainet*, *Exoniatore*, in *Confect. Norman. c. 39. 40. 66.* (*Effoinierre*, apud Bellomaner. c. 3.) Fleta l. 6. c. 7. §. 11. *Mutat excusatorem, qui dicitur Effoiniator, qui pretendit excusationem summam esse talem, quod venire non possit.* Solum illius fidei creditur nec oneratur cautione fideiussoria, scilicet plegiorum; sed domino probationi incumbit, utrum effonium sit verum. Bracton. l. 5. tr. 2. c. 2. §. 3. Vide prima Statuta Roberti I. Regis Scotie c. 6. §. 2.

EXONIATOR, Eadem notione, in Leg. Norman. supra laudatis. Ipso exoniatus tenetur emendare vel salutare exonium suum per suum juramentum, in omnibus verbis in exonio expressis, vel per juramentum Exoniatoris.

SUNTONATOR, in vet. Iscriptis, quæ Genug videntur: *Tastatus Suntonor Regis Tholomei, &c.* Sponio in Itiner. part. 3. pag. 35. & 36. Muscus est seu Symphoniz Præfectus, à Græc. *τῦν*, cum, & *τῦν*, tonus, concertus.

SUNT-RIGUN, *Seorsum*, in Gloss. to. circ. sæculi ad calcem Collect. Canon. Mf. ex Biblioth. DD. *Chauvolin* Sigillorum Reg. Custodis.

SUNBOUCH, Charta pacationis, priscis Germanis, ex *Suon*, pax, pactum, & *Buch*, liber, libellus. Charta Alamann. Goldasti 28. & apud Vadianum de Colleg. & Monast. p. 87. *Placuit inter nos Chartam pacationis ex utraque parte alterutri, quod Timisfer non hunc nominamus, &c.* Ubi Vadianus: Alemannis *Suonen*, erat, pacificare, reconciliare, transigere: unde *Sunbouch*, Charta, id genus conventiones complexa. [Vide Gloss. Teuton. Schilteri in *Suona* & *Sona* 2. supra.]

SUO SCIENTE, Dedica opera, nostris à *sonesciente*. Charta an. 1062. ex Tabulario Conchenfi in Ruthenis: *Et hoc juraverunt, ut in sancta Monasterio, nec in ipso burgo, ... hominem illic non assilant, nec feminam perirant, nec per mortem, nec per captivum, nec suam substantiam illius tollant, nec faciant injuriam ad homines egredientes & regredientes ad mercato, nec feminas suo sciente.*

SUPALTA, *supalta*, in Gloss. Lat. Græc. Sed legendum *suppulta*, ut in Gloss. Græc. Lat. Vide Casaubon. ad Theophr. Character. p. 147.

SUPANUS. Vide *Zupa*.

SUPARUM, *Lineum brachiale puellarum*. Papias. Hermanni Lerbeckii Chr. Episc. Minden. apud Leibniz. to. 2. Script. Brunsvic. p. 67. *Velamina enim usque ad primam pestilentiam & alba Supara in brachiis secundum morem Monasterii ad sanctam Mariam ad altare, sen in Capitulo, in Colonia, de quo sunt fundata, portabant.* Est autem *Supara*, monile, quod moniales in signum religionis portare in brachiis consueverunt, quod vulgariter *Sueke* nominatur. Vide Festum in *Supparum*, & ibi Scaligerum.

SUPPARUM, *SUPPARUS*, Eadem notione. Gl. Galpar. Barthii apud Ludewig. to. 3. Reliq. Mf. p. 250. ex Afranio: *Puella non sum, Suppara si induta sum.* Odo in Carm. de varia fortuna Ernesti Ducis Bavar. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 345.

... *fluitantque per imos Suppara sales.*

Vide *Brachiale & Camisia*.

SUPEDICTUM. Vide *Suppedium*.

SUPELLECTICARIUS, qui & à *Supellectile* dicitur, Ministerii genus apud Romanos tum urbani, cum militaris, qui supellectilem curabat, apud Ulpian. Augusti libertus quidam in vet. Inscriptione memoratur à *supellectile castrensi*. Vide Salmat. ad Lamprid.

prid. in Alexandro, & Vossii Lex. Etymol.

† SUPPELLICIUM. Vide *Superpellicium*.

¶ SUPER, Ad, contra, Adversus. Charta an.
1087. ex Tabul. s. Albini Andegav. Excepto quod cha-
stelier (sic) ejus custodiant, quando Super hostes ju-
berget. Charta conventionis inter Henricum Reg.
Angliz & Robertum Comit. Flandr. in Lib. nigro Scac-
carii p. 1. a. Es si illo tempore Rex Philippus Super Regem
Henricum in Normanniam intraverit. Oberti Cancellar-
ii Annal. Geneufi. apud Muratori. t. 6. col. 308. Ut
irent cum eis Super Pisanos. Lex Salica tit. 47. §. 1. Si
quis Super alterum in villam migrare voluerit, &c. Id
est, alio nolente & invito. Vide Sequela 4.

¶ SUPER, pro Sub. Charta Ricardi I. Reg. Anglie
inter Ordinat. Reg. Franc. to. 5. p. 317. *Prohibemus ne
aliquis eos inde disturbet Super forasauram decem libra-
rum Turonensium. Galli dicimus Sur peine da, &c.*

¶ 1. SUPERA, Navis. Gloss. Isidor. Leg. Suppara, navis vela.

¶ 2. SUPERA, *Rugatura dicatur panni*. Papias.

¶ **SUPERABREPTIO**, Occupatio violenta & injusta. Capit. Caroli C. tit. 39. *Abque dolo sitate aut deceptione, vel Superabreptione illi siacerus auxiliator & cooperator ero.*

SUPERABSTINERE, [Excommunicare.] Concilium Toleranum Lc. 13. *De his, qui intrant Ecclesiam, & deprehenduntur aungam communicare, admonentur, & si uia communicant, ad penitentiam accedant: si communicant, non Superabstineantur: si non fecerint, abstinantur.* Vide *Abstinere*.

SUPERABUNDUS, *Superbus*, ὑπερβυτος, ὑπερβυ-
 πατος, in Gloss. Ge. ubi sic legendum puto, pro *super-*
vacundus. Infra: ὑπερβυτης, *Superabundo*.

SUPERACUTÆ; Tonus in musica sublimior, acutior, *ὑπερῶς ἀκρωτής*, Maximo Tyrino ferm. 3. Hugo 5. Viriore in Speculo l. i. c. 3. Voces autem graves, & acutæ, & Superacutæ, innumis sribus modis predicandam esse tribus ordinibus Ecclesie, &c. Chronicon s. Trudonis lib. 8. p. 441. Multa autem propter negligentiam suam perficendi operis velocitatem, quæ pro graviore literas notari debebant, per acutias, siue Superacutias notavit, & quæ per acutias, siue Superacutias pro graviore: quod incorreñam reliquit, alia sollicitudine intercurrente. [Guido Abbas Cisterc de Musica : Quæ enim Superacutiarum lineam tenent, in acutis est in ipso, & est conuersio.]

¶ **SUPERAFFEODARE**, Fundum, qui ab alio tenetur, in feudum alteri concedere. Confluit Brageriac. art. 70. Item, *si quis fundum emphyteoticus teneat a quodam domino directo, & feudatarius vellet ipsum fundum Superaffeodare, &c.* Art. 71. legitur, *Superfeodare*. Utrobique versio Gallica habet, *Surascaser*. Vide *Casare. 1. & feudum*.

SUPERAGIUS, v. exsuper & ag. - Sanctus. Itinerarium Gregorii XI. PP. *Electa suis à Deo & glorioſa Virgine Maria ab initio in monte Superagio .*
Infra : Templum S. Mariæ à Superagio .

¶ **SUPERALE**, Vestis quæ aliis superinduitur .
Ad a. Etheldredæ 1044. Jun. p. 530. *Hinc insignia ora-
mens ecclesiæ sue continet, videlicet albam præclaram
cum amictu & Superale cum stola & manipulo. Vide
Superaria.*

SUPERALIA, *Επιφύτας*, in Gl. s. Benedicti cap. de Vestimentis. Sed leg. *Superaria*. Vide infra.

SUPERALTARE, bifariam fumi videtur, ne m-
pe pro Ciborio, quod altari immioet, & Altari por-
tibili.

SUPERALTARE, priori notione, usurpat Joannes Beka in Egilbodo Episc. Traject. 13. *Obrulis eidem Ecclesia de liberali munificentia Superaltare tornum aureum*

cum multismodis gemmis incomparabilis pretii valde fulgidum, de cuius cacamine lapis, ut fertur, Hostianus furtive sublatum suis, quinocturis temporibus totum lacrarum radiis emicatus illustrabas. Vitz Abbatus s. Albani p. 7 s. Ipsius enim fratribus Guillelmi manu sabula picta ante altare B. Virginis, cum Superalari celato, & Cruce superposita, &c.

SUPERALTARE, Altera notione. Synodus Exoniensis ann. 1287. c. 4. *Nee Missæ nisi in altariis & Superaltariis confectis aequaliter celebrantur*. Inquisitiones Archiepiscoporum diocesis Lincolnienfis ann. 1233. c. 40. *An Superaltaria sint bona, & an molaris super ea colore, & que Ecclesia fiat dedicanda*. Concilium Sarisberienf. an. 1217. c. 40. *Superaltaria nimis stricta non debeant, super que periculose celebratur; sed competenter ampla*. Inventarium Ecclesiæ Eboracensis in Monastio Angl. tom. 3. p. 174. *Item unum Superaltaria pretiosum de jaspide, ornatum ia circumferentiis cum argenteo & auro, ac lapidibus pretiosis subtilis*. Item unum Superaltare de rubeo jaspide ornatu in circumferentiis cum cupro deaurato. Item duo Superaltaria de rubeo marmore, ornatu cum argenteo, quorum unum fiat super 4. pedes argenti, & alterum sine pedibus, super quem S. Joannes celebravi; quando sibi apparuit Spiritus sanctus, ut in sua legenda patet. Inventarium Eccl. s. Pauli Londoniensis ibid. p. 313. *Superaltare de jaspide ornatu capsâ argentea deaurata, & dedicata in honore B. Mariæ & omnium Virginum*. Pag. 331. *Tria superaltaria benedicta, 7. ofensatoria, &c.* Pag. 333. *Unum Superaltare de jaspide, incluso platino argentei deauratis, ia quo continentur reliquie Sanctorum, &c.* Ibidem p. 2. pag. 84. *Item sex Superaltaria, videlicet unum de jaspide lapide argenteo ligato, & deaurato; & unum de alabastro, & alia 4. de marmore*. Ex quibus omnibus confici videtur *superaltare* idem esse, quod *tabula itineraria*, seu altare portatile, quod altari non dedicato superponatur.

¶ SUPERANEUS, Superior. Vide *Superaria*.

SUPERANNATUS, Qui annum ætatis excessit. Gall. *Suranné*. Monasticum Anglic. to. 3. p. 153. *Est in tempore paanagii 20. porcos Superannatos habuerit, &c.* [Chartul. ss. Trinit. Cadom. fol. 45. v. *Inter gerces & bogastres, medietatem gerces & medietatem bogastres Superannatos & 40. agnos, &c.*]

¶ SUPERANUS, Ex optimatum ordine, princeps. Vestitus Membranz apud Ludewig. to. 8. Reliq. Mff. p.221. *Ladiulus* *no* *improvisus* *hufius* *superuacue* *molitoribus*. Unus vero *cortum*, *qui* *Superani* *dicitur*, *roborenter* *ci* *cepit* *officere*. *momenti* *ne* *tempus* *pugne* *statutum* *preueniret*, &c. Ille etiam *Superanus* *uirilis* *pugant* *cum* *multis* *aliti* *interfectus* *est*. Vide *Summi* & *Subsani*.

SUPERARE, pro *superesse*, usurpat Lucifer Calaritanus l. i. pro s. Athanasio: *Ego Superavi solus prophetarum*.

¶ SUPERARGENTARE, Argento operire. Charta Ludovici VI. Reg. Franc. ann. 1117. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 345. *Henricus Lotharingus... ad capfam, in qua corpus beati Maglorii requiescit, Superargentandam, ...duodecim marcas argenti... condonavit.*

SUPERARIA, *Vestis, quæ superinduitur*, in Glossis Sidor. & apud Papiam. [*Suppararia*, ex Glossis Sidor. apud Grævium.] Glossæ Gr. Lat. habent ὑπερῶς, *superius*, *superius*. (*in*) *Superaria*. Glossæ Lat. Gr. habent ὑπερῶς, *superius*. *Cotia vel camisia superanea*, in Char-act. Octavian. Cardinalis apud Ughell. to. 3. p. 634 [*Vide Superale & Superchialis*.]

SUPERASSISÆ, quæ Latinis *Superiadi* &c. Vide in hac voce. Charta Edwardi III. Reg. Angliæ tom. 2. Moosst.

Monast. Anglic. p. 71. *Quiesca de omnibus placis, ... & de offiis, & de Supraffis, & de omnibus forisfactis, &c.* (Alia Richardi Reg. Angl. an 7. regni ejusd. 104. Hist. Hæccur p. 181. *Predicium monachi ... sint quiesci de bobolone, ... de forisfactionibus affisa & de offiis & Supraffis & aquas, &c.*)

c. SUPERAUDIRE. Leges Canuti Regis Anglim part. 2. c. 43. *Et inveniant hoc ipsi testes in fide Dei & domini sui, quod ei in vero testimonio sint, sicut oculis superviderunt, & auribus Superaudierunt, quod recte hoc acquisivisti.* Phrasit Saxonica, inquit Somnerus: Saxonibus enim ofesthypan, ut Anglis *overbeare*, est auribus accipere, vel audire. Alias

a. SUPERAUDIRE, est Negligere, insuper habere. Vide Overbernessa.

SUPERAUGURIARE, Auguria consulere. Halitarius Episcopus Cameracensis in Pœnitentiali cap. 6. *Si quis sacrilegium fecerit, id est, quas Auspices vocant, qui auguria colant, Superauguraverit, aut quocunque malo ingenio, 3. annos in paucis & aqua.*

SUPRAVUS, modo in Gloss. Arabico-Lat. Atavus: Sufella, seu Suseyul, in veteri Ceremoniali à nobis laudat ad Joannivillam p. 101.

SUPRAZEMULARIUS, Qui mulionibus præest, Vide Azemularius.

1. SUPERBIA, Dolus. Pactus Legis Salicæ tit. 35. §. 5. *Si quis ligatus per Superbiam, aut per virtutem à Gravitate ceciderit, &c.* Est enim hoc loco Superbia, dolus, nostris *Supercherie*, ita ut opponatur virtuti, seu vi, uti redditur in Edit. Pith. tit. 34. Eadem Lex tit. 41. §. 16. *Si quis per Superbiam aut per inimicitiam, caballus aut jumenta aliena vtraherit.* Capitulare Pipini Regis Italicæ 36. *Et si fuerit aliquis, qui per ingenium fugiando de Comitatu ad alium Comitatum per proprium istum sacramentum dissulerit, aut per Superbiam jurave poluerit, fœdus, &c.* Lex Longob. l. 1. tit. 16. §. 5. *Si quis dolose (Edit. Heroldi malitiose) aut per Superbiam ... mulierem percutere præsumpserit, &c.* Adela. tit. 16 §. 3. *Leges Henrici I. Regis Angl. c. 13. Qui igitur facit advocatum contra dominum suum per Superbiam, perdat quod de eo tenet.*

¶ 2. SUPERMIA, Bona, facultates. Statuta Monasterii Miff. ann. 1204. ex Cod. Colbert. 4936. *Puella quæ nunquam habuit virum non possit nubere sine consensu parentum suorum, vel cognatorum, vel paditorum, & ille qui eam duxerit sine consensu jam dictorum, iudicetur in manus domini persona ejus & tota sua Superbia, Legendum forte Subsantia. V. Superbus.*

¶ SUPERBITUDO, Superbia. Acta s. Bartholomæi Eremitæ 10. Jun. p. 835. *Si tamen sui juris metas Superbitudo non excofferit.*

SUPERBRACHIUM, Ornamentum brachiorum. Vide Brachiale.

¶ SUPERBUS, Virilis, ætiosus, in Gloss. Latin. Gr. Addit Codex Reg. Superbia, virilitas, ætiosus.

¶ SUPERCÆLUM, Supremum tegmen, baldachinum, umbella, Gallis *Giel*, eadem notione. Acta s. Elizabethæ 10. Jul. p. 101. *Et in angulis pilaria ferrea super quibus est fabricatum Supercælum.* Leges Palatine Jacobi II. Reg. Majoric. inter Acta SS. 10. 3. Jun. p. 79. *In processione vero corporis Christi, portetur corpus ipsius in quodam effusid valde pulchra, ... super quod haurifit Supercælum apparet: ut, una cum ois vel decem intarissit supradictis.* Vide Supercælum.

¶ SUPERCAPELLITIUM, Lineum capitis tegmen, Amictus. Statuta Miff. Augerii Episc. Confer. ann. 1280. *Sub panis suspensionis ab officio prohibemus ne capellæ baptizatorum ponantur in aliis quam in ecclesiasticis usibus; videlicet inde faciant Supercapellitia, &c.*

¶ SUPERCAPITARE, Præcellere, proprie To capite supereminere. Alcanius in Epist. ad Humbertum: *Quid Hunnorum roborem commoremur, aut Normannorum fortitudinem? cum bi sanguinabiles canes non tantum Hunnos rabie, sed & robore Normanos longe Supercepissent.*

SUPERCAPITULUM, Index capituli, seu capituli. Claudius Turinensis in Apologético adversus Theodemirum Abbatem: *Epistolam tuam, cum adjunctis Supercapitulis piecum gurgulivare acque soliditate per quemdam accipi rusticum partorem.*

SUPERCAPTIO. Vide Superprisa.

¶ 1. SUPERCEDERE, Succedere: uade Supercessio, Successio. Quæst. ac monita vœ. Jurisperit apud Murator. 10. 1. part. 1. p. 163. col. 1. *Supercessio Lege Romana. Si homo decefferit & reliquerit filium, vel filiam, & nepotem filium de suo filio, vel filia, aequaliter succedant. Similiter omnes Supercedant illi, qui de inferiori linea venerint.* Pluries ibi.

¶ 2. SUPERCEDERE, usum tenere, Gall. *Suspendre*. Charta Caroli V. Cog. Fr. an. 1366. 10. 4. Ordinat. p. 678. *De gracia specialiter eisdem concedimus, quod hujusmodi Consulatus non possit eis interdicti, auferri, Supercedi vel arrestrari, vel aliter ad manum nostram poni, &c.*

¶ SUPERCÆLLIO, Vide Superfellium.

SUPERCENSUS, Gallis *surcens*. (Tabul. S. Albini Andegav. an 1169. *Fulca de Torollo minor Miles ... vendidit & concessit ... omnes fructus quos habere poterat ... in censibus, Supercessibus, bominibus, &c.*) Charta Philippi Reg. Fr. an 1308. ex 2. Regesto ejusd. Reg. n. 9. Item 8. lib. & 19. fol. annus *Supercessus super plures domos in villa de Ponte S. Maxentii, &c.* (Vide Gloss. Jur. Gall. v. *Surcens*.)

¶ SUPRACENSUS, Eodem intellectu. Charta an. 533. ex Archivio D. de Flammareus: *Conventus dictus Guillelmus quid ipse non avoebis dictam salsendam ab alio domino, necin dicta salsenda ponet aliquem Supracensum, nisi de voluntate heredis supradicti.*

¶ SUPERCÆSSIO, Vide Supercedere.

¶ SUPERCÆCHOR, Sedes superioris in choro; pluries occurrit hæc vox in Miff. Eccl. Lugdun.

¶ SUPERCÆCILIUM. Vide in Superpellitium. SUPERCÆCILUM, Fluvius, non semel apud Amianum. Vide. Lindenbrog. ad eundem pagin. 9. 1. edit.

¶ SUPERCOLORARE, Colorem superlinire; S. Bernardus Tract. de Cantu. 1. p. 695. *Quorumdam vero litterarum sanctam & Evangelicam retineamus, bene nescit & pulchritudinis carnis Supercoloravimus, &c.*

SUPERCOPA, Operculum cupe, seu poculi, ex 4. Monarch. Lusitan. p. 304.

¶ SUPERCOCQUUS, Magister coquorum. Concilius in Ord. Rom. c. 26. *Ferrarii de columna debent facere circulos caldarie, quotiens à Supercocquis domini Papæ fuerint requisiti.*

¶ SUPERCOCUNNUM, *coquus, coquus*, in Gl. Lat. Græc. Additur, *Puberalis*, in Græc. Lat.

¶ SUPERDEMANDA, vox forensis, cum Actor in processu litis petit quæ continet libellus actionis, ut est apud Bractonem l. 4. tract. 1. c. 16 §. 5. vel cum dominus feudi majorem censum, quam ei debetur, à vassallo exigit: quo sensu accipitur vox *Superdemanda* in veteri Consuetud. Normann. c. 114. in nova art. 3. 52. 53.

¶ Atque cum dominus aliquid præter debitum postulabat à vassallo; hic iudicem addit, à quo ab exactione domini eximebatur per breve, quod de *Superdemanda* vocabant: neque aliter intelligenda hæc vox in locis Consuetud. Normann. laudatis, ut ex Glossa ipsa

ipfa manifestum est: *Bref de Sordemande est ainsi appelle, pource qu'il est fait pour soy defendre des rentes. Et des services que les seigneurs des fiefs demandoient de leurs tenants.* &c. Chartul. S. Vandre, tom. 1. p. 1183. En l'assise de Roen qui fu l'an de grace mil et. c. ceas quarreins & quinze Joesdi apres la S. Vincens, Guillaume des Mous si mis en amende pour un brief delessé: lequel brief il portoit d'uae Sordemande d'un serfise de Cbeuvlier vers l'Abbe & le Convent de S. Vandrille, a-peins laquele mnade les dis Abbe & Convent ourent a-soins la faisine des namps qui avoient esté delivreux par la vertu dudit brief donné comme dessus. Vide Argentreum in Confect. Britan. art. 30. Bagnag. in Confect. Norman. art. 51. & Gl. Jur. Gall. v. Surdemande.

SUPERDICERE, Accusare, crimioari, iofimulare: Saxon. forfecgan: quomodo Galli dicunt, *Dire quelque chose sur quelqu'un.* Leges Edgari Reg. Angliæ c. 9. *Et qui aliquem iuste Superdicere præsumat, uade vita vel commodo peior sit, lingua sua idoneus erit, si accusatus de hoc non idoneus erit.* &c.

SUPERDICTIONES, Superfcriptiones delictis imponi solite. Marcellus l. 2. form. 17. *Et ut hac pagina bujus testamenti in disceptionem venire non possit si qua litura, enarratio, adjectiones, Superdictionesque factæ sunt, nos eas fecimus, vel facere iussimus, dum testamentum nostrum sapius recurrimus, vel emendavimus.* De hac formula vide in Chabraxæ.

SUPERDUCERE, Jus denegare, Gall. Surmener. Nam mener par cours, pro jus facere aliquid dicebant. Assise Hierosolymitanæ Miss. c. 208. *Nous vous prions come nostre Seigneur, que vous, aostre Portel, tenes à droit, & menos par vostre cours, & li faites faire l'esgart, que li vous à requis.* Cap. 213. *Que il li facent avoir l'esgart premier requis, & quel le maint raisonnement par sa cours come son bone & per.* Hinc vox Surmener, pro jus denegare, eodem cap. *Por que je vous prie & requiers come mei Peris, que vous a me souffretez à Surmener, tant come je eusse droit à faire.* Et infra: *Et bien saches, que tant comme il vodra faire droit en vostre cours par ses Peris, nous ne souffrirons que vous le Surmenes, ains le maintiendrons à droit si come nous devons.* Le Roman de Garin:

Par ceus en force & la noise & lieris,

Moult surmenoiens Liberans, ce m'est vis.

Alibi:

Or vos Sormoiens li Hongre & li Danois.

[Ubi Surmener est Male habere, Malmener.]

SUPEREGANEUM, f. Fœnum autumnale alterum, Gall. Secod regnin. Locus est in Reganum.

SUPEREGLANGELIARE, f. Super evangelizare. Testam. S. Gennadii fec. 5. Bened. p. 35. *Id est: fœno ecclesie (offero) calicem, coronam, & Super evangelizare argentum, lucernam, & signum æreum.* Paulo ante legitur, *Evangelizatum*: hic vero libri Evangeliorum integumentum intelligo.

SUPEREROGARE, Ultra præscriptum facere. Bulla Honorii III. P. P. an. 1226. in Bullar. Carmelit. p. 4. *Hac breviter scripsimus vobis, conversatiois vestre formulam statuentes, secundum quum vivere debeatis. Si quis autem Supererogaverit, ipse Domiaus eum redierit, reddet ei.* Hinc

SUPEREROGATIO, Gallice Surerogation, Quod sponte fit & præter debitum. Charta ann. 1250. apud Ludewig. to. 5. Reliq. Miss. p. 111. *Cum non haberemus mobilia per quorum distractionem tale periculum evadere videretur, nec per precarias, nec per emptivæ, nec etiam per Supererogationem substructionis usum quotidianarum necessitatum nostrarum prænotata debiti solvi possent, &c.*

SUPERESSE, Inflare, imminere. Marianus

in Vita B. Joannis Bonvisii to. 5. Maii p. 109. *Ideo quando bora comedendi Supererat, & dolore flere incipiens, isfismario dicebat: Oportet ut omnino hac sumam?*

SUPEREXCEPTUS, Spreus, contemptus, in Legibus Adelstani Regis apud Brompton. fol. 850.

SUPEREXCRESCENTIA, Accretio, incrementum. Testam. Roberti I. Comit. Claromont. an. 1262. to. 2. Hist. Arvern. p. 269. *Item remisit illam Superexcrecentiam & quitio pro me & meis in perpetuum, quum posui & fecis Astorgius Salvages.*

SUPERFARI, Insuper effari, addere, Græc. *ἐπιφέρει*. Vetus S. Irenzi Interpret. l. 1. c. 21. nu. 3. *Alii autem & Hebræica nomina Superfariunt, ut stupori sint, &c.*

SUPERFLUDARE. Vide *Superfludare*.

SUPERFIC ALITER, Leviter, tenuiter, Gallice Superficielement. Summa Mag. Pauli apud R. Duellium to. 1. Miscell. p. 62. *Ut cum mora & non Superficielementer consecratur.* Balth. Spingeri Iter Indic. apud Marten. in Itiner. Litter. p. 365. *Superius succindit & Superficielementer viam peregrinationis superius propius, &c.*

SUPERFICIARIUS, Qui terræ vel prædii aliquis fructibus utitur sub pensione annua illi extolenda qui fundi dominus est. Statuta Genæ l. 1. cap. 34. fol. 61. v. *Non tamen auditur in pensione petenda qui steterit ultra annos quinque, quod ipsum pensionem, libellum, censum, vel terraticum non poterit, si pensionarius, livellarius, vel Superficiearius juraverit ipsam pensionem, canonem, terraticum vel censum aut livellum se solvisse.*

SUPERFICIARIUS, Exterior. Passio S. Thomæ apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1739. *Nunc exteriorum (hominum) indumento Superficiearius sub birro secretus manebit, &c.* Vide *superficiearius*.

SUPERFICIES, Domus fastigium, culmen, Gall. Faite, charpente. Charta Johannis de Castellione Comit. Blefensis an. 1265. ex Schedis Cl. V. Lancelot. *Si conigerit casus per quem debes secundum iudicium dictorum abbas & conventus fieri tavale seu destructio vel re alterius existentis in aliquo dictorum locorum immunitum & quitorum, ut dictum est supra, mandatum dictorum abbas & conventus Superficieam ligneam domus destruende, & Superficieam reinterius de quibus fieri tavale oporteret, tradens preposito Canoniensi & terram dictorum abbas & conventus ad comburendum, & statim dictus prepositus vel ballivus dictam Superficieam comburent, &c.* Vide mox *Superficieum*.

SUPERFICIMUM, *ἐπιφύκιον*, in Gloss. Gr. Lat. [Alia Lat. Gr. Superficieum, *ἐπιφύκιον*, dicitur *superficieum*, in Cod. Reg. Superficieum.] Vide vet. Infeript. 138. & 608. 8.

SUPERFICIMUM, Vestis quædam exterior: quæ aliis superinduitur. Vetus S. Irenzi Interpret. l. 2. c. 14. n. 2. *Quasi cenotum ex multis & pessimis pannibus confectum, finitum Superficieum iubilii eloquio sibi ipsi preparaverunt.* Vide *Superaria* & *Superficiearius*.

SUPERFLUITAS, Excessus in exactionibus, malitiosa, Tabularium Dervensis Monasterii: *Monachi sancti Petri & beati Bartharii proclamationem fecerunt ad magnanimum Comitem Theobaldum de Superfluitate quam quos Breacensis faciebant, &c.* Vide *Mensura* 2. & *Superfluitas*.

SUPERFLUOSA, Radulus de Henghnam in Parva c. 7. ait dissilnam fieri, cum manu aliquis impeditur per Superfluosam, & hoc in senemio diu ante appropio, &c. Ubi ad marginem editor apposuit: nonnullis, vel per superfluum, aliis Superfluosam.

SUPERFLUUS, in Glossis antiquis Miss. Incongruus,

gravis, importunus inquietus. [Pro injustus, non semel occurrit in Cod. Theod. lib. 10. tit. 13. leg. unic. de peccat. & desistent. & lib. 11. tit. 30. l. 39. 42.]

SUPERFODERE, pro *Superfidere*, quomodo Saxonicæ Osererupan, nimum, & plus iusto fidere. Leges editæ sub Adelfano Rege Angl. c. 13. apud Bromptonum: *Precipimus biremanni aſtris, ut omnis homo ſciat, quando pecus suum habeat, & quando non habeat, in testimonio vincitorum suorum, & nobis monstret vestigium, si non possit invenire infra tres noctes, quia credimus plures idiotæ aſtris quomodo pecalium suum ager, & Superfodiant in pace nostra: unde precipimus, ut ipsi infra tres noctes vicinis suis judicet, si per solutionem velint habere, &c.*

SUPERFORANEUM, Supervaeuum, de qua voce vide Savaronem ad Sidonium l. 1. Epist. 7.

SUPERFRONTALIS. Vide *Frontale*.

SUPERFUGIUM, *ὑπερφυγιον*, in Gloss. Lat. Gr. **SUPERFUNDERE**. In Lege Burgund. tit. 53. mater superflues esse filio dicitur, *rebus Superfusus humanis*. id est ut infra habetur, *cum contraria saceram de creta vertuntur.*

SUPERFUNDERE, *Orare*, *Quæcerta privilegia Superfundant*, in Cod. Theod. l. 6. tit. 35. l. ult.

SUPERFUSI, dicti, quibus ob morbum, vel periculum mortis, baptismus conferebatur superfusus salutari aqua, non vero immersione, uti observatum in voce *Claucius*. Vetus Pœnitentiale Mⁱ Parent, *cujus filius non baptizatus obiit, ano anno pœnitent: si Sacerdos, ad quem pertinebat, vocatus venire neglexerit, ipse propter damnationem animæ, iudicio sui Episcopi castigetur. Sed & omnibus licet fidelibus, ubi se morituros invenerint non baptizatos, immo præceptum est animas eripere a diabolo per baptismum, id est benedicta simpliciter aqua in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti, insinctos aut Superfusus aqua.* Synodus Nemaufensis ann. 1184. e de Baptismo: *Si tantam copiam aquæ haberi non possit, aut insint in ea totoliter mergi possit: cum scutella vel fessulo vel alio vase aliqua quantitas aquæ super infantem fundatur ad baptizante, & effundendo dicat baptizans, &c.* Vide Synodum Celybytenensem an. 816. c. 11. *Perfusa*, eadem notione, dixit Rufinus, ubi Euſebius l. 6. Histor. cap. 27. *ὑπερφυσε* habet.

SUPERFUSIO, PROFUSIO, PERFUSIO, cum vinum & aqua post communionem Sacerdotis calici à ministro infunduntur. Synodus Bajocensis ann. 1300. de Presbytero, qui duas Missas eodem die celebrat: *Celebraturæ quoque secundam Missam, vinum Superfusionis non sumat; sed ministro habenti bonam conscientiam conferat.* Aliis verbis Synodus Colonienſis ann. 1280. c. 6. *Et tunc in prima Missa post perceptionem sanguinis, non statim ablatione vini & aquæ; sed reservet in suo ac beneſe loco, & cum accipiat in secunda Missa, vel des beneſe persona jejuna, quam novit ad hoc esse paratam.* Synodus Nemaufensis ann. 1284. cap. de Eucharistia: *Precipimus etiam, quod in Calice magis de vino quam de aqua ponatur, & quod Sacerdos, postquam totum acceperit Corporis & sanguinis Christi sacramentum, duas receptiones faciat iuxta consuetudinem Ecclesiæ Nemaufensis, videlicet primam de vino puro tantum, secundam de vino & aqua, & cum ista secunda simul Perfundas digitos super calicem, & postea recipiat: nisi cum eodem die aliam Missam debuerit celebrare, quia tunc non debet recipere nisi sanguinem: quod si sacerdos, secundam celebrationem impedit.* Cap. de celebrat. Missarum: *Tamen si in prima Missa post receptionem corporis Christi & sanguinis, Profusionem acceperit, non debet secundam Missam in prædictis casibus celebrare.*

Tom. VI.

PROFUSIO. Concil. Tarracon. ann. 1319. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 287. *Quandocumque veras duas Missas celebrari contigerit, sacerdos caveat, ne post sumptionem sanguinis in prima Missa, vinum Profusionis accipiat.* Ita

CALICEM PROFUNDERE, in veteri Pœnitentiali Mⁱ. de Presbytero: *Qui non Profuderit calicem in fine solennitatis, 30 dies pœnitent.* Ubi

CALICEM PROFUNDERE dixit Petrus Damianus l. 5. Epist. 18. *De celebrandis vero Missarum solenniis nec hanc regulam in disciplinam Ecclesiæ & didicimus, & tenemus, ut calicem differamus in Missarum fine Profundere, si nosmetipsos eodem die sacrificium denique speramus offerre; alioquin quancumque sacras hostiæ immolamus, in fine calicem semper Profundimus. Porro si jejunamus, siue reficimur, hanc Profundendi regulam non mutamus. Quod autem peribet quosdam dicere, quia postquam Profundit calicem, non est dicendus jejunus, &c.* Capitula Theodori Archiep. Cantuar. c. 55. *Qui perfundit calicem, dum solennitas Missæ celebratur 50. dies pœnitent.*

SUPERFUNDERE, Quod in censu, vel persequatione aliquis tributi inique alicui impostum & ascriptum est, in Cod. Theod. l. 13. tit. 12. de Censitor. leg. 4.

SUPERGRADI, Gr. *ὑπερβαίνω*, Transilire, despiciere, nihil eare, efferre se super aliqueum. Capitul. lib. 7. c. 175. *Ut nullus Episcopus alterius Episcopi plebes usurpet, aut alium conciliet Episcopum vel Supergradiatum.* Vetus S. Irenæi interpret. l. 1. c. 8. nu. 1. *Ordinem quidem & textum Scripturarum Supergradientes, &c.* Idem l. 4. cap. 19. n. c. *Supra enim Deum factæ sunt cogitationes: forum, Supergressi cordibus suis ipsam magistrum, inspicione quidem Imperatoris & Supergressi, veritate aatem declinantes ad vero Deo. Supergradi leges, eas transgredi, violare, apud eundem l. 5. c. 26. n. 2.*

SUPERGULA, pro *Superregala*, ni fallor, Regule transgredisse, violatio. Charta Curiz Arelat. an. 1533. ex Cod. Mⁱ. D. Brunet fol. 88. *Si aliqui alicuius eligerentur ad cognoscendum malefactas & omnes Supergulas.*

SUPERHABERE, pro *Insuper habere*, Despiciere, negligere, in Legibus Anglicis non semel.

SUPERHUMERALE, Vestis pontificum in veteri Lege. Exod. 28. 6. *Et fecerunt Superhumerales de auro & hyacinthis & purpura, & cocco, &c.* Passim ibi. Sic vero describitur ab Eucherio: *Epob, vestis sacerdotalis, quæ Superindumentum, vel Superhumerales appellatur. Est autem velus in caracalla modum, sed sine cuculo: cuius vestimenti duo sunt genera, anum lineum & simplex, quod Sacerdotes habebant, aliud diversis coloribus, & auro gemmisque contextum, quo soli Pontifices utebantur.* Vide Honorium Augustod. l. 1. cap. 226. Ivonem Carnot. term. 2. de Rebus Ecclesiasticis Innocent. III. lib. 1. de Myſter. Missæ cap. 18. 53. &c.

SUPERHUMERALE, appellarunt etiam nostri, *Pallium Archiepiscopale*, de quo suo loco egimus. Gregorius M. lib. 1. Epist. 24. *In nitroque humero Sacerdos velamine Superhumerali stringitur, ne contra adversa & prospera virtutum semper ornate muniat.* Maximus Monachus in Collat. cum Principibus apud Anastasium in Collataneis, de Imperatore: *Neque indicia Sacerdotis fers, Superhumerales scilicet & Evangelium. Superhumerales pallium vocat Joan. de Bekæ in Hist. Episcoporum Ultraject. in S. Willebrordo: Eandem in Ecclesiâ S. Petri cum Superhumerali pallio solenniter Archiepiscopus ordinavit.* Et in S. Bonifacio: *Trodens eidem Archiepiscopalem benedictionem cum*

N n

Super-

Superbumeralis pallio, Cte. *Ἀμφοῖς* Græcis dicitur, quod in Concilio VIII. aët. 2. g. *Superbumeralis* vertit. Anastasius Bibliothec. ap. apud Theophanem Auctior Hist. Miscellæ l. 2. p. 707. edit. Canisii. Glossæ M^{ss}. Regizæ cod. 206a. ἀμφοῖς, τὸν τῶν ἀμφοῖς μισθόν. Vi- de Magnum Chronicon Belgicū p. 1. c. Baronium an. 869. n. 19. &c.

Episcopus Pallio simillimum ex *Superbumerulo* quo utitur Episcopus Tullensis, ut ex Ceremonialibus ejusdem Eccl. colligitur apud R. P. Benoit Hist. Tull. p. 168. *Cum Episcopus utitur Superbumerali, & de hoc privilegiius exilis ab antiquo ... dicitur Superbumerale, ab humero, quia super humero ponitur post capulum. Est flos larva, fimbriata, circueunti humeros de super, cum dabo manipulis dimissis aate & retro, circa scapulas, ex utraque parte, in modum scuti rotundi. Rursum: Cum Episcopus celebrat utitur Superbumerali ratione decanatus quem gerit, quia decanus aliorum Episcoporum exilis, id est, Meicensi & Virduanensi.*

SUPERBUMERALE, Idem interdum quod **Amisus**.
Udalricus l. 3, Confect. Cluniac. c. 13. *Et alligat Superbumerale, id est amisum.* | Eadem habentur apud Bernardum Mon. in Ord. Cluniac. part. c. 53. *Expositio Offic. divin. ad calem Joh. Abrinc. p. 414. Sequitur Superbumerale, quod fit ex lino purissimo.* | Gilbertus Lunicensis Episcopus de Ufu Ecclesiastico. c. 12, *Offitiales, Exorcistas, & Acolythos, in officiis suis solere indui Superbumerali, alba, & cingulo, & summa dosse perstri conjugio.*

† SUPERI, Homines superflites, vivi Jonas in Vita s. Columbanii f. 2c. Bened p. 6. *Es si me quempiam laudare spererim qui adhuc Superi junctus sit*, *Oc.* Idem in Vita s. Eustasii ibid. p. 117. *Febrium igne vita succensu sit, ut vix jam Superi reddi crederetur*. Uitur rursus Innas in Vita s. Burgundofarzi ibid. p. 443. *Qui reverfu ad Superos*, in Vita s. Waningi ibid. p. 974. *Quem Superi non recipiant, inferi Deum esse cognoscant*, ex fausti Episc. Serm. apud Marten. to. 9. Ampl. Collect. col. 153.

21. §. 3. *Si quis alteri aliquod maleficium Superjactatus fuerit, &c.* Nos dicimus, *Jetter le sort sur quelqu'un.*

¶ **SUPERLITTERÆ** LITTERÆ, vox ibrida ex *Super* & *littera*, imago: ita vocantur Litteræ in imagine alicujus Sancti appositæ, quales videntur in libris ecclesiasticis. Greg. Turon. in *Vitis Patrum* c. 6. *Vident ausem in oratorio litteras Superlittericas Apostolorum reliquiarum Sanctorum, explevis eas in codice.*

SUPER IEIUNARE. Vide *Superpositio* 3.

SUPERILLUSTRES. Speculum Saxonicum lib. t.
art. 3. *Ad bene modum clypeus seu ciaguam militare in
scipimus terminatur: primum quippe habet Rex Roma-
norum, secundum Episcopi, Abbates, & Abbanje,
ex quo & Superillustres dicuntur: tertium Lucii principes,
qui quo facti sunt Episcoporum subditis & vassillis, qui
Illustres autem nuntur: quartum Nobiles & Liberi Do-
mini. &c.*

...SUPERIMPOSITA, SUPERIMPOSITIO, [Excessus in exactionibus, *maluorita*.] [Charta Ludovici Imper. apud Puricellum in Monumentis Basilicæ Ambroianæ p. 215. Nullasq[ue] prestationes, vel unius donationes seu quaslibet uagurios, & Superimpositas exactiones...superimponere & exigere audeat. Infra: Si quis autem ex his, qui sub imperio nostro degunt aliquam subractionem, in iustitiamq[ue] exactionem, vel uagurium, aut Superimpositionem...sponte ingesserit, &c. [Charta an. 1079. apud Murator. delle Antic. Efteni pag. 48. *Alia Superimposita eis non fiat. Vide Superfluitas, Superindulgentia, & Superpena.* t.]

¶ SUPERIMPOSITIO. Subscriptio. Charta Arnulphi Chiniac. Comit. an. 1097. apud Mirzum totius. p. 670. col. 2. Quem decauiemur me in traditionem, ac quid ei ferupulus, vel caluaniator inuidus post dies obuiet, uirorumque filiorum meorum Othridi & Ludewici, aut rursum etiam me Adeleid manuum Superimpositione confirmari uolui. Vide Superimposita.

¶ SUPERIMPOSITUM. Vide *Superponere* 1.

¶ SUPERINDE, Propterca. Litterz Henrici VII.
Reg. Angl. an. 1492. apud Rymer. to. 12. pag. 482. *Nos
tatu, graui, & firma habituros & obseruantes, &
Superinde literas patentes novas uis confirmatorias ...
daturus, &c.*

SUPERINDICTUM, SUPERINDICTIO. Quidquid præter *indictionem* provincialibus imponitur. Nam ut notat Alfousius in 3. Verriam, tria sunt genera p^{er}indictionem, *canonicis, oblationis, & indictionis*. Cuius, seu Canonici tituli, sunt ordinariæ præstationes: *Indictio*, quod præter canone[m] indicitur: *Superindictio*, quod præter indictionem pro aliqua imminente necessitate imponitur. Vide Codicem Justin. & Theodot. tit. de Superindictio. [Charta Frederici II. Imp. an.1233. ex Schedis Præf. de *Mazugueros*: *Prohibemus ne qui Comes aut Murcio... presumant inquietari, vel quibuslibet collectis aut exactionibus aut Superindictionibus gravare. Conventio an.1351. inter Carolum I. Andegav. & Provinc. Comit. & Arclat. art. 9. Item dominus Comes vel ejus vicarius... non poterit... eos [Arclatenes] compellere ad mutuum faciendum, nec aliquam exactionem novam, seu Superindictionem, vel pedagium novam facere. Vide *Superimpesita* & *Superponere*.]*

¶ SUPERINDITIO, pro *Superindictio*, Eadem
notione. Locus est in *Indictio*.

¶ SUPERINDUCTA, Mulier extranea, concubina. Willelmus Armorum de Gestis Philippi Aug. apud Duchefn. t. 5. Hist. Franc. p. 87. *Officiarius Apostolicæ Sedis legatus mittitur in Franciam; ut ejus suggestionem Rex de se Superinductam abieci* [superficie tenus, & uxorem suam recepit in suam gratiorem sempernam, carnis debum ei non reddens. & Philippus puer & Maria soror ejus quos Philippus Rex ex superinducta genuit, a Papa Innocentio legitimaatur. Vide Sabiniroducta.

¶ SUPERINDUCTUM, ut *Superinductum*, apud Senator. l. i. Variar. c. 14.

SUPERINSIGNE, Sagum militare, quod armorum insignibus distinctum gestant in bello Milites. Vide *Jupellam*, in *Japa*.

SUPERINSPECTOR, Episcopus . Senator in Pfalto8. Episcopus dictus Superinspector, et quod Domini gregem ipsius gratui suffragante, quasi pastor causissimus, alta sede custodiat, &c. Hinc Superinspicere dicitur Episcopi apud Sidonium l.6. Epist. 1. l.9. Epist. 3. Vide Episcopus, & Superintendens.

¶ **SUPERINTENDENS**, Episcopus eadem ratione dicitur quae *Superinspector*. s. Hieron. Epist. ad Evagrium: *Hoc quidem Graece significanti dicitur* *ἐπισκοπῶντων*, *id est, Superintendens. Unde & nomen Episcopi tractum est.* Hinc *Superintendere* quibus praeficiuntur Episcopi dicitur in Epist. Licitiani ex s. Augustini. l. 29. de Civ. Dei c. 19. apud Baluz. to. 7. Miscell. p. 3. & to. 1. Conc. Hispan. p. 427. Hinc

¶ SUPERINTENDENS appellatur Præpositus templi in civitate London pro Germanis, in Charta ann. 1550. apud Rymer. to. 15. p. 243.

¶ SUPERINTENDENS, Cui incumbit summa cura rationum negotiorumque, Gallice *Surintendant*. Instrum. domus Slesitarum Viennæ apud Raimund. Duellium tom. 1. Miscell. pagin. 225. *Issm si contragere* ratio-

uationem fieri de regimine domus per aliquem Superintendentem, &c.

¶ SUPERINTENDENTIA, Superintendens munus, Superintendens, ibid. p. 224. Primo, quod Facultas habeat Superintendendum nomine domini Abbatis. Occurrit etiam in Compositione Cardinalis Turnonii cum Monachis Sangerm. an. 1543.

1. SUPERIORATUS, Præstantia, excellentia, supremajurisdicção. Charta Henrici IV. Regis Angl. an. 1400. apud Rymer. to. 8. p. 121. *Disique Prior & Monachi eisdem Abbati & Coconventui dimidiam marcham argenti, nomine pensionis sive redditus, in signum domini sui Superioratus, singulis annis solvere teneantur.* Vide Superioritas.

¶ 2. SUPERIORATUS, adject. Major, ad Superioratum seu supremam jurisdictionem pertinet. Charta an. 1338. to. 2. Hist. Dalphin. p. 356. col. t. Item, quod necum appellationes ad regiam curiam pertinentes & perinece debentes tollere auctoritas, quin imo jurisdictionem superiorem regiam inveterare & omnino tollere conantur; ... quin imo nuncios regis cum per curiam regiam in causis & casibus Superioratus contingit illuc mitti, officium consumulsi, verberibus & opprobriis.

¶ 3. SUPERIORATUS, Prætextus, Gall. Bredé. Statuta Eccl. Ambian. apud Marten. to. 7. Ampl. Collect. col. 1226. *Mantellum, boucam vel epitogium non portent, seu vestimenta quæcumque virgata, partita, vel disjecta aut Superiorata de sustina, pannisq; sericis vel aurois, seu aliis quibuscumque, sed lausicio dumtaxat.*

¶ SUPERIORITAS, ut Superioratus 1. Chronic. Angl. Th. Otterbourne p. 62. Boufascius Papa querelam posuit contra Regem Edwardum, quod iniuste usurpasset Superioritatem in regno Scotia. Charta an. 1400. apud Rymer. to. 8. p. 122. *Ab omni jurisdictione, Superioritate, dominio & potestate, &c. Charta qua Renatus Rex coecedit Baroniam Grimaldi Johanni Coila ann. 1456. ex Schedis Præf. de Mazogues: Sola dumtaxat Superioritate & homagium... nobis & nostre curie reservatis.* Statuta criminalia Saonæ fol. 117. *Decernentes promineis respectivo conueniatur, & hoc saluo tamen semper Superioritate, auctoritate & jurisdictione M. D. Potestatis dictæ civitatis Caona.* Occurrit etiam apud Ludewig. tom. 5. Reliq. Mss. pag. 316. *Superioritas*, in Litteris ann. 1358. tom. 3. Ordinatio. Reg. Franc. pagin. 297.

¶ SUPERISTA, Edituus, ex Græco επισημ. Glossæ Biblicæ Mss. Νικητορ, επισημ, επισημ. Annales Francorum Lambeciani ann. 882. l. 2. Comment. de Cæsar. Bibl. p. 353. *Quidam Gregorius nomina, quem Romani Superistam vocant, dives valde, in paradiso S. Petri à suo collega occisus est.* Anastasius in s. Hadriano p. 100. *Missi Stephanus Scællarius & Paulus Superista ad prænominatum pergerunt Regem.* Alii Codd. habent Superista, disjunctis vocibus, sed perperam. In Leone IV. p. 199. *Gratianus Magister militum, & Romani Palatii egregius Superista ac Consiliarius.* In Benedicto III. idem Gratianus sacri Superista Patriarchi dicitur. In Hist. Translat. s. Sebastiani c. 4. *Erant... & dignitatis Apostolicæ sedula assidens Quirinus Superista. Theophylactus Nomenclator, &c.* Apud Luitprandum l. 6. c. 6. *sub finem, inter primates Romanæ civitatis recentescit Stephanus filius Joannis Superista.* Ex his emendanda vetus inscriptio Mediolan. apud Puccinellum in Zodiaco Mediolan. part. 3. pag. 378. *† Gislelmus de Poma Superistes bujus Ecclesiæ, hoc apud multaque alia fieri fecit.* Legendum enim Superistes.

¶ SUPERJUDEX, Magistratus dignitas, apud Ludewig. Tom. VI.

fitanos. Vide Brandaon. lib. 15. Monarch. Lusitan. cap. 41.

¶ SUPERJUMENTARIUS, Qui Jumentarius præest. Sueton. in Claud. c. 4. *Superjumentarium ex industria sibi apposuit.* Vide Casaubon. in hunc locum, & supra Jumentum.

¶ SUPERJURAMENTUM. Vide mox Superjuratio.

¶ SUPERJURARE, [Juramento testari.] Capitula Theodori Archiep. Cantuar. c. 47. *Si quilibet ingenuus gravi infamia publicetur, ut cum populus Superjuraverit, criminofus haberi, si se excusare voluerit, serro se examinet.*

SUPERJURARE, Juramentum, à paucioribus præstitum, juramento plurimum præponderatum superare, vincere, evertere, atque adversarium falsi convincere. Ita Somnerus. Lex Ripuar. tit. 79. *Si quis homo propter sursum comprehensum fuerit, & legitime Superjuratus, & judicio Principis pendatus, vel in quolibet patibulo vitam suaverit, omnes res ejus heredes possideant, exceptis capitali & dilatura, quæ in locum restituunt.* Ubi Superjuratus, dicitur reus, qui plurimum testimonii criminis convictus est, quam ipse innocentiam suam probavit. Concilium Triburicoense ann. 895. c. 22. *Si qui fidelis libertate notabilis, aliquo crimine aut infamia deputatur, utitur jure, juramento se excusare: si vero tanta talique crimine publicatur, ut criminofus à populo suspicetur, & propterea Superjuret, aut confiscatur & punitur, aut Episcopo vel sua missio discentia per ignem cadenti serro examinetur.* Leges Henrici I. Regis Angl. c. 74. *Et qui culpam exigit de jure occiso, eos se tertio, ut duo sint de cognatione patris, tertius de cognatione matris, & juret, quod in cognato suo nullum scilicet erat, pro quo de vita foris factus esset, & eant alii cum duodecim, & Superjurent ei in mundiciom, quæ ante dicitur.* Eadem ferme habentur in Legibus Athelstani Regis c. 16. ubi rectius: *Et eant alii cum 12, & Superjurent ei in confirmationem, scilicet ante dicebatur.* Capitula de Wergildis post Concilium Grateleanum ann. 928. *Et qui sic promouum bannem non habet, ipse causam suam Superjuret, vel amittat.* Burchardus Wormacienfis Episcopus in Lege familiar: *Similiter erit ex parte matris, nisi se cum judicio scabinorum aut proximorum testimonio superari possit.*

SUPERJURAMENTUM, in Legibus Adelfani Regis c. 5. apud Bromptonum p. 850. pro præjuramento accipit obervat omnerus.

¶ SUPERLABIUM, Labium superius. Leges Kanuti Regis c. 51. apud Bromptonum: *Eruantur ei oculi, & truncetur cinasus, & aures, & Superlabium, &c.* Philippus Mouskes in Ludovico VIII.

Mais trançois en pite, & puis oreilles, Nèr, Baulevres, & crevoit jous.

¶ SUPERLATIVUS, Optimus, præstantissimus, Gall. Excellent. Gesta Consulum Andegav. apud Acher. to. 10. spicil. p. 424. *In Ausiudorensi urbe anlam propriam & vineas vini Superlotivi bajulas, & prædia suburbana possidebat* (Ingelgerius Gasteinensis Comes.) Hinc

¶ SUPERLATIVE, Excellenter. Henr. Huntindon. in Epistol. an. 1153. apud eundem to. 8. Spicil. p. 182. *Oxfordie quidem præpositi Alverdum, cui successit Walterus Superlative rectoricus.*

¶ SUPERLECTILE, Stragulum, quod lecto infernitur, vel etiam id omne quo lectus instruitur. Bulla Benedicti XII PP. apud Stephanot. to. 10. Fragm. Mss. pagin. 115. *Sic oculus avaritia cæcitas excæcavit, quod necdum lectos & alia Superlectilia eorumdem hospitalium & leprosariorum per eos ibidem reperia* N n 2 con-

reperierint, quo illos ad Regulam revocaret, ut est apud Cruceum nu. 110. Liber Ordinis S. Victoris Parisiensis Mf. c. 18. *Superpellicium & tunica lanea, quantum fieri possit, unius longitudo esset debent, ad minus plano palmo à terra distantia. Et ut mnica Superpelliciorum unon plus duobus palmis ultra digitos promineant.* Hanc superpelliciorum longitudinem attingit etiam Stephanus Tornacensis Epist. 123. ubi de Canonici regularibus: *Regularembnibus sic praefertur exteius, ut interius conservetur. Huius bnibus indicium principale vobis mitto, Superpellicium novum, candidum & talate, quod representet vobis vite novitatem, munditie candorem, perfecturae finem.* Et in Concilio Basiliensi an. 1431. statutum est, ut Canonici Ecclesiarum Cathedralium, *Horat Canonici disturi, cum tunica talini, nec Superpellicio mundis ultra medias tibias longis, vel capitis, iuxta temporum ne regionum diversitatem, Ecclesias ingrederentur: non capucin, sed almutias, vel bireta tuentes in capite.*

Superpellicium Canonicorum Regularium forma varia fuit. Quippe ex Constitutione Benedicti XII. PP. *Superpellicium*, quo in Choro utuntur, longiores manicas habet. Cui non amplè, fed stricte manice sunt, *Rochetum*, seu *Romannu cmitia* dicitur, quod eo utantur potissimum Itali. Quod unique per circuitum clauditur, *Cotta vocatur. Sarricia*, ad latus aperta sunt, & non nisi ad 4. digitos inferne clausa, sine manicis, colobium referentia. Cum foras procedunt, *parva sarricia* accipiunt, undique aperta, qualia dantur Novitiis. Latitudo non excedit 4. digitos, & ut scapulare Monachorum, hinc inde dependet, non tamen sine plicis. Auctores *fasciam* appellant & *bastam*. Incommoditas in obeundis muneribus hanc variationem intulit. Verba Verbii ad Mundibem in Antiquario Mon. In eadem ferme sententiam hæc scripsit Joan. Bouchius l. c. 23. *Habitus Canonicoe Regularium est vestis linea, sive tota linea, quam Romani Rochetum Romanum, Germani Sublie, Sarricium, sive Scorticum appellant. Hæbiti iste in diversis mundi climatibus diversimode formatur. Quidam enim Rochetum Romanum, sive sublie deferunt, in lateribus integrum usque ad calcos pene porrectum, cum manicis integris usque ad manus, sive nec cubitum exarsus. Alii hanc lineam portant in forma longi latique scapularis, sine manicis in lateribus apertam, nunc circa tibias ad latitudinem palmae manns, more Carthusiensium constant, aliquando cum rmgis, aliquando sine eugis & plicis, quam Sarricium vocant. Tertii hanc lineam vestem deferunt in forma parvi & brevius scapularis de collo dependentis, quam Scorticum nuncupant. Vide Claudium Molinetum de Habitibus Canonic. Regul.*

Superpellicium etiam vocatur apud Moniales Cuculla major, ut colligitur ex Statuto ann. 1209. pro Monasterio Jotrensi ex Cod. io. Bibl. Pichemanz: *Habent quilibet monialis quolibet anno duo Supplicin (i. Superplicin) alba & duonigra, que terram tangant.* Idem docet Tabul. Calense p. 412. *L'an de grnce 1438. Le Samedi jour de S. Cecile a l. de Novembre fu Mandmo de Cbeles sainte Bnupteur par devers M. de Paris pour lui faire aucunes requestes, entre lesqnelles il luy donna & ostroin congio & licence de porter cottes noires par dessus les Surpells nours pour elle & pour toutes ses Religieuses, toutesfois que bon leursemblera tant debors comme à l'eglise pour suporter leurs necessitez.*

SUPERPELLICA mulieribus quibuscumque tribuunt etiam Galbertus Flander in Vita Caroli Comitis nu. 51. & liber Mirac. S. Ludgeri Episcopi Mimigard. nu. 44.

SUPERPELLICUM, pro *Superpellicium*, in Statutis Juhelli Archiepiscopi Turon. an. 1233.

Tom. VI.

¶ SUPERPELLICUM, Eadem notione. Translat. S. Greg. Nazianz. to. 2. Maii p. 457. *Canonici rochet & Suppellicio induit.* Statuta Eccl. Meldens. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 893. *Nulli clerico peemitatur serviro altari, nisi in Suppellicio vel capna clausa.* Occurrit præterea in Statutis Eccl. Aurelian. apud eund. to. 7. Ampl. Collect. col. 1274.

¶ SUPERPELLICA, Eodem significato, in Computo ab an. 1332. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalphin. p. 277. Item, pro factum *Suppelliciarum septem pro capella domini, saren. 12.*

¶ SUPERPLICIUM, Pari intellectu. Synodus Trecor. an. 1349. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 1604. *Precipimus quod sacerdotis & beneficii jejuniis intrens synodum iu Suppellicio.* Statuta Eccles. Constantin. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 801. *Jejunium statim post pulsationem campanæ grosse intrent synodum, & Suppellicio cum solis presbyteri & Suppellicio beneficiati, &c. Nalitu legat epistolam sine Suppellicio, vel capna clausa, ex iisdem Statutis ibidem col. 810. Occurrit rursum col. 956. & 1075. to. 1. Gall. Christ. novæ edit. inter Instrum. p. 70. col. 2. in Fragm. ex Ordin. Eccl. Roromag. ad calcem Job. Abrinc. pag. 200. 201. & alibi.*

¶ SUPERPLICIUM, perperam pro *Suppellicium*, in Statutis Caroli VI. an. 1401. pro reformat. S. Capelle Paris. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. pag. 138. *Ditlam capann, si voluerit, licent ei dimittere, & iu Suppellicio remanere.*

¶ SUPERPELLICEATUS, *SUPERPELLICIATUS*, *Superpellicio* indutus. Charta ann. 1258. tom. 2. Rer. Mogunt. p. 710. *Ut canonici in Annunciatione B. M. V. qua cappati bucnque fuerant, perpetuo Superpelliciatu incedant.* Hugonis Metelli Epist. 41. tom. 2. Monument. sacræ Antiq. p. 386. *Ecce isti sunt Superpelliciatu, isti sunt tunicati, quoniam regnum Dei obtinentur vestibus. Tunicati exordium sumpserunt à Norberio, Superpelliciatu à B. Augustino.* Statuta Collegii Ardac. apud R. Duellum to. 1. Miscell. p. 126. *Volimus quoque ne ullus canoniceorum aut vicariorum tempore divini officii chorum vel ecclesiam intrent debent, nisi fuerit Superpelliciatu.*

¶ SUPERPLICIATUS, Eadem notione, in Litteris Henrici VII. Abb. Fuld. ann. 1505. apud Schannat. Diocess. Fuld. p. 315. *Precipimus quod universi & singuli capellani, à ditlis decano & canonici in habitu & relligione, videlicet Superpelliciatu & pilini (pileati) in perpetuum se conforment.*

SUPERPLUS, Residuum, quod summam aliquam excedit, Gallis *Le surplus*: Tr. p. 112. Zonaræ in Alexio Comn. p. 237. & Glycz. Leges Adelftani Regis apud Greateleyam c. 1. *Excipiuntur in primis capitale repentes de pecuniâ ipsius, & dividuntur postea Superplus in duas partes, nam partem habeat uxorejus, &c. Liber niger Scaccarii p. 334. Et Superplus jactet super dominium meum.* Et pag. 339. *Superplus quatuor milites, quos domino Regi debet, jactet super dominium suum.*]

¶ SUPERPLUSAGIUM, Eodem significato. Charta an. 1341. apud Rymer. tom. 5. p. 287. *Idem Bernardus de Superplusagio nobis respondens.* Alia an. 1405. apud eund. to. 8. p. 404. *Item quod de Superplusagio inde, si quod fuerit, nobis ad seccentium nostrum singulis annis fideliter respondeatur.*

SURPLUSAGIUM, Eadem notione, ex Anglico *Surplusage*. Charta Edwardi III. Regis Angli. Et de surplusagio exiunt eorum, si quod fuerit, &c. Ordinationes de Marisco Romenciensis. *Satisfaciunt in omnibus quod conjunctum fuerit per predictum computum inter eos de Surplusagio recepto de averiis venditis,*

No 3

elle les peut vendre, pourvu qu'ils soient en croupe, &c. Ubi in vet. Confluet. Campaniz habetur *Suerfais*, pro *Surfais*, quod legitur in Charta an. 1348.

2. **SUPERPOSITUM**, Exactione extraordinaria. Vide *Superpositio*.

1. **SUPERPOSITUS MONASTERII**, Abbas, *Hyntus*, in Diplomate Muncimiri Croatia Ducis an. 992. apud Joan. Lucium de Regno Dalmat. lib. 1. cap. 2. Ita in veteri Inscriptio *Superpositus medicum*, qui alias *epixiat*. S. Hieronym. In iore orbe decretum est, ut unus de Presbyteris clei Superponeret caceris. Superponi Ecclesie, i. prefici, in Concilio Valentinio III. can. 7.

2. **SUPERPOSITUS**, Propugnaculum, munimentum, quo aliud defenditur. Præceptum Borelli Comit. an. 986. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. cap. 338. Et faciatis ipsa opera ad ipsa castra, id est turrem & muros, & Superpositos, & valles, &c.

SUPERPOSTULATIO, Quod præter debitum exigitur, in 128 Cod. Theod. de erogat. milit. annonæ. [Vide *Superdemanda*.]

SUPERPRENDERE, Capere ultra quam fas est, ut licet. Lex Ripuar. c. 60. §. 2. Si quis confortem suum, quantumcumque Superpreferit, cum 15 sol. restituit. Ubi Superprindere confortem suum, est præcedere super confortem. Gallis, Prendre sur sea compaignon. Hincmarus Episcopus Laudun. p. 609. Dixit quidem Rex, dum de receptione ejusdem ville agebant, quod alia, sicut Normanus dicebat, Superprederem, que iam meo continebantur pæcepto [Vide *Superprindere* in *Supprisa*.]

SUPERPRISIA, Tributi statum ordinarii species, sic appellata, quod domini ultra consuetam tributa tenentibus suis idolum imposuerint. Notitia an. 1114. in Tabulario Ecclesie Heduenis: Siquidem Simoa querebat in terra s. Nazarii, quam duo fratres tenebant ... salvamentum & Superprisia. Uade statum est in eadem terra annuatim pro salvamento in vindemiis modium vini, denarium pro pane 1. alterum pro vino, tertium pro casio prædictis Simon accipias. Infra: In omnibus istis terris nihil omnino sepe dicitur Simon eorum: præter illa tantummoda de salvamento, que in peris aasotis sunt, neque Superprisia, neque penitus aliquam vacationem. Charta Odonis Ducis Burgund. an. 1102. Relaxat Monachis Drivonensibus ... orbegaritas, cautiones, & Superprisia. Charta Philippi Regis Franc. an. 1311. Novitas vel Surprisa, quod idem est. &c. [Vide *Seurprisa* & *Supprisa*.]

SUPERCAPTO, Eadem notione. [Charta an. circ. 1100. ex Chartul. Matifcon. Guichardus de Maiano injulse accipiebat SupercapTIONem in colonia de Pailrol. Verprivevunt illam SupercapTIONem & injurias Berardo Episc. Matifconensi.] Velus Notitia an. 1122. in eodem Tabulario Heduenis Ecclesie: Theodeicum vero de Panra cum tenore ejus ad manifestum pertinet ... Canonici dedit, excepto quod quamdiu Hugo vixerit, in Theoderico SupercapTIONem retinuit.

3. **SUPERREDDERE**, Reddere, remittere, Angl. *Suerender*. Chron. Angl. Th. Otterbourne p. 218. Hujusmodi depositum sententiam in eadem Regem preterulerunt incontinenti, ac homagii, fidelitatis & servitii eidem Superreddiderunt. Vide *Superreddere*.

SUPERSALIENTES. Leges Alfonsoz part. 2. tit. 34. lege 6. Sobre falsieate: blaman otrosi a los oves que se fuesen prestos ademas en los navios, assi como ballejeros, e otros enet ad armas, e estos non ban de fazer otro oficio, si non desender a los que fueren en sus navios, fidiendo con los enemigos. Conventione Michaelis Palæologi Imper. & Genueiunum an. 1261. post Villharduinum nostrum edita: Videlicet quilibet aocierus 10 perpera 3. & Kar. 6. in per salientes uniuscujusq; galea PP. 10. &c. Eadem Char-

ta Gallica vertit, *Suerfaiians*. [Barthol. Scribz Annal. Genuei. ad an. 1242. apud Murator. tom. 6. col. 495. *Fa-ita fuit electio potens & displicatio Super salientium, & bellatorum, & balistariorum in civitate pte compaignas, & remign per potestatis*. Ibidem col. 498. Decretum fuit quod ... licentia daretur universis vogheris & Super salientibus & eis injungeretur, quod semper parati essent cum armis redire & ascendere in galeas. Rursum ad an. 1214. col. 509. Et continue parati fuerant in Janua galeas omnes, & electi in ipsis Super salientes, & vogheris quicunque deberent ascendere in eis. Ital. *Suprafagiurate*, vox maritima, Lat. *vektor*, Gr. *π. βατης*. Vide *Crucianus*.]

SUPERSALLICIO. Exstat Formula 5. inter Andegavenles, hoc titulo: Incipit securitas de *Supersallicion* hic est. Ubi agitur de eo, qui injuste alium in jus vocavit tanquam rei lue usurpator. [Gallis *Affailir*, invade, ad ultimum impetum facere.]

SUPERSCRIBERE, Pignori capere, titulum prædio adscribere: *Sassir*. Gregorius Magnus lib. 10. Epist. 27. Nam si quis eorum exinde, quod non credimus, exire præsumpsit, certum illi sit, quia auster consensus avaritiam illi advenit, nisi foris de massan qua aati sunt, aut habitare, aut debeant locari, sed & Snprscribi terram eorum. Editio an. 1058. habet, sed & Snprscriptam terram eorum sciatis, &c. Vide in *Titulare*.

4. **SUPERSEDENS**. Vide *Suprestans*.

5. **SUPERSEDENTIA**, Dilatio, induciz, Gallice *Suisseance*. Littere an. 1473 apud Rymer. tom. 1. pag. 780. Exhibita snerum certe littere Insuperfionis & Superfessionis guerrarum, &c. Vide mox *superfedere*.

SUPERVEDERE, Differre: *Supersisa*, dilatio. Proprie *Superfedere* est negligere, contemnere. Leges Adellani Regis. c. 25. Si quis genotam id est publicum Comitatum, adira Superfedat, ter emendat overbireffam, &c. Leges Kanuti Regis a. part. c. 26. Si quis audire clamore (de fure agitur) *Superfederis*, reddat overb) nressam Regi, aut plene se adiegit. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 30. cui titulus, de Superfisionibus placiti: Si quis a domino vel Prelate suo de aominis placitis secundum legem placitatus ad diem conditum non venerit, omnia placitorum, de quibus neminatim implacitabatur, incurrerit emendationes, nisi competens aliquid respectaverit. Summationes *Superfesse*. c. 17. Et c. 53. Quod secundum Irrem submoniti a jnyntia Regis ad Comitatum venire Superfederit ... 20. marcarum reus sit. Lex familiæ Burchardi Episcopi Wormaciensis: Si quis in civitate hereditatem aream habuerit, ad manui Episc. dijudicari non potest, nisi tres annos consensum & aliam suam justitiam inde Superfederit. Et post tres annos ad tria legitima placita invictus: & si Superfessum jam pleniter emendare voluerit, ipse simul antea possideat.

SUPERSISA, perinde dicitur de iis, qui juri stare ac parere recusant, vel negligunt. *Bracton*. lib. 5. tra. 6. c. 1. §. 1. Si autem post primam captionem ad alium diem non venerit, amittit seisinam suam per secundam captionem per parvum Cape, nisi tunc veniat & defendat per legem, ut supra de summationibus & Superfisi.

SURSISA, Eadem notione, apud eundem *Bracton*. eodem lib. tra. 1. cap. 4. §. 1. & alibi. Leges Willielmi Nothi cap. 48. & si te ori orat, & sursera la *Sursisse* li rei amand, u' en esfurges. Ubi leges Saxonicæ Kanuti Regis 2. part. cap. 26. habet cynunles oserhyrnylle, id est Regia overbryraesse. Vide in postrema hac voce.

SUPERSISSIO. Legum Henrici 1. c. 50. De *Superfessionibus placitis*, inferibitur: sed legendum videtur placiti, cum scilicet quis a domina vel prelato sua denominat placitis secundum legem ad diem conditum non venit omnium placitorum, &c. Ita

SUPERSESSIO COMITATUS, de eo, qui ad Comitatum non venit, cap. 53.

SUPERSESSIO, vox medicorum, *superfusa*, sessio in aqua mellicata ab imis pedibus usque ad umbilicum, ita ut superius partes non mactentur. Ita Corraus. Gloss. Medicum. *Par. Reg. cod. 1386. Encasima, i. Superfessio.*

¶ **SUPERSEDES**, ut mox *Superfedium*. Liber Ordinis s. Victoris Paris. *Msc. i. 1. Sed & matas, Superfedes, & mufcaptia, quoties opus est emundare.*

SUPERSEDIUM, Sedis Stragulum. Hugo Flaviniac. in Chron. p. 246. *Superfediunum.*

SUPERSELLUM, Stragulum, quod sellæ in sternitur. Messianus Presbyter in Vita s. Casarii Archiepisc. Arelat. p. 54. lib. 2. *Sed regressa ab eo ad sellam ipsius appropinquare se permitti rogavit, quæ de Superfello, qui sella regitur, locum debilitate fideliter ingens, flammis pristinum finitatem recepit.* Vult. Schedæ v. Mabillonium: *Antemancianis paria 1. Superfello vellono 1. &c.* Constitutiones Synodales Episcoporum anonymi an. 1237. in Conciliis Anglic. tom. 2. *Et cum equitatis (Moriachi) ducensibus sellis utantur, ac frans, ac Superfelliis. Vide Bancus.*

¶ **SUPERSENIORATUS**, Superius dominium, Gall. *Superainet*. Charta Caroli Imper. an. 1124. ex Chartul. Eccl. Apenf. fol. 16. *Et quod in illo castro non missimus Superfeniorem præter s. Mariam & s. Castorem, & Episc. Apenf. Ecclesie.*

¶ **SUPERSEPIO**. Vide in *Superfedor*.

SUPERSIGNUM, Vexillum navis. Sanotus l. 2. part. 4. c. 34. *Quelibet galearum vel vasculum ex predictis servas aliquod Superfignum, quale sibi à dicto Capitaneo impenditur, si quæ galea extranea vel vasculum ligatum, dictum introitus exercitum, ab aliis cognoscatur.* [Jac de Varagine in Chronico Januensi apud Murator. tom. 9. col. 16. *Ad complendum & perficiendum armamentum viriliter processerunt, comitatus assignantes, vexilla distribuentes, stentarium cingentes, & Superfigna fieri facièntes, ita quod 806. Superfigna tam ferica quam deaurata fuisse dicantur malum brevi tempore preparata.*] *Vide Superinsigne.*

SUPERISA, SUPERSISIO. Vide *Superfedere*.

¶ **SUPERSEPECULATOR**, Episcopus: id enim sonat Græcum *ἐπισκοπος*. Willibaldus in Vita sancti Bonifacii sæc. 3. Bened. part. 2. p. 19. *Quamorque his partibus præsidere fecit Episcopos, secundum Eremberti, qui Frisingensis Ecclesie Superfpeculatoris tenuit principatum. Vide Superinspector.*

¶ **SUPERSTANS**, Praefectus, præpositus, ut infra *Superstans*. Statuta Narniensis. inter Acta Sanctor. tom. 1. Maii p. 397. *Alius (liber) pæces Superstanciem dicti operis, & alius pæces aliquem probum vitum.* Anonymus in Chron. Cremon. apud Murator. tom. 7. col. 646. *Gnido de Casa nova, Manfredus de Prignola Superstancis Communis ad bona. Memoriale Potest. Regiens. apud eund. tom. 8. col. 134. Et Superstancis dicti laboreris fuerunt dominus Aldibridus de Vinca & frater Gerardus. Occurrit etiam in Statutis Vercell. l. 1. fol. 13. v. A*

¶ **SUPERSTARE**, Præfesse. Memoriale Potest. Regiens. ad ann. 1233. apud Murator. tom. 8. col. 1108. *Et tunc frater Jacobinus Superstans ad laboria predicta faciendâ.*

SUPERSTATIONARIUS. Vide *Stationarius*.

SUPERSTATUTUM, Quod præter Statutum exigitor, in l. 2. Cod. Tit. de Eroga. milit. *A quibus Superstatutum grave aique iniustum quoddam nomen Camerarium fuerit introductum.* Vide infra *Superstitio*.

¶ **SUPERSTES**, Praefectus, ut *Superstans*. Transl. s. Petri Parentii tom. 5. Maii p. 99. *Habito colloquio cum illust. Dom. Camerario & dominis Superstitibus fabrica s.*

Maria. Acta s. Micheline tom. 3. Jun. p. 936. Quelibet ars unum facias capitanem seu Superfitem, qui possit & debeat omnes de sua arte scribere. Correct. Statutorum Cadubrii cap. 135. *Pro conservacione iustitiam locorum sive memoriam communis quotannis eligantur duo aut plures Superstes & deputati, &c.* Vide *Superfista*.

¶ **SUPERSTEX**, in iisdem Statutis cap. 116. *Massarius. Communis sive Superfex operi illi deputatus vinculo sacramentis tenet in quaterno computum distictum omnium dierum & operum cuiuscunque artificis & operarii separatim.*

¶ **SUPERSTES SPATIUM**, Reliquum, quod superest, in Cod. Theod. l. 2. tit. 7. leg. 2.

SUPERSTITIA, **SUPERSTITIUM**, idem quod *Superstitio*. Gl. Gr. Lat. *Superstitia*, *Superstitia*, *Superstitium*, *superstitio*, *religio*. Alibi: *Superstitia*, *superstitia*, *superstitia*, *religiositas*. Mi. habet *Religio*, *Ritus*. Glossæ Missæ Prudentium: *Superstitia*, *paganitas*. Ita apud s. Valerianum lib. de Bono disciplinæ, *Aniquo superstitionis errore, Ethnicismo, Gentilitate, interpretatur Goldastus.*

SUPERSTITIO, Vexatio, quidquid superfluum & ordinarias præstationes exigitur. Charta Caroli Grassi Imper. an. 882. pro Ecclesia Veronensi apud Ughellum: *Pervenit ad nostram notitiam maxima venerabilium Episcoporum & populi protestatio de plurimis sibi illatis superstitionibus & iniunctis oppressionibus & seculari & publica potestate, &c.* Occurrit ibi rursum, & in alio eiusdem imp. Diplomate tom. 4. p. 1366. *Omnis hæc Superstitutiones, & importunas sennitas violentias ab hoc bodierno die deinceps aboleantur...* decernimus [Chartul. Gemmet. tom. 2. pag. 304. Taliter legimus mundanæ & necrescente superstitionis usum, illa cepit fatigari diversis censibus rini, ad votum ad vocatorem usque ad tempus meum. Quapropter vir bona memoria Theodericus tunc temporis abbas in prædictis monasteriis factis, miserie incolarum condonans, in studis ejus obtinere meritis & precibus, ut Superstitia tanta vel talis abdicaretur penitus. Iam igitur Rothomagensis moneta 54 libras mihi obtulit, nec non & sen equos permagni pretii presentavit, &c.] Paulo diversa notione dicitur, *Superstitia* & Deo odibilis vestimentorum Superstitio, in Epist. s. Bonifacii Moguntini ad Cuthbertum Archiep. Cantii præfixa Concilio Cloveshovienf. In Capitulari Aquilgranenf. l. an. 803. c. 3. & l. 7. Capitul. cap. 260. agitur de Chæroepiscoporum Superfitione atque damnatione. In Glossis antiquis Miss. Superstitio, exponitur Superfluitas religionis, superflua institutio vel observatio, Superstitiosus, falsus religiosus, aut idolorum cultor. Vide *Superstitio*.

¶ **SUPERSTITIOSITAS**, Superstitio. Sallus Malapinæ de Rebus Sicul. apud Baluz. tom. 6. Miscell. p. 101. *Ambulantem sub tenebris & umbra mortis Superstitiositas huiusmodi nequitiam defendebat.*

¶ **SUPERSTITIOSUS**, Ambiguus. Elmham in Vita Henr. V. Reg. Angl. c. 15. p. 30. *Episcopus... tam personam regalem quam regnum suum Angliæ modo derisivo parvipendens, Superstitiosus sermonibus ostendens manifeste, contemptoque quod consuetudo fraude & irrifione solita frueretur Gallici, &c.* Vide supra *Superstitio*.

¶ **SUPERSTITIUM**. Vide *Superfluitas*.

¶ **SUPERSTOLARE**, pro *Superollere*, auferre, apud Guidonem in Discip. Farfens. cap. 3. *Philasteria Superstolantur & sapientia ex formis auferantur.* Vide *Subollere*.

SUPERSUADERE, Dissuadere, Papæ.

¶ **SUPERTENERE**, SUPERTENERE, Detinere, possidere per vim, aut contra jus: debitum quid ultra tempus sive terminum solutionis præsumitur detinere. Saxo. oferthaldan, abofer, ultra, & healdan, tenere. Leges Alredi cap. 9. apud Brompton. *Si quis Rumsleib*

Sup.

SUPERVENTIO, Eadem notione. Flodoardus l. 3. Hist. Rem. c. 13. De *Superventione paganorum*. [Adde Capitula Caroli Cuit. 25. c. 2.]

¶ **SUPERVERSARE**, Mensuram excedere. Statuta Massili. lib. 5. c. 56. *Quod non permittant superfundere seu Superversare poivelle seu qualibet mensuram*. Hinc

¶ **SUPERVERSUM**, Quod mensuram excidit. Statuta Avenion. Missi. *Qui vendiderit vinum minutatum tenentur habere ad minus mediam cociam, quatonem & postgestale, quibus tenentur mensurare sive Superverso*.

SUPERVICTUS, Victus, Saxon. oferey mene, *Super victus*. Leges Ethelredi Regis apud Weneringum edita c. 16. *Est iudicium flos ubi Thayni confecerint, si possideant, flos, quod ipsi 8. dicunt, & qui Supervicti erant ex eis, reddes unusquisque 6. dimid marcum*.

SUPERVIDERE, Inspicere. *Supervisor*, inspector: *Supervisio*, inspectio, apud W. Thorna. an. 1363. 1365. Habetur in Charta Isodi, seu libro Anglico inscriptum *Justitiae of peace pag. 182. v. formula constituendi receptorem & Supervisorum omnium & singulorum dominiorum & manerijorum & tenementorum, &c. Vide Superavdire*.

¶ **SUPERVIDERE**, Curiose & attente considerare. Th. Wallingh. p. 261. *Præceperunt eis ut diligenter scrutatione Superviderent obligationes & Chartas*.

¶ **SUPERVIDERE**, Speculari, Gallice *Reconnoître*. Chron. Roland. Patav. apud Murator. tom. 8. col. 291. *Feltrinos omnes qui secum erant in civitate retinuit, præter quosdam quos misit, ut quasi Superviderent gentem illam, quam ipse esse dicebat plebeculum venientem*. Vide *Supravidere*.

¶ **SUPERVISUS**, ut *Supervisio*, in Charta an. 1408. apud Rymer. tom. 8. p. 135. *Per Supervisum Viridariorum ibidem prosterneadum & venditionis expas facieadum. Alia apud Modon in Formuli. Angl. p. 148. Per Supervisum & deliberationem Scabellalli*.

¶ **SUPERVISOR**, Anglis *Surveyor*, apud eund. *Madox p. 337. Concedimus eidei Duci (Eboracensi) officia magistris deducit, ... ac Supervisoris sive Supervisionis regalia & manerij nostri de Exstidestham*.

¶ **SUPERVIGILIA**, à Gall. *Surveillance*. Comput. an. 1200. apud D. Brussel tom. 2. de Usu feud. p. 184. *Recausus de Cornillon, 600 lib. 12. Supervigilia Omnium Sanctorum. Chartul. Maurigniacan 1224. Dies esse assignata eam nobis Senensis ad Supervigiliam B. Stephani proximo venturam, &c.*

¶ **SUPERVIVENTIA**, Gall. *Survivance*, Designata successio. Acta Capituli Paris. *Supervivencia demorum extinctis, & statum ne domus claustrales aliis quam Canonici præbendis à cetero vendantur*.

SUPERVIVERE dicitur, qui alteri superstes est, Gallis *Survivre*, in Legibus Edmundi Regis Angliz. [Charta an. 1150. inter Probat. tom. 2. novæ Hist. Occit. col. 529. *Est infans vel infans communis non habuimus qui te Supervivens, donec tibi in sponsalium totam medietatem totius castri de Morvetteri*.] Alias *Supervivere*, est saluum evadere. Vide *Supravivita*.

¶ **SUPERUNDARE**. Vide *mo Superundatio*.

SUPERUNDATIO, Ponæ species; cum quis scilicet in mare demergitur, seu aquis ac vadis operitur, rursusque sanus inde extrahitur. Radulfus de Hengham in Summa parva c. 3. *In omnibus brevibus predictis potest obijci et, quum viri ius commisi selemam, ob quam fuit suspensus, utlagatus vel alio modo morte damnatus, vel demeribratus, vel apud Douer assilatus, vel apud Swampton submersus, vel apud Winton demembratus, vel decapitatus, vel apud Northampton in mari Superundatus, sicut in aliis paribus possumus*.

Ejundem forte originis vox *Seurande* in veteri Confecturudine Ms. Ambianenli, pro Sicilicidio: Per longue

tenure, que nus air fait de gese y au en autre tere vuide au berbegit, soit de Seurande ou de goustiere, ne demeure, se cil en quel tere lo hies vout quele soit ofset, qu'il ne courvigne que cil qui lo goustiere est ac l'ofset.

¶ **SUPERVOLTA**, Fornix, concameratio, Italis *Volta*. Memoriale Potest. Regienl. ad an. 1285. apud Murator. tom. 8. col. 1155. *Et cooperta sunt & facta Supervolta que est in palatium avum communis & palatium capitanei populi Regiorum. V. Voluit*.

¶ **SUPES** *Supumpi*, hoc est, *supinis pedibus*. Glossar. Isid. Fortassis, ut monet Grævius, *supinus, supinus*. Vide: Festum in *Suppis*. Aut *Suppis*, *supinis pedibus*, ut nocet rem turpiculam. Vide *Suppedire*.

¶ **SUPPALLIARE**, Sub pallio nudere, occultare, exvett. membranarum apud Vossium l. 4. de Vitiis ferm. c. 26.

¶ **SUPPANUS**. Vide in *Zupa*.

¶ 1. **SUPPAR**, Socius, comes, Gallice *Compagnon*, apud Jos. Moret in Antiquit. Navarræ p. 645. *Beatrix de Lardasa cum Suppare Gasparos cognato suo*. Quæ Hispanice ibidem sic redduntur: *Conja Compafiero*. Vide in *Par*, col. 129.

2. **SUPPAR**, *laterula* (sive, in Gloss. Saxonico Ælfrici, pro *Supparum*. [Vide *Supparum*.])

¶ **SUPPARARE**, (Æ, Accommodare, *Supplere*, *Supparare*, *supplere*, in Gloss. Isid. Gloss. Lat. Græc. *Supparat*, *supplere*.) Tertullid. Cultu feminar. l. 2. c. 7. *Ne ex uxoribus alieni capitis, sive in immuadi, sive necesse sit & gebena ad desiliat, sancto & Christiano capiti Supparat* idem advers. Valent. cap. 4. *Quantum lape femina formam quodid Supparare solenne est*. Adde cap. 14. & lib. de Anima c. 25.

¶ **SUPPARARIA**. Vide *Supparia*.

¶ **SUPPARATURA**, Restitutio, restitutio, supplementum. Tertullid. de Reliquet. carnis c. 61. *Sublata enim mores, argus videtur sulcimenta ad prædicia vite, æque generis Supparatura gravis erit membris*.

¶ **SUPPARATUS**, *Supparatus*. Conc. Constant. tom. 1. col. 693. *Sacra Synodus omnes & singulos prelatos & ecclesiasticos personarum, qui ad modum militum in vestibus accuratis & alias indecentibus per campos equitatis. Supparati & toricati, interdumque feriti plumatis velus laici incedunt in publico, &c.*

¶ **SUPPARUM**, *Supparus*. Vide *Supparum*.

¶ **SUPPEDAMENTUM**, ut *moa Suppedaneum*, in Inscrip. apud Gruter. p. 1076.

SUPPEDANEUM Joan. de Jaqua: *Scammum quod alioribus lectulis apponitur, seu scabellum, quod parvulis lectulis apponitur*. Idem dicitur *Suppedaneum*, & *byppedon* à Græcis. Legendum *byppedion*. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Suppedaneum*, vel *hoc Suppedaneum*, *Banc* à *moire* *seubz les piez*. Jul. Firmicus de Error. profan. Relig. *Que caduq; posam inimicos tuos Suppedaneum pedum tuorum*. Ubi Psalm. 109. 2. respicit.] S. Augustin. in Psal. 98. *Suppedaneum dicitur Scabellum: quod dicitur Græcis & Latini Scabellum*, & alii dixerant *Suppedaneum*. Scabellum *Suppedaneum*, Gregorio M. l. 1. Dialog. c. 6. & Paulo Diacono l. 2. de Gest. Longob. c. 28. *Libertus Diacon. c. 12. Surgono Diofcoro, & stant in Suppedaneis sedes sue*, dicebat Concilio, &c. Vita & Adalberti Episcopi Pragenlis apud Surium: *Suppedaneum reddit, quibus et, qui tanta audet: Supra Scabellum dixit. Liber Ordinis s. Victoris Paris. Ms. c. 37. Lecti de dormitorio ita sunt dimissi, ut nullus unquam ante lectum Suppedaneum habens*. Statuta Ordinis de Sempringham: *In dormitorio non sedent, exceptis intervallis, &c. Quando se calcias & discalciant, vel quando mutant tunicas: & tunc in lectis suis vel in suppedaneis, nudentes & induentes se, boneste & caute faciunt, ne nudi appareant*. Helgaudus in Roberto Regis Franc. *Inter colloquium unumquamque aspiciunt, vidit quendam eorum mole carnis gravatum, pedes suos*

fnos dependere ab alio. Pietate duſus, a longe quirens Suppedaneum reperti unum, &c. In pedibus cui ponere non eſt dignatus. Hugo Flavioiac. p. 163. Surgens namque à latere Princeps, & Suppedaneum ſuum ipſe ſerens, Abbatem ſuum petiit, & poſito ad pedes eius Suppedaneo, in eo ipſe reſedit, &c. Vide Meurſium in c. 11. o.

SUPPEDANEUM, pro Stapha, accipitur in Geſtis Conſulum Andegav. c. 5. n. 5.

¶ SUPPEDAKE, ſubjicere, in Onomaſtico ad calcem tom. 4. J. uo. Aët. s. 5. Vide Suppedi-are.

1. SUPPEDIRE, apud Papiam, ſub pedes eſſe. Emen- dat Barthius, ſuppedi, diſ, ſedile, malim, ſuppedire. [Vide Super.]

¶ 2. SUPPEDIRE, Sufficere, Suppetere. Charta a. 1064. apud Marten. tom. 1. Ampl. Coll. c. 464. Sacraſ tantorum oblationem fidelium... conſulerunt, ut 300. viſui monachorum quovide proſe precanum... abunde ſufficerent... ita moderno tempore preſentat diſceptaque vidimus, ut non ibi Suppediati viſiti uni ſoli monacho.

¶ SUPPETARE, Subjicere, evertere, pedibus cooculare, ſub pedes ponere. Vetus Inſcriptio: Mori omnia calci, ſuppediati, rapiti. Rigordus an. 1180. Rex Philippus, Domino miraculoſo operante, princeps rebellantes omnes ſibi Suppediavit, & ad omnem voluntatem ejus faciendam potentiſſime coegit. Vilelmus Brito lib. 8. Philipp.

Omnis Suppediati viſiti victoria uſtra.

Memoriale Poſſet. Regiſ. ad no. 1218. apud Murator. tom. 8. col. 1085. Siſtarentur cum omni Chriſtianorum exercitu, qui in auxilio Terra ſanſe proſeſcebantur, in terram Egypti invaſare, gentem quoque paganorum & Sacerdotum ſubjugare & ſuppeditare. Acta s. Fraociſca Rom. tom. 2. Mart. p. 157. Illi vero demones ipſam ſic Suppediando & percutiendo dicebant, &c. Chronic. Cornelii Zamſiſet apud Marten. tom. 5. Amplif. Coll. c. 361. Civis in maximam ſervitutem redigere propanebat, ſiſtentes ac libertates eorum perſas & neſas Suppeditare. Adde Duraudum Ration. lib. 1. c. 3. n. 8. Acta Ss. to. 3. jun. pag. 193. Chron. Epilic. Heldenhem. apud Leibnit. tom. 2. Script. Brunſvic. Imitat. Chriſti. l. c. 3. 8. &c. Hiſt. Johannis IV. apud Lobinell tom. 2. Hiſt. Britan. col. 691.

Le monde veut Suppedier,
Car le cuer en eſt gros & fier.

Vide Suppedi-are, Hinc

¶ SUPPEDITATIO, Submiſſio, in Charta an. 1512. apud Rymer. tom. 1. p. 340. In reſiſſentiam, ſuppediſtationem, & debellationem Seſoris & aliorum, &c. Vide Sup-
peditatio.

¶ SUPPEDIUM, SUPEDIUM, Reſugium, iō Gloſſis Iſidori, & apud Papiam, ubi idem Barthius reponit by-
popodium.

¶ SUPPELLICUM, ut Superpellicum. Vide ibi.

¶ SUPPENDICULARIS LINEA, Gall. Ligne per-
pendiculaire, Quæ recta imminet. Epitola Gonzonis ad Augienſes ann. 969. apud Marten. tom. 1. Ampl. Col-
lect. col. 309. Quondam e. iam ſtanſibus Suppendiculares
(lineæ) copulantur.

¶ SUPERIORITAS. Vide Superioritas.

¶ SUPPETERE, Petere per ſubreptionem, contra jus Synodus Tricaſſina an. 778. c. 2. Eccleſiarum ſanctarum poſſeſſiones, id eſt Monaſteria manſa, cortes, villas, nullus Suppetere à Romano ſeu reliquis Pontificibus præſumant, niſi perſonas, quas Canonica ſancit auctoritas.

¶ SUPPETIARI, ſuppetias ferre, auxiliari. Vita s. Leonis IX. PP. tom. 2. April. p. 653. Cui etiam mox cuncta jna de integro ſalva reſtituit, Suppetante ejus cognata. Utitur Apuleius non ſemel.

¶ SUPPETIO, Ratio, modus, quantum quis ferre po-
teſt. Hiſt. Excidii civitatis Acon. lib. 1. c. 6. Et ut quilibet
civium juxta ſuarum ſuppetionem facultatum ad ſui iuri-

tionem & deſenſionem civitatis de familia & armis ſuſ-
ſicienter habeat.

¶ SUPPINCERNA, Pincerna ſecundus, qui vices primi ſupplet; cujus officium Suppincernatus dicitur, in Charta an. 1312. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. Miſſ. pag. 32. Omnibus jnrabis & alienationibus quæ nobis in officio Suppincerna... competunt, ... exceptis literis diſti domini noſtri Regis Boemia quas de novo ſuper bonis ad dictum Sup-
pincernatus perſentibus... recipimus.

¶ SUPPLANTANEUS, Supplan- ator, qui alium ſup-
plantat. Utitur Michael Scotus de Phylſionomia c. 72. 75. 100. 101.

¶ SUPPLANTARE, Evertere, Gall. Renverſer. De futuro dicitur in Aëtis s. Mammarii tom. 4. Aoaleſt. Ma-
bill. p. 97. Nos nan hæc ſecimus, ſed Dominus noſter Jeſus Chriſtus, qui e Supplantavit cum patre tuo diabolo & angelis ejus in igne devorantibus, ubi eſt ſeius & ſtridor denitum. Annianus Proconſul dicit: Ergo eſt iſta pena preparata?

¶ SUPPLANTATOR, Proditor. Capitula Caroli C. tit. 30. c. 5. Ad cuius colloquium ſine mea voluntate atque licentia Venito venis, quem Supplantatorem meum eſſe cognovi.

¶ SUPPLASSARIUS, Vide Sepaſarius.

¶ SUPPLEMENTARIUS, Ordo Romanus. Ad denun-
tiationem diebus feſtis ſtationem primo mane precedit omnis Cierns Apoſtolicum ad Eccleſiam... exceptis hiſ, qui in ab-
ſeque illius comitantur, ut ſupra diximus: & expectantes Pontificem in Eccleſia cum ſupplementario & Bajulis & reliquis, qui Cruces portant, ſedentes in Prebiterio. Forte legendum ſubpulmentario. Vide iō hac voce.

¶ Ejusdem nominis officium obtinuit in Eccleſia Colloniſis, ut colligitur ex Conſuetudinibus Miſ. ejus-
dem Eccl. iō Biblioth. Arebati. quodam modo fuerit ex his non percipitur: id unum effici poſſe nihil temere e-
mendandum eſſe in hac voce.

¶ SUPPLEMENTUM, Vitium, quod ad iter confi-
ciendum ſupeditatur. Jonas Bobienſis Monach. in Vita s. Bertulſi Abb. c. 5. Poſcunt in Supplemento publico, qu-
liter Rome ad Sedem Apoſtolicam venire queant, ſul-
tiantur.

¶ SUPPLEMENTUM, Subſidium ad vitæ neceſſaria. Monalt. Anglic. tom. 1. p. 12. Anno gratie 681. Baldrudus Rex Canigæ dedit Hemgſel abbati (Glaſtonienſi) ad ſup-
plementum honorabilis eccleſie B. Marie & s. Paſtrici manerium de Kennard. Charta Ludovici PI. ſæc. 4. Bene-
dict. part. 2. pag. 122. Delegavit etiam eidem prebitero quendam cellam, ſtrodnoce vocatam, quatenus eidem loco perſentis undique circumdatis fieret Supplementum. Ad Supplementum ſervorum Dei ipſi prænominato loco ſer-
vientiſſim, &c. iō Charta Richardi II. Ducis Norman.
Vide Supplere.

¶ SUPPLERE, Suppeditare, Gal. Fournir. Fragm. Hi-
ſtor. Andegav. apud Achert. tom. 10. Spicil. p. 395. Gaſfridus... deponens omnem cnram militis rerumque ſecularium monachus ſalutis eſt in Monaſterio s. Nicolai, quod pater ejus & ipſe multa devotione conſtruxerat & rebus ſuis
ſuppetuerant. Vide iō Supplementum.

1. SUPPLETIO. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 56. Si inter aliquem & firmarium ſuum, qui non etiam ſit homo ſuus, de iſis præſentis, quæ ad firmam pertinent, con-
troverſia oriatur, ſi de talenti agatur, ſi de ſupplectione in ipſo manerio ſit, &c. Legendum Suppletionibus. Et mox: De ſupplectionibus in omnibus pecunia, &c. [Idem vi-
detur quod Superſuperio. Videlicet ſuperponere.]

¶ 2. SUPPLETIO DIABOLICA, Obſeſſio à dæmo-
ne, apud Caſſianum Collat. 7. c. 3. t. 32. Vide ibi notas p. 868. edit. Rom.

¶ SUPPLETIVUS, ut ſuppletivus, in Gloſſ. La-
tino-Græc.

¶ SUP-

¶ **SUPPLETOR**, Qui vices alterius supplet, apud Marten. de Divin Offic. p. 2. 2. *Succesor vel Suppletor incipit Magnificat.*

¶ **SUPPLETUS**, Expletus, finitus. *Vel purgat. Felices Episc. Aptung apud Baluz. tom. 2. Miscell. pag. 82. Mogistatus Suppleto anno omnes alius suos domum suam tulit.*

¶ **SUPPLICAMENTUM**, Supplicatio. *Acta s. Huberti tom. 7. Maii p. 277. Compluribus aliis id genus precum Supplicamentis deposcent. Et. Uicir Apuleius l. 1. 1. Metamorph. femel & iterum.*

¶ **SUPPLICARE** dicuntur Monachi, cum ante Abbatem in Capitulo, aut alibi, se inclinant, seu cum eo salutant. Usus Antiqui Cisterciensis cap. 70. *Ille qui juxta Abbatem sessurus est (in Capitulo) humiliter se profunde de loco suo versus Abbatem, nec tam super genua vel articulos, & sic recedat. Et ita faciat in omnibus locis, qui juxta cum sedere voluerit, excepto in Ecclesia. Nam nec fratres in Ecclesia sibi Supplicanti, neque ad mensas, neque nocturno tempore. Et cap. 71. Dum vero ambulans, humiliter incendant, & discoperio capite Supplices invicem obviando. Quod si abbati obvaverint, diverstant se in partem Supplices ei. Adde c. 83. Vide Regul. s. Benedicti cap. 63. Guignonem in Statutis Ord. Carthusiensis cap. 43. cap. 5. Statuta Ordini Præmonstratens. dist. 1. cap. 9. &c.*

¶ **SUPPLICATIO**, Libellus supplex, *Supplicatio ad Regem*, titulus est formulæ 8. novæ Collectæ apud Baluz. tom. 2. Capitulum 662.

¶ **SUPPLICATIO** IO, Litteræ commendatitiæ Abbatibus, ut in cœnobio aliquem, qui monachus fieri cupit, recipiat. *Supplicatur pro eo qui in monasterio conversare desiderat. Ita inscribitur Form. 48. apud Marcum l. 2.*

¶ **SUPPLICIA**, Quæstiones, torturæ, in Lege Salica tit. 48. §. 5. 7. 8. 9. 10. 11.

¶ **SUPPLICIAMENTUM**, Supplicium, pœna. Tertull. de Fuga in persecut cap. 9. *Perfecta dilectio foras mittit timorem; quia timor Supplicamentum habet. Legitur pœnam in Epist. s. Johannis c. 4. 18. unde hæc delumta sunt.*

¶ **SUPPLICIUM TERTORIUM**, Linteum ad abstergendum. Joh. Legatus in Chron. Monast. s. Godehardi apud Leibniz. tom. 2. Script. Brunsvic. p. 423. *Insuper aqua capiti semicintium, portansque collatoria Supplicia, insectis genua, ac prebenso lavandisque pedes lavas, tergis, osculatur. Ægre crediderim contra scriptum fuisse pro Superplacium, ut supra observavimus in Superplacium.*

¶ **SUPPLICIUS**, pro Sulpitius, quomodo *Supplice*, pro Sulpice, quibusdam dicitur in Litteris Johana. Reg. Franc. tom. 3. Ordinatus p. 493.

¶ **SUPPLOSIA**, Papias M. Bituric. *Ecclesia, Supplosa, alia.*

¶ **SUPPLUMBARE**, Immergere, *Plonger dans l'eau*, à plumbo, quod aquarum altitudinis explorandæ gratia in mare immittitur. Guibertus de Vita sua l. 3. c. 8. *Et cum eo rebus omnibus spoliasset, ejetus in flumine Supplumbatus.*

¶ **SUPPUDIARE**, Sustinere. Vide *Podium* 2.

¶ **SUPPONERE**, pro Superponere, apponere. Charta an. 1233. tom. 1. Hist. Dalph. p. 30. col. 1. *Et ipse Comes dictæ castre & domos fortes, sive turre, debet tenere pro suo dominis per unam diem & unam noctem, & in singulis Supponere bannerium sive vexillum suum. Vide Superpositio 3.*

¶ **SUPPORTARE**. Vide *Supportare* 2.

1. **SUPPORTARE**, Curare, similiter & ferre onus aliquod, & alii parcere, in Jure Hungarico. Sambucus. Nos etiam *Supporter* dicimus, pro *solerare*.

Tom. VI.

¶ **SUPPORTARE ALIQUEM**, Protegere, salvare, Galli dicimus eadem notione *Supporter quelqu'un*. Litteræ Johannis Comitis Armaniac. an. 1356. inter Ordinac. Reg. Fr. tom. 3. p. 105. *Quod in loco patenti & eminentiori velle seu loci recipiantur dicte monstre, faciant venire palam & publice & de die clata, nullis differendo nec aliquem Supportando, vel odio, vel mala voluntate aliquem aggravando. Excerpta è Joan. à Bayono in Hist. Mediani Monast. p. 289. Insuper pars adversa. Papa autem Maberum Supportantem cum venientem dicebat.*

¶ **SUPPORTATIO**, Defensio, tuitio, protectio, Gallice *Supporti*. Charta an. 1499. apud Madox Formulæ Anglicæ p. 337. *Concedimus eidem Ducis (Eboracensi) defensionem & Supportationem libertatum, & franchisearum, curiarum, jurium, &c. Chron. Joh. Whetamstedii p. 382. Dignitate eadem vestra celsitudine, in Supportationem primo vestri honoris regii, &c.*

¶ **SUPPORTARE**, Perferre, sustinere, nostris *Supporter*. Charta an. 1369. inter Ordinac. Reg. Fr. tom. 5. p. 284. *Attentis etiam gravaminibus & molestiis, quas ipsi Conules & habitatores loci & honoris preditorum, tam propter guerras Regum Francorum, quam aliter diversimode sustinere & Supportare habuerunt, &c.*

¶ **SUPPORTATIO**, Subsidiarium impositum suppeditatio. Charta Henrici IV. Reg. Angliæ an. 1100. apud Rymer. tom. 8. p. 122. *Ta pro suppeditatione distorum priorum & monachorum, quam pro Supportatione aliorum onerum sibi incumbendum congrue, &c. Charta an. 1428. apud Madox Formulæ Angliæ. 101. Deductis sumptibus in Supportatione onerum, & pensarum ministrantium in divinis, &c. Occurrit præterea in Bulla Pauli III. PP. an. 1549. pro seculari stat. Monast. Insulæ Barbare tom. 1. Materæ. judem p. 294. Vide *Supportus*.*

2. **SUPPORTARE**, Transferre, cedere, redigere: vox Feudistarum. Charta an. 1304. apud Fredericum Sandium in Consuetud. Feudales Geldriz pag. 46. *Quod nos ex libero arbitrio & spontanea voluntate villas nostras de Vronenbrouck . . . Supportamus pro presentibus ipsi domino nostro Comiti & suis heredibus libere & solute, recognoscentes ipsas villas à predicto domino nostro Comite jure feudali recepisse, &c. Exstant aliz ejusdem ferme tenoris apud eundem p. 37. 38. 47. 48. 50. Hinc*

¶ **SUPPORTATIO**, Cessio, translatio. Testam. an. 1307. apud Ludewig. tom. 2. Reliq. M. l. pag. 257. *Et hanc meam ultimam voluntatem, quod donationem dictæ vicarie & altaris, resignatio nem, effectuationem & Supportationem bonorum meorum, & immobiliarum, &c. Ubi perperam editum Supportationem.*

¶ **SUPPORTARI**, Eximi, immunem esse ab aliquo onere. Statuta Ord. Præmonstrat. dist. 2. c. 1. *Nec non à communi frequentatione & cursu ipsarum hebdomadarum celebrandarum Supportari penitus existant.*

¶ **SUPPORTATIO**. Vide *Supportare* 1 & 2.

¶ **SUPPORTUS**, subsidium, auxilium, Galli *Supporti*. Charta an. 1407. apud Rymer. tom. 2. p. 466. *Plenius auxiliis cum ejusmodi & qualis auxilio & Supportu, ac cura quoto & quanto numero hominum defensionibus, nobis in premissis volueritis & poteritis deservire. Vide Supportatio in Supportare 1.*

¶ **SUPPOSITIO**, Glossæ antiquæ Mss. *Suppositionem, Propitiatorium.* [Vide in *Superpositio*]

¶ **SUPPOSITIVUS**, Subsidiarius, ὑποθηκιστικός, in Gloss. l. ar. Gr. Addunt Sangerm. *Subditiarius*.

1. **SUPPOSITORIUM**, Medica balanus. Petrus Blesensis Episc. l. 43. *Contra inobedientiam ventris fiat Suppositorium, aut clyster.*

¶ **SUPPOSITORIUM**, Idem quod *Suppositivum*, apud Constantin. Africæ de Morbor. cur. l. 1. c. 17 l. 6. c. 18 l. 7. c. 3. &c.

2. **SUPPOSITORIUM**, Gloss. Græco-Lat. ὑποθηκιστικός, *Suppositorium*. Idem: ὑποθηκιστικός, Scabellum, subfellum.

lium, scamillum, Suppositorium. Aliud Gloss. cap. de Vasis argenteis: *Suppositorium*, quod inter ministeria sacra reponit Gregorius M. l. i. Epist. 42. *Suppositorium* ali- quod argenteum pro uno solido dicitur esse positum. Alii codd. habent *Suppositorium*, uti monet Jamefus. Et Hist- ria Episcoporum Antifiodor. c. 30. Item salutiolum par- vam cruciculam habentem penicillat. g. item *Suppositorium* unum fenum. lib. unum & semis.

Quo ultimo loco, ut & apud Gregorium M. intelli- genda videtur patera quæ poculo inter bibendum sup- ponitur. ut innuit Petrus Abbas Cluniac. l. i. c. 5. Cum vi- no, quod suscepit, frustra omnia commisiui Corporis Chri- sti in vas, quod erit ejus *suppositum* fueris, refundere co- gnis est.

1. *SUPPOSITUM* ut *Superpositum* i. Vide ibi.

a. *SUPPOSITUM*, Subditus, subordinatus, Galfr. Suppos. Charta ann. 1426. apud Marten. tom. 1. Anecdot. col. 1770. In quantum laicos seculares presentes & futu- ros, seu dista universitatis, aut eorum *suppositum* laicos familiares concernit, &c. Bulla Eugenii IV. PP. ann. 1443. apud Mirum. tom. 2. p. 896. Plurimum numero *Supposito- rum* polle. Universitatis Lovaniensis. Litteræ Caroli VII. Reg. Fr. an. 1453. tom. 6. Spicil. Acher. p. 501. Qui (Bailli- us) regentes, scholares & *Supposita* ejusdem (Universi- tatis) Cadomenfis ut a litterarum studiis nullatenus di- strahantur, &c. Adde Compend. jurium Universit. Pa- ris. per Robert. Goullet. fol. 5.

SUPPOSITURA. Vide *Suppositorium* i.

SUPPRENDERE. Vide *Suppissu*.

SUPPRESSUM, Morbus equinus, vel cum mordetur, in calce percussus, vel ipso de crure percussus rem aliquam duram, &c. Petrus de Crescentiis l. 9. de Agricult. cap. 39. ubi verus ejus interpres Gallic. Suros vertit. [Leg. *Sup- pressum*. Vide in hac voce.]

SUPPRESTIS, pro Superstes, passim apud Mar- culum & alibi. Vide *Superstes*.

SUPPRIMUS, inferioris conditionis. Acta Ss. Nerxi, Achillei, &c. n. 21. Quid feceritis, si velletis vos ab amore eorum aliquæ ignobiles revocare, *Supprimeque* persone, ut ipsi vos maritas acciperent. [Vide supra *Subprimus*.]

SUPPRIOR, ut *Subprior*, passim occurrit in re- centioribus Instrumentis.

SUPPRISIA, *SUPPRISIA*, Exactio extraordinaria, quæ præter consuetam exigitur, violenta occupatio. Vi- de *Subprisia* & *Superponere* i. Charta ann. 1265. apud Lo- binell. tom. 4. Hist. Paris. p. 514. Conquerbantur burgenfes de terra S. Opportuna Parisius, quod Episc. Paris. de novo levabatur ab eis in dicta terra S. Opportuna telonium unum seu costumum unam de rebus ibidem empti & venditis in sua tertia septimana, licet ipsi nunquam solverint dictum telonium seu costumum aut Canonici etiam dictæ ecclesiæ su- per hoc conquerbantur, petentes hujusmodi *Supprisiā* ab Episcopo factam penitus amoveri. Litteræ Edwardi II. Reg. Angl. 1308. apud Rymer. tom. 3. p. 119. Serenitatem vestram Regiam affectuose requirimus & rogamus, quatenus negotium interprisurum & *Supprisurum* ... differre velitis. Alia ejusdem Reg. ann. 1310. ibidem p. 127. Ut de usurpationibus & *Supprisuris* ante guerram, &c. Super terrarum & Jurisdictionum *Supprisuris*, & excessibus, & aliis quibuscumque, &c. in Charta an. 1334. apud eundem tom. 4. pag. 630. Vide *Superprisia*, & *Surprisia*.

SUPPRENDERE, Capere ultra quam fas est aut licet, violenter occupare. Charta ann. 1252. ex Ta- bular. castri Blein. Drimius de articulo de puris e- quorum, ex parte domini de Chesvi nihil esse *Suppri- sum*, quia ita invenimus usum fuisse dominum Eudo- nem filium Comitis. Charta Edwardi III. Reg. Angl.

an. 1340. apud Rymer. tom. 5. pag. 162. Nulla fieret nobis restitutio *Supprisurum* durantibus primis treugis. Vide *Supprendere*.

SUPPROSSUM, Callus, ut *superossus*. Acta s. Lan- franci tom. 4. Jun. p. 627. Si te presul Lanfrancus de *Sup- proffo* quod habes in manu liberaveris, tunc cum credam esse sanctum. Vide *Suppressum*.

SUPPULLATUS, perperam pro *Supputatus*, apud Ludewig. tom. 8. Reliq. Mif. p. 69.

SUPPURARE, In pus solvi, Gallis *Suppurer*. Gloss. Lat. Græc. *Suppuro*, πύω, ut in Sangerm. *Suppuro* (sup- puro, πύω, tumor, *Suppuratio*; in Regius: πύω, μαζα, Stupore languet, in melleo ex languore. Utitur Columella.

SUPPUS. Vide supra *Supes*.

SUPPASTORIUM, ππάστειν, in Gloss. Lat. Gr.

SUPRACAPITANEUS, Præfectus civitatis, vel exercitus. Anonymus apud Murator tom. 8. col. r. 2. Et tunc DD. Tifo de Campo s. Petri & Jacobus de Carruriu venerunt pro communi Padua pro *Supracapitanis* in civi- tate Vicentina. Vide *Capitaneus*.

SUPRACARICUS, Qui exonerandis navibus oner- rariis præfuit, ut videtur. Statuta civitatis Genue. l. 4. cap. 16. pag. 121. Postquam idem pavonis seu præfectus ex- nerare in undaque loco ad requisitionem *Supracarici*, seu mercatoris, aut alterius cui res spectarent. Vide *Car- rica*.

SUPRACELLUM, Historia Abbatæ Condomensis pag. 510. Fecit fieri cortinas de telu, & *Supracellum* altaris B. Petri. Ubi *Supracellum* legendum; intelli- gitur enim cortina quadrata, quæ Ciborii vice alta- ri imminet, quam vulgo *Ciel* appellamus. [Vide *Sup- percellum*.]

SUPRACENSUS, ut *Supercensus*. Vide ibi.

SUPRACOMITUS, Italis *Supracomitio*, Præfectus eorum qui turmis ac copiis militaribus in navigiis præ- sunt. Vide in Comes 2. col. 794. Continuat. Chron. Andr. Danduli apud Murator. tom. 12. col. 450. Galea omnes *Sup- racomitio*, comitibus, consiliariis, armigeris, profissimis bali- strariis, remigisque subita cernuntur armata... *Assigna- tus* igitur cuilibet *Supracomitio* cedulis de modo & or- dine belli, &c.

SUPRACHIA, πύραχια, in Gloss. Lat. Gr. Sed legendum *Sura*, ut patet ex Gloss. Græc. Lat. πύραχια, *Sura*, ventriculus. Eodem: πύραχια, crura, *Supra*, πύραχια, fura, tibia.

SUPRAGAMBA, Crus pars pedis cui *gambu* sub- jacet. Veget. l. 3. cap. 20. Si quod junctum coram fuerit, aut *Supragambum*, scias non posse curari. Vide *Gumba* i.

SUPRAJUNCTARI, qui Aragonensibus *Sobrejun- ctarios*, suntque executores de la sententia, & encasla- dores de los malfeytores, de los encarados, & aquellos malfeytores, que sean julgados por los justitios de las Ciuda- des & de las villas, & de los otros lugares de Aragon, ut in Foris Aragon. l. p. 7. v. edit. 624. Atque ii primo Vi- carii & Pacarii appellati: sed postmodum *Suprajuncta- rios* vocari statuit Jacobus II. in Curia Celaravugula inita ann. 1300. ut est in iisdem Foris Aragonens. p. 73. De eorum munere sic idem Jacobus II. *Suprajunctarii* euequantur sententias justitie Aragonum, & manda- ta, que eis fecerit ex parte Domini Regis, & mandata, que eis fecerit Gubernator Aragonum, & sententias aliorum judicium exequantur, cum per eos fuerint re- quisiti, & in hi non sint aliquatenus negligentes. Et non timent & non pignorent aliquem sine mandato Dom. Regis, vel Gubernatoris, vel Justitie Aragonum, vel aliorum judicium, cum non habeant cognitionem causa- rum. Tamen possint & teneantur persequi, requisiti vel non requisiti, latrones, homicidas, & alios malefactorum

ex suo officio, & faciant eos & furia & depredata fieri de manifesto, & faciant eos iudicari per iustitias locorum magis convenientium, & restituant furia & depredata sine aliquo pretio domini sui. Teneantur etiam & possint facere eos affectuari qui requisierint ipsos: & non accipiant de villis, que habent marcatum, nisi 10. solid. & de aliis villis nisi 5. sol. de illis villis scilicet, que erunt de iuncta, & Multa de ejsmodi Supra iunctariis, quorum idem munus est, quod *Præpositum Mariscalcorum* apud nos, habent Fori Aragonensis fol. 15. 33. 34. 35. 142. Observantiz Regni Aragon. fol. 33. 36. 40. & alibi passim. Vide *Iuncta*.

SUPRALIGATURÆ, dicuntur panni, camisia, manicæ mulierum usque ad humeros. Papias.

SUPRAMITTERE, Mittere lupra, Accusare, Gallis *Mettre sus*. Tabul. s. Albini Andegav. Et missi ei supra, quod olim vel sanguinem ejus iudici, & furtum fecit. Infra: Destinatus pro probare per sacramentum, quicquid ei Vicarius Supramittit, non fecit.

SUPRANOMEN, Quod nomini suprà, seu proprio additur, ad similitudinem nominum discrimen. Gall. *Surnom*. [Vide *Supernomen*.] Cbaria an. 1049. in Tabulario Castriensi: Ideo constat, me Otheberti, qui Supranomen *Frastellus* vocatur. Alia apud Ughellum tom. 8. pag. 47. *Joannes*, qui Supranomine *Walterii* vocatur. Alia ann. 954. tom. 5. pag. 1539. *Petro viro magnifico*, qui & Supranomen vocatur *Paxii*, seu *Gregorii*, & *Rota*. Sic porro dictum *Supranomen*, quod in actis prælerim publicis, quæ a testibus subscribentur, seu ad discrimen similitudinis, ut dixi, nominum, seu ad pleniorum personarum designationem, supra singulorum nomina, locorum & prædiorum, quæ iis incolerent, aut quorum domini erant, nomenclaturas adderent Notarii, cujusmodi complures chartas vidimus ex Tabulariis Arelatenfis, Massiliensis, Paredensis, & alius: quod quidem supranomen idem videtur quod *epinomen*, voce ibrida vocans Notz Tyronis pag. 35. ubi perperam scripserim *Epinomen*. In bujus autem rei exemplum proferam veterem Notitiam M. de quærela inter Archibaldum de Borbonio & Petrum de Blos, pro Castello Montis acuti sub Henrico Rege Angl. quæ sic clauditur: *Facta sunt hæc videmibus & audientibus ex parte Arch. Franc. de Agonide Bolco. Corallo. de Montinac dard bors. Rupe. Wilhelmo. Jordano. Amano. Techaudo. &c.* Quæ quidem supercriptiones nomina designant prædiorum, quorum singuli domini erant. Similia habentur in Tabulario s. Eparchii Inculisim. fol. 28. 32. 33. 84. v. 235. v. 130.

Jampridem observatum à viris doctis, atque in primis à Duchesnio in Hist. Monmorenciana lib. a. cap. 1. *Supranomina* vix cognita ante tertiam Regum nostrorum stirpem: qua tunc tempestate agnosci cœpere viri nobiles à prædiorum suorum nominibus, quæ propriis suis appellationibus addiderunt: incerta licet ratione, nec apud omnes rata & constanti: cum ex iis quidam prædia sibi supranomina adscriberent, secundum varia, quæ possidebant, prædia, & prout in horum singulis acta sua consuebant, quod potissimum in familia Bovenfi accidisse colligere est cum ex veteribus tabulis, tum ex Scriptoris eoz viri, apud quos Drogo, qui sub Roberto & Henrico Regibus vixit, internum *Bovenfi*, internum de *Papriaco*: Ingelrannus Drogonis filius, promissive *Botbuenfi*, *Codicicentis*, & de *Fara*: Thomas denique Ingelranni filius, de *Fara*, vel de *Feria*, *Codicicentis*, de *Marna*, seu de *Maria*, cognominantur, quod horum prædiorum domini fuerint. Quod & observatum à secundogeniis, cum eo ipso vxo, prædiorum, seu in hæredi fortè à parentibus acceperant, nomina vice cognominum sibi usurparent, ac in posterum transferrent: unde postmodum enatz in fami-

Tom. VI.

liarum enucleandis stemmatibus conjecturæ admodum incertæ: quod qui in hac Historiz parte sedulo versantur, satis advertunt.

Longe vero diversus est cognominum inductus usus ex nominibus, quæ *secularia* vocat Aufonius, quibus discernentur à se invicem ejusdem nominis viri nobiles, & inferioris etiam conditionis, cum ea singulis propria fuerint, nec ad posterum & familiam traderentur, iis à cutis colore interdum deductis, ut suere ii, qui *Albi*, *Nigri*, & *Rubei* dicti sunt, interdum ab ipso comæ colore, aut barbæ prolixitate, unde enatz appellationes *Barbatus*, *Honestæ barbæ*, *Filans supram*; interdum à vestitu, ut sunt ex, *Capetus*, *Grisa gonella*, *Pellis lupi*, &c. denique à moribus ac indole propria, ut *Tricartor*, *Hutinus*, &c. [Vide *Mabilionum lib. a. Diplom. c. 7.*]

¶ **SUPRANUS**, Superior. Vide *Subnanus*.

SUPRAPONS, Pars navis, [Pons tertius.] Contractus Navigii D. Regis s. Ludovici cum Venetis an. 1268. tom. 5. Hist. Franc. Et habet unum paradisum, & duo vanna, unum supra aliud, & duos pones, & unum Suprapontem, &c.

¶ **SUPRAPOSITIO**. Vide in *Superponere* 1.

¶ **SUPRAPOSITUM**. Vide *Superpositum*.

¶ **SUPRAPOSITUS**, Qui in collegiis artificum invigilat, ut statuta quæ totius corporis utilitatem spectant, diligenter observentur, Nostris. *Garde juri*. Litteræ Philippi VI. Reg. Francan. 1335. tom. a. Ordinat. pag. 114. *Visa per Consilium nostrum quodam oblatione facta senescallo nostro Carcalloaensi, .. per Analdum Raperio paratorem & Suprapositum paratoria Carcalloaensis, & Guillelmum Marsedi procuratorem, ut dicebat, & procuratorio nomine aliorum Suprapositorum, &c.* Pluries ibi.

¶ **SUPRAPOSITES**, Superius limen præpositi, in Gl. Lat. Gr. Sangerm. Mff.

¶ **SUPRA-PRÆPOSITUS**. Vide in *Præpositus*.

SUPRAREGULA, dictus Willelmus Divionensis Abbas à rigore serventioris præpositi, ut scribit Hugo Flavio acientis an. 1013.

SUPRÆSEDERE, pro *Superfedere*. *Suprasedente ad-versario*, in l. 5. Cod. Th. de *Pactis*.

SUPRASTANS, Præfectus, Italici *Suprastante*. Sanut. l. a. part. 4. c. a. ubi de apparatu classis nauticæ: *Tertio 4. masari, qui præfinit vidui vel feribatis: quarto duo Suprastantes vel superfedentes armis.* Rollandinus in Chron. l. 5. c. 15. *Fecit fieri unum zironem in Anale, & tres zirones in Mesle, ubi Suprastantes & custodibus constitutis, & licentia exercitui, &c.* Adde c. 17. *Uituc & alibi.* [Chron. Parmense apud Murator. tom. 9. col. 823. *Suprastantes tam in civitate quam extra ad donum salis, &c.* Vide *Suprastans*.]

¶ **SUPRATENERE**, In maleficio excipere, deprehendere, Gallice *Surprendre*. Leg. Rotharis apud Murator. tom. 1. part. 2. pag. col. 2. *Esti qualemcumque rem mediocrem furatus fueris, unde 6. solidi, aut minus in hoc Edicto judicatur, si fur ipse Supratenus fueris, &c.* Vide *Super tenere*.

¶ **SUPRATENUS**, Supradictus, in Chartulario a. Vandreg. tom. 1. p. 946.

SUPRAVESTIS, Sagulum, *Coste d'armes*. Statuta Ord. Hospital. s. Joannis Hierosol. tit. 2. §. 4. *In armorum autem exercitio statumulus, quod singula sive Supra vestes rubeæ cum cruce alba rota deferant.* Eadem Gallica Mff. *Tous les frères doivent porter en fait d'armes jupon vermeil à la croix blanche, & est à sçavoir Soubreveste.* [Jacob. De Layto in Annal. Esten. apud Murator. tom. 18. col. 938. *Quibus instantibus portam Leonis basilisusos de jociatæ Notarij Supra vestes suas, & deinde eorum suorum, in signum gaudij propriis manibus dilacerare ceperunt.*] Occurrit præterea apud Andream à s. Cruce in Collationibus Concilii Florentini pag. mihl 906.

O o a

¶ SU-

¶ SUPRAVIDERE, Speculari, Gall. *Resonnoire*. Barth. Scriba in *Annal. Genue* n. d. ann. 1224. apud Murator. tom. 6. col. 437. *Demum vero ad Supravidentum exercitum inimicorum ad eum transiit Montisulsi perrexit.*

¶ SUPRAVITA, Dotulium, quod uxori credit post mortem mariti, ex Gall. *Survivance*, vel *Survie*. Charta Guidonis Comitis Forensis ann. 1247. *Concedit . . . quidquid ad eum pertinet de . . . successione dilecti Simonis nomine dotulium aus Supravite*, seu ulla quolibet ratione. Infra: *Das & concedit dilecti Elizabeth nomine dotulium aus Supravite medietatem totius terre sue, &c. Vi de Supravite.*

¶ SUPREMA, Quando sol supprimitur, in Gloss. Ifid. Solis occasus.

¶ SUPREMITAS, Suprema potestas, Gall. *Souverainete*. Homagium an. 1450. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 133. *Nec intelligebat admisisse se recepisse, & admittere se recipere verba per D. Duem, . . . neque eisdem consentire, in tantum quod iuribus corone & Supremis suis sue prejudicare possent, &c.*

¶ SUPREMITAS, Gall. *Suprémie*, vox usurpata apud Anglos, qua Regis suprema iurisdiclio in Ecclesiam Anglicanam significatur. Littere Edwardi VI. Reg. Angl. an. 1552. apud Rymer. tom. 1. 5. pag. 306. *In maiorem augmentationem & mantentium Regalis status corone sue imperialis, & dignitatis Suprematis Ecclesie Anglicane, &c.*

¶ SUPREMUS, Suprema ultio, Accusatio, actio criminalis, quam premit suprema poena, in Cod. Theod. l. 9. tit. 1. leg. 5. *Supremum nomen, Suprema scriptura*, Testamentum, in eodem Cod. lib. 16. tit. 5. leg. 40. & tit. 7. leg. 3.

¶ SUPRESTES, & SUPRESTES, pro *Superstes*. Glossa Antiqua Mss. *Suprestes, superveniens, viri, filius in rebus humanis constituitur*. Ita legi in Concilio Toletano V. & apud Marculfum l. 2. form. 5. ut *Suprestisios*, pro *Superstisios*, in can. 4. ejusdem Concilii Tolet. V. in vet. cod. monuit Baluzius in Notis ad Antonium Augustinum p. 522. [Vide *Suprestis*.]

¶ SUPRESTITIOSUS, Vide supra *Suprestes*.

¶ SUPRINUS, pro *Sobrinus*, apud Pelagium Octensem Episcop. in Sebastiani Salmanticensis Episcopi Historiz Addit. in Veremundo Rege, & 827. *Mauricga de suuillo, Veremundus Suprinus, Adefonsi majoris, filius videlicet Froilani fratris sui, tres annos regnavit*. Utiur ibi rursum.

¶ SUPSITE, *Supra*, in Gloss. Lat. Gr. Leg. videtur *Suppositus* ex Gloss. Gr. Lat. *Supra*, *Supra*.

¶ SUPTRAGI, Vide supra *Subtragi*.

¶ SUPUMPIS, Vide in *Super*.

¶ SUPURATUS, *Purulentus*. Papias.

¶ SURCARIA, Vide *Survaria*.

¶ SURCETUR, *Irascitur*. Gloss. Ifidori. La Cerdas emendat, *Succenset*.

¶ SURCHOTUS, Vide mox in *Surcotium*.

¶ SURCLARE, apud Apicium lib. 4. & 5. pro *Surculis conuclere & ligare*, dici observat Gabriel Humelbergius p. 93. 104.

¶ SURCOTIUM, Vestis species, Gallicis Scriptoris *Surcos*, forte quod *Cosia* adderetur, vel *Superindueretur*. Catholicum Armoricum: *Soursot*, Gall. *Robe à femme*, *superhumeralis*, item *superleuile*. [Gesta Erminz ejusdam puellz Remis ann. 1396. ex Cod. Mss. Bibls. Victoris Paris. *Il me vint deux femmes qui portoient Surcos plus longs qu'elles n'estoient environ une aulne, & sallois qu'elles portaissent en leurs bras ce qui étoit baillé, ou il traïnaust à terre, & uvoies aussi p'ingnèr en leurs Surcos pendans aus coudes & leurs reins troussés en baults*] Scratius Conrad Archiepisc. Colonienfis an. 1260. cap. 5. *Statutum inibibendo ne aliquis Monachorum Surcoti, caligis co-*

lorasis, calceis nodatis, cingulis irregularibus, aut massubriis fericiis utatur. Perperam *Surgotum* scribitur in Annalibus Colmarienfis an. 1298. *Ecceat hoc anno ante festum s. Michaelis Milites, quos omnes vestivit ad minus triplici vestimento, scilicet tunica pretiosa, Surgotum . . . nobili vario, fucornam cum vario pretioso*. Vide *Superiotus*.

¶ SURCHOTUS, Eadem notione. Concil. Trevir. an. 1227. apud Marten tom. 7. Ampl. Collect. col. 121. *Precipimus districte, ut abbates & monachi, abbatis & monachis, nec manellus, nec Surbotos portare de cetero*.

¶ SYRCOTUM, Eodem intellectu, in Constitut. Frederici Regis Siciliz c. 96. *Volunt in super quod liceat eisdem militibus habere ultra pradiata triu guarimentata, Syrcotum unum sine manicis, cum quo comedat & morentur in domibus, quondam ibi steterint: sed eo extra domos aliquatenus non utantur sub poena amissionis ejusdem Syrcoti*.

¶ SURCULAMEN, *Surculus*. Gildas de Excid Britan. *Amariissima enim quoddam de vite Sodomorum in cordis sui infructuosa bona femini gleba Surculamen incredulitatis & insipientia plantaverat*.

¶ SURDARE, *Surdum* facere. Gloss. Lat. Gr. *Surdo*, 10010. Lex Baiwar. tit. 5. § 47. *Si cum Surdaverit, vel sic cum plagaverit us elaudis permancet, &c.*

¶ SURDIGO, *Surditas*. Marcell. Empiric c. 9. *Surdigui molestiam pati. Rursum: Surdiginem remediare*.

¶ SURDUS, *Stus surdus*, Qui non apparet, qui linguini effluo opponitur, idem qui *Idus orbis*. Vide *Idus* 2. *Conferuetur civit. Lugdun. an. 1206. in Hist. ejusdem pag. 97. De ista Surdo debent 7. tit. de clamore 3. fol. 6. den.*

¶ SUREX, Porcellus. Vita s. Kierani tom. 1. Martii pag. 397. *Cassina autem die vifa est seropha preclara & duodecim Surices cum ea . . . & de femine ejus multi greges porcorum creverunt ibi*.

1. SURGERE, Emergere, Gall. *Sourdre*, *Spout*, *sortir*, *sortir*, *sortir*. Vetus Noritia apud Ughellum tom. 7. Ital. Sacr. p. 1361. *Maxima petia est fista in loco, ubi Surgit fons, &c.* Infra *Ubi Surgit uena*. Charta Germanica an. 799. apud Henschenium in Commentario praeio ad Vitam s. Ludgeri Episcopi Mimigard §. 1. n. 24. *Id est inter duos rivulos, qui Surgunt in montis, & in flumina Rurum vadunt*. Christophorus Bondelmontius in Decript. CP. Cum muro & antemurali munissimo, & vallis aquarum *Surgentium*. Gobelius Persona in Cosmodoro p. 189. de fluvio *Pader*, qui urbi Paderbonensi nomen dedit: *Stutim lo, in quo Surgit ad Stadia quasi 15. dubit si viciis commissetur*.

¶ SURSERE, Eodem intellectu, in Charta Ludovici Imper. an. 820. apud Marten tom. 1. Amplif. Collect. col. 70. *Deinde (rivulus) venit in Wiubach usque in Heronxende in Moldesbart usque in baucha rivulo, & per ipsum sursum usque ubi ipse Surfit*. Hinc *Sursas*, Fons, scaturigo: ex Gallico *Sources*. Charta Rogerii Comitis Herefordiz, tom. 1. Monastici Anglic. p. 321. *Et inde sicut Glendi de scendis in moram de supus per medium cacumem montis usque ad Sursum alterius rivuli, qui est in latere montis, &c.*

¶ SURSUS, Eadem notione. Anonymus in Vita sancti Guthberti Episc. l. 3. n. 3. *Et orante eo, fluit aqua vive Sursum in obvium ejus manentem de saxosa terra erumpere invenerunt*.

¶ SURTUMEN, Eodem perinde significato, in Charta an. 1180. apud Petrum Mariam in Hist. Eccl. Placent. in Regello 2. part. c. 9. *Item de omnibus scolaris, & pluribus, & Sortumibus, qui decurrunt, seu decurrere possunt, &c.* Occurrit ibi pluries.

¶ 2. SURGERE, Erigere, Gal. *Lever*. Mirac. B. Simonis to. 2. Apr. 827. *Et cepit filium suum & Surrexit omni*.

¶ SUR-

et roll, & Seneschal, ou le Baillif sefeloque le costume de-
lerora a celui, qui puit la terre, meisme la verge, ou un au-
tre verge en noſme del ſeſſin: & par celle cauſe ſont
appellez Teans per le verge. Chriſtophorus de s. Germa-
no in Dialogo de legibus Anglæ. 9. In aliquibus dominis
liberi ſcantes poſſunt terras ſuas in Garia domini ſui
Sarſum reddere per vergam, vel aliter ſecundum uſum Cu-
rie illius. & in ſall enſu per illam Sarſum redditionem li-
berum remeſtunt inde tranſiſſis ad illam, cui ſi illa Sur-
ſum reddidit, abſque aliquo ratione ſaiſina inde ſciendu .
Vide libr. Anglicum ſuſſice of peate pag. 132. & ſeqq. u-
bi modi Sarſum reddendi exponuntur. [Vide Saperen-
dere.]

SURSUM, Aliud ſonat in vetèri Conſuet. Bituricensi e-
dita à Thomafferio c. 160. 164. ubi ita appellatur, quod
pecuoriz ſummæ deſſit, quod quæ exſolvi teneatur, quali
ſaperſumma .

¶ **SURSUM TOLLERE**, pro Auferre, Gall. *Enlever* .
Laur. Byzyn. in Diario belli Huſſit. apud Ludewig. tom.
6. Reliq. Miſſp. 164. Machinam etiam uſam, ab inimicis
derelictam, alteri deſtruiſſa, Sarſum tulerant .

¶ **SURSURIUM**, Sedicio, ut videtur. Statuta Montis
Regal. fol. 174. Quoniam ſepe contingit, quod plures de
Berzanis Surſurium & prediſiones fecerunt, &c.

SURSUS, Vide Sargere i.

¶ **SURTA**, **SURTERIUS**, Conſtitut. Jacobi Reg. Sicil-
iæ c. 55. Statuimus inſuper & mandamus quod nemini ju-
ſtitiarum & aliorum officialium noſtre curie liceat... de
predictorum armorum portationibus, ad relationem baj-
ulorum ſue magiſtrorum Surte, ad quorum ſpectat officium
ſcire, videre, &c. Alia Frederici in deſt. Siciliæ c. 17.
Frequentius clamer uſurperatiſſum & locorum Sicilia . . .
pauſe regis circumſpecte quod occasione Sarſe per juſti-
tarios, cepit ante, bajulos, ... uniuerſitates ipſe conuer-
tebantur ad pradam, unde... ſancimus, ut anno quolibet in
principio menſis ſeptembris uniuerſitates locorum ipſorum
noſtri demanſu, Surterios in competenti numero, prout eis
videbitur ad noſtram in caſtrodiam, ſi voluerint, ſtatuunt,
excluſi ab inde Stratiſco, juſtitiariis, capitaneis, bajulis,
magiſtris iuratis, alijsq; ſingularibus perſonis, per
quas in locis ipſis Surte & noſtræ vigiliæ conſeruari
ordinari... Pater vero unius auguſtalis abſi, qui poſt ter-
ſiam pulſationem campanæ, ſine lumine per Surterios in-
tercepſi fuerint, ... noſtre curiæ referant: Vigiles hu-
iſem nocturni predicti, qui uo anno uigilauerint, ſe-
quenti anno, niſi neceſſitas imminet, conqueſcant. U-
bi obſcurum noo eſt per Surtam & Surterios ſignificari
Excubias & exorremes & noſtros ipſosque vigiles, no-
ſtris Ghet. Parzouille: at unde daſta ſit vocis origo, mi-
nus ſcio .

SURTARIA, Gregorius Magnus PP. lib. 7. Ind. 2. Epiſt.
54. *Direximus tibi Surtaris imaginem Dei Salvato-
ris & ſanctæ Dei Genitricis Mariæ uirginis*. Stephanus
III PP. Epiſt. ad Hilduſum Abb. Evidi ante alare
Dominum Petrum & Dominum Paulum, & noſu mente
illoſ recognoui de illorum ſurtaris. Regino ann. 753. ba-
bet ſurariis, ut & M. codex Eccleſiæ Senonenſis: aliter
vero S. Evodii de Brana ſurgaris. Baronius ann. 754. 4.
Surtarium, idem eſt, quod ſecum, ubi ſunt pictæ im-
agines, ſcribit ex prædicto S. Gregorii loco. Recte, nam
utrobique legendum *ſentaria*. Id colligere licet ex Wa-
lafrido Strabone lib. de Rebus Eccleſ. cap. 8. ubi
quod Stephanus *ſurtaria*, iſe *Thoracida* appellat: In
geſtis Suſſeſſi Pape legitur Conſtantinum Imperato-
rem per Thoracida Apoſtolorum, quos ipſe in viſione
videtur, cognouiſſe. Nam Thoracida ſue imagines
pectoralis in ſcutis & clypeis depingi ſolitas docuimus
in voce *ſeatum*. Gloſſæ Græc. Lat. *Thorax*, *Circu*.
Suidas: *Surpiti*, *Gloſſæ*, *ut naſi naſi uſurariis*. Vide
Viſam S. Silveſtri à Combeſſio editam pag. 278. &

Doubletum pag. 665. Sed & *ſethariis* legi poteſt. Vide
in Thoracida.

¶ **HAUDICIO** an hue ſpectet vox *Sarsail* in Compu-
to Stephani de la Fontaine Argentarii Regis ann. 1310.
Pour le Roy à la feſte du ſuerre une chambre de Sarsail ar-
moyée de France toute plaine, le champ & les fleurs de ſuy
drappes, en laquelle chambre a grans contrepèſtes, cheue-
ciels & ciel garny de 3. courtines & de gousiers, qui ſont
armoyées a 2. endroits & 6. carreau & une courtine azu-
rée pour le traverſer de la chambre ſur laquelle eſtoſt eſt en-
tre 27. pièces de ceuſaux azurez de langes, & 10. pièces de ceu-
doux jaunes pour le Sarsail, &c.

¶ **SURTERIUS**, Vide in Suria .

¶ **SURTUMEN**, Vide in Surgere i.

¶ **SURVIVE**, NS, Superſites, Gall. *Survivre*, in Leg.
Lotharii apud Muratori tom. 1. part. 2. p. 90. col. 1. Vide
Supervivere .

¶ **SURURGICUS**, Chirurgus. Chatta Henrici V.
Reg. Angl. an. 1416. apud Rymer. tom. 9. p. 363. *De Surur-
gicus providendis pro viagio Regis. Rex Sururgicus hoſtris
ſalutem, &c.* Vide Sargicus .

¶ **SURU**, *Surenus*, in Gloſſ. Iſid. & Excerptis. Vide
Feſtum in hæc voce & ibi Scaligerum .

¶ **SUS**, Machina bellica, que & *Scropha*, Galliis *Truie*,
Wilhelmus Malmesbur. lib. 3. Hiſtor. *Unum fui machina*
mentum, quod noſtris Suen, veteres Pinea vocant, quod
machinæ levibus lignis colligata, iecto, tabulis, erasibus
que contexto, lateribus erudi coris commanſit, protegit
in ſe ſubſidentes, qui quaſi mores ſuis, ad murum ſoſſo-
dienda penetrare ſunt mandata. [Elmhām in Vita Hen-
rici V. Reg. Angl. c. 59. p. 153. *Dum quidam nobiles, ſigis*
obambraſi machinis, quæ, quia vertere videbantur in au-
ra, Sues appellari non videretur inconſonum. Ibidem cap.
122. p. 317. *Quaſdam machinam, quæ SUS appellatur, per*
quam plures armati deſendi, & ſoſſata tellure repleti poſ-
ſent, fabricari feci.] ¶ Galbertus in Vita Caroli Comi-
tis Landt. num. 96. *Operantes machinas, ſicue ſunt arietes,*
Sues, ſcaloria, ſcala, &c. Rigordus an. 1202. *Ereſtis pe-*
trariis, & manganelis, & turri ambulatoria, ſueque li-
guea, vertere caſtrum impugnavi capis. Chironicon
Leodicenſe, laudatum ab Hæco Pontano in Orig. Franc.
Hiſit Leodium manganelia, vel arietes, aut Sues, vineas
bibliſis, &c. Utiur etiam Henricus Roſla in Herlings-
berga. Locum habes in *Hirudo*. Vide *Scropha*, *Troja*,
Aſculus .

SUS URUS, Aper, *Sauglier*, in Tabulario Vindocin.
Chatta 309.

¶ **SUSALICA TERRA**, *ſalica*, ut videtur depen-
dens. Vide in Lex. col. 156. Hiſt. Novient. Monast. apud
Marient. tom. 3. Aœced. col. 1132. *In Valva curſis domi-*
ca, cum Suſalica terra, & pratis ad ipſam pertinentibus...
In Northus curſis deſinita cum conſequentiſſis ſuis, ſalica
terra in agris & pratis, &c. Haud ſcio a o eadem notione
dicitur .

SUSANA TERRA, apud Will. Thorn. de terra man-
eriorum meſurata: *Summa terra arabilis 567. aera dimi-*
diu; ſumma totius cum terra Suſana 2143. acres, &c. Ibi-
dem: *In mariſco cum aqua 318. acres, &c.* & de terra *Suſana*
400. acres, &c. Mox: *Item de ſeodo veſtura de terra Suſa-*
na & de boſco 42. aer. Rurſum: *Item upud Stadmerſch, de*
terra Suſana, pratis & mariſci 880. acres, &c. Ubi Sonne-
rus ait, terram *ſuſanam* eſſe terram deſrugatam, vel cuius
ſtatus nimia & duſina & cultura proſus excedit, &c.
à Gallico *ſuranne*, quod annum excedit. Sed ut verum
ſatear, vim vocis non aſſequor omnino .

SUSSENA TERRA, Eadem notione, in Domeſdey, ia
Monast. Angl. tom. 3. p. 306. *Item centum aera de mariſco,*
& vales uera commuſſat per annum 3. den. & poſſunt in
mariſco & terris ſuſſeſſit .

¶ **SUSCAVARE**, Suſſodere, io Chatta an. 1263.

ex Schedis Prael. de Maraugues: *Quod non audeant seu presonam dictam degen a vallatorum, sua ripas illorum frangere, erone & suscitare.*

SUSCIMATE CARNES, ex Gallico *Susfemies*. Fkta l. 2. cap. 12. §. 17. *De omnibus & eorum carnes vendentes Susfemias, vel de morina, vel semicosa, vel non virtuosa cibaria calcificantes, & infusa pro fanis ad vitium periculum.* Id est, quibus putredinis notæ insperguntur. *Obars susfemes*, Brittoni p. 33.

¶ **SUSCEPTARE**, Suscipere. Vita B. Lidwinæ ro. 2. April. p. 341. *Per modum fillicidii calicis rostanti Susceptando.*

SUSCEPTORES, *επιεικτα* S. Athanasio, Qui annonis & tributis utriusque grati recipiendis præpositi sub dispositione Rationalium erant: de quibus multa in utroque Cod. tit. de Susceptor. præposit. &c. ubi Cuiacius, Jac. Gothofredus, & alii. Adde Edictum Theoderici Regis c. 126. 144. [Vide *Susceptas* & *Suscepere*.]

¶ **SUSCEPTORES**, Qui Principem iter agentem, aut ejus comitatum iudicibus suis suscipiunt, vel excipiunt apud Hincmarum de Ordine Palatii c. 23.

SUSCIPERE, Tributum exigere. Vide Scholiaften Julian. Antecess. c. 72. 78.

¶ **SUSCEPTORIUM**, Gr. *επιεικτα*, Receptaculum, apud vet. S. Irenæi Interpr. l. i. c. 14. n. 1.

¶ **SUSCEPTULUS**. Vide in *Susceptus*.

SUSCEPTUS, Chiens, cui adest Advocatus in iudicio. Palambr. Gram. in Glossis; *Assensula, eliene sive Susceptus*. Gloss. Latin. Mf. Regium Cod. 1013. *Chiens, domesticus, vel Susceptus*. Gloss. Gr. Latin. *επιεικτα*, *Susceptus*, *adjutor*. Alibi, *Susceptus*, *επιεικτα*, *επιεικτα* S. Augustinus Epist. 54. *Qui tandem advocatus, aut ex advocato ita vir optimus facile reperitur, qui Susceptus suo dicat: Recipe, quod mihi, cum sibi male adesse, dedisti.* Paulinus Epist. ad Alethium: *Igitur prorsusquam in aliquam tantarum egritudinum latem incurras, festina medica Susceptus & carus fieri.* Salvianus l. 5. de Gubernat. Dei: *Eccæ quæ suat auxilia ex patrocinio majorem, nihil Susceptus iribant, sed sibi bene etiam pacto aliquid ad parentibus temporarie attribuitur, ut in futuro ratum finit auferatur.* Casarius Arelat. form. 3. Ibi nullum fratrum officiositas ipsa consequitur, sed hoc solum profectus est, si meretur Susceptus vocari. Carolus Calvus Imp. Epist. ad Nicolaum PP. de Ebone Archiepiscopo Remensi: *Ipsa igitur Ebo regis fides familia orando progressus, regia pietate pii ex gloriosi avi nostri Caroli Susceptus, Palatinis negotiis non modicioriter adnatus, libertate donatus, &c. Susceptus, eadem in notione apud Auctorem antiquum Vita S. Lupicini Abbatis Jurensis n. 10. Adde l. 4. Cod. Theod. de Principib. agent. Gregorium M. l. 4. Epist. 40. Ruricius l. i. Epist. l. 5. & quæ commentatur Petrus Pithæus ad Collationem Legis Moisaice tit. p. 90.*

SUSCEPTI, dicuntur, qui habitum Monachi, vel Canonici Regularis, obstantur in morte, & inter Monachos suscipiuntur. (Charta Childeberti Reg. an. 536. apud Marco. to. 1. Ampl. Collect. col. 5. *Episcopum monasterium una cum omnibus rebus vel bonis suis gaudiis, amicis, Susceptis, vel qui per ipsum monasterium sperare videntur.*) Statuta Ordinis S. Gilberti de Sompingham p. 781. *Susceptus quilibet in morte, in barch Canonici, vel fratris, per Priorem & conventum alienius domus, ... in illa domo, in qua Susceptus est, fiat pro eo sicut pro Canone vel fratre, excepto cibo 30 illarum, & missarum obitus ejus cum obitu primi defuncti domus illius post mortem illius. Et sic fiet pro eorum aliis domibus, sicut pro familiaribus, & in brevis mortuorum scribetur ad succurrendum sibi barchum habuerit,*

Adde p. 783. Vide Fraser ad succurrendum.

¶ **SUSCINTUM**, ut *Suscintorium*. Charta an. 855. in Append. ad Marcum Hilp. col. 788. *Suscinta parata una, & camisus 111. &c.*

SUSCIPERE, dicuntur Patrinis, qui baptizandum ad fontem deducunt, & baptizatum de fonte excipiunt, & inde *Susceptores* appellati, Græcis *επιεικτα*. [Jesse Ambian. io libello de ordine baptismi c. 1. *Signis ipsos infantes in fontibus coram Susceptoribus viri vel femina, id est, patris vel matris.*] Gregorius M. l. 4. Dialog. c. 32. *Quidam Carolus illic sacratissimo Paschali rabbaio juveniculum tuum solum filium in baptismate Suscepit, &c. Pœnitentiale Theodorici c. 4. *Viro licet seniam Suscipere in baptismato, similiter & femina virum Suscipere.* Asta S. Sebastiani Mart. n. 62. *Quemcumque baptizasset S. Polycarpus, ipse pater Susceptoris ejus est factus.* Vide Concilium Calchutense c. 11. Concilium Parthenense Vi. c. 7. & Dissertatio cœm. 22. ad Joivillam p. 175. [Vide *Susceptores*.]*

¶ **SUSCIPENS**, Accusatus, reus, in Cod. Theod. l. 11. tit. 39. leg. 12.

¶ **SUSCITATIVUS**, Ad suscitandum aptus. Charta an. 1425. apud Marten. io. 1. Anecd. col. 1765. *Prohibendo doctrinam tanquam errorum amicam & heresim Suscitativam.*

SUSKINS, Monetæ Anglicæ species. Vide *Gall. balens*.

¶ **SUSO**, SUSOVORUS. Vide *Sufum*.

1. **SUSPECTIO**, in Legibus Luitprandi Regis Longob. tit. 49. §. 1. ubi *Suspensio* legitur in Lege Longob. l. 2. tit. 55. §. 15.

¶ 2. **SUSPECTIO**, Spes. Asta S. Austregisili ro. 3. Maii p. 233. *Succurrit mihi velociter, Austregisili me percutit in capite, & nulla est mihi vivendi suspensio.* Vide *Suspicio*.

SUSPECTO, adverbialiter, in l. 1. D. de His quæ ut indignæ.

¶ 1. **SUSPECTUS**, Suspicio. Vita S. Wiboræ to. 1. Maii p. 306. *Non est ita ut tu suspicaris, nam inventio tibi sibi sibi hujusmodi Suspectum.*

¶ 2. **SUSPECTUS**, Suspicas, suspiciosus. Tertull. de Cultu fem. l. 2. c. 4. *Quid gestis aut Suspecto, aut non desideranti placere?* Utitur etiam lib. ad Uxorem cap. 1.

¶ **SUSPENDERE**, Separare, summovere. *Lauventium & Petrum ad communione Papæ Suspendisse replicans*, apud Ennodium in Apologet. *Suspendere*, eadem notione, dicimus. Vide *Suspensio*.

¶ **SUSPENDICULUM**, Funiculus cui aliquid appenditur. Translat. S. Cuthberti ro. 3. Mart. pag. 142. *Quidam ex officialibus Episcopi, filium de Suspendiculo furatus, inter caligas & calcamenta sibi apposuit.*

¶ **SUSPENDIUM**, Patibulum, furca. Tabular. Kemperleg. *Munentes castra pressariam & Suspendium dila villa.*

¶ **SUSPENSATIO**, Interdictum, muneris vel beneficii ad tempus privatio. Gall. *Suspension*. Arnoldus Lubec. in Chron. Slavorum lib. 4. c. 14. *Qui timeus officii Suspensationem, celari non voluit.* Vide *Suspensio*.

1. **SUSPENSIO**, ut *Suspensio*, apud Lindwood. Provinc. pag. 11. & in Bulla Bonifacii VIII. PP. an. 1298. in Bullar. Carmelit. p. 50. col. a. &c.

2. **SUSPENSIO** corporis per pedes, Pœnæ species apud Anglos, de qua Fleta l. 1. c. 26. §. 4.

¶ Varios suspensionis modos delineavit Gallonius in libro de Martyrum cruciatibus p. 11. quem consule.

¶ **SUSPENSIVE**, Non definite. S. Bernardus Epist. 8. *Hæc interim à me ad id quæris, Suspensive responso sufficiam.*

SUSPENSORIUM, Uncus, cui appenduntur carnes io culina. Cælius Heisterbach. l. 6. c. 5. *Quotiens neminem fensit esse in coquina, ipsum latenter intrant, . . . fenit Suspensorium ascendit, & ex e parte pernas, . . . quam muro conjungebant, omnes penne usque ad medietatem incidit, &c.* [Malim cum Vossio l. 3. de Vitiis ferm. c. 51. intelligere camini locum, ubi ad efum suspenduntur perne, carnesque aliz fumo indurantur: vel etiam superioris contignationis locum, ubi, postquam sunt fumo indurate, aere ventilantur.]

SUSPENSURA, vox Architectorum. Anonymus de Re Architectonica c. 16. de fabrica balnearum: *Suspensura calidarum cellarum ita sunt sciende, ut primum areæ sesquipedalibus regulis consternatur, inclinata ad fornacem, ut pila missa intro, resistere non possit, sed redeat ad presurnum.* Ubi Vitruvius l. 5. c. 10. habet, *Suspensura culariorum, &c.*

SUSPENSURE. Glossar. scriptum literis Longobard. ex Bibl. S. Germani Paris. ex Glossis: *Suspensura, insultationes sunt, sicut in Psalmo dicit: Mirabiles Suspensure maris, quia quando tempestas tria res suspenduntur atque exaltantur fluctus.* Vulgata hodierna habet, *elusiones.*

SUSPENSUS. Esse vel Teneri in Suspensio, Gallice *Etre en Suspens*, Suspendum hærerè. Charta Caroli Hungar. Reg. an. 1327. apud Ludewig. to. 5. Reliq. Mss. p. 479. *Constratus ipsius matrimonium teneri debet ad triennium in Suspensio. Qui in suspensio positus, sunt in Suspensio,* in Litteris Philippi VI. Reg. Franc. ann. 1333. to. 3. Ordin. p. 91.

SUSPICARI, Existimare, Gr. *ὀφθαλμίζω*. S. Irenæi vetus Interpret. l. 4. n. 4. *Unde etiam secundum argumentationem ipsorum Suspiciari oportet, sonset & flumina. generationem habuisse à sudoribus ejus.* Hinc

Suspicio, pro Opinio, sententia, Gr. *ὀψις*, apud eund. l. 3. c. 5. n. 1. *Respondentes secundum interrogantium Suspicionem.* Infra: *Neque secundum Suspicionem interrogantium respondet eis, &c.*

SUSPICERE, suspicari, Gall. *Soupçonner*. Vita S. Dunstani to. 4. Maii p. 370. *Rex eor qui muneribus pontificis corrupti fuerunt nihil Suspiciens, & ob hoc simpliciter animo exaudians, &c.*

SUSPICIOSUS, Exspectatio, spes, Gr. *προσδοκία*. Vetus S. Irenæi Interpret. l. 4. c. 13. n. 3. *Illa autem sedulo & clava ab iis que prædicta sunt, conclesiaciens animam à Suspicionem quod incipiat propereare.* Vide *Suspensio* 2. Alia notione, vide in *Suspiciuri*.

SUSPICIOSUS, Suspectus. Gloss. Gr. Lat. *ὀψις*, *Suspiciolosus*. Alibi: *ὀψις*, *Suspicius*, *Suspiciolosus*. I. abianus PP. Epist. 3. Hi, qui in aliquibus criminibus irretiti sunt, vel qui sunt Suspiciosi, vocem aduersum maiores nunt non habent accusandi. Utitur S. Hieronym. Epist. 22. cap. 6. Capitul. Aquilgran. 803. c. 7. Capitularia Caroli M. l. 5. c. 34. (al. 36.) Herardus Arch. Turonensis in Capitulis c. 101. Hadrianus I. PP. in Canonibus c. 15. Hinemarum Rem. in Capitulis de Reb. Magistri & Decani &c. c. 15. *Suspicionem, in Stabilimentis* Ludovici l. 1. c. 34. [Vide *Suspensio*.]

SUSPINARE. Gloss. Lat. Gr. *Suspino*, *ὀψις*, *Suspino*. Aliz Gr. Lat. *ὀψις*, *ὀψις*, *Suspino*.

SUSPIRIOUSUS, SUSPIRITARE. V. *Susprium*.

SUSPIRIUM, Spiritus, & anhelitus difficultas, apud Apuleium de Virtutib. herbar. c. 41. [Gloss. Lat. Gr. *Susprium*, *ὀψις*. Sangerm. addunt, *Susprio*.]

SUSPIRIOSUS, Aohelus, ægre spirans, qui spiritus angustia & difficultate laborat, apud Anton. Mufam de Herba Vetrica c. 8.

SUSPIRITO, *Suspire*. Vetus Glossarium Longobardic. S. Germani Paris. ex Glossis.

SUSPRESSURA. Vide *Souspressura*.

SUSSALTIRE. Ugitio: *Digerere, evacuare, ebrietatem deponere, vel vulgari ter dicitur Susaltire, quod fit cum ciburia & potus in stomacho dividuntur, & quædam pars prius transmittitur per membra ad alimentum vitæ, quædam graululenter ad fecesum.*

SUSSENA TERRA. Vide *Susana*.

SUSSES, *Quibilibet ad subsistendum*. Gloss. l. 6. Idem quod *Subser*. Vide in hac voce.

SUSTAMENTUM, in Leg. Norman. apud Ludewig. to. 7. Reliq. Mss. p. 322. pro *Sustentamentum*. Vide *Sustentamen*.

SUSTANTIA, pro *Substantia*, Alimentum, in Statutis Arelat. Mss. art. 192. Vide infra *Sustentaculum* 1.

SUSTELLA, f. Axilla. Aët. B. Joagnoli to. 2. April. pagin. 955. *Dum Christophorus pateretur febrem maximam & unum anguem subius Sustellam dexteram, &c.*

SUSTELLOSE, *παύρος*, in Gloss. Lat. Gr. Aliz Gr. Lat. *παύρος*, fraudulenter, Sustellose, nequiter. Emendant viri docti Sustellose.

SUSTENTACULUM, Alimentum. Capit. Caroli M. ann. 789. *Ad Sustentacula sive stipendia Dei servorum inibi militantium Deo minime sufficere posse.* Vide *Sustentamen*.

SUSTENTACULUM, Fulcrum, baculus quo quis sustentatur. Aët. Mss. Viatorum in Biblioth. S. Petri Carnot. *Beatus Martinus dedit illi Sustentaculum super quod solent sacerdotes suis orationibus sustentari.* Eadem, sed simpliciori stylo, referunt Aët. Episcop. Cenoman. apud Mabill. to. 3. Anact. pag. 68. ubi de eodem Viator. *Beatus Martinus dedit illi baculum suum, quo sustentari solebat, & deduxit eum secundum usque ad urbem.* Vide *sustentivium*.

SUSTENTAMEN, Alimentum, ut *Substantiu* 1. Laur. Byryn. in Diario belli Hussit. apud Ludewig. to. 6. Reliq. Mss. p. 181. *Prædas quoque vacuare & scopabatur & aliarum rerum in civitatibus sine offensu pro Sustentatione inducunt.*

SUSTENTAMENTUM, Eadem notione. Charta an. 1164. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 307. *Ad prædicti conventus Sustentamentum redditis sufficere non posse dicebant.* Quæ vocem non modo virtualia intelliguntur, sed arma & cætera, quæ ad oppidi vel castri defensionem necessaria sunt, ut apud Matth. Paris an. 1250. *Significavit dolandus Regi Francorum, ut sedatis omnibus civitate Damiatæ cum Sustentamentis, quæ garnesturas vulgares appellat, consiliis resignaret.* Vide *Sustentaculum* 1. & *Sustentatio*.

SUSTENTARIUM, Fulcrum. Aët. S. Gudw. to. 1. Jun. p. 748. *Sustentaria scrinii, quas seruat dicunt, teneri, sensim sensimque in sursum repebat.* Vide *Sustentaculum* 2.

SUSTENTATIO, Alimentum, Gall. *Entretien*. Anastasius in Gregorio III. apud Murator. to. 3. p. 159. *In quo monasterio pro Sustentatione ibidem idem ipse sanctissimus vir (Gregorius) prædixit & dona atque sanium largitus est.* Monast. Anglie. to. 1. p. 18. *Tensionem 50 solidorum . . . ad Sustentationem unius cerei iugiter aditus . . . assignavit.* Vide *Sustentamen*.

SUSTENTATIO, Subsidium, auxilium, Gallice *Secours, soutien*. Capitul. Caroli Calvi ann. 876. tit. 48. §. 15. *Ut nemo fidelium nostrorum quodammodo aliquem celestem quem nostrum scivitis infidelium esse, neque ei Sustentationem quamcumque prestare perentent.*

SUSTINATIO, ut *Sustentatio*. Charta Philippi Reg. Franc. ann. 1308. tom. 4. Hist. Harcur. pag. 1197. *Ad Sustentationem duorum capellanorum, qui in eis, ut permittitur (l. præmittitur) residebant & deserviant,*

serviens, 40. libras annui redditus .... assignare va-
leat.

SUSTINENTIA, Patientia. Vita Sancti Firmi Mart. *Mibi Deus noster Sustinentia dabit virtutem.* Epist. 129. inter Epist. Fulberti: *In literis amici tui C. Comiti multam deprehendere potes erga te benignitatem, familiaritatem, amicitiam, Sustinentiam, &c. Vide Sufferentia.*

SUSTINERE, Exspectare. S. Hieronymus Epist. 17. *Mensuram caritatis non habet, & impatientsia necessitatem, & desiderium non Sustinet*, i. e. non exspectat. Passio SS. Perpetue & Felicitatis: *Perpetua, Sustineo te*, i. exspectate, &c. Acta Passionis S. Cypriani: *Cum se dalmaticis expoliasset, in linea stetit, & capis spiculatorum Sustinere.* Ita Tertullianus Apolog. c. 35. lib. de Pœnit. c. 6. Adversus Iudeos cap. 6. ad Martyres cap. 2. Tob. cap. 5. v. 9. Mattheus cap. 26. v. 5. Ferrandus Diac. in Breviario Canon. c. 7. Verus Interpres Concilii Constantinopolit. sub Flaviano Act. 5. &c.

SUSTINERI, Pertinere, spectare. Cod. Theod. tit. 1. de Decur. leg. 6. *Fundus cum mancipiis & pecoribus ceterisque rebus, quo cultui rustico Sustinentur, &c. Nisi sit pro destinatur, uti monet Gothofredus ibidem.*

SUSTINEUM, Obiectaculum quo aqua sustinetur. Statuta Mutin. c. 38. fol. 53. *Molinaris molendinorum novorum teneantur & omnino debeant tenere Sustinia, que sunt ad dicta molendina in canale navigia aperta penitus, ita ut libere aqua fluere possit per dicta sustinea, nisi pro transitu navium.*

SUSTIVUS Equus. Diploma Leonis IX. PP. in Continuat. Bullarii Rom. p. 1. col. 2. *Confirmamus tibi (Hermann Colon. Archiep.) omnia, quemadmodum in privilegiis patrum nostrorum apostolicorum virorum sunt inscripta, crucem videlicet, & pallium suo tempore sueque loco ferendum, insigne quoque Sustivi equi.* Melius apud Miræum tom. 2. p. 1132. col. t. *Felivi equi.* Vide *Equus* & *Nalium*.

SUSTRADO. Codex censuialis Ms. Irminonis Abbat. Sangerm. fol. 60. v. *Et adducens de ligna duo carra ad Sustrado, &c.* Nescio an huc spectent voces *Softrale* & *Softriv*. Vide supra in his vocibus.

SUSUM, pro *Sursum*. Glossæ vet. *Susu*, & *o*. *Rursum*, & *o*, *Suso*, *supra*, *super*. & *o* & *o*, *Susum deorsum*, *supra deorsum*, *Susum versum*, & *o* & *o*, *Susum versum*. *Susoversum*, in vet. Inscript. p. 204. Gloss. Lat. Gr. *Susu*, & *o*, *Susum*, & *o*, *Papias*: *Susum*, in superiori parte, in loco signato. *Sursum*, ad locum. Comodianus:

Integrate locum vestrum, per omnia deſi,
Susum intendentes, semper Deo summo devoti.

Et alibi:

Terris sane Dominus domum orationis,
Sacerdos Domini cum susum corda precepit.

Laſtantius lib. de Mortibus Persecut. nu. 19. Constantinus affabam Susum. Hist. Episcop. Autiod. c. 20. *Susum habet in se histoniam salii cum arbore & serpenti-bus.* Ita veteres *susum*, pro *rursum* dicebant, ut observat Scaliger ad Catullum p. 58. Vide *Jesum*. Hinc Itali Poetæ eadem notione *su* & *suso* dicunt, uti observatum ab Acriſio.

SUSURRARE, Maledicere, clanculum carpere. Hadrianus PP. in Epist. ad Episc. Hispan. contra Elipandum tom. 3. Conc. Hispan. pag. 93. *Liberationem nostrum non pertimescitis venenosa ſance Suſur-rare.*

SUSURRATOR, **SUSURRIOSUS**. Gloss. Gr. Lat. *ſuſurris*, *Suſurriſus*, *ſuſurrator*. Occurrit vox posterior in Hist. Translationis S. Landoaldi n. 18. *Suſur-*

ro, apud Sidonium l. 5. Epist. 7. Petrum Chrysologum serm. 55. & alios. Glossæ Ilidor. *Suſurrio*, *ſenſitioſus*, *bilinguis*. Pithæanz habent *ſenſitioſus*. [Legendum, *Suſurro*, *ſenſitioſus*, *bilinguis*. Papias: *Suſurro*, *detraſtor*, *bilinguis*, *rixator*, qui *murmurat*, *ſenſitioſus*.] Vide *Causulator* & *ſenſitioſus*.

SUSURRATORIE, *Suſurronum* more, murmurando & clam machinando. Charta Henrici IV. Reg. Angl. an. 1405. apud Rymer. to 8. p. 425. *Diminuere cupientes & denigrare ad aures quarundam nobilium personarum, tanquam invidia ſacibus ſuſcetiſſi*, *Suſurra-torio deduxerunt, quod preſatus magiſter, &c.*

SUSURRIUM, Joanni de Janua, *Murmuratio*, *locutio*. [*Suſurrium*, *murmurement*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Vita Vener. Idz to 2. April. p. 174. *Pius Dominus in corde dilectis ſue ſale Suſurrium inſulit, &c.*] *Jugſuſurrium*, apud S. Hieronymum in S. Malcho cap. 6. S. Bernardus in Exhort. ad Milites Templi c. 4. *Murmur vel tenuer, ſive Suſurrium nequaquam ibi deprehenditur inemendatum.* Ec. c. 78. *Solumque in personam tuam, non etiam in Abbatiam fratrum Suſurrium immurmurabat.* Utuntur etiam Cæſarius Heilberl. 5. c. 29. Guigo Carculan. de Quadriperitio exercitio cellæ c. 25. & alii.

SUTANA, Togæ seu tunicz species, ut *Subtana*, Acta S. Bertr. to 5. Jun. p. 53. *Tunicam ſive Sutana-m nam ex panno Capucinorum confeſſam, hoc eſt cordato banque talarem ferent.* Vide *Subtaneum*.

SUTELA, *Aſtutia*. Papias. Gloss. Lat. Græc. *Sutela*, & *ſilpe*, *ſtutia*, *ſtutia*, *ſtutia*, *ſtutia*. Vide *ſellum* & *Subtela*.

SUTELLARE, *Suere*. Eadem Glossæ: *Sutello*, *pæro*. Infra: *Suto*, *ſuſpæro*, *ſuſpæro*. Hinc **SUTELLOSUS**, *ſuſpæroſus*, in iſſem Glossis.

SUTILLARES, ut *Subtulares*. Vide ibi.

SUTHDURE, Porta australis, ex Saxon. *ſuth*, *Auſter*, & *duſe*, *oſtium*. Gervallus Dorobernenſis Libro de Reparatione Cantuarienſis Eccleſiæ: *Deinde ſub medio longitudinis aula ipſius due turres erant prominentes ultra Eccleſiæ alas: quarum una, qua in auſtro erat, ſub honore B. Gregorii PP. altare in medio ſui dedicatum habebat; & in latere principali boſſium Eccleſiæ, quod antiquitus ab Angliſ, & nunc aſque Suthdure dicitur. Quod boſſium in antiquorum Legum Regum ſuo nomine ſepe exprimitur. In quibus etiam o-ner querelas totius regni, qua in Hundredis vel Comitibus, nno vel pluribus, vel certe in Curia Regis non poſſent legaliter diſſimiri, ſinem inibi, ſicut in Curia Regis ſummi, ſortiri debere diſcerniri. Quæ quidem poſtrema verba ſatis docent hocce loco facta iudicia Dei, uti vocabant, cum ſcilicet lites iudicio ordinario dirimi non poterant.*

SUTIARE. Charta ann. circit. 800. ex Chartular. Matifcon. fol. 167. v. *Debent ruſici de Romanoc-dnas condamnias elaborare, una ad frumentum & ſegala, alia ad avenam arando, ſeminando, colligendo, caricando, Sutiano & uſque ad granarium perducendo.* Haud ſcio an idem ſit quod *Excute*, Gall. *Batre le blé*.

SUTILARES, ut *Subtulares*. Vide ibi.
SUTITIUS, *Sutiles*. Statuta Eccl. Valenc. inter Conc. Hiſp. to 3. p. 511. *Præcipimus quod clerici pan-nos liſtatos non poſſent, nec manicas Sutitias, &c. Vide Conſutitii.*

SUTOR VACCÆ, *Sutor* qui utitur corio vac-cæ, Gall. *Cordonnier*. Charta Lediuni Abbat. S. Vedasti Attrebat ann. 1036. ex Chartul. V. ejusd. Monast. p. 243. *Stallus Sutoris vac-cæ, in menſe 1. den Stallus ſacones vendentis, 1. den. Vide Vaccarius.*

SUTORIUS, *Sutor*. Charta ann. 1348. tom. 2. Hist.

Hist. Dalph. p. 578. col. a. Item, *statuit quod in dicto monasterio sint tres aut quatuor Conuersi, quorum unus sit pelliparius, & alius Sutorius pro pellipariis & sollaribus dictarum Monialium familia dicti monasterii faciendis.*

SUTRIBALLUM, SUTRIBALLUS, Gloss. Græc. Lat. Mf. *παλαίτριον, Sutrballum.* Infra: *παλαίτριον, veteramentarius, Sutrballus.* Edit. habet *ueterivallus.* Vetus Interpres Iuvenalis Sat. 3. *Constituto vulnere: à Sutrballis fuitas.*

¶ SUTRIUM, Locus, ubi suatur species aliqua. Gl. Id. Utitur Plautus. Gloss. Lat. Græc. *Sutrium, σούτριον, Sutrrium, snerrie, lieu ou l'en coust,* in Gl. Lat. Gall. Sangerm Mff.

¶ SUTRUM. Charta an. 1115. apud Ughellum in Episcopis Cannensis: *Concedimus iteram, ut eadem matrix Ecclesia Cannaram plenam possideat omnium rerum suarum, & suorum hominum venditum & ementium, tam in Cannis quam de foris, & in casaliis ubicunque possideat etiam omnium suorum hominum attagium Sutrui omnium terrarum, caluarum venientium ad laborandum cum sua adscripta: ita tamen si non laboraverint, de terris nostris, & de suis laboraverint eidem Cannensi matri Ecclesie, assignatura deat medietas, & medietas reliqua nobis tribui, possideat etiam Sutrui possessionum salarium sua maria pignatium vola.* Quæ quidem mendis non caret. [In voce *Attagium* monnet Cangius pro *Sutrui* forte legendum esse *snarium.* Haud scio an bene. Gloss. Lat. Gr. *Sutrui, σούτριον.*]

¶ SUTTELLARIUS, SUTULARES. V. Sabulares. **¶ SUTULUS, Porcellus.** Tabul. S. Martini Pontif. Minus decima agnorum, Sutulorum, vitulorum, edulorum, egaulorum, excepta.

¶ SUUM, Porcorum castus, in Glossis Mff. Regiis.

¶ SUUS, pro Eius, non semel apud Scriptores medii ævi. Gregor. Turon. Hist. Franc. col. 562. *Ragnacharium Regem atque suum parentem Chlodovus dolis interfecit manu propria, & fratrem suum (Ragnacharii scilicet) Ricbadium similiter manu propria jugulavit.*

¶ SUUS, pro Tuus. Litteræ Bonifacii VIII. PP. ad Edwardum I. Reg. Angl. in Chron. Th. Otterbrenne p. 95. *Et tandem ad id exerceat potentia sua vires, &c. Ubi Regem alloquitur.*

¶ SUXIA, SUXTILIS. Chronicon Abbat. S. Trudonis l. i. apud Acher. to. 7. Spieil. p. 350. *Condelastra argentea septem, Suxtas argenteas duas ad ferendum incensum. [Cephalos argenteos quatuor, & duos ex capro: Suxtilem nunc argenteum.]* Vasa ejusmodi incenso ferendo *Acerras* & *Naviculas* vulgo vocant: de hac vero voce nihil sani occurrit, nisi legendum sit *buxtas*, i. pixides. Vide in hac voce.

¶ SWAIGA. Testamentum Frederici Palatini in Metropoli Salisburgensi to. 3. p. 446. *Viam in Kelbaim, quam emi à Lisingo de Westlen, delegavi in manus Perecholdi, & duas swaigas delegavi in manus Wernardi de Sillengen, &c.*

¶ SWALLINGA, ut Swollynga. Vide *Corn-gavel.* **SWANIMOTUM, SUANIMOTUM,** Curia libertentium in foresta, quæ de delictis in foresta accidentibus ter in anno cognoscit: vox à Saxon spang, Anglis *swain, operarius, minister,* & gemote, *Conventus.* Mainvodo & Watho *swain* est libere tenens. Charta libertatum forestæ Joannis Regis Angl. an. 1215. apud Matth. Paris, & in Pupilla oculi: *Nullum suanimotum de castro teneatur in regno nostro, nisi ter in anno... & ad ista duo suanimota conveniunt Forestarii, Viridarii & Agistatores, &c. Swanmoode, in Monastico Anglic. to. 1. pag. 976. Et sint quieti de... sehwewyne, & mikenning, Swanmoode, & de ibefawro du-*

oendo, &c. Vide Guil. Prynnæum in Libertatib. Angl. to. 3. p. 1142.

¶ SWANEMOTUM, Eadem notione. Inquestia an. 1364. apud Kennet. Antiquit. Ambros. p. 499. *Item dicitur quod forestarii in iure dom. Regis dictæ forestæ habere debent una vice per annum ad Swanemota sua cum ientia fuerint, ac etiam cum fecerint feruntiam per forestam, repastafina in aliquibus maneriis. Liber niger Scaccarii p. 374. Quiescit famus de fella Swanemoti, & de omnibus aliis festis illius bosci.*

¶ SWARMUM APUM, in Modo tenendi hundredum p. 128. Examen apum, ex Anglico *Swarm.*

¶ SWARTZ-WILD, Bestia nigra, ex German. *Schwartz, niger, Wild, fera:* Gallis *Bestes noires.* Lex Bajwar. tit. 19. §. 7. *De bis canibus nros vel bubulos, id est majores feras, quod Swari-wild dicimus, persequantur.* [Baluzio *Swartz-wild.*]

¶ SWATHE, Quantum unus sector per diem secare potest de prato, idem quod *Falcata prati:* ab Anglo-Saxon. *spad, scissio, fatura.* Kennetius in Antiquit. Ambros. ad an. 1325. pag. 399. *Dua Swaibes dicti prati jacens assequitur, &c. Rursum pag. 400. Dimidia roda & dimidia Swathe apud Shortedolemede... & dua Swaibes apud Maibams. Charta apud Maddox in Formul. Anglic. pag. 202. Dedimus illustrissimo principi Edwardo Regi & Con. Simoni de Sidbarg Archiep. Cantuariensi septem mesuagia, uam scbopam, 40. acras terre & novem Swaibes prati. Vide *Seftura prati* in *Secare.**

¶ SWEIZCHOLI. Lex Bajwar. tit. 13. c. 11. §. 1. *Et si unum eorum (equum) contra legem minuerit, quod Sweizcholi dicunt, &c. [Baluzius dicit, Sweizcholi.]*

¶ SWERP, jactura maris, vulgo Wree, & Warre. Charta Willemi Comitis Flandriæ pro confirmatione Consuetudinum urbis S. Audomari an. 1127. *Sicam Boliensis Comite Siephano concordiam habuero, in illa reconciliatione acie & ibeloneo & Swerp apud Vaisani, & per totam terram ejus liberos faciam.* Ibidem: *Liberos omnes & ibeloneo facio ad portam Dixmada & Grauninges & per totam terram Flandriæ ejus liberos à Swerp facio.* Tabular. Ramensie ch. 174. *Concedo... mndbrich, blodwit, ...stipbrich, Seupwurpe, faksokne, &c. [Vide Seanwurpe.]*

¶ SWINHEY, Clausura circa blada, seu baia, quæ ab his areet porcos: ex spin porcus, & hey, fepes. Vetus Charta Anglicæ, apud Sommerum in Tractatu de Gavelkind p. 190. *Item pro clausura circa blada, quæ dicitur Swinhey, 2. sol. 10. den. & quadr.*

¶ SWIRO, Swro. Lex Bajwar. tit. 15. c. 11. §. 2. *Si firmare promiseris emptori, id est, Swro. Ubi Lindembrog. Sweren, Juramento confirmare, sic & Angli *swar.* Alii codd. habent *Swiron.**

¶ SWOLLYNGA, SWULINGA, vox Cantiani familiaris, quibus idem quod Anglis *byda,* seu ut est in Domesday, *Carucata,* nuncupatur: vulgo inquit Sommerus, à *Ploagland:* à Saxonico *fulh, aratum.* [Charta vetus Eccl. Cantuar. apud Th. Blount in Nomolex. Anglic. *Terram rium aratorum, quam Cantiani Anglice dicunt sbræ Swollings.*] Liber de situ Ecclesiæ Belli in Anglia: *Dedit idem inclitus rex Willelmus eidem Ecclesie de Bello, in Cantia regale manerium quod vocatur Wy, cum omnibus appendiciis suis septem Swullingarum, id est bidarum, id est sua dominia coroa, cum omnibus libertatibus & regalibus consuetudinibus.* W. Thorn. an. 1364. *Et debet quelibet Swollynga habere decentas acras, quæ debent per annum 8. gallinas, nann mihonem, & 200 ova de redditu, & sic secundum quantumvis cujuslibet S. (i. Swollinge) & debet quelibet Swollinga arare 6. acras de Telwork, &c. Vide Corn-gavel.*

SULINGA. Codex M^s. Archiepisc. Cantuar. *Sulinga* manerium Archiepiscopus Cantuar. in *Cantua* : *Q* scito, quod d^{ns} Salinga faciem unam secundum *Militis*. **SULLYNGATA** *Terre*. Wilk. Thorn. p. 1931. Et nunc defendebatur illam manerium pro una Sullyngata serva versus regem apud *Middelfton*.

SOLLINGHAM. Terra *Sollingam*, five per *Sollingam*, i. quantitate annis aratri cultura deputata, & fructuariis elocata. Idem Thorn. p. 2140. *Acquisierunt*... 309. *acras*, 3. *redas* *fronidius* de terra vocata *Sollingland*.

SOLLINGMAN. Idem Thorn. *Que* *servitia* & *con-* *suetudines* ipsi *seniores* *amatum* *fuerunt*, & *solummodo*, *præter* *corporale* *servitium*, quod vocatur *Sollingman*, quod *facere* *omnino* *recusant* *ad* *magnum* *gravamen* & *præjudicium* *Abbas*.

SOLLINGMANUS. Tenens ad redditus infra limites *Sollinge* colligendos electus. Vetus Sched. apud Somerton: *Singuli* *tenentes* *omnium* & *singularum* *prediarum* *Synglingarum*, & 38. *acrarum* *terre* *de* *Synglingland* *ad* *Curiam* *dicti* *Abbas* & *Conventus* *de* *Menestre* *proxime* *post* *festum* *Sancti* *Michaelis* *Archangelii* *annuatim* *rentam* *per* *semanam*, *eligent* & *eligere* *debent* *de* *qualibet* *Synglinga* *annum* *de* *seipso*, *qui* *nominetur* *Synglingmannus*... *qui* *quidem* *Synglingmannus* *coram* *eodem* *Senescallo* *corporale* *prestabit* *sacramentum* *ad* *levandum* & *colligendum* *ratam* *portionis* *medietarium*, *quam* *granorum*, *porcorum*, *aurarum*, & *gallinarum* *in* *forma* *predicti* *levandarum*, ... *denarios* *ibidem* *per* *ipsum* *Synglingmannum* *sic* *collectos* *præfato* *bedello* (Abbas) *singulis* *annis* *persolvendum*, &c. Idem Thorn. Et *ad* *quolibet* *Synglingam* *dominus* *eligit* *in* *Curia* *sua* *per* *tenentes* *sui*, 2. *homines*, & *inde* *onerabit* *unum*, *qui* *colliget* *redditum* *in* *dicta* *Synglinga*, &c.

SYATICA, *Ischias*, *Gallis* *Sciaticque*. Aët. 5. Richardi Episc. to. 2. Jun. p. 51. *Qui* *quidem* *per* *multum* *tempus*, *malum* *quod* *Syatica* *dicitur* *esse*, *patiebatur*. Vide *Scia*.

SYCAMINA, *Sycomor*. Vita S. Conradi fec. 2. Bened. p. 865. *Qui* *armenarium* *capitur* *armenique* *Amos* *Sycamina* *vellicament* *elegit* *in* *Prophetia*, &c. *Sycomoros* *habet* *Amos* 7. 14. Aët. S. Onuphrii to. 2. Jun. p. 526. *Erant* *autem* *fructus* *illarum* *arborum* *multa* *palmæ*, *citri*, *panice*, *Sycamina*, *zizipha* & *uites*. *Fir* *cus* *interpretantur* *vir* *docti*.

SYCARIA, ut *Sicaria* 2. Vide ibi.

SYEMELINGA, *Menfura* *annonaria*. *Cont.* *Met.* *Eccl.* *Coloo.* *De* *prediis* *etiam* *tritici* *dantur* ... 20. *Syemelinga* *singulis* *debus* *deco* *quod* *dicitur* *griex* *Vide* *Syolloga*.

SYLLABE, *Litteræ*, *Epistola*. Glossæ Lat. Græc. *Adfalfat*, *επυλασθ*, *γπαυλασθ*, *Syodux* *Rom.* *an.* 745. *An* *bus* *dies* *Syllabas* *revertendi* *sumi* *atque* *santissimi* *fratris* *nostri* *Bonifacii* *Archiepiscopi* *nobis* *retulisti*. *Zacharias* *PP.* *Epist.* *9.* *ad* *Bonifacium*. *Dum* *verum* & *series* *Syllabarum* *in* *uenerandis* *pan* *deretur* *per* *singula*, &c. Codex Carolinus Epist. 72. *Sagacissimas* *Syllabas* *sustinentes*, &c. *O* *ccorrit* *ibi* *non* *semel*, *apud* *scrip* *tores* *xvi* *centioris*. *Berling* *επυλασθ*, *apud* *Cyri* *llum* *in* *Epist.* *ad* *Acacium* *Melitoce* *Episcopum*, & *alios*.

SYLLABARIUS. Vide *Abecedarius*.

SYLLABICARE, ut *mox* *Syllabizare*, *Vita* *S.* *Catharinæ* *Senenlis* *to.* 3. *April* *p.* 881. *Si* *iudicetur* *Syllabicare*, *in* *nullo* *seirbat* *aliquid* *diceret*: *imo* *via* *litterarum* *cognoscebat*.

SYLLABIZARE, *Elementa* *sigillatim* *appellare*, *quomodo* *faciunt*, *qui* *primas* *litteras* *edificunt*, *no* *stris* *Epeller*. *Joannes* *Sarisber.* *lib.* 5. *Polycr.* *cap.* 16.

Legitipsæ & *Consuetudines*, *quibus* *utitur*, *insidia* *sunt* & *laquei* *calumniantium*. *Verborum* *sententia* *proponuntur*, *accusationes* *syllabaram*, *vel* *simplici*, *qui* *Syllabizare* *non* *novit*.

SYLLATERIUM, *perperam* *pro* *Syllaterium*. Vide *in* *hac* *voce*.

SYLLOGIZARE, *Concludere*, *decernere*, *Ar* *rester*. *Erius* *Uplandensis* l. 6. *Hist.* *Suecica* *pag.* 205. *Caperunt* *de* *se* *us* *assumptione* *tractare*, & *de* *sancti* *con* *cludendo* *inserre*, *quod* *Sylogizaverunt* *in* *oculto*. *Vita* *M^s* *Caroli* *M^s* *iussu* *Friderici* *Imp.* *scripta*, *in* *pro* *logo*: *Quia* *vero* *intentione* *præcordiis* *in* *laudem* *præ* *fari* *Cæsaris* *tota* *nostra* *suspicias* *intendit*, *ut* *manifestis* *rationibus* *ipsius* *gloriæ* *Sylogizetur* *canonizatio* *san* *ctis* & *magis* *viris* *prædecessoribus* *nostris* *diu* *multum* *que* *effectata*, &c. [Elmham. *in* *Vita* *Henrici* *V.* *Regi* *Angl.* *c.* 84. p. 237. *Omnium* *virtutum* *verum* *hospitem* *reperimus* & *demonstrationibus* *curiosissimi* *Sylogizati*.]

SYLLOGISARE, *Eadem* *notione*. *Emmanricus* *in* *Vita* *S.* *Alberti* *Abb.* *Gambroensis* *n.* 1. *Quorum* *pium* *initium* *elegantissime* *finis* *Sylogismis* *avris*. *Id* *est* *conclu* *sio*, *absolvit*. *ut* *sylogismos* *argumentum* *concludit*.
SYLLOGIZATIO, *Argumentatio*, *ratio* *con* *clutio*. *Origo* *Monast.* *Montis* *S.* *Mariz* *apud* *Leibniz*. *com.* 2. *Script.* *Brumvic.* *p.* 427. *Nescitis* *est* *quis* *simpliciter* *de* *notionis* *ducit* *ad* *caelum* & *damaosa* *Sylogizatio* *in* *abyssum*.

SYLPHORI, ut *Silphi*. Vide *in* *hac* *voce*.

SYLVA. *Santus* 3. *part.* 11. c. 13. *Transiunt* *mon* *tes* *Ripheos*, *quos* *Uagari* *Sylvas* *vocant*.

SYLVA, *Lignum*, *materia*, *in* *Gloss.* *Gasp.* *Bar* *thii* *ex* *Hist.* *Pätzl.* *Fulcherii* *Carnot.* *apud* *bude* *wig.* *to.* 8. *Reliq.* *Mss.* *p.* 357.

SILVA COMMUNIS, *forte* *quæ* *Germania* *est*, *seu* *ubi* *Communio*, *vel* *loci* *incolæ* *vis* *fructui* *habent*. *Polyptychus* *S.* *Remigii* *Remensis*: *Silvæ* *com* *mune* *m*, *ubi* *possum* *saginari* *porci* 20. *Tabular.* *Edventis* *Ecclesiæ*; *Silva* 3. *ad* *impinguandos* *porcos* 1000. *ex* *cep* *io* *communi* *Silva*.

SILVA MINUTA, *Cædua*, *Bois* *taillis*. *Polyptychus* *S.* *Remigii* *Remensis*: *Sunt* *ibi* *arabiles* *compi* 22. *continentes* *mapp.* 104. *vinca* 19. *Silva* *minuta* *mapp.* 11. *pastura* *cum* *pinoris* *mapp.* 30. [*Silva* *nude*, *eadem* *notio* *ne*, *in* *Charta* *an.* 1287. *apud* *Acher.* *com.* 8. *Spicil.* *p.* 257. *Nemora* *vendere* *non* *poterit*, *nisi* *esset* *Silva*.]

SILVA NUTRITA, [*ut* *Pastilis* *mox*]. Idem *Poly* *ptychus* *Sancti* *Remigii* *Remensis*: *Silvæ* *noviter* *n* *ut* *ritam*, *ubi* *supra* 5. *annos* *valebunt* *saginari* *porci* 50. *Mox*: *Wandefridus* *timor* *mansum* *servilem* *t.* & *pro* *o* *mn* *i* *aratura* & *servitio* *providet* *Silvæ*, & *nurtis*.
SILVA PALARIS, *Ex* *qua* *poli* (l. poli) & *pedi* *mentis* (l. pedamenta) *sumuntur*. *Vocabul.* *utriusque* *juris*.

SILVA PASTILIS, i. *Pastui* *animalium* *idoneæ*, *in* *Domelcei*, *in* *Monastico* *Anglic.* *com.* 3. *part.* 2. *pag.* 10. *Silva* *pastilis* *duarum* *leucarum* *longitudine*, & *u* *n* *ius* *latitudine*. *Occurrit* *ibidem* *rursum*.

SILVA PASCUA, *Eadem* *notione*, *in* *Vocabul.* *utriusque* *juris*.

SILVA PASTIONALIS, *Eodem* *intellectu*. *Co* *dex* *Censualis* *MS.* *Irminois* *Abbat.* *Sangerm.* *fol.* 45. *col.* 1. *Habet* *ibi* *de* *Silva* *pastionali* *inter* *totas* *de* *canias* *bunaria* *70*. *in* *quibus* *possum* *porci* *saginari* 100. *Hinc*

SILVA SAGINACIA, *Saginandis* *porcis* *idonea*. Vide *Saginacia*.

SILVALIS, *Ad* *silvam* *pertinens*. *Leg.* *Lotharii* *apud* *Murator.* *to.* 1. *part.* 2. *pag.* 139. *col.* 2. *Ut* *in* *testi* *monium* *non* *recipiantur* *de* *his* *capitis*, *id* *est* *de* *liber* *tate*, & *de* *hereditate*, *vel* *de* *proprietate* *in* *municipiis* & *ter*

ſol terris, ſive de homicidia, & de incendio, excepto Sylvali, &c.

SYLVAGIUM, Jus utendi ſilva, vel præſtatio pro jure utendi ſilva, ut *foreſlagium*, de quo ſupra. Charta Bartholomæi Epifcopi Lauſanenſis an. 1130. *Sed & Sylvaginm, & paſſaginm, & alias conſueſtudinm, quas domini ſuis debent perſolvere*. Tabularium Abbatiz Sancti Joannis Ambiani. ann. 1161. *Licebat etiam fratribus de nemore ligo a cadere, & redas ſuas onerare, & per ſubſcriptum Sylvaginm ligna extra territorium ducere, dare, vendere, prout ipſiſ placuerit. Pro Sylvagio autem unius equi unum deviarium perſolvent*.

SYLVATICUM, Eadem notione. Jo. de Janua: *Luceat, pecunia vel pretium ex luco collecto, quod vulgo dicitur Sylvaticum, & Foreſlage*. Charta Fridrici II. Imp. an. 1214. pro Eccleſia Vienneniſi: *Nou ſolentium, ſive pedagium in aquis vel terris, vel reddititionem de paſturis, non Sylvaticum, non ſammaticum, non pulveraticum exigere audeat*.

SYLVATICUM, Eodem ſignificatu. Charta Karolomani Reg. Fr. ann. 880. pro Monach. Sancti Cæcilii ſi diſceſſi Urgelli. ut Append. ad Marcum Hiſpan. col. 82. *Nullus iudex publicus audeat a famulis; tam liberis quam coloniſ ipſius loci hoſpitaticum, monaticum, rotaticum, Sylvaticum, aut inferenda aliqua exigere*.

SYLVARIUS, Qui ſilvam cuſtodit, providet. Polypychus S. Remigii Remenſis: *Prodo Sylvarius & meſſarius ſeuſ propter hoc de terra dominica contra dimid. maſum*. Vide ſupra *Silva nutrita*.

SYLVATICUS, Agreſtis, incultus, aſpero ingenio, *Sauvage*, Italis *Salvatico*. Ordericus Vital. l. 4. p. 506. *Edricus quoque cognomento Guilda, id eſt Sylvaticus*. Inſta p. 511. *Plures in tabernaculis morabantur, in domibus ne molleſcerent, requieſcere dedignabantur: unde quidam eorum à Normanniſ Sylvatici cognominabantur*. Vide Comes ſilveſter, col. 813.

SYLVATICA INDUMENTA, Pellibus ſerarum ſilveſtrum munita, apud Mabillon. to. 5. Annal. Benedic. p. 584. *Conſtituit. Mil. Cluniac. Nec quiſquam in quovis loco ſuicet & cooperatoris de bruneto aut pellibus Sylvaticis... uti præſumit*.

SYLVATICUM OPUS, Eadem notione, ut videtur. Conſuet. antiquæ Canonice Regular. apud Marten part. 1. novæ Collect. p. 323. *Sed ut quiſquam fratrum Sylvaticum opus in juſtibus emat*.

SALVATICUS, pro Sylvaticus, quomodo Galli *Sauvage* dicunt. *Avos ſalvaticæ*, in Legge Bajvar. tit. 20. §. 6. *noſtris Oriſcanz ſauvages*, quibus opponuntur domeſtici, *non ipſaſſe*. [Joſ. Demuſſis in Chr. Placent. apud Muratori. to 16. col. 580. *Similiter juvenes homines portus cabanos, barilloſos, & pellardas longos & largos, longas & largas per totum uſque in terram, & cum pulchris ſoraturis petiarum domeſticarum & Salvaticarum, &c.*] In Charta Ed. III. Regis Angl. to. 2. Monachiſ. pag. 768. *Sauvagine*, dicuntur ſeræ ſilveſtres: *De tota ſauvagine, & omnibus beſtiis ſilveſtribus cuſqueſcunq; generis ſerens... que inventa ſerens in clauſo de Kint, ad berſandum, venandum, capiendum, &c.* Itali *Sauvagine* dicunt. Philippus Monkes in Henrico I.

Ciersi imit, & biſſes, & dains, Pui comuſ, lieveris, & ſerains. Et monere de Sauvagine.

Charta ann. 1279. *Et contraria eſt Salvatica, deſerta & inhabitata*. Alia apud Ughellum tom 7. pag. 397. *Cultum vel incultum, domeſticum & Salvaticum, &c.*

SALVAGIUS, Eadem notione. *Beſtia Salvagie*, apud Gervadium Doroborenenſem an. 1168.

SALVAGNIA, Fera ſilveſtris. Charta ann 1335.

tom. 2. Hiſtor. Datphin. pagin. 304. *Quod nemo cuſqueſcunq; ſtatui, ſive ſit nobilis ſive inuobilis, ſit auſus vel præſumat venari cum retibus, vel canibus, ſeu alio modo, aliquas Salvaguias palam, publice vel occulte*.

SILVAYSINA, Pari ſignificatu. Charta ann. 1399. ex Tabular. Maſſi. *Tibi licentiam damus & concedimus per præſentes libertatem venandi & occidendi porcos ſingulos, cervas & capreolos & alias Silvayſinas ſeu aumalia ſera capiendo per totum territorium Maſſilienſe*.

SILVICO, A, pro *Silvicola*, Silvula, in Charta Alamannica Goldaſti 28. *Et in Syruaba euntilem nam ſimul cum ad jaceute prato, & quicquid babuiſſens in Silvicola, que dicitur Tegeramos iuter Syruaba & Gloton*.

SYMAISIA, Meoſura viciaria, vulgo *Simaife*, ſex menſuras coortineos, ſeu oſto lextarios Pariſienſes. Tabular. Eccleſ. Anticeniſ: *Heres teneatur offerre perpetuo unum paum & unam ſymaiſiam vini cum caudela accuſa*.

SYMBOLA, Ciborium, ſeu pyxis in qua Corpus Chriſti aſſervatur. Ordinari. vetus Ambiani. *In majoribus duplicibus... ad uſuſque Veſperas, Matutinos, & Miſſam accenduntur quatuor cerei ſuper majus altare & duo ſuperius prope ſymbolum*.

SYMBOLÆ, Convivia publica, ex ſingularum Symbolis, *αἰμαται*. Vox Græcis & Latinis Scriptoris uſitatiffima, quod pluribus notavit Heoricus Stephanus de Abufu linguæ Græcæ c. 1. Concilium Aufcenſe ann. 1068. *Archidiacono autem interdicitur convivium more Symbolarum in ejus Eccleſiis peragi, aut in bonore ejus aliquid uſurpari contra conſuetudinem veterem*. [Vide Symbolum.]

SYMBOLIUM, Concilium Aufcenſe intellexerit de expenſis quæ in Archidiaconorum vel Epifcoporum ſuſceptionibus à preſbyteris eccleſiarum ruralium fiunt, quæ *Parata* alibi dicuntur, ut non obſcure innuit Epifſola Urbani II. PP. ann. 1099. apud Baluz. tom. 2. Miſcell. pag. 180. *Univerſas præterea paratas ſive Symbolas, quas ſynodoſ vocant, ſam eccleſiarum jam diſſarum quam ex ceteris eccleſiis... in ſumpſus veſtium cooſeſerunt*.

SYMBOLISATIONES, in Ordine Prædicatorum appellantur Convivia, ſive comenſationes quæ inter fratres fiunt data ab unoquoque ſua Symbola. Capitul. an. 1314. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1946. *Lubemus ut de cetero ſymboliſationes & feſte ſingularia ſuaſ ſive licentioſi ſpeciali*.

SYMBOLIZARE, Symbolum conferre. Galvaneus Flamma in Chronico: *Ipfſi Epifcopi ſuam redimentes vexationem, Symbolizantes alia beneficia emunt, &c.*

SYMBOLUM Chriſtiani appellant ſummam fidei Catholice, quali, ut quidam cenſent, Collationem, quod, ut atunt, Apoſtoli ſimul coovenientes, quod quiſque ſentiret ac crederet, to illud contulerint. S. Auguſt. ſerm. 15. de Tempore: *Quod Græce Symbolum dicitur, Latine collatio nominatur*. Collatio ideo, quia in unum collata Catholice legis fides... Petrus dixit Creatorem cæli & terre, Jacobus dixit, &c. Leo I. PP. in Epifſ. ad Pulcheriam Aug. Ipſa Catholice Symboli brevis & perſecta Confeſſio, que duodecim Apoſolorum totidem eſt ſignata ſententiis. Ratherius Veron. in Itinerario: *Ipfem fidem, id eſt, credulitatem Dei, triſarie preparare memoriter feſtineis, hoc eſt ſecundum Symbolum, id eſt Collationem Apoſolorum, ſicut in Pfalteriis correſtis invenitur*. Excerpta Chronologica edita à Scaligero poſt Eufebium: Eodem anno congregato ſynodoſ in Nicæa 318. Epifcoporum ſub Ale-

xandro

Andro Archiepiscopo Alexandria, in qua Symbolum S. Trinitatis est manifestatum, & Liber Faceti:

*Articuli fidei sunt his sex corde tenendi,
Quos Christi fecit docuerunt pneumate pleni.*

Credo Deum, Petrus inquit, cuncta creantem;

Andreas dixit, Ego Credo Iesum fere Christum.

Conceptum natum Jacobus, passumque Johannes,

Inferno Philippus fregit, Thomasque revexit;

Scandit Bartholomaeus, venit conferre Matheus.

Pneuma minor Jacobus, Symon peccata remittit,

Resistit Judas carnem, vitamque Maibus.

Vide Rufinum Aquileiensem in Symbolo, Isidorum lib. 2. de Ecclesiast. Offic. c. 24. Leidradum Lugdun. Archiepisc. de Sacramento Baptismi cap. 4. Beletum cap. 40. Durandum lib. 4. c. 25. n. 7. & seqq. Honorius August. lib. 1. c. 88. *Credo in Deum Constantinopolitana Synodus composuit; sed Damasus Papa ad Missam cantari instituit.* Adde Beronem lib. de Missa cap. 2. Durandum de Ritib. Ecclesiae lib. 2. cap. 24. præcerea Jo. Gerardum Vossium, & Usserium Armachanum in Syntagmatib. de Symbolo.

SYMBOLUM VIOLARE, Peccare. S. Laurentius Variensis Episc. Homil. 1. *Violare Symbolum meum, corrumptum passum in ipso vestibulo Fœtis conscriptum.*

SYMBOLUM ACCIPERE & reddere dicebantur baptizandi, qui, antequam tingerentur, Symbolum memoriter proferebant, apud S. Augustinum Episc. 67. Homil. 42. c. 1. Serm. 135. de Temp. c. 1. Ferrandus Diaconus Carthagin. in Epistola ad S. Fulgentium Episcopum Ruspensem: *Hic ergo dominorum fidelium diligentia Sacramentis Ecclesiasticis imbuendus ad Ecclesiam traditur: fide de more Catechumens: post aliquantum nihilominus temporis propinquante sollemnitate Paschali inter Compentes affertur, scribitur, eruditur. Univerſa quoque Religioſis Catholice, veneranda mysteria cognoscens atque percipiens, celebris sollemniter sermone, per exorcismum contra diabolum vindicatur, cuiſe rennunciante, sicut bis conſecrando pœſebat, audiuntur Symbolum proficitur. Ipsa insuper sancti Symboli verba memoriter in conspectu fidelis populi clara voce pronunciant, piam reglam Domini orationis accipit, simulque jam & quid crederet, & quid orneti intelligens, futuro Baptismati parabatur, &c.* S. Basilii in 2. synodo, in Concilio Laodic. cap. 46. & Synodo Trullana cap. 78. ubi dicitur, baptizandos oportere fidei Symbolum discere, & quinta Feria ultimar septimanæ, vel Episcopo, vel Presbytero reddere. Glossi. Græc. Lat. *ἀναγινώσκοντες, audiantur, reddo, memoro.* Ordo Romanus ait, reddi in Sabbato Paschatis, aut Pentecostes, ut & Amalarus l. 1. de Eccl. Offic. c. 8. Habetur Homilia S. Maximi Taurinensis Episcopi in Traditione Symboli, ubi *Mysterium Symboli tradere:* & alia S. Fulgentii, quæ est 78. ad Compentes post traditum Symbolum. Vide Canones S. Patricii c. 7. Illud autem addicendum datur Competentibus in die Palmarum, ut habet Isidorus l. 1. de Eccl. Offic. c. 27. lib. 2. cap. 21. 22. Alcuinus lib. de Divin. Offic. Rabanus lib. de Instit. Cleric. cap. 26. Atro Episcopo Capitulari c. 16. &c. [Conc. Agathense can. 13. *Symbolum ante octavo dies Pasche Competentibus predicatur.*]

¶ Peculiaris est missæ Mozarabice ritus a Concilio Toletano III. an. 589. c. 2. præscriptus ut symbolum post Canonem a sacerdote hostiam consecratam super calicem tenente ante Orationem Dominicam recitetur. Vide Mabillæ Liturg. Gallic. l. 1. cap. 1. & 4.

¶ Symbolum, quod sub nomine S. Athanasii circumfertur, ad Primam recitari cepit an. 922. in Ecclesia S. Martini Turon. ut discimus ex statuto Capituli ejusd. Ecclesie apud Marten. to. 1. Anecd. col. 62. *Anno Domini DCCCXXII. Calendis videlicet Junii borta n O Tomo VI.*

suasione atque servitio cujusdam fidelis fratris gregis inclyti confessoris Christi B. Martini, Adam sacerdotis, & granicarii, necnon & pfendorensis ville præpositi, statuerunt ejusdem gregis generaliter fratres, & discipulos confirmaverunt ex illo tempore, gaudenscensentim stitisset, cantarent fratres generaliter ad horam primam tam festis diebus quam & quotidianis catholicam fidem quam S. Athanasius Spiritus sancto dicantem composuit, id est, Quicumque vult salvus esse.

SYMBOLUM LUMINIS, seu potius *Symbola*, Census pro luminaribus Ecclesie. Leges Kanuti Regis Angli. c. 14. *Et fiat in anno Symbolum luminis, primum in vigilia Pasche bobolis cera de omni bida, in Festo omnium SS. tantundem, tertio tantundem in Festo sanctæ Mariæ Candelarum.*

SYMBOLUM ANIMÆ. Concilium Enhamenſe ano. 1009. cap. 12. *Luminarium census ter quatuor annis penditur. Sed acquisitum est, ut anima Symbolum, (quam pecuniam sepulchralem vocant) semper dependatur, cum sepulchrum sit effusum.* Ubi Decreta synodalia ejusdem Concilii c. 13. habent: *Munera nec non defunctorum animabus congruentia puto impendantur aperto.*

¶ SYMBOLUM, Coconvivium, comestatio. Hist. Liucprandi apud Murator. to. 2. p. 431. *In his namque (Ecclesiis) Symbola faciebant, gestus inopes, &c.*

¶ SYMBOLUM, Campana. Vide *Symbolum*.

¶ SYMBOLUM, in scholis dicitur Tessera qua Gallice loquentibus dabatur Magistro exhibenda ut punirentur. Vide Hist. Paris. Lobinello to. 5. p. 128.

¶ SYMBOLUS, a Gr. *σύμβολον*, Consiliarius, Præfectus urbis. Vita S. Stephani Sabaitæ tom. 3. Jul. pag. 545. *Ob negotia quadam necessaria cum politico, tam Ecclesiastica, ad Symbolum Damasci atque ad judicem frequenter itans, domi nostra hospitium sibi delegerat.*

SYMMACHUS. Liberatus Diaconus c. 23. *Per peritiores literarum velocissimos, quos Ægyptii Symmachos vocant.*

¶ SYMMELLUS, pro *Simendellus*. Vide ibi.

¶ SYMMISTA, a Gr. *σύμμις*, Sacrorum eorumdem particeps & collega. Utuor S. Hieronymus, Sidorius, Apuleius, & alii. Nudè pro Pontifex occurrit in Vita S. Romani Archiep. Rotom. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1659.

Uti si revera Domini Symmista sacerdos.

A *Symmista* priori notione sine dubio, voce corrupta, ut rectè observat P. de Colonia ioh. Hist. Literaria Lugduno. a. pag. 68. lex Presbyteri qui in festis solemnioribus Archiepiscopo Lugdunensi sacra peragenti assistunt, *Symmes* vulgo appellantur.

SYMNISTA, pro *Symmista*, socius, confors. Utiur semel acriterum HRabanus Maurus Poem. 41. 54. Vide *Symmista*.

¶ SYMPECTÆ. Vide *Sempectæ*.

SYMPHONIA, Instrumentum Musicum, de quo sic Isidorus lib. 2. Orig. cap. 21. *Symphonia vulgo appellatur signum carumque utraque parte, pelle extensa, quam virgulus bino & inde Musici ferunt. Fitque ex ea concordia gravis & acuti sonarissimus catus.* Ugutius: *Tympanum quoddam instrumentum musicum, vel pelli, vel corium, vel ligno ex una parte contentum vel contextum, & dicitur sic quod tintinnat, vel dicitur sic a tintinn, quod est medium, quia est medium. Est enim media pars Symphonia in similitudinem cribri, & virgula percutitur ut Symphonia.* Glossæ antiquæ M. S. Tibia, Symphonia. Glossæ Isonis Magistri: *Sistrum, tuba, genus Symphonia.* Alibi: *Symphonia, tuba*, ad istud Prudentii lib. 2. in Symon.

Fluſibus Adriaci signum Symphonia belli

Ægypto dederat, clangebat bucina contra.

P p

Mamo-

Mamotreectus ad 1. Paralipom. cap. 12. Liri, id est Sym-
ponis. Daniel c. 3. In hora, qua audieris fontem tuum et
fistula, et cybare, et sambue, et plalteri, et Sympho-
nia, &c. S. Augustinus in Plal. 41. Festa cum bis bombis
celebrant luxuria, consuetudinem habent celsitine-
re cogitare nisi domos suas ad ponere Sympheniam, vel
quoniamque musica ad luxuriam feruientia & illiscentia.
Fortunatus lib. 4. de Vita S. Martini.

Donec plena sine cecinit Symphonia flatu.

Gafridus de Vino salvo in Poetria MS. seu de Coloribus Rhetoricis:

*Cymbala praeata, cencori Symphonia, dulcis
Fistula, seminisere cisbata, vitinlaque jocosa.*

Nicolaus de Braya in Ludovico VIII.

.... Non sistrum desinit illie,

Dymnana, *psalterium*, *cithara*, *Symphonia* dicitur. Occurrit praeterea apud S. Hieronymum in Epist. ad Damasum, Verus Poeta Gallicus MS. in Poemate, cui titulus, *le Lusidnre* :

Psalteros, barpes & vieles,

Giges, & Chifonies beles.

Chron. MS. Bertrandi du Guefclin,
Et i' avoit euseigne d'enz après lui un Sergent
Qui une Cibiffone va à son col portant,
Et li dens Meuftrers se voyent appareillians,
Tont dens deuant le Roy se vont Cibipponians.
Et Mabieu de Gornay se va appareceuvant,
Et liet Cibiffoniex aloy prifer tant,
Et en son œnre alloit mouls diversment gabaut
Et li Roiz lui a dit: nprei le gen liustant;
Et que vous fablez, diit-il, font-il bien souffisans ?
Dist Mabieu de Gournay, ne vous iray elians,
Ens ou pays de France, & ou pays Normant,
Ne vous tels instrumens soit aveugles portant,
Ainsz vont li aveugles & li peurez truant,
De si fais instrumens li beurgois ebaissant,
En l'appella de la un instrument truant,
Car il vont d'bnis en bniz lez instrument portant,
Et demandent leur pain, rien ne vont rensjans, &c.

Ioannes Molinerus in Throno honoris:

Tubes, sabours, tympanes & trompettes;

Luci & orguettes, barpes, psalterians,

Bedons, clarens, cloquettes, & sonnettes,

Cors & musetes, Symphonies doucettes,

Chansonettes de manicordiens, &c.

¶ SYMPHONARIUS, Symphoniacus, in Charta ann 1602. apud Calmetum tom. 3. Histor. Lothar. inier Probat. col. 465.

¶ SYMPHONIZARE, Symphoniam edere; canere,
in Actis S. Ansucrii to. 4. Jul. pag. 102.

¶ SYMPLEGI. CAP., vox Græca, Complexio. Tertull.
adv. Marc. lib. i. cap. 2. *Duos Venticus duos adferi, tanquam duas Symplegidas non fragili sui.* Ubi refpicit ad
duos scopulos Bosphori *Symplegidas* dictos, quod inter
se aliquando concurrere et radunt fabulæ. VITA S. Jacobi
Eilem. l. æc. 4. Benedict. part. 2. pag. 153. *Et inter hæc
verborum Symplegidas* (id est, ambages) *refpicitur, ubi
reconditus erat sensus:* Et ecce mensura integra
conficiuntur.

SYMPONUS, ex Græc. συμπονός, συνεπίζητις, apud
Anastasium in Epist. ad Constantium Imp.

SMYPALMA, *Consonantia psalmi*, vel *vois ceplatio in cantando*. Joan. de Janua. [Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Simpfalma*, *consonance de psaumes*, ou *couple de voix*.] Vide *Diapsalma*.

¶ SYMPTOMA, Græc. συμπτωσις, Casus quilibet: sæpius de iis quæ in morbis accidunt, Gall. Symptôme. Vita S. Guillelmi Archiep. Bituric. tom. 1. Jan. pag. 639. *Hæsitabant medici quid de morbo dicerent, quia cansam eius penitus ignorantes, videbant Symptomata*

sibi ad invicem adversari. Godefridus Viterb in Panth.
apud Murator. t. 7. col. 424.

Mile: ut expenis qua sis modo causa furoris,

Mitigat Orbis Symptomata vi rationis.

Ibidem col. 473.

Merlus ait: Ventura magis, si nascere glifceæ,

Ann regni mesuenda tui Symptomata discas.

† SYÑANTICUS MORBUS, Angina, Ital. *Sin-*
ea, Gall. *Esquinnaie*. Acta S. Canonis to. 6. Maii p.
28. *Us Synnatico morbo laborantes ipsius precibus cura-*
rentur. Vide Squinantia.

¶ **SYNAPIUM**, Sinapi, in Statutis S. Claudii an.
1448. pag. 81.

SYNASTRIA, Constellatio, in Querolo p. 40.

¶ **SYNTAXIA**, Viri Sanctorum in compendium redactæ in Menzis aliisque Ecclesiasticis libris insertæ. Vide Glossar. med. Græcit. in hac voce.

SYNAXIS, *Synax̄is*, Latinis, *Collecta*: Convencus seu Congregatio Monachorum, ad orationem & psalmodiam coeuntium, apud Cassianum lib. 2. de Instit. Cœnob. cap. 10. Vide *Collecta* 6.

SYNAXIS maxime pro Carfu, seu officio Ecclesiasticæ.
Glossæ MSS. *Synaxis* decanatio horarum, vel illa hora,
quæsel non ante descendit, & dieitur gnosi sine aie. Regu-
la S. Benedicti cap. 17. *Vespertinum ante Synaxin* 4.
psalmi cum antiphenis terminetur. Regula. Columba-
ni c. 7. De *Synaxi* vero, id est, de curfu Psalmsrum &
orntionum modo canonico, quædam sunt distinguenda.
Regula S. Domitii cap. 26. Similiter pauitæ, quæ humili-
tationem in *Synaxi*, id est in ensolatio fuerit. l. t. cap.
75. De *Synaxi*, id est de curfu Psalmsrum. Cæ. [Trans-
lat. v. Sebastiani &c. l. cæ. 4. Bened. part. i. pag. 399. Se-
quenti nocte opportunum tempus *Synaxi* in matutinali ad-
venerat, Cæ. Ad nona *Synaxi* im, l. cæ. 5. pag. 15. Jam
Synaxi matutinarum instante, in lib. Mirac. S. Eadmundi
apud Marten. tom. 5. Ampl. Collect. col. 834. *Synaxis*
matutinalis & *Synaxis vespertinalis*, apud Adrem
Floriac. Mon. lib. 4. Miracul. S. Benedicti ex Cod. MS.
Vaticano. *Synaxis vespertinalis*, apud Mabill. in Li-
turg. Gallic. pag. 109. ad eund. tom. 3. Anal. c. p.
489. Hist. Mediani Monast. pag. 212. Joh. Abrinc.
pag. 35. & alios.] Dominico lib. 1. de Vita Marthil-
dis cap. 21.

*More sua sanctis surgens cantare Synaxim
Nocturnam, magnus lices albor stringeret artus,
Devote gracilis invigi tamen ipsa Mathildis.*

Apud Græcos: Patres, συνέχεῖσιν fumitur pro participatione divinz Eucharistiæ, ut passim apud Dionys. Areopag. lib. de Sacram. ubi Pachymerus ad cap. 3. Συνέχεῖσιν τοῦτο ἐστὶ τὸ λαεῖ, καὶ ἐπὶ τῶν τῆς συνουρίαι ἐκκλησιαστικῆς, ἀλλὰ ὅπως ἐστὶν ἐκκλησιαστικῆς ὁμοιωτικῆς. Et cap. 4. Συνέχεσθαι, ἐστὶ συνέχεσθαι τὴν λειτουργίαν ποιεῖν, καὶ διὰ τούτων καὶ παρ' αὐτοῖς ποιεῖται ἐν αἵματι, ἐπὶ τοῦ γὰρ τοῦ ἐν αἵματι λαβάναι, ἐστὶ τὸ συνέχεσθαι τὴν λαεῖ, δεσφὸς οὖνοιο, ἀλλὰ διατελεῖ καὶ τὸ ἐκκοινωνεῖν, καὶ διὰ τῶ συνέχεσθαι καὶ ἐκκοινωνεῖν τὴν λειτουργίαν.

¶ SYNAXIS, in Hist. Liutprandi apud Murator. co. 2. p. 418. *Signidem, post annis auri Synaxin, quum amplioris iam potentie esset, talibus aggreditur eisdem Principes sermonibus. &c.* Id est, expleto unius anni cursu.

♂ SYNGELLATUS. Vide in *Synsellus*.

SYNCELLITA, qui alias *Concellinensis*. Monachus scilicet, qui in eadem cella, i. Monasterio habitat, moratur. Veteres Gloſſæ MSS. $\sigma\upsilon\gamma\epsilon\lambda\lambda\iota\tau\alpha$; $\gamma\epsilon\lambda\lambda\iota\tau\alpha$. Cassianus Collat. a. cap. 2. *U*nos, inquam priſtinos *ſyncellitas*, etiam *cellinſia* ſunt. quam in extrema borii parte conſtitueras, bonerates *hoſpitio*. Idem de Inſtit. Cœnob. lib. 2. cap. 12. *Unuſquique* *nd* ſnam recurrent *cellinſiam*, quam *am* ſolus, aut cum *llo* tantum habitare permittitur: quemſciliques ſocietas operacionis, vel diſci-

cupulatus, & disciplinam imbutio cupulavit, vel coram quod similitudo virtutum comparem fecit. Et lib. 4. cap. 16. Cellulae saeculabatur.

SYNCELLITAS, latiori significatione, Monachos omnes interdum vocabant. Versus antiqui de laudibus Lirioecosis insulæ, apud Viçcoet. Barlaam:

Primus Honoratus se Syncellita beatus

Corporis sacra vi fugias vitia scula mundi.

Epistola cuiusdam Monachi ad Ælfricum: *N. Cunctum peripicema Syncellitarum, i. Monachorum.*

SYNCELLUS, Dignitas Ecclesiastica & præcipuis & honoratioribus, qua qui cohonestatus erat, in eadem, qua Summus Pontifex, vel Patriarcha, cella habitabat, unde nomiois etymon. Habet enim suos Syncellas non Græcica duntaxat Ecclesia, quod notissimum est Scripioribus Byzantinis, sed etiam Romana. Siquidem Leo Papa in Epistola ad Kenulphum Merciorum Regem apud Willelmum Malmesburiof. lib. 1. de Gestis Reg. Angl. c. 4. S. Augustinus primo Aoglorum Apostolo hanc appellationem adscribit: *Nos per omnia enucleatus trutinantes, in sacro serinio reperimus sanctorum Gregorium præ telessem nosrum in integro ipsam parochiam numero XII. B. Augustino Synello suo Archiepiscopo tradidisse & confirmasse Episcopos consecrandi.* Unde colligitur, Augustinum ex iis fuisse Clericis, vel Monachis, quosdam Gregorius in Synodo Romana an. 595. statuit, ministerio cubiculi Pontificali obsequii debere: ut is, qui in loco est regimini habens testes sales, qui vitam ejus in secreta conversatione videant, & ex visione sedula, exemplum præstent famulas.

Neque istius moris primus auctor fuit Gregorius Magnus, cum id primum in Ecclesia in usum a Lucio I PP. tradat Liber Pontifical. Damasi PP. in Lucio: *Hic præcepit, ut duo Presbyteri & tres Diaconi: in omni loco Episcopum non desererent, præter testimonium Ecclesiasticum.* Idem Lucius in Epist. ad Gallia Episcopos: *Hortamur vos, sicut & in hac sancta Ecclesia constitutum habemus, ut semper testes vobiscum sacerdotes & Diaconos habeatis, &c.* Cui constitutioni subscribere postmodum varis Synodi præter Romanam, scilicet Turonensis II. c. 1. Parisiensis VI. cap. 23. Aquilegran. II. an. 836. cap. 1. Ticinensis an. 850. c. 1. Capitula Caroli M. lib. 5. c. 174. Canones Hibern. lib. 1. cap. 8. &c. Vide præterea Gregorium Turon. lib. 6. cap. 36. Bennoem de Vita Hildebrandi pag. 41. &c. Arque hinc plures simul eodemque tempore fuisse legimus. Nam Heraclianus & Laureotius Synelli Epiphani Patriarchæ Constantinopolitani recensentur in Collatioe Catholicorum cum Severianis habitis Constantinopoli an. 532. Basilii Monachi Supplicatio in Concilio Ephesino part. 1. cap. 30. de Nestoro Patr. CP. Οὐ μὲν γὰρ τὰ ἐκ τῆς κληρικῆς, ἢ συγκλητικῆς, ἀρχῆς οὐ τῶν ἱερῶν περιελαβὼν τινας, &c.

Habet igitur olim Summus Pontifex suos Synellos, tametsi postmodum, vel appellationem saltem, si non officium, desisse par sit credere, cum de iis fere filioe cæteri ex nostri Scriptores. In Ecclesia vero Constantinopolitana præcipuum locum obtinuisse Synellos, statim ab instaurata urbe, testatur Cedreus & Zonaras ad an. 424. Theodoli Junioris, & Victor Tunnensis in Anastasio. Cæteros etiam Patriarchas Synellos habuisse colligimus ex Synodo Nicæa II. συγκατα μένομεν τὰς τὰς ἐκ τῆς ἐκκλησίας, præterea ex VII. Syn. act. 1. p. 474. 481. 530. Edit. 1617. Synodo Calchedon. act. 1. pag. 184. & 188. Synodo VIII. actio. 1. pagina 713. 734. ex Niceta Paphl. in Vita Ignatii Patr. CP. pagina 713.

Synellorum, igitur in Ecclesia Constantinopolitana quod fuerit primitus munus, frustra querunt viri docti. Quidam enim sic appellatum opinantur Syn-

cellum, qui morituro Patriarchæ successore designabatur, quique, eo adhuc in vivis, in Patriarcha cum illo habitabat, proinde eorum etiam cellæ cohabitator & confors. Idque erunt ex Cedreno & Zonara, tradentibus Serpphum apud Saracenos eundem obtinuisse locum, quem Synellus apud Patriarcham Nam quemadmodum, inquit hi Scriptores, ὁ Συγκλητικὸς Πατριάρχης ἀνίστησι τὸν τὸν αὐτοῦ ἐκκλησίαν, sic Scripsi Chalyphz defuncto substituebatur. Certe: non negaverim, interdum Synellos Patriarchis extinxis successe in eam dignitatem. Ecce apud Viçtorem Tunnensem loco citato: *Timotheus Constantinopolitanus Episcopus ... 5. die mensis Aprilis occubuit, & Joanni Cappadoci Synello proprio atque Presbytero Episcopatum tradidit.* Suggestio Diolori Diaconi ad Hormisdam PP. tot. Epist. Roman. Pontif. de Joanne Patr. CP. *In eum locum Epiphanius quidam Presbyter Synellus ejus ordinatus est.* Io Epistola Synodi Constantinopolitane sub eodem Epiphano, Heraclianus Presbyter sanctæ majoris Ecclesiæ dicitur *Cobabitator prædicti sanctissimi Archiepiscopi*, id est Synellus, uti appellatur in Collatione, cum sub Justiniano facta est Constantinopoli. Quoddam alios & Patriarchis Byzantinis, dignitate antea Synello recessit S. Nicephorus in Chronol. præter Joanno Cappadacem, cui primo hanc dignitatem adscribit Theodoros videlicet & Georgium ejus successorem, Anastasium & Joannem. Aliquot alios sequiori ætate habent etiam Cedrenus & Zonaras, quos adnotavit Greizerus a l. Codinum. Sed quid hæc intertatos, quibus nolumus fuisse Synellorum munus ante adeptum Pontificatum?

Goarus ad Ezechiolem & Cedreum, Synellum putat fuisse patrem spiritualem, καὶ λειτουργία, a Confessionibus Patriarchæ: at uode id eliciet, non plane video. Consiliorum fuisse participem & socium, bene quidem probat ex Evagrio lib. 6. c. 2. & Socrate lib. 7. c. 32 ut qui una cum ipso Patriarcha maneret.

Constat igitur viros doctissimos longe a vero aberrare, dum in hi: abeunt sententias, cum longe probabilius sit, Synellorum primum datos Patriarchis, ut & cæteri Episcopis, quiescent vitæ eorum testes, cubiculo & secretariis quibuslibet obsequiis assisterent, vigilalet, orantes, sacra eloquia servantes jugiter attendentes, ut et in Synodo Romana laudata, & Ticinensi an. 850. c. 1. Cellularios vocantur Latini ejusmodi assessores. Ignatius Episcopus in Vita S. Tarsii Patriarchæ CP. n. 36. tradit Tarsilio adhibitos ab Imperatore custodes, qui sub Synellorum nomine & dignitate, eum diligenter observarent, viderentque ne is inconsultis quicquam ageret. Unde recte Oculas Patriarchæ appellatur Synellus, in Epistola Theodosii Patriarchæ & Hierosolymitani ad Synodum VIII. Constantinopolitanam, ex versione Anastasii: quia omne vitæ Patriarchæ invigilabat.

Invaluit postmodum, ut qui Synelli Episcoporum aut Patriarcharum erant, & dicebantur, Synelli Ecclesiarum appellarentur. Ita apud Theodorum Abuaram Epist. 4. Michael Presbyter dicitur συγκατα μένομεν ἐπὶ τῇ, seu Ecclesiæ Hierosolymitanæ. Synellorum munus in dignitate Ecclesiasticam postea transiit apud Græcos, quorum numerum ad binos auxit Heraclius, ad plures cæteri deinceps Imperatores, qui iis denique Proto-Synellum præferebant.

SYNCELLI præterea dignitas ab Imperatoribus CP. Episcopis & Archiepiscopis titulo tenus attributa legitur: præsertim Archiepiscopis Traneisibus Joanni & Byzantio, qui Pontificales & Augustales Synelli appellantur apud Anonymum in Vita sancti Lucii Episcopi Brundusini, in Præfat. apud Bollandum tom. 1. Jan. & ab Adelferio in Vita S. Nicolai Peregrini, apud

Uphellum tom. 7. Ital. Sacre pag. 1210. quæ dignitas.
SYNCELLATUS, ab illis appellatur. Vide *Custodire*, & *Altare* illi. Differat. Juris Canon. cap. 2. lib. 2. c. 13.

SYNCELLATUS, Eodem intellectu, in Vita sancti Leucii to. 1. Jan. p. 669. Ut nuper in Archiepiscopatu, atque Synellatus sui tempore, beatissimi Leucii confessoris gesta clarescant. Adde Acta S. Nicolai Peregrini to. 1. Jun. p. 241.

SYNCHRONUS, a Gr. *σύν* & *χρόνος*, Coævus, æqualis, Gall. *Contemporain*. Vita S. Anselmi tom. 5. Jun. pag. 239. Quorum alii S. Anselmo posthumum, alii Synchrois fuerunt. Hist. Cortusior. lib. 2. apud Murator. tom. 12. col. 792. Habes auctorem Synchro-num rerumque gestarum bene peritum. Utuntur alii bene multi.

SYNCLETUS, a Græc. *σύν* & *κλέω*, Senatus. Vita S. Agathonis PP. to. 1. Jan. p. 625. Intra eraculum S. Petri, intra palatium astante Syneleis simulque Patriarcha, &c.

SYNCOPA, SYNCOPARE, Est autem *Syncope*, scindere, seu potius interfecare, Gallis *Entrecouper*. Alanus de Insulis in Placitu naturæ: Inter has circulus elucens ad Zodiacæ obliquitatis similitudinem, prætorum lapidum stellarum inquilibus, si dæmon contigitur, is oscula Syncoabat. Ibidem:

Sicque per æscum mala Syncoapat illa maris
Corpus, stridorumque metis esse caput,

Rursum;

Qui minas Ponti pelidis & augeat
Syncoapat cursum pelagi furiosi.

Adde eundem pag. 314 præterea Briton. lib. 9. Philip. y. 299. & Archibrenium lib. 1. cap. 17. extremo.

SYNCOPIATIO, Eadem notione. Statuta Eccles. Valent. inter Conc. Hisp. to. 3. p. 507. Ista verba semper præferre debet sacerdos sine aliqua Syncoptione.

SYNCOPIARE, Verba non omnino pronuntiare; sed ea quasi fecare, quomodo *Comper* les motus dicimus. Verba dimidia, non integra transientes, ut ait S. Bernardus serm. 40. super Cantica Cantic. Synodus Ciesstrensis an. 1289. c. 15. Quæ autem trahebant vel legunt, (in Ecclesia) distincte præferant & aperire, non transilire, neque transcurrere, vel Syncoptando, &c. Bulla Nicolai III. PP. apud Bæovium an. 1280. n. 5. Missa quoque & omnia divina officia ... in ipsa decantanda Ecclesia, non dicantur per Syncoptam, vel transcursum; sed ... studiose celebrantur potius & devote. Ita in Concilio Rotomagensi an. 1335. c. 1. Admonitio Guillelmi Episcopi Magalonensis ad Clerum de Modo dicendi Horas:

Qui bene non dicit Horas, Deus huic maledicet:
Syncopta vitetur, versus non anticipetur,
Donec finis omnino sit bene primus.

Concilium Lateranense sub Innocentio III. cap. 17. E. somno rediens non relinquens, viam ad divinum concen-tum avium excitantem, transcurrere nudiq. continuata Syncopta matutinum. Concilium Sarisburiense an. 1217. c. 36. Ita quod ex festinatione nimia verba non præcitantur, vel Syncoptentur. Adde Synodum Wigornien-sensem an. 1240. c. 10. Constitutiones Synodales Episcopi Anonymi an. 1237 cap. de Sac. altaris, in to. 2. Concil. Angl. Synodum Rotomagensem an. 1235. c. 1. &c. [Vide *Syncope* p. 1.]

SYNCOPIATI ANHELITOS, Interrupti, Gallis *Entrecoupés*. E. Imham. in Vita Henrici V. Regis Angl. cap. 25. p. 57. Et vii, inter Syncoptos anhelitus, sermonem præferent, festinanter, inquit, sitis parati ad prælium, &c.

SYNCOPIARE, pro *Syncope*, apud eund. E. Imham. cap. 48. pag. 119. Segnities in agendis adeo infu-sifera noscitur, ut ... per sam, nifus, lentefero, &

incepta negotia Syncoptari inutiliter videtur.

SYNCOPIATIO, Vide *Syncope* & *Syncope*.

SYNCOPE, Deliquium, defectus cordis. Acta S. Gerardi tom. 2. Jun. p. 769. Tercius omnes de una infirmitate, qua Syncope vocatur, sic quod nec unus ejusdem loci poterat alteri servare. In Chronic. Modoct. apud Murator. tom. 12. col. 1086. ubi de eadem re, legitur, Syncope possit. Adde Vitam S. Joh. Gualberti to. 3. Jul. pag. 369.

SYNCOPIATIO, Eodem significatu. Vita vener. Idæ tom. 2. April. p. 185. Necnon de Syncoptione vitalem & virum ... nihil illo die gustando.

1. SYNCOPIZARE, Syncom seu deliquium pati. Vita B. Torelli Puppiensis num. 11. Gravi casu Syncoptavit. Occurrit etiam in Miraculis B. Ambrosii Senensis.

SYNCOPIARE, Eadem notione dixit Radulphus in Miraculis S. Richardi Episc. Ciesstrensis n. 11. Terra Syncoptando similit morienti prostratur.

2. SYNCOPIZARE, Idem quod Syncoptare. Charta Joannis Episcopi Ambian. ann. 1345. in Tabul. Episcoporum Ambian. Capitula, preces, & orationes non Syncoptando; sed intelligibiliter & distincte, prout melius profuerit.

SYNCOPOIS. Vide *Syncope*.

SYNDETUS, Coniunctus, a Gr. *σύν* & *δέω*, eadem notione. Acta S. Sebastiani to. 2. Jan. p. 274. Ant annus tuus ex diametro susceptor est, aut elinactis tibi in centro sunt nata, aut Syndetis suis cum malo.

SYNDICARE, Examinare, in alicuius mores vel acta inquirere, notare, acri censura carpere, nostris *Syndiquer* quelqu'un, quod agunt Syndici fœderum curatores, qui cuncta diligenter examinant. Bulla Innoc. IV. an. 1254. apud Waddingum num. 12. Teneatur sane Potestas seu Rector, infra 10. dies sui regimini Syndicare præcedentem proximo Potestatem vel Rectorem, & ejus etiam Assessores per tres viros Catholicos & fideles electos ad hoc per Diocesannum, &c.

SYNDICARI, Iudicio Syndicatorum damnari. Acta SS. to. 4. Jun. de Cineribus S. Joh. Bapt. p. 787. Aitequin vicarius & quilibet magistratus Janua contra facientes possunt & debeant Syndicari in libris 200 Janua Constitut. Frederici Reg. Sicilie c. 3. Vbi officiales eisdem, de cunctis eorum peccatis mandabimus, quæ expedierint, & sicut expedierint, Syndicari, &c. Statuta Genuens. lib. 1. cap. 30. fol. 37. Et qui contrafecerint, sive contrafecisse, reperiuntur, Syndicentur & Sinduciori debeant a libris v. usque in xxv. inclusive Janua pro qualibet vice arbitrio Syndicatorum.

SYNDICAMENTUM, Notatio, acris censura, multa a Syndicatoribus impolita. Statuta Genuens. lib. 4. cap. 27. fol. 96. Qui officiales & magistratus Januenses in diversis mundi partibus constituti statim teneantur distas literas executionis mandaro sub pæna Sindicamenti. Statuta crimin. Saonæ cap. 9. fol. 11. Et notari ad mal officia deputatus Prætorius & iudicis, quoadcumque fuerit regisitus, præsto sit semper sub pæna Sindicamenti. Adde cap. 40. fol. 86.

SYNDICATIO, Examen, in alicuius mores vel acta inquirio. Statuta Civit. Astensis fol. 4. v. Non obstante si per aliquam licentiam consilii vel alterius cujuslibet a Sindicacione fuerint absoluti: jurabunt autem prædicti tres viri syndicare præfatos de omnibus prædictis Synodu. Lameus an. 1602. inter Concil. Hisp. to. 4. pag. 758. Quod visitatoribus consiliatur Syndicatio officiorum & munerum qua geruntur, ubi expedire videbitur.

SYNDICATUS, Eodem intellectu. Barthol. Scribæ Annal. Genuens. ad anno 1230. apud Murator. tom. 6. col. 465. Qui dom. Ugolinus Rabus tempore finis sui regimini, perfecit Syndicatu fletu in Janua lau-

laudabiliter, honorifico & decentior per dies xv. Statuta Vercell. lib. 1. fol. 3. Quod renovat (Potestas) flavo ad Sindicatum per tres dies cum tota sua familia post exitum sui regimini in civitate Vercellarum. Adde Statuta Cadubrii lib. 1. cap. 9.

¶ SYNDICATOR. Qui inquit, examinat. Barthol. Scribz Annal. Genuef. ad an. 1234. apud Murator. tom. 6. col. 470. Condemnatus per Ugonem Ferrarium, Andream de Carmadino, Oberum Auria & Rubaldum Auguinum Syndicatores Communis, in quadam pecunia quantitate. Nic. Smerigi Chronic. apud eundem tom. 8. col. 106. D. Gulielmus de Malafiamma iudex & Zoppilio de Vello laicus fuerunt Syndicatores Communis Vicentie. Statuta Vercell. fol. 3. v. Item quod Vicesiles frive Reitor per tres dies aux exitum sui regimini debeat eligi facere in credentia tres Syndicatores & unum notarium ad brevitas; inter quos Syndicatores sint duo iudices de collegio iudicum Vercellarum, ita quod illi qui habuerint brevitas eligant illos quatuor cives Vercellarum. Qui Syndicatores inquirere debeant & cognoscere si Potestas frive Reitor qui exierit de regimine, vel aliquis ejus iudex, vel miles, vel de societate ipsius aliquis habuerit vel receperit a communi vel singulari persona ultra vel alior quam debuerit, vel tortum vel injustitiam alicui fecerit, &c. In Statutis Genuef. l. 1. c. 2. inscribitur de supremis Syndicatoribus, &c. 3. de Syndicatoribus ordinariis.

¶ SYNDICUS. Eadem notione. Correst. Statut. Cadubrii cap. 3. hoc presentis decernimus statuto quod finio officio dom. Vicarii per octo vel decem dies ante completum officium, oligantur in generali consilio Cadubrii tres Sindici, qui sic electi delatio eius sacramenta de bene & legaliter exercenda eorum officio facere debeant proclamari per centenaria Cadubrii voce preconica, quod si quis vel qui prelatendi se laicum, vel aliquo alio modo voluerit se gravare de dom. Vicario, & officialibus Cadubrii comparere debeas finio officio dilecti dom. Vicarii coram dilectis Sindici, & ejus querelam deponat infra dies quinque. Et si dilectus Vicarius, vel aliquis officialis repertus fuerit aliquid fraudulentem commississe in eorum officio, per dilectos Sindicos puniantur secundum formam statutorum communis Cadubrii.

¶ SYNDICARIA. Vide in Syndicus.

¶ SYNDICATIO, SYNDICATUS. Vide in Syndicare & Syndicus.

SYNDICU, Defensor, patronus, advocatus. Glossa Gr. Lat. Defensor, Defensor. Hermogenianus J. C. in leg. ult. D. de Muner. & honor. Defensor civitatis, id est, ut Syndicus fiat, munus est personale. Arcadius Imp. leg. a. C. de Defens. civitat. Defensores, quos Græci Syndicos appellavit, pro republica agebant & convinebant. Fridericus II. Imp. apud Match. Paris an. 1241. Reges orbis & Principes, quorum etiam causam, eorum factus Syndicus, seveo, &c. Idem Math. a. 1245. Illuc advenit de Terra sancta Episcopus Berytonensis, totius Syrie Nuntius generalis, & Syndicus omnium Christianorum Terra sancta. Rursum an. 1255. Qui si de convniat assensu communem Syndicum & prolocutorem & ad Romanam Curiam destinassent, &c. Est autem Prolocutor, idem quod Advocatus. [Vide in Syndicare.]

¶ Syndici maxime appellantur A. Rores universitatum, collegiorum, societatum & aliorum corporum, per quos, tanquam in republica quod commuoiter agi fieri oportet, agitur & fit. Hinc Syndici interdum nuncupati urbis consiliarii seu Scabini, quæ nomenclatura obtinuit apud Aquefens ad tempora Caroli VIII. qui Consules vocari statuit Litteris patentibus anno 1496. Vide Pitcon. Hist. Aquef. lib. 2. p. 130. & Bouche Hist. Provinc. to. 2. p. 499. In communi totius corporis causa Syndicoordinate, in Cod. Theod. de Episc. tit. Tomo VI.

1. leg. 42. Statuta Massil. lib. 1. cap. 11. Eligantur ... aliores frive Syndici duo probi homines providi & discreti ac legales, cives civitatis vicem comitalis Massilia, ... & pro ea jura & rationes, & res, & possessiones communis seu universitatis Massilia adversus quascunque personas perinde agendo, vel defendendo quæ exigendo quecumque sunt. Charta ann. 1288. apud Rymer. to. 2. p. 400. Jurati totumque consilium ejusdem civitatis unanimiter constituerunt .... procuratores suos, seu Syndicos speciales, &c. Charta ano. 1292. ex Schedis Præsid. de Marzagues. Et Syndici, aliores, & procuratores dicti capituli. Charta Philippi V. Reg. Franc. an. 1318. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. pag. 130. Voluimus ... quod ipsi (Canonici S. Capelle) procuratorem, acononum, Syndicum seu acononum sub sigillo suo constituere valeant. Adde Chron. Andr. Danduli apud Murator. to. 12. c. 448. 465. Conc. Hispan. tom. 4. p. 133. 188. &c. Sydicus, qui petis slipem, apud Vossium in Append. pag. 822.

¶ SYNDICUS DE GUERRA, in Charta aon. 1370. ex Tabul. Massil. Sex apud Massilienses quovannis eligebantur viri, qui sub eo omioe res bellicas procurabant.

¶ SUBSYNDICUS, qui Syndici vices agit. Constituitur. Eccl. Valen. inter Conc. Hispan. to. 4. p. 137. Capitulum congregatur, in quo am. canonici administrantur, quam Syndicus una cum aliis syndicus & Subsyndicus ecclesia teneatur assistere, ubi quoque rationem reddere de omnibus ecclesie negotiis ... qua gerunt.

SYNDICUS, Dignitatis nomen apud Burdegalenses Aquitanos, apud quos occurrunt Nobiles quidam Soudies appellatione donati, cum adjectione Castri nominis: quos Arnoldus Ferronus in Confect. Burdeg. lib. 2. p. 225. auctor est in veterib. Tabulis Syndicos appellari. Hos jus municipale Burdegalenium Ordini Comitum, Vicecomitum, & Baronum accenset. Hujusce vero nomenclaturæ bini tantum occurrunt proceres. Soldicus scilicet de l' Estrado, & Soldicus de la Trau, qui banc forte iis in Castris primus Syndicorum, seu Defensorum dignitatem obtinuerat: quam sibi posteribus hæreditariam asseruerunt, ut Comes in urbibus, & Duces in provinciis, quibus præerant. Defensorum enim & Syndicorum civitatis amplam fuisse auctoritatem & jurisdictionem, docet plurimis Guido Pancirolus lib. de Magistratib. municipalib. cap. 9. Vide Raimundum Montanerium in Chron. Reg. Aragon. cap. 185.

Soldicorum de l' Estrado frequens occurrat mentio apud Scriptores, Froissartem 1. vol. cap. 161. a. vol. cap. 31. 90. 4. vol. c. 18. &c. Orronvilleum in Histois. Ludovici Ducis Borbon. cap. 72. Montfretellum 3. vol. pag. 55. Tillium, &c. His vetus armorum Liber pro insignibus assignat Leonem mutatum in area aurea.

Soldici de la Trau, de Trabo dicuntur in Bulla Bonifacii IX. PP. apud Waddingum ann. 1391. num. 8. Tabularia Camere Computor. Paris. sub. ann. 1453. recensent Petrum de Monteferrando Soudic de la Trau. In Computo Auxiliorum pro liberatione Joannis Regis Francie aon. 1366. vocatur le Soudich de Lainrau.

Idem Petrus de Monteferrando Soldanus de la Trau nuncupatur in Litteris Henrici VI. Reg. Anglie an. 1450. 1453. apud Rymer. to. 11. p. 275. & 341. Concessimus Petro de Monteferrando Soldano de Trau baroniam de Mareune in & de duatu nostro Aquitanania, &c. Scias quod pro parte dilecti nostri Petri de Monteferrando Armigeri Soldani de la Trau, &c. Unde manifestum fit Soldanum idem esse quod Syndicum. Sed hæc Soldani nomenclatura jam in usu erat sæculo præcedente, ut patet ex Testam. domini de la Trau an. 1394. P. p. 3. 8. Ju-

2. Julii, in quo sic inscribitur: *Noble & preciosi signae Baro, Monfior lo Soudan de la Tran, &c.*

¶ SYNDICATUS, pro Syndicus, in Charta an. 1374. apud Rymer. to. 7. p. 44. *Quod supradictum instrumentum ambaxiatoribus, Syndicis & procuratoribus fandum, &c.*

¶ SINDICATUS, Conventus communitalis cui prestant Syndici. Memorabilia Humberti Pilati to. 2. Hist. Dalphin. p. 62. col. 2. *Et est forendum, quod de hominibus Aviani non fuerunt in Sindicatu nisi circa quatercentis, & illi compulsi & coacti paucis & terribilibus dom. nostri Dalphini, & dom. Guillelmi Rothe Gastellani, Sindici etiam perterriti & coacti in Domo Papali pro dando consensum transfessio. Charta an. 1288. apud Rymer. to. 2. p. 388. Dicitur Princeps (Salernit.) promissis & juramentis fideliter facere posse suum infra tres menses, a die sua liberationis, optinere & habere Syndicatum Massilie. Quid hac voce intelligendum sit docent sequentia pag. 391. Item quod prefatus Princeps faciet quod Syndici civitatis & villarum nominis suo & communitalium earundem... prestabunt ad SS. Dei Evangelia juramenta & obligabunt se cum populi instrumentis iuxta formam iuramentis super liberatione dicti Principis comprehensam. Occurrit rursum ibid. p. 415.*

¶ SYNDICATUS, Instrumentum quo Syndicus quis constituitur. Chroo. Parmense ad a. 1498. apud Muratori. to. 9. col. 839. *Dicitur dominus Petrus de mense Januarii factus fuit Syndicus & compromissarius ex parte communis Parme ad compromittendum in dominos supradicti Marbani & Albertum cum illis de parte episcopi; quem Syndicatum fecit Alioquin notarius etiam & compromissum.*

¶ SYNDICATUS, Syndici munus, officium. Charta an. 1494. ex Schedis Præf. de Marzagues: *Ut de eorum Syndicatu, procuratore & aliorum costas per publicum Instrumentum.*

¶ SYNDICARIA, Eadem nozione. Constitut. FF. Prædicat. col. 40. *Item volumus & ordinamus quod nullus prior sine presidenti Syndicarie, buraria vel procuraria cuiusvisque conventus officium exerceat.*

¶ SINDICTUS, pro Syndicus, in Charta an. 1490. apud Rymer. io. 12. pag. 392. *Habeatque nunc vel plures magistrum vel magistras, Siadictum vel Siadictos, aliorum vel aliores.*

¶ SCINDICUS, SCYNDICUS. Charta ann. 1263. *Confirmamus vobis dom. Marie de Monilio abbatisse S. Pontii & fratri Podiouchio Scindico monasterii predicti recipientibus nomino dicti monasterii & conventus ejusdem illam emptionem quam fecistis. Charta ann. 1278. ex Schedis Præf. de Marzagues: Raymondus de Tollois clericus ecclesie S. Salvatoris Aquisf. & Scindicus seu procurator capituli, &c. Charta ann. 1243. ex Schedis Peiref. Bertrandus Brunus Scyndicus communis & universitatis Massilie.*

¶ SYNDON, SYNDONUS. Vide Sindones.

¶ SYNEDRUS, Confessarius, qui dirigit mores, a Gr. συνέδρον, Consilium. Acta S. Corpei to. 1. Mart. pag. 468. *Miserum est... si non habueris aliquem Syndrum seu spiritualem directorem, ejusque ad arbitrium bona opera non fueris operatus.*

¶ SYNERGIUM, Monasterium, in quo scilicet opus Dei exercetur. Gloss. Gr. Lat. *syn. yner, Officina.* Ita etiam in Excerpt. ex variis Lexic. p. 247. *Fortunatus in Vita S. Radegundis c. 13. Aquis S. Gundulphi... non minore laboratu nobilitatus Synergium.*

¶ SYNERGUS, Cooperator, ex Gr. συνεργός. Epistola Mooachorum S. Remigii Remensis ad Casinenses, de S. Benedicti Epistola: *Quam illi sancti Patres familiarissimus Synergus composuit.*

¶ SYNGRAPHEUS, Scriptor, historicus. Idatii Chroo. inter Conc. Hist. to. 2. p. 170. *Post hunc successit Syngrapheus perfectus universi factorum dictorumque monumentis, Hieronymus presbyter, &c.*

¶ SYNGRAPHIS, a Gr. συγγράφω, Diploma. Fridogodus in Vita S. Wilfridi sæc. 3. Bened. part. 1. p. 185. *Syngraphidem sculpsit, munus veniale notavit... Rex vero phronimus sciadeas ferale volumen, &c.*

¶ SYNKELLATUS. Vide in Synacellus.

¶ SYNOCHUS, a Gr. συνοχός, Continuus. Mirac. S. Bennonis to. 3. Jun. pag. 224 *Qui (morbus) paulo post sanguinis missione febris cujusdam genus (synochum medicaveant) mutatus, admodum magis exclusio fore iavaluit. Vide Febri.*

¶ SYNODALE. Vide in Synodia.

¶ SYNODALIS LIBER, Libris Ecclesiasticis accensetur a Gilleberto Lunicensi Episcopo lib. de Usu Ecclesiastico: *io quo forte ea, quæ ad Synodales Coeventus spectabant, continebantur vel in quem Synodi Episcopales referebantur.* Placidus Diac in Supplem. viror. illustr. Casin. apud Muratori. to. 6. col. 76. *Thomas ab Ebdulo Casinensis Monachus... scripsit Librum Synodalem. &c. Vide infra in Synodus.*

¶ SYNODALES TESTES. Vide Testis.

¶ SYNODARE, Castigare, punire, emendare, proprie in Synodum vocare.] Ratherius Veroneosis in Itinerario apud Acher. to. 2. Spicil. p. 170. *De synodo a vobis quid agendum nuper primo acto. Scitis enim, fecistis, me semper hoc agere idea distulisse, cum bis in anno idem præceptum sit facere, quod dicere me uade Synodare deberem, omnia nescire. Solet enim in Synodi, si quid contra Canones actum est, emendari. Charta Patichalis I. PP. in Bullario Casinensi to. 2. p. 22. Nullus autem Episcopus audeat Synodare vel excommunicare Monachum vel Clericum ipsius Monasterii, qui predicto suo Abbati suisque successoribus concedimus monachos & confratres, &c. Bulla Benedicti VIII. PP. an. 1028. p. 80. *Ut nullus Episcopus præsumat in jamdicto Monasterio, vel in Ecclesiis subijunctis, Sacerdotem excommunicare, vel ad Synodum provocare, &c. Correctionis scilicet gratia.**

¶ SYNODATICUM. Vide Synodus.

¶ SYNODICA, Epistola ab ipsa Episcoporum Synodo scripta ad summum Pontificem, vel ad Patriarchas aut Metropolitanos, quæ eorum, quæ statuta ac decreta sunt in Synodo, ratio exponitur. Synodica, & synodica prædicta, in Concilio Calchedon. act. 5. & 10. p. 243. 300. edit. 1618. *Synodica lista, in Synodo Tulleosi apud Saponarias c. 7. Synodales Epistolæ, apud Ordericum Vitalem lib. 9. Odo Episcopus Bajocensis, Gislebertus Eboreacensis, & Serlo Sagienfis, Legati quoque aliorum de Normannia Præfatum cum excusatoribus apud Arvernaes Concilio interfuerunt; & inde cum benedictione Apostolica regressi. Synodales Epistolæ Coepiscopis suis dixerunt. S. Hieronymus Epist. 11. Cum in Chavis Ecclesiasticis jurarem Damascum, Romanam urbem Episcopum, & Orientis atque Occidentis Syndicis consultationibus responderem, &c. Epistola Synodice habentur complures in Concilio Collectione: de quibus etiam copiose egit Beroldinus Ferrarius lib. 4. de Epistol. Ecclesiast. cap. 6.*

¶ SYNODICA, præterea dicta Epistola, quam Pontifices recens electi ad alios Pontifices mittebant, io qua fidei vix rationem exponebant. Quod quidem maxime obtinuit in summis Pontificibus & Patriarchis. De summis quidem Pontificibus testantur Gelasius I. Epist. 2. Liberatus Diacon. c. 17. Gregorius M. lib. 1. Epist. 4. Joannes Diac. in ejusdem Gregorii Vita lib. 2. cap. 3. Anastasius Biblioth. in Zacharia PP. &c. Vide Tractatus.

in omniibus tertiam partem concedimus ad ipsos chano-
nicos. Tabul. S. Albini Andegav. ann. 109. Quoddam
monasterium .. in honore S. Andree Cenomanae fanda-
tum ab solutum & liberam ab omniabus consuetudinibus
exceptis Synodo, & usita dicina, circatione in per-
petuum largitas est Fulchobis.]

SYNODATICUM dicitur in Cap. Conquerente, de
Offic. Judic. ordin. & in Cap. Olim. de Censib. Rege-
stium Parlamenti B. fol. 37. Synodaticum, Castedratu-
rum, sive id, quod in Synodo solvitur. Vetus Char-
ta apud Joan. Columbum lib. 4. de Episc. Sistaric. n. 36.
Concessit tertiam partem juris seu servitii Synodatici,
quod solvi consuevit in Synodo, quae teneatur ad Sistaric-
um de Ecclesiis constitutis infra limites praedestinatos,
& de Vice Monumeta Paderbornensis p. 133. [& Se-
lecta juris Canonici Mauricii & Fabriani pag. 33. edit.
1659.]

¶ Synodaticum a Synodo distinguere videtur Io-
dex MS. beneficiorum Eccles. Constant. fol. 67. v. Ar-
chidiaconi habebant coherionem extra visitationem pro
deportationibus & pensionibus sibi debitam, ne ratione
circata quae debetur in Synodis, & ratione tertii partis
quae debetur in Synodico.

SYNODALIS CENSUS, in Charta Lisardi Episcopi
Suessionensis in Chronico Abbatie S. Joannis de
Vincis pag. 94. & in alia Ingelranni Episcopi Ambian.
apud Robert. Quatermarium de Concilio Remensi p.
56. Episcopalis & Synodalis censura. Charta Hugonis
Episcopi Noviom. an. 1039. apud Buzelinum lib. 2. Gallo-
Fland. c. 26. Dnos tantummodo solidos singulis annis sol-
vat ad Synodum Episcopalis censura. Charta alia apud
Joan. Columbum lib. 2. de Episc. Sistaric. n. 44. Re-
pertus, qui Revellem condidit, pro Synodali censura,
Episcopo Sistaricensi unum dominum dedit in eodem Re-
vello, pro cunctis Ecclesiis, quae in castro suo manda-
mento fundanda erant. Synodalis parata, bocest. de-
narii, io Charta an. 817. apud Baluzium in Append.
ad Capitul. 69. [Synodus reddenda, in Charta an.
1141 apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 344.] Syno-
dalis redditio, in Charta Hlberti Episcopi Fista-
vensis apud Bessium in Episcopo. Hist. v. p. 62. Synodalis
redditis, in Concilio Narbonensi an. 1054. c. 13. Syno-
dalis consuetudo, in Rescripto Philippi Episcopi Tre-
centis apud Camusatium pag. 35. Denarii de Synodo,
in Tabulario Concheni in Rutbenis ch. 8. Denarii
Synodales, apud Rogerum Hovedenum p. 54. in Mo-
nastico Anglic. tom. 3. p. 163. io Monum. Paderbor-
nenfibus p. 106. 108. Synodale debitum, apud Hugonem
Flavinianensem in Chron. p. 271. Jns Synodale, io
Charta Bartholomaei Episc. Laudunensis apud Heme-
reum in Augulta Viromand. p. 140. [Synodalis iustitia,
in Charta Hloardi Episc. Vapinc. tom. 1. Gall. Christ. no-
vz edit. inter Instrum. p. 224. ex Schedis Peiresc. Syno-
dalis enlogia, in Charta an. 929. inter Instr. tom. 4.
Gall. Christ. novz edit. col. 274. Synodale servitium, ibi-
dem. Synodalis nuda in Statutis Eccles. Avinion. an.
1366. apud Marten. tom. 4. Aoeed. col. 575.] Synodalin,
in Epist. Joan Sarisburiensis. Statuta Aegidii Episcopi
Sarisburiensis an. 1256. Cappellani, Persona, vel
Vicarii Ecclesiarum debent Synodalia, scilicet 15. dena-
rios. Tabularium Ecclesiae Carnoteolis n. 28. Nos vero
Synodalia persolveremus Archidiacono & Episcopo, qui
prout tempore erunt. Vide Monasticum Anglic. tom. 3.
p. 153. [Kennet. in Antiquit. Ambrosii. p. 483.] & su-
pra in Denarii Pascales.

Haec porro praestatio non omnibus aequae Episcopis
probata, imo a plerisque imbrobata. Petrus Damia-
nus lib. 1. Epist. 7. de Rodolpho Episcopo Eugubino:
Coagregas annuunt Synodum, nullum assuetu obla-
tionis vel exeniorum canonem a Clericis exigi permitte-

bat: sed ne a lapsis commodum aliquod praeter solam pe-
nitentiam requirebat: Abhis, ingratias, ut Synodum
vendita, lapsos etiam potius erigam, quam ex eorum
condoveribus cervino more pingneferam. Vide Casti-
danicum.

¶ SYNONETUM, a Gr. Συνηγορία, Publica spe-
ciem comparatio, quae in commune fit, in Cod.
leg. 1. de publ comparat.

¶ SYNOPISSARE, Turpiter facere, lascivire,
a famosa meretrice quae degedit in urbe Synope. Vide
Lupum ad Canones Concil. to. 1. p. 584.

1. SYNTHEMA, Evectio seu diploma quod da-
tur cursu publico utroque. Gloss. Gr. Lat. εὐεκτήριος,
insigne, sigillum, evectio. Aliæ Glossae: Evectio,
Συνταγμα. [Vide Gloss. med. Graec. in hac voce.] Hiero-
nymus io Epist. 34. ad Julianum: Jm diuissio Syn-
temate equus publicus sternebatur. Ubi alii esse
voluer.

2. SYNTHEMA, Idem quod Synthesis, Vestis
species. Fridegodus in S. Wilfrido cap. 6.

... Nec intrat gratin cupido,
Oculis quod testis pio Synthemate virtus,
prodere.

¶ SYNTOCIUM. Vide Sinodochium.

¶ SYNTOMA, pro Symptomati Hist. Canonizat.
Sedmundi apud Marientum tom. 3. Anecdor. c. 1844.

¶ SYNTROPHUS, Gr. Συτροφία, Simul educa-
tus, apud Tertull. adv. Valer. cap. 8. Quare nos &
Sclerola & Syntrophii nominantur?

¶ SYNTYCHIA, a Gr. Συτυχία. Glossulz MSS.
ex Bibl. Cluniae. inter Opera posthuma Mabill. to. 2. p.
23. Syntychin, Missa, vel Officium ecclesiasticum, vel
Ecclesiam. Vissa S. Gregorii PP. to. 2. Mart. pag. 146.
Quorum Syntychie spiritus sunt, & gratia pœna. Ubi
Syntychin est Societas.

¶ SYNVETERANUS, vos ibrida, Συνηγεταί & τίς,
in l. 8. D. de Veteranis.

¶ SYNUSIASTÆ, Gr. Συνησταί, Apollinari-
stæ Hæretici, contra quos scripsit Theodorus Epi-
scopus Antiocheus, & S. Cyrillus Alexandrinus.

¶ SYON, Vasis species. Vide Siam.

¶ SYPHAC, Vide supra Sipha.

¶ SYPHATI, ut Syphati. Vide in hac voce.

SYRABRACHA. Fortunatus lib. 4. de Vita S. Mar-
tini, de oleo benedictio ab eodem Sancto:

Sed quem non gemit radix o'ingna succum,
Nec Syrabracha dedit merito virtutis odoris.

Ubi quidam codd. Syrobracha habent. Sed videtur le-
gendum Syr bacca, i. arboris Syriæ fructus.

¶ SYRAFIN, pro Seraphim, io Missali Frauc.
apud Mabill. Liturg. Gall. pag. 326.

¶ SYRCOTUM. Vide in Syrcotum.

¶ SYRE, ut Syra. Vide io hac voce.

SYRI, Negotiatores, qui ex Syria io Occidente
mercaturam exercebant. Sidorius lib. 1. Epist. 8. Pa-
uerantur Clerici, Syri pñitui. Hieronymus in Eze-
chiel. lib. 8. cap. 26. Ubi quæ autem permanc in Syris iuge-
nius negotiationis ardor, & S. Salvianus lib. 4. de Pro-
vident. Consideremus solas negotiationes & Syriacorum
omnium turbas, quæ maiorem forme civitatis univer-
sarii partem occupantur. Vide Saveronem ad Sidon.
Gravium ad Epist. 8. D. Hieronymi, Nicolaum Fuller-
num lib. 1. Miscellan. Sacror. cap. 11. & Altaferam ad
lib. 3. Gregor. M. Epist. 43.

¶ SYRIARCHÆ, Secerdotes provincie Syriacæ,
de quibus copiose Jacobus Gothofredus ad l. 1. Cod. Th.
de Prædictis Seator.

¶ SYRICUS. Vide Siricus.

¶ SYRINGATUS AGNUS, Qui adhuc lac fugit.
Vide supra Mammocestis.

¶ SYR-

¶ SYRMA, a Gr. *Σύρμα*, Genus vestis tragicorum, vel cauda seu tractus vestis terminarum. Utiur iuuealis Sat. 8. aag. 15. 30. Tertull. de Pallio cap. 3. & alii. Hioc.

¶ SYRMA, pro Charta, cui in modum eaudæ appendium est sigillum. Chron. Mosom. apud Acher. tom. 7. Spiel. p. 62. *Textus qui sequitur describit qualiter ipse presul Adalbero per Romani Symata Papa, consilique sui decretum, constituit, &c.*

¶ SYROBARA. Vide *Syrabacha*.

¶ SYROCOUSUS. Vita B. Angelz de Fulgino to. 1. Jam. pag. 200. *Ungote uno unguenio Syrocofo, quoniam fuit unus Sanctus qui fuit vocatus S. Cyriens. Melius, ut videtur, MS. Codex habet, Siricofo, id est delicatiori. Vide Siricus.*

¶ SYROCUS, Ventus qui Latinis *Euronotus*, Italis *Sirico*, vulgo *Sudeff*, apud Santum lib. 2. part. 4. cap. 25. (Vide *Sirocco*.)

¶ SYROPARIUS, Qui *Syrupos* seu iuseula præparat, ut videtur. Comput. ab ann. 1333. ad ann. 1336. to. 2. Hist. Dalphin. p. 273. *Mag. Goffredo de Unico Syropario regi pro elarodinisbus receptis ad opus domini, &c. taren. xv.*

¶ SYRUPUS, iuseculum medicum, quod *Serapium* Aethiario aliis *proxius*, ut Myrepho sech. t. cap. 12. 97. & sech. 8. ex Grac. *ὀνύχων*, ut coeset Fuchsius, nostris *Syrup*, in Constitutionibus Siculis lib. 3. tit. 34. §. 4 [Gloss. Lat. Gr. *Syrupus*, *sup. v.* Vide *Sirupps*.]

¶ SYRUS, pro *Scyria*, in Charta apud *Madox* Formul. Anglic. p. 162. Vide in hac voce.

¶ SYSSITUS, a Gr. *Συσσιτος*, Simul cibum capieos, convivitor: item Sodalis, qui ejusdem collegii est. Vide leg. ult. ff. de Colleg. & corp.

¶ SYSTALTICUS, Vini habens contrahendi, Gr. *Συσταλτικός*. *Tropi ut in melopeia & in rhytmopeia tres sunt, quos Systalticos dicimus*, apud Mart. Capellam lib. 9. pag. 335.

¶ SYSTATICÆ LITTERÆ, Commendatitiz, Gr. *Συστατικές*. Novella Justiniani 6. c. 3. *Ne Episcopi ad principis comitatum accedant sine Systaticis litteris*. Vide Suicerum in Thesaur. Eccl. v. *Συστατικές*, & supra *Commendatitia Litteræ*.

¶ SYSTEMA, Gr. *Σύστημα*, proprie Compages, collectio, apud Mart. Capellam lib. 9. pag. 320. & seq. Hioc Altrionomis pro mundi constitutione & forma usurpatur: Theologis vero pro complexu articolorum fidei.

¶ SYULI. *Σύς, γοῖς*, 10 Gloss. Lat. Gr.

¶ SYXHINDI. Vide supra *Sixindi*.

¶ SYZYGLIA, Conjugatio; a Gr. *Σύζυγία*, apud vet. S. Irenæi Ininterp. lib. 1. c. 6. n. 4.

¶ SZUTA. Charta Rudolfi Episc. Dümienfis xx. 930. apud Ant. de Teyr. tom. 5. Chron. Ordin. S. Benedicti pag. 424. *Arrodemus scicayralis 9. & orabeccla, vifacbe, sequat de mensa tandem xx. Valis species videtur, cujus usus 10 monasteriis laicis.*

T

T Litera numeralis, quæ 160. designat. Unde versus:

*T quoque centenos & sexaginta tenebit,
Seu, ut habet Ugurio:*

T centumque colit, cum sexaginta bicornis.

Eidem litteræ si recta linea superaddatur, 160. milia significat.

T in superscriptione cantilenæ, trahero vel tenere debere testatur. Not. Kerus Balbulus Opus. *Quid singula littera significent in superscriptis cantil.* Vide A.

T Nominis militis appositum, ipsum in bello superfluum esse signabat. Paulus Diacon. de Notis litterar.

T cum duobus punctis suprapositis interdum pro millesimo numero, interdum pro oongentesimo sumi in Istrumentis Aragonicis & Navaricis, observat Hieronym. Blanea in Comment. Rerum Aragon. pag. 67. 647. Vide Historiam Picoatensem pag. 269 & Ambrosium Morealem in Corduba pag. 130.

¶ T, pro D scribi, aut vicissim, jam dictum est in D, or & D pro Th passim apud Germanos. Septentrionalibus populis familiares sunt mutationes litterarum T, Z, & C, ut annotat Schilterus in Glossario Teutonico. Notissima quoque est T & C mutatio, etiam apud Latinos.

TAAGIUM, male pro Kaagium seu Caagium, Tributum pro fluviorum portibus, quos nostris Quais vocant, exsolvendum. Litteræ Philippi Pulcri Fr. Regis 20. 1309. tom. 2. Ordin. p. 159. *Esarium* (malim Escarium) nostrum dicta villa parabitur & ponetur in tali statu, quod dicti mercatores absque solutione Taagii poterint suas denarietas & mercaturas bono modo onerare & exonerare de die & de nocte. Vide Caiagium in Cays, & Kaagium suo loco.

¶ T. TABÆ, Muia, 10 Glossis Iisd. Legeodum est: *Tabani, musca*. Papias: *Tabanus, animal medicum armentis aculeo permesum; idem astrus, asy-*

lruo vulgo dicitur. Melius in MS. Afilus, quem Græci astrum, Russici Tabannum dicunt. Plinius lib. 11. c. 18. Quidam aculeus in ore, ut Afilo, sive Tabano dici placet. Adde Virgilium Georg. lib. 3. v. 147. Italis Tassano & Tavano, Gall. Taon. Gloss. Lat. Gall. Sangerman. Tabanus, Taon, une mouche.

¶ T. TABÆ, Pelles Libyæ, quibus tboracomæboi tegebant, ne lana pluvias paulatim absorberet, ut scribit Laurentius lib. 4. Polymathiz § 11. n. 5.

¶ TABALDUS. Vide mox in *Tabardum*.

¶ TABANUM, *Ερξία*, in Glossis Lat. Gr. Aliæ Gr. Lat. *Βάζα, Tebanum*.

¶ TABANUS, Gallice Taon. Vide *Tabæ t*.

¶ TABARDATA TUNICA. Vide *Tabardum*.

¶ TABARDILLI, Pustulæ pestilentes apud Hispanos. Acta S. Ferdinandi Regis Castellæ, tom. 7. Maii p. 375. *Constitutum cum pestilenti ac maculosa febris, quam Pestecia Itali, Tabardillos autem vocant Hispani.*

TABARDUM, TABARDUS, Tunica, seu Sagum militare, Agilis *Tabard*. Boxhornius in Lexico Cambro-Britannico: *Tabar, tunica longa, chlamys, toga*. Hispani *Tavardo* dicunt, Itali *Tabarro*. Candidus Monachus in Vita Eigili Abb. Fuldens. apud Browerum: *Marguardus Abbas per Decanum ceterisque Prelatorum sepe monitus, ut in ipsum maxime presentiam non nisi in cuculla, vel cappa appareret, respondebat, ... suum esse Tabarda, seu toga, & quæ libeat, veste uti. Concilium Budense aon. 1279. c. 2. Permittimus autem (Prelatis) quod possint habere mantellos rotundos, Tabarda, longiusculis moderate. Charta Foundationis Hospitalis London. de Elsingpittel an. 1331. *Quilibet de 4. Presbyteris dicti Hospitalis habeat unam robam integram, videlicet tunicam, super tunicam, longum Tabardum, & capucium*. Statuta Hospitalis S. Juliani, 10 Additament. ad Mart. Paris p. 164. *Frater Sacerdos dicti Hospitalis tunica, super tunicam, Tabardum & ca.**

¶ *capucio nigri coloris ... astatur.* Occurrit præterea in Statutis Synodaliibus Siffredi Archiep. Colonienfis. anno 1280. c. 3. Joannis Episcopi Leodiensis & Nicolai Episcopi Andegav. anno 1264. & 1269. in Concilio Ravennensi anno 1314. cap. 10. in alio Ravennensi anno 1317. cap. 4. Tolercano anno 1324. cap. 2. [Adde Statuta Massili. lib. a. c. 30. §. 2. Anecdota Marten. to. 4. col. 230. 485. 727. 794. 855. Statuta Eccl. Suefion. an. 1404. apud eumd. Marten. to. 8. Ampl. Collect. col. 1546. &c.]

¶ **TABARRUS**, Eadem notione. Statuta Placentiz fol. 81. Item de aliquo mantello sive Tabarro sive gamero drapi integri, &c. ibidem: *Et si de cendali fuerit infortatus ipse mantellus sive Tabarrat, &c.* Boccatius: *Andasafeat al seppidiano, no trasse il Tabarro, e dieile al cherico.*

¶ **TABARTUM**. Statuta Eccl. Reatinæ apud Marten. to. 8. Ampl. Collect. col. 1497. *Indulgemus tamen quod tempore pluvie incedentes (Clerici) possint in Tabartibus decetis coloris & forma.* [Henr. de Knyghton an. 1295. *Dederantque signum inter se ut sic suos mutuo cognoscerent in congressu cum Anglicis, ut Scotus diceret Anglice Tabart, noster responderet Surcoat, & de converso.* Balduinus de Condato MS.

Et hein Tabart, si que ao mente,

Boni dras, lignes & chancamentie.

Vetus Poema de Vulpe Rege coronato MS.

Ne eferius effoit mie buche,

Ne Tabart, heuche d'atre part.

Item *Tabart* hac notione usurpatur Nicetas in Cod. Barbaro-Græco, in Manuele lib. 4. n. a. ubi Codex alius *Tabart* præfert, & Codinus de Offic. cap. 3. n. 4.

¶ **TABARTUS**. Statuta Collegii Navaræ Parisi. apud Launoium in Historia ejusdem Collegii: *Omaet babean bobitus, videlicet Tablidos, seu bouffus longas de bructa aigra.* Occurrit ibi femel aliterum.

¶ **TAPARPUM**. Inpartido vel toga, vel quæ libeat vestiri, in Actis S. Bonifacii Arch. to. 1. Jun. p. 439.

¶ **TABARDUM**. Inquisitio MS. pro Canonisatione S. Yvonis: *Palafredus erat in ana navicopertus ante vultum de uno Tabardo propter aquæ pericula.*

¶ **TABARDATA TUNICA**. Statuta Guidonis Abb. Craffenfis an. 1377. apud Stephanonium to. 10. 10. Fragm. MS. p. 205. *Item statutus & ordinatus, quod monachi nostri de cetero cucullas fieri faciant regulares & bonas, quibus utatur, prout decet, non manticas seu etiam Tabardatas, hoc est, instar Tabardorum laicorum concinnatas.* Alium locum vide in *Redundellus*.

¶ **TABAYLHO**, Mappa longior, eadem quæ *Loangeria*. Inventarium Eccl. Aufciensis an. 1360. *Uno ebatione, ana mappa, uno Tabaylho sine longiora.*

¶ **TABELERIUS**, Tympanista. Leges Palatinæ Jacobi II. Regis Majoric. in Actis SS. Junii tom. 3. p. xxvii. *Ordinatus quod in nostra curia mimi debeant esse quinque, quorum duo sint tubicinantes & tertius sit Tabelerius, ad quorum speciet officium, quod semper nobis publice concedantibus, in principio tubicinans & Tabelerius suum officium finalis omniis & ceteras. Melius Tabularius, vel potius Tabularius diceretur a Tabur: quod vide.*

¶ **TABELETUM**, Pugillares, Gall. *Tnblestes*. Obituarium Ms. Ecclesiæ Morin. fol. 35. *Decussabitur collecta, quæ habetur in Tabeleto, in quæ sunt conscriptæ collectæ.*

¶ **TABELLA PASCHALIS**, Notæ chronologicae cerco Paschali affixæ. Vide *Cercus Paschalis*.

¶ **TABELLA PYTAGORICA**. Vide *Sortes Sanctorum* in *Sors* a. col. 606.

¶ **TABELLARIUM**, Sedes, vel acervus tabularum, vel locus, ubi tabule servantur. Ugutio & Joan. de Ja-

nua. Pro pluteo seu loculamenti librorum, nostris vulgo *Tablettes*, accipitur in Tabulario S. Victoris Massili. *Teacatur reparari & fastineri quatuor Tabellaria in Capitale distimonsferri ad tenendam libros accessoria, & tribula & grassia ad scribendum necessaria.*

¶ **TABELLAKIUS**, Latins Nuncius, perfectens tabulas seu literas. ut notum est; *Publicus scriba*, Johanni de Janua; qui rationes conficit, data & accepta referens in tabulas, Sidorius lib. 4. Epist. 11. *Habens eam consiliarium in iudiciis, vicarium in Ecclesiis, Tabellarium in priuatis, &c.* Quidam præferunt *Tabalarium*. Vide *Tabula* 9.

¶ **TABELLIO**, Quid contra suum & testamentorum instrumenta conscribebat, in lege 1. Cod. Th. de Crimine falli, & alibi passim in utroque Cod. [¶ *Tabelle*, qui talia instrumenta conscripsit, in Additione 3. ad Capitularia cap. 56. *Apud 3. unxi*, in Gl. Lat. Gr. & Gr. Lat.] tabellionum etiam meminit Firmicus Mathel. lib. 6. c. a. lib. 8. c. 28. [¶ Matth. Paris in Henrico III. Quodam Tabellionum usus in regno Angliæ non habetur, propter quod magis ad sigilla autentica credi est necesse; ut eorum copia facilius habeatur, statum est, ut sigillum habere non solum Archiepiscopi & Episcopi, sed etiam Officiales, item Abbates, Priores, &c. requens mentio est Tabellionum in Edictis Regum nostrorum, in Consuetudinibus municipalibus laudatis in Glossario Juris Gallici v. *Tabellion* & alibi. *Tabellio* vocatur, eo quod sit portator tabellarum, inquit Sidorius lib. 9. Orig. cap. 4. ubi *Tabellionem* minus bene confundit cum *Tabulario*.]

¶ **TABELLIONALE SIGNUM**, Subscriptio Tabellionis, quæ juridicæ fidem faciat. *Copie signat Tabellionibus munire*, in Processu de B. Petro de Luxemburgo tom. 1. Julii p. 606.

¶ **TABELLIONARE**, Tabulas rite & juxta formam præscriptam describere, *Tabellioner*, in Confuet. Senon art. 223. Statuta Monasterii S. Claudii an. 1443. p. 87. *Littera per Notarios publicos collationentur, & post collationem Tabellionentur. Tabellionatn cedula*, in Scripito ann. 1295. apud Achericum tom. 6. Spicil. pag. 131.

¶ **TABELLIONATUS**, Officium Tabellionis, in Edicto Philippi Pulcri Regis Franc. ann. 1304. to. 1. Ordin. Reg. p. 418. & 419 in Edicto Caroli Regentis an. 1357. tom. 3. pag. 180. in Synodo Pergami an. 1311. apud Murator. to. 9. col. 547. in Scheda an. 1587. apud Ludewig. tom. 4. Reliq. MSS. p. 328. &c. *Tabellioner*, in Edicto Gallico ejusd. Caroli Regentis an. 1356. ibid. p. 129. & 136. Edicto Joannis Franc. Reg. an. 1360. ibid. p. 439. &c. Alias *Tabellionage* dicitur jus Tabellionum instituendi, ut in Confuet. Castrinovi art. 11. Blesensi art. 17. & 20.

¶ **TABELLULA**, Tabula, axis. Elmhams in Vita Henrici V. Regis Angliæ. to. p. 183. *Adorat max dibus Capitaneus, apertaque portien, & Tabellula, ultra fossata procensa, capit ultra periculum (aper Tabellulam ipsam cum prefato milite habere colloquium; tres vero viri, quos faciens miles adduxerat, sinem Tabellula, ne de facili levaretur, consueverant.*

¶ **TABELLUM**, vel **TABELLUS**, Idem quod infra *Tabula* 5. Ferricus de Cluniaco Tornac. Episc. in Confirmatione Capituli Canonicorum Middelburg. anno 1480. apud Mirzum tom. 2. pag. 1343. n. 17. Item providentia disti. Cantor & Canonici de Tabello in choro, quo singuli Canonici, Capellani & Habitantes Ecclesiæ sciant suum tarum in ministeria divino, tam pro Missis, Horis, Lectionibus, Gradualibus & Responsoriis legendis & cantandis, ne multiplex iadistinctio confusionem faciat.

¶ **TABELLUS**, **TABELLUS**, Tabula minor. Inven-

ventar. S. Capellz Paris. an. 1363. ex Bibl. Reg. Item duo Tabelli coniuncti ad iavem ornati gemmis. Aliud incerti anni: Item quidam Tabelli in quibus sunt plures reliquie ornati gemmis. . . . Sunt dicti Tabelli a longis temporibus dissipati. Vide Tabula 14. & Tabuletus.

TABENTUM, *Lapis tabernatus*, (sic) in Glossario Longobardico S. Germani Paris. ex Glossis. An ex caverna erutus?

1. **TABERNA**, Jus, seu facultas habendi tabernam in villa. Orig. Murensis Monast. pag. 41. *Due Taberne debet hic esse, una vini, altera cerevisie.* [Privilegia civitatis Friburg. an. 1337. apud Ludewig. to. 6. p. 42. *Quod in eisdem villis & etiam aliis a dicta civitate infra milliare circumferentialiter sita: is non debet haberi Taberna aliqua, nec aliquis aperarius noivus civitati, sicut pisiores, &c.*]

TABERNA BANNALIS, Ad quam venire tenentur, qui intra bannum, seu feudum domini manent, si quidem iis ad eam divertere sit animus. Charta Adalberonis Episcopi Metensis apud Meurissium p. 309. *Nec non ad vicinalia quotidiana fratribus comparanda, eis per totum annum baanalem Tabernam in ipsa villa, officium astrarum amai proptus remota molestia.* Charta Stephani Episcopi ejusdem Ecclesie, ibid. pag. 6. *Relatum est, quod bannum totius villa, & Taberne, & forum, & furni, specialiter & iadominicac ad Ecclesiam vestram pervenerat.* Pro ejusmodi vero tabernis pensabat, nescio quida tenentibus Tabularium Prioratus de Domina in Delphinatu ch. 210. *Manus de la Capella . . . per messis aces medietatem iasche ad 1. annum, 2. sextarium de frumento ad alterum, 2. de Taverna, 12. sextarios de frumento, &c.* Infra: *De Cabanaaria de Pesteriis 6. den. de mulone, 8. den. de ago, pro Taverna 6. sextarios de frumento, &c.* [Chartularium SS. Trinitatis Cadom. fol. 59. *Si domina fecerit Tavernam, virgata debet emere aumatam cerevisie, &c.*] Vide Chartam Stephani Episcopi Metensis laudatam, & Foros Bigorrenses art. 13. a. 129.

¶ **TABERNA**, Cella vinaria. Consuetudo Lemo-vicart. 37. *I. em nemo facere debet siveam seu Tabernam, nisi in terram suam, & amplius ante terram usque ad medium cariera.* Ubi versio Gallica: *Aucua ne peut creuser Cave que en jon foad en terre, &c.*

¶ 2. **TABERNA**, Arca seu capsula etabulis lignici compacta. Vide *Zaberna*.

¶ **TABERNACULARIUS**, Qui tabernacula conficit. *Quo est colleg. Tabernaculorum*, in veteri Inscript. apud Gruterum pag. 612. num. 8. & Fabretum pag. 42.

¶ **TABERNACULARII**, Habitare. Concilium Armenorum an 1342. art. 2 apud Marten. tom. 7. Ampl. Collect. col. 316. *Verbum caro factum est & Tabernaculavit in nobis.*

TABERNACULARII, Qui Tabernacula erant in castris, Gallis *Fourriers*. Petrus Blesensis Epist. 14. *Curritur ad meretrices & Tabernacularios curiales, ut inquiratur ab eis, quo Principe profecturi sit.*

1. **TABERNACULUM**, pro *Taberna*, usurpat Lex 10. Cod. Theod. de Episcop. *Quæstus, quos ex Tabernaculis & ergasteriis colligunt.*

2. **TABERNACULUM**, Ciborium, seu pars altaris, ubi reponitur Pyxis in qua sacra Eucharistia aservatur, [Gall. *Tabernacle*.] Statuta Synodalia Odonis Episcopi Parisiensis, de Presbyteris: *Ita sunt negligentes, quod nondum habens pyxidem eburneam, nec tabernaculum, ubi reservetur cum honore Corpus Domini.* Charta Joannis Archiepiscopi Capuani ann. 1301. *Item vos unum, quod dicitur Tabernaculum de argento, cum cascia sua.* [Inventar. S. Capellz Paris. anno 1376. ex Bibl. Reg. *Quadam cupa auri, ubi recon-*

ditum est sanctum sacramentum, una cum Tabernaculo argenti deaurato suspensum tribus carbones argenteis. Aliud vernaculum: *La coupe d'or & le Tabernacle d'argente dore a 111. chasnes d'argente.*] Vide Provinciale Eccl. Cantuar. lib. 3. tit. 26. Durandum lib. 1. Ration. e. 2. & 3. &c.

¶ 3. **TABERNACULUM**, Feretrum, capulus, *Cereueil*. Computus an. 1333. & seq. to. 4. Hist. Dalphin. p. 284. *Item, eile magistris, qui fecerunt Tabernaculum quoddam domini Andree; xvi. t. fol. Vienn. Item magistris, qui fecerunt sepulchrum ipsius, x. fol.*

TABERNAGIUM, Mola, qua tenentur tabernarii & caupones, qui Statuta Principis de Tabernis transgrediuntur: maxime in pretio potus, quod a Principe imponi quotannis solet, ne & ii graventur, & emtores carius, quam par est, vinum emant. Vetis Consuetudo municipalis Normanniz MS. e. parte 1. *L'amen de de ceste maniere de action est appelle Tavernage, & est pour resfraner & pour esser la convoisise des Taverniers.* L'amen de Tavernage vsu eslobie par l'outrage de leur vente, afin que le commune peuple ne soit greve. Paulo aliter in edita c. 16. Editio vero Latina: *Hujusmodi satisfactioni emenda Tabernagium nuncupatur que ad refrigerationem cupiditatis tabernaculorum, ne excessu venditionis eorum populus gravaretur, suis a principibus instituta.* Charta Fulconis Comitis Andegavensis an. 1010. pro fundatione Abbatis Bellilocensis juxta Lochas: *Consuetudinarios autem suos, ubi magis vina sua posuerint, sequentur, & Tabernagium babebunt, & non solum iasra alodium, sed etiam extra per circuitum, & vendas de annibus, que ad mercatum pertinent.* Tabularium Filsanen. an. 1260. fol. 51. *Et quod bannus mei de feodo lorica mea debeas reddere Abbati Tabernagium, &c.* Hujus etiam mentio habetur in Charta Gerardii Comitis Ruficionensis ann. 1162. & apud Brittonum p. 36. v. [Extenta iurium Comitis Sabaudiz ann. 1309. tom. 1. Hist. Dalphin. pag. 86. col. 2. *Item habet ibidem Dominus Tabernagium & gridagium, que valent ad firmam per annum, ut anne, quatuor libras; & domini debet tradere & administrare exemplar measuratum & etiam measuras.* Ubi Tabernagium non est multa pro fraude, sed tributum pro facultate vini distrahendi domino solum. Vide ibid. pag. 77. Vide *Tabernaicium*.]

¶ **TABERNALIS**, Pertinens ad tabernam. *Tabernales potationes*, in Diario Belli Sufficii, apud Ludewig tom. 6. Reliq. MSS. pag. 183.

TABERNARIA, Præpositura, seu *balia* in Monasteriis, monacho addicta, cui incumbit tabernarum Monasterii cura, seu tabernaria exigendi, apud Innocentium III. PP. lib. 13. Epist. 55. [In Glossario Lat. Galli. Sangerm. MS. *Tabernaria, Tavernario redditur.*]

¶ **TABERNATOR**, Tabernarius, caupo, in Miraculis S. Stanislai Canon. Regul. tom. 1. Maii pag. 782. *Tabernator*, in Charta ann. 1318. Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. p. 481.

¶ **TABERNARIA**, pro *Taberna*, in Testamento Bertichramni Episc. Cenoman. apud Mabillon. tom. 3. Analec. pag. 122.

TABERNATICUM, Idem videtur quod *Taberna*, in Diplomate Andronici Jun. apud Phranzem lib. 3. c. 24. [& Tabernagium supra dicitur. Vide in bae voce & Gloss. med. Græciz in *Tabernaculorum*.]

TABERNIO, Qui frequenter tabernas, vel qui ibi vendit necessaria. Ugitio. Occurrit in Gloss. Isid. & apud Papiam, [necnon Joh. de Janua; *Tavernier*, in Glossis Lat. Galli. Sangerman. MSS.]

¶ **TABESCERE**, Notione activa, Tabificare, seducere, corrumpere. Obitus Angelicæ Fontebrauld. apud Marten. tom. 3. Anecdor. col. 1705. *Jacente illa in*

lectule suo, bora sexta apparatus ei in avis specie hostis, qui cum ea diu pugnaverant, tentans si forte in aliqua eam posset Tabefcere.

TABETUM. Verus Glossarium Saxonicum Coxtonianum: *Æem, Tabetum*: Ubi Somnerus, *forte Tabet.*

¶ **TABIDITAS, Porriure**, in Glossis Lat. Gall. Sangerm. MS. *Tabes.*

¶ **TABIUDO, & TABITAS**, Eadem notione, apud Joannem de Janua. Occurrit *Tabiudo* apud Bedam.

¶ **TABLARIUS CULTELLUS, five mensalis**, Gall. *Couteau de table*, in Charta an. 1256. & Tabulario nostro Sangermanensi.

¶ **TABLEMENTUM**, f. Apparatus *tabulæ altaris*, Gallis *Devant d'autel*. Testamentum ann. 1415. apud Rymer. to. 9. p. 273. col. 1. *Item lego dicto altari S. Stephani duo Tabementa & unum frontellum de rubra veste de Cipro, cum duabus certias de rubro Tatern, cum una casula, &c.* Pluries occurrit ibidem. Vide *Tabula*.

¶ **TABLENA**, Mappula, mantile, Gall. *Touaille*. Charta ann. 1296. & Tabulario S. Germani Autissiod. *Item assignat idem Guida Abbas pro Tablenis, tersoris & vitris in refectorio, &c. Vide Tocuala.*

¶ **TABLETTUS, TABLETUM**, Parva tabula, in qua quid scribitur aut pingitur. Inventarium Eccl. Noviom. ann. 1419. *Item duo l. abletti, in quibus scriptum est & notatum Ave verum.* Item quoddam parvum *Tabletum* in quo depictus est Crucifixus.

TABLISIA, TABLIZARE. Vide *Tabula* 9. ¶ **TABOLATIUS**, Majus scutum e ligno, Ital. *Tabolaccio*. Statuta civitatis Afiz de intratis portarum: *Targie, brazerie, Tabelatii & brocelarii solvant pra quilibet dogena... ad estimationem officialium.*

¶ **TABOLERIUM**, Scruporum alveolus, Gallice *Tablier, Damier*, Ital. *Tavoliere*. Anales Mediol. an. 1389. apud Murator. tom. 16. col. 809. *Tabolerium unum laboratum ad guara & de jaspide cum scabacii & merellis.*

¶ **TABORELLUS**, [Tympulum, Gall. *Tabourin*, cujus alias frequens usus erat in saltationibus rusticis.] Vide *Baudola*.

¶ **TABORINUS**, Tympanista, tympanostritor, nostris *Tabourin & l. tabourneur*. De centuria arbitralis inter Dominos & incolae Calliani an. 1497. *Dicti domini in festis Maii proxime futuri solvere babeant carnes unius vacca & carnes praterea debitas in una prandio, & dicti domini panem & vinum, Taboriae & mulieres ad festandum & coriandum.* Vide *Tabur*.

¶ **TABORNUM**, Tympulum, Gallice *Tambour*. Processus de Vita S. Yvonis to. 4. Maii pag. 553. *Quod essent hic quatuor garcia cum Taborno diaboli, &c.* Vide *Tabur*.

1. **TABULA altaris**, quæ *Mensa sancta* vulgo dicitur: de qua nos in Descript. S. Sophiæ n. 53. Concilium Moguntiacense an. 888. c. 9. in iis iis vero positi, si Ecclesiæ defuerit, sub divo, seu iis iis iis, si Tabula altaris consecrata, ceteraque ministeria sacra ad id officium pertinetia adfuit, Missarum solemnitas celebrari permittitur. Formulæ Baluzianæ c. 37. Cum fuerit opportunum Ecclesiam dedicare, aut sacre ordines benedici, vel Tabulam consecrare, &c. Gillebertus Lunicensis Episcopus de usu Ecclesiastico: *Dedicat etiam Pontifex atriæ, templum, altara, Tabulam altaris.* Chartularium S. Vandregesilli to. 2. p. 2098. *Ogerus Apulensis... hac donatione posuit super altare S. Vandregisilli... qui Ogerus de hac donatione, quam fecit, habuit de pecunia Sancti xx. librai, & hac pecunia de Tabula Sancti fuit sumpta.*

TABULA præterea dicta tabella, non quæ altari superponitur, sed ea, quæ solida, & figuris exornata ipsi altari præterduntur, cuiusmodi in Ecclesiis Cathedralibus atque adeo in Sangermanensis Monasterii adeo sacra etiamnum conficitur. Laurentius Leodienfis in Episcopis Viridunenibus: *Tabulam argenteam ante majus altare decenter fieri fecit.* Catalogus Episcoporum Frisingensium iis Metropoli Salisburgensi to. 4. p. 141. *Tabulam ex auro purissimo, quæ in diebus festis ante altare ponitur, fabrilis opere composita.* Helgaudus in Roberto Kege: *Tabulam ad altare S. Petri... auro benetam cooperuit.* Vitæ Abbatum S. Albani: *Tabulam quoque unam, ex auro & argento & gemmis electis artificiose constructam, ad longitudinem & latitudinem altaris S. Albani, &c.* Alibi pag. 71. *Facta est magna Tabula, cujus pars est de metallo, pars de ligno artificiosissime perfecta, quæ est ante majus altare in Ecclesiâ nostra... Tabula picta ante altare B. Virginis cum superaltari calate, & cruce superpicta, & pictura desuper, & a latere in materia artificiose aimis... est perfecta.* Omnes quoque *Tabula ante altaria nostra Ecclesiæ, scilicet B. Joannis, B. Stephani, &c.* Necrologium Ecclesiæ Parisiensis exaratum an. 1316. 3. Id. Sept. *Dedit insuper nobis 20. marchas auri ad faciendam Tabulam auream ante majus altare.* Petrus Diac. lib. 4. c. 13. *Item pro Tabula S. Martini libras 24... obtulit.*

TABULA ITINERARIA, vulgo altare portatile, in Ordine Romano, in quo *Præfatio & Consecratio* ejusdem *Tabule* describuntur. De ea etiam Hincmarus Remensis in Capitulis anni 12. Episcopatus c. 7.

2. **TABULA**, quam *Pacis* dicimus Statuta ann. 1368. pro Ord. Cartusienis part. 1. cap. 5. §. 14. *la Missis, quæ conventuali celebrantur, cum domicalis Kyrie eleison, pacem sumimus cum Tabula, in qua depicta sit imago Crucifixi, &c.* Vide *Pax*, *Lapis pacis*, *Marmor* 2.

¶ **TABULETA**, Tabellula, eadem notione. Inventar. S. Capelle Paris. ann. 1376. ex Biblioth. Reg. *Item quadam pulcherrima Tabuleta auri pro pace danda, ornata lapidibus preciosis, in qua est anus lapis de Cambes in forma Crucifixi.* Inventar. aliud Gallicum: *Item deus Tabuleus d. v. roire a porter la pais.*

3. **TABULA**, Orbiculus, clavus, in vestibus. Anastasius Biblioth. in Leone II. *Et præclarus Petrus fecit in circuitu altaris B. Petri Apostoli, nuntiorum fuit tabula rubra boleferica alestia, habentia Tabulas seu orbiculos de chryseola, depictis histeriis, cum stellis de chryseola.* Ita passim aliis locis. *Tabula* dicitur in Chronico Alexandrino pag. 274. in Numa. [Vide Glossar. med. Græciv. *Τάβλα*.]

4. **TABULA** lignea, cujus percussio excitabat Monachi, malleolo scilicet tabulam tundente: *Tabula* dicitur in Hist. Lusitana c. 104. vel ad sacram Synaxim evocabatur. Liber Revelationum, editus cum Joanne de S. Victore de utilitate tribulationis, c. 2. *Cum ex more illius temporis pro convocandis ad Matutinos fratibus Tabula percuteretur, &c.* Matthæus Paris an. 1196. *Cum ad Matutinos Tabula convocarentur.*

Tabula præterea in Monasteriis pulsari solet, cum Monachus est in extremis, quo Monachi iis infirmis ad fundendas pro eo preces cogantur. Udalricus l. 3. Confluit. Clun. c. 29. *Ab uno eorum percussit Tabula contra ostium clausi crebra & quasi continua percussione. Quod cum signum sit... obtulit, illic ut audiam eji.* Fratres omnes accurrunt. [Vita B. Stephani Abb. Obazin. apud Baluz. to. 4. Miscell. p. 177. *Cumque jam mori evidenter propinquaret... pulsata Tabula, omnes ad idque convenerunt, & Letanias cum magno fletu agere coram eo ceperunt.*] *Tabula morieturum* dicitur Herberto lib. 1.

l.1. Miracul. c.1. quo sensu tabulam hanc non semel memorat eod. lib. c.8. 14. l.2. c.6. 37. ut & Gaufridus Grosus in Vita S. Bernardi Abbat. Tiron. c.43. Auctor Vitae S. Hugonis Abbat. Bonevallii ou. 7. Czfarius Heisterb. l.1. c.35. 40. l.1. c.4. 8. &c. Abzalardus p. 156. Liber Ordinis S. Victoris Parisiensis MS. cap. 69. Vita S. Hildegundis n. 34. Herimannus de Restaurat. S. Martini Tornacenlis c.75. &c.

Tabula eadem pulsabatur etiam, cum *Breve*, uti vocabant, *Defunctorum* advenerat. Charta R. Ortheiensis in Anglia Episcopi: *Mox ut breve defuncti venerit, Tabula pulsabitur, vigilia cantabitur, sonabunt classicum.* [Conventio inter Ewardum Priorem S. Martini de Campis & Julianam Abbatissam Faremonasterii ann. 1241. ex Archivo hujus Partheoonis: *Quandocumque aliquis de monialibus Faremonasterii mori cogeretur, obitu dictae monialis nunciato vel cognito apud S. Martinum, Tabula pulsabitur, & officium seu vigilia statim fieri, in crastino Missa celebrabitur in conventu pro defuncta.*] Herbertus l.1. de Mirac. c.1. propterea *Tabulam defunctorum* vocat: *Repente pulsata est in auribus ejus Tabula defunctorum duobus versibus tantum. Tabula defunctorum* dicitur l.1. cap. 19. Vide Hist. Monast. S. Nicolai Andeg. p. 12.

Tabula ad Capitulum congregandum pulsata. Epistola Wibaldi Abbat. Stabulensis ann. 1149. apud Marten. to. 2. Amplius Collect. col. 350. *Nos capto cum prioribus nostris confilio, facto Tabula sonitu ... Capitulum intravimus.*

Tabulam percutebant Franciscani ut fratrum extraneorum adventus aliis nunciaret. Vide in *Foresta*, col. 605.

Tabula ad mandatum, seu ad pedilavium, pulsata. Vita S. Fravenoldi Abb. l.1. num. 32. *Hera, qua sonitu Tabula ad Mandatum pulsare mere solio convocantur.*

Tabulam ad laborem pulsare, in libro Ordinis S. Victoris Parisiensis MS. c.5.

Tabulam percutebat ad licentiam loquendi. Udalricus l.3. Consect. Cluniae. cap. 8. p. 181. *Tabula, quam Prior major, vel Clausuralis quinquies percussit ad licentiam loquendi, per Priorem illorum (puerorum) est percutienda.* Idem l.1. c.13. p. 54. *Tabula percussa, fratres loquuntur in clauistro.*

Tabula lignea utitur etiam Ecclesia in tribus diebus majores Hebdomadae, cum campanarum cessat usus. Udalricus l.1. Consect. Clun. c. 12. de *œna Domini: Pro cymbalo percussit Tabula, & in refectorio pro scilla.* Vide Joan. Abrinc. de Offic. Eccl. p.43. [vel 56. in edit. an. 1679.]

Tabulas hujusmodi lignearum apud Tartaros in usu fuisse saeculo 13. discimus ex Epistola Constabularii Armeniae inserta Epistole Odonis Episcopi Tusculani ad Innocentium IV. PP. ann. 1249. rom. 7. Spicil. Acher. p. 218. ubi legere est: *Et ante portas habent Ecclesias suas, pulsant campanas suas & percussit Tabulas; ita quod exiit ad domum suam Chan, exierit primo ire ad Ecclesiam, & salutare Dominum Jesum Christum, & post ire & salutare dominum eorum Chan, siue sit Sacerdos, siue Christianus, velint nolint, quibus ista non placuit.*

TABULÆ OFFICIALES, apud Leonem Ostiensem l.3. c.2. dicuntur tabulae in Monasteriis, continentes seriem ministrorum & *Officialium*, qui per hebdomadam publicis functionibus deputantur, quae in Capitulo seu exedra ad communem omnium notitiam exponuntur: quarum eui cura incumbit, *Tabularium* dicitur eidem Leoni. Harum meminit S. Gertrudis l.4. Insinuat. divinitus pietat. c. 2. *Cum vero legeretur Tabula, in qua praenuntiabant nomina eorum, quae ad*

Tom. VI.

Matutinas erant cantaturae vel lesura, &c. Statuta Ord. Praemonstr. dist. 2. c.5. de Cantore: *Servitium & processiones in festis ordinare, & singula officia in Tabulis scribere.* Legi autem solet haec tabula in Capitulo, antequam pronuntiatur commemoratio defunctorum, ut observat Haestenus lib. 9. Tract. 1. dist. 5. qui ad hanc rem consulendus omnino. Statuta pro Monasterio S. Leonardi Eboracensis: *Es dicta Prima, ingradientur Capitulum, pueri ibi Tabularium cum Tabula praenunt, qui ibidem legat lectorem Martiologi, qua lesa, legat Tabulam, postea hebdomadarius dicat: Brevis est, &c.* Vide Praeceptor tabularum. Ordinarium MS. Ecclesiae Rotomagensis: *Sunt etiam hebdomadarii in Tabula scripti.* Charta Everardi Episcopi Ambian. ann. 1218. pro erectione Praeceptoris in eadem Ecclesia: *Cantoris erit scribere Tabulam cantorum.* Concilium Coloniaense ann. 1260. c.7. *Item quod in quibusdam Ecclesiis est compertum, raro vel nunquam per anni totius spatium lectiones & cantum divini officii in Capitulari Tabula annotari.* Vide Udalricum l.3. Consect. Cluniae. c.10. extremo, Statuta Ord. Praemonstr. distinct. 1. c.5. Monasticum Anglie. to. 3. p. 244. 247. [Synodus Mexicanam an. 1585. to. 4. Concil. Hispan. p. 406 & supra Tabellam.]

INTABULARI, in tabulas officiales referri. Statuta Hospitalis S. Juliani in Anglia: *Ut labor inter fratres absque murmure facilius supporteretur, statimur ac etiam ordinamus, ut fratres Sacerdotes secundum cursum suum, ad matutinas & alias horas Canonicas & Missas diversas, ut praemittitur, celebrandas per aliquem, qui per Magistrum ad hoc fuerit deputatus, qui cum Intabulatus fuerit, officia, ad quae fuerit Intabulatus, obedienter exequantur.*

6. *TABULA*, Lamina. Flodoardus lib. 3. Histor. Rem. cap. 5. *Testa templi plumbeis cooperuit Tabulis. Tabula cœra*, in Charta an. 1061. apud Jacobum Petrum post Praenuntiale Theodori pag. 664. [Vide post *Tabulariam* 6.]

7. *TABULA*, Genus instrumenti musici, quod tenebat in manibus Cantor in Ecclesia. Amalarus l.3. de Divin. Offic. c.16. *Eorum (organorum) vice Cantor sine aliqua necessitate legendi tenes Tabulas in manibus, ut figures illud Psalmistae: Laudent nomen ejus in tabore, in tympane, & psalterio psallant ei.* Infra: *Tabulae, quas Cantor in manu tenet, solent fieri de osse.* [Tabulae osseae, quae canantes tenent in manibus, Joan. Abrinc. p. 17. *Tabula ad canendum aure & argenteo parata*, in Testam. an. 837. apud Miræum tom. 1. pag. 21. col. 1.] Vide Joannem Abrincens. de Offic. Eccl. p. 13. [vel 17. edit. ann. 1679.] Describuntur eae Tabulae à Gaufrido de Vinsalvo in Poëria MS. quae existit in Bibl. Thuana.

8. *TABULA*, Mensura agrariae species, sic forte dicta, quod tabulae expansae formam referat, vel quod scriptis tabulis agrorum fines designarentur. Vetus Agrimenfor: *Habet Tabula una quadratas perticae 72.* Chronic. Novallense de Luitprando Rege Longobard. *Quintante longitudinis ferunt pedes habuisse, ut ad cubitum humanum metirentur. traxim vero pedum mensura pro consuetudine inter Longobardos tenebatur in metiendis arvis usque in praesentem diem, ita ut pedes ejus in pertica sunt 12, fiat Tabula.* Charta an. 893 apud Puricellum in Basilica Ambrosiana pag. 258. *Est autem mensura ipsius terra secundum bujus temporis Geometras, perticae jugiales 7.* & *Tabulas 16.* Charta Lotharii Reg. Ital. ann. 946. *Est autem ipsa terra per justam mensuram Tabula tres cum ingressu & omni integritate, &c.* Charta ann. 908. in Histor. Pergamenis tom. 3. pag. 183. *Erept per mensuram Tabulas legitimas 76.* &c. Vetus Charta Mediolanensis apud

Qq

Pucci

Puceinellum in Vita S. Simpliciani p. 110. & Ugellum 404. pag. 169. Cui obitus intra circitatem domum suam manserunt 92. *Tabularum*, & diuisio in loco, qui t. haurum dicitur, aliam in terra mala *Tabularum* quatuor, & c. Vetus Notitia apud Ugellum tom. 5. p. 1338. De vinea *Tabula una*. Adde eundem tom. 4. pag. 31. 608. 612. 1457. & in Appendice p. 7. Occurrit etiam in Tabulario Capellæ, in Biturigibus, in Tabular. S. Theofredi in Velavio, [sic Chronico] Eusebii apud Murat. tom. 2. part. 2. col. 450. & 632. in Memoriali Potestatum Regniendum apud eund. Murat. 10.8. col. 175. &c.]

9. TABULA, seu Tabularium ludus, vel alacrum, alveolus, in quem tessere jaciuntur: vox veteribus nota. Jo. de Janua, ex illudora l. 18. c. 60. *Tabula*, & alia in qua luditur pigris, calens & esseris. *Tabula lusoria*, Martialis l. 14. Epigram. 17. *Tabula alacris*, apud Tertullianum lib. de Carne Christi: *Tabella alacris*, Cælio Aureliano l. 1. Chronico c. 1. *Tabula lusur*, Prospero de gloria Sanctorum. *Tabula*, nude, Sidorio l. 1. Epist. 2. l. 5. Epist. 17. l. 8. Ep. 12. Julius Africanus l. 5. Hist. Apostol. Dum ludere *Tabulis* & spectantibus non porbarissemus, & c. Concilium Elidenarium an. 79. Siquis fidelis alia, id est *Tabula* lusuriæ nuntius, placuit cum abstinere, Metellus in Quirinalibus:

Hic ludo *Tabula* Regis erat filius obvius:

Charta an. 1345. Non possit, nec debet ludere... ad aliquod ludum transillitur... excepte ad foveas & ad *Tabulas*. Jo. Sarsberiensis l. 2. Pollicitus c. 3. Hinc tessera, calculus, *Tabula*, uris, & c. Adde Statuta Massil. l. 5. c. 10. Historialis l. 5. rubr. 17. Vercellensis l. 3. fol. 83. v. Le Roman de Vases Mss.

D'Eschev'seat & des Tables seu compaignon muer.] Le Roman de Paris la Duchesse:

Ruis aperit il as Tables & eschev joier.

Vide Turnebum l. 27. Advers. f. 63. [& Lobianellum in Glossario tom. 3. Hist. Paris.]

TABULARE, *Tabula* ludere. Julianus Antecessor Constitut. 115. c. 439. Neque Episcopus, neque Presbyter... neque alius cujuscunque religionis consortii vel habitus continuatus *Tabulare* audeat, vel socios ludendi fieri, vel spectare, & c. Græta habent *Tabularius*. Gloss. Græc. Lat. *Tabularius*, *Tabularius*, *Tabula*, *Tabularius*, *Tabularius*, & c. Gloss. Mss. Reg. p. 107. & c. *Tabularius*, *Tabularius*, & c. Thomas Magister pag. 59. edit. Rom. *Tabularius*, *Tabularius*, & c. *Tabularius*, & c. Sic non erat, cui emendaret Mourlius. Vide Cujacium ad Novell. Justin. 123. Gloss. Fabroti ad Cedrenum, & Favorinum in *Tabularius*, & c. Habentur Pauli Silentiarii deo Epigrammata, ut *Tabularius*, seu ludum *tabulari* & *Anchel* c. 32. Epigr. 4. & 5. Vide aliud Agathiz l. 1. c. 61. Epigram. 1. quod multis explicat Salmasius ad Hist. Aug. p. 408.

TABULISTA, Qui *Tabulis* ludit. Luxurius Poeta, nescio quis, in Epigrammate quadam, cuius lemma est, de *Tabulista* iurato, quasi cessit imperante:

Consultulus sepe sum, mansi decus, orna *Tabuliste*.

TABULARIUS, Qui frequenter ludis cum *tabulis*. Jo. de Janua.

10. TABULA, Lex apud Neapolitanos, sic hanc primum dicta, quod descripta esset in tabula iussu Legis Romanorum in duodecim, vel Legis Molairum in duabus tabulis exarata. Marius Treccia de Fecundia cap. de offic. Admirali maris: In regna (Neapolitano) non lege *Tabula* maritima decernuntur, sed *Tabula*, quam Amalphitanam vocant, omnes consueverunt, omnes lites, & omnia maris discrimina, ea lege, ea sanctione usque ad hæc tempora (an. circiter 1572) firmaverunt.

11. TABULA, Mensa, Ital. Tavola, nostris

Table. Albertinus Mussatus lib. 5. de Gestis Henrici Imp. rubr. 8. apud Murator. 10. 10. col. 408. *Tabula* argentea magni ponderis aliisque oneratis donavit. Occurrit talibus non semel.

12. TABULA, Mensa, in qua prostant res vendebiles, stallum, apotheca. Bulla Adriani IV. PP. an. 1166. inter lustr. tom. 6. Gall. Chiril. col. 398. Tertiam partem sextarii, corde & gaintal, tertiam partem omnium *Tabularum*, salvo in hoc jure canonico. *Tabulam* inter Jacobum Aragoniam Regem & Percegarium Magalonæ Episc. an. 1278. Cum per compositionem interam inter prædictam domum Regoni & Episcopum fessum *Tabula* manelli fuerint adjudicata in parte episcopali, & c. Jura Comitibus Biterri in Civitate Albien. an. 1452. Habebant in dilecto fessu (Natalis Damiani) in singulis *Tabulis* mercatorum unam libram pipris pro pedagio, & in singulis *Tabulis* fotorum 12. denarios Reimand. & in singulis *Tabulis* cabiatum 11. solidos Reimand. & in singulis *Tabulis* carnicum omnilinguas vocaturum. Littere an. 1369. inter Oednat. Reg. Franc. tom. 5. pag. 312. Concedimus... in ipsis *Tabulis* facere *Tabulas* & antetabulas quatuor brassarum amplitudinis, easque *Tabulas* & antetabulas locare & arcedare ad tempus aut tempora, prout eis placebit. Ubi *Tabula* locum in quo mercatores servantur, Antetabula mensam, in qua venum exponuntur designare existimo. Haud lausicio an eadem notione Testamentum Guillelmi Montisepulani an. 1202. m. le 1111. 10. 9. spicil. Acher. p. 162. Illud vero quod statui de *stocora* & *Tabula*, & molendino & tintaria, præcato de *stocora* R. Carifon & Bonri, omnia daleatur in perpetuum.

13. TABULA, Idem quod aliis *Mensa*, Gallice *Mense*, Quicquid ex bonis alijus est, & ad *Tabulam*, seu mensam usum infundendum, id est, ad vescendum, & ad cætera vite commoda conducit. Chartarium Ecclesie Auxitane cap. 34. Item *Dea* & B. Genitrici pegenes, quos dedimus & fassimus meis *stocora*... ut sint perpetuiter de *mensa* clericorum. Et cap. 38. Post mortem autem Anselmi Hugonis filii reverteretur ad *Tabulam* B. Mariæ honor seu possessio, de qua ibi. Sic aliquando *Tabula* dicta est in rebus feudibus feudum ipsam, seu quicquid ad illud pertinet. Vide *Mensa*.

Hinc spectare videtur Charta an. 1448. ex Charul. 23. Corb. Le droit de tannellieu & forage des vins vendus & deservus en ladue ville se divorsifia selon la qualite de ceulx qui estoient appellez ou repusiez estre de la *Table* de *Ganellieu*, en de ceulx qui n'estoient pas de ladite *Table*... Pour ceulx qui ne sont pas de ladite *Table* de *Ganellieu* que une *fessie* de vin de *tanellieu*, & une *fessie* de vin de *forage*. Qui de aliquibus familia est, de mensa illius esse dicitur. Vide in *Mensa*, col. 668.

14. TABULA, inter vasa ecclesiastica, Sanctorum Reliquijs Caput ornata. Virg. S. Benedicti Anian. m. 37. l. 4. & Benedict. l. 1. p. 3206. Frater *Tabulam* sacratam, in qua B. Dionysii erant reliquie diurnorum Sanctorum plantata, missus est ab alia cella ad aliam deferre: & quæ serena pargens causas delulit, *Tabulam* exto fessatam post aliquos dies non tota restibus incantus defere re mittit. Ingressus navio propens... sed ut max tectam evigile, equumque ascendens, in *stocora* perulenter, *Tabulam* portuarius suscipit, divina hunc ulso perculit. Equus quidem eadem *stocora* in circulo rotanda convulsus, quosque in terram rueret, *Tabula* quoque manibus ejus clapsa in *stocora* suspensus. Vide *Tabellus*, *Tabulamentum* & *Tabulerius*.

15. TABULA, Calculus, Gallice *Balote*. Statuta Montis regalis Cottas. l. 6. 48. *Fabo* seu *Tabula* cum quibus seu de quibus fiens *partita*, parantur sur-

per uao difco, qui fit coram difco D. Vicarii; & aume-
reant per iudicium vrl iudicem feu militem, & quod
Tabula fen fabe non habent vocem nifi fini integra.
Pluries occurrit ibi.

¶ TABULA CAMBII, Menfa, argentaria, Gal-
lice *Banque*; Tabula caubiatoris, in Charta jam lau-
data in Tabula 11. Tabula campfaria, in Litteris Phi-
lippi III. Franc. Regis an. 1277. apud D. Secouffe to. 4.
Ordinat. pag. 671. art. 8. Tabula campfaris, in Charta
Maffil. an. 1344. ex vchedis D. le Fourier. Tabula aum-
mulariorum, in Charta Agnetis Comitiffæ de Confue-
rudinibus villæ S. Iohannis Angeriac. an. circiter 1050.
to. 12. Gall. Chrif. novæ edit. col. 468. Hinc

TABULAM TENERE CAMBII, dicuntur *Menfa-
rii*, feu Nummularii, vel *Campforæ*: qui inde Græ-
cis τραπεζίται. Jacobus I. Rex Aragon. in Foris Officæ
ann. 1147. fol. 126. Rex poteft monetari, quantamcumque
voluerit & fibi placuerit, fabricare, & Tabulam sta-
tuere per fingulas civitates, ad quam cambiare venire
teneatur omnes populi terre fuæ, &c. Curia generalis
Catalanie, celebrata Ilræde à Jacobo II. Rege Ara-
gon. an. 1301. Mf. Iirm quod aliqui non teneant Tabulam
cambii in aliquo loco Catalanie, nifi prius eam affecura-
verit... pro mille marchis argenti... Et qui diftam secu-
ritatem fub difta forma non præftiterint, non audeant
scelere in fua Tabula capiti, vel alios paucos, fion flo-
ria, immo fuffici difta Tabula fit & effe debeat fiae ali-
qua coopera, & ille, qui contra fecerit, tamquam
falſarius puniatur. Adde Curiam actam Cervariæ lub
Petro III. Rege an. 1319. Charta Philippi Regis Franc.
an. 1305. in 12. Regefto Chathophylacii Regi ch. 231.
Pour le profit de tous noſtre Roiaume & de nos monaſto-
ies nous avons ordonné à faire une Table qui ſera tenue en
12. ou 14. lieux ſolempniels de noſtre demaie & de noſtre
Royaume, & que il ſoit crié que ſe ce n'eſt à nos mo-
naſtoies ou à ſ'Changeries, qui des oies ayent noſtre auſtorité
& noſtre conſentement de changer & teair changier, que
ne ſoit ſi bardii, que ce ne argent, qu'ae ſoit mannoier
de noſtre coing, qui ſoit dedans noſtre Royaume & en
noſtre terre, il vende ne achate juſques à tant qu'il ait
eſſe poré à noſtre dite Table & mi en eſſerſi par devers
nous, &c. Adde Chariam ſequentem, & vide Salma-
ſium lib. de Ufuris p. 510. ſic. 512.

TABULÆ DIGITALES. Vita S. Wulfgangi Epifcopi
Ratiſb. c. 18. Ut autem adoleſcentes in capiendis ſcien-
tia liberalis noſtitii ſerent agiles, frequenter voluit
Tabulas eorum cerare digitales. Id eſt, in quibus, di-
ſtabant, ſeu componebant.

TABULÆ AD EVANGELIA. Udalricus I. Confue-
tut. Cluniac. c. 12. de Cœna Domini: Interea vero re-
coaditnr dominicum Corpus à Sacerdote retro aliare.
Ponitur patena aurea, & patena iater ſcutellas aureas,
& adhuc ſcutella iater Tabulas argenteas, que ſalſa
ſunt ad Textum Evangelii. Id eſt, quibus Liber Evan-
geliorum tegitur.

¶ TABULA HORARIA, Qua horæ pulſantur. Re-
gula Toribii Archiep. Limz, to. 4. Concil. Hiſp. pag.
677. col. 1. Præſidentis cura erit horarii Tabulam præſcri-
bere, juxta quam præbendarii, ſacellani & reliqui
Eccleſiæ miniſtri & alii clerici civitatis aſſiſteant, comi-
tabantur & cuſtodiant ſacriſſimum Sacramentum (ſe-
ria v. in Cœna Domini)

TABULÆ, ſeu TABELLÆ LEPROSORUM, quas li-
quanti, ne ab aliquo tangantur. Vincentius Bel-
vac. l. 23. c. 165. Aut cujus curiam cum Tabellis more
ſalutis inſtrumentum tangeret, &c.

¶ TABULA MARIS. Vide Tabula portus.

¶ TABULA MARMOREA, Præctis noſtris Ta-
ble de marbre, quo nomine donatur triplex juridi-
ctio: Prima Comitibus ſeu Præſectis ſtabuli, altera A-
Tom. VI.

miralli ſeu ſummi Præſecti rei maritimæ, tertia Pra-
toſtoreſtarii ſeu ſupremi Præſecti rei ſaltuariæ & aqua-
riæ. Jure ſummæ & ultimæ cognitionis iudicant in hæ
triplici juridiſctione, eum iudicis intereſt unus & Præ-
ſidibus ſupremi Senatus cum certo ſenatorum numero.
Nomen Tabule marmoreæ fortitæ ſunt hæ juridiſctiones,
quod olim ibi lites dirimerent, ubi tabula ſeu
menſa erat marmorea. Vide Notas D. Secouffe ad Lic-
teras Caroli Regentis an. 1359. tom. 3. Ordinat. Reg.
p. 347. ubi probat duas olim in Palatio poſitas fuiſſe ſa-
lutas marmoreas; unam in area, alteram in aula ma-
jori. Vide Meſſa, col. 669.

¶ TABULÆ NUMMULARIORUM, Menſa, argen-
taria. Vide ſupra Tabula Cambii.

¶ TABULÆ OSSEÆ. Vide Tabula 7.

TABULA PATRONATUS. Vetus Interpres Juvena-
lis SATIO. v. 57. Honorum pagia. Ænea pagia, ac-
te imago omium ſtans, eorum omnes gradus boarum
inferſcripti continet: quam nunc dicunt Tabulam patro-
natus. Forte quod ejuſmodi imagines ſeu ſtatue ſere
ſemper à clientibus fuerint ad dedicarentur, qui in ta-
bulis æneis ſubditis patronorum honores ac Magiſtra-
tus geſtos deſcribere ſolebant, quod docent Inſcrip-
tiones veteres.

TABULA PEREGRINANTIUM. Vita S. Iudoci c. 3.
apud Mabilonium: Quos cum interrogaret quon-
deat curſum, reſpondentes, dixerunt ſe Romanos perge-
re velle. Quo audito Iudocus adhuc Laicos abſque ulla
dilatatione baculum ſantum & Tabulam manū arripient,
ſecutus eſt eos. Cur autem Tabulam peregrinaturi ſe-
cum deferrent, indicat Regula Magiſtri c. 57. Si vero
ia viam longiorum dirigitur, codicum medicum cum
aliquibus ſeſcionibus de Monachis ſecum poriet, ut
quavis hora in via reſpauſav:rit, aliquantulum tamen
legat: ita tamen ſi fuerit pſalteratus. Si vero non fue-
rit, Tabulas à Majo:re de Moaſterio ſecum poriet,
ut ad reſeſcionem prædii, aut ad manſionem cum
applicaverit, aliquantulum quatuor occurrit, tam-
en mediatur, ut quotidie regulæ reddat quod ſuum
eſt. Ita & frater, qui adhuc literas diſcit, Tabulas
ſuperpoſitas à Majo:re de Moaſterio ſecum poriet, ut ſi
cum literato vadit, ipſe cum ſe ad reſeſcionem vel man-
ſionem applicaverit, aliquantulum tamen mediatur,
ut vidatur cotidie conſecram regulam adimplere.

¶ TABULA PORTUS, Menſa publicani ſeu exacto-
ris veſtigialium in portibus maris. In queſta an. 1268.
ex Archivo Eccl. Maffil. Epifcopus & eccleſia Maffi-
liraſi, ambo, ſimul ratiore juridiſctionis habebant &
tenebant ad Tabulam portus, ia villa inferiori, ad nos
boniarii vel naum ad libitum, qui colligerent eum homi-
nibus villa inferiori, tunc viccomitalis Maffillie, red-
ditus ſive ſatratas portus diſtæ civitatis. Tabula mar-
is atque portus, in alia Charta Maffil. an. 1379. Ru-
ſum in alia an. 1509. Tabula maris & rippagii dicitur.

TABULA, ſeu MENSA ROTUNDA, Decurſionis,
aut haſtitudinis ſpecies, à certo & definito Militum nu-
mero obiri ſolita, qui, priuſquam in arenam deſcen-
derent, vel etiam præliis & velationibus decuriſſet, ad
menſam figuram orbicularem eam cibum capiebant,
ne quod diſcretem inter nobiles ex ſedis prærogativa
oriatur, indequeurgia aut diſſidia emergerent. Vetus
ſane Gallorum inſtitutum: menſis enim circulari-
bus circumſidiſſet, armigerofque, eorum ſcuta ſerente-
bus, à tergo adſtitiffe ex Achenol. 4. Dipnoph. recte
advertit Camdenus; renovatum vtro ab Arbu:ro Britan-
niæ Rege prædicant paſſim ſcripſores, ſia ut Aru:ri
Tabula rotunda in ore omnium verſetur, eamque eſſe,
quæ muro veteris Caſtri Vintoniæ, ſeu Vincellæ, in
Anglia, appenſa conſpicitur, vulgus hominum exi-
ſtimet, quod ju:re in dubium vocat idem Camdenus,
Qq a cum

cum longe recentioris videatur ætatis. Verus Cere-
moniale Mⁱ. Le Roy *Arbitus d'Angleterre* & le Duc de Len-
castre *ordennerent* & firent la *Table Ronde*, & les be-
bours, tournois, & joustes, & moult d'autres choses
nobles, & jugemens d'armes, dont ils ordennerent pour
juger Dames & Damoiselles, Roys d'armes & Horreux.
Albericus an. 1235. Multi Flandrie Bomanes apud Hes-
dinum, ubi exercebantur ad Tabulam rotundam, pro-
ce signantur. Mattheus Paris an. 1192 Milites exerce-
re militari peritiam suam & strenuitatem experientur,
conflituerunt unum contra alterum, non nisi in basilidio illo, quod
communiter & vulgariter Torneamentum dicitur, sed
positus in illo ludo militari, qui Mensa Rotunda dicitur,
vires suas attentantes. Vide reliqua in Jacobi. Th.
Wallingh. in Edw. I. ann. 1280. & Nic. Trivetius ann.
1279. Illustris miles Rogerus de Mortuomari apud Ke-
liagardem indum militarem, quem vocant Rotundam
Tabulam, 100. Militum, ac tot Dominarum constituit,
ad quam pro armorum & exercitio de diversis regibus con-
furi Militia multa nimit. Historia Prioratus de Wigmo-
rein Anglia, de eodem Rogero: *Iste Rogerus... prima
inquisitio Militibus sublimibus, centum Militibus & tot
Dominis ad basilidum de Kenilworth, expensis suis
sumptibus, per tres dies solemniter ordinata & tenta,
qualia in Anglia tam solennia prius visa non fuerant,
seculum adduxit, & Rotundam Tabulam ibi incipit, &
quarta die Levato autem, triumphum signum sibi adju-
dicatum, dictam committam suisque expensis ad War-
vik adduxit. Idem Wallingham. an. 1344. Rex Eduar-
dus fecit convocari artifices ad castrum de Windesore
& cepit edificare domum, que Rotunda Tabula voca-
retur. Habuit autem ejus area à centro ad circumfere-
ntiam, per semidiametrum centum pedes, & sic diame-
trum 200. pedum erat. Chronica Aulæ Regiæ c. 7. Ac-
cesserunt ad Regem quidam juvenes Baronum filii plus
levitate quam strenuitate moti dicentes: Domine Rex,
per torneamenta & basilidum... nostra dissipatur gla-
ria, edicito itaque Tabulam Rotundam, Regis Ar-
tusi carum, & gloriam ex hac reparabitur perpetuis
temporibus memorandam. Jo. de Condato M^o.*

Seu fuisse tanta grande esbanois

Leziz reondet, & tournois

Cridar Taula redonda, apud Raimundum Montane-
rium in Chron. Reg. Aragon c. 179. *Taulas redonas*,
apud eundem c. 166. & in Chronico Petri Regis Ara-
gon. l. c. 10. l. p. c. 23.

Quemadmodum Torneamenta variis Pontificum &
Principum Sanctionibus interdita constat, ita & Men-
sas Rotundas, seu Monomachias ludicras, quas *Justas*
vocabant, prohibuit Clemens V. P^p. quod ex iis non-
nunquam exdes, & pericula non mediocria emerge-
rent, quod satis superque restatur Matth. Paris loca
citato, ubi Hernaldum Montiacum, strenuissimum
Militem, à Rogero Lemburno, non hinc veteris odii
suspicione, in illa Mensa Rotunda, celum natrat.
Sic autem Clemens in Bulla sua, cujus in voce Tornea-
mentum meminimus: *Quemadmodum in facendis justis
predicatis, qua Tabula Rotunda in aliquibus partibus
vulgariter nuncupantur, eadem domus & pericula im-
minant, qua in torneamentis predictis, videlicet certa
causa idem juxta tenendum casus.*

TABULAM TENERE dicebatur apud Catalanos, Vi-
carius, seu Jux, qui post exactum officium, eo in
loco, ubi illud exercebat, statis diebus morabatur,
quo de se conquerentibus coram alio iudice à Principe
delegato responderet. Curia generalis Alphonsi II. Re-
gis Aragon in Montisio celebrata an. 1293. MS. Sa-
lazarus, quod officialis scilicet: *causisque totius Ta-
bulam per 30. dies de anno in annum. & ad instantum
officiorum, quod faciat jus conquerentibus, & eo ionen-*

te Tabulam, sis suspensus de officio. Primacuria gene-
ralis Baccionensis Jacobi II. Regis Aragon 1293. M^o.
Et ad instantum officialis quod officiorum ipse facere jus
conquerentibus, & in fine cum exierit de officio, teneat
Tabulam per 30. dies. Secunda Curia ejusdem Jacobi
an. 1299. Quomodo ad hoc ordinaverunt tenere Tabulam
per 30. dies, qui incipiat prima die Januarii quolibet anno,
secundum quod in Ordinationibus hujus Curie continetur.
Cap. seq. Et omnes officialis dictorum officialium
teneant quolibet anno prima die Januarii, & teneant Ta-
bulam per 30. dies, juxta ordinationem curiarum. Et
quod nos eligamus de presenti & postea quolibet annis
prima die Januarii quemdam jurisperitum idoneum &
sive suspensum in capite iustitiam Viariorum vel Beju-
sariarum, qui faciat inquisitionem contra officialis ip-
sius Vicarias, vel Bejulas, Et procedente inquisitione,
aliquis officialis non possit redire, vel nisi officio, quovis-
que inquisitione ipsas terminatas, sine placito & solen-
nitate placiti, & absque figura iudicii, & facta satis-
factione super damnis datis, aut quoniam nos, vel aliquis
pro nobis inde aliquid habeamus. Adde Curiam gene-
ralem Ilerda celebratam ab eodem Rege an. 1301. c. 4.
& 2. Curiam celebratam in villa Montisiali ab Alfons-
so Rege an. 1333. in qua idem præcipitur pro Notariis,
scribanis teneantibus, &c. & Curiam celebratam Cer-
vare sub Petro Rege an. 1359. in qua pro 30. diebus,
50. statuantur.

¶ 1. TABULAMENTUM, Stylobata, Gallis
Pie festal, olim *Establement*. Inventarium Ecclesie
Noviom. MS. ann. 1410. Item quendam tabulam argenteam
deauratam, sedes super Tabulamentum emittentem,
in qua tabula sunt plures reliquie, claudunturque & a-
peritur. Inventar. S. Capelle Paris. ann. 1376. ex Bibl.
Reg. Item caput v. Symeon argenti deaurati in fustione
hominis antiqui, sinuatus desuper unum *establement*
Gallice. Vide supra Tabulam 14.

2. TABULAMENTUM, Sepimentum, cancel-
lus, *Spizant*. Scholasticis Aristophanis ad equites:
Τὸν Πυζάντην, τὸν τὸν ταβυλάριον ἐκείνην. Idem ad
Vespas: Τὴν ταβυλάριον τὸν Πυζάντην. *Tabularium*, seu
Tabularium, eadem notione dici observat Sædas, in
Spizant.

TABULARE, Tabulas præparare, prosternere,
Uguitioni. {Tabulas parare, prosternere, Johanni de
Janua: *Tablar*, in Glossis Lat. Gall. Sangerman. no-
stris hodie *Planebeier*, *Centabular*, tabulis compin-
gere. Berantii Chronicon Marienrod. apud Leibni-
um tom. 2. Scriptor. Brunfvic. p. 427. *Ambitum nostrum
superius Tabularis*. Hac notione *Tabularis* dixit Pli-
nius l. a. Epill. 17. V. Vossium de Viris ferat. l. c. 27.]

TABULARIA. Charta Rogerii Regis Sicilie an.
M. 663. pro Ecclesia Panormitana apud Rocchum Pirum
tom. 1. p. 112. & 147. *Donamus predicta Ecclesie...
Tabulariam feliciis urbis Panormi, eis potestatem con-
cedentes, ut ipse venerabilis Archiepiscopus & successores
ejus omnes & in perpetuum habeant licentiam &
perpetuam dominationem concedendi carta Clericis pre-
dictæ Ecclesie, &c.* Ubi Pirus *Tabulariam*, facultatem
tabelliones insinuendi interpretatur.

TABULARIA LEX, Condicio, quo adhibetur in
manumissione per *Tabulas*, seu liberorum *Tabula-
riorum*. Tradit. Fuldenfes l. 2. tra. 493. an. 215. Decernens,
ut lege *Tabularia* unaquaque de vobis per singulos
annos duo denarios argenti solvas.

1. TABULARII, Servi per *tabulas*, seu per in-
strumenta chartarum manumissi. Quomodo vero, &
quo ritu per *tabulas* manumitterentur servi, refert
Lex Ripuar. tit. 18. §. 1. *Hoc etiam subvenit, ut
qualiscunque Francus, Ripuarii, seu Tabularius for-
sum suum pro anima sua remedio, seu pro pretio secun-*

dum legem Romanam libertate volueris, & in Ecclesia eorum Presbyteris, Diaconibus, seu cuncto Clero & plebem manu Episcopi servum cum tabulis tradat, & Episcopus Archiepiscopus jubeat, ut ei tabulas secundum Legem Romanam, qua Ecclesia vivit, scribere faciat, & tam ipse, quam omnis procreatio ejus liberi permaneat, & sub iustitia Ecclesie consistant, vel omnia redditum status, aut servitium Tabularii eorum Ecclesie reddant. In Capitul. Caroli M. l. 5. cap. 12. & in Lege Loob. l. 3. tit. 5. §. 1. ponuntur iociter *tributarii Ecclesiarum*, id est, qui censum Ecclesie debebant, hac conditione manumissi in Ecclesia, & sub onere alicujus servitii. Sed & si absque liberis decederent, *avulum* alium nisi Ecclesiam relinquerent heredem, ut est in eadem Lege §. 4. Vide *Manumissio*.

a. **TABULARII**, Qui tabulas publicas civitatum, & rei vestigialis rationes trahant, ita appellati ex Legge Valentis Imper. cum antea Numerarii dicebantur, leg. 9. Cod. Th. de Numerar. Nec multo post *Tabularii* duo in singulis provinciis à Theodosio statuti quorum alter fiscalis arce rationum, alter largitionales titulos curaret, leg. 12. cod. tit. & leg. 30. de Susceptorib. De juremodi Tabulariis est prætera tit. 10 Cod. Theod. ubi multa Jacobus Gothofredus, & alii. De his etiam agitur in Editio Theoderici Regis §. 126. Nullus post hæc curialium, sive Tabulariorum, aut feneratorum, in Ecclesia refectus piliatæ delegationis emittat; sed si quem fisco debitorem vovit, exponat cum extra Ecclesiam constitutus, &c. [*Tabularius* in tributis, apud Sidorium l. 4. Epist. 11.]

§ Eodem *Tabularii* omnino designatus qui res Ecclesiarum administrabat, apud Gregorium M. lib. 11. Epistol. 49. ad Joh. Episc. Panorm. *Tabulariam* autem una cum consensu seniorum & cleri meminere ordinandum, qui anais singulis ad amputandam fraudis suspicionem solemniter sua debebat rationes exponere.

1. **TABULARIUM**, Officina, Concilium Palentinum an. 1388. c. 5. *Permissum* (Judex) habere *operatoria*, *scavoria*, *Tabularia* seu *boites*, &c.

2. **TABULARIUM**, f. Ambo, fustigatum, tabulatam, vel exedra. Statutum Capituli B. M. P. dicens ann. 1386. *Statimus* quod nullus descendat *Tabularium*, donec presbyter dixerit totam orationem seu compleadam Missæ.

3. **TABULARIUM**, Locus ubi sedet Notarius, & acta ab ipso scripta servantur, Gallice *Etude de Notaire*. Consuetudines Tolosanæ Miss. fol. 34. *Notarii nostri domus communis Tolosæ in suis personaliter non sedent Tabulariis, nec suo officio personaliter deservunt*. Vulgare est hodie eo significatu. *Tablier*, in Litteris Caroli V. Reg. Fr. an. 1370. 10. 5. Ordinat. p. 352. *Aucuns de aoz gens ou officiers nait tenus & encores tiennent certains Tabliers en la ville de Thoulouse, qui acquies ac fureat mis en recette, ne aucuns mention a'en est faitie eis comptes de la recette de Ebdoulouze, lesquelz Tabliers ils ont baillé a ferme, & eu aoz recen & reçoivent tres grans dolours*.

4. **TABULARIUM**, Numerus reddituum in tabula scriptus, 10 Glossulis apud Mabillou. to. 2. Operum posthum. p. 3.

5. **TABULARIUM**, λογιστήριον, in Glossis Latino-Gr. Locus vel schola ratiocinatorum.

6. **TABULARIUM**, *Tablier*, 10 Glossis Latino-Gall. Sangerm. *Tabularium ad ludum tabularum*, 10 Constitut. Frederici Regis Sicilie c. 81. *Tabularium de chore*, 10 Computo an. 1333. & seqq. tom. 2. Hist. Dalphin. p. 277. vel *Tabularium*, ut habetur 10 MS. Cl. V. *Lancelot*. Haud scio an eadem notiooe legitur 10 Lovencorio ann. 1379. inter Schedas ejusd. Item tres alio *tabulo* de sapo cum quatuor *Tabulariis*. 10 Tabulæ ful-

crum intelligi potest; nisi idem sit quod mox *Tabularius*. V. *Tabularium* 2.

7. **TABULARIUM CERÆ**, Massa, ut coojecto, cærea, Gall. *Pain de cire*. Historia Monast. Beccensis MS. p. 572. n. 17. Sed etiam dimidium *Tabularium ceræ*, quod monachi Beccensis de Longolio reddebant illi annuatim de recognitione decime. Supra *Tabula ceræ*. Vide *Tabula* 6. & *Talentum*.

8. **TABULARIUM**, Tabula qua servat cibos in refectoriis monachorum, quibusdam *Taulier*, aliis *Tablerie*. Inventarium an. 1341. ex Archivis S. Victoris Massil. *Usam tiam*, 2. *mensas* & 4. *Tabularios*, item 1. *iabucum*, &c. Vide *Tabularii*.

9. **TABULATA**, f. *Ædicula tabulis compacta*, vel in qua plures sunt tabulæ usus rusticæ domus destinatæ. Testamentum an. 151. Pippini Regis, tom. 2. Annal. Benedic. p. 708. *Circa curiem stabulum*, *Tabulata*, *torbaes vel alia hospitaria*, vel *cellaria*, & quidquid ad ipsam curiem pertinet. Item ad Vicum curiem meam cum *Tabulata*, cum *bareca*, cum omnibus que ad ipsam curiem pertinent. Pluries occurrit ibi.

10. **TABULATUM**, Quævis tabula. Valerianus Cemeliceus Homil. 20. *Requiramus, cujus sit vitium, quod tenui Tabulato hominis vita committitur, & dubiis casibus incerta sentatur*. [Codex Theod. lib. 11. tit. 16. leg. 15. *Materia*, lignum atque *Tabulata* exceptorum virorum patrimonium non præbeant. Et leg. 18. cod. tit. *Non conferendi Tabulati obnoxia*, aon lignis, indulum quoque materiam sub eadem exceptioe numerabit. *Materia* crabs, *Lignum*, unde hastilia buoc & sagittæ, *Tabulata*, tabulas seu afferes interpretatur Gothofredus.]

11. **TABULATUM**, Abacus, alveolus, seu tabula luforia. Saao Grammaticus l. 14. *Calculorum ludum poposcit, gloriosus seque appropinquavit*. . . sed cum *Tabulata* non suppeteat, ne lusi quidem vocatum est. [Vide *Tabularium* 6.]

12. **TABULATUM MURORUM**, nostris *Entablement*. Charta Philippi Pulcri Regis Franc. an. 1299. pro Pariagio oppidi Sarlatensis in Regesto ejusdem Regis ex *Tabulario* Regio n. 6. *Poterunt* . . . *juxta muros villa prædictæ domos ipsas jam factas, vel incipias, vel faciendæ extollere, & alias facere usque ad Tabulatam distorum murorum, & non ultra*. V. in *Materia*, cod. 593.

13. **TABULATUS**, Inflat tabulæ plausus. Vita S. Aidoni Episc. Fern. in Hibernia nu. 15. *Vir quidam in Britannia Tabulatam habebat faciem, id est, suas oculis & auribus ex utro natus, &c.* [Eadem fere occurrit in Vita S. Chartaci Episc. 10. 3. Maii p. 381. n. 18.]

14. **TABULATUS LAPIDEUS**, Pavimentum. Andreas Floriac. in Vita MS. S. Gauzlini Archiepisc. Bituric. l. 1. *Novum vicum etiam lapideo Tabulato fabricavit ecclesiam*. Hinc

15. **TABULATUS**, pro Pavimento stratus. Chronicon Romualdi II. Archiep. Salern. 10. 7. *Murator*. col. 194. *Pavimenti palatii facti pulchrum iussit adificari, in quo fecit capellam miro lapide Tabulatam*. Italis *Tabulato* proprie est tabulis seu axibus structus, nostris *Plancheis*.

16. **TABULERIA**, f. *Linearis adumbratio rei alicujus facienda in tabulis descripta*, Gallis *Dessein*. Statuta Montis-regalis p. 251. *Item statutum est, quod eligantur sex homines, qui faciant Tabuleria ad diversitatem dictæ aque & secundum quod diversis fuerit, valeant & tenent*.

17. **TABULERIUM**, Speculum, ut videtur Gall. *Miroir*. Chronica. Estense ad an. 1345. apud Murator. to. 1. 5. col. 424. *Præsentari fecit Delpino tres de steris cooperat scarlat & uxore ejus unum Tabulerium argenti auri & crystalli*.

¶ 2. TABULERIUM, Umbella, seu Umbraculum, nifallor, Gall. *Ecran*. Compusur an. 1333. 10. 3. Hist. Dalph. p. 282. Item *pentabulis ad faciendum unum duaragatrum pro domina Dalpina* & duo Tabulicia ad opponendum igni cum pedibus & clavibus necessariis ibidem, 48. fol.

¶ TABULETA. Vide *Tabula* 2.

¶ TABULETUS, Tabellula, eadem portione quae *Tabula* 14. Inventur. SCapellæ Paris. an. 1376. ex Bibl. Reg. Item quidam *Tabuleti argenti deaurati claudentes & firmantes cum ebernerijs ornati de minuta perieria & de perlis*. Inventur. aliud Gallicum: Item unus *Tablæna d'argens doré fermans à charnières, ou il y a plusieurs reliques, ornée de menus prierres & de perles*.

TABULINUM. Vide Hyginum de Crastimetatione p. 3. 11. (& Apuleium in Floridiac. 32.)

¶ TABULLERIUS, Tabula lusoria, Ital. *Tavoliera*, Gall. *Tablette*, *Echiquier*, Statuta Civitatis Astæ cap. 1. de ludo raxillorum: *Qui distes raxillos vel rianetas vel Tabullerias præstant*, &c. Vide supra in *Tabulorum* 6.

¶ TABULUM, *Tabula*, in Glossis Lat. Gr. *Tabula*, *Tabulatum*. Glossæ Græc. Lat. *Tabula*, *Tabulum*, *Tignus*. Statuta Verecæ l. 3. fol. 55. verso: *Et quod rotam pecuniam quam recipiunt pro Communi sibi dari faciat ad dictum Tabulum*, & igitur id, quod solves, solvere debeat super ipsum Tabulum in eadem pecunia, quam recipiunt. Hic manifestum intelligit, seu abacum nummulariorum; mensam vero farinatorum in Statutis Asten. Collat. 7. c. 5. *Et hoc faciant (fortiores) autem quam incidant (panem) ad Tabulum suum vel alibi*.

TABUR, THABUR, Tympanum bellicum noisissimum, vulgo *Tambour*, olim *Tabor*, vel *Tabor*, aut *Tabor*, ex Arabico Al-Tambor: nam Saracenorum primitus fuit, ut pluribus docuimus ad Joinvillam p. 61. Vide præterea Leonem in *Tactico*, c. 18. §. 110. 142. c. 20. §. 76. Radulphus de Dicro anno 1181. Juxta sonum illius instrumenti, quod Ripatoribus vocatur *Tabor*, subito percussa quedam alarum remigio percussit evolavit. Ubi Matthæus Paris habet *Tabor*. [Missimus vobis unum *Tabor*, in Chron. Danduli apud Muratorum to. 12. col. 513.]

TAMBURES. Epistola Arnoldi Archiep. Narbon. de Visitor a relata contra Mauros Hisp. an. 1212. apud Ughellum to. 1. p. 1. pag. 190. *Personantibus igitur valide instrumentis Maorum, que Hispani appellant Tambures, signum gressus Saraceni*, &c.

TABURCIUM, TABURCIUM. Henricus Huotiodon. 7. Histur. Equi namque inselium non ferentes clamorem, & buccinarum clangorem, & illius Taburcium, calcasibus non obtemperant. Ubi Matth. Paris an. 1097. habet *Taburcium*.

¶ TAMBORINUM. Annales Mediolan. ad an. 1381. apud Murator. tom. 16. col. 795. *Conducit fecit publice quendam fratrem Ordinis Minorum pro civitate Mediolanensi a Tamborino procedente*.

¶ TAMBURIUM. Memoriale Potestatis Regionis, ad an. 1218. apud Murator. 10. 8. col. 1098. *Saraceni in civitate cum cimbalis, tubis, Tamburiis & vocibus exultantes liquabant eorum coram*.

¶ TAMBURUM. Castellum Chronicon Bergom. ad an. 1399. apud Murator. 10. 16. col. 917. *Conducta fuit ad lupoar seu ad bordellum cum Tamburris & bartiis dicti domini Potestatis*.

TAMBURLUM. Sanuius l. 2. part. 2. c. 22. *Quis scias nacharas pulsare, tympana, & Tamburia*. Le Roman du Renard Mf.

*Li avoit pendu un haquin,
Dont qu'il soit aux anes par
Nul pareille les li Tabor.*

[Le Roman de chastie Musart Mf.

*Qui velt en la marine
Faire Tabur soner, &c.]*

Le Roman d'Aubep Mf.

*Sonans cil cor, & meins Tabaur noia,
Le Roman de Renard Mf.*

*Dist cors & araines sonner,
Tabur & timbres tenir & frefelec.*

Le Roman d'Alexandre Mf.

Cui menquies sonner, & ces Tabours sonner.
Qua vero ratione pulsaretur aut percuterentur ejusmodi à Saracenis *Tamburla*, docet Aysior Mf. Histur. Excidii Accois an. 1291. ubi de Saracenis: *Voces emittentes terribiles, ut moris est eorum, maximeque percutientes tympana cum baculis scortis ad terredumum impetus*.

¶ TABUSTELLUS, Cereæ campanæ pulsatio ac fortassis illa qua altero dumtaxat latere pulsatur, Gall. *Tintement*. Statuta Mf. Eccl. Lugdun. Clerici de *terza* ad Matutinas *sunt ad omnes alias Horas diei conveniant simul in unum locum eisdem preparatum, scilicet in capella B. Photini, dum Tabustellus sonat, vel resonans cujuscuque Hora, vel classis in festis diebus*.

¶ 1. TAC, Idem, ut puto, quod *Taxa*, Impositio, Angl. *Taw*, Gall. *Taxe*. Formulæ Anglicanæ. Th. Madou p. 188. Ego Wilhelmus Patriæ, dedi. Oratio filio Willielmi, pro benignia & servitio suo. *masnagium. liberum & quicquid de Tac & de tol & de stallagio*. Vide *Tacus*.

¶ 2. TAC, Morbi genus seu febris pestifera qua eeu repentino istu (unde nomen) Parisiensis percutiebatur sub an. 1411. vel 1414. Miracula Mf. Urbani V. PP. ex Tabul. S. Victoris Massil. Groviter patiens infirmitatem pestilentialem & habens per totum corpus suum lo Tac, quod signum dicebatur esse mortale. Pluries occurrit ibidem. Chron. vel Gallicum: *En Mars audit au (1414.) commencement à Paris une maladie populaire qu'on nommoit le Tac ou le Horion, qui dura trois semaines ou plus, & plus de cent mille personnes en furent atteintes, mais nul n'en mourut*.

¶ TACCA, Patra, Gall. *Tasse*, Ital. *Tazza*. Lierz an. 1429. *Vasa aurea & argentea, sicut sunt Tacca*, &c. Forte legendum est ut mox *Tacca*.

TACCUNATUS. Casarius Heisterbachensis l. 1. c. 20. *Calceos sibi novos, & bene Taccunatos fieri petiuit*. Alii eod. habent *Tacciniati*. [Italici Taccunare est Calceos reficere, refarcire. Vide *Tacones*.]

TACEA, Patra, crater, nostris *Tasse*. Occurrit in Consultatione post Observantias Regni Aragon. p. 43. v. [in Instrumentis Gall. Christ. novæ edit. tom. 1. p. 70. col. 1. in Libro nigro Scaccarii p. 673. &c.]

¶ TACELLUS, Idem quod infra *Tacellus*. Testamentum Guigonis Episc. Calin. an. 1345. apud Martoe. 10. Ampl. Collect. col. 1458. *Insuper vole & mande, dispen & ordino eapam cum bistorijs & imaginibus & Tacello argenti munition & completam*.

¶ TACETA, Crater, patra, Gall. *Tasse*, Hispan. *Tapa*. Leges Palatinæ Jacobi II. Regis Majoric. 10. 3. 55. Juoii p. 59. *In Tacetis nontamen decuratis bibant*. Vide *Tacca*.

¶ 1. TACHA, Agri limes, signum finium, forte à Germanico *Tacken*, Signum, ut habet Vossius l. 2. de Vitiis ferm. c. 18.

¶ 2. TACHA, Macula, labes, Gall. *Tache*. Statuta Massil. l. 1. c. 36. §. 1. *Tache & malefactura & alia quia & corruptionis ipsorum pannorum*, &c.

¶ TACHA CORTIUM uni obolo eufus obnoxia dicitur in Privilegio Leduini Abb. an. 1036. à Chartulario V. S. Vedasti Atrebat. p. 243. Vide *Tachia curiorum* & *Tacca*.

¶ TA-

¶ TACHARENTIA TERRA, Aget obnoxius sa-
fca seu praestationi, quam vulgo *Champart* appellamus.
Codex censualis Humberti de Villars domini de Chate-
lard in agro Dombensi an. 1391. Tunc terram *Tachar-*
rentiam ad decimam *tachiam*. Vide in *Tafca* 2.

¶ 1. TACHIA, Praebatio agraria, vulgo *Champart*.
Vide in *Tafca* 2.

¶ 2. TACHIA, s. pro *Cachia*, Ambitus, septum: nam
solabant mœnia cratibus munire, ne ab arjetibus, vel mis-
silibus lapidibus laderentur; atqui de turre *burdauda* hic
agitur. Vide *Huradicium*. Computus an. 1302. apud D.
Bressel tom. 3. de Feudorum usu p. 178. Pro *Tachia* turris
bardenda & *plumbanda*, & pro aliis *Tachis*, quos fecit
apud Dunum, 300. s. Ibidem p. 207. Pro *Tachis* Gornaci,
quas Rex tradidit, quando Rex fuit ibi, 45. lib.

¶ 3. TACHIA, Idem quod paulo post *Tacta*, Coria
decem, Tabularium Compendii de foragis & ripagiis;
Infra praedictos terminos ... de millenario elenxio & molo-
vellorum & plumbi, & de *Tachia* coriorum ... redduntur
s. denarii. Vide *Tacta* coriorum.

¶ TACHIABILIS, TACHIBILIS, Obnoxius sa-
fca seu praestationi agrariae. Vide *Tafca* 2.

¶ TACHIA, Idem quod *Tacea*, Paterra, crater, Gall.
Tasse, Ital. *Tazza*. Joh. Demissis Chronicon Placent. apud
Murator. tom. 16. col. 883. *Unum Tachis*, cugia-
riis & forcellis argenti, & utrumque scudellis & seu-
delinis de perra, & curtellis magnis & tabula & bron-
ziis, &c.

¶ TACITURIE, Silentium appetere. Laurentio in
Analthea. Sidonius lib. 8. Epist. 16. Unde cognosce, quod
assi sacre postquam capimus, certa *Taciturne* jam delibo-
ravimus.

¶ TACITUS, Cui ita factum est satis, ut nihil sit de
quo loquatur aut queratur. Charta an. 1343. ex Archivio
s. Vigoris Massil. Pro qua Capitulum & Convexus disti-
monasterii se habuerunt pro *Tactis* & bene concensis. Ali-
bi: pro *pacatis* & contentis.

¶ TACOLINUM, Italicum *Taccolina*, Genus densioris
panni, diversicolori filo contexti. Occurrit in Vita B.
Margaretae de Cortona n. 207. Una *dunaxa* de *Tacolino*
induxa *taucula*.

¶ TACONES, Privilegium Leduini Abb. an. 1036. &
Chartulario V. s. Vedafti Aretrebat. p. 243. *Stallus futuri*
vacca in mensa .i. den. *Stallus Tacones vendentis .i. den.*
Tacon, estle Nicotae, Gallis est minor palmo; sed nihil ad
hunc locum, ubi *Tacones* vestes interpalos intelligo, pre-
sertim ex sequenti *Tacquetis*. Etiamnum in quibusdam
Gallo-Flandriz locis *Tacon* dicitur affutum vestis re-
sarctum segmentum.

¶ TACONATUS, de vestibus resarctis dicitur in
Charta Præpositi S. Audomari ann. 1227. & Tabulario e-
jusdem Ecclesie: *Incedens autem Canonici benefice, tou-*
sur requenda, & gesta & habuit benefice, videlicet super-
pellicia & cappa benefice, non Taconato seu peziata, sed in-
tegrata in superpellicia benefice similiter, non Taconato
seu repozato, sed integro. V. Tacuaturus.

TACIA, [Coria decem.] Idem quod *Tacta*, de qua
voce supra. Regellum Castri Lidi in Andibus fol. 31. ubi
de Pedagiis & Consuetudinibus: *Tacta* coriorum 2. den.
Millenarius de barone .i. den. Cestum qd. &c. Occurrit ibi-
dem alio loco.

Hinc emendare licet Privilegia Pontis-Urfonis
tom. 4. Ordinat. Reg. Fr. p. 64. l. n. 2. *De unaqueque Tacta*
coriorum duos denarios, tanquam de transitu. & de Terra
sanata, quatuor den. Pro *Tacta* & *Tacta* legendum indu-
dubie est *Tacta*. Sic enim forte legendum in Charta
ann. 1409. tom. 8. Rymeyr p. 576. col. 2. *Quia quo albos* (ve-
tigales) pro quacunque *Tacta* coriorum Statuta Scabi-
norum Maceriarum ad Masam Mst. *La rousin* dois 11.
den. *La Tacta* de cuir dois 11. den. *la pliffon* de vaires

dois 11. den. Vide *Tactia* coriorum.

¶ TACSUS, Mellis, Gall. *Taisson*, species felis fil-
vestris, cujus pelles sunt in usu. Vide supra *Meliora* &
Tacus.

TACTARE, Confirmare, in Fleto l. 2. c. 61. §. 22. [Vi-
de *Tougera* & *barsam*.]

¶ TACTE, *Tacta*, in Glossis Lat. Græc. & Græc.
Lat. Vulcanius suspicatur legendum esse *Tactæ* & *Tactæ*,
Omnino male.

TACTUM, *Pauidum*, vel *nigrum*, in Glossario Lo-
gobard. Paris. ex Glossis.

¶ TACULA, Species cornicis, Ital. *Tacola*. Chroni-
con Modocetis apud Murator. tom. 12. col. 1135. *Visa est*
in aere supra dictum pratum maxima multitudo & innum-
merabilis avium, qua dicitur Tacula.

¶ TACUS, Idem, ut puto, quod *Taxe*, Impositio, Gal-
lice *Taxe*. Charta Caroli Simplicis ana. 916. apud Ba-
luz. tom. 3. Capitul. col. 159. *Nelunus preterea, ut ab*
ipsis vel ab eorum hominibus aliquid selamei, neque pa-
scaticum, nec mansiones, Tacos aut aliquas redditioes
exigantur.

¶ TÆDIABILITER, Molestè. *Tædiabiliter* urgeti
à *creditoribus*, in Chron. Senon. apud D. Calmer. in Pro-
bat. Hist. Lotharing. tom. 2. col. 43.

TÆDIARE, Tædio affici, Glossæ antiquæ Mss. *Tæ-*
des, tædiatur, tædio afficitur. Glossæ Mss. Salmatii: *Tædia*,
ædus 2. [Glossæ Lat. Gall. Sangerman. Mss. *Tædiari*, En-
nuyer ou estre ennuyez.] Lampadius in Alex. Severo.
Neque unquam *Tædiaviti*, aut morosus, aut iratus reledis-
sione semper pari, & letus ad omnia. Vegetius de Re ve-
terin. l. 3. cap. 2. *Inter exordia igitur Tædia nti bovis*
adversus omnes morbos potio ista succurrit. [Episto-
la 2. Synodi Arelat. ad Silvestrum PP. *Tædiaus* (Con-
stantinus) *jussit omnes ad suas sedes redire. Tædiare*
ad vincula, apud S. Ambrosium tom. 3. col. 1099. num. 10.
Vide *Tadium*.]

¶ TÆDIOLUM, Parvum *tadium*. Johanni de Jan.
Petit ennuys, in Glossis Lat. Gall. Sangerm.

TÆDITUDO, Tædium, Gloss. Gr. Lat. S. *Enxeria*, *Tæ-*
dium, *Tædiudum*, *Fatidia*.

TÆDIUM, Agridudo. In Concilio Epæonenſi can. 1.
statuitur, ut *nisi causa Tædi* evidentius extiterit, nullus ex-
cusetur Episcopus, quæ minus veniat ad Synodum. Concil.
Aurelian. II. can. 1. *Ut nullus Episcoporum, nisi certa Tæ-*
dii causa detentus, ad Concilium venire penitus ulla exco-
municacione detineatur. Infirmus dicitur in Concilio Turon.
II. cap. 1. Acorbis corpus corpora infirmitatis, apud Avitum
Vienn. Epist. 80.

¶ TÆDIARE, Egrotare. Vita S. Rusticolæ Abbat.
Arelat. sec. 2. Benedict. p. 146. num. 31. *Cum nimia a-*
gridudine febrium isperetur ... die Dominica gravius Tæ-
diare cepit.

¶ TÆDIUM FACERE, Molestiam exhibere, Gall. *In-*
quiescer. Inquisitio ann. 1268. ex Schedis Præf. de *Mozan-*
gues: *Ei quod vidit avere praedictum in territorio de*
Morciis, & non vidit quod aliqui Arelatis faceres ei
Tadium.

¶ TÆDULA, Parva *tada*, Joanni de Janus; *Peris*
bronden, in Glossis Lat. Gall. Sangerman.

¶ TÆLLIA OLIVA, Legitur in Annalibus Benedict.
tom. 2. p. 154. ad ann. 731. Rotharium incerti loci Abba-
tem concessisse Monasterio S. Georgii Reatinio *Olivas*
Tællias quinquedecim in loco, qui dicitur Muffiours. Emen-
dandum forte est *Tællias*. Vide in *Talea* 1.

¶ TÆLLIED, vox Aremorica, idem sonans quod
infra *Tællia* 6. Exaetio, Gallis *Taille*. *Inveſtura, qua dicitur*
Tællied cum forisfactis & furtis & aliis exactionibus,
in veteri Charta Kemperleg. apud Lobinell. tom. 2. Hist.
Britan. col. 123.

¶ TAFATANUS, TAFETANUM, &c. Vide *Taffa*.
TAF.

TAFFATA TAFATIN, Paocus sericus, quem vulgo *Taffetas* dicimus, [Armenici *Tafas*, unde uomen.] Monasticum Aeglicum. 3. part. a. p. 86. *Unum mantelium Comitis Cantie, de banno biolodiano, duplicatum cum viridi Taffata*. Pap. 95. *Capis nigri cum capucis de siadoac vel Taffata linois utuntur*. Charta scripta circa ann. 130. pro Iofante Majorice, in Camera Comput. Paris. *Pannus aureus & sericeus, & laneus, & pannus de samit, & de camelos, & de Tofasas, & multis sapientis, &c.*

¶ **TAFETANUM**, Eadem notione in Cooc Mexic. an. 1585. tom. 4. Conc. Hispan. p. 339. ubi & *Tafetanum opus legitur*.

¶ **TAFETTA**, *Linteamen de Taffetta*, in Actis S. Davini, tom. 5. Junii p. 332.

¶ **TAFETANUS**, E pannu *taffeta* dicto Synodus Limensis ann. 1582. tom. 4. Concil. Hispan. p. 275. Clericis sacri ordinis initiis *precipimus quinquam ipsorum utatur veste bolofrica, villosa, damascana, rasa, Taffetana, &c.*

¶ **TAFATANUS NIGER**, in Concilio Taracon. an. 1591. tom. 4. eorundem Conc. Hispan. p. 612.

¶ **TAFETALIS RUBEUS**, in Annalibus Mediolan. an. 1389. apud Muratorum tom. 1. 6. col. 809.

¶ **TAFURANEA**, Aleatorium. Concilium Terracon. an. 1317. apud Martico. tom. 7. Ampl. Collect. col. 307. c. 7. *Abfincant (Clerici) a acgotianibus, & aliis actibus inhoneftis, & fpecialiter carnicum seu macellorum. nec Tafuraneis teneant, nec in eis etiam coarverfionur. Vide mox Tafuria.*

TAFURIA, **TAFURARIA**, Species tributi, aut penfationis, apud Catalanos. Petrus II. Rex Aragon. in Charta an. 1285. pro Libertatibus Catalaniz: *Statuimus quod Tafuraria tollatur perpetuo, & eam revocamus*. In titulo Capituli fcribitur *Tafuria*. Fori Aragon. l. 1. tit. Privilegium generale Regni Arag. *Aquelto mefmo de la Tafureria, que fian defejyas a otros tiempos*. Exftat aliud Statutum Ferdinandi I. Regis, quo eadem *Tafureria* extinguitur & auferrimus. Sebastianus Cobarruvias: *Tafur el que continua mucho el juego, que fe le repite Tafur, l abur, dize burtar, por que muchos de Tafures dan ea ladronen, quando non tienen que jugar*. La Ley 6. tit. 14. part. 7. *dize effe en confirmacion deffe: Era todo bome deve afmar, que los l abures, e los bellos bellacos ufando la irabirfreria, por faer a, coavirac que fean ladrones, e bomes de mala vita*. La Ley 8. tit. 16. part. 3. *llama a effos Tafares, y los cuenta entre los infames y fera bica que fe vea*. La Ley final tit. 5. part. 2. *donde fe afca mucho el juego que paffa de coavercion y enreftaie meato, y como particularmente deven huir deffe vicio los Prineipes y grandes Señores*. Lufitanis *Tafularia*, eft alea: quomodo etiam *Tafureria* apud Raymundum Montanarium c. 37. & in Foris Aragonenlibus, apud Michaelem del Melino in Repertorio Fororum Aragon. V. *Ludus*. Rursum Hispanis *Tafuria*, vel *Tafura*, eft navis hippegus. [para paffar los cavallos, ut habet Antonius Nebriſſenſis.]

TAGARA, Valis species, apud Lufitanos. Vet. Charta apud Brandonem tom. 5. Monarch. Lufitan. pag. 304. v. *Item recipi 5. Tagaras, que ponderaverat: 6. uncias. Item unam Tagaram, que ponderavit, &c.* Ubi *Tagara* inter vafa receleſetur.

TAGAX, *Furunculus*. Vett. Gloſſe in Gloſſario Longobard. S. Germani Paris. [Fleſtus addit, & tangendo dictus; cujus vocabuli Lucilius meminir; imo & Tullius l. 6. Epist. ad Atticum: *Quaſtor levis, ibidinojus, Tagax, ut emendavit Cujacius ex MS.*]

¶ **TAGDIENST**, Servitium diuorum, à Germanico Tag, Dies, & Dienſt, Servitium, officium. *Servitia quæ Tagdienſi vulgariter nuncupantur*, in Literis an. 1269. apud Toleroem io Probat. Hiſtor. Pa-

latinz pag. 100. Vide mox *Tagewane*.

¶ **TAGEWANE**, Idem quod *Tagdieſt*, Servitium diurnum, seu operarum manuarum certis diebus exhibendarum. Charta Argeotorat. an. 1318. apud Schilterum in *Dagewano*: *Cum agris, paſcuſ, ſervitutis, qua vulgariter (ſic dicebatur Tagewane, ac iuribus, &c.* Docet ibidem laudatus Gloſſator, vocem *Wan* Celticam eſſe; reliqua vero repetenda ex Suecica lingua, io qua *Wanda* eſt ſollicito & cum cura aliquid elaborare & effecere; *Wanda*, ſollicita faſtum; *Wandiga*, ſollicita, &c. Hinc efficit *Tagewaa* ſeu *Dagewau* eſſe diurnam curam, operam: quod etiam dicitur de operis conductis, ut ex allato ibidem teſtimonio patet.

¶ **TAGIA**, Necrologium Mſ. S. Martialis Lemovic. V. Id. Jan. P. *Andreas monachus 10. ſol. Heleminario debet ſolvere ia duabus Tagis prope clorum B. Martialis*. Idem videtur, vocis tamen origine incomperta, quod Gallis diceremus *Ad deas piqueſſe*.

¶ **TAGLIA**, Italis, in polio, tributum, noſtris *Taille*. Geſta Manfredi & Conradi Regum apud Murator. tom. 8. col. 609. *Omnis angaria, peraangaria, collecta, Taglia, dative, contributiones exercituum, &c.* Vide *Tallia*.

¶ **TAGLIARE**, Italis, Incidere, Gall. *Tailler*. Additiones ad Statuta Mutin. c. 17. ſol. 49. *Nullus audeat tempore aſtivo vel byemali Tagliare, rumpe, vel incidere ripam ſeu ripas alieuius fluminis publici vel privati*.

TAGMA Gloſſ. Gr. Lat. τᾱγμα, Cuncum, *Tagma*, Cuneus, Exercitus, ex Gr. τᾱγμα.

¶ **TAGULA**, Cumulus, ſtrues, Gall. *Tas*. Conſuetudines Marchie Dumberum art. 30. *Si aliquis furem de die aenus ſciſſum exiſtentem inſum vel ia maia, quod in illo caſa ſaratur 15. ſol. Vea. bono ſolvere teneatur, & ſi de nocte furem diſſam nemus ſciſſum in Tagula 30. ſol. Vien. teneatur ſolvere domino, de cuius nemus exiſtit, ſi furem ad collum. Vide infra *Taſſas*.*

¶ **TAJAMENTUM**, Italis *Tagliamento*, locufura proprie; binc pro Canalis, aqueductus, terra incifa, ut allac aqua fluat. Chronicon Eſſenſe ad an. 1351. apud Murator. tom. 15. col. 466. *Inſtias poſuerunt iuxta Caſam in tatrois oris Algonen, quod ſunt Tajamentum, quod ducit in mare ia partibus illis*.

¶ **TAJATA**, Italis *Tagliata*, Inciſio, foſſa, vallum, in terra cavatum. Regiminia Paduz ad an. 1320. apud Murator. tom. 8. col. 133. *Moram magnam facere domibus Canis cum malis foſſis & Tajatis ad claudendum Padanos, no exirent per illam partem*. Anoales Mutio. apud eundem Murator. tom. 11. col. 60. Eadem anno (1235.) *ſaſſa ſunt Tajata apud Savignanum per Mutineſes. Vide Teleata 2.*

¶ **TAILEA**, Silva cedua. Charta Guillelmi Comitis Pontivi aon. 1221. Hiſtor. Comitum Pertic. p. 224. *In memorie noſtre de Claretis, praterquam in noſtris Tailois. Vide Tailia*.

¶ **TAILHA**, **TAILHUM**. Vide *Tallia* 8.

¶ **TAILHARE**, Diſpoſcere, ſtatuer, *Tailleur* eadem notione Galli dicimus. Charta an. 1351. ex Schedis Prael de Marquendis: *Poomittentes. . . rator, gratos in perpetuum habituos. . . quidquid per diſſos levatores actum, diſſam, polliciatum, pactum, Tailbatum & obligatum fuerit*.

¶ **TAILHATOR**, f. Cui ſilvarum ceduarum cura commiſſa eſt. Sententia arbitralis an. 1292. inter Abbatem & Conſules de Gimonte: *In omibus conſentias R. D. Pater Abbas. . . frater Geraldus de Bralio Tailhator, frater Domiacus de Pompinacio grangiarum, &c.* Vide *Tailiator*.

¶ **TAILHIA**. Vide *Tallia* 5. & *Tallia* 8.

¶ **TAILHUM**, Jus, ut videtur, exſcindi lignum in ſilva cedua. Charta Richardi de Nova-villa an. 1231.

Taila.

Vendidit & donavit exemplum de Tailbo & pinto super omni iure suo, quae habebat & (f. in) decimario S. Basilii d' Albas. Vide mox Tailia.

TAILLA, Silva caedua, Gallis *le Tailhis*. Domusdei apud Spelmannum: *Id Hund. Birkam habet Edward. 7. car. terr. ... & fabric. ferr. 40. fol. & 7. aer. prati. & 300. aer. silvum p. silv. per loca T. R. E. (inter tempore Regis Edw.) & modo vni. 6. lib. Tailia 40. fol. [Vide Tailia & Talerium.]*

¶ **TAILLABILIS**, **TAILLADA**, **TAILLAGIUM**. Vide **Tailia** 8.

¶ **TAILLARE**, Cedere, Gall. *Tailier*. Transactio an. 1316. ex Schedis Praef. de *Mozagues*: *Quicumque Taillasserit, arrabierit, seu frigerit, vel alias distrinxerit arboris fructiferas, &c.* Vide alia notione in **Tailia** 8.

¶ **TAILLATA**, Impositio. Vide **Tailia** 8.

¶ **TAILLATOR**, Scalptor monetarius, Gall. *Tailleur*. Litterae Joannis Reg. Francan. 1333. tom. 2. Ordinac. pag. 519. *In vestris senescalliis cotidie sapervenerit & concurrent pluralitas dissuasi servientium & comestorum, Taillatorum seu seisorum monetarum.*

¶ **TAILLIATOR**, Eodem significato, in Ordinac. an. 1349. tom. 2. Hist. Dalph. p. 16. *Pro expensis eorumdem usagistorum ad Tailliatorum monetarum & operatorem.*

¶ **TAILLIA**, **TAILLIABILIS**. Vide **Tailia** 8.

¶ **TAILLIARE**, necare, cedere, Gall. *Tailier*. A. Sta. S. Moduchno tom. 2. Julii p. 311. *Arborum... omnibus ramis & radicibus Tailliantur.* Occurrit alia notione in **Tailia** 8.

¶ **TAILLIARIUS**, **TAILLIATA**, &c. Vide infra **Tailia** 8.

¶ **TAILLIATOR**, Sarcinator, ut puto, Gall. *Tailleur*. Charta an. 1320. apud Lobinell. tom. 4. Hist. Paris. p. 521. *Lite mota coram Praeposito Parisiensi procuratores fratrum & sororum Domus Dei Parisi ex una parte & Scitidam dictam la Dame relictam Davidis Tailliatoris ex alia, super eo quod dictus procurator dicebat, quod dicta Scitida... acquiescerat quandam domum, &c.* Lobinellus in Glossario scribit Tailliator, reddere q. Celni quileve la Taille, Exactor tributorum, Tailles dictorum, sed nullo satis idoneo fundamento, ut ex ipso contextu paulo fusius relato satis patet. Vide **Tailia**, & **Tailliator**.

¶ **TALLIA**, **TUS**, **LAPIS**, Malleo politus, Gall. *Pierre taillee*. Charta Officialis Parisi an. 1319. tom. 3. Hist. Paris. p. 220. col. 2. *Poterunt (Carmelitz) ab ipsa domo suisque pertinentiis levare & habere, ac quicumque sibi placuerit duci facere & deferri lapides omnes Tailliatos & non Tailliatos, omnes umbas & corpora seu cadavera defusorum, &c.* Lobinellus in Glossario legit **Talliatos**.

¶ **TALLIVI**. Vide infra **Tallivi**.

¶ **TAINTURAKIUS**, Gall. *Tainturier*, Tinctor, infector. Charta Caroli Regentis & Regesto 86. fol. 174. *Chartophylacii Regii: Audita supplicatione Petri Radulphi & Stephane uxoris, Tainturiorum & mercatorum, continent, &c.*

¶ **TAIOLA**, Pedica, quae capiuntur vulpes & lupi, ex Italico *Tagliola*, apud Petrum de Crescentiis 1.10. de Agric. cult. c. 31. [Vide **Tailia** 8.]

¶ **TAJOLUS**, Idem quod infra **Talea** 1. Statuta Mutin. rubr. 45. fol. p. Inter quas communia dictam laborerum dividitur ad modum Tajarolam colte proxime praecedentis pro medietate, & quod alias medietas ad numerum & secundum numerum focorum fantantium cuiuslibet dictarum villarum.

¶ **TAJOIRE**, Falcis orbis & ligno, Ital. *Tagliero*. Gall. *Tancoir*. Johan. Demussis Chron. Placent. apud Murator tom. 16. col. 381. *Et pro prima imbanditione*

dant duos cappones, vel unum capponem, & unam magnam petiam carnis pro quolibet Tajore. Et col. 381. *Et duo comedunt super ano Tajore.* Hispanis *Tajo* est brevior ligni truncus, nostris *Blos*, *Bullo*; *Tajo* de vernicero, Truncus in quo carnis fecat carnes. Vide **Talboterium** & **Talerium**.

¶ **TALIA**, Gall. *Tails*. Vide **Tecia**.

¶ **TALISSARE**, Veneno *tali*, vel *lays* nuncupato inficere. Charta Massil. an. 1303. *Unde dominus locum senens & dictam consilium statim ad cognoscendum dictos pifetes iussit, losbosclos & vmpofsonatos.* Vide **Lebojela**.

¶ **TALA**, Vastatio, damnum praeteritum frugibus illatum, Hispanis *Tala*, Provincialibus *Talo*, Gall. *Domage*, *degar*. Charta an. 1167. Marce. Hisp. col. 136. *Domus predicti hospitalis (Perpinianensis) ut bestie ejus habeant pascua in omnem terram nostram, ita ut non faciant Talam, & si faciant Talam, emendent illam consilio bonorum hominum.* Rursus occurrit ibidem col. 1395. in Constit. Petri Regis Aragon. supra laudatis in v. *Malofcium*; ubi legitur *Cala*, male, ut jam ibi notatum est. Charta Raymundi Comitis Tolos. an. 1177. pro S. Egidio Arelat. *Dono pro totam terram nostram dominis sudiam plenissimum & liberum jam pasendi sua pecora & armenta, eorum tamen pastores & armentarios cautos & pervigiles esse volo, ne Talam faciant, id est, segetes alienas non depascent.* *Talas & vastationes duorum, in Charta an. 1270. ex Archivo S. Victoris Massil. Talam facientes ad damnum aliquod dantes in vineis, pifetibus & aliis defensis, in Sententia arbitrari M. an. 1271. inter Abbatem & Conules de Gimonte.* A. lide Statuta Massil. lib. 2. cap. 31. lib. 3. cap. 19 § 1. cap. 20 § 2. Statuta Montis Oliv. diocesis Garcaison. an. 1231. apud Marce. tom. 1. Anecd. col. 968. Statuta MSS. Angerii II. Episc. Conseran. an. 1180. rubr. de restitutione, Charta an. 1342. tom. 2. Hist. Dalphin. p. 443 col. 2. &c. Simili in fallor, 10. tione Consuetudines Furnenses M. S. ex Archivo Audomarentis: *Quicumque fur cum pronuntia capui fuerit, debet in vincta adduci & ibi debet audire allegationes, id est Tala & Weidala per manus ipsius, quicquid cepit, & quatuor bonorum virorum.* Sed haud satis scio an huc revocari possint veteres Formulæ Andegavens. art. 33. *Cum per ceca cupiditate per loca orbana semper hostis antiquas bella conserget, & solent homines perituri & pessimi per malum intollerabilia mala subire, tam ab hostibus, quam latronibus, per Talas & foriet, per captores & rapaces commovere & commutare gravi damno etatis.* Ubi per Talas intelligi possent vastatores seu damna inferentes. Vide mox **Talare**.

¶ **TALLA**, Eadem notione. Transactio an. 1317. ex Schedis Praef. de *Mazagues*: *Si contingeret quod Talla seu damnum, &c.* Sententia arbitraris inter Dominos & incolas Calliani an. 1497. Item cum predictis hominibus de Calimo contingat aliquando damna eisdem inserti in terris ejusdem & possessionibus, & Tallas tam per bonos privatos quam exteros, quam animalis seu averia... pro predictis damnis & Tallis estimandis, &c.

¶ **TALLA**, Eodem significato. Transactio an. 1295. ex Schedis Praefidis de *Mazagues*: *Quod si familia laica... Talliam faceret vel damnum daret... in bladiis, pratis & aliis consimilibus.*

¶ **TALA**, Multa ipsa quae pro Tala seu damno exigitur. Charta an. 1323. ex Tabul. Massil. *Salvo quod si bannum commiserint in vineis, bladiis, pratis & pratis, quod pro ipsa animalia bannum & Talam solvant.*

¶ **TALA**, Idem quod **Tallia**, nisi fallor, Silva caedua, Gall. *Tallis*. Charta an. 1218. apud Stephanonem tom. 5. Antiqu. Picav. M. S. pag. 264. *Concessi dilectis in Christo monachis B. Marini Majoris monasterii... calsfagium in foresta nostra de Rocha in Tala & branc*

cia

ebia ad usum domus suae, quantum eis opus fuerit in perpetuum.

¶ TALAGA, f. pro Tigris. Vide Togala.

¶ TALAHIA, f. idem quod Talaria. Incisura, fossa, vallum cavatum. Vide locum in Maragum.

TALAMASCA. Vocum Glof. M. l. i. v. Delusio imaginaria, Talamasca. Theodulfus Aurelianensis in Epigrammate de Talamasca:

*Puffo persone cum vultum ob lucis inanem,
Quod tremis hinc terret; quod iugis inde fugas.*

Credo & prostratus jacuis, palmisque tendit,

Ante Redemptorem parvula membra movens.

Hincmarus in Capitula Presbyt. diocesis suae c. 14. Reginald. i. c. 2. 13. Burchard. l. i. c. 161. *Nec larvis Demonum, quas vulgo Talamasas dicunt, ibi ante se ferri consentiat.* Apud Kilianum, Talamasche, est larva, ut Talamaschen, larvam induere. Vide Masca.

TALAMASCE LITTERAE, pro occultis, & quae talamasce ac fortilegis folis nocte sunt, [& iis quibuscum de eorum literarum significatione conveniunt est.] Fragmentum Odonis Ariberti de cede Bernardi Comitis Barcinonensis: *Cetera, quae pandere periculo sum est, litte-
ru Talamasce inferibam.* Vide supra Circa.

¶ TALAMATIUM. Chronicon Parmense ad annum 1308. apud Murator. tom. 9. col. 873. *Qui secerant per ip-
sas communitates multa Talamasia & insignia eorum, quae ibi habebant, suis aciebus ordinatis, ioverunt contra di-
ctum dominum Ghibertum.*

¶ TALAMELLARI, TALAMERARI, Panifices. Vide Talamarii.

TALARE, Vastare, rem invadere, per vim auferre. A Sax. talon, Carpere, derrehare, cui vult Spelman [Ma-
limum antiquo Taliare, ut & Gallicum Tailler, Italicum Tagliare, unde Talare proprie fit Scindendo vastare.] Lex Alamann. tit. 34. *Si quis prae-
pessit infra provinciam hostiliter res Ducis invadere, & ipsas Talare, & post hoc convictus fuerit, quicquid ibi tolli fuerit, mancipia, pecuniam, omnia tripleriter restituat.* Lex Ripuar. tit. 64. *Et quantumque post autorem sanguinis effusores, vel post res priores fuerit, unusquisque 15. sol. multetur, & quicquid ibi Talaverunt, restituant.* Eadem, ni fallor, notione

TALARE dicebantur milites, flagrantibus Albigen-
sum bellis, qui vineas & arbores in agris evelebant & excidebant; forte ad Gallica voce Tailler, quam no-
stris de consuetudine vinearum putatione usurpant, quasi i,
cum vastationem hanc aggredierentur, id operis perage-
re se per ludibrium dicitarent, vitibus ipsis radicibus
excisis & puratis. [Utur est de primæva vocis origine,
Talare dictum est Talā, vastator, damnum, ut superius
observavimus.] Willde Podio Laurentii in Chronico
c. 38. *Memini, quod dicebas pius Episcopus, dum Talando
quasi fugientes rediret. Miro modo fugiendo adversarios
nostros superamus. Supra dixit vincat demoliri.* Cap. seq.
Perato igitur Talabus negotio, &c. [Inquisitio an.
1268. ex Schedis Pr. de Maraganes: Pro quodam blado
quod Talaverat cum ovibus suis, emendavit quatuor sex-
tarios annone ei cuius erat bladium talatum. Tabularium
B. Mariz Petipac. *Passores dicti Comitis cum dicto bestia-
rio Talaverunt blada dictis parochie.* Et alibi: *Pratum
Talaverunt & destruxerunt.* Charta an. 1302. tom. 2.
Hisor. Dalphin. p. 98. *Talaverunt vineas & prata &
animalia predaverunt.* Alia an. 1339. ibidem p. 376. *Ne
quisquam ... memora scindere, accipere vel Talare ... au-
diat.* Alia an. 1342. ibidem p. 441. *Incandamenta Talavi-
sit, multas arbores ... tam furive & claudesine, quam
palam scindit.*] Stabilimentum Communis Tolose an.
1181. apud Carellum in Comitibus Tolosan. lib. 2. *Qui
invenit Talatorem in vinea, sive sua, sive alterius, vel
in prato devoti (i. v. vito) vel in viridario, vel in borto,*

vel in arbore, vel in segetibus hominum urbis Tolose, vel
suburbii, capiat eum, & vinciat, si potest: & ille Talator
factum talem emendat illi, cuius est honor, &c. Concilium
Biterrense an. 1246 c. 18. *Est illi (excommunicatur) qui
vincit, bladi, arboribus Talam faciat, & alia bonis, qua
ad Ecclesiam pertinent, &c. Synodus Nemausensis an.
1281. cap. de Penitentia: De Talis & incendiis, &c.
Charta an. 1383. apud Guesnaium in Annalibus Mas-
sil. p. 437. *Quingentos balistarios, quingentos paves-
tore, 1000 alici, vastatores & bombardas in magno numero
pro faciendo vastum ante civitatem Aquisensem, &c. Hil-
pani etiamnum Talar dicunt, pro agros depopulari, &
Tala, pro depopulatione. Sed &**

TALARE, est Purare, scindere. Charta Garzie Fernan-
di Comitis, ætæ 1010. apud Anron de Teyez in Chronic.
Ord. S. Benedicti tom. 1. *Et per terminos planiare & ar-
rumpere licentiam habebant fratres de Ecclesia S. Petri, ubi
voluerunt ligna Talare, aut bebari garda, aut vineis
per cosinus, aut carro per qualecunque ambulare, &c. In a-
lia Charta ætæ 1018. ibidem: *Nulloque sis ausus aliqua
terra laborare, neque passua aliqua ibi defendere, neque
vineas plantare, vel aliqua ligna abscondere, &c. Vide Ob-
servantias Regni Aragon. p. 66. edit. 1624. & Repet-
itorium Michaelis dei Molino in Alcaniz, Diffid. anten-
tum, & Talator. Alias Larinis.**

TALARE, est Talopercutere, *talopercutere*.
TALARIA, TALARES, Glo. Gr. Lat. *talarias*, *Talar*,
Glossæ Lat. Gr. Talaria, *talas*. Talar, *talas*, *talas*.
Hidorus l. 19. c. 34. *Talares calcei, socci sunt, qui inde no-
minati videntur, quod ea figura sint, vel contingant ta-
lum: sicut subalares, quod sub talis sunt, quasi subalares.*
Fortunatus l. 8. Poemate 23.

*Cui das unde sibi Talaria missi ligentur,
Pellibus & niveis suis sola tecta pedis.*

Vide Subalares.

TALARES, Tali ipsi. Baldricus Noviom. l. i. c. 56. *Mar-
centibus nervis, Talares cruribus adhaerant, ac nullo co-
nomine sibi juncti valentes* [Glossæ Lat. Gr. Talares, *talas*,
talas, talas. Talari, talas, talas.] Adde Glossas. Gr. Lat.
Vide Talarum.

TALASTRUS, Colaphus in talos Pap. [V. Talitus.]

¶ TALATA, Exastio, Taille. Vide Tallia 8.

¶ TALAFOR, Qui vastat, scindit. Vide supra Talare.

¶ TALATRIUM, *talas*, *talas*, *talas*, in Glossis
Lar. Gr. Aliz Gr. Lat. *talas*, *talas*, *talas*, hoc Tala-
trum, Pugnus. Vide Talaria.

TALAVACIUS, Majoris ac spissioris clypei species,
Gallis olim Talvas. Lexic. Cambr. Britannicum: *Tal-
vos, clypeus; Talvas, clypeus.* Oedericus Vitalis lib. 8. p.
707. de Roberto Belisimeli: *Robertus autem, qui
duritia jure Talavacius vocabatur, &c.* [Rolandus
Paravinus in Chronico Tarvisi lib. 8. cap. 10. apud Mu-
rator. tom. 8. col. 392. Circa 101. *pediet ... cum Tala-
vacius statui turrim & portam, &c.* Le Roman de Vac-
ce MS.

As Talezuz se sont & couvrir & meller.]
Joan. de la Gogue in Histo. MS. Principum de Deols in
Birurigibus: *Est commanda par tous les loiges de son host,
que chascune chambre beusse le jour ensuivent un homme d'
armes & deux Talavassiers pour assaillir le Chastel. Rur-
sum: *Envoia deux des plus esprouvez de sa compagnie
pour viser le chaste, accompagniez de Talavassiers & ar-
chieb pour les garder.* Vocem Gallicam alibi usurpam
vix reperias. [Vide infra Tavalacum.]*

¶ TALAX, Scurus, in Glossis l. i. d. Cui sunt exstas-
res tali. Hinc emendanda sunt Excerpta Pithæi, ubi
perperam, Talax, Stamus.

¶ TALCUS, Lapis pellucidus, Gallis Talc, Germanis
Talek, unde nomen. Occurrit in Aëtio. Juvenalis
Episc.

Episc. Narniensis, tom. 1. Maii pag. 400. col. 2.

¶ **TALE QUID**, Vox generica qua verumque signi-
ficatur Involuntaria pollicio. noTurna. Bernardus in
Ordine Cluniac. part. 1. c. 18. Si *Tale quid ei contigit in no-
ctis, quod non verumque Facit agens appellamus*. &c. Et
c. 35. *Qui dum ebrius transiit* (sc. qui textum Evangelii
desert oculandum) *monens alique inclinatus sit, & si ali-
quis Tale quid contigit, signum sibi non manu facit, ut ear
in aures & inclinat. Rursum occurrit eodem cap. & alibi
non semel Vide Frigidus*.

1. TALEA; TALIA; TALLIA; TALLUM; VOCES URINAE ejusdemque originis, quæ nostris Testesam ligneam significavit, in duas partes fissam, in æquorum utraque debitu continetur, transverſaria quadam celsura denotum, alacea peas emittentem vel debitorem, altera penes venditorem vel creditorem remanente: nobis vulgo *Taillo*. Quæ quidem voces à Latina *Talea* & *Talia* deducuntur. Est enim *Talea*, ramus incisus, in Glossis MSS. Glossæ LaGr. *Talia*, xpuvty, xy, e, vuvudm, *Talia*, novmy, xpi&e, *Talio*, xpi&as, *Talio*, xpi&agine, apud Catonem de Varrenone de Rustica, *Tallia ferrea*, apud Celsarem lib. 6. de Bello Gall. *Talea fraxinea*, apud Veroniam ammonicum c. 12. *Lateralis ex arboribus cylindri, quos Taleas vocant*, apud Vegetium l. 4. c. Nonius: *Taleas, scissions lignorum, vel præfagina*. Versus Agrimenfor: *Terminus, si aliquando fissum, bono est, Talliarum babuerim, montem sequam, id est, Talliorum offendit, fines illi finem tranſiit*. Vide AGR. SS. Valeriani, Tiburtii, &c. num. 11. Hinc jgitur

TALIA, pro ejuſmodi Feſtera lignea, Gallis, *Taille*, Angliſ *Taley*, al. *Talley*. Leges Henrici 1. c. 56. *Si tu deus, qui de firmam pertinentiam, contraſſus oriaris, ſi de Taley agatur, &c.* Gervallus Dorobernienſis in Hiſt. Angl. *Videlicet in Convenus Monachos vel vel quatuor ad enſtodienda villas ordinare, qui redditibus omnibus Theſaurariis, ad Convenus conſtituis, pro Talais reſponderent.* Math. Paris ann. 1247. *Fecit etiam per ballivos preſcriptari, quod ſi aliquis inſili or, vel injuriarum paſſus quicunque alius, in aliquis accommodatione coacta, vel extorſione pecunie, vel vitulicium, ſu ſoles per regis & vaſtores preſervari ſcriptum, vel Taliam, vel teſtimonium, vel jurare, &c.* Atque hac notione paſſim uſurpat Fleta 1. c. 27. §. 5. c. 30. c. 61. §. a. c. 63. §. 12. c. 70. §. c. 7. §. 30. c. 82. §. 5. &c. Ad de Covelium 1. c. 11. 22 §. 8. [Gloſſarium Lobinelli rom. 2. Hiſt. Paris] &c.

¶ **T** AULLUM, Eadem notione. Tabularium Ecclesie Ambianensis: *Majoris vero ibi, quod ad gravitatem venimus, nihil juris habere, excepto quod quando annos enumerantur, ibi presentes fuerint ad servitium Ecclesie, & Talla sua fecerint, ut de summa annue rationem possint reddere officialibus Ecclesie, & sacros & orbicula ad deferenda annos non submoverint, utique sex nummos pro sua procuratorio habebit.*

CORULINA TALLIA, Lateralis ex corylo arbore.
Henr. de Knyghton pag. 370. In estate sequenti Rex co-
pulanus de tota terra Anglia, per Tallias corutinas,
et parvula breviter scripta, impoſito pretio 9. marcarum
ad ſaccum, &c. Gloſſ. Lat. Gr. Cornus, *corutina*. Vide
Tallia.

2. TALEA, [idem videtur quod Tala 1. Vastatio, depopulatio, seu macta quæ ob damnum illatum exsolvitur.] Charta Roberti Regis Francorum ann 1028 ex Tabulario Columbenſi: Cum terris cultis & incultis, cum vineis & pratis, cum tota vicaria, & domis, & inuendiis, Taleis, & omnibus leodis exterioris, pascuis, &c.

¶ 3. **TALIA**, Societas fœdere confirmata, Italia: *Talia*. Vide *Talia* 4.

¶ 4. TALEA, Pretium quod exsolvitursi, qui rebellem aut perfidum capie vel occidit, Ital. *Taglia*. Chronicon Danduli apud Murator. tom. 12. col. 970 Inter cetera

*Statuitur Talea de perperis viginti millibus de Conſtanti-
nopolis danſibus annu vivum, & de perperis decem millibus
danſibus annu interfectus.*

¶ TALEA. E. Idem quod supra *Talare*. Scindendo vastare. Petrus Azarius de Bello Caspiciano apud Murster. tom. 1.6. col. 433. *Ruficando orbem infinitas ...*
O' Taleando vineas fecerunt novaſta apud Caſtrum Mon-
nis. &c.

1. TALEATA. Verus Charta ex Tabulario Abbatis S. Stephani de Vallibus edita inter Infratrum. tom. a. Gall. Christi. novæ edic. fol. 47. & seq.] *Gano Ecclesiæ detrabere sonabatur paludis partem non modicam, & Taleata in paludes edificata, & præsæ, & saltem necessaria. Mox: Partem vero paludis ejusdem, quam P. Benedi. sibi sua censu duorum salidorum possidet, & predicti uxori sue in dotem dederat, dum obduceret: hoc etiam Abbas & Ecclesiæ domine reliquit, dum viveret, obveniens: quæ definita, ministris Ecclesiæ, vel palus, vel censui sine querela reddatur. Quod si prefatus A. Taleatam ibi fecerit voluerit, videtur domus sua necessaria, per monachum Abbatem sumat, & adificet, & dum viveret, obtineat: eo vero defuncto, ad Ecclesiam, qui fuerit edificata, sine querela reddatur. Infra: De prefatis vero Taleati, dum predicti A. & uxoris ejus viverent, seu minus consules Ecclesiæ reddunt, quibus defunctis ad Ecclesiam sine querela redduntur omnes census Taleatarum in palude ab Abbate sibi domus brasa, & edificata. Ubi Taleata videtur fuisse certas ac definitas locos in palude, Taleis, seu palcia delixis sequitur, in quo pisces asservabantur: vel fortassis idem quod 1*

¶ 1. TALEATA, Fœta, locus cavatus, canalis. Memorabile Populatum Regienſe, an. 1120. apud Muratori, tom. 8. col. 1104. Eodem anno Taleſta ſuis incipſa cœvari, & ſuis miſſis Paudar per dictam Taleſtam. Et ad an. 1243. col. 1113. Petefſis fecit 200. brachia ex muro civiſatis juxta aliam, & ſecit murari Regnum de Rozolo, & fecit fieri pontem ſuper Taleſtam. Vide Tajaks & Talpiata.

TALEMANNI, apud Groninganos, dicuntur trium-
viri, velut Collegii Praefides ac Rectores, eo quod nomi-
ne reliquorum verba faciunt in senatu, ut habet Ubbo
Emmius in Groninga p. 61. Kiliano, *Taelman*, est Orator,
Causidicus, Advocatus, *per Taelle*, oratio, sermo, & *Man-*
homo.

TALEMARIJ, TALEMETARIJ, seu TALEMBELARIJ,
Gallij, *Talemarii*, *Pamices*, qui pance conficiat ac venem exponunt. Ita in Statutis M.S. Talemelliorum Parisi in quibus hæc habetur: *Nul Talemellier ne peuss faire plus grant pain de rous deniers, sene sont gastez a presenier, ne plus prii de obole, se ne souf chaucez, &c.* Regellum Iodorum Comitatus Caronenfis fol. 17. Item la Cause de du pain: *chascun Talemellier, qui veni pain au Jeudi devant la Tour, doit obole*, Regellum pegiorum Parisiens. *Ne puet nul vendre pain a Paris, ce ne font Talemelliers ou regrattiers.* (Adde Præceptum Philippi Vallet Franc. Regis an. 1305. apud de Lauriere to. 5. Ordinari. p. 427. *Talemellarii* dicuntur in Licetis ejusdem Regis an. 1313. ibidem p. 533. Hervani Talamerarii memorantur in Charta 13. Chartolarij Duncenis.) Charta an. 1321 in Hist. Castilionens p. 53. *Burgeuse vero refectem velle equent ad eadem farna ad vicium panem: Talemarii vero equent sextarium prostribus denariis panis sales, quales furneris voluerit accipere.* Regellum Magnorum Dierum Trecent. an. 1328 fol. 84. *Probatum esse in possessione recipiendi in primis 7. diebus undinarum 7. denarios a quolibet Talemario Vallet S. Augusti.* Vide Boetium l. 1. Hist. Parisiensis pag. 307. edit. (& D. Secusq. tom. 3. Ordinari. Reg. Franc. p. 456. & 460.)

475047391
 4 THALEMETARU, Eadem notione, in Charta an.
 1376.

1176. è Tabulario B.M. de Charitate, ubi Stephanus Sacri-Cæsaris Comes eidem Monasterio donat molendinacâ conditione ut *Talemariis* de Castro Sacri-Cæsaris molant in iis molendinis. Rursum occurrit in Charta Capellæ Caltri Provinçensis sæc. 13. *Tbalamariis*, in Litteris vernaculis an. 1269. tom. 4. Ordinar. Reg. Fr. p. 533. at ibidem p. seq. scribit *Talemariis*.

¶ Vocem *Talemoufe*, vel *Talmoufe*, quam pro pane dulciori & caelo & ovis confecto usurpamus, ex *Talemieri*, derivari, haud sine probabilitate, docet de *Lauriero* tom. 1. Ordinar. Reg. p. 427. nota b. led unde disti ipsi *Talemarii*? An à voce Gallica *Tamis*, vel potius *Aremorica* *Tamones*, Farinarium cribrum, ita ut *Talemieri* dicti fuerint Pistores, quasi nunc diceremus *Tamifiersi*, Qui cribro farinam secerant?

¶ **TALÉMASCA.** Vide *Talamasca*.

¶ **TALÉMETARIUS.** Vide in *Talemarii*.

¶ **TALÉMIS, TALEMUS.** Vide *Talmud*.

¶ **TALÉNAGIUM**, id est *ius exigendi singulos sexarios pro singulis modis vini venditis*, in Charta Hugonis de Noeris Episc. Autissiod. de manuissione hominum Varziaci an. 1202.

1. **TALÉNUM**, pro Centum libris. Glossæ Lat. MS. Regiz: *Talentum, ceatum pendus auri: idem 82. pondo.* Ita Theophanes an. 9. Nicephori General. *talentum*, pro centum libris usurpat. Vide Agrimensores p. 133. Budæum l. 4. de Assæ, Agricolum de ponderibus l. 2. & 5. Covarruviam de veteribus Numismat. Hispan. c. 5. & alios.

TALÉNUM, pro 50. libris. Osbornus in Vita S. Elphegi Archiep. Cantuar. n. 28. *Us si vita ac libertate velis potiri, sexaginta auri Talenta persolvat, singulis Talentis 50. librarum pendere appensis.*

TALÉNUM, interdu pro *Libra & Marca* sumitur, ut apud Annam Comnenam in Alexiade p. 41. 4. Negre aliter accipi apud Gregor. Turon. l. 7. c. 40. videtur: *Fertur autem & quinquaginta Talenta argenti fuisse: auri vero amplius quam triginta.* Speculum Saxonicum lib. 3. art. 5. l. 2. *Equus, cum quo quis dominum suum sequebatur eidem inferuit, Talento, id est 20. solidis coequatur.* Quot scilicet marca dicitur ponderare eodem lib. art. 15. l. 3. *Talenta seu libra tit. 64. l. 2. Marca vel Talentum*, in iure Saxonico c. 26. l. 1. Witkindus, & ex eo Conradus Ulspreg. *Pro qua presumptione condemnari cum centum Talenti, omnesque Principes, qui ad hoc cum iurabant, dedecore canum, quos portabant usque ad urbem regiam, que dicitur Magdeburg.* Vetus Charta apud Hubertum Leod. in Monumentis antiq. p. 38. *Pro presumptione aurem delicti, imperando dijudicamus, ut si liber est, 10. Talenta; si ministerialis, 5. Talenta ... persolvat.* Adde Math. Paris pag. 547. & 567. Chronicon Montis-Screni an. 1171. & alibi non semel, Leges Opstalbomice c. 34. &c. Præterea que observamus ad Annam Comnenam pag. 400. At in Chronico Laurisshamensi, *Talenta 18. & dimidium maras 15. confesse* dicuntur; [& in Statuto Abbatie Pegavi. ann. 1308. apud Ludewig. Reliq. MS. tom. 2. p. 63. *Pro septem marcis recipi debent sex Talenta denariorum usualium.* Charta Pilgrini de Swarzenowe Miñsterialis Austriæ an. 1171. apud eundem Ludewig. tom. 4. p. 81. *Unius Talenti redditus in Stravasi libere tradidi, sex videlicet solidorum redditus & 60. denariorum redditus.* Charta Waiwode Regis Hungariæ an. 1346. ibidem pag. 477. *Promittimus ... condonare 1000. marcas puri argenti ponderis Wiennensis aut 2000. Talenta latorum denariorum Wiennensis, & pro quocumque Talento sex pensatorum den. Wienn. computando.* Adde p. 79. 80. 82. 100. 101. 109. 110. 116. Dissertationem Christiani Schlegelii de nummis antiquis Gothæois, &c. editam Francforturi an. 1717. pag. 7. & 8. Chronicon Mellicense p. 379. col. 2. ubi Schrambius *Talentum* vertit per *Florentum*, Vinde-

mias Liter. Schannatt pag. 3. &c.] Sumitur etiam interdum pro Aureo. [*Unum Talentum auri valens septem solidos Turon* in Indice MS. Beneficiorum Ecclesiæ Constant. fol. 54.]

¶ **TALÉNUM CERÆ**, in Charta an. 1315. apud Christianum Schlegelium in Dissertatione jam laudata p. 11. *Talentum cimini, Talentum piperis*, in Confuet. MSS. Eccles. Colon. Vide *Tabularium* 6.

2. **TALÉNUM**, Animæ decretum, voluntas, desiderium, cupiditas, Florentinis & Hispanis *Talento*, nostris elim *Talent*. Testamentum Stephaniz, Reginz Navarræ, Garziz Regis uxoris, ætæ 1098. apud Sandovalium in Episcopis Pamplonenlibus p. 61. *Igitur si venerit ad aliquem de meatu filius in Talentum Deo servare, & habuerit habitum, Deo devota permaneat, &c.* [Le Roman de la guerre de Troyes MS.

*Et dou combattre sai je bien,
Que ceus de là n'en seïone rien...
Ce poez bien savoir sans faille
Qu'il n'en est ore nul Tallant.*]

Hinc formata vox apud nostros *Entaletez*, qui aliquid agere cupit, vult, decrevit, &c. Le Roman de Gariz:

*Entalenté fu de Bugue veagier,
Par maualant a brochie le desfier.*

L'Ordene de Chevalerie:

*Aprez deux esperons li mis
En ses deux piez, & puis li dit,
Sire, tout autres i es mains,
Que voi volez, que voi chevoiez,
Soit de bien corre Entalenté,
Quasai vos des esperons serrez.*

Alanus Chariterius au debas des deux fortunes d'A-mour:

*Si recorde sa loz en son lit
Très ententez
Et d'en sçavoir du tout Entaletez.*

Huicce voci opponitur alia *Maltalent*, mala voluntas. Guillemus Guizart:

*A gran flos de la ville faillens
Mautalentis, & presque à guerre
Vent les fourriers S. Loys quatre.*

Alibi:

Courrouciez & Mautalentis.

Matth. Villaneus lib. 10. c. 9. *Pieno di Maltalento. Detalento di voler, de falcone qui volare reuinit* in lib de Falconaria, Jani de Franchibres c. 7. Ab idem vocis etymon accersit Budæus, quod video probari viri doctis. Mibi vero origines linguarum vulgarium, à Græca lingua petita, minus arident.

¶ *Ataletez* non semel etiam usurparunt nostri pro Gratum habere, placete, velle, &c. Le Roman de Rou MS.

*Rou oi la parole, mout lui Atalenta,
Par conseil de ses homes trieuves assura.*

Le Roman d'Abis MS.

*Mesgait ouz belle & riche & gente,
Qu'il à bien faire & Atalenta.*

Est infra:

Mout m Atalente & plaist leur estre.

¶ **TALERUS, TALLERUS**, Monetæ species apud Germanos, de qua jam dictum est in *Dalerus*. Melchioris de Redera Epistola ad Archiducem Austriæ de Obfidiis Varadin. an. 1589. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MS. pag. 328. *Hic virtutis & merita laudis ergo centum Taleros denarij.* Rursum occurrit p. 329. *Ungarici Talleri*, apud Carolum Carasam in Commentariis de Germania sacra restaurata.

¶ **TALÉTA**, Exaëctio, Gall. *Taille*. Vide *Tallia* 8.

¶ **TALGATUS**, *Talgata braca*, Cui afflucæ perzui fallor. Charta an. 855. in Appendic. Marcæ Hispan. col.

col.788. *Dono... brachas Talgates 33. & satulares parvitas 15.*

TALGIATA. Sanutus l. i. part. c. cap. i. *Tempore vero mensis Obobrit & circa, flumen illud abundat in satum, quod ipse specietarie & mercimenia à Babylonia per diem flumen intrant, per quamdam Talgiam longam, & per ducenta miliaria, quæ sunt à Babylonia usque in Alexandria deferuntur.* [Canalem intelligo. Vide *Talasta à Talameum & Tajata.*]

¶ **TALHA.** Idem quod *Tale*. Vastatio, damnum. Statuta Castri de Jeguno an. 1291. MSS. *Facientes Talbanis & gass solvant emendam.*

¶ **TALHABILIS.** Gall. *Taillable.* Vide *Tallia* 8.

TALHADORUM. Orbiculus menfarius, super quo edendi cibi disciuntur, nostris olim *Tailloir.* Occurrit apud Brandaonium in Monac. Lusitana p. 304. tom. 5. *Talhadur*, dicitur in Histo. Conc. Florent. sed. 6. c. a. [Vide *Talierium & Tajor.*]

TALHENDARIUS. [*TALHA, TALHATA.*] Vide in *Talia* 7.

¶ **T. TALI A.** Stria in vestimentis, seu rugæ pars eminens ac protuberans io longum deducta ad iollat *talie* seu *talae*, quæ proprie significat arboris ramum ex utraque parte æqualiter præcisi, seu brevem baculum utrimque pariter crassum, quem etiam Greci *ταλῖνα*; vel *ταλῖνα* vocant. Tertullianus de Pallio c. 5. *Nec artificum necesse est, qui pridie rugas (pallii) ad exordio formes, & inde deducat in Talia.* Vide Hofmannum.

¶ **T. TALIA.** Silva cædua. Gall. *Bois taillis.* Charta an. 1234. c. Cbartulario Monasterii Baugeseii: *Quod si Talia in dissonemore fuerit, & aimalia Abbatis & conventus ibi fuerint iuvanta, &c. Vide Talia.*

¶ **T. TALIA.** Tesseræ, &c. Vide *Talae*.

¶ **T. TALIA.** TALEA, TALLIA, Italis *Taglia*, Pars illa quæ aliquem spectat: v. g. certus militum numerus qui à quovis fæderatorum exigitur, Gall. *Contingent*. Chron. Veron. ad an. 1332. apud Murator. tom. 8. col. 648. *Domini Lombardie requisiti sunt ad ligam cum Florentini & Rege Roberto contra Regem Bohemie, quæ ligæ Verona per syndicos & ambasciatores Regis Roberti & Florentinorum facta est circa faciem Martini, posita Talca inter ipsos de tribus millibus equitum & duorum militum peditum. Memoriale Potestatum Regenf. ad an. 1279. eodem tom. col. 113. Certe quantitas militum & peditum de civitate Reginarum cum tota montana & cum certa Talia militum & peditum de Bononia & de Parma, & cum balesierii, iuverunt circumquaque, obsiderunt Besumantiam, &c. Chron. Parm. ad an. 1281. tom. 9. col. 797. Et inter eos ordinatum fuit, quod Talia militum eorum continuo staret Cremonæ. Et col. 826. Item eodem anno (1294) dictus dominus Potestas cum m. de populo & alii de Talia deputati, armata manu eucurrit, &c. Vide *Taxa Gentium in Taxa*.*

¶ **T. TALIA.** Exaltio, impositio; *Taliabilis*, Obnoxius tributo. Vide io *Talia* 8.

¶ **T. TALIA.** Præstatio. Vide in *Talia* 8.

TALIARE. Scindere, excidere, Gallice *Tailler, couper.* Leges Alwredi cap. 13. *Si quis nemus alicuius sine licentia comburas, vel Talies, persolvat omnes grossam ligum cum 5 solidis.* [Charta an. 1044. apud Murator. del. c. Antic. Ellenf. pag. 184. *Ut nulli quilibet homo ipsam silvam... Talliare vel capellaro audcat. Taliauit radices, in Agis S. Froce om. i. a. tom. 3. April. pag. 389. Taliando & cufendo, in Statutis Placeotiz fol. 80. v. ubi de Sartoribus. Universa extra muros Taliauerant, prostraverunt & diruerunt, Petro Azario de Bello Canepicio ad an. 1339. tom. 10. Muratorii col. 431.] Vide *Talia* 1. & *Talare*.*

¶ Hioc duceoda est vox *Entailieres*, quam pro Sculptore usurpavit Roman de Rose MS.

Tom. VI.

Pymalion uauis Entailieres, Portraictas casus & eu pierres.

¶ **TALIATA.** Formula vetus apud Murator. tom. 1. part. a. p. 83. col. c. *Si ebaria mauisset, quod missus vel iutor comparasset vel de inante, fiat Taliata. Hoc est, si beoe opioor, dale seu id fiat, quod io Charta facie odum esse declarat.*

¶ **TALIATGIUM.** Idem quod *Tallia* 6. Vide io hac voce. Literæ Johannis Auxitan Archiepiscopi. an. 1401. *Vinum recollectum extra consulationem & Taliatgium.*

¶ **TALIA TOR.** Sartor, Gall. *Tailleur* Epitaph. an. 1449. tom. 1. SS. Aprilis p. 806. *Hoc opus fecit fari Taliatorum vestium & iuponorum. Vide io Taliare.*

¶ **TALIATUS.** Cæsus, scissus, diuisus, Ital. *Tagliato*, Gall. *Taille, coupé*. Chron. Modiciense apud Murator. tom. 12. col. 1159. *Fuerunt in civitate sua capiti, mortui & Taliati tali modo, quod acies est dicere. Rursus occurrit col. 1184. Vide Taliare.*

¶ **TALIBUS.** pro *Talmud*, Vide in hac voce.

¶ **TALIERIUM.** Efcalis orbiculus quivis, sed proprie ligneus, Ital. *Tagliere*, Gall. *Tranchoir*. Annales Mediolani ad an. 1389. apud Murator. tom. 16. col. 812. *Salinum uauum deauratum cum pedibus 3. Aliud salinum deauratum. Talcria 24. alba argenti mxxxiella signata in fundo de capite S. Ambrosii. Talcria 24. quadra deaurata. Talcria 14. rotunda deaurata. Vide Talbadorium & Talerius.*

¶ **TALIERUS.** Species artocreatis, Gallis *Paix*, oi fallor, eadem quæ Italis *Tagliarola*, vel *Tagliarola*. Chronic. Bergomadi an. 1386 apud Murator. to. 16. col. 835. *Fece runt fieri priusquam 100. tortat ac Talieros artibafolorum seu cazonzolorum; & venerunt ballantes in civitatem Bergomi tres & tres, & dabant cuique volentibus comedore de dictis tortis & cazonzellis.*

¶ **TALIMPULUM.** f. Tanitulum, aliquatotum. Caones Hibern. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 7. *Tribus annis paucitate... horti bolosibus, ovis paucis. Briannie formello utatur... tenacle vero vel baltheu la lris sextario Romano; stis gratia & aque Talimpulo, si operarius est. Et col. 10. Slogaque pane & aqua & sale & leguminiis Talimpulo utatur.*

¶ **TALIMU.** pro *Talmud*. Vide in hac voce.

TALIO. [apud Isidorum lib. 5. Orig. cap. ult. est similitudo vindictæ, ut taliter qui patitur, ut fecit; hoc enim & lege & natura institutum, ut ledentem similitis vindicta sequatur; inde & illud Legis: Oculum pro oculo & dentem pro dente. Talio autem non solum ad injuriam referendū, sed etiam pro beneficio reddendo ponitur, est enim communis sermo & injuria & beneficentia. Donatio Abbatis 5. Ægidii v. Febr. regnante Alarico Rege (ao 1038.) *Pro Talione nobis impenduntur cælestia.*] *Taliois* pœna, seu reciproca pœna, 103. Cod. Theodofi. de Exhib. reis, &c. *Taliois* dicitur, apud Psellum in Synopse legum pag. 55. Harmenopolium lib. 1. tit. 2. §. 34 l. 6. tit. 9. §. 3. & alios *Au33i aduonaputis*, apud Dionys. 10 Ecclesiæ Hierarch. [*Ant. m. p. 103, 32*, io Glossis Gr. Lat & Lat. Græc.] *Vicarium pœne genus*, apud S. Valerianum de Bono disciplinæ. Inducitur in Legge Wisigoth. lib. 6. tit. 4. §. 3. Charta Communiz villæ Cerniaci in Laudouenfi pag. aon. 1184. *Quod si res inuenerit fuerit, caput pro capite, membrum pro membro reddat, vel ad arbitrium Maioris & iuratorum pro capite aut membri qualitate dignam persolvat redemptionem. Consuetudines Arkenfex an. 1231. in Tabulario S. Bertini: De homicidio voluntario convictis, parentibus vel cognatis occisi statutarie occidendi, & bona ejus dominerunt. Adde Britonem in Legibus Angl. pag. 16. Statuta Academiæ Vienens. ad Lambecium lib. a. Commentar. de Bibl. Cæsar. pag. 108. Chartam Communiz urbis Faræ ao. 1207. apud Thomassierum in Con-*

R

fue-

fuerit. Bituric. p. 438. Ivonem Carnotensem Episc. 51. Observantiis Regni Aragon. l. 8. tit. de Homicidio, §. 14. &c. Abrogatur in Consuetudinibus Hannoniensis c. 15. In quibus calibus locum habeat apud Agrimenses, docet Michael del Molino in Repertorio Fororum Aragon. v. *Pena talionis*. Vide Jacobum Gothofredum ad l. 7. Cod. Th. de Accusati. [Vide Talio.]

TALIOLO, *ἡ τάλια*, [Tendicula.] *Taliola* supra ex Petro de Crescentiis. Vide ibi. Lex Langob. lib. 1. c. 23. §. 4. Si in pedica aut in Taliola sera tenta fuerit, &c. Ubi Edictum Rotharis Regis tit. 104. §. 3. & 4. habet *Tangela*. Forte à *Tana*, de qua voce infra. Adde lib. 3. tit. 22. §. 4. Gratius in Cynegetico:

*Quid qui dematatis lignis robore clausis
Vocat pedicas, cum dissimulatibus armis
Sape habes imprudens alieni lura labaris.*

TALIORCHUS, *ἡ τάλια*, Ludus vel alex species. Ioannes Sarriber. l. 1. Polycrat. c. 5. Hinc tessera, calculus, tabula, urio, vel dardana pugna, irriculus, senio, monarchus, orbiculi, Taliorchus, vulpes, quorum artem melius est deseri, quam docere.

TALIPEDARE, Titubare: verbum priscum, quasi talis insistere, quod faciunt *talipes*; quorum meminit Hippocrates: contra quam *Aura*, qui primis plantis ambulat. Liber Miraculorum S. Adelardi Abb. Corb. c. 8. Et ipse cepit viam subsistens quasi ebrius: talipedare, titubare, retro cedere. Vide Savaronem ad Carminum Sidorii. [Glossæ Lat. Gr. & Græc. Lat. Talipredo. Περὶ τάλιας.] In Glossario mediæ Græcæ. habetur *Talipes* pro hac notione.

TALISMANUS. Ita Sacerdotes suos vocat Turcæ. Vide Wadding. in Annal. Minor. an. 1342. n. 10.

De Talismanis vero, seu *talismans*, vel characteribus magicis ita appellatis, consuleudi Salmasius in Kerkopie p. 75. de Annis charactericis p. 578. in Hist. August. p. 360. Gaffarellum de Curiositatibus inauditis, & alii.

TALITIUS, *ἡ τάλια*, in tale, in Glossis lib. Talitres, in Excerptis Pith. Legendum esse Talitrus vel Talitrum censet Martinus. Vide Talitrus.

TALIVUM, vel Talivus, Silva cædua, si fallor, ius ea utendi, vel etiam prælatio quæ ob id iuris exolvitur, Gall. Bois tailliu. Charta Hospitalis S. Johannis de Ulmis: *Rejeto tamen dicto Hospitali &c. suis hominibus paschivo & Talivo in garrigiis a cæcunne montis usque ad caminum.*

1. TALLA, Vastatio, damnum. Vide Talla.

2. TALLA, Imposuitio, Taille. Vide Tallia 8.

3. TALLA, s. Funis angularis, complicatorius, Nautis nostris Taille de pout, Taille de fond. Informationes MSS. Masil. de passagio transmarino: Item Tallas de floren. 9. Item Tallas ad fornimentum arborum fœales & fœales. 60. Tallas. Item Tallas dylas & de iarras de medio &c. de pout, ita.

TALLACA, pro Tallata. Vide in Tallia 8.

TALLAGIA, Exactio. Locus exstat in Tenserja sub Tensere infra.

TALLAGIUM, Vide Tallia 8 & Talliare.

TALLARE, Excindere, Gallice Tallare, Compser. Judicatum an. 867. apud Perardum in Burgundicis p. 147. Dixit quod... sui servi... Tallassent vel occidissent uno casu de S. Benigno. Vide in Talare & Talliare.

TALLATA, Exactio, Taille. Vide Tallia 8.

TALLATOR, Numerator, ratiocinator, à Saxónico Tællan, Numerare. Liber niger de accariis p. 352. Tallator Regis in demo comedit homini suo 3. obol. Nisi sic Sarcinator, Gall. Tailleux.

TALLEA, Species tigni, materiz, vel Scandula, Gall. Barrede. Statuta Cadubrii c. 23. Mercatores de Cadubrio libere & impune possint & valeant conducere, seu conducii facere suas Tallas ad quem locum fecerant vellent.

Corrèctiones eorumdem Statut. c. 26. §. commune alicujus ville de Cadubrio, vel major pars inieperit, vel fecerit Tallas & alia lignagium causa mercimonandi, illud natus non solum vicinis, sed etiam omnibus civibus & habitantibus Cadubrii intelligitur esse commune, ita quod annos impune possint in alio nemore laborare. Et cap. 99. Sancimus, quod quilibet buscberius in Cadubrio per dies octo, postquam signata fuerint Tallæ per aliquem mercatorem, tam terrigenam quam forensam, teneatur & debeat eas iniquare vel iniquari facere sub pena sol. 100. quolibet buscberio, & nobilem cap. 105. Si aliquis... ausus fuerit... furari assides, Tallegis, vel aliqua alia lignamina cuiuscumque generis alicujus personæ, condemnatur in libris decem pro quoque ligno, Tallæ vel asside, ultra alios panes in statum contentas. Vide Talla & Tessia.

TALLEICIUM, Silva cædua, Gall. Taillis. Litteræ Ludovici IX. Regis Franc. an. 1236. à Chartulario Parthenonis Montis Martyni: Habent bractem & gentiliam in dicto nemore præter Talleicia, quæ se de beñiti defendere non possint.

TALLERUS, Moneta species. Vide Talerus.

TALLETA, Idem quod Tallia 8. Exactio, tributum, Gallice Taille. Litteræ Gregorii IX. PP. pro Monasterio Melleac. apud Stephanom tom. 4. Aotiq. Piclay. MSS. Concedo... causationem pecunie, quæ ab hominibus monasterii & prioratum, & aliorum locorum ipsius exigebatur annis singulis pro Talleta. Rursus occurrit in Litteris fundationis Monasterii Bellæ Nox inter Ioffrum. Gall. Chr. novæ edit. tom. 3. col. 422.

TALLUM, ut Tallia 5. Vide ibi.

1. TALLIA, Vastatio, damnum. Vide Talla.

2. TALLIA, Silva cædua, Gall. Taillis, Libertates S. Palladii an. 1279. à MS. Cousin. Si infra quatuor annos & Majum animalia essent inventa in Tallis solvere emendam, scilicet 5. sol. Paris. Vide in Talla.

3. TALLIA, Tessera lignea, &c. Vide Talla.

4. TALLIA, Gall. Coingent. Vide Talla 4.

5. TALLIA, Bessis aurei vel argentei nummularum partito, Gall. Taille, apud monetarios. Dicitur de certo nummorum numero, qui ex auri vel argenti marca constituitur: v. g. denarii argentei dicitur ad Talliam 10. denariorum, cum ex una argenti marca decem dumtaxat denarii percipiuntur. Rotulus computorum Præpositus Francie an. 1289. apud D. Brussel tom. 1. de Usu feudorum pag. 472. Pro busta 7. lib. 7. sol. 3. denar. gross. Valens 422 8. lib. 7. sol. 1. Europa. petre. Et erat busta bona de pondere & Tallas, sed dehebant duo grani cum dimidio. Litteræ Humberti Dalphin. an. 1245. tom. 2. Hist. Dalphin. pag. 514. col. 1. Magistros, gardas & rectores monetarum nollantur ac ligam, pondus, remedia, formam & Talliam ac feigariam eorum in flum in quo sunt manutendendis mutandi, augendi seu minuendi, &c.

TALLIA, Eadem notione. Computus an. 1339. tom. 1. Hist. Dalphin. pag. 95. Item, quod ferens denarii alii curribus pro 12. denariis, sub forma & cuncta aliorum dozenorum, qui fiebant nuper, sub minori Tallia tamen, & quod essent de liga sex denariorum argenti fini, & de pondere decem solidorum dicti dozenorum pro qualibet marca, sub remedio & lige & pondus, sub quibus alii dozeni noviter endebantur. Vide Lobinelli Glossarium ad calcem Hist. Britan. in vocibus Taille & allaye.

TALLUM, Eodem significato. Charta ann. 1417. à Schedis Pr. de Marzargues: Et in liga sine in Tallo solidi 20. & denarii 4. complent dictam marcham.

6. TALLIA, Gall. Taille, Territorium urbis. Pannicion

nicion & corroccion des suis perpestes & avenue en ladite ville & Tuillo d'icelle, in Literis an. 1363. tom. 4. Ordin. Reg. Fr. p. 563. ubi de civitate Insulensi. Occurrit rursum in Inscriptioe Consuetudinis ejusdem urbis, ut & art. 44. &c. Quod annuatur in Glossario Juris Gallici tom. 2. p. 402. Vide *Tallianum*.

7. TALLIA, Scitura, nisi fallor, divisio quæ fit in partes scindendo, distractio quæ fit minutatim, à Gallico *Tuillie, coupe, diffectio*, vel Belgico *Talie, Celio*. Codex Ms. Ecclesiæ Audomariensis: *He sunt consuetudines & jura, quæ habent Ecclesiæ SS. Bertini & Audomari in thesauro de castro S. Audomari & in appenditiis ejus, scilicet de stirione 4. den. de Tallia ceteri 4. denur. de mortuis 11. den.*

6. TALLIA, Præstatio, quæ dominis fit à tenentibus seu vassillis, in certis eorum necessitatibus, nostris vulgo *Tuillie*: sic dicta à *talis*, vel *tallis*, de quibus supra, hoc est laterculis ligneis, in quibus, *casuris* subinde aliquot solutiones exarabantur, parte altera penes dominum, altera penes tenentem, cui vice apothecæ erat, remanente Charta Rainoldi Remensis. Episcopi. an. 1094. Et viri per exactiones, quas Tallias vulgo vocant, quas in villa S. Remigii exercebat. Charta Roberti Comitis Augi: Nulla auxilium, nullus Tallius siue collectus, nullas omnino exactiones exigimus. Charta Henrici Comitis Trecentis: *Exaltio quum vulgo Tulliam vocant*. Charta Adæ Comitis Carnotensis an. 1109. in Tabular. Abb. Bonzevallis: *Descriptioem pecunie, quæ consuetudine Tallia nominatur, in burgo Bonzevallensi fieri præcepimus*. Rigordus: *Ne Principes... Ecclesiæ, vel Clericis ibidem Domino servientes, aliquibus auguriis, Talliis vel aliis ex actionis gravare præsumerent*. Tallius precaria, in Chartis aliquot in Histor. Guinenis p. 498 522. Charta ann. 1060. apud Louvet. in Bellovaco: *Quisdam injustas consuetudines, Tallium videlicet & omnes alias oppressiones... dimisi*. Sugerius de Administrat. sua cap. 10. Possessionem B. Dionysii... a multis retro temporibus tribus Talliis expastam, videlicet Domino Castri Cabroise, & Domino Castri Nielpe, & Simoni de Villu Aieu, &c. Infra: *Nereducatur munus ad Talliam, vel terre oppressionem*. Concilium Lateranense an. 1176. c. 4. *Ne subditos suos Talliis & exactionibus Episcopi gravare præsumant*. Adde Appendicem ejusdem Concilii l. 7. [Charta an. 990. apud Lobinell. tom. 2. Histor. Britann. col. 95. Vide ibidem col. 102. 134. 182. 270. Chartam Communiz Laudun. tom. 7. Miscell. Baluzii p. 291. Marten. tom. 1. Anecdor. col. 596. 646. 647. 649. tom. 3. col. 439. tom. 1. Amplif. Collect. col. 1145. de Lauricie tom. 1. Ordin. Reg. Franc. p. 20. Glossar. Lobinelli tom. 3. Histor. Paris. Calmet. in Hist. Lotharing. tom. 2. col. 36. Hist. Dalphin. tom. 1. p. 127. tom. 2. p. 54. &c.]

ATALLIA, pro Tallium, in Tabul. S. Flari Arverni. *Ab omni Atallia, collecta, seu dafteba, & manobra*.

TALLIA, Eadem notione, ex Gall. *Tuillie*. Tabul. Ecclesiæ Carnot. ch. 72. *Tullia supra omnia sua fici. Quarto anno jubonebo Canonici ejusdem ville, & fucuent Tulleum convenientem, de qua habebat medietatem, & ipsi illam*. Tabular. Abienfis fol. 29. *Et dederunt 10. nummos Tallia*. Passim in hoc Tabular. Charta Ludovici Regis an. 1133. pro Ecclesiâ S. Maglorii Paris. *Consuetudinem quendam, quam Talliam nominamus, quæ in eorum villa... ab officialibus Regis extorquebatur*. &c. Innocentius III. PP. lib. 1. Epist. 52. edit. Venetæ: *Ab omnibus violentis, Tallies, & c. exactionibus duxerit, abolueudo*, &c. [Literæ Henrici Archiepiscopi Remensis. an. 1163. è Chartulario Compediensis: *Tallia vero vel generulis exaltio ibidem non poterit fieri, nisi Abbas & ipse Hilduinus consenserint*. Adde Chartam ann. 1251. apud Thomasterium in Biturigibus fol. 90.] Charta vernacula

Tom. VI.

an. 1246. in Histor. de Chastaigniers: *Source que je demande sur la terre de la Genboudiere, & sur le près, que il teneis, à avoir ma Tallie haute & basse, & mes autres services*, &c. Charta Savariæ Vicecomitis Thuarcensis an. 1269. apud Gallandum lib. 1. de Francolodio: *Et si homines, qui devierent Tallies, puer raiſons de racas ou de mortemaïn, n'en vouldront deormais nulle Tuillie*.

TALLEIA. Charta an. 1218. apud Baluz. Hist. Tutel. col. 527. *Illis hominibus, qui ibi se collocaverunt, erunt liberi & immunes ab omni servitio, Tallia banno & exaltatione*. Recurrit ibidem col. 528. & alibi.

TALEA. synodus Pergami an. 1311. apud Murator. tom. 9 col. 579. *Ita quod secundum æstimum siue æstimationem prædictam collectarum & Talearum fieri valeat distributio*, &c. Occurrit eadem notione tom. 12. ejusd. Muratorii col. 803. 1021. tom. 16. col. 369. Statuta Vercellarum fol. 12. *Potestas teneat sedra, muna & Taleas impostas per Commune Vercellarum... solvere & dare illi vel illi, quibus fuerit quorum occasione fuisset imposita vel talia*. Adde Statuta Civitatis Astæ Collat. 200. 35. &c.

TALLIA, Eodem significatu. Vicentius Cigalt de Bello Italico: *Dominus habentes credit in curia Regum, qui in odium litium & Tailbarum des quattres cas faciunt vastare subditos per urmigeos & destruere*. Quæ vero sint hæc Tallia de quattres cas dictæ, videre mox potes in *Tallia francie*.

TALLIA, in Charta an. 1362 apud Baluzium tom. 2. Hist. Arvern. p. 436.

TALLIA, Charta Regiensis an. 1361. *Ad recolligendum & assignandum pecunias Talliarum in ipsius Comitibus murverſaliter, ut dicitur, iudiciorum*. Occurrit præterea in Charta an. 1175 apud Baluz. tom. 1. Histor. Arvern. p. 208.

TALLIA, in Charta an. 1103 ex Regesto. 151. Charthylaci Reg. n. 370. *Non senebamini ad gacbas, vel ad badas, vel ad Tallium, vel ad opera communia*.

TALLADA, Absolutio... quicquid habebat in dominio in bordura de Fonte umari, scilicet... Talladum, & capleum totum quod habebat vel requirere poterat, in Charta an. 1085 apud Baluzium Hist. Tutel. col. 428.

TALLADA, in Charta Rainundi de Tiurena pro Monast. Belliloci. ann. 1190. *Nullas exactiones vel Tallias debebat habere in villa de Belliloco*.

TALLIA, in Mandato Philippi Pulcri Reg. Fr. an. 1302. apud Meneſterium Hist. Lugdun. p. 87. col. 2. *Tallies, costumi, vendus*, in Literis an. 1269. ex Archivis. Albini Andegav. Adde Vossium de Vitiis ferm. in Appendice pag. 812. Lobinelli Glossarium ad calcem Hist. Britan. &c.

TALLIA, in Conventionib. Lodov. Reg. Sicil. cum Arelatenſibus in 1385 è Ms. D. Bruet fol. 7. & 9.

TALLIA, in Literis an. 1275. inter Ordin. Reg. Fr. tom. 3. p. 62. & alibi.

TALLA, in Charta Communiz Balneoli. ex schedis Cl. V. Lanceloti.

TALATA. Tabular. S. Eparchii Inculfism. fol. 34. *Praevit exaltionibus vexarent, scilicet su melioris, in Tallis & aliis servitiis*, &c.

TALLATA. Statuta Arelatenſis. MS. Sart. 159. *Ex Communis auctoritate possum Talliam facere super omnibus possessionibus*.

TALLACA, ut Tallata, nisi late legendum est. Literæ S. Ludovici inter Privilegia Ordinis S. Johannis Jerolym. pag. 32. *Sunt liberi & quicquid de exercito & equitatu... de omnibus querculis, placiis, auxiliis & de Tallacis*, &c.

TAULLIA. Charta Theobaldi Episcopi Ambian. 1177. è Chartulario S. Richarii: *Medietatem ex in-*

R r a regro

legro omnium censuum juriurum... possidebit Ecclesia, excepta Talliam, quae per laicam manum in angaria exigitur, & ad jns ecclesiasticum minus pertinere videtur.

Talliae porro diversimode imponebantur: quaedam enim ex Consuetudine, hoc est, ulu ita jam olim inducto, certis ac statim anni tempestatibus exigebantur. Charta Communiz Roromagensis an. 1207. Nec eos cogere mus ad reddendum nobis Talliam per consuetudinem, nisi sponte sua nobis dare voluerint. Tabularium Ecclesie Ambianensis, q. 8a. Per duos hospites... confirmari fecerunt, quatenus ne quis viri pro defensor in terra S. Firmini Talliam jure vel consuetudines habuerunt. Hinc Tallia Consuetudinaria dicitur in Charta Communiz Belensis an. 1196. & in Charta Communiz Crispianensis an. 1184. Tam pro censibus quam pro Talliis consuevitur, q. 4. terminis sic solvuntur ad mandatum nostrum, in Festo omnium SS. 10. in Nativitate Domini 20. in Pascha 20. in Festo B. Joannis 20. &c. [Charta an. 1227 & Tabulario S. Jacobi Montis-Gortis: Radalphus Niel Dominus Mucie dedi Ecclesie S. Jacobi de Monte-Jovi 4. libras in 4. terminis divisas, videlicet 20. solidos in Tallia Augusti, 20. solidos in Tallia Octobris, & 20. solidos in Tallia Natalis Domini, & 20. solidos in Tallia Pasche.] Adde Chartam Communiz Laudunensis an. 1128. & Communiz Cerniacensis an. 1188.

Interdum tunc tantum exigebatur. Charta Nicolai Episcopi Cameracensis, apud Doubletum p. 449. Et ab hominibus ser in anno Talliam violententer exigebat. Tallia Nasalis & Pasche, in Regesto Philippi Augusti Heroualliani p. 143. Consuetudo Burbonensis art. 201. Quiconque doit Taille personnellement trois fois l'an, c'est à savoir en Noël, à Noël & à Pasques, &c.

Tallarum præterea aliz sunt Reales, aliz Personales. Reales dicuntur, quæ ratione tencmentorum debentur: Personales, quæ ratione capitis, qui sunt sur le chef & la personne, ut loquitur Consuetudo Burbonensis art. 189. 190. 191. 488. & seqq. De Realibus agit eadem Consuetudo art. 488. & seqq.

TALLIÆ PERSONALES, rursus aliz sunt Serviles, aliz Liberae, seu Franciles; serviles & franciles. Liberae dicuntur, quæ à liberis exiguntur: Serviles, quæ à servis, in eadem Consuetud. art. 189.

TALLIÆ FRANCILES seu libere sunt, verbi gratia, quæ à personis liberis prestantur in 4. casibus, scilicet pro expeditione Hierosolymitana Domini, in ejus capiviitate, in aliz matrimonio, & in Militia filii, nam ejusmodi præstationes Talliæ dicuntur in eadem Consuetud. Burbonensi art. 343. 344. & in Arvernenfi cap. 17. art. 9. c. 2. art. 1. quæ alias Auxilii, seu Aides vulgo appellantur. [Translatio inter Priorem Carthusiæ Vercensis & Rollolium de Fossis an. 1295. & Schedis Pr. de Mazaugues: Quod propter merum imperium, quod habet dictus Rollolius in territorio de Verna non possit ibi acquiescere aliamque servitium super dictum monasterium... nec, pro filia maritanda, suo filio norando, vel nullo quocumque casu Talliis vel quibus facere, &c.] Ejusmodi etiam sunt Talliæ, quæ à liberis conditionis hominibus exiguntur à dominis in eorum necessitatibus. Regestum Philippi Augusti Herouallianum p. 149. De Conventu S. Aniani Aurelian. dicebant, quod ipsi poterant Talliare homines suos de Tilleio... pro servitio D. Regis, pro servitio D. Papæ & pro terra emenda ad opus Ecclesie. Charta Philippi Augusti Regis Franc. an. 1185. pro Laudunensibus: Pro Talliis super homines illos, quos tribus de censibus facere poterint, videlicet pro exercitiis nostris servitio, pro Domino Papa, & pro guerra manifestata Londonensis Ecclesie. Exstat Charta Reginaldi Episcopi Parisiensis an. 1231. in Magno Pastoralis lib. 2. quæ agnoscit Capitulum Parisiense, esse in possessione vel quasi homines de Orliaco Talliandi pro ne-

gotiis Parisiensis Ecclesie, etiam nunciam quæ pro exercitu Regis. Alia an. 1267. l. a. ch. 44. Salva etiam Tallia, quam facere consueverunt, cum Do. Rex Francia vadit in exercitum.

TALLIA PANIS & VINI. Charta Philippi Aug. an. 1215. pro Aurelianensibus: Sciendum, quorum duorum annorum collectio sis scilicet de blado & vino, quæ quidem collectio, vulgo Tallia panis & vini nuncupatur, Exstat Charta Ludovici Regis Franc. an. 1225. in M. Pastoralis Ecclesie Paris lib. 19. ch. 58. qui concedit Canonici ejusdem Ecclesie, ut omnibus annis, quibus Tallia panis & vini de cetero colligi debebit Parisiis, colligant eandem Talliam panis & vini per totam terram suam in Gallandia, & in Claustro S. Benedicti, à principio messium, & à principio vindemiarum, usque ad Festum S. Martini hyemalis. Charta Philippi Regis an. 1273. pro Ecclesia S. Mederici Parisiensis. Habebimus etiam in tota terra prædicta Ecclesie & ipsius hospitalibus, bannum, guerram, talliam, exercitum, & convalescentiam, Talliam panis & vini, menjurat, justitiam, &c. Occurrit in alia ejusdem Regis pro Monasterio S. Germani Paris. an. 1272. apud Brolium lib. 2. Histor. Parisiensis. Consilium pro Monetis circa ann. 1300. ex Camera Computor. Paris. Item illi non solum quilibet sero boni & grani amosnes, & tournours à grant profit, que les Rois seist toillir par bonnes gens sont le tournours pelez & les Parisiens pelez, & qu'il les fist fondre, &c. Car les monnoyes le Roy sont moins refuses, & on sont lez moins de malices, & li Rois est tenu à tenir les en bon point, car il en a la Taille du pain & du vin de sa terre, & monnoie en fera mieux anée.

Ex quo patet ideo Regi solutam fuisse Talloam panis & vini, ne monetis immutaret quod irribu dignum in Normannia Feogim dicebatur, ut suo loco dictum est. Sed quod primum in blado & vino solvebatur, in certam pecuniam summam commutatum est, ut inter cætera probat Excerptum ex libro 2. antiqui. Ordinatus articulis, mercibus & politia Paris. art. 2. fol. 31. Taille du pain & du vin, de la ceinture la Reine, qui se lervent de trois ans en trois ans. La Taille du pain & du vin de Grève est vendue de trois ans en trois ans, & commence à estre regue par l'acheteur le jour de S. Remi. & finit du Quasimodo, &c. L'Abbe de S. Denis doit 10. livres parisis pour lui & pour ses boies, & par ce serans jans jant seulement se auenn y avoir qui amenn vin au port pour vendre, &c. L'Abbe de S. Flor doit c. s. parisis, &c. L'Abbe de S. Germain doit c. s. &c. Plura vide apud D. Brussel to. 1. de Feudorum usu l. a. c. 36.

TALLIA DE MORTUA manu, & de Matrimonio, & de Prisonem, passim in Tabulario Absienti.

TALLIA ALTA & BASSA, & Tallia ad voluntatem, quæ à dominis minuitur vel augetur supremo jure, pro libito tamen ut facultatum in tenentium ratio habeatur. Charta Petri de Focio Valetici Charteria an. 1233. Ego dicebam, me habere in eodem pro tenementis, quæ in domino meo habebant, Tallia a. altam & bassam annuatim. Tabularium Fossatense fol. 61. l. Tallia, que si baut & bas ad p. annum. Charta Philippi Regis Franc. an. 1304. apud Doubletum p. 941. Nihil Ecclesie Inventionis noviter nobis concessit levabitur ab hominibus Ecclesiarum de corpore, sen manna mortua, alto & basso ad voluntatem l. Talliabilibus, &c.

TALLIA AD VOLUNTATEM. Suger de Administrat. sua cap. 2. Cum eadem villa multis angariis à Comité Domini Martini, videlicet exactione Talliæ, frumentis scilicet 5. modiorum, quos ei pro pace concessam, cum ipsa Talliam pro voluntate sua facere consuevisset, &c. in Mag. Pastoralis Ecclesie Parisiensis lib. 1. ch. 1. & lib. 2. ch. 4. existant Chartæ Manumissionum, in quibus Ca-

Capitulum Paris. reinet *Talliam ad voluntatem*, & beneplacitum suum in personis & bonis manumissorum. [Charta Guigonis Comitis Forensis an. 1224. tom. 1. Marcer. Insulz Barbaz pag. 136. Tam nos quam progenitos nostros in predictis villis & hominibus, pro nostre solius voluntatis arbitrio, quandoque Tallias fecimus. Tallia ad voluntatem & misericordiam, in Charta ann. 1320. tom. 1. Hist. Dalph. p. 81. col. 3.] Vetus Consuetudinarium Franciz. lib. 2. p. 93. veteris edit. *Je suis en fassine à justie sire de Tailleur & exploiter baux & bas & à vouloir de Seigneur tel homme non homme de corps de servie condition & de maia morte, de faire à la persone de lui, & de ses biens, toutes maniere d'exploits de servage accoustumez à ceuz, qui font de la condition dont il est, &c.* Consuetudo Burbonensis art. 199. *Quiconque doit taille personnelle & sur le chef, soit de taille franche ou de taille serve, ladite Taille est à volonte raisonnable, & la peut le Sergent croistre ou diminuer selon la faculte des biens, de celui qui la doit. Hoc est sicut de destructione & exilio faciendo, ut est in Fleta lib. 2. cap. 71. §. 15. Vide [Froissart. vol. 3. c. 50.] Consuetud. Trecent. art. 3. 4. Nivernensem tit. 8. art. 1. & seq. Ducatus Burgund. art. 97. Comitatus Burgund. art. 101. &c. Huic porro tallia opponitur ea, quam abbas, id est fixam, ac ratam, vocant Consuetudines altæ.*

¶ *TALLIA VOLUNTARIA*, in Charta Roberti Abbatis Maurinac. an. 1218. ex Chartular. ejusdem Monasterii.

VOLUNTAS, nude, pro Tallia ad voluntatem. Charta Hugonis de Castronovo in Tabulario Ecclesie Cadurcensis: *Habet & Delmas de Boisol quatuor agnos in Feste Pasche, ... & Voluntatem suam in rusticiis.* Occurrit ibi plures.

TALLIA AD PLACITUM, Idem quod Tallia ad voluntatem, in Charta an. 1248. in Tabular. S. Germani Prat.

VOLUNTARIUS, Subditus, qui talliatur ad voluntatem. Charta Henrici Comitis Rurbonensis an. 1282. *Cedimus & concedimus ... tibi Guillelmo de Sainbas domicello ... & heredibus & successoribus, & Voluntariis tuis, &c.*

¶ *TALLIA AMAISSONATA*, Quæ quotannis solvitur, in certa, de qua conventum est, frumenti quantitate vel etiam pecunie summa. Vide suo loco *Amaissonata* & mox *Tallabiles*.

¶ *TALLIA COMITALIS* in Dalphinat. dicebatur certagundam & determinata prælatio, quæ Comitibus Viennensibus, id est Dalphinis, quotannis exolvebatur ab omnibus, ut docetur tom. 1. Hist. Dalph. p. 70. Relicta non fuit hæc Tallia in locis, in quibus olim exigebatur, ut dicitur ibidem; ubi etiam observatur, partem domus Monasterio Montis flurici assignatam, in hujusmodi tallii sitam esse. Chartam habes an. 1323. ibidem pag. 83. & seq. in qua Dalphinus dicitur pro dotatione prædicti Partenonis concessisse *Primo, Talliam Comitalem de Mura, quæ valet annuatim 100 l. 16 s. 6 d. m. Item, Talliam Comitalem mandamenti Belli-montis, quæ valet annuatim 61 l. Item, &c.*

¶ *TALLIA COMMUNIS & Tallia Dominica*. Jura & redditus Ecclesie Nobiliacapud Stephanonum tom. 3. Antiq. Pictav. MSS. pag. 225. *Habemus apud Nobiliacum 220. sestaria frumenti de Præpositi in Assumptione B. M. de Tallia dominica 40 solidos; eodem die de Tallia communi 5. solidos; in Feste O. S. de censu 9. solidos.*

¶ *TALLIA JUSTA*, Quæ ex Consuetudine debetur. Chartularium S. Vincentii Cenoman. fol. 129. *Salvæ tribus solidis & dimidio de juxta Tallia, quando eam contingit exhiberi debere.*

¶ *TALLIA LEGITIMA*, Eodem significato, ibidem fol. 113. *Cum domini ejusdem Gaufridi de feodo illo legitimi.* Tom. VI.

timas Tallias fecerint, monachi domini illis 15. denarios persolvent.

¶ *TALLIA RECTA*, Pari notione, ibidem fol. 78. *Monachi vero tenentur dicto Gervasio & heredibus suis ... reddere ... rebus Tallias sibi & dominiis suis, quando evenerint.* Et fol. 80. *Reddebant etiam monachi rectas Tallias, quando eveniebant.* Adde fol. 114.

¶ *TALLIA 4. SOLIDORUM*. Humbertus II. Dalphinus Jaqueminum & Perrinum Vauterii nobilitas colique liberatos & absolutos declarat possidere ad Tallia 4. solidorum, quam ipsi & prædecessores eorum inferre consueverant, in Literis ann. 1346. tom. 2. Hist. Dalphin. p. 538.

Tallia etiam imponebatur ab ipsis civitatibus seu burgensibus ad exsolvenda debita communia. Literæ Philip. III. Fr. Regis an. 1275. to. 3. Ordinar. p. 62. *Consulit Casiri Lemovic ... Tallias una cum Preposito & non alias; ex causa rationabili, & pro evidentiis ville necessitatibus, scilicet pro iuribus & doveriis seu redeveniens Vice comitis ... solvendi atque reddendi ... vel edificatione loco reparacione murorum, turrim, portallorum, fossatorum, ... talliam seu collectam facere pro: tunc per Teantem locum Domini & per ipsos, &c.* Decretum ejusdem Regis an. 1282. inter Instrum. Gall. Christ. novæ edit. tom. 2. col. 147. *Item quod homines dictæ ville fecerunt Tallias aliquid quando pro necessitatibus dictæ ville, de voluntate, assensu & autoritate Capitali Brutaicis, & quod Capitulum compellit eos ad solvendum.* Adde Literas Caroli V. Franc. Reg. an. 1386. tom. 4. Ordinar. Reg. p. 676 art. 6. [J. Aresta an. 1290 in Regesto Parlam. B. fol. 86. *Quod dicti Major & Jurati S. Quintiani possunt Talliare, Tallias levare, vel institutiones facere, quando indigent pecunia pro ægrotis dictæ ville per punctum Chartæ Regiæ, quam dicunt se habere.* Quod intelligendum ut plurimum de licentia, ad eam rem à Principe impetrata. Vide Loissell. in Bellovaco p. 296. §. 18.

¶ *TALLIAM, TALLIA*, Eodem significato. Charta an. 1351 ex Schedis Prælati de Morzaguec: *Tallia ex quibuscumque personis possessiones habentibus in dicto territorio recipiendum & dictas personas pro dictis Talliis pignemandum & pignera vendendum & distrabendum usque ad mensuram Tallii contigatam.* Privilegia villæ Figiaci concessa à Carolo V. Rege Franc. an. 1366 inter Ordinar. tom. 3. p. 265. *Quod cum opera publica ipsius ville, absque communi auxilio, non valeant commode sustineri, & eisdem consilibus ex antiquis privilegiis, liceat facere collectam aut Talliam pro salis & negotiis ville.*

Talliam assidendi, ut loquuntur nostris, seu imponenti, forma habetur in Charta Gaufridi Episcopi Carnotensis an. 1166. *Pro bono iugiter pacis nimirum necessarium est, & prædictum competens auxilium, quod propter nominatas causas Vicecomes (Casfridui) sibi exigere possit licet dicebat, omnino dimittit, & propter hoc singulis annis Vicecomes à Burgenfibus 10. libras hoc modo habebit. Prior siquidem S. Sepulchri, vel aliquis loco ejus sex vel quatuor legittimos Burgenfes, in eo Burgo commorantes, circa festum S. Remigii in eadem Ecclesia convocabit, & præfate aliquo de senioribus Vicecomitis, quæ ab hoc ipse destinaverit, jurabunt prædicti Burgenfes, quod bona fide committere iā hominibus in eodem burgo manentibus, juxta ejusque facultatem, aut possessione ibidem à Monachis habentibus, 10. libras & nihil amplius, legitima affirmatione tam sancta ut quam possessionis Talliabunt, &c. Servatis vero quæ ad antea data juramenta Vicecomes miseris, Tallia non intererit, &c.*

Habetur præterea in Regesto seu Tabulario Normanniz fol. 21. verso, Camerac Computorum Pat. R r 3 rif.

ris. *Farmacia qua Dominus Rex vult, ut Tallia assideatur ia villis suis.* Eleganter per Consilium Sacerdotum Parabolicum, & aliorum virorum Religiosorum, nec aon & Bargesium, & aliorum proborum virorum, de Comuni ipsarum usque ad 40. vel 30. bonos viros & fideles, vel plures, aut pauciores, secundum quantitatem ipsarum villarum. Et illi, qui sic electi fuerint, iurebunt super sancta, quod ipsi de ipsius, vel alii probis viris eorum villarum eligentur usque ad 12. de illis, qui meliores erunt, ad illam Talliam assideant, & illi 12. nominati iurebunt super sancta, quod bene & fideliter assidebunt dictam Talliam ad libram equaliter, & valor immobilium appretioabitur ad medietatem mobilium in assisa predicta Tallie. Eligentur etiam simili modo cum predictis 12. alii 3. boni viri, & scribentur necnon eorum, secreti in mentis, quod eorum electio non publicetur aliquibus; sed sub secreto habeatur. quousque illi 12. assiderint, sicut predictum est, Talliam predictam. Quo facto antequam publicetur Tallia, vel aperiatur scriptura facta super Talliam predictam, illi 4. sic electi iuramento oblii posito de illis scilicet 12. Talliendis super forma predicta assidebunt Talliam competentem. Eadem habeatur in Regesto S. Iulii in Camera Comput. vernaculis verbis concepta, à de Layriere edita tom. Ordin. Reg. Fr. p. 486. & in Regesto 10. Cartophyl. Reg. fol. 48. ubi Ludovico hoc Statutum ascribitur. editum nuper in Spicilegio Acher. tom. 12. Adde Consuet. Nivernensem cap. 8. art. 2. & seq. Vide Foegium 1.

§ In harumce talliarum distributione, luxus aliquando habitum fuisse rationem, dicitur ex Litteris Caroli V. Franc. Regis prius Montpelienibus ann. 1367. Item quod quilibet iuxta sui conditionem & facultates habebit moderate statum suum & eius uxoris & familie; nam si quis contrarium fecerit Talliabitur. & in Tallia villæ arguatur obnoxio iuxta exigentiam status & pompæ quibus quilibet reperitur.

TALLIAGIUM, TALLAGIUM, JC. Anglis, dicitur Præstatio quævis, verbi gratia decime, quiddecime, subsidia, & alia ejusmodi, quæ à Parlamento regno indicitur, à qua præstatione immunes sunt, qui tenent in antiquo dominio, nisi expresse sit indicatur, quod facere possit Rex magna curia, cum liber. Ita Rastallus. Apud Bromptonum, fidei age vel Tallage, exponitur Tallagium, de hidis terrarum, ut Danegeld. Tallagium datur Danis. Leges Wilhelmi Northi Regis Anglorum c. 5. Habeant & teneant terras libere ab omni exactione injusta, & obnoxio Tallagie, ita quod nihil ab eis exigatur. [Charta Henrici Regis Anglorum, 1156. tom. 1. Anecd. Marten. col. 446. De d. etiam ad servendum isdem Fratribus (Ordinis Grandimont.) quatuor homines... liberos & quicquos... ab omni servitio & Tallagio, postagio, teloneo, &c. Similia leguntur in alia Charta ejusd. Regis ann. 1172. ibidem col. 573. Alias adde Richardi Regis tom. 4. Histor. Harcur. p. 1281. Elizabethæ Reginæ Angl. apud Herburnum in octis ad Chronicon Johannis Whestmstedii p. 386.] Matth. Paris ann. 1241. Non sub nomine aut titulo, liberi adjutorii, sed Tallagi, &c. Matth. Westmonast. ann. 1297. Accedentes præjuri Comites & Barones ad Scaccarium Domini Regis apud Westmonasterium, prohibuerunt Baronibus loci illius, ne levare facerent per Vicecomitem utilitatem denarium à populo Anglicano, & dicentes de conscientia suorum non emanasse, sine quorum assensu Tallagium non debet exigi, vel imponi. Thomas Wallinghamus ann. 1297. Nimis assidui sunt per diversa Tallagia, auxilia, prisas, &c. Vocem hanc usurpant passim Scriptores rerum Anglicanarum, Matth. Paris pag. 427. 466. 475. 476. 486. Nicolaus Trivetius ann. 1110. Thomas Wallinghamus pag. 73. 100. Monasticum Anglicanum tom. 1. pag. 193. &c. [Vide Nomenclicon Thomæ Blount & Kennetti Glossarium ad eadem Antiquitatum Ambrosii &c.]

TALLIARE, Talliam à tenentibus exigere, Talliter ses homines & suas, io Consuetud. Burbonensis art. 343. 344. [Charta Conani Ducis Britannicæ ann. 112. apud Lobinellum tom. 2. Histor. Britann. col. 270. Modum autem faciendi atque capiendi ejusdem Tallie sic eis constituit, ut quotiens ego Conanus, vel bi qui in loco vel bonora meo Duce Britannia successerint, suis homines de Guerrandia Talliaverint, totiens Abbos Roton... bonius fuit juxta quantitatem & numerum eorum pariter Talliabis. Epistola A. Monachi ad Odonem Episc. Paris. ann. 1196. apud Marten. tom. 1. Amplif. Collect. col. 1016. Siligato solum præterendum non cæso... sed videlicet diaceffus tua Talliasse presbyteros, quod non modo à perfectione, verum etiam à pietate & justitia videtur esse penitus alienum.] Matth. Paris ann. 1256. Cives Londoniensis iterato ad quingentes. marcas Talliantur, Fleta lib. 2. cap. 71. §. 15. de Custumariis: Talliantur Talliarii valens per annum sine destructione & exilio faciendo. Charta ann. 1233. Promissum etiam quod nec vos nec successores eorum de antero Talliages, nec Talliare posses, nisi ad novum Militiam feiviri filii sui, &c. Concilium Tolosanum ann. 1229. cap. 30. Clerici quoque uos Talliabant occasione eorum hereditatis, etiam si per successionem eis evenirent, nisi sint mercatores & uxorati, Et cap. 13. Omnes autem Ecclesiasticus & Ecclesiasticorum virorum Lenci Talliare, vel in eos exactiones aliquas facere non presumant. Adde Albertum Argentini. pag. 150. §. 17. [Gualterum Hemmingfordium in Gestis Edwardi I. Regis Angl. pag. 101. & Kennetti Glossarium ad eadem Antiquitatum Ambrosii &c.]

§ TALLIARE, Eadem notione. Charta Henrici Comitis Trecentis ann. 1190. apud D. Bussel tom. 1. de Feudorum lib. 1. cap. 192. Propter quodcumque incrementum castelli, sive castellaria, ibidem aliquid amplius nequaquam Talliabo vel Talliare poterò. Adde Gestis Guillelmi Majoris Episc. Andegavens. ad ann. 1291. tom. 10. Spicileg. Acher. pag. 281. Litteras ann. 1318. tom. 4. Ordin. Reg. pag. 189. Mandatum ann. 1302. apud Meoerfium Histor. Lugdun. pag. 87. col. 2. Fraochisias ann. 1320. ibidem p. 95. col. 2. &c.]

§ TALLIARE, Eodem intellectu. Charta Officialis Auitiod. ann. 1285. pro Monasterio S. Mariani: Voluit dictus Regnandus, quod... ditor de hereditibus suis possit à dictis Religiosis singulis annis Talliari usque ad 5. solidos Turon.

TALLIARE, in feudali, Idem est quod ad quandam certitudinem ponere vel ad quoddam certum hereditamentum limitare. Unde feudum Talliatum, est hereditas in quandam certitudinem limitata, ex Littletono sect. 18. Vide Feodum Talliatum.

§ Hoc spectat vox Gallica Tallier in Instrum. ann. 1406 ex Bibl. Reg. Ladie Isabele est bien Tallier de valoir moia que ladite somme de 100 fr. guerres ou mortuier surveniens. Ibidem: Les gens fen. ires poutres par quoy elle est (le heffierme) mis Tallie d'empirer que d'amender. Infra: Et si est Talliuz d'empirer par la mortuier devenire.

TALLIABILIS, Tallie obnoxio in Areflo ann. 1278. apud Loiselum in Bellovaco p. 300. Talliablie, in Consuetud. Burbon. art. 413. 415. 416. 417. in aliis passim Talliable. [Talliabilis terra, in Tabulario Kemperlegiensis. Talliabilis alia & bosso, de conditione manus mortue, in Charta Officialis Senon. ann. 1281. id est, ni Tallor, obnoxio Tallia ad voluntatem. Talliablie de capi & corpore, in Charta Vironensis ann. 1269. Talliabilis ad misericordiam, tom. 1. Histor. Dalphin. pag. 69. & 81.] Sententia judicis Nivaneensis ann. 1330. apud eundem Loiselum pag. 313. Tallier & mortu.

et maintenant inclut Henri est & esto leur bourgeois, leur communier & leur Tailleable. [Taillysi & serfs, in Charta an. 1375. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 1630.]

¶ TAYLIATILIS. Inquisitio an. 1267. in Regesto Prebost fol. 12. Interrogati si omnes homines ipsius loci sunt Tayliatiles. Resp. quod sic, & ceteris allodiani vel nobilibus, seu illis quibus datum est inde libertus.

TALHENDARIUS, Eadem notione, in Charta an. 1292. apud Justellum in Hist. Turenensi p. 65.

¶ Notanda est conditio hominis Tailhabilis pro medietate sui, cuius mentio fit in Charta an. 1371. 2. Martii ex Schedis D. Aubrot: Bernardus Mited de Vancens recognoscit se esse hominem ligium, quatum, justiciabilem, exceptibilem & Tailhabilem pro medietate sui & suorum heredum, sine reclamatione ulterius domini Baronis vel superioris, & secunde de directo dominio Antonii de Saxo domino Burballis domum... sub servitio & tailium uniofonata... una cum laudibus, venditiis, recognitionibus in loco debito, dimidium curatam ad usum & consuetudinem Dumberum, & non se reclamare in medietate sui pro alio domino nisi pro dicto Antonio du Saix, renunciatis omnibus francobesit, &c.

¶ Haud foret inutile hic addere, quod de iudicio francorum hominum & Tailhabilium statuitur in Consuetudine Marchiz Dumberum. Ex articulo 2. Nisi quibus nobilibus iuramenti Marchie Dumberum, qui habet suam liberam francobesiam, velit aliquem hominem alterius nobilitis accusare, quod forefecerit & deliqueris infra suam francobesiam, & dictus homo non sit captivus presentis forefacto dictae francobesiae, si accusatus velit negare dictum forefactum, oportet quod accusans accusatum conveniat & pro equatur coram domino, cuius homo accusatus est homo Tailhabilis, & si accusator potest convincere accusatum coram domino suo de forefacto dictae francobesiae, in illo casu dominus dicti accusati debet & tenetur dictum hominem accusatum remittere domino dictae francobesiae in illo forefacto suo merito puniendum. In articulo vero 12. dicitur, quod omnis francus, cuiuscunque homo sit, puniatur in dominio, in quo forefecerit, secundum ius & rationem, scilicet illi franci qui non debent manum mortuam. Ex quibus patet, francum hominem in loco, ubi delictum commissum fuerat, iudicatum fuisse; tailhabilem vero apud dominum proprium, & non in loco delicti, nisi fuisset in ipso delicto deprehensus, & in francobesia libera.

¶ Neque videtur praetermittendum esse, quod art. 3. ejusd. consuetudinis statuitur, scilicet quod domini possunt quitare mortem seu puniementum corporis hominum suorum Tailhabiliu homicidiarum, dummodo homicida vel dominus ejus concordet cum domino bamiis Tailhabilibus mortui.

TALLIATA, TALLIADA, Tallia impositio, atque adeo idem quod Anglis Talliagium. Charta Willielmi Ducis Aquitanie an. 1076. 1077. in edito to. 2. nova Gall. Chr. inter Instrum. col. 351. ex Tabulario Monasterii Novi Pictavenfis: Unusquisque meorum non filius, non filia, non uxor, non uliquis propinquus, non dapifer, non Praepositus, non Mariscalcus, non servient, aut in aliquo ministerio positus, non Menachos jam dicti Monasterii, aut homines eorum, in quocunque loco eorum habuerint, cogat sibi praebere arbergariam, aut hospitium, aut quavis ab eis, quod Talliatam vocant. Tabularium Eccles. S. Laudi Andegav. fol. 84. Et faciunt consuetudines nostras, sicut liberi homines nostri reddant etiam nobis convenienciam Talliatam, quando illi homines de Losduense reddent nobis Talliatam, Tabularium Vindocinense fol. 201. Ecce aut exactionem, id est Talliatum, in terra de Buile. Chronicon Vo-

siense an. 1169. Hoc anno Burgeses de Susterstrada ad invicem conjuraverunt, ut nullum omnium Manachis darent & plebium, quod vocatur Talliada. Epistola Manegaudi Abbatis S. Michaelis in Lotharingia ad Eugenium III. PP. apud Richard. Walsburgium p. 301. Pecuniarum rapinas, quas vulgo Talliatas vocant. [Statuta Arelat. MSS. art. 87. In ceteris locis illis subiectus volumus, quod omnis (sic) domus religiose habeat & presene dictam Talliatam. Occurrit passim.] Vide Beslium in Comit. Pictav. p. 372. 601.

¶ TALLIATIO, Eadem notione. Kultzingi narratio de Monasterio Hilgenhul. apud Leibnium to. 2. Script. Brunvic. p. 385. Post hac dominus Otto accessit Albertum Duem, qui inter Praelatos certam ab eo summam pecunie postulaverat, supplicans ei, ut de tali Talliacione inter Praelatos prater Deum habere suspensum.

¶ TALLIARIUS, Exactor talliarum. Literae Caroli V. Franc. Regis an. 1366. to. 4. Ordinatio, pag. 677. art. 8. Item, quod dicti Consules (Marollii) cum eorum Consiliariis potestatem habeant compota audiendi a quibuscunque personis & Talliariis praeteritis & futuris, qui gubernaverint & rexerint bona & iura Universitatis praedictae, ipsosque quitandi & quitanciam dandi de gestis & administratis per eos.

¶ TALLIARE, Idem quod supra Talliare, Secare, cedere, Gall. Tullier. Capitulum generale S. Victoris Massil. MS. Caselle regulares mere solito Tallientur. Charta Ramirezii Reg. Aragon. apud Martinezum l. 3. Hist. Pinnat. c. 27. Et si aliqui Talliaverint in totum sermiam S. Johannis in ligna viridi... peisot 60. solidos. Occurrit alia notione in Tallia 8.

¶ TALLIARE MENSURAS, Illas aptare, adaequare. Chartularium S. Vandregeisili to. 2. p. 1640. De mensuris autem vini dicimus quod Abbas & conventus... Talliabant mensuras suas ad mensuram dominorum Sabotii. Vide Adjoinsture.

¶ TALLIAGIUM MENSURARUM. Earum adaequatio, ibid. p. 1641. Super conventionem, quae versabatur inter Abbatem & conventum S. Vandregeisili ex una parte, & dominum Guillelmum Sine-averio avunculum nostrum ex altera, videlicet de magna iustitia, de latrone, de resorso, de consuetum totius mercaturae de Talliagio mensurarum, &c.

¶ TALLIATIO, Eadem notione. Literae an. 1277. to. 3. Ordinatio Reg. Franc. pag. 61. Ponderi dicti cultri prope portas vel alibi pessa vel appesu & cubitorum & alnarum, omniumque ponderum & mensurarum irraditio, Talliatio, inspectio, & emende, & omnia emolumenta inde provenientia ad Vicecomitem proventus pleno jure.

¶ TALLIATA, Gall. Taille. Vide Taille 8.

¶ 1. TALLIATOR, Sarcinator, Gall. Tailleux. Incisor & Talliator pannorum, in Miraculis S. Zite to. 3. Aprilis p. 526. Sartor seu Talliator, in Ordinatio an. 1340. to. 2. Hist. Dalph. p. 395. col. 2. Talliator pannorum, in Charta an. 1247. ex Tabul. Sangern.

¶ 2. TALLIATOR, Alia notione. Capitulum generale S. Victoris Massil. MS. an. 1340. Talliatores expensarum factarum pro Capitulo. Ubi per Talliatores intelligi, vel collectores seu exactores talliarum seu tributorum ratione expensarum Capituli generalis impositarum, vel eos, qui has expensas in Tallio seu ligno scisso notabant. Vide Talea & Tallia 8.

¶ TALLIA, Exactio, Taille. Vide Taille 8. TALLIO, Tallia quae imponitur pro exercitu Regis, nostris Tallion, quasi tollia minor, vel extraordinaria. Charta Communis S. Richarii in Pontivo an. 1246. Postea Burgeses in sua multitudine confidentes, & jura nostra, scilicet Tollionem de exercitu Regis,

gii, & *pastum ejusdem, & mensuras, & religia nobis asserere conati sunt*. Infra: *A fossis, ab excubis, à Talione liberor.* [Martyrolog. Autist. 13. scz. ex Bibl. Colbert. *Talionem autem quando in villa canonici vulneris facere, facient; ipsi vero Stephanus (cellarius) in villa Talionem nunquam faciet.*] Unde colligitur, vocem hanc non primitivam inventam sub Henrico II. Rege; tamen taaquam extraordinariam talliam à subditis *tallionem* primus exegerit, in militaria stipendia.

Latius accipitur in Tabulario S. Vincentii Cenoman. ubi legere est: *Concessit omnes illas Talliones, quæ de fevo fuorant*. Ubi quævis præstatio ratione seu di debita significatur.

TAL. LIVI. Regestum Comitatus Tolosæ ex Camera Comput. Paril. *Terras cultas & incultas, boscos & barcas, prata & pascua, Tallivos & capistrivos, venationes & fereslagia, quercos, &c.* [In *Explevis*, ubi idem locus refertur, habetur *Tallivos*.] Idem valde quod *Tallia* in *Tallia* 8.] Vide in hac voce ex Chronico Volseni.

TALLIUM, Idem quod *Tallio*, minor vel extraordinaria *tallia*. Charta an 1358. ex Schedis Cl. V. *Lancelci: Cum nunc & de novo quoddam Tallium ordinatum fuerit in loco S. Sainvini, &c.* Concilium apud S. Tiberium an. 1389. tom. 4. Anecd. Mart. n. cul. 343. *Quod indicatur in tota provincia Narbonensi nunc Tallium de mille francis incensitanti levandum, &c.*

TALLONARIUM, Vestigal. Vide infra *Telon*.
TALLUS, *Calculus, tabula*, in Glossis Isidor. Legendum: *Talus, Calculus tabula*. Vide *Talus* 3.

TALMUD, vel THALMUD, Opus doctrinale multiplicem scientiarum omnium doctrinam, ac potissimum jus Canonicum & Civile Judæorum complectens. Duplex est *Jerosolymitanum & Babylonicum*. Illud pro Judæis in terra Israel commorantibus, Jerosolymis & lingua Jerosolymitana, h. e. Syro-Chaldaica composuit R. Johanan III. & IV. scilicet sæculo; Babyloniam vero ad usum Judæorum, qui in Babylonia degebant, inchoavit V. sæculo incunte RR. Afche & Avina, perfectique R. Jose desinente eodem sæculo, vel incipiente VI. Talmudis Babylonici, ad nostram usque ætatem universa Judæorum gens cum in sacris, tum in politicis, legibus obtemperat, relicto Jerosolymitano utpote obscuro, difficili & imperfecto, quippe quod decisiones omnes minime contineat. Hæc cum aliis D. *Guarin* tom. 2. Hebraicæ Grammaticæ p. 14. & seqq. ubi singulas Talmudis partes & editiones exponit, quas longius foret hic recensere. Innumeris fabulis & erroribus scatet hic liber; quare Judæus quidam Rupellensis, post conversionem ad Religionem Christianam Thomas nomine, lingue Hebraicæ peritissimum, Romam petiit ann. 1528. ut Gregorio X. Talmudis errores patefaceret: quod delatione commotus summus Pontifex hos errores 35. articulis comprehensos ad Archiepiscopos Gallicanos misit, simulque varias scripsit Epistulas ad Reges Franciæ, Angliæ, Aragoniæ, Castellæ, Leonis, Navarræ & Portu-galliæ, ut Hebræorum libros, in suo quisque regno, comburendos curarent: quod factum est in Gallis, ubi innumeri pene Judæorum libri flammis traditi sunt: Innocentius IV. Gregorii successore Odone Castri-rusi suo in Gallias Legato Talmudis ceterorumque librorum Judæorum examinandorum munus injunxit, ut eos solos, qui nihil Christianæ religionis contrarium complecterentur, Judæis uti permitteret; sed accepto Legati responso, quod hæc præmissio pro approbatione censeretur, hos libros solemniter ritu proscriptis 15. Maii ann. 1248. S. Ludovicus in Edicto ann. 1254. *Judæi cessent ab usuris & blasphemis, sortilegiis, ca-*

sacerdotibus, & tam Talmusum quam alii libri, in quibus inveniantur blasphemie comburantur. Sic legitur in Codice MS. Confluet. Tolos. fol. 52. *De Lauriere* edit *Talibus*, adnotato legi *Talemus* in Regesto Charophylaci, ut etiam habetur in antiqua versione Gallica. Baluzius *Talemis* legit, *Talmus* D. *Bruffel* to 1. de Ufusudorum p. 593.

TALMUT PENSIONUM, Codex censualis in quo describuntur pensiones omnes, quas Abbates S. Victoris Massil. solvere debent Monasterio & Prioratus ipsi subiecta. Concinnatus est an. 5377. ab Abbate ejusdem S. Victoris & Montis-majoris, quos ad hoc delegavit Benedictus XII. PP. Sic dictum puto à *Talmude* Judæorum, cujus nomenclatura non alia forte ratio quærenda est, quam ipsa voluntas Editorum, quibus sæpe placuit peculiare nomen hujuscemodi codicibus imponere.

TALO, TALONUS, Talus, ex Gallico *Talon*, vel Italico *Tellone*. Uguirio: *Calx, vel calcaneus, & idem quod calx, & quod Talus: nam talus est sub cruribus: idem & Talonus*. Quoniam Attachamenta c. 13 §. 5. *Nec veritas articuli pedum, ubi Talones steterunt, antequam contraxerit*. Vide Formulam 14. ex Baluzianis, [& Statuta Eccl. Eduensis an. 1468. to. 4. Anecd. Marten. col. 508.]

1. TALPA, Operculum, à Vasconico *Tapo*, vel *Talpo*, Operire. Inventarium S. Martialis Lemovic. *hem concha argentea cum Talpa*.

2. TALPA, Machina ad suffodiendos muros, sub qua latent, qui cuniculos faciunt. Petrus Tudebodus l. 3. *Hoc nostri videntes, statim ordinaverunt, ut facerent maximam Talpam, cum qua potuissent perforare pontem, & fecerunt, &c.* Robertus Monachus lib. 4. Hist. Hierol. *Basilisæ, fules, anetes, Talpa, tela, fudes, & funda, &c.* Gilo Parisiensis l. 5. Viz Hierosol.

Fiunt batisla, plumbata, phalarica, Talpa. Godefridus Viterbiensis part. 17. Chron. *Hinc cibus arilatur, fons tollitur, inde paritur Talpa cavari arces, mangonibus inajaculatur*. *Armenius*, eadem notione, dixit Anna Comnena p. 381. Vide *Erius* 2.

3. A Talpa, ussallor, *Talpen*, vel *Telben* Teutones dicunt pro *Fodere, Usallentem*, suffodere. *TALPARII*, Cunicularii, qui sub talpis latent. Monachus Althiod. an. 1188. & Joannes Monachus Majoris Monasterii in Chron. MS. Bibl. Regiæ, eodem anno: *Habebat quippe quosdam arvisces, quos Fossiores vel Talparios vocant; qui ad modum talpe subterranea fodientes, qualibet munitore & turrim firmatas sermentis validissimis per rumpebant.* [Fossiores, id est *Talparios*, in Chron. Turon. apud Marten. tom. 5. amplifi. Colle. & col. 1031.] de iis etiam Guillelmus de Podio Laurentii c. 43. *Deinde incipientes minare instar talparum, conantur invadere civitatem, &c.* Quod referri possunt hæc ex Senatore libg. Epist. 3. *Camers enim ingens præsumptione revolvitur, Talpium animal imitantes, itura fodunt, quæ nullis ante patuerunt.*

TALPÆ, Maculæ nigre instar talparum. Carmen de Carolo M. quod Alcuini esse putatur:

Palia permixti luceni byacinthina Talpi, TALTERIUM, Silva cadua, Gall. *Tallier*, à *Taleis*, forte, seu ramifculis, de qua voce sopra egimus: unde etiam vox *Tallier*, pro cedere, scindere, quod ejusmodi *saleæ* excindi soleant: nec multum abluat Salmahus ad Terculliani pallium, qui vocem nostratrem *Tallier*, ab ipsis *toleis* ortam vult, quod *talca*, ut ait, *sint scissones lignorum*. Charta Philipp. Regis Francor. ann. 1220. apud Louverum in Hist. Lelovaccensi: *Si autem alta foresta de Herz vundatur, ubi*

jam requiris, dicit: Vos Tangano, ut mihi & isto legem dicatis. Lex Salica hoc loco habet: *Ego vos Tangano, & usque dam vos inter me & contra causatorem meum iudicatis.* Nempe hæc interpellatio iudices spectat. Ita in Lege Ripuar. tit. 55. Rachimburgius causator interpellat: *Ego vos Tangano, ut mihi legem dicatis.* Ibid. tit. 58. §. 59. Hoc etiam constitutum, *at hominem regium Romanum vel tabularium interpellatum in iudicio non Tangeret, &c.*

TANGANUM, ipsa interpellatio iudiciaria. Lex Ripuar. tit. 30. qui de interpellatione & sciendo servorum infcribitur §. 1. *Domini etiam in iudicio pro eo (servo) interrogatus respondeat, & sine Tangano loquatur, & dicat, &c.* Tit. 58. §. 20. *Servi autem Ecclesiæ, non per alios, sed ipsi per semetipsos in iudicio respondeant, & sacramenta absque Tangano conjurent.* Et tit. 59. §. 8. *Quia dum interpellatur, respondeat ad interrogaciones, & sine Tangano loquatur, & dicat: Non malo ordine, sed per testamentum hoc tenet.* Cujus vocis originem à Taggeu, Teutonico, discipulare, litare, vitilicigare, altercari, arcessit Wendelinus: ita ut absque Tangano loqui, respondere, sit, plane, nude, eum nulla altercatione, vel interpellatione: [Eccardus vero ex eo quod Saxones vocem Tange, Germanicus Zange, pro Forcipe vel tenaculo usurpent, conjicit olim fuisse verbum Tangan, pro Tenere, detinere; hincque Latinum Tanganare esse Tenere, retinere, Gall. Arrêter; & substantivum Tanganaam esse Detentio, captio, captura.]

¶ 1. TANGERE, Dicere, de re aliqua sermonem habere, Gall. *Teacher.* Annales Genueenses ad an. 1238. apud Murator. t. 6. col. 479. *Teiguit qualiter dominus Imperator irallaverat & irallabat homines de regno.* Occurrit hac notione in Diario Belli Hussitici apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. p. 212. & alibi. *Tangere verbis* dixit Ovidius l. 1. Fast. v. 184. & *Tangere leviter*, pro Paucis de re aliqua dicere, Tullius pro Roscio Am. c. 30.

¶ 2. TANGERE, Statuere, convenire, concordare, ducta notione à manuum tactu, quo scilicet solebant inter se concordata firmare. Et hæc quidem firmandi promissi ratio velut jusjurandum sacra habebatur, habeturque etiam inter plebsque mercatores. Charta Fulconis Episc. Andegav. qua litem componit inter Canonicos Eccl. Andegav. & Monachos S. Albini an. 1337. ex Archivo ejusdem S. Albi: *Tactio nibilominus inter partes prædictas, quod revocandus Pater prædictus ordinabit, &c.* Tactio etiam inter partes eisdem, quod Religiosi, &c. Frequenter occurrit ibi. Vide Palmata 2.

TANGERE CHARTAM, Subscribere. Charta Hugonis Comitiss & Marchionis an. 936. in Hist. Vergiacensi p. 33. *Et ut hujus nostre largitionis carta pleniorum in Dei nomine capiat firmitatem, Tangendo firmavimus, & fidelibus nostris in scripsit firmare rogavimus. Alium &c. Signum Hugonis Comitiss, &c.*

¶ Mabillonio l. 2. Diplom. cap. 21. n. 1. *Tangere chartam*, non est eam subscribere; sed, ut verbis ejus utar, qui proprio manu non subfcribent, neque apponebant signum crucis, chartam manu tangebant, ut subscriptionem nominis sui à Notario factam ratam haberent: id probat ex Charta Theobaldi Comitiss an. 1083. ubi legitur: *Cōariam hanc sigillo auctoritatis nostre impieffo, cruce autem sacra manu nostra roboravimus, & fidelium nostrorum manibus Tangendo corroborandi dedimus.* Tum observat, in regis literis sub tertia stirpe regni Primores erecta manu eas rati habuisse, quod probat ex Chartario S. Martini à Campis, ut ibi videre potes.

¶ TANGIBILIS, Qui tangi potest, apud Laetan-

tium l. 7. Infit. cap. 11. & 12. & alios recitantes.

TANGOMENA. Fragmentum Petronii pag. 10. *Quare Tangomemas faciamus, vita vinum est.* Et infra pag. 67. *Ita Tangomemas faciamus, & aliquis in lucem canemus.*

¶ Nototius in Petronio restituto scribit *Tangomemas*, Compositones, holluaciones, illustratque ex illo Horatii loco l. 2. Od. 14.

Absumet hæc Cæcuba dignior

Servata centum clavibus, & mero

Tinget pavimentum superbum,

Pontificum potiore cavis.

Vide Tagaies.

¶ TANISTRY, Lex aut consuetudo olim vigens in Hibernia, qua, nulla natu majoris habita ratione, inter natos Principum illustriumque familiarum hæres instituebatur, qui cæteris merito præcebat. Vide Thomam Blount in Nomolexico Anglicano.

¶ TANLAGIUM, Vestigal. Vide in Telen.

TANNARE, Coria fubigere, Gall. *Tanner.* Leges Burgorum Scoticor. c. 98. *Nullus futor potest emere coria ad Tannandum majores pretii, quam quod corana & aures sunt equalis longitadins.* [Tannasam, vel Tannasum coriam, in Privilegio Luidini Abbatis S. Vedasti Atrebat. ann. 1036. & Chartul. V. ejusd. Cenobii p. 143. in statutis Cister. an. 1157. tom. 4. Anecd. Marien. col. 1247. in Computo an. 1202. apud D. Bruffel to. 2. de Feudorum usu p. 155. ad calcem, in Edicto an. 1329. to. 2. Ordin. Reg. Franc. p. 33. n. 3. in Privilegiis Pontis-Urionis to. 4. earum. Ordin. p. 641. n. 12. Tannate peller, in Consuetudinibus Ecclesiæ SS. Bertini & Audomari & Archivio Ecclesiæ Audomarenfis.]

TANNERIA, seu TANNATORIA, Officina, vel ars coria fubigendi, Gall. *Tannerie*, in Fieta l. 2. c. 52. §. 35. [Tannatoria, in Chartulario S. Vincentii Cenoman. fol. 35. Tannariam molendinum, in Chartulario S. Vandregesili tom. 1. pag. 1002. Vide Molendinum ad iban.]

¶ TANNATOR, vel Tannator, Qui coria fubigit præparatque, Gall. *Tannar*, in Chartulariis S. Vincentii Cenoman. fol. 36. S. Vandregesili to. 2. p. 1451. in Necrologio Confratiz Clericorum apud Pontifaram, apud Thomasmassierum in Biturigibus p. 87. 112. apud Ludewig. to. 7. Reliq. MSS. p. 158. in Instrumentis novæ Gall. Christ. t. 2. col. 352. &c.

1. TANNUM. Charta Edw. III. Regis Angli in Monallico Angli to. 1. p. 507. *Et similiter de toto Tanno de bosco ipsius Roberti usque ad Creyton, scilicet per visum Forestarum nostrorum.* Nostri Taa, Itali Tanno vocant querecum pulverem, unde tinctura fit. Vide Molendinum ad iban, & Scaligerum in Exercit. 325. in Cardanum n. 12.

¶ 2. TANNUM, Locus vacans & publicus, non semel in libris censuibus Calomontis & in Charta Tostiacensi, teste Cl. Viro D. Aubrei.

TANOLA, Tendicula. Vide Taliola.

¶ TANOVERIUS, Idem, ut puto, qui Tannator, Coriorum infector, Gall. *Tanneur.* Arestum Parliament. ann. 1469. & Tabulario Corbeicensi: *Diffus appellans proponi fecit, quod licet ipse, qui homo mare laicus & Tanoverius, ann existebat secundum usum, &c.* Ubi legendum forte est Tannarius.

TANQ-IANUM. Arestum Parliamenti Pentecostes an. 1485. in Regest. B. fol. 71. *Cam in villa Atrebatensi quidam de plebe dicte ville contra acubinos ville & Majores Atrebat. conspirationem seu Tanq-Ianum scilicet fecit, capiam reliquiarum plenam in foro Atrebatensi causa devotionis à Capitulo Atrebat. ibi missam jam locum, abicandela B. Maria est reposita, & ubi consuevit est à Deo multa miracula operari, impetrasse ac*

vietentec & in scandalum totius populi capissent & entra locum spoliis, & Pronuntiatum fuit per iudicium Cne D. Regis dictum Tongbaun & maleficium ad aliam iustitiam pertinere, ac illud per dictum Comitum vindicare debere, &c.

TAQUENA, Eadem notione. Arest. ano. 1290. in cod. Reg. fol. 91. verso. *habendo, ne ipsi* (Majores Rotomag.) *vel aliqui eorum Taquena, collectam, seu saltam faciant, seu congregacionem sine nostra auctoritate prius interposita.*

TAQUINA, Eodem intellectu. Literæ no. 1286. a Rege lo. Domus publicæ Paris. notatum A. fol. 114. *Cum velturarii aque quoddam Taquorum seu conspiracionem fecissent contra mercatores vinorum. Interpecta Gallia habet, ibid. fol. 115. in Taquinum & uue conspiracionem.*

TANQUAM, inquit Galbertus in Prologo ad Vitam S. Caroli Comitis Flandr. *non est semper similissimum, sed fæpe confirmativum. Tanquam enim dicitur in Scriptura sancta pro eo, quod vere est, sicut est ibi: Tanquam sponsus, bene habere sponsus.*

TANSSAMENTUM, Vide in *Tesare*.

TANT, Vox Aveoie usitata pro Umbraculo, Gall. *Dais*. Consecutionarium Monasterii S. Marcellini Cantagilenis: *In die festa Corporis Christi clericus ecclesie debet parare lo Taar tantum quod possit fieri bonestis.* Ex mo: *Servitoris demini Abbatis... porta lo laai super Corpus Domini.*

TANTI, pro Tot, ut *Quantis*, pro Quot, passim accurrit apud Scriptores ævi medi.

TANTILLITAS, Exiguïtas. Anastasius Bibl. in Prefat. ad versionem Vitæ S. Joan. Elemeosyn. *Non perjonam Tantillitatis meæ intuent, non astutiam investigat.* Utitur & cap. 1. num. 6. Epistola Guiberti Abb. Gemblac. ad Sigisfridum Mogunt. & Philippum Salzb. Archiepiscopos apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. enl. 942. *Gaudet... quod... ad notitiam celsitudinis vestre exiguitatis meæ Tantillitas attingit.* Rursum occurrît in Vita Sancti. Regensuz, tom. 3. Julii p. 696. Vide *Tantitas*.

TANTILLULUS, Tantillus. Miracula S. Austregisili Episc. to. 5. Maii p. 237. *Dubitat si super Tantillum personam aliquam fuisse dispecti digatur illa celsus majestas extendere manum suæ benedictionis.* Elmh. in Vita Henrici V. Reg. Angl. cap. 25. pag. 57. *Nec totidem bestium immensum numerum contra se & Tantillum exercituum suum prevalere posse. arbitratue.*

TANTITAS, Exiguïtas. *Tantitas vestra*, Floardo in Prefat. ad Hist. Remens. Vide *Tantillitas*.

TANTO, *In Tanto*, Iterum, idiotismo Italico. Vita S. Ziti, tom. 3. April. pag. 507. *De vestimentis ejus auferre aliquid fetagebat, adeo quidem ut pluribus vicibus, quibus in Tanto induta extitis, remanere feminula.*

TANTOLOGIA, Vitiosa repetitio ejusdem dictionis, ut egemes ipse; *fuscebat enim dicere, Egemes, ut Egeipso*, &c. Joh. de Janua. Legendum *Tantologia*, à Gr. *Tavologia*.

TANUS, Dignitatis nomen. Vide *Tabinus*.

TANUTA, Telonia, jura viarum, in Jure Hungarico. Albert. Molnarus.

T. TAPA, Tesseræ lignæ, idem quod *Talea*, ut videtur. Chronicon Petri Azarii apud Murator. to. 16. col. 393. *Per latebras æmorum salus vagans, tamquam desperatus, invenit unum rusticum... Tapes præfaciendū novas pacificas laborare... & dixit Ave frater... Respondit rusticus, & semper lignamina picando, &c. Legendum fortassis *Tala*.*

T. TAPA, s. Murus terreus, idem quod *Hisp-*

nis Tapia. Statuta Mancis. Regalis p. 259. *Item quod à Tapalorum de S. Blasio usque ad bealeriam Pesi possit capi pars una disse aque.* Vide *Tapia* & *Tappa*.

TAPARDUM, Tunica. Vide *Tabardum*.

TAPÆCIUS, Tapes, auleum, in Testament. 20an. 1010. Marce Hilpan. col. 973. Vide *Tapesium* & *Tapetie*.

TAPEDUS, Τάπεδον, in Glossis Lat. Græc. & Græc. Latin. Legendum voluit *τάπητα, ψάδι*; sitamen credimus Isidor. lib. 9. Orig. cap. 6. retineri posset *Tapedus*; habet enim ibi: *Tapeta dista, quod pedibus primum sternerentur, quasi Tapedia.* Vide *Scaligerum* ad Festum.

TAPELUS. Charta Longobardica ann. 1094. apud Ughellum to. 7. p. 581. *Et ille & ejus descendentes dent pro redemptione anime meæ... centum solidos, quorum quisque habeat auri Tapeli bonos quatuor monete bujz civitatii, (Salerni) &c. Verocè, ne legendum sit, Tarecos: nam solidi auri salernitani quatuor Tarenis conficiebant. Vide Tareani.*

TAPER, Anglis, Fax. cerens. Testamentum ann. 1386. apud Madox Formul. Angl. pagin. 429. *Item vela, quæ 24. torchet & 5. Tapers, quolibet Taper pondere 10. lib. præparentur pro sepulchra mea absque alia hercia.*

TAPESIUM, Tapes, auleum, Gallis *Tapissierie*. Vitæ Abbatis S. Albani: *Doffale sive Tapesium, in quo passit S. Albani figuratur.*

TAPESTRY, Anglica vox, Tapes, Gall. *Tapissierie*. Vide locum in *Tessura*.

TAPETIÆ, Tapetes. Guidolib. t. Disciplinæ Farlesis cap. 29. *Super formas sternali Tapetias ante Vaspeam.*

TAPHUS, Sepulcrum, ex Græco τάφος. Inventionis S. Cellini 15. *Beati pignoris Taphum de loco depositionis movere nequaquam præsumpsit.* Occurrit etiam in Vita S. Udalrici Episcopi August. c. 13. [*Taphus* veropap Rotherium Veron. l. 2. & loquo 9. Amplif. Collect. Marten. col. 850.]

TAPIA, Morus terreus, ut videtur, ab Hispanico *Tapia*, quod idem significat. Transactio ann. 1219. ex libro Flavio Episcopo Massil. p. 25. *Atermi- no lapideo possit juxta Tapiam, & ipsa Tapia recta linea... usque in naam transversam.* Vide *Tapa*.

TAPIALE. Fori Olce Jacobi I. Regis Aragon. an. 1247. fol. 10. *Si aliqui bano in aliquo casali veteri aperuerit fundameata, super quibus satum postea construxerit in gymrum, denec opas illud sit de tribus Tapialibus auleum, & miserit ipsum casal in arrevo, & fecerit ibi portal supra firmaverit postal, &c.*

TAPICÆRIUS, Auleorum opifex, Gall. *Tapissier*, in Charta ann. 1273. apud Lobinellum to. 3. Hist. Paris. p. 16. col. 2.

TAPICUS, Tapes, Ital. *Tapeto*, Gall. *Tapis*. Statuta Civitatis Astæ de intratis portarum: *Tapici ba acbalis de Francia & aliunde panantur & solvunt ad estimationem officialium.*

TAPINA, Idem quod *mo Tapinatio*, si vera lectio est. Statuta Massil. l. 3. c. 21. *Decernimus, ut si alicui res aliqua vel Tapia abbas fuerit vel furto subtrahita, &c. Titulus est, De robis rapiti vel furvis Jabtrahis: unde pro Tapina legendum videtur Rapina.*

TAPINATIO. Cum Tapinatio aliquid agere, [Noltris in Tapinois,] sursum, claneulum more salpærum, quas Taper dicimus, quæ sub terra desciscunt, & quæ latenter terram suffodiunt: nisi à voce Græc. τὰπινός, humilis, non multum à terra assurgens, quis deducere vellet cum Labbo, qui hæc in rem hunc affert versum ad Guillelmum Comitem Blesensem ante annos 800. à quodam Monacho directum:

Gezbertus Tapinos, micrus, apodemus & exul.
 Hoc etymon probat Menagius post aliquot alios.]
 Charta an. 1060. apud Louvetum in Historia Belvacoe-
 si: *Iste ut rei exitus probavit, nutu & voluntate Dei*
jerusalem & sacra loca... addit, illi videlicet temporibus,
 quibus nullus Christiani nominis Confessor, nisi
 furit, aut, ut ita dicam, (cum) Tapinatione, propter
 obsequium paganorum timorem illuc pergere au-
 fuderat. Le Roman de Ro MS.

Li Dus fist: a pelerinage,
Si com l'en dist, en Tapinage;
 { Le Roman de la Rose MS.

Qu'il s'en iront en Tapinage,
Ainsin comme en pelerinage.
 Historia Johannis IV. Ducis Britan. apud Lobinellum
 tom. 2. Hist. Britan. col. 695.

Et saillit que sa mere allaist
Hors du pays, & l'emportaist,
Com' potrez gentz en Tapinage,
Car ils n'avoient argent ni pape.

Vide Bellomaner c. 30.] Joannes Abb. Laudun. in Speculo
 Historiali MS. lib. 11. capit. 20. *Le Antipapene se*
aussois pas monstrer manifestement, mais s'en alloit en
Tapinage, &c. Alanus Charterius in Consolatione
 virium virtutum, pagin. 325. in Tapinage eadem no-
 tione dixit: *Vostre bonneur perist, puisque vos vaillances*
s'espreuvent à mordre & à aboyer l'un & l'autre en
trovers, & en Tapinage, comme ebiers & chais de
cheiv courage, & laissez la protection du communia-
ut. Boccac. Nov. 27. *Andaio Tapino per lo mondo.* Et
 Nov. 16. *Passatis sono homai quattordici anni, ch'io sono*
andaio Tapinando per lo mondo. Ita Nov. 19. & 20.
 Italys Tapino, est iudicij; Tapinare, vivere in mi-
 seria.

¶ TAPINOMA, *Tapinoma*, Humilitas, depre-
 ssio, apud Sidonium l. 4. Epist. 3.

TAPINOSUS, TAPINOSITAS, Humilitas, *tapino-*
sus Stylus depressior, [vel, ut habet Isidorus l. 1.
 cap. 3. *Humilitas, sicutum inagne rei dictis infirmis; ut*
Apparet rari nantes in gurgite vasto.

Hinc Alexander de Villa Dei in Doctrinali:

Cum per verba rei magna summissio fieri,
Tunc Tapinosus eris, si dicas mare gurgit.]
 Vita S. Eugendi Abb. in Prologo: *Hec nostra Tapino-*
sus, nequaquam jactantia superborum iudicium ventosa
superfluitate calcetur. Quidam Codd. *Tapinositas* præ-
 ferunt. Theodericus Monachus in Histor. Invention.
 S. Celli Episc. Trevir. cap. 1. *Nos autem per Tapinosum*
præcella sensitivum propalantes, &c.

¶ TAPINUM. Charitularium Latiniaci: *Mercato-*
res Renses, qui vendunt selas & Tapina debent in
undinis pro qualibet, quo fuerit aperta, cotidie unum
denarium. Vultolegendum esse *Tapina*, pro *Tapeta*,
Aulza, Gall. *Tapir*.

¶ TAPISSERIA, Gall. *Tapiserie*, Aulzum, pa-
 pes. Tabularium piperaci: *Fecit sacre Tapissieriam*
ebori, ubi impressa est gloriosissima passio Christi.

TAPPA, Minutium, ex Teuton. *Tappen. Vende-*
re vinum ad Tappam, est, Vendre du vin en détail:
 unde iidem Teutonibus, *Tapper*, tabernarius, cau-
 po: à voce *Tap*, epistomium, de qua mox in *Tappus*.
 Statuta Ordinis S. Gilberti de Sempringham p. 746. *Nec*
licet nobis vendere vinum ad tabernam, sive, ut vul-
go dicitur, ad broccam; seu, ut lingua Teutonica di-
citur, ad Tappam, in nostris... domibus. Eadem ha-
 bentur in Institut. Capituli Generalis Ord. Cisterciensis
 an. 1134. c. 50.

¶ TAPPONNARE, Cavare, suffodere, à *Tap-*
pa, ni fallor, detorta voce. Chronicon Petri Azarii
 apud Murator. tom. 16. col. 309. *Dum de presenti fun-*

damenta ipsius palatii clam sedisset, & distos muros li-
gnamine succisset, facta cava, ut est moris, Tappa-
nando, &c.

¶ TAPPONATOR, Cunicularius. Idem Chroni-
 con col. 351. *Et quamvis aliquando per contrariam ca-*
vaturationem ipsius Taponatoribus male successisset, nihilo-
minus castrum sine domignone super rondellis posue-
runt, frustra contendens obsequi. Vide *Talpari* in
 Tal. 2.

¶ TAPPONUM, Idem quod *Talpa*. 2. Machina
 ad suffodiendos muros. Idem Chronicon col. 345. *De-*
inde Marebio capis castrum machinis tormentari, &
Taponum pro ipso castro habende incapit. Ubi cum
Taponasset pluribus diebus, Castellani... valde per-
tinuist. Et col. 351. *Aggressores, videntes predicta non*
valere, ceperunt ponere in civitate Taponum valde
occulum pro ipso castro obtinendo & cavando.

TAPPUS, Epistomium, truncus ligneus, quo fo-
 ramen dolii, per quod liquor infunditur, obturatur,
 Gall. *Tampon*, seu *Tapon*, [Celtis etiam *Tampon*,]
 Teuton. & Angl. *Tap*, Ital. *Zaffo*. Lambert. Ard. *Et*
in medium proclamabat, quod tantus esset bibitor, quod
si dominus sponsus rancinum, vel equum quembibet ei
dare vellet, majus dolium, quod in cellario suo haberet
cervisia plenissimum, dolii Tappo extrahat, & forami-
nore senel appassio, & usque evacuationem delinon
retratto, totum ebiberet, & etiam feces exauriret,
parato sibi tantummodo loco exoptato, ubi per virilem
virgam efflueret, dum biberet, vel emittere possent urina-
nam. Infraz: *Quocirca, proflens in medium scur-*
ra, & in signum jocularitatis, imo ingluviei, Tappum
dolii evacuati gestans in ore, quem in palle & bi-
bendo lucrificerat equum, exigere capis.

¶ TAPSERIA, Idem quod *Tapiseria*, Aulzum,
 tapes, Gall. *Tapiserie*, Angl. *Tapstry*. *Opus tappe-*
rie, acupictum, textum, Ouvrage de tapiserie, in
 Charta an. 1388. apud Rymer. to. 7. p. 590. col. 1. *Deus*
duodenas de cussis de opere l'apserie, &c.

TATROUGHE. In Charta Feodip. 162. totet
 utensilia Bracini, sive officina cervicilarie, recen-
 sentur *duo plumba*, unus *cacabus* existens in fornace,
 unus *Tapircughe* de plumbo, unus *maiblatum*, de-
 cem *baeles*, &c. Vide *Tappus*.

¶ TAQUHA, TAQUIHA. Vide *Tangbanum*.
 ¶ TAQUIES, Indica vox, Synodus Limz ann.
 1585. to. 4. Concil. Hispan. p. 432. *Est etiam inter Indos*
communis abusus... influendi inobrationes & Indos,
quos Taquies vocant... si autem ejusmodi compositiones
fiant cum tripudiis vulgo Taquies, &c. Vide supra *Tan-*
gomena.

¶ TARA, Arvernus *Tare*, Poodus. Inventarium
 Ecclesie Aniciensis ana. 1344. *Item duo candelabra ar-*
genti, que non fuerunt ponderata prapier l'aram feri
(ferri) quod in eis est l'ubus.

TARABER. Historia Longobardorum Ignoti Ca-
 sioenfic. 8. *Obstitit siquidem vestimentis, & calcamen-*
tis, saltem nec Tarabere faciebat, sed solis arundinib-
us manu gestant. Idem videtur quod *Tarbardum*.
 Vide in hoc verbo.

¶ TARABINTA, Fulcrum axillare. Processus
 de Vita S. Yvonis, to. 4. Maii p. 543. *Idemius etiam ibi-*
dem... multa sudaria, mamillas ceras, Tarabinas
sive poenitias lignas, &c. Miracula Urbani V. PP.
 MSS. *Ulo modo possit ambulare pedibus suis, & posi-*
us est in quadam Tarabinta sive scassa, cum qua se ju-
varet, &c. Vide *Scassa*.

TARABOCCI, Hæretici Anconitani, de quibus
 Waddingus in Annalib. Minor. an. 1331. 4.

¶ TARAGA, Fascia, similis illi, qua uti jubentur
 Episcopi peregrinantes ex Caracomonit lib. 1. c. 3.

Circa

Circa collum fuscium sericam coloris nigri latitudine duorum palmorum. Utuntur Taraga Doctores Ecclesiastici Siculi & Melitenenses supra superpellicem ad modum stolis in concionando, sive in processionibus; sed in Melita soli Doctores in Theologia ea decorantur, origo vocis Arabica est. Vide Macro in Hierolexico.

¶ **TARANTASMUM.** Vide *Surantasmum*.

TARATA, & **TARETA,** *Vestis regia & purpurea, apud Ugucionem.*

TARATANTARA, TARATANTARIZARE. Ugutio & ex eo Joh. de Janua: *Tarantantara, indecl. nomen fictitium est, i. ex sono, quem facit dictum. Est enim instrumentum, quod farina colatur, & est instrumentum, cuius percussione granum defluit inter molas molendini. Unde quidam:*

Ad festum Thome Tarantantara filia tange.

Hinc Tarantantarizare, fustinam culare, & scitiare. Gloss. Lat. Gall. Tartarizare, (leg. Tarantantarizare) Tromper ou nagaïrre, c'est jouer de nagaïres. Aliud addit, ou passer farine. [Nostrum Sangerman. Tarantantarizare, Tromper ou faire son uiseux, ou couler le farine. Introitus Francisci III Ducis Britan. Rhodones an. 1522. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 1602. Horologiis & tympanis pulsantibus & Tarantantariis sonantibus, &c.] Liber 2. Miraculor. S. Bertini c. 4. de quodam mendico furdo & muto: ... Cum pulsabit Tarantantum tabellarium stipem mendicaret, i. quæ eundem sonum edebant, quem Tarantuntara, Tarantuntara. Idem Ugut. Cernida, de, a Cerno, it, lignum, supra quod ducitur Tarantuntara, & Cernida dicitur Tarantuntara, qua discernit fursorem a polline. Glossar. Saxon. Ælfrici: Tarantuntara, hridder, i. cribrum. Gl. Lat. Gall. Tarantantuntara, Clines ou le bœuf du milieu, [i. melius du moulin, in Sangerman. MSS.] ou son de tromper. Aliud Gloss. Gall. MS. ex Bibl. Ihuana Cod. 525. Tarantuntorin, Saas. Aliud editum: Tarantuntara, a, Sas a passer ou passer la farine. Vocem hanc usurparunt veteres pro tubæ clangore: Ennius apud Priscian. l. 8.

At tuba terribili sonitu Tarantuntara dixit.

[Quæ Virgilius sic expressit lib. 9.]

At tuba terribilem sonitum procul ære sonoro.]

¶ **TARATARA,** Vox nullus sensus, quæ sonum loqui necesse exprimit. Vita S. August. Cantuar. tom. 6. Maii pag. 397. Cui *pestifer morbus vocem ademerat, cui sibilus proloquetur, cui Taratara pro clamore erat.*

TARATRUM, TARETRUS, Terebra, [Gallice *Tarriere*.] Joao. de Janua: *Terebrum, instrumentum perforandi, quod aliter dicitur Taratrum, quasi Teritrum, quod lignum foret terendo. [Taratrum quasi Taratrum, Hldoro l. 19. Orig. c. 19.] Gloss. Gr. Lat. τάρταρον, foraculum, perforaculum. Adalardus lib. 2. Statutor. Corbeienium c. 1. Et unusquisque habeat ad horum excutendum. ... sive ad alias necessitates expendat, fossorii 6. bestos 2. securas 2. dolatarias, Turata 2. majus & minus, seiprum 1. &c. Capitulare 2. ann. 813. c. 10. Dolatorias, securas, Terebras, fundibulus, &c. [Terebras trabibus affixos, quibus muros perforabant io obditionibus urbium, describit & delineandos curavit R. P. Daniel to. 2. Milit. Fran. p. 63.]*

¶ **TARAVELLA,** ut *Taratrum*, in Inventar. an. 1379. ex Schedis Cl. V. Lancelot: Item *dum martelli ferri acuti. Item una Taravella magna.*

¶ **TARAVELLA,** ut *Taratrum*, in Inventar. vide in hac voce. In Statutis Civitatis Astæ collat. 7. c. inscribitur: *Ne qui cum Taravellis piscari audeat, vel presumat.* Deinde legitur: *Ingenium quod appellatur ingenium de Taravellis sive de astellis, &c.*

Tomo VI.

TARCASIUS, TARCHASIVS. Vide *Turcasia*.

TARCHAN, apud Tartaros dicitur, qui ab omnibus, quæ a Rege imponuntur, immunis est, cuique, quidquid in bello spoliis reportaverit, totum cedit, nec ullæ inde Regi pars defluntur. Abul-Fargius in Historia Dynastiarum p. 281.

¶ **TARCHEIA,** Minor *Targa*. Vide ibi.

¶ **TARCIA,** Clypei genus. Vide *Targa*.

TARDA, Mora, Gall. *Retardement*. Occurrit in Foris Aragon. lib. 1. pag. 34. v. *Pro sua negligencia sive Tarda.*

TARDILOQUENS, Qui difficulter loquitur, in Concilio Aquilgranensi II. an. 836. c. 11. *Si forte congerit Episcoporum aliquem Tardiloquentem esse, aut infirmatæ aliqua impedimentum.*

¶ **TARDUS,** Serotinus. *Tardu bora,* a Gallico *Tard*, ad vespertum, in Instrumento an. 1501. tom. 1. Anecd. Marten. col. 1335.

¶ **TARECENA,** Mauris quid sit, discimus ex Actis B. Ferdinandi Principis Lusitanie, an. 1. Junii pag. 572. *Hic collocavit illos in domibus quibusdam munitionis, ubi moneta conficitur, alinque regia quadam opera sunt; Tarecenam ipsi vocant.*

¶ **TAREDA,** Navis oneraria. Vide *Tarida*.

¶ **TARELARES,** Monetæ Belgicæ species, ut videtur. Charta an. 1442. ex Chartul. 31. Corb. fol. 250.

Ledit seu Guischarti an. xviii. baillie ou suis baillies plusieurs monnaies tant patares, Tarelares, grois de Brabant, & autres pour plus bailli prii qu'elles ne valloient.

¶ **TARENTINIDUM,** Perspicua vestis, Laurentio lib. 3. Polymathizæ de Vestimentis.

¶ **TARENTINUS.** Vide in *Tarenus* sub finem.

TARENUS, TARIS, Monetæ aurea, apud Apulos & Siculos. Matth. Silvaticus: *Tarenus ponderas grana 20. [Computus an. 1333. & seqq. to. 2. Hist. Dalphin. p. 285. Qualibet uncia computata pro quinque florenis, & qualibet florenis pro sex Tarenis, & qualibet Tarenis pro duobus Carolenis, & qualibet Caroleno pro decem granis.] Fulcandus p. 656. Domumque reversus 700. millia Tarenorum hostiaris, quicquam eo missi fuerant, assignavit. Adde pag. 658. 661. Charta an. 1431. 28. Febr. liliis unciis mille 36 & illis Tarenos 20. & in orientis argenti gillatis boni & iusti ponderis 60. eorum pro uncia qualibet, & duobus pro Tarenis singulis, juxta modum & cursum regni Sicilia. Vide Chronicon Calfinense l. 1. c. 58. lib. 2. c. 7. 1. 3. c. 44. 57. 1. 4. c. 99. Constitutiones Sicul. l. 1. tit. 89. §. 14. tit. 9. §. 2. lib. 3. tit. 3. 1. 4. §. 3. [Constitutiones Frederici Regis Sicilie c. 91. 106. Jacobi Regis iidem Sicilie cap. 58.] Raynald. an. 1183. n. 40. Vitam S. Petri Abbatis Cavenfis num. 20. Santhuarium Capuan. pag. 273. &c. Computus Balliavorum Francie de termino Candelose ann. 1268. Pro 38. marcbis de Tarins. 28. libr.*

TARENIS SCILLIE, in Charta an. 1212. apud Ughellum tom. 7. pag. 577. in Actis Innocentii III. PP. pag. 10 &c.

TARENI AMALPHITANI, apud Richardum de S. Germano 20. 1221. in veteribus Charis apud Ughellum to. 1. part. 1. p. 784. to. 6. pag. 298. 497. tom. 7. p. 274. 401. & apud Camillum Peregrinum lib. 1. Hist. Longob. pag. 253.

TARENI SALERNITANI, apud Ughellum to. 7. pag. 566. 576. in Bullario Calfinensi to. 1. p. 9. &c.

TARENI AFRICANI, apud Leon. Off. l. 3. c. 57. (al. 58.) Ex his emendandus Jo. Bromptonus p. 1184. *Ego dedi Joanne sorori vestre Regina centies centena militia Tirrenis pro quibus clamazione darsi fuit, aut equam a me recessit.* Legendum enim *Tarenis*, aut *Tarenorum, Tarins*, apud Raimundum Montanerium in Chronico Reg. Aragoniz c. 196. 199.

S f

¶ **TAR-**

Les arbalestes de pois prisoi,

Et les Targes au col assises.

Idem tamen majores & longiores clypeos fuisse satis inuit:

Les grans Targes au col assises.

Et an. 1304.

Ont leur baie onrdie & issue

De fors Targes longues & lées.

Ita *le Roman de Garin*, eorum potissimum fuisse usum, cum copie militares ad muros admoventur, quo iis toto corpore tegantur, non semel indicat:

Totes les lices ses at serjaus coper,

Les Targes ses at serjaus amener.

Rursum:

Sur les fosses sont les Targes tenir.

Matth. Paris an. 1240. Oppositis corporibus suis propriis & amplis clypeis, qui Targie appellantur.

Qui porro ex militibus prelonga ejusmodi scuta pretebantur; *Targer* dicebantur. Idem Guiartus:

Li uns Targent, li autre traient.

Cum igitur *targie* validiora atque adeo majora essent, quæ militem totum protegerent, recte *testudines*, appellavit loco citato Nangius, de quarum usu plene Vegetius & alii. Sed & inde *Targer*, vel *Atarger*, dicti, qui diutius morantur, quod qui *targias* deserebant, propter earum gravitatem ac pondus lente procederent. *Le Roman de Garin*:

Auchastel vous, n'y valent plus Targier.

Alibi:

Cil de Bordelo n'ont point de l'Atargier.

Idem Poeta:

En sa voie entre, ne se vot Atargier.

Vox Picardis etiamnum familiaris. Neque aliter

TARGA accipienda, quam pro mora, in Foris Bigorrensis art. 20. *Pugiles in Bigorra non nisi indigene recipiantur. Qui pugnaverit, 20. solidos accipiet, pro Targa 12. nummos, pro preparatione 6.* Apud Artemidorum lib. 1. cap. 65. *Τάργας, τάργιστον, παρατάς, εουαίν;* ubi *Τάργας* est *scutum*. Vide Orig. Lioguar. Franc. & Ital. Menagii, & Oët. l'errar.

TARGA, seu *TARGE*, *Moneta* 2. denariorum Ducum Brianniz in quodam Consilio de Monetis, *Avis des monnoyes*, quod in ea scutum insignium effigium esset, uti describitur apud Hautinum in libro de Monetis Francis p. 101. [Editum Francisci Ducis Brianniz an. 1459. pro reformatione monetarum, apud Lobinellum tom. 2. Hist. Britan. col. 1214 *Grands blancs de la valeur de x. deniers du cours la peice ... tenent au cours ... vi. deniers de loy, & xiii. v. den. de taille; portans en caractère nostre propre nom & nos armes en Targe, & toute autre pareille façon que la monnoye des Targes que feu messigneur & oucle le Dnc Jehan fist ouvrir.* Itaque etiam appellata *Moneta* quædam in Vasconia, cujus mentio est in Consuetudine Solensi tit. 36. art. 3. atque in Hispania, quam 4. quadrantum seu Maravedinorum pretii fuisse ait Jo. Marina l. de Ponder. & mensur. cap. 12. Sebast. Cobarruvias in *Tarja*: *Cierta moneda Castellana, con mezcla de plata, diecha e si por ventura del escudo, a Tarjesa de sus armas.*

1. *TARGIA*, Navis species. Jacobus de Vitriacoli. 3. Hist. Orient. *Sic noster exercitus tentoria & manubria fugitionis disrumpit, Targias plures, & omnes galeas cum barbutis & aliis navibus, que infra Casale inveniebantur, cum aliis Hospitalis Fratres vielleres occupaverunt.* Eadem ferme habet Matthæus Paris an. 1219. p. 111. [Vide mox *Tarida*.]

2. *TARGIA*, *TARGONUS*. Vide *Targe*.

3. *TARICHUM*, *Τάριχος*, Salsamentum. Evangelii Interpres Vitz S. Antonii per S. Anastasium, to.

Tomo VI.

2. Januar. p. 134. *Asserebant cunctis, piscium salisform & Tarichorum in navi positorum hunc esse puerorem.*

TARIDA, *TARIDES*, *TARETA*, &c. Navis onerarie species, eadem quæ *Tariana* vocitata, ut quidam volunt. Pactum initium inter Philippum Imp. C. & Venet. an. 1281. descriptum in Hist. nostra Gallo-Byzantina p. 30. *Quia Imperator & Rex non proponunt habere nisi vassella pro deferendis gentibus, equis, & vihuilibus, videlicet navis & Taridas.* Andreas Dandulus in Chron. MSan. 1275. [nunc edito apud Murator. to. 12. col. 391.] *Due galee Januensium, circa Mesjanam unum Venetorum Taridam capiunt.* [Et col. 371. *Taridas Venetorum oneratas pane ... ceperunt.* Occurrit in Annalibus Genuenf. apud eund. Murator. to. 6. col. 395. 399. 485. Adde Sanutum lib. 3. part. 1. a. cap. 6. Codex Barbaro-Grecus Nicetæ in Alexio lib. 3. n. 9. *ταπίδων* habet, alius codex *ταπίδων*. Atque ni fallor, ex eo emendanda vita S. Nili junioris pag. 111. *ἀνὰ ταπίδων αὐτῶν τῶν τῶν ταπίδων*, legendum enim *ταπίδων*. Quippe loquitur de Monachis captivis, quos Amaras Sicilia in Calabriam remisit. Nisi *ταπίδων* hoc loco pro *ταρονο* sumatur.

4. *TARRIDA*, in Chronico Danduli ad ann. 1264. col. 505. *Mercatores ... Tarridas & alia ligna reliquerunt.*

TARETA. Sanutus lib. a. part. 4. cap. 11. *Cum decem Taretis, quibus Januenses utuntur in Constantinopoli & in Pera, quæ Galata antiquius vocabatur.* Henricus de Knyghion an. 1385. *Dominus Baldwinus de Rodington cepit duas Taretas bene onustas.* Occurrit apud eundem anno 1389.

5. *TAREDA* Comitibus Venetiarum multis onusta mercibus, in Epistola Clementis IV. PP. ann. 1268. apud Marten. to. 2. Anecd. col. 573.

TARRITA. Thomas Wallingbamus ann. 1386. *Ceperunt 5. navis magnas, & 6. Tarritas, resertas Januensium multis bonis.* Pachymeres lib. 5. Hist. cap. 30. de iisdem Genuenlibus: *Εἰς οὐρανὸν ἔλατ' ἡ κἀτὰ μῆκος αὐτῶν, ἃς εἶπεν ταπίδων, ἡλκιστῶν.* In contraria longitudinis avibus navigantes, [quos ipsi *Taritas* vocant. Possinus in hunc locum *Taritis* exillimatum fuisse similes *Dromedibus*: non male; quoniam enim observabatur, pro *ταπίδων* scribi *ταπίδων* in Codice Barbaro-Greco. Merito addubitat idem Possinus, Carolo de Aquino iudice, an ex *Tarritis* manaverit Italica vox *Tariana*, quæ etiam ede navis quoddam genus.]

6. *TARTA*. Statuta Massil. l. 6. c. 33. de iis, qui advehunt vinum natum extra Massiliam: *Solvantur nomine pane ... 50. libras regales, scilicet dominus vel patronus dicti* (sic) *navis 50. lib. & dominus vel patronus Tarte vel galee 20. l. & dominus vel patronus ligni vel barbe dñorum rhimorum vel canpoli 10. libras, &c.*

TERIDA, *TERRIDA*. Charta ann. 1281. descripta in Historia nostra Gallo-Byzantina pag. 31. *Et volumus, quod idem Dux & Commune Venetorum debeant armare 15. galeas, & ipsi Imperator & Rex 15. & 10. Teridas, in quibus Teridis habeant ipsi Imperator & Rex circa 300. equos & 300. homines ad arma, &c.* Statutum Honorii IV. PP. pro Regno Neapol. ann. 1285. *Nullus Comes Baro, vel alius in regno predicto compellatur ad Teridas, vel alia quecumque vassella propriis sumptibus faciendi.* [Rates magnas, quos *Teridas* vocant, apud Nicolaum Specialem de Siculis rebus l. 3. c. 8. Regestum Olim fol. 150. *Quod cum ipsi quandam Teridam in portu Majoricorum pluribus mercimoniis onerassent, &c.* Adde Chronicon Sicilie apud Marten. to. 3. Anecd. col. 30. & 38. Constitutiones Jacobi Regis Sicilie c. 31. &c.] *Terido*, non semel apud Raimundum Montanerium in Chron. Aragon. col. 109. 113. 119. & alibi.

debili equitum & pedum tam virorum quam mulierum, Regna Bohemie, & Hungaria, & Ducatum Poloniae, & quasdam alias terras maximas & optimas, iis illis parvis sitas, ferro & igne devassant, maximas & incredibiles cedes utrorumque sexuum tam virorum quam mulierum facientes, nec alicui sexus parcentes. Joannes Molinetus Valentianensis:

Meafires bideux virum & istes

Des Indois & des Tartariis.

TARTARINUS, TARTARISCUS, Species panni ex Tartaria adveſti, vel operis Tartarici. Vetus Charta apud Rocchum Pirum in Episcop. Agrigent. *Unus cappam de diſpro auri ſamito, vel Tartariſco aureo de ſudone federatam.* Monasticum Anglic. tom. 3. part. 2. p. 85. *Una penula de Tartarin biodio, pro capis.* Pag. 86. *Unum mantellum de laneo cum Tartarin biodio.* Ibidem: *Duplicatum cum Tartariu planket.* Tartarou, ann. 4. Henrici VIII. cap. 6. apud Steph. Skinnerum in Etymologico Anglo. Arestum Paris. 9. Maii 1320. *Item capellam de Tartarico rubeo, videlicet tunicam, dalmaticam, &c.* [Littere ann. 1388. apud Rymer. to. 7. p. 577. col. 1. *Unum coopertorium cum celura integra & testorio de eadem ſecta, ac tribus curtinis de rubeo Tartarario.* Inventar. S. Capelle Paris. ann. 1363. ex Bibl. Reg. *Item una caſula, una dalmatica, & una tunica de Tartaro.* Aliud ann. 1376. *Tunica de panno de Tartarive plumbeo pro officio Quadragesimali.* Inventar. Gallicum: *Item un chaſuble, dalmatique & tunique de Tartarive plumbe pour Careſme.*] Joann. de Mandevilla in Itinerario: *Devant le Soudan nul ſtrange meſage ne vient, qui ne ſoit veſtu de drap d'or, ou de camoſca, ou de Tartarive en la guiſſe que les Sarazins ſont veſtus.*

TARTARON, Moneta ænea Græcica, Græcis ipſis τάρταρον, a Nicephoro Phoca Imperatore adinventæ, aut ductæ ſunt Cedrenus pag. 658. 659 & Zonaras p. 162. Albertus Aq. lib. 8. cap. 26. Peregrinus vero & humilis populo cuſumdam generis monetam, quam vocant Tartarou, ad ſuſtentionem vite ſapientem idem Imperator miſſebat. Fulcherius Carnot. lib. 1. c. 4. *Juſſit Imperator de auro ſuo & argento atque palliis proceribus noſtris dari, & pedibus quoque fecit de nummis ſuis enſis, quos vocant Tartarones.* Ordericus Vital. lib. 10. *Imperator autem plurimas naves Tartaronibus onuſtas miſit.* Occurrit iterum apud eundem pag. ſeq. & apud Albertum Aqueſiem lib. 1. cap. 16. lib. 2. c. 16. Dicta videtur quaſi quadrans aſſis, aut aliter monetæ. Vide Diſſertationem noſtram de Imperatorum Conſtantinopolitanorum nummis [num. 87. ubi ex hoc ejuſdem Orderici Vitalis loco, *Tartarones quippe quadratos ex cupro nummi Thracæ vocantur, colligitur τάρταρον, ſeu quadratos, fuiſſe Tartarones: quod improbat ſigillifundus Liebe in ſua Gotha Nummaria Amſtelodamedita an. 1730. pag. 102. ubi delineandum curavit Tartaronem rotundum, non quadratum, cum hac inſcriptione TARTAPON. Alia noſione occurrit in Tartariis.]*

TARTARUM, Joanni de Garlandia in Synonymis Chymicis, ſcoria de dolio vinariae læcis doliariæ cruſtula, vini ſex indurata, & doliis adherens, Myreſio ſect. 1. c. 76. τάρταρον, noſtris Tartre, Italici Raſina de boiſe, & Tartare. [Vide Bartholomæum Anglico de Proprietatib. rerum l. 1. 5. cap. 99. Angelum Paſcem ip. Antidotar. Meſue cap. 259. & alios medicos.]

TARTARELLA, vulgo Tartavelle, Inſtrumentum quoddam compluribus ligneis ſtriſtris ſeſe invicem collidentibus conſtans, cujus ſtrepitu piſcatores cogunt piſces ad retia. Ita Mabillonius ſæc. 6. Benedict. part. 2. pag. 209. *Tartavele*, in Satyris Chriſtianiis apud Borellum:

Tom. VI.

*Qui ſont ces aſnes ſans cerveles
Qui ſouvent de leurs Tartaveles
A nos buis?*

Vide *Taravella* 2. Hinc.

TARTARELLARE, Pulſare. Vita S. Roberti Abbat. ibidem: *Videns ſe tanta atticulo adſtriſſum, quod abſque vota non poſſet declinare, ut parvum fruſticulum iuore miſiſ, leproſo ad januum Tartarellauſi totum fruſtum tranſmiſiſ. Tartavele* in iſdem Satyris ibidem:

Cuiſue ou rieu n'eſt avalé.

Qui n'aiſiſſe Tartavele.

TARTAZIZARE. Vide in *Tartantara*.

TARTERIUM, pro Carterium, ſeu Quartarium, Quarta pars, Gall. Quartier. Pluries occurrit hac noſione. *Tarterium de caſco*, in Conſuetudinibus MSS. Monaſterii Solemniaceniſis.

TARUS, Clava, Ugutioni. Vide in *Tarenus*.

TASA, Scyphus, cratera, Gall. Taſſe. Teſtamentum an. 1351. *Legavit ... Eſclarmuade & Beatrici de Montefurco unicumque duas crateras ſive Taſas argenti.* Vide *Tacea*.

1. **TASCA, Jo. de Janua: Pera, ſacculus, qui Taſca vulgo vocatur:** Italici neſſe; [qui vocem hanc deduxerunt a Germanico Taſche, ut docet Voſſius de Viſiis ſermonis pag. 293. & poſt eum Menagius in Diſſert. Etym. v. Taſque.] Vita S. Catharinæ Senenſis nu. 128. *In regione illa Taſcha parvus ſacculus vulgariter uominatur.* Dantes in *Infern.* cap. 17.

Che dal collo a ciaſcun pendea una Taſca.

Abbavillenſes etiamnum vocant Marſupium, quod a cingulo Majoris pendet, la Taſſe du Major: eſtque magiſtratus ſymbolum.

Nota perinde eſt ejuſdem vocis ſignificatio apud Burgundiones alioſque, quibus pera, ſacculus, Taſcho nuncupatur: hinc nonnulli Taſche, penſum operis, accerſunt; quod in peram pecunia ex diurno opere conjicitur Taſque ſacculum vocat Rabelaiſius lib. 2. c. 30.

TASSA, Eadem noſione, ut Taſſe, aliquando pro Taſque, apud noſtrates: quod obſervat Menagius. Capſe in burſa vel Taſſa, in Litteris Caroli Regentis an. 1357. laudariſ. to. 3. Ordinar. Reg. Franc. p. 371. Unde merito Cl. Editor conſcit voces Taſſetiers & Bourſiers unum & idem ſonare, in Litteris ejuſd. Caroli an. 1359. eos nempe qui faciunt Taſſas, vel Taſcas, ſeu crumenas.

2. **TASCA, TASCHIA, Præſtatio agraria, Agrarium, Campipars.** Vox in Chartis Occitanis, & Provincialibus præſertim, ſat frequens. Scribit Camdenus in Britannia p. 314. 3. edit. ſe diſſiſſe nummos antiquos, quos ibi exhibet, cum equo, abſque ſtræno corrente, & inſcriptione TASCHIA: ex altera parte in medio nummo VER. & Davidem Provellum, erudiſſimum antiquitatis indagatorem, tribusnum Verulamii, (urbes eſt Britannia) interpretatum: Taſceniſnum tributum, Taſcia, denarium tributum, & Taſcyd præcipuum tributum Collecſtorem Britannice ſonare: alios vero exſtimare nummos tributarios fuiſſe, qui in caput & agros impoſiti quotannis a Romanis exigebantur, quibus haud ſe refragari profiteretur. Ita Taſca vox eſt Gallica vetus, quam pro præſtatione agraria poſtmodum ulurparunt noſtri. [Veneribus Septentrionalibus, Hickeſio teſte, in Grammatica Theor. pag. 92. Tacan, Saxoniſtæcan, Cimbris Taka, & Takia Capere eſt, levare, accipere, auferre; unde apud veteres Danos Tekia, Captura. Hinc, inquit, Taſca, vel Taſchia, Tributum, quod accipitur, & Attachiare, Vincire, ligare; nemo enim attachiatur, ſeu vincitur, niſi prius capiatur.] Taſca, in Legibus Henrici I. Regis Angl. c. 78. [Judicium an. 34. Caroli M. apud Stephanot. tom. 1. Antiq. Occitan. MSS. pag. 420.

S ſ 3

Ut

Ut de ipsa villary per singulas annos, ibidem vobis exinde Tasca & decimis perfolvere debuiſſent. Donatio an. 901. Marcz Hilpan. col. 837. Et ipſo vivide ipſi homines de Aradone & de Tregale donare fecerunt per singulos annos ipſam decimam & Taſcha. Teſtamentum Berrelli Comitibz Barcin. an. 993. ibid. col. 946. Cum villis & Eccleſiis & decimis & primitiis, & ſummiſſas Taſchas, &c. Adde col. 997. & Probationes novz Hiſt. Occit. tom. 2. col. 147. 439. 606. Chartularium Prioratus S. Petri de Domina fol. 93. Manſus de la Paex debet unam ſextariam vini de Taſcha, qualis licuerit, 12. ſextarii de frumento. Occurrit ibi pluries. J Charta ann. 1065. Petrus Raingerdus dedit unam madonam de terra culta & inculta Dio & S. Maria cum Taſca & decimo. Charta Bernardi Archiep. Arelas. an. 1139 in Tabular. Archiepiſcopatus epiſdem Eccleſie fol. 109. Iſti etiam prebendarii bonis decimas atque Taſchas ſine omni impedimento retinemus. Alian. 1. 107. in Tabulario Eccleſ. Gratianop. ſub Hugone ep. fol. 20. Er Morardus Juvenellus donavit Taſcam Epicoſo, & laudavit terram in manu iſtius Epicoſi. & Taſcam de terra Raſſari ſimiliter donavit. Fol. 45. Quodam vero pari (manſi) eſt de Taſcha, & alia parte de decima. Charta Gerardi Comitibz Maſtilon. an. 1180. in Tabulario Cluniacenſi. In ſempere diſta ſon Comes medietatem Taſchia, & monachi aliam. Charta Simonis Comitibz Moniſ-ſortis an. 1211 pro Pezenacio, ex Regeſto Carcaſſonenſi. Furnum, homines & ſervitium, & pradia urbana & ſuburbana, cum omnibus adſciſiſ ſuis, & ruſtica ſimiliter, & 4. Taſchas & ſaſtica, & albergat, &c. Inſtra. Et inſula, & nemora, & venationes, & dervoria, & 4. Taſchas terrarum, & paſcua, & paludes. Charta ann. 1214. in 3n. Regeſto Archivi Regii ch. 58. Similiter licet vobis liberè omere vineas & alias poſſeſſiones, currentes vel Taſcas ad uſum menſe noſtre, vel Canoniarum, &c. Alia an. 1230. apud Rervardum p. 428. Jure diſtarum poſſeſſionum & terrarum, ſam in Taſchiis, ſeu tertius, quam in decime diſtis Abbatibz & conventui. in perpe. uum remanent. Libertatis conceſſe Aquarum Sextiarum Incolis a Beatrice Comitiffa Provincia, monſ. Sept. 1245. Salvis nobis poſſeſſionibus & cenſibus, & Taſchis, qua & quas percipimus in poſſeſſionibus aliquorum. Compoliſio inter Carolum Comitem Provincie & Dominos Arerarum ann. 1257. Jura recipiendo, banna & juſtitias, & poſquevia, Taſcas in tenementis. Charta an. 1289. Videlicet juſ exſarandi abſque preſtatione Taſchia, ac etiam laborandi & ſuſterandi, & lenbairrandi, paſcendi & piſcandi. Charta an. 1280. Dams. medietatem totius partis noſtre, quam habemus in podio, qui dicitur, &c. in terri orio civitatis Majoricarum, & tenetur per dominum Regem ad decimam & Taſcam. Tabularium Priorat de Paredo fol. 16. Natali Domini 4. paner, 2. ſpatulas, duas oſes, poſſionem de porco in ſilvis, & Taſchiam de terra. Fol. 31. Et reddit. ſextariam vini, & 1. de ovibus, & Taſchiam de fruſtibus. Fol. 75. Illam condoniam. in qua duplam Taſchiam habebant Monachi. Charta an. 1304. in 9. Regeſto Philippi Pulcri Regis Franc. ch. 86. ex Tabulario Regio: Illud agrariam ſive Taſcam, quod & quam diſtus Rex percipere conſuevit in 9. quartarionis terra, &c. Occurrit præterea in Synodo Nemaufenſi an. 1284. cap. de Penitentia: & in Concilio Avenioneſi an. 1366. ubi vir doctus perperam repoſuit ad marginem Taxis: ut apud Dion. Salvaingium Boiſſum de Uſu feudn. pag. 385. Taſchas etiamum Hiſpani dicunt. Andreas Boichdeliſ Titulu de bonor de Catholunya lib. 5. p. 553. Quanti alſi delmes, primitiis, y Taſchas goſal en oſpetal for de Catholunya, vide Appendicem ad Capitul Rep. Franc. num. 145. & Sammarthanos in Epicoſis Maſtilienſibz au. 18. Hu-

juice preſtationis origo ſecregetur infra in v. Tertia 3.]

¶ TACHIA, Eadem notione. Homagium an. 1273. apud Guichenonem in Probat. Hiſt. Breſſia pag. 19. Humbertus de Tragnay. conficitur tenere a domino Baugiei quidquid habet apud Aragnon & in territorio de Aragnon ſam in Taſchiis, quam in aliis. Charta an. 1335. apud Menelleſterium in Probat. Hiſtor. Lugdun. p. 221 v. col. 2. Item gratiam de Rebaſſello cum omnibus terris, pratis, nemoribus, Taſchiis, decimis, ſervitiis, juribus, &c. Charta Chaffauz an. 1399. Terra erat ad Taſchiam decimam, quæ remota fuit, & de novo aſſervata fuit ad ſervitium 12 denariorum. Charta an. 1465. e. Schedis D. Aubrey. Tunc etas Taſchibiles ad decimam Taſchiam levandum per cellarium, &c. Et infra: Tunc etas Taſchibiles ad decimam Taſchiam. ubi decima Taſchia eſt decimus manipulus pro Taſchia levandus. Regeſtum 87. Charioſylacii Regii: Aynardus ſenior percipit Taſchiam diſti dimidii joralis terro predicti. Percipit. quiaq. variis frumentis & dymediata carum frumens pro Taſchia. Taſchia vinee & duorum dimidiorum joralium terro predictorum, ibidem, ubi Lepius recurrit.

¶ TASQA, Eodem intellectu, in Charta an. 1052. ex Tabul. S. Victoris Maſſil. Charta an. 1216. e. parvo Chartulario epiſd. S. Victoris pag. 157. Exactiones quæſcunque ſacra poteras, videlicet cenſualia, cavalcatas, leſſas, Taſqas, linguas boum, &c. Venditio Vicecomitatus Rellanz an. 1410. e. Schedis Præſidis de Marazquez: Cam. albergii, cavallatis, ademprii, Taſquis, cuſſiis, &c. Charta an. 1509. ex illd. Schedis: Ad Taſquam ſive Taſchieriam, &c. Statuta Eccleſiarum Cadurc. Ruthen. & Tutel. to. 4. Anec. Marten. col. 737. Decime. debent ſolvi ſtatim cum fruſtus percipiunt, & aniam inde ſegregent cenſus vel tributa vel Taſque, id eſt, quintam & quartam, &c. Statuta Eccleſ. Nemaufenſis lib. col. 1030. Circa agricolas interroge: de ſurto, & maxime ſaper decimas & primitias, tributa, cenſus, Taſqas, &c.

¶ TACHIA, Eadem notione. Tabul. S. Germani a Pratis ann. 1527. Omnes cenſus, redditus, provenus, obventiones, corotas, ſoragia, Taſchias, quartanos & alia quæcumque ſervitia.

TERRÆ TASCALES, TASCABILES, Taſcharum preſtationi obnoxie, in Tabulario Prioratus de Domina in Delphinatu fol. 81. Charta Comitibz Provincie an. 1252. Deſenſum, quod vocatur de Veſſano, ubi ſunt terra Taſcales & venationes. Charta laudata an. 1306. Item 15. ſextarii terre Taſcabiles pro 5. ſextariis bladi communis ſingulis annis, &c.

¶ TACHABILIS TERRA, Eadem notioe. Charta Prioratus S. Triveſii in Dumbis an. 1410. Sub ſervitio 6. den. ſritum & unius cuppe meſſis ad quodlibet levagium cum Taſchia ſeptima talis bladi qualis eſſet in diſta terra Taſchabili. In Dumbis & Breſſia ſeptimus manipulus vulgo ſolvitur pro taſchia, aliter alibi, ut ex relatis jam ſatis patet.

TACHIBILIS TERRA. Acta Capitularia Eccleſie Lugdun. an. 1347. fol. 126 v. Cod. MS. Juſta pratum heradum Stephani Remenſis ex una parte, & juſta terram Taſchibilem heradum. Occurrit ibi pluries.

TASCHARIA, Ager taſche obnoxius. Vetus Charta to. 7. Spicilegii Acher. p. 264. Dona. illam partem taſche, quam habeo vel habere debeo in pradiis autis vel inentis, & juſ & dominationem, quod vel quam habeo in ipſis pradiis, vel ad verſus poſſeſſores pradiorum ratione taſche: qua præſta ſunt infra Taſcharium, &c.

¶ TASCHERELUM, Tempus quo Taſcha colligitur, ni fallor. Polyptychus S. Remigii Remenſis: Illud ingenultis 12. habet in Taſcheretum, ſicut mapp. ad treſmaticam ſationem, &c.

¶ **TASCHA**, Liberum videtur, in quo *tasche* imposse describuntur. Chron. Parmense ad an. 1508. apud Murator. co. 8. col. 870. *Afferenderunt palatia Communis veteris & novum, & domos Petrasii & Capisani & gabelle, & iudicii exarboris avari Communis, & omnes libros banorum & Taschas malefactorum & aliorum avarorum & veterum ... dilaceraverant, & de fontibus in platam proferunt ad modum nevolarum, ita quod tota platea arborum plena de obarvis laterasit.* Vide *Taxare*.

¶ **TASQUERIUS**, Collector *tasche*. Inquisitio an. 1568. ex Schedis Præf. de *Mazungues*: *Requisiti a quibus vidis accipere taschem, adam. Hugone de Baucio, vel don. Barrato, dixit quod a nullo: sed vidis ire Tasquerius & portare bladum in sacis; sed nescit ubi accepissent.* Infra: ipse fuit *Tasquerius territorii de Graso, & habuit tascham.* *Tasquerius* fuit resolligeas *taschnam*, in Sententia arbitrari inter duos ninos & iocolas Callianian. an. 1597.

A *Tasch* vel *Taschiis* istis agrariis, Hispani vocem *Tascha*, usurpant pro quolibet defectu in quavis lex. Partida 64. tit. 5. part. 5. *Tasche, malada, aviendo el fiermo, que un bome vendisse a otro, &c.* ut & Galli nostri vocem *tasche* pro quavis macula aut labe, quod agri, qui huiusmodi præcationibus gravantur, inquinati & commaculati quodammodo sint: tamen si promiscue sumitur apud Poetas & Scriptores veraculose in utramque, malam scilicet, & crebrius in bonam partem, contra quam hodie. Philippus *Musketier* in Philippo Augusto:

Quar li Dus ierr de malo Te Ke.

Infra:

*Godefroid de Condet in Vesgaes,
Ki plains estoit de buvoies Teques.*

Willemus *Gniars* in Ludovico VIII.

*Cit Marcomirei propterea
Ou lors et mainte bone Teche.
Mna le nom de Leneche.*

Idem ann. 1205.

*Cil qui sont de bardies Taches
Embattent le feu et tasches.*

Ann. 1214.

*Montmoranci, Rethol, Gemaches,
Et auri a bardies Taches.*

Ann. 1304.

Cargens a plains de bonne Teche, &c.

[Le Roman d'Arabis MS.

*Bontez ebaïenn membre touche,
De bonnes Techebes enteeba.*]

Historia Francie MS. ex Biblioth. Memmiana fol. 223. *Ingebor* (uxor Philippi Augusti) *belle & bonne & sainte Dame & religieuse, & garnie de monts bonnes Taches.* Hinc vox *Enteebid*, in libro Inferipto MS. *Le lignage de Concy*, ubi de Odone Burgundo Comite Nivernensi: *Es fat li plains riebes bemi, qu'on son temps allast aux arbes on Royaume de France, de plus grand grace, & de plus grand renommée d'estre bien Enteechiez, & de bonne vie mener.* Assize Hierosolymitanæ MSS. cap. 190. *Yronange, on Enteebid de aucun mauvais & vilain vice.* Robertus Bourrouns in Hist. fabulosa Merlioi & Artchuri: *Et si a le plus preude feme & le plus asseitié, & Enteebid de toutes les millors Teches qui soient.* Vide in *Taschia*.

Quod vero *Tascha* in hisce locis dicitur, *Macula* videtur appellari in Charta an. 1209. in a. Regesto Philippi Patris Reg. Franc. n. 132. de quibusdam lervis: *Su per capitiagio, manmortina, mariagio, seu super alia quacunque Macula seu redibitione servili non molestabitur in futurum.*

TASCODROGITE, Hæretici ita appellati a *tas*-
275, quod illis *paxillum* locabat, & *spu* 77 B., *nafus*,

quod inter orandum in diocem digito nudo apponebant, ut animi tristiciam, & affectatam quam tam sanctitatem præferrent. De his agunt Philastrius, Epiphanius, Augustinus de Hæresi. & Lex 10. Cod. Th. de Hæresi. ubi Jacobus Gothofredus. [Perperam in Hieronimo Macro dicitur *Tascodrogite*. Vide *Passio-rinebira*.]

¶ **TASCHOLUM**, vox ibrida, Strues vel munerederent, a *Tasch*, strues, & Græce *τάσσειν*, secens. Raderius Veron. l. 1. Preloq. apud Martenium tom. 9. Collect. Ampl. col. 821. *Urin Taschore illius (cameli) Modiam, Epba & Saba auram & ibat ad templum Domini deferant, Israhelita quoque negotiatores Israhel & thimiam aresuamque in Galaad nascentem, &c.*

¶ **TASCHUA**, **TASQUERIUS**. Vide *Tascha*.

1. **TASCHA**, **TAXA**, **TASSARE**, **TAXARE**. Vide *Sacdotiarum Capitanum* p. 602.

2. **TASCHA**, **Scyphus**, **patera**, Gall. *Tasse*. Inquisitio an. 1337. ex Archivo Eccl. Missil. Novum *Taschi diversarum formarum in aliqua earum parte deaurati, xxii. senellis, &c.* Occurrit in C. i. secundu dñib. Brageraci art. 16. in Testamento an. 1440. to. 2. Rerum Mongunt. p. 492. & alibi. Vide infra *Tascha*.

3. **TASCHA**, **Cumulus**, Gall. *Tas*. Vide *Tassus*.

4. **TASCHA**, **Marcupium**. Vide *Tascha*.

5. **TASCHA**, vel **TASSUS**, **Ornamenti genus**, **Vittarum** strues seu nexus, ut videtur, Gallis *Naxid de nbans*, Clericis & Monachis prohibitum, in Concilio Senon. an. 1346. to. 1. Spicil. Acher. pag. 133. *Uenret... capucius, aut capillis super capitis, vis Tassit, & corrigi iube istis, &c.* Nisi de n sit quod *Tassilas*. Vide in hac voce.

TASSALE. *Match*. Paris ann. 1227. *Tassile vero S. Severii, quod non erat in totum Abbatis terra Msoriti Aconensis, ibi iura habebat, quia senebat in feudum ab ipso Imperatore, per iudicium fuit iuste destructum, quia, &c.* Sed legendum *Casale*. Vide in hac voce.

¶ **TASSAMENTUM**. Vide in *Tensare*.

TASSARE, **Instruere ordinare**. Vide *Tassus*.

¶ **TASSEIA**, Idem quod *Tassa*. **Scyphus**, **patera**, Gall. *Tasse*, in Hist. MS. Abbatie Gemet. pag. 222. in Statutis Monasterii S. Claudii p. 83. in Glossario Lobinelli to. 3. Hist. Paris. & alibi. Vide infra *Tascha*.

TASSEGIUM, **Italis Tasseggio**. Statuta Venetor. an. 1242 lib. 5. cap. 4. *In Obasit illis, que in illis Tassegiis tunc fuisse fuerint, &c.* Italica versio habet: *in esse carte, che saran fatte in gael mezzo, &c.*

¶ **TESSELLARE**, **Claudere**, **obstruere**, ad *Italice Tassello*, **Obcuramentum**. Statuta Mutinæ pag. 4. *Et si per aliam domum vel casamentum fieri fecerit aliquod curvamentum, aut utraque parte disservamenti fieri faciat & bene Tassellari, cooperiri, ad domum, casamentum de terra, lute & patredine remondari ac desgombrari.*

TASSELLUS, **Fimbria**, ex Anglico *Tassel*. Monasticum Anglic. to. 1. p. 1. *Dedit Ecclesie... duo dorsalia de pallio, & duas capas de pallio, enm Tassellis auro paratis.* Vitz Abbatum S. Albani: *Dedit etiam casulam unam auro, Tassellis ac gemmis decoratam.* Mox: *Cappam unam purpuream morsa & Tassellis carissimis redimitam.* Vide *Ricordanum Malaspinum* cap. 161.

¶ Pro humerali pluviali, qui auro argenteo aut ferico textili, quo trabeæ sacre postica pars adornatur, nostris *Chaperon*, accipiendum esse censeo in locis sequentibus. Inventarium Ecclesie Noviom. an. 1419. Item due cappa panni ferici viridis... quatum una... habes ad Tassellum duas peries crystalli... Item una cappa panni aurei, in qua cappa est unus Tassellus argenteus deauratus & esmailatus ad unum coronamentum nostra Dominæ & in po. di. Tasselli non est arbor.

bor. Rursum ibi: *Tassellus*, in quo est *Sanctus fortis*, in quo deest *medietas carnoria*: Iterum ibidem: *Unus Tassellus argenteus & esmaille Gallice ad imaginem S. Christophori pro ponendo in alia cappam Episcopi Agidii*. Item unus parvus *Tassellus argenteus deauratus esmaille ad unam Annunciationem pro ponendo in una cappa*... Item quidam *Tassellus magni argenteus deauratus desuper*, in quo & in medio est ymago B. Mariae elevata in campo viridi... Item due cappe de eodem veluto & sic brevitate de sindala averse, quarum una habet vidualum esmailleum cum duobus precibus argenteis ad senendum *Tassellum*. Inventarium Ecclesie Aniciensis an. 1443. Item duo *Tasselli argentei pro cappis poadoris duodecim nugarum & dimidia*.

¶ *TACELLUS*, Eadem notione. Testamentum Guignoni Episc. Calin. ann. 1345. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 1458. *Insuper volo & mando, dispono & ordino cappam cum bisloris & imaginibus & Taccello argenti munitis & completam... diste Aniciensi Ecclesie dari*. Vide *Taxellus*.

TASIA, Scyphi species, nostris *Tasse*. *Tassia vini*, pro vini haustu, in Charta ann. 1274. in Hist. Eccl. Placentine. [Pro valore quarundam *Tassarum*, cognitarum & *bassini de argenteo*, in Charta Massil. an. 1252. Vide *Tassia*.]

¶ *TASSIUM*, Idem quod mox *Tassus*. Pro Johanne Bewdon furcane carell. per unum diem 111. den. & pro vidualibus emptis pro sessoribus *Tassium* Prioris xii. d. apud Keonettum ad ann. 1407. Antiq. Ambros. pag. 550.

1. *TASSUS*, *Tassa*, Cumulus, seu strues aristarum, vel feni, Gallice *Tas*. Lege. Malcolm II. Regis Scotie cap. 3. §. 4. *Blada de cumulis & Tassu fractis*. Matth. Paris an. 1248. *Dum quendam frumentum confectum aggerem, quem vulgariter Tassum appellamus, venalem allimans consideraret, aggeris nuntius & inordinat compesitus, subito corruis super eum*. Tabular. Lewensis Prioratus: Item omnes venientes ad sanum vendendum & colligendum sine correctio; & ad portandum *Tassum* in curia cum correctio. [Cartularium SS. Trinitatis Cadom. fol. 28. habemus... duos *Tassos* garbarum. Polyptychus Flicam an. 1235. Et debet solare fena in *Tasso*. Vide Thomam Madox in Formulari Anglicano pag. 359. & Nomolexicon Anglicanum i. h. *Blouni in Tassum*.] Neque alia notione.

TASSA, in Magno Custumario Monaster. de Bello, apud Spelmannum: *Et debet falcare, spargere, vertere, cumulare, caviare in manerium domini, & ad Tassum furecare unam acram prati de prato domini*. Id est ad cumulum.

TASSARE, In struem ordinare, melleum, vel aristas, aut fenum aggerere, Gallis *Tasser*, *entasser*, *mestre en untat*. Fleta lib. 2. c. 73. §. 9. *Foragium autem Tassari faciet & cooperire*. Adde cap. 82. §. 1. *Custumarium Monast. de Bello*: *Et inveniet etiam per totum autumnum unum hominem ad Tassenum blada domini in dicto manerio, dnm blada domini ibi Tassanda fuerint*. Charta an. 1206. *Inveniet etiam predictus Joannes & baredes sui sex homines de predicto manerio de Preston ad levandum & Tassandum fenum nostrum, &c.* Alia Charta Odonis Archiep. Rotomagensis an. 1266. *Costuma denarii & oboli, vende, servitia quadrigaudi & Tassaudi, bannum vini, &c.* Vetus Charta apud Somnerum in Tractatu de Gavellind pag. 190. *Item pro opere Tassandi in autumnis 3. den. &c.* Charta alia ibidem, pag. 187. *Relaxaverunt ionentibus suis de Rokinge, videlicet falcationem, levationem, caviarium, & Tassationem prati*.

¶ *THASSARE*, Eodem intellectu. *Qui carellis nos habebimus*, venient cum fureis ad dictum sanum levandum

dam & *Tbassandum*, apud Kennettum ad ann. 1292. Antiq. Ambros. p. 340. Adde p. 550.

INTASSARE, Eadem notione. Monastic. Anglicanum tom. 1. p. 116. *Us ipse & baredes sui, propriis operariis, & proprio censu, facient mittere, & Intassare decimam domini sui de Kynemersford*. [Vide *Intassare* suo loco.]

ATTASSARE, Idem quod *Tassare*. Charta Nivellonis Episcopi Suffion. ann. 1190. io. Tabulario Monasterii S. Crispini in Cavea: *Illud etiam sciendum est, quod trituratores decima partem suam faragi supra mensuram suam ante osium Monasterii portabunt & Attassabunt: si vero trituratores decima soragium prefati Petri ad predictam mensuram portare & Attassare noluissent, licebit eis flagella sine forisfacto capere & tenere, quousque eis satis fecerint*.

2. *TASSUS*, Animalis genus, Ital. *Tasso*. Johannes de Bazano in Chronico Murin. apud Murator. to. 15. col. 606. *Venit Murinam quidam Franciscus de Castro Montagne cum quodam mirabili animali, quod appellabatur Vassu Barbarum*. Quodnam fuerit polle describitur: locum consulat, qui plura voluerit. Vide *Taronus & Tassus*.

¶ *TATARTI*, Monete genus, apud Gallos. Instrumentum inter Abba SS. Mali to. 1. p. 64. *Promittuntur pro pretio xxiii. scuta in valus, Tassari & Befonds solvenda*. Testes hic significari vix dubium est: quod monete genus recentissimum est; unde Instrumentum, ex quo hae descriptae sunt, recens esse colligitur; quod tamen vetustissimum existimant Hollandistae.

¶ *TASIUM*, Linamentum, collyrium, Ital. *Tassa*, Gall. *Charpie*, vel *Tente pour une playe*. Abba sanctae Francilae Rom. to. 2. Martii p. 97. *Adco erat profundum vulnus, quod ultra octo uncias Tassi reciperebas in se*. Vide *Taxia*.

TATA, Nutritius, Pædagogus. Michael Ducas in Hist. Byzant. c. 35. *Τάτης τα ταλάδα; (ὁ δὲ τίσις τὴ) κατετίθηκε τὴν παιδαγωγίαν, τὰς δὲ τίσις, παιδαγωγὸν, &c.* Thwerczcius part. 1. Hist. Hungar. cap. 10. *Cujus quidem Monasterii nomen pro Tata appellatur, quia cum beatus Rex Stephanus ipsum (Deodati) nomen ob reverentiam non exprimeret, sed cum Tata appellaret, abolitum est nomen Deodati, & Tata extitit vocatus: unde etiam ipsum Monasterium taliter est vocatum*. Bonfinius vernacula Italorum, Ritus Hungarorum lingua, parrem significare aiunt, [ut & *Tat Armoricorum*.] Utuntur Mart. l. 1. Epigr. 101. & alii. Occurrit etiam in vet. Inscriptione.

TATA PALATII, *Τάτης τῆς ἀρχῆς*, Officium Palatinum apud Byzantinorum Imperatores: cuiusmodi vero ejus fuerit munus, incertum, ut testatur Codinus de Offic. Hujus mentio est apud Pachymerum lib. 4. cap. 29. l. 6. c. 31. *Τὰς τῆς ἀρχῆς*, dicitur Matthæo Monacho de Offic. Palatii CP. Anonymo vero ex Bibliotheca Mazarina, *Τάτης τῆς ἀρχῆς*, sed utrobique metri causa.

¶ *TATABOLUM*, ut & *Tatabolum*, Solutio, præstatio. Juxta quod ordo *Tataboli fuerit*, in Placito an. 716. apud Mabillonium sæc. 3. Benedict. part. 2. p. 62. Vide *Catabolum*.

TAU, & *THAU*, Crux, veteribus Gallis; hinc *Tau Gallicum* apud Virgilium in Priapeis, Quintilianum lib. 8. Inst. Orat. & Aufonium Idyll. 5. Gregorius Turon. l. 5. Hist. c. 5. *Tunc etiam in subita contemplatione pariter, & domorum, & Ecclesiarum, signari videbantur, unde a rusticis hæc scriptio Tbau vocabatur*. Exstat in Tabulario Aodagv. Charta Capituli Canonicoe S. Laudi, qua teneri si iijunt ad excipiendum Comitem Andegavensem, uxorem, & liberos, quoties ad dictam Ecclesiam venerint, cum textu, turibulo, & aqua

aqua benedicta, tradendo dicto Comiti similiter in dicta receptione Thabeborum, quod Fulco Rex Hierusalem Comes dictae Ecclesiae dedit, quod habuit Soldano Babylonie, quando Christus in Regem Hierusalem ipsum Fulconem sublimavit. Ego vero Guido de Aidenis cum 100 Capitulis Ecclesiae et Clericis pluries Comitem ad dejectionem recepimus, et ideo dicti Fulco Rex dictam Thabeb Ecclesiam nostrae dedit, ut nostrum Comitem recipiamus. Huc pertinet, ut opinor, subscriptio in Charta Edgari Regis Angliae, apud Seldenum ad Eadmerum p. 159. Ego Eadgari praedicti Regis Aua hoc opus egregium crucis Tauaite consilidavi. Et alia in Charta Ethelredi Regis an. 988. in Monastico Anglic. tom. 3. p. 121. Ego Oswaldi Eboracensis Ecclesiae Archiepiscopus Crucis Tauaite annuati. Vide Rosweidum ad Epistolam 2. Paulini Nolani.

¶ TAUBARDUM, Tunicæ. Vide Tabardum.
 ¶ TAUDREGIL, TAUDRAGIL, ATHAUDREGIL. Lex Bajvar. tit. 3. c. 12. Si quis aliquem plagaverit, ut exinde claudus fiat, sic ut peregrinarius tangat, quod Taudregil vocant, &c. Edit. Hefoldi: Athaudregil habet. Lex vero Alamannorum tit. 6. §. 31. Taudragil.

¶ TAVEGÀ, [Cippi species, in Usaricis Barcinonensibus. Locum videtur in Escala.]

¶ TAVELLA, TAVELLONUS, Species lateris ad sternendum accommodata; quod maculis sic interstincta sic forte appellatur: certe notis varium & maculolum Tautell dicimus. Statuta Ripertiz fol. 29. v. Teucentur foras farii facere & fieri facere capper, quardrellos, pobinai, maronoi, Taveillonos & Taveillas longas sive magnas & parvas, & alia quaecumque in farinam coquenda ad infra scriptam mensuram, &c. Statuta Placentia fol. 67. v. Pendant foras farii... capper, quardrellos & Taveillas secundum modum consuetum. Et fol. 82. v. Quardrelli, capper & Taveille... sint... bone cotti & bene sasonati & ad mensuram & itanum, ut battenai consueverint esse.

¶ TAVELLARE, Lapidibus sternere, munnere, Gall. Pavet. Statuta Mutinae f. 2. v. rubr. 14. Ita quod si aliquis murus vel fundamentum in periculis superstit, illud debeat radicibus destrui per eosdem, & de dictis lapidibus tota periculis cum strata atbeat Tavellari. Et fol. 7. restorabr. 18. Ita portas usque ad domos, quae sunt iuxta predictas portas, inglarare... & ibi Tavellare & Tavellari facere & dictum Tavellatorem munnere. Pluries occurrit ibid. fol. 3. v. rubr. 20.

¶ TAVERE, pro Tabere. Gloss. Lat. Græc. Tavo. arvo. Aliz Græc. Lit. Tivo, Tavo, putro, putrefacio; at in MS. Sangermano. legitur, Tavo, putro, Vide Taber.

¶ TAVERNA, pro Taberna, Gall. Taüerne. Occurrit sæpe. Vide in Taberna.

¶ TAVERNICA, TAVERNICALIA, THAVERNICA, Hungaris, iudicia dicuntur de liberatum civitatum controuersis, quae remitti solent ad personale in Praefectum, qui Magister Tavernicorum Regalium dicitur in Charta an. 1208. apud Osfordium Raynaldum a. 24. & in Decretis Ludov. Regis Hungarie an. 1351. & Sigismundi Regis an. 1435. apud Thomam Archiep. in Hist. Salonitica c. 39. & in Hist. Corfutorum l. 1. c. 12. ubi perperam edicunt Chavernicorum. Idem etiam.

¶ TAVERNICUS appellatur a Rogerio de Destruet. Hungarie per Tartaros c. 10. Qui autem potentiores erant sicut Tavernicis, qui & Camerarius dicitur, &c.

¶ DOMUS TAVERNICALIS. Therozcius sub finem Historiae: Domus Tavernicalis & mensa Regis huius, tantis ornantibus & clenodiis, tantis apparatus, tantisque altis & argenteis nitet vasis & potibus, ut nullus Regum Hungarie in his rebus tam gloriosus fuisse credatur.

TAVILUS OPERIS, qui alias Operarius dicitur. Vide to. 9. Specilegi Acheriani p. 141.

¶ TAULA, Latitudo. Separationes factae in Senescallia Carcassone anni 1435. c. MS. Gl. V. Lancelot: Item pro quinque stapis & quinque cubellis de coral, quilibet & longitudine duarum cinnarum, unius de Taule & irium quartonum de esper, emptis precio vi. l. s. f. vi. d. taron.

¶ TAULAGIUM, Veſtigal. Vide in Tola.
 ¶ TAULERIUS, Eſcalis orbicularis, ni fallor, Gall. Tailleir, irancbour, alias Tailleir. Inventarium ann. 1379. c. Schedis Cl. V. Lancelot: Item xxii. scouille ſtagui... item tres parve carano; item tres Taulerii modici valoris. Vide Talierum.

¶ T. TAULLIA, Testera lignea. Vide Talea 1.

¶ 2. TAULLIA, Impoliceio exaltio. Vide Talia 8.

¶ TAUMA; Johanni de Janua, Admiratio vel miraculum; Taumantia, Arcus calvis, ab admiratione & stupore admirantium dictus, vel Taumantia, quia fuit filia Taumantis. Scribendum effecit Tahma, a Græco Taumæ: quod idem significat. Vide Tau & Tōuma.

¶ TAVOLACIUS, Scutum ligneum ex tabula, idemque brevis, Latini praeferunt Parma. Academicus Cruscani: Tavolaccio, specie di targi di legno. Vide Targa. Statuta Patav. l. 3. in qua fitur decem homines armati Tavolacis vel scutis, lanceis vel lanceionibus. Boccac. Nov. 43. Postegim lor lance e lor Tavolacci. Hinc Tavolaceni dicuntur Apparitores & ministri magistratum lanceis & brevioribus scutis armati. Bened. Varch. Stor. l. 1. c. 25. Meretricis autem, rustici & braverii, seu ribaldi, soliti se in verraia super Tavolacium spoliare, possit impune percussu & verberari, dummodo ex percussu non nascatur membrum vel debilitas; & intelligantur braverii seu ribaldi, qui iribus vicibus, vel abinde supra, super Tavolacium in verraia se spoliaverunt, &c. Vide Tavella.

¶ TAVOLIERUM, Pavimentum, vel tabulatium, ni fallor. Statuta Cruberti l. 3. c. 25. Meretricis autem, rustici & braverii, seu ribaldi, soliti se in verraia super Tavolacium spoliare, possit impune percussu & verberari, dummodo ex percussu non nascatur membrum vel debilitas; & intelligantur braverii seu ribaldi, qui iribus vicibus, vel abinde supra, super Tavolacium in verraia se spoliaverunt, &c. Vide Tavella.

¶ TAUPA, Talpae cumulus, Gall. Taupiniere. Statuta Arelat. MSS. art. 87. Reutria levatarum & Taupie & receptacula cyrogritlorum... destruantur.

¶ TAUREA, Tauræ, Species tubæ, quæ mugientauri quodammodo edebat, quæ exercituum motus significabantur: est etiam tauræ, Sauidæ, quæ tauræ: ita vocem usurpant Led in Taureis cap. 7. §. 31. 68. & Mauritius 1. Strateg. c. 19. Maurusius peperam, ni fallor, tympanum ex pelle taurina interpretatur. Scatius l. 2. Thebaid.

.... Tauræ plurima buxas
 Etæque Taurinæ sonitu vincentia phylus.
 TAURÆ, Taupæ, Anastasio in Epist. ad Solitar. p. 850. Tauræ, Sozomeno lib. 6. c. 19. l. 8. c. 24. Flagella ex bōum securaturoth cortis. Salvianus l. 8. de Gubern. Dei: Dives tauribus ridendum sibiis, quasi tauris crediderit. [Sed & Juvenalis Satyra 6.

..... Tauræ pumi
 Continuè floxi crimen facinusque capilli.
 Memorantur Tauræ venatorum, a Tertulliano ad Martyres cap. ult. & a Valerio in Vita S. Pontii Marc. apud Baluzium to. 2. Miscell. p. 137. metaphorice vero sumitur a Mamerto Claudiano in Epistola ad Sapientiam Rhetorem to. 6. comend. Miscell. p. 338. Quasdam resonantium fermuncolorum Tauræ rotant, & orationis fortitudinem plaudentibus concinnantibus evitant.]

¶ TAUROE, Eodem significat. Fr Arnonis Scutum Candicorum apud R. Duellium to. 1. Miscell. p. 2. A Iudæis simul & Gentibus multisque forpennibus & Tauris plumbeis & flagris attritæ Satyræ fany.

TAUROBOLIARE, Magnæ Deum matri *Taurobolium*, seu boum sacrificium facere, de quo veteres passim Inscriptiones. Lampridius in Heliogabalo: *Matri etiam Deum sacra accepit*. & *Tauroboliatus est, ut typum eriperet*. De Taurobolio, vide Turnebum lib. 27. Advers. c. 21. Lud. de la Cerda in Advers. Sacr. c. 60. n. 4. Vossium l. 2. de Idololatriæ ortu & progressu. c. 32. & 33. &c. Cæterum Iulianus Parabata ab ejusmodi Taurobolio sacrificiis dictus ab Gregorio Nazianzeno *Stor. l. exortu tempis*, de quo etiam Ammianus lib. 15.

1. **TAURUS**, Qui gregem regis & nunquam vin-
dus fuit, in Pacto Legis Salicæ tit. 3. §. 8. ubi Lex Salica
habet *janctus*. Idem Pactus §. 9. *Si quis Taurum furaverit, qui de tribus villis communis vacas tenuerit, &c.* Vide *Trespellius*. Rursum in eodem Pacto Legis Salicæ §. 10. *Si quis Taurum Regis furaverit, &c.* Id est, taurum, qui cum aliis curis jungitur curri regio, uti interpretatur Wendelinus. Reges autem nostros boves vel tauros curribus suis junxisse, docet in primis Eginhardus in Vita Caroli M. initio: *Quocunque eundem erat, carpenio ibat, quod bubus junctis, & habebat rusticæ mero agere irabebatur*.

¶ **TAURUS ALBUS**. Charta an. 1533 apud *Madox Formul. Angl. pag. 151. Roberti Wygby & Johannes Annale, executores & assignati sui, invenient seu inveniri facient unum album Taurum*, octui anno eorum ætatis prædicti, *recior quocientis centigeris aliquam mulierem generosam, vel aliquam alias mulierem, ex devotione suo voto pro ipsa facta, venire ad fœderum gloriosi Regis & Martyris S. Edmardi, ad oblationes dicti albi Tauri faciendas*. Taurum immolare solebant qui agebant triumphum. Vide supra *Tauroboliare*.

TAURI INGRATES. Thwrocizius in Andrea Rege Hungariz c. 43. *Misit Cæsari 50. corpora immensoformis hujorum, & duo villia lardorum, mille Taurus ingratis*. I. *intraffato*, Gallis, eu grassie, vel engrassie.

TAURI LIBERI LIBERTAS. Charta Walteri de Cant Comitis, apud Edw. Billeum in Notis ad Uptonum p. 86. Cum ... *libertate soldia, liberi Tauri, & liberi atri, & cum duobus molendinis, &c.* Ubi *liberum taurum*, bennalem interpretor, vel quomodo accipitur in *Foris Bigorensibus* art. 11. 12. *Melior villia Miles verrem habeat, & Monasterium, per pacem securam, uou vi includum. Sed si in damno fuerit invenit, solute abjiciatur*. Idem dicimus de *Militum & Monasteriarum Tauris, & ascesore aquaram equo*. [Instrumentum an. 16. Edwardi I. Regis Angl. apud Th. Blount in *Norwexico*: *Comperum per Jar. quod Will. de Lofa suis sceritis de libero Tauro babeo in Hamsted, &c.* Ideo consideratam est, quod prædictus W. recuperet damna sua, quæ taxantur per Jur. ad 14. §. pro impactione ejusdem Tauri, &c.]

2. **TAURUS**, Marius. Leges Henrici I. Reg. Angl. c. 77. *Si pater sit liber, & mater ancilla, pro libero reddatur occisus*. ... *videtur autem matri ejus ejusque Taurus elluscrit*. Ubi alii Codd. habent, *mavis est ejusque*, &c. [Lexicon MS. Crillii: *Ατρυποτα, ατρυ, ατρυ...*]

¶ **TAUTA**, Mentum, maxilla. Processus de Vita S. Yvonis Presb. 10. 4. Maii 1375. *Maxilla & Tautam multum babeas infestas, & interdum comedere non poterat nec po-are*. Ejusdem Vita prolixior p. 607. *Statim lapis unus qui erat in ipsa Tauta seu maxilla resiliit in ore*.

TAUTO. Glossæ Isonis Magistris in Prudentium: *Sæpi vocat citius, quos nos etiam Tautesones præprie vocamus*. Ita etiam in Cod. MS. Bibl. S. Germani Paris. [Glossæ Isidorus: *Tautones, palpebra*. Papias: *Tautones, pili palpebrarum, vel palpebra*.]

¶ **TAVUS**, טָבַח, in Glossis Lat. Gall. Aliæ Græc. Lat. *Tabus, Tavis, marcor, mucor*. Est pro *Tabet*, nifi sit legendum est. Vide *Tavere*.

¶ **TAUXILLUM**, occurrit supra in *Frassiliis*.

1. **TAXA**, Exactio, impositio, certum pretium, seu certa pecuniæ quantitas, per vim exacta: nostris *Taxe*, Italis *Tasse*, *impositione compositione di danti da pagarfi*, Charta Richardi II. Regis Angl. tom. 1. Monast. Angl. pag. 338. *impositiones, contributiones, Taxe, quotas, tallagia, vel auxilia, &c.* Thomas Wallinghamus p. 243. *Et quod solent non tam apertis seu quam disposissent patriam diversis Taxis, quæ Gabelas appellat, &c.* *Taxas levare*, p. 248. [Bulla Sixti IV. PP. an. 1427. in Continuatione Bullari Rom. pag. 282. col. 2. Et quæ propter assiduam guerras & novitates, quæ continue vigent in dicto regno, præcedit Ecclesiis, dum vacat, gravatas in Taxa etiam reseratas in Concilio Constantinensi, quæ reduci est ad medietatem antiquæ Taxæ, quod gravatas in eadem Taxa prælati promoveant solvas communia, &c. Adde *Chronicon Angl. Th. Otterbourne* p. 153. Bullam secularizationis Monasterii Insulæ Barbare an. 1549. to. 1. Mercurium ejusdem Cænobii p. 263. Glossaria Thomæ Blount in v. *Taxæ* & Lobinelli tom. 3. Hill. Paril. &c. Vide *Taxare*.]

¶ **TAXATIO**, Eodem intellectu. Charta an. 1363. ex Tabul. Sangerru. Cum dictum monasterium propter pressuram guerrarum, mortalitatis & aliorum onerum importabilium ac excessivum Taxationem, &c.

¶ **TAXA GENTIUM**, Certus militum numerus, quo quis ad commune bellum pro sua parte fungi debet, Gall. *Contingent*. Legatio Sigismundi Rom. Regis ad Eugenium IV. PP. an. 1432. apud Marten. to. 8. Amplif. Collect. col. 87. *Amplius quæ nancius mandavit & disposuit, ut si qui Taxata gentium sibi impositam in exercitu suo non haberent, eandem mox ad fronteis Bohemie ad gentes tres menses ibidem moratas contra hereticos mitteret*. Vide *Talia* 4.

¶ 2. **TAXA**, Pensum, in juncum opus, Gall. *Taxe*, Angl. *Tax*, Computus apud Kennettum ad ann. 1425. Antiq. Ambrosii p. 576. Et in *ebanue Lesby triuranti ad Taxam XLV. quarteria framenti, ut pates per tallium hoc anno capiendi pro quilibet quarterio III. den. ob. 1x. sel. 1v. den. ob. &c.*

TAXAGIUM. Charta an. 1216. De garbagie & Taxagio sic diximus, quod illi, qui colunt terram, cam egau in territorio de Berneville, reddent sapedita Priori unam garbam de meliore blado, quod colligat in terris suis pro quolibet equo præ Taxagio & garbagio, præterquam de puro frumento. Et si cultor illius terra non colligeret, nisi frumentum, de frumento redderet aann garbam de Taxagio & garbagio pro quolibet equo. Quod si terram excolat sine equo, reddet Priori unam garbam, sicut prædictum est. Vide *Tassius*.

¶ **TAXALES**, Species lili cum saxillis, fortassis idem qui Gallis *Trigra*, Frutillus, lilius scrupulorum. Statuta S. Jacobi Hospitalis ann. 1388. apud Lobinellum tom. 3. Hill. Paris. pag. 339. col. 2. *Inhibemus etiam ac aliquis de dilecto ad Taxales seu gireflum ludas*.

TAXAMENTUM, Pensitatio. Vide *Tesare*.

TAXARE, **TAXATIO**. Papias: *Taxeare dicitur æstimare: itatum ab empirioribus, qui Taxatione pretii tandem suas voluntates colligunt. Taxat, ponderat, nominat, æstimat, tangit. Taxatio, æstimatio, deliberatio, nominatio. Ugutio: Taxare, numerare, firmare, licitari, imponere pretium rei, quæ venditur, æstimare, addere vel diminueret pretium rei quæ venditur. Gloss. Lat. Gr. Taxatio, τὰν τῶν. Taxamus, ἡξιμαίνω. [Taxaro, Taucer, prister, in Gloss. MSS. Lat. Gall. San-*

Saugerm.) *Presio Tanare*, apud Siculum Flaceum. *Se-*
enndm basitatem agrum Taxare, apud eundem.
Charta Eadredi Regis Angl. tom. 1. Monast. Anglicani
pag. 169. *Pre damnis & expensis per eos sibi factis vel il-*
latis, Taxandis per juramenta 4. vel 5. bonorum fide
dignorum, &c. [Charta ann. 1302. ex Tabul. S. Victoris
Massil. *Quod illa que vendunt sine quibus secularis*
ferri non possunt, Taxentur, cum alias Taxam servari
non possunt, Taxentur, cum alias Taxam servari non
possunt dicti faberii.] Utuntur Plinius lib. 17. c. 1. Lex
3. D. ad Exhibend. l. 9. Cod. de Exeusat. muner. &c.

TAXATIO, Pretium, æstimatio, [Taxation, pris,
in Glossis Lat. Gall. Sangerm. MS.] Vita S. Machuti
Episcopi c. 14. *Eique max villam quamdam uca parvi*
redditis & Taxationis ad metatum & commacendum ex
intero dolegavit. [Diploma an. 1356. apud Ludewig.
to. 5. Reliq. MS. p. 516. *Possessiones & predias in regno*
suo Boemia debeant assignari ad estimationem & Taxa-
tionem. Joannis Olmuensis Episcopi & ... Wlasonis
de Welbardi, &c. Pro Taxationem legendum puto
Taxationem ex sublequentibus ibidem: *Si forte se*
super estimationem & Taxationem premiorum concordare
non possunt, &c. Rursus occurrit Arresto Parla-
menti an. 1394. apud Meneferium in Probat. Hist.
Lugdun. pag. 82. col. 1. in statutis Massil. libro 2. cap.
39. §. 2.]

TAXATOR, Æstimator, in Glossis MSS. Regis.
[Æstimatores & Taxatores bonorum salum duxit simi-
liter eligendi, in Diplomate an. 1356. proxime lauda-
to. Vide paulo post alia notione.]

TAXIARCHUS, Eadem notione. Glossulæ Clu-
diac. apud Mabillon. tom. 2. Operum Posthum. pag. 23.
Taxiarchi suas qui presunt rebus taxandis, id est æsti-
mandis.

TAXARE, Nominare, appellare, dicere. Abbo
in Prælat. lib. 1. de Bellis Parificis. *Ceterum tam tua*
quam reliquorum quidem legem alma caritati non
isid merice complere velamen quod vates Taxer, no-
nam fore malior. Ubi pro Glossa ad marginem habetur,
neminer. Et initio lib. 1. ... *Parisijsque uero Taxa-*
ris ab eis.

Item pro Scribere. Facundus Hermianensis lib. 2. c.
1. *Legem literas a vestra Reverentia missas, cognovi a-*
men Joannis in scriptis dipteybis scriptum. Interrogans
autem inde venientes, cognovi non in ordine Laicorum,
sed in Episcoporum Taxari. S. Eulogius lib. 3. Memo-
rial. SS. cap. 6. *Et alibi Taxatum est, i. scriptum, di-*
stinctum est. Alcuio de Divin. Offic. *Deinceps vero a*
custodibus omni lumine decore in Ecclesia, & sicut ipso
dia Taxavimus, ita & Feria facta ante Sabbato. Caro-
lus M. de Cultu Imaginum lib. 1. c. 6. *Antequam di-*
sentientorum testimonium, que absurde Orientales in
sua Synodo Taxaverunt, solum ingrediamur, &c. Id
est, scriperunt. Eadem notione usurpat cap. 11. initio:
Sed & omni illa Synodus, que & in pluribus so-
matias ad sensum prebuit, que nec solum dicere resi-
stis, sed etiam dicta in volumine Taxavimus. Ubiamen
Tilius editor Taxare, pro Texere, contexere, dictum
putat. Flodoardus lib. 2. c. 21. *Transfere ad villam*
ipsius Suprataxatam; nomine Sparacum. Ita lib. 3. c.
11. *Elegit ... Suprataxatos Episcopos, i. supradictos, no-*
minatos. [Ut superius Taxavimus.] Glabro Rodolpho
apud Duchesnum tom. 4. Hist. Franc. pag. 46.] Vide
Regulam Magistrum cap. 7. & Chartas Alamannicas
Coldasti cap. 39.

TAXARE SESE, Pacisci. Vita B. Caroli Boni Co-
mitis Flandrie c. 56. to. 1. Martii p. 191. *Datis dextris &*
acceptis, fide & sacramento juramenti seque Taxabant,
quatenus eadem intentione ejisdemque armis & eodem
consilio in obsequio cum ipsis juvareatur.

TAXARI, Haberi, censeri, quomodo Taxari in-
ter vicarios, dixit lex uo. Cod. Theod. de Comitib. &
archiatris...

TAXARE, Taxam imponere. Thomas Walling-
ham p. 244. *Quapropter scirent precul dubie plebem aulien-*
sem velle vel Taxari, vel Taxationibus acquiescere, &c.
[Constitutiones Jacobi Regis Sicilie c. 59. *In Taxatio-*
ne & solutione ipsius pecunie, nec cum ejisdem terri-
sed semel in per se imponi & Taxari faciant certam pec-
uniam quantitate, &c. Vide supra Taxa 1.]

TAXARE EMENDAM, Multam imponere, vel
quæ solvenda sit decernere. Mandatum Philippi Pul-
cri Franc. Regis ann. 1302. apud Menosterium in Probat.
Hist. Lugdun. p. 84. col. 1. *labibonice de cetero, ac*
Trapesiti preposituras ad firmam teatas Taxare vel
judicare presumat emendas.

TAXATOR, Qui Taxam imponit pro uniuscujus-
que facultate. Charta Humberti Dalphini pro fran-
chesis Villæ de Pineto an. 1343. & Schedis Cl. V. Lancel-
lois: *Iacobus... possit levare & enigere vineam Taxa-*
xandum & ordiandum iator se, prout eorum legalitatis
videbitur ordiandum, prebito prius juramento in mai-
oribus Castellani ipsius loci, vel ejus viros gerentis, per
Taxatores & exalatores ipsius viciati quod bene & lega-
liter pradiha faciens & exercebunt. Constitut. Eccl.
Valent. inter Con. Hist. tom. 4. p. 199. *In eæ casu fidei*
sint quatuor Taxatores ea antiquioribus eadem. Et p.
200. *Collectores & Taxatores prefati fideiudicium ten-*
teantur ejusmodi officia per seipsos exercere.

TAXATI, Milites stipendiarii, qui taxam, seu sti-
pendium excipiunt, quomodo Recevair eare dicimus.
Hist. Miscella lib. 20. pag. 616. *Acie Arabes in Africam*
mota, hanc obtinuerunt, & ex proprio exercitu Taxa-
tos in ea quædam constituerunt. Pag. 634. *Electus ex*
proprio solo velobis scaphis missi Taxatos ee
Themate Obseiano, & Adde pag. 637. 640 763. &c.
Vita S. Symonis Mirabilis-montis: *Οὐτως κατὰ τὸ*
ἐκείνου τὸ πρῶτον ἱεράριον, ταξέτην τὸν Ἀγροῦν κατὰ τὸν
ἴσιν τὸν ὁρισθῆναι. Theophanes p. 410. *Ἦσαν γὰρ*
τὸν λαὸν διπλοῦν ταξέτην ἀγροῦν ἐκείνου. Adde
eundem in Theodosio, & alibi, & Constantinum in
Basilio Macedone cap. 49.

TAXATIO, Præsidium, sedes taxatorum. Hist. Mis-
cella: *Quod formidantes prelium & Taxationem tumultu-*
arent. Theophanes in Constantino: *καὶ ἐκ τῶν ἐκείνου*
κρατὸς ταξέτην ἀγροῦν ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν λαόν. Cedrenus in Leonio
an. 3. *καὶ κατὰ τὸν ταξέτην ἀγροῦν, τὸ βασιλεὺς ταῦτα*
ἵδμεν. Taxator vero idemne sit quod taxator, vi-
de Meursii, & Fabri ad Cedrenum Glossaria.

TAXATUM, Expeditio bellica, Græcis recenatio-
ribus ταξήδην. Formula 15. ex Andegavensibus: *Unde*
mibi homo, aomen illi, interpellabam eo quod caballo
suo suavis, aus in Taxate post me habuisti, &c. In-
fra: *Nunquam suavis, nec consens in ipso juran-*
dam nunquam fuisset, nec post me in Taxata ipso cabal-
lo nunquam habui, &c.

TAXAROLUS. Gerardinus Miralpa Taxaro-
lus, memoratur in Litteris Frederici Ferrar. Episc. an.
1295. in Bullario Carmelit. p. 528. c. a. An idem qui Tax-
ator, Æstimator, aut qui imponit vel colligit taxam?

TAXATIO, TAXATOR, &c. Vide in Taxa 1.
& Taxare.

1. TAXEA, Gallis, Laridum, seu lardum. Ita
Isidorus l. 20. Orig. c. 2. & Papias.

2. TAXEA, Scyphis, patera, crater, Gall.
Tasse. Ordo Rom. apud Mabillon. tom. 2. Musæ Ital.
pag. 506. *Antiquior acolytorum, post ipsum Episcopum*
bajulas ampullas cum vino & aqua & duabus Taxeis,
Et infra: Ablutis parvam Taxeam. Vide Tassea & in-
fra Taxia 1.

1. TA-

1. TAXELLUS, pro *Tessellus*, Tessellatum opus. Anastasius Bibl. in versione Concilii Niceni II. *Somelas imagines propendens tam de coloribus, & Taxellis, quam ex alia materia*.

2. TAXELLUS. Aëta S. Rayneci, to. 3. Junii p. 450. *Tunc illa aspiciunt frigus, quod erat in Taxellis mantelli sui, recognovit suum esse mantellum*. Adnotant Bollandistæ *Taxellum* ab Academicis Crucianis indicari partem panni a foris affixam, qui ornatus etiamnum sit in usu rusticorum; Belgis hodieque, sed viris dumtaxat, simile quid in usu esse ad collum a tergo pendens forma fere quadrata: quod & nomen *Taxilli* indicat. Vide supra *Tassellus*.

TAXEMA. Petrus Damianus lib. 6. Epist. 26. *Quantis sal venetas, utrum anonna modium, Taxema carius vendat*. Vide *Taxare*.

TAXEOTÆ. Apparitores Principum, Magistratum, &c. Gloss. Gr. Lat. *Taxeiotis, apparitor, officialis*. Papias: *Taxeota, id est officiosus, seu officialis*. *Taxeotas*, apud Palladium in *Hist. Lausica* c. 65. 67. Cedonum in *Origen. CP. Lambecianis* pag. 20. 36. [Additio 3. Capitularium cap. 56. *si monachus laicus factus fuerit, boue & cingulo expolietur & rei ejus monasterio adiciatur. Quod si monasticam vitam reliquerit, Praes pro vincia cum tenet, & Taxeotas vel curia sue commeneret*. Desideratur vox *Taxeotas* lib. 5. Capituli. cap. 381. Vide Julianum Antecess. Nov. 12. 3. cap. 63.]

1. TAXIA, Crater, patera, Gall. *Tasse*. Computus ann. 1333. & seqq. tom. 2. Hist. Dalphin. pag. 273. *Habebant in pignore duas parascesides, unam Taxiam & sria garmenata sobarum Seneffalli*. Vide supra *Taxe* 2.

2. TAXIA, s. Violenta percussio, a vocula *Tax* qua usest Plautus pro percussione sono. Chartularium Prioratus S. Florentini sub. Odone Abb. S. German. Antistod. sæc. XI. *Waldricus... dereliquis in eorum presentia omnes torturas & consuetudines, quas per suam vim immiserat superius memorate potestati... hoc est, sannum, placitum, justitiam, districtum, incendium, homicidium, violentiam, que vulgo appellatur rapti, furtum, Taxiam, infracturam, assaltus, & quicquid culpæ cum dicitur assaltari potest*.

TAXIARCHA, Gr. *Taxiarchos* & *Taxiarchos*. Dux tot ordinum, Centurio vel Decurio. Legitur in *Hist. Miscella* apud Murator. tom. 1. part. 1. pag. 117. col. 2.

TAXIARCHUS, Æstimator. Vide *Taxa*.

TAXILLI, Luforia tesserae, *Dex Taxillorum lufores*, in *Consuet. Siculis* lib. 1. tit. 50. Adde *Statuta Genuens.* lib. 5. rubr. 71. *Vercellenfis* fol. 83. v. *Pallavinia* lib. 2. c. 47. *Montis regalis* pag. 178. &c. *Chronicon Dominici de Gravio* apud Murator. tom. 12. col. 567. *Et multi quidem artifices de obsequiis eorum (hominum occisorum) accipientes, aliqui Taxillos, aliqui manicas cultellorum fecerunt ad rei memoriam sempernam*.]

TAXILLUS, Calx, Gall. *Talon*. *Taxilli ita nati sunt ut tenaciter inhaerant, quod nunquam a nativitate gressum incessum experiri queunt*, in *Miraculis S. Benedicti*, to. 3. Martii p. 311. *Joh. de Janua: Taxillus, dimin. de Talus, secundum utramque significationem Tali; unde Taxillus, parvus talus, i. postrema pars pedis, & Taxillus, parvus decus*.

TAXO. Charta Ludovici VII. an. 1058. in *Regesto Philippo Augusti Heroualliano* p. 78. *Ceterum vinegii juris est, & si vacaverit sedes (Laudunensis) in vineis, vinum de Taxone, de tallis, & vinagium quod per pagum colligitur*.

Unum idemque sonant de *taxone*, & de *tallis*, Gall. *de taxo & de taille*, ut conjectat de *Lauriere* to.

1. *Ordinat. Reg. Fran. p. 14. ubi Chartam hanc edidit*. Vide *Taxa* 1.

TAXONARIA, Locus ubi crescunt taxi. *Teflamentum Bertichrammi Episc. Cenoman. tom. 1. SS. Junii p. 719. Cum terris, mancipiis, silvis, pratis & omni jure suo, & cum Taxonaria, quam vindicavi contra Leuthorum*.

TAXONUS, Melis, Gall. *Taiffon*, Ital. *Tasso*. *Statuta Vercell. lib. 3. fol. 75. v. Item quod becharii civitatis Vercellanum non debeant nec possint emere vel vendere aliquas salutationes in civitate... exceptis capriolis, apris silvestribus, flambechis, urvis & Taxonis*. Vide *Tassus* 2. & *Taxus*.

TAXTA, vel TASTA, Instrumentum vulcerum profunditatis explorandæ inventum, Ital. *Tasso*, nostris *Sonde*. Aëta S. Hierulani i. piscopi & Mart. n. 28. *Quantum plus ei (mamillæ fistulæ) aliquis medicabatur, tanto plus peccabat, & in tantum succreuerat, quod cum flammæ pectus jam Taxa tangebat*. [Vide *Tassum*.]

TAXUS, Quoddam animal est, Johanni de Janua; Gall. *Taiffon*, Melis. Vide *Cilicium*, *Melota*, *Taxonus* & *Tessu*.

TAYA, Vox nautica, idem s. significans quod *Talla* 3. Vide ibi.

TAYCHIA, ut *Tasca* 2. Vide in hac voce.

TAYLLIATILIS, Gall. *Taillable*. Vide *Tallia* 8.

TAYOLA. Species signi. *Statuta Cadubrii* lib. 2. c. cxxviii. *de mensuris Tolarum: Statuimus, quod aliquis de Cadubrio non faciat, nec sit ausus fieri facere aliquas Tayolas alicujus signi per Plavum conducendas ultra mensuram decem pedum. Pluries occurrit in istem Statutis fol. 51. & 52. Correptiones eorum. Statut. p. 51. Qui Tayolas, morellos s. fyve merzans extra districtum Cadubrii trahere... voluerit, teneatur & debeat duas partes ad minus ipsarum Tolarum dimittere ad seccandum in ferris*. Vide *Tallæ*.

TAYS, Piscatoribus Masfiliensibus, Veneni genus necandis piscibus aptum. *Tayffare*, Veneco, *Taydidico*, aliquid inficere. Vide supra *Lathesela* & *Tayffare*.

TAYSIA, Mensura 6. pedum. Vide *Taisia*.

TAZETUM. *Chronicon Bergom.* an. 1393. *Iherum homines partis Guelphæ in Castagnola, ubi moratur Theudaldus Tetri de Pesenibus & certis ejus parentes, & ibidem combusserunt omnes domos, sen Tazetum ipsius Theudaldi*. F. *Cafatum*. Vide *Cafata* 1.

TEAM, TEAMES. Vide in *Team*.

TEBANUM. Vide *Tabanum*.

TEBENNUM, Vestis Senatoria; *Tebennos*, Eunapio in *Juliano*. *Helychius: Tebennos, ἡ τῆς τῆς βασιλείας παρὰ Πυλαίας. Διότι τὰ τῆς βασιλείας, τῆς βασιλείας, & Themistioorat.* 14. pag. 318. *Gloss. Lat. Gr. Toga, τῆς βασιλείας. Gloss. Gr. Lat. τῆς βασιλείας, Toga, τῆς βασιλείας*. *Julianus Antecessor Constit. 96 de Officio Proconfulis: Indicatur autem & Tebennum, id est aliquid genus vestimentum, in festis diebus*.

TECHA. *Simeon Duomoelensis* an. 1144. *Cernens alios oculis discendi, alios per reverenda sursum trahi, alios Tecbis parvisimilibus lapidibus substratis ineladi, & pene quassari. Tecbis legendum putat Somenus*.

TECIA, pro *Taxa*, ni fallor, Impositio, exactio. *Charta Ludovici Jun. Regis Fran. an. 1160. apud D. Brussel* to. 1. de *Ulu feudorum* p. 136. *Et insuper quicquid vimus distam T. & ejus heredes ad omni consuetudine & Tacia & talia*.

TECLATUM, TEGLATURA, Vide *Tbecclatura*.

TECTAMENTUM, *καταστροφή*, *Gloss. Gr. Lat.*

TECTERE, Tegere. *Gloss. Lat. Græc. Τέτσω, τῆς καὶ τέτσω. Gloss. Gr. Lat. Εἰκαστόν, Cooperio, Τέτσω. Εἰκαστόν, Tegis*.

TE-

¶ **TECTONATUS**, Coopertus. Vide *Testora*.
 ¶ **TECTONUS**, Faber lignarius, à Græco τεκτων. Papias: *Faber, Tectonus... cum adiectione Faber lignarius, Faber ararius.*

TECTOR, in Glossis, τεκτορας, ut *Testorium*, τεκτορας. Est autem *Tector*, qui *Testorium* inducit, de albasor. *Albnrius Tector*, apud Tertullianum de Idololatria. Vide Cujacium l. 10. Observat. c. 9. & ad l. 1. Cod. de Excusat. artific. l. 10. & J. C.

TECTORA, pro *Testum*, Aedes, enuntiatione Longobardica. Charta Longobardica in Bullario Caltioensi tom. 2. p. 9. *In primis casam ipsam domocultilem meam, & omnes Tectoras infra ipsam terminatiouem meam, soluadoucias vel pallencias, vel stabulo meo seu molino nd ipsam curtem pertinentem, &c.* Infra: *Cum casis & omnes Tectoras, &c.*

TECTORATUS, *Tector coopertus*, in Glossis antiquis MS. *Tectoratus*, apud Papiam: *Tectonatus*, in Gl. Reg. Cod. 1078.

¶ **TECTORIUM**, f. Lodix, stragulum, Gall. *Couverture*. Constructio Castris Saphet apud Baloz. to. 6. Miscell. p. 363. *Manst autem ibi dictus Episcopus, donec castrum firmatum fuit... & cum repatriavit, dedit dicto castrum tanquam filio Symon praelecto omnes equitatus suos & Tectorium & supercilis.* Vide *Testum* 2.

1. **TECTUM**, Super *Testum* pro sanitate febris filium povere, Superstitio damnata in veteri Penitent. MS. & apud Cumeano Abbat. de mensura penitentiarum cap. 7. Huc forte spectant bæc ex Papiæ, & ex Glossis Ildardi: *Tugellaria, maleficia, eo quod supra regulas sacrificet.* [Emendatus Jo. de Janua: *Tegellaria à Tegella, quæ & Tegulnria dicitur, scilicet Venetica supra regulas sacrificans.*]

TECTUM et **FOCUM** hospium negare, veitum in *Lege Burgund* tit. 38. l. 1. & 2. Ita *Testum pretere*, leg. 2. §. 19. D. de Venire in possess. mitt. *Agro Testoque suscipere*, l. 5. Cod. Th. de Defensor. Germanorum & Celcarum hospitalitatem commendant passim Scriptores apud Cluverium l. 1. German. antiq. cap. 19. & Lindenbergium.

¶ 2. **TECTUM**, f. Tegumentum, vestis quæ quis tegitur, vel Stragulum, Gall. *Couverture*. Vide *Testorium*, & mox *Testuru*. Leges Luitprandi Regis Langobard. l. 6. art. 38. apud Murat. to. 1. part. 2. p. 69. *Dæc debet medium de omnibus rebus mobilibus, excepto Testis, quos in ipsa causa habuerit ipse homicida.* In Codice Cathed. Mutin. legitur, excepto *Testores*.

¶ **TECTURA**, *Testorium*, tegumentum quodvis, *testum*, lodix, stragulum, Gall. *Couverture*. Palladius de Re Rust. l. 15. *Patietum Tectura fortis & nitida.* Ebrardus Bethuniensis in Græcismo:

Velum cortina, velum Tectura vocatur.

Præceptum Caroli C. ann. 862. apud Marten. to. 1. Collect. Ampl. col. 163. *Testurum vico monasterii & omnem emendationem, undecumque tempore uvi & gentioris nostri consueverunt facere, exinde peragant.* Lambertus Ardenlis apud Ludewig. to. 8. p. 468. *Ita ut plumbæ Testura tribus & strassus superpositi pinnuculis edificii sederes.* Regula reformat. Mellicensis in Chronico ejusdem Monasterii p. 360. col. 2. *Item quilibet monachus pro tegumens lecti habebit Propodium, matratiam, uiam Testuram duplum de panu linco, subius albam cisterius grysum, &c.* Vide *Testorium*.

¶ 1. **TECTUS**, Turus, securus. Guillelmus Foester in Elogio Abbatum Montis S. Catharine prope Rotomagum sub ann. 1304. to. 5. Annal. Benedic. pag. 631. col. 2.

Abbas canobis Rogerus septimus isto Exiit, hoc scripta testificauit riu.

Testum temporibus in pace satis suis ejus.

Tom. VI.

Nempe Cenobium. Forte legi debet *Tutum*.

¶ 2. **TECTUS**, pro *Testum*. Mariusl. 1. A. Chronici Centul. c. 7. *Claustrum vero monachorum triangulum factum est, videlicet à S. Richario usque ad S. Marciam Testus unus: à S. Maria usque ad S. Benedictum Testus unus; itemque à S. Benedicto usque ad S. Richarium Testus unus.*

TECUARIUM, **TECURIUM**. Vide *Tegorium*.

TEDA. Tabularium Prioratus de Domina in Delphinatu fol. 108. *Debet... per vindemias 2. circulos plicatos ut dinam, & 5. trainas, & 1. salfum de Teda, &c.*

TEDAS FORIBUS APPENDERE. Synodus Coloniensis ann. 1300. capit. 20. *Quoniam vero nonnulli, ut insisterimus, Tedas & litteras unexas nnte portas & innuas nliquorum religioforum, & grunigis eorum suspendere non formidant, in quibus incediis, homicidia, & alia damna & maleficia se illinuros cit, ante quorum dictis litteras & Tedas suspensus, iusserit puplice communiatur, nisi iuxta certum terminum ejusdem malefactoribus aliqua pecunie summa pro ipsorum arbitrio persolvatur, &c.*

TEDIALIS POSSESSIO, Quæ datur contra minores, mente capros, furiosos, &c. in Statutis Mediolanens. parte 1. capit. 14. §. 5. [Adde Statuta Massil. lib. 1. cap. 29. §. 1. Vercell. fol. 53. Montis-regalis pagio. 81.]

TEDIOGPENY. Vide in *Testiunga*.

TEGA. Anastasius in Hormidia P. P. *Gabata elegrina pens. lib. 2. Tegæ cerei aureas 2. pens. sing. libr. 6.* Ita quidam Codd. ubi alii habent *Tibacis cyrei*. Forte *Tedas* legendum, ut fuerint cerei ficticii aurei.

¶ **TEGELLA**, *Purua tegula*, Joh. de Janua; *Tieulette*, in Glossario Lat. Gall. Sangerm. MS.

¶ **TEGELLARIA**, Venetica, &c. Vide *Testum* 1.
 ¶ **TEGENARIUS**, τεγεωνος, in Glossis Latin. Gr. Glossæ Gr. Lat. τεγεωνος, *Tegitarii*. τεγεωνος, *Tegenarius*. Mallem *Tegenarius*, *Qui teges seu mattas facit*, ut habetur in Thesouro Fabri.

¶ **TEGES**, *Purua domus quæ & Tugurium, scilicet Casula, quum faciunt sibi rudos vinearum vel pastores nd tegmen suis quasi Tegerium vel Tugurium.* Hanc rustici Campanam vocant, quod unum tantum capiat. Joh. de Janua. Hinc Glossæ Lat. Gall. Sangerm. *Teges, Maisonnette*. Vita S. Hugonis Abb. tom. 3. Aprilis p. 631. *Ipse uno tantum comite monnebo Tegem ingrediur. Pro testis lumitur in Gelis Consulm Andegav. to. 10. Spicil. Acher. p. 460. Repente supervenit à pinga australi vehementissimus turbo, ipsum repelleus seculam ac repleus eam tuebido ne: & diu multumque coniciens, deinde vero solutis laquearibus, universæ ejusdem Ecclesie irabes, simulque tota Teges pro pignam templi ejusdem occidentalem in terram corruentes, eversum iccens.*

¶ **TEGESTAS**, τεγεστηρια, in Glossis Latin. Græc. & Gr. Lat. Tegumentum.

¶ **TEGESTRATORIA**. Gl. Gr. Lat. Sangerm. MS. τεγεστηρια, *Teges, Tegestratoria*. Videtur legendum *Teges stratoria*, Quæ humi sternitur.

¶ **TEGETARIUS**. Vide *Tegenarius*.

TÉGIA, *Fides, coopertura*. Papias MS. & editus.

¶ 1. **TÉGILLA**, pro *Tagilla*. Vide in *Toacula*.

¶ 2. **TÉGILLA**, pro *Tigilla*, Canterius, Gallicæ Cheuron. Chronic. Stederburg. apud Leibnitium to. 1. Scriptor. Brunsvic. p. 867. *Eupha oculata vi (fulguris) sub testis plumbeo inter murum plumbeum & monasterii Tegilla lignes inensis fumi, &c.*

¶ **TÉGILIARIUS**, *Textor tegetum*. V. *Tegenarius*.

¶ **TEGINATIM**, Per tegmina librorum, in Astis SS. Aprilis tom. 1. pagin. 104. *Vita & miracula Sancti Francisci de Paula... quæ ne forte percat, per*

Tt

bcc

*hec quasque volumina S. Hieronymi dispersimus Tegum-
nasim.*

¶ **TEGNA**, (pro *Tecna*) *Dolus, seaus*, Iohanni de Janua; *Burax, fraude, deceptio*, in Glossis Lat. Gall. Sangerman. MSS. Hinc *Tegnolus*, (pro *Techonolus*) *Fraudulentus, deceptorius, dolosus*. *Tegnula* (pro *Technula*) *Parva tegna*. eisdem de Janua. Occurrit vox *Tegna* in veteri Epistola apud Marten. to. 1. Ampliff. Collect. col. 496.

TEGNIO, *Malarum artium*, in Glossis antiquis MSS. ex Gr. *τῆγνῖς*, *fraus*. Vide *Tbanius*.

TEGNON, ex Gr. *Τῆγνον*, Filius. Passio Ss. Perpetuz & Felicitatis: *Et dixit mihi: Bene venisti, Tegnion*.

¶ **TEGNOSUS**, **TEGNULA**. Vide *Tegna*.

TEGORIUM, Locus seclusus ac superius, *tegnus*, à *tegere*, voce deducta: nisi idem sit quod *Tugurium*. Glossæ Antiquæ MSS. *Tugurium, cusa à tegendo dicta*. Glossæ Isidori & Pithecon: *Gemma, Tegerium*. Ubi pro *Gemma* forte legendum *calumma*, ex Gr. *καλῦμμα*. Adamnanus l. 1. de Locis sanctis c. 1. *In medio spatio burgi intercipis rotunda domus, rotundumque in una cademque petra excisum Tegerium, in quo possunt ter terni homines stantes orare*. AL *Tegerium*. Infra: *Plures Tegerioli introitus ad Orientem respiciunt*, &c. Occurrit ibi pluries & c. 3. 4.

TEGURIUM, **TIGURIUM**. Anastasius Biblioth. in S. Symmacho PP. *Hic fecit Basilicum S. Andrea Apostoli apud B. Petrum Apostolum, ubi fecit Tigurium ex argenteo, & consensientem post. lib. 120*. Infra: *Ubi & super ulitare Tigurium argenteum fecit*. [Tigurium, ex Cod. MS. apud Murator. tom. 3. p. 124.] in Sergio I P. p. 62. & 245. *Hic fecit ambonem & Tegurium in basilica Ss. Cosmae & Damiani*. Mov: *Hic Tegurium basilice S. Sylvane, quod ante lignum fuerat, ex marmore fecit*. ita quidam Codd. ubi editus habet *ciburium & ciborium*, quod unum idemque sonat: nam tegimen, & umbraculum *ciburium* appellat Ordo Romanus, quod altare tegat. Vita Aldrici Episc. Cenomani. n. 17. *Fecit Tegurium, quod & ciborium nomenatur, super altare, &c. ubi perperam edit. Tugurium*. Gloss. Lat. Græc. *Tegimenum*, *τῆγεμα, κάλυμμα, εὐκατα*. Atque hæc notione eadem vox capiendi in Capitul. 3. ann. 789. c. 17. *Ubi super ultitine Tegurii fiant, vel laquearia*. Ubi quidam Codd. habent *Tecuria* [vel *Tecuria*, Meisterlinus in Hist. Rer. Noriberg. apud Ludewig. t. 2. Reliq. MSS. p. 120. *Mendatumque dat omni consulari, nisi sors ample, ubi erant domuncula, gaze & Tiguria curmificum, piscorum, penarum, piscatorum, in illorum & eorum, qui res suas sub basta vendebant, omnino moverentur*.] Vide Descriptionem nostram ædis Sophianæ, ubi de Ciborio, [& supra Ciborium.]

¶ **TEGULARE**, *Tegulas facere, vel tegulis operire*, Iohanni de Janua. Secunda notione legitur in Gemma.

1. **TEGULARIA**, *Muloseia, distu quod super tegulas sacrificet*. Glossæ Antiquæ MSS. & Papias. Vide *Tectum*.

¶ 2. **TEGULARIA**, **TEGULARIUM**, *Tegularum officina*, Gall. *Tuileries*; *Treuileries*, in Glossis Lat. Gall. Sangerman. MSS. Occurrit vox *Tegularia* in Litteris an. 1263. apud Lobinellum to. 3. Hist. Paris pag. 207. in Charta Thosiacensi an. 1461. in alia 20. 1477. & MS. Coislin. ubi Gallice redditur *Tuileries*; in alia anno 1048. apud Baluz. to. 2. Hist. Avern. p. 596. Liber Anniverfarius Monasterii Sangerm. fol. 20. v. *Anniverfarius Odolene de 30. solidis Purif. de redditibus Tegulariarum, quos percipimus super Tegulariis in Parfeca & in festo S. Remigii*. Ab hisce *Tegulariis*, *Patatium* quod vulgo *les Tuileries* vocant, nomen habet.

Tegularia lapidea, in Charta an. 1192. apud Mirgum to. 1. p. 731. Ioh. de Janua: *Tegularium, locus ubi fiant, vel ædificus vel multitudo tegularum*. Lex 180. Dig. de Verborum signif. O filius cui, *tugurum à tecto*; *tanquam Tegularium, esse dictum, ut tegat quod ædificatur*.

¶ **TEGULARIS PETRA**, *Tegula*, apud Thom. Madax Formul. Anglic. p. 139.

¶ **TEGULARIUS**, Iohanni de Janua, *Qui tegulas facit; Tegular, in Glossis Lat. Gall. Sangerman. MSS. Gloss. Lat. Græc. Tegularius, Ripaumpti exp. m. b. Adde Græc. Lat. Cod. MS. redditum Episcopus Antioch. circa ann. 1290. Item 20. mille tegularum, que debet Tegularius quolibet anno. Occurrit apud Rymer. to. 5. pap. 693. col. 2. D. Secousse to. 3. Ordinat. Reg. Franc. p. 78. &c.*

¶ **TEGULARIUS**, Idem qui *Tegularius*, apud Lindwoodum Provinc. p. 196. Rymer. to. 2. p. 664.

¶ **TEGULARIUS**, tegulis tectus. Charta an. 3. Hegrici VI. Angl. Reg. apud Madox Formul. Angl. p. 145. *Omnes domos dicti manerii Tegularis sustentationis & manutenebant cum tegulis*. Vide *Tæcui*.

¶ **TEGULITIUS**, *Factus à tegulis*, in veteri Inscriptione apud Gruterum p. 54.

¶ **TEGULUM**, pro *Tegula*, non semel in Reparationibus factis in Senecallia Carcaffione anno. 1435. & MS. Cl. V. Lancelot. Vide *Sorda*.

¶ **TEGURIUM**. Vide *Tegurium*.

TEGUS, *Τῆγνος*, in Gloss. Gr. Lat. Infra, *τῆγνος*, *Tegus*. [Glossæ Isidori: *Tegora, Tegui, coria vel posteriora iumentorum*. Quis non videt cum Grævio scribendum esse, *Tergora, Tergui, &c.*]

¶ **TEHINGUS**, *Decanus*. Vide *Tuaginus*.

TEIGITUM, Prima pars Canonis, qui in Missa legitur & dicitur post hymnum Anglicum. Audoe Micrologi. c. 23. Canon, *juxta Romanam antiquitatem est iste: Te igitur elementissime Pater, &c.* [Et c. 11. *Anglicus hymnus, id est, Sanctus, sanctus, sanctus*. Hunc autem hymnum & ipse Sacerdos cum aliis necessario debet dicere, ne scilicet sua prece videatur privasse, qui & suæ voces & aliorum angelici laudibus admittit deprecatus est in *Presutione*.] Capitular. Caroli M. l. 6. cap. 173. *Te igitur antiocheni Sacerdotes, nisi post Anglicum hymnum finiant*. [Capitula Herardi Archiep. Turon. c. 16. *Erat Secreta Presbyteri non incobaret antequam Sanctus finiat, sed cum populo Sanctus cantent*. Quod in aliquot ecclesiis hodie vii ubinet.] Vide Steph. Durandum de Ritibus eccles. l. 2. c. 33. n. 1. [Amalarii eclogas de officio Missæ,] & supra in *Jurare super Teigitur*.

TEIGNUS, **TEAN**, &c. Vide in *Tbanius*.

¶ **TEINTURARIUS**, *Tinctior, infector*, Gallice *Tenturier*, in Litteris Johannis Franc. Regis an. 1359. apud D. Secousse tom. 3. Ordinat. Reg. Franc. pag. 260.

TEISIA, **THAISIA**, &c. *Pertica*, seu mensura sex pedum, apud nos vulgo *Taise*; de qua Consuetudo Burhon. art. 302. & Marchensis art. 215. Adde Aurelianensem art. 213. & veteres Consuetudines, editas à Thomasso cap. 112. [Computus ann. 1201. apud D. Brussel tom. 2. de feudorum usu ad calcem pag. 154. col. 1. De missis *Tesis marilevandi* 28. l. D. 40. *Tesis* de apostolicis 28. l. 1. alia 20. 1477. l. 1. Tabularium tectante: *Abbas convenit cum granchario de una domo ibidem faciente, que habebat 8. Tussis longitudinis, & 3. pignaculo & solarium per totum, &c.* Libertates villæ Gapiacensis in Ducatu Burgundie ann. 1366. apud Perardum: *Pro quolibet Tessa cuiuslibet domus dictæ villæ, nos & successores nostri habere debemus denariis Tegenmensis censuales, solvendas annuatim infra*

in fests B. Michaelis, ex illa parte videlicet in qua est ingressus principalis, & egressus. Idem ferme habetur in Chartis libertatum villæ Baugiaci an. 1250. & Jafferonis an. 1283. apud Quenonem in Hist. Sebastiani p. 63. 106. ex quibus constat, non nuperam esse præstationem, quam nostris vocant *le Toise des maisons*. V. Tensa. [Charta Ludovici Regis Franc. an. 1228. apud Fantoom Hist. Avenion. to. 1. p. 140. *Donc... de mris Tolefais diratam fir usque ad quingentas Taysias rapidet*. Statuta Montis-regalis p. 275. *Quilibet textor & textrix debeant habere Telam ordinatam orditoriam, ad quam textur ponunt, ita magnam scitum illa confecta, duodecim palmorum*. Le Roman d'Artois MS.

*Lui a le bou fer tranchant mit,
Et la lance nne Telle*

Lui a parmy le corps passé.

Non una est *Tela* loquido variis in locis. Parisiensis est sex pedum, Lugdunensis vero est septem pedum cum dimidio, ut & Belliocenensis; quare emendandum est quod ait Cangius in *Peda* a. ex Charta Humberti D. Bellioci an. 1233. *Tela* quæ utuntur fabri lignarii & silvarum meosores quinque pedum est cum dimidio, &c.

TEITHI. Menstrua mulierum, vox Wallica, in Legibus Hoeli Boni c. 13. [*Teithi* Cambro-Britannis est Pretium, ex Johanne Davies & Boxhornio.]

TELIA, pro Telum, Jaculum, spiculum. Ordo ad Ecclesiam dedicandam ex Missali MS. annorum 900. apud Marten. to. 3. de Antiq. Eccl. Ritibus p. 245. *Adversus omnem Telam & jaculum inimici*. Hinc confirmatur Baluzii conjectura in Notis ad Capitularia to. 2. col. 105. ubi ait, videtur nostris *tela* dixisse pro *telo*, ex eo quod in omnibus exemplaribus Legis bavar. ut & in Editione Basilien. *Telarum* genus legatur ut. 3. c. 8. §. 1. pro *Telorum* genui, ut edidit Tilius & Liodenbrogius.

TELARE. Longare, disferre; sed non est in usu: iade Protelare, distendere, prolongare, disferre. Ita Jo. de Janua. *Telare* legitur in Gemma; *Protelare* vero in locis suo loco indicatis. Vide *Telarium*.

1. TELARIUM. Cereemoniale Episc. l. 1. c. 2. *Equæ* (Pallia) scilicet quadratigæ lignis mania, quæ *Telaria* vocant, ne rugosa aut sinuosa non conspiciantur. Forte *Telaria*.

Lignum esse videtur cui affiguntur telæ, vel pallia seu velata altaris, Gall. *Concretable*. *Telare* dicitur in Cereemoniali Monastico Congregat. S. Mauri p. 591. *Si fieri potest, Telari ligno affigatur extente* (pallium altaris:) sed illa cautio adhibeatur in *Telariis* aspersu superiore, ut ejus agnitus inferior cui pallium adberet, omnia recidatur.

2. TELARIUM, Instrumentum texendi, Johanni de Janua: *Messier, on instrument a tistre*, in Glossis Lat. Gall. Sangerman. MSS. Statuta Vercell. lib. 4. fol. 85. v. *Item quod aliquis tesslor non debeat lixare telas, mantilia vel realias cum gladio, garreria seu re aliqua super Telario, &c.* Eadem, ut videtur, notione Concilium Compostell. an. 1031. c. 5. *Interdicimus ut nullus Christianus auguria & incantationes faciat, nec lune profemina, nec animalia immunda, nec mulierculas ad Telaria suspendere*. Hinc emendandam existimo aliam Syoodum Compostell. an. 1056. c. 5. *Interdicimus omnes Christianos auguria & incantationes & lune profemina, nec ad animalia domanda, nec mulierculas ad telas alia suspendere, quia omnia cuncta idoloraria est*. Ubi *Telaria* legendum videtur; tamen si *telas* non male legatur: *tela* quippe non tantum dicitur opus quod textitur, sed etiam instrumentum ipsum, ut apud Virgil. Georg. i. 285. & Ovid. Met. 6. 576. Superstitionis genus hic subindicitur.

Tom. VI.

TELARIUS, Qui facit aut vendit telam, item de tela confectus: *Tailleur ou de toile*, in Glossis Latin. Gall. Sangerman. MSS. *Gilleberius Telarius*, memorator in vet. Charta apud Th. Modox Formul. Anglic. p. 115. *Nostris Telario* vocant lioteariam mercatricem.

TELARIUS CERVUS, Domesticus, mansuetifatus. Vide *Exelari*.

TELAX, pro *Telax*. Vide in hac voce.

TELEONUM, pro *Telonum*. Vide *Telon*.

TELEOPORPHYRUS, Totus ex purpura, ex Gr. *τελεοπορφύρεος*. Charta donatiois Ecclesie Cornuntianæ factæ, edita à Suarello: *Item majorem est Teleoporphyro transferimus opus maximam*.

TELERIA, Officium ubi tela textitur. Constitutio Cluniac. MSS. *Nullus monachus infra bannos exemptionis nostre comedat aut bibat, aut de die nocte jaceat... videlicet in grangia belmontisnarij, vacherij, Teleria*.

TELES pro *Telis*. Charta ann. 1143. in Probat. novæ Hist. Occitanæ tom. 2. col. 500. *Ipse Comes debet dare 60. milita solidorum Melgorum ipsi Rogerio, & pro ipsi debet mittere temores, & debet habere Telum Sicardum, ut juret ipsi Rogerio Castellum de Avinion & Castrum novum, sicut olim factum fuit patri suo Bernardo Atoni Vicecomiti*.

TELIA, Modus agri, aut vineæ. Tabularium Prioratus de Paredo in Ducatu Burgundici fol. 9. *Dedit Deo & huic loco campum unum, quem appellant unam Teliam in villa Deprise al Moncel, &c.* Fol. 13. *Quidam homo nomine Gelannus dedit Deo & huic loco in villa Volaura unam Teliam mediam, que est subius Capella S. Sulpii. Fol. 5. Item terra portionem... quam dicunt Teliam. Item aliam Teliam mediam combas, femita per medium ente.* Fol. 53. *In eadem villa duas Telias de terra, que sita sunt juxta a. vias &c.* Charta Prioratus Bellzallis in Comitatu Vaudanionensis an. 1566. *Item uno Teblle de prey au bau dudit Gelaucourt, Passimibi*.

TELIA scribitur in Tabulario S. Cyrici Nivernensis ch. 17. *In alio vero loco concedimus illis quatuor Telias de vinea*.

TELENEUS. Vide in *Telon*.

TELLIGRAPHIA dicuntur, quæ aliis Documenta, seu instrumenta chartarum, Anglis *Evidentie*, quod rem. evidenteem reddant. Ex Saxonicis forte tellan, dicere, loqui, orare. Concilium Cloveshovien. ann. 800. Tandem Censulis Rex fera ductus panitentia, Telligrapha, id est libellus, quos à supradictis hominibus Vrheb & Osberto injuste perceptorat, cum magna pecunia Ecclesie Christi in Dorebernia remisit. Concilium Celichyense ann. 816. capit. 6. Tamen serventur libri primordiales cum aliis Telligraphis, ne in posterum aliquod scriptulum contradictioni immittore conentur.

TELLO, TELLONEUS. Vide *Telon*.

TELLUMO, Deus telluris, apud S. Augustinum l. 7. de Civitate Dei c. 23.

TELLERUS, Idem qui Tellumo, Martino Capellæ lib. 1.

TELLUSTRIS, Terreus, terrenus. Martiannus Capella l. 7. *Nonnulli Tellustres stylicolega divi*. Quidam legunt Terrustris.

TELOCUM. S. Audoenus lib. 2. Vitæ S. Eligii cap. 57. *Tandem ingenio reperto aptaverunt ex subditis quoddam Telocum, o se scilicet ratione, ne si ad præcedentem se misere tentaret, posterius cum retrofieri intraberet, &c.* Mox: *Telocum* scribitur. Sed videtur legendum *Telonum*. Ugutio: *Telon* Grace dicitur longum, unde *telo*, onis. *Telonem* bartolani vocant ligam, quo bauriuntur aque, Hispani Ciconiam dicunt. Ita etiam Papias. [Ibid. lib. ult. Orig. c. 15. habet: *Telo-*
T t a nem

nam borelani vocant lignum longum, quo hauriunt aquas; & dicitur Teloni a longitudine; unde (184) omnia Graece dicuntur quicquid longum est. Ubi Vossius l. p. de Vitius ferm. c. 33. legit Telonum & Telo ex optimis hunc Codicem MS. Vide supra Censum & Tallonum.

TELON, TELONUM, TOLL, TOLLERE, TOLLE, TRIBU- tam de mercibus maritimi circa littus abducent, Ugoni- ni. Glossae vet. Telonum, quasi omnium lituum fisca- lis venditio. Ita emendandam (pro Telonum, quasi omnium lituum), apud Iud. in Gloss. ex Gr. tit. 8, & Talonum. Helychius: Τέλος, τοῦ κατὰ βάραντος τῶν τῶν τῶν. Glossae vet. Portorium, talonum, Portio, va- lorum. Nicephorus Xanthopoulos in Synaxario Domini- cae Publicani: Τέλος δὲ ἐστὶν τὸ εἰς τὸν δῶτο τὸν ἀρχι- τῶνα δίδωτο, καὶ δὲ ἕκαστος δίδωτο, καὶ ἕκαστος ἀρχι- τῶνα δίδωτο.

TELONUM, TELONIUM, TOX pessim obvia.

TELONEATUS. Concilium Telonense an. 1095. apud Marten. to. 4. Aoted. col. 123. Si mercatores trans- sistant per istam terram, & non reddiderint pedagium & Teloneatum, &c.

TELONIUM, in Bulla Frederici Imp. ann. 1157. in Instrum. Gall. Chrif. novae edic. to. 4. col. 17.

TALLONARIUM. Charta Lotharii Imp. tom. 3. S. Junii p. 185. Cum rivariis, Tallonariis, quassio- nis, &c. la Confirmatione ejusd. Charta legitur ibi- dem: Omnia ripariis, portibus, stipis, Teloneis, quassiosis, &c.

TAULAGIUM, Gall. Tontieu. Literæ Philippi Palci Franc. Reg. an. 1291. to. 4. Ordinari p. 23. Quilibet mercator extraneus habens thesaurum vel plures trans- fectos in distis nundinis, pro introitu & exitu & Taula- gio & pro lenda dei quatuor denarios Telofoas, Atque ista legendum esse omnino videtur pro

TANLACTUM, in Statutis Edwardi I. Regis Ang- liae apud Rymer. to. 1. p. 262. Quilibet mercator extraneus, qui habet thesaurum multos & rocellum in distis nundinis, debet nobis pro introitu & exitu & Tanlagio & pro lenda 4. denarios.

TELLENEUS, in Charta 200. 698. apud Feliba- num Hist. San-Dionysii p. 12.

TELONEUS, in Capiculiari an. 779. cap. 18. apud Mirzam to. 1. p. 441. & alibi.

TELONEUS cum aspiratione post T. Capicula ad Leg. Salicam cap. 518. Teloneus aut census non exigatur a quolibet, &c. Speculum Saxonum l. 2. art. 27. §. 1. Talonum, pontium, sine augmentum Teloniam. §. 2. Teloniam sitens, quod ex forte est solvitur. Passim etiam:

TELONEACIUM, in Charta an. 1233. ejus loci existit in Timonagium post Telonarium.

TELONEUM, in Capitoli. Caroli M. l. 2. c. 19. l. 3. c. 12. §. 1. 4. c. 31. [& alibi non semel.] Unde nostrum Tontien.

TELONRUM, pro Telonium, in Monast. Angl. to. 2. p. 90. Ut nec Tolloniam, nec stallagium reddas.

TELON. Simeon Dunelmensis an. 884. Marius Pa- pa scholam Saxorum in Roma morantium .. ab omni tri- buto & Telone liberavit. Vide eund. an. 1031.

TELON. Papias: Τέλον, Graece & Latine velle- gal interpretatur. Florentius 1160. ann. 1041. Ut Scholam Anglorum in omni tributo & Telone liberaret imperator.

TELLO, TELLENEUS, apud Chrodegangum in Re- gula Canoniorum Metensium c. 29.

TELONARIUM. Diploma Caroli M. in Instrum. novae Gall. Chr. to. 2. col. 179. Ita ut nullus velofus- tus .. gadium, nec Telonarium, nec aliquam possessionem per vim exsolvetur: Adde Chronicon Dandule apud Murator. to. 2. col. 190.

TELONEUM, in Chartulario S. Vincentii Ce- noniensi fol. 19.

THEOLONIA, fem. gener. in Literis Edwardi I. apud Rymer. to. 1. p. 893.

THEOLONIUM, apud eund. Rymer. to. 2. p. 918. to. 3. p. 10. to. 11. pag. 732. & in Actis SS. Aprilis tom. 2. p. 705. col. 1.

THEONUARIUM, Eadem notione, hic invenit le- gio 1220. Charta an. 1241. & Tabul. S. Nicifii Rom. Quia de solidis diebus cupelle annuotum in perpetuum in theonuario fore censui percipiendum.

TECEANUM, in Charta Berengarii Regis ann. 950. apud Ughell. tom. 2. Isth. Sacre col. 104. edit. 1717.

TOLOMEUM, in Chronico Farfensi apud Mura- tor. to. 2. part. 2. col. 444. Tolomeum enim, apud Rolan- dinum Piravium lib. 7. cap. 1. toin. 8. ejusd. Murator. col. 278. ubi Codices Etsent. & Ambros. habent: Tolo- meum.

TELONEUM, Locas, in quo telonearius suis ex tel- lonis coctas preemias asseruat. Libet de Miraculis & transeu S. Nicolai Myren. Erat autem ipse telone- rius. Quidam autem die posuit ipsam iconem: uno Te- loneum summi, ubi erant omnes, quicunque habebat, aurum & argentum, vel vestes, &c. Occurrit ibi non semel. Papias: Teloneum, dicitur ubi mercatorum, & navium emolumenta redduntur: ibi enim de fissa- lis exactor sedet, prius rembus imposuit, & vnde à mercatoribus flagitamus.

TELONARIUS, TELONEARIUS, Portitor, τολων- ας. W. Brito: Telonearius dicitur, qui regit tributum. Glossarium Lat. Gall. Telonarius, Obsequer, on qui regit tributo. [Aliud Sangerman. MS. Telonarius, Obsequer, qui qui regit tributum.] Lex 3. Codd. Theod. de Indulg. debet. Conducitores discessum por- tum & velligaliam, publicani etiam ne Telonarii, &c. Cancilium Maritum. l. cap. 13. Ne Judois Chris- tianis popalis iudices deprecantur, qui Telonarii esse per- mittantur. Adrevaldis lib. 2. de Miraculis Sancti. Benedicti cap. 19. Ad artem perennis Aurelianum, ibi- que à Telonariis cruciatis detenta, & naves proferat navis, velligalis gravis, quæstioni submittit. Matth. Paris ann. 1247. Fratres Minores & Predicantur, quos, si credimus, invitavit jam suos fecit dominus Papa, non sine Ordinis eorum lesione & scandalo, Telonariis & bedellos: Occurrit præterea in Lege Wisigoth. lib. 1. tit. 3. §. 1. in Legibus Ladislai Regis Hungar. lib. 2. ca- pit. 7. [in Epistola Zosimi PP. in Temu 2. laudata, in Charta Chlodovei tom. 1. Maestrian. Insula Barbarie pagin. 39. in Capiculiari de Villis Caroli M. cap. 20. &c. Si statu pro veodentibus pisces marinos ann. 1270. art. 4. apud de Luverne tom. 2. Ordinari. Reg. pag. 579. Li Teloierz des bulles de Paris ne peult, ne doibnt s'en- loidir hors des convervures des bulles en poisson.] Ma- gnum Tabularium Gorbienle: Item tous les Tontias des deniers & ou vens & acate & Corbie est sient, (à l'Abbe) car il est Tontiers de l'ecclie velle. Ubi Telonarius dicitur is, ad quem teloneum ipsum per- tinet: [Tontier vero Telonarii exactor, dicitur in Regesto laudato v. Omeria, ut & Tont, ipsum Te- loneum.]

THELONITARIUS, vel Theloharius, &c. in Legi- bus Colomanii Regis Hungarie lib. 1. extantibus: Expre- furi de Hungaria Theloharius cum Regi, quam Comi- tis, qui extus tenent, sigillum querens pro Thelohari- aris, quod Theloharius Regis ab una parte cum sig- lo comprimit, ab altera parte Theloharius signum Co- mitis sui excoquit. In Glossis Grec. Lat. lego τολων, vel sigil, teloniam, mancipium. Ita cod. MS. Rus- sum memorantur Theloharii in Literis Sigifm. Regis Rom.

Rom. apud Marten. to. 8. Ampl. Collet. col. 12. *Telonearii*, in Privilegio Leducini Abb. S. Vedast. Attribat. an. 1036. è Chartul. V. ejulid. Monasterii p. 243.]

¶ *THEOLONIATOR*, in Charta an. 1565. apud Steyer. in Commentariis pro Historia Alberti II. Ducis Austriæ col. 426.

TOLONEARIUS, Dignitas Palatina apud Reges oostros, qui regni omnibus portitoribus præerat, & ab ipsis *Portoria* recipiebat. Hincmarus Remensis Opuscul. 35. *Non solum eorum querela, quorum causa usque ad alium tractatum diffinienda remansit; verum & qua, ut dixi, in Domini Regis presentia electorum judicium sententia diffinita fuerunt, sine Metropolitani conscientia, sineque Canonico & Episcopali judicio, per judices seculares Helmigorum scilicet Mercati Palatii Tolonearium, & Florentium ac Ursionem vilarum Regiarum Majores refricarentur contra Canones, &c.* Cellotius in Concilio Dufensis habet *Tolonearium*. Vide Alcuinum Epist. 74.

TOLL, vel *TOLN*, *TOLONIUM*, Anglis *Toloneum* ab eodem fonte, quo *Toloneum*; oostreis *Tonlieu*. Proprie vero Fleza l. c. 47. §. 8. *Est acquietantia telonii ubique in Regno*. Convello: regale privilegium, quo qui fruitur, immunis est à gabelis. Willelmo Thorn. hic est quod vos & homines vestri de toto homagio & servitio vestro sitis quies in omnibus mercatis de Tolneo de rebus empti & venditi. Leges Edwardi Confess. c. 24. *Tol*, quod nos dicimus *Tolonium*, est scilicet quod habeat libertatem vendendi & emendi in terra sua. Atque hac notione usurpatur in Monastico Anglicano tom. 1. p. 15. 16. 116. tom. 2. p. 190. 191. 300. apud Bractonium p. 424. [Thomam *Mado* Formul. Anglic. pag. 47. &c. Chartularium Beccense: *Toll*, este quiste de turnus: c'est costume de marche.]

¶ *TOOL*, *TOOLLUM*. Charta an. 1165. apud Stephanotium to. 5. fragm. M. 9. Item predictæ Rochæ de die Willelmi Marchio quidquid juris habebat in Tool prænomato Abbati cum hospitali, eo saven tenore, quod quidquid modo est ibi, vel aliquo tempore, per Marchionem vel per alios ibi injuria Toolii acquisiti fuerit, hospitalis esse debeat, sive Paribonensis B. M. de Roia in Monte ferrato.

THOLNEUM, Eadem notione to. 1. Monast. Anglic. p. 767. [Locus exstat in *Bloiswita*.]

¶ *TOLNEUM*, apud *Mado* Formul. Angl. pag. 116.

¶ *TOLNEUM*, in Charta Communiæ Compendii an. 1186. apud Baluz. to. 7. Miscell. pag. 315. in alia Loricari ann. 1187. apud Thomaffer. in Biturig. p. 394. alia an. 1199. ibid. p. 416 alia an. 1196. tom. 4. Ordin. Reg. Franc. p. 63. ubi *Tolneum* legitur; in alia ann. 1235. è Chartulario B. Magdal. Castridun & alibi passim.

¶ *TOLNATUM*, in Charta an. 1258. apud Thomafferium in Consuetudinib. Bituric. p. 156.

¶ *TOLNIUM*, in Diplomate Ludovici Reg. Franc. an. 1119. ex Archivio Loricariensi. *Tanliu* vernacule in Tabulario Calensi pag. 171. *Tonnelieu*, in Litteris Caroli V. Reg. Franc. an. 1370. to. 5. Ordin. p. 333. *Tonliu* ejusdem soni gratia usurpat le Roman de la Rose MS.

*Cil qui sires est do la foire,
Doit par tout prendre son Tonlin;
Et qui ne put à un moulin, &c.*

¶ *TONLERIUM*, in Litteris Philippi I. Franc. Reg. an. 1106. to. 4. Ordin. p. 342.

¶ *TONLONEUM*, in Litteris Ludovici Jun. ano. 1138. apud D. Bruffel tom. 1. de Feudorum usu pag. 307.

TOLNETUM, Idem quod *Toloneum*. Lexicon Cambro-Britannicum: *Toll*, telonium exigere. Vox vero *Tolnetum* occurrit non semel in Chartis Anglicis Tom. VI.

tom. 1. Monastici Anglicani pagin. 156. 321. 322. 324. tom. 2. pag. 55. 190. 191. 349. &c. in Fleza lib. cap. 38. §. 7. &c. [apud Rymerum tom. 1. pag. 704. tom. 1. 5. pagin. 661. &c.]

TOLETUM, Eadem, nisi fallor, notione, pro *Tolnetum*, in Charta Ottonis III. Imperat. ann. 985. apud Maximilianum Henricum in Apologia pro Archiep. Colon. pag. 2. *Tam in bonis quam Toletis*. Quæ verba pluries ibi occurrunt.

¶ *TEONNIUM*, Idem quod *Toloneum*, in Fragmento de Rebus Ludovici VII. Fr. Regis apud Duchellium tom. 4. pag. 437. *Tonnen & Tonneu*, in Declaratione Gallica an. 1383. apud D. Bruffel to. 2. de Feudor. usu pag. 757.

¶ *THELONEACIUM*, *portagium*, *rotagium*, *minagium*, in Bulla Innocentii II. pape, è Tabulario S. Nicolai Remensis.

¶ *THELONEARIUM*, Eadem significatione, in Charta ann. 1087. inter Instrum. Gall. Chr. novæ edit. to. 5. col. 325.

¶ *TUNLETUM*. Charta ann. 1083. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 173. *Dedi etiam ois pedagium & Tunleum de omnibus, quæ vendiderint viderint bannet illorum stationarii in mansura sua de Chamberisco*. Ibidem col. 174. *Reddiderunt ... dinitium pedagium & dinitium Tunleum de hominibus suis manentibus in mansura sua & in pago suo de Chamberisco*. Alium locum vide in Tinnulus.

¶ *TELONIUM*, Idem forte quod *Toloneum*. Vide locum supra in *Burjuratus*.

TELUM pro eo omni, quod hominum saluti nocere potest. Capitularia Caroli M. l. 7. cap. 262. *Hi, qui ades aliquas villasque expoliaverint, effugerint, expugnaverint, siquidem id turba cum telis coacti fecerint, capite puniantur*. *Telorum autem appellatio, omnia, ex quibus saluti hominum noceri possit, accipiuntur*. Vide Legem Bajwar. tit. 3. c. 8. §. 1. Caius in l. Calviur. D. de Verbor. signific. *Telum vulgo quidem appellatur, quod ab arcu mittitur; sed unum omne significatur quod manu mittitur*.

TELM, *Dolor lateris*, in Gloss. Sax. Ælfrici, *sticperc*, sic. adl. Papias [ex Iudoro l. 4. Orig. cap. 6.] *Telum, lateris dolor, à medicis dictum, quod dolore corpus transverberet veluti gladius*. Sereus Sammonius de Medicina c. 21.

Est & vii morbi, quod telum commemoratur, Cum subito dolor insensus fuerit incitus ictu. Vide ibi Gabriel. Humelberg. & vocem *Gilla*.

¶ *TELM* *AMICITIA*, Gallice *Tratt d'amitié*, vel *d'ami*, Amicitia factum, si vera lectio est. Diploma Henrici Ducis Stelæ an. 1337. apud Ludewig. to. 6. Reliq. MS. p. 8. *Cum magnificus princeps dominus Johannes Boemia Rex ex Lucemburgenfis Comes ... civitatem suam Glagoviam ... motus Telosfince amicitie pro vita nostre temporibus donaverit, &c.* Sed videtur legendum esse *zelo sincere amicitie*.

TELOWORC, Opera, inquit Somnerus, ad certum numerum fructuarii imposita, dominorum terram scilicet seminandi, & similia. *q. tale work*, à sole, numerus, & work; opus. Will. Thorn. ann. 1364. *Et debes quelibet swellinga arare 6. de Telwor, & 2. acras de foedleybon, & pradias 6. acras seminare, &c.*

¶ *TEMELECI*, *TEMELLINI*. Vide *Thymele*.

TEMERIA, pro *Temeraria*, in Libro manuali Dodanz. c. 1. Vide *Agonizatorium*.

¶ *TEMERIDITAS*, pro *Temeritas*, viciosa temporum scribendi & loquendi ratio, in Privilegio Agiradi Episc. Carnot. ann. 696. apud Felibianum Hist. San. Dionys. p. 17.

TEMETURA, *Ebrietas*, *uoluptas*, in Glossis Gen-
co Latinis MSS. ubi editur *Temeturura* petperam hab-
ent, ex *temetur*.

¶ **1. TEMO**, Italis, Navis gubernaculum, Gall.
Timon. Annales Genuef. an. 1195 apud Murator. tom.
6. col. 373. *Defenderunt in barchis & Temones dimiserunt in mari*. Et ad ann. 1207. col. 395. *Profectis antea-
nus Temonibusque fratribus vine evaserunt*. Rursum occur-
rit in Vita S. Raynerii, to. 3. Junii p. 465. Hinc

¶ **TEMOWARII**, *Qui attendunt ad temones, & di-
rigunt navem rectam, per quam vinum debent*, in Glos-
sis Francisci Barberini in Ualid Poema inscriptum *Do-
cumentis d'Amore* edit. Uboldinj.

¶ **TEMONARIA**, Gubernaculum, vel gubernacu-
culi manobrium. Statuta Masil. lib. 4. capit. 15. Si
forte costringeret, quod urber navis .... vel temo,
vel Temonaria, vel antenne, vel aliud simile rump-
eretur, &c.

¶ **THIMONUS**, Simili notione. Eadem Statuta lib.
6. c. 33. *Domnus vel patronus ligari vel barcha ducenti
Thimonorum vel capoli, &c. Domnus vel patronus
barche minoris ducenti Thimonorum, &c.*

¶ **TYMONUS**. *Barcha de palellin aut de Tymono
bayenisse*, in Schedis D. Le Fournier an. 1368.

2. **TEMO**, **TEMONARII**, voces, quæ non semel
occurrunt in Cod. Theodosiano. Sunt autem *Temonarij*,
quibus aurum tironum, id est adaratio & pretium
tironum scilicetatur: qui pretium, pecuniæque vice
tironum exigebant, quippe ad præbitionem tironum
provinciales tenebantur. *Temonariorum* porro munus
inter villa munera vulgo reponitur, quod *Temonaria
functio*, *Temonis onus*, *Necessitas*, *Injuria*, dicitur
in eodem Codice, locis à Jacobo Gothofredo indicatis
ad leg. 7. de Tironibus, qui de vocis etymo conjectu-
ram suam profert. Passio S. Maximiliani: *Idem dicit
Fabius Victor Temonarii est confectus cum Vuleriano
Quintiano Presbitero Casarensi, cum bona Timone Ma-
ximiliano filio Vitoris*. (Zollinus PP. in Epistola ad Epi-
scopos provincie Byzacenæ an. 418. ubi de Episcopo,
quem hujusmodi vestigationem redemptorem fuisse
probabilissimum est: *Adde quod telonarius frue
Temonariorum etiam nomen inferunt, & judicium in Epi-
scopum ab hac congregatione (laicorum) colligitur. Se-
dent publicani homines & auditur Episcopus, & soli-
bus quid fas non est facientibus vobis audiat. Forte leg.
& à talibus, quod fas non est, patientibus vobis audi-
tur. Ita editio Constantii: in aliis *Demonariorum* ha-
betur pro *Temonariorum*.)*

¶ **TEMOLUS**, Piscis genus, Italis *Temolo*. Petrus
Azarius de Bello Canepicino apud Murator. tom.
16. col. 427. *Pisces habent excelsissimos, & in magna
copia, & præcipue tenuis, & Temolos in quantitate
valde grossos*.

¶ **TEMONARII**. Vide in *Temo* 1. & 2.

TEMPE, Montium angustie, *Cytura*, uti do-
cuius apud Alexiadem pag. 328. Rasilus de Exercitiis
Grammat. Moschopolus lib. 1. *ἐπὶ τῶν τεμπεδίων*, *τὰ ἐπὶ τοῖς ποταμοῖς*. Diploma Premilii Marchionis Mo-
ravie an. 1235. apud Waddingum: *Comomibus uppen-
ditis, pratis, pascuis, sylvis, agris, aquis, Tempe,
& Comibus hujusmodi personarum*. Ubi *Tempe*
sumitur pro pascuis in montium convallibus. Vide *Al-
pes*.

¶ **TEMPERACULUM**, Temperamentum. *Po-
tus copiam ad sibi Temperacula ministravit*, in Actis
sancti Procopii, to. 2. Julii p. 141.

¶ **TEMPERACULA FERRI**, apud Apul. in Floridi-
is, Gallis nostris *Tempes*, quibus nempe mixtuis
ferrum induratur. Vide *Temperare* 1.

¶ **TEMPERAMENTUM**, Temperatio, Gall.

Melange. Andr. Floriac. in Vita MS. S. Gaudinii Biv-
rie. Archiep. l. 1. *Iadeque cementum imperas confici, nu-
de pariet totius templi cum temperamento converruis*.

¶ **TEMPERANTES**, *Qui celibem vitam effectua-
bant*, Græcis *ἐπαχρησμένοι*, an. 867. Cœnovocarii ad se quaf-
dam ad legem 20. tit. 1. 16. Codicis Theod. Idem sunt qui
supra *Constituentis*.

TEMPERANTIÆ LIBELLUS, Idem, qui *Libellus
penitentis*, de quo in voce *Libellus*. Epistola Syno-
dica Concilii Tricassini an. 867. *Cœnovocarii ad se quaf-
dam Episcopos, & eorum usus consilio, ut & ipse op-
probrium vel periculum immittens de impetibus vel in pe-
tendis declinaret, & Sacerdotalis dignitas insulstationem
secularium devitaret, libellum Temperantiæ, juxta
decreta Leonis PP. fœci tuæ cantius invenire potuerant,
discretis ... ac propriis manu subscripsit*.

1. **TEMPERARE**, Diluere, Gallice *Temperer*.
Lex Longob. l. 1. tit. 3. §. 4. *Si quis liber homo aut mulier
vacuam Temperaverit, & alii ad bibendum dare vo-
luerit, &c. Positionem vrymapham Temperare, in Syno-
dica Epist. Concilii Dufiacensis II. Concil. Coprinia-
cenæ cap. 33. de Clericis: Bene sibi vinum Temperare,
ac ad bibendum quampiam excusant. Synodus Nemauf.
an. 1184. Vinum sibi Temperem, & bene ne modeste se
habeant. Regula Trinitariorum cap. 3. Vinum sumen-
dam à fratribus taliter Temperetur, ut sobria sumi vo-
lent. Glossæ Lat. Gr. [Temperaturum,] *ἐμπερι-
στειναι*, *ἐμπεριποιεῖν*. [Rursus: Temperatum,] *ἐμπερι-
ποιημένον*, *ἐμπεριποιητός*. Adde Glossas Græc. Lat.] Vide *Dis-
temperare*, & *Temperaculum*.*

2. **TEMPERARE**, Scalpere. *Temperas*, *ἐμπερι-
ποιεῖν*, in Gloss. Lat. Gr. [& Græc. Lat.]

3. **TEMPERARE**, Mature ire, [tem sapienter
disponere.] In Statutis Leprosariorum S. Juliani in An-
glia, in Additament. ad Matth. Paris pag. 168. habetur
caput, de *Horis Temperandis*. Max lequirit: *Manc
campana pulsata ad heras Canonicis audiendis amas
furgant, &c. Mox: Illud mane sic Temperandus, ut
nulli sit onerosum; sed ad astringendum omniū infirmit-
vram, si nullus possit se excusare, nisi gravioris infirmit-
tate fuerit detentus. Nescio an alia notione usurper lib.
1. Sacrament. Eccl. Romanæ cap. 43. *Et sic Temperent,
ut in Trinitatis numero Litanie fiant*. Vide *Horologium
& Temperis*.*

TEMPEBIUS, pro *Temporius*, cui opponitur *Se-
ritus*. Gloss. Gr. Lat. *Temporius*, *ἐμπεριποιητός*. *Tempo-
ciu*, *ἐμπεριποιητός*. Ruricius Epist. 23. to. 5. Antiq. Lecti.
Canisii: *Mox et crastina, quod erit quarta feria,
Brive, Temperius tamen, mihi jejanus occurrat*. Flo-
doardus lib. 1. Hist. Rem. capit. 7. *Ad cuius celebris
vigilias fratres Temporius exurgentes. Utuntur. S. Be-
nedictus in Regula cap. 11. 48. Magister in Regula cap.
36. & 50. Guillelmus in Vita S. Beccardi lib. 1. cap. 5.
Historia Translat. S. Sebastiani n. 70. Rupertus de Di-
vino. Offic. l. 10. c. 26. Glaber Rodolphus lib. 5. c. 1. Liber
nsum Cisterciensis Oed. cap. 68. &c. Apud quos inter-
dom *Temporius* reperitur: quæ usus voce Ovidius 14.
*Metamorph.**

... Modo sargis eo

Temporius celo, modestus incidit undis.
Columella lib. 9. capit. 4. *Ante crepusculum gallina ci-
bis se Temporius ad officinam rodeant*. Ordo Roma-
nus: *Colligite vos Temporius ad Ecclesiam illam*. Mit-
tur etiam Cæsaribus ferm. 12. Belgæ nostri *Tempo* di-
cunt: ita in Consuetud. Hannoniensi cap. 68. Le Ca-
ton in Romanis:

Sile compere u Tempre, u tard.
Vetus Poeta MS. de Vulpe Corvino;
Qua nouvelles d'ontrent veair
Temprement à court, &c.

¶ **TEM.**

¶ **TEMPESTA**. Italica. Grando. Chronicon Parmense ad an. 1293. apud Murator. tom. 9. col. 825. *Maxima tempestas fuit in episcopatu Cremona & ita grossa ut una balla dissepit tempestas ponderas 3. libras.* Contractus Molialium Artacezzæ an. 1403. de Schedis Prefidis de Magauques: *Ipse domine teneantur, videlicet de guerra, coiffone, Tempella & de omnibus casibus iure concessis.*

¶ **TEMPESTARI**. TEMPESTUARI, in Capitulari Aquilgrani an. 789. c. 93. in Capitulum incerti anni c. 10. lib. 1. Capit. c. 62. & apud Cathwolphum in Epistola ad Carolum: *Qui tempestates & alia maleficia faciunt*, in Capitulum an. 805. c. 25. qui in synodo Trullana can. 91. *Emissores tempestatum*, in Penitentiali Theodori c. 33. apud Spelm. tom. 1. Conc. Angli. seu immissores, ut habet Cumeanus Abbas lib. de Mensura Penitentiarum c. 7. *Tempestatum immissores, qui quibusdam incantatoribus grandines in vineis melleseque mittere perhibentur*, in Legge Wilsig. l. 6. tit. 5. 3. Capitularia Ludovici II. Addit. a. c. 18. de Maleficiis: *ferunt, fuit maleficiis oera posse consurgere, & grandinem immittere.* Anianus ad l. 3. Cod. Th. de Malefic. *Malefici, vel incantatores, vel immissores tempestatum, vel qui per invocationem demonum mentes hominum turbant, & omni genere pœne puniuntur.* Seneca l. 4. Natur. Quæst. Rudis adhuc antiquitas credebat & astrabi imbres cantibus, & repelli. Ventis magos imperare, tempestates sedare, grandines, & imbres ciete, testatur passim Poetæ Tibull. l. 1.

*Quum libet, hæc tristis depellit nubila celo,
Quum libet, assivo convocat orbe nives.*
Ovidius l. 1. Amor. El. 8.
*Cum voluit, toto glomerantur nubila celo,
Cum voluit, puro fulget in orbe dies.*
Lucanus lib. 6.

... Legi non paruit et her:
Torpuit & præceptis audio carmine mundus.

Mox:
*Miratur non ire polum: nunc omnia complent
Imbribus, & calido producant nubila Plazo,
Et tonat ignaro calum Jove.*

Empedocles apud Laertium p. 329.

Θεός δ' ἔστι καὶ οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ ἅπαντα
Ἀρπάζων, θεός δ' ἔστι καὶ ἅπαντα διπλά
Πισμύτης, ἵππ' ἀνδρῶν τε καὶ θηρίων ἅπαντα.

Agobardus Lugdun. lib. de Grandine & Tonitru, vanam hanc de *Tempestariis* sententiam pluribus fugillat. Vide Herardum Archiep. Turon. in Capitulum. cap. 3. Burchard. Decret. l. 10. c. 23. l. 19 p. 270 Ivon. Carnot. part. 11. c. 36. 5. 3. Penitentialium Roman. tit. 6. cap. 3. & an. Bedam de Remedius Peccatorum cap. 7. Pirminium Abb. in excerpt. ex libris Canonici. Delrium lib. 4. Disquisit. Magic. quæst. 11. Petrum de Valle tom. 2. Epist. 5. pag. 520. edit. Paris. &c.

¶ **TEMPESTATIO**, pro *Temptatio*, seu *Tentatio* male legerunt Ludov. de Cerdà, & Vossius apud Gregor. Turon. de Vitis Patrum c. 11. Sic enim præferunt æliæ editiones.

¶ **TEMPESTATUS**, Conspersus. Acta S. Philippi Neri, tom. 6. Maii p. 654. *Inter alia autem simulacra Divorum argentea... præcipuum censetur S. Philippi, variis gemmis maximi valoris Tempestatum. Ratis Tempestatio, eadem potione.*

¶ **TEMPESTE**, Aliquando Miracula S. Vulftranni, tom. 3. Martii p. 164. *Sed tale quid natura Tempeste factum ipsam non agnovimus.*

¶ **TEMPESTIALI** FEBRIS, s. Febris ardens, Gall. *Fievre chaude*, quæ qualem tempestatem excitat in laborante, qui sui compos non est cum talem febrem patitur. Miracula MSS. Urbani V. PP. Gravissimam infirmitatem & febrem Tempestalem patiebatur, &c.

¶ **TEMPESTUARI**. Vide *Tempestarii*.

¶ **TEMPESTIVUS**, Tempelivus, opportunus, in Actis S. Petri Cælestini PP. tom. 4. Maii p. 554. & tom. 5. Muratorii p. 632 col. 1a.

¶ **TEMPIERIUM**, Tigni species. Statuta Montisregalis pag. 312. *Item pro media dozena postum ligni sol. den. Item pro media dozena Tempieriorum sol. den. 4. Item pro media dozena gambociarum sol. den. sex.* Vide *Templarius*.

¶ **TEMPLECIUM**, Idem quod Templum, spiritali notione. Statuta Equitum Teuton. art. 30. apud Raim. Duellum l. 2. Mitcell. p. 41. *Legitur Salomonem Templum Domini & omnia, quæ in ipso erant, avo txisse, & scuta aurea fabricasse, anlie nostræ Templacio decet decor... si earum in charitatis auro.*

¶ **TEMPLECIUS** OPES, pro Temporalibus, mendose. Radulfus Cadom. de Gestis Tancredi apud Marten. 10. 3. Anecdor. col. 198. *Quorum opum adeptione Tempelcium pro ceteris abundet, &c.*

¶ **TEMPLEARI**. Templariorum Militum Ordo institutus anno 1118. Hierosolymis, ab Hugone de Paganis & Gaufrido de S. Aldemaro: horumque fuit primus professio, ut vias & itinera, maxime ad salutem peregrinorum, contra latronum & incursum infidas, pro viribus conservarent. Cum autem novem annis post eorum institutionem in habito fuissent seculari, in Concilio Trecenti data fuit eis Regula, & habitus assignatus, albus videlicet, de mandato Honorii II. PP. & Stephani Hierosolymitani Patriarchæ. Postmodum vero sub Eugenio PP. cruces de panno rubeo, ut inter ceteros essent notabiliores, affluere cœperunt, tam equites, quam eorum fratres inferiores, qui dicuntur *Servantes*. Atque hi, quoniam iuxta Templum Domini in Palatio Regis mansorem habebant, *Fratres Militie Templi*, seu *Templarii* appellati. Hæc fere Willcl. Tyrus l. 12. c. 7. & ex eo Jacobus de Vitriaco in Hist. Hierosol. c. 65. [& l. 3. n. 10. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 276.] Sanutus l. 3. part. 6. c. 14. part. 7. c. 3. Matth. Paris. an. 1118. Brompton pag. 1008. Hovedenus p. 179. Henricus de Knyghton p. 2382. &c. Adde Anselmum Havelbergensem lib. Dialogorum c. 10. p. 123.

Verum hi, qui in institutionis suæ primordiis tantæ vitæ sanctitatis fulgebant, in superbiam intollerabilem postea delapsi, quam damnant non semel Scriptores, in primis Aniles Tyrus loco citato, Matth. Paris p. 419. 529. 614. Brompton p. 1279. Cervaasis Dorobern pag. 1365. & alii. Variis etiam subinde criminibus infimulati, Philippo Franciæ Rege procurante, comprehensi 13. Octob. an. 1307. ac convicti, plerique vivi igne cremati sunt: tandemque in Concilio Viennensi à Clemente PP. V. an. 1312. 3. April. Templariorum Ordo penitus abrogatus, eorumque bona Hospitalariis concessa. Totam hanc Historiam narrant Scriptores Ecclesiastici & Francici, atque in iis præsertim Puteanus Bibliothecæ Regiæ Præfatus, peculiari edito in hæc rem Commentario.

In Angliâ pariter nno eodemque die, hoc est 4. Idus Jan. an. 1307. de mandato Clementis PP. ad instantiam Philippi Regis. rancie comprehensi, deinde variis pœnis addicti, eorumque bona Hospitalariis pariter concessa. Rem recitant Thomas Subbs in Actis Pontificum Eboracensium pag. 1730. Knyghton. an. 1307. Monasticum Anglicanum tom. 2. pag. 512. 559. 560. 943. 944. 945. &c. Willcl. Brito lib. 4. Philippi. de Richardo Rege Angliæ.

*Imperale solum cultu Templarius intrat,
Privato ut testis habitus secutus iter.*

¶ Eodem anno idem Papa in virtute sanctæ obediencie in iunctis Burghardo Archiepiscopo Magdeburgensi, ut omnes Templarios, in ejus territorio commorantes capi faceret & deineri, propter certâ crimina ipsi imposita,

Pojna, uti narratur in Chronico Episcoporum Merseburg. apud Ludewig. tom. 4. Reliq. MSS. p. 457.

Templariorum Ordinis Magnus Magistorum nudum utrumque catalogum, quos *Treuerensis* vocat Cinnamus 1. 4. ex Cartulæ Villanovæ veteri codice pridem edidit Dion. Alvaingus Boissius. Nos etiam horum historicam seriem olim contexamus, quam ex Familiis nostris Hierosolymitanis, seu Ultramarioris, hic delibabimus, indicatis dumtaxat Scriptorum locis, in quibus eorum merito subito occurrit, cum horum historiam hæcenus nemo opinor attigerit. Primus igitur Ordinis institutor fuit.

HUGO DE PACANIS, seu de *Papens*, patria Trecentis, qui Concilio Trecentis fuit an. 1127. & in Syriam & Galilæa rediit ann. 1130. de quo agunt ad Regul. Templariorum. S. Bernardus in Exhortat. ad Milites Templi, Guil. Tyr. 1. 12. c. 7. 1. 13. c. 16. Robertus de Monte an. 1188. Jacobus de Vitriaco 1. 1. c. 65. Sanut. 1. 3. part. 6. c. 14. part. 7. c. 3. Roger Hoved pag. 479. Heoric. Huotidon. 1. 8. p. 384. Bromptonus pag. 107. Vassiorum in Annalibus Noviodun. pag. 477. Monast. Anglic. tom. 2. pag. 517. 885. &c. Huic successit.

ROBERTUS, cognomine *Burgundio*, Magus Templi Magister an. 1140. 1147. de quo agunt Tyrus 1. 5. c. 6. 1. 17. c. 1. Gest. Ludovici VII. c. 18. Diagus in Comitibus Barcinon. 1. 2. c. 145. 146. natales vero ac ejus familiam, quæ Credonensis dominorum apud Andes fuit, attigerunt Duchesnius in Hist. Burgund. lib. 4. cap. 37. Augustin. *du Pas* in Familiis Armoricis pag. 748. Vide præterea S. Anselmum lib. 3. Epist. 66. Oedericum Vitalem lib. 8. pag. 674. & Sammarthanos in Abbat. de Rota p. 796.

EBRARDUS, vel EVERARDUS DE BARRIS, eadem dignitate donatur apud Sugerium Epist. 50. S. Bernardum Epist. 362. Petrum Cluniac. lib. 6. Epist. 26. Odonem de Diogilo de Ludovici VII. Profect. in Orientem 1. 3. & 7. p. 33. 67.

HUGO Magus Templi Magister sub an. 1151. nominatur in Privilegiis Ord. Hospitaliorum p. 10.

BERNARDUS DE TREMELAY, Magus Templi Magister, Acalonenfis oblationi interfuit an. 1153. et narrat Tyrus 1. 17. c. 1. 27. & Saladinum in prælio captum, Maouele Imperatore procurante libertate donatur ann. 1157. ut docet Cinnamus 1. 4. n. 22. Familiz de *Tremelay*, vel *Tiemeley* in Sebastianis, meminit Guichenonus in Bibl. Sebastianæ cent. 2. c. 25.

BERTRANDUS DE BRANCHEFORT, Magnus Templi Magister an. 1160. 1161. cujus compures leguntur Epistolæ ad Ludovicum VII. Regem Franc. in Gestis Dei per Francos p. 1176. & tom. 4. Hist. Franc. p. 692. 693. 694. 697. 698. 700. 702. Interfuit Christianorum cladis ad *Harenc* an. 1165. in Gestis Dei p. 1179. Vide tom. 4. Hist. Franc. p. 701. & Tyrum lib. 20. c. 5. Eadem tempestate vixit Gaudridus Fulcherius Domus Templi Hierosolymitanæ Præceptor, de quo agunt Joan. Sarisber. Epist. 275. tom. 2. Hist. Franc. p. 695. 699. 701. 702. Ughellus tom. 3. p. 465. & Valliorius p. 903.

ANDREAS, Bernardi Domini Montisbarri & Hungbergz filius, Bernardi Abbas Clarevall. avunculus, Magni Templi Magister an. 1165. Hujus meminit idem Bernardus Epist. 288. & Gaudridus lib. 1. de Vita ejusdem S. Bernardi cap. 4. §. 11. lib. 3. cap. 1. §. 1. Vide Petrum Francisc. Chiffleium in S. Bernardi genere asserto p. 641. 644.

PHILIPPUS Neapolis in Syria Dominus, Miles Templi factus, ejusdem Ordinis Magnus Magister exiit: quam dignitatem postea dimisit ann. 1170. Vide Tyrum 1. 20. c. 24. & 1. 21. c. 5. & Ughellum tom. 3. p. 475. De ejus familia regimus in Familiis Hierosolymitanis. Huic successit.

ODO DE S. AMANDO, primum Marescallus, deinde Buticularius Regni Hierosolymitani, qui abdicatorem secularium cura, Miles Templi factus, ejusdem Ordinis Magister creatus est, quam dignitatem obtinebat ann. 1174. 1175. Interfuit prælio, quo Balduinus IV. Saladinum ad Ramam fudit, in quo acriter pugnavit. Sed haud multo post ab eodem Saladino in Sidoniensi tractu captus, vitam in captivitate finivit. Will. Tyr. 1. 10. c. 3. 2. 1. 21. cap. 22. 29. Radulphus de Diceto pag. 601. Robertus de Moorte an. 1180. Vide Patriarchium Bicuris p. 71.

ARNOLDUS DE TOROCIO, Magnus Templi Magister an. 1181. obiit an. 1184. Will. Tyr. 1. 22. c. 7. Rigord. an. 1184. Hoveden p. 628. Monach. Althof. p. 88. Sanut. 1. 3. part. 9. c. 4. Post hunc occurrit.

THEODORICUS, seu THERRICUS, Magnus Templi Magister, cujus crebra est mentio apud Scriptores Rerum Hierosolym. ubi de Guidonis Regis clade an. 1187. cui interfuit, & à qua evasit: licet captum à Saladino dicant Radulphus de Diceto & Nicolaus Trivetius sub an. 1188. Plura de Therrico habentur apud Monachum S. Pantaleonis an. 1187. Hoveden. p. 636. Gervallium Dorobern. p. 502. Matth. Paris p. 100. Sanut. 1. 3. part. 9. c. 4. in Chronico Reichelberg. an. 1187. &c. Adde Ughellum in Archiepiscopis Pisanis eodem anno. Abdicato statim post hanc cladem Magistratu subrogatur.

GIRARDUS, vel GERARDUS, DE RIDESFOR, cognominatus: de *Ridesford*, auctori Hist. Hierosol. p. 1151. 1153. 1156. 1165. de *Beaufort* Radulfo Coggeshalensi M. & Hovedeno: denique de *Ridesford* auctori vernaculo Historiz Hierosol. qui Flamingum & Regis Hierosolymitani Seneca p. 10. auidie ait. Hanc porro dignitatem paucis mensibus tenuit, & celus in prælio, quod initum est inter Guidonem Regem & Saladinum 4. Octob. 1188. Vide præterea Jacobus de Vitriaco 1. 1. p. 98. Girardo.

GUALTERUS sufficitur, ut est in Catalogo Villanova. Huic

ROBERTUS DE SABLON, an. 1155, ex familia forte de Sableio apud Andes: illi

GILBERTUS HORAL, vel ERAL, [*Magister circa marinus*, ut legitur in Charta an. 1193. Magus Templariorum Magister postea dictus est, circa] ann. 1196. quem excepere.

PONTIUS RIGALDUS, an. 1198.

PHILIPPUS DU PLESSIEZ, an. 1201. [ut patet ex Transactione hujus anni facta in Syria. Exstat in Archivo Arlat.]

THEODATUS DE BERSICAO an. 1200. de quibus, in supra laudato catalogo recentiss. silent Scriptores. Meminit Innocentius 1. 11. Epist. 64. controversiz inter Leonem Regem Armeniz, & Magistrum Templi & Templarios super Castro Gastonis, de qua etiam quædam habent Gest. auctorum Pontificis p. 123. 128. 129. hoc est sub an. 1211. Post Theodatum Thomas de Montecuto an. 1210. recensetur in eodem catalogo; sed is post Guillelm. de Carnoto hanc dignitatem obtinuit: deinde

GUILLERMUS DE MONTEDON 40. 1216. quem excipit idem.

GUILLERMUS DE CARNOTO, seu de *Cbarntou*, an. 1218. qui obidione Damiatæ interfuit an. 1219. ut est apud Olivericum Scholasticum, à quo ob virtutem bellicam laudatur, ut & universa *Templi Militia, quæ*, inquit, *prima solet esse in congressu*, & *ultima in recessu*, à quo hæc verba mutuati sunt Jacobus de Vitriaco lib. 3. pag. 1134. & Matth. Paris pag. 208. 211. 212. Vide præterea tom. 8. Spicilegii Acheriani pag. 374. & Honorium III. 1. 2. Epist. 1270. & Hieron. Rubrum in Hist. Ravenol. 6. pag. 380. Guillelmo successit.

THOMAS DE MONTEACUTO, seu *Montsign*, cujus

Epist.

Epistola legitur apud Matth. Paris. an. 1251. quæ in Reg. no Hierosol. gesta post expugnationem Damietum enarrat. Sub hoc, ni fallor, Honorius III. PP. Templarios ab Patriarcha Hierosol. & Episcoporum jurisdictione eximit, ut esset in Privilegiis Ord. Hospitaliariorum. (Exstat in Archivio Arclat. Transactio hujus Thomæ cum Guelfino de Monteseuco summi Magistri Hospitaliariorum anno 1243.)

A. Magnus Templi Magister occurrit in Tabulario Manosensi in Charta an. 1234 qui non alius est, quam qui *Armandus* appellatur in quadam Epistola scripta Theobaldo Regi Navarre, Comiti Campanie, & Comitibus Nivernensi, Forensi, & Moasorensi, aliisque Francie Baronibus ab Episcopo Nicolsensi Patriarcha Hierosolymitano Vicario. H. Episcopo Nazarenensi [*Nazarenensi Archiep.* in Chartular. Campanie ex Bibl. Reg. fol. 78. ubi eadem Charta legitur;] R. Episc. Acconeensi, R. Episc. Liddensi, H. Abbate Templi, G. Magistro Hospitali Magistro, Armando Magistro Militie Templi, Gaucerio Comite Brienne, & Eustone de Montebellardo Regni Hierosol. Comes tabule, B. Domino Sidonis, & I. Dom. Celarex, super Ratu Terre sanctæ, nulla ceteroquin addita anni nota.

HERMANNUS DE PERIGOR, Præceptor Domus Templi in Sicilia & Calabria sub anno 1229. ut esset apud Rocchum Pirum tom. 2. p. 640. Magnus ejusdem Ordinis Magister dictus est: quam dignitatem obtinebat an. 1239. ut esset apud Albericum in Chron. MS. quis forte is est, quem pater Patravinum fuisse ait sub an. 1237. Illius Epistolam super Regni Hierosol. statu describere Matth. Paris & Nicol. Trivetto sub an. 1244. quo ille à Saracenis cæsus interit, electo statim in Vicem magistrum Guillelmo de Roquesfort, interim dum alius eligeretur Magister. Vide eundem Paris p. 416. 419. 421. 427.

GUILLERMUS DE SENAC, vel de Senay, ut nominari videtur in Epistola, quam describitur apud Matth. Paris in Addit. pag. 110. una cum S. Ludovico obsidioni Damietæ interfuit ann. 1249. ut esset apud Joann. Villam, à quo ob fortitudinem laudatur, ut & à Paris an. 1246. p. 528. 533.

RENAUDUS DE VICHIER, in Tabul. Eccl. Antiochod. *Domus Militie Templi in Francia Magister*, anno 1247. *Marescallus Templi*, apud Joann. Villam p. 35. nostræ edit. *Magister Templi*, 52. edit. Pictavensi, denique, *Magnus Templi Magister*, in Archivio Regio. scripto *Champanie* VI. De Templariis hæc fere tempestate, vide Sanu- tum l. 3. part. 12. c. 5. 6. 7. 9.

AIMERICUS Præceptor domorum Francie, in Magni Magistri ejusdem Ordinis electus est. an. 1264. ut esset apud Odoricum Rainaldum hoc an. num. 71. Breve Chronicon Hospitaliariorum tradit, Guillelmum de Castellonovo Avernum, Magni Ordinis Magistrum an. 1260. fratrem fuisse Magni Templi Magistri: unde conjici daretur ex temporum ratione hunc Aimericum inui.

THOMAS BERART, vel *Beraud*, eadem gauderet dignitate, ut docemur ex Epist. vetnacula Theobaldo scripta, à quam dedimus in Notis ad Joann. Villam p. 64. Ubi *Maître de la poure Chevalerie du Temple* indicatur. Quæquidem Epistola licet nullam anni notam præferat, ex serie tamen colligitur, scriptam sub an. 1273. triennio scilicet post mortem Joannis Comitis Flandrensis, quam in an. 1270. conjunctum Scriptores. Huic ascriptum scribitur Puteanus in Templariorum Historiam pag. 20. prævum hunc morem, qui cæteris Templariis objectus fuit in eorum condemnatione, Christum abnegandi in professione, quem alii nescio cui Ronceliano Magistro attribunt. Utrumque signum tulio post

ROBERTUS, Magnus Templi Magister Concilio Lugdunensi cum M. Hospitaliariorum Magistro interfuit

anno 1274. ut esset in actis ejusdem Concilii. Vide Sanutum l. 3. part. 12. c. 14. 16. 17. Post hunc

GUILLERMUS DE SALVING, M. Templi Magister nominatur in Catalogo Villanovo sub an. 1285. ex familia nobili Dalphinete, ex qua etiam supralaudatus Dionysius Salvaingus Boissius, vir natalis & eruditionis splendore illustris, Primus in Camera Computorum ejusdem Provincie Præfex, & scriptis clarissimus. Huic successit

GUTTELERMUS DE BELLOJOCO, uti appellatur in Inquisitionibus contra Templarios, & alibi: perperam *Petrus de Belgio, seu Bellivius*, dictus in laudato Catalogo, qui Magnus Templi Magister exstitit an. 1286. f. Prius, anno scilicet 1278. hanc dignitatem obtinuisse dicimus in Inscriptione quam refert Paulus Lucas in Itin. tom. 2. pag. 31. si tamen huic fides habenda est.] Perit in obsequio Acconeis, viriliter contra Saracenos pugnaus anno 1295. cum omnibus fere Templariis, decem dumtaxat Ordinis Militibus clade elapsis. Vide Sanutum l. 3. part. 12. c. 21. Dictamina MSS. Magistri Bernardi de Neapoli Epist. 141. 142. Odoricum Rainaldum an. 1291. 7. Puteanus in Hist. Templariorum p. 129. Archivum Regium scriptum, *Groisade de Philippe de Valois*, Ch. 17. &c.

MONACRUS GAUDENS, Magnus Templi Magister statim post Acconeis cladem à decem Militibus, qui ex ea supererant, electus, in insulam Cyprum cum iis concessit, uti narrat Auctor Historie Excidii Acconeis MS. in Biblioth. S. Victoris Paris. Postremus denique hujus Ordinis Magnus Magister fuit

JACOBUS DE NOLAY, Burgundio, ex diocesi Bisuntinensi, perperam de *Molay* nominatus in peritico Historie Templariorum locis, pag. 122. 128. 129. 160. & in Catalogo Villanovo. Tortum una cum Almerio Tyri domino expugnavit, & exinde aliquot annis bellam cum Saracenis foris gessit, donec à Babylonico Sultano ceptus, in Franciam venit, ubi cum aliis Templariis igne consumtus Parisiis interit. Hunc porro nescio unde *Fraterem Græci* appellat Brustemius apud Chapeavillum tom. 1. Hist. Leonienis pag. 347. Vide Rainaldum ann. 1298. at. & Sanutum lib. 3. part. 13. cap. 10.

De eo Templariorum cremento ioterico Poema MS. cui titulus, *Les Aventures advenues en France*, initio sæculi 15. editum, hæc refert:

*L'an mil treisens & 7. sechiez bien qu'en ce temps
Furent prins les Templiers, qui moult furent passans;
Vilens furent mours auques des plus villans;
Je croi bien que ce fu par l'air des mescreans.
Je ne senti le templiers saison ne exploit,
Mais en leur draps portoient une vermeille croiz.*

¶ **TEMPLARIUS**, Species signi, vel assidis. Statuta Verocius fol. 6. v. Item quod nullas revocandi emat vel emfatus lignamen aliquod arabes, canterias, columbas, remas, circums, assides, Templarios, nec aliquod aliud lignamen laboratum vel non laboratum usque ad bonam clauem, que pascatur post nonum. Vide Templarium.

TEMPLUM. *Templa* appellatur potissimum pagavorum ædes sacras docet Cod. Thætic de *Paganis sacris*, & *templis*, locis à Jacobo Gochofredo indicatis in Paratitlo ejusd. tit. 53. Interdum tamen ita dicte Christianorum ædes sacras, ut l. 4. de his, qui ad Ecclesiam confugiunt, d. Cod.

TEMPLUM, Ordo ipse Templariorum. Will. Brito l. 5. Philipp.

Suscipiens habitum Templi Syrias aufugis in oras. Anonymi de Bello sacro:

Μοναχὸς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Τύχωνος, τῆς Σερβίας. Philippus Mouskes in S. Ludovico an. 1243.

Doni

*Dont revinsi n'otice & n'exemples,
Que li Officiaux & li Temples,
Li Saodier & li Barun
De toute le tiere environ
Avoient entr'aus fait un Roy, &c.*

TEMPLUM, Edes Templariorum, quomodo Parisius eorumdem ædes etiam nunc appellatur, vulgo le Temple. Monasticum Anglicanum. tom. 2. p. 549. Dedit Templarius Templum Outtinge perennes eidem.

Porro in Templo Parisiensi, reconditus olim fuit Thefaurus Regius, [jam à temporibus Philippi Aug. Franc. Regis, ut patet ex ejus Testamento: cujus excerptum hoc refertur tom. 2. Histor. Dalfhio p. 75. Prælorem præcipimus, quod omnes redditus nostri & servitii & obventiones afferantur Parisius per trin tempora: 1. ad festum S. Remigii; 2. ad Purificationem B. Virginis; 3. ad Ascensionem, & utradat Burgensibus nostris præd. & P. Marescallo. In receptionibus curii nostri Adm. Clericis noster præfens oris & ens scribet, & singuli habeant singulas claves de singulis arcibus, in quibus reponetur averium nostrum in Templo & Templum usum. Hoc est, Magister Templi clavem quoque unam habeat. Ibidem p. 74. Habentur Literæ ann. 1294. in quibus Philippus Pulcher Franc. Rex Dalfhio & filio quingentas libras paravorum Turonensium annui redditus assignat, ab iisdem & successoribus in dicto Dalfhio percipiendas perpetuo Parisius ad Templum.] Charta ejusdem Regis ann. 1309. in a. Regesto ejusdem ex Tabul. Regio num. 168. Concedentes eisdem baredibus, & suis baredibus, ut dictam redditum apud Templum in Thefauro nostro, vel alibi, ubi thesaurus reponetur prædictus, ad festum Candellarum habeant & percipiant annuatim, &c. Exstat in alio Regesto ejusdem Regis Philippi an. 1312. compolitio, facta à Leonardo de Tybertis sanctæ domus Hospitalis S. Joannis Hierosolymitani Priore Venetiæ, & Locum teneos Magistri Hospitalis prædicti in partibus traofmarinis, & ipsius Ordinis Procuratore, & fratre Joanne de Villaribus Præceptore domus de Fiffes Prioratus Francie, cum gentibus ejusdem Regis, super variis Regis Francie receptis nomine dicti domini Regis factis & habitis apud Templum, in quo Thefaurus ejusdem domini Regis servabatur per fratres Ordinis Templi ante probationem illius ordinis, ex quo postmodum dictæ gentes prædicti domini Regis finalem compolitum minime recepisse dicuntur, &c. Data Parisius 21. die Martii an. 1312. Ubi præterea hæc habetur, quæ doceat peores Templarios regii thesauri custodiam fuisse, & de eo compote exegisse: ac proinde dictus Ordo, cui bonorum Templi, quæ prædicto domino Regi pro regimine & custodiâ dicti thesauri regii dicti Templarii traditi, sub eorum cura & periculo obligata remanserant, administratio, pro Terra Sancta subsidio est commissâ, in perpetuum remanebit quousque & penitus nobilitatus, super rationibus nunc compotis exhibendis occasione receptæ ejuslibet & Fratris ordinis Templi nomine dicti domini Regis facta in dicto thesauro vel alibi, nec non super omni eo, quod non Ordine nostro prædicto occasione receptarum aut rationum seu compotorum bnfimodi reddendorum & ipsi receptis deinceps periposses.

Apud Anglos perinde Thefaurus Regius reponebatur in Novo Templo Londinensi. Matthæus Paris an. 1232. de Huberto de Burgo Angliz Justitiano reputatordum postulat: Exegit rationem... de quintadecima & sexdecima, & aliis redditibus, tam ad Sacæartum suum, quam ad Novum Templum Londinensium, (ubi Spelmanus in voce Justitia addit, ubi etiam reponebantur prennie regie,) & alibi.

TEMPLUM DEI, Deo fidele, cathefe, Cætus Christianorum, Ecclesia. Lactantio l. 4. Instit. c. 24. & lib. 2. de Morte persecutorum c. 2. & 15.

TEMPLUM DOMINI, Templum Militiæ, Jerosolymis. Jacobus de Vitriaco l. 3. Histor. Orient. c. 12. apud Marten. tom. 3. Aœd. col. 277. In Templo Domini Abbas est & Canonici regulares. Et sciendum est, quod aliud est Templum Domini, aliud Templum Militiæ. Isti Clerici, illi Milites.

4. TEMPORALIA, Pulvinus, Gall. Confin, sorte quod in eo reclinetur tempora, sic dictus. Rituale Suevion. MS. à Martenio nostro laudatum in Tractatu de Aotiq. Eccl. Disciplin. in divinis Officiis p. 382. ubi de Feria 6. Paralceves: Dum cantatur (Tractus), Archidiaconus ascendens in pulpitum dicit: Clerici cum incenso nudis pedibus eum præcedat: deinde Subdiaconus serens Temporalia, insula indutus, post illum Archidiaconus serens Evangelium panno serico subra involvitur; insula sua plicata & in modum stole super humerum imposita; finisque Tractus finem incipiat, Passio Domini, &c. In Aditibus recentioribus ad Missale Suevion. ad bune diem legitur: Subdiaconus tunica induto, pulvinum tenente, &c.

2. TEMPORALIA, Bona clericorum, Gall. Le Temporel, in Instrumentis Gall. Christ. novæ edit. col. 159. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. M. S. p. 8. Rym. tnm. 3. p. 10. col. 1. tom. 8. p. 393. col. 1. Kenos. Aotiq. Ambrosien. p. 330. & alibi passim. Temporale dominum, apud eundem Ludewig. tom. 5. p. 508 Vide Regalin 2. & Temporalitas 2.

TEMPORALIS. Temporalis potestas, in lege 47. Cod. Th. de Episcopis qui ibidem secularis iudices appellantur. [Hæc etiam notione Literæ Caroli V. Regis Franc. an. 1366. tom. 4. Ordin. p. 682. Cum... se presentare consueverint (Canonici Turon.) coram quibuscumque iudicibus nostris & aliis Temporalibus, & negotia sua tractare & peragere, &c. Temporales domini, in Declaratione ann. 1335. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. p. 509. & alibi. Temporalis personæ, seculares, laici, apud Rym. tom. 9. p. 377. col. 1.]

TEMPORALIS DIES, leg. 63. de Appellat. leg. ult. de Reparat. appellat. Cod. Th. & in Cod. Justin. &c. dicitur ultimus spatii & temporis illius, quod ad appellationem exsequendam vel reparandam legibus tribuitur: quo expirante, causa quoque expirat. Gloss. Gr. Lat. ἀπὸ τοῦ πρὸς τὴν 2. Temporalis. [Et alibi: Πρὸς τὴν 2. Temporalis. Ad de Latino-Græcis.]

TEMPORALIS HOSTIS. Capitulare 2. ann. 813. c. 9. Habeant lorices vel galeas, & Temporalis hostem, id est æstius tempore, [hoc est, definitio, æstas scilicet in hostem seu exercitum pergant, ut jam dictum est in Hostis.]

TEMPORALIS, Incoostans. S. Colombanus Epist. 3. Nos scimus, quod cum gaudio & servore suscipimus verbum domini. Caveamus nunc, ne simus Temporalis.

1. TEMPORALITAS, Tempus, ætas, temporis ratio. Tertullianus de Pallio c. 1. Si quis conditio, vel dignitas, vel Temporalitas vestit. Et de Resurr. carois c. 6. Vita transierat à Temporalitate ad æternitatem. Utitur etiam Philastrius Hæres. 71.

2. TEMPORALITAS, Idem quod Temporalis. 2. Bona Ecclesiastica, Gall. Le Temporel. Temporalis, in Literis Philippi VI. Reg. Franc. an. 1342. tom. 5. Ordin. p. 271. En tant comme il teuc le Temporel, &c. Epistola Juliani Cesarini Cardio. ad Eugenium IV. Pp. Non dico esse negligendam Temporalitatem; sed dico multo plus esse æstimandam animarum salutem. Occurrit in Charia ann. 1266. in Instrum. Gall. Christ. novæ edit. tom. 6. col. 158. in alio Instrum. an. 1283. apud Baluz. tom. 1. Miscell. pag. 270. in Literis an. 1299. tom. 2. Ordin. Reg. Franc. pag. 331. & 332. in aliis an. 1356. tom. 3. earundem Ordin. pag. 102. in aliis an. 1355. tom. 3. Anecd. Marten. in aliis Alphons. Regis Aragon. tom. 3. Con.

Concil. Hispan. p. 659. Adde Instrumenta Galliz Christ. novæ edit. tom. 1. p. 34. col. 2. Probationes Hist. Lugdun. p. 39. col. 1. Charta Caroli Regis Franc. an. 1374. apud D. Bruffel tom. 2. de Feudorum usu pag. 130. Charta Henrici VI. Regis Angli. an. 1441. apud Rymer. tom. 10. p. 844. col. 2. Glossarium Lobinelli tom. 3. Hist. Paris. &c. Vide Regalia 2.

¶ **TEMPORALITER**, Ad tempus, Gall. *Temporellement*. Lex Temporaliter observata, Tertull. adv. Judæos c. 2. Quo (mundo) Temporaliter libere uti potuisset, S. Gregorio Dialog. 1.2. in Præfat. Temporaliter opponit semper S. Paulinus Epist. 13. n. 15. spiritualiter vero Carolus IV. Imper. in Diplomate an. 1347. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS pag. 44. Incrementum suscepit spiritualiter & Temporaliter, hoc est, quoad res spirituales & terrenas. Vide Tempore.

¶ **TEMPORANEE**, Temporius, Gall. *De bonne heure*. Ritus ordinandi Episcopum in Ecclesia Rotomagensi: Tertia pulsatur Temporene, & interim præparet se Dominus Archiepiscopus, &c. [Pontificale MS. Eccl. Bifunt. apud Martene de Antiqua Eccl. discipl. in divinis Officiis p. 376. Ita Temporene vadunt, ut hora facta ad majorem ecclesiam revertantur omnes.]

¶ **TEMPORANEUS**, Maturus, tempestivus, Jac. 5. 7. Ecce agricola expectat pretiosum fructum terra, patienter ferens donec accipiat Tempora æcum (suppl. imbrem, Græc. τὸ ὑγρὸν) & ferocinum. Passim occurrit in sacris Scripturis.

¶ **TEMPORARE**, Tempus ducere, (Gall. *Temporiser*) vel in tempore vivere. Ade-mptorare, conuictporare, simul remporare. Joan. de Janua.

¶ **TEMPORARIE**, Ad tempus. Salvianus l. 5. de Gubern. Dei: Nihil suscepit tribuunt, sed flos hoc etiam patet aliquid à parentibus Temporarie attribuitur, ut in futuro totum filiis auferatur. Utitur etiam libro 8. Disputatio Zachari lib. 3. cap. 3. Temporarie abstinentiam & continentiam simulans. Utuntur etiam Latini Scriptores.

¶ **TEMPORATIM**, pro vario tempore. Tertull. de Pall. c. 2. Sic & terram recensens Temporatim vestiri amantem, prope sis eadem negare, memor vividem cum conspiciet fructum, non visum & eam. Adde eundem Tertull. lib. de Anima c. 28.

¶ **TEMPORICARE**, ut infra Temporizare. Dum ires Temporicade, in Chron. Ellenfi ad annum 1388. apud Murator tom. 15. col. 517.

¶ **TEMPORINUS**, Tener, mollis, Gallis *Tendre*. Odo Gluniac. l. 2. de Vita S. Gerald. c. 27. Dixerat, & de rupe, quæ eidem loco imminet, cervus sese precipitavit. Quem ministri gaudentes pariter & mirantes tulerant, & inde, sicut cervorum caro Temporina est, delicatum edulium seniori paraverant.

¶ **TEMPORIVE**, Gregor. Tur. l. 5. Hist. c. 46. Nuquam prandio usus est, nisi ianum cenam, ad quam sic Temporive residebat, ut sole stante confugeret. Ubi forte legendum Temporius. Vide Temporius.

¶ **TEMPORIUS**, Maturius, citius. Vide Temporius.

¶ **TEMPORIVUS FRUCTUS**, apud Faustum lib. 2. de Libero arbit. cap. 10. Medius inter præcoctum & ferocinum.

¶ **TEMPORIZARE**, Gall. *Temporiser*, Ital. *Temporeggiare*, Cunctari. Legitur in Hist. Monast. S. Laurentii Leodiensis apud Marten. tom. 4. Amplius Collect. col. 1143. Vide Tempore.

¶ **TEMPOTARE**, pro Tentare, passim legitur, ut & Tempotio, pro Tentatio. Vide in hac voce.

¶ **TEMPOTATIVUS**, pro Tentativus, Seducens, fallax, in Charta ann. 1377. cujus locus exstat in Transjactis.

¶ **TEMPUS**, Capicula ad Legem Alamannor. c. 22. edit. Baluzianæ: Si iactata uisio aia fuerit, & prisca & Tempus fuerit, &c. iactata, seu detenta.

¶ **TEMPORIUM**, pro Teatorium, in Memor Potestatis. Regens. apud Murator. tom. 8. col. 1066.

¶ **TEMPTUS**, pro Tentus, detentus, passim.

¶ **TEMPUS**, Ad tempus, suo tempore, vel mature, phrasibus Gallica, *À temps*, vel en son temps. Capitula Caroli M. lib. 2. cap. 18. Ausi si aliqua re præcipiente id facere non potuit, cur nobis ipsam impossibilitatem ad Tempus non annuntiavitis. Et c. 27. Eorum relatu vobis ad Tempus indicetur.

¶ **TEMPUS**, Aer, cælum, Gallice *Temps*. Annales Genues. ad aon. 1227. apud Murator. tom. 6. col. 446. Ubi per plures dies moram fecit, quia procedere non poterant, movere ante maris & Temporis qualitate; exinde vero uodum Tempore traquillo, &c. Et col. 509. Circa mediam noctem validissima fortuna a maris & Temporis suis in portu Janua, &c. Chronicon Parm. ad an. 1296. apud eundem Murator. tom. 9. col. 836. Semper die usque cecidit pluvia... nullo modo exire voluerunt propter dictum malum Tempus. Noster Mauvius tempus, Cælum nubilum & pluviosum dicitur.

¶ **LIBER TEMPORUM**, id est Paralipomenon, apud S. Hieronymum l. 2 in Rufinum c. 8.

¶ **TEMPUS OCTAVIANUM**, Quo Cæsar Augustus imperabat. Charta apud Meichelbe. tom. 2. Hist. Frising. p. 351. Magna populorum concordia fiebat, letantes in eo quod Octavianum Tempus se accepisse mirabantur.

¶ **TEMPUS PINGUEDINIS**, Quo pinguefuit fœtus. Charta verus apud Thomam Blount in Nomolex. Tempus pinguedinis hic computatur inter fœtum B. Petri ad Viacula & Enaliationem S. Crucis, & tempus firmationis inter fœtum S. Martini & Purificationem Beate Mariæ.

¶ **TEMPUSCULUM**, Tempus, ætas. Vita S. Gerardi Abb. Bron. n. 19. fœc. 5. Bened. p. 264. Affeveratus ejus tumina reverit aurea quodam Tempuscula.

¶ **TEMTOR**, Fœdus, iussu, ut puto. Vide Teles.

¶ **TENA**, vel **TENIA**, Joanni de Janua, à teno dicitur, estque vitarum extremitas depeadens diversorum colorum, vel extrema pars vitæ, quæ deprendit coronam. (Gloss.) S. Andr. Avenion MSS. fœc. 13. Tenu seu Tena dicitur lingue quæ deprendit de mitra pontificis. [Gloss. Lat. Gal. Tena, vel Tenua, Bende ou queue de miroir. Provinciale Ecclesiæ Cantuar. h. 3. tit. 1. Contra Clericos portantes infulas, aut Tenas coram Prælati, &c. Concilium Lambethense ann. 1281. c. 12. Et cum ovovna se ebarat Christiane militie, & revelati cordis ac patuli radii sublebus insigne: ipsi ut variatier ostendans, se hujus ebaratæ titulum erubescere, Tena coronas abscondunt, quasi eales radii repellentes, &c. Iofra: Porciaster iasalas aut Teas coram Prælati, aut coram populo publice deservet, &c. Ubi Conci. Londinense an. 1268. c. 5. haber, iasulas, quæcumque Coisus vocant. Ita Tena & Coise, idem sunt.

¶ **TENABULA**, Idem quod mox Tenacula. Forceps, Ital. *Tenaglia*. Hist. Dulcini Hæresiarchæ apud Murator. tom. 9. col. 440. Possitque ante eorum conspectum vastibus igne plebis ordinatis ad calefaciendum Tenabulas & comburendum carnes ipsis adhibitisque carnificibus, qui cum Tenabulis ferri candentis carnes eorum laniabant, & frustum in ignem ponebant. Vide Tenalea.

¶ **TENABULUM**. Vide mox Tenaculum.

¶ **TENACES**, Forceps, in Glossis antiquis MSS. Hispanis *Tenacea*, nostri *Tenaille*, à tenendo, inquit Philander ad Vitruvium. Charta Ferdinandi I. Regis Hispaniæ ætæ 1101. Servitium de mensis id est, solare, in festurari, Teases, trullene cum coelestibus 10. &c. [Fulcinas hic intelligo, nostri *Fourchettes*.]

TENACIA, pro *Tenacitas*, usurpatur ab Jona Aurel. Episc. l. 3. de Instit. laicali cap. 11. [& à Scriptore Vitæ B. Lidwini tom. 2. April. p. 278.]

TENACULA, Forceps, in Mamotrepto ad 2. Paralip. c. 4. nostris *Tenailis*, *Tenaculum*, ea notiooe legitur in Vita S. Dunstonsi tom. 4. Maii p. 363. *Tenacula*, *gaibas ferre teachat*, &c.

TENACULUM, *Venabulum* Joanni de Janua. [Lego in Editione an. 1514. *Tenabulum*, *venabulum*, quia retinet apum *venientem*.] Gloss. Lat. Gall. habet *Tenabulum*, *Tenacail*, *epit.* At aliud sonat in M. Cron. Belg. p. 172. ubi de expugnatione Afcalonita à Balduino Rege Hierosol. *Quod inter maxima miranda miracula miraculum esse summum videtur*, ut urbi 150. turribus prævalidis munita, & *Tenaculis domum in plerumque crypta linguearii superetella*, tandem aliquando viaceretur. Leg. forte *Tenaculus*.

TENACULUM, Fibula, *retinaculum*, *Retenail*, in Gloss. Lat. Gall. laudato. Verus Charta apud J. Schefferum ad Chronic. Upsalioe pag. 152. Item duo ampulle ponderant 11. *markes*. Item *Tenacula daaram capparam ponderant quinque markes argenti daaurati*. Ullus hæc voce Tereotianus Maurus in Præfat. sed alia notioe. [Bera. de Breydenbach Itin. Jerosolym. pag. 208. In *navibus*, que non clavus aut aliis fermentis sunt compaile, sed sanibus quibusdam & lignetis *Tenaculis* coagulantur, &c.]

TENAGIARE, Candenti forcipe laniare, Ital. *Tenagiare*, Gall. *Tenailer*. Joh. Demusius Chron. Plac. ad an. 1326. apud Murator. tom. 16. col. 494. Eodem anno Carcagnus preditor & Radalipis ejus socius, & duo alii feci cum eis *Tenagiati fuerant*.

TENALEA, Forceps, Gall. *Tenaille*, Ital. *Tenaglia*. Joh. de Bazano Chronic. Mutin. apud Murator. tom. 15. col. 613. Deinde fuit *Tenaleis morticata*. . . super unum lectum accensorum carbonum, &c. Vide *Tenella*.

TENALES, Eadem notioe. Index utensilium de Ruminaco & Chartulario Compedienti: *Una securis & quadam tripes, & treis cbenies de fer, & uno Tenales & duo treffus*.

TENALIA, Eodem intellectu. Chron. D. de Gravin. no. 12. Muratorii col. 167. *Lect in coram corporibus caro modica super fletu moribus Tealiorum igneatum, &c. Tenaliis ignem mordere*, ibidem col. 641.

TENALIUM, Eodem significatu. Chronicon Bergom. Callelli de Castello ad an. 1406. *Quod ipsi ducantur super carretta ad locum justitie & cum Tealio ardente deberant assenari*, &c.

TENALLA, Idem. Enumeratio MS. munitionum Sommeriz in Occitania an. 1260. Item 6. *marcellas*. Item 5. *Tenallias*. Item 50. *forcepes*. Ubi per *forcepes* forte minores, per *tenallas* vero majores forceps sunt intelligendi.

TENALLEATUS, Candenti forcipe lanitus, Gall. *Tenaille*. Annales Eltenles ad ann. 1403. apud Murator. tom. 18. col. 990. *Villanus debite damnatus supplicio fuit, per civitatem super curra Tenalleatus, &c. Vide lanajare*.

TENAMENTUM, Idem quod iofra *Teacmentum*, post Tenere. Ibi vide.

TENANCIA, Vide Tenere 1.

TENANDRIUS, Statuta Roberti III. Regis Scotiz c. 43. *Statutum est & ordinatum, quod licet in posterum dominus Rex de dicto Comitatu suo domilio, cum Teandrie & libere tenentibus per ebarium suam infodaverit aliquem, &c. Legendum puro Tenancertis, ex Gallico Tenancier, Teoens.*

Nihil est cur certo locum emendens. *Tenandria*, pro villa, infra occurrit: quidni Tenandrius,

pro villicus? Vide *Teneadria* in Tenere 1.

TENANTIA, Vide *Teantia*, & Tenere 1.

TENASMUS, *Egerendi libido continuo, sed inanis*, Laurentio io Amalthea. Plinius l. 18. c. 14. habet: *Tenesmos, id est, erebra & inanis voluntas desurgens*. Habet etiam *Tenasmus* eodem cap. Sæpius alii *Tenesmus* dicunt, Medicis nostris *Tescme*, *Epreme*.

TENATOR, pro *Taanator*, ut videtur, *Tanneur*. *Constantius de Mongeur Teater Tencensis*, in Charta an. 1249. ex Chartul. Campan. fol. 133. col. 1.

TENATUKA, Vide infra in Tenere 1.

TENCA, Pileis fluvialibus notus, Gall. *Tanche*, Ital. *Tenca*, Aufocio in Mofella v. 125. *Tinca*. Dicitur *Teaca* Petro Azario apud Murator. to. 10. col. 428. Rumplo l. 1. Hiltor. Monasterii Formbac. apud Plerium 101. Anecd. part. 2. col. 433. & aliis. Hinc emendandus aliter ejusdem Rumpieri locus col. 468. ubi pro *Tenca* perfectam habetur *Tenta*.

TENCHA, Eadem notioe, in Statutis Astenfis lib. 6. ubi de iuratis portarum, & in Statutis Placeotiz lib. 6. fol. 79. verso.

TENCHIA, Eodem intellectu, in Charta Hugonis Abb. S. Dionysii an. 1200. ex Archivo B. Mariæ de Argentolito.

TENCHURERIUS, Senteotiz Inquisit. Tolof. p. 9. *Matheas Aycardi Tenchurcius de Tolofa*, &c. Forte *Tentburcius*, pro *Tenturcius*, Gall. *Tenturier*, Tinctor, insector. Vide *Tenturarius*.

TENDA, Tabernaculum, teotorium, Gallis *Tente*, [Ital. *Tenda*.] Tudeodis lib. 2. Hiltor. Hierosolymitanæ: *Et in nostras laxatis frenis concurrerunt Tendas*. Florentinus Monachus de Expugnatione Acconenfis:

*Bachanalis Africus mare perturbabat;
Eculis tentoria cuncta laniabat;
Si confratres mei sunt ibidem fuissent,
Et tence deatibus me Tendam vidisset,
Horum quidam, repulso, super me risissent.*

Occurrit præterea apud Ordericum Vitalem lib. 9. pag. 742. 743. [in Annalibus Genuens. ad ann. 1213. apud Murator. tom. 6. col. 405. in Memoriali Potestatum Regien. ad ann. 1275. apud eundem Murator. tom. 8. col. 1138. in Chronico Eltenfis ad ann. 1350. apud eundem tom. 15. col. 458. in Chronico P. Azarii, tom. 16. ejusdem Murator. col. 331. in Statutis Astenfis. col. 17. cap. 7. 1. in Statutis datariis Ripertiz cap. 14. &c.] Raymundus Montanerius in Chron. Aragon. cap. 122. *Et lo Senior Roy d'Arago seu aar la cvida per la sua host, que tot bones plegas li deader, &c. Sic Tenda & Tenda, tabernacula vulgo vocat recentiores Græci, Leo in Taclic. cap. 5. §. 9. cap. 10. §. 12. cap. 13. §. 3. cap. 18. §. 54. Nicetas Græco-Barb. in Notis Wolphiannis pag. 115. edit. Genev. Ducas pag. 17. 188. Joao. Cananus pag. 192. & alii à Rigaltio & Meurlio laudati, [ut & in Glossario mediz Græcitatiz.]*

TENDA, Hispanis, est Statio seu officina in foro aut locis publicis exponendis & vendeodis mercibus. Tentorium exponitur in Foris Aragon lib. 9. pag. 579. Diploma Weremundi Regis Hispan. apud Ambrosium Morelem: *Cum omnibus usasibus, cupis, torcularibus, & Tendis in mercatello, & vineis, que servierant ipsi corti, &c. Charta Aldefoofi VII. Regis Castellæ ære 1213. Es vestras Tendas aullas Alvarii, neque Almusieris, neque Atmosabel volenter intret, &c. Rodericus Toletanus lib. 6. cap. 24. Rex dedit Ecclesiam Toletanam, & dedit ei in civitate omnes stationes, quas vulgariter Tendas vocamus. Idem Hiltor. Arabum cap. 40. *Stationes venditorum* vocat. Fori Oliz an. 1247. sub Jacobo I. Rege Aragon. fol. 18. *Si duo habent domos, Tendas, aut alias bereditates simul*, &c. Charta Lusitanica apud Braodao.*

daon l. 15. Monarch. Luffitan. cap. 31. *Idem retineo mihi & successoribus meis omnes Tendās, quas Reges Soroceci solebant tenere tempore Saracenorum.* Adde tom. 5. p. 308. Præterea Colmanereziū in Hist Segovienſi c. 17. §. 15. c. 19. §. 1.

TENDARIII, Qui in Tendis merces suas venum exponunt. *Apotebani & Tendarii*, in Foris Aragon. l. 9. tit. Quod Phisici, &c.

TENDERE, Tentorium explicare, vel in tentorio subsistere, castra metari, [Italis *Tendere*, nostris *Tendre*.] Gloss. MSS. Reg. Cod. 1013. *Tendebat, tentorium habebat.* Palmerius ad Salustium pag. 520. reſtituit vocem *Tendentes*, pro *Tentoria figentes*, atque vocabulum effe Numidarum. Huc viri docti ita referunt Maronis :

. . . *hie sevens Tendebat Achilles.*

Et Suetonii in Galba cap. 12. *Cobors Germanorum juxta hortos Tendebat.* Denique Taciti Annal. 13. *Milites Tendere omnes extra vallam jussit.*

ATTENDARE, Eadem notione, [Italis *Attendare*.] Epist. Tierici Magistri Templi in Chronico Reicherſpergenſi an. 1187. *Et non potuerunt Attendare ultra tendas vires.* Joan Villaneus l. 5. c. 1. *Ovis ille dextro Imperatore s'era attendato a gran danno di Romani.* Adde l. 7. c. 147. l. 9. c. 46. Hinc nostrum *Attendere* fluxit, [ut & Italicum *Attendere*,] pro *expectare*, quia donec *tende*, seu tentoria figantur, subsistunt, & expectant.

Tabernacula autem olim ex coriis confecta constat : unde in Epistola Valeriani ad Zozimionem, apud Pollionem in Claudio : *Pellum tentorium decuria triginaria.* Zonaras in Constantino M. *Σαλὴν πρὸς τὴν ἀσπίδα κίβητος καὶ βαλάντιον ἐκ χρυσοῦ καὶ ἑσπερίων περικλυτῶν ἐκ χρυσοῦ.*

2. **TENDAP**, apud Papiam, quæ rustice Trobis dicitur Cod. Alia Tabæ præfert. Gloss. Saxon. Ælfrici : *Tendo*, sylv. *syle*, i. e. Domus limen.

¶ **TENDARIII**. Vide *Tenda* 1.

¶ **TENDARIS**, Locus in quo panni explicantur seu extenduntur, ut discimus ex Litteris Philippi VI. Reg. Franc. an. 1335. rom. 2. Ordinat. p. 115. *Concedimus eisdem quod pro custodienda Tendaris, seu loci communis in quo panni sirantur seu tenduntur, & in parte adpiontur, possint unum denarium & pro clausura, & aliis reparacionibus disti tendaris. imponere de super, seu supra quolibet ponum in disto Tendari, & aliis Tendariis diste villa tirandum, per illos, qui facient penos ipsos tirari.* Vide in *Tenda* 1. & infra *Tentorium* 1.

¶ **TENDEHEVED**, mendose apud Hovedenum in Henrico II. pro *Tend-beved*, vel potius *Tenbeved*. Spelm. Vide *Tenbeved*.

¶ **TENDELLI**, mendose, ut dicitur in *Collaterii*.

¶ **TENDERE**, Extendere. Cod. Theod. lib. 11. tit. 14 leg. 1. *Aste omnia autem que in hortis dabantur expendi volumus, ita ut non prius ad id frumentum Tendatur expensio.* Codex Justiniani præfert extendatur. Pro tentorium explicare seu castra metari sumitur paulo ante in *Tenda* 1.

¶ **TENDITAS**, Voluntas, auctoritas. v. Bulla Gregorii IX. PP. est Tabulario Corbeienſi : *Ingeramus de v'reignis possessiones, redditus & alia bona ipsius monasterii occupare propria Tenditate præsumemus, villas molendina & grangios monasterii cum non modica quantitate bladi. succedenti ausu nefario & destruxit.*

¶ **TENEDENIUM**, TENEAURA. Vide infra *Tenere* 1.

¶ **TENEBELLÆ**, Parvæ tenebræ. Cl. Mamertus lib. 2. de Statu animæ c. 9. *Eruentur mihi atque extrabentur etiam nuncupatim ex abditis Tenebellarum, qui batenus delituere.*

TENEBRÆ, Officium Ecclesiasticum, ita appellatur Tom. VI.

tum, quod peragitur feria 4. 5. & 6. majoris hebdomadæ : *Hic enim diebus Ecclesia Tenebras colit, & Matutinas in Tenebras finit*, inquit Durandus lib. 6. Ration. cap. 72. n. 2. *Primo quia in lusu & more est propter dominum Passionem ; propter ejus triduanam mortem exequio tenebras triduanas. Secundo Officium Tenebrarum significat tenebras, quæ fuerunt super faciem terre, dum pendebat sol iustus in cruce, &c.* Adde Beletum c. 100. Liber Ordinis S. Victoris Parisiensis MS. c. 20. *Ad Tenebras in Paravece per tres dies 13. cerei accenduntur.* Hugo Flaviac. p. 170. *Ubi vero ventum est ad Tenebras, miser ille, dum Kyrie eleysa cum versibus cantatur, corde compunctus genibus patris advolutus est.*

Ad hunc posteriorem locum non satis attendisse videtur Mabillonius, cum *Tenebras* generatim *Matutinas* interpretatur in Onomastico ad calcem partis 1. leculi 6. SS. Benedi. Verum quidem est de *Matutinis* hic agi ; sed de *Matutinis* nocte Cænz Domini celebratus, unde à Cœna Domini dicitur sunt *Tenebræ*, non à tenebroso noctis tempore, ut intellexisse viderur vir doctissimus.

¶ **TENEBRARE**, Obscurare, tenebrosum facere. Johanni de Janua. *Tenebrare terras*, Martino Capelle l. 6. S. P. Chrylogogus Serm. 74. *O si nebula sumus mulieris Tenebrosus aspectus !* Lactantius l. 4. c. 19. *Tenebrabitur dies lucis.* Guibertus l. 1. de Pignericibus SS. c. 1. *Quid dicam de illis, qui nullis aliorum testimoniis elaruerunt, & ex eo quod scripturis quolibetque celebrari putantur, positum Tenebrantur ?*

TENEBRARIUS, Vir obscurus, obscuri nominis. Vopiscus in Firmico : *Est illi quidem adversum nos contentendi hæc solo ratio fuit, quod dicebat, Aurelianus in edicto suo non scripsisse, quod tyrannum occidisset, sed quod latrunculum quendam à Rep. removerisset : perinde quasi digne tanti Principis nominis deberet tyrannum appellare hominem Tenebrarium, aut non semper latrones vocitaverint magni Principes eos, quod invadentes ; purpurat necaverunt.*

¶ **TENEBRATIO**, Obscuratio, caligatio. *Tenebratio visus*, Cælio Aurel. l. 1. Chron. c. 2.

¶ **TENEBRESCERE**, Tenebrosum fieri, tenebris obduci. S. Aug. de Genesi ad lit. l. 1. c. 10. *Quo tempore pars ista quæ sumus, Tenebrescit in noctem.* S. Chrylogogus Serm. 74. *Tenebrescit vesper, non luceſcit.* Rursum utitur Serm. 77. Homagium an. 1257. est Schedis Prædis de Mozogues : *Quoniam veritatis scire plerumque . . . Tenebrescit.*

¶ **TENEBRICARI**, Idem quod *Tenebrescere*. Sol media die *Tenebricavit*, apud Tercullianum adv. Judæos cap. 13. Paschasius Radbertus lib. 3. de Fide, Spe & Char. cap. 11. tom. 9. Amplif. Collect. Marten. col. 570. *Hinc (animo) Tenebricatur peccatorum suorum aspectibus ; illinc respicitur gratia Dei reserpta & virtutum muneribus.*

¶ **TENEBRICOSITAS**, Obscuritas, caligo. *Tenebricositate vexari*, Cælio Aurel. l. 1. Chron. c. 4.

¶ **TENEQUILA**, Idem quod *Tenacula*, Forceps. Gal. Tenaille. Aët. SS. Martii tom. 2. p. 508. *Brachium S. Joseph de Arimatbio in argento cum l'enculis in manu de argento.*

¶ **TENEDO**, TENEDURA. Vide *Tenere* 1.

¶ **TENELLA**, Gall. *Tenaille*, Forceps. Vita B. Lidwini, tom. 2. Aprilis pag. 274. *Tenella solet calcetri ad ignem.* Et pag. 314. *Quod (pomi fragmentum) etiam inter seveas Tenellas candentesque compressum, inspidum omnino reddebatur.* Utitur etiam Cornelius Zantier in Chronico apud Marten. tom. 5. Amplif. Collect. col. 365. ubi de eadem B. Lidwina. Vide in *Tenaille*.

1. **TENELLUS**, Obscuraculum oris dolii. Jo. Lau-
denſis

V u

denſis in Vita S. Petri Damiani Card. n. 2. de dolio, ſeu tina: *Evulſo Tenella, aibiſ proſus vini ſaſpiciunt.*

¶ 2. TENELLUS, Cenaculum auditorum. Ordinario. Humberti II. ſuper ordinae & numero menſarum tom. 2. Hiſt. Dalph. p. 31. col. 1. *Item, quod aliis Militibus ſimilicibus iſa noſtro Tenello comedentibus ſerviatuſ eodem modo iater duos quolibet, videlicet de uaa gallinae, &c. Mox: Item, quod omniſbus. in Tenello aſſitri hoſpitii comedentibus ſerviatuſ, &c. Et pag. 312. col. 2. Die Venetiæ, in hoſpitio non comedetur, aſſi ſemel in die & in Tenelle, ſicut nec aliis diebus jejuant. Ibidem pag. 313. col. 2. Poſtio de mane in Tenello: Item volumus & ordinamus, quod qualibet die de mane, quando non eſt jejunium ordinatum ab Eccleſia, panatarius hoſpitii noſtri portet ſeu portari faciat in loco, ubi teneatur Tenellus, mappam cum duodecim paſſibus parvis. . . & quod beſelarii portent per eſſem ad prædictum Tenellum ſex meaſuras vini pari de Tenelle, & quod cagnus de coquina aſſitri portari ſuſciat ad diſtam locum per eſſem unum rotulum de carabis, &c. Similia mox repetuntur, ubi de poſitione per diem in Tenello. Rurſum infra pag. 317. col. 1. Item, volumus quod illi qui debent in Tenella communi comedere, &c. Adde pag. 335. col. 1. & vide Tenellus.*

¶ TENEMENTARIUS, TENEMENTUM, TENENDRIA, &c. Vide Tenere 1.

TENENS, forenſe vocabulum, pro eo, ut contra, Petrus pro aſſore, in Regiam Maieſtatem lib. 2. cap. 2. Occurrit paſſim in Legibus Scoricis & Anglicis. Vide Tenere 1.

¶ TENENSA, Poſſeſſio quam quis tenet ab alio. Charta ann. 1210. è Chartulario Lezatensi: *Ego Guill. Abb. Lerat. ſolvo & derelinquo. . . Bernardum de Vaura & omnem ſuam Teneſam, & omnes ſuos res mobiles & immobiles, quacumque loco prædicta Teneſa ſit vel eſſe debet, & omnem ſuam progeniem. . . nuli paſſo quod prædictus B. de Vaura & qui per eum eruat, reddant & doceant duos ſolidos de bonis Teneſanis annuatim ex parte deminutionis per ſeipſos & pec omnem ſuam Teneſam, ſcilicet prædicto G. Abbati Leratensi, &c. Vi. de infra Tenere 1.*

¶ TENENTIA, TENANTIA, Securitas ſtandi promiſſis & conventis. Litteræ Willelmi Scotorum Regis an. 1209. apud Rymer. tom. 1. p. 155. col. 2. *Pro eſſem terminis fideliter teneatitſ dedimus eis in Tracutium obſides noſtros, quos habet. Charta Johannis Regis Angl. lib. nig. Scaccarii p. 379. Tradidit nobis tria caſtra Wallia ſue. . . ia Teneantiam reddendi nobis prædicta debita noſtra & ſaſiſaciendi nobis, &c. Vide Tenetaria & Tenantiale. Occurrit alia notione in Tenere 1.*

¶ TENENUM, Ager, ut videtur, clauſus. Charta an. 1358. apud Corbinell. inter Probat. familie de Gondom. 1. pag. 157. *Item unam palatiū magam cam columbaria, & cella, & caria, & uaa domabaſſa, & cuſolare, & Teano cum viſitibus poſitum in populo S. Martii.*

¶ TENERARE, Teneſum efficere, Conſtantino Africano, cujus locus eſt in Gofia.

t. TENERE, TENENS, TENEDO, TENEMENTUM, &c. Voces fori feudalit.

TENERE dicitur, qui prædium à domino feudali dependens, & in eius feudo vel dominio poſſidet: quæ vox hac notione paſſim occurrit.

TENERE IN CAPITIS dicitur, qui nullo medio ratione ſeudi domino ſubjctus eſt: apud Anglos ſpecialiter, qui à Rege ſeu Corona feudum ſuum tenet. Cowell. (Charta Henrici Regis Angl. circa an. 1155. apud D. Briffot. 2. de Feudorum uſu pag. 1. ad calcem: *Si quis Comes, vel Baro, ſeu alius teneantem Teneat de nobis in cupie per ſervitium militare, mortuus fuerit, & cum de-*

ceſſerit heres ejus plene ætatis fuerit, & relevium doceat, habeat hereditatem ſuam per relevium antiquum, & alii ſimiliter per aſſiquam conſuetudinem ſeodorum. } Radulphus de Dietto ann. 1163. Nullus ſcilicet, ut vulgariter loquar, de Rege Teneat ia capite caſtellum, villam, vel prædium, &c. Epitola Monachorum Eccleſiæ Cantuarienſis ad Reg. Henricum II. Cum uibet ad eum ſpeſſent, ſed aſs Teanamus poſt Deum ia capite de vobis, ſicut & ipſe. Matth. Paris an. 1244. Ad omnes Prælatos, qui de Rege Baronias Tenebunt in capite. Et infra: *Us quilibet Baro Tenens ex Rege in capite, haberes prompta & paratuſ regali præcepta omnia ſervitii militaria, quæ ei debentur.*

¶ TENERE à SOVETE, hoc eſt, ad ſocietatem, ut ſatis explicant. Litteræ Officialis Morinenſis annis 1271. è Tabulario Corbeienſi: *Peſſent etiam diſſa irigata joradalia terra Teneada ab eadem Eccleſia hereditaria à ſovete, tali modo, quod diſſi Abbas & Coſentus debereat invicare tertiam partem ſeminis diſſe terre, & prædicti ſuperius ſummatiſ debereat ad ſumpſus ſuos proprios diſſam terram excolere, ſeminare & abanare, & habere medietatem ſtruſſum ratione agriculturæ ſuæ, & prædicti Abbas & Coſentus alioq medietatem. Vide Socida.*

TENENTES IN COMMUNI, ſicut illi, qui ex diverſis titulis terras ac tenementa pro indiviſo tenent. Ita Cowellus lib. 2. tit. 4. §. 14. li in Foris Aragonenſibus unica voce Terratenentes dicitur apud Michaelē del Moline in Repertorio p. 75 & alibi: *Terratenentes, in Chron. Petri Regis Aragon. l. c. 43.*

TENENTES IN FEUDO SIMPLICE, Littletoni ſect. 1. 2. 3. &c. *Teneas ea ſic ſimple.* Vide in Feudum ſimplex.

TENENTES IN FEUDO TALLIATO. Vide Feudum talliatum.

TENENTES IN TALLIA GENERALI, Littletoni ſect. 14 & 15. dicuntur cum tenementa dantur alicui & hæredibus ex proprio corpore procreatis. Tum enim generalitſ tallia, (general taile) dicitur ex quolibet uxore, ſi is plures habuerit, procreatis liberi ad ejuſmodi tenementorum ſucceſſionem admittuntur.

TENENTES PER TALLIAM SPECIALEM, Cum tenementa alicui & uxori, & hæredibus ex utroque procreatis dantur. Tum enim ſoli ex hoc conjugio nati liberi ad ea tenementa admittuntur. Littleton, ſect. 16. 19. Vide Talliare in Tallia 8. & Feudum talliatum.

TENENS IN DOTE, dicitur cum uxor marito defuncto, tertiam ejus tenementorum in dote tenet. Idem ſect. 16.

TENENS AD VITAM, ſeu uſum fructum. Idem ſect. 56. TENENS AD CERTUM ANNORUM NUMERUM Idem ſect. 58. 59. &c.

TENENS AD VOLUNTATEM, Cum tenementa alicui conceduntur poſſidenda ad voluntatem donatoris, apud eumdem ſect. 68 & ſeqq. Quæ quidem Tenura, alia videtur ab ea, de qua verus Conſuetudo Normannicæ M. part. 1. ſect. 3. c. 15. *Us ſiemens ſeat aſſex ſrans Teameas ſans bomage & ſans parage en ſeu lay, & ce eſt ſe pac aucuac compoſition, qui eſt ſeic entre avouens perſonaas. Si comme un homme a 30 ſ. de reate, & il donne à un autre les 10 & l' bomage & ſea bonne: cil qui tient le ſiours ſe ſus bomage à l' autre, cur il ſieat le ſieu par un ſeu bomage, & ſic le Tenure eſt appellee Teare de volenté, pour c'en que ele eſt, i ſeie de la volenté à celui, qui baillie le ſieu, & qui le recoit ſunt nul bomage, & ſunt nul beſoing d' eritage, &c.*

TENENS PER CONSUETUDINEM Angliæ, dicitur is, qui tenet ſeu poſſidet l' eacmentia, vel terras, quæ ex Conſuetudine Angliæ maritis, vel ipſi dotem uxoris permittantur. Is enim invaluit mos apud Anglos, ut ſi quis ſeminam hæredem ducat, & ex ea prolem gignat, quæ

quæ viva prodit in lucem, terras, de quibus uxoris nomine faiscus in ejus vita est, & mortua, integras ad viræ suæ terminum revincat. Quam legem Henrico I. quidam adscribunt. Vide Littletonem fecit. 35. Coellum lib. 1. Instit. Angl. tit. 2. §. 18. & supra in voce *Curialitas Anglie*.

TENENTES LIBERE, Qui liberum tenementum tenent vel possident, in Legibus Malcolmi II. Regis Scotiæ c. 9. *Libere Tenementum* alii sunt *intrinseci*, alii *forinseci*, in Fletam. l. c. 7. §. 13.

TENENS MEDIUS. Vide in *Medius*.

TENENS PER COPIAM ROTULI CURIE. Vide in *Copia*.

TENENS PER VIRGAM. Vide *Virga*.

TENENS PER HOMAGIUM, in veteri Confect. Normanniæ c. 28. 29.

TENENS PER PARAGIUM. Vide *Paragium*.

TENENS PER ELEEMOSINAM. Vide *Eleemosyna*.

TENENS PER BURGAGIUM. Vide *Burgagium*.

TENENS PER BORDAGIUM. Vide *Bordagium*, in *Borda* 5.

TENEMENTUM, Territorium, districtus alicujus loci. Statuta Arelat. MSS. *Si maleficio vel injuriæ in Arelate vel ejus Tenemento commissæ fuerit, &c.* Statuta Massil. lib. 2. cap. 32. *Statuimus, quod si aliquo tempore (contigerit) talam fieri in civitate Massiliæ, tenemento vel ejus districtu occasione guerra generalis, &c.* Charta Monis-majoris ann. 1212. *Quidquid in tota prædicta villa Perusii seu in toto ejus Tenemento quæcumque ratione iusta vel iniusta possidet, Donatio Templariis facta an. 1248. Dono ... villam seu castrum de Generiaco cum omni suo Tenemento.* Charta an. 1266. ex Archivo Eccl. Massil. *Quatuor pecias terre suas in tenemento Alaudis. Charta ann. 1203. inter Instrum. Gall. Chr. novæ edit. tom. 1. pag. 85. col. 1. Ego lidesousus Dei gratia Comes & Maroburgensis Provincia ... concedo tibi Rainundo Dei gratia Forojulienfi Episcopo ... omnes iustitias hominum qui sunt vel erunt in posterum in Tenemento Forojulienfi Ecclesiæ, siue in civitate Forojulii, siue extra in castris, vel villis ad episcopatum vel præposituram persineantibus, &c.*

TENEMENTUM, Prædium urbanum, quod de domino tenetur. Skenæus ait, Tenementum communiter accipi per hereditatem vel feudo; liberum vero tenementum idem esse cum usufructu, tamen si lapsissime confun-
duntur, atque hæc differentia minime observatur. Bracton lib. 4. tract. 1. cap. 31. §. 1. & lib. 5. tract. 5. c. 28. §. 1. Tenementum est prædium, quod in villa est, seu villæ partem conficit. Historia Translat. S. Julianæ Virg. an. 1207. *Ulcusalia & Tenimenta civitatis ab eorum incurfibus defursere.* Passim. Le Roman d'Amile & d'Amys MS.

Purtiray vous parmi mes Tenemens.

Infra:

Se donna li tressou son Tenemens,

Et a ses fers donnu grant chàgements.

LIBERUM PORTO TENEMENTUM, inquit Bracton. l. 4. tit. 1. cap. 28. §. 1. *est id, quod quis tenet sibi & heredibus suis in feodo & hereditate, vel in feodo tantum sibi & heredibus suis.* Ita autem dicitur ad differentiam ejus, quod est villenagium: qui tenementorum aliud liberum, aliud villenagium. Liberorum autem tenementorum aliud tenetur libero per homagium & servitio militari, aliud in libero societate cum fidelitate tantum, vel cum fidelitate & homagio. Vide ibi varias species tenementorum, & c. 38. §. 5. Quoniam Attachiamen c. 45. 46. 47. & Fletam l. 5. cap. 9. §. 6 *Tenemens nobile*, in nova Confectud. Atrebatensis art. 104. *Alias liberum tenementum accipitur per usufructum, ut in Legibus Burgorum Scotticorum cap. 135. §. 9 ubi ubi Skenæus.* At Bracton, loco laudato scribit,

Tom. VI.

Liberum tenementum non posse dici ulicujus, quo quis tenet ad certum numerum, mensum, vel dierum, licet ad terminum certum annorum, quod excedit vias hominum. Vide Christophorum de Sancto Germano in Dialogo de Fundamentis Legum Angliæ cap. 7. pag. 26.

TENEMENTUM, in Chronico Farfensi apud Murator. tom. 2. par. 2. col. 536. in Chronico Siciliæ apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 8. & 26. & in Diplomate Henrici VI. Imper. ann. 1193. apud eundem Marten. tom. 1. Amplif. Collect. col. 1002. in Chronico Dominici de Gravina apud Murator. tom. 12. col. 552. in Aëtis B. Joachimi, tom. 7. Maii p. 92. quibus in locis modo Prædium quod de domino tenetur, significat, modo Territorium vel districtum alicujus loci, ut vox ipsa *Tenementum*, quod supra observavimus.

TENEMENTUM, Idem quod *Tenementum* Charta, Nobiliacensi ann. 1270. apud Stephanotium tom. 3. Antiq. Pictav. MS. pag. 888. *In terra nostra ut dominio nostro, dictum Religiosorum, scilicet, retroscodis ac Tenementis, quæ a nobis tenentur in dictis villis de Meriaco, &c.* Rursum occurrit ibidem pag. 890. & 891. Tabularium Monasterii Villæ novæ: *A. de Tburecio Dominus Muebecolli, cum Beatrix uxoris meæ assensu, A. de Porta & heredibus suis quoddam Tenementum in muresio juxta Vacbaropocum dedi in perpetuum possidendum. Occurrit rursus in Chartulario S. Vincentii Cenoman. fol. 84.*

TENEMENTUM, Eadem notione. Homagium Arturi Duci Briton. præstitum Philippo Regi Fr. an. 1202. apud D. Brussel tom. 1. de Feudorum usu pag. 328. *Ego feci carissimo domino meo Philippo Regi Francia illi homagium ligium ... de feodo Britannia ... sub suis omnibus Tenementis de quibus ipse dominus Rex & homines sui tenentes erant eodæ, quo ipse diffidaciavit.*

TENENTIA, TENANTIA, Idem quod *Tenementum* & *Tenetur*, *Tenanche*, in Charta ann. 1246. apud Thomasser. p. 86. *Donatio ann. 1125. in Probat. novæ Hist. Occitan. to. 2. col. 429. Donamus totum ipsum bonorem, quem quem ipsi bubuorunt ... in omnibus locis, siue per alodium, siue per servum, siue per Tenentiam.* Charta Guidonis Comitiss Flandriæ ann. 1237. è Tabulario S. Bartholomæi Bethun. *Hospites etiam & tenentes dictæ Ecclesiæ cum a dictis Præpositis & Capitulo de novo ad dictam Tenentiam admittentur, debent jurare, &c.* Guillemus Mara Magister Ordinis de Spata an. 1261. Aurelio Abb. Fulienfi se suumque Ordinem donat & possessiones, & honores, & homines & seminus, cum eorum Tenentis, & jura ad eum spectantia & pertinentia, scilicet domus, campi, vineæ, &c. apud Marten tom. 1. Anecd. col. 1111. *Arrestum an. 1285. ex Chartular. Corb. Abbas & Conventus dicebunt & proponebant contra dictos Majorem & Juratos quod ipsi Major & Jurati in tressous & Tenaucis dictorum Religiosorum emerant & ratione emptioris tenebant ... unam domum, &c.* Charta ann. 1294. ex eodem Chartular. *Lesquelles Tenances devant devours font pris si bien & justement, & 26. livres & onze sous de terre.* Charta Edwardi primogeniti Henrici III. Regis Anglæ apud Th. Blount in Nomolexico v. *Tenancies: Sciatis quod dedimus & assignavimus in Tenauciam dilecto & fideli nostro Rooni Paunium omnes terras ... quæ fuerunt Hagoui Bedelli ... tenendas ad nostre beneplacitum voluntatis.* Charta an. 1344. è Schedis Marchionis de Flumarenti: *Solvere dictum accapamentum, ut moris est, in dominorum mutationibus & heredum ratione Tenentiarum, quas tenes ab ipso domoello. Occurrit passim.*

TENEMENTARIUM, Idem quod *Tenementum*, in Aëtis Capitularibus Eccl. Lugdun. an. 1337. Cameræ Comput. Paris. p. 23.

V u 2

In

Roberti Comitris Caltrix apud Stephanonium tom. 15. Fragm. MS. pag. 115. *Scintis me concessisse* (Floriacensi Cenobio) *quid quid habere in duas Menigas, excepta Tenura Roberti de Sermentum.* Vita S. Oiwaldi Archiep. Eborac. sac. 5. Bened. p. 752. *Tenura & omnibus catalis Regis misericordie ad iudicatis.* Petitio ann. 1292. apud Rymer tom. 2. pag. 182. *An de dicto Regno Scotie sit aliter iudicandum, quem de comitatibus, baroniis, & aliis Tenuris... scilicet Tenuris impartibilibus, &c.* Leges Balduini Comitris Flandrie ann. 1200. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 771. *Benjulus de possessionibus & Tenuis & hereditate D. Comitris placitare non potest... nec... aliquem D. Comitris boniam trahere ia cnuam vel querelam de Tenuris suis, vel hereditate ejus, nisi ia presentia D. Comitris.* Regimina Paduz ad ann. 1292. apud Murator. tom. 8. col. 326. *Hic accepta fuit Tenura de tora insula Calciaria pro Commune Padua, & alia uille quamplures.* Quibus in locis Tenura modo nudam possessionem significat, ut in Regiminibus Paduz, modo pradium, quod a Domino feudali aliquis tenet, ut attento lectori latius ex ipsis locis patebit.]

¶ TENURIA, Eadem notione. Charta ann. 1256. Tabulario S. Nicolai Rem. *Vendidis totam Tenuriam suam, jardiann, &c.*

TENURA, Possessio, in Charta Libertatum de Graciano in Biturigibus an. 1246. [in alia 1192. e Tabulario Monasterii Charitatis, alia Ludovici Comitris Blefensis ann. 1197. pro Credulio, alia ann. 1213. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 303. alia ann. 1223. apud Marten. tom. 1. Amplif. Collect. col. 1178. alia ejusdem ann. ibidem col. 1179. alia ann. 1273. apud eundem Lobinellum tom. 3. Historie Paris. p. 28. col. 2. & alibi passim. Le Roman de Vacec MS.

Dam Hebert de Snint Liz su de grant Teneure.]

¶ TENURA, ut Tenetur. Charta an. 1087. tom. 3. Hist. Harcur. p. 13. *Conquestus est apud ipsum, quod Abbas Fifcaeaensis tenebat quoddam manerium, quod debet pertinere ad Regem & ad regaliam & ad Tenuriam sui castelli.* Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 82. *Et iudicavit ibi omnia curia Ceoman quod S. Vincentius a ea debet perdere suas Tenuras, quas tenuerit diu, & solide & quiete.* Passim occurrit in hoc Chartulario.

¶ TENURA, Charta Philippi Fr. Regis an. 1190. e Tabulario Corbeienfis: *Noverris non concessisse Abbati & monachi Corbeie, quod aullu m damnum sustineat de his, que ad proprietatem Abbatis & monachorum pertinent, occasione Tenitura, quam Communia Corbeienfis contra eos fecerit.*

¶ TENURIO, Possessio. Charta an. 1139. Marce Hispan. col. 1269. *Dono jam dicta Ecclesia (S. M. de Aspirano) omnes meas trinituras & Teautiones, sicut ego modo teneo & possideo.*

¶ TENULTURA. Charta Hugonis Abb. Corbeienfis an. 1224 e Tabulario ejusdem loci: *Predicti duo nrbisri diligenter... inquirunt iustam Tenuriam dicti advocati... & si ipse advocatus... aliquid iniuste tenuerit... debet illud dimittere, & si... aliquid tenere debeat, quod modo non teneat, debet per dictum illorum repari in iustam Tenulturam suam.*

TENUTA, Gallis Teane Gesta Innocentii III. PP. pag. 148. *Ecco aunc omni succumbi, quia & Tenutam terra contra populi decretum... illi dimittit.* Petrus de Vineis lib. 5. Epist. 92. *Tenata seu possessio ipsorum bonorum.* Theroctius in Ludovico Rege Hungarie cap. 5. *Cum enim Rex principatus, Teautas, & dominum regni sui facra Corona subdita velles conservare, &c.* Ade cap. 27. [Mandatum ann. circiter 1207. apud Baluz. tom. 2. Miscell. pag. 250. aliud Mandatum an. 1275. apud de Lauriere tom. 1. Ordinat. Reg. Franc. pag. 305. i. col. 1. Chartam an. 1277. apud Stephanonium, tom. 3. Antiquit. Pictav. p. Tom. VI.

925. & 926. Gallie Christian. novz edit. num. 4. col. 149. Chartam Philippi Pulcri apud Menefer. in Probat. Hist. Lugdun. pag. 43. col. a. aliam ejusdem Regis apud D. Brussel tom. 1. de Feudorum usu p. 668. Chron. Veron. apud Murator. tom. 8. col. 649. Estense tom. 5. col. 413. Annales Cæsenates apud eundem Murator. tom. 14. col. 1141. Literas an. 1360. tom. 1. Hist. Dalphin. pag. 149. Frædus an. 1311. tom. 2. ejusdem Hist. p. 150. Literas Bonifacii IX. PP. ann. 1396. apud Ill. Fontaninum ad calcem Antiq. Hortæ p. 425. & 427. *Possessio vel Tenuta aliqujus possessionis, in Statutis Montis-regalis pag. 197. Tenuta seu iudicium in possessione, in Statutis Cadubrii lib. 1. cap. 60. Mutare in Teutam & corporalem possessionem, in Correccionibus eorumdem Statut. cap. 14. Hac etiam notione Tenuta dicitur Itali.]*

¶ TENUTA, Res quævis mobilis, ut videtur, quam quis tenet seu possidet. Statuta Cadubrii l. 3. c. 61. *Si quis pignus, vel Tenutam jam captam per aliquem præconem ex commissione D. Vicarii... re acceptis dicto præconi, vel ei sui pignus seu Tenuta consignata fuerit per dictum præconem, contra voluntatem ipsius curie in centum sol. & ad restituendum pignus vel Tenutam... condemnatur.*

a. TENERE. Teeri dicitur infantes a Patrinis, cum baptizantur, quia revera ab his in brachiis dextris tenentur, cum Sacerdos orationes baptismales dicit, & cum tinguntur, Gall. *Tenir sur les Font de Baptême.* Ordo Romanus: *Induit vero (vestitus candidis) ordinatur per ordinem, & in fauces quidem in brachiis dextris Tenentur, majores vero pedem ponunt super pedem patris sui.* Concilium Nicenum Arabicum Pisani c. 22. *Utrius non teneant in baptismo puellas, aut mulieres, neque mulieres teneant masculos.* Conradus Abbas Upergensis an. 1123. *Hoc etiam injungit, ... ne filios suos & filias ad baptismum Teneant, sed filios patrisno querant, &c.* Hist. Ludovici VII. Regis Franc. ann. 1165. Hugo etiam Abbas S. Germani Parisiensis patrinus puerum super fontem baptismatis in ulni suis tenuit.

TENERE etiam dicitur Baptizati in Confirmatione. Honorius Augustod. l. 3. c. 115. *Qui autem de Baptismo suscepit, idem etiam ad Confirmationem Tenere poterit.* TENERE ad Confirmationem, in Concilio Compediensi ann. 757. c. 12. Cabillonensi II. c. 31. Wormaciensi an. 868. cap. 34. l. 5. Capitul. cap. 7. in Epistola Nicolai PP. ad Rodulfum Archiep. Bituricensem c. 5. & Fulberti Carnot. Epist. 13. Florentini Regem an. 943. Idem Rex An. Insulm Regem... de lavacro sanctæ regenerationis suscepit, regiique muere donavit, & prout post tempore Reigaudum Noribambimbrorum Regem, dum ab Episcopo confirmaretur, Tenens sibi que ia filium adoptavit. Vide Differtat. 22. ad Joinvillam cap. 275. & ia v. Gestates.

¶ 3. TENERE, Claudicare, quod ex retentis pede fiat claudicatio. Pactus Legis Salicæ tit. 32. §. 9. *Si vero per capolatium fuerit, mncus ibidem teauverit, &c.* Vide ibi Eccardum.

¶ 4. TENERE, Obtinere, l. 12. Cod. tit. 53. leg. 1. & alibi passim.

¶ 5. TENERE, Habere, existimare, Gall. *Tenir, Reconnoître pour, Reputer, Estimer.* Bartholomæus Scriba lib. 6. Annal. Genuef. ad an. 1237. apud Murator. tom. 6. col. 476. *Et juraverunt, ut dicebatur, quod non haberent, neque Teneant dictum Potestatem electum pro Potestate, nisi primitus cognitam esset & definitum per sapientes.* Chronic. Briocense. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 837. Anno Dom. 1356. circa festum natale S. J. B. Henricus Rex Castellæ fuerat conquestus totum regnum Castellæ, quod Rex Petrus sibi eas nntes possidere; unde multis mirabantur de hoc, pro eo quod tempore guerre incepit

inter ipsos idem Rex Petrus Tenebatur & erat potentior & dicitur Rex omnibus Regibus totius Christianitatis.

¶ 6. TENERE, Cogere, congregare, Gall. *Tenir*, Litteræ Henrici IV. Regis Angl. an. 1403. apud Rymer, tom. 8. p. 334. col. a. *Constit. nobis per inspectionem rotule Parliamenti... apud Westmonasterium Tenit, quod, &c. Hussengo Tente, apud Madox Formul. p. 100. Cnria Tente, ibidem p. 237.*

¶ 7. TENERE, Pertingere. Miracula B. Ambrosii Senensis. n. 1. a. tom. 3. Martii p. 204. *Habuit solum in duobus digitis peditis, & tenebat usque ad dorsum pedis.*

¶ 8. TENERE, Scripturibus ecclesiasticis, Credere, pro fidei articulo habere. Vide Barthium ad Claudian. Mammertium p. 245. *Tene pro firmo*, in Vita Henrici V. Regis Angl. c. 54.

¶ TENERE CAMPUM DUELLI, Duello præesse, præsidere, à Gallico *Tenir*, ut cum dicimus: *Ce Juge sient sei assises*. Vide locum in *Campus* 3.

¶ TENERE CHORUM, Gall. *Tenir le Chœur*, Cantantum choro præesse, cantum moderari. Juramentum Cantoris S. Capellæ Paris. apud Lobinell. tom. 3. Histor. Paris. p. 151. col. 2. Item, *quod in Festis annualibus, videlicet in utrinque Vesperis...* Tenebo eorum nisi debilitate corporis nunc infirmitate snerò & cufatui. Statuta S. Capellæ Bur. an. 1407. ex Bibl. Reg. In festis autem novem lectionum duo vicarii Tenebunt eorum, &c.

¶ TENERE CONTRA, vel TENERE CUM, Gall. *Tenir contre ou pour quelq'un*. Cum Rege contra Principem Tenuit in hoc bello, in Chronico I Riveriti, tom. 8. Spicil. Acher. pag. 646 id est, Regis partes adversus Principem sequitur. Occurrunt hæc loquendi formulæ in Chronico Parmad. an. 1297. apud Murator. tom. 9. col. 838. in Diar. Belli Hussici, apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. p. 181. in Chron. Angl. Thomæ Otterbourne p. 85. & alibi.

¶ TENERE PRISONEM Corporalem, in Charta an. 1252. ex Chartular Maurigniac. Phrasis Gallica, *Tenir prison*.

¶ TENERE PUNCTUM in cantando dicuntur qui plus æqua protrahunt cantum finiendo. Spicilegium MS. Fontanell. p. 203. *Punctum nullus Teneat, sed cito dimittat... Nullus autem alios incipere & magis currere presumat, aut post nlios minus currere, trahere vel punctum Teneat.*

¶ TENERE AD RAUBAS. Vide in *Raub*.

¶ TENERE REGNUM, Illud regere. Charta an. 1. 13. ex Chartular. Campaniz fol. 86. *Umsredus nichil vales ad regnum Tenendum, & ideo, dicebant, asseramus ei uxorem suam & domus eam Marebicum qui bene reges regnum.*

¶ TENERE SE, Vim vi repellere, defendere, Gall. *se defendre*. Breviarium Historiz Pisanæ ad ano. 1171. a. p. 4. p. Murator. tom. 6. col. 184. *Cumque die pugnatum esset, illi se non valentes Teneat, videntur murum à gatta foratum, & a mungavis turrim, 4. Nonas Decembris se reddiderunt Pisanis.*

¶ TENERE I cum infinitivo sequenti pro Debere, vel oportere, ex antiquis nulli notum, præterquam Justiniano in Institutionibus, omnibus hodie ita familiaris est, ut scriptorem vix reperias, qui non utatur: quo de vitio videre potes Scioptimum de Sylo Histor. pag. 211. 222. & 233 & Vorfium de Latin. merito suspecta c. 17. p. 153.

¶ TENERIA, Manubria balistarum, seu arcubalistarum, Sanuto l. 2. part. 4. c. 22.

¶ TENERIUS, Tener, Ital. *Tenerino*. Formagium totinum seu *Tenerinum*, in Statutis Placentiz fol. 81. v. Cafeus musteus, recens.

¶ TENERIOR, Regestum Castris Lidi in Andibus fol. 47. *Præto habet consuetudinem captarum, & totum eria-*

gium vini, de ascensu & de descensu, de nuptiis t. den. de *Tenerioribus* 4. den. ad Natale, & 4. den. ad Pascha, & 4. den. ad festum S. Joannis. Et de Judeis 4. den. & de bellis 4. den. & habebit armaturam convicti, & de latronum robam, & quando tollitur de annulis ferreis, &c. [Vide *Teneriaria*.]

¶ TENEROSITAS, Teneritas: *Tenerositas ætatis*, in actis S. Godebertæ tom. 2. Aprilis p. 32. *Tenerositas anni*, in Vita S. Medardi, tom. 2. Junii pag. 80. *Tenerositas membrorum*, in Consecratione Ecclesiæ S. Lennardi Belesm. præsentem Roberto Rege apud Ægidium Bry de la Clergerie. 2. Hist. Pertic. p. 45.

¶ TENERIARIA, s. Idem quod Ripa, Si *Teneriaria sive ripa aque fronterie... non fuit legitimè curata, estbusca & reprimat*, in Statuto Judicis Aqueolis ann. 1471. & Regesto Columba Camerz Computor. Provincie fol. 282. Vide *Tenerior*.

¶ TENESO, Tenementum. Vide in *Tenere* 1.

¶ TENETERIA, s. Idem quod *Tenenia*, Securitas. Charta Guill. Raymundi ann. 1291. & Chabulario S. Johannis Angeriac. pag. 278. *Ego dixi Miles obligo corpus meum ad faciendam seu tenendam hostagium seu Tenebris infra muros castris S. Jobannis per tantum tempus, donec de præmissis sit eidem Abbati plene & integre satisfactum*. Vide supra *Tenenia* & mox *Tenmaniale*.

¶ TENETURA, TENEURA, TENEO. Vide supra in *Tenere* 1.

¶ TENGELDUM, Tributi specie, in Monastico Anglic. p. 372. cujus locus exstat in *Fergeldum*.

¶ TENGUDA, Tenementum. Vide in *Tenere* 1.

¶ TENHEVED, Decanus, Decemvir, caput vel princeps decanizive decuriz, Sax. *tienheof*. Spelmanus.

¶ TENIA, Extremitas vitæ. Vide *Tene*.

¶ TENILY, *Qui teneri potest*, apud Papiam, & in Glossis Arabico-Latinis. Glossæ Isidori & Pithæanz habent *Tenere*.

¶ TENIMENTUM, TENITURA. Vide *Tenere* 1.

¶ TENIUS, *Appropinquans*, in Glossis Lat. Gr. & Gr. Lat. Martinus emendat *Tenuit*, Qui raras pilos habet.

¶ TENMANTALE, Saxon. tienmantale seu tienmantale, ut est in Legibus Edwardi Confess. cap. 20. decem hominum numerus: ex Saxon. tien, decem, man, vir, & tale, numerus. Sic autem appellabant Anglo-Saxones securitatem quam decem homines, invicem colligati, qui decemum conficiebant, (*Decania* vero decem *Centurim* & *Hundredum*,) præstabant Regi de pace ejus observanda: ita ut si quis eorum forisfecisset de illius forisfactura cæteri tenerentur, nisi ille judicio iustitiz Res pluribus ibi defecibit, ut & in Fœdere Altvredi & Godruni Regum: *Omnibus in legibus pareant de viciis vel exultent, & pro ex legibus habeantur, nisi ibi obedientes sunt, & in Tienmantale, id est per decemvirale numero & fideiussione libera, quod Anglice dicitur, in Freborg, sint universi: ita quod si unus ex decem forisfaciat, novem ad restandum eum habeant, aut solvant, & reficiant damnum, quod idem fecit*. Meminit etiam istius vocis Rogerus Hovedenus ann. 1194. pag. 737. *Rex constituit sibi dñi de unguaque curricula terre totius Anglia sol quod ab nntiquis nominatur Tienmantale*. Forte quod universa Decania pro vestigali exsolvendo in solidum teneretur.

¶ TENNATOR, idem qui supra *Tenator*, Qui coria subigit, Gall. *Tanneur*. Vide locum supra in *Creator*.

¶ TENNATUS CORIUS, Corium sobactum, in Codice MS. redditum Episcopatus Autissiodori. Vide *Tannre*.

1. TENOR. Constantinus African. lib. 1. Pancreh.

c. i. ubi de medici officio: *Digaoi quoque epistomedum & ipse deocat; & hac sine pecunia, & hac Tenore aliquo iusurique meriti emolumento, & indigno ab hac scientia repellere saeget.* Id est, sine mora aliqua. [Cassarius l. r. Anol. Geouenil. ad ann. 1152. apud Murator. 10. 6. col. 278. *Ad pedes domini imperatoris inermes venerunt, & personas & civitatem, & mobile & immobile, quae habebant, sine ullo Tenore in potestate imperatoris posuerunt.* Chronicon Parm. ad an. 1302. apud eundem Murator. 10. 9. col. 844. *Et vident ipsi D. Magphaus, quod non poterat resistere dictis adversariis suis & in instanti sine prelio & sine Tenore deposuit in dicto exercitu dominum civitatis Mediolani & baculum sive munitiam sui capitaneatus.*]

¶ 2. TENOR, Practicis nostris *Teneur*, Argumentum instrumenti, quod in scripto continetur. Liga Caroli IV. Imp. cum Johanne Franc. Rege an. 1335. apud Ludewig. 10. 5. Reliq. MSS. p. 452. *Sic nunc eadem promissa & colligantur ... presentibus innovamus sub Tenoribus infra scriptis.* Occurrit alibi passim. In Glossario ad calcem tom. 2. Gall. Chr. novz edit. *Tenor*, dicitur, *Possessio, vel media pro agenda causa in lite & contentione.* Desiderantur loci, quibus hæc definitio fuleatur.

¶ 3. TENOR, in Glossis Lat. Græc. *tenor*, *tenor*, *tenor*, *tenor*, *tenor*. Et mox: *Hic Tenor, & ipse, & ipse.* *Tenore*, *tenore*, *tenore*. *Tenorem*, *tenorem*. Adde Glossas Græc. Lat. Papias: *Tenor*, *restitudo*, *norma*, *ordo*, *lex*, *conditio posita*. *Tenor*, *accentus*, *ad recitandum*, *id est*, *regendo sermonem*. Johannes de Janua: *Tenor*, *status*, *passum*, *conditio*; *Tenor*, *etiam dicitur accentus*; *quia in prolatione una syllaba magis tenetur quam altera*. Charta an. 1239. è Chartulario S. Vandregesili tom. 1. p. 97. *Ego Robertus Morel de Vatevilla vendidi & concessi Petro luns de Caudebec dimidium arietem redditus & quatuor panes ... annuatim recipiendum de viris religiosiis monachis S. Vandregesili ... in die festo S. Vandreg. & B. M. Magdalena, sicut alii homines mee Tenoris, id est, ni fallor, mee conditionis, qui idem mecum jus habent.*

¶ 4. TENOR, Nostris *Taille*, dicitur in cui est vox subgrava atque huic concentui, qui *Tenor* nuncupatur, exsequendo apta. Statuta S. Capellæ Bituricensis an. 1407. ex Bibl. Reg. Incipies *Cborialis Offerterium Sanctus & Agnus & Post communionem in tono sacerdotis Missam celebrantis, nisi sacerdos prædictus sit Tenor quia tunc altius poterit incipere.* *Tenor*, in Computo an. 1413. & seqq. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Rom. col. 962. *Joban Tromelin Tenoue de la chapelle de Monseigneur, 700. l. par an.* *Teneure* ipse concentus appellatur in Poemate de la Rose MS.

Et chame haute à plainne bouche

Mots, gaudis & Teneure.

1. TENSA, Mensura species, eadem forte quæ *Teissa*, de qua supra. Helgaudus Monachus in Vita Roberti Regis Fr. *Habet namque ipsa domus in longitudine Tensas 42. in latitudine 12. in alto 10. fenestras 12. 3. & C.* [Tabul. S. Vincentii Censum. Robertus de Pontoin B. Tensas terre in latum & 16. in longum, & Ansegisus 6. Tensas in latum & 16. similiter in longum. ... dederunt S. Vincentio ... ad edificandum orium, arcem & domum. His confirmatur interpretatio Cangiana.]

a. TENSA. Histioria Cortusior. l. 7. c. 20. *Loderisius ... per Tensa fugit Somam.* Legendum puto per *densa*, i. silvas.

3. TENSA, pro *Tenda*, Tentorium. Otto Morena in Hist. Rer. Laudens. p. 10. *Quia prædictus Rex suam Tensam in ipso proprio burgo Placentino posuerat.* Adde p. 121. [Tensa, *tenza*, in Glossis Lat. Gr. Aliz Gr. Lat. *tenza*, *tenza*, *tenza*.] Vide *Tenda*.

TENSARE, *Defendere, securum facere, protegere*, Uguitioni, & Jo. de Janua. [Uode Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Tensare, defendere, soncer*: frequenter *Tendere, securum facere, docere*.] Formulæ vet. Bigooni c. 1. *Ipse homo sacramentum intra ipsam casam Dei, vel ipsius Abbatis habuisset adbramitam, ad suam ingenuitatem Tensandum in ipso mallo, in bastica sancti illius ob hoc jurare debuisset.* Verus Notitia Nobiliaceolis apud Beslium p. 179. *Et Hermenterius ad præsens notitiam ostendit ad legendum, ... in ipso quo ipse testamento, ipse Gratianus ipsum Taciacum Tensare non potuerat, & per suos vadios ipsam cellam cum reliquis appeadiis suis partibus S. Hilarii reddiderat, & C.* Vetus Charta apud eundem Beslium p. 176. *Taliter dixerunt quod ipsa charta ad veram non poterant, sed falsa in omnibus aderat, & ipsa conscribere rogaverant, nec per nullo modo ad ingenuitatem se Tensare non poterant.* Nescio, an eadem notione ulupret Monasticum Anglic. to. 2. p. 612. *Claudemus 40. acras terre ad excutendum, vel ad Tensandum ad libitum Tensare: ita eam quod Canonici & fratres habebunt liberum iter ad usum pecunie sue, & C.* Sic porro *Tenser*, nostri olim dixerunt. Le Roman de l'acec MS.

Ja liert cest pais liurez & vendus,

Par quoi n'est si par li Tenser & defendus.

Le Roman de Garin MS.

Le seu esferant, leant le font bouter,

La vile esprant, ne as en len puet Tenser.

Le Roman d'Aubery Duc de Bourgogae:

Diex, con Diex vole Aubere Tenser.

Alibi:

Par vous fust bien cette erre Tense.

Le Roman de Roncevaux MS.

Tais ne blazoni ne le pot controster,

Ni li haubert garanti, ne Tenser.

Le Roman de Gaydon MS.

Mais se le en ost garanti & Tense.

Le Roman d'Amie & d'Am MS.

Toslor del mont ne vos porrois Tenser.

Guillelmus Guiart an. 1304.

Chascun d'eus garatie & Tense

De tous son pouvoir sa defense.

Item an. 1205.

Ne leur semble pas que le gent

De leant fust contre ens Tense.

Chronicon Bertrandi Guefclini:

Et que le Chastelain, quant ne le pot Tenser,

Le rendit à Britant, & C.

[Consuetudo Leodiensis c. 7. art. 26. *Le créancier ayant deux siltres de diverses dates, estant resaisi, ou ayane purgé simplement pour le sien Tenser & garder, conserve le droit du tiers acquis entre ses deux siltres.*]

TENSAMENTUM, Pensitatio quæ à vassillis aut subditis domino pro protectione exolvebatur: quæ alias *Commentatio*, *Salvamentum* dicitur. Chronic. Mauriniacens. l. 1. *Tensamentum, quod vulgo dicitur Tensamentum.* Tabularium Vindocinense: *Videlices ut unusquisque, qui in ea terra bordan vel domum habere mensura Blesense minam avene redderet illi ob Tensamentum.* [Cartularium S. Martini Pontif. Singulis annis nomine annui redditus 4. sextarii avenæ, uno prebendario minur, ratione cuius consuetudinis, quæ Tensamentum vulgariter appellatur, & C. Charta ann. 1232. ex Archivo Benevalensi: *Ego Simon dominus Rapis-fortis & Pusati & Vicecomes Carnoti. & C. Novemint universi, quod ego vendidi & in perpetuum quæciv religiosis viris Abbati & monachis Beneval. praquat, mille libris Taron. omnia Tensamenta, que ego habebam ... in villa Beneval. & in aliis villis ... in quibus Tensamenta percipere consuevi; & unum servici-*

sem proprium in villa Castridua de burgeasibus ejusdem ville ad colligendam Tensamentum liberum & immunitatem omni tallia & qualibet alia exactione in anno, in quo colligit Tensamentum. Similia leguntur in alia ejusdem rei Charta Galteri Archiep. Senon. eod. an. & ex eod. Archiv. Adde Chartam ann. 1194 tom. 2. Hist. Eccl. Meld. p. 80. M. Pallorae Eccl. Parisien. lib. a. ch. 82. *Tractata dedit nobis Tensamentum Civiliaci, quod emit, a D. Simone de Pisisio Milite pro 65 lib. pro quo Tensamentum teneant homines de Civiliaci nobis reddere singulis annis 7 lib. in crastino S. Andree.* Vide præterea Li. ch. 10. l. 1. ch. 88. Charta ann. 1168. ex Tabulario Foflatensi fol. 19. *Emit enjnsdam Tensameati partem, consistentem in se decem & octo frumenti sextariis, & 5. solidos pro passu, atque corveias bis in anno, quas Haia vulgus appellat.* Necrologium Ecclesie Carnotensis: *Reverens solvumodo redditibus Tensamenti, quos pro terra tensanda singulis annis habebis.* Tabularium S. Martini de Campis Paris. *Consuetudinem unam, quam Tensamentum vocant, scilicet unum fessarium areæ singulis annis pro grangia sua de Wirmis, &c. Tabular. Vindocinense ch. 105. Ad Monellum omnem consuetudinem habebat, Tensamentum carregium, vicariam, &c.* Charta Radulphi Abbatis Wilcanensis ann. 1204. in 31. Regello Chartophylacii Regi fol. 50. *Pro Tensamento villa nostra de Buxie, &c. Alia Odonis Ducis Burgundiz ann. 1204. in Regello feodorum 1. p. 100. Lingonensis: Non habeo, nec habere debeo aliquam consuetudinem aut aliquod Tensamentum in villa B. Juenfi. Tensamentum viat, in Charta Roberti Regis Franc. apud Douletum p. 829. Notitia ann. 1159. in Tabul. Monast. S. Bertini: Dabit ... in fesso S. Michael. 2. fol. pro versubingis, i. fesso omnium 15. 5. pro Tensamentum. Liber censuum Carnotensium ex Camera Comput. Paris. fol. 2. *Le Tensament de Neuville: l'arvine des Tensaments.* Occurrit præterea apud Sugerium lib. de Reb. in Administr. sua gest. cap. 2.*

¶ **TASSAMENTUM**, Eodem intellectu Necrol. Eccl. Paris. *Exeutores dederunt 4 sextaria avena annui redditus ad Tassamentum de Castellione que emerunt a lobanne de Ysisco armigero, &c.*

¶ **TASSAMENTUM**, pro Tensamentum, in Computo ann. 1202. apud D. Brussel to. 2. de Feud. omni usu pag. 158. & 203. Tensamentum legitur ibidem pag. 150. & 184.

¶ **TASSAMENTUM**, Eadem notione, in Tabulario Galensi pagin. 224. 225. & alibi passim in eodem Tabulario.

TAXAMENTUM, pro Tensamentum, in M. astorali Eccl. Paris. lib. 3. ch. 8. 9. & c. lib. 7. ch. 42. Tabularium l. offensis fol. 62. *Et de Tensamentis bladi & avenæ, que percipit ab hospitibus de Torciaco.* Vide in Voce Ignis.

TENSABILIS. *Pratum Tensabile*, Idem quod *Desensum*, de qua voce suo loco egimus. Liber Prioratus Dunstaplenfis: *Et est pratum illud Tensabile per totum annum: unde Prior post assortationem berbe, pro denariis locat partem suam.*

TENSURA, Idem videtur quod Tensamentum. Charta Philippi Comitis Flandriz an. 1181. apud Mirzuum in Diplom. Belg. l. a. c. 43. *Comitatum etiam, stallum, & totius oppidi teloneum ... Tensuram, & creditionem, atque omnem exactionem ... concessi.* [Eadem habentur in Charta Theoderici Flandriz quoque Comitatus ann. 1130. apud eund. Mirzuum to. 2. p. 277. col. 1. edit. 1723. & apud D. Calmet. inter Probat. tom. 2. Hist. Lothar. col. 290.]

TENSERIA. Concilium Turonense an. 1163. cap. 10. *De Cameteriis & Ecclesiis, siue quibilibet possessionibus Ecclesiasticis, Tenseras dari prohibemus, ne pro*

Ecclesie vel Cameteriis defensione, fidei sua Clerici provisionem interponant, &c. Vitz Abbatum Sancti Albani: *Hec est summa pecunie perditæ, & Tenserie date tempore guerre, de maneris Abbatis Guillelmi, &c.* [Concilium Londin. ann. 1151. c. 1. apud Baluz. to. 7. Miscell. p. 81. *Sancimus igitur, ut Ecclesie & possessiones ecclesiasticæ ab operationibus & exactionibus, quas vulgo Tenseras siue tallagias vocant, omnino libera permaneant, nec super his eas aliqui de cetero inquietare præsumant.*]

¶ **TENIBILIS**, Tensilis, Joanni de Janua, Qui tendi potest; *Tendables*, in Glossis Latine Gall. Sangerman.

¶ **TENSIO APIUM**, Alvus vel Examen apum, ut videtur. Charta 61. Tabularii Dunensis: *Concessit nobis ... decimam omnium Tensioarum apium, quasquæ in omibus foribus suis haberet.*

¶ **1. TENSURA**, Tensitatio, &c. Vide in Tensare. a. **TENSURA**, Tensio arcus, Italice *Tesa*. In Legge Burgund. tit. 46. *est de bis, qui Tensuras ad occidendum lupos posuerunt.* In ipso vero contextu, jubentur, qui arcus occidendorum luporum studio posuerint id est certo in loco statuerint, ut id vicinis suis statim indicent, ac res lineas ad presenscendum positis arcus indicia diligenter extendant, ex quibus duæ superiores sunt, ut hocce locos deviare habeant: ne si forte laxarentur arcus, laderentur, mortisque periculum incurrerent. Ita ut si ab homine, per ignorantiam veniente, aut ab animali domesticò sæpe fuerit, sine periculo sagittas arcus emitat. Quæ si hoc modo provisa fuerit, ut Tensura sæpe circumstantibus innatescant, quicunque iagenuis incaute venient eorum mortis aut debilitatis incurrerit, nullam ex hoc calamitiam, si qui arcus posuerit, sustinebit, &c. Ex quibus patet, ita arcus seu balistas positas, ut motus hinc telæ, statim sagittas emitterent. A Tensura, nostri forte Tensuræ pro arcum tendere, [vel reia ponere,] jaceperunt. Consuetudo municipal. Andegavens. art. 25. *Nul ne peut de jour, ne de nuit tendre ne tescurer en autrui domaine.* Ita & Cenomanensis art. 39. 162. Charta ann. 1445. *Item du droit, que j'ay de chasser, tendre, & Tescurer, & prendre bestes à pied rond, rouges, roses, & noires, &c.*

TENSER, nostri pro Arcum intendere dixerunt. Philippus Mouskes in Hist. Francor. MS.

*Et quant lien'et tendendi,
L'arc Entesa, plus n'atendi,
Le crier quida irai e desroi,
Mais son Seigneur i rai le Roy.*

Chronicon MS. Bertrandi Gueclini:

Chascun tendis arc, la sayete Entesa.

Alibi:

Les Archers tout devant chascun l'arc Entesé.

Le Roman de Merlin MS.

Et vint à la meslée son arc Entesé.

¶ **1. TENTA**, Tentorium, Gall. *Tente*. Computus an. 1324. tom. 1. Hist. Dalphin. p. 133. col. 1. Item .. pro adducendis Tentis & pavilionibus, 6 sol. Alius locus extat in Gribellio. Pro umbella fumiur in Translatione S. Theophili Episc. Briv. to. 3. Aprilis p. 495. Unumquodque corpus sub ferica atque distincta Tenta deferre bantur a diaconibus. Vide supra Tenda.

¶ **2. TENTA**, pro Tensa. Vide in hac voce.

¶ **TENTARE**, Attentare, oppugnare. Annales Cæsenates apud Murat. to. 14. col. 1127. *Die ultima mensis Olobris anni prudens (1306) eadem civitate cum manganiis & edificis Tentata, &c.*

TENTATIO, Examen, Essay. Charta Edwardi Regis Angl. apud Gul. Prynnem in Libertatibus Angl. to. 3. p. 465. *Temptatio panis fiat bis in anno, &c.*

Mox:

Mox: *Et quotiescunque debeat fieri semptatio panis & cerevisie, &c.*

¶ **TENTATOR**, Examinator, seu iudex doctrinae candidatus gradus academici. Rob. Goules in Compendio iurium Universitatis Paris fol. 4. v. *Es se font cinqze examinateurs, qnorum examen die segnenti folum aperitur; & inter illos Tentator pro provincia Paris. est primus non majoritate, sed solum ordine* Nota est thesis, quam *Tentatorium* vocant, quamque ad eruditionis experimentum & argumentum propugnat is, qui ad Baccalaurei gradum provehi desiderat.

¶ **TENTHS**, Anglica vox, Decimae ecclesiasticae. Vide Thomam Blount in Nomolexico & Kennetium in Glossario ad calcem Antiqui Ambrosii.

¶ **TENTIO**, Jurisdicatio, dictio, possessio. Chronici Fragmentum apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 100. *Hingetbenus abbas erat de monasterio Sancti Jacobi de Tentione Archiepiscopi Dolensis*. Diploma Marchionum Misniae & Hassiae ann. 1376. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. pagio. 584. *Volimus & debemus... contra omnes homines... qui vellent dictum dominum nostrum Wencelawm in imperio & ejus Tentione impedire, offendere vel eam molestare, sibi tota nostra potentia fideliter assistere auxilium & consilium opportunum*. Caput 87. Chronici Siciliæ apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 82. inferitur: *De colloquio per dictum Regem Fredericum in Panormo & in Tentione regiminis dicti Dom-Petri*. In Gloss. Lat. Gr. *Tentio*, τένω creditur: in Græco-Latinis; *Ténen*, *Tencio*, *Tentio*, *Tentigo*, *Teno*. Vide *Tenere* 1.

¶ **TENTIPPELLUM**, *Θαππύλλον* apud *ἱπποδρόμους*, in Gl. Lat. Græc. Medicamentum, quo pellis tenditur. [*Tentipellum* Artoris prius esse calcamentum ferratum, quo pelles extenduntur; inde *Afranum* dixisse in *Prologo*: *Pro manibus credo habere ego illos Tentipellum*. Titinius ait *Verrius* existimare, id medicamentum esse, quo *ruga* extenduntur, cum dicat: *Tentipellum inducis, ruga in ore extenduntur; cum illo τενύλλον dixeris*. Ita Festus. Vide *Tensor* 2.]

¶ 1. **TENTOR**, Qui tenet seu possidet. *Tentorium*, possessorium aut occupatorium, in Literis an 1515. apud Rymer. to. 13. p. 479. col. 2.

¶ 2. **TENTOR**, Instrumentum, quo utuntur ad tensionem pellium pannorumque, apud Thomam Blount in Nomolexico. Vide *Tentipellum*.

¶ **TENTORES**, *Ἀπὸ τῆς*, in Glossis Lat. Gr. & Gr. Lat. Est autem *ἀπὸ τῆς*, Emissor, vel manumissus.

¶ **TENTORIUM**, Machina bellica, eadem que Latinis *Pluteus*. Abbo de Obsidione Parisiensis pagin. 505.

Mille struunt etiam celsis Tentoria rebus, Tergoribus collo demptis terrogne juvenum, Bis binos treffusque viros clypeare valebant; Quæ Pluteos calamus vocat cratesque Latinus.

¶ **TENTUM**, Tabernaculum, Gall. *Tente*. Litteræ Edwardi VIII. Regis Angli. an. 1548. apud Rymer. to. 15. p. 175. col. 2. *De thesauro nostro munitionum, artilliariorum, Tentorum, pavilionum, &c.* Vide *Tenda* 1. & *Tenta*.

¶ **TENTURA**, Possessio, &c. Vide in *Tenere* 1. **TENTUS** IN FURTO, in Legge Longob. lib. 1. tit. 25. §. 2. 3. 7. In furto ipso deprehensus.

¶ **TENUARIUS**. Vide mox *Tenuarius*.

¶ **TENUCLA**. Cumeanus Abbas de Mensura Penitentiarum capit. 3. *Ceteris vero diebus paximati panis mensura, & misso parvo impinguita, borreo oleis, & vix paucis, formatæ, seminatati (i. seminatati) pro fragilitate corporali, Tenucla, vel bursio lactis sextario pro sitis gratia, &c.* Infra: *Sed mensura non gravetur panis, si operarius est, sextario de sacce Romano,*

& alio Tenucla & aqua, quantum sufficit pro sitis ardore sumat. [Vox detorta videtur à *Tenuclæ*, nostris *Petit lart*, Serum. Vide *Balanza*.]

¶ **TENUARIUS**, Qui dat operam rebus tenuioribus. *Tenuarius vestiarum*, Qui tenuia vestimenta conficit, in vet. Inscript. apud Gruterum 650.8. 1067. 8. *Tenuarius* habetur apud D. de *Montauscon* tom. 9. Antiqui. expolite p. 55.

¶ **TENU-SANA**, Scripturæ verbum. Vide supra in *Scriptura*.

¶ **TENUITIO**, **TENUITURA**, **TENULTURA**, **TENURA**, &c. Vide in *Tenere* 1.

TENUS, Virgultum, vel ramus de arbore decisus, à Sax. *tan*, vimen, virgultum; unde *Tenonibus* apud Kilianum, *teen*, vtile, lentum vimen, *teenbofch*, virgetum, salicetum, *teenen*, vimineus *Lex Frison*. tit. 1.4. §. 1. *Talis de virga præcis, quas Tenos vocant*. Infra: *Tunc unusquisque illorum septem facias suam sortem, id est tenum de virga, & signes signum suo, &c.* Hic autem agitur de *τεσσαρταίρις*, seu, de divinatione per tenos, vel per virgas, quam præterea Scythis Herodorus l. 4. & scholiastes Nicandri in Theriacis; Alanis, Ammianus l. 31. Savonibus, Adamus Bremensis. 6. adscribunt. Hanc virgultu intellexit Concilium Aulisdorense an. 1578 c. 3. *Non licet ad sortilegos vel ad augurios respicere, nec ad feres, quas Sancti-rum vocant, vel quas de ligno aut de paniculatis aspicere*. Vide *Colum Rhodigium* l. 1. cap. 45. *Delrium* l. 4. Disquisit. magic. qu. 7. sect. 1. n. 1. Somnerum in Glossario Saxonicæ v. *Tan*, *Lindenbrogium* ad Ammian. & ad Leges antiqui. & alios. [Sicam ad laudatam Legem Frison. *Tion* etiamnum vimen dici, ex quo corbes huius, observat.]

TENUS HOC, pro *Hastenns*, dixit Auctor Vitæ S. Isidori Hispalensis in Prologo sub finem.

¶ **TENUS** VERBO, vel potius *Verbo Tenus*, Verbo, voce, ore, Gall. *De bonche, verbalement*. Bulla Clementis VI. PP. an. 1346. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 531. col. 1. *Nuntius prænuntiat & eleganter nobis explicare curavit verbo Tenuis, &c. V. Oretenus*.

¶ **TENUITA**, Legitima, sibi bene conjecto, materiz nummariz constatura, Gall. *Alloy*. Conficitur. Jacobi Regis Siciliæ tit. 1. cap. 10. *Semel tantum in vita... faciunt cuius monetalem, legalem tamen & Tennita... competentis*. Occurrit alia notione supra in *Tenere* 1.

¶ **TENUTARIUS**. Miracula B. Kinge Virg. to. 5. Julii pag. 771. *Balthazar Poreba Tenuarius Gnoini commendavit se... D. Cunegundis*. Cl. Editor *Tenuarium* dici arbitrat eum, cui *tenentium* seu possessio-nium cura incumbit vel administratio. Possit etiam intelligi manceps, feudatarius aut villicus, Gall. *Tenancier*, nisi forte legendum sit *Tenintrarius*, quæ vox suo loco legitur, cinctor, infector, Gall. *Tenintrier*: vel *Tenuarius*. Vide in hac voce.

¶ **TEODISCA** LINGUA. Vide *Tendica*.

¶ **TEOLICE**, Tegula, tectum, Massiliæ *Taalices*. Donatio Raymundi Comitiss Tolos. Comuni Massil. an. 126. *Concedimus vobis quasdam domos optimas apud Bellicadrum cum omnibus edificiis & bastimentis, cum duobus pilariis, in quibus Teolice predicatorum domorum se sustinent*.

¶ **TEONNIUM**, Vestigal. Vide in *Telon*.

¶ **TEOPANTLACA**, vox Indica, Tributorum exactor. Concil. Mexicanum ann. 1585. inter Hispan. to. 4. p. 349. *Nec occurrere possit, exigere aut petere quas-cunque exactiones... per se vel per fiscales, aut quos vocant Indici Teopantlacas*.

¶ **TEORAGIUM**. Tabularium Eleemosynariz Montismorillonis fol. 52. *Medietatem de Teoragio, &c. medie-*

medietatem fervientie, &c. An legendum est *Foragium*? Vide in hac voce.

¶ **TEPIDITAS**, pro *Tepor*, improbat Vossius de Vitiis ferm. p. 622. Occurrit nuda pro *Tepore* animi in Concilio Emeritensi, inter Hispanica tom. a. pagin. 629.

¶ **TEPIDITUS**, *Tepefactus*. Vita B. Columbæ Reatinæ, tom. 5. Maii pag. 257. *Adverte plane, quod à diebus novissimis iniquitatis superabundantie ac nimis *Tepefactus* caritatis trahant ad omnem sententiam conscientias.

¶ **TEPIDUS**, *Dubius animi, medius inter confidentem & desperantem*, Gaspari Barthio in Glossario ex Baldrico Hystor. Palæst. apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. pag. 168.

¶ **TEPORARI**, pro *Tepefcere*, apud Gunzonem in Miraculis S. Gengulfi, nu. 33. [Dracontius Hexametero v. 28. utitur verbo *Teporare*, pro *Tepefcere* :

... Glacimque *Teporas*

Flammeus ignis aqua.]

¶ **TEPPA**, Terra inculta & viridis cespite cooperata, in Charta feudorum nobilium Castilionis Dumburum an. 1463. è Schedis D. Aubret.

¶ **TEPTIS**, f. *Seftio*, pars, portio, à τέρψις, Secare, scindere. Chronicon Novalic. apud Murator. to. 3. part. a. col. 751. *In pago Diefle Castiei sibi Teptis & portione nostra in Bosedone, quem de Stogria conquifivimus, una cum liberis & servis vñ appendices suas ... ut habeas volo ac iubeo.*

¶ **TERA**, pro *Terra*, nissallor. Ordinarium Eccles. Turon. apud Marten. de antiq. Eccl. Discipl. in div. Off. p. 584. *Duo pueri secundum x. duo de secunda Tera tertium x. ... duo clericis de tertia Tera quartum x. duo de quarta Tera quintum x. duo de basilica sextum x. duo canonici diaconi septimum x. &c.* Ubi pueros clericosque de terra dictos puto, quod non in *stallis*, sed in terra fere in chori solo starent variis in locis dictis de prima Tera, de secunda Tera, &c. Vide *Clerici*, col. 686.

¶ **TERBENTINA**, pro *Tberibinsbina*, Gall. *Terrebentine*, Ital. *Terbinina*. Statuta Cadubrii c. 36. *Non fit licitum alicui forensi colligere largatum, seu Terbentinam in nemoribus Cadubrii.*

¶ **TERBICHETUM**, Machina tollenonis instar ad putei marginem erecta, cujus finit alteri cathedram exhibenti spurcas & rixosas feminas imponentes, aqua solent immergere, Angl. *a cokehole*. Spelmanus. Vide *Trabucus*. & *Trebuchetum*.

¶ **TERCELLUM**. Chartular. Monasterii Aquicint. fol. 40. *De vinea Theodoricii in valle 3. sextaria & dimidium & Tercellum, quod est tertia pars sextarii.* Vide *Tertia* & *Tercieyra*.

¶ **TERCENARIUM**, Idem quod infra *Tricenarium*. Charta an. 1381. è Chartulario S. Johannis Angeriæ p. 467. *Tercenaria que facere debet elemosynarius, &c.*

¶ **TERCENARIUS NUMERUS**, Triginta. Litteræ Caroli VI. fr. Regis an. 1385. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 1613. *Cardinales moderni in numero Tercenario sexto ... omnia regni nostri beneficia pro ipsi & eorum statum non sufficerent.*

¶ **TERCERIA**. Charta Bituricensis an. 1318. *Videlicet quinque Tercerias super quadam pecia terra sita subter vadum molendini.* [Exactionis genus est, ut videtur, sic dictum à *Tertia*. Vide in hac voce.]

¶ **TERCERIUM**, Tertia pars, ut puto, Gallice *Tiers*, Ital. *Terge*. Statuta Vercell. fol. 137. v. D. *Uberius Coarfa & filii ... pro se & confortibus eorum pro duobus Terceriis habeant precipuum modios 400. bobschi macteti.* Statuta Montis-regalis pagin. 5. *Syndicus*

Communis ... in principio cum iustilibus regiminis, eligi facere tenentur & debeas unum hominem literatum de quolibet Tercerio, qui sint de consilio, qui electi sententur jurare in consilio, quod quotscumque proponeretur in consilio, publico vel privato, aliquid contra formam presentis capituli, quod denunciabunt, &c. Pag. 33. & 34. Item *flanciatores tres, unus pro quolibet Tercerio super virtualibus, qui habeant pro eorum salario solidos 30. pro quolibet.* Item duo prudentes homines pro quolibet Tercerio accensorios discordiarum. Rursum p. 58. *Dividatur dicta pecunia per Syndicum communis de consilio novem sapientum, qui pro tempore fuerint inter massarios pontium & viarum 1. Tercerorum secundum assilum & registrum Tercerorum.* In hisce posterioribus statutis tertiā partem urbis intelligo, seu regionem, quæ *Tercerium* dici potest, ut alibi *Quartierum*, Ital. *Quartiere*, nostris *Quartier* de ville.

¶ **TERCIA**, **TERCIARIA**. Vide *Tertia* & *Tertia* 4.

¶ **TERCIEYRA JUSTA**, Mensura vinaria capiens monachi portionem tertia parte majorem quotidianā. Vide locum in *Iusta*, a. & *Tercel* um.

¶ **TERCIGENTUS**, pro *Tertio-genitus*, in Litteris ann. 1361. inter Odinat. Reg. Franc. tom. 3. pagin. 557.

¶ **TERCIOIAGIUM**, Præstationis species ex vineis; verbi gratia pro quadrante vinearum, seu *Pour un quart de vignes, demi baril*. Ita in Regesto Censuum & feudorum Carnot. p. 8. ubi *Terceuil*, vel *Terceau* appellatur Charta Hugonis Decani & Capituli Carnotensis an. 1224. ex Tabul. ejusdem Ecclesie n. 248. *Totius vini medietas nostra erit, & altera medietas diēis cultoribus manebit.* Tercioiagium singulis annis de vineis, ex quibus debebitur, de communi reddetur.

¶ **TERCIOIUS**, Monetæ species. Vide *Terciolus*.

¶ **TERCIUM** & *Dangerium*. Vide *Tertium*.

¶ **TERCULA**. Chartularium S. Vincentii Cenoman. fol. 75. *Lisigantibus ... super quadam noa & quadam Tercula ... dictas Terculam & noam abbatis B. Vincentii Cenom. dederunt.* Legendum videtur *Terrula*. Vide in hac voce.

¶ **TERCUS**, Vortex aquarum, Bollandisti. Miracula B. Wernheri Mart. tom. a. April. pagin. 713. *Dum pervenissent prope Tercum quendam magna abyssi Rheini.*

¶ **TER DUPLEX**, Major gradus festivitatis in Calendario MS. Canon. Regul. S. Laurentii Diocesis Auliff. 13. sæc. & in quibusdam alijs. Idem est quod in alijs quibusdam *Festum* seu *festivitas triplex*: de quodictum est in voce *Festum*.

¶ **TEREBRA**, Machina bellica muris perforandis, de qua Vitruvius lib. 10. cap. 19. Hanc delineatam fusc explicat P. Daniel lib. a. Milit. Franc. p. 63. Fulsus quoque de *terebra* differit Carolus de Aquino in Lexico Militari.

¶ **TERENTIANUS**, pro *Teruntianus*, Monetæ genus apud Romanos. Vide *Follis* a.

¶ **TERETES**, Species navis. Vide in *Tarida*.

¶ **TERGAFUGA**, dicitur, inquit Papias, quosies milites fugientes à tergo ceduntur.

¶ **TERGAVERSOR**, Morator, qui tergiversatur, moratur, impedit. Charta an. 776. apud D. Calmet in Probat. Hist. Lothar. to. 1. col. 287. *Qui contra presentem epistolam donationis mee ... venire aut aliquid agere voluerit, aut Tergaversator steterit, anathema sit.* Vide *Tergiversator*.

¶ **TERGIA**, f. pro *Cergia*, Ceria, portiois genus è grano Historia Ordinis Prædicti. apud Marten. 10. 6. Collect. Ampl. col. 377. *Medici dederunt ei quotidie tres & aliquando quatuor ciatos vini nigri potentis,*

sum tantummodo de aqua & ossa ponis enlaffi & Tergia, volentes subvenire debilitati, & non considerantes essetium tempus & febrem acutam, quam habebat, &c.

¶ **TERGIDUCTORES**, Duces extremi agminis, alio nomine agminis Coactores. Ita Carolus de Aquino in Lexico Militari.

TERGILLA, diminutivum à tergere: ita pellem & cutem ipsam suis crassam vocat Apicius lib. 4. cap. 3. [Glossæ Latin. Græc. Tergilla vocat Tergillum, πορϋν, χερσὶν πορϋν. Adde Græco-Latinas.]

¶ **TERGIMENTUM**, Στεγνόν, in Glossis Lat. Gr. Aliz Gr. Lat. Στεγνόν, Σεμα, libramentum, examen, Tergimenta, temperamentum, aequipondium.

¶ **TERGIVERSABILIS**, Deceptorius. Joan. de Janua.

¶ **TERGIVERSABILITER**, Fallaciter, tergiversando. Charta an. 1302. ex Tabul. Masil. *Ne fraus committatur per inimicos reginales Tergiversabiliter & dissimulatis super veniura salis.*

¶ **TERGIVERSATIO**, Fuga, oblectio tergi, in Glossario Barthii ex Baldrici Hist. Palæst. apud Ludewig. to 3. Reliq. MSS. p. 204. *Sine aliqua Tergiversatione*, in lege 6. Cod. Theod. l. 9. tit. 4. id est, sine corruptione, ut explicat Gothofredus in Glossario Nomico. Glossæ Lat. Gr. *Tergiversatio*, περιπαλις, στροβιλία. *Tergiversatione*, μεταστροφή. Adde Græco-Latinas.

¶ **TERGIVERSATOR**, Deceptor, Joh. de Janua: *Deceptor*, in Glossis Lat. Gall. MSS. Sangerm. Vox nota Gellio l. 11. cap. 7. & Arnobio l. 7. pro eo qui tergiversatur. Glossæ Lat. Gr. *Tergiversator*, καταρροῦς, δολῶν, περιπαλιωτής, ιδρυλαῖν, περιδωπτής, Adde Græco-Latinas.

TERGIVERSATUS, [ut *Tergiversator*.] Anastasius in Conone PP. *Constantinum Dicoconum Ecclesie Syracusanæ Rectorem in patrimonio Sicilie constituit, hominem perperam & Tergiversatum*. Videtur deducta vox a *Tergiversari*.

¶ **TERGIUM**, Guidode Vigevano de Modo expugnandi T. S. cap. 9. cuius inscriptio est, *De modo equitatis per aquas. Primo accipiantur Tergia quatuor rotunda, lata quatuor digitis & alta brachio medio, & post hæc accipiantur orbi stabiles & leves, ... & ex illis cooperiantur illa Tergia, & firmantur super illis Tergia cum clavibus, & fiet una bota rotunda.*

¶ **TERGORIUM**, Εκκαυτήρ, in Glossis Latin. Gr. & Gr. Lat. Legendum videtur *Tesforium*.

¶ **TERGUISSAETH**. Vide infra *Terguisæet*.

TERIDA, Species navis. Vide *Tarida*.

¶ **TERIMENTUM**, Nutrimentum, in Glossis lfd. Addunt Excerpta *Intertrimentum*. Legendum ex Festo: *Terimentum, deservimentum. Terimentum dixit Plautus Bacchid. 4. 9. scilicet à Terere.*

1. **TERIPES**, Stapes, Εστρίερ. Ordericus Vitalis l. 8. p. 695. *Tunc Sacerdos sinistrum pedem in Teripedem misit, manumque arreptis loris clivellæ imposuit.*

2. **TERIPES**, Pedes, qui pedibus iter facit, Gall. *Tirer*. Hist. Monasterii S. Florentii Salmur. apud Marten. to 5. Ampl. Collect. col. 1088. *Postera lux tacitas ut primum reppulsi umbræ, caballum isinere fatigatum in latibulo quodam dimisit, & ut fortis Teriper iter incepit arreptis.*

TERISTRUM, Τερίστρατος. V. *Tberistrum*.

TERMEN, pro *Terminus*, occurrit apud veteres Agrimensores, in Collatione Legum Mosaiicarum, in Epist. 47. inter Franciscato. 2. Hist. Franc. in Concilio Helenensi an. 1065. in Charta Ranimiri Regis Aragon. ætæ 1173. apud Blancam in Comment. Regum Aragon. p. 646. in Charta an. 971. in Append. ad Capit. an. 144. &c.

TERMENTORIUM, Αρωμαζύμα, in Gloss. Gr.

Lat. MS. Editum *Cermentorium* habet. Legendum videtur *Tergementorium*.

¶ **TERMILLUM**. Odo de varia Verneſti Bavariz Ducis fortuna, to 3. Anecd. Marten. col. 354.

Dicentes: Culi Deus & Rex optime mundi, Qui miranda potens, recutitis manna pluvii Judeis, clausoque lacu panes Danieli Cœli missi, pascens in monte ministris Eliam corvæ, Elisaum mulieris

Termillo, vidua parva crescentæ farina.

Atque olei modico non deficiente lectio.

Intelligo subcivicum panem, cui Eliam, non Eliſeum, refecit mulier vidua, cuius hydra farinae non defeit, & Iecybus olei non est imminutus, ut narratur 3. Reg. 17. *Termillum* autem mendose fortassis pro *Fertillum*, diminut. à *Fertum*, Genus panis. Vide in hac voce.

TERMINALES. Gloss. Gr. Lat. MS. *Ὁριαὶ ἀπὸ τοῦ ὁρίου*, *Terminales*, singulare non habet. Editum habet *Terminalia*. [Gloss. Lat. Græc. *Terminalia*, ὁριαία, ἰστρο ὁριαία. Et mox: *Terminalia*, singulare non habet, ὁριαία ἀπὸ τοῦ ὁρίου, pro ὁριαία, ut emendat Cujacius.] Alibi: ὁριαία ἀπὸ τοῦ ὁρίου, *Terminalis lapis*. Ita apud Ammianum l. 18. *Terminalis lapides*. Lib. 30. *Terminalis plage*. [Terminalia fossata, in Charta an. 1230. ex Chartul. Campaniz.]

¶ **TERMINALIA**, Loca terminis conscripta, seu appendices ad aliquem locum pertinentes, confinia. Transactio inter Abbatem & Monachos Crassenles an. 1351. à libro viridi fol. 53. *Et nobile terminus prædictæ juræ Conventus, loca, res, bona, redditus, jurisdictiones & proveniunt seu Terminalia, de quibus & ubi dicti redditus & jura percipiuntur, hic inferere & nominare in hoc publico instrumento.* Rursus ibidem: *Cooperata tenetur ponere operarius, qui tenet redditui, quos monasterium prædictum percipit in loco & Terminalibus de Capite stagno.*

1. **TERMINARE**. Capitulare 1. Caroli M. ann. 801. c. 22. de Monachis: *Non per vias, neque per villas ad Ecclesiam vicini vel Terminantes siæe magisterio vel disciplina, qui Sarabaiti dicuntur, &c.* Forte leg. *Ad Ecclesiam vicinam itinerantes, &c.*

¶ 2. **TERMINARE**, Præfigere, determinare. Raimundus de Agiles Hist. Hierol. cap. 41. *Terminata die pugna incipitur*. Adde c. 21. & Baldricum lib. 7. cap. 12.

¶ 3. **TERMINARE**. Aëta S. Ildori Agricola, to 3. Mail p. 522. *Nunius propter nimiam agritudinem oculorum longo tempore cæcus fuit, & ad B. Patii Ildori catagumbam salubriter Terminavit, id est terminum seu finem imposuit cæcitati, sanatus est.*

TERMINARI, apud Ordines Mendicantes dicuntur, qui habendis per agros cuique conventui aditus concionibus destinantur. Habent enim singuli Ordinum istorum Conventus descriptos circumjecti territorii pagos, intra quos duntaxat elemosynas colligere liceat, ne cum jactura caritatis & periculo scandalii multis officiant commodis. [Statutum Ordinis S. Guillelmi an. 1337. apud Lobinell. to 3. Hist. Paris. p. 242. *Statutum quod quilibet prior nostræ provincie pro sustentatione studii suum Parisius solveret quilibet anno unum florenum, quilibet conventus unum, quilibet Terminarius sex grossos, quilibet socius Terminarii participans secum in lucro tres grossos.* Rursum occurrit ibid. p. 243. *Haud latius scio an eadem notione Bulchius de Reform. Monast. c. 17. apud Leibnitium to 2. Scriptor. Brunsvic. p. 818. Sequuntur primo scolares in superpellicii, deinde altaris capellani, Terminarii & plebanus.*] Vide Joann. Guillelmannum in Vita S. Himelii Presb. nu. 1. & ibi virum doctissimum Henschenium 10. Mart.

TER-

* **TERMINARIUS**, Qui aliquod tenementum ad terminum, seu annorum spatium definitum, possidet, apud Radulfum *de Hengham* in Parva c.7. [*Termor, Tenens ex termino*, apud Thom. *Blount* in *Nomolexico Anglic.*]

Huc revocari potest vox *Termineurs*, quam usurpat le Roman de la Rose MS.

Mes esgruëts que de deniers
Ont esfuriers en leur greniers,
Fassonniers & Termoisseurs,
Baillifs, bedes, prevosts, maiens.

Et infra :

*Ou se nus bonis ont re mesure,
Vient à Terme on prest à nsnre.*

Ubi *Terminus* idem est cum eo qui *vens à terme*: quibus vocibus ille significatur qui ad *terminum* quemdam præstiturum res aliquas vendit, ut summam rei pretio maiorem tempore statuto percipiat: qui baud male *senenatori* conjungitur.

¶ TERMINATIO, Terminus, limes. Præceptum Ludov. Imp. an. 820. apud Marten. to. 1. Ampliff. Collect. col. 69. *Silva vero ipsa habet terminations*
Et. Charta an. circ. 1030. ex Tabul. S. Viſitoris Maſſil.
De aliis vero duabus partibus erat dubia Terminatio, da-
næc eam fecit certam divina miſeratio per judicium aquæ
Et ignis maniſiſſimis ſignis à parte orientali abſpila
ripa ſluvia, Et. Occurrit eadem notione in Chroni-
cis Farſenſi apud Muratori. tom. 2. part. 2. col. 602. in
Charta ann. 930 apud Eccardum in Origin. ſinter
Habsburgo-Auſtriacæ p. 169. in alia an. 1027. inter In-
ſtrum. Gall. Chriſt. novæ edit. to. 6. col. 373. &c. Vide
max Terminatio.

1. TERMINATOR, TERMINATIO. Charta
Friderici II. Imp. an. 1211. pro Ecclesia Panormit. apud
Rochum. Hirm. an. p. 144. *Et quazno beneficia, vi-*
delicet Cantoriam, & Thebanariam, Incantoriam, &
Terminationem, quorum reditus, &c. Officialis ip-
se in Ecclesia Panormitana, Agrigentina, & aliis,
Terminator appellatur, ut Magister Ceremoniarum,
qui, ut ejus collega, utitur veste violacea. Hujus
autem est invigilare, ut n celebrandis sacrificiis, of-
ficiis recitandis, unanimitur procedant Sacerdotes &
Clerus, quale item quotidie sacrum, & officium su-
recitandum edicit. Ita idem Pirrus to. i. p. 110. & to. 2.

3. **TERMINATOR**, *Ορ-θι-τωτ*, in Glossis Latin. Gr. & Gr. Lat. [Finitor, qui terminos seu limites statuit. Literæ Caroli V. Regis Fr. an. 1366. to. 4. Ordin. p. 676. *Exsimatores, Terminatores, carreyrenes, levederios, rebiniarios, defensores pacuorum, alliatores & inspectores mensurarum predictarum, &c.*]

¶ **TERMINATURA**, Coemeterium seu spatium Ecclesiæ vicinum & ad Ecclesiam pertinens, certis *seminis* contentum atque privilegiis donatum, in Chartæ ann. circ. 950. è Chartulario Matifconensi fol. 102. Vide *Dexteri* & infra *Termonlandes*.

¶ **TERMINATUS**, substantivè, pro Terminus non semel apud Frontinum de Aqueductibus & in Fragmentis legis Mamiliz. Vide Salmasium ad *parianum* in *Elio Vero* & Vossium de *Vitiis* ferm. p. 622.

TERMINIA, TERMINEA, Terminus, limes. In Collatione Legis Moſaicae tit. 13. inſcribitur, *de Terminis mota*. Et infra: *Explicit de Terminis mota*.

¶ **TERMINIUM**, Terminus, limes, passim in veteribus Instrumentis.

¶ **TERMINUM**, Terminus, limes. Charta an.
1357. inter Ordinat. Reg. Franc. tom.4. pag. 448 *Ince-
dere nen audeant per Termina, terrioria, itinern, fe-
reflas, &c.*

1. **TERMINUS**, Pagus, regio terminis suis & li-

mitibus circumscripta, districtus. Gregorius Turon.
l.i. de Miracul. cap. 99. *Ecclesie est vici leiodorensis sub*
Termino Taraneica urbis. C. Cap. 90. *Apud Terminum*
vero Pistorum vicus est in Arbofilico nomine Beccinco
etc. Cap. 101. *Cum portitores ad locum quendam Lemo-*
vincini Termini pervenissent, &c. Ita c. 107. lib. c. 12.
lib. de Gloria Consecr. c. 11. t8. de Vitis Patrum c. 5. &
in Hist. non semel. [Gall. cbr. novæ edit. to. 3. p. 93.
narratur, Lotharium III. Imp. an. 1132. decrevisse,
assensu Leod. Episc. Alexandri, Ecclesiam parochialem
S. Servatii ipsam in Trajectensi urbe habere decima-
mas & terminum, hoc est, jurisdictionem, qualis compe-
tit ecclesiis parochialibus. Literæ Caroli V. Fr. Re-
gis p. 686. *Mandantes Basilivis nostris... ceterisque Justiciariis & Officiariis regni nostri... quatenus dictam*
presentem gratiam... in suis Terminus tueantur & observent.
Ubi *Terminus* idem omnino est quod districtus, ut &
alibi non semel. Lex Bajvar. tit. 1. §. 4. *Si quis servum*
Ecclesie vel ancillam ad fugiendum jussuerit, & eos for-
as Terminum duxerit, id est, territorium Ecclesie.]
Terminis sancti Petri in Pauli, Ecclesie Romanæ pa-
trimonium, apud Joannem VIII. Pp. Epist. 87. 249.

2. TERMINU), Definitio, ὁρος, quomodo hæc vox Græce sumitur in Actis Conciliorum. Synodicon adversus tragediam Irenæi cap. 38. *Excommunicatio concilio governat terminum.* I. a. c. 209. c. extremo. [Ephippianus Scholast. l. 5. Hist. tripart. c. 29. *Quem Terminum finitorem, adorabilemque deliberationem, corrumperet quidam illis cogitationibus nique temerare voluerunt.* Ex I theodoroto l. a. Hist. c. 2. ubi legitur: *ἔτι καὶ τὰς ἀποστολὰς καὶ τὰς ἐκκλησίας ἐκ τῶν ἁγίων, &c.*]

¶ 3. TERMINUS, Præfinitum tempus, dies præfinitura, Gall. *Terme Solvere in Termino*, in Charta an. 1341. apud Ludewig. to. 5. p. 554. *Habere ad Terminum* de rebus ad certum annorum numerum conductis dicitur in Epistola an. circ. 1180. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 600. Vide supra *Terminarius*.

¶ 4. **TERMINUS**, Dies fastus, apud Spelman-
num. Quinam vero sint apud Anglos *Termini*, sen
anni tempora litibus agendis designata, vide apud e-
undem Glossatorem.

¶ **TERMINUS IMPIUS**, Mors, obitus, ut videtur. Cod. 1 heod. lib. 6. tit. 24. leg. ult. *Ut fructus demeritis, impio Termino consequenti, etiamsi mortalitas intervenierit perire non possint, &c. Terminum impium explicat etiamsi mortalitas intervenierit, ut videtur Gothofredo.*

¶ **TERMINUS PASCHALIS**, Dies quo incidit luna decima quarta Paschalis cuspibus anni. Hac nota chronologica primus, quem sciam, usus est Roddradus presbyter Ambian. medio seculo 9. utinam idem esset in voce *Pascha*. Laudatur apud Locinellum t. 4. Hist. Britan. col. 237. *Cbarta dati anno 1132. Ind. 10. Epascha 1. Concurrentibus 5. Terminis Paschaliis 3. Non. Apr. Dies ipsius Pasche diei 4. Id. Luna ipsius diei 10.* Quæ omnes notæ optime cohererent, ut sibi quilibet persuadere poterit, litanti faciat, indices chronologici in voce *Annus* descriptos consulendo. Vide *Claves terminorum*.

• TERMINI SANCTORUM, quomodo, *Limina Sanctorum* dicuntur alii. Epistola Placidii Augusti ad Pulcheriam Augustam, apud Hieronym. Rubrum 1. 2. Hiflor. Ravennatis: *Us Romam fregensibus conspectibus adegne desideremus inspicere, causa nobis est ampliandi religionis, ut Termini Sanctorum nostram exhiberemus praesentiam, quos certum est pro sua virtute in caelestibus constitutos, neque inferiora despicere.* Vide in *Limin.*

¶ TERMONERS, Coloni ecclesiastici; lib. Hib. fol. 14. apud Spelmannum. Vide *Termonlandes*.

TER-

¶ **TERMONLANDES**, apud Hibernos, Terræ ad Ecclesiam pertinentes, a Saxonico *Land*, Terra, & Latino *Terminus*, quasi terra liminibus distincta, puta prædii laicorum: quo sensu territorium Ecclesiæ *Terminus* etiam dicitur, in Legge Bajwar. jam laudata in *Terminis* 1. Cum autem terræ Ecclesiæ, inquit Spelmanus in voce *Corba*, multorum canonum vigore, liberæ essent & immunes a secularium potestate & sanctorum habitæ, dici etiam cœpi *Termon* pro loco sancto, atque inde *Terminus* pro sanctuario, ut ibidem exemplis probat. Quod autem ait quosdam esse, qui *Termon*, Gallicum *Terre-moine*, i. Terram monachorum, sonare volunt, nihili est. Vide *Dextris*.

TERMOSITAS. Charta Roberti Episcopi Messanenensis ann. 1094. apud Rocchum Pirrum in Episcop. Pactenlib. pag. 386. *Rogerus Cnabrie Comes ... multas incipias & labores passus, & multa sanguine suo tota Siciliam Saracenum Termositate, & in Christianos cerum tyrannide ... funditus annihilate, &c.* Vox formata ex Græc. *Τέρμος*, impotens calor, animi fervor, audacia, *Τέρμος* τὸν.

TERMOTIO, quasi Terræ motio, terræ motus, Tremuotus, vel Tremuotio, Joanni Villaneo, & aliis Scripioribus Italicis. Dittmarus l. 7. p. 113. *Iste annus nova nuncupatione Termotio & magna convulsio ex rei veritate appellari potest.*

TERNA. Vide *Septena* & *Tertia* 3.

1. **TERNALE**, *Funis cum quo vela, cum extenditur, sustinentur, ne cadat in aquam*, Franc. Barberius in Glossis in hos versus *Documenti d'amore*.

*Quinal porta, e Ternale,
Senale, e quadrinale.*

Ternalis legitur hac notione in Informationib. Civitatis Massil. pro passagio transmarino & codice Sang. M. S.

¶ 2. **TERNALE**, Tertia pars. Charta Jacobi Regis ann. 1274. in magno *Talamus Montispeffili*. MS. Bibl. Prædix de *Magnugues*: *Statuimus quod dicta moneta grossa fiat semper de argento fino Montisp. signato signo solis Montisp. vel equivalente, quod, inquam, argentum etiam grossius non debet tenere in mureba nisi unum Ternale.*

¶ **TERNALIS**, Moneta Daphinalis pretii trium obolorum vel denariorum, nude *Ternalis* dicta, ut videtur. Ordinatio Humberti II. ann. 1345. 10. a. Hist. Dalphin. p. 15. *Item denarii nigros, videlicet puros Ternalis prætribus obolis, de ligni unius denar. & decem granorum argenti fini, &c.* Et infra: *Item, in Ternalibus currentibus pro tribus denariis, remedium duorum granorum in liga, &c.* Vide *Ternale* 1.

¶ 1. **TERNARIUS**, quid sit in Ecclesia collegiali S. Dionysii Leod. colligitur ex Statutis ejusd. Eccl. an. 1330. to. a. Sacre Antiqu. monumenti. pag. 439. *Statuimus quod canonici qui primam residendum fecerunt possint exire pro negotiis suis de licentia decani per 40. dies absque Ternario: post hoc vero 40. dies habebit canonici qui per fecerit residendum tres quinquens per quas pro negotiis suis possint exire, sed teneant quilibet die qua fuit absens Ternarium satisficere, scilicet novem Tarenenses, de quibus 16. faciunt grossum nuncquum ... Si canonici necesse habuerint exire, decanus debet ei dare licentiam cum Ternario per octo dies. Ibidem pag. 440. Item statutum est ejusdem anno & die quod si quis canonici post terminum sue licentie manserit tenebitur solvere duplicem Ternarium, videlicet 12. denarios Leodienses quilibet die quoadvis sit licentia extra steterit usque ad octo dies. Vide *Tertius* 1.*

¶ 2. **TERNARIUS**, Menfuræ seu vasis species in Austria. Chronic. Saltzberg. apud R. Duellium lib. 2. Miscell. p. 166. *Eodem anno (1485) tanta sterilitas in Austria, ut ubi prius creverant xxx. Ternarii, vix*
Tomo VI.

unus aut duo creverint. Chron. Mellic. pag. 379. col. 2. *Hoc anno (1442.) vasa fuerunt in magnam carissia, ita ut Ternarius vacuus daretur pro 14. solidis & pro 2. talentis.*

¶ **TERNIA**, pro Ternio, ni fallor, ternus numerus. Vide locum in *Terra*.

TERNIO. Julius Africanus lib. 3. Hist. Apostol. *Sic Proconsul Septem cum Termonibus flagellorum casum crucifigii precepit.* [Gellius lib. 1. c. 20. Numerus *Ternio*, qui Græce dicitur *τρίπλος*.]

¶ **TERNO**. Fundatio Collegiæ S. Nicolai Pictav. circa an. 1060. apud Marten. 10. 1. Anecd. col. 187. *Præterea donavit Agnes Comitissa ... vendas salis de mercato Pictavenfis de Cairo scilicet duos sextarios salis, & unum denarium de quadriga cum Ternone, unum sextarium, & unum denarium de quadriga sine Ternone tres denarios, si quatuor boves ibi habentur: si duo unum & dimidium, de Berocata cum asinis unum denarium. Quem integrum locum sic legio illæ interpunctionibus distinguo ut planior fiat: Donavit ... vendas salis de mercato Pictavenfis: de carro scilicet duos sextarios salis & unum denarium; de quadriga cum Ternone unum sextarium & unum denarium, de quadriga sine Ternone tres denarios, si quatuor boves ibi habentur; si duo, unum & dimidium: de berocata cum asinis unum denarium. Ex hac emendatione probabiliter evanescit inexplicabilis vox *Terno*, & locus ipse 10. ut intellectu faciliore evadit.*

TERO. Charta Ludovici II. Imp. in Chron. S. Vincentii de Vulturbo p. 689. *Cum castris, montibus, collibus, vallibus, Teronibus, Ecclesiis, &c.* Forte *Toronibus*. Vide *loro*.

¶ **TEROANUS**, Nummi genus, ab urbe Teruana sic dicta. Bulla Nicolai IV. P. P. an. 1290. de censibus Ecclesiæ Rom. apud Marten. 10. 2. Ampl. Collect. col. 1303. *In episcopatu Morinenfis unum Teroannum, Ecclesia S. Bertini unam unciam auri, monasterium S. Vulmarici unum bifanum.*

¶ **TERPENTINUS**, Germ. *Terpentin*, Therebinthina resina, Gall. *Terreben*: binc. Vide *Fernisum*.

¶ **TERQUISIAETH**, TERQUISIAETH, Prælationis agrariz species, e eadem cum *Terragio*, quod colligitur et terris recens cultis, a Latino, ut videtur *Terra*, & Aremorico, *Quissar*, proprie Pellem detrahere, quod ad agros recens cultos translaum fuit, quia quasi pelle exuuntur agri, cum primum proscinduntur. Charta verus apud Lobinell. to. a. Hist. Britann. col. 104. *De ipsa autem terra hic redditus est: Terquiseitib, keurod, multones, pastus, decime & cetera jura, que de propria terra ad dominum pertinent. Alia & Chartulario Kemperleg. De ipsa autem terra, que est septem banafas mellis, hec est redditio, videlicet decima & Terquiseitib.*

TERRA, Prædium, ager, dominium, nostris *Terre*. Lex Burgund. tit. 79. §. 1. *Ut si quis in populo nostro barbarie nationis personam, ut res sua confisteret, invitasset, ac si ei Terram ad habitandum deputasset. Lex Longob. lib. 2. tit. 44 §. 4. De liberis hominibus, quisque per alterius Terram residents, &c.* Tit. 51. §. 15. & in Capit. Caroli M. lib. 5. c. 301. *De liberis hominibus, qui proprium non habent, sed in Terra dominica residents.* [Inquisitio ann. 1206. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britann. col. 329. *Vidit etiam quod homines Comitris semper solent transire libere ad Terram Episcopi ad mnnendum in Terra Episcopi, & homines Episcopi in Terra Comitris, &c.*]

TERRA, Hispanis, quid sonet, vide in *Honor*.
¶ **TERRA**, Regnum. Gualterus Hemingsford. in Edwardo I. Rege Angl. pag. 237. *Cognita itaque malicia novi Regis, missi Rex noster magnatibus Terre,*
X x

¶ *&c.* Et

¶ Et in Edwardo II. *Reduxit* (Rex) *eam* (Reginam) in Angliam, & coronatus est cum ea Londonis. *Letantibus & exultantibus populis utriusque Terra.*

¶ TERRA, Italica, Castellum, oppidulum muratum. Vita B. Torelli nu. 3. to. 2. Martii p. 501. *Post dies octo ad Terram Tappi remeas, propinquos adiit.*

¶ TERRA, Modus agri, fortentantus qui uni pari boum possit sufficere. Charta ann. 1077. in Probat. novæ Hist. Occitan. col. 294. *Dono etiam extra muros urbis Tolose Terras omnes, quas habeo ante portam civitatis.*

¶ TERRA ALTARIS, in Chartulario Eccl. Ambian. & alibi, quæ pertinet ad *Altare* seu ac Ecclesiam. Vide *Altare*.

¶ TERRA ANIMALIUM (v. VI. X. XX. vel XXX &c. in Charta an. 855. apud Marten. to. 1. Amplif. Collect. col. 142. prædia sunt, in quibus totidem nutriuntur equi vel boves, aut requiruntur ad colendos agros ex iis prædiis pendentes, ut.

¶ TERRA CARRUCARUM (t. vel IV. pro Terra quæ totidem carrucis aratur. Vide *Carrucata*.

¶ TERRA ARIVA, Riparia, quæ est ad *rivum* seu ripam. Charta an. 1016. ex Chartul. magno S. Victoris Massil. fol. 59. *Donamus dom. Deo & ac ecclesiam S. Victoris de Terra ariva modiatu una in comitatu Aquense.* Alia ann. 1066. ibid. fol. 54. *Dono de meo alode de Terra ariva ad S. Victorem, &c.*

¶ TERRA AVIATICA. Vide *Terra Salica*.

¶ TERRA CENSITA, CENSUARIA, CENSALIS, &c. Obnoxia censui. Vide *Census*.

¶ TERRA COMITALIS, Quæ Comitatus est, ejus dominium, in Charta an. 904. pro Monasterio S. Victoris Massil. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. c. 262.

¶ TERRA DOMINICA, Quæ Domini est, lib. 5. Capitul. cap. 301. & in Capitulari Ludovici Pii ann. 829. cap. 6.

¶ TERRA ECCLESIASTICA, Quæ pertinet ad Ecclesiam in Capitul. Caroli M. ex Lege Longobard. c. 20.

¶ TERRA EVINDICATA, in Appendice Marculfi form. 7. Quæ per sententiam judicis repetitur & recuperatur.

¶ TERRA EXCULTABILIS, Arabilis campus, habilis culturæ, apud Th. Blount in Nomolexico Anglic. Monasticum Anglic. to. 1. p. 426. col. 2. *Terram excultabilem, quam habuit apud Norwicum in campis, videl. xxv. solid. Terra & pratum ad Terram illam adiacens.*

¶ TERRA EXTENDENDA, Estimanda, cujus pretium inquiri debet & declarari, apud eund. Blount ibid. Vide *Extendere*.

¶ TERRA FIRMA, vel potius *Firma*, Continens, Gall. *Terre ferme*. *Isularum Canarie & Indiarum ac Terræ ferme maris Oceani*, apud Rymer. tom. 13. pag. 752. col. 1. *Terra firma* legitur ibid. p. 38. col. 2. & alibi sæpe.

¶ TERRA FISCALIS, Quæ ad regium fiscum seu Dominium pertinet. Vide *Fiscus*.

¶ TERRA FRANCA, vel *Francia*, Immunis *talliarum* seu tributorum, quæ domini a suis tenentibus exhibant, non immunes tamen cujusvis servitii. Charta feudorum nobilium in Castillionis Dombar. an. 1463. *Super xiv. bichenatis Terra franca & sine tallia, quæ debent xv. den. de servitio, II. bichenos siliignis.* Vide *Francia terra post Franci*.

¶ TERRA FRANCIGENA, Dragoganti species, quæ ex Gallia affertur, inquit Constantinus Africanus l. de Gradibus p. 383.

¶ TERRA FRISCA, FRUSCA, Ager incultus, Gall. *Terreæ frische*. Monasticum Anglic. tom. 2. pag. 327. col. 2. *Continent XL. acras Terra frusca, passura, &c.* Vide *Frisum*.

¶ TERRA GILIFORATA, Ea est ex qua domino præstari debet flos caryophyllazus, apud Thom. Blount in Nomolexico Anglic.

¶ TERRA HEREDITARIA, [Cujus possessio scripto firmabatur.] Vide *Liber*.

¶ TERRA HERMA, Ager incultus, in Charta an. 4. Rodulphi Regis Provincie. Vide *Eremus*.

¶ TERRA LABORABILIS, &c. Arabilis, Gallice *Terre labourable*. Vide in *Labor* 3.

¶ TERRA LABORIS, Campanica felix in Italia. Vide in *Labor* 3.

¶ TERRA LEIGIALES, [Quas tenent homines ligii.] Charta S. Bernardi Abb. Clarevall. ann. 1145. in Tabulario Eccl. Autissiodor. *De Terris leigialibus manifestum est, quod usquam licet Comiti, vel homini suo eas, quæ de feudo sunt Episcopi, acquirere, nisi per Episcopum.* [Vide *Ligius*].

¶ TERRA LEVATA, Eadem quæ mox nova. Vide *Levare terram*.

¶ TERRA IN LITTORE MARIS, ubi *salem* faciat, lib. 4. Capitul. cap. 8.

¶ TERRA LUCRABILIS, Arabilis, culta, in Monastico Anglic. tom. 4. pag. 406. col. 1. Vide *Lucrari* & *Gaugium*.

¶ TERRÆ LIBERÆ, apud Danos, quæ & *Regia*, & ab omni censu immunes erant, in Charta Waldemari Regis Danie an. 1240. apud Pontanum l. 6. *Rerum Danicarum.* Vide *Tenementum liberum* supra in *Teare* 1.

¶ TERRÆ MORTUÆ, & *Silvaticæ*, in veteri Consuetudine Normannie c. 34. *Terræ sauvages, quæ sœa appelle ea Normannie Terræ mortes.*

¶ TERRA NORMANNORUM, in Anglia dicebatur terra a nobili Normanno possessa, cum Rex Angliæ illam confiscabat, quod ille Regis Francorum partes sequeretur. Litteræ Henrici III. Reg. Angl. apud Kennetium Antiq. Ambrosii. ad ann. 1224. pag. 197. *Scias quod commissus Thome Basset maerium de Kirtlington, quæ est Terra Normannorum, ad se sustineadum.*

¶ TERRA NOVA, in Chartis feudalibus & in censuibus schedulis, sumitur pro terra vel noviter concessa, vel noviter exarta. Tabular. Prioratus Lewensis: *Reddi pro nova Terra a* fol. Jacob. I. Rex Arag. in Foris Offic. 1247. f. 25. *Pena invasoris Palatii iustitiosis est ultra ferram, 25. solid. & circa, quæ dicitur Terra nova, id est noviter acquisita, 60. solid.*

¶ TERRA OCTAVA. Vide *Octava* 4.

¶ TERRA PATERNA. Vide *Terra Salica*.

¶ TERRA PRÆCONIS, Judicis aut Majoris villæ, in Charta an. 1123. apud Miræum to. 1. p. 375. Vide *Præcon*.

¶ TERRA PUTURATA. Vide *Putura*.

¶ TERRÆ REGALES, dicebantur apud Dalmatas, quæ ratione census, vel præstationis, Regi obnoxie erant. Vide Jo. Lucium lib. 2. de Regno Dalmat. cap. 15. pag. 99.

¶ TERRA REPROMISSIONIS, Abrahæ a Deo promissa, nostris *Terra promissæ*, Judæa. *Jerusalem cepit Terra repromissionis*, in Chronico Farfensi apud Murator. to. 2. part. 2. col. 540. *Terra repromissionis* etiam legitur Hebr. 11. 9.

¶ TERRA SABULOSA, Gall. *Terre sablonneuse*, apud Th. Blount in Nomolexico Anglic.

¶ TERRA SACERDOTALIS, in synodo ad Teudonis villam an. 845. cap. 4. *Quæ Sacerdotum seu Ecclesiæ propria est.* Alludunt Patres ad illud Genes. 47. 22. *Præter terram Sacerdotum, quæ a Rege tradita fuerat eis.* Vide *Terra saniluaris*.

¶ TERRA SALICA, Portio terræ *Salio* militi, atque adeo Principi vel Regi assignata, ex iis, quas in Gallis virtute bellica acquirerant, partitione inter victores

acta.

facta. Harum enim alia ab omni munere ac servitio; præterquam militari, immunes, dicebat Salica, etque assignatae Salici, seu viris Principibus, vel certe ex Salica gente, quæ primas tenuit inter gentes illas Septentrionales, quæ in Gallias irruerunt, easque Romanis abstulerunt: aliae *Leticae*, & *Lidiales*, quæ *Leterum*, vel *Litorum* erant, hoc est vitorum obnoxie coordinationis, cuiusmodi fuerunt *Lati*, vel quos *Romanos* appellabant, veteres nempe Gallie incolæ, quibus assignata agri ad culturam, sub certis redditionum oneribus. B. Rheonius in Epist. ad Petrum Helsingum: *Franci igitur vires consuetudinem Romanorum imitati, & ipsi nobilibus & veteranis militibus agros in quibusdam locis, ut istis habitare licuisset, assignarunt, immunes penitus & ab omni servitio liberos: itque dicitur Terra salica: sua proprio prædicia Principum libera & immunia Salice terra nomine solita sunt appellari. Salica vero terra, ea erat prærogativa, ut cum sub militaris obsequii conditione assignata esset, ad mulierem, quæ illius proflus incapax esset, pervenire non posset. Quod certe habet Lex Salica tit. 62. De terra vero Salica nulla portio hereditatis mulieri veniat; sed ad virilem solum tota terra hereditas pervenit. De eiusmodi igitur terris Salicis agunt Traditiones Fuld. l. 3. trad. 28. Centum quinquaginta terra Salica, & Ecclesiam cum omni decimatione ad eam pertinentem. Vide Domioicum de Prærogat. alodior. c. 7. & in Assertore Gallico cap. 8. & quæ attigimus in Dissert. 17. ad Join villam.*

¶ Anno avimus supra ad vocem *Lex Salica*, Eccardum terram *Salicam* cum intelligere, quæ ad *salam*, hoc est, ad domum curis præcipuam pertinet. Hæc videlicet. Eidem Eccardo *Terra Salica*, apud Marculfum *Terra paterina*, & in Lege Ripuariorum *Avatica*, ita *et* *et* dici videtur, quia principem in patrimoniis locum obtinebat.

¶ *TERRÆ SALICÆ*, Quas in Pictonibus *Marais salauc* vocant. Tabular. S. Cypriani Pictavenfis fol. 113. *Avitatus concessit Monasterio S. Cypriani aliquid de terra sua in pago Alinse, & sunt 50. aræ de Terra falsa in vicaria de terra Alloni de una parte, &c.*

¶ *TERRA SANCTA*. Gall. *Terre sainte*, Judææ, sic passim dicta ab undecimo Ecclesie sæculo, quod in ea perfecta fuerint Religionis Christianæ sacrosancta mysteria.

¶ *TERRA SANCTUARIA*, Quæ ad sanctos, seu ad Ecclesiam pertinet. Chartul. Aptense fol. 21. *Est inter consensum de uno latro via publica, & de uno fronte vel de alio terra Lausredo ipso, & de alio fronte Terra sanctuaria. Vide Sanctuaria.*

¶ *TERRA SENIEURÆ*, Quæ domioi est. Gallicæ *Terre seigneuriale*, io Literis Officialis Carnot. ano. 1236. Vide *Senior*.

¶ *TERRA TACHABILIS*, TACHIBILIS, TASCABILIS, TASCALIS. Vide in *Tasca* 2.

¶ *TERRA TERTIA*, f. *Tertia* pars frugum & terra nascentium, nisi idem sit quod *Tertia* 4. nostris *Champars*. Litteræ an. 1030. apud Ludewig. to. 6. Reliq. MS. pag. 40. *Consuetum quoque tollere de omnibus arvis... & de quolibet tempore messis unum messorum, tertiam Terram, tertiam arborem de foresta, &c.*

¶ *TERRA TERTIALIS*, *Tertia* seu præstatioi agrariz, vulgo *Champti*, obnoxia. Vide *Tertia* 4.

TERRA TESTAMENTALIS. Vide *Liber*.

¶ *TERRA TRIBUTARIA*, Quæ obnoxia est tributio. Capitulare 4. ann. 819. c. 2. & lib. 4. Capitul. cap. 37. *Quicumque Terram tributariam, unde tributum ad partem nostram onere solebat, vel ad Ecclesiam vel cuiuslibet alteri traderis, &c.*

¶ *TERRA VACUA*, Inculta. Chartular. S. Vindregisli tom. 1. pag. 218. *Concessi... partem cuiusdam*
Tomo VI.

pechig Terra vacua, quam habebamus in vico prædile. Vide Vacua.

¶ *TERRA VESTITA*, Culta, fructibus referta. Vide *Vestire*.

¶ *TERRA VICINABILIS*, Quæ viis vicinalibus obnoxia est. Tabular. Aptense fol. 139. *Vendo vobis partem de vinea: ... in uno fronte Raymundus & baredes suos, in alio terras sanctuarias & Terra vicina bilis, &c.* Vide *Via convecinalis* io *Via* 1.

TERRÆ MERITUM, [Terra fructus, proveniens.] Vide *Meritum*.

¶ *TERRÆ SENSUS*. Vide in *Sensus*.

¶ *TERRAM FACERE*, Colere. Charta ano. 1164. 108. Spicil. Acher. pag. 196. *Dederunt terram illam... quam Faciurus Pontius Balzenc & Pontius Aleus, & terminatur, &c.*

¶ *AULA PER TERRAM*, Aula inferior, nostris *au rix de chausse*, vel *au rix de Terre*. Charta ano. 1270. ex Chartul. Episc. Paris fol. 130. *Alum Parisius... in domo domini Parisiensis Episcopi in parva aula per terram.*

¶ *TERRACEA*, Agger terræ, Gall. *Terrasse*. Excidium urbis Aconis apud Marten. tom. 5. Collect. Amplif. c. 778. *De murorum ædificiis per vicis & Terraces ad portas civitatis in subsidium descendens, &c.* Vide *mox Terracia*.

TERRACIA, *TERRATIA*, Solarium, Ital. *Terracia*, Gall. *Terrasse*. Tabularium Monasterii sancti Andreæ Viennensis: *Dono post discessum meum S. Andree & Symphorianus omnem hereditatem, quam habeo in monte Sparato, domum & medietatem Terracia, &c.* Vita Clementis VI. PP. p. 97. *Tris sunt tamen, quæ reliqua valde specialiter excedant, videlicet Capella major, Audientia, & Terracia superiores.* Processus de Vita S. Thomæ Aquin. In quodam solario seu *Terratia* discessit. [Statuta Arelat. MS. art. 59. *Quilibet qui furnum habet... teneatur ipsum & domos ipsius furni cohærire de tegulis vel Terracia, i. Terra seu testio terreo, ut satis patet. Simili, ut videtur notione le Roman de Vace MS.*

Fors un seul qui grant mal avois, Qui seing un Terris se geseit.

¶ 1. *TERRACIUM*, Terra inutilis, Ital. *Terraccia*. Statuta Mutine fol. 68. v. rubr. 350. *Caricatos Communi teneatur portare eo Terracium, quod est in vastis banitorum.*

2. *TERRACIUM*, Idem quod *Terratio*, de qua voce infra, *Terra, ager*. Charta an. 1041. apud La Chieze in Historia Ecclesiast. Pedemont. cap. 19. *In suavis autem Ecclesiam in honore S. Stephani cum omni dote, Terracio, & oblationibus ad eamdem pertinentibus.*

¶ *TERRACULUM*, Idem, ut videtur, quod *Terracia*. Lobinellus in Collectaneis MS. ex quodam Chronico: *Terraculum quod Alanus Barbarossa in circuitu Ecclesia Nannetensis fecerat.*

¶ 1. *TERRADA*, Navis genus apud Indos. Masficus Hist. Ind. lib. 8. *Lambos, quos vulgo Terradas vocant, ducentes ad junctis.* Vide *Taida*.

2. *TERRADA*, Terra, agr. Charta Lotharii Regis Frænc. ann. 998. tom. 8. Spicilegii Acheriani pag. 358. *Cum demibus, ... aquis, ... planitiis seu Terradis, &c.*

TERRAGENARIUM, Idem quod *Terragium* 1. Vetus Charta apud Augustinum du Pacin Stemmat. Armoric pag. 245. *Nec non etiam quartam Terragenarii partem, & quandam domum in Salnericus villa positam jure quasi hereditatis sine fide possidendam, ubi scilicet decima cum Terragenario supradicta conduncitur.*

2. *TERRAGIUM*, Agrarium, Gall. *Terrage, champti*.

X x a

part. [Campipars sive Terragium, in Charta anno 1248. ex Chartular. Campan. fol. 514. col. 1.] *Terrage ou champaign, qui est la mesme chose*, in Consuetudine Tunenii art. 50. Burbonensis art. 352. Pistaveni art. 62. 64. 84. Angeriacensi art. 10. 21. Ambianensi, & aliis: *Terrage ou agrier*, in Marchensi art. 331. Sic porro definitur in Consuetud. Blesensi art. 130. *Le drois de Terrage est tel, que les heritages, qui sont sous audit droit, quand ils sont ensemencés en grains, ou autres fruits, il est dû au Seigneur du Terrage certaine portion, aux aucuns plus, aux autres moins, & ainsi qu'on les a accoustumés de payer selon la diversité des lieux.* Charta Otonis Comitis Viromanduri, an. 1030. apud Hemerzum: *Usi persolvant annis singulis redditum terre cum consuetudinibus suis, id est quatuor garbam Terragii, & 5. solidos, & 4. denarios in medio Martio, & 2. solidos, & 4. denos de bospiis.* Alexander III. PP. i. pill. 48. *Quosdam redditus, qui Terragia dicuntur, &c.* [Charta an. 1228. to. 2. Sacre Antiquit. monument. p. 559. Concessi in perpetuum eidem Ecclesie Bella-vallis nunc ratum frumenti singulis annis in Terragiis de Branelis.] Vide Mich. del Molino in Repertorio v. Terragium, & Historiam Ecclesiast. Abbavillensem p. 86. 88. &c. Occurrit passim. [Vide Terraticum & Agrarium.]

¶ TERRAGERIUM, Eadem notione. Chartularium S. Vincentii Cenomanensis fol. 138. *Dedit monachis sancti Vincentii Terragerium, quod de terra monachorum supra dictorum annuatim accipiebat.*

¶ TERRAGERIA, Eodem intellectu. Charta an. 1232. apud Stephanonium to. 3. Antiq. Pistav. MSS. p. 822. *Servitus percipiet per se consuetudines suas; videlicet Terragearias, aestagias, messivam, gallos, caecos, terrelles, & corviam suam, &c.*

¶ TERREGIUM, sive significau. Chron. Balduini diaconi to. 2. Sacre Antiquit. monument. p. 207. *In emptione terrarum, & Terragiorum, & decimarum aliorum: que reddituum, &c.*

TERRAGERIA, Terragerie, in Consuetudine Pistaveni art. 64. 75. 191. Prædium terragie obnoxium: *Terre a terrage*, in Consuetud. Bituric. tit. 10. art. 26. *Terre terragée*, in aliis.

TERRAGERARE dicitur, qui terragii jus habet. Tabular. Abbenie fol. 170. *Quod de omnibus terris scodi sui, quas fratres de Vanvets excolebant, in campo vel in arca, advocato famulo suo Terragerarent.*

¶ TERRAGIARE, Eadem significatione. Hist. MS. Monasterii S. Cypriani Pistav. p. 432. *Quandocumque gerba in agris dicti territorii decimanda fuerint Terragiande, &c.* Pluries occurrit ibi, ut & p. seq. in Par-charta MS. titulum S. Stephani apud Xantonces Ch. 8. in Charta an. 1230. apud Stephanonium tom. 3. Antiq. Pistav. MS. p. 797. &c.

¶ TERRAGIRE, Idem. Chronicon Banzi spei p. 7. Balduinus Comes (donatus) duas contratas suas, ea condicione ut & titula Terragirentur.

¶ TERRAGIALIS, Agger obnoxius terragie. Charta an. 1185. ex Chartulario S. Iohannis Angeriac p. 14. *Recompensationem quorundam terrarum... que Terragiales sunt & solvant terragium.*

TERRAGIATOR, Qui vice domini terragium colligit. Charta ann. 1226. ex Tabular. S. Bertini: *Ita conveni, quod intrante Augusti quando volueris pones apud Helehu Terragiatores suum iuratum ad prædicta colligenda, &c.* [Terragier Nostris. Charta an. 1247. ex Chartular. Campan. in Bibl. Reg. fol. 343. v. col. 1. Et se il avensio chose par avansure quel sergent Terragier & li dismerci ne soient au descharger les gerbes, aac croita lon deschargeour par son coirement.]

¶ TERRAGITOR, Eodem significato. Locus exstat supra in Bipertator.

¶ TERRUACIUM, Idem quod Terragium. Chartular. Aquicinct. fol. 39. *Terruacium quoque tantum per consuetudinem nobis usque ad Alligniacum afferat, deciman in campo relinquas.* Hinc.

TERRUACTARE, TERRUACTARE, Terragium seu Terragium colligere. Idem Chartul. fol. 18. *Si monachi prædictæ Ecclesie manipulos suos Terruactare voluerint, hoc nequam facere presument, nisi illi prius ab eis ad hoc vocati, venire dislulerint.* Bis occurrit Terruactare ibid. fol. 39.

a. TERRAGIUM, Agger, prædium. Charta Rogerii Comitis Calabriz ann. 1088. apud Ughellum to. 5. pag. 1047. *Dedit Abbas B. Ambrosii pro Monasterio S. Baribolomei Liparansii Terragia infra scripta, ... que Terragia sunt prope faciem Castri Milisii limitata cum finibus infra scriptis, &c.* [Charta] Iohannis Rom. Archiep. & Theobaldi Regis Navarre an. 1267. ex Chartul. Campan. fol. 116. v. *De quibusdam videlicet Terragiis acquisitis de Monachis de Iguaico Cisterciensis Ordinis Remypocensis, que nos Archiepiscopus dicimus in hauno & iurisdictione nostra esse, & nos Rex dicimus dictorum Terragiorum custodiam ad nos de antiqua consuetudine pertinere.* Vide infra Terraria.

¶ 3. TERRAGIUM. Prælatio, ut videtur, quæ domina feudi exsolvit pro facultate acquirendi terram seu prædium. Charta an. 1207. ex Chartul. Campan. fol. 363. col. 1. *Si autem homines ejusdem ville ex sua metas ipsius villa aliquid adquisierint in territorio Prioris Bella-vallis, Prior per se habebit Terragium & consuetudinem iade sibi debitam.* Occurrit rursum infra.

4. TERRAGIUM, [Quod pro inhumatione solvitur Sacerdoti.] Constitutiones principales sancti Edmundi Archiep. Cantuariensis an. 1155. c. 7. *Et quod a Terragio corpus sepelire non differatur, sed post sepulturam si quid datum fuerit in elemosinam recipiatur.* [Vide Interragium.]

¶ TERRAGIUM, Ipsa inhumatio. Vincentius Cigalt. de Bello Italico: *Utrum pro Terragio cadaveris domini Curati, sacrificia vel vicarii possint & debent aliquid percipere.* Certe non.

¶ 5. TERRAGIUM, Agger terreus, Gallice Terrasse, Rempi. Radulfus de Rebus Gestis Frederici I. Imp. apud Murator. to. 6. col. 1196. *Quæ castrum fortissimum erat cum fossato magno & muro 10 ... Cum altissimo muro merlato juxta Terragium, & cum alio muro intus. Gualwancus Flamma apud eund. Murator. to. 12. col. 1018. Ex statuto Azzi Vicecomitis Terragium, quod erat supra fossatum, capiti explanati, & omnia luci culmina per circuitum adequari.* Chronicon Modoculi 3. cod. 10. c. 1137. *Præteruero fossam vaciebant ceteri de eorum gente usque ad palangatum, qui tunc temporis eras super Terragium fossa.* Rursum occurrit ibid. c. 1164. ut & vox Terrage, pro Gallica Terrasse, Agger representato & insculpto, ut patet ex Computo xv. sæculi apud Lobinellum tom. 2. Hist. Britan. col. 921. *Une coupe & une esgnerro de beticle garnie d'or a deux Terrages d'argent ex parties off mailles de vert, &c.* Vide Terracia, Terratus & Terrale 2.

¶ TERRAIUS, Idem, si fallor, quod Terragium 5. Ital. Terrage. Statuta Murini fol. 4. rubr. 21. *Aperiantur & aperissent vie, que vadunt circa (circa) Terrates civitatis a parte intrinseca.*

¶ TERRALAGIUM. Tabularium S. Matini de Campis: *In Castro etiam insula 10. fo. d. de Terraglio & 2. bospiet.* [Forte tributum est pro aggere terreæ ad castrum munendum.]

¶ 1. TERRALE, Genus vestis, in Glossis Iud. Sufpicar-

picatur Grævius legendum esse *Terristrum* vel *Theristrem*, de quo nos infra; vel potius scriptum fuisse *Torale*, *genus vestis*, quæ scilicet torus sterneretur. Nam, inquit, & lectorum tegmina vestes esse dictas, quis tam hospes est in literis, qui hoc fugiat?

¶ **TERRALE**, Agger terreus, Gallice *Terrasse*, Rempart. Recognitio an. 1337. to. 2. Hist. Dalphin. p. 18. col. 2. Guige de Ylino recognovit se tenere de feodo D. Dalphin. Castrum & annua & singula fossata seu Terralia de Ylino. Le Roman de l'ace MS.

Jouste les archiers se font mis,

Le Terrail ont avans porpris.

Et alio in loco:

Ne poarent cil dehors lex ceus desus souffrir,

Du mur & dn Terrail les effeuz departir.

¶ **TERRALEUM**, Eadem notione. Statuta Mutinæ fol. 45. v. rubr. 340. Padis recta linea usque ad aggerem suo Terraleum. Chronicon Parment. ad an. 1308. apud Murator. tom. 9. col. 870. Venit illic ad ipsum portam, & quam vidui desuper Terraleo, quad prædicti bannarii erant pauci, iussu aperiri dictam portam. Vide Terracia & Terragium 5.

¶ **TERRALIUM**, Eodem intellectu. Idem Chron. ad an. 1304. col. 845. Domas Inboreiri circumquaque cavata fuerant per se & burgi similiter per se cum Terraliis. Adde col. 761. Statuta Palavicina l. 1. cap. 71. Nulla persona... præsumas ire super Terraliis castri Busceti. Rursum occurrit in Statutis Mutinæ fol. 20. v. rubr. 108. ut & io Charta an. 1343. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 468. col. 2.

TERRALIUM, Charta an. 1294. apud Dion. Salvagingum Boissium lib. de Usu feudor. c. 37. Resistentes nobis perpetua atque nostris piscationes Terrallorum dicta ville, & tetius aqua Galabri, ab esclasa molendini noviter facti, ... usque ad pontem Galabri super ipsam, &c. [Fossas hic intelligo, quæ villam circumdabant, sic & labris seu aggeribus, quibus clauduntur, dictas, ut & in litteris an. 1324. ro. 1. Hist. Dalphin. pag. 148. Concedimus dicto Aymoni, quod ipse possit tenere pisces in Terraliis nostris de Sabloniers & in eis piscare cumque voluerit. Charta Eccl. Lugdun. an. 1308. Dominus Bellijani habet tres assignas bladi a Terraliis veteribus Lugdunensibus usque ad S. Sebastianum.]

¶ **TERRALLIUM**, Eadem notione. Computus an. 1336. tom. 2. Hist. Dalphin. pag. 335. col. 1. Item, pro fieri faciendo anno Terrallia per montaneam Bellini usque nalcum ipsorum adificiorum, pro decursu aqua venientis per Terrallium ipsam ad opus disti operis, vii. s. iv. den.

¶ **TERRELLUS**, Eodem significatur. Libertates Thofsiaci in agro Dumbenti an. 1310. art. 2. Si quis nmeru domum, pedam, pratam, terram, vineam, vel aliud immobile infra villam fossatis & Terrellis ejusdem ville, &c. Charta Thofsiacensis an. 1404. Concessio & Terrella dicti pruni intermedio. Alia an. 1467. ex Schedis D. Abret: Juxta terram Antonii Giacbardeti, quodam Terrella intermedio. Clausam fossatis seu Terrellis, tom. 2. Maceriarum Insulæ Barbare pag. 401.

¶ **TERRAMENTUM**, Idem quod Terragium 1. si vera lectio est. Charta an. 1. Caroli Regis apud Stephanonitum to. 10. Fragm. MSS. pag. 91. Ipsas terru ... pro beneficium de ipsos abbates S. Johannis vel pro precario tenerunt, & ipsas decimas vel Terramentum ad ipsa casa Dei vel ad ipsos abbates donatas habebant. Vercoe ne legendum sit Terra meriti, vel potius Terra merita, seu proventus.

¶ **TERRANEUS**, E terra, seu oppido, ab Italico Terra, Oppidum. Litteræ Cardin. de Farnesio an. 1537. to. 1. SS. April. p. 391. Castellani, balivis, servientibus

bas, officialibus civilibus, Teckanis, ceterisque officialibus judicariis, &c. Vide Terrarius.

¶ **TERRARE**, Terra munire, obstruere vel cooperire. Reparationes factæ in Senescallia Carcaffoo. an. 1435. e. MS. Cl. V. Lancelet: In reparando, in Terrando & sardando cooperiuntur disti castri de fossatis, tegalis, mortorio, &c. Infra: In Terrando, in sardando & recuperiendū bene & sufficienter de terra, suis, ferratis, &c. Vide Terrarius.

¶ **TERRARIA**, Terrarium, Agger, prædium, possessio, territorium. Charta Guillelmi Episc. Cabilon. an. 1397. inter Instrum. Gall. Christ. novæ edit. tom. 4. col. 252. Episcopi Cabilonenses consueverunt ab antiquo conferre in Terrariis Decani & Capituli præfata Ecclesiæ Cabil... quædam officia seu potestates quasdam, quæ vulgariter Viceominatus nuncupantur, Canonici videlicet Ecclesiæ Cabilonensis. Er post pauca: Dictos viceominatus seu redditus eorum vendebant laicis & personis extraneis, propter quæ aliquoties demones Capituli gravabantur ab ipsis hominibus, levandas emendas minas fassæ, extorquentibus etiam ab hominibus Ecclesiæ Cabil. qui in distis Terrariis commorabantur, patrimonialia eorumdem, & eosdem præstantibus vexationibus infinis. Ibid. col. 253. Terrarii dictorum locorum in Terrariis & locis prædictis poterant ponere auctoritate propria, ipsi Canonici prædictis prædictis redditus percipientibus minime requisitis, unum de Terrariis, vel unum aliam fidelium virum, qui dictas terras & justitias viceominatus prædictorum fideliter teneat & gubernet, &c. Rufus infra: In reservationibus & pecuniis, quas debent præ his Terrariis & præbendis. Charta Roberti Episc. ejusd. Eccles. an. 1307. de eadem re ibid. col. 256. Terrarii (non solum) dictam medietatem dictarum pensionum nobis solvere vel tradere vel in portagio dictarum Terrariorum dictæ Ecclesiæ, quando casus occurrerent, nobis nunc successoribus nostris aliquid assignare, &c. Charta an. 1239. e. Chartulario S. Vandregesili tom. 1. p. 1639. In villa aemata Alpii vel omni Terrarie, si sanguis effusus fuerit, vel facta seditie, vel vagium belli datum, meam esse judicare. Vide Terragium 2.

¶ **TERRARIUM**, Agger terreus, Gallice Terrasse. Tabularium S. Sergii Andegav. Duo itaque Terraria ex nraque parte burgi sua illis in pace dimissi, monachi igitur prædicta Terraria poterant in planitiem aquare. Illud satisfactio an eadem notione in Chronico Andreani rom. 9. Spicil. Acher. pag. 394. Hoc autem (instrumentum) factum est in Castro Gisenasi, scilicet inter capellam S. Mariae & Terrarium domus Enstathi de Hlammes, anno... MCXVI. Vide Terragium 5. Occurrit alia notione in Terraria.

¶ **Terrario** Scriptoribus nostris iocerdum Locus un. de terra eruitur. Charta an. 1403. ex Charliar. 21. Corb. fol. 321. v. Præmissis de bonæ foy que nous ne nos gens no donans, ne porrons donner congie de prendre terre en argille en ledite Terrerie en argilliere.

TERRARIUS, Vassallus, teneas. Charta Philippide Monteforti Dom. Tyri & Torani pro Communia villæ de Castris in Occitanis an. 1264. De castro & volantate expressa Domini Gislelmi Pelai, Dom. Jeannis, & Dom. Gamberis de Rafoni, ... Milium Terrariorum patris nostri præfati, &c.

TERRARI, Qui multas terras seu prædia possident, grands terriens, nostris: Terrarium domini, in Synodo Coloociensi an. 1300. cap. 11. Barones terrarii, hoc est multarum terrarum possessores, in Chron. incerti auctoris apud Catellum an. 1340. Vincentius Belvae lib. 32. cap. 89. Rex autem de consilio Barorum suorum, & Baronum ne Terrariam Cypri, &c. Annales Waverlicenses an. 1086. Rex tenuit curiam suam nupud

X x 3 Win-

*Wintouat; ibidem Terrarum contra eam duntaxat Birones sui. & omnes Terrarii huius regis, qui aliterque proli-
erant; cuiuscumque sedis fuissent. & omnes domines re-
gis effugati sunt. Et an. 1084. Rex Willelmus decepti Ep-
iscopi omnia Terraria Anglie, cuiuscumque sedi
disissent. Terrarii nulliusque Angliensis, in Regesto
Parlamenti B. f. 92. v. [Terrarii Ecclesie Anglicensis seu
penitentis, in Statutis ann. 1267. apud Marten tom. 1.
Anecd. col. 481. *Presentes Senescalli cum curia regali &
Terrariis*, apud Bernardum Guidoberti in Historia
fondationum Conventuum Predicatorum tom. 6. Am-
pliss. Collect. ejusd. Marten. col. 478. Adde Chartas
ann. 1297 & 1307. jam laudatas in *Terraria*.] *Terra-
ris* etiam Barones Castellorum appellatur, in veteri
Notitia apud Rochem Pirum in Episcopi Agrigenti-
na. p. 272. 176. Quot de *Provinciis in sa Bible MS.**

*Li Quez Philippe qui resta,
Dix quel Terrier, Dux quel escu.*

TERRARIUS, in Legibus Ine Regis cap. 57. apud
Bromptonum: *Si homo sit hereditas Terrarius expedi-
tionem superferat, emendat 120. solid.* Ubi Saxon. ha-
bet landagend, id est fundum vel pradium possidens;
¶ **TERRARIUS LIBER**, In quo terragium, census,
possessiones describuntur, Nostris *Terrier*. Ferretus
in notis ad Decret. 72. Guid. Pap. Porro recognitiones,
item *Terrarii libri & edicti antiqui fidem facientes ad
probandum directum dominum*. Vide infra *Terrarium*.
¶ **TERRARIUS**, Terrarilis, apud veterem Persil
interpretat ad Satyr. 6. v. 24 ut observat Vossius de
Vitiis ferm. lib. 3. cap. 52.

¶ **TERRARIUS**, TERRARIA, Incola alicujus op-
pidi, ab Italico Terra, Oppidum. Acta B. Girardi,
to. 1. Junii pag. 771. *Nobis matrona ... Terraria Mo-
dores*. Vide *Terranum*.

TERRASSIA, Idem quod mox *Terrassia*. Charta
an. 1218 & parvo Chartul. S. Victoris Massil. pag. 128.
*Licet vobis, D. B. Abbas, destruire parietem meum
& apud tamen prius signa mea & Terracem, quod
non possit contricare.*

¶ **TERRASSIA**, Anger terreus, solarium, Galli-
ce *Terrasse*. Ordinatio Johannis XXII. PP. apud Fan-
tomum Hist. Avenion. p. 175. *Item cameram eam modi-
ca Terrassia domus Ramunda Sonada*. Bulla Bene-
dicti XII. PP. an. 1337. ex Archivo S. Victoris Massil.
*Terrassia seu puoimansa tam super quam subter ... in
notum ruinam*. Vide *Terrascia*.

TERRASTENENIES. Vide *Terrantes* in *Te-
nere*.

¶ **TERRATA**, Idem quod *Terrata*. Diploma
Philippi Augusti. Regis Francie. ann. 1221. *Anselmus de
Boiserviller quatuor Abbati Floriacensi reddecimam, speli-
met, & passiones, Terratas, &c.*

¶ **TERRAT-A**, Idem quod *Terraticum*. Cha-
ta an. 1124. to. 5. Annal. Benedicti. pag. 668. col. 4. *Dimi-
diat partem de Terrata terrarum adjacentium in inter
Basilentum & Salantram, & mediam partem nostris
saline*.

¶ **TERRATICUM**, Idem quod *Terragium* i. Quod
a Colonis exigitur nomine terræ & agri, quem colunt.
Academicis Græcis; Terratico dicitur, *quel che si
paga per sista di seminare nel ulivri terreno*. Argentreus
ad art. 266. Constat Britan. *Utriusque hæc regio certo con-
trahendi genere, quod Terragium appellant, Latine
verbum pro verbo Solarium de cetero usus est, cum præ-
dicta serie inculta colenda terris colonis tribuuntur perpe-
tuo, aut vero temporario jure, lege dicta, ut in annis
singulis decima fructuum auctoribus reddenda*. Chroni-
con Casanese lib. 3. cap. 63. *Quo quidem fructus illi Ter-
ragium a rusticis accipiendum directus fuisset, rusticis
quidam, a quo rusticum exigebatur, factum* In-

mentis imples, ... fugam arripuit. Charta Ludovici
II. Imper. ann. 889. apud Ughellum tom. 2. p. 359. *Us
natus habitator terre pertinentis ad Monasterium su-
perius dictum & illis, qui soliti fuerint Monasterio eade-
re Terraticum*. Charta Ludovici IV. Regis in Bibli.
Gluniacensi pag. 266. *De sillis, ubi partem habent,
& terris, nullas nisi pro ipsorum voluntatem Terrati-
cum accipiat*. Charta Hugonis Archiep. Senonensis,
ex Tabular. & Germani Præfensis: *Si autem terram ad
Terraticum monachi dederint, Advocatus nihil habebit*.
[*Terraticum de terra nsa*, in Charta Leotherici Ar-
chiep. Senon. ann. 1020. ex Chartis. Crisogen. dioc.
Auriflod. Adde Chartam Rogerii Regis Sicilie an. 1117.
apud Falconem Benevantanum, & Glosionem S. Sophia
Benevent. pag. 740. [Chronicon Farsense
apud Muratori. to. 2. part. 4. col. 441. Statuta Genuens.
lib. 6. cap. 3. &c.]

TERRATIO, Vetus Charta apud Baldricum in
Chron. Camerac. l. 1. c. 27. *Hoc est manus domini de...*
¶ *Terrationes, & servus, & ancillis, &c.* Idem vi-
detur quod *terra*; agri. Vide *Terrada*.

TERRATORIA, Macta, sic dicta, quia fiumi
sternebatur, ut quidam volunt. Gloss. Gr. Lat. *si de
Tegeti*. *Terratoria, macta*. Sed legendum monachum,
stentoria, vel stent; in v. Maria. [Legitur tamen
Terratoria etiam in Glossis Lat. Gr. & in aliis to 3. S.
Martii p. 843. relatis habetur: *Pfisthai, Teger, Ter-
ratoria, macta, territoria*.]

¶ **TERRATORIUM**, pro *Territorium*, in Chartis
Italicis passim, & in Charta Caroli M. pro Ecclesia
Parisensi in M. Pastoralis lib. 19. ch. 56. *Testamentum
Berthierami Episcopi Cantuariensis. Vinculorum, vel prade-
la, vel Territorium, quod in dextera parte de Strind
est, &c.* Vide Acta Episcopi Cenomani. p. 86. g. 104.
Perperam edicum *Territorium* in Charta ejusdem Cai-
rolito. 1. Analektor. Mabillonii pag. 401.

¶ **TERRATORIUM**, Eadem notione, in Formulis
Andegav. art. 63. 36. 39. &c.

¶ **TERRARIUS**, Terra clausus, obturatus vel
aggere terre munitus. Radulphi Goggeshal. Chroni-
con apud Marten. tom. 5. Ampl. Collect. col. 821. *Manda-
verat ... quomodo omnes portæ civitatis, contra nem
Terrarant, præter portam S. Stephani ad Aquile-
nem partem urbis, contra quem exercitum suum colloca-
re volebat*. Vide *Terrare*.

¶ **TERRAYLLIUM**. Vide supra in *Terrale* a.

TERRATA. Charta Odonis Borelli de Cur-
tiano, in Tabulario Ecclesie Carnotensis num. 72.
*Ponant tamen Canonici si valuerint finium suum, qui
custodire suas, quando Major numerabit in agris,
& in grangia, & ego meum, & barides mei si voluerint*. *Finium Majoris est sarrago de grangia, Terrata
in undam post paleam, & cauda annorum bene ex-
quisituram, hoc est, assilior, granum vel frumen-
tum, quod in terram, seu aream, antequam tritum
& exculum sit a palea, decidat, & terre miscetur*.
[Vide *Terrata*.]

¶ **TERRATORIUM**. Vide in *Territorium*.

¶ **TERRREGIUM**. Vide in *Terragium* 1.

¶ **TERRELLUS**. Vide supra in *Terrale* 2.

¶ **TERRENETIUM**, i. Idem quod *Terra-
rium*. Vide Onomasticum ad calcem to. 5. Antecedo.
Marten.

TERRENITAS Dei, Humanitas, i. *terrena*. In-
carnatio. Occurrit in 1a Miraculorum S. Agni cap. 5.

TERRENUM, Ital. *Terrano*, nostris *Terrain*,
[Fundus, solum.] Hollandius in Summa Notarie:
Domus sita in Terrano Ecclesie S. Joannis in Monte.
[Statuta Cadubrii lib. 1. cap. 28. *si aliquis terrigena po-
luerit in manu sibi pignus alienum ipsi debitoris pra-
stus*

liter ferviens mausit. In his quoque 7. annis sic diligenter exercebat triviaris officium, ut in palatio Territorii non posset granum, quod culmen faceret, inveniri. Sed ibi viri docti legendum censent Territorium, ut sit area teredo & excutendo frumento comparata.

¶ TERRITORIUM, Humi stratus. *Territoria matta, in Glossis laudatis in Terratoria.*

¶ TERRITURUM, pro Territorium, in Gestis Innocentii Episc. Ceoman. apud Mabillon. to. 3. Analest. pag. 84. in Charta Theodolici Regis Fr. to. a. Aonal. Bened. p. 701. col. 1.

¶ TERROLA, Agellus, io Testamento S. Vigili Episc. Autissiod. to. 1. Aonal. Bened. pag. 695. col. 1. Vide Terrala.

¶ TERROLENTUS, ut Terrulentus. Statuta Vercellens. fol. 86. Nullus vendam blavum grossam vel minusam fraudulenter balneam vel Terrolentiam, vel in qua quid aliud in fraudem omentum miscueris.

¶ TERRUACTARE, TERRUACTUM. Vide supra Terragium 1.

TERRULA, Agellus, exiguum pradium, apud Gregorium M. lib. 4. Epist. 2. in Synodo Agathensis can. 45. io Charta Caroli C. Imper. apud Puricellum in Basilica Ambrosiana pag. 224. [in Capitulare ejusd. Caroli tit. 37. c. 11. io Indice vetit. Canonum, tom. 3. Concil. Hispan. pag. 30. col. 1. in Charta 20. 1082. apud D. Calmet. to. 1. Hist. Lothar. in Probat. col. 479. in Anal. Beoedict. to. a. p. 626. in Monastico Anglicano. t. p. 28. col. 1. Hist. Harcur. to. 3. p. 44. apud Mirzeum tom. 1. p. 161. col. 1. In Codice Theodol. lib. 5. tit. 1. leg. 51. Terrula dicuntur privatorum possessiones, quae alibi Terra nuocuntur.]

¶ TERROLENTUS, Terreus, ex terrula. Occurrit apud Prudentium, [ut & Terralente, pro Terreno modo. Vide Terrolentus.]

¶ TERRUNCULA, Modica terrae portio, io Onomastico ad calcem to. 9. Ampl. Collect. Marten.

TERSANA. Charta Raymundi V. Vicecom. Turenensis ann. 1296. apud Justellum in Hist. Turenensi p. 153. Item concedimus dicta universitati (Bellilocensi) quod loco usatici, quod dicitur Tersana, quod nobis competit ratione vocationis feudorum, seu in emphyteosim daturum, seu detentorum, quo tenetur & in posteram tenebatur a nobis in feudum seu in emphyteosim in dicta villa de Belloloco & eas pertinentias & distriktu, emptores unum denarium tantum pro quolibet solido pretii venditionis solvere teneantur: ipsa secunda seu emphyteosim a dicto usatico, dicta Tersana, in perpetuum a francantem, & dictum denarium tantum pro quolibet solido pretii nobis & nostris successoribus retinentes. Ubi Tersana, forte est tertia pars pretii venditionis praediorum feudaliu, quomodo Tiers denier vocat. Consuetudo Nivernensis tit. 4. art. 58 70 tit. 24. art. 10 tit. 6. art. 24. & Arvernensis c. 1. art. 75. tertium denarium pretii praedii venditi, qui domino superiori easolvitur. [Vide Tresenium & Trezenum.]

¶ TERSAURIA, Vide mox Tersoria.

¶ TERSER-UM. Vita B. Andreæ de Galleraois, tom. 3. Martii pag. 56 Quidam sabel fuit in civitate Senensis in Tersorio S. Martini. Raimundus Italice reddit Terso, quod tertiam cuiusque rei partem significat, et adnotant Bollandistae, qui dubitant an in tot partes Senæ distinguantur, an alia sit vocis propria istius notio. Vide Terseriani.

¶ TERSONUM, TERSONUS. Inventarium Ecclesiae Aoiæ. Tersorum de lino quasi duarum ulnarum. Alibi: Tersenum de lino habens in quolibet capite duas barras de cotone albo. Rursum alio in loco: Item duo Tersoni de lino operis francie cum frangiis de circo diversorum colorum in capitibus, dedicati ad dicendum in

Quadragesima: In spiritu humilitatis, &c. Forsitan ubique legendum est Tersorium. Vide ibi.

¶ TERSOR, Mappa, seu liotum ad tergendos pedes pauperum. Consuetudines S. Augustini Lemovic. M. S. Feria v. in Cuna Domini: Sacristia ministris Tersores & Præpositus dividat pauperes, &c. In Glossis Lat. Græc. & Gr. Lat. Tersor, κατακλινε, qui tergit.

¶ TERSORIA, TERSAURIA, Locus ubi fiebat lotio pedum apud Monachos io usu. Ritus Loxovioles apud Marquardum Hergoti ad calcem veti. Disciplinæ Monast. p. 580. & 581. De mandato hebdomadarii. Debeat isti hebdomadarii reservare vasa in Tersauriam, & facere mundari a famulis coquina, & aliis hebdomadariis iuvantibus reddere & facere mandatum omnia cum eis, & cellarius debet recondere dicta vasa in Tersoria. Vide Mandatum q. & mox Tersorium.

¶ TERSORIUM, inter vestes Ecclesiasticas. Charta Hugonis Ducis Burgundiz ann. 1077. to. 6. Spicilegii Acheriani: Dorsalia duo. sapella quatuor, Tersoria tria, bascales tres, &c. Gloss. Gr. Lat. Εξουζιον, Tersorium. Rectius, Tersorium, io Gloss. S. Beoedicti c. de Vestimentis. [Beroardus in Ordine Cluoiac. part. 1. c. 46. Cum autem percussit tabula ad mandatum, continuo congregatur ante Capitulum iuvorum, ac succincli de pedum Tersoriis, cum videris, prae coquos transacta hebdomade cum aqua, singuli singulos subsequantur tergantque fratrum pedes, sicut illi lavando praecesserint; atque ablatis aliquantulum prius Tersoriis in coenis, &c. Pro linteis quoque pedes abstergantur, rursum usurpat idem Bernardus part. 2. cap. 15. Pro linteis autem quoque aceros in sacris manus abstergit part. 1. c. 55. Apocryphus solerti procurat diligencia, ut duos de junioribus eligat studiosos, & ani quidem cooperioria & linteamina altarium, Tersoria quoque & offerentia consignet custodienda, &c. Tersoria calicem, quibus Calices sacri tergantur, in Coenacilio incerti loci apud Marteo. tom. 4. Anecd. c. 163.]

¶ TERTERNUS. Moretus Antiq. Navarræ pag. 527. refert Chartam offerentia & confirmantis, quæ dicitur facta era Tertera, centena, sexdecim & XIII. Forte 674.

1. TERTIA, Officium Ecclesiasticum diurnum, quod hora tertia canitur. Gregorius Turon. lib. 10. cap. ult. de Injurio Episcopo Turon. Hic instituit Tertiam & Sextam in Ecclesia diei, quod modo in Dei nomine perseverat. Vide Durandum lib. 5. c. 6. Meorandum ad Concordiam Regular. Cardin. Bona de Pfalmodia, &c.

2. TERTIA, Tertia Ecclesiarum, quas antiqui Canoness de parochiis suis habendâ Episcopi censuerunt ut esset in Concilio Toletano XVI cap. 5. quarum ratione Ecclesiarum reparatio tenebatur, ut esset in eodem can. & in Concilio Tarracon. an. 516. c. 8. Concilium Aurelian. 1. ann. 511. c. 5. De his, quæ in altario accesserint, Tertia fideliter Episcopis deferretur. Adde c. 33 & Toletanum IX. c. 6. [Acta consecrationis Ecclesiarum S. Stephani & S. Martini in Rivoferrario an. 993. Marce Hispan. cap. 948.] & Ughellum tom. 1. Italiz sacre part. 1. p. 111. Pecunie namque a fidelibus oblatae in tres partes olim divisæ, quarum una Episcopis, altera Presbyteris & Diaconibus, tertia Subdiaconibus & Clericis cessit, ex Emeritenf. Concilio an. 666. cap. 14. Ex Concilio vero Braccarenf. II. cap. 7. oblationum tertia in recuperatione Ecclesiarum. Postea oblationes Ecclesiarum in quatuor partes divisæ, quarum una Pontifici, altera Clericis, tertia pauperibus, quarta fabricæ addictæ sunt, ut esset apud Gelasium PP. in Epist. ad Episcopos Lucaniae, Gregorium M. lib. 3. Epist. 11. & in aliquot Conciliis, locis alibi indicatis:

is: cuius quidem partitionis primam fieri mentionem in Concilio Romano sub Silvestro I. hancque Concilium Agrippinensec. 6. *ex usu Ecclesie* esse inuissae alii observant. [Vide *Tertiaria* 2. & *Tertium* 2.]

3. TERTIA. Debella & subjugata Gothis & Wisigothis Italia ita divisit agrum, ut victoribus partes due, tertia antiquis eorum possessoribus cederent. Lex Wisig. lib. 10. tit. 1. §. 8. *Diviso inter Gotum & Romanum sacra de portione terrarum, sive silvarum, nulla ratione turbetur ... nec de duabus partibus Gobi aliquid sibi Romanus presumat, aut vindictae: aut de Tertia Romani Gotibus sibi aliquid audeat usurpare, aut vindicare.* Adde §. 16. Quod & firmatur a Senatore lib. 2. Epist. 16. ubi Theodoricus: *Juvat, inquit, auctoritate, quemadmodum in Tertiarum deputatio Gotorum Romanorumque possessiones junxeris & aequos. Nam cum se homines soleant de vicinitate collidere, istis praedium communio causam finitum praestitisse concordiae. Sic enim coniungit, ut utraque natio, dum communiter vivit, ad unum velle conveniat. Et factum novum & maius laudabile: Gratia domitorum de cespitis divisione conjuncta est: amicitia populis per damna crevere, & ex parvo agri defensor acquisitus est, ut subsistent securitas integra servaretur. Necesse est enim, ut inter eos suavis crescat affectus, qui servat jugiter terminos constitutos.*

Id etiam observare Burgundos in Gallia, postquam eam partem, quam insederant, occuparunt, docet Lex Gundobaldi cap. 54. 57. 79. Praeterea in hac agrorum divisione Princeps exactionem & contributionem aliquam in antiquorum possessorum Tertius reservavit, quae quotannis silico inferretur. Lex wisig. lib. 10. tit. 1. §. 16. *Judices singularium civitatum, Villici atque Praepositi, Tertias Romanorum ab illis, qui occupatas teneant, auferant, & Romanis sua exactione (mnuae) sine aliqua dilatione restituant, ut nihil silico debeat deperire.* Quod quidem vestigial, Tertiarum illationem & exhibitionem appellat idem Senator lib. 1. Epist. 14. lib. 2. Epist. 17. & 37. non quod tertia fructuum pars in pecunia posita commutata, pensaretur; sed potius quod ex Tertius inferretur. Testatur enim idem Scripser etiam ex binis agrorum partibus, quae in sortem victoribus obveniant, quoddam pariter tributum aut vestigial in Principis fiscam, perinde ac ex Tertius, illatum, quod utrumque *Exactionem biazam & ternum* vocat, & ad Comitibus Sacrarum largitionum officium pertinuisse ait. 3. Epist. 8. l. 7. Epist. 20. 21. 22. Vide Paulum Warnefridum de Gestis Langob. l. 2. c. 32. Ad fecus egisse Odozorum scribit Procopius l. 1. Goth. c. 1. ubi ait, Gothorum quoque arrepta tyrannide, *το τριταρίον τῶν ἀγρῶν*, iis concessisse, hocque pacto eorum aeternitas sibi devinxisse.

4. TERTIA. Idem quod *Terragium*: ab ejusmodi enim Tertiarum illationibus, de quibus mox egimus, & agrorum parte tertia, quae antiquo possessori relicta est, & Principi fructuum partem pensitare quotannis solebat, agrario, quod *Campiparum*, dicimus, etismum in Burgundia & vicinis provinciis manifeste *Tertiarum* nomen admodum vero simile est: non quod tertia fructuum pars domino superiori solveretur: neque enim agrarii quantitas eo accedit; sed quia ex *scripsis*, quae veteribus incolis relictae sunt, pensabatur, cum duz, quae in victorum sortem cesserant, a graviiori illa pensitatione immunes essent, licet censui leviori obnoxii. *Agri enim vestigiales*, ut habet Hygenus de Limitibus constituit. pag. 206. *multas habent conditiones: in quibusdam provinciis fructus partem constitutum praestant, alii quantitas, alii septimas, &c.* Inde enim gravius ex agris pensitationum origo videtur petenda. Charta Sancti Majoris Regis Navar-

re 1216. apud Anton. de *Yezep* in Chronico Ord. S. Benedicti. to. 1. *Manisfeste comparimus praeiis temporibus nullum Episcoporum praedecessorum nostrorum in Ecclesiis vel parochiis, Monasterio S. Emiliani ecclesiis, primitiva vel Tertias requisivisse, vel accepisse.* Adde Chartam sequentem ibidem. Alia Didaci Episcopi Compostellani 1215. apud eundem to. 4. *Sacrum Georgium de Pategia cum suis Tertius, & cum omni censu & decima, & censu nostra Ecclesie, & cum suo cano, &c. Infra: Cum suis bonis & Tertius liberam ab omni censu.* Rursum: *Hae Tertias & ista debent alii mei praedecessores vestro Monasterio coassuerunt.* [Confirmatio fundationis Monasterii Veteris pediculi ann. 1202. apud Marten. to. 1. Ampliss. Collect. col. 1040. *Derunt ... unum medium aaaa in Tertius de Allantio ... & si aliqua causa seu aliquo casu aliquid de summa dicti bladi in praedictis Tertius decesserit, requisivisse & praeparare, ut residuum repleatur de Tertius & alius redditibus S. Maurii.* Charta an. 1232. pro Ecclesia S. Benigni Divion. *Tertie de Mucumae, quae de iure spectant ad obodientiam de Diaeto, &c.* Adde Chronicon Fartense apud Murator. to. 2. part. 2. col. 748. Gall. Christ. novae ed. to. 4. Instrum. col. 100. & 161. Charta ann. 1235. rom. 3. Anecd. Marten. col. 1250.] Tabularium Prioratus de Paredo fol. 94. *Item de hospitibus, quia villa ipsa maneat vel laborant, quam de porcis, qui ibidem incrasati fuerint, & pastonati, nec non & de Tertius & salcis, quae exierunt ex eisdem silvis & de raminatione.* Vetus Charta apud Perardum in Burgundicis pag. 96. *Accrevit, quod obsequio redditione Tertiarum supra dicti loci habitatores, quocumque loco vellent, in sua terra seminare ac metescent.* Alia pag. 118. *Et eorum famuli de terra, quam in dominio haberent, excolerent, obsequio Tertius velut propria tenerent.* Alia ann. 1221. pag. 325. *Et Tertias debent adducere ad illam villam, & computare ante hostia.* Adde pag. 122. 327. 476. Charta an. 1240. in Tabul. Campaniz ex Bibl. Reg. fol. 365. *De terris autem, quae vulgo Tertie (male Terra) dicuntur, ubique homines dicte ville terras nostras excoluerunt, nos dicti fratres de Crissa habebimus medietatem.* Alia ann. 1276. apud Chifflet. in S. Bernardo pag. 525. *Tria festaria fructum, in quibus mihi reatetur de annuo redditu super Tertias suas Aubigne.* Chr. Befuense pag. 634. *In praedicta sylva, ... si laboratum fuerit, cujus erit fundus tertius, illius erit & Tertie.* Pag. 676. *Addiderunt & Tertiam partem de Blaniac, &c.* Adde p. 622. Tabular. Abb. Reiguiacensis Ord. Cisterciensis an. 1263. *Sus ce quo li Abbes & li Convens de maadoient toutes les Tierces de la ville de Jeux, &c.* Hinc Terra Tertiales, in Charta ann. 1313. apud Roveium in Reomaio pag. 396. *Et singulis Tertius suat, quas habet annuales in tertis Tertialibus existentibus in finagio de Rubemoanc.* Adde p. 289. *Tertiarum meminit denique Rhenanus l. 2. Rerum German. p. 64. scribens divites interdu colonis locale agros sub reditu tertiarum.*

TERTIARIUS, Collector tertia. Tabular. Albz ripae in Diceci Lingon. *Noque Tertiaris nostri, neque Tertiarum fratrum sine altero colligentes tertias.*

TERTIA MANCIPIORUM. Burgundi per vasa Galliarum parte, ita cum veteribus incolis, quos Romanos vocabant, segefferunt, ut agrorum parte tertia iis relicta, alias duas sibi afferrent: contra *mancipiorum* duabus partibus veteribus incolis concessis, sibi tertiam tantum referarent. Vide Legem Burgund. tit. 54. §. 1. & tit. 57.

TERTIAS, seu *Tercias* Regales Hispani vocant, tertiam partem redditum fabricarum Ecclesiarum, quam Gregorius X. PP. Alfonso Sapienti Regi indulgisse profluendiis bellis contra Mauros.

TERCIA CONLABORATIONIS, id est eorum, quæ vir & uxorestante matrimonio simul acquisierunt, quæ uxori attribuitur. Capitula Caroli M. lib. 4. c. 9. Volumus, ut uxores defunctorum post obitum maritorum Tertiā partem conlaborationis, quam simul in beneficio conlaboraverunt, accipiant. Marcellus lib. a. form. 17. Sed dum villas aliquas, quas superius memoravimus, ad loca sanctorum benedictus nostris deputavimus, quod pariter stante conjugio adquisivimus, prædictæ conjux nostra Tertiam inde habere poterat. Gestis Dagoberti Regis Franc. c. 47. & Aimoinus lib. 4. c. 31. Tertiam tamen partem de omnibus, quæ Dagobertus Rex acquisierat, postquam Nantibildis Regina regnare cepisset, eidem reservavit.

5. TERTIA, Id quod liber homo dat psonæ suæ ad officium Ecclesiæ tempore dispositionis: *Tiers consumier*, in Confusur. Norman. art. 367. *Dos* scilicet rationabilis, quæ tertia pars est totius tenementi viri sui, quod habuit tempore dispositionis: ita quod si plus tertis parte tenementi viri daret in dotem, ea ad tertiam partem reducatur: in Regiam Majestatem lib. 2. c. 16 §. 4. & seqq. Eadem appellatur *rationabilis Tertia* pars mulierum lib. 1. c. 3 §. 2. ubi placita de ejusmodi Tertii ad Vicecomes pertinere dicuntur. [Testamentum Humberti II. an. 1347. to. a. Hist. Dalphin. pag. 545. *Item volo, quod de prædictis omnibus dista Dalphina sit contenta, & præbica, quod in benedictate nihil aliud ratione dotatus, donationis propter nuptias, quarta, Tertia, iacquiri, petere valeat.*] Quoniam attachmenta c. 45. *Sit aliquis liber tenens, cujus tenementum liberum est ab omni servitio per suum infocumensum, eadus in Tertiam alienus doming, &c.* Adde c. 85. Littlel. sect. 36. 37. & Radulfus de Hengham in Parva c. a. [Vide Tertiaris 4.]

6. TERTIA, Mensura liquorum species, in Itinere Camerarii Scotici cap. 10. §. 5. de Brasioribus: *Non habeat mensuras, videlicet quartam, pintam, Tertiam, &c.*

7. TERTIA, Tributum pro pane solvendum, ut videtur. Codex MS. Episcopatus Autissiod. sec. XIII. *Tertia circa xv. f. in panibus. Sequentia avenarum in lib. lib. Vide Tertiaris 1.*

8. TERTIA PISONARIORUM, f. Tertia pars pretii, quod pro redemptione solvere tenebantur prisonarii seu captivi. Charta Henrici VI. Regis Angl. an. 1451. in Chronico Johannis Wetherhamstedii pag. 381. *Tercias & Terciarum Tertias omnium prisonariorum, in guerra captorum, nobis debitas (relaxavimus.)*

TERTIAGIUM. Bulla Clementis VI. PP. data Avinionis anno Pontificatus 4. Super mortuagii seu prestationibus Ecclesiis principalibus Ducatus Britannie, Prelatis & Religiosis Ecclesiarum, videlicet in tertia parte bonorum mobilium, quæ Tertiarium dicitur, de consuetudine laudabili pia devotione fidelium introducta debitis, ut disti Episcopi & Clerus dicebant, in bonis seu ex bonis defunctorum, seu decedentium parochianis suorum, nec nos super pssu aptiali a parochianis ipsius nubentibus seu nuptis debite ex consuetudine simili, ut dicebant, &c. Vide Mortuarium. [Nenagium, & Testatio.]

TERTIALES, Tertia agrorum proscissio. Tabularium Fossatense an. 1276. *Denique de quolibet animalia 4. corveas per annum, videlicet 3. in marefiliis, in binalibus, & in Tertialibus, & in vendemiis, &c.* Ita Terzare dicunt Itali, pro tertio arare, [nostris Tiercer. Vide Tertiaris 2.]

TERTIANA PLENÆ VILLÆ. Charta Thomæ Regis Mannæ & Insularum an. 1055, in Monastico Anglic. tom. 1. 718. *Et tertiam partem decimarum de omni-*

bus Ecclesiis de Manne, conformantes eis Tertianam plenam de Kyrkby, propinquiorum Ecclesiam S. Bradani, cum terra sancti Bradani; & Tertianam plenam villæ de Kyrkmeroua, terras de &c. .... Tertianam de do Knokcroker, &c.

9. TERTIANI, Milites. Vide in Ristheri.

1. TERTIARE, Sequestrare, in tertiam manum mittere. Glossa MSS. ab Eccardo laudatæ in Pactum Legis Salicæ p. 73. *Tertiare, Drittebanton.*

2. TERTIARE, Tertio iterare. Radulfus Cadom. de Gestis Tancredi, apud Marten. to. 3. Anecd. col. 174. *Nec mora qui primo, qui secundo venerat, illis Tertias vicem.* Aliibi *Tertiare*, ut & apud Italos *Terzare*, est Tertio arare. Vide *Binare*.

3. TERTIARE, Tertiam partem bonorum conferre, vel auferre. Gall. *Tiercer*. Charta Theoduni Episc. Leodien. apud Ægidium Aurez. vallis Monachum in Gestis Episc. Leod. c. 11. & apud Miræum tom. 1. p. 68. [Prenominata vero villa pro libertate sua, adsumptis Ecclesiæ necessariis, omnia mobilia sua primo mihi Tertiaris, quæ libertate ut amplius frueretur, postmodum dimidiavit. Rigordus an. 1199. *Milites qui olim sua libertate gaudere consueverant, & homines ipsorum Tertiaris, id est, tertiam partem omnium bonorum suorum mihi videretur abstrulsi.*

1. TERTIARIA, Vestigalis aut tributis species. Charta Conradi Imp. pro Pisanis Tyrum incolentibus, apud Ughellum to. 3. p. 488. *Usque Pisanis . . . nomine Tertiaris aut alienis directura possit exigi, &c.* Alia Guindonia Regis Hierosolym. an. 1190. pro Milisien. apud Guellinam in Annal. Massil. p. 336. *Ut per omnia loca liceat vobis libere intrare & exire, commorari & negotiari cum magnis navibus & lignis parvis de viberia, per mare & per terram cum universis rebus vestris sine ulla directura & Tertiaris, vel sacboragis, & absque alia exactione, &c.* In Constitutionibus Siculis l. 1. tit. 69 §. 1. *Tertiaris dicitur, quod a Basilis recipiebatur in certis tantum questionibus & personis, commodato videlicet, mutuo, & deposito. Hispanis Terce-ro, est arbitet, Terceira, abiturum. [Vide Tertis 7.]*

2. TERTIARIA, Aremorticia Tierpage, Idem quod Tertium a Vide in hac voce. Charta H. Turon. Archiep. & Tabulario S. Vincentii Ceom. Herbertus Framengerii, dum Cenomanensi præfessus Ecclesiæ, aliquando a nobis excommunicatus pro primitiis & pro Tertiaris, quæ Presbyteris pertinet, quæ capiebat in Ecclesiis . . . quæ juris monasterii S. Vincentii sunt, infirmis tace coactus; prædicta Ecclesiæ S. Vincentii reddidis, scilicet primitias & Tertiarium. Concilium Toletan. 1383. c. 13. de Decimis: *Ratione autem scripta distributionis, quam tradidit Tertiaris, cum pro scriptura de æervo satisfacias scriptori, vel scriptura constitutionis tertiaris, vel aliquem tertiarium facias, aut a Tertiaris excuses, nihil peccatis recipias, cum ex primis occasio fundandi, ex ultimo autem solvendi decimas præbeatur.*

3. TERTIARIA, Tertia pars fructuum, quam conductor reddit locatori, prædiumve tali conditione locatum. Statuta Castri Redaldi fol. 21. v. *Statuimus insuper & ordinamus pro communi & publ. Castri Redaldi & hominum ipsius quod amodo nullus megradus, terzarius, laborator, afficiabilis vel molinaris possit terram, molendinum seu aliam rem contem ad megradiam seu Tertiarium, seu aliter ad partem vel ad assitum, dimittere vel relinquere, etiam elapso termino . . . nec ad aliam megradiam, Terzarium, molendinum vel assitum, in totum vel ad partem transvolare sine licentia disti domini sui. Eadem, si fallor, notione. Charta an. 1096. to. 1. Chartul. S. Vandreg. p. 161. *Jo Guillaume . . . doi & sui tenu a rendre & a payer d' an en an . . . a bonmez religieuz . . . de S. Vandrillo dis sols & sepi deniers**

to arnois d'annuelle route pour la raison de la Cierbeverie des Lucas crostant en une acre & xxx. pieches de terre, que lesdits religieux ont franechi de ladite Cierbeverie a moi. . a tenir & a avoir ladite route pour ladite Tierbeverie. Vide Tertiaia.

¶ 4. TERTIARIA, in regno Neapolitano, ut docet Lucas de Penna, iis qui regno Francorum vivebant, idem quod Tertia s. ibi vide. Contra ius matrimonii an. 1338. apud Salernum: Promissio ..... domicilii Johanne uxoris sue in dotalium & Tertiaiam, seu pro dotalio & Tertiaia annuas uncias auri 220.

¶ 5. TERTIARIA, Femina Deo sacra ex aliquo Ordine religioso. Concilium 10let. an. 1581. Constitutio ..... de clausura a sanctimonialibus & ab iis feminis, quae Tertiaie seu de Penitentia vocantur, servanda, &c. Vide Tertiarius i.

TERIARIUM, Modus agri, a Tertiis, de quibus supra, uomen sortitus. Charta Jonæ Episc. Eduensis ann. 858. pro Abbacia S. Andochii, apud Sammarhanos: In pago gaugno Gallafoduensis. . . addicimus Terisrium unum, in quo possas bonam pariem fani colligere, atque ad monasterium devoteum biemem tempore animalium suorum inopiam, quam frequenter patiebantur, temperare. Occurrit eadem vox rursum in Charta Caroli C. an. 859. inter Infr. Gall. Chr. novæ edit. to. 4. col. 56. ubi perperam editum est ad folium colligendum, pro ad faciam &c.]

¶ 1. TERTIARIUS, Vir Tertiæ aliquo Ordine religioso Gall. Tiergaire, Terciaire, vel Tertiaire. Tertius ordo dicitur, Gall. Tiers ordre, quod omnes qui alicujus Sancti, ordinis religiosi fundatoris, vice instituta sequantur, in tres dividantur classes. Prima virorum est, quos proprie Religiosos dicimus; secunda seminarum, seu sanctimonialium, quæ eandem regulam, quam viri religiosi profitentur: tertia laicorum utriusque sexus, qui secularem quidem vitam vivunt, sed directam ad religiosioris vitæ præcepta, quæ tantum accedant ad vitæ monasticæ normam, quantum licet hominibus in seculo degentibus. Votis quibuscumque, sed simplicibus tantum obstringuntur, si nonnullos excipias, qui majoris virtutis studio accensi, vota adiecerunt solemnia, sique veri facti sunt religiosi, retento tamen Tertiarii nomine, quod distinguantur a viris, semineque primæ institutionis, seu primæ vel secundæ classis. De Tertiariis passim agunt variorum Ordinum Scriptores: inter quos consulere potes Lezanam in Summa quaest. regul. par. 2. c. 14. & part. 4. verbis Tertiarii & Tertiaia, sed præsertim Patrem Helvæ in Historia Ordinum Monast. to. 3. p. 64. & seqq. p. 247. & seqq. to. 7. p. 214. &c.

¶ 2. TERIARIUS, Collector Tertiæ, in Tertia 4.

¶ 3. TERTIARIUS, Præstationis agrariæ species, sita, ni fallor, in tertia parte fructuum, quam tenentes domino reddebant ex agris, quos hac conditione colendos susceperant. Charta an. 1251. Damus. . . Capitulo S. Nazarii Carcassoe . . . agros, i. tascas, medios, quatuor, Tertiarios . . . & cætera terra merita, bona & jura, &c. Vide Quartas, & Massas meiores in Massas 5. & mox Tertiariorum.

¶ 4. TERTIARIUS, Glossæ Græco Latinæ: Ερπιδος, Tertiarius, superflus.

TERTIATOR, Colonus forte, qui ad Tertium tenet, seu qui tertiam fructuum agri domino pensitat. Frequens occurrit mentio Tertiatorum in Capitulari Sicardi Principis Beneventani ann. 836. ac primum c. 4. Hoc promissimus de Tertiatoribus, at si a Longobardoveudatit fuerit, comparatur, & aulatenus in nave impositur, aut trans mare vendatur, excepto si homicidium fecerit, aut facere voluerit, habeat sibi licentiam eum vendere. Cap. 14. De Tertiatoribus vero

hoc statit, ut nulla nova eis a parte Reipublice imponatur, excepto antiqua consuetudine, hoc est responsaticum solum. & angarius, & calcarius, &c. Ejusdem præerea Capitularis, quod imperfectum editum est a Camillo Ceregrino in Hist. Longob. superfluit capita aliquot de Tertiatoribus. Cap. 20. Ut non presumat aliquis Tertiatorem exercitalem aut militem facere. Cap. 21. Ut si Tertiator ad consensu exercitalem factus fuerit aut miles. Cap. 22. Ut si quis homo liber uxorem duxerit Tertiatorem. Cap. 25. De nefandis criminibus, vel aliis causis in Tertiatore devenerint. Cap. 26. Ut si aliquis cum Tertiatore causam habuerit a parte Reip. Cap. 29. Ut non tollatur a Tertiatoribus excusaticum & porcos. Cap. 30. Ut invito non detur pretium a Tertiatore pro tritico aut vino. Denique c. 31. Ut coloni Tertiatorem non dent in collata nec in primum. In Pacto Arichis Principis Benevent. cum Neapol. Firmatum est qualiter inter partes esse debent de terris in libris, de servis, & de ancillis, & de Tertiatoribus, & de omnibus causis, &c. [Vide Tertiarius.]

¶ TERTIERYRA JUSTA, Mensura vini tertia parte majoris, quæ majoribus solemnitatibus præbebatur monachis in Monasterio Solemniacensi: Vide in Justa 2. & Tercellum.

¶ TERTIOGENIUS, Tertius filius, in Testamento ann. 1381. apud Marten. tom. 1. Amplif. Collect. col. 151.

TERTIOLI MEDIOLANENSES, Monetæ Mediolanensium species. Charta an. 1171. apud Puricellum in Ambrosiana Basilica p. 930. Et pro ipso libello accepit iste Gillebertus ab isto domas Abbate argenti denarii boni Tertiolorum Mediolanensium libras 10. Alia an. 1183. p. 1014. De quibus rebus sunt posite in feudatante, quæ valeant libras centum Tertiolorum, &c. [Radulfus de Gestis Frederici I. Imp. apud Murator. to. 6. col. 1181. Roacianus quatuor soldis Tertiolorum in civitate (Mediolanensi) vendebatur. Rursum Tertiolii memorantur in Chronico Moelietii apud eundem Murator. to. 1. col. 1138. in Statutis Vercelli. fol. 141. v. & fol. 205. recto, &c.]

TERTIOLUS, Accipitris species minor, Italis Terzolo, nostris Tiercelet. Fredericus II. Imp. lib. 2. de Arte venandi cap. 19. Tertiolis & minaribus inter falcones dari debet pro passu sufficienti minor quantitas carni, & minoranda est quantitas secundum proportionem convenientem quantitati sui corporis, &c. Terzonalis, dicitur Anonymo de Falconibus secundum Aquilam, &c.

TERTIONARIA. Charta S. Ludovici Regis Fr. pro Abbacia Persiniensi, mensi. Maio 1248. Decimam etiam quam habent in tota terra de Gocchin, & Tertonariam de Merula Radulphi, prout dicte decime per metas & limites dividuntur. Vide Tertiarium.

¶ Non idem videtur Tertiarium & Tertonaria Illud est modus agri; hæc vero, ni fallor, eadem notione accipi debet atque Tertiaia 2. Vide in hac voce & Tertium 2.

¶ TERTIONARIE, Ad rationem tertiæ partis fructuum. Charta an. 1290. c. Chartulario S. Vandregesili tom. 1. pag. 170. Concessi eisdem religiosus xv. denarii annui redditus ad modum Quadragesime . . . persolvendos, suos supra duas pecias terre, quibus mihi Tertionarie quitantur pro supradicta pecia terre & pro xv. den. supradictis. Vide Tertiator.

¶ TERTIONARIUM BLATUM, Frumentum, ut videtur, tribus granis mixtum. Histlor. Monasterii Beccensis M. v. p. 620. Recipiet xv. fertiariorum blati Tertionarii a conventu Becci. Hinc emendanda interpretatio nostra in voce Bladum Tertionarium.

s. TERTIUM, Tertia pars pretii venditi prædij, quæ

quæ ad dominum feudalem datur pro laudimio. [Inquisitio ann. 120. 10. 1. Hist. Dalphin. p. 93. lin. 1. *Capituli ibi Tertium de omnibus quas ibi venduntur de feudo suo.*] Consecutiones Catalanæ inter dominos & vassallos MSS. c. 58. In isto casu domini non possunt petere Tertium, sive laudemium, vel alias res, sicut de venditione. Pactum inter Comitem Sabaudie & Abbatem Pinarol. ann. 1246. Quod Comes possit emere sapsupuras vinearum, salsarum ab eorum possessoribus sive Tertio & assitamento, &c. Ejusmodi, nisi fallor, Tertia habet Plantavitius in Episcopo Lodovense lib. 7. 87. 93.

¶ **TERTIUM**, Eodem intellectu. Charta an. 1230. ex Chartul. Campan. fol. 207. v. col. 2. *Dedimus etiam ipsi Regi... quicquid Capitalum Lingonense habebat apud Mandres in iustitia, hominibus, memoribus, censibus, Tertius & cbeuagius, &c.*

2. **TERTIUM**, in Concilio Tolosano ann. 1056. Tertia pars decimarum: *Statuimus etiam ut Ecclesie ad sedem pertinentes, quæ solvant Tertiam, aut puram, vel synodum, solite more solvant Episcopus vel Clericus. De his vero Ecclesiis, quæ non dant Tertium, vel paratum, tertia pars decimarum cum primitiis & oblationibus, quæ de cimiteriis & desuatiis consequantur, Episcopo & Clericis assignetur.* Nescio, an hoc pertineat Tabular. S. Albini Andegav. Americus Praepositus de Thobarchio & Geselinus ejus Vicarius clamantur consuetudinem, quam Tertium appellabant se habere, si statum eis esset in seno de quodam vacello, &c. Vide Tertium a.

¶ 3. **TERTIUM**, Idem quod Tertium 4. Agraria penicillatio, vulgo *Champurs*. Charta Guillelmi Episcopi Agath. an. 1173. apud Stephanotium to. 8 Fragm. MSS. p. 157. *Decimas & Tertium de Porcheyrunicis... Tertium de Montigniac, quod est xii. solidorum... Tertium de Bistiane, quod est trium modiorum... Tertium de Papyrana, quod est ii. modiorum.*

¶ 4. **TERTIUM**, Tertia pars anni, in Computo ann. 1202 apud D. Brussel tom. 2. de Usu feudorum pag. cxxxix. & seqq. ubi passim occurrit de primo tertio, de secundo tertio, de ultimo tertio quod annus in tres partes, quarum unaquæque quatuor mensium erat, dividebatur, ut accuratior ordo esset accepti & expensi, cum, quo anni tempore utrumque accessisset, annotaretur.

TERTIUM & DANGERIUM, in Charta Ludovici Hutini Regis Francie an. 1314. pro Normannis; nostris *Tiers & Danger*: Jus, quod Rex habet in forellis & silvis Normannie, in quarum cætionibus, ac venditionibus pretii tertiam partem percipit, nisi eximio & immunitas chartis aut longo usu probetur. Additur Tertio, *Dangerium*, non quod hæc voces valeant Tertium & decimum denarium, quem revera Rex percipit, ut vult Santyonus; sed quod alter iste tertius denarius, sic tertia pars tertie partis pretii principalis, qui datur pro facultate cædendi silvam, aut alienandi. Aresta Candelose ann. 1259. in 1. Regesto Parlam. fol. 100. *Petebat a Rege, quod permitteret eis vendere boscos suos de Alsacia & de Albaria libere absque solutione Tertii cum predecessores eorum usi fuissent semper ita vendere eosdem boscos.* Adde fol. 14. v. [Arrestum ann. 1267 & Regesto Olim fol. 155. v. *Conquereretur Guido de Tournebus Miles, quod cum venderet sapersciem boscos sui de Monetis quodam modo vendendi, quod dicitur Albedure, quod de jure facere poterat sine Tertio & dangerio domini Regis, ut dicebat.*] Charta Philippi Regis Franc. ann. 1312. in 48. Regesto Archivi Regii ch. 26. Pro eo, quod dicti Religiosi illud (nemus) in feum aliquam ejus partem vendiderant absque solutione Tertii & dangerii, nostræque licentia non petita, nec super hoc obsecrata, &c. [Occurrit etiam in Charta Philippi VI. Franc. Regis an. 1338. to. 3. Hist. Harcur. pag. 246.]

Vide Bretium lib. 3. De la Souverainete du Roy, cap. 3. & in voce *Dangerium*.

¶ Id juris alii præter Regem habuerunt, etiam ex concessione regia, ut ex sequentibus colligitur. Inventar. Chartar. Reg. an. 1481. fol. 257. in Bibl. Reg. Curia dom. Philippi Regis concessa dicto Ingeranno de Murigay pro juribus vulgo dictis *Tiers dangers & sounages* ad hereditatem perpetuam sibi data a dicto dom. Rege in omnibus terris quæ dictus Ingerannus de Marignay habebat & possidebat in tota patria Normannie. De annis 1313. Charta Philippi Comitis Ebroicensis an. 1320. ex Tabulario Episcopi. Paris. *Nous leur baillois en usfiere & en pris de vius & cinq lieues Tournois petiz de rente par an tout nostre droit de Tiers & de dangier, que nous avions en douze viuz & gaivorze acres de boyz.* Verus iniquella MS. de juribus Abbatis Beccensis: *Guill. de Tandis Armiger, teneas de dictis religiosis, venditis boscum suum, licentia non petita ubi eisdem, quæ de causis dicti religiosi traxerunt dictum Armigerum in curium & justitiam eorumdem, quo facto dictus Armiger accessit ad dictos religiosis & emendavit suum suum & Tertium dicti bosci vadiuvir eisdem. Regisvis quomodo sci: dicit quod presens fuit, quando emendavit & Tertium vadiuvir.*

¶ **TERTIUM-GENUS**, Chartæ species, quæ quis alteri quippiam cedit aut promittit. Chronicon Farsense apud Murator. to. 2. part. 2. col. 55. *Fecit illis scriptum, quod Romani dicitur Tertium genus, de predi- do castello Tribuco.* Et col. 552. *Quapropter ubi omnibus legem scientibus non ignoratur, quod nunquam sint Tertium-genus legaliter sine appare.* Pluries occurrit ibi, ut & apud Mabill. to. 3. Annal. Bened. p. 699. & seqq. ubi eadem edita sunt.

¶ 1. **TERTIUS BENEFICIUM**, Tertia pars reddituum beneficii ecclesiastici, nisi me fallo. Epitome Constitut. Eccl. Valent. to. 4. Conc. p. 170. *Quod absentes volumus constitutiones circa Tertius, ut idiciles, beneficiorum ob absentiam disponentes, invariabiliter observari.* Vide Tertius 1.

2. **TERTIUS DEFUNCTORUM DIES**, olim sacrificio Missæ celebratus Christianis. S. Ambrosius Orat. de Theodosio Imp. obitu: *Et quia illi Tertium diem & trigessimum, alii septimum & quadragesimum observare consueverunt, quid doceat lectio, constituimus, &c.* Tristis & tristis, in Canonib. Apostol. Adde Hist. Lausacæ, ubi de S. Eulogio. Eustratium Presbyt. tract. 3. de Defunctorum animis apud Photium eod. lib. 1. & Novellam Justiniani 133. c. 3. *Vide Tricenarium.*

¶ **TERTIUM**, Collis, divus, locus editor, Gall. *Terre* ab Aremorico *Terre*, quod idem significat. Chartularium Divionense p. 4. *Universi homines infra villa Divioia Terra infra barieum commorantes, &c.* Charta an. 1080. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 32. *Ex dono W. de Gueu, duo jugera ad Tertium Mol.*

TERTUSSUS, Porcellus domesticus, qui domi nutritur, hoc est, inquit Wendelinus, quasi *Testesun*, seu tertii gregis; est enim sua, grex, ut alibi observatum. At porro ille apud Taxandros porcis prozatibus varia esse nomina; recens editos ac nescientes, *biggen*, *boz baggen*, quamdiu lactent, appellari. Postquam vero in tantum adoleverunt, ut cum matre possint prodire, quod est *terden*, ut *iraden*, *Tertussun* sunt, & *Tarsen* vocantur; ii denique facti adultiores, sunt *cudden*, hoc est gregales, &c. Pactus Legis Salicæ tit. 5. *Siquis porcellum Tertussum usque ad anniculationem furverit, &c.*

¶ **Eccardo Tertussus** compositum videtur ex *Tertia* sua, & significat luem tertio jactu editam; cum eni m,

eum, inquit, hæ præstantiores cæteris essent, & ad propagandum gregem conservarentur, majore quam cæteræ pretio redimendæ erant.

¶ TERZA, Crines intexti, Gall. *Tresse*, Ital. *Treccia*. Chronicon Placent. ad an. 1388. apud Murator. to. 16. col. 580. *Aliaque pro majori parte loco Terzanæ de auro vel de ferice, quas portare solebant contextas seu interpatas in capillis capitis eorum, aune portant bugulos, &c.* Vide *Trica* & *Tergella*.

¶ TERZANA, Tertia, sc. febris, Ital. *Terzana febbre*, Gall. *Fièvre tierce*. Occurrit in Actis SS. to. 3. Aprilis p. 536. & to. 2. Julii p. 446.

¶ TERZANELLA, Scheda laborantis terzana febre tertiana. Acta B. Petri à Cruce to. 2. Julii p. 446. *Ob multas gratias illis præstitas per schedulas illas supradictas, quæ vulgo à Viserbienfibus dicuntur Terzanella, eo quod infirmis febre terzana laborantibus maxime juvent.*

¶ TERZARIA, Tertia pars fructuum, quam tenens nomen reddere debet. Donatio ann. 1138. apud Baluz. to. 2. Hist. Arvern. p. 489. Ego Bernardus Atonis Vicecomes Nemausensis reddo & dono & laudo in feudum sibi Raimundo Canavalle & successoribus suis ... omnem honorem ... quem visus est tenuisse pater tuus ... & tu post eum ... sive ad meioriam, vel Terzariam, vel carariam, hoc est octo pecias de terra, &c. Vide *Tertia* 3.

¶ TERZARINUS, Tenens qui tertiam partem fructuum ex agris, quos tenet, nascentium domino reddit. Statuta Castri Redaldi fol. 20. *Si boves vel vacas habuerit megradus vel Terzarinus seu laborator cum domino suo, & contigerit ipsum velle discedere à megradia vel laborerio, teneatur & debeat ille talis megradus vel Terzarinus vel laborator medietatem totius semini, quod habuerit & cum bobus conducere, domino suo dimittere, quando de megradia discedis. Alter locus exstat in Tertiaria 3. Vide Tertiator.*

¶ TERZAROLUS, ex Italico *Terzuolo*, Academicis Crufcanis, minus velum, quod navis habeat: *E nelle galie dicono far il Terzuolo, quando si raccoglie un pezzo della vela, e l'attacca all'antenna.* Annotus lib. 2. part. 4. cap. 5. *Propter quod expedit, quod totum remigabile navium pro minori sit dispositum ad Terzolos.* Occurrit ibi pluries. [Fr. Barberinus in Documenti d'amore pag. 259.

Vele grandi, e veloni

Terzoluoli, e parpaglioni.

Ubi in Glossis: *Terzoluoli, vela minores sunt.* Uisur etiam Dantes:

Cbi Terzoluoli, cbi artimon riatoppa.

Vide *Tessavolum*.

¶ TERZOLLA, Ornamentum muliebre, quod explicat Joh. Demussis in Chronico l'Uccet. ad an. 1388. apud Murator. to. 16. col. 580. *Aliaque (mulieres) portant coronas de argento aureato, vel de auro puro cum perlis & lapidibus pretiosis, valoris à florentis 70. aur. usque ad 100 & aliqua portant Terzollas de perlis grossis, valoris florentium 100. aur. usque in 125. ... quæ Terzolla vocantur Terzolle, quæ ex 300. perlis grossis suas facta, & quia in tribus filis sunt constructæ & erasate.* Vide *Terza* & *Trica*.

¶ TERZOLU, Monetæ species, eadem quæ Terzioli. Decreta Placentiæ ad calcem statutorum ejusdem fol. 97. v. sub *puaa librarum 25. Terzorum*. Vide Terzioli.

¶ TESA, Gall. *Toise*, Mensura sex pedum. Occurrit in Charta ann. 1270. apud Meneffier in Probat. Hist. Lugdun. p. 13. col. 2. & in voce *Bosbeta*.

TESA CANDELE, Gall. *Toise de chandelle*. Dabantur nempe candelæ regis officialibus ad mensuram Tom. VI.

tesa. [Fundatio Capellæ B. Mariz in Palatio Parisi. an. 1154. to. 3. Hist. Parisi p. 119. *Quotiens & quamdiu Rex sive Regina, sive etiam proles regia fuerit Parisius, Capellaus qui in capella B. Marie servierit, quatuor panes & dimidium vini sextarium, & Tefam candele, & duos denarios quotidie habebit pro coquina.* Charta S. Ludovici an. 1238. apud Du Bou to. 2. Hist. Eccl. Parisi. p. 400. *Habebit præterea dictus capellaus in liberationibus per diem, .. quatuor panes, unum sextarium vini, quatuor denarios pro coquina, & duas Tefas candele.*] Charta ejusdem Regis an. 1269. apud Sammarthanos in Archiepiscopis nonenensibus: *Capellaus habebit liberationem suam integram, scilicet 4. panes, & dimidium sextarium vini, & pro coquina 2. denarios, unam Tefam candele.* Vide *Tefia*.

Ubi *Tefa candele* idem esse videtur quod *Poaguet de chadelle* dicitur in Statuto Philippo V. Regis Franc. pro Hospitio suo an. 1317. V. *Puginata*. *Tefam candele* interpretatur Lobelin in Glossario ad Hist. Parisi. libram cere in lex candelas divilam. V. *Torbica*.

¶ TESCEIA, Latrocinium. Vide *Tesfia*.

TESCUA, Joan de Jauza, dicuntur loca, quibus pecora castrantur. Unde *Tescuare, castrare*. *Tescuatores, castratores*, & *Tescuationes, castrationes* dicuntur. [Eadem fere leguntur in Glossario Langob. Sangerm. MS. n. 501. in quibus Glossator subiungit hæc Isidor. l. 14. c. 12. *Tescua quidam putant esse iuguria, quidam loca prærupta & aspera.* Vide *Tescia*.]

¶ TESIA, Idem quod *Tesfia*, & *Tesfa*, Mensura sex pedum, Gall. *Toise*. Charta an. 1203. è Charulario B. M. de Bono nuntio Aurelian. *Concessit moa abbas unam Tesium in platea sua, per quam ire possint in vineas suas.* Charta Monasterii de Rupibus an. 1111. *Domus conversorum transfecit Tefas in longum habebat, decem in latum.* Occurrit alibi non semel. *Tesfa ad mensurandum telas.* in Statutis Saluciarum collat. 4. c. 118. Adde c. 121. Vide *Tesfa*.

¶ TESIS, Vitium in pulmone, in Glossis ad Doctrinale Alexand. de Villa Dei. Est pro *Phisis*, à Græco *phisis*, Gall. *Phistis*. Mirac. Urbani V. P. MSS. *Pactabatur iussu a validam à longo tempore, propter quod dicebatur per multos esse malum de Tefse Vintra Tefseus.*

TESQUA, Ægidius Aurez. vallis Monach. in Episcopis Leod. c. 5. *Jamque illi longo terrarum stratu, diversarumque caelo regionum transito, infra inculta quædam loca, Tesqua vulgus illa nominat, pariter babue- re diversorum.* Atqui vox Latinis Scriptoris antissima, ac proinde non vulgaris aenupta.

¶ TENSA, Idem quod *Tesfia*, Mensura sex pedum, Gall. *Toise*. Inquisitio an. 1220. tom. 1. Hist. Dalphin. pag. 93. *Si alius eorum incipiat aliud croterium, debet illud ei manuerere de omnibus per quinque Tefses in latere, &c.*

¶ TESSAMENTUM. Vide supra in *Tensare*.

¶ TESSARA, s. Præstatio agraria, eadem ac *Quarta* 6. dicta à Græco *τεσσαρα*, quatuor: nisi quis malit *Tessara* vocem esse deortam à *Tasca*, de qua suo loco. Charta Ludovici Regis anni. circiter 1104. apud Marten. tom. 1. Amplif. Collect. col. 603. *Mensure popinium S. Vedasti, si passus debuit, sex denarios solvant: & Tesseram unquam duas bospiet, nec corveas faciat.*

¶ TESSARES & DECITÆ. Vide *Quartadecimani* & *τεσσαρες δεκα* in Glossario mediz Græcit. lidem qui

¶ TESSARES & DECITÆ *disti* Papiz, qui 14 luna Pasche cum Judeis observandum contendunt, nam *tessara* quatuor, *deca* decem significat, ex Isidoro l. 8. Orig. c. 5. ubi Græce legitur *τεσσαρες και δεκα*.

¶ TESSAURUS, pro *Thesaurus*, in Charta Chil-
Y y deberti

deberti III. ann. 694. apud Felibian. Hist. Sandionys. pag. 15.

¶ **TESSAYROLUM**, Species veli. Informationes Civitatis Massil. pro passagio transmarino è MS. Sangerm. Cum scribis velonibus arboris de prora, videbunt duobus Tessayrolis & uno velono que sunt secundum rationem arborum. ¶ *Unum Tessayrolum vult habere 45. goas pro antenal, & aliud Tessayrol vult habere 40. goas d'antenal, & velonum modicum vult habere 35. goas d'antenal.* Vide *Terzayrolus*.

¶ **TESELLARE**, Tefellis, Lapillis seu lignis quadratis distinguere. Glossæ Lat. Gr. & Græc. Lat. *Tessellat*, *ῥοσολῶν*. *Tessello*, *ῥοσολῶν*. Aliæ Græc. Lat. *ῥοσολῶν*, *Tessello*, termino.

¶ **TESELLARIUS**, *TESELLATOR*, *ῥοσολῶν*, in iisdem Glossis. *Decoratores, fufiores, blattarii, Tessellarii*, in Cod. Theod. l. 13. tit. 4. leg. 2.

¶ **TESELLATUM**, *ῥοσολῶν*, in Glossis Latin. Gr. In Græc. Lat. additur, *ῥοσολῶν*, Pavimentum Tessellatum.

¶ **TESELLATUS**, *ῥοσολῶν*, Pavimentum, in iisd. Glossis. *Tessellata pavimenta*, apud Sueton. & Kennetum in Gloss. ad calcem Antiq. Ambroden.

¶ **TESELLUS**, Messianus Presbyter in Vita S. Cæsarîi Arelatenfis: Capis sub obsecratione domini multis precibus exposcere de me, ut unum pannum de Tessellis illius (S. Cæsarîi) quem nudo corpore habuisset, sibi serem. Infra: *Ea consuetudo erat, ut, antequam quiesceret, Tesselli adhiberentur calefacti ad ignem, & aliis detractis apponeretur.* Infra, velaris pannus appellatur. [Mabillonius to. 1. SS. Ordinis S. Benedicti pag. 67 a. quadratos panniculos fovendo stomacho appolitos interpretatur.]

¶ **TESSERARE**, *Tesseris ludere*. Gemma.

1. **TESSERARI**, *Qui tesseris*, seu precepta Ducum per contubernia militum nuntiabant, apud Veget. l. 2. c. 7. [Singulis centuriis peculiare fuisse Tesserarum colligere proclive est ex vet. Inscriptione apud Gruterum 550. 2. *Tesserarius* in leg. 3. Ital. 1006. 1. pr. Adde p. 753. n. 4.]

¶ **TESSERARI**, *Qui tesseris ludunt*. Ammianus l. 8. c. 4. *Aleatorum vocabulum declinantes, ideoque se cupientes appellari Tesserarios.*

TESSERINI, *Agripenni bicurii, quia ad modum suas tesserarum, quibus ludimus*. Papias & Jo. de Janua.

¶ **TESSO**, Meles, Gall. *Taifson*, vel *Tessou*. Charta ann. 1290. è Regesto Olim fol. 87. *Venandi quoties sibi placuerit, in bosco suo, ad eunuculos, lepores, vulpes & Tessonnes, &c.* Occitanis Tessonnes sunt porcelli, qua notione usurpatur in vet. Ceremoniali MS B.M. Decretum: *In festo B. Lucæ Evangeliste dominus (Prior) teneretur dare predicto conventui quatuor vincus sive Tessonnes.* Vide *Taxus*.

¶ **TESSUTUS**, Teatum, vitta, tænia, Gall. *Tiffu*, Ital. *Tessuto*. Computus ann. 1239. MS. è Bibl. Regia: *Pro bouclis & noellis argenti, & pro una cesatura auri, & pro Tessutis* ... 8. lib. 12. f. Et alio in loco: *Pro quatuor fermatoriis ad libros & pro le Tessuz loco.* f. Vide *Texus*.

¶ 1. **TESTA**, perperam ut videtur pro *Tesca*, vel *Taxa*. Statuta Ecclesiæ Ambian. apud Marten. to 7. Amplif. Collect. col. 1233. *Sed nec pramissa persone (ecclesiastica vel religiosa) de suis rebus propriis solvere teneantur pedagium sive Testam.*

¶ 2. **TESTA**, Italica vox, Frons, Gall. *Face*, vel Caput, Gall. *Tesle*. Statuta Massil. l. 3. c. 18. *Statutum quod in lapidibus vendendis ... servetur hæc forma, scilicet quod velis forte habeant duos palmos & dimidium de longo & unum palmum de alto & unum palmum de Testa, & lapides angulares habeant duos palmos de*

longo & unum palmum de alto, & unum palmum de Testa, &c. Testam. ann. 1509. inter Schedas D. Le Fourrier: *Item lego quamdam meam bastidam, cum toto suo affari vinearum, ... sitam ... pro Testam cum vinea natus Anteani Giraudi.* Vide *Quintessa* 3. & *Trabuculus*.

TESTA, Calvaria, Gall. *le Test*: unde *la teste*, pro ipso capite. Aufonius Epigr. 71.

Abiecit in trivium inbumanum glabra jacebat

Testa hominis, nudum jam cute calvitium. Lex Aleman. tit. 59. § 6. *Si autem Testa trane capulato fuerit, ita ut cervella appareant, &c.* Lex Bajvar. tit. 3. c. 1. § 4. *Vel in capite Testa apparet, quod Gubulkiui vocant.* Adde tit. 4. § 3.

¶ **DE TESTA ESSE**, Esse oblitum, Ital. *Efferendi testa*. Utitur Acoomyus hæc loquendi formula, apud Murator. to. 8. col. 109.

TESTÆ, seu *testarum confararum fragmenta*, super quibus tyranni nudos volutari cogeant Martyres. S. Augustinus Serm. 13. de Sanctis: *Coniuga quo jacebat Testa sublevari, ut vii æminis concessam molem superjecti corporis plus discederet, atque cecidit tormentis membra quo secerant, obvia fuscipiens fragmenta.* Versus de S. Eutychio Martyre in Ecclesia S. Sebastiani ad Cœmeterium Calisti Romæ:

Testarum fragmenta parant, ne sonant adiver.

Acta sanctæ Martinæ Martyris. c. 2. Precepit Testas eos levare, & faciem ejus cadere. *Acta sancti Luciani Presb. c. 4. Nuas autem in toto dorso gravas Testarum aculeos densos & continuis maligno animo sublecebant.* *Acta S. Vinc Mart. c. 3. Fragmenta Testarum exasperata passim congerire, ut quisquid jacentis corpori male inesa fractura tergerit, illi tantis infigit aculis, & ipsa conversio laterum inanevetur ad panam.* *Acta Thyrli Mart. c. 8. Et pro minutis movitis de lateribus fragmenta Testarum infigit.* *Althelmus de Laude Virg. c. 32. Tum togæ ardeferens, & rubra fragmenta Teste.*

Vide Gregorium, rug Ruffinum in Actis SS. Philæx, Philoromi & Socior. n. 4. Acta Proconsularia Martyrum apud Baron. an. 285. n. 5. Acta S. Agathe num. 12. Acta SS. Tharacti & Socior. apud eundem an. 290. n. 2. & alia passim SS. Martyrum, præterea Gallonium de SS. Martyrum Cruciatib. c. 6.

TESTULÆ, Eadem notione, in Actis SS. Claudii, Alterii & sociorum, apud Baron. an. 285. o. 5.

TESTÆVANGELIUM. Vide in *Textus*.

TESTAGIUM, Idem quod *Capitagi*, Censum pro capite, Cens qui se leve par teste. Bonifacius VIII. PP. l. 4. Epist. 217. ad Regem Cyprî: *Quandam collatam, vel talliam annuam, quæ Testagiū dicitur, ordinasti, videlicet duorum Bizantium pro capite ejuslibet iacola disti regni.*

¶ **TESTALE**, Lecti pars superior, ut videtur, idem quod *Testorium*. Annales Mediolan. ad an. 1389. apud Murat. to. 16. col. 810. *Sequuntur paramenta eamteatium. Paramentum unum, videlicet Testale & ealum drappi auri in campo viridi, laboratum ad spicas & grada auri cum ceris florentis albis & rubeis.*

¶ **TESTAMENTUM**, Testamentum, Felix in Appendice ad Isidorum de viris illust. to. 3. Concl. Hispan. p. 82. *Quinimo ut ex eo tempore elatere caperit, per ejus sextrinum & telam Testamine pie relationis pandam.* Vide *Testamentum* 2.

¶ **TESTAMENTALES LITTERÆ**, Charta, Donatio, idem quod mox *Testamentum* 1. Charta Rainoldi Rem. Archiepisc. à Mabillonio laudata Diplomi. pag. 5. *Ceterum ut hæc nostra largitio rata & inconvulsa perseveret, litteris eam Testamentalibus sigillis quoque nostri impressione ... adimplendi præcepimus.* Eadem verba adhibet Manasses II. in Charta pro Remigianis Cænobiis, teste eod. Mabillonio ibid.

¶ **TE.**

¶ **TESTAMENTALITER**, per *Testamentum*, seu Chartam donationis. Diploma Bolkonis Ducis Slefiz pro Cenobio Grissovieo an. 1367. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. p. 33. *Diffa bona exmentis Testamentaliter douamus, tradimus, conferimus & testimonio presertim incorporamus.*

¶ **TESTAMENTARE**, Donare testando vel per *Testamentum*, seu chartam. Charta Angueranni Vice-domini Ambian. ann. 1207. Ergo unum modum frumentis & alterum avena, quos Petri patris meus fratribus ecclesie B. Mariae de Gardo de redditu suo... Testamentariis capiendis perpetuo, oisdem in elemosynam concessi.

¶ **TESTAMENTARIE**, Testando. *Testamentarie ordinare*, in Testamento an. 1398. è Schedis Pr. de Maxaugues.

TESTAMENTARIUS, Executor testamenti. Leges Alphonzi IX. Regis Castellæ part. 6. tit. 10. *Testamentarios sunt illi domos aquellos que han de seguir & de cumplir las mandas, e las voluntades de los defunctos, que dexan en sus testamentos.* Occurrit in Charta Joannis Militis Dom. de Waillancours ann. 1242. in Tabulario Abbatiz Montis S. Martini Ordinis Præmonstrat. in alia Erici Ketelloni apud Pontanum l. 9. Rerum Danicar. p. 518 [in Testamento an. 1260. apud Mirzum to. 1. p. 207. in alio ann. 1440. to. 2. Rerum Mogun. pag. 492. apud Bernardum de Breidenbach Itin. Jerosol. p. 15. in Epistola Frider. II. Impo. 2. Ampliff. Collect. Marten. col. 1159.] Testamentum vernaculum Balduini Comitiss Guinenfis ann. 1224. apud Duchefnium: *Et à cho à par faire ai je mis mes Testamenteurs Robert mou frere, Andrieu de la Mote, &c. Aliud Helvidis uxoris Johannis dom. de Lile an. 1274. ex Chartul. Vallis B. Mariz: Je vel quo il soit rendu par mes escheigneurs, lesqueis je establis & doins plain poier de mes deces paier & de mes sorzais amender... & sont à savoir li Testementeur li Abbi du Val &c.* *Εκτελεσται τοῦ ἐν ἐν διαθήκῃ παραμύθου*, in Testamentis theophrasti & Stratonis, apud Diogenem Laertium l. 5. p. 158. 187. *Επιστάτης*; in Testamento Platonis, apud eundem l. 3. p. 110. & in Novella Leonis 63. *Τεσταιών*, in Basilicis in l. 17. de Legat. 2. Alias [in Digesto & Codice]

TESTAMENTARIUS, est Scriptor Testamenti, *Διατακτης*, in Gloss. Gr. Lat. [In pravum sensum accipit Tullius l. 3. Offic. cap. 18. pro eo qui Testamentum fingit & supponit.]

TESTAMENTARIUS, Officium Monasticum, penes quem, ut auctor est Browerus lib. 2. Antiq. Fuld. c. 10. fuit dispositio piorum legatorum, seu ab exteris ea, seu à domesticis proficerentur, velut hac in re fidelium testamenta evaserunt. [Litteræ ann. 1301. apud Schannatum Diœc. Fuld. p. 102. *Heroldus Decanus Monasterii in Holzkeuben, Wigandus bospiatarius, Jobauus magister carne, Henricus Testamentarius, ac Wolfelmsus infirmarius.*]

1. **TESTAMENTUM**, Donatio, seu potius Charta, quæ in donationis ac largitionis argumentum conscribitur. [Diploma quodvis, præceptum, seu, ut habet Columby de gente Siminiacea l. 1. quævis Charta testium subscriptionibus firmata. Ambrosius. Morales in Notis ad Veremundi Regis Diploma: *Solemne his temporibus & multis postea sequentibus fuit, quæcumque donationem Rex aut Proceres (atque etiam privati) facerent, Testamentum ipsum vocitare; quasi hoc nomine majori jure solidaretur.* Codex legum vet. form 101. *Manumissio sub libertatis Testamento solemniter roboratur.* Restitutio bonorum facta Monialibus S. Cæsarii Arelatenf. per Guillelmum Comitem Provincie ann. 992. apud Saxium de Pontific. Arelat. p. 194. *Factum hoc Testamentum in ipso monasterio: quam chartam Scri-*

Tom. VI

ptores plerique le Testament du Comte Guillaume perperam appellarunt.] *Testamentum venditiois*, in Legge Ripuar. tit. 59. §. 1. tit. 67. l. 1. Abbo Floriacensis Abbas in Canonibus capit. 7. *Quoniam Testamentorum alia sunt dotis nomine, alia hereditatis donationis, alia de rebus Ecclesie quas abalienari est difficile, & dicuntur Precaria.* Arnulfus Lexov. Episc. Epistol. 26. *Privilegia siquidem Romanorum Pontificum, quasi quedam ipsorum Testamenta credenda sunt, nec à morte testatoris expirant, sed potius ab ipsa contrahens firmitatem.* Vita Sancti Agili Abb. cap. 7. *Quin etiam largiens solemiter per titulum Testamenti ac propria ditione numerosam capiam fundi ac familie.* Odo Cluniac. lib. t. de Vita Sancti Geraldii cap. 19. *Quondam sui juris Ecclesiam, factio solemniter Testamentis, eidem contulit.* Adde lib. 1. cap. 2. Faustus in Vita Sancti Mauri Abb. num. 50. *Vocatusque ad eum Anselbaldus, qui scriptoribus Testamentorum regalium preerat, præcepit ei, &c.* Adde num. 40. Odo Abbas Sancti Mauri de Miracul. Sancti Mauri cap. 1. *Post hec omnia Testamenta, quorum auctoritate rerum eundarum eidem loco collatarum consabat delegato, sollicitè perquirens, &c.* Infra: *Cum domorum eversione Testamenta sunt ablata prædiorum. Per testamentum litiorum concedere, in Bulla Benedicti VIII. PP. in Bullario Cluniac. pag. 6. Uruntur passim Scriptores, Gregor. Turon. l. 6. cap. ult. Aigradus in Vita Sancti Ansberti Arch. Rotom. num. 15. Paschasius Radbertus in Epitaphio Vualze Abbat. Corbeienfis lib. 1. cap. 26. 27. Adrevaldus de Translat. Sancti Benedicti cap. 3. Anonymus Floriac. de Miracul. Sancti Benedicti cap. 27. Conradus de Sabaria de Casib. Sancti Galli cap. 1. 4. pag. 142. Addo Viennensis an. 727. Hariulfus lib. 4. Chronici Centulenfis cap. 6. 7. 19. 22. Chartæ veteres apud Doubletum pagin. 654. Mirzum in Notitia Eccles. Belg. pagin. 52. Duchesnum in Histor. Limburg. pagin. 5. Petrum Joffridum in Episcop. Nicienfis pagin. 158. Roverium in Reomago pagin. 197. Puricellum in Ambrosiana Basilica pagin. 263. 311. &c.*

¶ **TESTAMENTUM**, Decretum Ecclesiæ. Concilium Ticin. c. 8. apud Labbeum to. 9. col. 930. *Hoc autem Ecclesiæ Dei Testamentum contra malignantes... Henrici Augusti lege firmari volumus.*

¶ Testamenta proprie dicta pro supremis testatorum voluntatibus, condita non semel fuisse ab Abbatibus & Abbatissis, etiam pietate insignibus, miratur & exemplis probat Mabillonius Diplom. p. 8. & 9. quod tamen prohibent Gregorius M. Imperatoris leges, Regula S. Benedicti, aliorumque, qui quodvis peculium Monachis interdunt, quod etiam de Abbatibus intelligendum est, uti probat Gregoriusiple, qui Probo Abbati ea tantum ratione testamentum condere permittit, quod ex improvido ad monasterii regimen rapus sit. Verum uniformis & eadem ubique non servabatur ea de re disciplina. Magister in Regula sua adeo non putavit Abbatibus testamentum monasticæ professioni repugnare, ut rem quasi receptam agnoscat, cum præscribit c. 89. *Breves donationum factas à Fratribus tempore mortis sue Abbas inferat testamentis suis Plura vide laudatis paginis.*

¶ **TESTAMENTUM NUNCUPATIVUM** à scripto differt, ut vult vulgus Jurisconsultorum: nam *Nuncupare heredes & scribere* opponuntur, lib. 2. in princip. D. qui testam. fac. Hæc jam monimus ad vocem *Nuncupamen*, col. 1249. At vero cum *Testamentum nuncupativum* litteris etiam aliquando mandari observare est cum ex locis in v. *Nuncupamen* laudatis, tum ex privilegiis Delph. ann. 1349. inter Ordinat. Reg. Fr. tom. 5. p. 40. *Quod deinceps in quacumque curia Delphinatus, vel alibi infra Delphinatum seu terras ipsi*

Y y 2

Del-

Delphinatus, mediate vel immediate subjectas, nulla publicetur vel publicari debeant Testamenta nuncupativa, nec ad id quisquam compellatur, nisi dumtaxat in casu quo heres universalis instituitur, ipsum petere publicari Testamentum nuncupativum, in quo esset scriptus & institutus heres. Ex his officio Testamentum nuncupativum illud appellari in quo aliquis heres nuncupatur seu palam nominatur a testatore testamentum ex propriis tabulis publice recitante. Cui opinioni illustrandæ apertissime videtur Isidorus l. 4. Orig. cap. 24. Nuncupatio est quam in tabulis cerisque testator recitat dicat: Hec utinam tabulis cerisque scripta suas, ita videtur, ita dico, ita lego: itaque vos civet Romani testamentum mihi perhibetis, & hoc dicitur Nuncupatio; Nuncupare enim est in palam nominare & confirmare.

¶ **TESTAMENTORUM PRINCEPS**, Chartarum regiarum custos, in Vita S. Dunstani sæc. 5. Benedic. pag. 67a.

a. **TESTAMENTUM**, Testimonium. Vide Pithæum ad Collat. Leg. Moiaic. tit. 3. [& Testamen.]

¶ **TESTARE**, Testari, Testimonium dicere. Lex Bajw. tit. 16. c. 2. *Nisi super boniorem Testare volueris aliquam causam, &c.* Videtur aliud sonare in Lege Salica tit. 29. § 19. *Si quis aratrum in campum alienum intrare prohibueris, vel aratrum foras iactaveris, vel Testaveris, &c.* Vide Pactum Legis Salicæ, tit. 27. § 20. [Idem Pactus tit. 48. § 1. *Si vero contra interdictum unius vel duorum in villa ipsa adfessere presumpseris, tunc Testare illi debens, & si aolveris inde exire, ille qui Testat, cum testibus sic ei debet Testare, at inter decem postea exinde exeat, &c.* Hujus capituli sensus est, ut illi, qui quempiam in villa aliena confidentem tolerare nolunt, cum adsumtis testibus admoneant, ut exeat.]

¶ **TESTATA**, Extremum, finis, apud Italos, Gall. *Bout.* Statuta Mutinæ fol. 70. *Quilibet per suas terras & terrarum suarum Testatas, & Testate bannitorum & viarum juxta dictam foream debeant cavari.*

¶ **TESTATIO**, Ius dicitur quod Episcopi habebant disponendi de quarta, interdu nona parte relictorum de testamentis in pios scilicet usus; quod quidem inde manavit, quod antiquitus statutum fuit, ut rerum, quæ in testamento relinquerebantur, auctoritate Ecclesie distributio deinceps fieret, & ut Episcopi ac Prælati in pios, sicut diximus, usus, certam eorum quantitatem distribuere liceret. Cum autem de decima tantum parie disponendi iis facultas esset data, scribit Matthæus Paris an. 1190. statutum in Normannia, Ricardo Rege annuente, inter cetera: *Ut distributio rerum quæ in testamento relinquuntur, auctoritate Ecclesie fieret, nec decima pars, ut olim subtraheretur. Ut rebus porro testamento relictis quartam sibi postmodum arrogarent, non amplius in pios usus erogandam sed tanquam sibi propriam, & de qua disponere iis omnino esset liberum, uti de inestatorum bonis, quod supra docuimus. Charta Leonardi Episcopi Cælenensis an. 1175. apud Ughellum to. 2. Insuper largimus vobis vestrisque successoribus in perpetuum aliquam decimationem, & primitias, & testationes, & Aquam sanctam totius Vicariatus, &c.* Alia ibidem Americi Episcopi ejusdem Ecclesie an. 1274. *Insuper largior, do, trado, ... in perpetuum Canonicam portionem testamentorum & aliarum ultimarum voluntatum de jure spectantium mihi miisque successoribus ab hac hora in aeternum in perpetuum per totum plebatum dictæ plebis S. Mauri, ... ut libere quicquid ad me meosque successores ratione Canonice portionis, id est, quartæ testamentariorum, & aliarum ultimarum voluntatum pertinebit amodo, vel pertinere videbitur in perpetuum per totum plebatum utrumque, percipere ac exigere & habere pacifice valeatis, &c.*

Vide *Nonagium*, [& *Terzagium*.]

¶ **TESTATOR**, Magis testatus, compertus, notior. Codex Theod. l. 10. tit. 1. leg. 14. *Quo facilius sit discussio pecunie, cuius nobis fuerit summa Testator.*

¶ **TESTATOR**, Patronus, intercessor. Liber a. Miraculor. S. Bettini cap. 7. *Proferimus de Dei auxilio Testatorumque priorum intercessit fisci. Et cap. leg. extremo: Tam clementis Dei provisorum adjuv. ... imo de experia parum inestatorum solita & provida defensione salvati, &c.*

¶ **TESTEIA**, Testeja. Capit. Caroli C. tit. 12. c. 13. *Illud sacramentum jurabatur franci homines. Ego ill. ed. saluturam, illud malum scabac vocat, vel Testeiam non faciam, nec ut alius faciat, consentiam. Testeja scribitur in tit. 39. c. 3. De illis hominibus, qui iurantes vel clamoribus suis de Testeja, vel latrocinio & rapacitatibus, & assultibus, &c. Infra: Juris. ... quod Testeiam, vel latrocinium, aut rapinam non fecerit. Occurrit ibi pluries. Vocis origo incerta, tamen notio ex allatis satis constet. Sane Testeja scribi debere, non Testeja, evincit Epist. Fulcardi Abbatis Lobienfis ad Imp. Henr. in Chron. Lobien. In placitis preter bincinam & Testeiam non debet habere Advocatus, nisi tres denarios, & alicubi duas; modo si aliqui non placio scabinorum banno fuerit devotus, &c. Ubi legendum monimus *barinam*, id est, feditioem, *meteam*.*

¶ *Testeiam* a *Texaga* deducit Eccardus in Ntis ad Pactum Legis Salicæ tit. 9. art. 3. eandemque notionem esse utriusque vocis haud male afferit vir doctus. Vocabulum *Texaga*, inquit, lenius enunciatum mutatum est in *Texegam*, *Testegam*, sive ut communiter in veteribus monumentis scriptum reperitur, *Testeiam*: unde fallitur Cangius qui *Testeiam* scribi debere contendit. Significatio autem vocis agnosci facili potest ex laudato Caroli C. Capitulari tit. 39. cap. 3. ubi *Testeja* per *latrocinium* tamquam synonymum explicatur. Est ergo *Testeja*, ut & *Texaga*, furtum clandestinum & occultum. Vide infra *Texaga*.

¶ **TESTEIMENIARE**, pro *Testimoniare*, in vet. Charta apud Doubletum Hist. 52a. Dion. p. 687.

¶ 1. **TESTERA**, Species machinæ bellicæ. Radulphus de Gestis Frederici I. Imp. apud Murator. to. 6. col. 2178. *Et cum Testeriis & prederis expugnaverunt illud (castellum). Vide Prederia.*

¶ 2. **TESTERA**, Frontalia, Gall. *Tisiere*, Ital. *Testiera*. Statuta Ercell. l. 7. f. 170. *Nullus molinarius audeat vel presumat ducere vel duci facere per civitatem Vercecellam aliquem asinum vel aliam bestiam quadrupedem per se, nisi ducatur vel teneatur per cordam vel capistrum, vel frænum seu bretholum, vel Testeram in pena solidorum 10. Pap. Vide Testinia.*

¶ **TESTERIA**, Eadem notione. Garnitiones castri Carcaillon an. 1294. 23. *cobopertus equorum de tela putha. v. Testerie equorum punth.*

¶ **TESTERIIUM**, Lecti suprenum tegmen, Angl. *Tester*, Gall. *Ciel de lit*, vel *Fond de lit*. Littræ ann. 1388. apud Rymer. tom. 7. p. 577. col. 1. *Unum coopertorium cum celura integra & Testerio de eadem secta.* Rursus occurrit p. 356. col. 1. *Italis Testiera* laus est lecti cervicali proximum. Vide *Testale* & *Testrum*.

¶ **TESTEUS**, pro *Testaceus*. *Testea corpora*. Macrobius l. 7. Saturn. c. 15. *Testeum vas*, apud Marien. to. 1. Anecd. col. 510.

¶ **TESTICIDIUM**, Testis caedes, occisio. Gerhohus Reichenperg. in expositione Psalmi 64. apud Baluz. to. 5. Miscell. pag. 124. *Laterficius* (Johan. Bapt.) cavendo quidem sibi, ut assentiam, à reatu homicidii, sed non effugientes crimen Testicidii. &c.

¶ **TESTIFICARE**, pro *Testificari*. Concilium Legion. ann. 101a. can. 19. *Si autem aliquis testium falsum*

fulsum Testificasse probatus fuerit, &c. Occurrit alibi non semel.

¶ **TESTIFICATIO**, Martyrium, passio. S. Paulinus Epist. 31. n. 5. *De loco Testificationis (Christi) confirmata* (S. Helena) *iussit illico... in ipsum locum operam sessionis accingi.*

TESTIMONIALES, Diplomata, vel Epistole, quæ à Principibus conceduntur iis qui militiam sub nrmorum labore exegerunt, quibus in emeritis militiæ præmium, in *Protestorum*, *Prepositorum*, vel *Tribunorum* ordinem ii adscribuntur. *Testimonialibus dignitatem adipisci*, in l. 8. Cod. Th. de Honorariis codicill. Vide eundem Cod. tit. de Testimoniali ex Tribunis & Prorectoribus, & ibi Gothofr. Gall. *Temoignage de service*.

¶ **TESTIMONIALIS**, Scripta testificatio, Gall. *Certificat*. Concilium Tolet. an. 1343. c. 12. *Qui nullo parricidio absque nlla Testimoniali Sacerdotis proprii Missam celebraverit auptialem, srecutos mortis petinos nobis foreve teneatur.* Ubi pro absque nullo libens legerem *absque litteris*, vel *licentia*, aut quid simile.

¶ **TESTIMONIALIS CHARTA** seu publicum iastrumentum, in Charta an. 1399. apud Mewclerium in Probationibus Hist. Lugdun. p. 127. col. 1.

¶ **TESTIMONIALIS DIACONUS**, Custos Episcopi concionantis. Consule Panvinum in vocum ecclesiasticarum interpretatione. Vide *Diaconus* & infra *Testimonium*.

¶ **TESTIMONIALES LITTERÆ**, Inalicujus rei testimonium datæ, apud *Maden* Formular. Anglie. p. 11. Vegetio l. a. c. 3. sunt illæ quibus milites completis stipendiis dimituntur. Vide supra *Testimoniales*.

TESTIMONIARE, Testimonium dicere, Gall. *Temoigner*, in Capitul. ad Legem salicam c. 11. *Optimus quisque in pngo vel civitate in testimonium assumatur, & cuius, contra quem Testimoniare debet, nullum crimen possit indicare.* Adde lib. 3. Capitul. cap. 32. [Commemoratorium an. circiter 780. apud Marten. tom. 1. Amplif. Collect. col. 41. *Ili pageses & iugeant homines sic in omnibus Testimoniaverunt, quod ipsi viderunt ipsi villas paribus supradictis Ecclesiis possidere.* Adde Chartas Chlodovei Reg. Fr. fec. 3. Bened. p. a. pag. 617. 618. & Perardum in Burgundiciis p. 14. Le Roman de l'ance MS.

*Mex et disient & juroient,
Et Francoiz le Testimoignoient,
Que oagues mex desin vauoir
N'ont en la terre ou Seigneur.*

Le Roman de Giron le Courtois MS. Sire Gauvain, tout le monde vous Temoigne à bon chevalier. Infra: *Vons tieos à bon chevalier.* Charta Auberit Abbatis Caltrici an. 1247. ex Chartul. Campan. fol. 343. v. col. a. *S'aucuns dist lais à l'autre en la vile, & il soit veu d'eschevin, ou Testimoigné par deux autres personnes il poiera por l'amande 3. s.* Vide in Testimonium.]

TESTIMONIUM, Testis, in Gallis *Tesmoine*, Capitulare an. 779. c. 19. *De muncipiis que venduntur, ut in presentia Episcopi vel Comitibus sit, ... aut aut bene nota Testimonia.* Vetus placitum editum à Baluzio in Append. ad Capitul. Nuper vocatis Atlovinis ad summum pincipum, quod nrammibus bndis, ibidem sua Testimonia prout bonos homines idoneos, bis nominibus, &c. Aliud Placitum ann. 869. apud eundem: *Unde sic dedit isto Wardin a mandataris ... tñle Testimonia qui juraverunt non ferri conditione, &c.* Chironicon Farlensis monasterii p. 65. *Et sic venit damus Abbas, & ejus Advocatus, una cum Testimoniis, quorum nomina sunt, Gradolfus, &c.* Tabularium Perfienfe c. 19. apud Perardum: *Ante ipsos Missos duodecim Testimonia ibidem presentavit, bis nominibus, ... ipsa Testimonia diligenter.* Tom. VI.

ter disensit fuerunt, &c. Charta 99. ex Alamannicis Goldasti: *Tunc prædictus Comes iussit, ut ipsa Testimonia supra irent, & ipsos terminos ostenderent, quod dicebant, &c.* Burchardus Wormacienfis Episcopus in Lege Familiz: *Us devitatur perjurium volumus, ut ex utraque parte ostendantur illorum Testimonia, & ita collaudant testes quasi gratum habemus, & ex prædictis duobus Testimoniis, duo eligantur ad pugnam, & cum duello licem decernant, & cuius emptio ceciderit, perdat.* [Vetus Conflitum Sylvestro PP. attributum n. 6. *Non damnabitur Præsul nisi in 72. (Testimonium) ... prebyster nutem aisti a 4. Testimonia ... filios & uxores habentes & omnino Christum predicantes.*]

Pro Testimonio aliquid accipere. Vetus Charta apud Odericum Vital. l. 5. p. 590. *Inde habuimus beneficium & societatem fratrum, & pro Testimonio unum equum centum solidorum.* [Ubi pro consensu rei agendæ præstito scriptum esse videtur.]

¶ *Testimonia* etiam dicuntur, ni fallor, multæ pecuniaræ quæ domino feudali debebantur ob falsum testimonium: nisi malis intelligere eo nomine designari id quod ipsi domino exolvebatur ob audita ab ipsis testimonium. Ut ut est, memoratur Testimonia inter jura dominica in Litteris Gerardi Præpositi Eccl. Audomar. ex Tabular. ejusd. Eccl. *Capellannum Comitum de Ruboc Canonicum constituimus & concessimus etiam ipsi ematibus obventiones, ... emendationes, Testimonis, vinna stalli, & præbeadrum, braccellos qui ad talliam non pertinent.*

TESTIMONIUM ECCLESIASTICUM, [Sic vocatur Episcoporum focii, quia erant vitæ eorum testes.] Chron. Reicherpergenfe an. 27. *Lucius P. P. præcepit, ut duo Presbyteri, & 3. Diconi in omni loco Episcoporum non defraus propter Testimonia Ecclesiasticam.* S. Hieronym. Ep. 85. *Sed dicitur: Quomodo Rome ad Testimonium Diaconi Presbyter ordinantur.* Vide Cellanum & Syncellus, & Testimonialis Diconus.

¶ **Testimonium Clericorum** ac Monachorum olim receptum fuisse in propria causa exemplis & auctoritate probat Mabillonius l. 3. de Diplom. n. 5. & seqq. licet habeatur l. 6. Capitul. c. 152. *Us nullus in sua causa judices aut Testimonium dicat.*

¶ **Testimonium** proprie dictum variis vocibus olim expresserunt Galli, quod nos unica nunc voce *Temoignage* enunciamus. Charta an. 1252. ex Chartul. Campan. fol. 396. col. a. *An Testimoigne de ceste chose noi avons ces leîtres sacrees de nostre faulx.* Occurrit pluries in cod. Chartul. Litteræ ann. 1255. apud Lobinell. to. a. Hist. Britan. col. 406. *Nos Jehan Dux de Breitaige ... li es avon doné ceste leîtres peadaates seellées en nostre seel en Testimoie.* Eon Testimoigne de ces choses, in aliis Henrici Regis Angl. ibid. col. 409. *Donné par Testimoigne à nostre grant sen, in aliis Richardi Regis Angl. an. 1179. ibid. col. 602. Vide Testimonium.*

¶ **TESTIMONIUM JESU-CHRISTI**, Novum Testamentum, Evangelium. Poema de Nomine Jesu in Appendice Operum S. Paulini p. 25.

*Salve, o Apollo vere, Tean iacite,
Pulsor dirco ai inferi.*

*Dulcis tui pharetræ Testimonii,
Quod quatuor constat viris, &c.*

TESTINIA, Armaturæ species. Testamentum Raomiri Reg. Aragon. ære 1099. in Hist. Pinnatenfi lib. a. cap. 38. *De meas autem armis qui ad Varones & Cavallos pertinent, sellis de argento, & freaoi, & brunias, & espasas, & adarças, & gelmoi, & Testinias, & cinclorins, & sporas, & cavallos, & mulos & equas, & vacas, & oves, dimittit ad Sanctum filium meum, &c.* Quod si legatur *testinias* ut sit capitis armatura, quam *Testiere* nostri vocant. Quam etiam

armature speciem equis militariis adscribunt Affiliz Hierosolymitanæ MSS. cap. 95. ubi de duello certantibus: *Et le cheval doit estre couvert de converture de fer, & avoir une Testiere de fer, & emmi la Testiere, une broche de fer, telle comme de l'escu.* [Vide Teste-ru 2.]

¶ **TESTINIUM**, *Opportunum*, in Glossis Isid. Grævius emendat *Tempellivum*.

¶ **TESTINUM**. Lex Familiz Burchardi Episcopi Wormaciensis: *Nihil jurei, sed in Testino Seabinorum fit.* Ubi Testimonio legendum nemo non videt.

¶ **TESTIPHADIUM**. Ilo Magister in Glossis: *Fal-cbra, sustentacula vel testorum, vel aliarum rerum, quæ Testiphadiu neminamus.* Leg. Stibadia, ex Græco τειφάδιον.

1. **TESTIS**. Statuta Synodalia Nicolai Episcopi Andegavensis ann. 1263. *Prohibemus singulis Sacerdotibus parochialibus, ne ipsi parochianis suis die Pasche Testes seu hostias loco panis benedicti ministrent, ne ex ejus ministrations, seu receptione evanescant evitute videantur; sed panem benedictum faciant, sicut aliis diebus dominicis fieri consuevit.* Ubi pro evitare legendum puro irritare: forte enim intelliguntur paniculi, seu oblatæ in testiculorum figuram formatz, quas in hoc festo Paschali loco panis benedicti dabant.

¶ Haud scio an simplicior veroque similior sit Acherii to. 11. Spicil. p. 207. emendatio, qui restas ibi pro Teste legendum esse suspicatur.

¶ 2. **TESTIS**, pro *Textus*. Vide in hac voce.

3. **TESTIS**. *Teste meipso, vel Teste Rege*, Formula Chartis Regum Angliæ (seu potius epistolis minoris momenti à temporibus Richardi I.) passim adscripta, cum scilicet à Proceribus non suberibitur, sed à solo Rege; quam suggillavit olim Pius II. PP. in mandato Henrici VI. l. 3. Commentar. suor. *Testem autem se dicit (Deus) futurum, quia in iudicio suo non indiget testibus.* [Vide Mabil. l. 2. Diplom. c. 21. n. 7. & 8. ubi præter illa que spectant Anglos, aliquid simile refert à Litteris Rogerii Calabriz Comit. Cænobio Patensis concessis an. 1094. apud Pirum Sicil. sacre lib. 1. p. 386. *Teste me dante & concedente & conjugo mea Adalaye Comitissa.* In aliis ibid. p. 387. habetur: *Teste eodem Comite Rogerio, &c.*

TESTES EX EODEM COMITATU, in quo res acta de qua controversia est, sumi debent. Capitula Ludovici Pii Imp. ad Legem Salicam, & l. 4. Capitulari. c. 23. *Eligantur in ipso pago* l. 3. eorund. Capitul. 78. Adde Chartam reclamatoriam ad Ludovicum Pium inter Epistolas S. Bonifacii nu. 115. à Baluzio laudatam in Notis ad Capitularia col. 1187.

TESTES qui oculis suis viderunt, & auribus suis audierunt; in Lege Alammann. c. 1. tit. 2. § 1.

TESTES PER AUREM ATTRACTI. Vide *Auris* col. 870.

¶ **TESTES CREDITI**, quibus fides habenda est, in Testamento an. 1121. in Probat. novæ Hist. Occitan. to. 2. col. 416.

¶ **TESTES REDEMPTI**, Precio allecti, corrupti, subornati. Vide *Redimere*.

TESTES ROGATI. Vide *Charta rogata*, col. 552.

TESTES SYNODALES PUBLICI, Qui publice recepti & probati in Synodo; *de quorum fide non dubitatur*, in Concilio Cabilonensi an. 813. c. 1. Cap. Præterea, de Testibus cogend. *Testes publicos, qui civitas nuncupat Synodales.* Cænent Cironus & Altaferri l. 2. Dissertat. Juris Canon. c. 12. dicit hoc loco *Testes Synodales*, qui publice recepti & probati in Synodo, quasi custodes & speculatores eorum, que sunt in Ecclesia, vel contra Synodi decreta decernuntur & geruntur, quos Græci παραστάται vocant, ut notavit Cujacius ad c. 7.

de Testib. cogend. vel potius hoc esse, qui in quacumque paræcia vel Episcopatu eligebantur, adhibito super 4. Evangelia, vel Martyrum reliquias juramento, ut omnia, quæ contra habebant, observarent & inquirerent, ut patet ex Can. *Episcopus*, 35. qu. 6. & Concil. Lateran. sub Innocent. III. cap. 6. Concilium Narbon. ann. 1227. capit. 14. *Discreti mandamus, ut ab Episcopis Testes Synodales in singulis instituantur parochiis qui de barefi & aliis criminibus diligenter inquirent, &c.* Concilium Tolosanum ann. 1229. *Statuimus itaque ut Archiepiscopi & Episcopi singulis parochiis, tum in civitatibus quam extra, Sacerdotem unum, & duos vel tres bonæ opinionis Luicos vel plures, si apud fuerit, sacramenta constringant, qui diligenter, fideliter & frequenter inquirent hereticos in iisdem parochiis, &c.* Synodus Colonienfis ann. 1300. cap. 10. *Et illud inventurium fiet per probos viros & idoneos, videlicet per Presbyterum, & duos Seabinos loci, vel Synodales, non suspectos, &c.* Infra: *Facto inventario in presensu Sacerdotis laci, vel duorum vel trium Seabinorum, vel Synodaliu, vel fide dignorum.* Statutum Friderici II. Imper. apud Alber. ann. 1234. *Statuimus, quod si quis treugas datas violaverit, si cum ipso in cuius manum treuge fuerint compromissæ, & cum duobus utilius Synodulibus haminibus treugas violatas esse convincere potuerit, & testari, violator manum perdat.* Adde Statuta Walteri Episc. Dunelmensis. an. 1225. sub finem, Concil. Saltzburgense an. 1430. c. 16. & Senonense an. 1485. art. 4. c. 7.

Ut porro ita deligenter, docet in primis Concilium Rotomagense apud Reginonem l. 2. c. 2. & Burchardum l. 1. c. 91. *De juramentis Synodi: Episcopus in Synoda residens, post congruum alioquin, septem ex plebe ipsius parochia, vel eo amplius seu minus, prout videris expedire, maturiores, honestiores, nique veriores viros in medio debet evocare, & alios. Sanctorum pignoribus unumquemque illorum inli Sacramento constringas: A modo inuncta, quicquid vobis vel undis, nunc postmodum iniquitatus est, quod contra Dei voluntatem & rectam Christianitatem in ista parochia factum est aut in futurum erit, si in diebus tuis euerit, tantum ut ad tuam cognitionem quocunque moda perveniat, si scis, aut tibi indicaueris fueris Synodalem causam esse, & ad ministerium Episcopi pertinere, quod nec præpter amorem, nec præpter timorem, nec præpter premium, nec præpter parentelam celare debeat Episcopo, aut ejus misso, cui hoc inquirere iusserit, quodcumque te ex hoc interrogaverit. Sic te deus adjuvet & ista Sanctorum religio.* Quo quidem peracto juramento, interrogabantur per ordinem ab Episcopo de delictis, quæ in paræcia sua peracta esse noverant.

¶ **TESTIS TERMINI**, Idem, ut videtur, qui veteri Gromatico *Testacius Terminus* dicitur. Nostri *Perdrinuz* vel *Temoins* de bornes appellant quatuor siles ad metas apponi solitos qui metam esse ostendunt. Hieronym. de Monte Brixiano de Finibus regundis c. 18. n. 1. *Quando terminus respicit alium terminum per residuam, non per transversum, vel si Testis termini, sive Guardia, tunc alii appellant, respicit terminum ab uno latere, tunc etiam signum esse finem territorii vel prædii.* Vide in *Warda*.

¶ **TESTIS, TESTE**, adject. ut *fidelis, fidele*. Liberius Epistol. edit. Constantianæ: *Teste est ante presbyterium Romana ecclesia.*

TESTES LEVARE. Usatica MSS. civitatis Ambian. *Quiconque ebe soit, qui ne sache mie coment il puißt & doit le Testmon lever, il le puet demander un Maisieu coment il le puißt lever, & li Maire li doit certifier, & enseigner coment il le puet & doit lever. Dorekies quiconque soit qui veulle Testmoins lever, il le puet lever* con

con fuis teinois, & le dois lever par te poing, & presenter son gage, & en puet retenir à avoir champion & avoué s'il veult, &c.

¶ **TESTES** *oretenus examinandi*, in Correptionibus Statutorum Cadubrii c. 36.

¶ **Haud** abs re futurum est, si post Mabillonium Diplomata c. a. a. n. 15. observemus, aliquando testes laudari in chartis nonnullis hac similitve formula: *Hujus rei testes sunt*, licet neque subscribant hi testes, neque Notarius propriis. Nimirum quia cum testes non raro post tempus confecti instrumenti subscriberent, fiebat nonnunquam, ut ex incuria partium chartæ subscriptionibus destituta remaneret. Quod testimonium subscriptiones spectat, fufte refert idem Mabillonius l. 2. a. laudato, c. 20. & seq. ibi vide.

¶ **Probatio per unum testem** approbatur Statutus Massiliensis l. a. c. 12. *In causa pecuniaria verum mobilium vel immobilium aut movendum, que vel ejus estimatio tot. sol. non excedat... ita tamen si plures testes ad illam causam probandam se non possit habere illo producent assereret vel affirmaverit suo sacramento.* Excipiuntur *questiones injuriarum & furti*.

¶ **TESTITUDO**, *Testimonium*, in Onomastico ad calcem tom. a. SS. Martii.

TESTON, *Testones*, inquit Spelmanus, nummi genus, quod Gallis 18. denariis valebat. Et sic olim forte apud Anglos: æreum autem & argenteum delibatum sub Henrico VIII. t. a. denariis exponebatur. Sed Edwardi VI. an. 1. ad 9. denarios contractum est; postea vero, quæ le hodie permanet, ad sex denarios, sed hoc optimi argenti.

De *Testonibus* Francis, vide Syntagma de Monetis argenteis, supra à nobis descriptum.

¶ **TESTONUS**, **TESTURUS**, Eadem notione. Statuta Avenion. l. i. rubr. 30. art. 4. *Quia sepe contingit contentiones viri super solutione monetarum, que hic recipi solent, & maxime incusant & Testutis seu Testonit, &c.* Et mox: *Testutis autem seu Testonos, &c.* Sed rubr. 24. art. 2. legitur *Testones*.

TESTONES. Additamentum t. Legis Burgundion. sit. 11. *Si quis acceptorem alienum involare præsumpserit, aut sex uncias carnis acceptor ipse super Testones comedit, aut cæse si noluerit sex solidos illi, cujus acceptor est, cogatur exolvere.*

¶ **TESTOR**, pro *Textor*, Gall. *Tisserand*, Ital. *Tessere*. Occurrit in Statutis Vercell. fol. 85. v.

¶ **TESTRATOR**, s. pro *Sirator* vel *Protestator*, de quo supra. Epitome Chronic. Casin. apud Murator. tom. 2. p. 354. col. 2. *Mauritius autem Imperator à Phœa Testratore Prisci Pabini occiditur.*

¶ **TESTRUM**, *Testi regmen* supernum, Angl. *Testster*, Testamentum ann. 1386. apud *Mador* Formul. Angl. c. 428. *Legō dille Meste Deyncours filie mee t. lechum rubrum quilibet cum t. Testro de eadem festo.* Vide *Testarium & Testura*.

¶ **t. TESTUDO**, Calva, *Test de la tete, crane*. Vita S. Joh. Gualberti tom. 3. Julii pag. 357. *Tam grave infirmitas vulneri, ut pervenerit acies ferri usque ad Testudinem cerebri.* Vide *Testa*.

¶ **a. TESTUDO**, *Testa*, Lagna. Vita S. Adalberti Episc. 6. Aprilis p. 193. *Vinum nescio an aquam portavit, Testudinem cum eo quod intus erat illam servavit... mirantur omnes vas sanum.*

¶ **3. TESTUDO**, Scuti genus oblongum aptumque ad testudinem conficiendum. Nangius in Vita S. Ludovici: *Centum cum Testudinibus sive targis in armis lucidis, & in equis loricali tunica cooperti sequebantur.* De testudinibus regis militaribus, vide Carolus de Aquino in Lexico Militi.

TESTULÆ, Testarum fragmenta. Vide *Teste*.

¶ **TESTURA**, Idem quod *Testrum*, vel *Testarium*, de quibus supra. Testamentum ann. 1415. apud Rymer. tom. 9. p. 277. col. 2. *Letum de Worstede vel testury cum Testura, Testura & tribus curtis.*

TESTUR, pro *Textus*, adject. in Legibus Rotharis apud Murator. tom. 1. p. 41. col. 1. substantive vero infra in *Textus* 1.

¶ **TESTUTUS**, pro *Textus*, *Tissu*. Inventar. ann. 1476. MS. *Talbais salais & Testutis in opere Damasci.* Vide alia notione in *Testen*.

TESURA, Claustrum vel cratis, qua ingressus loci defenditur, prohibetur. Charta an. 1073. ex Tabul. Monast. S. Quintini in insula p. 14. *Tesuris nunc existentibus in dicto vivario, &c.* Infra: *Et si aliquis novas Tesuras in dicto vivario existentibus de clois novis. Rursum: Tesuras predictas in dicto vivario existentes de clois novis & viribus salas de palis & virgis reinere poterunt, &c.* [Tabular. S. Michaelis in perico. o. maris: Ego Clamarcobus dedi Dco & S. Michaeli unam Tesuram, id est, piscatoriam in mari.] *Tesure* non tamen in Chartis Gallicis, ibidem p. 17 & alibi. Fateor tamen hanc vocem derivari posse à *tendre*, sic enim in Ordin. an. 1293. pro piscationibus, ibidem p. 23. v. *Et defendant tendre as arches; & pescher aus gardons freaux, &c.* [Huc spectare videtur Chron. Bernardi du Guesclin MS.]

Toutes les garnisons le verront corament Des gens d'armes qui vont gardans maint Tassement.

TETA, Servius ad Eclogam s. Virgilii: *Palumbus quas vulgus Tetras vocat.*

¶ **TETARE**, Sugere, Gall. *Teter*. Occurrit in Glossis ad Doctrinale Alexandri de Villa Dei.

¶ **TETHINCUS**. Vita S. Vinvaloci MS. *Muro utrimque circumdatus Tethinga.* Vox ducta videtur à *Græco tethix*, positivus; quod si verum est, melius legere tur *Tethinga*.

TETHINGA, vel *TITHINGA*, pro *Decania & Friburgus*, interdum pro *Trishinga*, quæ vide suis locis.

TETHINGPENY, Pecunia, quam subditi causa Vicecomes olim exigebat ex singulis *Tethingis*, seu decuriis sui Comitatus. Inter tributa, à quibus immunitas conceditur, recensetur in Charta Henrici II. Regis Angliz in Monastico Anglicano tom. a. pag. 283. *Sini quasi... de blodwite, & garwite, de servite, & de leiwine, de Tedingpeny, de flemene wite, & telonio, &c.* Adde p. 387. *Tbedingpeny* habetur p. 827. *Tethingpenny*, p. 1003. *Tbedingpeny*, in Tabulario Beccensi & in Chartophylacio Reg. Regest. 92. Expositio vocabulorum Anglican. ad calcem Chartularii Beccensis ante annos 400. exarata: *Tebetpeny, avoir deniers de vos disains.* Haud scio an idem sit *Tbedingpeny* infra in *Weretoff*.

TEIIX. Miracula ult. S. Joannis Beverlacenensis nu. 4. de quodam contracto: *Si quando necesse habuit in maris Teigge mutaro locum, manibus & genibus quasi pedibus quatuor innitebatur in manum quadrupedum.* [Cl. Editor putat esse Testum vel Tugurium tom. 2. Maii pag. 191.]

TETMALLUM, pro *Mallum*, Placitum. Pancharta Nigra S. Martini Turon. an. Odonis Regis... *Data est bujus cessionis auctoritas 11. Kalend. Junii Turonis in publico Toimallo, quod tenuit Aldradus Vicecomes.* Vide *Mallum*.

TETRA, ex Græco τετρα, Quatuor. Althelmus de Laude virginum:

Helias vates, quem tetra volumina Regum Insignem memans virtutum ternia fretum.

TETRACTY, vox Græca τετρακτυ. Ingobertus Caroli Magni scriba:

Rex cui dominus solita pietate redundans Hunc Carolum Regem terre dilexit herilem, Tanti ergo officii ut compos valuisse haberi,

Te-

Tetrady implevis virtutum quatuor alma.

Qua voce intelligitur virtutem quatuorionem, Iustitiam scilicet, prudentiam, fortitudinem & temperantiam. Vide Nicolaum Alemannum in Dissert. de Lateranensibus Parietinis cap. 9. & Notas nostras ad Alexiadem.

TETRA, in Poenitentiali Halichgaris, dicitur quarta feria cuiusque septimanæ, ex Græc. τετράς, τετράς: Omnis itaque poenitens non solum debet jejunare quod illi mandatum est à faciendo, verum etiam postquam compleveris ea, quæ illi iussa sunt; debet, quantum ipsi fuerit, jejunare sive Tetradas, ut Socrates. Nempe solebant Christiani, maxime Orientales, jejunare quarta & sexta feria. Sic *την δέ τετάρτην καὶ πέμπτην* nūpiet dicit Socrates l. 7. c. 21 ubi de Theodosio junior, qui plerumque jejunabat, & maxime quarta feria & sexta, studio Christianisatis, ut Socrates verba vertit Senator l. 1. 1. Hist. Tripartitæ cap. 17. Τετάρτη vero pro quarta feria usurparunt S. Ignatius in Epist. ad Antioch. Iulianus Martyr in lib. Responsum ad Orthodoxos, Clemens Alexandrinus l. 7. Strom. idem Socrates lib. 5. c. 22. Balsamon, Nicetas Choniates in Manuele lib. 4. n. 6. & alii. Sed & τετράδα, Græci nuperi, pro τετράς dicta eadem feria, uti observatum à Meursio. [Vide Glossar. medicæ Græcæ.]

¶ **TETRADUS**, Quartus canendi modus, completens tonos duos, septimum & octavum. Tractatus de cantu inter Opera S. Bernardi tom. 1. col. 695. edit. 1690. Quatuor enim sunt diversitates sive maneria cantuum, quibus omnis ipsorum multiplicitas includitur. He apud Græcos vocantur, protus, diuterus, tritus, Tetrads, &c. Aurelianus Monac. Tetrads habet in Epistola, quam de Musica scripsit an 851. apud Marten. tom. 1. Ampliff. Collect. col. 123.

¶ **TETRAGRAMMATON**, Quatuor litteris constans. Sic apud Judæos dicebatur Dei nomen יהוה quod exprimere illis erat religioni.

TETRANS, Groma, terramentum geometricum. Incertus Agrimenfor: In quam partem veteris, Tetrantem poies. Vide Glossarium Rigaltii ad Gromaticos Scriptores.

TETRANSITON, Hypomnesicum de Anastasio Apocritario, in Anastasi Bibl. Collectaneis p. 257. Filii Plutini beassimi Imperatorii pistoris, id est, qui super omnes pistores publicos est, eorum videlicet, qui annonas scolarum omnium solvant, quod appellatur Tetransiton. Vox videtur formata ex Gr. τετράς & τόνος, quadruplex annona. [Macri fratres in Hierolexico interpretantur annonomam pro Scholaribus.]

TETRANUS, Præcur, tetrabrosus, à teter. Ugutio & Joannes de Janua.

¶ **TETRAPLARE**, Quadruplicare, τετραπλασ. ἀξίον, Martiano Capellæ l. 9. Τετραπλασί, Quadruplicatio, τετραπλασί, ibidem.

¶ **TETRAPTOTON**, Τετραπτοτον, Nomen quatuor casibus seu terminationibus constans, apud Isidorum l. 1. c. 6. Joh. de Janua & alios.

¶ **TETRA**, τετράρχη, Qui quartam partem regnitet. Lucæ c. 3. & alibi. Item, Qui quatuor cohortes præsit. Leoni in Tactis c. 4. num. 13. Τετράρχης τριῶν ἀρχαῶν, ἀρχιεπισκοπῆς, ὁρχαγίας καὶ τετραπολῆς ἡ τῶν αὐτῶν. Prima notione Tetrarchus legitur in Gestis Consulium Andegav. cap. 2. apud Achierium to. a Spicil. p. 409.

TETRADUS, Quartanus, Papiæ MS. Editus Tetrardus habet. Ex Gr. [Vide Tetrads.]

TETRASARIUS, Semuncia, apud Marcellinum Empiricum: τετρασσαρίον, apud Arrianum in Epistolum: τετρασσαρον δραχμῶν, unciam vocari Cleopatra scribit.

TETRAVELUM, Velum quadruplex, seu vela quatuor, quæ in circuitu ciborii quo altare tegitur, expandi solent, ut pluribus docuimus in descriptione ædis Sobbianæ n. 65. Vox ibrida Anastasius in Sergio PP. Hic fecit in circuitu altaris basilica Tetravila octo, quatuor ex albis, & quatuor ex coccineis. In Leone III. Sed & super altare majus fecit Tetravila bolofera quatuor cum assillis & rosis chrysocolabis. Ibid. Fecit & in circuitu altaris, ubi supra alia vela bolofera posita, quæ pendent in arcu de ciborio numero quatuor, &c. Rursum: Fecit Tetravila aliihyna ornata in circuitu de quadruplo. Mox: Nec non & Tetravila rubea alythyna quatuor, ubi supra fecit. Occurrit præterea in hac Vita semel ac iterum p. 142. 144.

¶ **TETREVANGELIA**, Quatuor Evangelia. Platina in Marco 1. Constantis temporibus suis juvenem Hispanus Presbyter genere nobilis, qui Tetravangelia beatorum veribus fere ad verbum transferens quatuor libris composuit.

TETRICARE, Tetricum esse. Alexander Necham: Tetricat, quousque qui surgendo pigrescit. Alludit ad illud Eccl. Et hora surgendi non Tetricis. [Ubi tamen vulgo legunt distinctis vocibus, non te tricer. Vide Joan. de Janua. Glossæ Sangerman. Lat. Gall. MSS. Tetricare, Estre paraffenz ou tristes. Vide infra in Trica & Tricare.]

TETRIMENTUM, Nutrimentum, apud Papiam.

¶ **TETRINNIRE** dicuntur anates elamantes Auctori Philomela versu 22.

In fluvioque natans forse Tetricis avin.

¶ **TEUCURI**, pro Turce vel Turci, pluries in Epistola Sigismundi Rom. Regis an circ. 1411. tom. 1. Anecd. Marten. col. 17 14. Teucuri sive Turci, in Epistola an. 1448. tom. 7. Spicil. Acher. p. 136.

¶ **TEUDISCA** LINGUA. Vide Theotisci.

¶ **TEULERIUS**, Qui regulas facit, in vetere Catalogo MS. Sodaliū Confraternitatis S. Mariz Deauratz Tolofanz. Vide Regulari.

¶ **TEULICIA**, Testum sic dictum à Tegula, Gall. Taille. Exstat in Archivo S. Victoris Massil. Charta divisionis bonorum terre vicecomitalis Massil. an. 1172. quæ facta dicitur Massilia in teloneis in solario superiori Teulicia.

¶ **TEUMA**, pro Thema. Vide Theuma.

¶ **TEUMITUM**, Vestigal pro navibus transeuntibus exsolutum, ut temonaticum, pro carris. Privilegium à Berengario Provincie Comitē Hospitalarii concessum an. 1114. Donamus Deo & Hospitali Iherusalem Teumitum Arati hospitalis, qui per alveum fluminis, qui vocatur Durentia, descendit.

¶ **TEUTISCA** LINGUA. Vide Theotisci.

TEUTONA. Gloss. Elfrici: Clava, vel cætea, vel Teutania, anes cynnes getceat.

TEUTONICALINGUA. Vide Theotisci.

¶ **TEUTONICUS** ORDO Militaris, German. Die Teufche Herren, Gall. Ordre Teutoniqu. Hujus primus auctor Germanus quidam fuit, si Jacobo de Vitriaco fidem habemus, qui occupata à Christianis Terra S. Hierosolymis cum populares sines, tum alios, linguæ loci ignaros, hospitio excepit. Quod ut commodius faceret, impetravit à Patriarcha veniam xenodochium, cum sacello B. Virginii dicato, exstruendi. Huic dein alii quoque Germani juncti, Bremenfes inprimis & Lubecenses nonnulli, opibus affluentes, novum xenodochium Acraz excautarunt an. 1191. titulo Equitum Teutonicorum sub regula S. Augustini, cum cruce in pallio albo, assumto: hunc Cruigeri quoque dicti. His Bremenfes & Lubecenses primam Ordinis originem acceptam referunt Joh. Dusburg. in Prussie Chronico, nulla Germani, cujus meminit Jac. de Vitriaco, facta mentione.

eione. Ut est hic Ordo à Cœlestino III. PP. an. 1192 confirmatus & à successibus eius insignibus privilegiis donatus est. Primus Ordinis Magnus Magister fuit Henricus à Valpot. Capta à Saladino Hierosolyma, Equites Prolemae concesserunt, in Germaniam translati, Prussiam occuparunt, per duca (zula fama viribusque florentissimi. Albertus Brandeburgicus M. Magister an. 1525. à Sigismundo Rege Poloniæ Prussie Dux creatus hac lege, ut in Ducatu Kinspergen, cum posterius legitime suscepit, ut & in terra Samnia regnaret, deficiente stirpe, Ducatus feudali jure ad regnum Poloniæ devolveretur. Lutheranismum amplexus Albertus cum equitibus plerisque dignitatis nuntium remisit; quare ceteri Equites Catholici in Germaniam fecedere coacti sunt, ubi de novo Magno Magistro creato, solam sere umbram Ordinis splendidissimi retinuerunt. Vide Jacobum de Vitriaco Hiftor. Orient. cap. 66. Petrum Dufburg in Chronico Prussie c. 1. Gauguin & Cromer. Hiftor. Polon. Joh. Eustachium Sollium Hiftor. Ordin. Teuton. Thuanum in Historia, Mirzum de Orig. Ord. Equilib. r. c. 3. Philippum Bonanni in Catalogo Ordinum Equest. &c.

TEXACA, ut mox Texaga. Vide Tbenca.

TEXACHAT, pro Septachas, Septenaria multa, ut docet Eccardus ad Pactum Legis Salicæ tit. 2. §§. 10. & 12.

TEXAGA, in Glossis veteribus est intra tellus, quomodo accipi videtur in Lege Salica tit. 11. §. 4. Si quis bolem ingenuum alienum servum in Texaga secum duxerit, aut aliquid cum eo negotiaverit, &c. Ubi Wendelinus in Texaga, in furto tello, & non manifesto, seu clam, significare ait; ut & in Lege Aleman. tit. 99. §. 2. Si quis servum multarium involaverit, aliud cum ipso reddat, & solvat sol. 6 in Texaga, cuius fuerit. Editio Heroldi cap. 104. habet ferrum, pro servum, & in Lege Ripuar. tit. 63. Si quis hominem in bosse interseverit, triplici wergetelo culpæ judicetur, de Texaga similiter. Ubi Editio Heroldi, de furto similiter, habet. Monet Baluzius aliquot Codices Legis Ripuar. tit. 18. §. 1. tit. 82. c. 1. & alibi Texaga habere, ubi alii furtum. Verus formula obnoxiationis: Quando ego caballum ab homine alio, in Texaga subduci; unde de ipso furto victus apparui. [Vide Teflesia & Tbenca.]

TEXAMENTUM, Penititio. Vide Tensare.

TEXARA, pro Texaea, ut monet Eccardus in Pactum Legis Salicæ tit. 9. §. 3.

TEXARE, vel TEXTARE, Texere. Codex MS. reddituum Episcopatus Autissiodor. an. circiter 1290. Conflumæ illorum qui Textant pannos. Et mox: Mysteria ad Texandum pannos, &c.

TEXENDERIUS, Textor, Gallice Tisserand, in Tabulario Vossiano fol. 44.

TEXTARE, Sape texere, in Glossis MSS. quas laudat Vossius de Vitiis serm. p. 757.

TEXTURA, Textura, actio texendi. Statuta Montis-regalis p. 277. Textor seu textrix capias tantum pro Textura & orditura, pro qualibet teisa tela subtilis lini, fol. 4.

TEXON, Melis, Taiffon. Vide Leovrii.

TEXTA, pro Tefla, Putamen. Texta ovi, Bernardo Monac. in Ordine Cluniae, part. 1. cap. 17. Vide Carubla.

TEXTARE, Ornare, operire. Ordinarium S. Firmini Ambian. Sabbato 1. Adventus, ad Vesperas altare Textatur ex candido. Sabbato in Passione altare Textatur de rubro. Vide Textare.

TEXTILICINIUM, pro Textilicium. Hugo Eterianus in Præfat. in lib. 3. de Hæresibus: Fidem habens cum integritate sensus, & admirationem cum gloria, quibus ante dijudicatis, si ubi Textilicinia ignorabiliter eminen-

sissima sapientia consensantur, &c.

TEXTRICULA, Parva textrix Textrículas puellas, dixit Arnobius l. 5.

TEXTRICUM, Weppoo, in Miscellaneis Theodiscis, apud Pezium tom. 1. Anecd. part. 1. col. 409.

TEXTRINALE OFFICIUM, Ars texendi, seu ipsum textoris opus, in Miraculis B. Gerardi Episc. Tull. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1075.

TEXTRINIUM, Textus, textura, metaphorice, in Conciliis Tolet. XV. & XVI. inter Hispanica tom. 2. p. 736. & 739.

TEXTRINUM, Locut, ubi naues fabricantur, i. navalia. Est etiam locus, ubi fœmina texunt telas. Papias [Nota vox hac secunda notione. Pro ipsa texendi arte Suevionius de Illust. Gramm. c. 23. Palæmon primo Textrinum, deinde literas didicit.]

TEXTORE, Hæretici Albigenses, seu Cathari, quos Galli Tixerant, vocabant. Vide in Piffi.

TEXTUM, Idem quod mox Textus. Texta aurea, Texta argentea, in veteri Catalogo MS. ornamentorum S. Martialis Lemovic.

1. TEXTUS, Liber fœ Codex Evangeliorum, qui inter cimelia Ecclesiastica reponi solet, auro gemmisque ut plurimum exornatus, aureis etiam interdum characteribus exaratus. Annales Fr. Anianenses: Dedit idem Rex serenissimus Augustus quatuor Evangeliorum librum, qui Textus dicitur, cuius postes sunt mirabilis fœbemat composuit, ut unum electis aureolorum conformis peripitissima, aliorum vero eburis pulchre celatum distinguat iconisma. Fridergodus in Vita S. Wilfridi c. 25.

Codex aurato conspectus grammæ scriptus, Aulus evangelicis servans in corpore Textum. Bulla Benedic. VIII. PP. ann. 1023. in Bullar. Casin. & Leo Off. l. a. c. 4. Textum Evangelii de foris quidem ex uno latere adoperum auro purissimo, & gemmis valde pretiosis; ab intus vero uncialibus literis, atque figuris aureis mirifice decoratum. Hiftor. Translat. S. Sebastiani. 88. Textus deinceps sacrorum Evangeliorum, aureis characteribus exaratum, laminisque metalli ejusdem atque materiei inclusum. Rupertus Tuitiensis lib. 2. de Divin. Offic. c. 23. Codices Evangelici auro & argento, lapidibusque pretiosis non immerito decorantur, in quibus rutilat aurum celestis sapientiæ, nitet argentum fidelis eloquentiæ, fulgent miraculorum pretiosi lapides, &c. Adde Durandum l. 3. Ration. c. 19. n. 14. Orderic. Vital. l. 6. Textum Evangeliorum auro & argento, gemmisque decoravit. Verus scripti in fronte Biblior. Bibl. Regiæ:

Quid de Evangelico Textu replicabo colendo? En ipsos apices gemmis circumdat & auro.

Cedrenus an. 11. Constantini Mag. Ἀνὰ τὸ πρῶτον τῶν ἀγγέλων χρυσῇ, διὰ μαρτυρίας τῶν λόγων κατασκευάσας, ἐπὶ τῇ μετὰ τὴν ἁγία πνεύματος. Zonaras in Justiniano: Καὶ βραβύ τῶν λόγων ἐλαγίως χρυσῇ περιλαμψάσας, καὶ τοὺς λόγους αὐτῶν γὰρ τὴν ἁγίαν πνεύματος. Ducas cap. 42. Εὐαγγέλιον ἀμύθητον κατέχει. Habetur apud Joan. Euchaitam pag. 21. Carmen ἐκ λυτῶν ἀγγέλων ὁ ἱερεὺς, id est picturis adornatum. Hildebertus Episc. Cenomaniensis Episc. 15. Ex eo quoque traxit banc Ecclesiam consuetudinem, ut Textus quidem Pontifici apertus, ceteris autem clausus ad osculandum deferatur, &c. Vide præterea Baldricum Noviom. lib. Chron. Camerac. c. 90 [Johannem Abrincenc. de Offic. Eccl. pag. 66. edit. 1679. Ordinarium Roromagen. ibidem ad calcem pag. 181.] Sugerium lib. de Administ. sua, cap. 10. in Ludov. VI. pag. 320. Will. Gemeticensem pag. 317. Fulcherium Carnotens. l. 1. cap. 18. Gervasium Dorobernensem pag. 1384. Historiam Episcop. & Comitum Engolismensem c. 35. Monasticum Anglicanum tom. 1. pag. 15. Bibliothecam Sebastianam pag. 389. &c. Librorum porro sacrorum exteros ornatus ita commendat Senator lib. de Divinis Le-

ctio-

ATIONIBUS cap. 30. *His etiam addimus in Codicibus cooperiendos doctos artifices, ut literarum sacrarum pulebri tudinem facies desuper decore vestiret, exemplum illud dominice figuratōis ex aliqua parte forsitan imitantes, qui eos, quos ad eam aestimavit invitandos, in gloria caelestis convivii solis nuptialibus operuit. Gemmis Codices vestisti, apud S. Hieronymum. Epist. 12. c. 13. Vide Ethelwulfum de Abbatibus Lindisfarnensibus cap. 204. Charta Willelmi de Altariibus & Tabulario B.M. de Bono-nuntio Rotomagi. Hanc donationem meam concesserat mater mea & Simon frater meus, & per nomen Textum super altare Ecclesie Præpositimus. Vide Investitura per Textum Evangelii.]*

TESTUS, TESTUM. Jo. Berardi in Chronico Casaurienensi lib. 3. *Fecit & calicem aureum, ... fecit & Testum argenteum, quod expandere tur vel aperiretur super altare dominicis diebus, & in festis Sanctorum.* [Acherius tom. 5. Spicil. p. 477. edidit *textum*; sed ibidem l. 2. p. 465. habetur: *Nec peperit Testis aureis & argenteis, quibus texta videbantur verba Salvatoris*] Joannes Beletus c. 215 Crucibus ordine collocatis, capiti, Testibus Evangelicis, phylacteriis. Vide Ughellum tam. 7. p. 275. Le Roman de Rou Duc de Normandie MS.

*A Roem fuit matate malice,
N'i laissa Tixte, negalice,
Ne croix, ne bon drap en aumaire,
Que Manger ne fuit bors traire.*

TEXTIS, pro **TEXTIS**. Guidonis Disciplina Farsensis lib. 1. cap. 29. *Testes Evangeliorum in altare omnes ponant.*

TESTAEVANGELIUM, unico verbo, in Charta an. 1197. apud eundem Ughellum tom. 7. p. 1274.

2. **TEXTUS**, interdum pro **REGISTRO** sumitur, maxime apud Will. I. horn. p. 1765. 1770. & 1864. ubi mentio fit ejusdem **Textus S. Adriani**. Observat præterea Somnerus **Regestum Rossensis Ecclesie**, vulgo **Textum Rossensem** appellari.

3. **TEXTIUS**, Character, nostris **Texte**. Processus de B. Wernhero Mart. tom. 2. Aprilis p. 715. *Produxerunt tres tabulas ... quarum una ultra centum annorum antiqua, magni textus, continet illius S. Wernberi primæva nonaginta miracula.*

TEXTUS ITALICUS, ALTUS, BIFRACTUS. Vide in **Scriptura**.

TEXTUITALIS, Qui **Textum**, seu litteram explicat, Gall. **Textnaire**. Vita S. Francisci Fabriani. tom. 3. Aprilis p. 985. *Textualis autem sacra pagina optimus fuit. Mallem textualis.*

TENU, Nostris alias, **Textus** seu texture species accipienda, vel auro argenteove elaborata, qua mulieres capillos certa ratione dispositos decorabant. Comput an. 1441. apud Lobin. tom. 2. Hist. Britan. col. 1112. 4. *Textus & 4. garnitures données à Katherine du Beignon.* Ibid. col. 1114. *Textus cramoisis à la Dame de Hagc, &c. ... 7. autres Textus de couleurs, longs, & leurs garnitures dorées, &c. 13. autres courts, &c. Tiffen*, eadem notione legitur col. 1208. & 1317.

TEXTUTUS, **Textus**, texture, Gall. **Tissu**. Litteræ an. 1500. ad Officiale Noviom. *Zonati, Textus, vestes, foratæ, mantelli, annulos, virgæ, perlas, lapides preciosos, &c.* Vide **Tessarius** & **Tissus**.

TEYSA, TEYSA, Idem quod **Teissa**, Mensura sex pedum, Gall. **Toise**, in Statutis civitatis Alæ Collat. 17. c. 71. Vide **Ripperia** in **Ripperia** & **Rondellum** 2.

TEY IUM, Teyum, Valconibus le **Teyi**. Tabular. S. Martialis Lemovic. *Dnas marchas argenti ad restaurandum Teyum novum donavit.*

TEZA, Idem quod **Teysa**, in Statutis Mutinæ fol. 45. rubr. 137. Vide **Teissa**.

TEZOLANUS, s. **Textor lanæ**, seu pannorum &

lanæ, ab Italicis vocibus **Testoro** & **Lana**. Statura Mutinæ fol. 1. rubr. 2. *Quilibet habitator in dictis villis, locis & castris, & etiam Tegolani teneantur de prediis (viti restaurandis) Et fol. 2. v. rubr. 12. Sugaria districtus Mutina & fossata Poestas fodi & deradi sacre teneatur hominibus laborantibus ibi terram, tam civibus quam Tegolanis & aliis personis ... Tegolani nos compellant nisi in ea terra, in qua faciunt Tegolariam, (vel Tegolaniam, utlegendum videtur, pro Textura lanæ.) Ibidem fol. 74. v. rubr. 370. *Acceptis, sicuti feris, servis cartolorii & veris Tegolani, qui excepti non sunt, nec compelli possunt, ut sine salarii in aliqua villa. Rursum fol. 78 rubr. 376. Scutifer, Tegolani, castaldus, bubulcus, gualdemannus sive custos ejuslibet civis Mutina, &c.* Annifici Muxionenses multis gaudent privilegiis, unde nostra interpretatio utcumque confirmatur.*

TH, seu **Θ**, Character Græcus, qui **Θάνατος**, seu obitum designat, in Necrologiis Monasteriorum. Idorus lib. 1. Orig. cap. 3. inter quinque mysticas Græcorum literas, ait **Θ** mortem significare. Et cap. 13. annotat, in brevibus, quibus nomina militum continerantur, **Θ** ad uniuscujusque defuncti nomen apponi. Rufinus lib. 2. Invektiv. in S. Hieronymum: *Quod tale esset, quale si quis accepto breviculo, in quo militum nomina continentur, nitatur inspicere, quanti in bello ceciderat, & requirens, qui inspicere missus est propriam notam, vbi causa, ut dici solet **Θ** ad uniuscujusque defuncti nomen ascribit, & propria rursus nota superpositum signet, &c.* Paulus Diaconus in Notis: **Θ** nomini militis appositum, ipsum obisse demonstrat. Vetus interpres Juvenalis Sat. 4. *Judices literarum Thesa apponunt ad eorum nomina, quos suspicio afficiunt.* Meito *Θάνατος τὸ θάνατον*, eo quod quasi habeat telum suum, ideoque triste intelligitur, vel mortis signum. Unde quidam ait:

O multum ante alias infelix litera Theta.

In Ecclesia S. Paulini Trevir. exstant monumenta Bertholdi & Ruogeri Archiepiscoporum, eum his inscriptionibus, **Θ. Bertoldus Trevir. Archiepiscopus IV. Id. Febr. VI. Kal. Febr. 9.** Ruogerus Trevir. Archiep. apud Brower. l. 9. & 10. Annot. Trevir. Vide Camillum Peregrin. in Notæ ad Anonymum Cælin. sub ann. 1014. eundem Brower. in Antiquit. Fulden. pag. 129. 153. 169. 177. 321. 324. ubi eadem notæ in variis sepulchris exarata legitur. Habetur etiam in Inscript. Gruterianis p. 567. 6.

THABERNATOR, Caupo. Vide **Tabernator**.

THABI, Pannus levis undulatus, vulgo nostris etiamnum **Tabis**. Vincentius Belvacensis. 31. c. 43. *Ante pugnam dedit 16. milia vestimentorum de famio & de Thabit, sarbois exceptis.*

THABUR, Tympanum. Vide in **Tabur**.

THADIO, Germ. **Thater**, Qui commisit crimen, convictus de crimine, apud Eccardum ad Pactum Legis Salicæ tit. 45. §. 4.

THAFATA, Gall. **Taffetas**. Vide **Taffata**.

THAFUS, *τάφος*, Sepulcrum. Vide **Tappus**.

THAINUS, THAYNUS, THANUS, Nomen dignitatis apud Anglo-Saxones, quæ varia tamen fuit, duplicem enim Thaynorum ordinem statuunt Leges Kanuti Regis c. 97. & Leges Henrici I. Regis Angl. c. 44. **Thainorum** scilicet Regis, & **Thainorum mediocrium**. Ubi **Thaini** Regis post Comites recensentur, eique proximi esse dicuntur, eorumque *relevatio*, dimidium *relevationis* Comitibus sint 8. equi, &c. **Thaini** Regis sunt quatuor, &c.

THAYNORUM Regis mentio est in Legibus Inz Regis West Sax. c. 49.

THAINI MEDIOCRES, nude **Thaini**, alibi appellantur c. 64. ubi dicitur *Jurjurandum Thaini contra valere jurjurandum 6. villanorum. Thaini credibiles*, cap. 65. *Dignitas Thaini*, cap. 68. cui Presbyterorum vel Canoniorum

corum æquiparatur. Leges Adelstani Regis post c. 15. Missa Presbyteri. & secularis Thayai iurjurandum in Anglorum lege reputatur æquo ærum, & pro 7. ordinibus Ecclesiæ, quos Sacerdos per Deum ascendit, ut haberet Thaynis multitudinem digne est. Adde Concilium Enhamen. eo. 1009. c. 2. lo Statutis Adelstani II. Regis Scotie p. 15. Thaini Regis videntur esse Thaini, qui de Regentibus, & post Episcopos, Abbates, Barones, & Milites receleantur; tametsi libai cum Militibus ibi interdum confundantur. Sane Somnerus existimat Thainos, deposita prisca nomenclatura, post Normannorum in Angliam ingressum Milites appellari cœpisse. Idem porro recte observat in editione Saxonica Legum Canuti apud Lambertum c. 67. quod est 97. apud Bromptonum. Thainos regis dici, quos liberam habent jurisdictionem: adeo ut Thaini isti majores Barones Regis, ut minores Baronibus minoribus, hoc est maioribus dominis æquiparari debeant.

Omnia & singulis Comitatus Thainis, ut conventibus interesse, non iodium modo, sed gravissimis poenis cautum erat, ne quis ab his inter abesse, lege 20. Ethelstani Regis, & legis Heorici I. c. 9. Thannorum omen & dignitas etiam sub Normannis obtinuit. Domesdei in Berkeshyre: Thannus vel Miles regis dominiis morietur pro relevamento dimittebat Regi omnia sua, & equum unicam cum sella; quod si ei esset canis & accipiter, præferebantur Regi, ut si velles acciperes.

THANUS, in Regiam Majestatem l. 4. c. 21. §. 21. c. 31. §. 3. c. 36. §. 3. in Statutis Alexandri II. Regis Scotie c. 15. ubi Saxanus observat, ejusmodi Thanus apud priscos Scotos, seu Hybernos, dictos Thesbe, & Makiosche: filius Thaini, qui hodie est Princeps tribus, seu familie Catanzorum. (Glanbea Horn.)

THEIN, in Legibus veroculus Will. Nothi c. 8.

THEINUS, apud Thomam Madox Formul. Anglic. p. 236. & 238.

TEIN, apud Simeonem Dunelmensem de Obfessione Duocelmi 20. 369. Filium autem Alduini... quidam Tein in Evorvioribz Kilvers filii Ligulsi accepit uxorem. Ibidem: Quidam Tein in Coverwicshire, nomine Orm, filius Gamellonis, accepit uxorem unam ex 3. filiabus Alredi Comitis, &c.

TEGNIO, Tbaynis, à Saxon. tegan, Baro, vir oobilis. Ricardus Hagulfstaden de Bello Standardico: Rea igitur David duobus Teganoibus, id est Baroibus suis cum gente eorum, obfisione Carrum commendata, &c.

TEIGNUS, apud Hickeslum Dissertat. p. 75. ex Charta Willielmi I. quæ fuit l'aignia in Episcopatu Rossensi... præcipit omnes consuetudines exolvere.

THEGEN, Charta Henrici I. Regis Angliæ pro Libertatibus Ecclesiæ Caotauriensis, apud Somnerum in Tractatu de Gavellkynd p. 205. Notum facio, me concessisse eis omnes terras, quas tempore Regis Edwardi cognati mei, & tempore Willielmi patric mei habuerunt, & Jaoa, & socer, super suos homines infra burgum Extra tantum & ram pleniter, sicut proprii ministri mei exquirere debent. Et etiam super tot Thegenes, quos eis concessit pater meus, &c. [Vide Liberalit.]

THANAGIUM, in Statutis Alexandri II. Regis Scotie c. 5. §. 4. Si vero in dominis vel Thanagic domini Regis malefactorille fuerit, &c. Monasticum Anglicanum to. 3. pag. 9. Et omnes antecessores sui tenuerunt dictam Baroniam in Thanagic, & reddidit domino Regi inde per annum 50. sol. Idem quod

TAIND-LAND, [Terra Tani, apud Madox Formulæ Anglicæ pag. 291.] Terra Thaini, fundus Thainis peculiaris, in Domelday: Terra terra T.R.E. (id est tempore Regis Edwardi) fuit Tainland; sed postea conversa in Re-

veland. Alibi: Willielmus Comes dedit Daitone & Suindone & Cbevel, quæ erant Thain lande pro terra de insula do Wibt, &c. Rursum: Hic Robertus habuit insulam virgatam, quam tenebat Dodo T.R.E. huic addita fuit Doluertonæ manerium Regis: modo dijudicata est esse Tainland. Charta Willielmi Junioris Regis Angliæ ex Tabulario Ramefienfi, ch. 178. Si terra de leham reddidit firmam Monachis, sit in dominio Abbatis: si vero Tainland tunc fuisse invenitur, qui cam tenet do Abbato, teneat, & recogascat; quod si noluerit, cam Abbas in dominio habeat. Ubi Spelmanus observat opponi terram ad firmam, seu ad tempus elocari, Teinland, id est hæreditarie.

Jam vero ut de vocis Thaynus origine aliquid dicamus, Saxonicæ lioguz pericioris hanc ab ea arceffunt, traduntque Thaynos, hegen Saxonicus dictos, a thenian, ministrare: aditque Seldenus ad Eadmerum, in Do: melfay promiscue Thainos & Servientes, & qui Thaini Regis a iudicantur, hic Servientes Regis appellari: tametsi, ut ait Lambardus, & ex eo Somnerus, Thainus ei, qui servituti servit, & regimine contrarius sit. A Thaini ex nobilium ordine fuisse videntur, quos Ministros vocant Chartæ Anglicæ, qui uti in hac voce docuimus, præcipui erant inter Nobiles aulicos, & Regi ratiuncie tenementum immediate subiecti, quos Barones, ætas postera nominavit. Neque enim alii videntur Ministri, seu Thaini, quam præcipui de nobilitate Danica, quos Kanutus Magnus Danorum Rex ad sui comitatum adfœvit, bipennibus, mucronumque capulis deauratis coruscantes, ut ait Sueno in Legibus Gæstrensis cap. 4. quorum catervam ad tria milia militum selesctorum excurrerunt, suo idiomate Thinglinh nuncupavit, ut auctor est idem Scriptor, voce nimirum conflata ex lith, quæ ordinem aciei sonat, & Tein, Thia vel Thia, ut tum efferebatur, qua nobilium ordo designabatur. Neque enim placet Stephani Stephani conjectura, qui emendandum censet thinglinh, hoc est, cobors, constans viginti ordinibus. Cur autem Theinorum istorum catervam conflavit Kanutus pluribus narrat Sueo dicto c. 2. & 3. ut & Saxo Grammaticus libro De Thayois plura Spelmanus, Lambardus, Seldenus de Titulis honor. part. 2. cap. 5. §. 24. & in Notis ad Eadmerum p. 170. Somnerus in Gloss. Saxon. v. Thegen, & alii.

1. THALAMUM. Litteræ Gaufridi Comitis Andegavenf. an. 1135. inter Ordinari Reg. Franc. tom. 4. pag. 632. Insuper stabilivim, quod nemo ab Ingrandis usque Andegaviam, nisi solummodo Andegavenfem, Thalamum aut navem vino venali ostarre quatur, aut portum facere præsumat. Nullus dubito, quin legendum sit Cbalanium, aut Cbalannum, Gallice Cbaland, quod est navis geous in Ligeri norissimum. Vide Cbelandium.

2. THALAMUM, Idem quod mox Thalamus. Cubiculum. Charta an. 1253. de Cbartulario S. Vandregefilii tom. 1. pag. 14. Ego Ricardus Guerslon tradidi & concessi Terrico de Candebeget meo fratri dui Thalama de domo, quæ fuit Roberti Monner nostri patric... tenenda & habenda jure hereditario dicta dua Thalama, &c.

1. THALAMUS, Domus, palatium, vel cubiculum. Vox Græcis & Latinis cognita. Exstant Chartæ duæ in Tabulario Ecclesiæ S. Laudi Andegavenfis, prior Fulconis Regis Hierosolym. & Comitis Andeg. quæ sic claudunt: Añum est hoc Andegav. in Thalamo meo. Posterior: Añum est Andegav. in Thalamo Episcopi. Alia an. 1170. in Tabular. Campaniæ: Añum in Thalamo Comitis apud Trecae. Occurrit hac notiooe, in Gestis Consulum Andegavenf. cap. 11. num. 8. 9. & alibi non semel. Βασιλῆος δαλαμῆος, apud

puđ Nicephor. Gregoram lib. 1. o. Histor.

¶ 2. THALAMUS, Veli species, ut videtur, iis similis, quibus thalami decorantur. Synodus Mexic. an. 1585. tom. 4. Concil. Hispan. p. 338. *Ne capella & fontes baptismales feris thalamis aut auleis aliove profano apparatus ornentur.*

THALAPSICUM Opus. Bibliothecarius in Pascbali II. apud Baronium an. 118. ubi de istius VP. gleba, seu cadavere: *In mauseolo purissimi martiris Thalapsico opere sculpto collocatus est.* Latini Thalapsicum colorem, ferrugineum, dixere. Plautus in Milite gloriofo:

Facito ut venias ornatus huc ornatus naulerico:

Causiam habeas ferrugineam.

Mox.

Pallium habeas ferrugineum, nam is color Thalapsicus est.

Infra:

... nescio quis eccum incedis

Ornatu quidam Thalapsico. P. A. Jam nos vult hic profecto,

Naulerus est hic quidem, &c.

Ubi Thalapsicus color is est, quem deferunt Nauleri. Sed nihil vox hæc videtur habere commune cum Thalapsico opere.

¶ THALAPTA, Duodecim, ut jam dictum est post Wandelinum in voce Chuvna. Titulus 78. Paclius Legis Salicæ est, *In quantas causas Thalaptas debent jurare, id est, in quot vel quibus causis duodecim jurare debeant.* Vide Eccardum in hunc titulum & suo loco Jurare duodecima manu.

¶ THALEMETARIUS, Panifex. Vide Talemarii.

¶ THALERUS, Idem quod supra Talerus, seu nummulum trium librarum Francicarum argenteum, Germanis Thaler, vel Reichsdale, Gall. Reichdale. Occurrit apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. pag. 220. 227. 324. & passim apud alios scriptores Germanicos. Vide Dalerus.

¶ THALGIA, Idem quod Talia 8. Gallice Taille. Chartulari. Monasterii Aquicini. fol. 60. Excepit relevamento & exaltatione illa, qua vulgo Thalgia dicitur.

THALITARIUM. Colmas Progenis in Chron. Bohem. p. 5. Nunc, si vobis placeat, meum accipite Thalitarium & oblamydem, ac mutatoria Duce digna, & pergit, &c. Ubi Thalitarium, equum scilicet, quidam legendum censet.

¶ THALLUM. Vide supra in Talia 3.

¶ THALMUD, THALMUDIUM. Vide Talmud.

¶ THAMMUM, vel THAMMUS, Numen à Judæis Idololatriæ adoratum. Vide Tertullianum advers. Judæos c. 11.

THANAGIUM, THANUS. Vide Thainus.

THANYA, Sinus, piscatura, ferus, in jure Hungarico. Sambucus.

THARCASIUS. Mauritius Catanensis Episc. de Corporis S. Agathæ translat. apud Rocchum Pirrum: *Artus vero reliquos, ne quovis indicio possint detegi, quos vulgo Tharcasios nominant, attulerunt.* Infra: *Navigio Armeniam usque pervenerunt, quo in loco diebus 4. commanentes, & Tharchasios ubi janua occultaverunt reliquias, aptius componere disponentes, &c.* Kursum: *Deinde reliquias de Tharcasio extraxi.* Ubi indubie legendum Carcasius, id est, Cadaver, ex Gallico Carcas, de qua voce, vide in Carcasium.

¶ Felicius veritque vim vocis vir doctissimus explicat infra in voce Turcasia, quam videsis.

¶ THASCA, Præstitio agraria. Conventio an. 1245. è MS. D. Bruaci fol. 79. v. Carrallus ... recipere possit ... pedagii, census, Thascat, &c. Hinc emendata Charta foundationis Monasterii Francarum vallium an. 143.

inter Instrument. Galliz Christ. novz edit. tom. 6. col. 192. *Totum hoc fructu in Thascis fructu in quatuor cum omni dominio. . . donamus, &c. Lege Thascis, & vide Tascia 2.*

TASCHIA Leges Henrici I. Regis Angl. c. 78. *Si quis eos occidat, eumque si parentes repetentes perferat, & yta, manboia, sicut justam accidentia fecerit, vero Thascis, vel in Thascis, vel hujus suggerendis de bloodstadii est institutum, quot parentes sui divites ac domini multa sunt in progenies egestate mendicos. Hæc sunt admodum intricata, quæ alius evolventa & explicanda relinquitur. Scribit Camdenus in Britannia, vocem Taseta, apud Britannos denarium tributum significasse. Vide Iasca 2.*

¶ THASARE, Gall. Ensafer. Vide Tassus.

¶ THASSENNAFRAGIUM, in Charta Odonis Regis an. 888. inter Instrum. tom. 6. Gall. Cbr. novz edit. col. 10. perperam pro Classis naufragierum, ut habetur in Rasica.

¶ THASTA, pro Thascia. Vide in hac voce.

THAUCRUX, veteribus Gallis. Vide Tau.

THAVERNICA, Judicia, &c. Vide Tavernica.

THAUMA. Frecculus tom. 2. Chron. lib. 5. c. 10. *Quibus etiam diebus Judæi habitantes in Creta solliciti sunt à quodam, qui se Moysen legislatorem è celo ad eos de novo missum testabatur: monent, ut omnes suos relinquunt possessiones atque pecunias, quoniam illi auster per se cum mare ad repromissionis gaudia pervenirent. At illi hac spe capti omnia contempserunt sua. Cumque venisset dies, quam designaverat se auctor ille, deduxit eos ad quandam rupem declivius incumbentem, iussitque ut Thaurum schemate senectipso evolventem, &c. Socrates lib. 7. c. 38. unde haustu prædicta Frecculus, nihil habet, quod vocem hanc clariorem reddat.*

¶ Legendum forte est, iussitque ut thaurum schemate senectipso involverent, ne scilicet à præcipitio deterriti, in mare se præcipitare, ut jubeat impostor ille, renuerent.

¶ THAURUS, Membrana vetus apud Ludewig. tom. 8. Reliq. MSS. p. 169. *Ipsi etiam habuerunt inter terras eorum montes & paludes, & adeo semper habuerunt rixas ad invicem rapinas & incendia, &c. hoc Francigenæ multum fuerant tristes, nolentes ab hora in horam Thaurum dare. Hoc fortæ est locum, vel idem dare, mutare, ducta locutione à Thorus, quod proprie stratum, in quo cubatur vel sedetur, significat.*

¶ THAURUSCA. Charta an. 1227. è Chartular. S. Vandregesili tom. 2. p. 183. *Unde mihi reddebat ... semel in anno servitium quadrigæ ... si haberet; sin autem unum servitium Thaurusce; si Thauruscam non haberet, unum servitium berchie, si equum vel equum haberet. Ut quadriga carrum, ad quem equi juncti sunt, significat, sic forte Thaurusca plaustrum est, cui subijuncti sunt tauri seu boves.*

¶ THAYNUS. Vide Thainus.

THEADA. Lex Salica tit. 48. *Isia omnia tres testes jurati dicere debent, quoniam in mallo legiimo, vel ante Regem, ille qui accepit in laijum suum sor: unam in mallo publico, boce est ante Theada vel tunginum, &c. Id est coram populo: est enim Saxonicus theod, populus, gens, provincia, in plurali theoda: vel potius eorum Regem, Princeps; ex saxon. theoden, quod idem sonat, de qua postrema voce multa Somnerus in Glossario Saxonico. Proinde ante Theada, vel tunginum, e rit, ante Regem, vel ante Judicem: quod supra dixit, in mallo legiimo, boce est ante judicem, vel ante Regem, hoc est ante theadam. Nam hæc unum idemque sonat.*

¶ Eccardus ad Pactum Legis Salicæ tit. 49. ubi eadem fere leguntur, Teata, vel theada, Decanum inter-

interpretatur, à *Tbea* vel *Tia*, decem. Hunc Scriptorum consule.

THEAM, THEM, TREMA, THEMUM, Voces Saxonicæ.

THEAM, vel TEAM, est Laudare auctorem, advocare, proferre. Joan. Brompton. *Theam, est laudare auctorem, i. revocare garans: Et quandoque dicitur sequela nativorum.* Priori notione usurpatur in Legibus Edwardi Confess. c. 2. *Theam, quod si quispiam aliquod interiecit super aliquem, & interciatus non poterit warrantum suum habere, erit fors factura sua, & iustitia sua similiter de calumniatore, si desecrit.* Rucfom.

THEAM, Brompton, dicitur *sequela nativorum*, id est jus sequendi servos proprios, si à dominio domini valeant, aut fugerint, aut in alienam terram transierint: à Saxon. *theam*, foboles, propagatio, quod à *tyman*, propagare, partem eorum sonat. Co wellus & Rastallus: *Theam* est Regale Privilegium, quo qui fruitur, habet villam, & propaginem, id est potestatem habendi nativos, bondos, & villanos in feudo aut manerio suo. Fleitz lib. 1. cap. 47. §. 9. *Theam* est acquiescentia americanorum sequela propriorum suorum. Willel. Thorn. *Hoc est, ubi habeatis totam generationem villanorum vestrorum cum fectis & catallis ubicunque inventi fuerint; excepto quod si aliquis nativus quietus per unum annum & diem in aliqua villa privilegiata manserit, ita quod in eorum communiam, vel gildam, tanquam unus illorum repertus fuerit, eo ipso à villanagio est exemptus.* Eadem etiam habet Rastallus. [Goslar. ad calcem Chartularii Beccensis: *Theam, a villa la progenie de nos nays.*] Adde Skeuzum de Verbor. significatione; & ad Regiam Majestatem lib. 1. c. 4. §. 2. ubi.

THEM scribitur. Charta Leofrici Comitis pro Fundatione Monasterii B. Mariz de Conventria in Anglia: *Hæc autem villas cum magietate prædictæ ville tradeo huic monasterio cum soca, & socna, & theloneo, & cum Tbeamo, cum libertate & omnibus consuetudinibus, &c.* Alia ejusdem Comitis: *Hæc autem terras dedi huic monasterio cum soca, socna, cum scolio, & Tbeame, &c.* Leges Burgorum Scoticorum c. 14. §. 2. *Nisi fuerit de predicatione (appellatus) vel de Theme, unde se debet defendere bella.* Ubi Skeuzus: *id. de questione status, ad. de furto.*

¶ **THEAM,** apud Madox Formul. Angl. Cum §. 43. *Cum soca & socna, & tol, & Tbeam, &c.*

¶ **THEAM,** apud eund. Madox p. 47. Cum §. 160. *& Tbeam, &c.* ut & in Chartul. SS. Trinit. Cadom. &c.

THEAME, in Quoniam attachamenta c. 100. *Theam, tom. 1. Monast. Anglie. p. 307.*

¶ **TEAM, TEAME,** eodem tom. p. 29.

TEAMES. Charta Edwardi Confessoris, apud Somnerum in Tractatu de Gavelkind p. 207. *Sciatis, me dedisse Deo & S. Augustino & fratribus, ut habeant eorum soca & socna, & pacis fructum, & pugnam in domo sacra, & vie assatus, & latrones in terra sua captus, latronumque suspensionem, vel passionem, super illorum proprios homines infra civitatem & extra, telonium quo sum in terra & in aqua, atque consuetudinem, que dicitur Teames, & super omnes alledariis suos, quos eis habeo datus.*

¶ **THEATO,** Denarius, Eccardo ad Pactum Legis Salicæ tit. 30.

¶ **THEATRALIA,** Ludæ theatrales. Vita S. Ildephonsi Episc. tom. 2. Concil. Hispan. p. 569. *Letati sunt eives, Theatralia docti parabans, & Equites cuncti sua secula fecerunt.*

THEATRATUS, Vox corrupta, in S. Martini PP. Donatione Blandiniensi Monasterio facta, [apud Miræum tom. 1. p. 333.] *Datum 14. Kal. Febr. per manum Amandi Episcopi Theatratus sedis Apostolicæ.* Idem Amanus in alia Donatione ejusdem Pontificis Elionensi Tom. VI.

Monasterio facta, *Bibliothecarius S. Sedis Apostolicæ* vocatur.

THEATROQUINEGIUM, ex Gr. *θεατροκυνεγιον*. Julianus Antecessor Constat. 98. *Processiones autem ipsius (Confulis) esse volumus septem, omnes in circo, & in barrena, & in theatro. Et prima quidem processio erit Kalendis Januarii; secunda autem ea, que Mappa, tercia autem, que Theatroquinegium appellatur, &c.* Ubi Quinegium, pro Cynegium, scribitur, quomodo Quinegius Cos. pro Cynegius, scriptum in vet. Codd. Capituli. Addit. Capituli. Addit. c. 32. monet Baluzius.

THECA, *Θησαυρος*, Capsa Sanctorum reliquiis instructa. Vita S. Eligii Episc. Noviom. *Multas Sanctorum ex auro, argento, atque gemmis fabricavit Thecas, sive tumbas.* S. Afferius Orat. in SS. Martyres: *Εν θάκας φιλοκάλοις διατίθεσθαι, & οὐδὲν τῆς ἀναγκῆς ἵσχυρῆναι τὰς κατασκευὰς μυστικὰς, &c.* *Θησαυροὺς* usque *θησαυροὺς* καὶ, apud Chrysostom. Homil. 5. in c. 3. Genes. *Θησαυροὺς*, apud Annam Comn. 1. 3. Alex. & Acropolitam c. 11. Vide Baronium an. 81. r. n. 49. *Θησαυροὶ*, Græci appellantur etiam loculos ligneos, in quibus recondabantur corpora, atque adeo monumenta ipsa hypogæa, qua notione usurpant Æschylus, Plato 1. 1. legunt, & Julius Pollux. Hefychius: *Θησαυροί*. Alibi: *Θησαυροὶ* καὶ *θησαυροί*, *θησαυροί* καὶ *θησαυροί*.

THECA. Charta Henrici Imp. an. 1207. in Metropoli Salisburgenfi tom. 3. p. 308. *Us constructio eadem inibi monasterio, à Comité felicite Peribet. partium termini utrumque infra murorum ambitum clauderentur, & altare quoddam in Orientali Theca posuim, & in bonore B. Petri consecratum parit Ottonis cederet, &c.* [Hoc est in Orientali parte, à fornice sic dicta.]

¶ **THECATUS,** Theca tectus. Arcum gestare *Thecatum*, Sidonius l. 1. Ep. a.

THECLATURA, vel **TECLATURA,** Celsura, incisio, in arbore, quæ vice termini est; ejusmodi vero incisiones in arboribus, *Eclatae, & Eclaturæ*, etiamnum vulgo dicimus; vel certe incisionum avulsas particulas, quæ *Teclatures*. Editum Rothbari Regis tit. 96 §. 3. & Lex Longob. lib. 1. tit. 26 §. 3. *Si quis liber homo arborem, ubi Teclatura facta est, inter fines discernendos, incididerit, aut deleverit, &c.* Adde §. 4. 5. Charta Desiderii Regis in Bullario Casinensi tom. 2. p. 14. *Et deinde per ipsa via percurrentes per arbores Teclatos habentes literas Omega, usque in fossa Scaveriola, &c. Mox: Et de capite ipso per fossato de homines de villa Bedullio, pro prato in silio silio, & pero (piro) Teclatio, & per runeo in furca silia, usque in pero similis Teclatio, deinde in silio simili Teclatio, &c. Cœclatura, perperam, pro Teclatura, in Charta Rachisi Regis Longobardorum an. 742. apud Ughellum tom. 3. p. 67 t. Inde recte ad alia quercia, qui est circa semita, qui venit de Paliano, & vadit recte vico Lordoniana, & habet Cœclaturas, inde vero, &c.* Emendanda etiam Charta alia Fridrici I. Imp. an. 1153. in Bullario Casinensi tom. 2. pag. 172. *Ac casale Dominio per circuitum per designata loca & Cœclaturas per circuitum, quos etiam terminos, & fines eidem monasterio concedimus.* Ubi legendum *Teclaturas*, ut est editum apud Ughellum tom. 4. p. 1291.

THECULIOLA. Albertus Stadenfis Abbas pag. 187. *Ante Tyrum lapis marmoreus, super quem sedis Jesus, nunc super se habens Theculiclam. Forte Theculiam, i. tectum.* [Vide Themilla.]

¶ **THECUS,** pro *Tbreus*. Vide in hac voce.

¶ **THEDA,** pro *Tæda*, fax. *Theda accensa* hab elevatione SS. Corporis Domini Nostri Jesu Christi usque post communionem, in Obitu MS. Eccles. Morin.

¶ **TEDINGPENI.** Vide in *Tesbinga*.

THEFBOTE, Furti compensatio vel multa, à Saxon. *theofie*, Furtum, & *bote*, Emendatio

Z z

vel multa. Olim dicebatur precium, quo quis furci reus à vitæ dispendio sese redimebat; postmodum usurpatum de iis, qui furciva bova à latrone lufceperint, sceleris sui fovendi gratia. Veteres Scheda à Spelmanno laudatæ: *Thefbote est quant homo pñst ebatel de latrone de lui fauveur & maintenir, & ne my aurentment.* Stanfordio l. 1. de Placitis Cpronæ cap. 43. *Thefbote* est, cum quis bona sua aliqua à latrone furciva, ab eo, qui eodem turtatus est, vi aufert; cuius criminis pœna olim capitalis fuit, si quis bona sua ab ipso latrone auferret. Addit denique Spelmanus, in privilegiorum Chartis, ubi *Thefbote* condecitur, intelligi alias esse emendam Gallicæ sine consideratione Curie Domini Regis, ex Statuto Walliæ an. s. 2. Edwardi I. lta diversimode hæc vox accipitur. Prima Statuta Roberti I. Regis Scotiæ c. 9. §. 1. Nullus capiat *re-boteum*, hoc est *Thebsf-bute*, de latrocinio, id est nemo componat cum fure. Vide Brittonum de Legibus Angliæ. pag. 72.

THEGEN, THEINUS. Vide supra in *Tbainus*.

THEIO, Duo, vett. Francis. Vide *Cbuana*.

THEIOPHANIA. Vide *Theophania*.

THEISA, Mensura sex pedum, Gallicæ *Toise*, in Statutis Montis-regalis p. 108. Vide *Teisu*.

THELETUS, Perfectus à Græco Τηλετός, Utitur Tertullianus in Scorpiace c. 10.

THELOVIDES, Qui dives videri vult. Utitur S. Augustinus Epist. 50.

THELOHUMILIS, Qui humilis videri vult, dicitur, affectat, apud eundem S. Augustinum Ep. 59.

THELON, THELONARI, &c. Vide *Telon*.

THELOSAPIENS, Qui sapiens videri vult, dicitur, Utitur pariter S. Augustinus Epist. 59.

THEM. Vide supra in *Tbeam*.

1. THEMA. Papiz: *Vitium extremis dependens diversorum colorum. Thema in fule, ligatura, vitæ sacra.* Sed legendum *thenia*, vel *tenia*.

2. THEMA, seu THEME, vox Practicorum Leodiensium, in Magno Recorde Leodiensii p. 70. [*Thefme*, in Statutis Loosensibus art. 23. & 25.]

THEMANATALE. Monasticum Anglicanum. to. 2. p. 101. Et *sint quieti ... de geldis & danegeldis, & Themannatæ, & concelationibus, & scottis, & auxiliis, &c.* Pag. 817. habet ut *Tenemannatæ*. [Saxon. *tenemantale* est Sermo decem hominum, vel decem virorum numerus. Vide Th. Blount in Nomolexico Anglicano.]

THEMATA, Regiones, provincie, ita dictæ à legionibus, quæ in iis præsidio erant. Gloss. Benedicte: *Legio, τάξις, & πύξ.* Hinc colligitur Salmastium non bene divisasse, cum dixit, numquam legionem dicitur, appellatam. Luitprandus in Legatione: *Vix majus scandalum, quam quod se Imperatorem vocas, Imperii nostri Themata sibi usurpas.* Infra: Duo illa Themata, quæ ultra mare habet, &c. Ita passim usurpat Byzantini Scriptores. Vide Bonavent. Vulcanicum, & Federicum Morellum ad liberos Thematum Constantini Porphy. Fabrotti Gloss. ad Cedrenum, &c.

THEME. Vide in *Tbema*, & in *Tbeam*.

THEMA. Passio SS. Seraphie S. Sabiaz tom. a. Miscell. Baluz. p. 107. *Preses post tertium diem parvius luforium trans pontem super arcum Albini, ubi solebunt fieri Themeli, & iussu officio suo adduceretur Serupbia, &c.* Ubi *Themeli* à Græco est θυμῆλαι, Ara in Theatris, ut interpretatur Suidas, vel Pulpitum in orchestra, ubi musici caneant in scenis. Vide *Thymelo*.

THEMILLA, θήμις, τμήν, & τμήν, in Glossis Lat. Græc. & Græc. Lat. Recte terminus emendat *Tbeulu*, Parva theca.

THEMISTA, Jurisprudens, Legum consultus, in Lexico Godesii, à θυμῆ, Lex, jus, institutum.

THEMISTIANI, Hæretici iidem qui Agnoitz,

de quibus suo loco, sic dicti à Themistio Diacono, qui docebat Christum quædam ignorasse, ut ultimum iudicii diem, male intellecto, quod habetur Matth. 13. 32. Baronium consulde ad ann. 535. & alios Historicos.

THEMITIÆ. In Tabula decimationum legitur, *Decima de Themisius*, idem exponitur *Trees planted in the field for seneing*, id est, Arbores in agris satæ sepium fovendarum gratia Spelmannus.

THEMO, THEMONARIA. Vide *Temo* 1.

THEMONATICUM, T'IMONATICUM, Tributum seu pensitatio pro currus temone. Charta Dagoberti Regis apud Doublet. p. 656. [et Mirzum tom. 1. p. 241.] *Portaticos, rivaticos, rotaticos, vulsticos, Themonaticos, cespaticos, pulversticos, &c.* Alia Ludovici Pii Imper. apud eundem pag. 732. *Quodcunque acquiri potest, partibus S. Dionysii reddi atque haberi debeat, tam de portatico, & pontatico, & ripatico, & rotatico, & T'imonatico, & volustatico, & cispatico, &c.* In Glossario Basilic. videtur appellari Τ'ιμονατικόν, & τὰς βερτίαιας, & τὰς ἀπαλαμῆας. [Vide *Timonagium*.]

THEMURBEUS, Gall. Tambourlan, Utrumque minus recte pro *Timurbeus*, *Temurlan*, vel ut vulgatus effertur, *Tumerlan*, Mogolis & Tartariz Imperator celeberrimus. Inventar. Chartar. Reg. an. 1481. fol. 99. v. *Quidam rotulus in papio in lingua Persica nobis incognita, super quem Gallico scriptum est, la lecture du Tambourlan. Alius in pergameno & lingua Latinus continens tractatus de Persico in Latinum scientiis mentionem de statu dicti Themurbei & filii sui requirentis confederationem & amicitiam dom. Regis Caroli VI. & mercatorum sibi subditorum...* In dicto etiam rotulo continentur litteræ Miranæ filii dicti Themurbei. Hæc nescit auctor Historiæ ejusdem Imperatoris editæ ann. 1712.

THENAGIUM. Vide supra in *Tbainus*.

THENCA. Pactus Legis Salicæ tit. 1. §. 8. In alio pag. 10. de ipsi Malb. *Thenca textata* est mala texacu, amba texaca, amba arbonia, precia hæc sol. in summa 85. qui faciunt denar. 3200. cu' pabilis iudicetur, &c. Ubi Wendelinus: *Malhergo Thenca texaca*, est ipsa contentio, quæ disceptatur ac ventilatur super furto texage. *Thenca* vero proprie est Dingbe, lis, disceptatio, unde Dingben, litigare, &c.

Legitur §. 1. *Thenbta texaca*, §. 2. *Then sexura*, §. 6. *Thenca texara*. Hæc emendat Eccardus censetur legendum esse *Thew, maracha, texaca*, quibus redduntur hæc verbalia: *aut ancillam, caballum aut jumentum furaverit Thew ancillam, maracha equum, texaca furtum significat eodem vade Eccardo: quem, si plura cupis, consule.*

THENECIUM. Vide infra *Tbenerium*.

THENEDING-PENY. Vide in *Tesbinga*.

THENEMANNETALE. Vide *Tbemannatæ*.

THENERIUM. Provinciale Ecclesiæ Cantuariensis l. 3. tit. 16. *Deima ... ovum, ut thenerii agorum, apum, &c.* Ubi Lindwoodus, id est, *arborum crescentium circa agros pro clusura eorum.* Spelmanus legit *Tbenercium*, [ut & *Blount* in Nomolexico.]

THENIA, pro Tania. Vide *Postena*.

THENSA, Capla. *Reisiqua ... in Tbenfa seu cupla collocata fuerunt super majus altare, in A. A. S. Medardi tom. 2. Junii pag. 77. Moxque conportus velo serico, delatus est à R. P. Rotore prædico ad Tbenfam extra altare septa decore preparati, in A. A. S. B. Aloisii Gonzagæ, ubi docti Editores papilionem interpretantur; at forte nihil aliud ea voce intelligendum est, quam quod ipsa apud veteres Grammaticos sonat. Porro iis fusi sacra vehicula, apud istos, in Glossis Lat. Gall. hoc est, Gestatoria seu fercula, in quibus imagines deorum gestabantur.*

tur, à quibus hæc vox ad Christianos transit ad significanda fercula, quibus vel sacras reliquias portant, vel sanctas imagines, ut videre potes in Translatione Crucifixi miraculoso tom. 3. Julii p. 454. & alibi. Vide *Theba*.

¶ THEO, Franc. vect. Duo. Vide *Chunna*.

¶ THEOBALIA. Mappula. Vide *Toacula*.

¶ THEODISCI, Teutones. Vide *Theiscii*.

¶ THEODORICUS, Dei contemplator, sive divinorum speculator, exponitur in Vita B. Theodoric Abb. Andeg. l. 6. S. Bened. part. 2. p. 561.

¶ THEOLOGARE, Deum prædicare, annunciare, de Deo loqui, Theologiam docere. Officium S. Wilfrani p. 7. Tandem voce angelica mundi relinquens omnia, profectus est incredulam Theologare Frisiam.

¶ THEOLOGARI, Johanni de Janua, & Theologari, de Theologia trahere vel loqui; Theologizer, est parler de Theologie, in Glossis Lat. Gall. Sangerm. MSS. Habetur Theologizare in v. Pistisus.

THEOLOGUS, in singulis Ecclesiis Cathedralibus, qui Sacerdotes & alios in sacra pagina doceat, & in his præferim informes, quæ ad curam animæ spectare noscuntur, sollicitus Statuto Concilii Lateranensis sub Innoc. III. c. 11. Vide c. 4. & 5. Extr. de Magistris.

¶ THEOLONEUM, THEOLONARIUS, &c. Vestigal, vestigialis exactor. Vide *l'elon*.

THEOLOQUELARIUS, vox ibrida, Theologus, qui de Deo loquitur. Formula Electionis Episcopi tom. 8. Nicillegii Acheriani p. 154. Præsen moderatque Ecclesiarum moderamina Theoloquelarius san vere canonibus, quos arripientibus viam universæ terre quæm libes sedim præsulibus, &c.

THEOMACHA, Deum impugnans, venefica, faga, malefica, in Vita S. Samonis Episc. Dolensis lib. 1. cap. 26. 27.

¶ THEONOLEUM, pro Theoloneum in Charta an. 1195. pro Conventu S. Leodegarii Sueffion.

THEOPHANIA, Dies Christi Natalis, ἡ εὐαγγελιστοῦ, Editum Theophili Patr. Alexandrini: Quia ergo accidit, ut sanctorum Theophaniorum sit hic (Dies Dominicus) profectus dies, & à jejunando tamen dispensamus, &c. Loquitur de vigilia Natalitiorum Christi, quæ jejunio caret, quia ob Natalis Christi læticiam 12. illi dies, qui à Natali Christi usque ad Epiphaniam iocurrunt, olim à jejunio vacabant.

¶ Nihil est ratio quam affert vir doctissimus cur in vigilia Natalitiorum Christi jejunium celebratum non fuerit: neque enim vigilia computari debet inter 12. dies post Natale decurrentes. Jejunio itaque caruit, quod eo anno, quo scriptum est Theophili Editum, vigilia in Dominicam diem incidere. Præterea Natale Christi ab Epiphaniæ festo distinguit Cangius, quod iis temporibus non obtinebat: nam Theophili ætate, ea etiam quæ ipsius secula est, uno eodemque die apud Ægyptios celebrabatur festivitas Nativitatis Christi ejusque baptismatis sub nomine Θεοφάνια vel Θεοφάνια. Callianus Collat. io. cap. 2. Intra Ægyptii regem mox iste antiqua traditione servatur, ut peractis Epiphaniarum die, quem provincia illius Sacerdotes vel Dominicis Baptismi, vel secundum carnem Nativitatis esse desinunt, & idcirco utriusque Sacramenti solemnitate non bis, ut in Occidentis provinciis, sed sub una diebus festivitatem concelebrant.

¶ Idem mos Natale Christi & Baptismus uno festivitatis die, sexto Januarii, concludendi etiam obtinuit in Græcia primis Ecclesiæ sæculis, nec nisi desinente quarto sæculo consuetudinem Occidentalium, qui duas festivitates, ut nos hodie celebrabant, amplexi sunt Orientales, ut discimus ex Chrysostomo qui ait Homil. 72. nondum decem elapsos fuisse anno, cum primum dies (Natalitiorum Christi) innovisset Ecclesiæ O-

Tom. VI.

rientalis: Οὗτο, inquit, διὰ τὴν ἐκείνου, ἡ εὐαγγελιστοῦ ὑπόμνησις, ἡ εὐαγγελιστοῦ ὑπόμνησις. Vide Suiceri Thesaurum in Θεοφάνια, Bailletum ad Natale & Epiphaniam Domini & vocem Epiphania suo loco.

¶ Posterioribus temporibus vox Theopania solum Epiphaniarum festivitatem significare solet, hacque notione legitur apud Lobinellum tom. 2. Hist. Britan. col. 292. Rymcerum tom. 2. pag. 795. & seq. in Hist. Hæur. tom. 4. p. 212. & alibi. Johannes de Janua: Epiphania ... vocatur Theopania à Θεοφάνια, quod est Deus, & Phanos apparitio, vel Phanos, Sonus: quod Deus & Trinitas tunc (in Baptismo Christi) apparuit; Pater in voce, Filius in carne, Spiritus in Columba specie. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Theopania, Tiphante, une feste. Variè efficitur hæc vox apud Scriptores Gallicos. Alanus Chartier pag. 130. ad ann. 1441. Ou mois de Janvier après la Tiphaine. Enpres la Tiphaine, in Litteris an. 1290. tom. 2. Ordinatio Reg. Fr. p. 33. Tiphagne, in Chartular. S. Vaudreg. tom. 1. p. 975. Cbe fut seie l'an de grace mil 2. cheus 4. 20. & quinze le mequerdi deuant la Typhagne de Noel. Ex quo illud etiam efficitur hac ætate utrumque festum, Natalitiorum nempe & Epiphaniarum Theopanie nomine appellatum fuisse: aliàs frustra annotaretur la Typhagne de Noel; quod ad alterius discrimen factum est. Tabular. Episc. Paris. Ces lettres seelles sous le scel de la die Prevost, qui furent faictes l'an de grace 1312 le Vendredy velle de la Tephania. Chartular. 21. Corb. fol. 100. Au terme de la Tephaigne nostre Seigneur a commenchie à la Tephaigne, qui sera l'an 1353. Tephaigne, in alia an. 1382. ibidem fol. v. Guillelmus Guiart sub an. 1286.

Recu sans ce con le praigne

A Raimis le jour de la Tiphaigne,

Veant mainte bonne persone.

Libians Philippe la couronne.

¶ THEOPHANIA, Eadem notione. Epitaphium Sugerii Abb. apud Mabillon. tom. 1. Oper. S. Bernardi col. 75. ad eadem:

Qui rapuit lucem lux septima Theopaniae,

Veram vera viro Theopania dedit.

Obiit Sugerius 14. Idus Januarii, ut ibidem dicitur ex Chronico Sandoniano.

THEOPROPRIA, S. Augustinus Ep. 158. Quod autem scripsit Eximius ista, dubitare te, utrum in Theopropia debeas eadem gesta jubere proponi, fiat, si potest illic frequenter consueverit multitudine. Ubi ad oram: Theopropia, seu Theopropium, Græcis oraculum, videtur sic appellatum locus, ubi solent Caesarum edicta promulgari. Nescio an huic referri possit, quod habet Collatio III. Carthagini. c. 5. Quæ vos exceptores superius Proconsularis, tradidistis nobis coram patribus & Coepiscopis nostris die obava Iduum Januariarum bora diei tertii in Ecclesiæ Theopropia. Lexico S. Cyrilli: Θεοπροπρία τὸ ἐν ὁρῇ μακρονομίας, προφύλακτος. Levic. Gr. MS. Reg. lign. 930. Θεοπροπρία δὲ ἀρχία, καὶ Θεοπροπρία, τὸ ἐν ὁρῇ μακρονομίας ἀρχία. Leg. μακρονομία, pro μακρονομία. Helychius: Θεοπροπρία μακρονομία ὁρῇ, ὁρῇ μακρονομίας, προφύλακτος, καὶ ὁρῇ μακρονομίας. Ita usurpat Philo I. scrip. dicitur, & alii. Vide Clementem Alexandr. l. 7. Strom.

¶ Theopropia vel potius Theopropia locis laudatis nomen esse proprium cuiusdam ecclesiæ apud Carthaginem tunc ad Donatistas pertinentis non dubitant Editores Benedicini tom. 2. Operum S. Aug. col. 110. ubi etiam monent in melioris notæ MSS. Codd. legi Theopropia, non Theopropia.

¶ THEORARE, à Θεοφάνια dicitur, Videre, quia Deus omnia videt, & Theorare, proprie est considerare divina. Johanni de Janua. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. MSS. Theorare, contempler, considerer divines choses: pro Græco θεωρεῖν, spectare, contemplari.

Z z 2

¶ THEO-

Diaprepnos possumus appellare palliati, quibus obvoluta est Rebecca, & bodio quoque Arabia & Mesopotamia operiuntur semine, quod i' b'ipi, id est in astate & camate corpora protegent seminarum. Ex eo Papias: Teristrum palliolum est, quod ad usque Arabia & Mesopotamia mulierum est velamentum, quo iussimo umbraculo utuntur in astate. *Mox: Teristra, subtilissima corine.* [Adde Ildorum. l. 19. Orig. c. 25. & Tertul. de Pallio. c. 4.] Glossa Biblica MS. *Tberistrum, sive iustum vestimentum, tberos enim astat.* Ugutio: Teristrum quoddam genus muliebris vestis subtilis & viride, a serendo dictum, vel a legendo, quia in astat corpora segit seminarum. Gloss. Lat. Gall. *Teristrum, une maniere de vestement de femme, qu'on dit Chamse.* Salomon Proverb. 27. *Suslulerunt a me Teristrum meum custodes murorum.* Hepidannus de Vita S. Wiboradz l. c. 5. *Teristrum cum omni vitu ateria compositione detrahens.* Luitprandus lib. 3. cap. 5. *Dum hunc Grecorum more Theristro operum, habiisque in folio viderunt indutum, &c.* Perperam tberistro editum. Idem in Legatione: *Mibi mandavi, fas non esse quempiam, ubi Imperator effus, pileatum, sed Teristrum incedere: cui mulieres, inquam, ne tberistate & Teristrata, viri equitanti pileati.*

¶ **THERMAPALUS,** *Θερμαπαλις, Callidus & molis Oua Thermapala Sorbilia.* Theophrastus 20. 10.

¶ **THERMARIUM,** *Thermæ.* Gloss. Saxon. *Elfrici: Biscarium vel Thermarium, beth hus. i. domus thermarum.*

¶ **THERMIPHILÆ,** pro *Thermopylæ*, Quævis montium angustia, *clausura.* Chronicon Reicherperg an. 753. *Hailulphus Rex Thermiphilas, id est clausa Longobardorum petiit.* Regio habet *Thermopylas.*

¶ **THESAURARE,** *Facere thesaurum, thesaurum congregate.* Ioh. de Janua. Vide *Theaurizare.*

¶ **THESAURARIA,** Gall. *Thesorerie, Theaurarii dignitas, vel locus ubi thesauri reconditur.* Occurrit posteriori notione apud Rymer. tom. 2. pag. 930. 1036. tom. 4. pag. 648. in Reparationibus factis in Senecallia Carcaffioo. an. 1345. & MS. Cl. V. *Lanceloti, &c.* Priori vero in Charta Philippi V. Fr. Regis pro S. Capella Paris. ano. 1318 apud Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. p. 126. col. 2. in Synodo Mexicana an. 1585. tom. 4. Concil. Hisp. pag. 385.

¶ **THESAURARIATUS,** Theaurarii dignitas in Ecclesiis apud Rymer. tom. 9. p. 541. in Hiflor. Mediani Monasterii p. 410. & in Inventario S. Capellæ Paris. an. 1363. ex Bibl. Reg.

¶ **THESAURARIUM,** pro *Theaurus*, apud S. August. enarrat. in Psalm. 48. *Nunquid perdes in Theaurario Chæstis Ibidem: Inveniant nummos, & ponant in Theaurario.* Vita Burchardi Episcopi Wormaciensis: *Tunc Principes, qui aderant, intrantes Theaurarium & cameram, ubi putabant pecuniam reconditam, diligenter angulos omnes percurati sunt, &c.*

¶ **THESAURARIUS,** Theauri Regii custos. *Desiderius Thesaurarius Dagoberti Regis, in ejusdem Regis precepto de Episcopali dignitate Cadurci urbis eidem Desiderio collata. Rado Thesaurorum regalium summus Procurator,* apud Fredegodum in Vita S. Audoeni Episc. Rotom. c. 4. apud Surium.

¶ **THESAURIS,** Eadem notione, in Mandato Johannis Reg. Fr. an. 1352. tom. 2. Ordin. pag. 513. *Præsentibus Theauribus & Magistris monasterium, &c.*

¶ **THESAURARIUS,** Dignitas in Ecclesiis Cathedralibus & Capitularibus, cui theauri Ecclesiæ servandi cura incumbit, quod ipsa docet nomenclatura. [Theauri, non semel in Chartular. Latioria.] Ildorus Hispanus in Epist. ad Leufredum Cordubenlem Episcopum: *Ad Theaurarium pertinet ofitarii basilicarum ordinatio, incensæ preparatio cura Chriftianis conficiendi, cura Ba-*

Tom. VI.

piſterii ordinandi, preparatio luminariorum in sacrificio. Rodericus Zamocensis Episc. in Speculo Vitæ humanæ l. 2. c. 16. *Theſaurarius ſive cuſtos, præcipua quadam prærogativa, ac honoris præeminentiâ in ſacerdotia Eccleſiæ fulget.* Illorum enim dignitas & officio, baſilicæ primo incumbit cuſtodia & iuſtitia, ofitiorum inſtitutio, luminarium incenſio & præparatio, cura denique baptiſterii, vaſarum quoque ſanctorum, ac ſacerdotialium veſtium, nec non ſacrarum reliquiarum, & tandem totius Eccleſiæ theſauri ad eum perſinet principalis cuſtodia. Sed & inter Eccleſiæ miniſtros, pro modo obſequii, & perſonarum differentiis, reditus & oblationes dividi. Leges Alfonſi IX. Regis Caſtellæ parti. 1. tit. 6. leg. 6. *Teſorere ſan'o quier deſir' como guardador de Teſoreca à ſu oficio conviene de guardar las cruces, e los calices & las veſtimentas, e los libros, & todos los otros ornamentos de la ſanta Egleſia, & el de ve componer los altares, & tener la Egleſia limpia & apueſta, e à bonda de cenſienſio, & de candelas, & de las otras luminarias, que ſon menester. Oſtroſi el deus guardar la chriſma, e mandar e ordenar como ſe ſaga el Baptiſmo. E à ſu oficio pertenecſe de ſazer tanner las campanas.* Synodus Mexicana an. 1585. tom. 4. Concil. Hisp. pag. 385. *Theſaurarium (creantur) ad quam Eccleſiam elaudere & aperire, campanas palſare ſacere, omnia uſenſilia Eccleſiæ enſtodire, lampades & luminaria curare, &c. incenſio, luminibus, pane & vino ac reliquis ad celebrandum necessariis, de cœditiibus fabrica Eccleſiæ exponendis ad votum Capituli providere pertinebit.* Joann. de Deo in Pœnitentiario l. 5. c. 12. *Theſaurarius vel ſacerdos, quod iſtem eſt in oficio, licet nomina ſint diverſa, &c.* Theſaurarii officio poſſimum munus incumbit luminaria Eccleſiæ providere. Hincmarus Episc. 4. ex Labeanis: *Theſaurarius de luminaribus & de aliis omnibus, quæ ad Eccleſiæ honeſtatem, utilitatem, atque ſalvationem, & ad ſum miniſterium pertinent, providentiâ gerat.* Concilium Colonienſe a. 1260. c. 8. *Theſaurarii ſive cuſtodes, quorum inter eſt Eccleſiæ luminaria miniſtrare, ea ita fideliter adminiſtrant, & generaliter omnis Eccleſiæ ſpectabilis ſen theſauri cuſtodiam eorum fidelit atque curæ commiſſa ſua conſervent fideliter & ſolent.* Adde Statuta Leicheſtedlenſis Eccleſiæ in Monacho Anglian. tom. 3. pag. 241. 250. & Statuta Eccleſiæ Loodinenſis ibidem pag. 337. [necnon Probationes Hiſt. Cabilon. p. 95.]

¶ **SUBTHESAURARIUS,** Dignitas pariter Eccleſiaſtica in Eccleſia Remeſi, apud Joannem Sarisbrienſem Episc. 1268.

¶ **THESAURARIUS,** ſ. Procurator, Syndicus. Legitur tom. 4. Annal. Boeod. p. 42. 5. ad ann. 1038. Widonem Theſaurarium S. Mauricii Andecavenſis, cum conſenſu uxoris ſuz, triumque filiorum fundas atque dotas Eccleſiam in honorem S. Martini Vertavenſis in villa Legionis ad Oldonem fluvium, ut monachi S. Albini eam monaſticæ religioni aptarent. Poſtmodum Wido ipſe apud S. Albinum monachus factus eſt.

¶ **THESAURARIUS, Cellerarius.** Conſuetud. Footanell. MSS. pag. 397. *Theſaurarius, qui in aliquibus monaſteriis Cellerarius vocatur, recipit debita & redditus totius monaſterii.*

¶ **THESAURARIUS ANGLIÆ.** Hujus officium & dignitas deſcribuntur in Flet. l. 2. c. 35. 26. 27. 28.

¶ **THESAURARIUS SCACARII,** apud Anglos, de quo Matth. Weſtmonaſter. an. 1295.

¶ **THESAURARIUS GARDEROBÆ,** in Anglica Curia, eſt, cui cura expenſarum Regis & familie ſuz commiſſa eſt. Ejus officium eſt pecuniam, jocalia & exenia Regi facta recipere, receptaque Regis ſecræta cuſtodire, & de receptis expenſas facere rationabiles, &c. Vide Flet. l. 2. c. 17. §. 2.

¶ **THESAURENSES,** Officiales Comitum Theſaurorum dicuntur in lege 14. Cod. Theod. de Diverſ. offic. & lege

Z z 3

lege

lege 2. Cod. de Palatinis, qui scilicet *Thefaurorum* custodiam suscipiebant, in eadem lege, hoc est titulum largitionum exactorum & illatorum in thesauros.

¶ **THESAURIA**, Thefaurus, seu locus ubi thesaurus reconditur, gazophylacium. Acta Bilsridi, tom. 2. Junii p. 1090. *Monstrant hodie fontem juxta domum Thefauria in Raccburg*. Charta ann. 1224. apud *Madox Formul. Anglic. p. 79. Confecta sunt tria instrumenta concepta sub eodem tenore, quorum unum remanebit penes Abbatem & conventum, aliud penes rectorem ecclesie de Brichwalton... tereium in Thefauria Sarum*: quo in posteriori loco *Thefauria* idem videtur apud Cartophylacium. Sic Chartophylacium regium vocamus le Tresor des Chartes.

¶ **THESAURIS**, ut *Thefaurarius*. Vide ibi.

¶ **THESAURIZARE**, idem quod *Thefaurare*, Johanni de Janua; Gall. *Thefauriser*, Gr. *θησαυρίζω*, Divitias congerere. Occurrit passim in Bibliis sacris, & apud Salvanum l. 5. de Gubern. Dei & alios Scriptores ecclesiasticos.

¶ **THESAUROPHYLACIUM**, *θησαυροφυλάκιον*, Thefaurus, seu locus ubi thesaurus reponitur, apud Martenium & alibi.

THESAURUM, neutro genere usurpant Alcuinus Epist. 49. & Poem. 105. [Folcardus l. 1. Mirac. S. Bertini c. 8. & alii Scriptores xvi. seculi.]

1. **THESAURUS**, seu Theauri inventio, inter Jura Regia accessit in Legibus Edwardi Confess. cap. 14. in Legibus Henrici I. cap. 10. apud Britonem in Legibus Angl. cap. 17. in Speculo Saxoni. lib. 1. art. 35. & apud Bractonem lib. 2. cap. 24. §. 1. Definitur autem ab eodem Bractone lib. 3. it. de Corona c. a. §. 4. *quedam vetus depositio pecunie vel alterius metalli, cujus non exas memoria, qui jam dominum non habet*. Adde Fletam l. c. 43. §. 2. Regestum Parlam. B. fol. 116. Ei helredus l. c. an. 418. *In novissima anno post eversionem Rome à Gebis, reliqui qui erant in Britannia, Romana ex genere, multiplices non ferentes gentium minas, serobibus occultant thesaurum, aliquam sibi futuram & estimantes fortunam, quod illis post non acciderit*. Charta Theobaldi Comitis Carnotensis ann. 1118. *Justitiam quoque murti, raptus, incendiis, furtivi Theauri inventi & celati, quia durum erat Monachis de talibus judicare, mibi & heredibus meis Comitibus Carnotensibus in Bonavalle & in terra sua de banleuga concesserunt habendam*. Charta Guillelmi Castellani S. Audomari an. 1175. in Tabul. Monasterii S. Bertini: *Ab omni calumnia & consuetudine, quia de jure Comitatus exigi solet, à banno scilicet, furto, teloneo, occasione inventi Theauri, liberi sint*. Articuli Cleri contra Dionysium Regem Lusitanie apud Bzovium an. 1289. n. 9. §. 26. *Impingit aliquibus viris Ecclesiasticis, mulieribus religiosis & Abbatissis, quod invenerunt Theaurum, quorum occasione facis eos capi, & secum saltem captos duci, non parces religioni, aut etiam dignitati intendens, & compellens contra jura, ut totus Theaurus sibi restituantur, et si in propria domo, possessione aut villa, aut campo seu alio loco ipsius inventus sit, aut dicatur inventus*. Vide Capitulare 3. an. 789. in Appendice c. 2. & supra in voce *Inventio*.

THESAURI DUCENDI ONUS. Monasticum Anglican. tom. 1. p. 976. *Sint quieti de ... bornegadio, caruagio ... & de Theauro ducendo, &c.* Pag. 922. *De macremio cariendo, de armis portandis, de Theauro portando, &c.*

¶ 2. **THESAURUS**, Monile. Chronicon Valciodor. tom. 7. Spicil. Acher. p. 516 *Comes Elbertus ... sine consilio sua nobilissima conjugis ... loco obsidis mirabilem Theaurum quem apud se conservabat Clerico tribuit, diem statuens in quo fieri solutio debet*. Thefaurus autem iste desiderabilis compositus est in similitudinem in-

gnis monilis, quem S. Eligius ... præcepto nutuque inclitis Loibarii Regis Franc. manibus propriis operatus est. Lapis si quidem beryllus in medio positus sculpsimus resinet qualiter in Daniele Susanna à senibus judicibus male criminalis sit, qui varietate sui operis diligentiam ostendit artis, & diligentia venustatem locupletis bonoris. Quod Thefaurus pluries ibi appellatur, nude dicitur Monile in fragmentis ex Chron. Valciod. l. c. 5. Bened. p. 597.

¶ **THESAUR ECCLESIASTICI**, Vasa sacra, & alique pretiosior suppellex ecclesiastica, gemmæ & alia hujusmodi, in Capitulari 5. an. 806. c. 5. ubi prohibet Carolus Magnus vendantur Judæis aliisve negociatoribus. Ne Vasa sacra dentur pignori, pariter prohibet Ludovicus Pius Capitul. ann. 816. c. 13.

THESEUS MENSIS, in Hepidanni Annalibus ann. 973. pro mense Desio dicitur, ut recte conjectat Goldastus. Sic vero appellatur mensis Junius à Macedonibus, Græc. *Δεσιος*.

¶ **THESEA**, Mensura sex pedum, Call. *Toise*, in Charta Godelfridi Episcopi Lingon. inter Instrum. nov. Gall. Christ. tom. 4. col. 179. & in Glossario tom. 3. Histor. Paris. ubi Lobinellus observat *Thefas* enim aliquando dicitur canteriove ex Charta an. 1281. ubi legitur, *duas campanas, quarumlibet ponderis centum librarum in capella domus eorum congregationis prædilectæ pendentes duabus Thefis super cooperta ipsius capella*. Vide *Teissa*.

¶ **THESICUS**, Phisii laborans, ni fallor, à ficto *Theosis*, pro Phisius. Codex MS. D. de *Chabais* Senecalli Tolol de Albignensibus: *Dilecti inferis non permittebat ipsos recedere, eo quod Thesticus erat & volebat hereticari in mortu*. Vide *Tesis*.

THESINDUS, idem qui *Tbainus*, de qua voce supra. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 69. *De Tibindi hominibus (occisi) vera, debent reddi secundum legem 30. solidi ad manobas, idem bodie 5. marcas*. De *Tibindo*, id est *Tbaino*, 120. fol. qui faciunt 20. marcas.

¶ **THESMOPHORUS**, *θεσμοφορος*, Legislator, de Moyse dicitur in Gestis Consulium Andegavensium tom. 10. Spicilegii Acheriani p. 470.

THEI HINGPANYE, Vide in *Tebinga*.

THELI, Francis veteribus, Duo. Vide *Chubna*.

¶ **THEUDISCI**, Vide supra *Theiscii*.

¶ **THEUGDPENY**, Vide *Tebinga*.

THEUMA, *Teuma*, pro *Thema*, Willelmus Brito in Prologo ad Philippid.

Kursus ut aggrediar prolixius edere Theuma.

[Et ad calcem editionis Duchesnii p. 526.]

Nam qui prælibant librorum Teumata versus Nolo quidem numeris connumerare meis.

¶ **THEUNARIUM**, Tributum. Vide in *Telon*.

¶ **THEUROMA**, Aulum seu capes, ut videtur Joh. de Monstero. Epist. tom. 2. Ampl. Coll. Marten. col. 1329. *Mihi Theuromata seu sapeta illa missi, que res estis vera & singularis sit, &c.* Hæc verba que res &c. indicare videntur particulam esse eudam explanationem vocis *Theuroma*, cum de re singulari seu unica agi videatur; alioquin credendum *Theuroma* esse pro *Toreuma*, *Téprous*, quod est Aure sculpsimus aut celatum ex quacumque materia.

THEURORA, vel ut legere mavult Eccardus *Theuroma*, Puella, in Pisto Legis Salicæ tit. 1. §. 5. Eccardum consule.

THEUSEBIA, ex Gr. *θευσεβία*, Pietas. Ordericus Vital. l. 8. pag. 708. *Sed in pace Deu cultores legati Theusebia tripudiare sineret*.

¶ **THEUTHA** Vide in *Thenca*.

¶ **THEUTHONICI**, THEUTONICI, THEUTONIZARE Vide *Theutici*.

¶ **THEW**, *THEWE*, Cavez, vel scabelli genus, quo mulieres rixosas & in lacerando procaces in aquam

aquam mergunt apud Anglos, à Savonio deop, Servus, homo vilis. Placitum in itiner. apud Cestrium an. 1. Henrici VII. *Georgius Grey Comes Caatii clamat in maer. de Buitos & Aytona puaire delinquentes contra assiam paais & cervisia per tres vices per amerciamenia, & quarta vice pistores per pilloriam, bractiatores per tumbrellam, & rixatrices per Tbewe, hoc est ponere eas saperscabellum vocatum à Cucking steele.* Monasticum Anglic. to. 1. p. 977. *Habere possunt Tbew, pilloriam atque tumbrellam pro punctione malefactorum.* Vide *Blount* in Nomolexico Anglicano.

THEYN, Liber, ut *Tbest*, servus, in *Fleta* l. 1. c. 47. §. 26. idemquit *Tbiagus*, de qua voce mox. Vide *Taiatus*.

¶ **THEYSIA**, Pertica, seu mensura sex pedum, Gall. *Toise*. Franchesiz Villæ de Pineto ann. 1343. è Schedis D. Lancelot. *Terminos vero dista theysia de claramus... extra mania dista ville per 200. theysiat.* Vide *Tesla* & *Tbesia*.

THIA, Amita, Gall. *Taate*. Vide *Tbius*.

¶ **THIARA**, Honorarius Cancellarii cudo, Gall. *Morier*. Acta Comitiorum general. Turonis habitorum an. 1483. ex Bibl. Sangerm. *Domiaus vero Cancellarius ad Regem coarversas, Thiara deposita & curvato genu, petiit si ei placeret nos sermonem inchoare.* Vide *Tiara*.

¶ **THICINYNUS**, male pro *Hiacynthias*, apud Isidorum l. 19. Orig. c. 2. edit. 1602. Vide *Vossium* l. 3. de Vitiis ferm. c. 52.

THIET-BUTE. Vide *Tbctote*.

¶ **THIEM**. Vide supra in *Theam*.

THILAC, pro *Tyblaa*. Vide in hac voce.

¶ **THIMIAMA**. V. *Thuricremem* & *Thymiaa*.

¶ **THIMIAMATERIUM**. V. *Thymiamateriam*.

¶ **THIMONUS**. Vide in *Temot*.

THINGARE, Donare, vox Longobardica, in *Leg. Longob.* lib. 2. tit. 1. §. 8. tit. 14. §. 4. 5. 12. 13. 25. tit. 15. §. 1. 12. tit. 18. §. 1. tit. 21. §. 9. tit. 34. §. 1. 3. 8. 9. tit. 36. §. 9. l. 3. tit. 15. &c. Papias: *Tiagatio, manua donatio*. Boerius ad *Legem Longob.* *Tbingatio dicitur donatio per universitatem.* In præallatis locis crebro vox *Tbiagare* sumitur pro libenter donasse, quod & manumittere per *Tbia* dicunt. Leges Luitprandi Regis Longob. tit. 54. §. 1. *Si duo fratres, aut si pater & filii Tbiagati fuerint, &c.* Tit. 109. §. 4. *Vadant liberi & absoluti sulsrealis, tanquam si Tbiagati fuissent, ubi voluerint.* Leges Adalphi Regis Longob. tit. 8. *Si quis Longobardus pertinens suos Tbiagare voluerit in quarta manu, & charitas ei secuerit, & sibi reservaverit servitium ejus dum advixerit, &c.*

INTHINGARE, Eadem notione. Leges Luitprandi tit. 36. §. 1. *Si quis servum suum sulsrealis Intbiagaverit, & amand à se fecerit, &c.* Lex Longob. l. 2. tit. 35. §. 8. habet hoc loco nude *Tbingaverit*.

THINX, Idem quod *Tbiagatio*, in eadem *Leg. Longob.* l. 2. tit. 18. §. 6. tit. 14. §. 13. tit. 15. §. 2. 3. tit. 20. §. 1. tit. 32. §. 5. Charta donationis ann. 1060. in Tabulario Calaurienti: *Hæc traditio de memoratis rebus firma permaneat in sempiternum, quia in loca sanctorum æce Thina, æcclæanegid impedire debet, eo quod homo pro anima sua fecit.* Dare per libellum de Tinc, in Charta Gandulsi Episcopi Regiensis tom. 5. Ughelli pag. 1594. *Manumissit per Tbiax*, in Legib. Luitprandi Reg. Longobard. tit. 109. §. 4. & in Legib. Longob. non semel.

THINX idem sonare quod *Tbiag* Teutonicum, in Fæderis Ludovici & Caroli C. Regum, quod à Nithardo l. 3. refertur, ubi per *plaid*, seu *placitum*, effertur, putat Marq. Freherus. Cui assilularum locus Adami Bremensis cap. 129. *Ad eo ut Concilio popularum commu-*

ni, quod ab ipsis Warph, à nobis Thinc vocatur, Episcopos interesse non reuunt. Sed & in Capitulari Theotisco Ludovici Pii apud Browerum in Proparalaceve ad Annales Treverenses numer. 14. *Tbegaia*, traditio exponitur. Teutones *Dingha* & *Dengha*, vocant litem, disceputationem: unde *Diagba*, litigare. Vide Joan. Stiernboockium de Jure Sueonum vetulo cap. 2. pag. 26.

THINGUS, idem qui *Tbainus*, de qua voce supra, à Savonico denz, vel deinz, *minister, baro*, homo liber. Vetus Charta à Cowello laudata: *Sciatis me concessisse omnibus militibus, & omnibus Tbiagis & omnibus libere scenatibus, qui maneat in foresta mea de boare de Laacastre, quod possant, &c.* Vide *Thainas* & *Tbeyca*.

¶ **THIRD-PENY**, *Dearius torius est, ea pars malitiarum forensiumque molumentum (emolumentorum) quæ in comitatu olim cedebat Comiti, Rege alias daas percipiente, in Nomolexico Angl. Thomæ Blount quod consule.*

¶ **THIRUS**, *Scorpeus venenosissimus, de quo fit tbiaciaca*, in veteri Vocabular. Juris utriusque; à Græco *τίρ*, *τίρσι*, fera, bellua.

¶ **THISIASTERIUM**. Vide *Tbysiasterium*.

THIUBDA, Furtum, Germanis *Dieb*, Otrido l. 4. c. 7. & Willeram, *Tbiob*, Savonibus dieb. Ita inscribitur titulus 3. Legis Frisonum.

THIHPADUS, Dignitas in Aula Regum Gothorum Hispan. sed ex inferioribus prima: scilicet post *Duces, Comites, & Gardiagos*. Huic suberant *Milearii, Qaigeantarii, Ceatearii, Decani exercitus* etiam *Compulsore, Auaarii, Defensores, Pacis assestos, Numerarii, Villici, Sajones*. *Thiupbadus*, civilem administrationem habuisse colligitur ex *Leg. Wisigoth.* l. 2. tit. 1. §. 23. 26 & l. 4. tit. 5. §. 6. Huic in omni criminalium negotiorum genere judicandi licentia concessa erat, præterquam in his criminibus, quæ legum sententiam aperte condemnant, quibus qui obnoxii reperiebantur, eos non judicare amplius, sed ut jam à lege præjudicatos condemnatosque debitis pœnis subicere cogebantur. Ita enim accipienda videtur *exem* lex l. 2. tit. 1. §. 15. *Cum in ceteris negotiis criminalium casarum Thiupadus judicandi licentia concessa fuit, criminosos à legum sententia judicare non audeant, sed debitum eis, ut competiti, causarum exerceant.* Hi, si quando fide ad bellum, fide alio avocarentur, vices suas in exercendis judiciis committere poterant, ex eodem §. In bellum porro provinciales suos educebant, & ad hostem exire compellebant, quomodo Balivi ac Senefcalli olim apud nos, hoc est Regios subditos, qui ex sua *Thiupbadia* erant: ita enim provincia *Thiupbadi* appellatur l. 9. tit. 2. §. 3. 4. 5. 6. 9. Suberat autem *Thiupbadus* Comiti, ex d. §. 5. Vide Diploma Ervigii Regis post Concilium Toletanum XIII. Quidam vocem hanc à Germanico *Tief*, altus, deducunt, quasi suprema fuerit inter inferiores dignitas.

¶ Arceffendam censet Hickelius Dissert. p. 153. à Francico articulo *Thia*, & *Fads*, à *Fadiaz*, Ordinare, dispensare. *Thyupbadus* perperam legitur apud Spelmannum; *Thiufadus* vero in Charta ann. 1027. in Pobat. Hist. Occitan. to. 2. col. 179.

THIUS, ex Græco *Θίος*, Patruus, Italis *Zio*. l. 1. l. 9. c. 6. *Tias Græcum nomen est. Patruus, frater fratris est. Thiù, id est, patruus vel avunculus*, ut exponit *Coguille* Cent. de Niverno. p. 418. Occurrit hæc vox pluries in Nov. 118. c. 3.] Codex Carolinus h. p. 93. *Tbius Regis Perfarum, Principi & Duk carrias*. Chronicon Comitum Capuz §. 3. *Procius est de eadem civitate à Pandone Tbio suo.* Pactum Gregorii Ducis Neapolitani ann. 911. *Joannes Consul & Dux, Gregorius Tbius*

Thius ejus. Charta Hisp. an. 819. apud Sandovalium in Sylone Rege: *Et sic postea conjunctis pariter cum idem predicto suo Tio Dominio Constantiano Abbate fundasti in isto loco jam dicto Oveta Basilicam S. Vincentii Levitae, &c.* Ita in alia apud Colmenarezium in Historia Segovien. c. 43. §. 13. Histor. Miscella: *Ubi erat Ibaali Ibius Madi.* Theophanes, *ἡγουμένη τῆς βασιλῆς ἡ Σικερά Ματί.*

Thia, Tia, Amita, Ial. Zia, in Conc. Bracar. II. an. 563. c. 15. & in Conc. Arelaten. II. c. 3. ut præferunt Codd. Corbeien. & Lugdunen. Adde veterem Chartam allatam à Duce Gardiz in familia Guetana p. 181. [& Canones Hibern. to. 4. Anecd. Marien. col. 3.] Apud Greg. M. I. Epist. 37. *Volo autem, ut domina Petricchia mea, &c.* Spelmanus emendat *Patricia Thie mea*, quomodo Codd. bonæ notæ præferre monent vir doctus nuperus operum S. Gregorii editor, quodam etiam *amita*, pro *thia*. Charta Rudefindi Dumeosii Episcopi an. 930. apud *Thiez*: *Et villa ipsa manservio integra in Faro ex dato Tia mee domine Gunterodis, &c.* Alia an. 4. apud eundem to. 6. p. 450. *Et de ipsa villa, quæ dedit mihi illa Tia mea, &c.* Vide Chron. Petri Reg. Aragon. edit. à Carbonello l. i. c. 2. & Anton. Brandanem to. 3. Monarch. Lusitanæ fol. 90.

¶ **THIASIA, THIBIA, Castrati,** spadonum genus, in leg. 128. D. de verbor. signific. *Spadonum generaliter appellatio est, quæ tam hi qui natura spadones sunt, item Thibia, Thlasia, castrati, sed & si quod aliud genus spadonum est, continetur.* Thibia proprie ii sunt, quibus attritus lux testis; Thlasia vero quibus ejecti sunt; à Græc. *Θάλα* seu *Θάλα*, frango. Vide Gothofredum ad Cod. Theod. & Calvin. Lexicon.

¶ **THLIBOMENUS, Θάλιβος, &c.** Pressus, afflictus. *Thlibomeni* in Ecclesia dicebantur Egentes, qui sustentare se ac victum necessaria suppeditare sibi non valebant. + pistola Cleri Rom. ad S. Cyprianum 8 edit. Oxon. *Seve viduas, sive Thlibomeni* (perperam in Editione Pamclii *Clydomeni* & in aliis Clinomeni) quæ exhibent (i. e. le nutrire sibi quæ necessaria ad vitam præbere) non possunt... utique habere debent, qui eis ministrant. Epistola S. Cornelii PP. ad tabium Antiochen. 3. Edit. Constantiæ: *Viduas cum Thlibomenis plus mille quingentis, ἡγουμένη τῆς βασιλῆς, in Græco.* Vide Notam Constantii.

¶ **THLIBUS, ἡγουμένη, Afflictio, oppressio,** apud Luciferum Calarii. l. i. ad Constantium Imperat. **THO, Cellis, Duo. Tho alafsi,** Duo cum dimidio. Vide in *Cbuuna*.

¶ **THOBALIA.** Vide in *Taacula*.

¶ **THOCA, Flavus, vel vestis,** in Glossis Iisd. Legendum omnino videtur *Toga*, ut pro *Flavus*, Latus clavus uti dictum est in *Flavus*. Vide Grævium.

THOKEL, Piscis genus, cujus fit mentio, inquit Conellus, an. 22. Edw. IV. c. 2.

THOL, THOLFUM, &c. Vide *Telon*.

THOLUS. Glossæ Antiquæ MSS. *Tolum, fastigium templi rotundum, sive cerebrum camera.* Papiæ: *Proprie est velut scutum brevis, qui in medio scuto est, in quo trabes coeunt.* Idem: *Tholus, eminent, rotunditas, fastidium templi, culmen sceli.* Gloss. Gr. Lat. *Θόλος, Testuda. Thodi balnearum,* apud Ammianum lib. 28. Sedulius lib. 1. Paphlagoniæ operis:

.... Properemus in urbem

Libertatis ope, radias ubi regia fulvit,
Emicat aula Tholis.

Vita S. Joannis Eleemos. ex versione Anastasii Biblioth. n. 52. *Pergobas aliquando Beatus ad visitandos pauperes in locum, qui dicitur Cesarium, contracte à voce quasi Tholus quosdam proximos, lignis sabulis pavimento strato ad requiescendos eos.* Epitaphium Alde-

berti Abbat. Lerinen. qui decessit ann. 1101.

Namque viri dextra construxit intus & extra

Turres, atque Tholus, Ecclesieque polos.

Liber Miracul. S. Bertioi c. 3. apud Mabillioium de *Turris*, seu Campanario: *Cum Tholus pomifer in edito una cum triumphali signo Crucis erigeretur, &c.* Occurrit hac notione apud Palladium cap. 8. & 43. Sed non plane assequor quid sit *Tholus* in Gestis Francor. usque ad Robertum Regem ex Bibl. Loiffelliana, ann. 1014. *Fecit quoque 18. Tholus ejusdem metalli, (cupri Hispanici) parvis in ebore desuper infixos.* [F. Laminæ cupri bracteæ, à Gall. *Tôle*, quod de ferro bracteato potissimum dicitur.]

¶ **THOMATIZARE,** Incredulum esse instar D. Thomæ, qui credere volebat Christum resurrexisse. Vita S. Iudpertii Erem. to. 3. Aprilis p. 432. *Si Ecclesie tui non credis, & adhuc non possi dei oculo, sed possi ante tot Thomatizos, mitte vel adhuc manum tuam... & uoli esse incredulus fed fidelis.*

¶ **THOMOCHARTA, Charta, diploma, scriptum.** Historia Reliquiarum S. Petri in Abbazia S. Manuæti Full. tom. 2. Hist. Lotbargiæ inter Probat. col. 277. *Sicut enim veridicus historiographorum probatur sententiis, & prout Romane bibliothecæ monstratur Thomochartis, &c.* Vox ibrida est, quæ à Græc. *τὸν*, Tomus, volumen, & Latino *Charta*, efficta est.

¶ **THOPA, Navigii species.** Chronicon Siciliæ apud Marten. to. 3. Anecd. col. 40. *In casena portus distæ urbis valentes cum frangere cum coctis, Thopis, galis, &c.* Sed emendandum puro copis, pro *copis, copis* enim pro navigii specie usurpatur à Nicolao Speciali lib. 7. de Rebus Siculis cap. 17. cujus locus existat in *Cupa* 2.

¶ **THOR, Getarum Deus. Vide Thbur.**

THORACIDA, Imago pectore tenus: πεπρωτο, [Gall. Buste. Trebellius Pollio in Claudio: Expressa Thoracovultus imago. Glossæ M.S. Thoracida, imago sculpta pectoralis, i. usque ad pectus, in auro, vel in quolibet, à thorace quod est pectus. Adamnanus lib. 3. de Locis sanctis, cap. 4. de statua marmorea S. Georgii divinitus emollita: Hinc itaque manifesto ostenditur, quanta & qualis fuerit honorificentia apud Deum Georgii, inter tomentis, cujus Thoracidam, in re nativæ impenetrabilis potentia fecit. Et cap. 5. sancti, Maria matris Domini Thoracidam habet. Versus in Alithemum, in libro Epistolarum S. Bonifacii Archiep. Moguntini Epist. 69.

*Nec non adhuc munusculum
Quidam addunt pulcherrimum
Thoracidos, tumentibus
Resorquentes luminibus
Imagines auriferis
Christi Matris capitibus.*

Walafridus Strabo lib. de Reb. Eccl. c. 8. *In gestis Silvestri Papæ legitur Constantium Imperatorem per Thoracidas Apostolorum, quos ipsa in visione viderat, cognovisse.* Durandus l. 1. Ration. c. 3. n. 2. ait, Græcos imagines pinxisse solum ab umbilico supra, & non inferius. Vide *Senium, Surtaria*.

Græci recentiores vocem *τοράδα*, eadem octione usurparunt. Chron. Alexandr. *Αὐτὸ τὸ ἔτος ἀφ' ἧς ἐκείνη ἀνέστη ἀπὸ τοῦ νεκροῦ, ὁποῦ ἐθαύμαζε ἡ ἀρχὴ αὐτῆς, ὅτι ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς ἀπὸ ἀρχαίων διὰ τὴν ἀρχὴν αὐτῆς πρὸς τὸν πρῶτον.* Idem in Justiniano: *Ἐχόντων τὸν ποῦρα χρεῖται βασιλικῆς ταύτης, ἡ δὲ πρῶτη ἀρχὴν μὴ σὺν ταύτῃ ἀλλ' ἄλλῃ διὰ τὴν πρῶτην βασιλικὴν χαρακτῆρα ἔλαβε.*

¶ **THORACIUM, Carchesium proprie, Gall. Hune;** item Specula, inspectatorium, contracte à voce integra *Thoracium*, inquit Carolus de Aquino, dicitur à cernendo vel inspiciendo, ex Græco *θεωρῆν*, quod

Non

Non solum est summitas, seu loculentum in suprema parte navis, in quo dequod Speculatorum ad remotissima quaque lustranda & exploranda; verum etiam machinula bellica, utilis & accommodata ad explorandum impune statum rerum hostilium in urbium aggreffionibus. Appendi vero hujus generis machinulae vel defigii solebant in scabulis, quae inde speculatorum appellabantur, in machinis artietariis aliisque organorum generibus, quae vi potissimum tollentis in sublimi fustollebantur. *Tboracii*, pro inspectorio vel specula, meminit Hero de Machinis bellicis, ubi videndus est Bocacius. Hæc è Lexico militari.

¶ *THORACLA*, Idem, ni fallor, quod *Tboracida*. Nevelo Monachus Corbeienfis de Translat. 5. Nicolai ex Cod. MS. Sangerm. 394. initio prologi: *Sicut manus scultoris perita est ad dilucidandam suam indaginis Thoraclem, ita trepua ad propalandam quali in sexu conditionis enucleares.*

THORACOMACHUS. Anonymus de Rebus bellicis Notitiae Imperii subiectus: Inter omnia, quae adversum bellicum provida posteritatis cogitavit antiquitas, *Thoracomachum* quoque mira utilitate ad levamen corporis animi ponderi & asperitati subiecit. Hoc enim vestimentum genus, quod de coactili ad mensuram & tutam pectoris humani conficitur de mollibus lanis timoris sollicitudo solers magistra compesuit, ut hoc indulta primum lorica vel elivanus, aut bis similia fragilitatem corporis, ponderis asperitate non laderent, &c. Ubi *Thoracomachus* legendum recte censet Salmast. ad Plin. & ad Hist. Aug. i. racti dōēē, ex lana coactili confectus, cujusmodi fuere nostri *Gambesones*, Nactæ enim & Nactæadem. Gloss. Græc. Lat. ractō, τὸ τῆς ἀκτῆς, densum, pressum. Vetus Scholiastes Juvenalis Sat. 6. v. 80. *Linum tenuissimum maculis nantum*. Vide Cujacium l. 5. Observationum c. 11.

¶ *THORAL*, *THORALE*, Culcitra. Ebrardus in Græcismo c. 12.

Estque Thorale lectio quod supra ponitur alto, Ornatus causa, quod dicunt Culcitra puncta.

Miracula S. Joannis Beverlac. tom. a. Maii p. 194. Ut amovetur *Thoralia*, transferrent *stratoria*, &c. Ubi *Thoralia* lectos interpretantur Editores, quod fere eodem reddit. Vide *Torale* 1.

THORGHOREHNGH. Charta Waldemari Regis Danie ann. 1326. apud Pontanum libr. 7. Rerum Danicar. pag. 443. *Si ita contigerit, quod absti, quod alciea, non capiantur, nec in kanor fulescent, quilibet dato suo Thorghorehngz auctoritatem habeat bona, quæ adduxerit absque teloneo libere deducendi. Haberi debent pluries.*

¶ *THORINGI*. Vide infra *Trōtingi*.

¶ *THORUS*, Deus gentilis. Vide *Fres a* & *Tbur*.

THOSCA. Liber Chirographorum Abdis fol. 86. *Est cetera omnia præter unam Thoscam, & unum pratum.* Ita fol. 189. Vide *Pleissicism* & *Tosca*.

THRENARE, Plangere, ex Gr. θρήνην. Paschasius Radbertus in Epitaphio Walz Abb. Corbeienfis lib. i. cap. 8. *Fortasse scire venter præcordiorum contra nefanda saturarum, quasi cythara Threnebatur.*

THRENGUI, Vassalli genus. Vide *Dreneh*.

THRETIUM. Fragmentum Petronii p. 70. *Decem partes dixit, librum ab oculo legis, Thretium sibi de diariis fecit, artificellum de suo paravit, & duas truliat.* [Pretium emendat Schefferus.]

THREUS, Ex filio nepos, quasi *tertius* ab avo; nam *Tbreus*, in vet. Glossis est *tertius*, Angli *Tbreæ* pro *tres* dicunt, [Germani *Tbreæ*, *dræte*, pro *tertius*.] Edictum Rotharis Regis tit. 58. §. 11. & Lex Longob. l. a. tit. 14. §. 5. *Qui de filio naturali generatus fuerit, quod est Tbreus, &c.* Ad hoc loco *Tbreus*, est *libertus*. [Edi-

rio Boheriana præfert *Stremus*, & in margine *Tbreus*, male. Quidam MSS. præferunt, *qui est Trenuit*. Scilicet videretur, quia de nato ex serva sermo est, forte legendum esse *Tbreus servus*, famulus. Papias: *Treus, libertus*. Sed *Treus à Treu*, fidelis est edicte Papiæ.]

¶ *THRIMSIA*. Vide *Tbrymfa*.

THRIONI, Angeli ex primo hierarchiæ Angelicæ gradu, cujus appellationis variz recententur causæ à S. Dionysio c. 7. Gregorio M. Hom. 34. in Evang. Ildoro lib. 7. cap. 5. Hugone lib. 7. in c. 7. Dionysii, Guilelmo Parisiensii part. 11. cap. 101. S. Bernardo lib. 5. de Confid. cap. 4. &c.

THRONUS, Sedes Episcopalis, τῶν ἐπίσκοπων, passim. Unde

INTHRONIZARE, Græc. ἐνθρονίζω, Episcopum in thronum inducere: ἐνθρονισμός, pro Ecclesiæ dedicatione, cum scilicet *Thronus Episcopalis* in ea collocatur, in Synodica ad Theophilum Imp. apud Balsamonem, & alios. Liberatus Diac. c. 14. *Ordinatus ergo Proterius, præsentibus supra memoratis Episcopis, Inthronizatus*. Utitur & c. 15. 18. 20. &c. ut & Leo Ost. l. a. c. 4. Concilium Engelenheimense an. 918. c. a. Adalbero Laudunensis Episcopus in Carm. ad Robertum Regem Franc. p. 41. Sigebertus Gemblac. in Vita S. Sigeberti Regis Australis num. 5.

Neque tantum de Episcopis vox hæc usurpatur, sed etiam de Abbatibus, atque adeo de quibuscumque Presbyteris: qui ad titulum seu Ecclesiæ qualvis ordinantur. Liber de Fundatione Gocezenfis Ecclesiæ: *Post hunc Thimonem... subsecutus Abbatem hujus Inthronizationis anno tercio, &c.* Vide Formatam Dadonis Episcopi Virdun. to. a. Concilior. Sirmondi p. 673. Præterea de quibuscumque inaugurationibus. Dithmars lib. ult. p. 110. *Duxem Henricum Ratibonæ Inthronizavit.*

INTHRONISCIUS, ex Græco ἐνθρονιστής, apud Liberatum Diac. c. 19.

¶ *THRIONI DEI*, Episcopi. Vide *Episcopus*.

THROTÉBOLLA, Guttur, vox Saxon. Leges Henrici l. Regis c. 93. *Gurgulio vel Throtébolla*. Ubi alii Codd. præferunt *Wrotebolla*.

THRYSIA, Genus nummi Anglo Saxonici. In Legibus Æthelstani, ubi omnium capita æstimantur. hæc habentur: *Archiepiscopus & Satrapa* (qui Corle dictus est) 15000. *Tbrymst, Episcopus & Aldermanus* 8000. *Belli Imperator & summus Præpositus* (hodie *Viccomes*) 4000. *Tbrymst*. Vide Concilium Grateleanum ann. 928. cap. 13. Lambardus *Tbrism* nummum trium solidorum fuisse ait, à Treo, quod tria sonat: vel ut Spelmanus, à drim, quod ternos significat. In Glossario Saxon. exarato sub Edw. III. *Wrimfa*, vel *Wrimfa*, & est solidus denarium: ubi legendum videtur *Tbrimsfa*.

Tbrymfa non est trium solidorum nummus, sed moneta solido minor, scilicet quatuor denarium: cujus nomen non à Treo, ut vult Lambardus, vel à Trim, ut ait Spelmanus, deducendum est, sed à Tremissus, ut docet Hickesius Dissert. p. 110. Est autem Tremissus vel Tremissus quatuor denarium, seu tertia pars æstis, vel solidi, ut dicitur infra, quod & perspicuum est ex Lege Ripuar. c. 23. *Tremissem, id est, quatuor denarios componat*. Vide Tremissus.

¶ *THUBATICUM*, Species tributi. Charta Ludovici Pii apud Laguille in Probat. Hist. Alsatie p. 19. col. 2. *Nullum Telonium. aut laudaticum, aut Thubaticum, aut pulveraticum, aut ullum acursum, vel ullum censum, aut ullam redditionem accipere vel exactare audeat*. Fortasse mendum est pro *salutacionem, roscaticum, aut quid simile*.

THUBDA, in Lege Frisionum tit. 3. ubi Sicama *Thiafsia* rescribendum censet. Hodie enim *stiaef*, vel *stieff*, furtum, *stiafsia* appellant Frisii.

¶ *THUE*,

¶ **THUE**, Duo, vett. Francis. Vide *Chubna*.
THUMELUM. Leges in Regis. c. 55. apud Brompton: *Sipaginagium captivus de porcis, de tridigitaliterius, de duodigitali quartus, de Thumelo quintus*: à Saxonico thimel, Anglis *Thumbe*, pro pollice, de porco hic dictum, cujus pinguedo ad pollicis latitudinem excreverit. Ita Sommerus.

¶ **THUMINUS**, Mensura species apud Siculos & Neapolitanos. Nie-Specialis. 2. de Rebus Siculis. c. 6. apud Murator. to. 10. col. 972. *Quilibet equitum ad posteriera equi grani modium mancipavit; pedetis vero singulis Thuminos assumpserunt. Sic ergo per amica noctis silentia sefestinantes roccam eadem vidualibus alijsq; necessariis muniverunt.* Charta Alphonfi Arag. Regis. an. 1430. pro Carmelitis Neapol. in Ballario Carmel. pagin. 620. *De Thuminis salis 12. ad justum Thuminum & mensuram nostrae curiae de sale nostrae curiae sistentes in fundico seu gabella salis civitatis nostra Neapolis, ... pro usu dicti monasterii ... liberaliter clarigimur.*

¶ **THUNGREVIUS**, Praepositus villae. Vide Spelmanum & infra *Tungravio*.

¶ **THUNITIA**. Ordo Rom. apud Mabillon. to. 2. Musci lat. pagin. 262. *Pois recepto dialogue Tu autem (post refectorem Papae & Cardinalium) surgit diaconus, & tenet Thunitiam, dum gratiae referuntur. An Thunitia?*

¶ **THUR**, Getarum & Gothorum Deus, cui *sanguinem maculabant hominum*, ut est apud Dudonem l. 1. de Morib. & Aëtis Normann. p. 62. Hunc Martem putabant, ut habet Willelmus Gemetic. l. 2. c. 4. Adde Ordericum Vitalem l. 4. p. 53. *Thur* appellatur in Historia S. Cuthberti.

¶ **THURARI**, Pigmearum. Vide Interpretem Juvenal. Sat. 1. v. 52. [Firmicus l. 8. c. 25. *Thurarii, pigmearum, &c.*] Tertullianus de Idololatria. c. 11. *Equid majoris opere & erga demonia Thurarii? i. qui thure fumigant.*

¶ **THURARIUM**, Acerra. Vide in *Acerna*.

¶ **THURIBOLDUS**. Vide supra *Curcibaldus*.

¶ **THUREUS**. Vide mox in *Thuridus*.

¶ **THURIBOLORUM**, pro *Thuribulum* Lucerna, id est *Thuribolorum ex auro cum sua ostentia*, in Donatione S. Rudelindi Episc. tom. 3. Concil. Hispan. pag. 180. col. 2.

¶ **THURIBULARIUS**, Idem qui mox *Thurificarius*, qui in ceremoniis ecclesiasticis decessit thus vel thuribulum. Breviarium Sarisber. ann. 1556. *Procedat diaconus cum subdiacono & Thuribulario.* Charta Eccl. Ancienlis ann. 1312. *Thesaurario ecclesiae 8. lib. ... Thuribulario 10. s. Thuribularius canis tractum*, in Ordinat. S. Protadii Velont. p. 28.

¶ **THURIBULUM**, Vas, in quo thus reponitur, [Vassiu à *encens*, in Gloss. Latin. Gall. Sangerman. MSS.] inter minilleria sacra vulgo accensetur. Alcuinus Poem. 3.

Hic quoque Thuribulum capitulis undique cinctum, Pavidis summo fumosa foramina pandens, De quibus ambrosia spirabat thura Sabae, Quando Sacerdotes Missas offerre jubentur.

Dudo lib. 2. de Morib. Normann. p. 153. *Thuribulaque inaudite amplitudinis & pretii auro coniecta delegavit.* Leo Ottenlis l. 1. c. 58. *Thuribulum argenteum inauratum, &c.* Occurrit passim. Sed audie. dus interim Joan. de Janua: *Thuribulum, a thus, & bolus, componitur, vel quod ibi thus morderetur & crematur: vel quod thus bolus, i. morsellos cremat.* Ita nugantur recentioris aetatis Grammatici. [Audientes quoque est Amalarus in Elogio de Officiis Missae, ubi de Mystica *Thuribuli* significatione loquitur: *Portatur & Thu-*

ribulum, quod Christi corpus significat, sicut scriptum est in eadem Apocalypsi: Alius Angelus venit, & stetit ante altare habens Thuribulum aureum. Quod sic expositum est. In conspectu sanctissae apparatus Ecclesiae, factus ipse Thuribulum, ex quo Deus odorem suavitatis accipit, & propitius factus est mundo.] De Thuris seu incensi primivo usu in Ecclesia, vide Durandum l. 1. de Ritib. Ecclae. c. 9. & Jacob. Petrum in Notis ad Penitentialia Theodoi p. 135. 136.

TURABULUM. Glossae antiquae MSS. *Turibulum, turabulum, quod Graeci Tymaron dicunt.* Mox: *Turibulum, ubi thus incenditur.*

THURICREMUM, *Incensarium, quia in eo crematur thus*, Ugutioni. Joann. de Janua habet *Thuricremulum*, subditque, consuevisse dici: *Ponethymia in Thuricremule.* [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. MSS. *Thuricremulum, Encensier.*]

THURIDUS, & *Thureus*, de thure existens, vel ad thus pertinens, vel fumosus. Hieronymus super Isaiam: *Unusquisque alius querat auxilium faciem Thuridum pallore circumferens.* Joan. de Janua Leg. *Thuridam.* [Glossae Sangerman. Lat. Gall. MSS. *Thuridus vel Thureus, de encens, ou perencant à encens.*]

THURIFERARIUS, Acolytus, qui incensarium in Ecclesia deferat, qui & portator thuribuli dicitur ab Hugone à S. Viatore l. 1. Speculi Ecclae. c. 7. *Per Censiferarium & Thuriferarium intelligimus Sacerdotem, qui praecesserunt Testamentum.* Vide Durandum lib. 4. c. 5. [& supra *Thuribularius.*]

THURIFEX, Sacerdos: *Thurificium, Sacerdotium: Thurificina, locus, ubi thus efficitur, vel spargitur, vel sacrificatur.* Ugutio [& Joh. de Janua. Gloss. Sangerm. MSS. Lat. Gall. *Thurificina, licet à faire encens, ou à sacrifier de thure.*]

THURIFICARE, Thura adolere, sacrificare. Ad Marcelli PP. *Deferatur tripoda, & Thurificum Majestatis.* Lex 12. Cod. Th. de Paganis: *Namque omnia loca, quae thuris confusio vapor sumasse, sit tamen ea in jure fuisse thurificantium probabuntur, fisco vestro ad faciendam censum.* Consecutiones Floriacensis Monasterii: *In die dedicationis Ecclesiae post officium debent duo Sacerdotes caput omnes cruces Thurificare, duobus servitoribus comitantibus cum acerris & plurimo incenso.* Occurrit passim in Vitis SS.

THURIFICATI. Vide *Sacrificati*.

¶ **THURIFICINA**, **THURIFICIUM**. Vide supra *Thurifex*.

¶ **THURNUM**, Culcitra. Vide in *Torale*.

THUS MASCULUM. Ugutio: *Thus, quaedam materies opud nos dicitur Maseculum, quia sit natura rotundum, in modum testiculorum, reliquum vero plenum & pene scabiosum.*

¶ **THWELFINDUS**. V. *Sixbindi* & *Thybuti*.

THWELTMNIK. Charta Regis Angliae Ricardi II. apud Spelmanum: *Consejimus etiam communitati praedictae (Cestrefcitze) ... quod habeat omnes libertates, eisdem communitati per Ranulphum dudum Comitē Cestrie concessas, &c.* Concessimus etiam, quod *Viccomes noster, aut heredes nostri, qui pro tempore fuerit in dicto Comitatu, de cetero faciat executiones pro debitis recuperatis & recognitis in Comitatu vel Scaccario Cestrie, aut in itinere iusticiariorum, qui pro tempore fuerit, absque aliquo capiendi pro executione hujusmodi faciendi, licet etiam praeteritis temporibus usum sit, prout per chartam habet ipsa Communitas. Quod si aliquis in curia nostra culpatus fuerit, per Thweritnik se defendere possit, quia hac defensione est contraria legi communi, nuxta malorum, pacis amula, & damno populo pacifico. Volumus etiam de consensu & requisitione dictae communitatis, ordinamus & pra-*

cipi-

*cupimus, quod dicta defensor per Thwertmū de cetera
non alioceat, sed annulleat totaliter & damnetur, pre-
dictaque charta in eo puncto vacua sit & nullius effectus
temporibus duraturus.*

¶ *Anglis lo Thwart est impedire, contradicere,
adversari, & Anglo-Saxon. Nic, particula negans:*
an inde *Thwertmū* qualis sit species contradictionis,
qua quis negat aut falsi arguit quod obijcitur?

¶ **THYAPHAD**, inter personas viliores numeratur
in Lege Wisigoth. l. 9. tit. 2. §. 2. cuius locus exstat in
Compulsor. Vide *Thynphadus*.

¶ **THYELENDUS**. Vide in *Sixbini*.

¶ **THYMALLUS**, Θυσμα, Piscis genus. Iisd.
lib. 12. cap. 6. *Thymallus ex flore nomen accepit; Timum
quippe flos appellatur: nam dum sic specie gratus & sa-
pore jucundus, tamen scius flos flagrat, & corpore odori-
is expiras.* Melius apud Papiam legitur *Thymallas*,
a *Thymus*, & *fragrat*, pro *fragrat*. Joann. de Janua
praefert *Timallus*, minus recte. Rumpleser Hist. Form-
bac. libr. 1. apud Pezium tom. 1. Anecd. part. 3. col.
433. *Quamvis Timalli etiam in Aeno capiatur, sunt
tamen rarissimi.* Vide Sancti. Ambrosium l. 5. Hexaem.
capit. 2.

¶ **THYMELE**, **THYMELICI**. Iisd. lib. 18. Orig.
c. 47. *Thymelici erant musici scenici, qui iuvantis &
lyris & citabaris praeinebant; & dicti Thymelici, quod
olim in orchestra stantes cantabant super pulvisum, quod
Thymela vocabatur. Scenici & Thymelici, apud Vir-
tutium l. 5. cap. 8. Thymeles, meminerunt Martialis
l. 1. Epigr. 5. Juvenalis Sat. 1. Codex Theod. lib. 8. tit. 7.
leg. 21. & 22. ubi habetur *Thymela*. Thymelicorum ve-
ro mentio fit in eodem Cod. Theod. l. 3. tit. 7. leg. & 41.
in Digesto leg. 4. de his qui not. infam. & leg. 10. de Pro-
licitat. & alibi; unde emendandae Glossae MSS. ubi per-
peram *Temelici*, *foculatores*; legendum enim *Thyme-
lici*, ut & in aliis, ubi habetur *Temellini*. Salvianus
l. 6. de Gubern. Dei per Thymelicos intelligit Jocolato-
res seu mimos, qui iocurilla exhibent in theatris. Vi-
de Sicerum in Thesaur. v. Θυσμαλίστι & alios Scripto-
res libi laudatos.*

¶ **THYMIAMA**, dicitur Ugutioni, *quedam coas-
ectio diversarum specierum, quam Sacerdos in altari Thy-
miamatis adolebat.* Exod. 30. *Sume tibi aromata, sta-
lica, & onica, galbaeum & thus lucidissimum, aequa-
lis ponderis erant omnia, faciesque Thymiamia.* Nude,
thus, incensum. Codex Epistol. S. Bonifacii Archiep.
Moguntini Epistol. 143. *Sauclitatis vestra direxi sabanum
uum, facierum uum, & modicum Thymiamia.*

¶ **THYMIAMATERIUM**, Thuribulum, vas, in
quo thymiamia servatur. Ordo Romanus: *Tenens Thy-
miamaterium aureum pro foribus ponit incensum, & per-
gat ante Pontificem thuribulum.* Helgaudus in Roberto
Rege Franc. Et Thymiamaterio usquequaque satis
mirabili, auro & gemmis bene elevato in sublimi, hunc
sanctum devotissime nobilitavit. Erat enim hoc ad pla-
ce conveniens Thymiamaterium, Thuribulo aureo ad
Gauzino Abbate mirabilium fastore patrat, cujus opus
splendescit pra omnibus, quae vidimus. [Anastasius in
Silvestro PP. Thymiamateria duo ex auro purissimo pen-
s. libras 30. Ejus peculiarem usum offendit idem Anastasius
in Sergio: *Hic fecit Thymiamaterium aureum ma-
jus cum columnis & cooperculo, quod nescitis ante im-
agines tres aureas B. Petri Apostoli, in quo incensum &
odor suavitatis festis diebus, dum Missarum solemnias
celebrantur, omnipotenti Deo opulentias mittitur.* Rur-
sum occurrit apud Guidonem lib. 2. Discipl. Farfensis
c. 23. in Libello de successoribus S. Hidulphi apud Cal-
met. tom. 2. Hist. Lothar. cap. 55. in Vita S. Leonis IX.
PP. to. 2. Aprilis p. 644.] Thurificationis vero usum in
Ecclesia perantiquum esse probat Menardus ad librum

Sacramentorum Gregorii Magni pag. 195. 362. 373.

¶ **TIAMIAMATERIUM**, Romualdo II. Archiep.
Salern. to. 7. Muratorii col. 81.

¶ **THYMIATERIUM**, Eadem notione, Gr. Θυσμα-
τήριον, in Actis S. Martii to. 3. p. 716. & supra in vo-
ce *Caatalla*. Vide Glossarium mediae Graecitatis in
Ouviaty.

¶ **TIMIATERIUM**, apud Murator. to. 3. pag. 106.
col. 2. not. 69. & Codice MS.

¶ **TYMIAMATERIUM**, eodem to. 3. p. 213. col. 1.

¶ **THYMIATHIZARE**, Thbusincedere. Guido l. 1.
Discipl. Farf. c. 34. *Præclari duo sacerdos in cappis,
& stent à latere altaris hinc & inde tenentes duo thuri-
bula Thymiasibizantes aram de super.*

¶ **THYMPHANA**, Modiolos, vocatur dicere possimus.
Gloss. Longob. S. Germani Paris. ex Gloss. antiq.

¶ **THYNPHADUS**. Vide *Thynphadus*.

¶ **THYRSUS**, Cereasax, Gall. *Torche*, sic for-
te dicta, quod flum cerea obductum baculo circumvo-
lutum esset, ut hedera, Thyrso Bacchi. Vita B. Ber-
nardi Penitentis, to. 2. Aprilis p. 677. *Ardeat Thyrsus
& in asfione lignentis cere scissuras illas & lesiones pe-
dum urore conseruerat.*

¶ **THYMASTERIUM**, Gr. Θυσμαστήριον, Alta-
re. Gelo Abbas de Corpore & sanguine Domini apud
Murator. tom. 3. Anecd. pagin. 300. *Petrus (Alexan-
drinus) tempore episcopatus nunquam in cathedra [sua
sedere voluit. . . . quoniam quociens Thysasterium (Thy-
sasterium) ascendebat, splendor igneus de ipsa sedede-
grediens ei apparebat.* Vide Suiceri I besaurum in O-
uasiap. p. 57.

¶ **THYTHUITI**. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 69.
*De Thythuiti hominibus vera, debent reddi secundum
legem 30. solid. ad maabotam, id est bodie 5. manca, de
Twelfshida, id est Thayan, 120. solid. quae faciunt 20.
manca.*

¶ **THYUPHADUS**, post Duces & Comites & an-
te Vicarios & Gardingos numeratur, in Lege Wis-
igoth. lib. 9. tit. 2. §. 8. cuius locus exstat in *Gardingi*.
Vide *Thyuphad*.

¶ **THYHINDI**, inter homines liberos primi re-
cententur in Legibus Henrici I. Regis Angl. c. 76. Vide
locum in *Sixbini*.

¶ **TIARA**, Amica, Gall. *Tante*. Vide *Tibia*.

¶ **TIARA**, Mitra Abbatis. Gestis Abbatum Lo-
bient. to. 6. spicil. Ach. p. 638. *Tiaram gessit 18. men-
sibus Nicolaus Abbas.* Gloss. Latin. Gall. Sangerman.
Tiara, mitre: vel pileum sacerdotale, chapian de seu-
tre. Occurrit etiam pro mitra episcopali, sed alias,
nunc enim solum dicitur de Papali, quem aliter vo-
cant Regnum, ut supra observatum est. Vide *Tiara*.

¶ **TIARATUS**, Qui gessat tiam. *Tiariati Reges*,
apud Sidonium l. 8. Epist. 3. Vita S. Guidonis Ab. to. 2.
Martii p. 97. *Vir sola candida indutus ac mirabiliter
Tiaratus.* Vide *Nentri*.

¶ **TIARIES**, Porciores signorum, in Glossis Ili-
dori. Post Graevium emendo *Tiariv*.

¶ **TIBIA** PETASONIS, Tibia porci, seu Perna,
Gall. *Jaupon*. Vide locum in *Petafo*.

¶ **TIBIARIUS**, ΑΒΑΤΗΣ, in Glossis Lat. Græc.
& Gr. Lat. Qui facit tibias.

¶ **TIBIATOR**, Quicquid tibia. Sanutus l. 2. *Sint
quatuor tibatores, tibicantes, Tibiatores, & quicquid
pulsare nacbaras.* Quid discernimus sit inter *Tibicantes*
& *Tibiatos* non percipio.

¶ **TIBICINARE**, Tibia canere, Tertulliano de
Anima c. 38. & Fulgentio Mytholog. l. 3. c. 9.

¶ **TIBICINATOR**, ΑΒΑΤΗΣ, in Gloss. Lat. Gr.
Aliz Græc. Lat. ΑΒΑΤΗΣ, Tibiator, Tibicinator, *Tibi-
ten, Subula, Vagus.*

TIBICINES, *Fulcrabifurca*, quibus domus sustentatur, quæ aliter Deslines duntur. Jo. de Janua.

TIBIN, *Scirpus*, vel genus *vasculi* in modum serini, cu virgulis agrestibus contextum. Jo. de Janua.

TIBRACA, *Ocrea lanea*. Vide *Tubrusca*.

TIBRILLUM, Charta Ludovici Filii Imp. pro Abbacia S. Dinnylis apud Doubletum p. 740. De lignis dentureis mensura quæ nudis [leg. *Midi*] appellatur millo centum: de melis secundum consuetudinem: de Tibrillo carra duo: de modis sedecim. [Tibrillum non elariori notione eadem Charta edidit Mabillonius l. 5. Diplom. p. 394. at in alia ibid. p. 53n. habet *Tibrillum*, ubi melius definire non aulam.] Eadem habentur in Charta alia Sandionys. firmata in Synodo Sueffionensi ann. 862. apud eund. p. 794.

TICHODIFRUS, ex Gr. *τιχοδιφρος*, genus *machinae* ex rei suæ commoditate Græca appellatione vocabulum sumpsit exordium, eo quod per hunc facilius in murum paretur usque, ante balista semper dudum incessum, quo protius eadem balista operiret. Vide reliqua apud Anonymum de Machinis bellicis, subiectum Notitiæ Imperii.

TICIMIUM PECORIS, [f. pro *Tintinnum*,] in legibus Adestani Regis. Vide *Blandinorum*.

¶ **TIDAM**, Species navis, sitamen vera lectio est. Chron. Siciliz apud Marten. to. 3. Anecd. col. 8. *Quædam Tidum oneratus tribus aliis machinis terre Trapani applicuit pest moridiem ad litus maris dicti castri, & ipso die exonerata de dicta Tidamia terra aguinibus & parvis dictarum machinarum.* Superuenerunt die crastino dicti diei in aucta tres galeæ dicti Regis Roberti, quæ ceperunt dictam Tidum cum residuo dictarum machinarum, & combusserunt ea. Pro Tidam legi posse Tidina suspicio est ex sequenti voce; quare pro de dicta Tidam in terra aguinibus & parvis dictarum machinarum, lubens restituerem, de dicta Tidina in terra cum aguinibus parvis dictarum machinarum.

¶ **TIDIANA**, Navis Ecclesiæ, si recte divino. Chronico Januense apud Murator. to. 9. col. 3. *Qualiter autem Januenses prædictis captivis interfuerunt, & auxilium prebuerunt, scriptum erat literis auctis in Tidiana Sepulchri.* Vide *Tidam*.

TIENTMENTALE. Vide *Tennuntale*.

¶ **TIERTIUM**, ut *Tertium*. l. Vide in hæc voce.

TIGELLUM, pro *Tigillum*. Occurrit in Vita S. Severini & Victorini n. 12. [Vide *Sparro*.]

¶ **TIGNA**, Tinea, scabies, porrigio, Gall. *Tegne*, vel ut alii efferunt, *Tigne*, Ital. *Tagna*. Vita B. Bartholomæi, to. 2. Martii p. 666. *Cum puer quidam morbo, quem Tigna dicunt Hærusci, capus insectum gestaret signatus cum signo crucis illico mundatus aspectu.*

¶ **TIGNEA**, Tinea, Gall. *Tigne*, vel potius *Tegne*, vermis natus. Charta Archivi Villæ novæ: *Ne demoliri Tignea vel vermis vitium in tempore... scriptura debet memoria commendari.*

TIGNUM, *Genus bestia, famiaini, genovis*, in Glossar. Langobard. S. Germani Parisæ Glossis antiq. Foræ legendum est *Tinea*, vermis qui corrodere velles.]

¶ **TIGRAN**, *Tegranus*, &c. Ager, ut videtur, terra, territorium. Tabularium Rothom. *Rivalls das Tigran Bot.* anno 10. imperii Glodowici Ibid. *Dat Tigran Fabr.* excepto unum campum. Rursus: *Vendidit villare de suo Tegrano.* Iterum: *Dat totam suam hereditatem in Alarac,* excepto medietatem unius Tigran. Iterum: *Aluac venit ad ebon.* ut *aderare* sibi tributum sua Tegrana. Denique apud Lobinell. rom. 2. Hist. Britan. col. 74. *Terra ex Tigranao Acuin Landa.*

TIGRIS, Ensis, Spatha. Gregor Turon. de Gloria Confess. capit. 43. de Nunnino quodam Tribuno:

Provolatum ad beati sepulchrum; cum divitissimo arafes, extructo de vagina Tigre, lupidem qui super venerabile sepulchrum habebatur, nemine vidente, percussit. Ididorus ait, Persis, Medis, & Græcis Tigrim, sagittam appellari.

¶ **TIGRONUS**, pro *Trigonus*, Species patibuli versatilis suspendens movendisque in foco lebetibus. S. Wilhelmi Constitut. Hirfaug. l. c. 98. *Duo quoque Tigroni uterque de tribus lignis sices imparibus angulis sint facti, qui in modum ostiorum buc & illuc versari possint: in his pendat easca, quibus caldaria suspenduntur, &c.*

¶ **TIGULI**, *Focaminia quibus exigui sumus*, in veteri Vocabulario juris utriusque.

TIGURIUM. Vide *Tegorium*.

TIHINDUS. Leges Henrici I. Regis Ang. cap. 9. *de Tibiadi hominibus* [interfecti] *vera debebat reddi secundum legem 30. solidi ad manobas. thpyhindenman dicitur in Legibus Alwredi Saxonicis, apud Lambardum, ex Saxonicis thpy, duo, & hinc, vel hund, centum: ita Tibindus, homo est, qui in æstimatione capitis ducentorum solidorum censetur.*

TIHLA, *teutihla*, Saxonibus Accusatio, postulatio, compellatio, quali titulus *accusatorius*. Leges Canuti Regis Ang. l. c. 62. *Si quis amicis destituit, vel alienigena ad satum laborem veniat, ut plegium non habeat in prima Tihla, i. accusatione, ponatur in carcerem.* Leges Henrici I. Angliz Regis c. 1n. *Differe etiam an aliquis cum suo vel alterius domino causam agat, & si quid in actu, vel in sola Tihla consistat.* Cap. 45. *De nemora inopere per Tihlam nemo respondeat, nisi sit ibi captus, vel sit homo ejus, cuius sit nomen.* Cap. 57. *Inter homines aliorum Comitatum observetur, & de Tihla pariter veniat in curias, &c.* Adde c. 59. 64.

¶ **TILANS**, *tilans, erant*, in Glossis Lat. Gr. Forte *tilans*, inquit Vulcanius. Desideratur hæc vox in Glossis Græc. Lat. sed habetur Σιλαξ, *Tilans, vermiculus, verbis*. An *Tinea*?

¶ **TILEA**, pro *Tilia*, Gall. *Tilleul*, in Deserptione censuum Monasterii de Crislenone.

¶ **TILETUS**, Sebedula quæ quis in jus vocatur. Statuta Avenion. l. 1. rubr. 2. art. 1. *Statutum quod deinceps... omnes citationes cujuscumque judicis... fiant in scriptis, per Tiletum tabellionum, cum clara expressione ad quid, ad cujus instantiam, ad quam diem, horam, locum, & locum loci, ac eorum quo quis citetur... Volumus etiam, quod prima citationi iudicis delegati, copia commissiōis literis ac Tiletis ante subscriptionem notarii inferatur, aut dicta copia tabellionis literis ac Tiletis alligetur. Rursus occurrit eod. l. rubr. 6. art. 11. Videtur de iorta vox à *Titulus*: nisi forte legendum sit *Bileus*. Vide *Billa*.*

¶ **TILIA**, Saxon. Accusatio. Vide *Tiblu*.

1. **TILIA**, Modus agri vel vineæ. Vide *Telia*.
a. **TILIA**. Charta Corbeienfis: *Concessimus ipsi & heredibus suis iure hereditario singulis diebus pacem unum monachorum, in quinque festis singula fexteria vini & in Quadragesima unam Tiliam lardi, quæ omnia solvuntur de præpositus monachorum, inde est ligibus bono Ecclesiæ. An Tibia lardi, seu perna, Gall. jambon? an Petia, frustum, membrum? Vide *Pecia*.*

¶ **TILIATUS**, *Tiliatus, rasibilis, flexibilis, vel siliam pertinet*, Johanni de Janua. Glossæ Latin. Gall. *Sangerm. Dilojus, Tilleux*.

¶ **TILIENUS CLANCOR**. Vide *Titicastris*.

¶ **TILLIOLUS**, à Gallico *Tilleul*, *Tilia*, in Chartulario S. Vandregellii to. p. 1455.

TILLUM. Vita S. Samonis Episc. Dolens l. i. cap. 16. *Venerum poculo miscuit, Tillum quoddam fricans, dedit ei bibere.* [Nescio an buc pertineat vox Gallica *Tille*,

Tille, in Pedagio Bapalm. ex Chartul. 21. Corb. fol. 359. v. *Carette a roissas, a mortiers, Tille, &c.*

TILPTALIMUM, *Lincolium minutissime carminatum, sive carpia*. Ita Glossæ M.S. ad Alexandrum Iatrophi. ex Græc. *τῆλα*, lintheamenta, apud Weginetam, vel *τῆλα*, discipulus, unde *τῆλα ἰατροῦ*, lintheum carpium. Vide *Carpia*.

¶ **TIMALUS**, *TIMALUS*. Vide *Tbymallus*.

¶ **TIMAR**, seu *Timarum predium*, apud Turcas, Pensio, vel stipendium, vel redditus bene meritis militibus assignatus in prædiis & possessionibus castrorum oppidorum, pagorum, agrorum, vel in percipiendis decimis aliisve fructibus, cum præfectura illorum locorum, vulgo *Timarion*, commenda, dynastia, redditus 9000. alprorum & infra. Ita *Meninski*. Simile est apud nos *Feudum*.

¶ **TIMARATI**, **TIMARATORES**, & vulgatius *Timarioti*, nonnunquam *Timari*, Gall. *Timarioti*, hndem sere qui *Milites limani*, Vassallorum genus apud eoldem Turcas, qui prædia possident *Timaria*. ea conditione, ut militent ipsi, si jubeatur, cum certo equium numero, majori vel minori, habita *Timarii* valoris ratione. Passim memorantur apud Scriptores de rebus Turcicis. V. Jovium Hist. l. 14. Georg. Hornium Orb. Polit. p. 33. Gallicam Descriptionem Status Turci, Diarii Europæi continuationem, Ottonis Menckeii animadversionem, & supra vocem *Timbarum*.

TIMBERLODE, Servitutis genus, quo vassallus obligatur materiam sive lignum de silva, vel prosteritur, ad domini sui domum devehere: a Saxon. *Timbre*, Anglis, *Timber*, i. lignum, tignum, & lade, Anglis *load*, onus. Occurrit apud Willel. Thorn. an. 1364. *Et debent per qualibet svinga 12 den. per annum, proschippelbero, Timberlode, & berdlode, vel cariare extra Waldum per mare, vel per terram, ad manerium predictum*.

TIMBRELIUS, Parvus cæteris. Sic Skenæus de verborum significatione.

¶ **TIMBRELLUM**, Genus tormenti, eidem Skenæo de verborum significat. Idem quod *Timbrellum*.

TIMBRIUM, Fasciculus, vel certus numerus pretiosarum pellium, cujusmodi sunt Marturum, Murium Ponticorum, &c. quæ ab exteris regionibus deferuntur: Gallis *Timbre*. In Glossis aoriquis M.S. lego: *Timbre, locus propeptium*. Sed an hoc pertineant, vix purem. Charta Sweica an. 1314. apud Schefferum ad Chronicon Achrepsic. Upsalienfium p. 128 *Unam ulnam sele vel ejus valore, de qualibet aratro. De qualibet Timbria pellium variorum, unam pellem meliorem*. Flelat. 2. c. 12. §. 8. *Lunda pellium continet 32. Timbria*. Skenæo de verborum significat. *And timbre officia*. Charta Communitæ Rotomagenf. ann. 1207. *Unde aas de unaquaque navis habebimus unum Timbr. martinarum, vel 10. libras, si mercatores navis jurare poterant, quod martinas non invenerint emendas ad portum, in quo eborgerantur, aequè id fecerint pro confectudine nobis auferenda*. Usatica MSS. Vicecomitatus Aquarum Rotomagi: *La nef qui vient de Yllande doit a la Vicecomte 20. li. Item aa Cbasel de Rouen un Timbro de martres, ou 10. livres tournois, premierement receu le serment des marchans que il ne pourroit trouver a vendre ledit Timbre's parties d'Yllande où la nef est carchie, & scello apporte ledit Timbre, les marchans jureront que il su achète es parties d'Yllande, & a' est pas a recevoir ledit Timbre autrement*. Computum Stephani de la Fontaine Argentarii Regis an. 1351. *Pour 60. Timbres & 31. pel sans couroy, & sans appareil, contenaas cbacun Timbre 60. peaux, &c.* [Tabular. Latiniæ. fol. 241. Le Timbre de vair, c'est assavoir quatre peaulx basties, 1111. den.]

Tomo VI.

TIMBRUM. Charta Martini Regis Aragonum apud Brizium Martinezum in Hist. Pinnatelli lib. 1. c. 47. *In quo quidem calice aureo supradicto sunt signa sequentia, videlicet in pede tres esmalts, duo Timbra, & unus crucifixus Jesu-Christi, & in pomo, qui est in medio sex esmalts, duo ad signum Aragon, &c.* Ubi *Timbrum*, profecto insignium seu armorum videtur sumi. Vide *Tymbris*.

¶ **TIMIAMATHERIUM**, &c. Vide supra *Tbymiamaterium*.

¶ **TIMIDUS**, Horribilis, qui timorem incurrit. Miracula B. Egidii to. 3. Aprilis p. 244. *Sabbio cam arripuit infirmis quodam horreca multum & Timida non modicum omnibus afflictaibus*.

¶ **TIMO**, pro *Temo*, Gall. *Timon*, Ital. *Timone*. *Timones quadrigæ*, in Litesian. 1533 to. 4. Ordin. Reg. Fr. p. 634. *Timonsavis*, gubernaculum, seu gubernaculum nubrium, in l. 6. Annal. Genuef. apud Murator. to. 6. col. 394. *Francie Timonem obtinere*, Francie regum gubernare, in Charta an. 1103. to. 5. Annal. Bened. p. 461. Phrasis Gallica *Tenir le timon des affaires*. Vide *Temo* 1. & 2.

TIMONAGIUM, [Idem quod *Themonaticum*. V. in hac voce.] Charta Willelmi Cardinalis Archiep. Remensis an. 1182. *Forisfactum quoque de Timonagio nobis per 7. solidos & dimidiam emendabitur*. [Charta Johannis Comit. Sueffion. an. 1230. *Ecclesie S. Medardi Sueffion. dedi in elemosinam parvam & perpetuam Timonagium quod habebam in locis infra scriptis... cum omnino fare & dominio quod habebam in Timonagio supradicto, quod tale est, videlicet quod mihi pro qualibet quadriga, que vino onerabatur, in dictis locis, tres oboli Sueffion. moneta debebantur*.] Ch. Ratulfi Com. Suff. in an. 1233. pro Communia Nantoliens. *Homines etiam de Nantolio, si opus fuerit, poterunt cibinum meliorem sine mesfacere. Timonagium autem & ibi: lencagium quod habebam apud Nantolium, cum emendis iade provenientibus concedo dictæ Ecclesie, &c.* [Chartul. S. Vandreg. to. 2. p. 1967. Cum ego haberem quoddam Timonagium in decima dom. Prioris de Braadensloeh, &c.]

¶ **TIMONATICUM**, Vide *Themonaticum*.

¶ **TIMONUS**, Gubernaculum navis, vel gubernaculum nubrium, Gall. *Timon*. Informationes civitatis Massil. de passagio transmarino & MS. Sangerman. Sunt etiam necessarij ad unam aviam tres Timoni, scilicet duo in capite & unus superflus habentes longitudinalis xvi. pass. & latitudinalis ix. palmos.

¶ **TIMORANTER**, Timide, in Astis B. Christioz to. 4. Junii p. 298.

TIMORARE, Timorem incurtere, apud Ottonem Morenam in Hist. Rer. Laud. p. 46. 54.

¶ **TIMORATIUS**, Cum majore reverentia, in Glossario Barthii, to. 3. Reliq. MSS. Ludewig. p. 418. ex Guiberti Hist. Palæstina.

TIMORATUS. Wippo de Vita Chunradi Salici p. 128. In Dei servitio *Timorata*, in orationibus & elemosinis assidua. Gesta Innocentii III. p. 77. *Devotus & timoratus*. Dicitur lib. 2. *Filiam bene timoratam, &c. Humiliter & timorate*, apud eundem lib. 3. Fulbertus Carnot. Epilp. 40. *Hærebam timorate suspensus & expectans, &c.* Occurrit non semel: [notitris *Timore*, Dei timore & a levibus culpis averfus. *Timoratus & totus pletus Deo*, in Chronico Novalic. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 733. Adde l. 2. de Imit. Christi, c. 10. n. 3. &c.]

¶ **TIMOROSE**, Timide. *Murmurabatur latenter & timorose*, Rolandino Patavino in Chron. Tarvisino apud Murator. to. 8. col. 304. Paulo alia notione Statuta Canoniorum Regul. sec. xi. ti. apud R. Duellium to. 1. Miscell. p. 87.

..... *Servite Deo sapienter*

Atque Timoroseque decenter ad hac, & ovanior.

TIMOROSUS, Timidus, Gallis *Peureux*. Constantinus Afric. de Gradibus: *Timorosi & cordiacos confertur*. Utitur hac voce non semel, ut & Albertus Argentin. in Chronic. p. 155. (necnon Rolandinus Patav. apud Murator. 10. 8. c. 155. & alii.

¶ **TIMPA**, f. Limbus. Joh. Buschius de Reformat. Monaster. c. 3. Tunc dixit Archiepiscopus, accipias *Timpan cappe Præpositi: Non obest vobis, &c.*

¶ **TIMPANI**. Vide *Timpeni*.

¶ **TIMPORA**, pro Tempora, fœc. 3. SS. Benedict. part. 1. p. 182. & alibi.

¶ **TIMULUS**, in Glossis Lat. Græc. & Græc. Lat. *ἄσπερ, ἡ ἀσπερ πλάγιστος τὸ ὄνομα*. Martino videtur addendum *ἴσπερ*, ita ut *Timulus*, si genuina lectio est, idem sit quod *Tippula*, *bestiola genus sex pedes habens, sed tanta levitatis, ut super aquam currere non desistat*, ut habet Festus: ad quem vide Scaligerum.

¶ **TIMURUS**, Piscis species, eadem sorte quæ *Italis Timalo*, in Statutis Placentiz fol. 79. v.

1. **TINA**. Lib. 3. Reg. c. 10. *Attulit ex Ophir signa Tina multa nimis, &c.* Ubi editio Gr. *ἑκατακινικατα*, secuti non dolati ligna, inquit Eucherius, & ex eo Papias, de quibus Salomon gradus fecit in Domini domo, incognita etiam peritioribus Judæorum. Glossa: *Impurissima, spinosa, in similitudine alba spina Tina candida fuit & rotunda, & invenitur in Bibliis correctis dupliciura i, scilicet Trina, vel Tina pro simplex i.* Ita etiam Jo. de Janua, & Auctor Mamotrecti.

2. **TINA**, seu **TYNA**, Vas grande ligneum tam lavationibus quam condendis vitis paratum, quod vocabulum usurpatum a Varrone tradidit Nannius. Noster etiamnum *Tine* dicunt. Apertius 1. 3. de re culin. c. 2. *Rupta suffundit liquamen, quod salis erit, & olei modicum, & commiscebit in Tina cum pulpis.* Additio ad Willermum Gemeticensem p. 317. *Et aliquando in ipsa solemnitate solebat unam Tinam piscam mixturam, & thuribus, & candelabris, aut ante altare sanctæ Trinitatis portare, ipsamque pro suis peccatis Deo ibi offerre.* [Tina communit, quæ capere potest 20. faumatas racemorum, in Inventario an. 1292. e Schedis D. le Fournier. Adde Statuta Massil. 1. c. 1. §. 7. Montis-regalis p. 12. Verceil. fol. 189. v. &c.] Utuntur etiam Hepidanus de Vita S. Wiboradz. c. 20. Cæsarius 1. 3. c. 47. Acta S. Tyrri Mart. n. 25. Fortunatus in Vita S. Radegund. c. 17. verus Charta securitatis apud Brisson. de formul. pag. 647. Joannes Laudensis in Vita Petri Damiani n. 22. Jo. de Burnino Archiep. Viennensis de Stephano Dienis Episcopo, in Vita S. Joann. Episcopi Tragur. p. 4. Johan. Longinus in Actis S. Stanislai n. 18. &c.

TINUM, Eadem notione. Notæ Tyronis pag. 149. *Cuava, cuava, Tinum, &c.* [Acta S. Franciscæ Rom. tom. 4. Martii pag. 166^a. Erat unum magnum Tinum plenum pice liquefacta.]

3. **TINA**, Pilei species, in modum forte acinuram *Tine* confecta, ejusmodi fere sunt Clericorum isti pilei, quos *Bonneti* carrez dicimus. Synodus Soderensis in iuliana Manniz c. 7. *Statuimus quod omnes Capellani, Diaconi, & ceteri ministri altaris honeste & devoto... aza caputis in capribus, neo Tini, vel pileis, aut cibis beccis in manibus... ad divinum officium accedant.*

¶ **TINASIMUM**, Torcular, vel cella vinaria, ubi sunt *tina*. Charta an. 1169 apud Murator. delle Antic. Estensi p. 336. *Esti velles Tinasium vel viretem majorem; & Prior elegit terram cum vineis & Tinasium.* Vide *Tina*.

TINCA, Ligo exponitur in glossa interlineari in Grammatica MS. Smaragd. di.

TINCA, apud Mundi num de Anatomia p. 17. a. Ita-

lis *tinea* est piscis, qui Lat. *Merula*, Gallis *Tencbe* Aufonius in Mosella:

Quis aza & virides, vulgi solatia Tincas Noxii?

[Cardanus de rerum varietate lib. 7. c. 42. *Tincarum de cello maculas omnes tolli existimas; quoniam lenium sit ac viscidum, unde materiam macule ad se trahat.* Vide Hofmannum.]

¶ **TINCAMAN**, Decanus. Vide in *Tunginus*, 1. **TINCTA**, Tinctura. Lucifer Calaritanus lib. Moriendum esse pro Dei filo: *Recordare... quatenus per abrupta una Tincta subscriptionis tue deieceris.* Id est una subscriptio, quæ tinctura vel atramento fit. Hispanis *tinta* etiamnum dicit atramentum.

2. **TINCTA**. Diploma Friderici II. Imp. an. 1210. apud Rocchum Pirrum in Archiepiscopis Vanormitan. *Donamus istam Tinctam nostram ipsius civitatis nostræ Paormitanæ, quæ sit & fieri poterit in futura, non fundico, & omni jure, & libertate sua.* Infra: *Omnia jura ipsorum Judæorum, & redditus ipsius Tinctæ.* Vide *Tistoria*.

¶ 3. **TINCTA**. Charta an. 1338. tom. 2. Hist. Dalphin. p. 365. *Centum duodenas viutorum forma Tinctarum.* Bene scyphos campanæ formam referentes intelligit Cl. Editor; sed mallem *Tinarum*, quæ formam hanc sæpius referunt. Vide *Tina* 2. & 3.

¶ **TINCTARE**, Joh. de Janua, *frequenter tingere a quo Tinctare.* Vide in hac voce.

¶ **TINCTIO**, Baptismus. Vide *Tingere*.

¶ **TINCTITARE**, vel *Tinctare*, Tabuere, ou joer des aqnaives, ou souvenr taidre, in Glossis Lat. Gall. Sangerman. MS. Vide *Tactare*.

¶ **TINCTITULA**, *Parva similis*, in iisd. Glossis.

1. **TINCTORIUM**, Eucherii Lugdunensi & Papiæ, *Baptisterium.* Vide in hac voce.

2. **TINCTORIUM**, *Gladius*, in Glossis Ididari. Lege & vide *Cintorium*.

¶ **TINCTRIX**, Johanni de Janua, *Quæ tingit: Teingnereffe*, in Glossis Lat. Gall. Sangerman.

¶ **TINCTURIARIUS**, Ad tincturam pertinens. *Tincturarius cocabus*, in Charta ann. 1156. inter Instrum. novæ Gallizæ Christof. 6. col. 40.

TINEA. Scabies ex Gall. *Tigue*. Occurrit apud Folcardum in Vita S. Joannis Episc. Eboracensis n. 2.

¶ **TINEARUM DIES**. Vide in *Dies* 3. col. 1488.

¶ **TINELLUS**, vel **TINELLUM**, Cenaculum aulicorum, Italis *Tiello*. *Diminut. di Tino, vaso grande di legame, nel quale si piglia l'uovo, per faro il vno, ut habeat Academici Cruliani, quibus Tiella dicitur nelle corti de Principi, è il Luogo dove mangiano i cortigiani, Locus ubi comedunt Aulici.* Ordioatio Humberti II. to. 2. Hist. Dalphin. p. 404. c. 2. *Item, sit in exercitio officii diella coquina nans cocus pro persona diella Dalphine, & cocus unus alter pro Tinello.* Ibid. pag. 606. c. 1. *Item ordinamus quod predictus magister bospriti sentas de genibus diella Dalphine Tinellum suum ad pariem, &c.* Statuta Cisterc. ann. 1390. tom. 4. Anecd. Marten. c. 151. to. 1. *La palatio & Tiella domini nostri Papa & domibus RR. Cordialisium... dum in ordine legitur in ecclesia, capitulo, collatione & refectorio, &c.* Ad de Museum Ital. Mabilonii to. 3. p. 476. 487. 518. 521. Testamentum Cardinalis Ambian. apud Gochofredum ad Carolum VI. p. 760. Concilium Dertof. an. 1429. to. 3. Concil. Hispan. pag. 655. & 656. Itinerarium Adriani VI. PP. to. 3. Miscell. Baluz. p. 399. 438. &c. *Tine* eadem notione dixerunt etiam nostri. Regnerius Satyra 6.

*Le Sommelier en basle est sorti de la cave;
Déjà monsieur le maître & son monde se lave.
Treuve avecques le bonateur je m'en vais tout couraas,
De-*

Decider au Tinel un autre different.

Aula magna vulgariter vocata le Tinel, in Inventar. an. 1476. ex Tabul. Flamar. Vide Historiam Dalphina-
tus to. I. p. 366.

¶ Quidam vocem hanc non a *Tiso* cum Academicis Crutianis, sed a *Tin*, *Tin*, feu *Tintinnabuli* fono, quo convocantur ad refectorem, deducunt, unde primum dictum fuerit *Tintinnellum*, vel *Tintinnellus*, deinde *Tiaellum*, vel *Tinnellus* per syncope. Malim a *Tiso*; ut enim nos *Vaisseau* de vase dicimus, ac de loco ampliori v. g. *aule*, ecclesie, &c. sic Italos *Tiao*, vel *Tinello* de utroque dixisse probabile est. Pro vase legitur in Statutis Montis-regalis p. 313. *Item pro quolibet Tinello, libro, & fistula magna fol. den. sex.* Vide *Tina* a. *Tennus*, & Menagium in Orig. Ital. & Gall. Tertium quod vocis etymon indicat Joh. Loccenius, ut mox de curia *Tinnulus*.

¶ TIENE-MAN, vel TIEN-MAN, Custos forestez apud Anglos. Constituc. Canuti Regis de Foresta art. 4. *Sub bonis (Ealdermen) iterum quolibet fiat duo minuterum boninum, quos Tino-man Angli dicunt: bi no-berniam curam & veneris & viridis, tum servilia opera subibunt.* Vide Teamnatale.

† **TINEUM**, s. pro *Taanum*, Quernus cortex, Gall.
Tan. Charta Innocentii III. VP an. 1208 apud Murator.
 to. 7. c. 888. *Foreſtam juxta eccleſiam S. Stephani, & de*
capite poſitis de printo, & de Tiniis, molcadinia, vi-
acae, &c. Vide Molendinam ad ſbā.

¶ TINGATIO. Donatio. Vide *Thingare*.

1. TINGERE, Baptizare, baptismum impertiri. S. Cyprianus epist. 71. *Ut putent eos, qui apud hereticos tincti sunt, quando ad nos veniunt, baptizari non oportere.* In epist. 23. 25. & 26. ubi Matth. 28 baptizantes eos, habet Tingeres eos. *Iterata tinctio*, apud S. Leon ep. 2. V. Conc. Hispal. II c. 7.

¶ 2. TINGERE, f. pro *Tondere*: vox maxime usurpata, ubi de falsa moneta. Vide *Tonsare* & *Tonfores*. Translatio inter Reg. Fr. & Abbatem S. Tiberii ann. 1273. inter Probat. 10.6. Gall. Christ. nove edit. col. 339. *Volentes et concedentes quod domini Rex & sui successores ibi semper habeant justitias falsæ monete, si ibi cuderetur, heret, & Tiageretur.*

† TINGINUS, Decanus. Vide *Tuaginus*.

¶ TINGITARE, *Frequentar tingere*, in Glossis a Vossio laudatis lib. 4. de Vitiis setm. cap. 28. Vide *Tingitare*.

‡ TINGULUM, f. Mappula. Usus Fuldenses :
Camerarius Abbas procurat cultellos, coclearia & Tin-
gula. Vide Toncula.

¶ **TINIARA**, Τῆνηρος, ἡ νῆψος, in Glossis Lat. Græc. In Græc. Lat. additur *robico*.

¶ TINIATUM, ΣΤΙΝΚΩΣ, in iisdem Glossis. In MSS. Sangerm. *Tiniatus*, ΣΤΙΝΚΩΣ, *Tinea corrosus*.

¶ TINNA, Vasis genus. Vide *Gustrum* & *Tinn* 2.

¶ TINNELIUS, Extrema pars ejus loci quem al-
luit fluxus maris, Skenæo de verb. signif. p. 158.

¶ **TINNATERIA.** Chara an. 1414. Schedis
Przel. de *Mozgauer*: *Monerius percipit illo die quo mo-
litas, quam Tinbateriam ultra scribit partem lueri, quod
fit in dicto molendino.* Vox ducta a *Tia* a. Vas majus.
Est autem *Tinbateria*, mensura minor tantum capiens
quantum pugillo contineri potest, ut patet ex alia ejus-
dem rei Chara, ubi pro *Tinbateria* legitur *Pugnatio-
ria*. Vide *Poinaderia* & *Tuganaderia*.

TINNIOLUM, Tinnuabulum. Vita S. Hilarii
Arelatenfis: *Vides se facris interesse mysteriis, iacuerunt
tuica Aaron quodam Pontificis regnia decortum,...*
Tiniola etiam com nota greffibus incedentis, & intrin-
secus malignantiis illis cinrum pernebant exstiafe-
cus, salutiferumque iugum. Iustia: Fulsit logium pi-
Tomo VI.

paris, justitiæ byssinum, continentiae cingulum, predicationis Tinnitulum, malagrasa: a bonæ spei opere & sermone iupiter sonuerat.

¶ **TINNISO**, κτιπῖς, in Glossis Lat. Græc.
An *Tinninaaculus*, qui *τίπῃ* κτενῖ, Qui pellem per-
currit, verberat, inquit Martinus.

¶ **TINNITARE**, **TINNIPARE**, **Tinnare**, *Sonare, tinnire.*
in Glossis laudatis a Vossio 4. de Vit. ferm. c. 28. ubi
pro *Tinnipare* legendum censet *Tinniare*, ut est apud
Catullum Epigr. 52. Nonius habet *Tiatinnare*, ex Ni-
gridio & Afranio.

¶ TINNIVOLENTIA, & TINNIVOLUM, Sonoritas, in Actis SS. Maii to. 7. p. 600.

TINNULUS, Sonitus ex aere aut ferro percussio.
Glossæ Lat. Gr. $\chi\acute{\alpha}\nu\alpha\iota$ χαλκῶν καὶ σιδήρου, *Tinnulus*;
Tinnulus. Glossæ Lat. Gr. *Tinnulus*, $\chi\acute{\alpha}\nu\alpha\iota$, $\chi\acute{\alpha}\nu\alpha\iota$, [$\chi\acute{\alpha}\nu\alpha\iota$]
Lat. El. mox: *Tinnulus*, $\chi\acute{\alpha}\nu\alpha\iota$, &c.] Papie, *Tin-*
nulus est sonus liquidus, lenis, & purus. Hieronymus
in Prolog. in Job. Interdum quoque & vicinus dulci &
Tinnulus ferp. *aurum* lege solutus. [*Tinnulus* vocis
dixit Sulp. Severus in Epistola ad forestum t. 1. Mi-
scell. Baluz. p. 353. adjective vero Catullus 62. 13. *Tin-*
nula vox, Ovid Met. 4. *Aera Tinnula*; *Tinnula* *cor-*
de, Seneca in Troade v. 83.]

☞ Huc, ni fallor, revocari debet vox *Tintireco*,
qua utitur le Roman de la guerre de Troyes MS.

Là veilliez lances brissier,

Ja ne se ferai pas conseiller ;

Là oisiez viel croifferece,

Et for beaumes tiel Tintirece.

Ubi *Tia tiores* fonitum at morum galeas percutientium denotat.

A *Tinnulo*, vel *Tianiole*, dictum volunt Regum Palatium, quod ut in monasteriis hieri solet ad *Tinnulum*, seu *innatum* campanæ linguli regii Palatii domestici ad epulas cierantur: indeque *tenet* *inela* nostros dixisse pro *Cuerium solenam celebrare*. Cola de *Beauvento* in *Traictatu del Governo della Corte d'ua signore* c. 19. Il *Tinnello* *non men corrotto a tempi asottine fuiti che ne aome fusi cefi da maggior nofri chiamato per diminutione (come io mi stimo) da Tiano (Tinnio) voce Latina, quasi Tiaello, cioe picciol fuaeo che cefi dice in quella lingua il suono de metalli; percioche al fono d'una picciola campana (come ogatunfia) si corre a Tiaello, il quale a un luogo (perche non lo sapesse) daue in comune si va a mangiare da cortegiani, come al reftorio de' frati. Et era al hora di tanto bono il mangiare in Tiaello, quanteo boggi riputato cosa vil & diu-horrevole.* Ad Joann. Loccenius lib. 3. Antiquit. Suecicar. c. 23. videtur indicare, *suas* aliam significare, vel certe locum consepitum: unde proverbium Suecicum de agrestibus & illepidis: *Tu non fuisti in Tuna*; Galli nostri dicentur, *tu n'as passee à la Cour*: proinde ex *Tuna*, formata fuerit vox *Tunella* vel *Tinnella*, atque inde *Gallie Tinnel*, pro palatio. Blafius Ortizius in Itinerario Adriani VI. Papæ c. 19. *ibique familia Pontificis in palatio ipso Tinnellum, ut ita loquar, Romaum agnoscere capit, quosque familiares vespensdi gratia conferebant.* Adde cap. 435. *Chronic. Mv. Bertrandi Guesclini*:

Bien fini qu'il est entrez dedens à son comment.

Avec lui quatre cent de son Tinel plus grans.

Chronicon Flandrie cap. 57. Et alla au palais senir son
Tinel, & y seit office royal. Chronicon Petri IV. Regis
Arag. l. 2. c. 2. Drunt au poeble de Majorca, qui ja
per allo era a justar en la nostre Tiell de Major de nostre pa-
lau. [Licerz ann. 1404. apud Lobinell. to. 2. Hist. Bri-
tann. col. 815. Huit valets de chevaux, chacun xv. li-
par an, hors Tiell. Deux valets pour le queurre, cha-

vel multa. Olim dicebatur pretium, quo quis furti reus à vitæ dispendio se se redimebat; postmodum usurpatum de iis, qui furtiva bona à latrone susceperint, sceleris sui fovendi gratia. Veteres Schedæ à Spelmano laudatæ: *Thefote est quant homo prius abattel de latrone de lui sa-veuer & mainteuer, & ne my a uremoss*. Stanford. l. 1. de Placitis Cproox cap. 13. *Thefote* est, cum quis bona sua aliqua à latrone furata, ab eo, qui eodem tutatus est, vi auferat; cuius criminis pœna olim capitalis fuit, si quis bona sua ab ipso latrone auferret. Addit denique Spelmanus, in privilegiorum Chartis, ubi *Thefote* conceditur, intelligi alias esse emendam furi sine consideratione Curie Domini Regis, ex Statuto Walliz an. 12. Edwardi I. Ita diversimode hæc vox accipitur. Prima Statuta Roberti I. Regis Scotiæ hæc sūt. *Nullus capias ræchetum, hoc est Thefote-bute, de latrocinio. Id est nemo componatur cum fure*. Vide Brittonum de Legibus Anglic. pag. 72.

THEGEN, THEIMUS. Vide supra in *Thauius*.

THEIO, Duo, vet. Francis. Vide *Cbunaa*.

THEIOPHANIA. Vide *Theophaania*.

THEISA, Mensura sex pedum, Gallicæ *Toise*, in Statutis Montis regalis p. 108. Vide *Teisa*.

THELETUS, Perfectus, à Græco *Τηλες*. Utitur Tertullianus in Scorpiace c. 10.

THELOVIDES, Qui dives videri vult. Utitur S. Augustinus Epist. 59.

THELOHUMILIS, Qui humilis videri vult, *δ'ηλ'αι*, affectat, apud eundem S. Augustinum Ep. 59.

THELON, THELONARI, &c. Vide *Telon*.

THELOSAPIENS, Qui sapiens videri vult, *δ'ηλ'αι*. Utitur pariter S. Augustinus Epist. 59.

THEM. Vide supra in *Tbeom*.

1. THEMA. Papiz: *Vittarum extremitas dependens diversorum colorum. Thema, in sole, ligatura, vitæ sacra*. Sed legendum *themia*, vel *teia*.

2. THEMA, seu THEME, vox Practicorum Leodiensium, in Magno Recordo Leodiensi p. 70. [*Thefme*, in Statutis Loffenibus art. 23. & 25.]

THEMANATALE. Monasticum Anglicanum. to. 2. p. 201. *Et sint quieti... de geldis & danegeldis, & Themanatale, & concelationibus, & scottis, & auxiliis, &c.* Pag. 827. habet ut *Themanaetale*. [Saxonicæ manetale est Sermo decem hominum, vel decemvirorum numerus. Vide *Th. Blount* in Nomolexico Anglicano.]

THEMATA, Regiones, provincie, ita distæ à legionibus, quæ in iis præsidio erant. Gloss. Benedicti: *Legio, τάξις, δ'ίμυς*. Hinc colligitur Salmasium oon bene divinasse, cum dixit, numquam legionem *δ'ίμυς*, appellatam. Luitprandus in Legatione: *Vix majus scandalum, quam quod so Imperatorem vocas, Imperii nostri Themata sibi usurpas*. Infra: *Duo illa Themata, quæ ultra mare habent, &c.* Ita passim usurpat Byzantini Scriptores. Vide Bonavent. Vulcanium, & Federicum Morellum ad liberos Thematum Constantini Porphy. Fabrotti Gloss. ad Cedrenum, &c.

THEME. Vide in *Thema*, & in *Tbeom*.

THEMA. Passio SS. Seraphiz S. Sabioz tom. 1. Miscell. Baluz. p. 107. *Præfex post tertium diem paravit luforium traas pontem super arcum Albini, ubi solebat fieri Themela, & iussu officio us adduceretur Seraphia, &c.* Ubi *Themela* à Græco est *θυμῆλη*, Ara in Theatris, ut interpretatur Suidas, vel Pulpitum in orchestra, ubi musici canebant in scenis. Vide *Thymele*.

THEMILLA, *θῆμῆλη*, *πρίον*, in Glossis Lat. Græc. & Græc. Lat. Recte Martinus emendat *Thocula*, Parva theca.

THEMISTA, Jurisprudens, Legum consultus, in Lexico Godenii, à *θυμῆλη*, Lex, jus, institutum.

THEMISTIANI, Hæretici iidem qui Agnoitz,

de quibus suo loco, sic disti à Themistio Diacono, qui docebat Christum quendam ignorasse, ut ultimum iudicii diem, male intellecto, quod habetur Matth. 13. 32. Baronium consulte ad ann. 535. & alios Historicos.

THEMITIE. In Tabula decimationum legitur, *Decima de Themitis*, idem exponitur *Trees planted in the field for fencing*, id est, Arbores in agris satz sepium fovendarum gratia Spelmanus.

THEMO, THEMONARIA. Vide *Temo* 1.

THEMONATICUM, TIMONATICUM, Tributum seu penititio pro curris temone. Charta Dagoberti Regis apud Doubler. p. 656. [& Mirzum tom. 1. p. 241.] *Portaticos, rivaticos, rotaticos, vultaticos, Themonaticos, cospiraticos, pulveraticos, &c.* Alia Ludovici Pii Imper. apud eundem pag. 73. *Quodcunque acquiri potest, partibus S. Dionysii dedit atque haberi debeat, tam de portatico, & portatico, & ripatico, & rotatico, & Timonatico, & vultatico, & cispatico, &c.* In Glossario Ballic. videtur appellari *Τῆμονος δ'είρηνη*, ἢ τῆς ἀγροῦ εἰρη, ἢ τῆς ἀγροῦ ἀρῆς. [Vide *Themonagium*.]

THEMURBEUS, Gall. *Tambourla*, Utrumque minus recte pro *Timurbeus*, *Temurla*, vel, ut vulgatus effertur, *Tamerlan*, Mogolis à Tartariz Imperator celeberrimus. Inventar. Chartar. Reg. an. 1482. fol. 99. v. *Quidam rotulus in papiro in lingua Persica aosis incognita, super quem Gallico scriptum est, la lettre du Tambourlan. Alius in pergameno & lingua Latina conscripsit translati de Persico in Latinum saciatius mentionem de statu disti Themurbei & filii sui requireris confederationem & amicitiam dom. Regis Caroli VI. & mercatorum sibi subditorum... In disto etiam rotulo continetur litteræ Miraxa filii disti Themurbei. Hæc nesciit auctor Historiæ ejusdem Imperatoris editæ ann. 1712.*

THENAGIUM. Vide supra in *Thauius*.

THENCA. Pactus Legis Salicæ tit. 11. §. 8. *In alio paglo dicitur de ipsis Mals. Thencia textata mala sexaca, amba sexaca, amba ubonia, præcia hac sol. in summa 85. qui faciatis denar. 3200. cuipabili judicetur, &c.* Ubi Weodelinus: *Malthero Thencia sexaca, est ipsa contentio, qua disceptatur ac ventilatur luper furto sexage. Thencia vero proprie est Dingbe, lis, disceptatio, unde Diagenbe, litigare, &c.*

Legitur §. 1. *Thentia sexaca, §. 2. Thent sexaca, §. 3. Thencia sexaca.* Hæc emendat Eccardus censetque legendum esse *Them, maracha, sexaca*, quibus, redduntur hæc verba legis: *aut ancillam, caballum aut jumentum furaverit Thent ancillam, maracha equum, sexaca furtum significat eodem vade Eccardo: quem, si plura cupis, consulte.*

THENECIUM. Vide infra *Thenerium*.

THENEDING-PENY. Vide in *Teshinga*.

THENEMANNETALE. Vide *Themanatale*.

THENERIUM. Provinciale Ecclesiæ Cantuariensis l. 3. tit. 16. *Decima... ovorum, thenerii agrorum, apum, &c.* Ubi Lindvodus, id est, arborum crescentium circa agros pro clusura eorum. Spelmanus legit *Thenerium*, [ut & *Blount* in Nomolexico.]

THENIA, pro Tenia. Vide *Postens*.

THENSA, Capla. Reiquita... in *Tbensa* seu capla collocare fuerat super majus altare, in ARIS. Medardi tom. 1. Junii pag. 77. *Moxque conperius velo serico, delatus est à R. P. Rectore prædilo ad Tbenfam extra altare septa decore præparatam*, in ARIS B. Aloisii Gonzæge, ubi docti Editores papilionem interpretantur; at forte nihil aliud ea voce intelligendum est, quam quod ipsa apud veteres Grammaticos sonat. Porro iis sunt sacra vehicula, *ἀρμα θιον*, in Glossis Lat. Gall. hoc est, Gestatoria seu lercula, in quibus imagines deorum gestabantur.

tur, à quibus hæc vox ad Christianos transit ad significanda fercula, quibus vel sacras reliquias portat, vel sanctas imagines, ut videre potes in Translatione Crucifixi miraculoso tom. 3. Julii p. 454. & alibi. Vide *Theba*.

¶ THEO, Franc. vett. Duo. Vide *Channa*.

¶ THEOBALIA. Mappa. Vide *Teacala*.

¶ THEODISCI, Teutones. Vide *Theotisci*.

¶ THEODORICUS, Dei contemplator, sive divinarum speculator, exponitur in Vita b. Theodorici Abb. Andeg. l. c. 6. S. Bened. part. 2. p. 561.

¶ THEOLOGARE, Deum predicare, annunciare, de Deo loqui, Theologiam docere. Officium S. Wlfranni p. 7. Tandem voce angelica mundi relinquens omnia, profectus est incredulam Theologare Frisiam.

¶ THEOLOGARI, Johanni de Janua, & Theologari, de Theologia tradere vel loqui; Theologizer, est pariter de Theologie, in Glossis Lat. Gall. Saenger. MSS. Habetur Theologizare in v. Pistius.

THEOLOGUS, in singulis Ecclesiis Cathedralibus, qui Sacerdotes & alios in sacra pagina doceat, & in his præferunt in formæ, quæ ad curam animæ spectare noscuntur, institutus Statuto Concilii Lateranensis sub Innoc. III. c. 1. Vide c. 4. & 5. Extr. de Magistris.

¶ THEOLONEUM, THEOLONARIUS, &c. Vestigal, vestigialis exactor. Vide *Telon*.

THEOLOQUELARIUS, vox hybrida, Theologus, qui de Deo loquitur, formula Electionis Episcopi tom. 8. Nicilicij Acheriani p. 154. Prefata moderatæ Ecclesiæ moderamina Theoloquelarius sanctorum canonibus, quo arripientibus viam universæ terræ quarumlibet sedium præfuit, &c.

THEOMACHA, Deum impugnans, venefica, faga, malefica, in Vita S. Samonis Episc. Dolensis lib. 1. cap. 26. 27.

¶ THEONOLEUM, pro Theoloneum in Charta an. 1295. pro Conventu S. Leodegarii Sueffion.

¶ THEOPHANIA, Dies Christi Natalis, τῆς Θεοφάνειας. Editum Theophili Part. Alexandrini: Quia ergo accidit, ut sanctorum Theophaniorum sit hic (Dies Dominicus) profectus dies, & à jejunando tamen dispensatum, &c. Loquitur de vigilia Natalitiorum Christi, quæ jejunio caret, quia ob Natalis Christi lætitiā 12. illi dies, qui à Natali Christi usque ad Epiphaniā iocurrunt, olim à jejunio vacabant.

¶ Nihil est ratio quam afferat vir doctissimus cur in vigilia Natalitiorum Christi jejunium celebratum non fuerit: neque enim vigilia computari debet inter 12. dies post Natale decurrentes. Jejunio itaque caruit, quod eo anno, quo scriptum est Theophili Editum, vigilia in Dominicam incidere. Præterea Natale Christi ab Epiphaniæ festo distinguit Cangius, quod iis temporibus non obtinebat: nam Theophili ætate, ea etiam quæ ipsū fecuta est, uno eodemque die apud Ægyptios celebrabatur festivitas Nativitatis Christi ejusque baptismatis lux nomine Θεοφάνεια vel Θεοφάνια. Cassianus Collat. 10. cap. 2. Intra Ægyptii regionem mox istæ antiquæ traditione servatur, ut peracto Epiphaniarum die, quem provincie illius Sacerdotes vel Dominicæ Baptismi, vel secundum carnem Nativitatis esse deficiunt, & idcirco utriusque Sacramenti solemnitate non bisariæ, ut in Occidentis provinciis, sed sub una diei hujus festivitate concelebrant.

¶ Idem mos Natale Christi & Baptismum uno festivitatis die, sexto Januarii, concludendi etiam obtinuit in Græcia primis Ecclesiæ sæculis, nec nisi desinente quarto sæculo consuetudinem Occidentalium, qui duas festivitates, ut nos hodie celebrabant, amplexi sunt Orientalæ, et deficiunt ex Chrylosomo qui ait Homil. 72. nondum decem elapsis fuisse anno, cum primum dies (Natalitiorum Christi) innovisset Ecclesiæ O-

Tom. VI.

rientali: Οὕτω, inquit, διακρίσεις τὸν Θεόν, τὸν Θεόν δὲ θεὸν καὶ υἱόν Θεοῦ τὸν υἱόν Θεοῦ τὸν υἱόν Θεοῦ. Vide Suiceri Thesaurum in Θεοφάνια, Bailletum ad Natale & Epiphaniam Domini & vocem Epiphaniā suo loco.

¶ Posterioribus temporibus vox Theopphania solum Epiphaniarum festivitatem significare solet, hacque notatione legitur apud Lobinellum tom. 2. Hist. Britan. col. 292. Rymerum tom. 2. pag. 795. & seq. in Histor. Hæreor. tom. 4. p. 221. & alibi. Johannes de Janua: Epiphania ... vocatur Theopphania à Θεοφάνια, quod est Deus, & Phanos apparitio, vel Phanos, Sonni: quod Deus & Trinitas tunc (in Baptismo Christi) apparuit, Pater in voce, Filius in carne, Spiritus in Columba specie. Gloss. Lat. Gall. Saenger. Theopphania, Tiphanea, una festa. Variè effertur hæc vox apud Scriptores Gallicos. Alanus Chartier pag. 140. ad aon. 1441. Ou mois de janvier après la Tiphanea. Enpres la Tiphanea, 10 Litteris an. 1290. tom. 2. Ordinat. Reg. Fr. p. 33. Tiphagne, in Chartular. S. Vandreg. tom. 1. p. 975. Cbe sus feite l'an de grace mil 2. chens 4. 20. & quinze le megarde deusni la Typhagne de Noel. Ex quo illud etiam efficitur hac ætate utrumque festum, Natalitiorum nempe & Epiphaniarum Theopphanie nomine appellatum fuisse: aliàs frustra annotaretur la Typhagne de Noel; quod ad alterius discrimen factum est. Tabular. Episc. Paris. Ces lettres scellées sous le scel de la dite Prevosté, qui furent faictes l'an de grace 1312. le Vendredy veille de la Tiphanea. Chartular. 21. Corb. fol. 100. Au terme de la Tiphagne nostre Seigneur à comenechie à le Tiphaigne, qui sera l'an 1353. Tiphagne, in alia an. 1382. ibidem fol. v. Guillelmus Guiart sub an. 1286.

Receu sans ce con le praigne
A Raimi le jour de la Tiphaigne,
Venant maine bonne personne.
Libiasu Philippe la couronne.

¶ THEIOPHANIA, Eadem notione. Epitaphium Sugerii Abb. apud Mabillon. tom. 1. Oper. S. Bernardi col. 75. ad calcem:

Cui rapuit lucem lux septima Theopphanie,
Veram vera viro Theopphania dedit.

Obiit Sugerius Idibus Januarii, ut ibidem dicitur ex Chronico Sandionysiano.

THEOPROPRIA. S. Augustinus Ep. 158. Quod autem scripsit Eximietas tua, dubiæ ære, utrum in Theopropria debeas eadem gesto jubere proponi, fiat, si potest illuc frequentius confuere multitudine. Ubid oram: Theopropia, seu Theopropium, Græcis oraculum, videtur sic appellatus locus, ubi solent Caesarum edicta promulgari. Nescio an huc referri possit, quod habet Collatio III. Carthagini. c. 5. Que vos exceptores superius Proconularis, tradidistis nobis coram patribus & Coepiscopis nostris die o-bava Iduum Juniarum hora diei iertia in Ecclesia Theopropia. Lexico S. Cyrilli: Θεοπροπρία τῆς Θεοφάνειας, ἡ προφάνεια. Levic. Gr. MS. Reg. sign. 930. Θεοπροπρία δὲ ἀφ' ἧς καὶ Θεοπροπρία, τῆς Θεοφάνειας ἡ προφάνεια. Leg. ἡ προφάνεια, προφάνεια. Helychius: Θεοπροπρία ἡ προφάνεια. Θεοπροπρία, προφάνεια, ἡ προφάνεια. Ita usurpat Philo. ἐπεὶ Θεοπροπρία, & alii. Vide Clementem Alexandr. l. 7. Strom.

¶ Theopropia vel potius Theopropia locis laudatis nomen esse proprium cuiusdam ecclesiæ apud Chartaginem tunc ad Donatistas pertinentis non dubitant Editores Benedicti 10. Operum S. Aug. col. 410. ubi etiam monent in melioris notæ MSS. Codd. legi Theopropia, non Theopropia.

¶ THEORARE, à Θεο dicitur, Videre, quia Deus omnia videt, & Theorare, proprie est considerare divina. Johanni de Janua. Gloss. Lat. Gall. Saenger. MSS. Theorare, contempler, considerer divines choses: pro Græco θεωρεῖν, spectare, contemplari.

Z z 2

¶ THEO-

¶ **THEORETRUM**, Quidquid spanz in præmium deſtoratz virginittis à ſponſo dabatur eo die qua ſe videndam præbebat & prodibat in publicum. *Virgo propter bonore virginittis habet Theoretum. vidua non habet*, in Novella 2. Conſtanti. Porphrog. Vide *Θεωρημα* in Gloſſ. mediz Græci.

¶ **THEORICALIS**, ſpiritualis, ut vide tur. Miracula S Bertz, tom. 2. Julii pag. 56. Sciunt, vos ipſos non huius coſmi cum honore eſſe reſiduos, nec Theoreticalis amantute preſerptatis gaudere, niſi jura diſto omnia reſiſteritis loco.

¶ **THEORICUS**, Contemplativus, qui tantum contemplationi vacat, Johan. de Janua. Græc. *θεωρητικός*, Gall. *Theorique*. Theorica vita, noſtris *Vie contemplative*, in Vita S. Romani Archiep. Romag. metrice ſcripta, tom. 3. Anecd. Marten. col. 1661.

¶ **THEORIMA**, *Theorema*, Johanni de Jan. & in Gloſſis Lat. Gall. Sangerm. MSS.

¶ **THEOSOPHICUS**, Theologicus, ſpectans Theologiam. Epistoſta Gozcehni Scholaſtici, tom. 4. Analect. Mabillon. p. 362. *Quaque vellegende, vel diſputando perſeque intricatu, vel in Theopopis vel in ſophiſticis occurrifſent*, &c. Vide mox *Theopopis*.

THEOSOPHUS, ex Græc. *θεωσοφος*, Theologus, Theologiz petitus, vel qui Deum ſapit. Vetus Charta apud Beſium p. 268. *Datu meſe ſeptembris an. 999. Ind. 12. regnante Rege Roberto Theopop anno 5. Concilium Lemovicenſe an. 1031. ſeſſ. 1. doctiſſimum eundem Robertum vocat. Hugo Flavinac. p. 111. Quem Græcia excipiens peregrinum mirata eſt inter ſuos Philopopum, extra ſuos Theopopum. Et p. 182. Simulas ille ad tempus ſe Philopopum, ut crederent eum, qui non noverant Theopopum.* Epistoſta Monachorum Remenſis Cænobii S. Remigii ad Caſinenſis: *Ocuſiſſimæ autem ejuſdem Epistoſte in primis plucius prelibare, quaſi in aliquo, quod abſit, tantum uobis thema interrumptur, quod omnium Theopoporum iudicio ipſi Tulliano ſtylo jure meritoque præſertur.* Henricus Aquinipolenſis in Lubeca l. 1. cap. 20.

Transſeſt egregio doctore Theopopuli, &c. Ita *θεωρητικός* epitheton non ſemel tribuitur Conſtantino Pegonato in Concil. VI. Oecumenco. Theologiz doctores noſtri appellarunt *Maſtires in divinitate*. Vide Origenes domus Alſaticæ p. 151.

THEOTHECA, quaſi *θεοτήκα*, Pyxis, in qua reponitur ſacra Euchariſtia, ægris deferenda. Epitaphium Joannis de Græcolanis, Mediolani:

*Ei caſula, binque cruceſ, caliceſque gomelli,
Tbntribulum, Theobeca, ſed & moraliſibus, in qua
Eſt ægris portandus ſalus, mundiſque Redemptor.*

¶ De ſacraſſima Virgine dicitur in veteri libro ad uſum Eccleſiz Senon. 13. ſæc ubi de Officio Nativitatis B. Mariz: *Perſuſiſte ſacra Virgo Theotheca, decrevisti, que ſilvus eſſe juus.*

¶ **THEOTICA**, Eadem notione. *Kyrie Theotica*, in Cod. MS. Chableiz 13. ſæculi. Prima ſunt verba cujuſdam additionis que cum *Kyrieleyſon* ſeſtis ſolemnioribus in quibuldam eccleſiis decantari ſolet. Vide *Farſa* 2.

¶ **THEOTISCI**, **THEODISCI**, Teutones, Germani, unde *Theodiſca lingua*, apud Servium in 8. Æneid Oſtridum in libro Evangeliorum, & alios: *Theoi*, ea, in Concilio Turoenſi H. c. 17. Moguntino I. c. in Synodo Piſtenſi. 4. in Ediſto Piſtenſi. 33. *Theodiſca*, Capit. Caroli C. tit. 13. c. 3. tit. 26. poſt c. 13. *Theodiſca*, eodem tit. 26.

TUITISCI, Vetus Charta apud Vadianum de Colleg. & Monſt. p. 87. *Placuit inter nos charum pacationis ex utraque parte ſuſcipiari, quod iuſſiſſe duobus nominamus. Ubi ille: Tuitiſce dixit, quod vulgo Theutonice; nam*

& Theodiſcam linguam illi dicebat, hoc eſt Germanicam, *Die Tuitiſche ſprach*. Vide Cluverium l. 1. Germ. antiq. c. 9. ubi multa. *i. biois* dixerunt noſtri. Vetus Poeta de *Bertin*, apud Falckem:

*Longueus ius Saffoine, qu'ins uſi n' m'ir deſois,
M'is pui ſu reconquise par Frucos & par Thois.*

Le Reclus de Molien MS.

Thois, Brabant, & Aulois.

Add. Wilhelmm *Guiart* an. 1214. [Le Roman de *Cleomades* MS.

*Quais Griaſos, pour ſavoir Thois
Vint à Couloigne en Allemagne ...*

En cel pays tuns demora

Qu'il ſoi Trois; lors s'en ala.]

LINGUA THEOTISCA, *Theodiſcu*, *Theodiſca*, cadem que *Theutonice*, ſeu Germanica, que olim in Gallia etiam aliquandiu obtinuit, à Francis noſtris Orientalibus ſubinde invicta, adeo ut hac etiam loquutus primæ ac ſecundæ ſtirpis Reges haud ægre probari poſſit, longe tamen diverſa ab hodierna, ut pluribus probavit Freherus à ſormulam fœderis Ludovici Germaniz & Caroli Gall. Regum, Ludovici Piſillorum, & Browerus in Proparaſceve Annalium Trevirenſium nu. 14. ex Capitulo 19. 4. Capit. Caroli M. hac lingua, imperante Ludovico Pio, exarato, quod antea attigerat Trithemius in Catalogo illuſtrum virorum in Oſtrido: *Oſtridus ex eo volumine, que Carolus Imperator quandam Magnus barbariam Theutonice noſtre lingue ad regulas incobavit reddeere grammaticeſ, ſeduloſ, multa & miranda lingua materua ſecundum eaſdem regulas compoſuit metro ſeu carmine, qua nemo facile noſtra etate legere & intelligere poſſet, quantumcunque ſermonis noſtri peritus: quippe ſermo ille regulatus à noſtro pluſ differat, quam Eruſcuſ à Latino.* Unde vero vox *Theodiſcu* fluxerit, pluribus diſſerit Cluverius lib. 2. German. antiquit. cap. 9.

¶ **THEUTONICUM OPUS**. Teſtamentum MS. Roberti Canonici Autiſſiodori. an. 1205. *Opuli etiam ſuperſalſare pullam beuediſſum Theutonice opere deſcender operatum.*

¶ **THEUTONIZARE VOCES**, Alterius lingue vocabula Teutonice reddere, vel Teutonice facere. *Kuſhalina ... Theutonizatum Gwelf Joſaſ*, in Hiſtoria de Guelſis apud Leibnitium tom. 1. Scriptor. Brunſvic. pag. 782.

¶ **THEOTOCHE**, *Deipara*. Aſta S. Urſmari Epifc. tom. 2. Aprilis p. 558.

Eccleſiam pia Virgo ſimul Teotocho ſueta.

Notum eſt *Θεοτική* B. Virginis epitheton.

¶ **THEOTONIA**, Germania. *Regnum Theotonia*, apud Marten. tom. 2. Anecd. col. 13. ex Epifto Urbani IV. PP. an. 1263.

¶ **THEOTONICUS**, Germanus, apud Murator. tom. 3. pag. 490. col. 2. tom. 6. col. 94. 421. & alibi. Vide *Theodiſci*.

¶ **Theraſchia**, *Theoraſcia*, *Tiæraſche*. *Juvenis canonicus de Reſeſo in Theraſchia, &c.* in Charta an. 1254. ex Chartular. Campan. fol. 158. *Theruiſſe*, in Pſagio ex Chartul. 1. Corb. fol. 344.

¶ **Theria**. *Annales Cenueſes* ad an. 1243. apud Murator. tom. 6. col. 195. *Piſani galeas & alia ligna de duabus l. beris 50. numero muniebant, in quibus Ruſſurinus Piſanus præcurs admiratus.* Ubi ligna de duabus *Theris*, forte ſunt navigia de duobus tabulatis, Gall. *de deux ponts*.

Theristoſides, in Gloſſ. Saxonicis MS. apud Sommerum exponitur *padc pan gie ſela*, ubi *theriſtrum* corrigendum piat.

Theriſtrum, *Teriſtrum*, *Genſpallii muliebris*, Eucherus Lugdunenſ. Hieronymus in *ſeſiſ*: *Θηρίστριον*.

Et picep nos possumus appellare palliati, quibus obvoluta est Rebecca. *Q* bodie quod Arabia & Mesopotamia operiatur femina, eo quod i' t' b' p' i, id est in alicui & eumate corpora protegat seminarum. Ex eo Papias: Teristrum palliatum est, quod ad usque Arabia & Mesopotamie mulierum est velu mentum, quo iustissimo umbracula utuntur in alicui. *Mox*: Teristrum, subtilissima cortina. [Adde Isidorum l. 10. Orig. c. 35. & Tertull. de Pallio c. 4.] Glossæ Biblicæ MSS. Teristrum, est iustum vestimentum, iborot enim est iustum. Uguio: Teristrum quoddam genus muliebris vestis subtilis & erit, ad terendo didum, vel ad tegeudo, quia in alicui corpora tegat seminarum. Gloss. Lat. Gall. Teristrum, hunc maiore de vestimentis de femina, qu'on dis Cbainge. Salomon Proverb. 27. Sustulerunt à me Teristrum meum custodes murorum. Hephidannus de Vita S. Wiboradz l. 1. c. 5. Teristrum cum omni vestitoria compositione detrahens. Luitprandus lib. 3. cap. 5. Dum hunc Grecorum more Teristrum opterum, habitu quo insolito viderunt indutum, &c. Perperam eberistrum editum. Idem in Legatione: Mihi mandavit, fas non esse quempiam, ubi Imperator esset, pileatum, sed Teristratum incidere: cui mulieres, inquam, nostræ tiaratæ & Teristratæ, viri equitant pileati.

¶ **THERMAPALUS**, *Θερμαπάλος*, Callidus & molis Ovis Themapala Sorbilia. Th. Priscianus 20. 10.

¶ **THERMARIUM**, *Thermæ*. Gloss. Saxon. Ælfrici: Balnearium vel Thermarium, beth hus. i. domus thermatum.

¶ **THERMIPHILÆ**, pro *Thermopyla*, Quævis montium angustia, clausura. Chronicon Reichersperg an. 753. Hailulphus Rex Thermipilas, id est clusus Laogabardorum petiit. Regino habet Thermopylas.

¶ **THESAURÆ**, *Facere thesaurum, thesaurum congregare*. Joh. de Janua. Vide *Thesaurizare*.

¶ **THESAURARIA**, Gall. *Thresorerie*, *Thesaurarii* dignitas, vel locus ubi thesaurus reconditur. Occurrit posteriori notione apud Rymer. tom. 2. pag. 930. 1046. tom. 4. pag. 648. in Reparationibus factis in Senecaliis Carcaldon. an. 1345. & MS. Cl. V. *Lancelot*, & c. Priori vero in Charta Philippi V. Fr. Regis pro Capella Paris. ann. 1318 apud Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. p. 126. col. 2. in Synodo Mexicana ann. 1585. tom. 4. Concil. Hispan. pag. 385.

¶ **THESAURARIATUS**, *Thesaurarii* dignitas in Ecclesiis apud Rymer. tom. 9. p. 541. in Hist. Mediani Monasterii p. 410. & in Inventario S. Capellæ Paris. an. 1363. ex Bibl. Reg.

¶ **THESAURARIUM**, pro *Thesaurus*, apud S. August. enarrat. in Psalm. 48. Numquid perdes in *Thesaurario Christi* Ibidem: Inveniat nummos. & ponunt in *Thesaurario*. Vita Burchardi Episcopi Wormaciensis: Tunc Principes, qui aderant, intrantes *Thesaurarium* & camecam, ubi pusabant pecuniam reconditam, diligenter angulos omnes percurati sunt, &c.

¶ **THESAURARIUS**, *Thesauri* Regii custos. *Desiderius* *Thesaurarius* Dagoberti Regis, in ejusdem Regis præcepto de Episcopali dignitate Caducæ urbis eidem Desiderio collata. *Rado* *Thesaurorum regalium summus Procurator*, apud Fridogodum in Vita S. Audoeni Episc. Rotom. c. 4. apud Surium.

¶ **THESAURUS**, Eadem notione, in Mandato Johannis Reg. Fr. an. 1352. tom. 2. Ordin. pag. 513. *Præsentibus* *Thesaurarius* & *Magistris monasterium*, &c.

¶ **THESAURARIUS**, Dignitas in Ecclesiis Cathedralibus & Capitularibus, cui thesauri Ecclesiæ servandi cura incumbit, quod ipsa docet nomenclatura. [*Thesaurarius*, non semel in Charular. Latinicæ.] Ididorus Hispaniensis in Epist. ad Leulfredum Cordubenlem Episcopum: *Ad* *Thesaurarium* pertinet officium basilicarum ordinatio, iussu præparatio, cura Chrismatum consuecendi, cura Ba-

ptistarii ordinatio, præparatio luminariorum in sacrificio. Rodericus Zamocenlis Episc. in Speculo Vitæ humanæ l. 2. c. 16. *Thesaurarius* suus custos, præcipua quodam prærogativa, ac honoris præeminentia in sacrosancta Ecclesia fulget. Ilorum eam dignitatem & officio, basilicarum primo incumbit custodia & intuitio, officiorum institutio, luminarium incensio & præparatio, cura denique baptisterii, vasarum quoque sanctorum, ac sacerdotalium vestium, nec non sacrarum reliquiarum, & tandem totius Ecclesiæ thesauri ad eum pertinet principalis custodia. Sed & inter Ecclesiæ ministros, pro modo obsequii, & personarum differentiis, redditus & oblationes dividit. Leges Alphonso IX. Regis Castellæ part. 1. tit. 6 leg. 6. *Tejorero tan o quier dezir como guardador de Tesoro ca à su oficio conuio de guardar la cruzes, e los calices & las vestimentas, e los libros, & todos los otros ornamentos de la sancta Iglesia, & el deve componer los altares, & tener la Iglesia limpia & apuestas, e à bonda de encenso, & de candelas, & de las otras luminarias, que son menester. Orosi el deve guardar la crisma, e mandar e ordenar como fe pag 3 el Baptismo. E à su oficio pertencee de fazer tanner las campanas.* [Synodus Mexicana an. 1585. tom. 4. Conc. Hisp. p. 385. *Thesaurarius* m. creamus.] ad quem Ecclesiæ elaudere & aperire, campanas pulsare facere, omnia utensilia Ecclesiæ custodire, lampades & luminaria curare, de incenso, luminibus, pane & vino ac reliquis ad celebrandum necessariis, de ceditibus fabricæ Ecclesiæ exponendis ad votum Capituli providere pertinebit.] Joann. de Deo in Penitentiario l. 5. 12. *Thesaurarius* vel *Sacrista*, quod i. tem est in officio, licet nomina sint diversa, &c. *Thesaurarii* officio potissimum munus incumbit luminaria Ecclesiæ providere. Hincmarus Episc. ex Labbeanis: *Thesaurarius* de luminariis & de aliis omnibus, quæ ad Ecclesiæ honestatem, utilitatem, atque salvationem, & ad suum ministerium pertinent, providentiam gerat. Concilium Colonienle an. 1260. c. 8. *Thesaurarii* seu custodes, quorum inter est Ecclesiæ luminaria ministrare, ea ista fideliter administrent, & generaliter omnis Ecclesiæ sitis suppellectilis seu thesauri ejusmodi arum fidei atque curæ commissam ista conservent fideliter & solertes. Ad Statuta Leichefeldensis Ecclesiæ in Monastico Anglicano tom. 3. pag. 241. 250. & Statuta Ecclesiæ Londinensis ibidem pag. 337. [necnon Probationes Hist. Cabilon. p. 95.

¶ **SUBTHESAURIUS**, Dignitas pariter Ecclesiastica in Ecclesiâ Remensi, apud Joannem Sarisburiensem Episc. 1268.

¶ **THESAURARIUS**, f. Procurator, Syndicus. Legitur tom. 4. Annal. Bened. p. 425. ad ann. 1038. *Widomem* *Thesaurarium* S. Mauricii Andecavensis, cum consensu uxoris suæ, triumphum filiorum duxisset atque dotasse Ecclesiâ in honorem S. Martini Vertavenis in villa Legionis ad Oldonem fluvium, ut monachi S. Albini eam monachicæ religioni aptarent. Postmodum Wido ipse apud S. Albinum monachus factus est.

¶ **THESAURARIUS**, Cellarius. Confectud. Fontanell. MSS. pag. 397. *Thesaurarius*, qui in aliquibus monasteriis Cellarius vocatur, recipis debita & redditus totius monasterii.

¶ **THESAURARIUS ANGLIÆ**, Hujus officium & dignitas describuntur in Flea l. 2. c. 15. 26. 27. 28.

¶ **THESAURARIUS SCACARII**, apud Anglos, de quo Matth. Westmonaster. an. 1295.

¶ **THESAURARIUS GARDEROBÆ**, in Anglicana Curia, est, cui cura expensarum Regis & familiæ suæ commissæ est. Ejus officium est pecuniam, pecunia & exenia Regi facta recipere, receptaque Regis sacra custodire, & de receptis expensas sacre rationabiles, &c. Vide Fleam l. 2. c. 17. §. 2.

¶ **THESAURENSES**, Officiales Comitum Thesaurorum dicuntur in lege 14. Cod. Theod. de Divers. offic. &

lege 2. Cod. de Palatinis, qui scilicet *Thefaurorum custodia* suscipiebant, in eadem lege, hoc est titulum largitionum exactorum & illatorum in thesauros.

¶ **THESAURIA**, Thefaurus, seu locus ubi thefaurus reconditur, gazophylacium. Acta B. Isidri, tom. 2. Junii p. 1090. *Monstrant bodie fontem juxta domum Thefaurarii in Raceburg*. Charta ann. 1224. apud Madox Formul. Anglic. p. 79. *Confecta sunt tria instrumenta concepta sub eodem tenore, quorum unum remanebat penes Abbatem & conventum, aliud penes rectorem ecclesie de Brichwalton, tertium in Thefauraria Sarum*: quo in posteriori loco *Thefauria* idem videtur apud Cartophylacium. Sic Chartophylacium regium vocamus le Tresor des Chartes.

¶ **THESAURIS**, ut *Thefaurarius*. Vide ibi.

¶ **THESAURIZARE**, idem quod *Thefaurare*, Johanni de Janua, Gall. *Thefaurifer*, Gr. *θησαυρίζω*, Divitias congerere. Occurrit passim in Bibliis sacris, & apud Salvanum l. 5. de Gubern. Dei & alios Scriptores ecclesiasticos.

¶ **THESAUROPHYLACIUM**, *θησαυροφυλάκιον*, Thefaurus, seu locus ubi thefaurus reponitur, apud Martenium & alibi.

¶ **THESAURUM**, neutro genere usurpant Alcuinus Epist. 49. & Poem. 105. [Folcardus l. 1. Mirac. S. Bertini e. 8. & alii Scriptores xvi. medii.]

¶ **THESAURUS**, seu Thefauri inventio, inter Jura Regia accensetur in Legibus Edwardi Confess. cap. 14. in Legibus Henrici I. cap. 10. apud Brittonem in Legibus Angl. cap. 17. in Speculo Saxoni lib. 1. art. 35. & apud Bractonem lib. 2. cap. 24. §. 1. Definitor autem ab eodem Bractone lib. 3. c. de Corona c. 2. §. 4. *quodam vetus depositio pecunie vel alterius metalli, cujus non exstat memoria, ut jam dominum non habeat*. Adde Fleram l. 1. c. 43. §. 1. Regestum Parlam. B. fol. 116. *Æthelredus l. 1. an. 418. In novem annis post eversum Romam à Getis, reliqui qui erant in Britannia, Romana ex genere, multiplices non ferentes gentium minas, serobibus occultant thesaurum, aliquam sibi futuram existimantes fortunam, quod illis post non accidit*. Charta Theobaldi Comitis Carnotensis an. 1118. *Justitiam quoque murti, raptus, incendiis, furtivi Thefauri inventi & celati, quia durum erat Monachis de talibus judicare, mihi & heredibus meis Comitibus Carnotensibus in Bonavalle & in terra sua de bantenga concesserunt habendam*. Charta Guillelmi Castellani S. Audomari an. 1175. in Tabul. Moasterii S. Bertini: *Ab omni calumnia & consuetudine, quia de jure Comitatus exigi solet, à banno scilicet, furto, teloneo, occasione inventi thefauri, liberi sint*. Articuli Cleri contra Dionysium Regem Lusitanie apud Bzovium an. 1289. n. 9. §. 26. *Impinger aliquibus viris Ecclesiasticis, mulieribus religiosis & Abbatissis, quod invenerunt Thefaurum, quorum occasione facis eos capi, & secum saliter captos duci, non parces religioni, aut etiam dignitati intendens, & compellens contra jura, ut totus Thefaurus sibi restitueretur, esse in propria domo possessione aut villa, aut campo seu allodio ipsius inventus sit, aut dicatur inventus*. Vide Capitulare 2. an. 789. in Appendice c. 2. & supra in voce *Inventio*.

¶ **THESAURI DUCENDI** Oous. Monasticum Anglicano. tom. 1. p. 976. *Sint quieti de ... bornegeio, carneagio ... & de Thefauro ducendo, &c.* Pag. 922. *De maeremio cariendo, de armis portandis, de Thefauro portando, &c.*

¶ **THESAURUS**, Monile. Chronicon Valciodor. tom. 7. Spicil. Acher. p. 516 *Cemes Iherbertus ... sine consilio sua nobilissima conjugis ... loco obsidis mirabilem Thefaurum quem apud se conservabat Clerico sribuit, diem statuens in quo fieret solutio debiti*. Thefaurus autem iste desiderabilis composuit est in similitudinem infir-

gnis monilis, quem S. Eligius ... precepto nuntius inclivis Lotharii Regis Franc. manibus propriis operatus est. Lapis si quidem beryllus in medio positus sculptum retinet qualiter in Danicle Sufanna à senibus judicibus male criminata sit, qui varietate sui operis diligentiam ostendit artis, & diligentia venustatem locupletis honoris. Quod Thefaurus pluries ibi appellatur, nude dicitur Monile in fragmentis ex Chron. Valciod. l. c. 5. Bened. p. 597.

¶ **THESAURI ECCLESIASTICI**, Vasa lacra, aliaque pretiosiora suppellex ecclesiastica gemme & alia hujusmodi, in Capitulari 5. an. 806. c. 5. ubi prohibet Carolus Magne vendantur iudicis aliisve negociatoribus. Ne Vasa sacra dentur pignori, pariter prohibet Ludovicus Pius Capitul. ann. 816. c. 13.

¶ **THESEUS MENNIS**, in Hepidanni Annalibus ann. 973. pro mense Desio dicitur, ut recte coniectat Golladus. Sic vero appellatur mensis Junius à Macedonibus, Græc. Δεσιος.

¶ **THEŒIA**, Mensura sex pedum, Call. *Teise*, in Charta Godefridi Episcopi Liogon. inter Instrum. nov. Gall. Christ. tom. 4. col. 179. & in Glossario tom. 3. Histor. Paris. ubi Lobinellus observat *TheŒias* enim aliquando dicitur gignatieriove ex Charta an. 1282. ubi legitur, *duas campanas, quambilibet ponderis centum librarum in capella domus eorum congregationis predictæ ponendæ penderent duabus TheŒiis super coopertura ipsius capelle*. Vide *TeŒia*.

¶ **THEŒICUS**, PŒŒici laborans, ni fallor, à Œisto *TheŒis*, pro PŒŒis. Codex MS. *Dæ Chabues* Senecalli Tolosæ de AlbigenŒibus: *DŒŒus infirmus non permittat ipsos recedere, eo quod TheŒeus eras & volebat hereticari in morto*. Vide *TeŒis*.

¶ **THESINDUS**, idem qui *Thainus*, de qua voce supra. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 69. *De Thibindi boninis (occisi) vera, debent reddi secundum legem 30. solidi ad manbotam, idem bodie 5. marcas*. De Thibindo, id est Thaino, 120. fol. qui sciunt 20. marcas.

¶ **THESMOPHORUS**, *θεσμοφωρος*, Legislator, de MoyŒe dicitur in Gestis Consulium Andegavensium to. 10. Spicilegii Acheriani p. 470.

¶ **THE THINGPANYE**, Vide in *Teshinga*.

¶ **THEU**, Francis veteribus, Duo. Vide *Cbunna*.

¶ **THEUDISCI**, Vide supra *TheoŒici*.

¶ **THEUGDPENY**, Vide *Teshinga*.

¶ **THEUMA**, *Τεῦμα*, pro *Thema*. Willemus Brito in Prologo ad Philippid.

Kursus ut aggregat prolixius edere Theuma.

[Et ad calcem editionis Duchesni p. 236.]

Nam qui prælibant librorum Teumata versus Nolo quidem numeris connumerare mei.]

¶ **THEUNARIUM**, Tributum. Vide in *Telon*.

¶ **THEUROMA**, Aulæum seu tapes, ut videtur. Joh. de MonŒriol. Epist. to. 1. Ampl. Coll. Marten. col. 1329. *Mibi Theuromata sen tapeta illa missiŒi, que res est rava & singularis sit, &c.* Hæc verba que res &c. indicare videntur particulam sen esse nudam explicationem vocis *Theuroma*, cum de re singulari seu unica agi videretur; alioquin crederem *Theuroma* esse pro *Torumma*, *Τὸρῦμα*, quod est Opus sculptum aut celatum ex quacūq; materia.

¶ **THEURORA**, vel ut legere mavult Eccardus *Theuroma*, Puella, in Pacto Legis Salicæ tit. 5. §. 4. Eccardum consule.

¶ **THEUSEBIA**, ex Gr. *Θεῦσηβια*, Pietas. Ordericus Vital. l. 8. pag. 708. *Sed in pace Dei cultores legati Theusebia tripudiarie fineres.*

¶ **THEUTHA** Vide in *Tebena*.

¶ **THEUTHONICI**, THEUTONICI, THEUTONIZARE Vide *TheoŒici*.

¶ **THEW**, *THEWE*, Cavez, vel scabelli genus, quo mulieres rixosæ & in laceŒendo procaces in

aquam

aquam mergunt apud Anglos, à Savonico deop, Servus, homo vilis. Placitum in itinere. apud Cestriam ann. 1. Henrici VII. *Georgius Grey Comes Cantii clamat in maner. de Buiton & Ayton punire delinquentes contra assisam panis & cervisie per tres vias per amerciamen- tiam, & quarta vice pisiores per pilloriam, bractiato- res per tumbrellum, & rixatrices per Tbewe, hoc est ponere eas super scabellum vocatum à Cuckiag stole.* Monasticum Anglie. 10. 1. p. 977. *Habere possunt Thew, pillorium atque tumbrellum pro punitione malefactorum.* Vide *Blount* in Nomolexico Anglicano.

THEYN, Liber, ut *Thess*, servus, in *Fleta* l. 1. c. 47. §. 26. idem qui *Tbingus*, de qua voce mox. Vide *Tainus*.

THEYSIA, Pertica, seu mensura sex pedum, Gall. *Toise*. Franchesis *Ville de Pineto* ann. 1343. à *Schedis D. Lancelot*: *Terminus vero dicta fraecheffia de claramus... extra menia dicta ville per ano. Theysiat.* Vide *Tesla* & *Tbesia*.

THIA, Amica, Gall. *Tante*. Vide *Tbius*.

THIARA, Honorarius Cancellarii cudo, Gall. *Morier*. Acta Comitiorum general. Turonis habitio- rum an. 1483. ex Bibl. Sangerm. *Dominus vero Cancellarius ad Regem coarversus, Thiara deposita & curvato genu, petiit si ei placeret nos sermonem inchoare.* Vide *Tiara*.

THICINYNUS, male pro *Hiacythinus*, apud *Isidorum* l. 19. Orig. c. 21. ed. 1602. Vide *Vossium* l. 3. de *Vitiis* serm. c. 52.

THIET-BUTE. Vide *Tbesbore*.

THIEM. Vide supra in *Theam*.

THILAC, pro *Tybilan*. Vide in hac voce.

THIMIAMA. V. *Thuricremium* & *Thymia*.

THIMIAMATERIUM. V. *Thymiamaserium*.

THIMONUS. Vide in *Temo*.

THINGARE, Donare, vox Longobardica, in *Leg. Longob. lib. 2. tit. 1. §. 8. tit. 14. §. 4. §. 5. 12. 13. 25. tit. 15. §. 1. 12. tit. 18. §. 1. tit. 21. §. 9. tit. 34. §. 3. 8. 9. tit. 36. §. 9. l. 3. tit. 15. &c.* *Papias*: *Tingatio, mutua dona- tio.* *Boerius* ad *Legem Longob. Thingatio dicitur dona- tio per universitatem.* In præallatis locis crebro vox *Thingare* sumitur pro libertatem conferre, quod & ma- numittere per *Thia* videntur. *Leges Luitprandi* Regia Longob. tit. 54. §. 1. *Si duo fratres, aut si pater & filii Thingati fuerint, &c.* *Tit. 109. §. 4.* *Vadant liberi & absolvi sursreali, tanquam si Thingati fuissent, ubi vo- luerint.* *Leges Alstulphi Regis Longob. tit. 8. Si quis Longobardus pertinenter suos Thingare voluerit in qua- ta manu, & chartulas ei fecerit, & sibi reservaverit servitium ejus dum advixerit, &c.*

INTHINGARE, Eadem notione. *Leges Luitprandi* tit. 36. §. 1. *Si quis servum suum sursreali intbingaverit, & amund à se fecerit, &c.* *Lex Longob. l. 2. tit. 35. §. 8.* *habet hoc loco nude Thingaverit.*

THINX, Idem quod *Thingatio*, in eadem *Leg. Longob. l. 2. tit. 18. §. 6. tit. 14. §. 13. tit. 15. §. 2. §. 3. tit. 20. §. 1. tit. 32. §. 5.* *Charta donationis* ann. 1060. in *Tabulario Casaurienti*: *Hæc traditio de memoratis rebus firma perma- neat in sempiternum, quia in loca sanctorum nec Thinx, nec launeig impedire debet, eo quod homo pro anima sua fecit.* *Dare per libellum de Tine*, in *Charta Gandulsi Episcopi Regiensis* tom. 5. *Ughelli* pag. 1594. *Manumisso per Thinx*, in *Legib. Luitprandi* Reg. Longobard. tit. 109. §. 4. & in *Legib. Longob.* non semel.

THINX idem sonare quod *Thing* Teutonicum, in *Fæderis Ludovici & Caroli C. Regum*, quod à *Nithar- do* l. 3. refertur, ubi per *plaid*, seu *placium*, effertur, purat *Marq. Freberus*. *Acti astipulator locus Adami Bremensis* cap. 229. *Ad eo ut Concilio populorum commu-*

ni, quod ab ipsis Warph, à nobis Thinc vocatur, E- piscopus interesse non renunt. Sed & in *Capitulari Theotisco Ludovici Pii* apud *Browerum* in *Proparsace- ve* ad *Annales Trevisenses* diage. 14. *Thegein*, tra- ditio exponitur. *Teutones Dughe & Dengben*, vo- cant litem, disceptationem: unde *Dingben*, litigare. Vide *Joan. Stiernboockum* de *Jure Sueconum* vetu- to cap. 2. pag. 26.

THINGUS, idem qui *Tbainus*, de qua voce su- pra, à *Savonico denz*, vel *deinz, minister, baro*, homo liber. *Vetus Charta à Cowello* laudata: *Sci- tis me concessisse omnibus militibus, & omibus Thingis & omibus libere senenitibus, qui manent in foresta mea de bonore de Lancastre, quod possunt, &c.* Vide *Thai- nus* & *Theya*.

THIRD-PENY, *Denarius tertius est, ea par- mulctum forensiumque molumentum (emolumentum) gæcia comitatu olim cedebat Comiti, Regi alia- duas percipiente, in Nomolexico Angl. Thomæ Blount* quod consule.

THIRUS, *Serpens venenosissimus, de quo fit tbi- riaca*, in veteri *Vocabular. Juris* utriusque; à *Græco θῆρ, tæpē*, fera, bellua.

THISIASTERIUM. Vide *Thysiaslerium*.

THIUBA, Furcum, Germanis *Dieb*, *Ostrido* l. 4. c. 7. & *Willeram*o, *Tbiob*, *Savonibus* def. Ita in- scribitur titulus 3. *Legis Frisonum*.

THIAPHADUS, Dignitas in Aula Regum Gothi- corum Hispan. sed ex inferioribus prima: scilicet post *Duces, Comites, & Gardingos*. Huic suberant *Milenarii, Quingentarii, Centenarii, Decarii* exercitui etiam *Compulsore, Anasarii, Defensores, Pacii as- fectores, Numerarii, Villici, Sajones*. *Thiaphadum*, civilem administrationem habuisse colligitur ex *Leg. Wisigoth. l. 2. tit. 1. §. 23. 26 & l. 4. tit. 5. §. 6.* Huic in omni criminalium negotiorum genere judicandi licentia concessa erat, præterquam in his criminibus, quæ legum sententiam aperte condemnant, quibus qui ob- noxii reperiebantur, eos non judicare amplius, sed ut jam à lege præjudicatos condemnatosque debitis pœnis subijcere cogebantur. Ita enim accipienda videatur eadem lex l. 2. tit. 1. §. 15. *Cum in ceteris negotiis criminalium causarum Thinsadis judicandi licentia concessa fuit, criminosos à legem sententiis judicare non audeant; sed debitam iactis, ut competiti, censuram exerceant.* Hi, si quando sive ad bellum, sive alio advocarent, vices suas in exercendis judiciis committere poterant, ex eodem §. In bellum porro provinciales suos educe- bant, & ad hostem exire compellebant, quomodo *Bal- livi* ac *Senescalli* olim apud nos, hoc est Regios subdi- tos, quæ sua *Thiaphadus* erant: ica enim provincia *Thiaphadi* appellatur l. 9. tit. 2. §. 3. 4. 5. 6. 9. Suberat autem *Thiaphadus* Comiti, ex d. §. 5. Vide *Diploma Ervigi Regis* post *Concilium Toletanum XIII.* Quidam vocem hæc à Germanico *Tief*, altus, deducunt, quasi suprema fuerit inter inferiores dignitas.

Arceffendam censet *Hickesius Dissert. p. 153.* à *Francico* articulo *Tbiu*, & *Fadi*, à *Fadian*, Ordina- re, dispensare. *Thyaphadus* perperam legitur apud *Spelmannum*; *Thinsadus* vero in *Charta* ann. 1027. in *Pobar. Hist. Occitan.* to. 2. col. 179.

THIUS, ex *Græco θῆρ*, *Petrus*, *Italici Zio*. [*Isid.* l. 9. c. 6. *Tini Græcam nomen est. Petrus, frater fratris est. Tbiu, id est, patruus vel avunculus*, ut *exponit Coquille* Cent. de *Nivern.* p. 418. Occurrit hæc vox pluries in *Nov. 18. c. 3.*] *Codex Carolinus* Epist. 93. *Thinus Regis Persarum, Princeps & Dux exercitus.* *Chroni- con Comitum Capuz* §. 3. *Profectus est de eadem civitate à Pandone Tbio suo.* *Pactum Gregorii Ducis Nea- politani* ann. 911. *Joannes Consal & Dux, Gregorius Tbins*

Tbiusejus. Charta Hispān. æræ 819. apud Sandovalium in Sylone Rege: *Et sic pœfessionem junctam pariter eundem prædico tuo Tio Domino Tomilano Abbate fundisti in isto loco jam dicto Ovesa Basilicam S. Vincentii Levita*, &c. Ita in alia apud Colmenarezium in Historia Segoviciensi e. 13. §. 13. Histōr. Miscellæ: *Ubi erat Israhelii ibi Madi*. Theophaanes, *αἰνέειν ἰσραηλῶναι οὐ δύναται Μάτι*.

THIA, TIA, Amita, Ital. *Zia*, in Conc. Bracar. II. an. 563. c. 15. & in Conc. Aurelian. II. c. 3. uti præferunt Conc. Corbeienfis & Lugdunenfis. Adde vitem Chartam altatam à Duce Gardiz in familia Guistana p. 182. [& Canones Hibern. to. 4. Anecd. Marten. col. 3.] Apud Greg. M. l. i. Epist. 37. *Volo autem, ut domina Patricibia mea, & C. Spelmannus emendat Patberia Tibie mea*, quomodo Conc. bonæ notæ præferre monet vir doctus nuperus operum S. Gregorii editor, quodam etiam *amita*, *probia*. Charta Rudelfini Dumenfis Episcopi ætæ 930. apud Teper: *Ervilla ipsa monasterio integra in Faro ex dato Tia mea domina Guntredidis, & C. Alia ætæ 42. apud eundem to. 6. p. 450. Et de ipsa villa, qua dedit mihi illa Tia mea, & C. Vide Chron. Petri Reg. Aragon. edit. à Carbonello l. i. c. 4. & Anton. Braudonem to. 3. Monarch. Lusitanæ fil. 98.*

¶ **THLASIÆ**, **THLIBIÆ**, **Calstrati**, **spadonum** genus, in p. 128. D. de verbor. signific. *Spadonum generalis appellatio est, eoquecum bis quatuor spadones sunt, item Thibbia, Thlasie, calstrati; sed si quod aliud genus spadonum est, continetur. Thibbia proprie ita sunt, quibus attriti sunt testes; Thlasie vero quibus ejectione sunt;* ad Græc. *Θάλας* seu *Θηβας*, frango. Vide Gothfridum ad Cod. Theod. & Calvinii Lexicon.

† **THLIBOMENUS**, *Θαλίβιος* ♂, Prefectus, affluens. *Thlibomenus* in Ecclesia dicebatur Egentes, qui sustentare se ac victui necessaria luppeditare sibi non valebant. P. Iuliana Cleri Rom. ad S. Cyrrianum 8 edit. Oxon. *Sive viduas*, *sive Thlibomenis* (perperam in Editione Pamellii *Cydomeni* et in aliis *Ctinomeni*) *qui se exhibere* (i. e. se nutrire sibi que necessaria ad vitam præbere) *non possunt ... utique habere debent, qui eis ministrant*. Epistola S. Cornelii V. p. ad Iabium Antiochi. nu. 3. edit. Constantii: *Viduas cum Thlibomenis plus mille quingentes*; in *ὑποκείμεναι θλιβόμεναι*, in Græco. Vide Noram Constantii.

¶ **THLIPSIS**, Gr. *θλιψις*, Afflictio, oppressio, apud Luciferum Galarit. l. i. ad Constantium Imperat. **THO**, Celtis, Duo. *Tho-alafii*, Duo cum dimi-

¶ THOBALIA. Vide in *Toacula*.

¶ THOCA, *Flavus*, vel *vestis*, in Glossis Isid. Legendum omnino videtur *Toga*, ut pro *Flavus*. Latus clavus ut iam dictum est in *Flavus*. Vide Grævium.

THOKEI, Piscis genus, cujus fit mentio, inquit
Cowellus, an. 22. Edw. IV. c. 2.

THOL, THOLNEUM, &c. Vide Telon.

THOLUS. Glossæ Antiquæ MSS. *Tolum*, *falsigium templi rotundum, sive cerebrum camera*. Papiæ *Proprie est velut scutum breve, quia in medio tecto est, in quo strabes coeunt*. Idem: *Tholus, emineus, rotundus, falsidium templi, culmen tecti*. Gloss. Gr. Lat. *ῥολος, Tefstudo*. *Thodi balnearum*, apud Ammianum lib. 48. *Sedulius lib. 1. in p'fchalis operis*:

....*Properemus in urbem*

*Libersati ope, radians ubi regia fulvis,
Emicat anla libolis.*

Vita S. Joannis Eleemofex verlinne Anastasii Biblioth. n. 52. *Pergebat aliquando Beatus ad visitandos pauperes in locum, qui dicitur Castrum: illic enim eis secebat quasi Tbotes quosdam prolixior, lignis tabulis pavimento strato ad requiescendos eos. Epitaphium Alde-*

berti Abbat. Lerinensis, qui decessit ann. 1791.

Namque sui dextra construxit intus & extra
Turres, atque Tbolos, Ecclesieque polos.

Liber Miraculor. S. Bertini c. 3. apud Mabillonium de Turrill, seu Campanario: *Cum Tholus pomifer in edito una cum triumphali signo Crucis erigeretur, &c.* Occurrit hac notione apud Palladium cap. 8. & 43. Sed non plane affequor quid fit *Tholus* in Gelfis Francor. usque ad R. nbertum Regem ex Bibl. Loifelliana, ann. 1014. *Fecit quoque 18. Tholos ejusdem metalli, (cupri Hispanici) parvas in eboris de super infixas.* [F. Lamine cupri bracteate, a Gall. *Tole*, quod de ferro bracteato potissimum dicitur.]

¶ THOMATIZARE, Incredulum esse instar D. Thomæ, qui credere nolebat Christum resurrexisse. Vita S. Iudæ per Erem. 10 3. Aprilis p. 432. Si Ecclesie toti non credis, & adhuc non post dies octo, sed post annos tot Thomatizas, mitte vel adhuc manum tuam... & noli esse incredulus sed fidelis.

¶ THOMOCHARTA. Charta, diploma, scriptum. Historia Reliquiarum S. Petri in Abbatia S. Mansueti Full. tom. 2. Hist. Lotharingæ inquit Probat. col. 277. Sicut enim veridicis historiographorum probatur sententiis, & prout Romane bibliotheca monstrat Thomochartis, &c. Vox ibrida est, quæ à Græc. τῶν, Tomus, volumen, & Latino Charta, efficta est.

¶ THOPA, Navigii species. Chronicon Siciliæ apud Marten. 10.3. Anecd. col. 90. In *caibena porus disternit volentes eam frangere cum coctis, Thopis, galles, &c.* Sed emendandum puio *ebopis*, pro *capis*, *capis* enim pro navigii specie usurpatur à Nicolao Speciali lib. 7. de Rebus Siculis cap. 17. cuius locus exstat in *Cupa* 2.

¶ THOR, Getarum Deus. Vide *Tbur*.

THORACIDA, Imago pectore tenuis: *expressi*,
[Gall. *Busse*. Trebellius Pollio in Claudio: *Expressi*.
Thorace vulgo. Imago. Glossif. M.S. *Toracida*, imago
sculpta pectoralis, s' uque ad pectus, in auro, velin
quolibet, a thorace quod est pectus. Adamantus lib. 3.
de Locis sanctis, cap. 4. de statua marmorea S. Georgii
divinitus emittis: *Hinc itaque manifeste offenditur*,
quantum & quoties fuerit honorificentie apud Drum Geor-
gii, intertormenta, cuius Thoracidam, in re natu-
sempertraherem potentia fecit. Et cap. 5. *Sancti. Maria*
matris Domini Thoracidam habet. Versus in Alshel-
mum, in libro Epistolarum S. Bonifacii Archiep. Ma-
guntini Epist. 69.

Nec non adhuc munusculum

Quidam addunt pulcherrimum

Thoracidos, luentsibus

Retorquentes luminibus

Imagines auriferi

Christi Martiri capitibus.

Walafridus Strabo lib. de Reb. Eccl. c. 8. *In gestis Silvestri Papa legitur Constantinum Imperatorem per Thracidas Apostolorum, quos ipso in visione viderat, cognovisse* Durandus l. i. Ration. c. 3. n. 2. ait, Græcos imagines pinxisse solum ab umbilico supra, & non inferius. Vide *Scutum, Surtaria*.

Græci recentiores vocem $\epsilon\upsilon\delta\alpha\rho\iota\varsigma$, eadem notione
 usurparunt. Cbron. Alexandr. $\text{Αὐτὰ τοῖς ἁγίοις ὁμοῦς}$
 $\text{ἐκτετατοῦρ ὁ γὰρ τοῖς συλλεῖται, ὁμοῖος ὁμοῖος τοῖς Ἀγγέλτοις,}$
 $\text{ὁ Περὶ Χριστοῦ Ἀγγέλτοις Ἀγγέλτοις διὰ ἁγίαρχοι τοῖς ἱεροῖς}$
 $\text{πρεσβυτέρους. Idem in Iuliano libro: Ἐχόντων τῶν ἁγίων Χρι-}$
 $\text{στὸν βασιλικὸν τοῦ λόγου, τὰ ὅσα ἔρχονται ἐν μὲν τοῖς ἁγίοις ἀλλὰ ὁ-$
 $\text{δὲν μὲν πρὸς τὴν βασιλικὴν χαρακτὴρ ἔσονται.}$

¶ **THORACIUM**, *Carchesium* proprie, Gall. *Hune*; item *Spēcula*, *inspectorium*, contracte à voce integra *Theatrarium*, inquit Carolus de Aquino, quod à carnendo vel inspiciendo, ex Græco $\theta\omicron\rho\acute{\alpha}\tau\eta\varsigma$, dicitur.

Нод

Non solum est fummitas, seu loculamentum in suprema parte navis; in quo degunt Speculatores ad remotissima quaque lustranda & exploranda; verum etiam machinula bellica, utilis & accommodata ad explorandum impune statum rerum hostilium in urbium aggressionibus. Appendi vero hujus generis machinulae vel defigii solebant in schalis, quae inde speculatorum appellabantur, in machinis arctariis aliisque organorum generibus, quae vi potissimum tollentionis in sublime fustollebantur. *Thoracii*, pro inspectorio vel specula, meminit Hero de Machinis bellicis, ubi videndus est Boccacius. Haec Lexico militari.

¶ *THORACLA*, idem, ni fallor, quod *Thoracida*. Nevelo Monachus Corbeienfis de Translat. S. Nicolai ex Cod. MS. Sangerm. 394. initio prologi: *Sicut manus scultoris perita est ad dilucidandam suae indaginis Thoraciam, ita strepsus ad propalandam quali in seculi conditionis enucleator.*

THORACOMACHUS. Anonymus de Rebus bellicis Notitiae Imperii subiectus: *Inter omnia, quae adversum bellum provida posteritatis cogitavit antiquitas, Thoracomachus quoque mira utilitate ad levamen corporis armorum ponderis & asperitatis subiecit. Hoc enim vestimentum genus, quod de coactili ad mensuram & tutam pectoris humani conficitur de mollibus lanis timoris sollicitudo solers magistra compesuit, ut hoc induta primum lorica vel eluvans, aut bis similia fragilitatem corporis, ponderis asperitate non laderent, &c. Ubi Thoracomachus legendum recte censet Salmast. ad Plin. & ad Hist. Aug. l. 1. c. 1. v. 2. &c. ex lana coactili confectus, ejusmodi fuere nostri *Gambesones*, *Naxtzenim* & *Andradem*. Gloss. Græc. Lat. v. 2. p. 1. ad v. 1. *densum*, pressum. Vetus Sebollasthes *Sat. 6. v. 80. Linum tenuissimum maculis auctum*. Vide Cujacium l. 5. Observationum c. 11.*

¶ *THORAL*, *THORALE*, *Culcitra*. Ebrardus in *Græcismo* c. 12.

Esque Thorat lesio quod supra ponitur alto, Ornatus causa, quod dicunt Culcitra puzilla.

Miracula S. Joannis Beverlac. tom. 2. Maii p. 194. *Us amovebant Thoralia, transferrent stratoria, &c. Ubi Thoralia lectos interpretantur Editores, quod fere eodem reddit. Vide Thorale 1.*

THORCHOREHNGH. Charta Waldemari Regis Daniz ann. 1326. apud Pontanum libr. 7. Rerum Danicar. pag. 443. *Si ita contigerit, quod absit, quod alicui, non capiantur, nec in skanor salentur, quilibet dato suo Thorgherehnghe auctoritatem habeat bona, quae adduxerit absque telonco libero deducendi. Haberi ibi pluries.*

¶ *THORINGI*. Vide infra *Trotingi*.

¶ *THORUS*, Deus gentilis. Vide *Fret a* & *Tbur*.

THOSCA. Liber Chirographorum Abdis fol. 86. *Est cetera omnia prater unam Thoscam, & annum primum. Ita fol. 189. Vide Pleisicium & Tosca.*

THRENARE, Plangere, ex Gr. *ἔρηναι* Pischastius Radbertus in Epitaphio Walz Abb. Corbeienfis lib. 1. cap. 8. *Fortasse tunc venter prae cordium contra nefanda futurorum, quasi cythara Threbat.*

THRENGUI, Vassalli genus. Vide *Dreneb*.

THRETIUM. Fragmentum Petronii p. 70. *Decem partes dixit, librum ab oculo legit, Thretium sibi de diariis fecit, artificellum de se paravit, & duas trulas.* [Pretium emendat Schefferus.]

THREUS, Ex filio nepos, quasi *tertius* ab avo; nam *Threus*, in vet. Glossis est *tertius*, Angli *Three* pro *tres* dicunt, [Germani *Tbrey*, dicitur, pro *tertius*.] Edictum Rotharis Regis tit. 38. §. 1. & Lex Longob. l. a. tit. 14. §. 3. *Qui de filio naturali generatus fuerit, quod est Threus, &c.* At hoc loco *Threus*, est *libertus*. [Eti-

zio Boheriana praefert *Stremus*, & in margine *Tbecus*, male. Quidam MSS. praefertunt, qui est *Trenuit*. Scilicet videretur, quia de nato ex serva sermo est, forte legendum esse *Tbeus* servus, famulus. Papias: *Trens, libertus*. Sed *Trens* à *Treu*, fidelis est eadem Papias.]

¶ *THRIMSIA*. Vide *Tbrymsa*.

THRONI, Angeli ex primo hierarchiae Angelicae gradu, cujus appellationis variae recensentur causae à S. Dionysio c. 7. Gregorio M. Hom. 34. in Evang. Hierodol. lib. 7. cap. 5. Hugone lib. 7. in c. 7. Dionysii, Guillelmo Parisiensis part. 11. cap. 101. S. Bernardo lib. 5. de Concl. cap. 4. &c.

THRONUS, Sedes Episcopalis, *ἑρῶν*, passim. Unde

INTHRONIZARE, Græc. *ἐνθρονίζω*, Episcopum in thronum inducere: *ἐνθρονισμός*, pro Ecclesiae dedicatione, cum scilicet *Thronus* Episcopalis in ea collocatur, in Synodica ad Theophilum Imp. apud Balsamonem, & alios. Liberatus Diac. c. 14. *Ordinatus ergo Proterius, praesentibus supra memoratis Episcopis, inthronizatus*. Utitur & c. 15. §. 10. &c. ut & Leo Ost. l. a. c. 4. Concilium Engelenbeimensis an. 918. c. a. Adalbero Laudunensis Episcopus in Carm. ad Robertum Regem Franc. p. 241. Sigebertus Gemblac. in Vita S. Sigeberti Regis Australis num. 5.

Neque tantum de Episcopis vox haec usurpatur; sed etiam de Abbatibus, atque adeo de quibuscumque Presbyteris: qui ad titulos seu Ecclesias qualvis ordinantur. Liber de Fundatione Goceenlis Ecclesiae: *Post hunc Thbionem... substituerunt Abbatem hujus Inbronizationis anno tertio, &c.* Vide Formatam Dadonis Episcopi Virdun. to. 2. Concilior. Sirmondi p. 673. Praeterea de quibuscumque inaugurationibus. Dittmarus lib. ult. p. 110. *Ducem Henricum Ratisbonae Intronizavit.*

INTHRONISMI, ex Græco *ἐνθρονισμός*, apud Liberatum Diaconum c. 19.

¶ *THRONI DEI*, Episcopi. Vide *Episcopus*.

THROTEBOLLA, Guttur, vox Saxon. Leges Henrici l. Regis c. 93. *Gurgultio vel Throtebolla*. Ubi alii Codd. praefertunt *Wrotebolla*.

THRYMSA, Genus nummi Anglo-Saxonici. In Legibus Æthelstani, ubi omnium capita aestimantur. haec habentur: *Archiepiscopus & Sarapa* (qui Corle dictus est) 15000. *Tbrymsi, Episcopus & Aldermanus* 8000. *Belli Imperator & summus Praepositus* (hodie Vicecomes) 4000. *Tbrymsi*. Vide Concilium Grateleanum ann. 928. cap. 13. Lambardus *Thrymsam* nummum trium solidorum fuisse ait, à Treo, quod *tris* sonat: vel ut Spelmanus, à *drim*, quod *ternus* significat. In Glossario Saxon. exarato sub Edw. III. *Wrimsa*, vel *Wrimfa*, & est solidus denarius: ubi legendum videretur *Thrymsa*.

Thrymsa non est trium solidorum nummus, sed moneta solido minor, scilicet quatuor denariorum: cujus nomen non à Treo, ut vult Lambardus, vel à Trim, ut ait Spelmanus, deducendum est, sed à *Tremis*, ut docet Hickelius Dissert. p. 110. Est autem *Tremis* vel *Tremissus* quatuor denariorum, seu tertia pars assis, vel solidi, ut dicitur infra, quod & perspicuum est ex Lege Ripuar. c. 23. *Tremissem, id est, quatuor denarii componat*. Vide *Tremis*.

¶ *THUBATICUM*, Species tributii. Charta Ludovici Pii apud Laguille in Probat. Hist. Alsatie p. 19. col. 2. *Nullum Telonium... aut laudaticum, aut Thubaticum, aut pulveraticum, aut ullum acursum, vel ullum censum, aut ullam redditionem accipere vel exactare audeat*. Fortasse mendum est pro *salutaticum, restaticum, aut quid simile*.

THUBDA, in Lege Frisionum tit. 3. ubi *Sicama Thbaftha* rescribendum censet. Hodie enim *stbief*, vel *stbief*, furtum, *stbaftha* appellantur Fritii.

¶ *THUE*,

¶ **THUE**, Duo, vel tri. Francis. Vide *Cobuna*.
THUMELUM. Leges Inz Regis c. 55. apud Bromptonum: Si postnagium capiat de porcis, de tridigitaliterius, de duodigitali quartus, de *thumelo* quintus: a Saxónico thimel, Anglis *thumbe*, pro pollice: de porco hic dictum, cujus pinguedo ad pollicis latitudinem excreverit. Ita Sommerus.

¶ **THUMINUS**, Menfuræ species apud Siculos & Neapolitanos. Nic. Specialis l. 3. de Rebus Siculis c. 6. apud Murator. to. 10. col. 972. *Quilibet equitum ad posteriora equi grani modium mancipavit; pediculi vero singuli singulos Thuminos assumpserunt.* Sic ergo per amica nostris silentia festinantes vocam eandem virtualibus aliisque necessariis muiverunt. Charta Alphonfi Arag. Regis an. 1450. pro Carmelitis Neapol. in Bullario Carmel. pagin. 620. De *Thuminis salis* l. 2. ad iustum *Thuminum* & mensuram nostræ curiæ de sale nostræ curiæ si stentur in fundico seu gabella salis civitatis nostræ Neapolit. .... pro usu dicti monasterii .... liberaliter elargimur.

¶ **THUNGREVIUS**, Præpositus villæ. Vide Spelmannum & infra *Tungavia*.

¶ **THUNITIA**. Ordo Rom. apud Mabillon. to. 2. Musei Ital. pagin. 262. *Post recepto dialogue Tu autem* (post refectionem Papæ & Cardinalium), *surgit diacomus, & tenet Thunitiam, dum gratiæ referuntur.* An *Tunicam*?

¶ **THUR**, Getarum & Gothorum Deus, cui sanguinem mactabant hominum, ut est apud Dudonem l. 1. de Morib. & Actis Normann. p. 61. Hunc *Thorum* putabant, ut habet Willelmus Gemetic. l. 2. c. 4. Adde Ordinem Vitalem l. 4. p. 513. *Thor* appellatur in Historia S. Cuthberti.

¶ **THURARI**, Pigmentarii. Vide Interpretem Juvenal. Sat. 2. v. 52. [Firmicus l. 8. c. 25. *Thurarii*, pigmentarii, &c.] Tertullianus de Idololatria c. 11. *Equid majoris opera & erga demonia Thurarii?* i. qui thure fumigat.

¶ **THURARIUM**, Aceria. Vide in *Aceria*.

¶ **THURCIBOLDUS**. Vide supra *Curcibaldus*.

¶ **THUREUS**. Vide mox in *Thuridus*.

¶ **THURIBOLORUM**, pro *Thuribolorum* *Lucerna*, id est *Thuribolorum* ex auro cum sua offertoria, in Donatione S. Rudelindi Episc. tom. 3. Concil. Hispan. pag. 180. col. 2.

¶ **THURIBULARIUS**, Idem qui mox *Thuriferarius*, qui in ceremoniis ecclesiasticis deferit thus vel thuribulum. Breviarium Sarisber. ann. 1556. *Procedat dyaconus cum subdyacono & Thuribulario.* Charta Eccl. Alicantis ann. 1312. *Thesaurario ecclesie 8. lib. ... Thuribulario 10. s. Thuribularius cantes tractum*, in Ordinat. S. Protadii Vefont. p. 28.

¶ **THURIBULUM**, Vas, in quo thus reponitur, [Vassum ad encens, in Gloss. Latin. Gall. Sangerman. MSS.] inter ministreria sacra vulgo accensetur. Alcuinus Poem 3.

Hic quoque Thuribulum capisellum undique cinctum, Pedit de summo fumosa spiramina pandens, De quibus ambrosia spirabunt thura Sabæa, Quando Sacerdotes Missas offerre jubentur. Dudol. l. 2. de Morib. Normann. p. 153. *Thuribulaque inaudite amplitudinis & pretii auro confecta delegavit.* Leo Ostiensis l. 1. c. 58. *Thuribulum argenteum inauratum, &c.* Occurrit passim. Sed audie. d. interim Joan. de Janua: *Thuribulum, a thus, & bolus, componitur, vel quod ibi thus mordetur & crematur: vel quod thus ibi bolus, i. morsellus cremas.* Ita nugatur rectoris ætatis Grammatici. [Audiendus quoque est Amalarus in Elegiis de Officiis Missæ, ubi de Mystica *Thuribuli* significatione loquitur: *Portatur & Thu-*

ribulum, quod Christi corpus significat, sicut scriptum est in eadem Apocalypsi: Alius Angelus venit, & stetit ante altare habens Thuribulum aureum. Quod sic expositum est. In conspectu felices apparuit Ecclesie, factus ipse Thuribulum, ex quo Deus odorem suavitatis accepit, & propitius factus est mundo.] De Thuris fide incensum primævo usu in Ecclesia, vide Durandum l. 2. de Ritib. Eccles. c. 9. & Jacob. Petium in Notis ad Paten-tiale Theodo. i. p. 135. 136.

¶ **TURABULUM**. Glossæ antiquæ MSS *Turibulum*, *turabulum*, quod Greci *Tymarion* dicunt. Mox: *Turibulum*, ubi thus incenditur.

¶ **THURICREMIUM**, Incensarium, quia in eo crematur thus, Ugutioni. Joann. de Janua habet *Thuricremulum*, subditque, consuevit dici: *Poke thymizma in Thuricremulo.* [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. MSS. *Thuricremulum*, *Encensier*.]

¶ **THURIDUS**, & *Thureus*, de thure existens, vel ad thus pertinens, vel fumosus. Hieronymus super *Isaiam*: *Unusquisque alius querat auxilium faciem Thuridam pallore circumferent.* Joan. de Janua Leg. *Luridam.* [Glossæ Sangerman. Lat. Gall. MSS. *Thuridus* vel *Thureus*, de cenceus, ou pertenant à cenceus.]

¶ **THURIFERARIUS**, Acolytus, qui incensarium in Ecclesia deferit, qui & priorior *thuribuli* dicitur ab Hugone à S. Victore l. 1. Speculi Eccl. c. 7. *Per Ceroferarium & Thuriferarium intelligimus Sanctos, qui præcesserunt Testamentum.* Vide Durandum lib. 4. c. 5. [& supra *Thuribularius*.]

¶ **THURIFEX**, Sacerdos: *Thurificium*, *Sacerdotium*: *Thurificatio*, locus, ubi thus efficitur, vel spargitur, vel sacrificatur. Ugutio [& Joh. de Janua, Gloss. Sangerm. MSS. Lat. Gall. *Thurificatio*, *Lieu à faire encens*, ou à sacrifier de cenceus.]

¶ **THURIFICARE**, Thura adolere, sacrificare. Agla Marcelli PP. *Deferatur tripoda, & Thurificari Majestatis.* Lex l. 2. Cod. Th. de Paganis: *Namque omnia loca, que thuris conspersione vapore fumasse, si tamen ea in iure fuisset Thurificantium probabuntur, hinc nostro ad socianda censum.* Consuetudines Floriacensis Monasterii: *In die dedicationis Ecclesie post officium debent duo Sacerdotes capiti omnes cruce Thurificare, duobus servioribus comitantibus cum accensis & plurimo incenso.* Occurrit passim in Vitis SS.

¶ **THURIFICATI**. Vide *Sacristia*.

¶ **THURIFICINA**, **THURIFICIUM**. Vide supra *Thurifex*.

¶ **THURNUM**, Culcitra. Vide in *Torale* i.

¶ **THUS** MASculum. Ugutio: *Thus*, quædam materies apud nos dicitur *Masculum*, quia fide naturæ rotundum, in modum testiculorum, reliquum vero planum & pene scabiosum.

¶ **THWELFINDUS**. V. *Sixiundi* & *Tbythuri*.

¶ **THWERTNIK**. Charta Regis Angliæ Ricardi II. apud Spelmannum: *Concessimus etiam communis prædictæ (Cestrefcitra) ... quod habeat omnes libertates, eidem communis pro Raulphum dudum Comitem Cestrie concessas, &c.* Concessimus etiam, quod Vicecomes noster, aut heredes nostrorum, qui pro tempore fuerint in dicto Comitatu, de cetero faciat executiones pro debitis recuperatis & recognitis in Comitatu vel Scaccario Cestrie, aut in itinere iusticiarium, qui pro tempore fuerit, absque aliquo capiendæ pro executione iujusmodi faciendæ, licet etiam præteritis temporibus usum sit, prout per chartam habet ipsa Communitas. Quod si aliquis in curia nostra culpatus fuerit, per Thwertnik se defendere possit, quia hæc defensio est contraria legi communi, nuntix malorum, pacis emula, & damnoса populo pacifico. Volumus etiam de consensu & requisitione dictæ communis, ordinamus & præcipi-

epimus, quod dicta defensio per Thwertnik de castro non allocetur, sed annulletur totalis & damnetur, prædictaque charta in ea puncto vacua sit & nullius effectus temporibus duraverit.

¶ Anglis *to thwart* est impedire, contradicere, adversari, & Anglo-Saxon. *Nic*, particula negans: an inde *Thwertnik* qualifiet species contradictionis, qua quis negat aut falsi arguit quod obijcit?

¶ THYAPHAD, inter personas viliores numeratur in Lege Wisigoth. l. 9. tit. 2. §. 2. cuius locus exstat in *Compulsor*. Vide *Thynphadus*.

¶ THYELFINDUS. Vide in *Sixbini*.

¶ THYMALLUS, Θυμῶν, Piscis genus. Iisd. lib. 12. cap. 6. *Thymallus ex flore nomen accepit; Timum quippe flos appellatur: nam dum sic specie gratus & sapore jucundus, tamen scus flos flagrat, & corpore odoris expirat.* Melius apud Papiam legitur *Thymallas*, a *Thymus*, & *fragrat*, pro *flagrat*. Joann. de Janua præfert *Timolus*, minus recte. Rumpelius Hist. Formbac. libr. 1. apud Petzium tom. 1. Anecdor. part. 3. col. 433. *Quamvis Timalli etiam in Etna capiuntur, sunt tamen rarissimi.* Vide Sancti. Ambrosium l. 5. Hexaem. capit. 2.

¶ THYMELE, THYMELICI. Iisd. lib. 18. Orig. c. 47. *Thymelicerant musici scenici, qui in organis & liris & citharis præinebant; & dicti Thymelici, quod olim in orchestra stantes cantabant super pulpitem, quod Thymelo vocabatur. Scenici & Thymelici, apud Virgilium l. 5. cap. 8. Thymeles, meminerunt Martialis l. 1. Epigr. 5. Juvenalis sat. 1. Codex Theod. lib. 8. tit. 7. leg. 21. & 22. ubi habetur Thymela. Thymelicorum vero mentio fit in eodem Cod. Theod. l. 15. tit. 7. leg. & 12. in Digesto leg. 4. de his qui notis infam. & leg. 10. de Pollicitis. & alibi; unde emendandæ Glossæ MSS. ubi perperam *Temelici*, *Joculatoris*; legendum enim *Thymelici*, ut & in aliis, ubi habetur *Temellini*. Salvianus l. 6. de Gubern. Dci per *Thymelicos* intelligit *Joculatores* seu mimos, qui iucullitia exhibent in theatris. Vide Suicerum in *Thesaur*o v. Θυμῶν & alios Scriptores ibi laudatos.*

¶ THYMIAMA, dicitur Ugutioni, *quædam confectio diversarum specierum, quam Sacerdos in altari Thy-miamatis adolabat.* Exod. 30. *Sume sibi aromata, stibien, & onica, galbanum & thus lucidissimum, æqualis ponderis erunt omnia, faciesque Thybiamia.* Nude, thus, incensum. Codex Epistol. S. Bonifatii Archiep. Moguntini Epist. 143. *Sanctissimæ vestre direxi sabanum unum, facitergium unum, & modicum Thybiamia.*

¶ THYMIAMATERIUM, Thuribulum, vas, in quo *thybiamia* fervatur. Ordo Romanus: *Tenens Thybiamaterium aureum pro foribus ponit incensum, & pergit ante Pontificem thuribulum.* Helgaudus in Roberto Rege Franc. Et *Thybiamaterio* usnequeque satis mirabili, auro & gemmis bene oleuto in sublimi, hunc sanctum devotissime nobilitavit. Erat enim hoc ad plane conveniens Thybiamaterium, Thuribulo aureo à Gauzino Abbate mirabilium factore parato, cuius opus fides defici præ omnibus, quæ vidimus. (Anastasius in Silvestro PP. Thybiamateria duo ex auro purissimo pens. libras 30. Ejus peculiare usum ostendit idem Anastasius in Sergio: *Hic fecit Thybiamaterium aureum majus cum columinis & cooperculo, quod suspendit ante imagines tres aures B. Petri Apostoli, in quo incensum & odor suavitatis festis diebus, dum Missarum sollempnia celebrantur, omnipotenti Deo opulentiùs mittitur.* Rursum occurrit apud Guidonem lib. 2. Discipul. Farfensis c. 23. in Libello de successibus S. Hidulphi apud Calmet. tom. 2. Hist. Lothar. col. 55 in Vita S. Leonis IX. PP. to. 2. Aprilis p. 644. 1. Thurificationis vero usum in Ecclesia perantiquum esse probat Menardus ad librum

Sacramentorum Gregorii Magni pag. 195. 362. 373.

¶ TIMIAMATHERIUM, Romualdo II. Archiep. Salern. to. 7. Muratorii col. 81.

¶ THYMIATERIUM, Eadem notione, Gr. Θυμιατήριον, in Actis S. Martii to. 3. p. 716. & supra in voce *Canizilla*. Vide Glossarium mediæ Græcitatiss in *Quinti*.

¶ TIMIATERIUM, apud Murator. to. 3. pag. 106. col. 1. not. 69. è Codice MS.

¶ THYMIAMATERIUM, eodem to. 3. p. 213. col. 1.

¶ THYMIATHIZARE, Thus incedere. Guidol. 1. Discipul. Farf. c. 34. *Præcedant duo sacerdotes in cappis, & stent à latere altaris hinc & inde tenentes duo thuribula Thymiathizantes aram de super.*

¶ THYMPHANA, Modiolos rotarum dicere possumus. Gloss. Longob. S. Germani Paris. ex Gloss. antiq.

¶ THYNPHADUS. Vide *Thynphadus*.

¶ THYRSUS, Cereæ fax. Gall. *Torebe*, sic forte dicta, quod hunc cerea obducit baculo circumvolutum esset, ut bledera, Thyrso Bacchi. Vita B. Bernardi Penitentis, to. 2. Aprilis p. 677. *Ardenti Thyrso & infusione liquentis cere scissuras illas & lesiones pedum urere consueverat.*

¶ THYMASTERIUM, Gr. Θυσιαστήριον, Altare. Gelo Abbas de Corpore & sanguine Domini apud Murator. tom. 3. Anecdor. pagin. 300. *Petrus (Alexandrinus) tempore episcopatus nunquam in cathedra sua sedere voluit... quoniam quiescit Thysiastrerium (Thysiastrerium) ascendebat, splendor igneus de ipsa sede egrediens ei apparebat.* Vide Suiceri *Thesaurum* in *Θυσιαστήριον*.

¶ THYTHUITI. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 69. *De Thythuiti hominibus vera, debent reddi secundum legem 30. solid. ad manobam, id est bodie 5. manca, de Twelfhindo, id est Thayna, 120. solid. que faciunt 20. manca.*

¶ THYUPHADUS, post Duces & Comites & inter Vicarios & Gardingos numeratur, in Lege Wisigoth. lib. 9. tit. 2. §. 8. cuius locus exstat in *Gardingi*. Vide *Thynphad*.

¶ THYHYHINDI, inter homines liberos primi recensentur in Legibus Henrici I. Regis Angl. c. 76. Vide locum in *Sixbini*.

¶ TIA, Amita. Gall. *Tante*. Vide *Thius*.

¶ TIARA, Mitra Abbatis. Gesta Abbatum Lobien. to. 6. Spicil. Achæ. p. 638. *Tiaram gessit 18. mensibus Nicolaus Abbas.* Gloss. Latin. Gall. Sangerman. *Tiara, mitre: vel pileum sacerdotale, chapian de seure.* Occurrit etiam pro mitra episcopali, sed alias, nunc enim solum dicitur de Papali, quam aliter vocant *Regnum*, ut supra observatum est. Vide *Tiara*.

¶ TIARATUS, Qui gessat tiaram. *Tiarati Reges*, apud Sidonium l. 8. Epist. 3. Vita S. Guidonis Abb. to. 2. Martii p. 917. *Vir stola candida indusus ac mirabiliter Tiaratus.* Vide *Nestri*.

¶ TIARIES, Porcitores signorum, in Glossis Iisdori. Post Grævium emendo *Tiararii*.

¶ TIBIA PETASONIS, Tibia porci, fesse Perna, Gall. *Janbon*. Vide locum in *Petafo*.

¶ TIBIARIUS, Αβαντις, in Glossis Lat. Græc. & Gr. Lat. Qui facit tibias.

¶ TIBIATOR, Qui canit tibia. Sanutus l. 2. *Sunt quatuor tubatores, tibicines, Tibiatores, & qui scissas pulsare nacharas.* Quid discernimus sic inter *Tibicinas* & *Tibiatores* non percipio.

¶ TIBICINARE, Tibia canere, Tertulliano de Anima c. 38. & Fulgentio Mytholog. l. 3. c. 9.

¶ TIBICINATOR, Αβαντις, in Gloss. Lat. Gr. Aliz Græc. Lat. Αβαντις, Flator, Tibicinator, Tibicen, Subulo, Vagus.

TIBI-

TIBICINES, *Fulera bifurca*, quibus domus sustentatur, quae aliter *Defixae* dicuntur. Jo. de Janua.

TIBIN, *Scirpus*, vel genus *vaseuli* in modum *sericis*, ex *virgultis agrestibus contextum*. Jo. de Janua.

TIBRACA, *Ocrea lancea*. Vide *Tubruca*.

TIBRILLUM. Charta Ludovici Pii Imp. pro Abbacia S. Dionysii apud Doubletum p. 740. *Deligais dentur eis mensura quae nudi [leg. Midi] appellantur mille centum: de melio secundum consuetudinem: de Tribillo carra duo: de modis sedecim*. [Tribillum non clariori notione ex eadem Charta editit Mabillonius l. 5. Diplom. p. 392. at in alia ibid. p. 520. habet *Tibrillum*, ubi melius definire non aulim.] Eadem habentur in Charta alia Sandionyl. firmata in Synodo Sueffionensi ann. 862. apud eund. p. 794.

TICHODIFKUS, ex Gr. *τιχιδος*, genus *machinae* ex re sua commoditate Graeca appellatione vocabuli sumpsit exordium, eo quod per buccas facilius in murum paretur ascensus, ante balista semper ducentum incessum, quo protector eadem balista operetur. Vide reliqua apud Anonymum de Machinis bellicis, subiectum Notitiae Imperii.

TICIMIUM PECORIS, [f pro *Tiatinum*,] in f. legibus Adestani Regis. Vide *Blanbornum*.

¶ **TIDAM**, Species navis, sitamen vel lectio est. Chron. Siciliæ apud Marten. to. 3. Anecd. col. 8. *Quædam Tidam onerata tribus aliis machinis terre Trapani appropius post meridiem ad litus maris dicti castri, & ipso die exonerata de dicta Tidam in terra aguinibus & parvis didarum machinarum*. Supervenerunt die *crassino dicti diei in aurora tres galeæ dicti Regis Roberti, quæ ceperunt didam Tidam cum residuo didarum machinarum, & combusserunt ea*. Pro *Tidam* legi posse *Tidia* suspicio est ex sequenti voce; quare pro de *dicta Tidam* in terra aguinibus & parvis didarum machinarum, lubens restituerem, de *dicta Tidina* in terra cum aguinibus parvis didarum machinarum.

¶ **TIDINA**, Navis Ecclesiæ, si recte divino. Chronico Januense apud Murator. to. 9. col. 32. *Qualiter autem Januenses prædictis captivibus interfecerunt, & auxilium præbuerunt, scriptum erat literis aureis in Tidina S. Sepulcri*. Vide *Tidam*.

TIENTMENTALE. Vide *Tenmaale*.

¶ **TIERTIUM**, ut *Tertium* 1. Vide in hac voce.

TIGELLUM, pro *Tigillum*. Occurrit in Vita SS. Severini & Victorini n. 12. [Vide *Sparro*.]

¶ **TIGNA**, *Tinea*, scabies, porrigio, Gall. *Teigne*, vel ut alii efferunt, *Tigne*, Ital. *Taga*. Vita B. Bartholomæi, to. 2. Martii p. 666. *Cum puer quidam morbo, quem Tigna dicunt Hetrusci, caput infestum gestaret signas cum signæ crucis illico mandatum aspexit*.

¶ **TIGNEA**, *Tinea*, Gall. *Tigne*, vel potius *Teigne*, vermis notus. Charta Archivi Ville novæ: *No demoliri Tigaea vel vermicibus altum in tempore... scriptura debet memoria commendari*.

TIGNUM, Genus *bestiæ*, *famini*, generis, in Glossar. Langobard. S. Germani Paris. ex Glossis antiquis. Forte legendum est *Tinea*, vermis qui corrodere velles.]

¶ **TIGRAN**, *TEGRANNUS*, &c. Ager, ut videtur, terra, territorium. Tabularium Rothom. *Rivalt dat Tigran Bot. anno 20. imperii Glodowici* Ibid. *Dat Tigran Fabr. excepto unum campum*. Rursus: *Vendit villare de suo Tegranno*. Iterum: *Dat totam suam hereditatem in Alaræ, excepto medietatem unius Tigran*. Iterum: *Alunco venit ad i. orbon. ut maderaretur tributum sua Tegranna*. Denique apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 74. *Terra ex Tigranno Acun in London*.

TIGRIS, Ensis, Spatha. Gregor Turon. de Gloria Confess. capit. 42. de Nunnino quodam Tribuno:

Provolatum ad beati sepulchrum, eum dirissimè orasset, extrahendo de vagina Tigre, lapidem qui super venerabile sepulchrum habebatur, æmiae vidente, percussit. Iludorus ait, Persis, Medis, & Græcis *Tigrim*, sagittam appellari.

¶ **TIGRONUS**, pro *Trigonus*, Species patibuli versatilis suspendendæ movendique in foco lebetibus. S. Wilhelmi Constitut. Hirsfaug. l. i. c. 98. *Duo quoque Tigroni uterque de tribus lignis licet imparibus angulis fiat: facti, qui in modum oflorum buæ & illuc versari possunt: in his pendent easena, quibus caldaria suspèduantur, &c.*

¶ **TIGULI**, *Foramina quibus exigit sumus*, in veteri Vocabulario juris utriusque.

TIGURIUM. Vide *Tegorium*.

TIHINDUS. Leges Henrici I. Regis Angli. cap. 9. de *Tibindi hominibus* (interfecti) *vera debeat reddi secundum legem 30. solidi ad manbotam*. thpyhindenman dicitur in Legibus Alverdi Saxonice, apud Lambardum, ex Saxonico thpy, duo, & hyn, vel hund, centum: ita *Tibindus*, homo est, qui in æstimatione capitis ducentorum solidorum censetur.

TIHLA, seu *tihla*, Saxonibus Accusatio, postulatio, compellatio, quasi *titulus accusatorius*. Leges Canuti Regis Angli. c. 62. *Si quis amicus desitutus, vel alienigena ad tantum laborem veniat, nisi plegium non habeat in prima Tihla, i. accusatione, ponatur in carcano*. Leges Henrici I. Angliæ Regis c. 20. *Differat etiam an aliquis cum suo vel alterius hominæ causam agat, & si quid in actu, vel in sola Tihla consistat*. Cap. 45. *De nemore in operato per Tihlam nemo respondeat, nisi sit ibi captus, vel sit homo ejus, cujus est nemus*. Cap. 57. *Intra homines aliorum Comitatus observetur, & de Tihla pariter utantur in curias, &c.* Adde c. 55. 64.

¶ **TILANS**, *Thyrus*, *σκαλὴ*, in Glossis Lat. Gr. Forte *scipus*, inquit Vulcanicus. Desideratur hæc vox in Glossis Græc. Lat. sed habetur *σκαλὴ*, *Tilans*, vermiculus, verbis. An *Tinea*?

¶ **TILEA**, pro *Tilia*, Gall. *Tilleul*, in Descriptione censuum Monasterii de Crisenone.

¶ **TILETUS**, Schedula qua quis in jus vocatur. Statuta Avenae l. 2. rubr. 2. art. 1. *Statutum quod deinceps omnes citationes ejusdemque judicis... fiat in scriptis, per Tiletum tabellionatum, cum clara expressione ad quid, ad eujus instantiam, ad quam diem, horam, locum, & locum loci, ac eorum quo quis citetur... Volumus etiam, quod prima citationi iudicis delegati, copia commissiois literis ac Tiletæ ante subfignationem notarii inferatur, aut distilla copia tabellionata literis ac Tiletæ alligetur*. Rursus occurrit eod. l. rubr. 6. art. 11. Videtur detorta vox à *Titulus*: nisi forte legendum sit *Bileus*. Vide *Billa*.

¶ **TILHA**, Saxon. Accusatio. Vide *Tiblu*.

1. **TILIA**, Modus agri vel vineæ. Vide *Telia*.
2. **TILIA**, Charta Corbeienfis: *Concessimus ipsi & heredibus suis jure hereditario singulis diebus panem unum monachorum, in iaque festis singula sexaria vinum & in Quadragesima unam Tiliam lardi, quæ omnia solvantur de præpositi monachorum, inde est lignis banno Ecclesiæ. An Tilia lardi, seu perna, Gall. jambon? an Pesta, frustum, membrum? Vide *Pecia*.*

¶ **TILIATUS**, *Tiliatus*, *rosifolius*, *flexibilis*, vel *tiliam pertinax*, Johanni de Janua. Glossæ Latin. Gall. Sangerm. *Dilofus*, *Tilleux*.

¶ **TILIENNIS CLANGOR**. Vide *Titicaesi*.

¶ **TILLIOLUS**, à Gallico *Tilleul*, *Tilia*, in Chartulario S. Vandregisilli to. 2. p. 1455.

TILLUM. Vita S. Samonis Episc. Dolens l. i. cap. 16. *Peccatum poculo miscuit, Tillum quoddam fricans, dedit ei bibere*. [Nescio an buc pertineat vox Gallica *Tille*,

Tille, in Pedagio Bapalœ. ex Chartul. st. Corb. fol. 359. v. *Concreta a roissat, a mortieris, Tille, &c.*

TILPTALIUM, *Linæolum minutissime carminatum, sive carpio*. Ita Glossæ M.S. ad Alexandrum Iatroloph. ex Græc. *τίλπη*, linæamenta, apud Wginetam, vel *τίλπη*, discerpsum, unde *τίλπη* *τίλπος*, linæum carptum. Vide *Carpin*.

¶ **TIMALLUS**, **TIMALUS**. Vide *Tbymallus*.

¶ **TIMAR**, seu *Timarium pradium*, apud Turcas, Pensio, vel stipendium, vel redditus bene meritis militibus assignatus in prædiis & possessionibus castrorum oppidorum, pagorum, agrorum, vel in percipiendis decimis aliisve fructibus, cum præfectura illorum locorum, vulgo *Timarien*, commenda, dynastia, redditus 9000. aliorum & infra. Ita *Mininski*. Simile est apud nos *Feudum*.

¶ **TIMARATI**, **TIMAROTORES**, & vulgatius *Timariota*, nonnunquam *Timarei*, Gall. *Timariotes*, idem fere qui *Milites limaniæ*, Vassallorum genus apud eosdem Turcas, qui prædia possident *Timaria*. ea conditione, ut militent ipsi, si jubeatur, cum certo equitum numero, majori vel minori, habita *Timarii* valoris ratione. Passim memorantur apud Scriptores de rebus Turcicis. V. Jovium Hist. l. 14. Georg. Hornium Orb. Polit. p. 33. Gallicam Descriptionem Status Turcici, Diarii Oropæi continuationem, Ottonis Menckenii animadversionem, & supra vocem *Hambarum*.

TIMBERLODE, seu *Timber* genus, quod vassallus obligatur materiam sive lignum de silva, ubi prosteratur, ad domini sui domum devehere: a Saxon. *Timbre*, Anglis, *Timber*, i. lignum, tignum, & lade, Anglis *load*, onus. Occurrit apud Willel. Thorn. an. 1364. *Et debeatur pro quolibet jwalinga 14 den. per annum, pro schippere, Timberlode, & berlode, vel cariare extra Waldam per mare, vel per terram, ad manerium prædictum*.

TIMBRELIUS, Parvus cæteris. Sic Skænzus de verborum significatione.

¶ **TIMBRELLUM**, Genus tormenti, eidem Skænzus de verborum significat. Idem quod *Tumbrellum*.

TIMBRIUM, Fasciculus, vel certus numerus pretiosarum pellium, eujusmodi sunt Marturum, Murium Ponticorum, &c. quæ ab exteris regionibus deferuntur: Gallis *Timbre*. In Glossis antiquis M.S. lego: *Timbre, locus prepsillum*. Sed an huc pertineant, vix ptem. Charta Swæcica an. 1314. apud Schefferum ad Chronicon Achrepsic. Upsaliensem p. 128 *Unam ulnam stile velesus valore, de quolibet nato. De quolibet Timbria pellium variorum, unam pellem meliorem*. Fleta l. 2. c. 12. §. 8. *Lunda pellum continet 32 Timbria*. Skænzus de verborum significat. *Ad timmer ofisins*. Charta Communiz Rotomagensis ann. 1207. *Unde nos de nnaque navi habebimus unum Timbr. martinarum, vel 10. libras, si mercatores navis jurare poterunt, quod martinas non invenerint emendandi ad portum, in quo charginverunt, neque id fecerint pro consuetudine nobis auferenda*. Usatica M.S. Viccomitatus Aquarum Rotomagi: *La nef qui vient de Yllande doit a la Vicomte 20. fl. Item an Chaslet de Rouen un Timbre de martres, on 10. livres sonnois, premierement receu le serment des marchans que il ne pourrout trouver a vendre ledit Timbre es parties d'Yllande ou la nef fut carchie, & se elle apporte ledit Timbre, les marchans jureront que il su acceit es parties d'Yllande, & n'est pas a recevoir ledit Timbre autrement*. Computum Stephani de la Fontaine Angentarii Regis an. 1351. *Pour 60. Timbres & 31. pel sans conroy, & sans appareil, contenant chacun Timbre 60. peaux, &c.* [Tabular. Latiniac. fol. 121. Le Timbre de unir, c'est assavoir quarante peaux bœufes, 1111. den.]

Tomo VI.

TIMBRUM. Charta Martini Regis Aragonum apud Brizium Martinezum in Hist. Pinnatenti lib. 1. c. 47. *In quo quidem calice nureo supra dicto sunt sigas sequenti, videlicet la pede tres esmalis, duo Timbra, & quant crucifixi Jesu-Christi, & in pmo, qui est in medio sex esmalis, duo ad signum Aragon, &c.* Ubi *Timbrum*, proscuto insignium seu armorum videtur sumi. Vide *Tymbris*.

¶ **TIMIAMATHERIUM**, &c. Vide supra *Tby-miamatherium*.

¶ **TIMIDUS**, Horribilis, qui timorem incutit. Miracula B. Ægidii to. 3. Aprilis p. 234. *Subito eam arripuit infirmis quædam horrenda multum & Timida non modicum omnibus infestantibus*.

¶ **TIMO**, pro *Temo*, Gall. *Timon*, Ital. *Timone*. *Timonet quindige*, in Literis an. 1253 to. 4. Ordin. Reg. Fr. p. 634. *Timo navis*, gubernaculum, seu gubernaculi manubrium, in l. 6. Annal. Genuef. apud Murator. to. 6. col. 394. *Francie Timonen obtinere*, Francie regnum gubernare, in Charta an. 1103. to. 5. Annal. Bened. p. 461. Phrasis Gallica *Tenir le timon des affaires*. Vide *Temoni* & 2.

TIMONAGIUM, [Idem quod *Themonaticum*. V. in hac voce.] Charta Willelmi Cardinalis Archiep. Remensis an. 1182. *Forisfactum quoque de Timonagio nobis per 7. solidos & dimidium emendabitur*. [Charta Johannis Comit. Suffessan an. 1230. *Ecclesie S. Medardi Suffessan. dedi in elemosinam parvam & perpetuam Timonagium quoddam habebam in locis infra scriptis. . . cum omni jure & dominio quod habebam in Timonagio supra dicto, quod tale est, videlicet quod mihi pro qualibet quadriga, que vias onerabatur, in dictis locis, scilicet aboli Suffessan. moneta debebatur*.] Ch. Radulphi Com. Suffessan an. 1233. pro Communia Nantoliensi: *Homines etiam de Nantolio, si opus fuerit, poterunt cibum meliorem sine mesfacere. Timonagium autem & tholonagium quæ habebam apud Nantolium, cum emendit inde provenientibus concedo dicte Ecclesie, &c.* [Chartul. S. Vandreg. to. 2. p. 1967. *Cum ego haberem quoddam Timonagium in decima dom. Prioris de Brandesloach, &c.*]

¶ **TIMONATICUM**, Vide *Themonaticum*.

¶ **TIMONUS**, Gubernaculum navis, seu gubernaculi manubrium, Gall. *Timon*. Informations civitatis Massil. de passagio transmarino e MS. Sangerman. Sunt etiam necessarii ad unam navem sex Timoi, scilicet duo in capite & unus superfluit habentes longitudinis xvi. goas & latitudinis ix. palmos.

¶ **TIMORANTER**, Timide, in Artib. B. Christinz to. 4. Junii p. 298.

TIMORARE, Timorem incutere, apud Ottonem Morenam in Hist. Rer. Laud. p. 46. 54.

¶ **TIMORATIUS**, Cum majore reverentia, in Glossario Barthii, to. 3. Reliq. MSS. Lude wig. p. 418. ex Guiberti Hist. Palestina.

TIMORATUS. Wippo de Vita Chunradi Salici p. 128. *In Dei servitio Timorata, in orationibus & elemosinis assidua*. Gesta Innocentii III. p. 77. *Devotus & timoratus*. Dittmarus lib. 2. *Filium bene timoratum, &c. Hamiliter & timorate*, apud eundem lib. 3. Fulbertus Carnot. Epist. 40. *Herbam timorate suspensam & expectant, &c.* Occurrit non semel: [nostri Timore, Dei timidus & a levibus culpis averfus. Timoratus & totus plenus Deo, in Chronico Novalic. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 735. Adde l. 2. de Imit. Christi, c. 10. n. 3. & c.]

¶ **TIMOROSE**, Timide. *Marmurabat latenter & timorose*, Rolandino Patavino in Chron. Tarvisino apud Murator. to. 8. col. 304. Paulo alia notione Statuta Canonorum Regul. fec. xi ti. apud R. Duellium to. 1. Miscell. p. 87.

A a a

..... Scr

Decider au Tinel un autre different.

Aula magna vulgariter vocata lo Tinel, in Inventar. an. 1476. ex Tabul. Flamar. Vide Hifloriam Dalphina-
tus to. 1. p. 366.

Quidam vocem hanc non a *Tino* cum Academi-
cis Crulcanis, sed a *Tin*, *Tin*, seu Tintinnabuli sono,
quo convocantur ad refectonem, deducunt, unde
primum dictum fuerit *Tintinnellum*, vel *Tintiaellus*, de-
inde *Tiaellum*, vel *Tineellus* per fyncope. Malim a
Tino; ut enim nos *Vaiffeau* de vase dictum, ac de loco
ampliori v. g. aula, ecclesia, &c. sic Italos *Tino*, vel
Tinello de utroque dixisse probabile est. Pro vase legitur
in Statutis Montis-regalis p. 313. *Item pro quolibet Tin-*
nello, cibrio, & fivula magna sol. dea. sex. Vide *Tina*
2. *Tenellus*, & Menagium in Orig. Ital. & Gall. Ter-
tium hujus vocis etymon indicat Job. Loccenius, ut
mor dicitur in *Tinnulus*.

¶ *TINE-MAN*, vel *TIEN-MAN*, Custos forestæ
apud Anglos. Constituitur Canuti Regis de Foresta art.
4. *Sub borum (Ealdernum) iterum quolibet finis duo mi-*
nutorum hominum, quos Tine-maa Angli dicunt: bi no-
burnam curam & verneris & viridis, tum servilia ope-
ra subibunt. Vide *Teamentale*.

¶ *TINEUM*, s. pro *Tannum*, Quernus cortex, Gall.
Tan. Charta Innocentii III. PP. an. 1208. apud Murator.
to. 7. c. 888. *Forestam juxta ecclesiam S. Stephani, & de*
capite pontis de prato, & de Tiniis, molendina, vine-
as, &c. Vide *Molendinam* ad *than*.

¶ *TINGATIO*. Donatio. Vide *Thingare*.

1. *TINGERE*, Baptizare, baptismum impertiri.
S. Cyprianus epist. 71. *Ut puteat eos, qui apud hæreticos*
Ticisti sunt, quando ad nos venerint, baptizari non
oportere. In epist. 23. 25. & 26. ubi Marth. 28 baptizant
eos, habet *Tingentes eos.* Iterata *tindio*, apud S.
Leon ep. 3. V. Conc. Hippal. c. 7.

¶ 2. *TINGERE*, s. pro *Tendere*: vox maxime usur-
pata, ubi de falsa moneta. Vide *Tonfare* & *Tonfores*.
Translatio inter Reg. Fr. & Abbatem S. Tiberti an.
1273. inter Probat. to. 6. Gall. Christ. novæ edit. col. 339.
Valentes & concedentes quod dominus Rex & sui succe-
ssores ibi semper habeant justitiam falsæ monete, si ibi cu-
deretur, foret, & Tiageretur.

¶ *TINGINUS*, Decanus. Vide *Tunginus*.

¶ *TINGITARE*, Frequenter tingere, in Glossis
a Vossio laudatis lib. 4. de Vitiis ferm. cap. 28. Vide *Tin-*
tiare.

¶ *TINGULUM*, f. Mappula. Usus Fuldenses:
Camerarius Abbas pro curet cultellos, coclearia & Tin-
gula. Vide *Toacula*.

¶ *TINIARA*, *Βῆνις*, *ἡ ἐν ψ.*, in Glossis Lat.
Græc. In Græc. Lat. additur *robico*.

¶ *TINIATUM*, *Σατινικόν*, in iisdem Glossis. In
MSS. Sangerm. *Tiniatus*, *σάτινικον*, *Tinea* corollis.

¶ *TINNA*, Vasis genus. Vide *Gustum* & *Tina* 2.

¶ *TINNELLUS*, Extrema pars ejus loci quem al-
luit fluxus maris, Stenozo de verb. signif. p. 158.

¶ *TINNHATERIA*. Charta an. 1414. c. Schedis
Præf. de *Marzauges*: *Moineus percipit illo die quo no-*
lit, nam Tinnbateria ultra tertiam partem lucri, quod
fit in dicto molendino. Vox ducta a Tina 2. Vas majus.
Est autem *Tinnbateria*, mensura minor tantum capiens
quantum pugillo contineri potest, ut patet ex alia ejus-
dem rei Charta, ubi pro *Tinnbateria* legitur *Pugnato-*
ria. Vide *Poinandria* & *Pugnandria*.

¶ *TINNIOIUM*, Tintinnabulum. Vita S. Hilarii
Arelatensis: *Vides se sacris interesset mysteriis, intueor*
tunica Aaron quando Pontificis regimine decoratur, ...
Tiniola etiam commota grassibus insonant, & intrin-
secus malignarum illis clarum personant extrinsecus,
saluti serumque sinistum. Infra: *Fulsit logium pie-*
Tomo VI.

satis, justitia byssinum, continentia cingulum, predi-
cationis Tinnioium, malignarum bone spei opere &
sermone jugiter sonuerunt.

¶ *TINNISUL*, *κινίσιον*, in Glossis Lat. Græc.
An *Tintinnabulum*, qui *τίσιον* *κινίσιον*, Qui pellem per-
cutit, verberat, inquit Martinus.

¶ *TINNITARE*, *TINNIPARE*, Sonare, *tinnire*.
in Glossis laudatis a Vossio 1. 4. de Vic. ferm. c. 28. ubi
pro *Tinaipare* legendum censet *Tinninaro*, ut est apud
Catullum Epigr. 52. Nonius habet *Tintinnare*, ex Ni-
gidio & Afranio.

¶ *TINNIVOLENTIA*, & *TINNIVOLUM*, Sono-
ritas, in Aftis SS. Maji to. 7. p. 600.

TINNULUS, Sonitus ex ære aut ferro percussio.
Glossæ Lat. Gr. *τίννυλον* *καὶ τίννυλον*, *Tinnulus*:
Tinnulus. Glossæ Lat. Gr. *Tinnulum*, *τίννυλον*, [*τίν-*
νυλον]. Eimox: *Tinnulus*, *τίννυλον*, &c. 1. Papiæ, *Tin-*
nulus est sonus liquidus, lenis, & purus. Hieronymus
in Prolog. in Job. *Interdum quoque & vicinus dulci &*
Tinnulus fertur numeris lege solutus. [*Tinnulus* vocis
dixit Sulp. Severus in Epistola ad forem to. 1. Mi-
seell. Baluz. p. 353. adjective vero Catullus 62. 13. *Tin-*
nula vox, Ovid. Met. 4. *Æra Tinnula; Tinnula* *chor-*
de, Senecæ in Troade v. 813.]

¶ *Huc*, ni fallor, revocari debet vox *Tintirece*,
qua utitur the Roman de la guerre de Troyes MS.

La veiffiez lances briffier;

Ja ne se fet nus confuillier;

La oiffiez tiel croifferece,

Et for heumes tiel Tintirece.

Ubi *Tintirece* sonitum armorum galeas percutientium
denotat.

A *Tinnulo*, vel *Tinniole*, dictum volunt Regum
Palatium, quod ut in monasteriis fieri solet ad *Tinnu-*
lum, seu *tinnium* campanæ singuli regii Palatii do-
mestici ad epulas cicerant: indeque *tener tinel* nostros
dixisse pro *Curiam solennem celebrare*. Cola de Bene-
vento in *Trattato del Governo della Corte d' un signore*
c. 19. *Il Tinello non men corretto a tempi nostri non sulli*
che nel nome sui cessi da maggior nostri chiamate per di-
minutione (come io mi stimo) da Tinno (Tinio) voce
Latina, quasi Tinello, cioè picciol suono che cossi dice
in quella lingua il suono de metalli; percioche al sono d'
una picciola campana (come ogniunista) si corre a Tinello,
il quale a un luogo (perche non lo sapeste) dove in com-
mune si va a mangiar da cortegiani, come al refestorio
de' frati. Et era all' hora di tanto bonor il mangiar in
Tiello, quantoe baggi riputata cosa vil & di-borrevo-
le. At Joan. Loccenius lib. 3. Antiquit. Suecicar. c. 23.
viderur indicare, *tuna* aulam significare, vel certe lo-
cum confectum: unde proverbium Suecicum de agre-
stibus & illepidis: *Tu non fuisti in Tuna; Galli nostri*
dicent, tu n'apas esté à la Cour: proinde ex *Tuna*,
formata fuerit vox *Tunella* vel *Tinella*, atque inde
Gallic. *Tinel*, pro palatio. Blasius Ortizius in Itine-
rario Adriani VI. Papæ c. 19. *ibi que familia Pontificis*
in palatio ipso Tinnellum, ut ita loquar, Romanum agno-
scere capis, quos se familiares vescendi gratia confere-
bant. Adde cap. 435. Chronic. MS. Bertrandi Gue-
scilini:

Bien sai qu'il est entrez dedens à son comment,
Avec lui quatre cent de son Tinel plus grant.

Chronicon Flandrix cap. 57. *Et alla au palais tenir son*
Tinel, & y fait office royal. Chronicon Petri IV. Regis
Arag. l. 2. c. 22. *Davant tot lo poble de Barcelona, qui ja*
per allo era ajustat en lo nostre Tinell major de nostro pa-
lno. [Literæ an. 1404. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan-
col. 815. *Huit valets de chevaux, ebaucun xv. l.*
par an, hors Tinell. Deux valets pour le quereur, eba-
cun xv. l. hors Tinell. Quatre menestriers benche

Aaa 2 à cour

a cour & leur pension. Ubi *bors Tinel* de iis dicitur ; qui extra aulam comedeant ; *bouche en cour* vero de iis, qui ius mensæ habebant in palatio. Vide *Tinellus* suo loco.] Charta an. 1209. pro Libertatibus Magduni, apud Thomafferium in Confectud. Bituric. p. 426. *Quiconque au marche de Menu aura acbeit aucuns chose, ou aura vendu, & par oubliance son passage en Tineil aura retenu, &c.* Ubi Confectud. Lorici, unde hæc desumpta sunt : *Et per oblivionem Tuncium suum rosinuoriz, &c.* hoc est tributum quod a mercatoribus solvendum est pro loco, in quo merces suas exponunt in foris & nundinis. V. Gloss. Juris Gall. & supra Stallum.]

TINPENI, Tribuit species, apud Anglos: forte quod pro fodinis stanneis pendebatur: ex Anglo-Sax. Peni, denarius, pensitatio, & tio, stannum. Charta Henrici II. Regis Angliæ to. 1. Hooastici Angl. p. 419. *Non tributa, nos xenia, non lesagias, non ... tserbipeni, non Tinpeni ... exigat.* Charta alia ejusdem Heoricæ to. 2. Hooastici Angl. p. 1003. *Nulla persona ... exigat ... nou faumagia, non vestigalia, non nauigia, non opera, non tributa, nou xonia, non lesagias, non tserbingpanie, non Timpany.* Alia apud Th. Blount in Nomolexico: *Sint quieti de tributis & lesagiis & stallagiis, do tserbipeny & Typenny, de summonitionibus, &c.*

¶ **TINSIRETA**, Belsæ genus mihi ignotum. Epistola Johanni Presbytero seu Regi Abissin. falso adscripta ad calcem MS. Corbeienlis: *In terra vestra oriuntur & nutriuntur elephantes ... camelones, Tinsirete, pantere, onagri, &c.*

TINTA. Charta an. 1083. apud Ughellum to. 4. p. 1457. *Sedimouium unum cum Tinta, cum acra, que ibi extat, & campo insimul tenenti.* &c. Infra: *Idem sedem cum Tinta, &c.* Vide *Tinta* 2.

¶ **TINTILLARE**, proprie pro *Tintillare*, metaphrice Tentare, ad malum quali tintillando inducere. Aëtia S. Fracisæ Rom. tom. 1. Martii p. 172. *Auima semper vel per unum vel per alium modum Tintillatur & tangitur ab ipsa turba demonum.*

¶ **TINTINABULUM**, Vas aquarium, diminut. a *Tina* 2. uode legendum videtur *Tinabulum*. Usus S. Germani a Pratis in Probat. Hist. ejusd. Abbatiz pag. cxxxiv. c. 2. *Et tunc lavabunt pedes Prioris illi bebdomadarii, habentes aquam calidam in Tintinabulis, & sic lavabunt pedes omnibus in ordine.*

¶ **TINTINELLUM**, *Tintinabulum*, campanula. Chronicon. Parm. to. 9. Muratorii col. 769. *Tintinellum cum eborda autilcalchi possum suis ad turrem Communis.* Vide *Tinnulus*.

TINTINNABULUM, Campana, quæ pulsatur in triclinio & in refectorio Monachorum, apud Beletum de Divin. offic. c. 86. Vide Capitula Monachorum ad Augiam directorum c. 8. in Appendice ad Capitularia Regum Fr. edit. Baluziana. Privilegium *tinninnabulum*. Bulla Paschalis II. anno 1103. apud Puricellum in Basilica Ambrosiana p. 109. & Puccinellum in Zodiaco Medinlan. part. 3. p. 377. *Concedimus tibi tuisque successoribus, quidquid de usu dalmatica, sandaliorum, nec non chirobecarum, & licentiam ferendi Tinninnabulum capelle, ex Apostolica auctoritate autecessoribus nostrorum habere meruisti, &c.*

Tintinnabulis exornatas interdum fuisse Sacerdotes vestes observamus in vv. *Capa, Siola, Tinnolum & Tuwica*. Sed & procerum ita depiçit Apuleius lib. 10. *Et picillibus baltheis, & Tinnabulum perarguis exornatum, ipse resedens amantissime nonnunquam commissis affatur sermonibus.* [Ecccarius in Legem Sacram pag. 151. observat etiam, sæculæ præsertim xiv. laucioris conditionis hominum vestibus addita fuisse tinctionabula.] Sed maxime equorum instrata exornasse nostros tinctionabulis legimus, Nicetas in Ma-

nuele l. 6. n. 4. *Fraocos Antiochenos describens, torneamentum ioituros cum Imperatore: Kai tñs iwpes arxuntes i tñxw, άλλους τε κασιους λαμπρὰς τε, ἀλλὰ δὲ & ἀπασχινὰς ἀγλαΐμας, & ἐκ τριχῶν συγκειμένους ἵππους, ἐκ καὶν καὶ παλαιῶν, & ἐκ περιττοῦς ἐκ καὶ ἰσχυρῶν ἵππων.* Arooldus Lubecensis lib. 2. cap. 16. *Sedons in equo phalerato, cuius operamento filia Principis inferuerat Tintinnabula plurima, tum pro ostentatione, tum equi alterius fugatione.* Philippus Mous-Kes in Philippo Aug.

*Et vous atant le Duc Ricart,
Son fil u venoit d'aure part,
Aplausiis & acfmes,
Et mult courtemens atornis,
A Cloketez & ai lorains,
Venot si tost que ne pest ains.*

Raimundus Montanerius in Chron. Aragon. c. 124. de milite Gallo: *Eguarda, & uae en lorebæ que era auro lo seu ori, & un altre, un Cavalier Francès ab son cavall armat, e ab lo pirall de Campanelas, &c.* Montfrelleus 1. vol. c. 62. de Rege Ludo vico: *Sin cheval estoit couverte & paré de Clochetes dorées.* Chronicon, quod Soandalolum vocant, p. 20. *Lesquelles bouffures (des chevaux) estoient ... chargées de grosses Campanes d'argent, blanches & dorées.* Et p. 93. *Il estoit monté dessus un beau coustier a uno mouls belle bouffure, toutte couverte de trancheuvers d'argent, dessus ebauc dequels il y avoit une grosse Campan d'argent dorée, &c.* Octavious de S. Gelati in Viridario honoris:

Sur leurs chevaux d'or & d'argent Clochetes.
Adde Wlfonem Columberium in Theatro Honoris to. 1. pag. 60. & Ceremoniale Francicum, ubi de solemnibus Regum ingressibus: præterea Radulphum in Vita S. Richardi Episcopi Cestrensis non 44. f. Vide *Tintinnum*.]

¶ **TINTINNABULUM CAMPANÆ**, Clava, rudicula, Gall. *Battant*. Obituarium MS. Eccl. Morin. fol. 42. *Et ut ad illam Missam populus convocari possit, Tintinnabulum grosse campanæ iter tangetur.* Vide *Pulsare* 3.

TINTINNUM, *Tiocinnabulum* armentorum collo appendum. Lex Burgund. tit. 4. §. 5. *Qui Tintinum caballi furto abstulerit, &c.* Lex Salica tit. 29. §. 2. *Si vero de pecoribus Tintinnum furaverit, &c. ... Si quis Skellam de caballu furaverit, &c.* Fortunatus lib. 2. Poem. 17.

*Tintinnum rapit alior inops magis improbus ille,
Qui jumen:orum colla tenere solet.*

Walafridus Strabo:

Mali si fidem Tintinna sonant documenta saluto.

Tintinnabulum de caballo vel de bove furari, in Lege Wisigoth. l. 7. tit. 2. §. 1. in Lege Baju. tit. 8. §. 11. *Greges Tintinnabulatos dicit Sidonius l. 2. Epist. 2. ubi fat multa in hanc rem Savaro.* In armentis porro tinninnabula collo appenduntur, ne in silvis aberrando amittantur. Aimoinus lib. 3. Hist. Franc. cap. 82. *Nonquid non audis Tintinnabula pascenium equorum collis dependentia mox quippe antiqui inoleverat franciis, & maxime Austrasiis, ut pascenibus equis Tintinnabula imponerent, quo si forte longius in pascendo aberrassent, eorum sonitu dignosci possent.* Ubi Ado Viennensis in Chron. *Nam tunc temporis Tinnitis equos Austrasi ad pascum emitebant.* Equis vero, sangmaris præsertim ac mulis onerariis, tinninnabula pariter dantur, quod tinnitum mulcantur, & sono laborem leoiant. Vide Vitam S. Frontonis Abbat. n. 12.

¶ **TINTON**. Vide *Symphonia*.

TINTO AIA. Officina tinctoria, ubi tinguntur panni, in Charta Caroli II. Regis Siciliæ apud Ughellum tom. 9. tal. sacre p. 919. Vide *Tinta* 2.

¶ **TINTULUS**, Promulgatio, quae fiebat per campanarum tintinnum in parochiis. Inquitio an. 1323. to. 1. Hist. Dalphin. p. 41. Anno & die predictis ultra generalem Titulum diste generalis inquisitio, pervenit ad audientiam diste generalis curie, &c. Vide supra Tinalus.

¶ **TINTURARE**, Tingere, Gall. Teindre. Charta an. 1555. e Schedis D. le Fournier: Empia cacabi sine petrol ad tinturandum resia.

¶ **TINTURIA**, Tintement officina. Cum platea domus Tinturie, in Charta an. 1494. ex iisd. Schedis.

¶ **TINUM**, Vas magnum. Vide Tina 2.

¶ **TIOCIUM**, [s. contracte scriptum pro Tyrocinium, Locum ubi juvenes instituuntur & exercentur.] Charta Longobardica an. 745. apud Ughellum in Episcopis Aretinis: Ad hac respondebat ... quod Ecclesia ista vel Tiozia, unde agimus, in territorio Senensis posita suas. Infra: Dum ad tantorum aeternum curricula possessionem S. Donati in predictis baptisteriis & Tioctis esse cognovissimus, &c.

¶ **TIORDO**. Charta fec. XII. ex Archivo S. Victoris Massil. Post hoc venit dies, ut acciperent ueres suas, venerunt ad monachos ut facerent s. Tiorciam. S. mos est. Haud scio an bene scriptum: ut ut est, Praestatio quaedam hic indicatur, quam dominis suis exhibebant vasalli, ut ab iis matrimonium contrahere facultatem obtinerent.

¶ **TIPETUM**. Concilium Londinense an. 1342. c. 2. ubi de habitus Clericorum abusu: Ad caputis cum Tipetis mira longitudo, &c. Quo loco Tipetum, est quod Touper vulgo dicimus, apex, qui capitis imminet. Unde nescio an non legendum fuerit Tupperit. Glossarium Ælfrici: Apex, summus galea, helmes cop. Vide Tassa.

¶ **TIPPA**, f. idem quod Topbus, Gall. Tuf, Ital. Tuso. Chronicon Romualdi II. Archiep. Salern. apud Murator. tom. 7. col. 81. Nixum ex Tipps amiat in labro foatis agam ex auro purissi no fundentem aquam, &c. Vide Tufus.

¶ **TIPSANA**. Vide Nebula 2. & Tifana.

¶ **TIPUS**, pro Typus. Vide in hac voce.

¶ **TIRACES**. Gloss. Ididori: Bessiones, Tiraces.

¶ **TIRALLA**. Chron. Ceccanense, feu Folfz novz an. 1196. Optimis Tirallam fristam super altare, pulchra sandalia cum caligis. Sed legendum Tuallam. Vide Tocacla.

¶ **TIRANNI**, Trabes, quibus ædium muri continentur, Gallis Tirans. Historia Vezeliacensis l. 4. p. 617. la crypta, qua supra B. dilectricis Maria Magdalea sepulchrum exstat, tantus igitur casu erupit, ut omnia Tirannos, quos Francigenae Trabes vocant, qui erant in superiori parte, combusserit.

¶ **TIRANNUS**, TIRANNIZARE, &c. Vide infra Tyrannus.

¶ **1. TIRARE**, Projicere, dispendere, Gall. Tirer, Hispan. Tirar. Deliberatio MS. de ingressu Caroli VIII. Regis Franc. Neapolim genialiter agendo an. 1516. Quod omnes machine sine bombardâ onerentur & Tirant sine projeciat cum lapidibus, occasione, &c.

¶ **2. TIRARE**, Trahere, Gall. Tirer, Ital. Tirare. Miracula S. Zite, tom 3. Aprilis p. 523. Et stetit ipsa Magefe cum sartoria in manu Tirando ipsam Guidam ex una parte, & lupus Tirando ipsam Guidam ex altera. Patrus Azarius apud Murator. to. 16. c. 438. A parte exteriori traxit super turrim longum funem, cum quo taciuitate nescit unum levem hominem Tiravit, & deinde predicti duo alios quinque Tiraverunt. Tirare naves, in Chronico Estensi, to. 15. ejusdem Murator. c. 367. Tirare campanas, in Charta an. 1339. ex Archivo S. Victoris Massil.

¶ **3. TIRARE**, Extendere, explicare, Gall. E-Tom. VI.

tendre. Statuta Montis Regal. pag. 277. Nec possis aliquis omnes vel vendas pannum teacro, vel habere subium, vel rosam ad Tirandum pannos. Occurrit præterea in Tendaris. Vide in hac voce.

¶ **TYRATUS**, Extentus. Charta Annæ Dabfaco dom. de Monte-Alfruco an. 1488. Juraverunt ad & super quatuor Dei Evangelia, eorum manibus dextris Tyrasis corporaliter tacta.

¶ **4. TIRARE**, Producere, Gall. Allonger. Inventar. MS. an. 1476. ex Tabular. Flamar. Unum librum in parchmento scriptum de littera Tirata & in lingua Francie, &c.

¶ **TIRASSARE**, Trahere, Gall. Traiaer, Provincialibus Tiraffar. Inquitio an. 1268. Item dixit quod vidis Tiraffari, &c.

¶ **TIRASSE**. Inventarium an. 1379. e Schedis Cl. V. Lancelot. Item, nam res vocatur Tirasse modici valoris.

¶ **1. TIBATORIUM**. Charta an. 1263. ex Regesto 31. Chartophylaci Regii filio. qua itenaldus de Chigy & ejus uxor vendunt Regi res partes, quas se habere dicebat in quodam botatoria suo apud Villam novam Regie, ante Tiratorio ejusdem villa, &c. Existat etiam n. num in urbe Parisiensi compitum, quod vocant la Croix du Tiroir. Sed de nominis ratione vix placent, quæ habent Brolius lib. 1. Antiq. Paris. p. 4. 2. edit. & vetus Scheda Gallica inedita de Fundatione Parisiorum, ex qua hæc depromptimus: A la croix du Tiroir se trient les bestes, & pour ce a proprement parler, elle est appellée la Croix du Tiroir, pour les bestes qui l'ea la croix.

¶ **A verbo Tirare**, extendere, accersendam esse vocem Tiratorium cuivis, ni fallor, probabile videbitur, adeoque idem esse quod supra Teadaris. An vero hinc repetenda sit denominatio compiti de la Croix du Tiroir, non dum affectus sum. Vide Sawal in Antiquitatib. Paris. to. 3. p. 606. edit. an. 1724.

¶ **2. TIRATORIUM**. Fredericus II. lib. 2. de Arte venandi cap. 55. Est Tiratorium quædam membrum avis, aut alterius animalis dandum falconi ad mordicandum in eo, ne inquietes se falco propter timorem, aut aliam causam. Est duplex Tiratorium, unum carnosum, quod debet esse recens, & de bonis carabibus, ... aliud est non carnosum, quod debet esse ossuifum, & nervosum & munium plumis aut penais, quod datur falconi, potius ad impediendum falconem circa ipsum, & ad deplumandum in ipso, potius quam ad gustandum, vel comedendum, &c.

¶ **TIRETANUS**, Pannus lana filoque textus, Gall. Tiresaine. Pedagogium Peronne in Chartul. Corb. 21. f. 333. Item ung sardz aulx de Tiresaine vers dous 11. sols ob. Locus existat in Cooperatorium.

¶ **TIRETUM**, a Gall. Tiroir, Ductile ferrium. Item plus unum drestaderium coralli cum duobus armariis & duobus Tiresis fue leybas fusti munium de suis sarrahlis & clavibus, in Inventario an. 1476. ex Tabular. Flamar.

¶ **TIRIACA**, pro Tberiaca, Gall. Tberiaque, Bernardus de Breydenbach in Itin. Hierosol. p. 59.

¶ **TIRO**, TIROCINARI, &c. Vide Tyro.

¶ **TIROGRILLUM**, perperam legit apud Willielmum Armoricum lib. 1. Philippidos Spelmannus, pro Cirogrillum. Vide Cirogrillum.

¶ **TIRONATUM**, Rudimen, in exercitiis, in Glossis MSS. Regis Cad. 1013. Tyrocinium. Vide Canon. hecl. Afric. c. 90.

¶ **TIRONICARE**, TIRONIZARE. Vide Tyro.

¶ **TIRONIUM**, Genus aciei disponende, quod cum cuneo confundit Modestus de Vocab. Tercio præcipiendum, ut quadratam aciem repate constituam,

quo fasso in Tironium, quem Cuiusdam vocant, acies ipsa vertenda.

TIRSENIUS, pro **Taronus**. Vide in hac voce.

¶ **TIRSUS**, pro **Thyrus**, Fragmentum, pars; an quia **Thyrus** est dimidia lancea? **Roland**. Patav. Chron. lib. 1. c. 4. apud **Murator**. to. 8. col. 328. *Catanus... inimici clipeo deaurato lanceam fixis viriliter, qua proinus confecta in stipites & in Tirsos velud arundo confractilis, devolvit ad campum.*

¶ **TIRUNIA**. Judicium an. 1030. **Marce** Hispan. c. 1045. *Tirunus fuit illi partem verum suum, id est, ipsum solarium cum trileis & Tirundis. qua in circuitu sunt & domibus.*

¶ **TIRUS**, Immanis belluz species. Epistola **Johanni** Presbytero seu Regi **Abissin**. falso adscripta ad **calcem** **MS. Corbeiensis**: *Omnes armati sumus prope (l. propter) Tiro & serpentes, qui vocantur Deuterfer.*

¶ **TISSANA**, Gall. *Tisane*, alias *Pisana*, **Priana**, a Græco *πριανόν*, Glossæ ad **Doctrinale** **Alexandri de Villa Dei**: *Tisana, aqua cocta in bordeo. Occurrit non semel. Vide Tyfana & Fariola.*

¶ **TISIS**, vel **Tysis**, pro **Phthisis**, Gall. *Phthise*. **Joan. de Janua**: *Tysis, ulceratio in pulmone & tumor, sic dicitur Græce; quia fit consumptio corporis totius: unde Tyficus, tali infirmitate detentus.* Glossæ Lat. Gall. **Sangerm.** *Tisis, una maladio, qui est effluisse ou escorchere de poumon. Tisicus, Tisiques.* Rursum habetur *Tisis* to. 1. **Anced. Marten.** col. 544.

¶ **TISO**, **TISONUS**, Gall. *Tison*, **Titio**, *Tiso* iratus de incendio, in Prologo libri de **Doctrina** novitiorum **Ord. Grandimont.** to. 5. **Anced. Marten.** col. 1835. *Et non audeat... aliqua persona portare de nocte per civitatem aliquas fascies, Tisonos, in Statutis criminalibus Saonæ cap. 34.*

¶ **TISSOR**, Textor, Gall. *Tissorand*. *Tissor* pannorum, in Charta an. 1317. apud **Lobinell.** to. 3. **Hist. Paris.** pag. 218.

¶ **TISSUTUS**, Textus, Gall. *Tissu*, ut supra **Tessutus**. Capitulum **Ludovici Imperat.** ann. 817. apud **Murator**. to. 4. p. 609. *Un monachi capitis Tissutus præter villas habeant. Vide Textus & Textus.*

¶ **TISTOL**, Vox abbreviata & corrupta pro **Epistolarius**, Liber **Epistolarius**, quæ leguntur in sacris **Liturgiis**. **Ordinarium MS. Eccles. Pipercæ.** ann. 1301. *Subdiaconus indutus fuit habitus cum Tistol, & diaconus cum textu Evangelii, &c.*

¶ **TITIA**, **Kpi** α (kpi α) *τιτία*, **ἡ λ' ἑστ' α. Ζεῖ** ... in Glossis Lat. Græc. & Græc. Lat. a Græco *τιτβίς*, *τιτβίς*, parvus.

¶ **TITIENSIS CLANGOR**, id est, sonitus cum tumultu, in Glossis **Isidor.** In Excerptis habetur **Titiensis**, s. pro **Titiensis**, ab antiquo *titinensis*, pro *titinere*.

¶ **TITILLARE**, **Titulare**, vacillare, in Glossario **Barthii** apud **Ludewig.** to. 3. **Reliq. MSS.** p. 170. ex **Baldrici Hist. Palæst.**

¶ **TITIONARI**, **Titionibus** præparare, eos in ignem mittere, **Ugutioni** (& **Jo. de Janua**. Nos **Tisonner** dicimus.

¶ **TITIONARIUM**. Locus ignis, ubi titiones morantur. **Ugutio**. [Addit **Johan. de Janua**, vel instrumentum mittendi titiones in ignem. Glossæ Lat. Gall. **Sangerman.** *Ticionarium, Tisonnier, ou foier.*]

¶ **TITIUNCULUS**, pro **Pipunculus**. Vide **Pipones**.

¶ **TITTEX**, **Μότξ**, in Glossis Lat. Gr. Vide conjecturas **Martini** in **Lexico**.

¶ **TITUS**, perperam pro **Lirus**, in Glossis **Isidori** v. **Telonem**. Vide **Telo**.

¶ **TITUBARE CAMPANAM**, in **Obituario MS.**

Eccles. Morinenfis fol. 39. v. Gall. *Tinter*, alterum campanæ latus lente pulsare. Vide supra **Tintinnabulum**.

1. **TITULARE**, Titulo præsignire, exornare; [Designare titulo vel titulum apponere, **Joanni de Jan.** *Tintler, designer, mettre titre*, in Glossis Lat. Gall. **Sangerman.**] Tertullianus libro **Anima** cap. 13. *Quis non anima dabit summam omnem, cuius nomine totius hominis mentio Titulata est?* Idem in **Poem. de Judicio Dei**:

Quis mihi tricolas aptabis carmine musas,

Et verni rofæc Titulabis floribus auras?

S. Ambrosius in **Epist.** ad **Coloss.** cap. 4. *Ita enim devota fuisse videtur, ut omnis domus ejus signo Titulata esset Crucis.* **Calendarius Philocalis**: **Furius Dionysius feliciter Titulatus**. **Martianus Capella** lib. 1. pag. 15. *Et licet per Zodiacum trahim nonnulli singulas vel binas demos animalibus Titulatin, in aliis tamen habitaculis commanebant.* Adde **Petrum Chryzologum** **serm.** 155.

¶ **TITULARE**, Inscribere, Gall. *Insulser*. **Johan. Diaconus** in **Vita S. Gregorii** l. 4. c. 15. n. 81. *Et quia inter diversa mala, aliquos etiam sermones scripsi, atque eos ex nostro nomine Titulavi, & suspecti sumus, ne eos alicui transmiserit.* **Eadmerus** in **Prologo** ad **Vitam S. Anselmi**: *Opus igitur ipsum de Vita & conversatione Anselmi Archiep. Titulavi, taliter Deo adjuvante curavi disponere, &c.* Et l. 2. c. 4. *Insigne volumen edidit, quod Cur Deus homo Titulavit.* Vide **Vossium** de **Vitiis** **serm.** l. 4. c. 28.

¶ **TITULARE SE REGEM**, Regium nomen sibi adsciscere, Gall. *Prendre le titre de Roi*. **Sallas** **Malaspina** lib. 6. de **Rebus Siculis**, apud **Baluzium** to. 6. **Miscell.** p. 344.

¶ **DETITULARE**, Titulum auferre, delere. **Josephus** **Icanus** lib. 2. de **Bello Trojano**:

..... Propria nam venditor artis

Detitulat titulos, quos ingerit.

a. **TITULARE**, significare, in Glossis **Arab.** Lat.

3. **TITULARE**, pro **Titillare**. **S. Althelmus** de **Laude Virginitatis** cap. 17.

Quique Titulanti spernit primordia luxus.

[Simili modo in **Gemma gemm.** **Titulare** exponitur ad venerem ac luxuriam incitare; unde postea deducit, inquit **Vossius**, ridiculam vocem **Titillicus**, pro eo, qui incitat vel incitatur ad coitum. Vide **Titulatio**.]

4. **TITULARE**, Exarare, conscribere. **Tabularium** **S. Vincentii** **Cenoman.** *Tituletur in pagina, ne labatur a memoria, quia Robertus de Postorn dedit Abbatibus Ranulfo, &c. Privilegium Ferdinandi Gonzalez Comitiss Castellæ an. 957. to. 3. Concil. Hispan. p. 176. Veilla Revellez hic testis. Tello Marilez hic testis. Joannes Titulavit.* **Vita S. Eusebii** **Abb.** *Que vero occasione fuerit suscepta fidei vel Regi vel ipsi genti, fuit in locis plenissime potest inveniri, cuius hic summam libuit Titulare in indicium vel confirmationem nostre narrationis.* Vide **Titulatio** **litteralis**.

¶ 5. **TITULARE**, Donare titulo, hoc est, scripto, charta. **Charta** **Ludovici VII** e **Tabulario** **Monastrii**: *Si quis ex fidelibus nostri imperii eis ad hujus rei necessitatem aliquid augere vel Titulato placuerit, &c.* Vide **Titulatio**, & aliis notionibus in **Titulus** 1.

¶ **TITULATIO**, pro **Titillatio**. **Vita MS. S. Wenwaloci**: *Si ille possessor rerum est, qui venium suum Titulationem celare poterit ante illum?* Pro titillatione invidiz, nisi me fallo, occurrit in **Epist. Henrici Clerici** **Pomposiani** sæc. xi apud **D. de Montisjucon** in **Diario** lat. p. 8: *Quosdam ex fratribus adversos habeo, ob nimiam Titulationem non valentes legere*

gere

gere libros a me scriptos. Vide Titulatores. Alia notiooe legitur in Titulus 1.

¶ **TITULATIO LITTERALIS**, Charta, scriptum, donatio scripto firmata. Charta no. 1073. ex Archivio Mootici-majoris: *Nullum donatumque sine litterali Titulatione fieri debere*. Vide Titulatores 4. & Iofra Titulus 2.

¶ **TITULATORIUM ALTARE**. Vide Titulus 3. 1. **TITULUS**. Titulus apponere, seu Tabulas iofcriptas, *varidas* & *pappas*, cum velis purpureis, ut est apud Agarhiam l. 5. quo ritu res privatorum, aut reorum fisco addicebantur. Auguftinus io Pf. 22. *Ubi potens aliquis inveniens Titulos suos, nonno juro rem sibi vindicat & dicit, non ponere Titulos meos, nisi res mea esset*. Gregorius M. lib. 4. Epist. 33. *In Sicilia autem infans Stephanus quidam vinorum parvum Cbrvularius tanta praesidia, tantisque oppressiones operari dicitur, invadendo loca singulorum, atque sine ditione causarum per possessiones ad domos Titulos ponendo*. &c. Ado in Martyrol. 29. Aug. *Omnis facultates ejus publicis Titulis praesignari*. Eadem verba habent io Vita S. Sergii Mart. n. 3. Anastasius in Nicolao I. PP. pag. 213. ubi idem Pontifex ad Raveonatem Archiep. Praecipimus tibi, ut nunquam res confusumque persona quancunque ingenio vel cbrvula cognovisti, & possessor olim modo occupet, aut Titulum superimponas, donec in praesentia Apostolicen, vel Miffi ejus, aut Vestararii Raveonae legali ordine illis in iudicio convincti. Senator lib. 4. Epist. 14. *Casus ejus appositus Titulis fisci nostri viribus vindicabitur*. Idem lib. 5. Epist. 6. *Fixis Titulis juri publico applicare*. Adde lib. 9. Epist. 18. *Libere in fiscalibus Titulis*, in Diurno Romano cap. 5. tit. 4. [Fundus fiscalis Tituli professione signatur, l. 15. Cod. Th. tit. 2. leg. 4.] Tibullus lib. 2. p. 112.

Ite non imperium, sub Titulumque lare. Vide titulum utriusque Codicis de bis, qui potestiarum, &c. Hioc.

TITULARE, Fisco addicere titulis appositis. *Domus Titulari*, apud Gregor. M. lib. 1. Epist. 63. cui fiscalis titulus appositus est. Adde l. 4. Epist. 44.

TITULATIO, Conficatio, qua voce *Titulatio*, apud Theophanem in Nicephoro Geocali an. 9. vertit Historia Miscella.

TITULI FISCALES, Tributa, vestigalia publica, fiscalia: passim in utroque codice. Salsianus lib. 5. *Ilud est gravius, quod plurimi praescribuntur in paucis, quibus exactio publica peculiaris est praedna, qui fiscalis debitis Titulos faciunt ejus privatos, & hoc non summi tantum, sed pene infimi*. Anonymus de Rebus bellicis subjunctus Notitiae Imperii, de exactioribus: *Quae enim nobis occasio fiscalium Titulorum inlibita peccata est, quae conventio sine praeda discessit? Susceptor fiscalium Titulorum, in Edicto Theoderici Regis c. 144. Titulus signatus, apud Senatorum l. 4. c. 25. Titulus Canonicus vinarius, in veteri Inscript. 647. 7.*

¶ **TITULUS FUNCTIONIS**, Simili notioae. Traditio S. Karilei apud Mabillon. to. 3. Analept. p. 82. *Nalae functiones vel exactiores, neque exquisita & lauda contrivin, neque gratiorum vel iustidiorum minuscule, neque etiam caballorum partes, aut paravereda, vel nugarin, nnt quodcumque functionis Titulum iudiciaria potestate dici potest, de praescripta fuentitate penitus non requiratur*. Vide Functio.

1. **TITULUS**, Limes, meta. Aggenus: *Videmus igitur modo per terminos territoriales, & limitum carius & Titulos, id est inscriptis lapidibus, plerumque stannibus, nec non aris lapideis clandi territorium, neque dividi nnt nterius territorii civitatis*. Gloss. Lat. 1722. Cippus, Titulus. Nam titulus proprie lapidis inscriptus, vel ipsa lapidis iofcriptio. Haec notio-

ne *lapideum titulum* habet vetus iofcriptio Salozae, apud J. Spoolium in Itiner. tom. 3. parte 2. p. 5. Petrus Chrysol. serm. 154. *Dominnm praediorum limitibus affixi Tituli prosequuntur*. Fortuogatus in Vita S. Medardi c. 5. *Diebus quoque illis de cuiusdam agri confusio controversia inter propinquos illius exorta est: cumque disceptarent alternatim, & jam fur. iraque eatentem praecipitaret, ille lapidi pedem superposuit, qui ejusdem agri divisio esse videbatur: commotam ergo turbam aditio citius ab illa campefens seditione: Titulum hunc, inquis, eorum insecum limitem esse noveritis & confinium*. Hinc forte.

Titulos vocamus instrumenta Chartarum, quae praediorum possessionem firmant, quove jure teneantur, indicant. Concilium Ticinense sub Bened. Ro VIII. PP. io Praefat. *Praedia & possessiones aut tollunt, aut minuunt, aut quibusdam Titulis & scriptis collatio fabricatis, a nomine & jure Ecclesiae alienant*.

3. **TITULUS**, Ecclesia, cui defervendo ordinabantur Presbyteri, ita ut in ea stabilitatis promissionem facere teneretur, & ab ea recedere eis non liceret, ut est io Capitulari Episcoporum c. 13. in Capitul. Caroli M. lib. 5. cap. 26. 108. lib. 7. c. 173. in Adit. c. Ludov. Pii c. 39. in Synodicon VIII. PP. Epist. 173. Synodus Remensis an. 813. c. 20. *Ut Presbyteris de minore Titulo ad majorem non liceat transmigrare*. Addit Turon. III. c. 14. *Sed in eo permanent, ad quem ordinatus est*. Concilium Calchuteose an. 787. c. 6. *Et in illo Titulo perseverent, ad quem consecrati sunt, ita ut nullum de minoris Titulo Presbyterium aut Diaconum suscipere praesumat, &c.* Concilium Londinense an. 1125. *Nullus in Presbyterium, nullus in Diaconum nisi ad certum Titulum ordinetur*. Qui vero absolute fuerit ordinatus, sumpta careat dignitate. Id etiam in usu fuisse testatur Lupus Ferrariensis Epist. 29. nisi Episcopi licentia intercedat. Veritum enim in Concilio Chalcedonenfi c. 6. ne quis Presbyter aut Diaconus *translatum* ordinaretur, absolute, ut habent Concil. Meldense an. 845. c. 52. Synodus Romana an. 853. c. 39. Crisostomus in Brevari cap. 196. Egbertus Archiep. Ebore. in Dialogo c. 9. Capitul. Aquilgran. an. 789. c. 24. Capit. Fraocolor. 20. 794. c. 26. Capit. 6. an. 806. c. 7. Capit. incerti anni c. 11. la. Capitul. c. 25. Append. cap. 12. & sed *id est, specialiter*, Ecclesiae civitatis vel pagi adscriberebatur, abrogatis ordinationibus absolutis: quae tamen ordinatione Presbyterum se factum in Ecclesia Barcinonenfi scribit Paulinus Epist. 6. ad Severum: *Ea conditio in Barcinonenfi Ecclesia consecrati addita sunt, ut ipsi Ecclesiae non alligerent, in Sacerdotium tantum Domini, non in locum Ecclesiae dedicatis*. Sed irritae postmodum factae ejusmodi ordinationes: & in ipsi Presbyterorum & Diaconorum, aut Subdiaconorum ordinationibus, ab Episcopis ordinariis, nominati tituli, quibus ii abscriberebatur, ut colligitur ex Sacramentario Gregoriano Meoardi p. 236. Anastasius in Evaristo PP. *Hic Titulus in urbe Roma divisis Presbyteris*. In S. Marcello: 25. *Titulus in urbe Roma constituit, quasi dicefesi, propter hospitium & penitentiam multorum, qui convertebantur ex paganis, & propter sepulchra Martyrum*. In S. Silvestro: *Hic fecit in urbe Roma Ecclesiam in praedio cuiusdam Presbyteri sui, qui cognominabatur Equitius, quem Titulum Romanum constituit, &c.* In S. Damaso: *Hic constituit Titulum in urbe Roma, scilicet basilicam, quam ipse consecravit, &c.* In S. Innocentio: *In quo loco ... Titulum Romanum constituit, &c.* Ita p. 110. 116. 117. 238. Alexander III. PP. in Epist. apud Baron. an. 1148. *Jus Ecclesiarum in SS. Patribus canonice constitutum necessario non memoriam copiose credimus revocandum, qualiter scilicet 28. Titulis, eorumque Sacerdotibus tota urbs distributa sit, &c.*

Con-

Concilium Nannetense c. 16. & ex eo Hincmarus Remensis in Capitulis ad Presbyteros parochie sue c. 17. *Ecclesiam illam... que Titulus per se constans existit*. Ubi a Capellis distinguitur. *Titulorum vel Diaconorum Ecclesie*, in Synodo Romana an. 853. cap. 39. Titulum pro Ecclesia usurpant passim Scriptores, Pius I. PP. Epist. 3. Concil. Rom. sub Greg. I. c. 3. Nannet. c. 16. Diurnus Roman. c. 7. tit. 21. Hincmarus Rem. in Capit. de Reb. Mag. & Dec. c. 12. Capitulum Guillelmi Epist. de Interdictis cap. 2. Synod. London. an. 1115. Hugo Flaviniac. p. 261. &c. Adde Ughellum to. 1. Ital. sacr. part. 1. p. 110. 122. 123.

Cur porro Ecclesia *Tituli* nomine a veteribus Christianis donata sit, variz sunt auctorum sententiz. Baronius an. 112. n. 5. 6. a *titulis fiscalibus* desumptam hanc appellationem putat, quorum appositione rem aliquam sibi fiscus vindicare solebat: *Titulum* autem *Crucis* fuisse, quo appositio, res sacra censetur, quod pluribus observat in Notis ad Martyrol. Rom. 26. Julii. Alii a *Titulis*, seu sepulchris Martyrum vel Confessorum, in xebus sacris recoditis. Nam *Titulum sepulchri* dixit Juvenalis lib. 2. Sat. 7. *Titulus de corare sepulchrum*, Silius Italicus lib. 15. *Titulum busto addere*, Auctor Queroli. *Titulum Memoria*, vetus Inscriptio, 519. 5. Vetus Epitaphium Treverense: *Hic quiescet Dardanians, qui vixit annos 35. Apronius frater Titulum posuit in pace*, apud Browerum in Propale, ad Annales Trevirenses, ubi ejusmodi alia Christianorum describit p. 59. 60. 61. & in ipsi Annalib. p. 401. 439. 2. edit. [Sigehardus in Vita S. Albani apud Canisium to. 5. & sec. 4. Bened. part. 2. p. 58. *Sigaidem in argumentum fidei, intra & circa Ecclesiam, quoque versum exstant mausolea, singularum nomen & obitus diem Titulis designantia*.] Alii denique, quod xdi sacre vestibus Sancti, cui dicata erat, nomen inscriberetur, seu quod eo *titulariorum*, titulos distas Ecclesias volunt. Ut ut sit, ab his titulis, seu Ecclesiis, quibus attributi erant Clerici.

TITULI nomenclatura vulgo dooantur Sacerdotis facultates idonee ad vitam, abque quibus ad Sacerdotium non admittitur. Concilium Lateranense III. an. 1179. cap. 5. *Episcopis si aliquem sine certo Titulo, de quo necessitas vite percipiat, in Diaconum vel Presbyterum ordinaverit, tamdiu necessaria ei subministrat, donec in aliqua ei Ecclesia conventientia stipendia militie Clericali assignet: nisi forte talis qui ordinatur, extiterit, qui de sua vel paterna hereditate subsidium vite possit habere*. Synodus Exoniensis an. 1287. c. 8. *Conveant ad sacros ordines promovendi, ut Titulum habeant sufficientem, sine quo omnibus ad sacros ordines accedere interdicitur facultatem*. Mox: *Et quoniam quidam promovendi advertentes se non posse abique Titulo ordinari, cum Clericis beneficiorum vel Laicis paciscuntur, ut eis per chartam nomine Tituli conferant ipsiusve aliquid vel temporale, eandem chartam ab eisdem post susceptos ordines recep. uri*. &c. *Titulus Patrimonialis*, in Concilio Biterrensi an. 1233. c. 6. de iis qui admittuntur ad sacros ordines: *Et sine Titulo patrimonialis eorum solidorum Turanensium ad minus, (vel) Ecclesiastico beneficio competens, sicut in jure Canonico cautum est, ordinandi & cetero nulli admittitur*. Adde cap. 8. & Stephanum Tornac. Epist. 12. Habeour in Charta feodi, seu libro Anglico inscripto: *Justice of peace*, pag. 175. formulæ litterarum sacerdotalibus *Titulis*, & litterarum testamentariorum de patrimonio sufficienti.

TITULI, Bona, facultates, que quovis titulo alicui competunt Conveniunt apud Andelaum ann. 586. Cum omnibus rebus eorum, cum civitatibus, agris, redditibus, vel cuiusvis Titulis, & omni corpore facultatis, &c.

TITULI CARDINALES in urbibus & suburbis, Ecclesie precipue, ac parochiales, in Conc. Meldenensi an. 845. c. 54. & apud Guillelmum Bibliothecarium in Stephano VI. sub finem. Descriptis Baronius an. 559. n. 3. Billam Joannis III. PP. cap. Basilicam XII. Apostolorum a Pelagio inchoatam, a se absolutam, *Titulum Cardinale* constituit, eidemque parochie fines definit. Vide *Cardinalis*.

TITULI POPULARES, Plebes, parochie, Ecclesie parochiales seu plebeas. Decretum Tassilonis Ducis Bajuvar. Unde ab universis Abbatis *satis professio, ut minime Tituli popularibus se ingerere deberent; sed hoc omnia, cui commissæ sunt plebes sub potestate Episcoporum permanerent*.

TITULI BAPTISMALES, aliis *Ecclesie baptismales*, in Præcepto Ludovici & Lotharii apud Flodoardum l. 2. Hist. Remens. c. 19. Vide *Ecclesia*.

TITULUS, Parsa Ecclesie, in qua altare consistit, Græcis, *Presbyterium*, Latinis Ecclesiasticis Scriptoribus. Leo Ost. lib. 2. c. 3. *In Ecclesia etiam Titulum cum confessione sua a parte occidentali satis decorum adxvi*. Idem c. 32. *Ecclesiam S. Angeli... jam vetustam restaurant, Titulo addito ampliant, atque depingunt*, &c. Cap. 51. (al. 52.) *Titulum quoque (in Ecclesia) ab orientali parte non parvi ambitus cum Confessione construxit*. Lib. 3. c. 8. *Fenestras quoque in superioribus (in domo) satis amplas in navi quidem 21, in Titulo vero 6 longas & rotundas 4, ac duas in absida mediana instituit*. Cap. 29. (al. 27.) *Fenestras omnes tam navis quam Tituli pumbo ac simul vitro compactis tabulis, ferroque connexis inclusit*. Ubi perperam Angelus a Nuce, *titulum* partem esse transverſam Ecclesie, quam nostri *la Croise* dicunt, existimavit. Sed &c.

TITULUS, interdum pro Ecclesiarum sacellis, quæ alii *Cubicula* vocant, usurpatur. Sanctus Eulogius l. 2. Memorial. c. 1. *In basilica B. Aciseli, in ea Titulo, quo solicia ejus membra quiescunt, humatur*. Rodericus Toletan. lib. 4. de Reb. Hispan. c. 8. *Fundavit etiam Ecclesiam Cathedralis, & majus altare in honorem sancti Salvatoris, & altaria 12. Apostolorum cum suis Titulis elevavit*. Eckehardus Junior de Calibus S. Galli cap. 1. p. 39. *Obiens autem, circa Landabonum Episcopum in Titulo Apostolorum concilium, cognatum & amicis suum, extra parietem tamen, sepeliri se preiit*. Adde. quæ ibi observat Goldastus p. 180. [Vita S. Theofredi Abb. sec. 3. Benedict. pag. 483. *Ipsa ante venerandum B. Petri Titulum in oratione est prostratus*. Mabilionius altare interpretatur in Onomastico: quod eodem reddit.]

TITULATORIUM ALTARE, Idem quod *Titulus*, seu altare, vel capella in majori Ecclesia. [Altare precipuum, Gall. *Maitre-autel*, intelligo: siquidem ecclesia Deo in honorem 8 Mariz dedicata erat.] Jacobus de Vitriaco in Hist. Orientali p. 1143. [& Bernardus I. hælaur-apud Murator to. 7. col. 838.] *Quatuor in ea (Ecclesia Damiatæ) principalia fundata sunt altaria: Titulatorium B. Virginis primum, Principis Apostolorum Petri secundum, &c.*

TITULARE, Ad *titulum* vel Ecclesiam promovere. Vita S. Constantiani Abbatis: *Ad prædium nempe vicum Hebron sanctæ Genomane matris Ecclesie Titulatus ac Presbyter ordinatus fuit jam dictus Constantianus a memoria Innocentii Episcopo, illucque ad prædicandum ab eo directus*. Admonitio Synodalis antiqua: *Res & facultates, quas post diem ordinationis vestre adquisitis, ad Ecclesiam, ad quam Titulati estis, pertinere sciatis*. Ratherii Veronenſis Synodica ad Presbyteros: *Nullus Ecclesiam, ad quam Titulatus est, relinquat, & ad aliam quæſtus causa migret*. Ita in Ca-

Capitul. Caroli M. lib. 5. c. 26. Wilhelmus Neubrigenfis l. 3. c. 5. Pro personis ſpectabilibus, quibus tanquam quibufdam monilibus Eboracenſis olim ſuſſit Eccleſia, Titulavit imberbes, &c. Decreta Calomani Regis Hungar. lib. 2. c. 18. Nullus Presbyter ſine titulo ordinetur: de eodem nullus habeatur in Clero, qui non eſt Titulatus alicui Eccleſie. Adde Concilium Placentinum ann. 1095. c. 15. Hincemarum in Capitulis anni 12. Episcop. par. c. 3. Furicellum in Baſilica Ambroſiana pag. 1146. 1148. 1149. &c.

INTITULARE, Eadem notione. Leo IV. PP. de Cura Paſtorali: Nullus Eccleſiam, ad quam Intitulatus eſt, dimittat, & ad aliam queſtus gratia ſine licentia Episcopum migret. Petrus Bleſenſis Epist. 57.

Neposum turba pullulat,

Quos variis Eccleſiis Intitulat.

Adde Concilium Auſcitatum an. 1308. cap. 2.

PR. INTITULARE. Admonitio Synodalis antiqua: Volumus autem ſcire de quolibet Presbytero ... ſi de noſtra parochia aut de alia natus eſt, aut ordinatus, vel ad quem locum Pretitulatus. Adde Capit. Caroli M. lib. 5. cap. 26.

ADTITULARE, ATTITULARE, apud S. Anſelmum lib. 3. Epist. 2. Tabularium Eccleſie Viennensis, ſub Sobbone Archiepiſ. fol. 44. Eccleſia S. Nazarii ... in qua ipſe Uboldus more Eccleſiaſtico Adtitulatus fuit. [Charta an. 1186 ex Tabular. Sangerman. Dilectum noſtrum Odonem preſbyterum ad preſentationem Abbatis S. Germani de Pratis eccleſie de Baneſis Attitulavimus & de cura inſeſtimus animarum. [Stephanus African. Presbyter. in Vita S. Amatoris n. 19. Crucis ſignaculo ſonſem ejus Attitulanti, ſalutis integritatem roganti reſtituit.

4. TITULUS, Clamor militaris. Ægidius Monachus Aureavallis in Episcopis Leodient. cap. 111. Comes vero Loſſenſis impetum belli videns imminere, acceſſus propius cum ſua palatage, & clamans tertio Titulum ſui Comitatus, ſcilicet Loz, audacter hoſtium cum eos penetravit.

5. TITULUS. Leo Oſtienſis lib. 1. cap. 51. Virgam quoque paſtorales, cum Titulo nihilominus argenti opere pulchro veſtuit. Ubi Angelus a Nuce, titulum partem recurvam baculi Paſtoralis interpretatur, nescio quo vade.

6. TITULUS, Exemplar. Liber Ordinis S. Viſtoris Pariſienſis MS. cap. 15. Qui morum atque verborum diſciplina inſtruitur, cunctis quaſi exemplum & Titulus totius domus proponatur.

7. TITULUS, Verſus lugubres de morte inſigniorum perſonarum, quos ſcribebant monachi variorum monaſteriorum, quibufcumq; inita erat ſocietas, cum ad eos deferrebantur roſuli mortem illarum perſonarum nunciantes: quo de more jam pluribus dictum eſt in Roſulis & in Brevis. Plures huiusmodi titulos de morte Mathildis primæ Parthenonis S. S. Trinitatis Cadom. Abbatiffe conſcriptos exhibet Mabillonius to. 5. Annal. Benedict. p. 690 & ſeq. Sed quia in hiſce Verſibus nonnunquam ſutilia & vana ſcribebantur, Monachi Majoris monaſterii in ſua Epistoſa encyclica de morte Bernardi Abbatis eod. tom. pag. 668. ſocios movent, Patrem ſuum virum ſanctæ ſeveritatis fuiſſe, & non ſolum verba peccatrix, ſed & vana & ſcurrilia, & quocumque modo inutilia exſeſa habuiſſe, & ab auditu ſuo, quantum potuit, reſeciſſe. Quare ſanctitatem veſtram precamur, inquit, ut veſtrum nenas & edriſiones, que potius, quam proſint deſunctis, facientibus accumulanti damnatione, ab hac charta ſubmoveati, tantumque ſimpliciter locorum veſtrorum nomina, & quid pro deſuncto patre noſtro & pro nobis ſeceris, annotis, ut quid etiam nos pro vobis debeamus

facere, cognoſcamus. Vide eundem Mabillon. to. 3. Analect. pag. 487.

8. TITULUS CRUCIS, Crux nude. Concil. Turon. II. can. 3. Ubi Corpus Chriſti Domini non in imaginario ordine, ſed ſub Crucis Titulo componatur. Anonymus de Miraculis S. Bercharii Abb. ſec. 2. Benedict. p. 856. In Titulo Crucis, qui ſtabat ad pedes artiſciſ decumbentis, ſubito viſus eſt illuſcere globus æſtereus, hoc eſt, ſub cruce, quæ ad pedes fidelium in extremis agentium apponi ſolet. Vide Mabill. lib. 1. de Liturg. Gallicæ. 9. n. 20. & 21.

TIUPHADUS. Vide Tibiuphadus.

TIUS, Patruus. Vide Thius.

TIUTISCE, Germanice. Vide ſupra Suonbouch & Theotiſci.

TIXATOR, Textor, Gall. Tiſſerand. Tixier, in Conſuet. Andegav. art. 173. Index MS. Beneficiorum Eccl. Conſtant. fol. 17. Reſtor percipit ... decimas Tixatorum, pro quolibet inſtrumento xli. den.

TOACULA, TOBAREA, &c. Mappa, mappula, mantile, manutergium, Gall. Touaille, [Provincia- libus Touaille, Ital. Touaglia, Hiſp. Toalla.] Kero Monachus: Mappula, Duwabilla. Cronicon Fontanellenſe p. 245. Ad ſaccos autem ſaciendos drappos alboſ 2. de quibus fieri poſſunt ſtaminea 10. Toacule 2. Occurrit ibi ſemel atque iterum.

TOAGLA, Statuta Civit. Arre de intratis portarum: Toagle, veleri & coppieri deſeta Alamaniſ ſolvant pro quolibet petia lib. 4.

TOAILLIA, in Inventario S. Capellæ Pariſ. ann. 1363. ex Bibl. Reg. Item ſolebant eſſe due cuſtodie & una Toailia parata ad lilia aurea ... Item una alia Toailia parata ad loſenginat de armis France. Inventarium Gallicum: Item ſolebat avoir deux cuſtodes & une Touaille parée a fleurs de lis d'or. Item une autre Touaille parée a loſenges des armes de France. Ubi Toailia eſt Tapas, ornamentum genium, ut & in ſequentibus aliquando.

TOALEA. Ordo Rom. apud Mabillon. to. 2. Muſei Ital. p. 198. Quando aliquis conſecratur a domino Papa, propter ſervitium quod eidem conſecrato exhibent, debent habere ſuum pluviale, & bacillum, atque Toaleam; ſed de bacilibus atque Toalea ſi diſtriſto inter ipſos & Acolythos. Adde pag. 202. & 203.

TOALHA. Teſtamentum G. Comitiffæ Montisferandi an. 1199. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Arvern. p. 257. Totas meas Toalhas & mei mantil præter oſto mapps & unum mantile. Invent. an. 1476. Item plus quinze mapps ſive Toalhas ſaſſas & teſtuſas in opere Damſci.

TOALIA. Teſtamentum Riculfi Episcopii Helenenſis an. 915. Capas duas, una purpurea & alia bianca. Toalias oſicias, unam cum argento, vel clavellos ſpaniſcos duos, &c. B. Ordericus Forojulienſis in peregrinac. c. 2. n. 26. Et pulchris Toaliis involuta corpora in Indiam ... portavit. Ubi perperam Bollandus roaliis, edidit. Occurrit etiam in Statutis Synodalibus Odonis Pariſienſis Episcopii cult. §. 42 [ut & in Statutis Vercell. fol. 27. v. & 85. v.] Le Roman de Jordaia:

Quam Ziabelli vendit la Touaille.

[Vetus Poeta MS. & Bil. Coſſin. nunc Sangerm.

Quantu auras teſe mains lavées,

Et la Toaille eſſuies.]

TOALLIA. Computus ann. 1239. & Bibl. Regia: Pro una paratura Toallie altaris lx. ſol.

TOBAREA. Charta Joannis Archiep. Capuani an. 1301. Tobaleam unam de ſeta liſtata aurea, &c. Concilium Ravenneſe ann. 1311. c. 8. Corporalia, palle, Tobarea, & cetera Sacerdotum & altarium ornamenta. Cereemoniale Rom. ex MS. Vaticano, de Conſecratione PP. Et tergit eum cum lineamine, ſive ſubri-

li To-

li Tobalea. Occurrit ibi pluries, & in Charta ann. 1280. apud Ughellum to. 7. Ital. Sacr. pag. 61. t. in Cere- moniali Episcopi. lib. 1. c. 29. [in Computo an. 1333 to. 2. Hist. Dalphin. pag. 274. Statuta Eccl. Avinion. tom. 4. Anecd. Marten. col. 570. Mandamus, ut iatecamia al- terius, sive Tobalea ... saepe abluantur. Statuta Eccl. Reatinæ apud eundem Marten. tom. 8. Ampliff. Col- lect. c. 1518. Nos celebratur facie duabus Tobaleis in al- tari, quarum una superior sit beaticilla. Occurrit alibi.]

¶ TOBALEOLA. Ordo Rom. apud Mabillon. tom. 2. Musei Ital. pag. 532. *Bacile semper in camera Pape cum raso-riis & Tobaleolis remanes.*

TOBALIA, TOBALLIA. Matthæus Silvaticus: *Man- dila, Tobalia.* Anniversaria Basilicæ Vaticanæ apud Joannem Rubem in Vita Bonifacii VIII. PP. pag. 345. Item 20. Tobalias, tam fericeas, quam operis Alemæ- nicas. [Ordo Rom. apud Mabillon. tom. 2. Musei Ital. p. 62. Tobalias frifetas & operas, que satum altare colligant sine friso. Item 20. Tobalias sive mappæ pro altaribus, in Inventar. S. Capellæ Parisian. 1376.] Occurrit præterea apud Durandum l. 4. Ratione. c. 30. n. 1. in Miracul. S. Ange- li Carmelitæ, semel ac iterum, &c.

¶ THOBALIA. Computus an. 1333. tom. 1. Hist. Dal- phin. p. 280. *Pro tela ad faciendum cooperitoria quatuor, cappulis & Thobaliis pro capite, canas 3. grossi. xxi. 1.* Inventar. S. Capellæ Parisian. 1376. Duo ejusmodii ar- genti que dicuntur esse de meliori Thobalia altaris ma- joris. *Dux ejusmodi quifoni de la boane Tozelle,* in alio Inventar. ejusd. S. Capellæ.

¶ THOBALIA. Inventarium MS. Eccl. Ancienfis an. 1444. Item unam Thobaliam de canapi. Item qua- dam servitia modici valoris, &c.

¶ TOBALIUM, vel TOBALE. Synodus Limæ ann. 1604. tom. 4. Concil. Hispan. pag. 672. col. 1. *Quod, quando Sacerdos celebraturus est Missam, videas ea in altari sita ara sacrata, & adfint tria Tobalia lica per missale præscripta.*

¶ TOELLA. Visitatio Reliquiarum S. Launomari an. 1284. fecit Benedicte. part. 2. pag. 58. *Que omnia de altari levantes, cum reverentia, ut decebat, reposui- mus ea super Toellam mundissimam, expectantes quid in vasis aliis haberetur.*

¶ TOELLIA. Inventarium Eccl. Noviom. an. 1419. *Una longa Toellia cuius quodam manu tergio.*

TOGILLA. Jo. de Janua: *Togilla, parva toga: item di- citur mantile.* Alibi: *Facit ergium, Togilla, gausape.* Balbus in Catholico: *Mapa, Togilla.* Gloss. Lat. Gall. *To- gilla, vel mantile, vel togula parva toga, peric robe, vel Togilla, Touaille.* Ugutio: *Mantile, e. tergimenta- rium, Togilla, gausape.* Glossar. Ifid. *Mappa, gausape, Togilla, expiarium.* Perperam togilla edit. Promo- tus MS. in Grammatica: *Facit ergium, Togilla, map- pa, mappula, gausapa, orarium, meafale, maauverg- ium, praeadeum, maauuadium, manupiarium.*

¶ TOUALIA. Annales Mediolan. apud Murator. to. 16. c. 810. *Touallie xii. mantilia vi. ab altari: Una de al- tari Toualia, una planeta de purpura,* in Charta ann. 1266. ex Tabular. S. Victor. Massil.

¶ TOUAILLIA. Inventarium MS. Eccl. Noviom. an. 1419. Item due Touailles operatæ de serico ad ponendum super pulpitem. Et alibi: Item una Touailia operata de serico ad ponendum super pulpitem. Charta an. 1387. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. p. 189. *Faire laver & seoir nes lelinge de l'Eglise, les vestemens & Touailles parez.*

¶ TOUAILLIA, TOUALLIA. Ordinarium MS. Ec- clef. Lexov. sæc. xiii. ad diem Nativitatis Domini: *Ante majus altare puerperium ponitur, scilicet quadam Touallia super coissinum & seatus oburneus.* Ibid. ubi de festis duplicibus: *Mixta altare duobus palliis & quadam Touailia parata paratur.*

¶ TOUALIS. Memoriale an. 1297. ex Archiv. S. Victoris Massil. *Septem favenas altaris, & tres Toma- les de seda.*

¶ TOWELLA. *Cum tablemeatis, frontellis & dua- bus Towellis,* apud Rymer. to. 9. p. 278. col. 1.

¶ TUABOLA. Leges Palatinæ Jacobi Regis Majoric. in Actis SS. Junii tom. 3. p. LXXII. *Tuabola & curuai & frontalium & alia, de quibus in ecclesia copiose haberi nostra intentionis est.*

¶ TUALEA, Ordo Rom. apud Mabillon. to. 2. Mu- sei Ital. p. 102. *Miaistri* (die Parasceves) *uam tantum Tualeam & eundem super altare nudatum.*

¶ TUALIA, in Charta an. 855. Marce Hispan. col. 788. & in Actis SS. Aprilis p. 813.

¶ TUALIA. Chron. Hesse novæ ann. 1196. *Unum par bacillum, due Tualle.* [Vide Kennetti Glossar. ad calcem Antiqui Ambrosini. & voces Carda. 2. & Abster- sorium, ubi etiam habetur Tualium.]

¶ TUALLIA, in Chronico Gavenfis apud Murator. tom. 7. col. 951. & D. Brussel to. 2. de Feudorum usupag. CLXXXIII. in Computo an. 1202.

¶ TUELLA. Chronicon Abb. S. Trudonis l. 6 pag. 403. *Tres Tuellas, unam sternendam super altare, aliam sub libro, ictum ad tergendas manus.* Ita etiam in Provinciali Cantuariensi l. 5. tit. 17. in Synodo Exonten- si an. 1287. c. 12. in Synodo Mertonensi an. 1300. La- mehenli an. 1330. c. 1. &c. ubi inter vestes sacras re- ponitur.

TOBANCU: A, vel ornamentum est pauc. Ita Glossæ MSS. sed videtur leg. Tobacula. Vide Teacula.

¶ TOC, Точа, Decem. Vide in Cbuvna.

¶ TOCA, Точа. Glossæ Ifidori: *Toca, is calcu- lus dictus est, computo solo pilis quod sibi componunt. Calx enim est lapidis, calculus diminutivum. Locus mendosus.* [Legit Grævius, Tocuis, calculus dictus est, &c. Vossius lib. 2. de Virtutis term. c. 18. Toca, observatque Toca pro calculo etiam esse apud auctores de limitibus agro- rum: Trifinium quam maxime quando constituitur cum figuis, id est cineribus aut carbonibus, & calce ibidem construximus, & superduximus, & super Toca man- ticellum constituitur.] Eidem Vossio videtur & ad Græ- cos manasse, quando Tzetzi Chil. 1. p. pro calculo di- citur τῶχα, nisi τῶχα ex Sebachis sit, hoc est, calcu- lus. Meursius ibi legit τῶχα. Vide Glossarium me- dice Græcitat in hac voce.]

¶ 2. TOCA, Rugatus pileolus, Gall. *Togue.* Me- notus Serm. fol. cxx. *vulcrum camissam rugis plenam supra collum, bombicinum elegans velutium, Tacam Florentiam, crines crispator, &c.* Utitur rursus in- fra. Vide Toga.

¶ TOCCUS Chronicon D. de Gravina apud Mu- rator. tom. 12. col. 617. *Recuperantes prædam ovium ... vidimus quoddam ex illis pedibus ... Toccum unum di- missum ovium transportare.* An vellus, Gall. *Tes- son, Ital. Tejaone?*

¶ TOCH, Точа. Vide Toc, & Toca.

¶ TOCUA, Tocus, Vide Toca.

TODA, TODINUS, TODERE. Ugutio: *Toda est avis, que non habet ossa in tibiis, quare semper est in motu, unde Todi* (al Todinus) *dicuntur ille qui veloci- ter iocet, & movetur ad modum Tade, & todere, mo- veri, & tremere ad modum Tode.* Festus: *Todi, & Te- delli, sunt aves parvæ.* Glossæ Lat. Gr. *Taderculus, τῶδακς.* Latinis autem, τῶδακς est Rubecula. [Glos- sæ Lat. Gall. Sangerman. *Toda, un oiseau verdier.* Todere Trambler. Tadinus, Trambles, & cæbles. Todeaus, idem. Adde Johannem de Janua.]

¶ TODDE, Pondus 18. librarum, Angli. Tode Vide Kennetti Glossarium ad calcem Antiqui Ambrosi.

¶ TODELLUS, TODERE. Vide in Toda.

TO.

TODERICUM. Leo Ost. l. 3. capit. ait, Desiderium Abbatem Monasterii Casinensis zdes renovasse, atque iocis domum Abbatiss, adjuncto illi Palatio cum abfida, quod veteres Todericum appellare solebant. An Theodericum, a Theodoro Rege Italie conditore.

TODINUS, Gracilis, quomodo, Toda, [Dodu] vulgus nostrum usurpat. Erant & tibia & cruscula graciliatē Todina gradiendi vibus inopia penitus & inutilia, [in Miraculis S. Joannis Beverlac. to. 2. Maii p. 189. Vide Toda.]

TODINUS, Lubicus, qui non firmiter stat. Henricus Rossa in Herlingsberga:

*Esse viri fortes, ne fuis bonoris inermes,
Tu vero abscede quisquis vis Todinus esse.
Armato pavido potior est ire fessis agaso.*

TODONUS, Gallus, Joanni de Janua. Vide Toda.

¶ **TOELLA,** Mappa. Vide in Toacula.

¶ **TOERNUM.** Inventar. an. 1476. ex Tabul. Flamar. Unum botgium ferri cum sua eadē sive asta fusti cum suo rofco Toerni cum clavibus clavirato.

¶ **TOFINES,** Torosus. Vide in Tufus.

TOFTA, **TOFTUM.** Cowello est locus, ubi stetit edificium: nostris Masure. Rejnerio vero, est genus luci parvuli, seu loci confiti arboris minifculis. Mnasticon Anglic. to. p. 524. Duas bovatas terre... cum Tofto illo, in quo Walterus frater ejus mansit. Pag. 7. Dicit illis monialibus 2. Tofas in campis de Duncely Super mare. Adde p. 247. 250. 309. 399. 774. Idem Monast. to. 2. pag. 26. In Stirvedis unam bidam, & 20. acras inter hofcum & planum, & unam Tofiam, & virgatiā Guind in eadem villa. Pag. 37. De Hefia de Bofevilla 3. bovatas terre, & 6. acras, & unam Tofiam qua fuit Hufbar in Barneburgh, &c. Pag. 94. Tenent etiam duo Tofia, &c. 30. acras terre, ... tenent 2. Tofia, & 2. bovatas terre, &c. ... tenent etiam 3. Tofia cum grangia decimali, &c. Pag. 150. Ex dono Gregorii de Nenion 22. acras terre & capitalē Tofium, & croftum, quod fuit Walteri patris fui, &c. ... 3. bovatas terre, & 5. Tofia cum prato & crofto. Monast. Anglic. to. 3. pag. 139. Habes etiam Vicarius duos Tofias simul junctos pro manfura, & unam bovatem terre. Ex quibus potior videtur sententia Cowelli, qui Tofium fuisse ait, quod nostri Masuram vocant. Adde Wil. Thorn an. 1367. & idem Monasticon to. 3. p. 12. 59. [Hist. Harcur. to. 4. p. 2199. 2200. Formul. Anglic. Thomz Madox p. 56. 398. Chronicon Joh. Wetherhamstedi pag. 535. Glossarium Kennetti ad calcem Antiq. Ambrosii. Nomolexicon Thomz Blount: ubi Tofium exponunt Messuagium, vel locum ubi fuit Messuagium, seu domum habitacionis dicitur.]

¶ Ex his emendo Chartas Anglicanas; unam an. circiter 1089. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 248. Dedit... bovatas terre cum Tofio uno de dominio meo. Alteram incertū anni apud Madox Formul. Angl. p. 23. Similiter de 2. Tofis pertinentibus ad domum suam, quando eis propriis sumptibus & laboribus excolent. Tertiam denique laudatam in v. Britia, in quibus omnibus Tofium, vel Tofiam, pro Tofio, vel Tofia restituendum est.

TOFMAN, vel **Tofmannus,** Tofie possessor, bopfer. Tabularium Prioratus Lewensis in Anglia p. 18. Tofmanni similiter operabantur a S. Michaele usque ad autumnum, in autumno per se hebdomadas, unaquaque hebdomada per 2. dies &c. Et pag. 1. Omnis lanceata, omnis Tofman, & omnis Molman, &c. Vide Lanccet.

TOFUS, Species lapidis. Vide Tufus.

¶ **TOGALA,** vel **TALAGA.** Vita S. Theodosii Mart. apud Monbrium to. 2. Post hac dimissi sunt ad eam leopardus & Togali, lemitatis sue signa monstran-

tes, & nihil eam laferunt. At in MS. Sedet pro tribunali Praefes, jubet omnes feras adduci, & a venatoribus excervari, & rugibus lea. Vacca ferocissimā cornibus eundem ventilabat, subsecquebatur saurus rugiens, & terribilis leopardus, & Talaga levitatis sue signum monstrabat, &c. Hæc Carolus Macer in Hierolexico, qui merito conjetat Togala, vel Talaga, vocem esse corruptam, putatque Tigridem substituentem, quod levitas Tigridis proprium sit, ut videre est ex Plinio l. 8. c. 18.

¶ **TOJARE,** Veſtire. Miracula S. Bennonis, to. 3. Junii p. 199. Quamvis summa pecuniarum non equea... in possiticia familia Toganda... sicut consumi.

TOGIFORIUM, Locus ubi Scholastici disputant. Papias. Jo. de Janua habet Togiferium, & subdit, videri componi a toga & ferio. Gloss. Lat. Gall. Togiferium, licu a disputer.

TOGILLA, Mappula, mantile. Vide Toacula.

¶ **TOGILLATIM,** Sigillatim, in Glossis Isidori. Vide Tongillatim.

TOGINAT O, Varietas nauseticus, M. Silvatico. **TOGI PURA,** Toga pura. Papias & Gloss. MS. Reg. necnon Isidori. Credibilis videtur Gravio Togipurum esse tempus, quo toga para sumebatur, quod veteribus dicebatur dies tyrocinii.]

¶ **TOGUA.** Capitulum generale S. Victoris Massilian. 1526. Nec deferant bonnetum a retro longum, vulgus dictum Togua. Vide Toca 2.

¶ **TOGULA,** Mappula, mantile. Vide Toacula.

¶ **TOILL,** Vestigal, Anglis Toll. Locus exstat in Fossa 1. Vide Telen.

¶ **TOILLA,** Mappa, mappula. Vide Toacula.

¶ **TOIRULUS.** Oratio apud Bern. Pezium p. xv. Praefationis Anecd. tom. 1.

Is (Christus) in avum sui benedictus...

Scandicus & Salicus, Climacus, Toralus.

¶ **TOISO,** Canaliculus, in Schedis D. Aubret.

TOL, Vestigal, tributum. Vide Tac. & Telen.

¶ **TOLA,** pro Tols. Vide in hac voce.

TOLARIUM. Fragmentum Petronii: Donec advennerunt ministri, ac Tolaria propofuerant loris, in quibus retia erant puta, subsecfioresque cum venabulis. An Toralia? Vide Torale 1.

¶ Clariora sunt que leguntur in editione Schefferi: Tolaria propofuerant loris, in quibus retia erant piffa. Ubi cum Cangio Toralia emendat.

¶ **TOLARIUS,** Πυρροπιδος, in Glossis Lat. Gr. Vulcanius emendat, Pullarius, πυρροπιδος. Martinius praefert, Tolutarius, πυρροπιδος, qui saepe inter eundem se opio.

TOLDRE, Idem quod infra Tortus 1. Injustitia, damnum, &c. Charta an. 1123. in Probat. novæ Hist. Occitan. to. 2. col. 224. Qui de istas causas suprascriptas tolleret ibi, aut tē in guerram tibi faceret per Toldro, adjuutor eius esse sine inganno.

¶ **TOLEN-UM,** ut Telen. Vide in hac voce.

¶ **TOLENUM,** Trochlea, in Hierolexico Macri.

TOLERATIO, Ususfructus. Charta Christinæ filiae Bermundi II. Regis ar. 1062. apud Anton. de Yezep in Chronico Ord. S. Benedicti: Dum vivimus, Toleracione meā inde habeamus, post obitum vero nostrum... sibi vindicare & possideant.

TOLES, Tumores in faucibus. Vide Tufilla.

TOLEFMYNING, Mensura species apud Danos,

de qua sic Andreas Suenonis Archiep. Lundenfis l. 14. Legum Scanicar. c. 1. Quodcumque indeterminate agitur de mensura, illa debet intelligi, qua rotunditatem aequalem amplectitur, & orbogonalius, & more cathedræ, per senam pollicis latitudinem a fundo confurgens, duplo majorem habet instar hypotenuse altitudinem tran-

traufersalem per virgam, quæ habens pollicis duode-
cim latitudinem in longitudine, ubiqueque superiori-
bus extremitatibus fundi, quæ parte coniungitur cum co-
na, per mensuræ medium transeundo, summisse sua
centingid decem apparet summam iunctæ corone, ob quam
altitudo iunctæ banc mensurant. Τοῦτο γὰρ ἰδιῶμα πατριῶν
appellavit, ubi Carthusius, Græcis ἀπὸ τοῦ ἑπεί perpendiculari-
um, vel altitudo perpendicularis: by politeus, verò, ἡ
πίτεια, nempe κατὰ Euclidis & Geometris vix fami-
liaræ, quæ consulendi Gramm. Græcæ, & Mathemat.

¶ TOLIA, Toles, tonfillæ. Vide *Tussilla*.

TOLINGPENY, to. 2. Monastici Anglic. p. 286.
ubi forte legendum *Tedingypeny*. Vide *Tethinga*.

¶ TOLL, Tributum, vectigal. Vide *Telon*.

¶ TOLLA, Idem quod *Tollu*, si non est ita legendum. Charta an. 1217. inter Infirma. Gall. Chr. novæ edit. tom. 3. c. 237. *Nullus abbas vel monachus in eum Tollas. vel scripturam faciat.*

¶ TOLLAGIUM, Idem quod *Tolita*. Charta Elizabethæ Reginae Angli. in notis Hearnii ad Chrooicon Joh. Wetheramstedii p. 386. *Sine quiete pro thelonio, pannagio, passagio, lastagio, tallagium, Tollagio, &c.*
Le Roman de Rou MS.

Si vivras de tes ventes, sans proie & sans To!ape.

¶ **TOLLEMENTUM**, Exactio. Donatio an. 1044. facta S. Victori Massil. in Probat. novæ Hist. Occit. to. 2. c. 210. *Aliquam vim inferre in ecclesia, loco aut Buge S. Promasii, neque per arbergariam, ueque per Tollementum (nemo præsumat.)*

TOLLENUM, pro *Tolleno*, seu *Machina*, qua hauriuntur aqua, pondere praegravante alterum eius finem, apud Feitum. Jo. de Janua: *Tollinum*, a *tollo*, *in*, *ligum* puticorum, *quo hauriuntur aqua*. Lex Longob. lib. 1. tit. 9. §. 24. *Tollennum putei*. Editio Helotdi p. 217. *Tollennum* praefert. Glossae Lat. Gr. *Tollennum*, *machina*. [Glossae Lat. Gall. Sangerman. *Tollennum*, *Perche ou instrument a puiser y eau du puits*.]

¶ **TOLLERE**, Liberare, redimere. *Paſtus Legis Salicæ tit. 4. art. 2. Quod ſi etiam non habet, ut legem ſolvat, & totam legem componat, tunc illum qui homicidium fecit, Tollit, qui cum in fide ſua habet, & per quatuor mallor præſentem faciat, & ſi eum per compoſitionem ſui fidem nullus ſuorum Tulerit, hoc eſt, eum redimat, aut pro eo perſolvit, tunc de viſſa componit. Alia notione occurrit in Tol. a. In Gloſſis ſtudio legitur Tollunt, Generunt, pro Tulerunt. Vide Tollunt. A tollere, pro Auferre Toulde, vel Toudre, noſtris alias in uſu fuit. Le Roman de Bertraud du Geſclain:*

La jette vous Toudrai par destou le manon

Si que jamais n'aurez besoin de chapperon.

Bellomanerius in Confectu. Bellovac.c. 32. Se il arri-
voitque un lierres ent emblé aucune chose, & eil qui la
chose feroit, la Toujst au larron sans justice, & li lierres
roquerrois a estre refesit, avans tout li le refesitoi.
Adde cap. 24.

¶ TOLLICIUM. Charta an. 1205. apud Stephano-
tum to. 2. Antiq. Occitan. MSS. p. 461. *Dono Deo & B.*
M. de Villa longa Tollicium de Serra mejana sicut babeo;
Ac idem quod Telsonum? Vide in Telson.

TOLLINUM, Vide *Tollenum*.

¶ **TOLLIRE**, pro *Tollere*, nostris alias *Tollir*. Et si castellum predictum vos *Tolliam*, in Charta ao. 1145. inter Probar. novæ Hist. Occit. to. 2. c. 506.

¶ TOLLONIUM, TOLLONEUS. Vide *Telon*.

♂ TOLLUTUS, Ablatus, in Charta Aleman. Goldast. littro. laudata in *Contradictum*. Vide *Tollere*.

TOLN, Tributum, veſtigal. Vide *Telou*. Eadem

ione *Folnes* habetur in voce *Sirand*.

¶ **TOLO**, **TOLOCUM**. Vide *Telocium*.
 ¶ **TOLONEUM**, **TOLONIUM**, &c. Vide *Telon*.

¶ **TOLOSIPE TA**, Qui petit, seu tendit Tolosam.
apud Joannem Sarisber. Epist. 60. Vide *Romipete*.

¶ *TOLPRE*, f. idem quod *Polpre*. Vide in hac voce.
Privilegia Abbatis Elmonen^{sis} an. 1166. apud Mirzium to. 2. p. 1153. *Neque exactionem quam vulgo Tolpri vocant, sive verbam an corvudam in consilio Abbate exigat* (Præpositus.) *Torpri* mendose ex Litteris Geraldii Tornac. Episc. ann. 1152. pro eodem Monasterio apud Marten. to. 1. Anged. col. 422. Vide *Torni*.

TOLSESTEK, Praestatio pro confectioe cerevisiae.
Vetus Charta apud Somnerum in Tractatu de Gavel-
kind p. 24. De Tolsester cerevisia, hoc est de quolibet braci-
no per annum unam lageum de cerevisia. Vide [Th.
Blount in Nomolexico &] Gavelsester, quod idem sonat.

1. TO. T'A, Exactio, quæ per vim fit, quod contra ius colligitur, venditio tributum, &c. Charta Radulphi de Batoniatico an. 1085, in Tabul. Venditionum: *Nul- lam Toliam faciet eis in mercato suo, neque in tota terra Monachorum, nec quæsiorem cuiuscumque rei nec quæsi- furtorum, nisi Monachi concesserint* [Alia Philippus I. Reg. Francæd. anno ex Tabul. Maurinica. *Auroris- tione regie majestatis inbibemus quod nullus præpositus ... in ipsa violentiam quæ Toliam facere præsumat,*] Alia

20. 1092. apud Bestium p. 496. *Et nulla vis alia, vel iniuria, vel Tolta inferatur.* Charta Philippi Aug. ann. 1190. apud Rigordum, [*& de Laniveto et i. Ordinatio.* Reg. p. 20.] *Prohibemus etiam universis Prelatis Ecclesiasticis, & hominibus nostris, ne talliam vel Toltam donec, quando in servitio Dei erimus. Alia d. de Termes ann. 1208. in Regello Carcaffonenfi Cameræ Computor. Parisiens. fol. 19. Propter oppressiones, Tollat, forciat, violentias, & rapinas, quas faciebamus.* Charta Thomæ Comitiss Sabaudiæ ann. 1226. apud Guichenonum: *Inmunitatem eorum & Tolrarum.* Occurrit rursus in Charta ann. 1228. Marci Hippan. col. 1267. in alia ann. 1270 ibid col. 135. in alia ann. 1266. inter Probat. novæ Hist. Occitan. col. 607. in Libertatibus Calmæ concessis ann. 1209. tom. I. Hist. Dalphin. pag. 19. edit. Genev. unde emendanda edit. Parif. pag. 21. ubi perperam legitur *Tola*; in Statutis Montis Olivæ ann. 1251. tom. I. Anecd. Marten. col. 967. 968. in Saimento Comitatus Tolose ann. 1271. & alibi passim.] Vide Doubletium pag. 887. Galliam Christianam Sammarthani. tom. 4. pag. 128. Catellum in Comitib. Tolosan. pag. 226. Plantavium 10 Episcopis Lodovenfis pag. 206. Monasticum Anglic. tom. 1. pag. 763. &c.

¶ **TOUTLA**, in Charta an. 1261. Vide *Cornu* 2.
TOUTA. Liberates oppidi Jafferonis in Sebastianis an. 1283. *Nec dare tenentur nobili vel alii Toutam, totalliam, charreman, curiam, &c.* Synodus Nemausensis an. 1283. *Ufura & indobita extorfo, tallia, quefitia, vel Toutas, &c.* [Adde Statuta ejusd. Eccl. tom. 4. Anecd. Marten. c. 1030. Liberates Moirens an. 1162. to. 1. Hist. Dolphin. pag. 16. Literas an. 1079. to. 4. Ordin. Reg. Franc. p. 433. Charta an. 1194. inter Infrum. Gall. Chron. v. editio. 6. c. 134. aliam an. 124. to. 1. Macceri. rum Infule Barbare pag. 136. &c. Charta Catharine Comitefle Blefensis & Clarimontis an. 1202. in Tabul. Abb. Frigid. montis: *Unum quarterium vini, quod annuatim mihi reddebatur de exactione, que vulgo appellatur Tout.*

¶ **TULTA**, Charta an. 1160. ex Archivo S. Victoris Maffil. *Malos vero ufus, Tultas, ortitudines, diffinitiones, funditus abrenuntians.* Alia an. circiter 1218. in Probat. Hilfor Occit. to. 2. c. 445. *Nec facies ubi Tultam, nec quiflam. Occurrit nobis femel.*

TOLLERE, Tributum exigere. Tabularium Majoria Monasterii eh. 129. *Nobiscum bancetiam firmavit convenientiam, ut in terris S. Martini nihil amplius Tollat, aut Tollere faciat.*

TOLTA MALA, vel *Malatola*, *Mautola*, *Malum* vel indebitum tributum; pecunia à subsidio injuste & vi & male ablata sub specie telonei aut vestigialis. Galli enim *Mantola* dicebant, pro re per vim & contra jus sublata, ut ex Petro de Fontanis liquet capit. 12. §. 3. Matth. Paris: *Mercatores... erant & vendebant sine Tolitis malis.*

MALATOLTA. Charta Philippi Pulcri an. 1209. pro Butdegalenfibus. in Regesto Coostabulariz Burdegal. f. 543. *Affistam seu costumam, qua in illo loco & locis circumvicinis Malatolta vulgariter nuncupatur.* Charta Comitibus Flandria an. 1230. in Hist. MS. Remensis Joannis Rogerii: *Super affissa quadam apud Duacum, que vocatur Malatolta.* Charta Philippi Aug. an. 1214. in Normannicis Duchesnoii: *De Malatolta, quam Johannes Rex Anglie & sui imposuerunt, siceris.* Thom. Walsinghamus in Ricardo II. p. 282. *Postquam mercatores Anglie concessissent Regi pro subsidio consuetudines lanarum iterum, quas Maltois vulgares appellant.* Charta an. 1056. apud Chiffletium in Trenorchio: *Remitto omni viatore sine preposito & Malavolia, absque mala consuetudine.* &c. Alia Petri Regis Castiliez ann. 1366. apud Seldenum de Titulis honorariis, p. 267. *Sine immunes ab omni pedagio, leuda, costuma, Miletota, seu aliis quibuscumque impositionibus.* [Consuetudines MSS. Ville de Vailloot an. 1288. *Consules possunt levare sequutum sine Malam-tolam, videlicet de 17. cartonibus vini medium cartonum vini sine ejus pretium.* Littere 20. 1358. inter Ordinat. Reg. Franc. 10. p. 255. *Et quod nichilominus à Malatoia veteri quatuor denariorum pro libra, vocata Buis Lombardorum & à duobus denariis, qui solvuntur pro clauvaria Aquarum-mortuarum pro introitu (& exitu regni predicti.* &c. Alias ad Litteras Johannis Fr. Reg. ibid. p. 478. Conventiones ann. 1220. apud Marteo. 10. p. Ampliss. Collect. col. 1145. Chronicon Cornelii Zantissii 10. 5. ejusdem Ampl. Collect. col. 145. 372. 393. 1113. Statuta Vercell. fol. 134. v. Statuta Montis-regalis p. 286. &c. J. Guillel. *Guizars* sub an. 1303.

*Mus à Bruges an mortel contents.
Entre les grans & menus gont.
Et fuist empris & soustenus,
Ce dit il sus quige m'accoste,
Par raison de la Maltoisse,
Con et illene alevie,
Car la gens s'en mit à grevie.*

Vide Hemerum in Augusta Virom. in Regesto p. 58. Hanc vocem agooverunt etiam Lusitani. Charta Iohannis Episcopi Portensis in Lusitania ann. 1264. apud Rodericum de Cuiña in Hist. Episcop. Portens. part. 2. *Mandavos que metades de nosso Cabido do Porto, ou ourem por el em seu nome em corporal peçom da terça parte dos direitos & dos vendas da Maltoissa, & dos almu-des dopeiros que à nossa igreja ha de aver na cassa citada do Porto.*

MALATOSTA. Littere Johannis Comitibus Carnot. 10. 122. *Noverint niverfii, quod ego volo & concedo, quod Malatosta, que loco talie erat imposta super pannos burgensium Carnotensium de riparia à festo S. Michaelis proximo venturo in antea nullo modo capiat. Rursum occurrit in Charta an. 1219. apud Lobinell. 10. 2. Hist. Brit. col. 376. & alibi: *Impositio ou Maltoisse empetrie,* in Charta ann. 1340. ex Tabular. Corbeienfibus.*

MALATOXA, in Charta Hervei Comitibus Nivern. an. 1200. ex Archivo B. Mariz de Charitate.

Tom. VI.

MALTOLTA, Eodem sensu. Charta Philippi VI. Reg. Franc. ann. 1339. ex Chartular. 23. Corb. *A nobis litteras impetravimus super concessione dicta impositionis seu maltolta, &c.*

MALATOLLA, & **MALATOLIA**, habet Henricus Koygthon. l. 5. de Eveot. Angl. c. 5. 11. *Maltoisib. l. 4. ann. 1362. sed ibi legendum Malatolia & Malnot:* nec est, quod Sommerus ad vocem tolli nos deducat, quæ Anglis vestigial & telonium significat; est enim *Malatolia*, res injuste ablata, seu, ut tunc loquebantur, *tolta*, vel *sulta*. Tabularium Hospitalis Montis-Maurilionis in Vistionibus: *Ego Isebertus de Castillon: dono domui pauperum Christi de Mommorlione omnem consuetudinem & omnem Mautotam quadrigarum per omne tempus.*

Ejusmodi porro exactiones contra jus inducunt, in forma vestigialia appellatur à Sidonio in Panegyrico Aviti: *Indebita consuetudines & exactiones*, in Synodo Belvacensi an. 845. c. 7. *Injusta calumnia, male consuetudines, immixtiones pessime*, in Charta Roberti Regis Franc. an. 1055. ex Tabular. S. Germani Pratenfis: *Mala consuetudines*, in Legibus Heorici I. Regis Angl. c. 1. apud Gregorium VII. P. 17. Epist. 19. apud Lucam Tudenfem in Chronico p. 80. Hugonem Flavinacensem p. 246. Ordinarium Vitalem l. 10. in Charta Hugonis VI. D. de Lezinia 300 ex Tabulario S. Maxecii, &c. *Consuetudines iniuriosas*, in Charta an. 1067. apud Hemerum in Aug. Viromand. *Perniciose & noxie consuetudines*, in Tabul. Prioratus de Paredo: *Consuetudinaria gravamina*, in Chronico Maurinacensi pag. 360. *Falsæ consuetudines*, in Chron. MS. Bertrandi du Guesclin:

Toute fausse custume vous sera abaisie.

In veteri Regesto: *C'est le temps que la fausse custume commença à Raucn, c'est assavoir depuis l'an 1297 jusques à l'an 1312. Injuste consuetudines, prave invasions*, in Charta Wigrii II. Comitis Inculfimeos in Tabulario S. Eparchii: *Mala capiones*, in Charta Willelmi III. Comitibus Arvernensis: *Exactiones injuste* in Legibus Willelmi Notici c. 55. *Mali usus*, in Charta an. 1103. apud Sammarthanos in Archiepiscopis Aquensibus: *Talia & mali usus*, in Charta Mathildis Comitissæ apud Ughellum 10. 2. Italiz sacre p. 17. *Prava usatica*, in veteri Tabula marmorea, e characteribus aureis evitata, quæ exstat in publica Montilienfibus oppidi Domo, 4. bullis plumbeis muota, quam, ut inigne Ademariorum familie antiquitatis monumentum, hic ex Schedis Peireficanis inferere placuit: **ANNO AB INCARNATIONE DOMINI MCCC. OCTAVO**, Ego Gerardus Acmarius, & ego Lambertus, nos dno Domini Montilii, per nos & per nostros bona fide, & sine dolo, ex mera liberalitate, & spontanea voluntate donamus, & titulo perfecte donationis concedimus omnibus nostris de Montilio presentibus & futuris libertatem talem, ne de cetero totam, vel quissam, vel aliquam exactionem, vel Prava usatica in eis faciamus, vel aliquo modo fieri permittamus, nec eis per vim, vel per aliquam forciam, gravamen aliquid, vel jacturam, nisi juris vel justitiæ debito conabimur inferre. Quod si nos vel aliquis successorum nostrorum per dictam donationem & libertatem quocunque modo violenter tentaverit, jam dictos omnes omnes nostros & res eorum in villa Montilii sub dominio nostro in presenti, vel in futuro existentes, ab omni jure, fidelitate & omnia absolvimus, & ut omnia, sicut superius scripta sunt, fideliter observemus, & nullo tempore contraveniamus, talibus sacrosanctis Evangelii juravimus.

2. TOLTA, Practicis Anglis, est Breve, quo lis tollitur à euria Baronis, & fertur ad euriam Viccomitis, nostris Evocatione, *Tolta placiti*, inquit Spelmanus,

Bbb

signi-

significat processus, per quem causa à jurisdictione juris temporalis tollitur. In placit. coram rege term. 1. a. feb. 22. Edw. I. rot. 18. Vide Translatio.

¶ **TOLTIICIUS.** Vide Vinum Tolticius.

¶ **TOLTRAY.** Venditio falsis, qua debet solvi, i. Bufbet & dimid. falsi per mensuram 4. den. apud Thomam Blount in Nomolexico Anglic. & MS. tempore Edwardi I. exarato.

¶ **TOLTURA.** Injustitia, damnum, violentia, ut Tolia i. Chartularium B. Mariz de Bono nuncio Aurelian. Querimoniam facientes de quibusdam injuriis & Toleuris quas fecerant. Forte legendum est Tortura: quod vide suo loco.

¶ **TOLTUS, TULTUS, Ablatus.** Lex Alaman. tit. 34. Quidquid ibi Taltum fuerit, ... omnia tripliciter tolluntur. [Difficiliter curtes ... per fortia nobis Toltis sunt, in Placito apud le Blanc in Differt. Hist. de Monep. p. 87.] Gloss. MS. Reg. cod. 1197. Ademptis, Tultis, Marcellus l. 1. form. 28. Memorato illo Tultis fideiussoribus Kalendas illas ad nostram cum omnimodo dirigere faciat presentiam. Annales Francorum Bertiniani an. 868. A filiis Rasulfi Tultis bonariorum, & Confessio fidei edita sub nomine Aleuini: Tulta seculi amaritudinis, &c. Joannes Abbas in prefat. ad Librum precatio. Haec autem unius capula gloriosam virtutem, ni fallor, observandum pronunciat illa una cocta, qua Tulta est de corpore viri, ex qua formata est mulier. Chronicon Fosse novæ ann. 1208. Sora autem Tulta est per Abbatem Cassinensem. Hist. Longob. Ignori Casinensem cap. 6. in Diplomate Ludovici Imp. Nunc autem certissime scire, cuiusqueque proprietates Tulta fuerit, vix à nobis promeretur recuperationem. S. Fructuosus in Regula c. 7. Tulta murmurationis occasione. Cap. 10. Tulta laboris & itineris occasione. Adde c. 15. Gregor. M. l. 3. Moral. l. 7. Ind. a. Epist. 58. Mariulfum l. 3. c. 20. l. 4. c. 22. Guibertum l. 3. de Vita sua cap. 14. [Vitam S. Cuthberti Episc. sæc. 6. Benedict. p. 889. Vitam S. Germini Abb. sæc. 6. Benedict. p. a. pag. 325 &c.]

¶ **ABTULTUS**, pro Ablatus. Chronicon Fredegarit c. 76. Excepte Ducatu Denetini, qui ab Abstrafus iniquiter Abstultus fuerat. Abstultus, & Abstultus, non semel apud Anastasium Biblioth. in Vitis PP. pag. 93. 104. 105.

¶ **TOLUBERNA.** Adsecula, *επισκία*, *επισκία*, in Glossis Lat. Græc. An quasi solis vesua, qui soli seu gule servit, inquit Martinus, nisi vitiose sit pro Couubernalis.

¶ **TOLUM, Fastigium, &c.** Vide in Tholus.

¶ **TOLUS, Tολος**, in Glossis Lat. Græc. Martinus emendat Tudes.

¶ **TOLUTILOQUENTIA**, *επιτροπία*, in Glossis Lat. Græc.

¶ **TOMA, TOMANTULA.** Papias: Toma, Tomantula, Pantia, vulgo Tomacellus. Ita MS. At editus habet Tomacula. Italis, Toma est formatum pinguius Tomacella vero hilla, vellucanica species, quomodo Latinis Tomaculum. J. de Janua: Tomacula, intestina propter divisiones & sectiones, à Gr. *τομή*.

¶ **TOMAIRA,** Obstragulum calcei, corium superius, Italis Tomaira, Tomato, & Tomara, Gall. Empeigne. Statuta Saluciarum collat. 5. c. 143. Statutum est quod quilibet caligarius seu effattor faciens vel fieri quodam subulatore strualis, seu gorgabinos quos vendiderit, teneatur ... sacre ... Tomairam totam de uno corio, seu de una pelle.

¶ **TOMALLA.** Odo de varia Ernesti Ducis Bavariz fortuna to. 3. Anecd. Marten. col. 362.

Sunt alii fets birci, mirabile distu,
Non caput est, nec vultus eis, buverisq; retrasti
Iguescunt oculi, parvum pronare foramen

Testui habet, visusque loco parvissimus oris,
Lempnia appellane, crudis de more Tomalli
Vescuntur, fassaque maris potantur ab unda.

Intestina significari videntur. Vide Toma.

¶ **TOMARIA.** Vide Tremata.

¶ **TOMBA, Sepulcrum, Tombe.** Vide Tumba.

¶ **TOMBARELLUS, f. Plautri genus, nostris Tombreau.** Inventarium ann. 1379 à Schedis Cl. V. Lancelos: Item una quadriga antiqua garnita. Item unus Tombarellus antiquus garnitus. Item due soladogre. Vide Tumbrellum.

¶ **TOMELLUS, Parvus tomus, libellus, aut epistola.** Exstat apud Acherium tom. 2. Spicil. pag. 410. Tomellus sive epistola Eruulfi Episcopi Rossensis, & ibid. pag. 411. legitur: Decet & commodum fore ratus sum; quod de Majestati vestra sentio Tonelli clausula explicare. Vide Tomus.

¶ **TOMEN, TOMINUS, Moneta species apud Hispanos Indicos, quæ memoratur in Synodo Mexicana an. 1585. to 4. Concil. Hispan. p. 315. & p. 371. quo in posteriori loco pretium 60. Tomorum pro unaquaque argenti marca estimatur.**

¶ **TOMENTARIi SAGi, in Regula Magistrice. 81.**

Stragula seu lectalia ex tomento.

¶ **TOMINUS, Species monetæ.** Vide Tomen.

¶ **TOMOLA.** Vide Tumba.

¶ **TOMUS, Libellus, codex, membrana, [Epistola, præsertim de fide, Græcis τομὴ. Tomus ad Apostolicos inscribitur Epistola Synodi Alexandrinæ an. 362. apud Athanasium. Alias Epistolas synodicas tomis titulo insigniri, observat Constantinus in notis ad Epistolam Concilii CP. ad Damasum PP. ut & in Epist. Concilii Carthag. ad Innocentium. Indicem consule ad calcem tom. i. Epistolarum Rom. Pontif. & vide Glossar. mediz in Græcis in τομὴ.] Marcellinus Comes in Chronico: Leo Imper. pro Toma Cbalcedonense per universum orbem singulis oribodoxorum Episcopis, singulas consonantesque missis epistolas, quo sibi quid de eodem tomo sentirent, cunctis suis rescripitionibus indicaverit. Jo. Biclariensis in Chronico ap. 7. Mauricii: Genis Gothicæ confessionem Tomo scriptam manu sua Episcopis porrigens. Vigilus PP. Epist. 5. Sed & Epistolam prædicti beate memorie Leonis ad Flavianum Constantinopolitanum Episcopum datam, quæ & Tomus appellatur, per omnia veneramus. Anastasius in S. Leone PP. Beatus vero Leo direxit Catholicæ fidei Tomum, & expensis, damnavit omnes hæreses. In S. Hilargo: Confirmans tres Synodos .... Tomum sancti Archiepiscopi Leonis. Diurnus Roman. c. 3. tit. 6. Sanctæ & beate recordationis Leonis Apostolicæ Sedis Antiquitatis Epistola ad Flavianum Constantinopolitanum Episcopum datam, quæ & Tomus appellatur. Idem Anastasius in S. Agathone: Suos intromiserunt libros, & Tomos diversos, & Synodos, quas salvaverunt. Infra: Deinde prætulit piissimus & serenissimus Princeps Tomum ad relegendum, in quem vanum hæreticum dogma Macarianense conscriptum. Diurnus Romanus p. 40. de Concilio VI. Cui Apostolicæ recordationis Agatho Papa per legatos suos & Responsales presuit, cuius venerabilis Tomum celeberritè assequentes, &c. Greg. Turon. l. 10. c. 19. Noverunt Episcopus has Epistolas vel mississe suo nomine, vel suscepisse à rescripto Obiperic. Sed puer ejus familiaris adfuit, qui hæc notatum titulu per Tomos chartarum comprehendens tenebas: unde non dubium suis rescripitis hæc ab eo directæ. Althelmus de i. aude Virg. c. 41.**

Tomum præterea computum sermone palia

Ad samulam Cbrisii Ierpsit didiscalus idem.

[Adde Præceptum Ludovici Imper. ann. 832. apud Baluz. tom. 2. Capitul. col. 678. & Mabillon to. 2. Annal. Bened. pagin. 550. Epistolam Alberti Abb. Micie. ad Johan.

Johannem XVII. PP. apud eumd. Mabill. to. 3. 3. Anelect. 4.40. &c.] Vetus Charta ex Monastico Anglic. to. 2. p. 844. *Hec vero vocabularium* (variorum prädiorum) *figua Tomi Ilylo india jua*, ne forte *littum vel centeno*, *vel jurgum* jam *expreis* inter *tributarios vestros*, *noſſreque coloues*: quod *autem crebro ſolet fieri*, ubi *oſenduntora alluſionibus litteralis*, *elementorumque deſinitio* *indicia litiūm metum non procederis*. - Aimoius 1. 3. Hiſt. Frane. c. 32. Et *Tomii univerſi quos ſequuntur* *ferebat*, *igne cremati* *ſunt*. Gregorius Turon. I. 5. cap. 49. habet hoc loco *libri deſcriptionum*. Neque alia noſione vocem

Tonus videtur usurpasse Isidorus Episcopus Pacensis in Chronico ætæ 749. *Adiens per Gaditanum fretum Columnas? Herculis protendentes, & quasi Tomi indicio portus aditus demonstrantes, vel claves in manus transfusim Hispanie presagantes, vel referantes, &c.* Hic enim per *Tomum*, libellum, itinerarium, vel *mapam mundi* in membrana exaratum intelligit.

¶ TON, Johanni de Janua, *dicuntur altitudo vel rotundum*, & ex eo Glossatori Lat. Gall. Sangerm. MS.

¶ TONA, Dolium, Tounē. Vide in Tunna.

TONABULUM, *Sonus, vel tintinnabulum*, Johanni de Janua: [*Son. in Glossis Lat. Gall. Sangerman.*]

¶ **TONACELLA**, Tunicella. Translatio S. Antonini, to. 1. Maii p. 768. *Demum dictam sanctum corpus ... cum ... amittit & camice ex byssino ac Touacella ermissi rubei.* &c. Vide Tonicella & Tunicella.

¶ TONAIRA, Rete piscatorium 250. orgyas longum. Litteræ an. 1451. cx Archivio Piscatorium Mafil. Valeant visitare Tonairas omnes quotiescumque voluerint, usque figne & notate ac aliusinditis & longitudinis debite. Alize an. 1477. ex eod. Archivio: Item ordinatur, quod nullus piscator audeat neque possit locare certam artem piscandi, appellatam Tonaira de posta, à loco de Lefaca in mari usque ad Cargatam portus Mafilie. Alize an. 1479. Piscarii ad Tonairas dictas vulgariter de Corre ... cum dicto ingenio dicto à las Tonairas de Corre. Lari de la Tonaira de Corre, in Ordinatione vernacula Vicarii Mafilie eodem anno.

¶ TONALIS PRONUNCIATIO, Alta & clara, eodem tono quo cantari solet in choro *Dominus vobiscum* Tonalis praenuntiatio dicitur, apud Bernardum in Ordine Cluniac. part. 1. c. 45.

¶ TONALITER, Cantoado, cum modulatione & notis. Confederatio ann. 1300. in Chronico Mellicensi p. 187. col. 1. *Missa pro defunctis in choro Tonaliter celebratur.* Instituta Patrum apud Thomassium in Appendice ad Antiph. Rom. p. 444. *Si Tonaliter finis versuum deponitur, oportet ut apinus accentus infringatur.*

¶ TONARE, Canendo predicare. *Adventum Christi mysticis vocibus Tonuerunt Patriarche*, in Expositione Antiquæ Liturgiæ Gallic. to. 5. Anecd. Martæ. col. 91. *Tonare borrendum*, Horrenda & minaci voce clamare. anud Mabillon. to. 4. Annal. Benedict. p. 140.

¶ **TŌNARIUS**, Liber de tonis seu cantu. Trithemius narrat Aurelianum scripſiſſe *Tonarium*. Quintiliano *Tonarum*, vel *Tonorum*, ut quidam legunt, fiſtula eſt, qua tonus traditur, ne altior vel remiſſior ſit vox loquentis aut canentis.

¶ **TONATE**, Cum tono, seu modulatione, canendo. *Tonate dicat Diaconus*, Benedicamus Domino, apud Guidonem l. i. Discipl. Farfensis c. i.

TONDERARE, pro *Tondere*. Utitur Felix Monachus Gyrwenfis in Vita S. Guchlaci c. 21.

† TONDERE, Tonfura clericum aut monachum
efficere. Leges Ludovici Imper. apud Murator. tom 1.
p. 2. pag. 132. col. 2. & l. 4. Capitul. c. 35. *Si quis puerum
invitis parentibus Tonderis, aut puellam velaverit,
&c.* Additio 2. cap. 121. & Concilium Mogunt. an. 913.

Тем. VI.

c. 23. *De Clericis vero hoc statimemus, ut si qui inveniunt sine fructu canonico sine in monachico ordinae Tonsurati sine oratione voluntate, si liberi sint, ut ita permanent. Et deinceps cavendum est, ut nullus Tondeatur, nisi legitima aetate spontaneaue voluntate, vel humilicentia domini sui. Baluzius scribit tondatur: sic tondi, prout tondere, legitur apud Isaniam in Vita S. Eulastii nu. 12. ut et apud Bedam l. 4. Hist. c. 1. ex MS. ut observat Mabillonus post Onomasticon ad calcem saeculi 2. SS. Benedictionum. Vide Tonsuram.*

TONDERE ALIUM *contra Legem*, in *Lege Alamann.*
cap. 65. §. 1. *Si quis alicui contra Legem Tonderit caput*
liberum non volenti, cum 12. sol. componat. §. 2. *Si au-*
tem barbam alicujus Tonderit nolentis, cum 6. sol. com-
ponat.

DIMIDIO CAPITTE TONDERI, Pœna fervorum la-
 tronum io Capitulari l. ann 809. c. 11. & lib. 1. Capitul.
 cap. 50.

TONDERE AD MODUM CRUCIS. Fori Oſczan.
1347. ſub Jacobo I. Rege Aragon. Teſtes autem convelli
ad modum crucis capite Tönſurentur, & cum batilio
campane candentis ad modum crucis, in frontiſus figu-
rentur, & ita ſurpiſſime de illa villa, ubi hoc evenit,
expelluntur.

TONDERE, *Tonsura altissimarum ovium*, Pa-
pig. In MS. *Tondicrum*.

¶ **TONDITURA**, Tonfura. Vide in *Aczima*.
 ¶ **TONDURARIUS**, Sarcinator, Gall. *Tailleur*,
Conturier, in Processu de Vita S. Yvonis, to. 4. Maii
 p. 552. Male pro *Condurarius*. Vide ibi.

¶ **TONEGARE NAVEM**, f. Sebo vel pice illinire, ab Italico *Tonicare*, loducere, illinire, Gall. *Enduire*. Vide *Hofia*.

¶ TONELLA, TONELLUS, &c. Vide Tanna.

TONENEA. Formula Andegav. 1. Cide tibi brocile
valente solidus tantus, Toueneas cantas, lectario ad
lecto vestito valento solidus tantus, &c.

¶ TONETUM. Charta ann. 1251. è Tabulario S. Nicaei Rem. *Recognovisti se legasse unum modium avenae annuotim percipiendum & assignatum super Toneto suo, quod acquisivisti in villa de Pres. Legendum fortasse Toretis, colliculo. Vide in Tors.*

TONGILLATIM, *Singulasim*, Papiz. [Glossa
Isidori: *Togillatim, figillatim*. Et mex; *Tongilla-
sim, figillatim Tongillatim loqui, pravis verbis*,
Tongilio parafito, qui in hoc invenerat rufus aucupium,
*ne salutaris convivio repouderet, & maledicentem [sa-
vares blandissime. Contrarius sentit Martinus, qui*
*Tongillatim loqui, suspicatur esse clare & scienter lo-
qui, à Tonge, quod est nosco, recte feflo, quem adi.*

¶ **TONGINUS**, Decanus iudex. Vide *Tunginus*.

¶ TONICA, pro *Tnnica*, to.3: Murat. p.166.

¶ TONICELLA, diminut. à Tonica, Parva tunica. Tonicella una de purpura viridi, in Charta an. 1266. ex Tabul. S. Victoris Massil. Vide Tonacella.

¶ **TONIMENTUM**. Charta an. 1012. apud Murator. delle Antiq. Estensi p. 121. *De arvis castro cum Tonimento & fossato circumdato per mensem iustum pertice ingiales tres, &c.* Legendum est Tonimentum, ut in Charta an. 962. ibid. p. 140. Vide in Tenere 1.

¶ TONINA, *Thunnus fallus*, Italis *Tonnina*.
Conventiones Saonæ p. 54. *Compellunt dictos homines
ad solvendum denarios sex pro singulo barile Toniaa-
rum. Vide Tonnina.*

¶ TONINUM FORMAGIUM. Vide *Tencrinus*.

¶ TONIS. Glossæ Isidori: *Vestis luditaria, histrionica, Tonis*. La Cerda mallet: *Vestis luditaria, histrionis innica*. Tonis Grævio videtur delendum.

TONITRABILIS, *Bperract*, in Gloss. Græc.
Lat. MS. Editum, *Toniptabilis*, habet. Alii reponunt

TONITRABILIS, [ut est in MS. Regio,] vel **TONITRUALIS**. Lucretius lib. 1.

Neve ruant celi Tonitralia templa superne.

[**TONITRUALIS** Evangelistarum unus, apud Marculfum l. a. Formula 1.]

TONITRUA RUMPERE. In Notis litterarum Pauli Diaconi hæc leguntur: *Dies malus sequitur cras, si superi Tonitrua, deiavenerit carbonem.*

¶ **TONITRUARE**, *Tonare*, in Onomastico ad calcem Aðorum SS. Junii to. 4. Glossæ veteres: *Þvittu, Tonitruo*. Commodianus Instrum. 6.

Infipiens ergo Jovem Tonitruare tu eredit?

¶ **TONIUM**. Testamentum an. 1299. apud Baluz. to. 2. Hist. Arvern. p. 522. Item & *Amyricus filius meus possidet & habet hereditatio centum solidos venduales ad vitam suam dumtaxat*. Item & *Margarita filia mea volo quod habeat & possideat hereditatio centum solidos venduales ad vitam suam dumtaxat*. Item lega dicto Guidoni filio meo successorem Tonium & fratres ejus, exceptis centum solidis quos Agnus primogenitus percipiet post mortem Amyrici fratris sui. Mendum inesse puto in hac voce, ac forte an legendum *omaiam*, adeo ut Guido constitutus hæres omnium redditorum, qui aliis fratribus ad vitam dumtaxat conceduntur.

¶ **TONIZARE**, Certo tono, seu modulatione cantare. *Psalmi juxta Antiphonas Tonizare*, apud Beletum c. 58.

¶ **TONLEIUM**, **TONLIUM**, &c. V. in *Telo*.

1. **TONNA**, Tributi species. Charta Berengeri Comit. Provincie ann. 1235. apud Dion. Salvaingum: *Quod nullus Castellanus vel Miles ab omnibus cunctibus post mortem Castellani fratris sui. Mendum inesse puto in hac voce, ac forte an legendum omaiam, adeo ut Guido constitutus hæres omnium redditorum, qui aliis fratribus ad vitam dumtaxat conceduntur.*

2. **TONNA**, Doliium; *Tonnagium*. Vide *Tunna*.

3. **TONNARIA**, Piscaria thunnorum. V. *Tunnaria*.

TONNAUS, **TONNELLA**, **TONNELLUS**, Doliium. Vide *Tunna*.

TONNEURS, Exactionis species apud Metenses, in Charta an. 1226. apud Meurissium in Episcopis Metensibus p. 155. *Sane civis Metenses preter alias injurias quibus Ecclesiæ diversis modis afficiuntur, quandam versuta malitia novam fecerunt consuetudinem, ut quandam flos suavitudo in civitate Metensi, quæ Tonneurs appellatur, ad fossatorem suorum munitiorem faciendam, &c.*

¶ Nihil aliud videtur, quam *Telonium*, seu tributum è mercibus in foro venditis exactum, ut in Statutis Maceræ ad Mosam MSS. ubi legitur: *Sur les articles, redouvances ou profits, qui pour cause du Tonmax sont d'ens, &c.* Et ne leunt loitons de lever ou eniger le prouffit du Tonmax que pour l'une des marchandises, de laquelle il plairoit au Tonmax. Et mox: Item ce sont les redouvances du Tonmax de la ville de Maifieres... le cent de cire doit 4. den. le cent de cire doit 4. den. le cent de fayn doit 4. den. le cent de poix doit 4. den. &c. Vide *Telon*.

¶ **TONNINA**, Thunnus falsus, apud Italos. Academici Cruscani: *Tonnina, Salmo fatto della sobiemna del pesce tonno*. Vide *Tonna* & *Tunnaria*.

¶ **TONNITUS**, pro *Tinniti*, Campanæ altero latere tantum pulsata sonus. *Abbas Jussu Tonnitum*, Guidoni l. 2. Discipl. Farfensis c. 39. Vide *Tinninabulum*.

¶ **TONODERACH**, Qui fures exquirat, apud Scotos, ut habet Spelmanus. quem consule.

¶ **TONSA**, Ovis. Jacobus Cardin. in Vita S. Petri Celestini l. 1. c. 7. §. 5.

Cumque puer denum binumque perageret annum, Hunc mulier naves pascentem pasiva Tonsas Aspicit imberbim, &c.

¶ **TONSARE MONETAM**, Tondere, circumcidere, in Statutis Pallavicinialis. a. c. 37. Vide infra *Tonsores*.

¶ **TONSATUS**, apud Acherium to. a. Spicil. pag. 218. ex Rafterio, pro *Tanfatus*, ut supra legitur in *Arfenoquisa*.

¶ **TONSILLA**, *Palus delatas & cuspidæ præsertatæ, qui novus religandæ causa in litore figitur*, apud Festum. Utuntur Accius, Bern. de *Breydenbach* Itin. Jerofol. p. 240. Scriptor. Vitz. 9. Probatii, to. 1. Febr. p. 554. &c.

¶ **TONSORARE**, Tondere in Clericum vel Monachum, in Capitularibus Pippini Regis an. 755. c. 14. apud Marculfum l. a. form. 19. in Vita Sigiberti Regis apud Tuchesium to. 1. in Aëtis SS. Marti to. 1. p. 51. in Hist. Novientensis Monast. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1143. 1147. &c. Vide *Tondere*.

¶ **TONORATIO**, Tonsura. *Tonsoratio in Clericum*, in Bulla Honorii III. PP. & Tabulario S. Ricarii. Vide *Tonsura*.

TONSORES. Matth. Westmonasteriensis an. 1247. *Moneta Esterlingorum... capis deteriorati & corrupti per illos falsarios monetarum, quos Tonsores appellamus. Retorsores monete*, in Fleta l. 1. c. 20. §. 122. 128. &c. *Retonsata cruda*, §. 126. quæ necdum in laminam aut platam redacta est. *Moneta retensa*, §. 128. *Tonsura*, §. 123. [Trivetti Chron. ad an. 1278. *Hoc anno Judæi pro Tonsura moneta in magna multitudine ubique per Angliam suspenduntur. Tonsurare antrum vel monetam*, in Statutis Petrus p. 52.] Meminit Procopius l. 3. de bello Gothico c. 1. cuiusdam Alexandri Logothetæ, quem Byzantii *ψαλίστης*, seu Forficulam cognominantur, quod nummum aureum tam dextre circumcideret, ut eo, quantum vellet, curtato, orbem vel se servaret, quo erat antea circumscriptus Mox addit: *ψαλίστης τὸ καλὸν τὸ πρῶτον, ὃ τὰ τὰ τὸ ὅραξται*. [V. *Tonsare*.]

¶ **TONSORIUM**, Lineum, quo teguntur pectus & humeri, cum quis raditur, aut etiam pelvis ad barbam abluendam. Guido l. 3. Discipl. Farf. cap. 20. *Debet unus frater vel duo habere in jnnctum officium ratorum acutorum, atque colligendorum ad scriinium, ubi reponuntur; & ipse debet procurare Tonsoria ad illud opus deputata*.

¶ **TONSURA ADULTERA**. Proclamatio Civitatis Apt. incerti anni: *Nulla persona audeat seu presumat Tonsuram adulteram portare. Comam subdititiam intelligi, qualis tunc temporis gerebatur, & cujus usus recen sadmodum erat, cum hic prohibeatur: nisi malis hoc statuto vetitum esse ne quis seclerium simulet*.

TONSURA ECCLESIASTICA. Isidorus l. 1. de Eccl. Offic. c. 4. & ex eo Papias: *Tonsura Ecclesiastica usus Nazareis exorta est, qui prius etiam servato, denno post vita magna continentia devotione completa capus radabant, & capillis in ignem sacrificii ponere jubebantur*. Hinc ergo tam p. usus ab Apostolis introductus est, ut bi, qui in divinis cultibus mancipari Domino consecrantur, nisi Nazareti, i. Sancti Dei, etne præcio naventur. Adde Alcuinum lib. de Off. divin. Amalarium l. 2. c. 5. l. 4. c. 59. Raban. l. 1. de Instit. Cleric. c. 3. denique Baronium ann. 59. n. 122. & seqq. inq.ue ad an. 143. Menardum ad librum Sacrament. Gregorii, & ad Concordiam Regular. c. 68. §. 10. [Constantinum to. 1. Epist. Rom. Pontif. col. 73. & seqq. Formulas vet. apud Eccardum ad calcem Legis Salicæ p. 240.]

TONSUAA PETRI, in tertia Vita S. Euthberti l. 2. c. a. Greg. Turon. l. 1. de Mirac. c. 28. *Petrus Apostolus ad humilitatem docendam capus desuper tandem instituit*. Quæ quidem *Tonsura Petri*, non alia est ab ea, quam *Coronam Clericalem* appellamus. Vide Germanum Patriarcham in Theoria Eccles.

Monachi Scotici aliter tondebantur: quippe ab auro

aure ad aurem per frontem in Coronæ modum incisus erat capillus, ab aure ad aurem per occipitum capillus intonsus dependebat, ut ex Ceolfredi Abbatis Epistola, quæ exstat in Actis S. Eustasii, colligitur. Atque hujus quidem tonsuræ Scoticæ occasione, multas in Angliā exortas turbas testatur Beda l. 3. Histor. Eccl. c. 3. 4. l. 5. c. 16. *Hujus autem in Hibernia Subulcum Regis Leigeri, filii Nil, (Nell) extitisse Patricii sermo testatur, ex quo liberata est pœc omnes hanc Tonsuram sumperant, ut est in Libro Canonum Cottoniano, quem laudat Warzus ad Synodum S. Patricii. At Patricius tonsuram Romanam conatus est revocare, ut patet ex Synodo ejusdem cum Auxilio & aliis celebrata ead. 6. Vide Capitula Theodori Cantuari. c. 80. & quæ de hac tonsura scripsit Mabillonius ad to. 3. SS. Ordinis S. Benedicti §. 1.*

¶ TONSURA MONETÆ. Vide *Tonsures*.

¶ TONSURA MEMORUM, Juxta excindendi & colligendi ramos in filvis. Conventio an. 1125. in Probat. novæ Hist. Occitan. tom. 2. col. 437. *Tonsura vero nemorum ab hominibus commissa saluti nullatenus fiat.* Charta an. 1364. è Tabulario B. M. de Charitate: *Donavit terram de Miniers cum suis juribus, aïsiis & persententiis salua & reservata Tonsura nemoris d. Arrenne.* Inventarium Chartar. Reg. ann. 1482. fol. vii^{xx}. ix. vo. *Alia compositio facta inter dictos abbatem & conventum S. Dioacysii & comitem Bellimontis super venditione Tonsura vel scissura nemorum Farridol & de Massiers.* Charta an. 1487. ex Chartul. 23. Corb. la justice & seigneurie totale en demoivre ... ausdits Religieux, abbé & convent de Corbie ... avec le pourfuit, Teature & despoilles desdits arbres.

¶ TONSURA PANNORUM, Gall. *Tonture de draps*, in Computo ann. 1333. tom. 2. Histor. Dalphin. pagin. 282.

¶ TONSURARE MONETAM. Vide *Tonsures*.

TONSURARI, dicuntur Clerici, qui tonsuram seu Coronam Clericalem accipiunt, in Concilio Meldensi an. 845. c. 58. apud Nicol. l. Epistola 7. &c.

TONSURARI MORE ROMANORUM, i. crines detentos deferre more Romanorum, cum Longobardi solutos haberent, apud Anastasium in S. Hadriano PP. pag. 106.

¶ TONSURARI AD POENITENTIAM. Gesta Archiepiscoporum Trevir apud Marten. tom. 4. Ampliss. Collect. col. 243. *Ad. Dom. 1231. orta est persecutio hereticorum ... (talis ut) nec descendendi locus daretur ... sed incontinenti oportebat eum (quisquis capiebatur) vel reum se confiteri & in poenitentiam recitari, vel crimen negare & cremari. Iste super qui sic Tonsuratus esset, oportebat cum complicis suum prodeire, aliquando debebat cremari ... Quin etiam in ultimis deprehensus est, quod heretici aliquos de suis subornaverant, qui se tamquam in poenitentiam Tonsurari permiserant, & sic catholicos accusaverunt.*

TONSURATORES, Exatores, quasi *Tonsures* plebis. Gregorius M. l. iio. Epist. 47. *Perveni ad nos quod Tonsuratores in Sicilia prava sibi presumptione nomen Deceptorum sumerent.*

TONSURATUS, Idem qui *Psalmistatus*, Extr. de Reg. Jur. cum inter, id est Psalmiste Ordo minor. Vide Durandum l. a. Ration. c. 3. n. 1.

¶ TONSUS, Clericus, tonsura initiatus Testamentum S. Remigii apud Flodoardum lib. 1. cap. 16. & Mirzum tom. 1. pag. 5. *Et si qui ordine clericali, à Presbytero ulque ad Tonsum, contradicere. .... presumperit, &c.*

TONUS, Joan. Abrinc. de Offic. Eccl. p. 63. *Tres Psalmi .... in Tono dicantur.* Idem voce altiori, & cantu inflexo, seu Gregoriano. I Contraria notione Tom. VI.

pro cantu directo absque ulla inflexione in Synodo Limz ann. 1582. tom. 4. Conc. Hispan. pag. 276. *Diebus Dominicis & aliis festis celebrandis canteant Missas & Vesperas; & intra septimanam, ubi cantari non poterunt, recitentur in Tono.* Adde Regulam Toribii eodem tom. pag. 666. col. 1. }

¶ TOOL, TOOLUM, Vide in *Telos*.

¶ TOPA, Destruio, ruina vel alienatio. Juramentum Canonicorum Belnensium in Burgundia: *Et si qua alienata vel in rainam seu Topam deducta fuerint, ad debitum statum reducant.* Juramentum Decani ejusd. Ecclesie: *Si aliqua facta alienata aut in Topam posita ad bonam reparationem reponi faciam.* Forte leg. *Tortum*. Vide *Tortus*.

¶ TOPACA, Species panis dulciarii cum cafeo. Consuetudines Floriac. MSS. *Pro signo Topacaram, generali panis signo præmissio & etiam cafei primario hoc adde, ut digitus unius manus facias currere per pollicem ejusdem manus, &c.* Ex similitudine signorum, quæ pro statonibus faciendâ dicit Udalricus supra in voce *Signum*, *Topaces* idem esse conjecit quod *Flatoncs*. Vide *Flatoncs*.

¶ TOPARCHA, Τὸν ἀρχὴν, Loci præfes, dominus, princeps. Occurrit apud Spartianum in Adriano cap. 13. & recentiores passim. Vide Glossarium mediæ Græcitat.

¶ TOPARCHIA. Glossæ Gr. Lat. Τὸν ἀρχὴν, *Pagus*. Occurrit hac notione. Machab. 11. 28. pro ipsa vero pagi seu regionis præfectura dicitur Plinio l. 5. c. 14.

¶ TOPARCHILITER. Glossæ M. S. *Toparcha Princeps unius loci Toparchiliter, Principiliter.*

TOPAZIO, Topazius. Alvarus in Vita S. Eulogii: *Ornavit titulum decoris sui unionibus miro candore niventibus, & Topaziorum fulgentis, &c.* [Topasion habetur apud Madox Formul. Angl. p. 336 alibi *Topasium*, vel *Topasius*.]

TOPAZIUM, pro *Typparium*, [i. quod *Topazio* sigillum, seu Principis imago insculpta erat;] habetur apud Matth. Paris an. 1246. ubi de Friderico II. Imper. *Et quæ prius promiserat, ... & in scriptis redacta, Topaziorum Majestatis signaverat, adimplere contempsit.* Epistola Mag. Berardi de Neapoli MS. ad Regem Navarræ: *Me minimum & ignatum dulcedinis benedictione prævenias mihi per litteras Topazio seu Secretariis impressas familiaritate sue Celsitudinis oblati.* Vide *Typparium*.

TOPHUS, TOPHICUS, &c. Vide in *Tufus*.

TOPOTERITI. Vide *Lociferator*.

¶ TOPPUS, Falcis, manipulus, ut videtur. Charta Henrici Ducis Saxon ann. 1158. apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. p. 237. *Census autem per omnes terminos bonum irium episcopatum ... solidus unus; Toppus l'ius unus, pullus unus.* Saxoniæ Top dicitur fastigium, culmen, jugum; Belgis vero culmus, & ubi de crinibus agitur, cirrus, nostris *Touffe, Toupet*. V. *Tufa*.

¶ TOPUS, Gr. Τὸν ὄψ, Locus. Manilius 3. v. penult. *Osio Topus, per quos stella diversa volantes.*

¶ TORAGERIUS, Carceris custos. Vide *Turris*. 1. TORAGIUM, Ornatus vel minutus, & dicitur à *tortus*. Ita Ugutio, & Joannes de Janua. Papias editus habet, *Oratus inimicus, per nimicus*, quomodopreterunt Glossæ antiquæ MSS.

2. TORAGIUM. Charta Philippi Aug. an. 1185. pro Ferrariensi oppido, apud Morinum in Histor. Valtinensi l. 5. p. 707. *Via agia sua omnibus diebus reddens; Toragia in crastino S. Mariani reddere incipient, eo scilicet tenore, quod pro omni die major vel minor, quod vendetur, 3. denarios Ecclesie solveat.* Sed legendum *Toragia*. Vide *Toragium* 1.

3. TORAGIUM, pro *Geolagium*. Vide *Turris*.

a. TORALE, Supellex lectaria: nam *torum* Latini vocant, quiddid lecto inferendum ac inferendum conducti. Gloss. Lat. Gr. *Torale*, *πικνυμνός*. Sic legendum pro *πικνυμνός*. Glossa aliz habent *πικνυμνός*, Gloss. Lat. Gall. Ms. *Turnum*: *Toral*, *culcitra pilla*; an *pilla*? [Papias: *Torale*, *longa perpetuaque mappa*, *à toro diste*. Leges municip. Mechliniensium tit. 16. art. 15. *Optimum ex linteis Torulo*, *optimum ex linteis Torale*, *optimum ex lana strangulum*, *cam præstantissime cervicali*.] Lintei *torales*, apud Ammianum l. 16. Lampridius in Heliogabalo: *Primus omnium privatorum toros aureis Toralibus sexis*. Vide Cujacium l. 10. Observ. c. 18.

2. TORALE, Idem forte quod *Toro*, Collis, monticulus. Tabul. Eleem. ofynz S. Pauli Viennensis: *Infra subfcriptos terminos, id est à vado aque, qui vocatur Secafin, sicut vadit charrieria S. Eagenadi, & per Toralo in circata mōtis, usque ad alium vadam præfata aque, &c.* Species aggeris est inter agros ducti, per quem acceditur, cum opus est, unde & pro via celsissima inter agros exstructa fumiur, ut mox *Torallam*. Charta an. 1370 à Schedis Marchionis de Flumarens: *Necnon Toralia, terras, nemora predicta eidem afluori esse hypothecatas & obligatas*.

TORALLUM, Eadem, ut videtur, notione, ac *Torale* a. Charta Communie Bituricensis an. 1181. *Si quis accusatus fuerit pastorale, vel Torallum, vel viam, vel plateau: vel metam arasse vel fodisse, &c.* Vetus Consuetudo Bituricensis edita à Thomassin c. 12. *En demande de beritaige entre priuées personnes, & aussi en demande fur alcion hypothèque, & là où aucun juge fait son sujet que il a fait aucune muleçon en Toral ou en chemin. Ubi Vir doctus Torallum, effosionem de notare ait in veteribus Chartis, nescio quo vade. Nam Torallum, viz species fuit, [ui mox in *Torule* a. dicebatur. Vide de *Laariere* in Gloss. Juris Gallici v. *Torale*, & inferius *Torulla* a.]*

TORALLUS, TORALLUM, Collis, idem quod *Toro*. Charta an. 1258 in libro 1. Feudorum Borbonensis Dominii fol. 37. *Sicut dividit strata publica, que ducit apud Roferes usque ad prata des Granges, & usque ad Torallum Borbonense*. Charta an. 1233. ibid. fol. 73. *Et ibi inuenitur quidam Torallas, qui se extendit super vineas de Corp. &c.* [Toræ accuratus exponeretur agger fere iter celsissimum inter agros, ut in *Torale* a. dictum est. Idem enim omnino sonare videtur *Torule*, *Torallam*, & *Torallus*..]

q TORANUS. Vide *Toro* in *Toro*.

q TORBA, f. Falcis. Statuta dataria Riperiz fol. 5. c. 12. *De qualibet Torba pro introitu soldi duo. De qualibet libra astimionis stultorum pro introitu den. 4.*

q TORBAC. Testamentum Tellois Episcopi Curienfis an. 15. Pippini Regis, tom a. Annal. Bened. p. 708. *Item villam mām lliande, sūlam cam cellario, cum omnibus, qua circa ipsam salam haberi videmur ex integro; Torbaec, sabulata, barece, &c.* Ex mox: *Cum sabulatu, cum Torbacibus, cum orto*. Rursum: *Item Muriciam salam cum cellario, cum caminatis, cam solaris, cum Torbace, cum sabulo, cum barecis, cum sabulata, orto, &c.* Pluries occurrit ibi pro ædificio, ut videtur, seu parte ædificii mihi incomperita.

q TORCAMANS, Manuergium, quali *Torchemain*. Statuta S. Victoris Massiliensis an. 1531. *Provide de manuergii siue Torcamans pro tergendis munibus*. TO. CARÈ, Detergere, ex Gallico *Torcher*. Fleeta lib. a. c. 78. §. 2. *Boves strilare, Torçure*.

q TORCEA, Idem quod mox *Torebia*. Aëtia SS. Nerrei & Achillei, to. 3. Maii p. 14. *Accusce quatuor Torceis cereis ulbis*. Torceys, apud Kennettum Antiquitatum Ambrosii. p. 574.

q TORCHA, ut mox *Torebia*. Conventio inter Decanum & Capitulum S. Germani Autissiod. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. p. 1000. *Quotiescumque Missam in ebero celebrari contigerit, quod dua Torcha cerea in perpetuum ad expensas Capituli in elevatione Corporis Christi habeantur & teneantur accense*.

q TORCHETA, Parva torche. *Torchetam ad arendam in leuonibus Corpori J. C.* in Litteris ann. 1420. apud Rymer. to. 9. p. 873. col. 1.

q TORCHETUS, ut *Torcheta*. In *disiis exequiis & Missa fins 24. puerperis*, 24. *Torchetis arjures*... tenentes, apud Rymer. tom. 11. pagina. 9. col. 1. in Litteris ann. 1445.

TORCHIA, Funale tortitium, Gall. *Torche*. Knyghron. l. 5. *Quorum una (navis) onusta auris pro magna parte cum servitu equorum, & ana alia cam ceru fassa in Torchis, cereis, & salibus, &c.* Ordinatio Hospitii S. Ludovici Reg. Franc. an. 1261. edita in Nois ad Joinvillam: *De candela unam Torchiam per 7. otiam per 5. etiam per 4. & 12. pecias cundela minuta*. Infra: *Unam Torchiam per 4. id est quadrilateram*. Occurrit ibi pluries, [ut & apud Lobinell. in Glossario Histor. Paris. to. 3. *Torchia quatuor vel quingae libræram cera*, in Ordinatione Humberti II. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 314. *Torchia*... *quatuor libræram cera illuminantes in elevatione Corporis D. N. J. C.* in Testamento an. 1430. to. 3. Hist. Lorharingensis inter Probat. col. 639. Adde Arrestum Parliamenti ann. 1394. apud Menestierius in Probat. Hist. Lugdun. p. 76. col. 1. Kennetti Glossarium ad calcem Antiq. Ambrosii. Statuta S. Claudii an. 148. *Debetur annuo quolibet per dominum de Dorcaec ana Torchia cerea, quam Torchiam redimere potest solvendo semel eidem monasterio summa 20. florenorum*. Vide *Tesla*.

q TORCHES, TORCHII, Eadem notione. Testamentum an. 1386 apud Madax Formul. Anglie. p. 429. *Item volo quod 14. Torches... præparentur pro sepultura mea...* & volo quod *disiis 24. Torchii teneantur per 24. pauperes*.

q 1. TORCIA, Idem quod *Torchia*. Aëtia S. Juvenalis Episcop. tom. 1. Maii pag. 504. *Præcedentibus aëtio facibus seu Torchis cereis alba accensis*. Chronicon Placent. apud Murator. to. 16. col. 583. *Utuntur... Torchis siue brandonis & candelis de sepe*. Chron. Bergomi. ibid. col. 856. *Torchis sex cerea alba*. Vide *Torja*, *Torticia* & *Tortisius*.

a. TORCIA, TORSIA, Agger ac Ligeris ripas, quo hiemales fluminis inundationes comprimantur. Robertus de monte an. 1169. *Rex Henricus fecit fossata alta & lata, inter Franciam & Normanniam, ad præduces arceados: similiter fecerat in Andegavensi pago super Ligerim, ad aquam arceadam, qua melleis & prata prædabat, quidam retinacula, qua Torsias vocant, per 30. fere milliaria, suicens ibi edificare murationes hominum, qui Torsias tenebant; quo etiam fecit liberos de exercitia, & multis aliis ad fiscum persistentibus*. Nicolaus Trivetius habet huc loco *Torcias*. Hos aggeres, *Torcies* vocat Consuetudo Aurelian. art. 256. Ita Padi accolæ illam terræ aggestionem, qua agros finitimos à fluminis eruptione defendunt, lingua patria *Argues* appellant, ex Latino sorte agger. Capitula Caroli M. l. 4. c. 10. *De aggeribus juxta Ligerim faciendis, ut bonis Missis eidem operi prænotant*. Ita aggeres Nili dicuntur in Cod. Theod. tit. de Nili aggeribus, apud Sidonium lib. 4. Epistol. 5. *Publicum moliam obiectas*. [Huc referri debet, ut videtur, vox *Torebiæz*, quam usurpat le Roman d'Atbir MS.

Les autiers & sont embouchés

Par volliers & par Torchiez.]

q TORCICIUS, f. *Tortilis*, 2 Gallico *Torçe*. Computus

putus an. 1245. & Bibl. Regia: Pro pede cuiusdam eist Tor-
cicii & redoraaado 18. f. Vide Torisfus

¶ **TORCIO**, Damnum, iniustitia, Gall. *Torr*. Chronicon Briocense apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 884. *Torcionis & rebellionis aotifcare fecit ... quatinus ipsum iuvarent ... ad compellendum amatoissimam & suos adhaerentes ad obediendam & emendam condigaam faciendam*. Vide *Torus* 1.

¶ **TORCONNERIE**, Injuria, Gall. *A tort*. Regestum Parlamentum an. 1379. apud Baluz. tom. 2. Histor. Arvern. pag. 165. *Avunculum nostrum, aut ejus procuratorem pro ipso ... Torconnerie & ad molam causam se opposuissio diceresur*. Charta ann. 1394. ex Chartul. Latiniac. fol. 227. *L'opposition contre icello doando ostro Torconnerie, &c. Vide Tortionarie*.

¶ **TORCULA**, ΕΝΑΓΓΙΣΤΗΡ, Torcular, in Glossis Lat. Græc. Sangerman. MSS. In Editis: *Torcule*, ἰλαγ-
τηρις, &c.

¶ **TORCULARE**, Uras terere, calcare. Fortunatus Episcopus Syagrium: *Quod iste Torcularis in flem, illo ap-
poibecaret in fluitu*. Inventar. ann. 1476. *Item plus in eodem stabulo uam torcular ... pro Torculando vindemiam tempore vindemiarum*.

¶ **TORCULATOR**, ΑΝΘΡΩΠΟΣ, in Glossis Lat. Gr. Aliz Gr. Lat. *Ανθρώπος, Calcator, Torcularis*.

¶ **TORELLA**, vel **TORELLUS**. Testamentum an. 1386. apud Madox Formul. Angl. p. 427. *Lego ... Radulfo filio meo ... omam autam bleum Torcellis cum lecto ejusdem seise*. An diminutivum Torus, lectulus?

¶ **TORELLAGIUM**, Vide *Torellagium* in *Torra*.

¶ **TORESINA**, Panis certi ponderis. Convenio Domini & incolarum Castris novi an. 1461. *Disit dominus Ludovicus & sui tenebantur dare culibet di' torum habitatorum, ia die qua seceabant, uam dimidiam Torestinon panis vendibilis*.

¶ **TORETUS**, Colliculus Vide in *Toro*.

TOREUMA, Vaseopus celarum. Gloss. Lat. Gr. *Τορευμα, Toruma*. Papias: *Toreumata, uasa, que sunt a tor-
no facta*. Eadem habet Will. Brito. Joan. de Janua: *Toreuma, est tornatura, vel tornatum vas, vel quidquid toratur & dolatur, sive vas sive lectus, sive aliud ... Unde Pruden-
tius, Pulchra mero veterique Toreumata rote rigaatur*. In Ptochom. v. 370. *[Torneare, ou uaisel torné, ou tout ce qui est fait à tour, in Gloss. Lat. Gall. Sangerman.]* Glossæ: *Τορευμα, celo, torno*. Hefychius: *Τορευμα, ἄβρις, Τορευμα, ἄβρις*. Fortunatus l. a. de Vita S. Martini:

Emblema, gemma, lapis, Toreumata, bursa, salerna. Idem l. 4. Poem. 4.

Spernit opum laqueos, uaguenta, Toreumata fluxa. Vide Salmasium ad Solinum, ubi multa de arte Toreutica. Improprie vero

TOREUMA, pro *Toro*, vel *Torali* usurparunt Scriptores zvi inferioris. Salvan. l. 4. ad Eccl. Cathol. *Nasanti triciniorum redundantium pavimenta; uino nobilitatum faciunt; mensæ eorum ac Toreumata mero jugiter madent*. Sidonius l. i. Epist. 2. *Toreumatium, peripetasma tunc modo conchyliata proferitur suppellex*. Lib. 2. Epist. 3. *Scrictum Toreuma*. Petrus Damianus l. 8. Epist. 14. pro auleis videtur usurpasse: *Regem sane quis excepturus bospitio, quid prodest, si tota domus atria diversis Toreumatis instruat, si per laquearia queque carbasia vel suspendat*.

TOREUMA, apud Smaragdum in Grammatica MS. in Glossa interlineari exponitur *carmen nuptiale*.

¶ **TOREYSIUS** Cæsus, in Statutis Montis-regalis p. 308. An à loco, ubi sit, sic dictus?

¶ **TORGIA**, Idem quod *Torchia*, Anglis *Torch*. Testamentum Richardi II. Regis Angl. apud Rymer. tom. 8. p. 75. col. a. *Et torum iter 24. Torgie circa funus nostrum continue deferantur ardeant, &c.* Pluries recurrit ibi.

TORIA, *Panis incisus*, Papiæ: sed videtur legendum *Torta*. Vide in hac voce. Est enim *incisus*, incisionibus notatus & distinctus.

¶ **TORICA**, pro *Lorica*, mendo typographico; nisi sit pro *Toraca*; quæ vox idem sonat atque lorica. Litera an. 1275. tom. 3. Ordinal. Reg. Franc. pag. 63. num. 4. *Baliste vero & quarcelli, torni, seuta, Torica, alber-
giones, &c.*

¶ **TORIMA**, *Coclear quo colla vertitur*. Amalthea. **TORITUS**, [pro *Tortus*, cuius frons obducta est, no-
stris *Refrigné, rebiné*.] Vide in *Foris*.

¶ **TORMAMENTUM**, **TORMENTUM**, pro *Tor-
neamentum*. Charta Marthæ Abbatis, fusciniac. an. 1237. *Ne videlicet ad submoitionem ipsius Thome itreu ad ex-
ercitus, expeditiones & tormenta, ad que secebaatur ire per legem, ut dicebas idem Thomas, & ne dicti homines e-
meadas eidem Thome facerent, quando citati ab ipso ac-
glexerant iro ad predictos exercitus, expeditiones & Tor-
menta*. Vide infra *Torneamentum* & *Tormeatum* 2.

¶ **TORMEN**, *Tormen*, in Glossis Lat. Gall. Sangerman. MSS. ex Joanne de Janua, qui *Tormen* habet pro *Tormentum*. Pro dolore intestinorum *Tormina* plur. num. passim occurrit apud Latinos; unde *Tormea* dixit Jo. de Janua. Vide *Tormeatum* 1.

TORMENTARE, *Torquere*, [Tormentis excrucia-
re.] Gall. *Tourmeater*. Arnoldus Lubec. lib. a. c. 16. *Teu-
tonicum quandam, quem die carceris iaculione Tormenta-
verat, seet muros ascendere*. Goffridus Vindocin. lib. a. E-
pist. 32. *Capsoi & ligatos nuper in uasem de obediens no-
stris adduxerunt, & ibi eos quamdiu plenuit*. *Tormenta-
verunt*. Hist. Pontificum & Comitum Inculfensium c. 25. *Nec fuit eam Tormentari ulterius, & vitam concessit*. [Rursum occurrit l. 6. Annal. Genuenf. ad ann. 1279. apud Murator. tom. 6. col. 436. in Regiminibus Paduæ ad an. 1279. tom. 8. ejusdem Murator. col. 324. in Chroni-
cis Dandulicorum. 12. col. 491. Dominici de Gravina eodem tom. col. 564. in Statutis Cadubrii l. i. cap. 1. & li-
bi passim.]

1. **TORMENTUM**, Est omnium intestinorum vexatio. Vide *Celium Aurelian.* l. 3. *Acutorum* c. 17. Glossæ Lat. Gr. *Tormia, ὀδυνή, πόνος*.

2. **TORMENTUM**, pro *Toracamentum*. Epita-
phium Rogeri de Mortuomari in Monast. Anglican. to. a. p. 29.

Militiam seiviti, semper Tormenta subiviti.

Jo. Britton in Legibus Anglicæ. c. 5. p. 49. *Car de trespas-
saits en Tourmentes ne à souffrir, ne en tiels faiz sem-
blables à guerre, &c.*

¶ **TORMENTUOSUS**, *Tormentis plenus*. *Ligatio-
nes Tormentuos organi*, Cælio Aurel. l. 3. *Acut. c. 6.* Occur-
rit etiam apud Johannem de Janua, ut & *Tormeatus* eadem notione.

¶ **TORMENTURA**, *Tortura*. Processus de B Wer-
nhero Mart. tom. 2. Aprilis p. 73. *Statua sua Tormeatu-
ra à variis genibus boatur*.

¶ **TORMIN**. In Epistola an. 1113. Ampliff. Collect. col. 1115. *memoratur Balista ad Tormin*; led legendum est, ni fallor, ad *Tornum*. Vide *Tornus* 1.

TORMOVLA, Hybernici dicuntur trabes trans-
versarie, ad portas, vel in aditu viz alicujus, qua arceri equi aut currus solent: vel crates mobiles, aut lepta, in quibus pratorum claudi ingressus folet. Vita S. Aidani Episc. Ferneni in Hibernia num. 35. *Qui ante nos aperies Tormovelam vadi*.

TORNA, Duellum, ex formula recepta, quod qui duello rem probaturus esset, *tornari* ad duellum diceretur. Charta Alfonsi VI. Imperatoris Hisp. an. 1086. apud Anton. de Tepez tom. 6. *Homicida cognitus dabis centum solidos, & servia pars sit condota pro Rege. Si negaverit, juret, quod non fecit, & od Tornassiget, & si eeci-*

ecceidit, peistes centum solidos, & 60. solid. de campo, & quod ultra expendit in armis & operariis & expensis. Ubi litigare, est pugnare. Vide in hac voce, Fol. 11. Quod si probare non poterit, accipiat iuram ab adversario, quia taberna publica non habet Tornam ad battallum. Jacobus I. Rex Aragon. in Fori Olce. an. 1247. fol. 11. Sed dicitur: Ecclesiasticum de Torna, & Iustitia accipiat ipsam. Fol. 12. Torna aut battalla non habet locum inter Christianum & Judaeum, aut Saracenum: sed quisque defendit se de alio proprie sacramento in omni causa. Fol. 13. Et qua furata non habet Tornam ad battallum, & Fol. 2. Simultuum quod valeat ultra 10. fol. inficiatur, est ibi Torna, & Fol. 35. Quoniam non potest cor Tornare ad battallum. Adde fol. 21. 34. Ita in Observantiis Regni Aragon. p. 25. 30. & alibi.

TORNARE, In duellum vocare, lege duelli aliquem aggredi. Libertates ville France, concessit ab Archembaldo D. Borbonensi an. 1217. Qui alium pugno percussit 3. solid. debet, si probatum fuerit; de uno quoque aliorum itum quoque percussus probaverit, 12. denar. Sed si probaverit plusquam duos, potest cum Tornare ea lege, qua debetis. Assisiz Hierosolymitanz MSS. c. 127. Sile requantur ante la paie, la Cour doit esgarder, ou connoistre, & que celui li doit prouver par deux loiaus garsens de la ley de Rome, que il ait paiz, & que celui, contre qui il prouve ce par gent en paiz lui Torner (alias tourner) par gage de bataille, sela querelle est d'un marc d'argent, ou de plus. Cap. 65. Aueune mal faite, & tel que il conueigne a prouer par guarens & en qui il ait Tornos de bataille. Infra: Vosre averseire aura celui plaiz desreigne contre vous, & sa querelle gaigne, si ce n'est de querelle de que vous vous voules Tourner com jaus guarens l'un des guarens par gage de bataille, & lever com esparjur, & ce n'est de querelle de que y a Tornos de bataille, & c. Passim in his Assisiz.

TORNADIZ, Qui religionem suam ejuravit, & ad aliam se convertit, qui se retrouant, ut vulgo loquimur, [Hospitalis tornadizo.] Jacobus I. Rex Aragon. in Fori Olce an. 1247. fol. 30. Statutum... ne alicui, de Jurdismo vel paganismo ad fidem nostram Catholicam converso, presumat aliqui cuiuscuque conditionis sit, impropere conversionem suam, dicendo vel vocando eum Renegat, vel Tornadiz, vel consimile verbum. Vide Renegatus, & Treffallitus.

TORNAFOLLIS, TORNAFOLLUM, Propugnaculi genus, ut Batifolium. Vide in hac voce. Regellum Compuorum Dalphin. tit. Grasivod. an. 1348. fol. 23. Item fecit fieri quinque Tornafoles novos & unum reparari. pro quibus soluit & pro 300. fletionibus cartellorum empenatis, emptis pro garnisone castri, 7. s. d. q. Statuta Verceil. l. 5. fol. 26. Item quod aliqui non accipiat vel exportet lignamina alicujus domus, cassine, molendini, balneii, Tornafoles, spaldi, pontis, sepium, cupos vel lapides, assidens seu alterius edificii, quod sit in civitate vel curia & distans Verceilium.

TORNAGLIUM, Instrumentum quod aquae vi versatur. Statuta Montis regalis pag. 238. Item statutum quod nullus persona audeat vel presumat facere vel tenere in dicta bealeria seu bealerii aliquid molendinum seu Tornagium, vel aliquid aliud asium sub pena librarum 10. Ailen. pro quolibet & qualibet vice, & itidem pro emenda.

TORNALE OPUS. Lib. 1. Miraculorum S. Richarii cap. 13. Servus, quem a Deo dira passio angebat hydroptica, ut inhabilis lateretur ab omni opus, vixque de loco moventi potuisset, positus in Monslerio, ubi Tornalet opus exercebatur. Legendum forte Tornalet, [nisi quis malit Tornalet opus esse quod torna fiebat.] Vide Tornalet in Torra.

TORNALERI. Charta an. 1273. in Regesto Roma-

giorum Nobilium Aquitaniz fol. 12. Tenent unam flagram ejusdem feudi cum Tornalerii suis, [id est, pertinentiis seu appendiciis] Gallico Tour, vel Hispanice o Torro, ambitus, ut videatur.] Occurrit ibi pluries.

TORNAMENTUM, Prælium hostile. E. pift. 73. ex Francis tom. 4. Duchesni: Forstian non praterit cognitionem vestram, Rainaldum Pomponiensem hominem vestrum Ansericum Montiregalis in hoc Tornamento cepisse. [Wern: Rolevinkus de antiqua Saxonia, apud Leibnitium tom. 3. Scriptor. Brunsvic. p. 646. Sanguinem non solum dominia, iustas, iustitias, pompas sumptuosas, neque facinus, neque super cor ascendunt.] Vide Tarnementum.

TORNARE, Divertere de festo, unde in vocibus, quibus Duces inter prælium utebantur, illa erat: Torna, i. defestare, apud Mauricium in Strategis. Gloss. Arabico Lat. Torno, reddo, reduco. Vocem eam Pannonicam, vel certe Avarum, seu Hungarorum propria decimus in Retornare. Edictum Rotharis Regis Longobard. tit. 104. §. 2. tit. 105. §. 20. & Lex Longobard. lib. 1. tit. 22. §. 6. de Venatore: Quando cum (feram) postposueris, & se ab ea Tornaveris, & c. Tit. 25. §. 45. Nam si sequi ceperis, & se de via Tornaveris, & c. id est, averterit, vel de festo revertit. [Detornare, apud Gellium lib. 9. cap. 8. & Ammianum lib. 23.] Vetus Charta Hispanica ann. 1063. apud Bloacum pag. 635. Et statim, quando fuerit Tornatus de cavalgata, & venerit ad Tutela, & c. Id est, cum reverfus fuerit, Gallice, quando il sera retourne. [Privilegium Petri II. Regis Valentiz pro Ecclesiasticis, tom. 3. Concil. Hispan. pag. 616. col. 1. Facimus quod illud, quod per dolo audiores eis notificatum fuerit, vobis & singulis vestrum pro predictis debere restitui & Tornari, i. ad vos reverti, ni fallor. Aliis notionibus occurrit in Torna & Turnus burse.]

TORNARE PASTAM, Farinam subigere, subigendo versare, & in panem efformare, apud Bernardum in Ordine Clunici. part. 1. cap. 75. Tornare panem, in Regula Hircensis, inter Probat. Hystor. Lotharing. tom. 2. col. 114. & inter Monumenta sacra antiqui. tom. 1. pag. 138.

TORNATA VINA, quæ Confusa dicimus, in Charta Ludovici VII. an. 1141. pro Bituricensibus apud Thomasterium, [nosstris Vintourné, Vappa, vinum vapidum: qua notione rursus occurrit in Chartis 20. 1194. & 1279. apud eundem Thomaster. Vinum acetosum vel Tornatum, in alia ann. 1309. tom. 1. Hist. Dalphin. pag. 98. col. 2.]

TORNARIA. Vide Turnus burse, in Turnus 1.

TORNARIUS, [Idem qui infra Tornator. 1.] Charta Brzetislai Bohemiz Duc. circa an. 1052. apud Bouslun Balbinum in Hist. Bohemica p. 191. [Atriores ad predictas villas dedi Mroff, Losen, Sze... Tornarium scutellum Bozelum... & alium qui tourmentum facit. Alia notione legitur infra in Turnus burse.]

TORNA III, Torno politus, perfectus, in Canticis Cant. 5. 14. & 7. 2. Tornatis manuales, Wernero Rolevinko de antiqua Saxonia, apud Leibnitium tom. 3. Scriptor. Brunsvic. pag. 639. Tornatis vearus, Johanni de Poldz, apud eundem Leibnit. tom. 2. pag. 509. Turbo, nostris Laurbillion.

1. **TORNATIO**, Prælium, consilius, quomodo Tarnamentum usurpari diximus. Galbertus in Vita Caroli Comit. Flandr. num. 121. Rex & Comes cum gravi exercitu obsedit ipsam, & facta est Tornatio, & Militia utrimque acriter occurrit. Idem num. 181. In quibus diebus tot militas, tot Tornationes excitabam Milites utriusque exercitus.

TORNATIO, interduum etiam de curio equestri vel bellica, seu Tarnementum, Idem Galbert. n. 8. Pro exercitio Militum... cum ducentis equitibus Tornationes exercuit.

¶ 2. **TOR-**

¶ 2. **TORNATIO, TORNATURA**, Forma, elegantia, Gallis *Tournure* eadem notione. Guido Abbas Cisterciensis lib. de Musica: *Quæ enim superacuram lineam tenet, in acutis est in spatio, & converso. A gravibus autem differunt per Tarnationem sicut & acuta. . . Nihil fere reliquum intialium, neque nomina lineorum, neque paginulas, neque versus, nec etiam Tornaturas ipsorum notularum. Vide Tournatura 1.*

¶ **TORNATOR**, *Τορνάτορ*, in Glossis Lat. Græc. Aliis Gr. Lat. *Τορνάτορ*, Celator, Tornator. Tornatores aut simulacrarum sculptores, Iulio Firmico lib. 4. c. 7. Occurrit hac notione, in Capitulari de Villis Caroli Magni c. 45 & 62. in Cbartulario S. Vincentii Cenoman. fol. 3. Historia Beccensi MS. fol. 142. Dederunt Beccensi cenobium annuam Tornatorem in foresta de Conebis. An faber lignarius, quem *Tauracur* nominamus, intelligi debeat hocce in posteriori loco, mihi non satis liquet, ut & in alio loco citato in *Bignis*. Rursus alia notione legitur in *Turnus brevis*.

TORNATRICES, Saltatrices, mimæ. Hinemarum in Capitul. apud Presbyteros diocesis fuz cap. 14. *Nec surpina joca cum niso vel Tornatricibus ante se facere permittas.*

¶ 1. **TORNATURA**, Opus torno factum, 3. Reg. 6. t. 8. Miracula S. Mauri tom. 1. Jan. pan. 58. & scz. 4. Bened. part. 2. p. 178. *Cum videntem peripetiam, malum navis scandent (nouclerit,) Tarnatarias, de qua diffilierat, receptare vellet, &c.* Hinc ad alias res translata vox, ut apud S. Bernardum Epist. 3. edit. 1690. *Leudatur de bona litera Tornatura manus, non calamus. Vide Tournatio 2.*

2. **TORNATURA**, Modus agri, [jugero respondent, nostris *Arpens*,] apud Bononienses Italos præsertim, ut colligitur ex Rollandino in Tractatu seu Summa de Notaria scripta an. 1265. Concilium Marzaliz sub Honesto Archiepisc. Ravenate an. 97. 3. *Us concederes in duobus locis Tornaturas vinearum 30. videlicet in primo loco juxta Monasterium S. Isidori vocam unam, que tribus viis circumdatur, &c.* apud Ughellum in Archiepisc. Bonon. num. 47. Charta alia an. 1175. apud eundem in Episc. Cæcetan. p. 58. *Et quinquaginta Tornaturas terre in Androna, &c. . . & 12. Tornaturas terre in Gabonella, &c.* Charta an. 1081. apud Hieron. Rubem in Hist. Ravenate l. 5. *Nec non & decusate terre Tarnaturas ad Cononisorum opus laborandas, positas in loco, qui dicitur, &c.* Alia an. 1086. apud eundem: *Videlicet quinquaginta Tornaturas terre laboratorias, juxta pedismo designatas, que posita sunt in loco, qui dicitur in Mustafeno. [Codex censualis MS. Irminonis Abbas. Sangerm. fol. 4. col. a. Dalberrus colonus S. Germani tenet de terra arabili antingom 1. inde facit Tornatura.]*

¶ 3. **TORNATURA**, Menfuræ species, minor Tornatura vulgaris, quæ jugerum est, Italis etiam num Tornatro de terra. Statuta Muinfoli. 26. rubr. fol. 144. *Qui habent terras juxta didam stradam & ab utraque pario stradam, teneantur extirpare terram suam per unam Tornaturam longe a strada.*

¶ **TORNATUS**, Idem qui *Attornatus*, Procuretor, de quo supra. Vide *Selman* in *Attornatus*.

¶ **TORNE**, Agonis genus & certaminis, unde fortasse *Torneo*, apud Laurentium in Amalthea.

TORNEAMENTUM, [Gallis alias *Tarnoiement*, ut in Præcepto Philippi Pulcri an. 1204. vel *Tornayement*, ut in alio ejusdem Regis Præcepto an. 1214. tom. 1. Ordinatio. Reg. pag. 426. 339. & alibi passim; nunc *Tournoi*.] Auctor Breviloqui: *Torneamenta dicuntur quedam nundina, vel feria, in quibus Milites ex edicto convenire solent, & ad ostensionem virium suarum & audacia temere congregari, vel congregari. Decuriones militares, ludicre equestres pugna: Matthæo Paris, bastinidia, ludi eque-*

stres: Wilhelmo Neubrig. Meditationes militares, armorum exercitiis: Hovedeno, Militari exercitiis; quæ nulle interponente odio, sed pro solo exercitio, atque ostensione virium fiebant, ait idem Neubrig. Ludi militares Thomæ Wallinghamo: Gladiatura, Lamberto Arden. si: [Bellica insinatio, eadem.] Joannes Varisberialis l. 3. Metalogici capio. Fuit antiquitus hæc jure militari disciplina Romanorum, ut qui armis fursant exercendi, ab incunio ætate affluerent militia imaginaria, & ludentes in eo jugiter versarentur adolescentes, unde postmodum in necessitatibus Reipublicæ felicitari erumpuerant. Chronicon Montis Sereni an. 1175. In exercitio militari, quod vulgo Tarnementum vocant. [Excerptum Hist. MS. Parliamentorum Occitan. apud Baluz. tom. 2. Capitulum col. 1088. Anno Domini 1250. & die 27. Januarii cum Rex Joannes commoretur apud Villamneuvam juxta Avenionem. . . & ibi certamen lancearum sive bastarum, quod nos Tarnementum vocamus, celebrasset, ita curia Papali adstante, &c. Vide Tractatum Georgii Scubarti de ludis equestribus, Caroli de Aquino Lexicon Militare & Dissert. Cangii ad Joivillam 6.]

Torneamentorum nomen manare multi opinantur ab illa equorum decursione, & sciomachia, seu imaginaria pugna veterum, quam *Trojam* & *Trojanum* ludum vocabant, ab Ænea in Sicilia ad Anciseis patris tumulum primum inventa, deinde ad Romanos traducta, de qua Virgilius, Suetonius, & Xiphilinus. Alii probabilius censent, ut à Gallis eorum usque originem accepit, ita & vocabuli etymon ab eis repetendum, nempe à verbo *turner*, aut *turnner*, i. orbem circumduci, circumflecti. Qui enim in his militaribus decursionibus decerabant, quos infidebant, flexis in gyrum frænis equos circumagebant.

Torneamentorum repertorem Gaufridum II. Dominum Præliaci, de Præulii in Andibus agnoscit Chbron. Turon. Anno 1066. Gaufridus de Præuliaci, qui *Torneamenta* invenit apud Andegavum occiditur. Chronic. S. Martini Turon. Anno Henrici Imp. 7. & Philippi Regis 6. sui præditiis apud Andegavum, ubi Gaufridus de Præuliaci & alii Barones occisi sunt. Hic Gaufridus de Præuliaci *Torneamenta* invenit. Fuit Gaufridus pater alterius Gaufridi, à quo Comitum Vindocinensium series profluxit.

Certe inventas à Francis ludicras istas decertationes, & à suis primum receptas, & obiri solitas, profuturæ passim Scriptores. Matthæus Paris an. 1179. *Constituit Gallicos, Torneamenta appellat. Huic consentit Radulfus Coggeshalensis in Chbron MS. Dum more Francorum cum bastiis vel contis sese cursim equitantes vicissim impetere.*

A Francis *Torneamentorum* usum accepere Angli, quibus haud innotuerunt, nisi in diebus Regis Stephani, cum per ojus indecentem molliorem nullus esset publicæ virgor discipline, ait Willemus Neubrig. l. 5. cap. 4. Tunc enim & sub Henrico II. qui Stephani successit, Tyrannorum exercitiis in Angliam prorsus inhibitis, qui forte armorum affectantes gloriam exerceri volebant, transierant, in terrarum exercebantur confiniis. Id præ cæteris testatur Rogerus Hovedenus, ut & Bromptonus an. 1177. scribens, Gaufridum Comitem Britannie, cum à patre Henrico II. Militiz insignia accepisset, transisset de Anglia in Normanniam, & in confinibus Franciæ & Normanniæ militariibus exercitiis apertum præstentem gravissimum esse, bonis Militibus equiparari. Deinde hæc lubdit Neubrigensis: *Considerans igitur illustris Rex Ricardus, tanto esse acriter, quanto exercitatiis atque instructiores, sui quoque Regni Milites in propriis finibus exerceri voluit, ne ex bellorum seletis prædido, verorum addiderent artem usumque bellorum, nec infultarent Gallici Anglis militibus, tanquam rudibus & minus gnaris. In Angliam ergo Torneamenta primum celebrari ceperunt, Rege*

*R^ge Ricardo id discernente, & à singulis, qui exerceri
vellent, inditæ pecunie, modulum exigente, inquit de Scrip-
tor, à quo hausit, quæ habet in eam rem Joan. Brompton-
nus. Id ipsum aſtruit Matth. Paris ao. 1194. p. 124.*

Certum est, etiam & Francia in Germaniam invehla
torneamenta. Nam & si Fr. Modius in Pandest. Trium-
phal. ejusmodi decurionum & concitationum milita-
rium feriem longe ante Gaur. Prulicenses tempora edi-
derit, constat, falsa veris (ssissime miscuisse, & multa ab
eo inepte inventa, & quæ apud, nun dico eruditos, sed eos,
qui primæ Historiæ elementa degustarunt, ullam fidem
mererent.

Præcæteris vero Byzantioi Scriptores ingenue proficiuntur, ejusmodi decurionum artem & usum didicisse Græcos à Latinis, id est, Gallis, quos earum primos fuisse repertores traduntur; in quibus est Nicepor. Gregor. lib. 10. At Jo. Cantacruzenus l. 1. cap. 42. tempestatem quæ in Græciam traosierunt, videtur indicare, cum videlicet Anna Sabauda, Amedei IV. Allobrogum Comitissilia, Constantinopolim Andronico Juniori Imper. nuptura venit, hoc est an. 1316. tunc enim Nobiles Sabaudi & Galli, qui Principem fecminam comirarent, ejusmodi ludicras decuriones & concertationes celebrarunt, earumque usum Græcos, quibus hæcæus incognitz erant, primum docuerunt. Τίς ποτε, καὶ τίς τερμινῶντα αὐτὰς παύσας ἰδὼν τὰς Ρωμαίους, ὅτι σπερτίοντες πρὸ τῶν τούτων εἰδὼτοὶ ἔσονται. Quæ verba ita capienda sunt, non quod tunc primum Græci in his decurionibus decitarint, sed quod illas deinceps exercuerunt. Tradit quippe Nicetas in Manuele l. 3. cap. 3. cum Impetator ille Antiochiæ moram ageret, solemnem factam decurionem, in qua Græci contra Francos dimicantur. Et Cinnamus lib. 3. auctor est, Mauleum rerum positum Græcos docuisse artem novam bellandi, scutis oblongis pro roundis uti, hastas vibrare longiores, &c.

Ejusmodi autem decursiones, pro solo exercitio, atque ostentatione virium fiebant, ut ait Neubrig. *γυμνασια στρατιωτικα*, inquit Gregoras, *μεξελωσνι* bellorum praeludiorum addiceretur ars usque bellorum, ut est apud Willelmum Neubrigensem.

Cum igitur nullo interueniente odio, fed folius exercitii causa, ad Torneamenta conuenirent, decrevere eorum inventores, ut armis innocuis, gladiis heberibus, lanceis abque ferro, seu *zinfis* *per deperant* r, ut ait Nicetas, dimicarent, ne si forte vulnera sibi invicem infligerent, mutilarent artus, ad bella minus idonei proderent. Ejusmodi arma, quae *Isorias* *tela* dicuntur Seneca, nostri *Arme consoises* appellabant, hoc est, urbana, innocua.

Veritabantur, quæzere a in ipso certamine, puerum gladiis aduersarium ferire, sed iectus suos sursum aut deorsum dirigere iubebantur; qui contra agebat, non folum propulsiuo victori premio indignus habebatur, sed etiam tanquam qui male pugnasset, à iudicibus multabatur, & infamia quadam aperiagebatur. Apud Mattheum Paris ann. 1252. cum Rogerus de Lembrene, Henricum Montiniacum in toroamento lanceæ mucroo, qui, prout debebat, non erat bebetatus, in gutture lethaliter vulnerasset, licet se insonitem præstendisset, factus est iussus, & quod proditiois facinus perpessus, acriter reprobatus. Nam si forte, qui aduersarium in ipso certamine vulnerauerat, aut occiderat, dummodo contra de curiosis leges non peccasset, indennis erat: quod & obseruatum à Nicephoro Gregora.

Erant autem, ut supra annuntiatum est, torneamenta imagines bellorum, ut loquitur Scriptor Hiflor. Hierofol. an. 1177 *imaginary bellorum profuliones*, vel, ut Neubrigenfis & alii, *belli praeludia*: diverfis enim cohortibus & turmis, una omnes ad prælium accincti propera-

bant, & gladiis in alterutrum ingeminaotes idus, vires suas exercebant: quod fecus erat in *Julis*, quæ inonamachiz speciem præbebant, in quibus pligulari certamine alter in alterum ferebatur, lanceisq; congredebatur. Nicephorus Gregoralib. 10. Torneamentum describens: Μιγριζονται ἀπέναντον κατὰ ὄψλος, κ' ἑξ ἑκείν, καὶ φερσὶν ἄλλοις ἐπὶ τὸν αὐτὸν πόντον, καὶ ἀρχαίαι στῆτον· ἡ μὲν ἀρχὴ λαοῦ ἀπὸ τοῦ ἑκαστοῦ ἑαυτοῦ τὸν τοῦ ἐκαστοῦ ἑαυτοῦ. Hunc locum illustrat, quæ habet Thomas Walfingham sub an. 1274. ubi Torneamentum Cabilone inter Regem Eduardum cum Anglis & Comitib; Cabilonenfem cum Burgundis initum belle exequitur.

TORNEAMENTUM, Hostile bellum, praelium. Charta an. 1265, in Tabular. Bonzevallis: *Homines commorantes in dicta villa & banleuca Bonzevallis cum Comite Carotenensi vel Blesensi, seu successoribus eorum, seu cum mandato eorum, ire ad torneamentum seu ad aliquam cavalcadam nullatenus senebuntur.* [Charta Blancbe Comitissae Treceolis an. 1212 apud Marten tom. 2. Anecd. cul. 8:9. *Ad Torneamentum duci non poterunt, nisi aliqui arrogenter comminatus fueris se dominum Campanie & suos includiturum in aliquod municipium suorum, aut vastaturum terram suam.*]

TORNEAMENTUM ACULEUM QUOD & Hostile, Mathæo Paris p. 554. & 372. dicitur illud quod utrimque inter hostes publicos ex condito, iofestis animis, armifque & gladiis vel hafis non heberibus, sed ferro & aculeis inſtrufis iniri folebat, eujusmodi torneament a juſtis, & *Armes à outrance* vocabant noſtri. De eo pluribus egimus in Diſſertatione ad Joinvillam 7. in qua de Torneamentis diſſerimus.

Torneamentum vero quasi *hostile*, appellat idem Mathæus Paris 20. 1241. ejusmodi torneamentum, quod infestis armis contra quosvis, etiam non hostes, inibatur, provocacione ad id vulgata, & certis conditionibus descriptis: de qua etiam torneamenti specie egimus in eadem Dissertatione.

Interdicta subinde Torneamenta à summis Pontificibus, sub excommunicationis pœna, ob cædes & membrorum mutilationes, quæ iis crebro accidebant, pluribus in laudata Differtatione 6. docuimus; quibus addi velim, quæ habetur in hanc rem Leges Alfonsi IX. Regis Castellæ 1. part. tit. 3. lege 10. & Chronicon Montis-Sereni an. 1175.

¶ Iisdem Ecclesiæ legibus statutum erat ut iis penitentibus pœnitentia et viaticum concederetur, tametsi eorum corporibus negabatur ecclesiastica sepultura. Cœc. Lateran. an. 1139. c. 14. *De stabili autem illis nuditas, vel seras, in quibus milites ex condito convenire solent, & ad ostensionem virum suarum & audacia temerarie congregantur, unde mores bonorum & animarum pericula sepe proveniunt, omnino fieri interdici-
mur. Quod si qui eorum ibidem mortui fuerit, quamvis ei poscenti pœnitentia & viaticum non negetur, ecclesiastica tamen careat sepultura. Idem testatur cœc. Heisterbach. 7. Mirac. c. 39. In Torneamentis occisi, extra cœmisteria fidelium sepeliuntur. Durius est ejusdem Cœc. iustentia. 12. c. 16. De his vero qui in Torneamentis cadunt, nulla questio est, quin vadant ad inferos, si non fuerint ad justum beneficium contritionis. Aliis de causis interdum prohibita à Principibus torneamenta, has omnes prosequitur Cangius laudata Differat. 6. ad Joivillam.*

Torneamenta, leu quævis hastiludia certis in locis teneri ac celebrari non posse, vice privilegii, interdum concessum. Vide Gul. Prynneum de Libertatibus Angl. tom. 2. p. 52. 466. 1100. 1152.

TORNEARE, TORNIARE, Hastiludiodecertare, Gall.
Torneier. Theobaldus Episc. in Vita Guillelmi Eremitæ

12. n. 4. Circa illius callam more militari cemperunt Torneare, & luda duellari vicissim pagillari. Henr. de Knyghton. p. 1459. de Edw. I. Rege Aogl. Cumque appropriaretur Franciam. & fama glorie ejus divulgaretur in populo, invidebatur gloria ejus multi. & præcipue Comes ille strenuus de Chalons: misitque & petiit, ut Torneiaret cum eo in terra sua, &c. [Rursum pluries occurrit in Præcepto Philippi Fr. Regis an. 1305. tom. 1. Ordinatio Reg. p. 434. io Mandato Edwardi II. Regis Aogl. 1319. apud Rym. tom. 3. p. 58. & alibi non semel.]

¶ **TORNIAMENTARE**, Eadem notione. Lambertus Ardenf. apud Ludewig. tom. 8. Reliq. MSS. p. 340. Quia in Torneiamento aciem perdidit oculorum.

¶ **TORNEIZARE**, Pari significatio. Anoalet Mediolanen. ad annum 1372. apud Murator. tom. 16. col. 745. Feccit Torneizare & facere multa salodia propter letitiam Regii per octo dies continuos.

¶ **TORNIATOR**, Qui decetatur in torneamentis. Lambertus Ardenf. apud Ludewig. tom. 8. pag. 491. Et omnes Giffronsis terre Torneiatores ad ipsum, ut ad dominum ... confluebant.

¶ **TORNEARE**, Idem quod Torneare. Locum vide in Bohordicum.

¶ **TORNEAMENTUM**, ut Torneamentum. Radovicus Frling. de Gestis Frederici I. Imp. l. 1. c. 8. Placentinorum militia egressa ad certamen provocaverat, quod modo Torneamentum vocant.

TORNEARE, Velitari, acie decurrere, pugnare. Arnaldus Archiepiscopus Narbonensis in Epist. de Victoria Christianorum contra Mauros, apud Ughellum in Episcop. Sabinenfibus: In crastino venerant similiter diluculo Saraceni depositi eo modo aciebus, quo precedenti die fuerant ordinata: aostri quoque superferuntur bella, etiam ipsa die, sagittariis solis & paucis aliis hinc inde discurrantibus: Arabibus etiam ex parte ipsorum Torneamentibus cum nefris, non more Francorum, sed secundum aliam suam consuetudinem torneandi cum lanceis sive canais, &c.

TORNELLA, Turricula, Gall. Tournelle. Rigordus an. 1190. Præcepit etiam civibus Parisenfibus, quod civitas Parisi... mure optimo cum Tornellis decenter aptatis & portis diligatissime clauderetur. [Rursum occurrit in Computo ann. 1202. apud D. Brussel p. 202. in Literis an. 1213. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 903. in Charta an. 1347. tom. 1. Hist. Dalph. p. 66. col. 2. apud Bernardum Thelaurum tom. 7. Muratori col. 719 Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. in Glossario & alibi passim. Tabularium Episcopi Clarom. citatum in Instrum. novz Gall. Christ. tom. 2. col. 97. Fidelitatis sacramentum pro temporalitate exhibuit Regi an. 1376. qui Rex porcepit consensum Tornellarum pro ipso Episcopo sede vacante. Sulpiciatur Glossator ecclesie esse, qui solvebatur ad Tornellas in ingressu civitatis à mercatoribus aliive, vel à vassallis ipsius Episcopi, quorum subjectio indicabatur iis tornellis, si tamen non esset nomen proprium loci.]

TORNERUM, Torneamentum, hastiludium, Tournois. Historia Cortusiorum l. 4. cap. 6. Ibi fuerant domine pulcherrime, hastiludia, & Torneria, & brevis erat perfectum gaudium aibis defecit. Lib. 5. c. 7. Fuerunt etiam hastiludia, giostra, Torneria, & omnia felatini cegitata. [Chronicon Estense ad an. 1390. apud Murator. tom. 15. col. 519. Marchio Estensis magnam & nobilem curiam fecit in civitate Ferraria celebrari per 15. dies caninos cum tripudiis, giostris & Torneriis, & magnis premiis provisoribus. Vide infra Torneria.]

¶ **TORNERIUS**, Idem qui Tornator, in Catalogo Sodalium antiquæ Confratritatis B. M. in Ecclesia ejusdem B. M. Deauratæ Tolosæ.

¶ **TORNESIUS** Grossus, Monetæ species, Gall. Gros Tournois. Chronicon Astenf. ad ann. 1300. apud

Murator. tom. 1. col. 192. Letusibus & ejus equi mei super signa & aurum constabant mihi Tornesium quum Grossum. Vide Turunenfer, & Grossus.

TORNETA, Torneamentum. Theodoricus Abbas l. 1. Vitæ S. Bernardi c. 11. Illi omnes fere juvenes de diti militie seculari, circuibant, querentes execrabiles illas undinas, quas vulgo Torneas vocant. [Vide Tornerium.]

TORNETUM, vox Falconaria. Fredericus II. Impl. l. 2. de Arte venandi c. 40. Est autem Torneum quiddam duobus anaulis compositum, gyrantibus in se invicem, & hoc modo est factum; sunt duo annuli ferrei, aut eæci, aut argentei, aut de alio metallo facti, magni ad quantitatem annulorum, qui sunt in jactis, & C. Quoties igitur tembitur, ne falco intorqueat se jactis, aligabitur hoc Torneum anaulis jactorum cum quadam corrigiola subtili & forti, & C. Est autem utilitas Torneis in hoc, quod falco non possit vexari per iatationem jactorum in pedibus suis.

¶ **TORNETUM**, Campanæ instructus, Gall. Mouson. Transactio Abbatem inter & Sacristam Monasterii Craffenfis an. 1381 in Chartulario ejusdem loci: Consequi recipere de arboribus nemorum dicti monasterii pro capiendis & reparandis cimbalis & campanis dicti monasterii, videlicet supra pro ballex Torneis scissis, que solum habet ponere dictis sacristis. Ubi legendum videtur bis se Torneis seu noffis: quod scilicet Torneum noffis navis ioverit speciem præ se ferat. Vide Nefus & Torneus.

¶ **TORNI**. Charta pro Communia Balneoli an. 1108. Saumata de Tornti denar. Vide Tolpi.

¶ **TORNIAMENTARE**, TORNIARE, TORNIATOR. Vide Torneamentum.

TORNIO, ex Gall. Tornois. Histor. Cænobii Viconienf. c. 13. apud Marten. tom. 6. Ampl. Collect. col. 289. Ad determinandum congressum, quem vulgo Torneum vocant, propterea lancea perfolvit est. [Vide Torneamentum.]

TORNITALIA. Glossæ Isonis Magistris ad Prudentii Pylechomach. Toreumata; celatura, vel Tornitalia. Legendum forte Toritalia.

¶ **TORNUM**, Machina ad trahendas naves ascendentes in fluviis, à Gall. Tourner, quod instat rotæ versatilis esset, sic dicta. Charta Willelmi Episcopi Autissiod. an. 1176. de Tabular. S. Mariani: Item prædicti Milites concesserunt Canonici, quatenus de terra sua, quoties necesse esset, exclusam gravarent, & Torumsum, quod ad trahendas naves fecerunt, quo loco eis expediret, super ripam Icauna ponerent. Charta Guillelmi alterius ejusdem Civit. Episcopi an. 1208. ex Archivio Episcopatus: Petrus de Chablotis... super duas pilas pontis Ausiff. . . edificavit Torum ad naves superius trahendas.

1. **TORNUS**, Bellicæ machinæ species. Charta Petri Regni Majoricarum Domioi an. 1232. Tali quidem conditione, quæ ipsam (turrin) bene custodias, & tenas in ea omni tempore unum Torum paratum, & unam balistam de Torno ad presidium nostrum & defensionem civitatis ejusdem. [Enumeratio munitionum Sommeriz in Occitania an. 1260. Item 4 machinæ. Item 2. Torri ad opus balistarum. Item 1. mola fabricæ. Balista optima de Torao, io Statutus Arelat. MSS. art. 140. 31. Torri balisteri recententur in Garnisonibus inventis in castro Carcaffone an. 1194.] Vide Balista.

¶ Carolus de Aquino in Lexico Militari, haud sine probabilitate scribit: Torum balistæ partem esse, & quidem eam, ubi axis vertitur dictamque fuisse à vertendo, origioe Gallica à voce Tourner. Quod si vere machina est jaculatoria, perspicuum est, inquit, si fuisse vocatam à Torneo, quæ vox apud venatores in refectoria & accipitrum aucupis familiaris est, ut mox dicebatur

in hac voce. Potissimum vero rem ita se habere statuit, quoniam à falconibus & re accipitria non pauca jaculatorum machinæ suam appellationem adeptæ sunt, ut a libi notavit super Italici vocibus *Falcone*, *Sagro*, *Moschetto*, *Smeriglio*, *Spingarda*: quæ postea voces ad rem tormentariam nostræ militiæ commigrarunt, propter analogiam & similitudinem cum antiquis illis organis & ioftrummentis. Accademici Cruscani *Torno* dehiunt *Strumento da frignere*, & da caricar balistre, & simili armi da trarre. Vide *Tiretella*.

2. **TORNUS**, Compensatio, Gall. *Retour*. Charta R. Episcopi Carnotensis an. 1197. in Tabulario ejusd. Ecclesiæ n. 84. *Capitulum quoque Carnotense ad ejusdem personatus augmentationem, ... centum solidos confert & assignat in compensatione, quæ dicitur Tornus sive Compensatio, de Purificatione B. Marie annis singulis capiendus. Vide Tornus burse in Tornus 1.*

3. **TORNUS**, f. Ambitus, Hispan. *Torne*, Gall. *Tour*. Donatio 20.9; 5. tom. 3. Concil. Hispan. p. 180. col. 2. In *Torno S. Enslis* cum *Sisnandi* & *Gerafa* medio. Conventio an. circ. 1131. in Probat. navæ. Hystor Occitao. to. 2. col. 461. Exceptio ipsum *cnstrum de Pofesferias* & ipsum *Tornam* superiorem.

4. **TORNUS**, Instrustus campanæ, Gall. *Mouton*. Ordinatio MS. Officii divini in Ecclesia Lugdun. *Pancrarius teneatur refectore in strabibus & postibus coclearium, & Tornos campanarum meliorare, si necesse fuerit & ligaturus ferris ad firmandum campanas in Tornis, & tradere ligaturus basilorum.* Vide supra *Tornum*.

5. **TORNUS**, Mensuræ species. Statuta Massil. lib. 3. cap. 18. *Lupider de cura habendi duos palmos de longo, & unum palmum de alto, & ud minus unum Tornum de leoto; & lapides de militario unum palmum de longo, & unum Tornum de alto à Torno usque ad unum palmum de leoto.*

TORNUTIO, Vertigo, *τρυπη*. Ardo in Vita S. Benedicti Aniacensis cap. 38. edit. Mabillonii: *Sed eas (mulieres) statim digna subsequitur alitia; Tornutienibus vero venari caperunt, à quo dolore non sunt creta, quoniamque, &c.*

TORO, **TORONUS**, **TORUS**, **TURO**, **TURONUS**, Collis cacuminatus, & rotundus. [Charta an. 1200. tom. 1. Macer. Infulæ Barbaræ p. 129. *Non edificent damna fortaliti in Toro Saccheria.*] Charta Cornutiana, edita à Suarefio: *Qua sepis descendit per regem ante ad viam cavum, sive ad Torum, qua redit usque ad arcum supradictum.* Will. Tyrus l. 1. c. 5. *Castrum ad ifrivuit, cui quoniam in monte erat excelsa admodum, & cacuminato, nomen indidit Turonum.* Hist. Hierosolymitana: *Mantem proximam, quem vulgo Turonem vocunt. Infra: Supra Turonem vero, qui urbi vicinus incumbit, civitas Ptolemais nomine, olim sua fuerat. Et mox: Collis autem ... Turoni propinquus.* Mart. Paris an. 1188. *Fecit omnes suos in celum ascendere civitatis vicinum, qui eo quod instat turris erectus sit in sublime. & rotundus, Turonem à vulgo nuncupatur.* A Gallico oempe *Torion*. Jacobus de Vitriaco l. 1. cap. 98. *Acconensem obsidet civitatem, in Torona uliguntum eminenti Tenorin sua collocaudo.* Charta Hugon. Ibelini an. 1160. in Tabulario S. Sepulcri: *Dedi ... partem Turonii, quæ superjacet Sarridis fontibus.* Historia MS. Bellorum sacrorum vernacula: *Es Salcediu cacha bien demie tiene de fesi Jour na baus Tharon.* Infra: *Es fe bierbergu Jour un Thoran de fesi à Acre.* [Alia apud Marten. tom. 5. Ampl. Collect. col. 705 *Li messager trouva fesi au Toron.*]

TURO. Charta Rogerii Comitiss Siciliæ pro Ecclesia Paestini apud Rocchum Pirrum p. 386. *Sicut via scandit sursum ad Turonem altum, qui est supra mare.* Anastasius in Hist. Eccles. p. 148. ubi hæc Theophanis verba:

ἐκ τῆς ἀναψύσεως αὐτῆς, ὅρτις, ὅμοις μαρτυροῖται ὅτι, id est aggeres, vel monticulos ac colles, nri Latii cubitos Toros dixerunt. Glossæ Lat. Gr. *Torus*, ὄρος, *Torom*, ὄρος, *Toranns*, ὄρος, & ἄλλοι. Ubi forte legendum *Toranns*, ὄρος, & ἄλλοι. [Vulcanius retinet *Toranns* & emendat ὄρος, & ἄλλοι. Priorius vero legit *Torannus*, vel *Torannus*, ὄρος, & ἄλλοι, vel potius ὄρος, & ἄλλοι. Vide Salmasium ad Plinium p. 40.]

¶ **TORETU**. Charta an. 1273. ex Schedis Præf. de Mezquies: *Secus terminus est finitus iuxta quemdam Toretem, &c.* Quæ vox redditur *Costenu*, Collis, monticulus, in Proceflu vernaculo an. 1565. ex iisdem Schedis.

Quidam existimant vocem hæc à Gallis maosse, præsertim vero à Provincialibus, qui una cum Raimundo moctagidiano Comite in Terram sanctam profecti sunt; ita enim montem abis appellari observat Columbus in Manuelca lib. 1. n. 5. quod firmatur ex veteri Charta, quæ habetur in Notitia Ecclesiæ Dioicenis P. Gallendi p. 18. *Quod possit emere in acquirere hospitium sive locum ad edificandum, ubicumque volueris in cruce digni, dummodo extra Toron, sive montem, vel ferialium, &c.* Sed probabilius est *Torannus*, vocem esse Chaldeorum, quibus *Torom* dicitur, aut clivus, ut auctor est Petrus della Valle tom. 2. Epist. 1.

TOKOC, *Γεργυγίε*: ita io Glossa interlineari in Grammatica MS Smaragdii.

¶ **TOROSUS**, Ad turrim spectans. *Torof* vox, apud Andream Floriac M. in l. 1. Miracul. Benedicti. *Tors*, pro *torrens*, io Charta veroacula pedagii de Doing 20. 1348. ex Chartul. Corb. fol. 347. *Item vacquet, baus, Tori ou geniches, le piece doit idem.*

¶ **TORQUATUS**, Iortus. Monast. Anglie. tom. 1. p. 1. Tamen locum istum cum 12. bidis terre aveo impleverunt, in quo virgini Toranitis muros perfractos primæbus regis construxerunt ecclesiam anno post possessionem Domini 31.

¶ **TORQUERE** Naves, in Statutis Massil. l. 4. c. 6. *Eas in latus invertere, ut com nodius purgari possint.* Vide locum in *Raspere*.

¶ **TORQUILIA**, *Τρυχία*, in Glossis Lat. Græc. Trochlea. Laurentius io Amalthæa: *Torguilla, Toriola, Avis seu dicta, quod collum crebro torquet.*

¶ **TORUMEN** UM, *Βάρα*. Gloss. Gr. Lat. MS. Editum habet *Toriumen*.

TORRA, **TARRA**, seu **THARRA**. Locus vel fornax, in quo torretur aveo, quæ olim Alamannis, ut & hodie, Turgaviis maxime in cibo & pulmento fuit. Ea vero sic coothit. Torretur primum avena crudæ, tum molitorii pinienda seu molenda traditur, non in sarioam minutam, sed crassam, ad instar hordei, quod ubivis locorum ad eam formam teritur. Hæc Galdefus ad hunc locum Ec. eardi junioris de Calfibus S. Galli cap. 1. *Simile etiam quidam de labeis ante grandi, & de Torra avenas centum maltrarum commoda cum projeffisset, &c.* Ubi malim *Torra*; nam & inde *Torrue* & *Torredugum* dicta, à torrendo scilicet; hordeum quippe vel avena ad cereviam torretur priusquam molatur. Gregorius Turon. de Gloria Confess. cap. 81. *Quidam de vicinis anonas diu fistitas aqua ac germine productio confectas, sullo igne super vimina contexta Torrere purni ad pocula succidunt.* Et cap. 1. *Iubet fieri ex annonis aqua insusis nigre decoctis, messibus poculum preparari.* Hinc autem coctionem *Orofins* à coquendo *Codium* vocuri narravit. Ovidius de ciceois porione, quam Aous Attica Ceteri propinavit:

... *Lympbamque roganti*

Dulce dedit tastu quod coerat ante potenta.

Potentam vero Plinius ait ex hordeo prius tosto fieri. Veteres denique tam far quam hordecum prius molebant,

bant, deinde torrebant; unde Virgilius lib. 1. Georg.
Et Torrere parant flammis, & frangere saxo.

TORRALE, Ædificium, in quo frumenta & grana torrentur & exsiccantur; à torrendo dictum. Leges Burgorum Scoticorum c. 54. Si aliquis accommodaverit Torrale suum alicui, & fuerit combustum tempore, quo commodatur, &c. Vide Skenzum Verborum significatione verbo Torralium.

TORRELLAGIUM, Penititio, quæ ex torrali exsolvitur. Charia Episc. Ambian. an. 1301. Torrellagium Ambian. valet 10. modios vel circiter. Alia Philippi Comit. Flandr. pro teloneis urbis Ambianen. Cæseus eccebin à combier de la chât d'Amiens, là où en seke bras à Toralle, seelle n'est en frans lieu, doit cæseun an 22. selsiers d'avaines au Vesque, & 22. selsiers d'avaine au Comte. Mais li Queens en rent de sa part du Torrelle 6. mais d'avaine au Vidame chæsan an, & c'est à savoir que chât qui seke à Toraille, & frans lieu n'a de point de Toraille.

¶ **TORRENS**, S. Audouen in Vita S. Eligii l. 1. cap. 24. Porro Rex Dagobertus Terras, palcebr & inclytus, ita ut nullus ei similis fuerit in cunctis retro Francorum Regibus. &c. An ingenui vis, coloris oris adustior significatur?

TORRENTULUS, Parvus torrens, rivulus, fluvioletus. Charta Fulconis Comit. Andegav. ann. 1033. in Histor. S. Nicolai Andegav. p. 6. Si vinum cum banas vendiderit, banacius meus i'torrentulum de barra non transibis, causa capiendi vasa emenium monachorum vinum. Supra: Trans flumen vero vineas alias, &c.

¶ **TORRICULUS**, Parvus torrit, Johanni de Janua; Tiffones de feu, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm.

¶ **TORS**, Epistola an. 1113. apud Marten. tom. 1. Ampliff. Collect. col. 1114. Daas archas quarrellorum, unam ad esirif & alteram ad duos pedes, & 2. Tors, & 2. cros, & 2. glowos fili & 100. librat cera. Idem videtur quod supra Torsus 1.

¶ **TORSA**, Fax, tæda, nostris alias Torfe, nunc Torche. Obituarium M. S. Eccl. Morin. fol. 36. v. Ordinavit ... duabus Torsis ardentibus decantari auctoribus, O salutaris hostia. Litteræ an. 1341. de Tabulario S. Audomari: Receperunt ... daas Torsis ponderis 35. libr. cere. Vide Torsia 1. & Torsifus.

¶ **TORSA**, Torsell, Torsellus, Fascis, fasciculus, Gall. Troasseu. Confectuudines & jura Eccl. Audomari Tabulario ejusdem: De pessa floram 2. d. si de Torsata fuerit 2. d. balle 4. d. item de Torsel 4. d. Torsel ollarum metallinarum 4. d. Torsel patorum anearum 4. d. Torsel pannorum cordis ligatis 4. d. Et mox: Si aliquis mercator duc venerit & Torsellorum post sergum saum cordis ligatum super equum attulerit, dabit 2. d. Torsellus gladiorum ligatis cordis 4. d. Annales Genuenf. apud Murator. tom. 6. col. 836. Furtim lignum unum armaverunt & quomdam bucinum Torsellorum. Assensum carriaticum ceperunt. Col. 512. Due galea Massiliensium onerate Torsellis panuii Francia. Emendo Torsellis & panuii Francia, ut legitur col. 513. Rursum col. 522. Torsellum ad formam paunorum que feruntur de Francia. Tourte, in Peagio Peronæ ex Chartul. 21. Corb. fol. 339 Item le cheval qui porte Torsé de riere ... deit 9. den. le Torsel, in eodem Chartul. fol. 85. v. Vide Trossa & ibidem Tressellus.

TORSATORIUM, GI. MS. Laceroli, Torjateria.

¶ **TORSERIA**, Idem quod Torjatia, seu hippopota, vidulus. Statuta Eccl. Anicæ. 1167. apud Marten. tom. 2. Anecd. col. 485. num. 50. Item quod nullus Canonice vel Clericus qualibet sine cappa vel mantella ... audeat equitare, nec manicare seu Torseriam post se deferre.

TORSIA, Agger, &c. Vide Torsia 1.

¶ **TORSOR**, Tourmenteur, in Glossis Lat. Gall. San. Tom. VI.

german. ex Joan. de Janua, apud quem Torsores, cottores vel cruciatores.

¶ **TORSORIUM**, Peniculum, Gall. Torchon. Munda sicut Torserium culina, Menoto in Sermonibus Quadragelim. fol. 121. verso. Vide Torserium.

¶ **TORT**, Gallica vox, quæ non semel occurrit apud Latino-barbaros. Vide Tortus 1.

1. **TORTA**, Placenta, nostris Tourte. [Tourterie, quovis placente regis dicitur, in Litteris ann. 1355. inter Ordinari. Reg. Fr. tom. 5. pag. 509. Et æque nulle ne nulle faire boulengerie, de Tourterie, &c.] Guill. Brito in Vocab. Torta, unde tortula diminutivum, genus cibi est vel panis, quod vulgo dicitur ita. Erotianus in Onomastico ait, & τῶν τῶν τῶν ab Atticis appellatum esse panem ex pinguius palmulis, farina & aqua confectum, hæcque verba addit, & τῶν τῶν τῶν, quæ addita à recentiori exiffimus Hieronymus Mercurialis l. 2. variat. lection. c. 5. tametsi sacrum Bibliorum interpretes τῶν τῶν τῶν, Tortum panis transferunt, Exod. 29. Numer. 6. 1. Reg. 2. 10. Paralip. 26. & Jerem. 37. Ritale Hebræorum, à Baronio laudatum: Deinde pastefamilias Tortam oxymum sub mappa hæctenus serva: am in frusta frangebatur, in 10. particulas illam dividens, quæ essent in causa discumbentes, &c. Althelmus de Laude Virg. cap. 28.

Punica mala vident gravis scitisque referta, Borrei, & fices, & plures ordiæ tortas.

Vita S. Tilonis Monachi n. 3. Villifianum panis Tertam ab eis pro benedictione (eulogia) sibi mittere vendicabat. Vita B. Stephani Abbatis Obasienfis l. c. 4. Accessi, deferens eis dimidiam Tortam panis & vas lactis, &c. Guigo II. lio Statutis Ord. Cartusienf. c. 7. §. 10. Post eam singulas Tortas itaque Christi mendicis accipientes, collas repositus. Et c. 39. Panis quivis de tritico, Torta est, album enim panem non facimus. Adde c. 53. Statuta antiqua ejusdem Ordinis. part. c. 34. §. 10. part. c. 13. §. 3. cap. 14. §. 16. c. 31. §. 17. Bernardus Monachus in Confectud. Cluniac. MSS. cap. 14. & ex eo Udalricus lib. 3. cap. 24. Quotidie dantur ... 12. Tortas, quarum una quilibet 3. libras appendit. Warnerius MS. in Macrum Poeta Scottum.

Hic ita preceptis, divise quæ ex eadem placatis, Tres Tortas calidas ex humeris religis,

Ut sibi per populum sic fas foret ire quietam, Securamque suam cernere Glyceum.

[Torta panis filigini, in Charta an. 1322. tom. 1. Maceriarum Insule Barbatæ p. 203.] Adde Volphardum Presbyt. l. 2. Miracul. S. Walpurgis num. 4. Decreta Hungariae Mathiz Regis c. 86. Monasticum Anglicanum tom. 1. p. 106. Lab. eum tom. 2. Biblioth. p. 74. [Chronicon Bergom. ad an. 1386. apud Murator. tom. 16. col. 855.] &c. Rob. Gaguinus in Poem. vernaculo:

Le poure menuge sa Torse, Sex aux, eignois, sans cremeur.

¶ **TORTA CEREA**, in Tabulario Compendiensi.

¶ **TORTA**, Gerardus in Vita S. Stephani Grandim. apud Marten. tom. 6. Ampliff. Collect. col. 1085. Attulis et Tortam panis ... & ait ad eum: Esto securus & vade ac de iste panis ... procura uxorem tuam, pater tibi duxerit. Chartular. S. Vandregesili tom. 1. p. 803. Vendidi unam summam bordet ... ratione cuiusdam Tourte, quam habere conservaveram ibidem annuatim diebus singulis, quam Tortam ... excambiaueram pro summa bordet supradicta.

TURTA, Liber Ordinis S. Viatoris Parisiens. MS. c. 25. Panis, qui vulgariter Torta appellatur. Udalricus lib. 2. Confectud. Cluniac. cap. 4. Pro signo panis sigili, qui Torta vulgariter appellatur. [Rursum occurrit apud Murator. tom. 9. col. 772. tom. 12. col. 1084. tom. 16. col. 581. in Statut. Montis-regalis p. 313. & alibi.] De vocis

C c c

ety-

etymo multa viri docti congesse. Vossius, Menagius, Ferrarius, & alii.

TORTULA. Quoddam genus cibi vel panis, quod vulgo ita dicitur, Ugutioni. Diminutivum à Tortia. Gregorius Turon lib. 1. Miraculor. cap. 7. De qua Tortula parva formatur. Vita S. Lupicini Abbatis Jurensis num. 11. Non quadrupedi invidius est equo, sed sufficiens cuique cum sustentatione baculi crassior forsiorque Monasterii Tortula. Udalricus lib. 2. Consuetud. Cluniac. c. 4. Profigao Tortula, qua prater solitam libram datur in Tortula cerea quatuor principalibus festis, &c. apud Odonem Cluniac. in Vita S. Geraldii lib. 1. cap. 25. Occurrit praterea 1. Numer. 11. [Bernardus Monach. part. 1. Ordin. Cluniac. cap. 6. In quinque principalibus (festis) prater solitum pacem dari solet singulis una Tortula de ovis farinaque confecta.]

TORTELLA. Papias: Artocrea panis carnem continens, vulgo Tortella. Adelbertus Abb. Heidenheimens. pag. 328. De farina domini sui furabatur, & Tortellam inde, quam comederet, confecit. [Rolandinus Patavinus lib. Chron. Tarvis. c. 13. apud Murator. tom. 8. col. 181. Da-Hylis & muscatis Tortellis, pyris & cotaniis, rasis, liliis, & violis.]

TORTELLUS, ex Gallico Tourteau. Papias: Passilli, Tortelli pigmentati, vel unguenta. Ordericus Vitalis l. 6. p. 624. Ad summum S. Ebrulsi accessit, laminamque reverenter amovit, sancteque carnis pulverem in asper Tortellorum congesse. [Charta an. 1226. apud Stephanotium tom. 3. Antiqu. Pictav. MSS. p. 810. Petebat unum boscillum (siliginis) ab illo, qui non habebat nec bovem nec asinum, & Tortellum à quolibet siue denarium pro eodem. Alia ann. 1232. ibidem p. 821. Servitus percipit per se consuetudines suas, videlicet terragerias, asslagia, mestruam, gallos, capest, Tortellos & corviam suam, &c. Alia ann. 1288. & Chartulario S. Vandreg. tom. 1. p. 850. Dedimus ... annam pecuniam terre ... pro 4. sol. Tur. 2. garbis, 1. Tortello & 5. ovibus annis redditus.] Charta Mauricii Episc. Paris. an. 1189. in Tabular. S. Maglorii: Consecutus unum Tortellorum ad Natale, & ovorum ad Pascha reddens bospites S. Juliani. Charta Roberti Comitis Drocensis: Icentur & quilibet bospitium Ecclesie reddere ... singulis annis in crastino Natalis Domini unum Tortellum, vel unum ovolum pro Tortello, si maluerit bospes. De ejusmodi tortellis in crastino Natalis Christi Domino offerendi more, qui etiamnum in aliquot Gallie provinciis non omnino abrogatus est, agunt Chartæ aliz in Histor. Monasterii S. Martini de Campis pag. 187. 188. 514. Usavica MSS. Vicecomitatus Aquæ Rothomagensis: A la ferme des eslaux appartient la porte Conchoise, & la porte Esloupée, & les Tourteaux que l'en y paye, & la porte de Bouvercel, & le Barrage, & les Toursequal, & la porte Beauvoisine, & les Toursequal, & le Barrage, & les escrocs des saillies. Ibidem: L'Abbi de Fescam doit à la porte Beauvoisine une mine de fourment par an pour aller guerre les Toursequal à sainte Marie des Fontaines, & doit le Fermier dudit Abbi faire paier les Toursequal au barrier à ses couffis & despens.

TOUTRELLUS. Codex MS. redditum Episcopatus Autissiod. Quicunque offert unctum in hac villa, solvite de Toutrelo 1 ob. Tourtel, pluries in Chartular. Latiniac. fol. 159. v.

TURTELLUS. Charta ann. 1114. tom. 2. Hist. Eccl. Meld p. 21. Tertia pars Tortellorum monachorum est. Infra: Turtellos de Nativitate. Ita legendum est in Bulla Alexandri III. PP. an. 1169. ex Chartul. Pontifar. Apud Herovillam in Ecclesia duas partes offerenda & Turcellorum. Hæc rursum infra occurrit.

TORTI, Eadem notione, Aremericis Torti. Chartul. S. Crucis Kemperi. Ad Pascha Torti panis cum ovibus iussit, ad Natale Domini iterum Torti panis cum 2. gallinis.

2. TORTA, Virga torta, qua sepes continentur ac vincuntur. Vide in Notitia.

3. TORTA, Fascis, fasciculus. Statuta civitatis Astæ collat. 4. c. 32. Teneatur Poiesas eligi facere duos ponderatores lini, qui totum linum pensent, ut sciatur, si quilibet Torta est libr. 50. & accipiant dicti pensatores de quilibet Torta denari. 1. si Torta inveniat minus de libr. 50. Poiesas teneatur ut auferre pro pena pro quilibet Torta solid. 5. Astæ. & qui Tortam vendiderit, quæ pensata non sit, amittat pro pana sol. 5. & de media pro rata. Legendum forte Torta. Vide Tortata & Troffa.

TORTARI, Canonici inferioris ordinis in Ecclesia Autissiodorensi, vulgo Chanoines Tortiers, (scilicet Semiprebendæ, sic dicti, ut suspicatur D. Le Bauf, vel quod simplici torta panis donarentur in sua prima institutione, vel à possessione quadam Tortaria, vernacule la Torterie dicta, cujus redditus primum assignari poterunt in Capitulo ad aleos holce Canonicos. Gesta Abbatum S. Germani Autiff. in Galtero qui abdicavit an. 1232. apud Labbeum tom. 1. Bibl. p. 582. Blasius eorum beddomarius non erat integre Canonicus, sed tantum Tortarius. Perperam edium est Porarius. Necrologium Ecclesie Autiff. an. 1250. ad 29. Martii: Obitus Adriani Canonici Tortarii & Presbiteri 25. solid. Epistola Capituli ejusd. Eccl. ad Capitulum Nivern. an. 1286. è MS. Eccl. Nivern. Petissit à nobis, ut vos eorum reddere curaveramus qualiter & quomodo sepe Presbyteri, quos Canonicos Tortarios nuncupamus, consueverunt & debent in nostra Ecclesia deservire.

TORTALLA, TORTH, &c. Vide in Tortia 1.

TORTIA, Idem quod Tortia. Fax, tæda. Computus an. 1333. & seqq. tom. 1. Hist. Dalphin. p. 277. Item, libavit... Uffers regis pro Tortiis, quas debuerunt habere, quando dominus Andreas fuit baptizatus, taren. 5. gran. 16 Vide Tortisus.

TORTICA, ut Tortia. Statuta S. Capellæ Bivertion. an. 1407. ex Bibl. Reg. Turis. foabitur insuper in electione Corporis Christi solum per duos clericos, & per alios duos tenebuntur duos Tortica accensæ usque post communionem. Vide Torticus.

TORTICIA, TORTICIUS, Idem quod Tortisus, Fax, tæda. Ordo Rom. apud Mabillon. tom. 2. Musci Ital. p. 364. ubi de ritibus communicationis die Cænz Domini: Circa ultimum verborum habens aliquos Torticios accensos in manu, projicit ipsos D. Papa versus populum ad terram. Hoc idem faciunt singuli Cardinales & Prælati, senentes tantummodo unum Tortium in manu, nihil dicendo: & cum candelæ projiciuntur, debent candelæ Ecclesie inordinate pulsari. Et pag. 529. Torticia seu Brandores, quilibet ad minus 6. lib. cere. Concordia an. 1322. è Tabulario S. Audomari: Offerat ad magistrum altare unum Torticum vel unam candelam cere pondoris dimidia libra. Torticius cereus, in Testamento an. 1392. apud Baluz. tom. 2. Histor. Arvern. pag. 180. Aliud adde ejusdem anni tom. 2. Maceriarum Insulæ Barbaræ pag. 664.

TORTICIUS. Histor. Inquisit. Tolos. apud Limborch. p. 305. De dictis ossibus acceptis ab eis aliquam partem, & posuit juxta Torticum domus sua ante ymaginem Crucifixi. Lutarium parietem intelligi sic dictum ab Oecitanico Tortis, Gall. Torcis. Vide Tortisus & alia notione in Torticia.

TORTICORDIUS, Tarrum cor habens, S. Augustino in Plalm. 146. Locum vide in Præcordius.

TORTICUS, Idem quod Tortisus. Charta Philippo Pulcri apud D. Bruffel tom. 1. de Feudorum usu p. 669. De ... duobus Tortiis in elevatione accendendis fiancia non præstetur. Litteræ Caroli V. Reg. Franc. an. 1369. tom. 5. Ordinatio. p. 209. Candele & Tortici de cere ... sunt in terra eorumdem, talis quantitatis, & valoris quod

quos operarii & Operarii que candelas ipsas facient per se vel per alium, & Torricos atque vendunt, pro toto eorum labore nique lucro, utriusque purum sortem, vel proprium capitale, de & super qualibet libra candelis, in candelis & Torricis, ut predictur, operata, se de cetero Torricos percipiat & habebunt tantummodo. Vide. Torrica & Torricus.

¶ **TORTILITER**, Modo qui torquet. Jo. de Janua; Tarmestablen in GL. Lat. Gall. Sangerm. MSS.

¶ **TORTILOQUIUM**, Gloss. Gr. Lat. *ῥοιζολογία*, *toriloquium*. Alibi: *ῥοιζολογία*, *toriloquium*. Oratio in toris, apud Plautum in Cistellat. Involocra sensuum & verbarum volumina, apud Gellium; *la-versa verba*, apud Lucrctium l. 5.

la-versis que sub verbis latitauit in cornu.

¶ **TORTIINA**, Staterz species. Statuta Perusiz fol. 56. Si quis mensura veris ad mensuram vel ponderis, scandalum, statorem seu Tortinam, vel balanciam, &c.

¶ **TORTIONARIE**, Injuria, Gall. *la torti*. Arestum Parliamenti ann. 531. inter Privilegia Ordinis S. Joh. Jerol. p. 31. *Supradictos vero defensores Tortionarie & sine causa supradicta querimoniam opposuisse diceretur &c.* Tortionierement, in Charta an. 1369. ex Chartul. a. Corb. fol. 316 *Torbouaierement*, in Charta an. 1448 ex altero Chartul. 23. ejusdem Monasterii. *Isus se qui par eulx ou de leur partie avoit de Tortbouaierement entrepris, fait & commis. Vide Tortconnerie & Tortionarius.*

¶ **TORTIONARIUM**, Gloss. MSS. *Sauua*, *Tortionarium*. (Haud scio an referri queat ad sequens.)

¶ **TORTIONA** (TU), Injustus, injuriolus. Practicis nostris *Tortionaire*. Arestum Parliamenti ann. 1394. apud Menesterium in Prob. Hist. Lugdun. pag. 76. col. 1. *Impedimentum in contrarium factum Tortionaria & iniqua existerat judicatum.* *Tortionier*, in Charta Caroli VI. Reg. Franc. an. 1402. ex Biblioth. Reg. *Lequel empeschement qui estoit & est Tortionier, si comme dieux nos dits Chappellains.*

¶ **TORTIRELLA**, **TORTORELLA**, Machinae bellicae species, à torquendo, seu jaciendo, ut videtur, appellata. Rolandus in Chron. lib. 2. ca. 6. *Comes Pandus Mansfredus ... à lapide Tortirella intrinsece occidit mortuus.* Idem l. 10. c. 1. *Foras quoque facta, constructumque ibi palidum strabem, longo tractu fortissimum, & eandem, & turres quoque lignea, Tortirella, frons predavit, certis locis, ut si semerariis inimicus accesserit, redens cum pudore & damno.* [Chronicon Veron. ad an. 1237. apud Murator l. 3. col. 639. *Castrum obsiderunt cum novem manganis & pluribus Tortirellis seu manganeis.*] Vide *Predaria*, & *Tornus*.

¶ **TORTISIUS**, **TORTITIUS**, Tzda, Torse, vel Torebe, nostris. Synodus Exoniensis an. 1287. cap. 4. *De parochiarum elemosynis Sacerdotes procurant duos fieri Tortisios, in Canone Missae audientes, prout in Ecclesiis multis habitus fieri consuevit.* Hiera l. 1. c. 5. §. 6. *Militi quotidie liberetur à Cellario Regis ... annis Tortisius cum sex minutis candelis cera.* Computum Domani Stapularum in Comitatu Bononici an. 1475 fol. 53. *Recepte des Tortis de cibire deus au terme de Chandelour.* Vide *Scolau*. [Le Roman de la Rose MS.

Il veçoit lors en repostaille,

Ou par uis devers les corails

Sans ebandle & sans Tortis.

Vide *Torticia*, *Entortisius* & *Intortisium*.

¶ **TORTISSUS**, Lucum palearum, ab Occitanico *Tortis*, Gall. *Torebis*. Reparationes factae in Senefcallia Carcassone ann. 1435. è MS. Cl. V. *Lancelos: In apian-do & reparando solo aliquarum camerarum ejusdem castri de terris & Tortissis & aliis necessariis.* Vide *Torticius*.

1. **TORTITUDO**, Gibbositas, apud Constant. Tom. VI.

tinum Africanum lib. Pantechn. cap. 8.

2. **TORTITUDO**, Idem quod *Tortus* 1. Injustitia, violentia. Chronicon Befuense pag. 62. *In causa violentia & Tortitudinis, &c.* Alibi: *Pro multis Tortitudinibus & sceleribus.* Historia Episcoporum Autiford. c. 49. *Interdixi sub avaritiis, ut aulici mortalium praefumere deinceps auderet vim seu calumniam, nec aliquam Tortitudinem inferre pro quavis occasione rebus ejusdem Ecclesiae.* Tabularium Arremanense: *Terram quoque Ofanicurii ... recognita sua Tortitudine abdicavit.* Adde Chartas alias à Besio de scriptis in Comitibus Pictavenibus p. 468. 485. 506. Occurrit etiam non semel in Tabular. Dertonensis Monasterii, (ut & in Epistola Hadriani II. PP. apud Labbeum tom. 8. Concil. p. 914. in alia Johannis XIX. an. 1030. Marce Hispan. col. 1044. in Charta an. 1079. apud Marten. tom. 1. Amplif. Collect. col. 498. in Hist. Monasterii S. Laurentii Leodien. tom. 4. ejusdem Collect. col. 117. & alibi passim inter malos usus & cultus, *Tortitudines*, hoc est, injuste exactiones, recententur in Charta an. 1062. è Tabulario S. Victoris Massil. *Tortitudo peccati*, apud Lambertum Abb. S. Rufi in Floribus Palmarum Mss. *Tortitudo morum*, in Actis Vener. Erluini Abb. tom. 7. Maii pag. 845. *Tortus & confragosus*, dixit Plautus in Menachmis.

¶ **TORTIUS**, Idem quod *Tortissus*. Charta ann. 1269. apud Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. p. 47. *Admisi/tribuit & dictus capicprieus ad Pascha duo Tortios, qui accenduntur quotidie in majori Missa in elevatione Corporis Christi.*

¶ **TORTIVUM VINUM**. Vide in *Vinum*.

¶ **TORTIX CERUEUS**, Idem quod *Tortissus*. Testamentum an. 1300. è Schedis Marchionis de Flaminet: *Dare teneantur ... Torticem cereum ad illuminandum Corpus Christi in elevatione ejusdem.*

¶ **TORATOR**, Jaculator, qui tela torquet, immittit, vibrat. Radulphus Cadom. in Gestis Tancredi tom. 3. Anecd. Marten. col. 167.

Nec minus adversis, obverso turbine, dextris

Tela retorquebat, Tortores tors a per ipsos.

¶ **TORTIRELLA**. Annales Mediolan. ad ann. 1308. apud Murator. tom. 6. col. 808. *Fermalium unum auri cum una Tortirella super uroa duos auri.* Italis *Tortorella* est Turtur junior. Vide *Tortoreta*. Occurrit alia notione in *Tortirella*.

¶ **TORTORERIE CORDÆ**. Vide in *Corda* 3.

¶ **TORTORETA**, dimin. ex *Tortora*, ni fallor, Italis Turtur. Funus Johannis Galenz Ducis Mediol. an. 1402. apud Murator. tom. 16. col. 1035. *Eras enim prima dua scuta cum solis aquila nigra ... alia duo cum radio solis cum Tortoreta.* Vide *Tortorella*.

¶ **TORTORIUM**, Carcer, custodia. Miracula M. S. S. Angilberti n. 56. è Tabulario S. Richardi: *Quin etiam uxorem suam in vadam sibi subrogare curavit; at illa mente robusta ingreditur maris Tortorii.*

¶ **TORTULA**, Testudo, ex Gall. *Tortue*, apud Silvestrum Girald. in Popogr. Hibern. Dist. c. 7.

¶ **TORTUCA**, Marthæo Silvarico, *Testudo cauda*.

¶ 1. **TORTULA**, Τριχία, in Glossis Lat. Gr. Trochlea. Aliz Gr. Lat. Τριχία, *Tortula*, *Trogala*.

2. **TORTULA** Placente species. Vide *Torta* 1.

¶ **TORTUM**, Damnum, injustitia. Vide *Tortus* 1.

¶ **TORTUOSA**, nude, Gladii species, eadem quæ *Macbua* tor. usa. Leges Furnelles MSS. ex Archivo S. Audomari: *Qui bnuatum fugat vel interficit cum defensis armis, nisi cum canipulo vel Tortufa liber eris in fore-festo ... Qui de usso ad belperocys cum armis voceris, excepto canipulo & Tortufa nihil emendabis.*

¶ **TORTUO**, ITA, Pravitudo, dolus. Tertullianus de Carne Christi cap. 20. *Qualis est autem Tortuositas vestra,*

C c c 2

Constantinus Africanus l. 2. Pantech. c. 8. *Os senu majus est totius corporis officium. Artum suu & cranee parte à superiori, in familiaribus inferiori.* Infra: *Ne corpus Torum, & non rectum fieret. Iter obliquum & Torsum,* l. 3. Annal. Genuef. ad an. 1196. apud Murator. tom. 6. col. 378.]

¶ 2. TORTUS, Torques Eustochius in Vita S. Pelagii meretricis c. 11. in Vitis Patrum: *illa vero convocavit omnes puer. & puellas suas, & liberavit omnes, donavitque Toris aureis de manu sua, &c.*

¶ 3. TORTUS, Idem, nisi fallor, quod *Tartifus*, Fax, tēda. Joh. Blakman. de Virtutibus Henrici VI. Reg. Angl. p. 298. *Converseratis ex permixta humilitate & devotione, nobis & Dominica Resurrectionis tempore propria manu gerere magnum Tortum, p. reverentiam Dominica Resurrectionis & fidem.*

¶ 4. TORTUUS, Distortus, curvus, Gal. *Torta*. Miracula S. Thomæ Aquin. tom. 1. Maii p. 377. *Puer quidam de Alto gradu recens Tortuus, & quinque diebus tota corpore impetens afflicti, &c.*

¶ 5. TORTZA, Fax, in Amalthea. Vide *Tortifus*.

¶ 6. TORVA, Cēpes. Polyptych. Fiscann. an. 1235. *In predictis tribus acris herbagii capium Torve ad exclusas molendini. Bullar. Fontaneli. fol. 116. Ipse fodere & capere feudaliter possunt in prato meo de Tormolin Torum sufficenter ad necessaria molendini. Vide Turbi 1.*

¶ 7. TORULUS, in re munitoria, fascia est, ut exponit Carolus de Aquino in Lexico Milit. v. *Ar*, quæ propugnaculi partem inferiorem, quæ declivis est, discriminat à superiori, quæ plana est & recta; quid vero sit in Galea apud Ammianum l. 16. *Cuius verticis flammeus Torulus aptatur, est divinandum; est eisdem Glossatori videtur indicari pars editor cassidis, aut ornamentum æneum rubri coloris.*

TO.UM. Charta Longobardica ann. 774. apud Ughellum tom. 8. p. 34. *A fine Venetorum usque in stratum siner duo Tora.* Charta Cornutiaria vetus edita à Suarefio: *Que sepe descendit per regem ante à viam carvam, si ve ad Torum, quæ redit usque ad arcum supradictum, &c. Vide à Torum, Torale, & Torallum.*

TOSCA. Charta Theobaudi Cbatob, ex Tabulario Abfensi fol. 219. *Donamus siquidem libere Dro & S. Maria & baioiteribus Abfisi ... in premissis secundo sextaria terra, & unam Toscam, quæ ab antiquis Gambuerca à nobis vocatur; tali conventionem ut in illa domum & capellam in honore gloriose Dei genitricis Mariæ & nostro adjutorio construamus. Donamus etiam illis aliam Toscam, quæ vocatur Firmias, & 10. sex aratas de nostra propria terra, quocumque ipsæ cam prædicta secundo meliorem invenerint, p. alque duabus præfatis sextariis & duabus To seis concedimus illis ab omni calumnia, p. & pretio funditus liberare & expedit. Idem Tabular. fol. 221. *Ruinarum ruinata terre juxta Toscam Boni repassi, quæ ante Cambiceria vocabatur.* Tabular. Dalonenfis Abbatiz fol. 61. *In terra, quæ est juxta domum & Superiorem Tossem & landas.* Tabular. majoris Monast. Rollandus Prior & fratres Capituli Lebon. in hac formam pacis convenerunt coram nobis super *Toscha* Madon, de qua contendebant cum Joanne albo & Alano fratre ejus. Prior & monachi quiaverunt prædictis Militibus illam Toscam Madon. Vide *Toscha, Tuschba & Plestificium.**

¶ 8. *Tosca* in laudatis Charculariis videtur intelligi Locus ad ædificandum aptus: nisi idem sit quod Gallicum *Touche* in Charta an. 1406. ex Bibl. Reg. *Ladite siffierne est bien taillie de voloir mains que ladue somme de 10. l. Jo guerres ou mortuieris furviennent; car il est vraiquir à este siffierme ne appartient non fori seulement une Touche de bois & une piece de terre. Ubi Touche, nt & in Confuetu. Blesensi art. 78. & Toucheage in Andegav. art. 117. Lucus est fr. arboris adornat um confitiz.*

Tom. VI.

Provincialibus *Tuesco* rubum, nostris *Buiffon*, significat. Vide *Tofa*.

TO-CHEODERACH. Regiam Majestatem hi c. 6. p. 7. *Si fuerit Marus domini Regis, vel Tofcheoderach ipfius, vel aliquod nomen officii, pertinentius ad summationem faciendam.* Ubi Skenzus barbarum nomen esse observat p. rificis Scotis & Hibernis utaturum pro *Serjando*, vel *Servitio euras*, qui literas citatorias mandat executioni; subditque Davidem Regem Scotiz dedisse & concessisse Joanni Vallæ Armigero suo & fidei officium *Serjandia* Comitatus de Carrick, quod officium *Tofchaderach* dicitur, vulgo *anc mair of se*.

¶ 1. TOSONDI, Francis vet. Mille. Vide *Cbunna*.

¶ 2. TOSPRI, pro Tolpi. Vide in hac voce.

¶ 3. TO-SICARE, Toxicofice veneno inficere, apud Italos. Legitur in Chron. Parm. ad ann. 1249. apud Murator. tom. 9. col. 776 & alibi. Vide *Toxicare*.

¶ 4. TOSSICARI, Qui inficit toxicod. in Annalibus Genuef. ad an. 1289. apud eundem Murator. tom. 6. col. 598. Vide *Toxicar*.

¶ 5. TOSSICUM, pro Toxicum, Venenum, Ital. *Toffico*, apud Murator. tom. 12. col. 559. &c.

¶ 6. TOSTA, Panis tostitus, Gallias *Tostbe*. Menotus Sermon. fol. 121. v. *Beate videto quod tempore præterito modicum gustasti de illa Tosta. De casto Tostbe dos servitens, ut ibidem Gallic. redditur. Vide Tosta*.

¶ 7. TOSTACIO, Cēpes, in Glossis Lat. Græc. In Gr. Lat. additur *Cestura*.

¶ 8. TO-TIUM, vel TOSTA. Vide in *Tosta*.

¶ 9. TOTA, Idem quod *Tota*. Meminit Salvaingus in Tract. de Juribus domnic. c. 40. prædiorum concessorum in emphyteusim ad *Totam & Talliam, & misericordiam domini. Vide Tota*.

Tota Charta an. 1155 apud Gariellum in Episcopis Magalon. p. 127. *Justitias, albergas, Totas, questas, siue aliquas alias injustas exactiones, &c. Charta an. 1232. in Regesto Comitum Tolosæ Cameræ Comput. Paris. fol. 103. Terras cultas & incultas, nemora & bartas, prata & pascua, easus, usus, quarta, quinta, decima, & agrarias & primicias, oblatas, & dominationes, Totas, totas, scoducas, &c. Alia an. 1234. fol. 102. Oblitos & dominationes, Totas, questas, & albergas, & totas, ademptas & succellantes, &c. Ubi nescio in Tota aliud sit à Tota, quod ibidem apponitur; nam & Tote pro exactione dicitur. Charta Libertatum villæ Perulensis an. 1260. apud Thomasterium: *Li Sires nota Dame de la Perose .. no baus en la vias herbergage, no Tote, no taillie, ne queste, &c.**

¶ 10. TOTA, Vestis species quæ totum corpus involvit. Gall. Chr. novæ edit. tom. 4. col. 1151. *Dedit Conventus Celsinac. capucia forata atque Tota, quibus tunc temporis vultus indigebant. Nisi forte legendum sit Totas vel Totas. Vide loca 2. Togua & Tota.*

¶ 11. TOTAGIUM, Idem quod *Tota* 1. vel *Toita*. Charta an. 1231. est Tabulario sancti Clodoaldi. *Majorin ab omni Totagio eris libera & quitta*.

¶ 12. TOTAGIUM, Solidum. Totage, pro tota, in Confuetud. Arvernensis c. 21. art. 8. Tabularium Episcopatus Autiod. Totagium, quod est totum Comitatus quiddam draperiorum. Quilibet drapperius, qui tenuerit mulierem annum & diem, debet 3. ulnas de burau Comit. ... in hoc Totagio habet Miles de villa Ferrecoli & soror ejus 11. ulnas. janitor castelli 5. ulnas, &c.

¶ 13. TOTALIS, Totus, integer. Epistola Calixti III. PP. an. 1456. Carolus VII. Reg. Franc. est Bibl. Regia: *Nobisum concinas quod totalem Macchetonie gentis eradicationem anbulamus.* Correctiones Statutorum Cadubrii c. 93. *Quousque fecerint integram & totalem executionem, &c. Totalis exereitus* in Diario Belli Hussitici apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. p. 18a.

C c c 3

¶ TO-

¶ **TOTALITER**, Profusus, omnino, penitus. Passim occurrit apud Scriptores mediæ & infimæ ævi. quod imprecatur Vossius lib. 1. de Vitiis ferm. c. 25. & l. 4. c. 35. *Toufdis*, eodem sensu, Scriptoris Gallicis. Charta an. 1339. ex Chartul. 2.1. Corb. fol. 141. *Volras & acordons que les lettres mestre Willaume de Prayaas... tiegneas en leur vertu & Toufdis.*

¶ **TOTANUS**, *Avis graus, & piscis marini*, in Amalthæa. Ital. *Totano*, species est gallinæ silvaricæ.

¶ **TOTENNI**, Tot annorum, in B. Columbæ Reatinæ, tom. 5. SS. Maii p. 352.

¶ **TOTFARIAM**, *Tot modis fando : & tot modis in genere*. Martinius in Lexico.

¶ **TOTHLANDA**, Modus agri apud Anglos. Antiquit. Ambrosii. ad ann. 1380. Cum una virgata terra, & cum una Totthlanda, & octo acris, &c. Veram Totthlande dimensionem assequi se non posse fatetur Kennettus in Glossario ad calcem. Quid in eum una Totthlanda idem sit quod una cum alia terra, ab Anglico *Totber*, alter, & Land, terra?

¶ **TOTO**, ad verb. *Omnino*, & in Gloss. Græc. Lat. [*Alienijus esse in Toto*, ad aliquem omnino pertinere, in Diplomate an. 1342. apud Ludewig. Reliq. MSS. tom. 5. pag. 330.]

¶ **TOTONARIUS** Equus. Vegetius lib. 1. de Arte veterin. c. 56. *Equos, quos vulgo Trepidarios, militari vocabulo Totonarios vocant.* Idem lib. 4. cap. 6. *later Colatoris enim, & eos (equos), quos Totonarios vulgus appellat, ambulatura eorum media est.* Legendum puto utrobique *Totonarios*, vulgo *Trottoiers*, de qua voce agimus in *Trotare*; nam *trepidarios* equos ita appellari observat Vegetius. At Salmasius ad Capitolinum *Cytonarios* emendat. Hunc consule, si lubet, pag. 247.

¶ **TOUCHUS**, Lapis lydius, Gall. *Pierre de touche*, Anglis *Touch-stone*. Litteræ an. 1369. apud Rymer. tom. 6. p. 61. col. 1. *Enfuchio de la Tour custodi de la Toucher d'Harum moneat... per Touchum nostrum & alios vias & modos... assaiari faciat.*

¶ **TOUGH**, Lignum arari per quod trahitur, apud Kennettum in Glossario Antiquit. Ambrosii.

¶ **TOULEYUM**. Vide *Touleum* in Telo.

¶ **TOUREMENTUM**, pro *Tormentum*, a Gallico *Tourment*, in Litteris an. 1592. tom. 4. Ordinac. Reg. Fr. pag. 611.

¶ **TOURTA**, *TOURTELLUS*. Vide in *Torta* 1.

¶ **TOUTA**, Exactionis species. Vide *Tolta*.

¶ **TOUFENA**, Species piscis, Lologo, Ital. *Totena*, Gall. *Casseron*. Statuta Massili. lib. 6. cap. 17. *Piscet mianii, scil. Sardine, Jarreti, Serettri, Bagues, Aurioli, Tourrae, &c.*

¶ **TOUZELLA**, Annoz species, Occitanis *Touzel* vel *Missole*, de qua pluribus in Respons. ad Quest. Provinc. tom. 1. c. 61 p. 553.

¶ **TOWAGIUM**, Navis subductio in tutiorem stationem partem, seu navis ductio per naviculas alligatas, si ve ejusdem ad alterius navis puppim alligatas, [remulcario,] Gall. *Towage*, Angl. *Towage*, [a voce marina *Tower*, remulcare, alicubi *Remorquer*.] Will. Torn. an. 1286. Et etiam temporibus retroactis habere debent in prout adjacenti & in eodem loco, ubi prædicta domus & caya sita fuerunt, *Towagium*, quod impeditum est per luvationem prædictam. [Vide *Blount* in Nomolexico v. *Towage*.]

¶ **TOWELLA**, Mappa. Vide in *Toacila*.

¶ **TOXA**, Stragulum è grosso panno Papias: *Stragulum*, vestis, que *Toxa* dicitur. Grimlaicus in Regula solitaria. c. 50. Sufficiat autem eis stramenta lectorum, masta, & cilicium, sagum, vel *Toxa* & capiale. [Vide *Tota* 2.]

¶ **TOXICARE**, Veneno inficere, necare, apud Joh.

Scribber l. 1. c. 6. l. 3. cap. 9. Petrum Blesens. Epist. 20. Petrum Celfensem l. 7. Epist. 3. Baluz. tom. 6. Miscell. pag. 205. Marten. tom. 4. Anecd. col. 194. Murator. tom. 14. col. 647. 922. & alios recentiores passim. Vide *Tossicare*.

¶ **TOXICATOR**, Venenarius, qui venenum propinat, apud Lambertum Schafnaburgens. ann. 1054. [& 10 Gemma, ubi etiam *Toxicatrix, Venefica*.]

¶ **TOXICUM**, *Tēxētē*, Venenum: vox nota. Hinc quoque alias *Tofiche*. The Roman de Vaco MS.

Illeuc fu mors pay un Tofiche,

Que li donna par felonage

Un pauvoaier. Des le maudie.

¶ **TOXICUS**, Toxicus insectus, venenatus. *Toxicum vulgum*, in Adis SS. Aprilis tom. 2. p. 41. *Toxicum petus*, ibid. p. 43. *Toxica petus*, ibid. p. 586. Fortunius in Via S. Hilarii Pictavi. l. 1. c. 1. n. 6. Cum *Aranea haresis venenata* de radice flore *Toxica* pullularet, &c.

¶ **TOXUS**, Arcus, à Græco Τένω. Agnellus lib. Pontif. part. 2. c. 3. *Taxis adhibere in armis.*

¶ **TOYA**, Pulvinaris tegumen, Gall. *Toya*. Inventar. Eccl. Noviom. an. 1419. de pannis: Item una *Toya operata de serico ad faciendum unum cussinum.*

¶ **TOYCUM**, vox corrupta pro *Proscium*, ττοχίον, Locus ubi pauperes degunt & aluntur. Index vet. Canonum tom. 3. Concil. Hispan. pag. 19. col. 1. *De clericis, monachis vel laicis, qui sunt in Toyce, monasteriis atque martyriis, in potestate sint uniuscujusque Episcopi civitatis.* Quæ verba translata sunt ex can. 8. Concilii Calchedon. Οἱ κληρικὸι τῶν τοχίων καὶ μοναστηρίων, &c.

¶ **TRAAAL**, Servus ejusdemque conditionis, in Jure Sueonum, apud Jon Scierinhoock p. 207.

¶ **TRABACA**, Ital. *Trabacca*, Tentorium, Specie di padiglina da guerra, seada, Academicis Cruscanis, nostris *Tente*. Chronic. Estense ad an. 1317. apud Murator. tom. 15. col. 381. *Reliquit campum, dimittens omnia sua ibi, scilicet Trabacas, victualia, & alia maxima quantitate.*

¶ **TRABALE**, Lignum quod transfit per rotas. Joannes de Garlandia in Synonymis:

Temo, leagale, Trabale, furcale, forale.

¶ **TRABALE JUDICIUM**, Concilium Toletan. XIII. c. 2. *Vidimus multos & flevimus, ex Palastini ordinis officio cecidisse, quos & violata professio ab honore deiecit, & Trabale judicium aut mortis, aut ideo inia perpetua subjugavit.* Quo loco *Trabale judicium* dici videtur firmum, ratum, & supremum; solemne enim est veteribus Scripturis *Trabale* appellare, quidquid ingens & firmum est, eodem sensu, quod *Trabale iustum* dicitur in Nov. Theodol. de Judzis, quæ cum summa ferverat exerceatur: *Trabali iustione diceramus, ut quicunque, &c.* Ita clavo trabali figere dixit Cicero 5. in Verr. Paulinus Nat. g. Felic.

Corpora trass, fixis Trabalibus inclita clavus.

Vita SS. Ferreoli & Ferruti: *Capitibus beatorum Martyrum Trabales clavi... maleis ferreis affixi.* Gloss. Gr. Lat. ττοχίον, *Trabalis*. Est igitur *judicium trabale* adeo firmum & validum, ut quemadmodum valida urbs trabes flecti aut disrumpi non potest, ita & illud nulla ratione convellatur.

¶ **TRABALE FERRUM**, pro Gladio, poetice dixit A. d. de varia fortuna Eruefii Bavarie Ducis, tom. 3. A. need. Marten. col. 370.

¶ **TRABARIE**, *Navicula in fluminibus, quæ è singulis trabibus cavantur, unde & dicuntur. Ha & littoraria vel caudica*. Papias [ex Hlidoro l. 19. Orig. c. 4. quem vide.] Gl. Sax. Alfrici: *Trabarie*, Ambyem [scil. Florentius Wigor. oenalis p. 618. *Dracide uterque Rex in insulam*.]. *Trabaris* ad vocatur. Vox *trabi*, pro *avui*, usurpata ab Ennio, Virgilio, Catullo, Horatio, &c.

TRABATICUM, Tributi species, forte pro *Trabibus* ad publica opera deveniendis, vel præstandis. Charta Hlotarii Imp. an. 820. apud Chiffletium in Tornutio: *Nullus thelonum, aut ripaticum, ... aucanagium, aut passionem, aut Trabaticum, aut ullum occursum, vel ullum censum ... exactione præsumatis*. Eadem gene habetur in Charta Caroli Calvi apud Beslium in Episcopo. Pistavienfibus p. 28. ex qua Chiffletianam emendare licet. (Aliam adde Ottonis I. Imp. an. 949. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 291. Hinc emendandum est Privilegium ann. 831. inter Instrum. Gall. Christ. novz edit. to. 5. col. 463. ubi perperam legitur *Trabaticum*. Eadem omnino notione *Travatium* habetur in Diplomate Ludovici Pii an. 841. tom. 1. Ampl. Collect. jam laudato col. 77. *Travatium* vero in alio ejusd. Imp. Diplomate an. 841. to. 3. ejusd. Ampl. Collect. col. 22. *Trabaticum*, in alio Ottonis III. Imp. an. 985. ibid. to. 1. col. 335. Innocent. III. l. 13. Epistol. 115. *Porciatres* (sunt in) Ravennatibus Custodes sylvarum per parcorum) per monasterium certum numerum *Trabium* in feudum percipiebant de sylva. Vide Senatorem l. 4. Epist. 8.

TRABATTERE. Pactus Legis Salicæ tit. 26. §. 4. *Si quis feminam ingenuam gravidam Trabastis, & ipsa femina fuerit mortua, &c.* Ubi Lex Salica tit. 26. §. 4. nude habet: *Si quis feminam gravidam occiderit, &c.* Wodolinus *trabattere*, ex *trans*, & *battere*, effectum putat, quod est perquam sæviter percutere. Vide *Trabattere*.

Wendelini sententia favet Italicum *Trabattere*, quod etiamquam significat Verberare, percutere. At tamen non aridet Eccardo, qui *Trabattere*, seu *Transbattere* interpretatur. Ite super aliquid, five aliquem pedibus conculcare, indigne tractare, notione deducta à *trans* Latino, & Germanico *batten*, Ire; unde, inquit, *batte*, *pate*, *pote*, *psote*, *pes*; inde etiam restat *batschen* vel *patschen*, ire. Hinc, si eidem credimus, Ital. *passara*, Galli *passer*, transire desumferunt.

TRABBA, *Trabs*. *Perspexerunt testum ... quod cooperiret cum stabulis & Trabbis*, in Actis SS. Meti to. 2. pag. 841.

TRABEA, *Porticus trita dicitur*. Ita Glossæ antiquæ MSS. Addit Joan. de Jauva, *Trabibus*. Nos *Trave* dicimus feriem trabium, vel spatium inter duas trabes. Papias: *Tenda, qua rursus Trabes dicitur*.

TRABEATIO, Crucifixio, passio Christi. Charta continens Electionem Froterii Episcopi Cadurcenfis, an. 990. sic clauditur: *Schedula hujus indaginis à corpore Trabatione Verbi divini anno 990. Ind. 3. Alia in Tabulario Conchenfis Abbat. in Rutenis n. 83. Falsa Charta viripitionis, vel excommunicationis, five securitatis, anno Trabationis Dominice 1013. Adde Chartam 145. in Appendice ad Capitulum. Regum Franc. & aliam apud Diagium in Comitibus Barcinonensibus l. 2. c. 31.*

Trabationem minus recte Caugius nosque ipsi in voce *Annus* col. 461. ejus auctoritate ducti, Crucifixionem seu Passionem Christi sumus interpretati: nam Incarnatio seu Nativitas hac voce significatur; quod aperte demonstrari potest Chartis bene multis. Decretum Electionis Borelli Episcopi Rothenis apud Balazium tom. 2. Capitulum. col. 630. datum dicitur anno *Trabationis* D. N. J. C. 107. æm 1053. Indictione 15. *Concurrente* 1. *Epacta* 20. Notum est etiam Hispanicam epocha Nativitatis Christi antiquiorem esse annos 38. Totidem annis æra Decreti laudati operat annum *trabationis*. Præterea cæteræ omnes notæ chronologicæ anno Nativitatis conveniunt, non Passionis, ut & *Annus* 21. regnante Roberto Rege sub finem hujus Decreti notatus. Idem probant Charta 145. Appendicis Cap-

tulum. quam laudat ipse Caugius, alia ann. 947. Marcæ Hispan. col. 860 alia an. 957. ibid. col. 874. alia an. 972. ibid. col. 900 alia an. 986. apud Marten. to. 1. Amplifi. Collect. col. 336. alia an. 1013. in Probat. novz Histor. Occitan. to. 2. col. 168. alia an. 1035. to. 6. Spicil. Acher. p. 435. in quibus omnibus adjunctæ sunt aliz temporis notæ Nativitatem constanter indicantes, non Crucifixionem. *Trabatio* autem, non à *traba*, qua Crux intelligi posset, sed à *trabes*, cognæ species, deducitur, atque ex hoc, nisi me fallo, S. Fulgentii Sermone de S. Stephano, ubi ait: *Herienum Rex noster Trabes carnis indutus*, id est, Incarnatus, seu natus; ex quo loco *Trabestationem*, pro Incarnatione, seu Nativitate Notarios finxisse probabilissimum est.

TRABELIANICA, **TRABELLANICA**, pro *Trebellianica*, in Statutis Genue l. 4. c. 6. l. 5. c. 16. & in Testamento ann. 1272. apud Marten. tom. 1. Aoecd. col. 1139. Vide *Trabellianica*.

TRABES in Ecclesiis. Harum ut crebra sit mentio, ita diversus fuit usus. Leo Ost. l. 3. c. 31. (al. 33.) *Trabem* quoque nibilominus fuisse ex ære cum candelabris numero 50. in quibus utignatidum cerei per festivitatem præcipuas ponentur, lampadibus subter in ære unci ex eadem trabe 26. dependentibus, quæ videlicet æreæ trabes æreæ æque brachiis ac manibus sustentata, trabiligne, quam pulcherrimasculpi, & auro, colorumque fuscis interim secerat Dissiderius exornati, commissa est, &c. Vide l. 4. c. 73. Brompton. De censi Ecclesie una Traba 5000. marcas argenti correat, unde Regis manum implet, &c. Chronicon Atinense an. 1061. *Fecit & duas Trabes ferreæ, unam in choro, & aliam extra eborum ad apponendas candelas*. [*Trabium* S. Petri mentio est in Charta apud Cencium inter Censūs Eccl. Rom.]

TRABES cum *arenis*, non semel memocat Hariulfus: l. 2. c. 9. *Cæterorum Sanctorum reliquias ... per alias 12. capfas minores auro argentoque vel gemmis pretiosis honestissime paratas, ... dividera, etque super Trabem, quam in ære coram altare B. Richarii statimant, ponere curavimus*. Cap. sequenti: *Trabes minores cum arcubus suis argento paratas*. Lib. 3. c. 3. *Ante altare ejusdem Sancti stant columnæ sex magnæ ex cupro, argento, & auro paratæ, sustentantes Trabem unam similiter creptam argento auroque paratam*. Sunt & alie *Trabes* minores tres ex cupro, argento auroque paratæ in circuitu altaris vel chori, sustentantes arcus 17. ex cupro, argento, auroque fabricatos; inter quos stant imaginee bestiarum, avium, hominumque. Vitzæ Abbatum S. Albani: *Transpositam veterem Trabem, quæ supra majus altare ponebatur, ... in qua etiam Trabe series 22. Patriarcharum & 12. Apostolorum, & in medio Majestas cum Ecclesia & Synagoga figuratur*.

TRABES, *Frugum meta*, continens 12. garbas, Anglis, à *trave* continens 24. *theatus*. Domdecy de Burgenfibus Derby: *Hi autem ad festum S. Martini reddebant Regi duodecim Trabes annosæ*.

TRABETUS, *Trabecula*, tigillum, Provincialis *Travere*; *Trabati* in Doojati Dictionario, nostris *Solvæ*, *solvæu*. Vide *Ebsalmentum*.

TRABIS. Vide *Tenda* 2.

TRABUCA, *TRABUCARE Castrum* vel *arcm*. Vide in *Trebuchetum*.

TRABUCARE MONETAM, De justo ejus pondere deirahere, nostris alias *Trebucher*, *trebucher*. Statuta Civitatis Alste Collat. 4. cap. 6. De *penn Trabucanzium* & *ronzaniam* monetis: *Statutum est quod, si aliquis ronzaneris vel tenderis monetam ... amittas per pena libras 200. Statuta Perulæ p. 52. Si quis incidieris vel confuraveris arcm vel monetam, solvas pro banno solidos 60. si vero implice veris aut Trabucaveris, solvas pro*

artificium arcuatis... obturavit. Vide Vossium l. 3. de Viriis ferm. c. 53.]

¶ 1. TRACTA, Vestio, vestigal, quod exigitur pro mercium extra regnum, vel provinciam exportatione seu evectione, nostris *Traite, Traitte, Traite*. Inquisitio an. 1377. è Camera Comput. Provincie: *Una cum juribus virge ponderis & Traita bladi & leydarum.* Charta ann. 1389. ex Archivio S. Victoris Massili. *Maria Regina Jerusalem & Sicilia... Officialibus regis... gabella... Traita & impositionis, &c.* Litteræ Clementis VII. PP. an. 1382. to. 10. Spicil. Acher. p. 240. *Poterunt... blada, vicia, carnes... portare & portare facere libero & sine impedimento, per terram vel per mare... sine solutione Traita, pedagii, leuda, &c.* Litteræ an. 1409. apud Rymer. to. 8. p. 580. *Et de qualibet Traita corii (l. Tacta) quinque ardeus.* Eadem habentur in aliis an. 1413. to. 9. p. 30. Aliz an. 1514. to. 13. p. 460. *Traita bladorum & vinorum, &c.* Ad Bullam Pauli III. PP. an. 1539. inter Privilegia Equitum S. Johannis Jerosol. p. 100.

¶ 2. TRACTA, Pecuniz exportatio, *Traite*, eadem notione, dicunt Nummularii. Statuta Genuens. l. 4. cap. 14. *Qui voluerit cambium, seu Traita sibi saltim solvere supra premissum, ad hoc ut reineat obligatum eum, qui traia fecit seu qui mandavit pecunias, seu cambium solvi, teneatur in illis locis, in quibus solutiones cambiorum habent sua tempora prefixa, facere declarationem in actis notarii coram testibus infra horas 24. post presentationem litterarum cambii, sicuti acceptas talem Traitam supra premissum.*

¶ 3. TRACTA, Extractio pecuniz ex arca communi, si bene coniecto. Charta Eccl. Anic. ann. 1312. *Secutur illa que solvantur in Traita.* 1. *Thesaurario Ecclesie 8. l. ... pistori a. f. regi 36. f. &c.* Hodie apud Arvernos la *traite* dicitur extractio pecuniz ex arculis in zede sacra ad recipiendas oblationes collocatis.

¶ TRACTAMENTUM, Agendi ratio, Gallice *Traitement*. Charta Balduini Episc. Noviom. ann. 1039. *Videas ergo memorati viri devotionem erga loca Sanctorum, concite compungitur cor meum, & non audeo ejus petitioni surde auris dare Tractamentum.*

¶ 1. TRACTARE, Consulere, sententiam in commune proferre, una proponere. Passus Legis Salicæ in titulo: *Hi autem sunt qui Legem Salicam Tractaverunt, Wisogast, Avogast, Salegast, &c.* Vide infra Tractor 4.

2. TRACTARE, Lac mulgere, Gall. *Traire*. Fleta l. c. 79. §. 7. *Omnes oves ultra festum Nativitatis B. Marie matricis Tractari per ubera, seu lactari non permittantur.*

3. TRACTARE, Differere. Servjus: *Xenocrates primus Philosophia scholam aperuit, cum antea in porticibus Philosophi Tractarent.* Vide lib. 2. Cod. Th. de his, qui super religione contendunt, & infra in Tractor 2. [& Tractatus 3. Vita S. Eugenii Episc. to. 3. Julii p. 496. *Librum arbitrium habent in Ecclesiis suis, quibus vulnerint linguis, populo Tractare, id est, Concionari, exponere, explicare differendo; quæ etiam notione Prudentius in Agone Cypriani:*

Differit, eloquitur, Tractas, docet, instruit, &c.]

¶ 4. TRACTARE, Controversari, litigare. Cod. Theod. l. 6. tit. 23. leg. 19. *ha nec de ejus uaqum successione Tractabitur, qui nobis mediis & toto jure, quod in nostris est scriptis constitutum, septe succedit.*

¶ 5. TRACTARE, Convivio accipere, nostris *Traiter*. Gesta Abbatum Lobienf. to. 6. Spicil. Acher. p. 636. *Abbatem suum cum comitatu Tractare tenebantur.* Benignius se Tractare, pro Lautius se curare, seu pascere, legitur apud Horatium l. i. Ep. 17.

¶ 6. TRACTARE, Abolere, tollere. Conven-

tio an. 4 in Probat. novæ Hist. Occitan. to. 2. col. 379. *Mali namque usagii non sunt recitandi, (f. retinendi,) sed potius Tractandi & dissipandi.*

TRACTAREA. Anonymus Barenfis in Chronico anno 1042. *Argire perrexit in Trane, per mare & terra obsedit eam, fecit ibi turrem excelsam ligneam, & Tractareas manculas, & herbetes, ut comprehenderet eam.* Fortelegendum *potraras*, nisi per tractareas intellexerit qualvis machinas jaculatorias; *trahere* enim pro *jaculari* dixerunt inferioris ævi Scriptores, ita et leg. *tractareas machinas.*

¶ TRACTAROLIUS, Publicanus, Gall *Traians*, ni fallor. Statuta Vercell. l. 4. fol. 71. v. *Item viñuales tempore vindemiarum portens super folis bustallorum Tractarolios, qui vinum colligant, & qui contrafecerit, solvas vice qualibet solidos x. Pap.*

¶ TRACTATÉ, Deindustria, data opera. Statuta Cadubril. 3. c. 38. *Dimodo hoc factum fuerit Tractate, ordinate & pensate... si vero aliter accideris, non Tractate & non pensate, tunc similiter relinquatur arbitrio vicarii & consulum.*

¶ TRACTATIM, Lente, graviter. Vide Tractim.

1. TRACTATOR, Charcularius, qui tractat vel retractat largitionales titulos. *Choliasites Juliani Antecess. ad cap. 82. Tractante, quos dicimus apud Latinos, Tractatores, maxime in Africa sic dicuntur, id est Scrinarii, qui annonas publicas compunt & tractant.* Eustathius in Vita S. Euthymii Patriarch. CP. nu. 68. *Συμπροπτε τοις τραπεζισταις τοις Πιρτα-δικοις τραπεζισταις, quia & ἀντάς τῶν δυνάμεων, &c.* Ita Charcularius & Tractatores pro iisdem dici in l. 3. Cod. de Canone largit. titulus. in l. Nulli de Numerariis, Lulr. de Execut. eod. Cod. & Nov. 28. 30. 128. 129. 147. observat Cujacius ad d. l. 3. Vide Nicolaum Alemannum ad Procopii Anecdota p. 101. t. edit. & Nov. i. Theod. sub finem.

2. TRACTATOR, Qui de rebus fidei doctæ & erudite tractabat, scribit, loquitur, disputat. Gloss. Gr. Lat. *Οὐκία, Loquela, sermo, locutio. Οὐκία, Tractator.* S. Cyprianus in Præfat. ad libr. de Cardinal. operib. Chr. *Sublimis materia subtilium ingeniorum exigunt Tractatores.* Infra: *Adiuvam de semetariis Tractatoribus vel scriptoribus interdictis.* S. Hieronymus adversus Helvidium: *Quæ non solum pæc omnes Græciæ Tractatores in suis voluminibus reliquerunt.* Spartianus in Geta: *Fuit adolescens moribus asperis, à natura decorus, Tractator, guleus, &c.* Monachus Sangalli l. 1. de Carolo M. cap. 4. *De pauperibus supra dictis quendam opimum Tractatorem & scriptorem in Capellam suam assumpsit.* Horatius, *Ethicus Tractator* dicitur Ivoni Carnotensi Episc. 7.

¶ Huc, ut videtur, revocari possunt Tractatores, de quibus hæc habentur in Privilegiis Ecclesie Rom. apud Marten. to. 2. Ampl. Collect. col. 1232. *Pastra & conventiones, concordata inter Regem ipsam (Siciliæ Tancredum) & Ecclesiam Romanam, mediatis Cardinalibus missi ad Regem, & ceteris aliis Tractatoribus deputatis per Regem super appellationibus libere faciendis in toto regno ad Ecclesiam Romanam. Oratores intelligo vel viros doctos, qui de negotiis prudenter & erudite tractare poterant.*

TRACTATORES dicti præsertim Librorum sacrorum Interpretes, qui de rebus sacris tractant. S. August. de Doctrina Christi. *Debet divinarum Scripturarum Tractator & distor, defensor rectæ fidei, ac debellator errorum, & bona docere, & mala dedocere.* Vincentius Lirin. Communit. 1. Doctores, qui Tractatores nunc appellantur, quos hic idem Apostolus etiam Prophetas interdu vocat, eo quod per eos Prophetarum mysteria populi aperiuntur. Ruffin. de adulteratione Librorum Originis: *Quoscunque veterum nobilium Tra-*

flatorum invenimus de his, quæ ad gloriam Dei pertinent, plene & fideliter dispensasse, &c. Facundus Hieronymensis lib. 4. c. 2. *Hieronymus quoque noster, vir admodum doctus, qui etiam tanta fuerat lectionis, ut omnes, aut pene omnes, sive in Greco, sive in Latino eloquio divinarum Scripturarum Tractatores legeret, &c.* Idem l. 9. c. 5. *Proinde melius facimus, si quemadmodum divinam Scripturam, scietiam ejusdem Scripturæ Tractatores locutos contra hæreticos fuisse credamus.* Arnobius Junior in Plal. 67. *Clerici enim hoc loco dictos & Judæi dicunt, & nostri plurimi Tractatores.* Senator lib. de Divin. Instit. c. 17. *Habent etiam post Tractatores, (SS. Patres) diversos relatores temporum studia Christiana, &c.* Nicolaus I. PP. Epist. 42. *Si enim ipsorum de cetero cæterorum opuscula Tractatorum approbantur, &c.* Didymus apud S. Hieronym. in Epist. 51. ad Dionysium: *Scientia Scripturarum omnes sui temporis Tractatores vincere dicitur; adde Epist. 51. 61. 62. 64. &c.* Idem Hieronymus Claudiano Mamerto l. 2. de Statu animæ c. 9. *Possimus Tractatorum appellatur: Lupo Servato de Trib. quærit. Alterum lumen Tractatorum: Beda, Monacho Sangallensi l. 1. de Carolo M. c. 2. Peritissimus post sanctum Gregorium Tractator: S. Eulogius, Alvaro Cordubensi in ejus Vita n. 10. Tractator peritissimus & distator: Origenes, Sidonius l. 1. Epist. 9. Scævus cævendusque Tractator, Sulpitius Severo Dial. 1. c. 3. Tractator sacrarum Litterarum peritissimus. Ecclesiastici Tractatores, apud Vigilum Tapfenem l. 5. contra Eutychem. Adde Auctorem Prædilatini p. 36. 82. &c. Mitto, quæ alii de hac voce observant, Juretus, Savaro, Sirmondus, Jacobus Gothofredus, Joan. Filelefus, Baluzius, & alii.*

3. **TRACTATOR**, Concionator, qui tractatus, seu homilias habet ad populum. Petrus Chrylogus serm. 91. *Vacas humanus sermo, silei prædicator Tractatoris, quando angelico præconio Joannis (Baptistæ) profertur gloria, virtutes insonat, laus collaudatur.* [Vide Tractate 3.]

4. **TRACTATOR**, Consiliarius. Senator lib. 8. Epist. 8. Idem Epist. 12. *Decet enim Tractatores habere doctissimos, quibus summa potestas committitur, &c.* Ita alibi Tractatum, pro Consilio, usurpat. [Vide Tractate 1. & Tractatus a.]

5. **TRACTATOR**, Arbitrator, conciliator: idem etiam forte qui Conservator. Vide in hac voce. Litteræ Johannis I. r. Regis an. 1356. 10. 4. Ordinatio pag. 178. *Nec tamen nostre intencionis existit, quod per hoc antiquæ consuetudini, per quam dicti Decanus & Capitulum asserunt se habere debere in dicta nostra curia Tractatores, &c.* Quæ sic Gallice utcumque redduntur in Litteris Caroli V. ann. 1367. 10. 5. earund. Ordin. p. 26. *Es tous-voyes n'est pas nostre entente, que pour cause de nous presens donc, grace & octroy, aucun prejudice soit fait, ou puisse estre mis de present, ne pour le temps d'avenir, aux autres privileges anciens de ladite Eglise, par lesquels lez dix loien & Chapitre ne sont tenuz de plaider audit Parlement, fors comme pardevant Tractateurs de leurs causes. Tracteurs eileuz, in aliis ejusd. Reg. Litteris an. 1372. ibid pag. 516. Traiteur moyen apertius dicitur in Litteris Agidii Episcopi. Tusc. Cardinal. ann. 1376. è Bibl. Reg. *Puisse que estoie Traiteur moyen, il me convenoit essayer de mouvoir plusieurs voyes, afin de procurer l'acort d'une partie & d'autres.* Hinc*

¶ **TRACTATOR PACIS**, Aedilis, Scabinus, qui pacem inter cives tuetur, idem qui *Pacarius*. Vide in Pax, col. 304. Tractatio inter Dominum & incolas de Masalgus an. 1501. è Schedis Prælati Mozaugues: *Licetum sit... annis singulis creare unum vel duos Tractatores pacis.*

¶ **TRACTATOR VENTIONIS**, Cui cura erat vendendi res ad dominum pertinentes. Charta Ludovici Regis Fr. an 1484. apud Baluz. 10. 1. Hist. Arvern. pag. 231. *Ac dicti ipsius Comitibus servitores ac dictarum venditionum Tractatores ad requestam dicti Moriotti in vino rubeo ipsius Comitibus vinum album loco aquæ pluries potuerant seu miscerant.*

TRACTATORIA, Epistola Synodalis, *Synodica*, quæ à Synodo, quam Tractatum appellari mox docemus, ad Episcopos scribitur, vel de quavis re ad tractatum, seu Synodum spectante. Ea enim est vera vocabuli origo, quam non adverterunt Baronius an. 142. & Bernardinus Ferrarius l. 1. de Epist. Ecclesiast. c. 2. nisi locis mox laudandis legendum sit *tractoria*, ut contendit Philippus Priorius. Meminit S. Augustinus Tractatoria serm. 2. in Psalm. 36. quæ Episcopi declarabant hunc vel illum esse excommunicatum; *Aque ideo non immemores puritatis Ecclesiæ conducibile existimavimus, omnes sanctos Confacerdotes & omnes Clericos, & omnes populos, qui se Christianos meminerint, hac nostra Tractatoria commovere, ut omnes ejus (Primiani) communionem, usque damnati, diligentia cura borreant.* Eodem sensu Tractatoria usurpat Epist. 162. *quod si non fecerint, ibi etiam eorum pravitas & perversitas innotescet, missaque Tractatoria super eorum nomine per totum orbem terrarum, quacunque jam Christi Ecclesia dilatata est, ab omnibus Ecclesiis eorum communio præceditur.* Tractatoria denique mentio est in Concilio Teleptensi. In Concilio Carthaginiensi V. can. 10. & Africani sub Bonifacio & Cælestino c. 43. jubentur Episcopi ad Concilium evocari, si veni potuerint occurrere, excusationes suas in Tractatoria conferbere. Quo loco Capitula Car. M. l. 7. c. 20. habent Tractoria.

TRACTATORIUM, Locus, in quo tractatus seu consilia agitantur, Senatus. Sidonius lib. 1. Epist. 7. *It in Tractatorium frequens Senatus.* Vide Secretarium.

1. **TRACTATUS**, *Oratio*, Collatio, præsertim de rebus sacris; præsertim concio Episcopi vel Sacerdotis ad populum. Aëtia Numidarum Martyr. apud Suerium l. Maii, & Baron. an. 262. n. 39. *Herum tanta cæritas fuit, & sancta dilectio, ut illicet taciti possent jam devota & obsequia virtutis exemplis fidem fraternitatis extruere; tamen ad stabilitatem perseverantiae laius consulentes, prætoribus nostris rorem Tractatus salutis infunderent; neque enim tacere poterant, qui Dei sermonem videbant. Nec mirum si paucis illis diebus tam large nostrum omnium mentes eorum Tractatus salubris animavit, in quibus jam Christum, micante gratia de proxima passione fulgebant.* Sancti Cyprian. de Opere & Eleem. *Quales nunc in Ecclesia quosdam videmus quorum præclara auri, & corda cæca nullum de spiritalibus ac salutaribus monitis lumen admittunt, de quibus mirari non oportet, quod contemnunt in Tractatibus servum, quando à talibus Dominum videmus esse contemptum.* Adde eundem Epist. 78. & Optatum l. 4. & 5. Ambrosium in Ep. 14. Gaudenium Brixientem, &c. Tractatus populares quos Greci Homilias vocant, inquit S. Augustinus in Epist. 4. ad Quodvultdeum, præfixa lib. de Hæresib. & Victorum Vit. l. 1. Populares sermones Ecclesiastici, eidem Augustino l. 1. Retract. c. 22. & serm. 20. de Diversis c. 7. Chronic. Reicherpsperg. an. 436. de eodem S. Augustino: *Ufque ad illud tempus 232. consecravit libros, exceptis innumerabilibus Epistolis, & homeliis, & aliis Tractatibus popularibus.* Vide Petrum Chrylogum serm. 36. initio. In Concilio Laodicensi can. 19. *οὐκ ἔστιν ἡμετέριον, Tractatus Episcoporum, vertit Idorus Mercator.* In Capitul. Caroli M. l. 1. c. 78. *Soli Canonici libri, & Catholici Tractatus, & Sanctorum auctoritates & dictæ legi & traditi jubentur.*

jubeatur. Ita Tractare, pro Scripturas sacras exponere, usurpat l. i. Sacrament. Eccles. Roman. c. 33. semel ac iterum. [V. Tractator 2.]

a. TRACTATUS, Consilium. Senator l. 8. Epist. 10. Defensorem omnium suis Tractatibus adjuvabat, & ministrando consilium, regebas ipso Rectorem. Vide Tractator 4. [& Tractare 1.]

3. TRACTATUS, Concilia Episcoporum, in quibus de rebus Ecclesiasticis tractatur, diceptatur. Tractatus Nicanus, non felum apud S. Hilarium in Fragmentis. S. Ambrosius Ep. 13. Hoc scriptum est in Ariminensi Synodo; meritoque Concilium illud exhorreo, sequens Tractatum Concilii Nicanus, a quo me nec mors nec gladius poterit separare. Infra: Si Tractandum est, Tractare in Ecclesia didici, quod fecerunt patres mei. Ita etiam Tractatum Concilii Nicanus dixit Vigilius Tapsensis l. i. contra Palladium pag. 498. & Tractatum plenam, quem ibidem Concilium plenam vocat. Codex Canonum Ecclesie Africanae c. 47. *Ἐπὶ τῇ πύλῃ τῆς Νίκαιας* tractatus habetur. Epistola Clerico-romanae Italicae directae Legatis Gallorum. ann. 552. Usque ad universali Concilio Tractatum. Epistola Synodalis Concilii Aurelian. l. Quia tanta ad religionis Catholicae cultum gloriose fidei cura vos excitat, ut sacerdotalis mentis affectu Sacerdotes de rebus necessariis Tractatus in unum colligi jussueritis, &c. Tractatus, ac deliberatio Synodi, apud Facundum Hermianensem lib. 1. cap. 5. Synodalis Tractatus, in Epistola Leonis l. PP. ad Flavian. CP. & apud Marbodum Diacon. in Vita Sancti Licitii Episcopi. Andeg. Tractatus Ecclesiasticus, in Epistola Gelasii l. PP. Lex 15. Cod. Thom. de Episcopo. &c. In Ariminensi Synodo super Ecclesiis & Clericorum privilegiis Tractatu habito, &c. Hlotharii Imper. Epistola ad Leonem IV. PP. Observantes, ut si se ratum esse decerneret; ex suo latere viros idoneos destinaret, quia una cum Episcoporum ipsius provincia Tractatu, causam utriusque inquirere, & canonice definire valerent. Praefatio Concilii Wormacensis ann. 868. Dum .... apud Wormaciam .... convenissemus, ut de quibusdam Ecclesiasticis utilitatibus communis a nobis Tractatum ageretur, &c. Concilium Romanum an 904 cap. 2. Quatenus cum ad Synodum convenirent, libere eis Tractare & statueri liceat, qua sanctorum Patrum canonica censura decreverit. Concilium Trosleianum an. 909. in Praef. De statu sanctae Ecclesiae ac totius regni utilitate Tractaturi. Aids Conc. confluent. ann. 922. cap. 1.

¶ TRACTATUS, Congregatio, Conventus Monachorum in capitulo congregatorum. Charta ann. 1232. ex Chart. Campaniae fol. 194. col. 2. Conventus Latiniaci post cessionem Gaufridi quondam Abbatis Latiniaci Tractatum habuerat de electione Abbatis ... Conventus Latiniaci vacante monasterio antequam Tractatum habebat de eligendo Abbate, &c.

4. TRACTATUS, Epistola, quam Pontifex recens electus ad alios Pontifices mittebat, fidei suae testis, quam Synodica appellabant, ut in hac voce docemus. Auctor Praedestinatus l. 1. h. 1. 89. Consuetudo est namque, ut unum Tractatum suum Episcopus Alexandrinus mittat ad Constantinopolim, qui recitetur in Pascha, & Tractatum suum Constantinopolites, qui Alexandria recitetur. In Tractatu suo Constantinopolites Nestorius scripsit, Mariam non esse Theotocoon, sed Christotocoon, &c.

5. TRACTATUS. Charta Petri Abbatis S. Benigni & Menardi Abbatis S. Sequani pro societate monastica, apud Perardum p. 265. Post brevis recitationem statim fiet officium, & ea die, si talis fuerit hora, vel in crastino Missa mutationalis, cum signorum pulsatione & Tractatu celebrabitur. An Tractu?

¶ 6. TRACTATUS, Passtum, compositio, Gall. Trinité. Charta S. Benigni Divion. an. 1281. *Rogamus dictos Abbatem & Conventum ... ut ipsi dicto Tractatu consentiant. Tractatus pacis*, in Litteris an. 1225. apud Rymer. to. 1. p. 280. Occurrit passim hac notione.

¶ 7. TRACTATUS, Examen. Canonizatio S. Edmundi Caotuar. Archiep. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1843. *Habito diligenti Tractatu, licet nihil invenisset omissum, quod diligens inquisitor facere debuisset, tamen, &c.*

¶ 8. TRACTATUS, Convulsio, spasmus. Miracula B. Ambrosii Seoenf. to. 3. Martii p. 204. *Malum quod vocatur in majoribus morbus caducus, & bñebat Tractatus, quos habet ille quem arripuit malum praedictum. Vide Tractator 5.*

¶ TRACTE. Charta ann. circiter 940. apud Baluz. Hist. Tutel. col. 329. *Excepio Colagis cum locu, cum Tracte ad fcasas, cum besco. An idem quod Tractus 2.*

TRACTEUTE. Vide Tractator 1.

TRACTIM, in Glossis veteribus, *ingiter, continuatim. Tractim vero canere, lenta & morosa modulatione.* Honorius Augustodun. l. 1. c. 36. *Tractus, ad strabendo dicitur, quia strabendo, id est Tractim cunnitur.* Id est lente, morose, quomodo Tractim exponitur in Glossario Longobardico S. Germani Parisi. [Nominus: Tractim, ut sensim, id est, diutius, loagorotum.] Usus antiqui Ordinis Cisterciensis c. 68. *Dicto iunque Deus in adiutorium meum intende, morose & strabendo ad Sacerdote, &c. Cap. 119. Et cum prout fueris, inobulum in claustrum Tractim perentere ... debes.* Romualdus Salern. Archiep. in Chronico MS. [nunc edito to. 7. Muratorij ann. 1166. Clericos in ea multis & prebendas insituit, & divinum in illa officium reverenter, & Tractim, [edit. Tractatim] & cum Dei reverentia & timore celebrari disposuit.] Chronicon Trudonense l. 8. *Adiudus erat omnibus boris in eboro, & de psalms Tractim cantandis, & cantu dulci eque modulando inde fessa illi sollicitudo.* Charta Caroli Regis Sicilie an. 1304. apud Ughellum to. 7. Ital. sacre p. 897. *Voluimus, quod ipsa decineps Ecclesie secundum ordinem Parisiorum Ecclesie per libros, quos eidem Ecclesie dedimus, divinum officium celebretur, punctatim videlicet atque Tractim.* Statuta antiqua Ord. Cartul. 2. part. c. 13. §. 5. *Historiam legat rotundius, sermones & homilias attractus, aperte tamen & distincte legat omnia, ut possit intelligi, &c.*

¶ TRACTIO, Tractus, *tractus, tractus*, in Glossis Lat. Græc. Inter penas in laque majestatis reos numeratur in v. Exenteratio.

TRACTOR. Concilium Avenionense ann. 1281. c. 8. *Denuntientur quatores, fautores, Tractores, defensores, & fidei jussores pro bis observatis excommunicatis, &c. Forte Tractatores, ex Gallico, Traiteurs, Contrahentes.*

¶ TRACTOR DECIMARUM, Cui cura est decimas colligendi, strahendi seu vehendi in horreum decimatoris. Chartularium S. Vincentii Cenoman. fol. 43. *Per dominam & berdes suos attraheret decima ad domum monachorum, & eodem anno quo domina & berdes sui tractum habebunt, ipsi habebunt clavem domus & monachi paleas, Tractore interposito per fidem singulis annis, quod erga monachos & dominam ... legitime se habebit.* Fol. 81. *Hanc potestatem in decimis eligendi Tractorem suum & excussorem ... Paganus habebit.* Vide Tractus 3.

1. TRACTORIA, Idem quod Tringa, vel Traba, de qua voce infra. Erchempertus in Hist. Longobard. c. 68. *In quomdam Tractoriam plausio venientem intromissus, Capuam urbem ingressus est.*

2. TRA-

2. **TRACTORIA**, Diploma, seu instrumentum evocationis, cursusque publici, hoc est, quo jus & facultas dabatur equos, vehicula, & viaticum petendi de publico. *De Tractoriis* passim tituli de *Cursu publico*, & *de Tractoriis* & *Itineriis*, l. 1. r. Cod. Justin. & l. 8. Cod. Th. ubi multa Cujacius, Jacobus Gothofredus, & alii doctores interpretes, quos non exscribo.

TRACTORIA, Interdum est Epistola citatoria & evocatoria, qua jubetur quispiam certo loco & tempore praesentem se sistere; qua scilicet trahitur & evocatur quipiam. S. Augustinus Epist. 217. *Tractoria ad me s. id. Nov. venit, tam finitio, & me valde indispositum invenit, ut occurrere omnino non possem, &c.* Vide Formulas antiquas promotionum Episcopatum tom. 2. Concil. Galli Sirmondi pag. 651. 653. 656. Johannem VIII. PP. Epist. 177. 181. 228. 229. Bernardinum Ferrarium de Epistol. Eccles. l. a. c. r. & Garnerium ad Mariam Mercatorem in Communitorio c. 3.

Alias eodem intellectu sumitur, quo *Tractatoria*, ut apud Mariam Mercatorem in Communitorio, ubi *Tractoriam* appellat Zolimi Epistolam de Pelagii & Coelestii damnatione omnibus Ecclesiis inscriptam.

Tractoriarum etiam sub Regibus nostris ulus innovit, quem à Romanis mutuati sunt; quibus scilicet Missis suis comectum & hospitium in itinere præberi jubebant. Exstat harum formula apud Marcullum l. 1. for. 11. cuius titulus: *Tractoria Legatorum, &c.* Initium autem sic concipitur: *Ille Trax omnibus agentibus. Dum & nos in Dei nomine Apostolicum virum illum paribus illis legationis causa direximus, ideo jubemus, ut locis convenientibus eisdem à vobis evectio simul & humanitas ministraretur, hoc est, veredes seu paraveredes tantos, panis nitidi modios tantos, vini modios tantos, &c.* Ex quibus patet expressum in Tractoriis quid Missis singulis, secundum eorum qualitatem præbendum esset; unde *Tractoria stipendiales* appellantur Agobardolib. de Insolent. Judæor. Ita porro *Tractorias* usurpant Capitul. Caroli M. l. 4. c. 30. 69. Lex Longob. l. 3. tit. r. §. 8. tit. 7. §. 1. Capitul. Ludovici Pii an. 818. c. 30 & an. 819. c. 26. & Capit. Caroli C. tit. 3a. cap. 16. Vide Diurn. Roman. c. 6. tit. 9. 10.

TRACTORIA, interdum sumitur pro quovis Diplomate Principis. Carolus M. in Charta seu Præcepto, quo Monasterium S. Dionysii ab omni teloneo eximit, apud Douletum p. 709. *Idcirco per hanc Tractoriam expresse precipimus atque commendamus, ut ipsum mercatum cum omnes suos teloneos, sicut anteriores Reges ac Principes partibus S. Dionysii contulerunt, ita in omnibus sint concessi atque indulti. Nos: Et ut hæc Tractoria nostris & futuris temporibus firmior habeatur, &c.* Quibus postremis verbis concipitur pariter Præceptum aliud Ludovici Pii pro eadem immunitate teloneorum, p. 733. Nec facio analiter intelligendum sit Concilium Meldense can. 71. in quo Gallie Episcopi à Carolo Rege postulant, ut auctoritatem sigillo regio roborata more *Tractorie Christianissimus Princeps* singulis donet Episcopis, quam quisque Episcoporum penes se habeat, ut quando eis accesserit, per eandem auctoritatem reipublica ministros conveniat, ut ipsi in quibuscumque civitibus indigerint auxilio, reipublica ministris concurrantibus, suum, imò divinum, possint rite peragere ministerium. Quo loco auctoritatis sigillo regio more *Tractorie* roborata, nihil aliud opinor, sonat, quam Diploma authenticum Principis, ejusque firmatum sigillo, quomodo *Tractorie* firmari solent, hoc est, *præcepta regia*, (cujusmodi sunt Caroli M. quorum meminimus) quibus scilicet tractoriis ac diplomatis facultas daretur Episcopis ministris reipublice conveniendi, itaque nomine regio præcipiendi, ut quotiescunque res exegeret, præsto essent ad eorum auxilium, Scio Bi-

gnonium Bernardinum & Ferrarium *Jus tractorie*, seu evocandi ministros regios per *Tractoriam*, à Rege expostum censuisse, quorum sententiam si quis amplecti malit, non magnopere repugnabit. Binz denique habentur formulæ *Tractorie* nomine, in formulis incerti auctoris cap. 10. & in Chartis Parensalib. for. 15. Prior quæ est Episcopi, inscribitur *Tractoria pro itinere peragendo*; altera quæ est majoris domus, inscribitur *Charta Tractoria*; utraque porro precibus concipitur, ut peregrino religionis vel pœnitentie causa à Sanctorum limina pergenti, mansionem, focum, panem & aquam præstare velint ii, per quos iter facturus est; quæ quidem *tractorie* non multum differunt ab iis quas *Commendatitias* appellabant; adeo ut liceat opinari *tractorie* vocem laius pœssa sumtam pro quovis Diplomate. Vide *Tractoria*.

¶ 3. **TRACTORIA**, Vas grande. Acta Sanct. Urcini Mart. tom. 3. Junii pag. 811. *Habuit idem presbyter Tractoriam vini juxta parietem oratorii ejusdem Martyris ad usum egenorum & pauperum vino plenam.*

¶ **TRACTUATIM**, Idem quod *Tractim*, in Cantu ecclesiastico, Lente, morose. Statuta S. Jacobi Hospitalis Paris. an. 1388. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. p. 339. n. 7. *Præceptum quod omnes psalmodiantes in dicta Ecclesia psalmodiant Tractuati, facientes pausam in medio versiculi, &c.*

¶ **TRACTULARE**, *Verfare*, in Cæssa, ut in critico & senu obtaet. Est à *tractum* ea forma, qua usulo, ab usulum; *posulo*, ab inusitato *posum*, non propositum, sed propositum, ut habet Vossius l. 4. de Vitiis ferm. c. 28.

¶ **TRACTULUS**, Parvus *tractus*, seu species lineolæ inclinæ, quam inter ligna canis recenfer Johannes de Muris apud D. le Clerc in libro cui titulus: *In Science & In Pratique du Plain chani* p. 27a.

¶ **TRACTURA**, Possessio, fructus qui ex aliqua re *trahitur*, seu percipiuntur. Charta ann. 1130. Marce Hispan. col. 1269. *Ego Petrus Bernardi Capellanus istius Ecclesie dono jam dictæ Ecclesie omnes meas Tracturas & tenuitiones, sicut ego modo teneo & possideo, exceptis vinea una & decimum, quod milites possident... prædictas Tracturas & tenuitiones, ita laudamus, ut si fructum prædictæ Ecclesie. Concil. Arand. an. 1173. c. 21. Sed etiam biadi anone... & aliorum fructuum, tam decimarum quam primitiarum, Tracturas, exitus, redditus necnon transitus de loco ad locum veteris & interdictum. Vide *Tractus* 3.*

1. **TRACTUS**, Cantus Ecclesiasticus species. Honorius Augustod. lib. 1. c. 96. *Tractus à trabendo dicuntur, quia trabendo, id est tractum canitur.* Hugo à S. Victore in Spec. Eccl. lib. 1. c. 7. *Tractus autem quia gemitum & cantum lacrymabilem exprimit, lacrymas Sanctorum... repræsentat. Unde Tractus dicitur, quia Sancti inspirantes ab imo pœssit gemitum trahunt.* Ad de lib. a. c. 19. Alcuinus lib. de Offic. divin. *Tractus semper in causa humilitatis ponitur.* Joannes Abrincensis Episc. de Offic. Eccl. *Per Tractum qui nullo respondente cantatur, & in melodius suis similitudinem fert gemitus, &c.* In eo vero quod nullo respondente canitur, differt à responso. Amalarus l. 4. de Divin. Offic. cap. 12. *Hoc differt inter responsum, cui Chorus respondet, & Tractum, cui nemo.* Inde igitur Tractus cantatur, cum cessat Alleluia. Ordo Romanus: *Si fuerit tempus, ut dicatur Alleluia, bene; sin autem, Tractus.* Alibi: *Quapropter Alleluia illo tempore non cantatur apud nos, sed Tractus, id est laudus.* Necrologium S. Leonorii Bellimontis in Bellovacis: *Kal. Jan. obiit Martheus Comes... officium plenum fiat, cappa in Choro, Responsorio & Tractus, in cappis, tres pauperes respiciantur, Generale facit Prior de piscibus abundanter.*

Tra-

Tractus & hymnos composuit Gelasius PP. ut auctor est Rupertus l. 2. de Div. Offic. c. 21. & ex eo Auctor Chronici Reicherpergensis sub an. 494. [Ricobaldus Ferrar. apud Murator. to. 9. c. 114. *Gradualia*, *Tractus* & *Alleluia Ambrosius*, *Gelasius* & *Gregorius* ad *Missam cantari* insinuerunt, V. præterea librum usum Ordinis Cisterc. c. 12. Stephanum Eduensem Episc. l. de Sacram. alt. c. 12. & Durandum l. 4. c. 21.

2. **TRACTUS**, Piscatio, seu piscationis, quod alias *Justus* dicitur; pisces, qui ex fluvio vel vivariis extrahuntur. Tabular. Belliloe. ch. 1159. *Cum terris cultis & incultis, domibus, sylvis, adjacentiis, & in Dordonia Tractis, five jettis*. Ch. 176. *Et juxta fluvium Dordonea piscatoris & ripariis, jettis five Tractis*. Charta 20. 1266. io Probat. Hist. Sabaud. *Ripariis, piscatoriis, Tractis, venationibus, laudemur*. Charta Ricardi II. Ducis Norm. an. 1037. pro Monast. Fifican. *Et in eodem fluvio Tractus piscatoris... item in fluvio qui dicitur Aubura, in loco dicto Haldani, Tractus piscatoris cum aliquibus hospitibus*. Fleta l. 5. c. 9. §. 24. *Sunt etiam alie res hereditarie, que veniunt in partitionem, que cum commode dividi non possunt, uni conceduntur, ita quod alii coheredes alibi de communi hereditate habeant ad valorem: sicut sunt vivaria, piscarie, parci, & busjasmodi, vel saltum quod partem habeant, sicut secundum, tertium, vel quartum, vel secundum Tractum, tertium, vel quartum, secundum numerum coheredum; & ita de parciis, secundum, tertium, vel quartum bestiam*. Charta Ludovici Regis Fraoc. an. 946. in Biblioth. Cluniacensi pag. 275. *Excepit serio Tracta de Hesa, quod pertinet ad S. Vincenium*. Alia Rodulphi Regis an. 997. ibid. p. 410. *Et tertiam partem piscina, qua vocatur Osa, cum mancipiis, vel reliquis rebus ad eandem piscinam pertinentibus, ut semper iidem Monachi medium Tractum habeant*. Orig. Mureosis Monasterii p. 50. *In lacu autem habemus duos Tractus & dimidium, &c.* Tabularium Vindocinense §. 40. *Donavit eis Tractum sagena unius, in varversis aquis suis, ubicumque piscaturus habere diaoscitur*. Vide Radulphum in Vita S. Richardi Episcopi Cicestrensis n. 78.

3. **TRACTUS**, vel *Tractus decima*, in agris ac culturis, alius proventus a *Tractu piscatorio*. [Charta Petri Leucorum Episc. an. 1179. *Hauvidir Ducissa fondatrix Ecclesia Castellaniensis dedit in presata villa Tractum & decimas Ecclesie, & quidquid alibi ibidem possidebat*.] Charta Alexandri III. PP. an. 1180. in Historia Vastinensi: *Decimam de la Nerouille, & Tractum per singulos annos... apud Chalveteris quartam partem decime de Fracvoilla, & duos Tractus, quartam partem decime de Vavenais, & quartum Tractum; Decimam in terra Burchardi Gononis, & ipsius decime Tractum*. Charta Hugonis Decani Paris. an. 1213. io M. Pastoralis l. 7. ch. 33. *Ipsi autem Monachi nobis quitaverant medietatem totius decime in proveniuntibus, videlicet in dominio, in justitia, in Tractu*. Alia an. 1218. lib. 8. ch. 22. *Medietatem in quadam decima, ... videlicet in grano, palea, Tractu, stramiis, & in omnibus aliis quibuscunque proveniunt ratione decime supradicta*. Charta an. 1239. Roverium in Reomaos pag. 263. *Cum Abbas & Conventus Reomaensis, Laurentium de Crie piscatorem eorum nobis autoritate Domini Lingonensis, super terris territorialibus sitis in finagio de Crie, in quibus dictus Laurentius dicebat se Tractum habere, & super sergenteria de Priovatum de Alsace specialibus transisset in causam, &c.* Quæ hic commemoratur idem Roverium pag. 640. nihili sunt. [Index M. Beneficiorum Ecclesie Constant. fol. 46. v. *In qua parochia sunt tres Tractus decimarum, de quibus vellet ejusdem Ecclesie percipi unum Tractum sedis de Coloac, & in aliis duobus non percipi nisi tertiam partem*. Chartularium S. Vincen-

Tom. VI.

tii Cenoman. fol. 43. *De Tractu vero fuit constitutum, quod utraque pars iam monachi quam domini & sui heredes de anno ad annum alternatim Tractum decime possidebit, & eodem anno quo monachi Tractum habebunt, per ipsos attrahetur decima ad decem domini & heredium suorum; & eodem anno habebunt clavum domus, ad quam decima attrahetur, domini vero & sui heredes habebunt paleas*.] Vide Granchiagium in Grana c. col. 947.

Hic omnibus in locis, si bene conjecto, *Tractus decima* idem est quod alibi, *Cario*, *Decima decimo*, *Redecima*, seu pars decimarum, quam percipiebat is qui eas colligebat, *trahabas* seu *vehcibat* in horreum decimatoris. Hoc jus, ut io Cario dictum est, ad varios pertinuit, modo ad Majorem loci, modo ad Dominum, modo ad Ecclesiam aliove, qui nulla in forte ponebatur operam in decimis five colligendis, five advehendis: sed collectio seu vectura decimarum prima fuit hujusce juris causa, quod deinceps ad varios transierunt, io aliis similibus juribus factum est sæpissime. Ioterpretationi nostre non parum faver locus & Charulario S. Viocentii laudatus: cum enim monachi *tractum habeat, per ipsos attrahi*, seu advehi debet *decima ad domum domina & heredium suorum*. Aosis vero quibus *domina & heredes sui tractum habebant*, ab ipsis attrahi, seu advehi, debebat *decima ad domum monachorum*, ut dicitur alio ejusdem Charularii loco, supra relato in voce *Tractor*. Præter oculos alius est locus, five a Cangiio, five a nobis citatus, cui hæc nostra explicatio nequeat accommodari: qua de re tamen penitus atreotum lectorem esto judicium. Vide *Trabere* 8.

4. **TRACTUS**, Telum, sagitta, Gall. *Train*. Charta an. 1430. to. 1. Hist. Dalphin. p. 64. col. 2. *Magna quantitate vidualium, artilleria & Tractus ibidem dimissa, que erat sufficientes ad custodiam dicti castri*. Monstræ factæ apud Chastlagoiam an. 1511. & Schedis D. Aubret: *Franciscus Carbonellus habet balistam calibus suadeciam sub ingenio & una trostra Tractum unam duodecim Tractuum*. Pluries occurrit ibi. *Gens de Trais*, Sagittarii, in Præcepto an. 1438. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. c. 1013. *Gens d'armes & de Trais*, in Charta Caroli VII. Reg. Fr. an. 1437. c. ex Chartul. Latiniac. fol. 31.

5. **TRACTUS BALISTÆ**, Spatium extensum ad teli jactum, *Train d'arc*, in Confectu. Burbon. art. 524. & in Charta an. 1449. ex Tabul. Latioiac. Epistola Petri de Coodeto to. 2. Spicil. Acher. p. 553. *Extendebat se in longum quasi per leucam & plur, & in latum per tres Tractus balistarum*. Simili notione *Tractus* nude dicitur in Coventione an. 1292. & Schedis Pr. de Marzagues: *Et a dicto burgo per magnum Tractum & spatium distat*. Nostis etiam dicitur *Train*, hoc intellectu.

6. **TRACTUS**, Mors, obitus. Verus Charta apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. c. 222. *Et illam terrulam ad omne calumnia dimissi liberam, quam in Tractu id est, in exitu sui antecessoris reclamabas suam*. Hinc.

7. **TRACTUM FACERE**, Extremum spiritum agere. Miracula B. Angeli Clareni, tom. 2. Junii pag. 5101. *Infirmitatem ad mortem, & deploratam erat ab omnibus, & etiam Tractum facere incipiebat*. Miracula MSS. Urbani V. PP. Nec pulsam, neque avelium habebat per os suum, & quod oculos fulverberat, & Tractum sive badali fecerat.

8. **TRACTUS**, Pars, portio. Charta an. 1260. ex Tabul. S. Richarii: *Pendiderunt... septem & decem jornalia terra cum dimidia in duobus Tractibus*. Gallice diceremus, *En deux pieues*.

9. **TRACTUS**, Quis sit hujusce vocis intellectus, quæ vis, in Notitia Imperii, io Vita S. Germani l. 2. cap. 5. auctore Constantio, in Panegy. Aviti v. 369.

D d d

apud

apud Sidonium alioque Scriptores huius & subsequen-
tis etatis, eruditè docet Vir doctissimus Du Bos to. 1.
Hisor. Monarch. Franc. pag. 70. quem consuluisse
haud pigebit.

¶ 8. TRACTUS, Consensus, consensio. Testa-
mentum P. Archiep. Narbon. ann. 1238. inter Instr.
Gall. Christ. novæ edit. tom. 6. col. 52. *Ordinamus quod*
opus de clericis beneficiis ejusdem Ecclesie, non tamen
canonicis, pro tempore in eadem Ecclesia constituitur
Tracti communi & consensu Archiepiscopi & Capituli
eiusdem Ecclesie.

¶ 9. TRACTUS, Lorum tractatorium, Gall. *Trait*.
Pro una carisadel, uno colero, cum uno pari Tractum,
empis XIV. d. apud Kennettum io Glossario ad ealeem
Antiq. Ambrosd.

¶ 10. TRACTUS, Contractus. Vita S. Petri Cæ-
lestini l. 3. c. 13. to. 3. Muratorii p. 665. col. 2.

At brachiis gemine, noctis phantasmate, Traſſa
Perdiderant dextramque latus, &c.

¶ 11. TRACTUS, Præteritus, elapsus. De hoc (tem-
pore) sunt Tracti XVII. anni in Placito ano. u58. inter
Probat. novæ Hist. Occitan. to. 2. col. 571.

TRACTUS EXTRA ROTULOS. Leges Malcolmi II.
Regis Scotie c. 3. nu. 2. Item ordinaverunt pre suscita-
tione iustitiarum quolibet die iinneris sui centum solidos.
Item Clericis suis, pro quolibet homine amerciato, vel
vendito duos solidos; & pro quolibet bamine munda-
ta per assisam, pro Tractu extra rotulos, quatuor denarios.
Galli dicebant: *Pour estre tiré du rôle des accusati-
ons ou des amendes.*

¶ TRACTUS FERRARUM, Venatio, in Charta an.
1217. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 166. & in aliâ ann. 1344.
ibid. p. 495.

¶ TRACTUS QUADRIGÆ, Opera cum curru domi-
nobia. Tractus quadrige tempore Augusti, in Char-
tulario S. Vandregesilii to. 1. p. 85.

TRADAVIUM, Charta Alamannica 99. Goldasti-
na: *Proclamaui, quod cum in contraditum suum mon-*
sum et solium fuisset, quod ei advenit a parte uxoris sue
simul & Ylvarina, & propriam fuisset, & legibus suum
esse deberet, quia iam de Tradavia uxoris sue fuisset, id-
circo suum esse deberet. Legendum forte *irritatio*, ita
quod prædium a irritato uxoris possessum fuisset, ois
potius *tradavium* accipiat pro proprietate, vel dote.
[Vide Trevis.]

¶ TRADERE, Prodere, Gall. *Travis*. Passim
usurpat vetus Ioterpres Evangeliorum, ubi de Iuda pro-
ditore, pro Græco παραδίδωμι. Hinc Sedulius Acrost.
Christi v. 74. *Tunc ille Iudas carnifex, Ausus magistrum*
Trudere, &c. Vita S. Hugonis Abbat. Bonze-vallis, to. 1.
Aprilis p. 47. Miles unus perfidus & dolosus, qui eodem
anno duo castella Tradiderat & destruxerat.

¶ TRADIMENTUM, Proditio, in Charta an. 1190.
in v. Raptus laudata. Vetus membraea apud Ludewig.
to. 8. Reliq. MSS. p. 244. *Tradimentum cum civibus Fri-*
bergensibus fecit, ita quod promissa privilegia & liber-
tatibus imperialibus civibus Fribergensibus dolo circumvenit
... Quod cum civis iure Traditoris Regi promississet
&c. Regimina Padue ad an. 1279. apud Murator. to. 8. c.
424. *Fuit factum Tradimentum, quando Beribolomæus*
& Ansedisius fratres de Schinellis fuerunt de Padua sor-
tauntis. Adde c. 429. Chronicon Farm. ad an. 1284. to.
9. ejusdem Muratori. c. 95. Epistolam ejusdem Car-
ustiani apud Marten. to. 2. Anecd. c. 1635. Statuta Palla-
vicina l. a. cap. 25.

TRADITIO, Proditio, Gall. *Trabison*, apud Simco-
nem Dunel. ann. 1088. 1096. Radulphum de Diceto
ann. 1190. & alios non semel. Leges Alfonsine part. 6.
tit. 2. lege 1. *Leſe Majeſtatis crimen, sans quere*
deſer en Romance come geyr de Trayſon, que ſa-

zo omne contra la persona del Rey :

TRADITOR, Proditor, Gall. *Traître*. Tacitus l.
1. *Quin potius interfecto Traditore, fortissimam virtutem-*
que suam male omne exolverent. Hugo Flaviniacensis
in Chroo. p. 163. *Regebat tunc Ecclesiam (Remensem)*
Arnulfus Lotharii Regis, qui quinius a Karolo Calvo
fuit, filius, qui Traditor cognominatus est ob id, quia
civitatem petruo suo Karolo reddidit, cum doleres re-
gnum alicuius sibi datum, & suo præceptum. Ita etiam
usurpant Leges Edwardi Confess. cap. 19. Thwocizius
novo loco, & alii passim. [Le Romæ de Pastore-
pex MSS.

Nus ne m'oisit du Trabitov

Riens nule dire for amor.]

¶ TRADITOSUS, Proditorius, in Vita B. Caroli
Boni n. 91. to. 1. Marini p. 200.

TRADITIO, Cessio, concessio, alienatio, vel
dispositio per testamentum, io Capitula. 2. an. 813. c. 6. in
Concilio Turonensi III. ann. 813. c. 5. in Capitula. Ca-
roli C. tit. 32. c. 5. &c. Vide *Investitura*. [Habetur alio
significatu io *Tradere*.]

¶ TRADITIO S. BENEDICTI, præ ejusdem S. Patris
Regula, in Epistola quam laudat Mabillioius tom. 4.
Annal. Bened. p. 110. *Traditio super Regulam S. Benedi-*
cti pro Explanatione, to. 2. eorumdem Annal. p. 619.

TRADITIONES EVANGELII. Testamentum Riculfi
Episc. Helensis ao. 915. Alium vero missale cum anti-
phonario in uno volumine, Sinarumque unum, Traditio-
nes Evangelii, & Epistolæ duos libros, &c. [Ex-
planationes Evangeliorum intelligo, mox Traditio
super Regulam S. Benedicti.]

¶ TRADITIO PONDERUM & mensurarum, Jusdo-
mo competens ponderum & mensurarum exemplaria
proponendi, ad quæ subditi teneantur sua pondera &
mensuras exigere, in Litteris ann. 1275. to. 3. Ordinat.
Reg. Franc. p. 61.

¶ TRADITIONALIS NOTITIA. V. *Traditoria*.

¶ TRADITOSUS, Proditorius. Vide *Tradere*.

TRADITOR, Donator, Orig. Murensis Monaste-
rii p. 49. In *Wirkenlos sex diurnales habemus, quorum*
Traditores fuerunt Ruffein, Luitprandi, &c. [Alia no-
tione occurrit in *Tradere*.]

TRADITORES, dicti ex Christianis, qui atrocitate
pœnarum perterriti, quos apud se habentur codices sa-
cros, tradebant Tyrannis. Horum ingeos numerus
fuit, sed prope infinitus illorum, quorum coſtantia
nulla est concessa formidæ, qui, ne sacros libros tra-
derent, lubentissimo animo mortem oppetierunt. Ho-
rum memoriam præſertim agit 1. Jan. Martyrologium
Romaoum S. Augustinus lib. 7. de Baptismo contra Do-
natist. c. Post Cyprianum mortem 40. & quod occurrat annis
peractis, Traditio codicum facta est, unde caperunt ap-
pellari Traditores. Sub Diocletiano omne. A. 825. S.
Saturnini & Socior. Mart. Carthag. cap. 1. n. 211. Febr.
Qui pleni Deo, devotio atque præſtatio diabolo, victorie
patmam in Traditori & eorum confortes ferentes, qua
illis ab Ecclesia communione receptant, cuncti Marti-
res propriis sanguine consignabatur. Fui enim non fuerat,
ut in Ecclesia Dei ſimal dei Martires & Traditores.
Adde cap. 3. n. 16. De iis etiam idem Augustinus Epist.
50. 162. 164. 171. de Verb. Dom. ſerm. 18. cap. 19. lib. 3. con-
tra Creſcon. c. 27. 30. in Collat. 3. c. 13. lib. 7. de Baptis-
mo contra Donatist. cap. 2. Concilium Arclatenſe l. c.
13. &c.

TRADITORIA, Instrumentum seu Charta tradi-
tionis, vel *investitura*, qua quis agrum seu quamvis
rem aliam alteri tradit, & in ejus dominium transfert,
per ſectum, vel ramum, &c. Hujus formulæ haben-
tur in formulis veteribus Bignonii 19. & 52. ubi & Na-
tia *traditionalis* dicitur.

¶ TRA-

diversi generis. Regula S. Pachomii c. 37. Qui ante forei convivii erogati fratribus Tragematia, intribuendo mediatur aliud de Scripturnis. Cap. 52. Si vero sint Tragematia, vel poma, dabit eis janitor ex his comedere, que poterit, &c. Vita B. Veronice de Binaflo c. 9. Vasa quadam affertur videlicet lignea præclare elaborata, quibus ex saccharo delicatiora quedam composita servabantur, que Tragematia vocamus.

¶ **TRAGERIA**, Pyxidis species, alias multum in usu, in qua aonium, amygdalum aliaque hujusce modi saccharo circumdusta, nostris Dragères, Ital. Tragèa, servabantur. Inventarium vassellæ de argento a. 1347. to. 2. Hist. Dalphin. p. 55 §. Ostendit ... anam Tragèriam argenteam, cum pede argenteo, esmaltatam in medio pedis, &c. Testamentum an. 1367. to. 1. Aoeqd. Marten. col. 523. Legamus ... nostrum vas argenti deauratum vocatum Tragier. Hodie vocamus Dragier. Vide *Dragerium*.

¶ **TRAGINA**, Vestura, opera cum eurrus. Hispan. *Tragin*. Bulla Benedicti VIII. PP. an. 1017. Marce Hispan. c. 1002. Nulli liceat ex jam dicto monasterio accipere pascuarias, vel exigere Traginas, aus distringere pascuarias, &c. Eadem recurrit ibid. c. 1004. Charta an. 1078. ibid. c. 1168. Insuper omnes malas consuetudines, boaticas, albergas, Tragmas & omnes torsuras ... dimittis. Emendo Traginas. Vide *Traga*.

TRAGINARE, vel **TRAGMARE**, Trahere, ex Gallico *Tramer*, vel *Traigner*, ut vulgo Picardie effertur. Charta Communie Atrebat. ann. 1211. art. 2. Qui alium per capillos ad terram Traginaveris, &c. *Traginatus*, ibid.

TRAGIPPIUM, in Notis Tyronis p. 161. inter calcamenta.

TRAGUA, **TRAGULA**. Vide *Traga*.

TRAGULI. Matth. Paris an. 1253. De viris quoque sanctis & literatis, qui seculum ordine irregressibiles pro Deo imitando reliquerunt, suos facit Papa seculares ad pecuniam argumentose extorquendam, quod & ipsi non inviti suscipiunt, ne inobedientes esse videantur. Et sic de secularibus sunt seculariores, & mentis in eis Tragulorum vilis, dum sub habitu paupertatis spiritus habitat elationis. Forte legendum *Sragulorum*.

TRAGUM, Instrumentum piscatorium, rete: *Tragula*, Plinio lib. 16. c. 8. Glossæ Isidori: *Tragum*, genus piscatoria. [Idem Isid. l. 19. c. 5. *Tragum*, genus retis ab eo quod trahatur nuncupatum, ipsum & Verriculum, vivere enim trahero est.] Glossæ Lat. Gall. *Tragum*, *Rais a pecheur*, *Trouble*. Charta Edgari Regis Angli. pro Monasterio Ramelensi: Cui Sanctus in somnis apparuit sic fando Benedictus: *Aurora spargente polum, tuum respiciens Tragum, multitudini piscium vos compos obviabit piscium*. Mox: *Predixisti igitur piscatorum didascalus tui auditui evigilans, ... in aquam, sicut sibi ipsum fuerat, Tragum suum lavare capis, & sicus sanctus Pater predixerat, copiosam multitudinem piscium conelusus*. Vide *Tragal*.

¶ **TRAHA**, Vehiculum sine rotis, a trahendo dictum, apud Columellam l. 2. c. 31. ostendit *Traineau*. Pro octo sumi videtur in Litteris an. 1326. tom. 4. Ordinatus. Rep. Fraoc. p. 452. ubi legitur ad *Trabam* frive ad *bercam*; ut & in Chartulario Gemetic. ubi memorantur precesiones *aratri & Trahe*. Vide supra *Traga*.

¶ **TRAHARIUS**, Qui traha vehit, Sidonio l. 6. Epist. 1. ubi extimos *Trahariorum* cum caloniis & laxis conjungit; unde liquet eos exercitum secutos & io impedimentis fuisse.

1. **TRAHERE**, **Rapere**. Lex Salica tit. 14. Si puer Regis vel litus ingenuum seminum *Traxerit*, de vita componat. Marcull. l. 2. form. 16. Si aliquis puellam inviam *Traxerit*, &c. Form. 19. Si servus ingenuum *Trabit*.

Libertates urbis Vafatenfis: Quicumque alium percusservit, vel Traxerit, pugno vel palma, vel pede, irato animo, sanguine non interveniente, &c.

¶ **TRAHERE** hisio locis idem est quod *Insidiose decipere, turpiter fallere, dolose seducere*, quo sensu Galli suum *Trabir* usurpant, a *Trahere* formatum, metaphora, ut credit, ab aucupibus desumpta, a quibus aves allestæ improviseo rebus attractis capiuntur. Tum addit, *Betrieggen*, Sax. *Betrieggen*, & *Botrecken* apud Germanos, a *Trecken*, *Trahere*, derivata, de fraudulenta actione adhiberi.

2. **TRAHERE**, Alia notione, in eadem Lege Salica tit. 29. §. 38. Si quis casam alienam sine permisso possessoris *Traxerit*, &c. Ubi edit. Heroldi tit. 27. §. 31. Si quis per casam, &c. habet. Quo loco Wendel. *Traxerit* positum pro *Iter fecerit*, censet, quomodo dicimus: *Tirer vers quelque lieu*.

¶ **TRAHERE** vero, probata prima lectione & duobus MSS. Guelferbytanois, ubi omittitur *per*, *Trabere* probabilius interpretatur *Destruere, disrumpere, dissipare*, qua notione Barbaris usuratum fuit. S. Hieronymus Epist. 3. ad Heliodorum: *Marcomanni Trahunt, vastant, rapiunt*. Confect. Marchiz Dumberum a. 1325. art. 24. Si aliquis homo scindis *vel Trabir*, (i. evellit, extirpat) aliquam arborem, ... tenetatur doming ... de LX. fol. Vienn.

3. **TRAGERE**, Jaculari, nostris *Tirer*, *traine* Otto Morena p. 51. *Ac super ipsum castellum fortiter deo ut illicque Trabere non cessaverunt*. Galbert. in Vita Caroli Com. Flandr. c. 7. *Non cessabant Trabere sagittis*. Adde c. 13. n. 96. Robertus Monac. l. 3. Hist. Hierol. *Turcorum nempe consuetudo est, ut vero confugias Tractis sagittis, &c.* [Guido de Vigevano de Modo expugnandi T. S. c. 14. Et super ipso carro poteris fiori manganeli que Trabes ubique lapides & rotas.] Adde Hist. Cortul. l. 7. c. 20. [& Annal. Geouenf. ad an. 1244. to. 6. Murator. col. 509.]

¶ 4. **TRAHERE**, Moras agere, quomodo *Tirer* de long vulgo dicimus. Vide *Trachim*.

¶ 5. **TRAHERE**, Mulgere, *Tirer*, eadem notione Gallis. Chartul. S. Trinit. Cadom. fol. 55 & 60. *Femina eorum Trabent bidentes*. Et mox: *Usque ad tempus quo incipit Trabere oves*.

¶ 6. **TRAHERE**, unde, vel *Trabere per equos*, Reum quadratum discindere, dilaniare, Gall. *Tirer a quatre chevaux*. Processus Comitum Lancast. ann. 1321. apud Rym. to. 3. pag. 939. *Thomas Comes non Trabat neque suspendatur, sed quod excecatio in summodo fiat super ipsum Thomam Comitem, quod decapitetur*. Litteræ an. 1321. to. 4. p. 20. Cum ... per equos *Trabit* & ... suspensi fuissent.

¶ 7. **TRAHERE**, Prodere, Gall. *Trabit*, Judas qui Dominum *Traxit*, in Charta an. 1090. ex Archivis S. Victoris Massil. Vide *Trader*.

¶ 8. **TRAHERE**, Equo vel curru ducere. Charta an. 1220. ex Chartul. S. Aviti Aurel. *Rambaldus dicebat se debere Trabere decimam B. Aviti de Trugnica & pro ista percipere decimam decime & habere farragina & jaram avenæ pro equo suo trabente decimam*. Vide *Tractus*.

¶ 9. **TRAHERE**, Introducere, intrinittere, Gall. *Introduire*. Ripalta in Annal. Placent ad annum 1443. apud Murator. tom. 20. col. 878. *Die 6. diei mensis (Junii) ipse Annibal in Bononiam Tractus fuit hora prima noctis, hora vero quinta a dicta noctis Bononiam cepit, & captivum fecit magnificum Franciscum Pizzinum*.

¶ 10. **TRAHERE**, Aliquo contendere, Gallicidicunt *Tirer vers un lieu, vers quelque endroit*. Miracula S. Zite, tom. 3. Aprilis pag. 525. *Ad rumorem ipsius Inpi Traxerunt & cucurrerunt malis gentes*. Albet.

bertus Mussatus apud Murator. to. 10. c. 361. *Dubii ad portas Traxere, pauci muros confederentes nonnullam repugnantiam offendere. Pisani se Traxerunt adterram*, in Annal. Genuef. to. 8. ejusd. Muratorii c. 373. Vide *Trabere* a. Hinc.

¶ *TRAHERE AD ARMA*, Ad arma ire, arma capere, Gall. *Courir aux armes*. Chron. Veron. ad an. 1325. apud Murator. to. 8. col. 634. *Sipendiarii domini Canis ad arma Traxerunt*, &c. Et ad ann. 1334. col. 649. *Bononienses ad arma Traxerunt contra D. Belframum Legatum Eccl. Rom.* &c. & ipsum D. Legatum in castris Bononie incluserunt, &c. Chron. Parm. ad ann. 1308. to. 9. ejusd. Muratorii col. 871. *Populus Parme Traxit ad arma ad plateam Communis erigendam*, Vivat, vivat populus, &c.

¶ *TRAHERE IN CAUSAM, in Curiam*, In jus vocare, ad tribunal adducere, in Capitulari Normannico apud D. Brussel. to. 1. de Us. feud. p. 280. *Traire en cause*, in Litteris Caroli V. Reg. Franc. an. 1370. to. 5. Ordinar. p. 377. art. 19. *Traittier*, eadem notione, in Litteris ejusd. Regis ann. 1370. ibid. pag. 368. *Et sont lesdits marchans Traittiez pardevant nosre dñe Chastelain & Officiers a Crepy. Traittier a amende*, pro multam imponere, in Litteris an. 1344. ibid. p. 380.

¶ *TRAHERE IN CONSEQUENTIAM, Tirer a consequence*, Ad exemplum pertinere. Charta an. 1324. ex Chargul. Campan. fol. 430. v. col. 2. *Nor vero ne buljmodi quitatio possit Trahi in consequentiam* praesenter litteras fieri fecimus & sigilli nostri munimine roborari, *TRAHERE AD PARTEM*. Vide Pars, c. 108.

TRAHERE SPATHAM. Vide in *Spatha*.

TRAHINA. Fredericus II. Imp. lib. 1. de Arte vendendi in Prologo: *Quadam (instrumenta) in docendo ipsam faciant capere aves, quas vult artifex, quomodo vult, id quod dicitur Trahina, siue fiat de grue, siue de ayrene, siue de alia ave, siue de pelle leporina impleta paleis, & sunt multa, quae spectant ad Trahinam.*

¶ *TRAHINARE*, *Trahere, Trainer*, in Inquisitione ann. 1368. inter Schedas Praesid. de Moraugues. Vide infra *Trainare*.

¶ *TRAIAIRE*, *Seligere*, Gall. *Trier*. Exstant apud Rymer. tom. 4. pag. 136. Litterae vernaculae, quibus praemittitur vice summarii: *De assignandis ad Wallenses Traiandis & Arraiandis*, in corpore vero: *Vous assignons jointement & severalement de surceoir lesditz galeys... & de les Trier & arraiier, & de les faire venir conver & mesner... jelses a Portesmutb... & les avantditz galeys bien Trier & arraiier, &c. Assignavimus vos ad ducentas homines... de melioribus, validioribus & fortioribus eligendum & Traiandum apud eundem Rymer. to. 5. p. 328. Vide *Arraiare & Triare*.*

TRAJECTORIUM, Fundibulum. Gloss. MS. Regium Cod. 1013. [Le Roman de Peccu MS.]

Saillir de veuer jenseis, & Treget tel geter,

C'est un coup domageux qui ne s'en fait garder.]

TRAJECTUM, lingua Gallica, Oppidum sonat. Siebertus an. 697. In loco Wilsburg, qui nunc Wilsachium dicitur, a nomine gentis Wilsium, & Trajectio compositum, quasi Wilsarum oppidum; nam Trajectum lingua Gallica oppidum dicitur. Hauth a Beda lib. 5. Hist. c. 12.

TRAJECTUS, vox Latina haud incognita, ea notione, qua utitur Monachus Sangalli lib. 1. de Carolo M. c. 32. Fuit consuetudo in illis temporibus, ut ubicunque aliquod opus ex imperialis praepcepto faciendum esset, siquidem pontes, vel nares, aut Trajectus, siue purgatio, seu frumentum, vel impletio canonum itinerum, ea Comes per Vicarios & officiales suos exequerentur, &c. Adde c. 33. [Charta Lotharii Imp. ann. 840. apud Murator. to. 2. part. 1. col. 390. *Fundum Fornicatam cum*

Tomo VI.

Trajecto suo, seu gualdumunum, in quo est ecclesia S. Gelbuli, &c.]

TRAILLIA, TRAILLIARE. Vide *Trila*.

TRAINA. Tabularium Prioratus de Domina in Delphinatu f. 107. *Cabannaria in villa Perdita, servitium per Kalendas duo membra de carne, & 2. panes, & 2. Trainas, & unum salsum de tecta*. Adde f. 108. 113. Rursus f. 114. Et 1. cartallum de fabis, & 3. Trainas de lignis, & 10. faxes de majoria. [Vide *Trana* 1.]

¶ *TRAINARE*, verbum Ital. nostris *Trainer*, *Trahere*. Regimina Paduae ad an. 1322. apud Murator. tom. 8. col. 464. *Inter quos xvi. ex eis reperti mortui, & duobus fuerunt in civitate & Trainatis ad catenam Communis*. Annales Mediol. to. 16. ejusd. Muratorii col. 795. *Fecit Trainari unum per civitatem Mediolani ligatum ad caudam unius equi*.

TRAINELLUM. Catholicon Armoricum: *Trainell, Gall. est Trainel a aider a chancer, chancepié, Lat. hic parcopollex, item bos Trainellum*. Vide *Parcopollex*.

¶ *TRAINUM*. Statuta Pallavicina lib. 2. cap. 73. Item pro quolibet plausiro ducente ad Trainum f. 10. Italis Traino dicitur quantum a duobus animalibus trahi potest.

TRAITA. Charta Guigonis Comitis Forensis an. 1253. pro Libertatibus Villarezii: *Remittimus hominibus antedictis libertatis bannum, quod habebamus in dicta villa de vinis nostris vendendis in mense Augusti, excepta Traita, quam ad manus nostras expresse retinemus*. Hinc forte notius vechgal, *Traite foraine*, seu ea praestatio pro mercibus, quae in Regnum inferuntur, vel ex eo effertur.

¶ *TRALESIUM*. Adulfus apud Murator. to. 6. col. 179. *Milites, qui iurant societate Tralesio*. Locum ut videtur, corruptum.

TRALIA. Vide *Trelia*.

¶ *TRAMAIOLUS*, Baculus collo canis appensus, ne pereat currat loca, quibus nocere possit. Statuta Placentiae l. 5. f. 65. v. *Quilibet babianus in villis tenens canes teneatur eo tempore, quo sunt vna super vineis, tenere ipsi canibus ad collum unum Tramaiolum longitudinis unius brachii cum dimidio, ut impediatur canes intrare vineas... possint tamen dicti Tramaioli amoveri a canibus tempore venationis*. Vox est ejusdem originis, cujus est lequens: sic nos *Tramaiol* vocamus non solum rete, sed etiam quodvis pedicis genus.

TRAMALLUM, TRAMELA, Species retis ad capiendos pisces, Gallis *Tremail*, Italis *Tramaglio*, sic dicta, quod tribus maculis, vel triplici macularum ordine, quas *Mailles* nostri dicunt, confecta sit. Catholicon Armoricum: *Tramail, c'est une rete a pescher. Lat. hoc tragus, verriculum*. Tabularium Vindocinense ch. 340. *Quatuor strabus retrit, quod vulgariiter vocant Tramallum ad capiendos pisces*. Schedae MSS. Corbeienfes de Mensa Abbatiss: *Et sciatur, quod talis debet esse Trameia, dont on prent rocer; (pisciculos) quod de facili per foramina Trameie transire vres medii digiti de manu dextra*. V. *Tromacium*, & Menagii ac Ferrarii Origines Italicae.

Hinc, ut videtur, emendandum est *Tromatium*, in Charta an. 1087. apud Baluz. Histor. Tutel. c. 428. *Clavos non mittent super melendinum ad capiendos lucios, nec Tromatium in ullo loco, nisi quinque diebus tantum per annum*. Et mox: *Mittent Tromatium & clavos, ubi visum fuerit eis*.

¶ *TRAMARCUS*. Hugonis Magni Diploma pro S. Juliani Monasterio Turon. tom. 3. Annal. Benedicti. pag. 710. datum dicitur in villa Fontanar, ubi ressedebat demnus Hugo venerabilis Comes & Tramarcus cum suis fidelibus; huius vero Diplomatis initio Hugo

Ddd 3 Dux

Dux Francorum appellatur necnon *Demarcus*: unde colligere est *Tramarcus* & *Demarcum* unum & eundem esse; est autem *Demarcus* iuxta vim vocis *Δημαρχος*, Princeps populi, quod de Duce vel Comite dici potest. Vide *Demarcus*.

¶ *TRAMARICIA*, *Quedam arbutula*, Johan. de Janua; *Une petite arbre comme ronce*, in Glossis Lat. Gall. Sangerman.

¶ *TRAMASERICUM*. Vide *Trameferica*.

¶ *TRAMELA*, Species retis. Vide *Tramallum*.

¶ *TRAMELLUM*, pro *Trinellum*. V. *Pecopollex*.

¶ *TRAMEN* *de arboribus*, in Glossis Saxon. veteri, tpæc. In Cottoniano, *Fræmen*; ubi Somnerus: Neutrum intelligi. Fortasse *Termet*, quod Belg. *Speckmaede*. [Vide *Trème*.]

¶ *TRAMESAGIUM*, Vide in *Tremesum*.

¶ *TRAMIS*, *Extrema pars vestimenti*. Johanni de Janua; *Herletes de vestement*, in Glossis Lat. Gall. Sangerman.

¶ *TRAMISIA*. Vide in *Tremissis*.

¶ *TRAMISIS*, *TRAMISUM*, &c. Vide *Tremesum*.

¶ *TRAMONTANA*, vox Italica, nostris *Tramontana*, Aquilo, Boreas, sic dictus in mari Mediterraneo quod flet a partibus transmontanis, Romanorum habita ratione. Frequenter occurrit vox *Tramontana* in Archivis S. Victoris Massil. & apud scriptores Italicos. Vide *Prodenfer*.

¶ *TRAMONTANE*, verbum Ital. quod de astris occidentibus dicitur, ac praefertim de Sole. *Stella grosso de sero jam fuerat Tramontana*, in Chronico Parm. to. 9. Muratorii col. 765.

¶ *TRAMOSERICA*, *Vestis, quae flamina ex lino, gramina vero ex serico habet*. Papias & Ugutio [ex Isidoro l. 19. Orig. c. 2. Gloss. Lat. Gall. Sanger. *Tramosericus*, *bordès de soie*.] Gloss. Saxon. Ælfrici: *Tramosericum*, teolcenab. Ubi teolcen, est sericus, bombycinus. Charta donationis, factae Ecclesiae Cornuacianae, edita a Suarelio: *Masertum Tramosericum, rhodemelinum, aquilatum*. Ibidem: *Vela Tramoserica prafina purpura*. Chartula plenaria securitatis exarata Iulianino imperante, apud Briffonium lib. 6. Formul. *Camisia Tramoserica in cacco & prafina valente solidus tres semis*.

¶ 1. *TRANA*, Idem quod *Traina*, n. fit ita legendum. Chartul. S. Petri de Domina fol. 26. *Monachi babebant apud Muram 12 den. & 2 sextar. avena & unum falcem de sano & alium de palea, & unam Tranam & unum caponem*. Vide *Trava*.

2. *TRANA*, Lydio, & Goldasto, *Eveſtio, traſtoria*. At *Eveſtio* itane dicitur conjunctim, in Charta Caroli M. apud Will. Hedam in Rixfrido. Episcopo Trajectensi: *Preterea praesenti precepta discernimus... ut non per ullos portus, neque civitates, ubicunque in nostro regno aut pagis, aut territorijs, teloneus exigatur, nec de aquali vel carrali, neque de saumis, seu Trane eveſtione, vel rotaticum, vel pontaticum, ... requiritur vel exigitur, &c.* Quid sit *Trana* hoc loco, non facile est assequi. Papias MS. *Tranas* quidam putans esse, quibus mare colligitur: *Donatus vero vehicula esse sine rotis*. *Donatus* habet *Traba*, non *Trana*, ad t. Georgic. unde conficitur perperam Papiam apud eundem *Tranas* legisse. Recte tamen dixit, *tranas* esse locum, ubi mare colligitur; sunt enim *piscatoriae*, seu *piscariae*, quae ad ædium vestibula conficiebantur in mari, quas Leo Imp. Nov. 57. & 103. *ἑταῖρα*, vocat, quali *aquarum maris remores*, nos *Remens d'eaux* dicimus, posteriores vero Græci *τραῖα*, ut auctor est Michael Artaliata in Synopoli tit. 95. & autem *ἑταῖρα*, non tam fuisse *veria in mare & tenſa confiſſa palis*, quod vult Cujacius l. 14. Obſervat. c. 1. quam maritimæ piſci-

næ, seu ex aqua maris exundantis in ipſo littore conſectæ. Proinde *trane eveſtio*, nihil aliud fuerit, quam quod pro piſcium maris eveſtione penſitabatur: quod &

TRANATICUM dicitur in Charta Ludovici Pii. & Caroli C. ex Tabulario Flaviniacenſi. ... *Nec ſaluſtatium, nec laudaticum, nec Tranaticum, nec de hoc, quod homines ad eorum dorſa poſtaut, exigere aut exaltare præſumat*. Adde Appendicem ad Capitularia ſialuzii n. 67. [& 26. in quo poſteriori privilegio male legitur *Tranaticum*, pro *Tranaticum*: quod rurſum legitur in Hiſt. Lotharing. to. 1. c. 555.]

¶ *Eveſtionem*, quæ fit traha interpretatur Voſſius l. 1. de Viſitiſ ferm. c. 18. ex alio ejuſdem Caroli M. Privilegio apud Aimoimio l. 5. c. 1. *Teloneu exigatur nec de novale, nec de carale, neque de ſaumis, neque de Trane eveſtione, nec rotaticæ, nec pontaticæ*. Legit Baronius to. 9. Annal. ad an. 779. ubi idem Privilegium habet: *Nec de navali, nec de carrali, neque de ſaumis, ſive de Trane eveſtione vel rotaticum, vel pontaticum*. In quibus verbis multiplicem diſtingui eveſtionem laudatus Voſſius, aliam quæ navi fit, aliam quæ curru, aliam quæ traha, vehiculo genere ſic dicto, quod non volvatur rotis, ſed trahatur: quod poſtremum eveſtionis genus *traaam* dici putat, quæ iccirco eveſtionis navali & carrali opponatur.

¶ *TRANATARE*, *Tranare. Traatatare navicula*, Elmhamo in Vita Henrici V. Regis Angl. c. 82.

¶ *TRANATICUM*. Vide in *Trana* 2.

¶ *TRANATORIUM*, ab eodem fonte, quod *Trana* 2. Florentius Wigornienſis ann. 465. *Hengſſeus & Eſſica cum Britonibus prope Wippedes, id eſt Wippedi Tranatorium pugnaverunt*. Anglo-Saxonibus *ſteac*, *eſtuarium, gurgis, amnis*.

¶ *TRANCHEIA*, *TRANCHIA*, Foſſa, Gallicè *Trenchie*, Ital. *Trincea*. Hiſtor. Beccenſis MS. pag. 361. *Status ne cogantur ire ad operationem caſtellanorum, ſive pontium, vel ſoſſatorum reparandorum vel Trancheiarum*. Tranſactio an. 1295. ex Archivis Caſtellionis Paludis in Breſſia: *Caſtrum de Caſtellione cum ſoſſatis contiguis & Tranchia ſive ſiſura. A cimetorio uſque ad Tranchiam Domus Dei de Meriaco, in Charta an. 1209. apud Thomafferium in Biturig. p. 714. Rurſum occurrit in Epistoſa an. 1212. tom. 1. Anecd. Marten. col. 821. Vide infra *Trenchia*.*

¶ *TRANCUS*, pro *Truncus*, niſi fallor. Vide locum in *Eſchbamensis*.

TRANEX, vel *TRANX*. Editum Rotharis Regis tit. 101. §. 61. & Lex Longob. lib. 1. tit. 19. §. 7. *Si quis Tranicem de vite aliena inciderit, componat medium ſol. Itatres editiones*. Quidam codices MS. habent *Travices*, & in lemmate, *de radice vitis*. Sed legendum puto de *traduce vitis*, ut in ipſa lege *traducum*, id eſt vitis furculam, quem ita appellant Varro l. 1. de Re ruſtica, Columella l. 4. c. 29. l. 5. c. 6. & alii. Niſi titulus *de radice vitis*, ſit vice Gloſſematis. Itali *Treſico* [*palmitem*] dicunt.

¶ *Palmitem* aut flagellum interpretantur Voſſius l. 2. de Viſitiſ ferm. c. 1. & Martinius in Lexico, ſic dictum a Saxonico, vel Germanico *Trancæ*: quod idem ſignificat. Hinc pro *Tranicem* puto legendum *Trancem*, ut habet unus MS. Eſſent. alter præſert *Trance*, ut annotat Muratorius to. 1. part. 2. p. 40.

¶ *TRANICICUM*. Vide *Tranaticum* in *Trana* 1.

¶ *TRANQUILLACIO*, pro *Tranquillitas*, in Chronico Joh. Wetherbamſledi p. 355.

TRANQUILLITAS, Titulus honorarius Imperatorum, apud Vegetium lib. 2. in Prologo & alios. In Diurno Romano c. tit. 4. *Tranquilliffimi ac Chriſtiſſimi Domini noſtri*. Vide *Serenitas*.

TRANSACTARE, Transferre, possessionem aut rem in alium transferre, in Statutis Venetis ann. 1242. lib. 3. c. 39. & consulto 16. *Transactare*

TRANSACTUM, Lex Longobard. lib. 1. tit. 25. §. 39. *Sic ut si quicquid servus aut alius, ancilla aut alia in furto comprehensum fuerint, & dominus eorum negle xerit eos liberare, & usque ad dies 30. eos dimiserit, suis se jungi, & habeat eos in Transactum, cui furum fecerint, & cum panis postea ipsum furum situm Lex & Edictum continet. Ascenditque in uno manticulo, fecit, sicut dixerat: Descendensque ibat per viculos & arvas, interragans quos inveniebat: Audisti, inquit, sonitum tubae? Cui si dixerit: Etiam audivi, dubat illi mox copulandum dicenti: Tu inquit, es meus servus. Ita ergo dedit illi Carolus quantum sonitum tubae audiri potuit, usque ita, dum vivit, tenuit, siquae filii post eum, qui usque in presentem diem servi ipsi Transcornati vocantur.*

TRANSAGIUM, in Litteris ann. 1269. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 5. p. 388. Mendum esse videtur pro *Causagium*, quod praesertim aliae Litterae eadem decr. an. 1371. ibid. p. 400.

TRANSALPINARE, Trans *Alpes* proficisci, Roman vel in Italiam contendere. Johan. de Janua: *Transalpinare, ultra Alpes ire*. Robertus Monachus lib. 2. Hist. Hieros. *Sed natale solum transiens diversa tempore & itinere Transalpinaverunt*. Utuntur Gregorius VII. PP. 1. a. Epist. 9. Hildebertus Cenoman. Epist. 9. ex iis, quae editae sunt to. 1. Spicleg. Acher. S. Bernardus Epist. 164. 244. 245. Petrus Blesens. Epist. 19. Otto de S. Blasio c. 16. 24. 28. Nangius in Chron. an. 1156. Richardus de S. Germano in Chron. an. 1236. Rogerus Hovedenus p. 528. Matthaeus Westmonaster. ann. 1133. 1217. Matthaeus Paris ann. 1257. Godofridus Monachus S. Pantaleon. an. 1166. &c.

TRANSARTAT, Vexilli genus. Gesta Guidonis Episc. Cenoman. to. 3. Analest. Mabill. p. 335. *Wilbus de Buris, qui jam dudum causis penitentie Jerusalem professus fuerat... obtulit B. Juliano Dominice crucis reliquias, cum pretioso pallio & vexillo, quod Transartat dicitur, in cuius hasta lamina ductiles erant, viii. marteas urgenti continentes.*

TRANSAMBATA, Saltus, insultatio, Gall. *Gambade*, ab Occitano *Cambata*, Spatium interpedes divaricatos interjectum, Gall. *Enjambée*, Sentent. Inquisit. Tolos. apud Limborch. pag. 173. *Affermans quod ex quo ipse Rex Careassensibus & Albienensibus super suis inquisitorum deficiebat in iustitia, ipsi poterant licite alium Dominum sibi effumere; & ex quo Rex ipse unam eis fecerat Transcambatum (qui scilicet non providerat eis circa dista negotia, ut volebant) aliam sibi per eos fieri iustum erat.*

TRANSAPITATUS, Aetus praecepti in caput. Aet. S. Torpetis, to. 4. Maii pag. 7. *Quadrigenam in fluvio mergi fecit, & Transapitatus esse unigru & nunguam comparuit.*

TRANSAPOLARE, **TRANSAPULARE**, Truncare, &c. Vide in *Capulare & Cervellu*.

TRANSANDERE, Praeceptum transgredi Conventus apud Andelam, Gregor. Turonens. l. 9. c. 20. *Si qua pars praesentia statuta sub quacunque cupiditate tempore quocunque Transcenderit. (Vitz Patrum Emeriti. tom. 2. Concil. Hilpan. pag. 646. c. 2. l. 1. & impleat praecipit Domini: quod semel datum est, nequaquam Transcendi potest.* Etiam legitur in Cod. Theod. lib. 6. tit. 4. leg. 22.

TRANSACHEIA, Idem quod *Trancheia*, Fossa, Gall. *Trenchée*. *De operationibus castellarum, & pontium, & urvariorum, & fossatorum, & Transcheiaum*, in Litteris Henrici Regis Angl. an. 1285. e. Charophylacio Regio.

TRANSCOPIARE, Exscribere, Transcribere, Gall. *Copier, Transcrire*. Chronic. Wethehamstedii p. 406. *Abbas Transcopiari eam (litteras) fecerat, & post Transcopiationem inferi ulterius in Registro. Rursum occurrit apud Ludewig. to. 8. Reliq. MS. p. 28.*

TRANSCORNATI, Chronicon Novalicenf. l. 3.

c. 14. de quodam *ioculatore*, qui dux viae fuerat Carolo M. pergenti in Italiam contra Langobardos: *Tunc accedens jam dictus ioculator ad Regem petiit, ut sibi promissum daretur, quod ante illi pollicitus fuerat. Tunc ait illi Rex: Postula quod vis. Cui ille: Ego ascendam in unum ex his montium, & tubum fortiter personabo cornam, & quantum longe audiri poteris, dabis mihi in merito & munere cum viris & feminis. Et Rex: Fiat tibi juxta verba tua. Qui protinus udorant Regem abiit. Ascenditque in uno manticulo, fecit, sicut dixerat: Descendensque ibat per viculos & arvas, interragans quos inveniebat: Audisti, inquit, sonitum tubae? Cui si dixerit: Etiam audivi, dubat illi mox copulandum dicenti: Tu inquit, es meus servus. Ita ergo dedit illi Carolus quantum sonitum tubae audiri potuit, usque ita, dum vivit, tenuit, siquae filii post eum, qui usque in presentem diem servi ipsi Transcornati vocantur.*

TRANSCORPORATIO, **TR**, Animae in aliud atque aliud corpus migratio, Gr. *μετεσχηματισμός* & *μετεσχηματισμός*, apud veterem Interpretem Origenis in Matth. tractatu 27.

TRANSCORPORATUS, Qui de uno corpore migrat in aliud, veteri Interpreti S. Irenaei lib. 1. cap. 25. tit. edit.

TRANSCRIPTI MILITES vocantur, cum de alia in aliam regionem transeant, & inde *Transcripti*, quod nomina dant ut *transcribantur*. lib. lib. c. 3.

TRANSCRIPTUM, Exemplum, Gall. *Copie*. *Vidimus* ou *Transcript*, in Litteris Caroli V. Reg. Franc. an. 1271. to. 5. Ordinat. p. 403. Inventar. Chartar. Reg. an. 1482. fol. 281. v. *Rotulus in pergameno super quem scriptum est verbum Gallicis, Ce sont les Transcripts des Lettres que les Grecs envoyoyent a Monseigneur & a Madame. Et in dicto rotulo sunt incluse due litterae missae in papiro & idiome Greco scriptae. Tancris, eadem notione in Chartul. Campan. l. 291. col. 2. ex inscriptione Chartae an. 1242. *Ce sont li Transcrit de la Chastre dela Commune de Provins. Charta ann. 1265. ibid. fol. 395. col. 1. Quant cele taille sera faite, ele sera dite, & sonme seits par devant les hommes deus ditz & par devant nos Sergens, & en porteront li homme devant dit le Tancris de la taille, & la sonme de tous & de chascune vile.**

TRANSCURSUS, Praeteritus, neglectus. Codex Theod. l. 12. tit. 1. leg. 182. *Nemo post hoc munus ordine Transcurso ad ultioris curiae honores audent pervenire.*

TRANSDUCTA MULIER, Vide *Traducta*.

TRANSEDA, Via, platea, quae transire: sed proprie via strictior, *Passage*, unde Ital. *Transdare*, transcurrere, praetergredi. Anastasius in Stephano IV. PP. p. 94. *Emque praesentibus in terra iuxta Transendam campi Lateranensis, ejus effoderant oculos.* Charta Landolphi & Atenolphi Ducum Longobard. *Secus Transendam, quae pergit ad portam Ruffin.* Alia Pandolfi & Landolphi Ducum Longob. in Chronico Beneventano S. Sophie: *Concedimus in nominato monasterio S. Sophie ipsam Transendam, quae vadit retro ipsam Ecclesiam, & quae in parietibus eiusdem Ecclesiae conjuncta est.* Alia eorumdem Ducum ibid. *Juxta plateam majorem illam publicam quae ascendit de porta Summa, & juxta Transendam publicam, quae olim pergere videbatur erga ipsum praedictum monasterium, &c.* Diploma Roberti Regis Neapol. an. 1311. apud Wadding. *Item domus seu apotheca... sita in civitate Neapoli in platea portus, innotandus seu Transulam communem, & sunt conjuncta cum praedicto andis seu Transenda communi, sicuti paries est finis.* Adde Sanctuarium Capuanum p. 643. Vide *Andare*.

TRANSENNA, Cancellus, *κρυπτή*, in Onomastico Lat. Gr. Acofatus in Sixto III. PP. *Item fecit Status Episcopis Confectionem B. Laurentii Martyris cum oculumnis perpereticis, & ornauit Transennam & altare, & Confectionem S. Martyris Laurentii de argento purissimo.* [Eundem adde in Stephano IV.]

TRANSENNA, Fenestra Gl. Gr. Lat. *παράθυρον*, vel vitrum pellucidum, per quod lumen intus admittitur. Glossæ Lat. Gr. *θύραν, παράθυρον, ἀπαρτισμένην*. Legendum *παράθυρον*. Paulinus Epist. 12. ad Severum: *Laussum vero confectu tota simul hac basilica, in basilica memorati Confessoris aperitur trinis arenbus paribus perlinente Transenna, per quam vicissim sibi secta ac spatio basilica utrinque junguntur.*

¶ **TRANSEUNTER**, Obiter, in Libro de Singularitate Clericorum S. Cypriano perperam attributo, & apud Ammianum lib. 28 c. 4.

¶ **TRANSEFEGARE**, f. Transfettare Chron. Bergom. ad an. 1426. apud Murator. to. 16. c. 991. *Licium sit epist. paribus... libero & impiano Transfegare, ire, stare, & redire, mercari, &c.*

¶ **TRANSFERISERE**, Transfere, tradere. Trado, censeo, largior, & irrevocabili offero atque Transfero, in veteri Charta apud Ugellum tom. 1. Ital. Sacre col. 528. edit. 1717.

¶ **TRANFERSIO**, Translatio, transcriptio, cessio. Charta an. 1072. apud Murator. delle Antic. Estensi p. 192. *Per anc carulam iudicaii & offeriens & perpetuas Transfersionis proprietario nomine donamus, iudicamus & offerimus & tradimus, &c.*

TRANSFIGURARE FACIEM, in Lege Longob. l. i. tit. 15 § 5. *Wala panz est, dum qui alienum sortitum vestimentum induit, aut si caput latencinandi animo, aut faciem Transfiguraverit. Gall. Se desfigurer le visage.*

¶ **TRANSFIGURATUS IN VESTIMENTIS**, Alieo veste indutus. nostris *Dequisite*, apud Rolandum Patav. in Chronico l. 7. c. 1. ubi etiam habetur *Transfiguratio*, pro conuete vestis mutatio.

¶ **TRANSFORMARE**, Transfere, tradere. Charta an. 32. Caroli Regis ex Archivo S. Bertini: *Ad integrum vbi per venditionis iurum accepto pretio Ecclesia vestra a die presentis Transformatio.*

TRANSFLUVIARE, Fluvium pertransire. Commodianus Instr. 50.

Transfluvias hostis, in sub latebra cende.
TRANSFOSSORIUM. Papias: *Vere, i. Transfossorium, quo carnos assuntur.*

TRANSFRANCIARE, Ex Anglia per Franciam transire Romam. Matth. Paris ann. 1257. *Pro negotiis Regis transfrancianes & Transfrancianes.*

¶ **TRANSFUNGITORIUS**, Levis, inutilis, baud satis accuratus & sedulus. *Transfunderis expugnatio, tum, apud eundem l. i. adv. Marc. c. 27.*

¶ **TRANSGLADATUS**, Gladio transfixus, in Vita S. Elisabethæ Schonau. tom. 3. Juni p. 621.

¶ **TRANSGREDERE**, pro Transgredi. *Si quis hoc Transgredere presumpserit, in Capitulari 1. anno c. 30. Transgredere preceptum, ibid. c. 34.*

¶ **TRANSGRESSIBILE**, COSTUMÆ, Prestationis species. Charta ann. 1187. ex Archivo Majoris monasterii: *Reclamabant a monachis perinat vacarum, lumbos porcorum, botellagium, costumus Transgressibiles, decem solidos annatis. Vide Consuetud. 4.*

TRANSGRESSIO SUPER CASU, J. C. Anglis & Cowello lib. 4. Instit. tit. 3. §. 3. est, cum quis alterius statum vel conditionem suo delicto deteriorem facit.

¶ **TRANSGRESSIONES DE VIRIDI IN FEREIS**,

Dammum silvis viridibus & frondens illatam, apud Rymer. to. 5. p. 692.

1. **TRANSGULARE**. Ugutio & Joannes de Januar. *Transgulare, ultra gulam deorsum immittere, scilicet, transginnire.* Glossæ Lat. Gall. *Transgulare, Transglottare, nure, devover.* Goffridus Vindocinensis 44. Epist. 22. *Habuerunt itaque efus; sed in efus illis veria, quibus capti, & damnum quousque Transgulsati, invenerunt.* Alia forte notio vocem hanc videtur usurpare Gilbertus Porretanus Episc. Pictav. in proemio ad Commentar. in Boetii librum de S. Trinitate: *Et ne vel timidiatis angustia nos ad solum penitus Transgulare, vel temeritatis audacia ad garriendum laxare putetur, &c.* [Id est, cogere.]

¶ 2. **TRANSGULARE**, pro Strangulare, vitiosa, ut videtur, pronuntiatione. Chronic. Andegav. apud Marten. to. 3. Anecd. c. 1379. *Jobanne Papa (X.) Transgutato, alter Johannes succedit mensibus 111. Charta an. 1413. ex Chabul. 23. Corb. Super hoc quod in anno predicto snis quidam vir, vitæ honestæ & conversationis (qui) insinctu diabolico in domo sua propria... se Transgulsavit, &c.* Metaphorico pro Exlinguere, Gall. *Etranfer*, in Charta an. 1168. 10. Macerianus Insulæ Barbaræ p. 109. *Dammum in ante Transgulare demum controversiam... snus pacis latus eurgens Transgulavit Hinc.*

TRANSGULATIO, pro Strangulatio. Papias. *Suspensio, Transgulation, laqueus.*

¶ **TRANSGULATIO PANNUS**, Variis coloribus distinctus. Pannus de serico Transgulsati seu reitit a modo non utantur, in Statutis Ecclesiæ Anic. an. 1267. to. 2. Anecd. Marten. c. 483. Sed legendum videtur *Stragulationis*. Vide *Stragulum*.

¶ **TRANSIBILIS MESURA**, Mediocris mensura, quæ oque minor sit, neque major, in Chartulario S. Vandregesili to. 1. p. 163. Gall. *Mesure passible.*

¶ **TRANSIGERE**, Transire. Longo in iure consuetudo, multis mentibus Transactis, to. 2. SS. Martii p. 48.

TRANSIGIA. Liberates Villæ de Monero anno 1269. apud Thomassium in Consuetud. localibus Bitoricensib. c. 65. *Nullus de franchisia faciat mibi biennium aut certatam extra Monet, nisi tantummodo Transigat... nique ad domum leproforum, quas habent facere, &c.* [Vide *Transfutura*.]

¶ **TRANSILIRE SACROS ORDINES**, Per saltum, ut aiunt, sacris Ordinibus initiari, i. e. fulcipere superiorem omisso inferiori, v. g. Presbyteratum non suscepto Diaconatu. Concil. Belvac. an. 114. to. 2. Specil. Acher. p. 595. hæc statuit post Gregorium VII. PP. *Qui sacros Ordines Transilint, suspendantur ab officio, & si meruerit vita eorum indulgentiam consequantur, & intersint nrdibus, quæ nmlferunt.*

¶ 1. **TRANSIRE**, Tolerare, dissimulare. Epistola Friderici II. Imp. to. 2. Specil. Acher. p. 572. *Ita nos graviter provocavit, ut Transire non possimus ulterius in correctos sua levitatis excessus. Injurias inultas Transire.* in Codice Theod. lib. 8. tit. 10. leg. 2.

¶ 2. **TRANSIRE**, Traducere. Charta an. 1468. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. c. 99. *Liberabitur naves... ad Transendum & Transendum dictos 1500. sagittarios.* Acta S. Benedicti Aveoion to. 2. Aprilis pag. 257. *Benedictus iterum rogavit, ut amere Dei & B. Maria Transiret illum ultra.*

¶ 3. **TRANSIRE ACTUM**, Practicis nostris, Passer asse, Chartam seu testimonium rei gestæ conscribere. Synodus Trecon. an. 1372. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. c. 168. *Notarii curiam nostrarum juvent fideliter nlla coram eis nlla Transire.*

¶ **TRANSIRE ACCORDA**, LITERAS dicitur Parlateum, cum illa publica auctoritate confirmat: quæ notione voc Passer non semel occurrat in vet. Edic.

his Regum nostrorum; hodie *Homologuer*. Litteræ an. 1358. to. 4. Ordin. Reg. Fr. p. 745. *Nonon litteras & accorda quasquumque per predictum Parliamentum alias fieri & Transfiri solitas ac solitas, fieri faciat & asiam Transfatis.*

¶ 4. TRANSIRE, Peragere. Ordo Concilii celebrandi, to. 1. Concil. Hispan. p. 130. *Nec aliud aliquod ante Transfiri, quam ista omnia explicantur.*

¶ 5. TRANSIRE. Leges Palatinæ Jacobi II. Regis Majoricæ in Actis SS. Junii to. 3. p. xxvii. *Cum autem nos iter facere alicubi contingeret, debebit aquam, ornamenta, paramenta, & argentea vasa portare, cum quibus Transfire possimus, ad usum nostrum. Hoc est, quæ nobis satis sint, aut quibus sumus contenti, cum iter agimus.*

6. TRANSIRE, Desungi, obire. Transfuit, obitus, mors. Voces Christianis Scriptoribus usitatiores. Beletus cap. 4. & ex eo Durandus lib. 7. Ration. c. 1. n. 18. *Transfuit dicitur festum de morte Sanctiorum, quoniam anime illorum a corporibus exeunt, per ignota sibi & diversa loca transiunt, ut per cælum æthereum & æthereum, & crystallinum, usque perveniant ad Emptreum.* Vita MSS. Mauri Abb.

Non mors dicenda, sed vero nomine vita Est, obit us rursus, cuius fit Transfuit ortus.

Vetus inscriptio Viennæ: TRANSIT SUB DIE ... ORBIS FAUSTO VIRO. c. m. COSS. PROTERUNTUR MILITE COELL. Commodianus Instr. 42.

Transire jubentur ad Dominum partibus dextris. Gregorius Turon. lib. 5. Hist. c. 8. Eodem anno & B. Germanus Parisiorum Episcopus Transiit. Florentius Wigron. ann. 862. *Sanctus Transiit Switbanus, & Astra perivit. Vivam transire, pro transigere, quomodo dicitur, Passer la vie, in Epist. Sionis Regis Hisp. ad Cixilaneum.*

TRANSITUS, Mors. Vetus inscriptio Christiana in S. Crucis Monasterio Burdegallensi: *Hic requiesces bene recordationis famulus noster, Mummolenus, qui vivit annus CC. septuaginta, apud quem nullus fuit dolus malus, qui fuit sene ira jocundus, hoc est, accepit transiit sub die vi. Idus Augustas, ubi fecit Augustus dies septem anno v. Regnum Domini nostri. Chlodovei Reg. Testamentum Hadoini Episc. Cenoman. apud Brisson. l. 7. Formul. Ut hanc villam ministri ejusdem post meum Transiitum teneant, possideant, &c. Gregorius Turon. de Vitis Patr. c. 10. Die Dominica Transiitum accipio, &c. Transitus S. Martini, apud eundem Gregorium non semel, Chrodegangum in Regula Canonico Metensium c. 20. &c. Adde Senatorem l. 8. Epist. 8. Leg. Burgund. tit. 4. §. 1. tit. 33. Capit. Walterii Aurelian. Episc. c. 18. Form. 37. ex Baluz. &c.*

TRANSITORIUM, TRANSITURA, TRANSITUS, Quod præstat a transeuntibus per terras alicujus domini, Gall. *Droit de passage.* Transitorium sribusum, in lege Longob. lib. 1. tit. 14. §. 16. *Transitorie consuetudines, apud Guibertum lib. 3. de Vita sua cap. 8. Charta Philippi I. Reg. Franc. pro Abbat. Beci in 20. vol. [Bulla Innocentii II. PP. anno. 1135. ex Archivo Resbacensi: Insuper quoque & molendinis, necnon & piscatoriis cum pontibus etiam cunctisque aqua Transitoriis.] Chart. Regum Angl. in Camera Comput. Paris. pag. 17. *Quæ sive teloneum, sive Transitus nominatur, sive alio nomine dicitur, quod soles exigi pro consuetudine pisci a vendentibus, vel ementibus, vel Transfuentibus.* [Diploma Lotharii II. Imp. ann. 1137. tom. 2. Amplif. Collect. Marten. col. 99. *Nullum teloneum, nullum pontaticum, nullum Transiitum vel exitum, nullum denique publicum terra aquave vellicat, aus pensionem monachi ... in nullo regni nostri loco perfolvant.* Donatio an. 20. Ludovicis Regis: *Donavi Ecclesie Cluniacensi ... omnes consuetudines, annuum quo-**

que subter currentem cum Transitorium.]

TRANSITURA, in Capit. Caroli M. l. 4. c. 59. *Unusquisque ad Palatium, vel in bossem pergens, vel de Palatio, vel de bosse rediens, sributum quod Transiuras vocant, solvere cogatur.* Lex Longob. habet hoc loco Transitorium. Trafsura, eadem notione in Chartis Italicis apud Ughellum tom. 4. pag. 787. 789. 795. Capitulare 5. Lud. Pii ann. 819. c. 16. *Trafsuras etiam habuit, ubi Codd. alii strasuras, sriburas, trisuras, ubi monet Balazius Rhenanus l. 2. Rerum German. p. 93. videtur legisse strasuras. Trafsuras vero habet Charta Caroli Can. 18 Ind. 2. in Tabul. Dervensi: *Silvas etiam quas ex omni parte in circuitu monasterii concessimus, & mercatum in predicta villa Glonna, & Trafsuras ad solum emendum, quas de pontanico S. Petro & B. Berebario in usus Monachorum tradidimus.**

1. TRANSITUS, dicitur de Præfectis aut Judicibus Provinciarum, qui in regiones vel urbes aut vicos sui districtus discurrunt, juris dicendi, vel de criminibus inquirendi gratia, in leg. 4. Cod. Th. de Off. Rector. prov. & l. 6. Ne quis lo Palatio, &c.

¶ 2. TRANSITUS, cum scilicet Missale refertur. a cornu Evangelii ad cornu Epistolæ Communio dicitur: *Navigare vocabitur.* Ita in Actis SS. Junii to. 4. p. 699. ubi de festis S. Joh. Baptiste. Vide alias notione in Transfire 6. & Transitorium.

TRANSITUS VIÆ PUBLICÆ. Hugo Flaviniac. in Chron. p. 132. *Correptionem omnium mensurarum, exceptis alodiis, quæ homines tenent ad placitum generale respicientes, & publica viæ Transiitum.* Id est justitiam criminum, quæ in itineribus publicis committuntur: *La Justice des grands chemins.*

¶ TRANSILA, f. Telacrastris, vulgo Treillis. Statutum Gellonense an. circiter 1150. apud Stephanonium to. 8. Fragm. MSS. p. 175. *Debet ... habere pro tello suo palasium novam & duas fiesstas & duas lineamias, unam culcitram novam de Transiis, cum plum. & unum pulvinare.* Vide Transietum.

1. TRANSLATARE, Transfere, in aliam linguam vertere. Anastasius in Hadriano PP. *Quam Synodum ... in Latinam linguam Translatari jussit.*

2. TRANSLATARE, Alio transferre. Anastasius in S. Hadriano PP. p. 115. *Translatavit atque introduxit in eam corpora sanctorum Meritum, &c.* Chron. Modest. apud Murator. tom. 12. c. 1080. *Plurimi Imperatores Translataverunt sedem suam a Roma in Mediolanum. Translatavit se dicta Domina usque in Swaution & ibi obiit,* apud Kennetium in Glossar. ad calcem Antiq. Ambrosii. Adde Flodoardum l. 2. Hist. Rem. c. 17. §.

¶ 3. TRANSLATARE, Exscribere, Gall. Copier. Charta an. 1142. inter Instr. Gall. Chr. novæ edit. to. 6. c. 32. *Hanc chartam Translatavit Bernardus de Cencio-niolo publicus notarius de Biterri ex originali.* Testam. ann. 1154. in Probat. novæ Hist. Occit. tom. 2. col. 549. *Subdiciam litterarum & rationem de aliera charta Translatavi in istam.* Char. tul. Beivat. laudatum a Baluzio to. 2. Hist. Arvern. p. 272. *Nomen ejus non potuit Translatari, quia carula disrupsa erat.*

¶ 4. TRANSLATARE, Transcribere, rem ab aliquo possessam in alium transferre. Statuta Vercell. f. 92. *Non possint in posterum per commune Vercellarum alienari, obligari, Translatari, vendi, &c.* Charta an. 1035. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Ego pro hoc uno me Translatabo, neque vetabo, &c.*

1. TRANSLATIO, in legibus 15. & 40. Cod. Th. de Episcop. Eccles. & Cleric. pro angariarum, parangariarum vel naviculariz etiam translationis onere, sumitur, cum scilicet res fiscales tranfvendende erant, vel annonæ militaris. Vide Jacob. Gothofredum add. leg. 40.

2. **TRANSLATIO**, Idem quod *Transitus*, seu teloneum, quod pro *transfrendis* & *transportandis* mercibus exsolvitur. *Appendix Codicis I. heod. Conflit. 11. Nulla penitus restauratio, nulla Translatio sollicitudo gignatur.*

TRANSLATIO CAUSÆ, Gallis *Practicus*, *Evocation*: cum ab inferiori curia ad superiorem evocatur. Vide Reg. Majest. l. 2. c. 16. § 4. l. 3. cap. 20. & 21. & Quoniam attachamenta c. 14. §. 3.

TRANSLATIONIS EPISCOPORUM, de Ecclesia scilicet in aliam Ecclesiam, interdicuntur in Canonibus Apost. c. 14. in Concil. Sardic. can. 12. & alibi non semel, nisi id aliarum Ecclesiarum necessitas exigat, ut est in [supposititia] Antheri PP. Epist. Decret. & ut aiebat Gregorius VII. PP. apud Conradum Upergensensem, translationes Episcoporum duobus modis fieri possunt, necessitate vel utilitate. Sed de translatione & mutatione Episcoporum, præclare egit omnino Bernaldus Presbyter Constantiensis l. de reconciliatione lapsum p. 277. & seqq. Gregorius IX. in Decretal. l. tit. 7. Franciscus Bivaricus de Pseudochronico Maximi p. 616. & seqq. Thomassinus de Disciplina Eccles. part. t. l. 2. c. 24. 25. part. 2. l. 2. c. 44. & alii plerique.

TRANSLATIO, pro *Defunctorie*, Jurisconsultis, **TRANSLATOR**, Interpres, qui vertit in aliam linguam. Epistola Concilii Hisp. 107. *Quamvis multi odores pro Translatorum simplicem intelligentiam in hoc loco pro proprio filio, suo filio conscriptum habeant, Græcitas tamen, qua lingua Apostolus est locutus, proprium nunc magis quam suum uacuipavi.*

TRANSLATIUM, Exemplum ex alio descriptum, Gall. *Copie*. Statuta Arelatens. MSS. artic. 7. *Transcripta sive Translata testamentorum... eandem vim habent, ac si essent instrumenta originalia.*

TRANSLLEGARE, Delegare. Litteræ Bohemorum ad Concil. Basilens. an. 1432. to. 8. Ampl. Col. Mart. col. 178. *Speciales viros... de intentione nostra & voto plenius eruditos, V. P. duximus Translegandos.*

TRANSLIUM, Culcita, ai fallor, & tela crassior, quam *Trellis* vocant. Inventarium an. 1342. ex Archivis S. Victoris Massili. 1. *matelacium*, 1. *culcitram*, 1. *passatam*, 1. *pulvinarium*, &c. Vide *Transla* & *Tralicium*.

TRANSLUCIDUM, Διαφανές, διαυγές. In Glossis Lat. Græc. nos dicimus *Transluciscent*.

TRANSMARINARE, Trans mare proficisci, proprie inter Hierosolymitanum aggredi, in Chronico Montis Sereni an. 1137. *Peregrinatio transmarina*, ibidem an. 1146. & 1175. [Adde Testam. Oronis IV. Imp. an. 1218. apud Tolnerum in Probat. Hist. Palat. pag. 63. Chronicon Cornelii Zanissii ad an. 1454. to. 5. Amplius Collect. Marten. col. 483.]

TRANSMENTATIO, Mutatio mentis, ut *transit*, Reditus ad sanam mentem, penitentia. Goclenius in Lexico Phil.

TRANSMIGRARE, Transferre rem aliquam in alium, in Legibus Rotharis Regis Longobard. tit. 62. §. 3. *Vetus Charta Longobard. apud Ughellum to. 1. part. 1. p. 390. Non in vendendum vel donandum, neque per nullum ingenium in ullius potestatem ad proprietatem dandum, aut Transmigrandum, &c.*

TRANSMISSUS, Intermedius, Ital. *Tramezzo*. Aliquis per rogadiam vel *Transmissum* alteri dandum recipere, in Statutis Venetor. an. 1242. l. 1. c. 48. lib. 6. c. 13. [*Tramis* missum vocat le Roman d' *Astus* MS.

Messagers sui à lui Tramis

De meilleurs de tous ses amis.

TRANNAVERE, Navi trajicere. Thwrocizius 1. part. Hist. Hung. c. 15. *Brachio maris, quod strilum sibile dicitur, Transnavato*. Et in Uladislao Reg. c.

42. *Circa castrum Orsove Danubio Transnavato, hostilem in terram se ingressurum.*

TRANNOCTARE, Noctem transigere, vel rem ultra noctem unam detinere. Jacobus I. Rex Aragon. in Foris Offic. an. 1247. fol. 4. *Qui pignorat alium, & Transnoctet, vel remaneat ipsa pignora apud eum super fidantiam de dicto, est colonia pignoratilis 60. fol. Fol. 9. Transnoctare pignus.*

TRANSOLVERE. Vide infra *Transolvere*.

TRANSPARERE, *Pellucere*. *Transparens*, *Pellucida*, in Gemma. *Pelluciditas*, nostris, *Transparence*.

TRANSPASSARE, Ultra progredi, Gall. *Trepasser*. Thwrocizius part. 1. c. 24. *Abunde Rheni Transpassato, Lotharingensem Ducatum igne & gladio vastaverunt.* [Canis jugum Transpassans, in Canis, c. 160. V. ibi.]

TRANSPLENDIFER, *Perlucidus*, Gall. *Transparens*, in Vita B. Lidwini to. 3. Aprilis p. 345.

TRANSPONERE, *Servum transponere*, *Avertere*, Gall. *Desourner*, in Lege Longob. lib. tit. 25. §. 14. 15. 16. 17.

TRANSPONERE, pro *Transferre*. Gellius lib. 6. cap. 9. *Locum istum totum hic ex Pisonis annali Transposuimus.*

TRANSPORTANEORUM PASSIO, *Lepra*, *Elephantia*, Celsi l. 3. c. 35. *Elephantia*, Græcis hic dicta, quod cutem reddat Elephantis corio similem. Senator de Elephantel. 10. Epist. 30. *Cuius bujus necrosis vallibus exaratur, a qua Transportaneorum passio nomen accepit.* Sic autem appellatur a Senatore, quod eam hec passio, ut ait Celsus Aurelianus Sicecensis lib. 4. *propter*, cap. 1. *corruptione quadam, vel laxatione extreme cutis in corporibus generetur, humor ab interioribus, seu, ut idem scribit, alioribus, ad superficiem transmittitur, seu transportatur.*

TRANSPORTARE, Cedere, transcribere, transferre, Practicis nostris *Transporter*, in Litteris an. 1369. inter Ordinat. Reg. Fr. to. 5. p. 325. *Passio nuptialis inter Carolum VIII. Regem Fr. & Annam Britan. an. 1491. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 1541. Domina Anna... domino nostro Regi donavit, cessit, quitavit & dimisit, presentibus instrumentis serie donat, cedit, quitat & dimittit & Transportat* (Ducatum Britannicæ.) Adde Statuta Collegii Cenoman. ann. 1526. apud eund. Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. pag. 587. col. 1. Hinc.

TRANSPORTUS, Cessio, transscriptio, Gall. *Transport*. Charta Ecclesie Aduensis, qua Præpositura ejusd. Eccl. annexiuit monachi Episcopali: *Rogantes dictum nostrum Capitulum predictum Transportum, annexam & appropriationem ratificari... promittens per fidem nostram contra presentem Transportum seu aliquod premissum non venire.* Charta an. 1377. c. Bibl. Regiar. *Mirabatur quomodo dictus Dux cessum & Transportum receperat.* Rursum occurrit in Litteris Johan. Franc. Regis an. 1360. 10. 3. Ordinat. Reg. p. 453. *Arresto Parlamentii an. 1394 apud Meneferium in Probat. Hist. Lugdun. p. 79. col. 2. Regesto an. 1450. apud Baluz. to. 2. Hist. Arven. pag. 388. apud Rymer. to. 9. p. 763. col. 2. Marten. to. 1. Anecd. c. 1518. & passim in Chartis recentioribus.*

TRANSPPOSITIO SUBITANEA, *Mors*, *obitus*. Marculfus lib. 2. form. 2. *Quatenus fragilitatem nature, quod omnes generaliter patiuntur, priusquam subitanea Transpositio eveniat, &c.* Adde form. 4. & inter Sixmondicas form. 36.

TRANSPOSITUM. Litteræ an. 1359. to. 4. Ordinat. Reg. franc. p. 198. *Ter paragiun, paragiun, scambium, terrarum officium ver* (vel *Transpositum*, &c. Editori C. legendum videtur *Transportum*. Vide *Transportus*.

TRANSFUNGERE, Perforare, ita ut sanguis exeat. Lex Alem. tit. 64. §. 3. Si autem collis Transpunctus fuerit. Tit. 65. §. 3. Si quis alicui brachium super cubitum Transpunctum, &c. §. 5. Si manum Transpunctum, ita ut focus non intret ad coquendum renes, vel sanguinem stagnandum, &c. §. 24. Si autem in latum punctus fuerit. Adde §. 26. 30. 31. Lex Anglor. tit. 5. Corpus Transpunctum, coxa vel brachium Transpunctum, & sanguinis effusio. Ibid. §. 13. Si ipse stomachus perforatus fuerit, & infra non semel. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 93. Si Transpunctus sit ad utrumque os, &c. Lumbi truncati ... intus puncti, ... Transpuncti, &c.

TRANSREMIGARE, Navigare. Elmhamus in Vita Henrici V. Regis Angl. c. 59. Nulla Nepruni tumida compoento iurande, regiones Transremigan- tur aquaticae.

TRANSRIPARIA, Ripa quae est ultra fluvium. Tellam. an. 1509. inter Schedas D. Le Fournier: Item lego quandam meam basidam ... cum Transriparia Sa- cis, &c. Vide Riparia.

TRANSARTANUS, Qui trans Sartham, agri Cenomaneus fluvium, habitat. Pluries occurrit in Chartul. S. Vincentii Cenom. ut fol. 28. 33. &c.

TRANSOLVERE, Idem quod *Solvere*. Formulæ vet. Pitheci M. S. c. 28. In festiuitate Sancti illius in luminariis ipsius loci solidos tantis vobis & altaribus vestris dare & Transolvere faciam. Cap. 30. In festiuitate Sancti illius loci trantone uno dare & Transolvere faci- am. Cap. 75. Minime habui, unde Transolvere debeam, &c. [Marculfus 1. form. 18. Ita ut pro ipsa can- sasolidos tantis in pagalia mihi dare deberes, quos & in praesente per medio tuo visus et Transoluisse. Perperam Transoluisse, pro Transoluisse, legitur in Charta 220. 716. apud Felibian Hist. San. Dionys. pag. xxi.

TRANSUMERE, TRANSUMPTARE, Tran- scribere, Gall. Copier; Transumptum, Copie. Act. S. Iuuenalis Episc. Nar. an. 27. to. i. Maii p. 405. Ad effe- ctum exemplandi & Transumptandi ... quandam inferi- ptiem, &c. Statuta Genou. l. 4. c. 12. Si libri vel scri- ptura essent in loco, quo extrahi non possunt, debeant Transumptari & exemplari, quod Transumptum & exemplarium legitime facta facias fidei sicut originale. Epistola an. 1259. in Instrum. Gall. Chr. nov. edit. 10. 6. col. 158. Praesenti pagina inferi fecimus & Transumi- ab originali nobis addito vel remoto. Charta an. 1399. apud Menest. in Probat. Hist. Lugdun. p. 126. Exhibue- runt Transumptum revocationis impetrations praedicta. Existat huiusmodi Transumptum an. 1434. apud Marten. to. 8. Amplif. Collect. col. 153. in cuius proemio decla- rant Notarii duo se ab Imperatore Sigillum quoque re- quisivisse, literas apostolicas & eodum perse Trans- sumi & exemplari, quodque exinde copias authenticas & Transumptas (& Transumptas vel Transumptas) facere deberent. Extracta & Transumptata, in Vita S. Ubaldi tom. 3. Maii p. 628. Adde Concil. Hilp. tom. 4. pag. 314. Rymer. tom. 14. pag. 391. &c. Vide Tran- scriptum.

TRANSTOLLERE, Transferre. Vita S. Gushla- ei, to. 2. Aprilis p. 48. Decursu huius vite verminis, ad insinista gaudia Spiritus Transfolli malis.

TRANSTOLLEUS, Gloss. Arabico-Lat. Fidicina, Transfolleus, vel Contarix.

TRANSVADARE, Wilhel. Brito in Vocab. MS. Transvadare dicitur ultravadare, trans vadum ire, vel trans vadum ducere. [Transvadato Rheno, apud Cal- met. in Probat. Hist. Lotharing. tom. 1. col. 102. Transva- dato fluvio, apud Murator. tom. 12. col. 1022. Occurrit etiam in sacris Bibliis.]

TRANSVASARE, Vasa transferre, sedem mutare, in Lexico Godefridi.

TRANSVASARE, Transfundere, Gall. Trans- vaser. Epistola Petri Delphini an. 1477. tom. 3. Amplif. Collect. Marten. c. 103. Vinum quod Fanniemeras, ho- die tandem huc applicis, Transvasaturque modo in cellam vinariam reponendum. Vide Transvasare.

TRANSUBSTANTIARE, Unam substantiam in aliam convertere; Transubstantiare, huiusmodi conversio. Voces Theologiae familiarae, ubi de sacro- sancto Eucharistiae Sacramento. Alio transferetur in Aëth. S. Godelevz, to. 2. Junii p. 373. Terra Transub- stantiatur, in gemmas effigitur.

TRANSVECTURA, Oneris vel praestationis spe- cies, pro transvehendis forte domini rebus, in Charta Waldemari Regis Danie an. 1180. V. in Parate.

TRANSVERSA, Pars obliqua, latus, Gall. Tra- verser. Lex Bavar. tit. 12. c. 6. Si quis missum vel pratum al- terius araverit usque ad tres falcis in longitudine iuge- cis, vel in Transversa sex falcis, cum sibus solidis componat.

TRANSVERSALIS, Vitruvius Transversarius. In singulis vicis civitatis onisdam ponendo catenas ferre- as Transversales, in Charta an. 1169. apud Menest. in Probat. Hist. Lugdun. p. 16. c. 1. Vide Transversalis.

TRANSVERSA, Transire, transire, Gall. Traverser. Charta Thosiaci an. 1461. Pro licentia ca- piendi aquam & pro Transversando iter publicum. Mi- racula MSS. Urbani V. P. P. Vidis dictum Matheum Tran- sversantem aquam cum eam suo ac si traberetur per gen- tis. Statuta Eccl. Pictav. to. 4. Anecd. Marten. c. 1073. Intrans quoque & exient ... reverentiam Deo faciat. Cborum Transversari caveas.

TRANSVERSA, Statuta Eccles. Ambian. c. 1 art. 10 apud Marten. to. 7. Amplif. Collect. c. 1230. Clerici vero in sacris ordinibus constituti, vel beneficium ecclesiasticum habentes, qui in platea vel in loco publico publice cum taxillis ludere presumperint, ipsa factio ab executione sui ordinis fin- suspensi, ludere in praemissis casibus intelligimus illum qui Transversas, vel qui lu- di est participi, vel lucrum exinde consequitur, sive damnum. Conc. Trevirensis an. 1310. apud eund. Mart. to. 4. Anecd. c. 252. Ludere in praemissis casibus intelli- gimus ad pincta, ut sic dicamus, ponendo eam qui Tran- sverserat (sic vel qui ludi est participi, vel lucrum exin- de consequitur sive damnum. Transversantem hic intel- ligo eum qui pignare contendit cum alio ratione ludi, licet ipse non ludat, a Gall. Traverser, quod aliquando idem sonat quod Adversari. Eodem intellectu Travers- sare legitur in Statutis Bertrandi de Turre Episc. Tull. an. 1359. supra laudatis in Punctare.

TRANSVERSARIA, Trabes, quae reorum in cippo, seu in tra politorium, pedes constringebant. S. Cyprian. Epist. 77. O pedes compedibus & Transver- sariis cunctabundi; sed celeriter ad Christum gloriosa innotet cursus. Gregorius Turon. de Vitis Patricap. 7. Trabes illa, quae vincitorum pedes coarctantur. V. Dif- fertationem 19. ad Joannivillam p. 254.

In Consuetudinibus Turon art. 63. Traversier, est spe- cies dolii vinarii.

TRANSVERSARIUM, Species rebus, quae pi- ces in fluminibus capiuntur; describitur a Petro de Crescentiis l. 12. de Agriculis c. 37.

TRANSVERSARIUM, Lignum, ut puto, transversum, quo cetera raris lignis colligantur. Char- ta an. 1164. in Probat. tom. 1. novae Hist. Occitan. 603. In omnibus consuetudinibus, quas de ratibus, quae per aquam veniunt, accipere solent, quae sunt decime & gubernacula & Transversaria & in remo, quem de uno- quoque navigio descendendo per aquam, antiquitus ha- bent, &c. In Instrum. Gall. Chr. nov. edito. c. 6. 300. habetur Traversaria.

TRAN-

¶ **TRANSVERSARIUS.** Vide in *Traversum*.
 ¶ **TRANSVERSERIS.** Statuta Massil. l. 2. c. 39. de Sartoribus §. 2. Item, de capsula *Transverseris drapi de colore pennae* .xii. den. Genus est panni, liguina lestitio est: sed potius videtur lestitio MS. Item, de capsula *Transverseria* (vel *Transversaria*) drapi. In Statutis Arelat. M. S. habetur *capa traversaria*, quod de veste transversa, Gall. *quicroise*, intelligi potest.

¶ **TRANSVERSARIA.** f. Apothecae clathri, ut videtur, cancelli, traosenna, Gallice *Trellis*. Statuta Massil. l. 2. c. 40. §. 4. *Quamdiu panni unius operatorii inspicientur... in caveria extra operatorium vel Transversariam, alii panni alterius operatorii non afferentur ab aliquo... donec illi panni, primo ibi apportati causa emendi, fuerint reportati infra operatorium de quo sunt.*

¶ **TRANSVERSORIA CABA.** V. *Transverseris*.
 ¶ **TRANSVERSUS.** Vide in *Transversum*.

¶ **TRANSVERSUS.** *Transversus linea*, Transversus cognationis gradus, Gallice *Ligne collaterale*, in Lege 6. Cod. Theod. tit. 18. de maternis bonis.

¶ **TRANSVERTERE.** Commutare, apud Apuleium in Apolog. *Usque defensio fuerat, eadem mantibus iisdem lusteris, in accusationem Transverteretur.*

¶ **TRANSVIARE RIANAM.** sive aquam, Rivulum avertere, in alium cursum detorquere, in Statutis Montis regalis p. 214.

¶ **TRANSUMALIS.** Litterae de nullitate matrimonii an. 1530. apud Rymer. tom. 14. pag. 391. col. 1. Item in *linea Transumali* in primo gradu prohibetur consanguinitas & affinitas iure divino & naturali, nec Papa potest dispensare. Patet legendum esse *Transversali*. Vide *Transversus*.

¶ **TRANSMERERE, TRANSMPTARE, TRANSMPTUM.** Vide in *Transumere*.

¶ **TRANSUNDARE FLUVIUM.** Illum trajicere, in Epitome Chron. Galin. apud Murator. to. 2. p. 369. c. t. Quamvis analogice satis *transundare* dici queat, verior tamen ne legendum sit *Transvadare*: Vide in hac voce.

¶ **TRANTVOLUTIO.** Fornix. Vide *Volutia*.
 ¶ **TRANSVORARE.** Devorare, deglutire, apud Apuleium in Apolog. *Jam universas opes Transvoramur.* Ec. Vide *Transgulare*.

¶ **TRANTORIUM.** f. pro *Tranatorum*, *Piscaria*. Charta an. 1058. ex Archivis S. Victoris Massil. *Ab occidente sicut est Tranatorium dela Faga & costa plena*. Vide *Trana*.

¶ **TRANVERSIA.** Ita lego in Computo an. 1203. apud D. Brussel to. 2. de Feudorum usu p. cii. c. 2. Pro *Transversis* & *servientibus* xix. ^{xx}. l. sed qui significet haec vox non occurrit, nisi sit pro *Veitura*, Gall. *Verityre*, *Transport*. V. *Transvehura*.

¶ **TRAOIUM;** [Instrumentum ad filum in spiram convolvendum, Gall. *Devidoir*, Armoricis *Traouil* & *Troil*.] Miracula S. Bertz Blangiac. Abbat. n. 8. *Filum in Traoiolum de fuso extrahere capit.*

¶ **TRAPA.** Fundi domestici species, [Locus secretior & remotior.] Consuetudines seu Libertates Prioratus S. Dionysii de Capella in Biturigibus, a Richardo & Aymone Archiepiscopo confirmatae: *Quin etiam si aliquis infra determinatis 4. circis, morem ad alium furnum, nisi ad S. Dionysii panem coxerit, & certum erit; imprimis reddito furnacio, legem suam emendabit.* Si quis etiam *Trapam* habuerit, & sub ea panem consuevudinaliter coxerit, si convictus fuerit, *Trapa* frangeitur, & ipse legem solvet. Vide *Trappa*.

¶ **TRAPACEATA.** Idem, ut videtur, qui mox *Trabecata*. Analecta de vit. Martyribus to. 3. Julii p. 24. *Qui Hladarii Imperatoris iussu occubatur, eo quod artem Trapaceatarum exercebat.*

¶ **TRAPERARIUS, TRAPERIUS.** Vide *Trapus*.
 ¶ **TRAPETUM.** Mola olearia, Latinis; Italico vero ac praecipue Siculis *Mola*; qua canna mellea conteruntur ad constituendum saccharum. Vide Hieronymum Macri. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Trapeta & hoc Trapetum*, *meule a brôyer berbes ou enclume a monnoier*.

¶ **TRAPITUM.** Eodem significato, in Charta an. 1219. apud Ughellum to. 1. Ital. Sacrae c. 1123. edit. 1717. *Item concedimus monasterio Lepi ditto & fratribus ejusdem sacere, & in perpetuum habere, ac libere & francie possidere Trapitum unum pro faciendo oleo in demanio Comitatus nostri Laureti.*

¶ **TRAPEZETA.** Monetarius. Jo. de Janua: *Trapezeta*, vel *Trapezia*, nummularius, vel mensarius, qui pecuniam super mensam dinumerat. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Trapezeta; changeur de monnoye*.] [Gloss. Saxo. Elfrici: *Trapezia*, vel monetarius, Mynepece. Gloss. Lat. MS. Reg. *Trapezeta*, Nummularius, Mensularius. Gloss. Gr. MS. Reg. cod. 1673. *Καταβέτε, τραπέζιτι*. Diploma Caroli Simpl. ann. 915. pro Abbat. Trenorchensi: *Concedimus quoque, ut Trapezeta locus predictus habeat, qui nostri nominis signum singulis imprimant nummis, ne metallorum mixtura adesse valeat.* Eadem habentur in Chartis Rodulphi Regan. 924. & Henrici I. Reg. ann. 1059. pro eodem Monasterio. Historia Translationis S. Sebastiani n. 43. *Monetarii etiam publicam cum incudibus, & Trapezetam perpetuo famulam sacris ipsis defensorum subsidit.* Arnoldus Lubecensis l. 2. c. 40. *Comiti Adolfo medietatem tributum totius civitatis de telonius, de molendinis, de Trapeziti, in beneficio dedit.* Notitia Viennensis monetar. in Tabulario ejusdem Ecclesiae f. 25. de monetario, qui falsam monetam cuderat: *Tamen & omnibus notum fiat, Trapezeta a domno Leone IX. PP. excommunicatus, paralyti percussus, membrum omnibus dissolutum, impiam vitam digna morte finivit.* Vide I. Miraculor. S. Vulfranni Episc. n. 13. [& Rolandum Patav. l. 12. cap. 2. apud Muratorium to. 8. col. 345.]

¶ **TRAPEZETUM.** Mensa *Trapezeta*. Vide in *Cambiare*, col. 70.

¶ **TRAPHAX.** Tabula, qua panis ad furnum fertur, apud Martinum.

¶ **TRAPITUM.** ut *Trapetum*. Vide ibi.

¶ **TRAPOLA.** Idem quod mox *Trappa*. Statuta Montis regalis p. 283. *Nulla persona... audeat capere columbos ad silvum seu ad Trapolas sui panni sol. 60.*

¶ **TRAPPA.** Mucipula, transenna, decipula avibus capteodis, Gallis *Trappe*, Italis *Trappola*; unde Teutonibus *Trappen*. capere, iretine; nostris *Attrapare*. Pastus Legis Salice tit. 7. §. 9. *Si quis murtrem de Trappa furaverit.* Ec. Ubi Lex Salica tit. 7. §. 7. habet *furtivum de veti*. Formula 14. ex Baluzianis: *Non est homo hie: missertus latrat; sed non ex canis, pfallat de Trappa ut linguarum dilator major.* Miracula S. Ludgeri Episc. Mimigard. n. 49. *Pasper quidam in divertiis Episcopalis domus monasterii repertus a servis, quod reus furti pugnis multabatur, & certatim criminibus ad aquam trabebatur.* Deinde infra: *Erat enim ei valde contritum (crus) quando criminibus de Trappa Episcopalis demis trabebatur.* Ubi quidem cod. habet *Trappia*. [Si credimus Eccardo io Notis ad Pastum Legis Salice, *Trappa* idem est quod *Tensum*, a veteri Germanico *Drepen*, ant. *Tressen*, quod Tendere olim significavit.] Vide Origines linguae Italicae Menagii & Ferrarii.

¶ **TRAPPULA.** diminuta *Trappa*, Eadem notione. Inquisitio ann. 1196. apud Ceneium inter Census Eccl. Rom. item si quis *pari laqueum vel Trappulas in silva vel campis*, 11. sol. dabit curia.

¶ **TRAPPATURA.** Ornatus *trappo* seu panno, amplum

amplum equi stratum undique deflensum. Elmhams in Vita Henrici V. Regis Angl. c. 26. *Equis etiam habens sequaces, ditissimis Trappaturis modo regio decorata.* Et cap. 111. *Equi nobiliter ditissimis Trappaturis amicti Rursum c. 129. Manni nobilis ejusdem sectæ nigerima Trappaturis induti.*

¶ TRAPULA. Vide in Trappa.

TRAPUS, Pannus, panniculus, Hispanis *Tropo*, Gallis *Drap*. Vetus Charta apud Martineum in Hist. Pinnaten lib. 1. cap. 54. *Es qui negaverat, quod sancto Joanni servire non debebat, judicavit Rex, ut tollerent ei, quicquid habebat in Lecucita, domos, & terras, & vineas, & panem & vinum, & Trapos, & sic fecerunt, & abstulerunt ei totum, & duos borreos plenos de tritico.* Vide Trappus.

TRAPERUS, [TRAPERARIUS, & TREPERARIUS apud R. Duellum tom. 2. Miscell. pagin. 53. & 59. in Statutis Ordinis Teutonici, qui in Hospitalitiorum Statutis *Draperius* vocitur, qui scilicet curam habere vestimentorum fratrum. Vide Christophorum Hartknochium in Dissertationibus Prussicis capit. 19. pag. 419.

¶ TRASCINARE, Ital. Trahere, Gall. *Trainner*. Chron. Parm. ad an. 1294. apud Murator. tom. 9. col. 828. *Capiti fuerunt & ducti Parmam, & Trascinati ad caudas mulorum.* Vide Trascinare.

¶ TRASCODRYGITÆ. Vide Trascodrogita.

1. TRASELLUM, [f. Transitus.] Charta Wilhelmi Comitis Matifcon. an. 1214. apud Perardum: *Notum facio... me assignasse D. Odoni Duci Burgundie 4. denarios in unoquoque Traseello pedagium meorum, ubicunque recipiantur, &c.*

¶ 2. TRASELLUM, Numerosus & modulatus campanarum sonitus, Gall. *Carillon*, à Burgundico *Treseler*, campanas argute & numerose pullare, *Carillonner*. Vide Glossariolum ad calcem Canticorum natalit. Burgund. Statuta Capituli Tull. an. 1497. *Pulsantur Matutine in annualibus majoribus solemnitatibus... cum magnis campanis & Tresello per omnes campanas vicissim & successivis.* V. Triaion.

¶ TRASIA, *Aceruus flosum, vel ex calamis contexta tabula, in qua refrigerantur fici, in Vocabular. Suffanzzii & in Amalthza, à Græco Τρασια.*

¶ TRASINARE, Idem quod Trascinare, Trahere. Miracula S. Ziti, to. 3. Aprilis p. 523. *Ipsa ipsam cepit ad callum, & aliquantulum Trasinavit per terram.* Annales Estenses ad an. 1404. apud Murator. to. 18. col. 1000. *Trasinatus usque illuc à palatio communis, &c.*

¶ TRASILICIUM, f. Culcitra è tela crassiori, vulgo dicta *Treillis*. Inventarium ann. 1379. è Schedis Cl. V. Lancetot: *Item una flassada alba & alia listata; item una yanoa alba: item unum Trasilicium quasi nullius valoris.* Vide Transila & Transileum.

¶ TRASPOL, Species coopertorii. Inventio S. Luciferi Calarit. n. 69. to. 5. Mali p. 210. *De ferro fuit detectum vulgo dictum un Traspol, per modum telli seu cooperture sepulchri.*

TRASSA, Penetrationis species, *questæ* est enim *Tracer*, perquirere. Vide *Tracea*. Consuetudines Monspelienses MSS. art. 102. *Monopolium, vel Trassa, vel rassa nullatenus fiat in Monopessulano.* Eodem vernaculæ: *Monopolis con rassa ni Trassen nulla gusa non sit iacha am Monpeler.* Charta MS. Mali Gaulini Comitis Impurium an. 1319. *Et directa & utilia dominia, laudimia, forisepcia, jovas, Trassas, & alia omnes servientes, &c.*

TRASSARE, Perquirere. Vide *Canis Trassans*.

¶ TRASTRUM, f. pro Transtrum. Instrument. ann. 1200. è Tabulario Sancti Victoris Massil. Cum... Tom. VI.

staret in monasterio da Tessa in porticu super Trastrum, &c.

TRASTURA. Vide in Transitorium.

¶ TRATEGA, f. Lignum aratri. Vide locum supra in Meianus.

¶ TRATAMENTUM, Ital. *Trattamento*, Trastatus, pactum. *Sub spe concordia & Trattamenti concordie*, in Chronico Parm. ad ann. 1290. apud Murat. tom. 9. col. 828.

TRAVA, videtur sic dicta, nescio quæ præstatio in blado, avena, &c. ex agris domino pensitari solita, incerta mihi vocis origine: tamen *Trava* videatur fuisse mensuræ species. Miracula S. Joannis Beverlacenensis n. 7. *Et quidem coloni illius provincie besterada, id est, quod exigebatur ad pabulum equorum Regis singulis annis solebant Regis præstare reddere, videlicet de unaquaque caruca, id est, ad cultum & vomerem, quatuor Travas de suis frugibus, & talis reditus inter vestigia Regia computabatur, & exigebatur à regione illa, &c.* Monast. Anglic. 10. 1. p. 175.

In Forestbill, duas acras de dominica, & de singulis virgatis unam Travam. In una Horspeda 3. acras, & de singulis virgatis unam Travam, &c. de Denzona 4. Travas de omni blado. Adde p. 985. Hist. Fundationis Monast. S. Leonardi Ebor. Concessit... de quolibet caruca arante in Episcopatu Eboraci unam Travam bladi, anno 936. quæ usque in presentem diem dicitur Petercorne, casusmodi & Travas Reges tunc temporis potuerant satis locis ex sua regalitate concedere & assignare. Et nihilominus ex consensu incolarum Episcopatus Eboraci Rex habuit Travas predictas sibi & successoribus suis, sic quod exterminaret lapos patriam devastantes. Idem Monast. to. 2. p. 380. *Disium hospitale dotatum fuit... ad percipiendum de quolibet carucata terre arabilis in Kipschire unam Travam de quolibet genere bladum, & valet per annum 20. sol.* Tom. 3. p. 93. Unam Travam bladi de singulis carucis villa mea, &c. Parte 2. p. 3. Trava garbarum. Charta Joannis Regis Angl. apud Gull. Prynneum in Libertat. Eccles. Anglic. tom. 3. p. 8. *Firmius præcipientes, quod sine contradictione & difficultate reddant de carucis suis ad ostia granzarum suarum Travas S. Joannis Beverlaci per manum propriam, vel servitium suorum, sicut facere solebant, antequam Trave ille data essent ad firmam, &c.*

Nisi tot locis occurreret Trava, legendum esse Trana suspicarer: ut ut est, eadem notione accipiendam utramque vocem existimo. Vide Trana.

TRAVACHA. Otto Morena in Hist. Rer. Laudensium p. 53. *Cremenenses vero cognoscunt, se non posse defendere murum castri, quin destrueretur, Travacham magnam ex lignis & terra insimul compositam ibi tunc in ea pacto, in qua ipsum murum destrui videbant, juxta eum construere.* Et p. 54. *Quam dam machinam, quam fecerant super Travacham, quam ipsi ex lignis & terra insimul juxta murum castri composuerant, &c.* Ubi vox *travacha* videtur poni pro *travaglio*, quomodo Galli dicimus *un travail*, pro quolibet munimento ad propulstandos hostes extructo.

Pro Travacha Muratorius tom. 6. col. 1041. & 1043. è Codice Ambrosiano legit Travata, ut infra videre est; quod magis placet; est enim Travata, Academicis Cruscanis Riparo fatto con travi, Propugnaculum trabibus constructum: quæ notio belle congruit locis citatis.

¶ Travacha vero Tentorium est, Ital. *Trabacca*, Academicis Cruscanis *Spezie di padiglione da guerra, tenda*. Statuta Vercell. fol. 3. *Habendo... tentoria & Travachis in exercitu ad usum suum, &c.* Et fol. 280. v. *Ego Masserius Communis juro ad sancta Dei*

E c c

Evan-

apud Sidonium aliosque Scriptores hujus & subsequen-
tis ætatis, erudite docet Vir doctissimus Du Bos to. 1.
Hisor. Monarch. Franc. pag. 70. quem consultuisse
haud pigebit.

¶ 8. TRACTUS, Consensus, consensio. Testa-
mentum P. Archiep. Narbon. ann. 1238. inter Instr.
Gall. Christ. novæ edit. tom. 6. col. 52. *Ordinamus, quod*
unus de clericis beneficiatis ejusdem Ecclesie, non tamen
saneque, pro tempore in eadem Ecclesia constitutus
Tracti communi & consensu Archiepiscopi & Capituli
eiusdem Ecclesie.

¶ 9. TRACTUS, Lorum tractorium, Gall. *Tras*.
Pro una carissadel, uno colero, cum uno pari *Tractum*,
empis XIV. d. apud Kennetium in Glossario ad calcem
Antiq. Ambrol.

¶ 10. TRACTUS, Contractus, Vita S. Petri Co-
lesilini 1.3. c. 13. to. 3. Muratorii p. 665. col. 2.

At brachis gemine, nodis phantasmate, Tracta
Perdiderant dextramque latus, &c.

¶ 11. TRACTUS, Præteritus, elapsus. De hoc (tem-
pore) sunt *Tracti* XVII. anni in Placito ann. 1158. inter
Probat. novæ Hist. Occitan. to. 2. col. 571.

TRACTUS EXTRA ROTULOS. Leges Malcolm II.
Regis Scotorum c. 3. nu. 2. Item *ordinaverunt pro sustenta-*
tione iustitiarum quilibet die iuratus sui centum solidos.
Item Clericis suis, pro quolibet homine amerciato, vel
vendito duos solidos; & pro quolibet homine mundato
per assilam, pro *Tractu* extra rotulas, quatuor denarios.
Galli dicerent: *Pour estre tiré du role des accusations*
ou des amendes.

¶ TRACTUS FERARUM, Venatio, in Charta an.
1317. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 166. & in alia ann. 1344.
ibid. p. 495.

¶ TRACTUS QUADRICE, Opera cum curru domi-
no debita. *Tractus quadrage tempore Augusti*, in Cha-
tulario S. Vandregesilli to. 1. p. 85.

TRADAVIUM, Charta Alamannica 99. Goldasti-
na: *Proclamavit, ea quod in contradium suum man-*
sum ei solutus fuisset, quod ei advenit a parte uxoris sue
simul & Ylvarino, & propterea fuisset, & legibus suum
esse deberet, quia iam de Tradavia uxoris sue fuisset, id-
circo suum esse deberet. Legendum forte *tradavio*, ita
quod prædium a *tradavio* uxoris possessum fuisset, nisi
potius *tradavium* accipiat pro proprietate, vel doce.
[Vide Threnus.]

¶ TRADERE, Prodere, Gall. *Trabir*. Passim
usurpat vetus Interpres Evangeliorum, ubi de Juda pro-
ditore, pro Gitzco *tradidit*. Hinc Regulius Aerost.
Christi v. 74. *Tunc ille Judas carnifex, Ausus magistrum*
Tradere, &c. Vita S. Hugonis Abbat. Booz-vallis, to. 1.
Aptilis p. 47. *Miles unus perfidus & dolosus, qui eodem*
anno duo castella Tradiderat & destruxerat.

¶ TRADIMENTUM, Proditio, in Charta an. 1190.
in v. Rapti laudata. Vetus membrana apud Ludewig.
to. 8. Reliq. MSS. p. 244. *Tradimentum cum eribus Fri-*
bergonibus fecit, ita quod promissa privilegia & liber-
tationes imperialibus eribus Fribergensibus dolo circumvenit.
Quod cum eribus tunc Traditores Regi promissione
&c. Regimina Paduæ ad an. 1179. apud Murator. to. 8. c.
4. 4. *Fuiss. foßam Tradimentum, quando Bartholomæus*
& Ansedius fratres de Sebinellis fuerunt de Padua for-
banniti. Adde c. 439. Chronicon Farm. ad an. 1284. to.
9. ejusdem Muratorii c. 805. Epistolam ejusdem Car-
tusiani apud Marten. to. 2. Anecd. c. 1635. Statuta Palla-
vicinia 1.2. cap. 5.

TRADITIO, Proditio, Gall. *Trabison*, apud Simeo-
nem Dunel. ann. 1088. 1096. Radulphum de Diceto
ann. 1190. & alios non semel. Leges Alfonsine part. 6.
tit. 2. lego. 1. *Lesé Majestatis crimen, tante quere*
deixé en Romance come gerra de Traycio, que fa-

zo ome contra la persona del Rey.

TRADITOR, Proditor, Gall. *Trasire*. Tacitus 1.
1. *Quin potius interfecto Traditore, fortunam viri utrius-*
que suam male omine exolverent. Hugo Flaviniacensis
in Chron. p. 163. *Regebat tunc Ecclesiam (Remensem)*
Arnulfus Losharii Regis, qui quintus a Karolo Calvo
fuit, filius, qui Traditor agnominatus est ob id, quia
civitatem patris sui Karolo reddidit, cum deberet re-
guum aliene stirpi tradere, & sua præceptum. Ita etiam
usurpant Leges Edwardi Confess. cap. 19. Thwoccius
non uno loco, & alii passim. [Le Roman de Partono-

pex MSS.

Nus ne m'oisit du Trabitor.

Rieux nule dire for amor.

¶ TRADITOSUS, Proditorius, in Vita B. Caroli

Boni n. 9. to. 1. Martii p. 200.

TRADITIO, Cessio, concessio, alienatio, vel
dispositio per testamentum, in Capitul. 2. an. 813. c. 6. in
Concilio Turonensi III. ann. 813. c. 5. in Capitul. Ca-
roli c. tit. 3. c. 5. &c. Vide *investitura*. [Habetur alio
significatu in *Tradere*.]

¶ TRADITIO S. BENEDICTI, pro ejusdem S. Patris
Regula, in Epistola quam laudat Mabillonius tom. 4.
Annal. Bened. p. 110. *Traditio super Regulam S. Benedi-*
cti, pro Explicatio, to. 2. eorumdem Annal. p. 619.

TRADITIONES EVANGELII. Testamentum Riculfi
Episc. Helonenfis an. 915. *Alium vero missale cum anti-*
phonario in uno volumine, Smaragdu unum, Tra-
ditiones Evangelii, & Epistolas libros duos, &c. [Ex-
planationes Evangeliorum intelligi, mox *Traditina*
super Regulam S. Benedicti.]

¶ TRADITIO PONDERUM & mensurarum, Jus do-
mino competens ponderum & mensurarum exemplaria
proponendi, ad quæ subditi teneantur sui pondera &
mensuras exigere, in Litteris ann. 1275. to. 3. Ordin-
Reg. Franc. p. 61.

¶ TRADITIONALIS NOTITIA. V. *Traditoria*.

¶ TRADITOSUS, Proditorius. Vide *Tradere*.

TRADITOR, Donator. Orig. Murenfis Monaste-

rii p. 49. In *Wihelmo sex diurnales habemus, quorum*

Traditores fuerunt Rustici, Lusprandi, &c. [Alia no-

*notio occurrit in *Tradere*.*

TRADITORES, dicti ex Christianis, qui atrocitate
peccatorum perterriti, quos apud se haberent codices sa-
crosc, tradebant Tyrannis. Horum ingens numerus
fuit, sed prope infinitus illorum, quorum constantia
oulla est concussa formidine, qui, ne sacros libros tra-
derent, lumentissimo animo mortem appetierunt. Ho-
rum memoriam præsertim agit 2. Jan. Martyrologium
Romanum S. Augustinus lib. 7. de Baptismo contra Do-
natistæ *Poss. Cypriani mortem 40. & quod excurris annis*
perastis, Traditio eadem facta est, unde caperunt ap-
pellari Traditores. Sub Diocletiano nempe. Aëtia SS.
Saturnini & Socior. Mart. Carthag. cap. 1. n. 2. 11. Febr.
Qui pleni Deo, devotio atque profecto diabolo, *vidicia*
palmarum in Traditores & eorum consortes serentes, qui
illos ab Ecclesia communione rejecerant, omnes Mar-
tyres proprio sanguine confugabant. Fas enim non fuerat,
ut in Ecclesia Dei simul essent *Martyres & Traditores*.
Adde cap. 3. n. 16. De iis eiam idem Augustinus Epist.
50. 16. 1. 16. 17. de Verb. Dom. serm. 8. cap. 19. lib. 3. co-
tra Crescon. c. 17. 30. in Collat. 3. c. 13. lib. 7. de Baptis-
mo contra Donatist. cap. 2. Concilium Arelatense 1. c.
13. &c.

TRADITORIA, Instrumentum seu Charta tradi-
tionis, vel *investitura*, qua quis agrum seu quamvis
rem aliam alicui tradit, & in ejus dominium transfert,
per seculum, vel ramum, &c. Hujus formulæ haben-
tur in formulis veteribus Bignonii 19. & 57. ubi & Na-
tia *traditionalis* dicitur.

¶ TRA-

¶ **TRADUCARE**, *Traducere*, in Glossis MSS. a Vossio laudatis l. 4 de Vitiis ferm. c. 28.

¶ **TRADUCERE** UXOREM, UXOREM ducere. Chron. Zanzies apud Marten. to. 5. Ampl. Collect. col. 261. *Winclaus Dux, qui dominum Johannem Traducerat, ducatum Brabantie ex integro sibi valuerat vindicare.* Vide *Traducula*.

¶ **TRADUCIANI**, Vide mox in *Tradux*.

¶ **TRADUCTA**, **TRANSDUCTA** MULIER, Quæ matrimonio juncta est. Consuetud. Tolos. rub. de dotibus art. 1. *Mulieris Transductæ per maritus suos ipsi viri mortui lucratur, & debent recuperare de bonis ipsorum maritorum dotes & donationes propter nuptias.* Art. 2. Si uxor... *Traducta promeritur, dictus maritus lucratur dote & donationem propter nuptias.* Art. 3. *Maritus uxore sua promerita cognita per eum carnaliter vel Transducta lucratur dote, & converso uxor viro suo promerito lucratur donationem propter nuptias.* Vide *Traducere*.

TRADUX, Stirps, progenies. Glossæ antiquæ MSS. & ex iis Papias: *Tradux, ex altero ducta propagæ, radix vel origo.* Glossæ Lat. MSS. Reg. Cod. 1013. *Tradux, Prepagæ.* Alij: *Tradux, origo.* Eulogius l. 3. Memorial. sanctorum c. 17. de S. Aurea: *Grandi quoque fastu Arabica Traducis exornabatur.* Alvarus in Vita ejusdem S. Eulogii: *Patritia Scætorum Traduce natus.* Isidorus Pacensis æt. 788. *Julianus Episcopus ex Traduce Judæorum, ut flores rosarum de inter vepres spinarum, productus, &c.*

TRADUX, inventur etiam, inquit Joannes de Janna, pro originali peccato, quod Adam commisit, & ab ipso in posteris suis traslatum, sicut de patribus filii prepagantur. Hinc.

TRADUCIANI, appellati vulgo a Pelagianis Catholici omnes, qui, contra quam ii, mortem in omne genus humanum pro transiitum seu Traducem, & per peccatum & per semina trasfere, currere, ut loquitur Marius Mercator lib. Subnotat. c. 9. §. 14. hoc est per peccatum originale, existimant. Idem Mercator lib. laudato cap. 6. §. 5. *Quomodo non & tu Traducianus es, ut tibi libet, & adduc licet, a me imponere Catholici Christiani? Annianus in Prefat. ad homilia Chrysostomi: Quantum aobis consolationis exierit, cum servitium tam erudit, tamque illustri Orientis Magistro, eam, quam in nobis Traducianus oppugnat, adstruit veritatem? Infra: Solveudo omnes illas questionem, quibus Traducianus in inaitate beatum Paulum visiorum obfuscatione commaculat, ut scilicet fidelibus suis Apostolico exemplo peccata conciliet. Prudentius in Apotheosi v. 977.*

Hæc prima est aeterna anima: sic cendita simplex Decidit in vitium per sordida fudera carnis.
Exiit tincta malo peccaminis Principia Ade
Inscit genus omne hominum, quod pullulus inde,
Et tenet ingenuitatem animarum infantio in ortu
Primi hominis maculas, nec quisquam auctur infans,
Vide Auctorem Prædestinati lib. 1. hæz. 88. & Cæzarianum quest. 78. &c.

TRADUX denique vox usurpata ab iis hæreticis, qui animas a parentibus in filios traduci existimabant. Aiebant enim, animas rationales esse ex traducæ, id est, ex propagæione ductas, vel origine, ex altero, ita ut anima filii ex anima patris originem haberet. Quam hæc in carpi loco laudato Prudentius:

Vitandus tamen error erit, ne Traduce carnis
Transfundi in sobolem credatur fas animarum,
Sanguinis exemplo, cui tanta propage vena est.
Eusebius Pamphilus in Apologia Origenis ex versione Rufini: *De anima vero, utrum ex semine Traducis ducatur, ita ut ratio ipsius vel substantia inserta ipsi sit.*

Tom. VI.

miabus habeatur, an vero aliud habeat iaitum, &c. Ejusmodi Traducianorum hæresin exagitant Hieronymus Epist. 61. ad Pammachium cap. 6. Epist. 82. lib. 2. in Rufinum c. 1. 2. 5. Cæzarius S. Gregorii Nazianzeni frater quest. 78. &c. Vide Auctorem Prædestinati, hæz. 26. 86.

¶ **TRAFICA**, **Commercium**, mercatura proprie, Gall. *Trafic*. Pro dolo & fraude, apud Menotum in Sermon. fol. 30. v. *Si oportet bodie invicare unam Traficam vel deceptionem, &c.* Fol. 128. Si vultis facere de vaccherias & per longum tempus nobi isti Traficis. Hæc vox ducta est ab Ital. *Traffico*; Itali vero ab Arabico desumserunt, ut vult Menagius in Origin. Gall. & Ital.

¶ **TRAFICARE**, **Negotiari**, Gall. *Trafiquer*. Statuta Pallavicinia lib. 1. c. 12. *Teneatur... pupilli... pecuniam impedere vel Traficare, per modum quod ipsius pupilli bona augetur & bonificatur.* Litteræ an. 1559. c. Scedis Præf. de Mozgaugæ: *Pro conservacione dicti iustrumeti, ac Traficandum illud per variis locorum discrimina amittitur sea laceretur.* Ubi traficando idem videtur quod deportando, ut solent merces a negotiatoribus deportari. Sic etiam in Litteris an. 1561. c. Tabulario Eccl. Massil. *Ne Traficando in diversis provinciis littere ipse originales deperdantur seu alias lonicantur.*

TRAGA, Plaustris species. Glossar. Lat. Gall. MS. Thuanum: *Hæc Traga, Hovei.* Charta Simonis Comitiss Northampton. in Monastico Anglicano. p. 851. *Quicum quadrage, vel Traga, aut onere per licentiam forestarii de bosco fuerit egressus.* Occurrit iterum pag. 853. Nescio an aliud traga sonet in Consuet. Monast. de Regula: *De Traga coriorum boum, ovium, & Tabulario Eccl. Massil. Ne Traficando in diversis provinciis littere ipse originales deperdantur seu alias lonicantur.*

¶ **TRAGUA**, Eodem significatu. Charta an. 1165. Marci Hispan. c. 1344. *Quoniam novus usaticos & avos consuetudines mississe in civitate Dertosa, videlicet juvenis Traguis, &c.* Vide *Tragiana*.

TRAGULA. Papias: *Trache, quæ rustici Tragulam vocant.* Idem rursum: *Traba, genus vebiculi, a trabendo dictum, aom aon bobes rotas.* Addit Brito: *Sic etiam appellatur instrumentum dentatum, quod equus trahit super terram de arvo seminatam pro semine reconde & glebulis conterendis.* Gloss. Latino Gall. *Traba, Herc.* Gloss. Gr. Lat. MS. *χαλκίτης, Trache.* Edit. *Trabe.* Sed leg. *Traba.* Gloss. Lat. Gr. *Trabea, τριαντα βόλεις ἀρὰς ἔχουσα.* Eadem Glossæ: *Traduco, τὰ πρὸς τὴν δὲ δὲ ἀρὰς ἔχουσα.* Ubi puto legendum *Tragula.* Aëtrici Gloss. *Traba, cipe.* Unde nostrum *Civiere.* Gloss. Lat. Gall. *Traba: Civiere, ou brouette.* [Sangerm. *Traba, civiere, ou berobete, ou berche.*] Virgill. Li. Georg.

Tribulatio, **Trabeque**, & iniquo pondere rastri. Paralipom. l. c. 20. *Feit super eos tribulos & Trabes.* Matth. Paris an. 1259. *Ligones, videntur, Trabes, videret, aratra, &c.* Thwoczius p. 50. *Rex Andreas post hæc cito incidit in paralytism, & tom biemali quam assiluali tempore super Trabo ferebatur.* Josephus Barbarus in Itinerario ad Tanaim: *Trabis secum vebunt omnia, quæ volumus, & quidem in eo celerrime sese expeditum.* *Traba apud eos in eo usu suat, quæ apud nos fortasse carri; & bi a latere & parte dextra Travalis vocantur.*

TRAGAL. Vetus Charta apud Will. Hedam p. 246. edit. *la Uatecomeri laxatio retium, quod Tragat dicitur, omnis & dimidium piscationis ad S. Martinum pertinet.* Vide *Tragum*.

TRAGEMATA, *Τραγμήματα*, Bellaria. Papias: *Colubia sunt apud Hebræos, quæ non vocantur Tragematia, vel alia munuscula, ut cicer fruxum, urva passa, poma*

Ddd 2

diversi generis. Regula S. Pachonii c. 37. *Qui ante foros convulsi erogat fratribus Tragematia, in tribuendo medietur aliud de Scripturis*. Cap. 52. *Si vero sint Tragematia, vel poma, dabit eis janitor ex his comedere, quae poterit*. &c. Vita B. Veronice de Binasco c. 9. *Vasa quaedam affervit vidit lignea praecleara elaborata, quibus ex jaccabro delicatiora quaedam composita servabantur, quae Tragematia vocamus*.

¶ **TRAGERIA**, Pyxidis species, alias multum in usu, in qua anisum, amygdalum aliaque hujusce modi faccaro circumdusta, nostris *Dragées*, Ital. *Tragee*, servabatur. Inventarium vasellae de argento an. 1347. to. 2. Hist. Dalphin. p. 555. *Offendit ... unam Trageriam argenteam, cum pede argenteo, esmaltatam in medio pedis*. &c. Testamentum an. 1367. to. 1. Anecd. Marten. col. 1523. *Legamus ... nostrum vas argenti decoratum vocatum Trageriam*. Hodie vocamus *Dragier*. Vide *Dragerium*.

¶ **TRAGINA**, Vestura, opera cum curru, Hispan. *Tragin*. Bulla Benedicti VIII. PP. an. 1017. Marce Hispan. c. 1002. *Nulli liceat ex jam dicto monasterio accipere pascuarios, vel exigere Traginas, aut distringere placi- tos*. &c. Eadem recurrit ibid. c. 1004. Charta an. 1078. ibid. c. 168. *Insuper omnes malas consuetudines, boaticos, albergas, Tragmas & omnes torturas ... dimittis*. Emeodo *Traginas*. Vide *Traga*.

TRAGINARE, vel **TRAGMARE**, Trahere, ex Gallico *Tramer*, vel *Traigner*, ut vulgo Picardi effe- runt. Charta Communis Atrebat. ann. 1211. art. 21. *Quia alium per capillos ad terram Traginaueris*, &c. *Traginatus*, ibid.

TRAGIPITNUM, in Notis Tyronis p. 61. inter galceatana.

TRAGUA, **TRACULA**. Vide *Traga*.

TRAGULI. Matth. Paris an. 1153. *De viris quoque sanctis & literatis, qui seculum ordine irregressibiles pro Deo imitando reliquerunt, suos facit Papa telonarios ad pecuniam argumentose extorquendam, quod & ipsi onus iniuri suscipiunt, ne inobedientes esse videantur*. Et sic de secularibus sunt seculariores, & menitur in eis *Tragulum* vilis, dum sub habitu paupertatis spiritus habitat elationis. Forte legendum *Sragulum*.

TRAGUM, Instrumentum piscatorium, rete. *Tragula*, Plinio lib. 16. c. 8. Glossae Ilidori: *Tragum, genus piscatoriae* [Idem Ilid. l. 19. c. 5. *Tragum, genus retis ab eo quod trahatur nuncupatum, ipsum & Verriculum; vertere enim trahere est*.] Gloss. Lat. Gall. *Tragum, Rais a pefcher, Tromble*. Charta Edgari Regis Angli. pro Monasterio Ramefienfi: *Cui Sanctus in somnis apparuit scilicet Benedictus: Aurora spargente polum, tuum rescis Tragum, multitudini copiosius voti compos obviabis piscum*. Mox: *Predixisti igitur piscatorem didascalus iis auditis evigilans, ... in aquam, sicut sibi iussum fuerat, Tragum suum laxare cepit, & sicut sanctus Pater predixerat, copiosam multitudinem piscum conclusit*. Vide *Tragal*.

¶ **TRAHA**, Vehiculum funeritum, a trahendo dictum, apud Columellam l. 2. c. 21. nostris *Traineau*. Pro occa fumi videtur in Litteris an. 1326. tom. 4. Ordin. Reg. Franc. p. 452. ubi legitur ad *Trabam* sive ad *bercam*; ut & in Chartulario Gemic. ubi memorantur precatrices *aratri & Trahe*. Vide supra *Traga*.

¶ **TRAHARIUS**, Qui *traba* vehit, Sidonio l. 6. Epist. 1. ubi *extimos Traharios* cum caloniis & laxis con- iungit; unde liquet eos exercitum, secutos & io impe- dimentis fuisse.

1. **TRAHERE**, Rapere. Lex Salica tit. 14. *Si puer Regis vel litus ingenuum feminam Traxerit, de vita com- ponit*. Marcell. l. 2. form. 16. *Si aliquis puellam inviam Traxerit*, &c. Form. 19. *Si servus ingenuam Trabit*,

Libertates urbis Valatensis: *Quicumque alium percusse- rit, vel Traxerit, pugno vel palma, vel pede, irato animo, sanguine non interveniente*, &c.

¶ Ecardus Trahere hic in locis ideis est quod *Insi- diose decipere, turpiter fallere, dolose seducere*, quo sensu Galli suum *Trahir* usurpant, a *Trahere* forma- tum, metaphora, ut credit, ab aucupibus desumpta, a quibus aves allecitate improvise retibus attractis capi- untur. Tum addit, *Betriegen*, Sax. *Betregen*, & *Betrecken* apud Germanos, a *Trecken*, *Trahere*, deri- vata, de fraudulenta actione adhiberi.

2. **TRAHERE**, Alia notione, in eadem Lege Sa- lica tit. 29. §. 38. *Si quis casam alienam sine permisso pos- seforis Traxerit*, &c. Ubi edit. Heroldi tit. 27. §. 31. *Si quis per casam, &c. habet*. Quo loco Wendel. *Traxerit* positum pro *Iter fecerit*, censet, quomodo dicimus; *Tirer vers quelque lieu*,

¶ Ecardus vero, probata prima lectione & duo- bus MSS. Guelpherbytanis, ubi omittitur *per*, *Trahere* probabilius interpretatur *Destruere, disrumpere, dissi- cere*, qua notione Barbaris usitatum fuit. S. Hieron- ymus Epist. 3. ad Heliodorum: *Marcomanni Trabant, vastant, rapiunt*. Confect. Marchiz Dumberum an. 1325. art. 24. *Si aliquis homo fideiis vel Trabit*, (i. evellit, extirpat) *aliquam arbores ... tenetur domino ... de LX. fol. Vienn.*

3. **TRAGERE**, Jaculari, nostris *Tirer*, *trairer* Otto Morena p. 51. *Ac super ipsum castellum fortiter des no- blusque Traberunt cessaverunt*. Galbert. in Vita Caroli Com. Flandr. c. 7. *Non cessabant Trabere sagittis*. Adde c. 3. n. 96. Robertus Monac. l. 3. Hist. Hierol. *Turcorum nempe consuetudo est, ut rotas confugiant Trabis sa- gittis*, &c. [Guido de Vigevano de Modo expugnandi T. S. c. 13. *Et super ipsum cavro poteris fori mangonela que Trabet ubique lapides & rotas*.] Adde Hist. Cortul. l. 7. c. 20. [& Annal. Genuef. ad an. 1244. to. 6. Murator. col. 509.]

¶ 4. **TRAHERE**, Moras agere, quomodo *Tirer* de long vulgo dicimus. Vide *Tradium*.

¶ 5. **TRAHERE**, Mulgere, *Tirer*, eadem notione Gallis. Chartular. SS. Trinit. Cadom. fol. 55 & 60. *Femina eorum Trahens bidentes*. Et mox: *Usq; ad tem- pus quo incipies Trabere oves*.

¶ 6. **TRAHERE**, unde, vel *Trabere per equos*, Reum quadratim discindere, dilaniare, Gall. *Tirer a quatre chevreaux*. Processus Comitiss Lancast. ann. 1321. apud Rymer. to. 3. pag. 939. *T. bomas Comes non Trabat ne- que suspendatur, sed quod executio tantummodo fiat super ipsum T. bomam Comitum, quod decapietur*. Litterae an. 1323. to. 4. p. 20. Cum. ... *per equos Trabit & ... suspensi fuissent*.

¶ 7. **TRAHERE**, Prodere, Gall. *Trabit*, Judas qui Dominum Traxit, in Charta ann. 1090. ex Archivo S. Victoris Massif. Vide *Tradera*.

¶ 8. **TRAHERE**, Equo vel curru ducere. Charta an. 1220. ex Chartul. S. Aviti Aurel. *Rambaldi dice- bat se debere Trabere decimam B. Aviti de Trugniaco & pro trallu percipere decimam decima & habere sarragina & jarbam avenae pro equo suo trahente decimam*, Vi- de *Trallus* 3.

¶ 9. **TRAHERE**, Introducere, intrinsecere, Gall. *Introduire*. Ripalta in Annal. Placent ad annum 1443. apud Murator. tom. 29. col. 878. *Die 6. disti mensis (Junii) ipse Annibal in Bononiam Trallus suis bora prima noctis, hora vero quinta dista noctis Bononiam cepit, & captivum fecit magnificum Franciscum Peruginum*.

¶ 10. **TRAHERE**, Aliquo contendere, Galli di- cunt *Tirer vers un lieu, vers quelque endroit*. Mira- cula S. Zite, tom. 3. Aprilis pag. 325. *Ad rumorem ip- sius lupi Traberunt & eucursantes multe gentes*. Al- ber-

bertus Muffatus apud Murator. to. 10. c. 361. *Dubii ad portas Traxere, pauci muros confcendentes nonnullum repugnantiam offendere. Pisani se Traxerunt ad terram*, in Annal. Genuef. to. 8. ejufd. Muratori c. 373. Vide *Trabere* a. Hinc.

¶ *TRAHERE AD ARMA*, Ad arma ire, arma capere, Gall. *Courir aux armes*. Chron. Veron. ad an. 1325. apud Murator. to. 8. col. 644. *Spendiarii demini Canis ad arma Traxerant*, &c. Et ad an. 1334. col. 649. *Bonomienfes ad arma Traxerunt contra D. Belframum Legatum Eccl. Rom.* & *ipfum D. Legatum in caftro Bononiæ ineluserunt*, &c. Chron. Parm. ad an. 1308. to. 9. ejufd. Muratori col. 371. *Populus Parme Tra xit ad arma ad plateam Communis eridando*, Vivat, vivat populus, &c.

¶ *TRAHERE IN CAUSAM*, in *Curiam*, In jus vocare, ad tribunal adducere, in Capitulari Normannico apud D. Bruffet to. 1. de Ufu feud. p. 280. *Traire en caufe*, in Litteris Caroli V. Reg. Fraoc. an. 1370. to. 5. Ordinatio. p. 377. art. 19. *Traittier*, eadem notione, in Litteris ejufd. Regis ann. 1370. ibid. pag. 368. *Es font lefdits marchans Traittiez pardevans noftre dit Chafelain & Officiers a Creep*. *Traittier* a amende, pro multam imponere, in Litteris an. 1344. ibid. p. 380.

¶ *TRAHERE IN CONSEQUENTIAM*, *Tirer a consequence*, Ad exemplum pertinere. Charta an. 1224. ex Chartul. Campan. fol. 430. v. col. 2. *Nos vero ne bujufmodi quitatio poffit Trahi in confequentiam prefentes litteras firi fecimus & figilli noftri munimine roborari*, *TRAHERE AD PARTEM*. Vide *Parti*, c. 208.

TRAHERE SPATHAM. Vide in *Spatha*.

TRAHINA. Fredericus II. Imp. lib. 2. de Arte vendandi in Prologo: *Quedam (instrumenta) in docendo ipfaus fciant capere aves, quas vult arifex, quomodo vult, id quod dicitur Trabina, five fiat de grue, five de ayronne, five de alia ave, five de pelle leporina impleta paleis, & funt multa, que fpectant ad Trabinam*.

¶ *TRAHINARE*, *Trahere*, *Trainer*, in Inquisitione ann. 1268. inter Schedas Prælid. de *Maraugues*. Vide infra *Trainare*.

¶ *TRAIRÉ*, *Seligere*, Gall. *Trier*. Exftant apud Rymer. tom. 4. pag. 136. Littere vernaculæ, quibus præmittitur vice fummarii: *De assignande ad Walteufes Traiandes & arraiandos*, in corpore vero: *Vous assignons joinement & feveralment de faveur lefditz galeys.... & de les Trier & arraiar, & de les faveuement convoyer & mefner... fefget a Porfeftmuit... & les avanditz galeys bien Trier & arraiar, &c. Assignavimus vos ad ducentes homines.... de melioribus, validioribus & fortioribus eligendum & Traiandum apud eundem Rymer. to. 5. p. 308. Vide *Arraiare* & *Triare*.*

TRAJECTORIUM, *Fundibulum*. Gloff. MS. Regium Cod. 1013. [*Le Roman de Waeco MS.*

Sailit d'evers fenestre, & Treget iest gater,

C'est un coup demageux qui ne s'en fait garder.]

TRAJECTUM, lingua Gallica, Oppidum fonat. Sigbertus an. 697. in loco *Witaburg*, qui unne *Witrafctum* dicitur, a nomine gentis *Witayum*, & *Trafcto* compositum, quasi *Witayum oppidum*; nam *Trafctum* lingua Gallica oppidum dicitur. Haulst a Bedalib. 5. Hist. c. 12.

TRAJECTUS, vox Latinis haud incognita, ea notione, qua utitur Monachus Sangall. lib. 1. de Carolo M. c. 32. *Enit confuetudo in illis temporibus, ut ubicunque aliquod opus ex imperiali præcepto faciendum effet, fiquidem pontes, vel naves, aut Trafcti, five purgatio, seu framentum, vel impleto cenoformi itinerum, ea Cemites per Vicarios & officiales fuos esequerentur*, &c. Adde c. 33. [Charta Lotharii Imp. an. 840. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 390. *Fundum Fornicatam cum*

Trafctus fuis, seu gualdum unum, in quo est ecclesia S. Gebulii, &c.]

TRAILLIA, *TRAILLIARE*. Vide *Trela*.

TRAINA. Tabularium Prioratus de Domio in Delphinatu f. 107. *Cabanarius in villa Perdia, fervitium per Kalendas duo membra de carne, & 2. panes, & 2. Trainas, & unum fassum de teta*. Adde f. 108. r. 13. Rursum f. 114. Et s. *cariallum de fabis, & 3. Trainas de lignis, & 10. faxes de majaria*. [Vide *Trana* 1.]

¶ *TRAINARE*, verbum Ital. noftis *Trainar*, *Trahere*. Regimina Paduzæ ad an. 1324. apud Murator. tom. 8. col. 464. *Inter quos xvi. ex eis reperti mortui, & dufti fuerunt in civitatem & Trainati ad eamnam Cammunis*. Annales Mediol. to. 16. ejufdem Muratori col. 795. *Fecit Trainari unum per civitatem Mediolani ligatum ad eandem unius equi*.

TRAINELLUM. Catholicon Armoricum: *Trainell, Gall. est Trainel a aider a ebaouer, a chapeup, Las, bie pareopollex, item hoc Trainelum*. Vide *Pareopollex*.

¶ *TRAINUM*. Sianta Pallavicina lib. a. cap. 73. Item pro quolibet plaufro decente ad *Trainum* fol. 10. Italis *Traino* dicitur quantum a duobus animalibus trahi poffet.

TRAITA. Charta Guigonis Comitiss Forenfis an. 1253. pro Libertatibus Villarezi: *Remittimus heminibus autedicti libertatii bannum, quod habebamus in dicta villa de vinis noftis vendendis in mense Augusti, excepta Trayia, quam ad manus noftas exprefse retinemus*. Hinc forte noftis *veftigal, Traise foraine*; seu ea præftatio pro mercibus, quæ in Regnum inferuntur, vel ex eo effertur.

¶ *TRALESIMUM*. (Radulfus apud Murator. to. 6. col. 179. *Militis, qui ruerant faciebat Tralesio*. Locus ut videtur, corruptus.

TRALIA. Vide *Trelia*.

¶ *TRAMAIOLUS*, *Baculus* collo canis appensus, ne per ea currat loca, quibus nocere poffet. Statuta Placentiæ l. 5. f. 65. v. *Quilibet habitans in villis tenens canes teneatur eo tempore, quo sunt uxor super vineis, tenere ipfis canibus ad collum unum Tramaiolum longitudinis unius brachii cum dividio, ut impediantur canes intrare vineas.... poffint tamen dicti Tramaioli amoveri a canibus tempore venationis*. Vox est ejufdem originis, cujus est fequens: *canis Tramail* vocamus non solum rete, fed etiam quod-vis pedicæ genus.

TRAMALLUM, *TRAMELA*, Species retis ad capiendos pifces, Gallis *Tremail*, Italis *Tramaglio*, fic dicta, quod tribus maculis, vel triplici macularum ordine, quas *Mailles* noftri dicunt, confecta fit. Catholicoo Armoricum: *Tramail, c'est une res a pefcher. Las, hoc tragram, verriculum*. Tabularium Vindocinense ch. 240. *Quatuor tractus retis, quod vulgariter vocant Tramallum ad capiendos pifces*. Schedz MSS. Corbiefenses de Mensa Abbatiss: *Es feiaur, quod talis debet esse Trameia, dont on prens roers (pifciculus) quod de facili per foramina Tramele poffunt transire res medi digiti de manu dextra*. V. *Tremaculum*, & *Mengaii* ac Ferrarii Originis Italicas.

¶ Hinc, ut videtur, emendandum est *Tromatium*, in Charta an. 1087. apud Baluz. Hiftor. Tutel. c. 428. *Clavos non mittens super molendinum ad capiendos lucios, nec Tromatium in ullo loco, nisi quinque diebus tantum per annum*. Et mox: *Mittens Trematium & clavos, ubi visum fuerit eis*.

¶ *TRAMARCUS*. Hugonis Magni Diploma pro S. Juliani Mooasterio Turon. tom. 3. Annal. Benedict. pag. 710. datum dicitur in villa *Festanas*, ubi residens demum *Hugo venerabilis Comes & Tramarcus unum fuis fidelibus*; hujus vero Diplomatis initio *Hugo*

Ddd 3 Dux

Dux Francorum appellatur necnon *Demarcus*: unde colligere est *Tramarcan* & *Demarcam* unum & eundem esse; est autem *Demarcus* juxta vim vocis *Δυναρχος*, Princeps populi, quod de Duce vel Comite dici potest. Vide *Demarcus*.

¶ **TRAMARICIA**, *Qaedam arbutula*, Johan. de Janua; *Une petite arbre comme ronce*, in Glossis Lat. Gall. Sangerman.

¶ **TRAMASERICUM**. Vide *Tramserica*.

¶ **TRAMELA**, Species retis. Vide *Tramallum*.

¶ **TRAMELLUM**, pro *Tramellum*. V. *Parcopolex*.

¶ **TRAMEN** de arboribus, in Gloss. Saxon. veteri, tunc. In Cottoniano, *Frannen*; ubi Somnerus: Neutrum intelligo. Fortasse *Termet*, quod Belg. *Speckmaede*. [Vide *Termet*.]

¶ **TRAMESAGIUM**, Vide in *Tremesum*.

¶ **TRAMIS**, *Extrema pars vestimentis*. Johanni de Janua; *Horletet de vestement*, in Glossis Lat. Gall. Sangerman.

¶ **TRAMISIA**. Vide in *Tremisist*.

¶ **TRAMISIS**, **TRAMISUM**, &c. Vide *Tremesum*.

¶ **TRAMONTANA**, vox Italica, nostris *Tramontane*, Aquilo, Boreas, sic dictus in mari Mediterraneo quod flet a partibus tramontanis, Romanorum habita ratione. Frequenter occurrit vox *Tramontana* in Archivis S. Victoris Massil. & apud scriptores Italicos. Vide *Prodenes*.

¶ **TRAMONTANE**, verbum Ital. quod de astris occidentibus dicitur, ac praesertim de Sole. *Stella occidit de sero jam sacra Tramontana*, in Chronica Parm. 109. Muratini col. 765.

¶ **TRAMOSERICA**, *Vestis, quae flamma ex lino, tramam vero ex serico habet*. Papias & Ugutio [ex lino 1. 19. Orig. c. 21. Gloss. Lat. Gall. Sanger. *Tramosericus*, *bordet de soie*.] Gloss. Saxon. *Elfrici*: *Tramosericum*, *rodenab* Ubi *teolcen*, est sericus, *bombycinus*. Charta donationis, factae Ecclesiae Cornutiang. edita a Suarefio: *Morsorem Tramosericum*, *rhodomelinum*, *agailatam*. Ibidem: *Vela Tramoserica praefata purpura*. Chartula plebaniae securitatis exarata Justiniano imperante, apud Brillonium lib. 6. Formul. *Camisia Tramoserica in cacco & praefato valente solidis tres semis*.

¶ **1. TRANA**, Idem quod *Traina*, nisi sita legendum. Chartul. S. Petri de Domina fol. 26. *Monachi habebant apud Muram 12 den. & 2 sextar. avenae & annu fuscem de sano & aliam de palca, & annu Transm & annu coponem*. Vide *Trava*.

a. **TRANA**, Lydio, & Goldasto, *Evefio, traflavia*. At *Evefio* *trana* dicitur conjunctim, in Charta Caroli M. apud Will. Hedam in Rixfrido Episcopo Trajectensi: *Præterea praesentis praeposito decernimus... at non per alios portus, neque civitates, ubicunque in nostro regno aut pagis, aut territoriis, teloneus exigatur, nec de navali vel carrali, neque de saumis, seu Transvefitione, vel rotaticum, vel pontaticum, ... requiratur vel exigatur, &c.* Quid sit *Trana* hoc loco, non facile est assequi. Papias MS. *Tranas* quidam passant esse, *quibus mare colligitur*: *Donatus vero vehicula esse sine rotis*. *Donatus* habet *Traba*, non *Trana*, ad 1. Georgic. unde conficiuntur perperam. Papiam apud eundem *Tranas* legisse. Recte tamen dixit, *tranas* esse locum, ubi mare colligitur; sunt enim *piscatoria*, seu *piscaria*, quae ad ædium veltibula conficiuntur in mari, quas Leo Imp. Nov. 57. & 104. *Εἰρηκή*, vocat, quasi *aquarum maris remorat*, nos *Revenues d'eanx* dicimus, posteriores vero Græci *ὑπὸ τῶν*, ut auctor est Michael Artaliata in Synopli tit. 95. Et autem *ὑπὸ τῶν*, non tam fere *retra in mare & extensa conficiuntur palis*, quod vult Cujacius 1. 4. Observe etiam, quod maritima pisci-

nae, seu ex aqua maris exundantis in ipso littore confectæ. Proinde *transvefio*, nihil aliud fuerit, quam quod pro piscium maris evefione pensitabatur; quod &

TRANATICUM dicitur in Charta Ludovici Pii, & Caroli C. ex Tabulario Flaviniacensi... *Nec flusulaticam, nec laudaticum, nec Transaticam, nec de hoc, quod homines ad eorum dorsa portant, exigere aut exallare praesumat*. Adde Appendicem ad Capitularia Baluzii n. 67. [& 26. in quo posteriori privilegio male legitur *Transaticum*, pro *Transaticum*: quod rursum legitur in Hist. Lotharing. to. 1. c. 555.]

¶ **Evefionem**, quæ fit traha interpretatur Vossius 1. 2. de Vitiis ferm. c. 18. ex alio ejusdem Caroli M. Privilegio apud Aiminum l. 5. c. 1. *Teloneas exigatur nec de aovale, nec de carale, neque de somis, neque de Transvefitione, nec rotaticum, nec pontaticum*. Legit Baronius to. 9. Annal. ad an. 779. ubi idem Privilegium habet; *Nec de navali, nec de carrali, neque de saumi, siue de Transvefitione vel rotaticum, vel pontaticum*. In quibus verbis multiplicem distinguit evefionem laudatus Vossius, aliam quæ navi fit, aliam quæ curru, aliam quæ traha, vehiculo genere sic dicto, quod non volvatur rotis, sed trahatur: quod postremum evefionis genus *tranam* dici putat, quæ iccirco evefioni navali & carrali opponatur.

¶ **TRANATARE**, *Iranare*. *Transatate aavizula*, Elmhamo in Vita Henrici V. Regis Angl. c. 81.

¶ **TRANATICUM**. Vide in *Trana* a.

¶ **TRANATORIUM**, ab eodem fonte, quod *Trana* a. Florentius Wigoriensis ann. 465. *Heagifca & Efsca cum Britonibus prope Wippedes fleste, id est Wippede Tranatoriam pugnaverant*. Anglo-Saxonibus *fleac*, *æstaurium*, *gurgis*, *amais*.

¶ **TRANCHEIA**, **TRANCHIA**, Fossa, Gallice *Trenchie*, Ital. *Trincea*. Hist. Boecenfis MS. pag. 361. *Statuit ac cogitatur ire ad operationem castellanosum, siue pontiam, vel fossatorum reparandorum vel Tranchiarum*. Transactio an. 1295. ex Archivis Castellionis Paludis in Bressia: *Castrum de Castellione cum fossariis coartigais & Tranchia siue fissura*. A cimeteria *afgae* ad *Tranchiam Domui Dei de Meriaco*, in Charta an. 1209. apud Thomassium in Bistur. p. 714. Rursum occurrit in Epistola an. 1212. tom. 1. Anecd. Marten. col. 321. Vide infra *Trenchia*.

¶ **TRANCUS**, pro *Truncus*, nisi fallor. Videlicet in *Eschalmameus*.

¶ **TRANEX**, vel **TRANIX**. Edictum Rotharis Regis tit. 101. §. 61. & Lex Longob. lib. 1. tit. 19. §. 7. *Si quis Transicem de vice aliena incederit, componat mediam sol. Itatres editiones*. Quidam codices MS. habent *Tranvices*, & in lemmate, *de radice vitis*. Sed legendum puto *de radice vitis*, ut in ipsa lege *tradacem*, id est vitis fulcumentum, quem ita appellant Varro 1. de Rustica, Columella 1. 4. c. 29. l. 5. c. 6. & alii. Nisi titulus *de radice vitis*, sit vice Glossæmatis. Itali *Tralico* [*palmitem*] dicunt.

¶ **Palmitem** aut flagellum interpretantur Vossius 1. 2. de Vitiis ferm. c. 18. & Martinus in Lexico, sic dictum a Saxonico, vel Germanico *Tranæ*: quod idem significat. Hinc pro *Transicem* puto legendum *Trancem*, ut habet unus MS. Essen. alter præfert *Trance*, ut annotat Muratorius to. 1. part. a. p. 49.

¶ **TRANATICUM**. Vide *Tranaticum* in *Trana* a.

¶ **TRANQUILLACIO**, pro *Tranquillitas*, in Chronico Joh. Wetherhamstedii p. 355.

¶ **TRANQUILLITAS**, Titulus honorarius Imperatorum, quod Vegetius lib. 2. in Prologo & alios. In Diurno Romano c. 3. tit. 4. *Tranquillissimi ac Christianissimi Domini nostri*. Vide *Serenitas*.

TRANSACTARE, Transfere, possessionem aut rem in alium transferre, in Statutis Venetis ann. 1224. lib. 3. c. 39. & consulto 16.

TRANSACTUM, Lex Longobard. lib. 1. tit. 25. §. 59. *Sicuti quocumque servus aut alius, ancilla aut alia in furto comprehensi fuerint, & dominus coram neglecte-rit eos liberare, & usque ad dies 30. eos dimiserit, sint sefangi, & habeant eos in Transactum, cui furum soce-rint, & campanas pectas ipsam furum sicut Lex & Edi-ctum continet.* Hoc est, sibi habeat ipsos servos quasi per modum transactionis, seu pacts.

¶ **TRANSAGIUM**, in Litteris ann. 1269. inter Ordinar. Reg. France. to. 5. p. 388. Mendum esse videtur pro *Causagium*, quod præferunt aliæ Litteræ eadem dere an. 1371. ibid. p. 400.

TRANSALPINARE, Trans Alpes proficisci, Romam vel in Italiam contendere. Johan. de Janua: *Transalpinare, ultra Alpes ire.* Robertus Monachus lib. 2. Hist. Hieros. *Sed natale solum transientes diverso tempore & itinere Transalpinaverunt.* Uvuntur Gregorius VII. PP. l. 2. Epist. 9. Hildebertus Cenoman. Epist. 9. ex iis, quæ editæ sunt to. 3. Spicileg. Acher. S. Bernardus Epist. 164. 244. 245. Petrus Blesens. Epist. 9. Otto de S. Blasio. c. 16. 24. 28. Nangius in Chron. an. 1156. Richardus de S. Germano in Chron. an. 1236. Rogerus Hovedenus p. 528. Mattheus Westmonaster. ann. 1133. 1217. Mattheus Paris ann. 1257. Godofridus Monachus S. Pantaleon. an. 1166. &c.

¶ **TRANSARTAT**, Vexilligenas. Gesta Guido- nis Episc. Cenomani. to. 3. Analeth. Mabill. p. 335. *Wiltus de Buris, qui jam dudum causa penitentie Ierosoly- mam profectus fuerat... obtulit B. Juliano Dominica crucis celsiquat, cum pretioso pallio & vexillo, quod Transartat dicitur, in cuius hasta lamina duciles erant; VIII. mares argenteos continentes.*

¶ **TRANSAMBATA**, Saltus, insultatio, Gall. *Gambade*, ab Occitano *Cambata*, Spatium interpedes divaricatos interfectum, Gall. *Euximbde*. Sentent. Inquisit. Tolos. apud Limborch. pag. 170. *Afirmans quod ex quo ipse Rex Carcalinensis & Aldienensis super saltis inquisitorum deficiebat in iustitia, ipsi poterant licite alium Dominum sibi assumere; & ex quo Rex ipse unum eum fecerat Transambatam (quia scilicet non pro- viderat eis circa dicta negotia, ut volebant) aliam sibi per eos fieri iustitiam.*

¶ **TRANSAPITATUS**, Aëtus præceps in caput. Alst. S. Torpetis, to. 4. Maii pag. 7. *Quadrigam in fluvio megit fecit, & Transcapitatus est auriga & nufquam comparuit.*

TRANSAPOLARE, & **TRANSAPULARE**, Truncare, &c. Vide in *Capulae* & *Cervella*.

TRANSCENDERE, Præceptum transgredi Conventus apud Andelam, Gregor. Turonens. l. 9. c. 20. *Si qua pars presentia statuta sub quacunque calliditate tempore quocunque Transcenderit.* [Vitz Patrum Emeriti. tom. 2. Concil. Hispan. pag. 646. c. 2. *Ite & implete præceptum Domini: quod semel datum est, nequaquam Transcendi potest.* Etiam legitur in Cod. Theod. lib. 6. tit. 4. leg. 22.]

¶ **TRANSCHEIA**, Idem quod *Trancebia*, Fossa, Gall. *Tranchée*. De operationibus castellorum, & pontium, & curviorum, & fossatorum, & *Transcheia-um*, in Litteris Henrici Regis Anglan 1285. c. Charophylacio Regio.

¶ **TRANSCOPIARE**, Exscribere, Transcribere, Gall. *Copier, Transcrire*. Chronic. Whethamstedii p. 406. *Abbas Transcopiari eas (litteras) fecerat, & post Transcopiationem inseri ultioribus in Registro.* Rursum occurrit apud Ludewig. to. 8. Reliq. MSS. p. 28.

TRANSCORNATI. Chronicon Novalicense l. 3.

c. 14. de quodam *joculatore*, qui dux viæ fuerat Carolo M. pergenti in Italiam contra Langobardos: *Tunc accedens jam dictus joculator ad Regem perii, ut sibi promissum daretur, quod ante illi pollicitus fuerat. Tunc ait illi Rex: Postula quod vis.* Cuiville: *Ego ascendam in unum ex his montium, & tamen fortiter personabo cornem, & quantum longe audiri poterit, dabo mihi in merito & munere cum viris & feminis.* Et Rex: *Fiat tibi juxta verba tua.* Qui protinus adorans Regem abiit. Ascendensque in uno montico, fecit, sicut dixerat. Descendensque ibas per viculos & aruam, interrogans quos inveniebat: *Audi illi, inquit, sonitum tubæ? Cui si divisset: Etiam audiri, dabit illi mox colapsum dicens: Tu inquit, es meus servus.* Ita ergo dedit illi Carolus quantum sonitus tubæ audiri posuit, atque ita, dum vivis, tenuit, siquæ filii post eum, qui usque in presentem diem servi ipsi Transcornati vocantur.

¶ **TRANSCORPORATIO**, Animæ in aliud atque aliud corpus migratio, Gr. *μετεστροφή* & *μετεμύωσις*, apud veterem Interpretem Origenis in Matth. tractatu 27.

¶ **TRANSCORPORATUS**, Qui de uno corpore migra- vit in aliud, veteri Interprete S. Irenæi lib. 1. cap. 25. ult. edit.

¶ **TRANSCRIPTI MILITES vocantur**, eum de alia in aliam regionem transierint, & inde Transcripti, quod nomina dunt ut transcribantur. lib. lib. c. 3.

¶ **TRANSCRIPTUM**, Exemplum, Gall. *Copie*. *Vidimus ou Transcripts*, in Litteris Caroli V. Reg. Franc. an. 1271. to. 5. Ordinari. p. 403. Inventar. Chartar. Reg. an. 1382. fol. 281. v. Rotulus in pergameno super quem scriptum est verbis Gallicis, *Ce sont les Transcripts des Lettres que les Grecs envoyèrent a Monseigneur & a Madame. Et in dicto rotulo sunt incluse duæ litteræ missæ in papiro & idiome Grece scriptæ.* Transcripts, eadem notione in Chartul. Campan. f. 291. col. 2. ex inscriptione Chartæ an. 1142. *Ce st li Transcripts de la Chartre de la Commune de Provins.* Charta ann. 1260. ibid. fol. 393. col. 1. *Quant cele taitle sera faite, ele sera givo, & somme faite par devants les hommes devants dire & par devants nos Sergens, & en porteront li hommes devants dit le Transcripts de la taitle, & la somme de tous & de chascune vile.*

¶ **TRANSCURSUS**, Præteritus, neglectus. Co- dex Theod. lib. 11. tit. 1. leg. 182. *Nemo posthac munerum ordine Transcurso ad altioris curie honores audeat pervenire.*

¶ **TRANSDUCTA MULIER**. Vide *Traducta*.

TRANSENDA, Viaplatea, quæ transiit: sed proprie via strichior, Passage, unde Italici *Transandare*, transcurrere, prætergredi. Anastasius in Stephano IV. PP. p. 94. *Eumque propiciens in torra juxta Transendam campi Lateranensis seque effoderant oculos.* Charta Landolphi & Atenolphi Ducum Longobard. *Secus Transendam, quæ pergit ad portam Rusii.* Alia Pandolfi & Landolphi Ducum Longob. in Chronico Beneventano S. Sophie: *Cuncidimus in nominato monasterio S. Sophie ipsam Transendam, quæ vadit retro ipsam Ecclesiam, & quæ in parietibus eiusdem Ecclesie conjuncta est.* Alia eorumdem Ducum ibid. juxta plateam majorem millam publicam quæ ascendit de porta Summa, & juxta Transendam publicam, quæ olim pergero videbatur erga ipsum predictum monasterium, &c. Diploma Roberti Regis Neapol. an. 1311. apud Wadding. *Item domus seu apotheca... sita in civitate Neapolis in platea portus, iuxta auditus seu Transendum communem, & sunt conjuncta cum predicto auditu seu Transenda communi, sicuti paries ex finiat.* Adde Sanctuarium Capuanum p. 643. Vide *Andare*.

TRANSENNA, Cancellus, *κρυλλίς*, in Onomastico Lat. Gr. Anastasius in Sixto III. PP. Item fecit Sixtus Episcopus Confessionem B. Laurentii Martyris eum columas porphyreticis, & ornauit Transennam & altare, & Confessionem S. Martyris Laurentii de argento purissimo. [Eundem adde in Stephano IV.]

TRANSENNA, Fenestra Gl. Gr. Lat. *νίπαις πατάου-γης*, *Transenna*. Quomodo scilicet est gypsum, vel vitrum pellucidum, per quod lumen intus admittitur. Glossæ Lat. Gr. *στένωξ*, *πατάουγης*, *μακκαρίστημιον*. Legendum *πατάουγης*. Paulinus Epist. 12. ad Severum: *Letissimo vero confectis tota simul hæc basilica, in basilica memorati Confessoris aperitur vrinis arcibus paribus perlucens Transenna, per quam vicissim sibi tecta ac spatia basilice utriusque junguntur.*

¶ **TRANSEUNTER**, Obiter, in Libro de Singularitate Clericorum S. Cypriano perperam attributo, & apud Ammianum lib. 28 c. 4.

¶ **TRANSEFGARE**, f. Transfettare Chron. Bergom. ad an. 1406. apud Murator. 10. 16. c. 991. *Licetum sit epist. paribus... libera & impune Transfegare, ite, stare, & redire, merari, &c.*

¶ **TRANSFERISCERE**, Transferrere, tradere. *Trado, coasero, largior, & irrevocabili offero atque Transfisco*, in veteri Charta apud Ughellum tom. 1. Ital. Sacre col. 518. edit. 1717.

¶ **TRANSERSIO**, Translatio, transcriptio, cessio. Charta an. 1072. apud Murator. delle Antic. Estensi p. 192. *Per anc cartulam iudicati & offerensii & perpetualis Transfersionis proprietarii nomine donamus, indicamus & offerimus & tradimus, &c.*

TRANSEFIGURARE FACIEM, in Lege Longob. l. i. tit. 5. § 5. *Walapauz est, dum quis alienum furtivum vestimentum induit, aus si caput latrocinant animo, aus faciem Transfiguraverit*. Gall. *Se desfigure le visage*.

¶ **TRANSEFIGURATUS IN VESTIMENTIS**, Aliena veste indutus, nostris *Dequis*, apud Rolandum Patav. in Chronico l. 7. c. 1. ubi etiam habetur *Transfiguratio*, pro consuetæ vestis mutatio.

¶ **TRANSIRMARE**, Transcribere, tradere. Charta an. 32. Caroli Regis ex Archivo S. Bertini: *Ad integrum vobis per venditionis istiusmodi accepto pretio Ecclesie vestre a die presentis Transimo.*

TRANSFLUVIARE, Fluvium pertransire. Commedianus Instr. 50.

Transfluvias hostis, tu sub latebro cende.

TRANSFOSSORIUM. Papias: *Peru, i. Transfossorium, quo cornus assantur.*

TRANSFERNCIARE, Ex Anglia per Franciam transire Romam. Matth. Paris ann. 1257. *Pro negociis Regis transalpines & Transfroncentes.*

¶ **TRANSFUNCTORIUS**, Levis, inutilis, baud fatis accuratus & sedulus. *Transfunctarius expugnatior, sum*, apud eundem l. i. adv. Marc. c. 27.

¶ **TRANSGLADATUS**, Gladio transfixus, in Vita S. Elisabethæ Schonaug. tom. 3. Junii p. 621.

¶ **TRANSGREDERE**, pro Transgredi. *Si quis hoc Transgredere præsumpserit*, in Capitulari l. 1. anno c. 30. *Transgredere præceptum*, ibid. c. 34.

¶ **TRANSGRESSIBILE** COSTUMÆ, Præstationis species. Charta ann. 1187. ex Archivo Majoris monasterii: *Reclamabant a monachis petrinæ vacarum, lumbos porcarum, botellagium, costumus Transgressibiles, decem solidos annuatim.* Vide Consuetudo 4.

TRANSGRESSIO SUPER CASU, J. C. Anglis & Cowello lib. 4. Institut. tit. 3. § 3. est, cum quis alterius statum vel conditionem suo delicto deteriorem facit.

¶ **TRANSGRESSIONES DE VIRIDI** in Forestis,

Damaum silvis viridibus & frondosis illatum, apud Rymer. to. 5. p. 692.

¶ **TRANSGULARE**. Ugucio & Joannes de Janua: *Transgulare, ultra gulam deorsum immittere, scilicet, transglutire.* Gloss. Lat. Gall. *Transgulare, Transglutire auro, devovet.* Glossæ Vindocinensis l. 4. Epist. 22. *Habuerunt itaque escas; sed in escis illis retis, quibus capti, & bannum quo sunt Transgulati, invenerunt.* Alia forte notione vocem hanc videtur usurpare Gilbertus Porretanus Episc. Pictav. in proœmio ad Commentar. in Boetii librum de S. Trinitate: *Et ne vel simiditatis angustia nos ad silentium penitus Transgula-tes, vel temeritatis audacia ad gartendum laxare pute- tur, &c.* [Id est, cogere.]

¶ **TRANSGULARE**, pro Strangulare, vitiosa, ut videtur, pronuntiatio. Chronic. Andegav. apud Marten. 10. 3. Anecd. c. 1379. *Johanne Papo (N.) Transgulato, aliter Johannes succedit mensibus 111. Charta an. 1413. ex Chartul. 23. Corb. Super hoc quod in anno predicto fuit quidam vir, vite honeste & conversationis (qui) instinctu diabolico in domo sua propria... se Transgulasset, &c.* Metaphorico pro Extinguere, Gall. *Éteu-fer*, in Charta an. 1168. to. 1. Maceriarum Insulæ Barbaræ p. 109. *Damaum inter utramque demum contriver- sam... fructus pocis latius & eurgens Transgulavit* Hinc.

TRANSGULATIO, pro Strangulatio. Papias. *Suspensio, Transgulatio, laqueus.*

¶ **TRANSGULATUS PANNUS**, Variis coloribus distinctus. Pannis de serico *Transgulatis seu reatis a modo naa utuntur*, in Statutis Ecclesiæ Anic. an. 1267. to. 2. Anecd. Marten. c. 483. Sed legendum videtur *Sragulatus*. Vide *Sragulum*.

¶ **TRANSBILIS MESURA**, Mediocris mensura, quæ neque minor sit, neque major, in Chartulario S. Vandregesili to. 1. p. 163. Gall. *Mesure passable.*

¶ **TRANSIGERE**, Transire. *Longo itinere confesso, multis mentibus Transaliti*, to. 2. SS. Martii p. 48.

TRANSIGIA. Libertates Villæ de Moneto anno 1269. apud Thomafferium in Consuetud. localibus Bituricensib. c. 65. *Nullus de franchisia facias mihi biennium aut cervatam extra Moneta, nisi tantummodo Transigias... usque ad domum leproforum, quas habeat facere, &c.* [Vide *Transculare*.]

¶ **TRANSILIRE SACROS ORDINES**, Per saltum, ut aiunt, lacris Ordinibus initiari, i. e. suscipere superiorem omisso inferiori, v. g. Presbyteratum non suscepto Diaconatu. Concil. Belvac. an. 1142. to. 2. Spicil. Acher. p. 595. hæc statuit post Gregorium VII. PP. *Quis sacros Ordines Transiluit, suspendantur ab officio, & si meruerit vita eorum indulgentiam consequantur, & intersini ordinibus, quot amiserunt.*

¶ **TRANSIRE**, Tolerare, dissimulare. Epistola Friderici II. Imp. to. 2. Spicil. Acher. p. 572. *La nos graviter provocasti, ut Transire non possimus ulterius in correctis sue levitatis excessus. Insuper inultas Transire*, in Codice Theod. lib. 8. tit. 10. leg. 2.

¶ **TRANSIRE**, Traducere. Charta an. 1468. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. c. 99. *Liberabis naves... ad Transendum & transfrandum dictos 1500. sagittarios.* Ad S. Benedicti Avenion. to. 2. Aprilis pag. 257. *Benedictus iterum rogavit, ut amore Dei & B. Maria Transires illum altera.*

¶ **TRANSIRE ACTUM**, Prædictum nostris, *Passer esse*, Chartam seu testimonium rei gestæ conscribere. Synodus Trecon. an. 1372. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. c. 1608. *Notarii curiarum nostrarum juvenes fideliter esse coram eis scilicet Transire.*

¶ **TRANSIRE ACCORDA**, LITERAS dicitur Parliamentum, cum illa publica auctoritate confirmat; quæ notione vox *Passer* non semel occurrit in vet. Edictis

His Regum nostrorum; hodie *Homologuer*. Litteræ an. 1358. to. 4. Ordin. Reg. Fr. p. 735. *Non enim litteras & accorda quascumque per predictum Parlamentum alias fieri & Transfiri solitas ac solita, fieri faciatis & eciam Transfatis.*

¶ 4. TRANSIRE, Peragere. Ordo Concilii celebrandi, to. 1. Concil. Hispan. p. 230. *Nec aliud aliquod ante Transfiriatur, quam ista omnia explicatur.*

¶ 5. TRANSIRE. Leges Palatinæ Jacobi II. Regis Majoricæ in Actis SS. Junii to. 3. p. xxvix. *Cum autem nos iter facere alicubi contingeret, debebat aquam, ornamentis, paramentis, & argentea vasa portare, cum quibus Transire possumus, ad usum nostrum. Hoc est, quæ nobis satis sint, aut quibus sumus contenti, cum iter agimus.*

6. TRANSIRE, Defungi, obire. *Transitus*, obitus, mors. Voces Christianis Scriptoribus usitatores. Beletus cap. 4. & ex eo Durandus lib. 7. Ration. c. 1. n. 18. *Transitus dicitur solum de morte Sacerdotum, quoniam anima illorum a corporibus exeunt, per ignota sibi & diversa loca transueat, ut per cælum æreum & æthereum, & crystallinum, usque tandem perveniant ad Empyreum.* Vita MSS. Mauri Abb.

Non mors dicenda, sed vero nomine vita Est, obit us iustus, cuius si Transitus oritur.
Vetus inscriptio Viennæ: TRANSIT SUB DIE... ORBIS FAUSTO VIRO C.... COSS. PROSTERNUNTUR MILITE COELI. Commodianus Instr. 4a.

Transire iubentur ad Dominum partibus dextris. Gregorius Turon. lib. 5. Hist. c. 8. Eadem anno & B. Germanus Parisiorum Episcopus Transiit. Florentius Wigorn. ann. 862. *Sacerdos Transiitvis Swibuanus, & astra petiit. Vivam transire, pro transigere, quomodo dicitur, Passerla vie, in Epist. Silonis Regis Hisp. ad Cixilanam.*

TRANSITUS, Mors. Vetus inscriptio Christiana in S. Crucis Monasterio Burdegalensi: *Hic requiesces bone recordationis famulus xpi. Mammolenus, qui vivit annos CC. septuaginta, apud quem nullus fuit dolus malus, qui fuit sensu ira jocundus, hoc est, accepit transitum sub die vi. Idus Augusti, ubi fecit Augustus dies septem anno vi. Regnum Domini nostri. Chlodovei Reg. Testamentum Hadoindi Episc. Cenoman. apud Brisson. l. 7. Formul. *Us baac (villam) ministri ejusdem post meum Transiitum teneant, possideant, &c.* Gregorius Turon. de Vit. Patr. c. 10. *Die Dominica Transiitum accipio, &c.* Transitus S. Martini, apud eundem Gregorium non semel, Chrodegangus in Regula Canonicorum Metensium c. 20. &c. Adde Senatorem l. 8. Epist. 8. l. eg. Burgund. tit. 42. §. 1. tit. 53. Capit. Walterii Aurelian. Episc. c. 18. Form. 37. ex Baluz. &c.*

TRANSITORIUM, TRANSITURA, TRANSITUS, Quod præstat ut transeuntibus per terras alicujus domini, Gall. *Droit de passage*. Transitorium tributum, in lege Longob. lib. 1. tit. 14. §. 16. *Transitoria consuetudines, apud Guibertum lib. 3. de Vita sua cap. 8. Charta Philippi I. Reg. Franc. pro Abbat. Becci in 20. vol. [Bulla Innocentii II. PP. ann. 1135. ex Archivio Resbancensi: Insuper quoque & molendinis, necnon & piscariis cum pontibus etiam cuicunque aque Transitorii.]* Chanc. Regum Angl. in Camera Comput. Paris. pag. 17. *Que frue teloneum, frue Transitus nominatur, sive alio nemine dicitur, quod solet exigi pro consuetudine fieri a vendentibus, vel ementibus, vel Transcuntibus.* [Diploma Lotharii II. Imp. ann. 1137. tom. 2. Amplif. Collect. Marten. col. 99. *Nillum teloneum, nullum pontaticum, nullum Transiitum vel exitum, nullum denique publicum terra aquarum vel ligal, aut piscationem monachi... in nullo regni nostri loco perfolvat.* Donatio an. 20. Ludovici Regis: *Donavi Ecclesie Cluniacensi... omnes consuetudines, annem quo-*

quo subter currentem cum Transitorio.]

TRANSITURA, in Capit. Caroli M. l. 4. c. 59. *Ut nullus ad Palatium, vel in bestem pergens, vel de Palatio, vel de bestie rediens, tributum quod Transfarias vocant,olvere cogatur.* Lex Longob. habet hoc loco *Transitorium.* Transfara, eadem notione in Chartis Italicis apud Ughellum tom. 4. pag. 787. 789. 795. Capitulare 5. Lud. Pii ann. 819. c. 16. *Transfarias etiam habet, ubi Codd. alii Transfarias, sicut aras, trifurcas, uti monet Balazius Rhenanus l. 2. Kerum German. p. 93. videtur legisse Transfarias.* Transfarias vero habet Charta Caroli C. an. 18 Ind. 2. in Tabul. Derveni: *Silvas etiam quas ex omni parte in circuitu monasterii concessimus, & mercatum in predicta villa Gloana, & Transfarias ad solum emendum, quas de pontanico S. Petro & B. Berebario in usus Monachorum tradidimus.*

1. TRANSITUS, dicitur de Præfectis aut Judicibus Provinciarum, qui in regiones vel urbes aut vicus sui districtus discurrunt, iuris dicendi, vel de criminibus inquirendi gratia, in leg. 4. Cod. Th. de Off. Rector. prov. & l. 6. Ne quis in Palatio, &c.

¶ 2. TRANSITUS (cum scilicet Missale refertur a cornu Evangelii ad cornu Epistolæ) Communio dicitur: *Nazareth vocabitur.* Ita in Actis SS. Junii to. 4. p. 699. ubi de festis S. Joh. Baptiste. Vide alias notione in Transire 6. & Transitorium.

TRANSITUS VIÆ PUBLICÆ. Hugo Flaviniac. in Chron. p. 132. *Corruptionem omnium mensurarum, exceptis aliis, quæ homines tenent ad placiam generalem respiciunt, & publicæ viæ Transiitum.* Id est iustitiam criminum, quæ in itineribus publicis committuntur: *La justice des grands chemins.*

¶ TRANSILA, f. Tela crassior, vulgo Treillis. Statutum Gellonenne an. circiter 1150. apud Stephanum vertere. Anaslatus in Hadriano PP. *Quam Synodum... in Latiam linguam Translatari iussit.*

2. TRANSLATARE, Alio transferre. Anaslatus in S. Hadriano PP. p. 115. *Translatavit atque introduxit in eam corpora sanctorum Maritimum, &c.* [Chronic. Modoc. apud Murator. tom. 12. c. 180. *Plurimi imperatores Translataverunt sedem suam a Roma in Mediolanum. Translatavit se dicta Domina usque in S. vaentem & ibi obiit,* apud Kennettum in Glossar. ad calcem Antiq. Ambrosi. Adde Flodardum l. 2. Hist. Rem. c. 17.]

¶ 3. TRANSLATARE, Exscribere, Gall. *Copier*. Charta an. 1144. inter Instr. Gall. Chr. novæ edit. to. 6. c. 322. *Haec chartam Translatavit Bernardus de Cantoniolo publicis notarius de Biterri ex origiali.* Testam. ann. 1154. in Probat. novæ Hist. Occit. tom. 2. col. 549. *Subdixit litterarum & rationem de altera charta Translatavit in istam.* Chartul. Brivat. laudatum a Baluzio to. 2. Hist. Arvern. p. 272. *Nomen cuius non potuit Translatari, quia cartula dispersa erat.*

¶ 4. TRANSLATARE, Transcribere, rem ab aliquo possessam in alium transferre. Statuta Vercell. l. 92. *Non possint in posterum pro commune Vercellarum aliorum, obligati, Translatari, vendi, &c.* Charta an. 1035. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Ego pro hoc non mo Translatabo, neque vetabo, &c.*

1. TRANSLATIO, in legibus 15. & 4n. Cod. Th. de Episcop. Eccles. & Cleric. pro angariarum, parangariarum vel naviculariarum etiam translationis onere, sumitur, cum scilicet res fiscales transvehendæ erant, vel annona militaris. Vide Jacob. Gothofredum ad leg. 40.

2. **TRANSLATIO**, Idem quod *Transitus*, seu teloneum, quod pro *transfrendis* & transportandis mercibus exsolvitur. Appendix Codicis Theod. Constit. 11. *Nulla penitus restauratio, nulla Translatioem sollicitudo gignatur.*

TRANSLATIO CAUSÆ, Gallis *Præfictis, Evocation*: cum ab inferiori curia ad superiorem evocatur. Vide Reg. Majest. l. 2. c. 16. § 24. l. 3. cap. 20. & 21. & Quoniam adtachmenta c. 14. § 3.

TRANSLATIONES EPISCOPORUM, de Ecclesia scilicet in aliam Ecclesiam, interducuntur in Canonibus Apost. c. 14. in Concil. Sardic. can. 12. & alibi non semel, nisi id aliarum Ecclesiarum necessitas exigat, ut est in [supposititia] Antheri PP. Epist. Decret. &, ut aiebat Gregorius VII. PP. apud Conradum Ulpergensem, translationes Episcoporum duobus modis fieri possunt, necessitate vel utilitate. Sed de translatione & mutatione Episcoporum, præclare egit omino Bernaldus Presbyter Constantiensis l. de reconciliatione lapsum p. 277. & seqq. Gregorius IX. in Decretal. l. tit. 7. Francisc Bivarus ad Pseudochronicon Maximi p. 616. & seqq. Thomassinus de Disciplina Eccles. part. 1. l. 2. c. 24. 25. part. 2. l. 2. c. 44. & alii perique.

TRANSLATIO, pro *Defunctorie*, Jurisconsultis. **TRANSLATOR**, Interpret, qui vertit in aliam linguam. Epistola Concilii Hisp. 107. *Quamvis multi codices pro Translatores simplicem intelligent in hoc loco pro proprio filio, suo filio conscriptum habeant, Græci tamen, quia lingua Apostolica est locutus, primum nunc magis quam nuncupavit.*

TRANSLATIO, Exemplum ex alio scriptum, Gall. *Copie*. Statuta Arelatens. MSS. artic. 7. *Transcripta sive Translata testamentorum... eandem vim habent, ac si essent instrumenta originalia.*

TRANSLÉGARE, Delegare. Litteræ Bohemorum ad Concil. Basilen. an. 1432. to. 8. Ampl. Col. Mart. col. 178. *Speciales viros... de intentione nostra & voto plenius eruditos, V. P. duximus Translegendos.* **TRANSLATIO**, Culcita, ni fallor, e tela crassiori, quam *Trellis* vocant. Inventarium an. 1342. ex Archiv. S. Victoris Massil. l. matelacium, l. eulei-ram, l. flagstam, l. pulvinarium, &c. Vide *Transla* & *Transficium*.

TRANSLUCIDUM, Διαφανές, διαυγές. In Glossis Lar. Græc. nos dicimus *Translucens*.

TRANSMARINARE, Trans mare proficisci, proprie iter Hierosolymitanum aggredi, in Chronico Montis Sereni an. 1131. *Peregrinatione transmarina*, ibidem an. 1146. & 1175. [Adde Testam. Octonis IV. Imp. an. 1218. apud Tolnerum in Probat. Hist. Palat. pag. 63. Chronicon Corneii Zantissii ad an. 1454. to. 5. Ampli. Collect. Marten. col. 483.]

TRANSMUTATIO, Mutatio mentis, ut *transmutatio*, Reditus ad sanam mentem, penitentia. Goclenius in Lexico Phil.

TRANSMIGRARE, Transfere rem aliquam in alium, in Legibus Rotharis Regis Longobard. tit. 6. §. 3. *Vetus Charta Longobard. apud Ughellum to. 1. part. s. p. 390. Non in vendendum vel donandum, neque per nullum ingenium in nullius potestatem ad proprietatem dandum, aut Transmigrandum, &c.*

TRANSMISSUS, Intermedius, Ital. *Tramezzo*. Aliquid per rogadium vel Transmissum alteri dandum recipere, in Statutis Venetor. an. 1342. l. 1. c. 4. lib. 6. c. 13. [Tramis missum vocat le Roman d'Athys MS. Meissagers sui a lni Tramis De meilleur de tous ses amis.]

TRANNAVARE, Navi trajicere. Thwrocizius 1. part. Hist. Hung. c. 15. *Brachio maris, quod stricium sibi dicitur, Transnavato*. Et in Uladillao Reg. c.

42. *Circa castrum Orfove Danubio Transnavato, hostilem in terram se ingressum.*

TRANSNOCTARE, Noctem transigere, vel rem ultra noctem unam detinere. Jacobus I. Rex Aragon. in Foris Olce an. 1247. fol. 4. *Qui pignorat alium, & Transnosctet, vel remaneat ipsa pignora apud eum super fiduciam de directo, est colonia pignorantis 60. fol. Fol. 9. Transnosctare pignus.*

TRANSOLVERE. Vide infra *Transolvere*.

TRANSPARERE, Pellucere. *Transparentia*, *Pellucida*, in Gemma. *Pelluciditas*, nostris. *Transparence*.

TRANSPASSARE, Ultra progredi, Gall. *Trepasser*. Thwrocizius part. 1. c. 24. *Abnudo Regno Transpassato, Lotbaringensem Ducatum igne & gladio vastaverunt.* [Canis jugum Transpassant, in Canis, c. 160. V. lib.]

TRANSPLENDIFER, Perlucidus, Gall. *Transparent*, in Vita B. Lidwini to. 2. Aprilis p. 345.

1. **TRANSPONERE**, *Servum transponere*, Avertere, Gall. *Detourner*, in Lege Longob. lib. tit. 25. §. 14. 15. 16. 17.

2. **TRANSPONERE**, pro *Transscribere*. Gellius lib. 6. cap. 9. *Locum istum totum huc ex Pisonis annali Transponimus.*

TRANSPORTANEORUM PASSIO, Lepra, Elephantia, Celsol. 3. c. 35. *Ex parte dicitur, Græcis sic dicta, quod eum reddat Elephantii corio similem. Senator de Elephantia l. 10. Epist. 30. Cuius hujus ulcereis vallisbus exarant, a qua Transportaneorum passio nomen accepit.* Sic autem appellatur a Senatore, quod enim *hec passio*, ut ait Cælius Aurelianus Siccenis lib. 4. *cap. 10. cap. 1. corruptione quadam, vel laxatione extreme cutis in corporibus generetur, humor ab interioribus, seu, ut idem scribit, alioribus, ad superficiem transmittitur, seu transportatur.*

TRANSPORTARE, Cedere, transcribere, transferre, Præfictis nostris *Transporter*, in Litteris an. 1369. inter Ordin. Reg. Fr. to. 5. p. 325. *Passio nuptialis inter Carolum VIII. Regem fr. & Annam Britan. an. 1491. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 1541. Domino Anna... domino nostro Regi donavit, cessit, quita & dimisit, presentibus instrumentis serie donat, cedit, quitat, dimittit & Transportat* (Ducatum Britanico). Adde Statuta Collegii Cenoman. ann. 1526. apud eund. Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. pag. 587. col. 1. Hinc.

TRANSPORTUS, Cessio, transcriptio, Gall. *Transport*. Charta Ecclesie Adenensis, qua Præpositura ejusd. Eccle. annexiuit mensæ Episcopali: *Rogantes dictum nostrum Capitulum predictum Transportum, annexam & appropriationem ratificari... promittunt per fidem nostram contra præsentem Transportum seu aliquod præmissorum non venire.* Charta an. 1377. e. Bibl. Regia: *Mirabatur quomodo dictum Dux cessum & Transportum receperat.* Rursum occurrit in Litteris Johan. Franc. Regis an. 1360. to. 3. Ordin. Reg. p. 453. *Arresto Parlamenti an. 1394. apud Menestierum in Probat. Hist. Lugdun. p. 79. col. 1. Regesto an. 1450. apud Baluz. to. 2. Hist. Arven. cap. 388. apud Rymer. to. 9. p. 763. col. 2. Marten. to. 1. Anecd. c. 15. 18. & passim in Chartis recentioribus.*

TRANSPPOSITIO SUBITANEA, Mors, obitus. Marcellus lib. 2. form. 2. *Quatenus fragilitatem nature, quod omnes generatim patiuntur, priusquam subitanea Transpositio eveniat, &c.* Adde form. 4. & inter Simonidas form. 36.

TRANSPPOSITUM. Litteræ an. 1359. to. 4. Ordin. Reg. Franc. p. 198. *Ter paragin, paraginim, scambini, terrarum officiam vel* (vel) *Transpositum*, &c. Editori CLEgendum videtur *Transporium*. Vide *Transportus*.

TRANSFUNGERE, Perforare, ita ut sanguis exeat. Lex Aleman. tit. 64. §. 3. *Si autem oculus Transfusus fuerit.* Tit. 64. §. 3. *Si qui alicui brachium super rubitum Transpuxerit.* Or. §. 5. *Si manum Transpuxerit, ita ut focus non intret ad roguendum rruet, vel sanguinem flagrandum.* Or. §. 44. *Si autem in latus punctus fuerit.* Adde §. 46. 30. 31. Lex Aoglor. tit. 5. *Corpus Transpunctum, coxa vel brachium Transpunctum, & sanguis effusus.* Ibid. §. 13. *Si pectus machus perforatus fuerit, & infra non semel.* Leges Henrici I. Regis Angl. c. 93. *Si Transpunctus sit ad nuncquos, & Lombi iturati ... intus puncti, ... Transpuncti, &c.*

TRANSREMIGARE, Navigare. Elmhams in Vita Henrici V. Regis Angl. c. 59. *Nulia Neptuni umida componente tirannide, regiones Transremigantur aquatice.*

TRANSRIPARIA, Ripa quae est ultra fluvium. Tessam. an. 1509. inter Schedas D. Le Fournier. Item lego quandam meam basidam ... cum Transcriparia Saretii, Or. Vide Riparia.

TRANSARTANUS, Qui trans Sartham, agri Cenomanensis fluvium, habitat. Pluries occurrit in Chartul. S. Vincentii Cenom. ut fol. 28. 33. &c.

TRANSOLVERE, Idem quod Solvere. Formulæ vet. Pitboei M.S. c. 28. *In festivitatis Sancti illius in luminariis ipsius lori solidos tanto vobis & alioribus vestris dare & Transolvere sariam.* Cap. 30. *In festivitatis Sancti illius loci triante uno dare & Transolvere facias.* Cap. 75. *Minime habui, unde Transolvere debam, &c.* [Marculfus l. 1. form. 18. Ita ut pro ipsa causa solidos tanto in pagalia mihi dare deberet, quos & in praesente per medio tuo visus es Transoluisse. Perperam Transoluisse, pro Transoluisse, legitur in Charta ann. 716. apud Felibio Hist. Sao Dionysii. pag. xxxi.]

TRANSSUMERE, TRANSSUMPTARE, Transscribere, Gall. Copier; Transsumum, Copie. Acta S. Juvenalis Episc. Nar. n. 27. to. i. Maii p. 405. *Ad effectum exemplandi & Transsumptandi, ... quandam inscriptionem, &c.* Statuta Genue. l. 4. c. 12. *Si libri vel scriptura essent in loco, quo extrahi non possunt, debeant Transsumptari & exemplari, quod Transsumptum & exemplatum legitime facta facias fidem sicut originale.* Epistola an. 1259. in Ioffrum. Gall. Chr. nov. edit. to. 6. col. 158. *Præsenti pagina inferi fecimus & Transsumi ab originali nihil addito vel removo.* Charta 200. 1399. apud Menest. in Probat. Hist. Lugdun. p. 126. *Exhibuerunt Transsumptum revocationis impetrationis predicta.* Existat huiusmodi Transsumum an. 1432. apud Marten. to. 8. Amplif. Collect. col. 153. in cuius proemio declarant Notarii duo se ab Imperatore Sigismundo requisiti fuisse, litteras apostolicas & redulam per se Transsumi & exemplari, quod quo exinda ropias aubtrivas & Transsumata (& Transsumpta vel Transumptata) facere deberent. Extraita & Transumptata, in Vita S. Ubaldi tom. 3. Maii p. 628. Adde Concil. Hisp. tom. 4. pag. 314. Rymer. tom. 14. pag. 391. &c. Vide Transscriptum.

TRANSTOLLERE, Transferre. Vita S. Guthlaci, to. 1. Aprilis p. 48. *Dixeris bujus vite terminis, ad infinita gaudia Spiritus Transfolli malis.*

TRANSTOLLEUS, Gloss. Arabico-Lat. Fidicina, Transfolleus, vel Cantatrix.

TRANSVADARE, Wilhel. Brito in Vocab. MS. *Transvadare dicitur ultravadare, trans vadum ira, vel trans vadum decere.* [Transvadare Rheno, apud Calmet. in Probat. Hist. Lothariog. tom. 2. col. 2. Transvadare fluvio, apud Murator. tom. 12. col. 1022. Occurrit etiam in sacris Bibliis.]

TRANSVASARE, Vasa transferre, sedam mutare, in Lexico Goolenii.

TRANSVASARE, Transfundere, Gall. Transvaser. Epistola Petri Delpini an. 1477. tom. 3. Amplif. Collect. Marten. c. 1015. *Vinum quod Fannimeras, hodie tandem huc applicuit, Transvasaturque modo in cellam vinariam reponendum.* Vide Transvasa.

TRANSUBSTANTIARE, Unam substantiam in aliam convertere; Transubstantiatio, huiusmodi conversio. Voces Theologice familiares, ubi de sacrosancto Eucharistiae Sacramento. Alio transfertur in Actis S. Godelevz, to. 2. Junii p. 373. *Terra Transubstantiatur, in gemmas effigiatur.*

TRANSVECTURA, Oneris vel praestationis species, pro transvehendis forte domini rebus, io Charta Waldemari Regis Daniz an. 1180. V. in Parate.

TRANSVERSA, Pars obliqua, latus, Gall. Transvers. Lex Bajvaric. tit. 6. §. 6. *Si quis meum vel primum alierius araverit usque ad tres fures in longitudine iugeris, vel in Transversa sex fures, cum sribus solidis componat.*

TRANSVERSALIS, Vitruvius Transversarius. In singulis viris rivitatis ejusdem ponendo rutenas ferreas Transversales, in Charta an. 1269. apud Menest. in Probat. Hist. Lugdun. p. 16. c. 1. *Vide Transumalis.*

TRANSVERSARE, Transire, trajicere, Gall. Traverser. Charta Thosiaci an. 1462. *Pro licentia rapiendi aquam & pro Transversando iter publicum.* Miracula MSS. Urbani V. P. P. *Vidit dictum Metheum Transversantem aquam ruen equo suo ar si traberetur per gentes.* Statuta Eccl. Pictav. to. 4. Anecd. Marteo. c. 1073. *Intrans quoque & exiens ... reverentiam Deo facias. Cborum Transversarii aveat.*

TRANSVERSARE, Statuta Eccles. Ambian. c. 1. art. 10. apud Marten. to. 7. Amplif. Collect. c. 1230. *Clerici vero in sacris ordinibus constituti, vel beneficiis ecclesiasticum habentes, qui in platea vel in loco publico publice cum taxillis ludere praesumpserint, ipso facto ab excoitione sui ordinis fiat suspensi; ludere in praemissis casibus intelligimus illum qui Transversat, vel qui ludi est particeps, vel luctum exinde consequitur sive damnum.* Conc. Trevirensis an. 310. apud eund. Mart. to. 4. Anecd. c. 252. *Ludere in praemissis casibus intelligimus ad puncta, ut sir dicamus, ponendo rum qui Transverserat (& sic) vel qui ludi est particeps, vel luctum exinde consequitur sive damnum.* Transversantem hic intelligo eum qui pigrore contendit cum alio ratione ludi, licet ipse non ludat, a Gall. Traverser, quod aliquando idem sonat quod Adversari. Eodem intellectu Transversare legitur io Statutis Bertrandi de Turre Episc. Tull. an. 1359. supra laudatis io Punctare.

TRANSVERSARIE, Trabes, quae reorum in cippo, seu *traverses* positorum, pedes constringebant. S. Cyprian. Epist. 77. *O pedes compedibus & Transversariis rursus absumpti, sed celeriter ad Christi gloriose finire cursuri.* Gregorius Turon. de Vitis Patricap. 7. *Trabes illa, quae vincitorum pedes coarctantur.* V. Disfectionem 19. ad Joivillam p. 54.

In Confectuudine Turon art. 63. *Traverser, est species dolii vinarii.*

TRANSVERSARIUM, Species retis, quo pisces in fluminibus capiuntur; describitur a Petro do Crescentiis l. 12. de Agricolt. c. 37.

TRANSVERSARIUM, Lignum, ut puto, transversum, quo cetera ratis ligna colligantur. Charta an. 1164. io Probat. tom. 2. nove Hist. Occitan. c. 603. *In omnibus consuetudinibus, quas de ratis, quae per aquam veniunt, accipere solent, quae sunt decime & gubernacula & Transversaria & in rmo, quem de unoquoque navigia de fradano per aquam, antiquitus habent, &c.* Io Ioffrum. Gall. Chr. nov. edit. to. 6. c. 300. habetur *Traversaria*.

¶ TRAN-

amplum equi stratum undique defluens. Elmhams in Vita Henrici V. Regis Angl. c. 6. *Ego etiam habens sequaces, ditissimis Trappariis modo regio decoratus.* Et cap. 111. *Equi nobiles ditissimis Trappariis amictu Rursum c. 129. Manti nobiles ejusdem secte nigrissima Trappariis induti.*

¶ TRAPPULA. Vide in Trappa.

TRAPUS, Pannus, panniculus, Hispanis *Trope*, Gallis *Drap*. Vetus Charta apud Martineium in Hist. Pinnatensi lib. 1. cap. 54. *Et qui negaveras, quod sancta Joanni servire non debebat, judicavit Rex, ut tollerens ei, quicquid habebat in Leucisa, domos, & terras, & vineas, & panem & vinum, & Tsapos, & sic fecerunt, & abstulerunt ei totum, & duos borcos plenos de tritica. Vide Trappus.*

TRAPERIUS, [TRAPERARIUS, & TREPERARIUS apud R. Duellium tom. a. Miscell. pagin. 53. & 59. in Statutis ordinis Teutonici, qui in Hospitalitiorum Statutis *Draperius* vocetur, qui scilicet curam haberet vestimentorum fratrum. Vide Christophorum Hartknochium in Dissertationibus Prussicis cap. 19. pag. 419.

¶ TRASCINARE, Italis, Trahere, Gall. *Trainner*. Chron. Parm. ad an. 1294. apud Murator. tom. 9. col. 828. *Capiti fuerunt & duci Parmam, & Trascinari ad caudas mulorum. Vide Trascinare.*

¶ TRASCODRYGITÆ. Vide *Tascodegite*.

1. TRASELLUM, [f. Transitus,] Charta Wilhelmi Comitis Matilcon. an. 1214. apud Perardum: *Notum facio... me assignasse D. Odoni Duci Burgundie 4. denarios in unoquoque Traseillo pedagiorum meorum, ubiunque recipiantur, &c.*

¶ 2. TRASELLUM, Numerosus & modulatus campanarum sonitus, Gall. *Carillon*, à Burgundico *Treseler*, campanas argute & numerose pullare, *Carillonner*. Vide Glossariolum ad calcem Canticorum natalit. Burgund. Statuta Capituli Tull. an. 1497. *Pulsantur Masuine in annualibus majoribus solemnitatibus... cum magnis campanis & Tresello per omnes campanas vicissim & successivo. V. Trinion.*

¶ TRASIA, *Aceruus fiteus*, vel ex calamis contexta tabula, in qua refrigerantur fici, in Vocabular. Suffanazzi & in Amalthæa, à Græco *Trasni*.

¶ TRASINARE, Idem quod *Tasfinare*, Trahere. Miracula S. Zite, to. 3. Aprilis p. 523. *Ipsa ipsam cepit ad collum, & aliquantulum Trasinauit per terram. Annales Estenses ad an. 1404. apud Murator. to. 18. col. 1000. Trasinatus usque illuc à palatio communis, &c.*

¶ TRASILICUM, f. Culcitra è tela crassiori, vulgo dicta *Teillis*. Inventarium ann. 1379. è Schedis Cl. V. Lancello: *Item una flassada alba & alia listata, item una vana alba: item unum Trasilicum quasi nullius valoris. Vide Transita & Transilium.*

¶ TRASPOL, Species coopertorii. Inventio S. Luciferi Calaric. n. 69. to. 5. Maii p. 210. *De fere suis detestum vulgo dictum un Traspol, pes modum telli seu coopertura sepulchri.*

TRASSA, Penititionis species, quæstio: est enim *Traces*, perquirere. Vide *Tracea*. Consequenter Monspeliensis MSS. art. 102. *Monopolium, vel Trassa, vel rassa nullatenus fiat in Montepessulana.* Eadem vernacule: *Monopoli con rassa ni Trasse en nulla guisa nensia facta in Monpelles.* Charta MS. Mali Gaulini Comitis Impuriarum an. 1319. *Et directa & utilia dominia, laudimia, forisepcia, jovas, Tassas, & alias omnes servitutes, &c.*

TRASARE, Perquirere. Vide *Canis Trassans*.

¶ TRASTRUM, f. pro Transilium. Instrument. ann. 1200. è Tabulario Sancti Victoris Masili. Cum... Tom. VI.

flaret in monasterio de Tessano in porticu super *Trastrum*, &c.

TRASTURA. Vide in *Transitorium*.

¶ TRATEGA. f. Lignum aratri. Vide locum supra in *Meianu*.

¶ TRATIAMENTUM, Ital. *Trattamento*, *Trastatus*, pactum. *Subspecie concordie & Trattamenti concordie*, in Chronico Parm. ad an. 1290. apud Murator. tom. 9. col. 818.

TRAUA, videtur sic dicta, nescio quæ præstatio in blado, avena, &c. ex agris domino penitenti solita, incerta mihi vocis origine: tamen *Trava* videtur fuisse mensuræ species. Miracula S. Joannis Beverlacenensis n. 7. *Etsi quidem coloni illius provincie Beverlaceda, id est, quod exigebatur ad pabulum equorum Regis singulis annis solebant Regis præstare reddere, videlicet de unaquaque caruca, id est, ad cultrum & vomerem, quatuor Trauas de suis fragibus, & salis redditus inter vestigalia Regia computabatur, & exigebatur à regione illa, &c.* Moissalium Anglic. to. 1. p. 175. *In Forestibilib, duas acras de dominatu, & de singulis virgatis unam Trauam. In una Horspeda 3. acras, & de singulis virgatis unam Trauam, &c.* de Denzona 4. *Trauas de omni blado.* Adde p. 983. Hist. Fundationis Monast. S. Leonardi Ebor. *Concessit... de qualibet caruca arante in Episcopatu Eboraci unam Trauam bladi, anno 936. quæ usque in præsentem diem dicitur Petercorne, cuiusmodi & Trauas Reges tunc temporis potuerunt sari locis ex sua regalitate concedere & assignare. Et nobilominus e e consensu incellarum Episcopatus Eboraci Rex habuit Trauas prædictas sibi & successoribus suis, sic quod exterminaret lupos patriam devastantes. Idem Moissal. to. 2. p. 380. *Didum hospitale dotatum fuit... ad percipiendum de qualibet carucata terra arabilis in Kipshire unam Trauam de quolibet genere bladodum, & valet per annum 20. sol. Tom. 3. p. 93. Unam Trauam bladi de singulis carucis ville mee, &c.* Parte 2. p. 3. *Traua garbarum.* Charta Joannis Regis Angl. apud Gull. Prynneum in Libertat. Eccles. Anglic. tom. 3. p. 8. *Firmiter præcipientes, quod sine contradictione & difficultate reddant de carucis suis ad alia granngiarum suarum Trauas S. Joannis Beverlaci per manum propriam, vel servitium suorum, sicut facere solebant, antequam Traue illæ data essent ad firmam, &c.**

Nisi totis locis occurreret *Traua*, legendum esse *Trana* suspiceretur: ut ut est, eadem notione accipiendam utramque vocem existimo. Vide *Traina*.

TRAVACHA. Otto Morena in Hist. Rer. Laudensium p. 53. *Cremenses veso cognoscens, se non posse defendere murum castri, quin destrueretur, Travacham magnam ex lignis & terra insimul compositam ibi statim in ea parte, in qua ipsum murum destrui videbant, iuxta eum construere. Et p. 54. *Quandam machinam, quam fecerant super Travacham, quam ipsi ex lignis & terra iniussu iuxta murum castri composuerant, &c.* Ubi vox *travacha* videtur poni pro *travaglio*, quomodo Galli dicimus *un travail*, pro quolibet munimento ad propulsandos hostes extructo.*

¶ Pro *Travacha* Muratorius tom. 6. col. 1041. & 1043. è Codice Ambrosiano legit *Travata*, ut infra videre est; quod magis placet; est enim *Travata*, Academicis Cruscanis *Riparo fatto con travi*, Propugnaculum trabibus constructum: quæ notio belle congruit locis citatis.

¶ *Travacha* vero Tentorium est, Italis *Trabacca*, Academicis Cruscanis *Spezie di padiglione da guerra, tenda*. Statuta Vercell. fol. 3. *Habendo... senioria & Travachas in exercitu ad usum suum, &c.* Et fol. 180. v. *Ego Massarius Communis juro ad sancta Dei*

E e e

Evan-

Evangelia bona fide & sine fraude salvare, custodire & gubernare balistas, tenoria sive Travachas, servacuta, &c. Rolandinus Patav. l. 10. c. 4. apud Murat. 10. 8. col. 13. Cum tenories, Travachis & tendis. Memorabile Potestatum Regens. ad annum 1181. ibid. col. 1090. Lavaverunt Christiani in dislo campo popilionis, Travachas rarissimas & cultras optimas, &c. Emendo Travachas. Chron. Parm. ad an. 1159. to. 9. ejusdem Murator. col. 797. Travacha & pavonis erant in platea Communis, ubi jacebant infirmi. Vide Lexicon Milit. Caroli de Aquino & mox Travata.

¶ TRAVAGLIARE, Ital. Laborare, affligi. Miracula S. Zite. to. 3. Aprilis p. 515. Fuit alitra modum... gravata & de ejus strata extraxit & Travaglia. 12. Eire travaille, eodem sensu dicimus.

¶ TRAVALLUM, Catasta ubi calcantur & curantur equi, Gall. Travail: quod à Tresi, Trabs deducit Borellus. Regestum Olm ad an. 1167. Inquesta facta... ad sciendum utrum... spectat ad dem. Regem, Travalla aquoram & stalla terra defusa, qua sustinentur super columnas sole adherentes, que chaminis & viis prestant impedimentum, propter hoc tollere. Probatas est hac consuetudo, videlicet quod possit tollere stalla aut scalla & Travalla terre noviter defusa, praestant viis impedimentum. Nostrium Travail hac notione, vel à Trepalium, de qua voce infra, vel ab Ital. Travaglio accerendum putat Menagius; sed probabilius à voce Trabi prima origo deducitur.

¶ TRAVALLUS. Computus ann. 1202. apud D. Brassel to. 2. de Usu feud. p. 124. Expensa. Pro Travallis & pro circulis & pro vectura duorum ferratorum 60. f. Et pag. 155. Pro merreato ad tres Travallas ferratorum & uas ferrati & pro davis, 144. f. Confecto trabeculas esse, unde asseres fluor ad dolia, quæ ferratos vocabant, fabricanda.

¶ Aliud sonat vox Travaille in Charta an. 1298. ex Chartul. Latinac. fol. 76. Un moulin à moudre le blé... que tiennent à present à tilera de loyer ledit Dangereau, avec toutes les tournelles & Travailleurs d'icellay moulin. Vide Travata & Travayfo.

¶ TRAVASARE, Ital. Transfundere, in Statutis Placentiæ l. 6. fol. 81. v. Vide Travasare a.

¶ TRAVASAT, qui travasat, seu transfundit, in Statutis Astæ collat. 9. c. 12.

¶ TRAVATA, vox Italica, nostris Travée, Intertignum. Otto Morena apud Murat. to. 6. col. 1043. Venerunt Cremenfes supra quamdam machinam, quam fecerant supra Travatam illam, quam ipsi ex lignis & terra iatus juxta murum castrî composuerant. Aonales Cæsenates ad ann. 1314. to. 14. ejusdem Murat. col. 1135. Et tunc pars utraque in sua latera posuit & aliis locis necessariis ferraglios fecerunt plurimos & Travatas. Vocem Travée à Transversum vulgo deducunt, malim à Trabi, unde Travata primo dicta est, dein Travata, Vide mox Travayfo & supra Travacha.

¶ TRAVATICUM. Vide in Teaticum.

¶ TRAVAYVO, Contignatio, à Gallio Travayfon, vel Travée, Intertignum. Computus an. 1324. tom. 1. Hist. Dalphin. p. 132. col. 1. Petrus perfecit diſtam garium usque ad primam Travayfoam, in quo opere sunt 38. usque muri. Alter an. 1336. to. 2. p. 325. col. 2. Item in ipsa turro sunt tres Travayfoe. Vide Travata & Travacha.

¶ TRAUCS, Palmes. Vide Traeex.

¶ TRAVER, Glossa Gr. Lat. Evpi, Novacula. Epiot xpiot, Traver [An quia Traverat, seu transverat pilos? inquit Martinus.] Codex S. Germani græver præfere.

¶ TRAVERISUM. Vide in Traverfum 1.

¶ TRAVERSA, Via transversaria, Gall. Tra-

verso. Transactio ann. 1219. è libro flavo Episcopatus Massil. p. 25. Restitua linea... usque in viam publicam. Vide Traversera.

¶ TRAVERSALIUM, Pulvinar, Gall. Traversum. Matulacium cum Traversilio seu pulvinari, in Statutis Monialium S. Salvatoris Massil. an. 1400. Vide Traverserium.

¶ TRAVERSANS, Transversus. Cum appellatione tabula Traversans dicta villata, in Transactioe an. 1415. è Schedis Pzfl. de Mergangei.

¶ TRAVERSARIUM. V. in Transversarium. 2. ¶ TRAVERSARIUS, pro Transversarius, Transversus. Vide Traverserius.

¶ TRAVERSENA VIA, Traversa, transversaria, in Chartulario S. Vandregesilito a. p. 1567. Vide Traversa & mox Traversia.

¶ TRAVERSERIUM, Pulvinar, transversum lecti cervical, Gall. Traversin. Inventar. an. 1476. ex Tabul. Flamar. Et primo unum lectum incornatum, bonam & fuscicatum, mutam unius calceatru, alias pulvinaris sive Traverserium pluma intus. Vide Traversatium & Traversinum.

¶ TRAVERIA. Vicus transversarius. Statuta Massil. l. 6. c. 22. de tabulis non faciendis in Traversis nisi ad certam mensuram: Nullus à modo in viis rectis audeat facere tabulas habentes altra quatuor palmos, & quod nullum obstaculum ante dictas ab aliquibus apponatur, nec in Traversis ultra tres palmos. Statuta Arelat. MSS art. 47. Nullus eas eas portare finem... à portis usque ad Traversiam S. Eulalie. Testamentum Anglici Episcopi Alban. & Cardin. an. 1388. apud Stephanorium to. 10. Fragm. MSS. p. 339. Legit... unam magnam domum... que confrontatur ab interiori & posteriori partibus cum carreris publicis... & ab alia parte cum quadam modica Traversia. Testament. an. 1509. ex Schedis D. Le Foruier: Confrontata cum vinea Georgii, cæca quadam Traversia in medio. Quædam placez Traversia裴 Patis dicuntur, quod sunt transversarie.

¶ TRAVERSIA, Favonius, Occidens, in agris Lugdun. & Bellijoc. Terragium Bellijocense: Juxta scriptam dicti Guebard ex Traversia. Alterum locum vide in Alvernia.

¶ TRAVERSIUM, ut Traverserium, Gall. Traversin. Testament. an. 1367. tom. 1. Anecd. Marten. col. 1527. Lega... Traversinum de auro & cirico & matbalassum deauratam.

1. TRAVERSUM, TRAVERSUS, Penſitatio, quæ & solvitur ab iis, qui trans locum aliquem, aut villam, vel urbem merces vehunt: Droit de travers, jus nempe, quod compatit domino Castellano, seu majori iustitario, in Conſuetud. Silvanest. art. 93. 105. Turonensi art. 59. &c. & in viis majoribus tantum exigi potest, ut est in Claromontensi art. 229. & 230. in Diplomate Andronici Palæologi Imper. apud Phranzem lib. 3. Chron. cap. 24. Charta Rorici Comitiss Perticenis an. 1136. apud Souchetum ad Vitam S. Bernardi Tiron. p. 273. A pedaggiis, Traversibus, deſcriptibus, & quibusvis consuetudinibus... liberis sint. [Eadem habentur in Charta Guillelmi Episcopi Catalaun. an. 1228. pro Mouasterio Tiron.] Charta Richardi Ducis Norman. ann. 1024. tom. 2. Monastici Angl. pag. 1005. Liberum quoque Traversum battorum curum... sive novum per Sequanam ascendendum aut descendendum... ab omni consuetudine praestigi, vel Traversi, &c. [Charta Radulphi Comitiss Suffessien. an. 1186. Ecclesia de Valcellis... liberum & quietum transsum per totam terram aſtram dedimus & concessimus, absque omni exactione Traversi vel pedaggi... nullas consuetudinis Traversi vel pedaggi solvens de omnibus illor.]

vum, que ad usum fratrum prediſſe Eccleſie pertinent. Charta ann. 1234. ex Chartul. 31. Corb. In elemoſinam conſuli eccleſie Corbeienſis omnes res ejusdem eccleſie per loca ubicunque Traverſum habeo, libera ſine Traverſo & exactione aliqua ... poſſint ſecus perſiſtere. Adde Chartam an. 1179. tom. 4. Hiſt. Eccl. Meld. p. 65. Litteras Johannis Franc. Regis an. 1360. to. 3. Ordinatio. p. 431. alius incerti an. tom. 4. carumd. Ordinatio. p. 430. & to. 5. Hiſt. Pariſ. p. 348. ex quibus omnibus emendo Litteras an. 1345. apud Rym. to. 5. p. 431. *Absque ſolutione, exactione Traverſi, pedagii, &c. Lego Traverſi.* Charta ann. 1358. è Chartulario Domus Dei Pontifar. *Accorda que tous les biens quelconques eſtaes & appartenans audit Haſtel (Dieu) ſoies fraas & quites au Travers de l'ile Adam, ſoit en manans & avanant, par deſſus ou par deſſous le pont de ladite ville.* Ex hac aliaque ſuperius laudata Ricardi Ducis Norm. Charta difciſimus id juris exactionem ad navigiis, quæ ſecundo vel ad verſo flumine navigabant: quod ex aliis perinde eſt intelligendum, niſi aliud conſitet ex oppoſitum. Charta an. 1177. to. 2. Hiſt. Eccl. Meld. p. 64. *Dix ſols à preſente chſcin an ſur le Travers de S. Patrus.* Adde to. 3. Ordinatio. Reg. Franc. p. 42. n. 3.)

TRANSVERSARIUM. Charta Reginaldi Comitis Bononiæ in Tabulario Fiſcanenſi fol. 1. *Relaxavimus Abbatibus & Monachis... conſuetudinem illam, qua cognominatur Transverſum, vel poſſagium, apud Haſebou, &c. Alia Stephani Epilcopi Pariſ. ann. 1124. Dedit etiam... omnibus annis 40. ſolidos de Transverſo ſuo inter S. Dionyſium & Pontifaram, &c. Alia Rainaldi de Claramonte: Et concedo pedagiū, quod dicitur Transverſum de Luſaſchis, &c. Radulphus de Diceto ann. 1027. & Jo. Brompton. *Thelonea & Tranſverſa... diminuit.* Vide Hemeræum in Aug. Virom. pag. 169. & in Regello pag. 47. 48. Chron. Nangii an. 1025. &c.*

TRANSVERSARIUS, Exactor tranſverſi, vulgo Traverſes, in Charta Matthei Comitis Bellimontis an. 1160. [Litteræ an. 1370. inter Ordinatio. Reg. Franc. tom. 5. pagin. 356. art. 6. *Pour ce que les Traverſiers ou peagers, ou aucuns d'eux, ſont conſuetumiers d'aumenter & accroître les travers & peages qu'ils tienent des ſeigneurs.* Chartul. at. Corbeienſ. fol. 196. v. *Sans paier travers ac poſſage aucun ni ſeigneur de Bone, ne à leus gens, ac à leurs Traverſiers.* Infra: Traverſiers.]

¶ 2. TRAVERSUM. Gall. Travers, Tranſverſum. Inquiſitio an. 1371. per Canonizatione Caroli Bleſenſis, apud Lobinell. tom. 2. Hiſt. Britan. col. 510. *Fecit... magnum pulpitam fieri ea Traverſa diſſe Eccleſie, id eſt ex uno latere ad aliud.*

¶ TRAVESA, Idem, ni fallor, quod Hiſpanis Traverſia, Via tranſverſa, noſtris Traverſo. Vetus Charta tom. 3. Concil. Hiſpao. p. 168. col. 1. *Et perveniat ad illas Traverſas inter Lor & Chayoga.* Vide Traverſia 1.

¶ TRAUGA, pro Treuga. Vide in Treue.

¶ TRAUGUM, Foramen, Picardis Tren, vel Trau, noſtris Trou. Lex Ripuar. tit. 43. *Si quis... in clauſura aliqua Traugum ad tranſeundum fecerit, 25. ſol. multetur.*

¶ TRAVICES. Vide io Tranex.

¶ TRAVICTICUM. Charta Ludovici Imp. apud Stephanotium in Antiq. Aurelian. MS. p. 31. t. *Ullum zbelonem, aut ripaticum, aut pontaticum, aut portaticum, aut ſclutaticum, aut ceſpitaticum, aut cenaticum, aut laudaticum, aut Travicticum.* Emendo Tranſticum. Vide Trana 2.

¶ TRAVOLTUS, Inverſus, contortus, Ital. Travolto, Gall. Renverſé. Miracula S. Ziti, tom. 3. Tom. VI.

Aprilis p. 513. *Podem habebas Travoltum & attravum, & biacium anno poterat elevari.*

¶ TRAUATICUM. Vide in Trabaticum.

¶ TRAXATIO, Supplicium quo reus quadratim diſcinditur. Chron. Angl. Th. Otterboure p. 228. *Qui traxatione atque ſuſpenſione capitiſque truncatione vitam finiunt.* Vide Trabere 6.

TRAYLEBASTON, à Gall. Tray le baſton, hoc eſt Trabe, vel Educ baculum; vox vulgaris apud Anglos, qua itaſi vocantur ſeviores inquiſitiones primitus factas à Juſtitiariis ſub Edw. I. in omnes cujuſcumque generis malefactores. Nic. Trivetius io Chr. an. 1304. *Hoc anno ordinati ſunt Juſtitiarii, qui de malefactoribus inquirerent... & juxta demerita puniſcas inventos.* Hi Juſtitiarii ab benignis popularibus vocati ſunt de Tray le baſton, quod ſonat: Trabe baculum. Mathæus Weſtmonaſt. an. 1305. *Circa eadem vero tempora proceſſi in publicum novum inquiſitionis breve, quod Anglice dicitur Tray le baſton, contra innoſcentes alienarum terrarum, qui propter vim ſeu conquerentium; ipſas terras vel predia in manus potentiorum alienarunt, & contra conductores hominum vapulatores, &c.* Hiſtoria Koſſenſis eod. an. apud Spelmannum: *Circa hoc tempora proceſſi in publicum novæ inquiſitionis breve, quod Anglice dicitur Tray le baſton, contra intruſores, conductuſque hominum vapulatores, conductuſque ſeiſina captores, pacis inſenſores, raptores, incendiarii, muiduatores, pugnatores. Multi hoc preſumpti, multi ſedempti, multi noſtri, pauci innoxii ſunt inventi, adeo quidem rigido proceſſu perſequebatur Juſtitia, quod pater proprio filio non paſſetur.* &c. Adde Thom. Wallinghamum eodem ann. 1305. Monachum Anglic. tom. 2. p. 77. *Domini Robertus filius Walteri cum aliis ſuper Tray le baſton apud Chelmsford, inquirendo de malefactoribus, &c.* Apud Spelmannum Juſtitiariorum Inquiſitio ſub Edw. III. Rege hic inſcribitur: *Tray le baſton coram Rogers de Grex & ſociis ſuis Juſticapud S. Albannum, an. regni Regis Edwardi III. poſt conqueſtum, quinto.*

¶ TRAYNARE, Trahere, Gall. Traîner, Ital. Tsainare. Traynatus per civitatem crudeliter & peremptus. Rolandino Patav. l. 7. c. 9. apud Murat. to. 8. col. 278. *Traynatus & decollatus, in Regiminibus Paduce eod. to. col. 430.* Vide Trainare.

¶ TRAYURARIUS, Proditor, Angl. Traytor, Gall. Traître. Gualterus Hemingford. de Geſtis Edwardi I. Regis Angl. pag. 130. *Vocaveruntque cum non Theſaurarium, ſed Trayurarium Regis, & verius hoc quam credebant; multo enim ſeduxit in die bac, ſed & ipſe ſeductus eſt, &c.*

¶ TRAZEAE. Job. Demuſſis Chron. Placent. apud Murator. to. 16. col. 581. *Poſtea datus turis & zontas cum Trazea zuberi deſupia; id eſt, cum ſaccharo conſperſo, deducta voce, diſſallor, ab Ital. Trazze; veſtigium vel delineatio, Gall. Trace.*

¶ TREANS, pro Triens, io Form. 48. ex Andegavenſibus, [plurieleſe in Actis Epilcoporum Cenom. to. 3. Analeſt. Mabilienſi p. 57. & 58. *Triens ſive Treas, 4. uncia, apud Babœum lib. de Computo, to. 1. Miſcell. Baluz. p. 32.]*

¶ TRIEB, TREU, TREF, Aremoricis Treve. Eccleſia ſuecralis. Hæ voces paſſim occurrunt apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. locis io Gloſſar. indicatis.

TREBAX. Trebaciſſimus tenax, apud Sidonium I. Epilſt. 11. ubi Savaro & Virmodus dicit pro Tribaciſſimus, vocemque eſſe Græcæ originis, nempe à τριβαζ vel τριβαξ, uſu ſuavit, verſatus, obſervant. Tribaces viri, apud Plautum in Mœtelle. in Gloſſis Græc. Lat. τριβαζ, exponitur Pannofus. Alibi τριβαζ, tria, cap. de Veſtimentis.

TREBACITER, adverbialiter idem Sidonius usurpat lib. 9. Epist. 11. *Malus scilicet consilii simpliciter, quam Trebaciter diffiteri*, hoc est, callide, astute.

¶ **TREBBIARE**, verbum latine Tricurrare. *Trebbiare militum*, in Miraculis Sancti. Zitate, tom. 3. Apr. pag. 325.

¶ **TREBELLIANICA**, vox fori Romani, Quarta pars successionis fideicommissariz & alteri restituendæ, quæ remanet instituto hæredi, ne prolius vacua sit & inutilis hæredis qualitas. Passim occurrit in Testamentis vox *Trebellianica*, inde ducta quod in Digesto titulus fit ad *Senatusconsultum Trebellianum*, Sed de his Jurisconsulti.

¶ **TREBIUM**, Trivium, ab Italico *Trebbio*, Memoriale Potestatum Regiendæ an. 1272. apud Murator. tom. 8. col. 1135. *Incipitum fuit palatium novum Communis Regii super Trebium illarum de Sessa... & aliorum castamentorum coherensium eidem Trebio*.

¶ **TREBORG**, Anglicæ vox, de qua in *Tenmantale*, **TREBUCHARE**, Evertre, dejicere, disturbare. Computus an. 1202. apud D. Brassei to. 3. de Feudorum usu p. 207. *Præbordementa Frisatis, quod veniens Trebuchavit, & per granchia reparanda 100 & 23. f. Nostri Trebucher dicunt neutra notione pro tiubare, vacillare, procidere, prolabi*.

¶ **TREBUCHATIO** MONETÆ. V. *Trabuchare*.

TREBUCHETUM, **TRABUCHETUM**, &c. Caput speciei, seu machina grandior ad projiciendos lapides, & concutiendo urbium obfessurum muros, Monachus Vallis Sarnajæ c. 86. *Jaciebant siquidem hostes super nostros creberrimos lapides cum duobus Trabuchetis, maaganello, & pluribus masta suadis*. Matth. Paris ann. 1246. *Per septem Trebucheta ordinata, quæ sam de die, quam de nocte, in castrum Capicii projicere non cessabant*. Gesta Ludov. VIII. Reg. Franc. ann. 1226. *Machina eriguntur, Trabucheta petrarie, mangonellæ parum proficiunt*. Richardus de S. Germano in Chronico: *Combusta machina, quæ vulgo dicitur Trebuchetum*. Ita enim leg. pro *Trebutetum*. [Rursus memorantur *Trabuchetii*, vel *Trabuchetii* in enumeratione munitionum castri Sommeriz in Occitania, apud Baluz. to. 6. Miscell. p. 359. Murator. to. 6. col. 440. tom. 12. col. 587, 644, &c.] Philippus Mourkes in Phil. Augusto:

*Grans perieres & mangoniaus,
Arbalestres & Trebuchans,
Aravie font droit à muer.*

Infra:

*D'un Trebukiet fit trebukier
Muls grans parties de lor murx.*

Trebis, in Chron. Flandriz c. 110. *Et avoient avec aux plusieurs charrois, qui menaient Trebus & springals*. Cap. 11. *Et ebat ibi tres plures Francus de leux Trebus*. Germani *Trebock* dicunt. Fragmentum Hist. post Albert. Argentin. 22. 1212. *Ono Imp. ab Apulia, & Italia, reversus obfedit oppidum K'sense, quod similiter expugnavit usque ad aream... ibi tunc primum capis haberi usus instrumenti bellici, quod vulgo Trebock appellari solet*. Apud Petrum de Vineis l. 2. Epist. 57. scribitur etiam *Tribocchus*.

TRABUCHUS, apud Auctorem Hist. Obsid. Jadrensis l. 1. c. 29 36. 38 l. 2. c. 10. 11. Rollandinum in Chr. l. 4. c. 2. 4. 14. 110. c. 4. [Murator. to. 6. col. 425. 446. to. 10. col. 68. to. 11. col. 67. 262. to. 12. col. 786. to. 17. col. 1032. &c. Vide Lexic. Milit. Caroli de Aquino.]

¶ **TRABUCCUS**, **TRABUCUS**, apud eundem Murator. to. 6. col. 411. 436. to. 12. col. 531. 589. tom. 16. col. 463. to. 17. col. 1033. &c.

¶ **TRABUCKUS**, in Chronico Siciliæ apud Martini. tom. 3. Anecd. col. 79.

TRABUCHA, apud Monachum Paduan. l. 2. & Petrum de Vineis l. 2. Epist. 1. Raimundus Montanerius in Chron. Aragon. c. 165. *Et tunc arboræ quæ Trabuchi, qui tot jorns treien deias la ciutat*. Ita non semel in Chronico Petri Regis Aragon. edito à Mich. Carbonello, l. 1. c. 12. 17. 30. l. 4. c. 4. l. 6. c. 4. *Trabugues*, in Historia bellorum Albigensium lingua vernacula scripta MS. in Bibliotheca Regia pagin. 277. Petrus Gerardus Patavinus lib. 7. de Gestis Ezelini pag. 78. *Gastis, mangoni, Trabuchi, ponti, & oqui forte de muitionis*. Occurrit præterea pag. 80. & in Historia Corfusi. lib. 1. cap. 21. lib. 8. cap. 16. lib. 9. cap. 6. lib. 11. cap. 10. *Edificia Trabucantia*, apud Rollandinum in Chron. lib. 6. cap. 6.

¶ **TRABUCARE**, Evertre, diruere, Ital. *Trabuccare*. Chron. Parm. ad ann. 1285. apud Murator. tom. 9. col. 808. *Part de Boschebisi intrinsecum Mustine equitavit ad guastandum & Trabucandum castrum de Luvzane*.

TRABUCHELLUM, in Epist. scripta circa ann. 1210. in 12. Miscell. Baluzii p. 259. *Super unamquamque turrem unus Trebuchellus fuit erectus*.

¶ **TRIBUCCUM**. Bern. de Breydenbach Itin. Jerosol. p. 268. *Machinarum versilem, quod Tribacum vocant, ingenia saxa in munitiones & hostium fossas torquens erigere solent*.

¶ **TRIBUCETUM**. Jac. de Vitriaco l. 3. Histor. Orient. to. 3. Anecd. Marten. col. 298. *Net interim petrariz, Tribuceta, scalas & alia bellica præparantes instrumenta, &c. Alter locus exstat in Biblia*.

¶ **TRIBUCH**, in Charta Johannis Regis Angl. apud Thomam Bloom in Nomolectico.

¶ **TRIBUCHETUM**. Jac. de Vitriaco l. 3. jam laudato, col. 291. *La expugnacione turris cunfudam mira magnitudinis, que oec petrariz nec instrumentis, que Tribucheta dicuntur, poterat superari*.

TRIBUCULUS, Eadem notione, apud eundem Jac. de Vitriaco l. 3. Hist. Orient. *Que amnes (testitudinis) remanens intacta, præter unam, qua crebris Tribuculis Templicorum iustibus concessa fuit aliquantum, Infra: Inveniti sunt in Damiatâ Tribuculi quatuor, cum petrariz & mangonellis*.

TRIBUNCULUS, apud Matthæum Paris ann. 1099. *Petrarias, Tribunculas & arietes*.

TRIBUCULUS, apud eundem an. 1218. *Neque insultu petrariarum, aut Trebuculorum iustibus, parum vel nihil profecerunt*. An. 1219. *Cum distans usu petrariarum & Trebuculorum aliorumque machinarum muras civitatis subvertere laborasset*.

TRABUCULUS, l. 2. Hist. Obsid. Jadrensis cap. 14. [& apud Murat. to. 7. col. 839]

TREGET, pro *Trebuchet*, apud Henricum de Ungheton ann. 1382. *Posuerat etiam unam machinam magnam, & unum Tregeti, cum una magna ganna, &c. Hinc appellatio manifeste apud nos instrumentis, aut machinulis suspensis & lapsilibus, ad captandas aviculas. Hæc enim etiamnum Trebucetis appellamus. Vide Tribulus, & Meursium in Tr. p. 127, ex Gallico Trebucet*.

¶ **TREBUNA**, pro *Tribuna*. Vide in hac voce.

TRECA, Crines intervi. Vide *Trica*.

¶ **TRECANUM**. Expolitio Liturgiz Gallicæ to. 5. Anecd. Marten. col. 96. *Treacan vera quod psalterium (tempore sacre communionis) signum est catholice fidei de Trinitatis credulitate procedere. Sic (f. scilicet) cum prima in secunda, secunda in tertia, &c. rursus tertia in secunda, & secunda rotatur in prima; ita Patet in filo, &c. Intellego, versus, qui tempore sacre communionis in Missa canebantur, quique ita nuncupantur à ternario eorum numero & ratione cantus*.

Vide

Vide R. P. le Brun in Expositionne Missa to. 1. pag. 163: & 330.

¶ TRECCIA, TRECCIS. Vide Trice.

¶ TREGENARIUM. Vide Trecentarium.

¶ TRECENTARIUS, Qui de prædio, quod tenet, solvit *trecentum*. Statuta S. Dinysi Leodiensis an. 1330. inter Monumenta sacra antiqua. ro. 2. pag. 445. Nec poterit canonici sub eadem parva aliqua à Trecentario dicta ecclesie recipere vel levare... nec etiam protegere pro fratre ejus sociate vel equis avenam vel alias expensarum, ut à Trecentario ecclesie recipere, quin solvas in promptu. Trecentarius habetur in Appendice ad Hist. S. Laurentii Lend. tom. 4. Amplif. Collect. Marten. col. 1190.

¶ TRECENTSIUM, ut max. Trecentus. Charta ann. 1248. ex Chartular. Campan. fol. 442. col. 1. Recognoscens se in feodum dicti Regis possidere quadraginta senarios bladi de terrarum & Trecentis de Vergerais, videlicet medietatem siliginis & aliam medietatem avææ & medietatem nemoris de Vergerais.

TRECENTUS, Censu ex terra seu prædium, quasi Terra census, Gall. Trecent. Vetus Charta in Austriam Flodardii apud Labbeum: Ad Trecentum eam (terram) dederunt pro 3. libris nummorum Virmandensium, quos singulis annis acciperent de censu apud Noniacum in festo S. Dionysii. Egidius Aurez-vallis Monachus c. 98. Orta est contrarietas inter Ducem Levaniensem & Comitem Lothessem propter Trecentum sancti Trudonis ad Episcopum Metensem pertinentem. Charta Guarini Episcopi Ambian. ann. 1144. in Tabul. Abbat. S. Joan. Ambian. fol. 19. Et clausuram piscium, quam Gilo de Sont dedit inter Teatam & Somam fluvium sub Trecentum trium solidorum & trecentum angularum. Infra: Concesserunt Ecclesie S. Joannis sub Trecentum 40. sextariorum frumentum. Charta an. 1189. in Hist. Dronensi pag. 239. Omnem terram quam juxta Cortians vinebat de Monasterio S. Theobaldi ad Trecentum 10. solidi. fratribus Ecclesie B. Mariae sanctique Evodii de Brana venditi & coacti in elemosinam sub eodem Trecentum perpetuo possidendam. [Charta Bartholomæi audun. Episc. ann. 1139. to. 2. Monument. sacra antiqua pag. 16. Item aliud quadrum acceperunt in elemosinam à Monachis S. Martini de Campis sub Trecentum 30. solidi. Paris. monast. .... dimidium quoque prædicti territorii acceperunt à monachis Majoris monasterii... sub Trecentum 30. sextar. frumentum. Kursum occurrit supra in *Præmencensis* & in Hist. Mediani monasterii p. 273. ubi etiam Trecentus, p. 323. Trecentus, in Charta an. 1252. ibid. p. 322. Adde Marten. to. 3. Anecd. enl. 1184. 1192. tnm. 4. Ampl. Collect. col. 1090. & Confuet. Lend. c. 6. art. 3. L'on ne peut arroser fruits creus sur terre à Trecent, quand ils sont coupeez, bien peut-on arroser fruits croissans pour vigne & nouveau Trecent. Adde Statuta Lothensia apud Mansuetum p. 3. Hist. Liffens. pag. 11.]

¶ TRECCIA, TRECOUER. Vide Trice.

¶ TREDECIMUS, Decimus tertius, in Actis SS. Aprilis p. 74.

¶ TREDENUM, Tredecimum. In Computu Vienn. an. 1318. Petrus Petri Castellanus de Avijana computas de receptis guidagis, de laudimiis & Tredenis, de condemnationibus 12. & 24. assisa, &c. Vide Tredecimilis confusio.

¶ TREFFA, Treisilium, Gall. Treffla. Acta S. Franciseide Paula, to. 1. Apr. p. 137. Accipis quandam herbam, quærat ante ipsum vocata Treffa, &c. Nostrum trabem & velum nunc vocabant Treff. Chartularium Gemmetic. to. 1. p. 19. Pour un Treff de nef nous est deu pour chascun corat quatre deniers. Eodem præterea nomine dabant tabernaculum, tentorium. Le Roman de la guerre de Troyes MS.

Tom. VI.

Tant ont ali & chevanebi;
Que à l'est de Gruis soit repaire;
Au Tres Agamenon aleres.

Le Roman d'Atibis MS.

Dedans un gracieux vergier
Se fist le Roy Villas logier,
La es mains riebe Tresfunds
De muscaber & de bousa...
Dedans son Tresf dans la sature
Racompe à pains l'escripiture.

Et alibi:

Les autres Tresf sont herbergiè,
Mais nul n'y entre sans congé...
A chascun Tresf a despenfiers,
Et escheaus & bonilliers.

Tres, cod. ligniferau occurrit. Le Roman d'Artus: Et ceus qui n'avoient bofes Faire loger & tædre T'es.

Vide Borellum. Quid autem Tresf Armoricis finet, vide in Treb.

TRE-FUNDUS, TREFUNDUS, quasi Terra fundus, Ager, solum, Tresfund, in Consuetudine Turon. art. 1. & in Bapalmentis. Charta Radulphi Comitis Suffol. ann. 1233. in Hist. Monasterii Wessanenensis p. 449. La 1010 terrerrie, sive Tresfondo, nec nos in dominio vel justitia Ecclesie, &c. [Charta ann. 1193. & Tabulario Monasterii S. Urbani: Salvo cultum domini cuius est Tresfundus. Inventar. Chartar. Reg. an. 1482 fol. 304. v. Quisq. antia... per quam Tebaues de Marschein quibus dem. Regi Tresfundum seu solum 70. arpentorum. In anno 1236. Chartular. 2. S. Miniani in Insula p. 84. Aquiferunt... unam fenteria am terra arabilis sitam... in Tresfundo domini de May. Alia ann. 1293. apud Baluz tnm. Hist. Arver. p. 297. Totum commodum, Tresfundum & boreditragium... eruat quieto, libere & in perpetuum dicta prioria. Adde tñ. 4. Collect. Ampl. Marten. col. 1119. Charta an. 1309. & Chartul. S. Vandreg. to. 1. p. 125 Lesdis religium aveens on sont le Tresfons par reissa de lor seigneur.] Usatici urbis Ambianensis M. S. Es à savor que cil qui ara suer l'ire sage la premier cens, c'est apele le Tresfons, ou s'il i avoit suer le lieu 2. Tresfonsiers, ou plus, aussi bien à un come à plusieurs, l'ire sage leur sera delivree, ne ne seront tenuz à rendre aul chens à chians qui las i ont, se n'est du Tresfons: & se cil qui les i ont autrement que de Tresfons voelent rendre à Tresfonsiers leurs cens, l'ire sage sera delivree à celi qui le premier cens i ara apres le Tresfonsier, &c. Ita etiam hæc vnx Tresfonsiers, qui terræ fundum possident, in Charta Philippi Regis Franc. an. 1331 Etape la relation desdis assours furas trouvez aucunes eboes doubteuses, & obscures, si comme surfais de bois, tirs & dangers de bois, d'aures Tresfonsiers & autres choses, lesquels par custume de pays ne par adoussement de comptes, ou d'escrips, ne porroient estre bonnement justement prefez ne eslimez à valus de terre, ne a pris acien, &c. [Consuetudo Leodie. c. 15. art. 17. Tresfonsiers & lanfagers peuvæz deminer pour sante de relief. In Stylio Curiarum Iezularium ejusdem urbis cap. 5. art. 8. c. 53. art. 20. & alibi Seigneurs Tresfonsiers dicuntur ei, quorum propria sunt decime, redditus, census, justitia, prædium, licet xlii sine usufructuarii.] Vide Origines Alsatienses Vignerii pag. 140. 141. Petrus de Cuignertis in Biblioth. Patr. Item capias per nos servantes Clericos, in quocunque Trifundo, abique hoc quod justitiam loci faciam appellari.

¶ TREFOSSUS, Eadem notione. Arrestum ann. 1285. ex Chart. Corb. 23. Abbas & conventus dicebas & proponebas contra dictos majorem & juratos quod ipsi major & jurati in Trefoassus & tenacius dictorum

Ecc 3

reli-

religiosorum emerant & ratione emptiois testebant ... unam domum, &c.

¶ **TREUNDARI PATRIE**, vulgo *Trefenciers*, singulari quadam nomenclatura & prerogativa nuncupantur iniquis Ecclesie Leodic. Canonici. Chronici. *Zansfles* apud Marten. to. 5. Collect. Ampliss. col. 457. *Requisitii sunt, ut Dominus Capituli Leodienfis, tamquam Trefundarius patrie, inramentum fidelitatis, sicut ceterorum castrotrum Castellani facere consueverunt, publice prestarent.*

¶ **TREFFUNDALIS JUSTITIA**, Jurisdiclio minor, quæ de censibus, redditibus, & aliis quæ ad terrarum domum spectant, iudicat, Gall. *Justice fonceire*. Arrestum ann. 1306. ex Chartul. 23. Corb. Cum ipsi (Religiosi) habebant in dicta villa & ejus banleuca cognitiorem *Treffundorum*. *Dictum sui quod dicti major & jurati de dicto palacio locum predictum & justitiam Trefundalem dictorum Religiosorum resisterent.*

¶ **TREFFUNDALIS DOMINUS** seu etiam *sedalis*, in Charta Curie Sueffion. an. 1329.

¶ **TREFFUS**, f. Tripus, seu craticula tripes. Vide *Tenales* & *Treparium*.

¶ **TREFONSUS**, **TREUNDARIUS**, **TREUNDUS**. Vide in *Treffundari*.

¶ **TREGESTA**, *Domus triangularis*, in Glossis ad Doctrinale Alexandri de Villa Dei. Male pro *Treglega*, vel *Trilega*. Vide in hac voce.

¶ **TREGINERIUS**, pro *Tregenerius*, per abbreviationem, ni fallor, Incola, in terra genitus, Translato SS. Abdon & Sennen ad calcem Marce Hispan. col. 1452. Deinde appropinquans (*Abbas*) ad dictum locum de Arulis, ne videretur dissepere dignitatem & officio quoungebatur si dictum *barile* in humeris portaret, conduxit nonnullam *bomiaem* cum uno animali, qui dictum *barile* ad sepeliendum monasterium portaret. Sed cum per loca transiret, *campane* per seipsum pulsabant, nullum humano auxilio suffragante. Sed cum dictus *Tregenerius* hoc compersisset, cum fuisset prope convicium de Arulis predictum, & *campane* omnes per seipsum, in dictum esset, pulsarent, dixit dictus *Tregenerius*: Per Deum ego video, si porta diabolus vel quid poris, &c.

TREGUA, Inducit, *Treus*. Vide *Treus*.

¶ **TREJECTU**, pro *Trajectu*, qua, trajicitur. Capitulare 2. an. 809. c. 9. & l. 3. Capitul. c. 54. *Similiter in plano campo, ubi nec pontis nec Trejectus est, ibi omnimodis precipimus non non teloneum exigatur.*

¶ **TREILEA**. Vide *mox* in *Trelia*.

¶ **TREIS**, f. pro *Laibud*. Ibi vide.

¶ **TREIT**. Vide *Panis de Treit*.

¶ **TRELA**, Cancelli, clathri, transfenna, Gallice *Trellis*. Excerptum & Regesto Parlamenti ann. 1331. In dicta domo erat figura iconis de petra elevata & interlino Treli de ferro.

¶ **TRELLIARE FERRO FENESTRAM**, Cancellis munire, ornare, in Statutis Monasterii S. Claudii pag. 110.

¶ **TRELIA**. Tabularium Bellilocense in Lemovic. Chas. Mansum, ubi Raynaldus manet, cum ipsa *Trelia*. Ex Ch. 155. in Charta Lothario regnante scripta: *Campanasomile nostrum indominicatum cum ipso orto, & cum ipsis vineis, & cum ipsis Treillis, indominicatis*. Tabular. Brivatense Ch. 188. Et *Trehameum curie, & orto, & exco: & Treliam unam, quam ipse excolit, &c.* [Fundatio Capelle S. Nicolai in Palatio Parisi inter Ada & Statuta S. Capelle Parisi. *Constitutimus capellano... Parisius in Trella nostra retro Palatium sex modios vini. Vineæ est trichilis fustulata, Gall. Treille vel clathris inclusa, ut mox in Trilia.*]

¶ **TREILEA**. Charta Archidiaconi Sueffion. ann.

1216. *Resistit: quendam vineam sitam ad Treiliam de puteo.*

¶ **TRESLIA**. Charta Curie Sueffion. an. 1274. *Cum Treilia & appendiciis ditte domus. In Summario huic Chartæ præfixo habetur Treillia.*

¶ **TRALIA**. Vetus Charta ex Tabulario S. Benigni apud Perardum pag. 96. *Quod... Prepositus Divionensis homines Sancti Stephani... placitabat propter Tralia... quia ipsi in quibusdam locis destruxerant. Occurrit ibi pluries.*

¶ **TRELLA CHORI**, Cancelli, clathri, in Statutis Capituli Tull. an. 1397. *Trella vineæ, Trichila, in Tabulario Volsensi fol. 6.*

¶ **TREILLIA**. Charta ann. 1285. & Tabulario Vggy zliaci: *Concessimus... duo sextaria frumenti & duos Cenomanenses annui redditus, que & quos nobis debebat Guillelmus Morin... pro quadam Treillia cum roeba... inter Treillas nostras & Treillas à la Puffegnée, &c.*

¶ **TRILLEA**. Jacobus I. Rex Aragonum in Constitutionibus Catalanæ MSS. *Domus, campi, vineæ, & omnes arbores cujusunque generis sint, Trilleæ, orti, orales, &c.* Nos *Treilles* dicimus trichilas, seu pergulas in cratis modum confectas, quibus vitis sustentantur, quasi forte *trilices*. Vide *Trolium*.

¶ **TRILEA**. Vide locum in *Tirnna*.

¶ **TRILIA**, **TRILLIA**. Charta ann. 1037. Marce Hispan. col. 970. *Terras & vineas, cultum & eremum & Trilias & arbores diversi generis, &c.* Alia an. 1019. ibid. col. 1019. *Cum palatio & cum Triliis, &c.* Alia an. 1234 apud Stephanot. tom. 3. Antiqu. Piclav. MSS. pag. 817. *Super jure parochiali & quadam grangia, Trillia & platea adjacenti. Alia Philippi Piclav. Episc. ibid. pag. 836. Trilliam parvam, qua est contigua ipsi arbergamenta. Donatio incerti anni in Instrum. tom. 2. Gall. Christ. novæ edit. col. 338. *Concessimus Fratribus de Ordine Predicatorum S. Jacobi Parisi ipsam Ecclesiam S. Christophori cum Trilia & platea, & tota illius loci amplitudine ad ipsam Ecclesiam pertinente. Locum interpretor elatris cancellisive ligneis aut etiam sepibus conclusum, in quo vineæ coluntur. Vide supra Treilia.**

¶ **TRILA**, **TRILLA**. Charta an. 1037. Marce Hispan. col. 1034. *Cum ipsas Trillas, qua Miso Altemir edificavit, & ipsas vineas & terras, quod nos habemus. Alia ann. 1149. in Probat. novæ Histor. Occitan. tom. 2. col. 526. *Consensio tibi orum & Trillam, & medietatem in sine, qua est ultra flumen Aregia. Chartarium Eccl. Auxitanæ c. 86. Dedit Trilam, qua circa vallum castri habetur.**

¶ **TRELLETUS**, Loculus cancellis clausus, qualis etiamnum in ecclesiis conspicitur. Inventarium Eccl. Noviom. an. 1419. *Breviarium quod ponitur in uno Trellito in quadam pillari in navis Ecclesia.*

¶ **TREMA**. Gloss. Grec. Lat. MS. Tréma, & idem, Scimita, Trema. Editum habet Trames.

¶ **TREMACULUM**. Lex Salicæ tit. 29. §. 32. *Si quis statnam, aut Tremasnam, aut verticulum, vertivolium Baluzio j. de flumine furaverit, &c.* Ubi *ironaclum* Goldastus Germanicus Tremmel interpretatur, quod gyretur, inquit, & ad aquam aliquo transferendum: Bignonio vero & Wendelino, est rete bene contextum maculis, quod Normanni, *Tremail*, Burgundiones *Tremailles* vocant, forte quod ternis maculis confect, quomodo *Trellis* dicunt Latini. At §. 28. de furta res ad anguillas capiendas de flumine, jam egit. Deinde statum, hoc loco, pro conio necipi supra observatum: unde Tremmel Goldasti, ipse sparum, conto accedit. [Pactus Legis Salicæ præfert Tremagolum.] Vide *Tremallum*.

¶ **TREMATA**, *Romaria*, *Papiz*. MS. habet *Tomaria*.

¶ **TRE-**

¶ TREMEBUNDITAS, Tremor. Excidium Accionis l. i. cap. 6. *Licet nos ... Soldani furentis faciens faciens, iusti quorumdam Tremebunditatem, possit nos redere tremebundos.*

¶ TREMEIS, Trimenfe triticum. Vide Tremesium.

¶ TREMELLUM, [Insudibulum molendini, Gall. Tremic, Germ. Trimmeln, Belg. Tremellen] Monasticum Anglicanum tom. i. p. 470. *Sciendum tamen est, quod praedicti monachi facient scilicet molendini mei tam de blando suo, quam domini suorum. Ita quod ipsi habent primum moliturum post bladum, quod invenerint in Tremello: blasum autem proprium in eorum sua molens.* Vide Tremisia [Tremas.]

¶ TREMEN, Trimen, in Glossis Lat. Gr. Aliq. Gr. Lat. Trimen, Tramen, Tramen, Tramen.

¶ TREMENSE, Trimenstrum, Triticum trimenfe. Vide in Tremesium.

¶ FREMENTICA, vox Italica, Gall. Terebentina, Terebentina resina. Legitur in Conventione Saonae, ubi de modo exigendi gabellam.

¶ TREMENTUKA. Vide in Temetum.

¶ TREMERIE, Notione activa, Movere, agitare. Miracula S. Walarici, tom. i. Aprilis p. 29. *Tremet manum pariter enim baculo, hoc, inquit, ibidem baculo gravius impulsi.*

¶ TREMERELLUM. Charta Communiz Atrebat. an. 1211. art. 37. *Banni vini & banni venalium a 60. solidis & infra, & banni de Tremello remanebant hominibus civitatis.* Charta Communiz Hamensis: *Habens insuper Major & Jurati mandatum super ludis, quos vulgo vocant Tremere, & super potationes in tabernis.* Eadem Gallie exarata: *Sur les jeux d'on appelle Tremere, & sur l'averie en tavernes.* [Le Roman de Courtois d'Artois MS.]

Bien a son tens & son merel,
Qui boit & jœ au Tremere.]

¶ Hinc, ut videtur, Tremelere dicitur ejusmodi ludus studiosus. Philippus Moukes de Roberto Guisbardi:

Cil Roberts estoit un bevere
Uns Ceuvriers fort Tremelere.

¶ TREMESIUM, &c. Idem quod Trimenso triticum. Idorus l. 17. c. 3. *Trimese triticum ideo nuncupatum, quia sicut post tres menses colligitur.* [Trimenso & vupis, Diofcoridi l. 2. c. 107. In Gloss. Lat. Gall. Trimenfe, una maniera de blé, seu uigon: nostris Tremès, aut Tremois, quod alii les Murs, vel Marfes. Illud, quod Itali Martiolinum, vel Martiellum vocant, ex eo, quod Martio mense feritur, ut ait Angelus Palea in Antidotario. Mesuz cap. 111. Usatici urbis Ambianensis MSS. Nrs ne dois mesurer pour vendre & pour acaser blé Tremois, fors à la mesure de Vidame.] [Chartular. 21. Corb. fol. 85. v. Le carrete ... de Tremois, dois 9. den. Le Roman du Guesclin:]

Faillir nous est le vin, le blé & le Tremois;
Il nous convient manger chevreaux & pallefrois.]

Vide Confect. Comitatus S. Pauli c. 22. [Charta S. Martini Pontif. Medietus est de blado & alias medietus de Tremese. Testamentum ann. circiter 1170. è Tabulario S. Remigii Rem. 9. sextaria siliginis, & 9. Tremestrui ... 3. minas siliginis & 3. Tremestrui. Charta an. 1190. tom. 2. Monum. sacræ Antiqu. p. 545. Ubi autem eodem anno frumentum fuerit, sequenti anno eodem Ecclesia Tremesse possidebit. Charta Alani Episc. Autiss. an. circiter 1160. 12. bicheti Tremissi.] Tabular. Abbat. Hederae fol. 107. *Pro sex sextariis annonae per singulos annos, tribus scilicet de iurnagie, & tribus de Tremoisin.* Tabularium S. Benigni apud Perardum an. 1206. *Isorum autem 3. formatum nunc erit in frumento, alius in Tremesse, scilicet in vestitura.* Sed ibi legendum vestitura,

Gallis *jacbere.* Tabularium Prioratus Neronis-villae fol. 12. *Medietatem iurnagii, & medietatem Tremissi, &c.* [Index M. Beneficiorum Ecclesie Costantienensis fol. 21. *Medietatem iurnagii de puerangio & medietatem de Tremesse.*]

¶ TREMESACIUM, Eadem notione. Charta an. 1203. è Tabulario Parthenonis de Crifenone: *Medietatem ybernagii & aliam Tremessagii.* In alia an. 1215. ibidem legitur Tremessagii. Charta an. 1253. è Tabular. S. Mariani Aurissod. 5. bich. frumentii, 5. siliginis & 10. Tremessagii super decimam de Cborinco.

¶ TREMSATICA SATIO, seu Satio trimenfis tritici. Polyptrichus S. Remigii Remensis: *Manus ingenuiles 33. oras unusquisque ad bibernoticam sationem niapp. 1. habent in longum pericas 60 in transversum pericas 6. ad Tremssaticam sationem similiter faciant corvudat 4. Infra: Manus ingenuilis 1. habet in tascberio scit map. 1. ad Tremssaticam sationem, & donat decimam de anno. Polyptrichus Floriacensis: *Arat ad bivernaticum unusquisque (mansus) pericas 4. ad Tramiisum 2. Occurrunt eadem verba ibi non semel, [ut & apud Baluzium tom. 1. Capitul. col. 1387. & seqq. ex Polyptrich. Foflatenl. Codex Irminonis Abb. Sangerman. Arat ad bibernaticum pericas 4. ad Tramiisum pericas 2. Alibi legitur Tramiisum, Tremis, Tremissum & Tremissa. Polyptrich. Foflatenl. ad an. 1235. Debet dimidium necram natiare ad biemalia, & dimidium necram ad Tremis.]**

¶ TRIMENSILE SEMEN. Libertates Calme ann. 1209. tom. 1. Hist. Dalphin pag. 197. *Per tres dies in anno mibi serviant, scilicet ad movendum garachia per unum diem, ad semina biemalia per alium, ad semina Trimenfis per alium.*

¶ TRIMENSE dicitur quoddam genus ordei, quis satum post tres menses colligitur, &c. Johan. de Janua. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Trimenfe, una maniera de blé, segonjon.

¶ TRIMESIALIS. Charta Guillelmi Episc. Autissod. an. 1171. *Monachi Regnenses tria sextaria nonnae Canonici S. Petri persolventi, videlicet 1. sextarium frumenti, aliud siliginis, tertium vero Trimefi.*

¶ TREMIA. Brevisque: Item antica dicitur pars Ecclesie, que dicitur Tremis.

¶ TREMISSALIS. Qui valet tremisse. V. Frisingen.

¶ TREMISSIS, pro Treffis, tertia parte affis, vocem esse inferioris status pridem observatum à viris doctis. Capitolinus in Alexandro Severo: *Tremissi necorum formati sunt.* Utuntur passim Lex Wisigoth. lib. 7. tit. 2. §. 1. tit. 4. §. 4. tit. 6. §. 5. l. 8. tit. 3. §. 10. 12. 15. tit. 4. §. 1. 2. 6. 3. l. 9. tit. 1. §. 9. 14. Lex Burg. in Praefat. tit. 4. §. 3. tit. 5. §. 4. tit. 6. §. 1. tit. 27. §. 1. Addit. 1. tit. 2. §. 3. Lex Baiwar. tit. 1. c. 3. §. 1. tit. 2. §. 4. Lex Frision. tit. 1. §. 9. Lex Aleman. tit. 7. §. 77. præterea Julianus Antecessor, Conc. Bracarense an. 572. cap. 4. Paulus Warnefridus l. 5. cap. 39. Leo Ostiens. lib. 2. cap. 8. &c.

¶ Minus attente Tremissi, pro Treffis dictum ait vir doctissimus. Treffis enim est trium assium, Tremissi vero tertia tantum pars affis: que duo plurimum distant. Gl. Lat. Gal. Sangerm. Tremissi, la tierce pars du sol. Treffis, le pris de 3. miniles.

¶ TREMISSUS, Eadem notione. Pastum Childeberti & Chlutarii §. 6. *Si servus minus Tremisso involverit, &c.* Lex Alamannorum tit. 1. c. 6. §. 3. *Signa nunc est quarta pars Tremissi, hoc est, denarius unus.* Tremissus est servia pars solidi, & sunt denarii quatuor. Vetus Charta in Actis Episcoporum Cenomanensium pag. 226. *Ergo Adalbernis solid. 21. & Tremisso scilicet diximus.* [Chron. Farfens. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 404. *Vineam de Tremissi 4. emit pretio bovis n. nius.* Tremissus pro eo qui valet Tremisse legitur in Frisingen. Tremissi pars, pro tertia, ni fallor, apud

apud Lobinellum tom. 1. Hist. Britan. col. 66.]
 ¶ **TRANSMIA** Liber niger Scaecarii p. 56. *Offo solidos dabunt nistra Transmiam*.

TRIMISIUM. Anastasius Bibliotin in Silvestro: *Domum quae trisitat solidos 58. & Trimisium*. Idem in Exilio S. Martini: *Nec fomes de regione ista usque ad unum Trimisium, frumentum potui comparare*.

¶ **TREMOEA**, Idem quod *Tremellum*, Gall. *Tremie*, Infundibulum. Charta an. 1217. apud Lobinell. tom. 1. Hist. Britan. col. 197. *Sine mouflura post bladum quod eris in Tremoa*. Vide *Tremia* & *Tremis*.

¶ **TREMSATICA SATIO**. Vide *Tremesum*.

¶ **TREMULA**, *TREMULA*, Idem quod *Tremea*. Charta an. 1238. tom. 2. Hist. Eccl. Meld. p. 140. *Ad pradiu molendinum ad Tremuia molatorem sine contradictione molendi habebunt*. Charta an. 1268. ex Chartul. Valles B. Mariz dicec. Paris. *Ita tamen quod nudi & baredes mei debeamus molere in perpetuum post bladum quod invenimus in Tremuia dicti molendini* Charta an. 1448. ex Chartul. Corb. *Quoni laudis habitantes avoient mei leurbie au corbellon pour le mettre en le Tremuye & à motture*, &c. Charta an. 1194. apud Marten. tom. 1. Anecdor. col. 658. *Post bladum quod invenieris in Tremuia incipium molere*. Vide *Tremellum*, *Tremuta* & *Tremuia*.

TREMULARE, *Dubitare*, in Glossis Arab. Lat. [*Trapidare, timere*, in aliis Glossis MSS. à Vossio laudatis l. 4. de Viiliis ferm. c. 38 Floardus l. 3. c. 3. Nimio frigore horribiliter confectus ac fridere dentium tremulantes. Aët. 8. Moduennz, tom. 2. Julii p. 309. Timore concussa, & omnis tremulatis membris, &c.]

¶ **TREMULUS**, Populus tremula, Gall. *Tremble*. Ad *Tremulum* & ad *ebrium*, in Charta an. 1213. è Tabulario Crifenonis.

TREMUM, Pars brachii inter cubitum & pugnus. Lex Longob. l. tit. 5. §. 6. *Si beuini libero brachium... sub cubitum, hoc est, Tremum, ruperit*. Uhi Edictum Roberti Registrat. l. 1. §. 6. *babet, quod est Treuo*. [MS. unus *Trenos* alter *Reno*, ut est apud Murator. tom. 1. part. 2. pag. 48. col. 1.]

¶ **TREMUS**, Species monetæ. Vocabul. Lat. Sarrac. ad calcem Itinerarii Bern. de Brydenbaeb p. 350. *Ducat, Ducat, Denarius, Denar. Medius, Medin. Tremus, Tervem*. Forte leg. *Trenus*. Vide supra.

¶ **TREMUTA**, Infundibulum molendini, Gall. *Tremie*. Vetus Charta apud Kennetum Antiqu. Ambrosford. ad an. 1164. p. 120. *Concesserat mihi Fratres nram libertatem ad suum molendinum, scilicet molendi segestem pro multura reddenda pro segeste, quæ est in Tremuta*. Vide *Tremellum*, *Tremuta* & *Tremuia*.

TRENCA. Gratianus Lucius in Cambrensi eversio p. 306. *Accuratiorem Hibernia divisionem prisca quidam propter Fiasianus, Osear dictas, carmine complexus est, à quo quæ huc faciendæ deumpserim, hic subjicere*. Hiberniam universam in Trinchebead, quod vocè Latina *Trenca*, nescio unde basia Ofulleuans exprimit, dispensis. *Trenca* autem 30. pagis consistere Fintanus ait, additque singulos pagos posita 4. boum armentis sic distis, at se munus non perirgant, abinde suppediare. Utentiam vero 37. *Trenca*: Mediam 18. Connaciam 30. & completis affirmat.

TRENCATÆ, Ventris Tormina. Gervasius Tillebertienus in Otis Imper. MSS. *l'ortones ventris, quas vulgo Trencatas nominant*. Galli etiamnum *Tranchies* dicunt, quod præ dolore contorisionum veluti rumpantur intestina, & discindantur; *trancher* enim incidere, secare dicimus: quod ea tormina sulcos & *Trenca* tas in ventre efficiant.

TRENCATUM, Vallum, fossa, ex Gall. *Trenchè*. Monast. Anglio. 2. p. 221. *Locum suum in marisco de Dun*:

Non ubi bathe sua sita est, cum Trencato suo & alia fossis suis. [Trenque pro *Tranchie*, ni fallor, in Charta ann. 1434. ex Chartul. 2. Corb. *Par lequel fosse ou Trenques l'oeue dudit fosi è alloit, quid gardin, &c.*

¶ **TRENCEATOR**, *TRENCHIATOR*, Scissor, sciendi obsequio magister, Gall. *Encuyp tranchant*. *Jabannes de Courteville Sanctis, Trenchiator Marscallus hospitiarum ejusdem Arebiducis*, in Tractatu an. 1497. apud Rymer. tom. 1. p. 655. col. 1. Exstant tom. 1. p. 327. Litteræ an. 1553 pro capiti *Trenchiatoris Regis*, in quibus *Trenchiator* & *Trencheator* legitur.

TRENCHIA, Idem quod *Trenatum*, tom. 3. Monast. Angl. p. 3. [Charta Henrici II. Reg. Angl. ex Archievo Beccenli: *De operationibus castellarum & pontium & vivariorum & fossatorum & Trenciarum*. Vide *Trancheia* & *Trenchia*].

¶ **TRENCHIS**, Vox vernacula, Cælio à Gall. *Trencher*, *Cedere*, *scindere*. Charta ann. 1307. è Chartulario S. Johannis Angeriac. p. 31. *Tenentur defendere... eadem petiam memoris... ab omni pasturagio, durante seifione pradiis seu le Trenchis secundum consuetudinem dictæ Forestæ*.

¶ **TRENCOLUS**, Ital. *Trencolo*, Qui res emit viliori pretio, ut carius vendat. Chron. Parm. ad an. 1394. apud Murator. tom. 9. col. 837. *Elevati fuerunt clamores & percussiones lapidum, barnorum & tabularum à pueris & Trenchis; & ab aliis hominibus stantibus in platea, &c.*

¶ **TRENKEIA**, Fossa. Gall. *Trenchie*. Charta Johannis Comitiss Pontivi an. 1184. pro Communia Abbatiss villæ: *Causæ etiam in eisdem Burgoufons basilicam quietam, & liberam habendam usque ad arborum de Meliori; usque ad Trenkeiam de monte Calberti; usque ad Trenkeiam novorum molendinarum; usque quatuor quercus*. Vide supra *Trancheia*, *Trencheia*, & *Trenca*.

¶ **TRENTA**, Triginta, Gall. *Trento*. Formula vetus apud Murator. tom. 1. part. 1. pag. 7a. col. 2. *Es gaid ego quod meus pater & quod isle per Trenta annos possesam*.

TRENTALE. Charta an. 1152. Clementis Decan. Eccle. Parisi. in Magno Pastoral. lib. 3. ch. 32. *Si vero aliquis Capellano vel Parochialis Sacerdoti minus, vinum, annonam, vel etiam illud quod vulgo Trentale appellat, reliquerit, commune babeatur*. Id est pecunia, quæ pro *Trentenario* adimplendo Sacerdoti exsolvitur. [Er quidem *Trentel*, pro Officio 30. Missarum dixerunt nostri. Testam. ann. 1448. ex Chartul. 2. Corb. fol. 270. *Item je voel & ordonne ung Trentel de Messes estre dictes & celebrer es pour l'ame de my le plus brief que faire se pourra*.]

TRENTENA, Vestigialis species. Charta Joan. Militis Dom. de Andeleot ann. 1219. ex Tabular. Abbat. Barbellensis: *Quod eo tempore quo tenebam & percipiebam apud Meledunum... quomodam redium, qui dicitur Trentena, super naves per archieum de ponte Meleduni ligna deferentes à Monachis de Barbeled, &c.*

¶ **TRENTENARIUM**, *TRENTENARIUS*, vulgo *Trentenier*, Grex tricenarius ovium, caprarum, &c. Charta an. 1293. tom. 1. Hist. Dalph. p. 72. col. 1. *Item, quod monasterium S. Crucis pradium non possit tenere in montanis ipsius, nisi septem Trentenarium ovium cum lallo & vacante, & arebido & agni, quantum necesse fuerit secundum numerum ovium pradium, ita quod ad totum numerum undecim Trentenarium non traascendat*. Charta ann. circit. 1063. ex Tabular. S. Victoris Massil. *Perdonatus Roisignus & fratres ejus quatuor Trentenarias ovium. Sententia arbitralis an. 1303. Una quintali casorum pro quolibet Trentenarium animalium, &c.* *Tren-
:na-*

rufate perit, Gall. *Qui est pafé*, in Præcepto Johannis Reg. Franc. an. 1313. tom. 2. Ordin. p. 533. ubi de Apothecariis: *Et quand ils l'auront coafte, ils écrivont deffus le mois qu'elle fut faite, fi que quand elle fera l'Vefcalle, l'en la jettera.* Aliud fonat vox l'reffaut, in Confluet. Britan. art. 258. 551. Vide Gloff. Jur. Gall.]

¶ TRESSENQUS ARRO. Vide in Arro.

¶ TRESSENSUS, pro Trescenfus. Vide Treccenfus.

¶ TRESSETUS, Fulmentum locarium, Gall. *Gbenet*. Inventar. ann. 1476. ex l'abular. Flamar. Item plus in camino ignis ejufdem aula dnos canes fivo Trefsetti ferri pondicri viginii librarnm ferri ad communem ex-timationem.

TRESSORIUM, Gall. Treffoir. Vide in Trica.

TRESTELLUS, [TRETELLUS,] Fulcrum men-farium, tripedis species, Gallis *Treftean*. Fleta l. 2. c. 16. §. 1. *Meafas & Trefteila providere & reparare.* Apud Will. Thorn. an. 1309. *La tabulis, Trefteillis, drefforiis, faciendis, &c.* [Aula muata tabulis, fedilibus, banabis & Trefteillis, in Ordinatione an. 1340. tom. 2. Hift. Dalphin p. 396 col. 1. Item, procurat tabulis & Trefteillis, ibidem p. 395. col. 1. Inventar. S. Capellæ Paris. an. 1376. ex Bibl. Reg. *Dua ta-bule fivo menfa cum quatuor Trefteillis fupar quas cerri C' luminare fiunt & ordinantur.*]

TRESTORNATUS, Deflexus, Deftorné. Tref-tornate aque & obftacula, apud Bracton. lib. 3. tit. de Aff. cap. 12. §. 6. & in Fleta lib. 2. cap. 52. §. 18. *Ewres Treftrnates*, apud Britton. tom. 2. pag. 576. v. Le Ro-man de Garin:

La veffin Trefstourner & gneachir.

Le Roman d'Astis MS.

Moult le fist bien, moult y jousta,

Moult y gneachi, moult Trefstourna ...

Et apprenchier & pres tenir,

Et Trefstourner, & d'eulz parir.

Le Roman de Vace MS.

Qui chafteout bien le ferma,

Qui avoit ont s'il Trefstoura.]

¶ Trefstour, pro Dolus, fraud, Gall. *Defour, finesse*, in Belliario MS.

Mais il a oifans plusieurs

Qui les guiebent & les Trefstours

Dun goupil aperchevent bien.

¶ TRESTURA. Vide Traafitura in Tranftorium.

¶ TRESUM. Charta an. 1352. è Tabulario S. Ni-casii Rem. *Inter vineam Ponetii preparii ex una parte, & quoddam Trefsum ex altera.* Leg. sorte Trefsum. Vide in Trecla.

¶ TRETELLUS, Gall. Trecean. Vide Trefstellus.

¶ TREI EUS. Vide Tre pica febris in Typogr.

¶ TRETHING, pro Trebing, Decania, Locus exftat in Lech. Vide Trebinga.

¶ TRETIA, Volumenfium. Afta S. Rainerti tom. 3. Junii p. 156. *Jattaverunt ancoram in mare ad retineadam aevem ... nec e trahere eam valuerunt, imo in trabedo Tretiom, cum qua ligata erat, rupe runt.* Vide Trica.

¶ TREU, Edicula sacra. Vide Treb.

TREVA, TREUGA, &c Ugurio: Treuca, vel Treuga, fcriptio regalis vel feccurati: unde Trengate, fedare, paci-ficare, Treugam facere, & Treugarius, qui Treugas inter aliquos facit. Gloff. Lat. Gall. Treugas, Treves, Treueit. Treugarius, qui facit Treue, Treugare, faire Treuve, ap-paifer, affurer, in Sangerman. A. Gellio lib. 1. c. 25. in-ducit dicuntur Pacifia armoi non ceffata. Baldo in l. 1. D. de Pacis: Treuga, feccuritas preftita rebus & perfonis, difcordia non dnm finita. Pax vero eft finis difcordie, vel plena difcordiarum fedatio. Philippus de Bellomaner in Confluetud. Bellovacenfi MS. c. 60. *Treue est nne co-fe, qui donna feccurité de la guerre, & cl sans que elle dure.*

Vetus Confuetudo Normanniz MS. c. 10. *L'en doit fa-voir que Treue, si come l'en la prent en laic cour, est un affegnement qui est fait par la foute baillie du cors, que celui qui la donne ne fera mefuy mal, ne ne fera fere, ne par lui, ne par autre a celui a qui la donne.* Leges Alton-finz part. 7. tit. 12. lege 1. *Treguas est un affegnement, que se daa'lor fijos d'algo extra fit unos a otros, despes que son de fufiadero, que non se fugan male en los entropos, ni en los averes, en quanto la tregua durare, &c.* Adde part. 7. tit. 12. Vox porro Treua, vel Treaga, à Saxon. treop, vel Ger-manico Treuag, Treue, fides, pax, fidelis, verus, vul-go deducitur. Willelm. Tyridi l. 1. cap. 15. *Pax quia verbo vulgari Trengo dicitur.* Guill. Neubrigenfis l. 5. c. 3. *In-ducia quas Trengas vocant.* Ful. certus Epist. 93. *Quia E-pifcopo suo Trengam det.* Occurrit in Lege Longobard. [in Bulla Benedicli VII. PP. ann. 977. Marcæ Hispan. col. 1006.] Apud Willelmum Armericum, Joan. Satisberien-tem Ep. 159. & alios paffim.

TREVA, ex Gallico Treue, apud Hugonem Flav-i-niac. ann. 1047. Gregorium VII. PP. lib. 5. Epist. 16. [in Charta ætæ 1050. Marcæ Hispan. col. 1011. in alia an. 1187. apud Sponium tom. 2. Hiftor. Geney. pag. 48. &c.]

TREVA. Guillelmus Pictavenfis in Gefis Guillel-mi Northi Reg. Angl. p. 193. *Saciffime in Normaania ob-fervabatur Sacramentum pacis, quom Treuam vocant.* Fulcherius Carnot. lib. 1. Hift. Hierofol. c. 1. *Jurijuran-di firmitudine pacem, quam dicunt Treuam, invicem ten-endam conftituerunt.* [Adde Johannem Carnot. Epist. 90. Sugerium Epist. ad Gaftridum Com. Andegav. Char-tam an. 1144. in Probat. tom. 2. 002v. Hiftor. Occitan. col. 305. &c.]

TREUVA, in legibus Luitprandi Regis Longob. tit. 27. §. 1. *Træva*, apud Pachymerem l. 1. c. 34.

TREUVIA, apud Albericum in Chron. MS. ann. 1095. Philippus Moukes in Hift. Francor. M.

Quar il n'oi rinvue ne respit.

TRECUA, ex Italico Treque, vel Hispanico Treuga. Afta Alexandri III. PP. apud Baron. an. 1177. *Et Tre-gnam Lombardorum ... bona fide fervebit.* Habetur ibi non femel. Rodericus Tolet. lib. 3. de Reb. Hifp. cap. 12. *Interpofitio federe Treugarum. Mox: De datis Tre-guis doluerunt.* Ita lib. 7. cap. 50. 34. in Hiftoria Cortufio-rum paffim, & in Confluetudinibus Teneremundanis art. 90. apud Lindanum p. 94. & Muratorum tom. 6. col. 172. tom. 11. col. 59. 60. tom. 12. col. 348. 359. 367. 480. 615. 1158. Adde Statuta Montis regalis p. 124. Antiquitates Hortæ p. 475. 486. Append. &c.]

¶ TREUGUA, in Annal. Genuef. ad ann. 1237. apud Murator. tom. 6. col. 477. Rolandinum lib. 1. cap. 12. tom. 8. ejufdem Murator. col. 180. in Regiminibus Paduz ibi-dem col. 432.

¶ TREUGA, in Epistola ann. 1276. apud Hanfizium tom. 1. Germaniz facræ p. 417.

¶ TREUGA, in Litteris an. 1309. apud de Lauriere to. 2. Ordin. Reg. Franc. p. 59.

¶ TREUGA, in Afto Parl. ann. 1331. ex Archivo Bonæ vallis.

¶ TREUGA, in Charta Alberici Archiepisc. Bituric. apud Baluz. tom. 2. Hift. Ar. vera p. 59.

¶ TREUGA, Charta seu Inftrumtum in quo con-ditiones treugue delinecipiunt. Charta Honorii III. PP. ex Chart. Campan. fol. 23. v. *Procuratore vero Com-iffi prædicta relaxari bujufmodi fententia juxta formam en treugus expreffam & ia litteris alterius partis con-tentam cum inflantia polulante, &c.*

Treuge dabantur, vel in curia Principis, vel in curia domini fuperioris seu vaffalli Principis, altero ex iis, qui in bello erat, petente, ita tamen ut eas domino aufer-re non liceret, ut est in Confluetudine Andegav. art.

78.8a.83.152.& Cenoman. art.49.89.93.94.167. Domini quippe superioris officium erat in bellis vassallorum partes suas interponere, *treugasque* illi indicare renouens multare. Consuetudines Teneramundæ artic. 15. apud Lindanum: *Si vero Scabini ab aliquo Treugas petierint, pro quocunque discordia fuerit, & illi responderit, quod propinquorem habeat parentem, ille debet ducere Scabinos ad propinquorem parentem, & ubi illo Treugas requirere Scabini. Et si ille negauerit, & dare Treugas noluerit, 20 libras persoluet. Et si de cætero ab ipsis Treugas petierint, & ille iterum dare negauerit, toties 20 libras um reus erit. Si vero propinquior parens inuentus non fuerit, ille quem primo Scabini tenuerint, Treugas debet dare, donec Scabini propinquorem monstrauerit parentem, & eodem Scabinis ostenso, debet quitus morari. Si autem Treugas dare renuerit, 20 libras dabit, sicut superius dictum est. Secus erat de Asscuramentis, quod dominus indicare non poterat, nisi altera partium id pendente. Vide Dissertat. 29. ad Joinvillam.*

IN TREVIS POSITUS, dicitur, cui induciæ concessæ sunt, vel qui per inducias daras securus esse debet. Baldricus Noviom. lib.3. cap.39. *Eum... in Trevis positum etiam die Dominica interfecit.* Sic enim legendum, non tribus.

TREUGÆ REDDI dicuntur, cum expletæ sunt. Rigordus an. 1195. *Segnensis mense Novembri, termino transito, reddite sunt Treuga, & guerra inter duos Reges iterum incepta.*

TREUGARUM INFRACTIO, *Tiruvus dicitur & rupta*, in legibus Luithprandi Regis Longobard. tit. 27. *Treves infruuntur.* In Consuetud. Normann. art. 45. 46. 47. Andegavens. art. 386. & Cenomanens. art. 396. *Treves transcedas*, in libello Catalanico MS. de Batallia facienda, ubi dicitur actionem de Treugarum infractione intra annum finire. Gualterus Tervan. in Vita Caroli Comitis Flandr. cap. 15. *Accidit autem, ut quidam miles nobilis adversus alium nobilem in curia comitis de Treugarum infractione placitaret, &c.* Statutum Friderici II. Imper. ann. 1234. apud Albericum in Chron. MS. *Statutum, quod si quis Treugas dare violaverit, si cum ipso in cuius manu Treuga fuerant compromise, & cum duobus aliis synodalibus dominibus Treugas violatas esse convincere poterit, & testari, violator manum perdat.* De cjsmodi treugarum violatione agit præterea Lex Longob. lib. 1. tit. 9. §. 28. l. 2. tit. 34. ut & Consuetudo Andegavens. art. 78. 152. Verus Consuetudo Normannæ c. 76. &c. Adde, quæ notavimus in Dissertat. 29. ad Joinvillam p. 340.

TREVA, TREUGA, TREVIA DEI. Id nominis primum auditum in Gallia, ubi cum *bella* flagrant domesticæ, seu ea, quæ vulgo *consuetudinaria* appellata docuimus ad Joinvillam dissert. 29. & unicuique injurias sibi illatas armis ulciscendi facultas esset, in Aquitania, in Arlesensi & Lugdunensi Provinciis, atque adeo in Burgundia exterisque Franciæ partibus, per universos Episcopatus inditum est, qualiter ceteris in locis à Præsulibus Magnatibusque totius patriæ de reformanda pace & sacre fidei institutione celebrarentur Concilia: quod avide exceptum est ab omnibus majoribus ac infimis, quos terrebant clades præteriti temporis. In his porro Conciliis illud potissimum statutum fuit, ut inviolabilis pax fervaretur: ut scilicet viri utriusque conditionis, cuiuscumque antea fuissent rei obnoxii, absque formidine procederent armis vacui. Quid, inquam, aden lubentes omnes sunt amplexi, ut palmis ad Deum extentis, Pax, pax, pax, unanimiter clamarent, ut esse videlicet signum perpetui pacis de hoc, quod spondenderat inter te & Deum. In hac tamen ratione, & evoluto quinquennio confirmandæ pacis gra-

tia idiplum ab universis in orbe fieret mirum in modum. Hæc ferme Glaber l. 4. c. 5. qui hæc ad an. 1034. refert, quo scilicet celebrata sunt Concilia Bituricis, Bellovacis, & Lemovicis, in quibus pax universis indicita, *ita ut nemo seditionem mgeret, nullus per viam (al. vim) raperet, nullus, ut solebat, quasi propter justas querelas pugnam inire constitueret, &c.*

Eandem rem sic narrat Sigebertus ad an. 1032. *Istiusmodi decretum à Francia Episcopus datum esset servari subiectis sibi populis. Unus eorum (cujus nomen igno- ratur) dicit calius sibi delatus esse literas, quæ pacem monent renovandam in terra, quum rem mandavit ceteris. Et hac tradendu dedit populus, ut urmu quisque non ferret, dirempta non repeteret, sui junctis, vel cuiuslibet proximi, ultor minime cisteret, percussoribus cogeretur indulgere. Jejunium in pane & aqua iuxta feriu servarent, & in sabbato à carnis & liquorum abstinerent; solaque boo contenti jejunio, in omniui peccatorum remissionem vultum sibi seiscens udjiciendam. paniscentiam, & hoc servare sacramento firmarent: quod qui nollet christianitate privaretur, & excurrenti de facinorosis visitaret, nec seculum traderet.*

Neque tamen ab omnibus id æque probatum Episcopis: Gerardus quippe Episcopus Cameracensis, ut habet Baldricus lib.3. cap. 27. & ex eo Sigebertus, hoc non tum in possibile quam incongruum videri respondebat. *si quod regalis juris est, sibi vendicari presumereque. Hoc etiam modo sancta Ecclesia statum confundit, quæ gemiit personis, Regni videlicet ac Sacerdotali à ministrari præcipitur. Huic enim orare, illi vero pugnare præcipitur. Igitur Regum esse, seditiones virtutis compescere, bella sedare, pacis commercia dilatare: Episcoporum vero, Reges, ut viviliter pro saluta patriæ pugnent, movere, ut vincant orare: hoc ergo decretum periculosum esse omnibus, omnes videlicet aut jurare, aut unanimitè subijcere, omnes enim peccato communi involvi, si commoto bujusmodi uterentur. Cessit nihilominus Gerardus Episcoporum & aliorum adhortationibus, invitatus: ita tamen ut quod ante reclamabat, postea eventus probaverit, eum paucissimi perjurii crimen evaserint. Quas Gerardus querelas pluribus rursus refert idem Baldricus: eodem lib. cap. 52.*

Atque hæc quidem de pace ab omnibus servanda generatim sancta: ut anno 1031. *contigit, inspirante divina, inquit idem Glaber lib. 5. c. 1. primus in partibus Aquitanicis, deinde paulatim per universum Galliarum territorium firmari pacem propter timorem Dei pariter & amorem, saliter ut nemo mortalium à serie quæta vespere, usque ad secundam seriam incipiente luce, ausu temerario presumeret quippiam alicui hominum per vim auferre, neque ultionis vendictam à quocunque iniuriam exigere, nec etiam à fideiussore vadimonium sumere. Quod si ab aliquo fieri contrisisset contra hoc decretum publicum, ut de vita componeret, aut à Christianorum consorcio & expulsus patriæ pelleretur. Hoc insuper placuit universis, velati vulgo dicitur, ut Treugu domini voceretur.*

Treugam istam Domini omnes licet per Galliam amplexati essent hanc tamen recipere abivit Neustria, ut testatur ibidem Glaber, flagrantibus tum Regem inter Anglæ Henricum, & Odonis Campanienlis nios dissidiis ac bellis: quod etiam attingit Hugo Flaviniacensis: Anno ipso (1041.) *Treva Dei primum statuta est, & firmata, & pax ipsa Treva Dei appellata: quæ non solum humanis præsidis, sed & divinis confirmata esse terroribus. Quam cum voluisset recipere gens Neustria, viro Dei Richardo prædicante, & ut cum susciperent, quia voluissent Domini erant, & Deo, non ubi homine decretum hoc procerat, immo mente, divino judicio episcopi in eos descivere igni, qui eos torquedat, & eo anno fere totus orbis penuriam passus*

passus est pro varietate vini tristici. Paucis interjectis: Super adduc domnus Eduensis Episcopus, vir vite longevitate grandævus, qui & referre solitus est, quia cum à S. Odilone & ceteris ipsa pax divinis revelationibus instituta, Treva Dei appellata, & ab Anastasio suscepta fuisset, & voluntas omnium in hoc esset una, & ubique servaretur, negotium hoc strenuissimè bajus Patris nostri Gratia Dei ab omnibus impeditum est, ut ejus studio & industria pacem eadem in Neustria servaretur, ea quo certis essent de eo, quod tanta esset ejus erga omnes, & omnium erga eum gratia, ut quicquid servandum doceret, servaretur à cunctis, quicquid visandum monstraret, id cunctis videretur. Quamobrem fategit Pater venerabilis, ut tantum bonum gratis ab omnibus susciperetur: sed per diversa quorundam voluntas, & mens indomita quasi inaudita hoc respuit, quasi qui nollet instituta paterna violare, & nova atque inaudita suscipere. Unde & subsequens est divina aultio, ignis scilicet iu rebelles & contumaces deserviens à Domino, quo torqueretur, qui viro Dei resistere, & mandata ejus contemnere non verebantur. Pacem hanc videlicet Normannici Proceres recipere abnebant, quod belli indicendi jus, atque ad eorum quoddammodo, quam à primis Monarchis Francie incunabulis, & ab ipsis Danicis, à quibus processerant, gentibus, prerogativam haurerant, si non omnino abrogaret, saltem enervaret. Treugam hanc pariter lub eodem Leone Pontifice exceptis Proceres Alsatienses testatur Diploma descriptum à Glareano l. 2. Rerum German. p. 101.

Hanc excepit tamen postmodum Neustria ipsa, maxime postquam Anglie regnum, in quo obtinebat, adeptus est Willelmus Nothus. Quippe S. Edwardus, Anglorum Rex, qui regnare cepit an. 1042. quo scilicet est instituta, in legibus suis, ab ipso Willelmo confirmatis, cap. 3. in hunc modum, Pacem Dei ab omnibus observandam statuit: Ad adoratum Domini usque ad octabis Epiphaniae pax Dei & sanctae Ecclesiae per omne regnum. Similiter à Septuagesima usque ad octabis Pasche. Item ab Ascensione Domini usque ad octabis Pentecostes. Item omnibus diebus quatuor Temporum. Item omnibus Sabbatis ab hora nona, & tota die sequeantur, usque ad medietatem Lune. Item vigiliis sanctae Mariae, S. Michaelis, sancti Joannis Baptiste, Apostolorum omnium, & Sanctorum, quorum solennitates à Sacerdotibus dominicis annuntiatur diebus, & omnium Sanctorum in Kl. Novembr. semper ab hora nona vigiliarium, & subsequenti solennitate. Item in parochiis, in quibus dedicationis dies observatur. Item in parochiis Ecclesiarum, ubi propria festiva sancti celebratur. Et si qui devoto ad celebrationem sancti adveniat, pacem habeat secundo, & subsistendo, & redeundo. &c. Quod quidem Edwardi & Willelmi Regum Anglie statutum de Pace Dei servanda firmatum est postea in Concilio apud Illebonam an. 1080. sub Willelmo II. apud Ordericum Vitalem lib. 5. pag. 552. Pax Dei, qua unguis Trevia dicitur, sicut ipse princeps Willelmus eam in iustis confirmaverat, firmiter teneatur, &c. Huic autem Synodo subiungitur Synodale decretum de eadem Trevia, in nupera Concilio editione. Ex quibus dubium oritur, an Edwardus ipse hanc sanxerit, an vero Nothus in Edwardi leges, à se emendatas, retulerit.

Utrumque sit, vel hinc patet, non eosdem statutos Treuge Dei deinceps fuisse dies. Nam primitus obtinuit illa à feria quarta vespere, usque ad secundam feriam inchoatam luce, ut habet Glaber; lege vero Edwardi seu Willelmi, omnibus diebus Sabbati usque ad diem Lune: præterea aliis temporibus & festis ibidem designatis indicitur, atque in iis, in die dedicationis Ecclesiarum, quod Leo IX. PP. obtineri statutum in de-

dicatione ecclesiarum S. Stephani Bifontinæ à se festa 5. Non. Octob. ann. 1050. uti habet verus schedæ apud Chiffletium in Trencorchio p. 57. Starnis item, ut vigilia & dies dedicationis in Trenga Dei à perpetuum haberetur, & omnis illi, qui ad eandem dedicationem vel ad naadinis ibidem institutas conveniens, & omnis substantia eorum ubique que usque domum reversi essent, accessus ad Romanam de Rou MS.

Quant li Clergie & li cors saints,
Et li Barons, doat i ont maiut,
A Caem fureas assemble
Au jour qui leur commandé
[Sur les cors saingz leur fist jurer]
Paix à seair & à garder,
Des Mercey soleil couchant,
Trefsu' à Londi soleil levant,
Trieves l'appellent, ce m'estoit vit,
Qui n'est eele en nul pais,
Qui antri batroii entretant
Ou mal enst apparestant,
Et qui riens de l'autrui prenoit,
Eseumieg: estre deuoit,
Et de nos livres en merci
Vers l'Evesque, en establi,
Et jurati Das baumeas,
Et tait li Barons Ensemeas,
C'en jurerent que paix tendroient,
Et celle Trieves garderoient,
Pour la paix tout temps remembrer,
Qui tous temps devoit mes durer.

Atque ut temporum ordinem sequamur, Raimundus Berengarii & Almodis uxor Comites Barcinonenses in Usacis Barcinonensibus MSS. editis anno 1066. Pacem & Treugam Domini in suis dominiis observari preceperunt, c. 86. & 97. Deatque supradicti Principes, apud Barcinonem commorantes, in ecclesia sanctae Crucis sanctae Martiris Enlalie una cum consilio & auxilio Episcoporum sanctorum, assensu etiam & acclamatione illorum terra Magnanum, ceterorumque Christianorum confirmaverunt pacem & Treugam Domini, & statuerunt illam tenere in illorum patria omni tempore: & si ullo modo fracta fuerit, sit directæ & emendatæ, ita quemadmodum scriptum habebatur illi tempore, in unaquaque sede, vel in unaquaque Episcopatu.

Edwardi vel Willelmi Regum Legibus consentanea quoddammodo statuit Henricus Episcopus Leodiensis an. 1071. 6. Kal. April. Nam cum animæ fierent strages hominum, verba sunt magni Chronici Belgici, & incendia multa & praeda & rapina, eo usque ut idcirco multi ad inopiam devenirent, Henricus Episcopus dolens, consilio Alberii Comitis Namurcensis, de consensu omnium Primatum, Baronum, qui Ducas, Marchias, Comitatus, scilicet iudicialia teneant in Leodiensi Diocesi ab Imperio descendente, pacem cum prediis composuit, amabibus pariter & divitibus, nobilibus & ignobilibus in dicto Episcopatu profinnum. Cujusmodi autem illa fuerit, sic enucleatius prosequitur Aegydius Monachus Aureovallis cap. 12. Horum annuum petitione, consilio & voluntate decretum est, ut à primæ die Adventus Domini usque ad exaltationem diei Epiphaniae, & ab intrante Septuagesima usque ad octavas Pentecostes infra Episcopatum Leodiensem aemo arma ferat, nisi forte iade exiens ad alia loca, aut aliunde domum revertens. Incendia, praeda, assultus, aemo faciat, nemo fuisse, aut gladio, aut aliquo armorum genere, usque ad callidissimum membrorum aut intercessionem in acceptionem deserviat: quod si hoc feceris homo liber, bariditatem perdat, beneficio privetur ab Episcopatu pellatur: servus autem amittat omne quod habet, & dexteram perdat. Quod si cont-

pati fuerint contra pacificationem hanc, liber jurei cum duodecim: qui vero liber non est, iudicio se purget, si tamen signa fuerint manifesta, aliqui cum sepiem se immuncum esse probent. Incipit autem observatio hujus pacis sexta feria, statim illi scilicet auctor, & darubii nisi; ad exordium diei qui vocatur dies Lune, & observabitur per omnes festivitates quae proprie in hoc Episcopatu celebres habentur, & similiter per omnes illas, quas ubique universalia celebrat ecclesia, & maxime in festivitate S. Lamberti, & in dedicatione, & duobus diebus ante, & duobus post in utraque festivitate, propter adventum & reditum ceteraque impedimentis. Denique etiam in jejuniis quatuor Temporum, & in vigiliis praedictarum festivitatum eadem lex & punitio tenebitur, excepto quod in illis armulicibus ferre, cui tamen condicione, ne alicui noceatur. Hanc pacificationem si quis violaverit, venerit se excommunicationis subiacere.

Eaimvero quod linguli Metropolitani vel Episcopi in suis diocesisbus subinde lanciauerant, tum primum firmatum ab Urbano II. PP. in Concilio Claramontano anno 1095. can. 10. apud Ordericum Vitalem lib. 9. p. 721. Sancta Synodus statuit, ut Trevia Dei firmiter custodiretur a Dominico dio entis caput jejuniis, usque ad secundam feriā oriente sole post octavas Pentecostes, & a quarta feria ante Adventum Domini occidente sole, usque ad octavas Epiphaniae, & per omnes hebdomadas anni a quarta feria occidente sole usque ad secundam feriā oriente sole, & in omnibus festis S. Mariae, & vigiliis eorum, & in omnibus festis Apostolorum & vigiliis eorum, ut nullus homo alium ad elatit, aut vulneret, aut occidat nullum, nummum vel predam capiat. Statuit etiam, ut omnes Ecclesie & atria eorum, & Monachi & Clerici, & sanctimonialia & semina, & peregrini & mercatores & famuli eorum, & boves, & equi arantes, & homines carucae ducentes, & berceatores, & equi, de quibus berceant, & homines ad carucas sugentes, & omnes terre Sanctorum, & pecunia Clericorum, perpetui sint in pace: ut in nulla die aliquis audeat assilire, vel capere, vel pradari, vel aliquo modo impedire. Statuit etiam cum omnes domines a 12. annis & supra jurent hunc consuetudinem Treviae Dei, sicut hic determinata est, ex integro se servaturos tali juramento: Hoc audistis vos, &c. Adde Fulcherium Carnotensem lib. 1. Histor. Hierosol. cap. 1. Wilhel. Tyrium l. 1. cap. 15. Alberici in Chron. M. s. an. 1095. &c.

Cujusmodi vero fuerint ista Episcopalia de pace Statuta, accipe ex Tabulario Celsinacensis Monasterii in Arvernensis, ejus apographum legitimis sat male descriptum: In nomine divinae, summa & individuae Trinitatis, Vido Dei gratia Anienensis Praesul, superne pietatis misericordiarum expectantibus Salutem & Pacem. Netum esse volumus omnibus Dei fidelibus, quoniam videntes maleficia, quae in populo quotidie accrescere, congregavimus quousque Episcopos, Damnam P. Vicariensem, Wigonem Valentinensem, Bergonem Arvernensem, Raimundum Tolosensem, Deusdedit Ruthensem, Fredelonem Elunensem, & Domnum Falcrannum Ludensensem, & Wigonem Glundensem, & alios quamplures Episcopos, & quousque principes & nobiles, quorum numerus non est inventus. Et quia scimus, quia sine pace nemo videbit Dominum, ammonemus, propter nomen Domini, (&) ut sint filii pueri, ut in istis Episcopatibus, quos isti Episcopi regunt, neque in istis Comitatus, de ista hora, & in antea Ecclesie homo non frangat, extra Ecclesiam, quum in firmamento Castella se sciente, nisi Episcopi praeiuramentum consensu, consensum, predam in istis Comitatus, neque in istis Episcopatibus homo non faciat de equis, pulis, de beviis, de vaccis, de usinis & usufructus, & de salsibus, quos ipsi portant, neque de ovibus & de capris, neque de porcis, neque ea occidat, nisi per condu-

Tom. VI.

Hum suum, & suorum intime possessorum, accipiat victum, sic ut ad suam domum nihil porres, & ad castellum bastire, aut obsidere, nisi unaquisque de sua terra, aut de suo alode, & de suo beneficio, de suo commanda, Clerici non portant seculari urma. Monachis injuriam nullus homo aliquando faciat, neque his, qui cum se porrexerint, qui arma non perservaverint, nisi Episcopi aut Archidiaconi praeiuramentum consensum, villanum uat villanum praeiuramentum redemptionem non nisi per suum forisvillanum, & nisi eundem villanum, qui alterius terram uraverit, & laboraverit, quae est in contentione, nisi nouisquisque de sua terra, aut de suo beneficio terras Ecclesiasticis Episcopis, Canonice, Monachis nullas presumere audeat, neque aliqua mala consuetudines ad bonare, nisi de manu Episcopi, uti fructum voluntate per precariam adquisierit de ista hora & in antea. Negotiatores etiam nullas apprehendere, aut rebus suis spoliare praesumat, se sciente, interdicens etiam, ut nullas laicos se immittat de sepulture Ecclesie & offerendis: & nullus Presbyterorum pretium de baptisterio accipiat, qui datum Spiritus S. S. si vero aliquis raptus fuit, nisi maledictus, qui hanc infirmitatem infregerit, & tenere noluerit, si ipse excommunicatus, & anathematizatus, & a liminibus sanctae matris Ecclesie segregatus, usquequo ad satisfactionem veniat: quod si non fecerit, Presbyter et missam non canet, eorum et officium non faciat, & si mortuus fuerit, Presbyter cum non sepeliat, neque ad ecclesiam sit sepultus, communionem ei non donec, se sciente, ab ordine deponatur, dicimus & ammonemus, ut in isto tempore, scilicet mediante Octobri mense, ad istum Dei placium cum bono animo & bona voluntate veniant in Dei nomine, ut in remissione peccatorum vestrorum consequi valeatis, procurante D. N. J. C. qui cum P. & S. viris & regnat. Confirmat hoc Archiepiscopus Dagobertus Bituricensis sedis, & Dom. Theobaldus Viennensis Archiepiscopus. Vixere porro hic nominati Episcopi sub anno 993. unde liquet ante annum 1034. peractas haec de pace servanda Constitutiones.

Exinde decretum Concilii Narbonensis ann. 1054. cap. 3. 4. 5. & Claramontani Concilii, de Trevia Dei in diocesisbus publicatum: quod colligitur potissimum ex Epist. 44. Ivonis Carnotensis Episcopi, qui eidem Concilio interfuerat, ex Concilio Narbonensi & Helidenensi, an. 1027. & 1065. Trojano an. 1093. can. 12. Rotomageni an. 1096. can. 1. & Synodo Northulnensi an. 1105. de qua Conradus Abbas Upergensi: firmatum deinde in Concilio Remensi an. 1119. in Statuto Calixti apud Remensem ann. 1136. c. 11. Romano an. 1136. sub Innocentio II. PP. can. 12. Lateranensi an. 1139. can. 12. Lateranensi III. an. 1179. can. 21. Monipeliensi an. 1195. &c. Ab Episcopis & Principibus in quibus diocesisbus & dominis deinceps publicatum, quod per ceteris testatur Charta Guillelmi Afcitani Archiepiscopi & Apostolicae sedis Legati, qui anno 1103. iuxta statuta generalis Concilii nuper statuit, Pacem & Treagam Dei in provincia sua indixit. Unde conficitur Marca in Histor. Beneharnens lib. 5. cap. 14. num. 12. item Statutum perinde confirmatum in Concilio Lateranensi sub Palchali II. firmatum etiam a Nonone Sancti Domini Rossilonis an. 1217. & Jacobo Rege Aragonum an. 1228. in Chartis, quae habentur tom. 8. Spicilegii Acheriani pag. 368. & 383. In posteriori ita describuntur dies Treagarii: Praeterea consilium esse & firmiter observandum censuimus sub eadem pace & Treaga dies Dominicos, & festivitates omnia Apostolorum & etiam Adventu Domini usque ad octavas Epiphaniae, & Quadragesimam usque ad octavas Paschae, diem Ascensionis Domini, nec non festum Pentecostes cum octavis suis, & tres festivitates

E f f

S. Ma.

S. Mariae, & festivitatem S. Johannis Baptiste, & S. Michaelis, & omnium Sanctorum, & festivitates S. Eulalie, & S. Felicii Gerudensis, & S. Martini. Mox additur, *pacem illam jurari debere à militibus, civibus, & hominibus villarum à 14. annis & supra;* ubi Concilium Claromontanum habet, à 12. annis. Unde plenum sit, verum esse, quod ait Ivo Carnotensis Episc. 90. *Treviam Dei non fuisse communis leges facientem, pro communi tamen utilitate hominum ex placito & pacto civitatis ac patris, Episcoporum & Ecclesiarum auctoritate firmatam.* Unde, subdit ille, *judicia violata pacis modificari oportet secundum pacis & diffinitiones, quas unquamque Ecclesia consensu parochianorum instituit, & per scripturam vel testimonium bonorum hominum memorie commendavit.*

Jam vero quod Ivo ait de *Pacis seu Trevia Dei violatoribus*, exigit, ut cuiusmodi horum poena fuerit, paucis attingamus. Quod olim Gerardus Episc. Camerac. tam obstinato animo Treviae institutioni obstitit, causa illa praesentium fuit, quod cum omnes eidem sacramento interposito adstringi juberentur, decretum hoc periculosum esse omnibus judicaret: omnes enim communi peccato involvendo, si commento hujusmodi uterentur, quod sane probavit eventus: *Vix enim, ut ait Baldricus lib. 3. cap. 27. paucissimi crimen perjurii evaserunt.* Id praeterea attingere ceteri Scriptores, atque inprimis Galvus: *Perique, inquit, vesani audaci temerarie praescripserunt pactum non tunc ut transgredi, in quibus proximus, aut divina vindex ira sen hmanns gladius alter exiit.* Hugo Flaviniacensis an. 1098. *Hic Flaviniacum venit, boneste à nobis susceptus est, & in eadem nocte dominica duci cum ei boneste servissent, in Trevia Dei bannos & scarrionis mercati homines ejus frangerunt & vulerunt, &c.* Et Conradus Uspersg. ann. 1116. *Neque pax Dei, ceteraque sacramenti firmata pacta custodiuntur: sed unusquisque conditioni & etatit, praeter solos ecclesiasticos possessionis homines, quibus jam pene nihil praeter miseram restat animam, ceteri, inquam, hoc tempore beluino furore bacchantur.* Adde Chartam Jacobi I. Regis Aragon. in Curia Offensis ann. 1247. quae habetur in *Foris Aragon*, lib. 9. p. 181.

Pena vero violatae Pacis Dei primitus fuit vitæ compolitio, aut excommunicatio, ut est apud Glabrum. Concilium Claromontense *fractiois pacis reum, prout judicatum fuerit, puniendum statuit can. 1.* Synodus Illebonensis an. 1080. cap. 1. & 26. & Synodus Romana anno 1179. & aliae ejusmodi reos excommunicandos statuunt, ut perinde Rainoldus Archiepisc. Remensis in Epistola scripta circa an. 1095. quae habetur tom. 5. Spicil. Acher. p. 559. [Nicolaus II. PP. *Treuga Domini in fractura annib. marie feriri, decernit apud Baluz. tom. 7. Miscell. pag. 67.]* Adde Ivonem Carnotensem Episc. 90. Concilia Rotomagenia p. 145. 185. & Tolosanum an. 1228 tom. 2. Spicil. jam laudati pag. 628 & 627. *Ad Treuga Dei fractionem pertinent praeterea haec ex Charta Richardi Archiepisc. Biturici an. 1095 ex 1. abul. S. Dionysii de Chapella Ch. 20. Si aliqui res furati fuerit, vel ablati in Treuga Dei, & foris factor in nudinis inventus fuerit, & foris factor sit salvus, qui in nudinis inventus fuit, si autem res vendita fuerit, & emptor legitime probaverit, se nescire illum esse latronem, de quo emerit, nec illam rem fuisse ablatam in Treuga Dei habebit rem suam, & reddet emptori tantum, quantum dedit. Praeterea sequentia ex Concilio MS. apud Illebonam, quando Philippus Rex Francie subjugavit Normanniam: Item diximus de Treuga, quod si aliquis vulneraverit alium, unde debet perdere membrum vel vitam, pluitum remanebit in Curia D. Regis, si consequens suum persequi causam, & Ecclesia habebit emendam nam usque ad 9. libras. Si accusatus fuerit convictus, dominus Rex habebit residuum,*

Treuga vero durat à die Mercurii festo usque ad diem Lunae mane. Vide Marcam ad Can. 1. Concilii Claromont. Sed haec Treuga quantumlibet firmata variis Conciliis, cum male servarentur, non impediunt, quin idem civilia bella & intestine praedationes pluribus in provinciis grassarentur. Adeo invaluerant in Occidentia praesertim & Aquitania circa annum 1182 ut illis magis novum addidit remedium conari sint *foedales confratres Dei*, quo diximus modo in *Agnes Dei*. Qua ratione subsequentibus seculis odia privata compescuerint Reges nostri, dictum est in *Quarantena* 4. Vide etiam de *Lauriere* in Praefatione ad tom. 1. Ordinat. Reg. Franc. n. 153. & seqq.

TREVIÀ, Immunitas, seu pax data, quamdiu mundine durant. Vetus Charta apud Puricellum in Ambrosiana Basilica p. 519. *Quo etiam die ad frequentationem hujus solennitatis statutum est annuale mercatum, & omnibus venientibus ad hanc solennitatem vel causa orationis, vel causa mercandi, & redonatus stabilis est ab omni civitate firma & inviolabilis Trevia octo ante seculum, & octo dies post seculum, &c.* Vide Pax Regis.

TREUDIS, Lex Aleman. tit. 99. §. 2. *Et si cervus ille, (furto lubreptus aut occisus) Treudis non habet, medium sol. componit. §. 3. Si Treudis habet, & cum ipso nihil sagittatum est, solvat sol. unum. §. 7. Si cervus indomitus fuerit occisus, tremisili solvat: si Treudem habuit, medium solidum. Ita cervus, qui Treudem habet, majoris compositionis & pretii censetur. Quod vero Treudis hic dicitur, Trinta appellatur in Legge Ripuar. tit. 42. §. 1. Si quis cervum domum, vel cum Trintis occiderit, aut furatus fuerit, &c. Ubi rursus hinculus quidam interpretatur, [pulos cervinos Eccardus, quem consule in hanc legem.]*

TREUGARE, Treugn: seu inducias facere, Gall. *Faire treve.* Elmh. in Vita Henrici V. Regis Angl. c. 50. *Nobilis regia quibuscumque mediis allecia cum praefato Duce Treugare, sedus inviti. Vide Treva.*

TREUGARE, Eodem intellectu. Charta ann. 1239. *de Bibl. Reg. Finita guerra vel Inreugna debetis mihi restituere vel meis ipsum cultum in eodem statu, quo neceperitis.*

TREVIÀ, Induciae, Gall. *Treve.* Vide Treva.

TREVISINI SOLIDI de flore. Vide Floreni.

TREUMA. Charta Fundationis Collegii Canoniorum in Ecclesia Parochiali Elcioarum diocesis Rotomag. ab Ingeranno de Marignaco, mense Jan. 1310. ex 47. Regesto Tabularii Regii n. 64. *Doctam & concordam ipsi quam aliis personis Collegii liberum molere pro eisdem & familia sua tota in molendina meo de Becco, sia quod immediate post bladum existens in Treumia, quod vulgariter dicitur Ingerannum, corum bladum moletur, & id facere ubique damgecio vel exactione qualibet tenebitur in futurum molendinarius molendini, &c.* Vide Tremellum, [Tremaa, Tremua, & Tremua.]

TREUS, Libertus, fidelis. Vide Treus.

TREUSA, Tributi species dominis feudalibus exfoluta sic dicta, nisi fallor, à veteri Gallico *Treu, Treus*, vel *Trebus*, Tributum, illud maxime quod portorii nomine de mercibus, vel sale ab una in alteram regionem transvectis perfolvitur. Liberata Bellomontis à MS. Coslin. *Abfolventes predictos homines ab omni . . . exactione, extortione, galina, Treusa, &c.* Butelerius in Summa lib. 2. pag. 865. *Item est à s'avoier gn' au pays où le Treu d'ancien, n'uno doi nebeier sel fors en grenier du seigneur.* Vide Glossarium Juris Gall. v. *Treu* & infra *Trugium* & *Trusanizare* in *Trutanus*.

TREUVA, TREUVIA. Vide in Treva.

TREZA, Crines intecti. Vide in Tric.

TRE.

¶ TREZENA. Litteræ Humberti II. Dalphini anni 1345. tom. 2. Hist. Dalph. pag. 519. col. 1. *Summa distarum personarum in numero, inclusa Domia, 30. Extimantes esse necessaria pro dicta domina matre nostra cum personis predictis & Trezena quolibet anno, videlicet de frumeto 400. jess. &c.* Adnotat Cl. Editor nostris vulgo dici Trezenin id. quod a venditore supra justum numerum datur emtori, qui res emit per numerum duodecim, seu quaterrenum vendi solitas; atq; per analogiam ad hunc usum Trezena hic dici de personis, quas D. Dalphina seculo habere poterat ultra numerum 30. personarum sibi de more assignatarum. Quod si Trezena eo loci sit, pro Tredena, triginta, Gall. Treataine. Nihil certe absurdum sequeretur.

¶ TREZENARE. Vide mox in Trezenum.

TREZENUM, Præti venditionis pars decima tertia, quæ domino exolvitur pro laudimio, seu vendendi facultate vassallo vel tenenti indulta: nostris, *le Treizjme denier*: nude Treizima, in Consuetud. Norman. tit. 114. 171. 174. [Trezen Provincialibus: qua de re consulendi Bonus in Observat. ad Statuta & Consuetud. Provincie cap. 16. pag. 24. & Mourgues in Statut. pag. 53.] Charta Provincialis an. 1236. in Regesto Tolosano Camera Comput. Parisiens. *Dares predictis Domini Cadorensis & eorum hereditibus & successoribus licentiam & plenariam potestatem, quod ipsi inter se nobis irrequisitis & inconsultis sine Trezeno, accepto, (leg. accepto) & laudimio possint vendere, permutare, &c.* Donatio facta Templariis Tolonenfis à Gaufrido & Roglano de Aguto: *Reddito tamen Trezeno vel saignoria, quam habens ibi Domus.* Charta Michaelis Archiepiscopi Arelatenfis an. 1212. in qua Castrum de Belliqua cedit Nimoia Comitibus Montisfortis, in 30. Regesto Archivi Regii Ch. 59. *Pedagia sive in aqua, sive in terra, lesdas, quatale, cordam, furnos, sextairale, jurisdictionem, justitias, firmantias, Trezenos, medios trezenos, laudimia, monetam, &c.* Adde Concil. Avinion. an. 1299. c. 1. & an. 1326. cap. 11. [Instrum. Gallie Christi novæ edit. tom. 3. col. 117. 348. Statuta Massili. lib. 2. c. 1. §. 37. c. 29. §. 3. l. 3. c. 30. §. 12. c. 5. §. 3. c. 1. c. 16. Hist. Dalphin. tom. 1. pag. 98. col. a. tom. 2. pag. 74. col. 1. pag. 110. col. 1. Trezenum in omni casu alienationis, in Homagio an. 1371. c. Schedis Præf. de Mazaugues. Occurrit passim in Chartis MSS. in quibus aliquando scriptum legitur Trezenum.

¶ TREZENUM, Quævis decima tertia pars è qualibet re percepta Transfactio an. 1212. a. ex Hist. Montis-Majoris MS. *Testes probaverant monasterium habuisse pacifice ab omibus ibi piscantibus... de avidis cranois Trezenum pro pulmento, & de venatione capta aprorum, &c.* Transfactio an. 1223. c. Schedis Præf. de Mazaugues: *Licium erat dictis dominiis in dicta sylva piscari & aucupari, dato domio sylva Trezeno avium & piscium.* Vetust. Recognitio MS. *Item quartam partem Trizeai pecunie, quam & quod percipit... Item quartam partem Trezenis seu Trezene partis pecunie, quam accipit in quolibet navigio.*

TREZENARE, dicitur, qui habet jus exigendi Trezenum. Charta Tarasconensis de venditione cuiusdam feudi Franci, sub majori domino, alia & bassa jurisdictione, baeria, & jure laudandi & Trezenandi magnifici & egregii viri Ludovici le Maingre, dicti Bosseauti, Domini loci Burbonis & condominii Insularum de Masfagaut. [Charta clientelaris domini de Tritis an. 1533. Item census & servituta, tam pecuniaria quam bladi, cum jure laudandi, Trezenandi: jureque pralationis viciniendi, &c.]

TREDECIMA recensetur etiam inter auxilia, imposita sub Joanne Rege pro bellicis necessitatibus, in Charta Caroli V. 16. Nov. 1380. quæ habetur in Regesto Ant. Tom. VI.

degavenfi Camera Comput. Paris. fol. 39. *Par ces presentes quissions & remissions & annulations, & mettons du tout au neant tous aydes & subsides quelconques, qui pour le fait desdites guerres ont esté imposés, cueillis & levés depuis nostre predecesseur le Roy Philippe que Dieu absolve jusques aujourd'hui, soient poignages, impositions, gabelles, Treizjmes, quatrjmes, & autres quelconques ils soient, & comment qu'ils soient dis ou nommez, &c.*

¶ TRI, Francis vet. Tres. Vide Chunnæ.

¶ TRIACHA, in Statutis Aflæ, ubi de intratis portarum, & statutis Montis-regalis p. 288. pro Ital. Triaca, Gall. Theriaque, Theriaca, confectio nota.

TRIACONTAS, Tricenarius numerus, Tertulliano de Præscript. c. 49. à Græc. τριάκοντα, triginta.

¶ TRIACONTASIMUS, ex Gr. τριακοντασιμος, Pannus, qui triginta clavibus exornatur. Græci enim τριὰς & τριμύς, Clavum auri & purpurei, qui vestibus adfusi solent, vocant, ut observatum à Salmasio, & aliis. Petrus Diac. lib. 4. Hist. Casin. cap. 17. *Misti... pallium Triacontasimum pro altari nostre Ecclesie.* Et cap. 46. al. 18. *Pallium Triacontasimum B. Benedicto direxit.* Epistola Alexii Comneni Imper. in Regesto ejusdem Petri num. 148. *Missa sunt vobis causa memorie ad Imperio meo libræ 8. solidorum Michalatorum, & pallium Triacontasimum super altare vestre Ecclesie.* Alia editio habet Triacostas.

¶ TRIACUMINIS CULTELLUS, Cui tria sunt acumina, seu latera secantia. Vide in Culcellus & Trialemellum.

¶ TRIADES, Trinitas, à Græco, τριάς, ἄδθ. Fortunatus in Carmine ad Martinum Episc. Gallicie: *Lumen apostolicum cum spargeret una Triades.*

TRIAEN. Lex Salica tit. 40. §. 13. *Triænen composat, quod tertius pars solidi, id est 12 denarii, & tertius pars unius denarii.* Editio Tili habet Triente uno composat, quod est tertius pars solidi, id est denarii, & tertius pars denarii. Ubi deest vox duodecim, quæ habetur in Heroldina tit. 41. §. 15. Pithœana. Supra tit. 37. §. 4. 40. den. qui faciunt sol. 1. & Trianti uno, quod est tertius pars sol. culpabilis judicetur. Edit. aliz habent, Trienta. Vide Wendelinum.

TRIALEMELLUM, Albericus in Chron. MS. ann. 1214. *Ante oculos ipsius Regi occiditur Stephanus de Longo campo, in capite percussus longo, gracili, Trialemello, quem Fulgarium nominant.* Id est, pugione, vel cultro longiori, triplicem lamellam, seu laminam ferream habente: nam alemelle, & alumelle, cultri laminæ etiamnum dicimus. Philippus Mousket in Hist. Franc. MS. in Philippo Aug.

Un coutel ou monita rice à pointe, d'acieriers l'Alemelle jointe, [Le Roman d'Arbès MS.]

Selon le corps lez la mamelle Lui a coaduoie l'Alemelle.

Vide Triacuminis cultellus.

TRIALUM. Vide Triare.

¶ TRIALOGUS, Mutuum inter tres colloquium. Hoc titulo donavit J. Wiclefus præcipuum ejus, quæ Latine scriptis, operibus: in quo Peritatem, Prudentiam & Mendacium inducit una sermocinantes.

TRIANFACTA, S. Cyprianus Epist. 21. *Pro se dona numeravit, ne sacrificaret; sed tantum ascendisse videtur usque ad l'rianfacta, & inde descendisse.* Ubi Pamelius locum fuisse opinatur, ubi sacrificabatur. Alii volunt locum esse, qui Romæ Triafacta dicebatur, de quo Procopius L. de Bello Goth. c. 25. Anastasius p. 116. &c. Vide Rosweidum ad Paulini Epistolam 38. [& Baluzii notas ad hunc locum.]

¶ TRIANGULARE, Facere aliquod triangulum, vel

triangularis, in Gemma gemmarum. Nicolaus de Jamsilla de gestis Frederici III. Imp. apud Murator. tom. 8. col. 365. Facta sunt de ingenia Marchionis Bertholdi quadam lignea instrumenta triangularia sic artificie compoſita, quod de lece ad locum leviter ducebantur.

¶ TRIANNUM, Trienioium, Gall. Triennial. Inquisitione ann. 1268. Ipse stetit. per tres annos pro pastore, & dixit quod vidit quolibet anno dīſſerum Triannorum, &c.

¶ TRIANTUS, s. pro Striatius. Vide Caſtriatius.

¶ 1. TRIARE, Ex multis eligere, Gall. Triar, Provincialibus Triar. Inquisitione ann. 1268. Et ipse venit ad diſſaſi over, ... & elegit ſive Triarii over paſtorum. Iofra: Triar over per ſacramentum diſſi paſtores avere eorum. Litteræ an. 1337. apud Rymer. to. 4. p. 83. Ad eligendum ¶ Triandum mille homines Wallenſes ad lanceas, &c. Alia an. 1338. tom. 5. p. 7. Centum homines Wallenſes ... de melioribus, validioribus & fortioribus ... eligatis, Trietis & arraietis, vel eligi, Triarii & arraiarii ſaciatis. Vide Aſſidere 3. Hinc

¶ Triage, Separatio, ſelectio: quo nescio an ſpectet vox Triage in Chartul. Latinac. fol. 267. v. Sans & reſervæ certam dimagie que l'Abbé de S. Mor des ſoffez & les bours Trefaults preignent certain Triage on dir terroir d'Orges. Ubi fortasse legendum est Terrage vel Tierage.

2. TRIARE, vox Fori Anglici, *Causam agere, rem probare*, actione ex periri, examen litis ſubire, denuntiaſi Saxone. Iririan, uti vult Somnerus, probatienibus innocentiam ſuam aſſendere, vel fidem ſuam inſiſſe in dubium vocari probare, ſecundum dignum, cui fides adhibetur. Spelmann. Triatio, Triaterei, Angliſ Tryaours, vocabula forenſia, quibus nulla, quod ſciam, Latine reſpondentiſis aſſiſſe. Eſt autem Triatio, exactiſſima litis conteſtata coram Iudice per duodecim virale ſacramentum exagitatione, quod ¶ Triare dicitur: & ipſi Sacramentaliter inde Triatoret, eorumque ſacramento reſ comprobata, Triata appellatur. Fleta l. 4. c. 10. §. 4. Si parentes prodicantur, qui quarentiam ſuam ſub poteſtate domini conſtitutum probaverint. Triantur per hoc tam cauſa ſatur, quam aſſiſſe, & ſalutis liberati domino ſuo. Adde §. 5. & Chronicon Weſtmiſtedii p. 425. Wilſel. Thorn ann. 1335. Qui vero Salomon, hujus ſæculi prudens fabricator ſibi ſtoratum, Abbati & Conventui poſtea doſoſam & abominabilem, ... & cum illa Triavit 20. ſol. in denariis antiquis ponderis marcati, cum quibus æqua lance recipiatur denarios quoruncunque. Hæc verba non plane percipio, nec video, quomodo vociſis notioſi ſiſi Somero & ab aliis ſallatæ convenient. Littleton. feſt. 193. Cœ ſera Triè en le conſtitu leu le plainiſſi avoit conceſſe ſon action, & nenny en la conſty loe le manoreſt, &c. Inſra: Si aſoun villene voſploſi ſer aſcon maner de action à ſon uſe deſemſe en aſcon conſtitu, ou il eſt ſer à Triar envers ſon Seigneur, &c. Jo. Britto de Legibus Angl. c. 29. A quel jour le Viſconte ſace Triar 12. den. plus ſages & plus leals, & plus ſauſſans de tout le bundred, & ceux ſavoir jurer, &c. Hinc forte vox Gallica Triar, pro ſeligere, eligere.

¶ TRIALLUM, ipſa irrandi actio Will. Stanſfordius lib. 2. de Placitis Coronæ cap. 49. Le Triell eſt per verdit da 12. homines; le conſeſſion eſt per la partie meſme, quand il eſt conſeſſe devant le Coroner, ou devant les Juſſices. Triplex autem Triallum reconſtit idem Stanſfordius: Trial par bataille, lib. 3. cap. 1. 13. 14. cum quis le à crimine defendit duellum: Trial par la Perſ du Royaume, eodem c. 1. cum quis reus nobilis à Paribus ſuis judicatur: Trial par la pays, cap. 3. & ſeqq. V. Patria. In quo vero differat Trial cum ad indiſſtamente, vide eundem Stanſford. lib. 2. c. 26. pag. 90.

¶ TRIAS, SS. Trinitas, à Gr. τρις, ternio. Sigebertus Levita in Vita Theodorici Epil. Metenſis,

apud Leibnitium tom. 1. Scripior. Brunſvic. pag. 294.

Adſtrua Trias, anima tria monas.

¶ TRIATIO, TRIATOR. Vide Triare 2.

¶ TRIATRUS, Tertius dies, in Amalthea.

¶ TRIAVERDINI, cum Brebanionibus & Ruptariis junguntur iſo Concilio Lateranenſi III. ann. 1079. can. 2. 27. De Brebanionibus & Aragenſibus & Navarris, Baſconſis & Coterellis, Triaeverdini, gaitantini in Chriſtianos immanitatem exerceri, &c. Vide an non legendum ſit Triaemelliniſis, qui ſcilicet Triaemelliniſis ſicis, de quibus ſupra, utebantur.

¶ TRIBATIERE, Lex Salica tit. 40. §. 9. Si quis jamenta aliena Tribatieri, & evaſerint, &c. §. 14. Ceballes aut jamenta aliena Tribatieri, aut debilitaverit, &c. peltman. tributare ait, eſſe ſine languoiſis effuſione verberaſe, vel cadere, Angliſ Dribatæ à Saxon. driſe. Angl. Dry, i. aridus, & deate, percutiſ. Melius forte Voſſius lib. 4. de Viſitiſ ſerm. c. 1. Tribatioſi interpretatur ſer ſive lapidibus ſeu percutere. ¶ Vide Tributare.

¶ TRIBIANA, Vitis ſpecies, de qua Petrus de Creſcentiſis l. 4. c. 4.

¶ TRIBILIUM, à Gr. τριβή, Catinus, paropſis, vas in quo cibi proponuntur. Agnellus in Vita Gorgii Epil. Ravenn. apud Murator. tom. 1. pag. 185. col. 3. Inditb vero Caroli mater dedit eiſdem ſacerdotibus Tribillium (vel Tribilion) argentum modicum unum aſſerent ſe non plus habere, dicens: Tollite hunc ſerculum, reſocillare ponnamus veſtram.

¶ TRIBILLUM. Vide ſupra Tribillium.

¶ TRIBLAGIUM, Species tributi vel præſtationis. in Tabulario S. Vandregeliſi, ſcilicet in Charta ann. 1314. tom. 1. p. 178. Ego Hugo Mandeguerre dedi ... Monachis ibidem Deſ ſervientibus ... totam tenementum ... apud Aſveſnes, cum omnibus pertinentiſis, tam in ſerviciis quam in redditibus, releviſis, auxiliis ... ſenaſiis, Triblagiſis, & omnibus aliis, quia ad manum meam ... debent devenire. Servitium intelligo quo vaſſalli debent tenere frumentum dominorum ſuorum; niſi forte legendum cenſeas Criblagium. Vide Tribulagium. }

¶ TRIBLATION, Trini coloris pallium, vel in blatta aut cœco re tinctum. Petrus Damian. l. 4. Epil. 7. Merbi pallium reverenter abſiſſiſi, quod Triblation juxta ſui generiſi ſpeciem nancupantur. Trinum quippe cœlerum eſt, & blaten pallium dicitur, unde Triblation pallium vocatur, quod iram cernunt eſſe colorum. Len Oſt. lib. 3. cap. 20. Vigiſti pannos ſerices, quos Tribalates vocant, cœmis Inſra: De Tribalatiſ vero omniſis pluviales fieri juſſiſi.

¶ TRIBOK, TRIBOCCHUS. Vide Trebuchetum.

¶ TRIBOLETUS PANIS, Vide in Panis.

¶ TRIBON, Græc. Τριβων, Pallium tritum, fordūm. Vide Tribonarium. Aufonius Epigr. 53. 1.

Pera, polenta, Tribon, baculus, ſcyphus, arſta, ſapeſes.

¶ TRIBONA. Idem quod Tribonna, ſi non eſt ita legendum, Ambo, pulpitum Eccleſiæ. Chroo. Siciliz apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 10. Conſecrata ſuit Eccleſia S. Spiritus de Panerme, videl. ann. Dom. 1180. niſi ſcripſam eſt in Tribona magna Eccleſia ipſius.

¶ TRIBUCUS, Vide Trebuchetum.

¶ TRIBUCES, Occea lanca. Vide Tribuncus.

¶ TRIBUCHA, Machine genus. V. Trebuchetum.

¶ TRIBUCHARE MONETAM. V. Tribuchare.

¶ TRIBUCHETUM, TRIBUCULUS. Vide Trebuchetum.

¶ TRIBUERE, Præſtare. Cod. Theod. l. 13. tit. 3. leg. 10. Medicis & magiſtris urbiſi Romæ ſciatis omnes immunitateſſe cenſeſſam; ita ut etiam naeres coram ab omni iniquitudine Triſbantur immunes.

¶ SIMI TRIBUERE, Sibi vindicare, in eodem Codice lib. 9. tit. 42. de Præſcript. leg. 14.

TRIBULA. Charta Mariz Regine Siciliz an. 1293. pro fundatione domus Dei Tornodor. Idem redditum solum in quopiscatores ad Tribulam & ad iunehias nobis singulis annis praepicando in riparia Tornodensis. Machina forte picatoria, in modum tribuli bellici, de quo mox.

Idem haud dubie est quod infra *Trubla*, nostris *Truble* vel *Trouble*, ut rursum colligitur ex Charta an. 1297. ex Tabular. Sangerm. Inter eos est accordatum quod dicti homines de castro piscare poterunt in riparia dictae villa ad panneriam, Tribulam, linum, passus, &c.

TRIBULAGIUM, Tributi species. Littere Henrici VIII. Regis Angl. an. 1537. apud Rymer. tom. 14. p. 58. t. Concedimus eisdem Johann Greymsfeld (servientes ad arma) Tribulagium nostrum, sive consuetudinem vocatam le Tribulage infra bundreda nostra de Penwyth & Kerr. Et infra flannariam nostram de Penwyth & Kerr. praedictis in comitatu nostro Cornubia provenientem, de omnibus & singulis hominibus operantibus cum eorum tribulis infra dictam flannariam & limites ejusdem, videlicet de quolibet tribulo duos denarios. Tribulum vel Tribulum Latini dicebant vehiculum genus, quod frumentum in arca terebatur. V. Tribulagium.

TRIBULANTES, pro Tribulati, Vexati, Energumini, Demoniaci, qui *χυμαιζουμι* in Conciliis *μαχαζουμι*, an Vita S. Eupraxie n. 16. & a 8. dicuntur. Epistola 8. inter Francicos tota. Hist. Franc. Ubi Tribulantes, id est damonia habentes, in aera suspensi torquentur. Vide Glossar. med. Graec. io *μαχαζουμι*.

TRIBULARE proprie Tribulis tundere, comminueret, ut Catoni de Re R. c. 3. metaphoricè vero Affligere, vexare, in Bibliis sacris passim ut & apud Scriptores ecclesiasticos: quod improbat Vossius l. 1. de Vitiis ferm. c. 34.

TRIBULARE, Turbare, turbulentum facere, Gall. *Troubler*. Statuta Massil. l. 2. cap. 4. de operatoris Blancatorum: Ne perturbent, vel misceant, vel Tribulent suas calquerias vel secularia, quando eas vel ea curabunt... Imo aquam pansatam & claram, quando plus poterunt, inde efficiant, ne cum aqua praedicta simus seu lumen in distis calqueriis seu secularibus contentum ad portum possit decurrere.

TRIBULATIO, in Glossis antiquis MSS. *Contritio amaritudo*, [serumna, calamitas, afflictio], in Scripturis sacris & apud Scriptores ecclesiasticos [afflictio].

TRIBULOSUS, Tribulis plenus, fenticolus, asperimus, apud Sidon. l. 1. Epist. 7. l. 4. Ep. 3.

TRIBULUS, Tribuletum, Machina bellica, eadem ni fallor, quae Trebuchetum, de quo supra. Jacob de Vitriaco l. 3. Hist. Orient. p. 133. Nos vero considerantes turrim capi non posse patriarium vel Tribularem illius, &c. Infra p. 143. Tribuletus vocat. Invenit fuit in Damias a Tribulenti, cum petariis & mangonellis plurimis, &c. Matth. Paris an. 1099. Petariis, Tribuletis, & arietes cum scotopis ad murum suffodiendum construxerunt. Infra: Alii vero infra machinas & castella consueverunt petariis & Tribulentic molaris maximo, & lapides damnos ad mania dirigentes, &c. Supra an. 1097. habet *tribuliculus*: Petariis, Tribuliculus & mangonellos. Auditor incertus post Theophanem in Leone Armenio pag. 434. *ἡ τριβυλὴ τῶν πετάρων*, *ἡ τριβυλὴ τῶν μαγγονελῶν*, *ἡ τριβυλὴ τῶν ἀριῶν*, *ἡ τριβυλὴ τῶν σκωπῶν*, &c. Ubi lego *tribuliculus*. Aliud enim loco *τριβυλὴ* est murice, seu à Tribulo Romanorum, eo scilicet propugnaculo, ubi habet Vegetius lib. 3. cap. 24. *quatuor palis confixa, quod quomodo abjiceris, tribus radiis stat, & cetero quatuor incussum est*: uti vocem *tribulus* usurpat Leon Tactice. inc. p. 11. § 2. 46. cap. 1. § 4. cap. 19. § 36. de quo etiam Salvianus l. 6. *Sicut enim exercitus pugnat: ea loca, per quae ventu-*

Tom. VI.

vas hostium turmas sciunt, ut fossis intercludere, aut fudibus praefigere, aut Tribulis infestare dicuntur, scilicet ut si non in omnia ea quissiam incidat, nullus tamen penitus evadat, &c. De ejusmodi tribulis videndus Budaeus in Annot. ad Pandect. [& Car. de Aquino in Lex. Milit.]

TRIBUNA, Ambo, pulpitum Ecclesiae, quod *Tribunal* quidam & Patribus vocant, vulgo nos *Tribune*. Alii *Tribunum* interpretantur opus rotundum & testudinatum. Ugutio. *Abfida* est Graecum, & interpretatur lucida, id est adificii, vel Tribuna, &c. Epitaphium Wilfredi Comitis Barcinonensis apud Fra Diago l. 1. Hist. Comitum Barcinon. cap. 15. & Anton. de Tepez tom. 4. Chron. Ord. S. Benedicte pag. 362. Sub hac Tribuna jacet corpus quondam Vulfredi Comitum, &c. an. 914. [Ad S. Bertrandi tom. 2. Junii pag. 802. Apud Tribunam majoris ara & pence monumentum, in quo praefati corpus Praefidis in pace quiescit, &c. Jacob. de Varagine Chron. Januense apud Murator. tom. 9. col. 36. Cum vero in Tribuna magis pulcherrima deberet dostrui, taliter sunt ingenati, quod illam trofimam (id est funnam in Cod. Ambrol.) salvam & integram cum illa imagine per brachia 25. traxerunt, & eam in fundamento, ubi modo est, stabiliter collocarunt. Concil. Lugdun. an. 1527. Evangelium alta voce in Tribuna & capella Crucis more solito... dixit & evangelizavit. Tribuna, Culfianis Academicis dicitur, la parte principale di edificii sagri, o di altre fabbriche insigni; Macro vero fratribus Tribuna dicitur Hemicyclus muralis, qui in fine Presbyterii solet terminari, quasi Tribunal, quia ibi Tribunal five pontificalis cathedra collocabatur, ut in Templo S. Cecilie Transiberinae regionis ex lapide adhuc exstat, &c.]

TRIBUNAL, inquit Amalarius, lib. de Divin. Offic. c. 18. vocat Cyprianus gradum, super quem ascendit Diaconus ad legendum, scribens ad clerum & plebem de Celerio Confessore lib. 4. Epist. 5. Hunc ad nos venientem... quid aliud quam super pulpitum, id est super Tribunal Ecclesiae oportebat imponi, ut loci altioris celsitate subnixus, & plebi universae pro bonis suis claritate conspicuus legat praeccepta & Evangelium Domini.

TRIBUNAL, Gr. *βῆμα*, in Vitis Patrum, [Locus in templo ubi Sacerdotes consistunt, laicis interdictus, nostris *Sanduaire*. Ordo Rom. apud Mabillon. to. 1. Musci Ital. p. 56. In hoc honorabili ministerio docet Pontifex venire in Tribunal Ecclesiae & inclinare caput contra altare. Vita S. Dionysii Mediol. n. 4. tom. 6. Maii p. 46. Et exaperunt se Ariani intra Ecclesiam cum Catholicis miscere, ita ut Episcopi illorum Tribunal conscenderent. Neque aliter accipienda hec vox videtur in Translat. S. Hune gundis fec. 5. Bened. p. 224. tametsi de capitulo Moachorum intelligit Mabillon. Ferunt beat a pignora in cryptam sanctae & individuae Trinitatis in honore dedicatam, retro ejusdem ipsius monasterii Tribunal fabricatam atque contritam. Ibidem p. 226. Sacras reliquias... in sacra peribola retro altare sanctae virginis Hune gundis intrapyramidem, quod nos oraculam dicimus, digno cum obsequio component.]

TRIBUNAL. *Tribunalia* inter ministeria sacra videntur reponi in Testamento S. Aredii: Item cooperitorium, sive valentem sol. 4. pallas corporales 4. minores 5. & Tribunalia valentia sol. 12. & alia quotidiana valentia sol. 6. & alia cotidiana, quae sunt ante altare valentia sol. 5. & multa alia pretiosa ornamenta. Infra 2. Simul & de Sisciano oratorio Tribunalia duo valentia sol. 4. vela ad officia 3. valentia solidos 6. sartes, calices, palli, &c.

Tabillonius lib. de Liturgia Gallie. cap. 7. nu. 7. Iuspicator intelligenda esse sedilia ministrorum, aut pulpita mobilia, seu quamvis aliam fupellestem

mobilem ad ornatum altaris; quod hinc mobilia dumtaxat ornamenta recolescantur. Vide *Sedes* [Majestatis in Sedes a.

¶ 4. TRIBUNAL, Agger. Iosephus de Excidio Iudaico: *Aliud in eo suggestum & tanquam Tribunal exstruunt esse lapidibus magis apte iunctis, & in equitibus imposita sexaginta cubito.*

TRIBUNAL novemdecim accubitorum, De eo multa nos in Constantiopolis Christiana. [Vide *Accubitor*.]

¶ TRIBUNALIA SEDERA, Coelestes Beatorum sedes, in Actis S. Saturni & aliorum Martyrum Africorum, roma. Miscell. Baluz. p. 66.

TRIBUNARIUM, Vestis sordida, à voce Græca *σπίλον*, seu *tribulatio*, quæ proprie erat vellis seu indumentum Philosophorum, ut est apud Moscopolum & alios: unde *tribulatio iustorum* *græcè* *σπίλον*, apud Eusebium in *Ædelfo* p. 54 pro *Philosophum agere*. Interpretes Hist. Apollonii Tyzi pag. 10. *Apollonius, exuens se Tribunalium, ingreditur iuvencum*, Lexic. Gr. MS. Reg. cod. 1062. *Τριβώνιον, τριβωνίον*, *χίτων* *αἰσχρογυμνασία*. Aliud cod. 930. *Τριβωνίον*, *τρίβωνιον*, *μακρόν* *σπῆλον*. *Τρίβωνιον* etiam Monachis tribuit Psellus de Operatione dæmonum p. 133. quod alii *pallium* vocant. Vide *Pallium* 1.

¶ TRIBUNATUS. Vide io *Tribunus*.

¶ TRIBUNCULUS. Vide *Trebuchetum* & *Tributus*.

¶ TRIBUNARIUS. Vide in *Tribunus*.

TRIBUNUS, Vox Latinis Scripioribus nota.

TRIBUNI FABRICARUM, Qui fabricis armorum præerant, de quibus Ammianus l. 14. 15.

TRIBUNI MARITIMORUM, de quibus est formula Senatoris 24 lib. 2. His cura potissimum incumbbat in oris maritimis navigia præparandi pro re publica, atque adeo etiam in fluviiis, quorum oras continebant. Præterea salinas curabant.

TRIBUNI & NOTARII SIMUL, quibus utebantur Principes ad mandata perferenda. De iis multa habent Jacobus Gothofredus ad Leg. un. Cod. Th. de Mandatis Princip. & Henricus Valefius ad l. 17. Ammiani p. 140. quos non exscribo. lidem.

TRIBUNI NOTARIORUM dicti, apud Marcellinum Comitem & Zozimum lib. 5. atque illi fuisse proprii Notarii Principis, quorum summa erat dignitas. Vide Concil. Chalcedon. Act. 1. Collat. Carthag. c. 3. S. Augustin. Ep. 159. 160. Ambrosium Epist. 32. Senatorem l. 1. Epist. 4. 6. Ep. 2. &c.

TRIBUNUS ORDINIS PRIMI, apud Lactantium lib. de Mortibus Persecutor. n. 18.

TRIBUNUS VOLUPTATUM, in lege Cod. Th. de Speciebus, apud Senatorem l. 5. Ep. 25. 46 Ep. 19. 17. Epist. 10. Iulium Firmicum l. 3. Matth. c. 7. qui *voluptatis* urbis, seu ludorum curam gerebat. Vide Passionem S. Savini p. 1. Idem, qui *tributus* *tributus*, in Actis S. Maximi Confess. n. 12.

Erant præterea complures aliz dignitates hac *Tribuni* appellatione, de quibus in utroque Codice, apud Ammianum in Notitia Imperii, in Veterib. Inscript. apud Gruterum in Indice c. 5. &c.

¶ Hebræis quoque non fuerunt *Tribuni*, de quibus passim mentio est in Scripturis sacris. Horum institutio refertur Exod. c. 18. Mille viris præerant, iusque dicebant populo.

TRIBUNI vero dignitas quæ fuerit in Francia sub primis Regibus, non omnino constat: tamen illi militibus præfuisse satis innuit Walafridus Strabo de Reb. Eccl. cap. 31. *Sicut Tribuni militibus præerant, ita Abbates Monachis atque spiritualibus præfuisse noverunt*. Si tamen hic intelligendi non sint *Tribuni* Romanorum, ut interpretatur P. Daniel l. 1. Milit. Franc. cap. 2. Comitibus postponuntur *Tribuni* in Lege Wisigoth. l. 1. tit. c. 5. 2. Gradum

vero fuisse ad Comitibus dignitatem indicat Fortunatus l. 7. Poem 16.

Theodoricus suavis graviter honore Tribuni, Surgendi auspiciam jam fuit inde iunum.

Theodebertus enim Comitibus præmia cessit, Auxis & obsequiis cingula digna tui.

Vir tribunicia potestatis, apud Gregorium Turp. lib. 10. Penes *Tribunos* fuisse castorum & carcerum custodiam observare est ex eodem Fortunato in Vita S. Germani Epist. Paris. cap. 62. 68. & in Vita S. Radegundis cap. 38. *Tribunorum* meminit etiam idem Gregor. Turon. l. 7. c. 23. Desiderius Episcopus Cadurcensis Epist. 16. & Maachus Sangall. l. 2. de Carolo Magno c. 41. sub quo, & successoribus, *Tribuni*, Comitum Vicarii fuisse videntur. Hinc *Tribuni seu Vicarii*, in Concilio Moguntino c. 58. & in Lege Longob. lib. 2. tit. 47. §. 5. Sed in Charta ann. 1077. c. 2. Tabularia Corbeiensis apud Duchesnum in Hist. Guineo p. 318. Qualiter Comes Ambianensis dicitur in valde Vicecomitatu & omnes *Tribuniciam Corbeie potestatem*. *Tribunum illustrem* quemdam vocat Ordericus Vitalis l. 6. p. 606. Vide eundem p. 674. [& max *Tribunatus*.] *Tribuna* præterea videtur exegisse: nam

Tribunus dicitur, qui *tributa* recipit, apud Ebraicum in Græcismo c. 9.

Qui solet accipere sub Rego tributa, Tribunus.

Infra:

Quique tributa legis, illo Tribunus erit.

Cap. 19.

Præbeo præbendas, tributaque tributa Tribuno.

Gloss. Lat. Gall. *Tribunus, Tribunes, quia fons sui bonum, ou qui recit oratione.*

Tribuni apud Wisigothos, post Comites erant, ex Lege Wisigoth. lib. 1. tit. 1. §. 2. ut supra 45. sigimus.

Tribunus. Scribit Joannes Lucius l. 2. Hist. Delmat. c. 16. Magistratum, quo Belgradensis in Croatia civitas olim regebatur, *Tribuni* appellationem habuisse, qui ut plurimum *Trun*, vel *Trum*, per abbreviationem scriptus reperitur.

¶ *Tribunus*, Syndicus, seu Procurator civitatis Syriacus Oriolana n. 1600. com. 4. Conc. Hild. p. 725. col. 1. *Abque consensu & approbatione Episcopi, iustitie, iuramentum, magistratumque, Tribuni sive Syndici, & aduocatum civitatis Oriolane.*

¶ *Tribunatus*, *TRIBUTIANA POTESTAS*, Præfectura. Charta ann. 1078. ex Chburtular. 23. Corbeien. *Quia altissimi sumus de Tribunatu Corbeie, primum de libertate loci patet libuit in sumate ... Omnes Tributionem potestatem invasi.* Vide paulo ante ubi laudatur. Charta ex eodem Tabular. quæ meminit *Tribunatus potestatis Corbeie*.

¶ *TRIBUS*, Regula S. Pachomii c. 16. *Vocatur autem non & Tribus, habens tres vel quatuor domos, pre numero. & sicut quæstia monasterii, quæ non Familias vel Populus unius gentis possunt appellare.* Adde c. 15.

Tribus, Pagus, villa. Felix Monachus Girvenensis in Vita S. Guthlaci n. 8. apud Mabillonium: *Gum ad salutem rursus lazarum factas undulas propinquas, cu appellatione illius Tribus, quam dicitur Guthlaci, proprietas vocabulum velus ex ecclesiis consilio. Guthlaci percepit &c.* [Vide *Tribunatus* in *Tribunus*.]

¶ *TRIBUS*, Regio, tractus, Gall. *Caumon*. Charta Gradloni Regis Britanum apud Lobinell tom. 2. Hist. Britan. col. 17. *Valo illi dare . . . Tribum Carnam 13. villas . . . Tribum Petran 30. villas in ditionibus anteveris; Tribum Clecher 3. villas. Tabularium Landevenec. Comes Carnus dedit S. Wengulpho Tribum quamdam, cuius descriptio est usque ad Bannum, Elton, &c.*

¶ **TRIBUS**, Ecclesia suecursalis, vernacule *Treus*. Tabular. Kemperleg. *Addit...* ad procuracionem fratrum augendam duas *Tribus*, quae sunt in plebe Banaduc, quorum nomina sunt haec, *Treutballas* & *Treugusum*. Vide *Trib*.

¶ **TRIBUTALES**, Coloni liberi, obnoxii licet conditionis, ut qui ad tributa & serviles operas seceerent. Donationes factae Ecel. Salisburgenſi e. i. *Dedit...* *idem Theodo Dux, de Romanis Tributales homines 80. cum colonis suis in diversis locis*. Cap. 3. *Tradidit...* *villam cum Tributalibus suis*. Ibid. *Tradiditque Tributales Romanos ad eundem locum in diversis locis colonos centum sedecim*. Eod. cap. *Cum omnibus appenditiis suis & marſis 60. inter fratres & Tributales*. *Tributales* manentes, cap. 5. [Vetus donatio apud Meichelbec. to. i. Hist. Frising. p. 52. *Dono casis, curtes, mancipia servos, liberos, Tributales*. &c. Et infra: *Hec sunt nomina famularum servientium seu liberorum Tributalium*, &c.]

¶ **TRIBUTARI**, Eadem origo. Gloss. Lat. Græc. *tributarius*, *tributarius*. Salvianus lib. 5. de Gubernat. Dei: *Tributarii omnia pauperes non putantur, nisi cum his tributis cumulis imponitur*. Testamentum S. Aredii: *Addimus etiam mancipia, quae Colanaria appellatur, & nobis Tributaria esse prohibentur*. Gregorius Turon. l. de Gloria Confessor. c. 103. *Testificus est ipso populus bodueus, qui cum seniore recipiant, statim se Tributarios loca illi faciunt, ac recurrunt circulo anni, pro reddite sanitatis gratia, tributum dissolvunt*. *Tributarius Romanus*, in Lege Salica tit. 43. §. 8. & in Recapitulat. eiusdem Legis §. 14. dicitur vetus Gallie incolae, respectu Francorum, qui ab omni tributo immunes erant, contra quam alii, ut docet Gregorius Turon. l. 7. Hist. c. 15. Charta an. 744. to. 2. Monastici Angl. p. 844. *Hæc vere vocabulorum significatio in ista indita sunt, non forte litium vel consensio, seu iurium, jam expressis inter Tributarios vestros, nostrasque ecclesias*, &c. Videto. 3. p. 115. 116. Theodorus Campedoneolis, de S. Magno c. 25. *Inquisivit...* quomodo in vicinia loca potuisset Tributarios invadere de eodem pago, qui vestigia annuatim redditibus regis inferre debebant. Traimundus Clarenvalensis Epist. 2. *Instantum, quod aliqui ex vobis prime institutionis oblitii penitus, vel ignari, contra ordina vestri gloriam & decorum, villas, molendina, ecclesias, & altaria possideant, fidelitatis & hominibus aspicimus, rusticis & Tributarios tenent*. Adde Stephan. Eddium in Vita S. Wilfridi cap. 8. Egbertum de Ecclesiastica institutione p. 92. Walafridum Strabum de Marculis S. Galli c. 11. &c. Observat Cojaci ad tit. Cod. de Agriculis, censitis & colonis, l. 1. ascriptio *tributarios* esse, id est, capitis censum sive capitacionem prestare: colonos vero non esse tributarios, licet reditus certos & pensiones domino terre præstent in pecunia, vel in speciebus, pro solo.

¶ **TRIBUTARIA TERRA**, unde tributum ad partem regiam, vel ad Ecclesiam exigi solet, in Lege Longob. l. 3. tit. 8. §. 2. in Capit. Caroli M. l. 4. c. 37. & in Capit. 4. an. 819. c. 2.

¶ **TRIBUTARIUM**, Modus agri ad tributarius seu colonis possessus & cultus, *Colonia*. Charta Offic. Regis Anglor. in Evidentiis Ecclesie Cantuariensis ann. 990. *Dedit cum illi 90. Tributaria terra bipartita in duobus locis, 60. in loco, qui dicitur, &c.*

¶ **TRIBUTARE**, Italis, Tributum exigere. Chr. Placent. Joh. Demulfus ad ann. 1376. apud Murator. to. 16. col. 527. *Erant in dicta Episcopatu plura quam 50. civitates, qui tenebant banuſus & faciebant Tributaria districtuales, & etiam cives & forenses, qui transibant per dictum Episcopatum*. Statuta criminalia Riperie

c. 116. *Si quis Tributaverit aliquem, & qui tributum acceperit, in bavere puniatur*.

¶ **TRIBUTATIO**, Extio. Historia Constantiorum l. 8. c. a. *Decapitavit Pregados de Caradeſto Judex, & socius Possessor, propter Tributationes, quas commiserat in officia*.

¶ **TRIBUTIANUS**. Vide in *Tribuanus*.

¶ **TRICA**, *TRICIA*, &c. Crines texti, implicati, à Gr. *τριχ*, ut quidam volunt, vel ex Lat. *Trica*, quæ Nonio fuit *impedimenta & implicamenta*, uti rursum infra docemus. Nostri *Trecci*, Itali *Trecci* dicunt. *Σιπαι*; Naumachio Poetæ (uti observatum à Villiomaro, seu Josepho Scaligero ad *Tricium*) & 70. Interpretibus. Ubi enim S. Ambrosius Epistol. 24. ad Vigilium nude erinem habet: *Si dissoluti essent crines septem capitibus suis, & quasi in cubitum texti, discederet ab ea virtus sua: idem resisteret capiti & capiti*, &c. dixerunt. Ita Festus *scias totum erinium ornati liculæ Vestalibus scribit, id est trecci*.

¶ **TRICIA ASINI**, f. Clisella è crinibus seu pilis facta. Charta. an. circ. 1080. de Tabul. S. Albini Andegav. *Debulzono, de balteo, de Tricia affiat, de talibus & his similibus minutis rebus, si furata fuerint, a furto non deputati precipimus*.

¶ **TRICA**, *TRICARE*. Joannes de Janua: *Trica*, *as*, à *Trica capillum* dicitur, i. decipere, vel impedire, vel decorari... Item *Tricare*, i. *Trica capillum facere*, & est verbum pertinens ad mulieres, quæ *Tricant* crines suos, quos in tres partes divisos subtiliter compllicant & involvunt: & huiusmodi involutio *Trica* dicitur, quasi *capiens*, id est tres partes erinum: & inde *decire*, *as*, unde *Reol. 32*. Et barba surgendi non *Trices*, i. non si pinger, vel non facias moram in componendo capillos, sicut mulieres faciunt: vel non si molis & effeminatus, quando debet strenuus operari, &c. [Gl. Lat. Gall. Sangerm. *Tricare*, *Trecci*, *ou decayer*, *ou empescher*.] Matthæus Vestmonaster. an. 1057. *Tunc Godiva Comitissa Dea dilecti die quadam, ut prædictum est, una equum ascendens crines capitis & Trica dissolvens, corpus suum præter curia candidissima inde volavit*, &c.

¶ **TRICCIA**. Sermo S. Humilitatis Abbatis in A. A. SS. Maii to. 7. p. 835. *Triccie sua sunt annullata*.

¶ **TRECA**. Vincentius Belvac. l. 30. Speculi Histor. c. 71. de Tartaris: *Raduntur à parte posteriori, & longi habent capillos ac Treceas retro juxta aures*, Eadem habet Sanutus l. 3. part. 12. c. 9.

¶ **TRECCIA**. Acta S. Franciscæ Rom. tom. 2. Martii pag. 152. *Ipſa Dei famula sibi mulitari fecit Trecciam*.

¶ **TRECEDES DE CEPIS**, Ceparum implexarum fasciculi, in Tabulario Portus Regii.

¶ **TRECIA**. Joh. Demulfus Chron. Placent. ad ao. 1314. to. 16. Murator. col. 485. *Et tunc pluribus mulieribus iacsi fuerunt digiti & Trecea per certos ardeles de Placentia, causa accipiendi annulus de digiti & in Treceis de Treceis ipsarum mulierum*. Adde Acta SS. Maii to. 7. p. 154.

¶ **TREZA**. Memorial. Potellium Regium ad an. 1219. apud Murator. tom. 8. col. 1103. *Soldanus... accepit ferrum, quod cinſus erat, sibi harbam & Treza*. & caudam & comam sui cuique truncavit.

¶ **TRESSORIUM**. Flea l. 2. c. 5. §. 5. de Mercetibus. *Sit tertia invenire fuerint hospicii sequestrices, considerabitur quod ampuſentur eis Traffaria, & quod tendantur*.

¶ **Alia** *Tressorium*, Gallis vulgo *Tressoir*, non sunt ipsi crines intertexti, sed vel instrumentum plectentis & intertextendis erinibus, vel erinium iacentis exorum muliebri ornatus. Le Roman de la Rose MS. En la

*Ensamain tint un miroir,
Siout d'aa riche Trechouir
Sen chestrebid moult richement.*

Computus ann. 1239. è Bibl. Reg. Pro una cintura argenti & duobus Treconeri. Littere Johanne Regine Navarre ann. 1349. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. p. 223. col. 1. Item, nos Treffois d'oratoire, qui sont de rubis d'alinaadre, d'esmeraudes & de perles.

TRICALIUM, Trivium, *triplex calis*, aut via. Tabularium Cafaurienae an. 968. [apud Murator. to. 2. part. 2. col. 958. Et post Tricalio de Cafesre, & Tricalio de Meneliano. Col. 959.] Et suae infra fines suae Tricalio de Galisiano, & sino via, quae pergit, &c. Ubi vocabulo tricalie superscriptum legitur minusculis litteris, sed antiquis, i. scribo. Idem videtur quod Trifarium, de quo Isidorus Orig. 15. lib. cap. 14. dictum eo quod triam possessionem fines adstringit, vel forte astingit. Vide Callis.

¶ **TRICAMERATUS**, Constans triplici camera. Vide locum in *Bicameratus*.

¶ **TRICAPITINUS**, Triceps, tria habens capita. Gloss. Lat. Gr. Tricapitinus, Τριπῶς, τριπῶς, &c., ibidem.

¶ **TRICAPITUS**, Idem, to. 1. SS. Julii p. 439.

TRICARE, **TRICARE**, Lex Salica edit. Heroldi tit. 38. §. 4. Si quis alienum servum batiderit, & si insuper eo nollit Trigarevi opera sua, &c. Edit. Pith. Ut in 40. nobilibus operare non poterit. Ubi Trigaro, pro Tricare habetur: est quippe Tricare, morari, differre, cessare: quomodo Triga, dicunt Occitani. Regula Magistr. c. 9. Si ad sextam horam resurrectionem Tricant de domo adarii offerenda sui, non expeditam, aut paratam. Nam Trice, inquit Nonius, sunt impedimenta & complicationes: unde intricare, impedire, morari. Lex Alaman. tit. 97. Si carrucam involas, aut rumpis rotas in prioris parte, ut die illa opera Tricetur. Epistola Eadburgi Virgin. ad Bonifac. Mogunt. Episc. Malui mori, si fide Deo aspici, et arcana non latent, placuisse, vel iarda mori non Tricaverit. Reinerus Mon. de Mirac. S. Gualeni c. 5. Divisusque est: Non te Trices adire Malbodum, dicturus Prælate, &c. [Miracula S. Bertini 1.2.2.8. Vigilandum potius... quam segnitia Tricandum. Senia morboque Tricanti, in Vita V. Eighis Abb. Fuldeni fac. 4. Benedicti p. 1. pag. 239. Frigidodus in Vita S. Willfridi Episc. eod. fac. part. 2. pag. 744.]

*Quid Tricor distis? dabitur nunc bis quo que finis
Credo quidem scriptis, &c.*

Vide Trica.]

TRICARE, Impliare, innescere. Vita S. Deicolli Abbat. Lutrenf. nu. 34. Quo facto, sacramento iniuvandi super laici Patris sepulchrum se unonimiter Tricaverunt, quatenus eorum nullus se subtraheret, quia in proximo seculo abrenuntiaret. [Le Roman d'Artois Mf. Ne puelle n'a nul mestier,
Qu'on la doive d'amar Treschier,
Ne lui dire fausse parole.]

Alia notione, sed haud omnino certa usurpat Ethelwoldus de Abbatib. Lindisfarne. lib. c. 10.

¶ **TRICARE**, Conqueri. Will. Malmesbur. in Ethelwoldo Wintoniensi Episcopo: Cum monachi miratorem frequentius desessent, & sese iacopes somni Tricarent, &c.

DETRICARE, Idem quod Tricare, Morari, vel remorari. Pactum Childeberti & Chlotarii Regum §. 5. post Legem Salicam: Quod si placitum suum non Detricaverit. Id est, si causa aliqua vel excusatio iudicium non remorata fuerit. Magnum Recordum Leodiense p. 39. Et que en ce il n'i ait nul Detricance ne excusance. & si il advenit que aucun de teuz, qui venent

pardevant les Echeviers fussent Detriez ou prolongiez outre le terme convenu, &c.

TRICHA, Deceptio, Johanni de Janua.

TRICARIA, Gallis Tricberie, Deceptio. Ita autem appellabant Massilienses [aliqui] ludos aleæ. Statuta MSS. Massiliensibus urbis 1. 5. Ordinamus, quod nemo deinceps in Massilia possit vel audeat tenere domum Tricharia, in qua publice lufores alearum, sive deciorum, vel taxillorum, sive Tricbateres alii iudifferenter ad ludendum conveniunt, hoc exceptis, quod quilibet possit ludere ad facas, & ad tabulas, & ad regementam. [Melius in editis c. 10. reginetam. Adde c. 9. de Tricbatoribus. Statuta Arelat. MSS. art. 51. Tricharia non fiat, nec teneatur Arelat. de noße. Statuta Eccles. Biterri. an. 1342. apud Marten tom. 4. Anecd. col. 651. Excommunicamus omnes... qui Tricharias publice tenent, ubi nomen Christi & B. M. & SS. O. blasphemantur.]

¶ **TRICHERIA**, Eadem notione. Charta Communis Balneoli ann. 1208. Si qua vilis persona, ut sint tabernam frequentantes & Tricberiam, vel publica meretrices, &c. Alian. 1300. Nullus postquam nox fuerit audeat ludere in tabernis ad taxillos, nec in aliis locis suspectis, nec in quibus teneatur Tricberia.

TRICATOR, Idem qui Tricbator. Id porro cognominis inditum Theobaldo Carnotenfi Comiti Hugo Flaviniacensis p. 185. Ode filius Odomi, filii Tebaldis Carnotenfis, cuius cognomen fuit Tricreor. Deceptor, & fraudum architectos etiamnum Tricbatori dicimus: qui res impediunt, vel implicunt, ut est in loco citato Nonii.

TRICATORES, Florentini dicti Inquisitores à iudiciis delegati, ut Auctor est Petrus de Vineis lib. 5. Epist. 89.

¶ **TRICENARIA** Lex. Vide in Lex.

TRICENARIUM, **TRICENARIUS**, Officium 30. Missarum, quod totidem diebus peragitur pro defunctis: vel obventiones quæ obveniunt Sacerdotibus ratione ejusdem officii. Martyrol. Corb. MS. de Societate Eccl. S. Medardi Sueffion. & S. Bertini cum Corbeienis: Et si brevis de defunctis eorum ad nos venerit, vel noster ad eos, statim percussa tabula... agno officium pro eo, deinde Tricenarius cum septenario, & ab unoquoque Sacerdote Missa pro eis dicitur. Lanfrancus in Decretis pro Ord. S. Benedicti cap. 5. de Cantore : Cura brevium, qui ferius mitti solent pro defunctis fratribus, & Cura numerandi Tricenaria & septenaria ad eum pertinet. Historia de Fratrib. conscriptis, an 800. apud Goldastum: Insisterunt, ut quandoque frater aliquis obierit, & hoc, vel senioribus annuntiatio fuerit, eo die Presbyteri 3. Missas & ceteri fratres pro eo psalterium cum celebrantibus Vigilia decantent, communisque oblatio ab omnibus fiat. Item in die septimo 30 psalmos: Tricesimo autem Presbyteri omnes pro eo uanam Missam, & ceteri 50. Psalmos implent, &c. Monasticum Anglic. to. 1. p. 150. Pro fratribus vero defunctis hoc ritumque servabitur. Anniversarium in Martyrologia scribitur: eibus 30. diebus pro fratribus dubitatur. Pro pastoribus autem locorum integro anno 30. officia plenaria in Conventu cantabuntur: singuli fratrum 30. Missas, vel decem psalteria persequentur. Tricenarius Missarum, in Metropoli Remensi l. 3. p. 354. [Bernardus in Ord. Cluniac. part. 1. c. 14. Si autem duo aut plures infirmis sepulti fuerint, Tricenarius quoque Missarum & Psalterium & septenarius plurimius pro ambobus celebrabitur. Conventio ann. 1200. apud Fleurom Hist. Bles. p. 545. Omnes Tricenarii, annualia, septenaria in communem ambobus, Peioris scilicet & Sacerdotis veniens partitionem. Littere Radulphi Prioris de Caritate ad Canonicos S. Martini Turon. an. 1171.

to. 1. Anecd. Marten. col. 557. *Præterea statuimus, ut omni anno post Dominicam primam Quadragesime feria secunda... anniversarium vestrum fiat, pro defunctis fidelibus Canonici in communis conventu solemniter, & ipso die incipit Tricenarium, quod annuatim persolvatur, sicuti solemus sacre pro fratribus nostris, scilicet Missas faciendo & pauperes reficiendo. Regula S. Stephani Grandimont. c. 5. Tricenarium, sepienarium, & annuale vel quolibet pretium per Missa nominatim quodlibet nullatenus accipitur. Adde Radulfum Mon. in Vita Petri Ven. Abb. Cluniac. apud eund. Marten. to. 6. Ampl. Collect. col. 1198. &c.]*

¶ **TRICENARIUM.** Charta an. 1385. è Chartulario S. Joh. Angeriac. p. 458. *Iste pauperum procuraciones vel Tricenario debent fieri in auditorio diebus superius annotatis.*

¶ **TRENTENARIUM.** Gaufridus Vossensis in Chronico. 1. part. c. 35. *Instituit, ut ubicunque obiret Monachus S. Martialis, fieret pro eo Trentenarium Lemovicæ per duas Missas. Infra: Fiebat plenarie Trentenarium Lemovicæ, &c. [Rursus occurrit in Charta Capituli S. Martini Turon. an. 1710. to. 1. Anecd. Marten. col. 556. & alibi. Trentain Galli dicunt eadem notione, olim Trentier, ut refert Borellus.]*

¶ **TRIGENARIUM.** Charta an. 1243. ex Archivis S. Victoris Massil. *Post vestrum obitum Trigenarium faciemus. Chartul. S. Sulpicii Bituric. fol. 22. Concedit omne forum prestitorale, hoc est offerendum... confessiones, vigiliis, Trigenaria, decimas, &c. Tabular. S. Florentii: 6. Non. Maii incipiemus Trigenarium pro fratribus S. Melanii Redon. Pluries occurrit ibi, ut & to. 4. Concil. Hispan. p. 10. & 31.*

¶ **TRIGESIMALE.** Charta an. 1200. to. 1. Amplif. Collect. Marten. col. 1097. *Celebrabatur anniversarium ejus cum claffico... & facient annuatim unum Trigesimale pro eo.*

¶ **TRIGESIMALIS.** Concordia inter Canonicos S. Juliani & Monachos S. Vincentii Cenoman. an. circiter 1100. eod. to. col. 580. *Promissimus quoque illis pro defuncto illorum abbate unum Trigesimale, & pro singulis defunctis monachis 7. Missas, & 7. vigiliis nos esse facturos.*

¶ **TRIGINTALE.** Monasticum Anglic. tom. 3. p. 414. *Et domus faciat celebrare Trigintala pro anima ejus & pro animalibus omnium benefactorum, &c. Occurrit præterea in Provinciali Cantuar. l. 3. tit. 23. apud Will. Thorn. in Chron. c. 5. §. 1. &c.*

¶ **TRIGINTALIUM.** Notitia an. 1097. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 566. *Not autem pro anima ipsius Julianæ, in primo obitus sui anno, quinque Trigintalia fecimus, & unusquisque nostrorum sacerdotum septem missas.*

¶ **TRIGINTANARIUM.** Testament. an. 1517. ex Schedis D. Aubres. *Vult unum Triginarium Missarum fieri absque interruptione, & in quolibet Missa offerri panem, vinum & candelam, ut moris est, & illo Triginariano finito aliud fiat.*

¶ **TRIGINTARIUS.** Concilium Narbon. an. 1054. c. 14. *Monent, ut nullus Laicorum in apertis suis retineat promissiones, neque oblationes, neque Trigintarios, qui recte debentur à Clericis recipi pro fidelium defunctorum orationibus; sed Clerici, qui eisdem Ecclesiis præsumunt utendos relinquunt.*

¶ **TRIGENNALE.** Eadem notione, in Provinciali Cantuar. l. 3. tit. 6. l. 5. tit. 2. in Synodo Londinensi an. 1391. apud Willelmum Thorn. in Chr. c. 30. §. 5. c. 21. §. 10. in Statutis Ordinis de Sempregbam p. 780. [in veteri Charta apud Lobinell. to. 1. Hist. Britan. col. 215.] Atque ita legendum in Synodo Exoniensi an. 1287. c. 21. *pro Triennale: Statuimus insuper, quod parochia-*

les Prothyeri annualia vel Triennalia non recipiant, per qua parochiales Ecclesie careant officiis debitis & quotidianis. Charta Adalaidis Comitissæ Bellimontis & dominæ de Gornio: Postquam supradicta Comitissa de hoc mundo migraverit, & ceteri iuenerint Monachi de morte ejus, in crastino Triennale faciant, & se singulis annis redeunt tempore anniversarii ejus Triennale faciant.

¶ **TRICESIMALE.** Societas Abbatiarum Sangerm. Paris. & Fiscam. an. 1116. in Probat. Hist. Sangerm. p. 35. *Ideoque decrevimus, ut pro fratribus nostris semel per annum Tricesimale faciat, dando pro eis per 30 dies panem & vinum, & quidquid illud est.*

¶ **TRIDECENNALE.** Charta an. 1215. è Tabulario S. Martini Pontifar. Odonis capellano v. fol. Paris. *pro uno Tridecennale.*

¶ **TRITENNALE** scribitur in Monastico Anglicano to. 1. p. 159. nisi legendum sit *Triennale*, ut *Tricenarium*, pro

¶ **TRITENARIUM**, apud Ælfredum Rievallensem in Vita S. Edw. Confess. l. 2. c. 2. *Abbe de more Tricenarium pro Rege celebrabatur officium.*

¶ **TRIGESIMA DIES defuncti.** *Septimus, vel etiam Tricesimus, vel annalis dies defensionis defuncti, in l. 3. Sacramentor. Eccl. Rom. cap. 105. Hincmarus Remensis in Capitul. ad Presbyteros c. 14. ex Nannetensi Concilio: Ut nullus Presbyterorum ad anniversarium diem, vel Tricesimum tricenarium, vel septimum alienius defuncti, aut quancunque convocatione ad collegium Presbyteri convenierint, se inebriare præsumat, &c. Charta Petri Archiep. Viennensis an. 1125. in Tabular. ejusdem Ecclesie: De obitu Canoniconum nostrorum & Archiepiscoporum... præcipimus, ut Tricesimus Canonici, & annuato obsequium Archiepiscopis persolvatur. Ita apud Gregorium l. 3. Decretal. tit. 26. c. 20. l. 5. tit. 40. c. 29. Reinerum contra Valdenses c. 5. extremo, &c. Vide Capitula Theodori Cantuar. cap. 19. 37. 90. edit. Acherianæ, ejusdem Penitentialis capit. 5. Capitula Heraldii Turonens. capit. 58. Abaelardum Epistol. 24. &c.*

¶ **TRIGESIMUS**, vel **TRIGESIMUS** nude. Statuta Caduhrii fol. 54. v. *Decernimus, quod vos plebanus, archidiaconi, Vicarii & aliarum Ecclesiarum rectores, pro salutari penitentia 4. sol... pro oleo sancto sol. 20. p. pro sepultura totidem, pro septuagesimo sol. 12. pro Trigesimo 12. habere & percipere debeatis.*

¶ *Insigne est hac de re Statutum Capituli S. Martini Turon. editum to. 1. Anecd. Marten. col. 62. An. Dom. 1422. Kal. Junii barati & suasionis atque servitio cujusdam fidelis fratris gregis iuclyti Confessoris Christi B. Martini, Adam sacerdotis & granicarii... statuunt ejusdem gregis generaliter fratres... ut eis illo tempore... quando cumque aliquis fratrum ex eodem cœnobio abisset, cantarent pro eo quotidie per 30. dies post Horæ primæ expletum Capitulum, super altare domini propriam Missam, ad quam offerrent fratres generaliter, tam majores quam & minores, in Encarismiam Christi, ut mori est, panem & vinum, & nihilominus jejunarent pro ipsius remissione peccaminum, aliorumque defunctorum fratrum, per eisdem 30. duo vel tres fratres in pane & aqua usque ad vesperam, & si eadem die vinum biberent, idipsum redimerent, ipsiusque redemptionem pauperibus erogarent. Imperavit... ejusdem præfatus frater, uti pro infirmante, vel infirmato fratre & ad exitum præparante essent duo vel tres fratres... qui pro delictis deficientis fratris ante gloriosi B. Martini sepulchrum ad 7. Horas canonicas, ad unamquamque, usque ad expletum moris fratris Tricesimum præscriptum diem, quotidie septies genus flecterent, suasque culpas ipsius vice ad Dominum proclamarent.*

Tricenarium autem à B. Gregorio M. PP. institutum ferunt, ex iis, quæ tradit l. 4. Dialog. cap. 55. Vide, quæ de eo habent Alcuinus de Divin. Offic. cap. de Exequiis mortuor. Amarius l. 3. de Ecclesiast. Offic. c. 44. Durandus l. 7. Ration. c. 35. nu. 8. Hæftenus l. 8. Dilq. Monast. Tract. 1. disq. 4. &c. Quomodo vero tricenaria à Monachis exsolventur, vide in Antiquis Statutis Cartusienfibus. l. 1. part. c. 48. §. 1.

Sed & ejusmodi tertios, septimos, trigésimos, & anniversarios defunctorum dies apud Melchitas, Maronitas, Cophitas, & Jacobitas obtinere, docent Proemialia Conciliorum, laudata ab Abrahamo Echelenfi ad lib. Ebed-Jesu c. 60. Facio *tertia* die commemorationem pro iis, qui obdormierunt, in Psalmis & precibus, quia Christus mortuus est, & resurrexit à mortuis. Fiat quoque (commemoratio) pro illis aona die in memoriam vivorum & defunctorum. Facio etiam pro iis Trigesimum, (diem) juxta antiquæ legis ritum, quoniam filii Israel luxerunt super Moysen 30. diebus. Item fiat pro illis anniversarium, & erogetur de illorum bonis elemosyna pauperibus, &c. Videatur Petrus Comestor in Hist. Scholast. c. 114. Genes. Cumeanus Abbas de mensura penitentiarum c. 14.

¶ **TRICENNALIS**, Tricenarius. Charta ann. 1131. to. 8. Spicil. Acher. p. 174 Cumque fratres loci illius possessionem illam Tricennali tempore aut eo amplius quieto habuissent, &c. Hoc est per annos triginta. De tricennali possessione, seu præscriptione consule præceptum Caroli M. pro Hispanis, & vide supra *Lex tricennaria*, col. 16a.

¶ **TRICEOLUS**. *Tabernaculi, spiciarii, & Triceoli*, in Statutis Pisaur. inter Alta SS. dato. 3. Junii p. 936. Forte ab Italico *Trecceno*, efculentorum propositum, caupo, Gall. *Aubergisse*. Alio significato accipiunt Bollandistæ, quos consule.

¶ **TRICESIMA**. Thesaurus Regis Angliæ, ut patet ex Præcepto Henrici III. ann. 1238. dato, *Fratri Hugoni de Stotona & Ricardo Renger & Jocini suis, custodibus Tricesime sue in Turri London.* apud Rymer. to. 1. p. 380. ubi legitur: *Præcipimus vobis quod de decariis, quos habetis in custodia vestra de eadem Tricesima, sine dilatione faciatis habere imperatori CP. vel Elemento Militi suo, præsentium salarii, 500 libras de dono nostro.* Porro novum est ex superioribus dictis in voce *Templarii* Thesaurum regium apud Anglos Templariis commissum fuisse: quia vero ex causa ita appellatur doceant nos Angli.

¶ **TRICESIMALE**. Vide *Tricenarium*.

TRICESIMALIS CONSUETUDO, seu *Tricesima*, Præstatio tricimesæ reditionis, quam Episcopi suffraganei solvere quotannis tenebantur Ecclesiæ Ravennati. Anastasius in Nicæno l. p. 113. ubi Ravennatem Archiepiscopum ita alloquitur idem Pontifex: *Præcipimus etiam, ut ipsi Episcopi illam malam consuetudinem, quæ à quibusdam Tricesimalis dicitur, nullo modo Ravennati exhibere, aut exercere compellas Ecclesiæ, ac illum morem, qui contra Episcop. privilegium sit, ab eis exigere quomodo sentes.*

TRICESIMUS, & *Annalis nuptiarum dies*, olim cultus à Christianis in Ecclesiæ per Missæ sacrificium, in cuius Canone addebatur peculiaris oratio, quam describit lib. 3. Sacramentor. Eccles. Roman. c. 52. &c. Menardus in libro Sacrament. ex Codice Remensi pag. 286. *Haec igitur oblationem, Domine, famulorum tuorum, quam tibi offerunt ob diem Tricesimum conjunctionis suæ, vel annalem, quo die eos jugali vinculo sociare dignatus es, placatus suscipias, deprecamur, &c.*

TRICHA, **TRICHARIA**, &c. Vide *Tricare*.

¶ **TRICHLA**, Stragule vestis prætenus genus.

Vide Rhodig. libr. 18. capit. 1 s.

¶ **TRICHORACHATUS**, Cristatus. Hist. Miscell. lib. 12. apud Murator. tom. 5. part. 1. pagin. 155. col. 1. *Dicebantur sane (Longobardi) ex genere illo descendere Cristati, quod interpretatur Trichorachati, pilos enim habebant natos in spina veluti porci.*

TRICHORUS, **TRICORUM**, &c. Edificium appellabant, tribus concaurationibus constans. *Trichorum* quippe Græcis proprie dicitur, quod tribus loculis distinctum ac divinum est. Inde *Trichora apsi*, apud Paulinum, seu *Trichora* dicitur, quæ *trichora* habet, uti loquitur Paulus Silentiarius in Descriptione ædis Sophianæ, vel ut idem Paulinus, *Trichos recessus*; *Trisorem* dixit Fortunatus l. 3. Poem. 5.

Verice sublimi patet aula forma Triformis,

Nomine Apostolico significata Deo.

Aique ita videtur hanc vocem interpretari Papias, dum ait, *Trichora esse tres absidas, sive cambras*. Quæ notione apud Spartianum in Pescennio *Trichorum* usurpari constat, & in veteri Inscriptione Christiana apud Ughellum in Episcopis Tolentinis, & Ferrarum *Septima Severina C. E. marito dulcissimo ac sibi sacratissimum & Pantem cum Tricaro disposuit & perfecit*.

At quod idem Lexicographus subdit, *Tricorium* esse locum juxta ignem & rupem altam, fœtor, me non plane assequi. Scio quidem, *Tricoriam*, pro *Resectorio* Monachorum, seu *Triclinio*, ubi Monachi reficiuntur, & cibos capiunt, interdum usurari. Ita Glossar. Ælfrici: *Tricorium, vel Triclinium*, gelesold-hur, i. domus refectonis. Quæ sane notione vocem hanc usurpat Ordericus Vitalis l. 3. *Matibildi Regiæ præstolam insulam dedit, & cappam, ad Deservitum, & cæteras libras Radomensium ad agendum Tricorium* Et l. 6. *Et quæ datus sumptibus lapideum Tricorium, ubi una refectore, construxit fecit.* Ex quibus evidens est, *Tricorium* vel *Triclinium*, aut *Tricorium* esse cubiculum aliquod, vel cameram, quæ *apertum*, *vivem*, seu *præstans*, aut cenaculi præbuerit illudque esse, quod *triclinium* Latini appellabant, quia forte camere illæ, quæ tot convivantes admittebant, spatioiores erant, & in tres partes, seu totidem concaurationes, bino columnarum ordine divise. (Chartarium Farsense in Descriptione palatii, quam laudat Mabillon. to. 2. Annal. Benedict. p. 410. *Trichorum, id est domus convivii deputata, in qua sunt tres ordines mensarum; & dictum est Trichorum à sibus eboris, id est sibus ordinibus concaurantibus*). Joannes de Janua: *Tricorium, domus trina sessionis concaurationum ordinata. Solebant enim antiqui in clavis comedere, & tres lectos, vel tres ordines lectorum disponere: in unoquoque comedebant dominus & domina: in secundo familia: in tertio hospites, & talis domus dicebatur Triclinium.* Vide Calaubon. ad Spartianum, Descriptionem nostram ædis sophianæ nu. 50. (& Notam 150. in Epistolas S. Paulini edit. 1685.)

TRICIA, Crines intertexti. Vide *Trica*.

¶ **TRICIDIUM**. Vide *Labilicidium*.

TRICINA. Evagrius in vers. Vitæ S. Antonii, ab Athanasio scriptæ p. 70. *Traxit quidam porticella, quam sequebatur, Tricinam, sive junculum.* Græca sunt, *παρὰ τὴν πύλιν*. Est autem *Junculus rursus*, quod nostri *Troce* dicunt, seu erinium intertextorum series, uti monuit in voce *Trica*. Unde pro *Tricinam*, forte quis legat *Tricram*. *Tricia suaica*, pro *trichina*, quæ fuit Monachorum, in Vita S. Pelagii meretricis c. 12. de qua vide Notas nostras ad Cinnamum p. 456. 457. Vide Glossar. mediz Græcitatibus in *Trigynon*.

¶ **TRICINAR**, & *Tricare*, in Amalthea ex Salmasio.

¶ **TRICINARI** Equi, Qui gressibus intricatis, crebra

crebra genuum inflexione, graduū minutim fractum expedit. Occurrunt apud Vegetiū. Vide Hofmanni Lexicon & Salmasium ad Capitolinum in Maximinis cap. 3.

TRICINUM, Trinus fossarum vel murorum ambitus; castrum triplici fossato, sordidumque manibus vestitum, Matheo Paris. p. 134. Willelm. Britto lib. 1. Philipp.

..... Puer impiger illo

Tempore Tricinum castrum, quod continet in se Jugera multa soli, signis obcinis & armis.

TRICINIUM, quali triplex cantus. Symmach. l. 1. Epist. 41. Tricinum semivolucrum puellarum, id est, Syrenum. Vide ibi Juretum.

TRICINIUM, Tres ordines sedium, in Glossis Bibliis MSS. Vide Trichorus.

TRICLINUS, Regula Magistri c. 81. De calceamentis vero oportet fratres calceos habere ferratas, Triclinos non ad luxum, sed ad usum. Legendum forte triclinas, ex Gr. τριχίνος, cilicinus, ex pilis.

TRICO, Gloss. Lat. Gr. Trico, τριχός, δελος, λαγός, [Tricones, dupli d. i.] Gloss. Gr. Lat. λαγός, Refes, Trico. Capitolinus in Vero: Ut vagaretur nocte per tubernas ac lupanarias, oblecto capite cucullione ungaris uisitor, & commiseretur cum Triconibus, & committeret rixas, dissimulans, quis esset, &c. [Nominus: Tricones, morosi & ad reddendum duri. Adductum locum Lucili. Italis etiamnum Tricone dicitur morosus, quies obdueto vultu, nostris Recligné, disscite, irascieret.]

TRICOCINARE, Scribere, seu cribrare, in Glossario latraco Reg. cod. 1486.

TRICODATUM, TRICODATUM, τριτονον, Trisariam, seu in tres tomos divisum, in Glossis Lat. Gr. & Gr. Lat. Tricodato, tres habens caudas, Italis appellatur.

TRICODONUM, Modulatus campanarum sonitus, Gall. Curillon. Bulla Innocentii VIII. PP. an. 1483. Cum duplicibus campanis ad longum stratum & debitum intervallum pulsantur, (Horarum officia,) finitinnabulum seu Tricodonum bene ordinatum melodiosum cum debita mensura faciundo. Vide Trastellum 2. & Trinon.

TRICOLUS, Ludi vel aleæ species, ex Græco forte τριχολος, à tribus membris, [vel potius ab Italico Tricolone, eodem significatu,] apud Sa risber. l. 1. Pollicrat. c. 5. Hinc Tessera, Calculus, Tabula, Urio, vel Dardanu pugna, Tricolus, Senio, Monarchus, &c.

TRICORIUM, Instrumentum coquinarium tricorne, ut videtur. Regest. Episcopat. Nivern. ao. 1287. Duo tripodes. Quatuor Tricoria. Quadrangina tres culcitæ. Vide alia notione in Trichorus.

TRICORUM, Vide Trichorus.

TRICTURA, pro Triditum, ni fallor, Jus quod quis habet in realiqua. Testamentum ann. 1173. to. 1. Anecd. Marten. col. 575. Donatus & reliqui eidem Berengario nepotibus... medietatem totius bonoris vel Trictura, quam ipse habebat in prioratu vel bonore S. Pauli. Alia notione legitur in Transitura.

TRICULA, τριχολος, in Gloss. Græc. Latin. Ibidem: τριχολος, depilo, vellico.

TRICURUM, Tricplex cura, in Glossis MSS.

TRID. CENNALE, Vide in Tricenarium.

TRIDENARIUS NUMERUS, pro Tricenarius, in Regula Ordinis de Sempingham, p. 77.

TRIDIE, Patris ieiunium, in Glossis Lat. Gall. Sangerman. M. ex Johanne de Janua.

TRIDIGITALIS, Trium digitorum. Vide supra Tridigula.

TRIDINGA, Vide Trisbinga.

TRIDINIUM, pro Triditum, V. Bicellum, TRIDUANA, Tridui jejuniū. S. Hieron. Epist. 10. ad Furiam: Parcus cibis & venter fructus Triduana jejuniis praefertur. Epist. 15. ad Marcellam: Cumque per omnem annum jugi jejuniū passeretur; biduo Triduquo sic permanens, tum vero in quadragesima navigi sui vite tendebat, omnes pene hebdomadas vultu latente conjungens. Epist. 22. ad Eustochium: Nil prodest biduo Triduquo transmissio vacuum portare ventrem, si puriter obstruatur, si compensetur satietate jejuniū, quibus verbis biduanas & triduanas Christianorum inouit, de quibus egimus in Biduana.

TRIE, Tertia pars solidi, in Lege Salica tit. 40. §. 13. edit. Baluzii. Notus est Triens Romanus.

TRIENNALE, Vide Tricenarium.

TRIENNALIS, Monachus Anglicus to. 1. p. 149. Qui ad superiorem mensam aut Custos ordinis sederit, duplum (panem percipiet.) Qui Missam majorem celebraverit, duos: lector vero & servitorum unum adauxit: Elemosynarius autem sex de decima, & tres ad mandatum & duos ad Triennales currentes. [Ad pro Triennales?]]

TRIENNALITAS, Administratio per triennium, Triennaliū. Charta an. 1517. to. 2. Hist. Eccl. Meld. pag. 273. Experimento hactenus probatum sit inter cetera, nil tam efficere quam praesidentium in monasteriis reformatis perpetuitatem, Triennalitemque mirum in modum profuisse & prodesse.

TRIERI, pro Trimeris, à Gr. Τρις, 3. Rostratus Mon. de Translatione S. Clementis Martyris: Miserrunt quandam Trierem obviam eis, ut exploraret quantum gens esset. Onusta mercimonis Trieret, in Actis S. Athanasii Episc. tom. 4. juli. pag. 78. Etiam usi sunt Thom. Wallingh. loco in Carica relato, vulgaris Interpres Bibliorum non lemel. Glossæ Lat. Gall. Sangerm. Trieris, grans nefz. Adde Joan. de Janua. Vide Trigeris.

TRIERIUM, Monachus Sangalli. l. 2. de Carolo M. c. 19. In Trierio iustitiano sedenem cum invenimus, & vidente areolum olivum novellantem, &c. Forte atrio. [Idem videtur quod Trivellat dicitur Severo Sulpitio in Vita] Martini. Vide infra hoc voce.]

TRIFACIARE Missas contra canonicas sanctiones vetat Concil. Paris. ann. 1212. art. 10. item. 7. Ampliss. Collect. Marten. col. 98. hoc est, Missas tres diversis argumetis usque ad Offertorium inceperas sub uno Canone concludere. Vide Missæ bifaciate in Missa 4.

TRIFOLIUM, f. Trifolium, Gall. Trefle. Inventar. Eccl. Anic. an. 1444. Item pannus aureus in campo seminatus cum magnis compass... cum quadum pluma de paon circumdata Trifoliosis.

TRIFOLIUM, Gloss. Græc. Latin. MS. Τριφυλον, τριφυλον, Trifolium gemmarum. Editum habet gemmarum, nostris un collier de trois rangs de perles. S. Hieron. in Vita Pauli Eremitæ: Qui domos marmoribus vestiunt, qui uno filo villarum injuncti prædica. Anastasius in Greg. III. pag. 165. Item murenam Trifolium auream, quæ habet gemmas albis numero 73. In Regesto 1. de Artificibus Paris. occurrunt Trifoliter de fer, d'arcebat, fol. 110. Trifolium confectores. Regestum Caltri Lidi in Andibus fol. 53. Li Se Pruilid a son usage au fit au Forestier, ... & a une fosse à deux cognées, & a un porteur il Trifoliers, & de ce li Ave de Prus li don un haubert au Seigneur de la forest, totes les faire que li sire mue.

TRINIUM, Ager, qui tres hines spectat. [Ibid. l. 15. c. 14. Trinium dictum eo quod trium possessionum fines adjungit.] Lexicon Cambro Britannicum, Terfyn, terminus, limes. Innocentius Agrimenlor. Ippum

Ipsum terminum & ipsum locum directura Trifinium facit. Circa Nufienm in pedes 70. amplius ped. minus inveniunt. Trifinium Inberitum significat. Aggenus: Loci frequenter in Trifinio & quadrifinio inveniunt, sicut in suburbanis, & circa publicis itineris consuetum esse percipimus. Vide Salmasium ad Inscriptionem Herodis p. 59.

TRIFINIUM. Testamentum S. Cæsarii Arelatenfis: *Es pascua in campo lapideo, vel si qua sunt nlia, vel campum in Trifinio super viam muniam, vel reliqua alia quæcunque sunt. Vide aut Trifinium nomen fit loci.*

¶ **TRIFOLIUM.** Genus fedilis. V. *Isomid.*
TRIFOLIUM. Calceamenti genus, in Disputat. Archelai Episcopi Mesopotamiae cum Manete pagin. 200.

TRIFORIUM. *Τριפור, Macario, Homil. 27. p. 384.* Porticus, seu portus Porticuli in modum claustris species, quæ totum ædis sacre ædificum ambit, eo sine ducta, ut transiitum præbeas locum circuire vel lustrare volentibus, in ipso ædis muro, supra inferiorem columnarum & arcuum ordinem; ex cuius Triforii superiori parte emergunt majores ædis fenestæ, in ipsum fornitem elatæ. *Triferium* autem dicitur, quod ejusmodi strictioris ambulationis aperitur intra ipsam ædem, duabus columnulis distinctæ, *trinas fores*, seu aperturas, quodammodo præferant. Id maxime inspicere est in majori & Cathedrali æde sacra Deiparæ Ambianensis, atque adeo in prospectu interiori ædis Cathedralis B. Mariz Lincolnienfis in Monastico Anglic. to. 3. p. 257. ut de cæteris fiteam. Gervasius Dorobernenfis in Descriptione Ecclesiæ Canuariensis: *Hic murus chorum circumiens in circinatione illa pilariorum in capite Ecclesiæ in unum conveniebat. Supra quem murum via erat, quæ Triforium appellatur, & fenestras superiores, in quibus appositis clavibus & fornice sustia, à turri majore usque ad pilarios prædictos, id est usque ad Crucem, Triforium inferius multum insexuit columnis marmoreis. Mox: supra tot decem (pilarios) arcus & fornices posuit. Peractis autem utrisque Triforiis, & superioribus fenestris, cum machinis ad fornitem magnam volvendum præparatis, &c. Rursum: Ibi calum ligarum egregia pictura decoratum, hic fornix ex lapide & solo levi decemter composita est. Ibi Triforium unum, hic duo in cloro, & in nla Ecclesiæ tertiam. Rursum: Super pilarios vero inferius Triforium & superius, cum fenestris & fornice majori.*

TRIFORIUM. Limbus, vel ornatum ad oram rei alicujus adiectum, in *Triforiis*, de quo supra, speciem & formam. Inventarium Ecclesiæ S. Pauli Londinensis, in Monastico Anglic. p. 309. *Morsus Willelmi de Ely argenteus, cresta ejus argentea cum Triforio e vertice anreo & lapillis insitit, &c. Infra: Eris, moduli cum Triforio, &c. Ibid. Cresta ejusdem argentea exterius deaurata, cum exteriore Triforio aurato, &c. Hinc Triforiani, ibidem: Morsus Alardi Decani Triforiatus de nuro puro, cum Kamabus, & aliis lapideis multis, &c. Passim ibid. Pag. 326. Item unus pannus, cujus campus purpureus, cum 14. listis in longitudine panni, ad modum Triforie contextis, cum multis leonibus intertextis, &c.*

¶ **TRIFUNDUS.** Terræ fundus. V. *Treffundus.*

TRIGA. Currua à tribus equis tractus, ut *biga* à duobus. Gloss. Gr. Latin. *Τριγμος, Triga.* Papias: *Triga, currua est, quem pagani avari currere in inferis, eo quod per 3. ætates homines ad se rapiant, i. infantes, juvenutem, & senectutem; [ex idio lib. 17. Orig. c. 36. Joh. de Janua: Triga, Currua Platonii, quia rapit homines de tribus ætibus.]* Stephanus Tornac. Epist. 228. *Rigam autem seu bisetum mittere nolui-*

*mus; &c. Nam quod de Triga tibi jocando diximus; scias, quod scis Triga abominatur in vebiculo, ita etiam abhorremus in opere & verbo. Ubi observandæ voces in opere: videur enim alludere ad Trigas, seu trias, id est vacationem ab opere: vel moras aut impedimenta; nam *trigare* dixisse Scriptores ævi medi, supra diximus.*

¶ Eadem vox *Triga* pro moris aut impedimentis accipitur in Diplomate ann. 1339. apud Ludewig. to. 5. Reliq. MSS. p. 346. Promittentes etiam, quod si dominus noster Rex, vel sui heredes, super prædicta civitas & terra Lubin, per Ducem Joannem Sinavia... aliquas Trigas, impositiones seu quæstiones sustineret quolibet modo contingeret, &c.

¶ **TRIGAMIA.** *Τριγαμία, Tertium matrimonium. Constit. Apoll. lib. 3. c. 2. Monogamia quidem nature atque legi consentanea est. Digamia vere post promissionem illegitima; non ob conjunctionem, verum propter mendaciam. Trigamia intemperantia indicium quæ autem Trigamia additur, aperta fornicatio est & indubium incontinentia. Concessam fuisse Trigamiam, qui quadragesimum ingressi fuerant annum, & liberis ex prioribus conjugis caruerant, ex Nicephoro Chariophylace probat Suicerus in Thesauo; secus vero iis qui ex prioribus matrimoniis liberos habuerant.*

TRIGARE. Morari, differre. Vide *Tricare.*

¶ **TRIGARIUM.** *Τριγαριον, quadrupes, in Glossis Lat. Gr. Locus ubi equi exercentur. Scaliger in l. 4. Prop. vult *Sriga*; sed & *trigas* exercitium equorum esse potest, ut observat Martinus. Vide *Triga.**

¶ **TRIGENARIUM.** Vide *Trigenarium.*

¶ **TRIGENARIUS.** *Tricestimus, Johanni de Janua; Trentismus, in Glossis Lat. Gall. Sangerm. MSS.*

TRIGERIS, pro *Trieris*, *τριερς, trierem.* Harrius de Miraculis S. Richardi c. 3. *Fuit quædam Trigeris magna & fortis, quæ plenum hominibus armatis, cursu veloci tendebat properare in Hierusalem, &c. Mox: Erant autem in ipsa maxima navi, &c. [Libellus de Sanguine Christi Augie assertivo, apud Mabillon. 10. 3. Annal. Benedic. pag. 700. col. 1. Acceptis enim vero donis legatis misericors, Trigerim gratulabundi confederentes, &... prosperrimo navigantes remigio, &c. Vide *Trieris.*]*

TRIGESIMA. Pater trigesima, vel quantitas, rei penite in judicio, quæ à damnatis *Bajulo* seu Judici exolvebatur. Quod locum habebat in causis omnibus tam mobilium, quam immobilium, præterquam in quæstionibus de commodato, mutuo, & debito, in quibus *Testataria* dabatur. Vide Constit. Siculas l. 1. tit. 69. 70. 71.

¶ **TRIGESIMALE.** **TRIGESIMALIS.** **TRIGESIMUM.** Vide *Tricesimum.*

¶ **TRIGIES.** *Triginta vicibus, Joan. de Janua. Varro dicit *Trigies*, *Tricies* Tullius & alii.*

TRIGILDUM. *Triga* compositio, *Trigildum*, in Legibus Juticis l. 1. c. 97. &c. Ex voce *geldum*, quam vide, compositio, multa. Lex Burgund. tit. 63. §. 1. *Qui messum in granariis furatus fuerit, si ingenuus est, Trigildum solvat. Vide Triniungeldum.*

TRIGINIALE. **TRIGENTARIUM.** **TRIGENTARIUM.** &c. Vide *Tricenarium.*

¶ **TRIGODÆMONES.** *Pœta, qui facibus faciem collinere consuevit, in viis curribus insidentes, ne cognoscibiles fierent, pœmata concinebant. cavillis probrisque lacescentes, qui præterirent, in Vocabulario Sussannezi.*

¶ **TRIGONUS.** *Τριγωνος, Quævis figura triangularis Vitruvius; quid vero fuit Bernardus Monacho, latis ipse docet part. 1. Ord. Cluniac. cap. 47. de suspensilibus coquina: Duo Trigoni, uterque de tribus*

lignis

lignis factus, licet imparibus angulis sint facti, qui in modum ostiorum huc & illuc versari possunt; in his pendentes catena, quibus caldaria suspenduntur, quae implentur aqua prope aqueductum, & postmodum suspensa deducuntur absque magno labore usque super ignem.

¶ TRIHER, Τριῆρ, in Glossis Lat. Gr. Aliæ Gr. Lat. Τριῆρ, Tribula, Tribur. MSS. Taber. Forte Traba vel Trabea, inquit Jungermaous ad Longi Poemienica p. 231. & 232.

TRIHORIUM, Spatium trium horarum, apud Aufon. Eidyll. 3 de Capitoce:

Nec duraturus post bina Triboria mensis.

Uitur & Eidyllio 24.

¶ TRIILA, Τριῖλα. Vide Treila.

¶ TRILEX, Τριῖλεξ, in Glossis Lat. Gr. Et infra: Triplex, Τριῖπλεξ, &c. Vide Trilices.

TRILIA. Vide Treila.

TRILICES Loricæ, cote apud Virgilium 5. & 7. Æneid. & alios. Sed & Dudo de Morib. & Aët. Norman. lib. 2. Alii ferro auroque Trilices loricas, thoraces scilicet faciunt. Infra: Trilicæque lorica induitur. Will. Britto lib. 3. Philippid.

..... thoraca Trilicem

Disili.

Glossarium Latinum MS. Reg. Trilicæ, triplice. Le Roman de Guillaume au Court nez MS.

Vostens baubers, & les brignes Trelices.

Le Roman d'Anberi MS.

Voit par la folle ces baubers Treilleis.

Ibidem:

U est un baubers, qui estoit Treilleis.

Le Roman de Garin MS.

En son dos vest un broigne Trelice.

Atque hinc patet, unde deducta vox oostra, Treillis, pro fenestra cancellata. Vide Isidorum l. 19. c. 22. Turnebum l. 29. Advers. c. 25. [& supra Trilex.]

TRILLA, Τριῖλλα, &c. Vide Treila.

¶ TRILORIS VESTIS, apud Vopiscum in Aureliano c. 46. Quæ triplici lora, i. iostita, limbo seu fascia erat prætexta & orata. Vide Hofmannum in Lexico & Salsamum ad Vopiscum.

¶ TRILUMINARE, Candelabrum trium luminum, apud Laurentium in Amalthæa.

¶ TRIMA. Chartalarium Matifcon. f. 167. ubi de carricariis debitis summa in habetur: Omnes simul Trimas duas carricarias. An legendum triginta? V. Trinna.

¶ TRIMEGISTUS, Τριμεγιστος, Johanni de Janua; Tres grand ou trois manieres, in Glossis Lat. Gall. Sangerman. Alius melius Trismegistus, a Gr. Τριμεγιστος, quod est cognomen Mercurii ob incomparabilem, quam ei Gentiles tribuebant, scientiam. Vide Lactantium lib. 1. c. 6 & 9.

¶ TRIMENSALE, TRIMENSE, V. Tremesum.

¶ TRIMENSIS, Trium mensium, aliter Trimestris, Joh. de Janua; De trois mois, in Gloss. Lat. Gall. Sangerman.

¶ TRIMESIMUS. Vide supra in Tremesum.

TRIMILCHI, Maius mensis apud Anglo-Saxones, sic dictus, quod tribus viebus i eo per diem pecora malebantur. Talis enim erat quondam ubertas Britannie, vel Germanie, e qua in Britanniam oatio intravit Anglorum. Beda de Ratione temp. c. 19.

TRIMISIUM. Tertia pars assis. Vide Tremissis.

¶ TRIMITAT, Post urna, in Glossis Isid. Græuius delet post urna, voces oullius rei; & scribit, ut apud Papiam: Trepidat, trimeisit, bores.

¶ TRIMITUM, Panous ternis licitis textus, tridi x, Gr. Τριῖμιτ. Vide Dimidium.

TRIMMA. Anastasius in S. Silvestro: Cameram Tom. VI.

basilica ex auro Trimma in longum. Ubi Bullingerus Trimmam esse ait, aurum in tenuissimas bractæas tritum, ex Gr. Τριῖμα: nostris, Orbatu.

¶ Sed non uoa est huius loci lectio. Uous optime notæ codex a Muratorio laudatus præfert, ex auro Trimma in longum. Duo alii, ex auro Crinitam in longum. Romualdus II. Archiep. Salern. in Chron. apud eund. Murator. to. 7. col. 81. Ex auro Trinitam in longum. Ut variaz sint lectiones, retinendum tamen esse putem ex auro Trimme vel Trimma, quod hanc vocem paulo post rursum usurper Anastasius in eod. Silvestri: Fecit autem cameram basilicæ ex Trimma auri fulgentem. Verum quidem est etiam hic codices cum edito non omnes consentire, atque io tribus MSS. a Muratorio citatis legi, cameram basilicæ extremam ex auro fulgentem; sed ex duobus locis simul collatis conjicio veram esse editorum lectionem, atque Anastasium, seu Vitz Silvestri scriptorem, quisquis ille sit; ex Græco Τριῖμα neutrius geo. finisse Latium Trimma feminini, ut alii dixerunt sebetama a Τριῖμα, & Jacomama a Τριῖμα. Vide Vossium lib. 3. de Vitiis ferm. cap. 53.

¶ TRIMINIUNGELDUM. Vide Triniumgeldum.

¶ TRIMODUS, Triplex. Wiberus in Vita S. Leonis IX. PP. c. 9. Trimodum (venalitationem) comperat dictis B. Gregorii, scilicet a manu, ab obsequio, a favore.

¶ TRIMORMA, TRIMORMUS, Τριῖμορμος, in Glossis Lat. Gr. Melius in MS. Trinorma, Triformis.

¶ TRINA, Piscis genus. Ans. Rumples Hist. Formbac l. 1. apud Pezium to. 1. Anecdor. part. 3. c. 433.

At timallor, salmones, Trinas, murenas, accipenser & alios delicatiores Atbsi dimittimus.

¶ TRINCÆTUS, Rectus anterior malus, Ital. Trincetto, Gall. Tringet. Bern. de Breydenach itiner. Jerosol. pag. 243. Neque enim applicamus civitatem (Ragufium), propter festum rament & reverentiam Dominici Nativitatis cum Trinceto duntaxat navigavimus.

TRINIATIM. Edgarus Rex io Legibus Monasterii Hydenis c. 4. de Adamo: Qui prole ad numerum paritæ, superbientium Angelorum universa comitante profapia, sine ideo gustata ligni vitæi fructu, æthereas æternæ beatitudinis iugessit Triniatim cum Domino regnans confederare Macrobius confabatur. Alia Charta ejusdem Regis iisdem Legibus subdita: Annuente aliothroni Moderatoris imperio totius Albionis Triniatium potus rogitimino, &c.

¶ TRINICUM SACRAMENTUM. Vide in Juramentum, col. 1623.

¶ TRINION, Modulatus & oumerofus zris campani sonitus, nostris Carillon. Sententia Officialis Matifcon. aon. 1495. In diebus sollempnibus debent pulsari cymbala seu campana ad modum & instar du Trinion, secundum vulgarem & communem usum loquendi.... Non debent pulsari campana ad modum & instar du Trinion sine cægessio & licentia Prioris. Vide Trassellum a. & Tricodonum.

TRINITAS SANCTA adoranda publice tradita Catechumenis per 40. dies. S. Hieronymus Epist. 61. ad Pammachium cap. 5. Consuetudo apud nos istiusmodi est, utiis, qui baptizandi sunt, per quadraginta dies publice tradantur sanctam & adorandam Trinitatem. Id est, ut per 40. dies in mysteriis fidei instruerentur. Vide Cyrillum Hierosol. & alios.

¶ TRINITAS, Imago SS. Trinitatis. Andreas Floriac. Mon. in Vita MSS. Gauzlini Bit. Archiep. l. 1. Fecit & argenteam miræ magnitudinis coronam, aureis circulis interstructam ante ipsam præfusa Trinitatis presentiam.

TRINIUNGELDUM, Compositio delicti majoris ac atrocioris, per ter novem gelda, seu multas: a Sa-
Ggg xoo.

non tri-ni-gon-geld, id est *ter uona solutio*: proinde diversa a triglido, seu triplici compositione, vel multa. Lex Bajwar. tit. 2. art. 13 §1. *Si quis infra curtem Ducis aliquid involaverit, quia domus Ducis domus publica est, Triariumgeldum componat, hoc est, ter novem denos liber homo: servus vero nungeldum, id est, aut manus perdat.* [Rursum occurrit tit. 1. art. 3. §3. utrobique Baluzius legit *Triminiungeldum*, & *Tetriungeldum* tit. 8. artic. 1. §. 2.] *Triplum novigeldum* dicitur in Lege Burgund. tit. 76. §. 2.

¶ **TRINKASTUBEN**, Taberna, a Germanico *Trincken*, Bibere, potare, & *Stuba*, Hypocaustum. *In suspiciis virorum, qua dicuntur Trinkastuben*, in Statutis Eccles. Argentan. 1435. to. 4. Anecd. Marten. c. 550.

¶ **TRINNA**, *Τριναία*, in Glossis Lat. Gr. *Triennium*. In Glossario Sangerman. MS. legitur *Trima*.

¶ **TRINNUS**, pro *Trimus*, *τριμυς*, in iisdem Glossis. In Supplemento Aotiquarii habetur *Triennus*.

¶ **TRINODA NECESSITAS**, Triplex servitium, scilicet Expeditio militaris, Pootis & Arcis exstructio, cui obnoxia eruat apud Saxones omnia pradia, etiam *allodialia*, quæ aliquin ab omnibus præstationibus erant libera. Vide Hicckelium Dissert. pag. 60. & Kenneriti Glossarium ad calcem Antiq. Ambrosio deo.

¶ **TRINODIUM**, Infundibulum molendini, Gall. *Tremie*. Charta Hugonis Episc. Autiss. aon. 1141. pro Monasterio Crifenonis: *Molita primum auuona sua, quæ fuerit in Trinodiis*. Vereor ne meodum sic in hac voce. Vide Tremellum, Tremæ, & Tremnia.

¶ **TRINOFORENSE JUDICIUM**, in Jure Hungarico, Rigida citatio per nudos ias testis. Sambucus.

¶ **TRINQUETUM**, Scrupulorum ludus, Gallice *Trinquet*, vel, ut alii scribunt *Triquetrac*. Statuta Eccl. Lingoo. aon. 1404. *Prohibemus clericis... ne omnia ludant ad raxillos, ad alas, ad Tringetum, quod aliter dominatur ad pumiam seacarii, nequo ad carias*. Vide *Triquetum*.

¶ **TRINUA**, *Τριναία*, in Glossis Lat. Græc. *Φάλα*, *Triuna*, *pulex*, *pulix*, in Græc. Lat.

¶ **TRINUNDINÆ**, *Trium dierum mercatum*. Papias.

¶ **TRIOBULARIS MILES**, Minimi pretii, *Triobulari* Plauto, nostris vulgo *de trois deniers*, in Anualibus Novensii. apud Marten. tom. 4. Collect. Ampliff. col. 525.

¶ **TRIODIUM**, *Τριδιον*, Liber ecclesiasticus, in quo officium iō Ecclesiis Græcorum recitari solitum a Septuagesima, qua sua incipiunt jejunia, ad Sabbatum S. continetur. Sic dicitur, quod, cum canones & hymoi in solemnitates D. N. J. C. B. Virginis & aliorum SS. novem habeant strophas, *adēs* nuncupatas, canones libro hoc comprehensī ternas *adēs* ut plurimum, oon excedant. Hinc Dominica Septuagesimæ iorerdum nude dicitur etiam *Triobulari*. Vide Althium Dissert. de Libris Eccl. Græc. Cangium in Glossario med. Græcit. & Suicerum in Thesaurō.

¶ **TRIONES**, in Charta Thossiaci ann. 1404. vox est vernacula, qua significant arbores certa ratioe decacuminatas, quibus agri, prata, præsertimque silvæ determinantur in pago Dombensi.

¶ **TRIPA**, Intercanea, intestina, Gall. *Tirpe*. Joh. de Janua: *Omasus*, i. *Tripa*; *vel ventriculus, qui continet alia viscera*. Pseudo-Ovidius lib. 1. de Vetula:

..... tunc mos violenter adire

Us vel se reddat Tripa canibus lacerandum, &c.

[Ordioatio Humberti II. tom. 4. Hist. Dalphin. p. 311. col. 2. Item, quod servatur nobis... de uno inromeyfia de Tripis bonis; bene puratis, collis in aqua, & in bona aqua antirato, &c.]

¶ **TRIPARE**, Paetus Legis Salicæ tit. 27. §. 5. *Si quis*

in messe aliena in frustum veteris præsumpsit, nus repa- scere iuvenerit fuerit, &c. Ubi Heroldus ad marginem ex alio cod. *Si quis messem alienam Tripaverit, aut maderit, &c.* Lex vero Salica. c. 29. §. 6. *Si quis messem alienam per frustum metere ausu. Refrare præsumpsit, &c.* Ita *stripare* & *refrare*, pro *depascere* usurpatur, cum scilicet animalia in messem alienam immittuntur. Vide Wendelinum.

¶ **Suspiciatur Eccardus stripare** corruptum esse ex *repare*, quod pro *refrare* legitur in MS. Guelferbytan; *refrare* vero vel *repare* intelligenda esse de vulsione vel decerpitione, a Saxonico *tepem*, vellere. Vide *Refrare*.

¶ Olim postri dicebant *Triper*, *Treper*, & *Triperes*, pro *Salutare*, a *Latio*, ut videtur, *Triputiare*, *Trepigner*; vel f. barbaro *Tripedare*, de quo infra. Le Roman de la Rose MS.

*S'il en patieue travaillent,
Qu'il balent & Tripen & saillent.*

Et alibi:

*Quas de ma biance me souvient,
Quies valis faisois Triper,
Tous les saisois desriper.*

Et paulo post:

*Et tous après moi les seisse
Par vive rage Triper.*

Le Roman de Vacei MS.

*Mous le voissiez demener,
Trepier & saillir & chauter.*

Vide *Trepere* & *Trisicare*.

¶ **TRIPARIUM**, Supellestilis genus, forte *Tripus*, Anglica *Treves*, quasi *Tbroces*, Gall. *Tropid*, seu *treper*. Tabularium Prioratus Lewensis iō Angl. p. 24. *Unam arcam, unum greil, 1. patellam, & 1. Triparium, & 3. barillos, & 10. discos, &c.*

¶ **TRIPARIUS**, f. Extaris propola, Gall. *Triper*. Statuta Eccl. Leod. ann. 1287. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 853. *Item prohibemus, ne clerici exercereant... officium cambitoris, cornificis, tabernarii... nec sint bistriones, joculariores, ballivi, forestarii seculares, goliardi, thelocarii, unguentarii, Triparii, molendinarii*. Possent etiam intelligi Salvatore a veteri Gallico *Triper*, Saltare. Vide *Tripa*, *Tripare* & *Triperius*.

¶ **TRIPASSALUM**, *Τριπασσαλον*, Tres habens clavos, juxta vim vocis: quam *Trisutorum perissam*, vel *Talum tripiciem*, aut simile aliquod tormenti genus Syris proprium interpretatur Vossius, in Vitam S. Ephrazæ Syri to. 1. Februarii p. 57. *Peristridia autem iudeos pro tribunali sedente, constituerunt coram illo Tripassalum, & quacuque alia tormentorum genera*.

¶ **TRIPEDARE**, *Τριποδίζω*, in Glossis Gr. Lat. de equis, qui incessu moderato vadunt. Vide Salmasium ad Hist. August. p. 244. [& *Tripare*.]

¶ **TRIPEDIA**. Vide mox in *Triperia*.

¶ **TRIPEDICA**. Gregorius M. la. Dialog. c. 30. *Dum ad B. Joannem oratorium pergeret, antiquus hostis in mulomedici specie obviavit factus est, cornu & Tripedicam ferens*. Ubi Zacharias PP. *Triperidians*. Quidam codd. *Tripedicam*, [alii *Tripedicam*] præferunt. Vide conjecturas Hæfteni ad hanc vocem p. 151.

¶ *Tripedicam* hic aunt esse triplicem pedicam seu laqueum, quo tres eorum pedes impediuntur; *tripedica* vero *Marrubium* est apud Interpol. Dioscor. c. 345. *Marrubium secum ferre potuit mulomedicus*; nihil tamen definit. Verum ut eo est de notione vocis *tripedice* loco citato, alibi idem locust quod *Triperia*, Sella triper. Vita S. Ramouldi Abb. to. 3. Junii p. 416. *Velut servulus vilissimus in humilis Tripedicam coram eo sedit*. Charta Narrioti domini de Tuciaco anno 1110. qua dimittit

ad locos citatos, in quibus aliquando *Trifantium* interpretatur puerorum aut monachorum turmam, sic forte dictam a Gallico *Trequin*, Tredecim, quod essent duodecim monachi, quibus decimus tertius praeerat decanus. Malm ubi quibus claustris alias intelligere.]

TRISCABINA CHARTA, inscribitur formula 88. ex Lindenbrogianis: in textu vero, *nonne igitur complacuit nobis, atque convenit, ut salem ceterulm Triscabinam seu gennuitis ipsi seruo nostro nomine illo fieri & firmari regnaremus, &c.*

TRISCAMERARIUS, Dignitas Palatina, Camerarii dignitate inferior. Chartam Friderici I Imp. an. 1163. apud Diagam l. i. de Comitib. Barcinon. e. 174. subscribitur prae ceteris Principibus, *Rodulfus Dapifer, Hermannus Camerarius, Berulfus Triscamerarius, &c.* Alia Friderici II. Imp. an. 1244. apud Goldastum tom. 3. Constitut. Imp. p. 6. & Joan. Noppium in Chron. Aquifgran. l. 3. n. 1. *Wilhelmus Advocatus Aquisf. Henricus frater ejus Triscamerarius noster, & fideles nostri, &c.* Scribitur Sammarthani, Jacobum Serenum Archiepiscopum Ebrundensem adisse ann. 1276. Rodulfum Imp. & ab eo imperasse confirmationem privilegiorum Ecclesiae suae, & dignitate Triscamerarii perpetui *Camera Imperialis* adnuctum. [Quod fufius descriptum videre potes in Bulla hujus Imperatoris edita to. 2. Hist. Dalphin. p. 13. & 14.]

TRISCARE. Mamotrectus ad lib. Esther e. 8. *Tripdinare quasi cum tribus pedibus saltare, vel eborizare, sive Triscare.* [Trisfabe, Saltatio, tripudium. Le Roman de la Rose MS.]

*Il vit, ce dis, por l'herbe fresche
Dednis qui demouit la Tresfabe,
Et ses gens e lui Karolans
Snr les fiores bien elans.*

Ibidem;

*Oiseaux privez, bestes domefices,
Karolet & dances & Tresfabe.*

Vide Trepere & Tripare.]

TRISCELES. Vide mox in Trifles.

TRISCHISMA, Tertium vel triplex schisma. Vide locum in *Quarischisma*.

TRISCURRIUM, Papiæ, *Multiplex scurrilitas*. Guibertus [i. de Vita sua c. 10. *Quam missibiliter ex inno ad nostrum sacellum pndor & bonitas pulsat in virginea professione ruit, & res & species custodia matronalis exsabit, ut in omni carum habitudine sola possint notari Triscurria, ubi nisi nisi jocularia sonans, & oculorum nuntius & lingua. Idem in Prefat. ad Hist. Hierosolymit. In id quod per affectuaveram forlasse a cunctis videndum, inaccessu, cachinnos ne Triscurria pratergrediens aliquorum, &c.* [Legitur apud Juvenalem Sat. 8. nisi cum Scalligero legatur *Transcurria* a currendo. V. Vossium in Etymol. v. *Scurra*, & Hofmannum in *Triscurria*.]

TRISESINA. Vide mox Trissestra.

TRISILES. Papias, ex Isidoro l. 20. c. 4. *Trifles, Graecotripodes. Trifilia, a tribus liciis. Isidorus habet Trifiles. Gloss. Anglo-Sax. Ælfrici: Trifilis: thristofad dæf. Ubi Sommerus emendat Trisfeles, ex Gr. τριφυλεις, Sax. thri, tres, fot, pedem significat. [Vide Salmasium ad Lamprium in Commodio e. 10. & Hofmanni Lexicon in Trifiles.]*

TRISPIPIUM, *Rotula seu nota impressa malis eggorum emeritorum*, in Amalthea.

TRISOMUM, Sepulcrum corporum corporum capax. In Cœmeterio Cyriacæ, via Ilyberica, Romæ:

SE. BIBA. EMET. DOMINA.

LOCUM. A. SUCCESSUM.

TRISOMUM. UBI. POSITI.

Vide Bifomum & Glossar. med. Græcit. in τρισωμ.

TRISORIUM, f. pro *Drisorium*, mutato d in t,

ut sape fit, Abacus, ubi vasa reponuntur ad ministerium mensæ, ut supra *Dressorium*. Vide ibi. *Magnum Chron. Belgic. p. 402. edit. Pistor. Principes intraverunt refectorium d. Maximini, quod sic erat ornatum: primo Trisorium decem scabellorum per modum graduum, &c.* Vide mox *Trissidorium*.

TRISPEIDIUM, Vas tribus pedibus constans. Inventarium an. 1347. to. 2. Hist. Dalphin. p. 556. col. 2. Item, *nummum alium gobeletum argenteum. . . . cum ungu Trispedio argenteo, &c.*

TRISSADORIUM, ut supra *Trisorium*. Ordo Rom. apud Mabillon tom. 2. Mulci Ital. pag. 487. *Sedes autem ipse Papa in una mensa cminentis solus, dversis & magnis aureis vasis & argenteis super mensam positis, vel in Trissadorio seu seleco sitis propter mensam, a latere sinistri Pape.*

TRISSARE, De sono hirundinis dicitur Auctori Philomelæ v. 16. *Trissas hirundo vagat.*

TRISSEIVA, apud Papiam *M. Grassiudo*. Edictus habet *Trisseiva*.

TRISSONUM, Pilum, Gall. *Pilon*. Charta an. 1329. ex Archivo S. Victoris Massil. Item, *unum mortarium cum suo Trissone*.

TRISTA, **TRISTRA**. Cokus part. 4. Instit. pag. 306. *De tristis, antiquis vrisen tristis, nnd is deved of toraist, i. trist, and signifheib. Ubi alii homines manentes in eadem foresta tempore, quo Dominus ebeacurrit, in eadem venire debent, & consilij sunt, Anglice, are tristled, ad tenendum leporarios cervis locis assignatis pro feris ibidem expectandis & capiendis. Ethelredus Rievallenfis Abbas in General Regum Angl. ult. Res cum ceteris superior constitisset, secundum legem venandi, quam vulgus *Tristlam* vocat, singulis proceribus cum suis canibus singula loca delegat, &c.* Inquit iques de foresta turis diversis super foresta Dom Regis arc. 13 in Additamentis ad Matth. Paris: *Inquiratur. . . si aliqua antiqua Tristra D. Regis, villa, vel domo, levatis, vel clauso impediantur: per quæ dednctus Domini Regis impediantur.*

Præterea Cowello dicitur immunitas ab illa servitute forestæ incolis imposita, qua quisque obligatur canem venaticum alere, & paratum in manu sua tenere, domino quoque præsentare, quandoqueque illi placuerit in foresta sua venari. Charta Edw. III. Regis Angl. to. 2. Monast. Anglic. p. 817. *Et si quicquid de . . . Hened penny, & bne stall, & Tristria. V. Steph. Skinnerum in Etymologico Anglo [& Th. Blount in Nomolexico.]*

TRISTABILIS, Tristis, molestus. *Tristabilis* eveniunt in Litteris an. 1341. apud Rymer to. 5. p. 227. *Tristabilis immolius, in Vita B. Coletæ to. 1. Martij p. 573.*

TRISTAMEN, Tristitia, animi dolor, in Aëtis S. Urbici, to. 4. Aprilis p. 52.

TRISTARE, Tristem facere, contristare, Gall. *Austrer*. Onomasticon: *Tristo*, *triste*. Will. Britto lib. 10. Philipp.

Indigno Tristavii snnce campos.

Et lib. 11.

Est tristis Tristassenti suera mundum.

[Job de Janua: *Tristare, tristem facere, turbare: Tristari, dolere, tristem esse. Gl. Lat. Gall. Sangerman. Tristare, Coucreier. Tristari, Soy coucreier. Libellus Episcoporum Ital. contra Elipandum: Per nimiam caritatem, sicut, Tristatur. Tristati sunt & conterriti, Rolandino Patav. l. 5. c. 10. Acerbo dolore Tristati, Elmhamo in Vita Henrici V. Regis Angl. 3. Tristans gaudens opponatur in Chronico Whethamstedi pag. 364. Verum Tristari, pro Tristem esse usus etiam de nece l. 2. de Ita c. 7. & de Provid. e. 2.]*

TRISTATA. Hieronymus in cap. 23. Ezechielis: *Tristata apud Græcos nomen est secundum gradum de nece*

gram

giam dignitatem, quot nos Magistratus utriusque militie & Praefectus annonarii tituli vocamus. Exod. 14. Kai iſraēl iſta aſpiciat aſpiciat, kai Trifaſtiſat rator. Et accepit ſexcentos annos electos, & Duces ſuper omnes. Et 4. Regum 7. Kai aſpiciat iſta Trifaſtiſat, & reſpondens unus de Ducibus. [Theodorus Studita in S. Platonem n. 17. Copronymum τριφυλιανος αὐτὸς αἰπὸς αὐτὸς Trifaſtiſat vocat. Vide Gloſſar. med. Græc.] Eridegodus in Vita S. Wilfridi c. 15.

Convenerunt Duceſ, nec non baſilica pubes,
Trifaſta, Comites, vulgi promiſcuſa ſtages.
Ec cap 47.

Nec Reges, non Trifaſta, Regnumque clientes.

TRISTEGA, TRISTEGUM, Aſſiduum conſtans tribus tabulis, quæ ratiſcripta vocat Cantacuzenus l. 1. Hiſtor. c. 36.] contiginationibus, vel cœnaculis, ut habet Hieronymus in Ezechielia c. 41. Jo. de Janua & Will. Britto in Vocab. & Auctor Mamotreci: Triftegu dicitur locus ſtricamentis. Papias: Triftega, arcamerata, a trina tegmine, vel tribus teſtis. Gloſſ. Lar. Gall. Triftegu, Maſſon a trois ordres de ſieges. [Aliud Sangerman. Triftegu, Maſſon ou lieux a trois chambres.] Vetus Interpres Juvenalis Sat. 3. Tabulata, ſuperiora teſta & Triftega. Triftegu, [in Aſſibus Apoſt. 20. 9. &] in Vita S. Eupraxiæ Virg. c. 4. [Triftegu] est, apud Theophanem an. 39. Theodoli Jun.] Hieronymus in c. 41. Ezechiel. Triftega, tertia cœnacula interpretatur. Ita Triftega, proprie eſt cubiculum ſuperius, ſameſiſepe pro quovis uſurpetur. Abdias Babylon. lib. 3. Hiſt. Apoſt. p. 26. Sanctus quoque Apoſtoli deſcendens de Triftega, predicabat eis verbum Domini. Inſtra: Et addibentes calat; volebant aſcendere in Triftegom, ut eos interficerent Gregorius Turon. l. 8. c. 42. Dum epularetur cum diverſis in Triftega, ſabito eſtraſſo palſio domus, vix ſemivivus evaſit. Mattheus Paris an. 1247. Habebat namque in ipſa navis, ſicut de arca Nec legimus, diverſionem, & Triftegas, camerat, & cœnacula, &c. Idem in Hiſtoria minori MS. Clam concepit ab ſtephane, qui cum duce ro ad Camiteu Andegavia maritandum in nave, ſciſces in quendam Triftego navis ipſis pro italamo preparato. [Gen. 6. 16. Feneſtram in arca facies, & cœnacula & Triftega facies in ea. Alcimus Avitus:

Triftegaque hic facies, ſimul & cœnacula in illis.]

TRISTEGA, Officina mercatorum. Charta Guarini Epicoſpi Ambian. ann. 1145. in Chariul. Eccleſiæ Ambian. ſi autem cellarium, vel Triftega ad merces negotiaſtorum repenſas conſtruxero voluerint.

TRISTEGA, Latrina. Vide Privata.

TRISTEGA, Machina bellica, turris, tribus conſtans tabulis. Sugerius de Conſecr. Eccl. S. Dionyſ. p. 353. Ad Triftegas & propugnacula ſacienda. Epistoſta Balduini Imp. CP. apud Arnoldum Lubecenſem l. 7. c. 20. Turribus autem ſupereriguntur ligneæ turres altiffimæ ſtationum ſex, &c.

BRISTEGA, perperam pro Triftega, non unoloco apud Will. Brittonem in Philippiæ l. 4. p. 138.

..... Nec minus alie

Per ſaca Briſtege, caſtellaque ligneæ ſurgunt.
Idem lib. 7. p. 174.

Haud ſecus abſumit Briſtegas, valla, domoſque.
Ubi fruſtra Gaſpar Barthius vocem a Germanico arceſſit. Vide Beſſedus.

TRISTEGUM, Machina lignea in campanariis, in quibus pendent campanæ, vulgo Beſſray. Liber Miraculor. S. Bertini cap. 3. apud Mabillonium: Sed & turris ipſius (Eccleſiæ) ſicet noviter eſſet ſuperpoſitum, quia antiquo more erat ſaſſum, depoſuerunt, & aliud mira magnitudinis mirabiliſque ſubſtruxerunt: & edificare, cujus longitudo conſiſtens in terra aquabat al Tom. VI.

titudinem culminis Eccleſiæ, cui ſuperponendum erat. Nec mirum, Triftegon enim, ut vulgariſter loquamur, trium tripodum ordinibus ſaſſum fuerat, excep. a ſumma claudende. V. Beſſedus. Sugerius de Adminiſtr. ſua: Lapidææ turres, & ligneæ Triftegas conſtruxit.

TRISTEGUM occurrat alia, ſed incerta mihi notione, apud Knygthon. l. 1. de Inventib. Angl. c. a. Et poſt prandium cum intrateſt cameram, vidit unum Triftegon cum imagine ad ſimilitudinem nuius ſagittarii, tenentis arcum cum ſagitta. [Tabularum interpretor.]

TRISTEGON, neſcio qua perinde notione uſurpet Petrus Subdiaconus Neapolit. Eccleſiæ de Miracul. S. Agnelli Abbatit:

Triftegon uberius, decurraſ ſancta proſanda
Agnelli ſancti miracula ſancta canendo.

TRISTELLUM, Idem quod Trifteſtium, Tripedis ſpecies, Gall. Treſtean. Unum lectrum, duo deſques & tria paria Trifteſtellarum, in Litteris ann. 1405. apud Rymer. to. 8. p. 384.

TRISTIFICATIO. Trifiſtia. Vita S. Columbe Abb. to. 2. Junii p. 233. Hæc talis nubimeta retardatio bodietne Trifiſticationis nan immerito cauſa fuit.

TRISTIMONIUM, Trifiſtia ut aggrimonium, in Fragmento Petronii de Cœna Trimalcionis p. 51.

TRISTIS, Severus. Vulcatius de Caſſio: Hæc Epistoſta ejus indicat, quam ſeverus & quam Trifiſtis futurus fuerit Imperator. Capitolinus in Maximo: Fuit cibavidus, cibi pauciſſimus, adrem venerem nimis rarus, domi ſoriſque ſemper ſeverus, ita ut & Trifiſtis cognomen acciperet. Idem in Pio, ex editione Mediolanenſi: Homo Trifiſtis & integer, iſeſeverus. Ital. Triflo, eſt improbus, ſceleſtus. Vide Ferrarium.

TRISTITUDO, Trifiſtia Apuleio in Apologia.

TRISTRA, Idem ac Trifla, quod vide.

TRISTURA. V. Tranſitura in Tranſitorium.

TRISTUS, Improbis, pravus, Ital. Triflo. Vita B. Columbe Reatinæ, to. 5. Maii p. 367. * Trifla, Trifla, ſemper vii protervire.

TRIVRTICUM, quod tripliciter poſſumus interpretari, ſive quod triſariam ſumitur, ſive trihi poteſt, a τρις, ter, & ῥις, trahere. Vide Voſſium l. 2. de Viſitiſ ſerm. c. 53.

TRITA, Pulmentum ex rebus tritis. Statuta S. Claudii p. 81. Die Nativitatis Domini... debet pitiſtarius miniſtrare... generalia Tritarum. Supra in voce Corno, Trita male editum pro Trifla.

TRITÆ, Tritarum ſocietas, ſeu Tritarum, vel Tritarorum, Germanis der ſiegeler, id eſt Flagellatorum, ſic dicta quædam militaris turma, ſeu ſocietas, ſorte quod armorum vice flagella ruſtica deſerret, vel quod blada ſeu triticeas meſſes paſſim deterreret: nam alii ſuere a Flagellatoribus, de quibus ſupra egimus. Hiſtoria Landgraviorum Thuringiæ. to. 5. Eodem ann. (1411.) incepti ſocietas Tritarum, id eſt: Der ſiegeler, quorum capitaneus ſuit ille, &c. Cap. 157. Ex illa liga Tritarum, videlicet der ſiegeler, &c.

TRITARE, Frequenter terere, Joh. de Janua.

TRITENNALE, Tritennarium. V. Tricenarium.

TRITEUS. Vide Typica febrii in Typis.

TRITHEITÆ, Trithitæ, Hæretici ſic dicti, quod tres in S. Trinitate ſubſtantiæ & naturæ per omnia ſimiles eſſe dicebant, quamvis tres Deos dicere omnino reſugerent. De his Biblioth. Photii cod. 24. p. 16. Trithetarum ducem Joh. Philoponum, Philopophum Alexandrinum, tempore Photæ Imp. fuiſſe ſcribit Nicephorus Calliſt. l. 8. c. 46. & 47. Vide Leontium de Seſiſ, ad ſ. pag. 476.

TRITHINGA, Saxonicæ trithingas, apud Anglos, dicitur tertia pars Comitatus, ſeu centuria, cui, qui præerat, Trithingercas dicebatur, ad quem

deferbantur causæ, quæ definiti non poterant in Wapentachiis, seu Hundredis. Quod autem in Trisbingis definiti non poterat, ferebatur in *Setram* Ita Leges Edwardi Confess. 34. & ex iis *Fleta* l. 2. c. 61. §. 23. Hanc autem partitionem Ælfredo Regi adscribunt Scriptores Angli. Annales Wintoniensis Ecclesie de Ælvredo Rege: *Iste insinuit Hundredos & Trisbingas ad laicos investigandos*. Id ipsum tradunt Ingulfus p. 870. & Mathæus Westmonasteriensis an. 892. qui hoc loco *trisbingas* pariter habet: *Centurias; quas Hundredos, & decimas, quas Trisbingas appellant, insinuit, &c.*

TETHINGA, in Charta Joannis Regis Angliæ ann. 1215. pro Libertatibus Angliæ an. 1215. *Fiat autem visus de franco plegio, sic ut pan nostra teneatur, & quod Teibinga integra sit, sicut esse consuevit, &c.* *Trisbingum* mentio est præterea in Statuto Mertonensi c. 10. & in *Fleta* lib. 2. c. 20. §. 48. 49. 107. Quem vero *Trisbingeres* vocant Leges Edwardi, alii *Teibingum*, vel *Teibingman* nuncupant. Hodie, inquit Watfus, res cum Lege antiqua profus evanuit, nomine tantum (*Teibingman*) remanente, & in Constabulario parochiano alicubi residente.

TRITHINGA, sumitur etiam crebro in veteribus Chartis Anglicis, pro, *quietum esse de sectis curia Trisbingorum*, apud Ingulfum pag. 875. & in Monastico Angli. to. 1. p. 372. 387. 390. hoc est, obligatione eundi ad placita *Trisbingorum*. Adde idem Monasticum to. 1. p. 3. to. 2. pag. 812. 827. ubi nude habetur *quietum esse de Trisbingis*.

TRITICERUM BLADUM, Triticum, in Tabulario Caleni p. 175.

TRITILE, *Quod teri potest*, in Glossis Isid. & de Janua; *Combrissables*, in Gl. Lat. Gall. Sangerm.

TRITIO, *Actio terendi, contritio*, Iohanni de Janua; *Combrissemens*, in Glossis Lat. Gall. Sangerm.

TRITISCIUM MOLENDINUM, pro *Triticum*, in Charta Waltheri de Gans Comititis, apud Edw. Bisseum in Notis ad Uptonum pag. 86.

TRITOC, Triginta. Vide in *Chunna*.

TRITONUS, sonus inconcinnus, Gall. *Triton*, Guido Abb. Ord. Cister. MS. de Arte Musica: *B. rotundum inventum esse propter asperitatem asperitatis Tritoni*.

TRITON, *Trisvitus*, in Glossis Lat. Gr. & Gr. Lat. Melius in MS. Sangerman. *trivitus*, Viator, qui terit iter.

TRITORIUM, apud Ælfricum serfcel, [*Tritorium*, *Spēs*, in Glossis Lat. Gr. & Gr. Lat. Regestum vetusæ Pitone laudatum in Annalibus Eccl. Aq. p. 164. *Quadam magna edificia cum pradellis, viduarum, Tritorum, claustris, &c.* Locum intelligi ubi frumenta, vel racemos terebant.]

TRITTEKI, Militis. Vide *Ritteri*.

TRITULARE, pro *Triturare*, in Bulla Gregorii IX. PP. apud Ceneium inter Censur Eccl. Rom.

TRITURA, Clava, ni fallor, a terendo sic dicta. Diarium belli Hussitici apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. p. 168. *Multitudinem armorum fugabant, Trituris bene feratis, optimis armis armator invadentes, & usque ad mortem sepe proferendo, &c.*

TRITURARE, Excutere frumenti grana terendo, apud *Madoe* Formul. Angliæ p. 359. & in Charta an. 1252. to. 2. Hist. Eccl. Meld. p. 58. Metaphorice Sidonius l. 7. Ep. dicit *Triturari variis passionum flagellis*.

TRITURATORES. Necrologium Ecclesie Carnotensis: *Acquisivit etiam apud Mennesein generaliter quicquid Major habebat in granica Capituli, scilicet duos Trituratores, vecbiat, pelsat, lentila, savaat, præter namam minam avena, quam habet propter submonitionem faccerum Alibi, 2. Id. Mart. Pro cuius anniversaria*

habebimus quatuor Trituratores in granicia de Clauso villari. Rurlum: Acquisivit hinc Ecclesie quicquid Major de Nongento sibi habebat in granica de Gaejulla, videlicet unum Trituratore, & stramina, & soragia, & paleas, & pilonem, & veciacum, & pelsat, & savaat, & duos Trituratores, quos Major de Joy habebat in granica de Joy. Charulorianus S. Vincentii Cenoman fol. 7. Litiganibus coram nobis, super tertia parte decime parochie de Lovigne cum uno Trituratore. Usus est hac voce Columella pro eo, qui frumenti grana flagellis excutit: quæ notio locis alatis potest accomodari.]

TRITUS, *Trivus*, Tertius. S. Bern. de cantu fæu correctione Antiphonarii n. 3. *Quatuor enim sunt diversitates seu maneris cantuum, ... Ha apud Græcos vocantur Protus, Deuterus, Tritus & Tetradus, iisdem vocibus ad varios musicæ modos significandos utitur Aurelianus Mon. Reom. in Epist. an. 851. apud Marten. to. 1. Amplifi Collect. c. 123. Statuta Canonica, Regular. apud R. Duellum lib. 2. Miscell. p. 104.*

Horam post Trivum tunc Tertia perficiatur.

TRIVARIA PHILOSOPHIA. Vide *Trivium*. **TRIVARIUS**, Aëta Martyrii SS. Maximiani & Isaaci: *Peverant erat ad carcerem militum euntes & Trivarii sustulsi onera, &c.* Ubi forte leg. *Triarii*.

TRIVERBERO, *Κατὰ τὴν τριβήν*, in Glossis Lat. Græc. Qui fortiter verbera sustinet.

TRIVIALIS. Vide mox in *Trivium*.

TRIVISIO, In tres partes divisio. Aëta prævia ad Concil. Pisanum ann. 1409. tom. 7. Amplifi. Collect. Marten. col. 1007. *Manifestum est ibi non esse utramque obedientiam, sed unam que ex duobus facta est, & ab illis divisa non unionem, sed Trivisionem facit.*

TRIVIUM, Grammatica, Rhetorica, & Dialectica; ut quatuor alie liberales artes, *Quadrivium*, nempe, Astrologia, Geometria, Arithmetica, & Musica. Uguccio: *Nota, quod Grammatica, Rhetorica, & Dialectica dicuntur Trivium, quodam similitudine, quasi triplex via ad eloquentiam*, Baldus in Catholico, & Joannes de Janua: *Grammatica, Dialectica, & Rhetorica dicuntur Trivium, quodam similitudine quasi triplex via ad idem, id est ad eloquentiam*. Arithmetica vero, Musica, Geometria, & Astronomia dicuntur *Quadrivium*, quasi quatuor viae ad idem, id est ad sapientiam tendentes. Unde & *Triviales* dicuntur, qui sapient, vel qui student in Trivio, sicut *Quadriviales*, qui in Quadrivio. Perperam igitur Valla per Trivium, solam Grammaticam intelligi, sicque nuncupatam, quod in trivis & compitis doceatur, scripsit. Prologus in Vitam S. Maximini Martyris MS. *sed inter omnes illi iudicati sunt summam sapientie attigisse, qui Trivium illud terere conati sunt, in quo requirunt divinarum humanarumque peritia rerum, quod constat in Physica, Ethica, & Logica, &c.* Braulio Cæsaraugust. in S. Ilidori Vita: *In Trivii eruditione conspicuus, in quadrivii investigatione per se fecit*. Adde ejusdem Ilidori Vitam aliam a Luca Tudefin, ut quidam volunt, conscriptam n. 5. 8. Conradus de Fabaria de Cabis. S. Galli c. 5. *Qui in Trivio Grammaticæ, Logice, Rhetoricæ, & Philosophiæ mediocriter eruditus, &c.* Rigordus an. 1209. *Cum itaque in eadem nobilissima civitate non modo de Trivio & Quadrivio, verum etiam de questionibus Juris Civilis & Canonici ... plena & perfecta inveniretur doctrina, &c.* Hugo Metellus de Eucharistia: *Gerlando scientia Trivii quadrivii que enarrato & honorata, Hugo Metellus, &c.* Marth. Paris ann. 1252. *Vir quidem in Trivio & quadrivio excellensissimus. Et mox: Omnem Trivii & quadrivii noviter diffusitatem. Wibertus in Leone IX. PP. Nemp. ut primum competit rudibus, deinceps artem Trivio, non solum claustrum profa & metro. Laurentius Veronenlis lib. 1. de Bello Balcarico*

ri loco laudato; eumenim cupidatus sit turbo, fieri potest ut quis alterius tempora trocho seu turbine trahat. Scio veterem Horatii Trochaen a viris doctis, Salmatio ad Martialem l. 14. Epigr. 168. Vossio l. de Viriis ferm. c. 26. r. eprehendi, quod Trochum cum Turbino perperam confunderi; id tamen ab aliis postea Scripto-ribus rursus factum est; unde nihil mirum si & in Actis S. Quirini pro turbine, Trochus usurpatur. Ut ut est haud male excogitata videtur Cangii conjectura de eo quippe quod ad manum praeflo erat fermo fit.

¶ TROCINUS, *Scia* genus arduum, in Glossis Isidori. Pithæus in Excerptis habet *Trocinus*.

TROCUM, Modus agri apud Majoricenses. Charta Majoricensis an. 1326. *Vendimus D. Sancio Regi Majorie, unum Trocium terre, in quo sunt & esse debent 10. quarteria terra. Alia: Vendimus quoddam Trocium terre tam laboratum quam cremum.*

TROCTA, Pifcis fluvitatus notissimus, nostris Truite, vel, ut aliter effiunt, Troite, Italis Trutta. Ceremoniale Ambrosianum apud Puricell. in Monu-mento. Basiliez Ambrosianae p. 98. *Et ibi Pontifex tribuit Abbas magnum ramum palmarum, & honorabilem Troctam.* De trocta videtiam Vinetum in Auloni Idyllia p. 230. [& infra Troia.]

¶ Aliud est genus Troctæ, de quo S. Ambr. lib. 3. Hex. c. 3. *Aliorum generant, ut ii quo Troctas vocant, & aquis fovenda committunt.* Hinc emendandus est Papias, qui scribit: *Trutta pifcis est varius, qui alio generat, & aquis committis fovendo.* Aliano *troctus* est Amia, pifcis marinus. Vide Trutta, Martinium in Troia, & Hofmannum in Trutta.

¶ TROCTINGI. Vide infra Trotingi.

¶ TROCIOUS, Citatus equi gradus, Gall. *Trot*, Ital. *Trotto*. Domde Gravina Chron. apud Murator. to. 11. col. 7. *tn. Rex primus fuit eques, & totus exercitus post eundem, & continuato Trocto, cursu & passu celeri.* &c. Leg. forte *Troisto*.

¶ TROOF, Troof, Raptus, rapina, Belgis *Roof*. Charta Caroli Com. Flandr. ann. 1112. *Comitatus vero totius terre S. Silvini ad abbatem pertinet, scilicet ban, latro, Trof. Confectudines Furnenses MSS. Dominus Comes... vestitus sibi rapinam mortui, id est Trof.*

TROFA. Tabularium Casauriense: *Recepi a 10 in cambio terram tuam in viaria, cum una Trofa de fca super se habente.* [Edificium quoddam, domus, ut videtur.]

¶ TROFFA FORNI, pro Troffa, nisi me fallo, Fafculus, Gall. *Troffe*. Videt locum in Bubori.

¶ TROFIMA, TROFINA. Chronicon Parm. ad an. 1178. apud Murator. to. 9. col. 791. *Peccerunt depingi figuram ejus ad Trofinam Ecclesie S. Petri... ad quam figuram magna miracula dicta sunt fieri ad curandum infirmos. Trofima legitur in Tribuna, idemque esse omnino videtur.* Vide ibi.

¶ TROGA, Suis semina, Gall. *Truie*. Tabular. Vossienf. c. 33. *Aferat... popadam & expellum & suem.* Mox habetur *expellum & Trogam*. Passum occurrit ibi. Confectudines Brageriaci art. 93. *Boves, vaccae, oves, porcos, fues sive Trogas, mutones, &c.* V. Troia t.

¶ TROGALA, Τροχάλια, (τροχάλια) *χαλκός*, in Glossis Lat. Græc. Tolleno.

TROGALIUM, *Ciser fridum*, Ægyptiis, apud Cassianum Collat. 8. c. 1.

¶ TROGLUM, Rivus, canalus vel aqueductus. Statuta Montis-regalis p. 274. *Statutum est, quod quilibet habens rotam seu tenens in flumine Elleris, vel aliorum fluminum... debeat continere tenere & habere in principio canalus seu Trogli unum rasselum, qui rasselus habeat gravigationis unum prope alium per unum semisse, sub panna fol. xx. Vide Trollum.*

TROGULUS, Cuculla, vestis monachalis, Papiæ. Vita S. Egwini Episc. Wigorn. n. 16. *A primæ juven-utis flore semper usus fuit cilicio... ad carnem nudam indutus erat Trogulo, ipsam debilitatem & infirmitatem carnis sue corporali maceratione & jejuniis devin-uens.* Vita S. Mauri Abb. c. 1. *Sub Monachali tunica semper asperissimo ascapulis usque ad renes inducebatur Trogulo.* Vita S. Genulfi l. 1. c. 10. *Asperissimo ex pilis veinduebatur Trogulo.* Lib. 2. n. 2. *Sed asperissimo cilicio Trogulo nudatum corpore fragilitatis velarem.* [Ex his facile colligitur Trogulum genus cilicii fuisse, atque adeo a cuculla maxime distinctum.]

t. TROIA, Machina bellica, Gallis Troie, seu Troie, uti suum vocat Confectudo Sole nris tit. 15. art. 8. tit. 16. art. 5. ita dicta, quod humani, ut fuit, sub-vertat. Turpinus c. 9. *Septimo mense apertis iuxta mu- eum petraus, & mangonellis, & Trois.* Quo loco Meurlus perperam Troie reponit; est enim Troia, no- strum, Truie. Chronicon Bertr. Guefclini:

Un engin con nommè Truie en cest heritier.

Froissart. 2. vol. c. 2. *Ilz envoyèrent querir a la Riolle un grant engin, qu'on appelle Truie, lequel eugin estoit de telle ordonnance, que il jettait pierre de saiz. & se pou- vrent bien eent hommes d'armes ordonner dedens, & en approchant assaillir la ville.* Meminit præterea ejus- modi machinæ c. 10. ejusd. vol. Sed vix crediderim ex genere balistarum fuisse, qui vult Froissartes, cum pro- babilius sit, inventam ad suffodiendos muros, eamdem- que esse, quæ ab aliis Scripto-ribus, vocabulo Latino, sus appellatur. Vide in hac voce. Troiam autem ve- teribus Latinis pro sue accipi docet Pomponius Sabinus ad 1. *Æneid. Armage fixit Troia; Troia*, inquit, nomine in Latio scrofa appellatur, &c. Sed & in Rege- sto Castris Lidi in Andibus fol. 47. occurrit: *Venatur etiam in longo alueto per singulos annos 5. cervos, totidemque cervas, 5. porcos, totidemque Troias.* [Char- tul. S. Vincentii Cenoman. f. 169. *Accipit a monachis S. Vincentii pro concessione ipsa quandam Troiam.* Statuta Montis-regalis p. 207. *Item statutum est, quod aliqua persona non possit nec debeat tenere, nutrire, facere, in domibus plateæ diste civitatis, aliquas bestias porcinas, videlicet ultra tres porcos masculos, seu tres Troias ca- stratas.* Rursum occurrit p. 267. & alibi non semel. Itali Troja dicunt ead. notione. Vide Beselemie.]

¶ 2. TROIA, Idem quod Treva, si non est ita le- gendum, Gall. Treve, Inducie. Chron. Episcopo- rum Merseburg. apud Ludewig. to. 4. Reliq. MSS. pag. 410. *Tandem factis Trois & placitis servatis... tali pacto adjecto, &c.*

¶ TROIAE PONDUS, apud Anglos dicitur quod 12. uncias in libra numerat. Spelmanus.

¶ TROITA, Idem quod Troia, Pifcis notus, Gall. *Truite*, quibusdam Troie. Statuta Cisterciens. ann. 1199. *Prohibetur ne quis de ordine nostro Troitac comparet in lacu Lausane, &c.*

¶ TROIARE. Gloss. Lat. Græc. *Troito, χαλκός, χαλκός*. Legendum Troilo, ut emendat Vulcanius.

TROLIARE. Tabularium S. Theofredi in Vela- vis: *Dedit in eadem villa Marniaco vineam cum Troli- are.* Idem quod sequens

TROLIUM, Torcular, Lemovicensibus, *Trouil*. [Vide Trullum 2.] Tabular. Brivatense fol. 5. *Est ju- ria Trolium de Valeria.* Tabular. Dalonense fol. 27. *Tru- flum est hoc apud Exidolum in domo Tralis Dolon.* Tabul. Celsianenae: *Hæc est mansio una cum curte, & orto, & Trolium & viridarium.* Tabularium Con- ehente in Rutbenis c. 106. *Cum vineas, cum vernas, cum pratos, cum mansione, cum hortos, cum Trolio, cum terras cultas & incultas, &c.* Ita in Chartis 117.

139. 156. 237. 252. 355. &c. In Ch. vero 198. pro *Trolio*; habetur *Brolio*: cum vineas, cum *Brolio*, cum terras, cum prator, &c. Infra: Et sunt ipsi *Brolii* vel ipsas terras in pago *Rubienico*, &c. Ita etiam in Ch. 199. Cum vineas, & campis, & pratis, & *Brolis*, &c. Adde p. 261.

¶ *Nihil* est, nisi me fallo, cui iis locis *Brolium* pro *Trolium* scripsum putes: illud quippe, ut pluribus suo ordine dictum est a Viro doctissimo, silvam significare maxime quæ muris circumflectitur: quæ notio locis allatis minime repugnat.

¶ *TROLL* Arcus balistæ ad *Troll*, in Litteris an. 1328. apud Rymer. tom. 4. p. 367. col. 1. Sed legendum videtur ad *toru*. Saltem eadem notio est. Vide *Tornus* 1. & *Balista*.

¶ *TROLLERIUS*, Olearius a *trolio* sic dictus. Processus an. 1339. tom. 1. Hist. Dalphin. p. 128. col. 2. Et a singulari *Trollerii* singulari annis recipere unum lampada olei.

¶ *TROLUM*, Cloaca, canaliculus, per quem effluant aquæ pluviales. Statuta Murinæ rubr. 20. *Quilibet persona civitatis habere Trolum teneatur tempore pluviarum, & de canalicis expellere putredinem debeas*. Vox f. ejusdem originis, cujus est Gallica *Trou*, Foramen. Vide *Trogulum*.

¶ *TROMALIUM*, Retis species. Vide *Tramallum*.

¶ *TROMBA*, Ital. Tuba, buccina, Gall. *Trompette*. Utitur Joh. Demulsi in Chronico Placent. ad an. 1259. apud Murator. to. 16. col. 470.

¶ *TROMBARE*, Verbum Ital. Buccinare, ruba canere, Gall. *Trompeter*. Ghron. Parm. ad annum 1295. apud Murator. tom. 9. col. 819. Mediolanenses cum suis venerant Laudium.... *Trombando* & clamando, &c.

¶ *TROMBATOR*, Ital. Buccinator, Tubicen, Ital. *Trombatore*, Gall. *Trompette*. Computus an. 1349. to. 2. Hist. Dalphin. p. 585. col. 1. Item, *servit & deliberavit per xxx. hominibus in armis*.... & 11. *Trombatoribus*.... *lib. Rursum* occurrit in Statutis Alstæ collat. 3. cap. 49.

¶ *TROMBETA*, Buccina, vel Buccinator, Ital. *Trombetta*, & nostris *Trompette* utraque notione. Statuta Montis-regalis p. 21. *Teneatur.... credari facere per Trombetam in civitate & aliis locis consuetis*. V. *Trompeta*. ¶ *TROMPATOR*, Idem qui *Trombator*. Cod. MS. Consuetud. Tolos. &c. fol. 33. *Trompatores bujus ville Tbolofane tubicinati fuerunt*, &c.

¶ *TROMPERIA*, Fraus, dolus, Gall. *Tromperie* in Arresto Parlament. an. 1394. apud Menesterium Hist. Lugdun. p. 78. e. a. in Instrumento an. 1207. apud Marten. to. 2. Anecd. col. 1356. Utitur etiam Vincentius Cigaltius in Tractatu de Bello Italico.

¶ *TROMPETA*, Tubicen, Gall. *Trompette*. Computus an. 1334. to. 2. Hist. Dalphin. p. 245. col. 1. *Trompeta missa dista die in Provinciam*.... *19. flor. auri*. Vide *Trombeta* in *Tromba*.

TRONA, Spatera publica, seu *stratina*, apud Scotos & Anglos, unde forte corrupta vox, uti censet Somnerus, qui eamdem putat cum ea, quam Angli *Troyweige* vocant. Statuta Davidis II. Regis Scotie c. 39. *Ordinatum sit, quod sit Trona ad lanas ponderandas in burgii regni, per singulos portus regni, ... & sit in quolibet loco Trocaris, qui percipias de Rege unum denarium de sacco*. Iter Camerarij Scotici c. 1. *Custumarii Trone*, Cap 30 *Et facias, quod examinentur pendere Tronarum*. Cod. Fletam. l. a. c. 12. §. 15.

TRONATOBES, Qui ad *tronam* lanas appendunt. Idem iter Camerar. cap. 15. *Tronatores calumniabuntur, quod non custodiunt officium suum in sentando* (al. *Tronando*) *lanas; sed quibusdam personis lanas sentant*, &c.

TRONACIUM, Vestigial, quod pro *irona* pensatur, in Flera lib. 4. c. 1. §. 16. *Monastic. Anglicto*. 1. p. 976. *Sins quieti de omnimodo paravagio, ... carriagio, picagio, terragio, Tronagio, pontagio, &c.* Vide Seldenum de Titul. Honorar. edit. 1. part. 2. p. 199. & Steph. Skinnerum in Etymologico Anglico. [Privilegium Leduini Abbatis. S. Vedasti Atrebat. ann. 1036. c. Charullario ejusd. Abbatis: *Majus pensum lanae, filiei, untki, casci Anglici* 11. den. pro *ibelon*, &c. 1. den. pro *Tronagio*.... *pensum casci Flemingi* 11. den. pro *ibelon* & pro *Tronagio* 1. obol.]

¶ Ex iis emendo Litteras an. 1353. apud Rymer. tom. 5. p. 762. col. 2. *Cum eadem lana, coria, pelles & plumbum debite Trovata & coketrata*.... fuerint. Leg. *Tronata*, i. ad *tronam* appensa. Sic & in aliis an. 1356. ibid. p. 875. col. 1. *Licentiam dedimus prefato Thome, quod ipse distos centum saccos lana usque distam villam Berewici ducere, & eos ibidem per Trovum* (leg. *Tronam*) *pro lanis ponderandis in portu villæ Novicæstri deputatum* (deputatam) *in presentia collectorum custumarum nostrarum in dicto portu Novicæstri, per Trovorem* (leg. *Tronorem*) *nostrum in eodem portu Novicæstri ponderare, &c.*

TRONARIL Charta Caroli M. an. 795. apud Ughelum in Episcopis Aretinis, inferibitur omnibus Episcopis, Abbatibus, Ducibus, Dominibus, Gualfaldis, seu reliquis *Tronariis, & cunctis fidelibus, &c.* (Suspecta vox, quam frustra quæsiseris in aliis ejusdem Caroli Diplomatis. Hujus loco non semel occurrit *Centenarii*. Ad iis restituendum est? an legendum *Officiarii*?)

¶ *TRONCARE*, In frustra diffingere, Gall. *Tronçonner*. Fori Alcafonenses: *Et qui jeres de lancea aut de spada polacida pette 10. fol. & si Troncirei ad altera parte, pette 20. fol. ad querclese*. Le Roman de Cleomades MS.

Maint & seu piercbio & troe, lorent, quant furent ajouste, ... Et mainto lance Tronchonno.

Tronchonneur, pro iurgator, vel censor austerus, in Bestiario MS.

Cbi mandes est si deffoiaus, Et si traitres & si faus, Si curvet & de mole part, Si Tronchonneu, & si guernars, &c.

¶ *TRONGUS*, Arcula Ripis recipiendæ in ædibus sacris, Gall. *Tronc*. Obituarium MS. f. cel. Morin. Die Dominica ad processionem ponitur in *Tronco* per Canonicos in regressu processionis 16. denarii. Vide infra *Truncus* 1.

¶ *TRONOLIARE CAMPANAS*, in antiquo Consuetudinario Monasterij S. Marcellini Cantagilenfis, *Æra campana numeroe modulæque pulsare*, Gall. *Carillonner*. Vide *Trinon*.

¶ *TRONUS*, Ligustrum Germanicum, Gall. *Troene*, Species arbutulæ. Charta Sangerman. an. 1221. *Disti homines in prediislo nemore capient.... Tronum, retortam, &c.*

¶ *TROOF*, Rapina, raptus. Vide *Trof*.

TROPARIUM, *TROPARIUS*, *TROPERIUS*, &c. Vide in *Tropus*.

¶ *TROPHIUM*, Agnellus in Vita S. Ursicini Episcopi Ravenn. apud Murat. to. 2. p. 101. c. 1. *Edificatum est monasterium S. Petri, quod vocatur Orphanum Trophium*. Legendum unica voce *Orphanotrophium*, locus ubi nutritur orphani. Vide *Orphanotrophium*.

TROPPUS, Grex, Gall. *Troupeau*. Lex Alamann. tit. 72. §. 1. *Si enim in Troppis deumentis illam ductum aliquis involaverit, &c.* §. seq. gregem vocat: *Aliæ autem jumenta de grege, quæ lactantia sunt, &c.* Charta 15. inter Alamannica Goldasti: *Trado ad Mo-*

naſterium S. Galli quidquid in die exitus mei de hagiſco in pecunialis cauſa non datum, & aſa uſitatam, id eſt caballis domaliſis, cum eſtore Troppo, caballis cuatſis, auro, argenteoque, &c.

TROPUS, eſt quidam verſiculus, qui præcipui ſeſſivitatibus cantatur immediate ante Introitum, quaſi quoddam præambulum & continuatio ipſius Introitus, ut verbi gratia, in ſeſſo Nativitatis, ante Introitum illum: *Puer natus eſt, &c.* præcepit tropus iſte: *Ecco adest, de quo propheta ceſſervatus, dicentes: Puer natus eſt, &c.* Continet autem tria Tropus, videlicet *Antiphona, Verſum, & Gloria*. Ita Durandus l. 4. Ration. c. 5. n. 6. qui hæc ſubdit lib. 6. c. 114. nu. 3. *Hi autem verſus Tropi vocantur, quaſi laudes ad antiphonas convertibiles: Tropi enim Græce, converſio dicuntur Latine.* Concilium Lemovicenſe an. 1031. ſeſſ. 1. *Inter laudes autem, qua tropi Græco nomine dicuntur, a converſione vulgaris modulationis, dum verſus ſacile Trinitatis a cantoribus exclamaretur, &c.* Inſra: Angelico interea hymno cum Tropis, id eſt, ſeſſivis laudibus, oratiſſime expleto, &c. Jam vero an Ecclēſie Græcicæ tropi præ aliquid commune habeant cum Tropis Latinarum, vide que de iſis commentati ſunt Leo Allatius in Diſſertatione de Libris Ecclēſie Gr. p. 62. 63. 64. Goar ad Euchologium pag. 32. 434. 435. & Meurſius in Gloſſar. [Adde Gloſſar. mediz Græcæ.] Regula SS. Pauli & Stephani Abbatum c. 14. *Ne, qua caſtenda ſint in modum proſe, ea quaſi a leſſione mutemus; aut qua iſa ſcripta ſunt in ordine leſſionum utamur, in Tropis & caſtilene arie noſtra præſumptione verſamus.* Eckehardus Minimus de Vita B. Norkeri Balbuli c. 16 *Es non ſolum ea, qua beatus vir Norkerus diſſaverat, verum etiam ea, qua ſocii & fratres ejuſ in eodem monaſterio S. Galli compoſuerant, omnia canonici ejuſ, videlicet hymnos, ſequuntur, Tropos, litaniaſ. &c.* [Adde Job. Abrinc. de Offic. Ecclēſie p. 70. 139. & 145. edit. 1679. Chr. Trudon. to 7. Spicil. Acher. p. 446. &c.]

TROPI LUGUBRES, apud Rupertum l. 5. de Divin. Offic. c. 27. *Qui ecclēſiis luminariſ in ipſis Tenebris, præcantiſ cantatoribus, & choro reſpondente, ſtebilibus modulatione decantantur, incipientibus a Kyrie eleiſon.*

TROPARIUM, Liber continens tropi, id eſt, cantus, qui cum Introitu Miſſa dicuntur, præſertim a Monachis. . . . Quidam etiam hunc librum Proſarum, a proſis appellant. Ita Beletus c. 59. & ex eo Durandus lib. 6. Ration. c. n. 26.

TROPARIUM, Eadem notione, in Vitis Abbatum S. Albani: *Miſſalibus, Tropariis, Colleſſariis, &c.* [Inventarium S. Martini Pontifaris an. 1241. *Duo hymni groſſati, oſſo Troparia, duo omilariis.* Adde Geſta Epſcopi Cenomani to 3. Anaſt. Mabillonii pag. 391. Catalogum Ecclēſie Syrac. apud R. Pirrum Siciliæ ſacræ pag. 137.]

TROPARIUS, pro Troparium, Liber continens tropos. Ordericus Vitalis lib. 3. p. 485. *Plures dulciſſimas cantus in Tropario & Antiphonario editiſ.* Adde Synodum Exoniſenſem an. 1287. c. 12.

TROPERIUM, in l. 3. Provincialis Ecclēſie Cantuarienſis c. 27. Lindwoodus, *librum ſequentiarii* interpretatur, ut & Warlus. Necrologium Ecclēſie Pariſienſis 10. Kal. Aug. *Debit notis Miſſale, Leſſionarium, Antiphonarium, Gradale, & ſalſterium cum hymnis, duos Troperios, duos Verſarios, &c.* Adde Id. Aug. Ita etiam in Synodo Wigornienſi an. 1240. c. 1. & in Monaſt. Angl. to 3. p. 323.

¶ TROCCELLUS, Falciculus. V. in Troſſa 3.

¶ TROSISCUS, pro Trochiscus, troiſſe, Mediciamenti genus in orbiculos & paſtillos factum, Gall. *Troſiſque*. Statuta Avenion. lib. 1. rubr. 2. l. art. 11. In

ſyrappiſ, cum ſeruis (conſervis) eleſſuariis, oppiatſ, pillulis, Troſiſeis, pulveribus, &c.

1. TROSSA, TROUSSA, Tributum, neſcio quod. Geſta Abbatum S. Germani Autiſiod. c. 15. *Medietatem villa de S. Gregorio a Joanne de Barris comparavit, giſſum, coſſum, Troſſas, decarios, remaneant hominum, &c.* Charta an. 1304. in Tabulario Autiſiodor. fol. 427. *Super hoc, quod diſſi homines dicebant, poſſe ibidem ſub aſſone burgeſie ſe tranſſerre in poſſerum, & tallias diſſorum Decani & Capituli, ſeſſagia, coſſum, & Troſſas, & alias reſervatſ prædiales & reales propter hoc evitare.* [Troſſe poccorum, vel forte porcorum, aliis præſtationibus adduntur, in Charta Guillemi Abb. Floriac. ann. 1296. Codex MS reddituum Epſcopatus Autiſiod. Charbuciatſ: *Troſſe ad ſeſſum B. M. Magdal. L. ſ. Trouſſe de ſeſſo xxi. ſ. Touciaci: Trouſſe & torche circa xx. ſ.*] Conſuetudo loci de Troy in Binurigib. art. 4. apud Thomafferium: *Ladſe Seigneurie a droit de preadre par chaſcun an le jour & ſeſſe de S. Barnabé ſur chaſcun des habitants de Troy ayaat beſſet a laine, un agneau, pourveu q'ils ayaent 3. agneaux, lequel droit ſ' appelle la Trouſſe.* Ejuſdem ſere nomenclaturæ ac originis videtur eſſe id genus præſtationis, de quo ita Charta an. 1553 pro Prædio & Baronſia de Linieres, in eodem pago: *item ladſe Seigneur a ea ladſe terre & Baronſie de Linieres, & lui compete & apparient un autre droit appellé l' Eſtrouſſe & Maleſtrouſſe, que ſi ſel, qu' un chaſcun homme en ſeſſo ſerſ & de ſerve condition audſ Seigneur, ou autres manant & demeurent au terroir de Biſcoulau, qui ont recueilli ſoin en l' aadé en leurs prex on autres beritages, doivent audſ Seigneur par chaſcun aa a chaſcun ſeſſe de Noel, 15. den. tournois rendus, conduiſ comme deſſus; & tous les habitants demeurent au terroir de Beaupuis, & chaſcun d' eux, qui ont baſſi, 12. deniers tournois; & ceux qui n' ont baſſi, & chaſcun d' eux doivent paſſer le diſ droit de l' Eſtrouſſe & Maleſtrouſſe 6. deniers tournois a ladſe ſeſſe de Noel, rendus, conduiſ comme deſſus. Vide veteres Conſuetud. Bituricenſis apud Thomafferium p. 332.*

¶ 2 TROSSA, Polypaſtoſ, Nautis noſtris Troſſe & Triſſe. Occurrit ſemel & iterum in Informationibus Civitatis Maſſil. de paſſagio tranſmarino, e Codice. MS. Sangerman.

3. 1 ROSSA, Falciculus, Gall. *Trouſſe, Trouſſeau*. Charta Willemi Comitſ Nivern. in Tabulario Auguſtodun. Ecclēſie: *Si quis amodo in poſſeſſeſſe beſſipatſ fuerit, pro 12. annis, & garba, & ſani Troſſa annuatim ſalvus erit.* [Alia an. 1165. *Troſſam ſani habet domians Bucardus in hominibus S. Germani aſſi a prato, aſſi in do mo; ſi ia domo ſanum non iavenerit, Troſſam paleæ accipiet.*] M. Paſtorale Ecclēſie Pariſi. l. 16. ch. 29. *Excepta Troſſa una ſtraminis de una quaque domo.* Charta Joannis Comitſ Forenſis an. 1232. *Remiſſiſſis charreium, & quandam Troſſam ſeas* (ſic vel ſeirs) *ia quibus aobis tenebatur tum ratiſſe ſemenſis fui, &c.* Tabular. Maurigniacenſe ch. 29. *Tres Troſſas ſtraminis aſſi rediſſus.* [Præſum in quo ſi una Troſſa ſani, in Indiculo cenſuali an. 1391. In pago Bellijoci *Troſſa ſani* continet 300. libras, eſtque tertia pars quadrigatæ, quæ 900. vel. 1000. libras, completitur; in Forenſi provincia *Troſſa ſani* æquivallet tribus quinquaginta. Ordinatio an. 1340. to 2. Hiſt. Dalphin. p. 192. c. 2. *habcant duos bonos equos & portet oorum quilibet malam Troſſam cum ſello aſſero & aliis oportuniſ. Troſſa ſtratum, Pharetra, corytus, in Monſtris prope Chaffagnian factis an. 15. t. noſtris etiam Troſſe, carquoſi.* Litteræ Johanniſ Ducis Britan. an. 1425. apud Lobinell. to 2. Hiſtor. Britan. c. 999. *Ceux ſui ſaurent tirer de l' arc, qu' ils aient arc, Trouſſe, cappeline, conſſille, &c.*]

¶ TROUSSA, TROUSA, Eadem notione. Charta-
riam Maurigniac. De tribus modis vini, sex glanis al-
teriorum & tribus Trossus straminis annui redditus nobis
venditur, &c. Tabularium Portus Regii: Guill. de
Chapenval debet v. sex. hybernagii & v. avena & 1.
Trossum straminis. Le Roman de Garin:

La veistez toute Trose guerpir.

¶ TROSSUS. Charta Bellipocenensis ann. 1582. Sub
servitio ducum Trossum feci.

¶ TROUSSIA, in Libertatibus de Ponte Ursonis,
inter Ordinar. Reg. Franc. to. 4. p. 641.

TROSSULA, diminutivum a Trossa. Vide in Redor-
sare, [& in Implagium a.]

TROSSELLUS, Idem quod Trossula, Troussel &
Trossellum, in Confectis Comitatus Burgund. art. 87. Bri-
tannic. art. 463. Trecenti art. 143. Melodunensis art. 277.
Senonensis art. 268. Auriliodori. art. 253. & Caralananen-
sis art. 104. in quibus ramen locis ut & in Testamento an.
1457. apud Robell. to. 2. Histo. Brian. c. 1478. vox hec
sumitur pro ea suppellectile, quæ in augmentum dotis
novæ nuptæ a parentibus datur. [Trosselles dicitur in
Computo ann. 1459. eod. to. a. Histo. Brian. col. 1258.]
Charta Odonis Ducis Burgundiz ann. 1199. Notum....
me dedisti.... unum denarium in unoquoque Trossello tran-
seunte siue per Vergeium siue per Vooges, ad emendum
cerum luminarii ann. &c. Hominia Nobilium Breffens.
ann. 1272. apud Guichenonum: Et quidquid iacet in apu-
dugio de Loys, videlicet in unoquoque Trossello unum
obolium Parisiensem. [Diploma Frederici II.
Imp. ann. 1238. tom. 1. Hist. Dalph. p. 88. De quolibet
Trossello vel soma transeunte planam dubeas potestatem
accipienda ann. 11. den. Vicen. Trosselli & sardelli, in Sta-
tutis MSS. Montispellensi ann. 1204. Adde Consequerud.
Lugdun. ann. 1206 apud Mensefer. in Probar. Hist.
ejusdem Civit. pag. 96. col. 2. Trossellus & Trossellus,
in Listeris ann. 1291. tom. 4. Ordin. Reg. Franc. p.
23. nu. 39.]

¶ TROSCELLUS, in Concessione ann. 1241. tom. 1.
Hist. Dalphio. pag. 189. Unum denarium in quolibet Tro-
scello transeunte.

¶ TROSSELLUS, in Epistola Eugenii II. PP. ro. 3. Spicil.
Acher. p. 482. in Charta ann. 1301. c. Regesto Olim, in
Chronico Asteni apud Murator. to. 1. c. 160. in Statutis
Montis-regalis pag. 417. &c.

¶ TROUSSELLUS, in Libertatibus Pontis-Ursonis,
to. 4. Ordin. Reg. Fr. p. 631. n. 42. in Codice MS. reddi-
gum Episcopatui Aurissiod. Trossellus & Trossallus,
in Charta ann. 1357. tom. 4. eorund. Ordin. pag.
208.

¶ TRUSSELLUS. Charta ann. 1173. apud Baluz. ro.
2. Hist. Arvern. p. 68. Concessimus Ancienfis ecclesie....
ut nomina pedagii xlii. denarii Podicenis monete de uno-
quoque Trossello.... infra civitatem Ancienfis accipiantur.
Alia ano. 1219. ibid. p. 86. De quolibet grossa bestia, que
portabat Trossellum vel mercatum, levabuntur xv.
Claramontenses.

TROSSELLARIUS, Qui trossellum, seu fasciculum
desert. Libertates MSS. Villæ franchæ concessæ ab Ar-
chembaldo D. Bordonensis ann. 1217. Quisq. Trossellu-
rius solvet in anno 4. denarios.

TRUSSARE, seu Trossare, Convassare, supellecti-
lem in fascinas, seu Trossellum cogere, vulgo Troussier
bagage. Knyghtonius ann. 1347. Sed franci nocte ante
diem jovis Trossaverunt quæcunque sua, quæ cariare
valuerunt, & retraxerunt se loco suo, &c. Le Roman
de Garin MS.

Trosser fomiers, les ebarcres garnir.

Alibi:

*D'or & d'argens fist ebarger quatre murs,
Et unirent de bons pailles bofs,*

*Cent palefrois & cens murs a seussier,
Quatre fomiers d'or & d'or & d'argent Troussier.*
[Le Roman de la guerre de Troyes MS.
Les Troiens ont concourex
De prisonns & d'avoir Troisez.]

Et alibi:

*Serchiers avers fist eualer,
Ses draps, forobes fist Entorser.]*
Itinerarium MS. Comitis Vionivi: Et sui vestre maif-
nie lever, & Trousser, & aler leur voie, & su remains,
& Torsera nostre lie. Speculum Historiale MS. Joann-
nis Abbat. Landunenfis, scriptum ann. 1488. l. 11. c. 54.
Lors fist Monsieur Robert d'Anois desloger joncst, &
Trousser ses tentes:

¶ TROSSARIUS, Idem, ut puto, quod Trossellus,
fasciculum. Troussaire, in Pedagio Bapalmarum ex
Chartul. Corb. 21. fol. 359. v. De la Troussaire de suite
xii. den. ob. Vide locum in Persiæ li.

¶ TROSSATUS, Divilius, intercisus, iosterru-
ptus. Statuta Arclat. MSS. In omnibus robaies de Ca-
margis, per quas transseunt via publica, que sunt Trof-
sate per distas robinas, illi quorum sunt diste robine,
teneantur facere pontes.

¶ TROSSOCEREI, Fragment seu pars cerei, ni
fallor, forte sic dicta a Gallico Trouçon, Fragment. Tra-
stianus Nazarii Thesaurarii cum Capitulo Aurissiod.
ann. 1398. Item tenetur singulis diebus ministrare unum
parvum Trossionem Cerei per longum Martiniarum super
gradus in medio ardentes, in quo quilibet qui vult lumen
recipit, vocatum Reggipant. Proprie vero Gallica vox
Trossion de lancearum astilis accipitur, pro qua Tross
usurpat le Roman d'Atibis MS.

La lance au Duc en Trossi vola.

¶ TROTANUS, Idem qui Trotanus. Erro, hario-
lus, mendax. Otto Freising. in Prologo de Gestis Fride-
rici I. Imp. apud Murator. to. 6. col. 637. Sed quisquis fuit
ille propebra seu Trotanus, qui hoc promulgavit, videat
si in futuro adhuc aliqua expeditione implendum expecta-
tur. Vide Trotiani.

TROTARE, TROTARE. Ugutio: Successio, fre-
quenter succutio, & succussure, dicitur Trotare, & Suc-
cussatura dicitur Trotatura, & Succussator, Trotator
equus dicitur, unde illud: Gradarius equus molis incelsus
sine succussatura innuens. Equi Trotatores, apud eum-
dem Ugurionem. Vincentius Belvac. lib. 3. cap. 21. f. 4.
que iter arripimus, ... & equitudo, quantum equi
Trotare poterant .... omni die properabamus. Cap. 25. sub
finem: Mutatisq. frequentius equis, nullatenus par-
tebatur eis, sed equitabamus velociter ac sine intermissione,
quantum poterant equi Trotare. Vide Trotationes.
Petrus de Crescentibus lib. 9. de Agricul. cap. 6. Equitator
faciat ipsum (equum) per agros aratos summo mane tro-
sare, &c. [Trotare legitur apud Murator. tom. 12. col.
809. Ludewig. tom. 8. Reliq. MSS. p. 67. Trotans, pro
Equus, apud Maresium tom. 6. Amplissimæ Collect. col. 3.]

Salmasius ad Hist. Aug. vocem a Trotare deducit:
Tolusare, inquit, Trotare, & inde nostrum, Trotier.
Nam totum incedere equus etiam dicebatur, qui & tro-
pidabat. Hinc trotarii & trotatores equi, qui & tro-
pidarii; [a torquere vero, quod trotator equus lefforem tor-
queat, Carolo de Aquino in Lexico Milit. quod, si
liber, consule.] Sed longe potius videtur vox orta a pe-
dum equorum ita ambulantium fonitu.

TROTARI dicebantur adulteri, qui per urbem nudii
traducebantur. Ea enim fuit apud Francos nostrorum re-
cepta in adulteros & adulteras pœna; quemadmodum
olim apud Pidas; ut auctor est Nicolaus Damascenus
apud Stobzum ferm. 41. pag. 292. Charta Aymonis de
Sabaudia D. Baugiaci pro villa de Sagiaco, ann. 1266.
apud

apud Perardum: Pro adulterio 6. fol. tam in adultero, quam in adultera nobis... retinemus, aut Trotabantur nudi per villam, si dñam penam pecuniariam voluerint evitare. Consuetudo Valentie in Agioneosi provincia ab Edwardo I. Rege Angliæ indulta, quæ habetur in Regesto Consilabarii Burdegal. f. 142. *Adulter & adultera, si in adulterio reperitur, & clamor factus fuerit, vel videtur per homines fide dignos, vel in iudicio ostensum fuerit, in 100. fol. quilibet pro iustitia pñiatur, vel nudi Currant villam, & sit optio eorundem.* Libertates Salvaterræ in Ruthenis an. 1284. & Novæ Bastidæ in Occitania an. 1298. *Si quis in adulterio deprehensus fuerit, Currat per villam, ut in aliis villis nostris fieri consuevit, aut solvat nobis 300. solidos, & quod voluerit, habeat optionem eligendi.* Libertates Aquarum-Mortuorum: *Adulter sine justificatione Currat nudus.* Fori Morlanenses cap. 26. *Si aliquis vel aliqua cum alterius uxore vel marito captus vel copta fuerit, totam villam Currant uterque nudus.* Similia habentur in Charta Libertatum Belleville anno 1233. in Confues. Salignaici & Riomagi in Lemoivicibus aon. 1219. *Quicumque habitator villa Marselli cum aliqua uxore in eadem villa captus esset, & probatus adulter, Trahetur per genitalia nudus, & adultera nuda.* Charta Ildesolfi Regis Aragonum an. 1187. pro libertatibus villæ Amiliari (Milbau) in Regesto Lud. Hutioi Reg. Franc. fol. 7. item consuetum, *si captus vel capin in adulterio non Currant de nobis, sed de die, & ne redimatur crimen illius pecunia, & ne proreatu mariti uxor non tenet damnum sequatur, nec pro uxore sua maritus non tenet aliquid damnum incurrit.* His addenda sunt, quæ narrat Otto Frisingens. lib. 2. de Gestis Frederici I. & Joivilla nosser p. 95. Vide præsertim Lurbeum in Chronico Burdegalensi an. 1317. Marcam in Hist. Benehar. lib. 4. c. 17. uu. 8. [Franchias Bauciari cap. Guichenonum in Probat. Hist. Breffiz pag. 63. Libertates Moredani an. 1164. tom. 1. Hist. Dalphin. pag. 16. col. 1. Inquisitionem Vienno. ann. 1276. ibidem pag. 25. col. 1. ubi videre est *tratatian* aliquando adjuncta fuisse verbera. Adde Libertates S. Georgii de Esperanchia an. 1291. i. d. pag. 28. & 29. ubi statuitur, *ut unus sine alio Trotari non debeat, i. adultera simul cum adultero Trotari debebant.*]

TROTARIUS, Trotarius, Cursor, vel pedifessio. Petr. II. Rex Aragon. in Charta MS. confirmationis Libertatum Catalanie: *Mittantur nuncii per vicarios & nios officiales nostros pro citationibus faciendis, qui nominentur Correus, (curritores, cursores) vel Trotarii, & credatur eis pro sola oblatione citationis.* Charta civium Biterren. in Regesto Carcaffonensi fol. 17. *Facit servuari G. de Lodeva, quia suis Trotariis sine gressu D. G. de Lodeva quondam.* [Capitul. gener. MS. S. Victoris Massiliensis an. 1228. Prohibemus ne scutarii vel Trotarii eorum (Vpsitatorum) deferant vestes prepatas. Rursum ibi: *Quilibet uno equo & Trotarii sit contentus.* Concessio Eusebii Episcopi Telson. Canonici ejusd. Eccl. an. 1223. *Canonici qui tenebunt equitaturas, possint tenere Trotarii & scutierum, qui comedant in canonico.*] Adde 30. Regestum Archivi Regii Ch. 57. Le Roman d' Aubery MS.

Ou sen garson, ou son serjant Trotier.
Le Roman de Girard de Vienne:
N'y a ribaut, ne sol garçon Trotier,
Qui ne demaint arvine n' un femar.

Statuta Gallica MSS. Ordinis S. Joannis Hierosol. Et gnans il chevauchet, il avois 4. chevauchetors avec soi, & un frere sergent, & 2. chevaux, un triscipier, un ascripvaui, un Trotier ou deux gunnd il vouloit, &c. [Vide Tripitare.]

TROTTONARE, pro Trotare. Andreas Aulæ regie

Capellanus in Amatoriis: *Prætorum turpes nimis & indecentes deceter equitabant caballos, scilicet melleos, & graviter Tratonantes, & neque frana habentes, &c.*

TROTINGI, Teolatræ, Papiz. Lex Loogob. lib. 1. tit. 16. §. 8. *Dum quidam ad suscipiendum sponsam cujusdam sponsi cum paranympis nus Trotinus ambularent, perversi homines nunquam fœdum & stercoreum super ipsam insinassent, &c.* Editio Heroldi p. 257. aut Trotinus ambularent. [Codex Estens. cum paranympa & Thoringis, kelle Muratorio 10. part. a. p. 91. c. 2. ubi per Trotinas lubenius intelligeret Comites sponsæ live paranympas, quam joculariter. Ejusdem opinio est Vossius 1. 2. de Vitiis ferm. c. 18. Vide Druebie & Trutanus.]

TROITA apud Italos, Piscis notus, Gall. Truite. Adla S. Francisci de Paula tom. 1. Aprilis pag. 145. *Non poterunt capere anguillam, sed cepimus Trotinm.* Vide Troella.

TROTITARE, Trottonare. Vide Trotare.

TROVA, Trovator, &c. Vide Trona.

TROUCADA, Morbus equinus. Miracula MSS. Urbani V. PP. *Quidam mulas suis casu foris eadit in terra semimeruas, credens quod malum fuisset de viris live Troucadis, quod vulgariter Gouttes appellatur.*

TROUSSA, Gall. Trouffe. Vide Troffa. & 5.

TROWENTUS, Aremoricis Trowent, Moletina, cujus molæ veniorum vi versantur, Gall. Moulin a venir. Necrologium Abbatæ de Daoulas diœc. Kimper. *Habemus medietatem in duobus Trowentis cum pertinentiis suis apud Lanburmet in parochia Hanvuc.* Pluries occurrit ibi.

TROXES, vox Hispanica. Vide Pomera.

TROYA, Sus semioia, Gall. Truie, Ital. Treja. Legitur in Statutis Astæ collat. 7. c. 2. & collat. 1. c. 64. *Trayn saubage, i. silvestris, in Consuet. Beocharn.* Vide Truia.

TRUAGIUM, Tributum. Vide in Trutanus.

TRUANNUS, Mendicus, Truand. V. Trutanus.

TRUBIA, Rete piscatorium. Charta 20. 1444. in Statutis Perusini pag. 31. *Eis licitum sit... piscari... ad retta, (retia) navicula, Trubiam, &c.* Vide mox Trubla.

TRUBLA. Compotus Præpositura Parisiensis ann. 1333. *De Præpositura Mantilerici, da ballagio, ... de Trubla d. 100. de pondere & costuma bestiarum, &c.* Nostris Truble est instrumentum piscatorium, cujus mentio est in aquarum & silvarum constitutionibus apud Mallavillam c. 90. Charta Philippi Ebroleensis ann. 1320. pro incolis Mellensi in Tabulario Prioratus S. Nicaii fol. 72. *Lesdiz babinis pourront pescher en nos ruis de Meulent & des Murinus a la Truble & au panier sans seulesment.* Vide Trullia.

TRUULATOR, Qui Trubla piscatur. Charta Floriac. an. 1250. *Item debet habere unum anserem da qualibet novo Trublatore.* Frequentes sunt qui Trubla piscantur in Ligeri: iis Trubla dicitur circulus ferreus cum reticolo pectus annexus, capieodis piscibus io piscinis & ripis accommodatus. Troubleau, in Consuet. Aurelian. art. 169.

TRUBULUM, Parapsi, Papiz; perperam trubulum, in MS. ex Gr. τρυβλον, quod idem sonat.

TRUBUCULUS, Machina bellica. Vide Tribulus.

TRUCA, Cista, locellus, German. Truben, Gallic Lusau. Eberhardus Althensis ann. 1296. de Heorico Rasilp. Episcopo: *Sepulchrum similiter sibi longe ad... fabricavit & prævidit iuxta altare B. Virginis in majori veteri Ecclesia Ratisponensi: similiter Trucam etiam, in qua sepeliri debuit, cum vestibus su-*

neralibus ibidem impostis, in memoriam continuam moris sua preeadem annos habuit notat ad litora lesli sui. Scribit Petrus Rekenius in Locis ad Jus aulicum Canu- li. Regis Danie p.629. Danis Trug, & Tru, alveo- lum, vas concavum, vel lintrem significare; ut Islandis, Trug & Trua, lintrem.

¶ TRUCANUM, pro *Trutanus*: quod videlicet.

¶ TRUCILARE. Vide *mox in Truculare*.

TRUCINA, Temeritas, insultatio, pertinacia. Decreta Calomani Reg. Hung. l. i. *Si quis ad conventum Episcoporum & Comitum venire neglexerit, ... Truci- nam compenses.*

TRUCINARE. Rigordus in Philippo Aug. ann. 1185. de Jocularibus: *Et ceteras ineptias Trucinanti- bus buccis in medium eruffare non erubescunt.* Vide *Trutanus*.

TRUCLUDE, *Alea*, in Glossis Arabico-Latinis.

¶ TRUCTA, Pifis notus, alius *Truita*, Gall. *Truite*. Vide *Craffemus*, *Durfus*, *Trosta*, & con- sulte Gesneri expositionem de *Trustis*.

¶ TRUCTE, Paranympus. Vide *Druchte*.

¶ TRUCULARE, *Trucidare*, Johanni de Janua; *Tarmeter*, in Glossis Las. Gall. Sangerm. Auctori Phi- lomelz v. 17. *Truculare vel Trucidare* est Turdorum vo- ce clamare: pro quo in *Baulare* legitur *Trucilare*.

TRUDANUS, TRUDENNIS. Vide *Trutanus*.

TRUDIO. Gregor. Turon. de Vitis Patr. c. 4. *Se- mit autem sacerdas Dei, & in tantum atate provectus est, usqueputum aris in terram projicere non valeret, sed adhibito labii Trudione, in tam salutaris oris exponeret.* Videur diminutivum *Trudis*, qui lildoro l. 18. c. 6. in Gloss. Arabico-Lat. & Joanni de Janua, dicitur *Cen- sus & sustis ferratus, quo naues truduntur.* [Vide *Tru- ca*, *Trulia* & *Trullie*.]

TRUEGA, Sus, ex Gallico *Truie*. Charta an. 1342. Item 25. inter porcos & *Truegas*.

TRUILLA, *Trulla*, *Ferrum latum, quo parietes linuntur*, Papiz, ex Gall. *Truello*. Charta an. 1163. apud Brolum in Hist. Parisiensi l. a. [& Lobinell. to. 3. p. 64.] Dominus autem Papa reliquias inter altare posuit. & accepto instrumento, quod vulgo *Truella* dicitur, eas- dem cemento intrasigillavit. Vox forte formata à Lati- norum *Trua*, de qua voce Varro l. 4. de L. L. c. 25. & Nonius c. 1. n. 68. [Vide *Sagma*.]

TRUERE. Vita S. Cæsarii Arelat. Episc. lib. 1. n. 26. *At ille publica voce, elevatis oculis & manibus in celum, dixit: Domine Jesu Christe, ne in loco ultra aperi accessum habeant: Et eadem hora usque in presentem diem nunquam ibi Truerunt.* &c. Quidam habent *nuerunt*; sed truerunt præfert Mabillonius, cui trueri idem videtur ac *destruere*, quod apri optime conven- nis. Malim à Gallico veteri *Truir*, pro *Trouuer*, in- venire, vocem deducere: ita ut sensus sit, *ex eadem hora usque in presentem diem nunquam ibi inventi sunt.*

TRUFA, TRUFFA, TRUPHA, Fraus, nequitia, jocus. Guill. Britto in Vocab. *Nuga dicitur Trufa, unde Nugor, aris; nugas [i. rufas] facere.* Gloss. Las. Gall. *Nuga, Truffe*. Jo. Brompton. in Ricardo l. Mina sunt, & quasi *Truffe*, quæ loquaris. Cæsarius lib. 2. Mirac. c. 5. *Ille cogitans qualiter liberaret puellam, bu- jusmodi Trupham invenit.* [*Trufam* male edidit apud Ludewig. to. 2. Reliq. Miss. p. 108.] Altheric. in Chron. MS. an. 1239. *Hæmo, inquit, quamdiu durabit Tru- fa ista.* Raymundus in Summula:

Sed quis forsilegas compefci ab hac muliere,

Sellas & Trufas harum qui feribere velles.

Vide Will. Tborn. p. 2064. Vitam B. Angelz de Fulgino c. 6. Indicem error. Valdenfium §. 15. Synodum Colo- nienfem an. 1280. c. 4. Michaelen Scorum l. 4. Men- tiz Philosophicæ cap. 43. [Gesta Archiep. Trevir. apud Tom. VI.]

Marten. to. 4. Ampliff. Collect. col. 277. Synodum A- veuion. ann. 1340. apud eund. tom. 4. Anecd. col. 364. Trecorenfem ann. 1435. ibid. col. 1140. Chronicon Pe- tri Azarii apud Murator. tom. 16. col. 331. &c. W. Guizart:

Et ne cuis pas remplir mes pages

De Trufes, ne de faufvelues,

Dont les hiftoires font velues.

[Le Roman de la Rose MS.]

Certes je tendrois à grant Truffa,

Qui diroit que tu fuffes bon.

Neque alio sensu *Trulle* apud Philipppum Mousker in Henrico I.

Est l'Abbé qui fat mule de Trulle,

S'en ala droit en Palle.

Huc etiam, ni fallor, revocandum est *Trus*, quod pro fallacia, dolo vel fraude usurpat Poeta vetus in Hi- storia Johannis IV. Ducis Britan. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 730.

François prenoient trop divers noms

Pour faire paour aux Bretons;

Mais ils favoient plus de vizioi Trus

Que velleioi truite qui est en rus.

Alias *Truib* veteribus Aremoricis idem est quod no- stris *Flatterie*, *Blatitiz*. teste Lobinello.] Vide Christianam Pifanam s. part. du *Trefor de la Cité des Dames* cap. 4. 24. H. Stephanus *Truffer* à Græco τρῦβιν substans, deducit: Ferrarius à *τροπία*, alii à Ger- manico, &c.

¶ Exiis emendo Litteras an. 1342. apud Rymer. tom. 5. pag. 305. *Et quamvis per diversos tractatus, per Truffas & Ambages, nos diu protraxit sine fructu, &c. Lego Truffas.*

TRUFARE, TRUFFARE, vel TRUFFART, Illu- dere, fallere, apud eundem Cæsarium, l. 5. c. 29. & in Vita B. Angelz de Fulgino c. 23. Mamotretus ad 28 Maiz: *illudere, i. Truffari & deridere.* [Rursum occurrit in Actis SS. rom. 2. Aprilis p. 815. tom. 4. Maii p. 538. to. 1. Junii p. 791. to. 2. p. 733. apud Marten. to. 2. Anecd. col. 1254. tom. 7. Ampliff. Collect. col. 83; Robertum Avesbur. in Hist. Eduardi III. Regis Angl. pag. 209. 241. Murator. to. 12. col. 950. tom. 16. col. 394. tom. 19. col. 838. &c.] Le Roman du Chevalier au Ba- rriset:

Mais qui ge vois pour aus Trufer.

TRUFATOR, apud eundem Cæsarium. & in Cont. Nangii an. 1351. *Trufandi* Occitanis. [Baratator & Trufator, in Memoriali Potestatum Regienf. ad ann. 1284. apud Murat. to. 8. col. 1163. *Abusores* sive *Truffatores*, in Synodo Trecore. an. 1435. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 1140. & Lobinell. to. 2. Hist. Britann. col. 1609. *Truffatores & terrarum exploratores*, in Synodo Salisburg. an. 1256. apud Hanfiliuzm to. 2. German. far- cerz p. 505.] Math. Silvaticus: *Ambagus*, idest *Tru- fariu*, vel *vagum*. Will. Guizart:

Si vraiment come en ce liure

Ne vueil les Trufecurs ensuivre,

Qui pour estre delisables,

On leurs Romans emplit de fables.

¶ TRUFATORIUS, Dolosus, fraudulentulus. Pro- cessus an. 1306. in Probat. Libertatum Gallic. cap. 39. nu. 20. *Archidiaconus .. comparuit, proponendo multas exceptiones Trufatorias, &c.*

¶ TRUFATICUS, Eadem notione. Charta ann. 1377. à Bibl. Regia: *Incepimus eis dicere, quod ista oras oblatio temptativa & videbatur Trufatica.*

¶ TRUFATICE, Jocolæ. Vita S. Conrardi, to. 2. Aprilis p. 449. *Arbitratus aliquos insolentes & juvenes in campanilis vertice forte, qui jonitium hunc Trufatice caufarent.*

Hhh

¶ TRU-

¶ **TRUFABUFA & TRUFEBUFA.** Sic in Ecclesia Lugdunensi nuncupatur Solemnis nominatio, quæ publice a3. Decembris fit, eorum qui in officiis divinis festivitatis Natalitii Christi deservire debent, voce, ut videtur, compolita ex *Bisarii & Trisarii*, uti appellantur ii, qui ad bifaria vel trisaria officia designantur. Ordinar. MS. Offic. divin. Eccl. Lugdun. Item panitarius debet facere candelas *Trusebuse*. Huc spectat Monachus Saogall. lib. 1. de Carolo M. cap. 5. Fuit autem consuetudo ut magister *Sebolarus* designaret pridie singulis quod responsum cantare deberent in nocte *Nativitatis Christi*.

¶ **TRUGGA.** Mensura frumentaria, de qua hæc habet Th. Blount in Nomolexico à Codice MS. *Tres Trugge frumenti vel avenæ faciunt 2. bushels.* Anglis *Trugg* proprie alveus est atque ferculum humerale, quo utuntur cementarii, Saxon. *Trog.*

¶ **TRUIA.** Sus, Gall. *Truie.* *Duas Truias & octo percellos*, in Archivo S. Victoris Massili. Vide *Troya*.

¶ **TRULIO.** Scriptura an. 780. to. 3. Concil. Hispan. p. 90. *Damus ... tres vasos Salomoniegos, & 12. culiares argenteos, & 1. argenteum Trulionem.* Vide *Truca & Trullio*.

TRULLA. Joanni de Janua, *Bombus vel sibilus ani, quia trudendo emittitur.* Floreotinus, *Trullare*, est pedere, sonitum ventris emittere. [Vide *Trullus*.]

¶ **TRULLARE.** Uvas prælo premere, Gall. *Presfurer*, alias *Truiller*. Transactio inter Abbates & Monachos Crassenses ann. 1351. è libro viridi fol. 53. *Quod Ortolanus prædictus recipiat ... finium totum stabulorum omnium ... & totam vindemiam Trullam tempore vindemiarum.* Literæ an. 1354. to. 4. Ordinar. Reg. Franc. p. 296. n. 15. *Lidis habitant ne moriantur, cuivroni, Truilleront à autres molins, fours & Treuls, que aux nostres, se n'estoit par le deffaut deffiz molins, des meuniers, deffiz fours, des fourniers, deffiz Treuls, des Treulours, & se autrement le saisoient, cils qui autrement le feroit, paieront singuliers d'amende avec le profit, c'est assavoir la moulture, le fournaige & Truillaige.* Vide *Trolium & Trullum*.

¶ **TRULLARIA.** *Zouapeus*, in Gl. Lat. Gr. Vide *Casaub.* ad Theophr. Charact. p. 21.

TRULL'A. Instrumentum piscatorium. Charta Oton. Comit. Burgund. ann. 1281. apud Perardum: *Es concedimus & donamus perpetuo piscariam liberam in ripariis de Lupa & de Clogia alte & basse pro voluntate sua, ad vernale, ad Trulliam, & ad alia omnia genera ingeniorum, absque nave & sagena, & magno rete.* Sed videtur legendum *Trubiam*. V. *Trubla*.

TRULLIO. Olla vel trulleum, apud Oestavium Horatianum l. 4. *Rer. medicarum* p. 8. [Vide *Trulio & Inferiuria*, ubi legitur *Trulle*.]

¶ **TRULLUM.** Torcular, *Pressor*. Charta Hugonis Ducis Burgundie an. 1253. apud Perardum p. 476. *Bannum Trullorum, furnorum, vinorum, nemorum, vindemiarum, &c.* Infra: *Es in furno de ta. panibus gressu & parvis, & de placeutis, & de pitancis, unam pressare (tenentur) & in Trullis pro pressura suarum uvarum de singulis modis vini sextarium dimidium ... reddere debent.* [Vide *Trolium & Trullare*.]

¶ **a. TRULLUM.** Vas vinarium. Frodoardus l. 14. *Carm. c. 18. de S. Columbano:*

*Et quondam liquor emissus famulante cliente,
Nec tamen effusus pervadens claustra corae*

*Spargit bumum, quin infusco petit agmine cælum,
Tollitur in vacuum, duplicisque cacumine Trullum.*

Vide alia notione mox in *Trullus*.

TRULLUS. Aedificium rotundum, *εοκαπος δ'ε'*, concameratum io formam ovi, unde *δοτεις* etiam quibdam appellatum: quo quidem nomine dicta præ

cæteris ædes in Palatio Constantinopolitano, in quo habita Synodus, quæ inde *Trullana*, vel in *Trullo* dicitur, uti pluribus à nobis observatum in Descriptione ædis Sophianæ n. 32. ubi etiam id nominis Byzantio-Scriptoris tribuere potissimum docuimus ex cælo & sublimi hæmispærio, quod toti ejusdem ædis structuræ incumbit, *τρελλας & τρελλας* promissive appellantes. Anastasius in Sergio PP. *Trullum vero ejusdem Ecclesie fuisse cæcis plumbeis cooperuit atque munivit.* A forma concamerationis rotundæ, *Trullum*, *Ciburium*, iterpretatur Papias; nam e fuit Ciborium, uti alibi docuimus.

TRULLUM. vel **TRULLUS.** Quævis ædes, à forma scilicet testis in rotundam concamerationem confecti. Gesta Innocentii III. PP. p. 146. *Pene omnes capi fecerunt, & in Trullo Joannis de Stacio violentè includi.* Infra: *Domus Joannis de Stacio* dicitur.

¶ **TRUMÆ.** *Βασανιστής*, in Gl. Lat. Gr. *Strumæ.*

¶ **TRUMBA.** Buccina, Ital. *Tromba*. Godefridi Viterb. Pantheon. to. 7. Muratori col. 420.

*Venis & imperii gestavit in urbe coronam,
Organa cum cithara, fistula, Trumba sonant.*
Vide *Tromba & Trumpha*.

¶ **TRUMBA.** Fistula seu pars cava tormenti bellici, in qua lapis ejiciens ponitur. Cronico Tarvilin. apud Murator. to. 19. col. 754. *Est enim bombardæ instrumentum ferreum fortissimum cum Trumba anteriori releta, in qua lapis rotundus ad formam Trumbe imponitur, habens canalem à parte posteriori secum conjungentem, longum bistantio quanto Trumba, sed exiliorem, in quo imponitur pulvis niger artificius cum salmisio & sulphure, &c.*

¶ **TRUMBARE.** *Trumba* canere, buccinare, Ital. *Trombare*, Gall. *Trompeter*. Chroo. Parm. ad an. 1282. apud Murator. to. 9. col. 800. *Equis auerunt ... & ierunt prope Cremonam ... & ibi diu steterant & Trumbaverunt. & nemo exiit ad eos.*

¶ **TRUMBATOR.** Qui canit *trumba*, Ital. *Trombasore*, Gall. *Trompette*. Legitur in Computo ann. 1333. to. 2. Hist. Dalphin. p. 279.

¶ **TRUMEN.** *Τρυμνός*, in Glossis Lat. Gr. Vulcaus suspicatur emendandum, *τρυμνός τρυμνός*. Martinus mallet, *Turben*, *τρυμνός*, *τρυμνός*. Hunc consule.

TRUMMETA. Tuba, *Trompette*. Therozcius in Ludov. Rege Hungar. c. 22. *Cui Tribunus cum Romanis potioribus per quatuor miliaria Gallicana, vestibus seu pannis purpureis ad hoc specialiter sub uniformitate apertis, solebant in Trummetis, & diversi generis musicorum apparatus, circa centum personas de una vestitura bene induti obviam venientes, &c.* [Vossius l. 2. de Vitiis scrm. ca. 8. legit in recto *Trummetum*, à Germanico *Trumme*, vel *Trummen*, Belgis *Trommel*.]

¶ **TRUMPA.** Buccinæ species, *Trompe*, *Trompette*, Ital. *Tromba* & *Trombeta*, Gloss. Theotic. Lipsii: *Drumbon*, tuba. Alibi: *Trumbon*, tuba. Lexicon Cambro-Britannic. *Tromple*, tuba. Vitz Abbatus S. Albani: *Tuba*, quam vulgus *Trumpam* vocat. [Vossius l. 2. de Vitiis scrm. cap. 18. vocem hanc deducit à veteri Germanico *Trompe*; unde, inquit, & Gallicum *Trompe*, & Ital. *Tromba*, & Hispan. *Trompa*. Belge usitatus *Trompet*: Anglis & *Trump* & *Tromper* dicunt.]

¶ **TRUMPET** IIS. Literæ 200. 1482. apud Rymer. to. 12. p. 160. *Assignavimus ... marinarios, magistros navium, soldarios, alios artifices prout hujusmodi navibus necessarios quoscunque, & homines vocatos Trompettis.* Non alios puto quam Tubicines, Angl. *Trompetters*, nostris *Trompettes*.

¶ **TRUMULIERES.** Locus est in *Armatura*, Angl. col. 705. Vide *Trilices Lorice*.

TRUNCARIUS, Papiz. *Devorator.*

¶ TRUNCATA, Charta Willelmi Ducis Aquitan. ann. 1087. apud Beslium p. 403. *Dederam in civitate de levagio salis duas partes. Done etiam eis Truncatas ad stagno usque ad fluvium Cleunis. Vide Truncus salis post Truncus 7.*

¶ TRUNCATIO, Obtuncatio, amputatio. *Truncatio digitorum*, in Cod. Theod. l. 7. tit. 13. leg. 5. *Truncatio capitis*, in Chronico Dom. de Gravina apud Murator. to. 12. col. 583.

TRUNCATUM, pro *Trunco*, apud Adamnanum l. a. de Locis SS. c. 11.

¶ TRUNCATUS, Amputatus, vox haud profus ignota. *Truncatus caligas in modum penitentis habere* dicuntur Canonici Regulares, in Epistola Odonis ejusd. Ord. to. 1. Spicil. Acher. p. 535.

¶ TRUNCHETUS, Penitentiae genus apud Monachos. Vide *Truncus 7*. Statuta Sangern. in Probat. Hist. ejusd. Abbatie p. 171. *Item si aliquis fuerit in sententia Truncheti, non debes radi, donec fueris absolutus.*

¶ TRUNCHUS, Decretus, statutus, definitus, ut *Trencher* dicimus pro *praecepto* decernere. Statuta Vercell. fol. 74. *Prædicta omnia & singula sint Truncha, practica & jurata, & inviolabiliter serventur, &c.*

1. TRUNCUS, aut *Lapis carvus, ubi aqua, unde sacra lavantur, effunditur*, in ædibus facris, apud Gilbertum Lunicensem Episcopum de usu Ecclesiastico.

2. TRUNCUS, Vas apum, in *trunci* arborum. Vetus Charta apud Augulinum du *Pai* in Stemmat. Armoric. p. 833. [& Lobinell. to. 2. Hist. Brit. col. 173.] *De panagio & herbagio, aique de omnibus vasis apum, quæ vasa Truncos vocant vel Erosia.*

3. TRUNCUS, Attella, cujusmodi in Ecclesiis nostris prostant ad recipiendas hediolum elemosynas, sic dicta, quod *trunci* arboris speciem teferet; vel quod ex arcezzæ ex *trunci* arborum cavatis fieri solent. Radulfus de Diceto an. 1166. *Collectam Jerosolymitanorum usibus destinandam Truncus in singulis Ecclesiis adacta sera conclusit.* Gervasius Episc. Sagienfis Epist. 3. *Pecunia Truncorum, qui fuerant in singulis Ecclesiis insinuit.* Innocentius III. PP. in Epist. quæ habetur in Gestis ejusdem Pontificis pag. 74. *Ad hac in singulis Ecclesiis Truncum cencavum poni præcipimus ... ut & in eo fidelis quilibet, iuxta quod Dominus eorum mentibus inspiraverit, suæ elemosynas firmitate statuta deponere in remissionem eorum peccaminum mereantur.* Occurrit præterea in Charta Henrici II. Regis Angl. apud Getvafium Dotobern. ann. 1166. in Synodo Exon. an. 1287. c. 12. Cicestr. an. 1292. cap. 5. [in Anecdotes Marten. to. 4. col. 376. 640. 1300. in Charta ann. 1178. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 348. in alia ann. 1291. tom. 10. Spicil. Acher. p. 277. in alia ann. 5313. tom. 2. Hist. Eccl. Melch. p. 201. in Statutis S. Capellæ Paris. apud eumd. Lobinell. to. 3. Hist. Paris. pag. 257. in Concilio Hispal. an. 1513. to. 4. Concil. Hispal. pagin. 9. Vide *Truncus &*] Joseph. lib. 9. Antiq. Judaic. cap. 8. &c.

4. TRUNCUS, Adalardus l. a. Statutor. Corbieensium c. 1. *Et unusquisque habeat ad hortum excolendum, sive ad alias necessitates expendas, suffragios 6. (fossoria) bestios 2. securer 2. dolatiarum, saratra 2. ... falcilia 2. falcem 1. Truncos 2. cultum 1. servam 1. &c.*

5. TRUNCUS, Stipes, ad quem alligantur rei. Andreas Suenonis l. 7. Legum Scanicar. c. 1. *Ac sic capto, nec licet ei Truncus pedes insigere, nec manus vinculis colligare.* Charta Rudolphi Imp. an. 1277. in Metropoli Salisburg. to. 2. p. 390 & 394. *Furcas seu patibula, Truncos, & alia tormenta, quibus reorum crimina puniuntur, publice erigenda, concessio ipsi etiam* Tom. VI.

quod *Bannum* vulgariter appellatur. V. *Cippus, Lignum*. ¶ 6. TRUNCUS, Truncati seu mutilati membri extremitas, Gall. *Moignon*. Passio S. Savini Episcop. to. 2. Milcel. Baluz. pag. 52. *Tunc Savinus Episc. [cui manus abscissæ fuerant] posuit Truncos suos super oculos cæci, &c.*

¶ 7. TRUNCUS, Sedile ligneum & humile. Guido l. a. Discipl. Farf. c. 16. *Nullus bibas in refectoria sedens in sedilium suppedaneis aut puerorum Truncis.* Vide *Truncetus*.

TRUNCUS SALIS. Charta Alexand. PP. III. in Tabular. S. Nicalii Mellentensis fol. to. *In ibelone aque 10. libras, & decimum Truncorum salis, &c.* Alia Philippi Regis Franc. an. 1195. fol. 14. *Totam decimam de redditu salis Truncorum per aquam transeuntium, &c.* Vide *Truncata & Taminus*.]

¶ TRUNCULUS, Κανάλις, in Glossis Lat. Græc. MULUS. Adde Græc. Lat.

¶ TRUNINA. Acta consecrationis Ecclesiæ Patrhenonis de Epica diocæ. Veton. Urbanus (III. PP.) consecravit & confirmavit preceptis manibus altare S. Mariae, quod est intus subter Truninam. Ubi legendum videtur *Tribunam*. Vide in hac voce.

¶ TRUNUS, Thronus. Charta ann. 1480. apud Lobiuell. to. 2. Hist. Britan. col. 1617. *Et concessim ipse Dom. Episcopus (Corisopit) sequum suum ascendens ... versus dictam ejus civitatem ad introitum suum gressus suos direxit; & ipso applicato in Truno iuxta lapidem consuetum sessionis ac delationis suarum subter arborem quercus in eodem Truno iuxta dictum burgum de loco Mariae, dominis Archidiacono, Thesaurario, Canoniciis ... processionaliter cum cruce eidem R. in Christo Patri ... obvium accedentibus, &c.*

TRUPHA, Fraus, nequitia, jocus. Vide *Trufa*. ¶ TRUSA, pro *Trufa*. Vide in hac voce.

¶ TRUSIO, Trudendi actio, ejectio Vita S. Leodagatii apud Duchesnum to. 1. p. 601. *Cumque aliter pro perpetuando scelere datus fuisset in exilium Trusiosem.*

TRUSORIUM, Instrumentum ferreum, quo aliquid truditur. Erius Upsalienfis l. 3. Hist. Suecor. an. 1287. *Instraverunt cum parva lucerna 7. viri armati, quorum unus Regis caput cum manu supposita, grosso Trusorio perforavit.*

¶ TRUSSA, pro *Trussa*. Vide in *Trusa*.

TRUSSARE, TRUSSELLUS, Vide *Trossa*.

TRUSTIS, Fides, fiducia, ex Getm. Troß, vel *Trust*, aut Teutonico *Troost*, quod idem sonat, præterea solamen, solatium, levamen, &c. Marculus l. 1. form. 18. *In manu nostra Trustem & fidelitatem visus est conjurasse, id est, fidelitatem sacramento firmasse.* Capiulare ann. 779. c. 14. & Lex Longob. l. 3. tit. 4. §. 2. *De Truste facienda, ut nemo præsumas ad nos venientes mansuone vetare, & quæ necessaria sunt, sicut vicino suo ei vendat.* Ubi Boherius: *Expone de Truste facienda, i. regali servitio facienda.* Glossæ aliz *Caballiatam*, hoc loco *Trustem* interpretantur, sed perpetam: est enim *Trustem* sacre, fidem, seu, ut posteriores locuti sunt, *hominum Regi præstare.* Lex Salica tit. 43. §. 4. *Si quis eum occiderit, qui in Truste dominica, est, &c.* l. a. tit. 4. §. 2. & in Recapitul. ejusdem Leg. §. 31. Leg. Rip. tit. 11. §. 1. *Si quis eum interfecerit, qui in Truste Regis est, &c.* Homo ex Truste regalis in eadem Lege Sal. tit. 66. §. 2. Quibus locis: *In truste dominica, In truste Regis, vel ex truste regali esse dicuntur, qui Regi ipsi fidem jurantur quod Procerum præfatum fuit, quos inde Antrustiones vocantur, Fideles* l. postmodum dicti. Vetus Codex MS. Pat. & alii ex Bibl. Regia, pro eo, quod habetur inedito: *Si quis Antrustionem Dominicum occiderit, &c.* hæc præfert: *Si quis Antrustionem Dominicum occiderit.*

Thh a Malb.

Malb. Malcha 24. denarii, qui faciant solidos 600. culpabilis iudicetur. Id præterea omnino declarat Marculfus formula laudata, cuius titulus est: *De Regis Antrustionis* [vel *Antrustione*, ut est apud Lindenbrogium form. 47.] *Rectum est, ut qui nobis fidem pollicentur in lafam, nostro tuerantur auxilio. Et quia ille fidelis, Deo propitio, noster, veniens ibi, in palatio nostro, una cum arimania sua in manu nostra Truflem & fidelitatem nobis visus est conjurasse, præterea per presens preceptum decernimus ac iubemus, ut deinceps memoratus ille in numero Antrustionum computetur. Et si quis forsasse eum interficere præsumpserit, noverit se virgildo suo sol. 600. esse culpabilis iudicetur.* Ubi *Antrustio*, seu *Fidelis* fidem Regi proficitur, & vicissim Rex tuitionem ac patrocinium ob juratam fidelitatem *Antrustioni* pollicetur. Fiebat autem ejusmodi *Trufus*, seu fidelitatis sacramentum, à fidelibus *more Franco, in manus Regis in vassalium manibus commendatis*, Sacramento interdum ad sanctas Reliquias præstito, ut est apud Continuatore Aimoini l. 4. cap. 64. Quam quidem fidelitatem *Hominiam* postmodum appellatur. Vide *Commendatis*, *Fidelitas*, *Hominiam*, *Vassalium*, &c. Fuisse autem *Antrustionum* summam dignitatem ex eadem *Legge Salica* tit. 32. §. 20. edit. Heroldi, colligitur, ubi, *si quis Salecem Salecam castraverit, 600. solidis culpabilis iudicatur; si quis vero Antrustionem castraverit, 1800. solidis culpabilis iudicetur.* Et tit. 74. ejusdem edit. hominis ingenui *Chredidib* luitur solidis 600. *Antrustionis* 1800. id est triplo. Unde cum viri *Salici* & ingenui inter nobiles haberentur, consequens est, *Antrustiones* viros fuisse in aula Regis primarios. Adde tit. 76. ejusdem edit. ubi locis citatis *Antrustio* editum habetur.

TRUSTIS pro eo, qui in *Truste* Regia est. Ita videntur vocem hanc usurpare *Capitula Caroli C.* apud *Caritacum* an. 877. cap. 20. *Nullus homines nostros sive alios depraedari audeat, si quod si aliquis præsumpserit, in triplo componat, sicut ille, qui in Truste dominico committit.* Ubi observanda triplex compositio in eo, qui *trustem* occidit, seu qui in *truste* Regis est, quod & habent *Leges Salicæ* & *Ripuariz*, ut & *Marculfus* locis laudatis.

TRUSTIS, non omnino eadem notione, occurrit in *Decretione Chlotarii Regis* post *Legem Salicam*, apud *Bigonnum* p. 182. *De fiscalibus, ac contra dominum cenjuimus, pro tenore pacis jubemus, ut in Truste electi Centenarii ponantur, pro quorum fide atque sollicitudine pax prædicta servetur.* Et quia propitiano Domino inter nos germanitatis charitas indurupto vinculo custodiatur, Centenarii inter communes provincias licentiam habens latrones persequi, vel vestigia assignata minare, & in Truste, qua descendi, sicut dictum est, causa remaneat. Ita ut continuo capitale ei qui perdidit, reformare festinet, & latronem perquirat; quem si in Truste pervenierit, medietatem sibi vindicet, vel delaturam. Supra §. 3. de latrone: *Quis in Truste invenitur, medietatem compositionis Trufus adquirat, & capitale exigat à latrone.* Ubi *trufus* non est, qui in *truste* regia est, sed provincia ipsa suoque Principi subdita, & fide obstricta. Ejusmodi igitur verborum sensus est, si fallor, in hac *Cibildeberti Decretione*, que pars est pacti ejusdem Regis cum *Chlotario Rege*, ut verba ipsa satis ostendunt, & recte observatur à *Bigonio*. Injungitur ergo *Centenariis*, ut in qualibet *truste*, i. in utriusque Regis provinciis fide sibi obstrictis, elegantur *Centenarii*, qui latrones persequantur, ita ut si descendi, si eos comprehenderint in *truste*, seu in provincia alterius Regis, in ea latronis causa peragatur, ipsaque *trufus*, seu dominium Regis ipsius, ubi captus fuit, medietatem

tem compositionis habeat, ut perinde *trufus alia*, & qua profecti sunt *Centenarii*, alteram.

Posteriorem locum de latrone paulo aliter ex *Ms. refert Eccardus* pag. 138. *Traslem* quo ibi interpretatur eum, qui iussu Regis excubat & vigiliis fungitur. Sed *Schilterus* in *Glossario Teuton.* V. *Droß*, *Traslem* *Decretionis Chlotarii*, eodem quo *Cangius*, sensu explicat per fines provincie scilicet sive territoriorum fide Regis obstrictum.

¶ *TRUSULUS*, Οὐρανὸς παῖς, in *Glossis Lat. Græc.* pro *Tursulus* vel *Torsulus*. *Thom. Marfil.* ad *Perium* p. 33. *Ital.* *Trusulo*, *Kanus*, nostris *Nain*.

¶ *TRUTA*, Quidam pisces, quia vim habet trudeandi, vel quia semper moretur obstrusa, *Johanni* de *Jannua*, *Truite*, un poisson, in *Glossis Lat. Gall.* *Sangerm.* Occurrit in *Statutis Montis-regulis* p. 280. & apud *Mailillon.* in *Onomastico* ad calcem sæculi 5. SS. *Benedict.* ex miraculis S. *Rudolphi Episc.* p. 540. ubi tamen habetur *Turia* pro *Truta*. Vide *Trosta* & *Trutta*.

TRUTANUS, *TRUDANUS*, &c. *Trutani*, dicuntur *Errones*, *plani*, *mendici*, *Normannis* etiam *num* & ceteris *Gallis*, *Truans*. *Gloss. Lat. Gall.* *Trutania*, *Truandis*; *Trutanicus*, *Truani*; *Trutanus*, *idem*; *Trutanisare*, *Truander*. Hac appellatione donantur vulgo ignavi illi, qui per provincias passim vagantur, & mendacis ac strophis suis omnibus illudunt, dum alios le fingunt, quam revera sint; unde passim vox hæc usurpatur pro mendaciorum confictoribus. *Ugutio*: *Trutanus*, *plannus*, *levis*. *Gausfridus Vossienis* c. 68. *De urbe pellicur quasi Trudanus, qui super Christi discipulum pridie Missam celebraverat ut Ponsifex Magnus.* *Ebrardus Bethuniensis* contra *Valdenses* c. 25. *Novum genus Trutanorum, qui locorum varietates aliter videre non poterant, nisi se fingerent esse Christos.* *Cæsarius* l. 1. *Mirac.* c. 3. *Asserebat ... quendam Clericum adu Trutanum, quales per diversas vagari solent provincias, venisse ad Clavam vallem.* *Lib.* 8. c. 59. *Sape ad hujusmodi Trutani illusus est.* *Lampertus Ardensis* p. 175. 176. *Ipsud autem Balduinum, qui apud ipsos nuper emergerat, Trutanum esse, & populi seductorem, & pseudoconversionem non ambigere.* *Infra*: *Et ipsum vere Trutanum fuisse addivimus.* *Boncompagnus* de *Arte Dictaminis* l. 2. *MS Velus securi a totam Italiam regitavit cum cantatoribus, & tanquam eximius Trutanorum se fingit esse medicum doctrinatam, ut fornicandi & adulterandi opportunitatem valeat invenire.* *Poeta MS.* infimi xvi in *Biblioth. Thana*:

Dat Trutanus in ir, poterem tenes, & sedet ad Pyr, Regem Cappadocam computat esse eodem.

Occurrit præterea apud *Ægidium* de *Roya* ann. 1419. in *Vita Caroli Abbat. Villariensis* nu 18. in *Chronico Andrei* p. 555. [in *Gestis Gaufredi Lodun. Episc.* to. 3. *Analeth.* *Mailillon.* p. 386 in *Trastatu* de expugnatione *CP.* to. 5. *Amplif. Collect.* *Marten.* col. 787. in *Concilio Trevir.* an. 1227. tom. 7. ejusdem *Collect.* col. 117. *Trutanus*, in *Lugdun.* ann. 1274. *ibid.* col. 196.] & apud *Albertum Stadenfem* ann. 1224. apud quem bis perperam editum *Trutanus*, pro *Trutanus*. Nos etiamnum id generis errorum & mendicorum *Truans* appellamus, *Le Roman de Garin*:

Entre les poves su li Truan assis.

[*Historia Johannis IV. Ducis Britanniz* apud *Lobinellum* to. 2. *Hist. Brican.* col. 709.

Lors mit ses gens tois en array;

Bien semblois avoir euer de Roy,

Non pas de garz, ne de Traant,

Mais d' homme plein de bardement.]

Trubanes *Hispani* vocant. Vide *Leges Alphonfinas* part. 7. tit. 13. *Leges* 1.

¶ *TRUANNUS*. Processus de *Vita S. Yvonis* to. 4.

Maii

Maii pagin. 545. *Et ex hoc dictus juvenis dicebat verba approbrosa* D. Yuoni, *vocando ipsum coquinum sive Truannum.*

TRUDENNES. Eadem notione, usurpar Guiberus libr. 7. Hist. Hieros. cap. 20. *Tbasur autem apud gentiles dicuntur, quos nos, ut nimis liberaliter loquar, Trudennes vocamus, qui ex se sic appellantur, quia tradunt, id est leviter transigunt quaquevisum peragrantes agros.*

TRUTANIA, in Gloss. Gall. *Truandis.* Le Roman d'Auberi MS.

Et dist Lambers, bion savez le mestier,

De Truandise, n'avez soin de laisser.

Guillelm. Guiart ad annum 1302.

Entour des millargemens

D'autres gens que de Truandailles.

[Bible des Neel:]

Vous n'estes rien que Truandaille,

Vous ne logerez point ceant.]

¶ TRUTANIO, Ordinato Humberti II. Dalphin. an. 1349. tom. 2. Hist. Dalphin. p. 406. col. 1. *Præcipimus, ut semper pauperes magis indigentes, & minime Trutanii & baraterii, ad ipsam elemosynam admittantur.*

TRUTANICUS. Jo. de Janua: *Trutania, Trutanulus, Trutanicus.* Gloss. Lat. Gall. *Trutanicus, Truant.* Silvester Giraldus in Descript. Cambriz. c. 3. *Tam remotissima generis enarratio multis Trutanica potius quam historica videtur.* Charta ann. 1346. in Tabular. Episcop. Ambian. fol. 179. *Hæc verba vel similia præferentes: Exite, exite, per sanguinem Dei Trutanica familia, vos moriemini in hoc domo.* [Vita S. Columbæ Reatinz, to. 5. Maii p. 328.*] Cum, tamen affines confanguineis mugitis Trutanicique verbis, una cum præcibus minis, eam sæpius reuiderent, &c.

TRUTANIZARE, vitam & mores trutanorum gerere, Joanni de Janua: mendicare, *Truander,* Gall's. Le Roman du Chevalier au Barizel MS.

Or li conviens par force apprendre

A Truander s'il vout mangier.

Le Pelerinage de l'ame:

Ceste main emprunte souvent

Pour Trubonder le gentil gent.

Infra:

Et bien la servens enganter,

Quant il en veulent Truander.

Le Songe-cieux:

Ou a porter à son col la bezaïse,

Pour Truander faisans poure grimace.

Vocis etymon quidam à Theotico *Tburthie*, Egenus, accessunt, ut est in Gloss. Theot. Lipsii; alii à Cambro-Britannico, *Truan*, miser, erumnosus, ut est apud Boxhornium. Guiberus loco citato à *Trude*; à quo idem etymon accepisse videtur Joannes de Janua: *Trutanus, à trado, trudit, eo quod verbis suis tradat ad hoc quod decipiat; facit enim credi, quod verum non est.* Neque etiam placet Caroli Bovilli etymon, qui *truant*, à *trua*, vase ita appellato deducit, quo scilicet aqua è coquina in lavatrinam fundi solet. Hi autem, inquit, quos *Truans* vulgus vocat, amatores sunt culinæ, & figuriter catinarum ac vasorum. Neque porro aliorum etiam magis aridet, qui à *trusa*, fraus, accessunt. Vide *Tratingi*. Sed longe probabilius videtur à Gallico *truu* vocem confictam, id est, tributum, ex quo efficta vox *truans*, qua indigebantur Tributorum collectores & exactores, qui ostiant à tributariis, seu tributo obnoxii, tributa exigere solebant, ac præsertim ejusmodi census, qui inde *Cens truans* dicuntur in Consuetudine Sodenensis art. 3. & *Cens à queste*, in Blesensi art. 113. qui à domino re-

Tom. VI.

quiri & peti debent. Ita *questores*, à *querendo* dictos ait Varro l. 4. de Lingua Lat. *quod conquirerent publicas pecunias*; ut & Pomponius leg. 2. §. 22. D. de Orig. Juris. Charta Henrici Imp. an. 1107. apud Chabpeauvillum: *Item in domibus ad claustrales sedes pertinentibus forensis potestas jura nullam spoliandi, aut ostium obferandi, vel vigiles, vel ostiasim denarios exigendi habebit, &c.* Qui porro quæzunt, inveniunt. Hinc alud Matthæi 7. *Αἰνῆτι, ἡ δὲ δὲ εἰραῖται.* Proinde vocis *Truwer*, seu, ut hodie efficitur *Truwer*, ut Itali *Truvere*, etymon petendum ab ejusmodi tributorum Collectoribus, qui dicebantur *avoir treuvé*, cum tributum, seu le *trou* exegissent, quam vocem postmodum pro *invenire* usurpavimus. Le Roman de Merlin MS. *Es chevauche sans l'en la fere si le moi, & Truere les efelos, si point tant après le Chevalier, &c.* Sic alii passim De voce vero *Treu*, pro tributo, ita præ cæteris Guille. Guiartus in Hist. Francor. MS. ubi de Francis nostris:

Cil du Royaume par nature,

Refons bardis outre mesure,

Et de droite ancienneté

Car selonc la certainté

De l'Histoire, qui point ne ment,

Par leur outrageux bardement,

Dont jadis furent osmeu,

S'acquiterent-il du Treu,

Que li Romain entr'aus levaint,

Et que l'Empereur devoient,

Oneques puis n'en furent pelés,

Parquoi ils font Francs apelés

Darsennable accoustumance,

C'est à dire sans redouance.

[Le Bestiaire MS.]

Li Apostres nous amoneste

Que jervage & Treu rendon

Acbel à quinous le devon.]

Occurrit vox ista passim. Hinc *Treuage*. Idem Guiartus ad annum 1270.

Et rendrois toutes les années

Comment qu'il i eust domage

Au Roy Charles son Treuage,

Duquel il dus estre rentiers,

Ainsi comme son devanciers.

Le Roman de Garin:

Et de Gironde trectoit le Treuage.

[Le Roman d'Arbès MS.]

Dieuxor pourray de dueil mouir,

S'estrange homme conviens tenir

Ce que mien est par berizage,

Car l'autres y clamoient Treuage, &c.

Le Bestiaire MS.]

Quant il lia ce Treuage

Rendu, comme cheu qui sien est, &c.

Treuage & Treulages, in Litt. Johannis Reg. Franc. an. 1360. to. 5. Ordinat. p. 494. *Les aides & subsides ordonnez & d'ordonner pour le fais de nostre delivrance & los Treuages devant dis. Item. Ne paieront aucuns païages, trauers, chaucies ou Treulages.* Judicium an. 1395. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 775. *Neanmoins de son autorité il avoit levé ordais ports & baires certains Trauges, nommez traites, entrées & yssues, dont il avoit grand fiance.* Inquisitio an. 1467. ex Chartul. Monast. Baugessii: *La dite piece de bois... n'est subjele à segnaige, peison, berbaige, ne aultre quelconque Trauge & leslet.* *Trueue*, in Chartul. Latiniac. fol. 246. v. *Aultres menues Trueues*, 70. l. *La Treu de sel*, apud Buillierum in Summa rurali l. 2. tit. 40.]

Neque mirum, si O. Ferrarius vir doctissimus vocis *Trouare*, etymon ignorare se profiteretur, cum à veterere idiomate vocabulorum plerumque origines sint petende.

H h h 3

¶ TRU-

¶ **TRUTILARE**, Tumorum, est. V. *Trusulare*.
 ¶ **TRUTINA MONASTICA**, Regula, norma.
Vitam sub monastica castigare Trutina, in Epistola
 Hensici Clerici apud Mabilillon. co. 5. Annal. Benedict.
 p. 321. ad an. 1093.

¶ **TRUTINARE**, Trutina examinare, ponderare. Gloss. Lat. Gr. *Trutino*, τρυτίζω. Joh. de Janua: *Trutinare, librare*. Nic. Specialis l. 4. de Rebus Siue iuris. c. 1. *Gloriosus iudex, qui desuper Trutinat lites hominum in statera*. *Trutinant animum*, in Glossario. Bnhi ex Guiberti Hist. Palatr. *Trutinant in questum*, in Hist. Mediani Monasterii p. 266. Notherus Balbulus de Interpr. Scripturæ c. 6. apud Pezium tom. 1. Anecd. part. 1. col. 8. *Ex hec ergo Trutinari debet & examinari*. Sidonius lib. 7. Epist. 9. *Stetu satis superque Trutinato*. Conuentiones Saonæ an. 1526. p. 28. *Omniibus sic expostis & maturo examine Trutinatis*. Sensu verbi deponentis usus est Perhus Sat. 3. v. 82.

Atque ex portello Trutinantur verba labello.

¶ **TRUTINGUS**, Vide in *Trouting*.
 ¶ **TRUTTA**, Piscis fluuiatilis notus, Gall. *Truite*, Passim occurrit. Vide *Truta* & *Trutta*.

¶ **TRUTTANUS**, Erro, Trunni. V. *Trutanus*.
 ¶ **TRUTTINARE**, Vide *Trutinare*.

¶ **TRUTZELMANNUS**, *TRUTZSCHELMANNUS*, Bernardo de Breydenbach Itin. Jerosol. pag. 37. & 195. Interpres, nostris *Truebman*. De vocis etymo consule Menagium & Dictionarium universale Trevolianum.

¶ **TRUYA**, Torca, fus, Gall. *Truye* Regest. Episcopat. Nivern. an. 1287. *Bos vendens in foro debet 11 den. ... Truya ob*. Vide *Tria*.

¶ **TRUYNA**, Chron. Estense ad ann. 1341. apud Murator. tom. 15. col. 404. *Hic diebus complata sunt Truyna Episcopatus S. Georgii de Ferraria & laborerium Historie S. Petri*. An. *Truyna*, ædificium, domus, ab Ital. *Struire*, construere?

¶ **TRYGEED**, Leges Scanie Andreæ Suenonis l. 3. c. 4. *Statim post exhibitam emendationis tertiam, exhiberi debet pariter & tertium iuramentum, quom lingua propria Trygeed appellat, in quo tantum quatuor nominati de conjugationis interfecti iurant de iis, qui iussu fecerant, vin diluam de cetero cessatum*. Ex *tryg*, & *ced*, id est, ierium iuramentum.
 ¶ **TRYGSIERN**, Vide in *Sfiersiern*.

¶ **TRYIU**, A, Piscis, qui alius *Trutta*, vulgo *Truite*. Alanus de Insulis in Planctu naturæ: *Trytula finis marinis ingrediens, in agnore baptisata, Salmonis nomine consuebatur*. Vide *Trutta*.

¶ **TRZEDNIKO**, Iustitiarius, magistratus, apud Bohemos. Vide locum in *Czadarus*.

¶ **TRZNE**, Mensura regalis, in Charta an. 1258. in Bohemia sacra p. 61.

¶ **TUABOLA**, TUALEA, TUALIA, &c. Mappula. Vide in *Toania*.

¶ **TUAZA**, Mensura flex pedum, Gall. *Troise*, Charta an. 1356 to 2 Hist. Eccl. Meld. p. 232. *Per spatium duarum Tuazarum quadratarum terra disti fructus facient ... camerinum*. Vide *Tesin*.

¶ **TUBA**, Morbus equinus, *subtus caput garetis in angulo posteriori nervo aliquam protrusionem faciens. per ipsam longitudinem nervi*, &c. Petrus de Crescentiis l. 9. de Agricolt. cap. 37. At ejus Interpres Gallicus vetus habet, *la courne*, in la courbe.

¶ **TUBÆ GNEÆ**, Organum ad usum pugne navalis inventum & ad pilarem emissionem instructum, quod post Bosium l. 27. in oblatione Melitensi fusiis describit Carolus de Aquino in Lexico militari: quod, si opus est, consule.

¶ **TUBARE**, Tubam inflare, tuba canere. Vita S.

Patulsi. n. 19. *Illam tubam, quam &c. ad significandum prælium Tubari consuevit*, &c. Concil. Ravennense ann. 1317. cap. 18. *Tabis precedentibus & Tabanibus*, [Gloss. Lat. Gr. *Tubo*, τρυβίω. Rursum occurrit in statutis criminalibus Saonæ c. 26. & inter varios Germanie populos *Tubantes* numerat Idor l. 9. Orig. c. 2.]

¶ **TUBARIUS**, Qui tubas facit, l. 50. Dig. tit. 6. leg. 6. pro quo tamen *Turnebus Trubularius* mallet l. 9. Advers. c. 16. licet *Tubarii* vocem pro tubarum opifice non improbet.

¶ **TUBATOR**, Ital. *Tubatore*, Qui tuba canit, in Chronico Parm. ad an. 1287. apud Murator. tom. 9. col. 811. in Chronico Estensi ad an. 1348. apud eundem Murator. tom. 15. col. 451. in Statutis Placentie fol. 4. Vercellarum fol. 2. v. in Diplomate an. 1415. apud Ill. Fontaninum ad calcem Antiq. Hartæ pagin. 457. Vide *Nacara*.

¶ **TUBECTA**, Tuba, Gall. *Trampete*. Chron. D. de Gravina apud Murator. tom. 12. col. 60. *Pallantes nostra bucina sin Tubecta, nos ipsi applicuimus*, &c.

¶ **TUBERNIUM**, *Contubernium*, apud Laurentium io Amaliea ex Aldhelmo.

¶ **TUBEROSUS**, *Tuberibus plenus, inflatus*, superbur, Joh. de Janua: *Efflexit ut arguillens*, in Glossis Lat. Gall. Sangerm. Non semel occurrit nativa notione pro tuberibus pleno; metaphoricè pro inflato seu superbo, apud Guibertum l. 3. de Vita sua c. 4. *Multiplices Regi pacifice munera copias, spes & promissa divitiarum Tuberosus amplectitur*, &c.

¶ **TUBEX**, pro *Tumex*. Vide in hac voce.

¶ **TUBICINARE**, Tuba canere. Gloss. Latin. Græc. *ἰνβίω*, τρυβίω. *Tubicinare ad cornu vel ad sonum cornu*, in Requiescitione incerti anni to. 2. Hist. Dalpin. p. 128. Vide *Cornuare*.

¶ **TUBICINARE ALIQUEM**, Per præconem citare; Gall. *Crier quelqu'un à son de trompe*. *Tubicinum*, [Tubicinatio], jipla citatio, non semel in Consecutionibus Tolozæ.

¶ **TUBICINATOR**, Qui tuba canit, in Charta an. 1326. tom. 1. Hist. Dalphin. p. 57. in Consecut. Tolozæ & alibi. Vide *Selsista*.

¶ **TUBITA**, Eadem notione, *Tubita & praco publici*, in Charta an. 1459. 2 Regesto Columbæ Cameræ Computorum Provincie.

¶ **TUBLIUM**, Mensura frumentarie species, apud Italos. Gesta Innocentii III. PP. p. 149. *Cum famis invaluisset inedia, ita ut Tublium frumenti à 20. usque ad 30. solidos venderetur*. [Muratorius edidit *Rublium*, to. 3. p. 567. col. 1. Vide *Rubus* 2.]

¶ **TUBRUCUS**, *TYBRUCUS*, &c. Lanca ocrea, ocreis aut calceis coriaceis superimpositi solita, quam vulgo *Gamacbe* appellamus. Idioris l. 19. c. 22. & cxi eo Papias: *Tubruco vocatos dicunt, quod tibia, braccæque tegant*. *Tubraci quod à braccis ad tibia nque veniant*. Gloss. Alifrici dæxonium: *Tubruco, vel brace*, strapulas. Paulus Warnefridus lib. 3. de Gestis Langob. c. 33. *Calcei vero eis erant nque ad summum pollicem pedis aperti, postea vero cupereunt osis uti, super quas equitantes Tybrogos birreos mistebant*. [Tubragos edidit Martinus & Marci fratres. Vide Vossium l. 2. de Vitiis fermis c. 18.]

¶ **TIBRACA**, Eadem notione. Beda in Vita S. Cuthberti Episc. n. 31. *In tantam a cultu sui corporis animam sustulit, ut semel calcanti Tibracis, quas pelliceas habere solebat, sic menses perduraret integros*.

¶ **TIBRUCOS**, pro *Tubruco*. Statuum Cænobii Gellon. an. 1150. apud Siephanot. tom. 8. Fragg. MSS. p. 175. *Duo paria femoralium, & duo paria Tibrucum, & duo paria calsonum & totidem calgarum*.

¶ **TR**

¶ **TRIBUCUS**, pro **TABRUCUS**. Visitatione Monasterii Castrensis an. 1261. ex Archivis S. Victoris. Massili. Duo gaeque paria flammearum & femoralium, Tribucorum & solariorum, &c.

¶ **TUBULARIUS**. Ammianus l. 8. c. 1. *Obscurissime natus est patre Tubulario*, id est, Tubulorum seu ruborum opifice, si vera lectio est; quibusdam enim legendum videtur *Tabulario*.

TUBULI, Tibialia, quæ Græci recentiores *ταβία* vocant. Auctor Querolus: *Æstum vestiti genibus, brumam nudis cruribus, in sociis bysme, Cancros in Tubulis age*. Idem: *Occurrat non venietibus, utaturque in æstu Tubulis angustis & novis*.

TUCARIUM, *تکاری*, in Glossario Lar. Gr. MSS. Germani Paris. Art. in Gloss. Gr. Lat. Henrici Steph. *تکاری, Casa, Tugurium, pergula*.

¶ **TUCETARIUS**, Qui facit tuceta. Joan. de Janua. *Qui facit vineam de char de bacche*, in Glossar. Lat. Gall. Sangerman.

TUCETOSUS, *توسوس*, Optimus, fertilis. Papias. Ex seq.

TUCETUM, *توسوس*, in Gloss. Lar. Gr. [Jus crasum, quod bubula caro conditur. Scholiastes Perlis: *Tacetum, bubula condita apud Gallos Cisalpinos eadem mentis crassius obliata & mæscata, & ideo toto aano duras*. Hinc emendanda Isidori Glossæ, ubi: *Tucetum, bubula condita apud Gallos Albinos*. Fulgentio *Tuceta* dicuntur esca regie; *falscia* vulgo, ut addit Papias. Laudes Berengarit Aug. apud Murator. tom. 3. p. 41. *Ac decet ut Regem, variat Tuceta*. Joh. de Janua: *Tucetum, Cibum qui fise carnium consuetudo, sicut falscia est; Vinum de char de bacche, sicut come fauce*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerman. Menotus Term. fol. 77. *De illis & visceribus (porci) sunt bona Tuceta*. Vide Lexicon Martinii.]

TUCHINATUS, Rebello. Charta Caroli VI. Regis Franc. 11. Sept. an. 1383. pro Carcaſſonenſibus: *Correlationem & punitionem omnium criminum commissorum & perpetratorem per medium Tuchianus inobedientie vel rebellioſitatis*. Ita legendum apud Beslum in Caroli VI. tabulis, pro *Tureſinas* satis declarant [Condonatio ejusdem Caroli iisdem rebellibus indulta eodem an. 8. Martii apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 1590. Capitaneorum, *Tucivorum* (*Tuchinorum*) & aliorum rebellium ordinationes, armationes, &c.] ac Placitum an. 1387. 21. Jan. in quo hæc habentur: *La ville de Nismes est bonne ville & la plus noble de la Senefchaucie de Beacaire; les habitants ont toujours esté bons sujets, vrais, & obéissans au Roy, & ils ne furent oncques Tuchins, mais ont toujours eales fleurs de lis sur les portes de la ville*, &c. Occurrit ibi non semel. Joan. de la Gogae in Hist. MS. Principum Doleſium in Biturigibus: *Est alai saint Môr acompaigné de Tuchins, qui l'en appelle aujourd'hui brigans*, &c.

¶ **TUCIA**, vox Italica. Cadmia fossilis, Gall. *Tuchie*, in Statutis Aſtæ, ubi de intracis portarum.

¶ **TUCLERA**. Sub *Tuclera* mittere, in Fundatione Monasterii Vallis Cluse ann. 979. apud Marten tom. 1. Ampl. Collect. col. 331. Forte pro *sub tusela*: adeo lacrum est illud instrumentum, ut nihil certi ex eo colligere liceat.

TUCUS, *Quem Spani Cuculum vocant, à voce propria nominatus*. Ita Isidorus lib. 14. cap. 7. Glossarium Arabico-Lat. [Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Tucum, un ejel, Cocul*.]

¶ **TUDATUS**. Joh. de Janua: *Tudes vel Tudatus, malleus: uade Tudatus appellamus illos, qui habeat capita grossata ad modum mallei gressi*. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Tudatus, Gressu testestant*.

¶ **TUDECULUS**, Species aviculæ. Vide *Tadus*.

¶ **TUDIA FORES**, *تودی*, in Glossis Latin. Græc. Qui res tundunt. Martinus mavult

Tudiatores, à *Tudes*, *suditis*.

¶ **TUDI**, ES, TUDETES, Cognomen Caroli Martelli, à *Tudes*, malleus. Vide *Marius*.

¶ **TUDUS**, Species aviculæ, *Rubecula*. Gloss. Lat. Gr. *Tudos, Tudeculus*, *تودوس*. Vide *Martinium*.

¶ **TUELLA**, Triticum præstantius. Charta an. 1467. ex Archivis S. Victoris Massili. *Monachi concurrebantur, quod cellerarius non misisset ipsi bonum panem de favia Tuella five aaronæ*. Alia notione occurrit in *Toucula*.

TUELLUS, Radix unguis equi, Italis *Tuello*, apud Petrum de Crescentiis l. 9. c. 50. 54. 55. & ubi vetus ejus interpres Gallicus *Tuyau* vertit, ex Lat. *Tubulus*.

¶ **TUERI**, Defendit, protegit passiva notione. Inde ex veterum Canonum, tom. 3. Concil. II Hispan. p. 19. col. 2. *Umoasteria virgiana à monachis tueatur*. Adde Capitulum l. 1. c. 96. Concil. II. Hispan. can. 1. & Epistolam Cleri Moguntini ad Ludovicum Pium à Baluzio laudatam to. 2. Capitulum col. 1152.

TUERNAY, Leges Burgorum cap. 34. *Si uxor aliquis fuerit calumniata de aliquo, in placitis Burgorum utitur Tuernay*. Et cap. 28. *Si quis fuerit implicatus coram Justitiano domini Regis, vel alio Ballivo, si Damianus ejus vel Ballivo venerit, & allegaverit pro ipso in debita hora, potest recuperare causam Domini sui*. Et si per agilitatem suam responderit & dixerit *Tuernay*, de omnibus sibi apposis plane respondebit, & se amittit curiam Domini sui. Ubi skenzus de Verborum signif. ex quo supradicta delumimus, scribit, in quibusdam libris legi *Twentinay*, sed quid hoc sit, valde ambigere, & hic aliorum avide expectare judicium. Conject tamen esse antiquum verbum forense, quo reus utens, intelligitur approbasse judicem, adeo ut eum postea declinare non possit.

TUFA, Genus vexilli apud Romanos, ex confertis plumarum globis. Vegetius l. 3. cap. 5. *Muta signa sunt, aquila, draco, vexilla, flammule, Tuse, piane*. Beda lib. 2. Hist. Angl. 16. & ex eo Henricus Huntdon. lib. 2. pag. 316 *Ubiq; autem ante Regem (Edmundum) vexilla gestabatur, ac non per plateas illud gæus vexilli, quod Romanis Tufam (ali. Tuffam) vocant, Angli Tuff appellant, ac eum umbilicus ferri solebat*. Byzantio etiam Scriptores *توف* appellarunt apicem, qui galæe imminet, ut Zonaras in Galilio, & Leo Grammaticus in Theophilo Imper. eum de Justiniani statua in Augulteo verba facient. Ita nostri vocem hanc usurparunt. Charta vernacula sub Ricardo II Rege Anglæ, descripta ab Edw. Byſſeo: *Que Jeo Gervais de Clifton Chevalier aye donnée, grantez, & par ceste ma præsente charte confirme à mon bien aymé Richard de Bervecot, un beaume, c'est à sçavoir une Tuffe de plume, la moitié, c'est à dire par amont de plume, noire, & l'autre moitié, c'est à dire par aval de plume, blanche, à avoir & tenir ladite beaume*, &c. Vide à nobis observata ad Joſinville Differt. 22. pag. 92. Glossar. med. æ. Græc. v. *τῦφα* & Lexico Milit. Caroli de Aquino.

¶ **TUFELLUS**. Vide mox in *Tufus*.

¶ 1. **TUFFA**. Acta B. Michelinæ, tom. 3. Junii pag. 929 *Michelia ad hæc verba respondit: Omnia ista videatur Tuffa & caucia*. Puto legendum *Tuffa*; saltem eadem notio est. Vide *Tufa*.

¶ 2. **TUFFA**. Acta S. Francisci de Paula, tom. 1. A. prilis p. 129 *Accipias parum herbe vocata Tuffa*. An legendum *Tuffa*, *Trifolium*, Gall. *Trefle*?

TUFUS pro *Topbus*, Glossæ Lat. Gr. *توف*, *توب*, *توبوس*. Est autem *Tufus* lapis friabilis, minimum ponderis in structuris habens, de quo Vitruvius l. 2. c. 6. 7. & alii: *notis Tuf. Papias: Iogni, lapis cavernosus & mollis*. Ejusdem Vitruvii Abbreviator cap. 4. *Primo ut areas operæ pareretur, & cæmærum de silice, vel lapide Tuficio*,

cio, &c. Joan. de Jan. Tofus, à todere diciunt, lapis asper & caveruosus, qui umbrantes super se todere facit. Anastas. in S. Hadriano PP. p. 175. Plurquam 12. millia Tufos in litore elvei fluminis in fundamentis ponens à solo usque ad summum telluris mira magnitudinis porticum reparavit. Infra: Maximum monumentum de Tiburtino Tuso. demolitus est. Sarcophagus de Tufello, in Gestis Guillelmi Majoris Episc. Andegav. c. 5. [Sarcophagus Tuvum, urca Tuvca, in Annalibus Genuens. apud Murator. tom. 6. col. 361.]

TOPUS. Gloss. Græc. Lat. à τὸ πῶν, Tofus. Matth. Sil. vaticus: Tofus, lapis est levis, spongius, satis obsterfus. Tofus arenosus utque jecuvus, Palladius. 1. 5. [Lapis Tofus, in Chron. Fontanell. c. 13. p. 38. & 240.]

TOPHUS. Gloss. Gr. Lat. τὸ φῶν, Tofus, Tofum. Joan. Archid. Barenus in Transl. Sabini Episc. Canusini. 4. Hujusmodi etiam scriptura inventa est in tabula una marmorea, qua ibidem nunc reperta est, et in nova Topho. Charta an. 127. in Hist. Monast. S. Nicolai Andeg. p. 97. Quidquid vero remansit à sinistra parte rectoria de Topho cundo versus portalem, &c. Ununtur etiam Virgilius. 1. 2. Georg. Ovidius. 1. 3. Metam. Cotumella. 1. 3. c. 11. & alii.] Tophici lapides, apud Capitolium in Maximinis. Tofini termini, apud Agrimenfiores.

TUGELLARIA. Vide Testum.

¶ TUGURIUM, Calamus quo sanguinis Christi hauriebatur de calice Tuvus, calumun. Ufus vangerm. in Probat. Hist. Iudæum Abbat. pag. 149. col. 1. Quando diuconus communicaverit, ipse accipiet calicem, & ferri supra altare matutinali, & conventus ibi illic potum cum Tugurio argenteo secundum quod ipsi communica-verint. Vide Fiftula. & Tegerium.

¶ TUGURIUNCULUM. Tuguriolum, io Vita B. Lidwinæ Virg. tom. 2. Aprilis. p. 14.

¶ TUIFADUS. Vide supra in Tbiophadus.

¶ TUISARE, Vocare aliquem Tu per despectum, Laurentius in Amalthea, Gallis Iuioyer.

¶ TUITIALIS, Tutus, ut puto. Sebifma Avenion. ad an. 1378. apud Marten. tom. 7. Ampl. Collect. col. 439 Urbanus VI. PP. captus fuit à Carolo Rege Sicilia & in carcerem Tuitiale positus.

r. TUITIO, Immunitas, tutela, defensio, quam Rex fidelibus suis, vel Ecclesiis indulget, quæ & Munde-bur-dium dicitur. Vide Mundiburdus.

¶ a. TUITIO, Administratio rerum & bonorum pupilli, Gall. Tuitre. Chartul. Episc. Paris. ad an. 1269. fol. 122. Tabella de Bonraiguemont ... fecit bonagium ligium dom. Episcopo Stephano ... ratione liberorum suorum quas habet in Tutitione sua sive in buill. Tutition, Tntiou, Practicus nostris. Charta an. 1485. ex Chartul. Latinic. fol. 151. Reulin Sebert in nom & comme tuseur, & curateur de Jehan Gilles ... jussum ment fondé par lettres de Tntion & curation, &c. Intra: Tuition, Tution, in Con-fuet. Medunt. art. 184.

¶ TUITISCI. Vide supra Tbeotisci.

TULDUM vocatur nuperi, militia, quod Latini vasa, impedimenta, Græci τὰ τελευτήρια, Lexicon Gr. MS. Reg. Cod. 1062. Αποκρισὶς τῶν ἑρμηνεύων τὰς λέξεις τὰς ἀρχαίας, &c. Vox hæc nuperi Tactis Græcis familiaris, qui hæc à nostris hauserunt, tamen apud Scriptores Latinos inferioris ævi hæd reperitur, quod sciam, sed io vernaculis nostratibus crebrius, Toudis & Tauldis, vel Taudis, qui hæc voces vulgo usurpant pro incomposita rerum quarumpiam congerie, vel impedimentis, quæ nullo ordine in castris jacent; ut Montfleurus. 1. vol. cap. 138. 2. vol. pag. 38. 38. Guellus in Hist. Arthuri Ducis Brit. p. 92. 94. Philippus Ravellanus in Tactis, & alii. Octavianus Sangelianus in Viridario honoris.

Sur sebanffanix, senefirs & Tauldis.

Vide Notas nostras ad Nicephorum Bryennium. 1. 4. nu. 6. [& Glossæ. mediz Græcitis io Tūddor.]

¶ TULLERE, pro Tollere, Auferre. Acta S. Vitaliani Episc. tom. 4. Julii. p. 169. Vestimenta cum calceamentis, quibus sanctus vir indus solebat Tullentes, &c.

¶ TULES, Napis, duo, in Glossis Lat. Græc. An à τὸ ἄλλο, callus. Vide Martinium & infra Tussile.

TULI, Papiæ, Aquarum præjilus. Forte Tuli.

¶ TULIBOSUS. Rolandus Patav. 1. 1. c. 7. apud Murator. tom. 8. col. 330. Eleuatio tumuli tu clipei contra clipeos creperunt, fragor strepitus lancearum, ausum timuitis infouit, & clavis nodosis & ferreis serientibus ad galeas Tulibosas, igne resularunt scintille. Melius, ut videtur, calibosas legitur in MS. Estensi.

TULICATUS, Carpini, acceptus, in Glossis MSS. [Gloss. Isid. Tuligatus, Carpinum. An Tulpialium? de quo supra.]

¶ TULIPA, Pileus seu amiculum capitis Turcis in usu, & inde Flos notus, nostris Tulippe, quod in versus hujus pilei speciem referat. Hunc florem describit Pomey & alii recentiores. Vide Vossium de Vitiis serm. Hofmannum & Menagium.

¶ TULIPANTUS, Pileus Turcicus, Gallice Turban, in Miraculis S. Georgii Mart. tom. 3. Apr. p. 153.

TULIT ANNOS, pro Nixit. Vetus Inscriptio apud Gruterum p. 881. I. D. M. NICE CONJUGI. BENEME-RENTI. FECIT. TULIT. ANNOS. QUOD. POTUIT. Alia 947. 9. CUM. QUA. VIXIT. ANNIS. XXXII. TULIT. ANNOS. LII.

¶ TULLIA, Media vel regia, in Glossis Isid. Martin. corrigi: Trulla, media aula regia. Vide Trullus.

¶ TULTA, TULTUS. Vide Tolia & Tolus.

¶ TULUTANUS, Tolutanus, in Glossis Lat. Gr. Leg. Toluturius, pro Toluturius, Gradarius.

¶ TUMBA, Tumsa, Sepulcrum, ex Græc. τὸ μῆδος, quod cadaueri terra iogesta tumulus faciat. Gloss. Lat. Gr. Τὸ μῆδος, ὁ θάνατος, τὸ μῆδος, τὸ μῆδος. Ita emendat Salmastius ad Hist. August. pag. 439. Ebrardus Becunio Græcismo c. 12.

A tumulo tumulus; à moneo, monumentum, &c. Hoc vnum Tumba comprehendit omnia dicta.

Prudentius in Passione S. Hippolyti:

Sunt & multa smmactia cum identia Tumbas Marmora, qua solum significat numeros.

S. Hieronym. in cap. 30. Ezechielis: Et in Tumba sepul-tre illius reirudantur. S. Athelmus de laude Virgin.

Clausa per amptos & Tumbas sponte patefunt.

Alcuinus Poem. 9.

Omnia de pificis exurgit corpora Tumbis.

Rathbertus de Calibus S. Galli. c. 9. Tumbæque argento & anro sibi parata benificie in cam sancti viri exuvia sunt perlata. Hiflor. Apparitionis S. Michaelis in Monte Tumba c. 1. Hic signat locus Tumba vocatur ab incolis, idro quod in monti tumuli, quæsi ubi arcus emergens in alium, &c. [Vide Valesium in Noitria Gallie pag. 338. col. 1. & Mabillon. tom. 2. Annal. Bened. pag. 10.] Antrum tumbule sepulcrum Christi vocat auctor Panegyrici Berengarii Imper. Uruntur præterea Beda lib. 3. Hiflor. c. 12. Poeta Saxonic. in Annalibus Caroli Mag. an 800. Auxilius de Ordinat. Formosi lib. 2. cap. 4. extr. Adrevaldus lib. 1. de Miracul. S. Benedic. cap. 16. Aimoins lib. 2. de Translatione S. Vincentii cap. 3. Anastasius in Vit. PP. p. 131. Harigerus in Vita S. Landraldi num. 8. Eckehardus de Vita Noerki Balbuli c. 35. Ermanricus in Prologo ad Vitam S. Soli, Alcuinus Poem. 164. Valafrius Strabus de Vita S. Galli cap. 25. Epitaphium Alcuini apud Browerum in Annalibus Fuldenfibus p. 41. Petrus Abbas Cellensis 1. 6. Epist. 12. Verlus relati à Serario in Moguntia p. 722. Hifloria Invent. corporis S. Mafidie pag. 52. Thiofridus in Florib. 1. 1. c. 6. Synodus Atrebat. an. 1125. tom.

to. 13. Spicil. p. 49. &c. *Opertorium* vocat Sidonius l. 3. Ep. 13. ubi de Savaro, vide io hac voce. [*Le Roman de Robert le Diable* MS.

*De saint Robert enquist la vie,
Si en la Tombe ravie,
L'oïsement qu'il y trouva
Plus d'avoir trouver n'ea poyes.*

Le Roman de la guerre de Troyes MS.

*Tiel sepulture & tiel Tombel,
Ne tant precieus, ne si bel, &c.]*

TUMBULA, Parvula tumba. S. Alkhemus de laude Virginatis c. 30.

Saxea quadratis quos condid Tumbula suffis.

Vetus Epitaphium apud Gualter. in Tabular. Sicul. pag. 133.

Virginis exemplo majorem Tumbula templo

Claudis, Gaaliteri dum foves ossa pii.

TOMBA. Pactus Legis Salicæ tit. 58. §. 3. *Si quis Tombam super mortuum hominem expoliaverit, &c.* Codd. alii, *Tomelam*, Lex vero Salica tit. 57. §. 2. *Tumalium* habet.

Exterioriorem sepulcri partem, sive cooperculum hic intelligit Eccardus, quod olim sepulchra pretiose quandoque exornarentur. Jornaades de rebus Geticis: *Notique secreto cadaver est tercia reconditum, cujus cooperacula primum auro, secundo argento, tertio ferri rigore communitur.*

Proprie autem tumbam hodie dicimus sepulchrum lapideum Chronic. S. Benigni Divion. p. 438. *Sepulchrum vero sancti & gloriosi Marcelli est constructum, & est Tumba ex quadris edificata lapidibus, quæ 8. cubitos in longum, quinque autem reat in latum, &c.* [Chron. Senon. ad an. 1215. *Sepulchrum*; est in ecclesia S. Apri in Tumba elevata lapidea satis decenter sculpta. Lapidis tumbæ, in Statutis Eccl. Trecor. an. 1455. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1155. & 1156.]

TUMBUS, Eadem notione. Inscriptio Christiana apud Gruterum 1770 4.

Exornatus rutilum pretioso marmore Tumbum,

In quo poscentes mira superna vident.

Epitaphium S. Gumiani, Episcopi Hiberni, Bobii io Italia:

Pretiosæ lapide Tumbum decoravit devotus.

TUMBA, in alia, apud eundem, 173 6. Vide **Tymbus**. Cæterum a tumba, vox nata nostris *Tomber*, pro Jacere, vel cadere, qui enim tumbatus est, seu in tumba jacet, is prostratus est.

TUMBATUS, Sepulcus. Obitus S. Hathmodæ, apud Pezium tom. 1. Anecd. part. 3. p. 515.

Membra Aaron Varis mors Or Tumbata retentas.

Rufus habetur in Epitaphio ano. 1371. apud Georg. Christianum tom. 1. *Rer. Mogunt.* p. 680.

2. **TUMBA**, Area. Otto Morena in Hist. Rer. Laudensium p. 73. *Tandem privatim per fossam, & per aliquam Tumbam egredientes, & post terga ipsius Placentini irruerunt, &c.* Petrus Crescentius l. 1. de Agricult. c. 6. *Curia sive Tumba facienda in rure occasione habitationis domini & rusticorum... quadruplex est consideratio, &c.* Lib. 1. c. 6. *Domus & Tumba, seu area, & curia magnitudo fieri debet in rure secundum domini facultatem, &c.* Mox: *Le Tumbatum munitionibus frutiferæ arboris non plantentur.* Ubi versio Gallica jussu Caroli V. Regis Fr. exarata, semper *Combe* præfert.

Agnum fossa seu terra in tumuli modum elevata munitum Combe alicubi vocat.

TUMBATOR, Tubicen, Gall. *Trompette*. Computus an. 1333. tom. 2. Hist. Dalphin. pag. 281. Item, duobus Tumbatoribus de Sabaudia, 11. flor. Vide **Trumbator** & **Tumbetta**.

TUMBATUS, Sepulcus. Vide **Tumba** 1.

TUMBELLUM. Catalogus reliquiarum & ornamentorum Ecclesiæ S. Juniani an. 1300. apud Hemerzium in Augusta Viro. mand. pag. 264. *Casula dom. Regis cum dalmatico & Tumbello. Casula alba cum dalmatico & Tumbello ejusdem coloris. Casula rubra cum d. &c.* *Tumb. ejusd. color. Casula domini Baribolamæ de Roja cum dalm. & Tumb. deauratis.* Idem omnino videtur quod *Tunicella*, adeo ut *casula vestis* sit presbyteri, *dalmaticus diaconi, tumbellum subdiaconi*; sed f. leg. *tunicellum*.

TUMBERELLUM. Vide mox in **Tumbrellum**.

TUMBITA, Tuba & Tubicen, Gall. *Trompette*. Computus an. 1333. tom. 2. Hist. Dalphin. p. 279. *Pro equo thesaurarii, taren. 15. Pro equo Tumbette, taren. 17.* Ibidem p. 281. *Tumbette Ducis Duratii pro empione unius ranciai, 17. flor.* Ordinatio Humberti II. ibidem pag. 313. *Quando pulsabitur campana vel Tumbetta seu tuba, &c.* V. **Trumba**.

TUMBERELLUM, Gall. *Tombeureau*, Instrumentum fuisse volunt in ventum ad castigandas mulieres rixosas, quo io aquam dejectuatur, immergeatur, & inde madæ & potæ extrahuntur. Cowellus ait esse plautrum, in quo fornicationis aut adulterii rei courmelæ causa per civitatem aut burgum circumferuntur. A Gallico *Tomber*, quod est cadere, volvi, volutari, deducta vox. Ejusmodi vero supplicii inflegendi jus, quæ madmodum *surca* & *pilorium*, autem seu superiore iustitiam spectabat. *Paua Tymbaralis* dicitur apud Bractonum lib. 3. Tract. 1. c. 6. §. 1. & Tract. 2. c. 3. §. 6. *Paua Tymbaralis*, in Fleta lib. 2. c. 1. §. 8. c. 12. §. 19. *Leges Burgorum Scotico-rum c. 21. Si aliquis vel aliqua sit in forisfacto de pace vel cervisia... pistor ponatur super collisfrigum, quod dicitur Pillorie, brastaria super Tymbarillum, quod dicitur Castigatorium.* Charta Edwardi I. Reg. Angl. apud Pryneum in Libertat. Angl. tom. 3. p. 465. *In tertio transgressa babeant iudicium de pillorio vel Tymbarello.* Fleta l. 2. c. 12. §. 29. *Si pillorium, Tymbarale, vel castigatorium de novo levati faciant.* Henricus V. Rex Angliæ in Charta Fundat. Sheneensis Cænobii in agro Surreptiensis: *In bujasmodis terris, dominiis ac sedibus habere possunt pillorium atque Tymbarillum pro punitione malefactorum.* Willelm. Thorn. Similiter clamat habere *farcat, pilorium, Tymbarillum, &c.* Joao. Britton. in Legibus Angl. pag. 24. *Et aussi sous de tous ceux que juse de Tomberel ou perse de membre averoat fussent par jugement.* Pag. 30. *Ou juse de pilleroi ou de Tymberel, ou de aver, vrecq; de mer, &c.* Adde p. 31. v. 76. & 135. [& Nomolex. Angl. Thom. Blount in hac voce.] Hinc nostris, *Faire le Tomberel*, in faciem cadere de aliquo superiori loco. Joao. de Condat. MS.

Care amis le plus lait cbei,

Et fist un siliain Tymberel,

Que il se rompi le basterel.

Sed & *tomberneau* costri etiamnum vocant biroam plautrum quoddam, quod cum deoneratur, omnino reliquum sternitur. Chronicon Flandriæ c. 8. *Henri de Maltrait* [sic] meut par les quatrefoirs de Paris ca un vneul ou Tomberneau, & apris rendu à l'Evesque, & illec mourut en la chambre que l'on dit Oubliette.

TUMBERELLUM præterea appellata nescio quæ machine bellicæ species. Philippus Mouskes in Ludovico VIII.

Qu'il oreat assez mangoniens,

Et trebukers & Tumerians.

Infra:

Sour quatre rues sis cagiens,

Et de claires & de merriens,

Et pour torneis, & castians,

Et Tumerians, & trebukers.

TUMBERELLUM, [f. Typus quo dummi percutiuntur

tur & figoantur. } *Eleta lib. 1. cap. 22. §. 12. Ut de pondere*
ejuslibet denarii sciatur legitimum pondus, concessum
est, quod licebit cuilibet pecuniam recipere, & liberam
particulatim per pondus 5. solidor. ad hoc provisum, &
quod fuerit inferius per Tumbrellum per eundem cam-
bii Regis signatum. Vide Skenzum de Verborum figoi-
 ficat. v. *Tumbrellum*.

¶ **TUMBULA**, Parva *Tumbl.* Vide *Tumba* 1.

¶ **TUMBURG** *f.* Major Advocatus, in Privilegiis Ra-
 tisbonensibus an. 1230.

¶ **TUMBUS**, Sepulcrum, Tombe. Vide *Tumba* 1.

¶ **TUMENTUM**, à *Tumere*, quia in filo vel tela tu-
 meat, ac subtilitatem habens, unde *Tumentuosus*, *tumea-*
ta plenus. Joh. de Janua, male pro *Tomeatum*, ut vide-
 tur. Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Tumentum*, *Ense-*
meat, *Tumor*.

¶ **TUMEX**, *ῥυτίς, αἰσχροίτις* τ. 1. 2. in Glossis Lat.
 Gr. & Gr. Lat. *Livor, vibex*. Perperam in Supplem. Anti-
 quarii *Tubea*. Pro τ. 1. 2. Martinus vellet τ. 1. 2.

¶ **TUMIDARE**, Inflare, tumefacere Acta SS. Vale-
 riani & Soc. Mart. tom. 2. Aprilis p. 206. *Vita est quam hu-*
mores Tumidant naves excrescant. Gloss. Gr. Lat. O. Juvru,
Tumefco, *Turgeſco*, *Tumido*.

¶ **TUMINUS**, Species meosurae Siculis & Neapolita-
 nis. Charta an. 1504. pro Carmelit. Neapol. in Bulla-
 rio Carmel. pag. 624. *Elemosinialiter dare prouiderint*
Tuminos salis duodecim singulis annis pro unſratum
Deo famulantium in eodem monasterio, &c. Occurrit plu-
 ries. Vide *Truncus salis* post *Truncus* 7. *Tumminus* &
Tumulus.

¶ **TUMIX**, *Tumix*, in Gloss. Gr. Lat. MS. & edito.

¶ **TUMINUS**, Idem quod *Tumminus*. Conſtit. Fre-
 derici Regis Siciliæ cap. 20. *Considerantes itaque quanta*
noſſri Siculi ſuſtinerent inaccommoda propter diuerſitatem
Tumminorum, ad quorum menſuram victualium conſiſtit
commercium, &c. Pluries occurrit ibi. Rurſum c. 42. *Sta-*
tuimus quod Barones & Domini terrarum recipiant ... eor-
um terragia, non ad groſſum Tumminum Baronis vel Do-
mini, ſed ad generalem & juſtam menſuram.

¶ **TUMO**, *Temo*, Gall. *Timon*. Guido de Vigevano
 de modo expugnandi T. Sc. 12. *Et alia dæ rota cum T-*
monem reſtancant extra domum.

¶ **TUMORA** 1. *US*, *Tumeo*, *tumidis*. Processus de
 ven. Maria de Malliaco, tom. 3. Martii p. 751. *Habebat u-*
nam maxillam iſtā firmam & Tumortam.

¶ **TUMPLEBANUS**, in Metropoli Salisburgeſi tom.
 3 p. 30 qui p. 4. *Major plebanus*.

¶ **TUMPLETURA**, *f.* Ars exſtruendarum munitio-
 num, à Saxonico *Tun*, *epes*, *ſeptum*, *ſepimentum*, & La-
 tino-barbaro *Pleitur*, ſeu *Pleidura*, locus ſeptus. Epita-
 phium an. 1585. in Eccleſ. de *Fouagnequour* diocceſis Am-
 bianenſis. *Florentius Morandus filius Mntbei, pietatis ſlu-*
diuſus, equitate flores, agriculturæ geometriæ, Tumpletu-
ra artibus peritus, clavis proſique viris virtutis inuade
comparandus, placida morte ſoluitus, &c.

¶ **TUMULARIUS**, *Tumularia ſepultura*. *Tumba*,
 Sepulcrum. Andr. Floriac. Monac. in Vita MSS. Gauzli-
 ni Biturici. Archiep. l. 1. *Oſioſerica pallum S. Beatiſſimo de-*
reſcriptis moriens, in quo loco Tumulariam eſt deſcripta ſepul-
crum. Vide *Tumba* 1. & *Tumulus*.

¶ **TUMULATOR**, in Necrologio Eccleſ. Carnut.
 ad diem 5. Idus Julii. *Sigolēuita ... ammirandi præſulis*
Fulberti ... dicitur Tumulator liberalis, quippe qui ce-
lebraſſet ejus exſequiis, ornanſſetque tumulo opes &
operam contulerit, ut habet Mabillonius tom. 4. Annal.
Benedicti p. 80.

¶ **TUMULLULUS**, *Parvus tumulus*. Joan. de Janua;
Petit ſepulcre ex petis Tombian, in Gloss. Lat. Gall. San-
 ger. rm. Vide *Tumularius*.

¶ **TUMULUS**, Meoſura frumetaria, Siculis & Me-

litensibus, *Tamolo*. Miracula B. Joachimi Abbat. tom. 7.
 Maii p. 124. *In loco quodam arboribus undique ſepso, en-*
cuſſam vinea Munri genitioris ſui, in agro Calicenis poſita,
capacitatis in ſemina Tumulorum trium cum dimidio.
 Vide *Tumulus* & *Malbergium*.

¶ **TUNC**, *Ad Tunc*, *Tum*, *tunc*, Gall. *Alors*, apud Tho-
 mam Mador Formul Angl. p. 273. *Ex nunc pro ut ex tunc,*
& ex tunc pro ut ex nunc, formula in Litteris Caroli V.
 Reg. Franc. an. 1369. tom. 5. Ordinatio pag. 269. & ali-
 bi, qua aliquid firmo ac ſtatuto conſilio ſaſtum eſſe ſi-
 gnificatur.

¶ **TUNCHINIUM**, Decania vel cætes judicialis,
 cui præerat *Tunginus*, ſi vera leſſio eſt. Paſtus Legis
 Salicæ tit. 63. *Si quis de parentilla tollere ſe voluerit,*
in malum aut ſa Tunchinum ndmallare debet, &c.
 Aliter Lex Salica tit. 63. §. 1. ut videtur eſt mox io *Tan-*
ginus.

¶ **TUNGERE AFA**, *TUNGERE AFA*, *Præpoſitus cur-*
rie urbana, Hickſio Diſſert. Epist. 57 à Saxonico *tun-*
villa, prædium, vicus, & *Gereſa*: de quo ſupra. Vide *Tun-*
grauio.

¶ **TUNGINUS**, *Judeus*, qui poſt *Comitum* eſt, in veteri
 Gloſſario: *Tungi*, ſeu villa *Præſtus*, *Judeus*; à *tun*, Sax-
 on. villa, vicus, prædium, territorium: quod malim quam
 quod vult Wendelinus, à Teutonico *Tong*, i. lingua, de-
 ductum vocabulum, quod *i* *maginus* lingua ſit centeo-
 rarii. Alii à tegn, Saxonico, *Minſter*, de qua voce egimus
 in *Baragis*, proſeſum volunt. Lex Salica tit. 46. §. 1.
Tungius aut Centenarius mallum indicent, &c. Tit. 48.
Debeat teſtes jurati dicere, quod ibi fuiſſent mallo, ubi
Tungius & Centenarius indixerunt. Tit. 63 §. 1. *Si quis*
de parentilla tollere ſe voluerit, in mallo aſſe Tungium
aut Centenarium ambulet, &c.

¶ Eccardus in notis ad Paſtum Legis Salicæ tit. 47.
 §. 1. aſſertit nomen *Tingini*, *Tungia*, vel *Tungia*, forma-
 tum eſſe ex *Tincma*, & proprie ſignificare *Decanum*,
 quod invenit in Gloſſario MS. Florentino: *Centea-*
rium, hunao, Decanum vero *Tincma* vocati. Origo vo-
 cis, inquit, *Tebum*, vel *Tia*, quæ pro *Decanum* legitur in
 Paſto Legis Salicæ tit. 2. §. 5. & 8. hinc *Thebing*, *Ting*, *Tin-*
ginus, *Tincma* verborum eſt *Decanus*. Aliunde arceſ-
 ſit Voſſius l. de Vitiis ſerm. c. 18. ubi etiam habet *Ton-*
ginus. Vide *Decanus* & *Tunchinum*.

¶ **TUNGRAVIO**, *TUNGRAVIO*, *TUNGREVIUS*, *Tung-*
ingi Præpoſitus, id eſt, villæ nam *tun*, ut mox diximus,
 Saxonibus eſt villa, vicus, prædium, territorium: & *ge-*
reſ Præſtus, Præpoſitus, quali *tun gereſ*. Leges Ethelre-
 di Regis Angl. apud Wenetynum c. 24. *Si Portireva, vel*
Tungravia, vel alius Præpoſitus compellat oligem, quod
thelocum ſuperſtenuerit, &c. *Tungravius*, in ejuſdem
 Ethelredi Legibus apud Habam c. 2. *Tungravi*, in Legib.
 Henr. I. c. 7. *Laterſes autem* (generalibus placitis) *Præpo-*
ſiti, Barones, Vavasores, Tungravi, & ceteri terrarum do-
mini diligenter ſatendentes, &c.

1. **TUNICA**, Veſtis Sacerdotalis, quam duplic em
 induunt Episcopos ſubter caſulam, ut eſt apud Amala-
 rium l. 2. de Eccl. Offic. c. 2. Rupertum l. 1. de Divin Of-
 fic. c. 23. Durandum l. 3. Ratione. 10. &c. Eadem *Tunica*
 poteris dicitur apud Innocentium III. l. 1. Myſteriorum
 Miſſæ c. 10. §. 5.

¶ **TUNICA cum TINTINNABULIS**. Miſſa vetus ex eo-
 dice Ratoldi Abbatis Corbeienſis: *Super hac itaque mi-*
niſtratur ei (Episcopo) Tunica gyris in tintinnabulis mi-
nistræ reſerta, &c. [Vide *Tintinnabulum*.]

¶ **TUNICA**. eſt etiam Clericorum veſtis propria, apud
 Honorium Auguſt. l. 1. c. 33.

¶ **TUNICA PLUMBEA**. Lex Baj. regit. r. c. 11. §. 1. *Si quis*
Episcopum, quem conſtituit Rex vel populus ſibi elegit
Tonaticum, occiderit, ſolvat eum Regi vel plebi, nui pa-
rentibus ſecundum hoc Edictum. *Eſt Tunica plumbea*
ſecun-

secundum statum ejus, & quod ipsa perseverit, auris tantum donet, qui eum occidit, &c.

TUNICA CHRISTI, de qua Gregorius Turon. l. 1. Miracul. c. 8. Chron. Fredegarii cap. 11. Aimoinus l. 7. c. 78. Matth. Paris an. 1156. &c.

TUNICA B. MARIE, quæ in Carnotensi Ecclesia religiose asservatur & colitur. De hac agit Dudo de Morib. Normann. l. ap. 80.

TUNICA Monachorum, in Regula S. Benedicti, quæ & Caputista fuisse dicitur apud Lanfrancum i. Statut. cap. 18. Vide Haefstenum lib. 5. Disquisit. Monast. tract. 3. disq. 7.

TUNICA AGILIS. Joan. Mon. in Vita S. Odonis Abbat. l. 2. c. 8. Cumque ejus membra subscere ceteram, fieri ei agilem Tunicam inquit, quæ ejus posset tueri & calefacere penetrat. Ita editio Mabillonii: at Ducbesniana habet *agiliter*.

TUNICA FEMORALIS, Quæ ad femoralia descendebat. Canonis Hibern. apud Marten tom. 4. Anecd. col. 5. Quicumque clericus ab hostiario usque ad sacerdotem sine Tunica femoralis visus fuerit, quæ surpitudinem venis non tegit & nuditatem, &c.

2. TUNICA, Sagum militare, quod armaturæ ferree, vel thoraci superinduebatur, Coste d. armat. Ita fere semper Scriptores nostri hac appellatione donant, varie vocabulo elato. Chronicon Flandrie c. 51. de Henrico Luxemburgico Imper. Et avoit vestu un Tournicle d'or à aigle noir, &c. Vetus Poeta MS.

*Armez fin d'un haubert clavez de double maille,
Un Tournicle de fust ausi come d'esbaille.*
Chronicon Bertrandi Gueclini:

*Là n'y avoit Seigneur de haute renommée,
Qui fin Tunicle n'eust en son don d'ensée.*

Inventarium bonorum mobilium Ludovici Reg. Franc. ann. 1316. Deux bouces, & deux Tunicles, des armes de France, & le chapeau de meismes. Item deux Tunicles & un gambou de bordure des armes de France. Item deux Tunicles basses des armes de France. Computum Stephani de la Fontaine Argentarii Regis incipiens à 4. Febr. 1331. cap. de Harnois: Pour 2. nunes de velluyan jaune pour faire une Tunicle. Et infra: Pour 2. aunes 3. quarts de velluyande à faire la garnison d'un cbmfrain, & l'escarcelure de la Tunicle 16. sescus. &c. 2. onces 15. sescellins de perles à pourfilier les fleurs de lys de la Tunicle. Rursum: Pour 6. pieces de camocat blaas à faire 2. barnois de cheval; c'est n'assavir colliere, crupiere, banniere, panonnex, & Tunicle. Rursum: Pour 2. onces & demy d'or trait pour faire l'armoire des Tunicles. Statuta MSS. des Armoiers, & constepontiers de Paris: Tout homme, qui feroit Tunicles quelles que elles soient, que elles soient armees de furtal, & que le furtal soit aussi bon comme le cbamp, & que il soit enlevé de point, & pourfillez de chiefs, & confus de soye bien nestement, & s'il y a coton, que il y en ait entendroit de ceal, ou en que elle se feroit drappée, & que elle feroient de paint esfermez & brochiez, si l'en a loisir de la poindre.

TUNICA ad ARMARE, Eadem notione. Comput. ann. 1202. apud D. Brussel tom. 2. de Usu feudor. pag. 201. Pro 2. Tunicis de Estenfort ad armare, 33. sol. Pro 6. cendalis ad enpam, & pro 1. Tunica ad armare, &c. Pro duobus Tunicis cendalis viridat ad armare, 8. l.

TUNICLA. Chron. Brioc. ad an. 1394. apud Lobinell. tom. 1. Hist. Britan. col. 864. Aderant autem in illo exercitu. 11. militia & dimilit & armigeri arma sua in suis Tuniculis super se differentes, &c.

TUNICATIM, Ad instar tunicæ. Pseudo Ovidius de Venula:

*Inque novem calos extrinsecam dividitur pars,
Quorum forma quasi Tunicasem constat at se.*

TUNICELLA, Vestis Subdiaconorum propria, quæ & subile. Vide Durand. l. 3. Ration. c. 11. n. 3.

Pro tunicis pontificali occurrit in Synodo Valentiniana an. 1590. tom. 4. Concil. Hispan. p. 469. In officio Missæ Celebrans semper utitur plinnea super albam; si autem sit Episcopus & solenniter celebrat, super dalmaticam & Tunicellam. De usu Tunicellæ plura videlicet apud Macrobianos fratres in Hierolexico.

TUNICELLA Monachorum. Vide Haefstenum lib. 5. Disquisit. Monast. tract. 3. c. 7. extremo.

TUNICELLA Sanctimonialium, in Vita B. Coletæ, tom. 1. Sanctorum Martii p. 552.

TUNICIUM, Tunetum, Tunetanum regnum, Tunis, in Inventar. Chartar. Reg. ann. 1482. fol. 10. Litterar. Regis Tunicis de trengin inia inter Francie & Sicilia Reges & ipsam.

TUNINANA, I lunus falsus, Ital. Tonnina. Annales Genuesi. ad an. 1185. apud Murator. tom. 6. col. 599. Invenit in mnti Volante nrvem nam Venetorum onustam casco & Tuninn Vide Tonnina & Tonnaria.

TUNINUM Lex Bajwar. tit. 1. c. 14. §. 5. Ad causas dominicos, stabulare, senile, granicam, vel Tuninum recuperandum, peditur as intro abiles accipiam. Editio Tilihana habet *stabilire, & recuperando*; Heroldina, *stabilium*. Quidam putant, insiniam hoc loco esse adificium tunnie reconducendis idoneum. Vossius vero vocem formatam putat ex Germanico *tunn*, quod univcrsum locum sepium sonat, ac particulatim hortum.

Huc interpretationi faver Codex Irminonis Abb. Sangermani. fol. 65. v. *Clandus de Tuninis pericam unam*. Et fol. 90. *Aulemarus servus... facit caropera, claudis in curie dominica de Tunino parietem unam, &c.*

TUNLEUM, Tributum, &c. Vide in Tere.

TUNNA, TONNA, Vasaque, vini, cerevisiæ, & alterius liquoris capax, Gallis, Germ. Belg. Tonne. Gloss. Anglo-Saxon. Ælfrici: *Cupa; tunne*. Lexicon Cambro-Britannicum; *Tunnel, dolium*. Alcuinus Poem. 221.

*Es Nemias Græco insundat sua pocula Baccho,
Qui secum Tunnam semper portare suecit.*

Quibus verbis innuit Pincernam regium 5. Audoenus in Vita S. Eligii. l. 2. c. 38. Cumque vasa sua sigilla sum sollicitè considerares, reperit forisum Tunnam, ubi pauxillum habuerat antea, usque ad os tuum exvadente reperta. Vita S. Philberti c. 18. Rogans eum cellarium ingredi, & vas vinarium, quod Tunna dicitur benedicere. Epistola 73. inter Francicas, quæ habentur tom. 1. Hist. Francorum: *Snprexerunt quidem & snperabundavit benedictio largitus vestra, adeo us dum nos unam phaleris amphoram de poscimus, vos eminentia vasa, & us usitatus dicam, Tunnas decem elegantissimas saleras tanti habuistis dirigere.*

TONNA. Vita S. Tillonis Mon. num. 29. Erat etiam in cellario stratum possum vas, quod vulgo Tonna vocatur, habens modicum salerni. Vita S. Sori Eremitæ tom. 4. Tres illas apobetas, quas rustici Tonnas vocant. Heribertus Monachus de Hæreticis Petragoricis lib. 5. Simbi ferres carenis vel compedibus vincti missi fuerint in Tonnas vinarias, &c. Vita MS. S. Agericii Episcopi: Quia præter vos medium, quod Tonna vulgariter dicitur, nihil habemus. [Charta an. 804. apud Lubinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 81. Nnnciamus qst... quoddam vas mira magnitudinis vini meri plenum esse inventum, quod vulgo Tonna nuncupat. ur.] Adde Aimoin. l. 2. Miraculor. Ss. Georgii & Aurelii c. 21. Vitam. Herlindis n. 13. Oederic. Vitali. l. 3. p. 898. Sugerium de Admin sua c. 16. Hist. S. Martini de Campis p. 441. &c.

TONA, in Miraculis. Angilberti Abbat. sec. 4. Benedicti. part. 1. p. 134. in veteri Charta apud Lobinell. tom. 1. Hist. Britan. col. 23. & alibi nonemel.

Ton-

¶ **TONNAUS**, Eodem significato. Charta an. 855. in Append. Marce Hispan. col. 788. *Et vinum qui exinde exibat quinquales 300 & sunt Tonnai. 8. & de annona modii 30.*

¶ **TUNNARE**, ex Gall. *Entonner*, in *tunnam* seu dolium infundere, doliiis vina aut simile quid in dere. Ita Cameraarii Scotici c. 6. de Gustatoribus cerevisia: *Quod non sunt parati ad gustandum, quotiescunque brassiatrix Tunnavit.* Cap. 10. *Quod non faciunt gustari cerevisiam, seu Tunnavi, antequam illam vendant.*

¶ **TONNELLUS**, Parva *tonna*, apud Petrum Cellensem lib. 9. Epist. 5. [*Tonnellus*, in Privilegio Leduini Abb. an. 1036. & Charulario S. Vedasti Atrebat. in Computis an. 1202. apud D. Brussel. tom. 1. de Feudorum usu p. 515. & rom. 2. p. 141. & alibi sæpe. *Tennel*, in Charta ann. 1448. & *Tonnelet*, in alia an. 1295. ex Tabul. Corb.]

¶ **TONNELLA**, apud Bondovinum in Vita S. Radegundis c. 10. & Guibertum l. 3. de Vita sua cap. 8. [*Tonnelle* in nave Ecclesie cereorum multitudine circumornata, in Gestis Gaudredi de Loduno Episc. apud Mabillon. tom. 3. Analect. p. 378. V. Redda.]

¶ **TUNNELLA**, apud Thewrocium in Histor. Hungar. anno 1335.

¶ **TONNAGIUM**, in Statuto 2. Westmonasteriensis c. 29. *Veitgal* ex vino & mercibus quibsdam, tam vectis quam advectis, iuxta tonnorum pondera impositum. Spelmanus. Recensio reddituum Castell. Petronis an. 1300. & Bibl. Regia: *Tonnage de vin que l'on leve ou renvoie de S. Jacques, de S. Supplis & de Pierrefons, pour chaques tonnel 1 s. denar. ob.* Vide Thom. Blount in Nomenclico.]

¶ **TONELARIUS**, *Tonnarum* artifex, videtur, Gal. *Tonneller*. Conventio an. 1202. apud Lobinell. tom. 5. Histor. Paris. pag. 600. col. 1. *Unus claufarius vinearum, 1. Tonelarius, &c.*

¶ **TONNELLARIA**, Doliaria officina, Gal. *Tonnerie*, in Charta an. 1206. apud eundem Lobinell. tom. 3. pag. 131.

¶ **TUNNARIA**, **TUNNINA**, **TONNARIA**, Vivarium, seu piscaria tynnorum. Charta Caroli I. Regis Sicilie an. 1177. apud Ughellum tom. 7. p. 807. In *Tunnaria* vero Palermi annis singulis 50. barilia de manica de Zurra, & totidem de alia *Tunnina* deferenda per mare expensis nostris, &c. *Tunnaria* Panomitis mentio fit etiam in Charta Frederici II. Imper. an. 1211. apud Rocchum Pirrum tom. 1. p. 244. *Confirmamus vobis ... decimam omnium piscium Tunnariarum nostrarum Panormi, &c.* Vide eundem p. 314. 402. 418. tom. 2. p. 25. Bullarium Casinense tom. 2. p. 191. [Chronicon Sicilie apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 82. & 95. & Constitutiones Frederici Regis Sicilie cap. 32.] Charta Caroli Regis Sicilie an. 1275 apud eundem Ughellum tom. 1. p. 337. *Et certa quantitate Tonnine de Tonnaria curie Sicilie, &c.* Charta Willelmi Regis Sicilie an. 1176. apud Rocchum Pirrum in Arch. Montis Regal. *Tonnariam* quoque, quæ est in insula, quæ dicitur *Fimi* ... libere habendam concedimus, ut omnino tempore liceat eidem Monasterio ad utilitatem suam officium piscationis Tynnorum ... exercere. Alia ann. 1289. *Affertens dictam Ecclesiam nullam habere Tonnaria in dicta maritima, nisi Tonum tantum unum, impediri constructionem Tonnaria in præjudicium Ecclesie memoratæ, &c.*

¶ **TYNNINA**, Eodem intellectu. Notitia Ecclesie Cephalædit. apud Rocchum Pirrum in Sicil. sacr. pag. 485. *Anno Salvatoris 1347. N. abbas ejusdem B. M. de Pedali Ordinis S. Benedicti à Rege Frederico III. obtinuit pro suo monasterio quasdam butriceas Tyynnina singulis annis.*

¶ **TUNNARIA PISCATIO**, in I. venditor, D. Commun. præd. De Thynnorum piscatione circa Bospho-

rum agit Oppianus lib. 3. & 4. Halieut. Adde Plinium lib. 9. c. 15.

¶ **TUNNINA**, *Thunnus* saluss, Ital. *Tonnina*. Chronicon Richardi de S. Germano apud Murator. tom. 7. col. 1030. *Pro porco gr. 3. pro ariet gr. 2. pro agno gr. 2. de Tunninis & Jardellis servabatur forma.* Vide *Tunna* & *Tonnina*.

¶ **TUNNINUM**, *Locus tunnis reponendis destinatus*, in Amalthea & Cod. Leg. antiq.

¶ **TUNSIM**, *Minus, concisum vel percussum*, Jode Janua; *Menuemum*, in Glossis Lat. Gall. Sangerm.

¶ **TUNZINUS**, Decanus, Judex. Vide *Tunginus*.
¶ **TUO**, *tuere*, in Gloss. Lat. Gr. *Aliz Gr. Lat. An. 1140.* *Contemplor, Tuo, Contueor, Intueor.* Unde *Tuere*, pro *Tueri*, videre, dictum colligitur.

¶ **TUOMUM**, ex Ital. *Domo*, ades in Tholi formam edificata, in Vita S. Udalrici Episcopi Augustensis num. 24. edit. Mabillonii. [Malim à Germanico *Tbom*, *Tbom*, vel *Dom*, Dominicum templum, Basilica, Ecclesie cathedralis, deducere. Vide *Ecclesia*, col. 9.]

¶ **TUPHA**, Genus vexilli. Vide *Tufa*.

¶ **TUPINA**, Species exercitii militaris ludicri, Gal. olim *Tupincis*. Litteræ Edwardi III. Regis Anglan. 1239. apud Rymer. tom. 4. p. 386. *Ex parte nostra imbiberi facias ... torneamenta, burdeciat, Tupinas aut justas facere, aventuras querere, &c.* Præceptum Philippi Pulcri an. 1312. tom. 1. Ordinat. Reg. Franc. p. 509. *Nous cuffions fait defendre generalement par tous nostre royaume toutes manieres d'armes & de tournoiemens, & que nuls sur quanques il se poient messaire envers nous, n'allest à tournoiemens en nostre royaume, ne bori, ne fissent, ne alless à jouster, Tupineiz, ou s'il autre fait, ou portemens d'armes, &c.* Le Roman de la Rose MS.

*Ne vesties sel chapeis
La out si fort Tupineis
Conques en nul Toirnoient.*

Vide P. Honoratum de S. Maria l. 1. Dissertat. Histor. & Critic. in Equitum Ordines p. 191.

¶ **TUPPACATENÆ**, Seta, in Vita S. Raynerii tom. 3. Junii p. 448. ab Italico *Toppa*, Academicis Crucianis, *Strumento di piastra di ferro con ingegni, per li quali si volge la chiave, fatto per serrare.*

¶ **TURABULUM**, pro *Turribulum*, in veteri orbis Descriptione c. 18. Vide *Batillum* & *Turribulum*.

¶ **TURACHIUM**, Epitomium, doli obturamentum, Ital. *Turacciolo, turaglio*. Vita S. Bernardini Sen. nu. 54. tom. 5. Maii p. 76. *Turacium seu spinam vegetis abstraxit, & maxima parti vini defuxit.*

¶ **TURADIA**, pro *Curadia*. Vide *Curatura*.

1. **TURBA**, Niger celsus, qui à terra palustris & bituminosa eruitur, & vicem carbonis præbet, nostris *Tourbe*, Teutonicis *Torf*, vel *Turf*, aut *Turf*. Lambertus Ardensis p. 257. *Quendam similitur marisem, ut aiunt, proprium perdidit fecit, & in Turba difficavi.* Charta Eustachii de Campanie, seu de Hames an. 1110. in Tabular. S. Bertini: *Decem millia glebarum, quæ Turba vocantur ... fodere valeat ad focum suum.* Chronicon Andrense p. 453. *Pro eo, quod uxor ejus focum glebarum vel Turbarum exofum habeat.* Provinciale Cantuariensis Ecclesie lib. 3. tit. 16. *Decima ... Turbarum in locis, quibus fabricantur & sodiuntur.* [Adde Chartam an. 1191. diocess. Audomar. inter Instrument. Gall. Christianæ novæ edit. tom. 3. col. 123. aliam an. 1232. apud Myrzum tom. 1. pag. 420. Formul. Anglic. Thom. Madox pag. 27. &c.]

¶ **TURFA**. Charta an. 1246. apud Mirzum tom. 2. p. 123. col. 2. *Morum deitis dictus Comes dictæ ecclesie de l'bofan ad Turfas fodendas:*

TURVA, pro *Turba*, scribitur apud Rogerum Hovede-

vedenum p.784. ex Anglico Turf vel Tors: Qui autem fortis fecerit in foresta Regis de viridi sine per culpam, sive per ebranciationem, sive per seditionem Tarverum, sive per ebranciationem mora, &c. Differt autem turba, & blestia, ait Spelmanus, quod turba è terre corpore effoditur, blestia ab ejus superficie abraditur; utraque in ignis alimentum à rusticis plurimum & à nobilibus ipsi in palustris regionibus adhibita. Blestiam, nostris Blecho appellari subdit. Vide Plinium lib. 16. c. 1. Leges Burgorum Scoticorum cap. 38. §. 2. Buzelium Gallofand. pag. 313. Notitiam Ecclesiarum Belgii cap. 203. Mirzum tom. 2. pag. 867. 873. 1321.] & quæ de Turbis ex professo scripserit Martinus Schoonius, Professor Groninganus, Carolus Patinus, & alii quæ alii.

¶ TURVUS. Charta an. 1101. apud Mirzum tom. 1. p. 168. col. 2. Præter jus ad dicm, mecon & Jacob ad Turvum & ad situm.

¶ TURBO, Eadem notione. Johan. Iperii Chronie. S. Bertini apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 757. Officium finit granatarii omnia monasterii adfecta sustentare . . . pauem, cervisiam, ligna, Turbones . . . providere, &c. Chartæ Corbeianæ ann. 1190 & 1201. Ecclesie Corbeienfis mediocritatem omnium, quæ ex nemore de Wombust & wastinis adjacensibus vel Turbonibus provenierint, recogesco. Charta an. 1345. in Instrum. Gall. Christ. nov. edit. tom. 3. col. 123. Item in lignis combustilibus 18 lib. in Turbonibus 10. fol.

TURBARI, Loci ejusmodi cespitibus fodiendis idonei, quomodo describuntur apud Willelmum Armoricum l. 2. Philipp. ubi de Flandria:

Arida gleba fœco fœcis incisa mariscis.

In Charta Hugonis Gandensis Castellani an. 1228. apud Lindanum in Fenermunda: Concessimus etiam eis, ut habeant 20. bonaria palustris fundi ad opus igitur. Et in libro de Proprietatibus rerum l. 5. de Flandria: In plurimis est bisaminosa, ex qua seditur materia, apta ad agnum nutrimenta. Vide Scalligeriana l. edit. pag. 349. Monasterium Anglicanum tom. 1. pag. 284. Pafenis & Meleudin & Turbaris & flagnis, &c. Adde p. 637. Idem Monast. tom. 4. pag. 173. In Turbaria tantum turba, quantum convenit eis, &c. Pag. 320. Quando Turbariam, habentem in latitudine 20. perticas, & in latitudine, quantum ipsa mora excedit. Turbarie, apud Brittonem p. 135. v. Adde Statutum 2. Westmonaster. cap. 23. Fleam lib. 1. cap. 12. §. 21. lib. 2. cap. 4. §. 2. Concilium Maggheldenense ann. 1330. Guil. Prynnem in Libertat. Angl. tom. 3. pag. 463. Edw. Bisseum ad Nicolaum Uptonum p. 66. [Marth. Paris ad an. 1213. & in Addit. 2. Formulæ Anglic. Thomæ Madox pag. 183. Litteras an. 1399. apud Rymer. tom. 8. pag. 95. alias an. 1408. ibidem pag. 361. Chartam an. 1360. apud Lobinell tom. 2. Histor. Britan. col. 503. &c. Tourberie, in Inventar. Chartar. Reg. an. 1482. fol. 107. ex Charta an. 1209. Rursum occurrit in Charta an. 1348. ex Chartular. 21. Corbeien.] De Turbaris Anglicis Camdenus in Lantacrensis agro: Ubique solo tolerabili, nisi nigrescit quidam & minus salubribus locis, Mosas vocant, qui tamen hac fœvis commoda, commodis suis reseruiunt altioribus; abrasa enim superficie, nudosque cespites, Turfes dicunt, ad ignis fomitem . . . Inpeditat. Præallat addere placet, quod de ejusmodi Turbariis habet Chronicon Montis Sereni ann. 1181. Civitas autem in palade edificata erat triplex valla, & muro fortis munita. Palus autem circa civitatem porrecta, non patens, sed sub cespice latentior, & cespes ipse non solidus, sed vestigiis eodens, quasi immersionem desuper ambulantis minabatur. Super hunc machina multe diversæ generis multo labore & sumptibus magnis ad capiendam civitatem constituebantur. Interim

Tem. VI.

vero hi, qui obsequi fuerant, stultum judicantes nihil per se agere, quoniam hujusmodi maseries flame admodum capax est, cespitem ex ea parte, quæ extremo civitatis vallo jungabatur, obsequioris ignorationis succedunt. Ignis autem subterraneo meatu serpens via dilatatus est, qui cum ad locum machinarum venisset cespes subter igne exfusi, motum superpositam ferre non valens, repente subdit, totaque illa structura cadendo secuta, copiosum ignis pabulum ministravit.

¶ TURBARIA, Idem, ut puto, quod Turbaria, Formulæ Angl. Thomæ Madox p. 275. Concessi . . . pasturam de Middelmore cum Turbaria quantum ad nos pertinet, & terram nostram, &c.

¶ TURBAGIUM, Jus turbari fodiendi. Charta Philippi Pulcri Regis Franc. ann. 1308. ex Chartul. 23. Corb. Super dictis Turbagiis & pasturagiis dictorum mariscorum partes prædictæ alias fuerant ad dictam ballivum remisse. Alia ejusdem Reg. ann. 1310. ibid. Omnia jura ad ipsam communiam & singulares personas . . . spectantia in dominio, proprietate, possessione, usufructu, mariscis, Turbagiis, olasferis mororum, porris, bestedo, carceribus, &c.

¶ TURBARIA, Turbari fodere, Gall. Tourber. Charta Philippi Pulcri Regis Franc. ann. 1308. ex Chartular. 23. Corb. Major & Jurati ville Corbeie dicentes se indebitum & de novo per Abbatem & Conventum Corbeie impeditos in usufructu Turbariis quadam maseria quæ ipsi dum emerunt, &c. Charta an. 1321. ibid. Lesdis maris, porris & pœnt lesdis Religiosa Tourber & essendrer toutes fois que il leur plaisir. Tourbir dicitur qui turbari fodit, in Charta an. 1371. ex Chartul. 1. Corb. fol. 266.

3. TURBA, Practicis nostris vulgo Turbe, vel Enqueste par turbe, Inquisitio à iudice delegata super usu & more recepto in aliqua provincia. Ordinatio de inquisitione consuetudinum scienda. Inquirentes de consuetudine in hunc modum: Vocabantur plures sapientes, carentes suspitione. Ipsi vocati proponunt eis consuetudo, & debitor eis in scriptis; quæ præposita, juramentum quod ipsi dicunt, & fideliter referunt illud, quod sciunt, & credunt, per os nuntii ex ipsis, & videntur usitari super illa consuetudine. Quo juramento præstito, strabent se ad partem, & deliberant, & referunt de liberationem illam, & dicent inter quas viderant illam consuetudinem, & in quocumque, & quo loco, & si suis indicatum, & de circumstantiis, & omnia redigenti in scriptis. Et mittantur ad curiam elausa, sub sigillis inquisitorum, reddens omnes causas dictis si etiam in Turba. Habetur etiam in veteri Consuetudine Bituric. edita à Thomasterio, articulus: Communes Consuetudines deis prout, ubi eadem ferme statuuntur. Ejusmodi Turbariis movit Rex Ludov. XIV. edito suo an. 1667. art. 13.

¶ 3. TURBARIA, Hæreticorum conventus. Cod. Th. lib. 16. tit. 5. leg. 3. Ubicumque Manichæorum conventus vel Turba hujusmodi reperitur, &c. Rursum occurrit leg. 3.

¶ TURBAGIUM. Vide in Turba 1.

TURBAMEN, Turba, modus, apud Willelmum Neubrigensem l. 4. c. 8.

¶ TURBANTIA, ut Turbamen. Chron. Danduli apud Murator. tom. 12. col. 213. Si autem, quod abest, opus habitatores Istria vobiscum aliquam Turbantiam vel molestiam habuerint, &c.

TURBARE, Omnem animi sensum cædendo auferre. Lex Baj. tit. 5. §. 6. Si eum plagaverit, aut cervella appareant . . . si enim tantum eociderit, & Turbaverit, usque tam cum servitium reliquit, &c. [Vide alia notatione in Turba 1.]

TURBARIA OCULUM, Excutere; pro Exturbare. Charta Alfonsi VI. Imperat. Hispaniarum an. 1086.

I i i

apud

cap. 1. Hi inquit, inter Saracenos praecuius despectiores, nec castra, nec civitates habent, nec lucris inibant, solis animalibus contenti, tentorii de filis utuntur. [Radulfus de Gefis Friderici Imp. apud Murator. tom. 6. col. 1194. Post hac invenerunt Turcomanos de Berza; sunt enim agrestes Turci, qui nullo desinentur imperio, & nulla loca possident, sed morantur in agris. Eadem fere habet Sicardus Episc. Cremon. in Chron. apud eundem Murator. tom. 7. col. 609. Perperam Turciani legitur in Chronico T. S. Radulphi Coggeshal. Abb. apud Marten. tom. 5. Amplif. Collect. col. 560. ut satis patet ex col. 548. ubi iidem populi memorantur atque dicuntur Turcomanni.] Vide S. Hieron. de Vita Malchi, Will. Tyr. l. 1. c. 7. Jacobum de Vitriaco in Hist. Hierof. c. 11. & Notas nostras ad Cinnam. p. 466.

TURCOPOLI, *Militis levis armatura*, ut auctor est Tyrius l. 1. c. 7. lib. 19. c. 24. lib. 22. cap. 27. *Turcopoli equites*, in Additamentis ad Matth. Paris p. 119. Sic porro dicti, inquit Raimundus de Agiles, qui vel austris apud Turcos, vel de matre Christiana, patre Turco procreantur. Alberius Ag. l. 5. cap. 3. *Turcopoli gens impia & dissoluta Christiana nomine, non opere, qui ex Turco patre, & Graeca matre procreati*, &c. Nempe quasi Turcorum filii; ea enim vis est dictionis *ἡμι-ἄνθρωπος* apud Graecos recentiores. Turcopoli neutro genere effert Nicephorus Gregoras l. 7. p. 59 edit. Genev.

TURCOPLI, apud Rogerum Hovedenum pag. 660. ex Gallico *Turcoples*. *Lo voyage d'Outremer du Comte de Poiteux MS.* Après le manger, arcier & Tourcoples virent au Soudan. Adde Villharduin. n. 168. His Alexium Imperatorem, alioque Principes in bellis usos observant Scriptores Byzantini. Ordericus Vital. l. 10. p. 791. *Turcopoli*que, qui Getica locutionis & ritus patrie, viamque gnarierant, praecuntibus iter inierunt. Guibert. l. 3. Hist. Hierof. c. 8. l. 1. qui vocantur Turcopoli, quos non alios quam familiares ejus (Alexii Imp.) Militias intelligimus, &c. Vide Odoricum Rainaldum in Annalibus Ecclesiast. ann. 1229. n. 3.

TURCOPULARIUS, Qui *Turcopolis* conductitiis praefectus erat, quo nomine erat dignitas in Aula Reg. Cypri, de qua mentio fit in Assisus Hierofol. MSS. & apud Hospitalarios Equites. Statuta Ordinis Hospital. S. Joan. Hierof. tit. 19. §. 7. *Turcopolaris*, Bajulivus Conventus sui venerande linguae Aegliae, dicitur à Turcopolis, qui ut in historiis bellorum à Christianis in Syria gestorum habetur, equites erant levis armatura. De ejus officio vide tit. 10. §. 25. 26.

TURCOPULARIUS de Rhodes, Prior Hospitalis S. Johannis Jerusalem in terra nostra Hibernia, in Litteris an. 1408. apud Rymer. tom. 8. p. 525. *Tureupler de Rodes*, in aliis an. 1443. tom. 11. p. 45.

TURCUIANUS. Vide in *Turcomannus*.

TURCUS MAGNUS, Bernardo de Breydebach Itin. Jerofol. p. 214. Imperator Turcarum, apud Gallos *le grand Turc*. *Turebus* nude pluries dicitur in Epistola Calixti III. p. 146. ad Carolum VII. Regem Fr. & Bibl. Regia.

1. **TURELLA**, Ugurio MS. Toles, itis, sunt membrorum tumores circa uvam stantes; has vulgo per diminutionem *unicas*, vel *Turellas* vocant. Haec ut faucibus solent surgere. Jo. de Janua habet *Tuffilas*.

2. **TURELLA**, Parvus agger inter agros ductus per quem inceditur. Privilegium Henrici domini de Soliaco an. 1301. apud Thomallerium in Biturig. p. 123. Si quis accusatus fuerit de pasturali, Turella, vel platea arata, &c. Vide *Toralium*.

3. **TURELLA**, Turricula, Gall. *Tourrelle*. Charta Edwardi I. Regis Angl. Fundata per muros & Turellas villa Burdegal. Et mox: In muris & Turellis praedictis. Charta an. 1254. apud Marten. tom. 1. Amplif. Collect. Tom. VI.

col. 1318. *Concessi ... locum ... qui portenditur in burgum a ruro conjunctio dictae porta usque ad proximam Turellam exclusivae, & extenditur in latum versus plateam, &c.* Haud scio an hinc repetenda sit vocis *Turelure* origo, quia significari videtur arcis porta quae *Turellis* seu turriculis defendi solet. Chron. Bertrandi Guefelini:

Et puis la Turelure fut en l'eure fermée.

TURELLUS, Idem quod *Turella* 3. Litterae an. 1327. apud Rymer. tom. 4. pag. 297. *Muros, fossata & Turellas ad munitiones ejusdem civitatis*. Rursum occurrit ibidem, ut & in Litteris ann. 1378. tom. 7. pag. 185.

TURELUPINI. Vide infra *Turlupini*.

TURFA, Cefpes, vulgo *Tourbe*. Vide *Turba* 1.

TURGEOLUM, *Vas interius grossum & turgidum*, apud Johannem de Janua. [Lego *Turgiolum* in editione an. 1514. ut & in Glossis Lat. Gall. Sangerm. ubi redditur *un vaisseau gros dedans*.]

TURGLIA, Sus, ut puto, Gall. *Truie*, Ital. *Troia*. Statuta Montis-regalis pag. 306. Item pro qualibet *Turgia sol. deu esto*. Item pro qualibet bestia vaciva sol. den. 80.

TURGIDARE, Tumefacere. Miracula S. Gibrina p. 747. *Cancer ... infectioe sua ipsam coxam in modum columnae Turgidavit*.

TURGIOLUM. Vide in *Turgeolum*.

TURGNI, Species columbarum, à colore sic dicti, inquit Petrus de Crecentis l. 9. c. 88. ubi vetus ejus interpres Gallicus *bruns verti*; sed forte legendum *Turbinii*. [Vide *Turbinus*.]

TURGO, Acipenler, Turfio, Gall. *Esturgeo*. Vide locum in *Asacbea*.

TURGOR, Tumor, *Turgiditas*, Johanni de Janua; *Enflure*, in Glossis Lat. Gall. Sangerm. Flodoardus lib. 1. Hist. Rem. c. 20. *Mirabili Turgoe distensus intumuit, & exspirans crepitus medius*. Uicur etiam Mart. Capella l. 2. & 5. p. 35. & 187. *A surgeat turgor*, ut à tumere *sumor* efficeretur.

TURIBULARIUS, **TURIBULUM**. Vide in *Tribularius* & *Tribulum*.

TURIDUBUS, Miracula S. Eutropii n. 1. de quibusdam captivis: *Timens autem de evasione eorum, misit quosdam de Turidubis suis, & iussit, ut de Ecclesia S. Eutropii vi vel amore inde compedes ferreos fortissimos apportarent*. Locus luxatus; ubi legendum forte *Turribus*, milites scilicet, qui turres ferebant.

TURIO, Arboris vel arbutus teneritas, apud Columellam l. 11. c. 48. *Lauri Turione in hoc usu misisti, ut olivas deprimerent*. Apicius l. 8. c. 1. *Elisxatur in aqua marina, cum Turionibus lauri & metho*. Occurrit apud Gariopontum lib. 1. cap. 17. lib. 2. cap. 3. lib. 3. cap. 19. 30. 52. & alibi non semel. Nos vulgo dicimus *Bourjou*, forte pro *Tourjon*.

TURIZELLUS, Turriculla: ni fallor. Chron. Armen. ad an. 1307. apud Murator. tom. 7. col. 866. *Duo Turizelli primo facti & levati fuerunt super baptismum Ecclesiae majoris cum colonellis & cum paucis deauratis*.

TURKESIUS, Lapis pretiosus, vulgo *Turquoise*. Monasticum Anglicum tom. 5. p. 314. *Et in circuitu inferuntur lapides Turkesii, & De etymo, vide Scaligerum Exercit. 325 in Cardanum n. 10. l. 5 & Philand. ad Vitruvium l. 7. c. 2. Ad Bartholomaeum Anglicum l. 15. de Proprietatibus rerum cap. 97. cui Turchochi dicitur*. [Vide *Turcbesius*.]

TURLUPINI, [vel ut legit Hofmannus, *Turclupini*.] Haeretici Valdensium sectarii, in Gallia sub Carolo V. Rege Franciae ann. 1372. de quibus Bernardus Lutzeburgius & Pratoelus de Haeretico sic dicti, inquit

H h h 2 Vi-

Vignerius, ann. 1259. quod ea tantum habitarent loca ; quæ lupis exposita erant. Computus Nicolai Mauregarii Burgenfis Parisiensis de Auxiliis Præposituræ Paris. ann. 1374. *A Fratre Jacques de Moro de l'Ordre des Freres Prescheurs Inquisiteur des Bourges de la Province de France, pour don a lui fait par le Roy par ses Lettres du 2. Fevrier 1373. pour l'entrecapensacion de plusieurs paines, missions & despens qu'il a eus, soufferts & souffert, en faisant poursuivre contre les Turlopins & Turlopines, qui grognevoient & pris en esle en ladie Province, & par sa diligence pugnis de leurs mesprenures & erreurs, pour ce 30. francs, valent 10. livres Paris.* [Chroo. vernaculum ab an. 1214 ad an. 1412.]

L'an MCCCLXXII. je vous dis tout pour voir, Furent les Turlopins condamnés à ardoir, Pour ce qu'ils devoient le peuple à decouvrir Par faulx bersees, l'Evesque en jouit le voir. [Vide Menagium in Originibus Francicis & Dissertat. de Beaufobre de Adamitis part. a.]

1. TURMA, TURMARII. Lex. Cod. Theod. de Privileg. eorum, qui in sacro Palatio militant: *Quibus omnibus condonamus, ne Exactorum vel Turmariorum, quos Capitularios vocant, curam subeant, vel obsequium Temonariorum, vel Prototypia. Ubi Turmarii inter vilia officia numerantur; erat quippe ii, qui Turmas Tyronum exigebant. Nam cum provinciales tenentur ad Tyrones præbendos, ut est in lege 7. Cod. Theodosii de Tyronibus, pro quibus interdu eorum æstimatio præstatur, quæ 36. solidorum erat ex d. l. qui has æstimaciones recipiant, Temonarii dicebantur; ut Turmarii, qui pretium Turmarum, hoc est, plurium Tyronum unde constaretur Decuria aut Centuria, vel cohors. Ita enim vox Turma usurpatur in lege 8. d. tit. de Tyronibus: Inter optimas iectissimorum militum Turmas, neminem à numero servorum dandum esse dæcernimus, &c.*

2. TURMA, Regio. S. Augustinus de Cura pro mortuis cap. 12. *Homo quidam de Turma, Curia nomine municipii Tulliensis, quod Hipponi proximum est, ruralis pauper, vix illius loci Dumviri alius & simpliciter rusticantur, &c.* Eustatius ad Iliad. d. κεῖς ποτὶ Δωρῶν, οὐκ ἔστι γὰρ οὐδ' ἀργαῖον, καὶ οὐ τὰ δὲ δὲ πῶς γινώσκουσιν, ἢ τῶν μὲν, ἢ μὲν αὐτῶν. Turma dixit hac notione Constantinus de Administr. Imperio. Vide Notas nostras ad Alexiadem pag. 273. & Chartam Chrodomei Jun. apud Mabillon. de Re Diplom. pag. 466. Vide Norma.

TURMARCHA, Turmæ seu regionis Præfectus; constabat autem Turma 30. militibus. Theophylactus Turmarchus, apud Johannem VIII. PP. Epist. 440. Fragmentum Hist. Longob. editum à Camillo Peregrino pag. 146. *His diebus Theodorus Turmarcha Benvenuto præerat. Legendum ibi indubie Turmarcha, ex Græco-Barbaro τερμαρχῆς. Is etiam emendandum apud Ughellum to. i. p. 995. Strategitis, Iudicibus, Vicecomitis, Turmarchis, Plateariis, &c. pro Turmarchis. Constantin. Porphyrog. lib. de Them. p. 11. Οἱ δὲ δὲ τῶν τερμαρχῶν αἱ ἐκαστὴ τὴν τῶν στρατιωτῶν ἐστὶν ἀρχὴν, ὅθεν αὐτοὶ τὸ πᾶν τὸ ἐκαστὸν αὐτῶν τὴν χύμα ἰδ' αὐτοὺς παλαιὸν τῶν πολεμικῶν ἐκαστῶν πικταῖς ἀποκαλεῖται, καὶ ἐκαστὸν αὐτῶν. Ita Turmarchus, apud Leonem Imp. in Tacticis cap. 4. §. 8. in versione Lat. (omn in Gr. habetur τερμαρχῆς. Idem porro τερμαρχῆς Leonis, quod rursus eodem cap. §. 43. 44.) & §. 65. De Turmis militibus agunt passim veteres Inscriptiones. Consule Indicem Scaligeri c. 6. Vide præterea Glossaria Rigaltii, Meursii, & Fabrotii ad Cedrenum.*

3. TURMA. In Capitul. Caroli M. l. c. 163. *Invenitur omnes Presbyterii parochia ad civitatem per Turmas, &c. per hebdomadas, ab Episcopo sibi constitutis, conveniunt ad discendi gratiam aliquas pars in parochiis remanent;*

ne populi & Ecclesia Dei absque officio sint, &c. Et cap. 360. *Invenitur pariter Primates Provinciarum, ut de universis Episcopis, vel duos vel tres Turmas faciant, ac de singulis Turmis vicissim quo quot electi fuerint, ad diem Concilii occurrant. Titulus vero hujus capituli hinc verbis concipitur: Un non alicui Metropolitani Primates appellentur, nisi illi, qui primas sedes tenent; quia alii non possunt facere tres Turmas de Episcopis, quam illi, qui primas sedes tenent, qui res Turmas facere debeant, sicut in hac sententia jubetur. Vide Vitam Aldrici Cenoman. p. 84.*

¶ TURMELLUS, Coxa bovis, Gall. Trumeau. Regest. Episcopat. Nivern. ann. 1287. *Quando Episcopus Nivernensis est presens, ipse percipit de quolibet animali 1. Turmellum pro tribus denariis.*

TURMINOSUS, Torminosus. Gloss. Sax. Ælfrici: *Turminosus, Fortegen, i. contractus.*

1. TURNA, Quæti plures res sit compensatio, in permutationibus vel bonorum divisionibus: *Turno, in Consuetudine Montargensis c. 1. art. 51. 61. c. 2. art. 24. 30. 48. c. 16. art. 9. Aurelianensis c. 1. art. 61. 83. 111. 130. 284. 298. Blesensis art. 120. & Dunensis art. 38. Libertatis Burgi in Bressia ann. 1397. apud Guichenon. Quod si interveniat in dictis permutationibus Turna pro plus valentia, vel alias, quod pro pretio dictarum Turnarum vobis debeatur, laudes & vender, &c.* Vide Turnus 1.

2. TURNA, Modus agri. *Federe in campis unam Turnam fossam in Statutis Patavinis. V. Turnaria.*

¶ TURNARE, Vertere, Gall. Tourner. Ad calcem veteris Collectionis Canonum MSS. à Bibl. DD. Chavellia Custodis sigillorum Reg. legitur: *O basissima Lector Java manus tuas, & sic librum apprehende, joveris sèlia Turua, &c.* Lex Bajartici, §. 5. *Sic ut tantum eaderit & Turnaverit usque dum eum semivivum relinquant. Vereor ne hic legendum sit traxaverit, id est, araxit, ut nos Gallice dicimus Traijer, trahere, rapare. V. Trahere 1.*

¶ TURNEARE, TURNEMENTUM. Vide supra in Turnamentum.

¶ TURNELLA, Turricella, Gall. Tournelle, eadem notione. Computus ann. 1302. apud D. Bruffel tom. 2. 40. *Feudorum usup. 170. Pro duabus Turnellis retendis, &c.* Vide Turnella.

TURNINI. Richardus de S. Germano in Chronica ann. 1221. *Per totum regnum pondera & mensura mutantur, ponuntur rotuli & Turnini.* [Et ann. 1222. *Projure mensurarum vicualium tam in fama quam in Turninis servabitur forma antiqua.* Unde Turnini ad mensuras spectare colligitur.]

¶ 1. TURINUS, Vices, seu ordo quo quisque vice sua aliquid peragit, Gall. Tour, rang. Charta an. 1405. pro Cantoria S. Capelle Paris. apud Lobinell. tom. 3. *Histor. Paris. p. 138. col. 1. Capellani Canonici ad fice Turnum hebdomada ad ipsum tenentur servitium.* Statuta ejusdem S. Capelle ibidem p. 156. col. 2. *Completo uno Turua incipit alius.* Adde pag. 499. col. 1. Chartam an. 1480. apud Mirzum tom. 2. pag. 1343. col. 1. *Constit. Eccles. Valent. tom. 4. Concil. Hispan. pag. 183. Bullam a. 1602. tom. 3. Histor. Locharingæ inter Instrum. col. 446. &c.*

TURNUS, vel Turnum Vicecomitis, ad verbum significat vicem Vicecomitis, id est, duo tempora in anno, quibus ille sesam universi Comitatus tenet. Est igitur Turnum Vicecomitis, Curia recordi in omnibus rebus, quæ pertinent ad Turnum; & est sesa Regni per totum Comitatum, cujus Vicecomes iudex est. Quicumque proinde sesam habet, eadem gaudet prerogativa in proximo suo, quæ Vicecomes in Turno. Ita Rafallus. Joan. Britton. in Legib. Angl. c. 29. *Es jouer, ou jouer articles touchans nostre Corone & nostre Reas en froins, peables per Viscount.*

coneri nuntio quo à jours de comptes, & ailleurs que par les où les pîens del Visconté fount venus, lesquels pîens sont appellez Tours de Visconté, que deux fois par un les doit venir parmi chesteun Gondred de son Conté. Fleta lib. 1. c. 20. §. 106. Vicecomitis non debent facere Turnum suum, nisi bis in anno; [videlicet & semel post Pascha, & iterum post festum S. Michaelis, ut est in Charta Henr. Regis Anglann. 1155. apud D. Brussel tom. 2. de Feudorum usu pag. 6.] Adde l. a. c. §. 2. & Statutum 2. Westmon. c. 15. Ad eusmodi Turni omnes tenentes convenire tenebantur, præterquam Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Priores, Comites, Barones, ac viri religioni; præterea mulieres, nisi eorum præsentia ob aliquam causam specialiter exigatur. Qui vero diversa tenementa habebant in diversis hundredis, ad eos tantummodo Turnos venire tenebantur in ballivia, ubi sunt conversantes. Ita Statutum Marlebridgense sub Henrico III. cap. 10. Scribit Joannes Stiernhookus l. 1. de Jure Sueconum vetusto cap. 2. initio, judicia antiquitus Hwarpi dicta fuisse, Adamo Bremensi (cap. 129.) teste, quæ vox bodie circuitu, revolutionem, seu vicissitudinem significat, sive inquit, quod judicia ad revolutiones solares, lunaresve haberentur, quod & Tacito in Germania observatum, sive quod in unum conveniens multitudine, judici circumfusa, conglomeraretur, sive denique, quod per vices facto circuitu singulis territorii Patresfamilias ad judicia convenire tenerentur, prout id in antiquo & novello jure præceptum exstat.

TURNUS, Pro ea præstatione, quæ Vicecomiti datur, Turnum tenent, pro exemptione & immunitate eundi ad Turnum. Will. Thorn. Sed nihilominus solvit quoddam certum ad Turnum Vicecomitis cum aliis de hundredo, & c. Idem alibi: Erat istud brevis directum Rogero de Reinham Vicecomiti Cantie per Galsfridum Baroni pro tenentibus Abbatia non veniendis ad Turnum Vicecomitis, nisi per unum hominem, quid seferat Turnum. Mox ex Charta Edw. II. Regis Anglann. 1330. Et per petitionem suam coram ipso patre nostro Consilio suo exhibitam, suggestionem, quod Borghefaldus & quatuor homines de qualibet borga eorumdem majoriorum tempore, quæ ipsi ad Turnos Vicecomitis in eodem Comitatu ad ea, quæ ad visum franci plegii contingunt, præsentandum venerunt, & quendum redium, qui Turnum Vicecomitis nuncupatur, facum detulerunt. Monasticum Angl. tom. 1. p. 502. In perpetuum quietia sine festis Comitatu & hundredorum nostrorum, de visis franci plegii & Lavodorum, de Turno & auxilio Vicecomitis, & omnium aliorum ballivorum & ministrorum nostrorum. Adde p. 669. Vide Auxilium Vicecomitis.

TURNS BURS, alias Retrahtus per bursum. Liberates Bergeriaci in Valconia [art. 39.] Quicunque venderit aliquam rem immobilem, & qui de parentali infu quantum gradum venditoris voluerit eam habere per Turnum bursum, & c. Infra [art. 41.] Rem venditam Tornare potarisi infra unum & mensis, & c. Rursum ibidem [art. 44. & 45.] Tornurisi dicitur, qui retrahit rem venditam; [atque etiam Tornasor art. 46.] Vide Conferuet. Andegav. art. 370. 371. Cenoman. art. 380. 381. Blesensem art. 200 [Lemovic. art. 41. & c.]

TURNARIA, Idem quod Turnus bursum. Consecutiones Aufciorum MSS. ann. 1302. art. 60. Ratione Tornurii predicti proximiores predictis primoribus emptoribus restitui & reddant, quosvis tornatas habebunt & tenebunt.

¶ **a. TURNUS**, Censui pecuniarius. Epistola Ruperti Rom. Regiad Duem Lotharingiad apud Marten. tom. 4. Amplius Collect. col. 121. & 122. Cum tu petieris, ut nos tibi nostram aream Kircel, præterea nostros Turnos seu censui pecuniarios Bodorigenses, sive in Boppartim, pro quingue millibus florenorum perferbere velis.

Tom. VI.

mus. Pluries occurrat ibi. Haud scio an huc revocari possit Transactio inter Abbatem & Monachos Grassenses anno 1351. è libro viridii fol. 53. Quolibet anno in festo Assumptionis B. M. 40. sextarii frumentii boni & pulchri cum suis Turnis [solvantur.]

¶ **3. TURNUS**, Verticillum, Gall. Tourniquet, & bene interpretatur Lobinellus in Glossario ad calcem Histor. Britan. Vide locum in Pontus 2.

¶ **TURNUS BALISTERIUS**. Vide Turnus 1.

¶ **TURO**, Collus rotundus. Vide Toro.

TURONENSES, Monetæ Francicæ Turonibus culæ, vulgo Tournois. Charta Jacobi Reg. Aragon. an. 1309. Consistimus nos debere . . . Jacobo Regi Majoric. . . pastuo nostro 160. millia Turonensium argenteorum S. Ludovici bona memoria Regis Francia de lege antedem denurium & oboli, quorum Turonensium 57. minus sortia parte unius ponderant unam marcham ad pensum Monispeffulani. Passim. [Vide in Moneta.]

TURONIUM, Turonus. Vide Toro.

¶ **TURPARE**, Mutulare. Statuta Suavii Abb. S. Severi in Capite Valconie circa an. 1200. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 280. Si quis de villa ultero de suis membris majoribus se privaverit, 150. solidos Abbati persolvat, & cum eo de Turpato membro & de Turpatione aliorum membrorum in arbitrio sit judicatum.

¶ **TURPATOR**, Qui turbat. Vide Turpescere.

TURPEDO, quam multi postulant dicunt, alii morbum, alii lepra, & alii passionem tantum infusa corpus. Ita Garipontus l. 5. Passion. c. 6. qui addit, hanc ægritudinem ita appellari, eo quod in facie turpitudinem demonstrat. [Turpedines, pro Turpitudines, sordes, dixit Nicolaus de Jamilla de Gestis Frederici II. Imp. apud Murator. tom. 8. col. 495.] Vide Turpido.

TURPEFACERE. Gloss. Gr. Lat. Αἰσχρύνει, Turpescio; αἰσχρύνει, Turpescitor, Turpator. Edictum Rotharis Regis Longobitic. 72. §. 2. Sponsio autem in duplum componatur ubi illo, qui ei desponsatam suam Turpescit.

¶ **TURPERE**, Esse vel fieri turpem, Joanni de Jan. Enluidir, in Glossis Lat. Gall. Sangerman.

¶ **TURPIDO**, Turpido, apud Tertullianum de Corona Milit. c. 14. Occurrit etiam in Charta ann. circiter 997 apud Felibianum Histor. San. Dionys. pag. 81. Vide Turpido.

¶ **TURPILIANUM**, Infamia. In Turpillianum cadere, Infamiam subire, apud Columbertum in Theatro honoris p. 208.

TURPILOQUIUM, Αἰσχρολογία, in Glossis Gr. Lat. Αἰσχρολογία, Theodorito ferm. 9. Græc. affect. Laide parole, in Gloss. Lat. Gall. S. Ferrolois in Regula cap. 25. Turpilologium amore pudicitia si monacho turpe profero, & c. Lambertus Ardenis pag. 78. Non tam amaricata gutturo in nepotem linguam exasperat, nec eum in Turpilologio, aut Turpius inobis obijciis, & c. Infra: Non in iram constitutus est aut Turpilologium & c. [Utitur etiam Tertullianus de Pudicitia, cap. 17.]

¶ **TURPILOQUUS**, Qui turpia loquitur. Statuta Canonorum Regul. tom. 1. Miscell. Duellii p. 97.

Vaniloquus, ac Turpilocus, sagesperneque, vita.

TURPILUCRIS, Αἰσχρολογία, in Glossis Græc. Lat. [Joh. de Janus habet Turpilucrum, unde Turpilucrus, turpius lucrum faciens, Gloss. Lat. Gall. Sangerman. Turpilucrum, lais gain.]

TURPIO, Qui turpia loquitur, un vilain; vox Latiniæ Scriptoris haud ignota. Marius Mercator lib. Subnotat. c. 4. §. 3. Qui sconsus Turpio, quis durio vel Janio professa licentia turpiditatis publice ista proferret?

¶ **TURPITER**, de adulterio proprie dicitur in Codice Theod. l. a. tit. 1. leg. 3.

H h h 3

TUR-

TURPITUDO, locus turpis, obsequus, cloaca. Thwerozcius in Salomone Regi Hungar. c. 36. *Corpus Sarraceni empuerunt, & in Turpitudine projecerunt.*

TURPITUDO MULIERIS, Pudenda, in Legibus Luithprandi Regis Longobard. tit. 106. §. 1. Capitula Theodori Cantuar. c. 19. *Si qui ebrietas puella aut mulieris perhas, vel Turpitudinem eorum, &c. Occurrit non semel hac notione in Libris sacris. Vide Concilium Calchutense ann. 787 c. 10.*

¶ **TURQUEMEN**, Peregrini sermonis interpres, Gall. *Turcheman*. Jac. de Vitriaco apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 271. *Tertia die per Turquemen, id est interpretem, respondit nunciis, &c. Vide Treumannus & Dragmaus, ubi habetur Turguingemem per Turquemen, ex alia editione.*

¶ **TURQUESIUM**, Species vestis. Statuta Massili. c. 39. *Item de gardncari, vel de Turquesio, vel garnachia, vel sobroco fratre, &c. Vide Turrischa.*

TURQUIGENS. Videlicet in Turquemen.

TURRALES Domus. Vide in *Domus*.

¶ **TURRARIUS**, Turris custos. Vide *Turris*.

¶ **TURRELLA**, Turricula, in Reparationibus factis in Senecallia Carcasson. an. 1435. MSS. Vide *Turcella*.

¶ **TURRESINUS**, Idem quod *Turrella*, Turricula. Gall. *Tourrelle*, vel *specula*, Gall. *Gueris*, quod eodem fere reddit; specula enim sunt turriculae. Jacob. de Layto Annales Eltenenses an. 1404. apud Murator. tom. 18. col. 995. *Munia cum scilicet appendere, & custodes repulerant, duosque Turresinos ceperant. Vide Turrisinus.*

¶ **TURRETA**. Turricula. Vide *Glinin*.

¶ **TURRIBILE**, Thuribulum, Ital. *Turibile* & *Turibolo*, Gall. *Encensoir*. Turribile argenti pro altari, in Charta an. 1402 apud Rymer. tom. 8. p. 277.

¶ **TURRIBULUM**, Eadem notione. Chartul. S. Vincentii Cenoman. fol. 95. *Donum super nitarum cum uxore sua percoleat de Turribulo posuit. Adde Kennettum in Glossario ad calcem Antiqui. Amhrold. & vide Thuribulum.*

¶ **TURRICELLA**, Turricula, in Chronico Jac. Malveccii apud Murator. tom. 8. col. 968.

¶ **TURRICELLUS**, ut infra *Turris*. Annal. Mutin. apud Murator. tom. 11. col. 57. *Disidano (1217) fulmen percussit Turricellum Ecclesie majoris Mutinae.*

¶ **TURRICULUS**, pro Turricula. Glossar. Græc. Lat. *αργυράκιον*, Turricula, *armarium*, *αργυράκιον*, idem. Testamentum S. Remigii, apud Floardum l. c. 18. *Jubeo Turriculam & imaginatum calicem fabricari. De ejusmodi turriculorum usu in Ecclesiis egimus in Descriptione adis Sophianæ. (Vide Turris.)*

¶ **TURRILE**, Campanarii pyramis, Gall. *la fleche du clocher*. Liber 1. Miracul. Bertini c. 3. *Sed & Turrile ipsius (Ecclesie) lices noviter esset superpositum, quia antiquo more erat factum, deperuerunt, & aliud miræ magnitudinis, mirabili quæ fabrica studuerunt adificere, cuius longitudo consistentis in terram aquabat nititudinem culminis Ecclesie, cui superponendum erat.*

¶ **TURRIONUS**, Turris major, Ital. *Torrione*. Petrus Azarius apud Murator. tom. 16. col. 436. *Pontem cum Turrione ascendimus, ut ipsum fulcro turris balistarum & aliis habilibus ad descendendam portam.*

¶ **TURRIS**, Campanarium. Miracula S. Columhani c. 2. *Ecclesiam... ex lapidibus struxit, Turremque super eam adificavit, & templum fecit in pendere.* Vita S. Anfrudis Abbat. Laudun. cap. 14. *Viderunt de Turriculo Ecclesie globum ignem exire usque ad caelum.* Ununtur etiam Silvester Girald. in Topograph. Hibern. Dist. 2. cap. 9. & 37. Liber 1. Miraculor. S. Dionysii cap. 15. & alii passim.

¶ **TURRIS**, Arx, castrum. Will. Gemet. l. 8. c. 12. *Hemvicius Rex Turrim Warsce villam funditus fecit everti.* Robertus Montanus ad Chronicon Siegebrii: *Mortuo Palerano Turrit Turan venit in manu Regis.* Alia exempla suppetunt apud Will. Britonem in Philipp. Idiotismum fuisse Scriptorum sæculi Longobardici observat Carolus de Aquino in Lexico militari. Charta an. 172. ex Chartul. Episcopat. Carnot. *Girardus de Loigniac... recognosco quod ego Turrim meam de Loigniac... tenere debeo ad unam fidem & homagium ligium à eor. patre dom. Carnot. Episcopo.*

TURRIS, Carcer. *Ad Turrim condemnari*, mitior pena est quam ad carcerem, leviorumque delictorum erat, in Statut. Ordin. Hospitalar. S. Joan. Hierosol. tit. 18. §. 39. 53.

TURRARIUS, Turris vel carceris custos, *Tourrior*, ou *Gedier*, in Stylo Leodiensi c. 2 art. 20. & c. 18.

TORACUM, Idem quod *Geologium*, quod carcerario exsolvitur. Arella Pentecost. an. 1290. in Regesto B. Parliamenti Paris. fol. 86. verso: *Cum plures Burgenfes Romanis Archiepiscopi missi fuissent Laudunum, ut tenerent ibi prisonem pro defectu solutionis expensarum factarum in Coronatione D. Regis, Toragerius Laudunensis nifus fuit habere Toragium ab eisdem, loco in prisonem clausum non fuerit, nec prisonem in villa tenerint, dictum suum per arestum, quod bi prisonarii solvero Toragium non tenerint. Verumtamen si aliquis magnus damna accusatus ad crimine vel de aliquo enormi facto haberet gratiam, quod per securitatem vel alio posset ire per villam, & non teneatur in prisonem firmata, nihilominus Toragiumolvere teneatur. Adde Regestum 1. fol. 104. verso sub ann. 1260. [Memoriale Camere Comput. Paris. an. 1362. Officium Toragii seu bestodi de Lauduno... positum fuit ad dominium dicti Regis, & fuit dictum & ordinatum, quod dicta officia extunc levaretur & expleterentur de cetero ad utilitatem Regis.] Gravamina Nobilium Campaniz, quæ habentur in Regesto Magnorum Dierum Trecentium, ann. 1297. Item quatuor ex preteritis homines aut Gentilis homines, & on les mains & Chastellanies dous ils sont, on les fuit metre en Tour & on vilaine prison. in pois qu'il ne soient pris pour nul vilain fait; ce qui ne fut oncques fait du temps de Heritiers, nme leur faisois on tenir prison dedans les villes, & sans paier Tourage. Computum terre Campaniz an. 1248. Du Tourage de la Tour de Traies nmeisonné à Jean de Reneval pour 2. nns, &c. Computum Domini Heldini an. 1475. Du Tourage & chepage de Hefdin, &c. Passim alibi.*

TURRES, Ministerii sacris accensetur in Testamento S. Arcidii, apud Mabillonium tom. 2. Analektor. *Quod unusquisque locus sanctus constitutus est habere Ministerium de colatratum, ... id est Turres & coopertorio obfericos 3. calices argenteos &c. &c. Occurrunt rursum infra. Vide Turriculus.*

¶ **Vasa**, in quibus Christi corpus adervabatur, in turrim exiguam figuram efformata fuisse testis est inter alios Gregorius Turon. l. de Gloria Mart. cap. 86. *Acceptaque Turri, dissonis, in qua mysterium Domini corpus habebatur, ferre cupit ad ostium, iugressusque templum, ut eam alius superponeret, &c. Expolitio antiquæ Liturgie Gallicæ* apud Marten. tom. 5. Anecd. col. 95. *Corpus vero Domini ideo deservit in turribus, quia monumentum Domini in similitudinem turris fuisse scissum in petra.*

¶ **TURRISINUM**, TURRISINUS, ut *Turresinus*. Chron. Parm. apud Murator. tom. 9. col. 774. *Ipsæ suis expensis fecit fieri murum, qui est ad pontem Gloriam... cum Turrisino, quod est ibi proprius dictam portam.* Et col. 830. *Factus fuit murus Communis de S. Maria novus versus flumen Parmæ, & in capite de subitū unus Turresinus.* Vide *Turrisinus*.

¶ **TUR**.

¶ **TURSUS.** Gloss. Gr. Lat. *Καυός, Cautus, Turfus.*
 ¶ **TURTA, TURTELLUS.** Vide in *Torta* 1.
 ¶ **TURTEGETES,** Tugurium, zdicula. Vita B. Coletze n. 49. *Oratoria sic constructa fuerant, quod vix se poterat in eis erigere seu elevare, magisque videbantur Turtegetes vel sugaria altitum, vel anserum, quam habitationes rationabilium personarum.* Ubi quidem Codd. habent *Curtegetes*, f. ex Gall. *Tourgetto*, *Turricula*.

¶ **TURTIBULI,** alias *Tibulifive Tiguli*, dicuntur foramina, per quæ exit fumus caminorum: & eadem dicuntur fenestra, quibus calor balnei evaporat. Ita vetus Vocabularium juris utriusque pro *Tubuli*, Gall. *Tuyaux*.

¶ **TURTUR.** Pactus Legis Salicæ tit. 7. art. 9. *Si quis Turturum de trappa faraverit, &c.* Ubi Eecardus: *Turtures tensis retibus non capiuntur; unde hic Turturum cum Tordo confundi claret.*

¶ **TURTORELLA,** Turtur, Ital. *Tortorella*, Gall. *Tourterelle*, in Annalibus Mediolanensibus ad ann. 1389. apud Murator. to. 16. col. 807.

¶ **TURTURI.** Ugurio, in *Turtur*: *Turturi dicuntur pastores, qui fistulis canunt.* Itaeiam Joh. de Janua.

¶ **TURTURILLA,** Locus, ubi panis ponitur, Ugutioni. An *Turundilla*? [Glossæ Isidori: *Turturilla, ita dictus locus, in quo corruptele fiebant, quod ibi turturorum opera dactur, id est, panem.* Pro panem alii substitunt *peni*, aliiganeæ. Falluntur qui *Turturilla* de loco dicti notant, si credimus Grævio. Non dubitat ipse, *Turturillos*, vel *Turturillas* dictos esse cingdos, molles, impudicos, qui à militia arcebantur, & in urbe securi erant. Convitium hoc, inquit, à turture derivatum est; accipiter enim fertur capere turturi parere, & pretium salutis accipere, ut tradit Porphyrius l. 4. Vide Vossium l. 3. de Vitiis sermonis c. 53. & Martinium in Lexico.]

¶ **TURVA, TURVUS, Tourbe.** Vide *Turba* 1.

¶ **TURUCA,** Papiz, *Vestii Regia*.

¶ **TUSCHA,** Locus, arbores ad ornatum confitæ, Gall. *Touche*. Charta Adelæ Comitissæ Blesensis ann. 1104. & Tabulario Dunceni: *Est autem ipsa determinatio talis... per landas & per planities de brucia, & inde per Tuscbam de nucaria.* Chartul. S. Vincentii Cenoman. fol. 29. *Dederunt etiam quamdam Tuscbam juxta melonidinum, & terram ex utraque parte Tuscbam, unum sextarium feminis suscipientem.* Vide *Toscha* & *Tosca*.

¶ **TUSCULANUM,** Prædium quodvis amenum. Chrythophorus Mullerus. apud R. Duellium to. 1. Miscell. p. 279. *Cum enim in præfulari nostro Tusculano, pro exciando salientis aque fonte, profundius fodere necesse fuisset, &c.*

¶ **TUSCUS,** Rudis, Hisp. *Tosco*. Vita B. Columbe Reatinæ, to. 5. Maii p. 325. *Zonula illas in disciplinam Tuscam commutavit.*

¶ **TUSILLÆ.** Isidorus l. 11. c. 1. *Tales Gallica lingua dicitur, quas vulgo per diminutionem Tusillas vocant, quæ in faucibus surgebere solent.* Vide Joannem de Janua in *Tolis*: [Fellus; *Tales, tumor in faucibus, quæ per diminutionem Tusillæ dicuntur.* Glossæ Græc. Lat. *Ιλαρδωνα, Tonfilla, Tolia, Tole, Tusilla, Tules.*]

¶ **TUSONDA,** Celnis, Mille. Vide *Cubana*.

¶ **TUSPOLLEM,** *Manna vel genus pigmenti*, in Glossis Isid. Gloss. Latin. Græc. *Tuspollen.* Legendum *Thuris pollen* ex illo Scholiastæ Juvenalis: *Thuris minium*, quod est thuris pollen, *manna vocant.*

¶ **TUSSITUS, Tussemens,** in Glossis Lat. Gall. Sangerm. MS. ex Johanne de Janua.

¶ **TUSTARE,** Pullare, Occitanis *Tusto*. Vetus Ceremoniale MS. B. M. Deauratæ: *Dum priori vide-*

sur, quod sit bona Tustandi, &c. Infra: *Mittis aliquem ad Tustandum cum massa.* Charta ann. 1100. è Schedis D. le Fournier: *Tustando ad portam camera & dicendo aperiri.*

¶ **TUSTORIUM,** Species porticus, ut conjeço. Locum vide in *Baleium*.

¶ **TUTACULUM,** Tutamen, apud Prudentium.

¶ **TUTALIS CURA,** pro Tutelaris cura, seu tutela, in Liberatibus S. Palladii M. S.

¶ **TUTAMENTUM,** Glossæ Ifonis Magistri: *Tutamen, firmamentum, protectio.* Vide *Tenamentum*.

¶ **TUTARE,** ex Gallico *Tuer*, Occidere. *Tutare candelam, aut cerum*, extinguere: Galli dicunt: *Tuer la abandonelle.* Ordo Romanus: *Lumen autem Ecclesiæ apud Romanos ab initio cantus nocturni incensores ostingui; hoc tamen ordine, ut ab introitu ipsius Ecclesiæ incipiat paulatim Tutari.* Mox: *Ubi audierit primam Antiphonam, tenens candelam in manu sua, Tutat lampadem unam; in fine vero Psalmi ipsius Tutat aliam sinistra partis.* Hac notione utitur etiam Alcuinus de Divinis Officiis p. 47. & Regula Magistris cap. 19. & 19. Itali *Atturare*, & *Sutare*, Resurgere dicunt. Jo. Villan. l. 11. c. 20. *Atturastis furia dello sfrenato popolo.* Porro nostrum *tuer*, pro *occidere*, à *tueri*, mactare, deducit H. Stephanus.

¶ **TUTATIO.** Diploma ann. 1356. apud Ludewig. to. 5. Reliq. MSS. pap. 516. *Certa bona & possessiones... debeant assignari ad estimationem & Tutationem, &c.* Sed *taxationem* legendum puto; hæc enim respondent verbis subsequentiis, *astimatores & taxatores bonorum talium.*

¶ **TUTELATOR, Protector**, in Glossis MSS. S. Germani Paris. Cod. 544. [Martianus Capella. 2. *Tutela tor fidelissimæque germanus.*]

¶ **TUTELATUS,** In tutelam datus. *Genus agri Tutelatum*, Aggno de Limit. agr. p. 58.

¶ **TUTELORIS,** perperam pro *Tutelaris*. Charta ann. 1195. apud Cencium inter Censūs Eccles. Rom. *Es ego specialiter Petrus pro me & diis impuberibus, quorum tutor sum Tutelori officio vobis... qua dicta sunt omnia observare... promittimus.*

¶ **TUTELLA,** à Gall. *Tutello*, Administratio bonorum pupilli, ex Charta an. 1474. in Invent. Chartar. Reg. an. 1474. fol. 314.

¶ **TUTELLI,** inter Ministeria sacra. Chronicon Centulense Harjuli l. 3. c. 3. *Scyphus argenteus major, minores argentei 4. ex aurichalco 1. Tutelli argentei 4. urcei argentei cum aquamanilibus 2. &c.* Ubi forte legendum *custelli*, seu *cultelli*. Idem l. 1. c. 10. *Aramensarium optimum argenteum auro paratum 1. cultellus auro & margaritis paratus 1. &c.*

¶ **TUTELUS,** Laetantius de mortibus persecutorum n. 36. *In primis indulgentiam Christianis communi Tutelo datam tollit (Maximinus Imp.)* Legendum est *communitalis*, hoc est, communitutiusque Imperatoris consensu.

¶ **TUTIA,** Cadmia. Statuta dataria Riperiz c. 12. *De quolibet plauistro suo vegoto Tutia pro introitu vel exitu, & sic pro rata, solidi sex.* De quolibet medio mellis solidi 4. Ufus est Diodorus Enchyron Polychemiz l. 1. c. 4. qua notione *tutia* dixere Græci recentiores. *Tutibie* etiam vocamus Cadmiam fossillem ab Arabico *Tutbia*. Vide Salsamalum ad Solinum, Vossium de Vitiis ferm. l. 1. c. 18. & Glossarium mediz Græcit. in *Tutria*.

¶ **TUTILA,** Septum, *træ-*, in Gloss. Gr. Lat.
 ¶ **TUTILLA,** pro Tutela, nifallor. Renovatio testamenti per Carolum M. apud Murator. tom. 4. part. 2. col. 752. *Domos patris mei Somforianus... dicibus vita suæ Tutillam meam in suam habuisti recipere*

TURPITUDO, Locus turpis, obsecus, cloaca. Thuroczius in Salomone Rege Hungar. c. 36. *Corpor Saraceni vapuerant, & in Turpitudine proiecerunt.*

TURPITUDO MULIERIS, Pudenda, in Legibus Luithprandi Regis Longobard. tit. 106. §. 1. Capitula Theodori Cantuar. c. 29. *Si quis ebrietas ueris puella aut mulieris peccat, vel Turpitudinem eorum, &c. Occurrit non semel hac notione in Libris sacris. Vide Concilium Calchutense ann. 787 c. 10.*

TURQUEMEN, Peregrini sermonis interpres, Gall. *Turbemane*. Jac. de Vitruvio apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 271. *Tertia die per Turquemen, id est interpretem, respondit naaciis, &c. Vide Turmannus & Dragumana, ubi habetur Turgingensem pro Turquemen, ex alia editione.*

TURQUESIUM, Species vestis. Statuta Massili. c. 39. *Item de gardacori, vel de Turquesio, vel garnabio, vel sobroco froirato, &c. Vide Turfaba.*

TURQUIGENS. Videtur in Turquemen.

TURRALES DOMUS. Vide in Domus.

TURRARIUS, Turris custos. Vide *Tarris*.

TURRELLA, Turricula, in Reparationibus factis in Senescallia Carcaffon. an. 1435. MSS. Vide *Tarella*.

TURRESINUS, Idem quod *Turrella*, Turricula, Gall. *Tourle*, vel specula, Gall. *Garrin*, quod eodem fere reddit; speculæ enim sunt turricula. Jacob. de Layro Annales Estenses ad an. 1404. apud Murator. tom. 18. col. 995. *Mania cum sculis ascenderant, & custodes epeulerant, duosque Turresinos sepeperat. Vide Turrisinum.*

TURRETA, Turricula. Vide *Glatia*.

TURRIBILE, Turribulum, Ital. *Turbibile* & *Turibolo*, Gall. *Enceffoir*. Turribile argenti pro altari, in Charta an. 1402 apud Rymet. tom. 8. p. 277.

TURRIBULUM, Eadem notione. Cbartul. S. Vincentii Cenoman. fol. 95. *Donum super altare cum axore sua percoleat de Turribulo posuit. Adde Kennettum in Glossario ad calcem Antiquit. Ambrosii. & vide Turribulum.*

TURRICELLA, Turricula, in Chronico Jac. Malveii apud Murator. tom. 8. col. 968.

TURRICELLUS, ut infra *Turille*. Annal. Mutin. apud Murator. tom. 11. col. 57. *Disso anno (1117) salmen percussit Turricellum Ecclesie majoris Mutine.*

TURRICULUS, pro Turricula. Glossar. Græc. Lat. *αὐτοῦ τῆς πύργου, Turricula, armarium, πυργὶς αὐτοῦ, idem. Testamentum S. Remigii, apud Floardorum l. c. 18. Jubeo Turriculam & imaginatum calicem fabricari. De ejusmodi turriculorum usu in Ecclesiis egimus in Descriptione ædis Sophianæ. (Vide *Turris*.)*

TURRILE, Campanarii pyramis, Gall. *La fleche du clocher*. Liber 2. Miracul. Beruini c. 3. *Sed & Turrile ipsius (Ecclesie) licet noviter esset superpositum, quia antiquo more eaz factam, depoluerunt, & aliam mira magnitudinis, mirabili quæ fabricæ sterneret edificare, cujus longitudo consistens in terra æquabat altitudinem culminis Ecclesie, cui superponendam erat.*

TURRIONUS, Turris major, Ital. *Torrione*. Petrus Azarius apud Murator. tom. 16. col. 436. *Pentem cum Torrione ascendimus & ipsum snicorunt balistariis & aliis habilibus ad descendendam portam.*

TURRIS, Campanarium. Miracula S. Columban. c. 2. *Ecclesiam... ex lapidibus struxit, Turremque sapientiam edificavit, & lampadas fecit in ea pendere.* Vita S. Anfrudis Abbat. Laudun. cap. 14. *Viderant de Turriculo Ecclesie globum ignem exire usque ad oculum.* Utuntur etiam Silvester Girald. in Topograph. Hibern. Dist. 2. cap. 9. & 37. Liber 1. Miraculor. S. Dionysii cap. 15. & alii passim.

TURRIS, Arx, castrum. Will. Gemet. l. 8. c. 2. a. *Hencicus Rex Terram Wartewilla funditus fecit everri.* Robertus Montanus ad Chronicon Sigeberti: *Mortuo Valeriano Turris Turonensis in manu Regis.* Alia exempla suppetunt apud Will. Britonem in Philipp. Idiotismum fuisse Scriptorum sæculi Longobardici observat Carolus de Aquino in Lexico militari. Charta an. 1172. ex Charul. Episcopat. Carnot. *Girardus de Loignaco... recognosco quod ego Turrim meam de Loignaco... tenere debeo ad unam fidem & homagium ligum à reu. patre dom. Carnot. Episcopo.*

TURRIS, Carcer. *Ad Turrim eademurari*, mitior pena est quam ad earecem, leviorumque delictorum erat, in statu. Ordina. Hospitalar. S. John. Hierosol. tit. 18. §. 39. 53.

TURRARIUS, Turris vel carceriacustus, *Tourrier*, ou *Geolier*, in Stylo Leodiensi c. 1. art. 20. & c. 18.

TORAGUM, Idem quod *Geolagium*, quod carcerario exsolvit. Arest. Pentecost. an. 1490. in Regesto B. Parlamenti Paris. fol. 86. verso: *Cum plures Burgenses Remensis Archiepiscopi missi fuissent Laudunum, ut tenerent ibi prisonem pro defectu solutionis expensarum factarum in Coronatione D. Regis, Toragerius Laudunensis nixus fuit habere Toragium ab eisdem, licet in prisonem classem non fuerit, nec prisonem in villa tenerent, dictum suis per arrestum, quod bi prisonarii solvere Toragium non tenerent. Verumamen si aliquis magnus homo accusatus de crimine vel de aliquo enormi facto haberet gratiam, quod per securitatem vel alio possit ire per villam, & non teneretur in prisonem firmata, nihilominus Toragium solvere teneretur. Adde Regellum 1. fol. 103. verso sub ann. 1260. [Memoriale Camera Comput. Paris. an. 1362. Officium Toragii seu besredi de Lauduno... postquam suis ad demania dicti Regis, & suis dictam & ordinatum, quod dicta officia extraac levarentur & expectarentur de outero ad utilitatem Regis.] Gravamina Nobilium Campaniæ, quæ habentur in Regesto Magnorum Dierum Trecentium, ann. 1297. Item quæas aut prent les hommes aux Gentils hommes, & en les maines. Châtelainiens deusils sont, on les fait mettre en Tour & en vilaine prison, jadis qu'ils ne soient pris pour nul vilain fait; & qui ne fut oncques fait au temps de Heritiers, ameleur saisoit on tenir prison dedans les villes, & sans paier Tonaage. Computum terræ Campaniæ an. 1348. Du Tonaage de la Tour de Troies amoisouné à Jean de Renerval pour 2. ans, &c. Computum Domini Hefdini an. 1475. Du Tonaage & ebepage de Hefdin, &c. Passim alibi.*

TURRES Ministeriis sacris accensentur in Testamento S. Areddi, apud Mabillonium tom. 1. Analector. *Quod a quoqueq; locus sanctus consuetus ibi habet Mississimum declaratum, id est Turres & cooperioliolo olifericos 3. calices argenteos 4. &c. Occurrunt rursum infra. Vide Turriculus.*

Vasa, in quibus Christi corpus adservabatur, in turrim exiguam figuram efformata fuisse testis est inter alios Gregorius Turon. l. 4. de Gloria Mart. cap. 86. *Acceptaque Turre, diaconum, in qua mysterium Domini corporis habebatur, forte cupit ad osium; ingressaque templum, in eam altari superposuerit, &c. Expandito antiquæ Liturgiæ Gallicæ. apud Marten. tom. 5. Anecd. col. 95. Corpus vero Domini ideo deservat in turribus, quia monumentum Domini in similitudinem turris fuisse scissum in petra.*

TURRISINUM, TURRISINUS, ut *Turresinus*. Chron. Parma apud Murator. tom. 9. col. 774. *Ipsa suis expensis fecit firmatum, qui est ad pontem Galtrie... cum Turrisino, quod est ibi propter dictam portam.* Et col. 830. *Fallus suis maris Communis de S. Maria nova versus flumen Parmæ, & in capite de subitis unius Turrisinus.* Vide *Turrisinus*.

¶ **TUR-**

¶ **TURSUS**. Gloss. Gr. Lat. *Καυσις, Caulus, Tursus*.

¶ **TURTA**, **TURTELLUS**. Vide in *Torta*.

¶ **TURTEGETES**, Tugurium, zedicula. Vita B. Coletz n. 49. *Oratoria sic constructa fuerant, quod vix se poterat in eis erigere seu elevare, magisque videbantur Turtegetes vel tuguria altitum, vel anserum, quam habitationes rationabilium personarum*. Ubi quidem Codd. habent *Curtegetes*, f. ex Gall. *Tourjette*, *Turricula*.

¶ **TURTIBULI**, alias *Tibulifine Tiguli*, dicuntur *foramina, per qua exit fumus caninorum*; & iidem dicuntur *fenestrae, quibus calor balnei evaporat*. Ita vetus Vocabularium juris utriusque pro *Tabuli*, Gall. *Tuyaux*.

¶ **TURTUR**. Passus Legis Salicæ tit. 7. art. 9. *Si quis Turturum de trappa furaverit, &c.* Ubi Eecardus: *Turtures tensis retibus non capiuntur*; unde hic *Turturum* cum *Tordo* confundi clarum est.

¶ **TURTELLA**, *Turtur*, Ital. *Torsorella*, Gall. *Tourterelle*, in Annalibus Mediolanensibus ad ann. 1389. apud Murator. to. 16. col. 8n7.

¶ **TURTURI**. Ugutio. in *Turtur*: *Turturi dicuntur pastores, qui fislulis canunt*. Ita etiam Joh. de Janua.

¶ **TURTURILLA**, *Locus, ubi panis ponitur*, Ugutioni. An *Turundilla*? [Glossæ Isidori: *Turturilla, ita dictus locus, in quo corruptela fiebat, quod ibi turturi opera daretur, id est, panem*. Pro panem alii substituantur, alii *genæ*. Falluntur qui *Turturilla* de loco dici notant, si credimus Grævio. Non dubitat ipse, *Turturillos*, vel *Turturillas* dictos esse cingdos, molles, impudicos, qui à militia arcebantur, & in urbe securi erant. Convitium hoc, inquit, à *turture* derivatum est; accipit enim fertur caput turturi parere, & pretium salutis accipere, ut tradit Porphyrius l. 4. Vide Vossium l. 3. de Vitiis sermonis c. 53. & Martiniū in Lexico.]

¶ **TURVA**, *TURVUS*, *Tourbe*. Vide *Turba*.

¶ **TURUCA**, *Papiz, Vestis Regia*.

¶ **TUSCHA**, *Lucus, arbores ad ornatum conficæ*, Gall. *Touche*. Charta Adelæ Comitissæ Blesensis ann. 1204. est Tabulario Dunesi: *Est autem ipsa determinatio talis... per landas & per plaxitium de brueria, & inde per Tuscbam de nuncaria*. Chartul. S. Vincentii Cenoman. fol. 29. *Dederunt etiam quamdam Tuscbam iuxta molendinum, & terram ex utraque parte Tuscbæ sitam, unum sextarium seminis suscipientem*. Vide *Toscha* & *Tosca*.

¶ **TUSCULANUM**, Prædium quodvis amœnum, Chrysosthorus Mullerus, apud R. Duellium to. 1. Miscell. p. 279. *Cum enim in præfulari nostro Tusculano, pro occidendo salientis aque fonte, profundius fodere necesse fuisset, &c.*

¶ **TUSCUS**, *Rudis*, Hisp. *Tosco*. Vita B. Columbe Reatinæ, to. 5. Maii p. 325. *Zonulas illas in disciplinam Tuscam commutavit*.

¶ **TUSILLÆ**. Isidorus l. 11. c. 1. *Toles Gallica lingua dicitur, quas vulgo per diminutionem Tusillas vocant, qua in faucibus turgescere solent*. Vide Joannem de Janua in *Toles*: [Festus: *Toles, tumor in faucibus, qua per diminutionem Tusilla dicitur*. Glossæ Græc. Lat. *Ilap. & dux, Tonfilla, Tolia, Tola, Tusilla, Tules*.]

¶ **TUSONDA**, *Celtis*, *Mille*. Vide *Chunna*.

¶ **TUSPOLLEM**, *Manna vel genus pigmenti*, in Glossis Isid. Gloss. Latin. Græc. *Tuspullen*. legendum *Tburis pollen* ex illo Scholiastæ Juvenalis: *Tbus minus, quod est thuris pollen, manna vocant*.

¶ **TUSSIPUS**, *Toussens*, in Glossis Lat. Gall. Sangerm. MS. ex Johanne de Janua.

¶ **TUSTARE**, *Pulsare*, Occitanis *Tusta*. Vetust. Ceremoniale MS. B. M. Deauratæ: *Dum priori vide-*

tur, quod sis bona Tustandi, &c. Infra: *Mittis aliquem ad Tustandum cum massa*. Charta ann. 1200. è Schedis D. le Fournier: *Tustando ad portam camera & dicendo apert*.

¶ **TUSTORIUM**, *Species porticus, ut conjecto*. Locum vide in *Batum*.

¶ **TUTACULUM**, *Tutamen*, apud Prudentium.

¶ **TUTALIS** *Cura*, pro *Tutelaris* cura, seu tutela, in Libertatibus S. Palladii MS.

¶ **TUTAMENTUM**. Glossæ Isidori Magistri: *Tutamen, firmamentum, protectio*. Vide *Tesamentum*.

¶ **TUTARE**, ex Gallico *Tuer*, Occidere. *Tutare candellam, aut cereum*, extinguere: Galli dicunt: *Tuer la candelle*. Ordo Romanus: *Lumen autem Ecclesiæ apud Romanos ab initio cantus nocturni incubator extingui; hoc tamen ordine, ut ab introitu ipsius Ecclesiæ incipiat paulatim Tutari*. Mox: *Ubi audieris primam Antiphonam, tenens candelam in manu tua, Tutas lampadem unam; in fine vero Psalmi ipsius Tutas aliam sinistram partem*. Hac notione utitur etiam Aleuinus de Divinis Officiis p. 247. & Regula Magistri cap. 19. & 29. Itali *Atturare*, & *Stutare*, Restinguere dicunt. Jo. Villan. l. 12. c. 20. *Atturastela furia della frenata popolo*. Porro nostrum *tuer*, pro occidere, à *tuin*, mactare, deducit H. Stephanus.

¶ **TUTATIO**. Diploma an. 1356. apud Ludewig. to. 5. Reliq. MSS. pap. 516. *Certa bona & possessiones... debeant assignari ad extinctionem & Tutationem, &c.* Sed *saxationem* legendum puto; hac enim respondent verbis subsequenibus, *assimatores & saxatores bonorum talium*.

¶ **TUTELATOR**, *Protektor*, in Glossis MSS. S. Germani Paris. Cod. 544. [Martianus Capella l. 2. *Tutulator fidelissimusque germanus*.]

¶ **TUTELATUS**, in tutelam datus. *Genus agri Tutelatum*, Aggno de Limit. agr. p. 58.

¶ **TUTELIORIS**, perperam pro *Tutelarior*. Charta ann. 1195. apud Ceneium inter Censum Eccles. Rom. *Ego specialiter Petrus pro me & diis impuberibus, quorum tutor sum Tuteliori officio vobis... qua dicta sunt omnia observare... promittimus*.

¶ **TUTELLA**, à Gall. *Tutelle*, Administratio bonorum pupilli, ex Charta an. 1472. in Invent. Chartar. Reg. an. 1472. fol. 314.

¶ **TUTELLI**, inter Ministeria sacra. Chronicon Centulense Hariulf l. 3. c. 3. *Scyphus argenteus major, minores argentei 4. ex auricbalco 1. Tuselli argentei 4. precei argentei cum aquamantilibus 2. &c.* Ubi forte legendum *cuteilli*, seu *cuteilli*. Idem l. a. c. 10. *Atramentarium optimum argenteum auro paratum 1. culicellus auro & margaritis paratus 1. &c.*

¶ **TUTELUS**, Laetantius de moribus persecutorum n. 36. *In primis indulgentiam Christianis communi Tutelo datam soliti* (Maximinus Imp.) *Legendum est communi ritu, hoc est, communi utriusque Imperatoris consensu*.

¶ **TUTIA**, *Cadmia*. Statuta dataria Riperie cia. *De quolibet plastro sive vazeolo Tutie pro introitu vel exitu, & sic pro porta, solidi sex*. De quolibet modio mellis solidi 4. Usus est Diodorus Enchyron Polychemiz l. 1. c. 2. *qua notione tutia dixeret Græci recentiores*. *Tutbie* etiam vocamus *Cadmiam* fossilē ab Arabico *Tutbia*. Vide Salmasium ad Solinum, Vossium de Vitiis ferm. l. 2. c. 18. & Glossarium mediæ Græciz in *Tutia*.

¶ **TUTILA**, *Septum*, f. 100, in Gloss. Gr. Lat. ¶ **TUTILLA**, pro *Tutela*, infallor. Renovatio testamenti per Carolum M. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 752. *Domno patruus meus Somforianus... diebus vita sua Tutillam meam in suam babui re-*
cepta

opus potestata. Hoc est, si bene coniectio, Tutor meus fuit.

TUTOR, Advocatus prædii Ecclesiæ. Charta Henrici Regis Franc. ann. 1043. ex Tabul. Foffat. fol. 151. *Quamvisque villam præfatus Miles sub velamine iurionis, velut iniquissimus prado, asterebat... Abbas ipse manibus duorum clientum coram omnibus sacramento præbavit, quod Tutor villa jam dicta in ea jure non debet capere, nisi unum avenae sectarium de arpennis, in quibus hospites hospitantur: ceteri vero arpenni à domibus remoti nihil aliud reddunt Tutori, nisi minam avenae, &c.*

TUTOR, Fideiussor, approbator, confirmator. Charta ann. 1216. è Chartulario Domus Dei Pontificalis. *Ego autem Redulfus de Constantio Miles, filius prædicti Nobiles, dominus fœdus à quo sacramenta movent, sum Tutor hujus quationis, & ad perniciem matris mee prædictæ.. sigillo meo præsentem cartam consignavi.*

TUTOR vel **CURATOR** ad litem litigantibus minoris ætatis hereditibus conceditur in Edicto Philippi Franc. Regis ann. 1330. idque contra Legem Romanam, quæ personis tantum, non causis tutores dabat. Vide de *Lauriere* to. 2. Ordinat. Reg. Franc. p. 64.

TUTTA, Exactio, tributum. Vide *Tolsta*.

TUTUPIA, Capitis tegumentum Clericis proprium, cuiusmodi hodie bonnes quærent. Statuta Synodalia Nicolai Episc. Andegav. ann. 1265. Clerici si ve conjugati, sive non conjugati, cum in Ecclesiis rociabilibus, in quibus commemorantur, ad Missam, vel ad Vesperas, veniunt, cum Tutupii congruentem deferant consuetudinem incedant, psalmodiantes, legentes, & cantantes ibidem cum Presbyteris, ... tamen coram Episcopo, Archidiacono, Archiepiscopo, vel Decano suis appareant cum Tutupis, & amotis caputis se præsentent. [Acherius to. 1. Spicil. p. 208. legit Tutupii, suspiciaturque forte legendum esse rutulus. Erat autem rutulus, capitis ornamentum seu viitta purpurea, quæ crines ad verticem convolvebant & laminae, ut est apud Varronem & Festum.]

TUVEUS, ex *Tuso*. Vide in *Tusos*.

TUYSUS, f. Vellus, Gall. *Toussin*. V. *Clack*.

TWELFHINDUS. Vide *Hinden* homines.

TWELFHENDMAN. V. *Liberalis* homo.

TWENTINAY. Vide in *Turaay*.

TWIGILD, Dupla solutio, vel duplex pecunia, à Saxonico tpy, Duo, & gild, sive geld, solutio, pecunia. Ita Spelmanus.

TWYGAVEL. Vetus Charta Cantuariensis Ecclesiæ apud Sommerum in Tractatu de *Gavelkynd* pag. 28. Idem respondet de 814. & dimid. ped. clausur. bayag. fac. circa manerium, ex consuetudine, unde de *Twyga* vel 200.

TWYHINDUS, **TWYHNEDMAN**, Is qui in estimatione capitis 200. sol. censetur, à Saxon. try, duo, & hynd, vel bund, centum. Idem Spelmanus. Vide *Hinden* homines.

TYBARIUM, pro *Typarium*. V. in hac voce.

TYBARUD, Genus pugne ludicre, ut puto. Vetus Charta à Mabillonio laudata to. 4. Annal. Benedicti. p. 23. Ita ut uero illorum (hominum burgi S. Martini Exoldun.) pergit ad pugnam, quæ alio nomine vulgariter vocatur Tybarud, neque bottagium vini alicui reddat. Vide *Quintana* 3.

TYBRUCUS, Occea lanæ. Vide *Tubrucus*.

TYBRUS. Vide *Typrus*.

TYBURIUM, f. pro *Ciborium*, vel *Tegorium*. Vide in his vocibus. Memorial potestatum Regienf. ad an. 1269. apud Murator. to. 8. col. 128. Tyburium ecclesiæ majoris sui servatum, videlicet illud quod est supra placam.

TYGANUM, Sartago, Græc. *tyganon*, in Aëtis Sanctorum Maii to. 7. p. 7.

TYGURIUM. Vide in *Tegorium*.

TYHTLAN, vox Saxon. Accusatio. Leges Ethelredi Regis c. 2. Nec componat aliquis pro ulla Tyhtlan, si non intersit testimonium *Præpositi* Regis. Hinc emendare licet Leges Kanuti Regis Angl. c. 56. apud Bromptonum: Si quis amicis destitutus, vel alienigena, ad tantum laborem venerit, ut plegium non habeat, in prima Thilac, id est accusatione, ponatur in carcanem; & ibi sustineat donec ad Dei iudicium eas. Legendum enim Tyhtlan.

TYMBA, Sepulcrum. Vide in *Tumba* 1.

TYMBORALIS POENA. Vide *Tumbrellum*.

TYMBRIS. Senatori 5. Epist. 1. Cum piceis Tymbribus, & pueris gentili candore lucentes, & spatibus nobis etiam arma desecantes, vestra Fraternitas destinavit. Ita prima editio Senatoris, & aliz posteriores, tamenf menda non pauca in hisce paucis verbis liceat subodorari. Nam quid vox piceis, si à tymbribus distinguatur, quid pueros, cum armis, quæ in munus mixtuntur? Certe pycas tymbres hic interpretor *tympana* æres coloris piceis. Nostri quippe *tymbre*, inde vocarunt, quæ Latini *tympana*. Gloss. Latin. Gall. *Tympanum*, *Tymbra*. *Tympanistria*, *Mencestrier* de *tymbre*. *Tympanique*, *chanterou timbre*. *Tintinnabulum*, *tymbre*. Poeta Anonymus vernaculus MS. de expugnatis Hierosolymis per Titum:

*Muli parcent bele noisse en l'offli Olifant,
Li cor & les buissines, & li Timbre sonant.*

Alius Poeta MS.

Là oïffiez tabours & Timbres resensir.

Galterus Metensis in Mappamundi MS. c. 58.

*Une fontaine est eleve & coie
Quant dessus à riens qui se joie
Et ou Timbre ou vielle sonne,
Ou auro instrument qui resonne,
Si s'eslève ainsi con de joie,
Et s'espan paraval la voie.*

Inde postmodum galeas ipsas Tymbres etiam appellarunt, seu quod *tympanorum* speciem referrent. Guill. de Guignavilla in Peregrinatione animæ:

*Où sent bannieres des ploies,
Où sont hyaumes & bacines,
Timbres & vestus velues,
A or basu & à argent.*

Seu quod, galeæ pulsatz sonum tympanorum edorent.

Guntherus L. Ligurini:

*Non jam missilibus scelis, ferroque volanti,
Sed gladiis pugnare libet: Tinnire sonoros
Illos audires galeas.*

Et lib. 7.

*... Tinnire cavas mucronis ab illu
Audires galeas.*

Inde igitur nostri etiamnum *tymbres* vocant galeas, quæ armorum insignibus imponuntur. Tenir *hieses* on ses armes & *tymbres*, in Consuetud. Turonens. art. 60.

Sed nescio, an aliud sonet hæc vox in Computo Stephani de la Fontaine Argentarii Regii an. 1351. cap. cui lemma est: *Parties destruites en ce terme à cause de l'obsequie de M. Gieffroy de Varennes Chambellan du Roy &c. pour faire tunicles, bouques, arconnières, a. Tymbres de crestes des armes dudit Chevalier à mesire sur les beaumes.* Vide *Timbrum*.

TYMBUS, *Tumba*, Sepulcrum, *Tumba*. Vetus Epitaphium apud Ughellum in Episcopis Bobiensib.

*As pater egregie potens inarceffus obisse
Pro gloriosissimo Luisprando Rege qui suum
Precioso lapide Tymbum decoravit devotus.*

Vide *Tumba* 1.

¶ TY-

¶ TYMIAMATERIUM. V. *Thymiamaterium*.

¶ TYMONUS, Guberoaculum. Vide *Temo* 1.

¶ TYMPA, Cauda caputis acuminata. Buschiuss de Reform. Monast. l. 2. c. 23. *Patrem quendam magnum staturæ, in longa nigra toga usque ad talos protensa iucentem, caput nigro magno cum lirrappio seu Tympano caput tegentem, habuimus adversarium contradicentem*. In Saxonia inferiore Tympana proprie dicitur Extremitas rei crassioris, in fine contractioris, seu in acumen desinens: quod belle congruit caputis. Vide *Lirippium*.

TYMPANARIA. Concilium Grateleazouti a. 928. *Et si villanus excrevisset, ut haberet pleuarie quinque hidras terre propriæ, Ecclesiam, & coquinaam, Tympanarium, & januam, & sedem, & fundusnotam in aula Regis, deincepsoritur Taini lege dignus*.

TYMPANARIUM, Campanarium. Vetus Ordo Canonicoꝝ, quem S. Prothadius librum vocant, in die Palmarum, apud Chiffertium in Dissertat. de Conversione Constantini M. c. 5. *Et cum venerint ad Portam Martis, quæ nunc dicitur Nigra, stent super murum Tympanarii pueri cantantes, Gloria, laus, & honor, &c.*

¶ TYMPANELLUM, Tympanum, Gallice *Tambour*. Chron. D. Gravioꝝ apud Murator. 10. 12. col. 617. *Tympanellum pulsant, clamantes nobis dicentes: Properate ad montem. Vide Tambourum* 1.

¶ TYMPANILE, Idem quod Tympanarium. In gimitorio comitis auto Tympanile iuxta ecclesiam, in Actis SS. Iulii to. 1. p. 707.

¶ TYMPANIOLUM, Parvum tympanum. *Tympauiola, tibia, psalteria*, Arnobii. 6. sub finem.

TYMPANISTRIA, Campanæ, *Tymbræ*. Codex MS. Monasterii Novi Pistoriensis: 10. die Febr. celebratur obitus pro filio nobilis Comitiss Pistoriorum, pro quo sonantur omnia Tympanistria, duo classes de Jero, & unus de mane aut Missam, &c.

¶ TYMPANIZARE. Vita S. Geraldii Abb. to. 1. Aprilis p. 428. *Totum intumescit corpus ejus, cutisque facta livida, per omnes corporis partes ad tactum quemlibet Tympanizans, vehementissimè tendebatur*. Cl. Editor credit, *Tendi instat tympani*; malim, *Instat tympani resonare*.

1. TYMPANUM, Isidor. l. 1. Orig. c. 21. *est pellis, vel corium, ligno ex una parte extensum*. S. Augustinus in Psal. 67. *Tympana sunt corio siccatæ & extensæ*. Gesta Ludovici VII. Regis c. 8. *Clamabant, & ululabant & lairabant sicut equos*. Tympani & nacariis, & aliis similibus instrumentis horribiliter resouabant. Monachus Florent. de Expugn. Aconon.

Si serito Tympana, tubasque sonare

Videres, & vocibus Turcos reboare, &c.

Vide quæ notamus ad Joivillam p. 61. ubi tympana, quæ *Tamburla* nostri vocant, Turcorum propria fuisse docuimus.

2. TYMPANUM, Papiz, dicitur medium; pars media symphonie in similitudinem cribri. Item,

TYMPANA, Testa veruculorum.

¶ 3. TYMPANUM, Campaꝝ, quæ non clava, sed malleo percutitur, quæ monachi ad refectorium vocantur, Gall. *Tymbre*. Coosuet. S. Germani à Præstis inter Probat. Hist. ejusdem Abbat. p. 134. *Postea sonabitur Tympanum, & ibi convensus ad potum*. Vide *Tymbræ*.

4. TYMPANUM. Charta Frederici II. an. 1237. apud Lambecium lib. 2. Comment. de Biblioth. Cæsar. p. 81. *Præfens privilegium fieri fecimus, & bulla aurea Tympana majestatis nostre impressa jussimus insigniri*. Leg. videtur *Typpario*. Vide ibi.

¶ TYMPENI, Tributi genus. Vide *Tinpei*.

¶ TYNA, Vas grande, &c. Vide *Tina* a.

¶ TYNDIACA, Sallas Malapiaz de Rebus Sicul. apud Baluz. 10. 6. Miscell. p. 319. *Dum iidem conspiratores vellens eum quibusdam verbis excusationis in peccatis excusandæ perurgere & Tyndiaca palliationis frustra propinatum abalero venenium, non passus est eos prælougi, surgens ait, &c. An Tyriaca? Vide ibi*.

¶ TYNNINA, Vide supra *Tunnaria*.

¶ TYACIUM, ut *Typparium*. Vide ibi.

TYPPARIUM, Sigillum, cui Principis *typpos*, seu imago insculpta est. [Charta ann. 1124. apud Mabill. to. 5. Annal. Bened. p. 668. col. a. *Hoc sigillum scribere jussimus per manum Michaelis nostri notarii, ac plumbea bulla nostri solius Typparii bullari*. Ubi male editum *Typpaci*. Charta Roberti Comit. Palatini ann. 1171. *Hoc recordationis præceptum per manus Nicolai nostri curialis notarii scribi, nostrique Typparii impressione insigniri præcepimus*.] Charta Willielmi Regis Sicilie ann. 1177. apud Bromptonum; *Præfens privilegium bulla aurea nostro Typpario impressa, roboratum nostro sigilla jussimus decorari*. Perperam *Stipario* præterunt Chartæ eliz Siculæ in Bullario Calinenfi 10. a. pag. 203. Petrus de Vineis l. 2. Epist. 41. *Cum in castrorum nostrorum combustionem camera nostra cum aurea bulla Typpario, & regii nostri sigillo perditæ & amissæ fuerit*. Bulla Aurea Caroli IV. Imp. de electione Imperatoris c. 27. §. 2. *Duo vel unus sigilla & Typparia Imperialia sive regalia à Cancellario Curie recipiens*. Occurrit ibi pluries. Joan. Hocsemius in Adolfo à Marka Episc. Leonidenf. 30. *Ostenfum fuit in Capitulo eorum Magistris sigillum plumbeum sive stanneum, ejusdem Typparii cum magno sigillo argenteo Episcopi, &c.* [Adde Corpus diplom. 10. 1. p. 83. Murat. 10. 7. col. 1021. Miræum 10. 2. pag. 124. 6. col. 2. Ludewig. tom. 4. Reliq. MS. pag. 257. &c.]

¶ TYBARIUM, pro *Typparium*, in Charta Caroli IV. Imp. an. 1336. inter Ordinari. Reg. Franc. to. 5. pag. 227. *Sub bulla aurea Tybario Imperiali nostro Majestatis impressa, &c.*

1. TYPHUS, Superbia, mentis elatio, ex Græc. *τύφος*. Isidorus, & ex eo Papias: *Týphus, verba, quæ ab aqua instat; unde etiam ambitioforum, ubi placitum tumor, Týphus dicitur*. Arnobius: *Mentis elatio, & Týphus qui appellatur à Græcis*. Glossis Gr. MSS. Regiæ: *τύφος, ἀλαζονία, ἀναψυχή, καριότις*. Helychius: *τύφος, ὑπερημία, ἀλαζονία, ἀνιδρία*. S. Ambrosius in Epist. ad Romulum: *Sic Moyses Týphum illam dissipavit Ægyptium*. &c. Commodianus 10str. 30.

... nimium te tollis in altum,

Et Týphum ducis, nec respicias pauperes ultro.

Althelmus de Oſto viticiis prociop. c. 8.

Dum mentis Týphus venoso pectore surget.

Et alio loco:

Qui tumido vultu mentis surgefcere Týpho.

Uxetur passim Scriptores alii. Martianus Capell. 1. 5. extremo. S. Augustinus Epist. 48. 49. 57. 64. lib. 3. Confess. c. 3. & alibi non semel, S. Benedictus in Reg. cap. 31. Gregorius M. l. 6. Epist. ad 17. Ind. a. Epist. 54. Coocil. Forojulienf. 20. 791. Leges Monachorum Heydensium c. 3. Vita Ludovici Pii Imper. ann. 819. Anselmus Leod. c. 107. &c.

TYPPUS, Eadem notione. Vide *Typus* 3.

2. TYPHUS, pro Febribus. Vide *Typus* 1.

TYPI, Imperatorum Constitutiones, decreta, *τύποι*. Anastasius in Leone II. PP. de Ravennatibus: *Sed & Typum autocephalia, quem sibi elicerant, ad amputanda scandala Sedis Apostolicæ restituerunt*.

TYPI, præsertim dicta Edicta Principum de fide Lexic. Gr. MS. Reg. Cod. 2062. *τύποι, ἔφαρ, κάρια*. Ana-

Anastasio in Martino PP. de Paulo CP. Patriarcha : *Insuper studeas ad operimentum prepii erroris quorundam suprepiani, ut clementissimo Principi suaderet Typum expungere, qui cathelicum dogma destrueret. In quo Typo annos vocet SS. Patrum cum nefandissimum hereticarum discipulis cecruavit, &c.* Adde ejusdem Nicolai Epistolam ad Amandum Episcopum Traiectensem. Cedrenus ann. 2. Zenon. Τύπος Βασιλικός : ἡ ἀνὰ τὸν αἰῶνα ἀλλοτρίως ἀπὸ κατὰ τὴν συνήθη ἐξέλιξη. Thenphanes ann. 17. Constantini Pogonati : Τὸ δὲ κατὰ τὴν κεραιακὴν ἐστίν. Vide Baron. an. 648. n. 1. Gloss. med. Græc. in τύπος, & supra in voce *Ferma* 9. **TYPICARE**, Figurare, exprimere. [Epist. Iohannis de Varenis apud Marten. tom. 7. Ampliff. Collect. col. 569. *Columba letabunda, quæ ad arcem Domitiam ramum ferens olivæ, venientibus salis pacem nuntiavit patriarchæ summa Noë, caput ecclesiæ Typicantis.* Aëtia S. Cassiani apud Illust. Fontaninum in Antiquit. Hortz p. 359.

Alter erat Paulus Typicanti oraularibus.] Will. Britol. 12. Philipp. de Virga Aaronis : *Frangit, & subito produxit amygdala, flore Virginis instat Typicantis auras gaudia parvis.* **TYPICE**, Figurare, apud Vulgar. Interpr. 1. Cor. 10. 11. & in Epistol. Hadriani PP. inter Concil. Hisp. tom. 3. pag. 94.

TYPICOSUS, Figurativus, per imaginem expressus, ex vet. Cod. Enumerant. apud Pezium tom. 1. Anecd. Præfat. p. 39.

Hic aperit Typicosa nova signacula legis

Quam statim sub earae novi præsentia Regis.

TYPICUS, Eadem notione, apud Tertull. de Patient. c. 6. S. Hieronym. Epist. 9. aliosque Scriptores ecclesiasticos. Vide *Typus*.

TYPRUS, Vasculi species. Jonas in Vita S. Columbaei c. 16. *Vas, quod Typrum auceps, in celerrimum deportavit, & ante vas, in quo erat cervisia, deposuit, extracta quoque epistolæ veritudo, in illud cervicem excepit. Infra: Cernit autem ultra Typrum nescio adeo excessisse cervisiam, ut dupla aliorum Typus videretur, &c.* Theodoros Campedenensis de S. Magno cap. 3. ubi de eodem miraculo Typum pluries præfert. [Typum edidit Mabillonius fœc. 2. Benedic. p. 16. ubi monet Anonymum scribere *Gilonem* quod Lagenam, vas vinarium supra sumus interpretati. Vide *Gillo*.]

1. **TYPU**, Febris accessio, vel febris ipsa. Galenus lib. Hisp. τῆς πυρετοῦ. Τὸν δὲ ἰσχυρὸν καὶ τὸν ὀλιγόν. Papias: *Febris quotidiana Typum patiuntur, i. accessiva sarmam.* Idem: *Typi, suas frigida febres, quæ obnixe Typi diennur, ab herba, quæ in aqua nascitur, ex accessione & recessionem revolvit.* Gloss. Æthiici: *Typus*, Lengten ad, i. febris accessus. Glossæ MSS. ad Alexandrum Iatrophil. *Typus*, i. figura in typica, i. figurative, quæ cum inus patiuntur typicam febrem, extra frigora nimio perurgentur. Apuleius lib. de Virtutib. herbar. c. 102. *Ad frigora & omnes febrium Typos.* Almonius l. 1. de Miracul. SS. Georgii & Aurelii n. 2. *Typo febrium per tres menses aggre laboras.* Typum frigorem incurrere, apud Gregor. Turon. de Gloria Confess. c. 15. Fortunatus in Vita S. Germani Parisi. c. 20. *Typum dupliciter incurrit febris & frigoris.* Typus tertiana, quotidiana, apud Serenum Sammonicum de Medicina c. 50. 51. 52. *Typus quotidiana, tertiana, vel quarta febris*, in Vita S. Leobini Episcopi Carnot. nu. 17. *Quotidiana febris Typus*, in Vita S. Severi Episcopi Ravennat. nu. 15. *Typus tertianus*, apud Rufinum de Vitæ Patrum l. 2. c. 1. *Typus frigidus*, in Vita MS. S. Severini Abb. *Quartanus Typus*, apud Gregor. Turon. de Gloria Confess. c. 15. 21. 24. 81. 89. l. 2. de Mi-

racul. S. Martini c. 22. 32. 50. de Vitæ Patrum c. 6. Fortunatus in Vita S. Germani Parisi. cap. 44. in libro Miraculorum S. Wandregisili c. 6. in Miracul. S. Eusebii Abbatis Hamatie n. 17. in Vita MS. S. Magnobodi Episc. Andegav. c. 14. apud Radulphum in Vita S. Richardi Episc. Ciceffreni. nu. 85. &c. *Typus tertianus*, apud S. Audouen in Vita S. Eligii l. 2. c. 68. *Viorem III. PP. l. 3. Dialog. pag. 75.* Alexandrum Iatrophil. l. 3. *Passion. Ermentarium l. 2. de S. Philiberto cap. 83.* *Odorem Cluniac. de Miracul. S. Mauri c. 17. &c.*

TYPICA FEBRIS. Glossæ antiquæ MSS. *Typica febris est, quam quidam periedicam vocant.* Papiæ, vel *Triticus*, vel *Tetrus*, vel *Epbemerius*, vel *peneus*, vel *epicus*, vel *beddom*. Joan. de Janus, *febris periedica*.

TYPICI, Qui patiuntur typicam febrem, in Gl. MSS.

TYPHUS, pro Typus dictum observat loco citato Papias. Aimoins l. 4. de Miracul. S. Benedic. c. 23. *Cæperunt amia illius membra, more eorum qui quartana laboras Typo, trahere.* Sc. Cap. 25. *Quicunque feblicitantium, sive quotidianis, seu tertianis, vel quartanis degenit fuerit Typis.* Sc. Gislebertus l. 2. de Miraculis S. Romani c. 11. *Quarta a validissimo vexatur Typo.* Cap. 16. *Laborio febrim æstuas Typo.* [Oratio de S. Sigismundo apud Meiehelbec. to. 1. Hiltor. Erling. pag. 357. *Iactia, Domine, pias aures tuas ad desideria supplicantium, & quod devota corde poscimus, benignis admittes, & buic famula tuo qui Typi cutidiani, biduani, tertiani, quatuoriduanique, aut quilibet reliquarum febrium vexatione fatigatur.* Sc.]

2. **TYPUS**, Lagenæ. Vide *Typus*.

3. **TYPUS**, Idem quod *Typus*, superbia. Glossæ antiquæ MSS. *Superbia, Typo, fastidio.* Sergius II. PP. in Epist. ad Episcopos Transalpinos: *Sed ne ... confidimus, quod nullo Typo secularis audacia vestra succumbit avaritas.* Charta Formosi PP. ann. 891. in Spicileg. Acher. to. 12. p. 150. *Aliquo Typo assu superbia*, Sc. Alia Athelstani Regis Angl. in Monastico Anglico. to. 3. p. 129. Si ... aliquis Typo pericilliturgens, Sc. Will. Neubrigensis l. 1. c. 2. *Homo turgidus Typo immanissima superbia.* *Jactantia Typo claus*, apud Alcuinum Episc. 9. *Typo superbia turgidus*, in Vita S. Fructuosi n. 1. Regino an. 886. *Vasa gloria Typus.* Continuator Hist. Abbatum Lobienfium p. 614. *Dantur igitur Apostolica auctoritatis mandata, ut electum (Abbatem) dominus Leodienfis, ad quem hæc spectabat, investiret, & investitum damianus Cameracensis absque Typo consecraret.* Id est, absque ulla pompa, vel solemnitate. Guibertus lib. Quo ordine sermo fieri debet, p. 2. *E Typo nimio designatur.*

TYRAMNIZARE. Vide in *Tyrannus*.

TYRANNA, & **TYRANNIS**, Mulier quæ tyrannidem exercet, apud Trebell. Pollion. & Salmast. in Nor. p. 322. Vide *Tyrannus*.

TYRANNIS, adject. Tyrannicus. Præcept. Lud. Pii pro Monast. Arulenti inter Conc. Hisp. to. 3. p. 128. *Nullus episcopus aus comes ... ibi aliquam dominationem aut Tyrannidem potestatem exerceat.* Sc.

TYRANNISARE, **TYRANNISARE**. V. *Tyrannus*. **TYRANNITAS**, pro Tyrannis, nostris *Tyrannie*. Occurrit apud Fredegarium in Chronico p. 777. [& in Chron. Domin. de Gravina apud Murator. to. 12. col. 597.]

TYRANNOPOLITANUS, apud Sidonium l. 5. Epist. 8. *Nam tua scripta, hosternum vitis proficiensbus Tyrannopolitanorum locupletantur.* [*Tyrannopolitanum* edidit Sirmundus, quem consule.]

TYRANNUS, non modo Rex pessimus atque improbus; sed etiam Rex quivis dictus. Iudorus lib. 9. Orig.

Orig. Tyranni Grace dicuntur, iidem Latine & Reges & inter veteres inter Regem & Tyrannum nulla discretio erat. Et Virgilius l. 7. Æneid.

Pars mihi pacis eris dextram tenege Tyranni.

Ubi Donatus. Monachus Sangallensis l. 1. de Carolo M. c. 12. Comedente autem Carolo, ministrabant Ducem & Tyranni, vel Reges diversarum gentium. Adelbertus Heidenhementis p. 330. Quidam prepotens Tyrannus iuxta cellam Heidenhementis in predio suo habitacionem habuerat. Ubi Grezzerus editor ad marginem posuit, Dynasta. Vide Nicolaum Fullcrum lib. 4. Miscell. sacr. c. 10. [Addit. 2. ad Capitul. c. 24.]

TYRANNUS, Dominus feudi, apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 23. Regnantibus Karolo, Lothario, Hlodovico, & Nomino possidente Britanniam, Susanno episcopo, Wrbilio Tiranno, &c. Tabul. Rothom. Lofic abbas monasterii Rothom. interpellavit Alfritum Tyrannum & vere Tyrannum, de Monasterio seu Ducacia in plebe Clergerae, quod dedit Rothomaci presbiter. Ibidem: Courwangen episcopo, Hoiarnwogen, Jarnithin, tres Tyranni. Hinc:

TYRANNISSA, Domina feudi, apud eund. Lobinell. ibidem col. 69. ex Charta ann. 1372. Et commendavit Salomo Aourken Tyrannissae manifestare bovilibus plebi hominibus, quia ipsa Aourken uxor Jarnithin Maikern ex plebe Russiae tunc possidebat Salomonis (Regis Britanniae) in ipsa plebe Catoc vice legati habebatur.

TYRANNIZARE, Tyrannidem exercere. Gemma. Chron. Angl. Th. Osebourne p. 188. Unum eorum fecit, quod ab illa tempore capis Rex Tyrannizare, &c. Epist. Joh. Galeatii an. 1490 apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 1612. Qui florentem illam civitatem (Florentiam) sub libertatis specie Tyrannissat. Occurrit præterea in Chron. S. Eddori inter Conc. Hist. p. 102. p. 186. & Baluz. to. 5. Miscell. p. 86.

TYRANNIZARE, Tyrannum agere, regnare. Chronicon. Modoct. apud Murator. to. 12. col. 1079. Cum abbas Berengarius in aliquibus terris Lombardia Tyrannizaret, ab Otone capitur, & in Bavariam in exilium mittitur.

TYRATUS, Extentus. Vide Tirato 3.

TYRENUS, an pro Thyrenus? Hist. Episc. Rom. apud Stephanot. to. 7. Fragm. Hist. MSS. Silv. effer constituit sacrificium altaris acia ferico, nec panis sinito, sed lineo Tyrena celebrari, sicut corpus Domini in synagoga munda sepultum est.

TYRIACA, TYRIACUM ANTIDOTUM, pro Theriacum, quod vulgo Theriaca dicimus. Stephanus Episc. Tornacensis Epist. 129. Militem vobis ampullam, Tyriaca probatissima plenam. Isaacius Ælfricus p. 57. Fulcherius Carnotensis l. 3. Hist. Hierosol. c. 59. Antidotum Tyriacum de corpore serpentis confici dicitur.

TYRIUM, Purpura Tyria, vel pannus purpureus. Anastasius in Leone III. Vestes duas, ex quibus unam albam doloricam, ornata in circuitu de chrysoclavo, aliam de Tyrio habentem in medio tabulam de chrysoclavo, &c. In Gregorio IV. Vela alba sericea 4. unum habens undique Tyrium, & in medio cruceum & gamma-dias de chrysoclavo. Passim alibi.

TYRIO. Papias: Tyrone dicuntur sortes pueri, qui ad militiam designantur, atque habiles fiunt.

TYRONES in Palatio appellat auctor Vitæ S. Pelagii Nobiles aulicos, qui Princeps ministerio inserviebant, qui Militares Regis pueri, & regalibusannonis nutriti, dicuntur S. Eulogio in Memor. SS. l. 2. cap. 3. Dudo de Morib. & Actis Norman. pag. 98. Consequitur Wilhelmus quendam Tergerum Tyronem, domus sue principem misit ad Heinricum Transylvanum Regem, &c. Idem pag. 102. Quem Hugo Dux, non reverent

us solutus erat, suscepit; sed in paritatem suorum Tyronum tenuit.

TYROCINARE, Tyrocinium exercere. S. Gerardus Abbas Sylve majoris in Vita S. Adelardi Abbatis Corbeienfis au. 4. Tyrocinabatur in Palatio (Karoli) puer beatus iadulus. Historia Translat. S. Guthlaci au. 9. Militabat, & in expeditionibus ad tempus Tyrocinabatur. [Otto Frisio, in Friderico I. Imper. apud Murator. to. 6. col. 661. Adseria tandem Tyrocinandi accingitur negotia.]

TYRONICARE, Militare. Gloss. lfd. ubi Excerpta habent, Tyronizare, forte pro Tyronissare.

TYRO, Qui in arenam descendit, vel duello pugnat. Campio. Arnoldus Lubec. l. 2. c. 15. de Drogone, duellum inituro cum quodam Helia: Domini meus exhibit ad vos cum Tyrono suo, completurus quod dixit.

TYRO, Miles, qui Militis cingulo recens decoratus est, & necdum in bellis vel torneamentis tyrocinium suum exercevit. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Tyro, novitius chevalier. Elmham. in Vita Henrici V. Reg. Angl. c. 59. p. 154. Tyro quidam, auper per Regem in festo S. Georgii, apud Cadomum celebrato, secundum solempni balucarum observantiam, creatus in militem, &c.] Joan. Monachus Majoris Monast. de Gaufrido Duce Normannia, Milite creato: Taliter ergo armatus Tyro auster, Militia postmodum flos futurus, &c. Simeon Dunelmensis an. 1150. de Henrico ejuldem Gaufridi filio recens Militis facta: Et Rex David, & Tyro Henricus Dux Normannie, &c. Ita vocem Tyro usurpat non semel Matthæus Paris p. 371. 445. &c.

TYRUNCULUS, Eodem intellectu. Balderic. in Chron. Camerac. c. 93. Post ejus (Otonis) excessum Ote filius suus gloriosissimus, licet primævo flore Tyrunculus, &c. Vide Neopolem.

TYRO, nudepro Vassallus, Miles, apud eundem Balderic. cap. 83. Walterus Castellanus Tyro inb-manissimus; idem Castri vassallus dicitur c. 92.

TYROCINIUM, Militia, Chevalerie. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Tyrocinium, novitius chevalier, an office de novitius chevalier. Vita S. Arnulfi fœ. 6. Bened. p. 3. pag. 538. Quidam miles Aldemborghensis indigena, nomine Willielmus, statura & agnomine longius, habuerat filium jam adultum. Tyrocinium mancipium, &c. Epist. Manfredi Reg. Sicil. apud Baluz. to. 1. Miscell. p. 486. Eundem ... in sanctis ejusdem balneo sub novæ militie solennitate lavavrat, & per duos milites ab inde transiventes, ut Tyrocinii decus celebraret ageretur, procuraretque balneatum ejusdem militis cingulo decorari sub veste rubra.] Joannes Monachus Majoris Monasterii l. 1. Hist. Gaufridi Ducis Norman. de ejusdem Militia: Illuc fecite die altera, balnearum usus, uti Tyrocinii suspensio consuetudo exposulatur, paratus est. Infra: Diei illa Tyrocinii honoris & gaudia dicata, &c. Gaufridus Volens in Chron. part. 1. c. 58. Regem Sotorum Henricus (Rex Anglorum) apud urbem Petragoricam in prao Episcopali Militia cingulo redimivis, qui novus Miles 30. bezorum liberos regacis Tyrocinii confocios faciens, prosecutus est Regem. Petrus de Vincis l. 3. Epist. 10. Quia tamen Militia cingulum, quod reverenda sanctius antiquitas, nondum Severinus nostra acceperat, die presentis missis augustis, cum clemmitate Tyrocinii, laus nostrum eligimus decerandum.

TYROCINIUM, Torneamentum, ludi equestris, in quibus novi Milites armorum suorum tyrocinia exercebant. [Litteræ Philippi Aug. Reg. Francigen. 1221. to. 5. Ordinatio, p. 143. Pro Tyrocinii, torneamentis, expeditionibus, & aliis usibus eorumdem, &c.]

Williel-

Willelm. de Nangiacio in Vita Phil. III. Regis Francor. ann. 1279. Princeps Salerni Carolus Regis Sicilia illustrissimi filius, veniens in Fraciam cum magno honore ad Regem & Barones est receptus, ac pro eius amore & reverentia dedit licentiam Philippo Rex in Indis Tyrocinorum Milites exercendi. Infra: Ipse vero Rex per Tyrocinia, commendo Milites ad probitatem, discurtus, &c. Joan. de Beka in Otione III. Episcopo Traiectensi: Eodem anno Florantius Comes imperterritus multa Tyrocinia per diversas provincias frequentavit, de quibus praecorum laudi acquisivit. Infra ait, enim qui Militarem ordinem suscepimus erat, iurasse, Tyrocinia non nisi causa Militaris exercitii se frequentaturum. Sic Mathaeus Paris p. 37a. 493. 495.

¶ TYROCINIUM, Stipendium. Vita S. Aribaldi co. 5. Jun. pag. 292. Cujus locum quidam clericus, nomine Lanfrancus protinus rapuit, restituta pro Tyrocinio anno modico, quod annuatim fumebat de possideat domo.

TYRONIA, pro Tyrocinio, Exercitio militaria. Junior in Psal. 106. Sicut Tyronia corpus exercet, ita animam divina precepta instituunt.

TYRONATUS, in l. 21. Cod. Th. de Tyronibus, pro eo tempore, quo tyrones militiam exercent.

¶ TYKOPATINA, Patina calearia, apud Apicium lib. 7. c. 11.

TYROS. Glossæ MSS. ad Concil. Afric. c. 57. Tyrorum, Iassanam. Tyros, Rusticus. Vide Syri.

TYSSANA, Pitiana, costris Tifane, Ital. Tifana, in Gloss. Gasp. Barthii apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 444. ex Guiberti Histor. Palest. § Acta S. Martine Virg. n. 38. Erat autem leo immensissimus, (cui devoranda objecta est S. Martina) qui comedebat 40. libras carnis quotidie, & in potu ejus decimabat 8. Tyssana.

¶ TYTERES, vox Hispanica, Ludicra sigilla, Gall. Marionetes. Synodus Oriolana ao. 1600. inter Conc. Hisp. to. 4. p. 719. Gestorum item Christi & integerrima Virginis & Sanctorum representationes, imaginibus fidelibus, mobili quadam agitatione compositi, quas Tyteres vulgari sermone appellamus, &c.

¶ TYTHLAN, vox Saxonica, Accusatio, in Eihelredi Regis institutionibus cap. 6. Nec componas aliquis pro ulla Tythla, &c.

¶ TYUPHADUS. Vide supra Thiapadus.

TZANGÆ, Calcei, seu potius Cochurni, qui crura & pedes tegebant. Glossæ Basil. τζανγα, τζανγας. Tζανγα, in Chron. Alexand. pag. 768. & apud Theophaem. & Codinum de Offic. Lex 2. Cod. Theod. de habitu, quo uti oportet, &c. Usus Tzangarum atque bracciarum intra urbem venerabilem nemini liceat usurpare. Concilium Aurelianense l. c. 20. Monacho uti oratio in Monasterio, vel Tzangas habere non liceat. Canonibus editi a Jacobo Petito p. 218. hic habet Ciangar. Capit. Caroli M. l. 7. c. 304. Ut Clerici pampis, aut Tzangis, vel armis non utantur. [Vide Gloss. med. Græc. v. Tζανγα.]

TRANCÆ, ZANCHE, in l. 3. d. tit. Cod. Th. Epistola Galieni apud Pollionem in Claudio: Zancas de nostris Partibus paria vria. [Vita S. Maximiani apud Murator. to. 2. p. 105. Similiter aceris suis furores calcematorum, praecipit illis, ut magnas Zancas ex birorum pellibus operarent.]

¶ ZANCA, Eodem significata. Index vet. can. inter Conc. Hisp. to. 3. p. 10. Monachi orarium vel Zanca in usu non habeant. Cencius in Ordin. Rom. apud Mabill. Musæi Ital. to. 2. p. 170. Indutus manto pretioso, & calcatus Zanca non aurea, id est una caliga, altera rubra, &c.

ZANGÆ. Vetus interpres Horatii ad Sat. 6. Nam ut quisque insanus nigris medium impediens cras Pellibus.

Nigris pellibus, inquit, Zangis. Glossæ Isidori: Zanga, pellis. Glossæ MSS. Zeaga, ossa, i. occra. Vide Oss. Tzaga autem ad medium crus ulque pertingebant, unde Oeres vocant Scriptores Latini. Histor. Miscella: Et vmbis vocis crebris agnoscebatur. Ubi Theophanes p. 63. Et τὰ δαυδῶν τὰ γὰρ ἀγγῶν τὰ γὰρ ἰσῶν. Will. Tyrtius l. 5. c. 3. de Manuele Commeno: Ocreis, nix est in illo imperio, insignitis purpureis, ab universis legionibus certatum Angustis est appellatus. Calige dicuntur Luitprando l. 3. c. 9. & Alberico, ubi de Balduino Imperatore CP. Caligis rubris secundum morem iadatas. Corburni, Corippo l. 2. Hueses, seu ossa, Willbardo n. 116.

Tzangas porro purpureas, proprias fuisse Imperatorum Constantinopolitanorum, docent passim Scriptores Byzantini; eam ut ait Corippus:

Angustis solis hoc calis campestris usi.

Ita Basilisus Paraneli c. 63. Theophylactus Bulgari de Instituti. Regia c. 27. & alii, quos laudat Meursius. Sed & Lazis Regibus τζανγα ποσεια περιεπε οχινοτ. adscribit Chron. Alexandrinum p. 768. καὶ οὐρανὸν τζανγα, vel τζανγα ποσεια, Schilzeus, & Bulgaricus Priopibus, Nicetas in Isaacio l. 1. n. 5. Gothicus Regibus, Gregorius M. l. 2. Dialog. c. 41. Imperatoribus Occidentibus, Panegyricus Berengarii Imp.

Cum Princeps attitit Tyrio procedit in astro, Tegmina vestitus erumnis utilitate metallo,

Quale deus terre solitū gestare magistri.

Aliis promiscue, Albertus Aqueus l. 9. c. 28. Caput vero Gerbodoni, & ejus crura pretioso serice calcata & indata amputatis, defensoribus urbis ostendunt. Vide Calcar.

De vocis etymo censet Salmastius, cujus sententiam amplecti videtur Jacobus Gothofredus, ab εγγα, quod est costringo, & εγγα, vinculum, quo quid costringitur, deductum, unde salsum εγγα, pro διαγγα, ut Zabulus, pro Diabulus, zeta, pro diata, & familia apud Latinos. Verum τζα apud Græcos recentiores pro πα usurpatum vix reperire est; imo semper ab iis propositum litteræ inflexione Italica, quod moneat Eustathius ad Dionysii Perieg. p. 100. edit. Henric. Stephani, satque probant verba allata a Meursio incipientia a τζ. Proinde nescio, an non potius a Gallico saaga, id est Cingulum, deduci debeat, tamen si conjecturam hanc omnino pro probabilis, nedum pro vera nolum prestare. Vide Cujacium l. 21. Observ. c. 8. Leuclavium in Pand. Turc. n. 199. Fabrorum in Notis ad Anastasi Historiam Eccl. p. 95. Meursium in Gloss. Jacob. Gothofredum ad d. tit. Cod. Theodof. &c.

¶ TZAUSIUS, Dignitatis nomen apud Græcos recentiores, idem qui Chiansus, vel Chiansus hodie Turcis dicitur. Vide Glossar. mediz Græciatis v. τζαυς.

¶ TZECCA. Vim vocis docet Bern. de Bryndabach in Itin. Jerosol. p. 15. Quilibet peregrinus ipsi patrono pro hujusmodi omnibus pro eum, ut praesertim, faciendis vel exponendis quadraginta denos ducentos de Tzecca distos, id est noviter monetatis dare teneatur. Quam lesionem nolum prestare: in solita enim abbreviationis nota hæc vox annotatur.

¶ TZICUKIS, Securis, ut videtur, apud Leonem in Tacticis c. 7. V. Gl. med. Græc. v. τζικουκισ.

¶ TZUSTRIA, Monomachia ludicra, hafiliudium singulare, idem quod justa r. Vide in hac voce, & Gloss. med. Græc. v. τζουστρια.

¶ TZWYDIK, Lini manipulus. Charta an. 1285. apud Ludewig. to. 1. Reliq. Miss. p. 41. Plebanus in Dobir habebit de aequoquo manso totidem pollos & totidem manipulos lini, qui vulgariter τζωδικ dicuntur.

V

V LITTERA numeralis, quæ 5. designat. Unde versus:
V. vero quinque dabis tibi, si recte numerabis.
 Seu, ut habet Ugutio:

V. quoque perfundant, non plus quam quinque redundans.

Eidem litteræ si recta linea superaddatur, 5. millia significat.

V. inquit Notkerus Balbulus, Opusc. *Quid singule littere significant, in superscriptione Cantilene: Licet amissa in sua, veluti valde Van Græca, vel Hebrea, velificat. Vide A.*

¶ V pro B, & vicissim B pro V, in frequenti usu apud Hispanos alioque: *Offaba* passim pro octava; *Gubernave, deveas, barveat, liveras*, in Charta Fundat. Monast. S. Michaelis in Apuniano an. 718 apud Marten. to. 1. Amplif. Collect. c. 25. & 26. V. infra *Vanleuga, Vanneria*, &c.

V Litteram, ut F Germanos efferre, observat Ægidius Schudus in Descriptione Rhætiæ c. 36. exemplisque aliquot probat Stephanus Baluzius in Notis ad Agobardi librum de Judaicis superstitionibus, adeo ut *Valradus, Valda*, & similia promiscue scribantur, pro *Fulradus*, & *Fulda*. [Hinc in Epitaphio an. 1007. legitur *Folse*, pro *Volvo* & *Fisa*, pro *Vivis*: adeo F mutatur in V, ut monet Morales in Eulogii Vitam p. 193. V. supra F.]

¶ V pro O scriptum frequenter ab antiquis librariis monet idem Baluzius in Notis ad Capitulum. col. 990. quod ex corrupta enunciatione factum esse existimo.

V vel V efformatum in monogrammatibus Regum Francorum quid significet, vide in *Monogramma*, c. 1018.

¶ V AANAGUM, Fructus ex agro cultu, idem quod *Gagnagium*. Vide in hac voce. Chartular. S. Vandreg. to. 1. p. 395. *Vendidi* ... pro XLVIII. sel. *Furon. duas minas Vaanagii redditus, quale videlicet Vaanagium terra subnotata annuatim afferet. Vagnagium* ibidem occurrit. *Wagunaige*, eodem sensu, in Statutis pro pictoribus Atrebat. ann. 1355. inter Ordinari. Reg. Franc. tom. 5. p. 510. §. 12. *Puet li maires du mestier ... commander as soutraiers qu'il entamebent leurs fournaiges, pour voir dedans s'ils sont de loyal Wagunaige*. Semel & iterum occurrit ibidem. V. *Gagnagium* & *Wannagium*.

¶ V AASARIUM, v. Valorum cultos. Vide *Vasarium* & *Vasarius*. Comput. ann. 1202. apud D. Brussel to. 2. de Usu feud. pag. CLXXII. *Pro debitu Vaasriorum querendis*, LX. f.

¶ V AASSORES, ut infra *Vauassores*, ex eodem Computo pag. CLXXX. *Et pro Vassforibus*, XI. l. III. fol. *Vassseur*, in Consuet. Paris. art. 51. Garnot. art. 17. 48. *Blesensis* art. ca.

¶ V ABALLUM. Vide infra *Varballum*.

¶ VABRA, *Callidus, arvisifolius*. *Vabrum*, *varium, multiforme*. Gloss. Hispan. Forte leg. *Vabrus*, pro *Fabrus*, fin v mutato, quod sæpe fit; nisi cum Grævio malis ex Papiæ *Vasfer*.

¶ VACANS. Vide infra *Vacantes*.

VACANTANEUS, Improvisus, incautus. Ifid. Pac. in Chron. æra 781. *Sed Marcan unus ex Arabas Palarium adieus, periturum, & propria bella in diversa distrahendum, Vacantancum per tyrannidem serociter aperens bellum*.

VACANTES, dicuntur Supernumerarii Magistratus, qui Codicillos magistraturæ, annonas præterea & salaria dignitatis obtinebant a Principe, licet nullam functionem agerent. Ita *vacantes* Tribunos non semel habet Ammianus, ubi consulendus Henricus V.

Tom. VI.

lesius pag. 68. ut Casaubonus ad Lampridium, & Jacobus Gorhofredus ad lib. ult. Cod. Th. de Agentib. in reb.

VACANS ECCLESIA, *Σχολάζουσα*, dicitur, quoties viduata est, vel titulus a nullo possidetur. Episcopus vero, vel Clericus *Σχολάζων* nuncupatur, qui ab hostibus, paganis, vel hæreticis fide vel titulo pulsus est. [Vita S. Virgillii sæc. 3. Bened. part. 2. p. 313. *Unum Vacantem Episcopum nemine Liuti ibidem advocavit, qui ipsam discordie ecclesiam consecravit.*]

VACANTES TERRÆ, Desertæ, incultæ, in l. 3. Cod. Th. de Veteranis, quæ in l. 8. cod. III. *Vagantes*, quomodo nostri eadem nozione *Terres vaines & vagues*, [in plerisque Consuetud. municipalibus. *Vains lieux*, in Litteris Roberti Ducis Burgundiz an. 1282. inter Ordinari. Reg. Franc. tom. 4. p. 381. *Hofel wide & Vacque*, ubi nullus habitatur, in Charta ann. 1255. ex Chartul. Latinic.] Vide *Vagantes*.

VACANS MULIER, Vidua, Marciano] C. [Vacans nostri, pro *Absens*, absentes, dixerunt. Tabular. Sangerm. an. 1267. *Les abbi & prieur dudit S. Germain estoient Vacans.*]

1. VACANTIA, *Orium*, *σχολία*, in Gloss. Gr. Lat.

¶ a. VACANTIA, Reditus unius anni cuiuscumque beneficii *vacantis*, idem quod *Annata* 1. V. in hac voce. Instrum. an. 1415 apud Marten. to. 2. Anecd. c. 1649. *Jordanus Morini magister in Theologia ... dixit ... quod tollantur dictæ Vacantie*. Centies ibidem occurrit. Adde *le Bresser* Hist. Ebrioc. p. 277. & Calmet. inter Probat. Hist. Lothar. to. 3. col. 413. Vide *Vacata*.

¶ 3. VACANTIA, Jus succedendi deficienti hærede, atque bona quacumque ratione vacantia sibi accipiendi, Practicis nostris *Desherance*. *Droits d'escheanco*, in vet. Consuet. Norman. cap. 25. Vide *Eseæia*. Fragma. Chron. apud eundem Marten. tom. 5. Ampl. Collect. col. 1151. *Cum nobilitatis, hostagium, hominibus, censibus, terris & redditibus, pedaggiis, praefecturis, vacantiis, & albinis, &c.*

VACANTIA IMPERIALIS. Afta S. Theodori Ducis Mart. num. 2. *Tunc univertium est ei de quadam de iore Dreiviro, nomine Theodoro, qui factus erat Judicator Imperialis Vacantie*. Ubi Metaphrastes, *Defensorem Regium* habet.

VACANTIUS, Otiosior, *ἀνεργής*, qui *vacas*. Suidas: Βεκαταιζή; σχολαστή, ὡς παρανομασία πρὸς ματι ἀντὶ. Ita vocem hanc usurpat Synesius Epist. 67. ad Theop. ubi de Episcopis, qui vagi & errabundi sedes suas deferrebant, otio indulgentes. Lampadius in Severo: *Iurejurando deinde constrinxit, ne quem adscriptum, id est vacantium haberet, neannonis Republicam gravaret*. Ubi Casaubonus legit, *ne quem adscriptum, id est vacantem haberet*. Vide *Vacantes* & *Vacurus*.

¶ VACANTIO. Vide *Vaccato*.

¶ VACARETIUS, Ad vacas spectans. Cbarta an. 1054. inter Instrum. iom. 6. Gall. Cbrist. novæ edit. c. 177. *Et de ipse joueno usque in via Vacaretia, qua discurrit Cortasillas*.

¶ VACARIA, ut infra *Vaccaria*. Index MS. Benefic. Eccl. Constant. f. 26. *Reitor percipit omnes grossas decimas & minutas, excepta Vacaria de bosco, de qua prior B. M. Magdalene Rothobag. percipit duas garbas. Reitor percipit tertiam partem dictæ Vacarie*.

¶ VACARIUS, Qui pelles vaccinas, sive bubulas deplet ac præparat, vel iis utitur. Codex censualis Episc. Autissiod. *Pelliparitiis villa quæ sunt quittedo*

Kkk

vacu

ventis, cordubaniarii, Vacarii, lavetarii illius ville debens quilibet unum obolum. Vide Sutor vacca, & Vacinarius.

¶ VACATA, ut supra Vacantia 2. Afta S. Francisci de Paula to. 1. Apr. p. 150. *Qui quidem Rex respondit... quod pro Vacatis ejusdem episcopatus sibi donabat summam decem millium scutorum auri.*

VACATIO. Tabularium Prioratus de Domina in Delphoatu f. 71. *In hac alodo accipient Monachi de Domina 9. denarios & unum dimidium de servitio. Reddunt autem praedicti monachi 7. denarios de feodo.* [Fortem idem est atque praestatio, Alarium redemptio dicta, quae vacatoe personatu exfolvi debebat. Vide in Alaric 1. c. 354. & Persona, c. 406.]

¶ VACATIO, Gall. *Vaccance*, Cessatio. Index MS. Benefic. Eccles. Constant. fol. 41. *Restor alterius portionis dicti loci quam sibi disforciarius Rex, afferens ius praestandi ad ipsam portionem sibi debere persinere pro quadam Vaccatione unica.* Gloss. Lat. Græc. Vacatio, *weyol'a.*

VACATIUM. Vide *Vaccagium*.

VACATURA, Beneficium Ecclesiasticum nondum vacans; sed *vacaturum*, ad quod Summus Pontifex, vel Praeatus ipse seu Episcopi Clericum aliquem promovebat; quae quidem *provisionis* species interdicta variis Conciliis, ac praeteritum Tridentino sess. 24. c. 19. Joan. Brompton. de Ludovico VII. Rege Franciae: *Dum autem Clericus quidam privilegium Papale ei attulisset, quod in omni Cathedrali Ecclesia regni sui primam Vacaturam haberet, cum fructibus medio tempore provenientibus, ille statim litteras combussit, dicens, se malle tales litteras comburere, quam animam suam in inferno torqueri.* Jacobus Stephanescus lib. 3. de Vita S. Caelestini V. PP. cap. 11. de ejus ineptis promotionibus:

O quam multiplices indocta potentia formas

Edidit: indulgens, donans, faciensque recessus,

Atque Vacaturas concedens, atque vacantes,

Assumens praecipuum nonnullum ad culmina sedum

Pontificum, variisque gradus, absente senatu, &c.

Vide Historiam S. Marci Sueffion. p. 443. & Historiam Academiæ Parisiensis to. 3. p. 58a.

VACCÆ, olim in aliquot regionibus ac provinciis, praecipue fuerunt hominum facultates, adeo ut & mulctæ judiciorum in vaccis exfolverentur, ut colligitur ex Leg. Malcolm II. Reg. Scot. cap. 8. Statut. Will. Reg. Scot. cap. 5. 6. Leg. Forestar. Scot. c. 3. ex Reg. Majest. lib. 3. c. 19. ex Quoniam Attachiam. c. 72. 73. &c. Statutis Alexandri II. Regis Scotiae c. 15. &c. atque ex denique vice pecuniae in commerciis darentur. Tabulae Foundationis Monasterii S. Severini in Valsconia: *Qua de causa cum locum ab illis cum omnibus ad se persinentibus, dando illis trecentos solidos duodenarios argenti quadraginta quinque Vaccas, cum multis rebus aliis.* Scribit Jacob. Warzus in Antiquit. Hibern. cap. 12. ex veteri Poeta Gallico fub Ricardo II. equum generosissimum emere vaccis 400. Huc spectant ista Columellæ in Praefat. lib. 6. *In rusticatione vel antiquissima estratio pascendi, eademque quaestuosissima; propter quod nomina quoque & pecunia & peculii tracta videntur a pecore; quoniam id solum veteres possederunt, & adhuc apud quasdam gentes unum hoc usurpatur divitiarum genus, &c.* Vide Reginonem ann. 874. Monasticum Anglicum to. 3. p. 205. Marcum in Hist. Beneharn. lib. 1. c. 12. n. 10. lib. 3. c. 8. nu. 1. c. 11. nu. 5. in Probat. Adde praeterea, quae habent A. Gellius lib. 11. cap. 1. lib. 35. cap. 1. Plinius lib. 18. cap. 3. Tacitus de Moribus German. &c.

VACCA MULSA, id est lactans, in Lege Bajwar. cap. 2. §. 6.

VACCA JUGO DOMITA, Vacca junctoria, Quae ad aratrum jungitur, in Leg. Longob. lib. 2. tit. 21. §. 6. 7. [Vacca domita, nude in Lege Salica tit. 3. cap. 5.]

¶ VACCA DE KARRO, Quae ad carrum iungitur, in Charta an. 1110. ex Tabul. Floriac.

VACCA ALBA. Joannes de Deo in Pœnitentiariorum lib. 5. cap. 10. de Pœnitentia Archidiaconi: *Secundo quis voluit habere pecuniam, vel Vaccam albam pro investituris Ecclesiarum vel beneficiorum, &c.* Quia rara.

¶ VACCA VARIA, Quae variis coloribus distinguitur. Vide Varius 1. Inventar. MS. an. 1366. *Unius & annexarum Romane Ecclesiae castrum novum Canallensis diocesis, quod a dicto abbate (S. Guillelmi de desertis) in feudum tenebatur cum suis iuribus, hemibus, territoriis, ac pertinenciis universis sub anno consu unius Vaccae variae sive calbe.*

¶ Eodem nomine nuncupatur distributio quaedam incertæ originis in Ecclesia Autissiodorensi usitata, quæ in eo posita est ut 33. priores Canonici mensuram frumenti, quæ *Bichetus* dicitur, percipiant, quibus singulis aliisque decem subsecutoribus Canonis sexdecim vini mensuras, quas *Pintes* nominamus, suppeditat Abbas S. Germani Autissiodorensis: aliis Canonis totidem a Capitulo suo accipientibus. Huius distributionis mentio est in Statutis Ecclesiae Autiss. an. 1461. *De vera qualiteratur Vacca varia:* cujus media pars assidue sex mensium mansione obtineri ibidem dicitur; altera pars ab eo qui de se fello S. Aniani Missæ solemniter interest. Hæc praestatio primum, ut videtur, in vacca varia exsoluta, uode vocis origo, exinde in pecunia commutata est, ut colligitur ex Tabul. ejusd. Autiss. Eccles. ad an. 1369. *Ab abbate S. Germani Autiss. pro Vacca varia de termino S. Andree, pro toto xv. fol.* Rursum ad ann. 1387. *Ab Abbate monasterii S. Germani Autiss. pro Vacca varia de termino S. Joannis, pro toto xv. fol.*

¶ VACCA, *vacatitica* adūs, in Gloss. Lat. Græc. ubi infra *Vacca* legitur. Vide Cucujicum.

VACCAGIUM, Tributum ex vaccis. Tabularium S. Troiti. Vendocinensis: *In curia S. Dionysii... perduat Comes Vaccagium totum.* Sammarthani in Abbat. O. S. Andegav. ediderunt *vacagium*. In Charta Henrici III. Regis Angliæ pro Monasterio S. Salvatoris in Hibernia, in Monastico Anglic. to. 2. p. 1032. meotio fit *vaccarum solutio*, quæ dicitur solent pro Capitali Disagorum. [V. Vaccaticum.]

¶ VACCARE, pro Vacare, in Consuet. MSS. Monast. Fontanell. *Us pro hac liberius vacet Deo.*

VACCARIA, Ager, vel prædium vaccarum numero aleo do idoneum. Charta Joan. Regis Angli. tom. 3. Monast. Angli. pag. 35. *Concessimus etiam eis, quod habebant ibidem Vaccariam 40. vaccarum, cum pastura earum in foresta illa, & cum fella earundem ad duos annos; ita quod in fine singulorum duorum annorum amoveatur de foresta nostra fella earundem 40. vaccarum de duobus annis.* Monasticum Anglican. to. 2. pag. 651. *Et de bosco meo, sive arborum succisione, sufficientem materiam ad faciendas domos, & saldas durarum Vaccariarum, quos opus haberint, & virgas sufficientes ad domos faciendas in eisdem Vaccariis, quantum necesse fuerit.*

VACCARITIA, Eadem notione. Lex Alamann. tit. 75. *Si quis in Vaccaritia legitima ubi fuit 12. vacce vel amplius, taurum ex ea involaverit vel occiderit, &c.* Charta Caroli C. an. 37. pro Monasterio S. Bertini Audomarenf. io Tabul. ejusdem Ecclesiae: *Ad portam autem, ante fores Ecclesie Vaccariam cum hortulo. Vaccaritia dominicaliter, in Charta ejusdem Caroli apud Malbrancum lib. 6. de Morinis cap. 29. Occurrit*

pre-

præterea in Capitulari de Villis. c. 23. [in Vita Aldrici Episc. Cenoman. apud Baluz. to. 3. Miscell. p. 31. & apud Mabill. to. 3. Analec. p. 266.]

¶ **VACARITA**, in Codice censuali MS. Irminonis Abb. Sangerman. Sed pro ipsa *Vacaritia* quod prævidet, non solvis denarios, sed facis curandas.

VAGMARIA, in Monastico Anglicano tom. 1. pag. 74.

¶ **VAGHERIA**, in Charta Hugonis Episc. Dunelmensis tom. 3. ejusd. Monastici pag. 95.

VACCERIA. Charta Philippi Regis Franc. an. 1066. & Roberti Comitis Flandriz ann. 1080. apud Mirzum io Cod. Donat. piar. cap. 57. 58. In eodem territorio apud Alstringem 7. mansa terre centesima 120. *vaccas*. Et infra: Apud Ferlingebem dimidium *Vacceria* 16. *vaccarum*.

VACHERIA, in Fleta lib. 1. c. 41. §. 13. *Inquiratur si aliqua Vacheria, percheria, vel alia domus, vel clausum aliquod construat in infra metas fesse, & per quem & quando, & quantum per estimationem pastura Regis favorata fuerit aut deteriorata per animalia, que excurat a demibus illis.* [Constitut. MSS. Cluniac. Nullus *Menachus* infra bannes exemptionis nostre comedat aut bibat, aut de die ad coctis jaceat, ... videlicet in grangia belesmonarii, *Vacheria*, *seleria*.] Vide *Vallesberia*.

VACHIVIA. Idem videtur quod *Vaccaria*, in eodem Monastico Anglican. tom. 3. p. 15. Item dedit eis unam quatuordecim terre, ... & uam *Vachiviam* de 40. *vaccis* cum sessa eorum per 3. annos, &c. Mox: Et quod liceat fratribus loca eligere cum *Vachivium* mutare voluerit per totam forellam, & facia colligere in foresta, ad pasturam ovium & vaccarum.

¶ **VACCARIUM**, Stabulum vaccarum, Gall. *Vacherie*. Vita S. Kierani Episc. 10. 1. Mart p. 396. De bñis Sancti *Vaccario vaccam* abstulit.

VACCARIUS, Qui *Vaccaram* curam habet in prædiis rusticis: Gall. *Vacher*. Hujus officium describitur in Fleta lib. 1. c. 2. [Testam. S. Irminis Abbat. ann. 698. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 9. *Omnia ista cum adjacentis eorum, una cum pastioribus, Vaccariis, porcaris, brevicariis cum gregibus eorum, &c. Vide Vacherius.*]

Vaccarius præterea quidam sectarii ac factiosi sese appellarent sub an. 1320 de quibus ita Chronic. MS. Monspeliense vernaculum: Item a quel an meris fe megron autra manieira de geas que se appellavon *Vaquiers*, e volian passer & ausi au e cassanon les mesels.

¶ **VACCATICUM**, Tributum ex vaccis, seu præstatio pensitata ob jus immitendi vaccas in pascua. Charta Alani Comit. Britann. apud Lobinell. to. 5. Hist. Britan. col. 236. *Ut nec Comes ... nec alia presus aliqua persona præter ipsum habere visa sit ullam dominationem in hominibus ipsius parrochie distringendis, nec annuatium, nec frisingauium, nec sumaticum, nec Vaccaticum, nec ullam redditionem, nec vel ipsum bannum.* Alia ann. 1138. ibid. col. 292. Item in Bethia duos arpennot prati & pasturam seu *Vaccaticum* quamdiu ibidem aliqua bestia fuerit. Vide *Vaccagium* & *Vachagium*.

VACCATO. Fragment. Petronii: *Scilicet jam frige puerum involaverant, & suppuscerant stramentum Vaccatenem.*

¶ **Falcis**, manipulus, cento volucrum corpore alio vacuum, interprete Reinsio, qui *Vacatonem* legit. V. præterea notas Job. Schefferi in bunc locum.

¶ **VACCATURA**, ut supra *Vacatura*, apud Cigalium de bello Italico: *Sicut Papa non commisit symoniam in curia Romana accipiendo Vaccaturat, &c.*

¶ **VACCENTIUM**, Annonæ species. V. *Jarba*.

¶ **VACCERIA**, **VACCHARIA**. Vide *Vaccaria*.

Tom. VI.

¶ **VACCHELLA**, *Vacea junior*, vaccula, Ital. *Vaccarella*. Chron. Parmense apud Murator. to. 9. c. 834. *Es sic addifsum Vaccelle arare.* Ibidem c. 844. *Us Vaccelle arare addifserent.* Proverbum est apud Italos tritum, quod durioribus affluere sonat.

¶ **VACCHETA**. Statuta dataria Riperi §. 14. *Item quod libris & Vaccetis dictorum emptorum, & cuilibet eorum, & cuilibet eorum officialibus, sicut & stari debeat: Academicis Crufcanis: Vaccetis: Libris costi denti per iserivervi giornamente.* Diarum, Gall. Journal.

¶ **VACCINIA**, *Δακτυλιν*, in Gloss. Lat. Gr. MSS. habent, *Vaccina*. Vide *Vaccbella*.

¶ **VACELLUS**, Modus agri, ut videtur: nisi sit pro Valliculus. Tabul. S. Quintini in Insula f. 75. *In arena de Corroel a. fessoria; in alio Vacello citra 1. modium; in Vacello juxta campum Alberici, &c. Vide Vallo 1. Vancellus, & Vaucellus.*

¶ **VACEMUM**. Charta ann. 1293. tom. 1. Hist. Dalpbin pag. 73. *Item quod Monasterium sancte Cruesis prædictum non possit tenere in montanis ipsas, nisi septem trentenaria ovium cum lacte & Vaccemo, aretibus & agnis, quantum necesse fuerit, &c. Vide Vascinum in Rassoria.*

¶ **VACHAGIUM**, ut supra *Vaccaticum*. Vide in hac voce Tabular. S. Martini Vertavenfis: *Notum sit omnibus homines de castellania Palatii de jure B. Martini Vertavenfis terragium, & decimam, & Vachagium, & pascuagium Monachis, antequam vinea in eadem terra fierent, reddidisse.*

¶ **VACHARIA**, Stabulum vaccarum, Gall. *Vacherie*. Sententia arbitralis inter Aymarum de Pictavia Comit. Valent. & Iacobum Abbat. Monast. de Lioncellis ann. 1303. ex Schedis D. Branei: *Animalia fessoria venientia in montana supradicta transire debeant per iter novum factum prepo Vachariam Monasterii supradicti.* Vide *Vaccarium*.

¶ **VACHERIA**. Vide in *Vaccarium*.

¶ **VACHERIUS**, ut supra *Vaccarius*. Charta Caroli Comit. Provincie an. 1574. ex Cod. MS. D. Brunos fol. 69. v. *Et Vacheriis singulis decem bestias bovinas (dent pascendas.)* Vide *Vaquerius*.

VACHETA, Navis species. Andreas Dandulus in Chron. MS. an. 1157. *Viginti novem galeas, 10. Vachetas, & 9. aaves fessorianis preparati fecerunt.* Bartholomæus Scriba in Annal. Genuef. ad an. 1541. apud Murator. tom. 6. col. 450. *Inimici autem hoc videntes, relicti aneboris, scalis & Vachetis, continuo mari & terra de loco Nauli fugerunt.* Jac. Auriast in iisdem Annal. ad ann. 1283. ibid. c. 583. *Duo antiani civitatis Pisanæ qui ibant in una Vacheta armata cum hominibus xviii, &c. Jac. de Varagine in Chron. Januensi apud eund. tom. 9. col. 50. Super quomdam Vachetam confendens aufugit, & exercitum dereliquit.* Navis humilior & velocior esse videtur, a Latino barbaro, *Vasellum, Vacillum*, quod ex Gallico *Vaisseau*, navis, efformatum existimo. Vide in *Vas*.]

¶ Haud scio an idem sit quod *Vans* dicitur, apud Marten. tom. 1. Anecd. ubi de capra CP. ann. 1453. col. 1850. *L'armée du Turc essant tant au port que dehors de seize a dix buis galles, soixante, ou soixante dix gallioies, de dix buis a wings Vans, de seize a vingti barques peites, comme pour porter chevaux & fusles.* Vide *Vachellus*.

VACHIVIA. Vide *Vaccaria*.

VACIA. Ignorus Calensis in Hist. Longob. 1. 10. *De B. Benedicti canobio abstulit ... Vacias duas, pensantes libras 30. & fundates duplices 7.* Idem forte quod *Vauca*. Vide *Bauca*.

¶ **VACIE**, pro *Uvz*, in Gloss. Ifid. v. *Trihillia*. Vide supra in hac voce.

Kkk 2

¶ **VAC-**

¶ **VACILLUM**, *Βασιλλίον* in Gloss. Lat. Gr. ubi MSS. habent, *Vatillum*. Alia notione, vide in *Vus*.

¶ **VACINARIUS**, ut supra *Vacarius*, in Bulla Pii IV. PP. tom. I. Bullarii pag. 119. 121. *Quemadmodum artes Vacinariusum, seu coriariorum, nec non urisicum, chordas musculi ex animalium fibris facientium, malum reddentes odorem, ad fluminis ripam separata reperiuntur.*

¶ **VACIVUS**, Orosius. Regula Magistris cap. 18. *Et filii fratres sequere strantur in uita labori opere, uiles loquere strantur, qui Dei plus possint praesentiam sinere, praecipuo in coquium Praeposito, cum negligentiore remunere Vacivus Praeposito; ut & vicibus bonorem impleant emendandi, & vicibus humilitatem exerceant seruendi.* Alias Plauto, & aliis, *Vacivus & vacuus*. In Glossis vero Lat. Gr. *Vacivus*, exponitur *vacuus*, i. opportunus, tempestivus. Vide *Vacuivus*.

¶ **VACIVA BESTIA**, Ex vacca nata, Itali *Vaccino*. Statut. Montis Regal. fol. 306. Item pro qualibet bestia *Vaciva* sol. den. 10.

¶ **VACO**. Charta Occidentalis ann. 1298. in Regesto Philippi Pulcri Regis an. 1299. n. 13. ex Tabulario Regio: Item *stadium dicta domus contiguum, Vacuum seu insulam, quae est iuxta domum praedictam, quater viginti & quindecim iornalia terrarum cultarum, tum iura insulam de Buriu, quam in puerobis de Vassuria & de Castellio.* [Terra inculta, ut videtur.]

¶ **VACQUERIUS**, **VACQUARIUS**, Vaccarum custos, *Vacber*. Vide *Vacberius*. Inquisitio ann. 1268. ex Schedis Praed. de Mozaugues: *Et vidis adhaerentes bestium in dicto stagno Vuquerius Porti Durandi.* Ibidem: *Postea fletit per annum unum cum Domino templi pro Vuquerio.* Rursum: *Quod aquarius & Vacquerii Arelani custodiebant equos & vacuus.*

¶ **VACTROPERITI**, Philo sophi, sic dicti quod baculum & peram deferrent. Vide *Bactroperita*.

¶ **VACTUALIA**. Vide *Vistualia*.

¶ **VACUARE**. Vide infra in *Vacuus*.

¶ **VACUARIUM**, in Notis Tyronis pag. 198.

¶ **VACUASIO**, Charta qua quis declarat se nullum jus habere in res controversas legitimamque esse adversarii possessionem agnoscit. Placitum an. 851. inter Probat. to. I. nov. Hist. Occid. c. 100. *Cum nos vidissemus suum recognitionem & Vacuasione, &c.* Alibi *Evacuatio* dicitur. Vide *Evacuare*.

¶ **VACUATURIA**. Vide infra in *Vacuus*.

¶ **VACUE**, Inaniter, Gr. *ἐν τὴν*, apud vet. Interpret. S. Irenaei lib. I. c. 13. num. 3.

¶ **VACUE FACERE**, Vacuare, *vacare*, utitur Macrobius Saturn. I. cap. 2. lib. 7. cap. 12.

¶ **VACULUM**. Conc. Avenion. ann. 1457. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 385. Item: *quii Iudaei carnei servati iuxta eorum Vaculum, & pec. mucedurios ebriis ianone vendunt, &c.* f. Oraculum, eorum legem significans.

¶ **VACUUS**, Irritus, inanis. Charta Chlotarii Regis in Concilio Gallicanis Sirmondii: *Qua (licentia) si qualibet ordine impetrata fuerit, vel obsecra, u iudicio repudiata habeatur ut Vacuu.* Collectio Canon. Martini Bracaren. cap. 33. *Ordinatio ejus Vacuu deputetur.* Testamentum Hadoindi Episcopi Cenomani. *Et si aliquis exinde Epistolam quaesit nobis sciam protulerit, Vacua & inanis permanens.* Marcus lib. 2. form. 17. *In reliquis vero qualescunque u quocunque Epistola de nostro nomine, manu nostra firmata ostensa fuerint, ... Vacua permoneant.* Formulæ secundum Legem Romani. form. 1. *Et si fuerit illa qualibet persona que praver istum alterum instrumentum exinde praestaverit, aut anterus aut posterius, quod nos nec fecimus nec facere rogavimus, nullum sortitur effectum, nisi Va-*

euum & inano permoneat. Leges Luitprandi Regis Longob. tit. 17. §. 4. *Et si aliter fecerit, sit ipse voidatio Vacuu.* Sic Latini etiam praefici. *Vacui facies*, apud Calpurnium Eclog. I. casti, ac nullius potestatis, cuiusmodi sunt Coniulis codicillaris:

*Ium nec adumbrati faciem mercedis honoris
Nec Vacuos tacitus sases, & inano tribunus
Consulti accipiet.*

¶ **VACUUS**, inanes, apud Apuleium lib. 9. *Vacuus labor*, &c. [Nostris, *Luisier vague*, re aliquam non uti. Litteræ Caroli V. Reg. Franc. ann. 1370. tom. 5. Oridinat pag. 333. *Qui ne fauroit ne ne pourroit faire ne fustentir le suis de lui dille Commune, & ja l'ons luisie vague.*]

¶ **VACUUS**, Incultus. Chronicon S. Trudonis apud Acher. to. 7. Spicil. pag. 47. 2. *Dux Lovuiculus ... majora (mala) adhuc minubatur, neque bona ecclesie solvenda ubi invasione, nisi prius cessatum utrius quod contra eum elevaverat repleret.* ... *Agitur replata atriis fossi & pacatu Ducis ita recepti ecclesie nostra sua bona Vacua, & post multos annos inuulita.* Vide *Vacuus*.

¶ **VACUE TERRÆ**. Vetus Consecutio Normannia c. 8. *Toutes terres cultivées sous en deffens, de quoy bestes peuvant legierement soltir les fruis.* *Vuides terres sous en deffens depuis lu my May jusques u la sainte Croix en Septembre.* *Et autre temps elles sont communes, fe elles ne sont closes ou defendues d'ancienneit, si comme de buies ou selles chases.* Glossar. Græc. Lat. *ἄχρηστα, Vacua.* Alibi: *ἄχρηστα, & ἀχρηστού, Vacua.* *ἄχρηστα, Vacuus.* [Vide *Vacuus*.]

¶ **VACUARE**, Inane, irritum, & vacuum efficere. Gloss. Gr. Lat. MS. *ἀπορροία, abrogatio, evacuatio, irritum.* Perperam in edito, *urragio*. Facundus Hermianensis l. 2. c. 1. *Nam si legibus vestris bene atque utiliter consulis, ut quocunque vestro scripto; contra ipsas, quos promulgastis, leges, in quibus vobis deservit, & quas vobis infringere licet, per subrepticum fuerint, elicto, Vacuatur, &c.* Regestum Joannis XXII. PP. in Secret. an. 18. f. 208. *Nec non dissolvendi, Vacuandi, annullandi ac irritandi quasvis colligationes... fuculationem concedimus.* [Charta an. 1338. apud Ludewig. tom. 3. Reliq. MSS. p. 548. *Calumnies ubilominus easdem litteras & annullantes, & eas omnibus iuribus Vacuamus.*] Viribus *vacuari*, irritum haberi, in l. 8. Cod. Th. de Suariis. Vide *Constit. Gener. Chloc. Regis c. 9.*

¶ **EVACUARE**, Idem quod *Vacuare*, *Vacuum* & inane reddere. Lupus Ferrar. Epist. 7. 1. *sed postea ad persuasionem eorum, qui cum Dei offensionis non timens discere, Evacuata duplici elemasyna, votum secularium de memorata cella implere cuncti esset.* Baldricus Noviom. l. 3. c. 3. *Nou solum Evacuatur promissum, &c.* Joannes Sarisber. l. 1. Policrat. c. 2. *Parvicidii siquidem species est, impugnare jura natura, & sacrilegii insulur, patenti loget Evacuare, & matri omnium bonorum debitum non referre.* Apud Littletonem sect. 64. *Cessat eschunge est Voide, porco que les estures ne sont mie regules.* Utuntur præterea l. 8. Cod. Th. de Suar. pecuar. lib. 3. de Immunit. nemini conced. S. Ambrosius in Apolog. David & iq. Lucam. S. Augustinus de Cura pro mortuis, *Facuadu Hermianens. l. 1. c. 1. Concil. Regenfe c. 3. Vide Append. ad Capitul. num. 104.*

¶ **EVACUATORIA**, Apocha, qua creditor, a missa cautione proficitur, sibi solutam fuisse pecuniam; cautione enim reddita, apocha non datur, cum redditio chirographi ad solutionem probandam sufficiat. Id indicant Formulæ, quibus pro le. n. m. a. t. est: *Evacuatoria*, apud Marculfum l. 1. form. 25. & Formulæ veter. apud Bignon. pag. 52. & 372. 1. edit. *Vacuaturum* inscribitur in Formul. Andegav. l. 7. & 18. Formula autem *Evacuatoria* habetur in lib. 47. D. de Pactis: *Si quod instrumentum*

tum apud me remansit, vadium & pro cancellato habebitur. Evacuata obligatio, sublata dicitur in l.4. fin. C. de Soluc. S. Augustinus de Cura pro mortuis: Ubi esset reuocatum, quo illa causis vacata fuerit, indicauit.

EVACUARIUM, Idem quod *Evacuatoria*. Marculf. l. 2. form. 27. Et quomodo solidos vestros reddere potuerit, meam cautionem absque ullo *Evacuatio* intercedente recipiamus. Vide *Vadium*.

VADA, Itinera, vestigia, etiam fluviorum, in Jure Hungarico. Sambucus. [Regeft. Olim ann. 1290. f. 92. Cum nos concessimus minoribus & juratis & communibus ville Corbiscensis ut ipsi levarent super mercatum bladorum & avenarum & aliorum quorumcumque granorum, necnon super mercatum de Vade de qualibet libra istarum mercaturarum tantummodo duas denarios Parisenses.]

¶ **VADABILIS**, Vadofus, Gall. *Guenble*. Epist. S. Ludovici de liberatione sua: Quia sturvis Thaneos non erit *Vadabilis* propter profunditatem aquarum & riparum altitudinem, &c.

VADACULUM, Tolofe, le *Vadace*, [vulgo *Bazacle*; f. diminut. a *Vadium*, Gall. *Gut*. Vide *La Fuille* in Addit. ad Annal. Tolof. to. 1. p. 19. & infra *Vadellum*.] Will. de Podio Laurentii e. 17. de Tolofanis: Ex improviso..... versus pontes Grunum vexillum dirigit transfruentes, & vadantes subus *Vadaculum*, ad exercitum apud Vinum properant. Adde. 30.

¶ **VADARE**, *Vadoran* fere, Gall. *Passer n gué*. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Vadare*, *Gut*, ou *passer gué*. Chronicon Parmense apud Muratori. g. c. 77. Flumen Taronis propter pluviam crevit, in quod nullo modo poterit *Vadari*. Alia notione, vide in *Vadium*.

¶ **VADATIO**, ut *Vadium*. Vide in hac voce.

¶ **VADDIO**, *Vndis*, fidejussor, in Charta Chlodovi III. Reg. ann. 692. inter Isht. Hist. Sandion. Fe. lib. pag. 12.

¶ **VADÉ IN PACE**, Carcer monachorum, sic dictus quod qui in eum conjiciebantur, ibi ad mortem usque perveherebant. Huicque inhumanitatis, ut docet Petrus Venerabilis. l. 2. Mirac. c. 9. auctor fuit Matthæus Prior S. Martini de Campis. Hist. chronolog. Parliament. Occitan. laudata inter Nokas Baluzii ad Capitulum. e. 1088. *Vicarii generalis Stephani Archiepiscopi Tolofani* ex mandato dicti Archiepiscopi conquisiti est de barbari rigore quem monachi & ecclesie adversus monachos graviter peccantes, eos conficiendo in carcerem perpetuum, teuebrosum & obscurum, quem *Vade in pace* vocant, qui nihil aliud habebant pro victu quam panem & ngnam, omni consilio sodalium illis adempto.

¶ **VADELINCUS**, Inter vestes recensetur in Charta an. 855. Append. ad Marcam Hispan. c. 788. *Cupertorio frivico. & vellatis xi. & quadringos xi. & Vadelincos viii.*

¶ **VADELLUM**, diminut. a *Vadium*, Gall. *Guet* Charta ann. 1188. apud Calmet. to. 2. Hist. Lotbar. inter. Probat. col. 402. *Cum domo lapidea ad Vndellum, & xi. nummos pro vineis Himmis nepotis sui annuatim solvendo.* Vide *Vadaculum*.

VADERE, Qui mentiendo vadunt, in Capitulum. l. an. 810. c. 1. 3. Capitulum. c. 39. & in Addit. a. Lud. c. 14. Phrasis Gallica, qui vont mentant.

¶ **VADIACO**, **VADIAMENTUM**. Vide in *Vadium*.

¶ **VADIANI**, Augustino idem qui alii *Audiani*, Anthropomorphitæ, Hæretici qui Christum purum hominem asseriebant. De his passim mentio occurrit.

¶ **VADIARE**, **VADIATOR**. Vide in *Vadium*.

¶ **VADILE**, Instrumentum quouentur agricolæ. Statuta castri Redaldi lib. 1. fol. 17. *Ordinamus quod nulla bestia aratoria, pluvstra, aratra, vel versoria, ligones, vomera, securæ, Vadilia, & alia utensilia* Tom. VI.

ad laborandum terras vel vineas & prata possint vel de beante robari, depreddari vel pignorari, &c. Leg. forte Radilia.

¶ **VADIMONIARE**, **VADIMONIUM**. V. *Vndium*. **VADIUM**, **WADIUM**, **GUADIUS**, **GUADIA**, &c. *Vadimonium*, pignus, fidejussio. Ebrardus in Græcismo cap. 19.

Vado viam, Vado quodrupedem, Vadio, Vadium de: Pro consorte *Vador*: sonat hoc quod sum fidejussor. Chronicon Laurisbacense: Omnium quoque Ecclesiasticum, quem *Vinsberus* nimbis simonia exilaverat, & in *Vadio* exposuerat, plurimum ex parte recuperavit. Alibi: Tres libros auro & argento, gemmisque pretiosis exornatos, erucemque nuream in *Vadio* exponenda concessit. [Charta Petri Leucorum Episc. ann. 1179. *Garsierus miles dedit fundum nillodii sui in Vadio & sine Vadio*.] [Glanvilla lib. 10. cap. 6. & Regiam Majestatem lib. 3. cap. 2. *Creditor, quandoque ex mutuo rei nliqua sub Vndis positione, quod cum fit, quandoque rei mobiles, ut catalla ponuntur in Vadium. Quandoque res immobiles, ut terra & tenementa, & redditis, siue in denariis, siue in aliis rebus existentes*.]

WADIUM. Tabularium Prioratus de Domina in Delphinatu fol. 80. *Facio autem hoc donum pro salute mea, & pro Wadio, quem ad finem daturus sum, ut quuncumque morte preoccupatus fuero, deinceps de hac vita sine Wadio & confessione non exeam*. Id est, non facta elemosyna. [Charta apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 73. *Quævisi Wetenan solidos a Monachis Rotensibus in Wadio pro duabus Salinis habentibus xi. capitulos*.]

¶ **WAGIUM**, in Tabul. S. Sergii Andegav. *Haimelinus Baicellus dedit duos arpennas prati in Wagium pro xxiv. solidis & viii. denariis, quos pro ipso emendavit Daibutus Abbas*. Wnge, in Charta ann. 1302. ex Chartul. ar. Corb. fol. 101.

¶ **VADIUM**, Res ipsa in pignus data. Charta Ludovici Comit. Blef. an. 1197. *Qui Vadium clerici vel militis, vel alicuius servientis mei dabit, non tenebit illud ultra viginti dies nisi sponte suo, & tunc sine ea- su vendere poterit. Vadium plegii dicitur alibi. Vide in Plegius, col. 566.*

¶ **GAGIUM**, Eodem intellectu, in Charta Ludovici VII. Reg. Franc. an. 1174. apud Marten. to. 1. Anecd. c. 576. *Ne nlicui Judeo in eadem villa die ac nocte, nisi per legitimum testimonium, Gagiū aliquod, siue equum, siue bestiam aliam liceat recipere*.

¶ **VADIMONIUM**, Eadem notione, in Litteris Ludovici VII. Reg. Franc. ann. 1445. tom. 1. Ordinatio. pag. 18.

WADIUS, Fidejussor, sponzor, vas. Capitula ad Legem Salicam c. 1. §. 8. *Liber, qui se loco Wadii in literis postestatem commiserit*. &c. Lex Alamani. tit. 3. *Rogis sibi cum reddere, & dones legitimum Vadium, ut illam culpam illi servo concessam habeat*. Ita in Lege Bajwar. tit. 1. cap. 6. §. 3. tit. 10 §. 3. &c. Ubi quandoque idem videtur quod *Vndium*. Capitula Caroli M. lib. 3. c. 29. *Liber, qui se loco Wadii in aliterius postestatem commiserit*. Cap. 65. *Semetipsum in Wndio pro servo dare studeat*. Annales Francorum an. 777. *Savones reddiderunt per Wadium, & sponponderunt se esse Christianos, &c. Odo Cluniac. l. de Vita S. Gerald. cap. 24. Scilicet quod debitum Wndii nequaquam debitoris relaxare solutus erat, omnino falsum est, &c.*

WADIA, Fidejussor. Lex Longob. l. a. tit. 1. §. 9. *Si quis nlii Wadium & fideiussorem de sacramento dederit, &c. Adde §. 10. a. 14. 15. & tit. 30. 33. 34. 50. 55. lib. 1. tit. 30. §. 1. lib. 3. tit. 3. §. 10.*

GUADIUS, **GUADIUM**. Herardus Turonensis Archiep. in Capitulum. cap. 42. *Non constringantur per* Kkk 3

Quadios vel sacramenta. Vetus Notitia apud Bestium p. 224. Unde iudicium est a domino Comite, & ab omnibus suis circumstantibus, quod praedictus Launus eundem alodem secundum legem & iudicium per Guadium suum eidem Isarno reddidisset, quare eum inquietaverat, eum lego & fide facta. Charta Heccardi Comitis Augustodunensis in Tabulario Prioratus Persiaci in Burgundia apud Perardum: *Ut scias per instrumenta Cartarum vobis tradidi, & per Quadium & andalugum, seu per istos breves commemoratum habes.* In alia apud eundem habetur, seu per Guadium & andalugum. Proinde emendanda formula 183. apud Lindenbrog. per meos Vadros aut andelantos: legendum enim Vadros.

¶ *PONERE PER VADIUM.* Idem quod Vadium dare infra. Charta ann. 1298. apud Kennet. in Antiq. Ambros. pag. 334. Praecipimus tibi sicut alias praecipimus quod ponas per Vadum & salvos plegios ... quod sint eam iustitiarum nostris.

¶ *PONERE PER VADIUM.* Idem quod Vadium dare infra. Charta ann. 1298. apud Kennet. in Antiq. Ambros. pag. 334. Praecipimus tibi sicut alias praecipimus quod ponas per Vadum & salvos plegios ... quod sint eam iustitiarum nostris.

VADIUM DARE juri standi, vel restum faciendi, quod Vadum resti vocant Leges Henrici I. Regis Angli. cap. 52. Per iudicium resti vadimonium dare, ibidem. Charta Alamannica 90. apud Goldastum: Post hoc restimonium dedit Odabartus Vadum Folcbrabo Miso, ut esset paratus in presentia Domini Imperatoris in placito generali iustitiam faciendi. [Dare Vadia de placito, in Notitia ann. 971. apud Murator. delle Antic. Essenli p. 150.] Tabularium Vindocinense fol. 117. Comes Burghardus puer bouem Vindocinensem obtinens, etatis puer, senili maturitate, ipse faciens emendationem, Vadimonium restitudinis tradidit, an. 1077.

DARE VADIUM in misericordia pecunie suae, hoc est, ni fallor, ita ut in arbitrio sit domini Vadum reddere. Charta Henrici I. Regis Angliae apud Ricardum Hagustaldensem: *Et si quis baronum meorum foris secoris, non dabit Vadum in misericordia pecunie suae, sicut faciebat tempore patris mei vel fratris; sed secundum foris facti modum ita emendabit, &c.*

¶ *VADIUM.* GUADIUM dicitur de eo quod rei aliquis signum ac symbolum est: hinc festuca quam in digitum atque pignus translatæ possessionem tradebat emptori venditor, Vadum appellatur. Charta Salomonis Ducis Britonum ann. 860. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 14. De omnibus rebus que ad memoratum monasterium (Prumiense) pertinent, que sub nostra fidelitate erant potestate, per Vadum nostrum cum reuocavimus. Ubi procurator, qui alterius vices gerit, intelligi potest: at prior notio certa videtur ex Placito an 971. inter Probat. to. 2. nov. Hist. Occit. col. 123. Et multo plures alii communi voto decreverunt iudicantes, ut tali ratione quo ibi proclamatur per Guadium suum, id est per festucam de vite ipsas res superscriptas in manu Amici Episcopi reddidisset, & usurpationem effecisset, &c.

¶ *VADATIO.* Pignus, fide iussio. Charta inter Instr. 10. a. Gall. Cribst. nov. edit. col. 270. Aliud etiam fecit donum ut quidquid monachi possint acquirere de feudis ad se pertinentibus emtione, sive donatione, vel oblatione, seu Vadatione, effret liberum & immune. Nescio an idem sit.

¶ *VADIACO.* in Charta ann. 1248. apud Ludewig. to. 8. Reliq. MSS. p. 270. Ceterum addimus ut Vadiaco civium in Wistock sint quatuor solidi, Vadiaco autem hospitum ibidem sub panis octo solidorum.

¶ *VADIAMENTUM.* ut Vadum, Pignus, in Leg. Norm. in. 2. apud eund. to. 7. p. 278. Recordationem curie

super hoc postulare poterunt & habere per eos qui duobus Vadamentis affectum.

¶ *VADIMONIUM.* Eodem significatu. Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 177. Et suum Vadimonium dare voluit se vidisset & audisset quod praedictus Herbertus jam dilectam terram annis. Ibid. fol. 192. Otto Martibus tradidit in Vadimonium terram quandam que est apud Mortariot Geminot. Chartul. S. Vandreg. to. 2. p. 1369. Clamabat etiam de jure bospiari apud Abbatiam S. Vandregisilli quot vicibus vellet in anno & quietari Vadimoniam sua, que pro expensis suis in villa miseretur. Charta ann. 1181. ex Tabul. S. Urbani: Si fundus terre Monachis aut Sacerdoti datus fuerit, Monachorum erit, ut Vadimonium suorit, de quo Sacerdos tertiam partem habebit. Adde Thomaffer. in Biturig. p. 195.

¶ *VADEMONIUM.* in Tabul. Pontifical. His itaque ecclesie datus & super altare, ut distum est, Vademoniis ab omnibus datoribus possit.

¶ *VADIMONIARE.* Pignori ponere, Gall. Engager, Chartul. Eccel. Apt. f. 71 v. Tali autem tenore ne Vadimoniare, vel vendere, vel aliquo modo alienare absque consilio canoniceum cum honore possit. Charta Henrici IV. Imper. an. 113. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 632. Ea videlicet conditio ut nec praefatus Abbas, nec aliquis successorum ... quicquam de eisdem bonis alicui beneficiare, sive Vadimoniare praesumat. In Vadimonium conferre, in Hist. Mediani Monast. p. 28. In Vadimonium mittere, apud Stephanot in Antiq. Aurel. MSS. p. 478.

VADIUM MORTUUM, est Hypotheca creditori sic oppignerata, ut fructus, quos durante tempore oppignerationis producit, omnes fiant creditoris, idque line computo inde debitori faciend. Ita Cowellus lib. 2. Instit. tit. 4. §. Regiam Majest. lib. 3. cap. 2. §. 5. Item invadiatur res quandoque in mortuo vadio, quandoque non; dicitur autem Mortuum Vadum illud, cuius fructus, vel redditus percepti iuriorum, in nullo se acquiescent. Quæ quidem vadii mortui species pro usuraria semper habita est. Ibidem lib. 3. cap. 1. & Gianvilia lib. 10. c. 8. Cum vero res immobilis ponitur in vadum, ita quod inde facta fuerit seipsum ipsi creditori, & ad terminum, aut ita concurrent inter creditorem & debitorem, quod oxius & redditus interim se acquiescent, aut sic quod in nullo se acquiescent. Prima conventio iusta est, & tenet, secunda iniusta est & inbonesta, cum dicitur Mortuum Vadum; sed per curiam domini Regis non prohibetur fieri, & tamen reputat eam pro specie usurarum. Unde si quis in tali vadio decesserit, & post mortem ejus hoc fuerit probatum, de rebus & ejus non aliter disparetur, quam de rebus usurariis. Vetus Consecutio Normanniz MS. part. 2. sect. cap. 8. L'autre maniere d'usage si est en morgage. Morgage est dit, quant cil, qui tiens la chose en gage, en a les fruits & les issues, & ne contrevoient on le doit. Si comme quant baille a un autre sa terre ou gage pour 20 livres, quant cil, qui tiens la chose regait les issues par dessus son chatel, tout est tenu a usure. Alibi: Morgage est dit de celui ne sera acquit, si comme quant auant terre est baillie en gage pour cent sols, par tel convenant, que quant cil, qui l'engage, la voudra avoir, il l'endra les cent sols. L'en acquit vis gage, qui se acquit de l'issue; si comme quant on baille en gage une terre pour cent sols jusques a trois ans, qui doit estre rendue toute quito en fin de terme; ou quant terme est baillie jusques a tant que les deniers, qui sont prestez, soient traiz de l'issue de la terre. Exstat in libro Anglico Justicie of peace p. 148. Forma de morgagio scossan. 10 per deuiorem.

¶ *GAGIUM MORTUUM*, Eodem intellectu, in Tabul. Eccel. Dolenlis: Propter hoc voluit quod dictum Capitulum habeat in pignus & Gadium mortuum amue juxta quod

quod dicti conjuges habent in decimis bladorum in territoria de la Blacbonaie usque ad vii. annos. Et est expressum formaliter quod fructus et Capitulo percipiendi non computabuntur in sortem. Et quod dicti conjuges dictas decimas redimere nata poterunt denuciari vii. annis in vltima Capitula. Elapsis vii. annis dicti conjuges eas redimere poterunt, quodcumque plene finni soluent xxx. libras. Et quoad ad predicta solutione cessabunt, dictum Capitulum dictas decimas in Gadium mortuum possidebit, fructibus earum in sortem non computandis.

Appellationis rationem eam esse putat Littleton sect. 131. quod ejusmodi vadium pereat & moriatur debitori, si condita die summam pecunie, pro qua pignus impignoratum est, non exsoluat; contra ereditori perinde pereat, si exsoluat. Unde virum vadium dici ait Edw. Cokus, quod nunquam moritur ex aliqua parte, quod ex suis preuatiis acquiritur. Multa habet hoc loco Littleton, & sectionibus seqq. de mortuo vadio.

MORTUUM VADIUM Practici etiam nostrates vocant feudum, seu pignus, quod a parocibus datur liberis in maritaggio, vel per testamentum, quo, ut & redditibus, ii fruatur, donec confititio tempore redimatur. Acreta Parlam. in ocl. Nativ. B. Man. 1359. fol. 95. Ralduinus D. Billuallus dedit in maritaggio filie sue 800. libras. & pro ipsa pecunia vadium ipsi centum libras terre de fodo Regis in Matrugium. Et Petrus de Fontaines in Consilio: Mes se deniers furent donnés en mariage, & la terre baille a mors Wage por les deniers après le mors a la fille qui n'a point d'oir de son corps, demora la terre par la moitié del nombre au mari, & a son air. Et ejusmodi mortui vadii mentio est præterea in aliquot Consuetudinibus municipalibus; Insulensi nempe art. 17. & aliis locis; & Artesiensis tit. 39. apud Builerium in Summa rurali, &c.

GAGIUM-PLEGIUM. In Consuetud. Normaniz art. 28. 108. 189. & seqq. & 366. Gageplege. [Le Roman d'Arbys MS.

*Nous les seigneurs bien mainteint
A cognosce preu qd dommage,
Nous passons Plaigier Gage.*

Vide Bafnag. in art. 185. Consuet. Norman.]

VADIUM PLICARE. Le Roman de Garin MS.
Deuant le Roï font li Gages ploït,
Des deux Barons qui ne font guerres obier.

VADIUM AD REMANENS. Concilium apud Clareodonam an. 1163. c. 4. Excommunicato non debent dare Vadium ad remanens, nec prestare juramentum; sed tantum vadium & plegium standi iudicio Ecclesie, ut absolvatur. Ita apud Bromptonum, ubi Matth. Paris habet ad remanentiam.

VADIA, Stipendia, nostris Gages. Brompton in Ricardo I. Et dedit unicuique eorum, (Militum) Vadia sua & liberationem ab illo die usque ad proximum Pascha sequens. [Comput. an. 1102. apud D. Brunel de Usu feud. to. 2. pag. cxcii. Hugo pistor pro suis Vadiis, xl. fol. ... Luparius pro suis Vadiis duorum mensium, lvi. fol. Conuento inter Carolum Provinc. Comit. & Arelat. an. 1251. Quodcumque ibant cum domino Comite habebunt ab eo stipendium sive Vadia. Charta Johannis Reg. Franc. ann. 1351. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 1467. Cum 400. hominibus armorum & 800. servientibus retinuerimus ad nostra Vadia confecta, &c. Occurrit præterea tom. 3. Ordin. Reg. Franc. p. 483. tom. 2. Hist. Dalph. pag. 74. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britann. col. 677. & Menefer. Hist. Lugdun. pag. 126.]

¶ GADIA, Eodem significatu. Litteræ ann. 1314. tom. 2. Hist. Dalph. p. 152. Concedentes dictis procuratoribus nostris plenam & liberam possessionem, ac speciale man-

datum & generale dicta Gadia sua stipendia quantumcumque & qualicumque sint, percipiendi & recipiendi a quibuscumque thesaurariis, &c.

¶ GAGIA, Eadem notione. Leges Palat. Jacobi II. Reg. Majorie. inter Acta SS. to. 3. luo. p. lxxxi. Si absentes a curia sua Gagia sue quatuordecim recipiant, &c. Litteræ Roberti Reg. Sicilie an. 1314. io. 2. Hist. Dalph. pag. 151. Inscripta Gagia statumimus. ... Predicta vero Gagia solvi & fieri mandabimus successively per terminos opportunos.

¶ VADIUM, Merces, honorarium quod ex officio competit. Statutum Caroli VII. Reg. Franc. apud Marcellum Hist. Paris. p. 476. Absque tamen aliquorum a nobis propriis perceptione Vadium locum inter eos assignare tentantur.

GUADIA. Ugurio, & Joau de Jaoua: Guadia, de his constitutio. Notitia iudicari in Tabulario Galatensis: Ipse Mayo per inquisitionem, & per idoneos homines Guadium dedit ad probandum, Chronicon Farnense pag. 653. Tunc ab omnibus decretum est, ut idem Vado Guadium cum suis ad partem Palatii daret, & componeret iuxta editi paginam de ipso iudicatu incensa Infra: Et Guadium de compositione iuxta legem dare fecerunt.

VADIARE, GUADIARE, guadium constituere, vel guadia firmare, Ugurion. Gloss. Lat. Gall. Guadiare, Gager, fermere. Leges Alviredi Regis West-Sax. c. 1. Si quis autem Vadiet, quod firri iustum sit, & transgrediatur, &c. [Scatura Humberti Bellijoci apud Acher. to. 9. Spicil. p. 184. Si qui portaverit pannum intra apertorium ad faciendum indumentum, non debet Vadiari ab eo in operatorio, nisi ab illo cuius pannus erat, si non fuerit pagatus.] Chronicon Farnense p. 666. Si autem aliqua queritonia adversus hujus monasterii rectores infurrexerit de jam dictis rabus, ... nostrarque acclamationis clementia presentiam, Comes noster & Missi nostri discurrerint, seu Ministri Reipublice, faciant ambas partes in nostram audientiam Guadiare. Vetus Notitia apud Beshum in Episc. Pictavenibus: Postea vera Presbyteri Guadiaverunt, quod injuste ita sane fecerant, & illorum exitit fidei iussor Leuno Abbas. Alia Notitia iudicari apud Gallandum de Franco alodio p. 296. Guadiavit ergo Hendo Comit. per iudicamentum curie in forisfactum invasione & iniustitia sue; & cum deinde iudices, quid in guadio contineretur, Hendo interrogavit, responderunt iudices: Quantum Comit. placeret. Concilium Insulanum an. 1234. c. 9. Quicunque auctoritate vel temeritate propria Ecclesias, vel Ecclesiasticas prebendas pignoraverit, vel Guadiaverit, &c.

GATGAGIARE, GUAGIARE. Tabularium monasterii Deiparæ Sandonensis fol. 13. Nobis baculo in cartula pendente Gatgavius. Charta Mauricii d'Araby, in Tabulario Vindocinensi fol. 201. Et recognovit, quod in prefato burge, & vallata nihil habebat, & quod iniuste calumniatus fuerat, & inde Guagavius rrlum cum cornu cappe sue Domino Roberti Abbati Sicro in Chron. ann. 1251. de Frederico II. Imp. Veneno extinctis sepultus est. ... tam occulte, quod multi per annos 40. Vadiabant eum vivere.

WADIARE IN PRÆTORIO, ... vadium suum in iudicio comprobare, in Lege Longob. lib. 3. tit. 1. §. 43. Capitula Ludovici Pii ann. 826. edita a Labbeo in Concilio editione c. 6. Si forte quispiam aliquem mallaverit, & ille, qui mallatus fuerit, dixerit eum servum suum esse, ... iubeamus si presentialiter inter se vadant, ut ad primum, vel secundum, vel tertium placium causam ipsam definat.

INVADIARE, Pignori ponere, Engager, Quali rem in vado ponere, id est, tuto, accepto pignore, alicui dare. Notum proverbium apud Terentium & Plautum:

Res

Res in vado est, unde forte nata vox vadium & Inuadiare. Leges Edwardi Reg. Angl. c. 35. de armis: Non debent illa Inuadiare, nec extra regnum vendere, &c. Burkhardus de Casib. S. Galli c. 11. Culicem aureum .. Inuadiavit, &c. Occurrit passim. [Engagement, pro Engagement, in Charta an. 1311 ex Chartul. ar. Corb. fol. 295. v.]

¶ **INGAGIARE**, Eodem intellectu. Charta ann. 1096. ex Tabul. S. Albini Andegav. *Pactionem etiam talem cum predictis monachis fecerunt at eo de terra vel possessione iam diste curis se sibi remanebant nihil unquam venderent aut Ingagiarent, nisi ipsi monachis: casati etiam sui, si de ipsa terra vel possessione uliquid vendere vel Ingagiare voluerint, hoc prius offerrent illis duobus fratribus superius nominatis.*

VADIUM in duello, seu monomachia, appellabant rem quamvis, quae vice pignoris at eo, qui provocabat, in medium projiciebatur coram iudice; quo quidem facto verum se dicere, vel ab obiecto crimine non modo se innocuum esse, sed id etiam duello adversus quemlibet probaturum profitebatur. Tum enim accusator, aut quisvis alius pignus a terra tollens, eoque ipso duellum amplectebatur. Skenxus ad Regiam Majest. lib. 3. cap. 23. *Vadium duellum, cum ultor, sive appellans, querelam suam proponit, eamque duello per se vel per suum campionem se probaturum offert. Et reas vel appellatas affirmat contrarium offerentem, & se vel suum campionem, in sui suaeque causa defensionem duellum offerit. Hinc inde dantur Vadia, ab ultore vadium disputationandi, a reo vadium defendendi, quod in hoc regno fit, cum duellionis hinc inde chirobecas offerunt.* Vetus Charta: *Sed quia ipse erat debilis corpore, .. quidam nepos eius nomine Gaiselinus dedit Vadium duelli iudicio curie pro eo, & venerunt in campum ad faciendum duellum, &c.* [Littera Philippi Reg. Franc. ann. 1286. tom. 4. Ordinatio Reg. pag. 75. Et si homines de Boscom. Vadium duelli temere dederint, & prepositi assensu, antequam tribuantur obsequia, concordaverint, duo solidos & sex denarios persolvunt virique (uterque) & si obsequia sibi fuerint, septem solidos & sex denarios persolvunt uterque.] Philippus de Bellomanerio cap. 61. *De totis cas de crime on pot apeler on venir a Gage, si li accusers en veut fere accusation, felon ce que aprix se doit fere; cur li conviens, que eix, qui est uplex, se deffende. Qui porro vadium tollebat, dicebatur illud opterre. Harduinus de la Jaille l'actatu MS. de camp de bataille: Et si aucun des parties se porroit uprés jugement assis, Gaige jeté & convert, sans li licence u bonne feuteie, i'olus parties doit estre tenu & prononcé pour convaiacu. Vide Duellum 3.*

VADIARE BELLUM, seu duellum. Bromptonius: *Alii vero dixerunt, quod Comes nec Baro, nec aliquis Regi iudicium bellum contra Regem in appellatione suo de loco potest Vadiare; sed in isto panero lo in misericordia sua, & emendas sibi offerre compentem.* [Tabul. B. M. de Bono munitio Rotomag. Et vidis duellum inter duos homines Vadiare in curia dictorum Religiosorum super mebuignio.]

JUDICIUM FERRIVELAQUE VADIARE, in Legibus Adelfani Regis cap. 30. id est, purificationem criminis sibi impositi per hæc iudicia offerre.

LEGEM VADIARE. Vide Lex, col. 159.

¶ **VADIARE MULIEREM**, Eam sibi in sponsam pignore offerre. Statuta Cadubrii lib. a. cap. 98. *Mandamus quod si quis sine voluntate patris mulieris eam Vadiaverit, vel desponsaverit, vel juraverit .. in 50. lib. P. condemnatur.*

¶ **GAJARE**, Aliquem pecunia corrumpere. Inquisitione an. 1263. ex Schedis Præsid. de Morangues: *Quia*

juravit ibi ad Gajandum homines du Arleto & aliundu pro seignoria domini Barialis.

VADIARE DE SERVITIO dicebantur vassalli, cum notum faciebant domino se se ad ejus homagio recessuros, nisi eorum Patri sui rectori faceret. Ita passim in Affiliis Hierosolym. MSS. cap. 205. 206. 207. ubi formula vadiandi servitium sic deferibitur: *Nons tous assemble, & ebusen par soi vons Gijons (vel Gageons) dou service, qas nous vous devons, tans que vous aiez rendu à aostre Por son fte, ou no ditez ruison parquour vous ne le devez faire. Cap. 287. Et tous les homes don Roy requisirent un Roy que il s'en soffrist de ce, que il avoit enci lor Ter congie, & que se il s'en soffroit, & meaoi Messire Raoul par esgart de sa Court, que ils li Gaargeroient tous ensemble, & chascun par soi, dou service que ils devoient, tunc que il oest fait leur requeste. Et cap. 24. Neat las oas ausquelz on peut Gager dou service le Reigne, ou le conjuer de sa foi. Vide capp. seqq.*

DISVADIARE, Rem oppigneratam redimere, Defagere. [Charta Ludovici VII. Reg. Franc. ann. 1169. apud Marten. to. 6. Ampl. Collect. c. 239. *Talis tenore fias vadium, quod non Disvadiabunt illud nisi ad suum retinere, & quod de manu sua decimam non ejiciant.*] Chronologia Augustinensis Cantoberienfis: *Carra de terra, quam Abbas Hugo Disvadiavit de Wiberio de Tbaneta.* Charta Richardi de Porcomortuo in Hist. Abbat. S. Cathar. Rotom. *Quousque pecunia aostre, de qua omnes illos res debent Disvadiant, ubi aore ejus & filio nobis redatur.*

DISVADIARE, Pignori capere, vel pignus auferre & retinere. Charta Reginaldi de Bosco in Hist. Abb. S. Audoeni Rotomag. p. 436. *Neque nos possimus vel debemus in predicta foresta aliquem Disvadiare propter uliquos forisfactum, nec cupere propter aliquam munitum operationem, quum in ea faciat.* [Charta an. 1054. ex Tabul. S. Victoris Massil. Et si situ non fecerint, licentiam dederunt Bertranno Monacho ut Disvadiaret eos iusea uregam & foras trengem.] Hac notione Defagere, utrumque Consuevudines S. Aniani art. 5. Siampensis art. 154. Montargensis c. 4. art. 12. 13. c. 18. art. 6. Camerac. tit. de Actionibus art. 4. 5. Defengager, in Consuet. S. Severi tit. 14. art. 1.

DIADIARE, Eadem notione, Pignori capere, in pignus retinere. Leges Henrici I. Regis Angl. 23. *Si quis biadatum .. & huiusmodi forisfaciat, & inde veniat sine Diadatione, vel calamnia, placitum domini sui est.* Cap. 41. *Si quis autem, ubi forisfecit, retinens vel Diadatus sit, plene componat.* Cap. 57. *Si inter eos homines discipulatur in curia super accusacionibus, alternatim sibi rectum faciant in causis suis nisi quis retentus, vel Diadatus sit, vel plagatus pro culpa sua, &c.* Cap. 80. *An Diadatus aut retineatur vel malefactor.* Adde cap. 41. & 94.

VADIARE, GAGIARE, GUAGIARE, Eodem etiam significatu, Pignus a debitore invito auferre, præsertim ex theotracia iudicis. Charta Durandi Episcopi Cabilonensis, [ioter Iosr. to. 4. Gall. Christ. novz edit. c. 247.] *Ita tamen quod non possint Vadiare in claustris; sed quando ille, qui forefecit, recedat u claustris, tunc possint emendam levare, secundum quod forefecit.* [Charta ann. 1199. apud D. Bressol. to. 2. de Usu feudor. pag. 683. *Pro forisfacto quod Vicecomes faciat, vel pro debito quod ipse debeat, non potest uliquis eam in Vicecomitatu Vadiare.* Littera Guidonis Nivern. Comit. an. 1231. inter Ordinatio Reg. Franc. tom. 3. pag. 118. *Prepositus noster Nivernensis tenebitur censum levare secundum transcriptum quod si traderint dicti quatuor burgenses, & aciam Gnagiare, si opus fuerit, sed propter hoc nullam habebit emendam.*] Consuetudines MSS.

Tuac iudicatum est a Supradictis Seabineis, ut de ipsi casus quod mortificavit, legem faceret & Rewadiaret, seu supradictam terram legaliter eaderet, quod & fecit. Chronicon Farfensis Monasterii: *Tuac supradicti Missi & iudices eo Regwadiare fecerunt, fidei iussus utriusque secundum legem ponentes.* Horibannum *rewadiare*, in Capitul. 1. an. 812. cap. 29. Capitul. Caroli M. lib. 4. c. 70. *Usi vobis ostendi... qui nunc presentio in hoste non fuerunt, beribannum Rewadiant.* &c. Appendix 2. ejusd. lib. c. 8. *Ut omnia, qua wadiari debent, juxta quod in Lege continetur, pleniter secundum ipsam Rewadiata fiant.* Bannum *rewadiare*, l. 5. c. 43. & in Addit. 4. Lud. Imp. c. 70. in Capitul. 1. ann. 812. cap. 3. 5. in Edicto Pistenf. cap. 21. in Capitul. Caroli C. tit. 40. cap. 1. apud Hinemarmum Laudunensem pag. 610. 612. &c. *Bannum wadiare*, in Lege Longob. lib. 3. tit. 1. §. 43. Adde lib. 2. tit. 21. §. 9. & Addit. 2. Capitul. lib. 4. c. 8. *Debitum rewadiare*, in Edicto Pistenf. cap. 22. *Debitum wadinre*, in Lege Longob. l. 1. tit. 2. §. 11. *Rewadiare xenium*, apud Flodoardum lib. 3. Hist. Rem. pag. mibi 560. [lo Gloss. Lindenbrog. *Rewadiario* est relaxare: unde hoc verbum adhibebant cum pignus liberabatur, solvebatur, ut mox Eccardus in Notis ad Leg. Sal. pag. 173. Idem tamen factum fuisse ex locis a Cansio laudatis colligitur.]

¶ **VADIUM**, Pœna, multa pecuniaria. Charta Balduio Comit. Flandr. ann. 1116. apud Miræum to. 2. p. 1154. col. 1. *Vadium etiam, si pro qualibet satisfactura acceptis non aliquo, non tibi quam infra cursum 5. Amandi commendabis.*

GAGIUM, Eadem notione. Charta an. 1256. in Regesto Comitum localium: *Remittendo & fructibus nobis & dilectis villis garenam suam quam babebat in vineis & territorio dictæ villæ & Gagia sive panam, qua occasione dicta garena a vacanibus in eadem consueverat percipere & habere.* Consuetudo Castri Bellaci in Charta Hugonis Marchii Comit. in eodem Regesto: *Siquis bannum Comit. infregit, debet reddere de Gagio solidos 60.* Charta anno 1289. in Hist. Beneharn. p. 311. *Consus nostri panti assignati & finitui ad Margatgia & panta similiter.* Alia Radulphi I. soludonenf. an. 1235. *Si vero ex predictis palcatiorum non fideliter solutio Gadium contingeret evadere, totum Gadium meum erit.* Charta Philippi Regis Franc. an. 1310. pro Libertatibus Balthidiz in Petrogradis, ex itegesto 47. Tabularii Regii n. 38. *Et nisi predicta oblia nobis soluta fuerint predicto termino, quiaque solidi nobis solvantur pro Gagio, & oblia supradicta.*

¶ **GAGIUM**, Simili sensu, in Litteris Caroli V. Reg. Franc. an. 1370. to. 5. Ordinat. p. 315. *Quod si temporibus suis... universitatem & habitatores, super quibuscumque censu & libris contingeret peni in defectum, vel ipsos debere clamores & Gagia aliquo LX. solidorum, vel majores emendas solvere, &c.*

¶ **GATGIUM**, Eodem intellectu. Consuet. Bragiar. art. 76. *Item nullus sit alius extra villam dicti loci & districtus ejusdem dolin consuevum vacuarum transferre, neque mayramea, neque vimoi, neque codram; & si faciat contrarium in sexaginta solidos pro Gagio condempnetur.*

¶ **GADIUM**, **GUADIUM**, Pari significatu. Diploma Caroli M. inter Instrum. tom. 1. Gall. Christ. novæ edit. col. 179. *Ita ut nullas ecclesiasticas infra claustrum manens, aut nunci ecclesiastico servitias, Cadium, nec telonarum, nec aliquam justitiam pro vim exolveret.* Charta an. 1058. inter Probat. to. 2. novæ Hist. Occid. col. 230. *Non requirant in isto loco jam nominato ulum censum, non Guadium, non receptum, nec ullum forsajum non faciat.*

¶ **GUAGIAMMENTUM**, Eadem notione. Charta

Humberti Dalphini ano. 1343. pro Libertatibus villæ de Pineto ex Schedis Vide Cl. Innocentius: *Item quod in dicta villa Pineti pro Guagiammento dentur duo denarii, &c.*

GAGIARE, Multam solvere. [Charta an. 1102. ex Tabul. S. Albini Andegav. *Omae quod S. Albini pro supradicta calumnia adstularet, Gagiavit, & in eius (abbatis) conspectu omnem calumpniam quam de Arseasio faciebat, dimisit.* Regest. Olim ad annum 1304. fol. 68. *Cum dicti Religiosi dicerent se esse in finis recipiendi & levandi n. bis qui vendunt ibidem merces seu denariatas in stallis seu fenestris quingue denarios quolibet anno, & Gagiandi deficientes in solutioe predictorum, &c.] Emendand *gagiare*, in Statut. S. Ludovici aon. 1259. *Gager l' amende*, in Consuetudine San-Paulana art. 32.*

¶ **GATGIARE**, Eodem intellectu. Charta Caroli Reg. an. 1367. ex Tabul. Archiep. Auxitio. *Coram nobis aut nostro locatone Gagiatur & emendatur, &c.*

DISGAGIARE, nostris *Desgager*, Multam impositam exsolvere, in Consuet. Villæ novæ d' Arsençon io Pistenf. ann. 1233.

GAGARE, solvere. *Gagabis 5. solidos, &c.* passim io Tabul. S. Albini Andegav. [Gager nostris, eadem notione. Charta an. 1290. io. 1. Chartul. S. Vandreg. p. 915. *Fa Emeline la chnietresse en amende por garant relachie vers hommes religieux & bonnesse Mr. l' Abbé & le Convent de S. Vindrille de la coustume que aus li demandat & Gaga ludite Emeline as devants dicit Religieux consue de route marchandise & les arrièrages du saas passe.] *Gager & payer le rachat*, in Consuetud. Lorharingiz tit. 17. art. 1. 3. Turroo. art. 134. Lodunenf. cap. 11. art. 6. c. 14. art. 3. Andegav. art. 115. 266. Cenoman. art. 126. 284. &c. Hinc.*

¶ **GAGIATA**, Solutio, non semel in laudato S. Albini Tabulario.

GADIUM, pro Testamento. Testamentum Guillel. de Tortosa filii Guillelmi D. Montispeffulani an. 1157. Oct. Sic ultimum elogium meum compono, & Gadium sive testamentum meum auctoritative facio, &c.

¶ **GUADIUM**, Eodem sensu. Chartular. Aptens. fol. 34. *Si in itinere quod ager disposo ad Jerusalem de suatibus fuero, dabo per Guadium ipsum vasculum plenum vino pure ad predictum opus.*

GADIARE, in Gloss. MS. Reg. Cod. 1701. *Res suas ante mortem disponere.*

GADIATOR, Executor testamentarius, qui restatoris in vadium habet, ut de iis disponat. Testamentum Raimundi Comit. Tolosani ann. 1249. apud Catellum pag. 374. *Residuum vero de decem millibus marchis supradictis quod restat, distribuendum volumus arbitrio Commissariariorum nostrorum infra scriptorum, qui Gadiatores, seu spondarii vulgare appellati: ar ad pias causas, sicut saluti anime nostre magis expedire videbunt.* Infra: *Commissarii autem, Gadiatores, seu spondarii nostri sumus, &c.* Testamentum Rostagni de odio alto an. 1261. *Item volo, quod Rostagni filius meus restituat & solvat de bonis meis omnia foresta mea, arbitrio & cognitione Gadiatorum meorum, &c.* Gadiatores seu Executores testamenti, in Concilio Avenionensi an. 1270. cap. 2.

¶ **GUADIATOR**, Eadem notione, in Testam. Beatricis de Alboreya Vicecom. Narbo. ann. 1267. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 1522. 1524. & in Testam. Guillelmi Vicecom. Narbon. ann. 1297. ibid. col. 1632.

¶ **VADIATOR**, Eodem intellectu. Charta Amblardi Lugdun. Episc. ann. 978. inter Instr. to. 4. Gall. Christ. novæ edit. col. 5. *lingue jurejurando precepti Vadiatoribus meis pro Deo, pro omnibusque sanctis*

ut obatum mea elemosynaria integram & expressam facerent supradictis monachis... Ideoque nos Vadiatores, &c.

GAGIARIUS, Eadem notione. Synodus Cenomaniensis sub Mauritio Episcopo MS. c. 118. Presbyteri inbebant infirmis, ne plures quam tres Gagiarii instillant, & botocum publicent in Ecclesia, & in ordinatiane testamenti. Lt. cap. 110. Incipit Gagiarii exequi voluntatem defuncti, &c. Testamentum Guidonis Dom Lavalli an. 1265. apud Duchesnum in Hist. Mommoenciaci p. 386. J' ateslabis... mes Gagiars & mes exccutors a fere & accomplir mon testamenz, sic comme il est contenu cy-empis.

GUAGIARIUS, Pari significato. Charta ann. 1228. ex Chartul. S. Johannis in Valle. Vesebant Guagiarii a dicto Thoma omnia mobilia dicti defuncti Guafredi & quod idem Thomas fassifaceret tanquam bares legittimi super x. lib. annui redditus, quas preceperat idem Guafredus in sua testamento pauperibus erogari... Tandem dicti Gagiarii, &c.

GADIATOR, Tutor, forte is qui testamento constituitur, Gall. Tuteur. Statuta Montispefful. MSS. ann. 1204. Puella que nunquam habuit virum non possit nubere sine consilio parentum suorum vel cognatarum, vel Gadiatorum, & ille qui eam ducere sine consilio jam diffornam, incidat in manus domini persona ejus & tota sua superbia.

GADIARIUS, Fidejussor. Charta Longobardica an. 973. apud Ughellum in Archiep. Benevent. Qualiter... gradinim mihi dederunt Simon Clericus, & Nardus Clericus, & mediatores posuerunt Gadiarios de jam dicta civitate, &c.

CONTRAGAGIAMENTUM, vulgo Contregeage. Charta Philippi Regis Franc. data Parisiis c. Junii an. 1309. in Regello Tabularii Regii, qua bella privata inhihentur: Item ne quis sine nostri licentia in regno nostro catani, cohortem, vel aliquam congregationem faciat armatarum; ne quis Contragagiammentum acceptet, vel pacem nostram regni nostri quolibet modo infringat. Et cum aliqui corruptelas pro Consequendibus in iis casibus soleant allegare, tales damnatas Consequendines tollimus, & penitus reprobamus, &c. [Vide Contragagiammentum suo ordine, & supra Plegius.]

VADIUM, pro Vadum, Gall. Que, quomodo Vadum, pro Vadum, Pignus, aliquando occurrit. Regell. feud. Campanie fol. 82. v. Comes Campanie potest concedere mercatorem suum usque ad la Benroce, & usque ad Vadum de Sablonieres, quod est longius. Vadum inter Jacobum Aragon. Reg. & Berengarium Magalon. Episc. an. 1272. Et inde descendit per rectam viam usque ad Vadum Juvenale, & ex ipsa Vadio Juvenali per rectam viam, &c. Chartul. S. Vandreg. tom. 2. pag. 2036. Præterea terram quamdam quam prædictus Hugo in Vadum miserat pro decem solidis, &c.

VADUM. Charta ann. 1268. ex Tabulario urbis Ambianensis: Nobis concesserunt pro nilitate domus nostre faciendam, ut nos Vadum, quod subius clausum nostrum faciendam, per quod vasa civium Ambian. a passuis, &c. Ubi Charta Gallica vertit, Wez. Alia an. 1344. ex Tabulario S. Quintini in insula fol. 35. &c. Et avoir Wez & puisors esdites yanes. [Privilegium Garziz I. Reg. inter Conc. Hisp. to. 3. p. 170. His quoque terminis circumdatur ab Oriente, strata de Vado Regis in Pistoria usque ad Vado de Perales. Alia notione, nempe pro Vadum, vide in hac voce.]

WADUM, Eadem notione. Præceptum Widoonis Imp. ann. 892. apud Murator. tom. 1. pag. 416. 1x. Insuper concedimus in præfato monasterio pro mercede anime nostre Wadum nram in Pado ad piscandum. Charta ann. 1040. ex Tabul. S. Victoris Massil. Dono

Wadum meum omnipotenti Deo & S. Victori, &c.

V E substantivum usurpator in Statutis Canonicis. Regul. apud R. Duellium to. i. Miscell. p. 98.

Claustales sibi nil sentiant sine velle seu velle Prelati, velle seu velle perpetuum V.

VACORDIA. Vide infra Vercordia.

VENALICIARIUS, *venaliciarius*, in Gloss. Lat. Gr. pro Venaliciis. V. Salmas. ad Plin. p. 273.

VENARI, Venundare, vendere. Statuta Canon. Regul. apud R. Duellium to. i. Miscell. p. 96.

Nallus prelatus quod distraret, aut alienet, Ad longam tempore locet eni, cui neque Varet.

VAERIA, Idem quod Viaria, Gall. Vairie. Legendum fortean Voeria. Vide in Viarius. Charta ann. 1269. ex Tabul. S. Albini Andegav. Fulco de Toralla minor miles... vendidit & concessit... ammi fructus quos habere poterat... in bannis, preforis, preforis, meseria, bonagis, jalcagis, mensuris, mensuragis, & Vaeria frue Vaeris, dominiis, &c. V. Vaeria.

VAFRAMENTUM, Astutia calliditas. Gloss. Lat. Gr. Vafrementum, *experta*. Bernardus Thesaur. de Acquisit. T. Sapud Murator. to. 7. col. 773 Hoc itaque Vafrementum mirabiliter ostendit civitatis dominio, nuntios suos Saladinus exercitus destinavit.

VAFRITAS, Eadem notione, Astutia. Chronic. Tarvis. apud eumd. Murator. tom. 19. col. 763. Dabantes ab illarum manibus evadere non posse, Vafritate bac usi sunt, &c.

VAGA, Vide Vanga.

VAGABUNDUS, Erro, Gall. Vagabond. Vagabundus, *errans*, in Gloss. Lat. Græc. Vocabul. utriusque Juris: Vagabundus, est qui non habet domicilium, sed hodie hic, & cras alibi. Apparatus bellicus Caroli VIII. Regis in Ital. apud Marten. Itin. Litter. p. 380. Qui omnes fuerunt vel malefici, vel latrones, vel Vagabundi, & tales quos mendicos validos appellamus. Adde Blount in Nomolex Anglicæ & Rymer. to. 14. p. 430. Gens vagans, in Charta an. 1435. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 1042. Vide Vagus.

VAGABUNDIA, Vagatio. Statuta Collegii Narbon. an. 1379. apud Lobinell. to. 5. Hist. Paris. p. 668 c. 2. si quis ausum propter delatores armorum vel nostrarum Vagabundias... in carcerem trusus fuerit, &c.

VAGALICANA EXTENSIVA, Genus scripturæ. Vide in Scriptura.

VAGANTES, pro Vacantes. Concilium Wormacien. an. 868. c. 62. De Episcopis & de Presbyteris Vagantibus, qui parochias non habent, &c. Vacantes terre, pro vacantes, deferunt, incultæ, &c. Vide in Vacantes.

VAGATIO, Libera super fluvium discurrendi potestas absque ulla præstatione exsolvenda. Charta Sieberti Reg. an. 651. apud Marten. tom. 2. Ampl. Collect. col. 8. Et portum illum qui dicitur Sellis, immoque & Vagatio super fluvium Ligeris, &c. Vagaciones silvaticæ cum canibus, in lib. 5. Capitul. c. 2. Vide Baluzii notas ad Agobardum pag. 82. & Petrum Blesensem Episc. 56. & 61.

VAGERA, SIN, *sempiterna*, in Gloss. Lat. Græc. Sed leg. Vage, *sempiterna*.

VAGEZARE, ab Ital. Vagheggiare, Oculis verbisque alicui blandiri. Chronic. Murin. apud Murator. to. 11. col. 117. Quidam presbyter S. Faustini ecclesie burgi Bajoarie reitor in tantum archiepiscopus quemdam nomine Alberinum Guitionum incolam dicti burgi ætatis 70. annorum & plurium, quod die noctue sine ejus presentia permanere non poterat, Vagezare eundem, ut maris est adamantis feminas Vagezare.

VAGIARE, Pecus, (vagus seu oberrans) obdamna abigare. Vagiater, qui detinet abasta pecora in Jure Hungarico.

¶ VA-

¶ **VAGINA HABITATIONIS**, Domus, habitatio. Gesta Norman. apud Duchesn. pag. 32. *Verum post annum anum, quo Vaginam suam habitationis egressus fuerat, omnem oram maritimam incendiis & rapinis contaminaverat.*

¶ **VAGINA NATIVI INCOLATUS**, Patria, natiuitas solum. apud Andream Floriac. lib. 1. Miracul. S. Benedicti ex Cod. MS. Vaticano.

¶ **VAGINARE**, *Vaginas parare*, in Gemma. Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Vaginare, Faire gayne, Vaginerius, Gaynier.*

¶ **VAGINATUS**, e Vagina eductus, nempe ens. Gall. *Desgaigné.* Gloss. Lat. MS. Reg. Cod. 1013. *Vagina, ibica gladii, Vaginat, exaguitus.* [Ita etiam apud Isidorum & Papiam. Primam nihilominus perisse syllabam primique scripserim fuisse *Evaginatus*, ex *vagina extra*bus, putat Grævius: nisi fortasse legendum sit *Vagulat, exaguitus*; ex xi. 1. Tabul. Legibus. Vide Festum in *Vagulatione*. Ut ut est *Vaginatus*, sensu opposito pro vagina infertus, occurrit in Statutis Eccl. Avenion. apud Marten. to. 4. Anecd. c. 82. Nullus predicatorum de caetero audeat portare gladium super vestem superiorem *Vaginatum argenti, &c.*]

¶ **VAGINELLA**, *Faba silqua*, Matthæo Silvatico. **VAGIPALARE**, Leges Henrici I. Regis Angl. c. 83. *Si quis in hostem suum incidat, vel Vagipalantem, vel aliam, qui iusto requisitus restum per annia detegaverit. Vagani dicitur c. 58 & 82.*

¶ **VAGITARE**, Vagari, discurrere. Isidorus Pacenf. Episc. in Chronico ætæ 739. *Per Hispaniam & Palatio Vagavit.*

¶ **VAGITARI**. Gloss. Isid. *Vagitur, violenter flex* Grævius emendat, *Vagitat, à vagio, vagito.*

¶ **VAGITUS**, pro *Vagatus*, Discursus, vagatio. Litteræ Edw. 1. Regis Angl. an. 1319. apud Rymer. to. 3. pag. 789. *Frangitatis bannæ compage tantis dissonis Vagitibus & variatibus temporum quatitur, &c.* Vide *Vagosis*.

¶ **VAGIUM**, ut *Vadium*. Vide in hac voce.

¶ **VAGIVUS**, Desertus, incultus. Charta 1115. apud Murator. delle Antic. Estensi p. 318. *Offero in eadem ecclesia, bac eis, petiam aam de terra, partim aratoria, & partim Vagiva, & ia parte cum silvis super se habet, &c.* Vide *Vacantes & Vacuus*.

¶ **VAGNA**, Lagna, vas vinarium. Gloss. Lat. Gr. *Vagna, uage, cuppa, Bitt.* Vide *Gale*.

¶ **VAGOSITAS**, Discursus, vagatio, huc illucitio. Arnonis Scurum Canon. apud R. Duellum to. 1. Miscel. p. 30. *Adolescentes quaque eum de scholâ pnerorum & de sub virga in conventum seniorum & capitularem disciplinam assumunt non sua voluntatis arbitrio, non otio & Vagositati permittuntur V. Vagius.*

¶ **VAGULATUS**. Vide supra *Vaginat*.

¶ **VAGULUS**, Vagans. Gualvaneus Flamma apud Murator. to. 12. col. 1033.

..... *Vaglosque per arva*

Ad prædam docti equites dat Crema Quirites.

¶ **VAGURRIRE**, Per otium vacare, seu vagari, in Gloss. Arabico-Lat. [Gloss. Isid. *Vagurrit, per otium vagatur.*]

¶ **VAGUS**, Servus fugitivus, nequam, Sambuco. Decreta Calomani Regis Hungariæ lib. 1. *Si Rex aliquem Vagum servum alicui donaverit, &c.* Mox: *Quicumque absque licentia Regis Vagum tenuerit, &c.* Cum quis Vagum apprehensum tenuerit, a domo ejus primo exigitur. In Lege Wisigoth. lib. 2. tit. 4. §. 9. *servi fugitivi a dominorum jure incitice evagari dicuntur: In fuga vagare, in Lege Longob. lib. 1. tit. 5. §. 12. Vagans homo, in Legibus Henrici I. Regis Angl. c. 82. Vide Traditiones Fuldenses 1. tradit. 3. Codicem Theod.*

tit. *Si Vagum petatur mansipium, ibi Jacobum Gothofredum, [& supra Vagabundus.]*

¶ Alia notione *Vagus* occurrit in Statuto Philippi VI. Reg. Franc. an. 1349. to. 2. Ordin. p. 313. *Lesdits gardes, ou l'un d'eux seront à la foire dès le veille des trois jours, & y demeureront l'un d'eux jusques les plaidoiries soient faites; & demeurent delivres & finies. Et quand il se portira ou Vague de la foire, leur Lieutenant y demeurerà, jusques lesdits gardes, ou l'un d'eux y sera retourné pour le paiement.* Eadem leguntur in alio Statuto ejusdem Regis an. 1344. ibid. p. 305. *Ubi Vague de la foire, Nundinarum exitus significari videtur. Vide Vacantes & Vacuus.*

¶ **VAICELLA**, ut *Vaisella*. Vide in hac voce.

¶ **VAIERIA**, ut *supra Væria*, Jurisdictio *Viarii*, vulgo *Viaria*, Gall. *Vairie*. Terrarium Montisfortis f. 68. apud D. Brussel tom. 2. de Usu feud. p. 738. *Hylarius de Fromevilla. Teues de domino Comite gardam terra sue & domum suam, & Vaieriam de Autolio; & est bamoligius.* Vide *Viarius*.

¶ **VAIERUS**. Statuta dataria Rperiz cap. 12. fol. 5. v. *De quolibet pense Vaierorum laboratorum, soldis decem.* Vide *Varei*.

¶ **VAILDA**, an idem quod *Waisdal* Vide in *Gaaidium*. Polyptrichus Ifcan. ann. 1235. *Quando rusticus facit Vaildam in terra villanagii, ... reddit de quolibet acra unum sesterium.* Rursum: *Ei si Vailda facta fuerit in terra vacuorum, reddit tertium decimum denarium de valore Vailde.*

¶ **VAILLENTIA**, Valor, pretium, Gall. *Valeur*. *Ad Vaillement sexaginta librarum*, in Charta ann. 1231. apud Stephanot. to. 3. Antiquit. Bened. Pictav. MS. p. 78. Vide *Valentia* a.

¶ **VAIRUS**. Vide infra in *Varei*.

¶ **VAISILLUM**, Vasquodum. Chartul. S. Petri de Domina fol. 86. v. *Istud prius reitui per conventionem, si anam arcam & unum Vaisellum in eadem domo vellemus mittere, omnibus temporibus sine servicio nobis liceret habere.*

¶ **VAISSELLA**, VAISSELLA, Vasa, supellex, a Gall. *Vaiselle*. Testam. Petri de Crozo Card. Archiep. Arelat. ann. 1388. *Item volumus & ordinamus quod statim post obitum nostrum Vaisella nostra que erit, per executores nostros vendatur pro debitis nostris persolvendis.* Statuta Capituli Ebredu. an. 1295. inter Instrum. tom. 3. Gall. Christ. novæ edit. c. 184. *Fuit propositum in capitulo ipso per dom. Ebreduum Martini de injuria quam fecerant predicatoris de Sistraria super capellis, multis libris Vincentii Belvacensis & alii libris, diversis calicibus, Vaisella argentea & anulis pretiosis, &c.* Statutum Caroli V. Reg. Franc. an. 1367. tom. 5. Ordin. pag. 7. *In Vaisella vera ac gallandis & aliis grossis aperient argentum, &c.* Vide *Vassella & Vassella*.

¶ **VAICELLA**, Eadem notione. Testam. Olivarii de Pennari Archiep. Aquef. ann. 1481. inter Instrum. tom. 1. Gall. Crist. novæ edit. pag. 70. col. *Pro eadem fundatione lego primo centum marchas argenti, quæ sunt in Vaicella mea argenti, exceptis sex magnis meis taceis cum pedo.*

¶ **VAIXELLA**, Pari significato, in Charta ann. 1420 ex Tabular. Angeriæ. *Ei sui successores valeant de Vaicella stagnæ & aliis vicissilibus conveni prædicto providere. Ei sui successores Vaixellam stagnæ quamcumque, quæ de successione vel spoliis religionis nostri prædicti monasterii decedentium obtinerit, possint & valeant libere percipere.*

¶ **VAISSELLAMENTUM**, Eodem intellectu. Testam. Adalasis ann. 1293. tom. 1. Hist. Dalph. pag. 197. col. 2. *hem volo quod .... omnia vicissalia mea & omnia Vaisellamenta mea argentea, & omnia joca.*

jocalia mea argentea & aurea ... vendas, & pretium omnium eorum piis locis & personis distribuas. Charta an. 1301. ex Tabular. S. Urbani. Concedimus quod totum Vaisfellamentum nostrum tam in cibis argenteis, murreis, scutellis, plattellis, coaleatibus, quam in aliis quibuscumque vas argenteis, &c. Mandatum Philippi Puleri Reg. Franc. an. 1311. to. 1. Ordinatio. p. 481. Nulli liceat usque ad annum aurea vel argentea vasa, seu Vaisfellamenta fabricare vel fabricari facere. Statutum Philippi VI. an. 1348. to. a. carumd. Ordinatio. pag. 192. Que nulz orseures ne soient si bardys de faire Vaisfellament d'argent, fors d'un marc & au dessous, si ce ne sont calices, ou vaisseaux à Sanctuaires pour Dieu servir. Aliud Johannis Reg. an. 1358. ibid. to. 3. p. 255. Que nul bilton, Vaisfellament, joyaux d'or & d'argent, &c. Vaisfellament, in altero to. 5. pag. 301. Charta an. 1302. ex Chartul. 12. Corb. fol. 101. Et aura elle toute ses Vaisfellamentes d'or & d'argent, si comme pos grant & petis, &c. Testam. Caroli Comit. Valesii an. 1320. Item, je laisse à Loys mon fils toute une Vaisfellament d'argent, &c. Le Roman de Cleomades MS.

Maintie riebe Vaisfellament

Trouverent bielle & noble & gente,

Pos, banas, & platiaux d'argent.

Vide in Vaisella.

¶ VAIXALLAMENTA, Eodem sensu. Testament. Guischari de Bellioco ann. 1331. ex Tabular. Villi-Franchor: Lege uxori meae medietatem omnium garnimentorum, utensilium & supercilium, & totius Vaixallamenta mea de argente.

¶ VAISSELEMENTUM, perperam pro Vaisfellamentum, in Testam. Odonis de Rossillione ann. 1298. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 1306. Exceptis tamen ... Vaisselementis meis argenteis omnibus, &c.

VAIVODA, VOYVODA, Dalmatis, Croatis, & Hungaris, est exercitus ductor; hodie vero promiscue pro quolibet exercitu vel ordinum ductore accipitur, ut apud Italos Capitaneus, ut Auctor est Jo. Lucius l. 6. de Reg. Dalmat. c. 1. Joannes Leucclavius in Handeste Turcico n. 71. Vaivode nomen generaliter significat Praefectum militum, quem Capitaneum vulgo vocant. Sed apud Hungaros, ut olim, sic etiam hodie, duae sunt appellationes administrationum maximarum; una Bani, altera Vaivoda. Vaivoda vera Praefectus dicitur, loci Regis administrationem habens in aliqua provincia, pnia Transilvania, Valachia majori, Valachia minori, &c. Varvodas Bulgaris tribuit Theophanes an. 24. & 33. Constantini Copronymi, & ex eo Hist. Miscell. p. 700. siquidem Βαβαδοι idem sint cum iis, quos Βαβαδοι vocant Constantinus Porphyrog. de Administr. Imperio c. 38. Βαβαδοι Ducas c. 19. Vide Joannem Seldenum in Titulis honorariis part. a. c. 2. n. 3.

¶ Vaivoda vel Voivoda vox Illyricorum est, ut vult Carolus de Aquino ad vocem Bani, notans ductorem pugnae, compolita à nomine Vej vel Boj, pugna, & verbo Vodit, ducere. Vide Voivoda.

¶ VAJUS, ut Vares. Vide in hac voce.

¶ VAIVUS. Vide infra in Vayf.

¶ VAIXALLAMENTA, VAIXELLA. V. Vaisfella.

¶ VAL, Color cineritius, in Gloss. Teuton. Schilteri ex Procop. l. 1.

¶ VALANIA, ab Ital. ut videtur, Balane, Gallice sorte de Chataignes, Balanus. Statuta dataria Ripertiz c. 13. fol. 4. De qualibet soma Valania de pensibus viginti pro introitu vel exitu solidi sex.

¶ VALARGIUM, Annonae species. Inventar. ann. 1476. ex Tabul. Flamar. Item plus duas carterias speuntis & Valargis. Vide Balargus.

¶ VALATUM, Fossa. Vide Vallatum.

¶ VALBIRE, & VALBUCIRE, pro Balbire & Bal-

Tom. VI.

butire, in Gl. Lat. Gr. Valbio, Valbucio, Βαλβυζο.

VALCATORIUM, Molendinum. Charta Ludovici II. Imper. an. 875. apud Ughellum to. 6. Ital. Sacr. p. 1309. Cum possessionibus & juribus, ... agrarium de-curionibus, piscationibus, Valcatoris, rupibus, silvis, &c. Alia an. 962. apud eundem to. t. part. 2. p. 49. Exhibent etiam ... liberam licentiam construendi molendina & Valcatoria ubiunque voluerint per totum Comitatum suum. Ex his emendandum videtur Chronicon Pisanum, editum ab eodem Ughello, sub an. 1158. Omnia balatoria juxta Annum destruxerunt. Legendum enim Balcatoria.

¶ Valcatorii nomine molendinum significari ex allatis haud certo colligitur: ima à molendino distinguendum esse facile videtur Charta an. 962. jam laudata, quod D. Brusel monuit in Tract. de Usu feud. to. 1. p. 43. unde cum ipso aut aggerem esse facile crediderint, aut exclusam, locum scilicet ubi concluduntur. aquae, aut denique lignum quo aquae continentur interpretatur. Vide infra Varcatura.

¶ VALCELLA, f. diminut. à Vaccaria. Vide in hac voce. Tabularium Aquicinense fol. 46. Diderunt nobis Valcellam Dodonis quam tenebant ab ecclesia de Hunoncuris.

¶ VALCHÈRIA, f. Idem quod supra Valcatorium. Regest. Campaniae ann. 1256. fol. 26. apud D. Brusel to. t. de Usu feud. p. 43. Dominus Joannes de Floriano. Est homo ligius domini Campaniae ... de omni justitia usque ad piterum ultra Valcheriam Secane.

¶ VALDENSES, dicti quidam Haeretici, à primo eorum auctore Petro Valdo, cive Lugdunensi praedivite, qui sub peculiari pauperitatis professione haerese complures docuit, sub an. 1160. unde ejus sectatores dicti etiam Pauperes de Lugduno, aliique subinde nominibus appellati, quae peculiari commentario complexus est Gretzerus ad Scriptores contra eandem haeresim ab eo edito ann. 1613. Monachus Valli Sarnaii in Hist. Albigenium c. 2. Erant praeterea alii haeretici, qui Valdenses dicebantur, à quodam, Valdo nomine, Lugdunensi, &c. [Valdenses nuncupantur ab Alphonso de Castro l. 4. contra her. inter Conc. Hisp. to. 3. p. 680. & in Statutis Astens. fol. 1. a.] De eorum erroribus, vide praeter eundem Monachum Valli Sarnaii, Rainerum, Pilchdorffium, Lucam Tudenfem, Ebrardum Bethunienfem, Bernardum Abbatem Fontis Calidi, Ermengardum, editos à Gretzero, Guidonem Elnenfem Episcopum in Summa de Haeresibus; ex recentioribus Claudium Sciffellum adversus Valdenses edit. ann. 1520. Joan. Chastaneum in Hist. Albigen. edit. an. 1595. Balthazarum Lydium in Valdenses edit. ann. 1616. Joannem Paulum Perrinum in Hist. Valdensem edita ann. 1618. Columbum lib. 4. de Gest. Episcoporum Valentiniensium num. 9. denique quae habentur inter Rerum Bohemicarum Scriptores. [Iis adde Lexicon Haeres. Stockmanni. Eorum haeresis.]

¶ VALDESIA dicta, apud Limborch. Hist. Inquisit. Tolos. p. 230. Abjuravit & renegavit omnem haeresim & specialiter omnem Valdesiam, & promissit se nunquam redire ad eam. Et p. 232. Detinebatur in muro ... pro dicto crimine Valdesie.] Vauderie vocat Joh. Molinetus fol. 112. v.

J'ay veu grant Vauderie

En Arras pulluler,

Gens plein de rederie

Par jugement brusler.

¶ VALDESTOLUM, Sella plicatilis. Locus est in Clotbedrum. Vide Faldistorium.

¶ VALECTOR. Vide in Valere.

¶ VALECTUS. Vide infra in Valeti.

LII

VA-

VALEDICERE, VALEDICTUS, cui *Valedicetur*, *Dire adieu*. S. Gerardus Abb. Sylvæ Majoris in Vita S. Adalardi c. 5. *Quibus cum ipse Valediceret, & ipse Valedictus ab eis recederet, &c.*

VALEFACERE, Eadem notione, in Synodico adversus tragediam Irenzi cap. 41. Idalius Barcinon. in Epist. ad Julian. Tolet. *Suggestioibus meis Valefactionem alternans sanctitudinis vestre, &c.* Vita S. Roberti Abbatis Molimensis num. 8. *In quorum humilitate & paupertate non mediocriter diffractis Episcopos & compunctis, Valefecit, & recessit.* Vita S. Theodardi Archiepiscopi Narbon. apud Catellum p. 767. *Commendans eos Domino, & Valefaciens eis, Remam redire sollicite satagebat.*

¶ **VALÈDO**, Valor, pretium, *Valueur*. Charta Manassis Episcopi Aurel. an. 1163. ex Chartul. Micicacensi: *Permutamus ad augmentanda memorata ecclesia gratiam, 50. librarum Valedium violententer rapuerat.* Vide *Valentia* 2.

¶ **VALEFACTIO**, Salutatio. Vide in *Valedicere*.

¶ **VALEAIA**, Vallis, Gall. *Vallée*. Tabul. Majoris Monast. Amalricus cognomine Crespinus, dedit nobis decimam omnium rerum quæ habebat apud Bessiacum decimam totius parochie quæ sua erat, & tria arpennæ prati, ex quibus duosita sunt in Valeia, &c. Vide infra *Valleya*.

VALENBRUNUS, Panni species. V. *Galabrunus*.

1. **VALENS**, Valor, pretium. Tabularium Belilocenfe in Lemovicib. n. 175. *Et accepi à vobis pretium, iuxta quod inter nos bene complacuit, vel apificium suum, hoc est, tam in Valente, quam in argento solidos mille.* [Charta apud Madex in Formul. Anglic. p. 253. *Quod si prefatam terram eis arentizare non poterimus, minimum ad Valens in asistamentum fratrum, eis dabimus.* Charta an. 1043. ex Tabul. S. Victoris Massili. Si vero non potero, Valentem illam dabo in alio loco. Alia an. 1410. ex Schedis Præf. de Maraugues: *Totam illam magis Valentem donavimus.* Cassari Annal. Genuef. apud Murator tom. 6. col. 288. *Erant scilicet Valens librum militaria decem & septem.*]

2. **VALENS**, Magnanimus, fortis, Gall. *Vaillant*. Wippo de Vita Chunradi Salici an. 1028. *Et quidam bene Valens vir Conradus... cum aliis interfecit est.* [Informat. pro passagio transmarino ex Cod. MS. Sangerman. Et illa galea habeant unum capitaneum Valentem hominem & boni consilii, &c. Vide *Valerosus*.]

¶ **VALENS**, Gravis, magnæ auctoritatis. Concil. Pisanum an. 1409. apud Acher. to. 6. Spicil. p. 300. *Secundum multorum Valentium Doctrinam consilia.* Chron. Trivetti apud eundem tom. 8. p. 625. *Honestas & Valentis personas assumpti.*

1. **VALENTIA**, *Virius*, *potus*, *robustus*, in Gloss. Gr. Lat. Alibi: *ἐδνθ*, *Valentia*, *robur*. Gloss. Lat. MS. *Valentia*, fortitudo, firmitas, robur. Vox Latinis Scriptoris nota. Macrobius Comment. l. 1. c. 14. *Ut medicus, ut excitator corporum, sanitatem vel Valentiam, quam ille egros, hic luctuosior prestat.* Harigerus Abbas in Vita S. Landoldi n. 6. *Mox ut illuc destinavit, Valentia totius corporis statim reintegrari meruit.* [Rathieri Veron. Episc. Serm. 1. de Quadrage. apud Acher. to. 2. Spicil. p. 295. *Quale vero caput bæat anima tua, quas manus, quos pedes, quæ alia membra? monstra mihi saltem vires quales colorem ejus; si non valet, ego ejus tibi demonstro Valentiam.*] Utitur etiam Gregorius VII. l. 1. Epist. 46. Charta an. 1239. in Regesto Comitum Tolosæ Cameræ Comput. Paris. fol. 120. *Quod fideles vobis & in guerris vestris Valentiam faciemus in placitis, & in guerris contra omnes homines, cum à vobis vel vestris iurimus requiritis, &c.*

Ubi Valentiam facere, est omnem vim adhibere, Faire son pouvoir.

¶ Rediſſus dixisset eo loci *Valentiam facere* idem esse quod infra *Valere*, juvare, auxilio esse. Hæc quip formula est qua vassalli dominis suis in clientelari professione auxilia consueta jurabant: quod ex sequentibus manifestum fit. Charta an. 1197. in Append. ad Marcam Hist. fol. 1387. *Promitto vobis & ecclesie Arulensi fidelitatem, & Valentiam, & adjuvorum per bonam fidem de membris vestris & bonore vestro & de avere.* Paulo ante legitur: *Quod erimus vobis adjuvatores boni & fideles defensores contra omnes homines & feminas.* Charta ann. 1212. apud Acher. tom. 10. Spicil. p. 180. *Præstabimus etiam vobis & successoribus vestris Valentiam & auxilium contra omnes personas.* Charta an. 1257. ex Schedis Præf. de Maraugues: *Quod teneantur... facere de his quæ eis traduntur fidelitatem & bonum magium, cavalcariis, & Valentiam de placito & de guerra.* Quod alibi sequi & juvare dominum de placito dicitur. Charta an. 1283. tom. 2. Hist. Dalph. p. 27. col. 1. *Quod daret seu eis faceret auxilium, juvamentum seu Valentiam in necessitatibus quæ eis occurrunt.* Homagium ann. 1332. ex Schedis D. de Remerville: *Promissit dicta domina intrinsece... in perpetuum se præstituram Valentiam, consilium & auxilium.* Adde Spicil. Acher. tom. 8. pag. 225.

2. **VALENTIA**, Valor, pretium, *Valence*, in Consuet. Aquisgran. §. art. 40. [Charta Innocentii II. PP. ex Chartular. Episcopi Paris. fol. 35. Ipse (Abbas) parochianorum pueris excessus in Valentia stralarum.] Afta Innocentii III. PP. p. 11. *Daret eis Valentiam auri viginti millium unciarum.* Rogerus Hovedenusp. 783. *De enactis dom. Regis & earum Valentis, & quæ eis habeat, &c.* Sententia an. circ. 1080. ex Bibl. Colbert. *Ufque ad diem quo pliverunt dictam in manu Vicecomitis ad ipsam Valentiam quæ valebat in ipso die quo ipsum castellum accepit.* Charta an. 1235. ex Schedis Præf. de Maraugues: *Et nunquam in aliquo contravenisse ratione majoris Valentie.* [Occurrit etiam apud Will. Malmesburg. in Vita S. Aldhelmi capit. 10. [Calmet. to. 1. Histor. Lothar. inter Probat. col. 248. & alibi. Vide *Vallentia*.]

¶ **VALENTINENSIS MONETA**. Vide in *Moneta Barquum*.

¶ **VALENTINI** seu **VALENTIANI**, Hæretici à Valentino quodam Ægyptio sic dicti, fabulis & Judæorum pariter & Platonicoorum doctrina confectis celebres: ad verfariorum celebriorum habuerunt S. Irenæum, S. Justinum Mart. Tertullianum alioque. Horum deliramenta videre licet apud laudatos Patres.

¶ **VALENTIUS**, Magis. Charta an. 1069. ex Tabul. S. Victoris Massili. *Offereus illis ad hoc in vicissitudine Grimaldum castrum in Fraxenico situm, afferens illud Valentius Monasterio profuturum.*

VALERE, Juvare, auxilio esse. Hominium sa-ctum à Raymundo Principe Arauonensi Episcopo Tricalitensi ann. 1274. *Es si dictus nobilis Raimundus de Bauxio, vel ejus successores... nolent, non possent dictum Episcopum seu suos successores juvare, seu eis Valere de placito, seu de guerra.* Tabular. Barcinonense apud Marcam l. 6. Hist. Beneharn. c. 8. nu. 3. *Promitto, nec non convenio vobis & vestris successoribus per me & per meos successores, quæ vobis Valeam & adjuvem vos, & vestros successores cum mea terra, & meis militibus & hominibus bona fide & sine occasione contra omnes homines, &c.* Le Roman d'Artus MS.

*Tu ti cil qui de sa terre sont,
Qui de toi fient & terres ont,
Te doivent aider & valer,
Si seront il en leur poer.*

Raimundus Monrainerius in Chron. Aragon. c. 79. *Que nos sem obligats al Rey d'Arago cunyat nostre ab sagrament de Valer & ajudar li contra totes les persones del mon.* &c. [Vide Valentini 1.]

VALITOR, qui Froissarti vulgo *Aidant*, Coadjutor. *Valador*, in Consuetud. Catalaniz MSS. & co. 13. Spicilegii Acheriani p. 315. Charta Raymundi Comit. Tolosani ann. 1242. *Et terram nostram supponimus, & nostros pariter Valitores, quos illos tantum intelligimus, qui de guerra ista non emparaverint, & guerram nobiscum antea non habebant. Hereticos autem & condemnatos de heresi, nunquam nostros reputamus, vel reputabimus Valitores.* Ubi Catellus perperam, *Vassaus*, reddidit. Alia ejusdem Raymundi an. 1233. *Vos & omnes vestros contra ipsos & omnes suos Valitores, seu coadjutores, ... adjuvabimus.* Charta Philippi Pulcri ann. 1299. in Regesto Constabularij Burdeg. fol. 234. *Consejadores, aligatos, & Valitores.* Alia apud Marcum l. 6. Histor. Beneharn. cap. 5. n. 6. *Et ego ilde fonsus Rex jam dictus recipio vos Guillelmum de Montecatano, & filios vestros in mea emparanza atque adjuva, & ero vobis Valitor & adjuvor de Diarnensis Vicecomitatu.* Johannes XXII. PP. to. 2. Epist. 1559. *Contra ... complices, adjuvatores, Valitores, & fautores eorum, &c.* Occurrit passim in Chartis. Le Roman de Garin Voailleur eadem notione dixit:

*N'a en la route, ne ribaut ne garçon,
Més Chevaliers, & fseus de Vavassors,
Biaux de palice ont tot li Voailleur.*

¶ VALECTOR. Eadem notione. Litteræ Edwardi I. Reg. Angl. an. 1295. apud Rymer. tom. 2. pag. 590. D. H. Comit. Baren. *fidei vestro, ac utriusque nostrum speciali & precipuo Valectori transmissimus, &c.*

¶ VALERIANI, Nummi ab Imperatore Valeriano cusi, de quibus Trebellius Pollio in Claudio c. 17.

¶ VALERIUM. Vide infra in *Valarium*.

¶ VALESIA, ut *Vassisa*. Vide in hac voce.

¶ VALESIANI & VALESII, Hæretici conjugium atque liberorum procreationem abhorrentes: unde seipso alioque etiam invitio castrabant, asserentes fides exilesse salvari posse. Horum parens fuit quidam Valens Arabs quem alii circa annum Christi 198. alii 240. vixisse tradunt. Vide Epiphanius Hær. 58.

¶ VALESTRIA. Vide infra *Vallestria*.

VALETTI, VALECTI, appellati vulgo magnatum filii, qui necdum militare cingulum erant consecuti. Nam ut *Vassalli* idem, qui postmodum *Milites*, quod in hac voce docemus; ita vassallorum filii *Vasseleis* dicti, ut & *Domicelli*, respectu parentum, qui Domini nude compellebantur, unde postmodum forata vox *Vasletus*, deinde *Valetus* uti recte observatum à Pitheo in Consuetud. Trecenti. Quod præterea firmant Scriptores aliquot à nobis laudati in Notis ad Villharduinum p. 274. apud quos *Vasletus* scribitur; uti etiam in Charta anni 1204. post Ordericum Vitalem edita p. 1058. *De Militibus & Valetis de terra Comit. Roberti, &c.* In alia apud Spelmannum in hac voce: *Thomas filius dicti Radulphi (Militis) Vasletus in custodia Regis, qui similiter morabatur in servitio Regis cum fratribus suis.* Le Roman d'Amie & d'Amey MS.

Passa avanti li gentis prout Vassili.

Nobilium autem seu militum, atque adeo Procerum ac Principum filios, qui nondum militare ordinem erant adepti, generatim *Valeos* appellatos in Notis ad Villharduinum docuimus, qui Imperatoris Constantinopolitani filium hac nomenclatura donat. Sed & ita non semel magnatum filios indignant Poetæ nostrates. Le Roman de Rou MS. de Guillelmo Notho Duce Normannie:

*Guillaume fu Vallet peiss
Tom. VI*

A Falejo possi & norrit, &c.

Rursum:

*O Guillaume fist Gui norriet
Dex queit fu Vallez petiz.*

Alibi:

*Et me fist avoir en ostage
Deus Vallez de noble lignage.
L'un si, l'autre est nevou Goudouine,
Encor les aïen ma sefine.*

Alio loco:

N'era mie Chevalier, encorers Valleton.

Alibi:

*Huc Chapet si fis l'ara asseurre,
Vallet ert, ne porquant si fu l'ewro baslice.*

Idem de Henrico II. Rege Angliz:

*Cinquante-trois ans plus sa terre justisa
Empres la mort son pere qui l'allet le toissa.*

Alibi:

*Trois Vallez out de son Seignor,
Robers clamerent le graignor.*

Le Roman d'Alexandre MS. de Filio Regis:

*Li Vallet entent la promesse,
Que lendemain après la Messe
Le vout son pere adober.*

Le Roman de la prise de Hierusalem MS. de Vespasianii Imper. filio:

*Sire, dist li Vallez, nel mettez en sejour,
Faites vos os semendre, &c.*

Le Roman de Guillaume au Court nez MS.

*Mes por cel Dieu que je dois aourer,
Fet jeun Guillaume sans nul arrestement,
O le Valet chevauchent belement.*

[Le Roman de Guillaume au Faucon MS.

*Jadis estoit un damoiseau,
Qui moult estoit cointes & beax,
Li Vallez & à nom Guillaume,
Checherer peust on vings realmes
Ains con peust trouver si gent;
Et s'estoit moult de haute gent:
Il n'estoit mie Chevaliers,
Vallez estoit: 7. ans entiers
Avoit un cheastelain seroi.]*

De Milium seu procerum filijs ita perinde alii. [Charta ann. 1266. ex Tabular. Buzei: *Geraudus Chaboz Vallotus dominus Radefiarum. Nobilis quondam domina Eustachia mater mea domina Radefiarum, cum assensu dom. Gerardi Chaboz patris mei, &c.* Alia an. 1291. ex Tabul. Eccl. Dolensis: *Guillelmus de Rupeforti Vicecomes de Donger miles, & Theobaldus de Rupeforti ejusdem Vicecomitis filius, Valletus.*] Vide Testamentum Ælfredi Regis.

Eadem perinde nomenclatura donatur magnatum filijs ab Anglicis Scriptoribus. Capitula Placitorum Coronæ Regis Angl. apud Rogerum Hovedenum pag. 783. *De dominabus, & de Valectis & puellis, que sunt vel esse debent in donatione Domini Regis, & de valentibus terrarum suarum, & si quis earum vel earum sis maritatus, & inquiratur cui, per quem, & à quo tempore.* Brañon. l. 3. Tract. de Corona c. 1. §. 3. *De Valectis & puellis, qui sunt & esse debent in custodia Domini Regis.* Infra: *De Vicecomitibus & Bailliis, qui ceperunt redemptionem de Valetis integrum feodum militis tenentibus.* Adde Fletam l. 1. c. 6. §. 19. 94. Ubi *Valecti* sunt militum filii.

¶ VALETUS dictus qui sine liberis erat. Exordium Monast. S. Martini Tornac. inter Instrum. 10. 3. Gall. Christ. novz edit. col. 66. *Ipse est Monius, quomodo quod sine liberis esset, Valet cognominabatur.*

¶ VALLETUS LEGUM, Qui in eogradu est, ut videtur, ut ad Doctoratum aspirare possit. Charta

LII 2 an. 1292.

an. 1292. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 336. *Roginardus* de Monasterio legum *Valleius*.

Univerſum vero ſci pariter appellati, quos *ſcutife-ros* dicimus. [*Homagia Caſtri-novi* apud D. Bruſſel to. 1. de Uſu feud. p. 122. *Jocelinus Piſtavinus Valleus*. *Fecit homagium ligium ſine accubamento*. Charta an. 1299. apud Stephanot. tom. 3. Antiquit. Bened. Piſtav. MSS. p. 916. *Monſieur Helies de la Vergne Chevalier & Helias Cebenin Vallier pour ſoy & pour Gauvain ſon frere ſeigneurs de Lucac*. Alia an. 1293. ibid. p. 945. *Ge Joſreis de Laignen Valeſ ſigneur de Conſteincbars*, &c. Rurſum alia ann. 1294. ibid. p. 968. *Petes Daneir de ſains Sauvour en Anvis Valeſ & Johane ſa femme*, &c. Ad- de Rymer. tom. 2. p. 109. 995. & 1021. & Statuta MSS. Caroli I. Reg. Siciliz cap. 173.] Conſtitut. Siculz l. 3. tit. 33. §. 4. *Uti dignitatum gradus & hominum qualitates, injuriis nuperitis diſtinguantur, ſtatutum burgeſem ſeu ruſticum, qui militem verberaverit, aſſi probetur, quod ſe defendendo hoc fecerit, manus deſtructione puniri, eadem poena Valeſto imminente, qui militem nobiliſſimum verberaverit. Sanatus lib. 3. part. 10. cap. 8. Ad caſtelam autem Dominus Armenia ducentas equeſtres in memora occultant, locuturus Principi duobus cum ſociis, reſiſto ſcorſim cum cornu Valeſto, &c. Valeſtos autem ſefe appellatiſſe ipſos Scutife-ros, declarant complures Chartæ deſcriptæ à Duceſ- pio in Hiſtoria Pleſiaçâ.*

Quod vero *Valeſti* militibus ipſis in occaſionibus bellicis miniſtrarent, eorumque arma ac ſcuta defer- rent, unde *Armigeri* & *Suſſiferi* paſſim appellantur, horum nomenclatura data deinceps honoratioribus ſa- mulis, quomodo etiam uſurpatur à noſtris. [Litteræ Philippi Pulcri Reg. Franc. ann. 1295. tom. 1. Ordinatio p. 326. *Bichio & Moncheto Guidy fratribus dilectis Valeſtis & receptoribus noſtris*, &c. Comput. ann. 1255. apud Kennett. in Antiquit. Ambroſi. pag. 576. *Et in blodeo panus pro armigeris & Valeſtis Priens de Johanne Bandys*, &c. Teſtament. Rotherami Eborac. Epiſcop. an. 1298. in Lib. nig. Scaccarii pag. 679. *Sic quod gene- roſi Valeſti & garenſes de camera habeant de propriis equis meis, ſecundum limitationem excuſſorum meo- rum*.] Aſterus de Alſfredi rebus geſtis pag. 24. *Et vo- lo, quod armigeri mei cum Valeſtis, & omnes, qui cum ipſis in ſervitio meo exiſtunt, iſſen diſtribuant modo ſupradicto*. Ubi alii ſunt ab Armigeris. Thomas Wal- ſinghamus p. 229. *Juſſus autem exhibere captivum, cun- ctis admirantibus miniſtrum ſuum obtulit, qui ei aſſi- terat, & more Valeſti ſervierat*, &c. *Valeſtus Came- rare Imperatoris*, apud Petrum de Vincis l. 5. Epiſt. 56. *Valeſtus Regis*, apud Ughellum to. 9. p. 364. In Teſta- mento Caroli Pulcri Regis Franc. ann. 1324. ſit mentio *des Valez tenebants, Valez enierris, des valez ſervans de vin, des valez ſervans de l'eſquelle, des valez de porte, des valez de forge*, in Teſtamento Ludovici Hutini Regis an. 1316. *des valez ſervans de ſale, des valez de noſtre chambre*. Sed hæc nota.

¶ VALETUS MERCATORUM, Inſtitutor, Gall. *Faſſeur*. Litteræ Philippi Pulcri Regis Franc. ann. 1309. tom. 2. Ordinatio. pagin. 160. *Si quis Valeſtorum ſuorum in dicta villa vel alibi matrimonialiter copula- retur, & aliquas de denariis aut mercuriis iſporum mercatorum recelaret, nui alius nſciatret, juſſitia loci in quo mercatura predicta reperiretur, tenebatur eis ponere in manu ſalutis nſciuz probi viri loci illius ubi reperiretur. Dicti mercatores & ſui Valeſi per nos, & gentes noſtras à vi & violentia indebitis contra omnes & erga omnes cuſtodiantur*.

¶ VALETUS, Tiro, operarius mercenarius, Gall. *Apprenti*, *Compagnon*. Statuta Caroli V. Reg. Franc. pro Tonforibus an. 1371. to. 5. Ordinatio. pag. 441. art. 9.

Quo aucun barbier ne doit oſter ou ſouſtraire à un autre barbier ſon aprendis ou Varlet, &c. Litteræ ejusdem. Reg. an. 1372. ibid. p. 528. *Les Varles du meſſier de ſizerran- drie*. Inſtra: *Lex Xaviers ſizerrans*, &c.

VALETUS, Armiger. Conſtitutiones Petri Ru- thenenſis Epilcopi Legati Apoſt. pro Eccleſiis Cypriis an. 1373. c. 8. *Nec coronam lineam, ne Miles laicus, ſeu Valeſtus clericus deſecret*. De Valeſtis conſule Seldem- um de Titulis Honorariis 2. part. c. 5. §. 47.

VALETUS, Non omnino eadem notione apud An- glos. Forteleſtus de laudibus Legum Angliz cap. 29. *Quod in en villatuz tam parva reperiri non poteris, in qua non eſt miles, armiger, vel paterfamilias, qualis ibidem Fructum vulgaverit nuncupatur, magnis diti- tas poſſeſſionibus, nec non libere ſenectas aliis, & Valeſto*. Et plerum ſui patrimonii ſufficientes, non ſciendum juratam in ſorin predictâ, ſunt namque Valeſti diver- ſi in regione illa, qui pliquam ſexcenta ſcuta per an- num expendere poſſunt, qui jurata ſuperius deſcripta ſapiſſime in regione illa ſunt, præſertim in gentibus cauſis, de militibus, armigeris, & aliis, quorum poſ- ſeſſiones excedunt duo milia ſcutorum per annum.

¶ VALETUS, VALECTUS, Famulus, Gall. *Valet*, hodierna notione. Charta Philippi Pulcri Reg. Franc. an. 1302. apud Menefter. Hiſt. Lugdun. pag. 87. *Oportet cum, vel enim habere proprium Valeſtum ſeu ſumulum aut ancillam, qui ſerviant perſonis predictis*. Charta apud Madox Formul. Anglic. p. 385. *Cum uno Valleſto per me nominato ad ſervendum eiſdem Monia- libus*. Proceſſus de Vita S. Yvonis tom. 4. Maii p. 567. *Et idem miles palnſcedam ſuum cum Valleſto præmitte- ret*, &c. *Valeſtus pedes*, in Teſtament. Amedei Delphi. an. 1355. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Arvern. p. 323.

¶ VALETUS, Eodem ſenſu, in Teſtament. Roberti III. Comit. Claromont. ann. 1302. apud Baluz. tom. 2. Hiſt. Arvern. p. 307. *Legamus cuilibet de Valeſtis, ſome- clericiis, inſexaginta ſolidos Tuironenſes ſemel ſolven- dos*. *Valeſtus*, in Miraculis MSS. Urbani V. P. P. ex Tabul. S. Victoris Maſſil.

VALETRO, in Gloſſario Lat. MS. Reg. & apud Papiam. *Gluto*. Jo. de Janua: *Valeſtro, i. glute, quia valet multum in leccitate*. [Gloſſ. Lat. Gall. Sanger- man. *Valeſtro, Leebeur, Glouton*.]

¶ VALETTUS, VALETUS. Vide in *Valeti*. VALETUDINARIUM, Quod alias in monaſte- riis *leſfirmaria* dicitur. Gloſſ. Lat. Græc. *Valeſtudina- rium, ſynagoga, Præſentatio*. Ugutio: *Valeſtudina- rium, domus, in qua morantur infirmi*. Vox Senecæ, Columellæ, & aliis nota. Vita S. Auſtrecbertz Virgin. c. 3. de Moniali: *In ſtragulo. . . ad Valeſtudinarium de- peraverunt*. In Miraculis ejusdem o. t. *Cellula infir- marum* dicitur.

VALETUDO, VALITUDO, Facultas, poteſtas. Vita S. Iſidori Hiſpalenſis Epilc. num. 18: *Qui quanto bonore & reverentia à Romano Antiſtite & Cardinali- bus ſuerit receptus, non eſt noſtra diſſerere Valeſtudinis*. Vita S. Guthlaci num. 27. *Omaem Valitudinem maligni ſpiritus ab eo depulſi*. Vide Anon. in Mirac. S. Urſ- mari per Flandr. n. 4.

¶ VALETUDO, VALITUDO, Robur, virtus, au- thoritas. Lambertus Ardenſis apud Ludewig. tom. 2. Reliq. MSS. pagin. 603. *Ne forte ſupervenerint* (Ghil- nenſis comes) & eo in Valitudine & manu ſortum nō opere removeret. Charta ann. 1406. apud Lobinell. to. 1. Hiſtor. Britan. col. 890. *Prou de premiſſis & aliis con- ventis laiciis patet in publicis documentis omnibus ca- juſlibet noſtrum ſubſcriptis ad majorem Valitudinem premiſſorum*.

¶ VALEXIUS, Hippopera, Gall. *Valiſe*. Con- ventiones civitatis adonæ ann. 1526. Item pro gunibet ſalmata

salmasa... doletorum ad Valesiorum, coturum, pipetum, &c. Vide Valisia.

¶ VALGIA, VALGIARE. Vide Valgium.

¶ VALGIS, *Foras versus, tumensibus.* Gloss. lfid. Male, ut monet Grævius; *Valgi* sunt qui erura habent inferius versa, quibus opponuntur vari. Vide *Salmas* in Plinius p. 603. edit. Traject.

¶ VALGIUM, in Gloss. Latin. Græc. *επιστάς*. Gloss. Græc. Lat. *επιστάς* *est* *dux, curans, unicus.* Hugo Parisiensis de Instit. Novitiorum: *Sunt præterea mille larvæ, mille subfannationes, & corrugationes navium, mille Valgia & contorsiones laborum, quæ pulchritudinem socii & decorem disciplina deformant.*

¶ VALGIA, pro *Retorsione laborum* quæ facimus quando deridemus aliquem, in Gloss. Biblicis MSS. Anonymi ex Bibl. Reg. Hine

¶ VALGIARE, VALGIRE, *Labia habere extorsum prominentia*, ex Gemma apud Vossium de Vitiis ferm. lib. 4. cap. 29.

¶ VALGUSTUS, *Fusus uncus*, male lectum apud Isidorum lib. 14. cap. 9. pro *Vallis*, *fustes sunt quibus vallum munilur.*

¶ VALIDARE, Validum reddere, Gall. *Valider.* Arestum Parliamenti ann. 1394. apud Menester. Histor. Lugdun. pag. 79. cola. *Litteram supradictam anni septimi, ut præstetur, revocata aliquantulum non Validabat, erat enim subreptitiè impetrata.* Statuta Pallavic. l. 1. c. 40. fol. 50. *Neque juramentum per ipsos minores super dictis contractibus vel districtionibus factum vel appositum, habeat Validare ipsos contractus, quantum est in præjudicium ipsorum minorum.*

¶ VALIDARE, Munire, Gall. *Fortifier.* Ripalta in Annal. Placent. apud Murator. rom. 20. col. 872. *Et ita munitis per prius castellis & ciuitadella, Validatis portis omnibus cruciatis, magno cum apparatu & pompa abiit (Faciens.)*

¶ VALIDITAS, Valor, pretium, Gall. *Value.* Testam. S. Gennadii Episcopi Asturic. inter Concil. Hisp. to. 3. p. 173. *Pomares, bota, Molina, ex integro Validatibus præstitis, ... ab integritate sint propria monasterii S. Petri.* V. *Valencia* a. & *Valutare.*

¶ VALIMENTUM, ut *Validitas*, ab Italico *Valimento*, eodem sensu. Chronicon Parmense ad an. 1281. apud Murator. rom. 9. col. 795. *Fuit ordinatum quod quilibet habens Valimentum 300. librarum, mutuares communi 10. solidos imperiales.* Statuta Genuens. lib. 1. cap. 13. fol. 30. *Et insuper illam personam, qua dictam possessionem acceperit, condemnare debeat in decimam partem Valimenti verum acceptarum.* Statuta Vercell. lib. 2. fol. 37. *Item statutum est quod aliquis ereditor, undecumque sit, non possit petere vel exigere prætexu interesse vel alio aliquo modo vel causa, cuiuscumque conditionis sit debitu Valimentum seu melioramentum moneta ab aliquo districtu Vercellarum.* Statuta crimin. Saonæ c. 43. fol. 99. *Et ultra illum condemnare (teneatur Magistratus) in tanta quantitate pecunie quantum erit Valimentum rei, de qua possessionem inuenerit, vel occupauerit, facta estimatione post accusationem iuxta probationes legitimas fiendas à prædicto accusatore, cuius condemnationis, seu Valimenti, virtus sit injuriæ patiensis, &c.*

¶ VALIS, Planus, Gall. *Plan.* Guido de vigevano, de modo expugnandi T. S. *Sit bota una cum vergis & orlis, ut dictum est supra. Sed ista bota sit tota-liter rotunda, & sit longa brachii duobus & alta brachio, & in medio ab una parte habeat parum Valis, ut homo possit supra sedere.*

¶ VALISIA, Hippopera, Ital. *Valigia*, Gall. *Valise.* Epist. Gregorii XII. PP. an. 1407. apud Marten. to. 7. Ampl. Collect. col. 738. *Salvus Valisii, navis, &c.*

Tom. VI.

rebus, & bonis omnibus, &c. Statuta dataria Ripensis c. 17. fol. 15. *Permittendo jese & eorum mercantias, vel res, sardellis, Valisias, salmas, ... sempitare, perquirero, dissolvere, &c.* Vide *Vallegias.*

¶ VALIXIA, Eodem significato. Chron. Estense apud Murator. to. 15. col. 400. *Juxta cameram arce quidem stallus pro Valixiis & aliis necessariis cum quadam robata, in qua mittebant ligna & alia vidualia.* Job. Demusius Chronic. Placent. apud eundem tom. 16. col. 518. *Et hunc videntes stipendia & sacmani dicti dom. Comitis Virtutum quod Anglici erant seu-sitii, posuerunt se ad derobandum equos & Valixias Anglorum.*

¶ VALESIA, Pari intellectu. Litteræ Richardi II. Reg. Angl. an. 1298. apud Rymer. tom. 8. pag. 51. *Cum 50. equis vel paucioribus, & Valesis, ac aliis rebus & bernosis suis quibuscumque, &c.* Occurrit rursum pag. 161.

¶ VALISARIUS, Qui *valisat* portat, vel eas curat. Acta SS. to. 4. Maii p. 468. de Coronatione Bonifacii VIII. *Primo incendunt Valisarii Cardinalium sag ordiæ ... Tonsor & Sartor Papa cum Valisii rubis, in quibus sint vestes, quæ pertinent ad SS. Dominum nostrum.* Adde Cereemon. rom. l. 1. §. 12. c. 2.

¶ VALITARE, Valere. *Valitant, valent*, in Gloss. Isidori.

VALITOR. Vide *Valero*.

¶ VALITUDO. Vide *Valetudo*.

¶ VALLADA. Johan. de Bazano in Chron. Mutin. apud Murator. to. 15. col. 596. *Pedites dillorum dominorum Vicariorum communis Mutine ierunt in districtum Bononia, ... disrobantes ibi bestias, Valladas, & vestes, & res alias in maxima quantitate.*

¶ VALLADERIUS, Fossor cui fossatorum cura incumbit, qui fossis fodiendis, vel reparandis invigilat, sic dictus à *Vallatum*. Vide in hac voce. Charta an. 1471. ex Schedis Præl. de *Maxaugues*: *Injunctis modernis estimatoribus ... quatenus ... vocati prius partibus quæ tanguntur, ... Valladeris, magistris expertis, & aliis necessario evocandis, &c.*

¶ VALLAGIA. Vita S. Geraldii Abbatis Grandisilvæ num. 4. *A mento denique usque ad verticem, non ferri; sed quæ gravius erant, infirmis ligatus Vallagia. usquam caput, nisi cum totius corporis circumferre valeat in machina.* Ubi *Vallagiam* sepimentum quidam interpretantur.

¶ VALLAMEN, ut *Vallatum* infra. Gualvaneus Flamma apud Murator. to. 12. col. 1019.

Regis vexilla fugient, rimes Vallamina Brina.

¶ VALLAMENTA, Conditiones, quibus patio aliqua *vallatur*, vel vocis origo. Charta anni 1270. apud Menester. Hist. Lugdun. p. 6. *Mandantes & præcipientes ex presentatione compromissoria partibus ante dicti sub panis & Vallamentis contentis in litteris compromissi, quatenus, &c.*

¶ 1. VALLARE, Obfidere, Charta Casimiri Reg. Polon. an. 1335. apud Ludewig. to. 5. Reliq. MSS. p. 508. *Ipsorum castra, fortalitia & possessiones Vallare & cognare tenebunt.*

¶ VALLARE CASTRUM, Militibus ad defendendum munire. Histor. Glabri Rodulphi apud Duchesne. tom. 4. pag. 19. *Vallaverat enim illud (castrum) Landrici Comitiss exercitus, nec non ojsmodi loci famuliores viri, hostium siquidem metuentes sacri gregis diro-m-pionem.*

¶ 2. VALLARE, VALLATIO, Saltare, Saltatio. Vide supra in *Balare*.

¶ 3. VALLARE, pro *Vannare*, Ventilare, Gall. *Vanner.* Statuta Vercell. lib. 3. fol. 73. *Si receperit molinarius sive conditor ad macinandum quartar-*

nos *esse rases frumentum cumundis & bene oribini siue Vallati*. &c.

¶ **VALLATA**, ut mox **Vallatum**. Charta an. 1343. to. 2. Hist. Dalph. p. 470. col. 1. *Ideum dem. Dalphinus adificabit fortalicium, seu fortalicium huiusmodi, muros, Vallatas seu vallatas faciet*.

¶ **VALLATORIUM**, Projectum. Charta an. 1178. apud Ughellum to. 7. p. 410. Et plenarie gradus fabrica habebat, & cum ipse Vallatorium suum de anno se, &c. [Charta an. 1266. ex Tabular. Sancti Victoris Massil. *Alium Pisis ex parte Kiabica in elaustru ecclesie sancti sepulcri super Vallateria ipsius claustru, presentibus*. &c.]

¶ **VALLATUM**, **VALLATUS**, Fossatum, vel locus vallo septus. [Charta an. 1193. inter Instr. tom. 1. Gall. Christ. novæ edit. p. 79. col. 1. Et tangit muros civitatis & Vallatum. Pactum inter Jacobum Aragon. Reg. & Berengarium Magalon. Episc. an. 1272. *Usque ad viam que est iuxta dogam Vallati Montis pessulani*. Tabul. S. Victoris Massil. *Ubi quilibet habet vel in futurum habebit plateas fovee Inegas iuxta dogam Vallatorium murorum dicti civitatis*. Charta ann. 1090. inter Instr. Gall. Christ. tom. 6. col. 312. *Refusus... duas tertias partes de feudis que tenent Petrus Liccas de S. Petre contra Vallatos Montis pessulani*? Statuta Arelat. MSS. art. 40. *Addentes quod Vallati qui in directum vadunt sea portendunt in Rodanum*. &c.] Tabul. Brivataense ch. 448. *Cum Ecclesie in eodem Vallato, seu vico dicitur*. Eximius Salanova Justitia Aragonum, de militum privilegio: *Ad constructionem, refectionem, sustentationem & reparationem portarum villa, Vallatum, seu vallatum, & murorum tenentur*. Adde Obervant. Regni Aragon. l. 6. eodem tit. §. 1. & tit. de Mutationib. Charta Rutenensis an. 1307. ex Regesto 2. Philippi Pulcri Regis Franc. Chartophylaci n. 4. Et ex parte inferiori eum domibus Stephani Cantate, & cum Vallato distilio. Alia an. 1309. ibid. n. 75. Item 16. *branchinas Vallati seu fossati dicti castri, in quo fuerat tunc domus edificata*. Alia n. 85. *Vallata, fossata, muros, fortificata*, &c. Historia MS. bellorum Albigensium in Bibl. Regia p. 51. *Mais ainfin que sen essais arrietas alfoia Vallos*. (supra, les fossati) & en començat de donar l'assaut, &c.

¶ **VALLATUM**, eadem notione, Provincialibus etiam hodie **Valas**. Charta an. 1290. ex Schedis Præf. de Marzagues: *Sequendo riale siue Vallatum*, &c. Statuta Avinion. l. 1. rubr. 48. art. 5. p. 135. Item quia deterioratio, viarum, ut plurimum contingit culpa eorum, qui permittunt aquas sanctorum fossatum, seu, ut vulgo dicitur, Vallatum, per dictas vias desfluere, &c. Vide **Vallum**.

¶ **VALLECTUS**. Vide supra in **Valeni**.

¶ **VALLEGIA**. Altricus in Gloss. ubi de Vestimentis: *Vallegias*, pyngall. Italis *Valigia*, nostris, *Valise*, est bulga, hippopæa. [Vide **Valisia**.]

¶ **VALLEMACIA**, Saltatio. Vide **Balaræ**.

¶ **VALLEN-ES**, Nummi sic dicti à valle Joachimica. Vide Schlegel. in Dissert. de Nummis antiquis Gothanis, &c. p. 19.

¶ **VALLESHERIA**, Parentela interfecti, i. unus ex parte patris, & alius ex parte matris, apud Walenenses Anglicos: vox formata, ut **Inghesheria**, de quos alibi. Statutum Wallie an. Edw. 12. cap. 4. *Quod proxima vallata prepaingioris loco, ubi casus homicidii, vel infortunii contigerit, veniant ad proximam Comitatum, una cum inventore, & Vallesheria, i. parentela hominis interfecti, & ibidem presentem suum saltem, & casum infortunii, &c. Sed aliud sonare videtur*.

¶ **WALCHERIA**, in Charta Anglicana apud Spelman:

*num; Dicitur, quod est ibi Walcheria, que reddit de anno redditu 3. lib. 12. den. ad festum S. Michaelis: Item in tota Walcheria sunt 4. homines, & quilibet eorum debet invenire unum hominem per 3. dies in qualibet septimana à festo S. Michaelis usque ad festum B. Petri ad vincula. Significat, inquit Spelmanus, Vallis partem, ut videtur. Ego vero Walcheriam idem sonare existimo, quod *Wacheria*, prædium certo vaccatum numero alendo idoneum. Vide *Wacheria*.*

¶ **VALLESTRIA**, Vallis. Papias MS. *Valestria*, agrorum, sicut *Campestria*. Edit. habet *vallestria*. Fulcherius Carnot. l. 3. Hist. Hierosol. c. 59. *Circa gurgenem Italia multoties navas assuescent periclitari & undique flabra commoveri, que de montanis per Vallestriam precipitantur per anfractus subterraneo rite assuescent intorgere, &c. Unitur S. Ambrosius [lib. de Fuga seculi] c. 23. p. 11.*

¶ **VALLETUS**. Vide supra in **Valeni**.

¶ **VALLEYA**, Vallis, Gall. *Vallée*. Charta Fulconis Episc. Andegav. ann. 1337. in Tabul. S. Albini Andegav. interris de novo ad agriculturam redactis & aliis suis in illa parte Valleye que baillivis S. Remigii vulgaiter nuncupatur. Vide **Valia**.

1. **VALLO**, Vallis, Vallone Italis, nostris **Valen**. [Charta an. circ. 1063. ex Schedis Præf. de Marzagues: *Usque ad flumen aque & usque ad Vallonem, qui vocatur de Lantrio*. Infra: *Destimus etiam Vallonem ipsam, per quam cucurrit fons de Guirarda*.] Occurrit in Chartis Italicis apud Ughellum tom. 7. Italice sacre p. 109. 126. to. 8. p. 40. 361. & apud Roethum Pirum 10. 1. Notit. Sicul. p. 311.

¶ **VALLONIS**, Eodem intellectu. Charta Guelfridi de Signa dom. de Neaulles dioc. Tolon. ann. 1285. *Et quadam aliam terram que est in Vallone Ferrarus, &c. De Vallone qui dicitur Bojard*, in Charta an. 1258. ex Tabul. S. Victoris Massil.

¶ **VALLONCELLUS**, Valliculus, in Charta Roberti Comitiss Montis Scabiosian. 1068. & apud eundem Ughellum to. 7. p. 196. Adde pag. 361. Le Roman de Giron MS.

Gironville est fermie en un Vancel, Sur une robe qui fu del tans Abel.

¶ 2. **VALLO**, Vallus, stipes, palus, Ital. **Vallo**, eadem notione. Aستا S. Procopio to. 2. Julii p. 44. *Qui max quasi Vallens percasus aus Bellona vestre, sine dilatione locum mutavit*. Statuta Montis Regal. fol. 313. Item per quolibet Vallo fol. den. 200. In Glossis antiquis MSS. **Vallo**, palus vinearum.

¶ **VALLONCELLUS**, **VALLONUS**. V. in **Vallo** 1. ¶ **VALLIUM**, **VALLUS**, ut **Vallatum**, fossa, in Gasp. Barthii Gloss. apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 242. ex Raimundi Agilzi Hist. Palæst. *Vallum quod à monte defraudans*, &c. Charta an. 1348. apud eundem to. 5. p. 567. *Ex ultra hec omnia castella, fortalicia, dominia, bona, vallor & villas cum suis attinentiis*, &c. Charta ann. 1047. inter Instr. tom. 2. Gall. Christ. novæ edit. col. 480. Item de *lyca nostra*, ... *quæcumque fuerint necessaria ad domos scilicet edificandas vel restaurandas, ad occupat, ad dolia, ad Kalluna, ad na; per*, &c. Vide **Valle** 2.

¶ **VALNA**, Perperam fortassis pro **Valisa**, hippopæa. Litteræ Henrici V. Reg. Angl. an. 1413. apud Rymer. to. 9. p. 48. *Quæ requirit, barnefici, Valmis, manucis, boues, capre*, &c. Vide **Valisia**.

¶ **VALNEARE**, Valconum pronunciatione pro Balneare. Inventari. an. 1476. ex Tabul. Flamar. Item prius unam cubam pro *Valneare* ad mulieres.

¶ **VALNUS**, *valayk, valayk, in Gloss. Lar. Gr. Sed legendum Vallis, & payk, ex Gloss. Gr. Lat. Kallipa, fossa, Vallis.*

¶ VALOR: *Strenuitas, virtus bellica*, in Gasp. Barthii, Glossæ Hist. Palest. Fulcherii Carnot. apud Ludewig. tom. 3. Reliq. MSS. p. 309. Hinc.

¶ VALOROSUS, Fortis, strenuus, Gall. *Valoureux*. Chron. Domin. de Gravina apud Murat. tom. 12. col. 702. Sed Rex idem aaimo regis *Valerius*, ignem gereas in manibus sub tutela clypeo processit ad portam primæ officij, dum posturus ignem in illa custodia tentum adterrem. Vide *Valas* 2. & *Valvus* 2.

¶ VALOS, Panni genus. Inventar. ann. 1476. ex Tabul. Flamar. Item plus duas ad displeydes sive gyponas cirrii (cirici) nigri vocati *Valos*.

¶ VALVARTE, Propugnaculum, Hispanis *Valvarie*, nostris *Boulevart*, ex Germanico *Burg-wart*, quod burgum servat, tuetur, Salanova iussit Araagonum in Observantiis, de Infantionibus: Tamen ad constructionem, refectiuum, iustitiam, & reparatiorem portarum ville, vallatum, sive *Valvartium*, & murorum teneatur.

¶ VALVASOR, VALVASORIA, VALVASINUS. Vide *Valvasores*.

¶ VALUCA, Arcua aurosa. Vide *Balluca*.

¶ VALVE. Arnoldus Lubecensis l. 6. c. 6. Nec de suis ibi (apud Bohemos) illud perditissimum bonium genus, qui *Valve* dicuntur, crudelitatis suas & nequitias exercent, de quibus loqui non est adificatio, sed miseria. Et lib. 7. cap. 14. de Philippo Imper. Contritus fuit auxilia pessimorum, qui dicuntur *Valve*, cum innumera virtute balistarum, &c.

¶ VALUM. Index redituum Monast. S. Petri Corbeionis: Summarii qui miat & *Vala* bujij modi advebat, debeas fecatam. Vide *Vallo* 2.

¶ VALUTARE, vox Italica, Estimare, Gall. *Evaluer*. Charta ann. 1546. apud Rymer. tom. 15. pag. 101. *Solvero promissi... in pecunia valutata juxta Statutum Cesaræ Majestatis*. *Valve*, pro valor, pretium, in Charta an. 1332. ex Tabular. S. Martini Pontifar. *Jusques à la Valve & quantité de foixatez soli Parisi*. Vide *Valentia* 2.

1. VALUUS, *Aqua duabus, per quam decurrit; vel janua, vel modici muri ante portam*. Papias. De priori significatu nihil succurrit; alter *valuus* seu fore videtur spectare; tertius *Valvortum*, seu nostrum *Boulevart*, de qua vince supra.

¶ VALUUS, Fortis, strenuus. Diarium belli Huf. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. p. 147. *Communitas samea Pragenfis vi Valua juxta domum Ducis Saxonia expugnata, non tamen suis suorum damno civitatem parva parvis ingrediatur, &c.* Vide *Valorsus*.

¶ VALUUS, Villosus, Gall. *Velu*. Locus est in Bigora. Vide ibi.

¶ VAMBAL, Bambolio. Vide *Bambalo*.

¶ VAMMUM. Concil. Lilebano ann. 1080. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 118. *Nulli licuit ramicum querendo, vel Vammum capiendo, vexillum vel lorica portare, vel cornu sonare... Nulli licet in Normannia banfare facere, vel incendium, vel raptum mulieris, vel Vammum capere, quia fieri iade clamor apud eum, qui clamorem iade habere debuit*. An Clarigatio? Vide *Repræfalia*.

¶ VAMPA, Flamma, ex Italico vocabulo, Danti & Petrarchæ familiari. Inscriptio in Conventu Minn. Bononiz in Italia, apud Wadding. ann. 1340. n. 15.

Nam accessit lampas fundis accessit Vampa.

1. VANA. Tabularium Prioratus de Paredio Durat Burgundiz fol. 8. *Acceptipie uam equum, & 30. solid. & unum Vanam, & unum barab. Fol. 24. Et pro hoc acceperunt 5. solid. & unum Vanam.* [Stragulum acupunctum, ut videtur, Gall. *Courtepointe*, Provincialibus *Vano*. Vide *Vanna* 3.]

¶ 2. VANA. Bractea vcrfatilia, Gall. *Gironette*, ab Angl. *Vane*, eadem notione; quod à Saxon. *fana* deduci potest. Comput. ann. 1445. apud Kennet. Antiqu. Ambrold. p. 575. *Cum 2. venilogis, videlicet de Vany de 172 empis de sabro de Cberlun ponendis super utrumque finem prediij dormitorij, 5. sol. 2. den.*

¶ VANACIARE, Delirare, desipere, vana dicere, Ital. *Vaneggiare*. Gall. *Réver*. Acta S. Gerardi tom. 1. Jun. p. 772. *Cum crederet quod Vaaciaret, nec quod iam loage ire posset, &c.* Vide *Vaaiaro* & *Vanigere*.

¶ VANÆPASTURÆ, Jus dicitur, quod tenentibus vel mansionariis alicujus tenementi, vel villæ seu prædij competit, animalia sua immittendi, pascendi causa, in loca publica, prata, agros, silvas, & alia, quæ clausa nno sunt, certis anni temporibus; cum scilicet sœnum à pratis, messes ab agris ablatae sunt; vel in silvis, cum non veniat sicut ac de seise. Consecutio Nivernensis tit. 3. art. 5. *Vaine pasturo doit estre escedue, en chemins, prez, ea prairie, des pouilles, terres, bois, & autres heritages non clos, ne fermes, & excepté toutefois ou & quand lesdits heritages sont de deffence par la Censuier*. Charta Simonis Ducis Lotharingæ an. 1076. apud Hieron. Vignerium: *Fanam quoque pasturam quibuslibet animalibus eorum, per terram meam transseantibus, & cetera usualia necessaria, &c.* De vana pastura agunt passim Consecutiones nostræ municipales locis, à Raguello indicatis. [Vide *Pastura* 1.]

¶ VANAGLORIARI, vox Italica, Jactare se, ostentare. *Se Vanagloriando quod prope portum Jaaua venerunt, &c.* in Annal. Genueñ. Jacobi Auric apud Murat. tom. 6. col. 586.

¶ VANAGLORIOSUS, Vir vana gloriæ occupans, ex Italico *Vaa gloriose*. Gloss. Lat. Græc. 2211. 5. 2. *vana gloria*. Uirur Michael doctus de Phisioomia c. 71. 76. 85. 100. 101.

¶ 1. VANARE, vxn fori, Vanum reddere, Gall. *Anuler*, ut videtur. Charta an. 1351. *Plenam potestatem ad... sententias quasque interlocutorias & definitivas postulandum, Vaandum & audiendum*.

¶ 2. VANARE, pro Vannare, vana purgare, *Vanner*. Statutum Humberti II. an. 1340. tom. 2. Hist. Dalph. p. 394. *Ipse Marefcallus personæ inter se debeat, ut aveat Vanner*. Libertates Portis-Urdonis inter Ordinart. Reg. Franc. tom. 4. p. 640. *Moleudinarius Vanas triginta bonos fellos pro una placenta*. Chartul. S. Vandreg. tom. 1. p. 764. *Ratione cuiusdam servitij, in granario suo Vana de blada sua sacro debebam*.

¶ VANASSORES, mendose pro *Vavassores*, apud Mirzum. tom. 1. p. 191. col. 1. a. p. 192. col. 2. pag. 391. col. 1 & p. 392. col. 2.

¶ VANATURA, Purgamenta, quæ ex tritico ventilato remanent, Picardis nostris *Hottans*. Vide *Hante*. Charta an. 1558. ex Chartul. S. Vandreg. tom. 2. p. 172. *Ego & heredes mei habemus stramia & Vanaturas, exceptis tantummodo Vanaturis frumentis ordinis forensis valentibus*. Vide *Vana* 3.

¶ VANCELLUS, pro *Valloacellus*, Valliculus, Nifallor: Vide in *Valle* 1. Charta Raimundi Comit. Barcinon. an. 1016. in Append. ad Marcum Hispan. col. 997. *Es pervadit usque in ipsos Vancellos de Romaniano, & inde venit usque ad mare*. Vide *Vaucellus*.

¶ VANDAGIA. Vide *Vandangia*.

¶ VANDALINENSES, Militum genus apud Anglos. Charta an. 1361. apud Rymcr. tom. 6. p. 370. *Sicconiungas dom. Regem Castella & Legioai, Alfonso filium suum, aut ipsorum heredes, hominibus ad arma, castellanis, sagittariis, gnicibus, Vand. licasibus, aut aliis indigere, &c.*

¶ VANDILAGO. Vide in *Aedlangus*.

¶ VANDOSITAS. Vide *Baadostas*.

¶ VA-

¶ **VANEIA**, Ipsa purgatio grandiorum, quæ vando fit. Charta an. 1221. ex Tabul. Corbeienſi: Conſeſſerat q. m. dios flameus de territorio de Tanos in grangin ſua ejuſdem loci annuatim hereditarie capiendos ad menſuram oſiſdem villa ſuſſe ad ſuſtem meſuratos, nd quancumque Vaneiam voluerim infra feſtum S. Remigii; & ſi ann Vnnein non ſuſſerit, eos deſectam capiemus ad primam Vaneiam ſubſequentem. Vide Vanatura & Vanatio.

¶ **VANELLA**, Agger, ut videtur, Gall. *Cbaufſée*. Charta ann. 1297. ex Tabul. Angeriac. Quarum domorum una ſita eſt in Vanelia qua eſt ex rñ arboramentum quod fuit Arnaldi Guberii, per quam quidem Vaneliam iur de minagio diſta villa verſus nbergamentum aux Torſez. Forte Venella, via ſtrictior. Vide Venella 1.

VANELLUS, Avis ſpecies, Vannæ, de qua Fridericus II. Imp. lib. de Venatione c. 11.

VANGA, Sarcula. Ugutio & Jo. de Janua: Vanga, genus forſſis, quia vagando ſedit. Gloſſæ MSS. Vanga, pñla eum ferro. Lexic. Lat. Gall. Vanga, Befche, Italis Vanga, idem ſonat quod Bipalium. Olla patella.

Sarcula, metrum, ligo, trabam, tribula, Vanga, ſecuris.

[Ad calcem Codicis MS. not. 780. ex Bibl. Sangerm. legitur hoc diſtichum:

Et multis dicitur non me trabat incola ruris,

Quorum ſunt jaris trabat, tribula, Vanga, ſecuris.

Elmhain in Vita Henrici Reg. Anglæ 97 p. 178. Lignum inſopita cura, torquente: telluris viſcern Vangarum, quo nunc abſeque valgui, mordaci terra raptura indulgens vigiliis, &c.] Leges Burgorum Scotticorum cap. 125. § 1. Scamaas, cabellum, ... Vanga, ſecurim. Gregorius M. l. 3. Dial. c. 14 In hortu monaſterii ſecit ſaſſari ſerramenta, qua uſitato nō nomine Vngas vocamus. Et mox: Facto autem mane... hortum ingreſſus, quot Vngas pñſtri præcepas, tot in eo laborantes operarios invenit, qui inculca illis hortu ſpatia, qua inculca fuerunt, coluerunt. A Gregorio eadem habent Aſſa S. Felicis apud Bolland. 14. Janu. § 1. Vide Petrum Creſcentium l. 1. de Agricul. c. 6.

VANGA interdum pronectio quo armorum genere accipitur. Gloſſ. Ælfrici: Vanga, pada. Vocabul. Anglo-Lat. an. 1440. Spade, Vanga, ſeſſorium. Pro eo nempe gladio, quod inſtar forſſis erat; vel quod rultici ejuſmodi forſſis pro armis uti ſolerent. Gervafius Dorobernenſis an. 1198. Unde ſadum eſt, uſuſ ruſticiſ impeti, Vangis & ſeſſorii aſſueti, armis militariſ gloriarentur ſerviti. Ejuſmodi porro Vangat, noſtri Vouges, videntur appellatiſe. Le Roman de Garin M.

Huice un Voouge quo entre ſes mains tias,

Le bras ſeſtreſe li à cop. parmi.

Froiffartes a. vol. c. 9. Si ſeſoient bien 700. lancos, & 2000. d'auſre gent, que nous appellons maintenant gros Vallets, 2 Voagos, dagaes, & baſſons d'armes. Vouges, in Charta an. 1430. apud Lobinell. tom. 2. Hiſt. Britan. col. 1019. Je ban le Seneceln conſtable de Fougeres, & qui a la gne de des portes de ladite ville n' n' raiſon de ſon office, 6. b. a Voules, ou Delleguer. Vouge Nicotius interpretatur Venabulum lato ferro] Vide Vanga. Qui porro in bellis ea arma defererebant, Voulgiers vocantur in Chronico ſcandaloloſo, nri vocant, Ludovici XI. Regis Franc. p. 58. & 70. [Vangiers, in Recenſione an. 1477. apud eundem Lobinell ibidem col. 1379. Ennet de Boni 2. Vougiers, un conſtableur. Je ban de Quelen homme d'armes, a. Voagiens, un ſtableur, &c.] Idem porro videtur.

VAGA, apud Anglos. Liber Anglicus inſcriptus Juſtice of peace. 77. v. Scilicet gladius, bacalis, Vagus, ſalcatus, arcubus, & ſagittis, &c. [Vide Vouglus.]

VANGAMENTUM, Vindicata, vindictio, ultio; ex Gallico Vangemen, vel ut hodie obinet, Vengeance. Charta Fundationis Capituli S. Martini Arconenſis in

Arverniam an. 1048. apud Phil. Labbeum tom. 2. Biblioth. p. 754. Sed ſi tale forſſet am mibi aus aliis illi Canonici, vel illorum Clerici, ſeu domini eorum fecerint, & reſum facere noluerint inſuſ 12. dies Vangamentum non capiam, & in bis 14. diebus ad monacho illos duos vel tres per me, aut per anum Miſſum in Capitulo illorum duns vices, ut ecciam ſciant.

¶ 1. **VANGARE**, pro Vagari ut videtur. Memoriale Potellat. Region. ad an. 1350. apud Murator. tom. 8. col. 117. Et Regini iſeruit nd Novum & combuſſerunt terram, & Vangaverunt undique, & cepuerunt multos homines & jumenta.

¶ 2. **VANGARE**, Terram Vanga ſeu ligone verſare, vox Italica, Gall. *Bécher*. Chron. Bergom. apud eundem Murator tom. 16. col. 875. Vangabat in campo Monachorum S. Bernardi, &c. Hinc

¶ **VANGATA**, Ipſa actio terram ligone verſandi. Statuta Mutinen. Rubr. 135. fol. 24. v. Statutum eſt quod Pontefellus, qui vadit per braidam domo. Rainerii de Nonantula, per tres Vangatas ab hominibus de Nonantula carni debent.

VANI, Pennæ ſpecies in avibus, Italis Vanni, de qua ſic Fredericus III. l. de Arte venandi c. 59. Numerus itaque pennarum in unaquoque; alioſt 26. quatuor magis propinque corpori, quæ dicuntur Cornes, & poſtea 12. quæ dicuntur Vani, firmiores & diviores corallibus, & aliter coloris & figura. Demum verſas extremitatem ala ala ſunt 12. quæ ſorſſeſa dici poſſunt; hæ ſunt firmiores, diviores, & longiores illis, quæ dicuntur Vani; ultima harum decem dicitur Saxellus, &c. Adde cap. 46. 51. Vide Octav. Ferrarius in Vanni.

¶ **VANIARE**, Vagari, vana dicere. Vide ſupra Vanciare. Aſſa S. Franciſci Romæ tom. 2. Mart. pag. 125. Repauſa ergo tuam mentem, ne vadas Vanando, ſige to in amore beugo. Vide Vanizare.

VANIASTUTUS, ΜΑΤΑΙΟΠΡΟΣ, in verſione Confefſionis Nicephori Patriarchæ Conſtantinopolitani, apud Baron. an. 811. 51.

VANILOQUIUM, ΜΑΤΑΙΟΛΟΓΙΑ, Fruſtratio; μπιπλά-γος. Vaniloquus, in Gloſſ. Græc. Lat. Leo III. PP. Epit. 1. Omnes rationem redditari ſunt Domio de Vaniloquii. Occurrit in 1. & 2. ad Timotheum, ut Vaniloquus, in t. ad Titum, in Capitul. Auguſtini an. 789. c. 69. in Capitul. 1. Caroli Magni incerti an. 36. &c. [Vaniloqueus, in Oberri Cancell. Annal. Geneuſi. apud Murator. tom. 6. col. 303. Iſtoſ videtur Vaniloqueus, & de uno ad aliud ſine mara tranſeunt.]

¶ **VANIRE**, VANNUERE, Vannare, Gall. *Vanner*. Gloſſ. Lat. Gr. Vnuis, Vpduis, Vannus, Vanneri.

VANITARE, VANITARE. Jo. de Janua: Vanitare, vanitatem dicere, vel vanitando laudare. Unde noſtris Vanter, se vanter. S. Auguſtini lib. de Quant. animæ c. 23. Vanitus eſt ſilicet, Vanitantes autem vel falſi, vel ſolentes, vel arrigue intelligantur. S. Bernardus de Moribus Episcop. c. 4. Et nos Vanitando prius, & nos ſpoliando permittis. [Cozechini Epist. apud Mabill. tom. 4. A. nalet. p. 366. Ergo arguis in me leviſſime Vanitantis animi, qui velat bene illuſe ſtatuſ vacare deſideret, & gloriari, pro eo quod Leogium uſtrum iam optere laudaverim. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. Vanitace, dire vanitè, vanter, ou en vanter ſoc.]

VANIZARE dixit Ivo Carnotensis Epist. 66. De vestra benevolentia plūs iusto praſumamus, Vanizando dicunt, quod jania petitionem Turonensis Archiepi. copi, eam conſecrariſ, &c. Vide Agid. Menagium & Oct. Ferrarius in Vaniare.

VANITAS. Gloſſ. Græc. Lat. Vanitas, vana viſio, imago, Vanitas, viſus. Gloſſæ antiquæ MSS. *Vaniferia*, Vanitus. Quæ poſtrema notione vocem hanc uſurpat Gaudentius Brizenſis Tract. 4. Veneſcia, præcantationes,

net, subaligatur, Vanitates, auguria, fortes, &c. Vanitates, pro mendacio, usurpasse Ciceronem, Tacitum, & alios, observatum ab Octavio Ferrario Orig. Linguae Ital. in *Augia*.

VANITIES, pro *Vanitas*, apud Ammianum lib. 21, pag. 180.

VANITAS, Lassitudo, virium defectio, Gall. *Abbatement*. Coniunct. Fontanell. MSS. *Nobis autem conceditur post matutinas redire ad lectum, ne somnum quem corpori fragili subtraheremus, resumere per diem lassitudine & Vanitate compelleremur*. Nostri *Entre vain* eodem intellectu dicunt. Le Roman de Robert le Diable MSS.

Mais sa belle fille la bloie

Ne fais de nul deduis semblant;

Ains a le cuer Vain & dolant.

VANUS, Vagus. Leges Norm. cap. 19. apud Ludewig. tom. 7. Reliq. MSS. pag. 190. *Sicq. bovem, vel asinum, vel aliquam rem suam adtraverit, quae ab aliquo Vania fuerit inventa, si detentor eam suam esse asserit, &c.*

VANIZARE, ut supra *Vaniciare*. Bonincontrus in Chron. Modoto. apud Murator. tom. 1. col. 17 a. Cum crederent, quod *Vanizaret*, nec quod tam longe esse posset, &c. Vide alia notione in *Vanitare*.

VANLEHEN. Vide *Fabellen & Feudum vexilli*.

VANLEUGA, pro *Banleuga*, Gall. *Banlieue*, Modus agri, cujus finibus loco alicuius immunitas vel iurisdictione terminatur. Vide *Bannum leuge* in *Bannum* 3. Charta an. 1350. ex Tabul. B. M. de Bono-nuntio Aurelian. De Consequetudine ecclesie nostrae Carnotensis communitate observata in villa & *Vanleuge Carnotensi*.

VANNA, Stragulis species, vulgo *Vanne* dicta. Leges Palat. Jacobi II. Reg. Majoric. inter Acta SS. tom. 3. Jun. p. 57. *Habeantur & teneantur in promptu Vannae, lineamina, coopertoria, & alia decetates vestes, ultra illas quae pro lectis nostris sunt ordinatae*. Ita legendum in Statutis MSS. Capitulum S. Victoris anni 1216. & 1294. ubi *Vanna* legitur *De Fournier*. Item vestitus flammis, braciis & caligis & cinctis, sicut consuevit esse dormitatis, lineaminis, Vannas & coopertoria non tenentes, nisi necessitatis causa. Capitulum. ann. 1294. *Calcaria, lectus, matallacia, Vannas, flansadas, lapides pretiosos, &c.* Semel & iterum *Vanna* occurrit in Inventario ann. 1379. ex Schedis Clv. Lancelot, ubi perinde emendo *Vanna*. Vide *Vanna* 1.

2. VANNA, ut infra *Venna*, ni fallor. Regeft. Episcopat. Nivern. ann. 1287. Item quilibet qui vendit arcebas *Vanne* scilicet stulos, pinas, criles, buffellos, debet in festo S. Ciriaci 4 den.

VANNATIO, Purgatio frumenti aliorumve granorum, ut supra *Vannia*. Chron. Bonze Spei p. 293. *Ille de Bona Spe aliam triturationem seu Vannationem ex pastatibus tenebantur*.

VANNELLUS. Vide infra *Vannus*.

1. VANNERIA, pro *Banneria*, Vexillum. Tabul. Eduense: *Et nihilominus dicti commissarii Vannariam seu vexillum dicti actoris in dictis temporibus elevari & deferri per dictam villam Lugdunensem, ac si dicti actor Archiepiscopus foret Lugdunensis, fecerant*. Vide in *Bannum* 1. & *Vannulum*.

2. VANNERIA, à Gall. *Vannerie*, Locus ubi vanni & alia quae ex vimine fiunt, consueiuntur. Charta an. 1273. apud Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. p. 25. col. 1. Item terram quae est in Vanneria, cum cuncta dicta Vanneria, usque ad domum Johannis le Flamens.

VANNIUM, pro *Bannium*, vel *Baunum*, Gall. *Ban*, Proclamatio, Conc. Salmant. an. 1335. inter Hispan. tom. 3. p. 589. *Vannia autem in iure consentia fieri volumus ista modo: quod contrahentes vel veniant ad ecclesiam, vel ecclesiam (licet) foris ipsius, videlicet in Missa, aut debita bo-*

ra Missa ibidem populo congregato, predicta Vannia, ut est iuris, per presbyterum publicentur. Ubi de solemnifuturarum nuptiarum proclamatione agi nemo non videt. Adde *Bannum* 1. col. 979.

VANNIUS, à Gall. *Vaino*, vel *Baino*, Balneum: nisi sit nomen loci. Charta inter Conc. Hispan. tom. 3. p. 168. *Et concludit per illum flumen usque intrat Lar in Sylva & item ad aquaria & per Vannios*.

VANNUERE. Vide supra *Vannire*.

VANNULUM, Vexillum minus, ut supra *Vanneria* 1. Charta an. 1328. apud Ludewig. tom. 2. Reliq. MSS. pag. 275. *Conferentes eidem ac infodantes & invellentes... per sceptrum regale, sub Vannulis & vexillis, ut est moris*.

VANNULUS, diminut. à *Vannus*. Gloss. Lat. Gr. *Vannulus*, τὸ μικρὸν ἀνέριον.

1. VANNUM, Pars navis. Contractus initus inter S. Ludovicum Reg. Franc. & Venetos 2 an. 1268. *Et habet duos paradisos, & unum Vannum & super Vannum cooperium & duos pontes*.

2. VANNUM, pro *Bannum*. Charta Goscelini Archiepisc. Burdigal. inter Instrum. tom. 2. Gall. Christ. novæ edit. col. 323. *Itaque illius & quorundam religiosorum virorum consilia supradictum locum consecrando iustitie Dei & nostre Vannum imposuimus*.

VANNUS, **VANNELLUS**, Mensurarum species, in *Vanni*, seu *ventilabii* speciem forte confecta. Ermentar. Monach. l. 2. de Vita S. Filiberti c. 14. *Adventus est deinde in vase, quod Vannus vulgo dicitur, quodam saxinea duplii damna incommodo, &c.* Libertates MSS. Villæ S. Deliderii in Campania ann. 1228. *Vannellus carboni minuti venditur 5 solidis tantum, & continet in se duodecim Vannos per mensurationem Sabinorum*.

VANOIA, pro *Vanna*. Vide in hac voce.

VANTA, ut *Venda*. Vide *Venda* 1. & 3.

VANTALLIUM, ut infra *Ventalium*. Charta ann. 1209. ex Tabular. S. Nicolai Remen. *Debemus habere & retinere impossum Vantalla effaverie Vivarii nostri*.

VANTARE, Vane ostentare. Gloss. MSS. apud Vossium l. 4. de Vitiis ferm. c. 9. *Jactare dicitur pro Vantare*. Quod à vento, vel potius à vendicare efformatum docet ibidem Vossius.

VANTARIUS, Charta sub Edw. II. Reg. Angliæ, apud Spelmanum: *Richardus Rockesley miles tenebat terram Scantonie per Serjantiam esse Vantarium Regis (ia) Gascoign, donec perusus fuit pari solarium preii 4. den. id est, dum trivisset per calcem 4. den. Ubi idem Spelmanus: Vantarius, praeursor; ut Vantarius Regis est affecla Regis, qui ceteros suos affecla praeagreditur, obeking fore soom in. Vim vocis fateor me non assequi: nisi Vantarius ponatur pro Ventarius, qui tributa Regia in Vasconia recipiebat, ita ut Serjantia species fuerit. Vide Venarius, in *Venda*.*

VANTIBRAS. Charta Henrici v. Reg. Angl. to. 4. Hist. Harcur. p. 1440. *Reddendo vobis & eisdem beredi-bus nostris unam crocecam de plate pro dextra manu & unum Vantibras pro dextro brachio*. Ubi excidisse existimoliteram A, ita ut legendum sit *Avantibras*. Vide *Antebrachia*.

VANTUS. Vide in *Vannus*.

VAPORARE, pro *Calefacere*, non semel dixit S. Ambrosius l. 4. Hexaemer. c. 5. at c. 3. *pro exurera* usurpavit. Auctor antiquus Vite S. Lupicini Abbatis Jurensis n. 5. *Us dum aliquotidie flabris scandalis jam per elationem Vaporatum accendunt, &c.* Gloss. Medic. MS. Reg. cod. 1286. *Vaporatio, calefactio*.

VAPORATORIUM, Vaporarium, hypocautum. Chronic. Andr. Danduli apud Murator. tom. 12. col. 524. *Hic diebus sua maxima tempestas Venetiis, . . . ut . . . multa Vaporatoria, multa do-*

mus, multae butires corrumpunt aut corruptae fuerunt.
VAPORUS, Vaporiferus, apud Prudentium.

¶ **VAPULARI**, pro Vapulare Acta SS. Savini & Cyprian. tom. 3. Julii p. 194. *Suspendantur, exangulentur & Vapulentur a capite usque ad talon.* Translat. S. Athanasii apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 1067. *Qui mox exterritus evigilavit, excitavit socios suos: Vapulati sumus, dilectissimi inquit.*

¶ **VAGUALIS**, Tabularium Camalar. dioc. Anic. *Manfus Rajapota à la Liger reddidit pro carcio 12. den. & sex Vaguales.* Moneta minor vacca insignita, ut Beneharnensis.

¶ **VACQUERIUS**. Vide supra *Vacquerius*.

1. **VARA**, species aucupii fluvialis. Charta Occidentica ann. 1311 ex 47. Regesto. Tabularii Regii nu. 130. *Item ordinarunt, quod quicunque de caetero capiens aves in aliquo dictorum stagnorum cum quadam arvo vocata Varda, dreburcham sive pulmentum confecto domino, in cujus aquis aves prædictæ capientur, solvere teneantur, dato quod alibicum avibus sic applicassent; & quod de caetero nullus erit ansus aves aliquas capere enim quadam arvo vocata emplumailbe, sive capusira, sive cum quibusdam aliis artibus antiquis, arte tamen prædicta Vara duntaxat, excepta. Vide Varus.*

2. **VARA**, Semita, Gall. *Sensier*. Statuta Avenin. edit. an. 1616. rubr. 34. de via præstanda, art. 1. *Segnasur Varas propinquiores via publice.* Ibidem: *Si de vineis agatur, quæ parvis semitis (vulgo dictis Vares) circumdantur, &c.*

3. **VARA**, ut infra *Warda*, Custodia. Charta Rudolphi Episc. Halberstad. an. 1147. apud Ludewig. tom. 1. Reliq. MSS. p. 6. *De fugientis mansis dno malis frumentis & ovum anserem advocatis singulis annis recipiat hac conditione ut in legitimis placitis suis homines sub observatione quadam, vulgo dicta Vara, aflare & respondere non cogas. Vide Gloss. Schilteri in Vara.*

4. **VARA**, *WARA*, Bonitas, valor: quod de monetis dicitur earumque sinceritatis examine, in Charta Ludovici Duci Brandenburg. apud Ludewig. tom. 7. Reliq. MSS. p. 5. *Si vero denariorum dictorum monetariorum Varas decreverimus addibere, hoc nusquam licebit fieri, nisi in eorum fabrica, vel in capisiorum asserere eorumdem... Nullus etiam dictis nostris monetariis Varas inferre præsumat, sine nostro consensu.* Charta an. 1364. apud eundem tom. 1. pag. 364. *Vendimus pro viginti & septem marciis Wara Queuwordensis in nostra ecclesia profectum utiliter redactis quatuor mansos. War, verus, in Gloss. Teuton Schilteri.*

¶ **VARANNA**, Facultas venandi cuniculos aut lepores, idem quod *Varenna*. Charta ann. 1153. apud D. Brussel. tom. 1. de Usu feud. p. 273. *Varannas quero, & alia multa qui contra me exerceant in ipso castro ipsi & ministri ejus. Varenna editum inter Instr. tom. 4. Gall. Christ. nov. edit. col. 173.*

VARANTIA. Vide *Garantia*.

¶ **VARANTIZA**. Vide in *Warantus*.

1. **VARARE**, vel *VARIARE*, dicitur flumen, quod *divaricatur*, seu in duos alveos funditur, apud Gromaticos pag. 495. *Mago & Vegoia Agrimensores: Sunt & alii pontes in vicinalibus & privatis viis, quorum alveii Varantur.*

2. **VARARE**, vox Italica, Navem mari committere, Gall. *Lancer un vaisseau*. Bartholomæi Scribz Annal. Genueus. apud Murator. tom. 6. col. 495. *Statim Varata fuerunt galce 10. denario salte Rursum col. 503. Omnes galcei Varari fecit (Potelas) & eas necessarius omnibus ordinari.* Statuta Massili. lib. 1. cap. 46. *Constituimus ut commune Massilie habeat viros magnos & parvos ad naves, & ad alia ligna Varanda, eosque teneat bene aptatos & paratos (ad) Varandum, expensis communis,*

& quicumque navem aut aliud quodcumque lignum Varare volent à modo, illud Varent cum dictis viris duntaxat, &c.

VARBALIUM, Jura & Consuetudines Normanniz c. 17. de *Verifica*, seu jure naufragii: *Et eo Dux habet... omnem piscem ad Varballum, qui ad terram pervenerit.* Ubi editio Gallica: *Et tout poisson, qui par lui vendra à terre, ou qui aura esté prins à terre. (Varballum editum apud Ludewig. tom. 7. Reliq. MSS. p. 188.)*

VARCATURA Charta Guillelmi filii Rogeri Ducis Apuliez ann. 1142. apud Ughellum tom. 8. p. 417. *Et dictum molendinum cum parvo Varcatura sita, & cum integro sedio... & cum lignaminibus eidem molendino sufficientibus ad apandam Varcaturam solum pro palata ejusdem molendini, &c.* Ubi *varcatura* idem valet, quod *virgatura*. (nostri vergine dicunt:) virgæ scilicet & ligna, quibus fluviorum aut stagnorum ripæ continentur: nisi sumi debeat pro aggre ipso seu transitu ad molendinum: Italis enim, maxime poetis, varcare est transire, ut *varca*, & *varco*, iter, transitus. [Vide *Varicatorium*.]

¶ **VARCHETTA**, ut supra *Varcheta*; nisi sit pro *Barchetta*. Vide in *Barca*. Chron. Andr. Danduli apud Murator. tom. 14. col. 366. 39. *galeas decem Varchettas, & 4. naves sessinantes preparari faciunt.*

VARCINATICUM. Charta Ludovici Pii L. 1. Chronici s. Vincentii de Vulturno p. 682. *De quibus una est donatio, quam Lupus Dux ad prædictum sanctum locum fecit de Varnaticis, id est, animalia, quæ exigebantur ad mensam Principis Ducatus Spoletani.* Idem Chronicon p. 685. *Obtulit quoque præceptum... & clausura in Marfisi, & de Varcinaticis, id est, animalia, quæ exigebantur ad mensam Dncis Spoletini.* Idem videtur, quod *Barganaticum* in Charta Caroli M. Vide in hac voce.

¶ **VARDECLOQUE**, à *Warda*, custos; & *Cloque*, Campana. Statuta scoteriz in Tabular. Audomar. *Venias quolibet sero infra sonum campanæ quæ pulsatur in ecclesia nominata Vardecloque.*

¶ **VARDONUS**, Pars calcei, s. ab Italico *Guardone*. Statuta Saluciar. collat. 5. c. 146. *Statutum est quod quilibet caligarius, seu firi facies subulatus ad vendendum in Siluciis, teneatur & debeat scire seu ponere eisdem subularibus soleas de scbina corii grossi, & in eis ponere Vardonus de scbina corii grossi, & hoc intelligatur in subularibus grossis: in subularibus vero subulibus debeat ponere soleas de corio beato, cum Vardonis corii beati.*

¶ **VARE**, ut infra *Varus*. Vide *Verveine*.

VAREA, Tributis species. Statuta Venetorum lib. 6. c. 68. *Quod vertitur... in damnnum patronorum & aliarum mercationum, propter decia, nabula, & Vareas.* Ibidem: *Vaream non dari, nisi debeat, quæ in quatuor Scribais descripta sunt: nisi si libri aut scripto ablati, aut in mare projecti sint: præterea de armit ac barnesit. Agitur etiam de Varea pluribus c. 73. 74.*

¶ **VARECH**. Vide in *Wreckum*.

¶ **VARECTUM**. Vide *Varium*.

¶ **VARENDA**, *VARENDATIO*, *VARENDARI*, Vide *Warantus*.

VARENNA. Vide *Varenna*.

¶ **VARENS**, *VARENARE*. Vide *Warantus*.

VARESES, seu *Varios* vocant, murum Ponticorum speciem quamdam qui vultre tantum albi sunt, dorso fuscescunt, ut ait Julius Scaliger in Aristotel. ubi de *Muribus Ponticis*. Huius *Vares* vocat Josephus Barbaro in Itinerario ad Tanaim p. 456. *Sibolini, Arnelinos, Dosses, Vares, vnipes, & id genus animalium alia illi offerentes.* *Vergares*, seu *Vairs* viri, appellasse videtur Benjaminus Tudelaensis in Itinerario, uti à nobis observatum in Different. 2. ad Juvinillam. Hinc pelles *Varie*, & vestes *Varie*, apud

apud Scriptores. Arnulfus Lexoviensis: *Procedit interim inter ciliicia pauperum fratrum & sordes, caritativus filius series adornatus* & Variis. S. Bernardus de vita & moribus Relig. cap. 10. *An non possit dormire, nisi supra Varium stratum, aut sub peregrino cooperatori?* Will. Brito lib. 9. Philipp.

Et quas hic mittit Varias Hungaria pelles. Celsarius Heisterbach. l. 6. c. 5. *Vestimenta a suis satis despecta erant, & humillima, non grisea, non Varia, sed ovina.* Synodus Monspessulana ann. 1258. cap. 3. *Et qui totam vestem miserunt, aut in habitu non vicerunt clericali, vestes Varias de ferendo, vel alias Clericos non decentes.* Rogerus Hovedenus p. 642. *Et quod nullus pest proximum Pascha utatur Varia, vel griseo, vel sabellina, vel e scarleto.* Albertus Stadenlis, & Historia Archiepiscoporum Bremens. an. 1183. *Et sufficiens Archiepiscopum exensavit, videlicet quod Varium non ferret, nec cum suis vestibus alieni erogatis, Mantellum Clerici aut Militis induisset, &c.* Concilium Salzburgense ann. 1386. c. 6. *Hinc est, quod firmiter inhibemur, ne Clerici in publico utantur Vario, vel illud de ferre presumant, nisi in dignitatibus fuerint, vel Canonici Ecclesiarum Cathedralium, vel in gradu magistris scientia fuerint constituti.* Computus an. 1202. apud D. Brussel. tom. 2. de Usuf. p. 283. *Et pro snura Varii mittit ad capam de camolino, ad S. Andream 100. s. Pro snura mittit Varii ad superniciale quod habuit tunc, 70. s. Statutum Humberti II. an. 1340. tom. 2. Hist. Dalph. p. 406. col. 2. Item, pro soluturis ranbarum Navitatis eunt necessarij 900. Varii, & pro illis Pascebat, 610. Varii, pro illis O.S.S. 610. Varii. Pelles varie, in Tabular. S. Vincentii Genomanen. j. Vetera Statuta peagii Parisiensis: *Pelleterie de toute bonne robe Vaire, dont la peur est Esclavonasse.* Varii Scruonia, apud Rollandin. in Chron. l. 2. c. 14. Adde l. 1. c. 13.*

¶ VAIRUM, VAIRUS, Eodem intellectu. Joh. Demus. in Chron. Placent. tom. 16. Murator. col. 580. *Aligne domine utuntur mantellis ... soderatis de zendallo vel Vairi.* Tabular. SS. Trinit. Cadom. *Omne verecum quod exiderit apud Oistrebza, aurum vel Vairum, vel mantellum sine atachis, &c.* Convenc. civit. Saonæ an. 1526. *Pro aliqua quantitate pellium affittarum, Vairorum, dolsorum, &c.* De griso seu Vairo, in Tabul. Maclov. an. 1415. Statuta Scabinorum Maceriarum ad Mosam: *Le cent de Vairs dour 4. den.*

¶ VAJUS, ITAL. VAIO, Eadem notione. Joh. de Bazano in Chron. Mutin. apud Murator. tom. 15. col. 605. *Erant vestiti de scarleto finto de pellibus Vajorum.* Conc. Tarracon. an. 1591. inter Hispan. tom. 4. p. 615. *Nullus andeat in vestibus seu capitiis sarratam portare de Vais albi vel de grisi.*

¶ VARUS. Chron. Parmensis apud Murator. tom. 9. col. 820. *Communio eidem fecit & donavit unam rebam Varam pretio 10. lib. imperialium.* Memoriale Poteff. Regiens. libidem col. 1154. *Indutum erat corpus ejus de bona drappo de scarleto cum pulchra pelle Vara, & cum nna capellina Vara de scarleto cum pulchro pallio.*

¶ VAYRUS, in Constitut. Frederici Reg. Sicil. c. 88. *Possint portare Vayros in capitis vel birretta.* Adde c. 89. & 105. Statuta Aftens. collat. 11. c. 109. f. 36. v. & Marten. tom. 3. Anecd. col. 89.

¶ VEYRUS Computus ab an. 1333. ad an. 1336. tom. 2. Hist. Dalph. pag. 273. *Conidm pellipario per manus Francisci sarrorii pro penni de Veyro roborum domini & Comitisse consors domini, &c.* Infra: *Vairo pro dom. Comitissa, &c.*

¶ VARESCDUM. Vide in Wreckum.

¶ VARETA. Joh. Demus. in Chron. Placentin. apud Murator. tom. 16. col. 579. *Quelibus domina communiter habebat tot annulos & Varetas auri cum lapidibus pretiosis, &c.* Nescio an sit pro Ital. Bareta, vel Garetta.

¶ VARGAIGNE, vox Gallica pro *Bargaigne*, ut monuit vir eruditissimus Falconer, Pactum, sedus, tractatio. Ital. Bargnano, Anglis Bargain, stipulatio, contractus: unde Scriptores medij ævi *Bareaniare, Barganniare*. Vide supra in bis vocibus. Statuta pro pistoribus Atrebat. an. 1335. inter Ordin. Reg. Franc. tom. 3. pag. 5. 12. art. 24. *Quoniam credera Vargaigne en la ebite (iuit) il doit venir pardevant le Majeur d'Aras & les Esquevins & Jurez jur sains, qnilo credera (credera) loyalement.*

VARGI, Latrunculi indigenæ, Arvernus. Sidonius quippe lib. 6. Epist. 4. ait, *Vargornia nomine indigeni latrunculos uocupo Arvernos suos; neque alii videntur ab iis, qui*

VARGI dicuntur in Lege Salica & Ripuaria, hoc est, *expulsi de pago, banniti, qui latrocinio vivebant.* Lex Salica tit. 57. §. 5. *Si quis corpus jam sepultum effoderit, aut exspoliaverit, Vargus sit, hoc est, expulsi de eodem pago, usque dum cum parentibus desinisti convenierit.* Ubi Glossæ interlineares Codicis Thuanii habent *dejeuisti*. Eadem, quæ Salica, habent Lex Ripuaria tit. 85. §. 2. & eutraque, Leges Henrici I. Regis Angl. c. 83. *Est qui corpus in terra, vel ossa, vel petra ... exspoliare presumpserit, Vargus babeatur.* Boxhornius à Punico Farkin (seu Hebræo Perek vel Pberck, rapina, vocem deducit. Camdenus in Britannia ait, se in venisse Glossario Ecclesiæ Landavenis *Verjad* Britanicoe latrones appellatos, bincque Vargos dictos putat. Wendelinus à Latino *vagus* littera R, interposita. Multa de hac voce commentatur Savaro ad laudatum locum Sidonii, cujus veltigium agnolco apud Innocentium III. PP. lib. 3. Epist. 95. & in Bullario Calneni tom. 2. p. 242. *Ceterum cum Vargum Vadarenæ ad monasterium pertinere testes utrinque partis ostendant, &c.* Ubi *vargis* videtur esse Italicum *varco*, vel *varca*, iter, transitus, unde *varcare*, transire, quas voces quidam à *varca*, pro *barca* deducunt. Est enim Ital. proprie *varcare*, fluvium vel montem pertransire. Potest etiam à *vargis* vox deducti, qui pro vagis sumuntur.

WARGANEUS, Extraneus, alienigena, cujusmodi sunt *Vargi*, exiortes, & banniti, & à patria sua facti exules. Charta Udonis Episc. Tullenis an. 1069. apud Hieron. Vignerium in Allaticis pag. 28. *Alienigena, id est, warganei, qui manserint in baano, dabant Comitæ 4. denarios, &c.* Ab eodem denique fonte, non infulse opinor.

WARINGOS, Anglo-Danos, de quibus fusc egimus ad Villharduinum n. 89. qui ex Anglia à Normannis expulsi, Bizantinorum Imperatorum obsequio sese manciparunt, arceffit Spelmanus, qui ita appellatos putat à Vaxonico, seu veteri Germanico, ac proinde Gallico parian, quod est *imprecari, execrari*, unde *Wariage*, Angli maledictionem & anathematizationem vocant, ita ut *Varingi*, perinde ac *Vargi* exules fuerint & banniti, seu, ut verbo utar Orderici Vitalis l. 4. *extiores*: eosque Normanni, voce Anglica tunc recepta, & probrofa, *Vargos* & *Varingos* appellarunt. Licet porro *Varingi*, quos Byzantini Scriptores *Barygæ* vocant, nisdem non semel, ut & Wilhelmus Malmesburiensis l. 2. de Gestis Anglorum c. 13. *Angli* dicantur, Anglo-Danos fuisse constat, tum ex ipso Villharduino, cui *Anglos Danos*, tum ex Saxone Grammatico lib. 1. a sub ann. 1098. cui *Danica vocis homines* dicuntur, satis perspicuum est. Tamefi alii *Kættæ*, seu *Celtæ*, appellant Scripturum perlique ac præsertim Pachymeres lib. 7. c. 35. extremo, & quos laudavimus ad Villharduinum & ad Annam Connequam, quia scilicet ita etiam Germanos indigitabant. Vide *Warengangi*.

Eandem originationem nomenclaturæ maris Balthici, quod Russis *Mare Waregium* dicitur, tribuit

buit Eccardus in Lege Salica pag. 243. quod scilicet piratarum celebrantes, *Wargi* nuncupati, ab ea regione prodierint.

¶ **VARGUUS**, *Βαργυρ*, in Gloss. Lat. Gr. Vulcanius emendat *Valgus*: nisi sit pro balbus; Italis quippe *Varugo* blasphemus sonat.

¶ **VARIA**, pro *Baria*, Argenti massa Gall. *Liagot*, *barre d'argent*. Epitome Chron. Cafin. apud Murator. to. 2. p. 366. col. 1. *Item secunda vice 365 libras argenti, & tredecim mille aureos, & duas Varias argenteas ponderis librarium 30, &c.*

¶ **VARIARE FORUM**, Jurisdictionem prohibitu mutare. Alphonſi Reg. Aragon. Epist. an. 1419. ioter Concil. Hispan. tom. 3. pag. 660. *Ita quod de commissis vel committendis per eos excessibus, forum Variando ad votum, & nemine punitione debita valeat coerceri.* Vide *Variate* 1.

VARIATOR, *Παρατης*, in Glossar. Græco-Latin. *Παρατης*, *Vario*.

¶ **VARICA**, Struma. Vide *Gangula*.

¶ **VARICARE**, Transgredi. Gloss. Lat. Gr. *Vari- cat*, *περὶ τὴν*. *Varicas*, *diversi*, *ambulat*, in Gl. lfid.

¶ **VARICATIO**, *Παραγὰς* in Gloss. Lat. Gr. & Græc. Lat. *Παραγὰς*, *hesitatio*, *Varicatio*, *dubium*. Melius in Cod. Reg. *Variatio*.

¶ **VARICOSUS**, *ιδ est Curvus*, *Vari est vena, quæ facit hominem curvum*, in Gloss. MSS. S. Andreæ Avenion.

VARICUS, Morbi species. Stephanus de Translat. S. Maurini Abbat. num. 10. *Pueri quidam morbus, quem dicunt Varicum, densa visum caliginem obnubis, & oculorum munus extinguit. Videtur legendum Variolam.* Vide in hac voce.

¶ **VARIEGARE**, Variare, ornatus varietate distinguere. Utuntur Aufonius & Apuleius non semel. 1. **VARIETAS**, Dissensio, Gall. *Different*. Oberti Cancellarii Annal. Geneoſi. apud Murator. tom. 6. col. 309. *Nam inter nos Varieſates, quæ orta fuerunt per universum Archiepiscopatum nostrum, ben consules in civitate ita caute & sapienter omnia tractaverunt, &c.*

2. **VARIETAS**, *Αδρτία*, *calliditas*. S. Irenzi vetus Interpres l. 4. c. 41. n. 3. *Dixit sic progeniem viperarum, secundum similitudinem horum animalium in Varietate ambulantes & ledentes reliquos.*

3. **VARIETAS**, *Invaiuidio*, *Indisposition*. Lex Ripuarior. tit. 83. §. 2. de impotioato: *Si autem mortuus non fuerit, & Varietatem seu debilitatem probabilem ex hoc in corpore habuerit, &c.* Vide *Inaqualitas*.

VARINGAGA. Vide *Guaringaga*.

VARIOLA, [Boa, Medicis, Galli. *Pesite Verolle*.] Glossæ M. S. ad Alexandrum Iatrotophista: *Species surpeditinis, quam vulgus Variolas dicit*. Constantinus Africanus l. 2. Pantechn. c. 14. *Variolæ sunt multa pustula in toto corpore, aut ex majori parte disperse, aut in uno membro, in aliis non. Antiqui vocant boni ignis carbonem: Siculi Filias igni. Marius Avenitic. Hoc anno morbus variolus cum profusio venis & variola Galiam Italiamque valde afflixit.* Vide *Miracula* S. Ludgeri Episcopi Mimigard. num. 29. 33. lib. 2. *Miracul. S. Bertini* cap. 13. [Bern. Thesaurarium apud Murator. tom. 7. col. 767.] & Salmasium de Anno climacterio p. 716. *Variolas Græci ἰσχυράται & ἰσχυράτα* vocant.

¶ **VARIOLUS**, Eadem notione. *Miracula* B. Jacobii Philippi tom. 6. Maii pag. 171. *Joanna ... ob Variolum suum amiserat oculorum.*

¶ **VAYROLA**, Eodem intellectu. *Miracula* S. Yvonis tom. 4. Maii pag. 572. *Macula nata juxta in oculo puella post assumptam infirmitatem quæ vocatur Vayrola.* Vide *Picula*.

¶ **VAYRORA**, Pari significatu. Acta S. Francæ to. 3.

April. p. 384. *Cacitas occasione Vayrorum exorta, per S. Francem est curata.*

¶ **VARIOTOSUS**, *Punctis variolarum* deformis. Appendix ad Agnelli Pontific. apud Murator. tom. 2. p. 214. col. 1. *Statura pusillus, oculos habens parvos, magnam os, & magnos dentes habens, Variolosus in facie, &c.*

VAISCAPUM. Vide *Watercapum*.

1. **VIARIUS**, Equi color. Uguit: *Egus Varius, qui habet vias colorum*. Claudius Corte Italus lib. 1. *del Cavalierizzo* c. 16. *Del color vario & misto: i pelami variis & misti sono quelli, che sono composti de i quattro colori sudetti: & io gli chiamo misti & variis, per cio che anno i peli talmente misti, & posti insieme & colorati, che impossibile quasi sarebbe, over difficil molto, il discerno dal nero, & dal rosso saper con l'occhio dividere, & discernere, & dire.* Palladius de Agricultura in Martio c. 13. *de equis, & eorum coloribus: Sequens meriti, Varius cum pulchritudine, nigro, vel albino, vel badio mistus.* Gesta Consulum Andegav. c. 8. n. 7. *Iste & quidam suus Miles equitans Varium equum.* Occurrit etiam in Testamento Ermengaudi Comitissæ Urgelli apud Diago lib. 2. de Comitibus Barcinon. cap. 73. *Le Roman de Gaydon* MS. de equo vario:

Ferrans li rand Vairon qu'il tot perdu.

Infra:

Et Aman frois for Vairon d'Aquila.

Rursum:

*Ejlouls de Langres fist ou Vair de Catoigne,
Et Bernard fist for le Vair d'Alaingaie.*

Ibidem:

Le bon cheval, qui ot la crope Vaire.

Le Roman de Vacce MS.

Et gagner desliers blaus, & Vairs, & ferrans. *Cheval vaion*, in Testamento Balduini Comitissæ Guineſis an. 1244 apud Duchesnum.

Tribuitur etiam aliis animalibus. *Oves varie, arietes variis, & maculosi*, quibus opponuntur *unicolors*, Genes. c. 30. ubi Gr. *ἑρπιδες* & *ἑρπιδες*. Scholiastes vero *ἑρπιδες* & *ἑρπιδες*. Veteres Cloſe: *Varia, varietas* & *ἑρπιδες*. Fragmenta Petronii: *Rusticus varium porcum perdidit*. Eadem Gesta Coll. Andeg. cap. 12. nu. 1. *Quidam nobilis dicitur Vacca varia.* Cosmas Pragenſis p. 5. *Ibi Dux vestit duobus Variis bubus arat: unus bos præcinctus est albedine, & albo capite: a ser à fronte posttergum albus, & pedes posterioriorem habens albos.* Vide *Farius*, *Ferrandus*, *Vaccæ*, *Vares*.

2. **VIARIUS**, Leprosus. Fortunatus in Vita S. Germani Episc. Parisi tom. 6. Maii p. 778. *Cui ... facta de ipsius maleficiis Varis, est mors vitam non abstulit, tamen signum mortis infixit.*

¶ **VARIN**. Vide supra *Varicofus*.

¶ **VARIXATUS**, *Varius*. Pennæ acute *Varixate*, in Chron. Mutin. apud Murator. tom. 15. col. 606.

¶ **VARLANE**, pro *Vallare*, tem fide interposita asserere. Vide *Vallamenta*. Litteræ procuratoris an. 1348. ex Chartular. 21. *Corbeien. fol. 193. v. Dantes dicit procuratoribus nostris ... potestatem ... seſtes ex parte adversa predictos reprobandi ac suos testes salvandi, & compromittendi, compromissum sub pena & fide Varlandi ac compromissum ... prorogandi.* Aliæ Litteræ procuratoris de eadem re ibidem fol. 192. v. concessa à Maria Bleſensi Ducissa Lothar. *Donons auſſi à ſeſtes de veir jurer tesmoings, de bailier reproceus & salvations, de faire tous esjoines, ... de pascifier & compromettre par soy & par paine de ralonger ledit compromis.*

¶ **VARMIGRISUM**, Muris Pontici pellis. Leges Norman. apud Ludewig. tom. 7. Reliq. M. S. p. 187. *Lapis pressioſus, insuper effallatus, Varmigrisum & pelles scollitani, &c.* Vide *Vares*.

¶ **VARNAZONUS**, Vestis genus. Statuta Placen-

1.6 fol. 80. v. Item de aliquo Varuano drapi integri. &c. Infra Guarnarugus dicitur. Vide in hac voce & Guarnellum.

1. VARO, & VIRO, pro BARO. Tabularium Aquense apud Marcum: Causile & valustate sui Varonis, qui eisdem Castelli & Burgi possessor erat & dominus. Observat idem Marca 1.6. Hist. Beneharn. c. 54. n. 6. Ancium Guillelmi Comitem Vasconie in Charta fundationis S. Petri Generensis vassallos suos Viros appellare, ut insinuet hanc vocem à Vis deducendam. Vide BARO.

2. VARO, pro VIRO. Papias.

VAROLUS, Animal quoddam, ejus mentio est in Vita S. Bernardi tom. 5. Operum ejusdem col. 1288. edit. ann. 1690. Transiens autem per quandam villam, auditis ab incolis locustilius, duas feras immanissimas, quae vulgo Varolij, nemore proximo deservire. A variis fortasse maculis sic dictum existimo.

VARONIA, pro BARONIA, Vide Rici.

VARONUS, Italica Varone, Piscis genus, Gobius, Gall. Goujon. Statuta Placent. l. 6. fol. 79. v. Item pisces minores, botulos, Varonos, &c.

VARRENTARE, VARRENTATIO. Vide Varentus.

VARRIUM. Vide Barrium.

VARTIVUS, *παρτινός* in Gloss. Lat. Græc. leg. Vartivus est Vulcanoio. Gloss. Græc. Lat. *παρτινός* & *παρτινός* dicitur, Versutus, perversus, Vartivus.

VARVASURI. Vide in Vassalores.

VARUS, Septem ad capiendas bestias, ubi res ponuntur, vel pollium varium. Papias. Vide Var 1. & Vergine. [Occurrit alia notione in Vares.]

VAS, Sepulchrum subterraneum cameratum, Sarcophagus ex lapide vel marmore, quomodo Arverni & Lemovices etiamnum vasos dicunt. Lex Salica tit. 17. §. 3. Si quis mortuum hominem aut in petra, quæ Vasa ex usu Jacobothi dicitur, super alium miseris, &c. Vetust. Inferiis: P. Ælius VALERIANUS HOC VAS DISORDINUM SIBI ET FELICITATI POSUIT, ET TRIBUNAL EX PERMISSU PONTIF. PERFECIT. Gregorius Turon lib. 1. Miracul. c. 89. Factum est autem, ut impleti diebus in basilica B. Vincentii sepeliretur, in qua ipse sibi vivens Vas deposuerat. Idem de Gloria Confess. c. 35 de Tumulo cuiusdam puellæ: Quo facto, ut Vas illud elatus operitorio, &c. Iosephus Sacerdos in Histor. Translat. SS. Ragnoberti & Zenonis cap. 3. Gaudio magno repleti collegerunt præfati venerabiles Sacerdotes ossa Ragnoberti Pontificis, elevantesque de sepulchro, ... novo in Vase posuerunt. Sed hoc loco videtur esse ferecrum. Historia Cænobij Viconiensis c. 15 Vas quoddam, Ferecrum vulgo vocatur, ipso consentiente & cooperante adificaverunt aureo ac argenteo, ac pretiosis lapidibus decoratum: cuius rei causa ne tanto Vase vacuo remanente frustra laborasse dicerentur, ubicumque peruenit ad Ecclesiis tam vicinis quam longinquis Sanctorum corpora perquirentes, magnamque vis copiam aggregaverunt. Vide Raimundum Montanerium in Chronico Aragon. c. 153. Ita etiam usurpat Alcuinus Poem. 164.

VASCELLUM. Eadem notione. Vetust. Inscript. 1108. 6. DEPOSITUS. 1112. IN VASCELLO & MASSA, &c.

VASA autem videntur appellasse majores lapides. Sampirus Altorencis Episcopus in Hist. Hispan. Tunc Ecclesiam in Compellita, quam ... construxerat Rex Aldefonso magnus ex lapidibus, ex luto opere parvum Rex iste præcipiavit, & ex calice quadratæque lapidibus, marmoreisque columinis, sive Fastis, construxit eam valde pulcherrimam.

VAS, pro qualibet rei; quo sensu non semel occurrit in Scripturnis sacris. Missale Franc. apud Mabil. Liturg. Gall. pag. 315. Fiant omnia ipsa protectione tua tuta atque defensa, potens Domine, Vasa.

Tom. VI.

VAS, Corpus. Julius Africanus lib. 3. Hist. Apost. Quid mihi & tibi Quirine Proconful, ut mitteres me ad hominem, qui non modo curdura ab hoc Vase, Verum etiam suis me virtutibus incendere potest? Utitur præterea 17. p. 94.

VASA CHRISTI, Sanctimonialia. Eigilio Vita S. Sturmii l. 3. Bened. part. a. p. 569. Quemadmodum à viris satis fidelibus, immo usque Christi, illius viri principia & conversationem ... agnovit. Hinc Donatus Vesonionensis Episc. regulam ab se concinnatam inseribit. Sanctimonialia jusulanensis Cænobij quas Vasa Christi pretiosissima vocat.

VASA INFIRMIORA, Sequior sexus, femine. S. Pachomius in Regula: Si saculares homines, aut debiles, aut Vasa infirmiora, id est, mulierculæ, venerint ad ostium, &c. Utitur rursum infra. [Addit. ad Capitular. cap. 23. In castitate uxores suas diligere, eisque ut pote Vasi infirmiori bonorem debitum debeant impendere. Mulierem vas appellat Paulus Apostolus 1. Thessal. cap. 4. 4.]

VAS, VASA, Arma. Willelmus Brito in Vocabul. Vasa belli dicuntur arma, unde versus:

Dic belli Vasa, quæ bellum postulas arma.

Liber Regum c. 14 ubi editio præfert, alios armiger ejus interficiat eos: 70. Interpretes habent: Et portans Vasæius procedebat post eum. Collatio Legis Moisaicæ tit. 1. Si immiserit super eum aliquod Vas ex insidiis. Apud Frontinum l. 4. Stratag. c. 1. cultrum inter vasa reponitur. Hinc Vasa conclamare, censuare, in re militaria. Vita S. Deodati Abbatibus num. 5. Quo tempore Clodoveus regimine sacer Francorum, jubet Vasis bellorum instrui gentem Francorum, &c. Rodericus Toletanus lib. 8. de Rebus Hisp. c. 3. Hæc itaque Pontifex cum multitudine citioris Gallia Vasis belligeris signis & armis honesta, urbem ingressus est Toletanum, &c. [Miracula S. Angilberti l. 2. c. 4. Bened. part. 1. p. 134. Ambianensis pagi sanctum quemdam vocabulo Ranivillam raptorem cum Vasis armorum assilientis, &c.]

VASA, Campanæ. Walafridus Strabo de Rebus Eccles. cap. 4. Vasorum autem usum primo apud Italos affirmant inventum. Unde & Campania, quæ est Italia provincia, eadem Vasa majora quidem Campana dicuntur: minora vero, quæ & à sono Tinninabula vocantur, Nolas appellant à Nola, civitate Campaniæ, ubi eadem Vasa primo sunt commentata. Vita S. Materniani Episcopi Remensis num. 5. Cucurrerunt ad signa templi moestallia: & cum capissent cuncta clangere Vasa Christi laudem reboantia, &c. Ethelwulfus de Abbatibus Lindisfarneus lib. 14.

Ænea Vasa cavis crepitant quous pendula sistris.

VAS, Navis, Gallis Vaisseau. Ordericus Vitalis lib. 12. p. 868. Hoc seudum, Domine Rex, à te requiro, & Vas, quod candida navis appellatur, merito ad regalem famulatum optime instrui debet. Cui Rex ait: Gratum habeo, quod petis: mihi quidem aptam navem elegi, quam non mutabo, &c. Statuta Alexandri II. Regis Scottiæ c. 23. Si aliqua navis, vel scropha, vel aliud Vas appropinquaverit, &c. Syndicum Nicolsen c. 15 Qui in Saracenorum publicis navibus, aut aliis Vasis regimen aut curam gubernationis exercent. Gregorius M. lib. 3. Dialog. cap. 36. Nam cum in eorum morie veniorum nimietatibus elevati fluitibus sequebantur, vela in ventis projecta, totumque Vas navis quassa immixtis fluitibus ab omni fuerat sua compage dissolutum. Vasa ga earum, in Historia Corulorum lib. 10. cap. 7. [Vita S. Guthierni in Tabular. Kemperleg. Aperte mare quotidie, & venit ad vos Vas in quod mirabiles: qui navigantes, &c. Memoriale Potestatis. Regionis. apud Murator. tom. 8. col. 1161. Multas urbes & galeas & Vasa marina fabricaverunt (Pisani) in flumine Arni. Conventions civit. Saeo.

M m m

n z

an. 1526. fol. 9. *Quod homines Saona facere teneantur exercitum & cavalcant per mare & per terram, & in Vasisbus maritimis armandi ire.* Ita etiam interdum usurpat Græci Scriptores recentiores. Vide Gloss. mox præcit. in hac voce.

VASSELLUM, ex Gallico *Vaisseau*. S. Ludovicus in Epist. de Captione sua: *Vassellis navalibus ut plurimum incendio dissipatis, &c.* Vincentius Belvac. l. 3. a. c. 97. *Rex cum legatis... erat in quodam Vassello, &c.* Utuntur præterea Jacobus Rex Siciliæ in Constitut. c. 31. Petrus de Vineis l. 1. Epist. 36. Sanutus l. 3. part. 9. cap. 8. & alii. Vocem porro à nostris hauserunt Græci recentiores. Index Iliados Græco-Barbaræ: *Αἱ βάραι, τὰ βαρτῆρια, ἡ ναυαγία.* *Vassella*, in Chronico Petri Regis Aragon. edita à Mich. Carbonello l. 1. c. 12.

VASSELLUM, Eadem intellectu. Charta Frederici Reg. Siciliæ apud Murator. tom. 10. col. 88. *Impedimentis ventorum obstantibus dictum exsteliu nostrum Vassellis bosium nullatenus poterat adberere.* Charta an. 1429. ex Tabul. Piscat. Massil. *Piscatores possunt vendere pisces in Vassellis eorum.* V. *Tarida*.

VACILLUM, Eadem notione. Charta Frederici I. Imperat. ann. 1190. apud Will. Hedam in Episcopis Trajectensibus: *Regis nobilitatis tue prudentiam commoendogamus, quatenus idoneis Serenitatis tue Legatos Jannam, Venetias, Anconam, Pisom, & alios pro gallearum atque Vacillorum transiitentes præstetis, &c.*

VAS, Alveare apum Vulsinus Episcopus in Vita S. Iupiani: *Hanc, qui nocte ad sacrandum venerat, turpiter ligatus in horto nostro jacet arripuerat enim quoddam Vas melle plenum, &c.* Historia Rotonen. Monasterii MS. l. 1. c. 5. *Quidam vir vascitus... videas Vas mollis, quæ quatuor tantam erant in horta, &c.* Domestici in Monastico Angl. tom. 3. p. 306. l. 4. *Averii, 12. rancini, 116. oves, 24. porci, 24. capra, & Vasa apum, semper valuit 10. lib.* Vide Formulas Exorcismorum c. 11. apud Baluzium to. 4. Capitul. & Aimoin. lib. 2. Miracul. SS. Georgii & Aurelii cap. 10.

VASCELLUM, Eadem notione. Pactus Legis Salicæ tit. 9. §. 2. *Si quis unam apem, hoc est, unum Vascellum furaverit de sub ictio, &c.* Ubi Lex Salica habet tit. 9. §. 1. *Si quis anum Vas apum de intro clavis aut sub ictio furaverit, &c.* Vasculum hac notione in Lege Bajvar. tit. 21. non semel.

VASA DECIMÆ. Charta Adelviz domini Guisiz an. 1198. in Tabular. Eccles. S. Nicolai de Clarofonte Ord. Præmonstrat. *Ego Adelvis domina Gaisia notum facio... quod cum villa de Buronfossa construeretur, Gerardus Clericus de Cellas, cui de 9 Vasis decime territorii ejusdem loci 5. competeant, nobili viro marito meo, qui in eadem decima de 9 Vasis tria possidebamus, pro bono pacis communis profectus, de illis 5. Vasis unum concessit in perpetuum possidendum, &c.* Me rges, Garba.

Hanc interpretationem iterum firmare licet ex Chrono. Spei pag. 315. Anno 1344. *Cessimus quoque Henricus Porcelis jus terragii duorum bonationum, & triam terræ mensurarum versus Souvrie sub censu quingue Vassarum bladi.*

VASCULUM, Eadem notione, in Charta an. 1133. apud Mirzum tom. 1. pag. 98. col. 1. *Terram in eadem paragebia solventem annuatim 10. sextaria brasii, cum decem Vasculis bordei, &c.*

VASA, &c. Obfervantiz ad Foros Aragonenses, apud Michaelem del Molino in Repertorio p. 75. v. Item pronuntiaudo declaramus, quod... possint abbreviare illas bestias, quibus & colant in Vasis ditorum hominum de la Fraxneda, &c. *Ipsi terram senentes tenentur juvare dictos homines de la Fraxneda in seombra dicta Vassarum.* Vide [Vassilium] & Vassa.

VASALLAGICUS, VASALLAGIUM, VASALLUS, Vide in Vassus 2.

VASANUS, *ἡ ψαλῆς*, in Glossis Lat. Græc. edit. in MSS. *Vesanus* & *Vesania*.

VASARIUM, *ἡ ψαλῆς*, in Gloss. Gr. Lat. *ψαλῆς*, in Lat. Gr. Hispanis *Vasar*. Alias hujus vocis apud Latinos notiones vide apud Turnebum in Adversar. Cafaubonum ad Suetonium, Jacobum Gothofredum ad l. 1. a. Cod. Theod. Censitoribus, &c.

VASARIA TERRA, ex figuli argilla, ut est apud Gariopontum l. 5. Passion. c. 5.

VASARIUS, Is qui vasariis sive vasisbus præest. Liber niger Scaccarii p. 347. *Vasarius in domo comedit, & 3. ob. homini suo, & jumariam cum libatione* (l. liberatione) sua. Vide *Vasarius*.

VASATICUM, Quod pro navibus vel apibus exsolvit. Vide supra *Vas*, navis, & *Vas*, alveare apum. Chron. Farfense apud Murator. tom. 3. part. 2. col. 543. *De aliis vero partes 11. & nec angarias, nec xenia, nec glandaticum, nec Vasticum, nisi Vasticum operas à Vassallis debitas significet: earum quippe eo loci nos semel mentio occurrit.* Vide alia notioe in *Vassus* 1.

VASATUM, Supellex. Annal. Novosientis apud Marten tom. 4. Anecd. col. 591. *Publice voce præconis per plateas publicabatur... unicuique liberum esse civitatem relinquere, discedere, & suaque assumere secum... Signo dato, multi cum Vasariis suis sagorunt.*

VASCANDA. Genus vasis, Papiz [Leg. videtur *Vascauda*.] Vide *Boscauda*.

VASCELLUM. Vide *Vas*.

VASINUM, Grex ovium. Vide *Rossaria*.

VASCIO, Vasculum, Gallis *Vaisseau*. Octav. Horatian. l. 4. *Rer. medicar. p. 100. Usti natura stomachi dolorem curat, si Vascione circa stomachum suspensa collo, portetur, ita ut nec aqua contingat, &c.*

VASCONES, Societas Vafconum, cui, ut videtur, attributa erat mensæ publicæ administratio. Litteræ Philippi Pulcri Franc. Reg. an. 1306. ex Regest. 62. Chartophyl. Reg. Ch. 64. fol. 37. *Guillelmo de Nozeris servienti nostro armerum arcariam quas Vafcones tenere solebant cum omnibus juribus & pertinentiis suis, prout per dictos Vafcones sua gentes nostras alias explicari solent concedimus in hereditatem perpetuam tenendam à predicta Guillelmo & heredibus suis ex recta linea descendentibus faciendi servitium consuetum.*

VASCONIZARE, Vafconum more saltare. Aimericus de Peyraio Abbas Moisiacensis in Vita Caroli M. ex cod. MS. 1343. Bibl. Regiz:

*Quidam cœbreta Vafconizabant,
Levis pedibus persaliant.*

VASCULUM, Alveare apum idem, Merges. Vide hac duplici notione in *Vas*.

VASCUS, *ἡ ψαλῆς*, in Glossis antiquis MSS. & apud Joannem de Janua.

VASSELLA, VASSELLAMENTUM. Vide in *Vassella*.

VASELLUM, Navis. Vide *Vas*.

VASILEUS, pro *Basileus*. Vide in hac voce.

VASILUM, Stabulum, Equile, vel quid aliud simile, ut videtur. Charta an. 1243. ex Tabul. Carul. Montilivi: *Et libertatem concessit coriet facienda & Vasilis & ceteros usus necessarios ad opus animalium.* Vide *Vasa*.

VASLETUS. Vide *Valeti*.

VASNAGIUM. Vide *Vaanagium*.

VASO, Cespes, Gall. *Gazon*. Locus est in *Investitura*, col. 1527. Vide *Wazo*.

VASSA, Instrumentum piscandi. Tabul. S. Quinti. in Insula p. 79. *Ad ingenia que leguntur videlicet à boi & bouis ad communes Vissas à soire, piscari poterunt.* Sed legendum omnino *Nassas*. Vide *Verulium*.

VAS-

¶ VASSALA, Gall. *Vassalle*, ex Charta an. 1399. in Inventario Chartarum Reg. ann. 1482. fol. 313. v. Vide in *Vassus* 2.

¶ VASSALITUM, VASSALLAGIUM, VASSALLAGIUS. Vide *Vassus* 2.

¶ VASSALLAMENTUM. Vide *mox Vassella*.

¶ VASSALLATICUM, VASSALLATUS, &c. Vide *Vassus* 2.

¶ VASSELLA, Vasa, vasarium, supellex, Gall. *Vaisselle*, Ordinat. Humberti II. an. 1340. tom. 2. Hist. Dalphin. p. 393. col. 1. *Portent uessaria infirmorum officiorum & Vassella coquina*. Processus de B. Petro Luxemburg. tom. 2. Jul. p. 608. *Es honorabilissem gobeleum totius Vassella mee*. Vide *Vassella*.

¶ VASSELLA, VASSALLAMENTUM, Eadem notione. Invent. Chartar. Reg. an. 1482. fol. 76. v. *Littera Maria Regina Sicilia & Hierusalem Ducissa Andegavia continenti qualiter ipsa concessa fuit quod magna Vassella Regis fuit munitio danti mortuo suo pro conquestibus Sicilia*. Ad marginem: *Vasa argentea & aurea*. Johan. Demulsi in Chron. Placent. apud Murator. tom. 16. col. 583. *Utiuntur . . . aliis pulchris armaris & Vassellis & Vassallamentis*.

¶ VAXELLA, VAXILLA, Pari significatu. Testam. Guilelmi Vicecom. Narbon. ann. 1397. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 1632. *Legamus capella S. Andrea ecclesie de Crasse, pro quadam quantitate Vaxelle argentei, . . . sexcentum fraucos auri, de quibus . . . dictam Vaxellam emi volumus*. Mirac. MSS. Urbani V. PP. ex Tabul. Victoris Massil. *Fuit commissum quoddam furtum de Vaxella argentei dom. abbas Montimajoris*. Testam. Guillel. Marteleuti Episc. Bethleemitan. an. 1492. ex Bullar. Fontanell. fol. 121. *Ordino quod domus mea in qua inhabitat Parisius, cum omnibus meri munitiis tam libris quam aliis & Vaxillis mea argentea vendantur, &c.*

¶ VAYCELLA, VAYSELLA, Eodem intellectu. Charta an. 1339. ex Tabular. S. Victoris Massil. *Fiant duo inventaria, . . . qualia & quanta blada, vicia, & cetera viticula, moneta, Vaycella aurea & argentea, &c.* Adde Baluz. tom. 2. Hist. Arverni. pag. 539. Littere Humberti II. an. 1340. tom. 2. Hist. Dalphin. pag. 415. col. 2. *Sive efflet billionis in monetis, Vayssillis, focalibus, vel aliis quouscumque auri vel argenti speciebus*.

¶ VASSALLAMENTUM, VASSALLAMENTUM, ut *Vassella*. Charta Hugonis Abbatis S. Benigni Divion. an. 1299. ex Tabul. ejusdem loci: *Mobilis quae habemus & habere possumus, scilicet in denariis, Vassallamentis urgensis, &c.* Comput. ann. 1239. ex Bibl. Reg. Pro Vassallamento in baptismo juvenis Reginae 1200. fol. Tur. Alter Comput. an. 1255. apud D. Brussel tom. 1. de Usu feud. p. 470. *Pro calice aureo, candelabris, bacini, & aliis ad capellam & alia Vassallamenta argenti 845. libr. 18. denarii*.

¶ VAYSELLAMENTUM, Eodem sensu. Testament. an. 1328. tom. 2. Hist. Dalphin. p. 227. col. 1. *Et quod dom. heres suus aliquod non capiat nullo modo, quousque dicta fuerint adimplenda, excepta Vayssellamenta sua quam ex nunc sibi legavit*.

¶ VASSELLUM, VASSELLUS, Vas, dolium, vasculum. Statuta Montis Regal. 1497. *Qui venderit vinum ad minimum . . . debeat postquam venderit totum Vassellum vini, quod vendere incepit, hoc est vinum dicti Vasselli, dare & solvere dicto emptori dicta gabella, &c.* Statuta Placent. l. 6 fol. 83. *Item provusum est quod saldarerit & alii facientes lebetes seu aliquos Vassillos de rama, &c.*

¶ VAXELLUM, Pari significatu. Charta an. 1040. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Dono 10. dextris vinea in villa Cathedra cum Vaxella, reservato michi usufructu*.

Tem. VI.

¶ VAYSELLUM, Eadem notione. Charta an. 1392. ex Tabular. S. Victoris Massil. *Unum Vassellum vicia rubei teneant novem metretas, sive millerios & duo scandalia*.

¶ VASSINUM, Grex ovium. Vide *Rastura*.

VASSIS. Chronicon S. Vincentii de Vulturbo p. 673. de Petro Diacono Casinensi: *Quem Aribis suspensum cum honorificis retinuit, à quo palatium infra Beneventum, & aliud in Salerno constructum, Vassibus decorari fecit*. Forte leg. *versibus*, nili *vassibus* scribatur pro *bassibus*. Vide *Vas*, & *Vassus* 2.

VASSO, Cujusdam Gallici numinis templum. Gregorius Turon. lib. 9. Hist. c. 32. *Veniens vero Arvernus, delubrum illud, quod Gallicis lingua Vasso Galata vocant, &c.* Marti dicatum fuisse opinatur Joannes Savaro in Orig. Claromont. Alii *Vasso*, templum & ædem sacram denotare aiunt, non Deum aliquem à pagania cultum: quippe juxta Claromontem locus, ubi olim fuit ædes S. Artemii, adhuc *Vas saint Arsem* appellatur, hoc est, templum S. Artemii: ut apud Delphinatens in pago S. Gisleini (S. Gilini) locus, ubi ædes S. Marcelliani fuit, postmodum destructa, & ad quem pro impetranda pluvia fiunt processiones Ecclesiasticæ, *le chump du Vas* dicitur, ut auctor est Claudius Expilius. Vide *Vasa*.

1. VASSUS, pro *Vas*. *Vassi de auro & de argenteo*, in Testamento Ranimiri Regis Aragoniz ære 1099. apud Martinezum.

2. VAS-UT, & VASSALLUS, iidemne fuerint, video controversi; quæ quidem inter eruditos controversia, ut facilius dirimatur, discutenda sunt, quæ ad utrumque habent Scriptores, & Tabulæ veteres.

Vassos primitus fuisse, quos familiares ætas posterior appellavit, seu domesticos, & qui ex itegia, aut aliquis Principis, familia erant, videtur indicare Lex Alamannorum tit. 79. §. 3. *Si alienus semisaleus, qui servus est, & domus ejus 12. Vassos infra domum habet, occisi fuerit, &c.* Marculfus lib. 2. form. 17. quæ est testamenti duntum permarum: *Quicquid exiade facere cogeris, aut pro anima remedio in pauperem dispensare, aut ad Vassos nostros, vel benemeritis nostris absque repetitione hæredum meorum, quod ius decreveris voluisti, faciendi liberam habeas potestatem*. Ubi *Vassus* non alibi sunt à famulis. Concilium Babylonense II. cap. 63. *Nilius Vassus Abbasissa, nec minister aliquis, ac clericus, nec laicus claustrum ancillarum Disingrediat*. Præterea Capitula Caroli Magni & Capicul. ann. 813. c. 14. ac priora quidem i. ut ap. 24. *Vassi quoque & Vassalli nostri vobis famulantes, volumus, ut condignum apud omnes habeant honorem, sicut à gentiore nostro & vobis sæpe admonitum est*. Agitur hoc loco de Vassis Regiis & Dominiis. Et lib. 3. cap. 73. De Vassis Dominici, qui adhuc intra casu servunt, & tamen beneficia habere nesciunt, statutum est; ut quicunque ex eis cum domo Imperatore domi remanserit, *vassilli seu casati secum non retineat; sed cum Comite, cuius pagenses sunt, ire permittat*. Denique lib. 4. cap. 4. De Vassis nostris, qui ad marebani nostram constituti sunt custodiendam, aut in longinquis regionibus suo habens beneficium, vel res proprias, vel etiam nobis assidue in palatio nostro serviunt, &c. Erant igitur vassi iidem, qui famuli, quod præterea videtur indicare vocis origo apud Boethorium in Lexico Guallico, seu Cambro-Britannico, & Auctorem Catholici Armorici: *Gwas, vel Gas, servus, famulus*. Antiquis significabat juvenem, adolescentem virum. [Quæ origo Eccardo prior videtur. Hiekelius in Grammat. Theotif. pag. 99. hanc vocem accessit à Gothico *Fadi*, quod in compositione significat rei vel negotii procuratorem, & M m m 2 ref-

respondet Anglo-Saxon. *fadian*, ordinare, dispensare, & disponere: unde *ministri* & *famuli* Principum propter commissam sibi bonorum seu officiorum curam dicti sunt *Fadsi*, deinde *Fassi* & *Vassi*. Vassallum autem, addit ille, est quasi *Fadsi-fouleus*, rebus dominicalium minister.] Gryphander de Weichbildis Saxonie. cap. 49. à Saxon. *Vasseu*, ligare, deducit: quia, inquit, per inuestituram vassallus solemnem stipulationem ita alligatur domino, ut illius fiat homo. At Goldastus *Vassum* à *quædam* dictum contendit, qui *quædamvisum pro beneficio accepto auri suo dedit*. Denique Turnebus lib. 1.1. Advers. c. 15. *Vassullos* appellatos existimavit, quasi *Vasarios*, tanquam clientes, qui in nobilium *Vasario*, seu suppellectile, fuerit. Ita in vocum originationibus ludunt viri eruditi. Ilo Magister in Glossis. *Clienti, minor vassus, servient*.

Vassi vero è familia Imperatoris aut Regis, *Vassi Regales*, in Capit. Pipini Regis Italiz an. 793. c. 36. & in Capit. 4. Caroli M. incerti anni c. 9. vulgo vero *Vassi dominici* appellatur, id est, proprii Imperatoris aut Principis, & qui ex ejus familia erant. Apud Eginhart. Epist. 27. filius cujusdam Comitis, *Vassus Dominicus* dicitur. Tabularium Conchenfis Abbatiz in Ruthenis ch. 481. sub Ludov. Pio Imp. *Munfellus illos, qui sunt in illa valle de ratioue S. Marie Laudunense, que Bertraudus Dominici Vassus pro regia potestate, vel gubernatore S. Marie in beneficio habebat*, &c. *Comites & Vassi domestici*, in Concilio Ticinensi an. 855. ubi iidem sunt, qui *Dominici*. Horum ordo magnus fuit, qui post Episcopos, Abbatibus, & Comites statim nominentur in Capit. Caroli Cann. 877. c. 1. in Capit. apud Tuscanum an. 865. & in veteri Placito, quod describitur in Vita Aldrici Episcopi Cenomani. n. 27. ubi *Ragenarius & Fulco Comites Palatii, Vassi dominici* pariter inferuntur, &c. Sed & *Misfo Dominico*, & *Vassio* Regio facta injuria patri pœna puniebatur, ut est in lege Longob. l. 1. tit. 13. §. 3.

Ita tamen ex familia Regia erant, ut fide & sacramento Principi obstricti essent. Unde in Capit. Caroli c. 12. §. 3. cap. 4. junguntur *druidis*, id est, *fideliibus*: *Sine solutio & comitatu drudorum atque vassorum nuda & desolata exhibit*. Deinde quicumque Regi eodem fidelitatis sacramento obstringerentur, *Vassi* omnes appellati, ut qui hocce pacto ex ejus familia esse censerentur. Annales Franc. an. 788. *Ibi que venient Tnsilo ex fustione Domini Regis sicut & ceteri ejus Vassi*. &c. Annales S. Nazarii de eodem Tassilone an. 787. *Illic que venient Desfili, Dux Bejwiorum ud eum, & reddit ei cum bnulo ipsam patriam*, &c. *esse & est Vassus ejus*. Annal. Franc. Moissiac. ann. 795. *Ipsi adque pleniter non venerunt, eo quod Vassum Domini Regis Catebui Abbatistarum occiderunt*. Atque ex eo, quod dominorum servitio obstricti essent, dictos volunt à *Vasien* Germanico, obligare, vincere: ita Fridericus Bandius ad Consuetudines feudales Geltrix p. 6.

Vassilli Domini extra ordinem interdum mittebantur à Principe in provincias, ut Comitibus adessent in iustitia administranda, & cum eo jus dicerent, & aliaque reipublicæ negotia existerentur, quod docent Lex Longob. lib. 4. tit. 2. §. 2. Capit. Caroli Cilib. §. c. 133. Synodus Carisiaca cap. 2. Capit. Caroli Calvi tit. 3. c. 12. &c. Tabularium Casauriense ch. 237. Ego *Heribaldus Comes in vice Comitis Palatii ad singulos hominum jurisdictionis deliberandi, residentibus mecum Laciuldo, Aderifredo & Cariprando Baisis Domini Imperatoris, Aderisio, Johanne, Maculfo judicibus*, &c. [Notitia an. 843. in Append. ad Marc. Hispan. col. 779. *Cum in Dei nomine resideret vir iudex Adalaricus Comes una cum viro sanctissimo Gaudemaro fidei Gerundensis Episcopo, Wadamiro, Capioni & Leuebriaco Vassos dominicos, necnon Asemundo & Hermanno vicedominos,*

seu & iudices qui iussi sunt dirimere causas, &c.] Exstant alia *Judicaturum* exempla coram Comitibus & Vassis, in laudata Vita Aldrici Episcopi Cenomani. pag. 130. & in Chronico Laurishamensi pag. 59. & apud Capellum lib. 5. Rerum Occitan. p. 742. & Sammarthanos in Archiepisc. Narbonensibus num. 5. Neque, opinor, alii sunt *Vassi Comitum* à *Vassis Dominici*, cum ita appellentur, quod iis à Rege, ut collegè darentur in iure dicendo, in lege Longob. lib. 2. tit. 42. §. 3. lib. 3. tit. 12. §. 1. & in Capit. Caroli Magni lib. 3. cap. 51. ubi revera jus dixisse satis docent; quod tamen nolim omnino præstare, ex lib. 4. Capit. Caroli Magni c. 70. Proinde *Vassi Dominici* respectu Comitum, erant sicuti Capellani minores respectu Episcoporum & Abbatum. Walafridus Straboli lib. de Rebus eccles. c. 31. *Capellani minores ita sunt, sicut bi, quos Vassos dominicos Gallia consuetudine nominamus*.

Sed & hi interdum ad Marchem custodiendam mittebantur, ut est in Capitulis Caroli Magni l. 4. cap. 4. Vita Ludovici Pii an. 778. & Continuator Aimoini l. 5. cap. 1. *Ordinavit per totum Aquitaniam Comites, Abbatibusque, nec non alios plurimos, quos Vassos vulgo vocant, ex gente Francorum; quorum prudentia & fortitudinis nulla calliditate & nulla vi obviare fuerit tutum, cisque commisit curam regni, prout utile iudicavit, sui cum tutamen, villarumque regiarum ruralem provisionem*. Quæ quidem verba postrema videntur positissimum spectare *vassos dominicos*, qui interdum villicorum vices agebant. Lambertus Ardens. *Ab antiquo Comitibus & altera tempore, quædam Villicum, vel Prepositum, quem antiquiora tempora Vassum suum appellant, in terra Gisenensi habebat*, qui de omnibus decimis & possessionibus, quas in eadem terra possidebant, eis ut villicis sufficerent respondebat. Adde Capit. Caroli Mag. l. 4. c. 70. Legem Longobard. l. 3. tit. 4. §. 5. &c.

Cum igitur vel ad sua ministeria pergebant, vel cum iis consistebant, quemadmodum *Vassi* Dominici & Comites, *seuque* accipiebant, ut est in iisdem Capit. l. 4. c. 69. & in lege Longob. lib. 3. tit. 1. §. 38. tit. 4. §. 5. Quia etiam Comitibus eorumque jurisdictioni suberant, adeo ut si iustitiam non fecissent, in eos Comites animadvertere, ex Lege Longobard. lib. 1. tit. 5. §. 2. tit. 5. §. 1. Quod & de *vassillis* Dominici perinde habent Capitula Karolomanni Regis tit. a. c. 11.

Vassus Dominici dabatur etiam à Principe *Beneficiu* in Provinciis. Capitulare an. 779. cap. 10. & in Addit. 4. Capit. cap. 120. *Similiter & Vassi nostri, si hoc non adimpleverint, beneficium & honorem perduunt*. Capitula Caroli Magni lib. 4. cap. 4. *De Vassis nostris quid marcham nostram constituti sunt custodiendum, ut in longinquis regionibus sua habent beneficium, vel res proprias*, &c. Vide Eginhardum Epist. 26. 27. Olo Cluniacensis lib. 1. de Vita S. Gerald. cap. 17. Neque putebatur, ut quilibet seuor beneficium à suo Vasso pro qualibet animi commotione posset inferre, &c. Quo loco *vassus* iudici sonat, quod *vassallus*; qui scilicet ratione feudi domino est obnoxius. Idem cap. 32. Nam reipublica stultum jam nimis turbato, regales Vassos insolentem Marchium subjugaverit. Et lib. 4. cap. 7. Cum *vassus* quidam nomine Aldradus, &c. Tabularium Vindocinense fol. 54. Guido de Blusone Dominicus *vassus* accedens ut Dominum Ordericum Abbatem, &c. Idem Tabular. ch. 98. Comparavit igitur Agnes inclita Commissa legimus emptione à Lancelino Dominico Vasso de Castro Balgentuæ Ecclesiam S. Betti, cum tota integritate sua, que sita est juxta murum Vindocini, &c. [Charta Ludovici Pii an. 815. inter Probat. tom. 1. Histor. Lothar. col. 297. *Neveris utilitas fructuum nostrorum, Cemium vellest & Vassorum nostrorum, vel quisquis beneficia ex ratione*

monasterii S. Michaelis habere videntur, &c.

Denique *Vasorum & Vassallorum Dominorum* ea erat prerogativa, ut si erimini aut alterius delicti inculsarentur, non ipsi; sed meliores illorum homines iuramentum perfolverent, ut est in Capitulis Karolmanni Regis tit. a. c. 4. & 1. ubi hæc habentur: *Honorem eum salem vestris Vassis Dominis concedimus, ut ipsi una sicut reliquis manu propria sacramentum jurent; sed melior homo illorum & creditibilior agere non diffuset. Neque alius est bonior condignus, quem vassus haberi voluit Capitula Caroli Magni l. 2. c. 24.* Porro qui vassum dominum appellatur in Capitulis Karolmanni dicitur a. c. 4. iidem *Vassus & Vassalli* dominici promissive dicuntur d. c. 1. adeo ut *Vassalli* non alii ac diversi fuerint.

Vasorum deinde & *Vassallorum*, ut *Catancorum*, seu *Capitanorum*, vulgo postremis Imperatoribus Alemanniis indutus fuit ordo honorarius, qui etiam ad posterum evanescit, nulli licet additus loco, aut gubernationi. Chartam Conradi Regis Burgundie anni 944. descripsit Guichenon ex Tabulario Cluniacensi, exarata coram Episcopis & Comitibus in ea nominatis, *Vassus* dominici majoribus & minoribus. Aliam Willelmi Comitis Provinciae ex eodem Tabulario laudat Antonius Rufus, quæ perinde exarata dicitur coram *Vassis* dominici tam Romanis, quam *Salicis*. Petrus Damiani lib. 1. Epist. 9. p. 1. *Narravit mihi Humbertus*, quia *Vassus* quidam, dum iter ageret, accidit, ut iuxta molendum equo insidens pertransiret, &c. Lib. 6. Epist. 9. *Frater meus* talis *Vassus* unicam filiam suam in matrimonio copulavit, &c. Decretum Mainardi & Joanni Cardinali pro ecclesia Mediolanensi. apud Baronium an. 1067. num. 11. *Clericus autem vel laicus pro ordinis ac dignitatis sua qualitate, hac potestate tali mulctetur damno, ut sequidem de ordine Capitanorum fuerit, viginti denarium libras, Vasorum autem decem, negotiatorum quinque.* componat. Sed *Vasus & Vassalles* creatos ab Imperatoribus, interdum etiam ipsosmet Augustos aliis nobilibus eisdem creandi vi impertiri se legimus. Exiit bulla Caroli IV. Imperatoris ann. 1355. quæ *Milano de Beccabaria*, civi Papiensi, Notariis & Tabelliones creandi, & illegitimis natalibus reituendæ facultatem impertitur, in qua sequentia adduntur: *Et quod possint, u & filii sui, quoscunque sponit volentes Vassallos facere, ad vassallos omnes inducere auctoritate prædicta, illis tribus Principibus, Ducibus, Comitibus, Baronibus duntaxat exceptis.*

¶ *VASSATUS*, Eadem notione, in Charta Alphonfi Reg. Lusitan. ære 1442. ex Tabul. Claravall. *De consensu Vassuorum meorum... me ipsi u. regnum meum... sub B. Maria de Clara-valle tuam... constitui.*

¶ Inter Nobiles secundæ ordinis habitos fuisse colligi posse videtur ex Charta ann. 1040. in Tabular. S. Victoris Massili. Factum est placitum in quo congregati sunt utriusque loci primates & *Vasies*, plebeique ac urbani diversæ ordinis, diversæque ætatis utriusque sexus, quorum nomina exprimit duximus... *Atanulphus Vasies urbis Arelatensis, &c.* Idem innuit Charta an. 1239. apud Lobinell. tom. 2. Histor. Briani. col. 392. *Noveritis quod nos ad precationem Episcoporum, Abbatum, Baronum, ac Vassallorum Britannie, &c.* Vide *Vassallos*.

BASSUS etiam pro *Vassus*, dixit Charta laudata ex Tabulario Casauriensi, & in Capitulari Caroli M. an. 802. cap. 39. Diploma Ludovici Imp. *Si Comes aut Bassi vestri remaserint.*

¶ *VASATICUM*, Clientum & feudaliū agmen, familia. Vita S. Bernardi apud Leibnit. tom. 1. Script. Brunsvic. p. 455. *Tubent universi Theobaldos Episcopi circa Natale Domini ad ultimum presentiam festinare, non solum ad synodum, sed cum omni Vasarico ita constructo.* Tom. VI.

Hos, ut ad bellum quocunque Imperator præcipiat, possint procedere... Hos confectio Sophia; cunctis videlicet, quos de Vasarico Archiepiscopi, vel familia illius convocare poterat.

VASSATICUM, Fides, quam præstat *Vassus* Domino, vel Principi: proinde idem quod *Hominium*. Annales Franc. an. 757. *Ibique Tassile vocat Dux Bajuvariorum, in Vassatico se commendans per manus, &c.* Ubi Ado Vienneus *Seque illi in Vassallum commisit* iidem Annal. ann. 788. *At ille videns se uadig. confectum, venit per se ipsum præsens se manibus Regis in Vassatico, renovans sacramenta Charta Caroli C. p. n. Barinonenlib. apud Dialog. l. a. c. 4. & to. a. Hist. Francor. Noverint præterea iidem Elipsas sibi licentiam à nobis esse concessam, ut se in Vassaticum Comitibus nostris, sicut alii Franci homines commendent: & si aliquod beneficium quicquam eorum ab eo, cui se commendavit, fuerit consecutus, sciat se de illo tale obsequium Seniori suo debere exhibere, quæ nostras homines de simili beneficio Senioribus suis exhibere solent.*

VASSATICUM præterea appellabant prætelum in præliis, vel occasionibus aliis bellicis facinus, vel animi magnitudinem: forte quod *vassus & vassalli* essent viri militares, & iidem, quod postmodum *militis* nude appellati sunt. Hincmarus Remensis in opusculo 55. Capitulum cap. 52. *De hoc quoque viro superbia descendit, quod multis se apud plurimos dicat de fortitudine, & agilitate tui corporis gloriari, & de præliis, atque ne nostravium lingua dicitur, de Vassaticis frequenter ac libenter sermonem habere, &c.* Ubi sane malum *vassallitatis*, tametsi vox *vassallitatis* tolerari possit, à *vassus*. Sed ut priorem præferam, facit recepta vox *vassellage* hac eadem notatione apud Scriptores vernaculos inferentis xvi. Le Roman de Garin MS.

Tel Vasselage certes prie ge perit.

Le Roman de Roucevaux MS.

Par Vasselage soloie i estre vos drus.

Le Roman d'Artus MS.

De force ne de Vasselage,

N'ot son per ea tot le bornage.

Le Roman de Florimont MS.

Li Rouz avoit riche corage,

En pensa un fier Vasselage.

Le Roman d'Alexandre MS.

Or m'en iren for lus veur son Vasselage.

Guill. Guiart anno 1267.

Mesire Erars de Valeri,

Un bant baron courtois & sage,

Et plain de grans Vasselage,

Que son core & ses faiz loient,

Tuit cil qui parler en oient.

Le Roman de Vace;

Que Richart est moult praus, de grane Vasselage.

Chron. MS. Bertrandi d'au Gueclin:

Si ay treuve en lui d'bonneur si largement,

Estant de Vasselage & de fier barrement.

Robert. de Bourron in Hist. Merlini MS. *Nostre Sire nous a fait moult grant bonneur, quant vous se bant homme, comme li Rouz est, avoiz priu par vostre Vasselage.* Chronicon Franc. MS. ex Bibl. Mediana in Carolo V. *One convocat à se fit beau Vasselage.* Adde Chronicon Flandrie cap. 18. 30. & Buzelinum in Gall. Flandr. l. 3. c. 6. p. 482.

Ut porro *Vasselage*, pro animi magnitudine usurparunt nostri, & *vassaus*, vim fortis appellabant. Philippus Mouskes:

Après li resort en Baaniere

Une guerre orgillense & fiere,

Le Sire iers Due, c'ot non Rassa,

Qui moult estoit praus & Vassus.

Le Roman de Guillaume au Court-nez MS.

M m m 3

Dur

Dux nē de Baviero, qui fu proſ & Vaſſauz
Guillelmus Guarr an. 1304.

*Eſpaignols qui ces trois nez guient,
Ou mult à de hūrdiſ Vuſſant.*

Le Roman de Garin:

Maint bon Vaſſal ſeruit trobuchev.

Alibi:

Meillor Vaſſal de lai ne ſueho mie.

Vetus Poeta MS.

Biaus ſa & loar & drais, bien enſemble Vaſſal.

Le Lufidre MS.

*Quent Jacob vint li ſeneſeaus,
Qui mult eſtoit prius & Vaſſauz.*

Le Roman de Rocevaux MS.

Oibes ſu preas, & bon Vaſſaus vuillans.

Chron. Flandrie c. 19. Mattheum de Montemorencio
co gentil Vaſſal appellat.

Hinc Vaſſumens, pro ſoldat, ſue virum fortem
deceat, in Hiſt. Johannis IV. apud Lobinell. tom. 2. Hiſtor.
Britan. col. 729.

*Comme ſ'il vouloit de ſa gruce
Laiſſer rigueur & tout aſpreſſe
Contre ceuz qui moult toyement
L'avoient ſervi bien Vaſſumeas.*

Vaſſalli, ſi Martam aſſumimus lib. 1. Hiſt. Bencharn. c.
28. n. 10. ſunt vaſſorum Vaſſalli, ſeu ſuſſi ratione clien-
telle obnoxii. Id non omnino verum eſſe patet ex iis, qua
ſupra attigimus, oblique ſuſus probandum incumbit.
Conſtat ſane utramque vocem ejuſdem originis, ſi non
omnino notionis.

Vaſſor diximus fuiſſe domeſticos & familiare Princi-
pis aut alterius cuiſvis, quod etiam de Vaſſalli dici
poſſe evincunt Scriptores, præſertim Hincmarus de Or-
dine Palatii c. 8. deſcribens auiſterio, & familiam Prin-
cipis: Tertius ordo iſte erant tam moſtorum, quam mioſ-
rum, in paſcis vel Vaſſalli, &c. Ubi pueri ſunt ii, quos
ſumuloſ dicimus. Monachus Sangallienſis l. 1. de Carolo
Magno c. 20. Scarioſem, ſeu oſtium Aule regie, vaſ-
ſallum Imperatoris appellat. Cap. 22. de quodam Epil-
ſcopo: Hic habuit uſum Vaſſallum aſſi ignobilem ci-
vium ſacrum, valde ſtreuſum & induſtrium, qui tamen
ille non dicam beaſcium aliquod; ſed ut nullum qui-
dem aliquando blandum ſermonem impendit. Ita deni-
que lib. a. c. 15. ubi de quodam puerulo, ab Imperatore
in familiam ſuam adſcito. Capitula Caroli Magni lib. 2.
Cap. 24. Vaſſi quoque & Vaſſalli noſtri aſſi famulantes.
&c. Editum Piſtense Caroli Magni c. 14. ex iſdem pa-
reotis Capitulis: Vaſſalli noſtri aſſi & noſtra conjugi
famulantes, &c. Concilium Ravennense ann. 904. c. 10.
Ut plebes Eccleſie aſſuſtenus aſſi Comitibus, aut Epil-
ſcoporum Vaſſalli aſſi ullis laicis beaſcia eradanter. De-
nique Adalardus in Statutis Corbeienſibus lib. 1. c. 6. to-
tam familiam monaſticam in ſex ordines diſtribuit: 1.
Famulorum vel matriculariorum, qui ſemper a equali ha-
bendi ſunt: 2. Fratrū: 3. Vaſſallorum: 4. Hoſpitiū:
5. Puſſantiū, vel ſcolariū: 6. Singulorum huc il-
lucque Præbendariorum. Meminit enim caſe Vaſſallo-
rum c. 1. (qui inde Vaſſalli caſarii, caſe additi, dicuntur
l. 3. Capit. Caroli M. c. 73.) & panis vaſſallorum c. 2. &
4. De ejuſmodi vaſſallis agit Charta Aldrici Epil-
ſcopi Cenoman. in ejus Vita p. 85. Et alia (pars) detat Vaſſallis
& capellenſis, ſive ſervientibus, qui domino aſſiſque in
noſtra manſuſcuala militare videntur.

Ut Vaſſi Comitibus erant aſſertores in judiciis publi-
cis, ita & Vaſſalli. Charta Alamannica 95. Godaſti: ſuſ-
ſum eſt Waningo Comiti Ruadperro Vaſſallo Regis in-
quiſitionem de huc re fieri, &c. Adde chart. 18. Vetus noti-
tia ſub Karolo Rege anno 14. apud Beſlium p. 224. Noſ-
ſitia qnalliter vel quibus preſentibus, ibique venies Hil-
ſarqui die Veneti 3. Kol. Apriliani in ſtra urbem Piſſa-

vam, ante Domnum Ebulum praveniente gratia Dei Co-
mitum, & ibidem aſſiſtentibus Vaſſallis, interpellabat
quemdam Diaconum, &c. Convenit Tinenſis an. 850.
c. 1. Ideo volumus, ut Comes noſtri, eorum ſcudarii, ad-
juſtis ſecum Vaſſallis Epilſcoporum, . . . ſtudioſiſſime
perquirat, &c.

Porro qui vaſſi vel vaſſi dominici dicuntur, nullo di-
ſcrimine Vaſſalli vel Vaſſalli domiaci appellantur, &
cum Comitibus junguntur, nulla interdum vaſſorum fa-
cta mentione, in lege Longob. lib. 3. tit. 4. §. 5. in Capit. ul.
Caroli Magni an. 877. c. 3. §. 6. l. 4. c. 31. l. 5. c. 147. & l. a. c. 24.
Vaſſi & Vaſſalli noſtri, &c. quaſi iidem fuerint. Præterea
in Capitulis Caroli C. tit. 6. c. 20. tit. 31. part. 2. cap. 1. &
tit. 42. In Vita Ludovici Pii an. 834. *It omque Sanila Co-
mes, necnon Mudulelmus Vaſſallus dominicus capſi ple-
xi ſum.*

Ut vaſſi, ita & vaſſallis beneficia à Principe conce-
debantur. Capitulare Compendiense ann. 757. c. 6. Ho-
mo Francus accepit beneficium de ſenioris ſua, & duxit ſe-
cum ſuum Vaſſallum, & poſtea ſuis ibi moruus ipſo ſe-
nior, & dimiſit ibi ipſum Vaſſallum, & poſt hoc accepit
alius homo ipſum beneficium, &c. Monachus Sangallen-
ſis l. 1. de Carolo Magno c. 14. Cum ille ſiſco, vel curio ille,
ia Abbatiola, vel Eccleſia, tam bonum meliorem Vaſſal-
lum, quam ille Comes eſt, vel Epilſcopus, ſideliter mihi a-
cquiri & facio. Charta Ludovici Imp. in notis ad Biblio-
th. Cluniacenſem p. 113. Id eſt; villam ac beneficium il-
lad, caſus vocabulum eſt Dodiniaca curtis, & babuſſe
manſos 12. quem baſſenus Vaſſallus noſter, aſſiſſe
berius, noſtra largitione babuſſe digreſſus, &c. Capitu-
la Caroli Calvi tit. 6. c. 20. Videtur aſſiſſe uſile & ac-
ceſſarium, ut fideles & ſtreuſos Miſſos ex utroque ordine per
ſingulos Comitatus regni veſtri miſſatis, qui omnia dili-
genter imbreſſent, qae tempore aſſi ac paſſi veſtri, vel in
regio ſpecialiter ſervitio, vel in Vaſſallorum dominico-
rum fuerat, &c. Ubi nulla fit mentio vaſſorum. Char-
ta Caroli Calvi Regis apud Loiffellum in Beliova-
co pag. 224. Villam quamdam. . . quam Vaſſallis noſter
quidam nomine Sigefridus tunc in beneficium reſinebat.
In Annalibus Francorum Bertinianis an. 870. Villa vaſ-
ſallorum dicuntur, & opponuntur villis domiacis.
Conſtitutio Ludov. II. Imp. pro expeditione Beneventa-
na c. 5. apud Camillum Peregrin. Quod ſi comes aſſi
noſtri aliqua inſirmitate remaſſerit, . . . aus Abbas vel
Abbaſſe ſi pleniffime homines ſuos non direxerint, ipſi
ſnos honores perdant, & eorum Vaſſalli & proprium
& beneficium perdant. Adde Chartam Ludov. Pii de divi-
ſione Imper. an. 814. editam à Baluz. c. 9. Præceptum Bar-
noini Archiep. Viennenſis an. 881. Que nam quos præ-
nominati Canoblii quondam fratribus deſervierat; ſed
jam ab eo abſtractæ, & beneficio erant Vaſſallorum eſſe-
ſſe. Denique Nicolaus I. P. P. Epilſt. 30. ad Carolum Cal-
vum Regem de Balduino Flandrenſium Comitum ſi-
piti: Balduinus Vaſſallis veſtris, &c.

Vaſſalli præterea Chartas dominorum ſuorum ſub-
ſcribebant, adjecta hæ ipſa vaſſalli dignitate. Bina de-
ſcribit Hemerus Alberti Comitis Viromodeniſis prior
an. 954. ita clauditur: 5. Adalberti Comitis, . . . Gerald-
i, Hildradi, Anſeri Vaſſallorum. Altera an. 959. 5. Contra-
an-ſi Vaſſalli, Anſelm-ſi Vaſſalli, Oſſadi Vaſſalli. Ubi ita ap-
pellantur, qui poſtmodum Milites dicti ſunt: quo qui-
dem etiam vocabulo vaſſallor ſeu ſeudnarii indigant
in Chartis ſuo loco docuimus.

¶ VASSALLUS pro Feudatarius, Subditus, in Vita Wa-
læ Abb. Corbeienſis l. 4. Bened. part. 1. p. 312. Memora-
te etiam quod mei Vaſſalli eſſis, miſſiqae cum juramento fi-
de firmatiſſi. Charta an. 1189. apud Lobinell. tom. 2. Hiſ-
tor. Britan. col. 167. Non teneatur Prior Poſſis Caſtri pro
aliquo negotio, ſicut Vaſſallus, in curia mea vel ſucceſſo-
rum meorum reſpondere.

¶ VASSALUS, Miles. Mirac. S. Maioli to. 3. Maii p. 697. *Quidam Vassallus pauper rebus, superbia sumidis, eundem peregrinum obvias & affallit.* La Vie de Jesus-Christ MS.

*La pucelle prist à crier,
Vassal, laissez la bestie muer,
Nel nnuvez pas en la char nue.*

Vide supra in Vassinicum.

VASSALLUS INDOMINICATUS. Charta Caroli C. Regis Fr. an. 3. ex Tabul. S. Cyrici Nivercoen. *Sed & concedimus ibidem autoritate Regia res ejusdem Ecclesie, qua quondam fuerunt ab ea abstractæ, & quas modo nostri Indominicati Vassalli tenent, ut quia ipsi nobiscum dimicaverunt fideliter, in vita sua tantum, consensu ejusdem superadii Episcopi eas teneant.*

VASSALLUS SIMPLEX. Vide Signum 6.

¶ VASSALLAGIUS, ut Vassallus. Charta an. 1238. apud Cenium inter Rom. Ecel. Censur. *Alia omnia capitula observabo & faciam quia ad fidelitatem & vassallagium spectant, & que Vassallagius seu fidelis debet facere & teneat.*

VASSALLATICUM etiam dixeret veteres, ut vassaticum, pro fidei sacramento quod vassalli Domino vel Principi prestant. Capitulare Pipini Regis Italie c. 5. *Stetit nobis de istis homines, qui hic intra Italia eorum seniores dimittunt, ac nullus eos recipere debeat in Vassallatico, sine comitate senioris sui.* Eccl. Addec. 36. Epistola Episcoporum ad Ludovicum Reg. an. 858 cap. 15. *Et nos Episcopi Domino consecrati, non sumus barbari/modi homines, ut sicut homines seculares, in Vassallatico debeamus nos cuilibet commendare, aut jarnioris sacramentum, quod nos Evangelica & Apostolica atque Canonica auctoritas vetat, debeamus quoquo modo facere.* Eccl. Ubi vassallaticam non aliud sonat quam vassaticum; ut & in Annal. Genuef. Jacobi Auriz apud Murator. to. 6. col. 578. *Fecitque vassallum ditti communis, spreto Vassallatico per quem communi Janua tenebatur.* Quæ quidem vox usurpata legitur posterioribus seculis pro hominio: quod etiam vassallagium appellatur in Charta ann. 1274. *Pro quibus omnibus...*

tenemur vobis hominagium facere, & Vassallaticum, & fidelitatem jurare. Speculator l. 4. part. 3. de Feud. art. 2. §. 5. ait; quod in Italia & alibi vocatur vassallagium, in Francia hominagium appellari. Quod etiam observat Jacobinus de S. Georgio in tractatu de Homagiis §. 5. Petrus de Vineis l. 6. Epist. 9. *Absolventes eos ab omni fidelitate Vassallagii, seu homagii juramento.* Charta Hælii Talairandi Vicecomitis Leonaniz & Danvillæ, qua hominum prestat Abbati Moissacensi, ann. 1291. *Fe homenatge & se Vassals & Cavaliers al dieb senbor.* Quo loco tres hæ voces idem sonant. Vassallus enim, ut observatum, & Miles, idem fuit. Charta alia: *Sciendum est, quoniam Ari Hodz Vescomi an Lomarcha a fait homenatge, & ses faits Cavaliers & Hom al Senbor de Montpezat Abad de Moissac, el predich Vescomi mandat & atreget al Senbor predich Abad, que vos Cavaliers & fells & loials li si a en tots locs, & que lui le mastier de Moissac, el covent du quel meiss. Mastier, e totas las cosas garde e defenda de mal e de damage a bona fe par tots locs.* Eccl. an. 1238. In Coosuetudine Bituricensi tit. i. art. 4. & g. vassallage usurpatur pro dominio, quod habet dominus in tenementum vassalli, seu pro feudatate. Vide Statuta Mediolanensis r. part. c. 267. Georgium Pilonum in Historia Bellunensis p. 106.

¶ VASSALLAGIUM, Vassalli conditio. Charta ano. 1314. ro. 2. Hist. Dalph. p. 149. col. i. *Dominus Dalphinus per subjectionem Vassallagii jam dicto dom. Regi (Sicilie) stringitur connecere, &c.*

¶ VASSALLAGIUM, Vassalli feudum: item Fidei

& obsequii professio quæ a Vassallo domino prestat. Charta an. 1283. to. 2. Hist. ejusd. p. 26. col. i. *Cum feudis, allodis, Vassallagii & per ejusdemque universis, &c.* Occurrit rursum in alia an. 1294. ibid. pag. 74. col. i. Diploma Caroli IV. Imper. an. 1376. apud Marten. to. 2. Ampl. Collect. col. 137. *Tum in feudis, feudatibus, Vassallagii, quam alii quibuscumque debitis obsequiis & servitiis.* Eccl. Bulla Martini IV. PP. apud Rymer. to. 2. p. 257. *Ego Dei gratia Rex Aragonie & Comes Barcinonia, plenum & ligum Vassallagium & homagium faciens Ecclesie Romane pro regno Aragonie, &c.* Adde Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. p. 453. Constitut. Petri Reg. Sicilie c. i. &c.

¶ VASSALLATITUM, Eodem significatu. Litteræ Johannis Reg. Fr. an. 1354. apud Marten. to. i. Ampl. Collect. col. 1470. *Cum... homagii, feudis, Vassallatitiis, embpicoicariis, & aliis quibuscumque honoribus ad dictum comitatum de Guro... pertinentibus.*

¶ VASSALLATUS, Pari intellectu. Charta ann. 1238. apud Ludewig. to. 5. Reliq. MSS. p. 448. *De omnibus debitis & pecuniarum quantitibus, in quibus ipse dom. Rex nobis & heredibus nostris, ratione homagii & Vassallatus sibi de terris nostris per nos facti. Alia ann. 1345. ibid. p. 612. Cum omnibus suis honoribus, dominis, Vassallatibus & aliis pertinentiis suis universis in feudum suscepimus.*

¶ VASSELLAMENTUM, Prestatio pecuniaria a vassallo exsolvenda. Comput. ann. 1202. apud D. Bruff. to. 2. de Usu feud. p. 175. *De prepositio Lariaci. De vassaloribus, 72. lib.* Et pro Vassellamento Romandi 35. lib.

VASSALLITUM, semel atque iterum in Charta Alfonso Regis Portugallie an. 1142. apud Brandanoni l. 10. Monarch. Lusitan. c. 12. pro servitio, quod debet Vassallus domino, usurpatur.

VASSALLITUS, pro Vassallus. Chronic. Magdeburgense MS. ex Bibl. S. Germani Paris. an. 952. *Ubi prescriptum cum filio suo Adalberio Regie se per omnia in Vassallitum deditis dominationi, simul & Regine iram supplicii venia placavit.* Itacem Regino.

VASSALLULUS, Minoris dignitatis vassallus. Matth. Paris an. 1244. *Et qui Christiflorum ignorat, Principem Wallie Regis Anglie esse Vassallulum?*

VASSELLERIA. Charta an. 1238. in Regesto Tolosano eametz Comput. Parisiensis f. 97. *Videlicet Baronias, & Vassellerias, &c.* Nescio an Vasselleria idem sit quod Bencalaria, indeque vox hæc postrema deducatur, ut vassellaria, feudum fuerit vassalli inferioris.

¶ VASALLES, pro Vassalli, in Charta Henrici Ducis Slesie ao. 1337. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. pag. 12.

¶ VASSALLAGICUS, Ad Vassallum pertinens. Charta Ruperti Comit. Palat. aon. 1356. apud eund. tom. 5. pag. 576. *Perceptimus in jure vel vtero Vassallagica seu feudalia.*

¶ VASSALLOR, & VASALOR, Famulus. Dispositio rei famil. Clunia. apud Baluz. to. 5. Miscell. pag. 449. *Sed de probendariis supradictis hoc est adiciendum, quod ante tempus nostrum panis eis quilibet inferiori familia dari solebatur, hoc est, de Vassallor. Vide Panis servientialis.*

DES VASSALLARE. Michael del Molino in Repertorio p. 126. *Si aliquis accusaretur de aliquo crimine, ex eo quod Desvassallavit aliquem vassallum a loco alterius, &c.* Ista: Vassallum si aliquis extraxerit, aut juraverit ad extrahendum a loco alterius, censura debet bitandi eum, & ducendi talem vassallum ad locum suum, aut alterius domum, talis extrahens & adjuvans incurrit ex hoc in penam mortis corporalis, &c.

BASSALLUS, pro Vassallus, in Constit. Ludovici II. Imp.

Imp. pro exercitu, edita à Camillo Peregrino, c.4. 5.
 ¶ 3. VASSUS, pro Bassus, Minor. Inventar. an. 1476. ex Tabul. Flamar. Totum prædictum locum Monasterii construci cum omnia iurisdictione alta & Vassa.

¶ VASTADUM, Charta Caroli Reg. ann. 1391. apud Menestr. Hist. Lugdun. p. 121. Et confuere dicitur bailivus ... cognoscere in ipsa fide nostra Lugdunensi de omnibus casibus Salvorum gardiarum nostrorum, ... delationes armorum, Vastadorum, ab intestato decedentium, &c. Vide Vastum 1.

¶ VASTALE, Papias: Instita, parva latetola, vel Vastale, unde mortuorum pollices ligantur. Legendum ut in MS. Bituric. Vastale. Vide in hac voce.

¶ VASTARDUS, pro Bastardus, Nodus. Inventar. ann. 1476. ex Tabul. Flamar. Quæ (decima) olim fuit cuiusdam vocati Jobannis de Lofo ynsuri siue Vastardi de Lofo.

¶ VASTARE, in Passu Leg. Salicæ tit. 29. c. 19. edit. Heroldi, pro fastare, ni fallor, ut habent alie editiones. Vide alia notione in Vastum 2.

¶ VASTATOR. Vide in Vastum 1.

¶ VASTELLUM, Umbraculum, ut videtur, apud Matthæum Parisi Vitis Abb. S. Albini pag. 92. Vide Dagus.

¶ 2. VASTELLUM, VASTELLUS, Placentæ species. Vide infra in Vastellus.

¶ VASTI, Titulus Ducum Amalphitanorum, quem à Græco corrupto *vastati*, venerandi, post Jul. Cæsar. Capacium Histor. Neapolit. lib. 1. c. 13 deducit Brencmannus in Dissertat. de Republ. Amalph. p. 19. Aliam originem assignare videtur doctissimus Cangiug infra in voce Vastis.

¶ VASTIDIUM, pro Fastidium, ut videtur. Guind in Prologo ad Discipul. Farisensem: Cum per universam Italiam Christi præcepta annulerentur, & velut in Vastidio versarentur, &c.

¶ VASTIMENTUM, pro Bastimentum, Edificium. Vide in hac voce. Inventar. an. 1476. ex Tabul. Flamar. Cum suis tenementis, edificiisque & Vastimentis, &c. Vide Vastimentum 3.

¶ VASTINA, VASTINIUM, VASTINUM, VASTITAS, VASTITUS. Vide in Vastum 1.

VASTARÆ, in Glossis Philoxeni, οὐκ ἔστιν, Occurrit hæc vox apud Rufinum in versione Iosephi 1.2. Antiq. Iudaic. c. 11. ubi Iosephus habet *ἀστυπύλος*. [Vide Vastum 1.2. de Vitiis ferm. c. 19.]

1. VASTUM, GASTUM, GASTUM, WASTUM, WASTINÆ, &c. voces ejusdem notionis & originis.

VASTUM, Destructionem significat. Magna Charta: Custos terra hujusmodi hereditis, qui infra ætatem fuerit, non capiet de terra hereditis, nisi rationabiliter exitu, hæc sine destructione & Vasto hominum, vel rerum. [Charta apud Madox in Formul. Anglie. pag. 204. Nec aliquis eorum molietur sui gravetur ratione alienius Vasti in dicto manerio, ... nisi dampnum ejusdem Vasti excedat valorem 10. lib. & nisi in casu ubi hujusmodi Vastum factum fuerit post mortem prædicti Ricardi Berres. Nostri Eadem eadem notione dicunt.]

VASTUM maxime dicitur de agris, qui non excoluntur. Paulinus Nolanus epist. 30. ad Aprum: Qualem agris visum speciem à villicis tuo fieri postulas, saltem Deo Domino tuo reddere culturam, & intellige, quicquid in agro tuo displicat, aut placeat, idem in anima tua placere Christo, aut displicere. Si Vasta precatis quasi dumis sordet, neque Prophetis aut Apostolicis nubibus complatur, in aridam solitudinem gratia deserere dominabitur. Testamentum Fulradi Abbatis S. Dionysii: Terram cellam infra Vasto Vosgo (Vofegi) edificavi, ubi sacris Coccoatibus reguiscis. Tabularium Vindocinense ch. 237. Joana filia Guafredi de Fay de-

dis duos arpranos prati censu quietos & liberos: & alios duos de quadam mansura sua, quæ est ad Morias. Quæ dum pricis coleretur temporibus, 12. den. censu solvebat, modo vero quia Vasto est, nil censu reddit, sed est allodium. Tabular. Ecclesiæ S. Stephani Lemovicensis an. 1081. Fecit Goibertus Archiepiscopus totam terram de Monte S. Joannis esse Vastam.

¶ VASTUM de causa dicitur Terra pascendis animalibus destinata. Charta apud Madox in Formul. Anglie. p. 286. Noveritis me ... coasirmasse ejusdem ... communem pascendum pro scadem animalibus bovinis & equinis, & proccatum a animalibus ovinis pascendis in magno Vasto siue magna pastura vocata Sparowesfeld perineate manerio meo de Cadyngton. Charta ann. 1208. upud Kennet in Antiquit. Ambrofd. p. 171. Inquisitio fiat utrum ... debeat participare de Vasto manerii de Brubullatioe communa ejusdem manerii in qua communia nihil habet, ut dicunt.

VASTUM FACERE, Littletoni sect. 67. Faire Vast, Destruere, depopulari. Inquesta de forisfacturis Forestar. Angl. Inquiratur etiam, qui fecerit, vel facere consueverint Vastum vel destructionem de viridi vel de vacatione. Monasticum Anglie. to. 1. pag. 192. Ita scilicet quod de Vasto quod facient quadriga, quæ ibunt in boscum de Walloy & Widelai, neque de Vasto aliarum quadrigarum, quæ ibunt in alios prædictos boscos non ponantur in mercis, nec scribantur in Vasto. Pag. 518. Cum toto memore suo, salvo assumentis suis, & hominum suorum de Hida, sine Vasto & venditione. Tomo 2. p. 204. Et de foresta suo omnia necessaria sua sine Vastificandum, & ad aratra sua, &c. Charta Henrici III. Regis Angl. apud Pryneum in Libert. Angl. to. 3. p. 974. De bosco Vasto extra villam de N. quod ... teneat ad feodi firmam, &c. Rogerus Hovedenus p. 784. Item Rex de seadid, quod nullus domus vel vendas aliquid ad destructionem bosci sui, vel Vastam, quæ sit infra forestam Regis: sed taceat deas, quod capiant de bosci sui, quod necesse iis fuerit sine Vasto, & hoc per visum forestarii sui, &c. Vastum facere in bosci, in Charta Johannis Regis Angliæ pro forestis an. 1215. Albertinus Muslatius lib. 7. de gest. Henrici VII. rubr. 1. Quorum plerique suspitionibus urgentibus causis ad Turriorum loca discurrerent, quæ Vasta appellatur, &c. Computum Domani Stapularum in Comitatu Bononiensi an. 1475. Recepte des Vastis en la forêt de Hardele. Et fol. 41. Recepte des Vastis en la forêt de Boulogne, de pennaiges de vacbes & veaux allans en ladite forêt, pour 5. sols la vacbe, & 2. sols 6. deniers le veau. Vide Johann. Beham in Hungero Episcop. Leod. Differ. autem vastum ab exilio. Eleta 1. c. 12. §. 20. Vastum & destructio fere equipolens, & convertibiliter se habent in domibus, bosciis, & gardinis. Sed exilium dici poterit, cum ferri manutatur, & ad teneant in injuriis ejiciantur. Adde l. c. 12. §. 1. 6. Bracton l. 4. p. 316. 317. & Edw. Cokum ad Littletonem sect. 67.

VASTUM, seu Vastum, vel Vasta, in silvis, dicitur præterea illud, quod planum est, seu absque arboribus. [Charta Edwardi 1. Reg. Angl. apud Kennet in Antiquit. Ambrofd. p. 330. Sciatis quod de Vastis astrictis in foresta nostra de Bernwode in comitatu Buck dedimur, &c. Charta ann. 1363. ibid. p. 497. Et si boscum domini abeat in Vastum, cum acquiescant dominum pro dictis bosibus & haybote.] Tabular. Abensis monasterii: Concedo fratribus de Abste totum planum, vel, ut vulgo dicitur, totum Guastum, quod modo est, vel in posterum erit in bosco meo, &c. Atque ita voces Vasta, & Vastum accipiendæ in Monastico Anglicano to. 1. p. 519. to. 2. p. 204.

¶ VASTINA, Eodem significatur. Tabular. Corbeienfe

beientia an. 1190. & 1201. *Ecclēsia Corboiensis mediastem omnium quas ex nemore de Woutbust & Vastinis adjacentibus, vel turbonibus provenientem recognosco.* Infra terra nemore vacua dicitur. Charta Johanne Comitis. Flandr. an. 1234. inter Instr. to. 5. Gall. Christ. nov. edit. col. 331. *Locus in quo idem monasterium situm est cum Vastinis adjacentibus collatis in elemosynam, fructu comparavit.* Hinc

¶ DEVASTARE BOSEUM, pro Silvam cedere, excidere, nostri *Degrader une forêt* dicunt. Charta an. 1263. apud Kennet. in Antiquit. Abensford. p. 498. Item dicitur quod Priorissa de Littlemore Devastavit boscum suum de Spottore contra assisam foresta.

VASTUM, præterea, apud J.C. Anglos, jungitur cum anno & die, & dicitur *Annus, Dies & Vastum*, quæ quidem verba vix designant, quod Rex habet in domibus & prædiis solum minoris, ut aiunt, prodictionis, (*Felons de peits trahison*) quæ ab alio Domino, quam ab ipso Rege tenentur in feudum, vel jure domini. Cum enim in potestate Regis sit, inquit Bracton. proferendi ædificia, extirpandi gardina, & arandi prata solum, & quoniam hujusmodi vergebant in grave damnum dominorum, præ communi utilitate provisum fuit, ut hujusmodi dura & gravia destiterent, & Dominus Rex prohiberet commodum totius terræ illius unum annum & diem, & sic omnia cum integritate reverterent in manus capitulum dominorum. Proindeque id juris habebat Rex pro vasso, quod facere poterat in prædiis solum. Vide Stanfordium in Placit. Coronæ l. 3. c. 30. & supra in Condemaare.

QUIETUM ESSE DE VASTO NEMORUM, in Monastico Anglic. to. 1. p. 923.

VASTUM denique, seu Breve de Vasto, iisdem J.C. Anglis, dicitur breve, quod conceditur contra eos, qui ad vitam suam, aut ad vitam alterius, vel in domum, aut per curialitatem, vel per wardam possessiones aliquas possident, & in iis vastum fecerunt. Vide Rastallum, [*& mox Actio Vastii.*]

¶ ACTIO VASTI, Quæ aliquis ob vastum factum in jus vocatur. Charta apud Madox in Formul. Anglic. pag. 204. *Nec aliquis eorum molestetur vel gravetur per actionem vasti pro aliquo Vasto in prædicto manerio cum suis pertinentiis... faciendo... Statuto, per quod ordinatum est quod in brevi de Vasto homo recuperabit versus tenentem per legem Angliæ, vel alio modo ad terminum vite, vel ad terminum annorum, ... non obstante.*

¶ VASTINIUM, Ager arenosus, sterilis, inculcus: hinc in Episcopatu Constantiensis Monasterium dictum de Vastinio candido, alias de Blanca landa. Vide Valesium in Notitia Gall. p. 630. & 631.

¶ VASTINIUM, Eodem intellectu. Charta fundat. Monast. Montisplani an. 863. *Dono... & castrum ipsum de Monteplano cum toto monte & ecclesia ibi dicata S. Laurentio cum omni jure, mancipiis, Vastinis, molendinis, censu, silvis, aquis aliis & bastis.*

VASTITAS, Idem quod Vastum, Planities, apud Bractonum l. 4. Tract. c. 41. & in Fleta lib. 4. c. 25. §. 1. Gloss. Lat. M. Reg. Vastitas, solitudo, vel eremus. Gloss. Gr. Lat. *ὑπὸ ὄρει*, excidium, Vastitas, vastitas. [Charta Caroli C. Reg. Franc. an. circ. 850. in Append. ad Marcum Hisp. col. 783. *Cum omnibus apertionibus quas ex eremi Vastitate traxerunt.* &c. Charta an. 1125. apud Mirzum to. 1. p. 377. col. 1. *Concessimus quoque duo mansa terra in illa Vastitate de Espoultb.*]

¶ VASTITATES, Pari significatu, in Charta ann. 1207. Hist. Codiciac. p. 166. *Concedo præterea Vastitiem, quæ tenet ad Pleissinm d. Ansy.*

VASTATORES, Milites, quæ agros depopulantur, nostris, ex Italico, *Gastadors*. Occurrit vox hæc apud Rolandin in Chron. l. 4. c. 13. l. 5. c. 10. 17. lib. 10.

c. 5. [*& in Charta an. 1383. apud Guefnaum in Annal. Massil. p. 417. Vide in Talare.*]

¶ Italici Vastatores nuncupantur Militum genus, fossiores, minitores castrenses, Gall. *Pionniers*. Crusciani: *Guastatore, nella milizia si piglia per Colui, che seguita l'esercito, a fine d'accomodar le strade, far fortificazioni, & simili.* Annal. Placent. ad ann. 1483. apud Murator. to. 20. col. 971. *Circumeireas Placentiam milites armata milicia 1200. castra poluerunt, ultra alios levis armature stipendiarios, Vastatores, scorpionistas & pilularios.*

¶ VASTATORES ex Chron. jam laudato l. 5. c. 10. editum apud Murator. to. 8. col. 280.

GASTUM & GASTUM, pro Vastum, non semel etiam occurrit. Glossar. La in. Gall. *Vastus, Vain, Gast.* Terra in Gastu, quæ non excoluntur, in Regesto Philippi Augusti Reg. Herouvalliano fol. 143. *Guasta, damna, & incendia*, apud Petrum de Vineis l. 5. epist. 112. Tabul. S. Vincentii in Bosco Carnot. an. 1225. *Si terra circumiacens præ communi guerra Gastu remanserit vel inulta.* Tabul. Abbenles fol. 127. *Et terras omnes, in quibus vinee sunt, & omnes alias, sive Gastas, sive excoluntur. Gastum facere*, in Charta an. 1215. apud Corium in Hist. Mediolanensi p. 2. pag. 57. & in Historia Cortusiorum l. 1. c. 8. [Chronica. Astenle apud Murator. to. 11. col. 245. *Præterea sciendum quod in campis Moais Herfarii, dum essent in Gastis, Astenles ceperunt Gualeum.* Occurrit præterea apud eundem to. 12. col. 558. & 639. *Adde Statuta crimin. Saxonæ c. 34. fol. 70. Faire ravage & gast, dissipation, &c.* in Confue. udine Turon. art. 169. Robertus Bourronus in Merlino MS. *Et ensi mettoit à gast à destruction treus le Royaume de Logres. Siaple gast d'heriages*, in Confectur. Burbonienli art. 524. *Assiuz Hierosolymitanæ MSS. c. 157. Car se il a leus Gastes oustre, qui fois deu Seigneur, l'en la dot sauver au Seigneur.* Le Roman de Roncevaux MS.

Tout abat mert en un Gaste sentier.

[Le Roman d'Arbuis MS,

*Qui les autres ont hni veus,
Et dis leur Gaz grans & menus,
Des bons ont plus volentiers,
Et de ceulz anx eueut entiers.*]

Sorgent gastier, in Confectur. Arvernenli c. 31. art. 69. minister, qui in messibus, aut in agris, vel silvis invigilat, ne vastum aut damnum fiat. Veneti *guastii* appellant circumiectam oppidis planitiem.

GASTINA, apud Innocentium III. PP. l. 15. epist. 179. *Gastine*, in Confectur. Arvernenli: *Vastina*, in Conventione inter Ducem Brabantie & Capitulum S. Waltrudis Montensis ann. 1209. apud Mirzum in Diplomate. Belgic. p. 160. *Omnesque Vastina, quæ Terre silvestres dicuntur.* Alia an. 1247. ibid. p. 173. *In omni terra, quæ vulgariter Vastina dicitur.* [*Wastyns*, pluries in Charta an. 1246. apud eundem to. a. p. 1323. col. 1.] Adde pag. 50. Probationes Historiæ Guinenfis p. 70. 209. 466. 514. Charta Roberti Comitis Flandrie anno 1089. ex Tabulario Monasterii S. Quintini in insula fol. 51. v. *Omnen decimationem novæ terre, quæ vulgo Vastina vocatur.*

¶ GUASTARE, Corruptum, vitare, Gall. *Gaster*. Johan. Demusli in Chron. Placent. ad ann. 1276. apud Murator. to. 16. col. 480. *Deus tantum pluit super terram in Italia, quod quasi omnes segetes de Plano Guastate sunt & porticia.*

¶ GUASTARE, Agrum, domum *vastare*, depopulari. Statuta Astenli. collat. 13. cap. 23. fol. 41. v. *Si aliquis civis Ast. habuit terras & possessiones in domos extra posse Ast. quas dubitet vel suspiciet quod aliquis civis Astenlis eas comburent vel Guastent, vel in eis incen-*

incendium, vel Gualtum seu damnum inferant, &c.

Hinc *Agastiner*, pro *vastare* agrum, domum, silvam. Eodem Affiliis Hierosol. c. 257. *Et quod apertu-
naaces ille fons, que ille pependit & druxit avoie en ce la
teneur, que les leus babitis ont ovedroit raisonnable-
ment Agastiner, & murallies abaines, qua par sem-
blant deussent avoir, quas les leus estoient babitis.*
Agastii, in Consuetudine Inculismensis art. 24. dam-
num in forestis.

¶ 2. **VASTUM**, pro *Basium*, *Best*, Clitellæ, sagm. Hinc *Vastare*, *Vastum* imponere. Inventar. an. 1476. ex Tabular. Flamar. Item plus unum alium equum sive roussum pili baybarâ *Vastum* cum suo *Vasto* apre-
sation ad valorem sive summam quatuor scutorum auri.
Vide *Basium* 1.

¶ **VASVASSORES**, **VASVASSORES**, *V. Vassalores*.

¶ **VASUM**, **VASUS**, *Vas*. Explicatio antiquæ Li-
turg. Gall. apud Marton. to. 5. Anecd. col. 95. *Sanguis
vero Christi idio specialiter offertur in calice, quia in
tale Vasum consecratum fuit mysterium Eucharistia.*
Vasum, *Vasus*, *vas*, in Gloss. Latin. Gr. Utitur
Plautus. Vide *Salomon*.

¶ **VASUS**, pro *Vassus*, *Una & cum Leopardo &
Adalberto Vassus domestico*, in Pleito an. 867. inter
Probat. to. 1. novz Hist. Occitan. col. 18. Vide *Vassus* 2.

¶ **VASUUS**, pro *Vassus*, naffallor, domesticus,
familiaris. Charta an. 1033. apud Miræum to. 1. p. 351.
col. 2. *Si forte contigerit, ut humilitas aut mansuetudo
monachorum à Vassus aut ab extraneis pro aliquo negotio
non possit justitiam exigere, &c.* Vide *Vassus* 2.

¶ **VATALHA**, ut supra *Batalia* 1. Pugna, præ-
lium, in Inventario an. 1476. ex Tabul. Flamar.

VATÉS, Episcopus. Tumulus Joannis II. PP. a-
pud Baron. an. 535.

*Hic tumulus Vatis conservat membra Joannis,
Ordino Pontificum qui fertur jure secundus.*

S. Ildefonsus:

*Cruce hæc alma geris geminorum corpora fratrum
Leandri, Isidori, pariterque ex ordine Vatum.*

Rabanus Abb. Fuld. apud Browerum in Antiquit. Ful-
densibus:

*Hæc Baptista potens sacra venerabilis ara,
Hæc Vatum turba, atque Patrum colitur.*

[Ermoldi Nigelli Carmen apud Murat. tom. 2. part. 2.
col. 30.]

Denique Rex Vatem prostrate corpora adorat,

Paulina Regem sacripis ecce pium.]

Amalaricus Episcopus in Epist. ad Hieremiam Archiep.
Senonensem: *Charissimo patri & accuratissimo Rbe-
ri Iheremia Vm in ustra Jerusalem, Amalaricus. E-
berias Arelatenfis Vates*, apud Joannem Diacon. in
Vita S. Gregorii M. l. 2. c. 35. Utiuntur praterea Forcu-
natus l. 5. Poem. 4. Paulus Emeritenfis Diacon. lib. de
Gestis Episcopi. Emeritenfium in S. Fidele n. 5. Theo-
dorieus in Vita S. Celsi Episcopi Trevirensis n. 17. Can-
didus Mon. in Vita Eligii Abb. Fuld. c. 14. Christianæ
Inscriptiones apud Gruterum 1070. 4. 1167. 9. 1169.
3. &c.

¶ **VATIA**, *Discessus plantis*. Gloss. Ifid. V. *Valgis*.

¶ **VATICARE**, perperam pro *Vadiare*, Pignori
ponere. Diploma Henrici III. Imper. apud Marten.
to. 1. Ampl. Collect. col. 433. *Quidquid autem illis pla-
citis quisque reus Vaticaverit, arbitrio abbatis & sene-
cum præpositorum & millicorum secundum culpam &
passe uniuscujusque hominis cedat, & duo partes ab-
bati, tertiam advocatæ cedat. Et si aliquis forte culpam
fuerit vel seditionis incidit, & abbas ob rebelliam
semitatibus advocatum accerferit, ex eodem Vadia abba-
ti duo partes, advocatæ tertiam præveniat.*

¶ **VATICINARE**, pro *Vaticinari*, prædicere,

in Epistola Ifidori Jun. ad Laudefredum inter Concil.
Hisp. to. 2. pag. 554.

¶ **VATICINARI**, *Conjunctiva tem pependere*, in
Gl. Gasp. Barthii ex Roberti Monachi Hist. Palæst.
apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 100.

¶ **VATICINIUM**, *Mendacium*, in cod. Glossar.
ex Baldrici Hist. Palæst. ibid. p. 190.

VATILLUS, Idem quod *Basilus*, de qua voce
multa commentatur Cafaubonus ad Pollionem Julius
Africanus l. 9. Hist. Apost. *Erant autem virgines cum
lyris cantantes, alii cum tibis, alii cum Vatillis. &
ibutibulis.*

VATILLA vero, Papiz, est *pala*, *qua aqua projici-
tuitur è nevi*. Vide *Basilus*.

VATIOLA, Vasculum. Vide *Basilola*.

VATROPETES, apud Armenios appellari mo-
nachos scribit Brocardus edit. Venetæ ann. 1519. part.
2. c. 2. vox effusa ex *Bastroperate*. Vide in hæc voce.

VAVASSORES, **VAVASSORES**, **VAVASSO-
RES**, **VAVASSORIA**, **VALVASINI**, voces ejusdem
originis.

VAVASSORES, vel **VALVASSORES**, generatim sunt
vassalli feudales. Apud Gerardum Nigrum lib. 1. de
Feudis tit. 4. alii sunt *Majores*, alii *Minores*: *Majores*
sunt, qui *Regis*, vel *Regni Vavassores* appellantur,
iisdemque *Capitanei*, qui à Ducibus, Marchionibus,
& Comitibus: *Minores* vero, qui à majoribus vavaf-
foribus feudata accipiunt. De posterioribus intelligen-
dus Otto Frisingensis l. 2. de Gest. Friderici I. Imper.
c. 12. ubi de Longobardis: *Cumque tres inter eos ordi-
nes, i. Capitaneorum, Vavassorum, plebis, esse vo-
cantur, &c.* Quos vero Capitaneos vocant, nostri
Barones appellant. Ita *Vavassorum* duos ordines con-
stituit Conradus Imper. in Feud Longob. l. 3. tit. 8. §. 4.
Majorum scilicet, & *Minorum*. Sub *Majorum* appella-
tione completitur, quos *Barones* alii vocant: sub
Minorum vero, quos vulgo *Vavassores* dicunt, ut Le-
ges Henrici I. Regis Angliæ *Tbayner minores*, respec-
tu *Tbayarum* *Majorum*, qui Baronibus æquiparan-
tur: quod quidem potissimum colligitur ex *celestis mi-
norum Vavassorum*, de quo ita Conradus: *Si vero (mi-
nor vavassor) filios non habuerit, & aviaitum ex ma-
sculo filio reliquerit, pari modo beneficium habet, ser-
vata usa majorem Vavassorum in dandis equis & ar-
mii suis foveribus*. Ejusmodi autem relevium obtinuit
in mediocribus *Tbayis*. Leges Henrici I. Regis Angl.
c. 14. ubi de releviis: *Et mediocri Tbayi equus cum ap-
paratu suo & arma ejat*. Ubi Leges vernaculæ Willel-
mi Nothi c. 24. quem mediocrem *Tbayum* Leges Hen-
rici, *vavassorem* vocant: *De relief à vavassour à son
lige Signour, deite estre quites per li chevul son poite,
tel qu'il avoit à jour de la mort, & per son babot, &
par son baume, &c.* Atque minores ii *Vavassores* sunt,
qui in Legibus ejusdem Henrici l. c. 7. *Baronibus* post-
ponuntur: *Barones, Vavassores, Tanguvii, &c.* quip-
pe c. 26. & 27. *liberati terras tenere, & curiam habere*
dicuntur, *ac placitia, ac advocationem & terram perti-
nent, super suis homines, &c.* Et in Charta Nobili-
um Pictavenfium an. 1069. apud Gallandum de Fran-
co alodio p. 69. *C'est è savoir, que quant cil mourra,
qui du Comte de Poitiers, ou des Barons, ou des Vavaf-
seurs tieudra en fief, que nostre Sires li Coms, ou cil
de qu'il tieudra, porra tenir le fief en sa main par an &
par jour, &c.*

Ac ut de majoribus *Vavassoribus* primum agamus,
has intellexisse videtur Bracton. l. 1. c. 8. §. 2. In tem-
poralibus sunt Imperatores, Reges, & Principes, in iis,
qua pertinent ad regnum, & sub eis Duces, Comites,
Barones, Magnates, sive *Vavassores*; & Milites, &
etiam *Liberti & Villani*, & diversa potestates sub Rege
consti-

confinitia. Et §. 4. Sunt & alii, qui dicuntur *Vavassores*, viri magna dignitatis. *Vavassores* enim nihil melius potest, quam vas fortitum ad utilitatem. Charta Frederici Imp. an. 1249. apud Guichenonem in Hist. Sabaudie pag. 92. *Marbiniubus, Comitibus, Vavassoribus, Nobilibus, Potestatibus, &c.* Charta Henrici II. Reg. Angl. ann. 1266. *Comites, Barones, Vavassores, Milites, cives, burgenses, vasici, &c.* Radulphus de Dieto ann. 1040. *Quindecim sacramenta juravit Theobaldus propria manu consiliis Gausfridi, & 20. Barones Castellenses cum eo, & 40. Milites Vavassores eisdem verbis, quibus ipse.* Andreas Aulz Regiz Capellanus in Amatoriis: *Quamvis probitas pefis nobilitate plebeum, & tamen ordinem mutare non potest, ut plebeus Procer efficiatur, sive Vavassor, nisi per principis et forte potentiam tribuatur.* [Rolandus Patav. in Chronico apud Murator. to. 8. col. 345. *Sed multam habebat fiduciam quod Vavassores & proceres & quidam magnates, ipsam ei dederant.*] Ita pro majoris dignitatis Optimatibus *Vavassores*, seu, ut ibi semper effertur, *vavassores*, usurpantur in Usaticis Barcinonensibus MSS. à Raimundo Berengarii Comite Barcinonensi & Adelmodi ejus uxore editis, & in Constitutionibus Catalaniz. Iidem Usatici: *Us qui taterfecerit Vicecomitem vel vulneraverit, sive defenaverit in aliquo, emendat eum sicut datus Comitor, & Comitorem sicut duos Vavassores, & de Vavassore, qui gavinque milites habet, per mortem ejus, emendatur 60. uncie auri cessi, & per plagam 30. & si plures habuerit milites, crescat compositio sicut novus militum. Militem vero qui interfecerit, monet in compositione 12. uncias auri: qui vero vulneraverit, eam pro una plaga, quam pro multis emendat ei uncias 6. Consecutiones Catalaniz inter Dominos & Vassallos MSS. capit. 39. *Barones, usant Comites, Vicecomites, Vavassores, & consimiles, & etiam alii milites simplices, qui sunt Vassalli Principis hujus terre.* Ubi opponuntur *Vavassores* simplicibus militibus: *Milites enim majores, quos Banneretos vocant, Baronum prerogativa gaudent. Proinde ii sunt, quos pariter Militibus opponunt Statuta Sancti Ludovici Regis Francie loco mox laudando. Contra, milites simplices intelliguntur in Charta Anselmi Comitis S. Pauli ann. 1186. in Histor. Berhuniensis pag. 52. Omnis, qui eandem decimam tenebant Vavassoribus, sive militibus concedentibus, &c. & in Charta Libertatum Baugiaci in Sebastianis ann. 1250. Si aliquis de hominibus Militum, & Vavassorum diste ville Baugiaci ad ipsam villam libertate donatam causa mora adi & remanendi ibi venerit, &c. Mox: Si homines militum terre Baugiaci, qui non sunt Vavassores, seu feudarii diste ville Baugiaci, &c. Charta Odonis Abb. Sancti Dionysii an. 1154. *Magnam portione terrarum hominum nostrorum, qui Vavassores dicuntur, & hospites quamplures ad suum dominum traxit, &c. Quinque porro Vavassores sequuntur Militi, seu habenti feudum baubericum.* Regestum Philippi Aug. fol. 158. *Et propter hoc debet esse unum militem, vel 5. Vavassores, quando submanetur.* Feoda Normannie post Ordericum Vitalem pagin. 1041. *Apud Breteuil in ordine ballia datus parvis unius militi, una Vavassoria minus.* Sic feudum haubericum constabat quinque Vavassoriis.**

Vavassores igitur *Minores* erant ii, qui majoribus suberant ratione tenementi: unde recte San-Julianus lib. 1. Hist. Burgund. cap. 26. dixit *Vavassores*, esse *vassallos vassallorum*. Consecuto Marthenis art. 215. *si aucan Baron, Chastelain, ou haut Justicier avoit moulin, & son Vavassor n'en eut point, tous les hommes du Vavassor demeurant en la banlieue dudit mou-*

lin, avoit moulin & diti moulin du Baron, jusques à ce que le Vavassor ait moulin. Generatim vero dicebantur, qui feuda minora tenebant, quod inferiori tantum iustitia, seu jurisdictione gaudebant, quod exerte docent Statuta S. Ludovici à nobis edita lib. 1. c. 31. *Nus Vavassor ne puet faire serbann, ne as puet à home faire serjurer à Chastelorie, sans l'asseement du Baron, en qui Chastellorie il sera: Et se il le fesoit, il ea perdrer sa justice: car la justice se n'est mie au Vavassor.* Alio loco, ex MS. Ambianensi: *Nule court de Vavassor ne porro recors: mais ea peut bica requerre le court des Chevaliers, qui sont au jugement requerre suffisant recors, par les Chevaliers, ne mie par les Vavassors, mès on ne se met mie ea recors li ne veut, mesmeement à Coar de Vavassors, que ebe aparient à grant justicie.* Et infra: *Ne aus Vavassors n'ale mordre, lezard, ael'anci, ne le traïson, no le trefor trouvet, as la force as oïr.* Car Vavassors n'a que simple justice. De Vavassoribus agunt eadem Statuta l. 1. c. 39. 40. 41. 42. 45. 46. Atque ex his percipimus, cur *Vavassor*, Petro Fontano in Consilio à nobis edito cap. 2. 1. inferiori, sui miar domini deat: *Et se bas Sire comme Vavassor, &c.* Quamobrem vulgo *Vavassores* inferioris ordinis ac dignitatis viris adscribi solent. Robertus Burronus in Hist. Merlini MS. *Je suis an chevalier aïs de cest poïs, & estrais de Vavassors, & de bassagents.* Sed & ii cum præditi veniebant, quemadmodum *hospites*, alique adscripti, ut hadieque etiamnum *vassalli*, seu hominibus ipsa. Charta Caroli Comitis Flandrie in Chronico Andrensi p. 412. *Concedimus, terras videlicet, comitatus, (vide in hac voce) decimas; silvas, aquas, molendina, prædia, hospites, Vavassores, servos, ancillas, &c.* Charta Joa. Comitis Pontivi ann. 1138. *Quidquid habet apud Onicours, cum omni dominatione temporalis, & Vavassorum: Vavassorem de Floren, decimam de Fvrières, ... decimam de Haineville præter unum Vavassorem, &c.* [Charta Philippi Reg. Franc. ann. 1203. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 1078. *Et præter hæc consulerunt edicti Nivroni duo Vavassores qui habebant apud Lyons, scilicet Bernardum Torel & Rudolphum Bricars.*] Immo præstationibus videntur fuisse obnoxii. Tahular. Abbat. S. Joannis Ambian. fol. 408. *Item a ladite Eglise droit de prendre en tous les fiefs du castel, & des Vassours estant en toute la paroisse d'Ostrebois, &c.* Ita etiam *Vassours* appellantur in Charta a. 1147. apud Loiselum in Bellova p. 274. & in vet. Consecuto indubius municipalibus Parisiensis art. 51. Pertienens c. 16. art. 5. 6. Cirnotensis art. 17. 48. & Blesensis art. 12. ubi idem sunt, qui *vassalli*. Cum servientibus junguntur in Charta Communiz S. Quintini ann. 1195. *Si Vavassor seu feudarius Burgensis catalogum debeat, &c.* Cum gregariis militibus, apud Wipponem de Vita Chuaradi valie Imp. p. 410. *Conjurarant enim omnes Vavassores Italiae & gregarii milites contra dominos suos, & omnes minores contra majores, &c.* De ejusmodi Vavassoribus intelligendus videtur Will. Tyrus l. 2. c. 42. & Sanctus l. 3. part. 11. c. 11. extremo: *Ad banc formam reducere negotium, ut datis obsequiis 20. Vavassoribus, &c. et Otto Frisingensis l. 4. de Gest. Frederici l. c. 3. de Guicardo: Robertus isto ex mediocri stirpe in Normania, ex coram ordine, quos Vavassores vulgo illi dicere soleat, ... editus.*

Sed nondum plane mihi perspectum fateor, cur *Veteranorum* nomenclatura *Vavassores* donet Lambertus Ardensis pag. 31. *Factum est autem, si liber quidam Veteranus, sive Vavassorius, nomine Willielmus de Boeberdis, Vavassoriam quandam de Felnis similiter liberam, nonne Hruiden, duceret in uxorem.* Idem pag. 103. *Magnanimitas quidam Veteranus, sive Vavass-*

Vassoriosus, qui ab Ardensibus in parte originem trauit, & qui tunc temporis Fiennensibus praetens, & qui principabatur, &c. Et pag. 171. Et multis Ecclesiasticis personis, & Laicis ab Ardensibus oppidi Pribis & Veteranis, &c. Ubi vassoriosus istis Fiennensibus, opponit Nobiles de Tingry, quorum praedium, Principatus dignitate hodie illustre, in eamdem Fiennensem familiam postmodum transit: adeo ut Nobiles à vassoriosibus videatur distinxisse.

Vassoriosus aperte à Nobilibus distinguntur in Charta an. 1187. apud Spon. to. 2. Hist. Genev. pag. 47. Omnes tam Nobiles, quam Vassoriosus, &c. Statutum Humberti II. an. 1349. to. 2. Hist. Dalph. p. 586. Pralati, ... Barones, & Banneres, Proceres, Nobiles, Vassoriosus & Franci, &c.

Sed & inter Vassoriosus minores aliquid extitisse discrimini variae pro vario gradu ipsis concessa fuisse privilegia colligitur ex Charta Ludov. VI. Reg. Franc. ann. 1126. in Tabul. S. Richarii: Vassoriosus nostros qui cum nostris feudum suum deseruiant, à praedictis consuetudinibus, à tallione videlicet, à fossis, ab excubitis, nesciens burgensem privatumus.

VAVASSOR, pro Vassoriosus feudum. Cbarta ann. 1272. ex Chartul. B. M. de Josaphat: Ego (Baldouinus de Maignonville) vendidi Abbati & Conventui de Josaphat ... annuum Vavassorem seu feudum unius vavassoriosi tenentis aliam medietatem dicti molendini.

Vavassorios internum appellati generant vassalli omnes, praesertim apud Poetas nostrates. Le Roman de Gyrin:

Les Vvassorios set del pais venir,
La seaut en prnt li Dns Gyrin.

Le Roman de Girard de Vienne MS.

Karlon li Rois ni fist plus demorer,
A Conseil à la Ducboise aplee,
Dame, fait-il, il n'ain mester celee,
Seil vous plaist, & il bien vos agrie,
Je voi prendrai à moller espesce.

La dame l'ot, tote on sa trespassee,
Sire, faistelle, or m'avez vos gneece,
Ne doit nul Rois, c'est veridit prouee,
En Vavassorio prendre de sa contrée,
Villo de Rois vos doit estre donnee,
Ou nuire Dams de mlti grant renomée.

Le Roman de la prise de Jerusalem par Titus MS.

Li Prince, & li Damaio, & li bon Vvassour.

Le Roman de Voces MS.

Moult yons pris Barons & Vvassorios assis.

Vide Consuetud. villae de Linieres in Biturigibus art. 1. 5. &c. apud Thomassierum.

¶ VAVASSORES in Charta an. 1200. to. 1. Macer. Insulz Barb. p. 129. Nos frater Guido nobilis Insula Barbarae accedens ad Vismes vocatus Vavassoriosus dilla villa & eisdem consensientibus de claudenda villa nostra Vismiaci convenimus cum eisdem Vvassoriosibus.

VAVASSORIA definitur minus feudum, à Bractono lib. 2. cap. 39. num. 6. ad discrimen Baroniarum, quae capus habent. 1. ro Medietatem funitur in Tabulario S. Martini Sagienis albo fol. 135. in Charta ann. 1202. ejus titulus concipitur de Metearin. In Chartis vero Conchenfis Monasterii promissive pro sonamento usurpatur. Feudum unius Vvassoriosi, in Monastico Anglicano tom. 2. pag. 970. Terra unius Vvassoriosi, apud Ordericum Vitalem lib. 5. pagin 583. Cbarta Radulphi Abbatis Fiscamenensis in Tabulario Fiscamo. fol. 30. Concessimus Hugoni de Pulnet Presbytero Vavassoriosum unum, quum Lambertus Presbyter de Pulnet tenuit, ... reddendo ..... 5. solidos communis monetae pro servitio, annuomibus aliis redditibus & servitiis, quae Vvassoria debent. [Polyptychus ejusd. Monast. an.

1335. Radulphus Brumna tones unam Vavassoriam de quindecim acris terra.] Monast. Anglic. tom. 2. pag. 977. Exceptis duobus Vvassoriosi, &c. Arestum an. 1273. Omnes vero alia terra, ubi nunc sunt sita, sive sint Brunia, sive Castellania, sive Vavassoria, inter distas foreces aequaliter dividantur.

VAVASERIA, in Monastico Anglic. to. 1. p. 775. VAVASARIA, in eod. Monast. 10. 2. pag. 193. & in Chartis aliis apud Seldenum de Titulis honorariis pagin. 626. 3. edit.

Vavassoriarum aliae sunt villanae, seu tenementis villanis accensentur; aliae sunt liberae seu francae. Vavassorium prioris generis meminit vetus Consuetudo Normanniae cap. 26. posterioris cap. 34. ubi duplicem feudatorem ordinem statuit, quorum primus eorum est, quos Domini capientes vocat; alter eorum, qui istis subsumunt, de quibus haec habet: Les fiefs du parafefont sont, qui descendent des fiefs chevels, & sont submis à eux, sic comme les Vvassoriosies, qui sont tenues par sommage & par service de chevel. & Les autres fiefs, qui sont tenues par acres du chef Soigneur. Ubi vetus Interpres: Et par ce mot Vvassoriosies, sont entendues les mansures & les niefestes villanement tenues, & sont communement appelles Vvassoriosies, & Vvassaux, & les autres sont appelez Vvassoriosies.

VAVASSORIA FRANCA, seu libera est, quam tenentii, qui tenent libera tenementa, de quibus supra: habent autem Vvassorios, qui libera terras tenent, placita, quae ad vitam vel vitam pertinent super suos homines & in suo, & super aliorum homines, si in foris facienda retenti vel gravati fuerint, ut est in Legibus Henrici I. Regis Angliae cap. 17. in quibus etiam Curia vavassoriosi mentio fit cap. 26. Charta S. Ludovici Regis in 30. Regesto Archivi Regii Chr. 394. Decanno & Capitulo (Lexovienli) concessimus, ut in terra nostra possint acquirere in iis, quae non tenentur per membrum lorica, per francae Vavassorios, nisi francae/erant, velotum du Decano Normannia, &c. In 1. Regesto homagiorum Camerac Comput. Paris. Richardus de Willeville agnoscit tenere se à Rege terram de Dangon in Normannia in Vicecomitatu Gisorcienli, par une franche Vvassoriosie, 6. Jan. 1431. Vide Feoda Normanniae post Ordericum Vitalem. pag. 1047.

¶ VAVASSORES, ut Vvassorios. Charta ann. 1244 ex Camera Chastophyl. Atrebat. Item feudum de Vy in quo sunt duo Vvassorios.

¶ VAVASSORES, Eadem notione, in Testam. Jacobi Reg. Aragon apud Aeber. to. 9. Spicileg. p. 199. Et cum Comitibus, Vicecomitibus, Comedonibus, Vavassoriosibus & aliis Militibus.

¶ VAVASSUR. Charta Radulphi Reg. an. 1030. ex Tabul. S. Victoris Massil. Cunctis Rompublicam ministrantibus, decibus, viccomitibus, cavonibus, iudicibus & vicariis seu Vavassuriis, &c. Sic lego pro Vavassuriis.

¶ VAVASSERIT, in Charta Mauritii de Bellavilla D. Ganachiz ann. 1265. Vavasserit dabunt comedores omnibus biennariis suis, &c.

¶ VAVASSORES, in Confirmat. Chatter Communie Abbavill. an. 1350. to. 4. Ordinari. Reg. Franc. pag. 57. Statutum est etiam quod nullam Vvassorem vel liberum feudum in terra men habentem, Burgenses de Abbinis villam in suam communiam recipere poterunt.

¶ VAVASSORES, apud Arnulphum in Abbtis Mediolan. to. 3. Leibnit. scriptor. Brunsvic p. 733. Unde factum est, ut quidam urbis milites, vulgo Vvassorioses nominati illius insidiarentur apibus, adversus ipsum assidue conspirantes.

VAVASINI, Minimi vavassores, quo nomine, inquit Zazius in Tract. de Feud. part. 5. §. 28. intelligi-

telliguntur privata persona, pagani & eiwei, qui in plebe paulo nominati sunt. Lib. 2. de Feudis tit. 10. li Capitaecus appellatur, qui proprie Valvassor maior appellabatur; qui vero a Capitaecis antiquitus beneficium teneant, Valvassores sunt. Qui autem a valvassore feudum, quod a Capitaecis teneant, similiter acceperint, Valvassini, id est, minores valvassores appellantur, qui antiquo quodam usu consuetudinem feudi autem habebant. Valvassore enim sine filio mortuo, feudum, quod valvassori miseri dederat, ad Capitaecum revertebatur. Sed hodie eodem jure utatur in Curia Medialanensi, quo & valvassores. Vide ibi Cujacium, & ceteros interpretes.

¶ VAVASSORATUS, Vassalli servitium. Charta an. 1189. apud Lobinell. rom. a. Hist. Britan. col. 167. Ego in recompensatione damnorum que illis (Monachis Majoris Monasterii) insuleram, & ob salutem animae meae, quicunque eis in perpetuum Vavassoratam quem ab eis exigebam, ut videlicet prior Pontis castri pro aliquo negotio, sicut vassallus, in curia mea vel successorum meorum non teneatur de cetero respondere.

Jam vero unde vavassorum vox orta, etiam non omnino constat, vix tamen probatum iri Bractonem allatam supra sententiam putem; ut & Zazii, & aliorum, qui sic dictos volunt, quod ad valvas dominorum starent, ad eorum iura parati. Certe longe videtur probabilius a vassis etymon deducendum; ut vavassores iidem fuerint, qui vassii domini, qui non unus erat ordinis, cum alii majoris essent, inferiores alii; quod sane ipsum factis nomen & munus indicant.

VAUCA, Valis species. Vide Bauca 1.

¶ VAUCHELLUS, Valliculus, n. f. allor. Charta ann. 1341. ex Bullar. Fontanell. fol. 61. Fructus decimales crescentes in omnibus & singulis terris existentibus circumquaque dictam ecclesiam, ... & in quadam Vaucello dicti Johannis Bascii, &c. Vide Vocellus & Vascellus.

¶ VAURA, Ager sterilis, incultus. Charta an. 1208. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 809. Et terras quas habebant in Vaura, & etiam terras que fuerunt Bobarii de Maroia praedicta Vaura, &c. Vide Vastum, & infra Vaura.

¶ VAUTRARIUS. Vide infra Veltrarius.

¶ VAXA, pro Vacca, in Inventario an. 1476. ex Tabul. Flamar.

¶ VAXELLA, VAYCELLA. Vide in Vassellum.

¶ VAXELLUM, Vide supra Vassellum.

¶ VAYLETUS, VAYLLETUS. Vide in Valetii.

¶ VAYROLA, VAYRORA. Vide Variola.

¶ VAYRUS. Vide supra in Vares.

¶ VAYSELLUM, in Vassellum. Vide ibi.

¶ VAYSELLA, VAYSELLAMENTA. Vassella.

¶ VAYVUS. Vayvares. Vide in Vayf.

¶ VAZI. Testam. an. 1154. inter Pobat. rom. 2. nov. Hist. Occitan. col. 550. Haec est certa testimentum quod Raymuadus Trencavelles in captivum Raymundi Comitis Tolosani, & testamentum, & Vazi est tale. Vadium & Gadium, pro Testamentum, dixerunt Scriptores medii aevi.

¶ UBACUM. Tabul. S. Victoris Massil. Item aliam quandam terram sitam in Ubaco de Bleona. Septentrionem hic designari nobis auctor est D. le Fouraier.

¶ UBAGUM. Charta an. 1035. ex eodem Tabul. Ego Adalgarda dono Ubagum totum de terra Magastri. Leg. forte Usagium.

¶ UBALBALIA, ὑβαλβίαι, ὑβαντρία, in Gloss. Lat. Graec. Vubalia, in MSS. Sangerm. Gloss. Gr. Lat. ὑβαντρία, Intestina.

¶ UBALDINI sunt homines certi & signanter Clestici vel Caenacii terra vel ecclesia alienijus. Dicitur Tom. VI.

quod collegium Ubaldinorum non potest constitui syn-
dicum. Vocabul. Juris utriusque.

UBANTUS. Vide Vantus.

¶ UBARTILLUS, Mensurae species. Charta an. 1177. 10. a. Monument. sacrae Antiq. p. 544. In festivitatis S. Remigii similiter de singulis domibus annuum, & unum paem, manipulum avenae. In Domini natale ad festivitatem S. Stephani unum nummum, & panem, & Ubortillum avenae de villa.

¶ UBERARE, Fecundum esse, vel Ubera prae-
bere, Gall. Alaiter. Vita S. Bernardi Menihon. tom. 2. Jun. p. 1078. Gravida parturient, steriles Uberabunt, Vide Uberare.

¶ UBERE, Abunde. Gloss. Lat. Gr. UBERE, ὑπερβαίνει, ὑπὲρ πλεον. MSS. Sangerm. Uberium.

¶ UBERTARE, Abundare, uberem ac secundum
esse, ubertim habere. Gemma, apud Vossium lib. 4. de Viriliis ferm. cap. 29.

UBERTUOSUS, Uber, obudatus. Joan. de Janua.
[Hinc Uberuosus, ploatureux, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm.]

¶ UBERVANCH, Præstationis species apud Ger-
manos. Litteræ Friderici Ducis Austriæ an. 1243. apud Ludewig. 10. 4. Reliq. MSS. p. 226. Quilibet obventionet, scilicet losunge, Ubertvanch, gramlos, &c.

¶ UBI FECIT, Formula loquendi, de qua plura
in voce Facere 1. Vide ibi.

UBIA. Charta Raimundi Comitiss S. Agidii ann.
1174 in Bibliotheca Sebustian. cent. 12. c. 50. Et ia leda
de mercato medietas eris mea & medietas illorum, ex-
cepta leda lumborum & ligustrum, & excepta leda U-
biarum, & omnium fructuum, que ad sectarium non
vadunt, que propria est Monachorum, &c. Forte ubi-
lium. Vide in Oblata.

¶ Præponenda videtur lectio ejusdem Chartæ MS.
inter Schedas V. Cl. Lancelotti & editæ inter Instr. tom. 6.
Gall. Christ. novæ edit. col. 300. ubi legitur, Excepta le-
da Urnarum. Est autem Urna eo loci mensura liquido-
rum, vini, cerevisiæ, &c. Vide in hac voce num. 2.

¶ UBICADA, f. Modus agri. Charta Leotaldi
Comitis Matifcon. an. 941. ex Chartular. Matifcon. fol.
166. Concedimus ... ad casum S. Viacrii res quasdam
sitae in pago Lugdunensi in villa Monisgudini præter
silvam quæ reservamus, & de ipsa silva damus Ubi-
cadam uam.

UBIVIS, pro Ubicuaque, occurrit in Vita S. Anselmi
Episcopi Lucensis pag. 100.

UBLADA, UBLIA. Vide Oblata.

UCCU, Clamor inconditus, Gallicis Scriptori-
bus medii ævi, Hur, unde Galli Hueber, Picardi Hu-
quer dicunt, pro aliquem majore voce vocare, appel-
lare. Formulæ vet. secundum Leg. Roman. c. 30. Ille
judei vocatens in loco illo, sub die illo, una cum bonis
bominibus ad locum accessit, ubi aliquis homo nomi-
no ille quondam interfectus jacebat, requirens pro quo-
re interfectus fuisset, sed venientes homines ibi com-
moneat, qui in initio litis ibidem fuerunt, vel, qui ad
ipsos Uccos ecurrerunt, qualiter iam dictus homo ibi-
dem interfectus fuit, taliter testimonium prebuerunt,
&c. Vide Huefium.

1. UCHA, Præstationis species. Charta Willielmi
Ducis Aquitan. ex Tabulario S. Cypriani Pictav. Do-
no & concedo ... omnes consuetudines meas, que erant
in obedientia nomine E. oletia, videlicet preposituram
& baannum, & Ucbam, & expellum, & bianuum,
& frisciam, & pullos, & anseres, & annoam,
&c. Vide Olca.

¶ Haud scio an melius Ucbam intelligas Proclama-
tionem vini venalis, aut jus percipiendi tributum ex
hac proclamatione solvendum. Vide supra Huegium.

N n n ¶ 2.

¶ 2. UCHA, Arca, vel eistz species, Picardis
alioque Huebe. Vide Hueba. Confectus. MSS. To-
lof. fol. 41. Libros preditoris in locis affissurum vel baju-
liarum preditorum dimittant in cistis Uchis & ipsos
alibi transferant non prafuram. Statutum Philippi Pul-
cri ann. 1334. apud Meneffer. Hist. Lugdun. p. 93. A-
vez fais jeceller les chambres & les Uebes de plusieurs
delais evoyns.

UCTARE. Charta MS. exarata Papie an. 1179. *Et non debent Uctare aliquem predictorum locorum garnitum vel scaritum. Occurrit rursus infra.*

UDARE, Udim facere. Gloss. Lat. Gr. Sangerman *Udo*, *humeſce*, *deluo*, *mado*, *pluo*, $\Upsilon\rho\acute{\iota}\chi\omicron$. Uritur Macrobius lib. 7. Saturn. cap. 12.

UDO, Calceamentum laneum, vel ex pilis hircinis,
Martiali 1.14. Epigr. 140. dicitur, quod aliis *Odo*. Dona-
tio Constantini M. inlectionibus variis ad Anastasium
Biblioth. p. 255. edit. Reg. Et ut amplissime Pontificale
decus præfulgeat, decernimus & hoc, ut Clerici S. R. Eccle-
siae mappis & lineamentibus, id est, candidis, simili colore
decorati equos equestris, & sicut nosse Senatus calcea-
mentis utitur cum Udonibus, id est, candido lineamine il-
lustrentur, & ita caelestia sicut terrena ad laudem Dei
decorentur. Ubi Graeca *αὐτὰν ἵππων ἐν βίβασιν*. Vide
Salmasium ad Dampridium p. 221. [& Gloss. med. Grae-
ce. Constituit. Mellic. an. 1625. in Chron. ejusdem Mo-
nasti pag. 785. De interioribus vestibus, item de map-
pulis, Judaris, Udonibus & ejusmodi, Praelato relin-
quitur, & unicuique pro necessitate sufficiunt, bone-
ste & rationabiliter juxta regulam providet.]

Eadem vocem usurpant Scriptores recentioris evi,
pro equi stragula coactili. Glossæ Gr. Lat. *ειμαλιον*, *Ude*.
Bulla Paschalis II. PP. ann. 1217. apud Ughell. in Pa-
piens. Episcop. *Tam tibi quam iuis sacceforibus concedi-
mas in processione palmarum, & serie secunde post Pa-
scha equum album equitare Udone cooperum, &c.*

UDWORYCK, UDWORNICKI, unius fessio[n]is no-
bilitates: Aulici, & eis quiddam obligati, inquit Sam-
bucus. S. Stephanus Rex Hungarie lib. 2. Decret. cap.
55. Si quis illorum, qui vulgo Udworknyck vocantur,
furum commiserit, lege liberorum diiudicetur, Ud-
worknyck, dicuntur in Decretis S. Ladislai Regis Hun-
garie l. 3. c. 3. Villalibera ac etiam Udworknicales ville,
in Decretis Ludovici Regis Hungarie cap. 5. que ad Ud-
worknicos spectant.

¶ VEADOR, Hispan. *Veedor*, Oeconomus. Aetia B. Ferdinandi Infantis Lusitani 1. Junii pag. 563. *Allatas bullas Veadores susceperunt cum omni devotione.*

¶ VEAGES, Iter, Gall. *Voyage*. Testam an. 1430.
apud Calmet. inter Probat. tom. 3. Hist. Lothar. col.
64n. Item volumus & ordinamus fieri pro nobis uuum
Veagitem, seu unam peregrinationem ad S. Michaelē
de Monte.

VEAGIUM, ut *Veages*. Litteræ Edwardii III. Reg. Anglani 325 apud Rymer. to. 4 p. 133. *Ac jam, ad instantiam nuntiorum difformum Magnatum & Procerum afferentium* [sc. propter brevitatē temporis, non possēta sufficiens, *sicū* deceret, *...* *pro 12Vi Veagio parari*. Reg. Eccl. Andegav. *...* an. 1444. in Vita Matth. Menagii pag. 124. *Qui pro suo Veagio habuerat mandata*. Occurrit rursum aliq. Vide *Veagium*.

¶ VEBER, Fiber, castor, Hispan. *Besre*, Gall. *Bière*. Conc. Dertus an. 1429. inter Hisp. to. 3. pag. 663. *Neque solteratus deferat* (Clericu') *pellium de Maribus, de fagnes, de Vebrei*.

¶ **VEBRINUS**, Fibrinus. Gloss. Isid. *Castorinum*, *brinum* *Bebrinus* aliis. *Bebrinae pelles*, Scholiaſtæ Juvenal. Sat. i. l. 106. Vide *Castorinatus*.

¶ VEBTA, Vestis species. Ciriis ann. 855. in
 Append. ad Marcum Hist. col. 788. Ob inde de vesti-

menta fristes cum visitos & Vebtas et. & capat v. & t.
Vide Vecba.

† VECASSUA, *πεκασσα*, in Gl. Lat. Gr. MSS. Reg.

¶ VECCHA, pro Veccha, Rostrum, pars vestimenti quæ in beccum seu acumen desinit, vel species vestitus. Vide Becca & Veccha. Litteræ patentes Caroli V. Reg. Franc. an. 1367. de forma vestium pro Montispeisulanis: Item quod nulla ipsarum (mulierum) audeat portare in suis capuciis, vel Vecchiis, aut alias in vestibus suis aliquod genus rubanorum aureorum vel argenteorum.... Item quod nulla ipsarum audeat portare aliquam fraturam in suis capuciis, Vecchiis, vel earagiis capuciorum, &c.

☞ **VEGHIA**, *Vecia*, *Vicia*, Gallice *Vesce*. Charta an. 1199. ex Chartul. Pontifical. *Petrus de Beoleio miles in Vulestano dedit ecclesie S. Martini Pontificalensis terram partem foraginis avenae & Pecie apud Beoleium* Alia ann. 1262. ibid. *Stramina & soursrag garbarum bladi, avene, orde, sabarum, pisorum & Veebiarum.* Charta an. 1244. ex Tabul. Compend. *Recog novorum se vendidisse .... totum granum & paleam, totam Veebiam, totam lentilem & Cc.* Charta an. 1255. in Chartular. S. Bartholomaei Beron. fol. 60. *Capitulum minus iuste posuissis decimis antedictis, videlicet lini, canobii & viridum Veebiarum. Reposuerunt decimas bladi, avenae, orde, pisorum, sabarum, Veebie & aliorum granorum,* in Charta ann. 1303. ex Tabul. Corbeienfi. Occurrit praeterea in Chartulario S. Vandreg. tom. 2. pag. 152 t. Vide *Fabarium & Pelaii*.

¶ VECHTINA. Charta an. 1125. apud Mirzum
10.2.p.817.col.2. *Russicis & colonis ecclesie sive paupe-
res elefant, sive divites, jus illud quod Sach appellatur
in sylva de Buckenholts concessit, Vechinam autem de
porcis hominum suorum ecclesia habebis. Ao quod pro
pascendis porcis exsolvitur?*

† VECIA. Vide supra *Vecbia*.

VECIACUM, Præstatio ex *vecia*. Locus est in *Mestivarius*. Vide *Mestiva*.

¶ VECORDIA, Præcordia, Gall. Entrâilles. Sebast. Perulfinus in Vita S. Columbæ Reatinæ to. 5. Maii p. 378. "Cujus (aque) frigiditate Vecordia plurimum reddebatur alissa. Væcordia, ibid. pag. 367. "In tantumque Væcordia nostra concusserat. &c. Hinc.

¶ VECORDIALIS, apud S. Bernardum in Epist. 441.
*Sæpe vero ut placerem hominibus, sive mihi, non Deo,
 mea erat precordialis, & ut verius dicam, Vecordia-
 lis intentio. Vide Vefaba.*

VECORIN, Papiz, *Viam antestare*. Vox Longobardica. Lex Longob. lib. i. tit. 36. §. 4. *Si servus Regis obierit, aut Vecorin, seu merworpin, aut quamlibet valens cultpam, vel minorem fecerit, &c.* [Verba sunt iniuriarum ex aliis Glossis.]

† VECTABULUM, Vehiculum, vel quo aliquid vehitur. Gellius lib. 20. c. 1. Jumentum quoque non id solum significat quo nunc dicitur, sed Vectabulum etiam, quod ad junctis pecoribus traheretur, veteres nostri jumentum a junctendo dixerunt.

¶ VECTARIUS, Ad vehendum idoneus, portatilis. Miracula S. Benedicti tom. 3. Mart. pag. 313. *Levatum sanctissimum corpus atque in seculo Vectario depositum, &c.*

VECTICULARIUS, Qui velles vendit. Dicitur etiam rapinofus, ficut dicimus aliquem vitam Veltic-
lariam agere, qui furto & rapinis intendit. Johan. de
Janua. [Gloſſ. Lat. Gall. Sangerman. Velticularius,
qui fait veſſoulx.]

¶ VECTIGALERII, ut mox *Vestigaliarii*, in Charta ann. 1330. tom. 2. Hist. Dalphin. pag. 229. col. 2. & 231. col. 1.

VECTIGALIA, Veſtura, Gall. *Voitures*. Concilium

hūm Bituricensē an. 1031. c. 15. *Ut in die Dominica Vestigalia non fiant, quod carrerium vel sagmegium dicitur.* [Regula Conventus. Cister. c. 10. *De fratribus bubulcis.* apud Marten. to. 4. Anecd. col. 1650. *Tempore messis & locationis annis & redemptis ad Vestigalia sua vini & vini loquantur ad invicem.* Ubi vehicula intelliguntur.]

VECTIGALII, Qui vestigalia colligunt, apud Jul. Firmicum l. 3. c. 3. *Erunt enim aut Publicani, aut Vestigalarii, aut Cariosi.* [Vide Vestigalarii.]

VECTIGALUM, *Taxum.* Gloss. Lat. Græc. ubi Sangerm. habent *Vestigal.*

VECTIGAL, pro Vestigal. Charta Conventonis inter Ludovicum Reg. Siciliæ & Arelar. an. 1384. ex Cod. M. S. D. Branes. fol. 40. v. *Sint liberi & immunes ab omnibus pedagiis, VECTIGALIBUS & quibusvis impositionibus, &c.* Ubi leg. forte

VECTIGAL, ut in Litteris Philippi VI. ann. 1340. to. 3. Ordin. Reg. Franc. p. 234. *A solutione enjassempage leade, Vestigialis & pedagiis ad nos spectantibus in toto regno nostro & etiam in ducatu Aquitania, sint quieti, liberi & immunes: quodque occasione distende, pedagiis vestigialibus, ab eisdem nobilibus exigi possit.* Vide Vestigal.

VECTIS, Vetretrum. Lex Anglorum tit. 5. §. 7. *Si libera (testificus) evulserit) centum fol. componat, vel juret ut superius; si Vestelem, similiter.* Lex Longob. l. i. tit. 7. §. 18. *habet hoc loco: si virgam absiderit, &c.* Vide Hæst. 3. & Virga 2.

VECTORIUM, *Instrumentum, quo aliquid portatur, Uguitionis, Feretrum,* in Vita S. Urbani Episcopi Lingonensis n. 8 de Feretro S. Urbani: *Quocumque gressum convertit, semper subsequitur me istud fulgens Vektorium.*

VECTUAGIUM, Vectura, Gallice *Transport.* Charta Petri Abbatis Caroliloci an. 1263. c. Tabul. Compend. *Cum nota fuisset discordia... super Penagio seu conductu decime eorumdem de terris nostris;... de quibus terris decimam eam exaripario dicebant nos debere sibi vestris nostris propriis... in domum eorumdem ducere.*

VECTUALIA. Vide *Vistualia* 2.

VECTUARIUS, Qui vecturas facit, Gall. *Vecturier*. Littera Johannis Reg. Franc. ann. 1353. to. 3. Ordin. p. 445. *De die in diem mittuntur capere, arrestando dictos mercatores, Vectuarios et eorum equos, barostas, pisces & alia ipsorum mercatorum & Vectuariorum sibi applicanda, &c.*

VECTURIUS, Eodem significatu. Litteræ Caroli V. Reg. Franc. an. 1367. to. 5. earumdem Ordin. p. 103. *Similis gabella & per modum simile levetur & exigatur in exitibus nostri Dalphinatus predicti, a Vecturiis seu sal portantibus per eandem.* Paulo ante legitur, *Venerabilis, &c.* Vide infra *Vigierius*.

VECTURA, in Gloss. Lat. Gr. *ὑποπόριον, ὑποπόριον*, Alibi: *ὑποπόριον, navis vectura, nautium.* [MSS. Sangerm. *Vectura, ὑποπόριον, ὑποπόριον* (ὑποπόριον).] Nempe merces, quæ pro vectione datur naviculario. Joanni de Janua: *Nautiam, pretium, quod datur pro portatura.* [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Vectura, portare, voiture, an le pris que l'en baille pour porter.*] Plautus Mostell.

Treis minas pro istis duobus præter Vecturam dedi.

VECTURA, Omne iumentum, nempe equus, camelus, mulus, asinus, bos, in Gloss. Gasp. Barthii ex Bartholpbi Hist. Palest. apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 572. Vide *Vehicularis*, & *Vehiara*.

VECTURA, Servitium quo vecturas suppeditare quis teneat. Charta an. 1360. ibid. to. 6. p. 404. *Ab omni occasione, collecta, contributione, talliis, precariis, Vectariis, stauris & aliis quibuscumque gravatur.* Tom. VI.

minibus deserviant libertate. Vide Vectura.

VECTURAS CORPORE SUO FACITARE, pro *Bacchar*, dicitur Gellius l. 5. c. 3.

VECTURALIS, Mulio, ex Italico *Vettrala*, colui cbe gaida bestia de soma. Processus de Vita S. Thomæ Aquin. n. 9. *Contigit indetransire Vecturalium enim fardis.* [Chron. Parmense an. 1284. apud Murator. tom. 9. col. 805. *Quam commone Parma faceret conducere certam quantitatem salis de verfas Bononia Parmam, & conditores & Vecturales non venient per stratum rectam propter guerram Mutinensem.*]]

VECTURALIS, adject. Vectorius. Statuta Palavic. l. i. c. 18. fol. 21. *Et idem habeat locum in bobulcis Vecturalibus & navis forensibus, de suis vecturis & mercedibus.*

VECTURARE, Vecturam facere: *Vecturizatura*, Vectura, Gall. *Voirure, transport.* Statuta Castri Redaldi l. i. fol. 21. *Nellus mercaderius vel mercator habeat boves vel vacas communium domini sui, vel quæ sint domini tantum debeant curare vel Vecturare cum distis bestijs, nec in terris alienius laborare, nisi in terris domini sui absque licentia domini sui, & si contraxerint, dominus petere possit, & habere reddendum, quem habuit de dicta alia terra vel estimationem pretij araturæ vel Vecturizatura, &c.*

VEDA. Libertates villæ de Salvitate ann. 1369. inter Ordin. Reg. Franc. to. 5. p. 386. *Quod pro fortificatione & aliis necessitatibus disti loci, faciendis & supportandis, eis concedatur Vedam fructuum... saper vidualium vendendis in dicto loco.* Legendum videtur *Vetum*. Vide infra *Vetum vini*.

VEDALARI, à *Vedar*, Hisp. *Vetare*, Qui vetatis invigilat. Observeant Regni Aragon. l. 7. tit. de Pascuis, §. 5. *Si Vedalarii viderint oves in vetato, & antequam eas capiant extraxerint inde, non possunt aliquam decollare extra vetatum.*

VEDITUR, pro Videtur, in Charta Childerberti apud Doublet. p. 688. & alibi.

VEODOGIUM. Charta an. circ. 1000. ex Chartular. Matifcon. fol. 116. Item (in) *rata de bosca Volgerio (datus) unum Vedogium & adnum distalem & ad 12. porcos saginendum.* Nescio an legendum sit *Veslagium*. Vide supra *Veslagium*.

VEDOTIUM. Vetus Charta exarata an. 23. Caroli C. apud Castellum in Comitibus Iolosanis p. 69. Villam, *oasis vocabulum est Vaber, cum omni integritate & Vedotio, similiter biario, &c.* [Nomen forteloci alicuius proprium.]

VEERGARES. Vide in *Vares*.

VEERSCHAT. Vide supra *Ghesco*.

VEFABA, *Parva faba*. Gloss. Ifid. Ubi advertere est particulam Ve interdum minuere; quæ etiam aliquando in malam partem accipitur ut supra *Vecordialis*.

VEGADA. Charta an. circ. 1124. inter Probat. to. 2. novæ Hist. Occitan. col. 426. *Et hæc saprascrippta adjutoria fecerunt tibi per quantas Vegadas in nos communeris per 10, vel per tantum missum.* Hoc est, quoties nos communeris, Gall. *Toutes les fois que &c.* ab Hispanico *Vegada*, eadem notione.

VEGÆ, Hispanis Valles, planitie commodæ, apud Rodericum Toletan. l. i. de Rep. Hisp. c. 5.

VEGARIA, *VEGARUM*, idem quod *Viecaria*, Districtus vicarii. Tabular. Rochon. Salomon d. S. Salvatori montem *Abbat* eam *maissi* & *vigilaris*. *Faciunt in Vegaria Panzeago super Samanum.* Ibidem: *Alocallus situs in pago Namnetico in Vegario Lufobianse juxta suumnam Abbat.* Vide *Vicariis* & *Vigierius*.

VEGARIS, *VIGARIA*, ut *Vegaria*. Testam. Rogerii Comit. Carcaffon. an. circ. 1010. inter Instrum.

strum. tom. 6. Gall. Christ. novz edit. col. 20. *Es ipso castello, qna dicitur Saingae cum ipsa castellania, & cum ipsas Vegas, qna ad ipsum castellum pertinent.* Infra: *Est ipsa Vigaria de Savartense, post obitum Adelaiz, cemanas ad Bernardo filia meo.* Hinc

¶ VEGARIUS, ut Vigerius, Viarius, in Charta Pipini Majoris domus, inter Notas Bignonii ad vet. Formul. cap. 7.

VEGES, Vas vinarium, modius, dolium: Ital. Veggia. Vita S. Joannis Episcopi Tragur. *De tanta paucitate uvarum tres majores jam replevimus Vegetes.* Vita S. Andreæ de Galeranis: *lvis ad Vegetem, & fella signe Crucis bausis abunde, Vegete repleta divinitus.* Bondelmontius in Descript. CP. *Vinea pro qualibet in eastrum vel quatuor Vegetum vini crescit.* Dominio lib. 1. de Vita Mathildis. c. 13.

Imperat argenti Vegetem subita fabricari.

Bulla Alexandri PP. an. 1179. apud Ughellum to. 3. *Sexaginta faumas puri vini per annum, cum Vegetibus, in quibus positi reponi.* Vide eundem to. 6. p. 646. Epistola Siculorum ad Martinum IV. PP. ex Chron. MS. Agrigentinz Eccl. *Nec est sub silentio conegenda nefanda malignitas pincerarum, qui sub pretextu unius Vegetis de salerno, ... omnes eiuses & euponarios affligebant, vinum uniuersarum canponarum, videlicet Vegetes sigillantes sub certa puna, &c.* [Hinc emendanda Concilia Hisp. to. 4. p. 161. *Teneatur (prapoliu) preparare & habere cellaria, Vegetes & alia necessaria ad econdendos scutius prapoliurum.* Leg. Vegetes.] Vide Ottonem Morenam p. 49. Petrum Mariam Campum in Regesto a. part. Hist. Placentinz p. 361. 164 373. Petrum Crescentium de Agricult. l. 3. extremo [Muratori. to. 8. col. 83. to. col. 77. 1. Acta Ss. to. 2. April. p. 463. Achierum tom. 3. p. picil. p. 101. Marten. tom. 3. Anecd. col. 36. to. 6. Ampl. Collect. col. 1317.] præterea Menagium & Ferrarium in Veggia.

¶ VEGIES, ut Vegas, non semel in Statutis Placent. lib. 6. fol. 81. v.

VEGGIOLA, Doliolum, apud eundem Campum in Regesto tom. 3. pag. 264. *Veggiola vini*, apud eundem lib. 15. pag. 76.

¶ VEGIOLLA, VEGIOLUS, Pari significato. Statuta Placent. lib. 6. fol. 66. v. *Veggiolla vini in qua venditur & ducitur caliza sit capax xvi. stierum ad minus, & qui contrafecerint, puniantur in xx. fol. Plac. & ipsa Veggolla in platea communis comburatur.* Veggolus, ibidem fol. 82.

¶ VEZOLA, VEZOLUS, Simili acceptione. Joh. Demussis in Chron. Placent. ad ann. 1185. apud Muratori. to. 1. col. 456. *Eodem anno finis maxima abundantia vini, ita quod dabatur Vezola vini de Fuxxula pro denariis xviii.* Castellus in Chron. Bergom. ibid. col. 900. *Dom Teidaterra de la Corna habitator de valle Breni haberet certam rixam occasione cuiusdam Vezoli cum Petro Taddai, &c.*

¶ VEGESTIUNCULA, Eodem intellectu. Acta S. Davanzati to. 2. Jul. p. 527. *Tamen semel quandam Veggistiunculam imbutis vino, &c.*

VEGETICULUS, Eadem notione, in Chronico Anconitano apud Julianum Saracenum in Hist. Marcæ Anconit. pag. 139. [Mag. Boncompagnus de Obfid. Anconæ apud Muratori. tom. 6. col. 931. *Unde tunc quidam Vegeticulnm resina & pice plenum, cum sine lignorum projecit.*]

¶ VEGITICULUS, Eodem sensu. Statuta dataria Ripertiz c. 12. fol. 5. *De quolibet plausse Vegeticulorum & dolorum, pro introitu seldi quinque, ... & intelligatur plaustrum de decem Vegeticulis, & plaustrum da doliis triginta.*

¶ Aliam notione Veget legitur in Memoriali Pote-

stat. Regienf. apud Muratori. to. 8. col. 1236. *Muratum fuit palatium vicum communis Regie usque ad summam ... & fella fuit Vegas murata de Foliano.* Vide Vezia. Nec magis mihi constat quo significato occurrit in Chron. Parmensi apud Muratori. tom. 9. col. 763. *Es quam preces venissent cum duobus carrocis, summo diluculo de castris excesserant, & Vegetes & multa alia dimiserunt.* Nisi Vegas sit pro vehes, plaustrum.

VEGETAMEN, Vegetatio, motus. Occurrit apud Prudentium.

VEGETARE, Fovere, alere. Concilium Turon. III. c. 36. *Ut unusquisque ad se pertinentes inopes alera ac Vegetare studeat.* Lex Wisigoth. lib. 1. tit. 3. §. 4. *Si quis transmarinus negotiator mercenarium de sedibus nostris pro Vegetando commercio suo suscepit, &c.* Vide l. 1. c. de Custod. rcor.

VEGETATIO. Breviarium Aquensis Ecclesiæ in Provincia: B. Maria Magdalena Maximino facia tunc ier usque ad mare direxerunt, ascendentes navem prospero cursu pervenerunt Massiliam, ibique Vegetationem navis relinquunt, Domino annuente, Aquensem aggressi sunt Comitatum. [Forse Subsidium, adimiculum.]

¶ VEGETATOR, Qui vegetum reddit. S. Orientii Versus de Trinitate apud Marten. Collect. vet. Script. part. 1. p. 31.

Principium ac finis, Vegetator & intus & extra. ¶ VEGETICULUS. Vide in Vegas.

VEGIUM. Lex Bajuvar. tit. 21. c. 6. *Si vero de minus sitis de Vie, vel quacunque Kanse Vegetum ceciderit, cum solido & simili componat.* Editio Heroldi: *Vel quacunque Kansevißum reciderit.* Et cap. seq. *Si amplius fuerit numerus Vegetorum, non cogatur componere nisi restituere cum simil & sacramento.* Edit. Heroldi, & Baluz. *Si amplius fuerit numerus Vegetarum, &c.*

¶ VEGGIOLA, VEGIES, VEGIOLLA, VEGIOLUS, VEGITICULUS. Vide in Vegas.

VEGIUS, VEGIATURA. Lex Burgund. tit. 16. de Inquirendis animalibus, §. 3. *Si vero Vегius existerit, & Vегiaturas (Herold. vigaturas furis) acceperit, & it, cui indicat invenire non poterit, sursum, quod se perdere mentiebat, dissolvat in simplum.* Edit. Heroldi: *Fursum, quod proderet mentitur, in simplum solvat.* Additament. l. tit. 8. *Quicunque mancipium, caballum, ... perdidit, donec Vегie pro mancipio solidos 5. pro eagna sol. 2. &c.* Ubi quidam Vегios, hariolus, vates, ac divinos fuisse aiunt, quos Saxones vigilene, Germani *Wielers* vocant; unde vigilian, hariolari. Furto enim subreptis mancipiis vel animalibus, hns confulebant, ut, ubinam essent, edocerentur, ejus indicine pretium *vegiaturam* vocabant. Alii à per, vel per Saxonico, quod viam sonat, deducunt, ut *vegi* fuerint, qui pecudum vestigia indicabant.

VEGLONES, VEGIONES Charta Arriberti Archiepiscopi Mediolanensis, apud Puricellum in Monumentis Ambrosianæ Basilicæ p. 369. *Ad subdiaconos de ipso ordine dent solidos 12. ad Notarios fol. 5. ad Presbyteros Decumanorum ordine libras 4. & dimid. ad liatores sel. 5. ad custodes fol. 4. ad Veglones den. 40. ad scriptanones majores & minores, quod sunt breves quinque.* Occurrunt eadem verba infra p. 170. & 483. Charta an. 1100. apud Ughellum in Archiepisc. Mediolanensis. p. 171. *Finis autem officio, celsigusa & bonorifice suscipiant majores tres solidos ex obedientia munere, 11. danarios accipiant cum Veglionibus custodes, duos item denarios habeat, qui crucem bajulaverit auream, &c.* Idem Furicellus pag. 97. ait, ita etiamnum appellari Mediolani utriusque sexus fenes, (unde vocis etymon,

ecymon, a *Vegloni* Ital.) indumentum suimet status & & officii propria gestantes, qui quidem processibus Ecclesiasticis cum cruce interesse solent. Senci nude dicuntur in Charta alia pag. 428.

¶ **VEGLONI, & VEGLONÆ**, Eodem intellectu. Ordo coronat. Henrici Imp. apud Murator. tom. 1. Anecd. p. 328. *Modus processionis talis est. Prime iacunt Vegloni & Veglone decenter ornati & ornate.*

¶ **VEGLI**, Agri inculti, qui nollis *Vasili*, seu *Guerex*. V. Warectum. Statuta Patavina Rubr. 3. 6. *Beccarii possint teare & pascere in Vegris, intelligendo, quod ille terre sint Vegræ, quæ non sint laboratæ, & quæ non fuerint cultæ per tres annos proxime elapsos, cum aratro.*

¶ **VEHARE** dicuntur hœdi. Vide *Baulare*, & infra *Vehare*.

¶ **VEHATIO**, Vestura, in Cod. Theod. tit. 6. de Calcis costor. leg. 3. *Vide Serrastellum.*

¶ **VEHETURA**. Vide infra *Vehitura*.

¶ **VEHEMENTESCERE**, Ingravescere. Cælius Aurelianus lib. 1. Chron. c. 1. *Veementescere autem hæc passio ia byeme, &c.*

¶ **VEHEMENTIA**, Stupor, & yua, in Gl. Lat. Gr.

¶ **VEHEMOT**, pro *Beemot*, Diabolus. Vide in hac voce. Nigeli Ermoldi Carmen pro Ludov. Imp. apud Murator. tom. 1. part. 2. pag. 13.

Talia cum facerem, quos vane peritia lufit, Horridus & soter de pressis corda Vehemet.

¶ **VEHENDA**, Specula, Gall. *Vedente*. Charta an. 1351. ex Tabular. Massil. *Quod custodes teare faciant in locis solitis nocte & die, & in quolibet dierum duos qui ad Vebendas nocte & die faciant excubias.*

¶ **VEHENUM**, Octava pars, Gall. *Huinime*, a vulgari *Veb*, pro *Hui*, octo. Charta Massiliensis an. 1225. *Solvere teneatur Vebæum sive octavam partem omnium averium & animalium.*

¶ **VEHERIUM**, Vehiculum. Inventarium MS. an. 1266. Item quod domini Papæ dum filium suum barbarum, mittere sibi *Vehoria* xv. cum equitibus IIII. c.

¶ **VEHERIU**, Idem qui *Vicarius*, vel *Vigerius*. Vide in his vocibus. Dalphinatibus *Veberius* maxime dictus, quod *Vebiar*, pro *Viguer*, vulgatus usurpant. Charta an. 1494. tom. 1. Hist. Dalphin. p. 143. col. 2. *Veberius Geria* sextam partem, *Veberius Porta Trionia* duodecimam partem, *Veberius Cleriaci* duodecimam partem (percipere consuevit.)

¶ **VEHERIA**, Districtus, officium, munus *Veberii*, vulgo *Veberie*. Extracatum computi an. 1318. ibid. col. 1. Computatus *Gileus Coperii* de his omnibus quæ habuit & recepit, solvit & deliberavit, ratione *Veberia* predicta. Charta jam laudata an. 1494. ibid. col. 2. *Deiade per partem Dalphinalem fuerunt acquisiti duo Veberia; scilicet, Veberia Geria, & Veberia Porta Trionia.* Drois de *Veberie* in *boutage*, in Consuetud. Baroniz. Castri-novi in Biturigibus tit. 2. art. 4.

¶ **VEYERIA**, Eadem notione. Charta an. 1359. ibid. p. 145. col. 2. *Recognovimus se tenere... ab Episcopo (Gratianopolit.)... Vicarium seu Veyerium, quæ appellatur Vicaria seu Veyeria Porta Trionia.* Alia an. 1293. ibid. Item *Veyerium* civitatis *Gratianopolitane*, prout pertinet ad ipsum. Rursum alia ann. 1344. pag. 146. col. 1. Et prime *Veyerium* quam habet apud *Gratianopolim* idem dom. Guillelmus, quæ *Veyeria* vulgariter appellatur *Veyeria Cleriaci*, una cum domo fortissimus *Veyerie*. Vide caput 8. Orationis 5. in laudata Hist. Dalph. to. 1. p. 113.

¶ **VEJARIA**, Pari intellectu. Chartul. *Gratianopolit.* fol. 41. Et cum omnibus rebus omnibus quæ de *legda* exeunt, & partem tertiam de *Vejaria* & medietas de *manjo* *Stephani*, &c.

¶ **VEHIA**, Vehes, onus vehiculi, Gall. *Cbarre*. Tom. VI.

retæ. Litteræ Henrici VIII. Reg. Angl. an. 1541. apud Rymer. to. 14. p. 720. *La magno borree ipatium sufficere ad reponendum & recipiendum obsequia a Vebias sani & straminis.* Vide *Vehiculata*.

¶ **VEHICULA**, pro *Vetula*. Vide infra in *Vetula*.
¶ **VEHICULARIS**, Ad vehiculum pertinens. *Patrimonii sunt munera rei Vehicularis, item navicularis decemprimas, in Digest. lib. ult. tit. 4. l. 1.*

¶ **VEHICULARIUS**, Structor vehiculorum. Capitol. in Maxim. & Balb. *Unus è plebo, ut nonnulli dicunt, faber ferrarius, ut alibi bedarius Vehicularius.* Adjective usurpatur à Spartiano in Severo.

¶ **VEHICULATA**, Vehes, onus vehiculi, Gall. *Charrette*. Charta Ludovici Crassii Reg. Franc. an. 1134. ex Tabul. Monast. Montis-Martyrum: *In situa quoque nostra quæ Vulecna vocatur cotidie Vehiculam (in autographo Vehiculatam) vocum mortuorum lignorum eis concedimus.* Vide *Vebia*.

¶ **VEHICULATIO**, Suppeditatio cum animalium tum vehiculorum in publicos usus, inter onera publica recentetur: hanc Italice remittit *Nerva*, unde percussus nummus exilat apud Spanhem. de Numism. antiq. Dissert. 13. c. 5. cujus inscriptio est: *Vehiculatioe Italie remissis.* Vide Spanhem loco laudato, Jac. Gothofredum in Cod. Theod. de Curfu publ. Causabon. & Salmat. ad August.

¶ **VEHICULUS**, VEHICULUM, Equus, à vehendo dictus; nostris *Vehiture*. Historia Translat. S. Faust. Virg. n. 7. *Nam Vehiculus, qui cum ferre debeuerat, cum illis, qui primitus vadum transierunt, servituri vacuus, neminem dorso sue feræ transmeverat.* Jonas in Vita. Attalæ Abbat. Bobienf. n. 8. *Vehicula quiete foret, libris ligemibus firmat.* Vita S. Lupti Episc. Cabilon. n. 10. *Contigit, quendam pauperem advenire affini Vehiculo.* Fortunatus in Vita S. Germani Paris. Episc. c. 2. *Cum equum necessarium ad sellam beati viri donasset Vehiculum.* Infra: *Sequens dei selatorem de stabulo... retraxit emptor mortuum Vehiculum.* Occurrit apud eundem Fortunatum in Vita S. Albini Episc. Andeg. Leonem Ost. l. 3. cap. 13. &c. Ita & yua, pro equo, usurpatur Nicetas in Joanne Comnen. ex Cod. barbaro-Gr. Ildesolfus Toletan. de Scripturis Ecclesiasticis. c. 4. *Cum 70 monachis, ... navalis Vehiculo in Hispaniam emigravit.*

¶ **VEHICULUM**, Facultas ducendi currum per silvam, pro qua nescio quid pensitabatur domino silvæ. Charta fundationis Abbatæ S. Trinitatis Exaquensis, apud Vammarthanos: *Est villam decimatiæ, iusta parcam & extra illius foresta, de passagiis, & de Vehiculo & de venatione, & de omnibus lucris, quæ ibi facta sunt, aut facienda erunt.*

¶ **VEHIGELORUM**, *Glaus vulgatum ævium* apud Gallos. Gloss. Ild. Excerpta habent, *Vehigum* Vulcanius emendat *Veligerum*. Netrum Grævio aridet, qui ibi aliud latere putat.

¶ **VEHIGUAL**. Ebrardus Benitensis in Græcismo c. 24. de Interjectione:

Hecque seras nulla voce indiget & positiva, Sed quidam dicunt Vebigual velus expositiva. Cum non exponant, linguæque fruantur eadem, Ubi Metulius ait vebigual esse interjectionis blasphemantis in lingua Hispana.

¶ **VEHIGARE**, Vehere, Gall. *Voirurer*. Acta Murenfis Monast. apud Eccardum de Orig. Habsburg. Austr. col. 221. *In Autumno Vebitant cum plaustris viam de Alsatia sive Brisgoja.*

¶ **VEHITURA**, Vestura, Voiture. Tabularium S. Remigii Remensis: *Facis Vehituram in leugas 30. aut se redimit den. 4. Occurrit ibi pluries.* (Charta an. 1190. in Tabul. S. Medardi: *Item singule potestates per*

*singulis annos unum Vebituram ei (advocato) procura-
bunt; Et huiusmodi Vebituras in ullos alios usus habe-
re poterit quam pro vino adducendo. }*

¶ VEHEITURA, Partintellectu. Charta an. 1302.
ex Tabul. Massil. Ne fraud committatur per inimicos re-
gineles tergiversaliter & dissimulativo super Vobeitura
salis.

¶ **VEHITURA**, Omne jumentum ad vehendum aptum. Charra an. 1221. De managio autem bladorum ita compositum est quod equi hominum, vel Vehitura eorum cum quibus exsolvi terras suas, cum propriis prepositi de Domino Martiuro simul ducens blada apud Meduniam. Vide Vastura.

VEHTAT. Vide *Heimsuchung*.

VEHYARE dicuntur capræ. Ebrardus Berun. in Græcismo cap. 19. ubi animalium omnium voces sic recenset:

Dreus elor, clingit anfer, crociat quoque corvus,
 Ae parus felix, vultus potius, lea rugit,
 Ac onager mugilat, bos mugit, iura coaxat,
 Vociferans barri elephas, grillulus minuitur,
 Blatteras aversperditio, striditinus birundo,
 Balas ovis, Vobyas capra, sed gallina gracillas,
 Frendit a per, vulper quoque gannit, vndit ascellus,
 Hinnit equus, grunnit porcus, pipilat quoque nifer,
 Sed catulus laurat, hinc murello gurguleas satillas,
 Est hominibus loqui, quod dicit praevales omni.

[Vide *Baulare*.]

† VEJARIA, ut *Vicaria*. Vide *Veberius*.

9 VEICULA, Vide *Vehiculata*.

VEIELUS, Vetus, nifallor, Gall. Viel. Char-
ta ann. 1042. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Donamus*
pianus bractiarum que dicitur Ventia, & suis de domi-
nica Darna Veiel.

VEILLUS, ut *Veielus*. Jos. Moret. in *Antiquit. Navarr.* pag. 516. *Regnaute Rex Garfias in Navarra & in Castella Veilla.* Vide *Velius*.

q̄ VEIRERIA, Vitriaria fornax, officina, Gall.
Verrerie, passim in Charta Maurini Abb. Vallis-San-
ctæ dioc. Apt. an. 1509. ex Schedis Pr. de Mazaugues.
Nostriſ Veirri, ni fallor, pro vitreus, apud Lobinell.
to. s. Hist. Britan. col. 921. *Cagettes, Veirries pour mes-
sure oiseuse de Chipre.* V. Veyria.

¶ VEISATURA, pro *Verfatura*. V. *Tremisium*.
 ¶ VEISSE-GUE, *Exitus*, *Maffiliensibus*. Charta
 ann. 1308, ex Tabul. S. Vi&oris Maffil. *Habere debens*
suum exitum sive Veisseque, ad caminum publicum.
Vide Hussierium & Vessieria.

¶ VEKEN, vox Teutonica. Charta an. 1291. apud
Mirzum to. 7. pag. 874. col. 1. *Qued premissa bona fossa-*

ut si seu alii quibuscumque munitionibus firmare seu circumdare poterunt, & aditibus seu ingressibus viarum obstracula nuncupata Theutonice Veken apponere, contradictione quolibet non obstante. In aliis an. 1298. ibid. pag. 876. col. 2. Incipiens enim bona predicta ad quoddam obstraculum, vulgariis dictum Veken.

VEL, fœpe pro conjunctiva, & ulfatur apud Scrip-
tores c. 35. *Debitatent manuum, Vel pedum incurrit*.
Tabul. Rothb. *Reguntibus Histo & Carolo, Vel*
Hedowice, & Nummo Duce Britannie, Vel Sufano
Epifopo in Venedia. Id jam obfervatum a Jacobo Go-
thofredo in Gloffad. C. Theodof. J. Chiffietio in Ana-
lyfi Childerici c. 7. & Marca L. 4. de Concord. Sacerd. &
Imper. c. 5. l. 6. c. 24.

VELA, f. pro Tela. Vide *Socius*.

VELABER, *Venditor minutarum rerum, Papiz.*
Igitur addit, *comestibilem in tali loco, vel quia eas*
velat. [Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Velaber, Regretier,*
vendeur de menues denrées manjables.]

¶ **VELAMEN** *Religionis in se suscipere, pro Monachicam vitam inter Sanctimonialiales profiteri, in Leg. Liutprandi apud Murator. t. 1. c. 1. p. 2 p. 58. Velamen S. Dei Genitricis dicitur velum Sanctimonialium, apud Mabill. t. 3. Annal. pag. 186.*

¶ 1. VELARE, Virginem in Monacham veli impositione fufcipere. Charta apud *Madoc* Formul. An. glie. pag. 386. Remiff. . . . . totum jus . . . . . quod . . . . . habere potuit in Prefentatione feu nominatione celium duarum mulierum per prædictos Abbatiffim & conventum admitterentur vel Velandam . . . . . & concedo quod prædicti Abbatiffa & conventus & fucceffores fui ad prædittam admiſſionem, Velacionem, ... ad præſentationem feu nominationem meam vel heredum meorum de cætero non teneantur. Occurrit præterea in Conc. Hiſp. to. 3. p. 19. apud Murator. to. 1. part. 2. pag. 132. & alibi paſſim.

¶ a VELARE, Velificari, Gall.*Faire voile.* Li-
terz Edwardii III. an. 1337. apud Rymer. tom. 4. p. 745.
*Insidiantes fidelibus nostris supra mare, nonnullas na-
ves regni nostri, tam Velantes supra mare, quam an-
corates in litore invaserunt.*

VELARIUM, Ugutioni, *Velum* & dicitur etiam
sis locus velo obumbratus, unde *fit diebatur locus in*
theatro, quo recipiebantur pueri post ludum, quia *velo*
ante deportabantur, ut effert *secretor*. Vox Juvenali nota.
 ἡλάρθ, in Incriptione Antipolitana 173. to. Willems
 Tyrius lib. 40. c. 25. *Dependebant ante Confulitorium*
Velaria prelofa materia, &c. ita etiam ejusmodi *velaria*
ante Principum confistoria vocat Achmes cap. 162. *ἐν*
τῷ ἱερῷ ἵσταντο ὅτι τα βελάρια αὐτῶ διπρ' ἄρχαντες, ὑπὲρ
βαλ' ἑνὶ τῶν αὐτῶν, καὶ ἐκ τῶν γυναι καὶ αὐτῶν. Alypius
 Antiochenus in Descriptione orbis c. 5 § 8. *Ligna, pre-*
mentum, ferrum, picem, nec non velo lineatam, pra-
velaria & junium usu. Id est, suppellectile, vel re-
 velaria.

VELARIUS, Velorum confector, in veteri In-
scriptione seg. 10.

¶ VELATIMILITES, s. pro Velites, apud Festum præter quem nemo alius horum meminit.

¶ VELAPIO, Benedictio nuptialis, quia scilicet t
pallio velari solent matrimonio iungendi. Cone. Li
man. an. 1582. inter Hispano. 4. p. 266. Item si quis corru
perit auram dei vel extra ecclesiam, in qua sponsi par
ticipales sunt, dederit benedictiones nuptiales, quas Vela
tiones vocant, absque licentia id facienti, &c. Pro Solem
nitatibus professione occurrit supra in Velare 1.

¶ VELATOR. Chron. Balduini diaconi to. 2. Monument. sacræ Antiquit. pag. 507. *Nec tamen mirum, eras si quidem servor religionis, columpna ordinis, Velator castitatis, &c.* Ubi in margine f. Zelator.

¶ VELE. Charta Piligrini Colon. Archiep. ann. 1028. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 394. Cum vero silvam illam que pro magnitudine sui Vele nuncupatur, &c. Occurrit rursum col. 306.

VELENSIS, Tunica, qua affertur ex Insulis, di-
sta, quod velis sit apta, Papir. In edito habetur, si
nota.

¶ **VELERIUM**, Gall. *Voilier*, *Malus* dicitur, quod vela ad illum alligantur. Charta ann. 1309. com. 1. Hist. Dalphin. p. 98. col. s. Item unus malus sive Velerium solum, vel munus autem, debet viginti solidos.

¶ VELIGEBUM. Vide Vebigelorum

¶ VELIMENTUM, Velamentum, Gall. Voile. Laudes Papiz apud Murator. to. i. col. 27. *Mulieres ... Velimenta sua tam longa deferunt, ut vix possint earum pedum extremitates, nedum caligarum qualitas, apparere.*

¶ VELIUS, erus, Gall. Viel. Charta vetus apud Mabill. l. c. 5. Bened p. 85. Et in Velio Salverniaco Smithier, &c. Vide Verillus.

VELKONES. Ephemerides Mon. S. Galli 16. Kal. Decemb. Eodem die dantur carnes, pisces, ... ad unum festulum datur cullibus domino duo Velkones.

¶ **VELA**, pro Velum. Guido de Vigevano de Modo expugnandi T. S. Cum a viis fueris completa, operatur providas ponere Vella, ubi sibi videbitur pro meliori, taliter quod pericula Vella non sanges cornu capis navis. Vide Vellus.

¶ **VELLATA**, f. Villosa. Vide in hac voce. Charta an. 855. in Append. ad Marcum Hispan. col. 788. Cuperiorio Siricio 1. & Vellata x1. & quadmes x1. &c.

¶ **VELLATIO**, Tussillatio, γαργαλισμός, in Gloss. Lat. Gr. MSS. Vangerm. Vellatio legendum putat Cujacius.

VELLEUS, adject. à Vellus. Aseonins in 2. Verria. Crumeng Vellea & scortee.

¶ **VELLEYANUM**, nuda pro Senatus consultum, quod M. Siliano & Velleio Tutore Coss. factum est: hac lege uxori conceditur jus & privilegium in bona viri sui, pro omnibus creditoribus. Consule l. 16. Digest. tit. 1. Statuta Massili. a. c. 16. n. 14. Omnia vero qua sapientius continentur, sicut in maribus, sic in famulis volumus observari, adeo quod nec sueris se possint contra instrumentum beneficio Velleyani. Statuta Pallavic. cap. 12. fol. 14. Tunc ipsa mater ceteris prestat, dummodo venientes secundis nuptiis & Volejana. Instrum. ann. 1408. inter Instr. co. 1. Gall. Christ. novz edit. pag. 127. col. 1. Pro quo Alziria Arbelaeae ejus uxori cavet in formam veniando Velleyano, &c. Charta an. 1291. ex Tabul. Domus Dei Pontif. Renoncans a tous privileges, ... & spécialement ladire Agnes à l'Épiscopie du Senat Velleyan & Diviadani. Alia an. 1293. ibid. A l'Épiscopie Velleyan (sic) & Diviadria acertione pour la faveur des fumes. Rursus in alia ann. 1293. ibid. Au benefice Beelleyan & Diviadrian, &c.

¶ **VELLIBAT**, pro Volebat, in Charta Clotharii III. an. circ. 658. apud Felibian. Hist. Sandionyl. p. vii.

¶ **VELLONUS**, VELVETUM. Vide Villosa.

¶ **VELLUS**, pro Velum. Joh. Demussis Chronicon Placent. apud Murator. to. 16. col. 480. Portant Vellus de fesa vel de bambaxio pulchros & subtilis et albos. Vide Frontale & Volla.

¶ **VELLUVIUM**. Vide Villosa.

¶ **VELO**, Velum majus. Acta S. Raynerii tom. 3. Jun. p. 460. Tunc de vento contrario tartari extendens Velaem. Informat. MSS. pro passagio transmar. ex Cod. Sangerm. Cum sribus Velonibus arboris de prora, videlicet duobus ossayrolis & uno Velano, & Velonum modicum vult habere xxxv. goes d'ancienat.

¶ **VELOCITARE**, Celerare, properare, Gall. Haver. Hist. Cretusior. l. a. apud Murator. tom. 12. col. 809. Tamen simul ordinaverant Velocitare iter suum ad passum S. Nicolai.

¶ **VELONUM**. Velum. Vide Velo.

VELOTHYRUM, Velum, & aulzum, quod foribus preceiditur, quod idem interior cubiculi pars patefcit. Vox conflata ex Lat. velum, & Gr. θύρα, porta. Guillemus Bibliothecarius in Stephano VI. P. P. p. 237. Fecit etiam in eadem basilica egregii Doctores geonium Belotera quatuor, ex quibus unum auro textum. Infra: Constat in eadem basilica Apostolorum corsiam lineam unam, Velotera serica tria in circuitu altaris, Vide Descriptionem nostram zedis Sophianz nu. 7 a.

¶ **VELOTUM**. Vide in Villosa.

¶ **VELTRAGA**, VELTRAHA, VELTRAHUS, VELTRIS, Canis sagax. Vide in Canis, col. 163.

¶ **VELTRARIUS**, VAUTRARIUS, Veltricus canibus præfectus. Liber niger Scaccarii pag. 356. Veltrarii unumquisque 11. den. in die, & 11. den. boniaibus suis. Recorda ex Th. Blount de Tenuris antiq. ibid.

laudata: Richardus Rockesley miles, tenebat terras Sea-tonia in Com. Kantia per Serjeantiam, esse Vautrarium Regis in Gasconia donec perusus fuit parti solutatum prestiti 1111. dea.

¶ **VELVELLUM**, VELVETUM. Vide Villosa.

VELUM, quo. rincipum, vel iudicum confessus ac cubiculorum vestibula occludebantur, quod duplex fuisse ait Alamannus, ad Procop. pag. 103. i. edit. Primum nempe in primis ipsis & exterioribus cubiculis, quod Confessorium vocabatur, a consistente multitudine, & Principis audientiam præstolante; secundum vero ad interior cubiculum. Id firmat Anastasius Bibl. in S. Silverio PP. Tuac fecit beatum Silverium Papam venire ad se in Palatium Principis, & ad primum & secundum Velum retiauit annem eorum. De velis iudicum, Acta S. Euplii Mart. apud Baron. an. 303. num. 146. Cum ejus extra Velum Secretarii Euplii Diacnas, &c. Acta SS. Claudii & Asterii Mart. apud eundem Baron. ann. 385. num. 8. Lyfias in regressu, obduxit Velum, postea exiit ex tabella recitavit sententiam. Lexato velo, causas submerfarum navium cognosci præcipit l. 6. Cod. Th. de Naufragiis. Contra in facinororum iudiciis velum erat, ut patet ex Epist. ut est in Epist. 79. S. Basilii. Non sit venale iudicium Velum, in l. Cod. C. de Offic. Reft. Prov. Hinc κατὰ τὰς βίβας dicti apud Byzantios iudices quidam, de quibus alibi agimus; Collatio Carthagenensis Il. c. 1. Pro Velo iungit utriusque partis Episcopi, si iubes Sublimitas tua, introiit sententiar. Sexta Synodus a. c. 9. Εἰς τὸν ναυπηγικὸν Πύργον ἐκ τῆς ἐκκλησίας, ἡμεῖς οὐκ ἐπέτρεψεν. Synodus Romana sub Zacharia I. feli. 2. Deuenerunt religiosissimus Presbyter adesset pro Velo, quid præcipiis? dictum est proferbas, ubi de eodem Deneardo. Auctor Quærol: Ipsi sunt, qui in sanis & facillis observant Vela. De Principum velis, Lampridius in Severo: Cum amicis tam familiariter vixit, ut ... salutaretur quasi unus de Senatoribus patente Velo, admissionalibus remotis. Lucifer Calaricanus lib. Moriendum esse pro Dei Filio in suo Palatio intra Velum stans tulisti responsum a me ad conservandam salutem.

VELA, dicta dictum sacrarum aulæ, quibus velantur parietes ipsi, vel etiam ipsi postes. Will. Brito in Vocabul.

Velum cortina, velum sectura vocatur,

Templi etiam velo fore dicitur ejus origo.

Paulinus Carm. 18.

Aurea nunc niveis ornantur linia Veli.

Anastasius in Leone III. Freis Vela alba belotserica majora tria, que pendent ante regiam in introitu. Ita non femel alibi. Eiusmodi etiam velum meminit S. Hieronymus Epist. 3. Epist. 60. c. 5. Gregorius M. lib. 2. Epist. 14. l. 8. Epist. 15. l. 9. Epist. 38. & c. ut ceteros fileam, quos laudat Rosweidus ad eundem Paulinum.

VELUM, inquit Durandus lib. 1. Ration. c. 1. nu. 45. aliud est Concessio, aliud Consecratio, aliud Professio, aliud Ordinatio, aliud Prelatio.

VELUM CONVERSIONIS accipit illa, quæ de seculari vita ad Religionem transiens, illud assumit. De ejusmodi velis virginum Deo dicatur agunt S. Augustinus Epist. 179. Concil. Gelas. August. XII. cap. 8. Agathensis c. 19. Gelasius I. Ep. 9. Honorius August. lib. 1. c. 192. Capitulum. Aquisgran an. 789. c. 45. Celsotius lib. 6. de Hierarch. c. 11. & alii.

VELUM CONSECRATIONIS a folis Episcopis folis virginibus, & solum in festis & dominicis diebus datur. Flaminem virginale. S. Hieronymo Ep. 8. ad Demetriadem. Vide Addit. a Ludov. Pii. c. 12. 14. Sacramentar. Gregorii M. pag. 174. 175 & ibi Menardum, & Baronium an. 57. num. 84. & seqq.

VELUM PROFESSIONIS suscipitur à virgine, cum con-

continentiam profiteretur. Datur vero illud cum benedictione solenni & cum litanis. Vide S. Hieronymum Epist. 48. c. 3. Concil. Turon. III. c. 28. Addit. 2. Ludovici Pii c. 12. &c.

VELUM ORDINATIONIS, quod olim Diaconis dabantur, seu viduas: Diaconis enim & viduas easdem suis locis docemus; de quarum velo multa habent Concilia, Africanum cap. 89. Triburiense c. 25. Turonense III. c. 27. Wormacienfe c. 21. Capit. Caroli M. lib. 1. c. 102. l. 7. cap. 257. Additio 2. Ludovici Pii c. 11. l. 4. 15. &c.

VELUM PRÆLATIONIS, Quod Abbatibus imponitur. VELUM MONACHORUM, Quo velabantur cum benedicebantur. Capitula Theodori Cantuar. Episc. c. 2. In Monachorum ordinationibus Abbas debet Missum agere, & tres orationes complere super caput ejus, & septem dies velare caput suum cucullu sua, & septimo die Abbas tollat velamen de capite monachorum; sicut in Baptismo Presbyter septimo die velamen infantium abollit, ita & Abbas debet monacho, quia secundum baptismum est, juxta judicium Patrum, & omnia peccata dimittuntur, sicut in Baptismo. Additio 1. Ludovici Pii ad Capit. Caroli M. cap. 35. Ut monachus professione facta, tribus diebus cucullu cooperitum habeat caput.

VELUM in Ecclesia triplex suspenderit; primum, quod sacra operit, alterum, quod sacrarium a clero dividit, tertium, quod clerum a populo secernit. Ita Durandus l. 1. Ration. c. 3. num. 35. De postremo velo, Sacramentarium Gregorii M. pag. 156. Deinde pergant ad altare, ubi condenda sunt, (reliquiz) & extenso Velo inter eos & populum, &c. Charta Ordonii Regis ætæ 960. apud Anton. de Reper. in Chron. Ordinis S. Benedicti to. 3. Vestimenta altaris, frontales, pallas, Velos principales, qui inter vestibulum & altare dependunt, &c. Alia Urracæ Ferdinandi Regis filiz, ætæ 1137. apud eundem to. 4. p. 350. Offero quoque unum Velum ante altare ponendum aureo & argenteo fixo (phrygum) mixtis textum, adicio alterum Velum ante altare opponendum, &c.

VELUM QUADRAGESIMALE, Quod scilicet altaris conspectus aufertur, dum sacra Liturgia peragitur tempore Quadragesimæ. [Hist. Episc. Autiff. c. 66. circa an. 1305 legitur Petrum de Morno Episc. Autiff. dedisse Ecclesie sue speciosissimum Velum Quadragesimale.] Provinciale Cantuariense lib. 3. tit. 17. Visum pro corpore Christi, honestum Velum Quadragesimale, vexilla pro rogationibus, &c. Synodus Exoniensis an. 1287. c. 12. Item ad quodlibet altare, cum contigerit Missam inibi celebrari, sint superpellicea duo, & unum rochetum; Velum Quadragesimale, velum nuptiale, palla mortuorum, frontellum ad quodlibet altare, &c. Ad Synodum Wigorniensem an. 1240. c. 1. Statuta Walteri Archiep. Eborac. an. 1250. Concil. Mertonense an. 1300. Concil. Eboracense ann. 1252. Statuta Joannis Archiepisc. Cantuar. an. 1281. Monast. Anglic. tom. 3. pag. 176.

Extra velum mulierum confessiones, & in preparatio audiiri votantur in Concilio Sarisburiensi an. 1217. c. 25. & in Statutis Provincialib. S. Edmundi Archiep. Cantuar. ann. 1235. capit. 17. In Provinciali Cantuar. lib. 5. tit. 16. quantum ad visum, non quantum ad auditum. Contra S. Hugo Episcopos Gratiopolitanus apud Guigoanem in ejus Vita num. 14. Mulierum confessiones non minus caute, quam benigne suscipiebat; non enim in angulis, aut obscuris, aut secretis locis, eius audire solitus erat, sed potius, ubi pluribus conspici posset, & autem quidem satis familiariter applicabat, occurrentem autem in alteram partem vertebat aspectum; eundem solum propter insidias diaboli, hujusmodi negotiis offerens applicandum.

VELUM CIRCI. Vide Mappa 1.

VELUM FACERE, a Gall. Faire voile, Vela dare. Epist. Petri de Condero apud Acher. to. 2. Spicil. p. 551. Postquam dem. Rex Velum fecit, post multas maris amarissimas passiones, &c. Adde Concil. Hisp. to. 3. p. 638. & Valeum Notit. Gall. pag. 217. col. 2.

VELVONES, Vestigialis genus apud Siculos. Vocabulum existit in Charta Rogerii Regis Siciliæ pro Messanensibus apud Bonifilium Constantinum in Hist. Sicula pag. 188.

VELUSUS, VELUTUM, VELLUVIUM. Vide infra Villosa.

1. VENA, Mensura liquidorum. Andreas Dandulus in Chronico MS. an. 1282. Cum annuali consu 50. Venarum vini, &c. [F. Urtarum.]

2. VENA, Platea, via. Fori Leirenz. Incipiens a mari ab occidentali parte, & a parte meridiana per Venam de Alcobaria, &c. Vide Venellu.

3. VENA, Metallii fodina. Charta Hispanica apud Colmenarezum in Segovia c. 15. §. 6. Et illi, qui in eadem aldea morantes erant, in quocunque loco Venam ferri peremerunt invenire, secure illam cupiant, &c.

4. VENA, pro Venna. Vide in hac voce. Charta an. 1108. inter Instr. tom. 2. Gall. Christ. novæ edit. col. 277. Concedentes etiam pascua porcorum ingenus, & vaccas... De Venis quoque piscatoriis cum fuisse fuerint ingenus. Faire les Venes, in Tabulario S. Dionysii an. 1284.

VENA ORGANALIS, Alpina arteria, nifallor, Gall. Trachée artère, apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 565. Armiger percussus suis trachæ ejusdam balisla, adeo quod agnita lex castelli vocatus Euguegne Gallico intravit guttur ipsius quæsti pro longitudine dimidii pedis & perforavit Venum organalem colli ejusdem.

VENABULATOR, nude, in Gloss. Arabico-Lat. qui venabulo utitur, venator.

VENALIS, Spiculum venatorum, venabulum. Vita S. Samonis Episc. Dolensl. c. 16. in Actis SS. Ord. S. Bened. Vidit Theomacham... Venalem in manu tencntem, ac sitos veloci cursu volucritantem. Adde c. 27. Atc. 29. Trijulca lancea dicitur.

VENALIS, forum venale, in quo res venales exponuntur. Confuet. Pamiens. an. 1212. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 331. Item, in Dominicis diebus nullum fiat forum Venale de cetero, &c.

VENALITAS, Venditio, nundinatio, a Gall. Venalié. Bulla Martini I. PP. inter Libert. Monast. S. Amandi: Et qui electus fuerit (abbas) sine dola vel Venalitate aliqua ordinetur. Charta Henrici I. Fr. Reg. an. 1052. apud Stephanot. in Antiquit. Bened. MSS. Claromont. pag. 345. Absque unni Venalitate & muneris infirmatur.

VENALITIARIA, Mercatura. Venalitariam exercere, apud Ulpian. Digest. l. 32. tit. 1. leg. 73.

VENALITIARIUS, Somnium, & in Gloss. Lat. Gr. Occurrit non semel in Digest. de Verbor. significat. leg. 207. & lib. 14. tit. 4. leg. 1. &c.

VENAPES, Læna. Vide Galmabiz.

VENARI, pro Piscari. Charta Roberti Comit. Arvern. an. 1284. apud Baluz. to. 2. Hist. Arvern. p. 134. Volentes quod molendinum eorumdem abbas edificatum, & excluda dicti molendini, & vortices conigue dicti molendina remaneant salva eisdem abbati & conventui, & retento etiam nobis & nostris omni usu Venandi in dictis vorticebus. (Legendum vorticibus.)

VENARIA, Animalia, quæ in silvis venatucapiuntur, ex Gallico Venerie. Leges Kanuti Regis cap. 108. & Leges Edwardi Confess. cap. 35. Et omnis sit venatione sua dignus in nemore, in campo, in dominio suo, & absintat ab omnibus Venariis Regis, ubiqueque pacem

sem eis habere volueris super plenam vitam & forisfuerum.

¶ **VENARIÆ AVES**, Venaticæ. Conc. Aptense an. 1365. apud Marren. to. 4. Anecdor. col. 333. Item etiam ordiæ avium auctoritate hujusmodi conuiliis, ne nostrum aliqui bistriones seu mimos bubeat, nec canes, seu uves Venarias habeat ullo modo.

VENATICUM, inter tributa recensetur, in Charta Lotbarii Imper. ann. 840. apud Chiffetium in Trenorchio pag. 265.

VENATIO, Jus venandi. Charta Friderici I. Imp. an. 1175. apud Guichenonem in Episcopis Bellicensib. Ripaticum, aquaticum, pascua, piscationes, Venationes, silvas, &c. Vide Ughellum in Historia Turenensi p. 103. { & infra Venatura. }

VENATIO, Fertinaseræ ipsæ, quæ inter venandum capiuntur aut intercipiuntur: Gallis *Venuison*. Charta Ottonis Comitis Vitomandensis, apud Hemerzium in Augusta Viromand. an. 1025. *O teneo, ut bunnum & latronem, corveas, carrucarios, silve hujæ ad capiendam Venationem ulterius non persolvant, nisi unum denarium, & unum panem, & unum sexturium avenæ.* Matthæus Paris an. 1135. *Sicut Rex Henricus fecerat, qui singulis annis eos implicaverat, si vel Venationem capissent in silvis propriis, &c.* Charta Joan. Regis Angl. pro Forestis an. 1215. *Nullus de cætero amittat vitam, vel membra pro Venatione nostra; sed si aliquis captus fuerit & convicius de captione Venationis, graviter redimatur, si habeat, unde redimi possit.* Vitæ Abbat. S. Albani: *Obvium habuit quendam ministrum Domini Abbatis, ... ferebat Venationem, quam pro xcoia idem serviens ... afferebat.* Ita apud Bromptonum pag. 803. 1024. Vita S. Fructuosi Archiepisc. Bracaren. n. 4. *Cum eum vidisset super unum vespem gradum in orationem prostratum, existimans in rupe esse Venationem, tendens eum, &c.* Gariopontus lib. 5. Passion. c. 12. *Ex volatilibus, attagenes, anates, perdices, ficedulas, & omnes Venationes, lepores, capreus, & alia agrestia omnia.* [Adde Legem Salicam tit. 35. §. 1. & Chartam ann. 1231. apud Miræum tom. 1. p. 750. col. 2.] *Le Roman de Vacco MS.*

*Mout auz grant planté de char & de poisson,
De sanglier, de cerz, & autre venous.*

[Vetus Poeta MS. e Bibl. Coislin. nunc Sangerm.

*Sire aletz chacier en mon parc
Ocbies, o reseau & o arc;
Alez chacer à Venouin
Que a grant plente en avon.*

Le Roman d'Arbis MS.

*N'est maniere de Venouin
Dont il n'y ait à grant foison.*

VENATIONES, EXATIONES. Charta Caroli III. Imper. apud Cælestinum & Ughellum in Episcop. Bergomensib. *Es quia ipse Præfili ... nostræ innovis mausuetudini, quod quædam Venationes publice ex injusta & contra omnes leges inventa consuetudine a quibusdam Comitibus vel ministeriis publicis a nostris exactionibus annuatim exquirantur, &c.* Mox: *Jubeamus, ut nullus sub regno nostro constitutus, ... in quibuscunque comitatibus vel ministeriis publicis ullas hujusmodi exactiones, aut alias quaslibet annuales donationes exigere ... audeat, &c.* Eadem habentur in Charta Ludovici Imper. an. 901. ibidem. Vide *Arbustaria*.

VENATORES, quatuor principales olim fuisse in Palatio Regum Francorum, ut est apud Finomatum de Ordine Palatii c. 16. & 24. [Capitulum de villis Caroli M. c. 47. *Ut Venatores nostri, & falconarii, vel reliqui ministeriales, qui nobis in palatio assidue deseruiunt, &c.* Epist. ejusd. Caroli ad Pipinum Reg. Ital. to. 1. Capitulum. col. 461. *Pervenit ad aures nostras quod aliqui Du-*

ces & æorum juniores, Castaldii, Vicarii, Centenarii, seu reliqui ministeriales, Falconarii, Venatores, &c.] *Maire Veneur de nostre venerie, qui de son droit doit estre maire de nos forêts, in Statuto Caroli V. Regia Fr. ann. 1375. Vide Chartam Henrici Imper. ann. 1014. apud Ughellum tom. 4. p. 1008.*

VENATOR. Minister publicus, qui scilicet Dominicæ venationi præest, cuique eo ipso procuraciones a subditis exigere licebat. Charta Rainardi, Senoensis Comitiss an. 1164. ex Tabular. S. Germani Paris. *Nullus Judex publicus vel Venator, seu ministerialis noster, ad freda aut tributum exigenda, vel homines in ea commanentes distringendos, aut munitiones vel paratas facienda, vel telones tollendos, aut rocamum vel pedationem, seu stratam vel passum Venatorum & canum accipiendum, aut barrum, aut raptum vel incendium, seu aliquam retributionem in eum ingredi audeat.*

VENATORIUM, Ferratorium, vel ferramentum, vel locus venandi, Ugutioni. Papias: *Venatorium dicimus ferramentum; venaticum vero canem.*

VENATORIUM EXERCITIUM. Eginhardi Annales ann. 819. *Venitorio quoque exercitio homo solenni ibidem (in Arduenna) exaltatus, ... reuertitur.* V. Vitam Ludovici Pii an. 831. & quæ adnotamus in v. *Ferret*.

¶ **VENATURA**, Jus venandi. Charta Roberti Abbatis S. Joannis Laudun an. 1230. *Custodiam autem dicti bosculi & forisfacti ad ipsam custodiam perennitatem, cum Venatura ejusdem bosculi dicti Thomas vel benedicti ipsius extra partem habeant.* Vide *Venatio*.

¶ **VENATUS**, Venosus, venis distinctus, Gall. *Veineux*. Acta S. Leonis I. PP. tom. 2. April. pag. 12. *Corpus S. Leonis conditum erat in cassa lignea quæ coarctabatur inter nobilem & pulcrum snabam ... expoliit & venatis marmoribus albis insignire censuit.* Acta S. Cassii tom. 5. Jun. p. 390. *Estia pervenit ad urnam lapideam, Venatam colore albo & rubeo, intus altare novum firmatam.*

1. **VENDA**, **VENTA**, **VENDITA**, **VENDITURA**, &c. Teloneum, quod præstatur pro quibusvis mercibus, quæ in foris accundinis venduntur.

VENDA. Tabularium Angeriacense fol. 62. *Illic etiam gaeripit querimoniam, quam faciebat de Venda S. Johannis. Nam prius dicebat debere sibi reddi Vendam ab omnibus, quicunque & quacunque venissent ad mercatum, sive ad nuadinas, &c.* Tabularium Burgulien. *Pro incendio, pro teloneo, id est, Venda, &c.* Charta an. 1092. apud Baslium p. 494. *Terram ante ipsam Ecclesiam positam ad burgum sociendum, in quo nec Vendam, nec pedagium, nec aliquam consuetudinem retineamus; sed ica liberum & absolutum donamus, ut si habitatores ipsius pagi ad castrum rei suæ vendere perrexerint, Venditæ tantum consuetudinaria ab eis accipiantur, & nulla vis alia, vel injuria, vel sol a inferatur.* Regestum Castri Lidi in Andibus fol. 24. *De burgo monachorum die mercatus Comitiss, vel die fete, omnis Venda vel consuetudo hominum monachorum erit Comitiss.* Consuetudo municipalis Bellaiei in Pistoniibus in Regesto Inculism. *Comes habet Bellaiei Vendas & pedagium, & qui reuatiere, de gagio debet. 4. sed miles non debet pedagium, neque Vendas.* [Tabul. S. Albini Andegav. *Addo etiam decimas ... Vendarum mearum & censuum & farnilis mei dominici. Vende forenses,* apud Baluz. tom. 12. Miscell. p. 201. Iis add. Acher. to. 6. Spicil. pag. 458. Instrum. to. 2. Gall. Christ. novæ edit. col. 88. 285 334-344 444. 468. Marten. tom. 1. Anecd. ed. 646. 647. 649. Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 260. &c.]

VENTA. Charta Ikenberti Pistaven. Episcopi an. 1060. apud Chiffetium in Hist. Trenorchien. pag. 320. *Venas etiam, quas Teloneum dicunt, de diversis qui-*

quibuslibet rebus, singulis dominicis diebus; a primo signo. quae vel per tina diei Sabbati pulsatur bora, usque ad finem quatuor dominicis diei, & eo modo per singulas B. Petri festiuitates, & ante festiuitatem B. Iohannis Baptista, die, quae Mercurii nuncupatur, supradictis monachis liberaliter valde concessit. Alia Guidonis Dom. Virgici an. 1169. Simul etiam hoc concessimus, ut nunquam terra mea alicubi ab istis scriptis Cisterciensibus Venta, vel pedagium, aut aliqua consuetudo, quae a secularibus solum accipi, requirantur. [S. Bernardus in Epist. 426. to. 1. col. 377. edit. an. 1690. Statutum est de mercatoribus qui vendunt in domibus suis quod a quadiem in quadiem dies, vel a mense in mensem, teloneario Episcopi Ventas reddent, si quasita ab eis fuerint. Charta Fundat. Monast. de Accio: Gerardus de Strabano dedit Dec. & B. Maria Accio vendere, emere in foro Strabano sine Venta. Telnoune Episcopi. Autiflod. De Venta alutarii. Duodecim alutarii venditi debet tunc denarii.] Vide Hist. Virgiciensem p. 78. Statuta S. Ludovici lib. 1. c. 8. [Ordinat. Reg. Franc. tom. 4. pag. 387. Instrum. tom. 4. Gall. Christ. nov. edit. col. 186. 198. 650. &c.]

¶ **VENTAE REDDITUS**, Eodem intellectu, in Charta Communis Clarimontis an. 1248. inter Ordin. Reg. Franc. tom. 5. p. 601. Si quis redditum Venta absorptus, nec sicut ius, persolverit, dixit solz reatbitur persolvere pro emenda.

¶ **VANTA**, in Charta an. 1299. ex Tabul. S. Benigni Divion. Item super eo quod petebat nobis idem conventus quatuor libras Vicanenses annui redditus pro pntancia facienda quolibet anno in festo Conceptionis B. M. V. percipiendas in Vantis nostris de Divione... Nos de consilio bonorum virorum concordavimus nos unanimiter in hunc modum quod diste quatuor libras quolibet anno super dictis Vantiis nostris persolveretur.

VENDITA. Formulæ veteres incerti Auctoris c. 45. Nullus quilibet de iudiciaria potestate vestra, nec Milif. noster nullus telonea, nec nullas Venditas, nec rodaticum, nec foraticum, nec pontaticum, & sunt dixi, aut nullus quilibet telonea, nec Venditas ejus in nullo exaltare presumatis.

VENDITURA. Charta Alani Episc. Autiflodorensis apud Sammarthanos: Si bestia, vel aliquid ibi venditur, Venditura sunt Episcopi ad duodecim nammis.

VENDITIO. Tabularium S. Crucis Talemondensis fol. 3. Si homo S. Crucis vendiderit bovem, vel vaccam, aut aliquam aliam pecuniam in toto honore meo, non reddat Venditionem, nisi S. Crucis, & ejus Abbati. Si in publico mercato vendiderit, tantummodo ibi Venditionem cedit. [Charta Mathildis Comit. Nivero. an. 1244. inter Instr. tom. 4. Gall. Christ. nov. edit. col. 103. Libera sint & immunes ab omni pedagio, leidis, Venditionibus, emissionibus, & ab omnibus exactionibus quibuscumque.]

VENTARIUS, **VENDARIUS**, Qui ventas recipit. Charta an. 1227. apud Perardum in Burgundicis p. 531. Si aliquis pedagium, vel ventas extra villam Cincumuri absque consensu pedagiarum, vel Ventarii, portaverit, 60. solidis emendabit. Alia Aimerici Vicecomitis Castri Airalidi an. 1109. ex Tabul. S. Dion. de Valetre: Ut aique ego, neque successores mei, neque praepositi, neque Vendarii, neque telonearii, neque portarii, sive aliqui ministrorum nostrorum imponant eis bellum, sive ignis ferri iudicium, aut aqua, sine legitime selectio.

¶ Eadem, ut videtur, notione vox *Ventire* occurrit in Libris an. 1348. inter Ordin. Reg. Franc. tom. 3. pag. 250. & *Vendier*, in Charta Geraldii Abb. Angeriac. an. 1385. ex Chartul. ejusd. Monast. In festo O. S. debet prior de Muronio carnes unius bovis, prior

de Neprigo carnes unius bovis, ... li Vendier diuindium bovem, prior de Carboneris dimidium porcum.

2. **VENDA**, **VENDITIO**, Quod praestatur domino feudali pro distractionis seu venditionis praedii facultate. Consuetudines Bellaici in Pictonibus ex Regesle Inculmenses: Debet reddere de annuis illis Vendas domino feudi; sed mutagium debet esse burgessium. Tabularium Vindocinense Thuanum Ch. 20. Ipsius terra Vendas sex solidos & 8. denarios. Archambaldus Prapontus recepit. Charta Fulconis Comitis Andegavensis ex Tabulario Bellilocensi: Quoniam ausum est praedictum alodum aliquid vendiderit, cuiuscumque ordinis aut dignitatis sit, Vendas vel castmas persolvat secundum consuetudinem loci. [Charta Edwardi I. Reg. Angl. an. 1289. apud Rymer. to. 3. p. 425. Ita quod quilibet praedictorum ... ad solvendum pro via portanti in mutatione demini, ex utraque parte, & etiam Vendas seu accipiamta, si coniungat vendi aliquam medietatem de rebus praedictis ... teneatur.] Libertates Oppidi Fezeu: sagueti an. 1294. Non debent habere senescopere Vendas pro landinio venditionis. Libertates Vicecomitatus Leonaniz: Quae tot gentium posca vendere & alienar de sot bent, eu a luis piaira, sot pagat Vendas, ut accipit, ei nul antre degat, &c. Libertates Villae Pefusa an. 1260. apud Thomassierum lib. 1. de Consuetud. localib. Bituric. c. 66. Qui sua meson vendat, dera de 20. sol. 12. den. de Vendas, &c. Venues, in Consuetudinibus municipalibus passim. Vide *Laudes in Laudare* 4. & *Muta* 2.

VENDITIO, Eadem notione. Tabularium Majoris Monasterii Ch. 32. Et quia emptio sua erat, poteras cum dare, cui volebat, sine ulla contradictione. Sed quia census molini ipsius Nibardi erat, iustum erat, ut eade Venditiones haberet, quas & in eodem placito recepit. Charta Theobaldi Episc. Ambian. an. 1175. in Tabular. Eccl. Ambian. Si de possessore ad alium possessorem possessio transierit, dabat de Venditione de singulis solidis unum denarium. Tabularium Vindocinense Ch. 63. Pro Venditionis auctoramento anni unciam unam accipit. [Litterae Philippi Aug. Reg. Fr. an. 1186. to. 4. Ordin. pag. 155. Eorum quilibet res suas, si vendere voluerit, vendas; & redditus Vendicionibus suis, &c.] Charta Philippi V. Regis Fr. an. 1310. pro Libertatibus Oppidi Bassiae in Peragoricis, ex 47. Regesto Tabularii Regii n. 38. Item de quolibet solo de quingue canis, vel unatris late amplitudine, & 12. in longitudine habebimus ex denariis, obliarium tantum & secundum magis, & minus in festo omnium Sanctorum, & totidem de acceptamento in mutatione Domini; & si vendatur, habebimus ab emptore Venditiones, scilicet duodecimam partem pretii, quae vendatur.

¶ Ex his aliisque colligitur vocabis *venda* & *venditio* idem sepius significari, tamen aliquando distinguuntur, ut in Charta Hervei Trecentis Episcopi an. 1211. ex Chartul. Campan. fol. 170. Dedit etiam ei octo libras censuum annu landibus & ventis & Vendicionibus & cum iustitia pertineat ad censum. Ubi haud scio an idem sit quo *Venterolles* in Chartul. Latinac. fol. 342. Quiconque vent terre, heritaige ou possession en la terre S. Pere, & conté & seigneurie de Laigny, il doit pour chacune livre vingz deniers Tournois & s'acbeure avant pour les & ventres; & si levendur a argent franc, sont denzhen outre Venterolles. Charta an. 1300. ibid. fol. 247. v. Ceste priuie faitte saut moientant douze deniers Tournois de meau cens portant loz, ventres, Venterolles, faizines & amendes quant le ealy & echerba. Hæc confer cum Glossario Juris Gallici v. *Venteroles*.

VENDIDA. Pactum inter Raimundum Guillelmi Episcopum Nemaufensem, & fratrem ejus Bernardum Guil-

Guillelmi ex una parte, & Guillelmum D. Montipessulani ex altera ann. 1103. 9. Kl. Febr. *Ab hac die in antea non eris factus furus in toto Montepessulano, nec in domo, nec in terra, in qua dominus Montipessulani habet censum, vel Vendidam sine consilio Domini Montipessulani.* [Vendadam edidit D. Brussel tom. 2. de Ulu feud. pag. 728. Charta ann. 1113. inter Probat. ro. 2. novz Hist. Occitan. col. 388. In quo (furno) habebat Bernardus Vendidas suas, si venderetur, & concilium, si impignoraretur. Charta an. 1253. ex Tabul. S. Andr. Avinion. V. eunt præterea quod dictum monasterium seu ecclesia dicti loci habeat in tota dicta villa seu ejus territorio Vendidas, laudimio omnium rerum venalium seu quarumcumque possessionum.]

¶ VENDITA. Eodem intellectu, in Charta ann. 1182. ex Chartul. Vallis B. M. dioc. Parisi Guidio de Meriv (babuit) 1v. lib. pro sui Vendita.

¶ VENTA, Pari significatu. Charta ann. 1250. ex Tabul. S. Clodoaldi: Ipse & successores ejus tenebant imperpetuum prædictas vineas ad opus capellanie prædictæ & nunc in manu mortua, ... ita tamen quod quilibet successorum suorum ... solvet nomine Ventarum seu revestitura dictis Decano & Capitulo xvi. solidi Parisi. Ibidem: Salvis tamen dictis Decano & Capitulo Ventis, si res prædictas vendi contingat & laudationibus ... que competit eis ratione censue secundum consuetudinem Francie. Charta ann. 1252. ex Tabul. S. Nicassii Rem. item habebit investitura & Ventas ratione fundi. Charta an. 1041. ex Tabul. Treorchienfi: Ipse deminus (Abbas) percipiet banna, Ventas & laudimia. Ad Hist. Parisi. Lobinelli col. 5. p. 698. col. 2.

3. VENDA, in re forestaria. Charta Henrici Dom. de Soliaco & Aanoris Comitissæ Drocarum ann. 1240. Item sciendum est, quod Venda, quam fecit Comitissa uxor nostra, mater dicti Joannis Odonis Fletari de nemoribus de Sorel remanet nobis; & Venda, quam ipsa Comitissa facit de bajes de Beu, & Veda, quam fecit Dionysio de Bosco Regis, & sociis suis remanet nobis similiter libere & quiete. Levata tamen Venda de Sorel & de Beu, & Venda facta dicto Dionysio & sociis suis, omnia illa nemora, que pertinent ad Castellaniam de Drociis, nobis & dicto Johanni communia remanebunt ... Poterimus etiam vendere partem dictorum nemorum nos & dictam Comitissam contingentem, loco & tempore, quando vobis viderimus expedire, & dictus Johannes debet laudare Vendam factam a nobis, nec contrariis suis venire ullo modo.

¶ Ubi Venda est Venditio seu cæsuræ cæduæ silvæ, Gall. Vente, vel Coupe de bois, ut Venta in frequentibus. Charta ann. 1230. ex Chartular. Campan. fol. 360. Nec nos dimitemus propter hoc Ventam nostram in nemore quod suis defuncti Hagensis de Cornillon; sed duz habuit dicta Venta nostra ab instanti festo S. Remigii in duodecim annos completos; nec nos poterimus aliam Ventam facere in grueria dicti Comitii, vel in nemore magno sitio intra fossata terminalia abbatiæ nostræ infra decem annos dictæ Vente dom. Comitii supradicti, nisi infra illos decem annos conigerit dictum Theobaldum Comitem amovisse illam quædam memorie. Charta Auberti Abbatis Caltricii ann. 1239. ibid. fol. 342. col. 2. Habebimus plana pascua in dictis nemoribus dom. Regis Navarre, excepto panagio & Veata memoris quæ, quando inciditur, durat per quinque annos ad usus terre sue. Testam. Philippi Comit. Bolon. ann. circ. 1235. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 988. Et vendantur per successores meos tali modo quod non uxor mea nec heredes mei possint aliquid vendere in prædictis nemoribus, donec dicti executoris præceperint integrè in Ventis factis de dictis nemoribus summam supradictam. Charta S. Lud. Reg. Fr. ann. 1249. ibid. col. 1043. Præ-

terea dedi & concessi in puram elemosinam pro abbatiæ prædictæ fundanda duo millia librarum Turonensium, quas assigno super Ventas omniarum nemorum meorum de S. Aniane, & de tota castellaniam, volens & precipiens quod prædicta nemora ponantur in Ventam, &c. Charta ann. 1390. ex Tabul. Sangerm. Deinde ibi ut super locis contentiosis ad dictam Ventam faciendam. Hinc Ventiers dicuntur Saluarii emtores. Charta an. 1577. tom. 2. Chartul. Gemetic. pag. 58. A la charge dudit bois bien & deument user, vider & nettoyer a selles & semblables charges & sujellions que les marchands Vendiens de ladite forêt ont accoustume user leurs Ventes. Vide Vendere.

¶ VENDITIO, Eadem notione. Charta an. 1255. ex Tabul. B. M. de Josaphat: Concessimus totum jus quod habebamus in tertia parte Venditionum memoris do bosco S. Martini in territorio de Frescino Comitii.

VENDAGIE. Vide Wandangie.

¶ 1. VENDAGIUM. Venditio, Gall. Vente. Charta Theobaldi Comitii Campaniz an. 1229. Et quia hoc movebat do meo feodo, ego illud Vendagium ad proces dicti Milonis volui & laudavi. Charta Nicolai Episc. Noviom. ex Tabular. Compens. Vendidit dom. Odoni de Ruert militi 11. bovaria terre ... ea conditio quod ... ab instanti tempore Vendagii facti, &c. ... Eodem latu in quo dicta terra vendita erat ante Vendagium factum ponere ... Tam pro venditionibus dicti Vendagii non solutus. Memoriale D. Camerz Comput. Parisi. fol. 57. v. Officium Vendagii alecium & piscium. Vendagium vini, in Charta Communiz Clarimontis an. 1243. to. 5. Ordinar. Reg. Fr. p. 600. Charta ann. 1272. ex Chartul. Campan. 1260. v. Et cist Vendages sui sez pro lou prit de 12as livres quites. Et ce Vandage ladie Holuiz & lidez lebant ces filz ont otroie & create par devant nous, in Charta an. 1258. ibidem fol. 373. v. Vendage, eadem notione, ut videtur, in Statutis Scabin. Maceriar. ad Mosam: Et suppores que en une seule lettres fous ung seul feol foient contenus un Vandage, la reprins de dessus, & le revendage, &c.

¶ 2. VENDAGIUM, Idem quod supra Venda 2. Vide in hac voce. Charta an. 1222. ex Tabular. Bethun. fol. 25. v. Pro hoc autem Vendagia exambium habeo apud Herfin quantum ad bogamium meum pertinet. Alia ann. 1226. ibid. fol. 40. Relevia, terrarum Vendagia, placita, &c. Et fol. 11. lx. fol. pre relevio, lx. de Vendagio. Tabul. Montis S. Eligii ann. 1184. Dicta vero ecclesia Montis S. Eligii a solutione redditus annui unius denarii & trium solidorum pro relevio seu Vendagio ratione mencladate terre. Rursum: Baldauus & Glota se obligaverunt ad observationem Vendagii ejusdem pravi a nobis empti ... Concedunt Vendagium mansi Petri le Veske.

¶ 3. VENDAGIUM, Vindemiarium tempus, Aurrumnus. Litteræ Ricardi II. Reg. Anglann. 1386. apud Rymer. tom. 7. pag. 542. Quia inimici nostri se parant & ordiant supra mare, cum maximo navigio & potentia armorum, celerissimo proficisci, ad mala que poterant, navigio regni nostri versus Burdegaliarum, contra proximam Vendagia transiitum, inferendum, sicut sumus pro certo informati ... Qui naves illas ad partes Vafconie, contra Vendagia prædicta mittere vel ducere intendunt. Litteræ Henrici V. ann. 1413. apud eundem tom. 9. p. 47. Quia diversi iacimici nostri supra mare, cum diversis navibus ... saltem pro presenti Vendagio transiituri, &c. Vide Vindagia.

¶ VENDARIUS. Vendarum exactor. V. Venda 1.

¶ VENDEDA, ut Venda 2. Vide in hac voce.

¶ VENDENTÆ, ita scriptum pro Vindemice, in Necrolog. Monast. S. Petri de Casis, a vulgari Vendenes, eadem notione: Donavit unam paucam vini singu-

gulis Dominicis a festo Pasche usque ad Vendenias. Vide Vendinæ.

¶ VENDERE, in re forestaria est Cedere, Gallice Exploier. Vide Venda 3. Charta Roberti Rotomag. Archiep. an. 1217. tom. 6. Spicil. Acher. pag. 471. Item concessimus ob amore D. Regis quod quamdiu vendi faciet grassum & magnum nemus Novicastro & Luciaci, cum minime sub eo existente, censuris nostris de Aliermont non ibunt ad Vendendum nemus apud Novum-castrum. Charta ann. 1229. ex Chartul. Campan. fol. 398. v. col. 2. Salvo quod illo nemore nullus potest vendere vel essartare, nisi de mea voluntate & de Venda qua fies in ille nemore de licentia mea pro essartare; vel sine essartare & de illa nemore quod Vendetur ad essartandum & de omnibus Vendis antedictis, ego ceddam Comitui Carotenensi terciam partem bona fide sine malo ingenio.

¶ VENDERE, Locare, Gall. Affermer. Litteræ Caroli V. Reg. Fr. an. 1366 to 4. Ordinac. p. 678 Quod dicti Consules possint & valeant Vendere pondus farinæ & bladi, & quod nome ponderare habeat, nisi in domo communi. Quodque possint quascunque alias impositiones inter ipsos facere, imponere & ordinare, pro subventionibus regis persolvendis, & eas vendi facere, prout eis melius videbitur, absque nostro prejudicio.

¶ VENDERE SUB CORONA, ad Eddium in Vita S. Wilfridi fec. 4. Bened. part. 1. pag. 695. Cegiani ... fodalos suos omnes spoliatis aut in servitute redigee, aut Vendere sub corona, seu rebellantes occidere. Præfat. ad Chartul. Aganonis ex Tabul. S. Petri Carnot. In captivitate ductis sub irrevocabili corona Vendebat, Ubi respicit ad ritum servos venum exponendi, qui tunc ramum gestabant in capite. Vide in Servus, col. 448.

¶ VENDESIA, Piscis genus, Gall. Vendoise. Regest. Olim an. 1273. fol. 195 v. Pro eo (iergerteria) tenebatur Regi reddere omnes Vendesias quas ibi capiebat.

¶ VENDETA, Forum aut locus ubi merces venduntur. Miracula B. Simonis de Lipnica to. 4. l. ul. p. 563. Maire jam nominata ipsius pueri eundo ad Vendetiam cum rebus venalibus, quibus vitulum suum querebat.

¶ VENDICIA, Venditio, Gall. Vente. Charta an. 1243. ex Tabul. S. Cornelii Compend. Juramento firmant quod ad hanc Vendiciam spontanea, non coacta benignum prebebat assensum. Vandine, in Charta ann. 1239. ex Chartul. Campan. fol. 291. v. col. 2. Et a fiant an nos mains que an ceste Vandine desor an avons que par line par autre ne reclamora nule rien. Litteræ Theobaldi Comit. Barrensis ann. 1269. ex Tabular. S. Stephani Autiss. Nons Thiebanx Cneis de Bar... lozoni & creantons la Vente & le marche que Pierre de Vouz a fait au Chapitre d' Auxerre de 50 arpens de bois.

¶ VENDICIUM, Defensio, vindictio. Gloss. Lat. Græc. Vendicium, vendictio. Vindictum, in Sangerm. Vide in hac voce.

VENDICOSI, Ultores, Italics Vindicarosi. Chronicon Fossæ novæ. Ann. 1186. Ind. 3. Inrexit quadam festo in Regno Sicilia, de vanis timoribus, qui faciebant se nominare Vendicosos, & mala omnia, que facere poterant, non in die, sed in nocte faciebant. Ad ultimum Adinulfus de Ponte Corvo, qui sneras Magister & Princeps bujus scilicet, sententia Regali judicatus, suspensus est, & multi alii serco ardenti signati sunt. Horum etiam meminit Chronicon Anonymi Calinenfis an. 1175. apud Carracciolum.

VENDIDA, ut Venda 2. Vide in hac voce.

¶ VENDIER, Vide in Venda 1.

¶ VENDIMONIARE, pro Vendimariare, Pignori ponere. Charta an. 1133. ex Chartul. Aptensi: Ne

possint eum castrum dare, vel vendere, vel Vendimariare cuiquam sine absolutione illorum.

¶ VENDINIÆ, pro Vendemie. Tabular. Camalar. Unusquisque debet in messis quarum & convivium, & in Vendiniis 111. eminas. Vide Vendenia.

¶ VENDITA, VENDITIO, VENDITURA. Vide supra in Venda 1. a. & 3.

¶ VENDOMEISIS. Polyptychus Fiscam. ann. 1235. De secundo Hude tenet Beatiza Laurence in masura tres virgulas ad campum, & reddit 18. denarios & dnas Vendomeises ad festum B. Michaelis. Vide an idem sit quod Vendesia.

¶ VENDKERIA, Præstationis genus: vim & originem nominis docet Charta ann. 1497. ex Schedis Præf. de Marzauges: Domini de Menie-Meyano dicebat se esse & predecessores suos fuisse in possessione pacifica, seu quasi, exigendi singulis annis a nethergenis averis minuti dicti castri de Menie-Meyano pro singulo grege servitium perpetuum 4. cosecorn vocatum las Venditeros pro 4. diebus Veneris mensis Maii. Infra: Testis proditus ... dicit vidisse ex se sui dictas Venditrias dicto domino, scilicet 4. cosecorn pro quolibet grege, & esse in possessione illud jus accipiendi singulis annis.

¶ VENE. Charta Godebaldi Ultraject. Episc. an. circ. 1122 in Batav. Sacr. pag. 138. Eodem paludem cum terra adjacentem, videlicet Vene cum proprietate, cum censu, decimis majoribus & minoribus, libere & legitime eidem ecclesie tradimus. Belgis Ven vel Venna est locus palustris & bituminosus, vel pascuus. Vide Venna.

VENEDONES, Arbusa. Glossæ MSS.

¶ VENEDRIA. Charta an. 1204 ex Tabul. Mai-mac. Helias de Podio domicellus ... recognovit se vendidisse ... unam Venedriam, videlicet tertiam partem emine siliginis & unam quartam avena. An à Venda, Prælatio pro facultate in nundinis vendendi?

¶ VENELANUS. Vide Galtia 1. & Renelus.

1. VENELLA, & VENULA, Viculus, angiportus, via strictior, Gallis Venelle, quod vene, ut rugæ in corpore speciem referat; alii a venire deducunt. Fundatio Monasterii Novicensis in Monasterio Anglicano to. 1. p. 408. Quæ quidem terra S. Michaelis incipit ad caput enjusdam Venella, quæ quondam jacuit inter cæmeterium ... & mansum Fratrum Minorum. [Chron. Johannis Wetherhamstedii pag. 497. Compilsi erant retroforis recedere, sugereque cum dedecore ad finem Occidentalem ville, ubi per Venellam, quæ dnais ab ipso sine versus Boream, &c. Hinc proverbium Gallicum: Enfler la venelle.] Occurrit iterum p. 593. & tom. 3. p. 154. in Chron. Will. Thorn. an. 1273. & 1267. in Itinere Camerarii Scotici cap. 39. §. 7. & apud Gul. Prynnem in Liberatib. Eccl. Anglic. tom. 3. p. 909.

Venulam dixit Hugo Falcandus: Plerique nihil sum per congrua loca disponis: de hinc eam, quæ transiiturnas eras, occulte præmunis insidiis, ac sicubi forte per Venulas, (ut vulgo dicitur) in vias alias laterales effluebat, easdem milinibus suis proinde distribuit observandas.

2. VENELLA, diminut. à Venna. Vide in hac voce. Charta Sigeberti Reg. ann. circ. 648. apud Marten. tom. 2. Ampl. Collect. col. 6. Et (concessit) in directum iterum tres alias leuvas, nec non & aliam Venellam in fluvio nunenpanse Alisna, ubi illa petra præ quadrata est.

VENEL. Usatici MSS. urbis Ambianensis tit. De clameur de venel: S'il avient ceste euns bon se clains d'un autre de deniers, qui die qu'il doje de sen Venel, cil qui la de clame, pnet prouver par sen fairement duques a 5. f. 1. den. mains, sans ebe que l'autre partie puise faire uae cose encontre lui vaille, pourtant que le deie enst.

enst esse accrevit, &c. [Adde Confuet. vet. Monstrol. art. 38. Bolon. art. 144. & Defurenz art. 6. ubi leg. *Venei*, monente Raguolo.]

VENENARE, Veneno inficere : Gall. *Envenimer*. Occurrit apud Notgerum Leod. Episc. in Præfat. ad Vitam S. Landoaldi. [*Le Roman de Rou* MS.]

*Alexandre fu Roiz puissanz, ...
Mais cū conquist, poi li valut,
Envenimez ju, si morut.*

Idem:

*Puis sus ois o Nice par Envenimoisen,
Un gars l'Envenima par conseil d'un solon.]*

VENENARIUS, Veneficus, vel artifex aut venditor veneni : Maleficus, *envenanz*, in Gloss. Lat. Gr. Papias & Joh. de Janua : *Venencia*, mulier, qua facit venenum. Synodus Ticinensis ann. 830. cap. 25. *Quadam etiam ita Venenariae sunt, ut quodam peremisse multo populi more dejerantur.* Ita Appendix Codicis Theodoli. Constit. 8. Venenarius cum Magis confundit : *Non aliqui in astra peccantes, non Venenarius aut magos, &c.* Utuntur Suetonius, Optatus, Tertullianus, Hieronymus, Collato Legis Moisaice cap. 57. Jul. Firmicus l. 6. cap. 19. Vetus Interpres Juvenal. Sat. 3. v. 44. Fragmentum Petronii p. 17. &c.

VENENIFLUUS, Qui infundit venenum. Vita S. Gothlaciti. a. April. p. 41. *Venifluum desperationis sagittam totis viribus iaculavit.*

VENERABILIS, Decens, consentaneus. Testam. Guillelmi dom. Montispeful. an. 1202. ex Schedis Peiresc. apud Præf. de *Mazganges* : *Filia mea Maria ... donet hinc 200. marebas argenti, & ornamenta nuptialia honorabiliora, scilicet 4. vestimenta mutatoria, cum 4. Venerabilibus festis ornatis.*

VENERABILITER, Decenter, ea ratione ut venerentur. Charta an. circ. 1030. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Cedimus predicto nostro Redemptori ejusque almae genericiæ memorie qua sacrata confistit in eadem ecclesiam qua creduntur cubare Venerabiliter beatissimorum predecessorum artus Vigoris & Comitum ejus.*

VENERABILIS LEX, Christiana Religio, in Cod. Th. leg. 7. de Judicis & leg. 7. de Prætor.

VENERABILIS ORDO, Senatus, ibid. leg. 7. de Decur. & silent. l. 6. tit. 23.

VENERABILIS SUBSTANTIA, Res privata Principis, ibid. tit. 5. de Heret. leg. 34.

VENERABILIS VITA, Monastica professio ; unde *Venerabilis*, pro Monachus, nude non semel occurrit. Audouenus in Vita S. Eligii lib. 1. cap. 10. *Buchinus ex gentili conversus, postea Venerabilis, id est Monachus, exstitit.* Ado Viennensis Episcop. de Willicario ejusd. Sedis Episcopo : *Relicto Episcopatu in monasterium SS. Martiryum Agaveussum ingressus, vitam Venerabilem duxit.* Hinc S. P. Benedictus *Vir vite venerabilis* à Gregorio M. prædicatur. Vide Anal. Bened. to. 3. p. 604.

VENERABILITAS, Titulus honorarius Episcoporum, qui *Venerabiles* vulgo compellantur, in Collat. 1. Carthag. c. 40. 62. apud S. Augustinum Epist. 76. 88. 139. in Epistola Vitalis & Coelestiani ad Capreolum Episcopum Carthag. edita à Sirmondo, apud Nicolaum I. P. P. Epist. 28. 44. &c.

Regibus Francorum concessus est aliquando idem titulus : hinc Philippus I. in Charta an. 1094. apud Mabill. Diplom. p. 189. *Venerandus nuncupatur* : Signum *Philippi Venerandi Regis*. Necrolog. Argentol. pridie Idus Julii : *Auxiliosum Venerabilis Philippi Francorum Regis.* Vide Mabill. Diplom. lib. 2. c. 6. n. 8. & infra *Venerantia*.

VENERABILITER. Vide in *Venerabilis*.

VENERACIA, s. pro *Veneritia*, Vinca, vinde-
Tom. VI.

nia. Vide in hac voce. Charta Hellini Archiep. Trevirensis an. 1154. apud Marten. tom. 7. Ampl. Collect. col. 73. Apud Girhespach medietatem *Veneraciarum* & *questus in placiis* & *avenam recuperavimus*.

VENERALIS, Venericus, libidinosus. Epist. Johannis de Varenis apud eundem ibid. col. 374. *Ubi enim sunt filii ecclesie, qui à Deo pro ea misericordiam poposcant ! ... opera potius scelerala in ea committentes, Veneralia carnalique nimis plausu digna iunctu.*

VENERANDOSUS, pro *Venerandus*, in Charta Caroli C. ex Tabular. S. Cyrici Nivern. n. 2.

VENERANTIA, pro *Venerantie*, Abbatum titulus honorarius. Aimoinus de Vita S. Abbonis Floriac. c. 17. *Meque qui hæc scribo Aimoinum, cum Guillelmo sue Venerantie, juxta Abbatum morem, tum bajulo.* [Vide *Mabilionium* l. 2. c. 6. Bened. part. 1. p. 52. & Anal. Bened. to. 4. p. 171.]

VENERARIUM, Calvarius mons, ob statum Veneris in eo collocatam sic ab Ambrosio appellatus in Psal. 47. *Dominus secundum calistram in Venerario passus est.*

VENERATIO, Titulus honorarius Episcoporum & aliorum, apud S. Augustinum Epist. 78. 80. 91. 95. 104. 157. Nicolaum I. P. P. Epist. 28. Ruricium I. a. Epist. 14. 49. &c. [Vide supra *Venerabiliter*.]

VENERUS, Veneri deditus. Chron. Angl. Th. Osterbourne pag. 183. *Obiit etiam (an. 1394.) Ducissa Eborum, soror Ducisse Lancastrie uterina, domina carnalis & delicata mundialis, ut fertur & Venera.* Vide mox.

VENERIPETA, *Luxuriosus*. Gloss. l. 6. **VENERIS**. Leges forestarum Kanuti Regis cap. 1. de forestarum custodiis : *Sint .. quatuor ... qui curam & onus tum viridis tum Veneris suscipiant.* Ita c. 11. 30. Et c. 28. *Aper vero quanquam foresta sit, nullatenus tamen animal Veneris haberi est assuetus.* Ubi Interpres Normannus *Veneris* vocem usurpat pro venatione, ut recte observat Spelmanus, qui, si bene conjiciat, non bene legit in suo MS. ubi forte *Venerie* habetur, nam *Venerie* dicimus venationem ; unde in Regum nostrorum Palatiis sunt Officiales, quos de *Venerie* dicimus.

VENEROSUS, *Appetens*, in Gloss. Gr. Lat.

VENERUS, perperam pro *Venerus*. Vide ibi.

VENTOSO, Ferina caro, Gall. *Venaïson*. Acta S. to. 1. April. pag. 181. *Omnia genera animalium ferocium & Venosum ei nocbant.* Vide *Venatio*.

VENETIANI, Monet Venetorum, in Vita Balduini Lutemburgi Archiepisc. Trevirens. l. a. cap. 10. [*Venetiales grossi*, in Chron. Rolandini Patav. apud Murat. to. 8. col. 277.]

VENETURA, Regestum Castri Lidi l. 32. *Ipse debet molendinare post illum, qui ad molendinum molendinavit ; & post, debet molendinare Veneturas suas.* Forte pro *Vanniturus*, id est, quod ex vano ventilatis superest.

VENETUS COLOR, Cæruleus, Ital. *Veneto*, Gall. *Bleu de Venise*. Vita S. Chuneg undis l. 2. c. 6. Bened. p. 1. pag. 45. *Obulus & ipse beato Benedicto eodem die plantam optimam Veneti coloris.* Ita etiam legendum est in Chron. Romualdi II. ad an. 814. ubi de Carolo Imp. apud Murat. to. 7. col. 155. *Vestitu patrio, id est Francico utebantur, ad corpus camisia linea & farnalibus lineis, tunica vero qua limbo serico utebantur ; sibi illi quoque cum fasciis, crura & pedes calcamentis constringebat, amphibio Veneto amictu & gladio semper accinctus.* Ubi perperam additum est *Venero*.

VENIA, *Sacerdos sancta Eucharistia*, in Gloss. Gasp. Barthii ex Raimundi Agilzi Hist. Palæst. apud Ludevig. to. 3. Reliq. MSS. p. 252.

¶ **VENIABILIS**, Culpa levis, Venia dignus. Sidonius l. 9. Epist. 1. 5. *Sed tamen scribis tam quod erraverim Veniabile fore.* Charta an. 909. apud Stephanor. tom. 4. Fragm. Hist. MSS. p. 31. *Nisi sponte sua Veniabilem hujus factionis prout fuerit emendationem.* Occurrit alibi.

¶ **VENIALIS**, Eadem notione, apud Ludewig. 10. 6. Reliq. MSS. p. 199. & alibi.

1. **VENIÆ**, Inclinationes, vel genuflexiones religioforum, quæ Græci *ὑποκλίσεις*, quod ut plurimum in penitentiam injungi solent. Petrus Venerabil. in Statutis Cluniacensib. c. 4. *Sed & illa (genuflexio) quæ fieri solet ab iis, qui portant Eucharistiam quolibet in loco occurrunt; atque illius metaagii, quæ quotidiano usu in Capitulo sunt, & vulgo Venia nominantur, &c.* Penitential MS. Thuanus: *Qui in Ecclesia centies genua flexerit, id est, si centies Veniam petierit, &c.* Penitential S. Columbanus: *Si perdidit... longa Venia in Ecclesia, dum 12. Psalmos ad Duodecimam canunt prostratus nullum membrum movens peniteat.* Alibi: *Fabulus otiosus proferens, ... Venia tantum mulctetur, Regula S. Donati c. 26. Si ex negligentia vel oblivione, seu transgressione securitatis, tam in liquidis quam in aridius solito perdidit, longa Venia in Ecclesia dum 12. Psalmos ad Duodecimam canunt, prostrata nullum membrum movens peniteat.* Thomas Walsinghamus in Ricardo II. p. 196. *Rege interim prostrato in longa Venia, &c.* Chron. Laurisiam.

Per Venias centum verrunt barbis pavimentum. Liber 4. Infinit. divinz pietatis S. Gertrudis cap. 2. *Cum vero finitis Psalmis convenius de Veniis surgeret, &c.* Veniam petere, lib. 5. cap. 22. [Ordinar. S. Laudi Rotomag. ad calcem Job. Abrinc. de Off. Eccl. p. 724. Genuflexiones quas Venias appellamus hoc tempore postponuntur, exceptis illis quas accipiunt qui in choro in causa vel psalmodia fallunt. Necrolog. Domus Portarum apud Stephanor. tom. 7. Fragm. Hist. MSS. pag. 143. In suo obitu perolverunt ei duo psalteria unum cum Veniis, alterum sine Veniis. Vita S. Bibiani S. S. Episc. apud Marten. to. 6. Ampl. Collect. col. 766. Dum... gloriosus præful lassa Venias membra quieti accommodaret, &c. Veniam accipiant super natam, in Confuet. Fontanell. MSS. Veniam facere, in Chronic. Mellic. pag. 334. Similiter servitores excedentes, Venias faciant. Venias fumere, capere, suscipere; venias fumere super terram; venias sanimonialium discutere, in Statutis Ordinis S. Gilberti pag. 760. 761. 764. in Statutis Cartulens. Guigonis cap. 13. §. 4. in Antiq. Statut. ejusd. Ord. i. part. c. 13. §. 35. 39. 44. cap. 18. §. 7. cap. 26. §. 3. cap. 36. §. 19. 24. 26 & alibi. Viar. Abb. S. Albani de forma receptionis Abbatis S. Albani de longinquis partibus veniens: *Et hoc fiet... cum iur in Ecclesiam, acceptis ante ipsum parvis Veniis, gaudeat & reverenter.* Udalricus lib. 2. Confuet. Clun. cap. 1. *Infructu sunt (noviti) quemadmodum faciant petitionem suam, primum, ut sciant Veniam petere more nostro.* Idem l. 1. c. 1. *Cum venerint in chorum, complicantur forme, sicut est confectus in his diebus, in quibus Venia non est petenda.* Casarius Heisterbach. lib. 3. capit. 33. *Dominam nostram Dei genitricem Mariam cunctis, cum totidem Veniis; Angelico versiculo salutabis.* Cap. 3. *Quoties illi speciales orationes sive Venias secretius offerre potuit, pro maximis deliciis reputavit.* Cap. 46. *Summo honore eandem in imaginem venerat, salutationes, orationes, multasque Venias coram illa facias.* Cap. 50. *Singulis diebus in honore ejus 50. Ave Maria, cum totidem Veniis dicere consuevi.* Vide præterea c. 38. 49. & l. 8. c. 6. l. 9. cap. 43. 49. 51. Vitam S. Samsonis Episc. Dolenis lib. 1. cap. 13. Vitam Sancti Alberti num. 4. Miracula Sancti Lude-

ri Episc. Mimigard. num. 49. [Vitam Sancti Udalrici sæc. 5. Bened. pagin. 427. Vitam B. Simonis Comitis. sæc. 6. part. 2. pag. 379. Vitam S. Anselmi Episcopi. Lucen. ibid. pagin. 480. Bernardi Mon. Ordin. Cluniac. part. 1. cap. 48. &c.]

Ufurpatur etiam pro salutatione, [quæ apud Monachos cum inclinatione vel genuflexione fieri solebat.] Vita S. Vitalis Siculi num. 4. *Postquam ad invicem recognoscunt, mutuamque sibi Veniam venerenter impendant.* Num. 8. *Premisso salutationis elogio, consueta capituli inclinatione & genu flexo mutuam sibi venerentiam impendant.* Vide Metanaga.

VENIAM MANU PETERE tatum, i. e. manu ori admota, in Statut. Ord. Præmonstrat. dist. 1. c. 5. & in Ordinario ejusdem Ordinis.

VENIALITER, Facta corporis inclinatione. Vita S. Wolfgangi Episcopi Ratipon. c. 15. *Cumque in præsentiam Casarii esset delatus, anto pedes ejus Venialiter prostratus, se dixit indignum, &c.*

¶ **VENIAM ÆTATIS CONCEDERE**, Emancipare, litteras dare quibus alicui bona sua administrare conceditur, quas nuncupamus *Litteræ de beneficis d' age.* Charta Ottonis IV. Imperat. an. 1212. apud Murator. delle Antich. Estensi pagin. 396. *Postulavit ut Veniam ætatis sibi concedere dignaremur. .... Eisdem Bonifacio Marchioni Veniam ætatis in certa celestidinis nostra fœderata, imperiali auctoritate concedimus, ut ipse tanquam major libere possit agere, causari, petere, &c.*

2. **VENIÆ**, perperam pro *Nenia*, in Gloss. Lat. Gr. *Venia*, *ἡ ἐπιτομή τῆς νεκροῦ*, Sangerm. vero habent, *Nenia*.

¶ **VENIALIS**. Vide *Veniabilis*.

VENIALITER, Abique culpa. Ratherii Veron. Episc. apud Acher. tom. 2. Spicil. pag. 250. *Lupi illi gregem non querebant invadere, sed pastorem, persequutusque in una civitate, fugere Venialiter potuit aliam.* Conc. Toleran. VI. inter Hispan. tom. 2. pag. 516. *Quod si quisquam jam talia iniqua deliberatione cum quocunque est meditatus, hoc fieri non esse sacerdotali moderatione concessum, ut Venialiter possit hoc sine mora principis aurius publicare.* Vide alia notione in *Venia* 1.

¶ **VENILIA**, Accessus æstus marini. Vita S. Columbae to. 2. Jun. p. 222. *User quem salacia suffulit unda, ad suum locum postuam egressum reportabit Venilia.* Consule Grævii Dissertat. hac de re edit. Ultraject. an. 1716. Vide *Veniia*.

¶ **VENIPETA**, qui Venias, seu inclinationes, vel genuflexiones iterat. Vita S. Ramoldi sæc. 6. Bened. part. 1. p. 114. *Quendam nocte discurrens inter altaria ut ante solebat, frequens Venipeta, labori sacro vigilanter cassidebat.*

¶ **VENIRE**, Activa significatione, Vendere. Drogo in Translat. S. Lewinz tom. 5. Jul. pagin. 618. *Verum quosdam socios compatriotas reperimus, qui similibus mercis causa hoc venerant, & quædam que secum detulerant, Veacunt; quædam que secum vebat, mercantur.*

¶ **VENIRE CONTRA**, Phrasis Gallica, *Venir contre*, Intercedere, Gall. *s'Opposer*. Statuta castri Ornicæ Schedis D. le Fournier: *Renunciantes omni iuri scripto & non scripto, civili & canonico promulgato, vel promulgando ad Veniendum contra.*

¶ **VENIRE IN QUERELAS**, Conqueri, in Cod. Theod. tit. 8. de Bonis vacant. leg. 3.

¶ **VENISIA**, VENISIS, Venetiz, Gall. *Venise*. Sciat quod, cum auper quinque galeas de villa Venisi, &c. in Litteris Edwardi II. ann. 1323. apud Rymer. to. 3. p. 1011. Inventar. S. Capelle Paris. an. 1376.

Una

Una pulcherrima crux cooperta auro de opere Venise . De l'œuvre de Venise , in alio Inventar. Gallico.

VENITARE, Liber Ecclesiasticus, in quo descriptus Plalmus cum notis musicis, *Venite, exultemus Domino*, &c. quo *Matutini* incipiuntur. Synodus E-xoniensis an. 1287. c. 12. *Psalteria*, Ordinale, *Venitare, Hymnare, Collectare*, &c.

VENITARIUM, in Monasterio Angli. to 3. p. 333.

¶ **VENITIA**, *Mariæ castitatis*, quæ ad istius venis. Gloss. lfd. Male pro *Venilia*. Vide in hac voce.

¶ **VENVIOLENTIA**, pro Benevolentia, in Bulla Nicolai I. PP. an. 863. apud Doublet. Hist. Sandion. pag. 456.

VENNA, **VINNA**, **BENNA**, Septem ad interci-piendos pisces. Brouverus l. 5. Annal. Trevir. p. 847. x. edit. Belgæ veto ven, & venne, ac ven, quando-que locum quemvis piscium vocant, sæpius palustrem & hituminosum, unde ad struendum ignem niger ces-pes, quem *Turbam* nuncupant, eruitur. Charta Child-berri Regis Franc. pro Ecclesia S. Germani Praten-sis: Cum piscatoria, quæ appellatur *Venna*, cum pi-scotiis omnibus, quæ sunt in alveo *Sequana*. Diplo-ma Sigeberti Regis Austræ. editum ab Henschenio t. Febr. 3. n. 17. De nostra silva *Uriaensi*, cum ipsa *Venna* *Dominica*, quæ dicitur *Arnulfi*. Aliud Childerici Regis eod. s. n. 21. *Avicæ*, ubi *Gara* lacus *Vennam* ha-buit. I. Capitulare a. ann. 813 cap. 9. *Piscaria* cum pi-sca, *Vennas*, *molina*, *siipes*, &c. Charta Ludovi-ci Pii edita à Mabillonio: *Quendam piscariam .... in villa, quæ vocatur Rivulus in fluvio videlicet Sequana fieri jussit*. Mox: *Sed eadem monasteria omni tempore pro sua portione restituerunt Venna atque emendationi ad ministerium præstent*. Rursum: *Nec fiant opera huic Venna nocturna*. Charta Ottonis M. Imp. ann. 953. apud Zyllesium: in piscatione & *Venna* quædam in Ru-vera fluvio constructa. Charta Ricardi II. Ducis Norm. pro monasterio Fiscamenensi an. 1037. In fluvio *Sequa-na* piscatorem, quæ dicitur *Venna* S. Leutfridi, & in eodem fluvio tresdecim piscatorias. [Charta an. 1188. apud R. P. Benoit Hist. Tull. pag. 94. *Conferimus ... decimam salmonum siue retibus siue Venna capiuntur*] Vide Dou-bletum pag. 795. Hinc nomen loco ad Sequanam prope Riogilum (Ruel) *Caroli Venna*. Helgaudus in Roberto R. *Venientes* ad portum *Sequana*, qui dicitur *Caro-livenna*, hoc est, piscatoria, quæ erat difficultate transæmabilis, &c. Amoinus l. i. de Miracul. S. Ger-mani Episcopi Parisiensis t. 1. Ad locum, qui vocetur *Caroli Venna*. Hodie *Chelevanne* dicitur. In Statuto Caroli VI. ann. 145 s. art. 1. vetantur fieri in fluvio *Se-quana*, *Vennes*, *gords*, *pieux*, *moulins*, *peseber-gies*, &c.

VINNA, Eadem notione. [Præceptum Ludovici Reg. an. 871. apud Marten to. 1. Ampl. Collect. col. 194. *Quæ etiam piscationem & Vinna demus Pippinus Rex cum terminis supra fluvium Rheni constitutibus da præscripta villa Nangervia concessit ad monasterium Prümia pro sua auctoritatis præceptum, & idcirco de-potatus est elementum nostrum ... ut nostra auctorita-tis præceptum super eadem piscationem & Vinnam sacre juberemus*.] Chronicon Laurisham. p. 61. *Tauis munificencia sua beneficiis adjecit clementia clemen-tissimus Rex piscationis concessionem in Rheno flumino, ... ut Abbas & fratres licentiam haberent ad Vinnam fa-ciendum, & piscandum, pro opportunitate Ecclesia, & stipendio ipsorum fratrum*.

BENNA, apud Leonem Off. lib. 1. cap. 47. *Ab ipso latere finis ipsa Benna, ab altero latere 7. via, ab al-tero olia Benna, quæ se simul conjungunt*. Charta an. 1200. apud Ughellum in Episcopis Teatinis: *A capi-to est ipsa mangano, & descendit ad Bennam, & sicut*

Tom. VI.

decurrit, ascendit usque ad silvam, &c. Infra: Et descendit ad Bennam campum, &c. Nisi his locis beneus ideam sit quod Bonna.

¶ **VENNA**, Septimentum quodvis apud Dombenses præsertim, quibus etiam hodie *Vennes* sepes dicuntur. Charta Cassani a. n. 1397. *Tenet domum & vercheriam suam clausam Vennarum*. Occurrit præterea in Charta feudorum nobilium Castillonis Dombarum an. 1463. Sed & ea notione usurpata videtur in Regest. Prumiensi to. 1. Etymol. Leibnitii p. 446. *Quibus Venna po-ratur, vel etiam fortes sepes*. Vide *Vanna* 2.

¶ **VENNUS**, ut *Venna*. Tabul. S. Victoris Massil. *Donamus terram quam habemus ad molendinum quem vocant Bernardum usque ad alium molendinum Cauti-vennum, Vennum vendimus S. Zacharia*.

VENTA, quæ & **SUPERRECTA**, Augurium, quod captabatur ex venientibus aut supervenientibus homi-nibus vel avibus, quæ *Augurales alites* vocat Mar-tianus Capella lib. 1. pag. 11. aut aliis animalibus. Non-nus in Sylloge Histor. pag. 151. *Opportunity of the day, it was reported that the birds of the air were to be seen, & that the augurs, who were to be seen, were to be seen*. Sidonius in Panegyrico Majoriani:

*Si Licia fortes sapiunt, si nostra volatus
Fata loquuntur aves, &c.*

Ammianus lib. 21. *Auguria & auspicia non voluerunt arbitrio futura, nescientium colliguntur; (nec enim hoc vel inspicere quispiam dicit) sed volatus avium di-vigis Deus, ut rostrum sonans, aut prætervolans pin-na turbide meatu, vel leni sutura demonstrat. Amat enim benignitas nominis, seu quod morantur homines, seu quod tangitur eorum afflictione, his quoque artibus prodero, quæ impendunt*. Zeno Veronenus in ferm. de Jona: *Qui per varios avium volatus consensu inveni-bus statum plumeæ salutis inquiris*. Et ut S. Max mus Taurinensis homil. in Circumcisione Domini, qui auspicia etiam vanissimi colligere se dicunt, ac statum vitæ suæ in avibus iudicii assermant, per incerta avium serarumque signa, futura rimantur. Optavimus & Mi-chael Scotus de Phylomonia c. 56. *Auguria sunt in Ca-nonibus Ecclesiæ: Vena sament dicimus, quod quidam accipiunt pro obviatone hominis, vel alterius animalis, vel pro auditu vocis*. Mox hæc addit: *Augurium quæ-dam post, quædam dextra, quædam sinistra; & cum di-versa fini in sua dispositione, (s. dispositione) quodlibet illorum propriè nominatur, & propriè nomine cognos-citur interpretandum*. Unde dicimus quod auguria sunt numero 12. ad instar 12 signorum cæli, & suæ hæc: *Fervens, Fervetus, Confort, Emponent, Scimasarova, Seimasarova, & bene finit in dextra latere*. In sini-stre vero latere sunt *Confortova, Confortus, Vivian, Barian, Seassarova, Seassarova*: Ibidem: *Unde sciendum est, quod augurium quædam significant bonum eventum, ut Confort, & Emponent; quædam malum eventum, ut Vivian & Harenari: & quædam modicum inter utrumque, ut Feri, & Confort*. Horum auguriorum species singulatim enucleantur suis locis. Penitentiale MS. Thuanum: *Credidisti, quod quidam credidera-solent: dum enim iter aliquod facient, si cornicula in eorum sinistra in dextram illis cantaverit, inde se spe-rant prosperum iter habere; & dum anni fuerint des-pititi, si tunc avis illa, quæ Muricæ vocatur, eo quod capias mures, & modo Pascata nominata est, viam, per quam vadunt, ante se transvolaverit, illi scilicet auguria, & forte divinus vel dæmonis magis se commi-sunt, quam Deo, &c. Vide Petrum Blesensem Epist. 63. & supra, *Superpetua, & Avis S. Martini*. De veterum per avium volatus divinationibus, legere Nilus Monachus l. a. Epist. 51. & alii quos laudat] Orisiohus*

O o o 2 lib. de

fib. de Formul. p. 134. & Cesar Bulengerus l. 3. de Aufpiciis c. a. [Venia, alia notione, vide in Venda l. 2. & 3.]

¶ VENTA, perieram pro *venta*, in vet. Stilo Parlamentic. & in Edicto Philippi VI. an. 1344. to. a. Ordinat. Reg. Fraoc. p. 218. V. *Venta*.

VENTACULUM, Habelum, Muscarium, cuius usus in farris Liturgiis, Gall. *Evantai*. Hariulfus l. 3. c. 2. Ciborium auro argenteoque paratum nunc, *candelabra auro argenteoque parata* sex. Ventaculum deauratum unum, *sufcelum deauratum unum*, &c. Petrus IV. Rex Aragon. in Chron. l. 2. c. 11. de solenni Regii convivii apparatus: *Blasco d' Alago queas sallas dels patels davant*, En Philippe de Cestre queus *servis de Ventals*, &c. Vide *Flabellum*.

Idem nominis darum a nostris galeæ parti, quæ ventus haurit, seu respiratur. Le Roman de Rouman MS.

L'escu au col, La Ventaille fermée,

Infra: *Elmes lacier, & Ventailles fermes*,

Philippus Monikes MS. io Carolo M.

La Ventaille li est este,

Silions la teste copée.

Alibi:

Hiaumes & Ventailles laciez,

Esles enseignes despleies.

Guillelmus Guiart MS. an. 1314.

Sus hyaumes bruis, & sus boukers,

S'entrelaçent estes & tailles.

Sus bouciers, & sus Ventailles.

Le Roman de Gorn MS.

Sorla Ventaille li su le hiaume este.

Rursum:

Cent mile sont les Ventailles fermées,

Alio loco:

Trois milo sont les Ventailles laciez.

Idem:

En li dectate le vers hyaume bruis,

Et a Ventaille de sauber d'ovestli.

VENTALIIUM, VENTALLUM, Idem quod *Exclusa*, [Aquirii canal is valvula,] Gallis *caissil*. Charta ann. 1073. ex Tabular. Montis S. Quintini in insula fol. 14. Quantum ad elevationem *Ventalierum* raderia exclusa de Roucourt, quæ *Ventallo* antiquitus vocabatur. [Alia an. 1237. ex eodem Tabul. fol. 157. Aquas illas exire permittenti & effluere *Ventalis* elevationis. Infra: Quod si contigerit dictas aquas supercreverint subito & in tanta quantitate superabundare quod di-
haberia omnibus sublevari *Ventalis* non sufficiant ad egerendum dictas aquas. *Ventales* Buse, io Chron. B. M. Bonæ Spei p. 213. Charul. M. S. Vedasti: *Les Ventailles des moines de S. Naaf* & les autres circonvoisins... d'ont ont avoir 28. poyces d'istrare de hauteur. *Passage ou Ventaille pour passer le navire*, in Charta ann. 1450. ex Charul. 23. Corp.] Tabular. Episcopat. Ambian. fol. 95. De *Ventalis*, de Grapino, quod petebat Dom. Episcopus. reparari, &c.

¶ VENTELIA, Eadem notione. Regest. Olim an. 1310. fol. 119. v. *Geetes dicti Guillelmus* per supra muros ascendentes intraverunt & ibidem tresdecim *Ventelias* aque predictæ cum impetu defluerunt & maximam copiam eorum piscium secum duxerunt.

¶ VENTAMUS, Antenna, ut videtur, Gall. *Perque*, notata Cadubri fol. 1. v. Item ordinamus quod *quintias* banno & persona qui in districtu Cadubri legum aliquod inciderit, vel inciderit sceleris causa facienda *Ventamus* vel *arbores*, &c. Eboracum Correct. fol. 31. v. Et praequalibet antenna vel *Ventamo*, &c.

¶ VENTARE, Fleta lib. 2. cap. 87. §. 2. de Officio *Justic. xxi. ipsius enim interest Ventare*, vannare,

vel ballare, ignem tegere, & huiusmodi minuta opera facere.

¶ Venter Poetæ nostrates dixerunt pro *Jetter au vent*, in ventum spargere. Le Roman de Vace MS. *Ne sai qu'il fist la nuit au Coise Erneuf attendre*, *Quils Roiz d'Allemagne le devait la nuit prendre*, *Est liurer a Richart & as Normanz a pendre*, *Nu arderen seu*, & puis *Venter* ce caadre.

¶ VENTARIA, his habendi *ventarium* seu *exclusum*, vel *Prælatio* quæ pro ejusmodi facultate penditur, Charta an. 1203. apud Chiffletium in Trenchardio p. 455. *In primis enim nobis adquisiverat usagios vil. le Treacribianse, videlicet sannariam, farnos, bichonagium, Ventariam, molendina*, &c. Vide *Ventalium*.

VENTARIUS, Vide *Venda* 1.

VENTATA, Charta an. 1225. in Tabul. Ecclesie Carnotensis n. 257. *Et in granchia nostra quolibet anno per manum nostram, vel mandato nostri, octo modios aladi ad mensuram Aurelianensem, videlicet quatuor medietates avenæ, tres modios siliginis, & unum modium frumenti ad tres Ventatas*, id est, tor vannatum.

¶ VENTEICIUM, Arboris ventorum violentia everte, eradicat, Gall. *Abatis d'arbres par lo veas*. Comput. an. 1203. apud D. Brissel de Usu feud. tom. 2. p. 197. De *Venteicio* & *boscibus* in *Gisa*, xx. l.

¶ VENTELIA, ut *Ventalium*. Vide ibi.

¶ VENTER, Fetus, fructus ventris, nostris *Ventræ*. Testam. an. 1293. apud Baluz. to. 2. Hist. Arvern. pag. 705. *Item Ventrem meum baredem insitum in quadraginta libris Turon.* & hoc si masculus fuerit: si autem femina fuerit, insitum nam baredem in militelibris. Mitac. B. Egidi to. 3. April. p. 244. *Nolens mulierem illam perdere Ventrem & ianocientem ducere ad obscuro*, &c. Statuta crimin. Sanna cap. 24. fol. 47. *Et si & quandoque centigos de cetero scilicet alieuus ervis vel bahistarius Sanna ab aliquo gravidam fieri, sit in electione domini vel demina clavae, ipsam scilicet cum sauu seu Ventre dare & tradere impragnanti. Ventræ cibos, quibus venter refectus est, vocat le Roman de Robert le Diable MS.*

Est si saouiz li loicmari,

Que puis qu'il su laieue premiers,

N'oi li mais si bonne Ventræ.

¶ VENTRES, Pelles murium Ponticorum, qui ventre tantum alibi sunt. Litteræ Henrici V. Reg. Angl. ann. 1416. apud Rymer. to. 9. p. 335. *Duas fururas, utraque de trecentis Ventribus mearum*... Unam succurram de ducentis Ventribus mearum. Vide *Vates*.

VENTERIUM, Charta an. 1178. apud Ughellum tom. 7. pag. 410. *Et plenarie gradus fabricæ babecis*, & cum ipsum vallatorium suum de ante se, ... quam & cum ipsum Venterium desuper ad fabricandum vobis illis in altum quantum volueritis, &c. Ubi idem Ughellus, *Venterium*, edis superius edificium esse ait, à ventis dictum.

¶ VENTIGIATUS, Regula Magistri c. 23. *Statim secundum numerum mensis prioris in uno gallete vase mensurate portiones, ab eis calido misceatur, & Ventigiata à calore potione, petita benedictione, adspersæ, qui misculi, si equali est tempore mixtum, & sic in prima mensa omnibus eroget.* Id est, mota, & ventilata.

1. VENTILABRUM inter vasa & ministeria Ecclesiastica reponitur a Baldrico in Chron. Camerac. l. 3. c. 49. *Missa ornamenta adhibuit, antem talem amplavit, utrisque lateribus argenteæ subrogat, crucec auecas cum Ventilabris æque aures renovavit.* Occurrit præterea inter vasa & ornamenta Ecclesie Spirense apud Channatin Vindem. Litter. pao. Crucis 4. cum basilionis juri, Ventilabrum deauratum cum basili suo. Ubi Ecclesie vexillum, Gall. *Banniere*, intelligo.]

z. VENTILABRUM, Muscarium, Flabellum. Continuator Historiz Episcoporum. Viridum. *Hic S. Mariae duas capnas optimas, & duo Ventilabra, aliaque honorifica ornamenta cum magna devotione consulit.* Tabularium Ecclesie Ambianensis: *Petrus de Augo Canonici* (Galfredi Episcopi Ambian. nepos, vixit ille ann. 1258.) *de dedit Ecclesia Ambianensi.* Ventilabrum *factum de sericeo & nuro ad repellendum muscas & immunda. Insuper una est casula de bombace, duo pelvi de opere Lemovicensi, & pecten ad usum Presbyteri.* Vide Muscarium.

¶ VENTILAMEN, Purgamentum ex frumento ventilato. Formulæ vet. ad calcem leg. Salicæ edit. Eccardi p. 244. Tolle de 12. censuris singulas ovas, & da illis quotidie sal & Ventilamina & commixtum migma, ut tunc bene sint.

¶ VENTILAMENTUM, ἀνεμώματα, in Gloss. Lat. Gr. Aliz Gr. Latin. ἀνεμώματα, Ventilamentum, ventilamentum. Vide Ventilatorium.

¶ VENTILARE, Movere aliquid ad ventum captandum, apud Apicium l. i. c. 7. *Eventur, nostraria.*

VENTILARE, Inquietare. Charta Henrici Imp. ann. 1082. apud Ugbellum to. i. part. 1. p. 743. *Nemo vero eorum per placita Ventilare, vel inquietare presumat.* Legendum forte ventilare.

¶ VENTILARE CAUSAM, Eam agitare, de ea disputare, differere. Judicium an. 1047. in Append. ad Marcum Hispan. col. 104. *Cumque diu hæc causa fuisset Ventilata coram iam dictis omnibus, &c. Occurrit etiam in Statutis Cadubrii lib. a. c. 14. & alibi. Ventilari, eadem notione, nostri dixerunt.* Litteræ Caroli V. Reg. Franc. an. 1367. tom. 5. Ordinat. p. 25. *Et toutes causes enuses mues & à nouveau soient Ventilées & déterminées ou temps venient & en tous cas, en notre chambre de Parlement.*

VENTILARE CORNIBUS. Liber 1. Machabzorum cap. 7. *Et exierunt de omnibus castellis Judææ in circuitu, & Ventilabant eos cornibus, & convertebant iterum ad eos, & ceciderunt omnes gladio, & non esset illis ex eis, nec unus.* Erchempertus in Hist. Langob. *Atque cunctum eorum scindens, gladiis Ventilavit.* Infra: *Postoque presidio pugnatorum in camisia, virescens eorum cornibus Ventilabat.* Vide Lud. de la Cerdà in Adverf. c. 80. §. 16.

VENTILARE, Vox recepta in re magica, de qua multa Jac. Gothofr. ad l. 5. Cod. Tb. de Malefic. & de Mathematica.

VENTILARE. Supplex Libellus Monachorum Fuldensium Carolo M. oblat. §. 15. *Nec mercimonia aliqua nblinibus ibi Ventilantur.*

VENILATORIUM, Papæ, Ventilabrum, & ventilandis palis. [Vide Ventilamentum.]

¶ VENTILATRIX, Mulier que frumentum ventilat. Comput. an. 1445. apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. pag. 176. *Et in Ventilatricibus conductis in grosso ad ventilanda omnimoda grana trisurata, &c. Vide Ventra.*

VENTIOLOGIUM, vox hybrida, quasi *ratio*, vel index *venti*, ἀνεμώματα, pinnula versatilis, que in ædium culminibus poni solet, que ventum flantem designat. Gloss. Lat. Gall. MS. ex Biblioth. Thuana: *Ventilogium, Ln coebet, qui est fur le mostier.* Gallus perinde versatilis, qui in acumine campanilis Ecclesiarum eminet. Radulphus in Vita S. Ricardi Cisterciensis Episcopi nu. 60. *Sicut præminet Ventilogium tota fabrica, quod quidem quæsto altius e eigitur, tonse plus tempestivibus irruentibus etiam fronte opponitur, &c.* Comput. an. 1445. apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. p. 575. *Cum duobus Ventilogiis, videlicet vany de Tyn empyt de fabro de Cberlton ponendis super u-* Tom. VI.

trumque suum prædicti dormitorii, §. fol. 11. den.] Huc pertinent ista Anonymi de Arte architectonica c. 2. ex Vitruvio l. 1. c. 7. de Eratosthene: *Athenis turrim marmoream octogonam insituit, in qua imagines ventorum sculptis contra suos cuiusque status ordinavit: supraque ipsam turrim metam marmoream posuit, & Tritonem aneum collocavit, & ita effe modulatus, ut cum ventus aliquis afflaret, quoddam mome in gyrum ageretur, & supra caput ejus flantestres, & dextra manu virginem senem, ipsum esse flantem monstraret.* Hanc turrim adhuc existare aiunt, eadem octogona figura, in cuius singulis angulis inscripta leguntur ventorum nomina, hodieque appellari turrim *Andrenia Cyrbessa.* Vide Relsponf. J. Sponii ad Guilletum p. 293. Porro similem Tritonem æreum, ventorum indicem, Romæ fuisse ad templum Andree Cyrenensis idem Scriptor ait. *Grometres nostri dicunt, Itali Girelli, quod gyraudo volvantur.* Exstat inter opera Petri de Alliaco Episcopi Camerac. & Cardinalis, liber inscriptus, *Ventilogium de Concordantia Astronomicæ concordie cum Theologia & Historiarum narratione.*

Sane *Ventilogii* nomenclatura longe potiori ratione tribui potest tetragonæ illi tabulæ nuper inventæ, quæ ædium fastigiis affigitur, in qua circulus describitur, in sedecim, vel triginta duas lineas divisus, quibus totidem adscripta ventorum nomina; illum vero, qui tum spirat, seu, ut vulgo loquimur, regnat, ostendit index versatilis, quomodo sunt horologiorum quem regit pinnæ perinde versatilis supra ædis culmen.

VENTINULA. Ordricus Vitalis lib. 4. ex Vita S. Gutblaci p. 538. *Festulam in Ventinula posuit, & sic avibus nidum in sua cella designavit.* Ita in Vita ejusdem Gutblaci à Felice Gyrenensi scripta n. 25.

¶ VENTO, Ventiditio: item, Quod præstaturo domino feudali pro districtionis seu venditionis prædii facultate. Vide *Venda* 2. Tabul. S. Sergii Andegav. *Finis sunt de Ventianis annis ab Incarnatione Domini 1074 &c.* Tabul. S. Vincentii Cenoman. fol. 21. *Capturam quoque durissimam istius vineæ de Ventianis dimidias &c.* Occurrit rursum ibidem fol. 43.

¶ VENTOLIUM, Locus ubi ventilatur frumentum. Charta Ludovici Junioris Reg. Franc. ann. 1142. ex Chartul. Maurigniac. *Concesserant viros madios & dimidium boni minotili de decima & campiparie granchia sue de Bellevedere ad mensuram Stampensem percipiendi in Ventolio prædicta granchia infra festum Omnium Sanctorum.* Vide *Ventilatrix.*

VENTOSA, Cucurbita medica ad eliciendum sanguinem, vulgo *Ventofo*. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Ventofo, Ventofo, un vaissel à ventoser.*] Ugitio: *Ginia, vel gina, vas vitreum, vel cucurbita, que Ventofo dicitur.* Papias: *Ventofo, que & guna: hæc & cucurbita dicitur Latine.* Gloss. MSS. ad Alexandrum Iatroloph. *Ceber, i. cusa, que dicitur Ventofo.* Gregorius Turonensis l. 7. Hist. cap. 31. *Presbyterum quoque unum... elisum super scammum pugnis ac diversis ignibus verberavit, ut pene animam reddere videretur, & scissis ferissim, sibi medicorum Ventofo non subvenissent.* Confule Constantinum Afric. lib. de Chirurgia c. 9. & 10. Albucasi part. 2. Chirurgia cap. 98. & leqq. &c. Vide supra in *Gura*.

¶ VENTOSITAS, Ventus, status. Processus de B. Petro Luxemburg. to. 1. Jul. p. 573. *Sensit ex nure exire quemdam ventum sive Ventositatem.* Chron. Mellic. pag. 438. *Et deducit equis per litus nos duas naviculas ascendimus, nulli Ventositatis extante.* Pro Jactantia occurrit apud S. Augusti. l. 4. de Doctr. Christ. cap. 6. & S. Fulgent. l. 2. Myrtholog. c. 17. *Ventositas, Ventosités,* in Gloss. Lat. Gall. Sangerm.

¶ VENTOSARE, *Ventofo*, seu cucurbita medica ad-

Ooo 3 hilita

hibita sanguinem elicere. Constant. Afer de Elephant. *Venofandus est scapula*. Idem lib. 2. c. 15. *A parie naris effluunt Ventoseis*.

VENTOSUS, VENTOSIA. Ugutio: *Lascivus, qui vulgariter dicitur Ventosus, vel petulens, unde lascivia, Ventosia*. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Ventofus, venteur, ventoux, plain du vent, jaugleur*.]

VENTRALE, VENTRALIS. Gloss. Gr. Lat. *πνικτος, cinthum, lumbare, Ventrile*. Gloss. Latin. MS. Reg. Cod. 1033. *Ventrile, fascia [Ventrile, Ventrail ou ceingle, in Gloss. Latin. Gall. Sangerm.] Ugutio: Ventrile, fascia vel ligatura ventris, vel vinculum circa ventrem, vel zona, sive lumbare, Papias: Ventrile, fascia: dictum, quod solum ventrem operiat. Villosa ventralia, apud Plinium 1. 8. c. 48. Marcellus Empiric. Unctio oleo lanula involvunt in Ventrali gestes. Ubi accipitur pro facculo, seu crumena, sub ventrem appensa. [Ventralis, κατὰ τὸν πνικτον, οὐδὲν, in Gloss. Lat. Gr. Vide Salmat. ad Hist. Aug. p. 753. Gloss. Meursii, & supra Funda t.*

VENTRERIA, Armorum species, quæ venter defenditur. Comput. an. 1202. apud D. Brussel tom. 2. de Usu feud. p. 160. Pro 6. Ventrerii ferri, 30. sel.

VENTRICOLA, Ventri & gulæ deditus. Chron. Trudon. apud Acher. to. 7. Spicil. p. 309. *Quidam tamen ex oppido nostra impurissimi nebulones Ventricole, apud quos data crustula bispidi panis cuiusvis dignitatis nomen facile mercari, eademque subtrahit patibulo reus posset adjudicari, Ventrailleur nostris pro se vauvror, Borello interprete, se volutate. Le Roman de Rou MS. Souvent s'endort, souvent s'exveille, Souvent s'estient, souvent Ventraille.*

VENTRICULO, 1. Qui Græcis κοιλιακοί. Vide Cælium Aurelian. 1. 3. Acut. c. 17.

VENTRILOQUI, Precantatores. Gloss. Ifid. **VENTRINA**, Bestia, quæ feri onus circa ventrem. Joann. de Janua.

VENTRITICUM MOLENDINUM. Vide *Molendinum ad ventum*.

VENTRIX, Ventilatrix frumenti, celle qui vanne les grains, in Fleta lib. 2. cap. 82. §. 2. [Vide *Ventilatrix*.]

VENTROSUS, πρὸς τὸν πνικτον, in Gloss. Gr. Lat. & Lat. Gr.

¶ 1. **VENTUS**, pro Venditus, apud Camillum Peregr. Hist. Langobard. to. 2. Murat. p. 257. col. 2.

¶ 2. **VENTUS ERAT**, pro Venerat, ut infra *Veneratus*. Aëtia S. Cassiani apud Illustre Fontanin. in Antiquit. Hortz p. 347.

Alter enim Cassianus cum Cesare Ventus

Ex Asia, equivoce sacrauit honore patronum.

¶ 3. **VENTUS**, Auster. Charta an. 1455. *Ex Ventis juxta vineam Claudii Miron & terram Antonii de Moles; ex Borea juxta terras; &c. Charta ann. 1523. Confrontas ab oriente cum domo ipsius de Veras, & à Bissa cum pratis nobilis Nobe de Rupesalva, & à Vento cum rivis dicti Ludovici de Veras, & à solis occasu cum terris, &c. Cui opponitur.*

¶ **VENTUS GRÆCUS**, Aquilonis. Tabul. Massiliens. *sed quod præstent Ventum Græcum vel tramontanam, &c.*

4. **VENTUS**, Anima, extremus halitus. Abbo l. 2. de Bell. Paris.

.... Ventum de pectore jecit.

¶ **VENUARIUS**, Venditor, ut *Vendarius*, ut videtur. Charta Ludovici II. Imper. ann. 861. tom. 2. Bullarii Casin. p. 29. col. 2. *Notum sit quia non concessimus Amalberga nobili abbati Brixie, ut quocumque iste Venuarius cum mercimoniis negotiando perrexerit, fecisse petgat.*

¶ **VENULA**, dimit. à Vena, apud Tertull. Scorpi. c. 1. *Venenata intrinsecus Venula subtilis, &c. Occurrit rursum infra cap. 5. Alia notione, vide in Venella 1. VENUINDIPRUS, Qui vendit pira. Joan. de Janua. [Qui vent poires, in Gloss. Lat. Gall.]*

VENURA, Adventus, ex Gallico *Venure*, ut Picardi efferunt, alias *Venne*. Monasticum Anglicanum to. 1. p. 556. *Est tenetur de venerabili patre Dunelmensi Episcopo, in puram & perpetuam elemosinam, & pro una Venura ad Curiam ipsius Episcopi ad festum Sancti Michaelis per annum. Forte Venuta. [Vide in fra.]*

¶ **VENUS**, Cyprius, apud Chimiz peritos. Chron. Mellic. ad an. 1465. p. 476. col. 2. *Cruz super eorum locata quinque fere cubitorum octat, Venere est vestita, sicut & penne propugnaculorum quatuor ad radicem testii.*

¶ **VENUSTARE**, Ornare, decorare, comere. Aëtia S. Francisci Rom. to. 2. Mart. p. 168. *Vidit animas illarum feminarum quæ in vita sua se Venustabant. Occurrit in Gloss. Gasp. Barthii ex Baldrici Hist. Palæst. apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 106. Itætiæ legendum pro Venustare in Litteris Johannis Reg. Franc. an. 1361. tom. 4. Ordinat. p. 393. Rite tamen censui [Regalis magnificencia] illos copiosioribus gratiis & honoribus ac franchisiis & libertatibus debitis Venustare quos novis... regii culminis... zelatores.*

¶ **VENUTA**, Adventus, Gall. *Venne*. Comput. Vienn. in Delphin. ann. 1318. Item in expensis & Venutis domini & gentium suarum, 102. lib. 12. fol. 3. den. Ibidem: In expensis & Venutis domini, domine Dalphinæ, domini Henrici & gentium suarum, 48. lib. 11. fol. 10. den. Vienn. Litteræ an. 1372 inter Ordin. Reg. Franc. to. 5. p. 565. *Servit suiſenti cum morte Venue es parties de Xaintonge, &c. Vide Venura.*

VENUTUS ERAT, pro Venerat, ex Gall. *Eſſoit venu*. Vetus Notitia apud Perardum in Burgundicis pag. 33. *Ad ipsum plaecium Venutus erat. [Vide Venutus 2.]*

¶ **VEPRA**, Callidus, testificator, diversifpellis. Gloss. Ifid. Leg. *Vaser*, vel *Verfatis*, ex Grævo.

¶ **VEPROSA**, Vepres, in Gloss. Gasp. Barthii, ex Baldrici Hist. Palæst. apud Ludewig. tom. 3. Reliq. Reliq. MSS. p. 106.

¶ 1. **VERA**, pro Veru, virga, Gall. *Broche, verge*. *Veratus, vera* obfirmatus. Guido de Vigevano de Modo expugnandi T. S. cap. 2. ex Cod. Colbert. 5080. *Truncbus à duobus capitibus sit Veratus de ferre & ab una Vera ad alteram per longitudinem truncbi, ponantur quatuor Vere ferri per longum late una grosso digito & grosse una grossa culpia cutelli, & foriter inclavolentur cum truncbo vel firmetur truncbus sive Veris per longum de cordis, ita ut truncbus sit fortis & levis. Ibidem: In capite unius calosi sit una Vera lata quatuor digitis cum tribus ramponibus... Et in alio caloso sit una alia Vera cum tribus canalibus ubi intrent tres illi ramponi.*

¶ 2. **VERA**, Bellum, pro *Verra, Guerra*. Vide in hac voce. Inventar. MS. ann. 1366. *Nisi dicta civitas [Bononiensis] tunc esset obceja vel centra cum actualiter guerra & Vera serissem moveretur. Vide Vera.*

¶ **VERACITER**, Vere. Epist. Conc. Francoford. inter Hisp. to. 3. p. 105. *Nec negamus & nos Christo hæc tria Veraciter inesse, divinitatem scilicet, animam & corpus*. Charta ann. 1368. ex Schedis Præf. de Maragones: *Iustam causam... exprimat Veraciter & non mendaciter*. Occurrit apud Madox Formul. Anglic. p. 70. S. A. nbrof. Epist. 30. Castidor. & alios.

VERAGIUM, Macula, à variis, de qua voce supra. Fleta lib. 2. cap. 4. §. 4. de Officio Marecalli: *Ejus*

Ejus est ... de anni praeda bestiarum totum habere Veragum videlicet omnes bestias maculatas, vel diversis coloris existentes, etiam pro minima stella. Charta an. 1300. in Regesto Philippi Pulcri Reg. Franc. an. 1399. n. 36. ex Chartophyl. Regio. Concedimus, quod ipse & sui heredes, & caniam ab eo habentes, & habuerint praedicta foresta Veragium, quod ibidem habere consuevit, inter jagos ad Natale, usque ad arandum & edificandum sufficienter ad opus domus ipsius militis, &c.

¶ VERAGUS, Verax, istide fide dignus. Præceptum Carolomanni Reg. ann. 770. apud Marten. tom. 1. Amplif. Coll. col. 33. *Don de hac causa sic ante nos fuit ratio deducta, & suam vel suis Gamaladionis tam per Veragos homines, quamque per confirmationis (confirmaciones) Regum cognovimus, &c.*

¶ VERARE, Verum dicere, repræsentare. Gloss. Lat. Gr. Verò, ἀληθίνο. Ennius apud Gellium lib. 18. cap. 2.

Satin Vate; Verant etate in agunda.

¶ VERATONUS, Sagitta, pili genus. Proceffus de B. Petro Luxemburg. tom. 1. Jul. p. 590. *Eum cum tenebat bastam de toro vel de lena, expofuit unum Veratonum per caput ipsius loquentis, ita fortem quod tranfivit galeam sive bacinetum ferri.* Leg. Verotonus. Vide in hac voce.

¶ VERATUS, Ratus, confirmatus, Gall. Verifié, approuvé. Epist. Harwichi viri illustis apud Marten. to. 1. Amplif. Collect. col. 58. *Et quicquid exinde egeris, feceris, gesseris, Veratum etenim mandatum ad me to habiturum esse cognoscas.* Vide alia notione in Ver. 1.

¶ VERBAGO, Herba sanando dentium dolori salubri. Vita S. Walfridi scz. 3. Bened. part. 2. p. 200. *Adbelmo, qui nimium dentium suorum pariebat, ... pater apparet dicit: Herbam quam primitus foris sepulcrum meum reperieris, eam carpe & bibe; & sanus efficeris.* Ipse evigilant, extra a cunctis, herbam invenit, quæ Verbago appellatur, quæ a multis Septemnervia vocatur; eamque colligens & in mortuoliore terens, vino mixto bibit; quæ statim us eam accepit, ab eo dolor recessit, & molaris in suo permansit loco.

¶ VERBALITER, Conc. Tarracon. an. 1591. inter Hilp. tom. 4. p. 57. *Si clericus (blasphemator) ... pena pecuniaria vel corporali pro prima vice puniatur, pro secunda carceribus mancipetur, pro tertia Verbaliter degradetur & ad trivertem mittatur.* Id est, per verba hac in re adhiberi solita.

¶ VERBALITER, Verbo, ore, Gall. Verbalement, in Litteris an. 1369. inter Ordinat. Reg. Franc. tom. 5. pag. 312.

¶ VERBECARIUS, Pastor berbicum. Vide supra in Berbis 1.

¶ VERBELLA, Περβέλλας, in Gloss. Lat. Græc. Addunt Gr. Lat. Ovis verbis.

¶ VERBENNA, Terra proficissa aratro, id est vomere. Adm. Gloss. Lat. Gr. Vulcanius emendat Veru actum, Vide Warclum.

¶ VERBACULUM, Flagellum. Joan. de Janua. [Flael, in Gloss. Lat. Gall. vangerm.]

¶ VERBERAMENTUM. Vide in Verberatio.

¶ VERBERARE CONTRA VENTUM, diebatur is, qui in campum monomachia à iudice indicta dimicaturus, descendeat, adversario non veniente; tum enim gladium tanquam pugnatorem vibrabat, victorque à iudice pronuntiabatur. Speculum Saxonicum lib. 1. art. 63. §. 7. *Actor in circulum prior veniat, & si reus venire protraxerit, iudex enim debet tribu vicibus per præconem de domo, in qua preparatur, adhibitis duobus fannitis, evocare; quod si in tertia vocatione non venerit, actor surgens debet duello presentari, & Verberando contra ventum, eum superabis in querela contra eum propofita, ac*

iudex eum tanquam duello effes superatus condemnabit. Ubi alii codd. habent, & bis percussus seu feriat contra ventum, & serio figas in terram, & sup.

¶ VERBERATIO, VERBERAMENTUM, VERBERATOR. Regimina Paduz ad an. 1260. apud Murator. to. 8. col. 460. *Incepit hoc anno sacrum Verberationis in Paduano in villa S. Martini. Memoriale Potellat. Regienf. ibidem col. 112. Quænam statum inchoatum dicunt illa Verberatione, quæ facta est 1240 quando qui verberabantur se, clamabant Dei voces, & non homines ... Et eo anno venerunt Verberatores per universum orbem; & omnes homines tam parvi quam magni se ad invicem verberabant.* Jacobus de Varagine in Chron. Januensi apud eundem tom. 9. col. 49. *Anno Domini 1261. per totam fere Italiam facta fuit generalis Verberatio; nam magni & parvi, nobiles & ignobiles, depositi vestibus nudi à cingulo supra, civitates, villas & castella sic processionaliter se verberantes ibant Virginem gloriosam & ceteros Sanctos consilens angelicus implorantes ... Ista tanta devotio à quibusdam pauperibus & simplicibus in Tuscia fuit inventa & per totam Italiam diffusa, & tam à parvis quam à magnis, tam à nobilibus quam ignobilibus observata.* Ioanni bini & bini per cruceatam se verberantes, præcedentibus religiosi & clericis cum crucibus & vexillis. Multi quoque qui homicidia commiserant, cum gladiis dendatis ad hostes ibant, & in cornu manibus gladios nudos ponebant, ut de ipsi vindictam acciperent, sicut vellent. Sed illi gladios in terram projiciebant, stentibus & lacrymantibus cunctis, qui hoc videbant, præter devotionem & cordis exultationem. Alii quoque verberabant se cum eis corrigitis ad hoc factis, aliqui cum spinis, aliqui cum manicis ferreis; & quod fuit mirabile, quamvis Verberatio in media hyeme fieret, & homines nudi à cingulo supra, a mane usque ad horam tertiam pergerent, non est tamen inveniatur, quod aliquis fuerit frigore afflictus. Sed prima die alacriter se verberabant, secunda die alacrius & facilius se verberabant. Ricobaldi Ferrar. Histor. ibidem col. 134. *Eo anno 1260, inaudita novitas fuit per omnes Italia partes. Nam omnes prima hyeme nudi longo agmine bini cunctis tello corpore infra umbilicum per urbes, & vicis & villas villicole incedebant, se flagellis & lorri cadentes & psallentes Dei laudes & B. Mariæ, clamantes Pax, Pax. Eo infinite discordia & hostilitates pacata sunt; mulieres in turmis hoc nollibus faciebant; sacrilegius babebatur quicunque id non ageret; sed post Januarius paulatim defecit ea novitas, quæ appellata est Verberamentum.* Vide Flagellatores.

¶ VERBERATURA, Percussio. Statuta Humberti Bellijoci domini an. 1233. apud Acher. tom. 9. Scilicet. pag. 184. *De Verberatura cum sanguine si clamor factus fuerit, dominus sexaginta solidos habere debet ... De Verberatura sine sanguine, &c.*

¶ VERBERO, VERBEROSUS. Vide Flagellativus.

¶ VERBETICINA, Περβέτις, in Gloss. Lat. Gr. Leg. Vervecina.

¶ VERBICARIUS, Berbicum pastor, Gall. Berger. Vide in Berbis 1.

¶ VERBIGENA, Prudentio hymno 3. ante cibum, pro ipso Verbo, seu Deo Filio. Vide Notas Anton. Nebriffensis Perperam Ifo Verbo genitum expofuit Mamotretus ad 4. Reg. c. 25. ex Græcismo:

Commonis generis sunt, quæ componi ab illis, Excipe Verbigena, quod Christo convenit uni.

¶ VERBIGERARE, [Fabulari, verba conterere.] Onomasticus vetus: verbigere, ὀνὸματι. Apuleius in Apolog. *Nimis multa oratio est, si velim memorare, quæ ego contra responderim, quamdiu & quoties inter nos Verbigeratam sit.*

¶ VERBIGRATIA. Exstat in Bibliotheca Claravale.

tallescolis, teste Martenio in Itin. litter. p. 102. Liber qui ita inscribitur: *Liber qui dicitur Verbigratia editus à domno Henrico quondam Abbate Montis S. Marie, postea Episcopo Trojana.*

VERBILOQUIUM, Sermo, apud Fulgentium lib. 1. Mythol. *Εμπυλον*, in Gloss. Lat. Gr. MSS. S. Germani Paris.

VERBISATOR, dictus S. Paulus Apostolus in Vita S. Udalrici Episcopi August. c. 3. Græcis *επιμωδός*. Vide Glossar. med. Græc. in hac voce.

VERBISIMILIA, Papiz, *Nomina, & verba sunt futuris temporis imperativi modi, & nomina, ut Contemplator, Amator.*

VERBITARE, pro *Verberisare*, sæpe verberare, 10 Glossis MSS. apud Vossium l. 4. de Vitiis serm. c. 29.

VERBIX, pro *Verbis*, ovis. l'assim.

VERBO, Ambo, pulpitem; unde et ad populum verba habentur. Cantatorium MS. S. Humberti fol. 27. *Ecce superveniens Obterius cum multo, mora in patiens arcepta stola sacerdotali Verbonem ascendis, & sine ulla contractione abbati absentem & eos qui secum exierant nominatim excommunicavit.*

VERBOCINIUM, Colloquium, *Entecion, ex verbocinari.* Felix Gyrwenis Monachus in Vita S. Guthlaci num. 20. *Cum quidam Abbas, ius adolebat, ad Verbocinium præfati viri devenit proposuisse, &c.* Adde cap. 30. 31.

VERBOSARE, **VERBOSATIO**, **VERBOSITARE**, **VERBOSITAS**. Vide mox in *Verbosus*.

VERBOSUS, Gloss. l'ld. *Verbosus, nugator, pessimus. Ugutio: Garrulus dicitur, qui Verbosus vulgo appellatur accedens leuitia, nec volens tacere, nec valens.* S. August. in Psalm. 76. *Garruli enim proprie dicuntur, qui à vulgo Verbosi appellantur.*

VERBOSARE. Idem Ugutio, & Joan. de Janua: *Verbosare, multum loqui.* Idem Ugutio: *Garrive, verbosare.* Gl. antiquæ MSS. *Garriv, joculari, Verbosari, aut perstrepi, Garrulitas, verbositas.* Mirac. S. Furci n. 21. *Cessa verbosare, Lewisinda.* Hiocmarus Remensis in Ep. Adrian. PP. in Concil. Duziac. l. *Reverentes autem, ebrii, caperunt Verbosare inter se, sicut ebrii sacre solent, & illorum Verbosatio eousque processit, us de ipsa Janæ neque inproperaret Presbytero, &c.* Passio SS. Didymi & Theodoræ nu. 4. *Jude: dixit: Sustineo te verbosantem, &c.* Interpretes vii. Synodi aët. 6. *επιμωδός*, verbosare vertit. Pirminius in Excerpt. Nullus in ipsa Ecclesia, vel ubi lesio divina recitatur, Verbosare presumat. [Occurrit præterea in lib. 6. Capituli. c. 195. & apud Matten. tom. 9. Ampliss. Coll. col. 197.]

VERBOSARI, S. Augustin. serm. 215 de Tempore: *In Ecclesia statuer, nolite Verbosari; sed lectiones divinas patienter audite.* serm. 251. *In Ecclesia garrunt, ita Verbosantur, lectiones divinas nec ipse audiant.* Idem lib. 3. contra Julian. n. 46. *Inaniter Verbosari.*

VERBOSITAS, *επιμωδία*, in Gloss. Gr. Lat. Bachiarua de Recipiendis lapsis: *Ne offendas te nostra Verbositas.* Acta S. Tarachi Martyris: *Maximus Præses dixit: Relinque Verbositatem istam, accede, sacrificia.* [S. Bonifacii Mogunt Sermo 5. apud Marten tom. 9. Ampl. Coll. col. 197. l'bi (in ecclesia) orate & fabulas otiosas & Verbositatem diligenter cavete.]

VERBOSITARE, Verba effutire, verbo tenus loqui. Hieronymus Moo. Camaldul. in Vita S. Romualdi n. 74. *Nullus enim meriti est ore divina officia Verbosare, & misera mente per phantasias, vagando circuire.* [S. Bonifacii Sermo 15. ibidem col. 128. *Ad ecclesiam, conveni, ubi orantes & non Verbosantes.*]

VERBOSULUS, diminutiv. à *Verbosus*. S. Bernardus de Confid. l. 4. tom. 1. col. 439. edit. 1690. *Verbosum adolecentem & studentem eloquentie, cum sapientia sit inä-*

nis, non aliud quam justitia hostem reputet.

VERBOTENUS, *Verbigratia*. Gloss. l'ld.

VERBUM, Ebrardus Betuniceolis in Græcico:

Hoc nomen Verbum designat quatuor ista:

Est deceptio, parvi, Filius Dei, atque loquela.

VERBUM, *Securitas, tuitio.* In verbo Regis esse, hoc est, in ejus tutela, in Legge Salica tit. 14. §. 5. & in Lege Ripuar. tit. 35. §. 3. Theophanes in Zenone: *ἀσφαλεία τῆς βασιλείας*, id est, securitatem. Idem in Leooe Mauro: *ἀσφαλεία τῆς βασιλείας*, &c. Historia Miscella lib. 18. p. 581. edit. Canisii: *Sopbronius namque Hierosolymitanus summus Sacerdos Verbum accepit ad totius Palestine securitatem.* Infra ann. 29. Heraclii: *Edeffeni autem aperientes (urbem) acceperunt Verbum una cum regione, Magistroque militum, &c.* Quibus locis Theophanes habet *ἀσφαλεία*. *Extra sermonem Regis esse, in eadem Legge Salica tit. 59. dicitur, quem Rex amplius non tutatur. Sermo tuitiois, apud Marcellum: Verbum immutatis, apud Anastasium in Gregorio II. PP. cap. 67. Verbum impunitatis, apud Aimoinum l. 1. Hist. Franc. c. 17. & eundem Anastasium in 8. Synodo aët. 4. 7. *ἀσφαλεία*, apud Leonem Grammaticum in Theophilo p. 454. Cedrenum p. 476. Annam Comnenam in Alexiade p. 158. 249. 292. &c.*

VERBUM COMMUNE, Sermo vulgaris, in Libello inquisitionis quem Reginoo præfixit Baluzius.

VERBUM CRUCIS, Expeditio sacra, Gall. *Croisade*. Bulla Innocentii vi. an. 1361. ex Schedis V. Cl. Lancelot: *Coram nobis & dilectis fratribus nostris & prelatorum ac nobilium multisudine episcopa proponi fecimus publice Verbum Crucis.*

VERBUM REGIUM, In verbo regio dicere, vel jurare, *Inrare* in parole de Roy, vulgaris formula de Regum pollicitis, quorum verba violari ab ipsis non debent. Ludovicus VII. Epist. 57. exiit, quæ habentur tom. 4. Hist. Francor. *La pleno Concilio & coram omnibus, in Verbo regio diximus, quod pacem hanc intransigibiliter teneremus.* Fortunatus lib. 6. Poem. 4. de Chariberto Rege:

Antea monis migras, quam tua verba cadant.

Chromarius Episcopus Aquileienf. Conc. 1. *Ideo Dominus inter juramentum & loquelam nostram nullam vult esse distantiam: quia sicut in juramento nullam conveni esse perfidiam; ita quoque in Verbis nostris nullam debes esse mendaciam.* Easit in Archivo Regni, Scrinio Anglia, num. 18. Charta ann. 1372. quæ ex Angliz Joanoi de Novavilla, enefcalo Hospicii vii, pacificendi potestatem cum Duce Britanniz concedit, & de promette en l'ame dudit Roy en bonne foy d'armes & de gentillesse, & de Pacolle de Roy, ce qui sera avisé par luy, &c. Quod Regibus maxime convenire, *Juror en parole de fils de Roy*, apud Montfrelletum 1. vol. cap. 153. *En parole de Prince*, cap. 207. Vide Judicia Withredi Regis Cantuarior. cap. 17.

VERBO SACERDOTIS, Formula juramenti Sacerdotum: *En parole de Prevostre, in Stabilim. S. Ludovici l. c. 71. Charta an. 147. ex Tabul. B. M. de Bono ounio Rotomag. Juravit (Evangelii) coram nobis in Verbo Sacerdotis ad sancta Dei Curatella, &c.* Alia 20. 1477. ex eod. Tabul. *Juraverunt coram nobis in Verbo Sacerdotum, &c.* Vide in Juramentum, col. 1615.

IN VERBO & VERITATE JURARE, dicuntur Monachi in Capitali Pipini Regis c. 36. *In verbo veritatis*, Episcopi apud Prynnem in Libertat. Aogl. tom. 3. pag. 52. de qua formula quædam attigi in *Juramentum*, quibus hæc addox Charta ann. 166. apud Fredericum Sandium in Consuetudines feudales Gelriz p. 433. *Quod si Comes Gelviciensis in verbo veritatis dixerit, quod prædictum telonium non sit iniustum, &c.* Infra: *Comes Gelviciensis in Verbo veritatis dicit, quod iustum sit telonium, &c.* Ex quibus patet, non Sacerdotibus modo Sacra-

menti formulam propriam fuisse; sed & Laicis, maxime Principibus.

VERBUM DIRECTUM HABERE, Gall. *Avoir droit de faire quelque chose*. Gregorius Turon. lib. 3. Hist. cap. 7. *Nunc autem Hermenofredus, quod mihi pollicitus est, solvens. & omnia hae adimplere dissimulat: ecce Verbum directum habemus, cum cum Dei adiutorio contra eos.* Lib. 4. cap. 24. *Desistite quæse, desistite ab hac intentione, Verbum enim directum uou habemus.* [Vide **Directum** 1.]

VERBUM, Preceptum, mandatum. Capitulare Metense ann. 756. c. 4. *Quites Ecclesiasticis per Verbum domini Regis sequentis.* Capitulare ann. 807. c. 3. *Es precipias de Verbo nostro, ut & r.* Epistola Synodica Coeclii Duziae. Iad Hadrianum PP. part. 5. *Anuenum, vinum, & generis diversae sexus pecuniam, sine misso vel licentia, aut Verbo Regis, in fun pnoebia & missatio, illi per violentiam abstrulit.* Id est, sans ordre du Roy. Charta Octonis III. Imper. ano. 997. apud Staogefolium lib. 2. Annal. Circuli Westphalici pag. 204. *In bit. 4. forestis cervam venandis nullis habent licentiam, nisi Verbo & consensu Abbatissae.* Adde Capitul. Caroli Magni pro paribus Saxoniz cap. 34. & Hist. Bellunensem Georgii Pilaioi p. 106. v.

VERBUM PORTARE, Alloqui, sermocinari. S. Bernardus Epist. 129. *Portabimus Verbum pacis: cumque invenissemus filios pacis, requievit super eas pax nostra.*

VERCARIA, Locus *vervecibus* alendis idoneus, alius tamen ab ovili, prædii species cum certa agri portione. Exempla in v. *Berbis* jam allatis adeo Chariam ao. 825. inter Instr. tom. 4. Gall. Christ. 00 v. edit. col. 165. *Ipsam villam cum capella, casu dominiæ & reliquis mansus, vineis, Vercariis, campis, pratis, sylvis, &c. Vide Vixeria.*

VERCEILLUM, Modus agri, ut videtur, forte herbosus. Inquisitio an. 1268. ex Schedis Prof. de Maraguer: *Et à disto dente per vallum majorem fratres usque ad Verceillum de Nguetissa juxta montadam per caminum, &c. Pluries ibi. Hue forte spectat le Roman de Garin MS.*

Fromondiu fieri et Ver de Valsandio,
Qui pluslast lot que s'previer avoile.

Ibidem:

Et Fromend broche le Ver de Valsandio.
Vide Verdonum & Versann.

VERCHERIA, Allobrogibus, Dos, fundus in dotem feminis concessus: Arverni superiores eadem nozione *Valebeire*, inferiores *Channece* dicunt. Charta Amalrici Comitiss Montisfortis Tabul. Ebredu. Eccles. ann. 1222. apud Guichenon. in Bibl. Sebust. cent. 1. cap. 3. *Ego facis fidelitatem V. Bernardo Ebredu. Archiepiscopo de omnibus illis, quae habet in Ebreduensi civitate ... ratione Vercherie uxoris meae, filie Camitii Dalpini.* [Eadem Chartam refert Bouche tom. 4. Hist. Provinc. p. 181. ubi monet nomine *Vercherie* Provincialibus significari dotem mulieris. Unde colligitur hae vocem eodem sensu acceptam fuisse in pluribus provinciis.] Sæpe usurpatur pro quovis modo agri: [eoque præsertim quod alendis *vervecibus* idoneus est.] Charta an. 1202. *Venderunt ... unum canpoem in mansu Curesis in parochia Perisii posito, & Vercheriam, quæ tendit à sumo usque ad mare Lemm, &c. ... A. Vercherias, & t. pratum, quæ sunt, &c. Charta libertatum ville S. Germani in Foresto anno. 1229. Valumns, quod, qui habent vineas, hortos, vel Vercherias iuxta terminos inferioris expressos, &c. [Terrag. Bellioce. Super quadam ann Vercheria continente semine dimidia capite vel circa, sint in dista parochia loco disto en la Verchiere Brudier. Occurrit præterea in Actis capitul. Eccles. Lugdun. an. 1245. fol. 126. v. in Maerius Insule Barbaræ tom. 1. pag. 120. & ali-*

bi. Vide *Vereberia* in *Berbis* 1.]

VERCOLENUM, pro *Verolenum*. Vide ibi.

VERDEARIUM, Viridarium, pomarium, Gall. *Verger*. Testam. Gerfuzz Comit. Ruten. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 128. *Illud alodem meum Buxingis, quem adquisivi Ademara cum caput manso, & vineis, & Verdearios, & terras, &c. Vide Verdegarius & Viridarium.*

VERDEDENE. Charta an. 1183. apud Murator. delle Antic. Estensi p. 37. *Perfetus prædium pecuniam cum proficuo, aut Verdedene, nisi cum servicio illato & cum expensis omnibus. Vocem corruptam esse suspicor: forte scriptum fuit in authenico, Vnda den, ut significaretur feus debitum ob denarios con redditus. Vide Ward.*

VERDEGARIUS, Viridarium, ut supra *Verdearius*. Charta an. 2. Loibarii apud Stephanot. tom. 1. Antiquit. Bened. Valcoo. MSS. p. 227. *Quantum denique in ejusdem terminis & pertinentiis visus sum addabere, tenere & possidere, id est, kasas, kasines, orias, arales, Verdegarios, arberes, &c. Alia apud eundem tom. 3. Antiquit. Pictav. MSS. pag. 229. Ipse mansus cum ensis, adificiis seu cum besos & Verdegario. Rursum ibidem pag. 367. & alia Charta: Cum curte & orio, & Verdegarius, &c. Charta an. 961. in Append. Marce Hispan. col. 877. *Et ipse campus qui finitur pro ipso cimiterio S. Saturnini, & terras & vineas, cum illorum Verdegarii.* Vide *Viridarium*.*

VERDERIA, Terra humilis ad litus maris viridi herba fertilis. Charta an. 1181. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 132. *Jurati dixerunt quod ... omnes Verderie quas mare dimittit, sunt de dominio Archiepiscopi.* Occurrit rursum ibidem col. 134.

VERDETUM inter species aromaticas recensetur in Convent. Saonæ an. 1326.

VERDICTUM, ut *Verdictum*. Vide ibi.

VERDIGA, Species vitis, de qua Petrus de Crescen. lib. 4. cap. 4.

VERDIGARIUS, ut supra *Verdegarius*. Charta Stephani Episc. Claromont. apud Baluz. tom. 2. Hist. Arver. pag. 34. *Cum mansus, campis, pratis, vineis, Verdigiariis, &c. Verdugarius*, in Judicio an. circ. 873. inter Instrum. tom. 6. Gall. Christ. novæ edit. col. 8. *Per legem & iustitiam plus deves esse ipsas kasnas, curtes, Verdugarius, ortus, &c. Vide Verdegarius & Viridarium.*

VERDONA, pro *Ferda* seu *Ferto*. Vide in hac voce. Quarta pars marce. Charta an. 1253. apud Ludew. tom. 7. Reliq. MSS. p. 497. *Item quod homines nostri supra deputati & annuum pensionem advocatæ, videlicet maldrntam tritici & Verdonum Halberstadenfis argenti exactione indebita non graventur.*

VERDONUM, f. Pratum. Charta an. 1258. ex Tabular. S. Victoris Massil. *De meridia de disto Verdone descendit usque ad sylvum in Verdone.* Vide supra *Vercellum*.

VERDUGARIUS, Vide *Verdigiarius*.

VEREBRIE, Muliare. Gloss. Lat. Gr. *Verebio*, κακός. Ubi Cod. Reg. *Brebie*: Sangerm. *Urebio*. At in Gloss. Græc. Lat. κακός, *Verebio*, mutilo. κακός, truncus.

VERECUNDARI, Timore percelli, in Gl. Gasp. Barthii apud Ludewig. tom. 3. Reliq. MSS. p. 355. ex Hist. Palat. Fulcherii Carnot. *Nostri iniquam ad certamen bellum Verecundari simulantes, nstue nos fugere disposuerunt, nec pugnare cum eis disposuerunt.*

VERECUNDIA, Pudendum taciturnitas, turpe, indignum; quomodo Galli *Vergogne* usurpant. Constitutiones Catalaniz inter domos & vassallos MSS. cap. 51. *Si Miles, qui emit castrum, esset honoratus homo, ex quo Casta-*

¶ VERISCUM, ut *Wreckum*. Vide in hac voce.
 ¶ VERISIMILIS. *A verisimili*, Probabiliter. Chron. Angl. Thom. Otterbourne pag. 8. *E quibus* (Regibus) *à Verisimili* plures vi & armis quam sanguine successerunt.

¶ VERISMATA, perperam pro *Karismata*, in Statutis Eccl. Valentini. inier. Conc. Hispan. tom. 3. pag. 111. ubi referuntur versus de jejunio Quatuor Temporum, quos restituere licet ex iis qui in voce *Quatuor Tempora* laudantur.

1. VERITAS, Depositio testis: *veredictum* J.C. Anglis. *Veritè*, in Confluetud. Insularum tit. 1. art. 19. 20. Liberales urbis S. Deliderii in Campania an. 1228. *Quicunque* plegios dederit, vel quicumque hereditatem sive fructum habuerit, licet ad placitum venire noluerit, Veritatem suam sicut presentem habere debet. Infra: Si Scabini à domino, sive ministro domini submoti ius falsum sub aliqua re iudicium fecerint, Veritate Scabini eorum de ipsa domini eos convincere poterit, &c. Rursum: Si quis viam communem arando, seu alio aliquo modo destruxerit, & super hoc veritate Scabini eum convincatur, &c. [Charia Philippi Augusti Reg. Franc. an. 1194. Quicumque bona nos voluerimus de bannitis nostris, & de aliis rebus omnibus Veritatem habebimus, si Scabini eam dicere sciunt. Baniti in Flandria pro Veritate vel per Scabini Flandrie, &c. Littere ejusdem Reg. an. 1207 tom. 9. Ordinatio, p. 161. Pascus, herbagia, &c. que communes, ejusdem sunt amplitudinis, cuius bona Veritas patrie, tempore Comitum Flandrensis & nostri, basileus eos fuisse direxit per juramentum.]

¶ VERITAS, Inquisitio judiciaria, Gall. *Enquete* item, Confessus proborum hominum ad expiendos quorumlibet querelas. Confluet. Furnenses ex Tabul. Audomar. Qui in alterius aqua captus fuerit pifcando, emendabit Comitres libras, & debet adduci ad justitiam, & retu & omnia instrumenta ejus erunt illius qui eum cepit, & inde debet fieri Veritas in communi l'eritate de bis qui capti non fuerint. Qui viam ecclesie . . . foderit vel artaverit, & super hoc convictus fuerit per Veritatem, emendabit Comitres libras. Ibidem: Tres Veritates generales . . . debent in quolibet anno fieri de omnibus forestis trium librarum. Prætere quolibet anno fiet Veritas liberu, si Comes vult habere, de omnibus forestis. Statuta ann. 1359. inter Ordinatio. Reg. Franc. tom. 4. pag. 211. Et si voulers que de toutes les amandes & forsaitures dudit messier (de Tiffrends in drapi) par nos Ecchevins de Commines, en soient suives & oyés nos Veritez chascun an.

2. VERITAS, [Jus, privilegium: præcipue dicitur de Bonis propriis. Sententia arbitralis inter Aquef. Archiep. Capitulumque & Monachos S. Caxarii an. 1221. ex Schedis Præf. de Marzagues: Stipulantis servare Veritatem adesse in tota causa.] Concilium Coyacense Hispanicum an. 1050. can. 9. Præcipimus, ut triennium non includas Ecclesiasticis Veritates: sed unaquaque Ecclesie, sicut Canones præscribit, & sicut Lex Gothica mandat, omni tempore suas Veritates recuperet & possideat. Can. 3. Mandamus, ut omnes majores & minores Veritates & justitiam Regis non contemnant; sed sicut in diebus Adelphi Regis fideles & rejei persistant, & talem Veritatem faciant Regi, qualem illi fecerunt in diebus suis, Castellano autem in Castello talem Veritatem faciant Regi, qualem fecerunt Sancio Duci, Rex vero talem Veritatem faciat eis, qualem fecit præfatus Comes Sancio.

¶ VERITATES, non agnoscit prisca Latinitas; occurrit tamen apud Tertull. de Resurre. carnis c. 30. & Ludewig. tom. 6. Reliq. MS. p. 184.

¶ VERITUS, crecundus. Vita S. Eustasii tom. 3. Mart. p. 735. *Quam cum vidisset, seisciat ut est, utrum ju-*

venilibus animis ad cultum divini timoris aspiraret. Quæ affatu, ut tenera & Verita ætas, uis se potam esse facies præcipui obtemperare.

¶ VERIUM, Idem quod infra *Veria* 2. Vide in hac voce. Charta an. 1247. ex Tabul. Corbeiensis: *Quicumque* babuerint molendina & Veria in dilectis postuvgiis ad signa facienda de cespite poterunt accipere.

¶ VERJUTUM, Gall. *Verjus*, Omphax & Omphacium. Statuta Collegii Narbon. ann. 1379. apud Lobinell. tom. 5. Hist. Paris. p. 670. col. 2. Item nullus . . . agrestis seu Verjutum domus pro privata necessitate capiat . . . Et agresta seu Verjutum convertuntur ad profectionem domus, cuius sumptibus vineo coluntur. Occurrit rursum in Statutis Collegii Sagienfis an. 1427. ibidem pag. 695. col. 1.

¶ VERMELATUS, VERMELIUS. V. Vermiculus.

¶ VERMELHUM, VERMELLATA. Vide mox Vermellum.

¶ VERMELLUM, VERMELHUM, Grani species, Coccum, vulgo Vermillon, vel Graine d'earlate. Grana Vermelli, pluries in Charta an. 1268. ex Schedis Præf. de Marzagues. Alia ann. 1379. ex iisdem Schedis: Item habes jura grana Vermelli, pro quo jure solvitur pro qualibet libra unus denarius, & ipsi homines portant vendere ubi volunt. Vide infra Vermiculus.

¶ VERMELLATA, Tempestas qua Vermellum colligitur, in laudata Charta an. 1268. Item dicitur quod præcognatio fit quolibet anno per Arelatem ex parte cuius tempore Vermellata, quod colligentes granam in disto Cravo vendant eam.

¶ VERMELLUS. Vide in Vermiculus.

VERMEN, pro Vermis, usurpat in Vita B. Margarete de Cortona n. 89. [Vermine, Italice: Vermine, eadem, ni fallor, notione, in Bestiario MS.]

Quis qui ne manguent possion
 Habitent in la deservine,
 Et ne manguent fors Vermine.]

¶ VERMESCERE, Vermibus consumi. Ratherius Episc. Veron. lib. 1. Præloq. apud Marten. tom. 9. Ampliff. Collect. col. 796. Unde enim fit ut eadem corpora citius Vermescunt, quam byeme, citius in calidioribus quam in frigidioribus locis, &c.

¶ VERMEUM, Vermiculum. Tabulæ matrimoniales an. 1468. Habuisse & recepisse in pretio duorum claudum, . . . unius copæ purvi vermei dicit Aurora, &c. Id est, rosei coloris. Vide Vermiculus.

¶ VERMICATUS, VERMICULATUS. Vide infra Vermiculus.

¶ VERMICULANS PULSUS. Vide Furmicans.

¶ VERMICULUS, VERMICULUM, VERMICULATUS. Vermiculum, in Gloss. MSS. Luna rubra Papias: Vermiculum rubrum, sive coccineum. Est enim Vermiculus ex fil vestribus frondibus, in quo lanu tingitur, qua Vermiculum appellatur. Mox: Vermiculum, unctura similitudine vermis. Alibi: Rus rubrum, vermícula. Gloss. Græc. Lat. MSS. Ruz, & rāua, Vermicula, hoc coccum. Editæ habent, Vermicula, & rā abel. Alibi: Rus, rubra, vermícula. Gervallus Tillebertiensis MS. de Otis Imper. Decil. 3. c. 57. In Regno Arelas. In consilio maritimo est urbor, cuius farcina pretium habet 2. nummorum Mergariensis: ejus fructus in flore pretium 50. librarum, ejus cortex ad onus vestis pretium habet 5. solidorum. Vermiculus hic est, quo tinguntur pretiosissimi Regum panni, sive ferici, ut examitis, sive lunci, ut scarlata. Et est mirandum, quod nulla vestis liuea colorem Vermiculatum recipit, sed sola vestis, quæ ex vivo, animanteque pelt quovis animato decerpitur. Vermiculus utem ex arbore ad modum illicis & quantitate dum pinguitur folia habentia prodi ad pedem, nodulum faciens mollem ad modum cericis, aquosum, & cum exterius colorem habeat æbulæ, &

veris

veris conglutatis, interioris rubas, & cum ungue magistraliter deceptus, nec tenui raspen pellicula humor inclusus effluat, postquam exficatur, acrio includitur: cum eam tempus solstitii acrio advenierit, ex seipso Vermicules generantur, & usi corii subtiliori consusis includerantur, omnes fugerunt, aut si acrium evanescent. Hinc est, quod Vermicules nominantur, propter dissolutionem, quum in vermes scindit scindit ex natura veris. Mndinlis, (Maii) à quo generantur: unde & illo innotum mense colligitur, arbor autem Vermiculum generat vulgari. Analis nuncupatur. Vide Joan. Ruellium l. 2. de Nat. Risp. c. 30. Capitulare de Villis cap. 43. Ad genitum nostrum... dare facinri id est, linum, maifda Vermicula, wronitia, peffins, &c. [Regest. Pruniose apud Leibniz. tom. 1. Etymol. p. 467. Soluit unufquisque per Vermiculo decurios &c.] Tabularium S. Remigii Remensis: Donat donat. 8. de Vermicula, una. a. pulli. 8. passat. a. vin 50. Occurrit pluries.

¶ VERMILUM, Eadem notione. Charta an. 1073. in Tabular. S. Victoris Massi. Donamus meuncibus... villum vel ecclesiam, siue mercatum, siue de pascuis de Vermilite, vel de quilibet re beneficentia aliquid voluerint. Charta an. 1156. inter Probaturum. 2. ovae Hist. Occit. col. 559. Salvo etiam & quipisco vestum quem ficeram de Vermilite, deinceps non fiat.

VERMICULATUS, Coccineus, Gall. Vermil. Aimoine. lib. 3. Hist. Frac. c. 91. Tunc si placbit, ego & in Vermiculatis adoperi vestibus inter conserta congruimus agmina. Ubi Fredegarius in Chron. c. 15. Induamur utroque ego & in vestibus Vermiliis, &c. Expressit Gallicum Vermil. Monachus Sangalli. l. 1. de Carolo Magno c. 36. Erat antiquior erantini, vel purioris Francorum, caligineosa sorialfecus armia, corrigiis tricubitalibus insignita, fasciæ cruralis Vermiculæ, & Indus ea tibialis vel coxalis linen, quemvis ex eodem colore, tamen opere prestissimè univiam. Lib. 2. c. 24. Pallinque Presonica nibe canu, Vermiculatini, vel saphyrina. Tabularium Vindocinense Thuanum c. 74. Caligine etiam habuit Vermiculas annuando causu ipsius donatiis. Ch. 84. Dedimus Lvonum unum cinnamum, & Roberto unat caligas Vermiculas. Ch. 124. Aldrudus caliginis etiam habuit Vermiculas. Willel. Malmesbur. lib. 4. pag. 139 Vexilloque Boamundi, quod Vermiculaturn erat, ventis in fastigio turris exposita, &c.

¶ VERMELATUS, Eadem notione, io Comput. an. 1144 ex Biblioth. Reg. Pro quatuor alais uno quarto asenitio Vermelato pro novo milite, 76 s.

¶ VERMELIUS, VERMILIUS, Eodem significato. Charta Kudefendi Episc. inter Con. Hispan. tom. 3. pag. 281. Alias casulas 12. ad Bava cordana moryncos, nona Vermelia ex Ageg. Statuta Vercell. l. 1. fol. 83. Tenentur formastrii predicti de qualibet fornastria lapidum sacre... uiam de blancbis, & alium de ferriolis, & alium de Vermiliis. Barthol. Scriba Aonal. Genuoe. apud Murator. tom. 6. col. 495. Navus 3. magna duplice colore albo, cum crucibus Vermiliis per totum. Chron. Mutin. tom. 35. col. 604. Appertus quadam crux ruben vel Vermilia in castro dicto Spelle in valle Spoletana. Chron. Bergom. tom. 16. col. 895. Carra 12. mescenelli, & vini Vermilii. Vermail, in Charta an. 1235. tom. 1. Hist. Ecclef. Meld. pag. 135. Tentes vopet onfin lodiis Piorre de Quiaer Chevalier n donat & oitroie pour substantia deo de Chappellain qui celebrera en ladie Chappelle denx may de vin blanc & deus de Vermail. Vin vermeil, in Charta an. 1384.

¶ VERMELLUS, Pari intellectu. Testam. Beatricis de Alboreya ann. 1367. apud Marten. tom. 1. Aoecd. col. 1523. Item, legimus ecclesia B. M. de Grassinum panum aurum morese Vermellum ferunt de tela truda. Ibidem col. 1525. Item plus, alium cooperitorium pauni de circo Vermello.

Tom. VI.

VERMICULATUS, Latinis, quasi vermiculis variatue vel distinctus. Will. Brito in Vocab. & Joan de Janua: Vermiculatus, distinctus & variatus: tractum est de vermiculis, qui videntes ligna arummiculas ibi faciunt varias & distinctas, & quisi in modum vinea conducuntur. Gloss. Gr. Lat. & c. Vermiculatum. & c. Vermiculatus, Vermiculatus S. Bonifacius Mogunt. Episc. ad Cuthbertum: Illoramenta vestium... Insuper clavis, vermium in imaginibus clavis, & c. deusum Anii Christi ab illo transmissis praeferunt. Gillebertus Episcop. Londinensis ad Cantica Cantorum c. 1. no. Vermiculatus, id est, more vermium decoratus.

VERMICATUS Statuta Ord. Premonstrat. diff. 4. c. 10. Sillis quoque Vermicatis fravis, peroralibus, calcenibus superstitatem habebitis, non utentur.

VERMILEUS, Rubens, purpureus, ex Italico Vermiglio, & Gall. Vermil. Chroicoon Pisanae ann. 1. 119. [apud Murator. tom. 6. col. 169.] Et nota, quod Papa, quando Pisani roerunt Majoricam, suis omnibus Pisani dedit vexillum Vermielum. Vide Vermiculus.

¶ VERMILUM, VERMILIUS. V. io Vermiculus. ¶ VERMINATUM, & c. in Gloss. Lat. Gr. edit. melius io Sang erm. Vermiculatum.

¶ VERMICALA, Vide io Vermiculus.

¶ VERMIS-CANIS, Scrofularum fortassis species aliqua, vel Herpes qui Teutonice Haecy-worm, id est pilorum vermis dicitur. Ita Bollandistae ad Vitam S. Parisii tom. 2. Jun. p. 485. Venetus hujus nobi isimus vir cum uacem, infirmis: illi quae vulgo Vermis-canis dicitur, circum gutturum corroderebat, &c.

¶ VERMUS-CANIS, Eadem notione. Statuta Palavic lib. 2. cap. 14. fol. 86. Statutum est & ordinatum est, quod si quis dixerit nlicui, naseatur sibi Vermuscenari, &c. Itali Verme est Scabiei species, Gall. Farcin.

VERN. Gloss. M. S. ad Alexadrom Iatrofophistam l. 1. Passio. Res Syriacus, est flos nrboris, quae dicitur Alnus, vulgo Vera, de cortice cuius fit nigra statura. [Armorici eadem ootione Guern, vel cum articulo ar Vera. Vide Vernagium.]

VERNA, Modus agri; [oisi sit Locus alnis confusus, à superiori voce Vern hic dictus Vi e Vernagium & Vernium.] Tabular. Abbat. Dalonenfis in Lemovicib. fol. 3. Totum me integro quod habebimus vel requirere poterimus in Vera de Dalones. Et fol. 7. In Verna, quae est de mauso de Verneil. Rursus fol. 19. Damus etiam eis 15 Verna de stingo usque ad terram illam, &c. [Vide Vernia.]

VERNACELLUS, Qui fuscit per dies festos. Gloss. Isidori. Ubi legendum iustis. Ex vernaculus. [La Cerdia vero scribit: Qui iustis per dies vernos.]

¶ VERNACHIA, VERNACIA, Vini species: Vernacium, Petro de Crescentinis l. 4. c. 4. cuius Interpreti Vin de Gornache dicitur. Academicis della Crusta: Vernacis, species de vino bianco. Skinnerus in Etymolog. Anglic. Vernagen, genus vini dulcioris & gratissimi, credo sic dictum quasi Vernacina, ex agro Veronensi in quo optimum ex hoc genere vitium crevit. Litterae ann. 1345. tom. 2. Hist. Dalph. p. 519 col. 1. De Vernachin 2. somas val 17 flor. De musandello 4. som. val. 13. flor Statuta Vercell. l. 4. fol. 95. v. Item statutum est quod nullus in civitate vel districtu Vercellarum nudaui vel prafumate vendere vel vendi facere vinum, Vernacie, malvacie, decreti, vel alterius generis vini, &c. Vernacium, in Convent. civitatis Saonae ao. 1526. Vernacium vinum, apud Murator. tom. 12. col. 1038. ex Gualvano Flamma. Vide Vernacium 2.

VERNACULA TERRA, Proprietas, a lodis. Charta Alamannica 36. Goldasti: Quapropter Vernaculam jurti mei terram a loco nuncupant, quod dicitur

P p p sur

*sur Peteuvillare, quantum mihi Deus donavit, & pater-
ter mei in hereditate dimiserunt, trade Allidulm, cum o-
mnia mea, cum agris, cum pratis, &c. Ch. 38. Propterea Ver-
nacula terra juris mei in loco nuucupantur, quod dicitur
Dada, cum servis & ancillis hac nomina eorum, Gondaba-
rancum, &c. Denique ch. 41. Propterea Vernacula terra
juris mei loco, qui dicitur Opeuvillare, tradimus S. Gille-
ni 20. juchos, ... de colonis meis Erfoium, &c.*

VERNACULUM, quidquid domi nascitur, domesti-
ci fructus, rei, quae alicui nata est, & jam non omis. Ita
hanc vocem interpretatur Anianus in l. 3. Cod. Th. de
Iustitiae collatione, ubi Jacob. Gothofredus.

¶ **VERNAGUM**, Alnetum, locus alnis constitutus, apud
Dombenses & Lugdunenses, quibus alnus, Gall. *Aune*,
Verne dicitur. Tug. Humberti de Villis domini du
Cobeleard an. 1391. Tenet quatuor bicheras Vernagii
Vide Vorn, & Vernum.

¶ **VERNALE**, Instramentum piscatorium, retis spe-
cies. Charta Otton. Comit. Burgund. ann. 1281. apud Per-
rardum: *Eis concedimus & donamus perpetuo piscinam
liberam in ripariis de Lnpa & de Clogia alse & basse
pro voluntate sua, ad Vernale, ... & ad alia omnia ge-
nera ingeniorum. f. pro Vernale. Vide Veretolum &
Vervilum.*

¶ **VERNALIS**, Vernaculus, servus. Charta an. 1288.
ex Tabul. Archiep. Auxii. *Acceptis dominus abbas & praedi-
ctis hominibus centum solidos, & sex Vernales ad con-
struendum melendinum. Vide Vernulitis.*

¶ **VERNARE**, Florere. Acta S. Cassiani apud Il-
lustr. Fontanin. in Antiquit. Hortz p. 347.

*Profapia Vernas gestorum, & simplicitate res fulges,
Occurrit rursus p. 356. & apud Marten. Itin. Litter. p. 46.
¶ 2. VERNARE, Canere, ut ex verborum serie
colligitur, in Actis S. Petri Caesitini PP. tom. 4. Maii p.
423. Et ecce turba magna angelorum circa se erat in ape-
re ut videretur ei quod vigilasset, & in ore ejusque illo-
rum erant rose rubrae, & cum illis rosas Vernabant de-
cantantes nimis; ita quod postquam exierunt fuisset & so-
mno, cantum illum audivit pro tantum spatium quo pos-
set dici Pater noster.*

¶ **VERNARIA**. Vide infra Verua.

VERNARIUM, Vernus tempus. Gerardus Mar-
chetus Episc. Caltrensis Epist. 112. *Steti Parisiis per men-
ses aliquot, ubi resumptis lectissimis magistratibus usque ad
Veruarium.*

¶ **VERNEDUM**, ut Vernia. Vide ibi.

VERNEMETIS, Gallica lingua veteri, snavum in-
gens, inquit Fortunatus l. 1. Poem. 9.

¶ **VERNERIA**, ut Vernia. Vide in hac voce.

VERNETUM, **VERNEDUM**, pro Vernetum. Tabula-
rium Monasterii S. Andreae Viennens. Ego Siernnaus ven-
do Lunam campum cum Vernetum silicetum in se tenente
juris mei, qui est in Castellatis, &c. Alia habet in campis,
& salicetis, & Vinctis, juris nostri, &c. Alibi: Unum cur-
tillam nute januas possum, & tres disturnas de terra,
Vernetum in dextra, & in sinistra parte possum ad edi-
ficationem domorum habitantium in servisio predictae Ec-
clesiae. Acta Capitularia Eccles. Lugdun. an. 1147. fol. 126.
v. Item super quodam Verueto, &c. Charta alia Ermen-
gardis Comitissae Ceritan. an. 893. in Append. ad Capitu-
larium Baluziana n. 127. *Perdegarii, Vernedus, bosci, silvis,
garrici, &c. Chron. Petri IV. Reg. Aragon. lib. 3 cap. 20.
Non a una gran Verneda e pedral devans lo castell, &c.
Etc. 2. Et sea mol deu deus la vila Perpiyan en les vi-
utes, e en un loc, que es nomenat Vernet. Ita Cod. MS. ubi
editus habet Vernas.*

¶ Ex his omnibus nihil colligitur unde certo pro-
betur Vernetum vinetum significare: cum vero ad vocem
Verna propius accedit, quae alium designari supra monui-
mus, idem esse atque Vernagium vix dubito, quod ex se-

quentibus rursus facile efficitur. Terrag. Bellijoc. *Super
quodam Verneto continente sex bichonas seminis vel cir-
ca. Ibidem: Juxta a broissim seu Vernetum Anionis do
Crey. Testam. Stephani II. Arvern. Episc. inter Illustrum.
tom. 2. Gall. Christ. novz edit. col. 73. Cum pratis, cum vi-
neis, cum campis, cum silvis, cum farinariis, cum furnis,
cum Vernedis, cum aquis, &c. Ubi Verneda à vineis di-
stinguntur.*

VERNIA, **VERNARIA**, **VERNARIA**, [Idem videtur
quod Vernetum, Alnetum. Charta fundat. Monaster. S.
Hippolyti Viennensis in pago Ruthen. an. 943. apud
Marten. tom. 1. Anecd. col. 75. *Villa mea quae dicitur illa
Vernia. Infra: Ad monasterium construendum in illa Ver-
nia.]* Tabularium Conchenfe in Ruthenis ch. 103. *Et ip-
so prato de Roseto cum ipsas albenetas, cum ipsas Vernias
similiter dimittimus, &c. Ch. 106. Hoc est alodum noster de
Verno calmo, cum vineis, cum Vernas, cum prator, cum
mansione, &c. Ch. 109. Unus campus cum Vernias, cum ter-
renis cultis & incultis, &c. Ch. 110. Unus pratus cum Ver-
nariis, cum albareis, &c. Ch. 115. Tradidimus, bos
Vernaria nostrum in loco, quae vocatur, &c. ... Et habet ipse
Vernaria & ipsa terra in se fines de uno latius, &c. Ch.
116. Et de una subus terra cum Vernaria, &c. Ch. 445.
& in parochia de Cnmpoluindo donamus alium mansum
in illa Vernia, bos totum damus ad alodem. Adde ch.
117. 148. 163. 187. 266. 270. 306. 338. &c. Charta
fundationis Capellae S. Valpurgis Compendensis:
Dedimus in domum tres mansos in Vernaria, quoniam Hado-
gerus in beneficii jure de nostro tenebatur dono, &c. [Vide
Vernin.]*

¶ **VERNICIUM**, Liqueta juniperi lacryma, Gall.
Veruis. Vita B. Lidwinz tom. 2. April. p. 300. *Sed quasi o-
leo vel Vernicio linis fuisset, tanto splendore & recenti
albedine radiabat, ut &c.*

¶ **VERNIFICUS**, Vernus, Gall. Printnaier. Vita
MS. S. Wenvaloci fol. 119. v. *Floribus Vernificis redeleve-
rat, &c. Vide Vernarium.*

VERNULITAS, [Famulatus. Vita S. Dunstani tom.
4. Maii pag. 358. *Quando debitas suae Vernulitatis horas,
ceteraque Missarum celebrationes Christo Domino sol-
vere cessasset.]* HROwitha Monialis in Panegy. Otto-
nis M. Imp.

*Ex quibus Henrico quadam parte monte benigna
Deuotus Regis fratris sui Vernulitatis,
Pars Euerbardo Comiti studium famulandi.*

Papias: *Verna, servus in domo natus: vernula, servus do-
mi genitus vel nutritus. Vide Vernalis.*

1. **VERNUM**, Ver, Vernum tempus. Regula S. Fru-
tuosi cap. 6. *Verna vel aestate dicta. Prima, commo-
neantur Decaua à Praeposito suo, quales opus debeant ex-
ercere. Regula Magistri cap. 32. In Verni vel aestatis
tempore, &c.*

2. **VERNUM**, Vas coquinarium. Litterae Hen-
rici IV. Reg. Anglian. 1405. apud Rymer. tom. 8. pag. 384.
*Quinque patellas, tres cacabas areas, quatuor pelves,
quatuor Vernas ferreas, &c. Invenit an. 1476. ex Tabul.
Flamar. Item plus sex Vernas fite nsta ferri. Utrobique leg-
endum exillimo Verna.*

VERONES, Aurelius Victor in Commodio: *Immitti
prorsus feroque ingenio, adeo quidem ut gladiatores specio
deputandi crebro trucidares: cum ipse ferrum obiectum
Voronibus plumbeis uteretur. Ubi legendum videt ut ad
ferrum, &c. Adeo ut verones fuerint species pectoralis, in
quo ictus exciperet. Vide conjecturas virorum docto-
rum apud Schotium. [Huc etiam spectat Brito Armo-
ric. Philipp. l. 1. de Obsidione Nannetica:*

*Andaeque viri quos illa Britannia gignit
Obdere val levior extrema ropagula curans
Ejus in occursum posuit in Veroue retecto
Egressi pugnam committere gnaviter audent.*

Viti-

Vitiosum carmen hic advertere est cum Spelmanno, nigri Enniano more s. forte elidatur.]

VERONICA, Romanis appellatur tabella, in qua Christi Domini, pergentis ad Crucis supplicium, divino miraculo expressa effigies efformatur, quæ asservatur & colitur Romæ in Ecclesia S. Petri. Voce, ut quidam volunt formata ex *Vera Iou*. Clemens IV. tom. 2. Epist. 484. an. 1268. *Quid enim superest, nisi ut ipsa Veronica cum Apostolorum capiti bus transportetur, & urbs toto spoliata thesauro, confusio in danda diploide, habeat ut æternum quod luceat.* Nicolaus IV. PP. an. 1290. *La eua namque basilica vir pretiosissimi cultus imaginem, quam Veronicam fidelium vox communis appellat, in singularis amoris, obsequii tribuit venerari, &c.* Sed & alios Pontifices Clementem VI. VII. VIII. Gregorium XIII. &c. Hanc tabellam, seu potius sudarium eo nomine appellasse auctor est ex Jacobo Grimaldo Bzovius in Annal. Eccles. an. 1216. n. 16. Adde Jacobum Card. de Anno Jubileo cap. 1. Marth. Paris. & Marth. Westmonaster. an. 1216. eundem Marth. Paris an. 1249. p. 514. Bromptonum p. 121. Henricum Reddorsensem an. 1350. præterea Bernardum Guidonem de Sanctis Lemovicenibus p. 619. De S. Veronica integras dispositiones influerunt præter Barodium an. 34. n. 138. vir singularis eruditionis Godefrid. Henschenius 4. Februar. Franciscus Quarenius lib. 4. Elucidar. Terræ Sanctæ, peregr. 6. c. 14. §. 4. & seq. & Bzovius an. 1216. n. 15. & seqq.

VERONICA, Imago tabellam prædictam repræsentans. Comput. ab an. 1333 ad an. 1336. tom. 1. Hist. Dalph. p. 275. *Pro tribus Veronicis magni & sex parvis, taren. 1. gran. 10.*

VERONICAM appellatur Ciborium antiquæ basilicæ Vaticanæ videtur scribere Nicolaus Alemannus in Dissert. de Lateranensibus parietinis p. 40

VEROSUS, Plenus veritate: *Verositas, veritas*. Ugutio. [Marth. Capella lib. 4. *Argumentum Verose assertio.*]

VEROUKE, vox Anglica. Testam. Joh. de Newill. an. 1386. apud Madox Formul. Anglic. p. 428. Item Archiepiscopo Eboracensi fratri meo, & vestimentum rubrum de velvete cum le Veronice in granis rosarum de super brodata.

VERPIRE, Possessionem rei alicujus dimittere. Charta an. 1145. apud Calmer tom. 2. Hist. Lothar. inter Probos. col. 23. *Præsum uuum quod habebat apud Vasse-villam nostram nobis dederunt & sine tenus Verpimus. Verpi*, apud Buillier in Summa rurali. Hinc

VERPITIO, rei possessæ dimissio, in Charta inter Instr. tom. 2. Gall. Christ. novæ edit. col. 121. *Vesiturus etiam de omibus terris ... perdonationem reddidit, & Verpitionem fecit.* Vide Guerpire.

VERPUS, *verpus, verpus, verpus*, in Gloss. Lat. Gr. Vide Salmas. ad Hist. Ang. p. 129.

VERQUERIA, Locus alendis vervecibus idoneus. Vide in *Beberis* 1.

VERRA, Bellum, pro *Verra*. Chartul. S. Trinit. Cadom. fol. 45. v. *Ista villa habebat undredum sed in tempo Verra difforiatum fuit.* Vide Guerra & Verra 2.

VERRACHUM, Nauticum instrumentum. A. & S. Raynerii tom. 3. Jun p. 464. *Etsi tunc non poterunt retrahere ancoram nisi cum Verrachio, quando ibi cessavit tempestas.*

VERRECULUM, diminut. à *Verru*, Sagittæ acumen, Gall. *Peinte*. Andr. Billini Hist. apud Murator. tom. 19. col. 19. *Reja: Iacob oculis galeæ specula, mox sagitta [quam vulgo verretionum nominamus] Verreculo per eum locum illius cecidit.*

VERRE, Mittere. Gloss. Græc. Lat. *verro, abduco, Porro, deduco, perduco.* Vita S. Eit. Tom. VI.

gilis linc. 4. Bened. part. 1. pag. 248.

Hæc ubi dicta essent, Verratis fraternæ potestas Fratres ac socios proprio de corpore lectos, Qui cum patre simul noviter seniore recepto Regis ad eximium super hoc decreta recurrant.

2. **VERRERE**, **VERRIFICARE**, Terram versare, quod faciunt porci, & *verres*. Statuta Willelmi Regis Saxonie cap. 24. *Si porci Verrant pratium alienum, dominus illorum teneatur omnes Verrificationes implere frumento.*

VERRERIA, Vitri officina, Gall. *Verrerie*. Charta an. 1338. tom. 2. Hist. Dalph. p. 363. col. 1. *Patris infra scriptis, videlicet, quod infra dictum nemus, dictus Guionetus faciat idem sortem & ibidem debeat habitare & Verreriam ibidem facere, tenere & operari facere in eo perpetuo opus vitrorum sive vitree. Vide Viteria.*

VERRERIE, Laminæ vitree quæ fenestris obijciuntur, Gall. *Vitres*, olim *Verreries*. Charta S. Ludovici an. 1245. profundat. S. Capellæ apud Lobinellum tom. 3. Hist. Paris. pag. 121. col. 2. *De ipsi obventionibus & oblationibus Verreries ejusdem capelle refici & reparari volumus quotiens opus fuerit.* *Voireries*, ibidem pag. 702. *Voiriet*, in Charta an. 1483. ibidem tom. 3. pag. 141. col. 1. Alia Ludovici XI. an. 1464. ibidem tom. 5. pag. 709. col. 1. *A soustenir & entretenir les Verreries de ladite sainte Chapelle.* *Verreries*, in Litteris Caroli V. Reg. Franc. an. 1370. tom. 5. Ordin. pag. 367. Bullar. MS. Fontanell. fol. 119. *Totum cancellum tamen Verreries, muris & massoneria, & coopertura, quam alio quovis modo.* La Vie de Jesus Christ MS.

*Tout autreffi con vous vres
Que li folas est eiseauies,
Con il trepassa la Verriere
Là ou ele est li plus euiere.*

Vide *Verrine* & *Vitrinus*.

VERRERIUS, Qui vitra operatur & vendit, Gall. *Verrier*. Charta an. 1309. tom. 1. Hist. Dalph. pag. 97. col. 2. *Item ad quilibet Verrerie exponente vitris suos ad vendendum, levatur unus vitrus, vel unus denarius, quod Verreries malueris.* Occurrit rursum ibidem tom. 2. p. 363. col. 1.

VERRES, Porci masculi, quod Franci *Verratis* dicimus. Epistola Bartholomæi Monachi Fulniacensis, qui Episcopus Laudunensis fuerat, ad Conventum Remen. an. 1158. *Veruniamen nihil eis consuli, quod ad reddiuis pertinent Episcopi, præter porcos, quos vulgo Verres vocat, quos mensa Episcopali Persona solvebat Ecclesie.*

VERRETTONUS, **VERRETTONUS**, V. *Veretonus*.

VERRIA, f. Locus ubi verres nutriendi, vel idem quod *Vernia*, quomodo etiam fortassis legendum est. Recognit. antiq. ex Regesto Probos fol. 59. *Petrus Verris tenet de Comité casale domus sue & Verriam, & debet inde 3. solidos censuales.*

VERRICULATOR. Papias MS. Bituric. *Delicatus, Verriculator.*

VERRIFICATIO. Vide *Verrere* 4.

VERRIN, ut supra *Verrerie*. Comput. ann. 1202. apud D. Brussel tom. 2. de Ufu feudor. pag. 202. col. 2. *Evardus capellanus, pro Verrinis capella 55. fol.*

VERRINUM, Terebellæ species, ut videtur, Gall. *Vrille*; nisi sit Sagitta, jaculum, *Verrina* quippe Italica notatione nuncupatur. Ogerii Panis Annal. Genuenf. apud Murator. tom. 6. col. 402. *Quidam latro venit Janum . . . & taliter se misit uide in crates Dominicæ crucis, custodibus S. Laurentii ingranantibus, quod capsum in qua erant repositæ cruces cum Verrinis perforavit & ipsas cruces de civitate portavit.* Vide *Verrubus*.

¶ VERROLUS, Gall. *Verrouil*, Pessulus. Reparata est in Senefcallia Carcaffonæ an. 1435. Eodem (Bernardo Serario) pro duobus ansonibus & duobus Verralis, qui positi fuerunt in uno hostio dictæ domus thesauraria. Charta an. 1334. apud Baluz. tom. 2. Hist. Arverna. p. 188. Quod dictus Johannes fuerat furatus vestes, sive Verralis, padenas & gasetos.

¶ VERRUBIUS, Papias: *Marra, serobrum id est Verubus*. Vide *Voru*.

¶ VERRUS, pro Verres, porcus masculus, in Leg. Sallia apud Eccardum p. 145. *Sicuti Verrum furaverit, &c.* Tabul. SS. Trinit. Cadom. fol. 26. v. *Serofa 24. Verri sex*, &c. Charta Caroli Regentis an. 1358. ex Bibl. Reg. Item viginti solidos annui redditus in quibus domino Regi teneatur quolibet: anno in festo Pasche abbas de insula pro uno Verro.

¶ VERSADURA, Eluvies, effluviu, Provincialibus. Regest. Columba ex Schedis Præl. de *Marzaugues*: *Passus recipere Versaduras & esolibus resclausæ vel bedalis*.

VERSALITER. Thwrocizius sub ann. 1342. *Hujus mundi decus & gloria... semper variando Versaliter atque caduce se protendens in nihilum tanquam aqua decurrit incedit*. [Id est, Inconstanter. Vide Vossium lib. 4. de Vitiis ferm. c. 36.]

¶ VERSANA, Arvernus, *Versa*, Terra proficissa, ager de novo ad cultum redactus: aliis *Versane* est Terra in collectis: denique *Versane* vocant nonnulli terram Aquiloni adversam. Tabular. Camalar. dioc. Anic. *Donaverunt R. Roberto quandam vineam sissam subitis hortos & unam Versanam in Cumbas*. Charta apud Stephanos. Antiqu. Lemovic. part. 1. p. 704. *Dedit etiam Versana de gran*;... in alio loco pratum del Martineze. *Versenne*, apud Antones. Vide *Verseria*.

¶ 1. VERSARE, Gall. *Verfer*, Evertere. Vita S. Bonnet. tom. 7. Mail. p. 163. *Quadam devota femina urceolum olei... ante ovis altare portavit: quem cum clericus... inconsiderate pedibus impulsisset, pluribus videntibus est urceolum ipse Versatus ad terram*.

¶ 2. VERSARE, pro Versari, in Charta S. Rudisindi inter Conc. Hispan. tom. 3. p. 180. *Denique reminiscens ea in quibus ab ineunte etate Versari*.

VERSARI vinum dicitur, quod corruptum sit, Petro de Crescentiis l. 1. c. 38. *Qualiter possit provideri, ne vinum Versetur*. Ubi Gallicus Interpretes vetus: *Commo on prut remedier à ce que le vin uestourne, ne corrompe*.

¶ VERSARIUS, Gall. *Versan*, Aquarius, uodecimum zodiaci signum. Charta Communiz Clarimontis an. 1248. inter Ordinat. Reg. Franc. tom. 5. p. 600. art. 12. *Retinemus autem nobis in dicta villa... novam (novem) cordas de omnibus animalibus ad aratum trabentibus; duas in Martio persolvendas, & duas in Versario, & duas in Autumno*. Hæloquendi formula consignatur anni tempestas, qua sol Verlarium subit, mensem scilicet Januariarium. Vide alia notione in *Versus*.

¶ VERSATILI GLADIUS de quo Gen. 3. versu ult. exponitur in Glossis Biblicis MSS. Anonymi ex Biblot. Reg. ubi obique fecant vel apus ad versandum & tollendum cum Deus velles. Consule Interpretes.

VERSATIM, Vice versa Constitutio Chlotarii Regis an. 560 c. 6. *Si iudex aliquem contra legem injuste damnaverit, in nostri absentia ab Episcopis castigetur: ut quod perire periclitavit, Versatim melius discussione habita tenentare procuret*.

¶ VERUS LAT. Vide supra in *Gbeset*.

VERSCHINGA. Notitia an. 1159. in Tabular. Monasterii S. Bertini: *Dedit Waltero de Ekas... pro banuvero 4. fol. contra Kl. Marti, & Kl. Augusti 1. fol. pro expeditione, in festo S. Michaelis 2. pro Verschingi, in festo O.*

SS. 4. fol. pro tessement, &c. Videatur idem quod *Friscinga*. Vide in hac voce.

¶ VERSERIA, Aratio, actio terram versandi. Charta Roberti Laudun. Episc. an. 1210. ex Tabul. S. Re migii Rem. *Postquam homines de Corbinac versaverunt terras illas, reddent hominibus Prioris impenas de Verseria*. Vide *Versana*.

¶ VERSETUS, Vericulus, Gall. *Verset*, non semel in vet. S. Juliani Brivaten. Rituali MS. Vide *Versus*.

¶ VERSIBILIS, Mutabilis. Victorinus apud Baluz. tom. 4. Analect. p. 64. *Versibiles quim qualitates & iuxta hoc sunt*.

VERSIBILITAS, Mutabilitas, inconstantia. Utitur Eulogius Cordub. l. 2. c. 5. & in Epist ad Alvarum, qua illi Memoriale Sanctorum mittit. [Joan. Sarisber. Crat. l. 2. c. 22 *Quia nec ex mutabilitate rerum, nec ex temporis fuga, aut Versibilitate potest aliquid absconditum esse ab oculis ejus*.]

¶ VERSICANORUS, Poeta, ut mox *Versidicus*. Chroo. Novalic. l. 2. c. 7. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 704. *Famossissimus enim valde ubique fuisse resoritur asbleta ac foris viribus, sicut de eo quidam sapiens Versicanorus scripsit, &c.*

VERSIDICUS, Poeta. *Versificus*, apud Fab. Victorinum in t. R. heticor. Ciceronis.

VERSIFICARE, Psalmos antiphonatum canere. Ordinarius Ecclesie Rotomagensis MS. in 4. feria majoris hebdomade: *Quo (igne) benedictio, redeant ad chorum Versificando: Dominus illuminatio mea, &c.*

¶ VERSIFICI PSALMI. Vide *Psalmi plebei* in *Psalmis*; col. 948.

¶ VERSILIS, Qui vertitur, qui redit. Hymnus vet. de S. Germano Auxili. *Sublime festum seculi, iudicis annus Versilis*, &c. Occurrit apud Mart. Capellam l. 4. pro eo qui facilis est ad vertendum.

¶ VERSIM, Adverso vultu, vel Alternis vicibus. Pontificale antiquissimum: *Scola vero serinsecus cum Episcopo stans totum psalmum cum antiph. Versum decantet*.

VERSIPELLO. Gloss. Gr. Lat. *Versipello*, χαλκιδών, io Lat. Gr. *Versipello*, χαλκιδών καὶ λυκάτρυπος &c.

¶ 1. VERSORIUM, Instrumentum rusticum quo terra versatur. Statuta Castri Redaldi l. 1. fol. 17. *Statuimus & ordinamus quod nulla bestia aratoria, plaustra, aratra vel Versoria, ligones... possint vel debeant robari, depredari vel pignorari, &c.*

¶ 2. VERSORIUM, ad verso id est, *Scope*. Goclenii Lexicon Philosophicum.

¶ VERSUM, ἔχρη, in Gloss. Lat. Gr. in MSS. additur, usquo.

VERSUS APERTIONIS, in Regula Magistris cap. 44. Psalm. *Dominus, labia mea aperiet*, &c. Amalaris lib. 3. de Eccl. Offic. c. 9. In nocturnali officio dicimus primo, *Dominus, labia mea aperiet*, &c. Deinde sequitur Gloria.

VERSUS CLUSOR, qui dici solet in clausula Officii Ecclesiastici, qualis hodie: *Benedicamus Domino*, in eadem Regula Magistris c. 37.

¶ VERSUS, nude dicitur Gratiarum actio post mensam, in Vita S. Odonis l. 2. c. Bened. p. 193. *Finis unctionis cum revocaverat ab excessu... Versu dicto pro negligentia satisfacturus abbas, &c.*

VERSUS PERDERE dicebantur Monachi, cum ad Refectorium tardius venerant, primumque aut secundum vel tertium orationis versus jam dictus esset, in libro Usuum Ordinis Cisterciensis c. 109. 116. in Institutionibus Rainardi Abbatis Cisterciensis c. 63. in Instit. Capituli Generalis ejusdem Ordinis, dist. 6. c. 6. dist. 14. c. 13. quo casu penitentia seu venia obnoxioz erat. De versus resiliens, agit idem liber Usuum Cisterci. c. 121.

VERSARIUS, Liber Ecclesiasticus, continens Versus,

fus, qui canuntur in Ecclesia. Necrologium Ecclesie Parisiensis 10. Kal. Aug. *Dedit nobis . . . psalterium cum hymnis, duos tropaeos, duos versarios, &c.*

¶ **VERSUS.** Conflita. Justin. de confirm. Dig. In centum quinquaginta pavo millia *Versuum* totum opus consummauit & in septem partes eos digessimus. Ubi *versus* membra orationis in egra live periodos Duarenos intelligit: alii cum Contio lineas interpretantur.

¶ **VERSUS.** Prologus Defensoris Mon. in lib. Scintillar. apud Mabill. to. 2. Annal. p. 704. col.: *Sicut uoiganti portus, ita & mihi Versus fuit optabilis.* Operis conclusio indicatur, nisi me fallat: ulus quippe erat opera versu aliquo concludere.

¶ **VERSUS.** pro Adversus. Chron. S. Petri Vivi apud Acher. tom. 1. Spicil. pag. 753. *Invenimus eum (Regem Francie) variis militia bellis impicium, scilicet Versus Anglorum, &c.*

¶ **VERSUTUS.** *Perversus*, *Dispaucius*, in Gloss. Gr. Lat. ubi Lat. G. MSS. habet *Perverser*.

¶ **VERTACUS.** Canis species. Vide supra in *Canis veltri*, col. 163.

¶ **VERTARPES.** Morbi genus. Epist. an. 1221. de Mirac. S. Hugonis Abbat. apud Marten. tom. 1. Anecdor. col. 888. *Latitia mulier jurata dixit, quod cum morbo qui dicitur Vertarpes miserabiliter laboraret, ad tantum maus domus Hugonis abbatis Bonorum vallium, apud Vicunam per Dei gratiam est sanata.* Vide *Vermis canis*.

VERTEBOLUM. **VERTUOLUM.** *Paetus Legis Salicæ* tit. 27. §. 14. *Si quis statum, aut tremalum vel Vertebolum de flumine furaverit, &c.* Lex. alica tit. 29. §. 32. habet *Vertuolum*, (io edid. Baluzii *Verticulum*.) Ubi interpretres genus retis esse aiunt, quod Normanni nostri *Portueit*, Latini *Verriculum* vocant: alii instrumentum, quod volvendo vertitur, ad hauriendum aliquid. Vide *Verticulum*, & *Versulum*.

¶ **VERTELLUM.** vel **VERTELLUS.** f. Anfractus. Gall. *Detour*. Inquisitio an. 1268 ex Schedis Præl. de Magnagues: Et à J. Gabriello usque ad *Vertellum de Magnella*. . . & à dicto *Vortello de Magnella* protendebatur, &c. Lege sorte *Vercillum*. Vide in hac voce.

VERTENARIUM. Charta Thomæ Regis Manniæ an. 1055. io Moos. Anglic. tom. 1. p. 718. *Cum piscariis, braciis, constructiudinibus, ancoragis & Vertenariis.*

¶ **VERTERE.** Mutare. Domestici iii. *Wirecfre*: *Quando mouna Veriebat, quisque monetarius dabat 20. solidos ad Londinum, pro cuneis moneta accipiendis. Vertir & tourner ou autre oberfauce*, in Litteris an. 1374. io. 5. Ordinat. p. 565.

¶ **VERTENTES CAUSÆ.** Quæ reapse coram iudicibus agitantur. Libertat. villæ de Podio-Mirolii an. 1369. inter Ordioat. Reg. Franc. tom. 1. p. 313. *Concedimus tenore presentium, de gratia specialia, quod . . . causas coram dictis bajulis, consulis aut quatuor probis, aut aliqua curia eorumdem, inceptas & vertentes, ad se advocare uqueant.*

¶ **VERTEVELLA.** Vide mox *Vertibella*, *VERTIBELLA.* *Forlex medicinalis.* Ita Glossæ Mss. ad hunc locum Alexandri Iatrofophiste lib. 1. Passion. *Ex multa lavari bonum est, quando molesti humores in aure surrexerunt, & c. xii septus quod incidis, & latrolabou i. Vertibella facile trobitur.*

VERTEVELLA. Ebrardus Betuo in Græcismo c. 12. *Est veltis ferrum longum pariterque rotundum, Offia quo firmo, dictum sit à Vobo verbo: At Vertevella quædam foramina dicas, Quod vertitur in his vestes quæcunque seruntur.* Gestæ Consulum Andegav. cap. 3. num. 16. *Feecit preterea aliam absidam . . . cum offio fusili, quod guusit*

& *Vertevellis*; & quatuor clavibus firmabatur.

¶ Hæc excerpta ex Hiberno in Mirac. S. Marciniani apud Baluz. tom. 7. Miscell. pag. 169. paulo aliter leguntur: *Gumpbis, & Vertevellis, & quatuor clavibus firmabatur.*

VERTICULA. *cardines, Papæ Verticulum & verticulum, vertibula, & verticula.* Gio Glinf. Gr. Lat.

¶ **VERTIBILIS.** *Mutabilis, animo inconstans.* Guibertus in Vita sua l. 2. c. 2. *Quamvis momentanea pulcritudo sit sanguinum instabilitate Vertibilis.* Breviarium Hist. Pisanzæ apud Murator tom. 6. col. 185. *Reste quidem Versitenses dicti sunt quasi Vertibiles: omnia enim versunt & pervertunt.*

¶ **VERTIBILIS EQUUS.** *Cursor, stradiodromus equus,* apud eundem Murator. tom. 2. pag. 429. col. 2. Vide *Campior*.

¶ **VERTIBILITAS LINGUÆ.** *Mobilitas, Gall. Volubilité.* Epistola Johannis de Monsteriali apud Marten. tom. 2. Ampl. Collect. col. 1420. *Non adeo seroces sumus, ut quæ sit in disputando libertas ignoremus, aut lingua Vertibilitati non noverimus indulgere.*

VERTIBULUM. Idem quod *Vertebra*, vel est instrumentum, cum quo carbonem vertitur in fornace. Ugutio. Gloss. Lat. Gall. *Vertibulum, Rouable de fournaise.* Stephanus Episcopus Redonensis in Vita S. Guillelmi Firmati n. 16. *Tunc subito latrunculus veste nudatus propria, sinistra tunica, & dextra tenens Vertibulum, ad pedes Firmati provolvitur. Supra baculum appellavit: Extraxit, quo induebatur, unicam baculo superpositum.* [Pro vertebrarum compage occurrit in Mirac. S. Agri apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1033. Nam & *Vertibulerum* compages immenlum dedere crepium in restaurando suis locis.]

VERTICALE. Glossæ divinæ Hist. Mss. *Cyborum*, [Cidarim] i. *byara, Verticale.*

¶ **VERTICILLUM.** Vide in *Vertibella*.

¶ **VERTICINARI.** Gloss. Gr. Lat. *verticinar*: *Verticinar, teubrefea.* Vide *Vertigulare*.

¶ **VERTICULA.** *Vertigularum.* V. in *Vertibella*.

¶ **VERTIGALIS,** & **VERTIGINALIS BALÆA.** Quæ in orbem vertitur, & movetur. Vide *Balæa*.

¶ **VERTIGILENSIS.** Trecorensis, Gall. de Trequier: Trecorem quondam Vorgauum est appellatum. Charta Theobaldi Comitis Blefensis. an. 1186. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 627. *Cum in basilicam S. Launomari convocassimus Vertigilensis Episcopus & ego Aalyps Comitis, &c.*

¶ **VERTIGINALIS.** Vide *Vertigalis*.

VERTIG NARE. Circumvertere, apud Tertullianum de Pallio c. 3. [Vide *Vertiginari*.]

¶ **VERTIGINARIUS.** *Vertigine laborans,* apud Plinium l. 23. c. 1. Occurrit præterea apud Leibnit. tom. 2. Scripte. Brunfvic. p. 317. & alios?

¶ **VERTIVOLUM.** Vide *Vertebolum*.

¶ **VERTOLENUM.** Instrumentum piscatorium, Provincialibus *Verteulæ*, quod Nasse exponitur in Dictionario Provinciali. Inquisitio an. 1268. ex Schedis Præl. de Magnagues: *Requisitus cui de Arlatate descendit prædictum stagnum, dixit quod lo. Arquinbaudo quem pignora verum de rebus suis & Vertoleus Requisitus quos resia abstulerant ei, dixit quod q. Agitis retis & tres daodenas Vertoleorum.* Vide *Vertebolum*.

¶ **VERTON.** Vide in *Ferrio*.

¶ **VERTONICA.** B. in Gloss. Lat. Gr. Salmasius, cui accedit Rigaltius ad Onofandrum emendat, *ven. tunica*, id est *Veneris tunica*: nisi, inquit idem Rigaltius, legendum sit *Vertonica*, *vertica*, de quæ verba scilicet voce egit Aotonius Mufa. Hæc in Calligar. Gloss.

VERTARAGUS, VETARAH. Canis species. Vide *Cani Veltri*, col. 163.

VERTUOLUM. Vide in *Vertebolum*.

¶ **VERTUOSUS**, Virtute præditus. Oratio habita an. 1471. apud Acher. tom. 9. Spicil. p. 349. *Et si hominum Vertuosior in conspectu Christi Vicarius, Ecclesia Principis, tantique cæcis venerabilibus de reverend. Patrum affari perimefeat. Vide Virtuofus.*

VERU, Stipes inflar fulube præcatus. Vetus Inscriptio p. 61. *Hæc AREA INTRA HANC DEFINITIONEM CIPPOUM CLAUSA VERUBUS.* Charta Chrodogangi Episcopi Metensis, apud Meurissium p. 169. *Cum palis molendinariis & Verubus.* &c. Est et ciam

VERU, Armorum species. Apud Smaragd. in Grammatica MS. *Vera*, in Glossa superlineari, exponitur sagitta. Will. Brito l. 11. Philippid. p. 32.

Modo hastæ basista manus configit in illum, Quorum cuspis erat longa, & subula inflat acuta, Et aonnalla velus Verubus dentata recurvis, Cuspis in medio uacos emittit acuos.

Infra:

Hic Verubus, cularis alter subularibus, arstat Scrutatur thorace vias.

Ubi idem videtur *veru*, quod *βερύται*, in Gloss. Græc. Lat. *βερύται, ἡ δὲ ἀπὸ βερύται, Canumentum*, ubi forte leg. *cum amento*. *Βερύται, ἡ δὲ ἀπὸ βερύται* dicuntur Leoni & Mauricio in Tafticis, p. 12. Rigaltio indicatis in Gloss. Jo. de Janua: *Verutas, quoddam genus pili*. Papias: *Veriti, gens, ubi ferrum est solidum & productum, dicti, quod verubus pugnant.* [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Verutas, armez de haïsses.*] Ammianus lib. 19. *Relictisq; gladiis & Verutis.* Veretioni, Italici. [Vide Veretenus.] Joan. Villaneus lib. 4. cap. 66. *Cominciataro a factare con loro Veretioai.* Ita eodem libro c. 19. 20. *Viratons*, in Chronico Petri IV. Regis Aragon. lib. 6. cap. 4. *Viretoas*, Scriptoribus nostratibus, quibus & *Broches* dicuntur. Guill. Guiart. an. 1213.

*Si coa François veat ordenant
Leur bataille ea non tenant,
Garnis d'espées & do Broches.*

Chron. Bertrandi Guefclini:

De leurs Broches de fer se vont ostraçoulant,

Infra:

De sa broche de fer li a trois coups donæz.

Raimundus Montanerius in Chronic. Regum Aragon. cap. 32. *Est una brocha que ceasa, dona li be 13. celps.*

Brochis instructa fuisse scuta militaria docent Affixæ Hierosolym. MSS. cap. 95. ubi de Armis Militis, qui duella decertat: *Est en l'escaud avoir des brochies de fer tout emmi l'escaud, & l'autre au pié de soure, & doivent estre de tel grosse con e il vodroit, & de tel loagour jusque à un pié, & acéint plus, & entour l'escaud tant de brochies com ille vodront, agues, ou rejoars. Et le cheval doit estre couvert de couverture de fer, & avoir une teschiere de fer, & emmi la teschiere une broche de fer, telle comme celle de l'escaud.*

VERUDATUS, Veru transversa obfirmatus, clausus. Gallis, *Verouillé*. S. Augustinus Quæst. 23. super libr. Judic. *Proideant alia clavis allata esse, aut talo clausare genus sui, quod sine clavi posset claudi, nec sine clavo aperiri. Nam sunt, quædam talia, sicut ea, quæ Verudata dicuntur.* Malim *Verutata*. [vel *Veruclata*, ut ex MSS restitutum est in ult. edit. Vide *Verutatus* & *Vera* s.]

¶ **VERVECARIUS PASTOR**, *Vervecum* seu ovium custos. Charta Silrelinæ an. circit. 698. apud Mirzum tom. 1. pag. 243. col. 2. *Itemque dano ... pastore svacæ rior, porcario, Verveccario, cum gregibus suis.* Vide in *Brevi*.

¶ **VERUIA**, Salicetum, ut videtur, Gall. *Sauvaie*. Charta Comitatus Marchiz an. 1406. *Cum omnibus & singulis ipsius mansi ... nemeribus, arboribus, & Veruchis,*

fontortius, &c. Terrarium Apchonii an. 531. *Plus undus seultam, siue Verubis simul convisus, &c.*

¶ **VERVICARIUS**, ut *Verveccarius* in Chron. Novalic. apud Murator. 2. a. part. 2. col. 744. *V. Beronia*.

¶ **VERVICUNE**, Retis species, idem quod *Vervilium*. Charta an. 119. ex Tabular. Partinac. apud Stephanot. rom. 2. Antiq. Picth. MSS. pag. 499. *Donavimus etiam & concessimus prædictis monachis piscariorem aquæ Theorii ... vare & piroverie atque Vervicune.* Vide *Vervicolum*.

VERVILIUM, Retis species, instrumentum piscatorium, [Gall. *Verveux*.] Charta an. 1073. ex Tabular. Monaster. S. Quintini in Insula f. 13. v. *In possessione vel quasi amovendi & dependendi Vervilia ad alas, & alia magna ingenia ad dicto ponte Terraseo, &c.* Infra: *Cam Verviliis ad alas, &c.* Rursum: *Ad communes nassas a seipe, ad Vervilia rotanda, & ad sacum tantummodo piscari possunt.* Occurrit præterea p. 15. & 16. ubi ejusmodi rete sic describitur: *Quod dicta Vervilia quibus piscari licet & licet, non habeant in corpore ultra 30. maculas ad maculam Regii, & 60. maculas in collo; maculas autem colli Verviliis minores sapere poterunt insulani, quam sit mensura Regii, dum tamen dictum cellum Verviliis ultra 16. vias macularum non coarctent.* [Charta an. 1315. ibidem fol. 18. v. *Ont fait prendre & emporter queans Vervica & cæcias pluseurs à poisson et yau des Religieux d'isle.* Alia an. 1428. ex Chartul. Latiniac. fol. 108. v. *Sans ce que nul y puisse ac doye aller veandre, ac pecher, suis à cage ou Verveux, ne à quelle autre angin que ce soit.* Vide *Vervecolium*.]

¶ Aliud est quod *Verveille* vocat Stephanus de la Fontaine Argentarius Regius in Computo an. 83 50. *Pour 13. Verveilles d'argent dorées & esmailées des armes de France pour le sacras du Roy.* Annulus est ad pedem accipitris alligandus, cui in sculptum est scutum gentilitium, cujus est accipiter. Vide *Bacinetum*.

VER VISA, Panni genus, alias *Plankets* dictum, anno 1. Ricardi III. Reg. c. 8. Cowell. & Spelm.

¶ **VERUIT**, Veritus est. Offic. Mozarab. de S. Pelagio tom. 5. Jun. pag. 16. *Pro quo nec mori timuit, neq; decollari Veruit.*

¶ **VERULA**, diminut. ad Veru, Cochlea minor, Gall. *Vir. Inventar.* S. Capelle Paris. an. 376. ex Bibliot. Reg. *Item capus (auti Symocais, ... quod capus habet unam coqueam de super firmatam cum una Verula esmailata.* Aliud Gallicum ejusdem S. Capelle: *Item le chief S. Symocais, ... & à uac coquille d'argent sur la teste fermant à une Vig esmaille.* Vide *Vicella*.

¶ **VERUM**, pro Verum. Acta purgat. Cæciliani apud Baluz. tom. 2. Miscell. p. 96. *Non est Verum ut pater castiget filium contra veritatem, &c.* Vide Baluzii notas ibidem p. 487.

¶ **VERUNDUM**, Rete. Vide *Sagena*.

¶ **VERUTATUS**, Veru circumatus, in Glossario Galp. Barthii apud Ludewig. tom. 3. Reliq. MSS. pag. 200. ex Baldrici Hist. Palz. Vide *Verudatus*.

¶ **VERU VISA**, Mus Ponticus, Conc. Senon. an. 1489. apud Acher. tom. 5. Spicil. p. 626. *Neque federaturas suis suis non congruentis & maxime minatos Verutatos.*

¶ **VERUTUM**, Veru, Gall. *Broche*. Inventar. an. 1379. ex Schedis Cl. V. Lancelot: *Item duo Veruta ferrea cum pedibus.*

¶ **VESANIOR**, pro Ignobilior, Gr. *ἀνομιμωτος*, apud vet. S. Irenæi Interpret. l. 1. c. 5. n. 4.

¶ **VESCARIUM**, Vita Calixti II. PP. apud Murat. tom. 3. p. 420. col. 2. *Adhæreus duas camerat consignat, cum iusto Vesario, quod sub eis fieri fecerat. Vestitiam.*

¶ **VESCES**, *vesces*, in Gloss. Lat. Gr. Leg. *Vesces*, ut in Gloss. Gr. Lat. Vide *Vesulentus*.

¶ **VESCHERIA**, Octoboni Annal. Genuef. ad an.

an. 1181. apud Murator. tom. 6. col. 356. *Gualterius de Moab admiratus Guilielmi Regis Sicilia cum maximo foleo de galeis & Vifcheris plurimis cum militibus venit in portum Janua. Ubi Codex alter habet, Ufcheris, ut obferuat Muratorius: at legeudo exiftimo Ufcheris quo significantur naues, quibus equi traolvebantur. Vide Huijferum.*

¶ **VESCILLÆ**, χαῖταιον, in Gloff. Lat. Gr. Vulcanius ex Charifio emendat: *Quifquillia*, χαῖταιον, p. 10.

¶ **VESCOMTESSA**, Gall. *Vicomteffe*, Vicecomitiffa, in Charta 10122. ex Tabul. S. Marialis Lemovic.

VESCULENTUS, *Deliciis & oscis plenus, vel vefciji; Vefculentia, deliciarum vel vefcorum copia.* Ugutio. Catholicon parvum: *Vefculentia, Abundantia de viandis.* [Gloff. Lat. Gall. Saogerm. *Vefculentia, Habundantia de delicis in viandis. Vefcus, manducabiles vel deliciofus de mangier.*] Jo. de Janua. *Vefcus, comestibilis, vel ad vefcendum habilis, vel vefcibilis. Vel vefcus, deliciofus: unde vefculus, &c.* Vide Festum, &c.

¶ **VESDUM**, Glafum, ut videtur, idem quod *Guaufidium*. Tabul. S. Audoeni Rotomag. inter Prob. Hiff. Ebrcio. p. 9. *Univerfas decimas lini, canabi, tertiam partem Vefdi, lana, agnorum, omanique mianarum decimarum obventiones univerfas.* Vide infra *Vefdia*.

¶ **VESMETUM**, pro *Vefinetum*, vel *Vifatum*. Vide in *Vicinus*. Leg. Normao. apud Ludewig. to. 7. Reliq. MSS. p. 248. *Si vero pari ad verfa hanc dilationem esse factam fraudulentem noveris, inquisicio fieri debet de puerperio per homines de Vefmeto, & parius ad vifionem multis demonstrari. Vefineti*, in Bestiaria MS. ubi de Paochera:

*Dons ift une saas bonne odour
De fa bouee, pour verité,
Qu'a toute la Vefineté
N'a nule bestie qui se tieagne
Qui maintenant à li ne viengne.*

VESO, Felis seu cati species, nostris vulgo *Putois* Petrus Venerabil. in Statutis Ord. Cluniac. c. 17. *Ad copertoria facienda solummodo, sicut hoc magis placuerit, Putoferum: & juxta aliorum linguam, Vefonum pellibus utantur.*

¶ **VESONA**, Sueffio, *Soiffes*, dicitur Paschasio Radberto in Inſcriptione libri de Partu B. M. V. quem venerabili matrone *Chriſti, una cum Chriſti virginibus Vefona monaſtice degentibus* nuncupavit. Quod vocabulum non errore amaoenſis ſcriptum eſſe probat Mabillonius ſec. 4. Bened. part. 2. p. 131. cum ex Codicibus MSS. tum ex tribus locis Expolitionis palmi 44. ejuſdem Radberti in quibus reperitur; maxime vero quod Ptolemaeus *Vefones* & Strabo *Vefones* appellat Sueffioſocofes. Coſuſſe Mabillonium loco laudato.

VESPA. Gregor. Turoe de Vitis Patr. c. 10. *Examen mirabilium aque ſecurum muſcarum, quas vulgo Vefpas vocant, reperit:* Atqui vox Latiniſ cognita: Plinio præſertim l. 11. c. 21. à quo deſcribitur, ſed videtur expreſſiſſe vulgarem *Veſpe*, uti Germaniſ ſcribitur, nos *Gueſpe*. [Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Vefpa, una muſcæ que naiſſe de charpigne d'ſnes.* Arelatenſibus, teſte Præſ. de Maraugues: *Vefpices & Vefpiaries* nuncupaotur, qui ſpinas, dumos aliaque ejuſmodi evellunt, vocis origine mihi incomperata.]

VESPETUM, Locus, ubi vefpæ abundant. Joan. de Janua.

¶ **VESPER PRIOR**, Pervigilius. Carmeo apud Mabill. to. 4. Annal. Bened. p. 287. laudatum, ubi de Notkeri obitu:

Vefpere natalis Petri poſit aſtra priore.

VESPERÆ, *Uoa ex horis Eccleſiaſtiſ, quæ ſub vefperam dicitur, quam eamdem eſſe cum Lucernario volunt viri docti.* Ugutio: *Ha vefpere, ſignificat id temporis, in quo pulſatur illud officium: bi vefperi, ipſum officium. Vefperi ſiquidem canantur; ſed vefpere pulſantur.* Quidam ſamen eos diſtinguunt inter *veſperas & vefperos, quænam ad officium.* [Cætero MS. B. M. Deauratz Tolof. *Alia erunt de omnibus ſanctis aſque ad Vefperos.* Infra: *Est poſt Vefperas ſis commemoratio de octava S. Martini.*] S. Hilarius Maſſilienſis io Vita S. Honorati Arelat. *Hæc igitur adhortatione completa, jubet congregationem maſſam ſacrificium Vefpertina laudationis offerre, & cibum coſuetudinaria reſeſione perſicere.* De *Vefperi*, ſeu officio Eccleſiaſtico ita appellato, vide Durandum l. 5. c. 9. ex rectoribus vero Garlam Loaylam in Notis ad Concil. Tolet. l. c. 9. & in Emeriteoſe can. 2. Marcellum Fraconolum de Horis Caonic. c. 12. 17. Gazzum ad Caſſian. l. 3. cap. 3. Hugonem Menardum ad Concordiam Regul. ad c. 24. 2. Hæſtecoum l. 7. Diſqu. Monafic. tr. 7. diſq. 4. &c. Card. Bona de Pfalmodia cap. 10. &c.

VESPERTINALES, Horæ ſcilicet. Concilium Aquisgran. II. c. 2. cao. 9 *Vefpertinales quoque in vigilia Paſche melius celebranda ſunt propter latium Reſurrectionis Domini, quam dimittenda.* [Vefpertinales *Syaaxis*, in Ordio Romano, apud Mabill. Liturg. Gall. p. 109.]

¶ **VESPERALIS**. Charta ann. 1157. apud Thomaffer. in Biturig. p. 700. *Promiſſo eaim per fidem meam quod contra promiſſa vel aliquod promiſſorum per me Vefperalium non veniam in futurum.* Maniſſetus error, pro vel per alium.

¶ **VESPERATUS**, Ad vefperam perduſtus. Acta SS. to 7. Maii p. 398. *Coſeſſim pluvia aperis nubibus de celo deſcendentes, tægrum ſape, Vefperato feſto.* Die jam Vefperato, apud Solin. c. 16. *Vefperare, Aveſpiri*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Vefperare, aveſpici*, in Gloſſ. Lat. Græ.

¶ **VESPERI**. Vide io *Vefpera*.

VESPERIA, Ultimus, uti vocat, aſtur in Univerſitatibus ad conſequendam Doctiori dignitatem, ſeu Diſputatio, quæ à Baccalario ſic pridie quam Birreo doctorali donetur, in qua diſputant tres Doctores cum eodem Baccalario. Nicolaus Trivetius in Chron. an. 1282. *Post diſputationem, qua Vefperia appellatur.* Statuta Facultatis Theologicæ in Academia Vienoſiſio Aulſtriat. 16. *Post hæc Vefperia Licentiaſ ſecundum modum Pariſiſ conſuetum, quem hic recipimus, ſic ſiant: quod per aliquos dies, ante ſcilicet decem vel circa, Licentiaſ Vefperandum in cappa veniſ u a cum bedellis per domos omnium Magiſtrorum, & Baccaliorum formatorum, portando eis ſtitulum quaſtionum quaſtor, quarum dua diſputanda ſunt in vefperiis, & duæ in aula.* [Statuta Academie Pariſ. apud Acher. to. 6. Spicil. pag. 382. Item quando unus baccalarius in Theologia habet Vefperiaſ ſuas, &c. Coſuſſet. ejuſdem per Robert. Goulet fol. 7. Theologi itaque licentiaſ ſecundum licentie ordinem poſt celebratas in ſuis ſcolis Vefperiaſ, quilibet ſorum doctoratus dignitatem roſuadumque magiſteri birretum in aula domia Pariſienſis Episcopio.]

¶ **VESPERIANDUS**. Vide in *Vefperia*.

¶ **VESPERTILIO**, *Serentius*. Gloſſ. Iſid. *Vefpertilio*, vespertilio, in Gloſſ. Lat. Gr.

¶ **VESPERTINALIS**. Vide io *Vefpera*.

VESPERUGO, Vefper, tenebræ vefpertinæ. [Gloſſ. Lat. Gr. *Vefperugo, tenebræ*.] Vita S. Hugonis Episcopio Heduenſis apud Mabill. ſec. 5. Bened. p. 99.

Con-

*Continua illa brumalis aëria coagulatio . . . ita diversar
in partes dispersa liquefiebat, ut nec vestigium alicujus
obnubilati Vesperuginis appareret.*

¶ VESPETUM. Vide in *Vespa*.

¶ *VESPILIO*, *Grassator nocturnus*, in Mirac.
S. Cuncta to a Jun. p. 364. Fuit capripes ab *rapi-*
toribus, malefici, *Vespilionibus* & *capripes* ab *epistemo*
duftas in *quendam filium*. Pro milium *specie* occur-
rit in Chron. Attensi apud Murator. tom. II. col. 864.
Quidam Regis *Vespiliones*, sive *soldati*, de *Ast* exeu-
nt *iterum* ad *Sassellum*, & *villam* *intrans* bonis *om-*
nibus *spoliaverunt*.

¶ *VISPILIO*, Eadem notione, apud Rigordum to-
5. Duchefn. p. 31. *Rompitast faciebatur* (Oro Imperator)
a suis *Vispilionibus*, quos in castris pascuerat, *Ipaliari*.
Ibidem p. 36. *Transibat Vispiliones per Ligurim fluvium*. Unde pro *Vispilorum* legendum cenio *Vispilionum*.
in Chron. Ann. Th. Orrebourne p. 178. *Eodem anno* (1389.) *missus est cum armata manu domus*.
Mowbray comes Nottingham mariscallus, ut *Scotorum*
irruptionibus se apponeret. Sed *quia non erat par-
ticipii exercitibus nihil egit*, quippe *qui non ultra 500. lan-*
geat fecam duxit contra tot milia Vispilorum. Vocis
origo aperitur iuxta in *Vispilio* fu ordine.

VESEIL. Joannes in Archithrenio l. a. c. 10. De
posu superfluo:

*Ergo vagaute cybbe distincte gutturo Vesseil
Iageminant Vesseil, labor est plus perdere vi
Quam sitit, &c.*

Ubi ad marginem scriptum *Werfel*, forte ex alio exemplari, quæ quidem ferri potest lectio, qua Gallicum *Verfel* exprimitur, i. *funde merum*. A ias *Vesfel*, vas sonat, quasi dicitur, *vas ferre scyphum affer*, ut bibam. Idem Scriptor l. 7. c. t.

..... Nec sensus hydropicus unde
Congestas calicet, nisi fessio vasa, bibendi
Continuetur iter, &c.

¶ **VESSELLA**, Vasa, vasarium, supellex. Char-
tan. 1342. inter Probat. Hist. Sangerm. p. 174. col. 1.
Primo omnes oblationes facta in auro, in marta aut in
Vessella de auro, aut in massa aut in localibus, &c.
Occurrit rursum infra, Vido Vassella.

¶ VESSELLAMENTUM, Eadem notione. Litterae Edwardi III. Reg. Angl. an. 1338. apud Wymer 10. p. 60. *Diverseja Vessellamenta, . . . unum calicem argenti, unum calicem auri, . . . q̄as quidem Vessellamenta & alia jocalia, &c.* Occurrit praeterea in Litteris Ricardi II. an. 1398. apud eundem to. 8. p. 63. Charta an. 1396. c. Chartul. 23. Corb. *Se aucuns baillies en garde deniers, jeiaux &c. Vessellament, &c.* Quae nulle *Vessellamento d'argent blanche, &c.* in Statuto Philippi VI. Reg. Franc. an. 1332. to. 2. Ordinationum p. 86. Vide in *Vaissels*.

¶ **VESSELLUM**, Pari intellectu, in Litteris Henrici IV. Reg. Angl. an. 1411. ibid. pag. 709. *Prastita & recepta denarium, jocalium, & Vessellorum quorumcumque. &c. Vide Vexelamentum.*

¶ VESSIDA. Computus ab an. 1333. ad an. 1336.
10. a. Hist. Dalph. p. 375. *Pro uno baculo de ebone & Vessidis parvus fen. 3. gran. 16.* Forte pro *Boscida*,
globulus, Gall. *Boulette*, ut paulo ante legitur.

¶ VESSILLUM, pro Vexillum, in eodem Comput. p. 276. Pro vagina laucea Domini ad apportandum Vessillum auro Domini & pre uno laqueo de seta pro ipso Vessillo, saven, i. gran. 15.

VESTARARIUS, Idem qui *Vestiarinus*; qui ve-
nium vel thesauri curam habet. Apud Analaſium
pag. 99. Pandulus *vestiarius*, Deſiderii Longob. Reg. in
alio eod. *Vestiarus* nuncupatur. *Vestiarus* ſummi
Pontificis apud eundem in S. Hadriano pag. 114. & in

Leone III. p. 151. ubi alii codd. habent *Vesfarius*. [*Sergius presbyter* et *Vesfarius* ejusdem Hadriani P. apud Baluz. to. 7. Miscell. p. 123.] *Vesfarius* Ravenna, apud Guillel. Bibliobecar. p. 214. *Casarius filius Pipini* pontificali *Vesfarius*, in Epistola 7. Joannis VIII. PP. exis, qui edidit Simondus. [*Ravenna* *Vesfarius*, cui ejusdem civitatis claves commisit, erant, memoratur in fragmento Epistolae ejusdem P. apud Baluz. to. 5. Miscell. p. 489.] *Georgius Vesfarius*, in Actis Conc. Pontigon. an. 878. c. 8. Exiit apud Perardum Epistola Abbas S. Benigni inscripta *Iulstii sacri Palatii Vesfario, primo Senatori, nec non unico Romanoque Daci*. Occurrunt *Vesfarii* Ecclesiastici, seu qui *vesfarii* Ecclesiarum curam habebant, apud Ughellum to. 7. Italicae sacrae p. 610. to. 8. p. 209. 210. Adde praeterea Chbronicon S. Sophiae Benevent. p. 625. 638. 641. Petrum Diacon. l. 4. Chron. Cafin. c. 108. 120. et Angelum a Nuce ad eundem Seriptorem c. 68. Vide *Vesfarius*.

¶ VESTARIARUS, pro *Vestarius*, apud Anast. Biblioth. in Stephano IV. PP. tom. 3. Murator. pag. 199. col. 2.

q̄ VESTERARIA, Quæ vestium vel thesauri curam habet. Agnelli v̄ontif. apud Murator. to. 2. p. 124. *Vir autem in diebus in ipso erat Regis palatice vestis nominæ Helmegit, qui Vesteraria Regina concubitus fruebatur; quem Regina accessitum hortabatur ut Regem extingueret... Quo e. cogitato consilio vocavit Vesterarium suum, & ait eadem, &c. Pluribus ibi. Vidē Vestiarie, & Vestiaris.*

VESTI, ex Gr. *ἔσθης*, Dignitas Palatina apud Imperatores Byzantinos. Lupus Protolpata in Chron. an. 1051. *De feudit Argvris Magifler, Vefli, & Deu Italia*. Charta vetus apud Ughellum 10. 7. Ital. sacre p. 393. *Not Joannes Domini gratia Dux, & Imperialis Patrius, Antypphatus, Vefli*. Iis praeerat B. ex xxi, quorum dignitas illuftris fuit. Horum meminit Joannes Euchatarum Epifcopus p. 30. Bryennius lib. 2. n. 14. Scyllites, Zonaras, & alii locis indicant in Notis ad eundem Bryennium. [Vide Vafli.]

¶ t. VESTIA, Hispanis pro Bestia. Vide supra in *Barrum*.

¶ 2. VESTIA, *icia*, in Gloss. Lat. Gr. Leg. *Vesta*.

† VESTIÆ, *Balæa*. Gloss. Italic. Emendant viri docti, *Vestes*, *barbæ*; ex Virgilii Interpretibus ad *Æneid.* 8.

Aurea casariet illis, atquo aurea vestis.

Ubi Servius: *Aerea vestis, hoc est barba, unde contra vestes dicatur imberbet.* Vide *Vesticeps*.

VESTIARIA. Vide *Vestiarium* & *Vestiarius*.

VESTIARITÆ, Nobiles aulici, qui circa Vestiarii Principi pueri verfabantur. Lexicon MS. Reg. cod. 2052. *Xeripruri*, & *Bisaprius*. Willeh. Tyrrius lib. 20. c. 26. *Sed & facti nobilissimi non longe ab eodem Palatio etiam simul & commoda fecit hospitia preparati: ubi etiam sicut prius, impensis non solum necessitates & voluptuarias superfluitates Vestiariis, & bi, quibus id officii deputatum erat, magnifice & superabundanter non cessabant ministrare.* Vide quæ de Vestiariis annotamus ad Alexiadem p. 285. & Gloss. med. Græc. in V. Bæst.]

VESTIARIUM, *Erogatio vestium*, in Gloss. Lat. MS. Reg. cod. 1013, in Glossis Isidori, *Erogasarium*.

VESTIARIUM, Locus, in quo asservantur vestes :
 Βασταριον, in Gloss. Gr. Lat. Lexic. Gr. MS. Reg.
 cod. 3062. Βασταριον, vasa ponantur τινος βασταριον
 αμαρτα: i. dicit. Kero Monach. Vestiario, wabstabusse,
 i. domus vestium. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Vesti-
 rium, Vestiare.] Vide Pancirolum ad Notitiam Im-
 perii Oriental. c. 87.

VESTIARIUM, Locus, ubi non modo vestes afferantur, sed etiam cimelia, atque adeo thesaurus & pecunia. Helyobius: Βυζαντινῶν, τὸ ὅτι ἐν τῇ χηρῇ αὐτῇ ἀδελφῇ τῇ ἀδελφῇ τῇ ἀδελφῇ. Bulla Joannis III. PP. apud Baronium a. 559 n. 5. *Insuper ex sacro nostro Vestiariorum beatorum consilium: videlicet cruce et anam auream penfante libras sex, calicem unum aureum penfante libras duas, duos argenteos penfantes libras quatuor, vestes quatuor ferias cum gemmis albis, & auro contextas quatuor*, &c. Gregorius M. lib. 2. Ind. 11. Epist. 35. *Admonet, ut Vestiarium omni Episcopi fuisseat deferendum, & quantum prouiderint secum argentum adducant*, &c. Joan. Diacon. lib. 1. Vitz ejusdem Gregorii M. cap. 10. *Cuilibet altissimas pater, accessit Vestiariorum, alia sex numismata dari precipiens, cognovit in Vestiariorum nihil nimisatum, unde posset consolari naufragum, remansisse*. Apud Anastasium Leo III. PP. in Vestiariorum Patriarchi dicitur a parua zate fuisse nativitas & educatus. Guillelmus Biblioth. in Stephano VI. Deinde cum venerabilibus Episcopis & Anastasii Legato, per omnia sacri Palatii portus Vestiariorum, quae in tantum decessata reperit, ut de sacris vasis, quibus meas tenere festis diebus Pontifices consueverat, paucissimas inuenirentur: de reliquis vero epibus nihilominus. Eginhardus in Vita Caroli Mag. sub finem: *Quicquid in camera atque Vestiariorum ejus fuisse inuenit*, &c. Will. Tyrus lib. 2. c. 15. Et Imperialibus Vestiariorum oblata sunt praedictio viro mura in auro, vestibus, vasis, & pretiosis lapidibus tam pretio quam dignitate incomparabilis. Adde l. 18. c. 18. l. 20. c. 12. Charta Boemundi II. Principis Antiochie apud Uggellum to. 9. p. 174. *Primum quidem indagatio nem nostram fecit incursum, deinde vero 59. libras auri Vestiariorum & camera nostra... auerit se soluturum*. Adde Chroicocho Casoenf. l. 1. c. 18. l. 4. c. 61. Anastasium in Vitis PP. p. 47. &c.

VESTIARIUS, Vestis ipse, vel vestis genus. Concilium Budoense an. 1279. c. 61. *Omnes in eodem Monasterio vel regulari Canenica, & sub eadem professione morantes iudicauerunt uno & eodem Vestiariorum induantur*.

¶ **VESTIARIUM**, Certa pecuniae alteriusve rei pensio quae ad vestes emendas erogabatur, Quicquid ad vestes pertinet. Charta ann. 1136. apud Marten. to. 2. Ampl. Collect. col. 96. *Due portiones decimationis ad Vestiariorum fratrum nostrorum pertinebunt*. Tabul. Burtic. *Præterea concedimus in Vestiariorum & calecaria fratrum monachorum, sicut fuerat olim, omnes seras annuales mercedi*. Charta de Aquiatu de Talmuodo ann. 1366. *Et non tenebitur dictus Aquarius ministrare dictis abbatibus, nec preposito, nec sribus officariis sepe dictis Vestiariorum aliquod*. Statuta Monast. S. Claudii p. 77. *Et tenebitur idem camerarius ministrare Vestiariorum ad triginta sex Religiosos; ... videlicet librato pannum; aut cuilibet Religiosorum praedictorum summam duorum sterrenorum moneta in loco S. Egenderi*. Capitul. gener. MSS. S. Victoris Massil. *Sic talis, procurator, sive etiam censas & Vestiariorum seu familiariorum prioratus vel officii, logeria & salaria de tempore suo idem inuentus fuit non soluisse*. Vide Vestitura.

VESTIARIA, pro Vestiariorum, Locus in Monasterio, ubi reponuntur vestes Monachorum, apud Ingulfum pagin. 866. *Athenus Prior in Vestiariorum, dominus Lesbimius Sapprior in refectorio... detractati sunt*.

VESTIARIUS, A vestibus, qui vestes curat. Papias: Vestiariorum, qui vestibus praest. [Gloss. Latin. Gall. Saogerm. Vestiariorum, vestiar, est etiam qui vest.] A vestis, id veteribus Inscriptionibus. Alia: L. AGRO VESTIARIO TENUARIUM IMP. CES. ANTONINI PII. [Vestiariorum Tenuarius, i. e. tenuissimorum pannorum artifex, in Inscript. sepulchrali apud D. de Monsaucon

tom. 9. Antiq. expl. p. 92.] Vide Paulum Warnefridum de Gestis Longob. l. 5. c. 2. Ethelwifus de Abbatib. Lindisfarnef. c. 19.

... ut fratrum praefecit vestibus illum.

VESTIARIA, apud eundem Warnefridum l. 2. c. 28. *Vestiariorum ancilla*, quae vestiariorum domesticis curam habet, id Lege Alamann. tit. 80. §. 1. id Moasterii seminarum: *Vestiariorum dicitur, quae totum, quod ad curam iadumonitorum spectat, prouidet*, &c. apud Abacardum p. 157.

VESTIARIUS, Dignitas in Ecclesia Cathedrali Magalonensi, instituta a Rainerio Episc. a. 1247. cujus curae incumbere: *Inducere omnes Canonicos & Coelectos, exceptis Prioribus, qui tenebant dare Vestiariorum stagalis annis pro stagalis Canoniceis, quos inducere consueverat, 40. solidos*, &c. Vide Gariellum.

¶ Obtinuit eadem dignitas in Ecclesia Nemaufensis, ut colligitur ex Charta an. 1203. Chartophylacii regii: *Ego Raimundus Dei gratia Dux Narbon... concedo & laudo tibi Hagoni & Laudumano Vestiariorum Ecclesiae Nemaufensis*, &c.

¶ **VESTIARIUS** etiam apud Monachos dicebatur qui vestiariorum monachici curam habebat, Gall. Veturier. Charta an. 1358. *Item quod grabatium omnium & singulorum bladum inter ipsos curatam & Vestiariorum & eorum sacceffores dividatur prout bladum inter eos sunt diuidi consuevit, videlicet quod de grabato frumentis & filiginis dictus Vestiariorum & sui percipiat & percipere debeat duas partes, & dictus curatus & sustentiam partem*. De aliis vero bladis dictus curatus medicatam & Vestiariorum Albanacensis monasterii aliam medietatem.

VESTIARIUS, cui non Vestiariorum dumtaxat, sed & thesauri & cimeliorum, cura committitur. Ita non alius est Pandulus Vestiariorum Desiderii Longobard. Regis apud Anastasium Biblioth. io S. Hadriano pag. 99. *Vestiariorum summorum Pontificum non semel occurrunt*, apud eundem p. 114. 121. quorum munus indicat Joan. Diaconus l. 1. Vitz S. Gregorii M. c. 10. *Accessit Vestiariorum, alia sex numismata dari precipiens*, &c. Infra: *Rursum Vestiariorum suum si forte vas quodlibet aut vestimentum haberet, interrogat*, &c. Vestiariorum iociter quatuor, qui summum Pontificem equitatem comitauerunt, receperunt in ordio Romano. Vide Vestiariorum.

¶ 1. **VESTIBULUM**, Vestiariorum, sacristia; Vide S. Wilhelmi ro. 1. April. p. 624. *Oratio completa Vestibulum ingreditur, & ad Missam celebrandam sacris vestibus induitur*.

¶ **VESTIBULUM**. Odo in Carm. de varia Ernesti fortuna apud Marten. to. 3. Anecd. col. 358. ubi de propbaoo sacrificio:

statimque ex more Sacerdos:

Vestibulum patenamque gerens & iburii acerram
Egreditur, sanctumque insert altaris ignem.
Leg. videtur Vestibulum.

¶ **VESTICEPS**, Pubertatis annos ingressus, vel etiam emensus. Vita S. Hugonis Mon. apud Mabill. fac 5. Beod. p. 94. & to. 2. April. p. 764. *Non post multum quippe temporis spatium effectus Vesticeps, ad Leuiticum promotus est gradum*. Occurrit apud Tertull. lib. de Animac. 56. *Festus: Vesticeps puer, qui jam vestitus est pubertate: e contra inuestis, qui aetudum pubertate vestitus est*. Vide Vestis.

¶ **VESTIFICINA**, Ars vestes conficiendi, vel ipsa coactio. Tertull. de Pallioc. 3. *Taniam igitur paraturam materiam ingenia quoque Vestificina profectura*, &c.

¶ **VESTIFICIUM**, Eadem notione, in Gloss. Lat. Gr. ὑπερθεσμία, Vestificium.

VESTIFICUS, VESTIFICA, Vestium artifex, in vet. Inscript. 578. 6. 7.

¶ VESTIGABILIS CANIS. Vide *Canis*, col. 163.

¶ VESTIGARE dicitur dominus, cui ius competere persequendi suos homines, cum eo in consuetudinem ad alium dominum transierunt. Compositio inter Mathildem feneremundam dominam & Joannam Flandr. Comit. an. 1221. apud Mirzum to. 1. p. 741. col. 1. *Talis est conventio ... quod neutra potest Vestigare & sequi servos, neque albinos, ... de uno dominio in alterum; sed & in feudis potest Vestigare & sequi, & eorum homines sequens, ubicumque solebant.* Vide in *Secla* 4.

VESTIGARIUM. Vita Aldrici Episcopi Cenoman. apud Baluz. to. 3. Miscell. p. 33. *Postquam invenit traditiones & precarias, sive privilegia, & instrumenta multarum Chartarum in Vestigario sive armario, &c.* Ubi legend. videtur *Vestigario*. Vide in hac voce.

¶ VESTIGIUM, Pes, Gall. *Pied*. Vita S. Leonis PP. IX. apud Mabill. fœc. 6. Bened. part. 2. pagin. 64. *Nec pro ullo seculari impedimento quemquam diem omitebat, quin omni mane ipse per se pauperum turba deferviret, ac dominico exemplo; eorum Vestigia abluendo vinctum sufficientem tribuere. Ferarum vestigiis latera persicare, i. e. unguibus, in Cod. Theod. l. 9. tit. 12. leg. 1.*

¶ VESTIGIUM MINARE, Vestigare, vestigium sequi, in Decretione Chlotarii II. Regis c. 16. Vide *Hæfium*.

¶ VESTIGIA VERITATIS dicuntur argumenta, testes, scripturarum conlatio, in Cod. Theod. lib. 9. tit. 19. leg. 2.

¶ VESTIGIAL, pro Vestigal, in Charta Gerwardi Milit. ex Tabul. Cenoman. *Tradidi ... quietis ab omni consuetudine exactionis, vel vicaria, seu ceterorum Vestigialium.* Vide in *Vestigial*.

VESTIMEN, Vestimentum. Utitur Felix Gyrensis in Vita S. Guthlaci n. 16.

¶ VESTIMENTI-CLAVIA, Vestiarium, Bolandistis, ex Testam. Bertichramni to. 1. junii p. 722. Melius apud Mabill. to. 3. Analect. p. 131. *Vestimentum damen, i. e. Damascena.* Vide *Paricla*.

¶ 1. VESTIMENTUM. In *Vestimento* jurare, in Leg. Frison. tit. 3. §. 4. Vide in *Juramentum*, col. 5618.

¶ 2. VESTIMENTUM, Missio in possessionem. Vide infra in *Vestire*.

¶ 3. VESTIMENTUM. Charta Johannis Reg. Franc. ann. 1361. ex Regest. 90. Chartophyl. Reg. ch. 608. *Et quicumque haberes domos, hospitium seu Vestimenta prope mures & hospitalium ... ubi inimici se possent includere, &c.* Legendum *Vastimentum*, vel *Bastimentum*. Vide in his vocibus.

¶ 4. VESTIMENTUM, Aulzum. Vide *Vestis*.

¶ VESTINA, Titulus ecclesie, in qua feria secunda post Dominicam 2. Quadragesimæ statio erat, ut legitur in Capitulari Evangeliorum, quod Codici Luxoviensis Evangelia complectenti subijcitur; ubi rectius in *Vestina* habetur quam in Calendario Frontonis, inter *Vestiva*.

¶ VESTIO. Vide mox in *Vestire*.

VESTIPLICA, femina, que vestis plicat. Papias, & Glossæ Arabico-Lat. [*Femme qui ploie vestement*], in Gloss. Latin. Gall. Sangerm. Occurrit apud Quintil. Declamat. 363. *Vestiplica*, qui virisidem officium præstat, apud Reinel. Inscript. 9. 64. & 11. 90. unde apud Nonium legendum est fortassis *Vestipli* pro *Vestiplici*, & *Vestiplica* pro *Vestiplica*, apud Plaut. Trinum. Act. 2. sc. 1. uti præfert Codex MS. Cæsararii, auctore Grævio ad Gloss. Ifid. in hac voce.]

1. VESTIRE, Possessionem conferre rei alicujus,

Investire: *Vestire*, in Consuetud. Laudunensi art. 227. *Vestire & enfaïssines*, in Sedanensi art. 259. 260. 263. [Notitia ann. 993. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 350. *Abbas unum credulorum promissionibus vicecomitis & suorum, apprehendens virogam suam dixit: tu tali conventionem, ut locuti esis, nudante me, Vestio vos; & ita Vestitis eum, &c.* Occurrit passim.]

VESTITUS, Qui de re aliqua investitus est, qui rem possidet. *Vestit & mihi eu possessionem*, in Consuetudine Laudunensi art. 226. Calaniensi art. 32. 33. & aliis. Charta Caroli C. Regis apud Beslium p. 229. Unde *Cænobium S. Dionysii Vestitum fuerat à bonis Deum timeantibus beminibus*. Alia Riculfi Episcopi Forojulienfis apud Rufum & Sammarthanos: *Illi vero timorem Domini præ oculis habentes, tale ei consilium dederunt, ut præter beatitudinem, quam Ecclesia prædixit ibidem antiquis habuiss, si propter hoc, quod ipse Episcopus post expulsiorem paginorum (Fraxinetum) primus Vestire cepit ipsam civitatem, unam medietatem de omnibus, que in circuiu ejusdem civitatis adjacent, reddere vel donare.* Odo Cluniacensis de Reversione S. Martini c. 7. *Nolo Ecclesiam meam tanto desnudari thesauro, quin Episcopus (natus eo Vestitum inveni. Charta Caroli M. in Chronico Laurisbambensi p. 59. Dum diceret, quod suus pater de ipso Monasterio Vestitum dimisisset, &c.* [Præcept. Ludovici Pii ann. 3. ex Tabular. S. Mevenni: *Dominus & genitor noster Karolus constituit us ipse Helogar episcopus & abbas S. Mevenni, omnes res undecumque eo tempore prædictæ ecclesie iuste & rationabiliter per diversis loca Vestita erant, teneant, &c.*] Vide Chartam Alamann. Goldasti 42. Roverium in Reomao p. 173. &c.

MANU ALICUIUS VESTIRE, Tradere, investire: *Manus vestitus ejus, cui traditio facta est.* Lex Bajuvar. tit. 17. §. 3. *Meritioresse tenentur (territorium) & mibi in vodium reliquerunt, & Vestiti est illius manus, cui tradidi.* Charta Alamann. Goldasti 58. *Post meum discessum ipsas res ad Monasterium S. Galloni admetioresse revertant, absqueulla contradictione vel minutione, manu Vestita, patribus meis possidentes.*

VESTITURA, inquit Vadianus, hoc ipsum est, quod *Investitura*, hoc est, in possessionem missio, aut possessionis securitas & confirmatio, quam & beneficium illa secula, & secundum, quod fere à Francis natum & induitum est, vocant. Et lib. 3. p. 88. *Vestitusus* intelligi ait, *ius possessionis concedendum*, quod Episcopi Abbatibus à Principe accepissent, nisi videri quænt *Vestitusus* dici, quæ leban dicitur. Capitula Caroli M. lib. 4. c. 19. *Et coram eis rerum suarum traditionem faciet, & fidei iussus Vestitusus donos ei, qui illam traditionem accipiet, ac Vestitusus dant.* [Ubi in Cod. Reg. in Nota marginali legitur: *Hic usari potest quod ex sola traditione que fit per investituram, non transfertur dominium. Si enim transierit, cum bus per investituram traditio facta fuisset, eoque factus dominus, qua occasione ab hereditibus veniri poterit.*] Tradit. Fuld. l. 1. tr. 157. Reginald & Orwin securum *Vestitusus* in presentia Hæfset, & ego Wigger accepit. Infra: *Horum omnium Vestitusus cum stipulatione subnixus perfecit.* Flodoardus l. 1. Hist. Remensis c. 20. *Eique in presentia fidelium suorum, legali de more, Vestituram ex ea (villa), & Chartam fecit.* Tabular. Monasterii de Luco, apud Marcam lib. 3. Hist. Beneharn. c. 2. nu. 8. *Qui quidem Rex de hac parsu Vestitusus dedit avo Vicecomitis, qui erat de ejus progenie, & dedit Deo & S. Vincentio parcem suam super nitare.* [Missio ei dedit qui ei inde plenam Vestitusus faceret, in vet. placito apud Baluz. to. 3. Miscell. p. 123. Charta an 874.]

an.871.apud Murator.to.9.part.2.col.933. *Ad vestram proprietatem habendum. Qui (locus) populari iudicio sa regiam rectamque venit Vestituram*, ex Charta Ottonis Imp.apud Mabill.fœc.5. Bened. pag. 243.] Adde Chronicoo Mauriniacense p.371. Maxime vero

IN VESTITURA realicuique esse dicitur, qui hanc possidet. Præceptum Caroli M. pro Hispanis, editum à Steph. Baluzio: *Ex dixerunt, quod aliqui pagenses... eos e vinde e' pellant contra iustitiam, & tollant nostram Vestituram, quam per 30. annos & amplius Vestiti fuimus*, &c. Capitula Caroli M. lib.4. c.34: *Si quis proprium nostrum, quod in Vestitura genitoris nostri fuit, alicuiquerenti sine nostra iussione reddiderit*, &c. Adde c.45. & Appendicem 3. ejusdem libri c.7. Capitul.2 Ludov. Pii ann.819. c.6.8. Concilium Suesionense ann.833. part. 2. c.3. Compendiese an.868. c.3. Capit. Caroli C. tit.39. c.6. Bullarium Cluniacense p.4 &c. [Notitia verus apud Baluz. to. 3. Miscell. p. 118. *insuper testantur quod... mater Cenomaniensis civitatis ecclesia Vestituram legitimam habuisset de predicto monasterio*, & adduc tringenta anni non suat transacti quod ex eo legitimam Vestituram habuit.] Chronicon Andrese: *Hujus Ecclesie Monachi per annum & diem in eisdem terra Vestitura sunt*. Charta Alamannica Goldasti 28. Statuimus inter nos, ut venerabili Abbati & fratribus predicti Monasterii decimam in subnotatis locis; sicut illius temporis in illorum erat Vestitura, concederemus. Infra: *Cujus decima tunc in mea Vestitura erat*. Ita in Charta 95.97. in Chronico Beluensi p.504. &c. Discrimen tamen inter vestituram & possessionem videtur posuisse Joannes IV. PP. in Epistola ad Isaac Syracusanum Episc. edita ab Holstenio: *Majus enim fuit possessionem dare, quam sit Vestituram concedere*. [Io eo duntaxat differunt quod hæc nudam traditionem, illa vero securam stabilemque possessionem significet.]

¶ VESTITUS, Beneficium, feudum; quo ab alio quis investitur, & opponitur acquisto: Charta an. circ.1095. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Nos pariter donamus aliquid de hereditate nostra que nobis per compensationem, vel per Vestitum advenit*.

¶ VESTITIO, Eadem, ut videtur, notione. Charta ann.1003. apud Mabill. tom.4. Annal. Bened. pag. 176. *Facio hanc donationem... de ipsa villa, quam vocant Campaniam, de ipsa scilicet medietate mea, quam ego propter Vestitionis causam ibi habeo, vel habere debeat cum integritate & absque ullâ diminutione*. Nisi tamen propter vestitionis causam intelligas ratione culturz.

VESTURA. In aliquot Consuetudinibus municipalibus idem valet, quod Vestitura, aut investitura, ut in Laudensi art. 226. & aliquot aliis: Joannes Abbas Laudunensis in Speculo Historiali MS. l.ii. cap.17. *Lequel les mist en Vesture de la Comté d'Artois*, &c. Chronicon Flandrie c.8. *Pource que l'Alençon la mere exhortois le Roi son Baron à mettre Jean son aîsne fils en Vesture de ce qu'elle tenoit du Royaume de France*. Sed præsertim hæc vox in rebus tantum censui obnoxii usurpatur, in Confectud. Vitriacensi art. 18. Sedanensi art. 208. 261. Remensi art. 140. 142. Noviodunensi art. 34. Calniacensi art. 53. in Magno Recordo Leodiensi pagin.60. &c.

VESTIMENTUM, Idem quod Vestitura, Missio in possessionem, vel ipsa possessio. Bracton l.4. Tract. 1. c.1. *Possessionem nudam, quam Intrusionem vocat*, sit eam esse, quæ non vallatur aliquo Vestimento, legitima vestitura.

VESTITIO, Investitura. Charta S. Bonifacii de finibus Fuldenis Monasterii, apud Browerum lib. 1. Antiq. Fuld. cap.4. *Ideo placuit nobis, ut eundem lo-*

cum, qualiter certis terminis confisitis, annotemus, & idoneis testibus, qui in predicti Principis traditione & Vestitione ipsius loci esserunt, subseremus. [Charta ann.838. apud Eccardum in Hist. Milnenf. col.153. *Signum Freibratibz & Ollocari, qui bano Vestitionem fecerant*. Vestue, in Charta Garnerii Abbat. Corb. ann.1307. ex Chartul.2. ejusd. loci fol.87. v. *Nous pria & requis lediz Jbaas que lediz seigneur Regnauls en vauissont saisir & luy mettre en Vestue & recevoir à bonne, lequel nous en saisissmes & Vestimes & l'en regumes en nostre Joy & en nostre hommages*.]

¶ VESTITUDO, Eodem significatur. Tradit. Emmeram. cap. 45. apud Ezeium tom.1. Anecd. part. 3. col.330. Einhardus & Erbardus Vestitudinem fecerunt Adalwino Episcopo de bis omnibus quorum hic commemoravimus. Sed leg. forte Restitudinem. Vide in hac voce.

¶ VESTITOR, Qui alterum vestit, seu in possessionem mittit. Tradit. Emmeram. cap. 4. ibid. col. 204. *Tertium quoque nomina sunt hæc; Paibo, Ogo, ... Lanisperius autem frater ejusdem Egilolfi & Adalbus vassus episcopi fidejussores & Vestitores extiterunt*.

VESTITURA, Censu, qui quotannis exsolvitur in signum concessæ vestiture, seu possessionis, [retamen ipsa etiam nondum obtenta, ut ex dicendis manifestum fiet.] Charta Caroli C. ann. 855. in Spicilegio Acheriano tom. 12. p. 117. *Ex videlicet modo & tenore, ut Lambertus fidelis vestire diebus viis & jam dictam Ecclesiam S. Stephani propter Vestituram singulis annis nonam & decimam ex ea persolvere, ipsam jure beneficiario & usufructuario interim teneat*, &c. Eadem verba habentur in Charta ejusdem Caroli ann. 3. in Tabulario Eccles. S. Cyrici Nivernensis. *Vetus Charta in Tabulario Ecclesie Viennensis fol. 16. Tali itaque tenore, quatenus dum vivo, ex eisdem rebus usum fructuarium obtineam, & omni anno predicta Ecclesia modium unum vini in Vestitura persolvam*. Alia ann. 924. fol. 18. *Ea tamen ratione, ut dum advixerem, usufructuario ipsas res obtineam, & annuatim festivitatem S. Mauricii in Vestitura inter panem unum modium persolvam: & si Ado frater meus superstes mihi fuerit, ipsas res dum advixerit sub eadem Vestitura obtineat*. Alia Bernuini Viennensis Episcopi ann. 887. ibid. pag. 147. *Quæ deserta sunt restaurando, & quæ desitua reedificando, & quæ non sunt vestita revestiendo, & ipsa die solennitatis S. Mauricii solo... persolvam ad luminaria & Vestituram Ecclesie ejusdem S. Mauricii*. Testamentum Bernonis Abbatis Cluniacensis: *Eo tenore, ut per singulos annos census 12. denariorum pro Vestitura reddatur*. [Charta an. 997. ex Chartul. Apten. Eccl. fol. 54. *Tenor istius præfatus iste est, ut Samuelus & uxor sua sive heredes illorum pro illis rebus ad S. Mariam & S. Castorem, sive ad Episcopum & ad clericos ejusdem ecclesie inter censum & Vestitura omnique anno ad mensem Madio persolvant moltonem unum*. Vetus Charta apud Mabill. fœc.4. Bened. part.2. p.271. *Pro Vestitura vero annis singulis in festivitatem beatorum Maccabæorum Calendis Augusti passum unum fratribus canonicis in Viennensi Canobio possitis*. faciat. Chartular. S. Petri de Neronis villa fol.9. v. *Hæc omnia donatus Albericus monachis ad possidendum jure perpetuo, ita quod monachi habentes ea in eadem potestate & dominio quo Albericus tenebat, excepto hoc quod Adelaidis, uxor ipsius Alberici, in ejus doto hæc omnia erant, teneris ea quandiu buic seculo adviveret, & ea tenere vellet, tali potestate quod interim dum Adelaidis viveret & ea teneret, monachi haberent pro Vestitura in unaquaque septimana unam eminan annona de supradicto molendino & de pratis unam carruca-*

sam sent, & in aqua piservi facerent quosvisumque vellent, & post decessum Adelaidis haberent monachi hac omnia supradicta absolute ad possidendum in perpetuum. } Tabularium Prioratus de Paredo fol. 34. Tali conventui ut in vita sua teneat, (mansum) & sextarium frumenti anni anno in vestitura persolvat. Id est, cum ager fructus fert.

¶ VESTIO, Eodem intellectu. Vetus Notitia in Tabul. Abb. Belliloci in Lemovic. In unaquaque villa cedimus unum mansum, & in unaquaque manso de tota vicaria sua damas eis 4. denarios, & 1. gallinam, & tertiam partem de annuatis placitis, & de Vestitionibus similiter.

VESTITIO, Eadem notione, in Tabul. Conchenfis Abbatia in Ruthenis, & in Tabul. Prioratus de Dymina in Delphinatu crebrius occurrit.

¶ VESTURA, Pari significatu. Charta ann. 1273. ex Chartul. Campan. fol. 449. col. 3. Omne illud quod dicitur Hueta poterat haberi in Vestura, venis, &c.

¶ VESTITURA TESTAMENTI, Censui, qui quotannis exsolvitur in signum concessæ vestiture earum rerum, quæ post mortem testatoris in possessionem donantur. Tabul. Latiniae. Pro Vestitura vero hujus testamenti quatuordecim annis medii vini in nemine sancte Trinitatis exhibeo ad elemosinam.

ADVESTIRE, Idem quod Vestire, Investire.

ADVESTITURA, in Consuet. Castellanie Insulensis art. 46. Namurensis art. 48. 70. 75. Advest, missio in possessionem. Chron. Flandrie cap. 59. *Sauf ce que le Comte de Flandres devoit venir vers le Roy à Paris, & mettre le devant des Lais en l'Advesture de la Comté de Flandres.* Cap. 68. *Le monstra Messire Robert d'Artois unez lettres seellées du seel du Comte Robert d'Artois, contenans, que quand le mariage du Comte Philippe d'Artois ... sus faict, le Comte les met es Advesture de la Comté d'Artois.*

DISVESTIRE, Possessione rei alicujus aliquem exuere. *Devestir*, in Consuetud. Calniacensi art. 30. Charta Henrici IV. Imp. ann. 1114. in Orig. Murensis Monasterii p. 23. *Un'al la deinceps persona parva sive magna supradictum Monasterium de aliquo beneficio suo inquietare, molestare, Disvestire ulterius audeat.* Judicatum an. 1073. apud Fr. Mariam in Mathilde Comitiſſa: *Ut nullus quilibet homo, sine legali iudicio Disvestire presumat.* Adde Ughellum to. 1. pag. 352. *Se sont desvestis & devestus*, in Charta ann. 1332. ex Tabul. S. Martini Pontifar. } Actus ipse Disvestitionis, *Devestit* an desfastino dicitur in Consuetud. Remensi art. 163. *Vest & devest*, in Laudunensi art. 54. 131. Vide Gallandum de Alodio p. 90.

Fiebat autem Disvestitio, projecto pilo vestimentum, quasi qui se disvestit de re aliqua, vestes revera deponeret. Hincmarus Laudunensis in Epistola ad Remensem, to. 2. operum Hincmarus Remensis Archiepiscopi p. 241. *Potesis ... interrogare, cur ea, quæ nunc recipis, nullo cogate, nullo sadente, per pilam vestimentisui de terra tenus ejicium, non tantum dereliqui, quantum abominando despresu, adiciens multo sibi melius, accessit huius, quæ ei dederam.* Charta Godofridi Ducis Brabantie an. 1174. apud Mirxum in Diplomate Belg. cap. 65. *Quadragesimo ergo solidos, quos de burgo supradictæ ville annuatim tollendos existimabam, ... projecto à me pilo pallii mei, juxta morem mobilium recipi.*

¶ DEVESTITUM FEUDUM, Derelictum, ut videtur. Charta an. circ. 970. ex majori Chartul. S. Victoris Massili. fol. 135. *Unam medietatem ibi damus de feudum possessionis Druestium & de heremo & in autem de quantum vestitum erat unam medietatem habeas.*

¶ REVESTIMENTUM, Iterata missio in possessionem.

nem. Charta ann. 1242. ex Chartul. Maurigniac. *Pro laodatioibus, venditionibus aut Revestimentis ab ipse emptore, vel à dictis abbate & conventu aut priore de stampis veteribus, nichil preiuri exigendo.* Alia an. 1247. ibid. *In ipsius Petri manu sepedicti Asselii & ejus uxor de dicto censu se desisterunt & de ipso ad ipsorum petitionem idem Petrus Revestivit abbatem.* Videtur Revestire.

¶ 2. VESTIRE, Colere, agrum excolere. Notitia an. 993. apud Marten. to. 1. Amplif. Collect. col. 349. *Igitur cum ... terra Toloneſis cepisset Vestiri, & à cultoribus colli ... Hic ita gestis, venerunt Theodericus & Nœ fratres ad Adalardum abbatem, rogantes eam verbis blandis, ut concederet eis Cathedrali Vestire ad medium vestem, quod & factum est. Abbas vero missis habus cepit terram quæ est antecelsam S. Damiani ambicenter colere, & huc illuc rumpere terram ad faciendas condemnationes. Nœ vero & Theodericus dixerunt ad alterutrum: Isti monachi semper habebunt totam terram vaptam (ruptam) & nos qui dicimur Vestitores, quandoque erimus illiſti, nihil habentes, &c. Domine abba, colligite me in medietatem terre, & vestire me in tali conventionem. ... Domine abba, isti vestri Vestitores exhibuerunt vobis unquam mel vel ceram? Rosaldus debet ipsam terram Vestire & edificare, in Charta an. circ. 970. ex majori Chartul. S. Victoris Massili. fol. 135. Hinc Vestitus AGER dicitur, cui fructus insunt, & abſo opponitur, seu inquit. Paulinus in Panegyrico pag. 532.*

Geritio nulla ſui emergere ſemia campi, Ne prius intereat labe ſoluta purri.

Nuda ſeris, Veſtia legiſ, jacti arida grana, Atque eadem fractu multiplicata motis.

Colentia veſtita, in Concilio Valentino III. ann. 853. c. 9. Charta Conradi Regis an. 767. apud Joan. Columbum l. 2. de Episc. Siffaria. n. 3. *Omnia in amabibus cultis, & incolitis, Veſtitiis & deſertiis, quaſitio & quaerendis, &c.* Alia ejusdem anni in Tabulario Abb. Belliloci in Lemovic. n. 68. *Hoc est villam noſtram, quæ vocatur Candida, videlicet cum manſis Veſtitiis, adveſtendiis, campis, pratiis, &c.* Unum curile veſtitum, in Charta Balduini Comit. Flandr. an. 1063. in Diplomate Belgic. Alia ann. 1298. in Hiſtor. Guineſis p. 128. *Terram ſcilicet quandam, nemore Veſtitam, in loco, qui dicitur, &c.* [Charta an. 1180. apud Stephanot. tom. 1. Antiqu. Bened. Lemovic. MSS. p. 116. *Medietas terra tam deſerte quam Veſtita pro 20. ſolidis Barbarinorum. Vineæ veſtite*, in Chartul. Matifcon. fol. 57. *Heritage converti, Heritage deſcoveſi*, in Liſteris an. 1434. inter Ordinari. Reg. Franc. to. 5. p. 380.] *Meſura veſtita*, in Tabulario S. Flori in Arvernens: 4. sextaria & emine bladi ad meſuram Veſtitum S. Flori. Vide *Abſus*, *Manſus*, col. 442.

¶ VESTUS, Eodem intellectu. Charta Eliabette Comit. an. 1224. ex Tabular. Abbat. de Balancia, nunc de Valois dioc. Ambian. *Dux modios bladi & unam avenæ (avenæ) ad plenam meſuram, quod pro quartaria Argorie tam in terris quam in aquis & moriſtis, excepto Veſte, eidem Alilme diſtra eccleſia annuatim perſolvebat.*

¶ VESTITIO, Manſio, domus cum agri culti portione. Charta ann. 1153. inter Probat. tom. 2. no. 7. Hiſtor. Occitano. col. 548. *Debens in hoc honore ipſi fratres hoſpitalis quinq; Veſtitiones cum hominibus ad minus parere. Si autem ibi plus parere voluerint, eis licebit usque ad 12. quæ Veſtitiones unaquaq; habeat horum ſummæ uſque ſextariæ ſine quartæ & decimæ: ultra 12. quantuſcumque voluerint, dum tamen horum non habeant. .... Præterea ſi aliquibus ſortitibus caſibus Veſtitiones ſupradictæ deſtrata vel deſtrictæ ſint*

Exquiliis: D. Phedimo Vestitori M. Aug. Thader. fratri pissimo. Alia in Roma Subterrana lib. 3. cap. 3. *Hic positus est benemeritus El. . . Vestitor Imperatoris, qui . . . depositus d. viii. Kal. Septembr. . . Domini Honorii Aug. vi. ccss.* Apud Lampridium in Severo: Faltones, & Vestitores, & pisiores, & pineerna, &c. Theophanes, *ἡ ἀρχὴ τῶν ἐκείνων τῶν ἑδρίων ἀνέστη αὐτῶν ἀπὸ τῆς αἰῶνος τῆς βασιλείας.* Quo loco Cedrenus habet *ἡ ἀρχὴ τῶν ἐκείνων τῶν ἑδρίων ἀνέστη αὐτῶν ἀπὸ τῆς αἰῶνος τῆς βασιλείας.* Notus est apud Græculos inferioris ævi Cosmas, cognomento *Bartholomæus*, cujus orationes seu Homiliæ quædam recentur apud Allatium in Diatriba de Simonib. pag. 94. 95. 100. & alios. [Aliis notionibus, vide in *Vestire* 1. & 2.]

¶ 1. VESTITUDO. Guillelmus Armoric. de Genlis Philippi Aug. apud Duchesne. tom. 5. p. 91. Eodem anno (1118.) in vigilia Assumptionis quidam luter Anglicæ natione cum aliquis diebus in superioribus Vestitudinibus Parisiensis Ecclesiæ latasset, &c. Rectus Testudinibus in Chion. Alberici ad eund. annum, ubi eadem habentur.

¶ 2. VESTITUDO, Missio in possessionem, investitura. Vide in *Vestire* 1.

¶ VESTITURA, Quidquid ad vestimenta pertinet. Charta Henrici IV. Imper. an. 1113. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 632. *Ad Vestituram alioque usus fratrum abque omni semper inquietudine permanentes.* Ad episcopatui ad Vestituram fratrum, in Hist. MS. Monast. Beccen. p. 363. Chartul. S. Vandreg. tom. 1. pag. 1167. *Hunc vero redditum camerario ecclesiæ propter meam Vestituram assignavi.* Occurrit alii notionibus in *Vestire* 1. Vide in *Vestiarium* & *Vestura* 1.

¶ VESTITUS, a. declinat. Vestis, in Aëtis Episc. Cenoman. pag. 93. *Consumimus vestis . . . vestitos duos, & caput duas episcopales, &c.* Vide in *Vestire* 1. & 2.

¶ VESTROILT & VESTROL, Cognomen Roberti I. Sabolii Domini, ex *Vest*, *Vester*, castrum, & *Helt*. idiomatis Burgundici, ut videtur Scibiltero in Gloss. Teuton. v. *Vests*: ita ut idem sit qui *vestis* &c. Regest. feudorum Castri Lidi: *Vir quoque ejusdem Herfensis Robertus Vestroilt, & Lisdard eorum filius.* Tabul. S. Albini: *Venerunt domno Roberto Burgundo & filio ejus Roberto Vestrol.* Infra: *Hæc recognitionem domni Roberti senioris . . . viderunt & adiderunt Robertus Vestrol, filius ejus, &c.* Apud Menag. Hist. Sabol. pag. 151.

¶ VESTUARIUM, ut supra *Vestiarium*. Vide in hac voce. Epitome Constit. Eccl. Valent. inter Conc. Hisp. tom. 4. pag. 163. *Præpositi debent solvere Vestuarium prima die Martii & portionem canonice primæ quoque die sui mensis.*

1. VESTURA, Quidquid ad vestimenta pertinet. Statuta Leprosariæ S. Juliani in Anglia: *Item in festo S. Joannis (babeat) 4. solidos pro Vestura.* [Charta Lediuni Abb. S. Vedasti ann. 1036. ex Chartul. ejusd. Monast. V. pag. 243. *Quod si ad equitatum suum vel ad carrucam suam palefridum emerit . . . inde ibeloum non debet. Similiter de Vestura sua & de vestu suo.* Testam. Joh. Renard ann. 1324 apud Madox Formul. Angl. pag. 410. *Item lego ad expensas meus funerales in curia & Vestura pauperum, &c.* Occurrit præterea apud Rymer. tom. 8. pag. 51. Kennett. in Antiquit. Ambrosii. p. 610. &c. La Vie de Jeseu Christ. MS. *Faitli vnu onques sernefure, Ne besoingnable Vestearre.*

Le Roman de Vacec MS. *At mendi Vestours & u mangier donna.*

Vide *Vestura*.]

2. VESTURA, Possessio. Vide *Vestire* 1. & 2.

¶ VESTUS, Ager cultus. Vide *Vestire* 2.

¶ VESUNTIONENSIS MONETA. Vide in *Moneta* Baronum.

¶ VETA, A Latino *Vistu*, Provincialibus *Veto*, nostris *Ruban*. Charta ann. 1270. ex Schedis Præf. de *Marzagues*: *In presenti instrumento infra scripto pendenti dua bulla in quadam Veta de filo, in quarum unu est imago Episcopi.* Alia an. 1299. ex Tabul. S. Victoris Massili. *In quadam instrumento sigillato sigillo . . . pendenti in Veta de ferio regali.* Pro Vittæ qua vestium extremitas munitur in Statutis Massili. lib. 2. c. 39. §. 2. *Item, de mantello sendati cum fregio, vel cum Veta, vel profilo. xx. den. & sino fregio, Vetu & profilo xvi. den. Pluries ibi.* Vide *Neca* & *Reta* 1.

VETARE, Negare, [vel potius Affirmare, contendere falsum esse quod obicitur.] Lex Longob. lib. 1. tit. 4. *Et si ipse, de quod dicitur, quod ista mala consiliatus fuerit, Veturu voluerit, quod consilium non didisset, &c.* Leg. Luitprandi Regis tit. 16. §. 7. *Et si Dominus Vetaverit, quod per ipsius consilium factum non fuisset, purifiet secundum legem Dei.* [Veer, eadem notione, in Charta an. 1296. ex Chartul. 23. Corb. *Ita en prendron congie ad devandis Religieux, le quel congie ne porra estre Veer.* Vide *mox Vetatum*.]

VETATUM, seu VETITUM, Locus, ager, pratum, vel silva ubi pascua seu animalia immittere, vel aliud quidpiam facere, quod iis liceat, non licet. Foris seu Consuetudines Jacce in Aragonia: *Ganata cum descendendis, nullus audens furari, vel rapere, vel pignorare ulla occasione, & non jactari in Vetatis Militum.* Charta Sancti Ramirez Regis Aragonum apud Martinezum in Hist. Pinnateni lib. 3. cap. 27. *Ipsi vero debeant Vetatos suos in omnibus decanus suis, & in omni loco, ab ipsi habuerint aliquid suero, ut nullus sit ausus pascere vel intrare abque eorum licentia, neque ego: quod si fecerint, accipiant carnale.* Alia Garziz Regis Navaræ apud Sandovalium in Episcopis Pamplonen. lib. pag. 70. *Et de illa urea de Verofan, asque ad Velagum rotundum de Aroz, sit defensum & Vetatum tam aquarum quam terre, &c.* Observantiz Regni Aragon. lib. 7. tit. de Pascuis, §. 9. *Si habeo hereditatem in aliquo loco, in quo non habitem, non possum illam hereditatem Vetare, sic quod non possint ibi depascere ganatu illorum habitantium ibi, nec possum illa pignorare, &c.* [Charta ann. 1502. ex Schedis Præf. de *Marzagues*: *Cum . . . pratis, pascuis, deventis, Vetatis, &c.*] Bis veter, diu vulgarement *Bedass*, veteriz silvæ seu defenzæ, in Consuetudine Aquisani cap. 1. art. 12. §. 18. *20. Vie veruta*, in Charta Ricardi Regis Angliæ apud Sammarthanos in Archiepiscopis Turon. uti supra observatum in voce *Defensu* 3.

¶ VETATUS, Idem videtur quod *Virgatus*. Inventar. ann. 1476. ex Tabul. Flamar. *Item plus unum alium leium parvum munium . . . unius scami seu baneal lana virgati seu Vetati & unius sarge luna rubei coloris.*

¶ VETERAMENTARIA, Vestes detritæ, aliaque ejusmodi. Leg. municipales Mechlinien. tit. 19. art. 16. *Tutoribus & curatoribus nihil leium est ex bonis mobilibus pupillorum eorumve quorum curam gerant, vendere, sine auctoritate pupillarium magistrorum, eaque ipsa venditio celebrabitur publice per eosdem Veteramentarium ac civitate designatos.*

VETERANA. Gariopontus lib. 3. Passion. cap. 6. quatuor species turpeditis statuit; primam, quæ dicitur *Stora*; secundam, quæ dicitur *Pestula*; tertiam, *Morbillum*, quæ *Veteranu* nominatur; & quartam, quam *Leucileum* vocant.

¶ VETERANI, Vide supra in *Vavassores*.

¶ VETERARE, Corroborari, confirmari ex diuturnitate.

nitare. Bonincontrus in Chron. Modoe. apud Murator. tom. 2. a. c. n. 1101. In *Cremena Veteravrat Guel-forum potentia, Gibellini inde longo tempore expulsi*. Vide *Veterario*.

¶ *VETERARE*, Vetustatem inducere. In *accessio-nem & decessio-nem vicibus ubi Veteraverunt*, apud Celsum lib. 3. cap. 13. de febribus. Gloss. Lat. Gr. *Vete-ro, παλαιά*.

¶ *VETERARIUS*, Veteramentarius, in Gloss. Gr. *Veterarius, παλαιόπαιδος*.

¶ *VETERATIO*, Confectusio. Mirac. S. Wal-rici tom. 1. April. pag. 28.

*Spargebat propriis hiemis Vetratio canes,
Manabant nates, lacrymis pluvialibus orbes:
Hic nos est hiemi: fuit illud mense Novembri.*

VETERES, Senes, vetuli, in aliquot veteribus Inscript. apud Mearsum in Exercit. Crit. part. 2. cap. 3. *Archibriges juvenes & Veteres statum in fure po-suere, &c.*

¶ *VETERINARIA*, Ars curandi veterina, Græc. *κυνιατρικη*, Vetus Interpretes S. Irenei l. 2. c. 3. *Ab his au-tem omnem speciem rusticationis, & Veterinaria, & pa-storalis... edificare possunt*. De ea scripti Vegetius. *Vete-rinaria medicina*, apud Columell. l. 7. cap. 3.

¶ *VETERIVALLUS*. Vide supra *Sutriballum*.

¶ *VETERNARE*, Abolere, antiquare. Disput. Bened. Levi. adv. Felicianos, apud Baluz. tom. 5. Miscell. p. 31. Et *contra Feliciani infandi adoptivum eum (Christum) Veterare contendunt*.

¶ *VETERNOSITAS*, Pigrificatio, torpor. Fulgent. Mythol. l. 3. c. 4. extr. *Omnis colorata juvenutis ignicu-lus torpida Veternefitatis algescit sive*.

¶ *1. VERNOSUS*, Veterator, versutus. Vitæ Patrum Emerit. inter Conc. Hisp. tom. 2. pag. 647. *In omnium corde florebat perfecta civitas, ... ita nimirum ut devotio antiquissimo busto ac superata Veternefo draco-ne, nemo mureto conformatus, ... callidi anguis vitule n-sis stimulis quateretur*.

¶ *2. VERNOSUS*, Vetustus, apud S. Bernardum tom. 1. Operum ejusd. col. 661. edit. 1690. *Veternosus omnes (neque enim pæcæ inveniebantur) abolbat su-perfusionses*.

¶ *VERNUM*, Vetustas. Vita S. Gerardi Episc. Tull. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1063. *Instructi pia devotionis locum S. Manfucti vir Domini sanctæ aetate excolesbat, cujus etiam conubium libili Verno deci-dum renovare saggebat*.

¶ *VETOCHETUM*. Bulla Innocentii VIII. PP. ann. 1484. in Contin. Magni Bullar. Rom. pag. 287. col. 2. *Pulsetur (Officium Primæ) hora octava cum duobus modis (leg. modicis suppl. campanis) certis Vetschetis in-termediis secundum quod est consuetum, &c.* Emendo *Retochetis*, & pulsus campanæ iteratos intelligo, Gall. *Tintemas*.

¶ *VETRARE*, pro *Veterare* contra scriptum, in Gloss. Lat. Gr. *Vetre, παλαιά*. Melius in MSS. San-gern. *Vetre*.

VETRENERE. Monachus Sangallensis lib. 1. de Carolo M. c. 21. Cum quidam juvenis cognatus Regis optime in quadam festivitate caneres Alleluia, dixit im-petator ad eundem Episcopum: Bene cantavit modo ille noster Clericus. Qui junctis stultitiam suam joculariter illa verba suscipiens, & illum Imperatoris cognatum esse asceiunt, respondit: sic omnes periparii possunt bu-bus agricolantibus *Vetrenerere*. Vox asterisco notata, ut incertæ notionis, & mendi suspecta. [Fortè more vetuli canere, hoc est cantu languido.]

VETULA, S. Audoenus lib. 2. Vitæ S. Eligii cap. 25. Nullus in Kl. Januarii nefanda & ridivoleja, *Ve-tulus, aut cervulus, aut joticos faciat*. Pœnitentialis Tom. VI.

Theodori apud Spelmanum tom. 1. Concilior. Anglie tit. 33. *De idololatria & sacrilegio, & qui Anglos colunt, & maleficos, ariolos, veneficos, & fortilegos, divinos, & vota reddentes, nisi ad Ecclesiam Dei: & in Calendis Januariis, in cervulo & vitula vadit, & Mathematicos, & emissores tempestatum*. Pirminius in Excerptis ex libris Canonie. *Cervulus & Vitulus in quadragesima, vel aliud tempus voluit ambulare*. leg. *vetulas*, aut *veticulas*. Adde Cumeanum Abbat. de mensura pœnitent. cap. 7. & alios locos, laudatos in v. *Cervula*, in quibus *Vetula*, vetus more, pro *Vitula*, i. juvenea, scriptum contendit Sirmundus: cujus sententia accedit etiam Hugo Menardus: quod nescio an verum omnino, cum etiamnum apud nos pueri in bæchanalibus larvatos consequatur inclamantes, *il a fait la vieille*, id est, *vetulam agit*, seu larvatus vetule in morem proceffit. Testantur præterea Maximus Taurinensis, & Faustinus Episcopus, in sermonibus dictis àn Kalendis Januarii, hoc die paganos habitus mulie-bres assumisse, & seminarum specie deformasse: quod vetat Canon 62. Synodi Trullanæ, ubi agit de Kalen-dis & aliis paganorum festis, que Christianis interdiciuntur: *Opus est vestibus vestibusque vestibus vestibus*. Abusfeda in Epochis a Joanne Gravio editis pag. 102. ait, apud Græcos, sextum & vicissimum *Saba-bat*, (mensis Februarii) esse *præcipium dierum vetu-le*, eoque esse septem.

¶ *VETULONES & VETULONISSÆ*, ut supra *Ve-glonæ*, apud Mabillon. in lin. Ital. pag. 15.

VETULUS DE MONTANIS. Vide *Senex de Montanis*.

¶ *VETUM*, Vetitum, interdicium; a *Vetare*, prohibere, interdiciere, nostris *Ver*. Litteræ Caroli V. Reg. Franc. ann. 1370. tom. 5. Ordinac. pag. 330. *Possint... facere prohibitionem & Vetum apponere. & quod ipsi Consules dictam prohibitionem & Vetum ad tempus possint suspendere & removere, &c.* Ejusdem est origi-nis vox *Vedar* quæ Provincialibus interdiciere & excom-municare sonat. Satyra Bertrandi d. *Allamaton* in Archiep. Arclat.

Car bem Vedet

Vedar non mi perra.

Hoc est, Excommunicatus me excommunicare non poterit. *Vedar, devudar, defendere*, in Diction. MS. *Nestradomus*. Hinc.

¶ *VETUM VINI*, pro Certo dierum spatio, quibus *vetitum* est vinum vendere, idem quod alibi *Bannum vini*. Vide in *Bannum* l. col. 980. Judicium ann. 1131. inter Probat. tom. 2. novæ Hist. Occit. col. 460. *Vetum vini, ita ut per totum Augustum mensum vinum non vea-datur ab aliquo in tota villa Biterrensi, nec aliunde emptum ibi potestur, nisi ab Episcopo*. Vide *Devo-tum* & supra *Petatum*.

¶ *VETURERIUS*. Vide in *Veturius*.

¶ *VETUS DE MUSSA*. Vide in *Senex*.

¶ *VETUSTARE*, Vetustescere, Columellæ, Gall. *Vieillir*. Charta de Aquarivatu de Talmundo ann. 1366. *Et quando disse vota fuerint Vetustate seu di-vupie, tunc dictus Aquarius tradet dictis religiosis an-tepedes*.

¶ *VETYSA*, ut *Vochia*, nisi etiam ita legendum est. Vide in hac voce. Charta ann. 1236. ex Tabul. S. Quintini in Insula p. 301. *Quasdam verbas pyssum, Vetyssum, bladi & aliorum leguminum, &c.*

¶ *VEVASORES*, ut *Vavosores*. Vide ibi.

¶ *VEURA*. Charta ann. 1133. inter Instr. tom. 2. Gall. Christ. novæ edit. col. 60. *Do itaque illi totam terram Carigniac planam aique arabilem, que est a fonte qui Torchanessa dicitur, usque ad fontem jussu in lengum latamque portetia, solum illam Veuram mibi retinens, que inter utrumque fontem media sitiorum* Q99 a juo.

succrevit. Partem tamen ejusdem *Veu*ra qua ad austrum respicit ad parvula semina, quae in transverso ducitur, una cum praelo modo eidem adiacet & adbaros, pradi-flo brevenis condono. Legendum fortasse *Vaura*. Vide in hac voce.

¶ **VLUFA**, a Gall. *Veue*, Inspecio rei de qua ligatur, Præficio nostris *Veue* & *Monfere*: quod Statuto ann. 1667. tit. 9. art. 5. antiquatum est. Præceptum Philippi VI. Reg. Franc. an. 1347. to. 2. Ordin. p. 167. *Us partes ipsas super locum contentiosum, si casus sit talis quod sit opus iustitiae seu Venta, convocaret, seu adjuvaret.* Vide ibi *De Lauriere*. *Venta*, perperam pro *Venta*, in Editio ejusd. Reg. ann. 1344. ibid. pag. 118. & in ver. Stilo Parlamenti cap. 11. Statutum Johannis Reg. ann. 1363. tom. 3. eorumd. Ordin. pag. 652. In eodem parlamento, si fieri possit, cetera die concedatur ad *Ventum* faciendam, & *Venta* facta ad garandum adducendum; quem garandum, si quem habere voluerit, per executorem ad *Ventum* faciendam deputandum, adjuvaret, si fieri tenebitur. Vide *Ostense*, & infra *Vifus*.

¶ **VEXA**, Vexatio, apud Bern. de Breydembach in Itin. Microfol. pag. 125. *Igitur redempti a Vexa per datas penurias, &c.*

VEXATICUS, Papiz, *Inergumenus, qui a Demomio arguitur.* MS. habet *Vexatus Vexaticus*, apud Braulionem in Vita S. Amiliani c. 28. edit. Bivarit.

¶ **VEXATIO**, Erogatio, profusio. Cod. Theod. lib. 12. tit. 1. leg. 27. *Dignitatis infusus facta familiaris rei Vexatione mercantur.*

¶ **VEXATIVUS**, Acutus, acer. Conc. Avenion. an. 1209. apud Acher. to. 2. Spicil. p. 610. *Vulnera que leviam fomenta non sentiunt, mordicativis, seu Vexativis remediis curari oportet.* Cælius Aurel. Acut. lib. 2. c. 29. *Uititur etiam cum bis potioniibus Vexativis, absinthio infuso & thymo decollis. . . . Quae omnia . . . sunt acria, & propterea contraria.*

¶ **VEXELAMENTUM**, Vasa, vasarium, supellex. Excerpta ex Inflr. vificat. Simonis Archiep. Bituric. an. 1284. apud Mabill. to. 2. Anal. c. 611. *Ceterique officiales domini cum summariis ad argenteum & Vexelamentum argenteum benigne cum hilaritate vultus ibi fuissent recepti, &c.* Vide *Vessella*.

¶ **VEXELLUM**, Vasa vinarium, ni fallor, in majori Chartul. S. Victoris Massil. fol. tot. *Dodo & uxor sua dederunt S. Victori inter alia unum torcular & unum Vexellum.* Tabul. ejusd. Abbat. In villa Tarasco de duabus Vexellis tertiam partem. Vide supra *Vassellum* & *Vessell*.

¶ **VEXENDA**, Statuta Monti Regal p. 307. Item statum est quod bestie cavallina portantes Vexenda in distis alpiibus non teneantur solvere distum alpium, nec aliqua alia bestia, quae non flaret in distis alpiibus iuxta per tres dies. f. Vexenda, onus, sarcina.

¶ **VEXILLAIA**, Impetus foris carrorum. Gloss. Ibid. *Leg. caltrorum ex emendatione Gravii.* Vulcanius edidit *Vexilla*.

¶ **VEXILLARIA**, Officium, munus, dignitas Vexillarii. Bulla Bonifacii VIII. PP. inter Conc. Hisp. tom. 3. pag. 536. *Quibus casibus ad exsequendum hujusmodi Vexillarie, capitaniae & admiralie officium modo pradielo dictus Rex Aragonum se arstringet.* Vide mox *Vexillarius*.

VEXILLARIUS, Vexillifer, in ver. Inscript. apud J. Spon to. 3. Itiner. pag. 79. Gruet. 753. 4. & apud S. Cyprianum Epist. 30. sub finem. In Charta an. 1309. Jacobus Rex Aragon. S. Romane Ecclesie Vexillarius, Admiratus ac Capitaneus generalis inscribitur. [Idem legere est in Charta ann. 1299. ex Tabul. S. Victoris Massil. & in Epist. Frederici Reg. in Chron. Sicil. apud

Marten. to. 7. Anecd. col. 83; Nicolaus Specialis de Rebus Sicul. apud Murator. to. 10. col. 970. *Pandis ergo Vexillarius signa, equis, castis movens, &c.*] Necrologium S. Stephani Autiliodor. *Pridie Nonas April. obiit Leonarius Vicecomes, hujus Ecclesie Vexillarius.* Vide *Vexillator*, *Vexillum*, *Vicedominus*.

VEXILLARIUS, Miles *Bannerarius*. Vide in hac voce. **VEXILLATIONES**, de equibus proprie dicebantur; ut *legiones* de peditibus, quia per turmas & vexilla divisi equites, quomodo nostri etiamnum dicuntur *Cornette* de *Cavalerie*, pro turma equitum. Vegetius lib. 1. cap. 1. *Equitum ale dicuntur, quae nunquam Vexillationes vocantur, ab eo, quod velis, hoc est, flammulis utuntur.* Adde Cedrenum pag. 169. Ejusmodi autem *Vexillationum* passim mentio in Notitia Imperii, in Cod. Th. l. unde Bonis milit. l. 2. 33. Cod. de Erogat. militaris an. non. [De *Vexillationibus* & *Vexillariis* præ cæteris consulendus Schelius ad Hyginum de castrametatione.]

VEXILLATOR, Vexillifer. In Monacho Anglic. to. 1. pag. 372. *Gilbertus Tifon, Domini Regis Anglia summus Vexillator* inscribitur in ejusdem Diplomate. Philippus Mazerius in Vita S. Petri Thomasi c. 4. *Misit Dominus Apostolicus vexillum sanctae Crucis & Ecclesie eidem Regi (Ungarie) tanquam Vexillatori incline, &c.* [Vide *Vexillarius* & in *Vexillum*.]

¶ **VEXILLIFERATA**. Vide mox *Vexilliferi*. **VEXILLIFERI** HÆREDITARIJ. Ordericus Vitalis lib. 3. an. 1066. pag. 493. *Redulfus de Coacbiis, Rogerii Toemissi filius, Normannorum signifer.* Charta Ludovici Imp. ann. 1328. pro Castruccio Duce Lurca, apud Preherum tom. 1. Rerum Germanic. parte 2. pag. 31. *Te pro te & successoribus tuis, & a te per lineam masculinam natis & nascituris in perpetuum ipsius Ducatus Ducem & Vexilliferum nostrum, & sacri Romani imperii viliibet . . . promovemus.* Id porro munus, *Vexilliferata* infra dicitur.

VEXILLIFERI MILITES. Vide *Bannerici*.

¶ **VEXILLIFERI** REGI dicti ii, quibus *Aurissamum* deferendum committebant Reges Francorum, apud Scriptores nostros passim. Vide Gallandum de Vexillis Franc. pag. 43.

¶ **VEXILLIFERI**, Supremi apud Florentinos, Bononienfes, Lucenses & alios Magistratus sui quibus armatus coiret populus. Poggius in Orat. funebri Leonardi Aretini, apud Baluz. to. 2. Miscell. p. 56. *Functus est etiam summus magistratus civitatis. Nam bis ex Decemviris summo civium favore factus fuit, Vexillumque societatis tribus gessit, ac ex Prioribus unus creatus est. Ad id quoque (quod præcipuum est in civitate) Vexillum pervenisset, nisi mors urvendi finem attulisset.* Idem m. l. Hist. Florent. apud Murator. to. 20. col. 197. *Capitaneum sibi populum, & duodecim seniores ac Vexilliferos viginti, quorum consilio Respublica administraretur instituit. . . . Decennio post Vexillifer iustitia, trigintaque deinde anno duodecim viri, qui Boni appellatur electi, & numerus viginti Vexilliferorum ad sedecim redactus.* Jac. De Layo Annal. Effenfes apud eund. Murator. to. 18. col. 971. ad ann. 1401. *Et factis comitiis solnis electi fuerunt Antonius & Vexillifer iustitia æquales officiales more suo, per quos esset Respublica (Bononienfis) administranda.* Litteræ Maximiliani I. Rom. Imper. pro Republica Lucensi apud Ludewig. to. 4. Reliq. MSS. pag. 320. *Et in singulis locis disti territorii Antonian, Vexilliferum, iustitia Consiliarios & alios quoscunque magistratus ordinarios, &c.*

¶ **VEXILLIFERI**, Exercitus Duces, ni fallor, in Chron. Jac. Malvechi apud Murator. tom. 14. col. 883. *Igitur Briniam se ad belli certamina præparantes, militum acies quatuor insinuunt. Vexilliferus*

audito Ratim Banerium suum, quod dicitur Sturmjau, super turrim Ecclesie spirenſis conſtituit. Charta Signis uxoris Centulli Comitiss Alſtaſcenſis in Reſſto Comitis Tolofe Camerz Comput. Parif. fol. 109. Et ibi super turrim Caſtri novi, & super turres & portalia aliorum ſupraſcrip- torum locorum, ratione & jure majoris domini fecit aſcendere Vexillum, ſeu banneriam ditiſſi Domini Comitiss Tolofani, & ex parte ipſius ſer præconizari & clamare alia voce ſigum ditiſſi domini Comitiss, ſcilicet Tolofani. Tabularium Eccleſie Uzecienſis an. 1233. fol. 20. Cognoverunt Epifcopi, quod Caſtrum de Montalen tenent ab eo & ab Eccleſia Uicenſi, & eſt verum, & Epifcopus debet illud recuperare, & Vexillum ſuum levare in mutatione Epifcopi & domini de Sal. ve. Ibidem an. 1209 fol. 56. 57. Petrus Bremundi mandato & voluntate D. Comitiss reddidit cauſa recogniti- onis Petro de Ilaniciis Vexillifero & Procuratori D. R. Epifcopi, & per eum D. Epifcopo & Eccleſie Uicenſi Caſtrum, ... ubi dicitur Petrus de Ilaniciis leverat vexillum S. Theodorici, ſcilicet Leonem rubrum, & fecit clamare ſigum S. Theodorici pro Epifcopo Uicenſi. [Charta jurium Comit. Biterr. in civitate Albenſi ann. 1152. Item quando idem dominus Rex fecit tranſitum per terram Albenſem, tunc cives Albenſes præſtiterunt eidem ſponte juramentum fidelitatis tanquam domino, Vexillum ipſius ſuit appoſitum ſupra eccleſiam cathedralem & ſuis præconſatus pro ipſo in eadem civitate.] Tradit Auctor Chronici Alexandrini, cum Jovianus Niſibiſem Perſis conceſſiſſet, Junium, Perſarum Satrapam urbem ingreſſum, mandato Regis Perſarum ἐὶ δὴ τῶν πύλων οὐκ ἐπὶ πύλιν ἐξερίſſε. Conſtantinus Porphyrogen. lib. de Adminiſtrando Imperio cap. 46. ait, Conſtante Patrium, capto Adranutzio, vexillum Imperatorium in menſibus erexiſſe, ἐν τῷ μηνὶ παύειν τὸ Βαſιλικὸν τῶν ἀρχῶν τῶν συμμέτοχον καὶ τὰς τοιαύτας. Ejusmodi porro vexilli erectio & elevatio non modo ſupremi domini; ſed & reddibilitatis Caſtri ſymbolum ſuit, quod ſcilicet vaſſallus profitebatur, ſe redditurum Caſtrum ſuum domino irato & peccato, & quotieſcunque vellet. Chartam an. 1433. deſcripſit Dionyſius Salvaingus lib. de Uſu Feudor. c. 8 in qua bzc verba ſæpius repetuntur: *Quandam Banneriam armis Delfini depictam in Donjono caſtri affixam, ſeu dandum ibidem & remanendam nomine Delfinali ſpatio trium dierum, naturalium, in ſignum reddibilitatis, dominiſque direſſi, & ſuperioritatis, &c.* Adde Geſta Dominor. Ambaſie c. 5. num. 1. & que a nobis ſunt obſervata in Diſſertatione 12. ad Joinvillam pag. 219. 220. [Vide Pannus 5.]

VEXILLUM DUELLO AFFIXUM. Metropolis Salisburgenſis. tom. 3. pag. 501. Abrenuntiavi omni querele, quæ me ſeceras ſuper patrimonium Comitiss Sigobonis, ... & hoc ſaltum eſt *Stoyle* ſub Vexillo Ducis Austria duello affixæ. Hujus rei teſtes ſunt, &c. inſuper omnes, qui aderant ſub Vexillo Ducis.

VEXILLA ECCLESiarum. Quæ in publicis ſtationibus ſue proceſſionibus cum Cruce & ſunaliſus ac cereis efferuntur: iſſique peractis in ipſis ædibus ſacris appendi vel erigi ſolent. Honorius Auguſt. lib. 1. c. 72. Cum ante nos *Cruz & Vexilla* geruntur, quaſi duo exercitus ſequuntur, dum hinc inde ordinatim cantantes gradiuntur. Durandus lib. 6. Ration. c. 102. n. 8. Por- tantur etiam Vexilla ad repreſentandum victoriam Reſurrexerunt & Aſcenſerunt Chriſti, qui cum magna prædicatorum aſcendit. Infra: Quod vero *Cruces & Vexilla* portantur, a Conſtantino ſumpſit initium: qui cum in ſomnis Crucis ſignum viſiſſet, eique dictum fuiſſet: Vincas in hoc ſigno, juſſiſſi Crucem in Vexillis bellieis inſigniri, &c. Gregorius Turon. lib. 5. Hiſt. c. 4. Cum pal- lentes de Eccleſia egreſſi, ad Janſtam Baſilicam prope-

rant; hic poſt Crucem præcedentibus ſignis, equo ſuperpoſitus ſerebatur. Niſi hoc loco ſigna, id eſt, campanula, intelligantur, quod puto.

Ea vero Eccleſiarum vexilla in præliis & bellis præferri ſolebant, cum Eccleſie ipſæ, vel earum rectores ac Prælati, vaſſallos ſuos in prælium vocare vellet, aut ad hoc tenerentur. Anonymus in Vita S. Joannis Archiep. Eboracenſis: S. Joannis Beverlacenſis Vexillum aſſumptum ab Atbelſano, (Rege Angl.) quo tempore debellavit Scoti. Ricardus Prior Hagufaldenſis, de Bello Standardico: Tunc Cracem ſuam, & S. Petri Vexillum, ac ſuos homines tradidit eis, (Turſinus Archiep.) Sed & Parochiani, iis in caſibus, præſentibus Eccleſiarum ſuarum vexillis ad bella procedebant. Erhelredus Abbas Rievall. de eodem Bello Standardico, an. 1138. Turſinus Archiepifcopus per totam diœceſim ſuam ediſſum Epifcopale propoſuit, ut de ſingulis parochiis, Præſbyteris cum Cruce & Vexillis, reliquiſque Sanctorum præſentibus, omnes, qui poſſint ad bella procedere, ad præces properaſcent, Eccleſiam Chriſti contra barbaros deſuſuri. Ordericus Vitalis lib. 8. p. 705. Igitur Quadrageſimali tempore Rex Francia & Dux Normanniæ Brethervallum obſederunt, ibique ſere duobus menſibus laboraverunt. Illuc Præſbyteri cum Parochianis ſuis Vexilla tulcrunt, & Abbates cum hominibus ſuis conſili conſpexerunt.

Aſſervabantur porro ejuſmodi Eccleſiaſtica vexilla in ipſa Eccleſia, ubi, & quæ delatarii erant in præliis, benedictione conſecrata, recitatis ad id ab Epifcopo aut Sacerdote præcatiunculis, accipiebant, finitoque prælio ad eundem locum, unde ſumta erant, reportabant. Ægidius Monach. Aurez vallic cap. 101. Proxima ergo tertia ſeria ... diſſus Raſa in medio majoris Eccleſie, ut eſt moris, armatus, & Vexillum accipiens cum civitatis populo urbem egrediuntur. Et infra: Regrediens itaque primo mane vigilia Aſcenſionis Domini, Vexillum reportavit recollocans in S. Altari S. Trinitatis, unde illud ſumpſerat. Radulphus de Rivo c. 7. Lambertus de Upeſ miles ſtronum ſacrum B. Lambertii Vexillum, in medio Eccleſie Leodienſis cum benedictione, & manu Epifcopi, more priſco, accepit. Id ipſum de vexillo S. Dionyſii ſacitatum pluribus a nobis obſervatum in Diſſertat. 18. ad Joinvillam. Super altare poſita obſervat præterea Durandus lib. 1. Ration. cap. 3. n. 32. Vexilla etiam ſuper altare eriguntur, ut triumphus Chriſti jugiter in Eccleſia memoretur, per quem & nos de inimico triumphare ſperamus. Ditmarus lib. 6. p. 65. ſcribit *Lutizicos*, ſeu Luſatios Slavos vexilla ſua in ſano Radagaſienſi aſſervaffe, eaque, niſi ad expeditionis neceſſaria, nullatenus mota. Vnde alia a nobis obſervata in v. Advocatis.

VEXILLUM S. DIONYSII. Vide *Ariſtallama*.

VEXILLUM S. MARTINI. Illud ſuit, quod Monafterii S. Martini Turonenſis proprium erat, & a Gommicibus Andegavenſibus, tanquam loci iſtius Advocatis, in bellis Monachorum & Canonicorum deſerri ſolebat. Ex quo enim Ingelgerius Comes Defenſor Eccleſie S. Martini a Monachis & Canonicis conſtitutus eſt, quod exerce traditur in Hiſtoria Andegavenſium Conſulum, & in Chronico S. Martini, Andegavenſes Comites, ut Advocati, ejuſdem Monafterii ſigniferi fuere. Advocatorum enim peculiare id munus ſuit, ut ſupra docuimus. Atque hi quidem non in monafterii duntaxat, ſed & in privatis bellis illud efferbant. Rituale S. Martini Turon. De Comit. Andegavia, ipſe habet Vexillum S. Martini, quæſior vadit in bello, præterquam contra Regem Francia, quod homines Caſtrorum ſequuntur, domino de Præſidio illud ſerente. Charta Philippi Aug. ann. 1181. pro confirmat. privileg. a Ludov. VII. parente incolis Caſtri novi con- ceſſo.

cessorum, in Tabul. Regio. scriinio *Toum* 3. Charta 2. *Comis etiam non potest, nec debet homines de Castro novo ducere in expeditionem sive equitationem contra aliquem, nisi iuste causa, aut nomine belli, ita ut tamen, quod Vexillum B. Martini precedat, contra vero Regem Francie nulla modo potest eis ducere.* Glaber Rodulfus lib. 5. cap. a. refert, eoio bello, quod inter Goffridum Martellum Andegavens. & Theobaldum Blesensem, Comes, pro Turonensis urbis Dominatu gestum est, Goffridum expectasse auxilium B. Martini, indeque accepto Vexillo, imposuisse illud propria hasta, cum exercitum equitum peditumque multorum obviam porrexisset adversum se dimicaturis. Id ipsum enarrans auctor Chronici S. Martini: *Comes Andegavensis Vexillum B. Martini, in bello, sicut consuetudo est, habebat.* Occurrit præterea mentio vexilli S. Martini in Tabulis Gaurfridi II. Com. Andeg. an. 1066. *Concessit Comes, ut si exercitum suum contra inimicos suos irasciangeret, homines in prædicta villa (Burnomo filii, in pago Pictavo) existentes, Præpositus Laudunensis non moneat, aut aliqua occasione eis vim inferat; ut non alius quilibet nostrorum super homines illos potestatem exerceat; sed ammonitio Monachorum illic existentium, cum servitute scilicet S. Mauri illius patriæ, & Vexillo S. Martini in exercitum pergat.* Errare porro constat Tiliolum, Gallaudum, & aliquos alios, qui Capam S. Martini cum Vexillo S. Martini confundunt. Nam Capa S. Martini, non ut vexillum, in acie & præliis delata a Regibus; sed ut Sancti miræ apud oostros autoritatis sui daretur.

VEXILLUM beatissimi Martyris Mauricii, & Thebeæ Legionis Principis, quo Carolus Magnus Rex in bella Hispanie quamlibet infestis & consensit inimicorum cunctis disrumpere, & in sagam solius erat cogere, cum aliis compluribus extensis ac donis ad Edelfanum Regem Angliæ misisse Hugonem Capelum narrant Ingulfus pag. 878. & Will. Malmesburienfis lib. a. de Gest. Angl. cap. 6.

VEXILLUM S. PETRI, *χρυσῆν τὴν αἰγὴν Πέτρου στυγαίαν*, apud Anan Comnenam lib. 10. Alex. Cruce & clavis insignitum, ut est in Epistola Innocentii III. PP. ad Joannium Bulgarorum Regem in Gestis ejusdem Pontificis p. 59. *Vexillum S. Crucis & Ecclesie Romanæ, apud Philippum Mazerium in Vita S. Petri Thomasi c. 4. Illud Pontifex Romanus ad Principes Christianos mittere solet, qui in Paganos expeditionem suscipiant, vel contra Schismaticos aut Hæreticos, seu, ut ait idem Innocentius loco citato, contra illos, qui honorati labris Crucifixum, cor autem eorum longinquum ab ipso, Græcos Schismaticos innuocant.* Ceremoiæ Romanum lib. 1. sect. 7. *Pontifex consecutus Vexilla Ecclesie & armorum suorum benedicens, & Capitanos seu Vexillifera sanctæ Romanæ Ecclesie dare in suas Misse, &c.* Ita Victor III. idem vexillum S. Petri Roberto Guiscardo in Græcos Schismaticos bellum moventi deferendum tradidit, apud Guillel. Apulienf. lib. 4. de Gest. Normann. Urbanus II. Hugoni M. Viromandorum Comiti in prima expeditione sacra, ut habent passim Scriptores rerum Hierosolymitanorum, locis a nobis indicatis in Notis ad Alexiadem; Alexander II. PP. Wilhelmo Notho Duci Normanniæ in bello contra Haraldum apud Ingulfum p. 900. & Ordricum Vitalem lib. 3. ann. 1066. p. 493. Innocentius III. Joanni Bulgarorum Regi in eisdem Græcos, & Leoni Armeniz Regi in Saracenos bellum parantibus, ut est in Actis ejusdem Pontificis p. 59. 122. Innocentius IV. PP. Regi Ungariæ expeditionem in Turcos apparantibus an. 1255. apud Philippum Mazerium in Vita Petri Thomasi c. 4. Alia passim proferunt exempla Scriptores. Adde Gregorium VII. PP. lib. 5. Epist. 12. & Fri-

degodum in S. Wilfrido cap. 18. Vide præterea Nicolaum Alemann. 10. Dissert. de Lateranenſibus parietinis cap. 14. & 15.

¶ VEXILLUM CILICINUM 10. solemnî pœnitentium reconciliationis adhibuit, ex Misſali Eccles. Sarisber. apud Marten. de Antiqua Eccles. Discipl. in divinis Officiis p. 238. FERIA 5. in eadem Domini in primis suis reconciliationis pœnitentium hoc modo; *Nona cantata, pergat excellentior sacerdos ad usum ecclesie occidentale, iadum vestibus sacerdotalibus, in cappa ferica rubra, cum duobus diaconis albis cum amictibus iadatis, absque subdiacono, & sine cruce per medium chori, præsedente Vexillo cilicino.*

VEXILLA MORTUA, Panni nigri, qui mortuorum ædibus appendi solent. Regiam Majestatem lib. 1. c. 19. §. 7. *Si vero dixerit (Sacerdos) quod pro mortuario rem illam accepit, hoc debet probare cum testimonio proborum hominum de parochia, qui viderunt Vexilla mortua ante corpus defuncti illius.*

VEXILLA HASTARUM. Albertus Aqueofis lib. 4. cap. 6. *Vexilla in basibus eorum nodis aureis & fimbriis argenteis munitis in circuitu aimis lucis decore coruscare faciunt.* Vide Flammula.

VEXILLUM. Clamor militaris. Ita porro appellatus, quod vexillifer primus in præliis aliisque occasionibus bellicis clamorem militarem efferret, quem ceteri milites subsequebantur. Nangius in Chronico an. 1253. *Castrum cum illis, nescio cuius Vexillum ante insonant, ingressus est.* Chronicon Bertrandi Gueſclioi *Cbaccun erit i' esſegne sans esſre recreant.*

Vide Signum pro clamore militari, & Isigne.

¶ VEXILLUM, pro Vexillarius, vexillifer. Charta an. 1226. to. 1. Hist. Dalph. p. 57. col. 1. *Quod ipsi homines de cetero in cavallariis ejusdem dom. Dalpini, quotiescumque pro ipsum mandata fuerint, & ubique seantur & debeant mittere quinquaginta bonos clientis bene munitos, inter quos sit Vexillum & tuba & unus gubernator eorum propriis sumptibus & expensis; hoc excepto, quod dicti dom. Dalpini teneatur gubernatorem, si queis fuerit, dictarum quinquaginta clientium, Vexillatorem, tubicinatorem in dictis cavallariis librare.*

¶ VEXILLUM FEUDALE. Vide in Feudum, col. 453.

VEXILLUM, Nota, quomodo Esſegne vulgo dicimus. *(Vexillum, testimonium, signum, in Gl. Gasp. Barthii ex Baldrici Histor. Palæst. apud Ludewig. to. 3. p. 146.)* Andreas Aulæ Regiz Capellanus 10. Amatori: *Amant quidem de ceamante licenter hoc accipere potest, scilicet ornata capillorum ligamæa, auri argenteque coronam, pectoris fibulam, speculum & cingulum, marmasupium, laterisq. cordulam, lavamenta, vascula, repositoria, Vexilla causa memorie, &c. id est, quæ amantis & dantis memoriam servandi dent occasione.*

¶ VEYERIA, ut Vicaria. Vide Veberius.

VEYLEIGA, [Idem fortassis quod Vexillum. Vide in hac voce.] Charta Galeranni Comitiss Mellentii in Tabulario S. Agidii Ponis Adumari: *In nemoribus habebit pasnagium, & in Veyleiga burbatam & beilatam jussa Forestarii.* Forte legendum beibatam. Vide Haga.

¶ VEYRIÆ, Feneſtræ vitreæ. Testam. Bertrandi de Turre an. 1285. apud Baluz. tom. 2. Hist. Arverro. p. 582. *Legavit dictæ ecclesie de Chastres viginti libras fœmel pro reparandis las Veyrias & pro emendat & excessibus dictæ ecclesie ab antecessoribus suis .... illatis.* Vide Veieria. Hinc.

¶ VEYRIALIS, Vitreus. Mirac. MSS. Urbani V. PP. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Vat vitreum sive Veyrialis sic appellatum, &c.*

¶ VE-

¶ VEYROLA, Variolorum morbus. Processus de Vita S. Yvonis tom. 4. Maii p. 572. Macula nata fuit in oculo discipule postea assumptam infirmitatem que vocatur Veyrola. Vide Variola.

¶ VEYRUS. Vide supra in Vares.

¶ VEYSVELLATA, Supplex quævis. Charta an. 1309. to. 1. Hist. Dalph. p. 98. col. 1. Item de quolibet Veyssellata vini & posia venditio in villa predicta, levantur quatuor denarii; videlicet, unus denarius pro cridagio, & tres denarii pro mensuris, &c. Vide Vaisfela.

¶ VEYSERIA. Quodam Veysserie medio, in Reg. Burgi S. Andeoli ex Schedis Cl. V. Lancelot. Vide Huissierum & Peisseque.

¶ VEZADA. Statuta Massil. lib. 4. cap. 17. §. 2. Testis parsiporum marinariorum ad minus flet & jaceat qualibet nocte in eadem nave extra buccam portus Massilie, & medietas apud insulas Massilie, ita tamen quod domini vel duces illarum avium itaque uterque provide illis marinariorum in cibo & potu quædam jacerint, & morum fecerint pro sua Vezada in illis navibus, tam extra buccam portus quam ad insulas Massilie. Et §. 3. Scriptores dictarum avium speciali sacramente teneantur accusare & manifestare .... illos marinariorum .... qui Vezendam sibi injunctam non fecerint, nisi superius est expressum. Ubideiis sermo est qui per noctem in nave excubare debent: unde Vezenda idem sonat fortassis quod excubare, statio.

¶ VEZELUS, in Statutis Mediolanensibus 2. part. cap. 450. Nugæ muliebres, ex Ital. Vezzi.

¶ VEZIA, Tubus per quem aqua currit, Gallice Tuisin, ab Ital. ut videtur, Veggia, vas. Vide Veges. Statuta Mutin. cap. 3. fol. 51. v. Declaramus quod ubi conigerit Veziam canalium Clari, que est ad portum Bajecia in foveis civitatis reparari seu de novo refici debere, & hoc de a observetur in Vezia Mediolense.

¶ VEZOLA, diminut. ut videtur a Vezia, in iisdem Statutis fol. 28. v. Statutum est .... quod singulorum antiquum .. debeant cavari hoc modo .... quod caput in fovea frangitur de S. Catharina & ibi in fundo Circa communis fiant quadam Vezolæ de lapidibus sive de ligno. Vide Viazola.

¶ VEZIOLA, Doliolum. Vide in Veges.

¶ VEZIRU, Dux exercitus apud Turcas, Visir. Hist. pacificæ inter Rodolphum II. Imperat. & Turcarum Imper. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS pag. 304. Arbitri duce & commissarii Vezirus supremus, quatuor honore ordine ab Imperatore Turcarum Amurat, &c.

¶ VEZOLA, VEZOLUS. Vide Veges & Vezia.

¶ VEZOTUM, Vehiculi genus: nisi fit Oous, farenca. Statuta dataria Ripercæ cap. 12. fol. 4. v. De quolibet plausio sive Vezoto turis, pro introitu, vel exitu, & sic pra rata solidi sex.

¶ VEZZOLUS, Artemisia, Gallice Armoise. Vita S. Francæ Abb. to. 3. April. p. 385. Caguebat quippe Vezolus qui & Artemisia proprie dicitur, vel illius semen in vino quod bibeat tunc omni rejecta substantia.

¶ UFFER, pro Visser. Vide Huissierum.

¶ UFFERIUS, Vas culinarium, ni fallor, Charta an. 1339. ex Tabular. S. Victoris Massil. Item, uam colicatum, duos Ufferias, &c.

¶ UFFINGI, disci Reges Orientalium Anglorum, ab Uffa Rege, qui vixit an. 578. Matth. Westmonast.

¶ UGLATA, ut Oglata. Vide in hac voce.

¶ UGONENCI DENARII. Vide Hugonenses in Moneta Baronum.

1. VIA, nudæ, iter, nostris Voie. [Vée, in Charta an. 1297. tom. 1. Chartul. S. Vandreg. p. 137. Une Vée foffissante que Guillaume Boulicue & ses heritiers tiennent

seus trouver par son lieu là ou il li seroit mais d'amajant à moy & à Mabeus ma fame, ... & à ceux qui de par nous entendraient à aller & à venir sous leurs au dié pré. Vie apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 1490. Depuis une Vie qui amogne jusqu'à la Tour neuve.] Confectudo Claromontensis art. 126. & seq. quicque species viarum constituit, Semitam, quam Scate, appellat, latam 4. pedes, Carceriam, (Carriere) latam 8. pedes: Viam, voye, latam 16. ped. Cheminum latum 32. ped. & Viam regiam, Chemia Regal, latam ped. 64. Confectudo Boononiensis art. 56. & seq. varias viarum species recenset, ac primum Regiam, vulgo Chemin Regal, & grand chemin, quæ habere debet ut latitudine 60. pedes: Viam Vicecomitalem, Chemin Viscontier, latam 30. Viam Castellaneam, Chemin Chaffelain, latam 20. Viam foraneam, Chemin forain, latam 15. Semitam, scate, latam 5. &c. Vide Confectudines Andegav. art. 60. & Ceoman art. 69.

VIA ÆQUALIS. Lex Bajwar. tit. 9. §. 13. Si quis viam publicam, ubi Dux egreditur, vel Viam æqualem alicujus clauferit contra Legem, &c. Ubi Capitula Caroli M. lib. 5. c. 101. Si quis viam publicam aut liberos suum, vel Viam communem alicui clauferit contra legem, &c. Ita equalis, est communis.

¶ VIA ALTA, GENERALIS, Eadem quæ Publica, Regia infra Inquestam an. 1255. apud Kennett. in Aotiq. Ambrosi. p. 120. Item alta Via & generalis inter Brebulla & Pidanon maneria dom. Regis omnia esset assignata.

VIA ANTESTARE. Vide Antestare & Obstare.

¶ VIA AURELIA, Sub Aurelio Imperatore exstructa, memoratur in Charta an. 27. Conradi Reg. ex Tabul. S. Victoris Massil.

¶ VIA CARNIS INGREDI, MORI; modus loquendi Scriptoribus sacris & Ecclesiasticis familiaris. Barthol. Scribz Aanal. Genueu. ad an. 125. apud Murator. tom. 6. col. 440. Dominus Brancaleo Poiesis miles formosus & sapiens in castro Gavii (prob. dolor) Viam carnis ingressus est uir versa.

VIA CARRARIA, Quæ carrum vehi potest. Cereemoniale Ambrosianum Mediolanense: Dextrat & ducit eum per fræcam per mediam Viam carrariam usque ad Ecclesiam S. Ambrosii. Vide Carreria c.

¶ VIA COMMUNIS, Publica. Charta Odonis Abb. S. Dionysii an. 1244. ex Bibl. Reg. De quibus hominibus & hostiis earum habebis idem Johannes justiciam & Viam communem cum dicto Regio clauferit communiter.

VIA, vel SEMITA CONVINCINALIS, vel pastor alis, in Lege Bajwar. tit. 9. c. 14. De Via convincinali vel pastorali, qui eam alicui contra legem clauferit. §. 15. Semita convincinalis. Via convincinalis, apud Siculum Flaccum, Aggenum, Ulpianum L. a. §. Viarum, D. Ne quid iocis publ. &c. Adde Capitul. Pipioi Regis an. 744. c. 38. [Viciatle iter, in Charta an. 1052. inter Iosturum. to. 3. Gall. Christ. novz edit. col. 198. Vadit per verticem ripe dicta Iffole iunere Viciatle in medie, &c.] Chemin voissinal, via 8. ped. lata, ioc Coofect. Turon. art. 59. & Bayonensi tit. 19. art. c. Chemin de traverse, nostris. Vias vicinales inter publicas vias ponit idem Ulpianus, ita tamen ut a Militaribus differat, quæ exitum habent ad mare, aut in urbem, aut in flumina publica, aut ad aliam viam Militarem; cum Vicinales, aut exitum habeant in vias Militares, aut sine ulla exitu intermorianur, in L. 3. D. de Locis & itin. publ. legum. Glossæ Basilic. Викалина, ибидеи вѣ хѣлѣта. Ubi legendum Викалина, nisi malimus Викалина, ut emendabamus in voce Canalis. Tabularium Ecclesiæ Viennensis fol. 26. la fronte terra Kandori, in superiori namque fronte Via vicinabile, & habet a uo latere perticas agri pedales 47. pedes 10. &c.

¶ **VIA QUATUOR DARE** solitum in manumissio-
nibus: potissimum quippe libertatis effectus est po-
testas eundem quod volumus. Leges Rotharis apud Myri-
tor. tom. 1. part. a. p. 34. col. 1. Item qui suffragat fecerit,
& quatuor vias ei non dederit, &c. Vide in Manumis-
sio, col. 460.

VIA DEI, Expeditio vel peregrinatio Hierosoly-
mitana: Via Hierosolymitana, apud Fulconem 10. 4.
Hist. Fr. Guibertus lib. 2. Hist. Hierosol. Terminato ita-
que Concilio, quod Claromontis habuit, circa B. Mar-
tini octavas, Novembri mense confederas, magnus per
universas Francia partes rumor emanat, de proponenda
Via Dei, (sic enim antonomastice vocabatur) contiguos
sibi ac familiares quoque sollicitas. Chronicon Mauri-
niacense pagin. 372. Cum Hierosolymis ire disperet, in
Capitulo nostro de Gummarvilla donum fecit, ut scin
Via Dei, quod accidit, moretur, &c.

VIA FERRATA, Itinera a Romania in provinciis
exstructa & confecta, ita a posteris appellata propter
eorum duritiam, vel quod ex silicibus subnigris com-
pacta, ferri colorem referant, ut ait Bergerius lib. 1.
de Itinerib. Roman. cap. 23. n. 2. Ugutio: Agger dicitur
medio strata eminentia, ex alternatis lapidibus strata,
ab aggere & alternatione lapidum dicta, quam historici
Viam militarem & Ferratam dicunt. Cbemium ferra-
tum, in Charta an. 1227. in Tabulario Ecclesie Mel-
denfis fol. 32. A monte Dolio, usque ad Cbemium ferra-
tum, quod vadit de Meldis ad Pontmort. Ita Poc-
tze nostrates passim. Le Roman d'Auberi MS.

At l'ostel va tous le ferré Cbemien.

Le Roman de Paris la Duchesse:

Puis acollent lor erre tot le Cbemien ferré.

Robertus de Condato, MS.

J'entrai en un Cbemien ferré.

Le Roman de Girard de Vienne MS.

Sis'en tournent le grant Cbemien ferré.

Le Roman de Gaydon MS.

Vers Angiers vont tous le Cbemien ferré.

Le Roman de Garin MS.

Il regarda tot le ferré Cbemien,

Et vit la route parmi les prés venir.

Chronicon Bertrandi Guefclini MS.

Et Dam Ferrant s'en va le Cbemien grant ferré,

Alibi:

A la voie se mist par les Cbemien ferréz.

Robertus de Bourn in Merlino MS. Et chevanchebent
sous le Cbemien ferré, tant que li jons liour saut. Scilicet
autem ejusmodi itinera, Chemins de Brunebaut, a no-
stris etiamnum appellari, de qua oomenclatura multa
multi commentantur, ut observat loco citato Berge-
rius, ut & Wendelinus in Natali solo Legum Salica-
rum cap. 7. qui novam opinionem de ea promittit. Ait
enim, Bavaci in Nervii etiamnum exstare columnam
Militarem, a qua viz. Militares octo in omnem qua-
qua versum Galliam ac Germaniam; quarum prima &
longissima Colonia Agrippinam tendit, hodieque vocat-
ur La bante chaussee, & quantum medio ferme itinere
inter Bagacum & Tongor vicum frangit Brunnaltum,
nomen inde retinuit, La Chaussee de Brunaut, quod
ipsam alii quoque viis factum est commune. Vide præterea
Ægidium Bucherum in Belgico Romano l. 1. c. 12.

VIARUM PUBLICARUM FRACTURA. Vide Mi-
chaelem del Molino in Repertorio Fororum Aragon. p.
161. col. 4.

VIA S. IACOBI. Ugutio: Galaxias, lacteus circulus,
quod vulgo dicitur, Via S. Jacobi.

VIA JULII CÆSARIS. Radevicus l. 3. de Gestis Fri-
derici c. 25. Per Viam Julii Cæsaris, qua modo Mons Jo-
vis vocatur, &c. Vide Simlerum de Alpibus.

VIA LACINA. Vide Lacina.

¶ **VIA LEVATA**, Agger, nostra Levée. Ogerii
Panis Annal. Cenueus. ad ann. 1211. apud Murator. 10.
6. col. 402. Et ut strata securior iret, fecit fieri Poesias
hinc levatam a Gavi usque cremam Moniscucelli. Vi-
de Levata 3.

VIA MILITARIS, Quae publica dici poterit, & dicitur
ad mare & ad portus, & quandoque ad mercata, in-
quit Bracton. lib. 4. tra. 2. c. 1. cap. 16. § 7. Fleta lib. 4. cap.
6. § 3. Vide JC.

¶ **VIA MOLARUM**, f. Penicatio pro frumenti mo-
litura, Gall. Mouture, droit de moutage. Vide Mola
2. Charta ann. 1185. apud Cencium inter Census Eccl.
Rom. Confirmamus omnes res & possessiones, videlicet
domos, ... molendinum & Viam molarum, cum arbori-
bus fructiferis & infructiferis.

VIA MUNITA, lapidibus, nempe: nostris Cbansee.
Testamentum S. Cæsarii Arelatenis: Campus in Tri-
finitio super Viam munitam. [Vide Via Publica.].

VIA OBSTARE, contradicere. Vide Obstare.

VIA PASTORALIS vel convivalis, in Lege Bajwar.
tit. 9. c. 14. & in Capit. Caroli M. lib. 5. c. 202.

VIA PEAGEAU. Charta ann. 1190. apud Chopinum
lib. 3. de Sacra Polit. tit. 7. § 5. Latrones in terra Archie-
piscopi (Turonenfis) capti apud Caynonem ... sunt Ar-
chiepiscopi, nisi capi fuerint in Via Peageau. In Con-
suetudine Andegavensi art. 60. & Cenomanensi art. 69.
Le grand Cbemien Peageau doit contenir 14. pieds de lar-
ge pour le moins. Vocis notionem producit Leges Hen-
rici I. Regis Angl. cap. 80. Unaqueque Civitas tot ma-
gistras vias, quos magistras portas habet ad teloneum
& consuetudines insignitas. [Hinc idem videtur
quod]

¶ **VIA PEDAGIARIA**, In qua pedagium exigitur.
Vide in Pedagium. Cbemien paagier, in Charta Ro-
berti de Veteriponte an. 1330. ex Chartul. S. Jo. in Valle:
Nous confessons que touz les chemins & frans des villes
du Brueil, de Fleur-somaines, du Coudeau apparten-
nent audit prieur & prient & toute justice, sauf à nous
retenu & réservé les chemins qui sont noz les chemins
seans, voiez & paagier.

¶ **VIA AD PEDES**, Quae pedes vadit, Gall. Cbemien
de pied. Inquesta an. 1496. in tractu Domborum: Via
ad pedes seu talon est communis & publica omnibus per
eam meare & transire volentibus.

VIA PUBLICA, Regia, Militaris, in Lege Burgund.
tit. 27. § 3. Lex Bajwar. tit. 9. § 13. Si quis Viam publi-
cam, ubi Dux egrediatur, vel viam aequalem alicuius
clauserit contra Legem, &c. Occurrit etiam apud JC.
Siculus Flaccus: Sunt Via publica regales, quae publi-
ce muniantur, & auctorum nomina obtinent. Charta
Adalberonis I. Episcopi Metensis apud Mauricium p.
308. In publica Via, quae dicitur Regia.

VIA PUBLICÆ TRANSITUS, seu cognitio vel iustitia
de delictis, quae in viis publicis perpetrantur, apud
Hugonem Flaviniac. in Chronico pag. 132. Vide Ban-
num via Regia.

VIA QUADRIGALIS, Per quam quadriga vadunt,
in Tabulario Leprosariorum Pootis Audomari. Vide
Carreria.

VIA REGIA, REGALIS. Leges Henrici I. Reg. Angl.
c. 80. de Via Regia: Tanta vero debet esse, ut inibi duo
carrs sibi possint obviari, & bubulci de longo stumulo sui
possint assimulare, & 16. milites equitare possint arma-
ti de latere, & Via regia dicitur, quae semper aperta
est, quam nemo concludere potest, cum minis sit, quae
ducit in civitatem vel burgum, vel portum Regium.
Will. Brito lib. 5. Philippid. p. 153.

Nat. Via regalis Gijfotum ducet oportet.

De ejus latitudine, vide Statuta Davidis II. Regis
Scotiz cap. 26 n. 4. Bracton lib. 4. tra. 1. cap. 16. § 7.

Fle-

Fletam lib. 1. c. 24. §. 8. Consuetudines Claromont art. 130. Ambian. art. 185. Bononiensem art. 157. Turon. art. 59. 84. Lodouensem c. 5. art. 1. Normann. art. 623. Solensem lib. 36. art. 2. Santaudomareof. art. 17. Placitum apud Pinendinum inter Lanfrancum Archiepiscopum & Odoeum Bajocensem Episcopum, apud Seldeum ad Eadmerum p. 199. *Demonstratum fuit, quod Rex Anglorum nullas Consuetudines habet in omnibus terris Cantuariensis Ecclesie, nisi solummodo tres..... Una, si quis homo Archiepiscopo effudit illam Regalem Viam, qua vadit de civitate in civitatem. Altera, si quis arborem incidit iuxta Regalem Viam, & eam super ipsam viam deiecit, &c. Adde pag. 300.*

VIA SANCTORUM, Peregrinatio Hierosolymitana: *Sanctam iter*, apud Guillemum de Baldenzet in Hodeporico ad Terram Sanctam pag. 120. Charta Communis Noviomensis an. 1181. *Qui in Via Sanctorum fuerint, vidue, & que filios non habent aduolus & armaferentes, & puella sine Advocato, nullas debent consuetudines.* Summula Raimundi Ordin. Predicatur.

Siraptor fuerit, aus usurarius, aus fur, His, si consilium dederit, vel opem, scio quod non Te Via Sanctorum, nec Crux, nec Passio Christi Absolvat, quin sine bec omnia reddita, cedit Si poterunt.

Vide Via Dei.

VIA SPIRITUS SANCTI. Vide *Inspiratio*.

VIA TRIUMPHALIS, Quæ ducit ad civitatem, in Charta Fulconis Comit. Andeg. ann. 1033. pro Monast. S. Nicolai Andegav.

VIA VIARIA, Trita Gall. *Cbemin passant*. Chart. 12 ann. 1213. apud Stephanot. in Antiq. Aurel. Bened. MS. p. 286 *Qui (hospites) manent apud pratella, sicut Via viaria & metedividunt & demonstrant. Cbemin voierit*, in Charta ann. 1330 Vide locum supra in Via Pedagiaria.

VIA ULTRAMARINA, ut supra *Via Sanctorum*; Gall. *Voyage d'outremer*. Inveniar. Chartar. an. 1482. sub Ludovico XI. fol. 13. v. *Littera consensus dom. Lodovici Regii præstiti per eum super redemptione Via ultramarina quam per juramentum tenebatur facere Ingerrannus de Coussiac ratione delicti & fore facti per eam commissi & per dictum Regem translati & transmutati in diellam Viam ultramarinam..... anno 1261.*

Viarum & iterum exstructiones ac reparatioes inter publica onera recensentur, a quibus nemo, cuiuscumque dignitatis esset immunis erat, ut est in tit. de Itinere muniendo in Cod. Tb. & in l. 4. Cod. de Privileg. domus augustæ. *Omni caracæ* dicitur Leoni Imp. in Tacitico c. 20 §. 71. *Purgatio seu stramentum, vel impleio consensu iterum*, Monacho Sangallensi lib. 1. de Carolo M. c. 32. quo spectant, quæ habet Cogitofus, in S. Brigida pagin. 637. *Cam Negii illius patrie per plebes & provincias, qua sub ejus erant ditane, præceptum invalesceret, ut de omnibus ejus regionibus & provinciis convenirent populi omnes, atque edificarent viam latam & firmam ramis arborum, petris in fundamento positu, & munitionibus quibusdam firmis in grenna profunda & penit intranscibili, & in lacu bumentibus, atque in paludibus, in quibus grandis currebat fluvius; quæ constructa quadrigas & equites, & currus, & plausivram rotas, & impetum populorum, atque incursum tandem bestium sustentare posset. Conventibus autem undique populi per cognationes & familias dividerunt Viam illam, quam edificare debebant in partes proprias, ut unaqueque cognatio & familia suam sibi creditam construxisset partem, &c. Vide Pens.*

VIA, Modus, ratio, Gall. *Voye, moyen*. Charta an. 1395. apud Acher. to. 6. Spicil. p. 131. *Habita inter nos deliberatione provida & matura super & nubus Viis*

& modis, quibus scbisma... posset... facilius sedari & extirpari, & ipsa Ecclesia ad unionem reduci, Via cessationis utriusque partis, ... præ ceteris quibuscumque Viis elegimus & eligimus tanquam breviorum. Occurrit præterea apud Rymer. tom. 8. p. 353. 381. & alibi: sed & Latio etiam eo significat vox nota & usurpata est.

VIA CULTIONIS DIVINÆ, Clericatus, in Cod. Theod. lib. 12. tit. 1. leg. 49.

VIA EXECUTIVA, Pignorum ablatio, pignoratatio, Gall. *Exécution*. Statuta Avinion. lib. 1. rubr. 31. art. 2. pag. 105. *Item conduitor operarum, si non solverit die conventionis de solvendo sabbæ, vel intra diem sequentem, post præstitas operas, Via executiva quoad bona solvere cogatur.*

VIA REGARDI, Charta ann. 1430. apud Rymer. to. 10. pag. 454. *Pro labore & expensis dilectorum Ricardi & Ricardi, centum marcas per Viam regardi.* Alia an. 1432. ibid. p. 514. *Amboffiar domini nostri Pape, nuper per ipsum domino nostro Regi certis de causis missus, habeat de dono Regis, per Viam regardi L. Marcas.* Id est, beneficii seu mercedis titulus. Occurrit rursum p. 522. & 516. Vide *Regardum* 1.

VIA REGIA, Titulus libri, cujus mentio est in Indice librorum ad calcem antiquissimi Pontificalis.

VIACULUS, *ἰσὺν ἐν μαρτίς*, in Gloss. Lat. Gr. Leg. *Vicarius*. Vide in hac voce.

VIADUCTUS, Idem quod in aliis Chartis *Exitus*, *Ingressus* dicitur, Reditus annui aliaque terrarum commoda quæ exeunt & proveniunt ex aliqua re, fructus prædii. Charta an. 1043. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 407. *Cum Viaductibus, vel cedu-ribus, quæ ipsa spelunca Dei adquisitis in comitatibus omnibus, & cum omnibus terminibus suis, &c. Vi-de Exitus* 1.

VIAFORA, Clamor publicus. Vide *Bisfora*.

VIAGERIUS, Usufructuarius. *Viagier*, in Consuetudinibus Insulensium art. 187. Montensis cap. 1. 28. 25. Camerac. tit. 9. art. 6. tit. 12. art. 24. &c. *Viager* vi *Viagresse*, in Statut. Loffens. art. 19. Arestum Parliamenti an. 1450. apud Baluz. to. 2. Hist. Arvern. p. 400. *Jurando quod bene & rationabiliter distis terris & dominiis utatur, ... & circa hæc omnia faciet quæ bonus paterfamilias Viagerii facere debet.*

VIAGERIUS REDDITUS, Annua pensio quæ morte extinguitur, *Rente* au *pension viagere*, passim in Consuetud. municipal. Arestum Parliamenti an. 1499. apud eumd. Baluz. ibid. p. 465. *Cum quo ... idem defensor ad mille ducentas libras Paris. annui & Viagerii redditus pro diâ redemptione apponaverat.* Vide *Viagium* 2. *Viarium* & *Vitalitium*.

1. VIAGIUM, Iter, Gall. *Voyage*. Historia fundationis Hospitalis S. Leonardi Eboracensis: *Deinde ad Eboracum destinant, in Ecclesia B. Petri ibidem cum devote precibus insistent, se & Viagium Deo & B. Marie ... humiliter commendabat.* { Testam. Bernardi Comit. Armaniaci an. 1302. apud Marten to. 1. Ampl. Collect. col. 1409. Item, *legamus militibus, seu iurisperitis, ... clericis solamentariis & quatuordecim hospitii nostri, qui in isto Viagio nobiscum sunt, &c. Ordinari. Humberti II. an. 1340. tom. 3. Hist. Dalph. pag. 396. col. 1. Quando extra hospitium pro nostris negotiis (messagerius) transmissetur, habeat pro expensis persone sue die quilibet quæ vacaverit in Viagia faciendo pec. cum unum grossum.* Charta ann. 1473. ex Schedis Præf. de Mazaugues. *Ultra sumptum & Viagia quæ contingeret facere.* Occurrit præterea apud eumd. Marten. tom. 2. Anecd. col. 1540. & to. 3. col. 29. Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 835. Menefer, in Hist. Lugdun. p. 78. col. 2. Elmhut, in Vita Henrici V. Reg. Anglicæ. 23. col. p. 51. in Statutis Massili. lib.

lib. 3. c. 5. 16. 17. 18. & alibi, *Viage*, in Inquisitione an. 1378. ex Tabul. Cartuz. B.M. de parco.]

¶ **VIAGIUM**, Itineris terminus. Tabul. S. Victoris Massil. *Videns domus Admiratus non posse navigare versus Viagium suum*, &c.

¶ **VIAGIUM**, Expeditio. Elmbamio Vita Henrici V. Reg. Angl. 29. p. 69. *Res cum exercitu & captivis per medium campum, quo commissum erat praelium, tanquam viam suo Viagio aperiret, rediens*, &c. Infra pag. 79. *Ducem Bedfordia huius Viagii capitaneum constituit & praefecit*.

¶ **VIAGIUM**, Itineris pretium, praestatio pro facultate iter faciendi. Charta aon. 1368. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Item qualibet galea solvatur pro Viagio quinque renos. Item qualibet barchia de pallela aut de symono bayonesta pro quolibet Viagio 3. grossos*. Vide *Via-ticum*.

¶ **VIAGIUM**, Peregrinatio, & maxime Hierosolymitana. Chron. Corn. *Zaniffet apud Marten*, tom. 5. Ampl. Collect. col. 211. *Et ne juxta legem patriae portaret maximo in partem superfluum diversa Viagia, secundum maxigentiam culparum exsolvere, qui forsitan in itineribus mererentur, ... decreverunt concorditer unam erigere capellam*, &c. Occurrit rursum col. 476. Procuratio Edwardi I. Reg. Angl. an. 1289. apud Rymer. to. 2. p. 420. *Librarum Turonensium nobis datum mutatum in Viagio & pro Viagio nescire ad Terram sanctam*. Menoti Serm. fol. 147. v. *Tu promissisti Viagium tuum: meritis tuis non vult quod adimpleas: tu non obligor*. Vide *Via-Sanctorum*.

¶ **VIAGIUM SEPTEM SANCTORUM**. Inquisitione MS. pro Canonisat. S. Yvonis *Nobilis vir D. Alanus de Kerazait miles & domina Theophaia de Pessivien ejus uxor, cum vellent trans fretare ... ad faciendum Viagium septem Sanctorum*, &c.

¶ **VIAGIUM**, Profectio. Obituar. MS. Eccl. Morin. fol. 30. *Item in conductu processionalis secreti B. Mariae & in ejus regressu quilibet habitatus de gremio ecclesiae Morianensis & omnes alii supra in articulo precedenti declarati, cum alii fervoribus in Viagio disti feretri ordinati percipitulum, quilibet percipit tertiam partem quatuor denariorum*.

¶ **a. VIAGIUM**, Vita, cursus huius vitae, *Viage* passim in Consuetud. municipal. Charta an. 1440. ex Charcul. 21. Corb. fol. 218. v. *De termene terme durant les Viages desdits & le dernier vivants tout tenent. Durant les vies*, in Charta an. 1443. de eadem re ibidem. Vide *Viatores* 1. Hinc.

¶ **VIAGIUM**, Annua pensio ad vitam, *Usufruits*, *Pensio viagere*, *Viage*, nude, in laudatis Consuetud. Statutum Caroli V. Reg. Franc. an. 1370. to 5. Ordinatio. p. 363. art. 8. *Res appropriabatur per sacramentum proborum virorum & fidelium, ad precium quod eis poterit valere in vendendo ipsam, una vice; & secundum illud precium, & non pro minore precio, & exigitur fianciam una vice; videlicet, summam disti precii; considerata tamen in disto precio, reservatione disti Viagii*. Charta an. 1346. ex Charcul. 21. Corb. fol. 305. v. *Sous les Viages de Hue de Baumiller & Marque sa seur qui premierement le heriage desdits fust acceterent a leurs vies audit messire Nicole Humeau; lesquels Viages desdits .... Monsieur de Corbio accata assids Marque & Hue pour le somme & pris de xxx. livres Paris de la monnoye courrant*. Vide *Viagerius* & *Viarium*.

¶ **VIALBORA**. Anonymus in Annal. Mediolan. apud Murator. to. 16. col. 812. *Baculo unum deauratum cum floribus & Vialboris in orlis & aliis operariis*. Et col. 813. *Buffula una argenti laborata ad Vialboras cum pemeilla uno & uno radio*. Vide *Viarbora*.

¶ **VIAMEN**, Jus commendandi. Vita B. Caroli Co-

mit. Flandr. to. i. Mart. p. 192. *Pacem & Viamen lateribus Sanctorum offerendo*, &c.

¶ **VIANDA**, Cibaria, iter facienti necessaria ad victum, Gall. *Viande*, Ital. *Viananda* est iter facere. Statuta Massil. lib. 1. cap. 67. §. 1. *Blodum ... nullatenus extrahatur vel exportetur de civitate Massilie, per mare vel per terram ab aliquo extraneo vel privato, nisi hoc faceret pro Vianda sua vel marinariorum suorum*. Ibid. lib. 4. c. 24. §. 2. *Ordinamus etiam quod nullus dominus vel rector navis seu duflor habeat ad Viandam suam ultra quatuor peregrinos, nisi gratis & pro miseria vellet eum tras afuebere, omni mercede cessante, nec habet aliquam societatem cum cargatoribus in cargaria seu Vianda peregrinorum, nec ex parte viagie, domini navium aliquid accipiant vel auferant de eo quod superaverit de Vianda*. Occurrit rursum. cap. 26. & 27. Oberiti Caocellarii Annal. Genuenf. ad ann. 1164. apud Murator. tom. 6. col. 298. *Et quum Vianda incipiebat deficere, rogaverunt Regem ut victum deferre faceret, ut possent levius & commodius expedire integri debiti solutionem*. Adde col. 309. 400. 410. Vide *Placa* 1. & infra *Vivanda*.

¶ **VIANS**, Vivens, Ital. *Vivence*. Charta an. 1164. inter Probat. to. a. novz Hist. Occitan. col. 603. *Notum sit quod ego Raymuadus comes S. Egidii cognosco & confiteor villam S. Saturnini alodium & proprietatem esse B. Petri Clunienensis: sed propter amicitiam quam monachi erga me habebant, & ut per meam defensionem villa ipsa in commercio Viantium magis augeri possit, statuiimus*, &c.

VIARAM, Unae 12. speciebus Auguriorum, de quibus in verbo *Vina*, que sic describitur a Michaelae Scotode *viaronomia* c. 56. *Viaram est augurium, quando homo vel avis suo innere vel volatu ante te transsit, veniens a dextra parte tui, & tendens in sinistra evanesceit*. Illud est tibi bonum signum super negotio.

¶ **VIARBORA** inter mulierum localia recensentur in Statutis Genuenf. lib. a. c. 17. fol. 43. v. *Intelligentur esse in bonis, & de bonis viri vestes, zona, corrigia, cordella, Viarbora & alia localia (i. localia) & que cumque bona habuisset a disto viro suo, vel a patre, vel ab alio pro eo*. Vide *Vialbora*.

VIARE, Iter facere, ambulare, Papiz. Onomasticum verus: *Via: itine*. Glossar. Gr. Lat. *expresio*, *Rebo*. MS. Revio. S. Ambrosius lib. 5. Hexem. c. 10. *Quis tribus dispositionem Viandi*. Adde c. 16. Fortunatus lib. 9. Poem. 7.

Si minus possunt pedibus Viare,

Ducor amore.

Flodoardus lib. 14. Carm. 18.

... *Junmenta viandi*

Destinos officio.

Utuntur praeterea Solinus c. 40. 41. Apuleius lib. to. & in Florid. Ammianus lib. 15. 10. Sidon. lib. 4. Epist. 3. 6. Saxo Grammatic. l. 8. Alanus in Anti-Claudian lib. 1. c. 8. 9. &c. [Albert. Mustatus in Chron. apud Murator. to. 10. col. 726. *Utrumque pro spoliis rapiendis viantes trucidabant*. Notum fuit Quintiliano qui illud inter iofelicis ficta reponit lib. 8. c. 6.]

¶ **VIARIA**. Vide mox in *Viaris*.

¶ **VIARIUM**, Annua pensio ad vitam, ut videtur. *Viairo*, in Consuet. Calmont. art. 33. *Placium an. 874. apud Murator to. 2. part. 2. col. 945. Et ipsi Lintieri & ipsi Garesio renuntiavimus, ut de omni ipsa supradicta re Candoli de Suriano & Romani, & de Germanis suis de paterno & de ipso cambio de Viario sibi quiescerent*. Vide *Viagerius* & *Vialitium*.

VIARIUS, Dominus feudal, cui competet inferior vel media justitia: nostris, *Seigneur vovier*. Duplex enim est justitia *Viarii*, alia, quam *Basse voirie* vocat

eat Consuetudo Turonensis tit. 1. art. 1. *Simple voirie*, Andegavensis art. 1. Cenomanensis art. 3. & Blefensis art. 27. ceteræ Consuetudines *Basse justice*. Alia, quam *Grande voirie* appellat eadem Turonensis Consuetudo art. 39. *Grosso voirie*, vel certe la *Jussice du gros Voir*, Blefensis art. 21. 22. 23. 24. 26. ubi utriusque jura recensentur, quibus alias explicandis non licet immorari. Describam tantum, quæ de *viaria* generatim habent Statuta S. Ludovici Reg. Franc. lib. 1. cap. 38. de *Justice de Vaux*. *Tout Gensil homme, qui ont voirie en leur terre pendant l'arron de quelque larron, quo il ait set en leur terre*. Et infra: *Careus sientent leurs batailles devant euls do teutes ehofes fors de grant mesfres, que nous avons nommez par devant, & ils ont leurs mesures en leurs terres, & les prennent, & les metentier cors des Chastiaus, & les baillent à leur homes, & puis se ce trouvent leur homes fausse mesure, li droit en est leur, & en pueat lever faissante set d'amende*. [Cæ. Quæ fuerint Viarii Parisiensis jura, videlicet ex Regello Johannis Sarrazin apud D. Brussel to. 2. de Ufu feud. pag. 741. & seqq. ubi fusius explicantur. Charta Ludovici Jun. ann. 1160. ibid. to. 1. p. 536. *Nogae pre Proposito, sive Viario, nogae pro alio se iustitabant, nisi pro corpore Regis*.] Pactum inter Philippum Regem Franc. & Ricardum Regem Angliæ mense Febr. ann. 1254. pro iustitia seu Jurisdictione utriusque in urbe Turonensi, ex Regello Andegavensi fol. 43. *Viarii autem Comiti infra ambitum claustrii nullam habent jurisdictionem*. Et infra: *Viarii Comitis in nullo affidamento iustitiam habent*. Usatica oppidi Chableiz, in Tabulario Campanie Thuaneco. 187. *Domiaus Noerii est Viarius Chableiz, & non potest ponere apud Chableiz Viarium, qui non juret, quod fidelis erit Propositus B. Martini, quod vitam & bonorem, & membra ejus pro posse sue servabit*. Ejusmodi Viarii vulgo dictos putant perierunt, quod eorum jurisdictionis potissimum sit in viis teneamentorum suorum; idque erunt ex aliquot Consuetudinibus municipalibus, præcipue ex Ambianensi art. 184. in quo dicuntur Domini omnes seculares, quibus major & media iustitia compungunt, esse *Seigneurs Vœrs ei frocs, flegards, ebemiers, & voieries* estant ou devant de leurs teneament ou heritages, soit par eau, ou par terre. Certe quidquid sit de Viariorum iustitia in viis teneamentorum suorum, hanc constat non in eo præsertim consistisse; sed in aliis quampluribus juribus, quæ passim recensent Consuetudines municipales, ubi de inferiori iustitia agunt. Quin potius Viarii dictos existimo, quasi Viariorum, eisdemque esse cum Viariis, quos Lex Longobard. lib. 2. tit. 52. §. 7. de minoribus causis cognoville docet, quique per *pagoz consiliarii* erant, ut ait Walafridus Strabo. Unde ejusmodi Viarii non alii sunt ab iis, quos ætas posterior *Majores, & Villicos villarum* appellavit. [Compensio inter Odonem Episc. Paris. & Johannem Abbat. S. Genovefæ an. 1202. ex Chartul. Episc. Paris. fol. 38. *Nullus prædictorum viginti sex (servientium) Viarii poterit esse vel major burgi, ita ut prædicta gaudeat libertate*.] Nisi quis malit Viarios dictos ex Gallico *Vœrs*, seu *Vœriers*, id est, Advocatos, cum *Via* & *Advocatio* idem esse dicantur in Chartis aliquot mox laudandis. Neque aliter vox *Voier* accipienda apud Guill. Guiart in Hist. Francor. MS. an. 1207.

*Simoa de Monfort i demate,
Comet Seneschaus ou Vœiers,
Et bien XII foudriers.*

SUBVIARIUS, Vicarius *Vicarii*, Charta Henrici Regis Franciæ ann. 1057. in 8. tomo Spicilegii Acheriani pag. 156. subscribunt præ aliis *Hervuus Viarius, & Herbertus Subviarius*. Vide to. 3. p. 156.

VIARIA, Jurisdictio seu iustitia *Viarii*, Practicus

nostris *Vairie*; interdum quod ratione viarie præstatur a tenentibus. *Vberie*, in Consuetud. local. Castellinovi in Biturigib. art. 4. *Chronicon Maurinacense* l. 1. p. 360. *Mea est, aiebat iste, Viaria*. Pag. 365. *Cenium plus minus 50. solidorum, & dimidietatem Viariae buie Ecclesie dederant*. Charta Roberti Regis Franc. an. 2. ex Tabulario S. Maglorii Paris. *Cum omnibus appendiciis & consuetudinibus, id est, bannum & Viariam, & omnes terras ad Marnacum pertinentes*. Alia Gilberti Episcopi Parisiensis an. 1117. *Censum, nemas, iustitiam, dominium, Viariam, & omnes sedos, & omnes dominicaturas tam in nemoribus, quam in terris, &c.* Alia Ludovici Regis Franc. an. 114. *Cum boscis & plano, & molendino, & pratis, & Viaria & iustitia, & cum omnibus ad eandem villam pertinentibus*. [Litteræ Philippi III. Reg. Franc. ann. 1272. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. p. 293. *Habebunt etiam dicti Religiosi (S. Germani) in omnibus locis & vicis Viariam & iustitiam Viaria, & que quid pertinet ad Viariam, & falsas mensuras, &c. in falsis domorum, que sunt in vicis suis iustia metas superius assignatas*.]

¶ VIARIA, Districtus *Viarii*. Charta an. 1273. apud eund. Lobinell. ibid. p. 28. col. 1. *Si vere contigat quod Major S. Mederici, vel ipsius serviens, vel servientes jurati aliquem capiant in terra S. Mederici, & captus se recusat in Viaria vel extra Viariam: ... & ob hanc causam... melleia oriaur, sive in dicta Viaria, sive extra Viariam in terra S. Mederici, &c.*

¶ VIARIA, Idem quod *Propositura*; in Charta S. Ludovici Reg. Franc. an. 1230. ex Tabul. Abb. de Pietate Dei, vulgo l'Espau: *Insaper addidimus L. libras Turon. annui redditus percipiendas in nostro reddito de Cenomanis in Viaria sive Propositura singulis annis*.

VIARIAM, cum *Viccomitia*, vel *Viccomitis* jurisdictione confundi Odericus Vitalis lib. 5. pag. 596. *Concesserunt sancto Ebrulfo Viccomitiam, id est, Viariam, quantum habebant in villariis vastatis*. Tabularium Henrici Comitis Trecentis ann. 1259. in eod. Tabular. S. Martini: *Jus Viccomitatus, seu Viarie, quam a villa S. Gemme se habere dicebat, &c. Viccomitatus & Wigaria*, in Charta Henrici Imper. ann. 932. Rursus: "

VIARIA, idem est quod *Advocatio*, in Charta Stephani Episc. Paris. ex Tabul. S. Martini de Campis: *Cujusdam vineæ in territorio S. Clodealdi sua Advocacionem, que vulgo Viaria dicitur, Monachi S. Martini de Campis concedo*. Alia Gaufredi Episcopi Meldensis an. 1208. ex eodem Tabul. *Quitavici in integrum quidquid habebam vel tenebam in villa de Chosiasco, & in tota ejus potestate, tam in Viaria & advocacione, & omnia alia rebus & domaniis, &c.* Alia Guillelmi de Montiers militis, ejusdem anni, ibid. *Tam in Viaria, quam in advocacione*. In quibus locis vox *viarie* videtur exprimere Gallicam *vouerie*, pro *Advocerie, advocataria*, quomodo *Vaulrie* usurpatur in Consuetudine Vitriacensi art. 70. 100. 141. 143. pro potestate patrum in liberos. Vide *Advocatio*, col. 195.

¶ VOUEARIA, Eadem notione, in Charta Hugonis dom. de Monte corneto ann. 1245. ex Tabul. S. Nicasi Remens. *Quitavimus etiam advocacionem sive Voueariam*. Occurrit rursus in alia ejusdem anni ibidem. *Vouerie* in clientelari professione ann. 1581. dicitur prælatio quæ advocato pensatur propter tutelam.

VIATURA, Idem quod *Viaria*. Charta Philippi Regis Franc. ann. 1091. pro Compensiis Ecclesiæ: *Advocacionem & Viaturam de Longelo usque ad medium fluminis Isare, Viaturam de Saccio, Viaturam de terra illa, quam habet prædicta Ecclesia in Gellis, &c.* Charta Ludovici VI. Regis Franc. an. 1118. ex Tabulario

lario Fossateni fol. 14. *Preatus est etiam; ut prefate Ecclesie tertiam partem ejusdem Viatorum, quam Vicecomis Melendunensis de feodo nostro in ejusdem mansurum & terra habes... concederemus.* Charta Ludovici Regis Franc. an. 1122. apud Chopinum l. 3. de Sacra Polit. tit. 2. §. 12. *Terram B. Mellonii intra vel extra Castrum Pontifara sitam exoneratam ab omnibus talliis & exactionibus; in qua tamen retineamus Viaturam, equitatum, & expeditionem.* Ita quod quoad Viaturam, si qua in ea foris facta facta fuerit ab hominibus B. Mellonii, Prepositus ejusdem Viaturam, quam subnoctat satum, & reddat Canonici, &c. Sugerius lib. de Admin. sua c. 4. *A filio ejus Ludovico Viaturam ejusdem ville, & omnes redditus ejus, pretorvium & avenam... obtinimus.* Etc. 21. *Villa, que dicitur Marogilum, occasione ejusdem Viaturam, quam Asoldus de Cornello fereusque ad ipsam ville domus possidebat, gravissime onestabatur.* Charta Geraldii de Valengoiare, in Tabulario S. Victoris Parisiens. ch. 21. *Sciendum est, quod ego de assensu Theobaldi primogeniti mei dedi in elemosynam predilecte Ecclesie totam Viaturam in longum & latum de viis, que suas circa eorum porpissam, & quatum terra durat, quam venderunt in magno cbe mine versus domum Leprosorum.* Charta ann. 1247. ... *Quod Viatura & omni modo iustitia est Abbas & Ecclesia B. Dionysii in toto ebemino, &c.* Vide Doubletium pag. 857.

¶ **VOERIA**, Eodem significatu. Regest. Campaniz ann. 1256. *Eodem de Bruffe de Ufu feud. tom. 2. pag. 1042. Johannes de Toquin. Ligius, de fortificatione de Toquin, de Voeria & conductu mercati de Rosoi. Hugo de Charni filius dom. Ade. Ligius, de Voeria, & iustitia & medietate S. Fiacrii.* Occurrit pluries in Litteris Caroli Johannis Reg. primogeniti ann. 1357. ibid. pag. 753.

¶ **VOERIA**, Eodem sensu. Charta an. 1236. ex Tabul. S. Aviti Aurel. *Et etiam petiam memoris firi juxta Voeriam.*

¶ **VIATIO**, Eadem notione. Tabul. Beccense an. 1080. *Galo de Flavacours dedi Ecclesia quod habebat apud Laicacori, scilicet altare & avium & quadrantum ejusdem ville & duas partes vicecomitatus & Viatoriam.*

VIATORIA, [Pari intellectu. Charta an. circ. 1133. tom. 2. Hist. Eccl. Meld pag. 25. *Comes Theobaudus clamavit quietum quicquid capiebat in tota terra Berceii & Ornelii, sive per iustitiam, sive per Viatoriam*] Charta Vicecominorum Gerbertorum an. 1160. apud Louvetum: *Isuper Viatoriam totius terre Monachorum quatuorlibet acquirere poterat intra unam leucam circa Ursimontem.* [Charta ann. 1211. ex Charul. S. Johannis in Valle: *Heredes Viatoriam quam distus Focaudus habebat in terra S. Johannis de Vallcia apud Hauvillam de cetero in suam non reclamamus.*] Occurrit preterea in Charta Philippi Regis Francie ann. 1180.

VIATOR, Idem qui Viarius. Rogeri Episcopi Bellocacensis Epiphium in Ecclesia Bellocacensi:

Hic rex Cathedram, aora pressit, Pontificalem. Ornamenta domus, status & possessio Cleri, Libertas patrie pulso Comitatus dominata, Atque Viatorum demisso gaudia casu, &c.

Charta Communiz Nivernensis & Alisiodori an. 1094. *Statutum est & concessum, quod Iserius de Tocaco Vicecomes Alisiodorensis, & Viator Alisiodorensis supradictis burgensibus omne jus, quod habebant in omnibus foris factis... quitavit, &c.* Infra, Viarius dicitur. Charta an. 1160. apud Louvetum in Bellocaco: *Concessit eidem Ecclesie in elemosyna perpetua medietatem Viatoris (s. viatoria) Ursimontis & Gotsincur.* Tom. VI.

to... *isuper & Viatoriam totius terre Monachorum, &c.* [Poggius l. 2. Hist. Florent. apud Murator. to. 20. col. 228. *Moris est Romanum Pontificum, cum in quempiam ob commissum facinus animadvertere volunt, ut eum per Viatorem, ad criminis defensionem vocent.*]

¶ **VIASOS**. Conc. Tarracon. an. 1591. inter Hisp. eo 4. pag. 510. *Nullus beneficium seu clericus... portet lanceam aut scutum, vel ballistam cum sagittis; nec ad sonum de Viaso seu rixam, que aliquando in civitatibus, villis seu castellis seu locis fieri contingunt, exeant cum armaturis predictis.* Leg. Via fori. Vide in Bisfora & Soas 2.

VIATICA LITTERA, quæ ab Abbate peregre exeunti Monacho datur, apud Ingulsum p. 860.

¶ **VIATICARE**, Viatico inliturere. Afta S. Censurito. 2. Jun. p. 278. *Hinc silegituram, ut mos est, solutioem peregrinae segoris indulgetas, eaquam opipare Viaticum, cum gratiarum actione remeabit.* Gloss. lat. Gr. Viator, ipse Viator.

¶ **VIATICARIUS**, Viator, ductor. Chron. Domin de Gravina apud Murator. tom. 12. col. 607. *Videbat per Massum Caecellam de Juvencio babiatorem Geavine familiarem dicte domus Viaticarius fero presertio iatroductos, eobam & bona dicte domine onerare in stalla dicte domine in platea vicina quidam longo parum a domine supradicte.*

¶ **VIATICI LIBRI**, f. Rituales, in quibus de Viatico administrando sermo est; vel Breviaria viatorum utilitati accommodata. Diarium belli Hufsit. apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. p. 191. *Item omnes libri missales, aut casuales, similiter & Viatici & libri hymnorum, & omni ornatu seu vestes missales, ... bac omnia suas destruenda vel comburenda.*

VIATICUM, Via, iter publicum. Charta Othonis Comitis Viromand. an. 1035. *Districcioem terre exterioris silve ac prati villa Humolaris si pertineant, cum Viatici publici banno, &c.*

VIATICUM, Tributum ab itinerantibus prestitum. Charta Lotharii Reg. Fr. apud Marlotum in Metrop. Remensi lib. 4. c. 24. *Ab omni exactione & selonco & Viatico libera... permancant.* Alia Ildefonsi Regis Aragonum ann. 1184. apud Saxium in Pontificio Arelatensi: *Vel aliquod prorsus Viaticum ab eis e vigetur.* [Radevicius de Gestis Frederici I. Imper. apud Murat. tom. 6. col. 776. *A fodro & Viatio & ab omni exactione se ibidem per omnem eorum ditionem continebant.* Vide Viagium 1.]

VIATICUM, Iter, itineratio, Voyage. Fortunar. l. 6. Poem. 4.

Deducit dulcem per amara Viatica natam.

Charta Jacobi Regis Aragon. ann. 1299. *Pro Viatico, quod fecimus in Sicilia.* Occurrit in aliis apud Joan. Dametum in Hist. Regni Balearici p. 203.

¶ **VIATICUM**, Pecunia, viaticum seu iter facienti necessaria, vel quæ in mercedem viatici conceditur. Bulla Leonis X. PP. apud Illust. Fontaninum in Antiq. Horiz pagin. 492. *Ne aliquid ultra quindecim ducatos: quos alias ex antiqua consuetudine pro hujusmodi visitatione pro expensis seu Viatico suo solvere consueverunt, ad solvendum pro dictis expensis seu Viatico assignis de cetero possent.* Pecunia viatica dicitur in Chron. Farsensi apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 614. *Sed quoniam Viaticam pecuniam, ut ipso eegularitee inopes, monachi minime habebamus. Viaticque, eadem notione frequenter usurpant Monachi.* Concil. Constant. to. 1. col. 683. *Una & eadem vice & per eandem ananiam ad eadem locum unum, de una satum sicut de alia, eguale Viaticum seu bravium, & sic pecuniam ultra debitum multas extorquunt.* Statuta Mutin. rubr. 284. fol. 80. *Si nuntius iuris extra civitatem ad* R r r capien-

capiendum aliquem, habeat... pro qualibet milliario unum imperialem pro suo Viatico... Teneantur nuntii pigora quae acceperint pro suis Viaticis dimittere in villa.

VIATICUM, Sacra Eucharistia, quae xpris ac morituris datur. Sancti Thomas part. 3. quæst. 73. art. 4. *Hoc Sacramentum est praefigurativum fructus Dei, quae erit in patria; & secundum hoc dicitur Viaticum quia hic praebeat nobis viam illuc perveniendi.* Palschius de Corpore & Sanguine Domini cap. 9. *Hoc mysterium nonnunquam Viaticum appellatur, quia si quis illo fruitur in via, pervenit ad vitam, quam jam in se habet.* Capitulum Caroli M. l. 7. c. 13. *De his, qui recedunt de corpore, paenitentia accepta, placuit sine recalcitatoria manus impositione eis communicare; quod morientis sufficiens consolatio, secundum definitiones Patrum, qui huiusmodi communione congruenter Viaticum nominaverunt.* Joan. Abrine. Episc. de Off. Eccl. Corpus Domini tripliciter dividit, quarum partium unam Sacerdos Calici immittens, Pax Domini, alta voce dicendo, prostratus subdas secreta: Fiat commixtio corporis & sanguinis Domini nobis accipientibus in vitam aeternam. Alia se, Dilectum, Subdilectumque communice, tertiam Viaticum, si opus fuerit in potione usque ad finem Missae reservet; tertiam, quae remanet in altari, vocat sancta Ecclesia Viaticum morientis, &c. Illud porro id dicitur in 1.º dicitur in Concilio Nicæno c. 13. *Viaticum nostri itineris*, apud Gaudientium Brixiensem tract. 2. Viaticum munus, in Epistola 1. Siricii PP. c. 5. & in Epist. 1. & 7. Hincmar & Labbeanis: *Viaticum Eucharistia*, in Capitulum Caroli M. l. 5. cap. 54. *Sacra Communio in Viatico*, in Legge Longob. l. i. tit. 3. §. 15. *Viaticum, id est, vis custodia*, in Canonibus Hibernicis l. 1. c. 16. *Typica saluiferi viatici sup.*, apud Dudonem l. 3. de Actis Norman. p. 157. *Sacramentum progrediventium, quod ideo Viaticum seu Eucharistia appellatur*, in Synodo Xennien. an. 1287. Vide præterea Innoc. I. PP. Episc. 3. c. 2. Gelasium capitulum 20. Gregor. M. lib. 7. Episc. 6a. Concil. Arausic. l. c. 3. Valon. sub Leone I. PP. c. 1. Cartag. IV. c. 77. Gerundense sub Hormisd. c. 9. Arclat. l. c. 28. Agath. c. 15. Epæon. c. 36. Aurel. III. c. 6. Matific. l. c. 12. Lugdunense c. 3. Remense c. 9. Sarisberienf. an. 1117. c. 3. Gregor. III. Episc. 1. c. 7. Amalar. lib. 3. de Eccl. Offic. c. 35. Gropperum de Eucharistia p. 434. 335. Grefseum in Muricibus Christianis p. 67. 70. Henricum Valsellum ad Eusebium lib. 6. c. 44. &c.

Eucharistiam porro infermis dari in viatici modum dicimus, cum non jeuno datur, quod ad succurrendum vocat Statuta antiqua Cartusienf. Ord. 2. part. c. 8. §. 2a. *Providendum est, ut infirmus communionem sacramentum accipiat; eam namque post cibum dari non licet, nisi forte ad succurrendum.*

Viaticum dicta etiam Communio sanorum qui eam jejuni accipiebant. Gerardus in Vita S. Udalrici c. 3. n. 11. *Cum Viaticum ab eo accepturi accederent, digittum oris superposuiss, ut de visione sacerdotis.* Rursus c. 4. n. 10. *Quo benedictio, & populo sacro Viatico recreato, ut perperam expleta, ad sacerarium venis christa & alium clericis dispensandum.* Denique c. 12. num. 42. *Ministerio sacro per alio, Viatico sacro omnes recreavit.* Statuta Canonice Regul. apud R. Duellum to. 1. Miscell. pag. 100. ubi caput 74. inscribitur, *de Viatico recipiendo:*

In summis festis Communio sacra ministris Debet parari, &c.

VIATICUM, Subsidium, auxilium quodvis. S. Irenaei veteris Interpretis lib. 1. cap. 31. num. 4. *Viasque quod habemus ad eversionem ipsorum, occurrentes amittimus scilicet secundum narratum ordinem.*

VIATICUS, In via necessarius, vel delatus, vel

in via sustentatus, in Gloss. Biblicis MSS. Anonymi c. Ugutione.

VIATIM, Per vias, in Gloss. Gasp. Barthii apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 26. ex Lisiardii Hist. Palæst.

VIATIO, Iter. Afta S. Urbici to. 1. April. pag. 152. *Expedita Viatione ad Isiaderum pervenit monasterium.* Alia notione, vide in *Viarius*.

VIATOR, Parvus cyathus, vel coctlear, quod utebantur viatores, seu qui in viam ferebant, unde nomen. Helyehius: Βαττορ, κωδων μωρις διατ νηχ-λιδρω.

VIATOR, Idem quod *Viarius*. Vide in hac voce.

VIATORES, Fratres conversi in monasteriis, ita dicti, quod pro negotiis monasteriorum à praefectis missi crebris viis se committerent. Cæsarius l. 8. Mirac. cap. 87. *Homo quidam religiosus de ordine Viatorum, cum apud quendam matronam hospitaretur, conquestrus est illi, &c.* Idem l. 6. capit. 20. *Tales sunt multi ex his Barbaris, qui in habitu & tonsura religionis terras circumveniunt, & plurimos decipiunt.* Et licet quidam ex huiusmodi Viatoribus, viri sint sancti & sincelle, propter malos sames despiciuntur. Vide lib. 8. c. 96. l. 10. c. 36.

VIATORES, Qui in huius vitae cursu versantur. Marfilus Patavinus in Defensore pacis part. a. c. 12. *Si igitur singulariter nobis ostendo, Christum & ipsius Apostolos Viatores, statum paupertatis & humilitatis docuisse, atque servasse, &c.* [Vide *Viagium* 2.]

VIATORI, ut *Viaria*. Vide *Viarius*.

VIATRIX, ut *Viator*. Martianus Capella l. 6. initio: *Crepidat peragrande telluris causa, cædemque poemenia orbe contritis, Viatrix insanguata gestabat.*

VIATURA. Vide in *Viarius*.

VIAZZOLA, ut supra *Vezola*. Vide in *Vezia*. Statuta Mutin. rubr. 26. fol. 65. *Quod massarius S. Geminiani accipere possit & extrahere medietatem aquae, quae extrahitur de canali situla, & inter hortum Monasterii S. Eusebii in capite Viaggia, quae est inter hortum praedictorum Monasterii.*

VIBRAMEN, Crucifatio. Gisbertus in Mirae. S. Romani Monto. §. Maii p. 163. *Qui sanctos suos poterit mificans, vario non cessat decorare miraculorum Vibramine.*

VIBRELLA, Tormentum bellicum, Gall. Canon, à verbo Lat. *Vibrare*, Gall. *Lancer, jeter avec force*. Litteræ Margaritæ Reg. Angl. ann. 1554. apud Rymer. to. 15. p. 360. *Vi & armis, videlicet gladiis, tormentis sive Vibrellis, vulgariter vocatis Canons, &c.* Hinc

VIBRELLARIUS & VIBRELLATOR, Tormentum libator, Gall. *Canonier*. Litteræ Henrici VII. Reg. Angl. an. 1490. apud eund. Rymer. to. 12. pag. 463. *Cum nos quandam expeditionem contra Gallum instruere decrevimus, volentes praeinde de certo numero navium ac Vibrellariorum & balistariorum, &c. Usque ad numerum quingentarum navium & infra, & Vibrellarios & balistas nique ad numerum trescentarum, &c. Aliz Edwardi VI. ann. 1547. ibid. tom. 15. pag. 161. Navium magistrus, nautar, nauceras, Vibrellatores sive bombardatores, & mariarios, &c. Adde p. 197. & 694.*

VIBRIANUM, Axilla, Gall. *Aisselle*. Afta S. Gerardii to. 1. Jun. pag. 770. *Est sub Vibrana finistri brachii apostoma ad modum evi grossi natum est.*

VIBRINUS. Regula S. Catariz to. 1. Jan. p. 734. *Mones specialias... vestimenta lutea vel nigra, vel cum purpura, vel Vibria nungnam in asu habentur, nisi tantum lata & laetena.* Ubi Vossius de Vitae germ.

term. lib. 3. c. 55. rescribendum existimat *Fibrina*, vestemque interpretatur fastam ex pilis fibri, quibus nihil mollius. Vide *Vivoria*.

¶ **VIBRISSARE**, *μωριζω*, in Gloss. Lat. Gr. Festus: *Vibrissare est vocem in ausuando crispato*.

¶ **VIBRUCE**, *τρίχες ποίς*, in iisdem Glossis, pro *Vibrisse*, *pili in naribus hominum, disti, quod bis evulsi caput vibratur. Vibrisse*. Italis eadem notione.

VICÆN, Idem quod *Beda*, i. habitatio, domus. Saxonibus *Vicnæz* pagus, vicus, unde *Vicenga*, incolæ, habitatores. Charta Waldemari Regis Daniz an. 1306. apud Isaac. Pontanum l. 7. Hist. Danic. Item omnia, quæ sub pondere vendi solent, possunt in ipsum modum *vices* vendere & alienare cum *statera* *Coleuensis*, & pondere debito transito. Item vinum, quod personæ alteri apportavit, possunt in suis *Vicæ*, ad elephidras vendere & alienare.

VICANALÆ. Scratua Mediolanensis a. part. cap. 490. *Alique Communianis, Vicinalis vel pascua, &c.* [Laurentio in Amalth. Quæ ad aliquem pagum in universum spectant.]

¶ **VICARIA**, **VICARIATA**, **VICARIATIO**, &c. Vide mox in *Vicarius*.

¶ **VICARICATIO**, pro **VICARIATIO**. Vide in *Vicarius*.

VICARIUS, generatim dicitur ille, qui alterius vices gerit, obit. Cledonius Romanus in Arte: *Sape questum est, utrum Vicarius dici debeat is, cui Magisterii nostri Prædicti vices suas in speciali causa mandaverunt; nam Vicarius dicitur is, qui ordine codicillorum vices agit Amplissime Præfectura. Ille vero, cui vices mandat propter absentiam Præfectorem, non Vicarius, sed Vices agit; non Præfectura, sed Præfectorem dicitur tantum. Senator l. 6. form. 15. de Vicario urbis Romæ: Vices agentium mos est, sic iudicum voluntatibus obedire, ut suas non habeant dignitates. Splendore mutato lumine, minuitur viribus alienis, & quædam imago in illis videatur esse veritatis, qui proprii non habent iura fulgoris. Tu autem Vicarius dicere, & tua privilegia non relinquas; quando propria est iurisdictio, quæ datur à Principe. [Excerpta ex Leg. Longobard. c. 44. Ut omnes Episcopi, Abbates & Comites, excepta infirmitate, vel nostra iussione, nullam habeant exemptionem quin ad placita Missorum nostrorum veniant, autalem Vicarium mittant qui in omnibus causis pro illis rationem reddere possit.]*

¶ **VICARIUS**, Sequioribus facilius, dictus est, qui vice Comitit, aut alterius iudicis partes sequitur in pagis, vel minoribus oppidis: Gallis *Viguier*. *Walafr.* Strabo lib. de Reb. Eccl. cap. ult. *Centenarii, qui & Centenationes, & Vicarii, qui per pagos constituti sunt.* Præceptio Gunthramni Regis in Concilio Martisconensi ann. 585. de Comitibus: *Non Vicarios aut quoscunque de latere suo per regionem sibi commissam instituere vel destinare presumamus, qui quod absit, malis operibus consensuendo venialitatem exerceant.* Concil. Cabilon. II. an. 813. cap. 21. de Comitibus: *Sed & ministri, quos Vicarios & Centenarios vocant, iustos habere debent, &c.* Gregorius Turon. l. 10. c. 5. *Interrogare præcepit, cuius auxilio Cuppa ereptus fuerat, ut ab eis non comprehenderetur, qui sequebantur? Respondit: Hoc Animodum Vicarii dolo, qui pagum illum iudicaria regibus potestate, factum fuisset. Monachus Sangallensis l. 1. de Carolo M. c. 32. Fuit consuevum in illis temporibus, ut ubicunque aliquod opus ex Imperiali præcepto faciendum esset, . . . ea Comitibus per Vicarios & officiales suos exequerentur. Hincmarus Remensis Opus. l. 5. c. 15. Comitibus & Vicariis, vel etiam Decanis plurima placita constituunt, &c.*

Tom. VI.

Ejusmodi vero *Vicariorum* Comitum iurisdictio erat tantum in levioribus, non vero in maioris momenti, aut criminalibus causis, cum ex ad Comitum spectarent. Unde etiam licet opinari non modo *inferiorem*, vel *mediam*, quam vocamus *iustitiam*, vulgo *vicariam* appellatam; sed & vocis nomenclaturam, uci supra monuimus, Capit. an. 810. c. 2. & Append. a. c. 9. *Usque Vicarius & Centenarius de proprietate aut libertate iudicium non terminetur, aut acquiratur, nisi semper in præsentia Missorum Imperialium, aut in præsentia Comitum.* Lex Longob. l. tit. 5. §. 7. *Usque Vicarius nulla criminalis actio deferatur, nisi tantum leviores cause, quæ facile possunt iudicari, & nullus in eorum iudicio in servitio hominum conquirat; sed per fidei iussorem mittatur usque ad præsentiam Comitit.* Proinde ii videntur Comitum Missi, de quibus *Walafrid.* Strabo lib. de Reb. Eccl. c. ult. *Comites quidem Missos suos præponunt popularibus, qui minores causas determinent, ipsi maiora referunt.* Adde Capit. 2. an. 810. c. 15. atque ii, si Missi domini in provinciis mitterentur, cum Comitibus eorum publicis conventibus interesse necesse habebant, ut est in l. 2. Capit. l. c. 28. [De iis inquisitionem faciebant Comitibus, ex Capit. Lotharii tit. 3. §. 3. *Volumus ut Comitibus nostris iudicium habeant inquisitionem facere de Vicariis & Centenariis.*] Horum etiam erat tributa colligere & exigere in suis districtibus ex Addit. 4. Ludov. Pii c. 116. quod *Villorum*, seu *Moderum Villarum* curæ etiam potissimum incubuit, adeo ut hos ab illiusmodi Comitum *Vicariis* originem fuisse per sit existimare. *Vicariorum* vero Comitum occurrit passim mentio in Leg. Wisigorb. l. tit. 2. §. 23. l. 3. tit. 6. §. 1. lib. 4. tit. 5. §. 6. lib. 8. tit. 1. §. 5. lib. 9. tit. 2. §. 8. l. 1. tit. 1. §. 2. in Capit. ad Legem Saticam tit. 1. c. 2. tit. 2. c. 5. in Leg. Longob. lib. 1. tit. 25. §. 80. lib. 2. tit. 47. §. 1. in Capit. Caroli M. lib. 2. c. 28. 32. lib. 3. c. 11. lib. 4. c. 4. 1. 63. 64. in Capit. Caroli C. tit. 31. c. 28. in Concil. Arelat. an. 813. c. 23. apud *Adrevaldum* lib. 1. de Mirac. S. Bened. cap. 24. *Marculfum*, *Beslium* pag. 247. &c.

¶ Ad *Vicarios* pertinebat non modo tributa colligere, ut paulo ante observatum est, sed etiam *bauna* & *iustitias* levare, & recipere clamores qui pertinebant ad Comitem, ex Inquisit. pro iuribus *Dalph.* to. 2. Hist. *Dalp.* p. 143. col. 1. Neque vero omnium *Vicariorum* eadem fuit conditio: de causis quippe cum civilibus, tum criminalibus, atque de iis quæ ad superiorem iustitiam spectant, maxime *Vicarii* Regii, aliquando cognoverunt & iudicaverunt. Epist. *Geraldii Archiep. Burdigal.* inter Instr. 10. 2. Gall. *Christ.* novæ edit. col. 292. *Ipse tamen dominus Rex, sicuti credimus, dedit postea Vicarias suas paucis quibusdam militibus suis, qui sanguinis iustitiam vice ipsius exerceant in tota vel in parte, & in aliquibus locis quæ sunt domini Regis.* Litteræ *Pbilippi VI.* Reg. Franc. an. 1340. to. 3. *Ordinat. p. 169. Cum ordinatum fuerit quod in dicta villa Biterris essent unus Vicarius & unus iudex pro nobis & nostro nomine instituti, qui in dicta villa Biterris de omnibus casibus tam civilibus quam criminalibus, & aliis quibuscunque ad nos pertinuerint in dicta villa & Vicaria suæ constitutione emergentibus, soli & in solidum primam cognitionem haberent, omnesque subditi dictæ Vicarie, sive persone Ecclesiasticæ, sive Nobiles, seu alie onuscunque status seu conditionis, casu primi repositi ad nos pertinuerint, coram dictis Vicario & iudice ad senescallum nostrum Carcaffone appellarent; quo casu debebas dictus senescallus in villa Biterris & non alibi, cognoscere de premissis.* Varia itaque exstiterunt *Vicariorum* officia pro diversis temporibus, locis, aut etiam pro dignitate eorum, quorum erant *Vicarii*. Vide in *Vigieris*.

¶ *Vicarii* sæculo undecimo ineunte jam sub clien-

R r r 2

tclari

capicandum aliquem, habeas... pro quolibet milliarium imperialem pro suo Viatico... Teneantur nuntii pigra quae acceptum pro suis Viaticis dimittere in villa.

VIATICUM, Sacra Eucharistia, quæ gratis ac mortis datur. Sancti Thomas part. 3. quæst. 73. art. 4. *Hoc Sacramentum est prefigurativum fructus Dei, quæ erit patria; & secundum hoc dicitur Viaticum quia hic præbet nobis viam illuc perveniendi.* Palchatus de Corpore & Sanguine Domini cap. 9. *Hoc mysterium aonauquam Viaticum appellatur, quia si quis illo fruitur in via, pervenit ad vitam, quam jam in se habet.* Capitulum Caroli M. l. 7. c. 138. *De his, qui recedunt de corpore, paucitatis accepta, placuit sine reconciliatoria monas impositione eis communicare; quod morientis sufficit consolationi, secundum definitiones Patrum, qui hujusmodi communione congruenter Viaticum nominaverunt.* Joan. Abrinc. Episc. de Off. Eccl. Corpus Domini tripliciter dividit, quarum partium unam Sacerdos Calici immittit, Pax Domini, alio voce dicendo, *protinus sabbas secreta: Fiat commixtio corporis & sanguinis Domini nobis accipiatibus in vitam eternam.* Alia se, Dictum, Sabbatumque communicat, tertiam Viaticum, si opus fuerit in potum usque ad finem Missæ referret; tertiam, quæ renouatur in altari, vocat sancta Ecclesia Viaticum morientis, &c. Illud porro *tridit* dicitur in Concilio Nicæno c. 13. *Viaticum nostri itineris*, apud Gaudium Brixiensem tracta. 4. Viaticum manus, in Epistola i. Siricii PP. c. 5. & in Epistola. & 7. Hincmar & Labbeanus: *Viaticum Eucharistia*, in Capitulum Caroli M. l. 5. cap. 34. *Sacra Communio in Viatico*, in Legge Longob. l. tit. 3. §. 15. *Viaticum, id est, via castro*, in Canonibus Hibernicis l. c. 16. *Typica salutiferi viatici steps*, apud Dudonem l. 3. de Actis Norman. p. 157. *Sacramentum progredientium, quod ideo Viaticum seu Eucharistia appellatur*, in Synodo Exoniensi an. 1187. Vide præterea Innoc. I. PP. Epist. 3. c. 2. Gelasium capitulo an. Gregor. M. lib. 7. Epist. 62. Concil. Arauc. l. c. 3. Valon. sub Leone I. PP. c. 2. Caribag. IV. c. 77. Gerundense sub Hormisda c. 9. Arclat. II. c. 28. Agath. c. 15. Epæon. c. 36. Aurel. III. c. 6. Matific. l. c. 12. Lugdunense c. 3. Remense c. 9. Sarisburiense an. 1217. c. 34. Gregor. III. Epist. c. 7. Amalar. lib. 3. de Eccl. Offic. c. 35. Gropperum de Eucharistia p. 434. 335. Greuter in Muricibus Christianis p. 67. 70. Henricum Valesium ad Eusebium lib. 6. c. 44. &c.

Eucharistiam porro infirmis dari in viatici modum dicimus, eum non jejuno datur, quod ad succurrendam vocat Statuta antiqua Cartulienfis Ordinis. a. part. c. 8. §. 22. *Providendum est, ut infirmis communione sacramenta accipiant; eam namque post cibum dari non licet, nisi forte ad succurrendam...*

Viaticum dicta etiam Communio sanorum qui eam jejuni accipiebant. Gerardus in Vita S. Udalrici c. 3. n. 11. *Cum Viaticum ab eo acceptum accederent, diguum ori superposuit, ut de visione sacerdotis. Rursum c. 4. n. 20. Quo benedictio, & populo sacro Viatico recreato, usperaque expleta, ad sacramentum venit ebrisma & oleum clericis dispensandum.* Denique c. 12. num. 42. *Ministerio sacro per alio, Viatico sacro omnes recreavit.* Statuta Canonice. Regula apud R. Duellum tom. 1. Miscell. pag. 100. ubi caput 74. inscribitur, *de Viatico recipiendo:*

In summis festis Communio sacra ministris Debet parari, &c.

VIATICUM, Subsidium, auxilium quodvis. S. Irenæus veteris Interpretis lib. 3. num. 4. *Viatica quæque dabimus ad eversionem ipsorum, occurrentes omnibus necessitatibus secundum nostrorum ordinem.*

VIATICUS, In via necessarius, vel delatus, vel

in via sustentatus, in Gloss. Biblicis MSS. Anonymi et Ugutione.

VIATIM, Per vias, in Gloss. Gasp. Barthii apud Ludewig. to. 3. Reliq. Mss. p. 526. ex Liliardii Hist. Palæst.

VIATIO, Iter. Afta S. Urbici to. 1. April. pag. 252. *Expedita Viatione ad leiodorum pervenit monasterium.* Alia notione, vide in **VIARIUS**.

VIATOR, Parvus cyathus, vel coeblear, quod utebantur viatores, seu qui in viam sedabant, unde nomen. Hesychius: Βιάτωρ, ὁ οὐδὲν μὴ πύρ ἔχει.

VIATOR, Idem quod **VIARIUS**. Vide in hæc voce.

VIATORES, Fratres conversi in monasteriis, ita dicti, quod pro negotiis monasteriorum à præfatis missi crebrius vias se committerent. Cæcilius l. 8. Mirac. cap. 87. *Homo quidam religiosus de ordine Viatorum, cum apud quandam matronam hospitaretur, conquestrus esset illi, &c.* Idem l. 6. cap. 12. *Taler sunt mali ex his Barbaris, qui a habitu & tonsura religiosis terras circummeant, & plurimos decipiunt... Et licet quidam ex hujusmodi Viatoribus, viri sint sancti & sine felle, propter malos sament despicuntur.* Vide lib. 8. c. 96. l. 10. c. 36.

VIATORES, Qui in hujus vite cursu versantur. Marcellus Patavinus in Defensor pacis part. 2. c. 15. *Sic igitur singulariter vobis offeso, Christum & ipsos Apostolos Viatores, statum pauperum & humilitatis docuisse, atque servasse, &c.* [Vide **VIAGIUM**.]

VIATORIA, ut **VIARIA**. Vide **VIARIUS**.

VIATRIX, ut **VIATOR**. Martianus Capella l. 6. initio: *Crepidans peragrande telluris causa, easdemque permenso orbe contras, Viatrix instigata gestabat.*

VIATURA. Vide in **VIARIUS**.

VIAZZOLA, ut supra **VEZOLA**. Vide in **VEZIA**. Statuta Mutin. rubr. 326. fol. 65. *Quod massarius S. Geminiani accipere possit & extrahere medietatem aquæ, quæ extrahitur de consilistule, & inter borum Monachorum S. Eusemiae in capite Viaggola, quæ est inter borum predicatorum Monachorum.*

VIBRAMEN, Coruscatio. Gislebertus in Mirac. S. Romani Monto. 5. Maii p. 163. *Qui sacellus suos poterat mirificos, vario non cessat decore microculum Vibrare.*

VIBRELLA, Tormentum bellicum, Gall. Canon, à verbo Lat. *Vibrare*, Gall. *Laancer, jeter avec force*. Litteræ Margaritæ Reg. Angl. ann. 1554. apud Rymer. tom. 15. p. 360. *Vi & armit, videlicet gladiis, ... tarmenis sive Vibrellis, valgoriter vocatis Canons, &c.* Hinc

VIBRELLARIUS & VIBRELLATOR, Tormentorum libator, Gall. *Canonier*. Litteræ Henrici VII. Reg. Angl. an. 1490. apud eumd. Rymer. tom. 12. pag. 463. *Cum nos quandam expeditionem contra Gallos intrare decrevimus, volentes proinde de certo navium æque ad Vibrellarium & balistariorum, &c. Usque ad aumeram quingentarum navium & infra, & Vibrellarii & balistariorum æque ad numerum trescentarum, &c. Aliæ Edwardi VI. ann. 1547. ibid. tom. 15. pag. 161. *Navium magistros, nautas, navicularios, Vibrellatores sive bombardatores, & marinarios, &c.* Adde p. 197. & 694.*

VIBRIANUM, Axilla, Gall. *Aisselle*. Afta S. Gerardi to. 1. Jun. pag. 770. *Et sub Vibrano sinistri brachii apostema ad modum ovi grossi aatum est.*

VIBRIUS, Regula S. Cæciliæ to. 1. Jan. p. 734. *Mones specialius... vestimento lucida vel nigra, vel cum parpa, vel Vibrus aumquam in us habebantur, nisi tantum lata & laxa.* Ubi Vossius de Vitiis ferat.

term. lib. 3. c. 55. rescribendum existimat *Fibrina*, vestemque interpretatur factam ex pilis fibri, quibus nihil mollius. Vide *Vivaria*.

¶ **VIBRISSARE**, *μυρρίζω*, in Gloss. Lat. Gr. Festus: *Vibrissare est vocem in cantando arispare*.

¶ **VIBRUCÆ**, *τρίχες πύλεις*, in iisdem Glossis, pro *Vibrissæ*, *pili in naribus hominum, dicti, quod bis euntes capus vibratur*. *Vibrissæ*. Italis eadem notione.

VICÆN, Idem quod *Beda*, i. habitatio, domus. Saxonibus *Vicæn* est pagus, *vicua*, unde *Vicenga*, incolæ, habitatores. Charta Waldemari Regis Danicæ an. 1326. apud Isaac. Pontanum l. 7. Hist. Danic. Item omnia, quæ sub pondere vendi solent, possunt in ipsorum bodis sive *Vicæn* vendere & alienare cum *statera Coloniensi*, & pondere debito trutinare. Item vinum, quod personaliter apparuit, possunt in suis *Vicæn*, ad cleschdras vendere & alienare.

VICANALE. Statuta Mediolanensis a. part. cap. 490. *Aliqua Communiantia, Vicanalina vel pascua, &c.* [Laurentio in Amalthe. Quæ ad aliquem pagum in universum spectant.]

¶ **VICARIA**, **VICARIATA**, **VICARIATIO**, &c. Videmus in *Vicariis*.

¶ **VICARICATIO**, pro *VICARIATIO*. Vide in *Vicariis*.

VICARIUS, generatim dicitur ille, qui alterius vices gerit, obit. Cledonius Romanus in *Arie*: *Sæpe questum est, utrum Vicarius dies debeas is, cui Magificentissimi Præfetti vices suas in speciali causa mandaverunt; num Vicarius dicitur il, quid inde codicillarum vices agit Amplissima Præfectura*. Ille vero, cui vices mandantur propter absentium Præfectorum, non *Vicarius*, sed *Vices agens*; non *Præfectura*, sed *Præfectorum dicitur tantum*. Senator l. 6. form. 15. de *Vicario urbis Romæ*: *Vices agentium more est, sic iudicium voluntatis agens, in suis non habent dignitates*. Splendens mutato lumine, nituitur viribus alienis, & quadam imago in illis videtur esse veritatis, & quadam imago non habens jutu fulgoris. Tu autem *Vicarius dicere*, & tua privilegia non relinquas, quando propria iurisdicção, quæ datur a Principe. [Excerpta ex *Legge Longobard* c. 44. *Ut omnes Episcopi, Abbates & Comites, excepti infirmitate, vel nostra iussione, nullam habeant excusationem quin ad placita Missorum nostrorum veniant, aut talem Vicarium mittant qui in omnibus causis pro illis rationem reddere possit*.]

¶ **VICARTUS**, Sequioribus sæculis, dictus est, qui vice Comitis, aut alterius iudicis partes evequitur in pagis, vel minoribus oppidis: Gallis *Viguiers*. *Walfarr*. Strabo lib. de Reb. Eccl. cap. ult. *Comitenarii, qui & Centenariorum, & Vicarii, qui per pugos constituti sunt*. Preceptio Gunthramni Regis in Concilio Maffienensi ann. 585. de Comitibus: *Non Vicarios aut quæscunque de luteris seu per regionem sibi commissam instituere vel destinare præsumunt, qui quod absit, matris operibus consensiendo venialiter exerceant*. Concil. Cabilon. II. an. 813. cap. 21. de Comitibus: *Sed & ministros, qui Vicarios & Centenarios vocant, iustos habere debent, &c.* Gregorius Turon. l. 10. c. 5. *Interrogare præcepti, cuius auxilio Cuppa ereptus fuerat, ut ab eis non comprehenderetur, qui sequebantur*. Respondit: *Hoc Animodi Vicarii dole, qui pagum illum iudiciaria regibus potestate, fultum fuisse*. Monachus Sangallensis l. 1. de Carolo M. c. 32. *Fuit consuetudo in illis temporibus, ut ubique aliquod opus ex Imperii præceptu faciendum esset, . . . ex Comitibus per Vicarios & officiales suos exquerentur*. Hincmarus Remensis Opusc. 15. c. 15. *Comites & Vicarii, vel etiam Decani plurima placita constituent, &c.*

Tom. VI.

Episcopi vero *Vicariarum* Comitum iurisdicção erat tantum in levioribus, non vero in maioris momenti, aut criminalibus causis, cum ex ad Comitum spectarent. Unde etiam licet apinari non modo inferiorum, vel medium, quam vocamus *iustitiam*, vulgo *vicariam* appellatam; sed & vocis nomenclaturam, uti supra monuimus. Capit. an. 810. c. 2. & Append. a. 28. *Us ante Vicarium & Centenarium de proprietate aut libertate iudicium non terminetur, aut adquiretur, nisi semper in presentia Missorum Imperialium, aut in presentia Comitum*. *Lex Longob. l. a. tit. 5a. §. 7. Us ante Vicarios nulla criminalis actio definiatur, nisi tantum leviores cause, quæ facile possunt iudicari, & nullus in eorum iudicio in servitio hominem conquirat, sed per se de iussorem mittatur usque ad presentiam Comitum*. Proinde ii videntur Comitum Missi, de quibus *Wlzfrid*. Strabo lib. de Reb. Eccl. c. ult. *Comites quidem Misses suos præponunt populis, qui minores causas determinent, ipsi majores reservent*. Adde Capit. a. an. 810. c. 15. acqueii, si Missi dominici in provincias mitterentur, cum Comitibus eorum publica conventibus interesse necesse habebant, ut est in l. 2. Capitul. c. 28. [De iis inquisitionem faciebant Comites, ex Capitul. Lotharii tit. 3. §. 3. *Voluntus ut Comites nostri licentiam habeant inquisitionem facere de Vicariis & Centenariis*.] Horum etiam erat tributa colligere & exigere in suis districtibus ex Addit. 4. Ludov. Pii c. 116. quod *Villiorum*, seu *Morum Villorum* curiam etiam potissimum incubuit, adeo ut hos ab illiusmodi Comitum Vicariis originem sumisse par sit existimare. *Vicariorum* vero Comitum occurrit passim inenio in *Legge Wisigoth. l. a. tit. 1. §. 23. l. 3. tit. 6. §. 1. lib. 4. tit. 5. §. 6. lib. 8. tit. 1. §. 5. lib. 9. tit. a. §. 8. l. 1a. tit. 1. §. 2 in Capitul. de Legem Salsam tit. 1. c. 1. tit. c. 5. in *Legge Longob. lib. 4. tit. 25. §. 80. lib. 2. tit. 47. §. 1. in Capitul. Caroli M. lib. 2. c. 28. 3a. lib. 3. c. 1. lib. 4. c. 4. §. 64. in Capitul. Caroli C. tit. 31. c. 28. in Concil. Arelat. an. 813. c. 23. apud Adrevaldum lib. 1. de Mirac. S. Bened. cap. 24. Marculfum, Beilium pag. 247. &c.**

¶ Ad *Vicarios* pertinebat non modo tributa colligere, ut paulo ante observatum est, sed etiam *benigna & iustitias levare, & recipere clamores qui pertinebant ad Comitum*, ex *Inquisit. pro iuribus Dalp. to. 1. Hist. Dalp. p. 143. col. 1*. Neque vero omnium *Vicariorum* eadem fuit conditio: de causis quippe cum civilibus, tum criminalibus, atque de iis quæ ad superiorem iustitiam spectant, maxime *Vicarii Regii*, aliquando cognoverunt & iudicaverunt. *Epist. Gerardi Archiep. Burdigal. inter Instr. to. 2. Gall. Christ. novæ edit. col. 292. Ipse sament dominus Rex, sicut credimus, dedit postea Vicarias suas paucis quibusdam militibus suis, qui sanguinis iustitiam vice ipsius exerceant in toto vel in parte, & in aliquibus locis que sunt domini Regis*. *Litteræ Philippi VI. Reg. Franc. an. 1340. to. 3. Ordin. p. 169. Cum ordinatum fuerit quod in dicta villa Biterri essent unus Vicarius & unus iudex pro nobis & nostro nomine instituti, qui in dicta villa Biterri de omnibus casibus tam civilibus quam criminalibus, & aliis quibuscumque ad nos pertinentibus in dicta villa & Vicaria tunc constituta emergentibus, soli & in solidum primò cognitionem haberent, omnesque subditi dictæ Vicarie, sive persone Ecclesiasticæ, sive Nobiles, seu alie onuscumque status seu conditionis, cuius primi referri ad nos pertinentis, coram dictis Vicario & iudice ad senescallum nostrum Carcaffonem appellarent; quo casu debebat dictus Senescallus in villa Biterri & non alibi, cognoscere de premissis*. *Varia itaque existere Vicariorum officia pro diversis temporibus, locis, aut etiam pro dignitate eorum, quorum erant Vicarii*. Vide in *Vigueri*.

¶ *Vicarias* sæculum undecimo inente jam sub clientari

relari professione concessas, ea etiam conditione, ut femine eas possiderent, probas D. *Bruffel* to. a. de Usu feudor. p. 718. ex Charta Roberti Reg. Frane. an. 1027. qua Harlende Garini viduæ Vicaria de Ansoniaco hereditatis nomine asseritur: *Ad ultimum vero nos & uxor nostra Regina Constantia uxorem Garini, Harlendam nomine, ad ejus hereditatis beneficium tantummodo camporum Vicarie respicere, ante nostram presentiam convocavimus.* Id vero apud Occitanos in primis obtinuit, ut ex Charta infeodationis Vicarie Montipessulani ann. 1103. ibid. pag. 726. colligitur, Charta an. 1162. inter Probat. tom. a. novz Hist. Occitan. col. 590. Ego Gaillelmus de Petramala „confiteor tibi Ugoni priori Salvemus quod Vicariam de portis & quidquid habeo in tota villa, teneo à S. Petro de Salve, & à se Ugone priore... ad feudum, & debet illud servire vobis. Exstant etiam apud Delphinates, sed recentiora, ejusmodi infeodationum exempla. Inquisitio prius Dalm. tom. 1. Hist. Dalm. pag. 143. col. 1. *Archinjanx est homo ligius Comitii, & tenet de Vicariis.* Charta ann. 1267. ibid. pag. 144. col. a. *Nos Guigo Dalphinus Vicaria & Albionis Comes... retinemus ad feudum d. Jacobum de Bozofello de Vicariis Gravianopolis, & de omnibus que habet infra muros civitatis ejusdem & de aliis, sique de nobis tenet in feudum, de qua Vicaria & alii, si qua tenet à nobis, debet & tenetur nobis facere homagium ligium & fidelitatem.* Hæc rursus memorantur in Charta an. 1371. ibid. col. 1.

¶ VICARIUS MAJORIS, Qui sub Majore cæteris villis incolis præfuit, in Capit. Caroli M. de Villis c. 11. SUBVICARIUS, Qui Vicarii, eo absente, vices agit. [Qui placitas placita pro Vicario, in Convent. ann. 1251. inter Carolum I. Prov. Comit. & Arclari. *Provicarins*, in Charta an. 25. Caroli Reg. apud Stephanot. to. 3. Antiqu. Pictav. Bened. MS. p. 326.] *Provicarius*, in vet. Charta apud Besilium p. 222. Petrus I. Rex Aragon. in Constit. edita apud Barcinonam ann. 1228. *Dignum est, & firma observantia teneatur, quod Vicarius non audeat sibi Subvicarium ponere per villas, vel parochias suæ Vicarie, nisi ubi ab antiquo habere forsitan consecutus.* Subvicarii, in veterum Diplomatum subscriptionibus occurrunt non semel, apud Besilium in Comibus Pictavensibus p. 223. & in Episcopi Pictav. p. 38. 48. [Subvicarius Massilie, in Statutis ejusd. civit. l. 1. c. 2.

VICARII PORTO alii fere à Vicecomitibus. In Tabulario Perbeni exstat Notitia Vicarii sub Theoderico Comite Augustodunensi, quod subscribitur à Bligaria Vicecomite, & à Girbando Vicario.

¶ Quod minus accurate dictum est, si ubique & semper id obtinuisse contendas; præter quam enim quod in Codice Reg. ad c. 7. Exceptor. ex Lege Longobard. ubi memorantur Vicarii, in margine legitur, *id est, Vicecomites, vel Vice domini;* certum est terram Toarcensem, quæ Rigordo in Gestis Philippi Aug. Vicecomitatus Toarci dicitur, à Giraldo de Turcino, Vicarium Toarcensem appellari.

VICARIA, Districtus Vicarii, locus, in quo iustitiam suam exercet. Charta Agii Episcopi Aurelian. ann. 854. *in eodem pago, in Vicaria Orcellensi, &c. Rodericus Toletan. l. 4. de Reb. Hispan. cap. ult. ossi quod etiam cepit Anagaram, quod olim Ticiam vocabatur, & Vicariam, quæ ex eo nomen dicitur habuisse, quod Garbironem tempore sedis iudicis habebatur.* Albertinus Mufatus l. 2. rubr. 4. *Per co osiam incolas, quas Vicarias appellant.* Vide Biblioth. Clunacensem pag. 166.

¶ Vicaria eo significatu cæris continebatur limitibus: ut enim provincie in pagos, montante Valerio

in Præfat. ad Notit. Gall. p. 11. sic pagi in vicarias dividebantur, quæ ex multis villis seu vicis constabant. Hinc pago vicaria, & vicaria villa subijciunt in Tabul. S. Eparchii Inculism. ubi passim occurrit: *In pago Ego-lismensi, in Vicaria N. in villa N. Rurlum: In pago Petricorio, in centena Berciacense, in villa N. Ex quibus haud male colligit idem Valesius Vicariam & Centenam unam eandemque rem esse.* Vide Centum 3. Charta an. 764. fec. 3. Bened. part. a. p. 195. *Et est præfatus Ecclesia in eadem patria Arvernica, in Vicaria Rundauense.* Alia ann. 823. fec. 4. part. a. p. 157. *Tradimus villam seu curtem nostram... que est in pago Lomovicino, in Vicaria Asuacense.* Occurrit rursus pag. 158. & 161. Tabul. Monis S. Michaelis: Ego Guibonocens dedit monasterio S. Michaelis quatuor villas, quarum tres sitæ sunt in Vicaria nuncupata Miniac. quarta vero in Vicaria Mocho. Ubi Vicaria generatim pro terra tractu usurpatur, ut

¶ VICARIUM, in Tabul. Landevenec. *Budie Comes tradidit S. Wingualoco de sua propria hereditate quatuor villas, silva Carrec, duas in Vicario Enst, Caer Bullanc, in Vicario Damett, Caer Wenbeli. Ibidem: Tradidit... de sua propria hereditate, id est tria Vicaria, Vocduc, Lubas, Rudus S. Wingualoco.*

VICARIA, Jurisdiclio Vicarii, [ejusdem officium, munus.] Charta Innocentii II. PP. apud Doubletum p. 480. *Vicariam quoque ac omnimodam iustitiam, ac plenariam libertatem juxta villam S. Dionysii, &c. Alia Ludovici VI. Regis an. 1102. Tabulario Sandionysiano: In eadem Curia perennam indulgentiam libertatem, Vicariam omnimodam in Curia ipsa, & Curie domibus confirmas, &c.* [Adde Chartam infeodationis Vicariz Montipessulani ann. 1103. apud D. Bruffel de Usu feud. to. a. p. 726. & Chartam an. 1157. inter Probat. to. a. novz Hist. Occitan. col. 537.]

¶ VICARIATUS, Eadem notione. Charta an. 1129. inter Maceris Insulæ Barb. to. a. p. 549. *Recognoverant siquidem dicti Levratenses quod vicariam de Daugoir cum pertinentiis ad Vicarium tenebant à dom. de Riviria, & hominum ligium inde debent. Pertinentia ad Vicariam sunt illa, &c. Synodus Pergam. ann. 2311. apud Murator. tom. 9. col. 547. *Sancimus quod aliquis clericus, sive ecclesiastica persona absque diacono sui licentia officium publicum vel officialitatem alicujus secularis rectoris seu communitatis seu universitatis burgi, castri, loci, aut parochie... exercere vel suscipere de cætero non presumat, scilicet consulas, tabellionatus, gastaldia, Vicariatus, vice dominatus, &c.**

VICARIA POTESTAS. Charta Gausfredi Comit. Andegavor. pro Monasterio S. Albini: *Concessimus quoque eis, ut nulla in eorum terra Vicaria dimitteret potestas, nisi de homicidio, aut furis, vel incendio, &c. Idem quod.*

¶ VICARIA, Jussitia, seu jus cognoscendi & judicandi de criminibus. Charta fundacionis Monast. B. Johannis de Mota, apud Mabill. to. 3. Analect. p. 302. *Quidquid ad eundem locum pertinet, vel pertinere videbitur, videlicet decimam, Vicariam furti, raptus & sanguinis, omnesque insuper omnimodis totius loci redditus & consuetudines.*

¶ VICARIA, Legitima Vicarii portio, quod ipsi ex officio competat. Charta ann. 1103. apud D. Bruffel de Usu feud. to. a. p. 726. *Sed si de militibus Montipessulani, vel de uxoriis illorum, &c. Wilhelmus dominus Montipessulani averum habere propter placita Montipessulani, habens inde Vicariam suam.* De qua (jussitia) Vicarius habebat suam Vicariam, in Charta ejusdem anni inter Probat. to. a. novz Hist. Occitan. col. 361.

VICARIA, Exaltio, quam Vicarius faciebat intra Vicariæ lue limites. Tabular. Sanct. Eparchii Incul-

lism.

lism. fol. 22. ex Testamento Humbert Guerillz an. 1107. Conceda.... totam illam pravam consuetudinem seu iniustitiam vel iniquitatem, quam in terra S. Eparcbi, que vulgo Vicaria appellatur, violenter & iniuste per occasionem Vicarie capiebant. Tabularium Celsianenfe. Et ista omnia sine mala consuetudine, & sine ulla Vicaria. Tabularium Vindocinense ch. 55. Habeat vice agripennum, allodialiter immunitatem, hoc est, ab omni censu & Vicarie redhibitione liberum. Tabularium Abb. Bellolici in Lemovic. Si aliquis contra hunc titulum aliquam calumniam inferre tentaverit, aut ullus Vicarius Vicariam requisierit, vel ullam dominationem. Tabularium Abbat. Conchenfis in Ruthenis ch. 49. Dico & cedo & perpetuum derelinquo Vicariam & maior usque & consuetudinem, & cetera omnia, que iuste vel iniuste habeo, &c. Charta Henrici Regis Francie ann. 1048. ex Tabulario Ecclesie Carnotensis num. 29. Et hoc mihi aliquanti pr cogitationi ad memoriam reddidit Carnotensis Ecclesie, quam sepius inculcaverant, petitio, per quam a divoris exhibitionibus & exactione illa, que vulgari nomine Vicaria vocatur, illum solum, cui Unigradus vocabulum est, liberum & quietum deinceps concederem, &c. Charta Philippi Regis Francie. apud Doublicum p. 856. Ad ultimum vero regali sublimitas, pansom incole Capella libertatem concessit, ut nullus in ea bannum, vel ibranum, aut Vicariam aliquam nisi S. Dionysii perfolvisset, &c. Alia Anselmi Episcopi Belvacensis an. 1099. Dedit B. Petrus in suburbio Belvacensi 52. hospites cum omni iustitia, excerpta Vicaria, sovgio, & oratorio, &c. [Tabul. Majoris Monast. Que omnia libera ab omni consuetudine exactionis, vel Vicarie, seu ceterorum veltigalium facio. Charta alia ibid. De hospitibus quoque qui in terras monachorum hospitati fuerant, concessit & dedit eisdem monachis annuam Vicariam & omnes consuetudines. Vicarioium cupiditas notatur in Capitul. Ludovici Pii an. 829. c. 5.] Adde Spicilegium Acherianum to. 1. pag. 292. [Mahill. fze 6. Bened. part. a. p. 389. & Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 190.]

VICARIETAS, Eadem notione. Tabularium Vindocinense fol. 48. Emis liberam a lege Vicarietatis. Fol. 51. Libr. ab omni redditione Vicarietatis, vel alterius lege, excepta decima.

¶ VICARIATA, ut Vicaria, Jurisdiclio, officium Vicarii. Notitia an. circ. 1068. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 473. Post mortem autem ipsius domini Gervasii Archiepiscopi, confirmavit & corroboravit omnino Gervasius ipius nepos donum hoc, id est Vicariatam predicta terre de Sarciace, & quidquid ad Vicariatam pertinet & vocationem totius bosci S. Vincentii.

VICARIATIO, Functio Vicarii, seu ejus, qui alterius vice agit. [Epist. Agapeti PP. ann. 951. in Append. ad Marcum Hipp. col. 867. Si quis autem, quod non erramus, in aliquibus frangere tractaverit, sciat se, nisi resipuerit, auferente Dei & S. Petri Apostoli atque nostra, qui ejus sumus Vicariatione, anathematis vineulis indissolubilibus innotandum. Eadem leguntur ibid. col. 869. & apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 325.] Hodoardus 4. Hist. Remensis c. 1. Qui frumentum faculas defuerit, suos cum eo dirigant legatos, qui eorum Vicariatione perscuncti, discipulandi & liberandi libertatem possideant. Legendum Vicariationem, uti habetur in Charta Gauffredi Comitis Andrensis an. 1175. apud Ughellum to. 7. p. 1091. 1092. Si aliquis usqueveris sacre sumum, vel etiam portare pacem in suo territorio, incidat in dictam punam, & medietas dicta puna sit Curie regalir, & alia medietas sit Ecclesia; & si ego, qui sum dominus, vel heredes &

Tom. VI

successores meos invenimus, incidant in dictam punam, quam Vicariationem concessis mihi dominus Rex per litteras sigillatam magno sigilla, &c. Intra: Pro qua concessione & Vicariatione factor me accepisse a dicto Episcopo Ecclesiam majorem, que est prope Castrum dicitur civitatis; & dictis Martinus abbas licentiam de dicta Vicariatione & concessione dicta Ecclesia, &c. Sic autem concipitur Charta initium: Ner Gauffredus, &c. vicariam cum Mario venerabili Episcopo Montis Viridis, sumum, quod habes in civitate, &c. Ita Vicaria & Vicariatio, idem sonant.

¶ VICARIUS CHRISTI nuncupantur Episcopi in Epist. Synodi ad Teudonis-villam inter Capitul. Caroli Calvi tit. a.

VICARIUS PETRI, & Apostolorum, vel Apostolicæ Sedis, passim dicti summi Pontifices, quod loco Petri Christi vicem gerant in terris, inquit Baronius an. 740. nu. 5. apud Gelasium PP. Epist. ad Anastasium Augustum, Symmachum in Apologico ad eundem Imperat. in Romana Synodo an. 800. in Præfat. ad Concilium Meldense an. 845. & c. 80. &c. Vide. que annotavit Baluzius ad Epist. 84. Lupi Ferraricnsis.

VICARIUS SEDIS APOSTOLICÆ, qui alias Legatus Sedis Apostolicæ dicitur, qui nempe vices suas in Ecclesiis aut Provinciis designatis summus Pontifex committit. Hujus dignitatis formula existit in variis Epistolis Gregorii M. Joannis VIII. PP. præterea in Sergii II. PP. Epistola, qua Drogoni Episcopo Metensi Caroli M. filio vices suas imperitur, to. 3. Concil. Sirmondi p. 9. Sed quia non cunctarum sollicitudo angit Ecclesiarum, ut ipse esse non possumus, more præcedentium nostrorum moderationis astra Vicariis damus. Vide Gregor. VII. l. 6. Epist. ar. & alibi, Annales Francor. Bertin. ann. 884. & que Marca commentatur in Dissertat. de Primatibus n. 49.

VICARUS summi Pontificis in Spiritualibus Romæ, cujus munus quale sit, accipe ex Bulla Benedicti XII. PP. an. 1341. Te (Episcopum Assinensem) in urbe supradicta, ejusque suburbis & districtu Vicarium astrum in Spiritualibus usque ad nostrum brneplarium senore præstationem constituimus, ac etiam deputamus, visitandi Ecclesiar, Monasteria, & loca Ecclesiastica, secularia & regularia, quorumcunque ordinum, non exempta nec privilegiata, & tam Ecclesiarum, Monasteriorum, & locarum ipsorum, quam alias personas Ecclesiasticas, urbis, suburbiorum, & districtus prædictorum cujusqueque status, adrian, vel conditionis existant, nec aia reformandi, qua in eis reformationi ministerio aoveris indigere, eorum & cujuslibet excessus & crimina corrigendi, & puniendi, atque facienda & cetera ad auctoritatem nostram, que ad hujusmodi Vicariatus officium pertinere noscuntur. Vide Gregor. IX. l. 1. tit. 28. c. 5.

¶ VICARIATUS, Eiusmodi Vicarii dignitas, officium. Charta an. 1409. apud Ludovic. to. 5. Reliq. MSS. p. 57. Nostram ordinationem & admirabilem compositionem sigillo Vicariatus nostri in Spiritualibus... firmitur... communiri.

¶ VICARIUS DONATI, Ita passim sese inscribunt Aretini Episcopi, ut ad Instrumentum ann. 1027. observat Mabillonius fze 6. Bened. part. 1. p. 377. Theodaldus S. Donati Vicarius, &c.

¶ VICARIUS EPISCOPORUM nuncupati Chorepiscopi. Vide supra in hac voce. Memorantur Episcoporum Vicarii in Capitul. Ludovici Pii ann. 816. c. 28. & in Addita. c. 19.

¶ VICARIUS GENERALIS Abbas Casinensis, Cui scilicet Abbas suas vices committit, in Supplemento Vir. Illust. Casin. Placidi Diac. apud Murator. to. 6. col. 77.

VICARII, dicti *Beneficarii* quidam in Ecclesiis Cathedralibus, qui Majoribus Missis decantandis, & officiis Ecclesiasticis peragendis potissimum addicti erant. in eoque *vices* Canonicorum peragebant, unde *Canonici Vicarii* etiamnum appellantur: *Canonici Vicarii*, seu *simplices clericales*, in Concilio Colonienfian. 1310. c. 7. in Senonenfian. 1320. c. 4. & Parisiensi an. 1323. c. 4. Necrologium Ecclesie Ambianensis: 4. *Kal. Mart.* ob. Engueranni de Croy Canonici. Iste ordinatus in Ecclesia nostra perpetuis temporibus redditus ad decem Vicarios annuatim instituendos, videlicet duos Capellanos, duos Diaconos, duos Subdiaconos, quatuor Presbyteros. De Capellanis autem unus celebrabit Missam de B. Virgine, alius pro Defunctis, & utrique eorum ministrabit in Missa unus Diaconus, & unus Subdiaconus de praedictis, &c. Vide Gobelinum Perlossam in Cosmodrom. p. 244. Statuta Ecclesie Leichestrensis in Monastio Anglic. to. 3. p. 243. Chronicon Archiepiscopi Upsalensis p. 126. & Metropolitani Salisburgensis to. 1. p. 264.

¶ VICARII CHORALES, Eadem notione, in Testam. Rotherami Eborac. Episc. ann. 1498. ex Lib. nig. Scaccarii p. 678. *Vide etiam quod Vicarii Chorales ecclesie Eboracenfis praedictae habeant 100. lib.*

VICARIA, Ejusmodi Vicarii dignitas seu Beneficium, apud Stephanum Tornac. Episc. l. p. 1193.

¶ VICARIATUS, Eodem intellectu. Obiit. MS. Eccel. Morin. fol. 8. *Prima die cujuslibet mensis Vicarii ecclesie Morinensis tenentur ire in capitulum, & ibi resignare suos Vicariatus per traditionem unius festucae.*

¶ VICARIA, Sacellum redditibus annuis instructum à presbytero deferendum, Gall. *Chapelle*, vel *Chapellenie*. Charta Guillelmi II Episcopi. Ultrajecti. an. 1301. in Batav. sacra pag. 173 col. 2. *Superfunt & littere expiatorie hujus cadi, quo nomine moter Hannonis Comitiss Hollandie fundavit Vicariam unam alteramque largiter dotatam. Testam. Bertrandi de Turre an. 1328. apud Baluz. tom. 2. Histor. Arverni. p. 709. Volo & ordino quod in capella de Olergio ... fiat quedam Vicaria que semper conferatur per heredem meum dominum Olergio, quotienscumque ipsam Vicariam vacare contingerit, cuidam presbytero vicario pro divinis ibidem celebrandis pro anima mea & parentum ... salute.* Testam. Amedei Dalphini an. 1355. ibid. pag. 323. *Item instituo aliam Vicariam in hospitio meo de Melbau de quinque sextariis frumenti & de quinquaginta seldis Turon. in capella dicti hospitii mei de Melbau, & de bonis meis dicti loci de Melbau solvendis & reddendis illi qui dictae Vicarie deserviet; ita quod illi seu ille qui in dicta capella deserviet ver in septimana Missas celebrare in eadem capellateneantur. Occurrit rursum ibid. p. 317. l. e Roman de S. Leodeg. MS.*

*Cil fert à riebe Vicairie,
Qui fert à la Virge Marie;
Trovende el ciel seil deservent,
Qui jor & nuis de cuer la fervent.*

VICARII in Ecclesiis dicuntur, qui vices agunt Parochi, de quibus est titulus apud Gregor. IX. & in Sexto. Thomas Walsinghamus p. 275. *Docuit nempe plebem, decimas non esse dandas Curato, nisi illi, qui daturus esset, foret diuor quam Vicarius, qui acciperet, sive Recto.* Vide Concilium Arelatense an. 1260. c. 3. Sic porro appellabantur, Anglis praesertim, Vicarii perpetui, qui in Ecclesiis constituuntur, quae Monasteriis aut Collegiis Canonicorum appropriatae sunt, id est, quae ad Monasteria aut Collegia, Canonicorum pertinent. [*Presbiter farmer ou Vicair de l'eglise parochiale dudit Croissy*, in Charta an. 1456. ex Chartul. Latiniac. f. 177. v.] Compositio facta inter Hugonem Episcopum Lincolnensem & Guillel. Abbatem S.

Albani ann. 1209. *Et super appropriatione omnium Ecclesiarum, in quibus jura Pontificalia non habent Abbates Sancti Albani, & assignatione Vicariorum in eisdem, nec non & colludis earundem Ecclesiarum & Vicariorum, cum eas vacare conigerit.* Charta Henrici Archiepiscopi Senonenfis ann. 17. Ludovic. Reg. ex Tabular. Sancti Germani Pratenfis: *Quae duo altaria praedecessores ejus abbates, sub titulo & respectu Vicariorum à nostris praedecessoribus tenuerunt, remouit & condonavit Vicariorum personis, praedictae Ecclesiae B. Germani sub censuali tenore possidenda in perpetuum concederemus, &c.* [Charta ano. 8. Henrici V. Reg. Angl. apud Blount in Nomolex. Ego Joannes Webbe perpetuis Vicarius ecclesiae parochialis de Bromyard dedi domino David Hay perpetuo Vicario ecclesiae parochialis de Anenebury duas acras terra.] Vide *Appropriare*.

¶ VICARIA, Ejusmodi Vicariorum dignitas seu beneficium. Statuta Eccl. Nemauf. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 1065. *Praecipimus districte ne aliquis rectoriam seu Vicariam alicujus ecclesiae presumat ab aliquo recipere, nisi prius nobis fuerit praesentatus, & à nobis illius ecclesiae curam receperit animarum.* Charta ann. 1201. ex Tabul. B. M. de Bono-notio Rotorum. *Ad communem omnium notitiam volumus pervenire nos intuitu Dei dedisse. .... ecclesiam S. Mariae de Bervilla super Secanam integre cum omnibus pertinentiis suis in perpetuum, salvo jure pontificali, possidendam & in usus pios convertendam, salva Vicaria decem librarum usualis monetae à nobis & successoribus nostris Vicario conferenda. Vicaria parochialis, in Charta ann. 1309. tom. 1. Chartul. S. Vandreg. p. 931. Charta ann. 1377. apud Kennet. in Antiquit. Ambrosid. pag. 511. Vicaria in capella de Hedingdon. .... consistit in omnibus obventionibus altaris, cum minus decimis totius parochiae, exceptis decimis agnorum & decimis casis de curia domini provenientibus. .... Et valet Vicaria quinque marcas & amplius, tota autem ecclesia 20. marcas. Occurrit rursum ibidem pag. 193. 483. 505. & 543. apud Lobinell. tom. 3. Histor. Parisi. pag. 603. & in Histor. Mediani Monasti. pag. 376. 377. & alibi.*

¶ VICARIA PRIME MISSAE, Reditus assignatus pro prima Missa. Charta an. 1380. apud Ludewig. to. 1. Reliq. MSS. p. 401. *Nicolaus Episcopus Misenfis Vicariam prime Missae in Ecclesia parochiali de Kirchham vestro monasterio univit.*

VICARIORUM REDEMPTIONES. Vide *Altarium Redemptiones*, in *Altare*, col. 354.

VICARII IMPERII dicti sunt, quos Imperatores & Reges Romani, cum ipsi per se oegotius regni & Imperii sufficere non possent, ex aule suae proceribus constituebant, qui vice illorum cognitiores causarum praesentent; & harum quidem munus, cum persona, quae eidem praeficebatur, expirabat. Ejusmodi fuerunt, quos in Germaniae Principatibus delegare solebant Imperatores, qui sub dignitate *Comitis Palatii*, vices Imperatorias agebant, & io iis supremo jure res causas dijudicabant. Neque omotno diversi ab iis, qui vulgo

VICARII GENERALES IMPERII nuncupantur, quibus scilicet Imperator, in certis districtibus, Vicariam Imperatoris potestatis & dignitatis committit seu ad vitam, seu etiam in liberos mafculos traosolata eadem dignitate. Quae quidem Vicaria maxime dari consueverat in Italia & Gallia, quo rarius accedebant Imperatores. [Charta Ottonis I. Imperat. ann. 964. apud Murator. tom. 20. col. 626. *Creauimus dictum Valterium Vicarium Imperalem & primum Marchionem Montue.* Charta Friderici Imperat. ann. 1248. apud Gui-

Gui-

Guichenonum: *Thomas de Sabaudia Comes, sacri Imperii à Papia superius Generalis Vicarius*. Alia ejusdem Imper. ann. 1249. apud eundem: *Ipsum* (Thomam) *nostrum & sacri Imperii generalem Legatum in partibus ipsius duximus statuendum*. [Inventar. Chartar. Reg. ann. 1482. fol. 281. v. *Rotalus in papiro non signatus continens quandam informationem factam contra praesentes defuncti Imperatoris Vicarius Imperii nomen sibi attribueret, maxime in partibus Mediolanensibus*. De anno 1308.] *Guillelmus Comes de Montefiore pro Seren. D. Ludovico D. G. Roman. Rege in Mediolano & ejus Comitatu specialis, & in tota Lombardia Vicarius Generalis*, in Charta an. 1327. in qua fit mentio Bertholdi Comitis de Marfletten, dicti Nyslen, olim Regis Henrici in partibus Italiae Vicarii Generalis. Matthaeus Vicecomes D. gratia.... Serenissimi D. Henrici Romanorum Regis & sacri Imperii in civitate & districtu Mediolani Vicarius Generalis an. 1311. [Joannes Galtavias Vicecomes Mediolani, Imperialis Vicarius generalis, in Chron. And. Danduli apud Murator. tom. 12. col. 478.] Rupertus Imper. Brunorum de la Scala, & filios masculos legitimos, *Vicarios generales* constituit in civitatibus Veronae & Vincentiae & eorum territoriorum, constitutione an. 1434. quae descripta legitur apud Goldastum tom. 1. pag. 395. De Vicariatu Imperii in Regno Arelatenfi Carolo v. Regi Franciae, tum Delphino, à Carolo iv. Imp. concessio, egerunt Antoo. Domioi in Asserore Gallico p. 234. 235. & alii. Adde Bodinum lib. 1. de Republ. cap. 9. pag. 137. Formula vero dandi Vicariam Imperii, habetur apud Petrum de Vineis lib. 3. Epist. 79. lib. 5. Epist. 1. & apud Goldastum tom. 1. Constitut. Imper. pag. 395. 396.

VICARIJ præterea Imperii appellati, quos Imperator, extra provinciam discedens, veluti in Italia proficiscens, in Reipublicæ administratione sibi subtribuebat. Ita Otto III. in Italiam proficiscens Vicarium ordinavit, sibi quæ substituit abentri Hermanum Brunswicensis: Fridericus i. filios suos Regem Henricum, & Philippum Sueviz Ducem: Otto iv. quo tempore profectus est Romam coronari in Imperatorem, Imperium supra Mosellam fratri suo Henrico Palatino regendum dimisit, ut est apud Casarium Heisterbach. lib. 1. Henricus vii. filium Johannem Bohemiz Regem, & Bercholdum Heonemburgium, primum ejus familiaris Principem: Sigismundus Cæsar, Guillelmum Bavariz Ducem; Ludovicus Bavarus Ducem consensu Imperii Principum Ottomem Austrie Ducem Vicarium Imperii constituit Paduz & Tarvisii; & ab eodem Ludovico Cæsar Edwardus Angliæ Rex Generalis Vicarius per Germaniam deputatus est, apud Froissart. 1. vol. cap. 35. Idem Rex ab eodem Cæsar Ludovico & Ordinibus Imperii per Galliam & regnum Arelatense constitutus est, teste Goldasto tom. 3. pag. 411. Rupertus Imper. Romam proficiscens coronam suscepit, Ludovicum Palatinum Comitem Rheniensem, in absentia sua, in Germania, Gallia, & regno Arelatenfi Vicarium constituit, ut est apud eundem Goldastum tom. 1. pag. 381. Quæquidem Ruperti Constitutio docet præterea, de Jure Comitatus Rbeni fuisse, & esse, quod cum Romanus Imperator vel Rex ultra montes in Italiam ingressus fuerit, in ipsius absentia Vicarium Imperii in Germania, Gallia, & regno Arelatenfi, ad Comitem Palatinum Rbeni pertinuisse & pertinere. De quo quidem Comitis Palatini jure, ut & de Vicariatu Imperii, qui ad eum, & Ducem Saxoniz, durante interregno, pertinent, doctè disputat Wicfurdus in tractatu Gallico de Electione Imperatoris cap. 12. cui adjungendus Christophorus Giewoldus in Tract. de Septemviratu Imperii cap. 11. [Vide supra Electores.]

¶ VICARIJ, Fidejussores, apud Leonem & Anthe-

mium in Lomac. 33. §. in hac C. de Episc. & Cleric. ex Pancirolo l. i. Theaur. var. lect. c. 77.

VICARIUS, Campio, pugil, qui pro alio monomachiam seu duelli, vel quodlibet aliud vulgare judicium, exsequitur & experitur. Hiocmarus Remensis de divorio Hlotarii, interrog. 1. *Que ipsa denegans, probationis auere, testibusque & consentibus, judicio Latorum nobilium*. & consilio Episcoporum, atque ipsius Regis consensu, Vicarius ejusdem sexina ad judicium aque serventis exiit, & postquam incoctus fuerat ipse reperit, &c. Infra, interrogat. 6. *Vicarius ipsius in judicium exiit incoctus evasis*. Atto Vercellenis Episc. de Preliuris Ecclesiasticis. *Ad pugnam producere (ben) nostros compellimur Vicaries, ut vel istorum cade victi, vel illorum quasi absoluti esset, videamus, &c. Notitia ann. 761. i. Tabular. Abb. Belliloci in Lemovic. Indicavit prædictus Raymundus & alii Venerabiles & assilentes, & us ipsi dñe prætaxati viri Vicarios ipsi duo eligerent ad certamen expedites, quo Dominas manifestare dignetur veritatem bajas rei, quod ita factum; nam secundum dicti bora & certantibus usque ad solis occasum, &c.*

VICARIJ SERVI, Qui vices domini agunt in villis ac prædiis; villici ministeriales, in Chronico Reichelpergenh, [Gloss. Lat. Græc. Vicarius, *ὑποκατάστατος* in Cod. Reg. additur Gallo, seu galo Tabul. S. Albini Andegav. Ego Zacharias filius Froimundi Vicarii de Cretonesidem qui Villicus Cretonensis, in alia Charta ejusdem Tabul. dicitur. Donatio an. 1103. inter Probat. tom. 2. novæ Hist. Occitan. col. 364. *Cnm omnibus fevialibus & Vicariis utriusque seant, &c. Charta apud Ughellum tom. 1. Ital. sacre col. 1429. edit. an. 1717. Siotimus ut anversæ Andree quondam prædecessoris sui donacionem, præstationes, precoriorum seu libellorum, atque Vicariorum conscriptiones, irritas fuit.*] De iis etiam vetus Notitia in Tabulario Abb. Belliloci to Lemovicib. *In istis vero curtibus servus Vicarios debemus imponere, ut fideliter exigant servitia domini sui, omnes servos istos eligimus & Lemovicine de Curte Camayraco. In primis in Curse de Favars elegimus iudicem servum, nemine Johannem. In Curse vero de Agrico imponimus iudicem servum, nomine Imoneum, .. per omnes curtes frue villas imponimus iudices servos, in tali convenientia, non nullus ex illis, neque de posteris eorum efficiatur miles, neque ullas portet excatium, neque spadam, neque ulla arma, nisi tantum lanceam, & unum epervorum, non habeant vestem scissam antea & retro; sed tantum clausa fiant, vestigalia n. n. exigant, quandoque fideles permanerint, nisi infideles reperi fuerint, perdant totum, & ad servitium revertsant. In unaquaque villa cedimus unum mansum, & in unoquoque manso de tota Vicaria sua damus eis 4. denarios, & unam gallinam, & tertiam partem de omnibus plautis, & de vestitionibus similiter, propter hoc jurent fidelitatem super al. are B. Petri in præsentia Abbatis, & Monachis, qui obedientiales fuerint illis diebus. Si nullus ex illis obiesit, bonor ejas S. Petro remanecat, & seniores sui honorabiliter sepeliant. Si filios legitimos habuerint, major bonorem totum senas, post suum decessum secundum bonorem teneat, & sic asque ad ultimam. Et si nullus ex illis abierit, centum solidos successer, qui post eum veluerit, ad Monachos des, & fidelitatem faciat, & sic in venturis generationibus. Vide Servus Vicarij & Villicus.*

¶ VICARIUS VICI, Major, apud Aimoinum l. 2. Mirac. S. Bened. c. 30. 5.

VICARIUS dicitur qui vices, qui vice monasteriorum, aut virorum Religiosorum, vel Ecclesiarum, domino feudali offertur, qui de prædiis ab iis acqulitis, neque amertigatis, respondent, tam de foref. turis, quam de relevis: *Vicaire*, in Consuetud. Aurelianen. art. 42. 118. & legq. & Blefensi art. 44. 45. qui vulgo apud no-

nostros dicitur, *hommo virgus, mourant, & conf-
scam*. Tabular. Vindocinense Thuan. eb. 128. *Hic ita per-
actis Odo Rufus, in cuius terra vinea supradicta con-
sistunt, dicitur eas emptas a nobis venditiones, inde 15. soli-
dos requisivit, quas sibi paciscentibus nobis, negavit se
pro his vineas nobis usui sub Vicario auferre, quod foili-
ci superflue quietos eas haberemus, de iuncto autem, aut
ab Odo, aut ab herede suo relevatum.* Tabularium
Majoris Monasterii. *Mentitur est Monachus illum no-
stre terra illius fuisse Vicarium, & ideo iustum esse ut re-
levaretur, quandoquidem esset defunctus, Vide in voce
Relevamentum.*

VICARIANUS. In Novella Justiniani 46.

¶ VICATIM, Alternatim. Diarium obsidionis Va-
radin. an. 1589. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. p. 333.
*Semperque praefixo vulnere quo milite, validos recentef-
que Vicatim subsistendo, &c.*

¶ VICCIA, *ῥαχ*, Gloss. Lat. Græc. Aliz : *ῥαχ*, seu
dicula, Vicia.

VICINGI, appellati Dani Rerum Anglicarum
Scriptoribus, ait Camdenus, quod piraticam exercent
: Buceingar enim Saxonica lingua, teste Alfrido,
piratam deopotat. *Vicingos* autem vocat, quos Dani ho-
die *Biinger*. Vide Olavum Wormium ad Monumentum
Tristandense. [Vide infra *Wibingi*.]

¶ VICEADMIRATU S, Proprefectus maris, Gall.
Vice-Amirat. Marchilii Scribz Annal. Genuenf. ad ann.
1221. apud Murator. tom. 6. col. 424. *Quum recessus ipsius
constitit ad Palestinam navium pervenisset, coadunata gen-
tis sua, & sacra dispositione ipsorum, qui exercitui tam ma-
gis quam terra preesse debebant, Lafranco Guilelmi de
Massi Viceadmirato ad lignorum custodiam constituto pre-
cepit, &c.*

¶ VICEADVOCATI. Vide in *Advocati*, col. 189.

¶ VICEAGENS ROMANÆ ECCLESIE. Petrus pres-
byter subscribit Concilio sub Nicolao I. PP. Romæ cele-
brato, apud Murator. tom. 2. p. 205. col. 2.

¶ VICEBAII LIVUS, *Viballus*, in Edicto Caroli IX.
Reg. Franc. an. 1566. voce etiam hodie apud Delphina-
tes usurpata. *Coram praefatis dominis Vicejudice & Vice-
ballivo, ex Regest. laudator, tom. 1. Hist. Dalpb. p. 303. Vi-
de Saballius.*

¶ VICECAMERARIUS PAPÆ memoratur in
Ordine Romano Veneris exculso ann. 1561. ubi de Or-
dine profectionis.

¶ VICEANCELLARIUS, Idem aliquando qui
Notarius. Vide Mabill. Diplom. p. 126. Et quidem læ-
pius Notariorum munus obire Viceancellarii : unde
Subancecellarii etiam nuncupati. De Viceancellario
Ecclesie Romanæ, vide supra in *Bibliothecarius*.

¶ VICECAPITANEUS, Ducis tenens locum, Ital.
Vicecapo. Mirac. B. Simonis de Lipnica com. 4. Jul. p. 543.
*Item nobilis domina Hedwigis, consors generosi domini
Joannis vocati Sznadek pro suæ Vicecapitanei castri
Cracoviensis. Litteræ Ducis Venet. ann. 1382. apud Ry-
mer. tom. 7. p. 354. Transmissimus duas nostras galeas,
quarum sunt patroni nobiles viri Hermolaus Lambard Vi-
cecapitaneus ipsarum, &c.*

VICECOMES, Vicarius Comitatus, qui vices Comitatus
exsequitur, [Vicomites, in Charta an. 1416. ex Chartular.
93. Corb.] *Sub Comite agens, in Charta Ottonis Imp. an.
984 apud Barth. Eizen. in Hist. Ledensii p. 269. Cuius
dignitatis meminit Gregorius Magnus l. 7. Ind. i. Epist.
20. Editum Piltense c. 14. Habet in Silvaneis civitate
naus quique Comes. Vicecomitem suum cum duobus a-
liis promanius, &c. Capitula Carolomanni tit. 2. c. 9. Comes
praecipuus suo Vicecomiti, suisque Centenariis, &c. Adde
Legem Longobard. l. 2. tit. 30. §. 2. [Charta Philippi Co-
mitis Ebroici. ann. 1320. ex Tabular. Episc. Paris. Guillel-
mus Goullaffre aquire Bailli d' Eyren, qui pour le temps e-*

loit Viconte dudit lieu.] Ut Comites non civitati dum-
taxat, sed & toti pago civitati adjacenti praefecti erant,
ita & Vicecomitum munus & iurisdiclio in totum pa-
gum porrigebatur. Faustus in Vita S. Mauri Abb. *Prædi-
ctus denique vis Florus, cum in omni regno Theoberti
Regis summam obinesse potestatem, ac Vicecomitem in An-
degavesi eo tempore funderetur pago, &c. Agobardus de
Inolentia Judiciorum p. 61. Dederat mihi indubium ex
nomine vestro, & aliter ei, qui pagum Lugduensem Vi-
cecomitis regit. Vicecomes pagi, apud Hincmarum O-
puls. 26.*

Ab ipsismet Comitibus deligebatur. Fragmentum
Historiae Aquitanicæ, de Vulgrio Comite Inculismen-
si: *Misciatque Martiliacum Robertum legis doctum,
& cum eo amicum suum fidelissimum nomine Raaulum,
secestatque eum Vicecomitem suum.* Infra: *Willel-
mus autem Sessor ferri honorem eorum restituit Odol-
rico fratri comiti, qui minor notu erat, fuitque ei
suus Vicecomes.*

Denique ut Comites, ita & Vicecomites in absentia Co-
mitum, iudiciis publicis præstant. Vetus Notitia Vieni-
ensis Ecclesie Cann. 863. *Venerat Wifredus Ecclesia
S. Mauricii Advocatus publicæ in Vicamum civitatem in
praesentia D. Ardoini ejusdem Ecclesie venerab. Archiep.
& Erluini [Erlulfi] Vicecomitis Missi illustrii Bofonis
Comitis, vel iudicum, qui ibi aderant, &c. Tabularium
Verfense ch. 19. Ibiq. veniens Erdesius in Agastiduno
civitatem, in mallo publico, ante Blitgarium Vicecomitem,
& plures Scabinos, qui ibidem erant, placium suum
legibus attendidi, &c. Chroicon Beluense pag. 505. No-
titia, qualiter ante Beitonem Episcopum & Balagisium
Vicecomitem, & ad vicem Hildergarni Comitis, seu Scabi-
norum, qui ibidem aderant, venerat Advocatus Moas-
farii S. Petri, &c. Vide Rollandium in Summa Notar-
iar. 1. part. cap. 7. rubr. ult. uti habetur formula erandi
Vicecomitem.*

¶ VICECOMES, Idem qui *Vicedominus* Episcopo-
rum: neque enim alia ratione, ut videtur, *Hugo Decanus
& Vicecomes*, quem subsequuntur alii Canonici, subscri-
bit post Archiepiscopum Chartam Archembaldi Ar-
chiep. Turon. an. 993. ex Tabular. Majori Monasterii.
Vide in *Vicedominus*.

VICECOMITES PROVINCiarum, apud Anglos, sunt
Regis Officiales ad Comitatus gubernationem quotan-
tis constituti. Interdum iudicis loco funguntur, ad cau-
sas scilicet minores, quæ illorum iurisdicção i subsumit,
interdum etiam ministrorum & mandatorum Regis of-
ficio exsequuntur. Ita Cowellus. Liber Niger Scac-
carii: *Vicecomes dicitur, quod vicem Comitibus supplet in
placitis illis, quibus Comes ea sua dignitatis ratione
participat cum Rege.* Matth. Paris an. 1076. de Walte-
ro Episcopo Dunelmensi: *Es Vicecomitis agens vices
laicplise forni inmiscuit.* Horum institutum Alredo
Regi Angliæ adscribit Scriptores Anglici. Ingulfus
de eodem Alredo: *Praefectus vero Provinciarum, qui
antea Vicedomini, in duo officia divisi, i. iudices, qui
Iustitiarum vocantur, & in Vicecomites, qui ad bre-
nem retineant. Horum cura & industria tanta pae in bre-
vi per totam terram effloruit, ut si viator quantuncum-
que summam pecunie in campis & publicis campis vesp-
pere dimisisset, maac vel post mensem rediens, integram
& intactam indubie inveniret. Quemadmodum vero ii
eligi à Rege solent, docet hinc verbi Fortescutus lib.
de Laud. Leg. Angliæ c. 24. *In quolibet Comitatu esset offi-
ciosius quidam unus, Regis Vicecomes appellatus, qui
inter cetera suis officiis missus, omnium mandata &
iudicia curiarum Regii in Comitatu suo exsequenda exe-
quutus, cujus officium annuale esset, quo ei post annum in
eodem ministerio non licet, uo duobus tum sequentibus
annis ad idem officium reassumeretur. Officiarius ille sic*
eli-*

eligitur. Quodlibet anno in crastino animarum conveniunt in Scaccarij Regij omnes Consiliarii ius, tam domini spirituales & temporales, quam alii omnes Iustitiani, omnes Barones & Scaccarij, Clerici, reserorum, & quidam alii officarii, ubi in omnes commune assensu accedant de quolibet Comitatu sive Milite, vel Armerigos quos inter ceteros ejusdem Comitatus ipsi opinantur melioris dispositionis & fame, & ad officium Vicecomitis Comitatus illius, melius dispositos: ex quibus Rex unum tantum eligit, quem per litteras suas patentes constituit Vicecomitem Comitatus, de quo eligitur per annos uno sequuto: sed ipse antequam litteras illas recipiat, jurabit super sancta Dei Evangelia, inter articulos alios, quod bene & fideliter & indifferenter exercebit & faciet officium suum toto illo, aequo aliqui recipiet eolare ante causa officii sui, ab aliquo alio quam Rege. De ejusmodi Vicecomitem jurisdictione, vide Regiam Majestatem lib. 1. cap. 1. Statuta Roberti III. Regis Scotie cap. 13. 24. 25. 26. & Bracton lib. 3. tra. c. 35.

SUBVICECOMITES, apud Anglos [C. est Officialis, aur Depuratus Vicecomitis Cowel] In Formul. Angl. Madox p. 59. Charta iis testibus subscribitur Ruberto de Curzenay tunc Vicecomite Devonie, Wilhelmo de Nimes tunc Subvicecomite per eundem, &c. Littere Henrici V. Reg. Angl. ann. 1415. apud Rymer. tom. 9. p. 23. Per personalem superiusum suum, aut Subvicecomitis sui ejusdem Comitatus, &c. Vide Spelman. in Vicecomite.

VICECOMITES in Normannia nostra appellantur Iudices, qui minoribus oppidis jus dicunt, de quibus intelligendos Ordericus Vitalis. His Orbaces Vicecomes & Causidicus fuerat, in aegrotis & placitis ad libitum judicabat, & pro acceptatione manerum judicia pervertebat. De horum jurisdictione & officio vetus Conluetudo Normannia MS. part. 1. sect. 1. c. 9. L'office de Vicecomes adverte, si est qu'il tienne les piez, & que il face tenir en droit peis les aaciones voies & les seates, & les chemias, & que il face remanier en leur ancien cours les eues, qui sont remuee contro drois, & que il enquire diligamence & en segre des mailfaisours, des traives & des trahisons, des muliers & des multriers, des ardoours, des ardevres, & des arson, & des pucelles prises par force, & des sous autres crimes, & ceux que il trouvera coupables, sere premiers sentencié, ou eaqueste seerement, sus ce par le serment de loyax homis, que il ne soient pas sospechables, il les doit sere tenir en prison, sans que il attende & aies la commune enquisse, ou tant que il soient delivre par la loy del pais, & si doit accomplir tous les autres offices de drois, Eorum præterea munus erat tributa & vectigalia fiscalia exigere, & de iis ratiocinia exhibere. Ordericus Vitalis. l. 1. p. 805. Prefatus autem Consul de Meliten, per partem vocat, qui Muicapius erat, & Vicecomes, & firmarius Regis, callide intravit. Et lib. 12. pag. 841. Cur inique in a dominum suum operatus fuerit, cur ad curiam ejus ter accersitis ad veneris, cur de regis redditibus ad Vicecomitatum Argenonii & Oximorum Falestieque pertinentibus, ut regis Vicecomes & officarius, rationem non reddiderit, & de aliis reatibus rationaliter impetitus est. Id eam munus fuisse Ballivorum supra ostendimus.

¶ VICECOMITES SCACCARIORUM, Eadem notione. Littere Philippi Pulcri Reg. Francan. 1290. tom. 1. Ordinatz. pag. 319. Quod iudices forais, qui vocantur Vicecomites Scaccariorum, amoveantur, nec deinceps ponantur ibidem.

VICECOMES, interdum idem qui Castellanus. Lambertus Ardensis p. 88. Flaadensis boneris Comes & Princeps Theodorici, inenjusla Gandavensis, imo jam Giffonensis Camise Arnoldo, Gondavenis burgi Castellarium Curtracensis Vicecomitis Rogero ad tempus concessit & commisit habendam. Quem enim Vicecomitem nomi-

nas Rogerus, Castellanus fuit Curtracensis. Ita Vicecomissam Ypresensem vocat p. 200. quæ Castellana dici debuit: nam Castellani pariter appellati Ypresens domini. Vicecomitibus præterea Castellorum eustodia iocubuisse docet Willemus Gemeticensis lib. 8. c. 15. Robertus Comes Mellensis turrim illam custodians, Vicecomitis officio in prædicto officio fungebatur: egit itaque Castellana felicia, usque Castellum Wilhelmo de Britali redderetur. [Vide D. Brussel de Usu feodori. lib. 3. cap. 1. & 2.]

Vicecomitum ejusmodi interdum quidam erant infeudati, id est, Vicecomitatus jure feudali obtinebant, ut indicant Statuta Davidis l. i. Regis Scotie c. 30. §. 3. quorum jurisdictione, media Justitia dicitur prædictis nostris, la Justice Vicecomite, in Concludendo Ambianensi art. 191. 246. Pontiveni art. 84. 82. 104. Montfortensi art. 6. 7. 27. 29. Insulensi art. 1. Hefdenensi passim, S. Richarii art. 2. Atrebatensi art. 5. & c. Eadem &

VICECOMITATUS appellatur, & cum Viaria, & Advocatione confunditur. Charta Galteri Tirelli an. 1186. in M. Pastoralis Eccl. Paris l. 3. cha. Cum... seorsus ad mo in feudo medietatem totius Vicecomitatus seu viarie, & c. Charta Theodorici Episcopi Ambianensis an. 1171. ex Tabulario ejusdem Ecclesie fol. 53. Cum tandem absolutionem petularet, nec in auro vel argenteo ad manum haberetur, unde ablata restituerent, Vicecomitum & Advocationem de Berberis... Ambianensi Ecclesia pro obtinenda absolutione sua in elemosinam donaverunt. Charta Odonis Episcopi Belvacensis an. 1140. Concessimus prefate Ecclesie... quicquid habebat in villa & in terra Teoliti, videlicet Advocationem & Vicecomitatum, & quicquid habebat ibi aliud. Charta an. 1210. qua Galterius de Wafnon vendit Bloache Comitiis Campanie Vicecomitatum de Cuis, apud D. Brussel tom. 2. de Usu feodori. pag. 692. Illud tamen michi restat, quod si aliquis in eadem villa de me tenet feudum, dammodo non sis de Vicecomitatu vel de advocatione, michi liberum remanebit.]

VICECOMITIA, Eadem notione. Ordericus Vitalis. l. 5. tit. 696. Concessimus S. Ebrulfo Vicecomitiam, id est, viariam, quantum habebat in villariis vastariis. Vide Viare, Viaricus, Advocati.

¶ VICECOMITATUS, Exactio quam Vicecomes faciebat intra Vicecomitatus limites. Charta ann. 12. 6. ex Tabul. S. Urbani: Ego Hugo miles de Frauvilla... acquiritavi ecclesie S. Urbani Pape & Martyris quoddam geitum & Vicecomitatum, & quidquid juris ego & predecessores mei in villa de Biebecuria habebamus Vicecomite dicitur in Chartul. Gemmetici. tom. 1. p. 40. Et pour ce pread lo Roy nous dit sire ou ses ayans cause cinquante sols chascun an de Vicecomage sur nos hommes. Neque alia notione occurrit.

¶ VICECOMITALIS PARS, in Charta Engolfim inter Probat. tom. 2. Gall. Christ. nov. edit. col. 444. Willemus Comes beatissimo Petre... tribus annis festivitatem S. Johannis Baptiste septem diebus & dimidium duas partes de vinda, sicut olim versam partem, id est Vicecomitali ipsas sedes habere videbatur.

VICECOMES, Nomen dignitatis, inductum posterioribus seculis, maxime in Anglia, ubi creari cœpere, Aut enim Scriptores seu Herald Anglici Joannem Robertum, S. Salvatoris oppidi seu Castrum in Neustria Prefectum, Vicecomitem de Robertis creatum ab Henrico V. Descriptum Thomas Miles lib. de Nobilitate politica & civili pag. 63. Litteras Henrici VI. pro erectione Vicecomitatus de Bellomonte, pro Ludovico de Bellomonte Milite Ordinis Garteriani. Alii complures iubeant ad Regibus Anglicis creati Vicecomites, quorum Ierem & Item mata exhibent Radulphus Brookes, Vincentius Rougecroix, Yorchus alique Feciales An-

Anglici. Exstat etiam apud Russum in Comitibus Provincie pag. 147. Charta an. 1225. qua Willelmus Comes Forcalquerii R. de Cadaneto in perpetuum Vicecomitem facit per eum & successores suos, & Castrum ejus de Cadaneto in Vicecomitatum erigit, cum prerogativis, gratis & honoribus, quibus ceteri sui Vicecomites eriguntur, &c. Spurius sit an legitimus non disquiro? [Vide D. Brussel de Usu feud. tom. 2. p. 693. 694. & 695.]

¶ **VISCOMES**, ut Vicecomes, in Charta an. 1266. Ego Petrus Vichars valletus... confiteor... me tenere in feodo & ad bonam legem a nobili & potente Guidone de Calviniaco Viscomite de Bruoia sex jornalalia prati & novam quartaria vinea. Visqueux, in Litt. ann. 1295. inter Ordinat. Reg. Franc. tom. 3. p. 295.

¶ **VICCOMITISSA**, Vicecomitis uxor, vel quæ Vicecomitatum possidet. Charta apud Spelmann. Rex concessit ecclesiam de Thurucomba abbati de Forda sicut Adelicia Vicecomitissa illud manerium ei dedit. Occurrit etiam in Tabular. B. M. de Bono-nuntio Romanag.

¶ **VICECONJUX**, Concubina, in aliquot Inscriptionibus ut monet Cujac. in Paratit. ad tit. Digest. de Concubiniis, & ad Nov. 18. Unde recte Julianus Antecessor dixit concubinam imitari uxorem.

¶ **VICECONSUL**, Vicecomes. Leges Edwardi Confess. 12. Qui modo vocantur Vicecomites, iuxta temporis Viceconsules vocabantur: ille vero dicebatur Viceconsul, qui Consule absente ipsius vices supplabat in iure & in foro. Proferat Oihenartus in Notitia Vasconie p. 249. Chartas duas Lope & eoculis, & Semerensis Garci Viceconsulum de Baygur, vel de Beygur, ann. 1119. & 1168. Vide Consul 2.

¶ **VICECUSTOS**. Inter subscriptores testes Chartæ an. 1304. tom. 2. Histor. Dalph. p. 121. Occurrit Frater V. Barati Vicecastellus Avinionensis. Officium apud Franciscanos. Vide Custodia 2.

¶ **VICEDAMUS**, à Gall. Vidame, pro Vicedominus. Dominus Vicedamus de Chabrres, in Charta an. 1510. apud Rymer. tom. 5. p. 214. Vidame, pro hospicio Vicedomini, in Charta Guillelmi Vicedomini Carnot. an. 1404. ex Pancarta Episc. Carnot. Le Vidame de Chabrres non fuit assis au chevet Nostre Dame de Chabrres, avec la tour Neuvelles.

¶ **VICEDAPIFER**, qui Dapiferi vices supplet. Occurrit apud Scriptores Histor. T. S. si fideles Gallando de Vexillis Francis p. 28.

¶ **VICEDECANUS**, Subdecanus, Gall. Sous-doyen. Universis & singulis presentes litteras insuperuris Johannes Weidecapel, Vicedecanus totiusque Capitulum Ecclesie Labienensis, &c. in Charta an. 1437. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. p. 336.

¶ **VICEDENSOR**, Qui ab Ecclesiarum defensorum pradiorum tutelam in se recipiebat. Charta Frederici Ducis Austrie an. 1233. apud eundem Ludewig. tom. 4. p. 256. Sed quia ecclesie utilitas exigit, ut propriæ occupationi nostrarum frequentius, alius vices nostras in defensione ecclesie committamus... Quia vero prætextu talium commissionum huiusmodi Vicedensores frequenter aviditate temeraria in iura se fecerit ingerere advocatorum, firmiter interponimus observantiam, ut, si quando Vicedensore Propositus se fecerit gravari, licet ei ipsum coram nobis nostrisq. successoribus recursare & alium sibi magis idoneum postulare. Vide in Advocati, col. 189.

¶ **VICEDOGNATUS**, ut Vicedominatus, Vicedominus munus, dignitas, officium. Charta an. 1333. tom. 1. Histor. Dalph. p. 147. col. 1. Item officium suum vobis seu Vicedognatus Domena, una cum iuribus & utilitatibus suis. Alia an. 1308 ibid. co. 2. p. 121. Item quod dictus D. Hing & successores ipsius nullum in perpetuum impedirent

sum apponant per se vel per alium quominus dictus D. Comes Sabaudia & successores ipsius castrum insula Gebuencus, Vicedognatus Gebuencensem, & omnia quæ idem Dominus Comes habet, &c.

¶ **VICEDOMNATUS**, Vicedominatus, Eadem notione, in Charta an. 1390. apud Spon. tom. 2. Hist. Geney. p. 60. Item nos Episcopus... concedimus dicto domino Camilli in feudum dictum Vicedompnam tenendum & regendum toto tempore vite nostre, &c. Inquesta an. circit. 1217. ibidem p. 409. Item dicit quod cum Episcopus Humbertus haberet in iudicio Vicedominatum Gebuencensem pro sexaginta libris Taren. Vidomus vulgo apud Genevenses, à Vidomne, uti efferunt, pro Vidame.

¶ **VICEDOMINA**, Vicedomini uxor, apud Pillet. inter Probat. Histor. Gerbor. p. 339. Madame Jehanne de la Chartre Vidameffe de Chabrres, in Charta an. 1410. ex Chartul. 21. Corb. Vide in Vicedominus.

¶ **VICEDOMINALIS**, Ad Vicedominum pertinet, Agnellus in S. Felice apud Murator. tom. 1. p. 159. col. 1. Ille (Felix) monasterium B. Baribolemai, ubi ego Deo servens Abbas, præfisi, & Vicedominalia gubernacula suscepit a luculentissimis reatit.

¶ **VICEDOMINARIUS**, Eodem significatu. Vicedominarius placitum, quod ab Ecclesia Vicedomino tenetur. Vide infra in Vicedominus.

¶ **VICEDOMINATUS**, Vicedominum. Vide mox in Vicedominus.

¶ **VICEDOMINUS**, Qui vices aut locum domini obtinet, &c. in versione Gr. Concilii Lateranensi 14. c. 45. Ulpianus l. 1. 57. D. de Regul. Jur. Si vel domini, vel vices domini sunt, veluti iuribus & curatibus obtemperaverit. Vicedominus loci, in Actis S. Eutychemis 15. April. Regula Magistris cap. 11. Sicut in bonis dominis, ut securus sit de omnibus præparavit, dominus rei ordinat Majores familie, quos vices domini minores timeant, id est, Vicedominum, Villium, Saluvarium & Majorem domus, &c. Quibus locis Vicedominus, Villicus, & Major domus idem videntur. Et certe Gregorius Mag. 19. Epist. 66. titulum Majoris domus tribuit Vicedomino Ecclesie: observatque Browerus l. 8. & 12. Annal. Trevir. p. 474. 669. 671. i. edit. Vicedominum seu Advocatum Trevirensis, Majorem domus interdum vocitari à Scripitoribus.

¶ Eft igitur Vicedominus idem qui Vicarius, seu locum tenens. Chron. Erford. an. 1015. Episcopus adunatum Imperatoris, Ludovicum in totam Thuringiam misit, & ibi Vicedominum, id est, Vicarium pro totam Thuringiam fecit. Charta Gocelini Archiepisc. Burdegalensis in Tabulario Burgulienfis Monasterii: Simon frater meus Partiniacensis castri mei Vicedominus. Apud Gregor. M. l. 9. Epist. 37. Petrus vir clarissimus Vicedominus gloriose filie vestre Rusticiæ Patriæ, &c. Adde Alexandrum Abbatem Celsinum l. 3. c. ult.

¶ Apud Adamum Bremensem c. 184. & Albertum Stadensem an. 1068. Vicedominatus dicitur possidere is, qui post Principem in regno verum summum obtinet. Quosensu Willelmus Mamesburienfis scribit, Odonem Bajocensem Episcopum & Cantie Comitem, rebus Anglie Vicedominum sub Rege Willelmo Norbo fuisse. Et auctor Historiz Trevirensis tom. 12. Spicilegii Acheriani pag. 242. Brunonem Archiepiscopum 1. revirensensem defuncto Henrico IV. Imp. communi consilio Principum Curia Regia Vicedominum effectum esse sub Henrico V. Juniore.

¶ **VICEDOMINUS Berghensis pagi**, in Morinis, idem videtur qui Castellanus, apud Drogemon Monachum in libro Miraculorum S. Winoci c. 5. Nam Bergum parit Castellanus, non Vicedominus.

¶ **VICEDOMINUS**, dictus quondam Massiliensis Iudex, qui

qui sub Patricio Provinciæ juxta dicebat, à quo ad eundem Patricium proveniebatur. Ita Guelmarius in Annal. Massil. ann. 768. ex veteri Notitia Carolo Magno imperante confecta, quæ integra exstat apud Sammarthanos in Episcopis Massiliensibus, apud quos habetur alia exarata sub Lohario Imper. ibidem n. 17. in qua ejusdem Vicedomini Massiliensis occurrit mentio.

VICEDOMINUS, in Angliadem qui *Viccomes*, ut observat Seldenus lib. de Titul. honor. 3. art. c. 5. §. 20. Atque ita accipitur in Legibus Henrici L. 7. unde Ingulfus dixit, in Anglia *Vicedominos* dictos *Præfectos* provinciarum. [Charta Alfredi Reg. apud Pilet. Hist. Gerb. p. 306. *Præfatos vera provinciarum, qui antea Vicedomini, in duo officia divisit.*] Vide Senatorem l. 5. Epist. 14. [et supra in *Viccomes*.]

Ejusdem conditionis videtur Pilleto Dominus d'Esneval qui *Vicedominum Normanniam* sese inscribere locit. Hunc consule loco jam laudato.

VICEDOMINI ECCLESiarum, aut *Episcoporum*, iidem qui Theophani & Scriptoris Græcis *vicarius*, apud Paulum Diaconum in Historia Miscella l. 23. & 24. pag. 733. 762. editionis Canitii, Anastasium in Historia Ecclesiastica pag. 160. Paulum Diaconum Neapolitan. in Vita S. Theophili Penitentis c. 1. & c. Honorius Augustodunensis l. 1. c. 182. *Vicedominus, qui vicem Episcopi agit.* Capit. ann. 803. cap. 13. *Uti Episcopi, Abbates, atque Abbatissæ Advocatos atque Vicedominos, Centenariosque legem scientes pacificosque & sanctos habeant, &c.* Adde Cap. 2. ejusdem anni c. 21. Concilium Remense an. 813. c. 24. *Uti Præpositi & Vicedomini secundum regulas vel Canones constituantur.* Flodoardus l. 2. Hist. Rem. cap. 13. *Contigit ... dum ad S. Cyricum oratum venisset in Culmiciacum, locutum eum cum Oeconomo Remensis Ecclesiæ, qui aderat, &c.* Max. Interea mulier quædam Anserem attulit *Vicedomino, &c.* Ubi *Vicedominus* idem est, qui supra *Oeconomus*: ut & in Historia Episcoporum Autliodorensem cap. 2. *Constituit, ut Abbatem Presbytericum Clero ad præscriptum officium peragendum convenientes ex domino cellario ab Oeconomo Ecclesiæ stipendium sufficiens acciperent: si autem ardi occurrerint, aut negligentes apparuerint, quodvis à vino abstineant.* *Vicedominus* autem aut Cellarius, si quod jure ministrare debent, in aliquo subtraxerint, retrusum in monasterium per annum dimidium pane & aqua contenti debent panitentiam persolvere. Neque opinor de alia dignitate intelligendum Gregorius Magnus PP. l. 5. Epist. l. 5. dum ait, Prælatum *Vicedomini* curam gessisse in Ecclesia Arelateni, antequam ad Episcopatum Aquensem proveniret. Apud Innocentium III. l. 2. Epist. 1448. fit mentio Hugonis *Vicedomini* majoris Ecclesiæ *Placentinae*. In Charta Petri Episcopi Salernitani sub an. 880. apud Ughellum, *Luprandus Presbyter & Vicedominus* Episcopi dicitur, in qua memoratur *Rodegaldus Caltaldus & Advocatus Episcopi*. Unde alium tunc *Advocatum*, alium *Vicedominum* colligitur. In Gestis Pontificum Cenomanensium legitur: *Hestemundum Episcopum Tbmierum Abbatem S. Vincentii, Archiepiscopum suum Vicedominum per totam diocesim esse constituisse.* Aliorum *Vicedominorum* ejusdem Ecclesiæ Cenomannicæ mentio passim occurrit in Actis Episcoporum Cenomanensium pag. 212. 225. 234. & 235. In Diplomate Vernheri Argentinensis Episcopi an. 1005. apud Guillimanum cap. 7. subseribit *Herbo Canonici Vicedominus, Gerardus Vicedomini* Argentinensis meminit Arnoldus Lubecen. l. 7. c. 10. *Masconis* cujusdam *Vicedomini* Hermann Archiepiscopi Hamaburgensis, Adam Bremensis cap. 502. Apud Lambertum Schafnaburg. ann. 1065. *Hermannus Vicedominus Moguntinus*, ejusdem Ecclesiæ Pontifex fit. Anonymus in Hist. Pontificum Eboracensem:

Presbyter egregius successit jure Johanni Wilfrido, heres patri dignissimus almo, Qui prius Eborica fuerat Vicedominus & Abbas: Postea sed magis meritorum culmine fecit, Pontifici summi condignus iumpfit bonorem.

Monachus S. Mariani Autliodor. an. 1096. *Senonensi Ecclesiæ post Ricberium præfuit Dainbertus ipsius Ecclesiæ Vicedominus.* Vide Siebertum ann. 537. Jan. Mauritium Gudenum in Hist. Erfurtenfili. t. n. 13. & Ughellum tom. 4. p. 656.

Habuit etiam *Vicedominos* suos Ecclesia Romana, qui à Pontifice Romano ex ordine Cleri, & aliquando ex Episcopali constituebantur, viri prudentes, & rerum gerendarum peritia insignes, quibus Episcopii vel Palatii Lateranensis cura & administratio committebatur, in gubernanda domo hospitibus suscipiendis, & domesticorum causis cognoscendis. Anastasius Biblioth. in Vigilio PP. *transmisit Romam Apollitum Presbyterum & Vicedominum suum & Valentinum Episcopum sanctæ Rufinæ ad custodiendum Lateranum, & gubernandum Clerum.* Idem in Constantino PP. *Joannes Patricius ... veniens Romam jugulavit Saulum Diaconum & Vicedominum.* Rursum in Vita S. Zaccariæ PP. meminit *Benedicti Episcopi & Vicedomini*, scilicet Ecclesiæ Romanæ. Is Pontificem equitatem comitari solebat una cum Vestliario. Nomenclatorem, atque Sacellario, ut est in Ordine Romano. Interdum summi Pontifices *Vicedominos*, seu Vicarios suos, constituiebant, qui vice sua Episcopos in Ecclesiis ordinarent, ut est apud Gregorium Magnum lib. 1. Epist. 11. Porro *Vicedomini* Ecclesiæ Romanæ ædes Romæ in Palati Lateranensi erat, eaque

VICEDOMINIUM dicebatur, in qua scilicet munere suiungebatur. Anastasius Biblioth. in Stephano IV. *Quem ... in Lateranense Patriarchium introduxerunt, & ascendentes cum eo in Vicedominio, ... compulerunt eum, ut orationem Cleticatus eidem Constantino tribueret.*

Vicedominos etiam ex ordine Cleri habuere Abbates, qui interdum idem, qui *Advocati*. Non semel ii occurrunt apud Scriptores, præsertim apud Eginbardum Epist. l. 2. 14. 23. 37. 52. Exstat Testamentum Leodebodi Abbatis Monasterii S. Aniani tom. 4. Hist. Franc. quod inter cæteros subseribit *Higeicus Diaconus & Vicedominus*. In Tabulis Bartholomæi Episc. Laudunensis an. 1125. fit mentio *Vicedomini Abbatii S. Dionysii in Francia*, apud Gallandum de Franco alodio p. 74. ut in libro 2. Vitæ & Miraculorum S. Austregisili p. 358. *Vadamari Vicedomini* Cœnobii ejusdem S. Austregisii: qui pro causa utilitatis Monasterii disposuit ad urbem Pictavorum ambularem. Capit. 1. Caroli Magni an. 802. c. 3. supra laudatum.

VICEDOMINI ABBATISSARUM memorantur etiam in Capit. Caroli M. l. 2. c. 38. Atque hæc *Vicedominorum* Ecclesiasticorum dignitas.

VICEDOMINATUS appellatur apud Gregorium IX. Extra de Simonia c. 38. *Quicumque Vicedominatum, vel aliam Ecclesiasticarum rerum administrationem per pecuniam obtinere voluerint, tam ementes, quam vendentes cum Simone percelluntur, &c.* Utitur etiam Adamus Brementis c. 148.

Vicedominos ad hoc constitutos, ut essent qui rerum temporalium, ad Ecclesiæ pertinentium, curam gererent, quamdiu Episcopos, quorum vices agebant, & à quibus erant instituti rerum spiritualibus & divino officio vacabant: *Quia Episcopi, & universi Sacerdotes, inquit Lex Longobardorum lib. 2. tit. 47. §. 7. ad solam Dei, & bonorum operum actionem constituntur.* Eam esse præcipuum *Vicedominorum* institutionis causam, ut & Advocatorum, dilertius insinuat Charta Ludovi-

docti VI. Regis Francie ann. 1125. ex Tabulari. Ecclesie Laudunensis, his verbis: *Notum igitur esse volumus ... quod cum Episcopo Laudunensi Vicedominus & Prepositus, que ministeria à principio pia dispensationis providentia ad hoc fuerant instituta, ne quies Episcopalis ab orationis & predicationis studio, secularium causarum turbarum tumultibus extirbaretur, crescentio sensuum privatitate in exterminium terre, & oppressionem pauperum Ecclesie redolita fuisset, &c.* Adamus Bremensis c. 182. *Est tunc quidem Vicedominus noster, quasi fidelis dispensator & prudens, ad custodiendas pauperum elemosynas deputabatur.* Hincmarus Remensis Opusculo 27. rerum secularium seu externarum Vicedomino, ut Ecclesiasticarum Preposito Ecclesie incubuisse munus indicat, ad Regem Carolum C. *Et postea, sicut audivi, per Cancellarium Palatii vestri mandastis Vicedomino & Preposito istius Ecclesie non modica interminatione, ut providerent quatenus nullum obsequium ab Ecclesia ipsius (Remensis) hominibus, nullumque subsidium de facultatibus Ecclesiasticis pro Clericis vel Laicis ipse Episcopus possit habere: & Vicedominus Laicos cum carris & operariis, & Prepositus Clericos habentes beneficia huc secum adducerent.* Idem apud Floardum l. 3. p. 560. *Carcer quoque firmiter à Vicedomino restaretur, & custodes, si necesse fuerit, adhibeantur.*

Vicedomino eligebant ipsi Episcopi, qui ipsorum res strenue tutebantur, vassallorumque clientum Ecclesie lux causas iudicio dirimerent. Gregorius Magnus lib. 9. Epist. 66. *Volumus autem ut memoratus frater noster Paschasius & Vicedominus sibi ordines, & Majorem domus, quatenus possit vel hospitibus supervenientibus, vel caesis, que eveniunt, idoneus & paratus existere. Si vero negligentem eum prospiciat, & ea, que diximus implere differentem: omni Clerus ojus adhiberi debet, ut communis consilio sibi eligant quorum persone ad ea, que praximus, valeant ordinari.* Lex Longobard. lib. 4. tit. 47. *de Advocatis & Vicedominis*, precipit, ut tales eligantur, qui scientiam, & velint iustitie causam discernere. Et §. 3. *Omni diebus Episcopis, Abbatibus, cunctisque Clero precipit Vicedominos, Prepositos, Advocatos, siue defensores bonos habere non crudelis, nec cupidus, non perjurus, non falsitatem amantes; sed Deum simentes, & in omnibus iustitiam facientes, vel diligentes.* (Eadem habentur in Concil. Mogunt. c. 50.) Et §. 9. *Episcopi & Sacerdotes precipiuntur, habere Advocatum non mala fama suspicatum, sed bone opinionis & laudabilis artis inventum.* In iis vero eligendi Comes adesse debebat, §. 7. qui si pravi essent, amovebatur, ut est in Capitulo 2. ad Legem Salicam §. 5. *Vetat tamen eadem Lex Longobardorum, ne Episcopi, aut Abbates, Comes, aut Comitum Centenarii in Advocatos sibi afferant, §. 4. Quia quidem Advocatos aut Vicedominos affumendi prerogativa solis competeat Episcopis aut Sacerdotibus; cum Laicis, prater Comitum in Ecclesiasticis causis habere non liceret, d. tit. §. 10.*

¶ In Vicedominis eligendis ad erat Comes, quia cum eo iudices sedere consueverant, ut discimus ex Notitia iudicati ann. 843. in Append. ad Marcam Hup. col. 779. *Cum in Deineme resideret vir inluster Adalaricus Comes una cum sanctissimo Gendemaro sedis Gerundenis Episcopo, ... nec non Assennando & Hemau Vicedominos, seu & iudices qui iussi sunt dirimere causas ... Tunc nos supradicti viri domini Vicedomini, vel iudices interrogamus Selwane.*

Singulis denique Episcopis & Abbatibus aut Abbatissis duos habere Advocatos licitum fuit, quorum alter causam precuraret, alius sacramentum deduceret, ut est in eadem Lex Longobardorum lib. 1. tit. 47. §. 8. *Nam nec Episcopi, nec quivis alio, in quacumque controversia, siue criminali, siue civili, iurjurandum qualibet*

ratione subire compelli poterant; sed *Advocatis suis propriis idoneis hoc officium delegabant.* Ita in §. 11. *Ex quibusquidem locis Advocatos & Vicedominos ex Laico ordine ac tempestate defumos apparet: quod sane deinceps obituus palam est, maxime ex quo Prælati ac Episcopi ratione Regalium suorum, vel bellis, castris, vel præliis Regiis interessere, vel bona sua bello proprio tutari compulsi sunt.* Tum enim, quod arma ipsi gerere, vel prælia inire, Canonicis Ecclesie veterantur, viros nobiles in sui tutelam adscripserunt, qui eorum vice vassallos Ecclesie in aciem educerent, præliis interesserent, præterea iustitiam iis admiostrarent: quos ut io sui tuitionem validius illigarent, bonorum Ecclesiasticorum partem aliquam io eis beneficiis ultro coodebant, ut reliquorum essent patroni ac defensores, si ab hostibus suis impetrentur. Ea enim feudorum lex est, ut vassallus dominum tueri ac iuvare in bellis suis teneatur. Id præ ceteris testatur Helgaudus Floriacensis in Vita Roberti Regis Franc. p. 68. *Crescentis quippe ætate, & vir satis virute, totam terram sancta Crucis, quam Fulco Episcopus (Aurelianensis) pro suo adjutorio Hugoni potentissimo Belvacensis dederat, hic vir Dei, qui lande & verbo omnipotentis complacuit Deo, maximo factis animo, per secula celebrando salutifera Crucis loco suo reddidit dono.* Gregorius VII. PP. lib. 7. Epist. 9. *Glamor Abbas Aurelianensis Canonicis auribus nostris insonuit, videlicet super quibusdam personis, qui iniuste decimant beneficia prædicti Monasterii prædecessoribus suis sub fidelitate & dominio pro defensione Ecclesie sibi & suis antecessoribus olim concessæ. Quotiam referenda, quæ habet liber, cui titulus: Carnotensis Ecclesie principium: Fuernus nunc præsens illi temporibus ali æque ali Carnutum Pontificis, qui cum Episcopatu Comitatum affecit, rebus bellicis præter & civilibus gloriæ prudenterque præfuerunt. Proinde omnia ab uno gerebantur; sed unus Harduinus ab Episcopatu Comitatum distinxit, Episcopos ab eis abdicavit, quem in Odonem consanguineum suum bellicarum rerum peritissimum, data illi bonorum tolerabili portione, transiit, paulo post vero ex parte oneri vi ferebatur non repente.* Item Francorum Regibus intercedentibus, convenit de bonis ac principatum intra & extra Carnutum spectantibus, in altius aliquos arcibus aquas partes, æquo jure, Episcopis Comesque sibi haberet. Mox autem ut Episcopi & novus Comes sibi constitutos creaverit: hic Vicedominum, & rursus Vicecomes varios domines, totidem Vicedominos sibi subsistit, ipsique quedam sua jura decreta sunt, quibus etiam latrones iudicare fas esset. Prædictis addocda præterea Charta Henrici Regis Francie ann. 1058. ex Tabulario S. Mauri Fossatensis: ut cum enim à nostris maioribus compemimus, jam dictus comes Eusebardus (Corbolicensis) nihil aliud ab avo nostro jam dicto Hugone, de ipso loco (Monasterio Fossatensi) habuit, neque tenuit, nisi ut providentiam atque defensionem adversus hostes & inimicos sanctæ Dei Ecclesie, atque peruaiores prædiorum ipsius loci haberent, atque ipsum locum sublimare, atque ditare terrarum suarum beneficiis atque possessionibus liceret. Chartam integram descriptis Gallandus de Franco alodio p. 285.

Hinc passim legitimus Vicedominos, atque adeo Advocatos, pro ejusmodi beneficiis iure feudali obnoxios esse Episcopis, & ab iis feuda sua in qualibet mutatione excipere, seu relevare. Ita Vicedominus Ambianensis seu Pinconieois, ratione clientelæ obnoxios est Episcopis Ambianensibus: & Fulco Vicedominus Cameracensis ioter Casato Episcopi Gerardi Episcopi subsciberi apud Lindanum in Tenebrum ann. 1289. Gregor. VII. PP. l. 7. Epist. 19. *Super quibusdam personis, qui iniuste decimant beneficia prædicti Monasterii prædecessoribus suis*

fuit sub fidelitate & hominio pro defensione Ecclesie sibi & suis antecessoribus olim concessio. Apud Gallandum de Franco alodio p. 335. hæc habentur: *Au denombrement du Vidame de Chalons rendu à l'Evesque l'an 1581. toutes les fois, que le Vidame ou Vidamesse preprendra d'audir reverend Pere, il le doit refaisir par le bail de son anel, lequel anel est & demeure audis Vidame, ou Vidamesse, toutes les fois qu'il y a nouveau Evesque.* Hæc passim obvia.

Idem fuit Vicedominorum in bonis Ecclesiarum tutandis munus, quod Advocatorum exstiterit supra observavimus: scilicet ut si abiata essent, aut per vim erepta, ea coram iudicibus publicis repeterent, & rursum Ecclesiarum afferrent. Floardo ad lib. 2. Hist. Rem. c. 19. de Ebone Archiepiscopo: *Mancipia vel colonos quasdam Ecclesie desertores iam per ipsum, quam per Radulphum Vicedominum & Ecclesie Advocatum apud iudices publicos legibus evindictas & obtentas Ecclesiastico iuri restituit.* Exstant in hanc sententiam Notitiz iudicatorum veteres aliquot apud Perardum in Tabulis Burgundicis p. 52 153.

Ut Vicedomini causas Ecclesiarum, tamquam Advocati & Patroni, coram Principe, aut quovis alio examinabant, & tuebantur, sic eorum munus erat ejusdem Ecclesiarum vassallis jura impetiri, & eorum lites iudicio dirimere. Veteres Tabulæ apud Ferreol. Locum in Chron. Belg. an. 583. de Vedulpho Episcopo Atrebatensi: *Duos suo titulo semper habuit Archidiaconus, & Vicedominum, qui absente Episcopo causas Atrebatensis Episcopatus agnomine verberat.* Alia bujus rei prostant exempla apud Henricum Monac. de Mirac. S. Germani cap. 52. Eginhardum Epist. 18 in Capit. Caroli Magni l. 5. cap. 120. apud Guibertum de Laudibus B. Mariz cap. 10. &c. Quod quidem Vicedominorum munus in iudiciis obviandis, *Placitum Vicedominarum* appellatur in Diplomate Berengarii Episcopi Virduacensis, quod exstat apud Hugonem Flaviniacensem in Chron. an. 951. pag. 132.

Cetera denique munia, quæ ab Episcopis injungebantur, obabant Vicedomini, tamquam eorum clientes & famuli: quod constat ex Eginhardo Epist. 23. Advaldo de Mirac. S. Benedicti cap. 6. Aigrado Monacho in Vita S. Ansberti Archiepiscopi Rotom. num. 29. Adamo Brem. c. 182. &c. Quod spectant verba Caroli Calvi Reg. Franc. in Epist. ad Hadrian. PP. apud Baron. ann. 871. n. 100. *Quia Reges Francorum ex Regio genere nati, non Episcoporum Vicedomini, sed terra domini hæcenus sumus computati.*

Curabant præterea Vicedomini, ut morientibus Episcopis res ab iis relicte in tuto essent, neque domus eorum expilarentur. Prævis quippe mos invaluerat superioribus sæculis, ut statim atque decesserant, domus eorum invaderentur, resque ab iis quondam possidere diriperentur. Quod non solum post Episcoporum, sed ipsorum etiam lumorum Pontificum obitum fieri solum docent Acta Synodi Romanæ sub Joanne IX. ann. 904. c. 1. ubi talis abusum prohibetur, his verbis: *Quia sceleratissima etiam consuetudo inolevit, ut obeunte S. R. E. Sedis Pontifice, ipsum Patriarchum de prædari soleat: & non solum in ipso facto Patriarcho, sed etiam per totam civitatem & suburbana ejus talis bacchorum præsumptio: nec non quia & id inultum hæcenus neglectum est, adeo ut omnia Ecclesia eadem patienter, uniuscujusque Ecclesie abeunte Pontifice, quod ne ulterius præsumatur, omnimodis interdiciamus, &c.*

Ejusmodi autem ædium & bonorum Episcopopalium direptiones & vastationes ab ipsis fere Ecclesiis Christianæ primordis obtinuisse ex eo colligere est, quod in prioribus Conciliis, & ab ipsis summis Pontificibus identidem prohibitas legamus, in Concilio nempe Chalcedonenfibus cap. 22. Antiocheno, Trullano

cap. 35. Tarraconeis sub Hormida PP. cap. 12. Heridenfibus Joan. II. PP. c. 16. Valentino Hisp. an. 524. c. 3. Pontigonensibus an. 876. c. 12. Troiesiano an. 909. c. 13. Rom. an. 996. Romano an. 1059. c. 2. Claramont. an. 1095. c. 30. Nemaufensis an. 1096. c. 7. Pistavenfibus an. 1109. c. 15. Tolosano an. 1119. c. 4. Remenfibus an. 1131. c. 3. Lateranenfibus an. 1139. cap. 5. Budenfibus an. 1179. cap. 49. in Constitut. Ludovici PP. an. 824. cap. 2. apud Holstenium in Collect. Romana, &c.

Hujus præterea maris praviissimi mentionem agunt Epistola Leonis IX. PP. ad Auxitanos apud Baronium an. 1051. num. 3. Vita ejusdem Leonis tom. 8. Ughelli pag. 127. & apud Henfchenium & Papebroch. tom. 10. p. 667. Gregorius Turonenfibus lib. 6. cap. 11. Baldricus lib. 1. Chron. Camerac. cap. 14. 111. Atto Vercellensibus lib. de Præfatis Ecclesiasticis parti. 3. initio, Epist. Urbani PP. II. an. 1091. ad Hugonem Graniopolitanum Episcopum in Tabulario ejusdem Ecclesiarum fol. 79. Joannis Sarisberienfis Epist. 57. Chazart Innocentii & Paschalis Papæ pro Ecclesia Carnotensi in Tabulario ejusdem Ecclesiarum num. 123. 2. 67. & aliz apud Doubletum in Hist. Monasterii S. Dionysii pag. 852. Caellum in Historia Occitan. pag. 786. in Magno Pastoralis Parisienfis Ecclesiarum lib. 19. ch. 87. & in Probationibus libertatum Ecclesiarum Gallicanarum cap. 16. num. 14. Vide Marcum de Concordia Sacerdotii pag. 336. 347. 2. edit. & quæ in id argumentum congesti Ludovicus Thomassinus in lib. de Disciplina Ecclesiastica circa dignitates Ecclesiasticas parte 1. a. l. c. 25. 26.

Verum sensim cessavit ea calabes, Principibus ipsis, qui id sibi juris in Episcoporum decedentium bona arrogaverant, Ecclesiarum id ultro cedentibus. Necrológium Ecclesiarum Parisienfis 6 Idus Januarii. *Eodem die obiit Theobaldus Parisiensis Episcopus, ... Fecit & aliad solenni dignam memoria: cum enim de consecratione prava, usitata tamen, Rex Episcopo sedem relinquente, domos Episcoporum rebus in eis inventis spoliaris, saltem etiam in terra Episcopi pro sua voluntate faceret, nulla opportunitate, cum prius Rex Ludovicus Hæresolymam proficisceretur, idem Episcopus precibus suis, & data pecunia impetravit ob eo, ut de cetero Rex in domibus Episcoporum nihil omnino copiosius in ferro, vel ligno, vel aliquibus utensilibus domum, vel ornametis: in terra etiam Episcopali solenniter feceratis sexaginta libros excedere non possit.* [Charia Ludovici VII. quæ ejusmodi juris cedit exstat in Charta Episcopi Paris. fol. 10. ubi fide legitur: *Notam igitur facimus quia nos quibus ex an. iquo prædecessorum nostrorum senore quasi jure fisci omnia quæ mortui Parisiensis Episcopi in domibus ejus inveniuntur, abspoliare licebat, voleantes ecclesie Dei & Episcopis Dei servitio mancipia debitorum reverentiam exhibere & eos donis majoribus ampliore, in hæreas consecutudines reformare, moti precibus & supplicationibus karissimis nostri Theobaldi Paris. Episcopi viri religiosi, quicquid suppellectilis de materia ligna vel ferrea deinceps inventum fuerint in domibus Episcopi Paris. post mortem ipsorum in quibuscunque locis & villis domus ille forte sita sit, intactum & integrum succedentibus Episcopis in perpetuum possidendum libero & quiete munimentis & confirmamus assensu & consilio domini Aliaardii Regina collateralis nostræ.] In parvo Pastoralis ejusdem Ecclesiarum descriptur Charta Philippi Regis ann. 1190. quæ ejusdem Ludovici parentis Chæbartam confirmat, ex Theobaldi Episcopi precibus: *Quicquid suppellectilis & materia ferrea inventum esset in domibus Episcoporum Parisiensium post mortem ipsorum in quibuscunque locis & villis domus illa sita esset, intactum & integrum succedentibus Episcopis in perpetuum possidendum libero & quiete munimentis, &c.* [Rursum memoratur hæc Ludovici cessio in Bulla Innocentii III PP. an. 1199.*

ex Chartul. Episc. Paris. fol. 43. v. *Authenticum quoque Apostolica interdictum non fuisse scilicet descendente Episcopo Paris. nullus omnino diripiatur, sed ad opus ecclesie & successoris sui illibata permaneat, sicut ad supra dicto Ludovico illustri quondam Francorum Rege concessum est & scriptum fuit firmatum.*] Exstat similis Charta Henrici cognom. Stephani Comitis Blefensis & Carnotensis in Tabulario Ecclesie Carnotensis nu. 67. & in Regesto 7. Archiv. Regii, qua pravam illam consuetudinem eidem Ecclesie dimittit: quam deseripit Jacobus Petitus post Pœpenticale Theodori pag. 499. 130. Describitur etiam Ludovici VII. Charta Cabilone exarata an. 1166. 107. Regesto Tabularii Regii, in qua Girardus Comes Vienneis regnavit in plenaria, quod vacante sede per mortem Episcopi Matifonnensis, nihil omnino habere in demum Episcopaliibus, neque in terris ad Episcopum pertinentiibus, nec in rebus mobilibus, professus est, & terras Ecclesie prorsus esse liberas. &c. Describitur præterea in Regesto 7. num. 2. ejusdem Ludovici Charta alia an. 1147. Quando viam Hierosolymitanam expeditionis intravit, exarata in Castris viam Viroduum, qua Hartboldo Episcopo Catalaunensi concessit, ne post decessum Catalaunensi Episcopi, sicut antiqua consuetudinis tenoribus usque badueras, in demum Episcopaliibus quicquam lignum aut ferreum, sive per se, sive per ministeriales suos de castro caperet: animalia quoque Episcopi, & cetera omnia, quæ quocumque ad supradictam domum Episcopalem pertineret dignoscuntur, sub eadem immunitate conclusi, præter annonam, vinum, aucum, & argentum, quæ omnia iuxta vetustam consuetudinem in manu sua & potestate regia ceteris. Quæ quidem extrema verba potissimum observanda. Ad eundem pag. 1. tom. 3. Spicil. Acher, pag. 296. 297. Colmanerezium in Segovia cap. 18 §. 1. Baluzium lib. 2. Miscellan. p. 223. Egidum Gelenium in Engilberto pag. 26. 203. &c. Hunc denique pravam morem diripiendi bova Episcoporum post eorum mortem, qui apud Græcos pariter invaluerat, coercere novellis suis Constitucionibus, quæ iuxta Græcorum describuntur pag. 147. 154. 177. Impp. Joannes Comnenus, Manuel Comnenus, & Joannes Ducas.

Id porro juris in conservandis & tuendis defuncti Episcopi bonis habuisse Vicedominum Ambianensem docet sequens Charta, quam ex Tabulario Corbeienſis & Pinconienſis cruiimus: *Excellentissime Domino suo Philippo D. G. illustri Francorum Regi R. ejusdem permisso Ambian. Ecclesie Minister humilis, Sal. Cum bonore debito devotum obsequium. Ad instantiam & prece dilecti & fidelis nostri Vicedomini Ambianensis, qui videmus, hoc testamur. Vidimus siquidem tempore bonæ memoriæ patris nostri, quod vacante sede Ambianensi post decessum solitis recordationis Theoderici Episcopi, Gerardus anno Vicedominis servavit domos & redditus Episcopi. Et ad testimonium Ecclesie nostre, qua sua Vicedomini testificata est, serviens quidam, qui illuc intrare volebat ex pacto patris vestri, voluntate ejusdem patris vestri ecclesie: & Vicedomini in possessione pacifice remansit, tam custodia domus, quam reddituum Episcopi: omnia etiam ex significatione sui nominis habeat Vicedominus, quod vices Domini debet agere, bona Episcopi conservando, sed non dissipando. si esset in hoc vestra serenitatis assensus, posset uti pro suo, ut videlicet domos & redditus bona fide conservet, non dissipet.*

Quibus vero Vicedominis id juris assertum fuisse non præstare: præter quem enim quod ex allata Charta de co aliquando co utroverſum esse colligitur, constat Vicedominum Meldenem in bona defuncti Episcopi nihil habuisse, sed ad Comitem Campaniæ spectasse ut eis conservandis invigilaret. Vide D. Brussel

de Usu feudor. lib. 2. cap. 2. & lib. 3. cap. 5. num. 6. Ast sedulū est observandum quod ubi Episcopus testamento disposuerat de iis etiam rebus quas, aliis remissis, excepserat Reges, nec Vicedominus nec alius quivis eas invadere poterat. Charta Ludovici VII. an. 1147. jam laudata, apud Marcan. tom. 2. Amplius Collect. col. 803. Quod si de his præfatis sedis (Catalaunensis) Episcopo ante obitum suum sub legitimo testamento disposuerit, illius contradietio dispositioni non possumus, nec debemus. Quod firmare iterum licet Litteris Philippi Aug. an. 1222. ex Chartular. Campaniæ in Camera Computar. fol. 13.

Olim, juxta Canonum Statuta, Episcopo decedente, Archiepiscopo, cui suberat vacans Ecclesia, Visitatorem delegabat, qui bona ipsius Ecclesie, & Episcopi ad verus invadentes tutaretur, cui Carolus Calvus Comitem adjungi voluit, in Capitular. tit. 43. §. 3. Adde Constitut. Sicul. lib. 3. tit. 38. Vide Visitator.

Vicedominorum præterea officium erat Episcoporum exercitus conducere in hostem, si bellum pro bonis Ecclesie conservandis suscipi ab iis necesse foret. Nam olim & Clerici litte non contuli, arma corripiebant, vibrantia telis tela conferebant, & non verbo, sed ferro contra sui ordinis regulam dimicabant, ut ait Petrus Damianus lib. 15. quod rursum improbat lib. 4. Epistol. his verbis, ubi de Ecclesiarum rectoribus: *Plerique maxime uti insistant injuria, ad indicenda protinus bella possunt, acutiores cunctos instrunt, sique hostes suos acriter forte quam levi fuerant, ulciscuntur.* Quod mihi plane videtur absconditum, ut ipsi Domini Sacerdotes attentent, quod nobis vulgaribus prohibetur: & quod verbis impugnant, operibus asserant. Quod enim magis Christianæ religioni contrarium, quam reddidit læsionem? Tradit Ingulfus an. 870. Oportet Vicedominum Lincolnensem, veteranum & validissimum bel-latorem, cum cuneo Liocolniensi num. 500. bellum cum Paganis commississe, & victoriam insignem adeptum esse, occisis tribus Regibus cum ingenti multitudine. Idem tradit Chroicoen Petroburgense in Monast. Angl. tom. 1. p. 68. Alia in hanc rem exempla prodit Historia Australis an. 1295.

Denique si Episcopus ratione Regalium suorum à Principe submoveretur ad exercitum, Vicedominus Ecclesie vassallos conducebat, eaque obibat munera, quæ Episcopus, cujus vices eo casu tenebat, pro sua dignitate implere non poterat. Id provisum & cautum videtur in Capitulari Caroli Calvi tit. 3. §. 8. firmaturque ex iis, quæ habet Hiocmarus Remensis Archiep. Quæp. 29. initio.

Sed sæpe accidit, ut, qui res Ecclesie & Episcoporum tueri debebant, eas invaderent, sibi que & posteris assererent. Unde non semel proſtat hæc querela contra Advocatos & Vicedominos, cujusmodi est illa in laudata Charta Ludovici VII. Regis Francor. Quo etiam spectant, quæ in hanc sententiam habet Adamus Bremensis cap. 183. *Quomodo rapinarum questie in omnes ecclesias Episcopo inſectis, non transiit etiam negotiatoribus, qui ex omni parte terrarum Bremam solitis frequentabant moribus, eos omnes execranda Vicedominorum exaltio coegit saepe abire nudos.* Adde c. 182. & Concilium Lateranenſe IV. cap. 45. Quæ porro hæc de Vicedominis adnotantur, communia censeri debent utriusque de Advocatis supra observavimus, ut qui, maxime ex quo ex ordine Laico eligi corpore, omine tantum differat, cum Episcopo non semper Vicedominus, sed sæpe Advocatus habuerit.

Quæ vero Vicedominorum appellatione Tutores ac Advocatos habuerint Ecclesie, hic obiter a notabimus. Ex vero sunt: Ambianensis, apud Guibertum, Willemum

mum Tyriam, & alios passim. *Lincolniensis*, apud Ingulfum pag. 859. 881. 884. *Belvacensis*, apud Loiselum in Hiflor. Belvacensis. 5. num. 3. f. & Pilleum Hiflor. Gerbor. passim.] *Parmaensis*, in Additamentis ad Matth. Paris. pag. 107. *Caracensis*, apud Fulbertum Epifol. 130. *Rotomagensis*, apud Aigradum Monac. in Vita S. Anserii Archiepifcopi Rotomag. num. 27. *Tarvanensis*, apud Boyonem de Inventione reliquiarum S. Bertini cap. 3. *Ravenensis*, in Charta ann. 1031. apud Rubicum in Hiflor. Ravenat. lib. 5. pag. 280. *Silvanensis*, apud Sammarthanos in Gallia Christiana in Epifcop. Silvanest. num. 40. an. 1099. *Remensis*, apud Joan. Sarrisenfienfem Epifol. 124. *Duchefnensis* in Hiflor. Castillonensis lib. 1. cap. 1. & feqq. *Cenomanensis*, apud Fauflum in Vita S. Mauri Abbat. num. 1. 634. 37. *Adrevald. de Miracul. S. Benedicli* cap. 6. & 86. *Lutensis*, apud Ughellum tom. 7. Ital. fac. pag. 1296. *Cameracensis*, apud Lindanum in Tenezmunda pag. 271. f. & Carpentarium in Hiflor. Camerac. part. 1. pag. 252.] *Laudunensis*, apud Guibertum de Laude B. Mariz cap. 10. *Duchefnensis* in Hiflor. Monmorene. Probat. pag. 52. *Gerbinensis*, apud Guiehem num in Epifcapia Bellicenfibus pag. 45. [& Spon. Hiflor. Genev. tom. 1. pag. 39. 53. 201. &c.] *Cumarnum*, in Italia, in Charta Henrici Regis Normann. ann. 1311. in Regelfto Papienfi Camerac. Compar. Paris. fol. 184. [*Senonensis*, ex lib. 1. feud. Campaniz fol. 44. *Catalaunensis*, ibidem & apud Pellet. Hiflor. Gerbor. pag. 290. *Meldenfis*, ibidem pag. 305. & ex laudato feud. lib. fol. 36. Vide Pilleum ad calcem Hiflor. Gerbor.]

¶ **VICEM-DOMINUS**, in Charta Agiradi Epifce. Carnot. ann. 696. apud Felibian in Hiflor. S. Dionifii pag. 16. *Us nullus de fuccelforibus noftris, nec de quidam conus Vi- am domini, nec Miffi clerici vel laici difcurrerint ... vene- re vel nominare videatur.*

VICEDOMINATUS, in Ecclefia Cabilonenfi, didta quidam officia, que conferebantur ab Epifcopo Cabilonenfi Canonici ejufdem Ecclefie in terrariis Capituli Cabilonenfis, (ita perdidta quedam Ecclefie vocabant, quorum poffeffores Terrarii didti,) qui quidem *Vicedominatus* iidem fuot, quos *Propraftrarii* vocant in aliis Ecclefis Cathedralibus, Gall. *Provoftz*. De iis vide Sanjuanum in Cabilone p. 468. Probationes Hiflorie Cabilonenfis tom. 2. p. 143. [Gall. Chriftianiz edit. tom. 4. inter Inftit. col. 252.]

¶ **VICEDOMINATUS**, **VICEDOMINATUS**. Vide fupra *Vicedominus*.

¶ **VICEDONNUS**, ut *Vicedominus*. Charta ann. 1293. apud Spon. Hiflor. Genev. tom. 2. pag. 79. *Certum est quod Ecclefia Gebenacenfi domina & est princeps unicus & in felidum totius civitatis, & fuburbii & cuftri Jafne Gebenacenfi non habetis in damiatu ejufdem civitatis aliquem participem vel confortem, fed habens & exercent per fe aut per Vicedonnes & officiales & alios miniftratos & iudices fuos in ea & perruentionis ejus omne marem & marem imperium, &c.*

¶ **VICE-DUX**, Qui Ducis vices agit apud Venetos, Ital. *Vice-Duca*, Gall. *Vice-Duc*, vel *Vice-doge*. Translat. SS. Pauli & Barbari tom. 7. Mail p. 772. *Tum vero fui ex locis affertent fereiffimum dominatio cupit procedere fub hac ferie: Commendatores, Capitanei, .. Cancellarii ducales, Vice-duces, Oratores, Magiftratus, excellentiffimus Senatus.*

¶ **VICEGERENS**, Judex Ecclefiafticus, qui Officialis vices agit, Gall. *Vicegerent*. Charta Ludovici II. Reg. Sicil. ex Cod. MS. D. Brueri fol. 116. *Requifitus per ordinarium fuis vicariis, ... aut locum tinentem vel Vicegerentem. Infrumentor. an. 1378. inter Ordinat. Reg. Franc. tom. 3. pag. 292. Non vero Officialis Viceque gerat prefatus in feffionum promiffionum prefatus*

Tom. VI.

Infrumentum fceimus noftra curia fignilli appenfione muniri.

¶ **VICEGERENTIA**, *Vicegerentis* officium. Charta an. 1261. in Hiflor. Mediant. Monaftr. p. 308. *Pro cuius quidem Vicegerentia curatio didti Vicegerentis ... percipiat duas tertias partes omnium proventuum.*

¶ **VICE-IMPERATOR**, Qui vices agit Imperatoris, ex ver. Infrascript. apud Murfator. tom. 3. p. 371. col. 2.

VICEJUDEX, in Legge Longob. lib. 2. tit. 32. §. 2. qui vices iudicis agit. [Vide *Viceballivus*.]

¶ **VICELLA**, Cochle minor, *Peto vir*. Inventar. S. Capelle Paris. an. 1363. ex Biblioth. Reg. Item caput S. Blasi pofitum in quodam vase argenteo factu ad inftat capitis unius Epifcopi, in quo vase ... deficiunt. una ala, una Vicella ad firmandum mirram didti capitis. Aliud ann. 1376. ubi de eodem capite: Una verula ad firmandum didtam mirram. Inventar. aliud ejufdem anni: *Due parve ymagines, fcelices B. Marie & S. Johannis Evangelifte, tenentes duas parvas libras in manibus, in quibus funt reliquia certa &c. voluntur cum Vicellis. Et fountat ad vir, in Inventario Gallico. Vide Verula, & Vir 2.*

¶ **VICENDA**. Charta Gregorii IX. PP. apud Ughellum tom. 1. Ital. fac. edit. 1717. col. 123. *Concedimus ... quendam petiam vicez in perrinentiis nullis de Colernifiam, & quandam Vicendam in perrinentiis S. Stephani fitam. Vicenda Italici didti locus qui alterius anime occupatur. Unde Vicenda de pralio, vel de re qualibet fub prelin conductu intelligi poffit.*

VICENNA. Charta an. 962. pro Monafterio S. Bartholomei de Carpineta: *Codimus ipfi Monafterio Viceenam noftram, que didtur Sanguinetum, per menfuram modierum centum, exhibeatis etiam fratribus ... licentiam construendi molo adina. &c.* Idem forte quod *Venna*.

¶ **VICEPLEBANUS**, *Plebani* feu Curiani vicarius. Statuta Ecel. Argentor. an. 1435. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 532. *Pro communi bono & cultu divino augmentando, ftatuimus ut promiffarii feu probandarii parochialium ecclefiarum fuis plebanis feu Viceplebanis reverentiam exhibeant. Occurrit apud R. Duellum tom. 2. Mifcol. p. 215. Vide Pleban.*

¶ **VICEPRÆCEPTOR**, Qui præceptoris feu procuratoris vices agit, in Statutis Equitum Teut. an. apud R. Duellum ibidem p. 60. *Vicepræceptor debet omnibus officiis neceffariis miniftrare & fervitores acquirere juxta confilium fratrum qui funt in officio. Vide Præceptor.*

¶ **VICEPRINCEPS**, Qui vices agit Principis, & qui Principatui alicui præftitur à Principe, apud Ughell. tom. 6. p. 328. tom. 7. p. 1288. *Chronicon Calinenfe* l. 3. c. 38. (al. 40.) *Quidam Johannes ... Vicecomes Jandun primus Principis. Lib. 4. c. 13. Gidrus Vicecomes Richardo Principis.*

¶ **VICEPROTONOTARIUS**, Idem quod *Vicecancellarius*, qui fummi Cancellarii vices agit. Charta Frederici Reg. Sicil. ann. 1212. apud La Guille Hiflor. Alf. inter Inftit. p. 32. col. 2. *Datum in nobili eritate Bafiliensi per manus Viceprotonotarii. 6. K. al. Ogher. Alia an. 1344. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. p. 472. Datum ... per Sergium. ... Viceprotonotarium regni Sicilie. Vide in Notarii.*

¶ **VICEPURKGRAVIUS**, Burgi Vicecomes, in Charta Caroli Imper. apud Steyerer. in Comment. ad Hiflor. Alberti II. col. 325. *Vide Purkgravius.*

¶ **VICEPROBATOR**, ut *Viceplebanus*, *Refforis* vicarius. Charta Guntheri Archiep. Magdeburg. ann. 1409. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. pag. 55. *Super prefentatione, inftitutione & obedientia Viceprofforis fuis fubfifti per propofitum in ecclefia parochiali S. Mauricii. Occurrit ibidem non femel.*

S f f

¶ VI-

q̄ VICEREX, Prorex, qui Regis nomine agit, Gall. *Viceroy*, in Chron. Astenſi ad an. 1435. apud Murator. to. 11. col. 373.

q̄ VICEROSISSIMUS, Dilectissimus, intime, ut vicera amantiſſimus. Charta an. 1284. tom. 1. Hiſt. Dalphin. p. 118. *Ego Randomis Montis-Albani dominus, dono & tradiditibi viceroſiſſimo filio meo Ruffolano domino Luelli filio quondam nobilitis viri Gaucelini quondam Luelli domini primi mariti mei.*

q̄ VICES, pro Naves, in Charta Joannis Regis Castellæ an. 1577. tom. 4. Hiſt. Harcup. p. 1654.

q̄ VICIEMA. Vide infra Vintemum.

VICESIUM. Vide Husium, col. 1247.

VICISSOR, Qui vices alterius agit. Lex Rajwar. tit. 17. c. 2. Venditor dicit: *Ego quadium sibi da, quod tuum terram alteri non do legem faciendo. Tunc ille alter suscipiat quadium, & donec illius Vicissoribus ſitius ad legem faciendam.* Ita etiam editio Heroldi.

q̄ VICEVICARIUS, Qui vicarius vices agit, in Regim. Padue ad an. 1328. apud Murator. tom. 8. col. 439. Vide in Vicarius.

q̄ VICHIELLA, Aromatum species, in Conventu civitatis Saonæ an. 1546.

VICIBUS, Per vices aliquando, quandoque. Fortunatus Piſtavi. in Vita S. Paterni Episcopi Abrincæ. cap. 9. *Imperator ... ut cellulas, quas ipse construxerat, in carceribus viſitaret.* Ita l. 1. Poem. 15.

Anla Dei & peſter, Vicibus ſibi prævia reddunt.

Lib. 7. Poem. 7.

Sed Vicibus mundum ſol, modo unibula complect.

Adde Geſta Acacii, Regulam Magiſtri c. 18. l. 1. 23. 24. 40. Nicolaum I. PP. Epist. 27. Leonem 3. PP. Epist. 1. Veterem Schedam de Aratore Subdiaceno tom. 1. Bibliot. Labbei p. 688. Paſſionem S. Bercharii pag. 68. apud Camuſatum, &c.

q̄ VICINABILIS. Vide Semiarin, Terra vicinabilis, & Via convinabilis in Via 1.

q̄ VICINAGIUM. Vide in Vicinus.

q̄ VICINALIS. Vide Via convinabilis in Via 1.

q̄ VICINANTIA. Vide Vicinus.

q̄ VICINARE, VICINARI, Vicinum eſſe, appropinquare, Gall. *Avoiſſoner*. Anonymus de geſtis Manfredi & Conradi Reg. apud Murator. tom. 8. col. 585. *Sed antiquam civitatem moxibus ejus ſe Vicinaret exercitus.* &c. Nic. de Jamſilla de geſtis Frederici II. Imper. ibidem col. 541. *Superiores Apollia partis, quæ magis parte adverſa Vicinabatur repetere decrevit.* Vita S. Eugenii to. 3. Jul. p. 326. *Fuit iſte in quadam civitate proxima cremo, quæ Tripolitana provincia Vicinatur.* Occurrit præterea apud Sidon. l. 2. Epist. 1. 6. Epist. 9. l. 7. Epist. 1. Cal. Aurel. l. 1. Acut. cap. 6. 27. in Conc. Hiſp. tom. 3. p. 554. S. Benardus tom. 1. col. 379. in Bullaria Carmelit. part. 1. pag. 94. &c.

q̄ VICINARE, Vicini huius more agere. Gemma apud Voſſium l. 4. de Vitiis ſerm. c. 59.

q̄ VICINATUM, VICINATUS, &c. V. Vicinus.

VICINUS, Frontinus: *Cultorum agrorum ſilva abſenti in montibus, ultra quartum aut quintum ſorte Vicinum. Alibi: Ager qui à ſuſu ſuo tertio vel quarto Vicino ſitua eſt.* Nempe ager, Charta Conradi Imper. ann. 1033. pro Monasterio S. Apri Tullenſi: *Silini curſu cum eccleſia, & Grimaldi Vicinim cum appendiciis ſuis.* &c. Hinc omnia.

q̄ VICINITUS, Cicum, quaquaverſum, in Cod. Theod. leg. 4. tit. de Oper. publ. *Omnis iſtra centum pedes Vicinitus, quantum ad horrea pertinet, avocatur.* Ubi nonnulli minus recte, in talior, emendant Vicinitates.

q̄ VICINUS, Affinis, 477. et 1107, in Gloſſ. Lat. Græc. Reg.

Vicinus, Locoincola, civis, Italia & Hiſpanis *Vicino* & *Vergino*. [Lex Salica tit. 47. §. 4. *Si autem quis migraverit in villam alienam, & aliquid infra duodecim menſes ſecundum legem conſtitutum non fuerit, ſecurus ibidem conſiſtat ſicut & alii Vicini.* Itiner. Adriani VI. PP. apud Baluz. tom. 3. Miſcell. pag. 451. *Die Mercurii in aurora progreſſi conſeſimus Viſerham civitatem, quam, ut videri, mille Vicinus ſolimus.* Occurrit rurſum ibidem p. 462. [Obſervantia Regni Aragon. l. a. tit. de Fern competentis §. 10. *Si agatur contra aliquem Miſitem, qui ſit Vicinus civitatis vel alterius loci.* &c. Paſſim in Foris Aragon. Vicinos etiam prn Burgensibus uſurpat Charta Anſelmi Arch. Medinlanenſis ann. 1099. apud Puccinellum in Zodiaco Medinlanenſi in Vita S. Simpliciani p. 71. ut & ipſa Statuta Mediol. non una loca. *Viſini de la ville*, in aliquo Conſuetudinibus Gallie municipalibus Biannenſi tit. 3. art. 43. 44. 45. tit. 3. art. 3. tit. 2. 6. art. 12. & tit. 3. & c. Severi locali tit. 9. ubi Vicini dicuntur fieri tribus modis: Primo quidem cum quis ſilius vel ſiliæ ex urbe ortum ducit: Rurſum cum extraneus vel extranea in iſplamet urbem nuptias contrahit, & in ea domicilium figit: Tertio denique cum extraneus vel extranea ad jus civitatis admittitur ab Urbis Majore, æta perſulata pecunia quantitate, &c. In Conſuetudine vera eadem S. Severi ibidem ſermina extranea nuptia vicinus ſequitur conditionem maritidis ſi eo extincto alteri vicine rurſum nubat, amplius non eſt vicinus. Ita ſi homo non vicinus, in conjugem vicinam accipiet, neque ſi nec liberi vicinæ iure gaudent. Sic varia interdum ac diverſa ſunt cuſcæ in appidia juris ratio. Vide præterea Capitulare Saxnorum ann. 797. c. 3. & Præceptum l. Lud. Pii pro Hiſpania c. 2.

q̄ VICINANTES, Inenle, Capitul. a. Caroli Mag. an. 806. c. 7. *In aliquibus locis ipſi Vicinantes multis malis poſiuntur.* Hinc

VICINITAS, Jus civitatis *Burgeſia*, dicitur in Foris Ofce an. 1247. fol. 86. *Vidua omnem Vicinitatem faciat, excepta exortio.* i. e. vicum omnia ſubeat. Charta Adelfonſi Regis Hiſpania ære 1164. apud Antonium de Texey tom. 4. p. 458 *Undeunque venerint illi homines, quos ibi populati fuerint, ſint in poſſeſſate & ſubjectione Abbatuſ ſancti Dominici & Prioris S. Martini, & nulli alia domino ſerviant, neque ab alio hominum opprimantur, nec faciant Vicinitatem in alia loco: ſed permaneat in ſervitio & libertate veſtra ſecundum conſuetudinem prædiſtorum in perpetuum.* Vide Michaelem Molinum in Repertorio p. 334.

q̄ VICINITAS, *Burgeſia* conceſſio, in vicinum ſeu civem admiſſio. Correſt. Statut. Cadubrii c. 70. *Volumus* & *inbentur* quod aliqua regula & communis Cadubrii non audeat ... aliquem ſortem in vicinum ſeu regularium accipere, niſi prius apparuerit dictum ſalem ſic requirerem in vicinum aſſumi, per conſilium ſuiſſe admiſſum, & quod omnis Vicinitas quæ ab aliqua regula Cadubrii facta fuiſſet contra ordinem præſentis Statuti, ipſo jure ſit nulla.

VICINANTIA, *Burgeſia*, Italia *Vicinanza*. [Statuta Murin. rubr. 3. fol. 81. *Si qua unuſverſitas, Vicinanz, aut ſingularis perſona, aut locus religioſus.* &c.] Occurrit præterea in Hiſt. Conſultorum l. 1. c. 18. & alibi.

q̄ VICINACTUM, Charta Communis Peronenſis anno 1207. de Milite, qui debium Burgenſi non ſolvit: *Majus debet ſuper hoc militem convenire, & Burgenſi debitum reddat, aut communem villæ, credicionem, & Vicinagium interdicere, &c.* Infra: *Si Miles hominem ſcudatum in Communem habuerit, ipſe homo in hoſpicio ſuum eum recipere poterit: ſed nec credicionem, nec Vicinagium eis faciet.* Eadem habet Charta Communis Tornacenſis art. 17. quæ quidem neſcit an his locis capienda ſint de libertate, privilegii, vel jure civitatis, quæ invicem gaudet Communio alicujus jurati ſui civis, ſuſupra

VICINUS: sed & de officiis quæ sibi invicem exhibent vicini hæc possunt intelligi; quod vidit Vir eruditus *Secousse* in nota ad hunc locum tom. 5. *Ordinat. Reg. Franc.* pag. 161. ubi monet eo spectare art. 5. ejusdem *Chariz*: *Siquis extraneus qui de Communia non fuerit, cum homine de Communia mesiam fecerit infra banlegiam, Vicini sui de Communia, illum javare debent.*]

¶ **VICINANTIA**, Urbis seu burgi regio. Statuta *Vercecl.* lib. t. fol. 15. v. *Statutum est quod Potestas senecur infra duos menses ab introitu sui regimini compellere consules cujuslibet Vicinania facere apere vias in sua vicina de terra glarea & calcestro, ita quod quilibet vicinus in facie domus in qua habitaverit aptare teneat ut modo quod possit per vias commode commeari & itinerare.*

¶ **VICINEA**, Eodem significatu, ut videtur. Charta *Cremonensis* MS. an. 1244. *Vice præconi convocatis cradeatensis, consulis Vicinacorum & paraticorum, & convocatis iudicibus, &c.*

VICINETUM, **VISNETUM**, **VICINITAS**, Anglis *Prædictis*. est jus, forma, vel modus dirimendi controversias civiles vel criminales, in rebus dubiis neque omnino certis, per assisam vicinorum de villis, vel civium, aut Burgensium, iis scilicet advocatis ex quorum *veredictis* seu depositionibus iudex pronunciat: cujusmodi fere sunt, quos *Testimones vicinorum*, vocant *Consuetudines* *Turonensis* art. 159 & *Lodunensis* cap. 15. art. 4. Vox ducta ex Normannico *vefint*, vel *voifint*: *Vifant* in vet. *Coofu* etud. *Norman.* cap. 3. nos *Voifnage* dicimus *viciniam*. Regiam Majestatem lib. 2. cap. 11. §. 11. *Si vero contradicatur status libertatis eorumdem productorum, vel de eorum statu dubitetur, ad Vicinetum erit de patria recurrendum: ita quod per Vicineti veredictum sciatur, utrum illi liberi homines sint, an non: secundum hæc iudicabitur.* Cap. 43. *Si vero dubium fuerit de heredis ætate, procul dubio domini ipsius tam heredem, quam hereditatem in custodiam habebunt, donec ætas rationabiliter probetur per legales homines de Vicinetis, & per eorum juramenta.* *Assisa de Vicineto*, ibidem lib. 1. c. 1 §. 8. Adde lib. 2. c. 74. §. 7. *Proportio patriæ vel Vicineti, i. declaratio, in Quoniam attachiamenia c. 68. Postulare vicinetum* cap. 73. *Per fidele Vicinetum transire*, in Statutis Alexandri II. Regis Scotie c. 2. §. 3. *Legales homines de Visfeto seu de villa, apud Gervasium Darneroeossem* pag. 1387. & *Will. Thorn.* ant. 369. [Charta an. 1314. apud Kennett. *Antiq. Ambrod.* pag. 369. *Per sacramentum probatum & legalium hominum de Vicineto de Chelston.*]

VICINITAS, Eadem notione, in Quoniam attachiamenia c. 82. Neque aliud videtur.

VICINATICUM in *Juraticis* Regni Majorie MSS. *Ponit partem suam in amicum manu viciniali seu Vicinari-um civitatis Majorie.* Est autem *vicinaticum*, juratorum seu vicinorum civitatis conventus, *Communia* ipsa.

¶ **VICINATICUM**, Eodem intellectu, in Statut. *Vercecl.* lib. 1. fol. 21. v. *Et scilicet eximiatione si fuerint probatum domnum, fiat sales secundum solidum & libras Vicineticis & nobilibus & castellanis eximatis in ipsi Vicineticis usque ad quantitatem centum.*

VICINIUM, *Vicinias*. *Capitulum* *Pipini Regis* *Italiae* c. 36. *Aut si in illo Vicinio habitant vulueris, &c.* *Ordericus Vital.* 7. p. 707. *In tantum civis ejus infamia, ut peno omnes Ecclesiæ sibi possessiones in Vicinie ejus depopularentur in solentia.* [Statuta Collegii de *Dainvilla* an. 1330. apud *Lobinell.* tom. 3. *Hist. Paris.* p. 511. col. 1. *Expellatur ab eadem domo nostra, siæ scandaloso & rumore in Vicinio, sicut melius potuerit fieri.*]

¶ **VICINATUS**, Eadem notione. *Diarium belli* *Huffia* apud *Ludewig.* tom. 6. *Reliq. MSS.* pag. 165. *Multis u-*
Tom. VI.

nem non modicum. . . de *Vicinata congregavit.*

¶ **VICINITUDO**, *Pari significatu.* *Litteræ Edwardi I. Reg. Angl.* an. 1307. apud *Rymer.* tom. 2. p. 1044. *Volunt sub Vicinitudinis operent mutuo se javare.*

¶ **VICIOLUM**, dimin. à *Vitium*. *Gloss. Lat. Gr.* *Viciolum, d. a. t. u. q. t. p. v.*

¶ **VICISSERE**, *Per vices agere*, *Gallis*, *Se relaiar.* *Vita S. Simeonis Episcopi* *Dolenis* lib. 1. c. 16. in *Actis* *SS.* *Ord. S. Bened.* *Frater autem ejusdem Presbyteri, Vicissensibus se per ordinem ceteris Moachis, hujus monasterii pistor efficit.* *Est. Vide Vicibus.*

¶ **VICISSITUDINARIUS**, *Qui facit sibi vices d' autrai*, in *Gloss. Lat. Gall. Saogerm.* *Vide Focata.*

Vicissatim, *Subinde, vicissim*, in *Gloss. antiq. MSS.*

¶ **VICISSITUDINARIUS**, *Reciprocus, alternus.* *Charta* an. 1338. apud *Ludewig.* tom. 5. *Reliq. MSS.* p. 58. *Vicissitudinis obsecundatione alterutrum obligemur in eum.* *Litteræ Caroli Principis* *Salernitan.* an. 1289. apud *Rymer.* tom. 2. p. 443. *Ut pacis intentum, Vicissitudinariis biac inde tractatibus, venire laudabiliter valeamus.* *Add. Marteo.* tom. 1. *Ampl. Collect.* col. 1587. *Viciffere.*

¶ **VICISSITUDO ÆTERNA**, *Premium vite æternæ*, in *Epist. Johannis V. PP.* apud *Mabil.* tom. 2. *Annal. Bened.* pag. 756. *Et quod pia devotione protinus æterna vite Vicissitudinis cupit, &c.*

¶ **VICIUM**, *Minus, vicius*. *Gloss. Lat. Græco Cod. Sangerm.* *habetur Parum.*

¶ **VICOMERCATUM**, *Nomen loci proprium ex Italico Vico & Mercato*, *Vicus ubi mercatum* *vic* *emporium* *fiu.* *Bonintrus* in *Chronico* *Modnet.* apud *Murator.* to. 12. col. 1134. *Rayaerolus de Pirovano dictæ contrate nobilis, custos castri, mandavit ad Vicomercatum Marco, ut sine dilatione ei mitteret auxilium, sine quo mala erat ei defensio.*

VICONIUM, & *Cistifer*, *nomina metallorum*. *Papias.* ¶ **VICORIUM**, *Vicus minor, mansionum vel ædium collectio* à majori vico dependens. *Charta* an. circ 1180. *Ego Robertus Marmon persequi ei* (*Mauhzo* de *S. Germania*) 15. *acras terre de propria dominia mea in Vicrio de S. Germano & de Fontano.* *Occurrit* *rursum* in alia *Charta* ejusdem ætatis. *Vide Viculas.*

¶ **VICORNIUM**, **VICORNUM**, *Vas quoddam duabus ansis instructum.* *Inventar.* an. 1476. ex *Tabul. Flamar.* *Item plus tria Vicornia sive femalis armorum clasas cam eorum clavibus vacua.* *Ibidem:* *Item plus duo Vicornia sive femalis ovieris.* *Rursum:* *Item plus unum Vicorniam sive femal armorum sive guerra vacuum & cum clave clasam.* *Vide Semalis.*

¶ **VICTARE**, *Visitare, vivere*, in *Gemma.*

¶ **VICTARIUS**, *Comput.* an. 1202. apud *D. Brussel* tom. 2. de *Ufu* *feud.* p. 160. *col. 1.* Et 24. *bacones, qui fuerunt perdit per Vicarios & exercitum.* *f. Prebitor* *annonarius*, *Gall. Vivandier*, nisi idem sit qui

¶ **VICTERIUS**, *Victor, victarius*, *Gall. Voiturier.* *Charta* an. 1378. ex *Regest. Colmubi* fol. 62. v. *Antibonius Alai de Cayrayo in Brianfano diacepsi Ebreduensis V. Arvis promissis & convenis.* . . . *quod Antibonius portabilis seu portari facies cum mulis triginta & octo balas.* *Vide Victarias & Victaralis.*

¶ **VICTICOLA**, *pro Viticola*, *Gall. Vigneron*, in *Statutis Aveoiocepis* lib. 3. rubr. 6. art. 13. pag. 344.

¶ **VICTIMA**, *Idem quod Frisinga.* *Vide* in hac voce. *Acta S. Meinweri* tom. 1. *Jun.* p. 53. & apud *Leibnitz.* tom. 1. *Script. Brunsvic.* pag. 330. *Concessit . . . pole-drum ac 5. Victimis, id est frisingas.* (*1. frisingas vel friskingas.*)

¶ **VICTIMARE**, *Immolare, mactare.* *Gloss. Lat. Gr.* *Vitimo, Boudur*: addunt *Sangerman immolo.* in *Gloss.* *16d.* *Vitimo, immolo.* *Vitimare, Sacrificer*, in *Gloss.*
S f f 3 Lat.

Lat. Gall. Sangerm. Eccl. c. 34. 24. *Qui offeri sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui.* Martyrium Thebæorum tom. 1. Histo. Lother. col. 6. *Mauricius vero apud Aganum oppidum cum suis sociis pro Christo victimatus occubuit.* Utiur Apuleius lib. 7. *Metamorph. semel & iterum.*

VICTOR IGNIVS, dicitur S. Laurentius, in Historia Inflationis Archiepiscopus Magdeburgensis, edita à Gabr. Cossartio cum Conciliis sub anno 967. [Vide *Victor*.]

VICTORABILIS, *Vincere consuetus*, in Glossar. Gasp. Barthii apud Ludewig tom. 3. Reliq. MSS. p. 381. ex Gautoerio de Bellis Antiochenis.

VICTORALIS, *in victu*, in Gloss. Gr. Lat. MS. editum habet *Victorialis*, quomodo Capriolus in Galieno *Victorialis* dies dixit. [Victorales litteræ, Epistolæ victoriz nunciæ, in Lexic. Phil. Golenii. *Victorales* triumphi, Ammiano l. 2. c. 4.]

VICTORIARE, *Victoriam adipisci*, referre, apud S. Eulogium in Epist. ad Alvarum, & Sebastian. Salmanticensem Episcopum in Hist. Hispan. p. 45.

VICTORIATUS, *in victu*, in Gloss. Lat. Græc.

VICTORIFER, Eadem notione. *Lacrymas fundens ante Victoriferos clavos manibus D.N.J. affixos*, in Hist. Liutprandi c. 11. apud Murator. tom. 3. p. 456. col. a.

VICTORIOSA, *Manu victorie*, apud Petrum de Vinea l. 1. Epist. 15.

VICTORIOSUS, *Victor*. Anonymus de Gestis Manfredi & Conradi Reg. apud Murator. tom. 8. col. 585. *Ad cuius itaque demandam protervium, & per bec resiliendum laus inra sua Rex victoriosus accingitur.* Charta Milonis Abbat. S. Remigii Remen. ex Chartular. Campan. fol. 245. col. 2. *Alino anno dominica incarnationis 1206 regnante glorioso & victorioso Francorum Rege Philippo.* Eodem perinde titulo illustris fuit Carolus VII. Francorum Rex. *Victoriosissimus*, apud Sidon. lib. 3. Epist. 3. in ver. Infeript. Gruter. 179. 2. S. Augustin. de Civit. Dei lib. 5. cap. 25. & in Charta Renati Reg. an. 1456.

VICTORIUS, *Pari intellectu*. Sallas Malaspinz de Reb. Sicul. apud Baluz. tom. 6. Miscell. p. 173. *Quod si strenuos & fideles habuisset compagiles, vel maiorem nostre gentis partem Victorini subegisset, &c.*

VICTORINUS, *Monetæ species à Friderico II. Imper. in Italiam, dum Ferrariam obsideret, causa, cum eastera instar urbis vallis se fossa mente munisset, ut direpta & everfa civitate in ea ipsomet loco, ubi stativa habuerat, Victoriam urbem conderet, ubi narrat. Joan. Candidus l. 5.*

VICTORIOSE, **VICTORIOSUS**, **VICTORIUS**. Vide supra in *Victoriare*.

VICTRINÆ, *Fenestæ vitreæ*. Chron. Beceense p. 17. *Quam copellam B. Mariæ Magdalene Victrinis sumptuosius clausit.* Vide *Veyria & Vismra*.

1. **VICTUALIA**, *Commeatus, victui necessaria*. Gallis *Vitnailler*, Italis *Vitnaglie*. Glossæ Dosithei: *Alimonia*, *victuaglia*. Occurrit apud S. Ambrosium lib. 5. Hexæmer. Petr. Blesens. Epist. 69. c. 1. Fulbert. Epist. 38. Petrum Chrysologum serm. 63. & 155. Floardum l. 2. Hist. Rem. cap. 11. Arnulph. Epist. 4. in Capitula. an. 812. c. 8. & l. 3. c. 74. in Hist. Miscella ann. 6. Justiniani Mag. in Hist. Constantium p. 151. &c. Vide Notas Felicis Olii ad Hist. Otonis Morenz p. 157.

VICTUALIUM, in Synodo Metensi an. 753. c. 4. [Chron. Richardi de S. Germano apud Murator. tom. 7. col. 1030. *Pro iure mensurarum Victualium iam in fama, quam in iurminis servabitur forma antiqua, &c.*]

VICTUALIS NECESSITAS, in lege Alaman. tit. a. 5. 1. *Ministeriam victuale*, apud Apuleium de Dogm. Platon.

1. **VICTUALIA**, *significare non habet*, γυναικὶ δὲ τὸν ἰσχυρὸν, Gloss. Lat. Græc. ubi eodem Reg. habet *Vitualia*, Sangermanensis legio *Vitinalia*, quod vero proximum est legendum enim *Basualia*. Vide *Basture*.

VICTUALIO, ipsa *victualium* distributio, vel eorum usus. Charta an. 1492. apud Rymer. tom. 12. p. 476. *In eodem obsequio circa provisionem victualium & victualium exercitus armatæ Regis in partibus prædictis moraturus, &c.* Infra minus bene editum: *Circa provisionem victualium & victualionem, &c.*

VICTUALIA, *in victu*. 2. Parisius de Ceret a in Chron. Veron. ad an. 1243. apud Murator. tom. 8. col. 634. *Et ab alio capite dicti pontis erat Ensius Rex filius ipsius Imperatoris cum Parmensis extrinsecis, defederet & evitantes quod victualia non iustarent in Parma.*

VICTULATIO, *Vide Victalia*.

VICTUALIS, *Victor*, Gall. *Voiturier*. Statuta Verecell. l. 4. fol. 7. v. *Item Victualis tempore vindemiarum portens super folis butallorum trassatarios qui vinum colligant.* Vide *Vitlerius*.

1. **VICTUS**, *Pensio annua, qua victui necessaria comparatur.* Charta fundat. Collegii de Cardinet an. 1302. apud Lobinell. tom. 5. Hist. Paris. pag. 609. *Item ad quatuor victus pro quatuor arstis, & ad duos victus pro duobus theologis, me & bona mea presentia & futura oblige.* *Vivre naturel* dici videtur portio quæ natu minori ad victum tribuitur in bonis paternis sive maternis. Charta an. 1419. ex Chartular. a Corb. fol. 246. v. *A la charge de sel portion de quins & Vivre naturel qui par raison & la custume de lienz poez appartenir audit Eslovenois filis maison & heritier audit sen Jaque.* Alia an. 1442. ibidem fol. 243. *Generalement de tout ce que a cause dudit quint, Vivre naturel & autrement de toutes choses il eust poeuls faire demande, adieu ou poursuite dudit Jaque le Petit son frere.* Vide *Viagium* 2. *Vita & Vitalissimum*.

2. **VICTUS**, *Paralyticus, debilis*, παραλυτικός, in Gloss. Lat. Gr. MSS. Sangerm. & Edit. Gr. Lat.

VICUCIA, *vicus*, in Gloss. Lat. Gr. Aliæ Gr. Lat. *vicus, vicencia, vixen*.

VICULUS, *dimin à Vicus, ut supra Vicerium*. Charta Henrici III. Imp. an. 1044. apud Ecardum Hist. Landgrav. Thuring. col. 315. *Non solum innovans ad campestria Viculos per se statuit, atque ex bis omnibus pradinum nnum colligitur.* Pro lemita, Gall. *Sentier*, occurrit in Chartul. S. Vandreges. tom. 1. p. 623. ubi de manerio quod abouat ad Viculum in uno bauto. *Viculur*, *ruele*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm.

VICUS, *Vici, Papiæ, Castellæ & pagi sunt, qui nulla dignitate civitatis honorantur, sed vulgari beningum cetera incolunt, & pro parvitate sui civitatibus attribuntur.* Infra: *Vicus, castrum, sive munitione murorum*. [Scriptoribus ante annos 1100. idem quod villa, ut observat Valesius Notit. Gall. p. 183.]

VICUS CANONICUS, *Qui ad Canonicos pertinet, in Aëstis Episc. Genoman. apud Mabill. tom. 3. Anal. p. 259. Vicus publicus & Canonicus, ibid.*

VICUS EPISCOPALIS, ibidem p. 305.

VICUS PUBLICUS, *qui filicest, qui non est in beneficium datus. Capitulare 6. an. 806. c. 1. & Append. 1. Capitul. c. 26. Ut festivitatis præclara non nisi in civitatibus aut Vicis publicis seneantur.* Concilium Ravennense an. 904. cap. 11. de Comitibus. *In publicis Vicis domus constituant, in quibus placitum teneant, & secundum antiquam consuetudinem bespiciantur.* Quo nomine appellantur *Compendium*, apud Bedam lib. 3. Histo. cap. 28. & *Leodium* in Annalib. Francorum Loistellans & Metensibus an 769. Aigradus Monachus in Vita S. Anberti Archiep. Rotomagensis n. 25. *Consus autem, qui de*

de Vicis publicis Canonis ordina ad partem Pontificis persolvere consueverant, gratuita benignitate in restauratio-
ne Ecclesiarum benignissimo Peribitoris indultis
caruendum Deo adium. Tabularium Perisense c. 30. apud
Perardum: Cum resideret Dominus Ado Præsul apud
Matiscoam in propria Synodo, venerunt ante presen-
tiam ipsius duo Monachi Leotaldis Videlicis & Girbol-
dus, viva voce proclamantes, quod non deberent Epi-
scopalem receptionem facere apud Iacsum Marcellinum,
qua Capella est, non Vicus publicus: exenia vero & ser-
vitium se dare debere aliis in locis dixerunt, &c. Vide
Vitam Aldrici Episcopi. Cenoman. p. 30. 31. Acta Episco-
porum ejusdem urbis p. 242. 243.

¶ VIDA. Charta 20. 1311. apud Baluz. to. 2. Hist.
Arverna. p. 141. Donatarius & ejus bareses... fiat ascri-
bi annis singulis in festo Corporis Christi... sacre unam
oleum per annum generalem, in qua detur cuilibet pauperi ad
ipsam veniens usque ad valorem duorum denariorum, &
de carnibus ad valorem unius denarii. Mendum ty-
pographicum pro Videlicis.

¶ VIDACERIUS, Locus editus, ut videtur, unde
conspicitur patet, à verbo Videre. Charta an 1344.
ex Schedis Cl. V. Lancelotti: Item quod nulla persona cu-
jusvis conditionis existat, sit ausa sacro Vidac-
eris infra villam Balnolles.

VIDECOQS, vel VIDECOQS, [Gall. Becasse;]
male pro Wit-ec, ut vult Belon lib. 5. de Avibus c. 26.
ab Anglico Wood-cock, Becasse proprie gallum silve-
stem significat. Statutum Johannis Reg. Franc. ann.
1350. to. 2. Ordin. p. 364. Lesdits jurez toutes les se-
maines, trois ou quatre fois, verront & visiteront par
oursours & bestes desdits poulaillers, sous les conuils,
lievres, perdrix, Videcoqs, & autres bestes & oiseaux
sauvages.] Computum Domani Stapularum in Co-
mitatu Bononiensi an. 1475. Recipe pour volles de Vi-
decogs, obaceu volse à 20. den. sans les voltes du ma-
rez de Condesse, dont on ne paye fors 13. den. pour cha-
cune volse. In Computo de Desure, ejusd. anni,
fol. 49. verso: Recepte de Videcoqs deus à Neusebastel
deus au jour de S. Remy. De Pierre de Wierre pour un
passeib, &c. doit au dit terme 6. Videcoqs, qui à rai-
son de 4. den. piceot valent, &c.

¶ VIDENTES, Testes oculati, ut infra Visores
2. Vide in hac voce. Charta an. 1116. ex Tabul. S. Vi-
ctoris Massil. Facia est diffinitio ista... in presentia...
Comitis Barcinonensis, ... Videntibus Pontio Priore
Massilie & Raymundo de Barre, &c. Alia an. circ.
1132. inter Probat. to. 2. novz Hist. Occitan. col. 466.
Videntes istius conventionis vel diffinitionis sunt Rai-
mundus de Balcio, Raimundus de Barjago, &c. Cui
formula respondet ea que sequitur:

¶ VIDENTIA. Charta Bernardi Guillelmi D. de
Montbasone, qua dictum Castrum Guillelmo D. Mon-
tispessulani concedit: Hoc donum fuis pactum & lauda-
tum cum hac charta 7. Id. Aug. anno Domitica Incarn.
1113. in Viduita & presentia Pontii de Montbrun, &c.
[Charta ann. 1120. inter Instr. to. 6. Gall. Christ. novz
edit. col. 276. Hanc solutionem... scimus... in presen-
tia & Videncia & audientia & testimonio canonicorum
Lutecensium, &c. Occurrit præterea tom. 2. novz
Hist. Occitan. inter Probat. col. 470. & 516. Vide Vi-
dentes.]

¶ VIDERE, Salutare, nostris, Voir quelq' un.
Ammianus Marcellinus lib. 14. Contempto Casare,
quem Videri decuerat. Vide Henricum Valesium ad
hunc locum.

¶ VIDERERE, Aparere, Acta B. Tomassi tom. 3.
Mart. p. 691. Que ut recommendavi se B. Tomasso, con-
tinuo ipsum susi frustum Vidis se, & exivit ex eadem
porte aliando.

¶ VIDERE. Instrum. ann. 1368. ex Schedis Præf.
de Maugues: Visis & diligenter examinatis ac corre-
ctis secundum Videre nostrum, &c. Id est, prout nobis
visum est. Vide in Visus.

¶ VIDERI, Esse, in Cod. Theod. libr. 12. tit. 6.
leg. 18. Passim occurritio veteribus Chartis apud Ma-
bill. Diplom. pagin. 465. 466. 469. &c. Hæc munus esse
sufficit.

¶ Hinc fortean nostris Voir dicitur de eo quod
revera est, quod certe existit. Chron. Johannis IV.
Ducis Britan. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan.
col. 697.

Prisonnier fut Charles pour voir

Et lo Sire de Beaumanoir.

Instr. an. 1437. ibid. col. 1046. Item un cinquiesme signé:
Pierre Guibo, Voir est.

¶ VIDIMARE, Apographum ad exemplar exige-
re, Gall. Vidimer Littere Vidimus an. 1559. ex Sche-
dis Præf. de Maugues: Illud transcribi & Vidima-
ri, & illius Vidimus seu transcriptum cum Instrumen-
to prædicto originali debite collationari... petiit. Infra:
Transcribi, Vidimari & exemplari. Aliæ an. 1564. ex
Tabul. Eccl. Massil. Disas litteras transcribi, trans-
sumi & Vidimari... requisiuit. Hist. Episc. Patav. Ge-
orgii II. & Frederici I. apud R. Duellium tom. 2. Mi-
scell. pag. 312. Neque debita cum infamia rogavit quatenus
easdem litteras diligenter conspiceret & examinare,
Vidimare transsumi & exemplari... dignemur.

¶ VIDIMATIO, Recognitio scripturæ. Translat.
S. Norberti tom. 1. Jun. pag. 913. Presentes sub sigillo
vicariatus & amplissimi domini Vicarii generalis Vi-
dimatione, per secretarium expediti fecimus. Vide in
Visus.

VIDIMUS, pro Apographo à Notario vel Secreta-
rio descripto; de qua voce vide Reinbarrum Robigium
lib. 10. Robigal. c. 16. Vidimus de leure, in Con-
suetudine Nivernensi tit. 4. art. 16. 35. tit. 5. art. 6. 14.
[Ordinat. Humberti II. ann. 1340. to. 2. Hist. Dalph.
p. 398. Item quod de ipsis privilegiis & cautelis Regi-
strum in forma publica fieri faciat, ad hoc ut originalia
semper in loco remaneant, & Registrum seu Vidimus
possit cum fuerit expediens produci, & etiam presentari.
Testam. Philippi Boni ann. 144. apud Miræum tom. 2.
p. 1262. col. 2. Volumus denique ut Litteris publica-
tionis aut earum apographis, vulgo Vidimus dictis, que
post decessum nostrum inde describentur, &c. Ceacade
... Vidimus unum aut plura fieri vim originalis in seba-
beatia, apud Marten. to. 6. Ampl. Collect. col. 611.]
Interdum pro Vidimus, habent vox Infeximus, ut
io Chron. V. Thron. p. 123. Vetterum Vidimus ea fuit
formula ex Tabulario Brjvatenfis fol. 1. In nomine Dom.
Ego Ludovicus Dei gratia Rex Francor. & Dux Aqui-
tanor. Hoc est, preceptum Karoli gloriosissimi Regis ad
munificentiam B. Juliani, datum jam tempore venerabi-
lis Frotharii Archiepiscopi. Si positionibus, &c. Ita in
Charta alia an. 1279. fol. 2.

¶ Varietate transper pro variis sculis obtinuerunt
formulae, ut docet Mabillonius Diplom. lib. 1. cap. 7.
antiquior est ea in qua prioris instrumenti duntaxat
fiebatur mentio & confirmatio: recentior vero que illud
integrum exhibebat, quod sub Carolo M. indultum
fuisse probat ejusdem Imperatoris Diploma pro Nova-
licensis Instrum. renovatione: Non enim, inquit,
ex consuetudine anteriorum Regum hoc facere decrevi-
mus, sed volumus propter æstimationem & mercedis
augmentum transcribere precipimus. Consule Mabil-
lionium loco laudato.

¶ VOISSE, Eadem notione. Arrestum Paris. 6. Febr.
1321. Exhibentis copias seu Vidisse quorundam arresto-
rum, &c.

¶ **VIDRIGILTH.** Vide in *Vera*.

VIDUÆ, apud Scriptores Ecclesiasticos dicuntur, quæ servandæ viduitatis professionem, (quam secundum castitatem gradum vocat Hieronymus, Epist. 26.) eorum Episcopos in Secretario emittentibus, imposita ab eo veste viduali, ut est in Concilio Araucano l. c. 27. Toletano IV. c. 56. Duo sunt genera viduarum, scilicet & sanctimonialis: Secularis vidua fuit, quæ ad hoc disponens nubere, laicalem habitum non deposuerunt. Sanctimonialis fuit, quæ mutato habitu seculari, sub religioso cultu in conspectum Sacerdotis vel Ecclesiæ apparuerunt. Honorius Augustod. lib. 1. c. 24. Viduarum prima Diva filia Jacob existit ante legem, à qua usui vidualis caput. Hanc sub lege Judith & alie smitæ sunt: sub gratia vero Anna & alie plurimæ secutæ sunt, quæ secundas nuptias contempserunt. Harum quoque habitus est mundo despectus. Eiusmodi mulieres sanctæ professionis viduas vocat Salvianus lib. 2. ad Ecclesiam Catholicam: Viduas continentium professas, in Præfat. ad eisdem libros: Quæ instant orationibus die ac nocte, lib. 2. ab eorum veste viduali, pullatas viduas, Vincentius Lirioensis in Communiario 1. Denique Professe, Consecratæ, Benedictæ, in Conciliis aliquot Gallicanis appellantur, locis à nobis indicatis in Notis ad Alexiadem p. 418. ubi easdem esse cum priscis Diaconissis, fuisse satis probavimus. Ecclesiasticis stipendiis victitantur. S. Hieronymus c. 3. l. 2. facit: Nec Ecclesiasticis vidua sustentatur alimentis, nisi quæ sexaginta annorum est. & maturitatem habet morum pariter & ætatis. [Index vett. Canonum to. 3. Conc. Hisp. p. 20. De Viduis adolescentulis & infirmis visum Ecclesiæ sustentandis. Vocis crymon sic tradit Rhabanus lib. 1. Comput. cap. 33. Vidua quasi vidua idua, id est valde divisa. Ant. vidua, id est à viro divisa.] Harum ordo rī τὸν χρῆμα τὰν ὡν, dicitur Palladio in Vita S. Chrysostomi p. 47. edit. Emerici Bignotti: τὸ χρῆμα, apud Clementem lib. 3. Constit. Apostol. c. 3. Occumenium ad 1. Timoth. 1. v. 19. & in Clementinis Homil. 11. c. ult. Viduatus, apud Tertullian. de velandis Virg. c. 9. quod jam antea observatum à viro doctissimo Joan. Bapt. Cotelierio in eruditissimis Commentariis ad veterum Patrum scripta. Multa præterea possent hic de viduis, earum habitu, & consecratione, congeri, cum ex Conciliis, tum ex Regum Capitularibus, quæ fere attigimus in Notis ad Alexiadem. Addere tantum placet quædam recentioris paulo xvi. de Viduarum castitatis professione, quæ edidit Willelm. Dugdalus in Antiquitat. Warwicensis Provincie p. 654. Joannes ... Cov. & Lieb. Episc. di. cello fratri nostro NN. salutem & fraternam in Dn. ebaritatem. Per partem honestæ mulieris Margerie Middlemore, relicte Ricardi Middlemore nostre diacestis, nobis est humiliter supplicatum, quod cum ipsa propter ipsius animæ salutem uberioris, ac viduitatis ordinem strictiorem, ad Dei beorem devotius & celebrant servandum, votum continentie emittere, ac continentiam expresse & solenniter foveret, nec non in signum viduitatis sue hujusmodi perpetuæ, Deo servando velam sive peplum cum habitu hujusmodi vidui consensitiam perpetuam expresse & solenniter professentibus debiam & consecratam, seu ab eis communiter usitatum sibi sumere, & ad vitam ea uti in castitate, ac assidue, devote intendit, ipsam ad hujusmodi supplicationem piæ atque devotæ ac Deo placabilem reputantes, aliasque multiplicibus acceperat, quo minus hujusmodi intentum præfate Margerie ad debitum valeamus perducere effectum; ad respondendum igitur expresse & solenniter continentia votum, & castitatis promissum di. cte Margerie, ac in signum ejusmodi continentie & castitatis promissum perpetuo servando, eandem Marge-

riam velandam seu peplandam, habitumque viduitatis hujusmodi viduis, ut præferatur, ad castitatis professionem dateri & usi consecratum, cum unico annulo assignandum, ceteraque omnia & singula faciendam, exercendum & expediendum, quæ in negotio hujusmodi de jure vel consuetudine necessaria seu opportuna fore dignoscantur, vobis committimus potestatem per præsentem. Sigilla nostro signatum, &c. Id porro actum sub Henrico VIII. Rege Angl. an. 22.

Formulam vero Professionis accipe ex eod. Dugdal. pag. 319. Nono die mensis Augusti an. Domini 1360. apud Warwyk, dictus venerabilis Peter altam Missam in Pontificalibus in Ecclesiæ collegiata B. Maria Warwici antedicta celebrans votum castitatis Philippæ nuper uxoris Guidonis de Warwic admisti & accepit: & dixit Philippæ votum castitatis emisit sub his verbis: En la nam de la saint Trinité, Pier, & Fiez, & seint Esprit, jro Philippe, qui jn la semo Sire Guy de Warwic, face parment, & dez quor, & volonter entierement atow à Dien & seint Eglise, & à la benure Virgin Marie, & à tout la bele campagne celsine, & à vout Reverend Piereen Dien Sire Reynard parla grace Dieu Evêque de Wynestre, qui jro amenerai ma vie en ebaschite desore en avant, & ches sera de mou corps, & tout le temps de ma vie. Vide Velum.

VIDUA REGIS, JC. Anglis & Cowello est iha, quæ doxem legitimam è terris & tenementis viri sui, qui in capite de corona Regis tenebat, Regis auxilio sibi subveniri petit.

¶ **VIDUALIS**, Vidua. Testam. Guillelmi Vierecom. Narbon. an. 1397. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 1630. Statua, sive imago lapidea simili corpori dictæ domine matris nostre, & ad modum vivis domine Vidualis. Vide in Vidua.

¶ **VIDUARE**, Orbare, privare. Capitul. lib. 6. c. 370. Illud tamen vobis & omnibus scire cupimus quod non propterea hæc petimus ut ... eorum ecclesias Viduare cupiamus, &c.

¶ **VIDUARE**, Evacuare, Gall. *Vuider*, dilogere. Ch. an. circ. 1407. apud Lobinell. to. 2. Histo. Britan. col. 885. Qui quidem Comes ... insulam comburi & devastari & ab omnibus domoicis suis Viduari fecit.

¶ **VIDUATUS**. Vide in Vidua.

¶ **VIDUBIUM**. Vide Viduina & Viduvium.

VIDUINA, vel VIDUINIA, Bivira, quæ duos viros habuit, Papiz. Savaro ad Sidonii l. 6. Epist. 7. legit in Gl. Isidor. MSS. Vidubium, qui duos maritos amisit. [Quod est ioeptum Grammaticorum commentum.]

1. **VIDUITAS**. Epistola Alexandri III. PP. 161. ad Ludovicum VII. to. 4. Hist. Franc. Regie Serenitatis industriam posinlamus, quatenus consilium & Viduitatem tnam ebrisissimam in Cbrisio filio nostro Willelmo illustri Sicilie Regi literis tuis prudenter aperias, cum attentius admonens, &c. [Prodectiam, providentiam Gall. *Prévoiance*, ioterpretetur.]

2. **VIDUITAS**, Vox fori Normanonis, Gall. *Veuve*, de qua sic Jura & Consuetudines Normann. c. 121. Consuetudo est in Normannia, ex antiquitate approbata, quod si quis uxorem habuerit, ex qua heredem aliquem procreaverit, quem natum vivum fuisse sciverit, sive decesserit, totum feudum, quod maritus possidebat ex parte uxoris sue, tempore, quo decesserit, ipsi mariti, quamdiu ab aliis cesserit nuptiis, remanebit. Post decessum autem ejus, vel post contrahendum cum alia matrimonio, bæredibus mulieris, ex ejus decessu feudum per Viduitatem tenebat, ipsum rebus feudum successione ratione. Vide in Curialis 4.

Id etiam in Aragonia obtinet: ita tamen, ut re-

neatur

neatur de bonis viduitatis alimentare non solum filiorum communes, sed etiam privignos sive ostendendos: si quidem in aliunde boni non habentis, unde se possint alimentare, ut ait Michael Molinus. Jacobus I. Rex Aragon. in Foris Olcese an. 1247. fol. 33. Desunt vero, uxor vidua, licet non filios habuerit; omnia, quae sunt in habuerit, possidebit: easdem vidua existens, & licet non accipiat virum, si manifeste teneris fornicatore vel adulterum, amittit viduitatem & dotem, ac si duxisset virum. Multa de jure Viduitatis habent etiam Fori Aragonenses. §. tic. de jure viduitatis, & Liber 5. Observantiarum tit. de Jure dotium, & l. 3. rit. de homicidio, §. 10. & Consuetoria post eisdem Observantias p. 43. v. praeterea idem Molinus in Repertorio Fororum Aragon. in v. Viduitas. [Le Roman de Vences MS.

Mainte sans bonnoir & mainte en Veuve,

Et mainte ensant peti & hors envelopé.

1. VIDULA. Ordericus Vitalis lib. p. 728. Qui accipit securibus & Vidualis, aliisque multis modis seramenti non caret & fuerit stuprandus; &c. [Emendat G. Barchius in Gloss. apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. Gnuiv vel Gumbalis. Vide Guvia.]

2. VIDULA, Instrumentum musicum. V. Vintla.

3. VIDUMARI, s. pro Viniarii in Cod. Theod. lib. 14. tit. 7. leg. 2. ex Gothofredo notis ad hanc locum.

4. VIDUNIA. Vide Vidina.

VIDUVIUM, Viduitas. Distinctum Viduvii vulnus, apud Sidorium l. 6. Epist. a. Glossae veteres: Vidubium: *επιστολή*.

5. VIELLA, VIELLATOR. Vide Vitula.

6. VIENAGIUM, Praestatio quo domino exsolvitur prosecutor transitu. Vide in Guid. Charta ann. 1193. apud Mirum to. 1. pag. 397. Omnium ad prenominatam ecclesiam, vel ad nros fratrum in ea commorantium pertinentia, quoniamque modo, siue terra sine navigio per terram nostram transiunt, absque teloneo & Viengio & omni exactione, libere transire permittantur.

7. VIENATIUM, VIENATOR, ut Vienginum: & qui jus illud exigit. Vide in Guid.

8. VIENNENSIS MONETA. V. in Moneta Baronum.

9. VIERE. Instrumentum an. 1282 inter Ordinat. Reg. Franc. to. 3. p. 260. Poterunt illi carnisfices habere servientes; ad ipsas carnes foriandas, senturizandas, Viendas, & prout decet, preparandas; & non ad eis sciendendis vel vendendis. Ita hunc locum distinguendum censet: adeo ut Viere, purgare, exenterare, Gall. *Vider*, significet.

10. 1. VIERIA, ut Vinnia, ni fallor, Jurisdicção *Vierii*. Charta an. circ. 1080. to. 2. Hist. Eccl. Meld. p. 10. Eble de Rascione inistro habebat quendam consuetudinem in terris *Morsini*, quae *Vieria* vulgo dicitur. Tabul. S. Martini Pontif. Odo Comes de Corboilo concessit Deo & S. Germano Pontif. vicem *Vieriam* quam habebat in terris *Morsini*. Vide Viarins.

2. VIERIA. Charta Henrici Regis Franc. an. 1060. pro Monast. S. Martini de Campis: Cam omnibus redditibus atque redditibus terre, silva, vinearum, atque pratorum: de redditibus quidem passionis, *Vierie*, silva, atque legiti, omnem decimum.

Quid fit *Vierin* altera hac notione aperte docet Charta Nicolai Episc. Camerac. ann. 1139. inter Instr. tom. 4. Gall. Christ. novz edit. col. 295. Addit etiam idem Gerardus piscatoris tendentias qnatour, quae vulgo *Vieria* nominantur. Ubi haud obscurum est *Vierin* significari locum in fluvio palorum serie coarctatum piscum expandorum gratia, idem proinde esse quod nostris *Gord* dicitur. Vide *Gordus*. Neque aliud sonat.

VIERUS, in Charta ann. 1197. ex Tabulario Lehu-

neusich. 20. Sanctus vero Petrus habet *Vierum* super molendinam; & intra illud *Vierum* & molendinam non potest habere penominatus Johannes *Vierum*, nisi ingenium dormiens... Sed D. Johannes piscari potest ibi cum travello & sacco. Et sciendum, quod *Vierus* B. Petri sanctum habere debet consuetudine clausura & assuetudine passiva supra molendinam, quoniam *Vierne* debet habere in riveto de antiqua consuetudine.

Ejusdem esse intellectus *Vierum* atque *Vieriam* rursum probare facile est. Charta an. 1260. ex Tabul. Corbeiensis: Recognoverunt se vendidisse Johanni de Fontanis ad *viam* ipsius Johannis pro decem & septem libris Parisiensibus... quidquid habebat in molendino & Viero de Bouzencours. Quae vernacule sic effertur in Charta Johannis Abb. Corb. ejusd. anni in cod. Tabul. *Eccein* nos *maires* & nos *bon* de Bouzencours est *venus* devant nous & à reconte qu'il a vendu par loial vente à Jehan de Fontaines notre neveu par toute la vie *ebeli* Jehan tous les pontis qu'il avoit & poit avoir en molin de Bouzencours & en son *Vier*, les *quex* *cofes* il tient de nous. Charta an. 1261. ex Chartul. 23. ejusd. Monast. Johannes dicens *paganus* de Cheris & domiella Margnria ejus uxore recognoverunt coram nobis se vendidisse... quendam *Vierum* suum *finm* inter *Chorisfinum* & *Sallicum* *aguasum*. Alia ibid. an. 1331. Confessi fuerunt... se vendidisse... dimidium *piscituram*... à loco qui dicitur *le Vier* du Cheris usque ad calcem de Saillia & quos. Eadem vernacule ibidem leguntur: Il avoit & poit *pisquier* devant *castle* *vente*, si comme il dist, de tous *barnas* en la *riviere* de *Somme*, depuis *le Vier* du Cheris jusque à *le cauchie* de *Sailly Linneob*. Chartul. S. Quintini in insula pag. 96. Item quant à l'article de *Viers* de cloies on de verges... *ceux* *viuier* par dessous le pont *Trivissin*, disons & ordonnons que in *promiere* nulle des *Viers* faits de *clais* ou de verges dessous le dis pont aura 100. *pieds* & le *vrou* tenant à *le dite* en *avallant* aura 7. *pieds* & les deux *ailes* de *montee* *ebacane* anra 50. *pieds*, & li *tron* d'iceili *monde* aura 8. *pieds* & li *tron* de l'avalice *ensui* vant anra 7. *pieds*, & li *darraine* *aile* de *Viers* ou cloies *desussuies* nura 100. *pieds*. Vide *Verum*. Interdum *Vieris* idem significat quod supra *Bedm* & *Bierum*. Vide in his vocibus.

11. VIERRUM, in Codicibus censualibus Dombarum & Calomontis, interprete D. Aubrey, est Ager incultus & sterilis. Charta Bellioe an. 1460. Item possidet quoddam *Vierum* quod fuit nias *confinatum* à *Margarita Claret*.

12. VIERSCARA, Belgis *Vierschare*, Tribunal, ubi de rebus cum civilibus, tum criminalibus suprema sententia judicatur: à *Schere*, Belgis turma, collectio, Saxon. *Searu*... Consuetud. Furnenses ex Tabular. Audomar. Quicunque *sufurum* pronuntiat capitis *merit* debet in *Vierschra* adduci & ibi debet audiri allegationes. Ibidem: Quicunque in *Vierschra* *banntia* *tumultum* vel *clamorem* fecerit, emendabit 2. sol. Quicunque in *Vierschra* *uni* *coratori* *contradixerit*, *quislibet* *coratori* ibidem *presenti* emendabit 18. sol. Rursum: Quicunque *clamorem* suum fecerit *super* *nigrem* in *Vierschra* & *ipso* *fuerit* *se* *habuitum* *nuxilium* *coratori* & *desecrit*, emendabit *Comiti* 3. *libras*. Vide *Vnebrum*.

13. VIERUS. Vide *Vieria* 2.

14. VIETATIO, Vetitum, interdictionum. Charta Bonze Principis Sabaudie an. 1224. in Statut. Perus. fol. 31. Non *obstentibus* *panis*, *inhibitionibus*, *Vieta* *tionibus* & *proclamationibus* *sacris* seu *fiendis* *quibus* *cumque*. Vide *Vetum*.

15. VIETOR, *verba* & c., in Gloss. Lat. Gr. editis, unde emendandum est *Vietor* & *Vitor* in MSS.

16. VIGA,

¶ **VIGA, VIOUA**, Tigni species. Reparatur facta in fenescallia Carcass. an. 1435. ex Sebemis Cl. V. Lancelot: Pro ponendo in disto molendino plures fustes & Vigas... Pro uba Viga que erat nova, longitudinis quatuor canarum... Carpentario pro quatuor diebus, quibus vacavit tam pro ponendo distas Vigas & fustes in disto molendino... Pro ponendo in domo... unam Vigam & plures cabirones... Ibidem: Pro dnabus Vigis reus Narbonne, qualibet longitudo seu canarum cum dimidia... Pro dnabus Vigis reus de Narbonne continentes quolibet septem canas ex longitudo pro sciendo ab ipsis posses Carcassone... 7. l. 15. f. 1.

¶ **VIGAIA**. Charta ann. 1193. ex Chartul. S. Vandregh. tom. 1. pag. 805. Accepi... unum ortum suum intra ortum meum ex unolatre & suam Vigaiam ex altero. Haud satis asserta est lectio, ut vocis notionem aperiam.

¶ **VIGARIA**. Vide in Vigierius.

¶ **VIGATURA**. Vide supra Vigur.

¶ **VIGENNIUM**, Vicennium. Ante decennium & Vicennium, in Actis S. Wernheri tom. 2. April. p. 724.

¶ **VIGERALIS, VIGERARIUS**. V. in Vigierius.

¶ **VIGERE**, Adolescere, roborari, invalescere, Gr. ἀμαρτίν. Vetus Interpres S. Irenzi lib. 5. c. 35. Et sicut vero resurgit, sic & vero premeditabitur incorruptelam, & augbitur, & Vigobis in regni temporibus, ut fiat capax glorie Patris.

¶ **VIGERIA**, VIGERIATA: Vide in Vigierius.

¶ **VIGERIUS**, Vicarius, ex Gallico: Viguer. Vigarius Comitibus, in Chartis Parenfalibus form. 6. & 7. Charta Ludovici VI. Regis Franc. ann. 1114. Ita etiam toto foro nec in claustris... in predictis sollempnitatibus Dapifer noster, vel Propositus, vel Vigierius, vel Thelonarius aliquid auferre... presumat. Chronicon MS. Bertrandi Guefclini:

Joveus saymon Viguer, lo mieun lieu tenrez.

[Occurrit præterea apud Thomaster, in Biturig. p. 227. De Laurico to. 1. Ordinatio. Reg. Franc. p. 110. Menester. Hist. Lugdun. p. 84. Fleureau Hist. Blefens. p. 112. in Gall. Christ. to. 4. col. 149. &c. Vide in Viarius & Vicarius.]

¶ **VIGUERTUS**, Eodem significatu. Litteræ ann. 1356. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 3. p. 112. Ut nos de cetero iusticiam faceremus, & fieri & servare mandata per senescallos, Viguerios, prepositos & alios quoscunque officiales, &c. Libertat. villæ Figiaci an. 1369. ibid. p. 264. Viguerius & iudex ipsius ville Figiaci, qui soli iudices nostram curiam regalem in dicta villa habent exercere & curiam gubernare, &c. Charta an. 1274 tom. 1. Hist. Dalp. p. 126. Item... quod dictus Archiepiscopus, Viguerius, correator seu iudex non accipiat, &c. Occurrit rursum ibid. p. 140. Arestum Parlamenti Tolos. ann. 1498. Si prisionerius & præventos in causa criminali coram præfatis officariis... ad ipsos Viguerios & iudicem Albie appellare contingat. Statuta Avenion. rubr. a. ars. 1. pag. 3. Institutus Viguerius iurabit in concilio civitatis, de dicta civitate & ejus territorio extirpare pravitatem hæreticam, &c.

¶ **VIGERII**, Viarum Domini, Seigneur Voiers. Vigierii feudales, in Libertatibus de Bisfidenio in Pictobus an. 1161. Vide in Mestru.

¶ **VIGERIA**, Justitia & jurisdictio Vicarii. Charta Gaufredi Comitibus Andegav. & Agneris uxoris profundatione Abbat. B. Mariz Santonenfis an. 1047. in Reg. 114. Tabul. Regii ch. 239. [et inter Instr. tom. 2. Gall. Christ. novz edit. col. 481.] Consequenter illam etiam quæ Vigeria dicitur, felices de homicidio, de furto, de rapto, & incendio Deo & B. Mariz... finimus. Alia Joannis Regis Angliz ibid. Sed domos, curtes, possessiones

net suas, homines & monasteria eandem, Vigariam; altam & bassam justitiam de furto, de rapto, &c. Charta Bernardi Episcopi Santonenfis ann. 1151. Et contra vero Ecclesia ista instantius cum omni rebus hanc omnia negotabat, asserens, quod ad consuetudines istas, nec Vigariam, nec exactorem aliquam in bonis suis habebat, &c. [Charta ann. 1208. ex Tabular. B. M. de Nantolio dioc. Inculsum. Vigeria parva seu magna, seu cognitio, cohercio & punitio ejusdem cohercionis realis & personalis, seu mixta, & omne emolumentum jurisdictionis prædite, &c.] Charta Mauricii de Bellavilla Dom. Canaschiz, Sept. 1265. pro Libertatibus de Boisdecen: Sed sciendum est, qualis sit Vigeria: illa talis est, raptum, furtum, murtricia, & traditiones, & omne malefactum de criminis feodalibus, la mesle caminorum feodalium, in qua sanguis non apparuerit, &c.

¶ **VIGERIATA**, Jurisdictio, districtus Vigierii. Charta Ludovici VII. Reg. Franc. an. 1224. to. 1. Ordinatio. In septem, & unaqueque Vigeriata unus tantum Vigierius habeatur.

¶ **VIGARTA**, Eadem notione. Charta ann. 883. inter Probat. to. 1. novz Hist. Occitan. col. 138. Curie mea... que est in pago Ratenico, in Vigariis cui vocabulum sunt Camaronense & Brasense. Notitia ann. 957. ex Tabul. Gellon. Una de vinea modata... in Vigaria Agonenfi. Vigaria Albienfis, in Testam. Johannis Episcop. Albienf. an. 1273. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 1483.

¶ **VIGUERIA**, Justitia, jurisdictio, officium Viguerii. Charta an. 1362. to. 1. Hist. Dalp. p. 146. Jaquemetus Archiepiscopi filius... nobis fecit homagium de Vigueria & officio toto Vigueria ostri & madamensi de Peyrino cum pertinentiis ejusdem.

¶ **VIGUERIA**, Exactio quam Viguerius faciebat intra vigueria sua limites. Homagium Guidonis Vicecom. Lemovic. præfixum Abbati S. Marcialis an. 1245. apud Stephanotum to. 2. fragm. Hist. MS. Nos & præpositus, & Viguerii, & præpositi ostri in quadam parte burgi de Monmalier ingerenda nos & levando ibidem & in aliis locis accensagia & Vigueriam & quedam alia quæ ad abbatem & conventum iure domini pertinebant. Charta an. 1262. ex Chartular. S. Benigni Divion. Idem Bertrandus pro illis quadraginta solidis... quatuordecim in perpetuum decimam & Vigueriam suam in sinagio de Giron.

¶ **VIGUERIATUS**, ut Vigeria, Justitia, jurisdictio Viguerii. Bulla Nicolai V. PP. ann. 1447. apud Sebast. Panton. tom. 1. Hist. Avenion. p. 31. Decernimus ut sicut hactenus fuit curia Vigueriatus auditoris causarum camera Apostolica in civitate prædicta firmiter conservetur.

¶ **VIGERIA**, Uxor Vigierii. Obiit. Eccl. Auris. MS. ad diem 18. Mart. Eodem die obiit Nazarie Vigeria Aurisiodorensis.

¶ **VIGERALIS, VIGERARIUS**, Justitia Vigierii obnoxius. Charta Philippi Episcopi Pictav. an. 1232. apud Steph. to. 3. Ansq. Bened. Pictav. MSS. p. 84. Fuit taliter diffinitum quod mobilia murtriariorum concilio hominum abbas Vigeralium, prior de Maiores vel mandatum abbas de cetero scilicet, & divisione facta eorumdem mobilia per priorem vel per mandatum abbatum media pars electa a Vigerie per manum prioris ejusdem traderetur. Charta an. 1374. ex Chartul. S. Joh. Angeriac. p. 168. Una cum omnibus censibus, redditibus, hominibus Vigeralis, jurisdictio, iuribus & deversis omnibus.

¶ **VIGESIMAR**, Solidum pro libra exigere, Gall. Lever le sol pour livre. Locus est in Superponere 1.

¶ **VIGETUS**, Vigens. Frigidus in Vita S. Wilfridi facit 3 Bened. part. 1. p. 176.

*Max proceres inter rumulusculus exiit aula,
Seilicet advocasse vivum virtute Vegetum.*

¶ **VIGIA**, pro Jugia. Vide *Cisa*.

¶ **VIGILANTER**, Prudenter, sapienter. Chron. Fontanell. apud Acher. to. 3. Spicil. Acher. p. 356. Cum ... humiliter illi suggererent, ut, ut quid inde agere deberent, decretaerit, *Vigilanter* hoc decreverit, &c.

¶ **VIGILANTIA**, pro Vigiliis, seu Matutinis, Horis Canoniciis ita dictis. Charta Will. Comitissæ Bonifacii Marchionis filiz sub anno 995. apud Ughellum to. 3. Italice sacre pag. 48. *Sic esse instituto, ut omni tempore die nocteque orationes seu Missam solennem, ac nostra Vigilantia in ipsa Domini Ecclesia monasterii facere seu canere debeant, secundum regulam S. Benedicti, &c.* Alia Ottonis III. Imper. ibid. pag. 51. *In Psalmis, hymnis, seu Missis, & orationibus, & nocturnis Vigilantiis, &c.*

¶ **VIGILARE**, Excubias agere, Custodire. Conc. Legion. an. 1012. inter Hisp. to. 3. p. 192. *Et in tempore belli & guerra veniant ad Legionem Vigilare illos muros civitatis.* Vide in *Vigilia*.

¶ **VIGILARE SE**, Cavere sibi, Gall. *Prendre garde à soi*, in cod. Conc. can. 24. p. 191. *Si quis homicidium fecerit, ... & usque ad novem dies captus non fuerit, veniat securus ad domum suam & Vigilet se de suis inimicis.*

¶ **VIGILARE EGROTUM**, Assidere totam noctem ægroti sollicitando, Gall. *Veiller un malade*. Menotti Serm. fol. 176. *Videns dominus quod quotidie infirmus angerebatur, nec medici dabant ei bonum responsum, misit ad conventum nostrum, ut mitteretur duo fratres ad Vigilandum eum, (marium suum) de nocte.*

¶ **VIGILARI**. Appendix ad Anisiphon. Rom. à Thomafo edit. an. 1689. p. 440. *Et quoniam hæc sancta Dei & B. Petri basilica est fundamentum & caput omnium ecclesiarum, quædam prerogativa in ea tantum Vigilantur pallia.* Ubi ad eum respicit usum de quo Auctor Ceremonialis Romani lib. 1. sect. 10. *Sic confecta pallia per subdiaconos portant ad basilicam Principis Apostolorum, & per Canonice basilicæ præstant super corpora Petri & Pauli Apostolorum sub altari majiori: ubi factis ex more Vigiliis illa per noctem dimittunt, deinde restitunt subdiaconis, qui in loco benevolæ conservantur.* Vide *Pallium* 3.

¶ **VIGILARI**, Idem, n. fallor, qui *Vigiles* mor. Vide in hac voce. Tabul. Rothom. Salomon dat S. Salvatore montem Alabari cum massis & Vigiliariis.

¶ **VIGILATOR**, Idem quod *Gaita*. Charta an. 1293. apud Gul. Frynneum in Libertatib. Eccles. Angl. to. 3. p. 568. *Quod quidem videns quidam Robertus de Weyte Vigilator ipsius Episcopi, coronavit post socios suos, & alios de familia Episcopi.*

¶ **VIGILATORES**, Exploratores; *Ἀγνοῦντες*, recentiores Grecis, de qua voce egimus in Glossat. mediz Græciz. Vetus Charta apud Brandonum l. 10. Monarch. Lusitan. c. 1. *Bene audisti paulo antea per suos Vigilatores, quod sunt infiniti Cemitos, & multiplices pedanes.*

¶ **VIGILAX**, Vigilans, industrius. Sidonius Epist. l. 1. lib. 5. *La paginis ejus Vigilax lætor invenies vetera nomina Camænarum.* Adde Epist. 12. lib. 8.

¶ **VIGILES**, Tenentes, qui excubias debent. Charta Gausfredi Vicecomitis Bituricensis an. 1012. pro Monasterio S. Ambrosii Biturici. *Relinquo quoque omnes consuetudines, videlicet villicationem, stabulationem & ita liberum reddo eadem burgum, &c. ... à molen-dino quoque, qui vocatur Mirabella, reddo Vigiles homines ibi manentes, usque ad eundem burgum, ex utraque parte aquæ, ad Monasterium vel burgum custodiendum, cum eis deo, qui in eodem burgo moran-*

tur. Charta Henrici Regis Romanor. ann. 1107. apud Chapeavillum to. 2. Hist. Leodiensis p. 54. *Item in domibus ad claustrales sedes perscrutibus, forentis potestas hinc nullum spoliandi, aut ostium obstruendi, vel Vigiles, vel stationem denarios exiguam habebit, &c.* Tabul. S. Genovefæ Paris. an. 1211. *Custos ver-currie & portarius, & asinaris, & Vigil, qui de nocte iurum vigilabat, &c.* Charta Stephani Comitis Sacri-Cæsaris an. 1178. *Obiit, quos Vigiles capiebant.* Vetus Charta in Additamentis Mariti Paris. pag. 150. *Quod Vigilie fiant per singulas villas, sicut fieri consueverunt, & per viros probos & validos. V. Walla.*

¶ **VIGILGALLUS**. Vide *Vigilarii*.

¶ **VIGILIA**, Nocturnæ præces, quibus veteres olim Christiani vacabant, nunc abolitæ, & in solis fere monasteriis & aliquot Ecclesiis Cathedralibus usurpatæ. Libellus præcum Marcellini & Faustini cap. 66. *Sed quia pro conditione rerum quolibet tempore vel clam solutis auster sacramenta facienda sunt, idem sanctus Presbyter Macarius dat Vigiliis ia quadam modo convocato fraternitatem, at vel noctu divinis lectionibus fidem plebs sanctæ roboraret.* Cassian. de Instit. Cænob. lib. 3. c. 8. *Vigiliis, quæ singulis hebdomadibus à vespere illucescunt, Sabbato celebrantur, idcirco seniores byemali tempore, quo nocte sunt longiores, usque ad quartum gallorum casum per monasteria moderantur, ut post excubias totius noctis, reliquis duabus ferme horis refectantes corpora sua nequaquam per totum diei spatium semai torpore marcescant.* Vigent tamen etiamnum Vigilie Natalis Domini apud omnes Christianos Greg. Turon. de Vitis PP. c. 8. *Ad Vigiliis Dominici Natalis adventum, monachique Presbyteram, dicunt: Vigilemus unanimiter ad Ecclesiam Dei, &c.* Et lib. 3. Hist. c. 17. *Cum Dominici Natalis aor alma populus esset, idem Pontifex priusquam ad Vigiliis descenderet, iussit, &c.* D. Vigiliis Christianorum, vide *Concil. Matifconense II. cap. 1. Iudicium l. 2. de Eccl. offic. c. 12. Honorium Augustod. lib. 3. c. 6. Durand. de Ritibus Eccl. lib. 2. cap. 4. Covarruviam Var. relol. lib. 4. cap. 19. §. 10. Mundelbium Anst. Mon. Ep. 69. Card. Bona de Divina Psalmode. c. 4. &c.*

¶ **VIGILIA**, Ipsum Officium nocturnum, quod in vigiliis nocturnis olim decantabatur. Durand. lib. 5. Ration. c. 3. n. 6. *La tempore aspruali celebras Ecclesia nocturnum officium in tempore prime nocturnæ, licet quædamque semper vigiliis, (quod quidem Vigiliis sub aliquo nomine vocat) & specialiter in festivitatibus Beatorum Joannis Baptiste, Petri & Pauli, &c.* Infra: *Romani etiam adhuc in præcipuis festivitatibus totius anni, in festo dicunt 3. Psalmos, & 3. Lectiones, quos Vigiliis vocant, & in Nocturnis idem repetunt.* [Epist. Gualonis Presbyteri Paris. apud Baluz. tom. 5. Miscell. p. 361. *In nocte autem natiuitatis Damiani sine Domine laha mea aprries, & sine Deu in adiutorium meum intende, & sine inuitorio ab catipona & psalmo incipientes, novem lectiones fatiunt, quas Vigiliam vocant.* Vigiliarum sententia celebravit, in Chron. Novalic. apud Murat. to. 2. part. 2. col. 743.]

¶ **VIGILIA**, Officium, quod pro Defunctis celebratur, quomodo etiamnum appellatur. Concilium apud Saponarias an. 859. c. 13. *Pro eo, qui doctores, in sedibus sepelias Missæ, totidemque Vigilia Domini persolvantur, &c.* Hugo Flavioiacensis in Chron. p. 172. *Quantum vero affectu & studio memoriam defunctorum eorumdem, id est, officium, quod Vigiliis dicimus, & Missæ celebrationem agi insinuerit, noverrunt, qui hoc facere consueverunt.* Odalricus lib. 1. Confectus. Cluniac. c. 3. *Servitoribus autem operariis, usque dum & ipsi surrexerint à mensa, agitur officium, vel quod à austeribus Vigilia vulgo appellatur, quod aliquando cum*

rant

quanti defuncti non haberentur, fieri solebat cum tantum lesionibus tribus & responforiis, nisi aliquis fratris anniverfario superveniente. Vide Durandum lib. 2. de Ritib. Eccl. c. 24. n. 1. [Charta fraternitatis inter Monachos S. Martini de Campis & Moniales Faremonast. an. 1241. Quando tempore aliqua de monialibus Faremonasterii mori contigerit, obitu dicta monialis nunciato vel cognito apud S. Mariam, tabula pulfabitur, & officium seu Vigilia statim fiet, in crastina Missa celebrabitur in conventu praefuncta.]

¶ VIGILAE inter obventiones Curionum recensentur in Tabular. Gellonensis: Bernardus & uxor ejus Willhelma ecclesiam S. Hilarii & S. Mariae, ... cum decimis, & primitiis, & offerentiis, Vigiliis & cimetis ... concessimus.

VIGILIA. Joan. de Janua: Vigilia dicitur dies profestus, felices dies primi ante festum, quia tunc in fero vigilia vacamus. Alcuinus de Offic. divin. Ad quod signandum, (temporalem Sanctorum angustiam) praecedentibus eadem natalitia diebus, quas vulgo Vigilias eorum appellamus, solito parvis vespertis, eadem solennia debitis jejunium obsequiis, & maceratione carnis devote praevenimus, ut per pridianam purificati abstinentiam, dignius celeberrimus sequens festus letiam. Honorius August. l. 3. c. 6. Mere antiquo duobus nocturnis officia in praecipuis festis vigiliis agebantur; unum in initio noctis à Pontifice cum suis Capellanis absque Venite: aliud in media nocte in Clero, sicut adhuc, solenniter celebrabatur; & populus, qui ad festum confluerat, tota nocte in laudibus vigilare solebat. Postquam vero illud bonum in malum permutaverant, & turpibus cantilenis ac saltationibus, potationibus & fornicationibus operam dederant, Vigilia interdicta, & dies jejunii dedicati sunt, & vigiliarum nomen retinuerunt. Similia habent Beletus c. 137. & Durandus l. 6. c. 7. n. 8. Gregor. Turon. l. 10. c. 31. n. 6. de S. Perpetuo Episc. Turon. Hic instituit jejunia Vigiliisque, qualiter per circulum anni observantur, quod hodieque apud nos tenetur scriptum, &c.

VIGILIAE FAGERE, [Officio vigiliz adesse.] Charta Pontii Archiepisc. Arelatensis an. 1000. to. 6. Spicilegium Acheriani p. 427. Quod si est talis, qui per indictam sibi penitentiam non introat Ecclesiam, ... hic talis ad jam dictam Ecclesiam si venerit, in die videlicet dedicationis ejus, aut semel in anno cum sua vigilia, & adjuturium dederit ad opera Ecclesiae S. Mariae, quae molo nevisit construat in prelibato monte ... sit absolutus ab ipsodie, quo suam Vigiliam fecerit de tercia parte majorem peccatorum, unde penitentiam habet acceptam, &c. Infra: Ipsi autem oratoribus, qui cum sua Vigilia venerunt ad Ecclesiam S. Crucis, &c.

VIGILAE, quas in bonare Domini Martini observabant, prohibentur in Concilio Antiodorensi c. 5. quod per superstitionem & ad forilegia ex fieri solerent.

VIGILAE, quae in Concilio Antiodorensi can. 3. fieri prohibentur, intelligendae sunt non ex duntaxat, quae in privatis domibus fieri consueverant, ut observat Baronius an. 599. nu. 53. 54. sed ex etiam, quae in ipsis aedibus sacris; sed cum choreis, & pagano ritu: Non licet compensas in domibus propriis, nec Vigilias in festiuitatibus sanctoium facere. Vetus formula, post Pontificialem Theodori p. 350. Si in solennitatibus abstineretis ab uxore sua, si vultis ad choreas, & maxime in Ecclesia & devote, sicut quidam, qui faciunt Vigiliis in festis in quibusdam partibus, & faciunt in locis inobsequiis. Sed &, ut supra observatum, Vigilia in bonore Domini Martini celebrari, ut superstitione vacentur in eodem Concilio Antiodorensi c. 5. ut & in Vigiliis circa corpora mortuorum, vetantur

eborea, & cantilena, secularis ludii, & alii turpes & sacri, in Synodo Wigorniensis an. 1240. c. 5. ubi additur: Nec ad dictas Vigilias aliqui veniant, nisi causa devotionis, &c. Adde Concil. apud Pontem Audomari an. 1279. c. 10.

VIGILIAS FACERE dicebantur Tyrones, qui Militarem ordinem erant consecuturi; pridie enim in Ecclesiam secedebant, ibique pernocabant, orationibus dantes operam. Matthaeus Westmonast. an. 1306. Ipsa quoque nocte in templo praedictis tyrones, quotquot poterat capere locum ille, suas Vigilias faciebant. Sed Princeps Wallia praecipio Regis patris sui, cum praecelsis tyronibus fecit Vigilias suas in Ecclesia Westmonasteriensis. Vetus Ceremoniale Creationis Militum de Balneo: Et en ceste guise demorera l'Escuyer en la Chapelle, tant qu'il soit jours, tousjours en oraisons & prieres, requerrant le puissant Seigneur, & sa benoite mere, que de leur dignite grace leur donne pouvoir & confort à prendre ceste haute dignité temporelle en l'onneur & louange de leur, de sainte Eglise, & de l'Ordre de Chevalerie. Et quant en verra le point du jour, on querra le Prestre pour le confesser, &c. Vide Miles, col. 734.

¶ VIGILIA, Obligatio excubias faciendi. Charta ann. 1131. inter Probat. tom. 2. novae Histor. Occitan. col. 459. Conquerabatur praedictis Episcopis ... de leclis moriturum, & de Vigilia ecclesiae S. Mariae Magdalene, & quod noluit eum sequi in expeditione homines eorum & sui.

VIGILIAE MURORUM, à quibus nemo excusatur. Greg. M. l. 7. Ind. 1. Epist. 20. Quia vero compemimus, multos se à murorum Vigiliis excusare, sis fraternitas vestra sollicita, ut nullum aequo per nostrum vel Ecclesiae nomen; aut quolibet alio modo defendi à Vigiliis possit, sed omnes generaliter compellantur, &c.

VIGILIAS CUM CLAVA NOTIFICARE. Charta Chrodogangi Episcopi Metensis ann. 765. apud Meurissium: Debent omnes nocte vigilare, & Vigiliis cum clava invicem notificare. Id est, qui vigilias facit, debet clavæ percussione subinde le vigilare indicare, quod etiamnum faciunt vigiles in Bersedis seu turribus, urbium sub regni confinia.

VIGILIIARI, Monachi, qui in monasteriis alios evigilant ad Matutinos, quibus sollicitudine exstante incumbit, qui septimanam excitationis exercent, Regula Magistri c. 31. Regula S. Fructuosi c. 3. Ita ante mediam surgentes noctem, duodenos per choros recitent Psalmos, secundum consuetudinem; prius tamen quam surgant ceteri, à Vigiliis Fratribus Praepositi excitetur, ut cum benedictione sua & signum moveatur, & cunctorum lectula ab eo, priusquam consurgant, strene visitentur.

¶ A Vigiliis edidit Menardus in Concordia Reg. pag. 418. Sed legendum suspicatur à Vigiliis ex Gloss. Lat. Gr. ubi minus bene legitur Vigiliis & & &, pro Vigiliis. Ut ut idem etiam

VIGILGALLI vocati, ut observat eadem Regula Magistri d. c. ex singulari Vigilgallus; à galli gallinae vigilantia: Magna enim merces apud Dominum est excitantium ad divinum opus, qui pro fama Regula Vigilgallus nominantur. [Ubi emendo: quae profana regula, id est secularis, Vigilgallus nominantur.]

¶ VIGILIUS. Vide in Vigiliis.

VIGILIS, Lucerna vitrea, Massiliensibus Vigilole, in Inventario ann. 1342. ex Tabular. S. Victoris Massiliensis.

¶ VIGILIUM, & &. Gloss. Lat. Græc. in Sangerm. Per vigiliam.

VIGILIUM, & &, in veteribus Glossis p. 359.

¶ VIGINTI-QUATUOR, Magistratus apud Hildensem.

denfemes, qui de rebus gravioribus statuunt, Te-
lomonius de Bello cum civit. Brunfvic. apud Leibnit.
tom. 2. Script. Brunfvic. p. 96. Tandem autem dicitur,
sibi non ex usu fore, ut in his magnis rebus sibi expositis
atque arduis, civitates certiores reddere possint, nisi
prius brevium rerum ad eos, quos Viginis-quatuor appel-
lant, ime quoque ad totius civitatis suae communisatem
relationem faciant.

¶ VIGNEA, pro Vineae, in Litteris an. 1248. inter
Ordinat. Reg. Franc. to. 5. p. 60. art. 18. Hinc.

¶ VIGNETAE, Viticulæ, ornameota in modum
vitiæ, Gall. *Vignettes*. Invenitur. S. Capelle Paris.
an. 1576. ex Bibl. Reg. Item, due alii morsus argenti de
aureis & bachiati ad Vignetas. B. Spolia, Græcis re-
centioribus eadem notione. Vide *Vineatus*.

¶ VIGNOLA, pro Vignicola, Viticola, Vignerem,
apud Cigaltium de Bello Ital. Caritas me infigat ad la-
borem vineæ, quia Vignola proffus.

¶ VIGORARE, Corroborare, confirmare, vigo-
rem præstare. Charta Henrici III. Regis aon. 1040.
apud Marten. to. 2. Ampl. Collect. col. 60. Bannique no-
stri impositione, ne deinceps quisquam hac audeat in-
fringere, Vigoramus. Bulla Leonis IX PP. apud Ma-
bill. to. 4. Aonal. Bened. pag. 735. col. 1. Eadem quoque
firmitate Vigoramus ad & instituta Regum Clodovei,
Dagoberti, Childeberti, Theoderici, qui eadem præcep-
tis suis confirmaverunt. Arnauodus Rosario Ms. l.
2. cap. 7. Deinde Vigora in pascuis donec bobas so-
sum acrem igne mitum.

¶ VIGORARI, Viros acquirere. Rolaodini Patav.
Chron. apud Murator. to. 8. col. 322. Quantum domines
in merore tabescunt, tantum in levitia Vigorantur. Ad-
de Marten. to. 8. Amplif. Collect. col. 447.

VIGORATUS, Vigore præditus, Vigore reus. Dudo
lib. 3. de Ast. Norman. p. 128. Cernens enim Vigoratum
& præcilentem in omnibus saluti, &c.

¶ VIGORATUS, Excitatus, accessus. Charta
Balduini Comit. ann. 1084. inter Infr. tom. 3. Gall.
Christ. novæ edit. col. 22. Dei inspiratione compunctus
& matris prædicta confortatus Vigoratus, tunc con-
sensit, &c.

¶ VIGORES, in Charta Caroli Reg. Hungar. ann.
1238. apud Ludewig. to. 5. Reliq. Ms. pag. 488. Salvis
& suis iuribus & Vigoribus quod omnes & singulos
suos articulos, &c.

¶ VIGOROSE, Acriter, strenue, Gall. *Vigoureu-
sement*. Hist. Cortuf. lib. 2. apud Murator. tom. 12.
col. 801. Cum fere quadraginta equitibus qui cum Vi-
gorose sunt sequuti, pertranfuit pedes prædictos, &c.
Ut fidelitatem de mui sui Vigorosis resumant & confer-
rent, in Charta aon. 1244. apud Rymer. tom. 1.
pag. 271.

¶ VIGRA. Charta ann. 1097. apud Murator. del-
la Antic. Esteof. p. 82. Has autem superscriptas massa-
vitas cum omnibus earum pertinentiis, cum castis, ...
terris, Vigris, aratoriis, vineis, campis, &c. Vide
infra Vilaria.

¶ VIGRINARE, VIGRINULA. Vide *Virginare*
& *Virginula*.

¶ VIGUA. Vide supra *Viga*.

¶ VIGUERIA, VIGUERIATUS, VIGUERIUS.
Vide in *Vigerius*.

¶ VIGUS, pro Vicus, in Charta Childeberti III.
Reg. Fr. an. 710 apud Felibian. Hist. Sandion p. 18. & in
Bulla Agapiti PP. an. 954. inter Probat. to. 2. novæ Hist.
Occitan. col. 96.

VILAGER. Tabularium Prioratus de Lewes in An-
glia fol. 16. Et flagellabit præbendam Prioris per unum
diem cum corredo domini, & habebit 2. ponces ad ves-
peram cum companie, exceptis illis, qui non dant
Tom. VI.

Vilager. Ibid. fol. 14. Quicumque in villa de Hesham
babuerit bovem & vaccam, dabit 1. den. ad Inventionem
S. Crucis, & pro vitulo natus anni obel. Et qui pla-
ves babuerit, tot denarios de Vilager. Et paulo post:
Osemundus de Stane profusus Vilaget, &c. ... dant Vila-
ger cum suo fenjo, &c.

¶ VILAGIUM. Vide *Villaginum*.

¶ VILANAGIUM, VILANATICUM, VILANIA.
Vide infra in *Villanagium*.

¶ VILANUS, f. pro Villosus. Vide *Villofa*. Sta-
tuta Eccl. Ambian. apud Marten. tom. 7. Ampl. Col-
lect. col. 1226. Suppentes quoque, bouppelandi, Vila-
nos, & alia vestimentorum divo. ferum genera ... non
portent (Clerici.) Vide alia notatione in *Villani*, Vil-
lanicus, & *Villanagium*.

¶ VILARIA, Villula, viculus, ni fallor idem quod
Villare. Testam. Guillelmi D. j. Montispefulani ann.
1146. apud Acher. tom. 9. Spicil. pag. 142. Dimittit ei
castrum de Monteferrario cum omnibus suis pertinentiis,
... erratis, camivos, boscos & pascua, aquas & Vila-
rias, &c.

¶ VILARIUM, Eadem, ut videtur, notione.
Charta aon. circ. 1112. inter Probat. tom. 2. novæ Hist.
Occitan. col. 465. Guillelmus de Montespulo similiter
reddat puella & viro suo omnem bonorem Melgoriensis
Comitatus, qui infra prædictos bonores supra cananum
versus Monteferrarium est, excepto Vilario vetula
Melgoriensis comitissa, si vivas fuerit. Neque aliud
forte sonat.

¶ VILARUS, in Charta Odaceris Episc. Lemovic.
ao 833. inter Instrum. to. 2. Gall. Christ. novæ edit. col.
165. Ipsum jam dictum mansum vobis cedo ... cum eccle-
sia in honore S. Sebastiani martyris, Villaris, pratu,
pascuis, silvis, &c. Vide *Villagium*.

VILARNIPNNIUM. Vide in *Ufis*.

¶ VILATGIUM. Vide infra *Villagium*.

¶ VILATUS. Expofitio antiquæ Liturg. Gall. apud
Marten. to. 5. Anecd. col. 93. Membra parvuli sabana, id
est candelæ ad Vilatitico extinguerentur, ne corium eile-
datur. Leg. Viloso. Vide *Viloso*.

¶ VILEFACERE, Parvifacere, Vili habere,
in Gemma.

¶ VILEINAGIUM, VILENAGIUM. Vide infra
Villenagium.

¶ VILERE, Vilipendi. Elogium Milonis Monac.
apud Mabill. to. 5. Annal. Bened. p. 670. col. a.

Provebitur census, Vilet sine nomine sensus.

Vilo, adhibilo, ἐνὶ τῷ, in Gloss. Lat. Gr. Vilio, in
Sangerm. MSS.

¶ VILESCERE, Contemnere, vili habere. Ser-
mo S. Humilic. inter Acta S. to. 7. Maii p. 834. Quia qui
Vilescunt eas (virtutes) omnia perdunt. Pro in con-
temtum adduci, occurrit io Litteris Caroli Johannis
Reg. primogeniti an. 1359. to. 3. Ordinat. p. 395. Nolens
quod humana creatura quam sue similitudinis conforma-
vat, ruditate Vilesceret, &c.

¶ VILHETA, pro Bilheta, Scedula, libellus,
syngraphum. Invenitur. ann. 1276 ex Tabul. Flamar.
Item plus unum aliud debitum de summa viginti sex fen-
sorum auri ... mediante apoca sive Vilheta per eundem
nobilem Stephanum manusua propria insignata. Vide
Billa 1.

¶ VILIABUNDUS. Papias MS. Bituric. Amor-
rent interpretatur amarus, unde Amorreus. filius fuit
Canabam. vel Viliabundus interpretatur. In indice
votum hebraicarum ad calcem Bibliorum: Amorreus,
amari, rebelles. Nihil præterea succurrit.

¶ VILIARI, pro Biliari, irasci. Gloss. Lat. Gr.
Vilior, γάλλο. Bilior, in MSS. Sangerm. Vide *Vilere*.

¶ VILICUS. Vide infra *Vilicinus*.

T t t

¶ VI-

¶ **VILIFICARE**, Vilem reddere, submittere. *Auctor Imitat. Christi lib. 3. c. 8. 'i autem me vilificaveris, & ad asilum redegeris, &c.'*

¶ **VILIPENDIUM**, Contemptum. Statuta Ecclesie Avinionen. 1341. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 567. Item ex communicationis sententia que habetur in hac diocesi, ut plurimum, Vilipendio, ... de cetero amplius timeatur. Charta Caroli VI. Reg. Franc. apud Menester. Hist. Lugdun. p. 113. *Ad sedem Matifconensem evocavit ... in nostrum, & ipsius curie nostre Vilipendium & contemptum, &c.* Occurrit præterea in Conc. Hisp. com. 3. p. 663. in Astis SS. tom. 1. Mart. pag. 589. apud Lude wig. tom. 6. Reliq. MSS. pag. 61. & Rymer. tom. 8. pag. 577.

¶ **VILIPENSIO**, Eodem significat. Guibertus in Vita sua lib. 3. c. 7. *Ipsæ etiam tantis additi consiliat Vilipensionibus clericis, &c.*

¶ **VILIGAS**, Ignavia, Gall. *Lacheie*. Lanfranci Pignoli Annal. Genuef. ad an. 1266. apud Murator. c. 6. col. 538. *Quum Janius consilium foret intrare mare & se parare ad bellum: admiratus tamen suspensatus & Vititate præditus matavit consilium, &c.*

¶ **VILITER**, Cum dedecore & contumelia. Diarium belli Hussit. apud Lude wig. to. 6. Reliq. MSS. pag. 196. *Reliquias Sanctorum de mostantibus & altaribus fumentes Viliter ad angulos præciebant.*

VILLA, Civitas, Gallis *Ville*. Ita usurpasse videtur Rutilius Numatianus in Itiner. dum oppida a civitatibus distinguit, & ortas civitates ex oppidis indicat: *Nunc Ville ingentes, oppida parva prius.*

Lambertus Schafnaburg. an. 1073. de urbe Hartesburg. *Et quia Villam viris fortibus, vallibus & feris undique muratis incursare baud satis tutum putabatur, &c.* [Juramentum Univerfit. Parisian. 125 t. com. 7. Spicil. Acher. p. 126. *Promissum quod juramentis ... a magistris & scholaribus saccent renovari & jurari quod servarent pacem Villa bona fide pro posse suo. Villa nostra Parisius*, in Litteris Caroli VI. Reg. Franc. an. 1386. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. p. 125. Occurrit rursum ibid. p. 171. col. 117. col. 1. & 175. col. 1. Adde eund. Lobinell. to. 1. Hist. Britan. in Gloss. & Murator. to. 12. col. 662.] Will. Britol. lib. 1. Philipp.

*Hic obstat Comiti, ne vires transferas ultra,
Tam bona ac percat sub eodem Villa furore.*
Et Nicolaus de Braia in Ludovico VIII. de Rupella;
Ingredditur Villam, victori supplicat bestis,
De Avinione:

Quos Villa statuis custodes Rex Ludovicus.
Villas hodie, non quomodo Latini prædica rustica; sed complurium in agris mansionum vel ædium collectionem appellamus. Jo. de Janua: Villa, dicitur a vallibus, quasi vallata, eo quod vallata sit solum vallatione vallorum, & non munitione murorum. Inde Villanus. Glossæ Basil. *Ita dicitur villa quia dicitur villa a vallibus, & dicitur villa a vallibus, & dicitur villa a vallibus, &c.* Vita S. Gregorii primi Episc. Ancyenensis: *In quadam vice, ... que in situm iuxta fluvium Byræ vulgaris lingua Villam nuncupavit, eo quod polletet quondam frequentia pagensium, ac pluribus tuguriis.* [Charta ann. 1264. inter Instr. to. 2. Gall. Christi. novz edit. col. 436. *Arbitrabuntur fore necessarium ad construendam & faciendam bastidam super Villam, & ad plateas & carryries dictæ bastide seu Ville capaces, convenienter prædicti abbas & conventus se devotiverunt.*]

Liber inscriptus *Carriaria*, scriptis tempore Ricardi II. Regis Angl. villas dividit in *murales* & *rurales*: ac rurales quidem ait, *contingere campum, pratium & boscum.* nec paucis in Chartis, terra arabilis, prata, pascua, bosci, dicuntur jacere in villa de, &c. Jo. ortefcurus de Laude Legum Angliz cap. 24. *Hundreda*

dividuntur per villas, sub quarum appellatione continentur & burgi atque civitates Villarum et enim metæ, non muris, ædificiis, aut stratis terminantur; sed agrorum ambitibus, terroribus magnis, hamileis quibusdam, & multis aliis, sicut aquarum, boscorum, & vasorum terminis, quæ jam non expedit nominibus designare, quia vix in Anglia est locus aliquis, qui non infra villarum ambitus contineatur, licet privilegii loci quidam infra villas de iisdem villis pars esse non censentur. Bradton. l. 4. tract. 1. c. 31. §. 1. Sciendum, quod de jure gentium agris sunt terminari positi, ædificia sua collata sive vicina, & ex qua collatione suas divisiones & ville, & ex pluribus ædificiis collatis & vicinatis, & non ex uno ædificio constructo, ut si quis in agro unicum faciat ædificium, non erit ibi villa; sed cum ex processu temporis experitis coadunari possint, ædificia plura ædificia, incipit esse Villa, &c. l. 1. tract. 5. c. 28. §. 4. Villa est ex pluribus mansoriis vicina, & collata ex pluribus vicinis. Quo loco pro collata, Fleta l. 6. c. 51. §. 2. habet *Villea*. Vide *Villata*.

VILLE CAPITANÆ, Majores, in Capitalari de Villis cap. 19.

VILLE DOMINICALES, Dominicate, & Indominicate, proprie Regum vel dominorum. *Ville dominicate*, quibus opponuntur *Ville vassallorum*, in Annalib. Francor. Berthinianis an. 870. Edictum Pilsenfe c. 5. *8 Villa nostra indominicate, &c.* Charta Divisionis Imperii Ludovici Pii, edita a Steph. Baluzio, cap. 2. *Es in super duas Villas dominicales ad fudum servitium, &c.* Poeta Saxonicus in Carolo M. an. 785.

..... *Preparant proinus ambo
Ad Regem, jam tum fuerat, qui forte reversus
Ad Villam propriam, quæ dicitur Atintæus.*
Ubi propriam, idem valet, quod *Dominicam*. Vide *Dominicum* 3.

VILLE FISCALES, Quæ ad fiscum pertinent, apud Gregorium Turon. l. 6. c. 32. [Marculfum l. a. form. 52.] Hodoardum l. 1. Hist. Remensis c. 20. &c.

¶ **VILLE FORENSES**, Rurales, quæ a civitatibus distinguuntur. Charta Rudolphi I. Imper. ann. 1277. apud Lude wig. tom. 4. Reliq. MSS. pag. 261. *Ad hæc statimus auctoritate quæ singulari, confirmantes ... homines ipsorum proprietatis vel in præiis eorum modo quolibet positi, qui ad civitates vel Villas forenses, quæ creta per omnem ipsam terram fuerint & libertati dediti, &c.*

¶ **VILLA FRANCA**, Libera, immunis a certis præstationibus & oneribus. Charta Guillelmi de Bellouedere an. 1236. to. 1. Hist. Dalph. edit. Paris. p. 67. *Volentes facere Villam francam pro nobis nostrisque successoribus ... concedimus plenariam libertatem quam habent & habere debent habitantes alias Villas francas, ... scilicet quod infra metas inferius declaratas capi vel detineri persone, vel bona ipsorum a D. de Bellouedere vel quavis alia persona non possint, nisi tale eos erimen commississe consiterentur propter quod ... videlicet furtum, homicidium, adulterium, falsa mensura, &c.*

¶ **VILLA INGENUA**, Eadem notione, in Conc. Legion. inter Hist. to. 3. p. 190. *Junior vero qui transierit de una mandatiene in aliam & emerit hereditatem, ... possideat eam integram; & si noluerit in ea habitare, mutet se in Villam ingenuam.*

VILLA LEGIS, Quæ legibus suis regitur, & iudices suos habet, Majores & Scabinos. *Villo de Ley*, in Consuetud. Bononiensi art. 13. 99. [Vile de commune, cui opponitur Vile de priore vel bateiche, Bellomauer. c. 4. Et tendons nous pour Villes bateiches hors de communes car les Villes de communes ont leurs Maires & leurs Jurex.] Arelia Candelose an. 126. f. 115. *Determinatus, quod homines Crispiani in Laudunensi possunt arrestari*

in villa D. Ingeranni de Cocinco, qua dicitur Fara, & est Villa legis, pro debitis ipsorum, per iustitiam ipsius Ingeranni, &c. Ibidem fol. 14. Non est probatum, quod Bagenfies D. Regis non possunt arrestari in Villa regense per legem. in alio Arresto 20. Aug. an. 1411. Tenementia, seu Tenementia in Flandria Comitatu, dicitur notabilis Villa legis, habens campanam, sigillum, burgensem, & banlenum, &c. in Hist. Betuniensi p. 116. Vide Ragellum in v. Lei.

VILLÆ MERCATORIÆ, MARCHANDIÆ, Quæ habent jus nudinarium, in Fleta l. 1. c. 24. §. 8. lib. 2. cap. 50. §. 30.

¶ VILLA PACIS, Cujus civibus non licet bellum indicere vel facere, aut illatas sibi injurias ulcisci. Ejusmodi est civitas Parisiensis, ut patet ex Charta an. 1344. laudata in Gloss. Jur. Gall. v. Ville.

VILLÆ PUBLICÆ, Quæ ad Fiscum regium pertinent. Eutropius l. 10. Nicomedem in Villa publica abiit. Anonymus de Gestis Constantinii M. Et in Villa publica Appia via... custodiri fecit. Alibi, mortuum ait Constantinum M. in suburbano Constantiopolitano, Villa publica, juxta Nicomedium. Fredegarus: Omnes Francos, sicut mos Francorum est, Bernaco Villam publicam ad se venire præcepit. Idem an. 761. Molincum Villam publicam incendio cremaverunt. Et ann. 766. Totam regionem illam vastant, Villas publicas, aqua ditionis Vinsiternæ, totas igne cremare præcepit. Sparnacens, prædium publicum, in Passione S. Bercharii apud Camulafatum p. 69. Adde Jonam in Vita S. Columbanii c. 19. Annales Francor. Metenses ann. 692. 714. 754. Chronicon Hildesheimense ann. 741. &c. Vide Vicus publicus.

VILLÆ REGIÆ, Dominicæ, quæ Regum erant propriæ. Palatia, Curies Regi, Fisci & vici Regii, interdu nuda Villa appellatur in Francorum Annalibus. Villa Regia atque proprietas, in Annalibus Francor. Bertiniani ann. 858. Theganus de Ludovico Pio Imp. c. 19. In tantum largus, ut nomen nec in antiquis libris, nec in modernis temporibus nundum est, ut Villas Regias, quæ erant sui, & vici, & ritibus, fidelibus suis tradidit: cui possessiones sempiternas, & præcepta construxit, & annuli sui impressione cum subscriptione manu propria roboravit. Unde colligitur, villas istas fuisse ex propriis Regum patrimoniis, quoadquidem Ludovici tritavore fuisse. Idem Annales Bertiniani an. 667. Veneris scilicet Solomonis Comitis Comitiis annis cum omnibus fisci & Villæ Regiæ & Abbatibus in eodem Comitis consistens... confirmas. Charta Henrici II. Imp. ann. 1023. apud Nicol. Zyllesium sic clauditur: Adiam in Tribuna, Regis villa, Palatio publico, &c. Eadem Villa Regia nomenclatura donantur Weimodis, apud Mirum in Cod. Donat. par. p. 28. Carisfacus, in Vita Lud. Pii ann. 834. Cassinogiar, apud Ademarum in Vita Ludov. Pii initio, &c. Alias in Anglia proferunt Afferus de Gestis Ælfredi ann. 853. 871. 878. 885. Marth. Westmonast. an. 870. Si meon Dunelm. an. 887.

¶ VILLA URBANA, Quæ prope urbem est extructa. Charul. majus S. Victoris Massil pag. 103. Et est ipsa alodis beneficium in comitatu Aptensis vicinatis, ex parte in territorio & quadam Intifundum Villa urbana. Sunt namque illi terra, sicut prædium, in territorio villa urbana, anno & tritico nris.

VILLAGIUM, Villa, vicus, ex Gallico Village. [Charta ann. 1235. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 385. Bernardus filius Tangui juratus dixit, quod vidit quod nunc ipsius & pater & nunculus fassii fuerant de terris illis & Villagii, nunciam de hereditate sua. Charta ann. 1336. tom. 2. Hist. Dalph. pag. 318. col. 1. Transfuit nō visam ipsius dom. Dalphinae Tom. VI.]

subscripta castra sua cum hominibus, sortiticiis, Villagii, mandamentis &c. Adrian. de Veteri-bus de Reb. Leod. apud Marten. tom. 4. Ampl. Collect. col. 1271. Et nunciusque veniebat, sicut magna solemnitas, & ex omnibus Villagiis occurrerant ad eum videndum. Occurrit prætere in Actis SS. tom. 2. April. pag. 348. Gall. Christ. novz edit. tom. 3. col. 73. apud eund. Marten. tom. 3. Anecd. col. 14. 16. Menotum ferm. fol. 164. 176.] Nicolaum Uptonum lib. 4. de Militari officio pag. 135. Perardum in Burgundicis pag. 313. & in Chartis variis.

¶ VILLAGIUM, in Statuto ann. 1446. ex Tabul. S. Victor. Massil. Super differentiis pannorum albarum Olndorum anna quolibet in festo S. Michaelis monachis conventualibus ministrandum, videlicet nunciusque de Villagiis secundum gradus suos. Ubi videtur indicari Monachi qui in prædiis rusticis habitabant, ut iis excolendis invigilarent.

¶ VILATIUM, Eadem notione, Arvernus, in Charta ann. 1445. apud Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. pag. 734.

¶ VILLAGIUM, VILAGIUM, Mansus, prædium rusticum. Charta Comit. Marchiz an. 1406. Ad usum perperam tradiderunt... quendam mansum suum, siue Villagium vulgariter nuncupatum in Cbuann-bran situm & situm in parochia S. Aredii le Boust... cum omnibus & singulis ipsius mansi siue Villagii & teagui de supradictis introitus, exitibus, &c. Obiit. MS. S. Gerardi Lemovic. fol. 20. Martialis de la Lende nobis legavit decem libras pro decem solidis leuadis & percipiendis in & super totam suam partem Villagii sui. Ibid. fol. 22. Et qua quide n summas fuerant empti quinque solidi in quadam terra sita in parochia S. Gentiani prope Villagium de la Chastre.

¶ VILLALINUS, f. Villanatus, rusticus, rudis. Vita S. Meneleii tom. 5. Jul. p. 116. Sicut in superioribus naster Villalians colonas descripsit.

¶ 1. VILLANAGIUM, ut Viangium a quomodo etiam forte legendum est. Obiit. MS. Bellioec. ann. circ. 400. vel 500. Berardus Bordon decanus Bellioeci dedit medietatem Villanagii vinearum di. Snancy Dr. de pro meliorem anniverfarii patris sui Villanagium Pontii Voln.

¶ 2. VILLANAGIUM, ut Villenagium. Vide ibi. VILLANI dicti sunt a villa, in quod in villis commorentur, qui & Rustici, a rusticus, quæ excolunt & Pagenfes, &c. apud Vitalem Episcopum Olcenf. Constitut. Neapolis lib. 2. tit. 3. Villanatus, qui in villis & casis habuit, &c. Brito in Synonymis:

Rusticus, agricola, rudus, & Villanus, agrestis, Runco, rusticus, rusticus, villicus affert.

Ebrardus Betuniensis in Græcismo:

Quando mutemur Villanus, pejor habetur, Pagnus Villanum, polinet ille mnam.

Ungentem pgnit, pgnentem rusticus nagit.

Notum apud nos proverbium. Capitul. Karolomanni tit. 2. c. 14. Volumini, ut Presbyteri & Ministri Comitæ Villanis præcipiant, ne collectam faciant, quam Geldam vocant, contra illas, qui aiquid rapuerunt. [Sententia Navarri Episc. Conleran. an. 1288. apud Marten. to. 7. Ampl. Collect. col. 93. Possessiones etiam rusticorum & Villanorum S. Severi emilianis titulo & pignori sibi vendicant violenter. Adde Literas Philippi Aug. Reg. Franc. an. 1186 to. 4. Ordin. pag. 75. Chron. Domin. de Gravina apud Murator. tom. 12. col. 645 & Chron. Modet. ibid. col. 1134.]

VILLANI proprie apud Scriptores ævi inferioris dicuntur, qui villæ seu glebæ adscripsi sunt, & villis ac servis habentur conditionis, & ut servi in commercio erant, & cum villis ac prædiis veniebant. Charta Willel-

mi II. Regia Angliæ apud Ordericum Vital. lib. 6. pag. 602. Dedit & 16. rustici ad usus decimas custodiendas, atque 9. Ecclesias. Dedit enim 3. Villanos, &c. Ubi Rustici & Villani idem sunt. Eodem l. Ipse quogæ terram & Villanos, & omnes consuetudines de ipsi Villanis in vico silvatico concessit. [Charta ann. 1233. apud Kennett. Antiqu. Ambrosi. p. 21. Concessit... sex virgatas terræ de villenagio cum Villanis & eorum sectis & servitiis. Eadem occurrit infra pag. 216. 272. 288. & 310.] Charta Alfonsi Regis Castellæ ætæ 1240. apud Marcam in Hist. Beneharn. c. 14. n. 6. Dano igitur vobis quindecim Villanos, quos habeo in Angonne & in Sa, cum omnibus iuribus, quibus mihi tenebantur iure hereditario, ut in perpetuum habedunt, & irrevocabiliter possidentur. Britton in Legib. Angl. p. 78 Nul ne peut estre vilein, fors que de auncienne naiture, ou par reconnoissance, ne nul ne peut estre plus vilein de nautre. Cur un que est serfe, il est ausi serfe comme nul nautre; car sount tous de auncle condition. Villain, in Concludit. Marchenfi art. 153. Le Roman de Vences on de Rou MS.

Et parce qu'il tollat as Villains lor labor,
Les semences & les biens, & tous lor autre ator, &c.
Occurrit passim vox Villani æd notione in Chartis Normanno-Siculis apud Rochem Pirrum. Hunc videtom. 2. pag. 387. 388. &c. & Fulconem Benev. pag. 341. &c.

Differunt tamen Villani a servis. Petrus de Fontanis in Consilio a nobis edito cap. 21. Et s'nebe bien, se felon Dieu ke tu n'is mie plenerie posses seur vulnin. Dont se tu prens du sieu fors les droites redevanens ki se doit, tu les prens contre Dieu & seur le peril de t'ame & come robbierres. Et ce ken dit, tenses les cafes ke vulains a; sont son Seigneur, c'est veirs a garder. Car s'il est assaig son Seigneur propre, il n'aura nule difference n'req serfs & vilain, munt par n're usage n'a entre toi & ton vilain Juge fors Dieu, tant com il est ser. couñus & tes levant, s'il n'a autre loi vers toi fors le commune. Adde Brittonum de Legib. Angl. 3. i. initio.

Villani ita opponuntur qui tenent per feudum, in Charta to. 1. Hist. Dalph. pag. 94. col. 2. Omnes autem homines Villani de toto Oysentia, prater quosdam, sunt: tailables dom. Comiti... Item omnes tenentes in Oysentia per feudum, si placitum non sit determinatum, debent placitum in misericordiam, ad mutationem tementarii, & omnes tenentes per Villenagium, si placitum non est determinatum, debent placitum ad duplicem consuetum, & ad mutationem tementarii. A Militibus distinguuntur, in Charta an. 1026. apud Lohioell. to. 2. Hist. Britan. col. 161. Omnia iura & dampnia que... tam super Militibus quam super Villanis iura hereditaria habebant, &c. Chron. Farf. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 631. Suaserunt ei armatam manum equitum nostrorum fuc Villanorum ad nos compescendes & converterendos in hoc monasterio sacres venire.

VILLANI SOCMANI, Qui tenent teocenta sua in seaggio.

VILLANI ADVENTITI, Qui æd tenent per certa servitia & expressa ex coventione, &c. apud Bractonum lib. 2. c. 8. §. 2.

Villanorum rursum alii sunt aspicientes ad manerium, vel tementum aliquod, qui scilicet æd aspeçant, & quibus adscripsi sunt, ita ut cum eis veniant. Aspicere enim Manerium, & soli villani dicuntur; res vero alie ab iis dependere. Alii denique nuncupantur.

VILLANI IN GROSSO, seu Villani ex gros, qui oulas terras habent, ratione quarum certo teocento adscribantur, vel qui in curia recordi se pro villania agnoscunt. Vide Littletonem sect. 18. & seqq.

VILLANI PLENARI, Qui Villenagium purum debent. Vide infra Villenagium. Chartul SS. Tricio,

Cadom. Tol. 20. v. in Ostreban habemus 29. Villanos plenarios, &c.

Villani uxor, non Villana; sed Natus appellatur, folique viro Villani appellatio congruit. Idem Littleton sect. 286.

Idem moris non ubique obtinuisse docent Statuta Widonis Aniciensis Episc. inter Instr. to. 3. Gall. Christ. novæ edit. col. 226. Villanum aut Villanum propter redemptionem non nisi per suam forsistum (forsfactum) & in eundem villanum qui gliteris terram araverit, &c.

VILLANI COLLATERII, & de Parada, apud Hipsanos, de quibus ita Vitalis Episcopus Oseosis: Villani Collaterii tam crudeli erant subditi servituti, ut cum inter filios dominorum soraam ducerentur gladio divi deudi, qui quondam, temporum condicione cogente passera eorandem, contra dominos suos insurgentes, tandem composuerant cum eis communiter, & utramque voluntate certa tributa & conditione supra se & suis filios assignantes, qui post compositionem huiusmodi Villani de Parada taliter nuncupati, hoc cum suis dominis inter cetera pepigerunt, ut quiescerent de domini eorum fideiussione indigeant, huiusmodi solvere sint compulsi; aut si dominus, pro quo fideiussit, indemnitas ejus voluerit providere, unquam postea fidei domino fideiussione casu aliquo teneantur. Eximius Petri Salanova Justitia Aragonum, & Martinus Didacus Dux Justitia Aragon. l. 6. Observant. tit. de Privileg. Militum §. 7. Item sunt quidam, qui dicuntur Villani de Parada, id est, de conventionē; scilicet illi, qui nihil habent, nisi de bonis Infancionum, & in domibus Infancionum populati sunt cum conventionē, ut semper ibi sint. Et tales non peccant in nullo cum hominibus signi Regis, nec pro gignat, neque aquis ad quidam dixerunt. Ubi Salanova videtur indicare Villanos ejusmodi de Parada nuncupatos, quod ita cum dominis de specie servi tutis convenierint. Atqui Parada apud Hipsanos, non est conventio, sed hospitium, vel potius prohibitio hostitii; quomodo Phœnæ usurpator Scripitoribus ævi inferioris, uti suo loco docuimus. Proinde longe probabilius videtur, ita appellatos, quod paratos dominis suis præberent, hoc est hospitii, præstationes, & procurantias. Quod sane factis docet idem Vitalis Episcopus: Quæ deveria sunt reliquie illius pestilentis & miserabilis conditionis Villanorum de Parada, quæ in usu per disuetudinem habentur. Et autem deveria, de quibus loquitur, quæque Ricis hominibus præstabantur, sunt quædam personalia tributa, ut est panis & pullus; & quædam alia, quæ secundum diversis consuetudines præstantur a singulis domibus annuatim. In Foris Oseæ an. 1247. f. 21. Villanus de parada tenetur fidei subere pro suo domino, quiescens quoque necesse fuerit ipso domino, &c. Vide Michaellem del Malino in Repertorio in v. Villanus.

VILLANIA, Probrosia actio, qualem villani & viri ignobiles facere solent; ex Gallico Villenie, Italia Villania, Auctor Destructorii vitiatorum cap. 105. Valgariter dicitur, Villanus ille est, qui facit Villaniam, non qui in villa nascitur.

Item Injuria, probrium, convicium, eootumelia. Arellæ an. 1284. in Regesto Parlam. B. fol. 69. Ocasione ejusmodi injurie seu Villanie dicto Girrado irrogata, &c. Villenia seu impropria; in Charta an. 1118. apud Petrum Mariam Campum in Regesto 3. part. Hist. Placent. p. 290. [Jacobi Auriz Annal. Genuenf. apud Murator. tom. 6. col. 578. Dixerunt se multa approbra & Villanias a Jannensibus recepisse.] Vetus Confectuata Normannie cap. 86. En simple ledange, se cil qui a dit, en est amins, il lo doit amander a In Justice, & a celui qui il ledanga, & doit dire simplement que la Villanie, que il lui dist par folie, n'est pas en lui, Statutum Philippi Pulcri Regis Franc. ann. 1302. pro

pro Castellato Parisiens in Regesto 12. Chartophyl. Regii chart. *Es autel sera fait as Villanies dites entre porsies personnes & bateures legeres, & en petites querelles. Le Songecreux:*

Ceus sont Villinns qui Villanie fons.

Vide in Villenagium.

Vilonie, Eadem notione, in Charta Auberti Abb. Castricii ann. 1147. ex Chartul. Campan. fol. 343. col. v. *La femme qui dira Villanie a anire, si come de putage, paiera v. s. ou elle portera la pierre saute une au sa chemise a la procession, & cele la poindra apris an la nage d'un aguillon; & cele disoit autre Villonnie qui a-seurt a bone de cors, elle paieroit 111. s. & li bons ausinc.* Ubi conviciatoris penam observare est. Notanda periode est Sententia Ballivi Valesii a. 1320. qua damnatur Isabella de Lergny pour avoir appelle Renaus Coppevel punant & cogn. a faire trois processions nuds pieds, en pur corps, decointe, deffoublee & dire devant tous quand les processions rentroient au monstier, que les lndes paroles qu'elle avoit dit dadis Renaus & sa femme, elle avoit menti, & qu'elle ne savoit rien en lad. Tencuse qn'elle ne fust prude femme & de bonne vie. La Vie de Jesus Christ MS.

Ne poue ebou ne lairies mio

Ne me seiffies Villonnie.

Vilaner & Villener, Conviciis infestari. Litterz Caroli V. Reg. Franc. ann. 1370. pro restitutione Communitatis Tornac. tom. 5. Ordinatus pag. 378. §. 28. *Eti auncs, sur la paix de la ville ecrie par Sergent, comme dit est, Villenoit ou seroit personne aueue, &c. La Vie de Jesus Christ MS.*

Ensi l'ontoute nnis gabé,

Etescapi & Vilandé.

VILLANICUS, VILLANUS, ad Villanum spectans, Villani more. Villanica servitus, Villana consuetudo. Idem quod infra Villenagium. Vide in hac voce. Tahul. Rothom. Quidam eques accepit ab abbate Perensio le:um Terguisel in servitium Villanicam, reddendo quidquid villani reddere consueverunt. Placit. an. 34. Henrici III Reg. Angl. apud 1. h. Blount in Nomolog. Anglic. Willielmus Maynard qui tenuit terram in Heuist, cognoscit se esse Villanum abbas de Abendon & tenere de eo in Villenagio & per Villanas consuetudines, videlicet per servitium 18. den. per annum & dandi maringium & marcheium per fructa & sorore sua ad voluntatem ipsius abbatis & faciendo omnes Villanas consuetudines. Vide in Villenagium.

VILLANUM FEODUM, Censui certive prestationibus obnoxium. Charta ann. 1223. in Chartul. S. Vandreg. tom. 1. pag. 1162. *Dua partes annuim decimarum bladi, & omnium minutarum decimarum terrarum & pemonum totius feodi Johannis de Bosfo & totius Villani & liberi feodi Johannis Coisel .... eisdem in perpetuum remanent.*

VILLANITER, Villani more. Idem Chartul. to. 1. pag. 171. *Garnerius autem dimidiat acram francie terre secundum consuetudinem villane terre sue Villaniter tenebit.* Id est, sub enter prestationis, census & operarum. Vide in Villenagium.

VILLAR, ut mox Villare. Conc. Hisp. tom. 3. pag. 168. *Uique ad eadem manium, que vocitant Villar Salanu.* Omnes habitantes .... per Villar Masaresfo, ibid. pag. 192.

VILLARE, VILLARIS, Villula, vel viculus decem aut 12. domorum, seu familiarium, in Scaligerianis: *Hameau*. Charta Cyliniz filie Deodati uxoris Bajonis Viri illustris ann. 7. Childerici Regis, ex Tabul. Flavinicenis: *Terras scilicet Villares, cum ipsa casa indominicata, cum omnibus edificiis, &c. Te-lameorum Bertichamni Episcopi Cenomao. Cum*

Tom. VI.

villare, cui nomen Vincinacio, &c. Stephanus Monachus io Vita S. Rudisindi Episc. Dumiensis 5. *Hoc Villare suis hereditas avorum suorum, situmque erat in amana valle.* Charta Caroli C. ex Archivo Geruodensis Ecclesie: *Es in pago Bisuldunensis villam, que nominatur Bnschra cum suis Villaribus, &c. Alia ejusdem Caroli an. 869. Villulam, que vocatur Prunetas, cum sue Villare Domnolino.* Flodoardus lib. 2. Hist. Remens. cap. 2. *Childbertus etiam Rex Villarem quandam situm in Vosago prope fluvium Satoam, tam ipsi quam Ecclesie sua possidendum, instrumentis adhibu manentibus invenitur tradidisse.* Et c. 5. n. 27. *De portione suam de Villari quodam cum mancipiis, vineis, pratis, ceterisque adjacentibus, &c. Vetus Charta an. 679. ex Tabulario S. Benigni, apud Perardum: Curtiferis, Villaribus, campis, &c. Alia a. 890. apud eundem: Donauimque in perpetuum esse vole, ... id est, Villarem integrum cum casis indominicatis, &c. Adde Chartam 62. inter Alamannicas Goldasti & alias apud Baldricum in Chronico Cameraci. 1. c. 52. Dotletum in Hist. Sandionysp. 813. Catellum 1. 5. Kerum Occitan. p. 747. 777. [Hist. Occitan. novam to. 2. col. 561. Marcum Hisp. col. 772. Asta SS. to. 6. Maii pag. 820.] Baluzium in Notis ad Concilia Narbon. p. 707. 71. 76. & in Appendice ad Capitul. a. 60. 62. 64. 75. 78. 96. 119. 144.*

VILLARICELLUS, diminut. a Villaris, Villula, io Charta an. 878. ibid. a. 110.

VILLARUNCULA, Eadem notione. Cum villalis vel Villarunculis eorum, in Astis consecratis. Eccl. Urgell. in Append. ad Marcum Hisp. col. 762.

VILLARIA, ut Villare, in Computo ann. 1203. apud D. Brussel tom. a. de Usu feud. pag. clxxvii Villaria S. Pauli, c. f.

VILLARITUM, Eodem intellectu. Charta ann. 875. inter Probat. to. 1. novz Hist. Occitan. col. 127. *In alio loco mansos duos, qui dicitur Frominio, ad illum Villaritum mansos duos.*

VILLARIUM, non semel in Foris Aragonum. [Charta ann. 1152. inter Probat. tom. 2. novz Hist. Occitan. col. 527. *Donauim .... omne jus nostrum quod habemus .... in Villario S. Johannis de Vills-longa.* Antiquit. Bened. Pictav. MSS. apud Stephanot. tom. 3. pag. 686. *Donauit insuper pradiis Stephanus patrem suam de pratis & Villariis Lemovicium.* Statuta Montis Regal. fol. 6. *Teneatur dictus dominus vicarius ire, si opus fuerit per totam jurisdictionem disceptationis & per ejus Villaria.*]

VILLARIUS, Villicus: nisi legendum sit Villanus. Charta ann. 1141. inter Instr. to. 2. Gall. Christi. novz edit. col. 200 *Ego ipse Amicus duo eisdem fratribus quidquid poterunt acquirere de servalibus meis, & servientibus, & Villariis ubique, & ia omnibus locis.* Vide Villani.

VILLATA, VILLETA, Adunatio plurium mansionum, seu villa major. Fleta lib. 6. cap. 51. *Inter Mansionem, & Villam, & Manerium est differentia; qui a Manfio esse poterit constructa ex una dome vel pluribus, & sic dicitur habitatio una & sola, cum nullis vicinis. Si autem nulli mansioni fuerit vicinata, ideo propter hoc erit Villa. Villa vero ex pluribus mansionibus est vicinata, & Villeta ex pluribus vicini; Manerium autem fieri potest ex pluribus villis, vel e una; plures enim ville esse possunt in corpore unius manerii, sicut & una, &c. Ingulfus pag. 860. *Quod si extra pradias 20. pedes in ripis exterioribus aquarum vestrarum, aut extra Villata, que communia vobiscum vendicant in ecclesiasticis maneriis vestris, &c. Gervasius Doroherneolus a. 1169. Et Missi servientibus suis per omnes Villatas Anglie faciant intrare omnes illos, qui ad Comitatus non fuerint, quod hac mandata cum ceteris tenebunt.**

Tcc 3 Idem

Idem Scriptor an. 1170. Inquiratur de Vicecomitibus & Ballivis eorum, quid vel quantum acceperint de singulis dominibus, &c. Monasticum Angl. tom. 1. pag. 583. Extra verba hoc termino, hoc, sive aliarum Villatarum facere posuimus, &c. Mox: Sic enim Turkillus per Regem Cnad constituit, ut nulla Villata in alterius marisfoederis vel falcaver sine licentia: Officium Coronatoris: Statim accedere debet (Coronator) & statim mandare q. Villatas vicinas, vel 5. vel 6. quod sint coram ipso in tali loco. Infra: Appretiare faciant terras, blada & casalla, sicut statim vendi possint, & statim liberentur tota Villata, ad respondendum de predictis coram Iustitiariis. Fleta lib. 1. cap. 18 §. 11. Si aliquis receperit de Villatis, in quibus fieri fecit adjurationes. Adde cap. 24. §. 7. Charta ann. 1102. inter Probat. to. 2. novæ Hist. Occitan. cap. 357. Ego predictis Bertrando Archiepiscopo & nos predicti canonici Narbonensis sedis damus, laudamus & concedimus Deo & monasterio S. Pontii (Thomeriarum).... monasterium S. Aniani predictam cum ipsa Villata cum omnibus iuribus suis & servitiis & pertinentiis. Chon. Joh. Whethamstedii p. 383. Accipiam quod omnes bonores, castra, dominia, villas, Villate, maneria, terra, &c. In omnibus burgis & Villatis nostris, in Charta an. 1288. apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. pag. 311. Vide Villa.

¶ VILLATICA, Communitas, homines unius villæ. Miracula S. Etheldredæ tom. 4. Junii pag. 574. Juraverunt Richardus sacerdos & tota Villatica Stephani, &c.

VILLATICUS, Rusticus, in Legibus Presbyterorum Northunbrensiū c. 51.

¶ VILLATURIA, Territoria. Gloss. Ifid.

VILLATUS, us. Fori Ofce sub Jacobo I. Rege Arag. an. 1247. Ad constructionem & reparationem ville Villatum, & murorum. Sed videtur legendum Vallatum. Vide Foros Aragon. fol. 145. & supra in hac voce.

VILLENAGIUM, Conditio villani, Glanvilla lib. 5. c. 1. Placitum est quandoque inter aliquos, quando quis trahit alium a libertate in Villenagium; vel quando aliquis, in Villenagio positus, petit libertatem. Cum quis autem petit alium in Villenagio positum tanquam nativum suam, habebit breve de nativis Vicecomiti directum, &c. Cap. 5. Pluribus autem modis potest in libertatem aliquis in Villenagio positus deduci, &c. Adde Regiam Majestatem lib. 2. cap. 11. 12.

VILLENAGIUM, præterea designat Villanum servitium, id est, illud, quod Villani præstant. [Hinc tenere in Villenagium est tenere sub onere villam servitii quod mox exponitur. Charta an. 1253. ex Tabul. Sangerm. Idem Henricus fide præstita in manu nostra corporali quod distam domum ipse & ejus heredes & illi qui causam habebunt, ab ipso in Villenagium tenebant Quam terram tenebas a Monachis in Villenagio, in Charta an. 1232. ex Tabul. B. M. de Bono nuntio Aurelian.

VILLENAGIUM, Circuitus manerii vel feudii, cui villani ascribuntur. [Chartul. SS. Trinitat. Cadom. fol. 61. Si dederit filiam suam extra Villenagium dabis 3. fol. Abbatissa.] Statuta S. Ludovici: Si tres villani accipere an Fief, qui tenent de toi francement, & il tieve & couche enton Villenage.

VILLENAGIUM denique est Tenementum villani, vel quod villano concessum est ad excolendum, sub onere præstationis, census, & operum, ita ut, qui ejusmodi tenementum possidet, hinc servitibus obnoxius sit, sive villanus, sive liber. Nam liberi possunt etiam tenere villenagia, nec ei, qui liber est, Villenagium vel servitium quidquam deiribi libertatis, ait Bracton. lib. 1. c. 65 §. 1. Littleton fest. 172. Britton. p. 165. & alii. [Bellomaner. c. 14. Non appellamus Villena-

ge, heritagē qui est tena de Seigneur a cens, ou a renter, ou à champart; car de celle qui est tena en fief, l'on ne doio rendre nule redevance.] Fleta l. 5. c. 5. §. 18. Villenagium est, quod traditur villanis ad excolendum, & terra precarie dimissa, que tempestive, & pro voluntate domini poterit revocari. Bracton. l. 1. c. 16. §. 1. ait servos, sive nativos appellari, qui tenent Villenagia, & per villana servitia & incerta, qui.... villanas faciunt consuetudines, & quidquid eis præceptum fuerit. Charta Edw. III. Regis Angl. Cum wardis, releviis, & escaetiis, nativis & coterellis suis, & eorum cattallis & sequelibus & senementis, que quondam quidam nativi & coterelli de ipso tenuerunt in Villenagio. Charta Philippi Aug. Regis Franc. ann. 1185. in Hist. Vassinenf. pag. 707. Quos sedis servitientium cadem & veniens ad censum in Villenagium ea ratione, quod qui domum in feodo habuerat, eam ab Ecclesia Ferreriarum tenebat ad censum 5. solid. donec aliam in terra habeat, unde 5. sol. reddat. Si autem in terra Ecclesia domum jam habet, vel deinceps habuerit, que non sit in feodo, de ea 5. solidos reddet, sicut & alii. Domum vero suam de feodo, cum alio feodo suo, ad censum 12. denar. in Villenagio tenebat. Tabularium Campanie ann. 1279. Quos nos tenemus in Villenagio, id est, ad censum quidquid habebimus ad Triamb. sicut alii, &c. Charta Abbatis Grafensis in Occitania in Regesto Carcassonenf. fol. 34. Abbas vero & Conventus, qui supra sumus nominati, habebimus in castris & villis propriis nostris Villenagia & burgencias, que propter beneficium & fideiamentum cadent in commissam, si a nobis teneantur quicquam dista Villenagia, seu Burgencias, vel partem ex eis teneantur. Si sit Miles, Burgensis, vel alius, habebimus mobilia, que erunt in villenagio & burgis nostris & castris, & villis propriis nostris, si propter beneficium vel fideiamentum ceciderint in commissam. Charta Abbatis Fiscamenf. in Tab. Fisc. fol. 37. Concessit Roberto.... dimidium Villenagium apud Eserutevillam tenendum de Ecclesia Fiscamenf. faciendo omne jus vel servitium, quod debetur de dimidio villenagio. M. Pastorale Eccl. Parisienf. l. 1. c. 15. an. 1263. Quam domum ipse Presbyter promissit bona fide, quod ipse tenebat in Villenagium, & ipsa solvet ratione dista domus talliam, castamas, redditibiles & alia onera. Adde lib. 2. c. 25. 26. 27. 30. 31. 32. ubi de villenagiis agitur. Tabularium Foffatenf. fol. 34. [Monasticum Angl. tom. 1. pag. 148. 493. §. 54. to. 2. pag. 138. 139. Historiæ Academiæ Parisienf. tom. 3. pag. 498. &c.]

¶ VILANAGIUM, VILANAGIUM, Eadem notione. Inquisitio an. 1181. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 135. Terre quas tenet Alanus Brientii & Villanagia sunt de dominico Archiepiscopi. Polypitichus Fiscamen. an. 1235. Robertus Viton tenet unum Villanagium, & reddit... servitia omnia. Ibidem: Philippus filius Ricardi tenet duas partes unius Vilanagii.

¶ VILLENAGIUM, Pari intellectu. Charta Petri Meld Episcopi. an. 1239. ex Chartul. Campan. fol. 188. v. col. 1. Notum facimus quod magister H. de Lusarchia Archiepiscopus Meld. in nostra presentia constitutus recognovit se tenere in Villenagium, scilicet ad censum 4. quidquid haber apud Triam Bardoli.

VILLENAGIUM aliud parum, aliud privilegium tam. Villenagium parum est, quod sic tenetur, quod ille, qui tenet in villenagio, sive liber, sive servus, faciet de villenagio, quidquid ei præceptum fuerit, nec scire debeat fero, quod facere debeat in crastino, & semper tenebitur ad incerta. Talliari autem potest ad voluntatem domini ad plus vel minus, &c.

VILLENAGIUM PRIVILEGIATUM est illud, quod tenetur a Rege, idque dicitur fœdium villanum. Eorum autem privilegium est, quod a gleba amoveri non de-

debent, quamvis velint, & possint facere servitium debitum, & huiusmodi Soelmanni dicuntur *seba ad scriptum*. Villana autem faciunt servitia, sed determinata. Nec compelli possunt contra voluntatem suam ad tenenda huiusmodi tenementa, & ideo dicuntur Liberi. Dare autem non possunt tenementa sua, nec ex causa donationis ad alios transferre, non magis quam Villani puri, & unde, si transerri debeant, restitunt ea domino, vel ballivo, & si ipsa tradunt alios in villenagium tenenda. Ita Bracton lib. 4. tract. 1. cap. 28. §. 1. Vide eundem lib. 1. cap. 6. §. 1. cap. 8. §. 2. lib. 1. cap. 6. §. 2. Plura de Villenagis habentur apud Littletonem sect. 172. & sequentibus, Brittonem cap. 66. & in Consuetudine Marchieoli art. 147. & seqq.

§ Villenagium a manu mortua distinguitur in Charta an. 1219. ex Tabul. angern. *Recognoscimus quod nos dictam domum & ejus pertinentias ex suffraganea & speciali gratia dicti abbatis non in manu mortua, sed in Villenagium, sicut antecessores, habemus*. Et quidem ea etate usus invaluit ut viri Ecclesiastici & Nobiles terras ab aliis tenerent in villenagium. Charta ann. 1229. ex Tabul. S. Clodoaldi: *Odo presbyter vicarius S. Vithoris in ecclesia S. Clodoaldi recognovit se tenere in Villenagium dimidium arpentum vinee sita, ut asserit, in censura Canoniceorum S. Clodoaldi ad septem pilaunas consuevit*. Arrellum Magni. Dier. Campanie an. 1286. apud D. Brussel. to. 1. de Ulu. fed. p. 151. *Præmunitium fuit, quod si in feudum teneatur, hominem de dicta terra habebit, si autem in Villenagio, tenementum obtinebit*. Sed Villenagium iis aliisque familibus in locis idem sonat quod Feudo-firma. Vide in Feudum, col. 442.

¶ Nequalem ob causam, ut opinor, Villenagium opponitur proprio seu dominio, in Charta ann. 1205. apud Madox in Formul. Anglie. p. 26 *Si vero collata fuerint eis post tempus memoriarum aliqua terre in manerio de Hembiria, sive de dominio, sive de Villenagio & piscopi, de omnibus illis tertia integre decimas garbarum ecclesia de Hembiria persolvant*. Et in Charta an. 1291. to. 2. Hist. Dalph. p. 43. col. 2. *Abique eo quod dictus dom. Archiepiscopus & capitulum (Viennensis Ecclesie) iura sua sam in feudis, jurisdictione quam proprietate & territoris, seu Villenagio & iure spirituali, &c. Vide mox Villenagium*.

¶ VILNAGIUM, ut Villenagium. Charta an. 1193. apud Kennett. in Antiquit. Ambrofd. pag. 152. *Dedimus totam terram nostram de Voteldun & de Westcote cum omnibus pertinentiis suis, scilicet dominium nostrum cum Villenagio*.

VILANIA, & VILLANIA, Idem quod Villenagium, Tabularium S. Amanti Inculmensis: *Accipit Guillelmus Gassolius de Abbate Joscelino Villaniam seu Vilar de la Croz Bocbari, cum hominibus*. Tabular. Dolo-nensis Abbas fol. 148. *Damus in perpetuum elemosinam Villaniam supradicti loci. Observatoz Regni Arago. l. 6. de Munitionib. De consuetudine licet Infantionibus regni sui proprium recipere, & non dare pro aliqua Villania, & per consequens exactionibus regalibus cum pœteritis non teneantur contribuere, &c.* [Charta an. 1152. inter Probat. to. 2. novæ Hist. Occitan. cap. 341. *Militias meas neque Villanias quæ castello prænomato habeo vobis non autorizo*. Tabul. Piperac. Jordanus de la Roca dedit G. abbati Villaniam clausam post turrem Charta an. 1290. ex Chartul. S. Vaodreg. to. 1. pag. 183. *Je Robert du Tybout ... de la valente Aieis ma mere en tems de sua veuveur ai donne ... trois acres de terre & une vergine a campars & a Vineue que j'ayus*.

¶ VILLANIA, Servitium, maxime cui prædium aliqui liberum, obovium est. Charta an. 1128 ex Tabul. S. Eparchii: *Dedit ipse Hugo Abbas Helie Ra-*

munulsi & Gerado Ramnulsi nepotibus meis ut habent Villaniam illius alodii ab Abbate S. Eparchii, ita ut reddant omnibus annis in cena Domini ad mandatum pauperum obitas, 11. solidos de terra & de bosce.

¶ VILLENATIO, olemintellectu. Charta apud Madox Formul. Anglie. pag. 419. *Cum toto clamo servituti & Villenationis quod ego vel heredes mei in eis habuimus ... ita tamen quod accedo Andrina, nec heredes mei ... aliquid clamo servituti vel Villenationis in memoratis Agnese & Symone ... de cetero vindicare nec exigere poterimus*.

VILANATICUM, *Pec villanaticum tenere*, in Iudicato Consulum Placentinorum ann. 1153. apud Petrum Mariam Campum in Hist. Eccl. Placentin.

¶ VILL CALIS, VILLICANUS, VILLICARE, VILLICARIA, VILLICATIO, VILLICATURA, VILLICATUS. Vide in Villicus.

VILLICUS. Gloss. Lat. M. Reg. Villicus, Aitor, Exactor villa pensionum, Insularius. Papias ex fido. rol. 9. c. 4. Villicus, Dispensator vel Gubernator. *Proprie villa est Gubernata, unde a villa non habet*. [Villicus, Gouverneur de ville, in Gloss. Lat. Gall. San. germ.] Gloss. S. Benedicti cap. de Agric. Villicus, oikonomos. Gloss. Gr. Lat. oikonomos, οἰκονομῆς, Villicus. S. Hieronymus Ep. 151. Quæst. 6. Villicus proprie villa gubernator est, unde & a villa Villicus nomen accepit: *villorum autem tam pecunie quam frugum & annuum, quæ dominus possidet, dispensator est; unde & Xenophon pulcherrimus liber est, qui non gubernationem villa, sed dispensationem universæ domus, Tullio interprete, significat*. Riculfus Suesfionensis Episcopus an. 889. c. 15. Villici, id est, previores villarum. [Villicius Ague Claudie, in vet. Inscript. apud Reynel. pag. 565. quem consule.] Passim Scriptores Latini veteres, & ex recentioribus Rudolphus Presbyter in Vita Rabani Mauri, Vil. Malmesbur. l. 1. de Gest. Anglor. c. 2. præterea Lex Wiltigorth. l. 6. tit. 1. §. 2. lib. 9. tit. 1. §. 9. lib. 11. tit. 1. §. 2. Capitula Caroli Magni lib. 6. cap. 12. &c.

Sed posterioribus seculis pro eo accipitur, qui vulgo Major villa dicitur, seu sit ad tempus, ut sunt Majores Scabini in civitatibus; sive id munus habeant in prædii rusticis ratione feudis. Charta Abbas de Crista io Tabular. Campan. Bibl. Regiz fol. 365. *Institutionem autem & destitutionem Villici, id est, majoris & omnium servientium villa ... eris in dispositione præfati dom. Regis*. Lambertus Ardenfis: *Ab antiquo Comitibus Walseri tempore, quemdam Villicum, vel Prepositum, quem antiquiora tempora Passum suum appellavit, in terra Ghisnensis habebant, qui de omnibus decimis & possessionibus, quas in eadem terra possidebant, eis, ut Villicus, sufficiens responderebat, &c.* Charta Adalberonis Episcopi Metensis an. 1065. *Ceterum testati sunt Abbates vel Villici me esse arbitrii, ut legitime habere quicquid liberis, sine Advocato possent placare de terris, de domibus, &c.* Joannes de Beka an. 1322. *Et parte sua Ballivum sive Villicum deputavit*. Idem in Herebero Episcopo: *Nam antea Ponsifer, aut per villicos eadem dominia judicaverunt*. Villicus & Scabini Leodienses, apud Joannem Hocsemium c. 10. Villicus & Scabini de Villordia, in Charta an. 1232. apud Miræum in Donat. Belgic. l. c. 994. Charta an. 1140. apud eund. to. 1. p. 688. col. 1. Nullus Villicus, qui vulgariter Major vocatur, &c. Adde p. 197. 227. & Litteras ann. 1248. tom. 5. Ordin. Reg. Franc. sig. 600. &c.] Atque hac notatione passim accipitur, in Orig. Murensis Monasterii pag. 36. in Chronico S. Trudonis lib. 5. pag. 395. apud Egilium Monach. Aurez vallis cap. 26. Innocentium 111. lib. 3. Epist. 55 & in Chartis variis apud Meurissium in Hist. Episcoporum Metensium pag.

437-473. Hieron Vignerium in Stemmate Alfatico p. 110. 111. 118. 121. 122. Petrum Chiffletium in Beatrice Cabillon pag. 134. 136. 139. 171. Chapeavillum in Hist. Leodienf. tom. 2. pag. 54. 305. Mirzum in Cod. Donat. par. pag. 310. Duchefnium in Historia Luxemburgensi pagin. 48. &c.

¶ *Villici* conditio apud Ecclesiasticos eadem fuisse videtur quæ *Præpositi* apud Laicos. Charta ann. 1206. apud D. Broffet. to. 1. de Ulu feud. p. 433. *Lices Præpositio iustitiam exercere in hominibus Ducis, sive Villico; & Villico similiter in hominibus Episcopi, sive Præposito.*

¶ *VILLICANUS*, ut *Villicus*, in Sententia Navarri Episc. Confer. an. 1808. apud Marten. tom. 7. Ampl. Collet. col. 96. *Deservit eustorum & Villicanorum; quos sine consensu abbatis in pignus accipiunt, vel emunt, decernimus quod de cetero non fiat.*

VILLICI MINISTERIALES. Charta Conradi Imp. ann. 1145. *Villici ministeriales & Scabini ponere vel deponere poterit Præpositus Mariscalci sive Advocato. De redditibus S. Remigii per Villicum & Scabinos placitabit Præpositus sine Advocato.*

¶ *SUBVILLICUS*, Qui sub Majore, seu *Villico* ceteris villæ incolis præest, apud Stephanot. tom. 5. Fragm. MSS.

¶ *VILLICA*, Uxor villici, vel quæ tale officium exercet. Joh. de Janua.

VILLICALE CURTES, quæ subsunt *Villiciis*. Charta Eberhardi Bambergensis Episcopi, in Chronico Reicherfperg. ann. 1154. *Tres videlicet curtes Villicales cum adjacentibus molendinis, &c. [& in Metropoli Salisburgensi to. 1. pag. 373.]*

¶ *VILLICANÆ CURTES*, Eadem notione, in eadem Metropoli to. 3. pag. 194.

VILLICARE. Glossæ Lat. MSS. Regiz: *Villicat, villam agit, vel colligit. [Villicare, Gouverner ville, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Villicari, colit, in Gloss. Gasp. Barthii apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 343. ex Hist. Palæst. Fulcherii Carnot.]* Epist. Nicephori Patriarchæ C. P. apud Baron. an. 811. n. 81. *Ego autem non eorum, qui possunt Villicare & egerere hæc; sed dispositione & regimine indigentium particeps sum, &c.*

¶ *VILLICATUS*, Districтус villæ. Charta Johannis Abbat Corbeienfis ex Tabul. ejusd. Monast. *Pro quadam terra ... quam ei dederat Comes Flandriæ Philippus in Parrocchia & Villicatu Uscie, quam terram cum memore dictæ monachi nostri juris esse. Vide mox Villicatio.*

VILLICATURA, Munus *Villici*. Lambertus Ardensis: *Ghislaenfi Comes factus sifridus Villicaturam, sive Præposituram villico, & suis reliquis heredibus, a quibus deano Ardensis usque in hodiernum diem Villicatura sive Præpositura successit nobis. [Diploma Lotharii Imper. ann. 1136. apud Marten. to. 2. Ampl. Collet. col. 97.]* *Præfati privilegio inviolabiliter sacimus, ne jure hereditaria villici vel iudices fiant, sed utrumque ministerium, id est, Villicatura & jurerie, in potestate abbatis & gratia consistat.]*

¶ *VILLICATUS*, Eodem significatu, officium & munus *Villici*, seu Majoris villæ. Charta Roberti Abbat. Corbeienfis. ex Tabul. ejusd. Monast. *Nosque Villicatum ei in feudum concessimus, apposta determinatione infra scripta. Igitur de Villicatu concessimus ei unam majusnam cum curtillæ, & duo rapticia, porro duos sextarios vini de vradianibus, de banis duos sextarios, de mortua manū duos sextarios, duos denarios de donatio terra, quæ dicitur de wautibus.*

¶ *VILLICATIO*, Eadem notione. Charta ann. 1140. apud Mirzeum to. 1. p. 688. *Quod ministeriales sui curiam suarum ministeria, id est, iudicarias potestates & Villicationes per feudum & hereditario jure vellet obtinere. Occurrit rursum ibid. pag. 741. col. 1.*

VILLICATIO, Prædium rusticum; cuius administratio *Villico* committebatur. Charta Conradi II. Imp. apud Browerum lib. 3. Antiquit. Fuldenf. cap. 17. *Cui primum iam mandatis dedimus, ut omnes Villicationes a Laicis reciperet, & pœe Præpositos suos, viros honestos & religiosos officia dispensando disponeret. Alia Marcwardi Abbas Fuld. ibidem c. 18. Nec mirum, nam Laici habebant inter se divisas Villicationes, & quod volebant, retinebant. Hæc, inquam, occasione maxima distracta primum facta est huic Ecclesie. Nam quicunque Laicorum aliquanto tempore habebat inter manus Villicationem hujus Abbatis, optimo exinde sibi excepit mansos, cosque pro beneficiis jure in suos hereditarios filios, ita ut aliqua Villicatio plures amitteret habuit, quam retineret; & Villicatio, quæ debebat serviri in monasterio ad 14. dies, via 7. serviret fratribus, & quæ 7. viis tres dies, vel pro suis nihil serviret fratribus. Infra: Villicationes meas Laicis interdixi, quas statim cum fratribus meis & quibusdam rusticis, sicut mihi ratum & consultum videbatur, disposui. Alia Conradi Imp. an. 1114. apud Mirzeum l. 1. Donat. Belgic. c. 4. *Adjicimus quoque, ut sicut ex sententia Principum coram nobis judicatum est, nullas Villicationem in possessionibus ad eundem locum pertinentibus hereditario jure teneat vel repetat; sed Abbas, qui pro tempore fuerit, idoneum & fidelem Villicum de familia monasterii constituat. Vide traditiones Fuldenf. l. 3. tradit. 40.**

¶ *VILLICATIO*, ut infra *Villicaria*, idem quod *Vicaria* seu *Vicaria*, vulgo *Vairie*. Charta apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 199. *Per omnes enim novem circumjacentes parrochias, hoc est quantumcumque extenditur Lupicini Villicatio, quæ etiam vulgari vocabulo Viatoria dicitur. Tabul. S. Vincentii Cenoman. Concessit ... terram de Paleis quam dedit Robertus filius Frogerii cum Villicatione & cum decima.*

¶ *VILLICATIO*, Parochie districtus. Charta ann. 1103. ex Tabul. Latinæ. *Notam scimus quod cum abbas & monachi S. Petri Latigiacensis haberent medietatem in quodam operatorio sive in Villicatione S. Petri & quod ad hæc ecclesie S. Eusebii, &c.*

VILLICATIONES, Præstationes, quæ sunt *Villiciis* a Tenentibus. Charta Gausfredi Vicecomitis Bituricensis an. 1013. pro monasterio S. Ambrosii Bituricensis: *Reliquæ quoque omnes consuetudines, videlicet Villicationes, stabulationem, & ita liberam reddo eundem burgum, &c. Notitia ann. 1190. ex Tabulario Eccl. S. Laudi Andegav. fol. 79. Com. ... moleandinis, piscationibus, sanguine, Villicatione, & Tabularium S. Martini de Campis: Dedit S. Martino de Campis ... Villicationem & captoriam, & omnem consuetudinem justam & iustam, quam habebant in terra de Tulle, &c. [Tabul. S. Vincentii Cenoman. fol. 103. Tenetur idem Hugo & ejus heredes successive omnes salias prediis arpeni domini scodi omnino reddere, & monachi debent de cetero unum denarium de Villicatione tantummodo reddere annuatim.]*

¶ *VILLICATUS*, Pari intellectu. Testam. Roberti Vicecom. Carnot. ex Tabul. B. M. de Jolophat. *Legit de Belleloca a meis Villicatis Carnot. xx. fol. annuatim constitutus ad faciendam eis pascuam.*

VILLICARIA, Idem quod *Vicaria*, seu *Vicaria*, vulgo *Vairie*. Regestum Castri Lidi: *Ad Texnam habet Comes Villicariam, sanguinem, raptum, sortum, incendium. Occurrit ibi non semel. Charta an. 1127. in eodem Regesto fol. 13. Et hæc teneat de me cum omni Villicaria & cum iustitia ad servitium equorum & armorum ad meat & exeat, nec pro ebus prediis aliud mihi teneatur impendere. Ego autem ipsius augmentum facere cupiens, ipsi pro servitio suo, bonore scilicet & amore, augmentari & concessi eidem Fulgecto & suis hære-*

herodibus in homagium præditi sunt totam Senescalem & Villicariam de Mota Aobars, &c. Charta Fulconis Regis Hierosol. & Comitibus Andegav. pro Canoniciis S. Laudi: *Quia ... Gausfridus, Comes pater meus eisdem Canonicis dederat terram de Bata Meduana, cum aquis & Villicaria, & omnia consuetudinibus terra, &c.* [Charta an. 1265. ex Tabul. S. Albini Andegav. Concedimus monachis S. Albini ... omnem Villicariam & omnem jurisdictionem & districum quos habebamus in parochia de cella Gairchiefi.] Vide Major, Viarius, Vicarius.

¶ VILICARIA, exactio quam Villicus faciebat intra limites Villicarie suæ. Chartul. Vincentii Cenoman. fol. 51. *Itaque villa de Soudai remansit monachis cum præfatis duobus mansionariis quita & libera ... ab omni exactione, scilicet senatoribus, Villicaria & omni gravamine, in perpetuum possidenda.* Ibidem: *Ipse autem Galtierus Villicarius habet in mansionariis extra cimiterium.* Charta an. 1269. ex Tabul. S. Albini Andegav. *Vendidit & concessit ... omnes fructus quos habere poterat ... in pressoragius, meseria ... varia sive vacriis, dominiis, & Villicariis auctoribus.*

¶ VILICOLÆ, habitatores villarum, rustici. Hist. Episc. Rom. MS. apud Stephanot. to. 7. Fragm. pag. 204. *Per urbes, viros & villas Villicolæ incendebant se flagellis & loris cadentes, &c.*

VILLOSA, VILLOSI, VILLUSUS, Pannus *τρυχός*, Gallis *Velu*, vox Latinis nota. Glossæ Lat. Gr. *Villosum*, *υλλωδης*. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Villosus*, plain de foches ou de peaulz.] Traditiones Fuldenses lib. 2. tract. 38. *Leclaria, sive Villosi, sive manastergia, sive capelli, sive cujuscuque sint vestimenta linea vel lanea.*

Hinc nostri Velosi appellantur pannos laneos, vel potius fericos villosos, licet alii, ut Goldast ad S. Valerianum Cimelenensem pag. 105. a *Velus* deducat. Matth. Paris in Vitis Abbatum S. Albani: *Quendam pannum villosum, qui Gallis Villæ dicitur, ... ipsum afferens esse S. Amphiboli caracallam.* Regula Templariorum c. 70. *In omni tempore tegmine lico, id est, Veluso, frui bene licebit.* Necrologium Ecclesie Parisiensis 17. Kl. Iulii: *Dedit ... duas cappas de caagio viridi, annu pascuum sericam, qui vocatur Velat, & unum manastergium sericum.* Concilium Senonense an. 1320. cap. 4. & an. 1346. c. 2. *A parte exteriori almutias de cendro seu de Veluco de serice.* [Vestimentum rabum de Velus, in Testain. Joh. de Nevill an. 1386. apud Madox Formul. Anglic. pag. 428. Inventar. S. Capellæ Paris. an. 1363. ex Bibl. Reg. Item ana toallia parata de Veluco yado ad flores lilii aureos. Inventar. Gallicum: Item uno toallie parde de Velluyan yado ad fleurs de lis d'or. Aliud an. 1376. Tunica de Velucello ad aves auri.] Vide Monasticum Anglic. to. 3. pag. 176. Vulgo *Velus* appellamus, quam vocem a Græco *βελος* deducit Cujacius ad l. 4. de Vestib. holoveris lib. 11. *Serica enim, inquit, dicitur βελος, ut nunc Galli Verours.* Sed aliud est vocis *eymon*.

¶ VELLUETUM, Eadem notione, in Computo Gralivod. an. 1332. Item pro expensis duarum peciarum de Vellueto tractarum dom. Dalpina apud Avenionem, 39. fol. 7. den.

¶ VELLUTUM, in Actis S. Antonini to. 7. Maii p. 682. *Operimento coloris rubi, vulgo dicto Velluto rosso. Quoddam braviu Vellati rubi, in Chron. Estensi apud Murator. to. 1. scilicet 512.*

¶ VELUTUM. Testam. an. 1433. ex Tabul. Eccl. Mabil. *Paramenta altaris de panno auri & de Veluto rubro circumcirca cum armis aofris.* Inventar. Eccl. Antic. an. 1444. Item quoddam repositorium corporalium de Veluto nigro. Occurrit præterea in Hist. Dalphine. to. 2. p. 276. & apud Acher. to. 5. Spicil. pag. 626.

¶ VELUTUS, in Sermon. de Vita & obitu Fregosii Abbat. S. Benigni Divion. an. 1540. ex Tabul. episc. Monast. *Ad nos missi sunt egregium trium pannorum sericorum quos Velutos vocamus, scriptis coloris.*

¶ VELLUVIUM, in Charta an. 1308. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 25. *Pro capitalibus sericis aut byssinis Velluvio iuxta.*

¶ VELOTUM. Abstineant à ... caligis Veloto ubi cumque circumdatis, in Conc. Lugdun. an. 1449. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 380. *Unam casulam de Veloto, in Necrolog. Eccl. Paris. MS.*

¶ VELLONUS, ut *Villofæ*, apud Mabil. l. c. 3. Bened. part. 1. pag. 102.

Sic porro vocabatur terforia, sive lineæ villosa ad tergendos pedes vel manus. Bonifacius Moguntin. Episcopus. Ep. 3. *Transmiso ... Villosam ad tergendos pedes Dilectionis vestra.* Zacharias PP. Epist. 1. ad eundem Bonifac. Episc. *Interea manufculas parvas vobis direximus, ... id est, Villosam usam, & argenti & auri sanctillam.* Alia ejusdem Bonifacii, quæ est 8. *Villosam ad tergendos pedes ... servorum D. i.* Occurrit præterea Epist. 74. & 95. Chronicon Fontanellense: *Linea ad manus tergendas villosa.*

¶ VILLULA, *υλλωλα*, in Gloss. Lat. Gr. *Villula* petite ville, villette, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Charta an. 1180. apud Baluz. to. 7. Miscell. p. 293. *Quemquam saut Arelanum & in suburbii vicis & Villulis ejus infra quatuor leagam existebat, &c.*

VILLUM, *υλλωλον*, Petis via, vox a Terentio usurpata. Petrus Cluniacens. l. 2. de Miracul. c. 28. de Cartulensiibus: *Inde est, quod pascuis surseco semper utatur, vino adeo ad aquam, ut merito magis Villum, quom vianum dicatur.* Utitur semel alibi.

¶ VILMIUS, pro Vilmeus, apud Bern. Pezium in Prelat. ad tom. 1. Anecd. pag. xviii. *Exemplar facii scriptam Campidosa præ liberaria super cortice Vilmo calico in multis passibus versata præmnia.*

¶ VILNAGIUM, ut *Villeuagiam*. Vide ibi.

¶ VILIRATUS, pro Filtratus, ex filtro seu grossiori & villosio panno. Chron. Mellicense p. 360. *Qui velucris acum cum filo, duas caligas, duos calcos parvos in spha, duos etiam magnos Viliratos in bymo facess, &c.* Viltrum enim pro Filtrum aliquot Scriptores usurpasse supra monuimus in v. *Filtrum*.

VIMARIUM. [Procella, tempestas.] Regestum Castri Lidi in Andibus 52. v. *Es potes prendere la braiera sans franchier en lou ou il a bois.* Es potes prendre les arbres franchier & brislos sans Vimaire; & se Vimaire i avient, il n'ont riens. *Vimaire est qu'on l'en puez voir cinq arbres chaiciz tous d'une vene.*

¶ VIMENA, Vimen, ut videtur, *Vimins*, Italici. Statuta Verceil. lib. 5. fol. 127. *Item quod quilibet portonarius vel enstos portarum circuitus & locorum senear jurare & bonam securitatem prestare communi quod non permittet portari in criviate, vel loso, vel etiam alio, quod sciat, carracias, rebias, Vimenas, plantas, &c.* Vide *Vimus*.

¶ VIMICILLUM, Crates, Gall. *Clave*, quia ex viminibus confecta. Mauritius Cœnazy Cartulianus in Hist. Mart. sub Henrico VIII. Reg. Angl. cap. 10. *Edardi de carcere, statim dejecti irant super Vimicillum, vulgariter a Hardle dictum, & resupini bacis alligati fuerunt toto corpore extenso in longum.*

¶ VIMPLA, Velum mulieb. Vide *Guimpa*. VIMPUM. Charta Philippi Regis Franc. an. 1304. ex 12. Regesto Chartophylactii Regii n. 195. *Plumbum, flamen, seu quodcuque metallum, cineres, Vimpum, seu gravellam viorum, & quæcunque mercos seu mercaturas alias, &c.* Videtur esse *uappa* Latinorum.

¶ Vox est contracte scripta pro Viniperum, ut legitur

gitur in eadem Charta edita to. i. Ordinat. Reg. Franc. pag. 413. ubi habetur: *Quodcumque metallum, cineres, viniperum, seu gravallum vivorum, &c.* Haud dubie pro Janiperis, Gall. *Gendurier*, cujus usus frequens apud Medicos.

¶ **VIMUS**, Vimen, Italis *Vime*, Occitanis *Vims* vel *Bims*. Confect. Brager. art. 76. Item nullas sit ausus extra villam dici loci & districtus ejusdem delia tonellorum vacuorum transferre, neque mayrameu, neque *Vimos*, neque cadram. Ceremoniale vetus B. M. Deaurate Tolof. Monachi surgenti ad maadatum prioris & recipiens scobas sive *Vimes*, & seriens super & communica: unum nudum. *Vimois* nostri eadem notione dixerunt. Vide *Vismaria*.

¶ **VINABLIUM**. Vide infra *Vinobium*.

¶ **VINACEA**, VINACUM. Vide mox *Vinacia*.

¶ **VINACHERIÆ**, ut *Vinogeria* infra. Testam. Johannis Galsui Episc. Massilan. 1344 ex Tabul. Eccl. Massil. Item lego... duas *Vinacherias* meas urgentes. Vide *Vinagium*.

¶ **VINACIA**, *vinopis*, in Gloss. Lat. Gr. Papias: *Vinacea*, qua remaneat in *vitis*, quando premuntur in vino. Statuta Vercell. lib. 7. fol. 150. v. Item statum est quod si quis bono, vel aliquis de familia sua aliquas scopas arat vel letameu, *Vinacias*, ... in *vitis* projecerit, &c. Statuta Montis Regal. fol. 108. Et si aliquis projecerit, vel projici faceret, sarrum, sinum seu *Vinaciam* aliquam *viam*, &c. Statuta Astenf. cap. 79. fol. 33. Statum est & ordinatum quod ille qui ius civitatis Ast. projecerit *Vinaciam* in *via publica*. &c. Vide *Vinatum*.

¶ **VINACIUM**, Eadem notione. Gloss. Lat. Gr. *Vinacium*, *vinopis*. Glossæ Biblicæ MSS. Anonymi ex Uguitione: *Vinacium* & *Vinariam* idem significat: sed posterior *viam* quod & *Viacentum* dicitur & est quasi sex totius *vini* & projicitur e *vitis*. Statuta Eccl. Meld. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 901. Prohibeatur sacerdotibus ... maxime tempore vindemiarii, ... ad aliquis *Christiani* *Vinacium* in vindemiarum quas Judei culcant, retineat in aliquo modo.

¶ **VINACULUM**, Agellus vineis confitus. Chartul. S. Vincentii Cenoman. fol. 68. Abbas & monachi S. Vincentii Cenomanensis fecerunt quoddam escambium cum Visili & Ballari de quodam *Vinaculo* suo apud Noz... & pro eodem *Vinaculo* quod Galterus presbyter de S. Andeno eisdem monachis in elemosinum assignavit, habuerunt quoddam forale terre. Vide *Vinatica*.

1. **VINADA**, Gall. *Vinade*, in Consuetudine Marchenfi, dicitur obligatio, qua qui possidet prædium villanum, seu servile, tenetur semel in anno, vinum domini cum duobus boum jugis & carro in ejus domum deducere, nisi malit dominus quindecim solidos sibi pro hisce operis præstari. art. 13. 139. 140. &c. 192. 430. & in Arvernensi c. 25. art. 21. [Vide *Vinagium* 3 & *Vinata* 2.]

¶ 2. **VINADA**, ut *Vinagium* 2. Vide in hac voce. Charta an. 1201. inter Inst. to. 3. Gall. Christ. novæ edit. col. 323. Unum sextarium frumenti, & usam saumam *vini* ad Missas cavendas in *Fæzia* pro redemptione anime mea totiusque generis mei, de frumentata & de *Vinada*, quæ censualliter in terra & podio Jobuini sine contradictione aucio domus de *Fæzia* omnibus annis præcipio reddendam. Tabul. S. Petri de Cella Croini in pago Tanolism. 12. circ. sec. Dedit Dno & S. Petro & fratribus ejus quoddam redditus qui dicitur *Vinade*, quos famuli ejus accipiebant de terra S. Petri. Vide *Vinata* 1.

¶ 3. **VINADA**. Inventarian. 1476. ex Tabul. Flamar. Item plus anam barrigant pocali sive *Vinada* plenum. Vinum acidum aque mixtum pro vili plebecula, Gall. *Piquetto*.

VINAGERIÆ, Ampullæ vinariæ, in quibus vi-

num reponitur ad sacrificium, *Burettes*, Hispanis *Vinagera*, unde nostris *vinagrier*, ampulla, aceto reponendo idonea. Kalendarium Ecclesiæ Lemovicensis 9. Kl. April. apud Labbeum to. 2. Biblioth. pag. 760. Qui decoravit sanctam Lemovicensem Ecclesiam de 4. capellis munitis (s. munitis) novis, cum paramentis altaris, duobus calicibus, uno argenteo aurato cum armis suis, & alio ex auro, cum duabus *Vinagrieris*, &c. [Vide *Vinacheria* & *Vinateria*.]

¶ **VINAGIALIS**, *Vinagis* obnoxius, in Charta Sueffion. an. 1267. Ex altera (parte) *Vinagialis* eidem ecclesiæ, vel totum *vinagium*, &c.

¶ **VINAGIALIS CULTURA**, Ager vineis confitus. Chartul. S. Job. Laudunan. 12. 17. Pronuntiaverunt quod tota decima de culturis ex assualibus istius ecclesiæ *vinagis*, tota decima de culturis *Vinagialibus* est ecclesiæ S. Johannis.

1. **VINAGIUM**, Idem quod *Vinageria*. Acta Episcop. Cenoman. to. 3. Analec. Mabill. p. 310. Et per ipsum S. Juliane cam maxima balsam quavitute, & cum quique pallis pretiosis, & *Vinagis* argenteis & deauratis, & cætera argentea, cujus materia artificium superabat, destinavit. [Vide *Vinacarium* 1.]

a. **VINAGIUM**, Præstatio certæ vini mensuræ pro vineis, quæ vulgo domino feudi exsolvitur vice census, ut est in Consuetudine Claromontensi art. 121. Les droits de vinages deux pour & un lie de cæstiveur sur vigues, se doivent paier à bord de curvas, & ne peut isser le deveateur son vin, sans avoir premierement paid ledit *Vinage*, &c. Ejusdem *Vinagii* meminit præterea Consuetudo Remensis art. 161. & Silvanectensis art. 163. Charta Gausfredi Comitiss Andegavor. pro Abbacia S. Sergii: Dono ergo... *Vinagium* ex quatuor arpeanis *viaciarum* dominicarum. Alia ejusdem Comitiss in Hist. monasterii S. Nicolai Andegav. pag. 10. Perdonavi quoque *Vinagium* omnium *viaciarum* suarum, quantum ipsi vel Condonsii eorum ipsos culcaverunt, &c. Charta Gausfredi Andegavorum Comitiss an. 1135. ex Archiv. Regio: Novum si amabis, ... quod Gausfredus Andegavia Comes, Falconis venerabilis Hærofolensis Antea-Regis filius, concessit omnibus hominibus Andegavia, quod debitoribus *Vinagii* sui, usaqueque arpeuta sua terra, unde ipse *Vinagium* habere debebat, & solbat per singulos annos proxima die post festum S. Michaelis pro *Vinagis* suis census reddant. Quod si illa die non reddiderint, proxima die sequenti & censum, & consuetam *Vinagii* legem persolvant. Ac si nec censum nec legem reddere voluerint, Comes de *vinca* suis de terra suum velle faciet. Alia ejusdem Gausfredi Comitiss Andegav. ann. 1136. p. 71. *Vinagium* omnium *viaciarum* suarum, & foragium omnium terrarum suarum eidem Ecclesiæ concedo. Alia an. 1162. in Hist. Castilionea p. 26. Septem medios vini de *Vinagio* mso de Motua de mensuram Castellienis, & illud vinum jare perpetuo possidendum concedo. Alia anno 1209. ibid. pag. 16. Es sex medios vini in *Vinagis* ejusdem villa. Charta Guillelmi Episcopi Laudunensis in 31. Regesto Tabularii Regii: *Vinagia villarum Lavelli & Novicis*, videlicet 80. medios, & 4. sextaria, & dimidium *vini* annui redditus. [Charta an. 216 ex Tabul. Medardi Sueffion. Recognoverunt se vindidisse ecclesiæ B. Medardi Sueffionensis decem & septem sextarios *Vinagii*, scilicet undecim alias & dimidium *vini* super *viaciam*, &c.] Charta Beatricis Abbatisse B. Mariz Sueffionan. 1231. pro Communia Aisiaci: Sciendum est etiam, quod si forte contragat, quod homines prædicti velint solvere *Vinagium* suum in vindemiis, & nos ea capere voluerimus, ipsi debeant ea afferre in curiam nostram apud Aisium, nec tunc mur ea recipere nute medium Martium, nisi voluerimus. Neque possimus homines compellere ad ea solvenda aut medium Martium. Et qui die medii Martii solu-

soluzione Viagii defecerit, emendaret nobis per 7. fol. & dimid. moneta patrie, & nihilominus reddere teneretur Viagium, & eos viagii forum appaeremus, secundum quod consuevimus. Et sciendum, quod omnia Viagia debent esse ab albo vino, sano, legali, & pagabili. Libertates concessae a Galebrno Comite Regiensiensi an. 1253. villis de *Raucour* & *Heraucourt*: *Consuli adducendum & concessi, quod quicunque in dictis villis sub ista libertate & assisia manserit, vel venerit, quod ibi remaneat, & qui voluerit, libere recedat, & de omnibus, quae relictur, abicunque gaudeat absolute, ita tamen, quod duos solidos dictos assisia solvet, & adducet Viagium, sicut aliqui extraneus, salvo intercursum aliquo sit, &c.* Eadem habentur in Charta Libertatum Macciarum concessa ab Hugone Comite Regiensiensi an. 1233. Vide Alexandrum II. Epist. 32. apud Sirmondum, Sammarthanos in Archiep. Turonensibus. p. 771. 772. in Episc. Andegav. pag. 125. Monast. Anglico. 2. p. 980. &c.

VINAGINES. Charta Berliani de Monstrello ex Tabulario Monast. Fontis Ewaldi f. 189. *Scilicet vineas, prae, nemus confus, Viagines vel quasdam alias rei, &c.* Ita edidit Michael Colobrier ab Vitam B. Roberti de Arbrefello p. 178. sed verior, ne legendum sit *viagia*. Regestum Ludovici Regis Siciliæ & Ducis Andegav. f. 55. *Les Vinaiges des dits lieux, qui se paient en moultifous.* Tabularium magnum Corbeienis monasterii: *Tout le roage & le forage de ledite ville font sient (a l'Abbe) & li Vinagier, ebeft a savoir de tout les vins, qui sont amenez ledite ville & vendus.* [Charta an. 1383. apud D. Brusselto. 2. de Ufufule. p. 738. Item leas & Vinages de Chaudesosse, &c. Terrarium Insulæ Adami: *Au lieu de Parmais il y a deux grands pressoirs a vin, banniers, dont a le droit de Vinage a raison de quatre fe aus du vin y pressur.*]

¶ 3. VINAGIUM, Idem quod supra *Viaada* 1. Charta Ansfoldi Abbat. Compend. ex Tabul. ejusd. loci: *Quisque equus harum trium villarum ad subventionem ad vocati debet Viagium; & debeas ire in Bonaquæst territorio circa Isaram, ita quod illi qui duxerint carum vacui reddunt, & alii vinum adducunt.*

¶ 4. VINAGIUM, Vox ibrida, ni fallor, ex vinum & *ynon*, Vinum benedictum, sacrum orationibus & ictelliquiarum aliquis sancti tactu. apud Tortarium in Mirac. S. Benedicti c. 21. & 43. Mirac. S. Petri Mirac. 3. April. p. 719. *Potebat at ampulla erigistallina, in qua digne erant Reliquiae, persuaderetur vino; & bibeantes multi ab infirmitatibus suis curati sunt.* ... *Veni quaedam mulier petens sibi dictum Viagium fieri.* Mirac. B. Edmundi Cantuar. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1893. *Mulier ab infirmatione nimia sanata sumo Viagino.* ... *Lijart de Castellana super Sequana ceca illuminata, oculis ad parvam monasterii Viagii locis, Exlat in Ritualibus antiquis Benedicti viagii. V. Viaticum 3.*

¶ 5. VINAGIUM, VINAGIUM. Vide supra in Guida.

¶ VINAGO, Avis species. Glof. Lat. Gr. *Vinago*, *vois*. Vide alia notione in *Vinagium* 2.

¶ VINAJERIÆ, ut *Vinageri*, in Inventar. an. 1339. ex Tabul. S. Victoris Massili. nisi legendum sit *Vinateria*. Vide in hac voce.

VINALE. Tabular. Galonensis Abbat. fol. 104. *Concedimus perpetuum elemosinam Viasla mansi Polenc. Infra: Et quod requirere poteramus in predictis Vialibus.* Idem videtur *Vinale*, quod *Vinagium* 2.

¶ VINALIA, *vois* 12. in Glof. Lat. Gr.

VINARIA, in Glof. Gr. Lat. Ol. *vois*, *vois*. O. *vois* 77. *vinifica terra.* [V. *vois* 77. in jure Græco Rom. p. 152. Cella ubi vinum reponitur, in Glof. Biblicis MSS. Anonymi.]

VINARIUM, Eadem notione, in Charta Balduini

Comitis Gifnensis quæ habetur in Chron. Andrensi p. 459. *Præter terram, quæ conquis est Vinario Monasterium.* [Charta an. 1252. ex Chartul. Comp. an. fol. 195. v. col. 1. *Teatit ita fendo ab illustri domino I. beobald Dei gratia Rege Navarre, ... calceia & passellam Vinarii sui de Lecheris & quod dictæ calceia & passella dicti Vinarii sunt de iustitia dom. Regis supra dicti.* Charta Caroli regentis an. 1358. ex Bibl. Reg. *Item per decem libras redditus quasi quolibet anno percipit dominus Rex super Viariis de Regny. Cum ... aquis, hagiis, Viariis, viis, in Litteris Henrici IV Reg. Anglad. Rymertus. 8. p. 95. ubi legendum videtur Viarius.]*

¶ VINARIENSIS NUMMI, Moneta urbis Vinariæ, vulgo *Vinar*, cuius mentio occurrit in Charta an. 1293. apud Schlegelium in Dissertat. de Nummis antiquis &c. pag. 196. ubi varios ejusdem monete typos exhibet. Hunc consule.

¶ 1. VINA RIUM, Idem quod *Vinagium* 2. Charta an. 1219. ex Chartul. Prioratus Lehanii: *Cum Vinarium quod prior & conventus Lehani habebant inter Curchy & Fouches omnino desistimus scilicet, & concessimus mibi terram parie & terram quæ erat Vinarium, & ipsi duos alios paries de me tenebant p. r. c. solum XII. den. singulis annis.* Occurrit etiam in Nazrolog. Abb. Heder. Vide alia notione in *Vinaria*.

¶ 2. VINA RIUM, Vas vinarium, poculum. Nazrolog. fecit. Paris. MSS. ad calcem *Servient de vino datur due canotela ad servandum & traben lum Vinaria.*

VINARIUS, Vinosus, qui multum vini bibit, *vinarius*, *vinarius*, in Glof. Gr. Lat. Ita utarant Lex 4. §. 1. & 15. D. de Alitit. Edict.

¶ VINARIUS, Torcular. Jo. T. Lat. Gr. *Vinarius*, *vinarius*. In MSS. Sangerm. *Lucus vinarius*.

VINARIUS, Qui vinum vendit, iactor vinarius: *vinarius*, in isidem Glof. Gr. Lat. Videt. Schotti in Galieno: *Inter hec ipsi papinas quibusque vinis, leonum ac Vinariorum amicitia beretis &c.* Senator. l. 1. to. Epist. 18. Et idcirco arcarii, prerogatores civitatis, vini & casei, macellarii, Vinarii, Capitularii beretiariorum & tabernariorum, &c. Mentio est apud Lampridium, ut *Corporis vinariorum Lugdunensium*, in vet. scriptis. 466. 7. [Prince des *Viniers*, qui in iactoribus vinariis præest, in Statuto pro isidem an. 1373. to. 5. Ordonat. Reg. Franc. p. 614. *Aux lefdits seigneuris ordonné, & accoustumé de tres loas & anciea temps, à faire ehire & renouveler de commun assentement & par l'accord de chascun d'eulx, obscur an, un chief auguel il ont recour, conseil & advis sur les fais desdits ditz, lequel ont dist & appelle le Prince des *Viniers*.]*

VINARIUS, Officium Monasticum, cui vini cura incumbit. Tabularium Cifonienfe ann. 1266. *Conventus quoque Vinarium sibi eligat, & vini præponat, ut fieri solet, per diversum in officio suo duraturum, &c.* Historia ejusdem Monasterii p. 528. *Potest autem dictus Abbas officiales suos & obediensarios, excepto Viario Conventus, instituere & destituere pro sue libito voluntatis.* *Frater Vinarius* dicitur apud Joan. Monachum Bertinianum in Vita S. Bernardi Penitencis n. 18. *Custos vini*, apud Bernardum Monach. in Consuetud. Cluniac. Miss. c. 9. ubi de ejus officio hæc habet: *Castos vini est, qui vinum recipit & custodit, viademula consummata, sicut granarius de annonæ, &c.* Adde Ularicum in isidem. Consuet. l. 3. c. 19. [Vide *Vineator* & *Vinariarius*.]

1. VINATA, [Idem quod *Viaada* 2. & *Vinagium* 2. Tabul. Aurel. *Terræ de Charlus dedit mansum unum de villa quæ dicitur al Poi D. O. S. Johanni quidquid habebat, scilicet la Vinata, xii denarios in oris, &c.* Tabul. Vofense: *Mansus de la Boaria Vinata vi. den.* Charta Vulgrini Comitis Engolismensis ann. 1147. *Ego vero babstam in ipsa curte Vinatam, ita quod de siagu-*

singulis domibus, in quibus inveniebatur, singulis annis innummum vini habebim, exceptis domibus cimeterii, de quibus inter me & Canonicos querela habebatur. Tabular. S. Eparchii fol. 95. Et in his vineis habebat Comes Wilhelmus Taglofer Vinatum, quam dedit B. Eparchio, &c. [Vide Vinntaria.]

¶ 2. VINATA, ut Vinada 1. Charta Comitatus Marchiz ann. 1406. Tenebatur reddere & solvere annuatim & anno quolibet praefatis conjugibus assessoribus & suis successoribus unam Vinatam sive beatam cum quodam quindriga & cum duobus debui, & in casu in quo praedicti conjuges non vellent distam Vinatam, &c.

¶ 3. VINATA, Vineae, vinetum, Gallice Vignoble. Consuet. Brageriac. art. 75. Item, nullae sit avusium vinum fuisse apud Bragericum nec in districtu ejusdem, nisi ea duntaxat quae creviscent in vineis quae sunt & nominantur de Vinata districti loci Brageriaci. Vide infra Vinetum.

¶ VINATARIA, ut Vinata 1. Litterae Humberti Dalfi. ann. 1348. inter Ordinar. Reg. Fr. tom. 3. pag. 275. Ecclesia de Romanis sela & in solidum habuit, habere consuevit & habet in singulis cellariis seu penoribus suis infra villam de Romanis, a senenibus cellariis, unum quartale vinis semel in anno, quod Vinataria oppellunt.

¶ VINATARIUS, Insignitor vinarius, Marchand de vin, Vinotier. Charta Idelfonsi Comitis Tolosae ann. 1147. apud Catellum: Vinatarii ipsius ville, qui foris ibidem emere vinum, & in hanc villam revendere portabunt, &c. [Conc. Legion. ann. 1012 can. 39. inter Hisp. to. 3. p. 192. Qui Vinatarios non seneri perjurum, vendat vinum suum in domo sua sicut voluerit, per veram menturam.] Vide Vinatier, & Vinetarius.

¶ VINATERIA, Ampullae vinariae, in quibus vinum reponitur ad sacrificium, Gall. Burettes. Inventar. ann. 1343. ex Tabular. S. Victoris Massili. Item duas Vinaterias argenteas, duas Vinaterias argenteas, vel duas cunctas, in alio Inventario ex eodem Tabulario. Vide Vinageria & Vinageria.

¶ VINATERIA, Eadem notione. Inventar. Ecl. S. Martialis Lemovic. Item duas Vinaterias de argenteo.

¶ VINATICUM, ut Vinaticum a. Charta ann. 1218. in Chartul. S. Joh. Laudun. Cb. 77. Recognovit... se contulisse in elemosinam praefatae ecclesiae sex modios Vinaticorum albi vini. Occurrit iterum ibidem. Vide Vinaticum 2.

¶ 1. VINATICUM, Vini penus, suppediratio, praebitio, Gall. Provision, fourniture de vin. Charta Caroli Caput Mabill. to. 3. Annal. Bened. p. 665. Quapropter statimur... ut ad ecclesiam luminum concinnanda & Vinaticum ac oblationes, istis rei babeant concessas atque indulgent. Alia ejusd. Imp. ann. 877. apud Mirazum to. 1. p. 138. col. 2. Ad Vinaticum similiter de indominate, de vino modia xii.

¶ 2. VINATICUM, Eadem notione qua Vinaticum 1. Charta ann. 1150. ex Chartul. Charmentis qua Goslenus Episcopus Successionensis concedit Ecclesiae de Charmo duos modios Vinatici apud Crinemam. Alia Nivelonis itidem Succession. Episcopi ann. 1191. ex Tabul. S. Crispini in Cavea: Guido de Guni dedit eis... unum modium Vinatici in vinea ecclesiae S. Crispini apud Biammont. Rursum alia ejusd. Nivelonis ann. 1183. ibid. Unum modium vini & dimidium... in Vinaticum... apud Billi annis singulis recipiendus. Vide Vinaticum.

¶ 3. VINATICUM, ut Vinaginum 4. in Mirac. S. Richarii to. a. Annal. Bened. pag. 473.

VINATIO, Gall. Vinde, Ceria vini quantitas, quam in torculari suo percipit dominus feudi ex vinemis teneantem & hominum suorum. Pactum inter Comitatum Campao. & Episc. Meldensem ann.

1218. in Tabul. Campan. Bibl. Thuan. f. 276. Comitatus Campaniae habet institum in praedicta clausula Vinatione Episcopi, & eo salvo, quod nullus audeat removere vindemiam, donec Episcopus habuerit Vinationem suam. [Vide Vinata 1.]

¶ VINATIUM, ut supra Vinacia. Constitut. Frederici Reg. Sicil. cap. 116. Item quod procurator immunditias terrarum, maragmatum & Vinatium deferri & ejici extra civitatem praedictam.

VINATOR, Vini venditor. Jacob. I. Rex Aragon. in Foris Olcae ann. 1247. fol. 30. Vinatores, tabernarii, qui emunt vinum per villas & castella, & ducunt eum per civitates, &c. Vide Vinatarios.

VINCANUALAGIE, Labiorum obortione, in Glossis MSS.

VINCELUNA, Indiculus superstitionum & paganiarum, in Concilio Liptin. ann. 743. De luna defensione, quod dicunt Vincellum. Disjungenda voces videntur, quae Luna, quia forte, dum Luna deficeret, superstitionis clamarent: Vincellum, id est, non patere te a Sole superari: idque ex veterum superstitione, qui Luna deficiente ac laboranti tuenda initium dabant, ut auctor est Plutarchus in Aemilio, & Tacitus lib. 1. Annal. Seneca lib. 7. Natural. quae cap. 1. &c. quod pridem docuere Criticorum filii. S. Eligius, apud Audouenum in ejus Vita lib. 2. c. 15. Nullus si quando Luna obscuratur, vociferare praesumit. &c. S. Maximus Taurin. Hom. de defectu Luna: Nam cum ante dies plerisque de vestre avaritiae cupiditate praesentem, ipsi die circa vespem, tunc vociferatio populi exiit, ut irreligiositate ejus penetraret ad caelum. Quod cum requirerem, quid sibi clamor hic vellet, dixerunt mihi, quod laboranti Lune vestrum vociferatio subveniret, & defectum ejus suis clamoribus adjuvaret. Huc spectant etiam ista Gregorii III. P. in Penitent. c. 23. & Bedae I. de Remed. peccator. c. 21. Vel quando Luna obscuratur, vel clamoribus suis, vel maleficiis sacrilego usu se defendere posse confidunt. Tunc eam Lunam a Sole impetiri credebant. Narrat praeterea Delirius in Notis ad Senecae Hippolytum, Indos etiam Luna existimare, tum Lunam ulque ad sanguinis effusionem flagellari. Vide Orl. I. errant orig. Ital. v. Glubian.

¶ VINCENA, pro Vintennum. Vide in hac voce.

¶ VINCEAE, Vincere. Conc. in certiloci apud Martien. tom. 4. Anecd. col. 156. Diffamii fama publica vel verisimilibus indicibus super crimine aliquo, de quo Vinci non possunt, monentur semel, secundo & tertio, ut consueant & satis faciant.

¶ VINCHATA, Mensurae species videtur. Charta Joffredi Comit. Angolism. ex Tabul. S. Eparchii: Relinquo ad basilicam S. Eparchii... de tali tributo quod de Ponte Bosselli, quod parentes mei habuerunt, hoc est, de asinarum qui portant solum de Vincibates, de homines qui portant ad collum palmarum.

¶ VINCIALES. Excerpta Caesarii Heisterbach. apud Leibniz. tom. a. Script. Brunsvic. pag. 523. Tempore discordiae inter Ottonem & Philippum, in oratorio S. Goar. confessorii... firmissimum, tam propter situm loci, tum propter structuram, propter Vinciales se, suaeque transferebant. Ubi legendum videtur Provinciales. Vide Provinciales.

¶ VINCTUM, f. Idem quod Proprium, alodis. Vide supra Subvincta.

VINCTURA. Galbertus in Vita Caroli Comitis Fland. num. 177. praedium describens: Ibi igne defectus est Comes Fredericus, & contra illum vinculus Riquartus ex Waldmann in priore Vinclura; plures quippe & infinita fiebant in invicem Vincitura; tandem gladiis contentabant. Sed legendum videtur Vincitura, id est commissiiones in praedictis.

¶ **VINCTURA**. Tabular. Ambian. *De unoquoque equo quem habet homo in Vineisna persolvit 12. garbas & dimidiam: ille vero qui equum non habuerit decem.* Forte Vineisna.

¶ **VINCULARE**, *Ligare*, Joanni de Janua; in vincula conjicere. Vinculatus, *ligatus*, apud Papiam, carceri mancipatus, occurrit apud Martianum Capellam lib. 1. Gregorium M. lib. 3. Epist. 31. Thubirium Episcopum Asturicensem de Libris apocryphis, Venerabilem Vercellensem de Unitate Ecclesie conserv. p. 34. in Lege Witsgich lib. 9. tit. 5. 2. in Historia Constantiorum non semel, apud Alanum de Planctu naturæ p. 228 & alios.

¶ **VINCULARI**, Obligari, alstringi. Charta apud Lobioell. to. 2. Hist. Britan. col. 1554. Item, ex jramento generatur obligatio principaliter Deo; sed Deus non vult uliqnem Vinculari ad iniquitatem: ergo dictum juramentum nullomodo est servandum.

VINCULATA BONA, Practicis Hispanis dicuntur, quæ hypothecæ vel substitutioni subjacent, apud Michaelem del Molino in Repertorio Foror. Aragon. Vide Foros Aragon. lib. 6. tit. de Rebus vinculariis, & Observantia Regni Aragon. lib. 5. eodem titulo.

VINCULATORIUM, *seu vincipar*, Carter, in Vita S. Europii c. 12. Cnm ego & comprehensit beatissimi viri in Vinculatorium duceremur, &c.

¶ **VINCULATIVA CUSTODIA**; Eodem intellectu. Gestæ Trevir. Episc. apud Marten. to. 4. Ampl. Collect. col. 395. *Qua Rex audiens, nuntio secum misit, qui eum cancellarium cum litteris ceperunt, & Vinculativa custodia adduxerunt.*

¶ **VINDAGIA**, Vendemia, Vendanges. Litteræ Richardi III. Reg. Angl. an. 1483. apud Rymer. to. 12. p. 208. Concessimus eidem Thome unum delium vel duas pipas vini Vasconie... juxta quod Vindagia se habent. Vide Vendangium 3.

¶ **VINDEMERE**, Viudemiare, Vendanger. Notitia vetus ex a. Chartul. Campaniz apud D. Binsfeld to. 2. de Usu feud. p. 377. Dominus Noerri nullam justitiam habet in banne vini vendendi, nec in banne vindeciarum Vindeciarum.

¶ **VINDEMIA**, Racemi, vindemiarum collectio, Vendanges eadem notione usurpamus. Charta aon. 1261. ex Chart. S. Vandreg. to. 2. p. 1391. Ego dixi Joannes aut heredes mei tenemur bonam Vinde-
miam afferre ad pressorium dictorum Religiosorum de Gallon, & in dicto pressorio Vindeciarum pressatum vinum ad cussus meos. Occurrit præterea in Litteris Johan. Reg. Franc. an. 1351. to. 4. Ordinari. p. 88.

¶ **VINDEMIALIS POLLUS**, Qui vindemiarum tempestate solvitur. Polytrichus Fiscann. Solvit pillos 3. annis 15. & alios pillos Vindeciales cum ovibus.

¶ **VINDEMIARE**, Vindeciarum premere. Locus est in Vindechia.

VINDEMIARII, Vindeciatores, Vendangeurs. Occurrit in Vita S. Joan. Episc. Tragar.

¶ **VINDEMIATIO**, Vendemia, Actio colligendi racemos. Charta Conradi Abbat. Præmonst. an. 1222. Et ad augmentum hujusmodi coactionis Vinde-
miationem hujusmodi vineæ impedit.

¶ **VINDEMIATOR**. Non raro occurrit illa servitus quæ aliquis tenetur homines, qui solum vinde-
miam, alique colligant, domino submoustrare. Tabul. S. Albani Andeg. an. 1098. Concessit... quasdam ineptas consuetudines quas in domo illa habebat, Vinde-
miatorem scilicet, seuatorem, bospiualitatem, &c.

¶ **VINDEMNIA**, pro Vendemia, in Instrum. an. 1366. inter Ordinari. Reg. Fr. to. 5. p. 228.

¶ **VINENATES**, { Termini species, cujus usus in finiendis agris. } Vide Arca 1.

Tum. VI.

¶ **VINDERE**, Veodere, in proprium concedere. Charta ann. 845. in Append. ad Marcam Hispan. col. 781. Sic placuit mihi & placet & propria mea hoc elegi bona voluntas ut tibi filio meo Berano Vindere deberem, sicuti & Vindo, in suburbia Elenense, in pago Ruffionense. Vindo tibi in ibidem loco villas duas, &c.

VINDICABILE, Passibile, Papias.

¶ **VINDICATIO**, Redemptio prædii, Gall. Rertrait. Charta 20. 1288. apud Ludew. tom. 5. Reliq. MSS. p. 429. Reuniantes en nunc pro nobis & quibuslibet nostris successoribus omni dominio omniue Vindicatio-
ni, seu juri quod nobis ipsis, vel nostris successoribus aut heredibus competere in iisdem, aut competere cui-
piam videretur.

¶ **VINDICATRIX**, Ultrix, Vengeresse. Charta an. 1256. apud Rymer. to. 1. p. 591. Placet igitur vo-
stra Excellentia talem mediam apponere ad castigatio-
nem dicti ballivi, quod non oporteat nos, ad ejus trans-
gressiones, manum apponere Vindicatricem.

VINDICES, Exactores, exactiois tributorum præpositi; qui ea à provincialibus exigebant, & singulis civitatibus eo nomine præfati erant. De his agunt Novellæ Justiniani 38. 124. 125. 128. Chron. Alexand. p. 785. Evagrius lib. 3. c. 42. Eclog. Basilic. 8. Cyrillus Scythopolitanus apud Alamannum ad Procopii Arcana p. 100. 1. editionis, &c.

VINDICIUM, Vindicta. Gl. Gr. Lat. MS. *ἐκ-
δοχή, Defensio, Vindicium, vindicta*; in edito Ven-
dicium. *ἐκδοχή, Defensor, vindictor*. Eulogius l. 1. Memorial. Sanctior. Simulator zelotum non coheret in-
quina gentium celerisque animadversiois omniue Vin-
dicium in obsequutores se habet. Utitur etiam l. 2. c. 1. [Vita S. Perfecti] tom. 2. April. p. 586. Nam celerem ad
Vindicium sui militis ultionem effundens, &c.]

VINDICTA, la vindicta dari. Decretio Chlo-
tarii II. Regis c. 10. Si servus ante admonitionem dominum
deservit, capitale dominus restituit, & de servo faciat
cessionem, & cum invenit fuerit, detur in Vindictam. Id
est, iudici tradatur, ut penam de eo condignam exigat.

¶ **VINDICTA SANGUINIS**, Alta, ut vocant, seu su-
prema justitia. Charta an. 1226. apud Ledewig. tom. 1. Reliq. MSS. p. 37. Cum Vindicta sanguinis & sententia
capitali, & cum omni libertate & utilitate, sicut eas
pater noster in sua habuit potestate.

¶ **VINDICTA**, Multa, ut videtur. Annal. Genuenf. Oberti Caocell. apud Murat. to. 6. col. 340. Nam præ-
fati consules republicam suis honeste tractantes, se-
cerunt collectam infra urbem nostram denarium 8. per
libram, exceptis denariis (sic) plebim. Vindictam
& novum. Ibidem Annal. Ottoboni ibid. col. 364. Quum in civitate consules communis assignassent ac con-
cessissent potestatem Vindictam euercationem, &c.

¶ **VINDICTOR**, Defensor, *ἐκδοχ*, in Gloss. Lat. Græc. Vinden, in MSS. Vide Vindicium.

¶ **VINDIGATUS**, pro Vindicatus. Locus est in Eliogare. Vide in hac voce.

¶ **VINDIGESTÆ**, τὰ ἐν τῷ ἀγῶνι ἀποβύματα, in Gloss. Lat. Gr. Leg. Vindicia. Vide Festum.

¶ **VINDINIA**, pro Vendemia; in Tabul. Camalar. Manus Rigaldensis debet obsequatarios annona, & civitatis 3. eminas & recetum, & in Vindivius pro cur-
reis, 12. den.

¶ **VINDOCINENSIS MONETA**. Vide in Mo-
neta Baronum suo ordine.

VINDRAGIUM. Tabul. Vindocinense ch. 204. Concessit etiam Dom. Harduinus, n. post obitum Pres-
byteri Vindrarium deveniens in manus Monachorum,
& ad votum suum quemcumque velles, haberes Presby-
terum. Et Charta 210. Presbyteratum, quod vulgo
dicitur Vindrarium. Vide in Vindrarium.

Vuu

¶ Ju-

Vinegarium probabili omnino conjectura emendat Vir doctissimus in v. Junior, col. 1596. ubi post Valtorium putat esse quamlibet Ecclesiam, seu potius Ecclesie curam, quæ à personarum dependet. Correctionis simul & interpretationis lubens assentiret, nisi alibi, nec semel, hæc vox occurreret diversa notione. In Chartulario Dunelm. Vinegarium definitur seu- dum presbyteriale Charta 23. *Seuque presbyteriale me- quod Vinegarium vocant ... Vinegarium illud & capell- lantiam simul ecclesia de Montinaco nobis auferat.* Strictioni seu usufructu Tabul. S. Vincentii Ce- noman. Presbiterium totum habebunt supradicti Mona- chi in suis præsente presbyterio nomine Gausfredo, quo mortuo possidebunt monachi Vinegarium. Ibidem: De- dit ... quidquid in ecclesia de Antinac videbatur habere, videlicet totum altare & omnia primitiva, ac sepul- turam, decimamque omnium leguminum, nec non Vin- dragium ecclesie. Charta an. 1090. ex eod. Tabul. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 481. *Cenecio Vin- dragium videlicet ecclesie, panem, & candellam, & sepul- turam, & omnes primitias.* Unde Vinegarium nomine, quod casu obvenit significationi videtur, Gall. Casuel.

¶ 1. VINEA, villa, hortus, notione romanis usitatissima Charta ann. 1176. inter. off. to. 6. Gall. Christ. novz edit. col. 46. *Hæc charta fuit laudata & firmata in quadam Vineâ juxta Perpiñanum.*

¶ VINEA QUARTONERIA, Ex qua Quarto percipitur. Vide Quarto 7.

¶ VINEA quæ ad quintum ractum, hoc est, ad quintam partem collitur, in Charta ann. 1309. to. 1. Hist. Dalph. p. 97. col. a.

¶ VINEA VALIS, pro Vena, Gall. Veine. Char- ta ann. 1065. inter Probat. Hist. Tullen. pag. 75. *Apud Medianum vicum Vineam unam solis, cum Jesse.* Neque enim raro reperiuntur salis fodinæ in diocesi Tullensi.

¶ 2. VINEA, Machina testoria, compacta ex lignis trabibus in modum cratic contexti; lateri- bus etiam vimine crudisque cortis obfirmatis, ne ja- tis desuper faxis telisque perfringatur. Vineâ dicitur, quia ad vineæ vitæz similitudinem & texturam ac- cedunt. Hujus constructionem usumque describit Ve- getius l. 4. c. 15. V. Carolus de Aquino in Gloss. milig.

VIN-ALE, BINIALE, Ager vineis confectus, vel plantandis idoneus. Charta ann. 1158. in Tabul. Cas- sauricensi: *Disinde cannabinam meam cum Biniale ci- dem cannabina adjacet.* Alibi Vinciale habetur. Alia ann. 1163. *Unam petiam de vinea ... & unam cannapiam, & unum Vinciale in loco, qui dicitur ... cum arboribus suis.* Charta Odonis Epist. Carnotensis ann. 975. *De- dit ad eundem locum terram Vinealem 20. solidorum, quæ est proxima civitati Cornetina.* [Charta an. 1233. apud Conciur inter Cens. Hist. Eccl. Rom. *In domibus, casis, ortis, canapiis, ... vineis, Vincialibus, arboribus fructiferis, & infructiferis, &c.* Vide Vinearium 2.]

VIN-ARE CAMPUM, Vineis conferere, in Pa- tro ann. 1246. inter Thomam Comitum Sabaudiz & Abbat. Pinarolensem: *Habeat & planum campum, quem simul inter Vineare possit.*

¶ 1. V. NIAR-UM, Ampulla vinaria, Gall. Bu- cetto Tabul. Monast. S. Theofredi in Velaunis: *Vinearia daggo, id est ampulla vino & aqua mola- sinentia, &c.* vide Vinagium.

¶ 2. VINEARIUM, Ager vineis confectus, idem quod Vinciale. Charta Willelmi com. an. 806. inter Probat. novz Hist. O. citat. to. 1. col. 34 *In Monte- nigro vinei quingus, cum toto Vineario, quem vocant Oliveto.*

VINEARIUS, Qui vineas servat. Magn. Pasto-

rale Eccl. Paris. ch. 21. ann. 1259. *Messarii autem & Vi- nearii in dista villa ponentur.* [Charta Philippi IV. Reg. Francan. 1293. apud Thomaffer in Biturig. p. 65. *Prohibemus etiam, ac detacepi Vinearis ponantur in vin- cis; sed gerd eademur dio, quam statuerat, in quibus debeantur.*]

¶ VINEARIUS, Qui vineam colit. Tabul. Casaur. sub Carolo & Pipino Regibus: *Constat me ... vendi- disse sibi Aderis sculdasio cartularios & Vinearios in loco qui dicitur in Vipo.*

VINEATICA, vel VINEATICA TERRA, Ager vineis confectus. Tabul. Casauriensis: *Omnes ipsas res genitoris nostri inter cultam & iacultam, & silvam modiorum centum, & terra, quæ est Vincatina solidorum 20. per tremsos vires palorum centum.* Alibi: *Et sunt ipse res ... inter terram cultam, & vineæ & Vincatice & silve per singulas petas exvante infusum faciunt modiorum quatuor centum.* V. Vincale & Vincatus.

VINEATOR, Ugutio: Vineator, qui vineam cù- stodit, quasi Vineator, &c. Vide Vineator, & Vincarius. Chron. Beccense an. 1247. *Idem capitula ele- gerunt unamini consensu D. Robertum de Clabrecco, tunc Vineatorem Becci in Francia, ... in Abbatem.* Vi- detur ibi meandum subelle. An Vineatorem?

¶ Officium fuit apud Monachos, cui scilicet vi- nearum vel vini cura demandata erat, ut discimus ex Charta an. 1248. in Hist. MS. Monast. Beccensis p. 615. *Si quid vera dampni dicitur Johannis, vel ejus successoris intulerint occasione via quam sibi liberam per mesuram prefatam voluit reservari eundi causa ad vineas suas, vult & concedit ut ad arbitrium Vineatoris eorumdem Religioforum qui pro tempore fuerit, debeas emendari.* Vide Vinearius & Vinearius.

¶ VINEATUS, VINEATA TERRA, Ager vi- neis confectus. Chron. Farf. apud Murator. to. 2. part. a. col. 444. *Dedit in hoc monasterio unam petiam terra Vineatam. Unam petiam terra aratice & Vincate, in Charta ann. 1248. inter Probat. familie de Goadi p. 87. Statuta crimin. 1209. c. 44 fol. 94. *Nec quisquam possit, nec presumat in aliquo orto, giardino, vitidario, campo, aut aliqua alia terra Vincata incidere, &c.* Vide Vincale & Vincatice.*

¶ VINEATUS, Ad modum vineæ acupictus. Vi- sinitatio Thelaur. S. Pauli Londin. an. 1295. *Casula Alar- di decani de agro Janico, dorsali & pectorali optimi aurifrigi Vineati.* Vide Vignice.

¶ VINECUM, Idem quod Vinagium a. Charta an. 1111. inter Probat. tom. 2. novz Hist. Occitan. col. 460. *Censum de Veneo & de balcherii, & mortuorum lellor, ... habent.* Vide Vincetum.

¶ VINEO-A, diminut. à Vineâ, in Testam. Ber- tichramoni episc. Cenoman. apud Mabill. to. 3. Anal. p. 112. *Vineola*, ibid. p. 121. & in Charta Ludovici Piâ an. 836. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 96.

¶ VINERA, Vineâ. Charta libertatum S. Pal- ladii ex Cod. MS. Coslin. *Nullo vero tempore aliquis equitando vineas in Vinera, nec etiam pedes postquam Vineas fuerint posse.*

VINERAGIUM, Tributum pro vino, quod in ur- bem adducitur [nisi idem sit quod Vinagium a. In Ter- rario Insule Adam, teste de Lantier in Gloss. Jur. Gall. dicitur Vientrage & Traisage, quod intelligitur de ea prestatione qua domino fit ob vini dolum centum, quod traha ducitur.] Charta Philippi Regis Franc. an. 1308. ex 1. Regesto ejusdem Regis p. 9. in Tabul. Re- gio: *Item Vinagium, caragium & rotagium quæ ha- bebamus apud Jauri, &c.* Vientrage dicitur in Con- suetudine Silvanectensi art. 25. *Item pœu prendre fora- ge, rotag, Vientrage, des vins & autres breuvages vendus, &c.* Ubi forte legendum Vinerago.

¶ Ni-

V Nihil immortandum est, si camen asserta est lectio Chartularum S. Cornelii Compend. ubi occurrit *Vintragium* ex Charta Petri Abb. ejusd. Monast. Concessimus *predilecto Petro clerico nostro* jus integrum quod habebamus ... *in dicta domo, videlicet rogia, foragia, Vintragia, salvis & reservatis nobis & Ecclesie nostre* omnibus iustitiis aliis & bnfis. Hinc emendanda alia Charta ex eodem Tabulario: *In quacunque ripa à bucca Isara usque ad Ecclesiam de Gellis, dolium vini si ejectione fuerit ab aqua obolum debet, & denarium de Vitragio, si à terra fuerit ejectione.* Ubi legendum videtur, *Vintragio*.

VINERATICA, Eadem notione, si bene auguror, in veteri Charta Italica apud Ughellum to. 5. p. 1538. *Vinum pro Vineratica decimate oblo.* Perperam enim edicum *proarista*. Sed malim leg. *Vineratica*. Vide in hac voce.

VINERICIA. Charta Caroli M. in Aftis Episc. Cenomani. p. 86. *De Vinericis quoque & perdeoato, de passionibus & piscariis, &c.* Perperam edic. *Vivericis*, in Vita Aldrici Episc. Cenomani. p. 31. [& *Umericia* ibid. p. 144. to. 3. Miscell. Baluz. Ubi *Vinoricia* idem esse videtur quod *Vineade, Vineratica*. In sequentibus vero *Vindemiam* ipsam, id est, vindemiarum tempestatem seu collectionem significat. Codex censualis Irminonis Abbat. fol. 40. v. *Facit Vinericium cum duobus animalibus.* Fol. 41. *Facit curvadus sicut ceteri & Vinericium cum uno bove.* Fol. 61. *Faciat duo carra ad Vinericium & magisam duo carra.* Denique fol. 62. v. *Solvatur de capite suo fol. 3. & denar. 3. faciunt angariam ad Vinericium.* } Polyptrichus S. Remigii Remensis: *Facit ad pratum dies 3. ... facit Vinericium & carrum, aut donat dea. 6. Alibi: Et solvunt ... ad substratum & materiam car. 10. de Vineritia aut car. 5. aut solid. 10. Polyptrichus Floriacensis: Solvis uniusquisque (mansus de bosilio), id est, pro bove solid. 2. & porcos 2. aut solid. 4. muliones 2. aut sol. 2. solvit inter Vinericium & piscatum de vino mod. 6. &c.*

VINERITIA, Idem videtur quod *Vintragium*, nisi forum intelligas in quo venditur. Regest. Episcop. Nivern. an. 1287. *Episcopus habet terciam partem bladerie & Vineritia.*

VINEFA, Vineae. Tabul. S. Victoris Massil. *Cujusdam coadunina cupiditate sedulo ubi uberriam Vinearum abundantiam, &c.* Vide *Vinata* 3.

VINETARIUS, Infitor vinarius. Charta an. 1216. apud Thomaffer. in Biturig. p. 83. *Mercatores, panetarii, Vinetarii, caratenses & alii quicumque negotiatores, &c.* Mercator vinetarius, in Litteris Henrici V. an. 1420. apud Kymer. to. 9. p. 868. Vide *Vinetarius*.

VINETUM, ut *Viaagium* a. Tabular. S. Petri de Cella-foiro in pago Engolfim. *Dedit Deo & S. Petro Apostolo de Cella foiro vinum mansum, ... & dimidium Vinetum de viciis, & mansum, & vineas.* Vide *Vineum*.

VINGORDUS. Charta Innocentii II. PP. an. 1190. in Hist. Mediani Monast. pag. 287. *Apud Rabald. vilator erat Vingordus.* Apud Castinove eorrem cum vineis.

VINGENTIDIUM, VINGTENUM, ut *Vintenum*: vide in hac voce.

VINHAURIUS, Vini hanstor, bibax. S. August. lib. 16. contra Faustum c. 31. edit. Latini: *Eos homo vorax & Vihaurius.*

VINIALE. ut *Vineale*. Vide in hac voce.

VINIGAMBIA, Praefatio quae in permutationibus domino debetur: Tabul. S. Victoris Massil. *Donamus & concedimus omnia & vineas & venditionem de curri que dicitur Amaleheri. Et habet stuan Tom. VI.*

obi Cambia de vias, in majori Chartul. ejusdem Monast. pag. 108.

VINIDEMIA, pro *Vindemia*, in Tabul. Castridnensi. S. a. Locus est in *Viam*, col. 1649.

VINIDRIA, Datio vineae ad medium vinum: Tabular. Celsinianense: *Est si ipsa vinea, ... in celebratione, & quamvis Domino doatae vixerit, ad Vinidriam teneam, & auis singulis medietatem de vino per unumquemque annum ad Monachos in vestitus perfolvam.* Similia verba occurrunt in aliis Chartis.

VINIFICARE, Vinum producere. Inscripção apud Cussetum Hist. Cabilon. pag. 769. *Nunc vites nostra Viniacabunt letius, arva luxuriabunt uberius, &c.*

VINIFORMUM, *Vinifera*, in Glossario Lat. Græc. MS. S. Germ. Paris. Vas vinarium. [Leg. *Viniferum*.] Vide *Bauca*.

VINIGOLIUM. Charta an. 1093. inter Probato. to. 2. novæ Hist. Occitan. col. 332. *Isti vero mansi & homines prænominatos ego Bertrandus retineo in vita mea cum omnibus quæ modo habeo & teneo, & cum Vinigoliis, & decimis, & primitiis, & quartis, &c.* Idem videtur quod *Vinaagium* a.

VINIOLA, ut *Vineola*. Vide in hac voce.

VINIPIA. Liber Anniversariorum Basilicæ Vaticanæ apud Johannem Rubicum in Vita Bonifacii VIII. pag. 345. *Item tria superpellicia de Vinipa & cortina.* Puto legendum *vinipa*, pannus scilicet lineus ex quo conficiebantur *vinipa*, seu pepla mulierum. Vide *Guimpa*.

VINIPERUM, *Vinifer*. Gloss. Lat. Gr. MSS. Perperam pro *Viniferum*, ut & in cod. Reg. ubi *Viniferum* legitur. Vide *Viniferum*.

VINIPERUS, pro *Juniperus*. Vide *Vimpum*.

VINITARIUS, Officium Monasticum, cui vineura demandata erat. Iperius in Chron. S. Bertini apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 757. *Quantum officium fuit Vinitarii, qui providebat de vinit, janis, lectis, lectisterniis & omnia necessaria bospium.* Vide *Vineator*.

VINITARIUS, Infitor vinarius. Charta an. 1493. apud Madon in Formul. Anglic. p. 438. *Ego Johanne Porter civis & Vinitarius civitatis Londonæ ac liber homo ejusdem civitatis, &c.* Vide *Vinarius & Vineator*.

VINITOR, *αὐτοπώτης*, in Gloss. S. Benedicti: *Qui vineam custodit, vel qui calcas vinas, vel qui cu-stodit vinum.* Ita Ugucur, Gallis *Vignerons*. Vox Latinis veripetioribus nota. [Occurrit in Leg. Salica tit. 11. §. 5. Testam. S. Irminæ an. 698. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 10. Similiter donat ad jam dicta loca sauciorum vinea pedetura unum in monte Vineae cum Vineatore nostro Alstifrido item omni peculiari suo.] Gregorius Turon. lib. 5. cap. 49. *Cracina Pictaveasi insula vocatur, in qua à fiscalis Vinitorii servo, Leocadio nomine, adscitur.* Tabular. S. Remigii Remensis: *Vinea 19. cum totidem Vinitoribus, ubi possunt colligi de Vinea mod. 177.* Charta Chrodogangi Episc. Metensis an. 763. *Similiter doamus in pago Magaisi in villa Pomaria fortes cum Vineatore, vel illam vineam, quam ipso Vineator facit, &c.* Vita S. Joan. Episc. Tra-gur. Romæ edita: *Grando superveiens vineas contudit adeo, quod Vinitiores non vnas, sed rasmes rarissimos domum referrent.* Charta Philippi Reg. Fr. in M. Pastoralis Ecel. Parisiensis lib. 19. eb. 79. *Noverim ... apud nos fecisse querimoniam de Vinitoribus vineam de potestate Spedone villa per aquam descendentibus, qui rotaticum, quod alii Vinitiores vineam per terram deferentes reddebant, ad plenum reddere recusabant.*

VINNA. Vide *Vinea*.

VINETUM, pro *Vicinetum*, vel *Visnetum*, *Affsa*

Vuu 2

vici-

vicinorum. Vide in *Vicinus*. Charta apud *Madox* *Formul. Angl.* p. 305. Si vero jam dictus *Willelmus de Cornu* vel heredes sui arbitrio legalium hominum de *Vinneto*, aliquo prediorum modorum infideliter se gesserint, &c.

¶ *VINNOLATA* Vox, est levis & mellis, atque flexibilis. Ex *Vinnolata* dicta & *vino*, hoc est cin-
nino, molliter flecto. Ita *Isidorus* l. 3. Orig. c. 19.

VINOBLIUM, Vineæ, Ager vitibus confusus, ex Gallico *Vignoble*, in Charta an. 1256. Regest. Inculif-
menis Camerac Comput. Paris. p. 34. *Garenam suam*, quam habebat in *Vinoblio* & territorio dictæ villæ *Kar-*
ressensis, &c. [In *Vinoblio* de Romanis vel territorio
abbatis, in Charta Humberti II. Dalphini inter Or-
dinat. Reg. Franc. tom. 3. pag. 280. *Vignou*, in Char-
ta ano. 1312. ex Chartul. Sancti Martini Pontifar. fol.
30. v.]

¶ *VINOBRE*, Eodem intellectu. Charta ann.
1053. apud Marten to. 1. Anecd. col. 177. In parochia
Mauriagio ipsa mediocritate de ipso *Vinobre*, qui vocatur
Caizago.

¶ *VINOSITAS*, dicitur de nitore lapidis pretiosi,
eadem notione qua Galli *Eau* usurpant. Locus est
in *Orphanis* 2.

¶ *VINFENERII*. Consilium *Vinteneriorum*, quod
ex viginti Consiliariis compositum esset, sic appella-
tur. Regest. Massil. Anno Domini 1302. congregato ho-
nabili consilio civitatis Massiliæ... primum fuerunt
litteræ in consilio pro parte consilii *Vinteneriorum* castri
Arcatum, &c.

¶ *VINTENIUM*, ut *Vintenum*, apud Guido-
nem Papæ locis laudatis infra in *Vintenum*.

VINTENUM, Vicefima, quæ Domino feudi com-
petit, cuius jure percipit vicellam fructuum in ter-
ris vassallorum, aut subditorum, eoque ipso tenetur
castrorum & burgorum muros reficere iussu iustitias ad
hostium incursum propulsandos. De hoc jure agunt
Guido Papæ q. 7. & 372. & Dion. Salvignus Boissius
in Tract. de Jurib. domini & usufructu. c. 46. 48. Cot-
cilium Avenionense an. 1279. c. 1. *Census, sazonis, ire-*
zencia, laudimia, Vintena, feuda, lesdas, pedagia,
&c. [Charta ann. 890. in Append. ad Maream Hispan.
col. 844. *Et dabitur primitiam ad Vintena* & duas par-
tes decimarum. Liberrates Belli-vifus an. 1256. tom. 1.
Hist. Dalph. p. 59. col. 1. *Dominus clausuram debet fa-*
cere & reficere pro vicefima fructuum quam levabit
Charta ann. 1334. ibid. pag. 200. col. 2. *Vintenum suum*
quod ipse dom. Dalphinus percipit & ejus predecessores
percipere consueverunt super fluvium & in fluvio *Rho-*
dani apud *Quiriacum*. Testam. Guillelmi de Bello-
videre an. 1277. ibid. tom. 2. p. 17. col. 2. *Item nolo quod*
Vintenum de catero levetur ab hominibus qui suus vel
offens in mandamento castri de Belle-videre, salvo Vin-
tento hominum ipsius castri, quod mihi dederunt ipsi ho-
mines pro franchimento ipsius castri, nisi forte pro clau-
sura ipsius castri, vel alia iusta causa & necessaria de
voluntate ipsorum hominum dictum Vintenum levare-
tur. Vintenum seu vicefima pars totius laboris & legu-
minis dicti loci (de Bellaneis) in Charta an. 1296. Da-
natio an. 1263. ex Schedis Præf. de Mazaugues. Item
datus... ubi libertatem & immunitatem, ut de ca-
tero non teneantur, nec debeant dare Vintenum de ali-
quibus possessionibus quas nunc possident. Jus Vinteni
deligari & vasis omnibus navigationibus, quæ in dicta
civitate vel ejus partem emantur vel venduntur per ex-
traneos, in Charta Romanis urbis solonit an. 1332.
Ita etiam legendi in Charta Caroli IV. Imper. ann.
1366. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 5. p. 225. ubi edi-
tum est *Vintensis*.]

¶ *VINGENA*, pro *Vintenum*, in Litteris an. 1321.

ex Chastophylacio Reg. Regest. 87 Ch. 84. In possessio-
nem... censum, usagerium, servitiorum, feudorum,
Vincenorum, talliarum, &c.

¶ *VINGENTIUM*, Eodem significato, à Gall. *Ving-*
tième. Charta an. 1296. inter Instr. to. 4. Gall. Christ.
novæ edit. col. 34. *Pedagium & Vingtium in Quiriaci*
360. libras, pro quibus pedagio & Vingtio addidit
ille princeps Dalphinus 8. alias *Moniales*.

¶ *VINTENUM*, *VINTENUS*, Ita nuncupantur mu-
ri urbium vel castrorum, à *Vinteno* seu vicefima fru-
ctuum parte, quæ iis extruendis vel reficiendis exi-
gebatur, Dalphinatibus *Vingtain*. Charta an. 1347.
to. 1. Hist. Dalph. p. 67. col. 1. Item invenimus munia
seu *Vintenum dictæ villæ in pluribus locis disrupta, ...*
quare fuit preceptum & injunctum Castellano an dicta
munia, seu Vintenum refici faciat de communis dictæ
villæ. Computus an. 1324. ibid. p. 132. col. 1. Galepinus
reddidit parcellas, & per juramentum, videlicet pro
morlando Vinteno burgi dictæ villæ. Charta ano. 1343.
ibid. to. 2. p. 468. col. 2. Item, & ex 10 quia idem dom.
Dalphinus vult... noviter construat munia seu *Vinto-*
nos cum terraliis pro meliori & utiliori custodia ipsius
civitatis. Charta ann. 1336. Item quod si processu tem-
poris sint *Vinteni* faciendi, vel reficiendi seu reparandi
in castro *Iserandi*, &c. Confrontatur cum *Vinteno* pre-
sentis burgi *S. Andeli*, in Recognit. ejusd. loci ex Sche-
dis V. Cl. Lancelot.

¶ *VINTENUM*, Viginti, vicenarius numerus,
Gall. *Vintains*. Charta ann. 1372. apud Rymer. to. 4.
p. 78. Ita quod omnes armis sufficientibus muniti, vido-
licet equites in constabulariis, & pedites in centenis &
Vintenis armati prompti sint & parati, &c. Litteræ
Edwardi III. an. 1369. apud eund. to. 6. p. 614. *Armis*
competentibus muniti, & in millenis, centenis, &
Vintenis pedit, &c. Statuta Gouven. l. 1. c. 14. fol. 23.
Vintenum etiam eundem numer vel creator vel dictum
est vocatur servare de bonis suis propriis. Vintenum
seu viginti fauementorum racemorum, in Charta Massil.
an. 1522. *Vintisme*, in Charta Auberti Abb. Caltrici
an. 1247 ex Chartul. Campo. fol. 343.

¶ *VINTENUS*, Moneta Dalphin. pretii viginti
denariorum. Extracum computi an. 1339. to. 1. Hist.
Dalph. p. 95. col. 2. Deinde computati dictus *Siardel-*
lus operarii & eund. fecisse in *Vinteno* de *Vintenis* & *de*
genis albis subliga, pondere & remediis supradictis.
Alio significato, vide in *Vintenum*.

¶ *VINTERIUM*, pro *Vintenum*. V. io hac voce.

¶ *VINTRAGIUM*. Vide in *Vintragium*.

¶ *VINUM*, nude pro eo quod præter pretium co-
rollarii vice in emtionibus conceditur: *Vin* da mai-
orè passim in Consuetud. municipal. Tabular. S. Van-
dregel. Vendidi... nam petiam terræ... pro 75. solidis
Turon. & 5. solidis in *Vino*... tonandam, &c. Drois de
Vin & ventes, in Consuetud. Silvanest. art. 215. Cla-
tomoot. art. 13. Aurelian. art. 107. est id quod domino
exsolvitur ab emore prædii censuali.

¶ *Vinum* etiam ab iis qui inter eives adscribebantur
Majori & Scabinis civitatis præstati solitum erat.
Id ex pluribus Communiarum Chartis dilectimus ac
præsertim ex Litteris ann. 1248. inter Ordinat. Reg.
Franc. to. 3. p. 661. art. 21. *Su vero assignati alieni in dicta*
libertate apud Clarimontem morantur (sic) venerint, be-
no licet in villis & spaciis tot retinere, tali modo quod
in introitu, vint solz Peuvrinenses persolvent villis
pro nobis, & sextarium vini pro ipso & scabinis, &
etiam omnes alios redditus secundum præceptum tem-
poris, sicut alii liberi

¶ *VINUM-ACETUM*, *Acetum*, Gall. *Vinagre*. Le-
ges Palat. Jacobi II. Reg. Majorico. inter Adm. SS.
tom. 3. Jun. p. 21. In dicta reservatoria rerum infra scri-

ptatum

piurum copia invenitur, videlicet, ... casorum, piscium salforum, Vini-aceti; &c.

¶ VINUM AGASATUM, Eadem notione. Inventar. an. 1476. ex Tabul. Flamar. Item *p'us tres pipas ex Vino agasato sive poculo pleuas*. Ibidem: Item unam pipam ex poculo sive Vino agasato pleuas. Agrevin, in Charta an. 1391. ex Chartul. 23. Corb. *Une queue de Agrevin, &c.*

¶ VINUM BETATUM, Charta Henrici dom. de Soliaco an. 1031. *Vinum fescidum vel Betatum non potuit vendere*. Legendum videtur Betatum, quod vas vinarium redolet, *Qui sentit le fuß*. Vide in Butta 3. col. 1385.

¶ VINUM DE BOCHA, Gall. *Vin de la bouche*, Quod mensæ Principis apponi solet. Ordinat. Humberti II. to. 2. Hist. Dalph. p. 314. col. 1. *Habeantur tria genera vinorum, Vinum videlicet de bocha pro persona nostre*. Vide Bocha.

¶ VINUM BULLITUM cum ruta apud Limborch. Ioquisit. Tolof. Hist. p. 3. *Vidit prædictos tres hereticos simul & portavit prædicto illorum Vinum album bullitum cum ruta*.

¶ VINUM CIPRICUM, Clarificatum, apud Duchelin. Hist. Comit. Guinef. inter Probat. p. 119.

¶ VINUM CLARETUM, quod est inibatium cito capitis, in Menoti Serm. p. 156. v. Gall. *Vin clairet*, rubellum. Ita etiam nuocupatum aliquando vinum conditum, ut in Continuat. Chron. Joh. Iperii apud Marteo. tom. 6. Amplif. Collect. col. 610. *Conventus gustator pota Vini confecti, quod Clare vocant, à custode ecclesie de gratia accipit*. Hist. Clarea, Germ. Claret. Vide Vinum Expensabile.

¶ VINUM CLERICI, *Via de Clero*, in Edicto Caroli VIII. an. 1395. art. 107. Quod à litigantibus tabularii forensis Clericis ultro conceditur.

VINUM COCTUM, Capitulare de Villis c. 34. *Vinum, acetum, moratum, Vinum cæstum, garum, sinapi, &c.* Adde cap. 62. [Joh. Demoussis in Chron. Placent apud Murator to. 16. col. 582. *Es post prædicta dant pisces laciis affatos cum salsa de aceto vel sinapicium Vini cocto & speciebus*. Gall. *Vin cuit*, ut vinum arvisum, *Malvoisier*.]

¶ VINUM COMITIS, Idem quod Vinagium 2. Vide in hac voce. Charta an. 1278. in Chartul. Latiniac. *Promittimus bona fide reddere & solvere ... octo solidos Turonenses ... iam præcisa quam pro Vinagio, quod dicitur Vinum Comitii*. Alia ann. circ. 1513. ibid. *Hoc etiam statutum est quod ille qui collegeris per villam nummos quos debet burgenses de Vico Comitii, &c.* Le reveu du Vin le Coite vaunt par un enairo buyt livres Tournois, in Charta an. 1516. ibid. fol. 244. v.

¶ VINUM CONFECTUM, Vide Vinum claretum.

¶ VINUM DECRETI, in Statutis Vercell. Locus est in *Malvasia*.

¶ VINUM EXPENSABILE, Quotidiani potus in usus domesticorum, *Via de depeuse*, nostris vulgo *Boite*, vel *Boyaude*. Liber Niger Scaccarii p. 351. *Unum sextarium de vino claro, & unum sextarium de Vino expensabili*.

¶ VINUM JAGESIUM, *Vin de Jaca*, in Instr. an. 1527. ex Tabul. Archiep. Auxit.

¶ VINUM INACIDUM, pro *Mucidum*, ut emendat Cl. Editor in Charta Humberti Dalphini an. 1349. ioter Ordinat. Reg. Fr. to. 3. p. 283. *Ita tamen quod diellam Capitulum vinum vendere debeat non corruptum, non acetosum nec Inacidum; nisi idem sit quod Subacidum*.

VINUM ITALICUM, i. forte. Ita Glossæ MSS. ad Alexandrum Iatrofoph. Vide Cælium Aurelian. lib. 4. Chronion c. 3.

Tem. VI.

VINUM LYMPHATUM, Aqua mixtum, dilutum in Coofitur. Siculis l. 3. [Eloham. in Vita Henrici V. Reg. Angl. c. 90. p. 251. *Edictis proclamacione publica, ut nullus Anglicus Vinum non lymphatum potare præsumat*.]

¶ VINUM MUNDUM, Merum. Chroo. Farf. apud Murator. to. 1. part. 2. col. 473. *Item pro solidis 8. in Carbouiano ad censum reddendum Vini mundi decimatas quinguo*.

VINUM NUPTIARUM, in oblationibus gratuitis, quæ Curionibus sunt, recensetur in Charta Guillelmi Episcopi Ambian. ann. 1282. io Tabul. Episcopi Ambian. fol. 27. v.

¶ VINUM PEDE PRESSUM, Quod pede tantum calcatur, medium inter vinum sponde defluens, & illud quod torculari expressum est, ut *vinum de pressoragio* dicitur. Charta Ludovici Comit. Blesens. in Chartul. Caltridun. fol. 12. v. *Dois modios Vini pede pressis cellario meo Calstridun annuatim in viadimitis capicados* (concedo.) Charta ann. 1217. ex Tabular. S. Petri Carnot. *Tersoloveus ... iustam decimam de vineis suis, unam medietatem de pedepressis; & alteram medietatem de pressoragio*. Chartul. Campao. an. 1190. fol. 525. *Dedit 50. modios Vini de prima gussa pede pressa*.

¶ VINUM PIGMENTATUM, apud Duchesinium io Hist. Comit. Guinef. inter Probat. pag. 19. Vide *Pigmentum* 1.

¶ VINUM PIRACEUM, *Vin poirau*, in Charta an. 1391. ex Chart. 23. Corb. 10. *folis Paris pons l'aquit d'une queue de Vn poirau*. Vide *Piratum*.

VINUM PROTROPUM, Cælio Aureliano lib. 2. Chron. c. 7. est vinum sponde defluens, anequam uva calcetur, mustum.

¶ VINUM DE PURA GUTTA, Eadem ootione, Gall. *De mere-goutte*. Vide in Gutta 7.

¶ VINUM QUADRAGESIMÆ, Cuius usus in Quadragesima. Necrolog. Eccl. Paris. Id. Maii. *Dedit vobis tria arpenta vinearum ad Vinum Quadragesime*. *Vinum Quadragesimale*, ibidem.

¶ VINUM ROSATUM, Vide supra *Rosatum*.

VINUM SACRIFICALE, quod Mixæ sacrificio potissimum additum est, in Metropoli Salisburgensi to. 3. p. 48. *Præterea Vinum sacrificale, quod calodes monasterii retroactis temporibus procuraverunt, de communis nostro cellario volumus recipi, &c.*

¶ VINUM STALLI, Vide in Stallum 2.

¶ VINUM SUPERLATIVUM, Generosum, optimum, Gall. *Excellent*. Vide supra *Superlativum*.

¶ VINUM DE TENELLO, familiarium seu domesticorum, quæ in Tenello comedunt. Vide *Tenellus* 2. *Torrents ... 12. acusuras vini puri de Tenello ... Vinum pro Tenello, &c.* in Ordinar. Humberti II. Dalphini to. 2. Hist. Dalph. p. 314. col. 1.

VINUM TOLITICUM, Quod domino in censum præstatur. Tabularium Ecclesie Gratianopolitane sub Hugone Episcopo fol. 23. *Doao Domina Deo & Ecclesie Gratianopolitane & Hagoni Episcopo 4 sextarios de Vino tolitico, quos in Vineis Episcopi, quam emit de Petro Aldiarde, per unum quomque annum solus eram accipere*.

¶ VINUM TORNATUM, Vapidum, Gall. *Vin touraé*. Vide supra in *Tornare*.

VINUM TORTIVUM, Cælius Aurelianus lib. 2. Acut. c. ult. *Cum vino ultima expressiois, hydatidem Greci vocant, non abusu Tortivum*.

¶ VINUM VERMILITUM, Vide in *Vermiculus*.

¶ VINUM VERNACIE, Vide *Vernacia*.

¶ VINUM VINOSUM, Bonæ notæ, Gall. *Vineux*, in Medic. Salernit. edit. an. 1622. p. 142.

VINUM VIRIDE, Acerbum, ex viridi uva expressum,

Vuu 3

sum, quomodo *vin* verdecimus. Utitur Nangius in Cbronico ann. 1238. De vinis variis vide Onomastic. Brunfelsii.

¶ VINUS, pro Vinum, in Judicio an. 873. inter Probat. to. 1. novæ Hist. Occitan. col. 125.

VINYOGALARI, Vinearum custodes. Martinus Didacus *Daux* Justitia Aragon. l. 3. Observantiar. tit. 3. quadrupes, §. 3. *Vinyogalarit*, & *messagari* tenentur emendare damnum in vineis & messibus, si *salarij* recipiunt à domino pro *messueria*, vel *Vinyoguelaria*.

¶ VIOCURUS, & *statim celsiter*, in Gloss. Isidori & Arabico-Lat. Ultima refecit Grævius utpote ad rem nihil pertinentia; est enim *Viocurus*, viz curator. Unde etiam emendanda Gloss. Lat. Gr. ubi *Viaculus* legitur, ut & Gloss. Græc. Lat. quæ habent *vioculus*, *tecorus*: nam Græcis *δ. ν. ν. ν.* Ediles nuncupantur quibus viarum provincia demandata erat.

¶ 1. VIOLA, Angustior callis, semita *Voyette*, in Chartul. 5 Joh. Laudun. an. 1238. Charta ann. 1228. to. 1. Hist. Dalph. p. 142. *Et iude sicut tendit via publica usque ante domum Davidis Bonois quæ est extra muros & iude sicut descendit quædam Viola usque ad illum locum quæ, quæ dicitur Partitorum*. Vide *Violus*.

2. VIOLA, ut *Viola*. Vide in hac voce.

1. VIOLARIUM, Censui, Hispanis; *Violaria*, apud Joannem Damentum in Hist. Regni Balearici pag. 87. Curia generalis celebrata in villa Montifioni ann. 1289. sub Alphonso Rege Arag. MS. cap. Quod donationes factæ Officialibus Regis per monasterium vel alias personas sunt revocata: Illud idem ordinamus super *Violariis* suis assignatis existentibus officialibus, Curia secunda generalis celebrata Barcinone à Jacobo II. Rege Aragon. ann. 1299. MS. Item quod aliquod officium prædictorum officiorum non doceamus amodo in perpetuum, vel ad *Violarium*, vel ad certum tempus. Curia an. 1333. celebrata ab Alfonso Rege in villa Montifalbi: Item quod officiales ad *Violarium* incantari offerantur de triennio in triennium. Capitis sequentis titulus sic concipitur: Quod fiat inquisitio contra officiales, qui habent officium ad perpetuum, vel ad tempus. In ipso textu, ad perpetuum, vel ad *Violarium*. Curia celebrata in villa Montifioni ann. 1363. *Istam taxationem censuum, mortuorum, & Violarium in Instrumentis, quæ sunt de sententiis tam judicialibus quam arbitralibus, &c.* Observantiz Regni Aragon. lib. 5. tit. de iure dotium, §. 10. Si aliquid datum fuerit ad *Violarium* viro & uxori ad tempus, altero conjugum mortuo, superfluo non debet in illo *Violario*, in quantum tangit partem mortui viduitatem tenere; sed transit ad heredem mortui, &c. Vide Repertorium Michaelis del Molino in v. *Violarium*. Alias

2. VIOLARIUM, Latinis dicitur Hortus, seu locus, violis confusus. Sedulus lib. 1. Paschalis operis c. 20. Dum ... lilia nimio decore mollissima rubus asper exuratur, aut per *Violaria* stercoris campi purpurea, carduus & spinosus armatus aculeis *Paliurus* exuratur. Fortunat. lib. 4. de Vita S. Martini:

Ungue recido rosas, & per *Violaria* curro.

Occurrit apud Juvenum, & alios. [V. *Violarolus*.]

VIOLATUS, pro *Violaceus*, nostris *Violet*. Charta an. 1197. apud Ughellum to. 7. p. 1275. *Cappa de xamio Violeto*. [Adde Notitiam Eccl. Dinienf. p. 150. Vide *Violetus*.]

VIOLENS, pro *Violentus*, usurpavit Saxo Grammaticus l. 5. *Violensque amplexum usus exiabat*. [Eadem notione utitur Horatius l. 1. Epist. v. 37.]

¶ VIOLENTARE, Vicogere, Gall. *Violenter*. Vita S. Petri Celestini tom. 4. Maii p. 493. *Papalem dignitatem magis Violentatus, quem voluntarius acce-*

ptavit. Buschius de Reformat. Monast. apud Leibnit. tom. 2. Script. Brunvic. p. 870. *Ne postea Violentatus fore fuisset conqueratur*. Occurrit præterea to. 1. & 3. April. p. 734. & 918. Adde Conne. Toletan. an. 1223. inter Hisp. to. 3. p. 570.

¶ 1. VIOLETA, Viola. Inventar. Eccl. Noviom. an. 1419. Item duo alii panni aurei coloris *Violeta*, cum magnis roellis.

¶ 2. VIOLETA, Minister, ut videtur, in Ecclesia Ancienfi. Charta an. 1312. ejusd. Eccl. *Thesaurario ecclesie 8. lib. ... Turbulario 100. sol. pro Violeta 10. sol. pro marcellario 100 sol.*

¶ VIOLETTA, Locus in quo judicia exercent Scabini Leodientes, domus publica *Edilium*. Adrianus de Veteribus Rer. Leod. apud Marten. tom. 4. Ampl. Collect. col. 1286. *Erma gister Egidius duxit super Violetam in foro, ubi faciebat tunc palatium, quia esset causa sanguinis, quæ in palatio Episcopi non deberet tractari, &c.* Infra col. 1295. *Statim duxerunt in Violeta capitulum*, Pluries ibi.

¶ VIOLETUM, VIOLETUS. Vide *Violus*.

¶ VIOLETUS, pro *Violaceus*. Inventar. ann. 1433. ex Tabul. Eccl. Massil. Item uiam bopelandam nostram sive tunicam brevem do *Violeto obscuro, &c.* Vide *Violatus*.

¶ VIOLUS, Angustior callis, semita, quasi minor via, vulgo *Viol*, *Sentier*. Inquisit. ann. 1268. ex Schedis Præl. de Maxaguis: *Protrahitur recta linea per Violum quo iur à dicta rompei usque ad caminum quo iur, &c.* Infra: *Protrahitur recta linea per caminum S. Petri usque Violum quo iur ad vallem sauneriæ*. Charta an. 1278 ex Tabul. Massil. *Ita quod dictus clapius remanens à parte orianii & dictus Violus in medio dicti clapii, &c.* Alia ann. 1347. ex eodem Tabul. *Donavit ortum suum consentientem cum bario civitatis & cum Viol quo iur super magna. Viol in medio in Necrolog. Eccl. Regienf. Charta Maurini Abb. Vallis-sanctæ dioc. Apr. ann. 1509. Reservato quodam Viol sive draya pro passagio, laventar. Recognit. n. 8. c. 41. de Vouta fol. 336. Confrontat cum Viol tendente de S. Albano ad mausum, &c.* Vide *Viola*.

¶ VIOLETUM, VIOLETUS, diminut. à *Violus*, Eodem intellectu. Conseruet. Dombenses MSS. an. 1325. *Si ita esset quod aliquod iter publicum seu Violet iret seu tendentes per terram alterius nobilis, &c.* Terrarium Castellion. Domb. ann. 1463. *Violetum tendens de Lurciaco ad portum Belleville ex Occidente, Terrarium Bellijoc. Iuxta Violetum tendens ab ecclesia sancti Mamerti ad mausum de la Corablie*. Pluries ibi. Inquisit. an. 1406. in tractu Dombarum: *Guillelmus Viwerii deponit se noscere metodium seu sentierum de quo agitur, qui metodus seu Violetus, & via ad pedes, ... est communis & publica*.

¶ VIONAGIUM, Præstatio quo Domino exsolvitur pro securo transitu, vel mercium exportatione per terram illius. Charta Raynaldi Archiep. Rem. an. 1134. tom. 2. Monum. sacræ Antiq. p. 14. *Vionagium, aut thelonium, aut mensuram in rebus propriis emendis, aut vendendis exigere, aut imponere præsumit*. Occurrit rursus in Charta ann. 1139. ibid. pag. 18. Charta Radulphi l. ann. 1196. inter Instr. Histlor. Codicæ. pag. 146. *Concedo in elemosynam in perpetuum ecclesie B. Vicensii .centum solidos communis monete annuatim. .... ad Vionagium meum de Fara recipiendos*. Vide in Guida.

¶ VIPA, VIPRA. Gall. *Rotie, soupe au vin*. Hermolaus Barbar. lib. 5. cap. 65. Corollarii in Dioscoridem: *Erat veteribus jentaculum buccæ ex vino, quod genus Barbari à vino & pane Vippam vocat*. Buschius de Reformat. Monast. lib. 3. cap. 31. apud Leibnit.

tom. 2.

tom. 2. Script. Brunsvic p. 934. *Ad cellerarium suum cum fecum sumptis, ubi Vipam bonam de vino factam cum comedere & bibere fecit.*

VIPIDA. Pactus Legis Salicæ tit. 44. §. 3. *Si quis hominem in pntum, aut in Vipida jactaverit & viras exinde auxerit, &c.* Ubi Lex Salica tit. 43. §. 10. habet in pelagum. Idem Pactus §. 13. *Simili modo, qui hominem in pelagus impinzerit, & exinde everserit.* Unde liquet Vipidam hoc loco sonare pelagus, seu aquæ gurgitem, uti hanc vocem usurpari docuimus; qui Taxandris wimpel, vortex; sicut, inquit Wendelinus, nomina indita duobus fluminibus circa Liram in Brabantia, wimpe, & wimpede, quod sint vorticosa & periculosissima. [Ex quibus colligit Eccardus Vipila legendum esse, non Vipida.]

1. **VIRA, Uxor.** Formula 37. ex Baluzianis: *Domini omnipotens Deus concessit jugale consortium, & tale permissum dedit ei omnibus, ut unusquisque cum Vira sua aubas juxta consuetudinem anteriorem Christianorum, &c.*

2. **VIRA, ut Viratanus.** Vide in hac voce.

3. **VIRAGIUM, ut Homagium** ab homo, ita Viragium a vir, pro Clientelaris professio, Gall. *Hommage*, *Heminium*. Vide in hac voce. Charta ann. 1235. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 383. *Dicunt etiam quod Comes non poterat levare Viragium ab hominibus Baronum... Nec vidit quod aliquis Comitum aut italem caperet Viragium.* De Viragio dixit quod aliquis Comes nunquam ipsum cepit.

VIRAGO. Ælfricus in Gloss. Saxon. *Virago*, ceorl-rang (femine: id est, mascula, ferit virgo. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Virago, Forti femine.*] Julius Firmicus l. 3. cap. 6. *Ennubus facies mulierisque Viragines, & quæ se huncquam virili coitu conjungant, vel se aliquando viro conjungant, nuquam concupiscunt, vel parum meditantur.* Oclavius Horatianus lib. 4. *Rer. medicarum* pag. 110. *Sic deaque si prior semini in vasculis concedat, masculi ex ea nascuntur superveniente similibus femine. Si vero autem fecerit virile femina, & in vasculis ceciderit, prius superveniente semine femine, femina nascuntur.* Hiæcque rationi consentaneum, quod ex virili semine pntela nascuntur. Si itaque utroque semen permixtum, obviando sibi in vasculorum cavitatem ceciderit, hoc Viragines appellamus. Ingulfus, de filiabus Ethelstani Regis Angliæ pag. 87.8. *Vadunt ad littora cum Cancellaria quatuor Viragines, quæ castitatis bonore Diaam vincebant, & corporali pulchritudine etiam Helenam superabant.* [Vide Virena.]

1. **VIRARE.** Lex Alamannorum c. 84. *Es ponas signum ab ille voluerit, & ab ille alius voluerit terminum, & Virentis inponat contentione.* Ita aliquod codd. præferre monit Baluzius, ubi aliz girent habent. Alius vero pro contentione, præfert terram. Ita girare, vel vireare contentione, id est agrum, de quo lis est inspicere cum judicibus. *Virer*, porro nostris idem sonat quod girare. Vide Viras.

2. **VIRARE, Vertere deorsum sursum, nostris Vires.** Statuta Eccles. Massil. an. 1472. *Mariclarum non teneant campasque erectas, nec illas Virentis, sua penna denotantur.*

3. **VIRATIUS, Magnorum virum.** Nonius.

4. **VIRATONUS, Teli species.** Vide Viretonus.

5. **VIRATUS, Viri officium.** Sidonius l. 7. Epist. 9. *Bona Viratu amulis suis magis prodesse cupias, quam placere.*

6. **VIRATUS, Virilis, fortis, vel viro honoratus** [vel ornatus.] Unde Johannes Chrysostomus, *mulier virata non facile decipitur.* Ita Ugutio Ecclesiast. c. 28. 16. *Lingua tercia mulieres Viratas eiecit, &c.* Edit. Græc. *ὑπὸ τῆς τρίτης.* Ubi Mamoretus: *Viratas, id est,*

virilis, vel Viratas de fide tiori, vel Viratas, viras bene reos semper. [Viratus, fortis, fermet, ferus, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm.]

7. **VIRBUS, Bis vir existens, & a Bis & Vir; seu qui binas habuit vel habet uxores: vel etiam qui bis fecit facta viro digna: vel qui resuscitatus est, ut Lazarus & Hippolytus.** Joh. de Janua. Unde Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Virbus, deus fons homines.* Vita S. Bibiani Sancton. Episc. apud Marten. tom. 6. Amplif. Collect. col. 769. *Sicque in vitalem statum adprime restitutus, pedestri calle domum rediit Virbus qui ad bemandi ultimum obsequium ecclesie fuerat inlatus.*

8. **VIRCARIA, ut supra Vercaria.** Charta an. t. 109. apud Stephanor. tom. 1. Antiquit. Bened. Occitan. MSS. p. 437. *Canceffus... quatuor molendinos... Cum Vircariis, aquis, aquilibus, &c.* Charta an. 9. Conradi Reg. apud eundem tom. 7. Fragm. Hist. MSS. pag. 357. *Cursilum indominitum cum Vircaria, & vinea, & quicquid ad ipsum cursilum afficit.* Alia ibidem pag. 360. *Dedit S. Martini Savinicensis sanctoagne Juliano de Saluam Vircariam cum massione & borto suo indominita.* Charta Widonis Vicecomitis Arvernæ apud Baluzium tom. 2. Hist. Arvern. pag. 40. *Siluit, aquis, aquarumque decursibus, viridaribus, Vircariis, molendinis, passuis, &c.*

9. **VIRCHARNIA, pro Vierscara.** Vide in hac voce. Charta apud Mirzium tom. t. p. 68. col. t. *Comparimus Brugis in Vircarnia coram domino Gnidone Comite Flandrie super dicta controversia... Actum in Vircarnia Bragensi anno Dom. 1261.*

10. **VIRDEGARUM, Viridarium, Gall. Verger.** Iastrum. Gall. Christ. novæ edit. col. 328. Anno Dom. 936. *Ind. to. ego Tisolo... dicavi banc ecclesiam, & dicamus eum dote, ... masculis, curvis, Virdegaris, vineis, &c.* Tabular. S. Petri de Cellafroini in pago Engolismensi: *Cedo ego & frater meus & nxor mea mansum qui vocatur Hunorfus cum aquis, pratis, vineis, Virdegaris, &c.* Occurrit non semel. Vide Viridia-rium.

11. **VIRDUNENSIS MONETA.** Vide in Moneta Baronum.

12. **VIRECTUM, Loca viridum, loca viriditate plenus.** Nisi communis usus absisteret, dicerem quod Virectum deberet scribi sine c, sicut olivetum, miretum & alnetum. Ita Glossæ Biblicæ MSS. Anonymi ex Bibl. Reg. Vide Viridia-rium.

13. **VIREDO.** Will. Brito l. to. Philipp.

Tos latera ambui liore Viredine ferri.

14. **VIREGA, pro Virga, Baculus Abbat.** Notitia an. 993. apud Marten. tom. t. Ampl. Collect. col. 350. *Apprehendens Viregam suam dixit: In tali convocatione, ut locuti essis, audiente me, vestro vos.*

15. **VIRENTIA, Virens herba, ramalia virentia,** quibus in publicis festis sternuntur plateæ. Vita S. Leodegarii c. 8. apud Duchesnum tom. 1. Hist. Francor. *Letatur Ecclesia de presentia pastoris redituro, plateæ exorantur Virentiis, apant Diaconi cereis, &c.*

16. **VIRETONUS, Pili species.** Vide Viretonus.

17. **VIRGA, Lingua Gallica, purpuram arguit,** inquit Servius ad illud Virgilii l. 8. *Æneid. Virgatis lucent sagulis.* Id est, purpureis.

18. **VIRGA, Veretrum.** Lex Longobard. l. tit. 7. §. 18. *Si Virgam absciderit, &c.* Vide Hasta 3. & Væstis.

19. **VIRGA, Baculus Episcopalis, vel Abbat.** Petrus Diac. l. 4. Chr. Calin. c. 78. de Episcopis: *Dicentes, nihil aliud superesse, nisi ut sublati Virgæ & annuli, deferrent Moacbis.* Cap. 27. *Virgam & annulum ei juxta morem antiquum confirmat.* [Notitia vetus apud Baluz. tom. 6. Miscell. p. 137. *Episcopatum reliquit, & annulum Virgamque reddidit.* Sermo habitus in Conc. Lemovic. an. 994.]

an. 994. apud eundem Baluz. Hist. Tutelenf. col. 387. *Virgatus* (S Martiale alioquitur) *qua in urbe sedis mee pro pretioso baculus eussidebatur thesauro*, &c. Adde Spicil. Acher. tom. 8. p. 172. [*Abbatium per Virgam coaccedere*, in Charta ann. 1130. tom. 1. Spicilegii Acheriani. p. 172.] Vide *Uncus* 2.

¶ *VIRGA PRÆCENTORÆ*, Baculus Præcentoris. Andreas Floriac. in Vita MS. S. Gauslini Bituric. Archiepisc. lib. 1. *Fecit & præcentoralem Virgam argentea fecerat nitens*.

VIRGA ALBA, Pacis symbolum. Britton. in Legibus Angl. cap. 53. *Si comme par simple deffesifae faue de jour faus forte & armes, auc nuee blanche verge on siege de peas*.

VIRGÆ CONSECRAÆ Gregorius Turon. l. 7. c. 32 & ex eo Aimoinus l. 3. Hist. Fr. c. 686. *Post hac missi iterum Guadobaldus duos Legatos ad Regem cum Virgis consecratis, iuxta ritum Francorum, ut scilicet non contingeretur, sed exposita legatione cum espasfo reverterentur*. Valerius Flaccus l. 4.

*Ille virum ut coatra venientem, umbrataque vidit
Tempora Parthasso patrii de more galero,
Paciferæque manu æquique insignia Virgæ.*

¶ *VIRGÆ DISCIPLINATORIÆ*, in Vita S. Galterii f. 6. Bened. part. 1. p. 81. *Licet mihi peccantis lege, id est, nudis pedibus, totoque corpore circa ceas tantum preceinlo, manibus mei Virgæ disciplinatorias ferenti, a capitulo veari, & coram Deo & vobis fratribus mei veniam de offensionibus meis petere, & vobis omnibus Virgarum correctionem, dignam videlicet factis meis recompensationem, recipere*. Vide *Disciplinæ*.

VIRGAM FERREAM per medium lingua portare, Pann. blasphemantium apud Catalanos. Curtia generalis Catalaniz in villa Montissoni an. 1363. MS. *Qui verba usandissima Deum omnipotente, ac B. Mariam Virginem & ejus Virginitatem laudentia, Sanctos & Sanctas Dei, protulerit, si ea proposito aliter, si ea spe aliqua venia moriatur. Si in ludo, rixa, vel cum ira, vel casu protulerit, portando per medium lingue unam Virgam ferream, suffigitur*.

VIRGÆ MINUTÆ. Vide *Flagellatio* 1.

VIRGÆ REGALIS. Vide *Baculus* 2.

¶ 4. *VIRGÆ*, Annulus, nostris, Verge eadem notione. Testam. Beatrice de Alborey Vicecomiti Narbon. ann. 1367. apud Marten. tom. 2. Anecd. col. 1537. *Item unum anulum cum parva Virga*. Tabula matrimonialis an. 1468. *In pretio duorum claudum natus Virgæ auri, &c.*

5. *VIRGÆ*, vel *VIRGATA REGIA*, Districtus Senescalli Hospitii Regis Angliz, cui in signum jurisdictionis commissa est *Virga* coram Rege defendenda, ut olim *Europalatz*, qui idem fere munus obibat apud Imp. Byzantinos: is enim aurea *virga* decoratus iater obsequia numerosa ante pedes regis primi accedebat, ut auctor est Senator l. 7. Form. 3. Quæ quidem *Europalatz virga* *χρυσή* *παλάτιου* *καὶ τοῦ βασιλέως*, dicitur Paulo Silentiario in Descript. S. *ὀφθαλμοῦ* part. c. v. 126. Vide *Glossar. med.* *ῥάβδος*, *καὶ ἡ ἡγεμονία*, *Virga*. Fleta l. 2. c. 52. *Senescalli Hospitii Regis interesse do omnia ab auctoribus contra pacem Regis infra metas Hospitii continentes 11. leucas in circuitu Regis, ubicunque fuerint Anglia, quod quidem spatium dicitur *Virgata regia**. Adde l. 2. cap. 61. §. 7. 8. [*Litteræ* Edvardi III. Reg. Angl. an. 1346. apud Rymer. tom. 5. p. 523. *Et nos parium affluentes quod seioia & traasgressionis infra Virgam hospitii predicti custodiri (videlicet per duodecim leucas in circuitu ejusdem hospitii) perpetrata, ac si ipsa infra Virgam hospitii nostris, si nos presentes essetis, facta fuisset, audiamus & terminamus*, &c.] De hac *Virga* 1309. citam Leges Malcolm II. Regis Scotiz cap. 68. 3. *Omnes trans-*

gressiones sub Virga Marecalli D. Regis (videlicet infra 12. leucas) debent determinari in Curia Regis coram predictis Marecallis & Constabulario. La verge, nude, in articulis super chartas editis ann. 18. Edw. I. c. 3. & apud Brittonem p. 1. 8. 9. 69. 75. 76. &c. Apud Francos, *Curia Regis* decem leucarum quæque versum esse intelligitur, a loco, ubi Princeps ipse moratur: uti Edicto Francisci I. mensi Jun. an. 1544. statuitur, quod à Miramonte describitur in Præposito Hospitii p. 39. Vide *Isidorum Pelusiot.* l. 3. Ep. 17. 6.

¶ *VIRGÆ ERECTA*, Gall. *Verge droite*, in Confect. Leodien. cap. 15. art. 10. de jurisdictione prætoris intelligitur.

VIRGÆ, quam præferunt *Servientes* coram Justitiariis, in Statuto Westmonaster. c. 46. 48. Vide *Vargarius & Vargatores*.

6. *VIRGÆ TERRÆ*, Modus, seu mensura agri gyrdland, *virga terre*, Anglo-Saxonibus *Donationes* lætæ Eccl. Salisburgenf. c. 13. *Dedit de proprio in salis suis, ia barena Virgæ 6. quæ Virga habebat pedes 26. & dimid.* hoc est, in orientali parte ipsius barene. Liber Ramefienf. ch. 397. *Dedit 3. Virgæ de terra in Indagewro, & unam Virgam in Slope*. Occurrit apud Ingulfum p. 909. Ordericum Vitalem lib. 5. pag. 62. in eodem Monastico Anglicano tom. 1. p. 280. 31. tom. 2. p. 8. 91. &c. [*Tabul. S. Bertini: Septimus Virgæ 5. & in monasterio inter omnes Virgæ 4. Occurrit ibi non semel*. Charta an. 1174. apud Mirzum tom. 1. pag. 191. col. 1. *Centum quoque mensuras marefci ad Virgam Comitiss Fladriæ*. Adde tom. 2. pag. 832 1328. &c. 1329. Charta Roberti Comitiss Moreto. ii. an. 1453. apud Stephanotum tom. 13. Fragment. Hist. MS. pag. 123. *Et unicuique burgensi dabant monachi terre unam Virgam ad inhabitandum, qui ibi sunt vel hospitandi sunt. Verge do terre, Vergine, Vergine, Vergine, in Chartular. S. Vandregh. tom. 1. pag. 185. ex Charta an. 1290. Trois acres de terre, & uac Vergine de campars & de vuleins. Trois Virgines de terre quatre pergues moins, in Charta an. 1293. ibidem pag. 177. Alia ejusdem anni pag. 114. Pour unger livres & deux sols Tournois, ... 5. Verges de terre. Une pieche de terre contenait chins Verges de terre & sept pergues, in Charta an. 1305. ibidem pag. 181.] Nomenclaturæ rationem forte attigere A. ta Murensis Monasterii pag. 45. *Quantum enim hereditatis unusquisque possidet, tantum dat & censui: & quantum census dat, & arat, & fecat suum, & metit feritque; & pullos dicit & lini resciculas. Cum autem debeat arare, cum Virga metitur eius, quæ & massi solcat moriri. Et ipsa Virga signata est secundum uniuscuiusque rationem, & ubicunque signum occurrerit, ibi parvum lignum figitur in aratro, & ipsa sames in prima scissura & seminatione arant*.*

¶ *VIRGÆ FERRÆ*, Quæ aliarum mensurarum est exemplar. Chartular. Prior. Leoniostr. apud Thom. Blouai in Nomex. Anglic. *Dedit unam plectam terre mee, ... cuius latitudo in fronte continet ia se 16. Virgæ ferreas præter unum quarterium, & totidem à retro*. Vide *Ulna* 2.

¶ *VIRGÆ PUBLICÆ*, Eadem intellectu. Chron. Farf. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 593. *Item Romadus Comes concessit in hoc monasterio ecclesiam S. Silvestri in territorio de Perito, cum mediis centum do terra ad Virgam publicam circa eam*.

VIRGATA TERRÆ, Idem quod *Virga terre*, tantum agri, quantum *virga* continet. Leges Inz c. 66. *Si quis Virgatam terre à domino mercede conductam araverit, &c.* Chronicon Monasterii de Bello. 8. *virgæ unam hīdam faciunt: viſta vero 4. Virgati constāt*. Infra: *Dividitur leuga per viſtas, quæ aliis in locis Virgata dicuntur*. Ia fere Monasticum Anglicanum tom. 1. pag. 213. *Vetus Codex: Virgata terra continet 24. acras, & 4.*

¶ 4. *Virgate constituitur unam bidam, &c.* Alius Codex: 10. acra terre facius secundum antiquam consuetudinem unam ferdellam, & 4. ferdelle faciunt Virgatam. &c. Sic quantitas varia est pro locorum varietate. Vide Dugdalem in Antiq. Warwicen. p. 665.

¶ VIRGATA OPERARIA, quæ operibus obnoxia est. Chartul. SS. Tridit. Cadom. fol. 57. *Richardus de Colesci tenes 2. Virgatam operariam pro 5. sol. & facit consuetudines sicut Adam.* Fol. 59. *Unaqueque Virgata operaria de Hamonia debet operari unaquoque hebdomada & per totam hebdomadam.*

¶ VIRGADA, ut Virgata. Salomon dedit unam Virgadam, in Tabul. Roroo. Charta apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 74. *Tradidit... partem Virgade unius cum manente supra.*

¶ VIRGATA, Prædium rusticum, vel terra iode finitæ mensuræ. Tabul. Roton. *Nobilis viri Reibuoabri veniens ante ecclesiam Vancensem donavit Virgatar suas hereditatis, quatuor hæc sunt nomina: Hostimoas, Ran Turmoc, & Ran Riwocon.*

VIRGATA DECIMA hæreditatis, quæ fisco Regis debetur, cum de hæreditate inter hæres controversia est, & ad eam componendam Rex Missum suum transmittit, in Capitul. 2. a. 81. c. 7.

¶ 7. VIRGA PONDERIS, proprie est Verticillum librarum, Gall. *Verge de pèse*, quo utuntur ad merces ponderandas: unde usurpatur pro Præstatione quæ pro ponderibus publicis exsolvitur, dum res & merces ponderantur. Nostris *Drois de poizage*. Vide in Poadus, col. 640. Litteræ Humberti II. Dalphin. ann. 1348. inter Ordinar. Reg. Franc. tom. 3. p. 277. *Et etiam Virga ponderis quam tenet unicus ab ipsa Ecclesia casuali dom. Casberina de Podio.* Charta ann. 1377. ex Camera Comput. Province. *Una cum iuribus Virga ponderis, & sacra bladi, & leydarum.*

8. VIRGA. Speculum Saxonicum lib. 3. art. 45. §. 14. *Dua Virga & una sorpex emenda illorum est, qui iurantur aut spoliando iuri derogant suo.*

¶ VERGA, pro Virga, in Statutis Montis Regalis fol. 469. *Ponendo quatuor Vergas azali, &c.*

¶ VIRGADA, Modus agri. Vide Virga 6.

¶ VIRGAKEUM, VIRGASTRUM, Virgetum. Vetus Charta exarata circa an. 993. apud Ughellum in Archiepiscopo Florentinis tom. 3. p. 47. *Terris & vineis, silvis, Virgistris, pratis, pasculis, &c.* In alia vero p. 52. *Silvis, olivis, Virgareis, pratis, &c.* habetur, ut & in Charta Grimoaldi Pifanoi Episcopi ibidem p. 404.

¶ VIRGARIUM, ut Virgetum. Tabular. S. Albini Andegav. *Donatur... unum Virgarium cum custodia sua & una domo supra ripam Sarro.*

VIRGARIUS, Lictor, p. 337. §. 10. Gloss. Gr. Lat. *Exstat in Foris Aragon l. i. p. 36. titulus de Virgariis Curie Justitie Aragonum, ubi Vergueri dicuntur.* [Vide Virgabulus.]

¶ VIRGARIUS, Gal Bedeau, Apparitor. Ceremoniale MS. B. M. Deauratæ Tolos. *Sacerdos vero aliis diebus Dominicis indutus pluviali: una cum Virgario deferretur virgam, &c.* Charta an. 1370. tom. 2. Hist. Eccles. Meld. p. 36. *Per vii capellani, Virgarii, matricularii clericis, qui intersuerunt dicta processioni.* Adde Concil. Hispan. tom. 4. p. 468. & Calmer. Hist. Lotharing. tom. 3. col. 468. Vide infra Virgifer.

¶ VIRGARIUS, apud Camaldulenses in esse videtur qui facultates monasterii administrat, vel qui agrorum culturæ invigilat. Epist. 35. Ambrosii Camaldul. apud Marten. tom. 3. Ampl. Collect. col. 439. *Dices ex nobis fratri Jobanai Virgario, ingratiū il um nimis agere, qui pecuniarum mutuo acceptam restituere non curavit nobis, quam debemus traditori.* Epist. 36. ibidem col. 430. *Virgarius noster opus habes Petrus de Moggiona 1010*

manse ista, bubulco nostro illo loquer.

¶ VIRGASTRUM. Vide Virgetum.

¶ VIRGATA, ut infra Virgatus, Pannus virgis quibudam distinctus, Eusef raybe. Comput. ab a. 1333. ad an. 1336. tom. 2. Hist. Dalph. p. 183. Item, pro infodera unaui garnata & caputis pro domo. Andrea Dalphin. de Virgata quæ dominus portavit de Francia, 6 lib. 6. fol. 15. Alia notione vide in Virga 6.

VIRGATORES, Qui Anglis Servientes ad arma, qui virgas argenteas deauratas deferunt ante Regem, ut est apud Wastium. Matth. Paris ann. 1249. *Quidam vero de ipsa civitate sunt presentes, dum regis Virgatores populum ibidem propter res novitate congregatum & compressum retrahere cogerent, & Flore lib. 2. cap. 1. §. 15. Sunt quadam injurie, quæ restitutionem in triple inducunt damna, sicut... de Virgatoribus injussum sedum capiendibus.* Cap. 38. In eadem curia (Regis) sunt Virgatores, populum gravantes, gravia sedita petentes. Vide Servientes ad arma. Vox virgatores occurrit apud Plautum in Alinari proliis, qui virgis cedunt. Vide infra Virgabulus.]

VIRGATUS, Ital. Vergato, panna, o vestimen^{to} di visato di più colori, Pannus virgis quibudam in longum vel in latum varia serie & colore porrectis distinctus, uti Virgata Gallorum sagula, apud Virgilium lib. 8. interpretatur Turnebus l. 2. Adver. cap. 1. Glo. & Gr. Lat. p. 337. virgatus. Statuta Innocentii IV. pro reformatione Nigri ordinis: *Non adolefcentes, non aobiles, non consanguineos, nec induito vestibus Virgatis, aut argenteis nodulis oratis, vel partibus, vel viridibus, ac rubeis, &c.* [Statuta Eccles. Gerund. an. 1274. apud Marten. to. 8. Ampli. Collect. col. 1469. Pannus ruber, vel candidus, seu viridibus, aut Virgatis tuiatis, &c. Testes Virgatas continue publice portantes, in Concilio Bituricensi ann. 1280. apud eundem tom. 4. Anecd. col. 192. *Vestes partite vel Virgate, in Statutis Ecclesie Argentoratensis ann. 1435. ibidem col. 539.*] Concilium Palentinum, 1388. c. 3. *Vestem superiorem non Virgatam, aut bipartitam, &c. Vestisio di vergato, apud Scriptores Italos, laudatos à Pergamino.* [Vide in Pannus 2. Vestitus, Virga 2. & Virgata.]

¶ VIRGEIA, Modus vel mensura agri, ut supra Virga 6. Chartul. S. Vincentii Cenomani fol. 34. *Robertus de Lancanis (dedit) unam Virgeiam terre.* Occurrit rursus fol. 94.

¶ VIRGENDEMIA, p. 337. §. 12. in Gloss. Lat. Gr. Nonio ex Varrone, Virgendemia, virgarum apparatus; demtio, vel decerpitio.

¶ VIRGERIUM, Gall. Vergier, Viridarium. Chartul. majus S. Victoris Massil. fol. 18. *Ego Bernandus clericus dono dimidium Virgerii ad S. Victoram.* Ibidem: *Ego Jausfredus Carbonellus dono totam partem hereditatis mee de uno Virgerio simul cum mansuario.*

¶ VIRGEUS SERPENS, Virga Moyses in serpentem conversa, apud Glabrum Radaphum.

¶ VIRGIBAJULUS, Idem qui Virgator, officium in aula Regum Angliæ. Vide Virgatores. Charta Edwardi V. Reg. Angliæ. 1483. apud Rymer. tom. 1. p. 183. *Concessimus eidem... officium Virgabajuli, alias dictum Virgarii ad petendam virgam coram nobis & hereditatis nostris ad festum S. Georgii infra castrum nostrum de Wyndesore annuatim.* Vide mox Virgifer.

¶ VIRGIFER, Qui fert virgam, apparitor, in Charta an. 1107. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 266. Vide Virgarius.

¶ VIRGIFER vocatur in recentiori Ceremoniali Ecclesie B. Mariæ Deauratæ Tolosane qui in processionibus baculum cantoris deferit, idem qui Propbeta in veteri Ceremoniali nuncupatur. Vide Propbeta, & supra Virga 3.

¶ VIR-

¶ VIRGILDUM. Vide in *Vera*.

¶ VIRGINAL. Vita S. Gerardi sac. 3. Bened. p. 270. *Qui (Deus) sicut expertum legitimus Virginal beate martyris Agathe, universa cura ecclesiarum solo famase, &c.* Ubi de restituta mamma S. Agathe sermo est: alibi *Virginal* idem sonat quod virginitas. Gloss. Ildori: *Virginal, membrana virginis, in qua babitur, scilicet virginitas seu hymen. Virginal, la partie où est faite la conception,* in Gloss. Lat. Sangerman. Gloss. Isonis Magistri, *Virginal, locus in quo devirginatur virginis. Virginalia, & p. d. v. u.* in Gl. Lat. Gr. & p. d. v. u. in MSS.

¶ VIRGINAL. f. Liber officium B. M. Virginis continens. Testam. an. 1415 apud Rymer. tom. 9. p. 276. *Et unum parvum librum vocatum Virginal, ceperunt in bladio papi de auro de Cypre.*

VIRGINARE, *ῥαφιδνῖν*, in Gloss. Gr. Lat. MS. perperam in edito, *ῥαφιδνῖν*, *Virgino*. Ugitur: *Virginare, fricare, & facere, que possunt fieri salva virginitate.* [Vide *Virginalia*.]

¶ VIRGINARE, *Caste, more virginum vivere*, in Gemma Tertull. de Virg. veland. c. 2. a. *Virginari voluit sola capitis auditore.*

¶ VIRGINARE, Rem cum virgine habere. Lambertus Ardenfis apud Balde wig. tom. 8. Reliq. MSS. pag. 563. *Postea vero idem Baldvinus pater meus cum quadam alicuius emineat, immo supereminens forme, generose obilitatis juvencula... nomine Natalia Virginebat, & ex ea genuit Simonem.*

¶ VIRGINIFICARI, *ῥαφιδνῖν*, *Virgine fieri*. Vetus Interpres Origenis, Comment. tract. 32. in Marth. *Virgines sunt Virgineficatæ per verbum Dei, qui proderet volent, aut crediderunt.*

¶ VIRGINISSIMUS, Castissimus, in Sermon. S. Humilitatis de S. Joanne Evang. tom. 7. Mail p. 833. *Inter ceterum virginum in virgo Virginitas.* &c.

VIRGINULA, *ῥαφιδνῖν*, in Gloss. Græc. Lat. ubi edit. *Virginalia*, ut in voce *ῥαφιδνῖν*, *virgine*: sed in Cod. MS. est *virgine*, ut monuimus.

VIRGO, de femina conjugata. Encomium Emmæ Regine p. 172. de eadem Emma Ricardi 1. Ducis Normanniz filia, Ethelredi Regis Angliæ viduæ, a Coutone Daororum in Angliæ Rege in uxore experta: *Placuit ergo Regi verbum Virginitas, & iuxta verbum factum Virginitas voluntas Regis. Et sic, Dea gratias, Domina Emma mulierum nobilissima si coejuis Regis fortissimi Cantoniis, Henricus Rosia in Herlingsberga:*

*... Inter quas Virgo coram
Regem capitis dimisit, sequæ presudat
Regnans podibus: quod non iuxta ipsas, sed alto
Exsiliens folio, nam mater erat sua, blando
Salsitæ afflatu, &c.*

[Baldricus Noviom. in Chron. lib. 3. c. 8. Waldetrudem apertissimam Castriloci *Virginem* appellat, quæ nondum Monialis plures liberos tulcrat. Vide Ildorum Pelusorum lib. 3. Epist. 176. & Bollandi Observationes prævias ad Vitam S. Hermenildæ tom. 2. Februar. pag. 691. *Virgo vidua*, apud Tertull. de Virg. veland. cap. 9.]

¶ VIRGO, Persona scaccorum, quæ & Regine appellatur. Vide in *Seneci* 1.

¶ VIRGOBRETUS. Vide *Vergobretus*.

¶ VIRGULA, Modus vel mensura agri. Polyptychus Fiscann. an. 1235. *Tenet unam masagiam cum una Virgula terre.* Vide *Virga* 6.

¶ VIRGULATUS, ut supra *Virgatus*, Pannus virgatus quibusdam io longum vel in latum varia serie & colore porrectis distinctus; Gall. *Etoffe rayée*. Statuta Eccles. Leod. an. 1287. apud Marten tom. 4. Anecd. col. 830. *Clerici panni rubri, viridibus; & Virgulis iade;*

centis mensura non mutantur sicut causa. Synodus Perigam. an. 1311 apud Murator. tom. 9. col. 547. *Vestes Virgatas de cabriato, de medietate, vel listatis... minime deferentes.* Adde tom. 1. Rerum Mogunt. p. 94. *Inventar.* S. Capellæ Paris. an. 1353. ex Bibl. Reg. *Item una alia totallia parata ad lofenginas de armis Francie Virgata de perluis ad fimbrias.* Inventarium Gallicum: *Item une aune ouaille parée à lofengins des armes de France raice de perles coignes.*

VIRGULTA, Modus agri. Monasticum Anglicanum tom. 1. p. 760. *Dedit predicta Ecclesia... unam Virgultam terre in manerio de Cumpstone, &c.* Forte pro *Virgala*. Vide in hac voce. [Occurrit rursum in Polyptycho Fiscann. an. 1235. *De secundo Hude tenet Beatrizia Laurence in masura tres Virgulas ad campum, &c. reddit 18 denarios.* Et in Chartul. S. Vandregesili tom. 1. p. 140. Sed si quid mutandum est, malim legere *Virgula*. Vide in hac voce.]

¶ VIRGULTUM, Viridarium, pomarium, *Verger*. Charta an. 1178. inter Probat. Hist. Ebrioc. Comit. p. 33. *Praeterea domum Marcolini cum Virgulto... concessimus.* Charta Eccles. Araulion. an. 1239. *Factum fuit hoc apud Auracensis flari domi. Episcopi in Virgulto iuxta chorum S. Petri.* Occurrit etiam io Litteris ann. 1248. in nec Ordin. Reg. Franc. tom. 5. pag. 601. art. 18. Charta an. 1256. c. Tabular. S. Mellani Pontifar. Draco Moleadinaris de Drincuria & Eustachia ejus uxor dederunt in contraplegium quoddam herberganeum cum Virgulto dicta herberganeato tenenti. Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 121. *Concessi Deo & abbati S. Vincentii Cenomane ecclesie Virgultum quod habebam apud Aetium la Boigne cum domo in eadem Virgulto sita & cum omnibus ad Virgultum pertinentibus.* Hist. Harcur. tom. 4. pag. 1516. *Scilicet 60. acras terra in parochia S. Audomari, & Virgulta circa ecclesiam fossatum vallata.* Atque ita legendum est in Indice MS. benef. Eccl. Constant. fol. 44. v. pro *Virgultum*; *Reitor ejusdem ecclesie... habet manerium cum Virgulto, & unam virgatam terre.* Vide *Viridarium* 1.

¶ VIRGUNCULOSUS, Virgultorum ferax, in Charta Caroli Simplicis Reg. Franc. an. 909. apud Mabill. tom. 3. Annal. Bened. p. 696. col. 2. & inter Probat. to. 2. Hist. Occitan. col. 52.

¶ VIRGUTUM, pro Virgultum. Vide in hac voce.

1. VIRIA, Viriola, Brachiales. Gloss. Ild. Excerpta melius, *Brachiale*. Uincunt Tertull. de Pallio c. 4. S. Ambrosius lib. de Abraham cap. 3. & Plinius lib. 33. cap. 3.

¶ 2. VIRIA, f. Pratum virens. Charta Guillelmi de Agnivila an. 1227. ex Tabular. Corbeienfis: *Reddo tene denarios quos debet mihi Johannes Fozieri de avena quam tenet de supra vallem Moberii & quatuor denarios de quadam pecia terre quam Robertus de Frastamela tenet inter Viriam & boscum de Harencourt.* Vide *Viridia*.

¶ VIRIBILITER, Viriliter. Epist. Hadriani IV. PP. inter Conc. Hisp. tom. 3. p. 364. *Cum ipse Comes... rabiem scilicet Sarraconorum... reprimere intendat & Viribilibiter impugnet, &c.*

¶ VIRIDA, E. Virere, florere. Glossa Græco-Lat. 4. d. 2. *Virido, flores, flosce, vireo, polles, vigeo.*

¶ VIRIDIARIUM. Vide *Viridarium* 1.

¶ VIRIDARIUS. Vide in *Viride* 1.

1. VIRIDE, inquit Vastus, in Legibus Forestarum, intelligitur quidquid frondes fert, aut folia viridia, unde pascantur, aut ubi regantur cervi & damæ. Vide Skeneum de Verborum significatione. V. Verd. Capitula placitorum Coronæ Regis apud Hovedenum p. 784. *Item precepti, quod in quolibet Camerato, in quo vacationem habet, ponantur 12. Milites ad custodiendum vacationem suam,*

vidi tentorio discurrere per totum Comitatum Loffesem, spoliando & incendendo domos eorum qui partem faciebant cum electo. Ibidem col. 1306. Tuac temporis ceperunt illi de Viridi tentorio iterum spoliare domos absentium. Rursum col. 1309. Illi de Viridi tentorio associaverat so saper forania Hasselt.

VIRIDIUM, *Locas viriditate plenus.* Johann. de Jan.
[Verdeur, lieu plein de verdeur, in Gl. lat. Gal. Sangerm.]

† VIRIDUM, ut *Viride* a. Vide in hac voce.

¶ VIRIGARIUM. Vide in *Viridiarium* 1.

¶ VIRILIS, *ῥῆς, ὡς ἀνδρῶν*, in Gloss. Lat. Græc.
Vulcanius emendat *Viritim*.

¶ VIRILIA ARMA, Cingulum militare quandoque dicitur Scripserunt zvi Longobardici; quod traditio militaris cinguli & cooptatio in ordinem militare veterevum faceres Rigordus de Arturo: Philippus in eodem loco Artaram militum fecit, tradens eis Britannie Comitatum, qui jure hereditarium concitabebat. Anno autem hac armorum traditionem non licebat iis uti, unde Arma dicantur Virilia, velut virum scientia. Henricus Huntdon de Stephano Rege: Henrico nepotij fue David Rex Scotorum Virilia tradidit arma. Esclabach vero filius Regis Steppani, nam & ipse eodem anno Virilia sumptis arma, iuravit in terram procerem. Vide in Arma s. col. 695 & in Miles, col 743. & seqq.

VIRILITER, Pro virili parte, ἀνὰ μέρος, ἰσὺς; uti efferunt JC. Andreas Suenonis Archiep. Lundensis lib. 2. Legum Scanic. c. 1. Deficientibus primi gradus liberis, admittantur aepotes & aepotes non Viriliter; sed in stirpes, &c. lib. 3. c. 6. later aovercam & ipsos pro Virilibus portioaibus dividat.

¶ VIRIOLA. Vide supra *Viria* t.

VIROSUS, *Viroſas*. Gloſſ. Gr. Lat. MS. *ἐν πρῶτῳ*,
Forſis, virili, Virioſus. Quæ vox poſtrema deſt in e lito.
 [*Virioſi, viribus ſubnixi*, in Gloſſ. Sangerm. num. 501.
 Gloſſ. Iſid. *Virioſas, auſterus* Papias: *Viroſa peſtora, forſius,*
à viro.] Jo de Janua: *Viroſus, à vires dicitur, viribus pl-*
enus [*Vide Viroſas.*]

VI R I P O E N T E. Femine nobiles, quibus nubere licuit, dicuntur in 'ynodo Romana an.846.c.29. *Femina vero, que habitant religiosum, aut quelamen obsequii religionis, iussu facere, nec esse viroscentes, deinceps viro sociari non permittantur; sed eligentes Monasteria regulariter vivant, aut in domibus suscepant habitam caste observant.* [Hinc emendande Glossæ Ilidori: *Virops, que jam opus habeat viro.* Leg. *Virips*; quod jam viderat Greivius.]

¶ VIRISCUM, us infra Wrockum. Leges Normā.
apud Ludewig. tom. 7. Reliq. MSS. p. 86. *In eajuscumqno*
terra l'virscum faciet applicatam, dominus feodi, cum
ad ejus aotitiam pervenerit, illud in listore, vel juxta,
prout commodius viderit faciendum; salvo debet facere
cuslojū.

VIRISSARE, *Viriliter agere, vel viriliter superare*.
[*Jo. de Janua. [Faire vertueusement, ou savoir, i. i. Gloss.*
[*Lat. Gall. Sangerm*]

¶ VIRITA, Nupta, viro conjuncta. Guibertus in Vita sua l. c. 13. *Quid vero incunse sub ævo, quid Virita, quid vidua studio jam possibilibiore peregerit, cogitaverit, dixerit.* &c. Ubi de matre sua loquitur.

✱ VIRITANUS, *Viritium distributus*, apud Festum.

VIRITEUM, Genus *petioalis*, Papiz apud Egyptios
scilicet vel Alexandrinorum, cujus meminit Gregorius
Magnus l. 6. Epist. 37. apud quem *Jaribeum* editum, (locum
vide in *Cogaidium*) illud forte, de quo S. Hiero-
nymus de Vita Clericorum, cum *palmarum fructus ex-
primantur in liquorem, coctisq[ue] frugibus aqua pinguior
colorestat.*

¶ VIRLENDINUM. Charta an. 1054. inter Inscr.
rom. 6. Gall. Christ. nov. edit. col. 177. *De ipsi parueatiss.*

& de ipsis boscis, & Viriondinis, & palude, & cum
ipsis expletiis, &c. Leg. forte Molendinis. Vide Vi-
rideri a.

VIRLINGOSUS, Loquax. Andrez Aulz Regiz Capellanus in Amatoriis: *De malieribus Virliagosus. Est enim omnis femina Virliagosa, quia nulla est que avvis suam compellere linguam, &c.* Vox forte formata ex Psalmo 139. *Vir linguosus non dirigitur, &c.*

¶ VIRNA. Chron. Vornat. apud Ludewig. tom. x. Reliq. MSS. pag. 174. (Judæus) *eam haberes Jarvisem & sibi filia pretiosa non consideres in cistula conclusa, issa tamen ut necesse fuisse in Jameret, qui Judæis intellgens simplicitatem, tamdiu glorum florum per Virnam volvis cistale, quousque vir aliquat romaeret. Leg forte rimam.*

¶ VIRNELLUS, Modus agri. Chron. Andrense to.
9. Spicil. Acher. p. 372. Dedi ... *sex Virnello terre quas i-
nebat Fulboldus, & boscu[m] quem dedit nobis Euana Vi-
cecomissa, An Jornellos?* Vide *Jornale*.

VIRO, Baro, (tanquam à *vir* ducatur vocabulum ipsum *Raro*. Occurrit in Charta Sancii Willelmi Vasconie Comitis pro fundatione Monasterii S. Petri Generensis apud Marcam in Hist. Beneharn. V. *Vare*.

¶ VIROLA, à Gall. *Virole*, *Victorius annulus*, *viðróia fibula*. Arrestum Parlamenti an. 301. ex Regesto *Olim folio 60. Garniures pomellorum, pandurum, cappell aram, Virolarum, &c.* Litteræ Humberti II. an. 1347. to. 2. Hist. Dalph. p. 67 col. 1. *Macio marefcaillorum erunt oporata argento, & serventiam cum tribus Virolis argenti*. Le Roman de Garin :

Hueses tiros & esperons caballos

Et à son col le col d'avoir cbier

De cinq Viroles de fin or su liez,

La gaigo ca est d'un veri paill'ent.

¶ VIROMANDENSIS MONETA. Vide in *Moneta*
Baronum.

• **VIROPS.** Vide *Viripotens*.

i. VIROSUS, Potens, fortis, *z* *p*: ①. Fridegodus in
Vira S. Vuilfrid. c. 50.

Sascepit vacas Adwils Virofas babeas.

as virosus ὁ ἄκαθ' ἑν' ὄντας. [Vide *Viriosus* .

¶ VIROSUS, à Virus, Venenatus, Gall. *Empoisonné*.
Præfatio ad Chartular. cui titulus *Agasias* in Tabular.
S Petri Carnoten. Propter invidiatum *Virofa verbe-*
rum jacula.

¶ VIR PISCERE, Possessionem rei alicujus dimittere, delerere. Placitum an. 1119. inter Probat. tom. a. novæ Hist. Occidan. col. 411. *Dono, solus, Vir pisco omaipoten- si Deo, & alius S. Salvatoris Geldonenfis cœnobii, &c. Vi- de Gærdire.*

VINSCARA .Confuetudines Arkenles a.n.1231. in
Tabulario S.Bertini: *Qui Viofscaram baaniatn pugaan-
do,uel pugnare uoleado, tomare pertarbuuerit, tres libros
emendabit.* [Leg. *Viofscara*. Vide in hac voce, & infra
Vifcarna.]

† VISIONENSIS MONTA. Vide in *Moneta Ba-*
regum.

● VIRTEVELLA, ut *Vortevella*. Vide V

† *VIRTICA MARINA*, *τελάρα*, in Gloss. Lat. Gr.
Vulcaniusemendat, *Urtica marina*, *τελάρα*.

¶ VIRTUOSE, *Honeste, fortiter*, ex Gloss. MSS. apud Vossium l. 4. de Victis ferm. c. 36. Vide *Virtuosas*.

¶ **VIRTUOSITAS**, Virtus, honestas. Caffari
Annal. Genuenf. ad an. 1162. apud Murasor. tom.
6. col. 1281. *Arabicancellararius vero pietate commotus, cap-
pellanam suam dominam Richardum, viram quidem om-
ni virtute praclarum, Januam misit.*

¶ VIRTUOSUS, Virtute præditus, probis moribus,
Gall. *Vertueux*, apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. p. 330.
Vide *Serius*.

¶ **VIRTUOSUS**, Honeſtus, laudabilis. Charta Caroli V. Reg. Franc. an. 1372. tom. 3. Ordin. p. 582. lin. ult. *Nos attenta Virtuoſa & commendabili fidelitatis conſtancia, qua dicti Conſules & habitatores diſte civitatis S. Flori, &c. Vide Virtuoſe. Occurrit alia notione in Virtus 1.*

¶ **VIRTUOSISSIMUS**, Epit hetum Ludovici XI. Fran. Reg. in Charta an. 1479 ex Tabul. Cartuſie de Baſſa-villa: Datum Indiſt. 11. regnante Ludovico Virtuoſiſſimo Francorum Rege.

1. **VIRTU**, Vis, violentia. Iſo Magiſter in Gloſſis: Vigor, virtus. Alibi. *Vis, virtutem*. Pactus Legis Salicæ tit. 35. §. 5. *Si quis ligatum per ſuperbiam aut per ... Virtutem a Gravitare ſuleris, ... vitam ſuam redimat. Ubi Lex Salica tit. 34. §. 5. Si quis bomias uxorum ligatum per Vim ſuleris Gravis*. Eadem Lex Salica tit. 14. §. 15. *Si quis cum ingenua puella per Virtutem mæchatus fueris. Lex Alamanni tit. 5. §. 2. Si vero per Virtutem hoc raptor de Eccleſia abſuleris, &c. §. 5. Nam ſi per Virtutem ſervum hoc ſeceris, &c.* Ediſtum Chlotarii II. Regis in Synodo Pariſienſi V. De puellis Deo ſacratiss: *Quicumque aut per Virtutem, aut per quælibet ordiæm ipſas detrahere, aut ſibi in conſugium præſumpſeris ſociare, &c.* Annales Francorum an. 758. *Pipinus Rex Saxoniam ibat, & ſervitutes Saxoꝝum per Virtutem iatrorius, &c.* [Charta Pontii Archiep. Arelat. an. 1000. apud Acher. tom. 6. Spicil. p. 430. Et quando ipſe Abb. de corpore exieris, qui in loco ejus ordinandus eſt, judicio Congregationis aligatur & electio, una per nobilitatem generis vel parentum, nec per Virtutem, nec per pecuniam, &c.] Adde Capitul. 3. an. 810 c. 3. Legem Longob. lib. 1. tit. 17. §. 4. Ediſtum Rotharis Regis Longobard. tit. 101. §. 17. Leges Luitprandi tit. 26. §. 6. tit. 105. §. 11. tit. 110. §. 1. &c.

VIRTUOSUS, Qui viribus pollet; in Vita S. Theodardi Archiep. Narbon. *Ut colaphizaretur, & duntaxat uno iſtu Virtuoſi hominis.* [Rolandin. Patavin. in Chron. Tarviſi. apud Murator. tom. 8. col. 234. *Inſeſtus fuit quidam prudens ſimilis natus Lungus, campio Virtuoſus & pugil, &c.* Elmh. in Vita Henrici V. Reg. Angl. cap. 6. pag. 12. *Membris ejus non multum muſculoſa carno tumens, multa tamen fortitudine mirabiliter Virtuoſa.*]

¶ **VIRTUOSUS**, Viri, Strenui, viri magno fortique animo, Gall. *Valeureux*. Chron. Angl. Th. Ginterbonaci p. 227. *Interim Rex, commendatis filius ſuis majori London & civibus, & in turri London poſitis, cum Virtutum viris perſequi ſtatui domias ſupradictos.*

2. **VIRTUS**, Miraculum. Matth. 14. *Iſpe ſurrexiſt & meruiſti, & ideo Virtutes operantur in te co. Marc. 6. Et non poterat ibi Virtutem ullam facere, niſi paucos infirmos, impoſitis manibus, curvui.* Hiſt. S. Apollinaris Mart. *Fecit multas Virtutes in nomine Jeſu Chriſti.* Marcellini & Faſtini Libellus precum p. 73. *Per quem & divinas Virtutes operatus eſt non ſolum ſa Sardinia, ſed in ipſis quoque quatuor exitiis: uſque adeo ut eum aduſari magnum dicerent, cum Apollonias per eum Virtutes fieri negare uo poſſent.* P. 74. *Et in omnia Chriſti ſi Virtuto operatus.* S. Hieronymus Epit. 84. *Viri Apolloniorum ſignorum atque Virtutum.* Einhardus de Miraculis Sanctorum Martyrum Marcellini & Petri lib. 4. cap. 8. *Nihil, inquit, modum apud aulicos tam celebre eſt, quam ſigna & Virtutes, quæ ſuas in domo Einhardi per quosdam Sanctos, quorum reliquias in oratoria domus ſue habere dicitur. Adde cap. 9. Leo Oſt. lib. 2. cap. 78. Multis ſic martem Virtutibus claruit. Teſtamentum Berthramanni Epit. Cenoman. *Quia & Virtutes iſte ſenſe ſunt.* Acta Episcoporum. Cenom. p. 179. *Que bæticæ Eccleſie manet, atque in ea Dei virtute meritiſque S. Dei genitricis Mariæ multæ Virtutes divinitus ſunt.* Adde p. 180.*

Tcm. VI.

¶ 3. **VIRTUS**, Copia, vis hoſtilis, in Gloſſ. Gaſp. Barthii apud Ludewig. tom. 3. Reliq. MSS. p. 19. ex Hiſt. Palæſt. *Maxima vero Virtus illorum veniebat retro.* Tudebodus l. 4. c. 18. de Bello Hieroſ. *Poſtquam venit maxima Virtus illorum, quæ oras retra, acriter inuſit nos.* Occurrit paſſim apud Scriptores ſacros Pſalm. 135. *Et excuſſiſti Pharaonem & Virtutem ejus in mari rubro.* Et alibi.

1. **VIRTUTES**, Angeli, ex ſecundo Angelicæ hierarchiæ gradu, quorum eſt ea procurare omnia, quæ ad religionem ſpectant in communi, per quas ſigna & miracula ſunt in mundo, inquit Rabanus lib. 2. de Univ. c. 5. & ex eo Papias: *laetæ etiam in ea æemine quedam fortitudo, & aut efficacia inferioribus ſpiritus ab exequenda divina miſericordia, ait S. Thomas. part. q. 108. l. 1. ſolus.* 7. Orig. c. 5. *Virtutes, Angelica quedam miſericordia peribentur, quæ pro ſigna & miracula in mundo ſunt, propter quod & Virtutes dicuntur.* S. Hieronymus Epit. 17. *Denique etiam Joſephum ... efferre illo tempore, quo crucifixus eſt Dominus, ex natiſis templi Virtutum celeſtium meruiſſe voces diceatur, &c.*

2. **VIRTUTES**, pro Reliquiis Sanctorum. Formula 174. apud Lindenbrogium: *Et aliud de iſta cauſa in nullo non redebo, niſi in juſto & idoneo ſuæramente per hunc locum & Deum altiſſimum, & Virutes Sanctiſſimus. Tabular. Carroſenſe, apud Beſium p. 156. Que dedicatio, caput conſequi Imperator cum Domio Apollonio & Duco Rogero de Virtutibus Sanctorum, &c.* Occurrit rurſum infra. Charta Hiſpanica æræ 905. apud Martinezum in Hiſtor. Pinatentil. l. 1. c. 21. *Eccleſia ... ubi ſuas recordaſe Virtutes præſati Apolloni, & B. Andæ & fratris ejus, &c.* [Eckebardus Junior de Caſibus S. Galli. c. 5. *Sancti Magni Virtutum cum manibus gerebat, hanc eſſe adſcribit prædicationi aſſignat.* Charta an. 1338. tom. 2. Hiſt. Dalphin. p. 360. *Iplius dom. Dalphin. reſponſione habita accedeantibus DD. Canonici, Capellani & Clerici dicte eccleſie cum cruce, Virtutibus & paramoſis ſolemniter modo proceſſionis, &c.*]

3. **VIRTUS**, Jura, privilegia. Charta Ludovici Reg. filii Bozonis pro Episcopo Gratianopolitano an. 894. apud Baluz. tom. 2. Miſcell. p. 156. & Chobier to. 2. Status polit. Dalphin. p. 19. *Sanctum uſque ſtatibus quæ ſucceſſores nullo contradicente in prædicta eccleſia cum omni ejusdem clero teneant, poſſideant omnes Virtutes quæ ſunt inter eccleſias perpetui videtur habere in omnibus eccleſiaſticis ordinibus, eſtriſma ſimilis in Demia cano benedicendo, poſſitatem peccatoribus dando, &c.*

¶ **VIRTUTIFER**, Potens, efficax. Mirac. S. Galteii ſæc. 6. Bened. part. 2. p. 824. *Hic de Dei miſericordia, & famulus ſus Virtutis coſſiſus potentia aduſari, &c.*

¶ **VIRTUTIGENA**, Cui eſt ingenta virtus. Glaber Rodulphus in Vita S. Guillel. Abb. Divionen. in Præfat. *Ideo communis fidelium Virtutigenam obſervamus charitatem, &c.*

¶ **VIRVICARIUS**, Servus. Vide in Berbix 1.

VIRUL, E, Venæum, Papæ, ex voce virus.

¶ **VIRUS**, *verpus*, in Gloſſ. Lat. Gr. *Viris*, *vis* in MSS. Sangerm.

¶ 1. **VIS**, Manu opera, manu opera. Charta an. 1338. *Tandem reuocatur ad conſtruendum domum paſtoris ſatu cammodam, ſicut & ad Vim, ut aiunt, & uſum materiam, pro ædificanda vel reparanda eccleſia & dome paſtorali mediante refrigerio moderato.*

¶ 2. **VIS**, Cochlea, Gall. *Vis* d. un preſſoir. Inventar. an. 1476. ex Tabul. Flamar. Item plus in eodem ſtabulo unum torcular *vis* ... cum unum anulo & una curvibila ſerri exiſtentibus in uſo ſoramine unius Vicu dicti torcularis pro torculari ad uſum demum tempore vindimorum. Hinc emendanda Acta S. Angeli tom. 2. Maii p. 61. *Arango*

X x x

pre-

prediſti prediſti argentarii clavis & Vitiſbus ſecreſis forſiter ſimul offerunt & cooperiunt. Ubi legendum eſt Vitiſbus, ut Viciſ pro Vitiſ, in Miraculis S. Antonii de Padua.com.a. Jun. p. 738. Cuius lingua erit modicum prominens extrinſeatur & breviffima, ad modum Vitiſ torcularis reſorta, ſic quod videbaſur intuenti bianſ & rugata. Ejuſdem originis eſt,

¶ Vis, pro Turris, cuius ſcalæ in modum cochleæ ſpirati ſunt circumduſæ, Gall. *Eſcalier à vis*. Cbron. S. Petri Vivi apud Acher. tom. a. Spicil. pag. 758. Per cluſtrum eccleſiam introiit, & in Vitem (i. Vitem) qua ad defendendum in eadem eccleſia eſt, aſcendit, & oſium poſt ſe cluſit. Inventar. ſupra laudatum. Et in quadam camera qua eſt in ſuperioritate prediſti caſtri prope Vitem per quam aſcenditur & deſcenditur in eadem caſtro. Vide *Vicellum*.

¶ Vis LAICA, in Charta Edwardi I. Reg. Angl. an. 1298. apud Kennet. in Antiquit. Ambroſ. p. 335. *Præpoſitus quod omnem Vim laicam que ſe tenet in eccleſia de Bakenbul quod minus inde Epicoſus officium ſuum ſpirituale ibidem exercere poſſit, ſine delatione nmoveret ab eadem ... prediſti Johannis, Gilbertus, Johannet, &c. qui ſe Vitiſ in eadem eccleſia tenerrunt in adventu tuo ibidem ſenilibi tranſtulerrunt, & conſeſim poſt diſceſſum tuum ab ea, aggregnſi ſibi aliis malefactoribus ſe in eam & in mram ierno interſerunt.*

VIS MAGNA, ET PARVA, ſeu in magna vim & parvam: Formula, quæ crebro reſponditur in Chartis, quæ agunt de feudis vel Caſtellis redditibus, id eſt, quæ vaſalli reddere domino ſuperiori tenebantur, ſeu iſ vaſellet ea ingredi cum mediocri comitatu, ad parvam vim: ſeu cum majori comitatu, ad magnam vim, ut colligitur ex Inventar. Chartar. Reg. an. 1482. fol. 116. *Promittit (dom. de Vitiſiac) dominum Regem in ſuis caſtris recipere magna & parva comitiſſa. De anno 1230.* Ea notione habet voces intelligi debere pluribus docuimus in Diſſert. 30. ad Joinvillam p. 354. 353. [Vide in Feudum, col. 451. *Fertio a. & Reddere.*]

¶ 3. VIS, Procurator, aſtor, qui alterius auctoritate & nomine agit. Charta Guillelmi Aurel. Epicoſ. an. 1253. ex lib. albo Epicoſ. Carnot. *Noveritis quod cum Præpoſitus Carnotenſis ſeu Vis nobilit domine M. Comitiſſa Carnotenſis rei Johannis Collibei & Petri diſiſſe quart cepiſſet & captas detineret, &c.* Eadem leguntur in Charta predictæ Comitiffæ ejusdem anni ibid. *Cum præpoſitus noſter Carnotenſis ſeu Vis noſtra, &c.* Infra *Mnndasam* dicitur. Vide in hac voce num. 3. *Foree*, eodem ſenſu, occurrit in Compolit. inter Carolum Carnot. Comit. & Capitul. Carnot. an. 1306. *Se le Prevost ou in Foree le Comte prennent ou ſeiſſent baſte de chapitre, ou le bies de l'oste, &c.* Infra: *Se la cauſe de In priſe, ou de la ſeine deſpent dou ſei dou baillif ou dou prevost, &c.*

¶ 4. VIS, Sollicitudo, cura. Teſtam. Johannis Fabri Carnot. Epicoſ. an. 1300. *De quibſcumque niliſ ſcripſeris modicam Vim ſacio, quod ſanctæ ruſticitas omniſ pſam habet.*

¶ VIS A, Vox juſtitiæ, officia eccleſiaſtica, vulgo *Viſa*, à formula in ſiſ litteris approbationis uſitata ducta origine Expoliſto compend. benefic. fol. 47. *Poſſeſſionem præcadere debet Ordinarii collatio, aut ſignaturum Papa cum Ordinarii approbatione qua Viſa dicitur.*

¶ VISAMUM. Vide ſupra *Biſ amum*.

¶ VISATUS. Charta an. 1131. apud Calmet. inter Probat. Hiſt. Lothar. tom. 2. col. 291. *Eccleſia beati Joannis, qua eſt in inſula Leadi, anniverſarium ſeſeſionem de ſora Viſati, per regiam traditionem.* Nomen loci propriū.

¶ VISCARE, Viſcoſoſ implicare, eapere, corripere, in Gemma. *Viſcatus* occurrit apud Ovid. Art. amator. l. v. 391. & Plinium l. 9. Epicoſ. 30. Vide *Viſcarius*.

¶ VISCARIUM, Viſcus: Epicoſ. Lamberti Abbat. S. Ruſi apud Marten. tom. r. Anecd. col. 332. *Ego judico, ſicum viris ſemina habitant, Viſcarum non deerit Diaboli.*

VISCARIUS, Qui viſcoſus aves captat, i. *Viſcar*, aucupator, aucupus, in Gloſſ. Gr. Lat. Ibid. *Ἐἴς, viſcar, aucupor, ἔῃ, viſcum, & viſcus.*

VISCARNA, i. ſupra *Vierſcar*: quomodo etiam legendum videtur. Charta Caroli Comit. Flandr. ann. 1125. ex Tabul. S. Bertini: *Dicente eodem Thernardo gna de placitiſ, qua ad ſeulcedum pertinent, non deberet placitari ad Viſcarnam Abbatem, neque per Scabinos inde judicari.* Vide *Viſcarn*.

¶ VISCCELLUS, Vivarium. Vide *Gifcellus*.

¶ VISCERABILITER, Ex animo. Cbron. Trudon. ad ann. 499. apud Acher. tom. 7. Spicil. p. 348. *Adelindas ... ſamiliam eccleſia noſtra Viſceraliter dicitur dilexiſſe.* Litteræ Edwardi II. Reg. Angl. an. 1307. apud Rymert. tom. 3. p. 12. *Ob ſpeciale affectionem quam n. præſentis genitorum noſtrum & ſuor Viſceraliter habuiſſis.* Vita S. Wolbodonis tom. 2. Aprilis pag. 862. *Spondent Viſceraliter quod ſi ſpatium ſibi daretur, cunctis qua abſulterat oſ integro reſtitueret.* Vide *Viſceralis*.

¶ VISCERALITER, In intimis viſceribus. Charta Imberti Epicoſ. Pariſ. apud Marten. tom. r. Ampliſſ. Coll. col. 417. *Quando divini cultus ſtudio Viſceraliter perſecutus, &c.* Occurrit præterea in Litteris Caroli V. Reg. Fraac. an. 1371. tom. 5. Ordinat. p. 561. Vide Voſſium l. 4. de Vitiſ ſerm. c. 36.

¶ VISCERATIM, Eadem notione. Teſtam. Caroli Ducis Andegav. Reg. Sicil. an. 1481. inter Probat. Comment. de Comites tom. 3. p. 245. *Præmere cum ipſe dominus Rex noſter reſiſtar babes & Viſceralim geris erga ipſum (dom. Dalphinum.)*

¶ VISCERARI. Intimis viſceribus ſeu præcordiis commoveri. Charta Widgegni Epicoſ. Argent. apud La Guille Hiſt. Allat. inter Inſtr. p. 9. *Unde nos congratulantes bujus viri ſanctæ devotioni & illorum glorioſa propoſite, Viſcerati caritate & pietate, commoti devotione promptiſſima, ... ut n. ipſum monaſterium ... privilegium conſcribere vel confirmare deberemus.*

VISCERATIO, *ἡ ἀνὰ πῖον, in Gloſſ. Gr. Lat.*

¶ VISCERIUUS. Chartam an. 1193. apud Cencium inter Cenuſ Eccleſ. Rom. ſubſcribunt *Petrus de Cencia dom. Papa Viſcerius teſtis: Paulus Malngromenſis dom. Papa Viſcerius: Petrus Roberti ſimiliter Viſcerius teſtis.* Infra in alia Charta legitur, *Viſcerius*. An pro *Uſſerius*? Vide in hac voce.

¶ VISCEROSUS, Intimus, ſincerus, in Litteris an. 1321. apud Acher. tom. 6. Spicil. p. 120.

¶ VISCEROSIUS, Ex animo. Charta an. 1418. apud Lobineſ. tom. 3. Hiſt. Pariſ. p. 477. col. 1. *Ipſoſque in ſacra religioni noſtra obſervantia laudabili Viſcerioſoſ conſortio ... cupientes, &c.*

VISCIDE, *Fortiter*, in Gloſſ. MSS. ad Alexandrum Iatroloph.

VISCIDUS, Viſcoſus. Gariopontus l. c. 6. *Ha enuſo naſcuntur de ſanguine Viſcido, id eſt, amaro.* 1. edit. habet *inſcida*. [Papias: *Muſteum, modicum, viride, Viſcidum.* Viſcidum necum, apud Theod. Priſcianum l. 1. cap. a. Compar. *Viſcidiores cibi*, apud eundem de Diet. cap. 18.]

VISCOCUS. Fragmentum Petronii p. 15. *Solehas ſe canno quomodo Rex n. proſ gaufſipnoſ, opera piſtoria, Viſcocos, piſtores.* [Vocem dividit ſeſſerius locum que ſe reſtituit: *Opera piſtoria, avic, cocos.* Ubi *avic* pro *aves* more haud infrequenti. Ipſum conſulte in Noſis ad bunc locum.]

¶ VISCOSITAS, Viſcoſus, gluten, Gall. *Viſcoſité*. Arnal-

naldus in Rosario MS. l. 2. c. 3. *Propter contritionem & assensionem ad igitur dividuntur partes ligatæ à Viscositate quæ est in corporibus.*

¶ **VISCOSUS**, S. Fiacrii, vulgo *le sic de S. Fiacre*, laborans. Est autem cancri genus, carnosus partibus adhærere solitus, primo calli instar durefcit: dein calculus in pus convertitur, proximas partes infundit. Vita S. Fiacrii (sc. a. Bene. l. pag. 600. Septem peregrini de S. Dionysio venientes, cum a longè esset à monasterio S. Fiacrii, dixerunt quatuor exiit: Eam ad S. Fiacrum. Reliqui vero tres dixerunt: nos Viscosi nos sumus, non habemus necesse ire ad eam, ipse non habet peregrini nisi Viscosi... Sic Viscosi ad medicum Viscosorum. Vide Unosus.

¶ **VISER**, Hippegus. Vide *Visserium*.

¶ **VISERIA**, à Gall. *Visiere*, Specula locus unde visus patet, Eebaugæte. Charta an. 1370. Pro faciendo & edificando unum murum cum duobus Viserii super barrum vetas. Vide *Visorium*. Hinc

¶ **VISERIA**, Cassidis conspiciendum, vulgo *Visiere*. Comput. an. 1336. tom. 2. Hist. Dalph. pag. 326. col. 1. Item duos bacignos cam Viserii, fol. 6. den. gr. Mirac. B. Ludovici Archiep. Arelat. apud Stephanot. tom. 10. Fragn. Hist. p. 310. Fuit percussus quadam sagitta magis balista quæ infra Viseriam cassidis intravit. Chron. Petri Azarii apud Murator. tom. 1. col. 308. Valens videre castramentum partis Gibellina & qualiter procedebat, levata Viseria, barbatæ, &c. Occurrit præterea in Annal. Estens. apud eundem. tom. 8. col. 991. & in Chron. Tarvisino. tom. 19. col. 787. Heaume à visiere (log. à visiere) in Testam. Odonis de Rossilione an. 1298 apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 1306. Vide in *Visis*.

¶ **VISERIUS**, Vide supra in *Visierius*.

¶ **VISIBILITAS**, Forma, sensus, apud Tertull. lib. de Carne Christi c. 12. *Visibilitas per carnem.*

¶ **VISIBILITER**, Aperte, in Charta an. 1379. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. p. 504. Utuntur præterea S. August. de Gen. ad litt. cap. 6. & S. Paulinus Epist. 20. ad Delphinum.

¶ **VISILLIS**, Testam. Guidonis Comit. Nivern an. 1239. tom. 1. Macer. Inuluz Barbaræ p. 152. Et quod se parte quam habeo in decima S. Pauli iuxta Visillis, poatnr & assignatur dictum aauverjarium. Mendum esse facile deprehenditur; at non ita in promptu est emendatio.

¶ **VISANACIA**, Vicinia, Gall. *Voisinage*, Ital. *Vicinanza*. Memoriale Possessat. Regien. ad an. 1260 apud Murator. tom. 8. col. 1122. Et de altera omnes Regis fecerunt consules cuiuslibet Visinaacia; & socernas protectionis circa civitatem, &c.

¶ **VISINIA**, pro Byssina, in Charta Rudolfi Episc. Dumenfis ætæ 1016 apud Ant. de Yezep. in Chron. Ordin. S. Benedicti tom. 5. & inter Conc. Hilp. tom. 3. p. 84. Indumentis Sacerdotum & levitarum... auro texta, Visinia, purpurea & lincea.

¶ **VISINOCIA FERRIS**, pro *Synocha*. Vide *Ferris* & *Synochus*.

VISIO. Vide infra in *Visus*.

¶ **VISIONES**, Theoremata, Ant. Augustini, Græc. *ὁρατά*. Justinianus in a. Præfat. Digesti. Et in partibus in quibus perfectissima Visionis exposita veterum fuerant, quod particulatim in eas fuerat sparsum, hoc dividere ac separare penitus erat inutile. Vide Pancirol. l. 1. Theauri variarum lect. c. 77. & Lexicon Calvinii.

¶ **VISITARIUS**, ut infra *Visitator* Monachorum. Charta an. 1315 apud Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. p. 322. col. 2. Una cum... fratre Jacobo capellano dicti Visitarii, &c. Infra legitur *Visitatoris*.

VISITATIO, Penitentionis species: ita appellata, quod tenentes Dominos suos identidem visitare teneant. Tom. VI.

rentur cum xenis aut muneribus; quod postmodum in præstationem necessariam abiit, & in Gallia nostra Salutatici nomine innouit. Orig. Murensis Monasterii p. 39. *Villici autem debent dare, sicut omnes villici nostri debent, piscem magnum pretio 5 solidorum ante Natale Domini, quod vocatur Visitatio*. Pag. 40. Rustici autem, qui habent piscasse, serviunt die in ebdomada, & qui dimidium in secula, vel censum daat, & Visitat villicum semel in anno. Id est, vis visitationis præstat. Pag. 47. Villici, qui sub se habent homines servientes, ex diurnalibus, quorum Visitacionem accipiunt, debent dare pisces singulis quingæ scielorum, alii autem non; sed secundum uniuscujusque consuetudinem: nam ille, qui multos habet Visitatores, & quoque nullas, potius cogvari. Vetus Charta ibidem p. 65. *Per solvendum annuatim in festum sextum decimum dimidium modium avenæ, & siliginis aridi, & in festivitate S. Thome 4 solidos ad Visitacionem.*

¶ **VISITATIO IMPERATORIS**, Præstatio, quam à vassallis & tenentibus exigebant Domini, cum ab Imperatore ad curiam evocabantur auxilium in bello per se vel per milites suos præbaturi: Auxilium pro enado ad Imperatorem alibi dicitur. Vide *Auxilium*, col. 893. Litteræ anni 1239. Hist. Dalph. p. 64. *Est de jure imperii, in principibus ecclesiasticis decemtentibus ad curiam de speciali mandato & pro servitiis imperii, ab eis qui tenent regalia ecclesiæ sine subventionis congrua debent provideri*. Charta ejusdem anni ibid. *Præcipiendo quoniam pensia liberalitate, quam salomodo pro nobis exhibuit, in hoc facto ipsi Archiepiscopo in centum libris Viennensibus præcavalata D. Imperatori ad requisitionem ejus citi totaliter satis facere precedat, ne iam D. Imperator: ori & astram & penam appositam incurrere valeat*. Quæ præstatio nomine Visitacionis significatur in Charta an. 1292. ibidem p. 63. col. 2. *Nos ex certa scientia & plena deliberatione, primo à petitione subventionis seu juvamentis per clericos & viros civitatis nostræ Diensis, ratione Visitacionis Imperatoris nri Regis Alamannie, pro utilitate, nostra Diensis ecclesiæ, ut taliter nobis debita & debui auctoritate ejusdem privilegii & privilegiorum ecclesiæ nostræ Diensis ab Imperiali calmine concessorum desilimus.*

¶ **VISITATIO**, Peregrinatio, ut videtur, seu emolumentum quod ex fidelium peregrinationibus sacerdoti obvenit. Charta Odonis Episc. Parisian. 1205. c. c. *Charitular. ejusdem Episc. fol. 53. Licet autem priori & monachis in loco prædicto, si voluerint edificare capellam, & salvo in omnibus parrochialis inter prebiteria S. Petri de Gonesse, scilicet quod item prebiter habeat Visitaciones, confessiones, sepulturas, &c. Tabular. Episcopat. Ambian. an. 1281. Habebis cura: us gratuita quæ sequuntur: videlicet oblationes confessionum, Visitaciones, vias nuptiarum, &c. Nisi sit præstatio quæ pro visitacione infirmorum exolvebatur.*

VISITATOR, Episcopus, qui in locum aliterius Episcopi demoritur: vel propter crimen à communionem suspensus, aut remotus à Metropolitano, vel Summo Pontifice, mittebatur, ad obeunda in ea diocesi Episcopalia munera, donec alius Episcopus ordinaretur, cujus electioni intererat. Vide Gregorium M. l. 1. Ind. in Epist. 19. 20. 21. 27. 13. Epist. 11. 14. Epist. 13. 14. 20. 21. 1. Epist. 21. 1. 6. Epist. 16. 1. 7. Ind. 2. Epist. 15. 20. 91. 1. Epist. 16. Formulas antiquas Promotionum Episcopaliū editas à Sirmond ad calcem tom. 2. Concilior. Galliz, & tom. 3. Concilior. Labbeæ edit. Form. 1. 2. 3. & seq. Aliam descripsit Baron. Johan. II. PP. an. 534 n. 49. exarata, pro Visitatore dando Ecclesiæ, cujus Episc. ob crimen remotus fuerat. Aliam vide ejusd. Pontificis ad Cæsar. Arelat. Agapeti I. Episc. 7. ad eundem Cæsar. Vide præterea Leonis Archiepisc. Senonensis Epistolam ad Childebertum

Regem tom. 1. Concil. Galliz. Concilium Regiense can. 6. in Actis Episcop. Cenoman. p. 307. Diurnum Romanum cap. 7. Anastasium in S. Hormida PP. Synodum apud Vermeriam an. 853. c. 1. Capitul. Caroli Calvi tit. 43. c. 8. Concil. Roman. an. 1079. c. 6 Joannem VIII. PP. Epist. 398. &c.

Ejusmodi *Visitatorum* officium accurate perstringit vetus Formula electionis Episcopi in Spicilegio Acheziano tom. 8. pag. 154. *Prisca modernaque Ecclesiarum moderatorum a theologiae laniis sanxerunt canonibus, quo opprobriis viam universe terre quatuorlibet sedium Praesulibus, per viciorem Episcopum, aut per quemlibet alium Episcopum cui Archiepiscopus injunxerit, et simili fratri tumulatore, orbatæque sedis Visitatorem atque consolatorem, sine cuius consensu fieri prohibentur Canones confiteri aut confici de subrogatione Episcopi, perficiatur Ecclesiasticum inventarium rerum. Tunc vera prioribus viduata sedes, dispositis Queonomis commendetur. Postmodum autem Cleri plebisque ordinis desideriorum consensus requiritur, quinimpo amoris simoniaci sacculis, postpositisque omnium cupiditatum argumentis, universa fideliter notitie Archiepiscopi significentur, quo disponente, cuncta in salubris expedit cum Suffraganeorum consilio, sub divina censura disponi negotiis, atque ordinari. Igitur Metropolitanis dominica vocatione rebus humanis vitæque perfuncto, hæc eadem fideliter exigenda sunt omnia à Visitatore atque tumulatore, & omnium diaconorum, si fieri potest, cognitioni significanda prudentialiter, quo urbes, quæ gentiliis temporibus debebant idololæ Flamines, nunc gubernent Christianæ Praesules. Cum ergo pastorem contigitor (subrogandum, post adocationem & clamationem Cleri, petitionemque viduatae plebis, ne urbis Praesule minime optatum non sperni, nec odium habeat, fiatque minus religiosa quam conveni, cui non licuit habere quem voluit: quoniam difficile est, quod bono peragatur exitu, que malo sunt incitata principia, expedit orbatæ sedis cum Episcoporum electione, Cleri ac populi ipsius Ecclesiæ acclamatione Episcopum ordinari atque in thronis. Quapropter, & Historia Trevisana: Zacharias PP. B. Bonifacium doctrina & operatione clarum, Treverensi & Remensi Ecclesiæ Visitatorem, & spiritum alium negotiorum profectorem constituit, cum Milo Tyrannus res utroqueque teneret.*

VISITATORES in Monasteriis, qui in Capitulis provincialibus deligebantur, qui Monasteria visitarent, in Monachos, atque adeo in ipsos Abbates inquirerent, horum delicta emendarent, multas pro ipsis delictis & peccatis monasticis irrogarent, &c. Cæsaribus lib. 2. de Miracul. cap. 1. *Visitatio est disciplina conservatio: duo enim primitus Patres instituerunt ad vitiorum correctionem, & caritatis conservationem, videlicet generale Capitulum, & singulis annis Visitaciones domorum.* Chronicon Montis-Sereni pag. 195. *Gosfridus Monachus, quondam in Ordine Cisterciensis usitata res est visitatio, morum ejus talem esse asseruit, ut singuli fratrum jurati dicerent veritatem de omnibus, quæ vel à Preposito, vel ab aliis in Ecclesiâ sua fieri crederentur.* Sed cum ejusmodi Visitatores, sub prætextu & obtentu visitationis, Monasteria gravibus expensis premerent, seu longiori mora, vel sumptuos, quos ibi administrari curabant, pulvis, vel denique numero comitatu, interdum & ipsius pecunias extorquebant, eautum deinceps Constitutionibus Gregorii IX. Nicolai IV. Beneniti XII. & alius, quæ habentur post Chronice. Galinense edit. Brolii, ne Monasteriis & locis visitatis onerosi & graves existerent. Quippe tunc querela Burkardi de Calibus, S. Galli cap. 16. *Videant dona largissima quæ donavit in Curia, ne forte fratres sui opprobrio subiacerent Visitatorum, qui multa perturbaverunt Monasteria, ne longe perant exemplum, sicut fecerunt in Angia, quos*

totonderunt, & jurare ad suum coegerunt mandatum. Et cap. 21. *Visitatores etiam per diversas missos Ecclesias, cum multis perturbassent tam Abbates quam Monachos, imo etiam plebanos & Clericos minoris ordinis, cohibuit, ne ad monasterium venientes suos perturbarent fratres, non hoc sine summi Pontificis obtinuit permissione: audivit enim qualiter in nobili Ecclesiâ Augiensis processerant, & quemadmodum fratres ipsius perturbaverunt Monasterium.* Vide Decretal. Gregorii IX. l. 3. tit. 35. c. 8.

¶ VISMERIA, Viminctum, virgetum, locus viminibus confitus, Gall. *Ozerai*, Lemovicibus *Vismiere*. Obituatur. S. Geraldus Lemovic. fol. 33. *Quem censum nobis assignavit in & super quibusdam vinea, Vismeria, & orto seu leza ejusdem Guillelmi, Charta ann. 1519. Petrus Aureys: ... consuetus se tenere quemdam lezam continentem unum jornale gemini sium in territorio du d'undue inter terram Joannis Quissori & Vismorian magistri Johannis Lamy. Charta ann. 1537. Francoise de Poyel ... docere qu'elle est dame soneire & directe de certains Vismiere & leze contenant environ deux journeaux, assise au clau Laurier territoire de Limoges consistant à la Vismiere de maistre Laurent du Poy, &c. Alia an. 1545. Jehan le Picard borloger de Limoges consistit tenir & exploiter certaine Vismiere & leze assise au territoire de ladite ville consoneire avec la leze & Vismiere de bepirs sou maistre Laurent du Puy. Vide Vimus.*

¶ VISNETUM. Vide supra in Vicinis.

¶ VISOLA. Statuta Monasti. S. Claudii ann. 1448. p. 74. *Recipere debet quinque Visolas ultra suam præbendam. Ibidem p. 82. Teneur idem pittanarius ministraro ... in die Jovis sancta civitibus ex prædictis Religiosis tres Visolas. Legendum Rosola, Placentæ species, à colore rubundo sic nuncupata. Vide ibi.*

¶ VISON, Bilongus, genus bovis silvestris. Acta S. Ferreoli tom. 3. Jun. p. 11. *Silvestris adduc cum locis esset, Vison ibi fere reperta est.*

1. VISORES, Testes, qui rem actam viderunt, eique interfuerunt. Formulæ vet. secundum Legem Roman. c. 30. *Sed postea taliter in jam dicto loco ipsi illi judicatum fuit, ut in nocte à 40. apud homines 36. manebat 37. in Ecclesiâ illa, in loco nuncupante illo, conjuraret debitas, apud homines Visores & cognitores, eo quod ille quondam malo ordine super eum venisset. &c. Cap. 31. Similiter testes sibi similes Visores & cognitores, &c. Vetus Notitia apud Perardum p. 60. *Affermanes se habere plurimos & veracit atque Visores testes, qui hoc ius verum esse scirent.* &c. Tabular. Regule ad Garamnam: *Visores & testes hujus negotii fuerunt, & Charta Lapurdensis apud Maream l. 4. Hist. Beneharn. c. 9. §. 8. Testes & Visores hi sunt, &c. Tabular. S. Petri Generen. apud eundem. l. 5. c. 25. §. 8. Hujus donationis sunt Visores, &c. Blanca in prælat. ad Comteat. rerum Aragonen. Alterum quidem pro eorum robore & firmitate, quod sit de solemnitatibus substitutionibus contrahuum, ut testes illorum stipulationi presentes intersint, atque boni testes, Visores & Auditores appellabunt, & ita appellati passim inveniuntur. Charta Alphon. Regis Arag. xix. 153. apud eundem p. 641. *Sunt testes Visores & auditores de hoc donatum supra scriptum, &c. In alia p. 794. Testes sunt & Visores hujus rei, &c. [Charta ann. 1088. ex Tabular. Aufc. Visores hujus negotii fuerunt Poatus Episc. Bigorre, &c. Visores & testes sunt. W. Arnaldi de Juggon, & filius ejus Arnaldus, in Chartul. Auxit. Charta ann. 1117. ex Tabul. S. Tiberii: Visores & testes hujus defensionis & solutionis sunt, &c.] Hinc formula fiat frequens diplomatibus adscripta: *Hec autem Viderunt & audierunt, &c. [Vide Videntes.]****

¶ VISORI TESTES, Eodem significato. Vita S. Leonis IX. PP. tom. 2. April. pag. 662. & apud Murator. tom. 3. pag. 196. col. 1. *Cujus rei testes Visori, & mini-*

minime usque ad maximum cunctis illius urbis dicuntur autisse.

2. VISORES, Qui forensis inspiciendis, ne *vasta* fieret, praefecti erant a Rege. Mathizus Paris an. 1135. *Quod nefandi genus placiti adeo fuerat execrabilis, quod si Visores alicujus situm, quem esse pecuniosum sciebant, a loage conspicerent, statim vasillum in ea perbiberent, si vero esset, siue aua, ut eum sine merito redimere potuissent. [Visor nostris pro Inspicere, explorare, observare. Le Roman de Vauce MS.*

Ses forestiers a fait Viser,

On il porroit grant cerf trouuer.

Chron.ab an. 1341. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 721.

Les Francois les firent Viser,

Afin qu'ils pussent l'ouïr

De les combattre en ceste place.

Visitation, pro Inspectio, in Litteris Caroli V. Reg. Fr. an. 1372. tom. 3. Ordinat. p. 537. *Non auiens entendu que plusieurs nos subgez s'efforcent de entreprendre la Visitation & cognoissance de aucuns desdiz mestiers, viures & marchandises, &c. V. Vista 4.*

VISORES, Qui ad tenementa inspicienda delecti sunt. Vide Visus.

VISORIUM, Locus unde visus patet. Senator l. 3. Epist. 42. *Amphitheatrum quasi in uno iuncta duo Visoria. Vide Visoria.*

VISPILIATOR, τριβόρηχος, in Gloss. Lat. Græc. Aliz Græco-Lat. τριβόρηχος, Sepulcra violator, Vispiliator.

VISPILIO, Terforium, Gall. *Gouppillon*, que quidem vox Gallica formata à *Gouppilo*, vulpecula, seu cauda vulpecula, quod ejusmodi terforia plerumque ex ea udus vulpecularum fierent. Fleta l. 2. c. 76. §. 9. *Profectusiam boves de die bis tergere cum Vispilionem quod affectus so lambebus. [Vide Vespilio.]*

VESPILLUS, Vide supra in Vespilio.

VISSIUM, *visu*, in Gloss. Lat. Gr. Flatus ventris. MSS. Reg. *Visium, bisium*; Sangerm. *Visio* : & mox : *Bis a visio*; ubi Reg. *bisio, pedo*.

3. VISTA, Prospectus in domum vel tenementum vicini : *Veneur quisque unum. [Drois de venes, in Consuetud. Bituric. tit. 11. art. 2. 13.] Libertates concessæ Barcinonensibus à Petro Rege Aragon. ano. 1283. MSS. Nemo potest habere Vistam in alterum, nisi primo spiciat sapientem suam.*

VISTA, Locus unde visus patet, Provincialibus la Vista, Inquisitio an. 1268. ex Schedis Præf. de Mozaguet : *Est à Berdegat usque ad Vistam qua videtur totum Grauiam. Vide Vista.*

VISTA, in Charta an. 1295. ex Schedis Præf. de Mozaguet : *Non possit ... aliquid novi facere, aliquid fortissimum vel tenero vel habere, nec castellum de Vista monasterii. Id est, nisi fallor, intra monasterii districtum, territorium.*

3. VISTA, Colloquium, congressus, Gall. *Estre-vue*. Litteræ Philippici III. Reg. Francorum apud Rymer. tom. 2. p. 152. *Speciales nuncios destinavi cum potestate plenaria tractandi de faciendo Vista seu colloquio de nobis & eodem Rege super pace perpetua. Infra : Extimè convenimus quod pro Vista seu colloquio hujusmodi celebrando, nos apud Montem-Marcianum, idem autem Rex apud Baienam personaliter erimus.* Litteræ Edwardi Reg. Angl. an. 1286. ibidem pag. 330. *Terminam Vista, inter nos & vos ad invicem faciendam exposuimus asiduo secreto. Occurrit præterea pag. 369. 457. &c. loventar. Chartar. Reg. an. 1284. fol. 309. Litteræ procuratoria Regis Castella super Vista & congregatione Regis Francorum & ipsius super concordia inter eos confirmat. De anno 1288.*

Tom. VI.

4. VISTA, Inspectio, visitatio, Hispania *Vista*, Gal. *Viste*. Conc. Terraco. an. 1329. apud Marten. tom. 2. Anecd. col. 283. *Non fiant Vista in monasteriis. Item precipimus & mandamus omnibus iudicibus & advocatis litteratis, ne conveniant vel interficiant alieni Vista, qua fit vel fiat in monasteriis vel graugis religiosorum. Vide Visores 2.*

5. VISTA, Alia voce Charta Vicario Bituricensis Tabulario S. Sulpicii Biturice. *Similiter de molendinis ... (habebit) unum molendinum, de Vistis unam Vistam, similiter ex liberis & seannais de sacro unum parvarium. Quæ quidem mendo non earent.*

Vas genus significari existimo, ut & apud Liriboreh. Seoteor. Inquit. Tolof. p. 67. *Item quadam vice portavit ... unum pacem & unam Vistam vini ad domum Raymundi factoris. Ex p. 161. In domo prædicta Symeogardis in Raspihanum vidit duos hereticos, unum qui vocabatur Petrus, cui misit unum Vistam de vino. Ubilegendum censio iusta, ut videre est in hac voce, tamen Visse pro uroa seu vase sepulchrali legitur in Poemate de la guerre de Troyes MS.*

*Le cots s'ilz mette en une biere,
Molt richement a grant bonor,
Si con freat si ancessor,
Le seu out a lui ardoir,
Et si poez de li savoir
Que la poudra sa bien gardio
Bien su cherrie & bonorie.
En nne s'ist de fu or,
Qu'avous Prians en son tresor,
Precieuses d'estrange guise,
L'out dedenz sceles & mise.*

Vide Urna 2.

VI STELLA, a pud Bern. de Breydenbach in Itin. Hierofol. p. 18. ubi de Moysæ aquis exposito, pro *Fiscella*, ut legitur E. v. od. c. 2.

VISTRIGILIUM, *επιστάτης*, in Gloss. Lat. Gr. Leg. *Custos sigilli*, ut jam emendavit Vulcanius.

VISUALITER, Manifeste, *Visibilemeas*. Chron. Comodolæ apud Stephanor. to. 2. Frag. Hist. MSS. *Idem vero forpen obediens præcepit S. Juliani Visualiter evocari & per Pistariam transire & neminem suæ accers, arripit & subiuravit gurgites maris Oceani.*

VIUMARIUS, vox Gallica verus, qua *visolium* denotatur, ut auctor est Marcellus Empir. c. 3. extremo.

VISURA, Prospectus. Notæ obituum in Martyrol. Ecel. Cathedr. Aquef. *Ipsodie obiit Johannes Boeri qui reliquis anniverfariis istius ecclesiæ unam emiam annona casuali ad Visuram Missilia. Locus pulcherrimo prospectu, qui vulgo La Viste de Mafleillo dicitur. Vide Vista 1.*

VISURA, Inspectio. Acta Joannis de Organia tom. 2. April. p. 803. *Facta sunt Visura & inspectio oculatis ejusdem arca lignæ. Vide Inspectura.*

VINUS, Oculi Lex Alamann. tit. 61. §. 3. 4. *Si enim Visas salus fuerit in oculo, ita ut quasi vitum remaneat, &c. Si autem ipse Visus foras eiecit & milus, &c. Ubi per oculum, orbem oculorum intelligit.*

Visus, Castidis conspiciunt, ut videtur, Gall. *Vire* Fulcherius Carnot. in Hist. Palæst. in Gloss. Gasp. Barthii apud Ludewig. tom. 3. Reliq. MS. pag. 337. *Us in Visibus eorum & pellis, &c. Vide Viscia.*

Visus, Vultus, Ital. *Viso*, Gall. *Vifage*, olim *Vis*. Miracula S. Humilianæ tom. 4. Maii p. 405. *Habebat autem Visum valde tume factum ac inflatum, ita quod oculis humanis nimis horribilis appareret. V. Viscia.*

Visus, Inspectio. Rogerus Hovedenus pag. 784. *Sed concedi bene quod capiani de boscu suis quod accesserit fuerit sine visio, & hoc per Visum foretariis suis, & viduatiorem. Monasticum Anglicanum tom. 1. pag. 507.*

X x x 3

Et

Et similiter de toto anno de bosco ipsius Roberti usque ad Cruxton scisso per Visum forestariorum nostrorum. In Charta ann. 1300. Registi Philippi Pulcri Reg. Fran. an. 1299. ex Tabulario Regio nu 36. Usagium ad arandum & 4. si ficadam iussu fuerit ad opus domus ipsius Militis de luez per Olfensum in viridario dicta foresta faciendam. &c. Vide Olfensio & Visores 2.

¶ VISUS, Officium inspectoris ejusque emolumenta. In quæsta an. 1289. apud Kennett. in Antiqu. Ambrold p. 314. Certus Visus valet per annum 2. sol. & reddit domini Regi pro predicta bida & serio Visu 10. sol.

¶ VISUS, Judicium, arbitrium. Charta. an. 1249. ibid. p. 224. Revellat 16. libras & dimidium marcam ad quas homines ... in Pyndinton ... nuper talliati fuerat, assignavit ponendas per Visum Hugonit Gargate custodis predictorum manerium in predictis maneris infra annuum. Litteræ Caroli V. Reg. Franc pro restauratione Communiz Tornacens. an. 1370. tom. 5. Ordinac. pag. 376. art. 8. Lesquelles (ordonnances) touchans loy & justice demourront & seront mises en la Veue des Prevost & des Jurz. Occurrit rursum pag. 377. art. 20.

VISUS, VISIO, Inspecio rei, de qualicigatur, Verus, in veteri Consuetud. Normanniz art. 66. Cameracensis, Bononiensis, &c. ut & in veteri Consuetudine Bituricensi edita à Thomasterio c. 12. view, Rastallo & JC. Anglis. Monstre de terre, in Consuetudine Turenensis, Lodunensis, Cenomanensis, Britanniz, &c. Bracton. lib. 4. tract. 1. cap. 16. § 4. Necessè est, quod fiat Visus de tenemento à juratoribus ut certius deduci possit in iudicium, & quod juratores verum & certum facere possint sacramentum, & quod perinde possint iustitiarum possum proferre iudicium. Litteræ procuratoriz ann. 1348. ex Chartular. Corbeienf. fol. 193. v. Daures dictis procuratoribus nostris ... potestatem ... Olfensionem & consanguia faciendi. De requere vneuz ob bestenciens de lieux, in aliis Litteris de eadem re ibidem fol. 192. v. Charta an. 1394. ibidem fol. 81. Faire & veoir faire vneuz & Olfensions de lieux, &c. Quo modo autem visus fiat, de quibus rebus aperit ibi pluribus idem Bracton. & lib. 5. tract. 3. cap. 8. ut & Flea. lib. 2. cap. 54. § 2. lib. 4. cap. 6. ubi modus videndi prescribitur præterea Stabilimenta S. Ludovici lib. 1. c. 46. § 6. lib. 2. cap. 10. Philippus de Beaumanoir cap. 9. Alfiliz Hierosolym. cap. 17. 223. Statuta secunda Roberti I. Regis Scotiz cap. 37. 38. Glanvilla lib. 2. cap. 1. Statutum 2. Westmonaster. cap. 53. Verus Consuetudo Normanniz c. 66. 85. &c.

VISIO, Eadem notione, in Regiam Majestatem l. 1. c. 9. § 3. [Judicium Scaccarii S. Michaelis ann. 1255. apud D. B. usque tom. 2. de Usuf. feud. pag. 964. Iudicium est quod duellum vaditatum nullum sit, ex quo nullus miles fuit ad Visionem. Aliud ann. 136. ibid. Præceptum est quod visio potest fieri sine militibus in omni pleito, de quod bellum non possit exire. Chartul. S. Vand. reg. tom. 2. p. 1904. Ex parte dom. Regis vobis significamus quatinus prebiteros propinquos & laici vicinos fide dignos & non suspectos per aliquem decanum vestrum ... citari faciatz ad Visionem & assista.]

¶ VISTO, Recognitio scripturæ, ut supra Vidimario Vide in Vidimario. Charta ann. 1294. apud Lohinell. c. 2. Hist. Britan. col. 1. Datum nobis Visus fassè à nobis Robert o Maelvianensi Episcopo, &c.

VISORES, Qui ad visum tenementi delecti sunt, apud Bractonem lib. 5. tract. de Eftionis c. 14. & in Flea l. 4. cap. 6. § 1. Veneuri, in Scaccario Normannico an. 1497. Vide Olfensio.

VISUS FRANCI PLEBIS. Vide Plegius.

VITA, VITA COMMUNIS, quam Monachi proficentur, quia communis vivunt, ac simul degunt, & ut

ait Cassianus collat. 18. cap. 5. ex communione confortii, Canobis, collegæ ac diversoria eorum Canobis, vocantur. S. Augustinus lib. 1. de Moribus Eccles. cap. 31. Quis non illos miretur & prædicet, qui contemptis atque desertis mundi huius illecebris, in communem vitam, castissimam, sanctissimamque congregati, simul ætatem agunt, viventes in orationibus, in lectitionibus, &c. Cæzarius Arelatenf. ferm. 17. Vivit aliquis ... ire ad communem vitam in societate sanctorum, &c. infra: Hic quibus placet, relicta omni spe seculari, & omni actione terrena vocant, se conferenda in societatem sanctorum, & in communem illam vitam, vitam, ubi non dicitur aliquid proprium; sed sunt omnia communia, & est illis anima una, & cor unum in Deum. Adalbertus Abbas Heidenheimensis pag. 333. Qui enim non invenient certas rationes, quibus communis vita in singularem proprietatem & secularium voluptatem esse transmutata, &c. Hanc etiam Laici interdum profitebantur, qui etsi habitu nec Clerici nec Monachi, nequaquam tamen iis difpare, eorumque inflat sæculo abrenuntiantes, sub Clericorum & Monachorum regulariter viventium, atque adeo Sacerdotum obedientia, devotissime vivebant, & eis serviebant; de quibus egit Baronius an. 1091. num. 4. §. 6. Vide præterea Turrianum pro Epist. Pontificum lib. 5. cap. 5. Bertholdum ann. 1091. vitam S. Alemanni Episcopi Patavienf. p. 2. vitam S. Alesmii Episc. Lucenif, Gerhohum Reichenf. c. 16. &c.

¶ VITA VULGARIS, sive Laicorum, in l. 1. Capitul. c. 452.

¶ VITA. Stephanus Episcopus Tornacensis Epist. 1. de Regula Grandimontenium: Libellus eorum, qui Constitutione continet, non Regula appellatur ab eis, sed Vita. Inde est, quod sicut à regula, quam observant Canonicis nostri, dicuntur Regulares; sic etiam ipsi necesse est à vita, quam proficiuntur, dicantur Clerici seu Laici Vitales.

¶ VITÆ LIBER, Martyrologium. Vide in Libris, col. 172.

¶ VITA, pro Vittæ, in Gloss. Gr. Lat. Vittæ, filium, Vita. Leg. sorte Vittæ, filium, Vittæ.

¶ VITA, Pensio annua ad vitam, vel usufructus, ut infra Vitalitium. Charta an. 1232. ex Chartul. ar. Corb. fol. 322. Quem mansum tenet modo & possidet damina Hesse de Bonsensouri, salva tamen vita predictæ Hesse. Vide Viagium 2. & Visus 1.

¶ VITÆ. Testam. Johannis Fabri Carnot. Episc. an. 1390. Eos (executores) rogo intimo quod papirus quasi Vicejale appellare, eidem domino Petro Solier, & non alteri tradant, quod meæ famulatus vulgareretur amplius, quod non expedit hominibus qui statum habuit in vita. Forte, Gestis, annales.

¶ VITALIA, Corporis partes, unde vita potissimum pender. Nicolaus Specialis de Reb. Sicul. apud Murator. tom. 10. col. 943. & in Marca Hisp. col. 620. Quam (bipennem) cum idem Guillelmus requireret, Rogerius seium eductens ex vulnere, illudque cominus in hostem vibrans, ejus Vitalia ferro trajecit. Vitalia, insensum, quia in vita, anima continetur, in Glossis Bibliis MSS. Anonymi.

¶ VITALIA, Victu, utilitas aut necessaria. Formulæ vet. apud Bignot. c. 13. Aurum, argentum, drapelia, armayviam, annosam, vel Vitalia sua per suas claves commendasset ad usufructuandum, &c.

¶ VITALIS. Vide in Vita & Vitalitium.

¶ VITALITAS, Vita in abstracho intellecta, ut loquuntur Philosophi, in Libro Viætrini apud Mabillon. tom. 4. Anal. p. 161.

¶ VITALITUM, Quod ad mulieris vitam vitæque assignetur, idem quod Detralium, apud Spelman.

man. Alb. Craot. Daniz lib. 7. c. 35. *Droit de Virelletto* fit. *Vide* Rosweidum in Prolegomenis ad Vitas Patrum cap. 1.

¶ **VITALIS REDDITUS**, Eadem notione, in Charta an. 1504. apud Rymer. to. 13. p. 95. *Dadimus & concessimus aidem carissime coniugi nostrae in Vitali redditu & in donationem propter nuptias*, &c. Occurrit rursus semel & iterum.

¶ **VITALITUM**, Annua pensio quae morte extinguitur, Gall. *Pension viagere* Bodonis Chron. Gaudeshem. apud Leibnit. to. 2. Script. Brunsvic. pag. 337. De Calceyris abbatissa quondam ex vinearum redditibus quotannis duo vasa vini curru serrato deferrebantur... illud vinum cum attentius multo tempore iure Vitalitio venditum, quasi jam perditum esset, baud sperabatur cito reperiri. Verum huius domine novissimis penedibus ultimam in Vitalitio empto dominae futuri cautor, super innovanda empione, domina baic abbatissa scripsit... Vitalitium jam sanguine defecit... & finem accepturum recuperavit. Berntinus in Chronie. Marienrod. ibid. p. 444. Bona ad usuram obligata laboribus & industria redemit, aut arte ad Vitalitium perducit. Vide *Vitiam*, & *Supra in Vita*.

¶ **VITALITUS REDITUS**, Eodem intellectu. Charta an. 1382. apud Miraeum to. 2. pag. 1249. col. 1. Item quod huiusmodi redditus Vitalitius pro capitali summa... volumus ut isti redditus Vitalitii penitus remissi sint, & maneant; nam isti boni homines illis Vitalitius redditus diutius sunt quovis quam valebat cornu pecunia, propter quam ipsi redditus in Vitalitius erat attributus. Vide *Viagerius*.

¶ **VITARI** dicuntur excommunicati, quorum consortium & conversatio fidelibus interdicitur. Charta an. 1334. ex Tabul. Episcopar. Ambian. fol. 165. *Super eo, quod nos Episcopus concubaremur, quod Theobaldus noster tanquam excommunicatus Vitatus fuerat, per diffos Decanum & Capitulum*, &c. Infra: *Pro nuntiabant infra 8. dies, utram sit Vitandus, vel ad Ecclesiam additendus*, &c.

VITAS PATRUM, indeclinabile, Liber Ecclesiasticus, continens Vitas SS. Patrum, qui Graecis Πάτρις & πατρις appellatur. Vide Rosweidum ad Vitas Patrum in Prolegom. Liber Ordinis S. Victoris Parisi. MS. cap. 19. *Quales sunt Bibliothecae, & majores Expositores, & Passionarii, & Vitas Patrum, & Omelarii*. (Neerolog. Heder. 15 Kl. Februar. Odelina Desacrae quae fecit scribere librum Vitas Patrum.) Occurrit etiam in Vita S. Aybertin. 24. & in veteri Charta tom. 12. Spiel. Acher. Greg. Turon. in Praef. ad Vitas Patrum: *Et queritur a quibusdam, utram vita Sanctorum, an vita dicere debeamus. Aulus Gellius autem, & complures alii Philosophorum vitas dicere voluerunt: nam Plinius auctor in tertio Artis Grammaticae libro ait: Vitas antiqui eajusque nostram dixerunt; sed Grammatici pluraeum non patant habere vitam, unde manifestum est, melius dici Vitas Patrum, quam vitas: quia cum sit diversitas meritorum virtutumque, una tamen omnes vita cor pie alii in mundo. Vide Serenum Sammonicum in Prologo. Genadius de Scriptis Ecclesiasticis. ait, Evagrium librum scriptum, qui attribuitur Vita Patrum; ut Petrooium scripsisse putari Vitas Patrum Aegypti Monachorum, Fulbertus Carnot. Ep. 79. Mito tibi Cyprianam, Porphyriam, & Vitas Patrum cum plerisque, &c. Vita Patrum, dixit auctor vitae Burehardi Episc. Wormaciensis?*

VITAS-FRATRUM, Unica etiam voce opus suum inscripsit Gerardus Fraherus Lemovicensis Dominicanus, qui vixit circa an. 1263. in quo Sanctorum aut virorum illustrium ordinis sui vitas & elogia descrip-

fit. Vide Rosweidum in Prolegomenis ad Vitas Patrum cap. 1.

¶ **VITATORIUM**, VITATORIUM, Invictarium psalmus invictorum Ordinar. M. S. Petri Aureae-vallis: *Dicant Alleluia, Alleluia, Alleluia: & postea Venite juvenculo confusio. Finito Vitorio inclinent se omnes*, &c. Occurrit etiam in vet. Ceremoniali MS. B. M. Deaurate Tolof. forte pro *Vacatorium*. Vide io hae voce.

¶ **VITAXA**, Persica vox, Equitum magistr. apud Ammianum lib. 23. *Snri aniom in omni Perside haec regiones maxima, quas Vitaxas, id est equitum magistri, curant*.

VITELLARIUS, Qui vendit vitulina, ex Galileo *Vitullarier*, quo oomiae censentur pistoris & braciatores, in Statuto, quod de pistoribus, braciatoribus & aliis Vitellariis inferbitur.

¶ **VITELLATIO**, Commeatus, victus necessaria, Gall. *Vitallais*, *Vitaille*, in Charta an. 1179. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 601. *Litterae Henrici V. Reg. an. 1415. apud Rymer. to. 9. p. 251. & volentes proinde, pro Fidei latione dominorum & aliorum in comitatu nostrum, versus partes praedictas praefectum nostrum, in hac parte providere, tibi praecipimus firmiter injungentes quod statim, visis praefatis, boves, bovicolos & vaccae, usque ad numerum centum bestiarum*, &c. Infra: *Pro Visitatione dominorum & sustentatione dominorum*, &c. *Vitallours*, in Charta an. 1411. apud eund. Lobinell. ibid. col. 897. *Vitaille*, eodem significatu, Poetis nostris tribus. Le Roman de Ren. M.

Prisfrent robe, prisfrent Vitaille, &c. Le Roman de la Rose MS.

Vi por issir hors de dangier, Qu'il n'aura mestier de mengier Onques de petite Vitaille, S'en passer comment qu'il aille.

La Vie de Viteul Chrisi MS. & non M. Chel jour li salsi Vitaille. Mais n'en fist mie grant bataille.

Veuiller, vitulina praebere, in Charta an. 1379. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 801. *Le Duc, seze beires & tanz seze subgie & obeysans du luy & de seze ditz beires serrent tenz a recevoir & Veuiller a mielement par mer & par terre ledit Roy. Vide Vitallia 1. & Vitalloria*.

¶ **VITELLATUS**, Necessarius ad victum instructus, Gall. *Avanillé*. Litterae Henr. IV. Reg. Angl. an. 1402. apud Rymer. to. 8. col. 283. *Ac pro eo quod quatuor naves ville Novit-castri super Tynam bene Vitellata, & super mare armata*, &c.

¶ **VITICUS**, Astor, exactor villa pensionum, insularius. Gloss. Id. Excerpta melius habent: *Villitas*. Vide in hac voce.

¶ **VITILIGARE**, Vituparare, ex vet. Gloss. apud Turneb. Adverfar. lib. 28.

¶ **VITIINEUS**, COLUMNÆ VITINEÆ, s. Toriles, Gall. *Colonne torse*, in modum Vitis elaboratz. Vide in hac voce. Anastasius in S. Silvestro apud Murat. tom. 3. p. 107. col. 1. *Sic inelasti (Constantinus) corpus beati Petri Apostoli, & recondidit, & ornatus supra ex columnis porphyreis, & alias columnas Vitineas quas de Grecia perduxit*. Eadem habentur in Chron. Romaldi II. Archiepisc. Salernit. apud eund. Murator. to. 7. col. 81. Vide *Vitium*.

¶ **VITIS**, Cochlea. Vide *Vit*.

VITIUM, Anastasius Biblioth. in S. Zacharia PP. p. 78. *Hic in Lateranensi Patriarchio... a novo fecit tridinium, quod diversis marmoribus, & Vitis, metallis, atque mufrore, & pictura ornavit*. Ubi Codex Mazarin. habet *vitis metallis*: Thuanus, *Vitro*. Nil

Vitrea. Chron. Joh. Whetamstedij pag. 530. *Et circa undam facturam domus istius expendisse fertur, deducta Viriacione ... ultra summam 150 lib. Vide infra Viriaca.*

¶ **VITRIATOR**, ut *Vitreator*. Vide in hac voce.

¶ **VITRICUS**. Charta apud Ludewig. to. 1. Reliq. MSS. p. 261. *Macellum de quo jam dictum sepum datur in presenti ad ecclesiam civitatis predictae (Hain) dinoscitur devotum, unde Vitricus ecclesia pro tali sepo respondebit. Legendum videtur Vitricus.*

¶ **VITRINÆ**, ut supra *Vitrea*. Statuta Collegii S. Beroardi an. 1493. apud Lobioell. to. 3. Hist. Paris. p. 176. col. 2. *Similiter ac aliqui in eorum discessu a collegio ... remouant ostia, seu seras, vel fenestras aut Vitrinas camerarum suarum.* Charta ann. 1499. ibid. to. 5. p. 730. col. 1. *In Vitrinis, pavimentis camerarum & structuris lignis, &c. Ex quibus (francie) formula magne Vitrine fuit facta, in Necrolog. Fratrum Minorum Silvanect. V. Specular.*

¶ **VITRINUS**, Vitreus. Inveotar. S. Capellæ Paris. an. 1376. ex Bibl. Reg. *Caput B. Clemensis, in quodam vase argenti deaurati, ... ornatum lapidibus Vitrinis ... Deficiunt super duo cornua mitre duo lapides de vitro perforati.* Inveotar. Gallicum: *Le chief S. Clément en sa vaissel, ... orné de pierre de Voirre ... Et y sont dessus les cornes de la mitre deux pierres de verres perciez.* Vide *Verreria*.

¶ **VITRIOLI**, Ampullæ vitree. Anonymus in Annot. Mediolan. apud Murator. to. 16. col. 812. *Vitrioli duo deaurati pro altare, unus cum uno corallo, & alter cum uno botano.* Vide Bernh. de Breydenbach in Itin. Jerosol. p. 123.

¶ **VITRICUS**, Avis species. Vide *Bitricus*.

¶ **VITRUM**, pro Scypho vitreo, Gall. Verre. Luitprædus in Legatione: *Seli mense assidens nuda, paucissimum sibi opponens, balneaque (genus potionis) tunc Vitro permodico non bibebat, sed forbillantes.* Caodius Monachus Fuldenis in Vita Eigilis Abbat. Fuldenis:

Instant ferre dapes: alii aamque inelitis Vitro

Ordine compositis miscabant pocula Bacchi.

Ordinatio Hospitii S. Ludovici Reg. an. 1261. *Tam pro sepsiis, quam pro Viris querendis.* [Ceremoniale MS. B. M. Deauratæ Tolos. Unus portat unum pulcrum Vitrum pleum vini pro illo qui facit cenam. Ibid. laterim Vitrisque preparatis a refectorio, &c.]

¶ **VITRUS**, pro Vitrum. Vide in *Verreries*.

¶ **VITTARE**, Vittā redimere. Pipinus in Chron. l. 4. c. 49. apud Murat. to. 9. col. 669. *Marrone vitis lais tempora & genas cum mense Vistabant.*

¶ **VITTATORIUS**, Vittatus. Hartmannus in Vita S. Wiboradæ to. 1. Maii p. 283. *Deinde subis ibi vistrum Vissatoriam verticis compositionem detrahens & revellens, sine interiora recondit,*

VITULA, **VIDULA**, **VIELLA**, instrumentum musicum, oostis *Vielle*, & *Viola* dictum. Ugutio & Joan de Jaoua: *Viula, quoddam instrumentum musicum, unde Vitulari, cum vitula cantare.* Galfridus de Vinsalvo, qui floruit sub Ricardo I. Rege Anglie, in Poetria M., seu de Coloribus Rhetoricis: *Cymbals prælara, concors symphonia, dulcis Fistula, somnifera cythara, Viulæque jocosa.*

VIDULA, Eadem notione, apud Constantinum Africanum l. 1. de Morbor. curat. cap. 16. *Ante infirmum dulcis sonitus fiat de musicorum generibus, sicut campanula, Vidula, roza, & similibus.* Occurrit præterea in lib. MS. Miraculorum Rupis amator. part. 1. cap. 34.

VIELLA, Eju dem notione. Egidius Parisiensis MS. lib. 1. Karolini:

.... Et deaurata per orbem

Gesta soleus melius aures mulcere Viellis.

Nicolaus de Brata in Ludovico VIII.

Occurrit nuni dulci resonante Viella,

Instrumenta sanant, non sistrum desui illie, &c.

[Odo in Carm. de Vario Ernesti Ducis Bavarie fortuna, apud Marten. to. 3. Anecd. col. 515.

.... sistrum respondent cymbalis, dulces

Organo concordant voces, lyricisque Vielle

Concedunt edis, &c.]

VIELA, in Statut. Ordin. Premonstrat. dist. 4. c. 10. **Le Roman de Girard de Vienne** M.

Par le Palais vna grant joie menant,

Li uns Vielle, li uns conte Romans.

Le Roman de Philippe de Macedoine MS.

D'arpe, de Vielle apriest,

Le Roman du Bonard MS.

Harpes sonnent & Vielles,

Qui font les melodies belles.

Colious Museus MS.

J'ai ai la praelis,

Oto la Fielle & l'arcebs,

Si li a chanté les muses.

Menestriers de Vielle, in Chroico Flandrie c. 9.

VIOLA, Vox eadem origini & notione, instrumentum musicum, quod vulgo nostri *Vielle* dicunt. Saotus l. 2. part. 4. c. 21. *Alia genera dulcia musicorum, ut sunt Viola, cythara, & roza.* [statuta crimin. Saonæ c. 26. fol. 53. *Pulsando camlira, Viola, leuto, seu alio quovis instrumento, &c.*]

VIOLA, pro *Viola*. Sueno in Hist. Danica c. 3. *Quos ingenti tripudio cæni seminarum bistriæum in Fiolis, cytharis, & tympanis modulantes.*

¶ **VIELLATOR**, Qui ejusmodi instrumentum pulsar, Gall. *Vielleur*. Vita S. Amalbergæ tom. 2. Julii p. 105. *Organista, buccinista, tympanista, Viellatores & cythariste, &c. Viellor*, apud Lobelinio in Gloss. ad calcem to. 2. Hist. Britan.

VITULAMEN. Liber Sapientie c. 4. v. 3. *Multigena autem impiorum multitudo, non erit utilis, & spuria Vitulamena non dabunt radices altas.* Ubi edit. Græc. καὶ τὰ ἰσχυρὰ τῶν τοῦ δόκου πικρὰ καὶ σατὰ. Quo loco vox *vitulamena* interpretem fellecit. Nam licet ut *vitulum* apud Græcos significet, hic alia notione sumitur, pro stolone scilicet seu furculo, [ut in Gestis Episc. l. 100. apud Marteo. to. 4. Ampl. Col. lect. col. 375. *Necessæ est ergo spiritalis cultus succedere spuria Vitulamena. Vitulamen plantæ ille instructuosa qua nascitur ad radices vitis, in Gloss. Biblicis MSS. Anonymi.] Vide S. Hieronymum.*

VITULARE, Vitulum edere, Gallis *Vester*. Fletra l. 2. c. 76. §. 19. *Cum vitulum saurinus Viuletur, primo mense non ablaßetur.*

¶ **VITULARI**, *Esor par voir*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Vide in *Viula*.

VITULARIUS, Qui vitulorum curam habet. Gloss. Ælfrici: *Viularius*, cealf-hur. Ad verbum, *Domus vitulorum.*

VITULI. Willelmus Gemetic. l. 2. Hist. Novellæ extremo: *Sed flexerat ejus impetus precibus multis Vituli, qui arctissimarum necessitudinum parentes, quos apud Hamtunam habebant, erumnis carcerum involvi timeant. Genus hominum nauticorum est, quos Vitulos vocant.*

VITULINIUM, Pellis vitulina, adscriptionem idonea & parata, Gall. *Velin*. Testamentum Petri de Dene Canonicæ Eboracensis an. 1321. in primis decreta mea in Vitulinio in corio ligata.

¶ **VITUMEN**, *ἀράχνη*, in Gloss. Lat. Gr. & Lat. pro *Bitumen*.

¶ **VITUPERABILITAS**, Vituperatio. Guibertus in Vita sua l. 3. c. 7. *Quod ad maximum sui detrimentum & Vituperabilitatem, & multorum perniciem redundabat.*

¶ **VITUPERATE**, Probrosus, in Actis S. Egidii. 10. 3. April. p. 324. Vide *Vituperosus*.

¶ **VITUPERATIO**, Vitium, defectus. Testam. Jacobi Reg. Aragon. an. 1262. tom. 9. Spicileg. Acher. p. 198. ubi de Instrumento non vitiatum, nec cancellatum, ... & in sua figura oblique suspitione & Vituperatione aliqua appareat, &c.

¶ **VITUPERONES**, Vituperatores, apud Gellium l. 19. c. 7. [Gloss. Lat. Gr. *Vituperones*, *Vituperi*.]

¶ **VITUPEROSUS**, Vituperio dignus, vox Italica, in Hist. Cortusii l. 8. c. 13. *Vituperose*, turpiter, l. 7. c. 15. *Vituperamente*, Italis. [Vide *Vituperate*.]

¶ **VITUS**, Flexura, *Vicra* Gallis. Gloss. Lat. Gr. *ῥαβδὸς ὄψις*. [In idem peritiam *Vitus*, pro *Vitis*.] Occurrit apud Marium Victorinum. Vide Scalgerum Epist. 333.

¶ **VITUTIARI**, in l. 1. Cod. Th. de Collegiatis, qui fuerint, pluribus ibi disquirat Jacobus Gothofredus, quem consule, si lubet.

¶ **VITZIA**, apud Stephanot. to. 2. Antiq. Bened. Lemovic. MSS. pag. 291. & 363. pro *Vitia*. Vide in hac voce.

¶ **VIVA**. Tabular. S. Mariz de Nagera apud Jos. Moret. in Antiquit. Navarre p. 59. In *Ausens* vero *Vivam*, quæ vocatur *Abgees* integre cum omnibus quæ ad eam pertinent. Leg. forte *Villum*: certe *Vivum* Hispanice *Lugar* vocit Moretus, quod villam, vicum sonat.

¶ 2. **VIVA**, Cibaria. Hist. Monast. Gemmet. MS. p. 74. *Subtus genuinas adei, altoras condendis Vivis, ulteras cibis opparundis*. Vide *Vivunda*.

¶ **VIVACITAS**, Diurnitas. Charta Roberti Abbatis Maurigniæ. ann. 1218. ex Chartul. ejusdem Monast. *Quoniam ea que geruntur litterarum Vivacitati committere consueverunt antiqui, &c.*

¶ **VIVE**, ut infra *Vivola*, Equorum morbus, Gall. *Auxes*. Mirac. MSS. Urbani V. P. *Quidam mulieris casu fortuito cecidit in terra semimortuus, credent quod malum fuisset de *Vivis*, sive *Vivacadi*, quod vulgariet gentes appellatur.*

¶ **VIVALIS**. Chron. Balduini Diaconi inter sacre Antiqui Monum. to. 2. p. 61. *Quod justinetur si de anno emergenti intelligatur, quamquam de secundo anno, quod de anno *Vivali* verum est, qui à Kalendis Januarii compungitur*. Legendum est *Uvialis*, id est, communis. Vide in *V. Anus*, col. 514.

¶ **VIVANDA**, *VIVENDA*, Italis, proprie cibum omnis præter panem. Capitulare 5. Caroli M. an. 803. cap. 1. c. 11. Baluzii: *Exceptio Vivanda & sedio, quod iter agentibus necessaria sunt, &c.* Charta an. 1242. apud Beggellum in Archiep. Benevent. *Et qua persona consueverunt perire & habere Vivandam ab Ecclesia Beneventana, &c.* Anonymus de e. ordio S. Joannis de Tarouca: *Et recordatus est fratrum, qui erant in illis locis, & tunc cum bonis hominibus videre locum de sua Vivenda: & cum invenisset eos pauperes, & viventes in tuguriis, &c.* Gulvius de expugnat. Alcapit.

Aura datur, mare sulcatur quampluribus alnis, Portugal rariis terris Vivanda putat.

[Vide *Vivanda* & *Vivendus*.]

¶ **VIVA . IOLU**, Hortus. Vitæ Patrum Emerit. inter Conc. Hispan. to. 2. p. 640. *Tu mecum profecturus eris, ut ibi et tendam Vivarium meum quem habeo, ... apprehendensque muum meum, eduxit me in hortum amantissimum, &c.* Vide *Violarium* 2.

¶ **VIVARIUS**, pro Vivarium, Gall. *Vivier*, in Capitul. Caroli M. de Villis c. 21. & in Charta an. 1210. to. 2. Chartul. S. Vandreg. p. 1835.

¶ **VIVEN**. Charta Richardi Reg. Angl. tom. 4. Hist. Harcur. p. 1280. *Et dicit hospites in eadem villa liberat & quistos ubi omni consuetudine, & Vivere mille unguillarum apud Brionnum ad Purificationem S. Marie*. Mendum subesse suspicor.

¶ **VIVENDA**, Mensuræ genus videtur. Charta Blihardi Archidiaconi Rem. an. 1217. ex Tabul. S. Nicasii Rem. *Duas partes Vivendum curtellorum ovum, ... & duas partes duarum Vivendum, ... & duas partes dimidia Vivenda*. Vide *Vivanda*.

¶ **VIVENDUS**, Vividus, vivus. Epist. Martini V. PP. an. 1420. apud Ludewig tom. 5. Reliq. MSS. p. 420. *Cum ipse pro Vivenda ecclesia Dei multum p. de votis fecerit, &c.* *Vivenda terra, id est, fertilis*. Locus est in *Vivandu*.

¶ **VIVENTIA**, ut *Vivanda*: unde Gallicum *Vivende*, & *Vivendier*: à *Viventius*, teste uno Valefio in Valef. p. 8. aliquando est usurpium.

¶ **VIVERATICA**. Vide *Viverugium*.

¶ **VIVERE**, Vim habere, alicuiusque virtutis. *Quæ ergo unit non mota sunt ultionis, tringita auctorum fugi silentio, ex quo competere jura caperunt, Vivendi ulterius non habemus fusculatione*, in Cod. Theod. leg. un. de action. certo temp. finiend. tit. 14.

VIVERE de fusus. Lex Longob. l. 1. tit. 52. §. 2. *Si Comes in suo ministerio justitiam non fecerit, tunc Missus noster de hac causa sonare faciat, usque dum iustitia ibidem facta fuerit. Et si vassus noster justitiam non fecerit, tunc Comes & Missus noster in ipsa causa sedeat, & de suo Vivat, quousque justitiam faciat*. Capit. Caroli M. l. 5. c. 133. paulo alter hæc habent: ubi de suo vivat, id est, nihil eis ex publico præbeatur, nec consuetum habeant.

¶ **VIVERICIA**, pro *Viveritia*. Vide ibi.

¶ **VIVERITA**. Concilium Montpeliense an. 1214. c. 27. *Canonici Regularis capa nigra & clausa, non Viverita, & conjuga pellibus, cum equis ... utatur*. Forte *Viverrina*, à *viverra*, Gallis, *Fures*: vel *Beverrina*, à *castoreo*. Gloss. Græc. Latin. *ῥαβδὸς ὄψις*, *Viverra*. Unde *Viverrarium*, *ῥαβδὸς ὄψις*, in iisdem Glossis. [Vide *Viverrinus*.]

¶ **VIVERIUM**, Vivarium, locus piscibus servandis aptus, Gall. *Vivier*. Charta regnante Theodorico Rege apud Mabill. to. 1. Annal. pag. 686. col. 1. *Curtes nostras indomycatas cum ecclesiis aut salutiis, & Viveriis, & fructuariis, piscatoriis, &c.* *Piscetis, quæ susta fuerint Viveriis*, in Charta Gellonenf. an. 1098. Adde Baluz. to. 2. Hist. Arverni. p. 436. ex Charta an. 362. Vide *Vivierium*.

¶ **VIVERIUS**, Vivarium euniculorum, lepatoriumve, Gall. *Garenne*. Charta an. 1316. ex Schedis Præf. de Magauque: *Item conoverunt ... quod quicumque acceperit euniculum, vel venetus fuerit, vel clausos clauferit sine Viveriis, teneatur, &c.*

¶ **VIVERNA**, *Vivaria*, in Gloss. Lat. Gr. *Aliz*: *Vivaria*, *Viverra*, *Vivugo*. Videi in hac voce.

¶ **VIVERRA**, *VIVERRARIUM*. Vide *Viveritia*.

¶ **VIVESCERE**, *VIVISCERE*, *VIVISCERE*, *VIVERE*. S. Paulinus Epist. 24. *Cedendo vivacere & moriendo Vivescere*. Epist. 44. *Aures vitales ... germina nostris Vivescunt*.

¶ **VIVIALE**, Vivarium. Charta an. 901. in Append. ad Marcam Hild. col. 837. *Et de ipso Viviale ipsi homines de Arredone & de l'egale donare faciant per singulos annos ipsam decimam vel isebam*.

¶ **VIVIBILIS**, *VIVIS*. Vita, *VIVIS*. Virtus corporis, B. 1774. Vita denotat, B. 1774. Gloss. Lat. Gr. Reg.

¶ **VIVICOMBURIUM**, Crematio vivorum, sup-

supplicium ignis. Tertull. de Anima c.1. *De pasibulo & Vivicumburio*. &c. Rursum c.33. *Seclerum merces pasibula, Vivicumbaria, &c.*

¶ **VIVIERIUM**, à Gall. *Vivier*, Vivarium. Charta an.1231. ex Tabul. S. Martini Pontif. Hugo de Castellione Comes S. Pauli de consensu Maria uxoris concessit ecclesie S. Martini Pontif. unius & presbytero de Moreffart qui inque quaterius nemoris sicut juxta villum de Moreffart & Vivierum suum. Vide *Vivierum*.

¶ **VIVIFICA**, *Vimex*, labor, uideb., in Gloss. Lat. Gr. M.S.S. Sangerm. Codex Reg. Junens. vimex, bibex.

¶ **VIVIFICARE**, Vitam dare, Gall. *Vivifier*, apud Scriptores Ecclesiasticos passim.

¶ **VIVIFICATOR**, VIVIFICATRIX, Qui vel quæ vitam dat, in Conc. Bracar. III. & in Indice vet. Can. inter Conc. Hisp. to.2. p.675. & to.3. p.44.

¶ **VIVIFICUS**, Eadem notione, Græc. *ζωοτικός*, Cicero, vim habens vitalem. Occurrit in Necrolog. Parthenonis S. M. Sueffoni. & alibi.

¶ **VIVITURUS**, pro Viviturus, in Charta ann. 1079. inter Instr. to.6. Galf. Cbrist. novz edit. col.349. Et ad clericis omnibus communia illic viventibus vel Vivituris aucti ad portum maris persistentes, &c.

¶ **VIVOLÆ**, Equorum morbus, de quo Joardanus Rufus Calaber M.S. l.2. de Medicaminibus equorum ad Fridericum II. Imp. [Vide *Vivæ*.]

¶ **VIVOLARIUS**, Bulla Alexandri III. PP. ann. 1163. in Append. ad Marcam Hisp. col.1337. Donatio- nes quas Arelus Episcopus, Almaricus clericus ... in ecclesiis vestrum censuerunt, cum Vivolariis qua- tuerunt per S. Felicem, decimas & primitias vultis Aradi, &c. l.eg. videtur Vivolarii. Vide supra *Viola- rium*. l. Hinc

¶ **VIVOLARIA CHARTA**, Censualis, in qua pos- sessiones & census exhibentur. Charta ann.963. inter Probat. tom.2. novz Hist. Occitan. col.115. Si Archie- piscopus hujus loci, aut aliquis per ejus fortitudinem vumpere tentaverit ipsam cartam Vivolariam quam nobis fecit Aymericus Archiepiscopus, hæc hereditas supra- scripta mihi Johanni revertatur. Vide in *Census*.

¶ **VIVULA**, *Væna*. Gloss. Lat. Gr. In MSS. Sangerm. *Vivula*.

¶ **VIVUS**, *Vivus* voce *undire*, id est, proprio ore, Gall. *De vivo voce*. Oberti Cancell. Annal. Genuef. apud Murat. to.6. col.328. Equidem prætaxati Con- sules ut relatione & maxime Viva cursu voce audierant, Pisanos cum quibusdam galeis per nostris offendendis in Provinciam ituros, &c. Vide in *Sermo* 2.

¶ **VIZA**, *Vizia*, Inspectio. Dicitur potissimum de silva, cujus pars cædenda assignatur, diligentis prius inspectione facta. Statuta Cadubrii l.2. c.68. Non li- ceat alicui communi, vel hominibus alicujus ville di- strictus Cadubrii aliquas possessiones, vel pascuum, vel publicum, vel Vivam ejusdem ville in totum, vel in partem vendere, vel obligare, &c. Correctiones eorumd. Statut. c.110. De nemoribus *Vizatis*. Volumus ac iubemus quod nulla regula, vel commune Cadubrii possit nec vulcat sibi facere, & terminare aliquam Vi- zam sine expressa licentia consilii ... neque aliquis natus- rius conscribere possit aliquod instrumentum *Vizæ* alicujus, nisi deliberatum, & terminatum fuerit per consilium ... Præterea quod nullus homo ... eudeat ... incidere vel inci- di facere in aliquibus nemoribus *Vizatis* aliquod li- gnum, vel lignu, nisi pro pontibus, domibus, vel stratis nuteclauris, &c. Ibidem c.26. inscribitur: Quod nullus vendus lignamina factu in *Vizis*. Vide in *Vizur*.

¶ **VIZACH**, *Vasis* species, inter ministeria sa- cra recensetur, in Charta Rudolfi Episcop. Dum- denf. æt. 930. inter Concil. Hispan. tom.3. pag.181.

Orabecola, Vizach, sicut de mensu tandem 20.

¶ **VIZATUS**, *Vizia*. Vide in *Viza*.

¶ **VLADARIUS**. Vide infra *VLADARIUS*.

ULCEA, *Locus pascua*, ab uligo dicitur. Jo de Ja- nua. Lien de pasture, in Catholico parvo.

ULCUS, Navisoneraria, Belgis *Hulca*, Anglis *Hulka*, ex Gr. *ὑλκαί*, ut quidam volunt. Leges E- thelredi Regis edictæ apud Venetium c.23 Si major, (navis) & habet siglos, 1. den. si adversus eol, vel. *Ulcus*, & ibi jaceat, 4. den. ad theloneum dentur. [Vi- de *Hulka*.]

¶ **ULIXICE**, Ulyssis more, astute, subtiliter. Vi- ta Paschalis II. PP. apud Murat. to.3. p.356. col.1. *Op- pidum, quod Stephanas occupabat, clavibus Ulixice expressus in cerum, & ad eorum exemplar de ferro conse- ctis, nullo dispositis insidiis caute aggregatur.*

¶ **ULLOMINUS**, Ullomodo. Charta fundat. S. Salvat. Tull. inter Probat. Hist. Tull. p.81. Neque sub- jectiioni alicujus congregationis causam fratrum ibi adu- natorum Ullominus subdatur.

¶ **ULMETA**, Locus ulmis consiliis, ulmarium, Gall. *Ormoie*. Chartul. majus S. Victoris Massil. fol. 26. *Dedimas anam femotiatam vivæ quæ est in Ulmeta.*

¶ **ULMICIO**, Eadem notione, in Charta Hildui- ni an.832. apud Felibian. inter Probat. Hist. Sandion. p.51. *Ad Ulmianem peritica, gaigue, &c.*

1. **ULNA**, Servio, proprie est positum, in quan- tum atraque extenditur manus, licet Suetonius nam cubitum tantum esse velit. Afisia Davidis Regis Scotiæ de Ponderibus & mensuris § 7. *Ulna debet habere in se triginta septem pollices mensuratos cum pollicibus trium hominum, scilicet ex magno, mediocri, & par- vo, & secundum mediocrem pollicem debet stare. Aut secundum longitudinem trium granorum border sine canda debet mensurari ad radices unguis pollicis. Ad- de Statuta Roberti III. Regis Scotiæ c.22. §.10. [Vide *Alatua*.]*

ULNARE, *Ulna* metiri, Gall. *Auner*, apud Bra- conum l.2. c.37. §.2. & in Fleta l.1. [Confect. Lemo- vic. art.16. Item, quia disti Consules nomine suo & di- Ue communitatis habent in domo sua communis podern & mensuras frumenti, vini, salis & olei, ulnas & cubitos, ad quorum exemplum mensuratur, ponderant, Ulnatur & cubitur in dicto castro.]

¶ **ULNAGIUM**, Telarum, pannorumve ad ulnæ rationem dimensio; item Prælati quæ ob id domino exsolvitur, Gall. *Aunage*. Litteræ Edwardi III. Reg. Angl. an.1338. apud Rymer. to.5. p.74. *Nec sub colore Ulnagii, seu feris factura, distorum pannorum aliquid exigant ... Ab Ulnagio de pannis illis infru regum no- strum faciendum fuit quieti.* Charta an.1398. ex Tabul. B. M. de Bono-nuntio Rotomag. Solvere recusando pe- dagium, Ulnagium, impositionem, custumam, &c.

¶ **ULNATOR**, Qui ulna metiatur, Gall. *Aneur*, in laudatis Edwardi Litteris ibid. *Concessimus eisdem quod Ulnatores pannorum estimatorum per nos quibuscum- que portibus vel aliis locis regni nostri, assignati, &c. Aliæ ejusd. anni p.79. Quod panni ... per Ulnatores as- stros ... absque ulteriori dilatione ulnatur & signatur.*

¶ **ULNATIM**, Minutatum, ulna metiendo. Cha- rta an.1337. apud Ludewig. to.6. Reliq. Mss. p.41. *Tun- nos & flamina non falsificata, consuecumque valoris & coloris fuerint, licite possint vendere & incidere per ul- nas, Ulnatim vel integre.*

2. **ULNA**, Modus agri apud Anglos, cujus men- sura exacta ad ulnam ferream Johannis Regis Angliæ. Monasticum Angl. to.2. p.383. *Torum terram illam, ... quæ continet in fronte secus vicam Regium occidentalem in latitudine 44. Ulnas de Ulnis ferreis Joannis Regis Angliæ: & in capite orientali versus campum, qui voca-*

vocat... 127. *Uloas de eisdem Ulnis*. Et pag. 460. in Charta Alienoræ Reginz: *Quandam partem terra, ... que continet 14. Ulnas, & tria quartaria unius ulne ferree Domini Regis, &c. Anne de terra, in Stablim. S. Ludov. l. i. c. 153. & in Consuetud. Baienens. tit. 7. art. 28. [Vide Virga ferrea, in Virga 6.]*

ULNATA TERRÆ. Charta R. Abbatis Caroffensis ann. 1308. ex 2. Regesto Philippi Pulcri Regis Fr. n. 11. in Tabul. Regio: *Item de qualibet solo de 4. canis vel Ulnatis lato amplitudine, & 12. in longitudine, habemus 6. den. Terragorie. obliarum, &c. [Ulnaris editum to. 3. Ordinatio. Reg. Fr. p. 205. Sed Ulnatis legendum esse monet Cl. Editor.*

¶ ULOZE, Majoris navigii genus. Charta an. 1176. apud Ludewig. to. 1. Reliq. MSS. p. 115. *Quacumque hora indignerimus, majoris navis, que vulgo Uloze nuncupatur, transferebat nos teubarum sine mora.*

ULPICUM, Olco simile. Glossar. Longobard. S. Germani Paris. ex antiquis Glossis.

¶ ULTILLA, Lecythus. Acta S. Raynerii to. 3. Jun. p. 356. *Et offerant ibi quique donativum suum & brachiam candelæ, atque Ullitalem seu lecythum olei, & fanus eris. Leg. forte Ullicella, ab Italico Ulliva, olca.*

ULTERIES, Choreæ species, ex Gallicano forte Oustréped. Concilium Salisburiense an. 1117. c. 76. *Ab hoc probibemus, ne choreæ Ulterpes, & inhonefili ludi, qui ad ad lasciviam invitant, fiant in ... Forre in atrio, seu cœmeterio.*

¶ ULTIMARE, Ad extrema vergere, in ultima parte esse. Cam Ultimareus tempora patria, &c. apud Tertull. lib. de Pallio c. 1.

ULTIMATE, pro Ultimo. [Charta ann. 1415. ex Tabul. Sangerm. *Recognosco me recepisse ... summam 4. lib. & 10. sol. Paris. pro termino pascalei Ultimate præterito. Sententia an. 1497. inter dominos & habitatores Calliani: Item amplius & Ultimate fuit actum & in pactum deductum, &c. [Fricus Uplienfis l. 4. Hist. Suevicæ p. 121. Regnum de obedientia Regis Bargeri & filii Ultimate & finaliter creptum. Utitur & pag. 123.]*

ULTIMATIM, Eadem notione, apud Tbwcroczium in Hist. Hungar. p. 5. 26.

¶ ULMATUS, Ultimatus, extremus. *Veniendo contra ... tenorem arresti Ultimati in presentia domini nostri Regis, &c. in Charta ann. 1399. apud Menefer. Hist. Lugdun. p. 124. Vili ego debeo esse finis tuus supremus & Ultimatus, &c. apud Joh. Gerfen. lib. 3. de Imit. Christi c. 11. Hinc*

¶ ULMATUM, pro Ultimatum consilium, sapissime occurrit in Cancellariis Germ. Confil.

ULTIMIOR. Constitutio Iustiniani, Ut ii. qui in Africa sunt intra quinquena. &c. *Ultimore requisitione penitus quiescent, &c.*

ULTIMISIMUS, Omoium postremus, apud Baldricum Noviom. l. 3. c. 23. Form. 8. ex Baluzianis: *Ego ancilla vestra Ultimissima, servissima omnium ancillarum vestrarum, &c.*

ULTIMITAS, Extremitas. Constantinus Afric. l. 4. de Morbor. curat. c. 3. *Qua frigiditas cum augmentata naturalis modum excedat, Ultimissime appropinquat deesse etiam faciat. Adde l. 1. Pantechn. c. 5.*

ULTIMUS HÆRES. Vide Hæres.

¶ ULTRABRENTANÆ PARTES, Quæ sunt ultra Brintam fluvium. Hist. Cortusior l. 2. apud Murator. to. 12. col. 816. *Villa veta pestis circa Paduanam, ne ex eis Paduanæ perciperent aliqua vitualia, & omnes Ultrabrentanæ partes, distantes à Castro, bonis omnibus fuerunt spoliata, &c.*

ULTRAGIUM, Quod excedit summam aliquam. Tabul. Vindocinense charta 295. lte, *us si quis cen-*

sum consuete ac iusto nobis non reddiderit, legaliter amendet vobis, retento mihi Ultragio eliarum omnium pristinarum consuetudinum mearum. Regestum Pegitii urbis Bapalmaram: Pour chæcun drap d'or, doit d'outrage 8. den. apud Christianum Pisanam lib. du Tresor de la Cité des Dames l. part. c. 18. & alibi passim, Oultraige usurpatur pro quovis excessu in re aliqua, Exercer. Vide Joan. Britton. in Legib. Angl. p. 31. v. [Vide Ultris, & Undramentum.]

OUTRE, &, ad decombement de la Seigacurie de Robert Espagno in Harrois: *Le Seigneur aura la droite d'enco pour l'Oustrée de la grosse d'isme pour recompense du pourchas fait en icelle, lequel droit est de 9. gros, payable par celui qui à l'Oustrée, id est, qui est adjudicataire.*

¶ ULTRAMONTANUS, Qui ultra montes, hoc est Alpes, degit, Ultramontanus. Bulla Clementis IV. PP. an. 1265. to. 9. Spicil. Acher. p. 241. Item, idem Comes venit cum mille ad minus Ultramontanum militum comitiva.

¶ ULTRAPADANA REGIO, Quæ est ultra Padum. Chron. Petri Azarii apud Murat. to. 16. col. 380. *Peitieraus propinquam regionem Ultrapadanam.*

¶ ULTRA RHODONENSES, Qui ultra Rhodanum habitant, Occitani comparate ad Massilienses. Charta an. 1312. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Erant discordia in monasterio S. Victoris, & ista congregatio erat divisa in duas partes, & una dicebatur Ultrarhodonsibus, altera Provincialibus.*

¶ ULTRAVADARE, Transvadare, trans vadum ire, vel trans vadum ducere. Will. Brito in Vocabulario MS.

ULTRÆIA. Landulfus de S. Pauli in Hist. Mediolanensi c. 2. ubi de expeditione Hierosolymitana Conradii Italici Regis sub an. 1098 *Rege igitur in regno desiciente supradictis Anselmus de Bani Mediolanensis Archiepiscopus, quasi monitis Apostolica auctoritate, jam dicto Presbytero volente, studuit congregare de diversis gentibus & civium, cum quo caperet Babyloniam regnum: & in hoc studio præmonitis prædictam juventutem Mediolanensem Crucis suscipere, & cantilenam de Ulstria, Ulstria cantare. Atque ad vocem bujus prudentis viri quilibet condonavit per civitates Longobardorum, vassallos & castella eorum, Crucem susceperunt, & eandem cantilenam de Ulstria, Ulstria cantaverunt. Ubi Bernardinus Ferrarius l. 6. de veterum acclamationibus & plausu c. 7. existimat, hac cantilena sese invicem animasse Crucigeros ad expeditionem Hierosolymitanam, vocibus confatis & ultra, & eia, quasi forte eia ultra camus, vel potius ultramarina appellata. Sed parum certa videtur ejusmodi conjectura.*

¶ ULTRIS, Auctus, Gall. Augment. Charta an. 1303. ex Tabul. S. Vandreg. *As postmodum fratribus ejusdem ecclesie in tantum Ultris apparuerunt, quod ex ipsis duos rectores beneficio & commodis poterant de cetero sustentari, nec est verisimile quod de cetero minuantur, &c. Vide Usragium.*

ULTRONEITAS, Facultas faciendi, quod quis vult. Walbertus de patrocinio S. Riktrudis n. 41. *Quoniam, ni fallor, non legitime resisto. [Epist. Gunzonis ad Auguensis fratres an. 960. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 295. Ergo Ultronestate arbitrii sibi concessa abutentes aut irrationabilibus animalibus comparantur, aut in nihilum redigantur, quorum exitus autem est.]*

¶ ULTRONIS, & u. Gloss. Lat. Gr. Ultronem, in M. S. Sangerm.

¶ ULVETUM, Loca ubi crescunt ulvæ. Gemma. Haud scio cur Vossius l. 3. de Vitiis ferm. cap. 56. refecti-

¶ **UMIMEGARICUS**. Liber censuum Eccl. Rom. *Monasterium S. Stephani cum omnibus sibi pertinentibus praestit annus in auroque 108. Umimegaricus*. Notis numericis in errorem indutus est librarius. Emendo, in auro 108. *melgoricus vel melgoriensis*.

¶ **UMMO**. *Ummos* & *Ummos*. Gloss. Lat. Gr. Melios in MS. Sangerm. *Ummos*, seu *Ummo*.

¶ **UNÆ**. Chartul. S. Vandreg. to. 1. p. 115. *Obtuli Deo & sancto Vandregesillo & monachis ibidem Deo serviensibus quidquid clamabam jure hereditario. scilicet duppedim panes, ... Unus botas & unum summam avena*. Ceremoniale vetus MS. B. M. Deauratæ Tolos. *Et quilibet istorum (Monachorum) debent portare unum amicum suum; & Unas manus ergine in collo per modum stole*. Numerum duplicem hac voce significari non existimo.

¶ **UNALIS**, Singularis. Canones Hibern. apud Aber. tom. 9. Spicil. pag. 27. *Monachus Grace, Latine Ualis, sive quod solus in eremo vitam solitariam ducit; sive quod sine impedimento mundi mundi habitet; sive quod in hac vita solus est inter multos habitet, versetur*.

¶ **UNAMITANS**, pro Unanimis, in Testam. S. Genadii Episc. Asturic. inter Concil. Hisp. tom. 3. pag. 173. *Ab integritate sine proprio monasterii S. Petri, & ab illo communione ibidem habentes. Sed praeter cetera ecclesia qua in supradicto eremo constructa sunt, nisi forte Unanimis gratia aliquid pro misericordia concessum fuerit*.

¶ **UNAMMES**. Gloss. MSS. Bituric. *Amazones, feminae bellatrix ... aduisti dexterioribus mammae Unommes dicuntur. Unamamma*, ex Isidoro in Gloss. M. S. Sangerm. n. 501. *Unumamma, femina à une mamelle*. Gloss. Lat. Gall.

¶ **UNANIMAR**, Unius esse animi, unanimum esse. Ammianus 131. *Unanimam ardore, summi & infimi, inter se congruentes*.

¶ **UNANIMITAS**, Animi necessitudo. Epist. Johannis X. PP. ann. 928. ad Aymericum Narbon. Archiep. inter Instr. tom. 6. Gall. Chrif. novæ edit. col. 16. *Litteras ab Unanimitate tua nostro dilectas apostolatus apostolice patientia suscepimus*.

¶ **UNANIMITUS**, una menta, uno animo, Gall. *Unanimes*. *Alexandro Unanimitus electo*, in Chron. Waldfusano to. 1. Miscell. R. Duellii p. 57. *Unanimit dicitur Vopiscus in Tacito: utitur etiam Vulgatus Interpres Act. 11. 14*.

¶ **UNARE**, Unum efficere, congregare. Tertull. adv. Praxeam c. 27. *Qui unum eundemque consentiunt Patrem & Filium, incipiunt dividere illos positi quam Unare*.

¶ **UNATIM**, Simul, una, in Charta Hispanica xerx 888. apud Anton. de Yezep, in Chronic. Ord. S. Bened. 105. p. 435. *Unatim mecum triumphare in carlis*. &c. [Vita S. Caretoci to. 3. Mii p. 386. *Ipsi autem convenerunt Unatim*.]

¶ **UNCAMANU**, *Unstiff manu*, uol. 7. Gloss. Isid. *regius in Excerptis. Constantinus: Uncam manu, curva manu, Unica. Unat, curvat. V. Uncatus*.

¶ **UNCARE**, Urforum clamor proprius. Vide Salmasium ad Hist. Aug. p. 168.

¶ **UNCATVS**, Infat unci factus. Sidonius l. 4. Epist. 20. *Lanceis Uncatis, searibusque missilibus dextra versata*. Hinc Syllagismi *uncati*, apud eum dem lib. 9. Epist. 9. Vide *Unca*.

¶ **UNCEASATH**. Leges Inæ Regis c. 37. *Qui suum occiderit, licet ei probare jurejurando, quod cum fugientem pro suæ occidit, & parentibus ipsius occisi jures Laecosus ux, i sacramentum sua electione vel nominatione. Ubi arb & pro ax, emendat Somnerus*,

aitque, perperam has voces Saxonicas redditas à Brompton & Lambardo; sed potius legi debere, ut præfert codex Rossensis, *Uncceat* ap. i. cognati vero iasserfeli (juris) jusjurandum præstare (eodem e) so non vindicatur. Ceart enim Saxonis, jurgium, inimicitia: cui, un, adversaria particula præposita, contrarium signat.

1. **UNCIA**. *Unca auri*, in multis pecuniariis. Lex Wisigoth. l. 3. tit. 3. §. 3. *Qui in rapinâ interfuisse cognoscitur, si liber est, sex auri Uncias reddat*. &c. Ad. de l. 2. tit. 1. §. 25. Lex Baju. ar. tit. 1. c. a. In primis incurat Dei iudicium, & offensionem sanctæ Ecclesiæ, & iudici cetera persolvat auri Uncias tres. &c. Decretale precum quorundam Episcoporum ann. 799. *Et qui redimere ipsas viduamque voluerit, fortiores Comes Uncias tres, mediciores Unciam & dimidiam, minores solidum unum*. [Vide Pachymerem l. 11. c. 21. p. 290.]

¶ **UNCIA**, Monetæ genus, in usu apud Siculos alioque. Computus ab an. 1333. ad ann. 1336. tom. 2. Hist. Dalph. p. 285. *De quo 1010 presenti computu collecti sunt summarii in formationes que sequuntur, videlicet, de pecunia recepta in Karolens argenti & redacta ad Florentem de Florentia, computata qualibet Uncia pro quinque florenti, & quolibet florenti pro 6. arenis, & quolibet arenis pro duobus Carolens, & quolibet Caroleno pro decem granis*. &c. Litteræ Roberti Reg. Ierusal. & Siciliz an. 1314. ibid. p. 151. col. 1. *Inter scripta gagin statimur; videlicet pro personâ suâ ad rationem de Uncia una per diem, cultibet dictorum militum ad rationem de Uncis tribus ponderis generalis per mensem Occurrit rursum p. 152. 138. & 139. Falco Benevent. in Chron. ad an. 1173. *Affirmabunt quoque Uncias auri à Rege innumeras accepisse*. Charta ann. 1045. ex 7. abul. S. Victoris Massili. *Et accepit ab eo Uncias 10. auri boni de Hispania per 15. Uncias auri legitime pensatas*. Epist. Petri de Convento apud Aber. to. 2. Spicil. p. 563. *Promisit etiam dictas Rex Tunie se redditurum domino Regi Francie & Baroniis suis, pro expensis in viam factis ducentas & decem mille Uncias auri, quarum qualibet Uncia valet quinquaginta solidos Turoneses*. Charta an. 1384. *libram & Unciam promissæ accepit*; alia an. 1384. duas libras censum in 2. uncias dividit. Utramque laudat Schilterus in Gloss. Teuton. v. Unge. Donatio Anselmi Abb. Laurissham. apud Tolner. inter Instr. Hist. Palat. p. 7. *Bubo ex duobus mausis & prato, ... & de una biunda 30. denarios, & de molendino in Furdin v. Uncias solvere debet*. Memoriale Foelst. Regien. ad ann. 12. 8. de Obsidione Damiatæ & apud Murat. to. 8. col. 1091. *Sed de pane recentis & vini, & de carne frescha varissimam magnam habebant, ita quod aries unus 10. Uncias venditis suis, & una gullina 30. solidos, & unum ovum duos solidos*.*

2. **UNCIA**; **UNCIATA**. **TERRÆ**. [Modus agri, s. duodecima pars iugeri,] in Charta Thomas Regis Mannæ an. 1055. in Monastico Angl. to. 1. p. 718. *Uncie agri*, in Tabul. Landavensi in eodem Monastico Angl. to. 3. p. 190. 197. 200. 205. *Monus trium Unciarum*, ibid. p. 197. Adde & bellum, tom. 1. Ital. Sacre part. l. p. 144. [Chon. Farf. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 453. *In fundo Turriano Uncias 3. ... In fundo Adriani Uncias 2. ... In fundo Vallani Unciam 1. In fundo Puliani Uncias 6. Ibidem col. 139. & 139. libris 11. concessit in campo sancti Benedicti Unciam unum principalem*. & medietatem de medietate ipsa, qua vocis pertinet. Placitum an. 1105. apud Le B. in Dissertat. de Monetis p. 57. *Hujus etiam temporibus Leoninus Consul & Dux, monachus fuit, tres Uncias massæ Arctina, quibus parentum suebarum hereditate, decimo quinto milliaris ab urbe, via Ardeatina, beato Petro Apostolo perenniter concessi permanentes*.]

¶ 3. **UNCIA** Pollicis, Articulus pollicis. Processus de Vita S. Yvonis c. 4. Maii p. 575. *Erui ille lapis ad quantitatem primæ Unciæ pollicis, & ad similitudinem offis pruni. Uncia digiti, in Inventario Eccl. Anic. an. 1444. Acta Episc. Cenoman. apud Mabill. to. 3. A. n. 1457. p. 323. Ibi quoque thesaurum incomparabilis thesauri desiderabilis signatur, felicitæ quædam Uncia iusdem (Demetrii) Martyris, cum dente S. Joban. Baptiste, & quidam capillus gloriosissime Dei Geacricis.*

UNCIALES Litteræ, seu characteres, [Uncia, id est pedis duodecima pars, constantes.] S. Hieronymus præfat. in Job: *Habent, qui volunt veteres libros, vel in membranis purpuræ, uero, argenteaque descriptis, vel Uncialibus, in vulgo atinæ, litteris, onera mugis exarata, quum cedentes, &c.* Vide Allacium in Antiq. Etrofe. Monum. [& Mabillonium in Diplom. l. i. c. 1. n. 4. & supraio Litteræ, col. 239.]

¶ **UNCIA** TERRÆ. Vide *Uncia* 2.

¶ **UNCIATUM**, *Mabinivolo*, in vet. Gloss. Lat. & Franco-Theotico apud H. Wancleum in Appoed. ad Catalog. Codd. MSS. Septentr.

¶ **UNCINA**. Chartul. S. Vedasti Atrebat. V. p. 265. *Si custos cebellis sic cellerario, famuli Uncinas fastisat, & viceat supra, usque dum satis faciat.*

¶ **UNCINARE**, Hamare, unco prehendere. Gloss. Lat. Gr. *Ungino, ἀγκυρίω*. Aliæ Græc. Latina. ἀγκυρίω, *Uncino, hamo, addamo.*

¶ **UNCINATUS**. Vide mox in *Uncinus*.

¶ **UNCINUS**, *Uncus*, cui inhaerent catenulæ, Italus *Uncio*. Papias: *Uncus, curvus, anchora, uncus, Uncinus, diminutivum.* Gloss. Gr. Lat. *ὑγκυρίω, Uncinus, repagulum.* Aliibi: *ὑγκυρίω, repagulum.* Rursum: *ὑγκυρίω, Uncinus, reticulus.* Anastasius in Greg. IV. PP. Signum Christi habet historiam in modum leonis in capitulo, cum diversis operibus purissimis nunciis pendens in catenulis quatuor, & *Uncino uno.* Item gabatham iuxta se habet in modum leonis, cum diversis historiis serpentium, & in medio statem pium, & quatuor leonculis exaratum qui pendat in catenulis tribus, & *uncio uno.* Idem in Leoce IV. Nec non et uliam coronam mactare ibidem obtulit, cum catenulis quatuor, & aliphiis decem beateam litium, & *Uncinus pensant, lib. duæ.* Martyrolog. 19. Janu. Equales & *Uncinis ferreis iussu est suspendi.* Occurrit hæc vox non semel in Libris sacris.

UNCINATUS, *Uncis*, seu corum figura distinctus pannus. Donatio facta Eccl. Cornut. edita à Suarefio; *Vela lorica melina porphyria Uncinata duo.*

¶ **UNCIUNCULUS**, Calceamentum recurvi speciei, ut videtur, ait Continuator Nangii ann. 1365. extr. *alii (solares) in obliquum, ut Griffones habent retro & auraliter pro nagibus gerunt, ipsi communiter deperibant.* Vita Meinwerici apud Leibnit. to. 3. Script. Brunvici. p. 529. & tom. 1. Jun. p. 523. *Unum pauperem cum una camisia, una brata, uno colto, una tunica, duabus caligis & Uciunculis & calceamentis & chirotheis, pileo & cingulo vestiret.*

¶ **UNCTARIA**, *UNCTARIUS*, Qui vel quæ unctum vocat. Codex censualis Episc. Auristod. ano. circ. 1290. *De unctariis. Unctarii & Unctaria debent in quilibet Sabbati unum obolum.* Infra: *De Unctariis ipsius villa. Quisquis veadat Unctum diebus Sabbatis ad estalum, quilibet debet oblatam.* Vide *Unctum*.

¶ **UNCTIO**, Oleum sanctum. Inventar. S. Capelle Paris. ann. 1376 ex Bibl. Reg. Item unum *uns argenti ad ponendum sanctum crismum & alias sacras Unctiones.* In Inventario an. 1363. post crismum additur, *oleum sanctum & oleum infirmorum.* Infra: Item unum aliud *uns argenti ad ponendum sacras Unctiones.* Item unum *vaissel d'argente à mettre le crisme & les au-*

Tom. VI.

uns unctious, in Inventario Gallico.

UNCTUM, Adeps, Gall. *Oint.* Capitulare de Villis c. 43. *Carbones. Saponem, Unctum, vascula, &c.* [Ubi oleum, quo utuntur lanam carminantes, significari opinor.] Adde c. 61. Charo. Fontaoellenæ: *Porcus saginatus ad adipem & lardum, cum Unctis 6a.* [Tabul. S. Albini Aodégav. *Tutis Willelme vicarius de Moslerole 30. & 3. sol. & 13. festis de frumato & latus de porco & Unctum unum.* De baccae, 1. ob. de Uncto, 1. ob. in Charta Leduini Abb. S. Vedasti ann. 1036. ex Chartul. V. ejusd. Moast. p. 243. Codex censualis Episc. Auristod. an. 1290. *De bis qui apportant Unctum in hac villa. Quicumque offerit Unctum in hac villa ut vendat, solvus de tourielle 1. ob. ... Et si fuerit de porco suo & de sauramento Comitis, nihil solvit.* Venditores *Uncti & sepi* (dant) sex denarios, in Cod. censuali Corbeien. [Marbodius l. 4. de Virutib. herbar. ca.

Unctum veteri sennu podagre medicari.

Galbertus in Vita Caroli Comitis I. landr. 181. *Ignem pice & Uncto veteri & cera levius ardeatem machina infecerunt* Ubi unctum vetus est nostrum, *Vielouis*. Liber Ordinis S. Victoris Parisiensis MS. c. 18. *Quoties subulares uagendi fuerint, fratrum tam Laicoorum, quam Clericorum, Vestitarius eos nung faciet: Unctum autem à Camerario accipiet.* Vide in *Cordebus*.

¶ **UNCIUOSUS**, Unguine plenus, Gall. *Onctueux*. Leonardus in Speculo lapideum l. i. c. 1. *Per aqueum satelligit humidum, Unctuosum fere viscosum, &c.*

¶ **UNCTURA**, Adeps, idem quod *Unctum*. Capitul. Aquilgr. an. 817. 62. *Saporem & Uncturam sufficienter, piaguedinem ad eum, &c.*

1. **UNCUS**, Modus agri apud Danos. Charta Valdemari Regis Danorum an. 1240. apud Hæc. Pontanum lib. 6. extremo: *Licet alicui terram vel Ucos fore feudali concessisse dignoscimur, semper tamen solutionem decime decimarum exipimus.* Alia Erici Danorum Regis an. 1249. lib. 7. *Unde cum in consecratione ipsius promissum providere Ecclesie Revaliensis de doto ... oblogina Ucos upud Revaliam doti annuæ assignavimus.* Mox: *Insuper autem concedimus ipsi Episcopo 40. Ucos in Vironia, in villa, qua dicitur Salgalla, &c.* [Vide *Ucia* 2.]

2. **UNCUS PASTORALIS**, Virga vel baculus Episcopalis recurvus. Thomas Archidiaconus Spalatenis in Hist. Salootitana c. 16. *Fecit etiam unctum calicem, & alium parvum, & ciminile manictum, calicem & capsum, Uctum Pastorem, & crucem, & alia quædam &c.* Vide *Cambusa*, & *Virga* 3.

UNCUTH. Vide *Agenebia*, & *Gust*. Ubi addendum: *Joanne Britton. c. 3. En droit de boies, volous quo cheques a respoine pur son hoste qui il avera berbergie, plus de deux nuit ensemble, issint que la premiere nuit soit les estruages tenus Unctus, l'autre nuit Geste, & la tierce nuit Hogenbino.*

¶ **UNDACIO**, Inundatio, in Charta apud Lobinell. to. 3. Hist. Britan. col. 882. *Undacio aquarum crevit valter in sinu Ligeris propter nimiam pluviarum abundanciam, &c.*

¶ **UNDAIZARE**, *UNDARE*. Vide *Undari*.

UNDANTER, *Capiose, vel affluenter*, in Glossis MSS. S. Germani Paris. cod. 524. [Vide *Undare* 2.]

UNDE, pro De quo, Gallis, *Deu*. Jornandes de rebus Geticis: *In Scania vero insula, Unde nobis sermo Alibi: Junia Maotidem paludem commaneat præfati, Unde loquimur.* Galli dicimus, *doni nous parlons.* Oedericus Vitalis l. 9. p. 723. *Turonis aliud Concilium tenuit, & ea Unde upud Clarummontem tractaverat, confirmavit.* Idem l. 10. p. 799. *In hoc negotio Unde contraximus, &c.* Usum etiam Puffonium hac loquendi formula observavit Salmasius p. 338.

Yyy 2

¶ UN

¶ UNDE, pro Cujus Gall. Dent. Litteræ Edwardi II. Reg. Angl. an. 1323. apud Rymer. to. 3. pag. 985. Cum olim Jekemiaus de Reſſa mercator de Jaana, nobis dedisset intelligi, qualiter ipse cum quadam magna nave, que vulgariter Dromunda nuncupatur, Unde idem Jekeminus patreus & domias erat. Charta Ricardi II. Reg. Angl. an. 1393. apud eund. to. 7. p. 744. Conceſſimus... quod tres grossas naves guerrinas, ... videlicet navem Unde Jobanet Wyſheeb est magister, navem Unde Jacobus Frobyngest magister, & navem Uado Adam Oulowest est magister, &c.

¶ UNDECIMA. Conventiones MSS. Archirinei Abb. Montis-Majoris cum incolis Correni de cecibus: Talis usus longevus in terris Correasii habetur apud nos, ut decima & Undecima, que Undecima apud nos tasea nuncupatur, dominis suis habitatores ejusdem loci reddant; quia ratio adeo consuetudinis casum est & legalibus, ut decima Deo, Undecima domino de omnibus que possident, persolvantur. Hæc apertiora etiam sunt in Charta a. 1309. to. I. Hist. Dalph. p. 86. col. 2. Levatur ipsa taseia in hanc modum; videlicet de quolibet journali finato capitur Undecima gerba in journali nec finato decima gerba. Vide Undenas.

UNDEIARE, UNDAIARE, Infantem vel moribundum non omnibus adhibitis Baptismi ceremoniis baptizare, nostris Ondaio, lustrali aqua perfundere. Epist. Petri Episcopi Claromontensis ad Mauricium Episcopum Parisiensem, que est 3. inter Epistolas Stephani Episcopi Tornac. Cum igitur puer natus esset, nec posset sacerdos ad baptizandum eum congruere perit, pater ejus immerſit eum aqua, dicens: in nomina Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Ex hac est pessima consuetudo in terra nostra, ut in talis necessitate articulo dicant. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, nec totam ex primis verborum formam, que debet exprimi in baptismo, quod Undeiare vocant. Et Epist. 5. Hoc enim dicere solent, qui literas ignorantes parvulus Undaizant: In nomine Patris, &c. Ioh. Epistolis tractatur, an ejusmodi Baptismus valeat.

¶ UNDAE, Eodem significato. Maouale sacerdotum ad usum Eccl. Austriæ an. 1536. ubi de Baptismo: Sacerdos debet interrogare mulieres si infans fuerit Undatus ante nos; & tunc si fuerit Undatus, sub conditione baptizet eum.

¶ UNDENUS, Idem quod Undecima. Vide in hac voce. Statuta Eccl. Biter. an. 1375. apud Marteo to. 4. Anecd. col. 663. Item, suis prohibitum clericis & maxime in sacris ordinibus constitutis, quod non emant Undenos, retrodscant, nec possessiones laicas.

¶ UNDEOLUS, pro Urceolus, in Gemma. ... ¶ UNDERARE, Abundare, affluere. Epist. S. Hildegardis apud Marten. tom. 6. Ampl. Collect. col. 1016. Sed tu qui generatus es in voluntate tua, attende quod multa flumina Underant in te, rixando in magna strepitus. Vide Undamere.

UNDESCERE, In undas exſcitere, tumere. Vita S. Endei Abb. Araniensis o. 15. Ita quod nos Undesci mare in via, per quam transit delium; sed feruntis semper ibi apparet.

¶ UNGIERAGUS, Qui uodas frangit. De Exeidio Thuringiæ apud Leibnit. to. I. Seript. Brunſvic. p. 67. Prompta per Undisfragas transſiſſa puppe procellas, ... Flabibus Hyberni lata moveret agui.

¶ UNGINES. Charta Petri de Mintriaco an. 1283. ex Tabul. Caleni: Abbatisſa dilecti monasterii que pro tempore ſuavis ſolvet & reddere tenebunt annuatim in Undinis Latigniacensis conventus dilecti monasterii 100. ſol. Parisienſes. Leg. nondum ultra n, ut ſape fit, ob præcedentem omiſſa.

¶ UNDISIA. Continuat. Chron. S. Bertini a.

pud Marten. tom. 6. Ampliſſ. Collect. col. 618. Hic (Joannes) receptus eccleſiam ſuam in terra parte omnino bonorum dimittant reperi, & per venditiones ad vitam in 4030. libris Parisienſibus in pecunia, & ad 988. ſarſenſi bladi, in puris Undiſis debitis, in 42. millibus Francorum auri obligant invenit. Vide anidem ſic quod.

¶ UNDRAMENTUM, Reliquium, quod excedit ſumma. Charta aon. 1230. apud Stephanot. to. 3. Antiqui. Beod. Piſtav. MSS. pag. 796. Conſenſum eſt etiam inter partes quod omnium Undramentorum reſidua habeat abbas dilectus & ſui. Alia ann. 1232. ibid. pag. 822. Eodem modo de decimis, agnorum, vitulorum, ... & denariorum inde preventonium, & Undramentorum, ſi qua pervenerint, & vendarum habebit ſervicus tertiam partem. Rurlum alia ann. 1230. ibid. pag. 823. Petebant quod dilectus Prior debebat ſic garrio pratum de Peſilence tam de quatuor denariis cenſus quos petebat capellanus de Paivie in medietatem prati ſupradicti quam de Undramenti dilecti cenſus & dampnis que diſſas capellanus intulerat eis in eodem prato pro cenſu ſupradicto ... Conſecerunt ſe reddituos de cetero cenſum ſupradictum & ejus Undramenta. Ioſra p. 833. Et tunc debent addacere ſecum capellanum de Paivie & liberare Priorem abſolutione cenſas, & ejus Undramenti. Vide Ultragium.

¶ UNREDUM, UNREDUS. Tabul. SS. Trinit. Cadom. fol. 45. v. Iſta villa habebat Undredum, ... ſed in tempore guerra diſſociatum ſuit. Vide Hmredus.

UNDRES. Hetalib. c. 9. An atatem 21. annorum robuſti vel habiles ad arma ſuſcipienda pro patria deſenſione non reputantur, & Undres dicuntur, & ſub tutela dominorum interim remanebunt.

UNEG-UQORFIN. In Ediſſa Rotharis Regis Longob. titulus 10. inferibitur de Uenegorſin, iſeſt, corſitaria. Mox ſequitur: Si quis mulieri libera aut puella in via ſe aſſeſuerit, aut aliquam injuriam intulerit, componat, &c. Vide Rapoworſin, & Marabwerſi.

UNFRIDMANNUS, Non habent pacem, in Gloſſ. Saxon. ſub Edw. III. exarato. Vox conſecta ex negativa particula no, & frid, pax, & man, homo. Vide Friſhmannus.

UNGAREH, Vetuſt Gloſſarium, collectioni Dionyſii Exigui ſubditum 10. Cod. Metenſi, laudatum à Steph. Baluzio ad Capitularia: Seditiones, id eſt, qui riſos (rixas) & diſſenſiones vel injurias, nec non, qui dicuntur in ruſtica parabola Ungareh.

UNGEBENDRO. Leges Ethelredi Regis c. 25. Et diximas, homo, qui bamſocam faciet intra portum ſine licentia, & ſumma inſtructorum agat de placito Ungebendo, vel qui aliquem affligit in via regia, jacet in angula okere. Hic hæret Somoerus, in Saxonicis alias perſpicaciffimus.

UNGEBODENDING, in Charta Udalrici Abbatis an. 1071. in Chronico Lauriſham. Et ſi familiam ejusdem Curia ab emagruvudin & moleſtia immunen redderemus, à tribus principalibus mallis, que vulgo Ungebodending vocantur, quibus ad curiam Linſerheufen annuatim mannebantur, utrumque conſenſu, tam omnimodis abſolvimus. Ubi Freherus vocem hac Curiam non indiſtam vertit: Voſſius eandem deducit à dieden, juberet, unde geboden, juſtus, onge-boden, non juſtus, à quo on-ge-bodending, conditio ooo obnoxii alienis juſtis, ac proprie juſtus alicuius malli, ſive conſenſus, Judicium civis, hominem citoſis.

UNGELD. kædus Egelredi Regis cum Analoo, &c. cap. 3. Si friſhma, i. homo pacis fugias vel repugnet, & ſe noli judicare, ſe occidatur, jaceat Ugel, i. in.

i. insolutus. Ex Saxon. geld, solutio & pecunia, & un, particula privativa. Ungeltum, seu tributum, in aliquot Chartis Germanicis, apud Ioan. Noppium in Hist. Aquilgrani. l. 3. n. p. 19. ap. [Charta Frederici I. Imper. an. 1189. *Liberi sunt ab omni theloneo & Ungelti, exactione veniendi & redeundi.* Vide Petrum Lambecium in Orig. Hamburg. p. 84. Charta Caroli IV. an. 1457. inter Infr. to. 5. Gall. Christ. novæ edit. col. 526. *Exempta ubi omni steura, Ungeltis, impositione & vexatione quacunque. Nullum telonium vel Ungelti, in Chr. Wormat. an. 1366. apud Ludewig. to. 2. Reliq. MSS. p. 126. In iure quoque percipiendi telonia, pedagi, & id quod Ungel vulgariter dicitur, & alius exactiones, &c.* in Charta Frederici Comit. Terretensis an. 1225. apud Steyerer. in Comment. ad Hist. Alberti II. § V. Agild.

¶ UNGILD, ut Ungeld. Vide Ungeheuro.

¶ UNGUENTARE, Ungere, unguento inungere, in Gemma.

¶ UNGUENTARIUS, Qui unguentum, id est Unctum, adipem, vendit. Statuta Eccles. Leod. an. 1287. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 853. *Nes sunt (Clerici) bisitrones, focalatores, ballivi, forestarii seculares, goliardi, thelonearii, Unguentarii, striparii, &c.*

¶ UNGUENTUM, Unctum, adeps. Charta an. 1218. ex Chartul. S. Aviti Autelian. Item tenetur idem capicrius tradere & misistrare Unguentum pro omnibus cumpanis diocesis ecclesie.

¶ UNGUEUMPARIS, unguis, in Gloss. Lat. Gr. Emendat viri docti, Unguentarii vel Unguentiparus.

¶ UNGUICULARIUM, unguis, in Gloss. Lat. Gr. Culter aut quid simile quo unguis refecatur.

¶ UNGUINA, pro Unguina. Gestis Episcop. Cemonan. apud Mabill. to. 3. Analect. p. 373. *Plantas ejus, clunes, Unguinus, teneru muu demulcent.*

¶ UNGUINARIA, Iustitia, negotiorum piugudinis, in Gloss. Arabico-Lat.

UNGUULUM SCISSURA, Pœna levioris speciei apud Anglos, de qua Fleta l. c. 26. § 4.

1. UNGULA, Ferramentum mucronatum, quo sulcatim corpora laniabatur & indiebatur. Ugutio: Ungulus, genus tormenti, quia effodiat, us fides invenitur. Papias: Ungula, genus tormentorum, dista, quod effodiat, & scidula. S. Cyprianus de Lapis: Jam lassum corpus nunc flagella scindebant, nunc coarctaverunt fustes, nunc egules extendere, nunc Ungula effoderet, nunc flamma torreret. Idem de Laude Martyr. Non praeclurantibus licet coctis Ungula recurrat in vulnus. Prudent. in Romano Mart.

Scindunt utrimque milites seterrimi,

Mucrone bisulco pectus latus viri,

Sulcant per ictus longa tractum vulcrum,

Obliqua restis, restibus transversis secus:

Lib. Peristeph.

Illas virgas & secures & bisulcas Ungulus

Ultra fortis exerebat, &c.

Alibi non semel, in S. Vincentio, in S. Agnetæ, &c. Hieron. Epist. 49. Cum livida carat Ungula eructa pulsales, & scilicet laceribus dolor quærens veritatem [Asta S. Secundiani to. 1. Junii p. 56. Jussit ei omnes singulorum in oculis suspensus, & radi latera eorum Unguibz caprarum. Quod in extremitate bifidula essent, atque adeo caprinam ungulam referrent, sic appellabatur.] Castinus Episc. Yoler. Hymno in S. Christophor. Sanctum jubet Christophorum pensum, rudibus Ungulis Denudatus ejus costas carnis exciperent.

Strabus in Mammetæ:

.... Jubes altius ergo,

Sanctum suspendi, tormentisque uestibus amicus

Pulsus utrumque latus, dum carpitur unguibus unctis

Nullam das Mammet vocem.

Tom. VI.

Addæ Asta Proconsularia Mart. apud Baron. ann. 285. nu. 5. Asta SS. Philex, Philoromi, &c. nu. 3. Asta S. Saturnini n. 8. Passio S. Savini n. 7. Laetantius de Martib. Persecutor. num. 16. &c. Occurrit passim in Vitis Sanctorum. Lacerationes, ungularum scilicet. Eculi atque lacerationibus subjacere, in l. 4. Cod. Theod. de Numerariis. Lacerationes membrorum, apud Senecam l. 3. de Ira c. 3. Vide Gallonium.

UNGULARE, EXUNGULARE, Ungulis subjicere, ungularum tormentum inferre. Vita S. Potitii Mart. ex MS. Ncapol. cap. 6. *Feratur scilicet ferrea ungula, & Unguletur.* Eisdem Vita ex MS. Velferi c. 4. *Iterum jussit eum Exungulari.* Asta S. Eulalii Barcinon. num. 6. *Jussit eculum offerri, & suspendi eam, quam diu Exungularetur.*

¶ 2. UNGULA. S. Irenejus verus Interpres lib. 2. c. 24. n. 3. *Est inensum utrumque simile de stalle, & Ungula & guburno, &c.* Ubi vulgatus Bibliorum Interpret. Exod. 30. 34. à Gr. ὄνυχος, habet, Onyobu. Vide supra in hæc voce.

¶ UNIA, unia, & unia, in Gloss. Lat. Gr. Leg. Una.

¶ UNIAMENTUM, Metallorum temperatio, vulgo Alliage, vox monetaria. Statutum Ludovici VIII. ann. 1225. tom. 2. Ordinatio Reg. Franc. pagin. 141. *Sciendum est autem quod imprimis operarii tenentur venire coram magistris juratis, quod in urgente nullum ponent Uniamensum, ut possent denarium alio modo.*

¶ UNIANIMIS, Unanimis. Fratres carissimi, oratione Unianimis deprecemur, in Liturg. Gall. Mabill. pag. 246.

UNIBOS, Uno bove vestus. Mirac. S. Vincentii Madelgarit. tom. 3. Jul. p. 681. *Reparat vehiculum, & adjungit bove uno quem habebat solum, iterum supponit suam miserabile monstrum. Ita Unibos ille, in corde & re semper bubus S. Gudula memoriam, iter solivagus corpebat versus Brossellam.*

¶ UNICOLEUS, UNITESTIS, univix, in Gloss. Gr. Lat. Qui unicum habet testiculum.

¶ UNICOLORARE, Rem facere unicolorem. Gemma.

¶ UNICOMIS. Charta ann. 1372. inter Probat. Annal. Tolos. to. 1. p. 98. *Petierunt & retinuerunt quod cum anno isto post impositionem seu denarium pro libra, & post provisionem unius Unicomis pro loco, ... sub reversione tamen quod dicti quinguo solidi cici restituerentur, vel deducerentur de dicto focijio unius Unicomis pro loco, nosque de predictis sumus ad plenum certiorati quod dicti quinguo solidi illi qui noudum solverunt dictum Unicomem, qui ad solutionem dicti Unicomis tenentur, deducantur & desulcentur, & illis qui solverunt Unicomem & quinguo solidos Turonenfes pro loco, dicti quinguo solidi eisdem reddantur. Leg. Musonis & Musouem. Vide in Multo.*

UNICORDIA, Concordia. Unicoirs, concours. Joan. de Janua. [Unicordia, concordance. Unicoirs, d'un coirage. Unicorditer, accordumment, d'un cuer, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm.]

¶ UNICORNUS. unicornis, in Gloss. Lat. Græc. Unicornus, in MSS. Sangerm.

¶ UNICORPORIS, UNICORPORIS, Unius corporis. Guibertus de Pignor. SS. c. 3. § 2. l. 1. *Et quid Deo pertinamus, quam illi qui Deo Unicorporis sunt? Unicorporis, apud Jul. Firmicum.*

¶ UNICUBA, Unius viri uxor. lfd. Gloss. Epist. 3. S. Paciani inter Conc. Hisp. tom. 2. p. 92. *Vos & scilicet formam vero colore pinxistis, vos idem vestrum à conjugio separavistis utriusque, vos à mutris Unicuba corpore recessistis, &c.* Vetus Poeta Christianus anonymus de Beliani baptismo v. 127.

*Felix Apra, cui licuit servare poleque
Conjugii Unicuba jure tenere bonum*
Unicuba, *unicubus*, in Gloss. Lat. Gr. quæ viduas no-
des ducit sine vitro. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Unicuba*, *femme d'un seul homme*. Vide *Univira*.

¶ *UNICULTOR*, *Unius Dei cultor*. Prudent. in
S. Cypriano v. 90.

*Edere jussuiter, quid viveret? Unicultor, inquit,
Servo salutiferi mysteria consecrata Christi.*

UNICUS POMORUM, *uas acupis*, Papiz. MS.
habet *Pomporum*.

¶ *UNIFICARE*, *Unum sacro*, Joh. de Janua:
unde Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Unificare*, *Unifier*,
faire un. *unir*. S. Paulinus in Epist. ad Severum to. 1.
p. 129. edit. an. 1685. *Et Unificantis gratia æternum sa-
cus agnovit*.

UNIFORMIS, *uniformis*, apud Jul. Firmic. lib. 1.
Mathef. *Uniformitas*, apud Macrobl. l. 7. Saturn. c. 5.
Uniformiter, apud Diomed. l. 1. r. Grammat. Victorin-
um in 1. Rhetor. Ciceron. &c.

¶ *UNIFORMISARE*, *Uniformem reddere*. Acta ad
Conc. Basileense apud Marten. to. 8. Amplif. Collect.
col. 205. *Utraque faciens unum nos quidem natura sejun-
ctos*, *per gratiam Uniformitas*, *sibi ipsi copulavit*.

UNIGAMUS, vox ibrida, *Qui uni tantum nupsit*;
unde *unigamia*, pro monogamia. Jo. de Janua. [Un-
de Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Unigamus*, *c'est qui n'a
esté que une fois en mariage*: *Unigamia*, *estât de celui
ou celle qui n'a esté ou esté que une fois en mariage*, *uni-
gamie*.]

UNIGENA, *Ejusdem gentis*. Gesta Tancre-
di apud Marten tom. 3. Anecd. col. 126. *Huc accedebat
quod casus idem Normannia comitem*, *Boamundumque
Tancredumque* *seorsum à turba diverterat*, quasi ut *Uni-
gene uno consilio unam patriæ sue gloriam prærogarent*.

¶ *UNIGENEA*, *Que jure ejusdem generis*, *Unige-
nitas*, *homogenia*. Gocleni Lexic. Philof.

UNIGRANUM, [Grani genus.] V. *Gravanetum*.

¶ *UNIMAMMÆ*. Vide supra *Unammæ*.

¶ 1. *UNIO*, *ſædus*, *confociatio*, *Gall. Ligue*,
Union. Bulla Clement. VI. PP. ann. 1336. to. 2. Hist. or.
Dalph. p. 535. col. 1. *Vellet Insulam ipsam præfata Dal-
phino & aliis de Unione*, usque ad tritennium dumtaxat
accommodare ob favorem fidei de gratia speciali, *datis
sibi tam per nos*, quam per illos de *Unione prædicta*
cautionibus idoneis, de restituendo sibi libere dictam
Insulam. Adde Ludewig. to. 5. p. 402. &c.

¶ *UNIO*, *Societas*, *fraternitas*. *Subes synodus ut
infra sex menses omnium hujusmodi Unionum rituli &
acta ad Ordinarium deferantur*, in Synodo Tolet. an.
1565. inter Conc. Hisp. to. 4. p. 80.

¶ 2. *UNIO*, *Unitar*. Libellus Episcop. Italiz contra
Elipandum inter ead. Conc. to. 3. pag. 99. *Unionem
namque in essentia confitemur*; *Trinitatem vero in per-
sonarum discretione predicamus*. Vide *Unioitas*.

¶ *UNIO*, *Vox fori Ecclesiastici in re beneficiaria*,
cum duorum beneficiorum fructus sub eodem titulo
uni tribuuntur. Expolitio compend. benefic. fol. 48.
*Ad Unionem securitatem confirmatio Pape necessaria
est*. Charta an. 1293. to. 2. Hist. Dalph. pag. 72. col. a.
Item, *quod si aliquotem tempore coningeret*, *quod abbas*,
*quod monachi seu monasterium Bosfordeni ad aliam re-
gionem se transferret absque licentia Archiepiscopi &
Ebreduensis ecclesiæ speciali*, *quod Unio hujusmodi
non teneat*.

¶ 3. *UNIO*, *Cepe*, *Gallice Oignon*. Charta vet-
tus: *Habebunt totum tholonensem ollorum, porrorum,
alliorum & Unionum*, omniumque herbarum qua ven-
duntur. Vide *Onio*.

UNIOculus, *Cocles*, *Borgus*, *moti pōd alu mō*.

Ditmarus l. 4. initio: *Cum Comite Eckberto Unicofo*,
Unoculus dixit Plautus in Curculione:

De oculum pro sapia dedesse arbistror:

Nam ii sunt Unoculi.

UNIONES. Ordericus Vitalis l. 8. p. 682. *Instituit
sibi fieri longos*, & *in summitate acutissimos subio lares*,
ut operiret pedes, & *eorum celaret tubera*, *quæ vulgo
vocantur Uniones*. Id est, non margaritz, perles; sed ce-
pæ, oignons; nam ab *unionibus*, cepis ita apud rusticos
veteres dictis, ut testatur Columella l. 12. c. 10. nomen
cepis capitatis mansit, ut vult Ruellius l. 1. de Natura
ſtirpium c. 5. & l. 2. c. 84. Glossæ ver. de Oleribus, *Unio-
nes*, *oignons*. Salmastius emendat *uniones*.

UNIONITÆ, Hæretici, quos refellit Prudentius
in Apotheosi, carmine inscripto, contra *Unionistas*. Ubi
ſic Magister: *Id est, Sabellianus*. *Unionista sunt*, *qui
dicebant unam substantiam & unam personam*, *Filium
& Spiritum negabant*, *sed dicebant*: *Idem Deus*, *quando
vult*, *Pater est*, *quando vult*, *Filius est*, *quando vult*,
& *Spiritus sanctus*. *Ariani dicebant tres esse personas
tres substantias in Trinitate*; *Sabelliani contra unam
personam, & unam substantiam*. *Fides autem Catholica
utriusque devians errorem*, *unam Deitatis substantiam
& tres personas veraciter adfirmat*. Nam *Ariani bene
tres personas*, *male tres substantias*: *Sabelliani bene
unam substantiam*, *male unam personam dicebant*. [V.
Unio 2.]

UNIEPICIUS, *Integer*, *d' une piece*, Gallis. Mar-
cellus Empiricus c. 15. p. 108. *Manipulum tenerum ur-
ticae Uniepie in ollam rudem bifextilem cum aqua mis-
tes*. Vide *Pecia*.

¶ *UNIRE*, *Gall. Unir*, *Conjungere*. Synodus Leo-
nis III. PP. adv. Felicem, inter Conc. Hisp. tom. 3.
p. 115. *Hi vero qui conversi fuerint*, & *nostra societate
se Unierint*, &c.

¶ *UNIONUS*, *Ejusdem soni*, *Italīs Unioſo*,
Gall. Uniffen. Coronatio Bonifacii VIII. PP. apud Mu-
rator. to. 3. p. 647. & to. 4. Maii p. 465.

Concrepat inde eboris, duplicat sua vulnera pasou;
Hic petiit Unionum, *ſtabiliſ firmatus in unco*.

¶ *UNISSIMUS*. S. Bernard. de Considerat. l. 5. c. 7.
Tam simplex Deus, *quam unus est autem unus*, & *quo-
modo aliud nihil*. Si dici possit, *Unissimus est*.

UNISUBSTANTIANI. Vide *Homoſiani*.

UNITAS. Charta ann. 1203. MS. *Talis intervenit
forma conventionis inter Henricum Ducem Loibar*, &
Ostionem Comitem Gelria... *Omnē jus*, *quod idem Co-
mes se habere asserbat in Unitate totius Campanie*,
(Campingie) *qua Unitas vulgariſter Evings dicitur*,
ipſum Ducem habere permittit.

¶ 1. *UNITATUS*, *Unitus*, *conjunctus*, *Gall. Uni-
ti*. Leges Palat. Jacobi II. Reg. Majoric. inter Acta SS.
to. 3. jun. pag. 59. *Candelas vero disponimus esse tales*,
quod in Unitate unius libris ponderis videantur.

¶ 2. *UNITATUS*. *Planus*, *nudus*, *vacuus*, *Uni*.
Charta Gaufridi de Melleio an. 1222. ex 1 abul. S. Petri
Carnot. *Præterea idem Gaufridus de Cbeſelſmoines de-
dit prioratus in elemosinam perpetuam totam vineam
suam tam plantatam quam Unitatam*. Hoc est, *Agrum
vineis plantandis idoneum*, *id est non dum confitum*.

¶ *UNITENEA*, *male pro Unitena*, in Statutis Ge-
nueſis. l. 4. c. 76. fol. 129. v. *Non (audeant) accipere præ-
molitura*, *nisi Unitenam partem disti grani*.

UNITER. *Fortunatus* l. 5. Poem. 4.

Unius estis vices, *deu cur non Uniter itis*.
Quasi *unum iter*. [Vide *Unius*.]

¶ *UNITESTIS*. Vide supra *Unicolesus*.

¶ *UNITIM*, *Una*, *ſimul*, apud Camillum Pe-
regrinum in Hist. Longobard. c. 2. §. 2. ubi Muratorius
to. 2. p. 299. *Cunctam edidit*. Vide *Uniter*.

¶ *UNI-*

¶ **UNITIO**, Conjunctio. Charta Mariae Reginae Provinciae an. 1390. ex Schedis Peirefc. apud Præf. de *Maznugues*: Sicut de Unitione, incorporatione & annexione constare vidimus.

¶ **UNIVIVUM**, ita t. 107. xlv. Zenonis reddit non femel Liberatus Diacono c. 17. & seqq.

¶ **UNITUM**, Panni species, à simplici textura sic dicti. Charta an. 1446. ex Tabul. S. Victoris Massif. Cellararius teneatur in festo S. Michaelis singulis annis assignare pre vestitiis albis monachorum S. Victoris, scilicet ... de panno appellato Unitum de Sejan capellani.

¶ **UNIVERSALIS** dictus Gislebertus, de quo mentio est in Martyrol. S. Stephani Austri. *Præf. Idus Augusti obijt venerabilis memoria Magister Gislebertus veteris & novi Testamenti glossator eximius, qui Universalis merito appellatus, hujus ecclesie Canonici, postmodum vero Ludoviciensis factus Episcopus.*

¶ **UNIVERSALITER**, Universaliter. Lanfrancus Pignolus in Aonal. Geouenf. ad ann. 1266. apud Murator. tom. 6. col. 537. *Universaliter sine prelio & labore aliquo ad ejus mandata devenimus.* Inquisitio an. 1268. ex Schedis Præf. de *Maznugues*: *Vidit eos uti prædicti Universaliter per dictum territorium.* Charta an. 1356. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. p. 577. *Oppidum Plaven Universaliter cum omnibus & singulis suis juribus & pertinentiis supradictis à ipso domino nostro Imperatore ... recuperant in feudum.*

¶ **UNIVERSITAS**, nuda pro Incolarum urbis vel oppidi universitas, idem quod Commune a. Statuta Arelat. MSS. art. 132. *Prouz inter bona memoria dominum Barralum quondam patrem nostrum & inter Consilium & Universitatem Arelentis bastenem existit incantum.* Charta an. 1271. tom. 2. Hist. Dalph. p. 92. col. 2. *D. Hugo Hæc Miles & Jacobus Martis consules Universitatis hominum de Vapineo, & ipsa Universitas ibidem presentes, &c.* Charta an. 1385. ex Cod. M. S. D. Brunet: *Item, restituit dicta Universitas (Arelat.) patrum Castellani Monsimajensis & Auriculæ. Universitas dicti castri,* in Charta an. 1438. ex Schedis Præf. de *Maznugues*. Occurrit apud Rymer. tom. 3. p. 91. in Conc. Hisp. tom. 3. pag. 530. Ordinatio. Reg. Franc. tom. 4. pag. 403. & alibi passim.

¶ **UNIVERSUM**, *universum*, in Gloss. Lat. Gr. *Universum* emodart *Universum*.

¶ **UNIVIRA**, Quæ uni nupsit, apud Tertullian. lib. de *Mouogamia*. [Vide *Unicuba*.]

¶ **UNIVIRATUS**, Status, conditio univirarum, apud eundem l. s. extr. ad uxorem & l. a. initio.

¶ **UNIXIS**. Vetus Chartula pleoarise securitatis exarata sub Justiniano, apud Brisson lib. 6. formul. *Concinnare a unni, oreolo enno uno, lucerna cum catenula Unice ærea una, ferro fractis libris duodecim, &c.* Ubi legendum forte *unimixis*, hoc est, unius luminis. Vide *Bimixis lucerna*.

¶ **UNLAGE**, ex Saxonico unlagha, lex iniqua, vel potius noxæ lex, lagha enim lex, un, particula privativa. Leges Kanuti Regis cap. 34. *Si quis deinceps Unlage, i. non lagem erigat, vel in iustum iudicium judicet, &c.* Eadem habentur in Legibus Heorici l. cap. 34. Adde cap. 84.

¶ **UNLAUCH**. Vide *Wang*.

¶ **UNNMUNDLING**, servorum species. Charta Ottonis Imp. *Si vero aliquis ex liberatis Unnmundling, vel litius fieri, nec etiam colere ad monasteria supradicta, cum consensu coheredum non prohibetur.*

¶ **UNNITHING**. Vide *Nidering*.

¶ **UNO**, E. Simul, ex Pacuvio, apud Nonium.

¶ **UNSCHAM**. Glossæ ad calcem Collect. Canonum Apost. 10. circ. sec. ex Bibl. DD. *Cbauvelin* Sigillorum Reg. Custodis: *Inpudenter Unschama malitè.*

¶ **UNTHPRUT**. Lex Bajuvar. tit. 21. §. 10. *Si ansem dominus arboris vel vasculi (mellis) non interpellaverit, & siue vilis conscientia ejusdem domino restituerit, & ille cuius vulsculum fuerat, eum compellaverit, ut ex suo apere vel ardore se tulisset, & ad restituendum compelluerit, quod Unthprut vocatur, &c.* Alii codd. habent *Unterprunt*.

¶ **UNUS**, pro *Quidam*; quomododidicimus Un. Vetus Charta Hispanica apud Bivarium ad Chron. Maximi p. 330. *Et Unus discipulus proterva mente respondit.* Hispani dicerent, *un discipulum respondit*. Vita S. Wunibaldi cap. 30. *Evenit, ut Unus homo vindictus duceretur.* Adde Hodeporicum S. Willebaldi. num. 14. 15. *Vostium de Latinitate falso suspensa, & Olaum Borrichium lib. de Variis linguis Latinæ etatibus p. 265.*

¶ **UNWANT**. Lex Bajuvar. tit. 3. c. 3. *Si quis alium deripit, vel de poue in aquam impingerit, quod Bajuvaris in Unwant dicunt, cum 12 solidi componat.* Cap. 4. *Si alicui scalam injuste egerit, ... quod in Unwant dicunt, &c.* Adde c. 6. tit. 9. cap. 41. §. 1. in quibus locis edit. Heroldi habet in unwan. [Conjunctis vocibus edidit Baluzius *Innwant*.]

¶ **UNWISTOM**, Ignavia, in Glossis 10 citcit. sæc. paulo ante laudatis.

¶ **UNX**, Unxis, in Gloss. Lat. Gr.

¶ **UNZIA**, in Statutis Verceil. l. 3. fol. 86. v.

¶ **VOA**. Coocil. Dertusaum an. 1429. c. 1. *Nullus audet in vestibus, vel capniis sollertatam portare de Vois vel Grisfi.* Videur legendum de *Varii*. Vide *Vares*.

¶ **2. VOA**, f. Via, Gall. Voyg. Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 85. *Litigantibus eorum nobis monnebis beati Vincentii ... super quadam Voæ & clauso defuncti Thomæ Elguerre, sitis in parochia de Corgaignio.* Guillelmus Guizartus:

*Partiores secbes, & par Voæ
Sus le fleuve de la Doune.*

¶ **VOARIA**, Jus advocacionis, *Avoneris, & Vauerie*. Vetus Charta apud Marlorum in Chronico S. Nicasii Remensis c. 10. *In villa nostra, quæ Hundi iacis dicitur, Heribertus, a advocacionem, quæ vige Voaria dicitur, se habere ... dicebat.* [Hist. S. Florentii Salmur. apud Marten. tom. 5. Amplif. Collect. col. 117. *Monachum iudicandum ad servocans, ignorabat ejus nomen proprium, ut S. Florentii illi aliquod vexillum daretur, contra ejus & suus inimicos id bellum fere volens, ut vulgenter vocant ad Voariam.*] Vide *Advocati*, *Viarius*, *Vicarius*.

¶ **VOBISARE**, Aliquem honoris gratia plurali numero alloqui. Epist. Martini Chlunizani ann. 1432. apud Marten. tom. 8. Amplif. Collect. col. 177. *Ne molesti feris, friter carissime, quod more scripaturum ascendit, tibi in singulari & non in plurali scribitur, nam & Chrilis magister omnium neminem unquam legitur Vebisasse, & patrem modum scribendi erga me, dum opus exegerit, opto cultibus observari.* Eralmus barbaros irridens dixit *Vebitare & Vobisitare*. Vide *Vosare*.

¶ **VOCABULUM**, Villa, prædium. Charta ann. 1064. apud Ughellum tom. 1. Italiz sacre edit. an. 1717. col. 534. *Vendo & trade vobis à dic præsentis quoque modo de terra posita in Vocabulo, quod nuncupatur Caratielicum ejus sine & mensura.* Alia ann. 857. ibidem col. 753. *Concedimus ... totam jam dictam civitatem, ... ac Vocabula circumquaque posita.* Placitum an. 1105. apud Le Blanc in Dissert. de Monetis pag. 61. *Non omnis Italia, sed quadam in ea locis sine Vocabula parit B. Patri Ecclesie patrimonio fuerunt largia.* Chron. Farsense apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 335. *Item Marco filius Anselredi & Anna uxor ejus dederunt se suas ter-*

vitiori Sabinensis in Lejano super Castellum de Cantalupo; & in alio Vocabulo, qui dicitur Mogianus. Rursum col. 592. Gregorius filius Rudulphi concessit in hoc monasterio territorii Sabinensis, ubi dicitur Antiquus ... Rudulphus & Petrus filii Joannis concesserunt in predicta ecclesia S. Angeli de Tancia rei suas in eodem Vocabulo antequam. Occurrit præterea ibidem col. 538. 570. & 1003. Vide Vocatio 1.

VOCALIS, Qui voce canit: ὁ φωνῶν, & φωνῶν, in Glossis Gr. Lat. Qui a bonæ voci. [Gloss. Lat. Gall. Sangerman. Vocalis, vocal, de voix.] Vetus Interpres Juvenalis Sat. 6. Nam omnes pueri Vocales fibulas in nativis habent, ne cœcant. Alios vide apud Savaronem ad Sidorium lib. 1. Epist. 2. & lib. 8. Epist. 9. & Salsasium ad Hist. August. pag. 211. Ex recentioribus hos addo. Chronicon Trudonense lib. 8. de Pueris in monasteriis: Et si qui forte eorum Vocale essent, tropi, qui nunc temporis apud nos cantabatur, aut gradule sive alleluja cantarent. Beletus de Divin. Offic. cap. 35. Paulus Historiographus, Diaconus Romæ Curie, Monachus Casinensis, cum die quadam Talschalem cereum consecraret, fauces ejus rauca facta sunt, cum prius esset satis Vocalis.

VOCALIS, Voce, nomine tenus, vel appellatione. Mathæus Westmonasteriensis anno 1277. de Principe Wallie: Vocalem Principem diligenter instructum ad partes eisdem redire permisi; Successores suos Principum nomine sententialiter privans. Idem an. 1294. Post hæc Morganus de tribu Wallensium, & alter nomine Madocui, Vocalis Principi eorum, &c. Anno 1301. Sed et ergo in tristitia fidelium Ecclesia, deducta per Vocales viros suos miserabiliter sub tributo. Denique an. 1304. Quique præcaventes in futurum, ut Rex Angliæ, non quasi Vocalis eorum, & regni Regis Francie Dominus quicquam constitueret; verum etiam ipsum tanquam advocatum, dominum, & realem possessorem omnibus castellis, civitatibus, . . . ipsum per dies 40. pacifice satisfecerunt, &c.

VOCALIS, Qui suffragii ferendi in capitulis jus habent, Gall. *Vocaux*. Constit. Fratrum Prædicator. col. 80. Vocales, sive capitulorum generalium, quam provinciarum, ab eisdem absque urgenti necessitate, non se alienent. . . Fratres Vocales ad capitula spectantes, mutuo associati ad illa procedant. Vide Vox 3.

VOCALIS, Philosopherum modernorum secta. Vide Nominales.

VOCALITAS, *Glamor, clangor*, in Gloss. Gaspar. Barthii apud Ludewig. tom. 3. Reliq. MSS. p. 451. ex Guiberti Hist. Palæst. Tam servibilis Vocalitas ferebatur, ut pulsari illeptus calorum supremas crederetur. Guibertus de Pignor. SS. l. 1. c. 2. §. 3. Humanum fuisse quippiam inibi (in puteo) ex voce percipiunt, quem dum multa Vocalitate crivissent, seminem adveniunt.

VOCAMEN, Idem quod Vocabulum, Nomen. Glossæ vult. apud Barthium: *Vocamen, appellatio, vocatio*. Erchempertus in Hist. Longob. c. 47. In cuius Vocamine & ebarie exarata, & nummi figurati sunt. Utitur & Solinus c. 30. & alibi. [Epitaphium Gaulini Archiep. Bituric. ad calcem Vitæ M. ejusdem: Vir celebris sapiens, Gauline, qui dulces Vocamen, Terpes cum sacris in requies tibi sit.]

Vide Vocamen 1.

VOCAMENTUM, Vocatio, citatio. Leges Normanc. 52. apud Ludewig. tom. 7. Reliq. MSS. pag. 453. Vocamentum autem gotans terminationem querelarum propter gat.

VOCANS, pro Vocatus, appellatus. Præceptum Ludovici Pii inter Conc. Hist. tom. 3. p. 139. Villam nuncupam Olivionem cum suis terminis, & villam Vocantem Casavianus.

VOCARE, Agnoscere, profiteri, Reconnoître, déclarer. Charta an. 1234. apud Cencium inter Cens. Eccles. Rom. Confessio est se recepisse ab eodem singulas libras denariorum senatus, de quibus se bene quietum Vocavit atque pacatum. Alia ejusdem anni ibidem: De quibus (denariis) me bene Voco quietum & pagatum. *Vocher*, à Lat. *Vocare, appelleri*, in Afriis Hierosol. cap. 27. Iuditha un an & jour de respis de les gwarens amener, si il les Voche outremar. Cap. 67. Si il les Voche au Royaume ou il est, il y a quinze jours des respis, . . . & qu'il les Voche mer hors du Royaume, il en a 40. jours de respis. *Vocher* à garent, ibidem c. 68. & 69. *Vocher* un record, in Constat. Norman. lib. 2. cap. 4. *Vochement* de garent, ibidem cap. 50. *Vocher*, in Legibus Guillelmi Nothric. 43.

VOCARI. Cod. Theod. leg. 7. de Oper. publ. *Ad hujusmodi necessitatem Senatorum substantia non Vocetur*, id est, non alit impatur, non impenditur.

VOCATIO, Res, possessio, in quam aliquis vocem, seu jus habet; vel districtus intra quem illa consistit. Placitum ann. 933 inter Probat. novæ Hist. Occitan. tom. 2. col. 69. *Quod nullus comes, seu vicecomes, nec vicarius, nec centenarius, nec ullus homo in eorum (monachorum) Vocatione, in illorum monastio preiudicaret*, nec bovem, nec caballum, &c. Vide Vox 4.

VOCATIO, Vox in affecticis frequens. [Gr. *φωνή*, Officium.] Cæsius Arelat. ferm. 17. *Et ideo non solum frequenter, sed multis vicibus deprecor, ut unusquisque vestrum Vocationem suam consideret, & in quocumque statu vel gradu a Domino vocatus est, in eo permaneat, si non vult in æternum perire, nisi forte in melius proficundo ad districtiorem viam ascendero cupiat.*

VOCATIO, in Litanis, cum Sancti alicujus nomen decantatur, in Concilio Cloveshovien. anno 747. cap. 17.

VOCATIO DOMINICA, E vita excessus Domino vacante, mors. Forma electionis Episcopi apud Acher tom. 8. Spicil. pag. 154. *Igitur metropolitano Dominica Vocatione rebus humanis vitæque perfuncto, &c. Sua Vocatione præfata, in Vita MS. S. Marcialis Lemovic.*

VOCATORIE LITERÆ, Evocatorie, citatorie. Alexander II. PP. 1. 12. *Age modo, debitum tenentes ordinem, & adversarii tuis Vocatorias literas dirigemus, & tibi tuaque Ecclesie iustitiam exequi procul dubio pollicemur.* [Gloss. Lat. Gr. *Vocatorium, Vocationis*, in MSS. Sangerm. *Citatorium*.]

VOCATORIA EPISTOLA, in Ordine Romano dicitur, qua is, qui absens in Episcopum alicujus Ecclesie à Clero & plebe electus est, ad hanc dignitatem capessendam evocatur, directæ Epistola à Metropolitano ad Episcopum & presbyteros, ex quorum diocesi & parochia electus. Illiusmodi Epistolæ formula ibidem describitur, hique verbis clauditur: *Ob quam rem hanc direximus ad monitionem, quemadmodum optime placuit sanctæ Synodo, Episcopo, sine Vocatoria suscipi non debere, ne obscuritas dubie ordinationis incurras*. Vide Diurnum Rom. c. 3. tit. 2.

VOCATORIUM, Psalmus invicatorius. Ordo Officii in domo S. Benedicti [apud Mabill. tom. 4. Anal. c. p. 455.] *Congregati omnes in oratorio versum non dicant, nec Vocatorium, nec Presbyter complectat, nec orationem dicant, &c. Vide Vindicatorium*.]

VOCATUS, Nomen, appellatio. Tertull. adv. Hermog. c. 25. *A cuius habitu quid diversi, pariter & à Vocatu ejus recedit, appellationis, sicut & conditionis proprietate. Vide Vocamen*.

VOCATUS, pro Advocatus, patronus. Teuton. Vogs. Charta Alamanni. Goldasti 32. *Recepit pretium venditur ab emore, cum Vocato suo* Ho-

Honorato, & cum Majore suo Abraham. Vide Vogetus.

3. VOCATUS Episcopus. Formula loquendi sat frequens in designandis Episcopis electis; sed non consecratis. Verbi gratia in Synodo Belvacensi an. 845. in Capitul. Caroli Cal. tit. 4. Hincmarus Kementis ita potestatem Episcoporum vocatur, *Hincmarus Presbyter & Vocatus Archiepiscopus*. Vide Notas Baluzii ad hunc locum tom. 2. Capitular. pag. 1262. præterea tomum 2. Spicilegii Acheriani pag. 587. tom. 2. Hist. Franc. pag. 341. &c.

4. Frequentissima tamen occurrit hac notione alata formula, monet Mabillonius Diplom. cap. 20. §. 3. 1.2. non idcirco electum duntaxat esse dicendum quemque Episcopum, qui eo modo subscribit, quando sola modestæ causæ hac uti formula potuit; ut 3. Bernardus qui in Epistola 14. ad Honorium Papam nomen suum inferebat: *Frater Bernardus vocatus Abbas*. Consulto Mabillonium loco laudato.

5. VOCE, ΒΟΗ, ΒΟΗ. Glossæ Lat. Gr. editæ & MSS. Sangerman. At Regiz habent: *voce, pisces faat*. Infra: *Βοή, pisces habens magnum ventrem*. Cujacius legit *Βογυ*.

6. VOCIGRIUM. Vide infra in Vograam.

7. VOCIBILITAS, Objurgatio. *Us nullus audeat consagientes ad ecclesiam, vel residentes inde vi abstrahere, aut quidemque Vocibilitas, vel damai, seu spoliis residentibus in loco sancto inferro*. Can. definit. quæst. 4. Ita Macri in Hierolexico. Sed legendum videtur *Vocibilitatis*.

VOCIDUCTUS, Tubus, canalis cavus, seu fistula, per quam vox emittitur. Epistola 28. incerti ad Dardanium de diversis generibus musicorum, tom. 9. operum S. Hieronymi, de Tuba: *Tribus fistulis æreæ in capite augustinus inspiratur, in capite per quatuor Voceiductus æreæ, qui per æreum suadamentum quaternas voces producant*, &c.

VOCIFERARE, Vocare in jus. Vetus Placitum, apud Franc. Mariam in Mathildis l. 3. p. 117. *Unde plures voces cum Vociferare feceris, ut ad vestram placitam venisset*, &c. Eadem verba habentur in alio Placito ibidem pag. 55. Ita apud Codinum de Orig. CP. 2112. τὰς οἰκίας, quæ vocantur &c.

8. VOCIFERARIUS. Vide Vocepararius.

VOCIFERATIO, Idem quod Hæstium, quod vide, Leges Henrici I. Reg. Angl. c. 12. *Qui forem plegiatum dimiserit; qui ei obviaverit, & gratis sine Vociferatione dimiserit*, &c.

VOCIMISSARIUS, Præco, in Glossematibus MSS. ad Prudentium, in cod. 561. Bibl. S. Germani Paris. qui vocem emittit.

VOCIPARARIUS, vociferarius, in Gloss. Gr. Lat. ex emendatione Salmasii; nam editus & MS. codex habent *Vociferarius*. Est autem Vocepararius, qui vocem parat, seu magister formandæ vocis, qui Græcis vocatur &c.

9. Haud necessaria videtur emendatio: nam præter Glossas Lat. Gr. occurrit etiam in Ordinario S. Protadii Velfont. p. 30. *Collegerunt cantatur fadiose, que fadiæ efigantur duo Vociferarii qui cantate versum*.

10. VOCISSIMUS, ὀξύς, in Gloss. Lat. Gr. Vulcanius emendat, *Vocissimus*: Meurlus vero, *Vocis sonus*, Gloss. Græc. Lat. ὀξύς, sonus, Vocissimus, resona, resolutio.

11. VOCITAMEN, Vocabulum, nomen, appellatio. Charta an. 1018. inter Instr. Gall. Christ. novæ edit. col. 139. *Quæ vix spiraculo plena Vocitamen de sui matris figurem dicitur esse sortita*. Vita S. Vincentii Maldegarit. tom. 3. Jul. p. 669. *At mater regia Francorum stirpe venam ducens, & Onoguera Vocitamen habens, eidem vi-*

ro illustissimo jure conaubiali erat interveniens. Vide supra Vocamen.

12. VOCLUCA, ὀκλύα, in Gloss. Lat. Gr. Legendum *Boilaca* pridem monasterio Lipius, Delrius, & alii.

13. VODANUS, Deus à populis Septentrionalibus cultus. Vide in Wodan.

14. VODEGELDUM, ut infra Wodegeldum. Vide Gildum.

15. VODER, Menfuræ Teutonice species. Theloneum Monasterii S. Bertini: *Ligæ sextoris, 2. den. Voder alium 1. den.*

16. VODUM, f. Fossa. Charta Alfonsi VII. Imperat. Hilpaniz xrx 1115. apud Ant. de Ypez in Chron. Ordio. S. Benedicti tom. 6. *Item in terminis istos nullus iussus pro caseleria, nec pro rogo, nec pro Vodo, nec pro maneria*. Leg. forte Vadum. Vide in hac voce.

17. VOERIA, ut Viliaria. Vide Viarias.

18. VOGATIO, Præstatio ab iis qui super fluvium navigant exsolvenda; *Voguer, oavigare, Galtidicium*. Bulla Leonis IX. PP. apud Mabill. tom. 4. Annal. Bened. p. 715 col. 2. *Telonea que ad portum Vetraria suas super fluvio Tauraco & Iura, & portum qui dicitur Sellis, & Vogatiam super fluvium Ligerim ipsi adhuc viveant sano Remacle iradidit*.

19. VOGATUS, pro Vocatus, in Judicio an. 821. inter Probat. tom. 1. novæ Hist. Occitan. col. 56.

20. VOGELN. Charta ann. 1283. apud Mirzum to. 1. p. 319. col. 2. *Item recognoſcimus venationem, piscationem, & aucupiam seu aviam capionem, Teutonicæ Vogelæ, ubique supra bona sua esse suas*.

21. VOGHERII, Nautæ, remiges, Gall. *Vogacari*. Bartholomæi Scribæ Annal. Genueſi. ad ann. 1244. apud Murator. tom. 6. col. 509. *Et copiose parate fuerant in Jaana galeæ omnes, & electi in ipsi saperlatenses & Vogherii quæcumque deberent ascendere in eis*.] Conventioſe inter Michælem Palæologum Imper. & Genueſes an. 1261. à nobis editæ: *Superlatenses aviscunjunque galeæ PP. 100. Paetarius uauſenſuſque galeæ ... Vogherii 108. uauſenſuſque galeæ PP. 88. &c.* In Charta Galliæ habetur *Vogueri*.

22. VOGGRANUM, Spicz non omnino triturræ, minoræque stramina qua ventilatio à tritico separantur, idem, ut videtur, quod Hauso alibi, vel Gaspaleam dicitur. Charta ann. 1163. ex Tabular. Majoris Monast. Major noſter S. Peregrini Guillelmus Chabari dicebat se habere in graugia nostra apud S. Peregrinam areæ scopationem, jedem monestii ſegetiæ in graugia congregatæram, & Voggranum graugie cam tractu decima. Vide Volgrana.

23. VOGREIUM, VOCGRIUM, Eodem intellectu. Charul. S. Vincentii Cenoman. fol. 10. *Proponebat. se debere habere de altari anuum paem, tracham quoque decima panona, ... & quædam vineam & plateam domus de quibus erat conceſſio, & totum Vogreium & duas partes paleæ*. Ibidem: *Similiter Simon habebat in paleæ tertiam, sacerdos aliam, abbas tertiam. In Vogreio simul recipiet Simoa*.

24. VOGTETUS, Advocatus, à German. *Vogt*. Vide Voietrecht. Chroo. S. Michaelis Hildegæ. apud Leibnit. tom. 2. Script. Brunſvic. pag. 402. *Conſtituit pro Vogeto Borchardum Schradern junioem*.

25. VOGTEUS, Eadem notione. Vide in Voietrecht.

26. VOGTMAN, Clientis, qui se alicuius imperio, vel tutelæ subiecit, Commendatæ; vox German. ex Vogt, Præfectus, Patronus, Advocatus, & mana, homo. Fridericus II. Imper. in privilegiis Ratisbonensis urbis an. 1230. *Quicunque residenti in civitate impetitus fuerit, quod sit Vogtman alicuius; & ille civis existens collocationes dei nobis & Episcopo, tanquam alias civis, nulla postmodum adpæcto seu viſita exhibebit per coactionem, &c.* Charta ejuld.

jeff. Imp. an. 1219. apud Tolner. inter Instr. Hist. Palat. p. 68. Item quicunque dominus aut creditor alicui Numburgensi accommodata reddere uoveris, mansuonarius illius aut mercator, vel suus Vogtman, erit pignus Norimborgenfibus.]

¶ **VOGUES** dictæ vulgo in provincia Viennenfi fellicitates oppidorum vel vicorum, quales sunt dedicationis ecclesiæ aut patroni, ad quas conualescit ex vicinis parochiis, aut choreis & saltationibus indulgeant. Concil. Viennenfe an. 1557. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 447. Et ut occurrat frequentibus delictis atque offendiis, quæ balleanis a celebratibus festorum oppidorum & paganorum hujus provincie perpetrata sunt; subibit hoc concilium ad deinceps in hujusmodi celebratibus festorum, quas vulgo Vagues vocant, choreas, saltationes, jocolationes, ludi & cetera ejus sariæ ludicra fieri.

¶ **VOIAVADA**, in Litteris Andrea Reg. Hungar. an. 1112 apud Cencium inter Censu Eccl. Rom. Voiauvada, in Charta Belz itidem Reg. Hungar. an. 1233. ibidem Voiauvoda, in alia ejusdem Reg. ibid. Idem qui supra Varvoda. Vide in hac voce.

¶ **VOIERIA**, à Gall. *Voirie*, Jurisdicção seu justitia Viarii. Charta Philippi Pulcri an. 1307. in Neerolog. Eccl. Paris. Coraque amia domitia, justitiam aliam & bassam, & Voieriam ac omnia alia dveria, quæ habet & habere debet ratione diste domus. Vide in Viarii.

VOIETRECHT, Restum seu jus Advocatiae, et Germ. *Pöier*, vel *Vögi*, Advocatus, & *Recht*, jus, restum. Charta Ottonis Com. Palat. & Ducis Bavarie an. 1235. in Metropoli Salisburgensi tom. 1. p. 164. Statuatur quod de predicta curia nihil propter jus, quod Voietrechts dicitur, secundum antiquam consuetudinem ad nobis vol à nobis successoribus exigatur. Alia anni 1224. ibidem p. 237. Advocatiam, quæ Kestea Vogtie dicta.

¶ **VOILLAGIUM**, Charta ann. 1123 apud Lobinel. tom. 2. Hist. Britan. col. 145. Quirmarbocus filius Rislæ ac doavut Deo & S. Nicolæ dimidium portum de Cordinefse & medietatem exploitum portus scilicet Vaillagium, prædigiū, pontonagium. Leg. f. *Voillagium*, à Gall. *Mouillage*, Præstatio pro statione navis exolvenda: nisi à velum, Gall. *voile*, accersat, & ea sit præstatio pro nave quæ vela dat, pensanda.

¶ **VOITURIARIUS**, Vector, qui vesturas facit, *Voiturier*. Charta an. 1379. ex Chartul. 21. Corb. fol. 35. v. Erant in *saissa* & usu ... ducendi & duci facienda averia sua per chemia per quæ volebant & per Voiturarios per quos volebant sine emenda soluenda podagiariorum Bappelmarum. Occurrit rursum infra. Voiturier per caue, in Charta ann. 1476. ex Chartul. Latiniac. fol. 145. v. *Voiturier*.

¶ **VOIVODA**, Vide *Varvoda*.

¶ **VOLAGIUM**, Vide *Evologium*.

1. **VOLAGIUS**, ex Gall. *Volage*, { *Appellatio volage*, Præstatio nostris *Appel volage*. Vide in *Appellatio*. Arrestum ann. 1301. ex Tabul. S. Johannis Lugdun. Super eo quod dictus abbas nitebatur contra ipsos nisi appellacionibus *Volagiis*.] Petr. de Guigneris tom. 13. Biblioth. Patrum p. 79. Item plures habitatores terre dictorum prælatorum vocant se ad invicem ad Curiam officialium, ex quadam appellacione *Volagia*.

¶ **a. VOLAGIUS**, Sanguis volagius, Vulnus leve, Gall. *Blessure légère*, Franchizæ urbis Lugdun. an. 1320. apud Mæneker. Histor. Lugdun. pag. 95. col. 2. *Pro sanguine Volagiarum solidi sex denarii sortium novorum, si fiat sanguis cum baculo, lapido, vel gladio oblique mutilatione membrorum, sexaginta solidi sortium novorum.*

¶ **VOLARE**, Per vim auferre, furari, Gall.

Voler; Vide supra *Involare*.

¶ **VOLARIUM**, pro *Volarium* 2. Hortus. Charta an. 1208. ex Tabul. S. Melanii: *Johannes distus le Chabane civis Rbedocensis dedit priorati S. Nicolai de Montfort plateam suam cum Volario sita inter prioratum S. Nicolai de Montfort & furum ejusdem prioratus. Alia an. 1257. ibid. Clemens le Galles cum assensu & voluntate Flegæ uxoris sue dedit in escambio priori S. Nicolai de Montfort Volarium eorumdem Clomenis & Flegæ situm in parochia S. Nicolai de Montfort in dominio ejusdem prioris prope cimiterium S. Nicolai de Montfort, in clauso in quo vinea prioratus S. Nicolai sedes.*

¶ **VOLENTUM**, Eodem significatu, in Charta ann. 1230. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 962. *Concessimus in super eodem Volentum ponce pressorium. Hinc emendanda Charta ann. 1231. ibid. col. 965. Maucorium de Brion cum Valerio iuxta pressorium Leg. Volerio.*

VOLATA, Monasticum Anglicanum tom. 2. p. 139. *Et dimidium bidam, quæ sui Gausfrid, cum prato, quod ad eandem terram pertinet, & unam crostam & Volatum, quam Hemmingus Præbiter solebat habere, & panagium de prapris porcis suis, &c. (Vide Volarium.)*

¶ **VOLATICUS**, pro Volatilis. *Harpie, virgines Volaticæ*, Gloss. Ifidor.

VOLATILE, Proprie pro eo avium genere, quæ in cortibus rusticiis nutriuntur. *Volatura*, in Confectuarius. Aqueos tit. 1. art. 9. *Volare*, in Aurelianiensis arc. 162. *Conventus Aquilgranenfis anno 817. c. 8. & Addit. 1. Capitule 8. Ut Volatilia iatus forisq; nisi pro infirmitate, nullo tempore comedant (Moaachi).* Adde cap. 9. Joannes Italus in Vita S. Odonis Abbat. Cluniac. lib. 3. *Ibat autem circa pedes grex cornicum, quas vos Gallinas vocamus. Tunc quasi furens quedam bacillum arripis, & quæ ei placuit, percussit ac furibundo ora dixit: Hæc erit bodie mihi piscis. Caveri si quidem, qui circumstabant, cum quodam rubore caperent ei diceret, fortassis licet tibi carnem comedere, puer? At ille, Volatile, inquit, non est caro; Volatilia eam & pisces unam habent originem, &c. Adde Constantinum Africanum lib. 1. de Morbor. cognit. c. 10.*

¶ **VOLATILIATICUM**, Præstatio ex volatilibus. Charta Ludovici VII. Reg. Franc. an. 1173. inter Instr. tom. 6. Gall. Christ. novæ edit. col. 327. *Donamus etiam tibi & tuis successoribus in ipso comitatu pulverariæ, piscuariæ, piscaticum tam maris quam flugai & aquæ currentis, Volatiliaticum, & in salinis, iboloneis, &c.*

¶ **VOLITIATICUM**, Eodem significatu. Charta Caroli Calvi an. 848. inter Probat. tom. 1. novæ Hist. Occit. col. 95. pro eadem Eccl. Agathensis: *Piscaticum tam maris quam aquæ currentis, Volitiaticum salinaticum, &c. Sed leg. videtur Volatiliaticum.*

¶ **VOLATILIS COLUMNA**, f. Tortilis. Anastasius in Vitis Patrum apud Murator. tom. 3. p. 203. col. 2. *Simulque & columna Volatilis tam in ingressu corporis dextra, &c. Vide Vitineus.*

¶ **1. VOLATUS**, Venatio eum accipitur, ut videtur. Charta an. 1461. apud Lobinel. tom. 2. Hist. Britan. col. 1223. *Inter prædium Regem, Ducem & suos fuerat plurima colloquia super venationibus, Volatilibus, & aliis amenitatibus suis per aliquam tempera.*

¶ **a. VOLATJUS**, Locus in quo volatilia includuntur. Charta apud Madox Formulæ Anglicæ p. 378. *Derunt: oobis & successoribus vestris disti abbas & moachibi nam pariem bosci qui vocatur Cratell, sicut per certat divisæ separat per viam inter boscum nostrum de Odybera & Volatum Ricardi le Hore.*

¶ **3. VOLATUS APUM**, Jus in apum examiniibus: idem quod *Abollagium*. Vide in hac voce. Charta Caroli Comit. Flandr. ex Tabular. S. Bertini: *Volatna apum*

apud solius filio de Grenis conceditur abbas.

¶ VOLAX, Volucris, velox. Petrus Damiani l. 3. Epist. 8. *Aequum Volaces gressus acceleret, exorant.*

¶ VOLEMUM, Gallia lingua, bonum & magnum dicitur, inquit Papias, ex Isidoro l. 17. Orig. c. 6. Gloss. Lat. Gr.

¶ VOLENTES, Qui non ex officio, sed sponte & voluntarie servant, Gall. *Volontaires*. Charta Ludovici Reg. Comit. Provincie an. 1409. ex Schedis Præl. de Maranguer: *his inquirendis, ac puniendi officiales & servitores nostros, qui Volentes dicuntur, & sunt ad honores, & nostra Majestati & Curia antiquo pæu non servant.* Vide Voluntarii.

¶ VOLENTIA, Voluntas. Felix in Vita S. Guthlaci in prologo n. 1. *Setat nos hoc apostolum apertum Volentia, quam obediens pro in capisse.*

¶ VOLETIUM, Vide supra in Volarium.

¶ VOLETUS, Velum minus. Inventar. Eccles. Noviom. an. 1419. Item unus Volens foris ad rigas sericas diversorum colorum. Leg. f. Volitus, & Gallico Voilet.

¶ VOLGERE, vox Ital. Vertere, Gall. *Tourner*. Afla S. Franciscæ tom. 2. Mart. p. 131. *Volunt in isto Archangelus ad loquutionis in aliam partem Volgebat.* Hinc

¶ VOLGOLUS, Instrumentum versatile. Statuta Murin. rubr. 2. fol. 58. *Quod ad bariendam aquam: (de puteo) sit Volgolus habens catenam longam cum duabus finitulis, una videlicet ab uno latere catene, & altera ab altero capite dictæ catene. Et quod ad ipsum Volgolium sit aspe opportuna ad bariendam aquam.*

¶ VOLGRANUM, {VOLGRENUM, ut supra Vogranum.} Tabularium S. Benigni apud Perardum pag. 138. *Quiescit clamaverunt querelam, quam habebant adversum nos de redemcia decime, & Volgrano & conre, & de domo, quam habemus ibidem.* Vetus Charta apud Besilium p. 422. *Quidquid in heredo & area habebant, gerbas, aique Volgrenum, &c.*

¶ VO-IPES, Vernix, velox pedibus. Livetprandi Histor. apud Murator. tom. 2. p. 438. col. 1. *Rem nonnulla bis finitula dicere caperas, quod Volipes nuncius Hungarus in Maresburgio... effe nunciabat.* Vita S. Gerardi l. 2. c. 5. Bened. p. 270. *Non distulit humillima petitione per Volipem legatum effigere, quatenus ad sui præcationem usque dignaretur desinere.*

¶ VOLITATICUM, Vide Volas ilaticum.

¶ VOLITU, pro Volidus vel Volerus, Fungi genus in Vita S. Pardolfi ex Cod. Lemovic. lautato à Mabill. l. 2. c. Bened. part. 1. p. 376. *Locus est in Lemigis.*

¶ VOLI: EH: N. Vide Fabnelen.

¶ VOLSSORS, Statuta Massili. l. 3. c. 18. *Statimus, quod in lapidibus vendendis in Massilia, & ejus territoria servetur hæc forma, scilicet quod Volssors habeant duos palmos, &c.* Subesse incendum videtur.

¶ VOLSURA, Vide Ruffa.

¶ VOLTA, Fornix, Vide Volutio.

¶ VOLTA, Terra locum aliquem circumcludens; *Vautar*, circumagere *Vauto*, ambitum dicunt. Provinciales. Charta ann. 1110. in Charul. Apeni fol. 73. *Damus la Volta da molia ea Pervecum ad vineam plantandam, tali tenore ut... in perpetuum tres partes habeant, & de omnibus arboribus in supradicta Volta plantatis quantam partem canonici reddant.* Hinc Volta nuncupatur loca quædam aquis circumclusa. Charta S. Odilonis an. 1025. l. 2. c. 6. Bened. part. 1. p. 635. *Incepimus edificare ecclesiam in quodam proprii juris monticulis, qui Volta vocatur, eo quod præterfluentibus aquis Hylaris fluminis, partibus ex tribus concluditur, & ita ut dicam, quasi sinuati involvitur.* Exstant præterea Volte de Ventadour, in pago Vivariensi; Volta Podemniaca, in pago Valavio. Vide Valesium in Notit. Gall. p. 621.

¶ VOLTA, Margo patei, quia in orbem est. Chron. Parmense ad an. 307 apud Murator. tom. 9. col. 365. *Est in ipsa contraria fuit Parma (Rumen) sic magna, quod fuit desuper à aliis puteorum contraria, ita quod puteum implevit.*

¶ VOLTA, Ornamenti genus, f. Circulus. Statuta Vercelli. l. 1. fol. 27. v. *Appellatur jocalium intelligatur garla da una qua portatur omni die, & Volta una & eorise qua portatur omni die.*

¶ VOLTARE, Concamerare. Vide in Volutio.

¶ VOLTICIUS Pons, Versatilis, Gall. *Pont tournant*. Petrus Azarius apud Murator. tom. 16. col. 435. *Est tunc deliberati ponem l'olticium ipsius terre de presferunt à parte quam gens erat marchionis.* Vide in Pons, col. 643.

¶ VOLTIO, Charta Italica an. 1356 in Histo. Bononiensis lib. 1. pag. 25. *juxta viam publicam, ... juxta Volsonem antique porte civitatis, &c.* Vide forte quod Volta 1.

¶ VOLTURA, in Charta Cluniac. apud Ægidium Bry in Hist. Comit. Pericelli. l. 2. pag. 72. *Volturnum etiam melendia qui in ipso flagno sunt est de annoni finis concedo eis.* Sed leg. videtur Moltura. Vide in Moltia 2. Volturna, pro Fornix, vide in Volatio.

¶ VOLTURIUM, in Gloss. MS. Sangermanensis. Vultur, nostris etiam Volour, seu Vautour.

¶ VOLUBILIS, Vide Mambilis.

¶ VOLUCLUM, Vide Volucrum.

¶ VOLUCRARE, Subigere, in Gemma.

¶ VOLUCRES DENARII, vulgo Utegerbi, in Legibus Opstalbomicis Frisiz c. 21. Kiliano Uteger, est drachma, numpus 4. fuserorum, aquilæ, sive angeli volantis effigie donatus.

¶ VOLUCRITARE, Celeriter locum pertransire instar volucris. Occurrit in Vita S. Samsonis Episc. Dolensis. Vide locum in Venalis.

¶ VOLUCROSUS, Abundans volucris, in Carmine de Laudibus Lutetiz ad calcem Consuetudinum, Universit. Parisi. pro Robertum Goulet edit. an. 1517.

¶ VOLUCRUM, Involutum, quo peregre euntis facinæ ac vestes conduntur, ac involvuntur, Gallis Male, portemanteau. Glossarium S. Bened. Volucrum, *Tauca*, Gregorius Turon. l. 3. Hist. c. 15. *Unum etiam Voluerum cum vestimentis tollentes.* Lib. 4. c. 26. *Cumque hæc collegeris rebus, scilicetque Volucris, à canobis pararet egredi.* Adde l. 5. c. 19. *In obsequio Voluerum delabi,* in Vita B. Mariani Abb. Ratip. n. 1.

¶ VOLVERE, Expellere, ejicere, Gall. *Chasser*. Inquisitio an. 1268 ex Schedis Præl. de Maranguer: *Et custodiabant oves suas in dicto territorio alie & basso sine prohibitione alicujus, & non vidit quod aliquis Volveret eos, nec ejiceret de dicto territorio.* Infra: *Est non inveniebant qui Volveret eos, nec diceret eis: male facitis quia buccensis.* Rursus: *Nullus Volvebat cum, nec pignorat eum.*

¶ VOLVERE SE, Vertere, Gall. *Se tourner*. Afla S. Franciscæ Romanæ tom. 2. Mart. pag. 105. *Quibus dicit Volvit se Regina cæli ad beatam Franciscam.* Vide Volutus.

¶ VOLVERE CAUSAM FINIAM, Eam renovare, in indice seu rotulo rursus inscribere; Galli diceremus: *Remettre au role*. Leges Rotharis apud Murator. tom. 1. part. 2. p. 48. col. 2. *Et hæc addimus atque de finimus, ut cause, quæ finitæ sunt, non Volvantur. Quæ autem non sunt finitæ, aut quæ mota fuerint, per hoc Edictum incendantur, & finiantur.*

¶ VOLUMEN, Tholus, Vide in Volutio.

¶ VOLUMINOSUS, Glomerosus, convolutus Sidorius Carm. 9. 76. *Angues corporibus Voluminosi alta squamea crura porrigentes, in vestigia sauce desinebant.*

VO-

VOLUNTARIUS, Qui ultro militat, & castra sequuntur, nec sacramento militari adstricti sunt. Capitolinus in Marco: *Instante adhuc pestilentia, & deorum cultum diligentissime restituit; & servos quemadmodum bello Punico factum fuerat, & ad militiam paravit, quos Voluntarios, exempte Volentium appellavit.* *Quidam tamen ejusmodi meminit Georgius Pachymeres l. 2. cap. 14. [Vide Volentes.]*

VOLUNTARIUS, Propensus, qui ultro in rem aliquam incumbit. Vita S. Ildorici Episcopi Hispanensis l. 20. *Si quem in lege Domini Voluntarium reperisset, nimis venerabatur dilectione, & inter suos secretarius amabilius annotabat.* [Chartra an. 1523. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. p. 335. *Ad ea Voluntarii sumus.*]

VOLUNTARIUS, Qui tributum voluntarie praestat. Vide *Talia*.

VOLUNTARIUS, Pertinax, obstinatus, nostris *Volentzaro*, eadem notione. Chron. Jo. Whetamstedii pag. 329. *Abbas, nuncium istud audient, & fratres in suis diis Voluntarios potius quam rationabiles esse intelligent, &c.*

VOLUNTARIE, Libenter, Gall. *Volentiers*, occurrit non semel in Capit. Caroli. C. tit. 26. 28. 31. &c.

VOLUNAS, Tributum spontaneum. Vide supra *Talia*.

VOLUNTAS, Id quod cuique rei convenit. Statuta S. Claudii an. 1498. p. 81. *Ministrare debet idem piscancini. . . falsas croceas vel virides secundum naturam & Voluntatem carum.*

VOLVOLUS, Instrumentum piscatorium, retis genus, idem quod *Verbeolum* & *Versulium* supra. Vide in his vocibus. Chartra Thosiacensis ano. 1404. *Tenes quasdam rivus & aquas piscatorias seu pos Volvolorum ad capiendum pisces.* Alia ejusdem anni: *Guillelmi Regis tenes ista foramina seu portus ad ponendum Velvols existentia in dicto prato.*

VOLUPTARE, Voluptatem afferre, voluptate donare. Brito Armor. l. 11.

. . . . . nunc mixta preceptis

Viva concervant, aliena tibi Voluptas.

VOLUPTIFICUS, Apuleius lib. 2. Florid. Jovis (Hella) *benefica, Venereis Voluptificis.* [Id est, voluptatem parit.]

VOLUPTUOSE, Delicate, *Voluptuosus* ment. Roland. Patav. in Chronico Tarvisino, apud Murator. tom. 8. col. 310. *Minabantur quidam Voluptuose viventes civitatem Vicentiam insulare.*

VOLUTUOSITAS, Voluptas. Johan. de Cardalisco Serm. in Circumcisioe Domini: *Tantumque bestiales ratione non utentes, & Voluptuositati servientes, &c.*

VOLUTABRUM. Vide *Volutarium*.

VOLUTARE, Vasis species. Apertius l. 2. c. 3. *Ubi jam commisueris, utrum passam, arenam, vel passum desuper confrastrum, asperget, atque in Volutari inferos.* Lib. 5. c. 2. *Quam bene servaveris, obligabit, addet in Volutario leam cum viriditulecula.* Adde lib. 6. cap. 2. & lib. 8. cap. 7. ubi Humelbergius legendum potat *volutari*, quod est vas volaticis servitico; unde illud Marcialis lib. 14. Epigr. 101.

Cum mihi bolles dederint tam nobile nomen,

Protopomii, pudes beu, servico coliculis.

VOLUTARIUM, *volutari*. Gloss. Lat. Græc. in MSS. *Volutabrum*.

VOLUTATICUM, Vestigal seu tributum quod prodamano, quod in viis publicis cursus *volutum* facere solent, & solvitur domino predii. Chartra Pipini Reg. an. 759. apud Felibian. Hist. Sandion. inter Probat. p. 28. *Reinoldus solone infra Parisiis ex navibus & penis Volutatici et solatici, &c.* Vide *Volutaticum*.

VOLUTIO, Fornix, concameratio, Gall. *Voûte*, quod sursum in fornici speciem *volutatur*. Papias: *Concameratio, fornix, transvolatus*. c. Vita S. Eligii l. 2. 45. *Vism est Episcopus, . . . in edificata ultra altare Volutione, illic ei demum condignam facerent translationem.* Vita S. Defiderii Episcopi Caduerensis c. 111. *Seputuram quoque sibi in eodem monasterio sub doctri lauris Volutione preparari jussit.* Cap. 17. *Qui monasterii septa, prerogativa quadam dignitate in . . . domorum amplitudine, & basilicarum admiranda nituitudine, ac Volutienum ambienda pulchritudine, pene studio ne singulari fabrica sustineret.* Gregorius Turon. l. 1. de Mirac. S. Martini c. 38. *Crypta super cet miro opere fabricata est, quæ in arcuum modo Transvoluta firmissima stabilitate subsistit.* Idem l. 10. Hist. c. 31. *Ad id niam basilica fundamenta fecit, et æque ab eadem uno opere constituit & Transvoluit. Ea vero transvoluta disruptione pariete necum edificas.* Eremianus Monachus in Vita S. Philiberti Abbate. c. 29. *Locum sepulture mirifice est Transvolutus, tribus perinde abditis circumcirca adiectis.* Chronicon Abbatiz S. Trudonis l. 6. initio: *Similiter & cryptam, quam Volutam tantum invenit, ceteris in nubibus quæ decrant, consummavit.* Gloss. Alfrici, *volutilis*, *lynpealt*, i. rotundus. Græc. Lat. *volubilis*, *Volubile*. Næsi *volubilis*. Conflansio Porpbir. de Administrat. Imper. Vide Salmastium ad Solinum p. 1219.

TRANSVOLUTIO. Vita S. Saturnini Martyr. *Transvolution: desuper tumulum multis latere diligenter excavit, &c.*

VOLTA, Fornix, Italice etiam *Volta*. Superior *Voltarum* sublimitas, apud Sugerium lib. de Administrat. l. 9. cap. 28. Adde c. 31. Durandus l. 1. Ratio. cap. 1. num. 19. *Exedra est absida, sive Volta.* [Chartra Philippi Reg. Franc. an. 1206. ex Tabular. Monis Mart. De qua Volta redebat singulis annis unum bisantium. Tabular. B.M. de Bononuntio Aurel. Ut in mea dictam capellam . . . de coperturis; Voltis, muris, & aliis refectionibus habeatis sustinere.] Liber niger Ecclesie Dubliensis apud Jacobum Warzum in Antiquit. Hibernicis: *Dedit S. Trinitatis & Donare primo Episcopo Dublineus locum ad edificandum Ecclesiam S. Trinitatis, ubi fornices sive Volta sunt fundata, &c.* Thomas Riche Canonice Ecclesie Cathedralis S. Trinitatis Dubliensis de Fundat. ejusd. Ecclesie: *Quapropter S. Patricius celebravit Missam in uno fornico sive Volta, qui in hodiernum diem appellatur fornix, sive Volta S. Patricii.* Le Romaz d'Abland MS. *Et dis que li Messagers y entrorent par Vaultes, qui estoient fautes desous terre de long temps, & par desous ces Voltes est d'Abland, que pouvoient moult bien secourir, &c.* Vide Petrum Mariam Campum in Hist. Eccles. Placent. lib. 14. pag. 17. [Occurrit præterea apud Marten. tom. 3. Aocd. col. 1630. 1934. Bollandsii tom. 6. Maii pag. 49. Murator. tom. 6. col. 410. tom. 8. col. 1148. tom. 9. col. 803. tom. 11. col. 908. 1011. 1147. tom. 15. col. 499. in Statutis Astens. fol. v. &c.]

VOLTA, pro Cella vinaria & carcere, quod in *voluta* fornici speciem exstrui solent. *Quadam cavea seu Volta lapidea*, apud Fantonom Hist. Avenion. pag. 164. *Volto*, carcer, au Roman de Parteneux MS.

Et viennent à la Volto obscure,

Ou li frans bon se demure.

Infrat.

Sont venus à la geole

En quei Parton open s'afole.

VOLTURA, Idem quod *Volta*, fornix. Hist. Monast. S. Laurentii Leod. apud Marten. tom. 4. Ampl. Coll. col. 1139. *Reconciliatus itaque abbas fecit pingi apostolos Petrum & Paulum & circa Volturam.*

VOLUMEN, Tholus. Vetus Interpres Palladii Lausiacor.

Isacor. c. 22. *Trium sibi Voluminum callulas fecit. Ubi Pal-*
ladius c. 43. *Tyr. c. 63.*

VOTA, Eadem notione. Charta ann. 1246. apud Co-
lumbum in Episcopis Sistrac. l. 3. n. 21. *Nec aon calafalia ...*
Item votam S. Joannis contiguum B. Tyrseum pertinens
est omnibus. [Comput. an. 1202. apud D. Brussel tom. 2.
de Ufu feudor. pag. 102. col. 1. de Vota sub Castelleto, 30.
fol. Charta an. 1251. apud Stephanotium tom. 3. Anti-
quiq. Bened. Piclav. pag. 873. *Cum frater Tebanes de*
Villa Dei sacris ecclesie nostrae acquisivisset & de pro-
prio suo cedidisset domum cum Vota, ... tradidit Beadi-
ta mulieri, ... excepta tamen Vota & interiori particu-
la ejusdem domus quae per parietem dividitur, quae
estiam votam & particulam dilectae domus sacristae Nobilia-
reccas in perpetuum possidebis. Tabul. Sangerm. an. 1267.
Iuxta domum dilecti Guillelmi de mercantiis & votam cle-
mosinarii nostri.]

VOUTA, Fornix. Comput. an. 1270. apud Lobinell.
tom. 2. Hist. Britan. col. 414. *Item sunt in Vouta 40. cipbi*
alibi pedibus. Charta an. 1370. ex Tabular. S. Victoris
Massili. Solvimus magistro Johanni Joglari lapidaria
magistro operis turris portalis Laurei pro Voutis & am-
plectibus secunde turris dilecti portalis faciendis, &c.
Chron. Beccensis Monaster. MS. *Fecit praedictus Do-*
minus Gaufridus Voutam continuari & antiqua con-
juangi. Statuta Grandimont. apud Marten tom. 4. A-
necd. col. 1237. *Vouta quidem ecclesiarum sint tantum*
plane, & simplicitati aulicae religionis congruae. Le Vie
de Jesus Christ MS.

Jouste le mur en est venus
Sous le Voute d'aa aor volo, &c.
Le Roman de Roberts le Diable MS.

D'ales le cbien kober se couche,
Qui de les une Voute eus couche.

VOSTA, Eadem significatione, Gallice *Arcado*.
Charta Petri Senon. Archiep. an. 1213 ex Chartul. Mau-
rigniac. *Habebit capicerias altare competentis intra ambi-*
tum magis ebori ecclesie sui celebravit, donec navis eccle-
siae de uaa Vosta creverit.

VOLTARE, Con. amare, Gall. *Vouter*. Chron. bre-
ve S. Dion. apud Abern. tom. 2. Spicil. p. 813. & Feibian.
Hist. vandion. inter Instrum. p. 201. *Turris abi sunt sym-*
bala a parte vestiarum aon erat perfecta, nec Voltatas erat
eborus. Hist. fundat. Caelestin. Successio. apud Mar-
ten. tom. 6. Amplif. Collect. col. 608. *Deinde sacristiam,*
capitulum & collationem contiguae de lapide Voltatas su-
pra, &c.

VOLUTUS, Subversus. Mirac. S. Walarici tom. 1.
Aprilis p. 8.

A fando templum qui demonis arto Volutam
Incipiens struxit.

1. **VOMERES IGNITI**, Purgationis per ferrum can-
dens species, quos qui innocentiam suam jubebantur
adstruere, calcare nudis pedibus tenebantur. *Ad vocem*
Vomeris ignito iudicio Deie examinare, in Capitular. ad
Legem Salicam cap. 5. in Lege Anglorum & Saxon. tit.
24. in Capitular. an. 803. cap. 5. in Lege Longobard. lib.
1. tit. 10. §. 3. in Capitular. Caroli Magni lib. 4. Append.
2. cap. 3. & in Legibus Henrici I. Regis Angl. cap. 89.
Capitula Theodori Cantuarien. cap. 36. & Concilium
Moguntinum sub Rhabano cap. 24. *Qui Proshyriem*
occidit, si liber est, cum 12. juris, si autem servus, per
12. Vomeris servos esse expurgat. Annales Francorum
Metensis & Regino ann. 887. *Idque se approbare Dei*
maipotentis iudicio, si marito placeret, aas singulari
certamine, aasigatorum Vomerum examine fiducialiter
affirmat. Vita S. Cunigundi Imperatric. n. 2. *Sed quia*
crudelis est, qui famam suam negligit expurgationis gra-
tia, ad Vomeris candentes illud sibi iudicium elegit, quod
propter duritiam hominum institutum esse cognoscitur. In-

Tom. VI.

fra: Hoc dicto, stupentibus & flentibus universis, qui a-
derant Vomeris candentes nudo velligio calcavit, & sine
adulterioris molestiae securi pertransiit. Similia habentur
in Vita S. Henrici Imper. cap. 21. Helmodus l. 1. cap. 24.
& ex eo Anonymus in Chronic. Slav. cap. 25. *Et ve-*
stavit Comes, ne Sclavi, de caetero jurarcat in arboribus,
fontibus, & lapidibus: sed offerrent criminibus pulsa-
tes Sacerdotes, ferro ac Vomeribus examinandos. Alber-
tus Abbas Stadenfis an. 1191. & ex eo Cromerus in Me-
tropoli lib. 7. cap. 14. *Interfectores examinati iudicio*
duodecim Vomeribus, rota supplicio essent afflicti. Annal.
Winton. Eccl. *Famiae illa ias famis pro se ipsa 4. pro Epi-*
sco 5. felicit 9. continuo passus super 9. ignitos Vome-
res faciat nudatis pedibus: si titubaverit, si singulos Vome-
res pleno pede non prefferis, si quatuordecimque lesa
fuerit, sententia praefata in maebum & foraticariam, &c.
Ignitorum Vomerum examea, apud Reginonem an. 887.
Per ignitos Vomeris incedere, in Actis Synodi Remensis
in causa Arnulphi. Adde Gobelinum Perlonam in Cos-
modromio aetate 6. cap. 52. Saxo Grammaticus lib. 13 de
Haraldo: *Quicumque Magna Hibernia populatore pro-*
creatum astraxerit, affirmationi suae fidem divini examinis
argumento prestare iussus, super cadentes laminas na-
datis pedibus (nam id ab eo experimentum postebatur) in-
cessit, bisque nulla ex parte corruptionibus, complurce
Norwagensium liquido incoluntibus miraculo ad asser-
tienis suae credulitatem perduxit. [Theodoricus Hist. Nor-
wag. Reg. c. 34. *Sywardus ... iussit eum calcare novem*
ignitos Vomeris contra ecclesiasticam censuram: sed, ut
credidit, divinitus adiutus inultus apparuit.] Andreas
Suenonis Archiepisc. Lundensis l. 5. Legum Scanicarum
c. 15. *Sin autem prius ferri candentis iudicio conviciatur*
exultus, in principali causa succubuisse pariter censetur.
Asi obtinuerit, astroboque permittatur heres ad bac oculo
virus eodem ordine singulos singulis vicibus accusare. Pe-
nitremo si aallus coram convictus fuerit, decimum eodem
ordiae accusatur, hoc modo ad calcandum Vomeris ar-
dentes compellat, ut iures eam viris 12. quod ac lucris
nec odii causa ei homicidii reatum imponat. Alibi ait,
triplex esse ferri iudicii usus receptum, unus, a quo
in duodecim ignitis Vomeribus calcandis confisus, &c.
U. porro vomeres ejusmodi benedicentur, vide apud
Hugonem Mathoudum in Observat. ad Robertum
Pulium p. 175.

PEDALE EXAMEN praeterea appellatur ejusmodi pur-
gatio in laudatis Annalibus Wintoniens. Ecclesiae, quod
vomeris ignitos pleno pede promittere debere, qui ejus-
modi iudicio exponeretur: *Novissis, quod plus de in-*
dalgentia quam de rigore procedit sententia, quae non di-
cant decerni, sed sustinet Pedali examine crimen capitale
purgari. Vide Ferrum candens.

V. a. VOMERES, Machinae jaculatoriae. Gesta
Tancredi apud Marten. rom. 3. Anecd. col. 176. *Mis-*
silia jacula emiaut, comias Vomeris marmora de-
mittant.

V. VOMERULUS, Ferrum lanceae obtusum. Vide
supra Soter.

VOMITARIA. Macrobius Saturn. l. 6. c. 4. *Virgilias,*
Maesalatantum totis vomis edibus undas. Pulchre: *Vom-*
is undam, & antiquae; nam Ennius: Et Tiberis flam-
vomit in mare salsum. Uade & tuac Vomitaria in specta-
calis dicitur, unde homines vomitatum in gredientes in
sedilia se fundunt.

Hinc Vomitaria vel Vomitaria nuncupantur atria
Ecclesiarum ritu Gothico extructurum, ut observat le
Blanc in Traict. architect. p. 9. edit. 1733.

V. VOMITARIA, in Gloss. Lat. Graec.

VOMITUS SANCTITATIS. Vet. Penitentialis ap-
ud Morinum pag. 35. *Qui vero inebriantur, contra*
praecipum Domini, si Vomitus sanctitatis habens, hoc

Z. z.

est,

est, Ebriositas, quando sensum mentis immutat, & lingua balbutit, & oculi turbantur, &c.

¶ VORA. Liturg. Gallicana Mabill. p. 264. *Us à delictis jejuniantes absolvat, quos incautus essentia Vorarum in praviatui transgressione immergit.* Gulam significare videtur.

¶ VORACES, pro Vortices. Vide *Venari*.

¶ VORAGO. Inventar. Eccles. Ancienfis an. 1444. *Item duo casselli argenti pro cappis ponderis 12. unciarum & dimidia, quorum unus est quadratus ad modum Voraginis, cum uno emauo quadrato, &c.*

¶ VOXANGIA. Vassitas. Epist. Caroli VIII. Reg. Fr. an. 1494. apud Marten. Itinir. litter. p. 381. *Revoluuntur innumerabilia damna & incommoda, cedet & Vorangias, ac nobilium civitatum & fidei um populorum desolationes & devastationes, &c.*

VORANTA. Modus agri. Charta Anglica laudata à Spelmanno: *Retinuit ad opus suum de eadem terra in villa de Heiden uiam Vorantam terre, scilicet dimidiam virgatam, que fuit Gwarini Palmar, & dimid. virgatam de domino eiusdem terre. Sed legendum virgatam, quod sequentia evincunt.*

¶ VOXATRINA. Popina, ubi carnes vorantur. Terull. Apologet. c. 19. *Non epulis, nec pota cultis, nec ingratis Voratrinis dispensatur.*

¶ VORSEIS. Viminalia Charta Thoffiac. an. 1404. *Tenet pratum cum suis foraminibus vocati de la Gotta, & les Vorseis, & les troues ipsius prati existentibus circum circa.*

¶ VERSURA. Cætus, conventus. Charta ann. 1523. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. pag. 313. *Qui (marcbas) nobis iuxta sigillat litteras multis annis debuit, in Vorura atque conventu ad festum trinum Regum ... adnumeraret.*

¶ VORTACIUS. Cognomen Arnaldi cuiusdam Bernardi I. Petragoric. Comitit filii; quod lupum, ut vocant, antroprophagum fortiter aggressus superaverat, sic appellatus. *A Vortago, Morbus cum omnia circumagi videtur: scotoma, scotodamia, cum caligine multa oculi offunduntur, & caput gravatur cum rotatione, apud Laurentium in Amalthea. Vide Beslium in Comitib. Pictav. p. 47.*

¶ VORTING. Chron. Episcop. Meseburg. apud Ludewig. tom. 4. Reliq. MSS. p. 424. *Item quod ipsi eives in perpetuum singulis annis & quater in anno, quando iudicium seculari, vulgariter Vorting, servari & celebrari cogerit, omnes claves turrium, valvarum & munitionum civitatis Meseburgensis episcopo & capitulo ibidem protempore existentibus, absque contradictione aliquam presentabunt.*

¶ VORWERCK, VORWERKUS, Villa, prædium, German. Vorwerck. Vita S. Meinwerck. to. 1. Junii pag. 523. *Us ... de episcopatu unum V. werck cum 20. litris & 12. araris ei concederet. Charta fundat. Eccles. Rabeurg. ann. 1188. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. pag. 237. Ad hoc iura A. bim sequentur Vorwerck, circulus scilicet Rabeurg cum aliis comprovincialibus pertinens, unde cultibus episcoporum libere decem Vorwerckos emancipavimus.*

¶ VORZEHENT. Primitia. *Ad hec decimat, vulgo Vorzehent, quas in nostris parochiis, videlicet ... in capella Hohenburg dicti fratres ex pia Poustificum possidet traditione scripto presenti & episcopali banno communimus, in Introduct Christophori Mulleri ad Hist. San. Hippolit. tom. 1. Miscell. Duellii p. 376.*

¶ VOS. Litteræ Caroli VIII. Reg. Fr. an. 1483. inter Obler. Godfredi ad Vitam ejusd. Reg. p. 385. *Sic si, ut supra placuit, Rex in quo Visio, in quo Vos, Dominus Desquerd, & plures alii erant. Par le Roi, en son Conseil ou quel Vous eussiez, &c.* In Statuto Caroli V.

Reg. Fr. an. 1373. tom. 5. Ordinat. p. 653. Formula in Litteris Regiis usitata qua Cancellarius denotatur. Hinc simillima est ista, *Ad relationem vestram*, quæ passim occurrit in Litteris Reg. Vide eandem Ordinat. 10. 5. p. 581.

¶ VOSAGUS, Vosagus, solitudo. Charta i. herodici Calensis pro Monast. Morbac. apud Eccardum in Origiu. Habsburgo. Auflr. col. 113. *Monasterium virorum in beremo vasti, quæ Vosagus appellatur, in pago Alsatinsio ... conatur esse constiture.* T. Ellam. Folrad Abb. an. 777. apud Felibian. inter Probat. Hist. Sandion. p. 38. *Tertiam cellam infra vasti Vosago edificavit, ubi sanctus Cocovatus requiescit super fluvium Laime.*

¶ VOSARE dicitur a Vos, sicut Tuare à tu: unde quidam:

Unum Vosamus falso: vere quo tuamus;
Joh. de Janua: unde Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Vosare, Vosare.* Vide *Vosare*.

¶ VOSTA. Statuta Eccles. Andegav. an. 1423. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 525. *Prohibemus fortiegia, siue invocations, divinationes seu Vosta facere, &c.* Leg. Vota. Vide *Cassier* 2. & *Votum* 1. Alia notione occurrit in *Volusia*.

¶ VOSTUS, pro *Bostris*, mutato b in v. Vide in hac voce. Charta Roberti de Curtiniaco apud Thomass. in Bitur. p. 417. *Hominis dilecti ville habebunt usagium in Vosta.*

¶ 1. VOTA, pro *Bostra*, vel *Bohada*, Servitium quo vassallus seu tenens unum par boum domino prestare teneatur ad illius vinum conducendum. Vide in *Bovægium* & *Vinada* 1.

¶ 2. VOTA, Fornix. Vide in *Volusia*.

¶ VOTALIS, Votivus. Vita S. Bonz. tom. 7. Mailp. t. 64. *Et sub obligatione Votali promissis, &c.*

¶ VOTANEUM, Votum temere factum. Conc. Avenion. an. 1326. can. 37. *A quibus juramentis eos absolvimus ad cautelam, ut pro Votaneum seu temerario sacramente, à suis Confessoribus punitivum recipiant salutarem.*

¶ VOTARE, Vovere, spondere Gloss. Lat. Gr. *Voto, vota*.

VOTAREA. Anastasius in Constantino PP. p. 65. *Philippicus hereticus in Imperiali promotus est arce, cuius & sacrum cum pravi dogmatis exaratione excavavit: unus suscepit, sed cum Apostolice Sedis consilio respuis. Huiusque rei causa zelo fidei accessus omnis cætu Romanæ Urbis in agnitionem, quam Greci Votaream vocant, sex continentem sanctas ac universales Synodos, in Eccles. B. Petri ere rerunt. Ad marg. scribitur *Pancaream*, ut & apud Baron. qui locus exscriptus an. 711. n. 1. (Murator tom. 3. p. 153. monet alias legi, *Botaream*.) Hanc imaginem rursum exrexisse Theodosium, Philippici & Anastasii successorem tradit idem Anastasius in Constantino PP. p. 67. *Protinus etiam, ut ingressus est memoratus Theodosius Regiam urbem, imaginem illam venerandam, in qua sancte erat sex Synodi depictæ, & à Philippico nec dicendo fuerat deposita, in pristino exrexit loco, ita ut bujus fidei fervore omnis ab Ecclesia cessaret quasi.**

¶ VOTATIO, Donum ex voto. Mirac. B. Simonis de Lipnica tom. 4. Jul. p. 548. *Poliectur ... cor de argenteo nido sepulcrum ipsius ... Cor etenim domine sue post Votationem missam recreatur uno modica ex parte.*

VOTIFICARE, Votum libare. Papias. (Votificandibus, dona libantibus, in Gloss. Iisd. Passio S. Mercurii. apud Marten tom. 6. Ampl. Collect. col. 743. *Præterea fecit cumque D. orum ad pignam ferventi prægiaturi Votificabant, procul dubio viciores effecti fortius templa statuebant ex voto, &c.*

¶ VOTTI SIMUM. Vide in *Votivus*.

¶ VO LIVE, O. habiliter. Litteræ an. 1394. apud Acher. tom. 6. p. 104. *Qui (Deus) vestras Reverentias sancti Spiritus gratia in promissis confirmet, & dirigat in longitudine dierum sollicitet & votare.*

¶ Vo.

¶ **VOTIVE**, Ex voto, sponte. Charta an. 3. Rodulfi Reg. ex Tabul. Dolensi: *Domini vero Fraterius Episcopus eam (Chartam) tangens Votive firmavit. Votive, cu voto, in Gemma.*

¶ **VOTIVUM**, Votum, opacrum. Littere Johannis Reg. Franc. an. 1355. apud Ludewigum. 5. Reliq. MSS. p. 456. *Serenissimo principi Carolo, Dei gratia Romanorum Imperatori, ... Johannes, eadem gratia Rex Francia inremitentia, semper successum Votivorum.*

VOTIVUS, Voce consecratus. [Gloss. lat. Gall. Sangerm. Votivus, votif, estrais par ven.] Gloss. Antiquz MSS. Votivum, immolatum. Papias: *Votivum, quod jam dedicatum est voto. Votivum, quod promissum est votis.* Lex Salica tit. 2. §. 14. *Si quis majalem sacrificium, qui dicitur Votivus, furaverit, &c.* Oratio super populum, in libro Sacramentorum S. Gregorii M. *Prejta, quesumus, Domine, ut semper nos B. Laurentii Igitescant Votiva Mar-syria, quae semper esse non desinunt a miranda. Ubi veir-wa, devota, Deo oblata & consecrata, interpretatur Menardus. Alias votivus, est voto expectatus, de qua voce multa commentatur Jacobus Gothofredus in Noctis ad l. c. Cod. Th. de Feriis.*

¶ **VOTIVE HOMINES**, in Codice censuali Irmonionis Abb. Sangerm. fol. 18. v. ii. appellati videntur, qui in servitium alicujus sancti voto adscripti erant.

¶ **VOTO DIO**, Charta ann. 632 apud Mabillon. Diplom. lib. 6. ch. 4. *Deinde per ipso fluvio usque rio quae est Salmagnaria, & Votodio Lupinioso & per alio latus, &c.*

¶ **VOTGORIE**, Ex voto. Th. Walsingham in Edwardo III. p. 169. *Haymo, Episcopus Rossensis sponte & Votorie renuntiavit episcopatu, resignavit illum in manus domini Papae. Forte contracte scriptum fuit pro Volu-sario. Vide Votive.*

¶ **VOTIA**, Instr. an. 1399. apud Marten. tom. 7. Amplif. Collect. col. 634. *Hunc effectum & zelum Dei, quem sub praedecessore meo, ut Votiam in tantum opabilem cun-ctis exponerem, non deposui postquam mihi onus principatibus incumbere.*

1. **VOTUM**, Concilium Namnetense can. 20. *Omni-busque interdicitur, ut nullus Votum faciat, aut conde-lam, vel aliquid maius profanitate sua rogaturus alibi deserat, nisi ad Ecclesiam Domino Deo suo.* Excerpta Gregorii III. PP. c. 16. *Si qui Votum voverit praeter Ecclesiam, vel qui divinitas faciat in incantationibus suis, ... res annos panitent.* Vide Cumeanum de mensura poenitent. pag. 37. c. 7. De iis votis intelligendus Canon. 6a. Synodi Trullanz: *τὰς τὴν ἀρχαίαν ἐκκλησίαν, καὶ τὰ λόγους ἀτά, καὶ τὰ λόγους ἀρχαίαν ... ἐκ τῆς τῶν πρὸς τοὺς πατέρας παραβιβάται βολήναι.* Quae enim ad hunc Canonem effudit Balsamon, nihil sunt. His conso-nant, qui habet Capitulare Pipini Regis Italice cap. 31. *De praevitiis hominibus, qui brumaticos colunt, (sic legendum) & de hominibus, qui subus maia certas incedant, & Votos voverunt, &c.* Designatur vero, ni fallor, his locis, Votum nomine, dies festus Romanorum, tertio Nonas Januarii celebrari solitus, qui in Calendario Bucheriano *Votum uncupatio* appellatur, interdicitur praedictis Canonibus, quod Paganilimum redoleret.

VOTUM, Sacrae preces, *νῆχη*, apud S. Augustin. Epist. 59. ad Paulinum: *Porro, si iustitias, ut dixi, in Scripturis votum appellatur ὅχη, excepto nomine orationis, ea proprie intelliguntur est oratio, quam facimus ad Votum, id est, πρὸς ὅχη. Voventis autem omnia, quae offeruntur Deo, maxime sancti Altaris oblatio, quae sacramento prae-dicatur nostrum illud Votum maximum, quod nos vovimus in Christo esse manus utique in compage corporis Chris-ti. Canon Missae: Memento Domine famularum famularumque tuarum, ... qui tibi offerunt hoc sacrificium* Tom. VI.

laudis pro se suisque omnibus, pro redemptione animarum suarum, pro spe salutis & iacolumitatis suae, tibi quae red-dunt Vota sua eterno Deo, viro, & vero.

2. **VOTUM**, Suffragium Vetus Statutum Academiae Perifensius: *Novi Magistri, priusquam admittantur ad congregationem Facultatis, iurabunt in ea fideliter re-ferre Vota Baccalariorum Formatorum de sufficientia Baccalariorum, qui sub eo de quaestione Tentativa responde-rit. Occurrit ibi pluries. [Vita Jacobi Gelu Archiep. Turon. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1947. Et habebam quatuordecim contrarias, verum super me Vota ceciderunt & meritum. Adde Concil. Hispan. tom. 4. p. 155.]*

¶ **VOTUM DECISIVUM**, Suffragii fereodi jus. Epist. Card. Carafae ad Card. Quirogam inter Conc. Hilp tom. 4. p. 22. *Abbas minime habere Votum (quod vocatur) de-cisivum, nisi si quod privilegium ab Apostolica sede im-petratum, vel legitima consuetudo praescripta eius suffragatur. Vide Vor 3.*

3. **VOTUM**, Nuptiae. S. Ambrosius ferm. 3. 5. *Soleat autem homines, sicut mos est in Votis facit, hoc est, nuptiis, praecipue saltare vel canere.* S. Augustinus lib. 11. de Gene-si ad liter c. 41. *Nisi forte sponsa erat ad parre tradenda, & expellenda erat Votum solentius, & conviviis cele-britas.* Canones S. Patricii c. 28. *Eadem ratio ob-servanda sunt prima Vota & prima concubitus, &c.* Fortunatus in Epist. ad Mumolenum l. 10. Poem. *Ad eajus* (filiz Mumoleni demortuz) *sorte Vota jam festinans familia servabat, sedule parentela excitabatur.* [Charta an. 1262. vel 1264. apud Acher. tom. 10. Spicil. p. 192. *Gubernaabit communes filios usque dum pervenerint ad etatem viginti annorum: dum tamen eadem domina ad secunda Vota sua convolaret.* [Fleta l. 4. c. 2. §. 16. Si donatarius ad alia Vota convolveret. Adde l. 3. c. 3. §. 6. & Alexandrum III. PP. in Appendice ad Concilium Lateranense III. part. 5. c. 1. Hinc dies votorum, pro die, quo nuptiae peregrinatur, in Lege Longobard. l. tit. 4. §. 2. tit. 14. §. 21. in Legibus Luitprandi Regis tit. 74. §. 2. Vetus Charta ann. 1093. in Tabulario Casaurienti. *Ut alia die post no-stem auspalem, qui est dies Votum nostrorum, &c.*

¶ **VOTUM**, Exactio seu praestatio voti nomine vo-titidem quo! *Precaria a. & Preces i. Teitam. an. 1156. in-ter Probat. to. a. novz Hist. Occitan. col. 358. Salvo etiam & quicquid Votum quem fecerat de vermitio, ut deinceps non fiat.*

¶ **Votorum**, quibus se obligant Monachi, in sim-plicitia & solemnitate distinctio, primi Monachorum pa-rentibus prorsus incognita, laiculis duodecim in-eunte antiquior non videtur. Gratianus dist. 27. allatis quibuldam in hanc rem canonibus addit: *Hic distin-guendum est quod votivum alii sunt simpliciter vo-ventes, ... alii sunt quibus post votum benedictio accedit consecrationis.* Et quidem hactenus nihil in-terfuerat utrum simpliciter ad monachum vel abbate quis susceperet benedictionem: at multiplicatis Monachorum congregationibus professiones ab eis exactae suas & be-nedictiones super eos date, ... ut monasticus ordo, quan-to firmitus in conspectu Dei & hominum & solemnitus ligaretur, tanto robustius & devotius ab ipsis ser-varetur, inquit Ivo Carnot. Epist. 41. De iis fassus Glossa in can. quod autem 27. qu. 1. & Glossa in can. quod voverent, ibidem.

¶ **VOTA SUBSTANTIALIA**, Principalia, potissima, quae Solemia vulgo dicuntur. Ab A. Capituli Parisi. Ju-lianus 1401. *Ho ut Martinus de Toulouse fecit tria Vota substantia. Hodie forer Agnes de Loudrev, Joana da Rivo de domo (dicit) Parisiensis professio suas & fecerunt tria Vota substantia. Vide Substantialia.*

¶ **Simplicior** quondam fuit formula solemnis me-nachismi professionis, ut discimus ex antiquissimo

Pontificali, ubi legitur: *Promitto Deo ego illi. & San-
cti ejus in quorum honore hoc consecratum est aratorium, &
ibi pueri illi, converterentur morum meorum, & pro
his rationem reddendum in die judicii. Qui vivis &
regnat.*

¶ **VOTUS.** Inventar. an. 1476 ex Tabul. Flamar. Item
plus unum *iacum Voti*, in quo quidem *Iacoe Voti* erat ali-
qua instrumenta in forma publici reditui.

¶ **VOVENDÆ.** Missæ votivæ. Sebast. Perusinus in
Vita B. Columbæ Reatinæ tom. 5. Maii p. 378. ¶ In Vo-
vendi frequentius superaddebat. Credo in Deum, & in-
jungebat imagines cordis.

¶ **VOUERIA.** VOUEA ARIA. Vide in *Vivarius.*

¶ **VOUGETUS.** Idem quod supra *Vauga.* Vide in
hac voce. Recensio apud Chassagnian an. t. sit. *Injun-*
ctum: una bastu sive unum Vougat, ultas Voug.

¶ **VOVITIO.** Votum. Mirac. S. Dionysii (æc. 3. Be-
ned. part. a. p. 363. Martium corporali iustitiam eueatam,
... mulier, Adela aomine. ... Christi votum allaturum mar-
tyribus, ... mox in ipsa Vovitionis articulo pridie Idus Se-
ptembrii videntem ablatus filium.

¶ **VOVIUGIN.** Vide infra *Wuigin.*

1. **VOX.** diversis non inanis accipitur: interdum en-
nim pro clamore militari, *Cry d'armes.* Cælius lib. 7. de
Mirac. c. 39. *Nos hodie de vira vobis dedimus, nos signa ve-*
strum militaria ibi vidimus, nos Vocem vestrum ibi audivi-
mus. De torneamento loquitur Will. Briton lib. 1. t. Phil-
lippid.

... *Necdum Vax ulla sonabat.*

a. **VOX.** Jus testimonii ferendi. Edictum Theodori-
ci Regis Italic 5. 48. *Quia hujusmodi persequat (servi & li-*
berti) neque in civilibus neque in criminalibus causis
contra patros aut dominos, eorumque liberos, etiam si pro
eis dicas, Vocem possunt habere legitimam, & Concil.
Francford. an. 794. c. 36. al. 3. De criminosis, ut non ha-
beant Vocem accusandi majores natu, aut Episcopos suos.
Definitio Concilii Duziacensis de Duda Monacha c. 2.
Quapropter Vocem non habent, ut sacramento de hoc sa-
crilego adulterio se ... valeat expurgare. Concilium
Pontigonense an. 876. *Si post quatuor menses purgare se*
canonice non poterit, nulli ejus Vox penitus undiatur.
Lactantius de moribus Persecutorum num. 13. de Chri-
stianis: *Non de rebus ablatiis agere possunt, libertatem*
deique us Vocem non habentur, id est, jus testimonii
ferendi.

VOCEN NON HABERE. dicitur apud Braconum l. 3.
tr. c. 34 §. 3. & in Fleta l. c. 34 §. 9. c. 38 §. 11. ille, qui
inter infames habetur, & eoque ipso ad testimonium di-
cendum non admittitur.

¶ **VOCEN DARE.** Accusare, deserre, querelam depo-
nere. Gall. *Former fa plusue.* Conc. Legion. an. 1012. in-
ter Hispan. tom. 3. p. 192. *Si quis vulneraverit aliquem, &
vulneratus dederit Vocem Sayoni regis; ille qui pla-*
*guum fecerit, persolvat Sayoni regis cannatellam vini, &
componat se cum vulnerato.*

3. **VOX.** Jus suffragii ferendi in Capitulis, &c. Char-
ta an. 1246. apud Columbum in Episcopo Sitaric. *Conce-*
dimus, quod in Capitulo nostro Vocem tuamquam Civitatis
habeatis. [Charta fundat. Capellæ Viennarum an.
1379. apud Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. p. 192. col. a. lu qua
(capitulo) ihsaurimus primam, dictus vero caeter post
eundem ihsaurimus immediate & secundam vocem ha-
beant. ... lu qua duorum vicariorum Voces pro una Voce dum-
taxat computabuntur. Adde tom. 4. Gall. Christ. novæ c.
dit. col. 116. & Hist. Mediani monast. p. 410.]

4. **VOX.** Jus, quod quis habet in rem aliquam. Lex
Wiltioth. l. 1. c. 4. tit. 3. §. 4. *Qui vero quidam tuores uat*
perjussione aut indignatione circumvenit, ut eos quos
perjussione debet, & de rebus reddere rationis: se-
quitur accipiat, vel certe diversarum obligationum

scripturas a billis exigendas iussit, quo extinctis Vo-
cibus eorum, qua illis competuit unquam inquirere, vel
recipere permittantur. [Testam. Guilfredi Comit. Cerri-
tan. an. 1033. apud Acher. tom. 6. Spicil. p. 432. *Quantum*
ibi habeo vel habere debeo, sive per prisione, sive per pa-
rentorum, vel per quicumque Vocem, &c. Charta an.
1070. in Append. ad Marcum Hisp. col. 1153. *Per bone*
*scripturam venditionis mea vendi vobis amos Vocem &
destruicos, possessiones, &c.* Per ulodium, sive per aliam
qualemcumque Vocem ... Per nos vel per nostram Vocem,
&c. in Charta an. 1126. inter Probat. tom. 2. novæ Hist.
Occitan. col. 442. [Berengarius Comes Barcinonensis in
donatione civitatis Tarracensis Romanz Eccle. c. 12.
an. 1090. *Ea scilicet deliberatione, ut ego & mei post e ri o-*
mmes ... teneamus hoc totum per manum & Vocem S. Pe-
tri, ejusque Vicarii Romana Sedis Apostolice, per quin-
que annis persolveat ei 125. libr. purissimi urgueti und
justum pensum. Charta Alfonsi Regis Legionensis apud
Anton. de Yezep in Chron. Ord. S. Benedicti tom. 3. pag.
227. *De & offero monasterio S. Vincentii Ovetensi, quod*
dicitur Capella Regum, totam Vocem & totum jus Capel-
lanie, in ipsa plantatione, ubicunque extensa fuerit, &c.
Charta Sancio Regis Aragon. æt. 1131. apud eundem
tom. 7. *Sicut unquam habui, vel tenuisse habere potui per*
qualescumque Vocem, &c. Charta Ranimiri Regis Ara-
gon. æt. 1173. apud Blancam in Comment. Rerum Ara-
gon pag. 647. *Cum suis terminibus, ... directis, premis,*
& populis, & montibus, & aquis & palustribus, & cum
omni censu, quod pertinet ibi, vel pertinere debet ad meam
regulam persequam vel Vocem. Alia apud Catellum lib. 4.
Rerum Occitan. p. 651. de quadam Inquisitione: *Aut si*
de ipsa infalsa terram erunt exiunt ad potestatem Rai-
uardi, nisi permittat posse in Voce Veidraai, &c. Vide
tom. 2. Capitul. Regum Franc. col. 1548.

VOX. Eadem, si fallor, notione, in veteri Charta Ri-
vopollensi æt. 888. apud Tepez in Chronico Ord. S. Be-
nedicti tom. 4. *Ipsa ulodo cum suis & terminis suis, si-*
cut in ipsa iudicio testatur, quem acquisivit per Vocem li-
berto suo, &c.

MALA VOX. seu Mala vox possidere dicitur is, qui
contra jus rem detinet. Charta Garz Regis Navarræ æt.
1185. apud Sandovallium in Episcopo Pampilon. qua
concedit Episcopo Pampilonensi, Syragogum Jan-
daorum de Siellu, liberum & integram, sine ulla Ma-
la Voce, ut peragendum in eo Ecclesiasticum minist-
erium, &c. Fort. Osce an. 1247. l. 5. *Quicunque misere*
*Malum Vocem in hereditatem, quam utius possidet, &
forte iusu unum unum & unum diem noluerit accipere*
directam de illo, qui tenet illam hereditatem, &c. Ob-
servantiz Regni Aragon. lib. 6. tit. de Generalibus Pri-
vileg. §. 21. *Passa sine Mala Voce resicere potest emptor, &
&c.* Adde Foros Aragon. lib. 7. pag. 132. v. 133. &c.
Michael del Molino in Repertorio Fororum Aragon.
pag. 331. *Viduitis iura si possidet vidui aliquam rem,*
& imponitur sibi in ea Mala Vox, debet in iudicio sumi-
nare heredes viri sui mortui, & dabitur ei dilatio, us
denotat Malam Vocem dictis heredibus sui viri, &c.
Adde p. 81. 8. a. v.

5. **VOX.** Actio, qua rem aliquam quis postulat,
ceu in eam jus habens. Notitia iudicati an. 1036. in Ap-
pend. ad Marcum Hispan. col. 1063. *Quod si aliquis bone*
utriusque sexus hanc donationem seu coacquisitionem dis-
rumperet tentaverit, Vox ejus in aula proficiat. Eadem
occurrunt apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 356.

6. **VOX.** Filcus, dominium. Charta Fernandi His-
pan. Reg. æt. 1210. apud Cencium inter Census Eccle-
s. Rom. *Si quis igitur ... hoc meum spontaneum salum ir-*
rumperet transmissit, ... per temeraria ausu parti regis
& nostre censum libras auri persolvat; & quod in vaseris
vobis vel Vocis vestra in contradiplum reddat.

¶ Haud

U Haud facile est divinare quid significet *Preadra* da vix da *Key* in Litteris ann. 1375. inter Ordinat. Reg. Franc. tom. 3. p. 565. *En vostre presence ont prins la Voix de la nre Seigneu, & mis ses penes & banieres & foriereffes de distes villes*. Ubi de supremi domini professione agitur: unde Cl. Editor suspicatur iis significari ab iis hominibus regum in eos agnitionem fuisse: haud probabilius fortasse conjectura existimem ego intelligendum esse proclamationes Regis nomine factas, quod signum eram supremi domini non secus ac vexillum meretricio, ut videre licet supra in voce *Vexillum*.

FALSIS VOCIBUS CANTARE, [dicitur Musicis de voce acutam vocem eminentem, Gall. *Fuasser*. Alii *faacibus* vocis originem accerfunt.] Institutiones Capituli Generalis Cisterciensis Ordin. cap. 71. *Viros doctos virili voce cantare, & non more summo, tianulis, vel ut vulgo dicitur, falsis Vocibus districatam imitari infertiam*.

VOYSKINE, Slavis dicitur Contributiones belli causa exigi solitæ, *z voyska*, exercitus. Ita Johan. Lucius l. 6. de Reg. Dalmat. c. 1.

UPLANDA, Superior cerra, Anglis, seu ut vulgo loquimur *terra firma*, respectu paludose; ex Saxonicæ & Anglicæ vulg., supra, & land, terra. Ingulfus p. 833. *Per nunc de Uplanda, id est, de superiori terra, senphib deferri jussit*. Vide Gul. Pryneum in Libertatibus Eccl. Angl. tom. 3. p. 990.

UPLANDENSIS, Uplandis, Rusticus, agrestis, silvestris, montanus. Leges Burgor. Scoticor. c. 57. *Si burgensis calumniatur per iuramentum, seu Uplandensem de furto aliqua invene in domo sua*.

UPOHECA, Apocha quomodo etiam forte legendum est, Gall. *Quittance*. Procurator Reg. Majoricæ apud Rymer. tom. 1. pag. 464. *Dantes & concedentes districte procuratoribus nris, vel alteri eorum plenam & liberam potestatem agendi, petendi, recipiendi & Utophegam de soluto faciendi*. Galli dicerent, *Donner quittance de payment*.

UPUA, Formula 14. ex Baluzianis: *Voluit Upua, & non nundo, &c. Forte pro Upupa*.

URA, *ura*, in Glossis MSS. Germani Paris. Edit. *Salcus, Hecura*. Distingendum *Hecura*.

URADEHT, Vide *Walaputa*.

URANIUS, **URANICUS**, **URANUS**, à Græco *ὐρανός*, *ὕψος*, Cælestis. In honore agit stratotatis *Urani*, in Hist. Translat. S. Hilarii Episc. Carcaison. an. 970. inter Probat. tom. 1. Hist. Occitan. col. 150. Guillelmus Gemet. l. 6. Hist. Norman. c. 3. *Decedente igitur Duce Richar. da à mundanis principibus culmine & regno ut credimus, Uranica scandente, &c.* Sequentia pro festo Purificat. B. M. ex Cod. Autiss. *Past sumera, Uranus in due ad babia galin*. Milite vetus Eccl. Carnor. in festo S. Launomari: *Illius salus fusa supplicatione Uranica patria civibus nos interesse coarce*. Epitaphium in Comment. litter. tom. 1. p. 543.

*Hic Jania gaude, qui vixisti sine fraude,
Ordine, regne Minor, sacri confertus epino,
Corporis Uranici, cujus conditor ices.*

Adde Acta S. Manfueti in Hist. Tu. l. 190.

URANITA, Badem notione, Gr. *ὕψος*, Mirac. S. Gibrani tom. 7. Mail. p. 620. *Ut ... irrigue superius petet, & Uranii civibus afficiatur*.

URASDA, Slavis dicitur compositio pecuniaria pro homicidio, vel membrorum mutilationem. Vide Joan. Lucium lib. 3. de Regno Dalmat. c. 1. & Statuta Ragusii lib. 6. c. 76.

VRATISLAVIENSIS MONETA. De *Jobanaci Vratislavensis* Godofredus Rhonius dissertationem edidit, Vratislaviz ann. 1693.

Tom. VI.

URBACIO, *Circumdulio*, *aspizacem*, in Gloss. Gr. Lat. [in MSS. *angerm. Circumdulio, arbutus, orbi*.]

URBANA, **URBANUS**, *Ecclesiæ arabes*, *Majores*, *Cathedrales*. Sermo 5. Abbonis apud Acher. tom. 9. Spicil. p. 105. *Aufertur namque perversa enludunt Urbibus Ecclesiis, nec non Monasticis, & villis, quibus debent Episcopi, Monachi & Canonici vivere. Diversis plane delis & fraudibus præditi invasores ecclesiæ destrunt præsidia Christianitatis, hoc est sedes Episcopales & Monasteria*.

URBANARI, Rempubliam administrare in urbe degere. Gloss. Lat. Gr. *Urbanari, & urbi*.

URBANTUS, perperam pro *Wantus*. Vide ibi. **URBANA**, Acta Murenfis Monast. p. 40. *Exceptis ngris & pratis & silvis, quæ ad nos ex toto quod dicunt Urbana, vel ad Clericam pertinent, &c.*

URBATUS, Sulco, qui fit in urbe condeoda urvo aratri designatus. Hist. Loiffen. Comis part. 2. p. 42. *Per & Hmoate exceptis: qui tunc, juxta Manuel, in Comp. Hist. Loffe. g. fol. 44. nondum fuerant Urbina cincta; manibus, aut den. 1. appidorum præparatis. Festus: Urunt circandas, ab eo sulco, qui fit in urbe condeoda a rvo aratri, quæ fit fossa similium uncis caruacione buris & densis, cui præfigitur vomer*. Gloss. Lat. Gr. *Urbanus, & urbi*. Vide Vossii Etymolog. in voce *Urbi*, & infra, *Urbus*.

URBECULA, Oppidulum. Dialogus an. 1456. apud R. Duellium tom. 1. Miscell. pag. 336. *Ejus ideo Diana dicata Nympba extra magna Urbecula non procul à Sillanis quadam castis*. Gloss. Lat. Græc. *Urbicula, & urbi*.

URBICARI **E REGIONES**, Quæ à Præfecto urbis administrabantur, urbi proximæ. Acta SS. Luceiz, Aucaiz, & tom. 5. Jun. p. 12. *Per omnem Italiam, non enim per omnes Urbicarias Africanasque regiones, &c.* Vide *Suburbicaria*.

URBICU, *Civis*. Vita S. Joanni. Abb. Parm. 10. 5. Mail. p. 183. *Cum quidam Urbicus ultra flumen, qui juxta murum civitatis fuit, transire voluisset, &c.*

URBICUS, *Publicus*. Charta Cornutiana an. 471. apud Mabill. Diplom. l. 6. Ch. 1. *Quæ omnes species nppensatas habent ad statum Urbicam argenti pondi quinquaginta quatuor uncias*.

URBICUS, *Romanus*, eadem ratione qua Roma *urbis* appellatur. S. Paulinus Epist. ad Severum tom. 1. p. 27. *sed plenius id care potuerunt conservi nostri, ... quantum nobis gratia Dominica detrimentum faciat Urbici Pape superbi discretia. Urbici pileres*, in Cod. Theod. l. 12. tit. 1. leg. 2.

URBOR, Charta Conradi Episc. Ratisbon. ann. 1224 in Metropoli Salisburg tom. 1. p. 337. & apud Tolner. inter Probat. Hist. Palai. p. 148. *Exceptum illam (advocatum) Duci recompenfari per feudum, quod vancara cepertit ad altissimum 50 librarum, quarum 10. fini abfolvi redditis, quod vulgo son 1. Urber*. Charta Ottonis Duc. Meranie an. 1131. ex Schedis Mabill. *Ceteram quia privilegium ecclesiasticæ libertatis, immunitatem videlicet ecclesiæ violari, & in possessione familiarum quæ Urbor vulgo dicuntur, &c.* Gloss. Teuton. Schilteri: *Urbor, arbor, reditus, usus fructus, Belgii arbor*. Vide *Urom*.

URBS AUREA, Roma. Petrus Diaconus lib. 7. Chron. Calin cap. 15. de Lothario Imper. *Juxta autem Urbem pervenit. Auream Romam dixit etiam Martialis l. 9. Epigr. 60.*

*In septis Mamurra dia, multumque vagata
Hic ubi Roma Junis Aeren vixit apex.*

Juvenecus l. 1. initio:
Non orbis, non regem boianum, non Aerea Roma.

Et Probatus in Apotheo l. 1:

Et veterata Deam percolat aurea Roma.

Z z z 3

Cat.

Catwelpplus in Epistola ad Catolum M. Regem: *Auream & Imperialem Romam intrasti, & Iulium regno cum omnibus preciosis à Rege Reguorum fuvuiter accepisti, &c.* Carmen de Carolo Calvo Imp. v. 17.

Aureo cum rotum regares Romam per artem Confilis, sublimē cupis solenniter assris Exultis, ac iouitru fuvuiter per climata mundi.

Auctor Panegyrici Berengarii Imp.
... *Valut tuus Aurea Princeps*

Roma diu, &c.

Adde Vitam S. Fatonis c. 124. Vitam S. Adalberti Episc. Pragensis n. 12. Alcuinum Pœm. 170. &c. In sigillis præterea Imperatorum *Auream Romum* dici annotat Angelus à Nuce.

URBIS ÆTERNA & ÆTERNABILIS, itidem Roma appellatur, in leg. 3. Cod. Theod. de Collat. donat. & in leg. 11. eodem Cod. tit. de Operibus publ. Vide Præfat. Baluzii in Regionem.

URBS LAPIDUM, Carnutum sic appellabatur: rationem docet Agano in Præf. ad Libr. Catarrum S. Petri Carnot. Erat (urbs Carnotensis) ex quadratis immausis lapidibus constructa, altisque turribus munita, & idcirco Urbs lapidum vocata.

URBS seu Civitas, ut Roma, sic Alexandria xxi. 1. est appellata, in Cod. Th. leg. 1. 5. tit. 12. de Legat. & leg. 9. tit. 1. de Operib. publ. Vide ibi Gothofred.

URBS & Oppidum idem sonat Valeio in Præf. ad Notitiam Galliarum pag. 13. & seq. Vide Oppidum, præp. pro Civitas dicta interdum sedes Archiepiscopali, præp. in monetis, ut observat Le Blanc de Monet. p. 155. vel 167. Vide Castrum & Civitas.

URBURA, Jus regium in fodinis aureis, argenteis, & apud Hungaros. Decreta Ludovici Reg. Hungar. an. 1351. c. 13. Si possessiones ipsas minoris Regia Majestas pro concambio habere nolit, ex tunc suo regale, seu Urburas juri regio pertinentes recipere suo nomine faciat. Quale autem fuerit ejusmodi regium in fodinis jus, doret vetus Fragment. de Urburis inscriptum: *Reges Hungaric ab eorum montanistis receperunt Urburas, bac est, de singulis mueris auri, argenti, & cupri babuerunt decimam partem.* Vide Thuroc in Sigilumum Reg. Hungar. cap. 15. [& Bonfinii Decades Rer. Hungar. edit. 1581. p. 113.]

URCA, Modus agri Charta Alexandri IV. PP. an. 1255. apud Ughellum tom. 1. Ital. sacre col. 53. edit. 1717. Ecclesiam S. Marie de Fulao in quatuor Urcam, & dimidiam, &c. sed legendum videtur Uncia. Vide in hac voce, num. 2.

URCARE, Lyncum clamor. Vide Baulre.

URCEOLUS, Inter ministeria seu vasa sacra recensetur. Lanfranc. Cantuar. Ep. 13. *Urceolus quis sit, liquido potest; se enim vas superius, unde lavandis manibus aqua infunditur.* Stephan. Eduens lib. de Sacram. altaris c. 4. ubi de Acolytorum ordinatione: *Accipitur & Urceolus, in quo datur ei potestas in fundendi aquam in culicem dominicum.* Testam. Riculfi Episc. Helensis an. 915. *Conchas atreas 2. ad ebriam conficere Urceolo uno cum aqua manile.* &c. Charta an. 1197. apud Ughell. tom. 7. p. 127. 4. *Daos Urceolos argenteos pro vino & aqua.*

URCEOLUS, in veteri Charta plenaria securitatis, exarata sub Justiniano, apud Brisilonium in Formul. pag. 637. *Conca aurea unu, Urceolo ateo uno, lucerna cum catenula, &c.* [Acta Episcop. Genoman. apud Mabill. tom. 3. Anal. eccl. p. 390. *Daos Urceolos argenti cum pyxide argentea ad hostias reponendas.*]

URCEOLUS, Sicula, Gall. *Seau*. Falcandus in Hist. Sicul. apud Murator. tom. 7. col. 557. *Ubi & rota volubilis ob sequio descendentibus itemque ascendentibus Urceolus, puto videas enahuriri, cisteruafque adjucentes impleri, &c.*

URCEUS, Sepulcrum, setetrum, ibeca reliquia-

rum. Adas S. Domitiani tom. 1. Febr. pag. 702. *Deus ofsa illa sancta levarentur & Urceo novo impoueretur, &c.* Vide Urna 3.

URCHRICHIAD. Leges Hoeli Boni Regis Wallie: *Urchricbiad, 1. Edling, qui post Regem habet succedere, pro omnibus qui sunt in Curia præter Regem, & Regnam, honoratur. Iste etiam filius ejus vel frater ejus. Locus ejus est in aula ultra ignem, in opposito Regis. Inter baredem & columnum primo loco habet judex sedere.*

URCIU, pro Urceus, in Testam. Ermentrudis, apud Mabill. Liturg. Gall. p. 463.

URDENANDUS, ex antiquæ scripturæ vel pronuntiationis vitiis, pro Ordinandus, apud Doubler. Hist. S. Dionysii. p. 689.

URGECERE, pro læpiss urgere, usurpat Lucifescalaritanus l. 2. pro S. Athanasio p. 124.

URGUERE, Acculare, in Cod. Th. tit. s. de Accusat. leg. 9. *Cum juxta formam juris antiqui, ei qui caperis Urgere, aut vindicta proposita sisti veru deculeris: aut supplicium, si sefellere.*

URQUERE, pro Urgere, in Præcepto Ludovici Pij ann. 822. apud Baluz. tom. 2. Capitul. col. 1431. & alibi.

URIGO, Verige, in Gloss. Arabico-Lat.

URINA, Origò, à vet. Gall. *Orine*, eadem notione. Vide Originatius. Charta an. 1287. ex Tabul. Calensis pag. 116. *X fabellis de Gregor recognovis se esse semina de corpore ecclesie S. Georgii Kalensis pro propria Urina ac etiam materna natione.*

URINA LAXIVA, Cerevisia dicitur cuidam Versificatori apud Henricum Redbisson. l. 347.

URINALE, URINALIS, Matello, Gall. *Urinal*, *Urinole*, *Urinarium*, *matellu*, in Gloss. MSS. apud Vossium l. 3. de Vitiis ferm. c. 56. Transact. inter Abb. & Monach. Crallenses an. 1351. *Infirmarius... debet habere pro monachis infirmis in dicto monasterio... ollas, mappas, manus ergia, Urinals, cellas (cellas) & oleum.* Charta an. 1338. tom. 2. Hist. Dalph. p. 363. *Duodecim duodecim ampborarum, sex duodecim duodecim Urinalium, &c.*

URINARE, à Gall. *Uriner*, *Mingere*. Miraculæ MS. Urbani V. PP. ex Tabular S. Viatoris Massil. *Rouennus erat per totum corpus valde infusus nec se cubat, neq Urinabat.*

URIO, Ludi genus. Vide Senio.

VRIVOLSA, Sclavonica vox. Ditmarus in Chron. Episcop. Merseburg. *Qui recorder su mulum hoc irriforie mutabam, Vrivolsa, quod nostra lingua dicitur, Alnus que stat in fractetis, &c.*

URLARE, Orulam, vel limbos infecere, Gall. *Orler*. Monast. Angl. tom. 3. p. 317. *Amictus de aurifrigio... Uralur aurifrigio puro & stritto.*

1. URNA, pro Orula, seu orula, Limbus, Gall. *Orlet*. Leo Ost. l. 15. c. 59. *Aliam plauetam cum leonibus, Urnus de pulvis longitudine passuum 4. latitudine pulmotoriam, pannum de alare diardinum, &c.* Lib. 3. c. 21. *Capitulum renovavim, illudque gypsea Urna i a gyro, vitreis, que seuestris ac pulchro vorturum marmoram pavimento decoratis tegulis cooperuit.* Cap. 20. *Tunicam diapristin cum Urna amplissima à pedibus & manibus ac scapulis aurea.* Cap. 57. *Cooperitur cum Urna purpurea.* Cap. 33. (al. 31.) *Et quibus (iconis) decem ex quodruis predictis Frater apud Conflans in opolim crasso argenteo sculptis ac deauratis, ... rotundas vero omnes argenteas solum Urna 4. librata circumdant, cetera coloribus ac figuris depingi Græca peritia curavit.* Cap. 58. (al. 57.) *Cooperiturum altaris sericum cum Urna purpurea ornam marguritis.*

2. URNA, Menlura liquidorum, vini, cerevisiæ, &c. [Vini 4. caradæ & dimidia & due Urna, in Charta Anshelmi Abb. Laurisbam. apud Tolnerum inter Probat. Hist. Palat. p. 16. Necrolog. ejusdem Abbatis apud Schannat. Viendem. litter. p. 26. *Hic constituit 10. Urnas vini in*

Ure-

hibus vite poculorum tradunt. Urorum vero venationis meminit Monachus Sangalli. l. 2. de Carolo M. c. 11. *Cum ecce quiescit & ita impatiensissimus Carolus ad venatum bifontium vel Urorum in uenias ire, & Persarum nuntios secum parat educere.*

¶ URVUS, Aratri curvatura proprie: item, Solutus aratro designatus, intra quem urbem edificarent. Rolandus. Patav. in Cbron. Tarvis. apud Murat. to. 8. col. 249. *Et quia scivit quod antiqui magnates respiciobant ascendens, cum volebant condere civitates; & faciebant ipsimet Urvum cum aratro, quo circumdabant civitates, unde diffusi urbes, &c.* Vide Urbatus.

USA, Fluvius, ex Saxonia. Ufe. Eodius Alfredi & Godrani c. t. de regni terminis: *Venerit vestrum ad Undesfordum; tunc sursum in Usa, ad Wetlingstret.*

¶ USAGIARIUS, Quotum licet. Charta liberar. oppidi S. Palladii an. 1279. apud Thomassin. in Bitorig. p. 113. *Solvunt nemum decuriam de quolibet porco latente quem habebunt in alio nemore communi & Usagiario. Usagi, solitus; dicitur de eo quod in usu est, in Charta an. 1289. ex Charul. S. Johannis de Valle: *Leura usagide & accoufume.**

¶ USAGIUM, Usus, mos, Gall. *Us & coutume*: ita sepius appellatur Consuetudines municipales. Charta an. 1284. apud Rymer to. 2. p. 264. *Regi antiquae consuetudines approbate bonaque Usagia, qua sacri canonibus non repugnans, silibata serventur.* Libertates Bellaville an. 1233. apud Acher. to. 9. Spicil. p. 182. *Similiter in Usagio & franchise Bellaville constituitur, quod, &c.* Mandatum Philippi Pulcri Reg. Franc. ann. 1302. apud Menester. Hist. Lugdun. p. 85. *Servando & custodiendo diligenter Usagia laicorum & consuetudines approbatas.* Charta an. 1329. ex Tabul. Eduensi: *Renunciatis etiam in hoc sacro predicti venditori... omnibus aliis iuribus, & legibus, Usagiis, consuetudinibus, &c.* Usagia locorum, in Charul. S. Vandreg. to. 2. p. 1834. Regell. tpiscopat. Nivern. an. 1287. *Usagium de securibus & de potariis & de lupercis solent valere 15 lib. Vide in Usaticum.*

¶ USAGIUM, Jus utendi aliqua re. Dicitur potissimum de nemorum usu, Gall. *Droit d'usage*. Charta an. 1217. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 197. *De diti eis... boscum mortuum in foresta de Jugue ad Usagium domus de Beriac.* Alia ibid. col. 389. *Dono iterum & concedo dicta abbatia in perpetuum totum Usagium plenarium habendum & capicudum libere & expedit per totam forestam meam.* Chartul. S. Vincentii Cenoman. fol. 71. *Monachi S. Vincentii Cenomaniensis habent in foresta sua de Pair Usagium suum ad opus domus suae S. Leonardi, ... ad calefaciendum suum & ad omnia adificia sua construenda & reparanda. Sine ulla censu & suo nullo Usage, in Charta an. 1096 ex Tabul. S. Victoris Massil. Inquisitio an. 1268. ex Sebedis Praef. de Maraugues: *Item dicitur quod vidit quod Guillelmus Castellus vendidit Rossagum de Morgaidis Usagium & pasqueum predicti territorii vacui suis.* Consuetud. Cluniae MSS. an. 1301. ex Tabul. B. M. Deauratz: *Nullus abbas, nullusque prior aut Monachus... habeat canos ad vendendum, his duntaxat exceptis qui in aliquibus suis locis usum & Usagium habeant vendendi. Habebunt Usagium suum ad piscandum, in Litteris an. 1248 inter Ordinat. Reg. Franc. to. 5. p. 601. art. 17. Adde Mabilloz. p. 3. Annalec. p. 83. & Hist. Harcur. to. 4. p. 359. Vide Usuria.**

¶ USAGIUM, Eodem significato. Charta Odonis Ducis Burgund. an. 1216. c. Tabul. S. Benigni Divion. *Et quicumque in castro edificaverit, de edificio suo voluntatem suam facere poterit, salvo causa nostra de nemore de Pasquez. Concedo eis Usagium in perpetuum ad quicquid eis fuerit necessarium.*

¶ USATICUM, Arvernica enunciatione, in Charta an. 1285. apud Baluz. to. 2. Hist. Arvern. p. 135. *Cum ceteris universis usagiis & Usagiis, servitutibus, emolumentis, &c.* Occurrit rursum inter Instr. Gall. Christ. novz edit. to. 2. col. 145.

¶ USUAGIUM, Pari intellectu. Bulla Honorii III. PP. an. 1223. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. p. 80. col. t. *Cum prois, vineis, terris, nemoribus, Usagiis & pasuis in bosco & plano, &c.* Eadem leguntur in Bulla Greg. IX. PP. ann. 1234. apud Miraeum to. 2. p. 1223. col. 2. Charta an. 1228. ex Tabul. S. Richarii: *Super nemore illo quod dicitur Fagetum S. Richarii, in quo distibomies Usuagium clamabant. Alia an. 1235. inter Instr. to. 4. Gall. Christ. novz edit. col. 206. Cum abbas & conventus S. Benigni Divionensis diceretur se habere Usuagium in nemoribus, &c.* Littere S. Ludovici Regis Franc. an. 1236. ex Tabul. Montis Mart. *Inquiri fecimus diligenter qualis & quale Usuagium habetissa & capisulum Mauri Martini debebat abbatii in nemore nostro de Roberio. Occurrit praeterea apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. pag. 447. Vide Feagium & Lacya.*

¶ USUAGIARIUS, Qui in usu est rem aliquam agendi, maxime qui in silvis alienis usuagium seu usum habet ad paciscenda animalia vel ad ligna cadenda. *Usagier de bois, in Consuetud. Meld. art. 177. Ducatus Burgund. art. 123. Andegav. art. 182. Cenoman. art. 200. Blesensis art. 235. Sedan. art. 306. Charta Theobaldi Blesensis. Comit. an. 1215. ex Tabul. Calensis p. 170. Et in eadem foresta chaufagium suum ad unum somarium ubi alii Usuagarii capiunt.* Charta S. Ludovici Reg. Franc. an. 1254. to. 2. Hist. Eccl. Meld. p. 61. *Ursula in propria foresta nostra Resti 50. porcos... possit povere & habere quiete & libere annuatim, ... salvo aliis Usuagariis iure suo.* Charta Egidii Abbatis S. Martini Tornac. an. 1309. ex Tabul. S. Richarii: *Nos habebimus omnia alia sumentia in predictis pasturagiis, sicut Usuagarii alii in predictis locis tantummodo.* Hinc emendanda Charta Joannis Abbatis. Urlicampi ann. 1303. ex eodem Tabul. ubi *Usuagarii* perperam legitur pro *Usuagariis*. *Usager, in Charul. Latiniac. fol. 210. v. Item les marais... esquelz les demourans de villaiges de Trille Bardou, &c. sont Usagers d' y pouvoir pescher & la cage & non autrement.* Vide in Usuria.

¶ USAGIUM, Tributum, vestigal, vel etiam servitium, quod domino ex usu & consuetudine debetur Charta an. 1150. to. 1. Macer. Insulae Barbarae p. 82. *Acceptimus in feudum a domino Girino abbate, & ab ecclesia Insulae Barbarae quicquid iuris vel Usagi habebamus... de pedestum de Rocharailia.* Charta Roberti Archiep. Lugdun. an. 131. apud Menester. Hist. ejusd. urbis p. 99. *E contrario dicitur proponens quod nec fenealcatus, nec alius, brebium vinum, vel aliquod Usugium habeat pro pretio vini augmentato.* In questis tom. 1. Hist. Dalph. p. 20. col. 1. *Tenet mistraliam loci de Penos, ... & nescit cuius modum Usugium facere debeat domino Comiti, quod non fecit unquam aliquod.* Libertat. S. Georgii de Elperanchia ann. 1291. ibid. p. 27. col. 1. *Item burgenses... possunt vendere aut dare unicuique veluturi res & bona sua, solvendo tamen jura & Usagia consueta.* Charta alia ibid. p. 324. col. 1. *Debet coalligere & levare census & annua Usagia in mistralia, fideliter reddere domino.* Littere an. 1275. inter Ordinat. Reg. Fr. to. 3. p. 61. *Quod consuetudines & Usagia quae dicta Maria & viri sui ejus nomine, habent in castro seu villa predictis & pertinentiis, in pedagiis, dedit ac Usagiis, loda panis & salis, &c.* Vide Usancia & Usitium.

¶ USAGO, Usus, consuetudo, Gall. *Usage*. Charta apud Perardum in Burgund. p. 250. *Secundum*

com-

consuetudines & Usaginem patris mei & predecessorum nostrorum, &c. Usage, in Litteris an. 1360. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 5. p. 275. *Purs' usugo & observance gardes de si lous temps.* Vide *Ufugium*.

¶ *USAGIUM*, ut *Ufagium*. Vide in hac voce.

¶ *USAMENTUM*. Vide in *Ufare*.

¶ *USANCIA*, *USANZIA*, Prælatio quæ ex usu & consuetudine debetur. Charta ann. 1166. inter Probata. to. 2. novæ Hist. Occitan. col. 608. *Fociatis & consuetatibus forciai vel forciais in Cambones, de seli tomen pacis ut in omnibus redditibus & Usancis & justitiis, quæ ad domum castri pertinent, ... habeamus nos duos partes, &c.* Charta Frederici Imper. an. 1186. in Corp. Diplom. to. 1. p. 110. col. 1. *Et ut ab bine in autea in eis omnem jurisdictionem & consuetudines, bonasque Usancias habeam.* Vide supra *Ufugium*.

USARE, Frui, gaudere, Gallis *Usen*, *joir*. Formulæ veteres auctoritas incerti form. 27. *Quod tuliter fecistis, ut tempore vestra mea ipsas res habere & Usare, vel condirigere debeam.* Et form. 41. *Ut ipsas res quamdiu vivo, sub usu beneficii vestri tenere & Usare debeam, & alicubi ipsas res alienandi potestificum non habeam.* Charta Alamannica 68. apud Goldastum: *Potestas meum fuit petio, & austru, & fraterum decrevis voluntas, ut ipsam rem valeas excutere, vel Usare, & nihil exinde minuire non debeas, nisi quidquid ibidem addere aut immellare vel attrahere potuimus.* [Charta Ludovici Junioris Reg. Franc. ann. 836. apud Hanfuzium to. 1. Germ. sacræ p. 156. *Utrum Aancor Episcopus, a quo Aano nepes ejus adixerat ipsas res tenere & Usare fuciant.*] Occurrit præterea in Vita Aldrici Episcopi Cenomani. p. 155. 162. 170. [Vide *Ufare*.]

¶ *Ufare*, pro *Ufus*, Utilitas, commodum, Gall. *Usage*. Tabular. Fofstacenfe fol. 2. *Les baniers de la seve de ladiie Abbaie, c'est assavoir de Nogen & de la vallee de Surci achetent blé ou autre grain pour leur Usaire, jls ne doivent rien paier, mais que ce ne soit pour revendre & nulli est il foit acheter aucun bestial pour leur Usaire, ils ne doivent rien paier.* Ufer, eodem sensu in Charta Caroli Regentis ann. 1360. ex Chartul. 23. Corb. *Et wove ce du rentien des choses & de mets que l'en accate pour son Ufer.*

USITARE, [Uti, idem quod *Ufare*. Form. 19. Lindenbrog. *Nisi tutum, dum vivo, Usitare & meliorare facias.* Occurrit rursum in Form. 20. Vita Aldrici Episc. Cenomani. apud Baluz. to. 3. Miscell. p. 161. *Nebis ut Usitandum tenere permisistis, Guidonis Discipuli. Farf. c. 5. Si quis culidum potum vult Usitare ad scharitatem collationis, poterit facere in loco suo.*] Hominita de decimis & jejuniis ad Staph. Baluzio post Capitularia: *Es precamini Dominum, ut cum quo gratia & misericordia concedat vobis in pace colligere alios fructus, & in suo sancto servitio Usitare, & quod illi placet, inde facere.* Charta 15. inter Alamannicas Goldasti: *Scuta cum lanceis, vestibus, vel omibus necessitatibus, quas in die obitus mei uen dotas alicui, & non Usitatas reliquerim, trade ad jamdictum monasterium, &c. i. ad utendum datas.*

¶ *USARE & USSARE DE FORESTA*, In ea habere *Ufugium*. Vide in hac voce. In quella Vicecomite castri Ayraudi ex Bibl. Reg. *Requisitus si capiebat in foresta de Moleria rem quam non debebat Usare, dicit quod non ... Guillelmus Dore juratus & requisitus dicit quod vidit ... vicecomitem Aymericum ... Usare in pace de foresta de Molere, &c.*

USAMENTUM. Charta Rudolphi Regis Burgundie in Tabular. Agaunensi apud Guichenon. in Probata. Hist. Sabaud. p. 3. *Cum omnibus appendiciis sive Usamentis.* Forte *Ufamentis*.

¶ Nihil immutandum videtur in hac voce, ta-

metis *Ufamentum* idem sonat quod *Aufamentum*, cum alibi rursum legatur. Charta an. 1155. apud Spon. to. 2. Hist. Gebenn. inter Instrum. p. 10. *Et secundum quod ubi tenueratis Ufamentum faceret.* Vide *Ufamentum*.

USATUS PANNUS, Detritus, Gallis *Ufs*. Occurrit in Legibus Edwardi Confess. c. 38. [Vide *Ufus*.]

¶ *USARIA*, *Hippegius*. Vide *Hufferium*.

¶ *USATICIUM*, ut *Ufaticum*. Vide in hac voce.

USATICUM, Tributum, prælatio, [quæ ex usu & consuetudine pensatur, vel ut quis jus *ufugii* obtineat.] Charta Ildefonsi Comitis Tolosæ ann. 1141. apud Catellum: *Doat, & concedo. & solvo, quod quisque bone vel famia libere vendat vinum suum omni tempore, quo voluerit sine alio Ufatico, quod inde nunquam doceat alicui homini vel famia. Homines vero extranei, qui foris habitant in villis aut in castris, aut in aliis locis, habeant eandem Ufaticum quod soleat habere, &c.* [Charta Guillelmi IV. Comit. forcalque-xii ann. 1191. inter Instr. tom. 1. Gall. Christ. novæ edit. p. 90 col. 1. *Concessit etiam & donavi ... omnia Ufatica in terra mea, tam in laudis, quam in pedagio, & passui & alii Ufaticis mois, ubicumque habeam Ufaticum in terra illa.* Charta ann. 1250. ex Tabul. Montis-Majoris: *Animalia passui pascere sine pascitione pascarii seu Ufatici.* Statuta Arelat. M. S. art. 94. *Quicumque recipiet pedagium antiquum vel novum Ufaticum in riparia Rodani, &c.* Adde Litteras ann. 1369. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 5. p. 284.] Hac notione ulurpatam vocem in antiquis Tabulis observare est ex Plantavitio in Chronologia Præfulum Lodovensium p. 118. 135. 185. 234 365. Philippus Mouskes M. S. in Carolo Magno:

*Et li commanda que tout cil,
Ne frauc, ne fiers, ne bon, ne vil,
Ne clap, ne rous, ne blaoc, ne noir,
Quivaient a Aix manoir
De tous Ufages susest franc.*

[Vide *Ufugium & Ufancia*.]

¶ *USATICUS*, Eadem notione. Charta ann. 942. inter Probata. to. 2. novæ Hist. Occitan. col. 85. *Omnes Ufaticos & tallias, & questas, & albergos, &c.* Charta Wilhelmi Comit. Bifuld. ann. 1055. in Append. ad Marcum Hisp. col. 1105. *Trado ... omnes Ufaticos & albergos & quidquid illo modo recte aut injuste inerant mihi in domacitura quom dicitur Bafcharu.* Adde Chartam ann. 1131. in laudata Hist. Occitan. to. 2. col. 460. aliam an. 1145. col. 508. & Testam. Rogerii Vicecom. Biterr. an. 1150. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 411.

USATICA & USATICI præterea crebro appellantur Consuetudines municipales. [Joseph. Moret. Antiquit. Navarre p. 507. *Habentur tales fore & tales Ufaticos ... quales bubones Barones de Estella.*]

¶ *1. USATICUS*, *USATICUS*, *Ufususfructus*, jus re aliqua utendi per vitam, ut videtur. Statutum Caroli V. Reg. Franc. ann. 1370. to. 5. Ordinat. pag. 364. §. 10. *Si talo legatum aut talis donatio foret solida super certo fundo, & quod legator sive dator obligaverit fundum vel Ufaticum, exigatis pro eisdem fianciam, pro usuperias declaratur.* Rursum p. 305. §. 17. *Pro redditibus vel possessionibus per unobiles acquiritis & acquirendis à nobilibus, in vestris feodis vel retrofeodis, per modum permutacionis, vel ad accapum, aut in emptioisim & Ufaticum, vel ad certam partem fructuum annualem, &c.* Vide infra *Ufare*.

¶ *2. USATICUS*, *Ex nlu & consuetudine debitus*. Sententia consualia seu *Ufatica*, in Charta ann. 1344. ex Tabul. Gellon. Vide alia notione in *Ufaticum*.

¶ *3. USATUS*, Societas certis *ufaticis* addicta. Chron. Domin. de Gravina apud Murator. to. 1. col. 714. *Sed percutiens summam, invenit ipsam bene solam*

nam & sticcitatem, & infinitis armigeris eucladitam, ubi erant praeter cives versa de Usatici Malandrenis visis sepiungenti & ultra. Idem quod Communica.

¶ 2. USATUS, Idem quod Usaticum. Conventio inter Comit. Provincie & Matrem Bauferquorum c. Cod. MS. D. Brunet: *Isti sunt mali Usati quos dimittunt Stephanus de Banco & filii ejus. V. Usagium.*

¶ 3. USATUS, Detricus. Vide in Usare.

¶ USCERIUM, USCERTUS, Hippegus, navis quae equi transeuntur, Italis *Usciero*. Vide Huiffierum. Litteræ Edwardi III. Reg. Angl. an. 1336. apud Rymer. to. 4. pag. 710. Galeas & Usceria bominibus & armis parvatis, & aliis necessariis sufficienter instruita. Occurrit rursum p. 718. Chronic. Andr. Danduli apud Murat. to. 12. col. 324. Ad transfratandos praedictos equos tot Uscerios dare debemus, quot fuerint necessarii. Adde col. 430. & 445. Vide Usarius.

¶ USCHERIUS, Eadem notione, in Annal. Genuef. Jacobi Auriz ad an. 1281. apud eund. Murator. to. 6. col. 575. Hoc etiam anno Carolus Rex Sicilia fecit maximum apparatus galearum & Usceriorum, & aliarum rerum necessariarum causa eundem contra Palaeologum Imperatorem Græcorum.

¶ USCHERIUS, USIGRIUS, Eodem intellectu. Ottoboni Scribe Annal. Genuef. ad an. 1192. ibid. col. 568. Ad acquirendum ei regnum Sicilia sepe magnifice accinxerunt, sic quod usque ad mensem Augusti cum Ufigeris, galeis, armis, & equitibus, & ceteris quæ ad exercitum pertinent de portu Janne copiosissime exierunt. In quo studio Pisani pro servitio Imperatoris cum 12. galeis & Ufigeribus fuerunt.

¶ USHERUS, Pari significatu, apud Aug. Justinian. Episc. Nebienf. in Annal. Genuef. an. 1293.

¶ USCLADA, Pars silve combusta, idem quod *Ascia*, Vide in hac voce. Statuta MS. inter Schedas D. le Fourmier: Quod aliqua persona non audeat facere Uscladit iura dictas defensionis. Usclat Tolosaticus idem quod usus, Gall. *Brûlé*. Vide Usclatus.

¶ USUGARIUM, in Addit. ad Statuta Mutin. c. 27. fol. 49. pro *dugarium*. Vide in hac voce.

¶ USIA Joan. Monachus Berrimanus in Vita S. Bernardi genitricis n. 8. Causa huius dolari erat pediculus ovinus, quem Grammaticus dolum, quasi ab urculo vocant. Loquitur de dolore aurium.

¶ 2. US: a, à Gr. *ε*, Natura. Acta S. Cassiani Mart. apud Illust. Fontanin. ad calcem Antiquit. Hertz pag. 353.

Has tres personas unam differat Usam

Nomine distinctam, sed inestitate jugatam.

¶ USIATICUS, Tributum, praestatio quæ ex usu & consuetudine debetur. Charta an. 1184. inter Infr. to. 4. Gall. Christ. novæ edit. col. 23. Concessimus ... po-dagim & omnes Usiaticos tam in terra quam in aquis ... Concessimus ... omnia sua memora, aquas & piscua, & omnes Usiaticos per totam terram suam, ... & in feudagium suis perpetuam libertatem acquirendæ sine aliqua fraude (i. laude) & consensu & sin aliquo Usiatico & dominum. Vide Usaticum.

¶ USIBILIA, Suppellex, utensilia. Charta ann. 855. io Append. ad Marcan Hisp. col. 788. De nunoa modio 30. cum omnia Usibilia ligati & ferri quod successo habet domo in omibus, &c.

¶ USICHERIUS, USIGRIUS, USIHERUS, Hippegus. Vide in Uscerium.

¶ USIM NT M, Facultas, quam quis habet utendi in alieno prædico rebus non suis, eadem notione qua *Usimatum*. Fundatio Monast. de Alta-ripa apud Marten. to. 6. Ampl. Collect. col. 312. Dedit ... quidquid habebat in Uscat, in domibus videlicet & in campis, pratis, silvis, nemoribus, aquis, lapidi-

bus & Usimentis, insuper & Usimentum & pasturam per totam terram suam. Vide supra Usamentum in Usare.

¶ U-INA, Ustrina, vel Officina quæ vis ad aquas extructa, vulgo *Usine*. Charta Henrici Comit. Campanie ann. 1149. io Tabul. S. Euggendi: Concessi quod nullus in praedicti castri (Firmatius ad Albulam) damno Usinas aliquas construas sine laude Prioris & assensu monachorum praeter eas quæ consuetæ sunt ibi. Borelo Usiae dicitur res familiaris, domestica, parcimonia, Gall. *Ménage*. Hinc

USINARE, [i. Usimentum habere.] Charta aoni 1240. in Tabulario Macedonis Imp. ad Hadrian. Usinabunt, neco, coletur homines dictæ villa contra voluntatem nostram, ... in quibuscumque vero locis homines dictæ villa Usinabunt, nos praedicti stantes dn Crista & pecora nostra, si vobis placerit, omnimode Usinabimus, hoc excepto quod in amosibus villa deputatis boscum non accipiemus nisi tantummodum ad usum furar. [Vide in Usagium.]

USI. Epistola Basilii Macedonis Imp. ad Hadrian. II. PP. post VI. l. synodum: *Transmissimus autem San-ctitati vestre ... & velle prafum vilaripinnium pro casula faciendæ unum, Usa rubrum aerem habentem unum, Usin alium unum, mulcibus unum, planctilia castanea duo.* Monstra verborum mihi plane in-cognita.

¶ USIFARE, Frequenter. Charta Henrici IV. Regis Angl. ann. 1141. apud Rymer. to. 8. p. 732. Si vobis placuit, mercatores villa de Lem partes de Besno in Norwegia Usintes, quod cum idem mercatores per mercatores sociatis de transa, partes praedictas frequenter, &c. Et p. 724. Tam pro ... aibus scilicet suis dictas partes Norwegia Usintibus & in eis sedentibus, quam pro seipfis regnum Anglia Usinabunt & in eodem residantibus, quod omnes mercatores Anglie in dictis partibus Norwegia sedentes & eas Usintes, &c. Vide alia notione in Usare.

¶ USITATA, Usitatio, quæ ex usu & consuetudine exigitur. Charta Raymundi Guillelmi de Aguto D. Toloni an. 1224. Mercatores vero senentes dare antiquam talem & Usitatum, vel usaticum, vel tipagium antiquum, Vide Usaticum, & Usitatio.

¶ USITATA, *αἰς ἡρώδης*, in Gloss. Lat. Gr. MSS.

¶ USITATIO, Idem quod Usitatio. in Charta ann. 1173. inter Infr. to. 4. Gall. Christ. novæ edit. col. 585. qua Guido de Vergico concedit Deo & S. Mariz Theoloci omnimodam Usitationem in aquis, in agris, in silvis per omnem terram suam. Vide infra Usus 2.

¶ USITATIO, Usus, Gall. *Usage*, exercit. Privilegia urbis Rupellæ concessa à Carolo V. Reg. Fr. an. 1372. to. 5. Ordinatio. p. 573. Ac praeterea quoscumque contra usum & longevos consuetudines, licet à triginta annis citra ab eorum Usitione cessaverint, volumus & decimas iam in suo iure possidere.

USLACT. Privilegium de sen-pringham in Anglia: Sunt quiesci tam ipsi quam homines eorum ... de omnibus misericordis & amerciamenis, & forisfacturis, ... de murtro, & latrocinio, & concupis, & Usclat, & bam-fona, grübbich, blovis, &c. Alio Monastico Aoglicano to. 2. p. 827. ubi eadem habentur, praestit uslat, quæ forte escapium sonat ex Saxónico *urleoo*, aufgere. Vide Uslep

¶ USLATUS, pro Usclatus, in MS. vet. Corbeienti, cui titulus, *de mensa Abbatis: Haberi idem famulus de porco Usclato ... isti juncturas versus testum.* Vide Usclada.

USONES. Pisces familiares Danubio, Germanis *Husen*; pisces iustina magnitudinis, Bonifio. Vide Therozzium in Andrea Rege Hungar. c. 33.

¶ USPI.

¶ **USPINIO**, *υκρινσιον*, in Gloss. Lat. Gr. Vulcanius emendat. *Vespilio*, *υκρινσιον*. V. *Uspeliones*.

¶ **USARE**, *Uti*. Vide in *Ufare*.

¶ **USARIUS**, *Hippagus*, navisqua equi transevehuntur: leg. f. *Uferius*. Vide in *Huiffierium*. Anonymi Epistol. de capia urbe CP. ann. circ. 1200. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 786. *Præterea quidam Ufararius juus habebat magnellum erectum*. Vide supra *Uferium*.

¶ **USERA**, Officii nomen in Ecclesia Colonienfis; f. *Ostarius*, à Gallico *Huiffier*. Consuetud. MS. ejusdem Ecclesie. *Cellerario vini i. den. Quatuor Uffere i. denar. saatum. Quatuor Uffere naus panis*. Vide *Ufferies*.

USSERIA, **USSERIUS**, **USSERS**, *Hippagus*. Vide *Huiffierium*.

¶ **USSERIUS**, *Ostarius*, à Gall. *Huiffier*. Comput. ab an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Histo. Dalph. p. 277. Item, *librarii per manus Jacobi de Riveria Ufferii regis pro tortiis quas debebant habere, quando dom. Andreas filii baptizatus, tæra. 5. gran. 16. Ordinatus*. Humberti II. an. 1336. ibid. p. 308. col. a. item, *Ordinamus fore in nostro hospitio deputatos, unum portierum, unum Uffarium aula, &c.* Vide *Huiffierius*, & mot *Uffarius*.

¶ **UXERIUS**, Eadem notione. Leges Palat. Jacob. II. Reg. Majoric. inter Acta SS. to. 3. Junii pag. 35. *Duo autem ipsorum in foribus nostrorum camerarum, post servientes armorum jacent de nocte & Camerlengis & Uxeris fiat subjecli*.

¶ **USTEARIUS**, **USTIARIUS**, pro *Ostarius* clericus, Gall. *Portier*. Liturg. Gallic. Mabill. pag. 301. *Benedictio Ustarii. Dum Patrem omnipotentem suppliciter deprecemur, ut huac famulum suum benedicere dignetur, quem in officii Ustarii eligere dignatus est*. *Ustarius*, in Missali Franc. p. 398.

¶ **USTENSILIA**, pro *Utensilia*, Gallice *Ustensiles*, Necrolog. Laresham. apud Schannat. in Vinde. litter p. 38 *Faciemque templi dorsalibus, coronis, ceterisque Ustensilibus decoravit*.

¶ **USTERNA**, pro *Ustrina*. Gloss. Gr. Lat. *υστρη*, *υστρη*, *bussternum*, *Usterna*. In MSS. Sangerman. *Usterna*.

¶ **USTILACIO**, *υστιακω*, in Gloss. Lat. Græc. Aliæ addunt *Torres*.

¶ **USTRENA**. Vide in *Usterna*.

¶ **USUAGIARIUS**, **USUAGIUM**. V. in *Ufagium*.

¶ **USUALE**, Jus utendi, ut infra *Ufaria*. Charta an. 1150. ex Chartulario Charnensi: *Hugo filius Adami de Cruce contradicebat Usualia nemorum suorum, quæ pater suus ecclesie Charni antea dederat*. Vide *Ufualitas*.

USUALIS, Qui in usu est. [*Ufualo argenteum*, in Epist. Fulberti Carnot. apud Acher. to. 2. Spicil. p. 830.] *Ufualis fermo*, apud Sidonium l. 4. Epist. I. ubi multa Savaro, quæ non exferbo. Vide *Moneta ufualis*, col. 903.

¶ **USUALITAS**, Idem quod *Ufuale*. Vide in hac voce. Charta an. 1201. in Hist. Mediani Monast. p. 328. *Contuli pro remedio anime meæ... Usualitatem pascuorum in bonno de Hapoville pro aurimætiis tam domus ipsorum, quam hominum de Barboville*. Vide *Ufagium & Ufaria*.

¶ **USUARE**, *Usui*, gaudere, ad usumfructum tenere. Formula 22. i. indenbrog. *Propterea expetii à vobis, & vos petitionem meam non denegastis, ut ipsos rei, quamdiu ad usum, sub usa beneficii vestri tenere & Ufuare debeam*. Charta an. 855. in Append. ad Marcam Hispan. col. 788. *Ibidem serviat, & Ufuare faciat dum vivit, &c.* Ibidem col. 789. *Denique de ab botice-*

no die & tempore Ufandi vel usufruandi unus ab alio quod superviveris fratrem suum habere potestatem ex eo vivere. Adde Mabill. Diplom. p. 513. Vide *Ufare & Ufaticus* 1.

¶ **USUALITER TENERE**, Eodem intellectu. Formula 42. incerti Auctoris apud Baluz. tom. 1. Capitul. col. 458. *Propterea has litteras in te adfirmavimus, ut dum ad vivis, Usualiter ipsam rem tenere & dominare debeas*. Adde Form. 3. Sirmond. 23. & 26. inter L. indenbrogianas.

USUARIA, **USUARIUM**, **Ususfructus**, seu potius jus utendi. [Bulla Innocentii II. PP. an. 1142. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1229 *Confirmamus etiam vobis Ufuariam per totam silvam qua dicitur Otta*.] Tabular. Prioratus Paredi fol. 61. *Dedit etiam illis hominibus, qui terram tenuerint, vel ibidem manserint, Ufuariam in silva, qua vocatur Masola, ad domum edificandam, ad malendinum faciendum, &c.* fol. 86. *Nec non conquisivis de quodam homine Andrea in bosco Monoli Ufuariam & consuetudinem. quam ipse meo de bosco habebat*. Rainardus Abbas Cisterciensis in la. Inuit. Capituli Generali Ord. Cister. c. 44. *Si quis Abbatum terram habuerit, vel Ufuaria, vel inde conventionem habuerit, nullus Abbatum querat eam, vel in ea Ufuaria sine assensu illius Abbatis*. Adde Nomast. Cister. c. 319. p. 346.

USUARIUM, Eadem notione. Laurentius Leodienfis in Hist. Episcop. Virdunens. p. 281. *Fridericus quoque Comes Tullensis Ufuarium Argunæ sui memoris, tam ad redificandam, quam ad reedificandam Ecclesiam contradiit*. Charta Manassis Episc. Meldensis an. 1140. *Totum nemus, quod appellatur Briell, & Ufuarium suum in silvis prefati Walterii... ad coaluendum & edificandam*. Alia Philippi Regis Franc. an. 1193. *In commutationem Ufuarii, quod Monachi S. Martini habebant in nemore castro de Vienna, eis dedimus, &c.* [Charta an. 1093. apud Calmei. inter Probat. 10. i. Hist. Lothar. col. 497. *Dedit Ufuarium sylve ad edificia construenda, ad focum & ad omnes alios usus in perpetuum libere habendum*. Charta Theobaldi Comit. Campanie an. 1127. in Chartul. Meld. *Afferbat dictus Episcopus quod habebat Ufuarium in nemore Medonati ad duas quadrigas ad vivum & mortuum nemus, ad arduendum & edificandum in omnibus domibus suis & ad vineas suas*. Occurrit præterea apud Mirzum to. 1. p. 299. 10. a. p. 813. *La Guille* Hist. Allai. p. 29. inter Instr. Stephanot. 10. 4. Antiquit. Piclav. Bened. MSS. p. 664. Marten. to. 3. Anecd. col. 1224. 1225. Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. p. 86. col. i. in Hist. Eccl. Meld. to. 2. p. 23. & Median. Monast. p. 272. *Ufuare*, in Charta E. Abbatis Paracleti an. 1245. ex Chartul. Campan. fol. 393. col. 2.]

¶ **USUARIUS**, *Qui alicujus rei usum habet*. Vocabul. utriusque juris. Charta Philippi Pulcri Reg. Fr. an. 1309. *Quod usagium, nassagium, ac pasturam & logiam accipientis in locis forestarum ipsorum alius Ufuarius deputatis vel in posterum deputandis*. Charta an. 1242. inter Instr. to. 2. Gall. Christ. novæ edit. col. 71. *Dedimus etiam eidem abbati sex viginti arpenta nemoris, in super unam quadrigatam... percipiendam in loco quo alii Ufuarii suum capiant usumfructum ad arduum*. Expolitio compendiosa benef. fol. 5. *Hinc jurgium quo disceptatur aa beneficiarii usum saatum, aa usumfructum habeant. Qui eos Ufuarios esse dicunt, utuntur Concilio Antiocheno, &c. Ufuaria femina*, apud Solinum c. 25. & *Ufuarius servus*, in leg. 14. D. in quibus usum habemus. Vide *Ufuagiarium* in *Ufagium*.

¶ **USUARIUS FRUCTUS**, Idem quod *Ususfructus*. Tabul. S. Vincentii Cenoman. fol. 176. *De his duabus olebis retinuit sibi Ufuarium fructum in vita sua, si vult*. Vide *Ufusufructuarium*.

USUBANDII OS. Vetus Chartula plenarie securitatis sub Justiniano scripta apud Brisson. lib. 6. Form. p. 647. *Hoc est coelestis numero sepiem, scoteila una, fibula de bacile, & de Usubandilos, formulas duodecim, stragula polimita duo, &c. Vide Usis.*

USUCAPIO. Decreta Ladislai Regis Hungarie l. 3. c. 20. *Usucapiones capiuntur a festo S. Georgii usque ad festum S. Joannis Bapt. ut decantur in civitatibus, teneanturque ad festum S. Michaelis, ac presententur assidue in mercatu, ut si quisquam suam reperit personam, redimat 90. denarios, equum 12. bovem 5. ex quibus duas partes Regi, tres Comiti tributum. Si vero usque ad festum S. Michaelis inveniati non fuerint, dividantur predicto modo, tamen nullo pacto vendantur, vel cedantur, sed tantum labore eorum utantur. Quod si collector vendiderit, vel celaverit, triplum reddat, isque decem pensas persolvat; Comes vero si iidem fecisse probatur, 55. pensas persolvat. Simili modo jubeamus, ut qui Usucapiones teneantur a tempore Regii Bela usque ad festum S. Stephani, dimittantur. Ubi usucapiones videntur appellari, servi fugitivi, animalia fugitiva, vagantia & errantia, quæ a Collectore rerum sagittarum, quem vulgus iter Locerdeb dicunt, inventa ad civitatem Provincie reducantur, ut singuli, quod suum est agnoscat, redimantque certo ac definito pretio. Vide supra l. 13. Vambucus usucapionem ante esse pecus vagabundum. [Vide infra Usurpatio.]*

USUFRACTUARE. Dare ad usufructum; usufructuario & precario jure. Charta an. 955. apud Ughelum in Episcopis Veronens. *Totius rei, quod supra legitur, sit in eorum potestate retinendi & ad Usufructuandi, non alicui alienandi; &c.*

USUFRACTUARE. Usufructuario jure re aliqua uti. Formula 20. inter Bignonianas: *Ute ipsam rem dum ad vivo per vestrum beneficium tenere & Usufructuare faciam.* Charta ann. 1183. apud Murator delle Antic. Estensi pag. 371. *Deinde intret in possessionem pignoris, & habeat & teneat, & Usufructuet, &c. Occurrit rursum infra. Bulla Pauli III. PP. ann. 1549. in Maceris insulz Barb. to. 1. p. 264. Tenent, habitant, percipiunt, & Usufructuant, teneant, habitent, percipiant & Usufructuent, Ue. Usfrui, pro Usufrui, in Charta an. 1438 semel & iterum. Vide Usfrui.*

USUFRACTUARIUM. pro Usufructus, [apud Gregorium M. l. 2. Epist. 9.] Vetus Charta in Actis Episcop. Cenoman. p. 187. *Nobis temporibus vite nostre beneficium ad Usufructuarium fecistis.* [Vide Usuarus fructus in Usuaris.]

USUGRARIUS. Vide Usuarius in Usugium.

USU ELLIONES. Burchardus de Casibus. Galli c. 14. *Scurra, pelliparii, panifices, corarii, textores, Usupelliones, & immotiores, & quasitatis adversus hanc clamabant in theatris, in stratis & viciis, &c.* ed legendum *vispelliones* observat Goldastus, de cujus vocis notione nihil dicam, cum Latina sit. [Vide supra Usupio.]

USU ARE. Usuras producere. Braeton. l. 1. c. 26. §. 2. *Debitum vero defuncti, quod debetur Judeis non Usurabit, quamdiu heres infra ætatem existit.* [Usurer, cum lenore reddere, *Rendre avec usure.* La Vie de Jesus Christ MS.

*Bien sei Dame Die, Usurer,
Nai ne deult four las preler.]*

USURIARI. In lenore minus ponere, dare senori pecuniam, ex Gemma, apud Vossium l. 4. de Vitiis secta c. 29.

USURARII. Fœneratores, qui ad usuram commodant. *Qui usuris interveniunt, ut Capitul. ann. 828. c. 6.* Quos olim magno fuisse numero auctor est Gausfredus Voltenus l. parte c. 73. *Fœneratores olim publici ob-*

noxii Principibus erant, nunc tam crebro reperitur, ut aliqui usuras vacient census, quasi roddius agrorum. Qui autem illi proprie sint, docet Synodus Coloniensis an. 1300. c. 12. *Manifestos autem Usuarios dicimus, de quibus persentiamus vel per confessionem in jure, aut evidentiam, quæ aliqua tergiversatione non potest celari, confiteri evidentem; & illos etiam, qui super usuris diffamari, intra tempus statuendum ab eis, qui super hoc habet potestatem, senen purgaverint, reputamus pro manifestis usuaris puniendos.* [Eadem totidem verbis leguntur in Statutis Eccles. Leod. ann. 1287. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 880. Concil. Trevirensis an. 1218. apud eundem tom. 7. Ampl. Collect. col. 130. *Usuariorum censum sub pignore mutantes, & ultra sortem percepta in sortem minime communicant.*] Adde Concilium Ravennense an. 1317. c. 15. Hos Concilia, præsertim Lateranense ann. 1179. excommunicari ab episcopis præcipiunt. Quod quidem facilitatum testatur Mattheus Paris ann. 1219. p. 250. *Nec Ecclesia dumtaxat, sed & Laici Principes Statutis suis pestem hanc detestandam sapius exagitant, ejusmodi fœneratorum bonis in fiscum redactis.* Quippe, ut ait Catode Re rustica, statim initio: *Maiores nostri sic habuerunt, & ita in legibus posuerunt, furem dupli condemnari, fœneratorem quadrupli: ut quanto pejo-riorem civem existimari fœneratorem, quam furem, hinc liceat existimare.* Leges Edwardi Confess. c. 37. *Usuariorum quoque defendit Rex Edwardus, ne remaneant aliqui in 100. regno suo; & si quis inde convictus esset, quod scius exigeret, omni substantia propria careret, & postea pro e lege haberetur.* Hoc autem affectus ipse Rex se habuisse in Curia Regii Francorum, dum ibidem moraretur, quod usura radi omnium vitiatorum esset. Charta Purandi Episcopi Cabilonensis an. 1227. apud Sanjulianum p. 403. *Vammarchanos, & Petrum Chiffletum in Beatrice: Si aliqui probatur esse fœneratores per testes idoneos, totum mobile ipsius erit Ducifse, (Burgundiz,) & Comitisse, (Cabilonensis) quod tunc habebit, & similiter quotiescunque alias probaretur fœnerator.* Regestum Castri Lidri in Andibus fol. 24. *In omni terra de Castro Lidri cujuscunque terra sit, homines aubani sunt Comitiss, & pecunia fœneratori Comitiss.* Ita tamen ut non vivi ac superfluitas, sed mortui, seu post mortem punirentur. Regiam Majestatem l. c. 54. §. 1. *Usuarii omnes, siue restitui, siue innoxii decesserint, Domini Regis sunt.* Vitius autem non solet aliquis de crimine usura appellari nec convinci.

Licebat igitur Usuariis de honis suis, dum adhuc erant in vivis, disponere. Statutum Ricardi I. Regis Anglan. 1190. pro Clero Normanniz apud Matthæum Paris p. 113. *Quidquid Laici in vita sua donaverint, vel quocunque titulo a se alienaverint, & si Usuarii suis se dicantur, post mortem non revocabitur. Quæ vero post mortem non alienata invenierint, si cognitum fuerit ipsos tempore mortis fuisse usuariorum, confiscabuntur.* Ad hoc tamen ut usuariorum haberetur, necesse erat probare infra annum ante mortem ad usuram commodasse. Stabilimentum inter Clericos & Barones Normanniz ann. 1205. *De rebus Usuariorum, quod quamdiu Usuariorum est laico agnitudinis, si distribuit res propria manua sua, stabiles. Post mortem vero usuariorum omnes res sui domini Regis erunt, si probatum fuerit, quod infra annum ante mortem commodaverit ad usuram.* Vetus Consuetudo Normanniz c. 20. *Nul ne doit estre tenu à asarier, qui an & jour de ceste de usure mener, après sei derraines usures.* Alias poenituisse censebatur. Regiam Majestatem d. cap. §. 6. *Sciendum est tamen, quod si aliquis quocunque tempore Usuariorum fuerit, & super hoc in patria sua publice dosamatus; si*

tamen

tamen a delicto suo ante mortem defiserit, & penitentiam egerit, post mortem ejus ipse vel rei ejus lege usurarii non censentur. Oportet ergo constare, quod usurarius decesserit aliquis *in hoc*, ut do. in eo tanquam de usurario, post mortem ipsius judicetur, & de rebus suis, tanquam de rebus usurarii disponatur. Solet autem inquiri & probari aliquem in tali crimine decessisse per triginta duos legales homines de vicineto, & per eorum sacramenta, quo probato in curia, omnes res mobiles, & omnia catalla, quæ fuerant ipsius usurarii mortui, ad opus Regis capiuntur, penes quemcumque inveniantur. Sed & hæredes ipsius hac de causa secundum jus regni Scotici, exheredantur, & ad dominum feudi vel ad Regem plenarie revertuntur, ut est in laudato capite.

¶ Eo tamen privilegio, de bonis scilicet suis disponendi, non gaudent usurarii, nisi prius usuris indulta restituere suo testamento curassent: alioqui eorum testamentis conficiendis interesse nemini licet, eaque irrita & nulla pronunciantur: unde ecclesiastica sepultura privantur plurimum Conciliorum statutus. Statuta Eccl. Adensis apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 480. Item, quamquam usurarii manifesti, de usuris quas receperunt iussu fieri expressis quantitate vel distincte in ultimis volumine mandaverint, tamen eis ecclesiastica sepultura denegatur, donec de usuris suis fueris prout facultates patum coram plenario satisfactum, vel illis quibus est restitutio sciendum, si præsto sint, aut aliis qui pro eis possunt acquirere, vel eis assensientibus loci ordinario, vel ejus vires gerenti, sive rectori ecclesie sufficienter cautum de restitutione faciendum. Omnes enim legatarii qui usurarios manifestos tradunt ecclesiastica sepultura, penus incurrunt superius annotatas. Item, nullus interesse debet in manifestorum usurarium testamentis. Item, nullus debet eos recipere ad confessionem, aut eos absolvere, nisi de usuris satis fecerint, vel de suis faciendum pro suorum viribus facultatum præstant, ut præmittitur, idoneam cautionem. Testamentum autem manifestorum aliter non valet, sed sunt irrita ipso jure. Statuta Eccl. Cadurc. & ibid. col. 737. Sciendum est etiam quod usurarum manifesti non sunt admittendi ad ecclesiasticam sepulturam, nec ad confessionem, nec possunt facere testamentum, nec eorum oblationes sunt admittendæ, nisi prius usuri fecerint de usuris illis quibus tenentur. Adde Statuta Eccl. Const. ibid. col. 828. Leod. an. 1287. col. 880. & Conc. Avenion. an. 1457. col. 385.

Aliud porro erat de usurariis Clericorum bonis, de quibus ita statuit Ricardus I. Rex Angliæ apud Mattheum Paris, & Radulphum de Dicio an. 1190. Item de bonis clericorum, & si dicuntur fuisse usurarii, vel quocunque mortis genere præventi, nihil pertinet ad secularem potestatem, sed Episcopalis auctoritate in opem pietatis distribuentur.

¶ Id præterea erat Ecclesiæ legibus statutum ne quis usurarium causis patrocinaretur. Conc. Paris. ann. 1212. apud Marten. tom. 7. Ampl. Collect. col. 102. Statuitur sub pena excommunicationis, ne quis clericus nundinarius vel aliuseneratori serviat, aut computationes usurarum suarum venditoribus usurarum vel terminum vel contractus ejus usurarios de nundinis vel nundinos scribat, & quod nullus advocatus consensum usurarii vel hæresis defendat. Sed & eorum mulieribus post partum ecclesiæ ingressus sacerdotumque benedictio denegabatur. Statuta Eccl. Sueslion. apud eund. Marten. ibid. tom. 8. col. 1548. Nec vox ejus (usurarii) cum de partu surrexerit, ad purificationem admittetur, & ita ei denegatur sacramenta ecclesiastica.

Pena igitur usurarii vivi ex prædictis, pertinuit ad Ecclesiam, cum & excommunicari, & coram iudice ecclesiastico in Curia Christianitatis accusari & conveniri.

Tom. VI.

ri potuerit; pena vero usurarii mortui pertinuit ad Regem, quod etiam docent statuta Regum Angliæ Edw. III. an. 15. c. 5. apud Westmonast. an. 11. c. 8. Henr. VII. an. 3. c. 5. & 6. Henrici VIII. ann. 37. c. 9. Edwardi VI. an. 5. & 6. c. 23. Sed & jure scripto, quo utimur, inquit Skenæus, usurarius in Curia Regis post mortem non damnatur, sed vivus variis penis punitur. Vide Gul. Prynneum in Libertatib. Eccl. Anglic. to. 3. p. 1209.

Usura autem nomine quid censetur, ita definit. Ludovicus Rex Franc. in Statuto an. 1230. pro iudicis Usurum autem intelligimus, quicquid est ultra sortem. Ita etiam Capitulari 5. an. 806. c. 12. l. 3. Capit. c. 119. Regiam Majestatem l. 3. c. 1 §. 5. & Concilium Aulicatum an. 1308. c. 3. Auctor Græcismi MS.

Est usura fons quicquid tradit mibi nummos Speluceri, fons duplex Usura vocatur.

Consuetudines Montipessulani: Feneratorii, seu usurarii, qui denarios pro denariis accommodant, non recipiuntur in testimonio. Charta Philippi Reg. Franc. an. 1204. pro Falezis incolis ex Regesto 120. Archivi regii n. 30. Sciendum etiam, quod nos aliquem de Burgenfib. apud Falezum residentiam facientibus, non capiuntur ad occasionem usura nisi denarium pro denario, vel æquivalentiam alicui accommodaverit. Exstat Statutum Philippi Franc. Reg. datum apud Moniem Argidi Sabbati ante Festum Trinitatis. B. Man. 1311. in quo usura facere dicitur, qui ultra annum denarium in septimana, 4. denarios in mense, vel 4. solidos in anno pro libra acceperit. [Statuta Synodi Senon. ann. 1269. in Chart. Episc. Paris. fol. 109. Et qualitate autem negotii & persona creditoris contractus Usurarius reputatur, videlicet si creditor convenerit fenerator.] Vide Affias, seu Statuta Caroli I. Reg. Sicil. M. S. c. 8. sub finem, ubi de usuris Judæorum agitur. Charta Durandi Episcopi Cabilonensis lapsa laudata: Doctores vero illum solum feneratorum intelligit, qui solidum vel libram pro bebdomadam, vel mensem, vel annum pro denario, vel denariis ejusdem monete, vel alterius accommodat, ludo excepto, ita quod de retroactis, usque ad confessionem chartæ non possit aliquis super hoc conveniri; alio modo non intelligitur esse fenerator, & debet probari de usura, &c. [Durandus à S. Porciano in Comment. ad Magistrum Sententiarum l. 3. dist. 37. q. 2. Hoc autem fit in usura in qua aliquis ultra pecuniam mutuam vel vinum, seu bladum, petit sibi duas recompensationes, unam quidem recompensationem æqualem, aliam vero quasi pretium usus, quod Usura dicitur.] Adde Glanvillam l. 10. c. 8. extremo. Jura & Consuetudines Normannicæ cap. 20. Usurarium autem catalla Duci Normannie consuetudine pristina dimittuntur, ut jussum occasione ambitiosa usurarum malitia in posteris referentur. Tribus autem modis usura committitur, uno scilicet modo, cum ultra taxatum pretium alicujus rei pro concessio solutionis temporis spatii, mutuator se tradenti obligat aliquid reddiditum... Secundus modus est, cum res unius speciei commodatur, pro alterius speciei majoris pretii vel terminum persolvenda in eadem quantitate terminatum, ut ordinem præstare pro frumento, vel cervisiam pro vino. Tertius autem modus est de mortuo vadio, mortuum enim dicitur vadium, cum fructus rei invadit, quos percipit commodator, eam qui tenet in nibilo fructus vel proventus.

¶ Usura Realis & Mentalis, in Statutis Eccl. Constant. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 800. Usura realis est, quando mutuo duntaxat denarii pro 3. vel alias secundum magis & minus. Et mentalis est quando propter dilationem curius vendunt & vilius emunt. Manuale Henrici Sistaric. Episcopi. ibid. col. 1087. Et notu quod usura non solum se extendit ad pecuniam mutandam, sed ad quicquid ultra sortem accipitur, sive

bonorū, vel gagerū, vel comestione equorum, vel de disceptis venditionibus, & hujusmodi.

Sed cum ejusmodi usurarum prætextu domini vasfallos seu teneantes suos vexarent, eisque per sepe id criminis contra sui imponent, ut eorum sibi allere-ret bona, fisciisque suis addicerent, quod de intesta-ris factitatum supra observavimus, interdum id privi-legii, communitatis concedebatur, ut ab hac perqui-sitione essent immunes. Charta Philippi Regis franc. ann. 1220. ex Regesto Normannico sign. P. io Camera Comput. Paris. fol. 126. *Commissum Burgensibus nostris de Cadomo residentibus in villa Cadomi, quod nec eos, nec uxores, nec heredes eorum capiemus ad occasionem de usura in morte eorum, nec heredes nostri.* Charta pro Communia Vernolii: *Quod nec ab illis, nec ab eorum heredibus, si fuerint apud Vernoliū per annum & diem residentes, aliquid exigemus pro morte usurarii de eis, quæ spectant ad usuram, si tempore mortis sue apud Vernoliū fuerint residentes omnino illa exaltiane quitamus in perpetuum.* [Liberat. hominum S. Georgii de Es-peranchia an. 1291. tit. i. Hist. Dalph. p. 27. col. 2. *Præ-terea volumus & dilectis burgensibus nostris & habitato-ribus dilectæ villæ concedimus in perpetuum pro nobis & heredibus seu successoribus nostris, quod in Usurariis manifestis vel non manifestis, siue decedant testati, si-ue non, qualiter & quocumque loco decedant, quod in bonis & rebus ipsorum nihil possumus vel debeamus ratio-nis exercitii usurarum & exigere vel habere, nec in vita, nec in morte, nec post mortem ipsorum; sed eorum res & bona deveniant ad heredes & propinquiore ipsorum, dum tamen teneantur satis dare de clamoribus suis emen-dandis, & eos emendare; hoc salvo si aliquis usurarius vel alter decederet, nec vellet emendare clamores suos, vel præcipere quod emendarentur, bona ipsius ad nos pertineant; nisi aliquis usurarius vel alter decederet morte subitanea; ita quod non possit sciri, utrum vo-luerit clamores suos emendare vel non, tunc bona ipsius ad heredes ipsius ut supra pertineant.]*

USURARI PUBLICI, Qui, si fallor, ii sunt, quos Gaufridus Vossensis loco citato vocat *ſaneratores pub-licos, ebno-rii Principibus*. Charta Henrici Imper. an. 1156. pro erectione Ducatus Austriæ, apud Mirzum in Donat. Belgic. l. 1. c. 52. *Et potest in terris suis omni-bus tenere Judæos & Usurarios publicos, quos vulgus vocat Gennerteſchin, sine imperii molestia & offensa.*

USURARIUM, Usufructus, vii utendi, idem quod Usuria. Vide in hac voce. Charta ann. 1124. apud Mirzum to. p. 276. col. 1. *Walterus de Trudene-riis... prædium... tradidit... ad altare S. Laurentii, ex integro tam in culturis & pratis, quam in nemore & censu & familia, ... cum omnibus Usuriis & appen-ditiis suis, cum omni decima indominicata propriis, nec non & tota iustitia ejus prædii.* Alia 20. 1136. apud Cal-met. inter Probat. to. 2. Hist. Lothar. col. 395. *Liberum hic etiam Usurarium banni in pratis, agris, aqua & nemoribus, tam apud Cammarcein quam apud Mor-leium, siue per domibus, siue per uisfructibus sibi pa-randis.* Vide mo. Usuria.

USURIA, Jus utendi, Usagium. Vetust Charta apud Perardum in Tabulis Burguodici p. 31. *Et Usu-riam sitiva, &c.* [Vide Usurarium.]

USOROLUM. Charta ann. 1207. apud Ughellum. in Episcopis Veronenſibus: *Solvendo... illud sedrum antiquum & Usorolum, quod solvcbat prædicta univer-sitas Imperatori cum ipse intrat Italiam, &c.* Forte U-sitatum.

USURPARE, Exorare, Gall. Obtenir. Acta SS. Perpetuus & Felicitatis o. 3. *Usurpavi ut mecum in-fans in carcere maneret.* Vide mo. Usurpatio.

USURPATIO, apud Paulum J. C. in l. 2. ff. de

Usurpat. & usucapionibus, est usucapienis interruptio. Oratores autem usurpationem frequentem usum vocant. In l. 1. leq. Usucapio definitur *adfectio domini per consuetudinem possessionis temporis lege definiti.* Huc spectat vox Usurpare apud Gellium l. 3. c. 2. V. Calvio l. 1. c. 2. Jurid. & Argeoreum in Conſuet. Britan. art. 126.

USURPATIVE, Injuste, inique. Hugonis Metelli Epist. 42. to. 2. Monument. factæ Aotiq. pag. 388. *Pancæ sanctos quos non licet edero nisi solis predicatoribus, Usurpative comedunt.* (Cæoabit.)

USURULA, *comp. dicitur*, in Gloss. Lat. Gr.

1. USUS, Musica species, quæ non per regulas, sed ex usu addiscitur, notis musicis in libris Ecclesiasticis singulis syllabis superpositis, abrogatis ac neglectis li-neis & clavis musicalibus, cujus quidem musicae speciei exemplum descripsit Menardus in Notis ad librum Sacramentorum Greg. M. Anonymus Interpres Hugoois Reutlingensis: *Post incarnationem Christi plures Doctores S. Ecclesie, & specialiter S. Greger. & Ambros. cantum musicale, quem tam Latini, quam Alemanni, cum ceteris linguarum diversarum nationibus, utuntur in divino officio, in duo volumina librorum, videlicet in Antiphonarum & Graduale collegi, didicavit, & neu-mavit, sen notavit. Proceſſu tamen temporis quidam Ale-manni, & præcipue Cananici Ord. S. Benedicti, qui cantum musicalem non solum ex arte, verum etiam ex usu & consuetudine perfectæ & cordatenus didicerant, ipsum, omiſſis clavis & lineis, quæ in nemina & nota musicali requiruntur, simpliciter in libris eorum notare ceperunt, & sic decantaverunt deinde juniores, & suos discipulos sine arte, ex frequenti usu & ex magna consuetudine cantum informare, qui canere sic per consue-tudinem doctus ad diversa pervenit loca. Unde jam non Musica, sen Usus est denominatus. In quo tamen cantu discipuli deinde a doctioribus & doctores a discipulis multiformiter discrepare ceperunt, ex qua discrepantia & artis ignorantia Usus diluſus est confusus. Quo usu confuso prelo, nunc ferere omnes Alemanni habentis mi-serabiliter per cantum seduli ad veram artem Musicæ reverteruntur.*

Huc spectat Chron. Teuton. lib. 8. apud Acher. to. 7. Spicil. p. 441. *Sed cum nefcires secundum usum clavis cantari (usus enim cantandi, nefcimus unde hoc acci-dens, nulli ex provincialibus nostrorum convenit) erubescere reverbentissine, quasi stipem inutilem inter can-tandum in ebroyſare, ... graduale unum propria manu formavit, ... musiceque notavit syllabatum, ut ita dicam totum usum prius a senioribus secundum antiqua eorum gradualia disciens. Sed cum usi eorum per quamplu-rima loca propter vitiosam abusionem & corruptionem canini, nullo modo ad certam regulam posset trahere, & secundum artem non posset notari, nisi quod regulari & versifona constaret ratione. Ipse autem ab usu Ecclesie non facile vellet disſenare, miro, ut dixi, indicibilique labore in hoc tantum se frustra afflixit, quod ex toto usum mendacem regula vera tenere non posuit, sed in hoc pro-fecit quod quidquid alicubi in menſordio cantari potuit de usu Ecclesie non prætermiſſe se pretere.*

2. USUS, Præſtatio quæ ex usu pensatur, idem quod Usitate supra. Charta ann. 1030. ex Ta-bular. Sancti Victoris Massil. *Ego Roſtagnus Aven-nionensis Episcopus contra præceptum Dei malum Usum habebam, ... scilicet accipiebant boniæ mei de vi-nis Sancti. Promacii pro cupiditatis quæ vulgo gardias di-cuntur contra morem quantum illis videbatur. Sed & de villanis qui habitant in ipsa villa Sancti consuetudi-nes malas accipiebant, & vi aulse rebani quod poterant & ideo ego considerans quia magnum peccatum esset hoc & contra Dei voluntatem, & dimisi malum Usum. Vi-de Conſuetude 4.*

¶ 3. USUS,

¶ 3. USUS, Jus utendi, ut supra *Ufuris*. Inventar. Chartar. Reg. an. 1482. fol. 204. v. *Littera sub sigillo religionis abbatis & conventus S. Judaci in bosco mentionem facientes de exambio Ufus fructus usagii quod habebant in silva de Cressly.*

¶ 4. USUS, Detritus, Gall. *Ufr*. Inventar. 20. 1476. ex Tabul. Flamar. Item plus duo lineamina Semina ejusdem sela *borgesia*. Vide *Ustus* in *Ufare*.

¶ UT DICITUR, Formula quae cautionis causa ad naufem usque adhibetur in Instrumentis 11. 12. & 13. saeculi: omniau instat sit Charta Officialis Paris. ann. 1248. ex Tabul. Sangerm. Notum facimus quod in nostra presentia constitutus Godefridus de Ambagniazio clericus, recognovit se vendidisse & in perpetuum quitavisse Abbati & Conventui S. Germani de pratis ... argenteum & dimidium vinea sita apud prata, Ut dicitur, in censura eorumdem Abbatis & Conventus, Ut dicitur, ad 10. denarios, Ut dicitur, capitalis census, & ad 7. sextarios vini annui redditus, Ut dicitur. Item argenteum & dimidium vinea sita apud Treugas, Ut dicitur, ad 12. denarios censuales, Ut dicitur, item quoddam argenteum terrae sita apud Bouffe, Ut dicitur, in censura dilectorum Abbatis & Conventus, Ut dicitur, ad 8. denar. Ut dicitur, censuales. Item dimidium argenteum vinea sita in eadem censura, Ut dicitur, ad 5. denarios, Ut dicitur, censuales, & quandam domum sitam juxta eandem vineam, Ut dicitur, in censura Domus Dei Paris. Ut dicitur, ad 2. denarios, Ut dicitur, censuales.

¶ UTELE, UTELIA, UTELIS, Mensura frumentaria: item, Ager, in quo tantum frumenti seminari potest, quantum capit hec mensura. V. in *Ostium*. ¶ UTENSERIA, Utensilia, supellex. Coordinat. Joh. Iperii Chron. apud Marten. to. 6. Ampl. Collect. col. 627. In quo (testamento Willelmi Abbas) omnia vasa argentea religionis suo tempore defunctorum conventui reliquit, quonia debita ex pecunia per ipsam ecclesiam sua in necessitate mutuo data dimisit, successoribus suis omnia coquinae Utenseria argentea dedit.

¶ UTENSILE, Instrumentum, Gall. *Outil*, Petrus Damian. 16. Ep. 7. *Calcaria, fessica, ... & si quae alia equitandi sunt Utensilia.* [Mirac. S. Gibrani tom. 7. Maii p. 643. Sed grave pondus ferri ... nisi Utensili ejusdem materia dissipari non potuit. Utisse Tolofatibus idem quod *Outil*, instrumentum.]

¶ UTENSILITAS, Utilitas, usus. Tertull. de Cultu fem. l. 1. c. 4. Quod si de qualitate usui gloria est aura & argento: at quin magis ferro & ari: quorum ita disposita est Utensilitas, ut & proprias operas plures, & necessitates exhibeat rebus humanis. Jam igitur estimandum est unde obveniat tanta dignitas auro & argento, cum & consanguineis, quantum ad genus; & potioribus, quantum ad Utensilitatem materiam praestantur.

¶ UTENSILIUM, Utensile, ornatus. Andreas Floriac. in Vita MSS. Gauzlini Archiep. Bivric. l. 2. Ornates faciem templi oleofertis aulis, & multi generis Utensiliis, &c.

¶ UTERINUS, Gall. *Utrin*: Fratres uterini vulgo dicuntur qui diverso patre, sed eadem matre generati sunt, in Cod. Theod. lib. 9. tit. 42. l. 9. Chron. Angl. Th. Osterbourne p. 183. Obiit etiam (an. 1394.) Ducissa Eborum, soror Ducissae Lancasteriae Uterina, &c. Interdum Uterini etiam nuncupantur ex altero concubio procreati, ad discrimen duntaxat eorum qui eodem patre, sed diversa matre ex prioribus nuptiis nati sunt, ut in Charta an. 1277. to. 2. Hist. Dalph. p. 17. col. 2. Dradonetus assignet Guidoni & Guillelmo fratribus suis Uterinis, cuiuslibet viginti libras Viennenses censuales ad vitam eorum tantum... Item dicit Aymareta filio meo ex secunda uxore, relinquo jure institutionis castrum de Pineto, &c. ita tamen quo Aymareta assignet Tom. VI.

Guillelmo & Alberto fratribus suis Uterinis, cuiuslibet viginti libras censuales Viennenses ad vitam, &c.

¶ UTERINI appellantur Monachi ejusdem cenobii alumni, apud Andream Floriac. in Praefat. ad l. 1. Mirac. S. Benedicti ex cod. MS. Vaticano.

¶ UTFANC. Charta Caroli Boni Comit. Flandr. an. 1119. apud Mirzum to. 1. p. 689. col. 1. Condonavi duas partes decima, id est duas garbas totius solitudinis seu deserti, quod Teutonice vocatur Utsanc vel Wolsinia, in parochia de Erninghem, &c. Vide *Utsangi*.

¶ UTFANGETHEF, Brañono lib. 3. tract. 2. c. 37. dicitur latro extraneus, veniens aliunde de terra aliena, & qui captus fuit in terra ipsius, qui tales habet libertates. Ita etiam Flea l. 1. c. 47. §. 5. Proprie autem ita appellatur jus cognoscendi & iudicandi de ejusmodi furibus, quod qui habet, dicitur habere Utsangetref. Vide eundem Brañon. eod. lib. c. 8. §. 4. Cbaria Joannis Regis Angliz ex Monastico Angl. to. p. 210. Concedimus etiam eis, quod ipsi Abbati & Priori & Monachi habeant libertatem curiae sine de omnibus senentis suis cum sola & sola, & tolli, & tbeam, & insangetref, & Utsangetref. Utsangetref, scribitur in tom. 2. pagin. 827. Adde Brittonum in Legib. Angl. pag. 90. v.

¶ UTFANGI, Novales terrae, videlicet noviter excoltae, quae vulgo Utsangi dicuntur. Ita Charta Theodoricus Dom. de Avenis, apud Mirzum in Donat. Belgic. p. 181. [Vide Utsanc.]

¶ UTFLAT. Vide *Utsal*.

¶ UTHAGIUM. Vide in *Huesium*. col. 1248.

¶ UTHBAN. Charta Henrici III. Regis Angliz to. 2. Monastici Anglicani p. 1032. Et sint quatuor ... de scutagio, & bidagio, & cavagio, & coragio, & summagio, & Uthban, & schiris, & hundredis, &c.

¶ UTHESIUM. Vide in *Huesium*, col. 1247.

¶ UTHLANDES. Charta Roberti Comit. Flandr. in Tabul. S. Bertini: Illi vero, qui in praedicta villa (de Poperinghe) ad hanwer constituti sunt, debent Camisti tantum Uthlandes, banwete, & landwete, & placitum inde erit Abbatis. Wt-lander, Kiliano, est extraneus, alienigena.

¶ UTI, cum accusativo. Ferrandus Diac. in Brev. c. 124. Ut lesiones araria non Utiatur, &c. Synodus Romana sub Zacharia PP. an. 743. c. 2. Ut Episcopus, Presbyter & Diaconus secularia indumenta non Utiatur, nisi ut candelet, tunica sacerdotali. Alypius seu auctor Descript. orbis c. 1. Eadem vera non Utiatur omnibus communem. Vide Diomedem l. 5. de Grammat.

¶ UTI, Solere, in diu esse. Littere Edwardi II. Reg. Angl. an. 1317. apud Rymer. tom. 3. p. 682. Secundum communem legem, qua Utiatur in partibus illis, se ad rationem poni & multipliciter inquirari per eosdem, &c. Adh. S. Francisce Rom. tom. 2. Mart. p. 153. O mi Jesu Christe (id quod semper Utebatur in similibus oppressionibus dicere.) Sic Utebatur in illo loco, in Vita MS. S. Gurchierni ex Tabul. Kemperleg.

¶ UTICA, Cista. Vide *Utica*.

¶ UTIFRUI, Usum fructum habere, usufructuario jure re aliqua uti. Charta Alberti Ducis Austriz an. 1298. apud Ludewig. to. 5. Reliq. MSS. p. 444. Cista, civitates, & oppida, & districtus in omnibus supradictis teneant, & Uti fruantur eis, quousque per nos vel successores nostros Romanorum Reges vel Imperatores eisdem Regi Bohemie ac heredibus ejus de praedictis quinquaginta millibus marcarum ejusdem ponderis & argenti fuerit integre satisfactum. Alia Bolkonis Ducis Silesiae an. 1364. apud eundem. to. 6. p. 408. Ipsam villam ... cum omni libertate & absque omni servitutis onera habendam, seneudam, possidendam, Uti fructum & in usus suos placide & quete per omnibus nostris

successoribus convertendam... donamus. Litteræ Ludov. XII. Reg. Franc. an. 1502. Dicit bona dicta Petro de Roban & suis heredibus & successoribus concedimus ad habendum, tenendum, possidendum & usufruendum, de ipsique dandum vendendum ad suæ libitum voluntatis.

UTILIS, Probus, bonus, [strenuus, fortis:] *Utilitas*, Probitas, animi magnitudo. Constitutio Justiniani de Adjudicator. (Quæloris: *Si ille, qui deficiat non habuit filium jam utilem, jam idoneum ad peragendum Adjutoris officium, &c.* Gallidicunt, Capable d'exercer une charge. Regula S. Benedicti c. 7. *Ut sollicitus sit circa cogitationes suas perverfas, dicat semper Utilis frater in corde suo; Tunc ego immaculatus coram eo, si observavero me ab iniquitate mea.* Ubi interpret: *Utilis frater est, qui omnibus prodesse, & nulli desiderat obesse, qui nihil sapit, nisi quod Deo placere cognoscit, &c.* [*Humilis*, pro *Utilis*, rectius præferunt editiones ejusdem Regule recentiores.] Basina ad Regem Childericum, apud Gregor. Turon. l. 2. Hist. c. 12. *Novi, inquit, Utilitatem tuam, quod sit valde strenuus, ideoque veni, ut habitem tecum. Nam noveris, si intransmarinis partibus aliquid cognovissem Utilis orem te, expectissem utique cohabitationem ejus.* Vide Gestæ Regum Francor. c. 7. Hist. Fredegar. c. 12. & Aimoinum l. 1. c. 8. *Vetus Noticia apud Ughellum to. 5. p. 1538. Pecora utilia, pulli utiles, ... porcus bonus, utilis.* Tabularium Conchenfe in Ruthenis: *Etsi Utilis fueris, facies illum ordinare ad Presbyterum.* Ad tel. c. Capitular. c. 82. [Eadem notione *utilis* occurrit apud Græc. recentiores. Vide Gloss. med. Græc. in hac voce.]

UTILITAS, Probitas, titulus honorarius, quomodo usurpatur à Greg. Turonensi. Diploma Chilperici Regis apud Mabillon. Ideo cognoscat Magnitudo seu *Utilitas vestra*, &c. Ita in Chartis Pipini Regis apud Doubletum p. 700. & Caroli M. p. 707. Caroli C. apud Vassiorum in Noviomio p. 682. & aliis passim.

UTILITATES, Commodum, proficuum, *Profit* item Negotia. Gregor. M. l. 2. Ind. 11. Ep. 24. *Admonentes Charitatem tuam, ut ita efficeret omnes Utilitates ejus* (Ecclesie) *exerceat, quatenus tui præsentia proprium se, absentem habere non sentiat Sacerdos* em. Epist. 26. *Præcæte duximus adhortandum, ut ita cunctis Utilitatibus Ecclesiæ tuæ pure ac diligenter exhibeas, &c.* Epist. 37. *Sed & Christiana, ut dicitur, mancipia comparavit, & suis ea obsequiis ac Utilitatibus deputavit.* Guill. Bibliothecarius in Steph. VI. Numquam psalmodiis cessabat, nisi cum Utilitates populi ad se reclamationis perficere cupiebat, &c. *Utilitatem Regis facere*, in Lege Longob. l. 1. tit. 9. §. 6. Concilium Ticinense an. 855. *Quidam autem Episcopi & Rectores Monasteriorum rei Ecclesiæ suarum subtrahant, & aliis personis largitas queruntur, & ideo Ecclesiasticas Utilitates nequaquam se implere posse dicunt, &c.* [Andreas Floriac. Mon. in Vita MS. Gauxilii Archiepisc. Bituric. l. 1. initio: *Vir pro certo in administrandis publicis Utilitatibus nulli priorum secundus.*]

UTILITAS, Usus, *utilis*. Cicero l. 4. ad Herenn. *Si idoneus esse potest ad eas Utilitates & aptus, quæ desiderantur ab eo.* Sculus Flaccus: *Ductus aquarum, qui Utilitatibus publicis servientur.* Synodus Romana an. 826. c. 13. *Per sollicitudinem Episcoporum hæc quorundam diocesanos existunt, ad easdem Utilitates, quibus constituta sunt, ordinentur, &c.* Vide Joannem VIII. PP. Epistol. 254. 263. 272. &c.

UTINGA, Villa, domorum collectio. Vita S. Treveriti to. 2. Jan. p. 33. *Duo pueruli nomine Radignisus & Salsusur de pago Dombensi, ubi Briscia dicitur, juxta fl. rivum Araris, sive Sagonæ, de villa,*

sive Usinga, quæ sex millibus à Prissianico vico distat, &c. Vide Hufingus.

UTINUS, Confectus, solitus, quo utimur. Charta Erlebaldi, Abb. Stabul. ann. 1182. apud Marten. to. 2. Ampl. Collect. col. 130. *Pauperibus elemosynam de Utinis cibis annone, ad mensuram Stabulcosti oppidi dari statui.*

UTIS. Odo in Carmine de varia Ernesti Ducis Bavariz fortuna, apud Marten. to. 3. Anecd. col. 355.

... statimque hinc inde per omnem Classem currentes, Utis abstracta marinis Terga superveniunt, &c.
Legendum videtur *Uncis*, id est anchoris.

UTITARI, *Sepe uti*, in Gloss. MSS. apud Vossium l. 4. de Vitiis ferm. c. 29.

UTLAGA, Exlex, extorris, proscriptus, relegatus; apud Littletonem sect. 197. *Hori de la Loy, Utlage*, ex Saxónico *utlag*, *extra legem*; ex ute, foris, & laga, lex. Leges Henrici I. Regis Angliæ c. 10. *Qui excommunicatus, vel Utlagam habet & tenet, &c.* Cap. 53. *Si convenerit & auferit, pro Utlage reputetur.* Adde c. 13. &c.

UTLAGUS, in Regiam Majestatem l. 1. cap. 18. §. 3. *Utlagatus*, lib. 4. c. 35. ut & apud Hovedenum p. 654. 655. *Utlagi*, p. 550. 774. Matth. Paris p. 423. in Vitis Abbas. S. Albani p. 99. &c. *Utlage*, in Legibus vernaculis Willelmi Norchi c. 50. [De his etiam, nisi hostes, piratas malis interpretari, intelligendum videtur le Roman de Blanchandin MS.

*Quant il trespasseroit les barges,
Se il encontros les Utlaiges,
Bien les porroit illuec atendre,
Et le dromont vers ax defendre.]*

UTLAGARE, Extra legem ponere, ex legem facere, proscribere. Cum enim quis reus ad judicium vocatus per quinque Comitatus seu assisas, non comparet, iudex in eum sententiam suam pronunciat, qua eum *extra legem*, & extra protectionem Regis esse decernit, omniaque illius bona fisco addicit. Bracton. l. 3. tr. 2. c. 13. §. 1. *Si cum sit quarto vocatus non comparet ... in primis forisfaciat patriam & regnum, & exul efficiatur, & talem vocant Angli Utlaugbe, & alio nomine antiquitus solent nominari, scilicet Frencllesman: & sic videtur quod forisfacit amicos: & unde si quis talem post utlagariam & expulsionem scienter parverit, receptaverit, vel cum eo scienter communicaverit, aliquo modo, vel occultaverit, eadem pena puniri debet, ita quod careat omnibus bonis suis & vita, nisi Rex ei parcat de gratia sua.* [Charta Johannis Reg. Angl. in Lib. nigro Scaccarii p. 383. *Et cum Utlagari deberet, secundum consuetudinem Angliæ, nos propter finem, quem prædicta Matildis nobiscum fecerat, mandavimus eidem Vicecomiti, quod hoc differret.]* *Utlagari autem potest masculus 12. annos habens & ultra, non autem si infra, quia prius in Lege Decenz non debet admitti.* Fleta l. 1. c. 27. §. 11. Vide eundem Bractonum l. 3. tr. 2. c. 12. 14. ubi varias causas *Utlagationis* refert, & Rastallum. Utuntur præterea hac voce Leges Edwardi Confess. c. 7. 39. Matth. Paris p. 199. 222. &c. Vide Caput lupinum, col. 292. & in *Wayf*.

UTLAGIARE, Eadem notione, apud Radulfum Coggeshal to. 5. Ampl. Collect. Marten. col. 871. *Rex Eustachium de Vescei & Robertum filium Walterii in comitatibus tertio requisitos cum eorum fautoribus Utlagari fecit.*

UTLEGATUS, Idem quod *Utlag*. Litteræ Edwardi II. Reg. Angl. an. 1301. apud Rymer. to. 2. pag. 950. *Per eosdem proceres... adjudicatis & à regno Scocie Utlegatis, &c.*

UTLAGARIA, **UTLAGATIO**, Proscriptio, quæ in

ter jura Regia recensetur in Legibus Henrici I. cap. 10. 13. 47. scilicet *trium annorum Uslagaria*, (sic enim legendum) pro *trium stannorum*. Leges Willelmi Nothi c. 71. *De omibus Uslagaria rebus Rex instituit, ut Anglicos se purget ad iudicium*. Charta Richardi II. Regis Anglie apud Thomam Walsinghamum p. 354. *Ad etiam perdonamus eisdem ligeis ac subditis nostris omni- modas felonias, predisiones, transgressiones, extorsiones per ipsos vel per aliquem illorum qualitercunque factas, siue perpetratas, ac etiam Uslagariam vel uslagarias, si qua vel qua in ipsos, vel aliquem ipsorum, fuerit vel fuerint bis occasionebus promulgata vel promulgata, &c.* Eadem pene habentur p. 370. Hioc apud Anglos Forenses *Ostlary*, eadem notatione.

¶ UTLAGARIUM, Simili intellectu. Charta Henrici VI. Reg. Angl. an. 1454. in Chrou. Joh. Whetamstedii p. 321. *Ac etiam Uslagaria si qua in ipsos abbatem & conventum huius occasionebus, seu eorum aliqua, fuerint promulgata, & firmam pacem nostram eis inde concedimus.*

¶ UTLAGIUM. Leges Kanuti Regis c. 32. *Et qui opus Uslagii fecerit, ejus revocatio fit in misericordia Regis, i. qui crimen perpetravit, ex quo uslagium seu proscriptioem incurrit.*

¶ UTLAGATIO. Tabularium Leprosariz Pontis Audomari: *Interdictum vulgare Utlagatio nuncupatur*. Apud Prynneum in Libertatibus Angl. to. 2. pag. 278. *Interdictum, quod vulgariter Utlagatio nuncupatur*. Brañon. l. 3. tract. 2. c. 12. § 5. *Procedendum erit ad Utlagationem siue ad Uslagariam*. Adde §. 8. & Fletam l. 1. c. 28. ubi fufe de Uslagarii.

¶ UTLEP, Evalio, seu *Escapium latronum*, Flet. 2. l. 1. c. 47. §. 14. *Utleipa*, in Legibus Henrici I. Regis Angl. c. 43. eadem notatione, à Saxon. uhlcapan, au- fugere, evadere. Vide *Escapium*.

¶ UTPUTE, *ὑπερ*, in Gloss. Lat. Gr. editis: in MSS. vero, *Uspote*.

¶ UTRIARIUS, *ὑτρίαιος*, in Gloss. Gr. Lat. Mf. Edit. *Coriarius præfere*.

¶ UTRICISCUM, dimoniivum ab *uter*. Gloss. Gr. Lat. MSS. *ὑτρίσκον*, utricium, *ὑτρίδιον*, utricidium. Editum habet *utricifum*. [*Utrium*, pro *Utrium*, in Litteris Henrici IV. Reg. Angl. an. 1411. apud Rymer. tom. 8. p. 684. *Cum quatuor duodenis paribus Utrium, &c.* Gloss. Lat. Gr. editis: *Uter, utris, follis, ὑτρίσκον*. MSS. habent, *Uter, utris, utreus, follis*.]

¶ UTRICULARII, Nautarum genus, ab utriculis, quæ forma navium erat, ita dicti, apud Sponium Miscell. l. rudic. Antiq. p. 61. Collegio *Utriculariorum*. Et p. 171. *Ister Utricularius Langdunensis*. V. ibi Sponium.

¶ UTRICULARIUS, *ὑτρίκαριος*, in Gloss. Lat. Gr. Qui inflat utre fistulam. Utcitur Sueton. in Nerone cap. 34.

¶ UTRINARE. Gloss. Græc. Lat. *ὑτρίνα*, *Utrino*, *commergo*, *mergo*. In MSS. Sangerm. *Utrino*.

¶ UTRERARE, à voce Anglica *Uster*, Proferre, distribuere. Litteræ Edwardi VI. Reg. Angl. an. 1551. apud Rymer. 10. 15. p. 292. *Distam falsam monetam sic falsam, contrafactam & cæcitatam, diverfis ligeis nostris ignotis pro bona moneta felonice & proditorie exposuit & Uteravit, ad grave dispendium coronæ nostræ.*

¶ UT URM, *ὑτρίμα*, in Gloss. Gr. Lat. Gr. in Mf. Sangerm. *Uvrium*, in Regiis, *Bibium*. Aliz Gr. Lat. habent, *Moreum*. Vide *Morum*.

¶ UTWARA. Capitula de Weregildis post Concilium Grateleanum an. 928. *Et si Tainus ascendisset ut serviret Regi, & equitatus sui vice fungeretur in familia sua, si tunc habet Tainum, qui ad Uswaram Regis quinque bidas haberet, & in Aula Regis domino suo serviret, &c.* Vide *Wara*.

Tom. VI.

VU, pro U longo, in aliquot Inscriptionibus interdum usurpari observat Scaliger in indice 19 ad Gruterum: v. gr. *Domvut*, *ὑτρίμα*, *Arbitravit*, &c.

1. VUA, Vox exclamantis. Gesta Regum Francor. c. 29. *Ubi cum vexaretur, dicebat Vua, Vua, quid putatis qualis esset Rex celestis, qui sic tam magnos Reges interfecit.*

¶ 2. VUA. Charta an. 885. apud Baldric. Noviom. lib. 1. cap. 52. & Mirzum tom. 2. pag. 935. col. 2. *Terras cultas & incultas, pervia, Vua. discipia, prasta, &c.* Sed legendum unica voce *Wadriscapia* Vide in *Waterscapum*.

¶ VUADA, f. Præfurnium, Gall. *Bouche de four*. Reparatur. *factum in Senefcallia Carcaffooz an. 1435. Pro faciendo Vuadam & solum disti furni de terra & lapidibus, &c.*

¶ VUASILUS. Capitula ad Legem Alamannor. c. 4. *Si (co)va non fuerit transpassa, & nervosa teigerit, us ubi Vuasilus intrat, solvas sol. 3. Et c. 8. Si nervosa tangit, & Vuasilus intrat, solvas sol. 3. Ubi Vuasilus videtur esse Flandricum & Gallicum Wasse, limus, lutum, cœnum, sanguis scilicet putridus, qui ex vulnere oritur. [Vide Wassum.]*

¶ UVERE, *Humere*, *pinguiscere*. Gemma. Gl. Lat. Gall. Sangerm. *Uvere*, *amovir*, *encreffir*.

¶ VUERNAGIUM, pro *Wionagium*. Vide in *Guida*. Locus est in *Scatio*.

¶ VUETAGIUM. Vide in *Walla*.

¶ VUEGHIDUM. Vide in *Weregildum*.

¶ VUILITIVA. Vide infra *Vultava*.

¶ VUITTA. Vide *Wita*.

¶ VULATIO. Charta Ratchii Regis Longobardor. ann. 746. apud Ughellum in Episcopis Placentinis 10. 2. pag. 250. *Et firmaverat vobis portum qui dicitur Casaleo, ubi aves militarem usum habebant Vulatione illa de ripatico, vel iustitia, quod & inde in Palatia nostro vacabat, &c.* Ubi legendum forte *en in iolatione illa, &c.*

¶ VULGAGO. Fulbertus Carnot. Epist. 46. *Vulgaginem etiam petisam vobis mittimus, quamvis astatem vestram tali jam vomitu satigari non suademus; sed eo potius, si opus sit allevari, qui frequenter & sine periculo fieri possit ex oxymelle & raphanis valeriana, quod seniori magis conducibile est morantem alium laxativum pilulis excitari. [Asarum, Gall. Cabaret, nard sauvage]*

¶ VULGALITER, Lingua vulgaris, in Charta Ludovici VII. Reg. Fr. an. 1117. ex Chartular. Maurigniac. Litteræ Johannis Reg. Franc. ann. 1351. to. 4. Ordinac. pag. 117. *Donamus per presentes ad opus dicte domus omnes forestaturas tam in hereditatibus quam mobilibus, & omnes esprasas, seu Esprasus Vulgaliter.* Vide *Vulgariter*.

¶ VULGARIA, [Sirmondo ad calcem Supplem. Cone. Gall. p. 345. dicitur id quod est commune omnibus villis incolis, videlicet prædia quædam seu prata, quæ in unum individuum; apud nos *les Communes*. Vide *Communia*.] Leo III. PP. Epist. 10. *Uide & iustissimè aullus quislibet homo in posterum coaguisse, aut in iudicio promovere præsumeret, tam de Vulgaria, quam etiam de manfis, quod per vestrum dispostum Hermiani ... nobis reconfignavit.*

¶ VULGARIS, Plebeius, *ὑτρίμα*, in Gl. Gr. Lat.

¶ VULGARES, Vulgus, plebs. Agobardus Epist. ad Nibridium: *Nonnulli ex Vulgaribus & rusticis adducuntur*. Thomas Walsingham in Ricardo II. *Que cum audissent responsa Vulgares, in furorem versi &c.* Occurrit etiam apud Amulonem, S. Augustin. Epist. 76. & alibi. [Vide *Vulgaritas*.]

¶ VULGARIS, Colonus. Decreta S. Stephani Regis Hungar. lib. 2. cap. 33. *Si Comes, si Miles: si Vulga-*

vis quidem alterius sui similis mansunculas invaseris, 5. juvenes solvas. Ubi Jo. Sambucus: *Vulgaris, i. est eulsius liber infans: nam servus dominos non possidebant.*

¶ **VULGAR SANE.** Vide *Vulgarizare* 1.

¶ **VULGARITAS,** Vulgus, vulgaris mos. Arnulphus in Hist. Mediol. apud Murator. to. 4. pag. 24. col.: *Hic ita est eadem Vulgaritas ironice Tataricos appellat.* Johannes de Monisterolio Epist. 7. apud Marten. to. 2. Ampl. Collect. col. 1329. *Animus fuit ... cum calumnia arripere eum iuravit, quod tu Vulgaritatem sectando, quam fugere summopere philosophi nos admonent, mihi theuromata seu impeta illa misisti.* Vide *Vulgus*.

¶ **VULGARITER,** Lingua vulgari, vernacula. Chron. Mellicense p. 329. *Prior natus, ut ex pedire videret, exponat vel liserit, vel Vulgariter quae fuerit dicenda circa materiam.* Vide *Vulgariter*.

1. **VULGARIZARE,** In vulgare linguam traducere, ex Ital. *Vulgarizare*, in Charta Galeacii Comit. Virtutum an. 1377. [Statuta MSS. Eccles. S. Laurentii: *Quilibet rector ... constitutionem Concilii generalis quae incipit, Omnis utriusque sexus, publicare & penas in eadem contentas Vulgarizare seu in vulgari dicere tenentur.* Processus de B. Catharina Senensi apud Marten. tom. 6. Ampl. Collect. col. 1275. Item, *nihil (volumen) in quo est dicta legenda Vulgarizata, primum in vulgari Lucentino, parum in vulgari Senensi.* Adde eund. Marten. to. 4. Anecd. col. 1020. Chronic. Domin. de Ravenna apud Murator. to. 12. col. 603. Statuta Vercell. l. 7. p. 163. Acta S. Wernheri to. 2. April. pag. 719. &c.]

¶ **VULGARISARE,** Eadem notione. Charta ann. 1305. to. 2. Hist. Dalph. p. 125. *Letum fuit & o. possim in vulgari eadem D. Dalphino hoc compromissum factum eius nomine, ... quo compromisso lecto & Vulgarisato idem D. Dalphinus ... ratificavit & approbavit.* Sententia an. 1497. *Supradicta sententia ... Vulgarisata & data intelligi in vulgari.*

2. **VULGARIZARE,** Vulgare, publicare. Gaieranus in Ordine Rom. apud Mabill. to. 2. Mulei Ital. p. 363. *Alii Cardinales & Praetoli possunt differre recipere paramenta, quousque incipiuntur processus, vel quousque ditionis cardinalis ipsos incipit Vulgarizare.* Statuta Perus. fol. 15. Anno 1326. *Indictione septima, die decimo nono Februarii Vulgarizati ibidem specificet.*

¶ **VULGULOUS,** In vulgo generalis, in Germana. Vide Vossium lib. 3. de Virtut. term. c. 56. Gl. Lat. Gall. Angerm. *Vulgoius, pemptis.*

VULGUS, pro Vulgo. Epistola S. Remigii ad Chlodoveum Regem: *Quia quod Vulgus dicitur, ex fine alius hominis probatur.*

VULMINARE, pro Fulminare: Germani enim Vut pro nuntiant, uti supra observatum. Conradus de Sabaria de Calibus Scallia c. 6. *Videns Dux circumspiciens Abbatis animum circa Regis negotium inconquiescentem, verbis cum Vulminare attemptabat opprobriosa.* [Leg. forte *Vulnere.*]

VULNERARIUS Medicus, Qui vulnera curat, in Gloss. v. Bened. c. de Medicina, ubi exponitur *αποφύλακτος*. Forte *αποφύλακτος*. [Gl. 1. ai. Gr. *Vulnerarius, αποφύλακτος*. Eadem: Va generis, αποφύλακτος: ubi Vulcanius legit, *Vulnerrarius, αποφύλακτος*. Hinc forte emendanda Charta an. 1069. inter Probationes Historiae Tullensis p. 84. quam subscribit Valterius *Vulnerarius*, pro *Vulnerarius*, ut videtur.]

VULPECULAM aliquem appellare, conviti olim species fuit. Lex Salica tit. 32 §. 3. *Si quis alterum vulpeculam clamaverit, &c.* Ubi non hominem callidum & vafum significari, sed timidum & mousculotum, quod est Eccardus in Notis ad hunc locum: unde

Provincialibus *Vulpis* meticolosum, & *Vulpilago* interitium vitiu dici observat ibidem Vir eruditus. Ac pro verfu homine usurpat.] Auctor Viri B. Remigii: *Iussit nominari Vulpesulam: quod, cur ita nominari valueris, qui fraudes & significationes ipsius animalis cognoscit, satis adverte.* Gregor. Turon. l. 8. cap. 6. *Multas eis perfidias & perjuria exprobravit, vocans eos sepius Vulpes ingeniosas.* A voce *Vulpesula*, orta Gallica *Goupil*, qua nostri olim vulpem vocabant, Philippus Mowker in Carolo implice;

*Et cel kollans os dunt angus
A Hstenc tout par son gnois,
Quoil d'et loois la bataille
Pour cou que j'a goupus sans faille
Ne seroit pris d'auro Goupil,
Ne les par leur mis à esail,*

Utitur eadem voce in Carolo M.
*Tout ausment com ch'il vilains,
U li pestres loiaus & saints,
Gardent leus bestes & boins leus,
Taur les Goupis, & pour les leus,*

Ibidem:

*Fouir de vair & de Goupis,
Galterius Metensis in Mappa mundi MS. c. 18,
Adont les en verries aler,
Telle levie com Goupis,
Qui de proie s'en va jaisi.*

Le Pelerinage de l'humaine lignee:
*Car il cuideo que le Goupil,
Deist acertes, mais nenil.*
Gourpille, aliis. Le Reclus de Molens, in suo Miscere MS.

*Sontis font com Goupillos
Et attrayans ome formilles,*
[Vide alia notione in *Vulpes* 1.]

¶ **VULPECULATOR,** Qui vulpes venatur. Comput. an. 1202. apud D. Brussli to. 2. de Usu feud. p. 190. *Vulpeculator de ul imo servin, 19. l. 6. den. minus.* Goupilleur, in Computo Domani Comitatus Bononiensis an. 1402. *A Estienne Denray Goupilleur de Monseigneur le Duc (de Berry) en son Comé de Boulogne aux gages de 6. l. & 4. poquins de froment pour le gouvernement de 10. petus chiens qu'il doit parmy ce tenir à ses frans pour prendre les regnans.*

¶ **VULPINOSUS,** Callidus, versutus. Chron. ann. 1314 apud obinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 884. *Dicentes quod ipsa erat superba & intracabilis mulier, ac callidus & Vulpinosus cavillationibus plena.*

¶ **VULPENNUS,** Eodem significatu, in Rythmo satyrico apud Mabill. to. 3. Analec. p. 534.

¶ **VULPINOSE,** Malitiose, subdole. Chron. an. 1411. ibid. col. 881. *Dux Burgondie una cum Comite Derby Anglico cum magno Francorum ... comitibus Vulpinose Parisensem civitatem intravit.*

1. **VULPES,** Machine bellicae species. Albertus Aqueus l. 2. Hist. Hieros. c. 30. *Unus de majoribus Alemannia Vulpem ex proprio sumptu quercinis trabibus composuerunt, cuius in gyro totos intexterunt parietes, ut gravissimos Tavorum iussu ferretus illos armorum, omniaque jaculorum genera: ac sic in ea manentes tui, & illa iusturbem fortiter impugnando porforarent. Hoc tandem Vulpis instrumentum, dum ad unguem opete & ligaturis perduceretur, milites praedictorum Principum loricati ad viginti in eadem Vulpis protectione sunt constituti. Sed magna virorum inundatione & conamine juxta muros applicata, non equo subsedit nggere, &c.*

VULPECULA, Eadem notione, apud Otonem de S. Blasio c. 23. Vide *Ericius* 2.

2. **VUL ES,** Alec species, nostris etiam haud incognita, vulgo, *le Jeun du Renard.* Jo. Sarisberienfis lib. 1.

lib. 1. de Nugis Curialium c. 5. *Hinc Tesseræ, Calculus, Tabula, Urlio, vel Dardania pugna, Triculus, Senio, Monarchus, Orbiculi, Talieribus, Vulpes, quorum artem uilius est dedicere, quam docere.*

¶ **VULPINOSE, VULPINOSUS.** Vide *Vulpecula*.

¶ **VULPIO, VASER, VETERATOR,** apud Apeleum in Apologia: *Nosceretur te ... etiam cum mari blandirere, tamen jam sum Vulpianem & impium fuisse.*

¶ **VULSELLA,** Instrumentum ad pilos euellendos. Gloss. Lat. Gr. *Vulsella*, τριχολαβὴ, ἀγκυρολαβὴς. Est etiam apud Cellum Instrumentum chirurgici generis, quo excindendis corruptis carnibus utuntur.

¶ **VULSIO, SURCULUS,** ramus à trucco avulsus S. Irænzæ vetus Interpres lib. 3. c. 11. o. 1. *Joannes Domini discipulus, volens per Evangelii annuntiationem auferro eum, qui à Cerinthis infamatus erat hominibus terrerem, & multo prius ab his qui dicuntur Nicolaitæ, qui sunt Vulsia ejus, quæ falso cognominatur scientia, &c.*

¶ **VULSUS, VULSUS.** Gloss. Lat. Gr. MSS in Cod. Regio: *Vulsus, divisio.*

VULTATICUM, Præstationis species, incertæ mihi prorsus notionis. [Idem quod supra *Volutaticum*, ex vitiōsa pronuntiatio scriptum existimo *Vultaticum*.] Charta Dagoberti Reg. Fr. apud Doublet. in Hist. Sandonyliana p. 656. *Thelonæ vel navigio, portatico, rivaticos, rotaticos, Vultaticos, themonaticos, &c.* [Vultaticus, in Charta Caroli Magni ibidem p. 709.] Charta ejusdem Imper. ex Tabular. S. Germani Paris. *Thelonæum aut rotaticum, seu Vultaticum, cipaticum, ripaticum, vel salutaticum accipias.* In Charta Ludovici Pii Imp. ibidem p. 732. habetur *volutaticum*: Tam de portatico, & poneatico, & ripatico, & rotatico, & simonatico, & Vultatico, & cipatico, &c. Charta Ricardi Comitis Normannie apud eundem Doubletum p. 816. *Cum omnibus sibi adjacentibus, portu, thelonæis, Vultaticis, piscatoriis, terris cultis & incultis, &c.* Charta Ludovici Regis Fr. apud Sammarthanos in Episcopis Parisiensibus: *Neque thelonæum, neque portaticum, neque piraticum, seu vulticum, necetiam Vultaticum exinde aliquid accipias potestas judiciaria.*

VULTAVA, VULTIVA, MULTIVA, CICATRIS; *Vulnus* in *vultu*, vel facie illatum, unde forte vocis etymon. Lex Saxonom. tit. 5. §. 5. *Si ex fregeris, vel Vultavum feceris, corpus, vel eorum, vel brachium persolveris, &c.* Ubi editio Heroldi *Vultivum*, Tili *Vultivum*. Lex Frison. Ad. tit. 3. §. 16. *Si ex percussione deformatas faciei illata fuerit, quæ de 12. pedum longitudine possit agnosci, quæd Vultivum dicunt, &c.* Edit. Heroldi *Vultivum*. Lex Anglorum tit. 15. §. 10. ubi de Transpunctionibus & membris latis: *Vultivum 50 sol. se componat.* Ubi editio Heroldi *Vultivum præsert*, Vide Sibraodum à Sica.

¶ **VULTIVOLI** dicuntur, (verbis ut Joannis Sarisb. lib. 1. de Nugis Curial. c. 1.) *qui ad affectus hominum immutandos, in molliori materia, cera forte vel lima, eorum, quos pervertere visuntur, effigies & primum.* Eadem verba habet Petrus Blesensis, seu Auctor libri de præstigiis fortunæ. Cujus illusionis in Pharmaceutria Virgilius meminit:

*Limus ut hic durefcit, & hæc ut cera liquefcit,
Uno eodemque igni, fice nostra Dapnini amore.*

Naso quod in libro Heroidum:

*Devovet absentes, simulacraque cæca fingit,
Et miserum senes in jecur arget acui.*

Atque inde forte genus sortilegii, *Defixio*, videtur appellatum, quod scilicet ejusmodi incantatores acus subinde defixerint in imagines cereas, iis locis, quibus viros ipsos pungeret decreverant, qui puncturas ipsas, ac si ipsi pungerentur, persentiebant. Gloss. Lat. Græc. *Defixiones*, τερροποιήσεις. Paulus lib. 5. Sentent. tit. 23. *Qui sacra im-*

pia nocturnave, ut quem obcantarent, defixerint, obligaverint, fecerint, &c. Apuleius lib. de Virtutibus herbarum cap. 7. *Si qui devotus defixusque fuerit in suis nuptiis, &c.* Vide Cujac. lib. 21. Observeat. cap. 22.

VULTUARIOS ejusmodi incantatores appellat Delrius lib. 6. Diquisition. magicar. Inde *Invultus*, ipse vultu-volorum præstigiæ, 10 Legibus Henrici I. Regis Angl. cap. 71. *Si quis venene, vel sortilegio, vel Invultu, aditione, seu maleficio aliquo faciat homicidium.* Exstat in Archivo Reg. Christif. acta varia juridica contra Guichardum Episcopum Trecestem, qui licet fallo, accusabatur, Joannam Reginam Philippi Pulcri uxorem veneneficio sustulisse, in quibus aliterur, testes fuisse, qui asseverabant, quod idem Episcopus fecerat *Invultari* Reginom, & quod illa Invultatione decesserat. In Regeſto Curiz Parlam. Parisian. 1343. hæc legitur: *Sur les paroles que ledit Messire Jean avoit dits au Roy, c'est assavoir que ledit Messire Henris l'avoit Envultu ou fait Envultur.* Vide Petrum Blesensem Epist. 65. Contionato-rem Chron. Nangii an. 1315. Ballamoneum ad Nonocan. Phoxii, & Broverum l. 1. 1. Annal. Trevir. num. 146. 148. Hinc

¶ **VULTUARE,** Veneficio occidere. Charta ann. 1396. apud Lobinell. tom. 4. Hist. Britan. col. 870. *Et quamvis Dux Burgundie & major pars nationis Britannie valuisse ipsos suspicatos extorquere, ut ipsi neficerent nomina aliquorum emulorum, qui ipsas, mediante pecunia & arte dyabólica, inducerant ad Vultuandum Ducem præbatur.*

¶ **VULTIVUA.** Vide supra *Vulsua*.

¶ **VULTORIUM, Vultur, Gall. Vultur.** Gloss. Græc. Lat. MS. 704. *Vultur, Vultorium.* Editum habet *vultur*, [& *Vultor.*]

¶ **VULTUARE, VULTUARIUS.** Vide in *Vultivoli*.

¶ **VULTUOSUS, Superbus.** Vita S. Erminoldi Abb. l. 1. c. 6. *Non despectus ut Vultuosus, aut contumax.*

¶ **VULTUOSUS, Incubæ,** cum gravitate decora, in Gloss. Gasp Barthii apud Ludew. 18. 10. 3. Reliq. MSS. p. 117. in Hist. Palæst. Roberti Monachi. *Vultuosus, tristis.* Gloss. Ididori. Gloss. Lat. Gall. Saogerm. *Vultuosus, bians de visage, ou tristier.*

¶ **VULTURNALIS.** Chroo. Angl. Th. Osterbanno p. 6. *Quarta (via) dicitur rikendi d'freat, tendens ab Africa in Boream Vulturnalem.* Gloss. Lat. Gr. *Vulturnus, vultor, & p. 10. Vide Erminstreat.*

¶ **VULTUS,** Quævis imago, interdum ea, quæ *Pellorilis* & *Tboracata*, ut observatum à Casaubono & Salmasio ad Vopiscum p. 410. & Jacobo Gorbredo ad leg. 5. Cod. Theod. Ne quid publice lætitiæ, &c. Anastasius in Paschali PP. *Obvultu* imaginem ex auro purissimam, *babentem Vultum sanctæ Dei Genitricis pascibor.* 10. & *ancias* 4. *Ibi et ipse fecit vestem de blatta Byrænanæ, babentem tabulas de chrysolitæ duas cum Vultu B. Petri, & sanctorum Mariæ proceſſi & Martiniani, ... ille etiam obvultu vestem bolæricam, babentem in mediastinabula de chrysolitæ cum Vultu dominicæ resurrectionis, &c.* Idem in Steph. III. pag. 247. *Fecit imaginem Dei Genitricis in throno sedentem, gestantem in genibus Vultum Salvatoris D. nostri Jesu Christi.* Et in Valentino I. l. *Fecit patenam ... babentem in medio Vultum Domini nostri, & a dno bus lateribus Vultum ipsius beati Marci, atque ejusdem Presulis.* Utitur alibi non semel pag. 161. 187. &c. Gauricus Monachus Cluniacensis de Miraculis B. Virginis Martiz c. 1. *Uti quicunque patiens hanc infirmitatem eorum B. Virginis Vultu adveniret, &c.* Heribertus Monachus de Hereticis Petragoricenſibus: *Cruem, seu Vultum Domini non adorant, sed adorantes præbent, ita ut ante Vultum Domini decubant, simulacra Gentilium, &c.* Hiltor. Monaster. Ficiac. pag. 298. *Cru-*

effixi Vultus duas fecit imagines, &c. Hinc colligitur, cur dicitur.

VULTUS DE LUCA, Imago Crucifixi, quæ *lucæ* in Italia in Ecclesia S. Crucis conspicitur, quam à Nicodemus, Christi discipulo, effigiam volunt, cujus memore ex veteribus Lucas Tudenfis lib. 2. contra Valdenſes cap. 11. Auctor Vitæ S. Ricardi Regis Anglo-Sax. ex MS. Bodecensi num. 5. Gervafius Vildeberienſis lib. MS. de Otis Imperiali. Decif. ſeu parte 3. cap. 35. &c. ex recentioribus vero, Cornelius Curtius Eremita in Tractatu de Clavis Chriſti, Cæſar Franciottus lib. de SS. Lucenſibus. Silvanus Razzi de SS. Hetruriz, Baronius ann. 1099. n. 40. & alii. Hiſtoriam prætereà Inventionis S. Vultus, & Translationis Lucam, ſcripſit Leobinus Diaconus, qui interfuit, quam ex MS. Brenſis habet codex Thuanus 773. ex quo ſunt ſequentia: *Qua vero de cauſa Vultus Domini nuncupetur, pauci abſolunt. Sicut enim facies viſa illam, cujus facies videtur, certificat: ita preſtoſi Vultus figura Redemptorem noſtrum incarnatum, & pro nobis in crucem pendentem, & qui quibuſdam lineamentis repreſentatum exſupremis, &c.*

Scribit Eadmerus l. 1. & 2. Hiſt. Novor. Willelm. Reg. Angl. per ſanctum Vultum de Luca jurare conſueviſſe, p. 16. 19. 30. 47. 51. 54. Id etiam teſtatur VVillelmus Malmſbur. l. 4. Hiſt. p. 121. 124. l. 1. & 3. de Geſt. Pontificum Angliæ p. 217. 277. Doubletus in Hiſt. Abbat. S. Dionyſii l. 1. c. 44. reſert, in una ex Capelliſ Eccleſie aſſervari imaginem Chriſti crucifixi longiori tunica, aut veſte talari induti, quam vulgo ſaints Vouſſi (vel le ſaints Viſages de Luquet) appellant, Latine ſanctum Vultum de Luca, quod ejuldem prototypum magno cultu Lucæ aſſervetur.

Ejuſmodi etiam crucifixi Chriſti effigies conspicitur apud Ruguentis in Pontivo, Picardiz pago, à Nicodemus perinde conſecta, ut creditur, cujus deſcriptionem videre eſt apud Malbranum lib. 7. de Moribus cap. 11. & lib. 8. c. 10.

¶ **VUOTANT.** Vide in *Vodon.*

¶ **VUADO**, pro Burdo. Gloſſ. Lat. Græc. *Vurdo*, *νύρδο*, in MSS. Angerm. *Burdo*. Vide *Burdones*.

¶ **UCELLATUS**, Avibus ornatus, ab Ital. *Ucello*, avis. Statuta Vercell. l. 4. fol. 83. v. *De totaliſ Ucellatiſ pro quolibet parvie ſolidoſ decem Pap.*

¶ **UXERIU**, Oſthiuſ, Vide *Uſſeriuſ*.

¶ **UXORA** & *Uxor*, de maritare, in Statutis Venetor. ann. 1424. l. 1. c. 57. l. 2. c. 8.

¶ **UXORARE**, Nubere. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Uxorare*, *prandre femme par mariage, cojoindre à femme*. De viro & muliere itidem dicitur. Tabular. Calenſis lib. 117. *Omnes homines ipſius monaſterii (Calenſis) de corpore tenentur ipſi monaſterio in ſorimaritagio, ſi ipſos maritari ſeu uxorari contigerit in alienam uxorem ſeu mulierem, ſeminum de corpore dicti monaſterii non eſſentem*. Concil. Coyacenſis ann. 1043. inter Hiſp. tom. 3. p. 310. *Intra etiam dextros eccleſie laici Uxorati non debent*. Charta Conaſi Ducis Britan. ex Tabular. B. M. Andegav. Plurimi antecellorum meorum præſatam capellaniam pernicioſe adminiſtrari permiſerunt, dantes illam in hominagium Uxoratiſ ſacerdotibus & filiſ eorum jure barclita-

vio. Charta ann. 1274. tom. 1. Hiſt. Dalph. p. 126. col. 2. *Non permittant ... morari mulierem Uxoratam publice in poſtribulo: ... ſi aliquis eum ea cauſa adulteriſ capiat, non puniatur pœna, qua adulteri conſueverunt puniri, niſi conſtaſet quod ille captus, ſerret eam eſſe Uxoratam*. Statutum Johannis Regis Franc. ann. 1360. tom. 3. Ordinat. p. 468. *Quilibet Judeus Uxoratus caput domus, &c. Quæ vernacule ibidem ſic redduotur: Chascun Juifs chief d'oſſel & Marié, &c.*

Uxorum commutationem obtinuſſe olim ex abuſu in Hibernia, docet Lanfrancus Cantuar. Archiep. in Epitola ad Gothricum Hiberniz Regem: *In regno veſtro prohibentur homines ſeu de propriarum, ſeu de mortuarum parentela coajuges ducere: alii legitime ſibi copulata pro arbitrio & voluntate relinquere: nonnulli ſuas alii dare, & aliorum inſanda commutatione recipere*. Eadem habet in Epitola ad Terdelvacum Hiberniz Regem, apud Baronium ann. 1089. ut & S. Anſelmus lib. 3. Epit. 142. 167. Vide Gregor. VII. PP. in Append. Epit. 1. & Joan. Sarisberienſem Ep. 53. Huc forte reſpexit Beda lib. 4. Remed. peccat. 7. *Qui dimiſit uxorem ſuam alteri conjugi, &c.*

¶ **UXOREUS**, Conjugalis. Charta Caroli Calvi ann. 862. apud Doubletum Hiſtor. S. Dionyſii pag. 800. *Nec nou & in Idibus Decembris, quando Dominus me & dilectam conjugem Hirmitudinem Uxorco vinculo copulavit*.

¶ **UXORIOSUS**, *ὀξοριώδης γυναικῶν φθῶρ*. Gloſſ. Lat. Gr.

UXUS. Fredegarius Scolaſticus cap. 64. *Hervafius ... exſtrahens Uxum, caput Patricii præſerium amputavit*. Ubi loci *Saxum* legit Meurſius in Gloſſar. ſed perperam: Ecce enim iterum in collectione Hiſtorica apud Caſium tom. 2. Antiq. Leſſ. *Gothi fraudulenter Uxos pro baculis manuſerentes*. (Quidam codd. male *buſos* præſerunt.) Aimoſius eandem Hiſtoriam enarrans lib. 1. cap. 20. *ferreos aſtiſ obices* habet.

¶ **VYSSERIUM**, Navis qua equi tranſvebantur, idem quod *Huiſſerium*. Vide in hac voce. Informaciones de paſſagio tranſmarino ex Codice MS. Sangerman. *Cum fuiſ navibus, galeis, Vyſſeris & ligni paratis*. Inſra: *Primo babeſis quodlibet Vyſſerium xlii. ſol. goas in carena*. Vide *Uſſerium*.

¶ **VYATORUM**. Vide ſupra *Vitatorum*.

UZBEC, in Jure Hungarico, Facironoſi ad aliquot dies inviolabiles. Sanbucus & Molnarus. (Vide inſra *VVzbez*.)

UZIFUR. Gloſſæ MSS. ad Alexandrum Iatroſophiſtam: *Cinnabaris, l. Uzifur, ſcilicet mium*

¶ **UZUPHAR**, Eodem ſignificatu, in Carmine de varia Ernelti fortuna, apud Marten. tom. 3. Anecdor. col. 354.

Hic pigmentorum ſpecies, ...

Uzuphar & myrrham, ibus, que portat avatus

Extremas mundi cutrens mercator in oras.

W

W *Quod Theutanicum* vocant, in aliquot antiquis Interſcript. a. t. obſervatum à Scaligero in indice 19. ad Gruterum. Illud Germani ut *ou* efferunt, quomodo etiam Wallones ac Picardi etiamnum. Ægidius Schudus in Deſcriptione Rhetiz Alpioze cap. 39. *Conſonantem V, noi Germani præſerimus correſpie inſlar F, id*

quod Itali minimè faciunt; ſed præſerunt etiam, ut nos præſere conſuevimus licram duplicem W, que gemina videtur eſſe prænuſiatio conſonantis V. Excogitaverunt autem Germani licram W, qua eſt V duplicatum, YT, quemadmodum ſcribit Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 1. Oſtridus in Epitola ad Liutbertum Archiepiſcopum

pum Moguncinum, præfixa versioni Evangeliorum, ait, linguam Theoticam in multis diffis scriptis esse difficilem, propter literarum congeriem, aut incognitam sonitatem: nam interdum tria u u u, ut puto, quæ in sono, duo consonantes mihi videntur, priores tertium vocali sono manente. Somnerus in Glossar. Saxon. Franco-Galli, semper g, vel gu, utuntur, pro Saxonum & Germanorum w, &c.

WADESAAR. Andreas Suenoois lib. 5. Legum Scanicæ c. 3. Ubi vulnus infligitur sine membri destructione, aut descendit in concavum, & ad interiora penetrat, aut non. Si non descendit, quod vulnus in lingua patria Waadefaar appellatur, sicut marcarum exigit satisfactionem. Veteribus Danis apud Pontanum in Descript. Danicæ, æst annus. Vide Haalsaar.

¶ WACARITIA, ut Vaccaria. Vide in hac voce.

¶ WACHELLUS, Navis species. Epist. Frederici I. Imper. an. 1178. apud Marteo. tom. 1. Amplif. Collect. col. 910. Rogamus... quatenus idoneos serenitatis tue legatos Januam, Venetias, Antiochiam, atque Pisam, & alia loca per galearum atque VVachellorum transmittas præfida. Vide Vacheta & in Vas.

¶ WACHERIA, ut Vaccaria. Vide ibi.

¶ WACTA, Vadum, ni fallor, Gall. Gué. Charta Domnoli Episc. Cenomani apud Baluz. tom. 3. Miscell. pag. 128. Per loca designata de Confluentis usque Bucias defluit in Indua usque termino Prolascense, ... inde per via Saturniacinse pervenit ad VVacta usque campo Daulfo, &c.

WACTE, WAGTÆ, Excubie, vigilie; Germanis VVachte; & VVaecke, nostris Guet. Kero Monach. Vigiliæ, VVabtono. Vigiliæ, VVabun, Natwvab ebou. Vigiliæ nocturne, VVaiha de nabi. Capitulare 3. an. 813. c. 34. Si quis VVactam aut wardam dimiserit, quando ille Comes cognovimus fecerit, &c. Capitula Caroli Magni l. 3. c. 68. Un non per aliquam occasionem, nec per VVacta, nec de sacra, nec de warda... heribannum Comes exstare præsumat. Charta privilegiorum à Ludovico Pio Hispanis concessorum tom. 1. Hist. Franc. p. 321. Explorationes & excubias, quod usitato vocabulo VVactas dicunt, facere non negligant. Capitula Caroli Calvi c. 31. tit. 27. Et in civitate atque marcha VVactas faciant. Capitulare de Villis c. 16. Et si juxta in exercitu, aut in VVacta, seu in ambasciato, vel alibi fuerit. Cap. 27. Case nostre indefinenter foca & VVactas habebant, ita ut salve sint. [Codex censualis Irminonis Abb. Sangerm. fol. 53. v. Faciunt dies tres in eodmoda & faciunt VVactam & quidquid eis injungitur.] Tabularium S. Remigii Rem. Facit in anno coruadas 8... facis VVactas pro bove den. 1. Infra: Facis idem VVagias, & excutis annonam dominicarium. Hinc formatas voces

GUETA, GUETTA, GUAYTA, GAYTA, Excubie, vel jus excubiarium, quod competit majoribus Justitiariis, Droit de Guet, iō Consecutione Turonesi art. 25. Catalaunensi art. 3. Julioduoenfi cap. 28. art. 3. Burbonensi cap. 36. & Britanni art. 392. Onus vigiliæ & custodiam, in Charta an. 1193. apud Marcam in Hist. Beneharn. l. 6. c. 12. n. 4. Murorum vigilie, apud Gregor. Mag. lib. 7. ind. 1. Epist. 10. Sujets querables, in Confectud. Arvern. c. 25. art. 17. qui excubias debent. VVaye fce, in Charta Anglica, apud Spelmanum in hac voce, tenementum wactæ obnoxium. Charta Caroli Calvi pro Barcinonensibus apud Diago lib. 4. cap. 4. Explorationes & excubias, et usitato vocabulo Guaytas dicunt, facere non negligant. Pactum initium inter Philippum Regem & Abtem S. Germani Parisian. 1270. Nihil nobis & successoribus nostris juris... retento, excepto Gueto, tallia, exercitia, cavalcata, & dāno. Charta Joannis Regis Franc. ann. 1363. apud Sammarthanos in Episcopis Paris. Errant in possessione & fassina custodiendi Ecclesiam B. Ma-

rie Parisiensis, ac fieri faciendi excubias, seu Guetum in ipsa, &c. Gaium vel escarguam debere, in Libertatibus Oppidi Jasteronis an. 1183. apud Guichenonum in Hist. Breitenfi p. 107. Utiacis & Libertates Aquarum mortuorum an. 1246. Et sit de eorum officio mandare vel facere mandari Gatas & escargatas, & alias custodias, quando videbitur expedire curia vestre predictæ, &c. Vide Probat. Hist. des Chastaigners p. 43.

GUETA, GUETTA, GAITA, ipse Vigil, Speculator. Gl. Lat. Gall. Vigil. Veillans. Gaitæ. Vetus Inquestia in Regesto Philippi Aug. Herouvalliano fol. 163. Et est Castellanus, sedatus, & ponit Gaitam in Castro, & debet exercitum & equitationem, ut alii. Testamentum Philippi Pulcri Regis an. 1311. Item Ale & Stephanus Guettis nostris cultibes 60. fol. In Testamento Ludovici Hutini an. 1316. & Caroli Pulcri anni 1324. legata sunt pariter Simoni & Ada Guettis, in Computo Hospicii an. 1312. Guetta Lupara, Gueta Castelleti, Gueta parvi Pontis. Joannes de Condato MS.

Quant le Gaitæ corne le jour.
Chronicon Bertrandi Gueclini MS.

J'avais une Gaitæ toute jour à journée,
Qui sonnoit un bacin, quant la pierre est levée.
Agait dixerunt Poetæ nostrates locum, unde qui speculator, insidias fruit Aguet, vulgo. Le Roman de Robert le Diable MS.

Robiers qui fait sa destinee,
Et saillit hors de son Agait, &c.
Vide Aguayt.

GAITHA, seu Præco. Charta Philippi de Monteforti Dom Tyri & Tyroni an. 1264. pro Communia villæ de Castris in Occitania: Item obtinuerunt modo & tempore superscriptis, quod Consules dictæ ville missus seu constituunt in dicta villa Gatham seu præconem cum eis videatur expedire, & opportunum erit, qui Gatha seu præco officium sibi commissum debet regere secundum ordinationem Consulum prædictorum, dummodo facias & exequatur ambaxadas curis supradictis, cum fuerit requisitus, &c.

GUAYTARE, Excubare, excubias seu gaitam facere. Guetter & veiller par nuit, in Charta Gallica ann. 1683. apud Roverum in Reoma p. 328. VVagier, in Magno Recordo Leo Jense p. 87. Utiacis Barcinonensis MSS. c. 64. Omnes homines habentes seniores, nullo ingenio, vel ratione, neque per disidamentum, neque per acundamentum, neque per illum seum illis relictum, Guaytens personas eorum, nec calcant, nec requirunt, nec vulnerant, nec capiunt, nec captos tenent. Consecutiones Catalanæ inter Dominos & Vassallos MSS. c. 55. Debent etiam Gaytare, sustinere, & custodire, & excubias facere, & exigere ad omnem castris suum. Oedericus Vital. l. 3. p. 479. Multis servitiis eis aggravatis, in ipsos bomeque cerum munitiones suas apud Escalfium & sanctum Scvericum custodire coegit.

¶ WACTARE, Eadem notione. Codex Censuales Irminonis Abb. Sangerm. fol. 70. col. 1. Solvit pullis 3. ova 10... VVactas in curte dominica.

GUETAGIUM, GAITAGIUM, VUETAGIUM, Censui, qui solvitur pro custodia Castris. Charta ann. 1070. in Tabulario Vindocinensi num. 553. Et domo solvit 2. den. censui, & 1. obolum de Gassagio. Charta 421. Quam quidem emimus omni consuetudine liberam totam, exceptis duobus denar. censualibus, & duobus de Vuetagio. Infra, Charta mox laudanda ex Guetagio, quod ab incolis præstatur, excubias confectas docet. Idem censui & VVadagium nuncupatur, & VVarda. Vide in hac voce. Herpertioer, quod habet Magna Charta Libertatum Angliz apud Mattheum Paris aon. 1215. p. 179. Nullus Constabularius distringat nobilem aliquam ad dandum denarios pro custodia castris, si ipse eam facere voluerit in pio-

propria persona sua, vel per nium probum hominem, si ipse non facere non possit per rationabilem causam.

Id porro oneris ex conditione infeudationis vassallis incumbere, qui tenere per *Castlegarde* dicuntur Littletoni sect. 3. *Droves tenants teignons de leur Seigniors par service de Chevalier, & oncore ils ne teignent per esuage, come ceus, qui teignons de leurs Seigniors par Castlegarde: c'est à sçavoir, à garder un tower del caisle leur Seignor, ou un huis, ou un autre lieu del Caste per raisonnable garniment, quant leur Seigniors ontent que ennemis voient veuer, ou sont venus en Engleterre.*

Ut porro ejusmodi excubie *gueta*, & custodie peragerentur à vassallis in castris dominorum explicat idem Tabularium Vindocinense ch. 104. *He sunt consuetudines, quas tenebat in suo tempore Comes Burchardus in villa & in Comitatu Vindocini. Imprimis de excubiis Castellis, sicut ipse facere commendaverat, ut per menses ita fuisset custoditus. Ipse vero fisci Comes & major omnibus erat, quinque mensibus faciebat, videlicet Martio, Aprilis, & Junio, & Julio, & Augusto. Primi duo menses faciebant de Camern Comitatu, & alii tres de Guaitagio, qui prius erat in burgo Vindocini. September faciebat Ostradus pater Salomons, de quo tenebat Septio & Aris. October faciebat Hervanus de sancto Marcello, de quo tenebat Cartheodas & Nias, & Lulmas. November faciebat Huchbertus de Firmatate, de quo tenebat Ciconias & Ecclesiam de Tuseberie, atque culturam. December faciebat Gislebertus Dives, &c. Ipsi omnes ita cum Comite custodiebant Castellum, quod in unaquaque nocte habebat intra vetus Castellum 5. Gaitas, unum super portam subius Castellum, alteram super portam iuxta mansionem Salomonis, tertiam supra murum iuxta mansionem Gisleberti: & alia duo tota nocte circuebant Castellum [Vide Oberfar. Sauvageu ad Arestia Britannica Natalis Dufail p. 57 & supra Geyta & Stagiun.]*

Sed & Regellum Ludovici Regis Sicilie continens hominia prebita Regine Mariz ejus matri an. 1387. & 1388. à nobilibus Andegaveosibus, in varias excubiarum conditiones, vassallis impositas, profequitur: *Jean des Roches Cheval. à cause de la terre de Brain doit 20. jours de garde en la ville d'Angiers une fois en son vie. Dame Isabeau de Clifon en doit 40. Messire Guy Avenars à cause de sa terre du Boullay en doit autant avoient semonisse en cas d'eminent peril. Jean de Coulaines Cheval. doit 15. jours de garde une fois en sa vie.*

REGUAYTA, alias Sebergunyta. Charta ann. 1320. Si aliquem imposita, facta, guayta, vel Regunyta, seu custodia, sit imponeret. Charta ann. 1427. apud Thomasser. in Confectu. Biturig. p. 128. *Lesdits bourgeois seront tenus de garder la porte ou portail de ladite ville, y faire le Reguet par nuit, payer les Capitaines, &c. Vide VVarda, Scavagunya.*

WADARFIDA, Confectudo. Vide Cadar-freda.

WADDA, Bombycinum tomentum, ab Anglico *VVadd*, call. *Onate*: nisi gladium intelligat. Vide *Guaifidum*. Littere Ricardi II. an. 1380. apud Rymer. tom. 7. p. 233. *Contum & septungina & duas balas VVade.*

WADD & MOLE, Grossioris panni genus. Comp. an. 1421. apud Kennet. in Antiq. Ambroid. pag. 574. *In quinque virgatis de VVadmede emptis pro coctis equinis hoc anno, 2. jul. i. den.*

WADER, f. Nemus, silva. Vide *Gualdus*. Charta an. 1112. apud Calmet. inter Probat. tom. 2. Hist. Lothar. col. 33. t. *Nec non in sylva vel VVader in Talevungero marca dicitur consistere.*

WADFALTHO, in Pisto Legis Salicæ edit. Eccard. tit. 6. §. 7. Emendat doctissimus Editor *VVadpal-180* quo constitutionem fecerit, vel percusserit, significatur. Ipfum consule.

WADIA, WADIARE. Vide in *Vadium*.

WADISCABUM, WADISCAPUM. Vide in *VVateriscapum*.

WADIUM, WADIUS. Vide in *Vadium*.

WADNA, in Tabulario S. Bertini: *Strivius habet buunnaria 12. arat buunnaria 11. dat carra ad VVadna & ad monasterium*. Ita fortassis dicitur Vivarii purgatio, à Belgico *VVade*, vivarium, stagnum, Gall. *Vivier*, etang.

WADRISCAMPUM, WADRISCANUM, WADRISCAPUM. Vide *VVateriscapum*.

WADRUS, pro *Vadius*. Vide in *Vadium*.

WADTBAND. Andre Suenonis lib. 7. Legum Scaniz cap. 6. *Et ut nullus ei communicet per totam provinciam judicabitur sub pannum marcarum, juri regio solvendarum, quod judicium VVadtsband lingua patria nominatur consuevit.*

WADUM. Vide supra *Vadium*.

WAERIA. Vide *VVageria*.

WAESTYNA. Vide *Vastum*.

WAGA, Mensuræ species, apud Anglos & Scotos: Statuta Roberti III. Regis Scotiz cap. 21. §. 7. in Assisa de ponderibus: *VVage sic VVag, debet continere duodecim petras: cujus ponderis continet octo libras. Fleta l. 2. c. 76. §. 12. Una VVaga cafer. Monasticum Anglicanum tom. 1. p. 515. Unam VVagam salis de salinis sunt, &c. [Ufatici Mechlinia apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 1. 323. Item, de quolibet pondere, quod vulgariter dicitur Wagg, unus denarius Lovnuensis solum solvitur pondere rationis tenenti.]*

WAGARIA, Mensuræ jussu, seu cognitio mensurarum, à Teutonico *VVagehe*, vel Germ. *Vag*, vel *Vagehe*, libra, trutina, latera, in Charta Henrici Imp. an. 932. Locum vide in *Pergus*. [Occurrit præterea in Charta an. 1131. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 710. ubi pereram *Nagarie* editum monet idem Martinus in Glossario ad calcem ejusdem Collectionis.] Apud Hieronymum Fizen in Histor. Leodiceoli, ubi eadem describitur, *VVargaris* scribitur.

WAGIUM, ut *Vadium*. Vide in hac voce.

WAIDA, Gladium. Vide *Guaifidum*.

WAINAGIUM, ut *Gannagium*. Vide ibi.

WAIDA, Gladium. Vide *Guaifidum*.

WAIWIUM. Vide infra *Wayf*.

WALAPPAUS. Leges Rotharis Regis Longobard. tit. 12. *Si quis hominis libero violentiam injuste fecerit, idem [id est] Walappaus, 80. sol. componat. Et mox: Walappaus est, qui se furtim vestimentum alium induerit, aut sibi caput intrucinandum anime, aut faciem transfigurerit* [Varie hæc vox effertur in Codd. MSS. ex Muratorio tom. 1. part. 2. p. 20. col. 2. *Walpa*, *Walpor*, *Ewalapus* exhibent.] Lindenbrogius in huoc locum, *Wala*, caput, *paucken*, vel *pau zen*, ornare, polire, est Germanis. [Vide Vossium de Vitiis sermonis l. 2. cap. 20.]

WALARAUFA, vox composita ex Germ. *Wala*, caput, & *rauba*, veus. Lex Bajuvar. tit. 18. c. 3. *De vestitiis utrumque, quod Walaraua dicimus, si ipse abstulerit, quibus interfecerit, dupliciter composat.*

WALAWORF, WLTWORF. Lex Bajuvar. tit. 7. cap. 3. *Si autem discriminalia eiecerit de capite, & Wltworf dicitur, vel virum libidinose erines de capite extraxerit, &c.* Ubi Editio Heroldi, *Vultuvsfo* dicunt, cap. 11. tit. 5. *Waltworf*, editio Tili præferunt Richardus vero edidit *Waltw*. Codices alii *Walw*, *Welw*, *Wltw*, *Walw*, ut monet Baluzius horum vocabulorum origo Germanica: si eorum legatur *Walw*, erit capitis defectio, ex *wala*, caput, & *wers*, defectio. Si *Wltw*, erit capitis tegumentum, quod significat vox *wt*. Si denique *Waltw*, Germano, *Walt*, *Wade*, vestimentum dicunt. Spelmanus à Saxónico, ut solet, deducit.

WAL-

¶ WALDA, Silva. Vide *Gualdas*.
 WALDACH, Io nota de membrana in Archivis Regis Angl. prenum aor. 2. non plus; quia terra est in *Vvaldach*. Spelman. forte filvestris, non culta, ex *Vvald*, Silva. Vide *Gualdas*.

WALDANA, Acies, equitatus. Vide *Gualdana*.
 WALDEGRAVIUS, vox Germanica *V. ald-graf*, Comes seu Praefectus silvarum, *Forestarius*. Autor Panegyrici Berengarii Imp. l. 2. p. 37.

... Cum multa gementi
Vvaldegravi enervas perfringit lancea costas.
 Ita enim omnino scriptum in codicem monet editor, quod nomen librarius inepte in duo divisit, *valdegravis*.

¶ WALDENSES, Heretici. Vide *Valdenses*.
 ¶ WALDORA, WALDUS, Silva. Vide *Gualdas*.

¶ WALECHERIA. Vide in *Vallesheria*.

WALENGA, Fustis. Vide *Falanga*.

WALISCUS, Servus, minister, ex Saxon. *pealh, mansipium*, *Ellfrico*. Leges Ine Regis c. 34. Si homo *Vvaliscus* habeat terra bidam, vera sua est 120. fol. Cap. 35. Regis egi *Vvaliscus*, qui nasciatur possit ad eum, *Vveregildum* ejus est, 200. fol. Ubi *Vvaliscus* equis regis, est *Equis* regis. [Vide *Valeri*.]

WALLA, WALLIA. Anglo-Saxonibus *pall*, Murus, paries, vallum, praeteritum, *agger*, Angli a *wal*, Kiliano *Vvalle*. Monasterium Anglicanum tom. a. p. 920. Mando vobis ... quatenus iusticiis meos homines de ... as faciant *Vvalles* & *watergangs*, & clausuras *Vvallorum*, scilicet debent facere. Confluentudines Monasterii de Bello in Anglia fol. 241. Teati 8. acres terre juxta *Goreswall*, capiant ad praedium *VValam* versus *Northoff*.

WALLIA. Idem Monastic. p. 334. Quod ipsi *mariscum* praedium cum pertinens affluere, & secundum legem *marisci* Vallis includere, & in cultum redigere ... possint. Charta Henrici III. de ordinatione *marisci* de *Romeny*: Debent distributiones fieri super omnes illos, qui terras & tementa habent in disto *marisco*, ad reparandum *VWallis* & *watergangs* ejusdem *marisci* contra maris periculum. Will. Thorne an. 1283. Exceptis *VWallis* contra mare, &c. *VValalla*, apud eundem an. 1365. Idem an. 1281. Terram, qua jacet versus orientem inter *Gutteram* de *Borsfall*, & ovum *VWallam*, *Joannes Renger* contraxit in *Heyfeste*, quam *VWallam* per 1. mensem sequentem sumptibus suis contra mare sustinebat. Idem an. 1285. Totum pratum, in quo continetur quaedam *VWallia*, vocata *VValia* seu *Chasea* Cellarii Ecclesiae Christi *Cantuar.* que continet 20. percatas in longitudine, & 20. pedos in latitudine, &c. Verus Charta apud *Somerum* in Tractatu de *Gavelkind*, pag. 181. Sciatis, quod nos concessimus & assignavimus *Stephano* de ... 100. acres de *marisco* nostro inter *VWallas* monachorum *Pontis Reberti* & *Oxaniam*, &c.

WALLARE, Vallo, vel muro elaudere. Eadem Charta: Reddendo inde vobis 2. marcas argenti, ... pro omni servitio, nisi quod debet *VWallare* secundum quam antea illius torris intus & extra, &c.

WALLACTOR. Lambertus Ardenfis p. 58. Novatores sive *raiores*, *cam* *raforii*, *paratores* (sic enim lego) quoque & *VWallatores*, & *Deuparii*, & *biatores* *cam* *convenientibus* & *accessariis* armamentis & instrumentis, &c. Ubi forte *VWallatores*, pro *VWallatores* editum, i. *wallamur*, seu vallorum confectores. [Vallatores edidit *Ludewig*, tom. 8 Reliq. MSS. p. 600] Vide *VWallia*.

WALLIA. Vide *VWallia*.

WALLROTH, Andreas Suenonis l. 5. Legum Scaniz cap. 6 Si corpus occisi vestimentis suis vel armis, quod crimen *VWallroth* in lingua patria nominatur, accusetur aliquis, spoliasset, &c. Adde c. 26.

WALLUS, Extraneus, Anglo-Saxonibus *Silvester* *Giraldus* in Descriptione Cambriae c. 7. Saxones occupato regno Britanniae, gaoniam linguam *saax* extraneum quembles *VWallam* vocant, & gentes bas sibi extraneas *VWallenses* vocant, & inde aliqui inodiernam barbaram nomenclatione & homines *VWallenses*, & terra *VWallia* vocantur. [Vallus, pro Vallons, apud Philippum Montekes, ubi de Ludovico Pio:

Adons motu li Quens Odacres
 Qui iuni quiste Flandres & VWallis.]

WALO. Verus Scheda de S. Aderaldo Trecenti, apud Camulatum: Pater ejus nobilissimus *VValo* est dictus, qui lingua *Anfrastorum* interpretatur *Boaus*.

¶ WALPIRE, Possessionem rei alicujus dimittere, idem quod *Gaupire*. Vide in hac voce. Charta an. 1107. apud *Calmet*. inter *Probat.* tom. 1. Hist. Lothar. col. 524. Jam diste ecclesiam legitimam facio concessionem & iavestituram, & me exinde foras expulsum *VWalpiri* & absentem me fesi.

¶ WALPOZ, Vide *VWalapus*.

¶ WALVASSORES. Vide io *Vavassores*.

¶ WALWORET, WALWAST. Vide *VWalworf*.

¶ WAMBA, Venter, nterus, in Gloss. Kabai *Mauri* & in Codice Uthiz. Anglo-Saxones *VWamb* & *VWamb* dixerunt, unde Angli *VWombe* habent. Germani *VWampe*, *VWamme*, & *VWanst* eodem sensu hodie utuntur. Vide Notas *Eccardi* ad tit. 28. leg. valic. §. 4. & supra in *Gambelo*.

WAMBASIUM, WANBISIUS, WAMBASARIUS, &c. Vide *Gambelo*.

WANCAPUM. Charta *Hilfundi* Comitissae *Strien-* sis an. 992. apud *Mirzum* in *Diplom. Belgic.* lib. 1. c. 24. Silvam ad porcos alendos, quemadmodum jaces inter duas *marcas*, cum omni jure *VWancapia*, *velanco*, *molandino*, *consa*, *pedagio*, &c. [Vide *VWancapum*.]

WANCLUGA. Lex *Bajwar.* tit. 7. c. 17. Si quis liberam seminam *saaseris* quasi ad *coajagem*, & in via cum dimiserit, quod *Bajwarii* *VWancluga* vocant, &c. Editio *Heroldi*, *VWandagi* praefert. Vox a Germanico *VWankelen*, vacillare, & *lugra*, vel legere, mendacium, ut *VWancluga*, sit mendacium vacillans in negotio matrimonii. Ita *Vossius*, quem vide. Alias lectiones praefert *Steph. Baluzius* p. 1017.

WANCSTODAL. Lex *Bajwar.* tit. 3. c. 11. De *finalit*, quod *VWancstodal* dicunt, editio *Heroldi* habet *VWancstodal*. Ubi *Lindanbrogius* *VWanck*, Germani de *VWancstodag*, animi dubia minimeque stabili sententia.

WANDANGIAE, vel VENDAGIAE, Perones seu indumenti genus tibias & pedes operiens. *Rainardus Abbas Cister.* in *Insutaria Cister.* dist. 1. c. 8. *Dirigiti in viam*, si volueris, *VWandangias* ad devitandum lutum, sive ad expellendum frigus habere licet eis. Idem dist. 9. c. 8. *VWandangia*, quibus in via utitur, de panno fiunt. Definitiones ejusdem Ordinis dist. 9. c. 3. In *fortibus* quoque *VWandagis*, *fibulis*, *sellis* equorum, *stapbis*, *omnis* superfluitas & notabilis cariositas evitatur. Vide *Gamacla*.

WANDEGIAE, Eadem notione in Statutis ejusd. Ordinis an. 1195. apud *Marten.* tom. 4. *Anecd.* col. 1285. *Pedales* de corio omnibus omnino interdistantur, & de *VWandegis* *seantia* scripta tenentur.

¶ VANDAGIA, in aliis Statutis an. 1258. ibidem eol. 1411. Inhibetur auctoritate capituli generalis *navarresis* Ordinis nostri personis, non sine corrigi *Vandagia*, sive *fortales* portare *prafamaas*.

¶ WANDELUT. *Inftrum.* an. 1456. apud *Hanzizium* tom. 2. Germaniae sacrae pag. 499. Item providatur de laicis contra clericos auctoritate sua arrestantibus bona, fructus, redditus, & proveniunt clericorum &c.

elerios, militauitibus vulgariter VVandelus.

¶ **WANDILUC.** Charta an. 1076. laudata à Mabilonio tom. 5. Annal. Bened. p. 102. *Per culsellum & festinam, per wandonem & wafonem terra & ramum arboris seu VVandiluc, &c. Vide Andelagium.*

¶ **WANDINGEIA.** Vita S. Eusebii sæc. a. Bened. p. 986. & tom. 1. Mart. A. S. S. p. 458. *Secus oram fluminis in Orientem longo ordine portellæ orant civium mansenes per VVandingeias quasi stadiis duobus, quod est quarta pars milliarii.*

WANGA. Fredegarii Chronicon c. 37. *Uterque salanga VVaugas iungunt ad pralinm.* Ad marginem scriptum, *al. Ordines.*

¶ **WANGENETHEOF.** Charta an. 22. Henrici IV. Reg. Anglapud Thom. Blount in Nomolex. *Maneriolam de A. si quietum de gelib & scob, de wrecho, & de VVangenetheof & daneguell. f. pro Ousefugenetheof.* Vide Ousefugibief.

¶ **WANGNALE, WANGNAULE,** Ager cultus & satus. Xoon pang, campus, ager. Leges Balduini Comitis an. 1200. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 770. *Si homo moriatur antequam ejus uxor, beres ejus, si atatem habuerit, succedet patri statim in feodis: ita quod uxor nihil inde retinebit, nisi dotalium sibi datum, & mobilia illius anni in terra cultibilibi, quæ vulgariter VVangnale dicitur. Similiter si femina decesserit, &c. nisi mobilia quæ supra terram suam cultibilibi, id est VVangnale fuerint illius anni. Vide Gageagium.*

¶ **WANNABILIS TERRA,** Eodem intellectu. Charta apud Madox in Formul. Anglic. p. 184. *Confirmavi Roberto filio Hernaldi ... totam eorum iacem de Berbsfurloz VVanaabilem, ... scilicet totam terram VVannabilis & prati, quatuor habui in Hetul.*

¶ **WANNAGIUM,** Fructus ipse ex agro cultus. Chron. an. 1134. apud Madox Formul. Anglic. p. 307. *Salvo prædicto Jordano velle signatis suis VVannagio ultimi anni & eorum mobilibus.* Vide Gagnagium & Vannagium.

¶ **WANSBEISON,** inter utensilia prædij rustici recensetur, f. Vannus. Inventar. de Ruminacio in Tabular. Compend. *Quinque mensure ad bladum & avenam tam magne quam parve & duas paletis, & dens VVansbeison & una broia.*

WANT US, WANTO, GWANTUS, GANTUS, &c. Chirotheca, Gallis, *Gant.*

WANTUS, VANUS. Papias: *Chirotheca, Vanti, i. manus theca, quas vulgo VVantos appellamus, in Capitul. Aquigran. in Cod. Helmæstadien. Norgerus in Vita S. Hadalani n. 10. Cumque VVantum manu, ut moris est, legaliter tradendo teneret, &c. Acta S. Mambodi Martyr. n. 7. Tegumenta manuum, quæ VVantos appellant, pro caritatis suscepit Beda in Vita S. Columban cap. 25. Tegumenta manuum, quæ Galli VVantio, id est, chirothecæ vocant.* Vita S. Bertharii Episcopi Carnot. *Nisus est abstrahere à manibus ejus chirothecæ, quod vulgo VVantos vocant.* VVanti castanei auro parati, apud Harulphum lib. 3. c. 3. Testamentum Riculfi Episcopi Helenensis ao. 915. *Annulum aureum unum gemmis pretiosis, & VVantio paria nunn.* Charta Berengarii Regis Italæ apud Ugheillum in Episcopis Veronenis: *Igitur omnibus volo & statim, atque per meam hanc paginam testamenti & judicari per wafonem terre, ramum arboris, & festinam roboratum, atque cultellum, & duas VVantos, totum infirmul juxta legem meam Salicam attendere visum sum, & confirmo, &c.* Chronicon Fontanellen. caput. &c. p. 236. *Ad pelles & berbiuam, unde pellica fiant, fol. 10. ad VVantos lib. 1. ad falciculus lib. 1. &c.* Ubi male edictum urbanitas. Occurrit præterea in Statutis Adalardi pro Abbat. Corbeien. lib. 1. cap. 3. in Vita Aldrici Episc. Cænonam. p. 37. m. 2. apud Sanutum lib. 3. part. 3. cap. 7. in

Capitul. Aquigran. an. 817. & in Vine Benedictione refloresc. c. 22. in Vita S. Aicardi Abb. Gemetic. c. 27. in Vita S. Filiberti Abb. 1. c. 11. apud VVolphardum Presbyt. l. 3. de Miracul. S. VVulpurgis n. 6. *Vetus Charta pro Episcopo Ambianensi ex Camera Computor. Paris. Chascunc ventis fois de maison de terre, il a uns VVans. Vide Chirteca.*

WANTO. Chronic. Novaliciense cap. 3. *Sceptrum cum VVantonibus indutus senens in manibus.* In veter. Chartis apud Franciscum Mariam in Mathildi, & apud alios: *Tradidi per wafonem terra ... atque per colsellum & VVantone, simnalque andelagino.* Vide Perardi Burgundica p. 189. [Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 347. Calmet. tom. 1. Histor. Lochar. inter Probat. col. 524. &c.]

GWANTUS, GUANTUS. Vita MS. Caroli M scripta sub Friderico I. imp. l. 2. c. 34. cujus lemma est, *de Gwano Imperiali aere suspensio.* Habetur etiam in Tabulario Casauriens. Tabular. Abben. *De bis itaque cum Gwanto quodam Abbatem investiens, &c.* [Statuta Verellen. lib. 3. fol. 107. v. Collarium ferri, Guantis ferri, &c.]

GANTUS. Glossæ MSS. *Chirotheca, manuum testura, quod Gantum vocamus.* Tabularium Caroffense: *Ipse Monachi præfati Canobii offerant illi Gantos duos, & duas cereos cum duobus botis ne clare plenis.* Tabular. Deiparæ de Iosaphas: *Dederunt enim venditionibus & Gantis.* Tabular. Brivaten. fol. 146. *Investivit inde capitulum traditione nuntii Ganti.* Regula Monialium Forns-Braldensium c. 15. *Ut nunquam induant Gantos.* Vita MS. S. Ildeveriti Episcopi Meldensis: *Cumque de manibus Gantos extra eisses, apposuit eis radio solis, &c.* [Pro Ganti de cervo & alius Gantis, 14 lib. 10. fol. in Computo an. 1239. ex Bibl. Reg.]

GANNUS. Tabular. Priorat. Neronis villæ fol. 11. *Et hunc concessum fecit ... ponendo librum super altare, & mittendo Gannum suum manu Geronudi Prioris pro commemoratione.*

WAPELDRINC. Consuetudines Arkarum anno 1231. in Tabulario S. Bertini: *Si vulnus in carne feceris, ... quod si armis molitus ... VVapeldrinc, 3 libras domini, & 20. solidos laico emendabit.* [Concludit. Furnenles ex eodem Tabul. item qui convulsus est ex VVapeldrinc, Communi tres libras, & cui salum est 20. fol. Idem, Eccardo interpretare, quod Vipida. Vide in hac voce.]

WAPENTACHIUM, apud Danos Anglicos, idem fuit, quod Comitatus seu Hundredus. Leges Edwardi Confessoris c. 32. *Quod Angli vocant Hundredum, supradicti Comitatus (qui ultra VVatlingstretæ sunt, scil. Eboracensis, Lincolnensis, Nottinghamensis, &c.) vocant VVapentachium: & non fiae causa.* Cum quis enim accipiebatur præfectum VVapentachii, die statim in loco, ubi consueverat congregari, omnes majores nati contra eum conveniebant, & descendentes eæ de egni suo, omnes affurgebant ei. Ipse vero erecta lauce sua ab omnibus secundum morem iactus accipiebat. Omnes enim quotquot venissent cum lauceis suis ipsius bastam tangebant, & ita se confirmabant per contactum armorum, pace palam concessa. Anglice enim arma vocantur VVapnu, & Taccare, confirmare: quasi armatum confirmatio, vel ut magis expresse secundum linguam Anglicanam dicamus, VVapentac, armorum est: VVapnu enim arma tangenti, tac, tactus est. Quamobrem potest cognosci, quod hæc de sancta totus ille convectus dicitur VVapentac, eo quod per tactum armorum suorum ad invicem confederati sunt. Ab Edwardo eadem hauserit Rogerus Hovedenus p. 607. & Auctor Fletæ lib. a. c. 62. §. 2. Ejusmodi vero mutuum per armorum contactum populorum confederationem Angli à Danis acceperant: quod imprimis docet Dudo de Moribus & Actis Normannorum l. 3. Reperti sunt autem Ber-

Bernardo inquirentes trecenti viri parati cum VVilhelmo prelinari & mori: qui unanimes ante illum venerunt, iudiciumque (malo iudicio) fuderit, fideique, & adiutorium more Danorum facientes, tela mutua voluntatis patto una concussant. Cetera gens nris frigida recessit ad presidium nris celeris fuga. Scribit Janus Dolmerus ad cap. 1. Juris antiqui Aulici Norvegici, in Chronico Norvegico, *Bannetiaeb*, armorum applausum vel percussione appellari, quæ fieri solebat cum strepitu armorum, quando incolæ in foro armis percutiebantur, quo factio indicabatur, vere se leges illas in æternum ratas habere, aut illico factum comprobare quod tunc in foro decernebatur, præsertim de Regibus eligendis, aut aliis ejusmodi causis.

At vocis VVapentacii originem paulo aliter refert Bromptonius, quo loco ait *Schiram, Huedredum*, & VVapentake idem sonare. Tum addit: VVapentake Anglice, idem est, quod arma capere: eo quod in primo adventu auri domini solebant tenentes pro homagio reddere arma sua. Infra: VVapentake & Huedredus idem sunt, quia prociuius eorum villarum in adventu auri domini solebat reddere arma sua. [Hinc Vocabul. Anglice. ex Tabul. Beccensi: VVapentac, *estre quiste de seuit a buudres*. Litteræ Henrici Reg. Angl. ex Chartophyl. Reg. Regesto 92 Ch. 18. *Liberati & quieti de fyre & hundred, & placitis & querelis, & de murdro, & VVapentac, &c.*] Cui quidem etymo favet Somnerus, vocem à Saxonico *þæpn*, elum, & *cæcan*, dimittere, seu potius beicæcan, tradere, committere, deducens. Ita passim pro Comitatu usurpant Leges Ethelredi Regis apud Veneringum edite cap. 1. 4. Decreta Guillelmi Nothi p. 27. Leges Edward. Confess. cap. 13. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 7. Matthæus Paris pag. 109. Monasticon Angl. tom. 1. p. 47. tom. 3. pag. 162. 167. & alibi.

WAPPENTAGIUM, apud Bromptonium p. 1162. & 1173. VVapentagium, apud Rogerum Hovedenum p. 607. [& in Charta ann. 19. Henrici VI. Reg. Angl. apud Madox in Formul. Angl. p. 147. Et omnia castria, maneria, VVapentagia, membra, bameletta, &c. Adde Kennett. Antiquit. Ambrosd. p. 389.]

DIMIDIUM WAPENTACHIUM. Charta Henrici I. Regis Angl. in Monastico Angl. tom. 3. p. 463. Si VVapentachium Episcopi Lincolnensis de Niverche defecit se versus me pro dimidio VVapentachio: tunc præcipio, quod non summoveatis iade ad placita mea & Comitatus, nisi solummodo duos homines, &c.

WAPINSCAW, Censui militum, nostris *Monstre*, vox Angl. VVapen, arma, & Statuta Willel. Regis Scoticæ c. 33. §. 5. 6. Et omnes alii, qui habere poterant, habebant arcum & sagittas extra forestam, & infra forestam arcum & pyle. Et fiat visus armorum quod dicitur VVapenschaw.

WAPPENHAUBEN, Tegmen capitis, cassis, à German. VVapen, arma, & Haube, tegmen capitis, Gall. Coiffe. Statuta Equitum Teuton. apud R. Duellium tom. 2. Miscell. p. 59. Ipse (treperarius) ictetur dare fratribus ad arma deputatis pallaria VVappenrock, kilinge, phavones, VVappenberfunn, VVappenhauben, & ciungulos, vestimenta.

WAPPENHERSUNN, Vestis genus, quod aliis superinjiciebatur, seu quasi dominabatur; Germ. *bergschubung*, dominatio. Vide in VVappenhauben.

WAPPENROCK, Germ. VVapearock, Paludamentum, sagum militare, Gall. *Cotte d'armes*, in iisdem Statutis ibidem: *Clypeum & suavicum armorum, quæ dicitur VVappenrock ferre non debet, sicut magister*. Vide VVappenbanben.

WAPPENTAGIUM. Vide VVapentachium.

WAPRA. Charta an. 1153. apud Calmet. inter Probata tom. 2. Hi. lt. Lothar. col. 343. Quidquid juris nostri e-

Tom. VI.

vas infra crucei quas prædixi fratres nostro nostrorumque consilio & laude usque ad gressum VVapram posuerunt, an Vepres?

1. WARA, Modusagri, apud Anglos. Monasticon Anglicanum tom. 2. pag. 128. *Præterea concedimus in elemosinam eidem Ecclesie, eadem libertate totam terram, quam tenebant Brisardus in Stanes; scilicet VVaram & dimidiam cum ecclesiis, & insuper medietatem totius memoris, &c.* Mox: *Ad opus Ecclesie vendiderunt, scilicet annum VVaram & duas cotelanas cum dominio & pratis, &c.*

WARA Spicarum manipulus, vulgo, Gerbe, dicitur in Regesto Corb. 13. *Habacuc* ad ann. 1509. fol. 7. *Quat à leurs deux picches, elles doivent ducens 16. gerbes ou VVaras; mais elles font ce ruyac & non valoir.*

2. WARA, LIBERA WARA. Tabularium Abbatie S. Petri de Burgo in Anglia: *Libera VVara est nris redditus, & est talis conditio, quod si non solvatur suo tempore, duplicatur in arctum, & sic deinceps in dies.*

3. WARA, Bonitas, valor. Vide Wara 3.

WARACTUM, ut infra VVarectum, nisi etiam ita legendum sit. Chareul. Matifcon. fol. 109. *Terra arabilis quæ concessa in villa Sancio in VVaractis ipsis villis.*

WARADIA, Garantie. Vide in VVarantius.

WARANCHIA, Rubia, Gall. *Garaace*. Charta ann. 1449. ex Tabul. S. Audomari: *Tam citra quam ultra Sculdum decimas VVaraachiarum ad decimas nonam.* Chartul. V. S. Vedalli Acrebat fol. 248. *Carrebei de VVarance 2 den.* Pedagogium Peronne in Chartul. 21. Corb. fol. 336 & seq. *Item broquette qui mane vnde VVarancie, doit 2 den.* Ibidem fol. 339. *Item le cheval qui porte VVaraace, doit 18 den.* Vide in Garantie 1.

WARANDA, WARANDARE, WARANDIA, WARANDISARE, WARANDISTA, WARANDISATIO. Vide in VVarantius.

WARANIO, Equus integer, *osran*, Goldasto: Equus admissarius: Hispanis, Occitanis, & Provincialibus, *Guaranguos*. [Ital. *Guaragno*.] Lex Sal. tit. 40. §. 4. *Si quis VVaranionem hominis Franco suraverit, &c.* §. 4. *Si quis VVaranionem Regis suraverit, &c.* [VVaranionem & VVaranionem edidit Eccard.] Capitul. de Villis c. 15. *Ute equor emissarios, id est, VVaraniones, bene provideant, &c.* Testam. Bertrichramni Episc. Cenom. apud Mabill. tom. 3. *Annalect.* p. 121. *Reliqui vero Caballos iam VVaranionis, quam spadas, seu polesdras, qui inventi fuerint, & charaberio sancta Ecclesie habuerunt, &c.* Petrus de Crescent. l. 9. de Agricult. c. 2. *Sciendum etiam, quod æquus debet gigni à stellione, quem Guaragnum vocamus vulgariter, &c.* Michael Molinus in Repert. Foror. Aragon. v. *Bestia*: *Bessie, quæ vulgariter nuncupatur Guaranyones, equæ, vel palli boxales, non possunt piguarri per aliquem officialem regat, ... quia multiplicatio equorum recipit omniumque utilitatem propter bellum.* Sunt, qui à VVaranie putant vocem efflatam Ferrant, quæ equum sonat. Gloff. MSS. Eccl. Parisi ubi de equorum coloribus: *Cervinus est, quem vulgo VVaranem dicunt. Erantem idem vulgus vocat, quod in modum aeris sit coloris.* In ver. Inscriptio apud J. Sponium t. 3. Itiner. p. 2. inter equorum nomina occurrit APANIO AF. ubi forte leg. VVARANIO AFRICANOS.

Equum bellicum interpretatur Eccardus in Notis ad hunc locum Legis Salicæ: vocemque à VVere vel VVare, bellum, & Renno sive Reino admissarius, formatum docet.

WARNO, Eadem notione, in Capitul. 3. ann. 813. c. 24. Locum vide in VViridia.

GUARANYO. In Foris Aragon. lib. 8. titulus 8. ita concipitur: *Us emissarii sue Guaranyones, equæ, vel pulli boxales occasione aliquorum executionum nequeunt piguarri.*

B b b b

W A.

¶ **WARANTIA**, **WARANTISIO**, **WARANTIZARE**, **WARANTIZATIO**. Vide mox in *Varentis*.

¶ **WARANTIOS**. Qui alteri tenetur ad eversionem. *Lexicon Cambro-Britannicum*: *Gwarant*, *affertor*, *vinde*. *Spelmanus* & *Sommer* ad *Saxon. perian*, *iuri* deducunt. *Malim* ad *creantur*, *fidem* facere, *nostri* enim *creant*, *erant*, & *granter* dicebant, unde formata vox *garantiri*. Vide *Creantur*.

Aliquando significat eum, qui cavet de eversione, a liquando ipsam cautionem, quae alias etiam *Vvarantia* dicitur, inquit *Cowellus*. *Leges Henrici I. Regis Anglie* c. 43. *Sic potest ei Warantius esse, qui in servitio suo est*. Adde c. 82.

¶ Testem præterea interdum designat, unde *Provincialibus Gwarentia*, testis, ex *Glossario MS Johannis Nostredamus* & *Statusis MSS*. *Provincialibus apud Præf. de Mazaugues: Quand Gwarentia seran auxidas*, id est, testibus auditis.

¶ **WARENS**, Qui aliquid verificat, assertit, auctor rei alicujus, *Gall. Garant*. *Leges Ottonis I. Imper. apud Eccardum* in *Leg. Salica* p. 198. *Si quis eorum suum, vel cetera animalia, sive rem suam super aliquem reperierit, & ipse Varentem dare dixerit, statim ut ad certum Varentem eum conducit, & super tertium Varentem, & tertium comitatum præcedit*.

WARENTIS, Eadem notione, in *Leg. Longob. lib. 2. tit. 28. §. 5.* & in *Pactio seu fœdere Ethelredi regis cum Analano*, &c. c. 10. *Prover per garant*, in *Assisus Hierosol.* MSS. c. 27. §. 9. 61. 62. 63. 65. & sequ. ubi statuitur, res omnes posse probari per duos *Vvarantos* inculpatos, *sans reproche*. Contra, *rebuter, guarant*, id est, dicere *Vvarantos*, culpa haud vacare, adeo ut non sint ejusmodi, qui *Vvarantiam* ferre, seu fide jurare per alio possint.

¶ **WARANDARE**, Cavere ab eversione, spondere, præstare, defendere, auctorem esse, *Gall. Garantir*. Charta ann. 1308. apud *Mirzum* tom. 2. p. 101. 2. col. 1. *Supplicantes insuper dom. Ducem, quatenus omnia & singula præmissa approbare, laudare, Vvarandare, & quantum in ipso est ratificare dignetur*. Charta *Rodulphi militis apud Ludewig* tom. 2. Reliq. MSS. p. 462. *Volens eisdem ab imperitio quorumlibet Vvarandare*. Occurrit præterea a p. eundem tom. 5. p. 47. & tom. 6. p. 497.

¶ **WARENDARE**, Eodem intellectu. Charta ann. 1288. apud *Eccardum* de *Orig. Domus Saxon.* col. 91. *De qua proprietate ipsum & ecclesiam Magdeburgensem Vvarandavimus, prout in privilegiis nostris desuper concessis plenius continetur*.

¶ **WERENDARE**, Pari sensu, in Charta ann. 1278. apud *Schlegelium* de *Nummis antiq. Gothanis*, &c. p. 193. *Ab omni impetitione noxia prædictam ecclesiam volumus Vvarendare*.

¶ **WARANDIZARE**, Charta ann. 1335. in *Hist. Comit. Loffensium* part. 2. p. 37. *Nequæ debemus ... libertates aut privilegia defendere, vel Vvarandizare, neque libertas quomodolibet obtinere*.

WARANTIZARE, *Bractoni* l. 5. tract. 4. §. 2. *Nihil aliud est quam defendere, & acquirere tenement, qui Vvarantum vocatur in fassina sua*. Similia habent *Fleta* l. 5. c. 4. c. 15 §. 2. l. 6. c. 23. §. 2. & *Britton. fol. 197*. ubi multa de *Vvarantia*, ut & apud *Littletonem* c. 13. sect. 697. & seq. *Leges Edwardi Confess.* c. 36. *Qui si Vvarantizaverint, quod recte facta sit justitia de ipso, & Passim in Legibus Scotticis, & apud J. C. Anglos*. [Charta ann. circ. 1226. apud *Hearnium* ad calcem *Annal. Edwardi II. Reg. Angl.* p. 267. *Ego & heredes mei in nomine Domini omnes terras prænominate Deo & hospitali prædicto contra omnes homines Vvarantizabimus*. Adde *Thom. Blount* in *Nomol. Anglic.*]

¶ **VAARENTARE**, **VARRENTARE**, in Charta ann. 1193. apud *Murator. delle Antic. Estensi* p. 360 *Auduit*

ipsum dicentem & Varentantem, quod ipse & ejus fratres invenerint in feudum ad Ducibus Esse, &c. *Statuta Caduberti* l. 2. c. 26. *Ante omnia Varentatum ipsi ipsi officiali per aliquem præconem curie se non invenerit aliqua bona mobilia debitoris*, &c.

¶ **VARANTISARE**, **VARANTIZARE**. Charta *Ricardi Reg. Angl.* ann. 1197. apud *D. Brussel*, tom. 2. de *Ufu feud.* pag. 19. *Hæc autem omnia quæ idem Archiepiscopus in hoc excommuni receptis, Varrantisabimus nos & heredes nostri Ecclesie Roibomagi & prædicto Archiepiscopo & successoribus suis in perprimum contra omnes homines. Varentizandum ab omni aida*, &c. in *Tabular. Gemmetici* c. 361.

VARENDATOR, **VARENDATID**, **VARENDIA**, in *Speculo Saxon.* l. 1. art. 9. §. 6. art. 15. §. 2. art. 46. §. 2. l. 2. art. 15. 16. §. 1. art. 36. §. 4. 6.

¶ **WARANDA**, Cautio, auctoritas, defensio, *Gall. Garantie* Charta *Alberti Magdeburg. Archiep.* an. 1216. to. 1. *Corp. Diplom.* pag. 157. *Et de bonis ipsorum, quæ in sua habet Marcbio Vvaranda, finaliter faciet justitiam secundum sui fidelium suorum, Vnde Garandia*.

WARANDIA. [Charta *Friderici Comit. Terrenr.* an. 1225. apud *Steyerer*. in *Commeot* ad *Hist. Alberti II.* col. 207. *Aique pro his omnibus ejus munime, & defensionem atque debitam Vvarandiam præmitto*. *Alia* ann. 1149. apud *Eccardum* in *Orig. Habsburgo-Austr.* col. 246. *Nihilominus ad evadendum de eversione, & prælandum sine difficultate qualibet Vvarandiam super præfatis bonis*, &c. *Vvarandie*, in Charta *Thom. de Couciaco* ann. 1265. ex *Chartul. S. Johannis Laudun.*] *Historia Archiepisc. Bremensium* ann. 1363. *Albertus Archiepiscopus, Ducis Magni de Brunswick filius, cum magno exercitu contra poenitentiam & Vvarandiam Dom. Mauricii Decani in parte Uuectborne, diocesis Bremensis intravit, & castrum Vordere & pugnare proposuit*. [Hinc emendanda Charta *Henrici Comit. apud Ludewig* tom. 1. Reliq. MSS. p. 266. *Volentes eis veram & justam de eodem mansio facere, Vvarandiam*. Legendum est *Vvarandiam*.]

¶ **WARANDIA DENARIDRUM**, *seorum cursus seu usus publicus*, *Gal. Cours*. Charta apud *Schannat.* in *Vindem. litter.* pag. 210. *Consules civitatis A. illustri principi Philippo Regi obedientiam ... Non deces vestram Serenitati, nisi tam vili denario, Vvarandia omne vestri principatus dominium penitus desoleat ... Imploramus quatinus hujusmodi desolationem fœbilem vestra dignetur magnificentia detegere, terram meliori moneta favorosius intuentes. Nisi denariorum lex & pondus intelligantur*.

¶ **WARANDISIA**, ut *Vvaranda*. Charta ann. 1291. apud *Mirzum* tom. 2. p. 874. col. 2. *Promissimus ... prædictis religiosis super præmissis omnibus & singulis justam, debitam & reitam Vvarandiam sive Vvarandiam pro omnibus nostris hereditibus & successoribus contra quoscumque Vvarandizant, in Charta ann. 1340. ex Chartular. 21. Corb. fol. 300. v.*

¶ **WARANDIZATIO**, in Charta ann. 1277. apud eundem ibidem p. 869. col. 1. *Et promissimus prædictis abbati & conventui reitam & firmam Vvarandizationem de bonis prænominate*.

¶ **WARANTIZATIO**, Charta ann. 1280. apud *Madox* in *Formul. Angl.* p. 61. *Et si contingat quod priorissa & moniales prædictæ ... aliquod dampnum seu factum incurrerit, pro desectu Vvarantizationis vel defensionis mei, &c. Tabul. B. M. de Bono nuntio Rotom. Pro hac etiam donatione, concessione, ... Vvarantizatione & defensione dederunt mihi ... 40. libras sterlingorum*.

¶ **WARENTIZATIO**, in Charta apud eundem *Madox* p. 159. *Pro hac autem donatione, concessione, confirmatione, Vvarentizatione, &c.*

¶ **WARANTIA**, in Charta ann. 1130. ex *Tabular. Regniac. Promissitiam per manum Hugonis Episcopi*.

pi Autissodorensis & VVillemi Comitiss Nivonenfis se portaturum VVarantiam supradictis fratribus. Charta apud Madox in Formul. Angl. p. 19. Robertus de VVivilla ipsum Simenem traxit in placitum ... & eundem Simon vocavit ad VVarantiam predictam abbatem in eadem curia. Adde Keonett. in Antiqu. Ambrold. p. 477. & Tb. Blount in Nomolex. Anglic. Vide Garautia. 2.

¶ **WARANTISIO**, apud eundem Madox p. 195. Pro hac igitur concessione, dimissione, VVarantisione, & presentis carta mea confirmatione, dilectus Calfridus dedit mihi Agnetis 20. libras sterlingorum.

¶ **WARRENTATIO**. Statuta Cadubrii l. i. c. 19. Creditur & credi debeat cunctis iurato soli fac alia probatione, & commissionibus soli factis de citationibus, Varrentationibus, de preceptis per eos factis. Et l. i. c. 26. Qua Varrentatione facta dictis officiali possit ponere in curia sua super curia quilibet credito habens instrumentum.

Quo **WARENTO**, Brevis species, de quo passim Prædicti Anglici. Vide Breve, col. 1301.

¶ **PLACITUM** quo **WARANTO**, Actio qua quis in VVarantium appellatur. Charta anni. 1288. apud Kennett. in Antiquit. Ambrold. p. 13. Jobannus filius Nigelli sen. summus fuit ad respondendum Domino Regi de placito quo VVaranto elatus habere visam franciplegii.

GUIRENS, pro VVarandis, passim in Chartis Occitanis, ex Francico **Guarans**. Charta an. 1248. in Regest. Tolosano Cameræ Comput. Paris. fol. 71. Et de predictis omnibus contentis in venditione Dom Comes debet & convenit esse Guirens predictæ Raimondo Unaldo ... &c. In Consuetudine Tololana est titulus, De non inastione guirensis. [Vide Guireus suo ordine.]

¶ **WARENTUM**, Charta qua quis potestas agendi conceditur: vel Chirographum nummularium. Locus est infra in VVardeobariis.

¶ **WARASCHETUM**, Idem quod infra VVarrellum. Charta Alberti Abbac. Indensis an. 1248. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 1038. Nos autem ad emendationem scodi sui medietatem omni VVaraschets in quo jus habemus ... Jde Audenarde concessimus possidendum ... Præmissis nobis predictis J. dictus dominus de Audenarde quod nos & bona ecclesie nostre & VVaraschets in villis predictis contra quoscunque defendens, & propter hoc medietatem ipsorum VVaraschets eorum consulimus.

¶ **WARATARE**. Vide in VVarrellum.

¶ **WARCINATICUM**. Vide VVarcinaticum.

WARDA, **GARDA**, Custodia, Gall. **Garde**. Capitulare 3. an. 813. c. 34. Si quis astitam aut VVarardam dimiserit, &c. Leges Edwardi Confess. c. 35. Et ut VVarde iuste & rite observentur, & ut caute deinceps incendiis sibi illis provideant, eum ad propria redibunt. Thomas VValfinghamus p. 120. Data sunt custodibus soporisera potione, & vestit per omnes turris custodias, quas VVarardas vocamus. Pag. 314. Cepit insuper ulteriorem custodiam, quam VVarardam vocant, Castelli Papa & gardinum ejus. Id est, Ravanrigarde.

¶ **GARDIA**, Eadem notione. Charta Edwardi I. Reg. Angl. an. 1296. apud Rymer. tom. 2. p. 713. Et insuper quod Gardiam seu custodiam castri nostri dictæ cruciatii alicui crivum predictorum committeremus. In Statutis Maffili. l. c. 46. inscribitur de Gardia vinearum.

¶ **GUARDIA**, in Brevario Hist. Pisanæ apud Muratori. tom. 6. col. 172. Pisani ... fecerunt quinque galeas ad Guardia maris. Occurrit rursum col. 175.

¶ **GUARDIA**, Præsidium, statio, Corps de garde, Poste. Chron. Domin. de Gravina apud eundem Muratori. to. 12. col. 591. Et de eorum consilio in muris ipsius terre scalas apponi, offentes habere se intus dictam terram quam plures partes eorum, qui Guardiam suam erant eis dare parati. Et col. 685. Et ecce universus populus civitatis ipsius distribuitur per Guardias maniorum, ...

Tom. VI.

no cum scalis ascenderemus per muros.

¶ **GARDARE**, Custodire, tueri, defendere. Charta Roberti Delph. an. 1183. apud Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. p. 100. Premittimus bona fide vos & vestra temporalia rationabiliter & benigne Gardare tanquam boues garde-riat & superior vestre dominat. Regest. Mag. Dier. Campanie fol. 7. 1. ann. 1288. Utram ... ad legem apertam(eum) receperat, videlicet de corpore suo de defendendo (& de) bonore suo Gardando. Charta Beatricis Delphinæ Viennensis: Juravit ... seudum supradictum Gardare, defendere, & tueri. Fiat bona Garda de suo bonore, apud Stephanotium tom. 2. Antiquit. Benedic. Occitan. MSS. pag. 490.

¶ **GUARDIARE**, in Transact. inter Philippum Pulcrum Reg. Franc. & Episc. Capitulumque Eccles. Vivar. an. 1307. Homines, res, bona, & jura eorum, nos & successoribus nostri remeantur defendere, & Guardiari ab omnibus injuriis, violentiis, bona fide, modis & remediis quibus bonus dominus & Guardiador deest suos fideles defendendo & etiam Guardiari.

¶ **GUARDATOR**, Custos. Barthol. Scribæ Annal. Genues. ad ann. 1235. apud Muratori. tom. 6. col. 474. Que (uavii) uoudum tota erat exonerata per malam custodiam Guardatorum accensa fuit & igne combusta.

¶ **VARDA**, in Statutis Cadubrii l. i. c. 73. Exceptis pro capitaneis, Vardis, custodibus castorum Cadubrii, &c.

¶ **GARDA**, Protectio, tutela, privilegium principis, quo, ne alicui vis inferatur, cavetur. Conluet. Norman. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 117. Et hec est justitia domini Normanus, quod in curia sua: eundo ad curiam, vel redeundo de curia nullus homo Gardam habuit de inimico suo.

¶ **GUARDIA**, in Bulla Martini PP. apud Rymer. to. 2. p. 213. Ne prædiorum Regam (Siciliæ & Aragoniæ) Gardiam recipere ... presumas.

¶ **WARDUM**, Pari intellectu, in Litteris Ed. ardi VI. an. 1550. apud eundem tom. 1. p. 206. Venditiones, donationes & dispositiones VVaridorum nostrorum quoruncunque ... remittimus.

¶ **WARDA**, Custodia pupillorum nobilium, quæ Regi, aut domino fore tali competit. Leges Malcolmi Regis Scot. c. 1. §. 3. Et ibi omnes Barones concesserant sibi VVaradam & releviam de herede cujuscumque: Baronis defuncti ad sustentationem Dom. Regii. Adde Quoniam attach. c. 18. Will. Thorn. ann. 1205. De his VVaridis plura habet in verbo Custos 4. col. 1281.

¶ Quo anno id juris conceffum fuerit Angliæ Regi docet Th. Otterburne in Chron. Angl. p. 78 Anno secundo Henrici Regis magister Anglia concesserunt eadem Henrico VVarardum berendum terrarum suarum, quod suis initium in Anglia multorum malorum.

¶ **WARDA**, Custodia cuiusvis pupilli. Conluet. Furenles ex Iabul. S. Audomari: Quicunque in sua VVararda pauperum non habuerit, qui fuerit infans annos & ipsum variaverit sine consilio parentum, &c.

¶ **GARDA**, Eadem notione. Testam. Guillelmi dom. Montipessulani an. 1146. apud Acher. tom. 9. Spicil. p. 146. Si Guillelmus major infra etatem viginti annorum decesserit, quicunque filiorum meorum sibi successerit, similiter in Garda & in ballia domine matris meae usque ad etatem viginti annorum permaneat. Garde de proxime, custos proximi, seu consanguineus in successione proximus, cultos, & curator bonorum consanguinei absentis, in Conluetud. Leod. c. 11. art. 10. Gardeur, pro Tuteur, in Charta ann. 1247. ex Chartular. 21. Corb. fol. 115. v. Parle volonte d'iebius nobles homes met curateurs & Gardeurs de ma terre, &c. Garda, eodem significatu, in Charta ao. 1393. ex Chartul. Episc. Carnotens. La dame de la Laude comme Garde de ses enfants. Vide Gardinrix in Gardia.

¶ **GARDA**, Pari intellectu. Litteræ Caroli V. Reg. Franc.

B b b b 3

Franc.an.1.371.tom.5. Ordinat.p.419. Cum igitur civis nostri Parisiensis, liberi usi fuerint & usi consueverint Gardis & Ballis liberorum & consanguineorum suorum, &c. Exdem vernaculis ibidem p.418. Adonques, comme nos cittoies de Paris... aient usé & accoustumé à user de Gardes & banz d'eusais & de leurs consus, &c.

¶ GARDIATOR, Testamenti executor. Testam.an. 1286.tom.2. Hist. Dalph. pag.61.col.2. Ad predicta omnia & singula sequenda... consilio Gardiatoris & executoris meos D Raymundum de Medullione... Si vero unus ditorum Gardiatorum meorum decesserit, sit loco illius executor frater Raymundus Gibosi filius meus de Ordine Predicatorum. Vide Gardiator.

WARDAS & JUDICIUM PETERE, in Quoniam attachiam c.16.§.5.c.34.§.1.4.c.35.§.2.c.36.§.3.ubi Wardas, interlocutorium judicium, definitivam sententiam interpretatur Skenezus.

WARDÆ ECCLESiarUM, seu Bonorum Ecclesiarum tuitio ac custodia, quæ ad Regem & Barones pertinet. Philippus Bellomanerius in Consuetud. Bellovacensis MS. c.46. quod des Gardes des Eglises inscribitur: Nul d'a lo Gardes des Eglises, se n'est li Roi, ou cilz qui du Roit tienneent baronie. Deinde magnum statui differimen inter Wardam & Justitiam: cum quis justitiam habeat in aliquo loco, in quo wardam non habet. Mos subdit: Que li Rais generalment a la Garde des Eglises du Royaume, mais especialment casuns Barons l'a en sa Baroniae, se par renoncations ac l'a eust euz. Quod si Baro warda renuntiavit, ad Regem continuo illa revertitur, cui alias warda generalis omnium Ecclesiarum regni sui competit: adeo ut si Barones in ea suo minus recte fungantur officio, ad Regem cuivis recurrere liceat: quo pertinent ista ex Charta Ludov. vii. an. 1172. in Tabul. S. Victor. Paris. num. 24. Quoniam decretescente seculo Dei homines secularium rerum amore serventur, & si concessa eis potestas fuerit quorumcumque, & maxime Ecclesiarum bona diripiunt, necesse est ut Majestas Regia Ecclesiis provideat, & protectionem suam omnibus modis apponet. Et ex alia Regis Ludovici vi. an. 1333 ex eodem Tabul. nu. 30. Regie incumbit cura & magnificentie Ecclesiis omnibus impotenter utiliter providere, earumque bona sub sua tutela conservare, & ab omni injuria defendere. In Regestis Parlamenti existit Arestum O. SS. an. 1272. quo preceptis Domini Rex, & voluit in pleno Parlamento, quod nova avories, seu Gardas, quas Bailiivi & servientes Domini Regis caperent de bonis aliis dominorum a 12. vel 10. annis citra, recedunt & cessentur omnino, & pro nullis habeantur, nec nove de cetero recipiantur. Tabular. Lingonensis Ecclesiarum anno 1239 Nos dicimus & recognoscimus, quod idem Episcopus & ejus successores habeant de jure in Abbate, Ecclesia, villam, & Burgeses Besueves Gardiam & restorum, &c. Infra: Ratio tamen Gardie & restori non poterit in villa Besuevensi facere extorsionem quamlibet, &c. Gardarum Ecclesiasticarum ista habetur formul. in Tabulario Abbenfis fol. 120. Cum tuncque ad eorum molarias, molendinum & opera venientes, & in veniendo, & in manendo, & in redeundo sub nostre protectionis defensione suscepimus. Occurrit ibi non semel. Vide Commendat. preterea Chopinum lib. 3. de Domaniis tit. 6. n. 1. Breium de superioritate & Regia, & Duchesium in Hist. Ducum Burgundiz p. 92. 93. 99. 101.

¶ GARDA, GARDIA, GUARDA, Eadem significacione. Charta Mathildis Comitis Nivern. ann. 1244. inter Instrum. tom. 4. Gall. Christ. novæ edit. col. 104. In omnibus & singulis iuribus nominatis vobis & nostris successoribus Gardam aique animadmodum justitiam retinimus. Littere Philippi Pulcri ann. 1290. apud Marten tom. 1. Anecdor. col. 1234 Et quia nos dicebamus ad nos pertinere Gardas, seu custodias ecclesiarum & abbatiarum predictarum terra: easdem Gardas seu custodias ecclesiarum de O-

francus in manu nostra posuimus. Guardam etiam ecclesie de Faimi in manu nostra posuimus, &c. & super eadem Guarda veritas inquiretur. Statutum ejusdem Reg. ann. 1302. tom. 1. Ordinat. p. 344. Item. Preteritus alicujus Gardie nostre antiquæ in personis ecclesiasticis, non impediatur, nec impediri permittatur jurisdictionem ecclesiasticam Prelatorum. In his tamen que ad ipsam Gardiam nostram spectant, sui nostrum & illorum qui sunt de nostra antiqua Gardia, conserventur. Occurrit præterea in Hist. Comit. Ebroic. p. 19. apud Lobioell. tom. 3. Hist. Paris. p. 131. col. 2. p. 473. col. 2. tom. 5. p. 656. col. 2. tom. 2. Hist. Britan. col. 334. & 452. Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. p. 152. &c.

¶ GARDIANUS, Idem pui Advocatus, defensor, qui jura, bona & facultates Ecclesiarum tuebatur. Vide in Advocati. Charta Joan. dom. Caltrivillani an. 1260. inter Instr. to. 4. Gall. Chr. novæ edit. col. 2. Retineo a vobis gardia ditorum canonicorum quantum ad temporalia, nec alium quam me & heredes meos dominus Castri villani poterimus pro Gardiano diti canonici advocare.

¶ GARDA, GUARDA, Pari significatu, in Charta Rogeri Comit. Fuxen. an. 1121. inter Probat. tom. 2. novæ Hist. Occitan. col. 417. Solvimus ad ipsas Gardas ipsius loci, ad Raymundum Guillelm. & ad Guillelm. Bernardum, & ad filios eorum hoc novimus, sicut sint ad juvenes S. Petri & Abbatis & Monachis ipsius loci (Lezandrii). Similiter nos qui sumus Gardas ipsius loci superscripsi novimus, quærimus & solvimus per ipsam convenientiam, &c.

¶ GARDIATOR, GUARDATOR, Eodem intellectu. Charta an. 1280. tom. 2. Macer Insulæ Barbaræ p. 534. Et ego frater P. Sablera promitto pro me & successoribus meis non ponere in dicta domo super dictum Arthandum & successores suos alium aliquem Gardiatorem vel defensorum. Charta an. 1288. tom. 2. Hist. Dalph. p. 45. col. 2. Item promittimus nos abbas predictus modo quo supra, quod in abbacia, villa seu mundaementa S. Theoderii, nullum Guardiatorem vel avoguerum seu etiam defensorum, sub quocumque nomine apponemus nec apponi faciemus, &c.

¶ GUARDELIUS, Eadem notione. Charta ann. 1217. tom. 1. Macer. Insulæ Barbaræ p. 132. Promiserunt bona fide quod in emptā medietate nullum introducant Guardatorem, nec in personam transierant alienam.

¶ GARDIATOR, Cuius Rege committebatur custodia Ecclesiarum, quæ sub ejus tuitione erant. Charta Caroli V. Reg. Franc. an. 1369 apud Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. p. 473. col. 2. Dilectis nostris religiosis priorem & conventum monasterii Celestini... in nostris protectione, tuitione ac salva & speciali gardia suscepimus per presentes; ejisdemque religiosis Gardiatores concedimus & deputamus universos & singulos escharias parlemus nostros, & servientes nostros qui nunc sunt & qui fuerint temporibus affuturi; quibus & eorum cultibus presentium serie committimus & mandamus, quatenus predictos religiosis... defendant ab omnibus injuriis, violentiis, gravaminibus, &c. in suis possessionibus, franchisiis, &c. consentunt. Et qui predictis Gardiatoribus suis eorum alteri Gardiatoris officium & exercendo injurias fecerint vel offensus, & in manendo, & in redeundo sub nostre protectionis defensione suscepimus. Occurrit ibi non semel. Vide in Gardia, col. 321.

GAUDE ECCLESiarUM, Quæ vacantibus earum Prelatis in manu regia sunt, ratione regaliorum. Matth. Paris & Matth. Weltmonast. an. 1248. de Rege Henr. III. Angl. Redargutus est rasporus, quod Episcopos & Abbates, & etiam Gardas vacantes immisericorditer depauperas contra juramentum suum. Huc spectant quæ habet Concilium Lantheothic an. 1261. cap. de Custodia Cathedralium Ecclesiarum & Conventualium.

¶ GARDIATOR, Qui decedente Episcopo à Rege mittebatur, ut colligeretur redditus ac proventus temporalitatis Episcopatus, qui de jure ad Regem pertinent, idem qui

qui Regalator & Custos regaliarum dicitur in Regalia 2. Statutum Philippi Pulcri Reg. Franc. an. 1302. tom. 1. Ordinat. p. 359. Volumusque quod custodes seu Gardiatores regaliarum praedictarum & Ecclesiarum vacantium... compellantur ex nunc summarie & de plano, ad restituendum res rescindenda damna & gravamina quae eis scilicet confiteris. Aliud Philippi VI. anno 1338. ibidem tom. 2. p. 124. Item. Edicti perpetuo prohibemus, ne amodo Gardiatores ecclesiarum, aut commissarii a nobis, vel senescalli nobis deputati, penumcellor vel gardias possint, nisi in verbis de quibus Ecclesia fuerint in possessione pacifica vel quasi. Vide in Vicedominis.

¶ GARDIA MONETARUM, Qui monetarum cudendae praefectus est. Gall. Garde de la monnaie. Charta an. 1340. tom. 1. Hist. Dalph. p. 616. col. 2. Fiant & fieri debeant per Gardam Dalphinalem ipsarum monetarum deliberationis secundum remedia in qualibet praedictarum monetarum ordinata... Quibus Gardis etiam dictus dom. Dalphinus statuit & concessit de iure suo, pro qualibet marca quae euderetur, t. obol. sic ut ipse Garde tam magistri quam subrogati ab eisdem magistris Gardis ipsarum monetarum... tres abolis habeant. Gardia maior & magistri monetarum, in Litteris Clementis VI. PP. an. 1345. ibid. p. 516. col. 2. Vide Custodes Monetae in Custos 4. col. 1279.

¶ GARDIERUS, Gardier vulgo, Idem apud Dalphinates qui Gastaldus Longobardus. Vide in hac voce. Charta ann. 1305. tom. 1. Hist. Dalph. p. 21. col. 2. Ladvicinus de Villariis prime Lugdunensis Ecclesiae Archiepiscopus... erat & ardiatus illustris viror dom. Johanne Dalphini Comitissa Vapiacesensis, & dom. Guidonem ejus fratrem, & quembis eorum in solidum custodes & Gardieros domus fortis de Bechevelleyn & totius ejusdem domus mandamenti, ... volens... quod... ut Gardierii & castles ejusdem... redditis & obventionis, ... qui vel quae ad dictam domum fortis spectant & pertinent... per se vel per alium percipiant & habeant & causa Gardierii praedicta. Litterae ejusdem ann. 1307. ibidem tom. 2. p. 136. col. 1. Constituitur illis eorum carissimum sanguinem nostrum D. Guidonem Dalphini Gardierum nostrum in villa & civitate Lugdunensi, & in ejus pertinentiis universis, & sibi dare promissimus singulis annis nomine & ex causa salaria annui mille libras Viennensis monetae, & eidem solvere quoad officium Gardierii exercere. Vide Chorier Hist. Dalph. tom. 2. p. 16. & Valbonnais tom. 1. ejusdem Hist. p. 7.

¶ GARDERIA, Garderii officium. Vide in Gardierius. ¶ GARDIATOR, Lugduni appellatur Custos, seu Missus regius, qui iis juribus quae ad Regem spectabant servandis invigilabat. Plura de eo scriperunt in Hist. Lugdun. de Rubys, Faradinus & Menestierius, quos consule, si placet.

¶ GARDIATA, Custos, defensor. Arestum Parisi mensi 20. 1394. apud Menester. Hist. Lugdun. p. 74. Nisi per nos qui Gardiata eorum sumus, vel ad dictam gardiam per nos deputata occurrerit, &c.

WARDA, Custodia oppidorum, vel castellorum, ad quam tenentur incolae & Tenentes. [Item, Tributum quod ab iis pensatur, ut ab hac servitute immunes sint.] Garde lige, in Consuetud. Andeg. art. 174. ubi Chopin. Monast. Anglie. tom. 2. p. 812. Sumi quieti de telonio & poasagio, ... & bydagio & Vvardii, & aperibus castellorum, &c. Pag. 16. 17. Et sint liberi ab... placitis, querelis, & Vvarda, & warpani, &c.

WARDAGIUM, Eadem notione. Idem Monastium tom. 1. p. 372. Sed fons quieti in civitatibus, burgis, sariis, & nandinis per totam Angliam de quolibet telonio, tallagio, passagio, pedagio, assagio, bydagio, Vvardagio, & omnia gelidis, &c.

¶ GARDAGIUM, Pari intellectu. Charta an. 1213. ex Tabul. Majoris Monast. Ego Alidisi Ducissa Britanna. Tom. VI.

& Comitissa Richemondia confirmavit abbati & monachis Majoris Monast. quidquid habent in villa de Lamballia, nihil mihi retineat, exceptis 8. libris mihi per manus prioris in Quadragesima Domini, de Gardagio annuatim solvendis, & quod homines dicti prioris ibant in exercitum meo & cavalebria & alius hominibus meis de Lamballia.

GARDIA, Praefatio pro tutela, [quae & pecunia & rebus aliis ulu consumendis pensatur. Charta an. 1000. ex Tabul. S. Victoris Massil. Et ipsi dederunt omnia quae in ea terra sunt, quomodo sunt vinca, decimum, Gardia, & bedimeatum, &c. Charta Godefridi Episc. Lingon. inter Instr. tom. 4. Gall. Cbrist. novz edit. col. 179. Gardia autem & justitia, & quidquid praeter usum molendini reddiderat molendini proprie monachorum erant. Inventar. Chartar. Reg. an. 1482. fol. vii. v. 1. v. Littera Alphonse filii Regis Franciae Comis. Pisanensis & Tolose per quam dat abbati & conventui Majoris Monasterii Gardiam & amae quod habebat in dicta abbacia ex dono Johannis Comitis Blesensis. De anno 1255.] Charta an. 1217. apud Garicellum in Episcopis Magalon. p. 228. Et geovaliter omnes Gardias, & usaticas, quae habebat omnes & occasione dictarum Gardiarum, &c. Vide Commendaria & Salvamentum 1.

¶ GARDIA, Eodem intellectu. Charta ann. 1229. apud Stephanot. tom. 3. Antiq. Bened. Pictav. MSS. p. 87. Recognovit... se nihil juris vel consuetudinis habere in dicta villa de Ferrabot, nisi quatuor festivos annos annuos tantum de Garda. Charta an. 1309. tom. 1. Hist. Dalph. p. 86. col. 2. Item habet dominus in parochia de Loco Dei & apud Locum Dei in omibus & singulis habitatoribus dicti loci Gardiam, quae Garda levatur in hunc modum; videlicet de quolibet bospitio habente carrucam, levatur unum sextarium avenae; in bospitio habento duos boves vel tres, levatur tantum una bema avenae; in bospitio non habente carrucam neque boves, levatur tantum annuum quartale avenae. Alia an. 1407. ibid. p. 87. col. 2. Quae Garda fuerit talis naturae, quod quando persona debens Gardiam dom. nostro Dalphini moritur, vel recedit a dicta ecclesia nullis heredibus relicti, dicta Garda moritur & est expirata; cum dicta Garda propter debetur pro persona & domicilio suo. Charta ann. 1426. Petrus Jossadi recognovit se esse hominem ligium, quitum iusticiabem, burgensem & sabditum domini Ducis Borbonii ad causam castri seu Villenove absque aliqua Garda sua tribuit in personam ejusdem consensit. Piper, eors & aurum pro Gardii in Comput. Graivod ann. 1337. Adde Tabular. Aurelin Lemovic. Charta an. 1260. ex Charul. Campan. fol. 389. col. 2. Notre taille de la sainte Remc ebaucun au que n'us aveu accu sumi à faire por la raison de la Garde que li diz. Rois a aa noi hommes & aa nostre eglise ebaucun an.

¶ GUARDIA, Pari significatione. Charta an. 1253. Promitteat... quod Guardias seu commendarias nullas recipimus. Charta an. 1298. Promissi solvere... talsem, decimum, Guardiam & civitatem de blado quod ex eisdem terris contigerit provenire.

¶ WARDA, Eodem sensu. Charta an. 1227. apud Kennet. in Antiquit. Ambrosi. p. 203. Faciemus eidem Radulpho vel heredibus suis competens escambium in Vvardis & esebacis ad valentiam praedicti manerii. Charta ann. 1360. apud Lobinell tom. 2. Hist. Britan. col. 503. Liberis consuetudinibus, Vvardis, maritagiis, &c.

GARDARIUS, Qui gardas facient. Statuta Dalphinalia p. 40. Item voluit ipse D. Dalphinus quietas esse, & quietas pariter & remitti gardas quosunque, & Gardarios facientes dictas Gardas, quas & quos habet in castriis, villis, seu mandamentis Baronum & Banerretorum quorumlibet dicti D. Dalphini, a decem annis citra receptis, &c. [Gardierius, tom. 1. Hist. Dalph. p. 588.]

¶ GARDERUS, Qui subalcavus Garda seu protectione sua, atque cam ob rem praestationi, quae Garda

B h b h 3 di

dicitur, obnoxii. Charta ann. 134. tom. a. Hist. Dalph. p. 249. col. b. Quod ipse Dom. Dalphinus emendare aut emendari faceret dicitur dom. regi & regnicolis, ac Garderius regis plurima damna & gravamina illata eis ... Habita informatione eidem dom. Regi & gentibus ac Garderius suis facies emendam aut fieri faciet. Alia an. 134. ibid. p. 439. col. 2. Tebuitur & descendere à quibuscumque personis, tanquam si ipsi sui proprii homines, & Garderius specialiter. Alia an. 1343. ibid. p. 481. col. a. Nec enim & Garderius quibus habes de praesentibus ipse dom. Dalphinus & in futurum habebit ipse & successores sui predicti servare, custodire & defendere teneantur contra omnes personas. Gardoienis, in Char. an. 1256. apud D. Brussel de Usu feud. to. 2. p. 1017. Et si est à savoir que si aucuns de mes homes, ou de mes fibres, ou de mes Gardoienis venoient pour demorer en la communie dou Nuef Castels, &c.

¶ GUARDIA, Cromaticis dicuntur quatuor filices ad meia: appoliti, qui metam esse offendunt; aliis Testi termini nuncupantur. Vide in hac voce. Eodem nomine interdum appellatur quicquid id officii praestat. Charta an. 990. inter Probat. to. 3. nov. Hist. Occit. col. 44. Guirpisco etiam aique dimisso villare Berbenis qui terminat in loco qui vocatur Arcas, ... illudque terminum in frontat in petra qua est in via super portellum de Coteauic. & terminatur in Guardia Judicia. Charta an. 1019. ex Tabul. S. Victoris Massil. Ab Oriente terminatur usque ad montes majores, à Septentrione usque ad pojeles quos vocant Guardias, &c.

¶ GUARDATOR, GUARDIATOR. Satelles Bartholomaei Scribe Annal. Genueu. ad ann. 1230. apud Murator. tom. 6. col. 461. Et quum milites dom. Spini, & octo nobiles, & Guardatores vellent ipsos malefactores de domo, in qua erant, extrahere, & ad supplicium ducere, mulieres capere praeferre lapides & impellere Guardatores. Ibid. col. 524. Item quod deberet secum unum judicem & duos scribas ad salarium communis, & Guardatores sui executores duodecim, & servientes suos clientem cum armis 50. Statuta Castri Redaldi l. 3. fol. 47. Item statum est, quod omnes homines videntes vel audientes eridare camparios seu Guardatores, teneantur currere ad praedictum rumorem, & dare auxilium & favorem campariis vel Guardatoribus capientibus malefactores. Statuta Genueu. l. 1. c. 3. fol. 21. Si vero nuntius communis, sive Guardator reum praesentem in Janua vel districtu quaesiverit, &c.

¶ GARDAGIUM, Custodia. Officium & Gardagium porcorum, in Charta an. 1360. ex Memoriali D. Camerac. Compui. Paris. p. 57. v.

GUARDATORES, Gall. VVardeurs, & Eswardeurs, in urbe Metensi existisse olim, observat Meurissius in Praefatione ad Hist. Episcoporum Metensem. p. 19 Sed quale fuerit eorum munus, ignorare se proficetur.

¶ Id facile doceremus ex Litteris Caroli V. Reg. Franc. ann. 1370. pro restauratione Communis Tornacensis, tom. 5. Ordinat. p. 374. & seqq. si ex unius civitatis institutis ad alterius cognoscendos usus legitima foret argumentatio. Ut ut est, haec annotanda existimo et laudatis Litteris: Chacun an à certain jour, les chiefs d'ostiel berriez de ladite ville (de Tournay) ... à son de cloche ... assemblez ... esliront trente preud'hommes, appelez les Eswardeurs ... lesquels trente ... esliront vint Jurez ... desquels vint, ils esliront deux Prevosts, ... & leur seront faire seremens solennel en la main du Maire des Eswardeurs ... lesdiz trente Eswardeurs esliront quatorze preud'hommes, bourgeois, berriez & nez de la ville pour estre Eschevins ... Les Jurez & Eschevins & les Eswardeurs, donneront les offices de la ville ... Seront lesdiz Eswardeurs tenanz de venir & assembler en la halle, avecques les Prevosts, Jurez & Eschevins, tout les Mardis, au son de la cloche, pour avoir ensemble avis & conseil des choses & besoignes teneans le corps de la ville; & ce qui par l,

accort des trois conseillers, sera ordonné pour le profit & utilité de la ville, vaudra & tendra; & se les Prevosts & Jurez pour aucune chose, manderoient lesdiz Eswardeurs à venir à leur halle plus souvent, & en autres journées; ils seront tenus de venir à leurs mandemens, & que aucuns des chefs contenus en cest article, ne pussent passer ne estre valables, si il n'y a pas assent d'accort, entre Jurez, Jurez Eswardeurs & buit Eschevins de la main ... Que aucuns de ceulx qui auront esté Eswardeurs une année, ne puissent estre Eswardeurs l'autre année en suivant ... Que les Eswardeurs n'aient aucune congnoissance de cause pardonnant eulx; fors tant seulement de estre & creer les Prevosts, Jurez & Eschevins, comme dit est cy dessus, excepté que je aucuns des Jurez ou Eschevins se messaissoient contre bien de justice, ou pechoient en leurs offices faisant, qu'on l'en de celui ou de ceulx qui se messaissoient, il pussent remestre, & instituer un autre, ou plusieurs, & iceulx messaissoient sur & desligner de leurs offices ... Que lesdiz Prevosts, Jurez, Eswardeurs & Eschevins, on les trois conseillers seront d'accort, puissent faire toutes manieres de Ordonnances, & yeulle rappeler, muer accroistre & diminuer en tout ou en partie, si comme bon leur semblera, pour le profit de la paix & la tranquillité & le bien du commun peuple de la ville de Tournay. Li vero potissimum ita nuncupantur qui ex quolibet officio electi, rebus quae venum exponuntur inspicendis, praefecti sunt, inspectores, Gall. Egarde. Regardeurs, in Litteris Caroli V. ann. 1372. ibidem p. 68. art. 20. Le Maire doit mettre Regardeurs sur les bouchers & poissonniers, qui jurent & rapportent se font choses qui ne soit bien a poinsé. Vide in Probus.

WARDÆ in urbe Londinensi, & aliquot aliis Angliæ oppidis, dicuntur urbis regiones, quæ pro numero Majoris & 24. Aldermannorum, 25. constitutæ sunt, præter wardam Burgi South-warci, singulorumque custodiam singulæ distribuitur, unde nomen. Vide Willel. Thornæ. 1393. & p. 2019.

¶ WARDAGIUM. Vide in Verda.

WARDARFIDA. Vide Wardorfida.

WARDECORNE, Obligatio teneatis ad faciendam wardam cum cornu, de qua ætenu in voce Cornagium. Monast. Angl. tom. 1. p. 976. Et sine quinti ... de thesauro ducendo, & wardepen, VVardecorne, Awerpeny, Hundredpeny, &c.

¶ WARDECOSIA, Pars vestis quæ pectus stringit, idem quod Gardacosium, unde legendum videatur VVardecosia. Statuta Eccl. Leod. an. 1360. to. 1. Monument. sacræ Antiquit. p. 352. Circa veru brachia usque ad cubitum & non ultra saltem notabiliter nodis, seu bottonibus nodatis, seu bottonatis utantur, vel cum illis incendant, nec manicas quicunque circa VVardecosiam deferat. Inquesta ann. 1268. ex Schedis Præf. de Mazaugues: Requisitis quæ pignora absteruntur, dixit quod tres copas, & tres Gardacorps.

WARDERMOTUS, Wardarum Conventus, seu Caria: vox Saxonica confecta, ex pard, custodia, & mote, Conventus, Curia. Charta Henrici I. Regis Angl. pro Londoniensibus post Caput a. Legum ejusdem Henrici: Et VVarde motum, & debita civibus meis habere faciam infra civitatem & extra.

¶ WARDEPENI. Vide VVardepni.

¶ WARDEROBARIUS, qui vestiarum seu Garderoba præf. Chron. Johan. V. Vherhamstedii p. 442. Jussit etiam (Rex) ut de aviasamento sani sapidiique concilii, & arantum concipere inspicere, dixerit suo VVarderobario ad providendum de panno auro magis precioso, vocato vulgari: et Crimelyste blisse. Infra: Garderobarius. Vide de Garderoba 1.

WARDWHITE, seu WARDWITE, ut est in Monastico Anglicano tom. 2. pag. 387. Multa ob custodias negle-

neglecta, à Saxon. pard, custodia, & pite, multa. Præterea in Flea l. i. c. 47. §. 16. definitur *gaicentia misericordia in casu, quo non inveniatur beminem ad wardam faciendam in casu, vel alibi*: Rastall: quietum esse de denariis dandis pro wardis faciendis.

¶ **WARDPEGH**, vel **WARDPEOH**, Pretium *wardæ*, seu pecunie persoluta, ut quis ab onere *wardarum* sit immunis; Saxon. *peoh*, pecunia, nummus. Charta apud Th. Blount in Nomolex. Anglic. *Reddendo inde annuatim ad festum S. Michaelis mihi & heredibus meis unum denarium pro omni servitio, heredito, relevio, warda, regali servitio, Vwardsegh & pro omnimoda salsæ carie mea & heredum meorum.*

¶ **WARDIREVE**. Vide Leges Vvillelmi Nothi verduaculas cap. 32.

¶ **WARDPENI**, **WARDEPENI**, **WARPENI**, Denarii Vicecomiti, vel aliis Castellanis persolvi soliti, obcastrorum *wardas* seu custodias. Penny autem Sat. denarius. Monast. Angl. tom. 1. p. 14. *Liberi sine omni scoto & geldo, & placitis & querelis, & Warda, & Wardpau & boregbalpau.* Ita p. 16. 17. &c. Et Charta ann. 1370. laudata à Spelmanno: *Ric. Burre tenet suum mesuagium, ... & reddit inde per annum 3. sol. 4. den. ad prædictos 4. terminos, & ad festum S. Martini 2. Wardpeas.* Idem Monasticum p. 827. *Es sint insuper liberi de scoto, & Wardpeny & burgbaldpenny, &c.*

¶ **WARPENI**. [Vocabul. Anglic. ex Tabul. Beccenli: *Vwarpeny, estre quite de tallage pur wardæ.*] Monasticum Angl. tom. 1. p. 622. *Cam omnibus consuetudinibus, libertatibus, & quietationibus de Vwarpeni & nuceat, in bosco & plano, in pratis, & in pasturis, & in terris, &c.* Adde tom. 3. p. 134.

¶ **WARPENIG**, in Charta Willelmi Reg. Angl. apud Medas Formul. Anglic. p. 176.

¶ **WARPENT**. Charta Henrici I. Reg. Angl. pro Monast. S. Catharinæ Rotomag. in Regello Norman. sign. P. in Camera Comput. Paris. *Quetas, liberas & solutas ... de mardris, & de Vwarpens, & scutagio, & gildis, &c.*

¶ **WARTPENY**, in Charta Bertrandi Verdon. apud Th. Blount in Nomolex. Angl. *Reinai vero mihi & heredibus meis Vwarpeny & pterpeny de prædicta terra.*

¶ **WARDWITE**. Vide *Vwardwite*.

¶ **WAREAGIUM**, perperam, ni fallor, pro *Vwardagium*. Vide in *Vwarda*. Charta Johannis Regis Angl. inter Privilegia Ordin. S. Johannis Hierosol. p. 5. *Homicies sui liberi sint & quieti de omnibus querelis & placitis, & de ... pontagio, vinnagio, & Vwareagio, & de omni caragio, &c.*

¶ **WAREC**, **WARECH**. Vide in *Vwarcekum*.

¶ **WARECTA**, **WARECTATIO**, &c. Vide mox in *Vwarectum*.

¶ **WARECTUM**, Terra novalis, seu requieta, quia alterius annis requiescit, sic dicta, inquit Edw. Cokus, *quasi vere acro viulum, vel subaltum*: Gueret, in Confect. Pictav. art. 104. & Menetoviensi super Carum art. 8. aliis *Gachere*. Flea l. 2. c. 62. §. 4. *U si terra sint riperta, itac novies 20 acra faciant carueatam, eo quod 60. in byeme, 60. in Quadregesima, & 60. in astate pro Vwarecto debeat exarari.* Adde §. 5. Et c. 76. §. 4. *Nec in Vwarectum debeat mitti fimi, quia per rebinoutam fere subvertentur, & sic ante tempus seminis multam conseruentur.* [Monast. Angl. tom. 2. p. 253. In *Vwarectis*, id. bwerctis, in boschis, in maricis, &c. Charta apud Maddox Formul. Angl. p. 134. *Abbas & conventus integre percipias distos decem croppos de terris arabili & ebvesces quas receperant ad Vwarectum.* Vide *Garrachiam*.]

¶ **WARECTA**, Eodem significatu. Charta an. 1363. apud Kennett. Antiquit. Ambrofd. p. 495. *Dicunt quod*

ia communi pastura, sicut in bosco & in campis ad Vwarectum possant sustentari 16. *vacca & naus tauras cum bovculis.*

¶ **WARETUM**, in Charta apud Maddox Formul. Anglic. p. 130. *Receperunt terram Vwarefeldi in bono Vwarecto, ita reddendam sine prædictis terminis.* Vide *Vwarectheim*.

¶ **WARETABILIS**, Proscissio aptus. Charta an. 1281. apud Kennett. Antiquit. Ambrofd. p. 177. *Fieri fecit quoddam in hoc in campo Vwaretabili arriugae Ericose.*

¶ **WARECTATIO**, Proscissio agri, in Charta ann. 1399. ibid. p. 539. *Tam post blada vincla, quam tempore Vwarectationis omni anno.* Vide *Gascha*. Quia anni tempestate fiat hæc agrorum proscissio, docet Flea loco mox laudando in *Vwarectare*.

¶ **WARECTARE**, **WAREARE**, Gallis *Gachere*, vel *Mener à gachere*. Flea l. 2. c. 73. §. 10. *Mense Aprilis, tempore videlicet, quo omnia operiuntur, Vwarectandi erit tempus idemum & amanum, cum terra fregit post carvacam: rebinandizera post festum Nat. Joan. Bapt. cam terra pullulaverit post carvacam.* Vetus Charta apud Sommerum in Tractatu de Gavellkind p. 17. *Iten sunt 50. iuga: quodlibet arabis nnam dimidiam acram ad semen frumenti, & seminabit, & berciabit, & unam virgatam ad avenam, & berciabit, & Vwarectabit dimidiam acram ad ordem, & nihil recipiet, & vocatur istud apud Gavellens. Monasticum Angl. tom. 1. p. 625. Et Rogerius de Almerio 25. acras in quoque anno seminandum in Blechefeldon, & solidum ad Vwarectandum.* Charta Guill. I. m. p. iscopi London. in Historia Abbatis S. Audoeni Roinmag. *Dacetas & viginti acras Vwarectas, de quibus 51. acra & dimidiam acras rebinata.* [Charta an. 1293. apud Kennett. Antiquit. Ambrofd. p. 310. *Item uno die Vwarectabunt terram domini prout decet ad unum diem cam carvacis suis.*]

¶ **WARATARE**, in Tabul. SS. Trinit. Gadom. fol. 48. v. *Levinus pro una virgata debes operari quaque die hebdomada sine sabbato cum uno homine, & in astate Vwaratant 2. acras.*

¶ **WARENDARE**. Vide in *Vwarantas*.

¶ **WARENGANGI**, **WAREGUANGI**, *Advenze*, in Gloss. *Qui non morantur in loco, seu qui continuo huc & illuc discuntur*: ex Germanico *Vwarea*, & *Gang*, incessus, gressus, ut quidam volunt. Sed potius videtur à *Vargis*, de quibus supra egimus, vocem deductam. Rotharis Rex in Edicto tit. 15. *Omnes Vwarengangi, qui de exteris finibus in regni nostri finibus advenierint, sequæ sub senta potestatis nostre subdiderint, legibus nostris Loagobindorum vivere debeant, nisi legem aliam à pietate nostri meruerint.* [Gargangi editum apud Murator. tom. 1. part. 4. p. 48. col. 1.] Capitulare Radelchisi Principis Benevent. c. 12. *De Vwaregaagii, aobilibus, mediocribus & rusticis hominibus, qui usque nunc in terra vestra fugiti sunt, habeatis eos.* [Vwaregaangi apud laudatum Murat. tom. 2. p. 261. col. 1.]

¶ **GARAGANGI**, *Intellectus*, in Gloss. ad Constitut. utriusque Siciliæ lib. 1. tit. 62. p. 84. edit. Gabr. Sarayna: *Garaagangii, advena qui de exteris finibus in regni finibus adveniat.*

¶ **WARENGUS**, Eadem notione. Capitulare 3. anno 813. c. 8. *Si quis Vwarengum occiderit, solidos 600. in domino composat.*

¶ **WARENNA**, **WARENNA**, generaliter est Vivarium cuniculorum, seu leporum, quæ animalium species vulgo *Fera de Wrenna* dicuntur. ut & perdidces & phaliani inter aves, quas *Frances aismus* vocat vetus Confectu de Normannia c. 10. *Quidam etiam feris adiungunt capreolos.* Charta Anglica ann. 131. Edw. III. Vide.

Videtur tamen iustitiam hic & Consilio Dom. Regis ; quod capite sunt bestia de Varenna, & non de foresta, eo quod fugant alias bestias de varenna. Vita S. Bolebani Abbatis : Rex oro Clodoveus virtute divina motus, regali more decrevit scripto atque sigillo, eandem, quam nuperime incipiebat, Ecclesiam, cum omni Varenna, quam Matrone giras fluvius, ab ingressu fossarum pradii castelli veteris, ab aqua in aquam irrefragabiliter ab omni inquietudine cunctorum malorum perpetuo manore liberam atque securam. [Garenne à toutes bestes & oyseaulx, in Litteris ann. 1324. inter Ordinatio. Reg. Franc. to. 5. p. 380. Varenne, in Litteris ann. 1268. ex Chartul. Monast. de Escurcio.]

¶ GARENIA, Eadem notione. Charta E. Abbatis Paraclyti ann. 1233. ex Chart. Campan. fol. 393. col. 1. Et sciendum quod idem Comes etiam in illis 60. arpentis nemoris, totam iustitiam & Gareniam suam.

LIBERA VARENNA, Potestatem significat vel charta Regia, vel prescriptione obtentam venandi cuniculos aut lepores, vel etiam aucupandi passanos & perdes intra limites feudi sui, Coello, Rastallo, & aliis Prædictis Anglis. Varsio libera varenna, est libertas, immunitas, privilegium à Rege, Charta sua concessum, uti has & illas, aut avium, aut ferarum species, aut etiam pisces in hoc vel illo domini sui loco habeat, & solus fruatur, ita ut nulli alii licebit in illis agris, sive varenna illa animalia venari aut capere. [Charta Johannis Reg. Franc. an. 1361. ex Tabul. Carnot. Item Garenna seu venatio ad quascunque feras in boscis & arboribus prædictis & nonnullis aliis vicinis. Matth. Paris an. 1232. Item de libertatibus, quas habuit tuac temporis in forestis, Varennis, Comitibus, & aliis locis, qualiter custoditas, vel alienatas. Idem anno 1247. Licentiam venandi libera Varenna S. Albani, &c. Et anno 1248. Cum enim quibudam eorum specialiter venatio iudicialiter per paucos decem plenum dencaretur, videbatur aliis non nominatis plene debere gaudentem licentia lepores venandi in Varenna memorata. Charta Edw. III. Reg. Quod ipsi & eorum successores habeant liberam Varennam in omnibus dominiciis terris suis, ... dum tamen terra ille non fiat infra obacias aut Varennas astrictas, ita quod nullus intrat terras illas ad fugandum in eis, vel ad aliquid capiendum, quod ad Varennam pertinet, sive licentia & voluntate ipsorum, &c. Charta Edw. IV. Regis in Monastico Anglie. 10. p. 507. Quod ipse & successores sui habeant liberam Varennam in omnibus dominiciis terris suis de Staynfeld, &c. [Vide Garenna.]

WARENNA AQUARUM, Vivarium piscium. Nam & in libera varenna, non modo feræ, sed & pisces continentur, ut ex Varsio observatum. Utriusque meminit Confuendi Pericentis art. 39. posterioris, Tabul. S. Bertini an. 1186. De intercessionibus meatuum aquarum ejusdem Ecclesie, qua valgo Varen dicuntur, de quibus & sacras angillarum annuatim persolvebant.

WARENNA vocem à Saxon. perian, vel Germanica, warben, custodire, defendere, vulgo deducunt viri docti, quod feræ in varennis sint defenso, id est, earum venatio cæteris interdicitur, præterquam domio.

¶ Hinc Varenna idem quod silva defensa, in qua nempe venari, nisi domino, non licet. Charta ann. 1355. ex Chartul. an. Corb. fol. 324. Lequel bos nous distout estre Varenne ... Nous distemes estre ca sansine du cachier ou faire cachier audit bos sousseys qu'il nous plaisir & que le dit bos n'estoit mie Garenne quant à nous. Vide Defensa 3.

¶ WARENTIA, Rubia. Vide Garenia 1.

¶ WARENTIS, WARENTIARE, WARENTIATIO, WARENTUM. Vide in Varenas.

¶ WARESCAPUM. Vide Vasterescapum.

¶ WARESCHEMUT, ut Vvaraschemut. V. ibi. ¶ WARETABILIS, WARETARE. V. Vvaraschemut. WAREFUS, WARPHUS, Ripa, crepidio litoris, sinus arcum habens contiguum navibus onerandis & exonerandis idoneam, Anglis warfe, in Charta Joannis Abbatis Monasterii S. Augustini Cantuariensis: Piscearias, vias, ebimias; Vvarphos, vacuos fundos, &c.

WARGANEUS. Vide Vargi.

WARGARIA. Vide in Vvarga.

WARGENGUS. Vide Vvargengaugi.

¶ WARGI, WARINGI. Vide in Vargi.

WARGILDA. Vide in Vvarga.

¶ WARINGA interea, quæ quotidie distribuunt Canonici Ecclesie Colonienis, recentetur in Consuetud. MS. ejusd. Eccl. Cuiuslibet canonici vivis fructus mortui datur equalitor Vwaringa. Si quis etiam canonici eligatur in Episcopum, vel in Priorem Colonialem, quem oporteat vicariam habere, ipsi datur Vwaringa & non ejus vicario. Quatuor principalibus vicariis datur cuiuslibet ipsorum dimidia Vwaringa. Aliis omnibus vicariis nibildatur de Vwaringa. Fratres S. Margareta recipiunt de minori præbenda scholastici Vwaringam & unum denarium de quolibet convivio. Ibidem: Camerarius debet canonici 14. convivio in maiori ecclesia & de quolibet convivio defuncti 14. d. quas supplet camerarius de Vwaringa. De Vwaringa domus Archiepiscopi recipiunt 8. solidos: similiter de canonicis qui in Episcopos & sacerdotes promoventur.

WARESCAPUM. Vide Vasterescapum.

WARIAL. Petrus de Dushurg in Chron. Pruslitz c. 79. Iste dictus fuit Vvarial, ab illo panis lico, dicto Vvarial, quod insitius fratribus deferendum. Monet Editor appellari Panem Prutenorum in Chron. Lat. sub Frederico scripto.

¶ WARMIMENTUM, Apparatus bellicus, Ital. Guarnimento. Rolandini Patav. Chron. Tarvis. apud Murat. tom. 8. col. 186. Hic reperiuntur Asedissus Potestas Padua in Padua, dimissio Vvarnimento in villa plebis. Rursum col. 323. Quibus duabus causis de facili sperat amodo suos contere iacticos. Itaque mensu Augusti prædicto anno, Vvarnimentum paravit quammixtum, & amicos suos coagregas natusos: & singulos, & quoscunque movere potuit proximos: & remotos. Vide Gaarnimentum in Garnire.

WARNO. Vide Vvaranie.

¶ WARNISIO, Præsidium militare, Gall. Garnison. Adrianus de Veteribus de Reb.Leod. apud Marten. to. 4. Ampl. Collect. col. 1280. Combusserunt villas Brabantie de hauno de Heanuo, tenentes Vvarnissom & custodiam in Moetenacken. Ibidem col. 1374. Damianus proposuit quod ponerentur homines in Vvarnissomibus, & quod dominus de Agimont non vellet aperire fortalitium suum, dicens quod bene custodiret. Vide Garsio in Garnire.

WARNITUS. Vide Garnius, col. 831.

¶ WARNOTH. Terra de Vvarnoib, in Monastico Anglie. tom. 2. p. 589. dicuntur apud Anglos Prædia obnoxia præstationi quæ duplicatur, quoties exactio solutionis tempore exigitur à domino prædii: hæc maxime circa Dubrim obtinuit.

WARVENI. Vide Vvardeni.

¶ WARPHUS. Vide supra Vvarfus.

¶ WARPIRE, Possessionem rei aliquam dimittere. Judicium ann. 863. apud Marten. tom. 1. Amplifi. Collect. col. 171. Eisdem res cum querela Vvarpivit, &c. Vide Guerpire.

¶ WARPISCARE, Eadem notione. Charta ann. 1067. ex Tabular. S. Victoris Massili. Ego Poncius de meo & Vvarpisco ad domum S. Victoris amicos compras quas fecit Bernardus Delphinus frater meus.

¶ WAR-

¶ **WARPITORIA**, **WARPITURIA**, **GEARPITORIA**, Charta quae quid *Warpituar*. Charta an. 945. inter Probat. to. 2. nove Hist. Occitan. col. 90. *Falla Gaarpitoria ista in mense Aprilis, &c.* Alia an. 1002. ibid. col. 158. *Nastia Warpitoria qualiter taceatur adscripta*. Charta an. circ. 1030. ex Tabul. S. Victoris Massili. *Pro anima sua & parcatum fueram redemptione banc cartam Warpituriam fieri iussit. Vide in Guerpire.*

¶ **WARRANNIO**, **WARRANIO**. V. *Warrania*.

¶ **WARREN**, **Vivarium**. Vide *Vvarenna*.

¶ **WARSCOT**, Praefatio pro bello, ex *Wware*, bellum, guerra, & *Scot*, praefatio, conjectum. Leges Kanuti Regis de Forestis c. 9. *Sint liberi ... ab omnibus armamentis oneribus, quod Wvarscot Angli dicunt.*

¶ **WARTEDENIER**. Vide *mox Vvarsepain*.

¶ **WARTEPAIN**, **WARTERPAIN**. Conluetudines Arkenes an. 1231. in Tabul. S. Bertini Audomarenfis: *Denarii tamen de porciis, & Vvarsepain eis remittimus & quitamus*. Charta Matbildis Comitiſſe Bononiz an. 1253. ibidem: *Velletici sbelonco, motonagio, corveis, denariis, quae dicuntur Wvartedenier, paasbas, qui dicuntur Vvarsepain, frefengagio, ovis, esebanbiis, & aliis uniuersis, ad Iustitiam & Comitatum pertinentibus*. Ubi denarii, qui *Wvartedenier* dicuntur, videntur iidem, qui in Cbartis Anglicis appellantur *Vvardepeai*, locis in hac voce allatis; nam penny, Saxonibus est denarius. Vide in hac voce.

¶ **WARTH**. Charta Edwardi III. Regis in Monastico Angl. to. 2. p. 832. *Abomaiibus secularibus seruitiis, & omnimodis carui, scilicet, aduentibus ad visum franci plegii, exactionibus, querelis, & demandis uniuersis quiete possidentis, exceptis Vvart & scutagio quantum pertinet ad 5. virgatas terre, quas praedicta Alicia dedit praedictis fratribus in eadem villa*. Infra: *Detribus virgatis terra, quae appellantur Libera bida, in Beresford, quietis de Vvart & scutagio, & ab omni seculari seruicio*. [A Saxon. pard, custodia. V. *Vwarda*.]

¶ **WARTOLE**. Charta an. 1028. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 396. *Qui etiam ex eadem silua singulis annis in Epiphania Domini ligna, quae vulgo dicuntur Vvartole, ad caminatum abbatis deferant, vel etiam illos, quibus ipsi abbas pro misericordia concesserint*.

¶ **WASO**, **Cepes**. Vide *infra Vvago*.

¶ **WASSHUM**, **Vadium**, terra, undis vel mari abluta, ex Anglico *Uasib*, lavo, abluo, &c. Henricus de Knyghton ann. 1346. *Et sic transferant per uiam Vvabassum maris ad longitudinem unius leucae in vigilia S. Bartholomaei, &c. ex altera parte Vvassibii, ianici fuerant parati ad prelium, &c.* Loquitur de Przlio Creciacensi, ubi Angli Somenam fluvium trajecerunt ad vadum, quod *Blancheta* vocant.

¶ Neque alia notione accipienda videtur vox *Vvasser* in Charta vernacula an. 1182. to. 1. Chartul. S. Vandregh. p. 995. *Avon baillie & otroiré à hommes religieus & Monseigneur l'Abbé & le Convent de S. Vandrille nostro Vvasser quae nos avon à Caudébec, si comme nostre manure se porce en l'one & en li de la rue jusques à Seigne*. Vide *Vvassilus*.

¶ **WASO**, **Cepes**. Vide *infra Vvago*.

¶ **WASSORES**, pro *Vvassores*, in Litteris Pzli. lippii Aug. an. 1221. to. 5. Ordinat. Reg. fr. p. 143.

¶ **WANTA**, **WASTATOR**. Vide in *Vastum*.

¶ **WASTELLUS**, **VASTELLUS**, **GASTELLUS**, **Panis** delicatus, vel placentae species, nostris *Gasteau*. Ita forte dictus à Saxon. *pitel*, tegulum, tegmen; est enim *Wastellas*, panis in cinere relictus, coctus. Picardi etiamnum *Vvatel*, ejusmodi panes vocant, [ut & *Vvassellier* qui eos conficit Statutum pro pistoribus Atebat. an. 1355. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 5.

p. 115. §. 13. *Doivent cuire li fournier le fournée de pain & de Vvassellie paisiblement*. §. 14. *Doivent li Vvassellier qui font Vvassellies con dist vagi, &c.* infra §. 15. *Vvassellier*.] Monasticum Angl. to. 1. p. 129. *Habere debent Monachi singulos fassili de granario ad Vvassellios*. Ibidem: *Et in eisdem scilicet singulis singulos fassili de frumeto ad Vvassellios de granarie*. Panis de *Vassello*, in Fleta l. 2. c. 9. §. 1.

¶ **VASTELLUM**, in Itinere Camerarii Scotici c. 9. §. 4. & alibi.

¶ **GUASTELLUS**. Statuta Cluniacensis: *Duo Guastelli de granario & de meliori vino communis cellarii in cappa decenti coram eo offerri debet*.

¶ **GASTELLUS**. Conluetudines Floriacensis Monasterii: *Et pisaniam de opimo vino à custode vini, & fero Gastellos habere debet*. Alibi: *At cumam Gastellos & poma habere debemus*. Charta Communitate Rothenfis art. 39. *Si quis Gastellos, vel fassioes, vel basifmodi, quae villae nocent, fecerit, Major potest prohibere, ne amplius fiant*. Ugutio: *Piacenta*, Gall. *Gastel*. Le Roman de Gaydon MS.

Ainsi li fend con feist un Gastel.

¶ **Philippus Mowkes** in Hist. Francor. MS.

A force prist tour & castiel,

Lorgens ai valui. Gastiel.

¶ **WASTINA**, **WASTUM**. Vide in *Vastum*.

¶ **WATERGAGIA**, ut *mox Vvatergange*. Locutus est in *Inferens*.

¶ **WATERGANGÆ**, **WATERGANCIA**, **Aqueductus** & *fosse*, per quas eliciuntur aquae in palutribus regionibus, Flandris *Vvatergange*, à *Vvater*, aqua, & *Ganc*, ductus, iter. Spelmanus à Saxonici vocabulis, quidem sonant, deducit. Ordinato Maritici de Romeney facta tempore Henrici III. Reg. Angl. apud Spelman. Non liceat alieni de cetero facere dammas vel fordas, aut alia impedimenta in aliquibus landeis, *Vvatergangiis*, *fossiis*, sive *aquagius communibus*, in *marisco praedicto*. Monasticum Angl. to. 2. p. 920. *Mando vobis atque precipio, quatenus iusticiarii meos homines de Snargate, ut faciant wallas & Vvatergange, & clausuras wallarum, sicut debent facere*.

¶ **WATERGAVEL**, Praefatio pro ore piscandi exoluta; à *Vvater*, aqua, *fluvius*, & *Gavel*, tributum. Charta ann. 15. Henrici III. Reg. Angl. apud Th. Blount in Nomolex. *Sciatis nos dedisse ... Huberto de Burgo Comiti Kantie & Margariae uxori suae redditum 32. sol. & 4. den. quibus homines eorumdem Huberti & Margariae de manerio suo de Elmour nobis reddere solebant singulis annis per manam balivi nostri de Mensestrorib, nomine Vvatergavel*.

¶ **WATERCAPUM**, **WARISCAPUM**, **WADRISCAPUM**, **WADISCAPUM**, **Aquagium**, *aqueductus*, ex Saxon. *paetefschap*, compositum ex *paetef*, aqua, & *schap*, ductus.

¶ **WATERSCAPUM**. Vetus Charta Germanica ann. 793 apud Henchenium ad Vitam S. Ludgeri Episcopi. Mimigard. Cam *Vvatercapis*, *pervius*, *communis*, *pascuis*, &c. Occurrit praeterea apud Mirzeum Donat. Belgic. cap. 61.

¶ **WADRISCAPUM**. Charta Nevelongi Comitis apud Doubletum p. 724. *Pervius, Vvadriscapis*, (sic legendum pro *Vvadriscapis*) *terminis, eliditius, &c.* Alia an. 808. pro Monasterio S. Bertini apud Duchesium in Historia Guinenſi, & Malbrancum l. 5. de Morinis c. 45. *Hoc est manſa cum vasa, casticis, adificiis, pratiis, pascuis, terris, pervius, & Vvadriscapis*. [Occurrit praeterea apud Marten. tom. 1. Ampli. Collect. col. 127. Hinc emendanda Charta ann. 818. apud Meichelbec. to. 2. Hist. Frising. p. 208. ubi perperam divisus vocabus edicum, *Vvadriscapis*.]

¶ **WA**

¶ **WADRISCAMPUM.** Chron. S. Bertini apud Marten. 10.3. Anecd. col. 522. *Super fluvium Isara terre bunnaria quinque cum a borum loco paraisi & Vuadriscampis, &c.* Perperam divisim in Formul. 18. & 20. Lindenbrogii, *Vuadri, campis.*

¶ **WATRISCAPUM.** Charta an. 711. apud Marten. 10.1. Ampl. Collect. col. 18. *Cum Vuatriscapo, & avatoria terra, mobili cum immobili, &c.*

¶ **WATRISCHAFUM & WATRISCAFUM,** in Chartis an. 709. & 710. ibidem col. 17.

¶ **WIDRISCAPUM.** Charta an. 722. ibid. col. 24. *Hoc sunt fessi cum Vuadriscapit, casti, campis, &c.*

WARESCAPIUM, & WARISCAPUM. Charta ann. 838. pro Sarcinensi in Leodicensi Episcopatu Abbacia, apud Mirzium in Donat. Belg. l. 2. c. 10. *Et mansas fec vestitus ad ipsam curiam concipientes vel pertheantes, cum perovis legisimus, Vuarefcapit, pratis, pascuis, &c.* Testamentum Henrici III. Ducis Brabant. ann. 1260. apud eundem in Diplom. Belg. *Ceterum quidquid deliquimus in Vuarefcapit, wassiais, sive poscuis communibus terre, &c.* Alia apud Aegidium Aurezavallis Monachum in Alexandro Episc. Leod. c. 26. *Lozaviam de 4. mansis... & de cursu aque Mose à prima parte superioris insule... usque ad ultimam partem inferioris, que est contra Plumborum montem, & de Vuarefcapio utriusque ripæ.* [Chr. Corn. Zanfieri apud Marten. 10.5. Ampl. Collect. col. 183. *Sed & Vuarefcapia & pascua communia, vel loca publica sibi usurpabant. Vuarefcapas ou aismens, Vuarefcapi & aismens,* in Charta vernacula an. 1332. apud Louvrex in Collect. Edictorum, & Statutorum tractus Leod. p. 481. unde pater voce *Vuarefcapio* interdu significari loca publica que incolatum usus permittuntur, idem proinde effe quod *Aisasia, & Aisamcatum* alibi appellant.]

¶ **WARICAPUM.** Cum omni jure, *Vuarefcapio, tenio, &c.* in Charta an. 997. apud Knippenberg. Hist. Eccl. Geldrix p. 58.

WADISCAPUM. Formulæ vet. Pithæi c. 57. *Super ipso magno posita seu & Vuadiscapo, & inter terra & prato & silva bunnaria tanta, & mancipia tanta bis nominibus il. & il. boves duos, vacca una cum vitulo, inter porcos & verveces capita tanta, & scapio tantum casa valentes solidos tantos.* Vetus Charta apud Baldricum l. 1. Chron. Camer. c. 52. *Terras cultas & iacultas, pervia, Vuadiscapia, prata, pascua, &c.* Alia apud Doubletum p. 730. *Aquis, agrorumque decursibus, Vuadiscapit, exitibus, & regressibus, &c.* [Corrigenda itaque Charta Henrici V. Regis Angl. apud Rymer. tom. 10. pag. 236. ubi perperam editum *una discapo*, pro *Vuadiscapo.*]

¶ **WADISCABUM,** in Charta an. 818. apud Michelbec. 10.2. Hist. Frising. p. 73. *Cum domo & curie, curvisque & Vuadiscabii, & cum omni edificio.*

WARESCHAUX. Consecutus Montensis c. 50. 51. *Item que nul sans congé de ladie Seigneurie, ou de personne puissent, ac sache, ne empire le Vuarefchaix de ladie ville en ladie Seigneurie, sur 7. sols 6. deniers blancs de loix, & remettre celui Vuarefchaix en estat deu. Item que chascun depuis la my Mars jusque à donc, que les bicas serons depouillez soit tenu de renclorre & fossier son heritage contre le Vuarefchaix sur 27. deniers blanc de loix. Ibid. c. 54. Item qui enclorent son heritage contre cheam ou Vuarefchaix, ou il y auroit bonnes, &c.*

WATLING-STREAT. Vide Ermsustreat.

WA SPENDA. Charta 86 inter Alemannicas Goldesti, & apud Vadianum p. 91. *Denique hanc eandem ecclesiam prebedam pueri unius de claustris nostro, & una watspenda, & beneficio watus mansus... datus.* Ubi *watspenda* quibuldam dicitur vestimenta pensio, Monachis prelati solita ab Abbate. Nam apud

Germanos *wart* vestem significat, & *watman* dicitur, qui pannos vendit. *Spenda* vero annonam significat.

¶ **WATWRE.** Vide in *Vualawerf.*

¶ **WAVASARIA, WAXASSORES.** V. *Vavassores.*

¶ **WAUDA.** Teloneum S. Vedasti: *Carestie de waisde 2. den. de waranco 2. den. ... de Vuauda 5. sol.*

WALANSU. Veus Inquisitio apud Villi. Dugaldum in Antiquitat. Vvar-icensis Provincie p. 665. *Et quotiescunque dominus ad veaandum venerit, illi custumarii solebant fugare Vuauassum, & stabulum in fugatione ferarum bestiarum secundum quantitatem tenuer sue, us illi, qui tenuerunt integram virgatem terre per 2. dies, & sic de aliis. Infra: Et solebant amercari similiter, si non veaerint ad veaassum, quoties dominus ad veaandum venerit.* [Anglis *Vuau* est felinum clamorem edere, Gall. *Miauler.* Porro eo loci agi videtur de incondito clamore quem ad fugandas icras inter venandum ex servitio edere tenebantur vassalli.]

¶ **WAW.** Mensura speciei. Vide *Vuaga.*

¶ **WAWATUN.** vide in *Vuayf.*

¶ **WAXSCOT.** in Leg. Can. Eccl. c. 12. Spelmano est Tributum quod in ecclesiis pendebatur ad subministracionem cere & luminarium: ex *Vuax*, cera, & scot, lymbolum. Idem quod *Ceragium.* Vide in hac voce.

WAYA. Monasticum Angl. to. 3. p. 50. *Nec nos & sedem melendia cum pertinentiis super Vuayam in dominio meo de Vuynfreione cum molitura villa.* Adde p. 51. [*Vuay* Anglis viam sonat.]

¶ **WAYD.** A, Gladium, Angl. *Vuad*, Picardis *Vuade.* Pedagogium Peronæ in Chartul. a. 1. Corb. fol. 336. *Vuade & arande dori 2. den.* Litteræ Edwardi III. ann. 1327. apud Rymer. to. 4. p. 327. *Gravem querelam dilecti mercatoris aoftri Vuillelmi capta & detenta apud Ambianum.* Vide *Vuridia.*

WAYERIA, WAERIA. Fleita l. 4. c. 1. §. 20. *Fis etiam disseidia de... bercaria, vuaccaria, Vuayeria, augmentatione curis, &c.* *Vuercia, l. 4. c. 20. §. 6.*

WAYF, WEIF, WAYVIUM, Res derelicta, & quæ à nemine repetitur, ut sua. Bromptonius l. 1. c. 10. §. 10. *Dicuntur res in nullius bonis esse, quæ habita sunt pro derelicta. Item de his, quæ pro Vuayvio habentur, sicut de averiis, ubi non apparet dominus.* Lih. 3. 122. c. 11. §. 5. & in l. etal. c. 27. §. 13. *definitur Vuayvium, quod nullus advocat.* Qui Consecutus Normann. c. 19. *Chofes Gayves sunt, qui ac sunt appropriés à nul usage de bame, & qui sont trouvez, quo nul ac reclame siennes.* Adde Novam art. 604. Editio Latina: *Vaiva, sunt res, vel alia, quæ nullius proprietati attributa sine possessionis reclamacione suat inventa.* Occurrit hæc vox in eadem Consecutus. art. 194. 597. & seq. *Rei vuayve,* in Charta Ludovici Regis Franc. & Navarre anno 1315. pro Normanniis, res derelictæ: [*Cbofes Gayves, ut reddidit in eadem Charta vernacula l. 10. 1. Ordinari Reg. Fr. p. 591. Charta ann. 1123. apud Kennet. Antiqui. Ambrolden. cap. 196. Recognitum est à Militibus & liberis hominibus... quod ad eos spectat le Gwayf.* Ibidem ad ann. 1372. Die 19. Martii *seisse fuerat ibidem tanquam Vuayf in maum Prioris.*] *Gaywon* in Legibus Maris Olronensib. art. 34. *dicuntur, Vuviso, apud Britton. p. 72. Vefuse, præterea in Consecutus. Hannonienf. c. 77. pro viduitas occurrit.*

WAYVIUM, proprie, est pecus vagans, quod nullus petit, sequitur, vel advocat, ut est in Fleita l. 1. cap. 43. §. 2. Villi. Thorn. *Animalia, quæ dicuntur Vuvisf, &c.* Leges Baronum Seoticorum cap. 48. §. 14. *Est autem & alia esbetia de animali invento Vuayff, in territorio alicujus domiai.* Ubi Skenzus vertit, *errans pecus. Erraticum habere, quod vulgo dicitur Vuveridif,* (ubi legendum

dum *Vveif*) in Concilio Illebon. apud Ordericum Vitalem l. 5. *Erroneus & errans animal*, in Lege Burgund. tit. 49. §. 3. *Animal aberrans*, in Legibus forestarum Scoticar. c. 19. §. 1. Ita *asinus errans*, Exodi cap. 21. 4. Hinc emendandum *Monasterium* Angl. to. 2. p. 187. *Et omnia animalia advenientia fugitiva*, *Gallice Vveibe*, &c. Legendum eodem *Vveif*, l. c. p. 103. Una cum *nune-vius*, *Vveyvis*, *toltonis*, & *stalligis*, &c.

Jus autem *weyvis* dicitur domus feudi habere, cui pecora aventa in suo feodo, & a nullo reclamata aut asserta competunt, in Fleta l. 1. c. 17. §. 1. Quod interdum a Regibus coeocessum Monasteriis legitur, ut apud Ingulfum p. 875. Cum omni illo, quod appellatur *socha*, *faca*, *tol*, & *ibem*, *infantbes*, *Vvis*, & *stey*, &c.

Wayvium autem inter regia ponitur a Bromptono l. a. c. 24. §. 1. Dicitur vero esse cattallum personale, & merito feloniam fure furto subductum, & a subducente metu captivum derelictum, cujus dominus non apparet; quapropter, si quid tale invenitur, Regi acquiritur, aut domino feudi, nisi proprietarius a fure per actionem, quam *Seftam* vocat, rem furatam repetat, eamque suam esse probet. Ita Villhelm. Stanfordius l. 3. Placitorum Coronæ c. 45. Coellus l. 2. Instit. tit. 1. §. 44. & Rastallus. Placita coram Johanne de Berewel, & locis suis Jussit. Itiner. apud Salop. in Octab. S. Michael. 20. Edw. 1. rot. 29. Ricardus filius Alani Comes Arundel, summoneus fuit ad respondendum Dom. Regi de placito. Quo *wareno* clamat habere placita coronæ, & habere *Vay* in manerio suo de Upton, & Comes dicit, quod ipse clamat habere infangent *ves* & *Vvayf*, & eadem placita & libertates habuerunt ipse & omnes antecessores sui, & eisdem usunt, & tempore, quo non erat memoria, &c. Et Hugo de Louber, qui sequitur pro D. Rege, dicit, quod *Vvayf* est quoddam grossum de coronæ, ita coronæ D. Regis annexum, quod nullus eo gaudere possit, nisi habeat inde speciale warantum a Domino Rege, vel antecessoribus suis concessum.

WAYVIARE, Relinquere, pro derelicto habere: *Abandonner*. *Guefoerl heritage*, io Consuetud. Aurelian. artic. 121. 132. Bracton l. 2. c. 7. §. 4. *Foefattur bene poterit Vvayviare feodum suum, cum hoc sit ad commodum sui feoffattoris, & ad proprium incommodum suum*. *Vvayvare feodum*, apud eundem l. 2. cap. 35. §. 12. *Vvayvare*, infra eod. §. & in Fleta lib. 3. c. 10. §. 3. c. 12. §. 2. Idem Bracton l. 3. tract. 2. c. 1. §. 2. ait, *summam utlagari non posse, quia non est sub Lege, 1. in lauge Anglice, scilicet in franco plegio, sive decennæ, sicut masculus 12. annorum & ulterius; Vvayviari tamen posse, & pro derelicta haberi, cum pro feloniam aliqua jugam fecerit, sive cepit*. In eo autem differt *Utlagatio* a *Vvayvio*, quod si viri masculi *Utlagati* capiantur, vel se reddiderint, eorum vita & mors in manu Regis, femina autem pro derelicta habeatur.

WAVIARE. Eodem intellectu, in Charta ann. 1509. apud Rymer to. 13. p. 243. *Utlagata, Vvavariata, &c.* *Castalla Vvavariata & straiata*, in alia ibid. p. 788. Hinc emendanda Charta ann. 1526 apud eundem to. 14. p. 165. *Nec non cattalla utlagatarum & Vvavatarum & cattalla qualitercumque confiscata*. Leg. *Vvayvatarum*.

WEVVIARI, etiam dicitur femina, quæ si io iudicium appellatur, non comparet; tum quippe pro derelicta habetur. Nam femina proprie utlagari oporteret, quia in nullius Deceat debet contineri, quo casu *Vvayvium* utlagario æquipollet quoad poenam. *Utlagatus & Vvayviata*, capita gerunt lupina, quæ ab omnibus impune poterunt amputari; merito eodem sine Lege perire debent, qui secundo Legem vivere

recusant. Hæc Fleta l. 1. c. 27. §. 12. 13. Adde Rastallum verbo *Vvayvare*.

WAYI, Genus ponderis apud Anglos, quibus 12. *Vvayle ebarum* conficiunt; & 2. *Vvayle* lane fiunt unum *faccum* lane. Vide i Fleta lib. 2. c. 12. §. 2. [Vide Saccus 2.]

WAYNSCOTS, Tabulæ abiegnæ quibus parietes vestiuorum, Germ. *Vvaußchoten*, a Teuton. *Vvauß*, paries, & *Sebotten*, munire, vestire. Computi. ann. 1425. apud Kennet. Antiquit. Ambrold. p. 575. *Et in 6. eßtreghords, videlicet Vvaynscoi, emissi apud Steirbrugge 2. fol. 3. den*

WAYVIUM, WAYWARE, Vvayvayf. *WAZO*, Cæpes, nostris *Gazon*, *Vvafon*, in Consuetud. Hannonienli c. 69. & io Consuetud. Castell. Insulensis art. 45. Veteres Chartæ apud Ughellum tom. 3. p. 49. 61. 415. *Legitimam facio vestituorum per cattellum, festum notatum, wantonem, & Vvazgonem terre, seu ramum arboris me a inde foris expulsi, & verperi, & absestium feci*. Alia vide in v. *lavestitura*. Jo. Molin. pagin. 57.

Quot emporit de ce moudain Vvaußon David, sanfon, Perseus, Hercules, &c.

WASO, WASSO, Eadem notione. Charta inter Probat. to. 3. Gall. Christ. novæ edit. col. 330. *Prestatam decimam vendidit & per ramum & Vvaußon verperit*. Adde Afta S. Broed. sec. 5. p. 769. Charta an. 1107. apud Calmet. inter Probat. to. 1. Hist. Lothar. col. 524. *Insuper per cattellum, festum notatum, wantonem & Vvaußonem terre, atque ramum arboris; jam diste ecclesiæ legitimam facio concessionem & investituram. On doit lui livrer terre & Vvaußon*, in Statutis Loffens. part. 4. ejusd. Hist. p. 14. *Clorre de Vvaußon tepeciel*, in Charta no. 1340. ex Chartul. 13. Corbi.

WEADINC. Vide infra *Vvabadinc*.

WEALH. Vide in *Saxindi*.

WEALREAF, Mortui tumulati exspoliatio. Leges Ethelredi Regis apud Voeotyngum editæ cap. 21. *Vvealreas*, i. mortuum referre, est opus intingit, si quis hoc negare velit, faciat cum 8. shaynis plane nobilibus. Vox compolita ex *saxon*. *pel*, i. strages, & *seaf*, spoliatio, exspoliatio, qualificatur, *strati & extincti spoliatio, exspoliatio*.

WEDEÞEDRIDA, Pactum seu conventio dominum inter & teocem de falcendis pratis, metendis messibus, &c. Vide in *Bederipes*.

WEDDE, Multa judicialis. Charta Vvilbrandi Archiep. Magdeburg. an. 1247. apud Ludewig. to. 5. Reliq. MSS. p. 45. *Quod dapifer duas partes iustitiationis iudicio debite, quod vulgariter Vvedde dicitur, & in sententiam sanguinis Vvurgels auferret eidem, &c.*

WEDE, pro *Vvafda*, *Glastum*. *Summarius de Vvede* l. 66. in Teloneo. Bertini. V. *Gualidum*.

WEDREDO, Pactus Legis Salicæ tit. 76. §. 1. *Et qui admallatur, si eo venerit, tunc quem admallavit, si causa minor fuerit, aut minus, quam 35. solidi, componatur, debet ibi sextus Vvedredo jurare, &c.* Ubi Wendeliosus: Compositum est a *Vveder*, quod sonat vicissim, contra, juxta, & *Eide*, quod est iurandum, ut sit reciprocorum juramentum, &c.

WEGALUGEN. Capitula ad Legem Alamannor. edita a Baluzio c. 27. *Si aculla fuerit, 12. fol. componat, aut cum 12. mediis electis juret, de Vvegalaugen sex solidi solvat. Si litus fuerit, solvat solidi 4.*

WEGLOSE. Charta Hermannii Heribipol. Episc. an. 1334. ex Schedis Mabill. *Manum autem ipsam abbas vel procurator ecclesiæ instruendi vel destituendi liberam habeat potestatem, cum eo iure quod Vveglöse vocatur*.

WEGORF, WEGORANIT. Vide *Obero*.

WEG-

¶ **WEGSTURA**, Tributum ab itinerantibus ad reparandas vias exsolutum, apud Germanos, ex *Weg*, via, & *Stura*, idem sorte quod *Storium*, copia. Ita B. Rhenanus l. a. Rer. Germ. p. 171. Vide *Transitus*.

¶ **WEHADINC**, Lex Bajuvar. tit. 1. c. 5. Et si alia probatio suffragin inveniri dignoscitur, nec utriusque in causationem compensare voluerint, tunc spoliandi invicem *Wuebadine*, quod dicimus, & in campiones non sortiantur; sed cui Deus dederit fortiam & victoriam, ad ipsius partem designata pars, ut queritur, pertinent. Ubi Herold. *Wuebadine*. Decretum Tassilonis de Legibus popularib. c. 5. De pugna duorum, quod *Wueadine* vocatur, & C. Loccenius l. a. Antiq. Suecicar. c. 8. vocem hanc deducit à *Wueben*, *Wueben*, sacrare, vel consecrare, quod ejusmodi sponsio quasi sacra habetur. Spelman vero *Wuebadine*, ait esse Saxonibus, pignoris depositionem vel præstationem, ex *pead*, pignus; ita ut fuerit, quod nostri appellant *gagium* duelli, seu sponsio ineundi duelli, le gage de bataille. Vossius denique scribit, *Wuebadine* esse sacram sponsonem singularem cum aliquo certamine; ex *Wueba*, vel *Wueibe*, Celgis *Vie*, facer, & *Ding*, sponsio, contractus. [Vide Schilteri Gloss. Teuton. pag. 224.]

¶ **WEIDTALA**, Vastatio, iovasio, ac præsertim ea quæ in agris fit; *Wueiden* Belgis est evellere. Vide *Tala* t. & *Talare*. Consuetud. Turoneses ex Tabul. Audomar. Quicumque fur cum pronuncia capius fuerit debet in viefscara adduci, & ibi debet audire allegationes, id est *tala* & *Wueidala* per manum ipsius qui eum cepit & quatuor bonorum virorum.

¶ **WEIF**, *WEIFE*. Vide in *Vuyf*.

¶ **WEILREF**, Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 83. Qui rectum offerentem occiderit, vel afflixerit in aliquo, emendat vityam, vel vulnus, vel denique sicut egerit, & quicquid adversus eum habeat, forisfaciat; & qui ad aliquem quoquo modo perimit, videat ne *Wetiles* dominis: (deest forte de preceptis) si quis meruum refectis armis aut vestibus, &c.

¶ **VEKKUM**, Charta Edw. I. Reg. Angl. an. 1283, apud Rymer. to. a. p. 38. Concessimus Johanni de Britannia libertatem bonoris Riebecmondie cum omnibus ad libertatem illam pertinentibus, ut in visu franciplegit, *wayviti*, *Wuekkis*, & omnibus aliis libertatibus consimilibus. Legendum videtur *Vurekkis*, Vide *Vureckum*.

¶ **WELADINC**. Vide in *Wuehadine*.

¶ **WELRWST**. Vide in *Walaorff*.

¶ **WEMMINGE**, Leges Henrici I. Regis Angliæ c. 33. Injusto quoque iudicio contradicere poterit *Wemminge* majori & sapientiori, præsertim si in redditione fuerit advocatus. Adde c. 64. 67. Somnerus in Glossario Anglo-Saxonico: pem, pemme, labes, macula, menda, vitium. Hinc autem *Wemminga*, alias *Wueninge* in Legibus Henrici I. id est causæ, vel sententiæ frustratio appellations remedio; vel, si placet, vitii, erroris, falsitatis, & injustitiæ decreti, vel sententiæ per inferiorem iudicem in prima, ut vocant, instantia latæ, coram iudice superiori offensio, & iudicii abrogatio. Vide *Falsæ iudicium*, col. 326.

¶ **WEN I US**, Procinctus terræ amplior, plura iuga in se continens, perambulator, circuitus, à prisco Anglico *te wend*, i. meare, atque hoc à Saxon. pendan, quod est vertere & convertere. Rentale Regalis maneris de *Vuy* pag. 31. Trei sunt *Wendi*, videlicet *Downwend*, *Cibnoswend*, & *Bronsfowwend*, & in quolibet *Wendo* sunt 10. iuga; & sic in tribus *Wendis* sunt 30. iuga, quorum 26. iuga & dimidium sunt in *Vuy*, &c. infra: Quilibet *Wendus* faciet 10. averagia semper do sribit septimanni in tre, &c.

¶ **WENERDON**. Charta apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 70. Dedit istam terram sicut de transmare super capulas suas in sacco suo detulisset, sine censu & sine tributo, præter censum Regis & *Wenerdon*. Leg. fortia filis *Wuererden*, pro *Guererden*, merces, muos.

¶ **WEN-MENED**, Armerica vox quæ montem album sonat, ex Charta ann. 1137. in Tabular. Eccl. Nannet.

¶ **WENUNGA**. Vide *Wuemminge*.

¶ **WEPONA**, Anglis *Wueapon*, idem quod *seum* apud Latinos, sonat. Vide Cowell. lib. 4. Institut. tit. 58. §. 47.

¶ **1. WERA**, Specula, ut videtur, *Guerie*. Litteræ Henrici VII. Reg. Angl. ann. 1509. apud Rymer. to. 13. p. 243. *Paradavimus... nobis forisfactis... contra formam seu effectum statutorum, actuum sive ordinationum, præscriptis, ... Veris aut morbis factis, edificatis, &c.*

a. **WERA**, vox Saxonica, pere, homo, præterea hominis, seu capitis ælimatio, voce *Gels*, subintellecta, quæ preteritum sonat. Pretium natiuitatis, seu *Wera*, in Legib. us. Inæ Regis c. 6. Canuti Regis, & Henrici I. Regum Angl. ut supra docuimus in voce *Pretium*. Pretium redemptionis, in Legibus Edw. Confessor. c. 12. *Forisfactura* c. 36. Quippe apud Saxones, & Anglos, quo modo etiam apud alias nationes Septentrionales, ut ex Legibus antiquis colligitur, forisfacta irrogata, alicui puniebantur multa, pro hominis, cui facta fuerat, ælimatione, cum prodignitate & natiuitate eiusque varia esset ælimatio; nobilis enim, seu *Thaini*, ælimatio fuit 20. libr. villani centum solidorum, ut est in Legibus vernaculis Villi. Notbi c. 8. Ejusmodi hominum ælimationis mentio est apud Egbertum in Dialogo de Ecclesiastica Instit. pag. 103. in Legibus Inæ Regis c. 73. edit. Lat. 69. edit. Saxon. & Henrici I. c. 8. 11. 76. & de qua etiam egimus in voce *Hindenus*. Leges Henrici I. c. 12. *Ex iis placitis quædam emendantur centum solidis, quedam vera, quedam Voita, quædam non possunt emendari, &c.* Sed *Wera* adeo crebra est mentio in Legibus antiquis Anglorum, ut (supervacaneum sit locos adducere).

PLENA **WERA**, Solida. Leges Henrici I. c. 70. Si prægnans occiderit, & puer in ea vivat, uterque plena *Wera* reddatur. Infra: Si infans occidat vel occidatur, sive nomen habeat, sive non habeat, plena *Wera* consueatur.

DIMIDIA **WERA**, in Legibus ejusdem Henrici I. c. 51. 70. 75. in Legibus Vernaculis Villi. Nothi c. 13. demerere. *Wera* duplex, in Legibus Edw. Confessor. cap. 35. Dimidium *Weregeldum*, in Speculo Saxonico l. 3. art. 48 §. 1. Media recompensa, in *Viechbild* Magdeburg. art. 17. §. 6.

WERÆ FRACTIO. Leges Inæ Regis c. 51. Omni homini liceat formationem & *Wera* fractionem negare, si possit & velit. Ubi Somnerus emendat *vera* fractionem affirmare ex Saxonica edit. Onracon, affirmare. Præterea *fractionem*, pro *fractionem* reponit, ut *Wera* *fractionem*, sit *saide*, inimicitiarum scilicet propinquit mei susceptio pro ratione capitis ælimationis, nempe ut eatenus pro eo respondeam, & causam ejus præstem. Leges Inæ Regis apud Spelmanum: Qui *Wera* facinus, id est, homicidium fuerit accusatus, &c.

¶ **WERDER**, Silva cædua, Germanis. Litteræ Hermannii Episc. Monasterii apud Ludewig. to. a. Reliq. MSS. p. 385. *Foreslum*, quod vulgo *Werder* dicitur, præfata molendino contiguum. Vide in *Viride* 1.

¶ **WEREDIF**, pro *Wueif*. Vide *Vuyf*.

¶ **WEREFACCIO**. Vide in *Wera* a.

WEREGELDUM, vel **WEREGILDUM**, Idem quod

quod *vera*, vera, seu pretii hominis *solatio*, id enim geld sonat; proinde idem quod *vera*. Capitulare 3. an. 813. c. 6. *Si quis Comes in suo Comitatu occisus fuerit, in tres Vuerigelds, scilicet sua natiuitas est, componere facit.* Adde c. 7. Egghardus Epist. 18. *Duo servi de villa Hledababo... iugurum ad limina BB. Christi Martyrum Marcellini & Petri, pro eo, quod frater eorum quemdam socium suum occidisset, rogantes, ut eis liceat solvere illum Vuerigeldum pro fratre suo, & ut ei membra perdenentur.* Charta Henrici Claudii Imper. apud Browerum l. 3. Antiq. Fuldens. c. 15. *Si autem aliquis occiditur, vel vulneratur, auctor homicidii, vulneris, abstrusationis, Vuerigeldum illi Ecclesie, cuius homo est occisus vel truncatus, restituit.* Alia Henrici II. Imp. an. 1033. in Chron. Laurishamensi: *Si autem ibi occiditur, omnes, qui bujus homicidii vel invasionis participes sunt, cunctis & capillis perditis supradicta combustionem sequuntur; ac Vuerigeldum occisi domino suo aut homicidio persolvat, & cum proximis ejusdem interfecit reconciliationem faciat.* Alia Henrici III. an. 1056. apud Nicol. Zyllesium in S. Maximino: *Si aliquis ex familia interfecit fuerit, pretium illius, id est, Vuerigels, sine advocato acquiri poterit, totum Abbas erit.* Donationis scilicet Eccl. Salisb. c. 1. Saxo quidam debuit unum Vuerigeldum solvere ad Salzberg. Ita usurpant Concilium Triburienae ann. 895. c. 3. 4. Leges Inae c. 13. 17. (ubi Vuerigeldum dicitur natalis pretium) 35. 36. 60. Henrici I. Regis Angl. cap. 70. 75. 76. 88. Speculum Saxonico m. l. t. art. 8. §. 4. art. 42. §. 3. art. 65. §. 4. l. 2. art. 10. §. 2. art. 16. §. 6. lib. 3. art. 45. §. 7. 8. 9. 16. art. 48. §. 1. V. vichb. Magdeb. art. 17. §. 8. Burchardus Vormaciensis in Legge familie, &c.

WARGILDA, in Capitulis Caroli M. pro partibus Saxoniz an. 797. editis ab Holfenae c. 4.

WERGELDUM. Charta ann. 1095. apud Calmet. to. 1. Hiltor Lothar. inter probat. col. 501. *Item approbaverunt, ut si qui de familia ecclesie occisus fuerit, si pretium ejus, quod Vuerigeldum vulgari locutione vocant, &c.*

WERGELT, in Regiam Majestat. l. 3. c. 19. [Acta Josephi III. Episc. Friling. apud Meichelbec. tom. 1. Hist. ejusd. Eccl. pag. 54. Et scias se aliam invasisse & judicis terreno solvae, ut mos est, suum Vuerigels. Vide supra Vued.]

WREIGELDUM, in Charta Henrici III. Imper. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 434. *Si ecclesie homo interfecit fuerit, & abbas aut villicus ejus ab homicida Vuerigeldum exigere poterit, totum sui juris erit.*

WREIGILDUM. Vetus Charta apud Cartellum in Comitib. Tolofanis p. 112. *Et si quis banc chartam donationis bono utriusque sexus voluerit infringere, componat ibi ipsi, qui hoc facere voluerit Vurigildum; libras mille auri in perpetuum. Codex MS. quem vidi, praefert in vinculum.*

WUEIGILDUM. Conc. Berghamit. an. 697. can. 9. apud Godefridum Hermanni Clavis ecclesiast. discipul. p. 48. *Si quis servum suum ad altare manusierit, liber esto & habilis sit ad gaudendum hereditate & Vueigildo.*

VIDRIGILD. Papias: Vidrigilt; i. secundum quod appretiatum fuerit. Decretio Childeberti Regis c. 10. Suum Vidrigildum omnino componat. Decretum Ludovici II. Imp. quod exstat in Hiltor. Longob. Ignoti Casinenfis, edita a Camillo Peregrino, & apud Bazulium in Capitularib. Regum Francor. Quicumque de mobilibus Vidrigild suum babero potest, pergat in hostio. Qui vero medium Vidrigild habet, duo juncti in unum qualitatem instruant, ut bene ire possint.

GUTDRIGILD, Eadem notione. Capitulare Archiepisc. Princ. Beneventani c. 3. de viduis, qui sub monasticæ vitæ pretextu ad lasciviam prolabantur: Si Tom. VI.

Supra crimine detecta fuerint, componat Guidrigild suum in Palatium, Princeps videlicet ejusdem temporis cum ipso Guidrigild, rebusque propriis retrudat eas in monasterium. Postremis his vocibus alitudo etymon accessit Vvendlinus: Vvredrigildum enim dictum putat à Teutonico Vvoder, i. contra, vicissim, juxta, & Gels, i. estimatio, pecunia; ita ut Vvredregildum sit estimatio, qua caput alicujus, vel res quæpiam taxetur. Sed videtur potius à Vvredgildum detortas arbitrari.

QUIDRIGILD, semel & iterum in Legibus Ludovici Augusti apud Murat. to. 1. part. 2. p. 129. col. 1. & 2.

Woregildum & **Vuidrigildum** distinguit Eccardus in Notis ad Leg. Salicam p. 97. illud hominis pretium significat, hoc quamlibet compositionem seu quodcumque, quo alia res compensatur. Recte quidem, si vocum originationes consulas: at in usu promiscue utramque vocem usurpatam fuisse docent superius allata.

WEREGELTEF, seu **WEREGELTHEF**, Fletz l. 1. c. 47. §. 13. *est latro, qui redimi potest; vera enim (i. quicquid) idem est in Saxonis lingua, vel pretium visæ hominis appretiatum.* Quæ quidem ita interpretatur Somnerus, ut latro, qui redimi potest, sit is, cujus vita, pretio, pro capitis sui estimati ratione, perfoluto redimatur, siquidem occultis latrocinii reus sit, secus autem si manifesti. At Brompton. *Vuerigels* sic esse *solusioem latronis evasi, id est, (Gallice) soule de larron esebapp.* Quam quidem interpretationem non video cur improbet idem Somnerus, cum definitioni esse Fleta non repugnet. Latronis enim, qui evaserat se carcere, pretium reddere tenebantur, qui ejus custodiam habebant, ut in voce *Eseapum* observamus, proinde pretium illud fuerit *Vuerigels-thef*, id est, *Vuerigeldum latronis*; est enim thef, latro. Quale autem in Scotia fuerit *Vuerigeldum*, vel estimatio furis, habes in Regiam Majestat. lib. 3. c. 19. *De unoquoque per totam Scotiam est Vuerigels 30. vacca & una juvenca, siue fuerit liber homo, siue servus.*

WERELADA, ad verbum, *Lex vera*; quo loco *Lex* idem valet quod *purgatio*. Est igitur *Vuerelada*, purgatio per tota sacramentalia, quæ requirit hominis sese à crimine purgantis pretium vel estimatio, seu dignitas. Quippe pro modo cujusque estimationis sacramentalium numerus exigebatur. Qui pluris enim estimabatur, majori compurgatorio numero sese expurgabat. quam qui minoris censetur. Unde in Legibus Henrici I. cap. 64. *Tbayni & presbyteri de quacunque compellatione capitali vel communi plane jurare dicuntur, congruo numero consecr. amentalium, & qualitate parium suorum recenta.* Quia Tbayni jusjurandum contra vales jusjurandum sex villanorum. Ita in Speculo Saxonico l. 1. art. 8. §. 3. *Testimonium præconis vice stas duorum, ubi testimonium septem virorum agitur, id est, ubi septem testibus probanda venit causa.* Eodem Leges Henrici c. 11. *Homicidium vera solvatur, vel Vuerelada negatur.* Cap. 46. *Si quis de homicidio accusatur, & idem se purgare vellet secundum natale suum, perneget, quæ est Vuerelada.* Cap. 75. *Et si placium in accusatione sit, Vuerelada sicut ipse dominus natus est, abnegabit.* Cap. 66. *Si quis ministrum altaris occidat, usque sit erga Deum & homines, nisi digna satisfactione peniteat, & parentibus illius jussu componat, vel Vuerilada perneget, &c.* Cap. 74. *Si parentes eorum purgare velint eos, qui iniuste vel sine judicio fuerint occisi, liceat eis secundum Legem pristinam Vuerelada pernegare.* Si ad 4. libras natus sit, cum t8. ex patre sint, ex matre 4. Si ad 14. libras, cum sexdecim. Si bene juraverint, atrium ei quærat, qui occidit, & emendet ei per omnia, &c. Adde c. 75. 88. 92. Eodem sensu secundum veram suam *wegare* habent Leges Inæ Cccc Re-

Regis. c. 17. *Qui herethaynus, i. est conducent exercitus fuerit accusatus, & exilido, i. natus sui pretio redimat, vel secundum veram suam neget.*

¶ **WERENDARE**, Defendere. V. in *Vuaranus*.

¶ **WERETHENA**, Minister, à *axon*. pere, homo, & *tenian*, minister: idem qui *Tbainns*. Vide in hac voce *Hist. Monast. Becensis* p. 132. *Dederunt Becensis canobus nnnm iornaturum in foresta de Cenebis & pascuagium de dominiciis percis & unam fabricam apud Ferrariam, & apud Acbignum unum burgensem, & in Anglia magnam Vuerebanam.*

¶ **WERETOFF**, Monasticum Angl. to. i. p. 669. *Et sunt quicquid de warden, & overpeny, de hundred peny, & tbeugdeny, de Vueretoff, & de omnibus que contingunt facienda per Angliam.* [Th. Blount in *Nomolex.* est accipere pretium hominis occisi, à *axon*. fortassis pere, homo, & *tolon*, capere, accipere.]

¶ **WERGELDUM**, **WEACEL**, &c. V. *Vueregeldum*.

¶ **WER-HADES**, in Legibus Edmundi Regis cap. 1. Virilis sexus, ex Saxon. pere, homo, vir, & *Had*, ordo, sexus, genus, persona: ut pis hader, ibid. muliebris sexus, ex *pis*, semina, mulier.

¶ **WERILADA**, ut *Vuerelada*. Vide ibi.

¶ **VERK-GAVEL**. Vide supra *Gavelwerck*.

¶ **WERLAMSTREAT**. Vide *Ermiastreat*.

¶ **WERLUDE** dicti homines qui frumentum exigebant à mansionariis filvæ Vele, nomine abbatum Indensis & Brunwillarensis, ad quos hæc silva pertinebat. Hæc post Martenium in Glossar. ad calcem to. 9. Ampl. Collect. Charta Piligrini Colon Archiep. an. 1028. to. 1. c. 15. d. Collect. col. 394. *Nihil autem extraneorum in ea aliquid sibi, quasi pro iustitia, usurpandi licentiam habeat, præter illos tantum, quos predicti abbates in illam silvam pro solvendo sibi frumenta consignaverint, qui vulgo dicuntur Vuerelade, in ea tamen conditione, ut si ipsi homines aliquid contrarii ad miseris liceat ipsi abbatibus eos inde expellere, & alios quos voluerint pro eis admittere. Eadem occurrit in Diplomate Henrici III Imp. apud Tolner. Hist. Palat. inter Instr. p. 27.*

¶ **WERPIRE**, Abdicare. Vide in *Guerpire*.

¶ **WERPLANDIUM**, Terra derelicta, vel inculta, à Saxon. pupan, deferere, & *land*, terra. Charta Balduini Flandr. Comit. an. 1197. apud Miræum to. 2. p. 1321. col. 1. *Quinque mensuras, partim dnnarum, partim Vuereplandi mei apud Greueninga ad retia descendenda.*

¶ **WERRA**, **WERRARE**, **WERRIRE**, **WERRINUS**, Vide supra in *Gerra*.

¶ **WERVAGIUM**, **WHARVACIUM**. Charta Henrici III. Reg. Angl. in Monastico Angl. to. 1. pag. 550. *Cum soka & soka, tol & theam, & insangenethes, & cum omnibus aliis consuetudinibus, legibus, & libertatibus suis, & Vervagio suo bilando & bisfrande, & sint quicquid de placitis & querelis, &c. Alia Henrici V. Reg. ibidem pag. 976. *Quicquid de omnimodo panagio, passagio, lesagio, ... ediminagio, ankeragio, Vubarvagio, & tallagio, &c. [Legendum fortassis Vuionagium. Vide in Guida.]**

¶ **WESDIA**, **GLASTUM**, Picardis *Vuide*. Polypychus Ffiscann. an. 1235. *De ecclesia S. Petri de Vauvire est abbas patronus, & percipit quatuor partes garbarum Vuefeldia. De ecclesia S. Stephani est similior patronus, & percipit quatuor partes garbarum bladi & Vueldiarum. Vide Vuoyda.*

¶ **WESDUM**, Eadem notione. Super decimis Vuefeldorum in terris bladiiferis crescentium responsum, in *Hist. Monast. Becensis* p. 384. Vide *Vesdum*.

¶ **WESFELDINGI**, Normannorum populi sic dicti, ex æ sorte Danie regione, quam Vuysfeldam nuncupant Annales Francor. an. 813. Chron. Ademari Cabanensis ann. 843. *Nannetis civitas à Vuysfeldingis ca-*

pitur. Chronica alia habent *Vuysfeldingis*. Vide to. 2. Biblioth. Labbei p. 291. 324.

¶ **WE-TECROFT**. Vide infra *Vueteicroft*.

¶ **WE-TLEED**, Decimarum species in *Hlandria*. Vide supra *Teled*.

¶ **WESTOC**, Quinquaginta veteribus Francis,

Locus est in *Chunno*, col. 601.

¶ **WESTRUM**, Vetus Scriptor: *In tantum igitur diebus illis religio illa crevit, nulli de Cistercio forent omnium Monachorum exercitium. studiorum speculum, desiderium Vuestrum.* Legendum *Oestrum*, stimulus, aculeus.

¶ **WESTAXENELEGA**. V. *Lex Vest-Saxonum*.

¶ **WESTUA**. Charta Edwardi II. Reg. Angl. an. 1316. apud Rymer. to. 3. p. 550. *Et quod in consuetudine, que vocatur Vuelsus, recipienda, pro qua vacca, vel quinque solidi solvuntur, sit in electione ballivorum nostrorum vaccam quam tenentes optulerint, vel quinque solidos recipere.* Vide in *Vestre* 1.

¶ **WETECROFT**, Monast. Angl. to. 2. pag. 401. *Habebis mensuram unam, scilicet Vueteicroft, cum arto, ubi possit manere, &c. Leg. sorte Vueteicroft, quo ager ad occidentem positus significatur. Angl. Vest, Occidens, & Croft, ager, elanum.*

¶ **WEYCZ**, Loca uda, separata, fagenisque apta, in Legibus Hungaricis, apud Sambucum, & Albertum Molnarum.

¶ **WEYF**, **WEYVIC**. Vide *Vuoyf*.

¶ **WEZISTEIN**, *Cosentis*, in Glossis ad calcem Collect. Canonum ex Bibliot. D.D. *Chauvelin* regiorum sigillorum Custodis, Vide *Cofez*.

¶ **WHARFA**, Locus ubi merces vaneunt & permittantur, à Saxon. hyrpen, permutare, in *Leg. Ethelredi* Reg. e. 4. Spelman.

¶ **WHARVAGIUM**, Vide *Vuervagium*.

¶ **WHASSUM**. Vide *Vuassum*.

¶ **WIARE**, Eodem sensu atque *Vuipire*, dimittere possessionem rei alicuius. Vide *Guerpire*. Charta Hugonis Episc. Auißan. 1148. ex Tabul. S. Germani Auitiff. *Quadam etiam terra erat apud Lincolias quam idem ipse Ierinus calumpniabatur. Hanc quoque B. Germano sicut Milo major ejusdem villa prius Vuivaverat, ac postmodum Petrus ejus filius in perpetuum querpavit.*

¶ **WIBORAT**, Germanis, Consilium mulierum, à *Vueib*, mulier, & *Rath*, consilium. Hartmannus in Vita S. Viburade l. 2. c. 5. Bened. pag. 44. *Viburata Teutonice lingua prolatum, si Latini sermonis translatione mutetur, consilium mulierum sonat.*

¶ **WIC**, Lex Bajwar. tit. 21. §. 6. *Si vero de minutis sit vis de Vuic, vel quancunque concio vegetum reciderit, &c. Tiliana editio: Si vero de minutis silvis, de luo, vel quancunque kabear vegetum reciderit. Ubi Lindembrogius de luo esse interpretationem & Vuic ait, & Vuic Germanis esse silvam, unde Vuicgreuo, forestarius, αὐτοελάς. [Vide Vuieba.]*

¶ **Wic**, Fluminis ostium Saxonibus significare docet Rhenanus, vel stationem securam, ut Hadrianus Junius, vel denique Castellum.

¶ **WICHA**, Silva, ut videtur, idem quod *Vuic*. Charta apud Th. Blount in *Nomolex* Angl. *Ega Isabella Comitissa Nubr. pro salute anime mee ... dedi Deo & abbati de Nanteleg. totam Vuicbam juxta predictam abbatiam, &c. Hinc*

¶ **WICHERIA**, **WICHARISCA**, f. Servitii genus quod præstant vassalli in silva dominica. Code v. censualis Irmonis Abbat. Sangerm. fol. 85. v. *Carropera quantumque iubetur, pullus 3. ova 15. arat ad bibernaticum peritica 111. ad tramesum 11. ad tertium annu Vuiebaria*. Ibid. pag. 46. *Faciunt cruvadas quantumcumque necesse fuerit, & quando non arant, faciunt tres dies manopera; & faciunt omni anno inter totas tres decia.*

decimas eorum i. ad Voichariscam, si eis injungitur.

WICHILD, ita appellatur vis civitatis Magdeburgensis, cujus compilatore esse aiunt *Barchardum Mangerhelium*, qui vixit sub Ottone IV. Imperatore Duce Saxoniz Brunsvicensi, Comiteque Pictaviensi; sic autem appellatur, quasi vis municipale, in Vocabulario Juris Saxnicci, *Voeichbild*, &c. Vide Goldastum in prolegomenis ad idem *Voeichbild*. Joan. Gryphiodorum in Commentario de V. vichildis Saxonici c. 72. Hermao. Conringium de Origine Juris Germani. Joan. Vinkelmann. in Notitia Saxo-Vestphalica. &c.

WICHENCREF, in Legibus Kanuti Regis c. 27. edit. Saxon. 5. vox Saxon. piccan-creft, Ars venefica, à picca, Anglis *Voieib*, saga, veofica, & creft, Angl. *Craft*, ars.

WICHTERTHILA. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 24. Nemo de cessione memorie inoperati jure cogitur respondere per *Voeichterthilam*, nisi domino suo, vel eopus in eo. [Intra ex iisdem Legibus c. 23. *Voeichercila*. Vide ibi.]

WICLEFISTÆ, Hæretici qui Johannem Wiclefium natione Anglum patrem agnoscunt, cujus noxissimos errores damnavit Concilium Constantiense. Consule ejusdem Concilii Historiam auctore *Lenfant*.

WIDECOS. Vide supra *Videcos*.

WIDERBORA, Papiæ, libera per *garathinx*. Est autem *garathinx*, donum, eidem Scriptori; Lex Longob. lib. 2. tit. 1. §. 8. *Liberam thingere, & sic facere liberam, quod est Volderboram*. Ubi Edictum Rothari Regis tit. 89. §. 2. habet *Voridibora*. Vossius *Volderboran*, renatum interpretatur, ex *wider*, iterum, *boran*, natus; quod libertate donatus, quodammodo renascatur. Vide *Garathinx*.

WIDERDONUM. Tabularium Casauriense anno Imperat. Caroli C. *Quia tu, Dom. Romane Abbas, dedisti mihi Fulchrado per memoratam convenientiam Volderdonum, caballum unum, & argenteum solidum censum*. [Vox ibrida, *Vvider* Teuton. pro, & donum, munus; quæ voce significatur id quod pro consensu præstito concedi solet.]

WIDRIGILD, *WIDRIGILDUM*. V. *Vveregeldum*.

WIENAGIUM. Vide in *Guida*, col. 993.

WIFA, *GULFA*, *GUIFFA*, Signum, quod prædio, possessioni, vel ædi, cujus possessionem quis adit, vel quam auctoritate judicis libi vendicat, apponit. Lex Bajuvar. tit. 9. c. 10. *Qui signum, quod propriæ defensionem ponitur, nisi iter excusandum, vel pscendum, vel campum defendendum, vel amplificandum, secundum morem antiquum, quod signum Vissam vocamus, abstulerit, vel iniuste reciderit, componat*, &c. Lex Longob. l. 3. tit. 3. §. 6. *Quod si denno rebelles vel contradictores esse voluerint, & super ipsam Vissam suam auctoritate præsumperint intrare, &c.* Ubi quidam legunt *busfam*. [Raterius Veron. Episc. lib. 4. Prælog. apud Marten. to. 9. Ampl. Collect. col. 890. *Vissam* etiam quoddam vocant signum, quod qui regali habuerit dono, & alienus in vasum alicui subiacuerit damno, vindice defenditur gladio.]

GUTFA, **GUIFFA**, Eadem notione. Statuta Venetorum an. 1242. l. 3. c. 34. *Nulla invasio valeat, nisi duo testes, & ministerialis fuerint presentes... quando Guiffam imposuerit Riparius, &c.* Hinc

GUIFFARE, Titulum & signum apponere. Lex Longob. l. 1. tit. 17. §. 8. *Si quis sua auctoritate terram alienam sine potestate jussu Guiffaverit, dicendo, quod sua debeas esse, & postea non poteris probare, quod sua sit, &c.* Edictio Heroldi habet *Geinsoffuerit*, p. 254. Glossæ vett. ad illa verba rubricæ Cod. Ut nemo privat... *Vela regis suspendat; quod vulgo Longobardice more Guipbar dicitur, apud nos saissre, lingua vulgaris Eyden.*

WIFARE, io eadem Legel. 3. tit. 3. §. 6. Si iterum
Tom. VI.

contemptores existunt, tunc per publicam auctoritatem domus vel case eorum Voiserunt, &c. Germanis, ut est apud Lindenbrogium, *Vvrip*, edit signum, quod rei venali affigitur, ut vino hedera.

WIF-HADES. Vide *Vverbuden*.

WIFVER. Charta an. 1130. apud Calmet. to. 2. Hist. Lothar. inter Probat. col. 290. *Si autem fuerint duella, rapta mulierum, quod vulgo Voiser, druga, homicidia, infra predictos terminos extra atrium eveniant. Melius unica voce editum Voisverdragan ex eadem Charta, apud Miræum to. 1. p. 277. col. 2. Occurrit rursum in Charta Caroli Boniani. 1123. ibid. p. 374. col. 1. Si autem furto, duella, rapta mulierum, quod vulgo dicitur Voisverdragan, homicidia, &c. Belgis *Vvuf*, mulier, & *Vvdragen*, ferre aliquid ex loco in alium locum.*

WIGARIA, Jurisdicatio viarii. Vide in *Vistrius*.

WILDBANN, **WILTRAN**, Vox Germanica, quasi *bannum* seu jurisdicatio in silva: *Vwild* enim silvam sonat. Browerol. 16. Annal. Trevir. p. 905. 1. edit. *Vviltban*, definitur vis piscandi aut venandi: [Schiltero in Gloss. Teuton. p. 88. encl. 1. Bannus lerarum, potestas ban-oi supra fera; *Vwild* enim Teuton. est ferus, silvester. Charta Piligrini Archiep. Colon. an. 1028. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 395. *Præterea quatuor silvas... cum omni integritate juris quod vulgariter dicitur Vviltban libera traditione præfatio monasterii donavit*. Ita proinde legendum in Charta alia ejusd. Piligrini de eadem re ibid. col. 393. ubi editum *Vviltan*.] Charta Henrici VII. Imp. an. 1234. apud Goldast. to. 1. Imperial. Concl. p. 300. *Hermannus Marchio de Baden & Eginus Comes de Friburg, contendentes de argenti fodinis, & castris silvarum per Brigangera, quod vulgariter Vviltbann dicitur, &c.* [Vide *Vviltpenne*.]

WILDEHORSE, Equus indomitus à *Vwild*, ferus, indomitus, & *Horse*, equus. Testam. Radulphi de Nevill an. 1423. apud Madox in Formul. Angl. p. 432. *Item do & lego dicto Ricardo filio meo 4. Vvilde horse, ad tunc nuper tractos, vel in stabulo meo existentes.*

WILDFANGIATUS, Jus & facultas, ex privilegio Electoratu 'alatio competens, retinendi homines aliorum domini, ita ut à propriis dominis repeti non possint: idem quod apud oos *Antracht* dicitur. Vide in hac voce n. 2. Consule imo' Noist. Imperii l. 2. p. 70. edit. an. 1699. Theoph. Maierum Crullian. Tract. de jure venandi c. 6. p. 351. & Schilterum in Glossario Teuton. voce *Vvilt*.

WILLANI, ut *Villani*, in Leg. Henrici I. Reg. Angl. c. 30.

WILLEKEUR, Arbitrium, electio libera. Vox Germanica. Leges Opstalbomice c. 13. *Pena centum marcarum puniatur, & puerum restituit, & eidem secundum antiquum Vvilekeur, & novat constitutionem satisfaciatur.*

WILLELMENSES Vide *Guillelmeses* in *Monaeta Baronum*.

WILLELMI, **WILLELMIANI**, **WILLELMICI**, **WILLELMINI**, Monachæ Germanicæ species, de qua pluribus Schlegel. de nummis Gothanis p. 82. 83. 84. 85. & 157. *Grossi Willelmi cum capite Jader pileato percussis an 1439. vel 1440. distinctam Grossi barbari, quod caput illud Judaicum promissa ut plurimum esset barba, ibid. p. 79. 81. 119. & 153.*

WILLOT. Charta Communie Ambianensis ann. 1109. *Qui juratum suum servum recedunt, traditorem, Vvillot, id est, Coop, appellaverit, 20. sol. persolvat.* Alia MS. habet *Vvillot*, & *Coop*. [V. *Vviltob* edit Baluzius to. 7. Miscell. p. 324.] Fauchetius l. 2. de Poes. Gallic. de Hugone li *Maroiers* scribens, ait, illum ab Simone d'Abies petere: *Lequel il amyeroi mieux, que sa femme sceust qu'il la fist Vviltob, & elle*
Ccco 2 en fus

en suis jalouse, ou elle le fist Vuidat, & il n'en sceust rien.
Populares nostri hoc vocabulo *Vuidat*, frequenter utuntur in hac significatione. Joann. de Condato MS.

Il se debonnaire & franc.
Car il estoit Vuidat jozans.

Infra:

Car du mestier estoit aprise
Vrais Vuidat estoit ses maris.

WILPIRE, Dimittere. Vide *Guerpire*.

WILTBAN. Vide *Vuoldbann*.

WILTPENNE, Idem quod *Vuoldbann*. Charta Caroli VI. Imper. ann. 1354. apud Mirzium to. 1. p. 21. col. a. Cum omnibus silvis, rubetis, ... bannis, seu inhibitionibus venationum, qua vulgariter Teutonice *Wiltspenne* nominantur, & panis inde sequensibus, &c. Vide *Vuita*.

WILZ. Lex Bajwar. tit. 13. cap. 10. de equo: Si medicus fuerit, quem *Wiltz* vacant, &c. [*Wiltz* edit. Baluzii.]

WIMPLA, Peplum. Vide *Guimpa*.

WINAGIUM, ut mox *Vuinaticum*. Locus est supra in *Guida*.

WINATICUM, Praeratio quae domino exsoluitur pro securo transitu. Tabular. S. Remigii Remensis: Si monachi per loca ubi *Vuinaticum* & roaticum requiritur duxerint, nihil à viris qui super hoc negotium à me constituti sunt, extorqueatur. V. in *Guida*.

WINCHILVUL, Columna interioris aedificii dicitur, in Lege Bajwar. tit. 9. c. 6. vox deducta à *Vuincel*, angulus, & *Zuyl*, columna, quasi columna angularis.

WINDASIUM, Instrumentum ligneum, quo in exonerandis dolis utuntur, rudement circa illud obvolvendo, ab Anglico *Vuind*, vertere, volvere, Gall. *Tourner*: idem, ut videtur quod Nautis *Vuind-laf* dicitur, quo anchoras sustollunt; unde *Vindlastum* fortassis legendum est. Vide Skinneri Etymolog. Chartul. S. Vandræges to. 1. p. 99. Concesserunt ... de scarbagium sexaginta doliorum vel aliorum suis instrumentis scilicet caablis & *Vuindasio* tantum.

WINEGIATOR, Juxta viarum, seu qui itinerantium securitati invigilabat: atque adeo *Vuionagii* exactor. Vide *Guida*. Charta Thomæ Dom. Codiac. ann. 1218. Mercatores habebunt cibum qualem volebant habere & transitum liberum sicut habere solebant & *Winegiatorum* tantummodo per *Vuinegiatores* praedicti domini mei.

WINERICIA. Vide supra *Vinericia*.

WINILEODES. Capitula Caroli M. de Diversis reb. an. 789. c. 3. De monasteriis minatis, ubi nonnanes sine regula sedent, volumus, at ... earum claustra sint bene firmata, & nullatenus *Vuinileodes* scribere, vel mittere presumant. Videtur esse epistolæ amatoriz, vulgo *des poultes*, voce consista ex Saxonico pine, dilectus, charus, & *Leudis*, & *Leuden*, homo, quod ex dilectis scribantur, vel ab hac voce vulgo inciperent, *Dilectæ*, & *Dilectæ*. Vide *Leudes*.

WINKINGA. Monasticum Angl. tom. 1. p. 592. Et dedi eis totas *Vuinkingas* ia *boscis* & *planis*.

WINOAGIUM. Chron. Bonæ Spei p. 181. Nullipedagia, *Vuionagia* & *raagia*, quæ pro biis à secularibus exiguntur, solvere teneamini. Leg. *Vuionagium*. Vide in *Guida*.

WIPIRE, Dimittere. Vide *Guerpire*.

WIRDIRA. Capitulare 3. ann. 813. capit. 24. De quicquid in casa furaverit, in *Vuirdira* solidos septem. De *warione*, in *Vuirdira* solidos septem. Infra: De porcis & vervecibus & animalibus juvenibus & de capris tertiam partem, quantum valet in *Vuirdira*. Ad c. 23. Codex Navarræ habet *murdera*. Hic vero sumitur forte pro *Vuergeldum*.

WIREGILDUM, ut *Vuergeldum*. Vide ibi.

WIRPIRE, *WIRPITIO*, Dimittere, deferere. Dimissio. Vide in *Guerpire*.

WISCARDUS. Vide *Guisebardus*.

WISCHEPELE. Locus est in *Corus*.

WISLOT, *WISLOTH*. Vide *Vuillot*.

WISSEL, Fidejussor, ut videtur, qui pro alio spondet. Consuet. Furnenses ex Tabular. Audomari. Quicumque pro iudicio corarum in obsequium venerint, debeant facere per tres quadrageas in domo Comitum, vel ubi ponuntur, vel ipsi, vel *Vuissel* pro eis sine ferro & compedibus, datis etiam tam à *Vuissel* quam obsequibus bonis plegiis quatuor pro quolibet. Huc spectat vox *Vuison* quæ pro Testis, Gall. *Temoin*, usurpari videtur in Charta an. 1378. ex Chartul. 23. Corb. Et aucti aie prius *Vuison* poar rependere & deffaire deuz ronturus qui estoient esdites mettes.

WISTA, Mensura agraria, ex Saxonico *pitte*, dimidia hida, seu dimidium carucatum terre. Monasticum Anglicanum to. 1. p. 313. *Offa virgata* (al. virge) unam bidam faciant; *Vuista* vero quatuor virgatis constas. Chron. MS. Monasterii de Bello: in *Terleca* est una *Vuista* in domino; ista enim 48. acris constat. Ibidem: Pretium maxime sollempne unius *Vuista* est 3. solidi.

WITA, Multa, *Amerciamentum*: vox Saxonice *pitte*, quæ idem sonat. Leges Inq. Regis c. 3. Et dominus (Irvi) emendet 30. solidos ad *Vuistam*. Cap. 27. *Vuist* emendet 36. solidis *Vuista*, i. forisfactura emendationi. Occurrit non semel in Legibus Henrici I. Regis Angliz, ubi crebro junguntur *Vvera*, *manbota*, & *Vuista*; ita ut *Vvera*, quæ est pretium hominis, agnatis, *Manbota*, Domino, *Vuista*, parti læzæ exsolvi dicantur, in c. 79. 87. &c.

WITA PLENA, Eadem quæ *Regis*, & 2n. mancarrum quæ 50. solidos conficiunt, fuisse dicitur, in Legibus Henrici I. Regis Angl. c. 11. 35. & 79. cum Episcoporum & Comitum, decem mancarrum esset, *Tbanorum* vel Baronum quinque. Eadem Leges c. 40. Si *Pundbreche*, i. in fractura parci fiat in Curia Regis; plena *Vuista* sit, alibi quinque mance. Cap. 51. Tertia vice plena *Vuista* fit. Ita c. 66. 71. Eadem & plena forisfactura nomine donatur in Legibus Edw. Confess. c. 35. Et omnis sit venatione sua dignus in nemore, in campo, in dominio suo, & abstineat omnis domus & venariis Regis, ubicunque pacem eis habere voluerit, super plenam *Vuistam*, id est, forisfacturam. In Legibus vero Villielmi Nothi c. 64. Regis forisfactura, in Legibus ejusd. Henrici c. 64. Capitalis eadem nuncupatur. Vide *Bannum Regis*, & *Bannum plenum*, in *Bannum* 2.

SECUNDUM WITAM JURARE, est pro modo multa irrogandæ pro crimine, tot adhibere testes, quantis criminis qualitas requiritur. Leges Inq. Regis c. 63. Jures secundum *Vuistam*, quod nesci furti confensus vel coadjutor facris in eo, vel emendet 36. solidi. *Vuiste*, i. est forisfactura emendationi. Vide *Vuerelada*. Ab hac porro voce formatæ & compolitzæ complexulæ aliz, de quibus agimus suis locis, *Blodvita*, *Fimvita*, *Logervita*, *Ferdvita*, *Leirvita*, &c. Ex prædictis licet colligere quid sit

WITTA apud Anastasium in Stephano VI. PP. in prædicta venerabili basilica cum idem sanctissimus Papa omnium visiorum forissimus extirpator, malam consuetudinem inveniret, ut Presbyteri, qui ibidem quotidie Domino sacrificium offerbant, omni anno unam *Vuistam* consuetudinem darent, &c. ubi Baronius ann. 890. nu. 7. perperam in *Vuistam* emendat. Codex editus habet *multam*, recte.

WITEREDNE, vox Saxonica, quæ apud Bedæ interpretem l. 3. c. 8. *pitte* hrædenne, effuzatur. Sic autem punitiones, ibi Saxonice verbum. Sed proprie est *Vuita*, seu multa, *redditio*, ex Saxon. *pitte*, multa, & *hrædenne*, redditio. Charta Ethelwulphi Regis Occi.

Occidentalium Saxonum apud Vvillelmum Malmesbur. l. i. Hist. Angl. c. 2. *Usus sine ac manna ab amibz secularibus servitutibus, nec aon regalibus tributis majoribus & minoribus, sive taxationibus, quod nos dicimus Voitereden.* Perperam apud Ingulfum Saxonicum pinterden habetur. Vide Steph. Skinnerum in Etymologico Anglo-Saxonico.

WITERSACAN, Apostata, transfuge, qui omnes leges aut divinas aut humanas refugium, in Leg. Kanuti Reg. c. 27. ubi *Usage Dei etiam dicuntur.* Vox Saxonn. composita à piter, contra, adversus, & rectan, dicere, loqui, quasi oblocutores, qui contra leges divinas & humanas loquuntur.

WITETHEOU, vox Saxonica, Multa servi, thep enim servum sonat, in Leg. Ine c. 23.

WITHERGILA, Leges Henr. I. Regis Angl. c. 53. *Nemo enim de cessione nemini inopertat iure cogitur respondere per Voiterediam, nisi domus suo, vel captus in eo.* Ubi Somnerus restituit *Voiterisiam*, i. est recriminationem contrariam, vel adversam accusationem ex Savon. pitef, contra, & tithla, accusatio. [Vide *Voiterbithla*.]

WITHERLOGH, V. *Lex Danorum*, col. 155.

WITHERNAMUM, Liber Angl. in scriptis *Iustice of peace* p. 145. *De plures replegiando ou le plus avera.* Unde *Voiternamum*. Britton in Leg. Angl. p. 54. v. *Et les bestes soient eles dedans meson, en dedans park, on les foles soient chofes bers del Couteil, ou le Bailife auore disrurbaunce treve, tantost face preadre des bestes le desforcein à la double vaivre come Voiterenam.* [Idem quod infra *Voiterbenamum*.]

WITHEV, alioctum, ut videtur, à Savon. *Vithit*, & Angl. *Voithy*, Salix. Kennet. in Antiquit. Ambroff. ad an. 1325. p. 395. Item *trei acra apud le Vudiobeyes*. ibidem p. 100. *A quo quidem prata dimidia roda jaceat ante Voithbeyes juxta pratum prioris.*

WITHINGI, Piratae, Danis. Adam Bremenfis c. 213. *Ipsi enim pirata, quos illi Voithinges appe laut, nostri Ascomanni, Regi Danico tributum solvunt, ut liceat eis pradam exercere à barbaris, qui circa eos multo plurimi abundant.* Vide *Ascomanni*, [*Vargi*, *Vicingi* & *Vuorengangi*.]

WITI-CALCI, Vide infra *Voitescalebi*.

WITKAN, Vide in *Vuilabann*.

WITRAGIUM, Vide supra in *Viaeragium*.

WITREPERA, Quadrivium apud Longobardos, ut videtur. Chron. S. Sophiz Benevent. p. 637. *In quarta manu tradidimus, qui te per nostram iussione in Voirepera, in galida, & gisil consilius una cum filia tua.* Ubi de ritu manumittendi Longobardis usitato. Eadem formula legitur in Lege Longobard. l. i. tit. 35. §. 1. *Et ipso quartus ducat eum in quadrivium, & ibingat in via dia, & gisil ibi sint.* Vide in *Manumisso*, col. 460.

WITTA, ut *Voita*. Vide in hac voce.

WITTEMON, Lex Burgund. tit. 66. *Nulla que maritus tradidit, patrem & fratres non habens, nisi patruum & sorores, de Wittemon tertiam partem patris accipiat, & alteram tertiam sorores sibi novarias vindicandum.* Adde §. s. tit. 26. §. 2. & Addit. t. ejusdem Legis tit. 14. Gloss. Lat. Theoric. *Dos*, *Vvidime*. Saxonicus pituma, peotoma, vel peotuma, dos peotuman, *dos*, quod coram testibus Saxon. peotuo, vel pitum) facta sit, inquit Spelmannus.

WITTESCALCHI, Ministri, sive præfecti ad irrogandas multas, selden in Titul. honor. p. 261. a. 261. edit. vel, ut Spelm. Ministri Regii, qui iussa Regia exsequerantur, & multas à iudice decretas exigebant, ex Savon. pite, multa, & reale, minister. Lex Burgundion. tit. 76. de *Voitescalebis*: *Cemut uno nostrum querele testifici, quod aliqui in populo nostro ejusmodi presumptionibus abutatur, ut per nos nostros, qui iudicia*

Tom. VI.

exequuntur, quibusque nullam jugumur exigere, &c. §. 3. *Mulieres quaque si Voitescalcos nostros contempserint, ad solutionem nullas tenebuntur.*

WITWORD, vox Saxon. pite. post. Responsa prudentum, Somnerus. Leges Ethelredi Reg. apud Ventyngum editæ §. 3. *Et Laadecpum, & domini deum, quod per rellam habeat dari, & lacopum & Voivord, gevinessa, hoc iam permaneat, ut nullus evertat.*

WITWORE, Vide supra *Vuolaworf*.

WLADARIUS, Villicus, qui *bladorum* domini curam habet. Statuta Poloniz p. 550. de inculpato villico per ipsius dominum: *Præterea cum Domiaus suum Voladarium, aut citra alium familiarem præ aliquibus rebus, aut injuriis moverit quæstionem, tunc ipse Voladarius aut familiaris domino suo non de se deo juramentum teneat, se cum sua testibus expurgare.* V. *Bladarius*.

WLADARIUS, Eadem notione, apud Longinum in Vita B. Kingz to. 5. Jul. p. 739 *Petri Craecvicensis Episcopi Sandecensis Uladarius Joannes Czudisib.*

WLGALITER, pro Vulgariter, in Litteris Caroli V. Reg. Francan 1368. to. 5. Ordin. p. 151. V. *Vulgaliter*.

WLPRE, Dimittere. Vide *Gempire*.

WLTWRO, WLWAST, Vide supra *Vuolaworf*.

WLZ, Vide supra *Vuile*.

WNCUS, Vita S. Columbani c. 15. *Tegumenta manuum, que Galli Vvuncos vocant.* Sed legendum indubie *Vvuoati*. Vide in hac voce.

WOARECH, ut *Vvareckum*. Vide ibi.

WODAN, Deus, à populis Septentrionalibus cultus, quem rei militari præfisse credebant. Vide Paulum Vvarnefrid. de Gest. Langob. lib. i. c. 9. Adamum Bremensem, Saxonen Grammat. l. 6. & que Lindenbrogius annotat ad Vvarnefridum, Vossius l. i. de Idololatria c. 7. Olaus Vvormius in Monumentis Danicis l. i. c. 4. & alii passim, ab Ethenicis Regum suorum originem repebant Angli, ut auctor est Malmesbur. l. i. de Gestis Angl.

WODANUS, apud Jonam in Vita S. Columbani fœc. s. Bened. p. 26. *Illi autem Deo suo Vedano, quem Mercurium vocant alii se velle litare.* Aonymus ibidem in Notis à Mabillonio laudatus: *Qui apud eos Vvuoat vocatur; Latini autem Martem illum appellat, pethen, Mercurius, Somnerus.*

WODENIS DIES, Feria 6. Anglis, Vvodano Deo facta. Orderic. Vitalis l. 7. p. 639. *De quo Vvoden oris est, à quo Angli feriam 6. Vvodenii diem nuncupant* Ita etiam Vvillc. Malmesbur. de Gest. Regum Anglor. l. i. c. 1. & Matthæus Vvestmonast. p. 155. i. edit.

WODEGELDUM, [Censui vel tributum, quod ratione nemorum in forestis colligitur, à Vvood, silva, & gith, vestigal, tributum. Vide *Gildum*.] Monasticum Anglicanum to. 2. pag. 827. *De omnibus Geidis, & Danoldis, & Vvodegeldis, &c.* Vide Edward. Cokum ad Littleton. fecit. 378.

WODESPECHES, Monasticum Angl. to. 1. p. 755. *Et amerciamata proprium hominum tenentium & servitium suorum, eos & heredem seu assignatas nostras tangentia in curiis nostris, bundredis, ibiris, halemotis, & Vvodespeches, infra burgum & extra, &c.* [Legendum forte *Vvodespeches*, à Vvood, silva, & Esplencha. Vide in hac voce.]

WOSIMOINZ, Charta an. 1158. apud Ludewig. to. 6. Reliq. Mss. p. 36. *Sed liberi sint ab omni gravamine & à Vvogimozia, qui consensu duci dicunt.*

WONG, Ager cultus & sacus, ut videtur. Anglo-Saxon. Vvong, campus, ager. Charta ann. 14. Edw. ardi III. Reg. Angl. apud Thom. Blount in Nomole. *Tree acra terra sacculat in lex Vvongis.* Vide *Vvongale*.

WOODWARDUS, vox Angl. Silvarius, Viridarius, Saltuarius, proprie silva custos, Forestarius. Charta scripta sub Edw. I. apud Frynn. com. 3. Libertat. Angl.

p. 1233. *Constabularius de Vindefor uisitur omnibus modis compellere Woodwardos nostros de mauerio de We-regrave ad prestandum fidelitatis sacramentum de venatione Domini Regis fideliter conservanda, &c.* Vetus Inquisitio apud W. Dugdali in Antiquit. Vvarwici p. 665. Et solebant inter eos habere dimidiam partem feodi Woodwardi de venatione capia. Iter Iustitior. pro forellis de Pickering. an. 8. Edw. III. *Quod predictus Henricus de Percy, & omnes antecessores sui, tenentes manerium predictum a tempore, quo non erat in memoria, & sine interruptione aliqui tenuerunt manerium cum pertinentiis extra Regardum foresta, & habuerunt Woodwardum portanem arcum & sagittas ad presentandum presentanda de venatione tantum, &c.*

WOODWARDIA seu WODEWARDIA, Silvarum custodia, in Charta Edw. III. Reg. Angl. laudata in Ragloriam.

WORDERINDE. Vetus Charta Anglia apud Sommerum in tractatu de Gavelkind p. 190. Item pro cibo Prioris querendo, & pro servitio, quod dicitur Vorde-rinde, & pro pomis frangendis 12. den. &c.

WORDIN. Vide Marab' orsi.

WOROP. Vide infra Worop.

WORPIRE, Possessionem rei alicuius dimittere. Charta an. 1125. apud Mirzum to. 2. p. 817. *Vorpi-vit proprio & totius curia mea iudicio, nihil sibi iuris in his que donaverat reliquit.* Vide Gaerpie.

WORRO. Charta Veichmanni Archiep. Magdeburg. apud Luderig. to. 2. Reliq. MSS. pag. 339. *De tribus mansis... quorum hereditas ipsi ecclesia prius pertinuit, censum, decimam, & Vorrop, cum omnium reliqua iustitia ipsi ecclesie contradimus.* Alia ibid. p. 415. *Insuper decimam persolvat, & pensionem que Vorrop appellatur.*

WORSTEDE, Lana texta, ab oppido Vorsted in comitatu Norfolk. ejus officio nobili, sic dicta. Littere Henrici IV. Reg. Angl. ann. 1402. apud Rymer. to. 8. p. 277. *Unum tapetum de rubeo Vorstede brouderatum, & unum lectum de Vorstede nigro & blodio cum curtiniis.* Vide Skinner. Etymolog.

WORTH, Curtis, five pradium rusticum. Matth. Vestmonast. an. 870. *la villa Regia, que lingua Anglorum Beodriceshort, Latine vero Beodrici curtis si-ve habitatio nominatur* Cambdenus vero in Britannia, Wornis, Insulam amicam significare contendit, ex Saxon. peorth.

WORULD-THEINE, vel Tbegne, Secularis Thannus, vox Anglo-Saxon. ex poruld, seculum, & thein, nobilis, in Concilio Grateleano an. 928. c. 13. & in Legibus Adelfani Regis apud Brompt. p. 845. *V. Thainus.*

WOSLINIA, perperam pro Wossinia. Vide in Vassum. Charta Caroli Boni Comitis Flandr. an. 1119. apud Mirzum to. 1. p. 680. *Condonavi duas partes decime, id est, duas garbas totius solitudinis seu deserti, quod Tenonice vocatur usque vel Wossinia.*

WOUNKARLE, Aurige, Danis, in Charta Waldemari Regis Danie an. 1326. apud Pontanum l. 7. Rer. Danicar. p. 443.

WOYTIECH. Vita S. Adalberti fœc. 5. Bened. pag. 850. *In sacri baptismati lavacro damnus est nomen Woytiech.* Alia ejusdem Adalberti Vita ibid. p. 865. *Woytiech, quod nomen interpretatum sonat, Consolatio exercituum.*

WRANG & UNLAUCH. Prima Statuta Roberti I. Regis Scotie c. 17. §. 1. *Nulla de fœsto seu receptio sit calumniata, nec defendens sit indefensus, quamdiu descendens, aut suus præcensor descendit, & non reason, quod dicitur Vvrang & Unlaneb, & damna in certo nominantur per querelam.* Adde §. 3. *Quoniam attachiamenta c. 1. §. 1. Quoniam attachiamenta sunt principium & origo placitorum de Vvrang & Unlaneb, & a-*

liorum, quæ profectus sunt de Sickerborg, ideo de attachiamentis inchoandum Ubi Skenzus: *Vvrang, id est, injuria, Gallice Tort. Unlaneb, id est, sine lege, vel contra legem, &c.* Quibus verbis intelliguntur actiones civiles, ut criminales per Sickerborg, id est, secus plegios. Adde Leges Burgorum Sconicor. c. 33. to. 3. & eundem Skenzum de Verbor. signific. in hac voce.

WRECKUM, inquit Bracton. l. 3. tract. de Corona c. 2. §. 5. *dici poterit, quasi derelictum, ut si quid navis lavanda causa a nave projectum fuerit ab aliquo, sine auxilio retinendi, vel recepti. Id proprie dici poterit Vvreckum, cum res projecta habitas sit per derelicta. ... Item magis proprie dici poterit Vvreckum, si navis frangatur, & de qua nullus vivus exierit, & maxime si dominus rerum submersus fuerit.* Adde Fletam l. 1. c. 43. §. 2. & c. 44. Vetus Consuetudo Normanniz i. part. sect. 2. c. 5. *Toute icelle chose est dite Vvreck, quo la mer debone & gete toute hors à la terre.* Adde novam art. 597. & seq. & 149. *Vvreckum maris*, inter jura Regia describit Bracton. l. 2. c. 4. §. 1. l. 3. tract. de Corona c. 2. §. 4. 5. & ad solum Regem pertinere ait, quiquid ex naufragiis ad litus appellitur, nisi quis de Vvrecko habendo speciali gaudeat privilegio; cuiusmodi exempla aliquot profert Monasticum Angl. to. 1. pag. 21. 237. 920. &c. Adde Statuta Alexandri II. Regis Scotie c. 25. Fletam l. 1. cap. 20. §. 11. 52. 76. &c. & quæ annotavimus in vv. Ejectus 2. Lagan, & Nansragium.

Varie autem vox hæc scribitur: *Vvreckum*, & *Vvreckum* locis laudatis. *Vvree*, in Monast. Angl. to. 1. p. 21. (V. Ejectus.) *Vvreckum* & *Vvreck*, in Statut. Alexandri II. Regis Scotie c. 25. *Vvreck*, in veteri Consuet. Norman. *Vvreckum*, in Charta Ludov. Regis Franc. an. 1315. pro Normannis, & in Jurib. & Consuetud. Norman. c. 17. *Vvareeb*, in 1. Regesto Parlamenti Parisiensis fol. 126. v. *Vvareedum*, in Litteris Joan. Regine Castellæ an. 1357. to. 4. Hist. Harcur. p. 1654. *Vvree*, in Charta Phil. V. Reg. Franc. ann. 1319. *Decima totius ejusdem, quod in illis finibus dicitur Vvree*. *Vvaree*, in Charta ann. 1181. ex Tabul. Eccl. Dolensis: *Jurati dixerunt quod totum le Vvaree & magnificet, ... fuit domino Archiepiscopi Vvaree*, in Monast. Angl. to. 1. p. 783. *Vvreckum*, in Tabul. Monast. SS. Trin. Cadom. *Vvreckum*, in Charta Edwardi II. Reg. Angl. apud Rymer to. 3. p. 2. Tabul. S. Vandreg. *Nous avons portion de dimes à Ruenvillo ... avec droit de beuvage & Vvare sur la mer.* Vide Glossar. Teuton. Schilteri p. 799. & 885.) Etymon vulgo arcessitur a Saxon. præc, i. deterrum, abdicatum, seu, ut Sommerus habet, *Exilium*.

WREZ, Tributi species apud Bohemos. Occurrit in Charta Ottocari Regis an. 1221. in Bohemia pag. 158.

WRIDDHALF. Charta an. 811. pro Eccle. Cantuar. *Duas mansiones & dimidiam, quod Angli dicunt Wriddahalfs bage.*

WRIDIBORA. Vide in Vvridbora.

WRISTE, Carpus, vox Anglica. Leges Athelstani Regis part. ult. c. 19. *Imperatur manus post lapidem vel examen usque ad Wriste.*

WROINDE. Regest. Prumiense cum Gloss. Cæsarii Heisterbach. *Manji absi sunt, qui non habent entiores, sed dominus eo habet in sua potestate, qui vulgarij appellatur Wroinde.*

WROEBOLLA. Vide Throtbolla.

WATECOC, Vox Anglica. *Habendum & tenendum (masgum) eidem Laurentio & hereditibus suis, ... libere & hereditarie, per liberum servitium sex denarium, per annum & i. Vvrecoc, pro omni servitio, &c.* in Charta apud Madox Formul. Angl. p. 58.

WUDEHETH, Memoris cæsis, in Legibus Henrici I. Regis Angl. c. 37. ex Saxon. pude, silva.

WUUGIN. Vita S. Odilæ n. 21. *Vas vinarium, quæ secundum idioma Gallienum Wvuingin vocatur.*

[Vo-

[*Veniunt* editum apud Eccardum in Orig. Habsburgo-Austr. col. 95.]

WULFESHEOFOD. V. Caput Lupinum, col. 292.

WULTIVA. Vide in Vultava.

WULTALICUS. Vide Vultasticum.

WULTWOLF. Vide Vultawolf.

WURTPENNINGE. Charta V. Vichmanni Archiep. Magdeburg. an. 1182. apud Ludevig. tom. 5. Reliq. MSS. p. 3. Remittentes etiam censum arcium, qui dicitur VVurtpenninge in omnibus curiis eorum.

WYKA. Prædium rusticum, vel villula, Angl. VVick, Monast. Angl. tom. 2. p. 154. Et totam VVykam cum hominibus, &c.

WYKETUM, Portula, ostiolum, Angl. & Belgis, VVicket, Gall. Guibet. Will. Thorn. an. 1332. Et cum venisset ad portam Ecclesie prædictæ, per quam competere ipsam transire ad Ecclesiam, invenit eam clausam, ita

quod non patuit ingressui ad eandem, nisi per unum patrum VVykietum. Utitur rursum infra.

WYLISCUS. Leges Inæ c. 70. Duodecim mambre cervisia VVylisce, 30 blutrei. Ubi Spelmannus Wylisce, vertit potentioris, blutrei, teouioris. Vide eundem Spelmannum in Blutrei.

WYTA, ut supra VVysa, Multa. Locus est in Danegeldum, col. 1305.

WYTHERNAMIUM, Repressalia, pignoris captio, Saxon. pyther-nam, ex VVytber, contra, ad versus, & nam, captio. Fleta l. a. c. 47 §. 10. Si castella capiunt servient Regis de averiis illius in duplum, nomine VVithernamii, &c. [Vide supra VVithernamium.]

WZBEG, Facinorosus, sed aliquot diebus liber, apud Hungaros, inquit Sambucus. Vide Decreta S. Ladislai Regis Hungar. l. a. c. 4. [Vide supra Uzbec.]

X

X LITERA numeralis, quæ decem sonat. Unde versus:

X. duplex denos numero tibi dat retinendos.

Seu ut habet Ugutro:

Duplex X, solus decem jam more putatur.

Eidem literæ si recta linea superaddatur, decem milia significat.

X. inquit Notker. Balbulus opusc. Quid si agula literæ significat in superscriptione cantilenæ: Quævis Latina verba per se inchoet, tamen expectare expecti. Vide A.

X. pr. Cb. Infeript. nummi Ludov. Pii Imp. KRISTIANA RELIGIO. Decanus Nrißianitatis, in Charta an. 1221. apud Perardum. Secundinus Episcopus in Hymno Alphabetico in S. Patricium: X. Sillum sibi elegit in servis vicarium, &c. Versus antiqui apud Joan Antonium Castil. de Antiquit. basil. Vincentianæ:

Circulus hic summi comprehendit nomina Regis,
Quem sine principio & sine fine videt.

Principium cum fine simul tibi donat A. cum O,

X, & P. Xristi nomina sancta tenent.

Jo. de Jan. Xristus, quia Græcum est, per X scribendum est Christus. Sed quia figura X representat Cb, jam multi Latini scribunt Christus, per Cb [Vide infra Xrianus.]

X. verbis præfigere solent veteres Critici, ut ex antiquis Scholiastis cognoscere est, cum τὰς πρώτας, vocisque in solentiam indicare volunt. Vide Cafauboo. in notis ad Laert. & ejusd. animadvers. in Athen. l. 6. c. 8.

X. interdu pro J, vel Se, ut videre est infra in Xancio, Xantus, Xexus & Xire.

X. XABATENSES, Hæretici Valdensium affectu festarii. Vide Sabatati.

X. XACHIA. Tabul. Gellonen. an. 1097. Raimundus de Nanti... usaticum omnem & Xachiam quam in hominibus & feminis, vel in bonore... habet, tradit S. Salvatori Gellonenf. Leg. fortassis Tacchiam. Vide Tafca.

X. XAMITUM, Vannus holofœricus. Vide Exametum.

X. XANCIO, pro Sanctio, Constitutio pæna vallata, in Vocabulario Joan. Erlebachensis.

X. XANTUS, pro Sanctus, Commodianus Instr. 35.

Xanta Deile est quæ mortuos vivere docet.

X. XAPHARDUM, Tabulatum ferale pægna, Gall. Ecbauf. Adrianus de Veteribusco de Reb. Leod. apud Marten. to. 4. Ampl. Coll. col. 1214. Requirunt ab officiali Leodiensi cum condemnari, & ad manus villicis tradi. Quod factum est, & facta Xaphardo in medio Mosa, ad vicum tintorum, decollatus est. Ibidem col. 1308. Fecerunt fieri unum Xaphardum quadrum & alium ad decapitandum homines, ut omnes possent videre. Occurrit rursum col. 1311. & 1321.

X. XECHES, Regulus, Arabibus. Thuan. lib. 26. Hist. Dynasta quidam Solimanus nomine, cujusmodi regulos vulgo Xeches vocant, idque nominis Arabes iis tribuunt, quorum angustas divisiones regni titulo non habentur.

XEMPLARE. Charta an. 781. apud Joan Petrum Puricell. in Monumentis Ambrrosianæ Basilicæ Mediolan. p. 13. Ut acceptis ipse voris proista donatione à Theoperto Cellerario S. Ambrosii camixiam unam, & brugsarum par unum, valentia solido uno, Xemplare unum, vales tremensibus duobus.

X. XEMUS, Imperfectus, non plenarius, pro Semus. Vide in hac voce.

XENIUM, Præstatio muneris vice. Testam. S. Remigii Remens. Archiep. Incole loci illius multiplicibus Xenis gravati, &c. Capitula Caroli M. l. 1. c. 146. Us nullus Presbyter ad introitum Ecclesie Xenia donet. Id est, pro facultate Institutionis ad Ecclesiam. Concil. Nannet. c. 16. Us si quilibet Presbyteriorum defunctus fuerit, vicinus Presbyter apud secularem seniore nulla precatione, vel aliquo Xenio Ecclesiam illam obtineat, &c. Concil. Trosleia. an. 909. c. 6. Xenis ac postis vel pira veredis seu caballorum rationibus Presbyteros assignant. Flooard. l. 1. Hist. Remens. c. 14. Locorumque pœnitibus incolis, qui multiplicibus erant aggravati Xenis, &c. Lib. 2. c. 11. Si quoque us nullus iude publicus... quælibet judicia vel Xenia ibidem exigere ultra tenet presumere. l. 1. c. 17. 19. Leo Orien. l. 2. c. 8. Libellum fecit Leonis Presbytero & sociis Gento pro Xenis & servitiis eorum. Charta Henr. III. Regis Angliz pro Monasterio S. Valarici in Picardia: Nulla autem persona parva ac magni... aliquid ab hominibus & possessionibus prædicti Monasterii exigat... non opera non tributa, non Xenia, non lesstia, &c. Vitæ Abbas. S. Albani p. 36. Xenia autem de maneris anatum proveniunt, &c. Char. an. 1267 in Metrop. Alsiburg. to. 3. p. 36. Dedit ad eandem domum quoddam prædium in Cbristofor, quod solvi annuatim dimidiam libram, & Xenia. Adde alia apud Prynneum in Libertatib. Angl. to. 2. pag. 47. 6. 47. 8. 479. Vide Exenium, Donum a Visitato, & Dissert. 4. ad Joannivillam p. 154.

X. XENIA, æ, Eadem notione in Chron. Farf. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 542. Et aliam petiam ibi ad quartam & operam unam & Xeniam unam.

X. XENIUM, Quidquid alicui in subsidium conceditur. Charta an. 993. apud Miræum tom. 1. p. 147. col. 1. Quantenus benedictione & licentia venerandis abbatibus, sacerdotibus ibidem Deo psalmodia & Missarum celebraturus sacrificia, & Xenia adjuvans, pro creptione animarum nostrarum exoret libentius.

X. XENODOCHARIUS, XENODOCHARIA, in Germania,

ma, pro *Xenodochii* praefecto, praefectave. *Xenodochiarii*, eadem notione, in Gloss. MSS. apud Vossium lib. 3. de Vitiis ferm. c. 56. Vide infra *Xenodochius*.

¶ *XENODOCHIUM*, id est, *Locus venerabilis in quo peregrini suscipiuntur*, in lib. a. Capit. 29. Occurrit passim.

¶ *XENODOCHIUM*, pro Monasterium. Vita S. Eugendi tom. 1. Jan. p. 54. *Deservit namque monasterium adiculis, uno cum illi secum Xenodochia quiescere fecit.*

XENODOCHUS, *Xenodochii* Praefectus, apud Gregor. M. l. Ep. 9. l. 3. Ep. 24. [Vide *Xenobrinus*.]

¶ *XENODOXIA*, Vana gloria, à Gr. *κρηδοξία*. Vita S. Johan. Valentin. Episc. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1697. *Pauperes ad prandium coram se respiciebat, multos latenter vitans Xenodoxiam, indumentis operiebat.*

¶ *XENODOZIOLUM*, diminut. à *Xenodochium*.

Asta S. Arnulphi Episc. Egenorum etiam & maxime leproforum miseris, in *Xenodoziolum* condidit iuxta cellulam, ipsisque quævis solatin, etiam usque ad viliori sefo obsequia dimittens, vir beatus impendit, Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Xenodociolum*, petit hospital.

¶ *XENOSTORIUM*, Durandus l. 1. Ration. c. 5. n. 1. *Locus in magna necessitate deputatus sunt Xenodochium, Xenostorium, quod idem est, &c.* Vox, ni fallor, ibrida, ex Gr. *ξενος*, & *στορε* Lat. ubi peregrini stant.

¶ *XENOTROPHIUM*, Eadem notione, quia ibi nutriuntur peregrini, in Gloss. Lat. Gall. Sanger. *Lieu u bonorables, c'est assavoir hospital on convertens peiorins.* Hinc

¶ *XENOTROPITA*, in iisd. Gl. *Hospiteler de pelorins.*

¶ *XERAMPINUS*, pro *Xerampinus*, ex Gr. *Ξερμπος*, color inter coccineum & muricem medius. Scoliastra Juvenal. Sat. 6. quasi vitis siccat, ut est apud Scaliger. Exercit. 325. in Cardan. Errant enim Grammatici recentiores, qui xeraplinas vestes veteres & quasi desiccatas interpretantur, propterea forte quod idem Juvenal. *Xeraplinas* veteres dixerit ad Sat. Papias & Uguet. *Xerampina* dicuntur veteres vestes & praefica. [Gloss. Lat. Gall. Sanger. *Xerapellina*, pel ou vestement melle. *Xerapellinus*, vieilles, debris.] Adelman. Scholasticus in Rhythmis:

*Xerapellinos ornatum cum paucis iugeribus
Praeful durtus donegarat.*

[Marteni tom. 4. Anecd. col. 114. edidit:]

Xerampelinos ornatum cum paucis regetibus, &c.

Ubi codex Gemblacensis. *Xerapellina* vestes dicuntur veteres & praefica. *pampincum* habentes colorem, & ponuntur hoc loco pro quibusvisque nigris vestibus. *χλωροί* in *Ξερμπος*, & *χλωροί* pro *χλωροί*, apud Codin. de Orig. p. 51. edit. Meursii, & Suidam in *Απρ. 3. περ. 1. 1.* *Xerampinus* vero, & *xerampinium*, occurrit in Notis Tyron. p. 159.

¶ *XERGA*, vox Hispanica, Pannus ferolicanens, Gall. *Serge*. Vide *Sargineum*. Synodus Lim. ann. 1582. in iter Conc. Hisp. tom. 4. p. 249. *Veste autem utatur nigra (Eremitae) Quod si pauperitatis causa viliori panno uti velint, quem Hispanice vocamus Xerga, poterunt facile nigro colore inficere.*

XEROMYRRHA, Sedulius in Hymno de Christo:

Xeromyrrham post Sabbatum

Quedam vehebant corpori

Quas al locutus Angelus

Vivum, sepulchro non tegi.

Expressit illud Evangelii: *Et venerunt, ut ungerent Jesum.* An hec unctio ex liquidis, an vero ex siccis consistere incertum. Ac si liquidum ex siccis, *Xeromyrrha*, pro *Xeromyrrha*, nisi id pateretur ratio carminis, legendum censerem, licet *Ξερμπος*, occurrit mentio apud Medicos, [ac prae ceteris apud Alexandrum Trallianum l. 1. cap. ult. extremo.] Est autem *Ξερμπος*, Aetio l. 6. unguentum siccis omnibus & in pulvere redactis constans. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Xeromirum*, seccigmentum.] Vide *G* oreum in Definit. Medic. [Cellarium in notis ad Sedulium p. 110.]

¶ Ingeniosa omnino est veroque simillima correctio Fabri in Thesauru ad hanc vocem, ubi rescribere nolum censet *Xpo myrrorin*, id est, *Christo myrrorin*, ex antiqua scribendi nomina Christi ratione, ut ex superius dictis animadvertere est; addit pro corpori emendandum *compares* ex Aleuino & tres Marias designari. Hæc fusius dicta, videbis loco citato.

¶ *XEROPHAGIA*, Gr. *Ξεροφαγία*, Aridus victus, arida comestio. Gl. Lat. Gall. Sangerm. *Xerofagin, siebæ comestio.* Hæc autem athleticæ ad robur corporis, tum Christianis ad vivendi sobrietatem & castimoniam in usu fuit. Tertull. de Jejun. c. 1. *Arguunt nos quod... Xerophagias observemus, siccanus cibum ab omni carne, & omni jumentis, & videribus quibusque pomis.* Idem cap. ult. *Saginentur pugiles & pythæ Olympicis; illis ambicio corporis compositis, quibus & vires necessitæ, & tamen illi quoque Xerophagias invaleant.*

¶ *XEXUS*, pro *Sexus*, in Charta Henrici I. Imp. ann. 1014. apud Murator. delle Antic. Estensi. p. 111.

¶ *XIA*, Vestis species. Concil. Tarracon. a. 1591. inter Hispan. tom. 4. p. 615. *Excepiti canonici cumbrednium ecclesiarum... nullus clericus in sacris ordinibus constitutus vel beneficiatus deferat sericum cuiuscumque qualitatis, neque vestes superiores de camello, neque Xins de tafalano.*

¶ *XILIVUM*, *Xylibombix*, Gall. *Coton*. Statutus Avinion. rubr. 28. art. 1. pag. 100. *Statutum quod candela fiant ex bono serico, & illicibum si ex bono Xilivo seu bombaci, parva viginti solidorum Taronenfium & perditionis candalarum.*

¶ *XIRE*, Scire. Judicium ann. 873. inter Probat. tom. 1. Hist. Occitan. art. 125. *Quia nos jam disti testes Ximus, & bene in veritate notum habemus, & vidimus, &c.*

¶ *XISTUS*, Tribunal, pulpitum. Vita S. Dionys. Mediol. Episc. tom. 6. Maii p. 46. *Cum quo de Arinnorum servitia quadam improbe loqui voluissent, ita ut que illi servissime agerent jam digna putaret, & Germinius jam tribunal ascendens residere, ingratis sercutes religiosi viri, à Xisto cum deiectionibus abstraxerunt cum cunabulo, & ita ecclesia sunt eiecit.*

¶ *XIUS*. Legei Palat. Jacobi II. Regis Major. inter Acta S. tom. 3. Jun. p. 48. *Summe Inadabile nique bonum nec non caritatis consensum judicimus, ut de iis que in mensura nostra pro refectione tant nobis quam aliis in eadem funditionibus apponuntur, partem optimis nostris Xis Christi pauperibus, immo ipsi à quo omnia recipimus, tribuamus. Ita expresse scriptum monent Bollandistæ, qui vim vocis ignorant, nisi sit idem quod patronus.*

¶ *XOCA*, *Xocca*. Vestis genus. Ricobaldi Ferrar. Hist. Imp. apud Murator. tom. 9. col. 128. *Virgines in domibus patrum tunica de pignolo, que appellatur socum, & pulchamento linteo quod dicebatur Xoccam, orant contentæ.* Vide *Subtaneum*.

¶ *XPIANUS*, *Cristianus*. *Xristus*, *Cristus*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Charta apud Madox in Formul. Angl. p. 244. *Ricardo Episcopo Cestrie, & omnibus prelati ecclesie, & omnibus hominibus suis, & omnibus Xpianis Johannis de State-will salutem.* Ubi scribendum cum & Græco. Vide supra.

¶ *XSANSSA*. Bern. de Brydenbach Iter Hierosol. p. 121. *Inde ipse quantor potentissimis regebis suis conviciis encenia transmittit, videlicet Magno Chm de Cateby, Presbytero Johanni, Xjanjin domino Tatarorum & Magno Turco.*

¶ *XUNGIA*, Unctum, adeps, Gall. *Saindoux*. Statuta Montis Regal. fol. 308. Item, *pro quolibet rubo olei, seu candallaram, fere & salacis Xungia, solent de oleo.*

¶ *XYSTARCHES*, à Gr. *κρυσταρχης*, Preses certaminis seu xylis. Tertull. ad Mart. c. 3. *Bovum agnomen subituro sit in quo agnovit Deus viros est: Xystarche Spiritus sancti.*

Y

Y LITERA numeralis, quæ 150. denotat. Uode verius:

Argolius centum quinquaginta facitque character.
Ita Ugutio, & Notæ numerorum aotiquæ. At Baroovius verum sequentem habet:

Y. *dascentos & quinquaginta novenos.*
Id est, 159. Eidem literæ si recta linea superaddatur, 150. millia significat.

Y. Ostrudus in Epist. præfixa Evaogelii Theotifis:
Ea etiam hoc elemeatum (Y) lingua hæc (Theotifca) versifici interdum, nulli se character aliquotiens in quodam sono nisi difficilliter jungens.

Y. Y. insar signi Crucis infertum fortasse est io Monogrammati regis, & ab Episcop. io suis subscription. usurpatum. Vide Mabill. Diplom. l. 2. c. 10. n. 13.

Y. Y. nude, ut mox Ya, ex Oomalfico, ad calcem to. 3. Afta SS. Julii.

YA, Ita: vox Saxonica, ut na, non. Charta Adelstani Reg. Aoglt. tom. 1. Monast. Angl. p. 173. *Et quod homines fini credendi & per suum Ya, & per suum na. Ya, pro Ita, obtinet etiam apud omnes Germanicas nationes, imo etiam apud Armoricos & Gallenas.*

YBENNS, Ligni Species, Ebenus, Gall. *Ebene.* Iovent. S. Capellæ Paril. an. 1363. ex Bibl. Reg. Item unus baculus de Yoenr ornatus argento esmail laur armir Francie & Burgondie... pro officio cantoris diñe S. Capellæ. Baculus de Yoenr rursus in Inventar. an. 1376. Ioventar. Gall. Item un baston de Yebnns orné d'argent, esmail à armer de France & de Bourgoigne... pour l'office du Chantre. Aliud incerti anni: Item unur baculus de Yebnns, &c. Quod facile ex allatis emendatur.

YBERNAGIUM, ut supra Hybernagium. Vide in hac voce.

YBÛRPANANSECA, Furtum vituli vel arietis, vel quantum quis supra dorsum suum poterit portare de cibo, in Regiam Majestatem l. 4. c. 16. Vocis origo Skenzo ignota: quem vide præterea lib. de Verbor. signifi. Spelm. vero ait, compollitam ex y, pro te, prænomen, byryn, omis, & feca, saccus, quali dicas onerum saccus. Vide Byrbinjak.

YCHIGARE, Reditum annuum dividere, solve re, à voce vulgari Ychide, Reditus seu proveotus annuus. Confuet. Labourt. tit. 17. art. 4. *Si par le contrat de l'engagement a este accordé que le creancier doive donner ou payer à celui de qui est la terre durant l'engagement certaine rente par an, vulgairement appellé Ychide, &c. Ychide ou ager.* in Confuet. Solenfit tit. 3. art. 4. Confuet. Bregierac art. 15 Item, *si quis receperit animalia quecumque nutrienda ad lucrum & damnum & ad certum cabul ut supra, dominus dictorum animalium quotiescumque ei visum fuerit poterit mandare dictum nutritorem de Ybie exegat, quæ mandata dictus nutritor tenetur & debet pisse olo diei à tempore dictæ mandationis computandos, adducere dicta animalia in foro seu in villa Brageriaci, ubi dictus dominus animalium maluerit adducenda; & ea ipsi domino adhibere & Ybigare, (alias Ybigrare.) Et nibi lominur dare bonos & competentes fidejussor de senendo, compendo, solvendo dictum Ybie siue lucrum, si quod sit domino memorato.*

YCHONIA, imago, Gr. *ἰχὼν.* Necrolog. B. M. de Argentolio fol. 16. *Conuult ecclesie Yeboniam B. Mariae cunctis operis imaginibus. Vide Hyconia*

YCONOMÛS, pro Oeconomus. Vitz Abbatao S. Albini: *In Ecclesia illa Rex Offia vices agens Yconomi & Custodis speculior, &c. [Alexius pincerna & Yconomus D. Adriani summi Pontificis, in Charta an. 1538. Procurator seu Yconomus monasterii Sax. iuriv. in Charta Inno-*

centii IV. PP. an. 1243. apud Fontanin. in Aotiquit. Hor. tæ p. 405. infra: *Yconimr.*] Utuntur etiam Scriptores alii recentioribus. [Occurrit apud Murator tom. 2. pag. 143. Georg. Christiaoum to. 2. Rer. Mogunt. p. 887. Kennett. io Antiquit. Ambrold. p. 616. Myer. to. 3. pag. 460. Marten. tom. 3. Anecd. col. 1739. &c.]

YCONOMIS, Eodem intellectu. Charta Henr. Comit. Blefensis apud Marten. tom. 3. Amplifi. Collect. col. 622. *Sive per Yconomem suum decesserint, &c.*

YCHONOMUS, in Charta Siepbani Episc. Tornac. ann. 1197. apud Mirzum tom. 2. p. 202. col. 1.

YDIOTA, Stolidus. *Alienatum à mente & sensum penitus Ydiosam, in Litteris an 1353. ex Reg. 82. Chartophylacii Reg. Ch. 61.*

YDONEÛS, pro Idoneus, in Charta an. 1204. ex Tabul. Episc. Parif. fol. 103. & in alia Caroli Comit. Provinc. an. 1296. ex Cod. MS. D. Brunet. fol. 76. v. Occurrit non semel alibi.

YDRIA, pro Hydria, Mesura vini, semel & iterum apud Haniz. tom. 1. Germ. sacæ p. 276.

YEMS, pro Hiems, apud Madox Formul. Angl. p. 138. *Yemle semen,* in Charta apud Blaunio Nomolexico Anglicano.

YEROPHAGIA, male pro Xerophagia, in Confuet. MSS. Cluniac. ex Tabul. B. M. Deauratz Tolos YGUMINUS, pro Hegumenus, i. e. O, Abbas. Utitur non semel Thiofridus Abbas Epternacensis in Floribus epitaphiis Sanctorum in præmio libri 1. eodem lib. c. 6. & alibi.

YINGEMAN. Leges Henrici I. c. 16. *Danagildum, quod aliquando Yingeman dabatur, i. e. den de una gnaque bida per annum, si ad terminum non redditur vita emendetur.* Sic Cottoniaous codex & nosler, inquit Spelmaon. sed utrique fidem suspexam habet, ne mendose forte pro Ynglismen vel Englismen. i. Anglico.

YMACINACIO, Cogitatio. Elmham in Vita Henrici V. Reg. Angl. e. 36. p. 91. *Regalis nobilitas Ymaginacione multisplaci toto corde deliberat & exquirat, quomodo antiqua iura recuperet.* Inltum. an. 1406. ex Bibl. Reg. Unde seruitores de Messire Guil. Belier vult: *dire audis Rigolet que il s'on veuist tantost en la sainte Chapelle, & que l'uy en estoit ouvert. . . Ils apperçurent que les lampiers, qui estoient otez & considererent comment ce poiss avoir esté fait & trouuerent per Ymaginacion que ce avoit esté fait sans comme l'en disoit en cloistre.*

YIMAGINATOR, Phrygio, Brodeur, recensetur in Catalogo Sodalitatis B. M. Deauratz Tolos.

YIMAGINATURA, Imago acupicta. Inventar. Eccl. Noviom. an. 1419. *Una cappa de Cardinali de Limoges panni auri cum orfresit de braderie & Ymaginaturis Apostolorum, operata auro & serico.*

YMATHINATIO, mendose pro Inimatio, declaratio. Ad insum seu Ymathinationem, in Litteris an. 1364. ex Regesto 98. Chartophylacii Reg. Ch. 4.

YMBERNAGIUM, ut supra Hybernagium. Charta Petri Episc. Meld. an. 1226. ex Cbatarul. ejusd. Eccles. *Habebit autem capellanum, pro vitiu & vestitu suo & clerici sui de bonis dictæ domus duos modios bladi Ybernagii rationabilis.* Occurrit rursus in Charta 20. t. 229. Locus est in Grenierum.

YMIUS, comparat. ab Imus, io Chron. Johan. W. themsedii p. 405. *Dum transisset sabbatum siue solstitium anni illius, descendissetque sol Ymius, &c.*

YMNISITH, orellus ablactatus, Schiltero in Gloss. Teuto. Vocem corruptam esse censet Eccardus in Notis ad Legem Salicam tit. 2. §. 5. ubi Ymnit, vel

vel potius *Yavis* solidum interpretatur.

¶ **YMNIZARE**, à Gr. *μνιζειν*, laudare, prædicare, hymnos cantare. Pontificale antiquissimum: *Perueniens (Rex consecrandus) ad ecclesiam profernat: se coram altare & Ymnizetur*. Te Deum laudamus, Te Dominum confitemur, succentur: quo *Ymnizatio erigatur de solo, &c.* Dudo de Ducibus Normannorum:

Ymnizante melos psallere voce queus.

Vide *Hymnizare* in *Hymnus*.

¶ **YMNODIA**, Canticum Bibl. Heilsbr. p. 63. *Sit Jeshu laus, & gloria sit Virgini Mariæ. Quod completum est carmen bujus Ymnodia.*

Vide *Hymnodia*.

¶ **YMPNARE**, Liber hymnos continens, apud W. l. Thorn. p. 1935.

¶ **YMPNUS**, pro *Hymnus*, apud Elmbam. in Vita Henrici V. Reg. Angl. c. 124. p. 321. *Laudum Ympnos canimus.*

¶ **YNDARDUS**, Autiflodorcnsibus *Indard*, Instr. quo naves ad verso flumine navigant: unde *Indardus* nuncupatur quidquid ea ratione exsolvit. Codex censualis Episcopat. Autiffani. circ. 1290. *Indardi & aqua circa 12. lib. Indardus S. Mariani circa 16 lib.* Vide *Indardus*.

¶ **YNOLATUS**, Statuta Vercell. l. 5. fol. 123. v. *Item quod fiant singulis sex menses in duo libri Ynolati pro parte pueri & parte uirgini, qui vocentur Memorale.*

¶ **YNSPURUS**, pro Impurus, nothus. Locus est supra in *Vastardus*.

¶ **YPAPANTI**, Festum Purificationis B. Mariæ. Vide supra *Hypapanis*.

¶ **YPATUS**, Gr. *ὑπατος*. Vide *Hypatus*.

¶ **YVEPA**, Locus vel prædium à majori dependens, ut videtur. Descriptio bonorum domini de Eska ex Tabul. Audomar. in territorio & dominio villa de Eska & aliarum *Ypewum circumjacentium*... Dividitur namque tota terra de Eska & de suis antedictis *Ypewis*, &c.

¶ **YPERLIRICUS**, Vox Græca viii comparativi habens à lyricis. Elmbam. in Vita Henrici V. Reg. Angl. c. 123. p. 23. *Ubi totidem subarum tumultuosus strepitus perces atherar tonitruosa rugitus rebare cogebat, citbare darumque Yperlirica melodi, &c.*

¶ **YPERPERATA**, **YPERPERUS**. V. *Hyperperum*.

¶ **YPERUS**, ut *Hyperperum*, Moneta Imperatorum Byzantinorum aurea. Bern. Thebaurarius de acquisitione T. S. apud Murator. tom. 7. col. 777. *Iussu solum in palatio deferri, & Balduinum in eo sedente, Yperis aureis usque ad verticem cooperiri sive circumdari.*

¶ **YPOCAMISIUM**, Vestimentum quod subtus camisium est. Vide *Hypocamisium*.

¶ **YPOCARE**, pro *Ypothecare*, Obligare, oppignere. Charta an. 1308. in Hist. Tull. p. 470. *Spontanea concessus est jam dudum Ypocasse & pignora sive venerabili patri & DD. Conrado tunc Episcopo Tullensi... mediocritatem villæ de Vanni.*

¶ **YPOCOERCICIUM**, vox ibrida, Locus ubi soleis ferris eorum pedes muniuntur. Vide supra *Hypocoercium*.

¶ **YPODECANUS**, Subdecanus. Erlan. *Ypodecanus* subscribit Cbartan Theotolinis Archiep. Turon. an. 943. apud Marcan. om. 1. Anecd. col. 74.

¶ **YPODROMUM**, **YPODROMUS**. Vide *Hypodromum*, & *Spidromum*.

¶ **YPOGAUBIN**, **YPOGAVUS**, Navis *ὑπογᾶς*, Papiæ, *Nuvir*, in qua equos vehere solium est. Gloss. Saxon. *Elfrici: Ypogavus*, horsa scipad verbm. *gavi navis*. Somner. *Hippogavi*, vel *Hippogæ* restituit. [Vide *Hifferium*.]

¶ **YPOPANTON**, pro *Ypupanti*, in Charta Paschalis II. PP. an. 1104. inter Instr. tom. 1. Gall. Christ. novæ edit. p. 66. & in Charta Alexandri III. PP. apud Roccum Pirum in Sicilia sacra p. 28. Vide *Hypapanti*.

¶ **YPOTECA**, **YPOTHECA**, Oppignatio, obligatio, apud Rymer. tom. 2. p. 303. Charta ann. 1282. apud Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. p. 272. col. 2. *Obligaverit titulus specialis 1. theca*. Alia an. 1477. ex Tabul. B. M. de Bononuntio R. om. *Sub suorum omnium & singulorum Ypotebe & obligatione bonorum mobilium & immobilium*.

¶ **YPOTECARIA**, Fundus oppigneratus, Gall. *Hypothecaire*. Charta an. 1195. apud Cencium inter Censul. Eccl. Rom. *Quodcumque itaque sui & quicunqueque abhinc personalem & in rem sive Ypotecariam adversus Romanam ecclesiam, &c.* Hinc

¶ **YPOTECARE**, **YPOTHECARE**, Oppignere, Hypotsequi, apud Rymer. loco laudato, Marten. tom. 7. Ampl. Collect. col. 4. & Lobinell. tom. 5. Hist. Paris. p. 655. Vide *Hypothecare*.

¶ **YPOTHECARIUS**, pro *Apothecarius*. Vide in hac voce. Computus ab an. 1333. ad an. 1336. tom. 1. Hist. Dalph. p. 283. Item, *cuidam Lombardo per manus Michaelis Ypotheccuri domini pro muscato empto per dominum, 12 flor.*

¶ **YPOTHETICE**, Jure *ypothecario* seu oppignationis. Charta an. 1246. ex Tabul. Episc. Paris. fol. 123. *Eidem Episcopo Ypothece ritulo specialiter obligavit*. Alia an. 1256. ex Tabul. S. Crispini in Cavea: *Pro qua summa 10. lib. Ypothece obligavit dimidium modium bladi byemalis*.

¶ **YPOVICARIUS**, **YPOVICARIUS**, Subvicarius, qui Vicarii vice agit. Vide in *Vicarius*.

¶ **YPSIVREMETA**, ex Gr. *ὑψιμετα*, Altitons. Epitaphium Crescentii, qui obiit an. 1010. apud Baron. an. 996. n. 11.

Dic rogo, dic lacrimis pietatis et ausula, Jesu, Parce tuo famulo Ypsivremeta pie.

¶ **YRCUS**, pro *Hircus*. Statuta Arelat. MSS. art. 37. *Es pro quolibet parco & porca, ove sen musto, Yrco & capra dent 2. den.*

¶ **YRENEUS**, Pacificus, Gr. *εἰρηναῖος*. Aët. S. Fredrici tom. 4. Jul. p. 461. *Episcopus epores esse irreprehensibilis, sobrium, doctorem, Yreacum, non violatorem, &c.*

¶ **YRIAS**, Indiculus superstitionum & Paganiarum c. 24. *De pagano cursu, quem Yrias nominans, scilicet panais, vel calcei.*

¶ **YSARNODORI**, Ostium ferrum, lingua Teutonica seu veteri Gallica, ex Vita S. Eugendi tom. t. Jan. p. 50. enl. 1.

¶ **YSBERNUS**. Vide supra *Ysaenr*.

¶ **YSEMBRUNUS**, Panni species. V. *Isenbrunnus*.

¶ **YSENGRINI**, Populi quidam, de quibus in Hist. Viconiensis Monast. apud Marten. to. 6. Ampl. Collect. col. 303. *Sic Spiritus sancti gratia in via exstirp debriatus (Ægidius Abbas) ut merueris pacem inter Yfengrius & Flavencinus, vel Flumpeides in partibus Hollandie & Zelandie & Flandrie, quam nullus hominum assentare quibus, sive Rex, sive Comes, nisi Baro reformare.*

¶ **YSHIC**, **YSHIGARE**. Vide *Yfegigare*.

¶ **YSICIUS**. Salmo. Vita S. Kentigerni tom. 1. fan. p. 820. *Nuatio eum hamo ad ripam fluminali Clyd festinare præcepit, & pisces primo extraxit silicis Yficius, qui & Sulmo dicitur, ad se reportare. Codex MS. Ramelapud Spelman. In capite autem Quadragesime, octo fratibus Yficor, &c.*

¶ **YSNECA**, Navigii species, scapha. Nostris *Esneche*; idem quod *Naca* 1. Vide in hac voce. Statuta Massil. l. 4. c. 1. *Puniatur inde taliter quod pro nave qualibet, & Ysneca, vel eoca compellatur dare communi Massiliae poenam arbitrio restitui, vel consulum Massilie.*

¶ **YSOLUS**, Parva insula, Gall. *Irlot*. Cbart. an. n. 1258. ex Tabul. S. Victor. Massil. *De meridie de dicto verdone descendit usque ad Ysolum, & de Ysolum in verdone.*

¶ **YSOPUM**, Asperforium, Gall. *Goupillon*. Vide *Ferratum & Hyfopus*.

¶ **YSO-**

Lugduo. Diacon. eam. 4. Friderodus in S. Wilfrido cap. 36. Egit il Vita S. Sturmii nu. 6. Edgarus Rex Angl. in Leg. Monachorum Hydenium c. 4. Vita S. Guthlaci cap. 18. a. 1. Vita S. Geoulfi l. 1. c. 18. n. 2. Ordericus Vitalis p. 460. Hariulf. l. 3. c. 18. Chartæ veteres in Bibliotheca Cluniac. p. 343. & apud Meurii in Episc. Mercosib. p. 349. &c.

¶ ZABOLATICUS, Diabolicus. Episc. encyclica apud Marton tom. 1. Ampl. Coll. col. 334. *Perplurima similes miserie, iustigione Zabulatico conatu, perpetratae sunt.*

¶ ZABULITICUS, Eadem notione. Vita S. Guthlaci tom. 1. April. p. 42. *Ille vero Zabulissimus magisterium despicies, &c.*

¶ ZABYRA. Abdiis Babylonicus l. 4. Hist. Apostol. p. 46. *Et bant mora collectis libris magicis, Zabyras pleuas ad Apostolum attulit, serviciebus suis & discipulorum impositas, & capis eos ignibus coram eo comburecie. Sed Jacobus prohibuit, ut forte ad eos incendi; inquis, vixet incautos. Appude Zabyris lapidos, & plumbum, & mitte in mare ubi Meursius emendat *zabarias*, ut fuerint *zabari*. Zabarum repolitoria. Sed hic non agitur de loriceis, nec de eorum thecis; sed de cistis aut capis; unde malim legere *zabernas*, quomodo ex MS emendat Salmasius, & apud Ordericum Vitalem l. 2. p. 381. ubi eadem verba describuntur, legitur. *V. Zoberna.**

¶ ZACCARUM, Saccharum. Comput. ab an. 1333. ad an. 1336. tom. 2. Hist. Dalph. p. 284. *Et undecim libris & uno quartone de Zaccaro, &c.*

¶ ZACHARA, ZACHARIA, ut Zaccarum. Hist. Orient. Jac. de Vit riac apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 279. *Sunt ibi cannae, ex quibus finit fructus dulcissimus, & vocantur cannamelis Zachariae.* Alter locus existat in Canamelle. Vide ibi.

¶ ZACLUS, Rotis ad capiendos pisces species, quæ describitur à Petro de Crescentiis l. 1. o. 37.

¶ ZACONES, pro Diacones, ut Zabolus, pro Diabolus. Commodianus Instr. 68.

Ministerium Christi, Zacones, exercere caste, Idcirco Ministri facite precepta Magistris.

Sic vero hodie Lacedæmonii, vocabulo à Lacone detorto, appellantur à Grecis, ut auctor est Pachymeres l. 5. c. 21. Nicephorus Gregorius l. 4. p. 70. & Martin. Crusius in Turcogr l. 7. p. 489. Vide Glos. Meursi in T. & Gl. med. Græc. in eadem voce.

¶ ZAFALMERINUS. Vide in Zvalmediu.

¶ ZAFFARDA, Capituli operimentum apparitorum proprium, unde vocis etymoo: Italis quippe Zaffo est Apparitor. Vide Zafferes. Statuta Placent. l. 1. fol. 10. *Portare sapce capiti caputium vel Zaffardam de panno jano cum signo ad arma communis. Quæ caputia son Zaffarda dantur eis expensis communis Placentie quolibet anno.*

¶ ZAFFONES, Venetis dicuntur Sagittarii, vel apparitores. Rollandius in Chron. l. 1. c. 3. *Quidam pedites & Zaffones illi, quos vulgo Waldanum dicimus, præcedentes snordinate ante militum acies, &c.* Cap. 5. *Repente namque superveuerant Berroarii frue Zaffones quidam, &c.* Denique c. 16. *Cum ea dem gente, & quibusdam viris prudentibus alieni cupidis, quos appellamus Zaffones.*

¶ ZAFRAMEN, Crocus, Italis Zafferano, vel Zaffranum, nostris Zaffran. Sanutus l. 2. part. 2. c. 6. *Et, flagnum, seu samum, Zafframen, coralla, &c.* Caput. 7. habet Zaffranum, quomodo forte legendum in c. 6.

¶ ZAFRANUM, Eadem notione. Chron. Parmense ad 10. 1307. apud Murator. tom. 9. col. 867. *Et præter hoc Zafranum quod duebatur pro festo Nativitatis non inventebatur ibi nec haberi potuit.* Vide Zafferana.

¶ ZAGARELLA, Fimbria, Gall. Frange, ab Italico *Zaccherella*, dimio, à *Zacchera*, Academicis Crufcanis *za abulo* generico de vite le cose di poco pregio, recule, & sic c. Comput. ab an. 1333. ad an. 1336. tom. 2. Hist. Dalph. p. 283. Item, pro orandis caputis domini & dom. Huur.

berti de Villaris & Zagarellis aureis & seta, 2. fol. 3. deu. graf.

¶ ZAGUS, Nomeo officii palatini apud Venetos. Append. ad Trans. SS. Pauli & Barbari to. 7. Maii p. 72. *Capitaneus major, Zagus, ceremoniarum magister, &c.*

¶ ZAHALMEDINA, Vide Zavalmediu.

¶ ZALA, Incendium. [Depopulatio.] In Gl. Græco-Lat. *zala, est alius, unde sorie pro incendio vox usurpata: alius est turbo, procella, agitatio maris.* Capitul. Radelchisi Principis Benev. an. 85. l. 5. 3. *Licet per meam terram transire contra illos hostiliter, & cum seara ad vindicandum absque homicidio, vel incendio, & depredatione seu Zala, de populo & terra mea.* Et §. 19. *De ulla homicidio vel prada atque Zala seu incendio retroactis fiat aliqua requisitio vel vindicta.* Occurrit iterum §. 21. Capitulare Adelchisi Principis Beoov. §. 7. *Sed ea per igne aut Zalatione seu depredatione perdidisti.*

¶ ZALARE, locendere. Chronic Aoonymi Barenfis ad 1036. *Zalate sunt casa Josueus Icanito.* An. 105. 1. *Zalatu ipse Judæm.* Ann. 1070. *Zalate sunt case Meli Texxi & avrte.*

¶ ZALAMELLA, ZALAMILLA, Instrumentum musicum. Chron. Mutin apud Murator. tom. 15. col. 608. *Ibi fuerunt circa C. tubæ resonantes, Zalamella, & instrumenta alia mirabiliter resonantia.* Bern. Thesaurarius de Acquisit. T. Sapud eundem tom. 7. col. 834. *Volentes enim sibi facere nomen cum tubis & Zalamillis & vexillis multum progressi.*

¶ ZALANDRIA, Navigii species. V. Cbelandium.

¶ ZALARE, Incendere. Vide Zala.

¶ ZALATA, Grando. Joh. de Jaua. Grelle, 10 Gloss. Lat. Gall. Sangerm.

¶ ZALDA. Albertinus Mussatus de Gestis Italicorum post. Henr. VIII. §. rubrica 2. *Et insuper electorum ballistariorum 5. millia lancearum cum basis longissimis, quas Zeladi vocant Italicis, 2. millia, &c.* [Cruscanis, Gialda; lancea.]

¶ ZALLA, Mantile, linteum quo manus exterguotur, Germ. *Zwelen*, à vet. Theodisco *Zwalla*, Guidonis Discipl. Farl. c. 16. *Pneri qui non valent portare evariationem, id est fialas ad mensam, non tergant manus suas ad Zallam iu die Sabbatorum iu capitulo.* Cap. 19 *Zallam atque baciles domui Abbatii, &c.*

¶ ZALMEDINA. Vide Zavalmediu.

¶ ZALOUS. Chroo. Tarvisi. apud Murator. tom. 19. col. 803. *Qua quidem cum antea lignea totum id diversorium sustentabatur, Zalois de roza, & mirabilibus tapetis stratum.* Leg. videtur Zloti. V. Zlotuy.

¶ ZAMA, Genus monstri, Johanni de Janua.

¶ ZAMBILOTTUS, Pannus ex pilis camelorum cooffectus: ex Ital. *Zambelotto*, Gall. *Camelos*. Paulus Veouus lib. 1. c. 64. *Frunt quoque ibi Zambilotii optimi de pilis camelorum.*

¶ ZAMELLETTUS, Joh. Demussis Chron. Placeot. 2. apud Murator. tom. 16. col. 581. *Et aliqua ex dictis indumentis sunt de veluto, vel de serico de grana, vel de alio colore, vel de Zamelletio.*

¶ ZAMELOTUS, ZAMELOTUS. Idem Chronic col. 580. *Et alium de Zamelletio nudato, &c.* Statuta Placeot. lib. 6. fol. 81. Item de aliquo mantello *Zaudalis* seu *Zameloti*, &c.

¶ ZAMBORIUM. Conc. Hipp. to. 4. p. 176. *In sessis Pentecostes fiat representatio emissi auit Spiritus sancti nisi in primo sessio, baris & Missa & Vesperarum, modo tunc temporis non fuit tonitrua cum ballistis quæ dum in feruio Zamborio sedis.* Leg. Zimborio. Vide Zimbrium col. 603.

¶ ZAMBABVA, vox Hispanica, Saltatioois Mauricæ species. Conc. Valent. an. 1565. inter Hipp. to. 4. p. 68. *Nave possitum, in matremis cantileuas in Machemeti laudem, præferunt quas Zambas & seilas dicunt, concuine.*

¶ ZAM-

¶ **ZAMBUCA**, Navis Indica. Maff. Hist. Ind. lib. 9. Zambucis, navi paronibus quadraginta octo cum magna Mahometanorum cade positis est.

¶ **ZAMETUM**, Pannus holosericus. Testam. Gualt. Bicherii. Card. Vercellani. 127. apud August. de la Chieze in Hist. Eccl. Pedemonte. c. 36. De... unum npparatum de meis, ... felicitate plantam, dalmaticam, tunicum de Zameto rubro. Vide Exametum.

¶ **ZANBRERIUS**, Camerarius, minister cameræ, ab Italico Zambra, camera. Charta an. 1337. in Statutis Perulicis fol. 9. Presentibus testibus nd bac specialiter convocatis Peroneto Pnsuntii, Petro de Snello Secundo, & Stephanino de Lugduno fratre familiaribus & Zambrieriis illustribus domine Principisse (Sabaudiz.)

¶ **ZANCHA**, ZANCHA. Vide Zanga.

¶ **ZANCHA**, Tibia. Mirac. B. Henrici Baucenenf. tom. 1. Jun. p. 376. Ingottatus in manu dextera & gamba, Zancha.

¶ **ZANDALE**, ut Zendale. Vide Zedadom.

¶ **1. ZAPA**, ZAPONUS, Ferrea fulea. Statuta Montis Regal. fol. 68. Item. Statutum est quod omnes ferrarii facientes Zapones ferros equorum & asinorum, debeant habere tantummodo pro quolibet ferro bono & sufficienti seu Zpono, & pro ferraturis unius roneci & roneci, muli & mula magis corporis, solidos duos denarios novem, & de asinis & mulietis pnvris solidos duos, pro quolibet Zapone, & de asinis & fomis pnvris, solidum unum denarium novem, & de Zapa bovis, solidos quatuor & non plus. Vide Zapatura.

¶ **2. ZAPA**, ZAPPA, Ligo, Gall. Hoyan, Ital. Zappa. Inquisition. an. 1196. apud Cencium inter Census Eccles. Rom. Item dixit quod vinea qua fuit Marcealdi & presbyteri Rolandi ... est ad 12 Zappas. Item dixit quod vinea que fuit presbyteri Rollandi de Coence est de curia & est ad 4 Zppas. Id est, tantum vineæ quantum 12 vel 5. Zappis seu lignonibus coli potest in anno. Memoriale Potestatis. Region. ad an. 1288 apud Murator. to. 8. col. 1092. Et adduxerunt targias, & tabulas, & ostia domorum, Zapas, pntles, & multos mulas oneratos verbarum, quia volebant replere fossatum. Chron. Domin. de Gravina apud eundem tom. 1. col. 613. Habebat Zppum in cella & panem illum in dispendio & floscum vini, quasi tres ad vineas videbatur. Anonymus in Annal. Medin. col. 16 col. 744. Habebat trin millia gunfaturum cum Zappi & badilibus. Antra, Lnpa, badilia, nec aliqui usensilin nd laborandum terras, in Statutis criminal. Ripetiz cap. 33. fol. 11. Hinc

¶ **ZAPARE**, ZAPPARE, Italici, Terram zappm seu ligno nodere. Statuta Castri Redaldi fol. 12. v. Statutus & ordinatus quod amnes mezadri & verzarini teneantur & debeant amnes arbores fructiferas Znpare ad pedem. Chronic. Farfense apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 563. Annatus (debet) operas tres, unam ad nrrudum, aliam ad motandum, tertiam ad zappandum. Mirac. B. Simonis Eremitæ tom. 2. April. p. 828 Jurnvit quod de anno proximo præterito de bebdomade sancta, ce existense in quadam campo ad Zappandum, &c.

¶ **ZAPPATOR**, Fossor, Italici, Zppatore. Chron. Parmense ad ann. 1398 apud Murator. tom. 9. col. 872. In publicen concione more solito dita fuerunt vexilla vexillifici militum, & balestrariorum, & Zppatorum per dictum dominum Potestatem. Chron. Domin. de Gravina apud eundem tom. 1. col. 611. Habebat autem nuntium eorum fidum quemdam nomi ne Johannem Martonem virum Zppatorem & vilis conditionis.

¶ **ZAPATURA**, Ictus calcis equi. Mirac. C. Henrici Baucenenf. tom. 1. Jun. p. 378. Non bene videri de oculis dextro propter Zapaturam cuiusdam equi. V. Zapa 1.

¶ **ZAPELLA**, Statuta Mantis Regal. fol. 178. Item finitum est, quod nulla persona ... præsumat ludere infra domos convenius Fratrum Minorum, Fratrum Predica-

Tom. VI.

torum, & Ecclesia S. Donni, ad aliquem ludum inxillorum, biglorum, pilote & Zapella, nec ad aliquem ludum inhonellum.

¶ **ZAPELLUS**, Via imbribus excavata, ut videtur, Gall. Ravin. Statuta Mutin. rubr. 2. fol. 1. Qualibet vi, in five lacus distriktus Mutine, tenetur & debeas vias, pontes & Zapellos apinre. Ibidem fol. 24. Qualibet persona scientur conferre ad Inberria pontium, Zapellorum, & aggerum. Rursum fol. 47. Sintutum est quod in caanti Gnaetici ubi transit strata super dictum canallem fieri debeas unus pons lapideus pro communi & expensis vicinis, cum ibidem sit magnus Zapellus, isa quod plus inr comode conduci non possunt. Statuta Castri Redal. 13. fol. 47. v. Nihilominus preterea alicujus Zapelli nemini licentia liquod vadum vel fossatum levatum explanaro.

¶ **ZAPOLARE**, Statuta Castri Redaldi 1. fol. 20. v. Omnes qui laborant terras, ... teneantur vrens terras araro pro quatuor vietas congruis temporibus ad minus antequam semineus frumento, vel tribus vicibus antequam semineus spelta, vel bordeo, & semineas Zapolare, & si opus fuerit mundare & roneare. An idem quod Ocare?

¶ **ZAPONUM**, Pnn tus quoddam. Statuta Ast de intratis portarum: Azia five Zaponum de filo lini solvat pro libra fol. 12. Azia five Zaponum de filo canis solvat pro qualibet libra ponderis fol. 5.

¶ **ZAPONUS**, Ligna. Vide supra Zppn 1.

¶ **ZAPPA**, ZAPPARE, ZAPPATOR. Vide Zapa 2.

¶ **ZARABOLIA**, Bracæ, velitis qua crura & tibie teguntur, eadem notione qua Zaraballa. Decreta Placent. ad calcem Statut. fol. 97. In quod qui cedit nudus sit, dissecatus, non habens aliquod vestimentum, vel velamen excepta Zarabolla.

¶ **ZARABULLA**, Eodem significatu. Joh. Demull. Chr. Placent. ad an. 1388 apud Murator. tom. 16. col. 581. Et etiam de subus habent Zarabullas lineas striziffi nsi.

¶ **ZARABOTANA**, Machine jaculatoria species. Chalcocond. 17. Vehementius bombardæ plurimæ, quas Zarabotans nominant. Statuta criminal. Ripetiz cap. 79. fol. 16. Si qui nimio percussendi sagittaveris cum balisn vel arcu, vel Zarabotana aren, vel ferri cum sagittis, &c.

¶ **ZAROBOTANUS**, Eodem significatu, apud Gabr. Bareletam in Serm. part. 1. fol. 37 v. col. 1.

1. **ZARDA**, Morbus equorum, quædam est tuncio nd modum oculi, vel major vel minor, que iam in parte interiori quoniam exteriori nascitur in gærdia. Ita Petrus de Crescentiis l. 9. de Agricult. c. 40. & 35. Zardie, veteri ejus interpreti Gallico.

2. **ZARDA**, Alienitus, in Glossis MSS.

¶ **ZARDENUS**, ZARDINUS, Hortus, Italici Zardin. Charta an. 1388 ex Tabular. Massil. Domibus, furnis, Zardenis, tenementis, &c. Statuta Mutin. rubr. 37. 1. fol. 75. Statutum est pro custodiendis brasillis & Zardinis & aliis terris possitis intra confines civitatis Mutine eligantur ... custodes five salarii.

¶ **ZAROBOTANUS**, Vide Zarobotana.

¶ **ZA ZAPARILLA**, Salsaparilla, Gall. Salsaparille, Italici Zarpapiglia. Asta SS. tom. 4. Jun. p. 146. de Canonizat. B. Aloylii: Qui nno paucas horas egnum in spezerat, eique exsistentia medicamenta per dies 11. suscipiendæ ex ligno sancto & Zarpapilla, ut medicorum verbis usatur, perscriperat.

¶ **ZATA**, ZATTA, Itatit, Navis species. Miracul. B. Henrici Baucenenf. tom. 2. Jun. p. 387 Confessio fuerunt tres remi, quibus gubernabatur dita Zata. Jac Delayn in Annal. Esten apud Murator. tom. 18. col. 928. Cum navigiis multis belligeris & cum duntus Zatis. Ibidem col. 983. Es paratii certis navibus & constructis aliquibus Zatis de arboribus, &c. Statuta Gadubre. a. a. fol. 56 v. Quod mercatores forenses non possint ligare Zatis, vel aliud lignamen, nisi solvereus id quod tenentur sibi.

D d d d

ZA-

ZATOUY, **ZATOVIN**, Pannus sericus rufus, vulgo hodie *Satin*, *Sattaya*, in Inventario Ecclesie Eboracensis an. 1530. in Monastico Angl. tom. 3. p. 77. Computus Stephanus de la Fontaine Argentarii Regis ann. 1530. Pour 7. quartiers de Zatonin Yade, & 7. quartiers de fors velutiaux vermeil, pour faire deux cottes de armer, broudiens & semées de grosses perles & menues pour ledie Seigneue. Pour 3. aunes de petit ceadal de bouger ledit velutiaux, & pour 4. aunes de ceadal vermeil & lade de sein leuvert. Crebro etiam scribitur *Zatouy*. [Vide *Zalus*.]

¶ **ZATTA**, ut *Zata*. Vide in hac voce.

1. **ZAVA**, Hominum collectio & adunatio. Lex Longobard. l. tit. 18. §. 2. Cognovimus enim, quod per singulas civitates mali homines *Zavas*, id est, aduatores contra iudicem suum agentes faciunt. Ita præsertim tres codices monuit me Stephanus Baluzius: Editio Boerii & Heroldi p. 253. trinitas, Lindenbrogii *zavas*, [Bohcrii deique romas]. Præter lectionem firmat, vel certe ita legisse videtur Papias, in ordine litt. *zau*; *Zavas*, id est, *ruas*. In uo codicum MSS. Glossa interlinearis habet, id est, *ruos*. Vide *Rupia*.

2. **ZAVA**, pro *Lorica*. Vide in *Zaba*.

ZAVACHENUS. Vitalis Offensis Episcopus. Suius & alii iudices, & officiales inter Iudeos videlicet & Saracenos. *Zavachen* eam Saracenorum iudicem causas, distus à *Zaval*, *Domini*, & *Araben*, id est, iudiciorum. Qui *Zavachea* executioni mandata somnatiis de solatis, & facit citationes, & ceteras compulsionis, que in Saracenorum iura imminuat faciendæ. Item exerceat tabellionatus officium inter eos, ita quod nullus alius inter Saracenos facit publicum instrumentum, &c.

ZAVALMEDINA, **ZALMEDINA**, **CALMEDINA**, &c. Prætor urbis, tamen, ut ait Blanca in Epist. dedicata ad Commentar. da Reb. Aragon. non omnino respondeat id muneri Prætori urbano apud Latinos. Idem p. 638. *Hic ergo rebus compositis Alfonso Rex nova urbi (Cæsar Augustæ) Magistratus urbanus præficiendos curavit, &c.* Itaque Prætorum urbium ordinarius causarum cogitationi præficus, quem ipso Arabico nomine vocato, *Zalmedina* vocari passus est. Vitalis Episcopus Offensis, apud eundem pag. 728. *Est ipse Ricis homines in sibi civitatibus assignati, Zavalmédinas, & in villis Bajulos, quos sibi placuerit, debent ponere.* Qui *Zavalmédina* & *Bajuli* teneant & egerint curias ipsorum locorum pro Ricis hominibus prælibatis. Idem pag. 387. *Suas præterea officiales Domini Regis in prædictorum locorum sigilli constituti, qui diversis nominibus appellatur, Quidam eam Zavalmédina, id est, Vicedomini civitatum: zavall oim idem est, quod domus, & medina idem, quod civitas, lingua Arabica: à qua hoc vocabulum fuit sumptum.*

¶ **ZABALMEDINA**, in Charta ann. 1165. in Append. ad Marcum Hispan. col. 1343. *Hominis ipsi iustitiam fecerat quandam Saracenum, ipsum scilicet Zabalmédina.*

¶ **CABALMEDINA**. Charta Jacobi Reg. Aragon. an. 1232. ex Chbartul. Campan. fol. 549. col. 2. *Mendamus itaque firmiter præcipientes Majori domui, scioribus, bajulis, vicariis, morinis, iustitiis, Cabalmedinis, iudicibus, &c.*

SALMEDINA appellatur in Charta Alfonsi I. Regis Aragonum, apud eundem Blancam p. 789. Ex his emendanda Charta Adalfonsi Regis Aragonum contra Valdenices: *Balvici, iustitiis, Meriis & Zafalmériis, &c.* Legendum enim *Zafalméria*. Aliam Aldofonsi Imperatoris Hispanice ære 1156. apud Anton. de Topez in Chron. Ord. S. Benedicti to. 7. subscibit Felix Cbeþhalmedina. Confuevit. Barcinonæ MSS. *Statuimus, ... quod nullus Lesdarius, Pedagarius, Penfator, Senior, Majore domus, Repofitarius, Merinus, Colmedina iustitia, vel iudex, &c.*

¶ **ZAVATTERIUS**, Veteramentarius futor, Italia

Zavattaro, Gall. *Sarvetier*. Chr. Petri Azarii apud Murator. x. 16. col. 330. *Non solum homines Penfisi stipendiarii, sed etiam mulieres & barbarii cum Zavatteris occurrerunt.*

ZAUCEA, **ZAUEA**, Via strata, ut videtur, Gall. *Cbauffe*. Statuta Aff. collat. 19. c. 15. fol. 66. *Teneatur Potestas scovari sacre omnes Cauzas sive Arenitas de 20. diebus in 20. diebus. Infra pluries Zaueca*. Cap. 18. fol. 66. *Teneatur Potestas quod si aliqua ecclesia est iuxta aliquam Zauecam, quod ipse Potestas teneatur fieri facere pro parte ipsius ecclesie vel hospitalis de bonis ipsius ecclesie vel hospitalis ipsam Zauecam.*

¶ **ZAUNORRES**. Conc. Legion. ann. 1012. inter Hispan. tom. 3. p. 192. *Omnes caritarii cum coacta concilii carnem porciam, bircinam, ... per pensum veadant, & dent prandium coactio una cum Zaunorres.*

¶ **LAZZARA**, vox Italica, Cafarias, Gall. *Cbevelure*. Joh. Demussis Chron. Placent. apud Murator. tom. 1. 6. col. 581. *Juvenes portant barbam rasam, & collum à medietate auriculis infra & ab iudo supra portant Zazzaram, sive casarium capillorum magnam & rotundam.*

¶ **ZEBELINUS**, **ZEBELINUS**, Martes. Henricus Episcopus Albanensis in Epistola univerfos Prælatos: *Abjiciant varia grisea, Zebellias, & pelliculas bujusmodi grandis pretii.* Vide *Sabulum*.

¶ **ZEBUS**, pro *Diebus*, in vet. Inscript. apud Mabill. Analect. edit. Paris. ann. 1733. p. 572. ut *Zabulus*, pro *Diabulus*. Vide supra.

¶ **ZECH**, Bohemici, Fraternalis clericorum laicorumque sodalitas. Reinerius de Valenbicus apud Freherum Script. Bobemic. p. 122. *Confratritatem clericorum & laicorum, quæ dicitur Zeeb, dissuadent: & hæc omnia dicunt agi propter quæstum.* Hinc

¶ **ZECHUM**, pro *Sodalitium* quodvis in Epistolis obsecrorum virorum pag. mibi 81. *Ei quando suat in Zeebis ad viam, tunc jurant per Deum & blasphemant & faciunt multa scandala.* Unde

¶ **ZECHARE**, Eiusmodi sodalitia frequentare, ibidem p. 122. *Relinquitte libros vestros, vos nimum studotis, debetis aliquando solatium querere & Zechare.*

¶ **ZEDA**, pro *Scheda*, apud Bern. de Breydenbach Itin. Hierosol. p. 230.

ZEDOARIA, Jacobus de Vitriaco in Hist. Hierosol. cap. 85. *Suat & alia arbores, quarum ea dices sunt Zinziber, Galanga, & Zedoaria, quæ vulgariter Citovari appellantur.*

¶ **ZEICHEN**, Potus species. Vide *Sidea*.

¶ **ZEIDLARI**, iunguntur cum *forestariis*, in Charta Henrici VII. Imp. anno 1330. & in Constitutione Caroli IV. Imp. anno 1358. *De forestariis, & Zeidlariis*, apud Goldastum tom. 1. Constit. Imper. ubi c. 1. *In primis, quod omnes Officiales, Forestarii, & Mellicida, qui Zeidlarii vulgariter nuncupantur, &c.*

¶ **ZELARE**, **ZELARI**, Expetere, perorare. Epist. S. Ludovici Reg. Franc. apud Aber. tom. 3. Spicil. pag. 548. *Uti autem sepius ad memoriam inducatur, & officiatibus bujusmodi præceptum astrictum servetur, sicut in cordo gerimus & Zelamus, &c.* Charta an. 1399. ex Schedis Præf. de Marzagues: *Zelantes bonum commune dictæ patriæ Provincia, &c.* Anonymus de Gestis Manfredi & Conrad. Reg. apud Murator. to. 8. col. 613. *Cum esset homo proba fidei Zelans pacem & tranquillitatem urbis tota mentis affectu.* Nicolaus de Jamilla ibidem col. 555. *Qui bonorem principis Zelabatur, &c.*

¶ **ZELARE**, Studere, favere. Laur. Byzynii Diarium Belli Hussit. apud Ludewig. tom. 6. p. 150. *Nam præfati veritatis à malis sacerdotibus & laicis communionem calicis Zelantes, &c.*

¶ **ZELARE**, Fervere. Conc. Tolet. XVII. inter Hispan. to. a. p. 756. *Gloriosissimus princeps auctor Egica Rex, zelat Zelans pro domino Deo exercituum, inimicos vere fidei, ita vello iudicii tramite digna cernitur aliquos percutere.*

¶ **Za**

¶ ZELARE, Amare ut zelotypus. Eccl. 9. *Non Zelus mulierem finis tui.* Vide Zelotus.

¶ ZELARE, irridere, in Gloss. Gasp. Barth. apud Ludew. 10. 3. Reliq. MSS. p. 147. ex Baldrici Hist. Paläst.

¶ ZELARIA, ē carnis elixis juxta concetum, Gal. Gelse, Ital. *Zeladina*. Joh. Demoussis Chron. Placent. apud Murator. tom. 16. col. 582. *In estate incanis dant Zelariam de gallinis & cappenibus, vultellis, & capredi, & curnum perci. & pullorum, vel Zelariam piscium. Zelatina*, ibidem col. 581. semel & iterum.

¶ ZELATOR, Cupidus, in Bulla Innocentii VI. PP. ann. 1356. apud Ludew. tom. 6. Reliq. MSS. p. 17.

¶ ZELATOR, Fautor, *Quod vos reddatis inter optimos ejusdem fidei Zelatores, in Christi militia magis & magis gloriosos*, in Litteris Synodi Constant. an. 1416. apud eundem Ludewig. ibidem p. 74.

¶ ZELATORES, Testes synodales dicuntur ex observatione Josephi de Agnitate ad calcem Concil. Floet. an. 1582. tom. 4. Concil. Hist. p. 19.

¶ ZELATOR, Emulator, inimicus. Act. S. Urbani PP. tom. 6. Maii pag. 15. *Denique impiissimus Almachius non suserat animo, capis daan promittere plurima, si quis in vestigat non proditor Christianorum exiisset, per qualecunque ingenium aut colliditatem ejusque auribus nuntiaret. Unde factum est ut tertium post diem quidam legis Dei Zelator pramitte cupidus, nuntiasset ei quosdam Christianos sese reperiisse, &c.*

ZELGA. Charta Alamannica Goldasti 69. *In omni Zelga jorale unum arare, & 3 dies a fecere, & 3 a mader.* [Mensura agri videtur Schiltero.]

¶ ZEL. OSUS Zelo ductus, plenus. Gesta S. Hugonis Episcopi Lincolnienfis apud durium 17. Nov. *Fiat vero non minus Zelofus contra quolibet alios puerum epreffores, Ecclesiasticosque libertatis violatores, &c.* Ital. *Zeloso*, est amore flagrant, nostris *zelo* c.

¶ ZELOTES, Emulator, vel etiam zelo plenus. Exod. c. 10. 5. *Dominae Denturis, Zelotes.* Occurrit non minus Zelofus contra quolibet alios puerum epreffores, Ecclesiasticosque libertatis violatores, &c. Ital. *Zeloso*, est amore flagrant, nostris *zelo* c.

¶ ZELOTISSA, Quæ zelum sticujus accendit, in Actis SS. tom. 4. Jul. p. 17.

¶ ZELTER, Tolutarius equus, asturio, ambulator, gradarius, apud Schilter. in Gloss. Teuton. ex Gold. Alam. p. 126.

¶ ZELUS, Studium, amor. Litteræ Innocenti VI. PP. ad Carolum IV. Imp. an. 1356 apud Ludew. tom. 6. pag. 19. *Quæsumus ita magnitudinem tuam, fili carissime, ut nostrum & ipsius ecclesie ad id Zelum pure caritatis intendas, &c.* Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Zelus*, carie, *ou amour*, ou service bone ou male.

¶ ZELUS, Iracundia. Canon. pœoit. apud Acher to. II. Spicil. p. 74. *Si que famina Invere Zeli accensa flagellis verberaveris ancillam suam, ita ut infra tertium diem animam cum cruciatu effundat.*

¶ ZELUS, Odium, 10. GL. Gasp. Barthii apud Ludewig. tom. 3. Reliq. MSS. p. 197. ex Baldrici Hist. Paläst.

ZEMA, illud est, quod nos vulgo le bullien, id est, jusculum dicimus. Papiæ, *Zema* est *olla*. Idem Papias: *Jus coquinae vel piscium, quum Græci Zema vocant. A Zia, servus, & bullio* Uade S. Hieronymi. 13 in Oream, *zema*, servatus ille superiores aquas dixit. Anast. Bibliot. in Vita S. Joan. Elecm. 34. *Quantum vellet ingero pœnem Jani in Zema, quod proprius coqui mei?* Ubi cod. MS. Aquicinctin. *Zema* interpretatur jascrum aquarum, ubi carnes coquantur, vel fermentum aut secum. Apitius l. 8. de Re culin. c. 1. *Et mittitur in Zema, quod est decoctum.* Cap. 6. *Et buliens Zema, quod est decoctum, cum modico salis submittitur.* Ubi, quod est decoctum, videtur esse glossa, abestque ab editione Humelbergii, qui *zema* reponendum censet, id est, *zima*, quod fermentum

Tom. VI.

est. Sed aliud est *zema*, aliud *zima*. Gloss. Mist. *Zema*, aqua faginata, ubi caro coquitur. *Zyme*, fermentum. Physi- ca sub nomine Democriti de Tingendis purpuris: *Εἴτα λαβὼν ἀπὸ τῆς πορπύρης τὴν αἵμα, ἀπὸ τῆς ἀλγιδῆς, προσβαλὼν τὴν πορπύραν, καὶ τοῦ ζύματος πορπύρας βλάψας, ὅταν φέρεται.* Ubi quod *zima* dicitur, *jus* appellat Plinius l. 3. 5. cap. 6.

ZEMA, Cacabus, τὰ πρὸς τῇ *zima*. Servius in 4. *Æneid. Libentis, etiam entis Græce dicitur: Zema enim vulgare est, non Latium.* Epistola Valeriani apud Trebell. Pollion. in Claudio: *Item in caucis, & scyphos, & Zemas pondo undecim.* Ita restituit Casaubonus, pro *zema*.

¶ ZEMBLA, pro Embla, Jumentum farciarium, Z addito euphonice causa. leges palat. Jacobi II. Reg. Majoric. inter acta SS. to. 3. Jun. p. 26. *A Zembli seu faumar- tis nostris, illis præcipue qui nostra deserunt ornamenta, cura debetur sollicita, quam volumus per speciales & certos Zemblerios adhiberi.* Hinc

¶ ZEMBLERIOS dictus Cui cura Zemblarum commissa est, ibidem: *Ordinamus itaque quod in officio illo quatuor assignentur idonei, ad quos nostris pertineat sum- maris necessaria procurare; majorem Zemblerium super iis & cunctis, & eos majores Zemblerio subesse volumus.* Pluries ibi. Vide Embla.

¶ ZENATUM Comput. ab an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalph. p. 177. Item, *pro canis septem de Zenato pro proba Johannis medicis careat.* 21. Rurum p. 172. *Pro Zenato & sein pro robis ejusdem, graf. 8. Leg. Zenadum, vel Zenatum.* Vide mox Zenadum.

¶ ZENDAD JM, Ital. *Zendado*, Tela subterfuga, vel pannus sericus, idem quod supra *Cendalum*. Vide in hac voce. Vita S. Petri Parentis to. 5. Maii p. 89. *Sepulto itaq; domino Petro Parenti, non lapide, sed cultura Zendadi, coopertum est modico tempore monumentum.*

¶ ZENDALE, Eodem significatu. Chron. Estense apud Murator. tom. 15. col. 337. *Cremoneses dictum cærocrum condam, etiam super districtum Parme... cum tribus paritibus bobum cooperit purpurn & Zenali. Vide Zambolitus.*

¶ ZANOALE, in Anonymi Annal. Mediolan. apud eundem tom. 16. col. 810. *Planeta uan drappi nigri ultramarini sedrata Zendali nigro.*

¶ ZENOALUM. Straiua Eccl. Argentin. an. 1475. apud Marien tom. 4. *Anecd. col. 150. Variorum, Zenoalorum & ferricorum forasuras predicatorum sex monasteriorum dominabus... omnibus taserdicim.*

¶ ZENDALLUM, in Chron. Placent. Joh. Demoussis apud Murator. tom. 16. col. 580. *Et aliquæ domine utantur mantellis... Jodanis de Zandillo vel vaurii.*

¶ ZENDARDUM, in Conc. Budensi c. 3.

¶ ZENDATUM. Testam. Hugonis Aycelini Card. an. 1297. Item legamus casulam, dulmaricam & tunnellam, quæ sunt de Zendato duplii... De famitis etiam & Zendatis nostris que innoventur in copbani nostris ordina- bunt executores nostri.

¶ ZENTATUM, in Computo ab an. 1333. ad an. 1336. tom. 2. Hist. Dalph. p. 283. Item pro quinq; alenis de Zentato pro dom. Andrea filio domini ad faciendum duos cur- feros, 29. f. Viena.

¶ ZEMGIALUS, Aper, ni fallor, ab Ital. *Gingiale*, Gall. *Sanglier*. Joh. Demoussis Chron. Placent. apud Murator. to. 16. col. 581. *Postea dant carnes assias in magna quantitate, scilicet capponum, pullorum, favianorum, perdicum, leporem, Zengialorum, & capriolorum & aliorum carnum.*

¶ ZENICUS, pro Scenicus, in Hist. Novient. Monast. apud Marceium tom. 3. *Anecd. col. 1127. Ipsi cul- tui sanatici & idolatri, Janum cultura deorum suorum & in ipsorum Diane & Mercurii construxerunt, & in diis Zenici dedicaverunt.*

¶ ZENOBIMUM, pro Cœnobium, in Chron. Episc. Merseburg. apud Ludewig. tom. 4. Reliq. MSS. p. 45.

D d d d a

ZEN-

ZENTALA, Petrus de Crescentiis l.9.c.64. Tenendi sunt boves in salibus stabulis ... stratis & bene clausis, ut pedes vagula conseruentur illasi, ac ipsi desendi possint à Zabulis, masculis & tabanis. Ubi vetus Gallic. Interpres: Qu'ils possint estre defendus de vers, de mouches, & autres bestes lestes. Italis Zengera, est muscula, mouscherona. [Vide Zingala.]

¶ **ZENTGRAVIUS** quis proprie nuncupatur apud German. videlicet Notas Ecardi ad Leg. Salicam p.87.

¶ **ZEPELLUS**, Statuta Caltri Redaldi l.3. fol.80. Porset quilibet vultint ... mazgam lignis sine pana in manu, ut cognoscatur, nec vadant in Zepeilis. Vide Zipellus.

ZERBALARI TERRA, in Bullar. Casin. ro. a. Constit. 52.73 pro herbaris, seu herbida. Chartæ aliz gerbidæ præsertur, facili ac proclivi lapsu, pro herbida.

¶ **ZERBIDUM**, pro Herbidum, locus herbosus. Charta ann. 1033. apud Murator. delle Antic. Estensi. p.88. Do sicut, & Zerbidis iugis centum. Infra: Gerbidis. Vide Gerba.

¶ **ZERBIUM**, ut Zerbidum. Statuta Vercelli l.3. fol.90. v. Possint dneque & dñci sacre per communia & Zerbis locorum & villarum ac territoriorum districus Vercellorum. Lib. 5. fol. 119. v. Item quod aulus camparius possit a seorsum in campo stipula vel Zerbio, nisi campus fuerit imbravatus, vel aliquæ semine feminasur. Ibidem fol. 128. Item quod quilibet persona civitatis & districus Vercellorum possit ... seminare, ad cultum reducere ... possessiones quæ appellantur segbie, Zerbis, &c.

¶ **ZERLA**, Mensura genus. Statuta dataria Riperiz c.2. fol.7. Si aliqua persona habens bulletam concedendi vel conduci facienda viaum, reperirent conduco ultra quantitatem comprehendam in dicta bulleta usque ad unam gerulam sive Zerlam, non cadat, nec intelligatur in aliquam partem, nisi solum in amissione illius gerule sive Zerla vini, & ab inde infra. Italis Zerlo vel Gerle est Sporta dosuaria, Gall. Heire. Hinc

¶ **ZERLATOR**, in iisdem Statutis c.13. fol.10. Quod quilibet Zerlator, sive mensurator communis assidat, teneant & debeat denuciare seu notificare dicto emptori datii predicti quantitatem vini quod portabit.

ZERNÆ, Imperiginis, Feræ, quæ etiam Licbenes appellantur. Macos de Virtutibus herbarum c.7.

Zernas & lepras cura compescit eadem.

ZESSUS, B. Odoricus Forojul. nu. 18. Omnes naves ibi sunt albe sicut nix, Zesso depictæ. [Ital. Zesso, pro Gesso, gypti speciem significat.]

i. **ZETA**, Connaculum, ex Gr. Ζητα, ut pridem docuerit Cuiacius, Turnebus, & alii. Gloss. Græc. Lat. Ζητα, τὸ ζῆτα, dicta, cognaculum. Papias: Zeta, domus, quæ sub suis pedes habent aquas, harum alie hyemales, alie æstivales, Zeta hyemales sunt, quas calidas facit subducta flamma, Zeta æstivales, quas frigida facit subducta aqua. Gl. Saxon. Ælfrici: Zetas æstivales: lumen solis, i. æstivalis sedes. Zetas hyemales: pignus solis, i. hyemalis sedes. Zetam hyemale trichium hyemale vocat Sidon. l.2. epist. 2. Ordericus Vitalis l.2. p.412. In quo Zetas hyemales, i. sexu Zetas æstivales. [Descriptio palatii Spoletani ex Chartario Farfensi apud Mabill. ro.2. Annal. Bened. p.410. In quinto Zeta hyemales, id est camera bibesno temporis competentes. In sexto Zeta æstivales, id est camera æstive temporis competentes. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Zetas, maison ou chambre. Osbornus in Vita S. Elphegi Archiep. Cantuar. tom.2. April. 634. Zetam vero cum voluit præfatus intrare, &c.] Ipsi usurpatur pro quolibet ædis cubiculo, aut apud Plin. l.2. epist. 7. l.6. ep.3. cui ita appellatur locus capax locus lecti cum duabus sellis, qui velis obductis & reductis modo adieciatur cubiculo, modo auferebatur, cuiusmodi sunt Alceio nostre hodiernæ. Acta S. Sebastiani c.4. Ubi sunt trichinia auro pura cadantia, quæ & gemmis & margaritis habeas Zetas instructas.] Julius African. l.5. Histor. Apostol. Jam enim re-

gnum paratum vobis, & ex ceruiscantibus gemmis Zetas instructus, plenas gaudis, plenas epulis, &c. Lampridius in Heliogabalo: Odores Indicos sine corbonibus ad vapourandos Zetas iubebas incendi. Aldem. lib. de Virgin. ubi de S. Babyla: Ad Palatinas ducunt Zetas, & Imperiali vestibuli hypodromum. Transl. S. Joan. Reomaens c.3. de rustico quodam: Cum maturiori pulli cantu, ob bonum nodiam à Zeta propria proflire contigeret. Zeulam dixit Erkempertus in Hist. Longobard. c.46. Et sibi in Zeula Episcopali mansionem exhiberi iussit. Adde Wolphardus Presb. l.2. de miracul. S. Walburgis. n.19. [Fridegundus in Vita S. Walfridi spec.3. Bened. part. c.177. & Murator. tom.2. part.2. col. 1047.]

¶ **ZETARIUM**, Triclinium, in Astis SS. tom.5. Jun. p.433. ubi de SS. Petro & Paulo: Junta palatium Neronianum in Vaticano, inter Zetarium, id est triclinium triumphale.

ZETARIUS, in Martyrol. 26. Martii, & in Astis S. Sebastiani Mart. n.69 & in Vita S. Callisti n.1. idem S. Callisti Mart. dicitur fuisse Zetarius Palatii, & bipes Sacerdos. Quo loco Zetarium corrupte pro Dietario, seu Atrifidici putat Fabrotus ad Cedren. quemadmodum Zetarius pro diabolis. At restius, si fallor, Molan. ad Usuard. & Baron ad Martyrol. Romæ existimant, Zetarium à Zeta dictum: ut fuerit Zetarius Palatii, cubile interioris Palatii Cultos. Apud Paulum l.3. Sentent. Zetarii præterea memorantur, qui Dietarii appellantur in L. quæsum, §. idem, & de Instrum. vel Instrum. leg.

a. **ZETA**, Ordericus Vital. l.8. p.674. Castellum sancti Sereici ... postmodum tenuit, muris & vallibus Zetisq. munitis. Lib. 10. p.770. Copiosus pecunie sumptus otogavii, unde municipia ejus vallibus & muris, ac multiplicibus Zetis undique clauderetur. Pag. 775. Quidam ad illum de sublimi Zeta lapidem projecit, &c. Denique p.800. Arcem, & regiam, & murum in giro, Zetasque minores, atque majores jam munite, sollicitèque perferuntur, aditu quo servate, ne quis eascat vel ingrediatur sine vestra consideratione. Ubi Zeta videtur appellari speciem, quæ muris imminet. Ex his, si fallor, emendandus Laurentius de Leodio in Hist. Episcoporum. Virdunens. pag. 316. Post prandium socios extra turrim ad ovellas antemurales vocavit, lusu aleæ ibidem eos tenuit, &c. Legendum enim videtur Zetas, ut apud Vitalem.

3. **ZETA**, Vitii signum in libris. Paulus Diacon. in epist. ad S. Adelhardum Abb. Corbeiensem, præfixa S. Gregor. M. Epistolis, quas descripterat & correxerat: 34. ex vi scripti esse relictos, & prout posui, emendatas esse, præter pauca loca, in quibus minus inveni: & tamē meo sensu supplere nolui, ne videretur sancti Doctoris verba immutare: quibus in locis, & scripsit ex autem (i. ad oram) Zetam, quod est vitii signum, apposui. Apud Isidor. l.14. c.26, Zeta significat in ponderibus obolum.

¶ **ZETARIUM**, ZETARIUS. Vide Zeta.

¶ **ZETHONIUM VELLUS**. Vetus Epitaphium Mediolani apud Puricellum p.106.

Ambrosiana dia pluvialis ... venustum Vellere Zetbenio, gemmis, auroque surtribum.

Idem quod mox.

¶ **ZETONINUM**, Pannus sericus, ex seta. Anonym. in Annal. Mediol. apud Murator. tom.16. col.810. Lectorius unus Zetonius albi.

¶ **ZETULA**, diminut. à Zeta, Connaculum. Vide in hac voce.

¶ **ZERP**, Jactura maris, idem quod Særp. Vide in hac voce. Charta Philippi Comit. Flandr. an. 1211. Ad portum Graeveningis & per totam terram meam à Zerp liberi sint.

¶ **ZEZ**, pro Giez. Epist. Egdiu Tufcul. Epist. adv. Patriarcham Antiochenum apud Ludewig. tom.2. Reliq. MSS. p.455. Utinam, aperiens dominus oculos tuos, sicut aperuit Zez; videres multo plures nobiscum esse quam sciam. Ubi respicere videtur ad c.614. Reg. v.16.

ZIA, ZIANUS. Vide Zius.

¶ ZIBETHUM, Italis Zibetto, Gall. Civetto, Aromatis genus. Locus est in *Laseopitium*.

¶ ZIBUBUM, ab Italico Zibibo. Cruscianis, *Spezio d'una uva a seccare*, Passa uva. Joh. Demoussis Chr. Placent. apud Murat. to. 16. col. 38a. *Secunda die in nuptiis dant primo longetas de pasta cum caxeo, & croco, & Zibibo, & speciebus.*

ZIBYNNUS, ZUPINA. Suidas: Ζιβύνης, ἡ δὲ τῆς ἀντιπύλης, καὶ Ζιβύνης, ἡ δὲ τῆς ἀντιπύλης, in vett. Gloss. *Missile* dicitur in Nov. Justin. 85. Ubi Juliae. Antecess. Constit. 79. §. 4. *Zybynnos, quos Missilia vocant.*

ZIPINA, Lancea, in Glossis MSS. Papias: *Zimbina lancea*. Ita enim MS. Vide Glossaria, Antiochii Augustini & Francisci Pitheci ad Juliae Antecess. præterea Gloss. Rigaltii, Meursii & med. Græcit. in *Zupina*.]

ZIDELWEIDA, [Glandes quæne, quibus pascuntur porci, Meichelheco interprete, to. 1. Hist. Frising. p. 191.] Charta Ottonis Imp. an. 695 in Metropoli Salisburg. to. 1. p. 138. *Cum ovitiferis, arvis, pratis, venationibus, piscationibus, Zidelweida, moleundinis, enitibus, reditibus, viis & invius, &c.* in alia Charta an. 996. p. 136. habetur *Zudulweden*. In alia, p. 143. *Ziddreidis*. Pag. 144. *Zidelweidis*. Tom. 3. p. 458. *Sidelweidis*. *Sidelweiden*, to. 1. pag. 149. German. *Weide*, estager pascuis.

¶ ZIFFERÆ, Notæ numerales, Gall. *Chiffres*, Ital. *Ziffera*. Chron. Mellic. ad an. 1471. p. 481. *Collectæ vero, lectiones & evangelia per Ziffas sex numeros uocantur, ubi reperiantur*. Statuta Montis Regal. fol. 192. *Item statuerunt & ordinaverunt quod domini sui dicentes in decrationibus & condemnationibus hannonum per eos fiendis, non utantur Ziffis seu aliis literis brevibus.* Vide Cifre.

¶ ZIGAR, vetus Alamannorum nomen, notat varietatem specierum compositionem. Hæc Goldastus ipsomet vade ex Schiltero in Gloss. Teuton.

¶ ZILENTI, Nifus, in Gloss. ad caleem vett. Collect. Can. Apost. off. Bibl. DD. *Cbauelein* Regiorum sigillorum Custodis.

¶ ZILIUM, Lilium, Italis *Giglio*. Anonym. in Annal. Midjolan. apud Murat. to. 16. col. 807. *Corona una aurea cum Ziliis sex magnis, & Ziliis sex parvis, super cuius friso sunt Jappirii sex grossi.* Et col. 808. *Filium unum pascuerunt aurum, ... cum certis aliis perlis in capite disti feli, in quibus sunt boteni 84. Jannenses & Ziliis sex albi, Fuosus Joh. Galeaz ibid. col. 1035. Erant enim prima duo scuta cum sola aquila nigra in auro, alia duo cum Ziliis & vipera in quatuor.*

¶ ZIMUS, Fermentum, in Gloss. ad Doctrinale Alexandri de Villa Dei. Vide Zema.

ZINARUS. Apud Petrum de Ctescentiis l. 5. extremo.

ZINDARUM, ut supra *Zendadam*. Testam. ann. a 518. apud Rocchum Pirrum Siciliz factæ p. 187. *Vestis una Zindari ad instar jubbe, &c.*

¶ ZINESTRA, Genista, Italis *Ginestra*, Gall. *Genet*. Funus Joh. Galeaz apud Murat. to. 16. col. 1035. *Alia duo (scuta) cum divisa Imperatoris, videlicet uno capite regio cum una gassa; alia duo cum Zinestra.*

ZINURDONES. Chron. Montis-Sereni anno 1171. *Erant hic de familia Ecclesie in eo genere hominum, qui Zinurdones appellantur, tantæ superbia, ut mirum esset, rusticam mentem angustis rebus & paupertati assuetam, tantum instari potuisse,*

ZINZALA, *Parva musca*, l. caule; unde *zinzalarinum*, conopæum ad eas arceudas. Ugutio. [Zinzala, petite mouche, c'incurelle, in Gl. Lat. Gall. Sangerm. V. supra Zentala.]

¶ ZINZIBER, Gingimber, in isdem Gloss. Lat. Gall. Comput. ab an. 1333, ad an. 1336. to. a. Hist. Dalph. p. 284. Item, pro quinque libris de pipere, quinque de Zinzibero, &c. Adde Rymer. to. 7. p. 233.

¶ ZINZICAB, Spongia, ut videtur. Hist. Belli facti apud Mahill. to. 1. Musci Ital. p. 41. *Alii qui humani viri, fugerant in castrum. Quod Turci obsederunt conti-*

nua, eisque abstulerunt aquam fueruntque nostri in tanta afflictione sitis, quod stercorari faciebant suis equos & asinos, quorum sanguinem bibebant. Alii miscebant Zinzicab in piscinam, & ea deprimabant in os suum.

ZINZINARE, proprium pardorum, Ugutiori.

¶ ZINZULARE, Merula vocem edite. Hist. Eleuat. S. Zenonis to. 2. April. p. 75. *As in itinere positum merula avis strepera voce Zinzulans, callum transfouans, quæ finitrum omen significat, ab incepto revocabat.*

ZIOPIA, ZIOPUS, in Gloss. Arabico-Latino.

¶ ZIPELLUS. Statuta Placent. l. 6. fol. 8a. *Esi fuerit zecula magne & alta cum Zipello quarto ab hominibus sive & famularibus & cum corollis largis non possunt accipere de poris ultra 11. fol. Vide Lepellus.*

ZIPINA. Vide Zibynnus.

ZIPPULA, Placentia, Italis *Fogaccia*, [Zippula, Gall. Bignet.] Pelagius libello 4. n. 59. *Fecit de Zippula leniculum & Zippulas*. Quo loco Rufissus 1. 3. Vit. SS. nu. 51. habet *placentas*. Occurrit rursum apud eundem Pelagium libello 8. n. 15.

ZIRBUS, Omentum, Græcis ζῆλον, pars stomachi. Vide Anatomiam Mundini p. 70.

ZIRO, Propugnaculi species, Italis. Charta an. 1158. apud Ughell. to. 2. p. 368. 369. *Cum plebe & capellis suis & curio sua in integro, & tota Zironi supradicti castri, &c.* Rollandinus in Chron. l. 5. c. 15. *Unde in presenti Dominus Ecelius fecit fieri unum Zironem in Andole, & tres Zirones in Mestre, ubi supranstantibus, & custodibus constituit, & licentiam exercitui, reversus est ipse Paduam.* Cap. 17. *Fecit quoque fieri Zirones in campo franco, ibique positis supranstantibus & custodibus, &c.* [Parisi. de Certe. in Chroo. Veron. ad an. 1244. apud Murat. tom. 8. col. 632. *Dom. Henricus de Egna Poestas Verone & dom. Iacobi de Romano cum Veronensibus in eam terram Montagnana intraverunt & eam misigerunt, & unum Zironem seu rocam fecerunt in ea.*]

ZIRUM. Charta Dalmatica an. 1069. apud Joan. Lucium l. 2. de regno Dalmat. c. 6. *De fororibus autem, que nunc Domino servitura ibi ingrediantur, & qua eodem invitante ingressura aderint suis facultatibus, & vino territorii libera cuncta, que in prefato monasterio abstulerint territoria, volumus adesse ab humano cuncta servitio. & ab illo, quod vulgo Zirum dicitur. Italis Ziro, est amphora olearia major.*

¶ ZITATA, ZITTATA, Italis *Gittata*, Jactus, mensura agraria. Statuta Placent. l. 4. fol. 40. *Ad detegendis & evitandis malefactoribus qui secus stratas occultantur, firmiter statuimus quod omnes hostes... existentes juxta stratum Romanum per 50. Zitas (excindantur.) Anonymus in Annal. Mediolan. apud Murat. to. 16. col. 735. *Qualibet Zitata disti Navilii constabat stercoris quatuor.**

ZIUS, Patruus, Zius, Zio, Italis. Notitia Iudicij in Tabul. Casaticeis: *Est cum ipso Videgario Zio nostra, qui erat Advocatus istius Petri. In Actis S. Sufannæ V. & M. seu Maximi Mart. n. 5. Caius PP. dicitur fuisse Zius S. Sufannæ, qui supra n. 3. ejus Patruus nuncupatur.*

Zia, Amica. Betoaldus Presb. de Reconciliatione lapsum: *Nec oriole notandum, quod multa vobis obscura per diversarum collationem editionum septennumvero declarantur, ut illud de Niceno Concilio, quid sit subintroducta mulier. Hoc alia editio apertius ponit, id est, intraneam, ac si dicat: Clericus nullam seminum habeat secum intraneam; sed tantum matrem, vel sororem, vel Ziam, quam iterum alia editio apertius vocat amitam. Tusci enim pro amita, dicunt Ziam.*

Zianus, Idem qui Zius. Petrus Diacon. l. 4. Chron. Cap. 40. *Henricus frater ejus concesserat prius cuidam Ziano suo terras, &c.*

¶ ZIZANUM, Discordia, à Gr. ζῆλον, lolium. Mo-nach. Patav. in Chron. apud Murat. to. 8. col. 697. *Humani generis inimicus seminauit Zizania inter eos.* Hinc

¶ ZIZANIATOR, Qui zizania intectit. Charta Nicolai

Meminis præterea ejusce præstationis Arestum ann. 1475. quod describitur in a. Regesto *des Mestiers de Paris*, in Camera Comput. Paris. ex quo constat, de dicto subsidio 6. denar. pro qualibet cauda vini, & 3. denar. Paris. pro quolibet modio fve ponsivo vini villam Parisensem per aquam fve terram inservant exsolvas. Post hoc Arestum subjungitur titulus ita conceptus: *Taille du pain & du vin, de la Ceinture la Roynne, qui se lieve de trois ans en trois ans*. &c. Huc referenda, quæ habet Eustathius in Iliad. 6. p. 58. edit. Rom.

¶ ZONARIA, perperam pro *Tonnaria*, Vivarium, piscaria tynnorum. Vide *Tunnaria*. Statuta Massil. l. 6. c. 37. Statutum quod nemini liceat, piscem vel pisces emere in Massilia, vel ojus districti de nocte vel de die causa revendi in Massilia, vel in territorio ejus, nisi essent tunni, locustæ, seu qui caperentur in Zonaria, & pisces minuti.

¶ ZONCA, ZONGATA, Placentæ species. Joh. Demissis Chron. Placent. apud Murat. to. 16. col. 481. Postea dant *turtas* & *Zoncas* cum trage a quæbari desupra. & aliqui loco *turtas* & *Zoncatum* dant in principio prædii *turtas*, quas appellant *turtas* *fosas* de *arvibus*, & *caxeo*, & *latte*, & *zuchare*.

¶ ZONCHATA, Pari intellectu. Annal. Placent. ad an. 1447. apud Murat. to. 20. col. 891. Die 3. Junii duo expendiarii Alexandri dæ regno Neapolitano ad domum de Rocho propter Zonchata ad arma venenunt.

¶ ZOPULUS. Laur. Byzynius in Diario belli Huffit. apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. p. 168. Multoties enim quinguo aus decem ex *Præpositis* solum Zopulis induti magnam multitudinem aratorum fugabant.

¶ ZORA, Sorbum, Gall. *Corme*. Synodus Limensis an. 1604. inter Concil. Hispan. ro. 4. p. 761. Item reservamus nobis absolutissime Hispanorum qui venderint cibaria solius Zore, vel missam yuca. Vide supra *Sora*.

¶ ZOSTRA, Italics *Giestra*, Monomachia ludica, idem quod *Iusta* r. Vide in hac voce. Chr. Andr. Danduli apud Murat. to. 2. col. 492. Quod mādāum fiat domino Peregrino de Parisi & domino Bajamonti Teupno, quod non faciant simul *Zostram* in hac terra, nec in districtu Venetiarum.

¶ ZOTHECA, Atticis *Ζωτήριον*, quasi *Ζωή* *Ζητήριον*, Cella, in qua saginantur viva animalia, ut rursi, gallinæ & alia: *Ζωτήριον*. Ita Salmast. ad Solinum. Vetus Inscriptio: S. Sulpitius Trophimus ædem, Zothecam, culinam, pecunia sua à se solvit. [K. Decemb. R. Turpilio Dextro M. Macio Ruso Cæs. id est, anno Christi 225.] Postea *zothecam* pro quolibet *xix* *cella*, & parvo conclavi usurpatur.

¶ ZOTHECULA, diminut. à *Zotheca*. Sidenius l. 8. Epist. 16. Per armariola & Zotheculas uestras non remanere digna prolata. Et l. 9. Epist. 11. Tamdiu potes uti libello, ut eum non amplius Zothecula tua, quam memoria includas. Vide ibi Noras Sirmond.

¶ ZOUGENZUHT. Decretum Tassilonis de Legibus popularibus c. 13. Qui furivum, quod Zougengzubi dicitur, super furem comprobaverit, furivo compenat more. Subi, inquit Lindenbrogii, *furivum* notat, quid *zongen*, non liquet. [Zougengzubi, vel Zougengzus est Testium productio, Zougeng-ziebu, interprete Schiltero in Gl. Teuton.]

¶ ZUANUS, Mensuræ species. Charta Andree Reg. Hungar. an. 123. apud Cencium inter Census Eccl. Rom. Pro salibus vero terrestribus dabimus nunc marcham pro centum Zuanis. Ecclesie vero retinebitur de salibus suis ad usus suos hoc modum: abbas de Egris iter timoris, Præpositus Orodensis cum capitulo sex duo millia lapidum, ... monasterium S. Gotardi duo millia & quingentos Zuanos.

¶ ZUBER, Vas vinarium ligneum majus. S. Wilhelmi Conflit. Hirsaug. l. 1. c. 15. Pro signo vasis vinarii, quod à plebe Zuber nuncupatur, gonstali præmissi, rursus in indicem ntrumque supradicti modo incurus, quod commune est omnium vasorum, quæ binas autas habere videntur, signumque vini ad ultimum add.

¶ ZUCAR, Saccharum, Gallice *Sucre*, in Litteris Philip. Pulcri Reg. Franc. an. 1304. to. 1. Ordinari. p. 22. Vita B.

Lidwing ro. 2. April. p. 174. Interdum sumebat modicum *Zucara* vel *cynnamomi*. Limborchius Sent. Inquisit. Tolos. p. 173. Bibebat aquam cum *Zucara* quam ipsa ministrabat.

¶ ZUCARUM, Eadem notione. Comput. ab an. 1333. ad an. 1336. ro. 2. Hist. Dalph. p. 278. De *Zucaro* alibi brat 12. taren. 1. Adde Statuta urbis Saonæ.

¶ ZUCAR, ZUCARUM. Pari intellectu. Leges palat. Jacobi II. Reg. Majoricæ inter Acta SS. ro. 3. Jun. p. 20. In dicto reservatorio rerum infra scriptarum copia invenitur, videlicet *Zucharis*, *ziziberi*, & aliarum specierum scissarum. Bern. Thefaur. de Acquisitione T. S. apud Murat. to. 7. col. 759. Horti in quibus oriuntur *cannamelæ*, ex quibus nascitur *Zucarum*. Vide in *Canamellæ*.

¶ ZUCARATUS, Saccaro mixtus. Processus de B. Petro de Luxemburgo to. 1. Jul. p. 593. Excepto quod ponchatur sibi cum pluma aqua *Zucarata* in oro.

¶ ZUCCA. Inquisitio an. 1196. apud Cencium inter Census Eccl. Rom. Item dixit quod campum *zabulinum* ... est interviam Guidonis monaci & *Zuccam*. Italics *Zucca* est cucurbita, Gall. *Citronille*.

¶ ZUCHEUS, Stipes siccus & aridus, Italics *zocco* Charta Edw. III. Reg. an. 4. apud Spelm. Rex. ... quia non est ad damnum, ... si concedamus *Ricardo* de *Strelly* omnes *Zuchees* aridos, qui Anglice vocantur *Stevens*, infra bayam nostram de *Breikewade*, quæ est infra forestam nostram de *Sibrewe*, &c. Alia ejusdem Regis an. 22. Rev. concessit *Thomas* de *Croile* amner *Zuchees* aridos, vocatos *flubbes*, arborum incisorum in foresta de *Galtres*, ibidem capiendos per visum ... custodiam foreste ultra *Trentam*. Vide *Zoccus*.

¶ ZUCHUS, ZUCUS, Eodem sensu. Charta an. 1. Henr. III. Reg. apud Th. Blount in Nomol. Auxilium faciendum bur. gibus Salop. de veteri *Zuchis* & de mortuo bosco, &c. Stat. Montis Regal. fol. 125. Tenentur auferre omnes traves & *Zucus* ibi positi in bealeriis prædictis sub pana jramenti.

¶ ZUCRUM, ZUCURUM, Saccharum. Charta an. 1393. apud Rymer. to. 7. p. 745. Centum *triginta* & duas libras de *Zucurio*, &c. Locum alter exstat in *Canamellæ*.

¶ ZUCUS, ut *Zucheus*. Vide in hac voce.

¶ ZUDA, Castellum. Charta Raymundi Comit Barcinon. & Aragon. Princip. an. 10. Regni Leovici Senioris: *Deno tibi fideli meo Guillelmo Raimundo Dapifero urbem Tertolam, an tu teneas ipsam Zudam, & habes feiurariæ eum de ipsa civitate & de ipsa villa, &c.* [Charta an. 1065. in Append. ad Marcum Hispan. col. 1342. In primis conquestus est de *Guillelmo Raimundi* quod ei *Zudam* *Derio* & non custodiret sicut in carta sua donationis resonabat. ... Visa igitur carta ac perfectæ, iudicavit *Barberinensis* civitas quod ipsam *Zudam* procul dubie guardare ac custodire debebat. ... Teneat autem *Zudam*, hoc est potestatem de ipsa habere, ita ut per eam possit totam civitatem distringere, & quotiescumque Comes, qui eam sibi donaverat, ipsam roquisierit, libere possit eam reddere.]

¶ ZUDULWEDEN. Vide *Zidelweda*.

¶ ZUFFERANA, Crocus, Italics *Zafferano*. Vide *Zaffranum*. Comput. ab an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalph. p. 284. Una libra cum dimidiis de *Zufferana*, una libra de *garofolis*, &c.

¶ ZUFFUS, ab Italico *Zuffo*, Gall. *Toupet*, Cirrus. Joh. de Bazano in Chron. Murin. apud Murat. to. 15. col. 606. Venit *Martinus* quidam *Franciscus* de Castro *Montague* cum quodam mirabili animali, quod appellabatur *Tassi Barbarianum*, ... habebat. ... *Zuffum* à latere superioris ad modum barbe caprina, &c.

¶ ZUGLARESUS, ZUGLARIUS, ZUGLARISA, Mimus, scutra, jocularior, ut opinor, ab Italico *Giullaro*. Statuta Vercell. l. 3. fol. 84. v. Quod banum sit cuiuslibet bibenti & comedenti duplicatum post ultimum solum panem custodiam notis, exceptis tamen *Zuglariis* & *Zuglaris*, precorioribus & alijs personis quibus *quo* datum fuerit sine fraude. Ibidem fol. 96. v. Item quod nullus de civitate *Vercellensi*, vel districtu *liveri* aliquem *Zuglarium*, vel aliquem hominem de curte, vel *Zuglarissim* in aliqua

aliqua curia, vel nuptiis, vel in aliquo convivio, vel festo. Rursum l. 7. fol. 147. Item quod nullus Zuglarius vel Zuglarissa non habens salarium à communi Vercellarum ponatur in eximo communis Vercellarum nec socrum, taleam vel cavalariam persolvat.

¶ ZUMALZISIUS, Mulus. Vide *Azemila*.

¶ ZUNFFA, [ZUNFFA, Cetus, conventus ad tractanda negotia, Germ. Zunff, idem quod alibi *Junfa*. V. in hac voce. Chr. Wornat. ad an. 1424. apud Lube. [ig. to. a. Reliq. Mf. p. 52. Dominica die sequenti duo magistri civium hanc litteram Rupertus Regis legenti in singulis Zunffii civitatis] Albert. Argent. in Chr. p. 113. Hoc ordinavit, quod cum uno anno Basilea Pistacus esset Magister civium, eodem anno Stellifer esset Züstaram magister. &c. Occurrit ibi rursum.

¶ ZUPA, ZUPPA, JUPA, JUPPA, dicitur hodie apud Croatos & Dalmatas, Regio aliqua habitata, vel ejusdem regionis homines congregati. Charta Crefimiri Regis Croatiae & Dalmatiae an. 1071. apud Joan. Lucium l. 3. c. 12. Volumus, ... ut dicta Ecclesia habeat suas parochias, scilicet Juppam, quae suis sub Alpibus à castro .. Murula, &c. Ep. infra: Dedimus Episc. Novensi Juppam Liecbe, Juppam Buchani, &c. Alia Vinimiri Regis anni. 1073. apud eundem Lucium cap. 15. Juppameam, quam Centenam aiunt. Croatia vero & aliz Slavorum provinciae in Zupaniis distinguuntur, quibus, qui praesunt, Zupani dicuntur.

JUPA, Idem quod ZUPA: *jupania*, ut *zupania*. Th. Archidiae. in Hist. Salonit. c. 15. Castrum Sibirienense cum tota sui Regis. Occurrit etiam oon femel in Charta Calomaoi Regis Hungariae anni 4. apud Lucium ad Vitam S. Joan. Episcopi Tragarientis.

¶ ZUPANUS, Regionis praepositus, ζῦραν. Græcis Scriptoris: vox hac notione familiaris Slavonicis populis, ut auctor est Constant. de Administr. Imp. c. 29. quod etiam firmat Innoc. III. PP. l. a. Epist. fol. 577. edit. Venetæ. Zupanus vero Comitum vocem obtinuisse auctor est Presbyter Diocleates in Hist. Dalmat. ut Banus Ducum; quo loco Comes iterum urbium aut regionum Praefectos, qui pro arbitratu Principis mittebantur, quo urbes aut regiones regerent. Hos autem ad omne Concil. vocatos, simulque cum Ducibus, deinde Regibus: jus deliberandi vel consulendi habuisse, ex veteribus Tabulis tradit Joa. Lucius l. a. de Regno Dalmat. c. 6. unde idem l. 6. c. 1. fertur, Zupanus loco Comitum nominari in antiquis Chartis. Ad postquam Croatia & Dalmat. in jura Hungaricorum Regum concesserunt, Zupanorum jurisdictiones Comitibus attribuitur, atque ideo Zupanorum viluit appellatio, quæ minoribus Praefectis concessa deinceps legitur, vel etiam Judicibus.

¶ JUPANUS, in Charta anni. 1171. to. 1. Corp. Diplom. p. 89. col. 1. Si eorum Zupanus aut iudex nobis rectum iudicium non iudicaverit, sive iustitiam non fecerit, &c.

SUPANI praefertim appellati Serviz Principes, ζῦραν Nicetæ in Isacio l. 3. o. 4. Willelm. Tyrius lib. 20. c. 4. de Servitiis: Hi Magistralibus habent, quos Suppanos vocant. ζῦραν, p. 101. Constant. de administratio Imperio c. 29. ΕΡΧΕΤΑΙ ΤΩ Ζῦραν, Anne Comnege l. 9. Alexiades p. 265. ερχεται τῶν Σερβιῶν, Cinnamo, & alii. Idem & MEGAJUPANI, dicti, in Actis Innoc. III. PP. p. 65. ex quibus emendanda eadem Acta p. 68. ubi perperam idem Magnippanus Serviz, nisi legendum sit Magnus Jupanus. Steph. Regis Serviz sigillum apud Joa. Lucium l. 5. de Regno Dalmat. p. 256. ερχεται Σερβιῶν Μηναν Ζῦραν Νικηται, id est, Stephani Nemanii Magni Jupani sigillum. Idem Steph. Megajupanus dicitur Th. Archid. in Hist. Salgnitica c. 26. Stephanus Dominus Serviz sive Rascia, qm Megajupanus appellabatur. Αρχιζῦραν, Nicetæ in Manuele l. a. n. 7.

Neque apud Dalmatas & servios tantum hæc dignitas obtinuit, sed & apud Hungaros, quibus ita appellati, quibus notitia hæc expresserat, ut auctor est Cin-

namus lib. 6. cap. 4. qui Hungaricorum Ζῦραν praeterea meminit libr. 5. capit. 20. & alibi.

¶ SUPANOS, vel Sopanos, etiam habuere Bohemi, ut est apud Godefrid. Monach. S. Pantaleon. an. 1212. & in Hist. Austriac. an. 1285. & 1290. Vide Chron. Montis-Sereni. ann. 1109. & Noras ad Alexiadem p. 347.

POSTZUPANI, Zupanorum substituti, Vicarii, vel vicem gerentes. Vide Joan. Lucium p. 66. 97. 132.

¶ ZUPARELLUS, ZUPONARIUS. V. ZUPPA 2.

¶ ZUPPA SALIS, Fodina salis Joh. Longinus in Vita B. Kingi to. 3. Jul. p. 743. Montes salinos seu Zuppas salis ... cum incendiisset igni, latiusque manans incendium, singulas cameras montium irremediabiliter torreret. Hioc

¶ ZUPPARIUS, Ejusmodi zupparum praefectus, ibidem p. 743. Charta Uladislai Reg. Poloniz. ann. 1413. in Append. ad Bullar. Carmelit. p. 617. Fratribus monasterii predicti de viginti marcis annui salarii, in Lupis nostris Bochenisibus & Wislicienisibus, salis providimus, & providemus tenore praesentium mediant, mandantes tibi Petro Pykarano moderni & alii, qui pro tempore predicti salis fuerint Zuparii, quatenus, &c.

2. ZUPPARIUS, sagum militare, ex Gallico Juppe. Sannus l. 2. part. 4. c. 8. Est necessarium, quod quilibet homo armatus predicta habeat Zuppam unam aptam & dentram protinus ad ferendum.

¶ ZUPPA, Italis Giuppa, Tuocia. Statuta Placent. l. 6. fol. 81. Item de aliqua Zuppa ab homine cussa per longum sine traversum cum reppo 10. fol.

¶ ZUPARELLUS, Italis Giupparella, diminut. à Zuppa. Joh. Demusii Chr. Placent. apud Murat. to. 16. col. 581. Salvo quod portant caligas de panno sic longas ligatas in quinque partibus ad Zuparellos cultos & strictos, quos portant de subitis alia indumenta, quæ cooperiunt totas nates, membrum & genitalia cum distis caligis.

¶ ZUPONARIUS, Giaponaro Italis, Ejusmodi vestium fascinator. Statuta criminalia Riperiz c. 126. fol. 19 v. Idem intelligatur de quolibet pilipario, seu strazavola, vel Zuponario circa predicta delinquenti.

¶ ZURA, Confederatio, conjuratio, Giura, eadem notione dicunt Itali. Statuta Vercell. l. 4. fol. 68. Item quod nulla societas, conspiratio seu monopolium, sive Zura aliquo modo vel ingenio fiat, &c.

¶ ZURAME, Charta Alfonsi III. Regis Portugaliz an. 1289. Quicunque acceperit alicui cappam, Zurame, pellem aut aliquem vestem, &c.

¶ ZURB, seu ZURBA, Cspes, terra avulsa, in Gl. Latino-Theoisico. Unde cespites ignei turber, vel tourbes. Lex Alamannorum tit. 84. Tollas de ipsa terra, quod Alamanni Zurb dicunt. Alii Codd. habent zurs, alii cursfidi.

¶ ZURGIARE, Mulorum clamor. Vide Baulare.

¶ ZURRA, vel ZURRUS. Ogerii Panis Annali. Genuef. ad an. 1204. apud Murat. to. 6. col. 389. Navis quæ vocabatur Regina, & navis quæ vocabatur Dulcis fortuito casu ipse die naufragium passa fuerat ultra ballas 350. panerum & balidellarum incenerunt, & de Zurris piperis & lana, quod fecit bombæis usuram quantitatem.

¶ ZWOD, Tributi species apud Bohemos. Occurrit in Charta Ottocari Regis an. 1221. in Bohemia pia l. 6. p. 88.

¶ ZWYNANCIA, Angina, Gall. Esquinancie. Bufchius de Reformat. Monast. apud Leibnit. tom. 2. Seript. Brunlvic. Tandem in quadam incidit infirmitatem, quam Zwynanciam vocamus, &c.

¶ ZYGOSTATES, Magistratus per singulas civitates auliano coofitutus, qui extorcas de solidis controverfias dirimeret, in Cod. Theod. leg. 4. de ponderat. Gl. Gr. Lat. ζῦγος, Libripens, ponderator. Alius ejusdem nominis existit Alexandria, qui admitendo frumento Alexandriam convesio præerat, de quo in leg. 1. de frum. Alexandr. Vide Gothofredum.

¶ ZYGOSTASTUM, Zygostate munus, ibidem.

TOPED 2503

005267067